დავით ჩუბინაშვილი

ქართულ-რუსული ლექსიკონი

Д. И. ЧУБИНОВ

ГРУЗИНО-РУССКИЙ СЛОВАРЬ

Второе издание,
воспроизведенное офсетным способом.

Подготовил к печати и снабдил
предисловием
А. Г. ШАНИДЗЕ

«САБЧОТА САКАРТВЕЛО»
ТБИЛИСИ — 1984

დავით ჩუბინაშვილი

ქართულ-რუსული ლექსიკონი

მეორე გამოცემა,
ადდგენილი ოფსეტის წესით.

სასტამბოდ მოამზადა და
წინასიტყვაობა დაუწერა
აკაკი შანიძემ

„საბჭოთა საქართველო“
თბილისი — 1984

დავით ჩუბინაშვილის „ქართულ-რუსული ლექსიკონი“ წარმოადგენს ღირებულ ეტაპს ქართული ლექსიკოგრაფიის ისტორიაში. მან კარგი ხაშსახური შეასრულა თავის დროს და ამჟამადაც დიდად საჭიროა. იგი დიდი ხანია აღარ იბეჭდება და ხასურველად იქნა ცნობილი მისი აღდგენა ოფსეტის წესით.

«Грузино-русский словарь» Д. И. Чубинова является определенным этапом в истории грузинской лексикографии. В свое время он сослужил хорошую службу, но и сейчас он весьма нужен. Его давно нет в продаже, и признано целесообразным его переиздание офсетным способом.

წინასიტყვაობა

კარგად ცნობილია ლექსიკონები პეტერბურგის უნივერსიტეტის აღმოსავლურ ენათა ფაკულტეტის პროფესორის დავით იესეს ძის ჩუბინაშვილისა (ანუ, როგორც ის წერდა, დავით ჩუბინოვისა) (1814 — 1891) საქართველოში და მის გარეთაც. ჯერ კიდევ 1840 წელს დაბეჭდა მან პეტერბურგში „ქართულ-რუსულ-ფრანცუზული ლექსიკონი“, რომელსაც წინ უძღვის აკადემიკოს მ. ბროსეს წინასიტყვაობა. ლექსიკონს ახლავს ქართული ენის „მოკლე გრამატიკა“ რუსულად და ფრანგულად და აგრეთვე ხუთი ტაბულა. ექვსი წლის შემდეგ კი, 1846 წ., დაიბეჭდა მისი რუსულ-ქართული ლექსიკონი ორ ტომად. ეს ლექსიკონი მეორედ გამოიცა 1886 წ. პეტერბურგში და მესამედ — 1901 წ. თბილისში.

რაც შეეხება ქართულ-რუსულ-ფრანცუზულ ლექსიკონს, ავტორმა იგი საფუძვლიანად გადაამუშავა: გამოაკლო ქართულ სიტყვათა ფრანგული შესატყვისები, სამაგიეროდ შეიტანა შიგ სიტყვების ახსნა ქართულად და ეს ახსნა მოათავსა პირველად და შემდეგ უწვენა რუსული თარგმანი.

თავის ქართულ-რუსულ ლექსიკონს საფუძვლად დავით ჩუბინაშვილმა დაუდო სულხან-საბა ორბელიანის განთქმული ქართული ლექსიკონის მონაცემები და გაითვალისწინა კიდევ თავისი ბიძის ნაკო ჩუბინაშვილის შედგენილი ქართულ-რუსული ლექსიკონის მასალები. ამ წყაროებს ის სარეცენზიოდ ხელნაწერებში, რადგანაც იმ დროს ეს ლექსიკონები არ არსებობდა ბეჭდურად (ს.-ხ. ორბელიანის ლექსიკონი პირველად დაიბეჭდა 1884 წ. რაფ. ერისთავის რედაქციით, ხოლო ქართული ლექსიკონი ნაკო ჩუბინაშვილისა დაიბეჭდა 1961 წ. პროფ. ალ. ღლონტის რედაქციითა და გამოკვლევით[1]). ამას გარდა, დავით ჩუბინაშვილმა გადაიკითხა მრავალი წერილობითი ძეგლი ძველი, ხაშუალი და ახალი ქართული ლიტერატურიდან, ამოწერა მათგან სალექსიკონო მასალა და შეიტანა თავის ლექსიკონში, რომელიც ამის გამო ძალიან გაიზარდა.

შეიძლება თამამად ითქვას, რომ დავით ჩუბინაშვილის ქართულ-რუსული ლექსიკონი საფუძვლიანი ნაშრომია როგორც სალექსიკონო მასალის შეკრების, გადარჩევისა და ანბანზე გაწყობის, ისე მათი ქართულად ახსნისა და რუსულად თარგმნის მხრივ. ს.-ხ. ორბელიანი პირველი იყო, რომელმაც ჩაიბეჭდა საფუძველი ჩაუყარა სალექსიკონო მუშაობის ჩვენში, მას მიჰყვა ნაკო ჩუბინაშვილი და ორივე ამათ კი — დავით ჩუბინაშვილი, რომლის ქართულ-რუსული ლექსიკონი მის დროს მშვენიერი მონაპოვარი იყო ქართული ლექსიკოგრაფიისათვის.

პროფ. დავით ჩუბინაშვილი ცნობილია აგრეთვე სხვა სამეცნიერო ნაშრომებითაც: მან გამოსცა ქართული ქრესტომათია ორ ტომად (1846 წ.), „ქართლის ცხოვრების“ დიდი

---

[1] ალ. ღლონტის გამოცემა ნაკო ჩუბინაშვილის რუსულ-ქართული ლექსიკონი ორ ტომად 1971 წ. (I ტომი) და 1973 წ. (II ტომი). თბილისი.

ტომი (1854 წ.), ჯუანის ტეატანი (1846 და 1860 წ.), ქართულად ენის გრამატიკა რუსულად (1855 წ.) და ქართულად (1887 წ.) და სხვა. მაგრამ ამჟამად ჩვენ გვაინტერესებს მისი მოღვაწეობა ლექსიკოგრაფიის დარგში.

მრავალი წლის ოყდადებული შრომის წყალობით დიდით ბუბინაშვილმა თავისი ქართულ-რუსული ლექსიკონი დაახრულა 1878 წლის მარტში და მაშინვე წარუდგინა იგი მეცნიერებათა აკადემიის დასაბეჭდად. მაგრამ მის დაბეჭდვას გადაულობა მოულოდნელი და დაუძლეველი დაბრკოლება, რომლის შესახებ მოთხრობილია ჭრილ. ალ. ღლონტის წერილში („ქართული ლექსიკოგრაფიის ისტორიიდან": მნათობი, 1980, №11), რომელიც ყურადღება საარქივო მასალებს. მხოლოდ 1887 წ. მოხერხდა, რომ მესტროპოდენ ლექსიკონის ავტობიოგრაფიის ბეჭდვის მეცნიერებათა აკადემიის სტამბაში და იმის წყალობით, რომ წიგნის ბეჭდვისთან დაკავშირებული ხარჯების გადება ისინა ცნობილმა ქველმოქმედმა ილია ოქროპირიძემა (ხერვაშიძემა). ამიტომ მადლიერმა ავტორმა ეს ლექსიკონი მოუძღვნა თავის კეთილისმყოფელს.

ლექსიკონი იბეჭდებოდა ნაკეთებად და, როდესაც ბეჭდვა მთავრდა 1890 წლის მარტში (სწორედ თორმეტი წლის თავზე ლექსიკონის შედგენის დასრულებიდან!), წიგნმა შეადგინა 1780 ფურცელი, ანუ 890 გვერდი დიდი ფორმატისა. ლექსიკონის გამოსვლა დიდი სახიხარულო ამბავი იყო აკადემიისთვისაც და ქართული ენის მეცნიერთათვისაც.

დიდი ხანია, რაც დიდით ბუბინაშვილის ქართულ-რუსული ლექსიკონი აღარ იბეჭდება, რის გამოც მწვავედ იგრძნობა მისი ხელახლა გამოცემის შესახებ, რაც დღეს უკვე შესრულებულია.

ამიტომ სახიხმოვნო მოვალეობად მიმაჩნია, გულწრფელი მადლობა მოვახსენო საქართველოს მეცნიერთა ხაბჭოსთან არსებულს კომისიას, ბიბლიოგრაფიისა და წიგნის ჯჭრობის საქმეთა კომიტეტს, რომელთაც გულთან ახლოს მიიტანა ჩვენს აღძრული ხალისი დ. ბუბინაშვილის ლექსიკონის ხელახლა გამოცემის შესახებ და წინადადება მისცა „ხაბჭოთა საქართველო" გამომცემლობას, რომ მიეღო ზომები ლექსიკონის აღსადგენად ოფსეტის წესით.

მადლობას მოვახსენებ აგრეთვე „ხაბჭოთა საქართველო" გამომცემლობის დირექტორს გურამ ფანჯიკიძეს, ჭრილ. ალექსანდრე ღლონტს და მწერალს ალექსანდრე სიხარულიძეს რომელთაც ცხოველი მონაწილეობა მიიღეს ამ ლექსიკონის ხელახლა გამოცემის საქმეში.

აკაკი შანიძე

15.IX. 1984.

---

[1] ამ მეორე გამოცემაში ფორმატი შემცირებულია.

ПРЕДИСЛОВИЕ

Лексикографические труды профессора Восточного факультета Петербургского университета Давида Иессеевича Чубинова (Чубинашвили) (1814-1891) хорошо известны в Грузии и за ее пределами. Еще в 1840 году был напечатан в Петербурге его «Грузинско-русско-французский словарь» с предисловием академика М. Броссе. К словарю приложена «Краткая грамматика» (груз. языка) на русском и французском языках с пятью таблицами. А через шесть лет, в 1846 г., был издан его же «Русско-грузинский словарь» в двух томах. Этот словарь вышел вторым изданием в 1886 году в Петербурге, а третьим — в 1901 г. в Тифлисе.

Что же касается грузинско-русско-французского словаря, то автор переработал его основательно: удалил из него французские соответствия грузинских слов, но взамен ввел в словарь объяснения на грузинском языке, а вслед за ними поместил русские соответствия.

В основу своего «Грузино-русского словаря» Д. И. Чубинов положил данные знаменитого «Грузинского словаря» С.-С. Орбелиани (1658 — 1725) и «Грузинско-русского словаря» своего родного дяди Николая Давидовича Чубинова (1790 — 1847). Этими источниками он пользовался в рукописях, поскольку в печати они появились позже (Словарь С.-С. Орбелиани впервые был напечатан в 1884 г. под редакцией Р. Эристави, а «Грузинский словарь» Н. Д. Чубинова появился в 1961 г. под редакцией и с исследованием проф. А. А. Глонти[1].) Кроме того, проф. Д. И. Чубинов прочитал значительное количество древне- и среднегрузинских письменных памятников, равно как новогрузинских, и сделал выписки из них для своего словаря, который вследствие этого сильно разросся.

Можно смело сказать, что «Грузино-русский словарь» Д. И Чубинова является солидным трудом как по части собирания и отбора словарных материалов и их распределения в алфавитном порядке, так и по части объяснения слов по-грузински и их перевода по-русски. С.-С. Орбелиани был первым, который заложил твердую основу для лексикографических работ в Грузии, за ним последовал Н. Д. Чубинов, а после долго подвизался на этом поприще Д. И. Чубинов, «Грузино-русский словарь» которого является весьма ценным приобретением грузинской лексикографии.

Проф. Д. И. Чубинов известен также и другими научными трудами: так, он издал Грузинскую хрестоматию в двух томах (1846), большой

---

[1] Ему же принадлежит издание двухтомного Русско-грузинского словаря Н. Д. Чубинова: т. I (1971), т. II (1973). Тбилиси.

том грузинских исторических памятников («Картлис Цховреба») (1854), поэму Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре» (в 1846 и 1860 гг.), а также грузинскую грамматику на русском (1855) и на грузинском (1887) языках и др. Но в настоящее время нас интересуют его лексикографические труды.

Многолетние интенсивные работы над составлением «Грузино-русского словаря» Д. И. Чубинов закончил в марте 1878 г. и тотчас же представил свой труд в Академию Наук для печатания. Но перед ним встали совершенно непредвиденные и непреодолимые препятствия, о которых рассказано в статье проф. А. А. Глонти «Из истории грузинской лексикографии», написанной по архивным материалам Академии Наук (журнал «Мнатоби» 1980, № 11). Только в 1887 г. удалось приступить к набору и печатанию словаря в типографии Академии Наук благодаря финансовой поддержке И. Л. Окромчедлишвили (Серебрякова), взявшего на себя расходы по изданию Словаря. Поэтому Д. И. Чубинов, исполненный чувства глубокой благодарности, посвятил это издание своему благодетелю.

Словарь печатался выпусками и, когда печатание закончилось в марте 1890 года (ровно через двенадцать лет после составления!), книга составила 1780 столбцов, т. е. 890 страниц большого формата[1]. Появление книги стало большим праздником для автора и для друзей грузинского языка.

«Грузино-русский словарь» Д. И. Чубинова давно стал библиографической редкостью, вследствие чего остро чувствовалась нужда в его переиздании, которое сейчас уже осуществлено.

Поэтому я считаю своим приятным долгом принести искреннюю благодарность Государственному комитету Совета Министров Грузинской ССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли, который охотно пошел навстречу решению давно назревшего вопроса о переиздании «Грузино-русского словаря» Д. И. Чубинова и предложил издательству «Сабчота Сакартвело» принять меры для воспроизведения словаря офсетным способом.

Пользуюсь случаем, чтобы поблагодарить также директора издательства «Сабчота Сакартвело» Г. И. Панджикидзе, профессора А. А. Глонти и писателя А. К. Сигуа, принявших живое участие в деле переиздания настоящего словаря.

Акакий Шанидзе

15.IX.1984.

---

[1] В этом втором издании формат уменьшен.

Dabney S. Lancaster Typewriting

სრული ქართული ენის

ქ ა რ თ უ ლ - რ უ ს უ ლ ი

ლ ე ქ ს ი კ ო ნ ი.

ხელ-ახლად შემუშავებული

დავით ჩუბინოვისაგან.

ГРУЗИНО-РУССКІЙ

СЛОВАРЪ.

ВНОВЬ СОСТАВЛЕННЫЙ

Давидомъ Чубиновымъ.

САНКТПЕТЕРБУРГЪ.
ТИПОГРАФІЯ ИМПЕРАТОРСКОЙ АКАДЕМІИ НАУКЪ.
Вас. Остр., 9 лин. № 12.
1887.

პატივ-ცემულო ილია ლაზარიჩ!

თქვენი უხვი შეწირვობა განსავრცელებლად ჩვენის სამშობლო ლიტერატურისა მაიძულებს, რომ ეს ჩემი შრომა შევამკო თქვენის მეიროფასის საქართველოსათვის სახელითა. თქვენ რომ არ მოგესწრათ ახლანდელი ჩემი შრომა დიდხანს დარჩებოდა დაუბეჭდავად და რადგანაც იხეპეთ თავზედ აღება დასაბეჭდის ხარჯისა, ამისთვის მე გიძღვნი ჩემს შრომასა და გთხოვთ რომ მიიღოთ ეს ჩემი ღვაწლი გულ-სავსებით.

დავით ჩუბინოვი.

5 ივნისს 1887 წელსა.

შეძოკლებით დაწერილნი სიტყვები და წიგნების სახელები, რომელნიც იხოვებიან ლექსიკონში.

ა. ღრამმატიკის ტერმინები.

ს, სახელი; **ზედ.** ზედსართული სახელი; **ნაცვ.** ნაცვალ-სახელი; **ზ,** ზმნა; **ზმ.** ზმნა მოქმედებითი; **ზვ.** ზმნა ვნებითი; **ზუ,** ზმნა უმუშევობითი; **ზთვ.** ზმნა თვით ვნებითი; **ზმიჩ.** ზმნა მიჩვეობითი; **ზსხვ.** ზმნა სხვით გარდასვეობით **ზედ.** ზმნა ვნებით დაწყებითნი; **თანდ.** თანდებული; **ზმ.** ზმნის ზედ; **კავშ.** კავშირი; **შორის.** შორისდებული; **მრ.** მრავლობითი; **მდ.** მდებარი.

ბ. წიგნები ძველისა და ახალის აღთქმისა.

დაბად. დაბადება; **გამოსვ.** გამოსვლა; **ლევიტ.** ლევიტელთა; **რიცხვ.** რიცხვთა; **2 რჯ.** მეორე რჯული; ესენი არიან მოსე წინასწარ-მეტყველის წიგნები; **ისუ,** წიგნი ისუ ნავესი. **მსაჯ.** წიგნი მსაჯულთა; **რუთ.** რუთისა; 1. 2. 3. 4. წიგნნი **მეფეთა;** 1. 2 **ნეშტ.** ნეშტთა წიგნები; 1. 2. 3. **ეზდრ.** წიგნები ეზრა წინასწარ-მეტყველისა; **ტობ,** ტობიასი; **იუდ;** იუდითისა; **ესთ;** ესთერისა; **იობ.** იობისა; **ფსალ. ან დავით.** ფსალმუნი ან დავითნი; **იგავ.** წიგნი სოლომონისა იგავთა; **ეზეკ.** ეზეკიელისა; **დან,** დანიელისა; 1. 2. 3. **მაკ.** წიგნები მაკაბელთა; **მათ.** სახარება მათესი; **მარკ.** მარკოზისა; **ლუკ,** ლუკასი; **იოან.** სახარება იოანესი; **საქმ. მოც.** საქმე მოციქულთა; **იაკობ,** ეპისტოლე იაკობისა; **პეტრ.** 1 და 2 ეპისტოლე პეტრესი; **იოან.** 1. 2. 3. ეპისტოლენი იოანესნი; **იუდ.** ეპისტოლე იუდასი; **რომ.** რომაელთა ეპ. პავლე მოციქულისა; 1. 2. **კორ.** პირველი ან მეორე ეპისტოლე კორინტელთა; **გალატ.** გალატელთა; 1 და 2 **თესალონიკ.** თესალონიკელთა; **ებრ.** ებრაველთა; **გამოცხ.** გამოცხადება იოანე მოციქულისა; **თთვენი,** საეკკლესიო წიგნი; **სვინაქს.** სვინაქსარი, მოკლე წ`ითა ცხოვრება; **ღუთ.-მეტყ.** ღუთისმეტყველება ანტონი კათალიკოზისა 4 ტომი; **ანდრ.** წიგნი ანდრია სალოსის ცხოვრება; **ვასილ. დ.** სწავლანი და თარგმანი დავითნისა ღ`თ შემოსილისა მამისა ჩვენისა ვასილი დიდისა; **გრიგ.** გრიგოლ ნოსელისა ცხოვრება და შესხმა ვასილი დიდისა და სხვანი სწავლანი; **მანანა,** საეკკლესიო სწავლანი და მოთხრობანი.

გ. ისტორიულნი წიგნები:

1 ქართლ. ცხ. ქართლის ცხოვრება შეკრებილი მძებნებითა ვახტანგ VI მეფისათა და დაბეჭდილი უფ. ბროსეისგანისა; 1849 წელსა.

2 ქართლ. ცხ. ქართლის ცხოვრება, ა. ვახუშტისა, ბ. ქრონიკონები; გ. შეკრები ქართლის ცხოვრ. დ. ქართლ ცხოვრ. სხვნია ჩხეიძისა და ე. პაპუნა ორბელიანისა; ვ. ცხოვ. ირაკლი II მეფისა; ზ. შეკრები კახეთის ცხოვრების; თ. ცხოვრება მეფის როსტომისა გორგიჯანიძისაგან, ესე ყველანი დაბეჭდილია ე. ჩუბინოვისაგან; 1854 წ. **გორგ.** გორგიჯანიძის ქართლის ცხოვრება; **მოთხ. თ. ბ.** მოთხრობა ოთარაანთ ბაკარისა შვილისა, დაბეჭდ. ჩუბინოვისაგან 1848 წ. **მოთხ. ბ. ვ.** მოთხრობა ბაკარისა შვილის ვახტანგისა; **წმ. ცხოვ,** წმინდათა ცხოვრება; შეკრებილი ბესარიონ კათალიკოზისაგან; **მარტ.** მარტვრია ცხოვრება წმინდათა ქართველთა მოწამეთა, ქმნილი ანტონი პირველის კათალიკოზისაგან; **მზამეტყ.** მზამეტყველება ანტონი I კათალიკოზისა; **ხრონოგრ.** ხრონოგრაფი, თარგმნილი ბერძნულისაგან, პეშანგრად დაწერილი; **ხრონ.** ხრონოლოგია. უფ. ბროსეისაგან დაბეჭდილი 1867 წ.; **გუჯ.** გუჯარი; **სიგ.** სიგელი; **1 ქართ. ქრ.** ქართული ქრისტომატია დაბეჭდილი ჩუბინოვისაგან 1846 წელსა. **2 ქართ. ქრ.** ქართული ქრისტომატია, მისგანვე დაბეჭდ. 1863 წელსა; **სამ. ვ. მ.** სამართალი ვახტანგ VI მეფისა; **სამ. გ. მ.** სამართალი გიორგი მეფისა; **სამ. კათალ.** სამართალი კათალიკოზისა; **სამ. მოსეს.** სამართალი მოსესი. **სამ. ბერძნ.** სამართალი ბერძნული; **სამ. სომხ.** სამართალი სომხური; **დასტულ.** დასტულამალი, სამეფოს კარის გარიგების წიგნი, ვახტანგ VI მეფისა; **ბაქრ.** დემ. ბაქრაძეს აღწერა გურიისა და აჭარისა, დაბეჭდ. 1878 წ.; **რუის. კან.** რუისის კრების კანონები.

დ. ლექსები.

ვეფხ. ვეფხვის ტყაოსანი, დაბეჭდ. უფ. ჩუბინოვისაგან 1860 წ. **განმ. ვეფხ. ბ. თ.** განმარტება ვეფხვის ტყაოსნისა ბაკარ შვილის თეიმურაზისა; **შავთ.** ამბავი მეისა შავთელისა თამარ მეფის შესხმა; **ჩანრ.** ჩანრუხაძენი, შესხმა თამარ მეფისა; **დიდ-მოურ.** დიდი მოურავის ცხოვრება, ლექსად თქმული იოსებ თბილელისაგან ხაკაძისა; დაბეჭდ. ტფილ. 1851 წ; **წყობ.** წყობილ-სიტყვაობა ანტონი I კათალიკოზისა; **არჩილ.** არჩილიანი; **გურამ.** გურამიანი ან დავითიანი; **ჩონგ.** ჩონგური, გამოკრეფილი ლექსები, დაბეჭდილი უფ. ლორთქიფანიძისაგან; **რუხ.** ბრ. ღ. რუხის ბრძოლა გრიგოლ დადიანისა, დაბეჭდილი ქართულს ქრისტომატიაში; რუხ. ბრ. ბ. გ. რუხის ბრძოლა ბესარიონ გაბა შვილისა; **თეიმ. I** მეფის თეიმურაზის I ლექსები; **ხარკ.** ხარკის თქმულთა. ლექსები მეფის თეიმურაზის II; **სვინაქ.** სვინაქსარი ლექსად თქმული იოანე ბოშტრიშვილისაგან, შესრულებული ან-

ტონი I კათალიკოზისგან; **ვაშლი**, ბატ. შვილის თეიმურაზისა; **ზლაპ.** ზღაპრები, ქართულ-ენაზედ ძველი გიორგი ელიოზოვისგან.

ამბის წიგნები.

ამირ. ამირან დარეჯანიანი; **ვისრ.** ვისრამიანი; **რუსუდ.** რუსუდანიანი; **დილარ.** დილარიანი; **ქილ.** ქილილა და დამანა; **ყარამ.** ყარამანიანი; **დავრ.** დავრიშიანი; **სეილ.** სეილანიანი; **მირ.** მირიანი; **სიბრ.** სიბრძნე სიცრუისა ზღაპარი, დაბეჭდილი ლვოვის წიგნისგან; **გაც.** კაცია ადამიანი, ილია ჭავჭავაძისა; **ერიბ.** გიორგი ერისთვის ისტორიანი, დაბეჭდ. ტფილ. 1867 წ. **1 ანტონ.** ცრაგელია ქორწილი; 2 ანტ. მე მინდა კნეინა გავხდე; 3. მზის დაბნელება; 4. განა ბიძიამ ცოლი შეირთო; 5. ქმარი ხუთის ცოლისა; 6. ცოტით მოგზაურობა, **ბეჟან**, ბეჟანიანი; **ციპკ.** ციპკარი ჟურნალი; **ივერ.** ივერია ჟურნალი; **მოგზ.** ს. ბ. მოგზაურობა სამ ორბელიანისა ევროპაში, დაბეჭდილი ციპკარში; **ტიმოთ.** არხიეპისკოპოზის ტიმოთე მოგზაურობა წმინდათა აღგილებში; **მრთვ.** მოგზაურობა იოანე მრთველისა, დაბეჭდ. 1852; **ალექს.** ალექსიძის ომის შვილის ლევანი თავისი ცხოვრებისა; ჭკნოვრებლა ირაკლი II მეფის დროს; **კალმ.** კალმასობა იოანე ბატონი შვილისა, დაბეჭდილი ბაქრაძისგან; **დედა ენა**, გოგება შვილისა **შუნ. კ.** ბუნების კარი, გოგება შვილისა. **თამარ ბატ.** თამარ ბატონი შვილი, ცრაგელია რჩეულოვისა; **ანუკ. ბატ.** ანუკა ბატონი შვილი, მისივე რჩეულოვისა; **ირაკ. ბატ.** ირაკლი ბატონი შვილის ძრო, ცრაგელია ალექსანდრე ორბელიანისა; **დიდ-მოურავ.** დიდ-მოურავიანი ცრაგელია ანტ. ფურცელაძისა; **ვაი მართ**, ვაი მართალთა, მისივე ფურცელაძისა; **თიმლის.** თიმლისმიერ მოარშიეე.

სწავლანი.

ლრამ. ლრამმატიკა ანტონი კათალიკოზისა; **ლოლ.** ლოლიკა; **მეტაფ**, მეტაფიზიკა. ორივე ბაუმეისტერისა, თარგმნილი კათალიკოზის ანტონისაგან; **კატლ.** ან. კატილორია ანტონი კათალიკოზისა; **კატლ.** ე. კატილორი დამსკვლისა; **კავშ.** კავშირი; **ქიმ.** ქენონლოგიური ქიმია, დაწერილი ვახუშტის ხელით; **ფიზ.** ფიზიკა; **ბაგრ. ბატ.** ბაგრატ ბატონის შვილის სამზარეულოს წიგნი; მისივე ეწყნის კარაბადინი; დაბეჭდილნი სამ. 1818 წ.; **ქმნ. წ.** ქმნულების წიგნი დაბეჭდილი ვახტანგ მეფისგან 1712 წ.; **სამზ.** სამზარეულოს წიგნი კნეინა ეკატერინისა; **კავკ.** კალ. კავკასიის კალენდარი; **კავკ. გაზ.** კაზეთი კავკაზი, და სხვანი მრავალნი.

ლექსიკონები.

სამ, ორბ. სამი ორბელიანისა; **ნ, ჩ.** ნიკოლოზ ჩუბინოვისა; **ბუნებ. ლ.** ბუნების ლექსიკონი ან აღწერა: მცენარეთა, პირუტყვთა, ქვეწარმავალთა, ფრენათა და სხვათა; **ერის. ლ.** რაფაელ ერისთავის ლექსიკონი მცენარეთა, პირუტყვთა და სხ. დაბეჭდ. 1884, **ფილ.** პატრი ფილიპესგან შეკრებილი ლექსიკონი მცენარეთა და პირუტყვთა; **ბიანკ.** ბიანკის ლექსიკონი ორმაღური და ფრანციული; **მენინ.** მენინსკის ლექსიკონი არაბული, სპარსული და ორმაღური; ოთხი დიდი წიგნი; **ფრეიტ. ლ.** ფრეიტაგის არაბული და ლათინური ლექსიკონი.

დამატებანი.

აჳაზა, ს. охотничій леопардъ, гепардъ.
აზაღაგება (ვა), ზ. в. усотерять (ასი).
აზაღაგება (ვა), ზ. в. упрощать (საღაგი).
აზაზი (არაბ.), ს. ночной сторожъ.
ბეი, ს. задатокъ.
ბრბო, ნ. ღუნდგო.
დროშა (სპარ.), ს. ბაირაღი, ალამი, ვეფხ. 399, შაჰთ. 31, 75; знамя; საეკლესიო ალამი დახატული წმინდათა ხატებით, хоругвь.
ესტიმამიზუ, ს. ლიხოსტკა, антимоній.

ცთომილებანი.

დაბეჭდილია.	უნდა.
აბა, -მოთხარით,	აბა მითხარით.
ალაბი, -18 вершк.	16 вершк.
აჯილა,	აჯილა.
ბუდუშური,	ბუდუშური
გაზა, -ძირლვი,	ჭარლვი.
გამოცდა, -ქვეშელი,	ქვეშელმ.
გან, -ორგანი,	**ორგან.**
გონება, -ეხსენება	გხსნება
ენა, -ჩაფრასთ	ჩაფრასტი.
კალმახობა,	**კალმასობა.**

ქართული ლექსიკონი.

ა.

ა, პირველი ასო ქართულის ანბანისა, წოდებული **ან**: რიცხვში დანიშნავს ერთსა და ფულის ანგარიშში ნიშნითურთ ერის თუმანსა, ამ ასოთი იწყების ორი თანდებული, რომელნიც მოუზავებიან მხნათა: აღ, აღმო, სახოგადო ლაპარაკში **ა**, ამო; მაგალ. აღვალ, ავალ; აღვხვერ, ავსვერ, და სხ. თუ სახელ-ზმნაში იპოვება ორი ღ, მაშინ ერთი მათთაგანი მოისპობის, ვითარ: აღლება, აღლევება იქმნის და იწერების ალება, აღლევება განხა ზმნისა ესე მიმოხვარაში დაიცვენ ორსავე ღ. მაგალ: აღვიღებ, აღვაღლევებ.

ა, ბოლოს საკუთართა სახელთა ხმარებული შესცვლის მათ კნინობითად ან შეურაცხყოფითად, მაგალ. სახოგადოდ ითქმის: დავით სარკალი, სოლომონ მღვანებელი, მარიამ ბაგონიშვილი, თამარ მეფე, განხა კნინობითად: დავითა ან დათუა მწარეული, სოლომონა ხანში, მარიამა მექალე, თამარა დალალი და სხ.

ა, ბოლოს რიულთა სახელთა მრავლობელს ჭეშს ი მაგიერად; მაგალ: გველ-თევზი, ძაღლ-ნიორი, ხარის-თვალი, ორ-ცხოველი, ითქმის და იწერების; გველ-თევზი ძაღლნიორა, ხარის-თვალი, ორ-ცხოველი და სხ.

ა, მრავლობელის შეცვლების მდგომარეს ლაპარაკში ე ზედ. მაგალ: წავიდა, წვიდა, წაიყვანა, წვიყვანა; წაეკიდა, წვეკიდა; აგრეთვე ახლა ითქმის კნინა.

ა, იხმარებიხ ო მაგიერად: მოიტანა, მიიტანა; მაგახლა, და სხ. ქარაგმიანნი ლექსნი ამ ასოთი იწყებიან: **ა დ** (არამედ), **ა ნ** (ამინ).

ა, კითხვითი მარცვალი, ხომ, ხი? გიყვარმე **ა**, любишь ли ты меня? იოან: 21—25; ესმა, ჭოს ხი? ფსალ. 49—13.

ა, შემოკლებული ზმნისაგან არს სახელთა და ზმნათა ბოლოს ხმარებული, უფროს სახოგადო ლაპარაკსა; ვითარ: თბილია ან თბილა, ცხელია ან ცხელა, მოხსულა, ნაცვლად: თბილი არის, ცხელი არის, მოხსულ არს.

აარება (ავარებ, -რე), სხვითგარ. ვატარებ; проводить; (ავარებ), проходить мимо; (ვუ). ზ. უ. გავეული; заходить, 2 ქრონ. ცხოვ. 312; проходить, შად. 73.

აბა, შორახ. ну, нука? აბა მოდი გავიქცეთ, ну давай побѣжимъ, აბა მითხარით, ну скажите, აბა თუ. ну если, აბა თუ გაიგონოს, нѣтъ не слушается.

აბაზანა (სპარ. 1) დიდი სახანელი ჭაშკა, ванна.

აბაზი (სპარ. 2) ოთხი შაური ან ორშაური ფული, двугривенникъ, **-ზიანი, -ზიანები, -ზებიანი**, тоже двугривенникъ.

აბანაკება (ვჭ, ვა), ზ. ვ. ავჭერი ბანაკი, заставить спать стать; (ვი, ვიბანაკები, ვებანაკები), ზ. ვ. ავიერები, спаться, двинуться.

აბანო, სახანებელი სახლი, баня; სახალხო აბანო, народная или торговая баня, **-ნოს ჭერა**, тараканъ.

აბანოზი (აბზენ. სპარ.) ეკალეული, черное дерево.

აბარკება (ვჭ) ზ. ვ. გარდავასახლებ; ავჭკიდებ ბარგსა, переселять, навьючивать, ქილ. 145; (ვი-ებები) ზ. ვ. переносится, перебираться, переѣзжать; აბარკული, მიმ. навьюченный.

აბარვა (ვჭ) ბარით მოთხრა მიწისა, искапывать; взрывать; (ვი) ზ. ვ. დავიბარვი, искапываться.

აბარკლება (ვი). ფეხებს ავიშვერ, ან ფეხებს გავიტაცებ, поднять ноги; обнажить ноги.

აბბა, აბბა (ებრ). ს. მამა, Авва, отецъ, მარკ. 14—16; რომაელ. 8, 15, ქართლ. ცხ. 2 ტ. 103.

აბგა, ს. მახალიკი, პატარა ხურჯინი აბრეშუმის უნაგირის კუთხეს გარდასაკიდებელი, небольшая, переметная сумка.

აბდარი (სპარ), ს. წყლის მწე, хранитель царской воды для пить, **აბდარბაში**, უფროსი მერწყულთა ზედ, начальникъ хранителей царской воды.

აბებრება (ებ), ზ. ვ. ავაბურცებ, ავტკრეც კანსა და-

წვით, произвести опухоль отъ обжоги, (ავქ-ბებრდები) ზ. ვდ. ავბურცები, ავშუბები, опухнуть отъ обжоги.

აბედა, ს. კორძი, ხორცშეკვი, мозоль.

აბედი (ფრანც.), ს. მეგრ. ობედი, ხის სოკო მსწრაფლ მიმღები ცეცხლისა; трутъ.

აბეზარი, ს. ზ. თვის შემაწუხებელი, შემაბეზრებელი; ან გაბეზრებული, მოწყენილი, შეწუხებული; докучливый; скучный, აბეზარს მოყვანა, привести въ отчаяніе, докучать; აბეზარ ვიქნები, прихожу въ отчаяніе; ვისრ. 132, 191: აბეზარს მოვალ, меня одолѣваетъ скука, აბეზარ მეყენე, ты надоѣлъ мнѣ, ვისრ. 135; აბეზარობა, ს. скучность, **აბეზრება**, (ვაბეზრებ), гл. скучиться, опечалиться; ვეფხ. 176.

აბეკამაჩი, ს. ბალახებზედ დაყენებული არაყი, настойка, ან ორნახადი არაყი, спиртъ, ს. ბუნ. ლ.

აბერტყა (ვ), ზ. ვ. გაბერტყა, встряхивать.

აბეჩხარი, ს. ნაყენახობი, გაოხრებული ვენახი запущенный виноградникъ.

აბეწულა, ს. მცენარე, სამ. ლ.; ბუნ. ლ.

აბზეკა (ავაბზეკ, -ზიკე), ზმნ. вытянуть, подъ-

აბზინდა, ს. მცენ. подымь. [нять (носъ).

აბზინდა, ს. ბალთა, შეხკრავი ქამრისა, пряжка.

აბი (სპარ.), ს. ქაშაგი, иллюзія. [ტიშოთ. 186.

აბილილი, ს. მცენ. შეწყვეული ბალახი, чучуна; вьюнокъ, ბუნ. ლ.; наперстянка крученная, ერის. ლ.

აბლაბუდა, ს. ქსელი ან ბუდე ღეჭა-ბრუნელისა, паутина.

აბლაკლება (ავქ), ზმ. შეკაბვა, закладывать (быковъ), მორ. 103; მოზვერები შეკვარნეს და აბლაკნეს.

აბლანდვა (ვქ), ზმ ხელჩქარად შეკვერა, ავქროლვა, спать на живую нитку, сметать.

აბლაყი (სპარს.), пестрая лошадь съ красными пятнами около глазъ и ноздрей.

აბლიზო, ს. წამლების გასაღესი ქვა, камень для растиранія красокъ, лекаретъ, ქიმია 86.

აბმა (ვ), ზ. ვ. ღაბმა, привязывать, (ვე თვალებს), თვალებს ავუხვიე, зажмурить, обманывать; **აბები**, ზოგ. привязываться, თვალები აება შიშით; омрачились глаза отъ страха; თამარ. ბაგ 29, 178. (ვე ბილს), растаять сѣть, ქილ. 128; აბმული, მიმ.

აბოლება (ვ), ზ. ვ. ავკვამლებ, дымить, производить дымъ, (-ლები). ზედ. дымѣть.

აბორგება (-გები, -გნება, ზედ აღტაცებით გულს ვიწყრომებ, ზედ. გახელისბები, испытать забѣситься, ქილ. 375, **აბორგული**, раздражительный.

აბრა, ს. ცოთი, სჭარბავი, приѣсокъ для уравненія вѣсовъ, თამარბაგ. 65.

აბრაგი, აბრაკი, ხელსაბანი ჭურჭელი. წურწუმა, лоханка, рукомойникъ, ღრეკ. 96.

აბრამადი, ს. ნაზარი, дворецкій, გკ. 15, 20.

აბრამიანი, ს. ღვინის ბოლოსწო თვლითი ზედბული სახალისოდ სმენილი, въ поделанномъ винѣ пьяный хмѣль.

აბრაში (სპარს.), ს. თორი ცხენი შავ ან წითელ ხალებიანი, пѣгая лошадь съ яблоками.

აბრეშუმა, ს. მცენ. бузинная повилица, ერის. ლ.; ბუნ. ლ.

აბრეშუმი, ს. ჭიჭნაური, шелкъ, -მის ჭია, шелковичный червь, **-შეული**, шелковый, **-მიანი**, шелковый, აბრეშუმის თივა (მცენ.), шелковая трава.

აბრუნება (ვ), ზ. ვ. გადავაბრუნებ, перевернуть.

აბუვება (ვი ზ. ვ. გავკილავ, გავაცრიცვებ, მასხარად ავიგდებ, კიეთას ღვსცემ; / осмѣять, осмѣкать.

აბუზვა (ვი -ზვი, -ზვება), ზ. ვ. თავისის ჩამოვეშვები, მოვიბუზვები, франтъ ѣ надуться, надуться, нахмуриться, нахохлиться, -ზვილი, მიმღ.

აბულა, ნახვ ბაღლა.

აბუნტება (ვ), ზმ. ავშლი, взбунтовать.

აბურვა (ავქბურავ), ზმ. ღავქხურავ, покрывать; **ასაბურველი**, покрывало, ისად. 22—14.

აბურთვა (ავქბურთები), ზოგ. ავშუბები, ავქსკდები, вздуваться, пухнуть. [путь.

აბურცება (ვქ-ცები), ზ. ვ. ნ. აბებრვები, вспух-

აბურძგნა (ვქ), ზ. ვ. ცუდად გავხეწ ემის ხმობ, взбивать, взъерошивать волосы, (ვი), ზ ვ. взъерошиться, -ძგნილი, მიმ.

აბუსალაჭინი, მცენ. клещевина, ჰ. ფ. ქიმ. 77.

აბუტარაკი, ს. შხამ ბალახი, чемерица, чихотка.

აბუჩი, აბუჩალაკი, ს. ღაუბატეგებელი სტუმარი, гость незванный, непрошенный.

აბღერტყა (ვქ), ზმ. встряхнуть.

აბღვერა (ვი), ზმ. ნ. ბღვერა.

აბღვრიალება (ვ), ბღვრიალს ღავწყებინებ, заставить реветь ребенка.

აბღოტება (ვ), ზ. ვ. ავიტაცებ, ავაძრომებ, заставить карабкаться, (-ტები), ზ. ვდ. вскарабкаться.

აბძანება (ვი), ზ. ზ. ავაყენებ, заставить встать, (-ნები), ზ. ვდ. აყენებინ ან ავდ, встать; взойти на верхъ.

აბძარვა (ვქ), ზმ. ავქხეთქ, отколоть.

აბჯარი არაბ. ჯაბე, ს. საჭურველი, საომარი იარაღი, ან ცხენზედ ჩასაცმელი ჯაჭვი, оружіе; латы, броня, доспѣхи, ვეფხ. 84, 223, **აბჯროსანი**, აბჯრით მოსილი, вооруженный; одѣтый въ латы, ალქ. 9.

აბჯენა (ვი), ზმ. ფეხს ავიღებ ღასადგომად, поднять ногу, чтобы ступить.

აგარა, აგარაკი (ლათინ.) ს. ყანური ან სახნავი მიწა, пашня; მათ. 13—24; ლუკ. 12—7; სიბრ. ზღ. 57; ღაბა, სამ. ლ.; საზაფხულო სადგური, სამ. სოფხ. 242; поле, пахотная земля; лугъ; село; загородный домъ, дача.

აგდება, ზმ. бросаніе вверхъ, мѣткимъ -, насмѣшка; (ვი), ზ. ვ. ავიხვრი, მაღლა შევაგდებ; бросать вверхъ, словами задѣвать, говорить обидными, (ვი მასხარად), ზ. ვ. ღაუცინებ, გავკილავ, გავკირდავ, осмѣять; ხმამ აიგდო, пристрастился пить; თავს ავიგდებ, сдѣлаться насмѣшникомъ; ამიგდო ფარღა, отдернулъ занавѣсь, ვეფხ. 391; სიტყვა პანზედ აიგდო, говорилъ обидными, мѣткимъ насмѣшникъ.

აგდება (ვ), ზ. ვ. წამოვაგდებ, ავაგენებ, согнать съ мѣста; (ვაგდები), წამოვსდგები, ავდგები, вставать, (ვუ კარს), კარს-მიგხურავ, затворить дверь, ст. кн.

აგება, возможно, быть можетъ, авось.

აგება, აღგება ს. ზ. строеніе, (ვ), ზ. ვ. ავაშენებ; ავაგებ; ავასხამ; შევქმნი, იგავი 8—24; построить; продѣть; нанизать; создать; -ძაფს ნემსზედ, вдѣть нитку въ иголку; -ხორცს შამფურზედ, нанизать мясо на вертель для жаренія, ავაგებ ხაზრდოთი, снабдить провизіею, აღვაგებ ნავსა ტვირთით, нагружать корабль, (ვ)- ანძაზედ, посадить на колъ; ღონე ვერ ავაგებ, мы не придумали средства, (ვ), построить для кого, ავაგებ წესსა ანდერძს, отнѣзать покойника; (ვაგები, ვაგები), ზ. ст. строиться, создаться; продѣваться, ავაგები ხმალზედ, патикаться на саблю, გამოს 40—32, რუსულ. 259, 889; აგებული, აწაგები მიმღ.: построенный, აშენებული, ს. строитель; ასაგებელი, къ строенію подлежащій, **აგებულობა**, постройка, рус. 759. **აგებულება**, ცხოველთ შინაგანი შენობა ან სტრუქტი; структура, тѣлосложеніе, устройство, строеніе тѣла животныхъ; желудокъ; სამ. ხოშ. 252; ავი აგებულობა, дурная натура.

აგებება (ვაგებებ), ზთვ. აღგობ შესამთხვევლად, навязываться, встать и идти кому на встрѣчу, (ვ), ზ. სხვ. заставить идти на встрѣчу.

აგეთი, ѣдс. здѣшній, здѣшній, такой.

აგეთობა, идентичность, тождество, тожество, ст. кн. 157, ქეშ. 522.

აგერ, ზზ. вотъ, вотъ уже.

აგვანი, აგვანისტ. ნ. აგვანისანი.

აგვისტო, ს. მთრიმობის თვე. Августъ (мѣсяцъ).

აგზავნა (ვ), ზ. ვ. посылать на верхъ.

აგზება, აღგზნება (ვ), ზ. ვ. зажигать, воспламенять; возбуждать; возмущать; ფსალ. 17—8; იხილ. 10—17, (ვ), ზ. თვნ. загораться, ბული, მიმ. зажженный, ანაგზნები, ანაგზებელი, зажигательный.

აგლესა (ვ), ავსცხებ, ავუსვამ: замазывать.

აგლეჯა (ვ), ზ. ვ. ავსტეხ, ავსწყვეტ: отломать, оторвать, отодрать, изломать; -ვ- ბეჭედს, сорвать печать; (ვი-ჯული), ზვ. отдираться, -ჯილი, მიმ. ანაგლეჯი, отломокъ, отрывокъ.

აგნიანი, ბრონეი, **აგვინისხე**, **აგნისი**, **აგვანი**, ხე უნაყოფო, сорт: კვიპაროზი, ჭანდარი და სხ. იობ. 40, 17: общее названіе деревъ: кипариса, чинара, верба Іерусалимская, агнова вѣтвь, лоза, лозовина, ბუნ. ლ. Словарь Даля.

აგოგვა (ვაგოგავ), ავალ, восходить.

აგორება (ვ), ზ. ვ. აღმართზე ავაგებ გორით, искатывать, катать на верхъ; (ვ-ება) ვნღ. ზ. искатываться, катиться на верхъ, ამოს. 5, 24.

აგრე, ზზ. такъ, точно такъ, აგრეც. такъ бы.

აგრგვინება (ვ), ზ. ვ. გრგვინავს ღრუბლებინებ, заставить греметь; (ვ-ება) ზ. ვნ. загреметь.

აგრილება (ვ), ზ. ვ. სიგრილეს ვამოვაგდებ, прохлаждать, (ვ-ება), становиться прохладнымъ.

აგრონომია, ს. სწავლა მიწის შემუშავებისა, агрономія.

აგრონომი, ს. მცოდნე მიწის შემუშავებისა, агрономъ.

აგური (სპარ. აჯურ.), ს. გამომწვარი ალიზი, кирпичъ, გამოწვა აგურისა, обжигать кирпичъ; აგურის ფერი, кирпичный цвѣтъ, **აგურხანა**, აღგილი, სადაც აგურს გამოსწვავ, кирпичный заводъ.

აგებხანა (სპარს.), ფერის აღგილი, нужное мѣсто.

აგათი (არაბ.), ს. წესი, ჩვეულება, обычай.

აგამანი, **აგამანტი**, ს. ალმასი, алмазъ. 7—7; იერემ. 17—1; алмазъ, Экзод. 80.

აგამი, ს. სახელი პირველის კაცისა. კაცი: Адамъ, имя перваго человѣка; человѣкъ, **აგამისტომი**, კაცთა ნათესავი, человѣческій родъ, **აგამიანი**, კაცი, человѣкъ, **აგამიანობა**, ს. კაცთა ნათესავი; კაცობრიობა, კაცთ მოყვარება, кои кацова, гуманность, человѣчность, людкость; ვისტ. 180. **აგამიერი**, ზედ. человѣческій, კაცობრივი, **აგამისებითი**, сначала человѣчества.

აგვენა, ნ. აღგენა.

აგვილი, ს. სიგრცე ღასაკვენელი ან შეცული რისაგანმე, გინა ღანიშული, აღგი, მხარე, კერძო ქვეყანისა; წერილში; მუხლი; ხაზისა, სიმღერ, ადგილი, мѣсто; страна; въ сочиненіяхъ берется за часть, за статью; должность, წმინდანი აგვილები святыя мѣста, ღაკარგილი აგვილი, пріятное мѣсто, ღაცლა აგვილისა, очистить мѣсто; საკრებული აგვილი, мѣсто собранія; ცარიელი აგვილი, пустое мѣсто, აგვილის ღაჭერა, занять мѣсто, აგვილის მიცემა, дать мѣсто, ახსნა რომელითმე წერილის აგვილებისა, толкованіе мѣста изъ авторовъ, ფერის აგვილი, отхожее мѣсто, **აგვილს**, **აგვიდ**, ზზ. на мѣсто, вмѣсто; ამის აგვილს, вмѣсто этого, ოხ. 5, 13; **აგვილ-აგვილად**, **აგვილითი-აგვილად**, мѣстами, **აგვილადმდე**, ზზ. до мѣста, ღაბად. 13, 14; **აგვილის აღწერა**, описаніе мѣста; **აგვილის მთავარი**, мѣстный начальникъ; **აგვილობა**, мѣстность, **აგვილობრივი**, -**ითი**, ზმ. мѣстный, -ითი კრება, помѣстный соборъ.

აგვმა (ავსცგამ, ავაგი), ზ. ვ. მაღლა ღავსცგამ, ღაფენ; ставить на верхъ; (ფეხს), ფეხს ავიღებ გაღასაცგმელად, поднять ногу, чтобы ступить, (ვი ფეხს), ზმ. ყრმათა თვის: ღაიწყებ სიარულს, начать ходить (о ребенкѣ); (ვი ენას), ზ. ვ. ყრმათათვის: ვიწყებ ლაპარაკს, начинать говорить, ამაგდებ, ты помогаешь мнѣ встать; ამიგდებ მაგალ. მტერსა, вооружаешь противу меня врага.

აგდენა, აღგომა, ნ. აღგენა, აღგომა.

აგდება (ავსცებ) ზ. ვ. ავსცგამ, ставить на верхъ, (ვუ ლაგამს), ლაგამს ამოვსცებ, ღაფარგმაც взнуздать, ქეშ. 224; ქილ. 18.

აგევნა (ავჰყვნა), ზუ. უკან ღაეკვენები, слѣдовать; აგევე. слѣдую за тобою, повинуюсь, ღიღ. მოურავ. 1337.

აძევნება (ვ»), ზ. ვ. უკან ღაჭღვნა, ან მიჭღვნა, заставить преслѣдовать; (ვ» თვალს), смотрѣть въ слѣдъ кому, присматривать; (აჭღვნები), ზ. თვ. слѣдовать за, преслѣдовать, გორგ. 6, 44; (ვი-ნება), заставить слѣдовать за собою; კ» 30.

აძენა (ვ» მტვერს), ზ. ვ. მტვერს აფუნება, поднять пыль, (ვ» ოფლს) გავაოფლიანებ, ოფლში გავსწურავ, заставить потѣть, (ხუნი აძლის, აძღინება), вонять, ანკ. 3, 33.

აძვილი, ზედ. ს. არა მძიმე ან მარკვე, легкій, не тяжелый; не трудный; удобный; -საქმე, легкое дѣло, **აძვილად**, легко (есть), **აძვილად**, ზმ. ზ. легко, **აძვილება** (ვ»), ზ. ვ. აძვილად შექმნა, შემსუბუქება, облегчать; ვაძვილები, становлюсь легкимъ; не труднымъ; ღელ» ენა 52, მიაძვილდება, облегчается мнѣ, ღვრ. 147; (ვი), облегчать себѣ; ნაძვილები, მიმ. облегченный; აძვილობა, легкость.

აძიდა (არაბ. ბაღდ), ს. რკინის ფიცარი ღახერტილი განსწეკად მაგთულთა; натягъ, станокъ для выдѣлки тягою проволоки или бити, и т. п. აღიდში გამოხული ან გამოჭედილი კეცი, გაჭინლი, пройдоха, продувной.

აძიძება (ვ»), ზ. ვ. გავაძიძებ, увеличивать; აძიძება წყლისა, приливъ воды, (ვ-ებები წყალი), приливать, прибывать, о рѣкѣ.

აძიმი, ს. ოქროსი ნაკერი ღობა, золотомъ вышитая матерія, სულხ. ლ.

აძლაბიჭება, ს. ღაჭერაგი, ქარიაშუკა; неносѣдъ, თილისმა 187.

აძლი, ს. საზომი თექვსმეტი გოკისა ან ოთხი მტკაველისა, аршинъ; -გაზანძარანი აძლი, 22 გოკისა, аршинъ въ 22 вершка, кетръ.

აძრაგუნი (სვარს. აზრავუნ), ს. მცენ. златоцвѣтъ, ბუნ. ლ.; ვისრამ.

აძრაზაგაძ, ზმ. პაემით, მუქარით, угрозою, სამ. ლ.

აძრე, ზმ. ღანიაღ, განთიად, ღილით აძრე; მალე, ჩქარა, მზეზრათლე; рано; скоро; ზოგჯ. უწინ, უწინარეს, прежде, предъ симъ; ძალიან აძრე მოვიღა, онъ пришелъ очень рано, აძრე აღგა, онъ всталъ рано; აძრე თუ გვიან, рано или поздо, აძრე გითხარ, я сказалъ тебѣ раньше, **აძრაბანი**, **აძრეული**, ранній, **აძრინდელი**, давнишній, прежній, ვისრ. 190, ვეფხ. 291. **აძრევე**, **აძრითვე**, заранѣе, **აძრიან**, **აძრიანად**, ზმ. рано, **აძრითგან**, **-განვე**, **აძრითვე**, съ давняго времени, **აძრეულა**, მცენ. ბუშტალეღი, ნ. ჩუბ, смоква, ან მოცორაზა, შეიქ-კვარია ღობია, ранній гоми, ლთ. andropogon sorgum, ერის. ლ.

აძრტვინება (აჭარ-ტვინა), ზმ. пазвать ропотъ, негодованіе, აჭსძრტვინება, возпегодовать.

აძუტანტი, ს. მახლობური, ეშაკ-ალახი, адъютантъ.

აძუძება (ვ»), ზ. ვ. მღუღარედ შევიქმ, вскипятить, აღუღებული ზღვა, взволнованное море, (ღუღები), закипѣть, გული აუღუღდა, вспылилъ, გული ამიღუღდა, закипѣло у меня сердце.

აედონი (სვარ.), ს. ბულ-ბული, соловей.

აელვარება (ვ»), ზ. ვ. ელვარებას გამოვაცემინებ, заставить издавать блескъ; ქილ. 117, (ვვ-ება), издавать блескъ.

აელვება (ვ»), ზ. ვ. ელვას გამოვაკრთობინებ, заставить сверкать, (ვი), ზ. მარ. сверкать; აელვებული, сверкающій, მარკ. 72—2; ქილ. 294; -რვალი, Езек. 1, 7, блестающая мѣдь.

აემანი (სვარ.), მახპინძლობა, пиръ, угощеніе, ვისრ. 9; სამ. ლ.

აეშაგი (სვარს.), კვაშუში, მსტოვარი; шпіонъ, ქილ. 359; აეშაკობა, ს. კვაშუშობა, шпіонство.

ავად, ავადობა, ავბედი ღა სხ. ნაწ ავი.

ავაშა (სვარ. ავაშ.), ბარსი, მომცრო ვეფხვი; ან მეკაბარი ძაღლი, ნაგაზი, барсъ; гончая собака; ვეფხ. 470, 1153; ქართ. ცხ. 1, ც. 309, 344; ღარეკ. ხ.; ვისრ. 249, მენინ. ლ. ბიანკ. ლ.

ავაშაკი (სომხ.), მერცველი, მკაცებელი, მერეხელი, მეკომბრე, მარბიელი, разбойникъ, мошенникъ; ავაშაკები, **ავაშაკური**, ზედ. ნავაშაკო, разбойничій, **-რად**, разбойнически, **ავაშაკობა**, ზ. მეკობრობა, მკაცებლობა, მარბიელობა, разбойничество, (ვა, ვი), ზ. ვ. ვმეკობრობ, ვმკაცებლობ, разбойничать; ავაშაკება (ვა»), заставить разбойничать, ვაავაშაკებ, разбойничать.

ავაშანი (სვარ. 6), ს. აუში, იხარნები, бассейнъ, купальня, შავთ. 39, ქილ. 93; ნ. აბაშანი.

ავანგი (სვარ. 7), ს. როღინი, филинъ совиный; стунка.

ავანგდანტა, ავანღასტა, როღინი თავისის ფილოსქვითა, стунка съ пестомъ.

ავანჩავანი, მღად. ნ. აგლაღება.

ავარღნა (აჭვარღები), ზ. უ. ავიჭრები, აჭხტები; ავაგღლები, აჭსცვიღები, მოვარღები, искочить, вдругъ подпаться съ мѣста; отставать, отпадать; (ამიავარღა თავში სისხლის), кровь ищется мнѣ въ голову; სნეულს საჭმლის ღრმა-აუვარღა, у больнаго открылся апетитъ, ქილ. 243; კორიანკველი ავარღება, подымается пыль.

ავარი (სომხ.), ს. იავარი, აღთაფი, ნაშოვარი, добыча; ქართ. ცხ. 1, ც. 217, ღაბაღ. 16—6.

ავარცანი, ს. მახარი, კოლოტკის პატრ, სარკელი, колъ, тычина, пробка деревянная.

ავაჭკა, ს. ღილინის ხმით გალობა, ან ფსალმუნება მიმოგდებით, речетативъ, нѣніе говоркомъ; -ჭკიანი ხმა, იგივე; იმერ. ღილინი, ღილინის ხმა, ნ. ღილინი.

ავაჭკუა (სვარ. ჭკაჭკ.), ს. მცენ. волосій языкъ, раст. anchusa, მენინ. ლ.; алькана, красный корень.

ავგარღანი მაგალ. წისქვილისა, воронка, мельничная, Р. Г. Олов. ლიპოტკა, ღილი ჩაჭრა, конусъ, ნ. ჩ. ლ.

ავგაროზი, ს. ბაზმანღი, амулетъ, თამარ ბაგ. 192.

ავგული, ნ. ავი, ავგულობა.

ავება, **ავენა**, ნ. ავი.

ავეკეი, ავეკეულობა, სახლის ჭურჭელი ღა რაკანღარა სახმარი, домашній скарбъ, пожитки.

ავთაფი, ს. მზისფერი, გაბაკაფის თავი, სამ. ლ.; ტყავი, кожанный мѣхъ, მენინ. ლ.

ავთრათი, ს. ბარათი, записка, грамотка.

ავი, ზ. ს. ბოროტი, არა კეთილი, უკეთური; ცუდი, საძაგელი, მღარე, ურიგო; вредный, злой, вредный, зловредный, უხმარი;

злой, не добрый, худой, плохой, негодный, მაგალ. არაკ: ავი არ მაკლდიან, კარგი არ მაღირსიან; ავი კაცი აღდგომასაც ავია; ავი შუაზ კვირეს-ძალს გახალისდება; ავი შვილი ღვთ-მამის მაგონებელია; ავი თქვი, ავიც-გიგონე; ავი ძაღლი არც თითონა ჭამს, არც სხვას აჭმევს; ავიშემხახვი ქურდის ამხახვია; ავსა კაცსა, ავი სიტყვა ურჩევნია სულსა გულსა; ავი კაცი, злой человѣкъ; ავიბედი, злая, судьба; ავიზნე, дурная привычка; ავზედ ურესია, хуже всего; ავი დარი, дурная погода; ავი სუნი, дурной запахъ; ავი სული, злая, черствая душа; ავის თვალით შეხედა, онъ посмотрѣлъ на него злобно, ავი ფეხი შემოიტანა, онъ принесъ мнѣ несчастіе; შენ შთავრდი ავში, ავ სიქმეში გაერია, ქართ. გიმნ. ბაკ. თეიმ. 1243, ты попалъ въ бѣду, ავად, ფშ. ზ. ბოროტად, худо, зло, дурно, худо; ავად გახდომა, -შექმნა, захворать, ავად მოიქცა, онъ поступилъ дурно, ავად მოშეექცა, онъ поступилъ со мною дурно, **ავად ყოფობა**, болѣзнь, (ავად ქმყოფობ), ავათ ვარ, болѣть, хворать, **ავად მყოფი**, больной, სნეული, უძლური, ტკივნეული, **ავადობა**, ავად-მყოფობა, უძლურება, хвораніе, болѣніе; (ვ), ზ. უ. болѣть, **ავადყოფა** (-ვარ), იგივე, болѣть, **ავბედი**, ზედ. შავი სვიანი, უბედური, злосчастный, злополучный, несчастный; **ავბედობა**, ს. უბედურობა, შავ-სვიანობა, несчастіе, **ავგვარი**, ზედ. გარყვნილი, распутный; **ავგვარობა**, ს. გარყვნილობა, распутство, ხანძრ. კათოლ. 13; **ავგული**, ზედ. ბოროტი, лих კეთილი გულისა, злой, недобрый, злосердый, **ავგულობა**, ს. злость, **ავგუნება**, ს. злость, **ავდარი**, ცუდი დარი, წვიმიანი ჭარხლი, ненастье, дурная погода, **ავდრიანი**, ზედ. ненастный, **ავდრება** (ავდრდება), ზ. უ. ავი დარი დგება, погода портится. ავდრობა, ненастье, дурная погода, **ავება** (ვ), ზ. ვ. განავბოროტება; განავუკეთურება; გავიცუდება, გავსახაჭალება; გავაბელითებ, озлобять, злить; ухудшать, портить; მარკ. 16—1, (ვავდები), дѣлаться злымъ, портиться, (ვიავებ), испортить, нашалить; **ავობა**, ს. дурнота, злость, **ავენა**, ფშ. ბოროტის მოუბარი, злоязычный, злорѣчивый; **ავენობა**, ს. злоязычіе, ქილ. 557; **ავზნე**, ცუდის ზნისა, ზედ. злонравный, **ავზნეობა**, ს. злонравіе.

ავთვალადი, ფშ. невзрачный, некрасивый; **ავთვალადობა**, невзрачность, ვეფხ. 1237.

ავთვალი, ზედ. თვალ-ბედითი, злой очами, имѣющій завидливый, дурной глазъ.

ავიმავნე, ს. მღაბიონი უხმობენ მინდვრის ალსა, жнецъ.

ავისმდომელი, ავისმდომი, ბოროტის მოსურნე, ძვირის მდომი, зложелатель, **ავის მოქმედება**, ძვირის მოქმედება, ბოროტის ყოფა, злодѣяніе, **ავის მოქმედი**, ძვირის მოქმედი, ბოროტი; злодѣй, **ავის მქნელი**, იგივე, злодѣй, ბერძნ. 189, **ავკარგად**, კმისაყოფელად, საშუალოდ, посредственно, удовлетворительно; **ავკარგი**, კმა საყოფელი, удовлетворительный, посредственный; **ავკარგობა, ავკარგიანობა**, ს. იგივეა № 1, 146, посредственность, ავკეთება (ვაკეთებ) дѣлать бездѣльникомъ, портить, ვაკეთებ, ავკაცობა, избездѣльничаться, **ავკაცობა**, ცუდ-კაცობა, бездѣльничество, разбойничанье, злодѣйство, (ვ), ზ. ვ. (ვქ), ცუდ-კაცობ, бездѣльничать, разбойничать, აღბ. 58; ვისრ. 18, ქართ. ცხ. 2, ჯ. 390; **ავმუცელა**, მხეჩავი, გაუმაძღარი, ღორმუცელა, обжора; **ავმუცლიანი**, ს. ს. გაუმაძღარი, обжорливый; **ავმუცლობა**, გაუმაძღრობა, обжорство; **ავნაქმარობა**, дурной поступокъ, ხომხ. 347; **ავობა**, ცუდობა, სიცუდე სიბოროტე, злость, злодѣйствовать, ქილ. 314, **ავპირი**, ავნის ზრახვის, злонамѣренный, ხიბრძ. 41; **ავრჯულობა**, ავზნეობა, злонравіе, რუხულ. 317; **ავრჯული**, ზ. ს. злонравный, **ავსაქციელი**, ცუდი საქციელისა, распутный, გორგ. 8, -ქილილ. 406; **ავსაქციელობა**, ცუდი საქციელი, ცუდი ყოფა ქცევა, дурной поступокъ, распутство, **ავ-სიტყვა**, ავმარი, ავნეს, злорѣчивый, **ავსუნობა**, ცუდი სუნი, злоніе, **ავსულობა**, ს. სიბოროტე, злость; ავფერობა, дурнота цвѣта, სიცუდე ფერისა, ქილ. 399; **ავქცევობა**, უზნეულობა, невѣжество, ვისრ. 114; **ავცნობობა**, გაუგებლობა, безсознательность, **ავხორცი**, ბილწი, მრუში, мужъ, любострастный, **ავხორცობა**, მეძავობა, любострастіе.

ავილი, ს. ნესტვი, სალამური, свирѣль, дудка, იერემ. 48—36.

ავლა (ავიდი, ავალი), ზ. უ. ავირეს, გავიდი, проходить, მოურ. 44; восходить; მაგალ. ხამი ნაბიჯი კიბე აიდეს, რუხულ. 82, (ავალ), გავალი, გავუარებ, идти мимо, заходить, იმათობს ვერ ავუალ; я не могу съ ними воевать.

ავლა და ბედი, ავლა-დიდება, ს. სიმდიდრე, ქონება, цвѣтущее состояніе, богатство; ვისრ. 3, благополучіе, добро.

ავლება (ავალებ თვალსა), ზ. ვ. измѣрить глазами, თამარ. 144. [на верхъ.

ავლენა, ავლინება (ვ), ზ. ვ. აგზავნი, посылать

ავლი, ს. ფერფლი, ნაცარი; ნაგავი; пепелъ, зола, соръ, нечистота; ისაია: 30—29; ვეფხ. 790, 926; ავლად გახდომა ცხენისა, испортить лошадь, აღბ. 90; **ავლინი** ს. ხანაგვე, мусорная яма, მაშთც. 9—5.

ავლიანი, ზედ. ფერფლიანი, пепельный.

ავლანდა, ს. უნაგირის უზანგო, стремя, ან პაიჭთ და შალვართა ფეხ-ქვეშ. გამოსაკრავი ზორკი, штрипка, დარეჯ. 87; რუხულ. 323, 916; ბაქრ. 168.

ავრდომა (ავდარდები, -დი), ნ. ავარდნა.

ავრეში, ს. სანურავი, მაგალ. ღვინისა, цѣдилка, სამ. ლ.

ავრიტი, ს. ჭიის ხრალთაგან შეგრეხილი თოკი, мочальная веревка.

ავსება, ნ. აღვსება. [погода.

ავცაროსობა, ს. ცუდი დარიანობა, ненастье, пе-

ავტორი (ლათინ.), ს. მთხზველი, მწერალი; მოვნელი; авторъ. **-რობა**, მთხზველობა, მწერლობა; მომოვნელობა, авторство.

ავქსონი (აგრძნ.), ს. авторъ, писатель.
ავშანა, -ნი (სპარს. იავშან.), მცენ. степная полынь, нефоромъ, Artemisia, ლ.
ავშარა (სპარ. აფსარ.). ს. სილა, ქორაკი, ულაგმო ცხენი, непослушный, своенравный. 37. რუსუდ. 458, სიბრძ. 83, ბაქრაძე 166.
ავშარაჯი (სპარ. აბშარე), ს. ხილით-წვნიანი შემზადებული შაქრით სახვეულად, сиропъ.
ავხანა (სპარს. აბხანე), ფუნის ხელთი, пружинка.
აფავერი, ს. ველშაფო ხარი, вьючный волъ, ვეფხ. 460.
აფაანი, (არაბ. აბან), ს. აფხაზის ლაშქება, созывать народъ на молитву.
აფარვება (ვ), ზ. ვ. ავკიდებ ცხვრისა, навьючить, ვეფხ. 460.
აფარშაცი (სომხ.), ს. დიდი ქვაბი ასაწევი სიმძიმეთა, рычагъ.
აფარფუშა (სპარ. ჯახარფუშე), ს серебряная чаша, съ ручкою, ნოღრათა, გრძელი ცარიელი სასმისი ვეცხლისა.
აფაქი (სპარ. აზად), ს. თავისუფალი, свободный, вольный, ვისრ. 35, 178. **აფაქ-ნაქნარი**, вольноотпущенный, განთავის-უფლებული, ბაშარ. ვახტ. 259; **აფაქება** (ვ), ზ. ვ. განვათავისუფლებ, თავისუფლობას მივსცემ, отпускать на волю, ვეფხ. 1063; **აფაქობა**, ს. თავის უფლობა, воля, свобода, ჩაშ. ვახ. 234; **-ბის წიგნი**, ს. განთავისუფლების წერილი, отпускная.
აფალნი, ზედ. აფოთი, толкій.
აფება (ვ), ზ. ზ. აწევა; მაღლა აცანა ან აზიდვა, приводимать, поднимать на верхъ. **-თავისა**, გახვაედება, გაამპარტავნება, поднять голову, возгордиться; **-ფარდისა**, поднять занавѣсъ; აზვინება (ვ), ავაწევინებ, заставить поднять.
აფელა (ვ), ზ. ვ. მოვზელ, ვასერებ ცომსა, мѣсить; დაბადება, შექმნა, созиданіе, ისაია 41—1, **აქმელელი**, დამბადებელი, создатель, ისაია 49—4.
აფვა, ს. ხაბრი, сапуръ, ბუნ. ლ.; ერისთ. ლ.
აფვავება (ვ), ზ. ვ. გავაზვიადებ, გავამპარტავნებ, дѣлать надменнымъ, (ვ-ებდი), ზ. ვ. возгордиться, აზვავებული, მამ. надмый, гордый, ანდრ. 125, ქილ. 137.
აფიდვა (ვ), ზ. ვ. მაღლა აცანა; აწევა; встаскивать, поднимать на верхъ, приподнимать, (ვ ფარდას), приподнять занавѣсъ, ვეფხ. 515, 342; (ავიზიდავ), притягивать къ верху, (ვიდებდი), ზ. ვ. встаскиваться, приподниматься, (ვე-დები), ზ. თ. ავიცან, ავზიდავ, таскать на верхъ, приподнять; **აფიდვინება** (ვ), ზ. სხ. ავაცანინებ, заставить таскать на верхъ, **აფიდავი**, кто подниметь что на верхъ, ვისრ. 21.
აფიფი (არაბ. 1), ზედ. ნაზი, ნარნარი, სათუთი; ჩჩვილი; ხაიმო, ტურფა; უცხო; ჩჭიმ; тонкій, рѣдкій, ვისრ. 44, რუსუდ. 886; -ზედ. ზზ. ჩჭიმი, რუსუდ. 174, **აფიფობა**, ს. ნაზობა, ნატურფე, ჩჭიმოსть, **აფიფება** (ვაა), ზ. ვ. განაზვებ, ჩჭიმ. холить, (ვაზიზობ), ზ. უ. ვნაზობ, ვტურფობ. ჩჭимться.
აფიფინება (ვ) ზ. ვ. გავაცივებ, ვაკანკალებ; знобить, ცივება აფიფინებს, лихорадка знобитъ.
აფიფლება (ავი), ზმ. ავითვალწუნებ, ѣзвительно-возненавидѣть.
აფიფი (ბერძ. 2), ზ. ს. უცოფო, უფოფარი, смѣлый, пресный, опрѣснокъ; წყობ. 78.
აფმაითი, ნაწე ძმაითი.
აფმანი, ს. ცრუის წლის ცხვარი, ярка, молодая овечка, ხან. ლ.
აფნი (სპარს.), ს. დიდებული, წარჩინებული, вельможа, знатный; ქართლ. ცხ. 1, ტ. 268, ამისგან.
აფნაური, ვ. ი. აფნისგანი, დიდებული, ბატონიშვილი, ძველს-წერილებში ეს სიტყვა იხმარებოდა თავადის მაგიერად ნ. თავადი), მარკ. 6—31; ლუკ. 19—12; გალატ. 4—22; იერემ. 29—2; 39—6; იოს. 1—3; შუშან. ცხ. მამათცხ.; ხან. ანდ. 3; ქართლ. ცხ. 1, ტ. 163. знатный, вельможа; ძველად დარჩენილი ანდაზა ამტკიცებს აფნაურთა დიდებულობასა; აფნაურთა სტუმრობაო ნუ გგონია ხუმრობაო: ავკრეთვე თქმულობა: თევთ ხელმწიფე ვარგი აფნაურ-შვილი იყო. ქართ. ცხ. 2; ტ. 313; თუ ამ სიტყვას ქართული ჰქონდა სიტყვები: ჩინებული, წარჩინებული ან დიდებული მაშინ ნაშთად მოიკარნა, владѣтельный князь, **აფნაური, -რშვილი**, იგ ნაშთის კეთილ-შობილნი, дворянинъ, благородный, **აფნაური და აფნაურშვილი** განირჩევიან ესრეთ: აფნაური იყო ერთის რომელისამე გვარის წარმომადგენელი თავი ან უფროსი: განა აფნაურ-შვილი ეწოდებოდა ერთის აფნაურის გვარის შვილთა ან სახლის კაცთა. აფნაურის ხისწლი იყო 1920 მანათი, განა აფნაურ-შვილთა 960 მანათი, ხან. ვახტ. § 29, 30; ანდაზა: აფნაური მჭადს არა ჭამს, თუ მოშივდება ჭირსაც მოიჭამს; **აფნაურება** (ვაფნაურებ, -რე), ზმ. აფნაურობის ვაძლევ, дѣлать дворянинъ, жаловать дворянство, **აფნაურობა, აფნაურშვილობა**, ზზ. ღირსება აფნაურთა, კეთილ-შობილობა; ან ერილობა აფნაურთა дворянское достоинство, дворянство, (ვაფნაურობ, ვაფნაურშვილობ), ზე. აფნაურად ვსწყდი თავსა, дворянинъ, считать себя за дворянина, **აფნაურობითი**, თავის უფლობითი, свободный, კან. § 207; მარკ. 10—2; -თი სწავლანი, свободныя науки, -თი რჯული, законъ свободы, მარკ. 61—2.
აფობ, ვაფობ. ზმ. ზ. такъ, такимъ образомъ.
აფობი, ვაფობი, такой, ვეფხ. 853.
აფრფენა, ნ. აღრფენა.
აფრი, ს. ხრულებითი შინაგანი ძალი ჰსიხისა; ფიქრი, გუმანი, გულის-ტრაბუა. გულის ჰაუსი, გულის სიტყვა, გულის-ხმა; мысль; კაცნ. ანტ. 276, ღ შეშდგომი; ვეფხ. 520, ქართ. ცხ. 1, ტ. 524; განხვა, ნაგანი, განი, კაცნ. ანტ. 23; ჩჭიმ. შინაგანი ძალი წერილისა; განზრახვა, დანიშნება; смыслъ, содержаніе книги; мнѣніе, сужденіе, намѣреніе, აფრი ნუ გაქვს იმაზედ, не питай, къ нему сомнѣнія, ვისრ. 35, **აფრის გაგება**, понять смыслъ, **აფრება** (ვიაფრებ), ზ. უ ვაფრობ, ვჭკონებ, ვფიქრობ, ვიგულის-ხმებ, მოვიაფრებ,

მოვიაზრებ, მოვიფიქრებ; გავიგებ, მივხვდები; мыслить, думать, воображать, соображать, придумывать, понимать, подозрѣвать, ვეფხ. 916, 1176; რუსუდ. 313, 454; ვისრ. 108, არვისგან იაზრებიხ, никто не могъ подумать, ბეჟან 21. თვი ვით გიაზრებია, за чѣмъ ты сомнѣваешься. ვეფხ. 285; (შეაზრება), მგონება, მეფიქრება, мнѣться мнѣ, (ვიაზრები, ზ. ვ. მოვიფიქრები, მოვიგონები, вздоръ вообразилъ мнѣ, ქილ. 19; придумываться, соображаться, **აზრებინება** (ვ), ზ. სხ. заставить думать, **აზრობა**, ს. дума, помышленіе, (ვ), ზ. უ. думать, помышлять. ქილ. 262; ვეფხ. 857.

აზუცვა (ავიზუცები, ცა), ზ ვ. стоять украдкою, притаиться, **აზუცვილი**, მიმ. აუცებული, стоящій украдкою).

აზღვა (ვ), გარღვეხდი, მაგიერს მივაგებ, отплатить, რუსუდ. 95, ხისხლი აზღო, отомстилъ, რუსუდ. 95.

აზღუდი, ს. ტანთ-საცმელთა თემოს თავს ქვემოთ ირიბად ჩაგებული ნაჭერი, клинъ (у платья), ნ. ბარკვი.

ათაბაგი (სპარ.), წარჩინებული, გამზღველი უფლის წულისა; საქართველოში ათაბაგად იწოდებოდნენ ახალციხის მთავარნი და იყვნენ თამარ მეფის ქალის გამზღველნი მეფის ძეთა; вельможа, воспитывавшій царскихъ дѣтей, Атабагъ, владѣтельный князь Ахалцыха; **ათაბაგობა**, მამობილობა. გამზღველობა პატრონის შვილისა, ან ღირსება ათაბაგისა; мамство; ს. званіе, достоинство атабага, княженіе; (ვ), ზ. უ. княжить.

ათ-ალუა, ს. десятиструнный инструментъ.

ათამაშება (ავათამაშებ), ზმ. მოვაფორებ თამაშობას, заставить играть, очи мои засверкали, глаза мои засверкали.

ათარი (არაბ. 2), სუნელთ გამყიდველი; продавецъ духовъ, ქილ. 199. 446.

ათარობა (ვ), ზ. მ. სუნელთ გაყიდვა, продавать духи, ქილ. 223.

ათასი, ს. ათჯერ ასი, тысяча.

ათასეული, ზედ. ნათასეული, მეათასედი ნაწილი, тысячная доля, **ათასიანი**, ზედ. ს. რიცხვი ათასის მქონებელი, тысячное число, ათასში ერთი, изъ тысяча одинъ, ათასში ერთხელ, нарѣдка, ათას ნაირი, ზედ. многоразличный, **ათასეულად**, тысячекратно, ათასჯერი ნაკადი სისხლისა, безчисленный потокъ крови, ქართ. ცხ. 1, ც. 276; **ათასება** (ვ), ათასჯერ-გავხდი, განვამრავლებ, увеличить, умножить въ тысячу разъ, ვეფხ. 725; (ათასებული ვათასები), ზ. ვ. ათას წილად მივეცემი, გავუხდები. ვეფხ. 861. увеличиваться, въ тысячу разъ, ვეფხ, 492; **ათასობით**, ზმ тысячами, **ათასობა** (ვათასობ), ათასს შევადგენ, составлять тысячу, ვეფხ. 430. ქილ. 223; **ათიათასი**, ს. десять тысячъ, **ათიათასება** (მათითასებ), ათიათასად გამხდი; увеличиваешь для меня въ десять тысячъ разъ, **ათასის თავი**, ს. უხუცესი ათასზედ, тысяченачальникъ, მარკ. 6, 21; ქართ. ცხ. 1, ც. 113.

ათაშანგი, ათეშანგი (სპარ.), ს. ცუდი ავათ-მყოფობა, венерическая болѣзнь.

ათება (ვ), ერთს ათად გავხდი; удесятерять, (ვათდები) ერთი ათად გავუხდები, удесятериться, ვეფხ. 861.

ათენაგანი, ს. კვირა ცხოველობა, Воскресенье воскресенье; ხრონ. 3.

ათენათბის მცდელი, ათჯერ ენის მიკანის მცდელი, ათჯერ ვერაგი, мерзавецъ ქილ. 198.

ათვალება, ს. ათელა 1. ქართლ. 251, ათვალული, исчисленный, მამათ ცხოვრ. 409.

ათვალწუნება (ვი), ზ. მ. შევიძულებ, возненавидѣть, презрѣть.

ათვლა (ავთვლი), ზ. მ. დავსთვლი. исчислять, რუსუდ. 602.

ათი, რიცხ. ორჯერ ხუთი, десять; **ათნივე**, всѣ десять, десятеро; **ათი შაური**, пятьдесятъ копѣекъ, **ათიშაურიანი**, полтинникъ, **ათჯერ, ათგზის**, въ десятеро, въ десять разъ, ანდ. ათჯერ გაზომე, ერთხელ გამოსჭერ; **ათნივე**, десятеро, **ათიანი**, ზედ. десятерной, десятка, **ათეული**, ნაათალი, მეათედი ნაწილი; ათიანი, десятая часть, десятокъ, десятичный; **ათიოდენ, ათიოდ**, до десяти, около десяти, **ათიხთავი**, десятина, одна десятая доля.

ათთერთმეტი, одиннадцать, მღვნ. თერთმეტი; **ათთორმეტი**, მღვნ, თორმეტი, двѣнадцать, **ათცხრამეტი**, девятнадцать, ათცხრამეტობა, ს. მარკ. 164, 1; ათცხრამეტეული, ათცხრამეტური, მათეარის მოქცევი; ს. ზედ-ხედები, золотое число, (въ цикѣ). ქართ. ცხ. 1, ც. 343, **ათჟამი**, ნახე ათ-ალუა; **ათრანგი**, ზედ. ათეგრანი. десятицѣтный, ციმოთ 33; ათობა (ვ), ზ. მ. ათხრიცხვს შევადგენ, составлять число десять, ქილ. 2; **ათოთხმეტი**, четырнадцать, მღვნ. თოთხმეტი.

ათინათი, ს. მზის სხივი, პატარა ხვრელიდან შემოსული ბნელს ადგილს, отраженіе солнечныхъ лучей на темномъ мѣстѣ, сквозь скважины, зайчикъ.

ათინური ყურძენი, ს породa, виноградъ, ერის. ლ.

ათლება (ავთლი, ავსთლი), ზ. მ. ვჭრი, отбрасывать, отсѣкать, срѣзывать, стесывать, **ათლილი**, მიმღ.; **ანათალი**, отрѣзокъ, **ანათლელი**, срѣзной.

ათრევა (ვ), ზ მ. თრევით ავიკან; тащить на верхъ, (ავეთრევი), ზ. თე. тащиться на верхъ, ათრეული, навѣтрѣвшій, მიმ. ветасканный.

ათრთოლება (ვ), ზ. მ. ავაკანკალებ, თრთოლას დავაწყებინებ. бросать въ дрожь, ამათრთოლებს, თრთოლას დამაწყებინებს, бросаетъ меня въ дрожь. ვეფხ. 621.

ათურმა, ს. თამაშობა ერთმანერთზედ რომ გაღახტებიან, чехарда, игра.

ათქვირება (ვ-ლები), ზ. ვდ. ხორცის გაკვანა სიმსუქნით, დაკვირკვება, დაზღმურდება: დამწიფება, жирѣть, надуваться, пухнуть, покрываться пузырями, нагноиваться; созрѣвать (плодъ).

ათქვლეფა (ვ), ახლეპა. ძალითაგან ენით ამოყმა ჭვინისა, выплевать.

ათქნა, ნახე ალთქმა.

ათცამეტური, ნ. ცამეტორი.
ათცხრამეტური, ს. ერთი, ცხრამეტთა წყლიწადთაგანი მთოვარის მოქცევისა, золотое число.
აი, შორის. ჩვენებით, эй! вотъ, ай вдали, то сегодня, то завтра, **აი იმ**, вотъ этотъ., ай что, во что.
აიაზმა (ბერძ.), ს. ნაკურთხი წყალი სახსურებელი, священная вода; აიაზმის ხდა, водоосвященіе.
აივარი (თათრ.), გმირი ქებული ჰეროდოტეებით, ჭკუით და მოხერხებით, витязь храбрый, хитрый, умный; ვარამ. 52.
აივანი (სპარ.), ს. ღიაფანი გინა გზა. закрытая галлерея, бельведеръ, дворъ, დასკ. 3, ბიბლ. ლ.
აიდი (თათრ.), ს. მთოვარის აღსვების წინა ღამე, канунъ праздника полнолунія, ქართ. ცხ. 1, ც. 328. გორგ. 87.
აინუნში არ ჩაიგდო, ничтожно, не обратилъ вниманія, и въ усъ себѣ не дуетъ.
აიძულება (ვი), ზ. ვ. აძულებულ ვქმოფ. вынуждать.
აკაკლება (აკაკლები), აღლივები, აკკაკლები ხეხვისთვის, пускать ростки (о лукѣ), სულხ. ლ.
აკაზმვა, ნახე აღკაზმვა (აკკაზმები, ზთვ. სამგზავროდ მოკაზმები, собираться въ путь.
აკაზმულობა, ს. მორთულობა, მოკაზმულობა, нарядъ, уборъ, -ცხენის, уборъ лошадиный, ფეფხ. 222. დრეკ. 48, 51, ვიზრ. 20.
აკათისტო (ბერძნ.), ს. ღაკმდლობელი; Акаѳистъ.
აკაკი, ს. ბრინჯის ხე, хлѣбное растеніе, ერის ლ.
აკაკი (ბერძნ.), მცენ. ხებარდა; Карказъ.
აკანაოი, ს. სართ საჭერი მახე ჩხირით დასახლეტი, ნახე მახე, сѣть для ловли птицъ.
აკანთლვა, ზ. უ. ათქვირება კანიხ, пухнуть надуваться.
აკანთო, მცენ. медвѣжья лапа.
აკანკალება (ვი), ზ. ვ. თრთოლას დავეწევინებ, бросать въ дрожь, (ვქ ლები), ზ. უ. дрожать, трястись, ხელები აშიკანკალდა, руки затряслись.
აკანო, ს. ეგუტერი, часовня, ხაბ. ლ. [клянъ.
აკაპი, აკაფი, ს. ალიკაპი, ხის აღვირი, долбленый,
აკარა, см. აკრა.
აკარვება (ვი), ზ. ვ. აქქვრი ბანაკს კარვითურთ, переселять, (აკაკარვი, აკა-ვები), ზ. თვ. переходить, переселяться станомъ.
აკაცი, ნ. აქაცი, ქიმ. 169.
აკაური, ს. ახიდა, ერუნი მფრინ. ჯიშ. 2. სჯულ. 14, 17; კრანი, გუი; лебедь, ბუნ. ლ; ნ. ჩ. ლ
აკაცია, მცენ. ლოპიოსხე, акація бѣлая, ერისთ. ლ.
აკაფვა (ვქ), აკაჭრი, გაკაფვა, მოკაფვა: вырубить, вырѣзать, срѣзать, -ხლმითა; нарубить саблею, რუხეკ. 687.
აკელდამა (ებრ.), ს. აკარაკი ანუ ღაბა სისხლისა. მიწაში შეკრული კაცის მკვდართა გვამთა დასახვენებლად, село, земля крови; усыпальница, склепъ. მაკ. 27—8; საქმ. 1—19; ბაქრ. 244.
აკენკა (ვქ), ზ. ვ. ნისკარტით კაკაჭ склёвывать.
აკეპა (ვქ), ზმ. ვქკეპ ხორცსა, рубить (мясо).
აკერვა (ვქ), ზ. ვ. сшивать, (ვუ თვალებს), თვალებს აკუხვეც: затмить глаза, морочить, ქილ. 358.
აკეტა (ვქ), ზმ. დაკვეტ, запирать.
აკეცა (ვქ), ზ. ვ. შეკეცე, მოკეცე: загнуть, складывать, загибать, заворачивать, აკოკეც ყურთმაჯებს, засучить рукава, (აი ფეხებს), сѣсть поджавши ноги, (აი კაბის კალთას, поднять подолъ платья, აშკეცება, (ც. приподнимается у меня, заворачивается, (აკაკეცები), ზ. ვ. слагаться, загибаться, **აკეცილი, ანაკეცი**, მთ. загнутый, сложенный, **აბაკეცი**, сгибной, ქილ. 71, 123, 316.
აკვამლება (აკა-, ზ. ვ. დაკამლებ, *надымить*, (ვქ ბოლდები), ზ. ვე. дымѣть, ქილ. 14.
აკვანი, ს. ჩჩვილთ სარეცელი, სარწეველი, люлька, колыбель; **აკვანება** (ვიკვანებ), ზ. ვ. აკვანად გავიხდი. дѣлать колыбелью для себя. т. с. мегилою, ვეფხ. ცქ. 160. აქა მიწა მიაკვანე, აქაური მიწა მე აკვანად გამიხადე, здѣсь землю обратить моею могилу.
აკვანი, ჩურგულისა, хребтовая кость у балки, სამზარეულ. 77.
აკვეთა (ვქ), ზმ. აკვხჭრი, срѣзать.
აკვეცა, (ვქ), ზ. ვ. აკვკრეჭ, აკხჭრი; ვეფხ 304: остричь, постричь, -მონაზონად, монахомъ ვაკურთხებ, постричь въ монахи. (ვი-ცები), ზ. ვ. остричься, постригаться, -მონაზონად, остричься въ монахи, **აკვეცილი, ანაკვეცი**, მთწ. остриженный, ღაბაღ. 41. 14.
აკვიატება (ვქ), ზ. ვ. გაკაკვიცებ, навязывать, (ვი, აკიოლიებ, გარდაკიცებ, აკიჩანჩალებ, ცუდს საქმეს გამოკვიცები ან ღაკიანებ; брать, навязывать кого или что на себя, вдаваться въ пороки. (ვე-ცები), ზ. ვთ. გარდაკვიცები, აკვჩანჩალები, навязываться, привязываться.
აკვრა, აკრვა, აკვრა, აკრვა (ვქ), ზ. ვ. აკრტყმ, დაკვრით აკაგებ, აკიხვრი; შეკვრავ ხელს დაკვლებ, გქსწრაკვ. ჩუმად აკილებ, посредствомъ удара бросить вверхъ; связывать; хватать на лѣту; ловко красть, утащить; ოცი ბაკალო აქკრა, онъ ловко укралъ двадцать червонцовъ, (ვი), ზ. ვ. გაკაკრავ, დაკაკრავ, прикленать, (აი-რვი) связывать, კაკმ. 261, (ვუ, ზ. ვ. завязывать кому что, -პირსა, завязать отверстіе горшка и т. д. -თვალებს, თვალებს აკუხვეც, отводить глаза, морочить, აკუკრავ ენას, связать кому языкъ, აკუკრავ ხმალსა, опоясать, саблею, ღიღ-მოკრ. 152. თვალებ აკრული, съ завязанными глазами, (აკაკრვი), пристава, напр, къ ногамъ грязь, и т. п. კაკმ. 29, (აბაკრავ, привязываетъ меня, ქილ. 118, ფეხზედ აკრა მკვერი, илъ пристала къ ногамъ.
აკი, развѣ не, აკი გითხარ, развѣ я не сказалъ тебѣ, აკი მოგიტანე, развѣ я не принесъ, ფარშ. 188; რუსკ. 269.
აკიდება (ვუ. ვქ), ზ. დაკვირთვა საპალნითა, навьючивать, нагружать. -ომსა, навязать войну, кому; -ჭირსა, навязать бѣду, (ვი, ზ. მიჩ. ვიკვირთავი, отвѣдь აკიღებ; взвалить на себя, навьючить себя, брать на себя, навязать, себѣ; 1 ტ., ქართ. ცხ. 92; 401; 544, (ვე-ები), ზ თვ. навязываться кому. нѣтаться кому

на спину; თუ ომი აგვკიდოს, если мы вынуждены будемъ воевать, რუსუდ. 443.

აკიდო, ს. კვაკანი, ხილი ერთად შებმული წნელითა, вязка фруктовъ, перевясло, თითოს აკიდოს ჩხირზედ ღეჭიდებენ, **каждую** вязку вѣшаютъ на палочку, ბაგ. ბაგ. 154.

აკიდო, შავი ყურძენია, ერისთ. ღ. красный виноградъ.

აკითხვა, ნახე აღკითხვა.

აკინაკი (ბერძ.), ს. ორღოლი, копье, სამ. ღ.

აკინკილება, აკინკლება (ვი), ზ. მიწ. напазывать на себя кого, ქილილ. 381.

აკინძვა (ვ), ზ. მ. წიგნის რვეულს შეკერვა, брошировать, ან ხელჩქარად აკერვა, сметать.

აკლება, ს. ზ. грабежъ, (ვი), грабить, ღვსტაცებ ქონებას, წავართმევ, отнимать, грабить, расхищать, კვალად აკლებული სიტყვა თქვა, снова говорилъ противныя слова, რუსუდ. 325.

აკოკოლებება, სზ. აჭხორვა, взгромоздить.

აკოლოთია (ბერძნ.), სამგალობელი, წესი ან შეღეგი საეკლესიოს ლოცვისა, послѣдованіе, церковная служба, მარკ. 8, 13.

აკომლება (ვ), ზ. მ. ავაბოლება, დავაბოლება, надымить, (-ება), дымиться.

აკრა, აკარა (ბერძ.), კონცხი, мысъ.

აკრება, აკრეფა (ვ), ზ. მ. მოვაგროვებ ღაბნეულსა. подбирать, собирать; ავაკრეფ კალთას, подобрать подолъ; (ვი-ფება), ზ. მ. ავიწევი, подбираться; აუკრებენ მეტისა წუენისაგან, взволновались отъ гнѣва, რუს. 34; აკრება ხორცისა, загонѣнье; ხალხმა ფეხი აიკრიფა, народъ пересталъ кишиться, народъ разошелся, смолкъ.

აკრეჭა (ვ), (ვ). ზ. მ. ავჭკვეც. ავსჭრი (თმასა), остричь, (ვი-ჭება), ზ. ვ. остричься.

აკრვა (ვ) ღ. აკერა, ნ. აკვრა.

აკროსტიხი (ბერძ.), ს. კილეურწერილობა, акростиніе.

აკრძალვა, ნახე აღკრძალვა.

აკტუსი (ბერძ.), ს. პასქა, მრგვალი პური, რომელზედაც დასახულია ჯვარი ან აღდგომის ხატი, ღიღს პარასკევს დასვენებენ მაცხოვრის ხატის წინ ეკკლესიაში და აღდგომის შაბათს დასჭრიან და ხალხს დაურიგებენ, пасха (куличъ).

აკუთა (სომხ.), ს. მცირე თორნე ან ქურასთვით ქვაბის სადგამი ქვის; плита кухонная.

აკუმი, ს. ქალვაჟი, არც მამალი არც დედალი, ქალაბიჭა, гермафродитъ სამ., ღ. ქილ. 589.

აკუნი (არაბ.), ს. ხროვა ან გროვა რისამე, ფაზინი, куча, груда, ოქროს აკუმი, груда золота, ვისრ. 199.

აკურა, ზ. მ. отталкивать, отбивать; ნ. აკვრა.

აკუშტება (ვ-ტება), ზ. ვღ. გულმძიმედ შევიქნები, мрачнѣть, угрюмѣть, (ავიკუშტე, -ტა), ავიკუშტები (იგივე), становиться мрачнымъ.

აკუწვა (ვ), ზ. მ. ნაკუწ-ნაკუწად ღავსჭრი, ავსჭრი, ავსვრა; нарубить въ куски, срѣзывать; ღვრიშ. 17, ამაკუწვინეთ; позвольте мнѣ изрѣзать его въ куски; თამარბაკ. 188.

ალა, მაგ. ძაღლი ალაზედ ჯდის, собака сидитъ на корточкѣ;სამ. ღ. ნ. უუნცი.

ალა, მოყვრის პირის ღიაბრი, пятно на лунѣ სამ. ღ.

ალა, ალაყა (тат. ялаа), ს. საფქვილე კასრი, чанъ для муки на мельницѣ, სამ. ღ.

ალა, ს. კალთაზედ ღეჭობა, стать на дыбы, სამ. ღ. ქილ. 621.

ალა, ალაჰი, ღმერთი არაბულად, Аллахъ, Богъ, ქართ. 407.

ალაბასტრი (ბერძნ.), ს. თეთრი მიწა, რომლისაგან შეაწყობენ ანგელოზებს, алебастръ, მარკ. 14, 3; მათ. 27, 7.

ალაბი, ს. იმერეთში ერთი აღლის ზომა, аршинъ въ 16 верш.

ალაბუღა, ს. ჩალაბული, ნოტიოთი სიმღვრივე წალითა ღა ბეწვით ნარევი; нечистота въ мутной водѣ.

ალაგება (ვ), აგვრეფ. ღავალაგებ, *убирать*, (ვ-ღებ), убираться, прибираться,.

ალაგი, ს. აღგილი ნახე; გზა, კვალი, мѣсто, стезя, путь; ფსალ. 4, 8, მარკ. 1—3, **ალაგად**, ზ. ზ. мѣстами, ალაგ-ალაგ, ნ. აღგილად, გორგ. 271; ქართ. ცხ. 2, ც. 530; ალაგობრივი, ზედ. мѣстный; -ბრივ, ზზ. мѣстами. [дывать.

ალაგმვა (ვ), ზ. მ. აღვარს ამოვსებ ცხენსა, взнуз-

ალავერდი, მცენ. იონჯა, люцерна, ბ. ლ.

ალავერდი (ოსმ.); ღმერთმა შეგარგოს на здоровье.

ალათი, ხალათი ნახე. ქართ. ცხ. 2, 415.

ალახვა (ვ), ზ. მ. გავრეკ, сгонять, отгонять.

ალალი (არაბ.), ზედ. სამართლიანი, *справедливый*, справедливый, истинный, законный, правильный, праведный, ალალ-მართალი კაცი, человѣкъ праведный, простой, ალალი შვილი, законный сынъ, ალალი იყოს да будетъ это тебѣ въ прокъ, ალალი მონახეიდე, истинный покупатель, ალალი ნაღვწი, честное пріобрѣтеніе, ღავრ. 20. გუჯ. 27; ქართ. ცხ. 2, ც. 560, 416; რუსუდ. 331; სამარ. ვ. 160, **ალალ-მართალი**, ზედ. праведный, **ალალ-მართლობა**, невинность, правота, простота, **ალალობა**, законность, справедливость, ღავრ. 59.

ალალი, მფრ. ოლოლო, ястребокъ, пустельга, ერისთ. ღ. ანდ. მე ალალ-ალალს ვიძახოდი, ხსენებით მწყერს იჭერდნენ,.

ალამი (არაბ.), ს. მომცრო დროშა, ან ნიშანი რამე შუბთა ზედა; штандартъ, знамя, значекъ, флагъ; ვეფხ. 339, 1303; ვისრ. 174; ქართ. 1, ც. 302, 1, ვეფხ. 10—18; ალამი საქართველოსი იყო წითელ-შავი, ვეფხ. 401.

ალამბარი, ალამდარი (არაბ.), მეღროშე, знаменосецъ, 2 ღასტ., **ალამება**, (ვ), ზ. მ. იალქანს ავუშვებ, распустить флагъ.

ალამცერი, ზედ. ურაბი, косой, ნ. ალმაცერი.

ალანძვა (ვ), ავტკრეც. ღავჭიწვავ გარედამ, მაგ. ბურსა, ხორცსა, прижечь, пранлить мясо, ბაგრატ. ბაგ. 82. (ავილანძები), ზგ. ავიტკრიცები, ღავიწვები, გავიხანძლები, поджариться, подгорѣть.

ალაბო, ს. ღაწვიმული ფქვილი, რომელიც კარგად არ მოიზილება ღა არც გაღაიღება, подмоченная мука, солодъ, ბაგრ. ბაგ. 137.

ალაბარაკება (ა-ბა), ზ. ვ. ლაბარაკს ძალუწყებინებ, заставить говорить, ქილ. 476.

ალარჯენი, ს. ბრონწეულის ქერქი, корка граната, ბ. ლ; სამ. ლ.

ალარვა (ვ), ზ. ვ. ავიბძვა, აქოქლვა, сметать.

ალაცი, სოჭი, შვენ. ель, пихта.

ალაცი, ს. წისქვილის საფქვილე კასრი; чанъ для муки на мельницѣ; სამ. ლ. [ლ.

ალაფვალა, ს. ყურაღლეჯე, ცოცები; грабежъ, სამ.

ალაფვარდა (სპარ.), ს. ფარდა, занавѣсъ, гардина.

ალაფი (არაბ.), ს. საკვები, фуражъ, кормъ для скота.

ალაფი (არაბ.), ს. მეფქვილე, лабазникъ, **ალაფხანა**, лабазъ.

ალაფი (სპარს.), ნაშოვარი ბრძოლის დროს, добыча, **-ფიანი**, обремененный добычею, ვეფხ. 451, 1217, 459, **ალაფვება**, (ვ-ლა-ფვებ), ალაფს ვაშოვნინებ; позволить грабить, (ა-ვი-ლა-ფვებ), გავცარცვე, ვტყვენი; расхищать, **ალაფვებინება** (ა-მე-ლა-ფვე-ბი-ნა), чтобъ я позволилъ грабить, если бы разграбилъ, ვეფხ. 603, **ალაფობა**, ს. ცრცვა, ტყვენი, грабежъ, (ვ), ზ. ვ. грабить, ვეფხ. 55.

ალაღება (ვ) ზ. ვ. ლაღად ან კაღნიერად გავხდი, дѣлаться наглымъ, надменнымъ, ვეფხ. 451, (ა-ვი-ლა-ღე-ბი), ზ. ვ. კაღნიერი შევიქმნები, становиться наглымъ, **ალაღებული**, მ-ნ. наглый, надменный, რუსუდ. 209. 430, **-ბინება** (ა-ა-ლა-ღე-ბი-ნა). კაღნიერად გავხდი, дѣлать кого наглымъ.

ალაყაფის კარი (თათრ.), ს. главныя ворота, дворъ, ქალაქის გარეშე.

ალაჩუხი, ს. ხეზე კოხად მავალის ხალხისა, юрта, шалашъ, რუსუდ. 350, ქართ. ცხ. 2, ტ. 321.

ალაწოდა, ს. უშვერად მაღალი კაცი, дюжій, но неуклюжій человѣкъ.

ალაჯვა, შვენ. ქრილა თუთა.

ალბათ, ზმნ. არაბ. ეგებოს, იქნება, можетъ быть, да, конечно.

ალბათსტრო, ს. ორბიტა კრონოსისა, орбита Сатурна, ნ. ცითმილი.

ალდაბა (სომხ.), ალქატი, ბიცი, უნაყოფო მიწა, сухая, неплодородная земля, იერემ. 17—6.

ალება (კუალებ, -ლე), ზ. ვ. ცეცხლის შევიური, შევუტევ, вспыхнуть, броситься на кого, ვეფხ. 296.

ალერდი, შვენ. ნედლი ბალახი, клеверъ, свѣжая трава, იოანე, раст. мараны, იოან. ბაგრატ. ლ.

ალერსი, ს. სამო სიტყვა, სახიამოვნო ლაპარაკი, ласка, ვიზრ. 15, **ალერსიანი**, თავაზიანი, მოალერსე, ласковый, привѣтливый, **ალერსიანობა**, привѣтливость, **ალერსება** (ვ), ზ. ვ. ალერსიანის სიტყვით ვალაპარაკებ, заставить говорить ласково, (მი-ა-ლერ-სებ), ты ласкаешь меня, რუსუდ. 804, **ალერსიანება** (მე-ა-ლერ-სე-ბი-ნოს) чтобъ я обласкалъ его, რუსუდ. 255, **ალერსება** (ვ), ლაღუვაღვებ, ласкать, привѣтствовать, (ვ-ა-ლერ-სება), თავაზის სიტყვით შევიმოხვევი, შევეტკბობი, ласкаться, хаститься, ვეფხ. 425, 460 и 463.

ალესა (ვ), ზ. ვ. ვალესი ლანისა, вострить.

ალესა (ვ) ზ. ვ. ვალესი კედლისა, штукатурить.

ალვა, ალვისხე (სპარ.), ს. თიფლის სანუკვარი, ბუნგრი, халва, сласть, приготовленная изъ меда, ქამია 259.

ალვა, ალვის ხე (სპარ.), ს. алое, сабуръ, ბიანკ. ლ. სარო, კვიპაროზი, чинаръ, ვეფხ. 50, 78; შავთ. 49, წოთ ცხოვრ. 409, тополь пирамидальный, ერიხ. ლ.

ალვა (სზ.) წვა, დაგვა горѣть, пылать, ვეფხ. 12.

ალთაფა (სპარს.) ს. ხელსახანი, рукомойникъ, რუსუდ. 350.

ალი (არაბ.), ს. ცეცხლის ღვივილი წითლად აღმოვალი; სიყვარულის ცეცხლი; пламя, огонь любви, **ალიანი**, пламенный.

ალი, ს. ავი მავნე, ჭიმკა, ქიკა, ჰწიკ.

ალიაქოთი, ნ. ალიოქოთი.

ალიაქალაო, ჭარიალალო, მზოფლიოთ სიმღერის ჩასართავი, გარდაკეთებული საეკლესიოს გალობისგან, ალი ლუია, ვითარცა რუსულად: ай люли, люли.

ალიბუხარი (სპარ), ს. რგვალი ქლიავი კავალო, круглая слива, პატრ. ფილ; ბ. ლ. მენინს. ლ.; черный абрикосъ, ერიხ. ლ.; ვ. ფ.

ალიზი (სომხ.), ს. გამოუმწვარი აგური, кирпичъ сырецъ, იეზეკ. 4—1, დაბად. 11, 3; გამოსლ. 1, 14; იხილ. 9—10.

ალიკაპი, ს. ხის ალვარი, დანდალუკი, клинъ.

ალილეჩა, შვენ. миробольнъ плодъ употребляемый въ медицинѣ какъ слабительное; ბიანკ. [ლ.

ალილუია, საეკლესიო გალობა, аллилуія.

ალიონი (ბერძნ.) ს. დილის ბინდოლე ჟამის ჭიშის, сіяніе, заря утренняя, денница.

ალიოქოთი, ს. არეულობა, ჩოჩქოლი, ზრზენა; აშფოთი, სუმათიცა, смятеніе; -შეუდგათ, засуетились; -შეუშფოთა, потормошить.

ალილო, аллилуія, ერთი ალილო ხუცესსაც წასცდება ანდ. -ი სიხარული, святочное похожденіе на день Рождества Христова, Христа славить; газета «Кавказъ» 1854 г. № 53, 56.

ალისებრი, ზედ. цвѣтомъ алый, пламени подобный.

ალისხარჩული, ს. ხუნდელი ბალახის ყვავილი, Желчанка Шангина, Lycopsis, желтяница, сафлоръ красильный, პატ. ჟ. ბუნ. ლ. სამზარ. 134; **-ლისდედა**, ნახე შაქარი.

ალისფერი, ზედ. алый.

ალკაპი, ს. საკრავის ფარდა, чехолъ для музыкальныхъ инструментовъ, სამ. ლ. [სამ. ლ.

ალიქაში, ს. თიფის თოკი, соломенная веревка,

ალკუნი (ბერძ.), ს. ჟოლო, земородокъ, иванокъ, ქარ. ცხოვ. 1, ტ. 270.

ალმაგი, იალმაგი, ს. ხაშხი ხამოსელი ჯაჭვის გარეგან; панцырь, 1 შვეფ. 17—38; დაბეჭდილს დაბალეულში; ჩაფხუტი; რა დამემან ალის ფერი იალმაგი შეიმოსა, ქილ. 357; когда ночь одѣлась въ голубой панцырь.

ალმანი, ს. შუბი, ლახვარი, копье, ბერძნ. სამ. 49.

ალმასი (სპარ.), ს. თვალი პატიოსანი, алмазъ, ჰირ-ალმასი ისარი, острая стрѣла, ვიზრ. 145; **ალმასობა**, ხლმის პირის სამკვეთრე; острота лезвія, **ალმასება**, (ვა), ზ. ვ. ტყულზედ მოვალ რაზეიბიცა, ვეფხ. 754, (ვი), ზ. უ. сверкать, алмазиться.

ალმაცერი, ზედ. შეღმა ირიბად, косвенно, -ად, ირიბად, косо.

ალმაჭური, ს. საშინელი შეჭურვა, сильное вооруженіе, გობრონ. 399. [ვეფხ.

ალმება (ვალმებ, ვალმე), მოეუკლებ ცეცხლსა, 1090, заставитъ вспылать. [რუკ. 87.

ალმედად, ზმნ. მხარ-იღილივ, черезъ плечо, ср.

ალმური, ს. ცეცხლის ალი კვამლითურთ შავ წითლად აღმავალი, სქელი ნისლი რომელიც შეკრბების მთათა ზედა, სპ. ღ. ნახე ნისლი; грязелый, грязелый, ქარი ცრიალით მომქარავი; дымъ, пламень; густой туманъ на снѣжныхъ горахъ: вихрь, вьюга, სპ. მოც. 2—19; იობ. 38—1. რუსუდ. 903; ვეფხ. 1477; გამოხდ. 10—22; აღმური ახლის, пылаетъ гнѣвомъ, **ალმურობა**, пыланіе, горѣніе, ვეფხ. 1477; (ვალმურებს), ზ. უ. пылать, горѣть, ქილ. 21.

ალნება, ს. თვისება, дѣлимость, усвоить, отдать, შვილისათვის ალნება გვიქნია, мы отдали это сыну.

ალო (ბერძნ.), ს. სურნელისა, благовонный, злой, сабуръ; ან ნაწყვეთი ამ ხისა, სპ. сабуръ, ქება 4—14; იოან 19—39.

ალო, ს. ნაბიჯი მიწა მიზედ გუთნის ღელის, ან მჭრეთა შებმულთა ხართა და სხ. ხუმრობა 40; пашня въ пользу пахаря, который обрабатываетъ чужое поле: ყოლის მიზედი, სპ. ღ. или плата за плугъ.

ალოვნება, ს. ალოს მოხვნის დრო, время чередованаго паханія. [зать.

ალოკვა (ვ) ზ. ვ. ავლოშნი, ენით აღვსწბავ, вылиз-

ალოშნა, ზმ. ავლოკავ. ავსკლევ, вылизать.

ალფამა, ს. ფქვილის ფქვილის ბური, хлѣбъ изъ просяной муки.

ალუბალი (სპრ. 8), ს. ბალღოკი, ქვიშნა, черная вишня, ბ. ღ; ბაკ. ფილ. -მკვეთ ბალი, кислая вишня, ბიანკის ღვეს.

ალუჩა (თათ.), лѣсная слива, алыча ფუნთ. ღ.

ალქანი, ნ. იალქანი, ვისრ. 185, 108, 109.

ალქაღი (სომხ), მსუბუქი, მჩატე, легкій, драбый, рыхлый; უპოვარი, бѣдный, нищій, ვეფხ. 1459. 250. **ალქაღება** (ვ) გაგამჩატება; გაგაღარიბება, дѣлать рыхлымъ, бѣднымъ, ვეფხ. 250.

ალღო, ს. მგრძნობელობა ნაღირთაგან; კაცთაგან მიხვედრა მომავალის განსაცდელისა; чутье, смѣтливость, предчувствіе, ალღოს არმქვა, ან აღება, почуять, смекнуть, **ალღოიანი**, ზედ. მგრძნობი, ალღოს მქონე, чуткій, догадливый.

ალღუნი, ს. მცენ. жидовникъ, бисерникъ, ტრ. ღ.

ალღუნი, ნ. ელღუნი.

ალყა, ს. ხმრეშუმის ძალი ან მეცხვალთა სიმი საკრავთა თვის ტრუნა, ვისრ. 175.

ალყა (არაბ.), ს. სალტე, გრგოლი ან კრკალი; გარშემო მდგარი ლაშქარი; кольцо; кѣпь войска; ალყა კარისა; кольцо дверное, ვისრ. 398; **ალყად**, ზმ. იმრგვლივ, кругомъ, вокругъ, **-შემორტყმა, შეკურა** ან **მოვლება**, окружить, ощѣпить, ლეკ. 46. ვეფხ. 72, 1221, რუსუდ. 367, ალყად დგმა ხისგან.

ალჩუ, ს. ვეკის ან კოჭის ზეკითი გვერდი, противъ голени, ჩაღენილ ჩაღრმავებული, жохъ, ამის მეორე გვერდს ჰქვიან თოხანი конка, მარცხენა გვერდს თიფი, плоцка, ღ. მარჯვენასა ჭოკი пичка.

ალხანა, ს. ლახანა, кочанная капуста, ნ. ნ. ღ. ნახე ლახანა.

ალხი, ს. ნაზამთრი მჭლე პირუტყვი, тощее животное, послѣ зимы, სპ. ღ.; ალხი მეცხვარისა, поносъ.

ალხ-მალხნი, ზედ. მახლობელი, свой ближній, ზამბელი, близкій, ближній, сосѣдъ, ვეფხ 21—17.

ალხო, ს. ძველებური კერპი; кумиръ, 71, идолъ; ალხო მალხო ჩიცმა განახოს ღ სხ.

ამ, ამა, შემოკლ. ნაც. ს. (ამან; ამ ანუ ამან ღანიშნავს მახლობელს საგანსა; გარნა იმ ანუ ამან განმორგებულსა; ამა ღ იმ კაცმა; ამა ღ იმ ხელმან ღ სხ. этотъ, эй вдалекѣ, до этого мѣста, амбрози კაცი ვარ, я столько то лѣтъ прожилъ, რუსუდ. 257; **ამა და ამ** კაცმა, такой то человѣкъ, **ამაღამ**, въ эту ночь, **ამისთანა**, такой, **ამისმეტი**, болѣе этого, **ამას იქით**, послѣ этого, **ამას წინათ**, предъ этимъ, **ამისგამო, ამისთვის**, по этому, **ამგზისას**, на сей разъ, რუსუდ. 725, **ამაღარი**, этого рода, подобный этому, ვეფხ. 15; **ამავე**, этотъ-же, **ამად**, потому.

ამაგზენი, მაგალ. ჭირთა, побуждающій обѣдствіе, ქილ. 553.

ამაგი, ს. ზრუნვა, ჭირნახული, забота, попеченіе, **ამაგიანი**, заботливый, попечительный, **ამაგობა**, ჭირნახულობა, попеченіе, (ვ), ზ. ვ. пещись, заботиться. [342.

ამავალი, ზედ. გამვალი, проходящій, ბაქრამე, **ამაზრზენი**, აბეზარს მომგვანი, გამბეზრებელი, აღმაშფოთებელი, докучливый, несносный, ვეფხ. 998, 1264, 1487, ნ. აღზრზენა.

ამალა (არაბ.), ს. ხაკუთრება; მხლებელნი; собственность; свита, -ჯარისანისა, артиллерійская прислуга, ქართ. ცხ. 2, ც. 390, ღასტულ. 123.

ამალაჩა, ს. მცენ. Алита (слива), ვ. ფ.

ამალი, ს. ანაზდად შიმშილით მიბნედა, приходящій въ изнеможеніе отъ голода, რუსთ. 393.

ამალი (არაბ.) ს. ზურგით ცვირთის მზიდავი მუშა, посильщикъ.

ამამსუბუქებელი, ს. შემამსუბუქებელი, облегчитель.

ამან, ნაც. ნახე ამ, ამა.

ამანათი (არაბ.), ს. საწინდარი; მზევალი; ანაბარი, ნივთი მიბარებული ან გაგზავნილი ვისთანმე; закладъ, залогъ; амапатъ, заложникъ; вещь отданная на сохраненіе; посылка, სპ. ვახტ. 149.

ამანი, (არაბ.), ს. имамъ, священнослужитель у магометанъ.

ამაო, ზედ. ცული, უქმი, ბედითი; суетный, напрасный, пустой, неосновательный, тщеславный, **ამაოდ**, ზმნ. ზ. тщетно, амаоде моеслси, -ვსხოვებ, напрасно ожидаю, надѣюсь, **ამაოდ-მედიდრობა**, ს. тщеславіе, **ამაოდ მეტყველი**, ს. пустословъ, **ამაოდ მეტყველება**, ს. пустословіе, **ამაოება**, ს. ღაუდგრომელობა, უზნობა

საწუთროსი, суета, (ვ), ზ. უ. ტყუილად ვსცოდ-ვილობ, суетиться, იერემ. 51—18; ამაოება ამაოთა ყოველივე ამაოა, суета суетъ, и всяческая суета, მარკ. 184—1.

ამაოზრებელი, ს. амкленіе, опустошитель.

ამართება, -თვა (ვ), ზ. ვ. მაღლა ავსწევ და ღვაწ-გენ სახითოდ; воздвигать, ставить въ честь кого; აქვმარავ თვალსა, устремить глаза, ლარეკ. 8; -თუბ კიბესა, поставить лѣстницу, -ძეგლსა, поставить памятникъ, -ლაროსსა, поднять знамя, (აგე), მაგალ. ხელსა, помогать, (ვე-თუბი), приподниматься, подняться на ноги, ხელის ასამართ-ებელ, на помощь, ჩოლაღ. სიგ. 31, № 45, აგიმარ-თუბი, გნ, воздвигаться.

ამარი (არაბ.) ს. закупъ; должность, приказаніе, **ამარად**, **ამარა**, ზ. ზ. თავის ნებას-ზედ, ან ვისიმე იმედით, уповая, надѣясь, оставленный на произволъ, на волю Божію; ღაგდება ბერიანის ამარად, пустить кого въ одной рубашкѣ, შენს ამარად, въ надеждѣ на тебя.

ამარი, ს. количество, რაოდენობა, რაერთობა, количество, ვეფხ. 1047.

ამარტი, ს. ქვის ქვა, яшма (камень); ვისრ. 28, 57, ვეფ. 265, ამარტის ფერი, ქარვის ფერი цвѣтъ янтарный.

ამარული, ს. წვინდა ღანაცრალი ქვიშა ჭიქის სანწმენ-დად, порошокъ для чистки стекла.

ამასობაში, ზზ. между тѣмъ.

ამაღამ, ზზ. въ эту ночь.

ამაღლება, ს. მაღლა აწევა ან აღსლვა; ღმერთსწო-ველი შემდგომად მასწავლის მეორეთცუნა ღმერთს მო-სახსენებლად ხორცით ზეცად აღსლვის ქრისტე-სისა; ქება, დიდება; поднимание, восхожденіе, прославленіе; праздникъ вознесенія; хвала, прославленіе; ამაღლება, კვართ ამაღლება, воздви-женіе Креста, (ვ), поднимать вверхъ, повышать, возвышать, возносить, воздвигать; превозносить, прославлять; (ი ხმასა), возвышать голосъ, (ით-თავსა), вырастать, возгордиться, ბუნ. კ. 13; ღა-რეკ. 130, (აგ-ღები), повышаться, подниматься, возноситься, прославляться, ამაღლებინა, онъ заставилъ возвысить, ქილ. 494, **ამაღლებუ-ლი**, მიმ. возвышенный, **ამაღლებულება**, ს. возвышенность, высочество.

ამაყი, ზედ. აშორკვანი, ზვავი, გორობი, კეც-ნიერი, უშიშარი; гордый, надменный; ამაყება (ვაა) поблажать, внушать гордость; **ამა-ყობა**, ზვავობა, აშორკვანობა, гордость, над-менность, (ვა), ვზვავობ, гордиться, надмеваться, ვეფხ. 107; **ამაყად**, ზმ. ზ. гордо, надменно, ამაყად ჭეიოდი, გულ მწყრალად, რისხვით ჭევირო-დე; кричалъ злобно, ვეფხ. 587; **ამაყიანი**, гор-деливый, **ამაყიანობა**, надменность, ამაყიანი სიტყვა, надменное слово, ქართ. 434.

ამბა, ს. ნახე აბბა; амбенебщикъ, ნ. ალმშენებელი.

ამბავი, ს. მოთხრობა ნაქმართა, გარდასულთა და შემთხვეულებათა; მარკვიი მოთხრობა და არა გა-ლექსილი, вѣсть, извѣстіе, молва, слухъ, по-вѣсть, разсказъ; проза, მთ. 4—24, 14—1, 24—6; იეზეკ. 8—26; ვეფხ. 7—16; ამბის თხრო-ბა, повѣствовать, ამბის მთხრობელი, повѣство-ватель, разскащикъ, რა ამბავი გაქვსთ, что у васъ за шумъ, ამბის მიტან მოკაბა, переносить чьи слова, ამბავი ამირან ლარეკანის ძისა, повѣсть объ Амиранадеждавѣ, ღიღის ამბით და ღიღის ყო-ფით, съ великимъ шумомъ и съ великимъ тор-жествомъ, მირიან; ქვეყნის ამბავი, исторія страны, ამბად არ მსმენია, я не слыхалъ объ этомъ; ამბავი მოუვიდა, онъ получилъ извѣстіе.

ამბაზი, ნ. ამბაზი.

ამბარდანი, ამბარდარი (სპარ.) ს. мукарій, смо-трящій за амбарами; ან თვით ამბარი; ალექ. 101; ком-миссаръ, смотритель хлѣбныхъ магазиновъ; ам-бары, хлѣбный магазинъ, ღაბაკულ. 26, 154; -ბაში, ს. главный провіантмейстеръ.

ამბარი (სპარ), ს. საფქვილე ზანდუკი ან სახლი პურის შესანახავი, амбаръ, житница.

ამბარი, ნ. ამბრი.

ამბარჩა, ს. ფარღული, მანიაკი, ожерелье, ხაბ. ლ.

ამბიანი და უანბო, ზ. извѣстный и неизвѣстный, ქილ. 37.

ამბიონი, ამბონი, ს. მაღალი ადგილი ეკკლესიაში საკურთხეველის წინა სამქადაგებლო ან სახსალა-მუნე, амвонъ.

ამბობინება (ვა), ზ. ვ. ღავწუვებინებ ამობას, за-ставить говорить.

ამბობა (ვუ), ზ. უ. მიეუთხრობ, разсказывать, იმან მიამბო, онъ разсказалъ мнѣ.

ამბოკვარი, ს. უსახლკარო გლეხი, бобыль.

ამბორი, ს. სულიერი მოკითხვა და შემოხვევა, лоб-заніе, цѣлованіе, -რება (ვუ), ზ. უ. ამბორს ვუ-ყოფ, შევუმოხვევი, цѣловать, (ვე-რება) цѣло-ваться, ამბორს ეოფა ვუეოფ, поцѣловать.

ამბოხი, ს. დაუწმენდელი მაჭარი; შფოთი, არეუ-ლობა; сусло винное, мятежъ, тревога, ამბო-ხება, смуты; (ვეამბოხება), წინა აღვუდგები, вос-стать противу кого.

ამბრაკი, ს. გერგი, მაგ. ფინიკისა, косточка у фрук-товъ, ბუნ. ლ.

ამბრი (არაბ.); ს. амбра, ლ.; ხაბ. ლ.

ამბუხი, ს. ბაკარა ქვაბი ქიმიკოსთა, реторта, со-судъ для перегонки жидкостей.

ამგდები, ს. მასხარად ამგდები, дѣлающій, на-смѣшникъ, **ამგდებლობა**, дѣланіе, насмѣшка, насмѣшливость.

ამგვარი, ამისი მსგავსი, ამისთანა, такой.

ამდენი, ზედ. ესოდენი, столькій.

ამება, ს. угожденіе, пріятность, (ვაამებ), ზ. ვ. სიამოვნობას მიგაცემ; სატკივარს ღავუამებ; достав-ить удовольствіе, угодить, унять боль; მაა-მებს, მაამებია; онъ доставитъ мнѣ удовольствіе, онъ, унимаетъ мою боль, ძალი გაამოს, ვისრ. 168; ამანა გაამოს, привѣтствія: да послужитъ сонъ или баня въ пріятность, (ვიამებ), наслаж-даться, (ვეამები), нравится мнѣ, მეამება, -ბის, მეამა, пріятно мнѣ, (ვუამებ), унимать боль, (ვიამები) ზ. ვ. быть пріятну, (ვამდები, მიამდები), унимается боль, заживаетъ рана, (ვამებიან, ვამებოდი), придтись по вкусу, понравиться,

ვეფხ. 24, 294, 654, 853, ვისრ. 29, 164, 168, რუსუდ. 405, 867, ქართლ. ცხ. 2, ც. 416, გუჯ. 19; ამებული, знакомый близкій, съ пріятностью принятый, ვეფხ. ც. 654, **ამებულობა**, пріятность.

ამეთვისება, ხ. მოისურო თვალი პატიოსანი, аметистъ, (ბერძ.).

ამეთშველი, ხ. см. ითშველი.

ამზადება, (ავ), ზ. ვ. მოვამზადებ, აღვკაზმავ, приготовлять, (ვი, ავამზადები), მოვემზადები, приготовиться, ვეფხ. 369; გორგ. 122; იხუ. 1—11.

ამზერა (ავი), ზ. ავიხედავ, вверхъ взглянуть, смотрѣть на верхъ.

ამზიდავი, ამაზრავი ნ. აზიდვა, აღრზენა.

ამზური, ხ. ჯარა ექიმის იარაღი, инструментъ хирургическій.

ამიანტოსი (ბერძ.), კლდის ქვა ცხოველ ღაბილი, რომელ ცეცხლისა ბამბასავით, ხოლო ნახთი ან ნაქსოვი მისი არ ცეცხლში, горный или каменный ленъ, შავთ. 13.

ამიანური, ბალიში ქისა, ჯუბერი, вязанный кошелекъ, филей, сѣтка; блонды, вещь, бадьянъ, ბუნ. ლ.

ამიერ, ზზ. აქეთ, წამკვრძო; გამოღმა, отсюда, по сю сторону, ამიერ და იქერ, по сю и по ту сторону, ამიერით, ამიერითგან, съ этого мѣста, съ этого времени, ამიერი, აქაური здѣшній, по сю сторонній, ამიერობა, აქაურობა, здѣшность, по сю сторонность.

ამიზეზება, (ავამიზეზები), ზ. თვ. სამკვრელ მიზეზს ვიპოვნი, найдти случай ко пражданію, ქილ. 159.

ამილახორი (სპარ. 3) ცხინვალი უხუცესი, шталмейстеръ, ვეფხ. 54.

ამინ (არაბ), ზზ. ჭეშმარიტად, дѣйствительно, аминь.

ამინაშაკი, ხ. ხატა წმინდისა გამოქანდაკებული, изображеніе святаго въ видѣ статуи.

ამინდი, ხ. კარგი დრო, хорошая погода, მარ. 106.

ამირი, ამირა (არაბ.), ხ. არაბულად: მთავარი, უხუცესი, эмиръ, **ამირალმუმელი**, **ამირმუმლი** (არაბ.), ხ. მთავარი მორწმუნეთა, повѣлитель правовѣрныхъ, **ამირობა**, მთავრობა, უხუცესობა, эмирство, господство эмира, **ამირბარი**, (არაბ.), ხ. ზღვათა მხედართა ზედა უფროსი, Адмиралъ, **ამირბარობა**, ზღვათა მხედართა ზედა უფროსობა; начальство надъ морскими силами, ვეფხ. 313, **ამირეჯიბი** (არაბ.), ხ. ეჯიბთ უხუცესი, მახლობელთ უხუცესი; ძველს ქრონ ნიშნავდა: დარბაზისტავსა; начальникъ привратниковъ; въ старину: оберъ камергеръ, **ამირეჯიბობა**, ხ. ხარელი ამირეჯიბისა, должность, званіе начальника привратниковъ, **ამირსპარსალარი** (სპარ.), ხ. სპასპეტი, უმთავრესი წინამძღვარი ლაშქართა, უფროსი მხედართ მთავართა ზედა, фельдмаршалъ; ქართ. ცხ. I ც. 365, ვეფხ. 40.

ამისებრ, ზზ. ამის მსგავსად, подобно ему, ამისებური ზედ. подобный ему.

ამისთვის, ამისგამო, поэтому, **ამისთანა**, такой, **ამისებრი**, подобный этому.

ამისი, ზედ. его.

ამიტომ, ზზ. ამისთვის; მისგამო, потому.

ამკა (ავმკი), ზ. ვ. მოვჰკმკი, мотыжить, сжинать.

ამნუსხავი, ხ. ნუსხის შემდგენელი, составляющій описъ.

ამო, თან. მრავალნი ზმნანი, რომელნიც იწყებიან თანდებულითა ამო, ნახე ალმო.

ამო, ზედ. სასმოენო, пріятный, ვეფხ. 121, 480; ამოდ, ზზ. пріятно.

ამოარება (ამოვა), ზ. ვ. ამოვაკარებ, провести мимо, (ვი), ზ. უ. проходить, (მი), заходить.

ამობა, ხ. სიამოენება, пріятность.

ამობარი, ნახე ფიტი.

ამობერა (ამოვიბერები), вздуться, вынучить.

ამობნევა (ვ), ზვ. ამოვჰფერ, ამოვჰფანტავ, высыпать, (ვი), ზ. ვ. высыпаться, **ამობნეველი**, высыпки, **ამობნეული**, ამობნეული, высыпной, **ამობნეული**, ზზ. высыпанный.

ამობუგება (ვ), ზ. ვ. გარდავსწვავ, выжечь, (ვი), ზ. ვ. сгорѣть.

ამობძანება (ვ), ზ. ვ. ამოვიყვან წარჩინებულს გვამს ზედა, нести на верхъ, (ვ-ება), ზ. ვ. ამოვალ, идти на верхъ, восходить.

ამოგანგლვა (ვჭ), ზ. ვ. მოვსჭრი, обнарать, სამზ. 75.

ამოგდება (ვ), მაღლა ამოვისჭრი, ამოვსჭორცნი; აღმოვფხვრი, აღვხოპ, ძირიანად ამოვღებ, выбрасывать, выкидывать; искоренять, истреблять; ამოვიღრძობ ფეხსა, вывихнуть ногу, -ენასა, ენას გამოვაგდებ, высунуть языкъ, -კარსა, შემოვიხურავ კარსა, затворить за собою дверь, ცულ-მუცელი ამოიგდო სიცილით, надорвать животъ отъ смѣху, (ავე ჩანგალსა), зацѣпить, задѣть, (ვი), ზ. ვ. ამოვიფხვრები, истребляться, **ამოსაგდებელი**, ზედ. истребительный, **ამონაგდები**, **ამოგდებული**, ზზ. ამოვიგდებ აღლიაში, взять въ подмышку, ქვეშ ამოვიგდებ, повалить подъ собою; **ამოგდებინება** (ვ), მაღლა ამოვასროლინებ, заставить выбросить, истребить, თვალი ამოშიგდეს, выкололи мнѣ глазъ, ვისრ. 176.

ამოგება (ვ), ზ. ვ. ამოვიშენებ; ამოვჰფორავ; გავამდიდრებ, закладывать, завалинать, задѣлывать окно, дверь; надѣлять, обогащать, ვეფხ. 53; (ვი), ვიპოვნი ღაჯრულს, გამოვარჩევ წაღებულს, выручать, отыскивать, (ვ ხრამსა), завалить, запрудить, ქართლ. ცხ. 1, ც. 232.

ამოგვა (ვ), ზვ. выметать.

ამოგვრა (ვ-რი), ამოვიყვან, ამოვჰფერ; приводить.

ამოგანგლვა (ვიგანგლები), ზვ. ამოვისერები, вынячаться.

ამოგლეჯა (ვჭ), ზ. ვ. ამოვჰგლეჯ, ამოვხევ, вырывать, выдергивать, выдирать, (ვი), ზ. ვ. выдергиваться, вырываться.

ამოდ, ნ. ამო.

ამოდგმა (ვ), ზ. ვ. ქვეყნიერ მაღლა დავსდგამ; выставлять, (ვი ენას, ფეხს), ეწყებოდ თვის: გაწყვებ ლაბარაკს, სიარულსა, начинать ходить, говорить; (ვე), ქვეშ შევუდგამ; подставлять, -ენას, развязать кому языкъ; (ამოვსდგები), ზ. ვ. встать, подняться.

ამოდება (ვჭ), ზვ. ამოვიღებ, ამოვხრი, вынимать,

вкладывать; совать, (ვს კაცსა) ამოვაღებ კაცსა; защёлнуть, задѣть, (ვს, ვუ ლაგამს) дергая вверхъ, взнуздать, (ამოვჰხდებ პანღურს, პანღურსა ჴჭერავ ან ვსცემ, дать пинокъ кому, (ამოვიღებ პირში) вынимать изо рта, сунуть себѣ въ ротъ.

ამოდენა, -ინებს (ვი) Св. წყალს ამოყოფად, заставить течь, (ვუ-ნებს), Возв. წყალთათვის ვსძღი, течь, истекать, ვისრ. 134; კვამლი ამოსდისო, онъ выпускаетъ дымъ, ვისრ. 102; **ამოსადინელი**, წყლის სათესე, истокъ рѣки.

ამოდენი, Чер. ამქონი, ამხელიდე, такой величины или такое количество.

ამოდურად, Самоѣдскій языкъ, пріятно, ვეფხ. 1121.

ამოდუღება (ვი), заставить вскипѣть, (ვი) выкипѣть.

ამოება, пріятность. [87.

ამოებანი, Чер. სასამოდნო, სამო, пріятный, ვისრ.

ამოვარდნა, ამოვარდომა (ვვარდები), Ф. ვე. ამოვიდრები, выскакивать, подниматься истребляться, სამ. ვახტ. 107; უშვილოდ ამოვარდა, умеръ неоставивъ дѣтей, სამ. ვახტ. 136; ქარიშხალი ამოვარდა, поднялся вихрь, მარ. 108, ამოვარდნილი კაცი, умершій безъ потомства.

ამოვლა (ამოვიდი, ამოველი), Ф. უ გავლა, проходить, (ვუვლი), გავლა; ამოვიდი, заходить, завернуть, დავრ. 342, (ამოვალ), взойти, взять ამოსრულა.

ამოვლება (ვი), Ф. Э. წყალში გავლება, обмочить, обмокнуть, выполоскать въ водѣ.

ამოვნება, Ь. სიამოვნება, удовольствіе, пріятность; (ვაა), Св. ვასიამოვნებ, ვიწუგეშებ, ვაძლებ, доставлять удовольствіе, ვისრ. 30, (ვი), Ф. უ. ვისიამოვნებ, получить удовольствіе, კალ. 156.

ამოვრდომა, Ь. ამოვარდნა.

ამოვსება (ვი), Ф. Э. ცარიელის ავსება პირამდინ, ამოვჰქორავ, ამოვაგებ, наполнять; засыпать, заваливать; (ვი) Ф. მირ. წყლით ამოვიმსებ, черпать воду, (ვი-ებები) Ф. ვ. наполняться, ამონავსები, ამოვსებული, Эпѳ. наполненный водою.

ამოზევა, Ь. ამოწევა.

ამოზელა (ვა), Ф. Э. ამოვქნი ბურის ცომსა, вымѣсить, ложкою разотрите.

ამოზიდვა (ვ), Св. ამოვიტან, ამოვიყვან; вытаскивать, выводить, втаскивать; поднимать на верхъ, ვეფხ. 255.

ამოზრდა (ამოვზრდი), Св. გავზრდი, вырастить.

ამოთვალიერება (ამოვა), Св. обглядывать.

ამოთლა (ვსთლი), Ф. Э. ღრმად ამოჭრი, вырѣзывать, выдалбливать, (ვი-ლები), Ф. ვ. вырѣзываться, **ამოთლილი**, Эпѳ. вырѣзанный, **ამოთლევინება** (ვი), Ф. სხვ. დარბ. заставить вырѣзать.

ამოთხრა (ვსთხრი), Св. ამოვსჭრი მიწას ღრმად; Возв. ამოვსჭრით ხვლა, რკინას იარღით; გამოვჭესდაც ხვლა ან ქვათა ზედა ბეჭედს ან სხვას რასმე; ამოვაგდებ; Возвѣщаю; Стрѣл. ორბ. 23, вырывать, выкапывать; выдалбливать, вырѣзывать печать; искоренять, и т. д. -თხლებს, выколоть кому глаза, (ვი-რებს), Св. выкапываться, осрамляться, **ამოთხრელი**, копатель, **ამოთხრილი**, Эпѳ. выкопанный, ამოსათხრელი, копальный, относительный.

ამოთხლეშა (ვჭ), ამოვკრავ, ამოვსდებ, отлетать кусокъ, шлепнуть кого либо.

ამოკაშკაშება (-დება), Ф. ვე. ვარსკვლავთათვის გამოკრინვ კაშკაშსა, (о звѣздахъ), возсіять, просіять.

ამოკენკა (ვჭ), Св. კენკით ამოჭმა, выклевать.

ამოკერვა (ვჭ), Ѣрулебит გავკერავ, прошивать, კალ. 503.

ამოკვეთა (ვჭ), Ф. Э. ამოვსჭრი; ამოვსჭვრეთ; вырѣзать, выдолбить, прекратить, уничтожить, (ვი), Ф. Э. მოვისპობ; перестать, ამოვაკვეთ ფეხსა, перестать ходить къ кому, (ვი-თები), Ф. ვ. მოვისპობი. Уничтожаюсь; ამოვიჭრები; уничтожаться, прекращаться, вырѣзываться; ამოკვეთა ქუეყნ ყიდვა, прекратилась продажа плѣнныхъ, **ამონაკვეთი**, Ь. ამონაჭერი, вырѣзокъ, **ამოკვეთილი**, прекращенный, Эпѳ. ვაჭ. 144; ამოკვეთინება (ვი), Хв. Ф. მოვასპობინებ, велѣть уничтожить, заставить прекратить, Сомн. Эпѳ. 160. 347. [нать.

ამოკვნესა (ვი), Ф. ამოვიოხრავ, вздыхать, застоналъ

ამოკიდვა (ვი თვალსა), Ф. Э. ცალიერ თვალის მცირედ მოეხუჭვე, прищурить глазъ.

ამოკირვა (ვჭ), კირით ამოვავსებ, заложить, заклясть известію.

ამოკრება, ამოკრეფა (ვჭ), Ф. Э. ამოვიღებ, ამოვლაგებ. აღმოვფხერი, ვეფხ. 206; выбирать, вынимать; истреблять, (ვი-ებები), Ф. ვ. ამოვილაგებები; ამოვიწყვიდები; выниматься, истребляться.

ამოკრვა (ვჭ), Ф. Э. ამოვარტყავ, ამოვსდებ პანღურს; შეკვრავ, გამოვნასკვავ; придарить, дать пинокъ, толчокъ; связать въ узелъ, завязать, ამოჭკრეს კუდები, ударили хвостами, კალ. 190, (ვუ პირსა), завязать отверстіе горшка и т. п. (ვჭ-წიხლსა), лягнуть, Эпѳ. Сомн. 215; ვჭ პანღურს), дать пинокъ, шлепнуть. აღბ. 13; ამოსაკრავი, Ѣубкрывало, повязка, ამოკრული, ამონაკრავი, Эпѳ. ვისრ. 21.

ამოლაგება (ვი), ამოვჰკრეფ, ამოვიღებ; выбирать, вынимать, (ვ-ებები), Ф. ვ. выбираться.

ამოლაშქრა (ვ), Ѣалата зарѣд; гнать на верхъ.

ამომავალი, Эпѳ. Ѳѳნისაგან ავლა; исходящій, ღვთივ. 41—27; **ამომავლობა**, проходъ, прохожденіе, ქართლ. ცხ. 2, ც. 430.

ამომარგვლა (ვჭ), Ф. Э. გავჭმარგლავ, выполоть.

ამომართ, Ѳѳნდ. отъ, ст., ქართ. ცხ. 1, ც. 304. 361.

ამომსხვრევა (ვი), Ф. Э. ღავსტეხ, ღავამსხვრევ Ѳრაგალსა ღავამტვრევ, наломать, (ვი-რები), Ф. ვნ. ამოვიმტვრევი, переламываться.

ამომტვრევა (ვჭ), Ф. Э. ამოვამსხვრევ, наломать.

ამომღერება (ვი), Ф. Э. ავამღერებ წყალსა, мутить воду, (ამომეღვრევა თვალები), помутилось мнѣ въ глазахъ.

ამომღერება (ამომღერები ქარქაშით სპათა), Ф. ვე. обнажается (сабля), კალ. 125.

ამომყვანი, ს. выводящій, возводящій, ხიბრძ. 134.

ალმომჩქეფარე ზედ. бьющій (объ источникѣ).

ამომწდელი სულისა, ს. სულის მწუთვი, მაწვალებელი, мучитель.

ამონაბრუნი, მიმ. возвращенный, возвращенный, ქილ. 419.

ამონათება (ვ), ზ. ვ. სინათლის გამოსვლამ ბნელიდამ, давать свѣтъ изъ темнаго мѣста, ქილ. 346.

ამონაკვა (ვ), გამკვრივ ნასკვს, завязывать узломъ.

ამონაწები, მიმ. ნაწები, ნასვლები, обманутый, ვეფხ. 1287.

ამონაწური, ზედ. გამოწურილი, выжатый.

ამონგრევა (ვ), ზ. ვ. ამოვაქცევ, დავაქცევ, გამოვანგრევ, выломать (стѣну), (ვი), ზვ. разрушаться, **ამონგრეული**, მიმ.; ამონანგრევი, выломка.

ამონთხევა (ვ), ზ. ვ. პირიდამ მალებინებს, მასქმევს, рвать, тошнить, выблевывать.

ამოოხრვა (ვი) ზ. უ. სულით ვთქვამ, ამოვიხვნეშ, ამოვკვნეს, вздыхать.

ამოპარება (ამოვ), выносить, выводить украдкою.

ამოპარვა (ვი) выкрасть.

ამოპობა (ამოვაპობ), ზმ. разбѣчь. [дить.

ამოპოვნა (ამოვიპოვნი, -ნე), ზმ. отыскивать, нахо-

ამოქექტება (ვ), ზ. უ. ამოვხრეს, ამოვქექტეს, ამოვსწუვეტ ხალხსა, измять, истребить, **ამოქექტიხება** (ვი), ზ. სხ. ამოვსწუვეტინებ, заставить истребить, ანტ. 4—35; 55.

ამორევა (ვუ), ზ. ვ. ამურევ, мѣшать, ქილ. 267.

ამორეხვა, ზედ გაძლომა, ამოეორკა, нажраться, ოხე 13—6.

ამორთმევა (ვ), ზ. ვ. ამოვიღებ, ამოვიხვამ, вынимать, отнимать, ქიმ. 272; ქარტ. ცხ. 2, ტ. 557; (ვი სულსა), надоѣдать, доводить до крайности, мертвить, терзать, (ვი ხიჭვსა), вынуть занозу, გორგ. 28; მოურავ. 69; დვრ. 97; ამოვირთმევ სულსა, изнурять себя.

ამორჩევა (ვი), გამოვირჩევ, выбирать.

ამოსაგდები, ამოსავარდნელი, გასაწყრეტი, гнѣвное изверженіе, ლაშა ამოგდებისა, ლაკარგვისა, извергъ.

ამოსაზიდი, ზედ. ეწოლების გრგოლსა, რომელსაც იქერსი უკანმენ მიჭიმნს და ზედ მოაბმენ ზონარსა და წელზედ შემოკვრენ, რომ მიჭიმი არ ჩაიჩაჩოს, ზონარს ჭკვიან იკრ ან იკრა; кольцо пришитое къ поголовникамъ.

ამოსაკრავი, ს. ლეკვრობი, სკვრილული, подвязка, бандажъ.

ამოსაღები, ზედ. вынимой, вынимаемый.

ამოსაწუეტელი, ზედ. ამოსაკარდნელი, подлежащій истребленію.

ამოსაწმელი, ს. წელისა ამოსაღები ტოლჩა, сѣдельцо, черпало.

ამოსევა (ვუ), მოვუსევ მაღლს, напускать собакъ.

ამოსახვევი, ს. მაყის დასახვევი ფირფიტა, дощечка, плитка для навиванія нитокъ; служащій для навиванія нитокъ.

ამოსვენება, ს. ამოსვენება.

ამოსმა (ამოვსამ), ზ. ვ. ამოვაჯდენ, высадить.

ამოსვლა (ამოვალი, ამოვალ), ზ. უ. მაღლა ავალ; გამოვალ; восходить на верхъ, выходить, ბუხრიდამ ამოდის სქელი კვამლი, изъ трубы выходитъ густой дымъ, მთვარე ამოვიდა, луна взошла, ბალახი ამოვიდა, трава взошла, ამოვლის შტოდ კვეხაისა, ქარტ I, ტ. 407, სული ამომივიდა, ამომსვლია, потерялъ я всякое терпѣніе, გულით ამოუვიდა დარდი, разсѣянъ печаль, ვეფხ. 82; თუ ვერ ამოუვიდოდეს გარეხდისა если онъ не въ состояніи уплатить, აღმ. 1, ქარი ამოვიდა, вѣтеръ поднялся; კბილები ამოუვიდა, прорѣзались зубы, ხმალი ხანმ ქარქაშიდამ არ ამოვა, сабля пока изъ ноженъ не вынута, მდინარეზედ გემები ამოდიან და ჩადიან, по рѣкѣ суда приходятъ и уходятъ; მზე ამოვიდა, солнце взошло, ამოსული ვარდი, выросшая роза, ვისწ. 136, **ამომავალი**, исходящій, выходящій.

ამოსვლება (ამოვჭ), ზმ. вылокать.

ამოსვრა (ვხვრი), ზ ვ გავსვრი, вымачкать, (ვისვრები), ზ. ვ. вымачкаться.

ამოსკვნა (ვსკვნი), ზ. ვ. გამოვსკვნი; завязать узломъ, (გული ამომსკნილა) სლოკ სლოკით ტირილი, ამოხვინჩვა გულისა; ვეფხ. 89, рыдать, захлебываться.

ამოსრესა ვ ამოვაჯლეჯ, ამოვსჭყლეტ, истереть.

ამოსრვა (ვ, ზ. ვ. ძირიანად ამოგლეშა, истреблять, (ვისრები), ზ. ვნ. истребляться.

ამოსროლა (ვისვრი), ზ. ვ. მაღლა ამოვაგდებ, ამოვჭერი, выбрасывать, выкидывать.

ამოსრუტვა (ვ, ზ. ვ. ამოწოვ ნოტიოსი ბაგით, პაპრით ან ტუმბოთი, высасывать.

ამოსულთქმა (ამოსულვსთქვამ), ზუ. ამოვიოხრავ, вздохнуть, ქილ. 155; რუსუდ. 872.

ამოსუნთქვა (ვი), ზ უ. ვჭუშვინავ, ვსუნთქავ, ვსუშვნავ, дышать, вздохнуть, -გაუჭირდა, затруднилось дыханіе.

ამოსქდომა (ვსქდები) ნ. ამოხვთქა, вскорабиться, вынучиться.

ამოსწვრივ, ზვნზ. გასწვრივ, вдоль берега; ამოსწვრივ. вдоль Мцхеты, **ამოსწვრივი და გასწვრივი**, вдоль и поперегъ.

ამოსხდომა (ვჯსხდები). высадиться.

ამოსხმა (ვი), ზ. ვ ამოვსვრი; выливать (воду), ან ვჯსწნავ, плести, вязать; ნ. წნვ; (ვსხამ), ზ. ვ. ამოვაჯდენ მრავალთა, высадить.

ამოტანა (ვი), მაღლა ატანა, относить на верхъ, -საფუძვლისა, фундаментъ, стѣну.

ამოტარება (ვ), ზ. ვ. გამოვატარებ, ჩამოვატარებ, проносить. [ломать.

ამოტეხა (ვხ), ზ. ვ. ამოვამტვრევ, ამოვსტეხ, вы-

ამოტირება (ვი), მოვიტირებ, მოვიგლოვებ, оплакать, (ამოვჭსტირდები), тирилъ моихъ, зарыдать, заплакать.

ამოტუზვა (ვი-ზები), ზ. ვ. მივეფარები, мѣстомъ укрываюсь, стоять тайкомъ, прижаться.

ამოუგდებელი, ზედ. неискореняемый.

ამოუგლეჯელი, ზედ. невырванный.

ამოუვსებელი, незаполненный.

ამოუკრველი, незавязанный. [невыложенный.

ამოულაგებელი, невыбранный, неразобранный.

ამოურეველი, немѣшанный.
ამოურჩეველი, неотобранный.
ამოუტირელი, неоплаканный.
ამოუღებელი, безд. ამოუხმელი, невынимаемый; სხ ამოულებელი, молчаливый.
ამოუწუვეტელი, безд. მოუხრველი, მოუსპობელი неистребимый, **-ტლად**, безд. მოუხრველად, безъ истребленія. **ამოუწუვეტლობა** ქვეყნისა, ქვეყნის აუოხრებლობა, неопустошеніе страны.
ამოფარება (ვი), მივმალავ, მივფარავ, მივხურავ, მივხჭვალავ, скрыть за; (ვი). დავმალავ კალთას ქვეშ და სხ. спрятать подъ... ქილ. 181; (ვვ-რება); безд. მოვფარები, მალვით დავხდგები, прятаться, укрываться за; რუსუდ. 437.
ამოფლეთა (ვჭ), безд. ამოვგლეჯ. ამოფრენ: вырвать, выдрать.
ამოფრენა (ვი), безд. გამოვაფრენ: заставить вылетѣть, (ამოფრინდები), безд. უ. вылетать.
ამოფშვენა, -ნა (ვი), безд. ამოვისუნთქავ; рубуд. 872; ვჭფშვინავ, ვქშინავ, сопѣть, 83 рубуд; дышать.
ამოფხეკა (ვი), ფხეკით ამოვხეწრენ დაწერილს, выскабливать, выскребать.
ამოფხენა (ვჭფხენი), безд. თმარ ბაქ. 169, выкрошить; ამოფხენები, выкрошиться, თმარ. 98.
ამოფხვრა (ვჭ-რი), безд. მოვხრავ. მოვხსპობ, ძირიანად ამოვაგდებ, искоренять, вырвать съ корнемъ; -ცუდის ჩვეულებისა, искоренять пороки, დარჯ. 126, (ვი), безд. ვ. მოვისპობი, ძირიანად ამოვაგდები, искорениться, მაქ. 13—24, სხმ. გთრგ 5; ამომფხვრავი, **ამომფხვრელი**, истребитель; **აღმოსაფხვრელი**, подлежащій истребленію.
ამოქნა (ვქნი, -ვიქ. -ვიქნი), безд. მოვთელავ მოვიქნ; შევამუშავებ ტყავსა; валять сукно, тѣсто; выдѣлывать кожу; ამოვქნი ცომის გუნდას, ს. დაგუნდავება, валять тѣсто.
ამოქოლვა (ვჭ), безд. ქვით ამოშენება, амоурскъ, задѣлать, заклась отверстіе въ стѣнѣ; (ვითავს), безд. თავს დავიღუპავ, погубить себя.
ამოქონა (ამომაქვს), безд. მაღლა ამაქვს, нести на верхъ.
ამოქროლა (ვჭქრი), безд. უ. ქვეშიდამ ვჭქრი, дуть съ низу, (ამოვქრები), მაგალ. სული ამოქრების ღვინოსა), о винѣ: выдыхаться, ქიმ. 264.
ამოქცევა (ვი), ამოვანგრევ, выламывать.
ამოღარვა (ვ), безд. ამოვსჭვრეტ სატვრელითა, гамоодлабрав, желобить, выдалбливать, дорожить.
ამოღება (ვი), безд. გამოვაღებ ძირიდამ კარსა, отворять дверь, (ვი), безд. ამოვიხვევ, ამოვხიდავ შთაგებულს, вынимать, -ხიდვისა, вынуть занозу, -ლურსმანსა, вынуть гвоздь, ვი სხვასა, произнести, выговорить слово, კრინტი არ ამოიღო, не пикнулъ, ნიშანში ამოვიღებ попасть въ цѣль; თოფი შორს ამოიღებს, ружье далеко достаетъ, ძირიანად ამოღება, вырвать съ корнемъ, ქართ. ცხ. 2, ც. 528; ალვის ნაცვლად ცრიფი ამოიღო, вмѣсто чинара выростилъ иву, ვისხ. 166; გულიდამ ამოვიღებ, უ. ი. მოვინდომებ, желаю, захотѣть, вознамѣриться, გულიდამ ამოვიღებ დარდსა, забыть печаль, ვისხ. 19; (ვი-ღები), безд. ვ. выниматься, სულს ამომიღებს, наскучаетъ, ამოღებინებს (ვი). заставить вынуть.
ამოღვრა (ვღვრი), безд. ვ. ამოვაქცევ ჭალს, ამოვასხმ, выливать, ვეფხ. 444.
ამოღმა, нар. снизу, внизъ.
ამოღრანტვა (ვჭ), ღრანტვებიან შეკვეთა, сдѣлать ухабистымъ, **ამოღრანტული, ოღროჩოღრო**, ухабистый, კალა 106.
ამოღრმავება (ვი), безд. ვ. ღრმად ამოვჭრი, выдалбливать.
ამოღრუტვა (ვჭ), безд. ვ. ამოვჭრი, выдолбить.
ამოვიდვან საძირკველსა, выводить фундаментъ.
ამოიდვანა (ვი): -ვანება (ვი), безд. ვ. დაბლიდამ ზევით ვიდვენ, выводить, вытащить, нести на верхъ, -ბალახს, выростить траву; ვეფხ. 895; -ჭიდამ, вытащить кого изъ колодца; **ამოიდვანინება** (ვი), безд. ვ. заставить привести; вытащить, (ვინებები), безд. ვ. выводиться.
ამოიკვინჩვა (ვი), გულს ამოვისკვნი, злость злостью сдѣлаю, рыдать, захлипаться, ნახე ამოხვინჩვა.
ამოიოლა (ვჭვევები), безд. უ. ავჭვევები, ავლევნები, сѣдовать за кѣмъ, მტკვარს ამოჭვევნენ, плыли по теченію Куры.
ამოიორვა (ვჭ), безд. ვ. ამოვავსებ, заваливать, засыпать, задѣлать.
ამოიოფა (ვჭ), безд. ვ. ამოვაგდებ, ამოვიშვერ, высовывать, -თავსა, высунуть голову, ბალახმა თავი ამოჭყო, трава показалась.
ამოირა (ვგრი), ამოვაგდებ მრავალთა, გამოვყრი; выбрасывать, выкидывать, (ვე), безд. ვ. ვაგებ, გავყვირი, продѣть, -ყვრისა, отомстить, ამოვიყრი ჩემის ხელით თვალსა, вырву своею рукою глазъ, ძუძუები ამოიყრა, она обнажила грудь, ყვრის ამოსაყრელად, для отомщенія, **ამოირევინება** (ვი ყვრისა), безд. სხვ. заставить отомстить, **ამომყრელი**, мнв. ქართლ. I. ც. 262, выбрасыватель; ყვრის ამომგრელი, мститель.
ამოიურეშელაება (ვი), безд. ვ. თავს ამოვყოფ წყლიდამ, выныривать.
ამოშენება (ვი), безд. ვ. ქვით ამოვჭედ, застроить, задѣлать, заклась.
ამოშვება (ვე), безд. ვ. ამოვაცლებ, выпускать, (ვუბირებ), высказывать, выговаривать, -ხვრნავს, захрапѣть, (ვუ რკანას), поднять якорь, მრთვ. 38, -ხმასა, издавать голосъ.
ამოშვერა (ვი, -ვე), безд. გამოვჭეშ, გამოვიშვერ, ამოვაგდებ, высовывать, ამოშვერილი, горбина, р. ქ. ლ.
ამოშლა (ამოვჭშლი), ამოვჭეშ, прекратить.
ამოშრობა (ვი), безд. ვ. გავხმობ, გავშრობ, высушивать, (ვ. безд. უ. გავხმები, გავშრები, высыхать, ვისხ. 35; ამომაშრა ყელი, высохло у меня въ горлѣ.
ამოშუქება (ვი), безд. ვ. შუქს გამოვკრთობ, гамовцэ, изливать лучи, освѣщать, (ვ-ქები), безд. უ. свѣтить.
ამოშხეპა (ვ), безд. ვ. შხაპუნით ან წუნწკლით ამოვყრი, выплескивать.
ამოჩენა, -ჩინება, საბუთი პირის დახედოთი: აღლეკა,

ანალოგია; კალმახ. 181, доказательство, довод; апалиа, გიორგ. 114 (ვა), ზ. ვ. გამოვაჩენ, გამოვიჩენ, წარმოვაჩინე, დავანახე, სანახევროდ სიტყვის ანაწყობით: **показывать, проявлять; доказывать**, ფრინველი, ზ. ვე. გამოვჩნდები, გამოვსცხადდები; показываться, обнаруживаться, ქურ. 151, თუ ქონება ამგზე ამოუჩნდეს ღმერთს, его окажется имущество, ამოჩნდები მეხსიერად, оживаться истителем, ცნობიერად, ზ. ვ. показываться, обнаруживаться, მარკ. 123; **აღმოჩინებით**, ясно, ქრონ. 2, ც. 8.

ამოჩიჩქნა ვსჩიჩქნი, ზ. ვ. ამოვჩიჩქნი, ცეცხლ ვსჩიჩქნი, ვსჩქერი, выкомыривать, выколупать, ვუ თვალებს, выцарапать глаза.

ამოჩრა ვს, ზ. ვ. ამოვსჩრი, ვსჩხრი, просовать.

ამოჩუჩქვა ვ, ზ. ვ. ამოვსჩიჩნი, выкомыривать, ქრონ. 86.

ამოჩუხჩუხება ვ-ბენი, ჩუხჩუხით ვჰსდი ან ვღეღერი, кипеть ключем.

ამოცილება ვი, ზ. ვ. გამოვაცალე, прогонять, ვუს ლტები, ზ. ვუ ავსცილდები, миновать.

ამოცისკრება ვი, ზ. ვ. გავთენდები, пробуждаться, ვ-რდები, ზ. ვუ ამოვალს ცისკარი, просіять, ქრონ. 445.

ამოცლა ამოვსცლი, ზ. ვ. ამოვაცალიერებ, опустошать, ამოცლილი, ზ. ვ. ამოვარიმწყვიტე, вынуть, ამომაცალა ყმაწვილმა გასაღები, вынул у меня изъ кармана ключь.

ამოცნობა ვი, ზ. ვ. შევიცნობ, გამოვიცნობ, угадать.

ამოცოცხნა ვახნი, ზ. ვ. პირში ამოვიღებ ნაჭამს და მეორედ ღეჭვით შთანთქამ, жевать жвачку, ლევიტ. 11, 26.

ამოცხობა ვს, ზ. ვ. ქვეშეღან წვეულებ, подмазать.

ამოძახება ვს, ვი, ზ. ვ. ამოვყვირი, кричать снизу, I გორგ. ხალვეული ამომძახის, ირწყლ ცრემლი 111, грусть вымываетъ.

ამოძრობა ვი, ზ. ვ. ამოვრიმწყვიტე, ამოვგლეჯ, вырывать, выдергивать, ამოვიძრობ ცბილობ, выдернуть зубъ.

ამოძრომა ამოვსძვრები, ზ. ვ. ამოვალ ძრომით, выползать.

ამოძუძება კუდისა ვი, ზ. ვ. пустится на утекъ, поджать хвостъ, приумолкнуть.

ამოწმა ამოვსწმავ, ზ. ვ. ამოვლოკავ, вылизать.

ამოწება (ვი, ზ. ვ. ამოვასველებ, ამოველებ ქალამს მელანში, обмакнуть, **ამონაწები**, обмакнутый, I მეფ. 14—13.

ამოწერა ვ, ზ. ვ. გამოვსწერ, выписывать, **ამოწერილი**, выписанный; **ამოწერა**, выписка.

ამოწევა (ვს, ზ. ვ. მაღლა ვსწევ, поднимать, ვიწევ.

ამოწვა ვსწვავ, ზ. ვ. კალვსწვავ, გალვსწვავ, выжечь, ამოსწვი, выгорѣть.

ამოწვდა (ვიწვდი -ვსწვედი, ზ. ვ. გავიშვერდები, მახვილს ამოვიწვდი, обнажать, მარკ. 23—1, вырвать; ძარღვნი არ ამოწვდნენ не вырвали у меня жилъ, ქილ. 290, -ღო ძვალნი, вынуть кость, ქილ. 479.

ამოწიწკნა (ამოვსწიწკნი), ზ. ვ. ამოვსჩიჩქნი, выкомырнать.

ამოწმენდა ვ, ზ. ვ. დავახუჭავ, დავსწმენდ; ამოვუწყე დეწილს, вычищать; высасывать, ქრ. 113; სიმ. ვ. 170.

ამოწოვა, ამოწოვნა (ვ-ვნი, ზ. ვ. გამოვსწოვ, ამოვსრუტავ, высасывать.

ამოწურვა ვ, ზ. ვ. გამოვსწურავ, выжать.

ამოწუწვა ვიწუწვები, ვც. вымокнуть.

ამოწუწნა ვსწუწნი, ზ. ვ. გამოვსწოვ, высасывать; ამოვუწუწნი თვალებს, расплющать глаза чьи.

ამოწყლობა ვსწყლები, ზ. ვ. ამოვყრები, პირიანად ამოვაკუწყრები, истребляться, истребляться; უშვილოდ ამოწყდა, умеръ не оставивъ дѣтей; ცოლ შვილი ამომიწყდა, умерли у меня жена и дѣти.

ამოწყვედა, -ვიქ- ვ, ზ. ვ. ამოვსწყვდი, ამოვსრავ, ამოვსპობ, зубами потребить, ვს ლაშქრის истребить войско; ამომიწყვიტა ცოლ-შვილი, онъ истребилъ мою жену и дѣтей, **ამომწყვეტი**, истребитель, **ამოსაწყვეტი**, подлежащій истребленію.

ამოწვევა (ვი, ამოვაწვევინებ, приглашать.

ამოწყობა (ვა, ზ. ვ. ამოვალაგებ, исправлять, вынимать, ვუ პირს, вострить

ამოჭვარტლვა ვ, ქვარტლით ამოვსჭ, закоптить, **ამოჭვარტლული**, закопченный.

ამოჭვირვა ვჭვირვი, ზ. ვ. გავსჭვირავ, сквозить, просвѣчивать, проглядывать сквозь чего либо.

ამოჭვირვა ვქ, ზ. ვ. ამოვაჭვირვინებ, посѣять, ამოჭვირვება (ვა, ამოვაჭვირვინებ, заставить сѣять, высѣвать; I ც. ქრონ. 277.

ამოჭვრეთა ვ, ზ. ვ. სჭვრეტილით ამოვსხრი, გამოვლაზვრავ, выдалбливать.

ამოჭდა ვე, ზ. ვ. სრულებით შევსჭამ, გამოვსჭამ, სჭიდან ამოვიჭამ, ზ. ვ. ამოვიგლეჯ, ამოვსწვეტ, изрѣсти, погубить кого, ამოჭამა, ამომაგდო, онъ погубилъ меня, ბილწ-თვალები ამოუჭამს, дымъ глаза ѣстъ.

ამოჭმევა ვს, заставить выѣдать, სამწ. 142.

ამოჭრა ვსჭრი, ზ. ვ. ამოვსჭვრეტ, ამოვლილ ამოვკვეთ, вырѣзывать, вылалбливать, высѣкать, ვიჭრები, ზ. ვ. ამოვარდები, вдаль выбѣгать, выскакивать; **ამჭრელი ძვრელ**, 87.

ამოჭყლეტა ვ, ზ. ვ. ამოვსჭყლეტ, ამოვკვლევ, изжимать, давить; ყველაი, სამწ. 59, 78, ძმარი ამოჭყლეტილ, помощи изъ уксусъ.

ამოხვავა (ვჭ, ზ. ვ. ამოვკერი, чернать, вышивать.

ამოხდა ვჭი, ზ. ვ. ამოვკლავ, открывать, ვს ხმალს, ხმალს გავიშიშვლებ, обнажать саблю, -ძარღვნ ამოვჭრა თვალი, выколоть глаза, ძარღვ. 52, 11; -სულისა, умертвить, I მეფ. 24—12; ამოხდეს ც. ა. გამქანაკებ, напугать, жить.

ამოხლომა ვჭხლი, ზ. ვ. ამოვალ, восходить, выходить, მთვარე ამოხლა, луна взошла, ვჭხლ. 379; ამოხლა სული, я задохся, ვჭხ. 871, 906; ვისრ. 63; ქილ. 228; ამოხდა მზე, солнце взошло; ქარი, поднимается вѣтеръ, -ვხლები ბაგეთაგან, вы-

ходить изъ устъ, 2, Цар. 23—23, исполнилъ онъ, вылѣзли у меня волосы, пс. 16—7.

ამოხედვა ვ, -ვი, ზ. ვ. ამოვიყურებ, выглядывать.

ამოხევა ვ, ზ. ვ. ამოვჭედლებ, вырывать, выдирать.

ამოხეთქა ვ. ზ. ვ. ამოვტეხ, გავხეთქ ფიცარსა; разрывать, вскоробить, вынучить, колоть, щелять; ვი, ზ. ვ. მცენ. მიწიდან თავს ამოვჭოფ, о растеніи: выходить изъ земли, вырастать; ამოვხეთქ გულ-ღვიძლსა, поразить, встревожить.

ამოხვევა ვი, ზ. ვ. გამოვახვევ, ღვახვევ ძაფსა; мотать, обматывать, ვე. ზ. ვ. ამოვჭედავ ქილოებსა ღილებისა შესაკრავად, ან ხელსახოცის ნაპირებსა; обметывать петли, рубить платки.

ამოხვეტა ვი, ზ. ვ. გამოვხვეტ. ამოვგდი, выгребать, выметать; რუხულ. 852.

ამოხვინჩვა ვი, ზ. ხლუკ ხლუკით ვხტირი, გული ამომისკვნება, ვჭქვიკვიკობ, рыдать съ всхлипываніемъ, ქეგუნ. 247.

ამოხვნა, ნ. ამოხვნა.

ამოხვნეშა ვი, ზ. უ. ამოვიოხრავ, სული ვითქვამ; вздыхать, **ამოხვნეშა**, ს. вздохъ, ვი, ზ. უ. ვუშვინავ, сокнть; рус. 705.

ამოხვრეტა ვ, ზ. ვ. ძირიდან გამოვხვრეტ, выскоблить.

ამოხმა ვი. ზ. ვ. ამოვიღებ, вынимать; ქეგუნ. 592; ამოვუხვნი ისრის პირსა, вынуть острыя стрѣлы, ამოვუხვამ ხელსა, уморить, нанести, ვიხრ. 47.

ამოხოცა ვ. ზ. ვ. ამოვხეკვეტ; წარვხოც, ავწმენდ, истребить, изгладить, ვიხრ. 162; 200; -ქანგისა, стереть ржавчину, ვიხრ. 52.

ამოხრჩინვა, ნ. ამოხვნრჩვა, ქეგუნ. 1134.

ამოხტომა ვხტები, ზ. უ. მალა ავხტები, искочить.

ამოხუთვა ვ, ზ. ვ. ვაუვალებ, ილაჯს გავაწყვეტინებ,, замучить; ამოვხუთები სული, задыхаться.

ამოჯდომა ვ-ჯდები, ზ. უ. გამოვხდები, высадиться; ეუწყი ამომიჯდა, у меня вскочилъ прыщъ; გული ამოუჯდა, закипѣло на душѣ, сталъ рыдать со всхлипомъ: ქეგუნ. 1134; რუხულ. 679.

ამოჯეჯლება ვჭეჯლები, ნ. ამჯეჯლება

ამპარტავანი სომ., ზედა, გორობი, ამაყი, გულ მაღალი, гордый; **ამპარტავნება, -ვნობა**, ზედობა, გული მაღლობი, гордость; ვამპარტავნებ, -ნე. ზ. ვ. გავიზიადებ, გავამაღებ, внушать гордость, ვამპარტავნობ. ზ. უ. гордиться, **ამპარტავნული**. ზედებრი. ზედ. горделивый, **ამპარტავნულობა**, ზედობა, горделивость, гордость.

ამპას ბერძ., ზზ. კნინლ, ძალ, едва не, чуть не, ხან. ლ.

ამპიწი ლათ., ზედ. პატივის მოყვარე, თავ მოწონი амбиціозный.

ამპირობელი ხელიხა, ს. ხელის მომმართავი, შემწე, помощникъ, покровитель, რუხულ. 78.

ამჟამად, ზზ. ად. ეხლა, ამ დროს, теперь, въ это время.

ამჟავება ავამ., ზზ. ვაუმჟავებ, заставить киснуть; ავამჟავებები, киснуть.

ამრავლება ავამრ, გავამრავლებ, пріумножить.

ამრევი, ს. -ქვეყნისა, возмутитель страны.

ამრეზა ავამრეზ, -რიზები, ზ. უ. წარმს შევაკრავ, ღვიძლმაჭმები, нахмуриться, **ამრეზი**, გაბერილი, შემომწყრალი, надутый, **ამრეზილი**, насмурный.

ამრეცი, მცირე ამაღრი, уменьш. ღამრეცი მცირე ღაღმართი, небольшой восходъ на гору.

ამსალი სპარს. ჰამსალ, ს. ერთი წლის სარჩო, годовое содержаніе, жалованье, ქართლ. ცხ. 2, [ც. 358.

ამსება ვ, ზ. ვ. ამესება.

ამსუბუქება ვ. ზ. ვ. შევამცირებ, გავაადვილებ, ობლეჭать, ვჭქები, ზ. ვ. შევმსუბუქები; შევამცირებ, ღვმცირდები, облегчаться, унижаться, ვიხრ. 127, 73. ვი თავს облегчить себя.

ამსუება გული ამიმსუება, ზ. ვ. ძრიელ გავმწარ მსუქნის საჭმლის ჭამით. გულზედ. მომწყა საჭმელი; гулъ на душѣ, напр. отъ жирной пищи.

ამტერება ვ. ზ. ვ. მტრობას ჩამოვუტევ, ссѣять вражду, ვუ-რები, ზ. ვ. მტრობას გამოვუცხადებ, начать вражду, ვი, ზ. მიწ. მტრად გავიჩინ, вооружить противу себя, ქილ. 15, **ამტერებული**, მიმ. враждебный.

ამტვრევა ავ, ზ. ვ. ავხტევ, отломать.

ამტვერება ვ, ზ. ვ. მტვერს ვავაყენებ, напылять, ავამტვერები, ზ. ვ. подниматься пылю.

ამტოლი, ამტონი, ზედ. ამთანი, ამსგავსი. такой.

ამტუტება ვ, ზ. ვ. ღვამღრეშებ; ავამღვრევ, ავრევ; пересолить; мутить, возмущать; (ვ-ები, ღვამღრეები; ავირევი, пересаливаться, возмущаться.

ამფსონი, ს. პარს მტკ ანუ ამქარი, сотрапезникъ за столомъ, сотоварищъ.

ამქარი, სპარ. ჰამქარ, ს. ერთის ხელობის ოსტატი, соремесленникъ, цѣховой; ანდ. ამქარი ამქარს იცნობს.

ამქმელი, ს. ღედათ მოურავი. ბებია, повивальная бабка; **ამქმელობა**, ს. бабичество, ургызъ ამქა, повиваніе.

ამღები, -ებელი, ს. взиматель, заборщикъ; -ფასისა, берущій цѣну, пс. 55; **ამღებლობა**, ს. ამღება ფასისა, брапіе, взиманіе.

ამღვრევა ვ, ზ. ვ. ნოტითად ავრევ, ავანღრევ, мутить воду; ავამღვრევი, ზ. ვ. мутиться, твое ამემღვრა, помутилось въ глазахъ, **ამღვრეული**, ზედ. мутный.

ამყნა ავამყნ, ზ. ვ. შევხძერწავ, привить.

ამყოლი, ს. ანდ. ამყოლ ავქვევ, ღამყოლს ღაქვევ; ამქვნებული, მიმდევი; კარის წირთხები, ჩარჩოები, послѣдователь; косякъ дверной.

ამყრალება, ნ. ამროლება.

ამყრელი, ს. ვინც ამრის ერსა ღა გარდასახლებს, переселяющій.

ამშენებელი, ს. строитель, возобновитель.

ამშვინება ავ, ზუ. გავაშმაგებ, разъярять.

ამშნალა, ს. მცენ. კოლანა, Куколь, ერთი ღ.

ამძღვანება (ვ, ზ. ვ. ნ. ამამღვანებ.

ამძუნება (ამძუნებები), ზუ. ერში ამრევის ღეღლ მამლთა ცხოველთა, ვითარც ძაღლთა; ржаться, быть въ норѣ, въ течкѣ.

ამწვანება (ამწვანდება), ამწვანდები, ამწვანდა, зеленѣть.
ამწყობი ამოებისა, ъ, наборщикъ.
ამხანაგი (ხვარ.), ъ. товарищъ, товарищъ; ამხანაგი ნუ გაჭირს ხამოვარი ნუ გაუჩნს товарищъ: беритесь товарища, ходитаники; ქურდის ამხანაგი, соучастникъ вора.
ამხანაგური, -ნაგური, прил. товарищескій. **ამხანაგობა**, ъ. товарищество, (ვ), ф. 3. ვამხანაგდა, ვამხანაგდები, -ება), вступить въ товарищество съ кѣмъ, (ვამხანაგება, -ება), принять въ товарищи, ქალ. 381; ვამხანაგება (ვაქობება, ან ამხანაგად გავუხდები), вступить съ кѣмъ въ союзъ, застуиаться, ვამხანაგდები), вступать въ товарищество.
ამხედრება ამხედრდები, ф. дд. цѣлъзадъ შეჯდომა ცხენისა; сѣсть на лошадей и поѣхать, выступить въ походъ: вооружаться, (ვ), ф. 3. вооружить, იერემ. 46—4, ქართ. ცხ. 1, ტ. 328, 382; ქალ. 468, **ამხედრებული**, вооруженный, готовый къ битвѣ всадникъ. ჩახრ. 13, 39.
ამხელა, фф. эмолѣнъ, такой величины.
ამხელა (ვ), ф. 3. აღვიხილავ თვალსა, открыть, прозрѣть, თვალების ამხილველი, თვალების აღმხილველი, ღმხახველი, кто открываетъ кому глаза.
ამხელად, фф. эдъ, дѣлъ, теперь. რუხდ. 31.
ამჯდარი, прич. ашѣнъ, ღაჯირჯუბული, нечухлый. [или нѣтъ.
ან, ანუ, союз. ото, или; ან ჭა. ан хлѣ, да
ანაბანა, ъ. ქართულის ენის ასოები ან წიგნი მასწავლებელი ანბანისა, алфавитъ, азбука, букварь.
ანაბაში, привязанный.
ანაბარი, ъ. ამანათი, вещь, вѣренная на храненіе, порученіе, ъзд. ხოშ. 201; ქალ. 205, 330; ъзд. ф. 208; ალბ. 83; ღმერთის ანაბარად, на произволъ сырой земли, ანაბარობა, ъ. порука, храненіе.
ანაგავი, ъ. ნაგავი, мусоръ, соръ.
ანაგები, прич. აშენებული; гюрдж. 249. ъ. აგებულობა, შენაწევრებულობა; строеніе, построеніе; наемъ, დან. 7—15; კანონ. სმ. § 160; შავთ. 19, ვეფხ. 929: ღმერთისგან ანაგები, созданный Богомъ, ვისრ. 116; ტკბილი ანაგები, прекрасное созданіе. ვისრ. 31, **ანაგებითი**, фф. ჩვეულებით განთვისებული, привычный, природный, -ად ღმერთის ან ბუნებით, природная дарованія, ზრკ. 2—9. **ანაგებულობა** ხალხისა, აშენებულობა ეკლესიისა, постройка церкви, გორგ. 273.
ანაგზი, прич. აგზებული, ღანთებული, возженный. ვეფხ. 302.
ანაგი გვარისა, ъ. შთამომავლობის აღგინება, возрожденіе потомства, ქართ. ცხ. 1, ტ. 337. см. აღბაგი.
ანაგურია, ანაგვარიალა, ъ. მცენ. ბაღლის ქინძა, ромашка римская, ვისრ. ლ.
ანაგული, ანაგი ъ. ნაგავი, мусоръ, соръ.
ანავსები, прич. ავსებული, наполненный, ქალ. 585.
ანაზდი, ანაზდეული, фф. უეცარი, внезапный, ъзд. 2, 7, внезапно, вдругъ; ვეფხ. 203, გიორგ 80; რუხდ. 249.
ანაზარდი, фф. გაზრდილი, выросшій, ქალ. 536.
ანაზდება (ვიანაზდები, უეცრად ვიქმ. ვეფხ. 749, сдѣлать что вдругъ, внезапно.
ანაკვეთი, фф. მონაკვეთი: отрѣзанный, -ს, მონაკვეთი ნაჭერი ან ფქვილის ანაცერი, отрѣзокъ: отруби, ხაბ. ლ.
ანაკიდი, фф. აკიდებული, пальченный, ვეფხ. 1431.
ანაკმაზავი, ნ. ნაკმაზი, **ანაკრები**, ъ. რაც შეიკვეთა ანგარიშით; сумма, ხრონოლ. 30.
ანალოღია, ъ. ხერხვნ მაღალი სკამი, налой, (ბერძ.); მსგავსება, იგივეობა, подобіе, сходство, аналогія.
ანალიტიკა (ბერძ.), აღლეკა, კატ. 28, 32; Аналитика.
ანამჯი, მიმღ. მომკილი, сжатый.
ანამტკიცი, გამტკიცების ფქვილის ანაცერი ქატო, отруби, высѣвки, მოურავ. 7.
ანანახი, ъ. მცენარე ან ხილი, მფუე ვაშლი ананасъ, ეროსი. ლ.
ანარჩევი, фф. გამორჩეული, отборный.
ანახვევა (ვ), фф. გამოვქნახვევ. завязать узелъ.
ანაცრი, фф. ანცრებული, плачущій, ვეფხ. 1585.
ანაცხლეტი, მიმღ. აცხლეტილი მოვარდნილი, обрывокъ, отломокъ, ვეფხ. 84.
ანატომია, ъ. ხერხვნ ანგებულობანი და ხასიათი, анатомія.
ანაფორა (ბერძ. 1), ъ. სამღვდელოთ ფეიდან სამქელი სახლებ-კანიერი, პალეკარტი; რიფორიულად განმფორება, ოდეს ერთი და იგივე ლექსი ღაიდების თავად რიღებითმე შინა წყვრით პერიოდებით; მაგალ.: სიყვარული ხულ გრძელარს. სიყვარული არა შურს; სიყვარული არა განლაღნის. 1 კორ. 13, 4: омофоръ, риса. рит. повтореніе: ანაფორა ნაკურთხი ბერი, рясоносецъ, рясофоръ, неимѣющій права священнодѣйствія, ნახე ჩოხა.
ანაფრენი, фф. აფრენილი, летальный, ვეფხ. 97.
ანაქსი, ъ. ნაქსოვი, ткань, -ქსვის, выдумка ума, ქალ. 600; -ლექსისა, фраза; **ანაქსიანი**, фф. ქსიანი, статный. შავთ. 51.
ანაყრდენი, фф. ჟუჟებული, ან მიჟუჟებული, поставленный, приставленный, ვეფხ. 218; ხე თავად უწოდიმი, მაღალი კლდეების ანაყრდენი, высокія деревья, возвышающіяся до высоты горъ.
ანაჩეჩი, ъ. ნაჩეჩი, ნაძენძი, начески.
ანაჩქარები, მიმღ. აჩქარებული, ускоренный, ვეფხ. 1406.
ანაცერი, ъ. აცრილი ქატო, высѣвки, отруби.
ანაწეთქი, ъ. ანაწეთქილი ნაჭერი, отломокъ, обрывокъ.
ანაწერი, ъ. აწერილი ნუსხა, опись, списокъ, რუხდ. 519.
ანაწონები, -ნი, фф. აწონილი, взвѣшенный, ვეფხ. 797.

ანბანი, ნ. ანბანა.

ანბო, ლიკურ თამაშობაში რომ ვინმე ღრიჭზედ ან ხაზზედ იდგება ისრით რიცხვები ნიშნით, აქით.

ანბორება, სახე ამბორი? ქართ. ენა. 884.

ანგაგია, ს. ბეჭი, печать. გაზ. კავ. 1852 წ. №43.

ანგარი, ანგარი, ს. უსამართლოდ შემძინებელი, ვინმის მოგვარე, корыстолюбец, **ანგარება, -რობა**, იერემ. 8—10; ს. ვინმის მოგვარება, корыстолюбие (ვინგარობ), ზ. უ. корыстоваться чѣмъ, ანგარების მოგვარე. корыстолюбець.

ანგარიში (სპარ.) ს. რიცხვი, საათვალი, счетъ, расчетъ, ანგარიშში ნაგდება, зачесть, ანგარიშის მიცემა, отдать кому отчетъ, ანგარიშის გაწმენდა, расчитаться, **ანგარიშ - მიუწთომელი**, непочислимый, ვეფხ. 75; **ანგარიშება** ს. ზ. ვ. заставить считать (ქა. считать, **ანგარიშობა** (ა), ზ. ვ. считать, ვეფხ. 183.

ანგელოზა, მცენ. ლობა, лебеда, лебяз, корованъ, раст. ბაგ. ფ. ბუნ. ლექ. სან. ლ.

ანგელოზი, ს. ქადაგი, вѣстникъ, посланникъ, ангелъ, საკვირველი, чудный, удивительный, ღვთისა მდგომელი, ангелъ; მფარველი ანგელოზი, **ангелъ хранитель**, **ანგელოზებრი**, ზედ. ангельскій, **ანგელოზობა**, ს. ангельство, **ანგელოზება** მოანგელოზებ, ანგელოზად გამხდარ, сдѣлаться меня ангеломъ. [ხანგრ. ლ.

ანგინარი (თათრ.) მცენ. артишокъ, ბიბლ. ლ. ჰ. ფ.

ანგრევა (ვ), აგუქცევ მოშენებული, отломать.

ანგურია, ნ. გვირილა.

ანდაზა სპარ. მარგი, მაგალითი იგავი, ბრძენის მსჯელი, примѣръ, форма; пословица, поговорка.

ანდაკია, ს. ფუთა, осетръ, ნ. ჩუკ. севріога. ერისთ. ლ.

ანდამანტი, -ტის-ქვა, ს. ალმასის ქვა, адамантъ, алмазъ, ვეფხ. 133, 1332.

ანდე, ს. მცირედ ხედვა ბნელისა, едва различать предметъ въ темнотѣ, სან. ლ. ანდეზედ, ზ. ზ. მოულოდნელად, на утадъ.

ანდერძი (სპარ.) ს. დაწერებული ხელით ან წერილი მიცვალებულისა, вѣщаніе, завѣщаніе, завѣтъ, приказъ; **ანდერძის წერილი, ანდერძნაბაგა**, духовное письменное завѣщаніе; **ანდერძის აგება** ვე, ნახე აგება; **ანდერძობა, -ება** ვე, ზ. ვ. ანდერძის გახდა-ბაგირებ завѣщать, отказать по духовному завѣщанію, **ნაანდერძევი**, მიქ. завѣщанный.

ანდრიანტი (ბერძ.) ს. ალთა, ძველი, გამოქანდაკებული სხვ ქვათა ანუ მეტალთა, статуя, идолъ, кумиръ. ცხ. 1, ც. 274.

ანეზდური, ანდეზური (ბერძ.) ს. თვის გახსენება ადგილის, отпускъ, სან. ლ. ანდ. სალოსი.

ანეშვა (ვ), ზ. ვ. აგდებ, вѣялъ? ვეშვ. сметать.

ანეული, ს. გაზაფხულის ნახნავი, поле, засѣянное весной, ზაქა. 55; სიბრ. 69; **ანეულება** ქარ. ზ. ვ. გაზაფხულის ჯერს, засѣять поле весной, იერემ. 4—3.

ანზარითი, ანზარული სპარ. ს. მცენ. სამკელ ქარა, мясной клей (камедь), მჭინის. ლ. ნახმოკ (смола).

ანთარი, ს. ერთგვარი მაიმუნი, порода обезьянъ зап. ლ.

ანთება, ს. სნეულის ღიღი სიცხე, სიხელის ალება, воспаленіе, ავად ანთება, ვეფხ. 334; **ანთებული, ანთანები**, მიქ. зажженный, ხანთები зажигательный.

ანთიმონი (ბერძ.) ს. ბერძ. მაშაო ლითონა ქვა კრიალიანი, антимоній, сурма.

ანთიპატი (ბერძ.) ს. მთავარი, იპატოსი, проконсулъ, საქმ. ბ. 13. 7.

ანთრაკი (ბერძ. ბაკიოსანი თვალი, ბედნიერი (ფუწკა; Антракъ, Аноракъ (камень); карбункулъ (червій); ქებად. 2, 12; კორინ. 3—12, ქარ. 169; ბუნ. ლ.

ანი სახელი პირველის ასოსი, названіе буквы а.

ანიავება (ვ), ს. ზ. ვ. გავფრქვევ, გავასვენებ ქმის მიცემას, განეგრება? взять, пронять, бросать на ветеръ, разбрасывать.

ანისული (ბერძ.) ს. ცერცეო. რომლისაც თესლი ტკბილ წვნიანი და სასმელია, анисъ, -ъ-ъ, ნ. ხურეა.

ანკანკობა, ს. ლხინობა, пиршество, пиръ, ზოგ. მოგრაობა, пиршество, ალ. 16—8.

ანკარა, ზედ. წმინდა, სუფთა წყალი, чистая, проточная вода.

ანკარა, ანკარა გველი, უზომოდ გრძელი, გველისკარა, ужъ.

ანკესი (ბერძ.) ს. წილკვი, ნემსკვი, удочка, ქილ. 484.

ანკვარა (ლათ.) ს. ნავის ღუზა, якорь.

ანკინაკი, ს. ორპირი ისარი ბაგ გრძელი, копье, ზ. ლაშქარი.

ანმარული, ნ. ანზარითი.

ანტაკრად, ზმ. ზ. პირ და პირ, წინა პირდაპირ, напротивъ, საქმ. ბ. 7—1, ქარ. 1, ც. 67.

ანტიფონი (ბერძ.) ს. გალობა ლისკანთა, пѣніе изъ двухъ половинъ стиховъ, когда по кругамъ ихъ на одномъ клиросѣ повторяется и на другомъ.

ანტლია (ბერძ.) ს. წყლის ამოსაღები ტომარა, черпало, ведро, მარკ. 121.

ანტონის ცეცხლი, ს. ხანგრძლივი, კუ. სნეა ხანგრძ მძიმარი, антоновъ огонь.

ანუ, ნახე ან.

ანუსხვა ვ, ზ. ვ. აგწერ, ნუსხის გადაკეთებ ან შეკრებ, составить описи, **ანუსხვილობა**, ს. составленіе, счетъ.

ანქვითი (ბერძ.) ს. ბაგრისხანი ქვა აქაფი. опись.

ანქრევა (ვ), ზ. ვ. ვანგლეშე, жутать ножу.

ანღლი, ს. წინაპარი, ვისმე კორძი ქალის ხანი, тишуе, ხულ. ლ.

ანჩხლობა განწყრომა, ზედ. ვეშვ. ვანჩხლობ, злюсь.

ანცი, ზედ. ცელქი? расшалившійся ребенокъ, шалунъ.

ანძა, ხაც ნავის ნაქუნი ხიდი, мачта, мачта, коль, ანძაზედ ავგებ, ან სხვ, сажать на коль, ანძა ვინ იშოვნა რომ თავი ანძა უყვარებინებინა? кто найдетъ средства, чтобы дать знать о своемъ положеніи, ქარ. ც. 2, ც. 399.

ანძლიაცი, ს. ხაჭო, творогъ.

ანწყლა, ს. პალატა მეუფეის მარილეულები; ბუნ. ლ.

ანწყლი, კაც., გლისა, გული-პალური, злой, сердитый, капризный, **ანწყლება** (ვ), ზ. მ. გავანწყლებ, გავაგულებ, злить, сердить, **ანწყლობა** (ვ), ზ. უ. გავანწყლდები, გავაგულდები, злиться, сердиться.

ანწყალა, ს. ძნელი თევზი, скирда.

ანწყლი, ს. მცენ. იხვჭირი; ანდაზა: ვირე მაქვს ნაძვი ხავოფიანი, არ ვეძებ ანწყლის მგრილსა; ვისრ. 10, вошочная бузина, селенникъ, ягодникъ, бузиновая повилица, бот. л. 3. ф. ერის. ლ.

ანყვაბა, ს. კარის რკინის ღილო, петля для дверей и оконъ, რუსულ. 94.

ანყვნი, ზ. მ. ს. ხაყვნი, აშკარა, საჯაროო, явный, гласный, публичный.

აობა, ნ. ავი, ავობა, კაქუ. 242, 354; ქილ. 314.

აობა, არსება, существованіе, бытье; კაქუ. 143.

აოშვა (ვ), ნახნავს მეორედ გარდახვნა, перепахать, боронить, **აშვოშველი**, боронильщикъ.

აოხრება, ს. опустошеніе, (ვ), ზ. მ. მოვაოხრებ, უშენ ვქნიო. გავანადგურებ; ღვრიშევ, ღვრიქვე. ავაქლებ, ღვრგლობებ; опустошать, разорять; (ფიზრდები), мног. опустошаться, разоряться, აშოხრდების ხასლი; опустошается мой домъ, ვისრ. 60; **აოხრებული**, მიმ.; опустошенный, **აოხრებულობა**, опустошительность, **აჲაოხრებელი**, подлежащій опустошенію, **აშაოხრებელი**, опустошитель, აოხრებინება (ვ), заставить разорить.

აჲა, მოერიხე. ну, нука! ს. აჲა. [вать разорить.

აჲანი, **აჲნიი**, იანვარი, январь, ხანგ. ზოქაია.

აჲანგი, ს. ძველებური საწყაო მარცვლის, нѣкая старинная мѣра сыпучихъ вещей.

აჲარება (ვ), ზ. მ. მარეთ ავიყვან, украдкою вести на верхъ, (ვირები), ზ. ვ. მარეთ ავალ, украдкою взойти на верхъ, ხიმნ. 124; украдкою встать.

აჲარვა (ავიარვა), ზ. ვ. тоже что, ავიარება.

აჲაჭიყება (ვ), ზვ. მოვიწვევ, приглашать.

აჲაური, **აჲეური**, ს. სამალი, ულაგოს ქამაკი მოსაჭირებელი თოკი, შემბმელი ხარი ქელს ქვეშ. прочный (веревка или ремень), ბაქრ. 171, იერემ. 2—20; ისუ ზირაქ. 33—27. ფსალ. 2—3.

აჲელხინი, ს. მორთვალი, **аевельсинъ**.

აჲიღიხილება, ს. აღშფოთება, აჯავრება, вспышка, сердце 23, (ვ. ღიღები), გავიღიხლები, გავიხარები, вспыхнуть.

აჲნიი, ს. ძველი ხანური იანვარი, январь, ნ. აჲანი.

აჲობა (ვ), ზ. მ. ავხლეწ, ავხლეწ, მოვაგლეჯინებ ცულით, откалоть, откромсать, ს. აჲობილი, ნაჭრელი, მოხაგლები ცულით, отколокъ.

აჲოთეკი (ბერძ.), ნ. აფთიაქი. Аптека.

აჲოკალიფსი (ბერძ.), გამოცხადება, წიგნი წმინდის იოანე მახარობელისა, апокалипсисъ, откровеніе.

აჲოკრიფი (ბერძ.), ს. ხამღვრეთი წერილი არ შეწყნარებული ეკლესიისაგან, апокрифъ, сомнительное писаніе.

აჲოხება (ავიხდის), ზ. მ. მოვაჩუქებ ხაჭმელს; გავახმობ, გამოვიტან ქარში მარცს, варить; взять; ვინც. იერემ. 27. ხად. ლ.

აჲოხი (სომხ.), გამხმარი ხორცი ოთეულისა, მეფრინველთა ანუ თევზთა, вяленое мясо, вяленая рыба, ზოგჯ. ლორი, ჩაჩხი, окорокъ, бот. ლ.

აჲპელაცია, ს. სჩივარი ქვემოს სასამართლოს განაჩენზედ უმაღლესში მირთმეული თხზვითური განცხადება ან ლარეკვის განაჩენის მის, апелляція, აჲპელაციით გაჩივება საქმისა, взять апелляцію.

აჲრიალება (ვ), ზ. მ. ხმაურით ავიტყვ, ავიგუნგუნებ ხმელს შუახ, возжигать, (ვ. ლღები), ზ. უ. воспламеняться.

აჲრიანი, ზედ. სათნო, სასმოვნო, угодный, ალექ. 89.

აჲრილი, იერია, ნ. ზოლიკო, апрѣль.

აჲრუწვა, ზვიად. ანდაზა: აჲრუწვია არის მახარა, გალობენ ბარგი გიყარა; (ავიჲრუწვები), ზვ. თავქვერ-პირის ჩამოწეწვა, надуться, нахмуриться; **აჲრუწუწუნი**, ს. ანდაზა, აჲრუწუწუნის წამალი არახი ლა ნიჩურია, позывъ на низъ.

აჲსკა, ს. ფრიად აწეული კანი, кора, болонь, ნ. ავსკა, იოან. 17—11; ხად. ლ. [рица, ა. ფ.

აჲუსკრავი, აჲუკრავი, მცენ. ზხაზი ხალახი, чемеаჲურობა (ვ), ზ. მ. მალე აღება, ან ხელში აღება, подать, взять, ავიჲურობ არგანსა, взять палку, ქილ. 456; (ვ. ხელის), ვიშველი, ვიწევი. ხელს გავუმართავ, помогать, ვეფხ. 256, ავიჲურობ ფრიალი, ხარ. 27—40, поднять парусъ, ხელის აშველებელი, заступникъ, помощникъ, აღიჲურობ ხელი თვისი, поднялъ свои руки, ლუკ. 24—50, **აჲაჲურობელი**, вспомогательный, рычагъ для поднманія, გამოხ. 27—5, 39—9; ახაჲურობელი ხელისა, помощь.

აჲრთოლება (ახარჭოლებს), აშაირთოლებს, აშაკანკალებს, бросаетъ въ дрожь.

აჲრთუნება (ვ), ავიირთოლებ, ვაშრწოლებ, ვკანკალებ, приводить въ трепетъ, въ дрожь, (ზ. მირთოლებს, меня дрожь береть, (ვ. ნებები), ზ. ვ. ავირთოლდები, дрожать, ჩონგ. 90.

არ, არა, უკუთქმით მარცვალი, нѣтъ сего, нѣтъ. არა შეგვა მწყერი ხეს, არა იყო გვარი მისი; არა გვყავდეს მოახლეო, თვი მოიმოახლეო არა მკითხე მიმბეთ, თარის ჩამომიარეო; მარცვალი ესე იხმარების ბრძნებითადცა, მაგალ.: არა ჰხედავ, არ იშუშებ, ვითარცა ნუ ჰხედავ, ნუ იშუშებ, არა დაიდების ბრძანებითის სქესში, რომლისაც ქონი მოლებულ არიან სათვის სქესისაგან, განა ნუ დაიდების ბრძანებითის სქესში, რომლისაც ქონი მოლებულ არიან სამზღვრებითის სქესისაგან: не, не бывать, нехочу, не хочу, не можетъ, не будетъ, нельзя, невозможно, нѣтъ здѣсь, не такъ, не здѣсь, не только, но и, не только, но и, не только, не только, но и, не только, но и, не только, но и

არაბა, ხ. ურემი, арба, ქილ. 438.
არაგვიცა, ნახე გვიცა.
არაგი, ხ. ჩრდილოთ აღმოსავლეთის ქარი, сѣверо-восточный вѣтеръ, ხაბ. ლ.,
არაგალი, ხ. განსხლვა, обрѣзаніе лозъ.
არაგი, ხ. ნეტლი ცერცვი, сѣмя бобы, ხაბ. ლ.
არაგი, ხ. ზღაპარი, იგავი, басня сказка, **არაგოხანი**, ზედ. ზღაპრული, баснословный; **არაგობა** (ვ), ზ. ვ არაკს ვუამბობ, разсказывать басни, ვისტ. 191; ქილ. 3; **არაგობა**, разсказъ, უარაგვიან, разсказываютъ, ქილ. 76.
არალო, ნ. ჭიროველო.
არამ, არამცთუ, ни, ни; არამც და არამც. ни ни.
არამედ, ზმნ ио.
არამზადა სპარ., ნაბიჭვარი; უკეთური, злой; უკანონოდ დაბადებული; незаконнорожденный, негодяй, бездѣльникъ, **არამზადობა**, ხ. бездѣльничество.
არამი (არამ.), არა რჯულიერი, აკრძალული, დაშლილი, შეუნდობელი; безбожный, нечестивый, запрещенный, вредный, არამი იყოს, да не войдетъ это въ прокъ, **არამი, არამზანა**, ხაკლობაო, ცალაბის სიტყვაში სახლი, гаремъ; **არამ, არამიად, არმიად**, ზმ. не въ прокъ, არამ სიცოცხლე უშენოდ, да не будетъ мнѣ въ прокъ жизнь безъ тебя, ვეფხ. 1296; **არმება** (ვარმებ), არ ვახარმენებ, отбивать вкусъ, охоту, внушать отвращеніе, (მეარმება), противно мнѣ, ვეფხ. 472.
არამონი, არაჩნი, რამონი, რამონი (ბერძ.), მცირე საწინდარი, задатокъ.
არაობა, ничтожество.
არარაობა, ხ. ничтожность, არაფერი, ничто, -нѣчего.
არაქაითი (სპარ.), ძალი, сила.
არაყი, (თათრ.), რახი, водка, რუსულ. 712, 719.
არაწმინდა, ზედ. უწმინდური, нечистый, -ная, нечистый духъ, **არაწმინდება**, განშორება ბინძინდისა და უწმინდოებისაგან, нечистота, нечестивость, მარკ. 87, 2 მატ. 23—27.
არაჩჩინი, ხ. არაღჩინი, თალფაქი, скуфья, ермолка, колпакъ.
არბაბი (არაბ.), ხ. ხარკი, გამოსაღები, сборъ, взысканіе, არბაბის წელი, წელიწადი ან დრო რაღაც არბაბის გარდახდა დაწესეს, ვ. ი. შაჰნაზარის დროს; эпоха взысканія контрибуціи, ქართლ. ცხ. 2. ტ. 501, 395.
არბობობა, ხ. ბაზრობა დანიშნულს დროს და ადგილს, ярмарка, ერეკ. 109.
არბენა (ვ), ზ. უ. ძალით ხარბობით ახლ, хватать, взбѣжать, (ვ) ზ. ვ. ხირბილით ავიტან, бѣгая относить на верхъ что; **ანარბენი**, არბენილი.
არგაგონილი, ზედ. неслыханный, არგაგონილა, неслыхано (есть).
არგანი (არაბ.), ხ. ჯოხი ხარკუნელი, палка; скипетръ, ფსალ. 22—4; ქართ. 1, ტ. 336, ხაბრძ. 29.
არგებადი, ზედ. უარსებო, არსებობა არ მქონი, несуществующій, მარკ. 33—1.
არდაბაგი (არაბ.), ხ. წყლის გახვრეტილი მილი; ხარგმელი ან გახვრეტილი ღობეები, труба водопроводная; окно, проходъ, ეზეკ. 42—5, 10, 12, 4 მეფეთა, 1—2, ღობეებში ღობეებში ხარგმელი, ხაბ. ლ.
არდაგი, ხ. მინდილი, წელზედ მოხვეული ფეშტამალი, передникъ, ხაბრძ. 45; ხაბ. ლ.; ხელთათ წერილში ხმოხვეული ან ხვეული, полотно, покрывало, მხედ. 14, 12, შავთ. 102, მარკ. 14—51 и 15—46; იოან. 13, 5. იხილ 21—11; ლუკ. 23—53.
არდაგეგი, არდახვეულებული, ближній.
არდაგეგი, ხ. ქვემი სიცხეებისა, каникулы.
არდაკანაფი, ხ. მცენ. Солонечникъ, ერეკ. ლ.
არდახვეულებელი, ხ. წეული, შეგუნებული, наверт.
არდგმული, ხ. ხვეხვეული ხახლი, კარავანი, рига, ხაბ. ლ.
არდი, ხ. შინაური ვარდ-კაჭკა, цикорій, ბუნ. ლ.
არდი სომხ., ხ ხანე ქამი; мгновеніе.
არდიფრუ, ზედ. უცნაი, ненавѣстный; внезапный, ხაბ. ლ.
არე (ბერძ.) ხ. ოთხი კუთხე ხმელეთისა, ან ოთხი დრო წელიწადისა, საკუთრად გაზაფხული; ფსალ. 73—17; სახანაი, გარემონი ადგილები; страны, окрестности; область, округъ, არე მთათა ქართა, ვ. ი, მთის ადგილები მოვართა, они обошли окрестности горъ, არე დარბაზისა, сторона залы, ვეფხ. 670; არე გაზაფხულისა, время весны, **არე-მარე**, გარემოს ადგილები ან გარემონი, окрестности, ქართ. 1, ტ. 431; **არე-არე**, ზმ. ზ. ადგილ-ადგილ, мѣстами, ქართ. 224.
არეა, არეას (ბერძ.) ხ. მარიხი, марсъ (планета).
არება (ვ), ზ. ვ. გაკარებ, заставить, ходить, ვეფხ. 71, ვარებ ნავსა, водить корабль, ვისტ. 152; არა მან, ვ. ი. არო, გაუგზავნა, онъ отправилъ, ვეფხ. 765, თეს ვარებ, ходить, ვეფხ. 71. 261, (ვარებ), ზ. უ. ღიღილი, ходить, ვარებით, ხანე ვარებ; тащить, нести, თეალი, არნეს, тащить глазами, ვეფხ. 1411; обвелъ глазами, ავუარ-ავუარებ, გარეშეულებს, ходить кругомъ кого, მიარს გული, трепещетъ сердце, ვეფხ. 377. თეალით ვუარებ. ვეფხ. 718, გარს უარდა, кружился около его, სიბრ. 170, შეუნი არნენ, შეუნი გარდეც, ვეფხ. 1415, отражай лучи.
არევა, ხხ. შერევა, შეფოთა; смѣшеніе; совокупленіе, случка; ხაბ. ბერძნ. 52; აშლილობა, შფოთი; волненіе, возмущеніе, 2 ქართ. ცხ. 518; არევა ნათესაობისა, кровосмѣшеніе, 2 ქართ. ცხ. 417; ვ. -ვ; ზ. ვ. ერთმანერთში შევურევ, შევახვევ, შევახმევ; ავშლი, შევშლი; смѣшивать, примѣшивать, путать, разстраивать, мутить, возмущать, разлаживать; (ვი-რევი), ზ. ვ. ავიზავები; ავიშლები; смѣшиваться; бунтоваться, 2 ქართ. ცხ. (ავრევი), ზ. ვ. გავურევი, мѣшаться, замѣшаться, сбиться съ дороги; теряться умомъ, помутилось въ глазахъ, არია კარი ხელმწიფისა, дворъ пришелъ въ смятеніе, რუსულ. 398; Господи избави, онъ одѣлалъ этотъ міръ для меня противнымъ, 2 კარ. 567; они не хотятъ, чтобы

страна не возмутилась,ღვინოში წყალს ვურევ, მჭიმაი вино съ водою, ჭკუაზედ არევ, მჭიმაეся изъ умѣ, ღღე ღ ღამე არევით, день и ночь на изсѣтъ, **არეული, ანარევი,** смѣшанный, **ანარევი,** ს. мѣшальный, мѣшалка, **ანარევი,** смѣсь.

არეკა (ვ), ზ. ვ. изгнать, гнать на верхъ.

არეკვნა, არეკვნება, სხ. отраженіе, отбрасываніе. (ვარეკვნებ, -ნე; ვარეკვნი, -ნე ბურთსა), ზ. ვ. მაღლა შეკეთება, ვასკეორება. ვასხლეტ; გარდასვლა. бросать, бить вверхъ (мячъ), отражать; (ვარეკვნები, -ნე), ზ. ვიგდები, быть брошену вверхъ, отражаться.

არემარე, ნ. არე, კვე. 198; გარემოს აღგილება, окрестности: **-რედ,** გარემოს, кругомъ.

არეობა, ს. გარე ჰაერში ღგომა; находиться, быть на чистомъ воздухѣ, სპ. ლ. 1, მეფეთ. 25—16, **აეროვნება,** სამშვენიერე, красота, მარკ. 30—2.

არეოპაგი (ბერძნ.), სამსჯავრო, ареопагъ, судилище, ციმოთ. 182, 183.

არეულო, ზედ. смѣшенный, изрядный, ზედ. перемѣшанный; იყური № 1.

არეულობა, ს. აშლილობა, მღოთა, смятеніе, тревога, замѣшательство, бунтъ, რუსულ. 165; მერყეობა, смѣсь, ხოშ. სპ. 400.

არვად, ზმ. звѣрскими, хищнически, იგლით. 13—15; სპ. ლ.

არვე, ს. ჯოგი, ფარა თხათა და ცხვართა, стадо овецъ, 2, სჯულ. 8—13; დაბად. 26—13; ცის. 96.

არვეში, ს. 487 ქილ.

არზა (არაბ.) ს. წერილით თხოვა, просьба.

არზაქარი (სპარ.), ს. გარყვნილი, გაქნილი, распутный; სპ. ჯ. 148; **არზაქარობა,** ს. გარყვნილობა, распутство, აღაქ. 91, 2, ქართ. 400.

არითონი (ბერძნ.), წყვრი, ნაწყვარი, членъ, ქილ. 13.

არითვა (ვართვი); ართმევ (ვ), ზმ. ვიცლი, ვჭერი, მოვცლი; მივუჭვმ, მივუღებ, снимать; отнимать; ვართვი ციხე, отнялъ крѣпость, (ვ ხვანთნოხა), взыскать пеню, კათოლ. სპ. 8; (ვ ქრთმს) взять взятку, კათოლ. სპ. 19; ეზრი არ ვართვის, чтобы онъ не смекнулъ, не понялъ мою мысль, რუსულ. 648; (ვ ლტოს), почувать; ვართვან, пусть отнимутъ.

არითურმა, ნ. ითურმა.

არითმეტიკა (ბერძნ.), ს. სწავლა რიცხვთთვის ариѳметика.

არითოთი, ს. გარეული ბალახებულები, дикое зелье, 4, მეფე. 4—39.

არისტოკრატია (ბერძნ.), ღიღებულნი, წარჩინებულნი, аристократія.

არისა (სპარ.), ს. ბოხარშული ხორბალი ხორციოთურთ საჭმელად, крупеникъ, кашица, каша пшеничная съ говядиною.

არიფანა (სპარ.), ს. ერმათა საერთოდ პურობა, товарищескій обѣдъ молодыхъ людей.

არიფი (სპარს.) ს. პურის მცნე, ან შესაკეთებელი ნივთი, сотоварищъ, другъ дома, კვეს. 1159;—ჭირისა, другъ въ несчастіи, ვეფხ. 193.

არიქა, შორ. არ იქნა, აბა, ну, пука, კაცია 109; ეროხი. 203; ან კაეთა, ура! ანტონ. 4—54.

არკი, არაკი, развѣ не.

არკეთის ხე, ს. ბოხრობანი, ხე ჩრდილოეთნი, ива, ოხე 4—13, ბუნ. ლ.

არმაღანი (სპარ), ს. უცხო კეთისგან მორთმეული ძღვენი, даръ, კვეს. 458, 1228, რუსულ. 977.

არმენა (ვ), ზ. უ. უხასოვნობას ვაძლევ, опротивѣть, მეორეობის, противно мнѣ, კვეს. 175; მარმენინე, ე. ი. გამოარმე, გამიწყარე. კვეს. 557; **сдѣлалъ для меня противнымъ.**

არმენავი, ს. წმინდა ქილო, ნარმა, ხიღონი, полотно, плащаница, მარკ. 27—59.

არმური, ნ. ალმური.

არმუკი, ს. უწყლო ტკბილი ღვინო, чистое безъ примѣси молодое вино; სპ. ლ. ნ. ღვინო.

არმუკი, ს. მეცნ. манжетка, ბუნებ. ლ.

არნაბი, არნაკი, ს. ცხრიანი ფიცარი ბზისა და ხვეის ხახვეტი კალოზედ, грабли.

არნი (ბერძნ.) ს. გარეული ცხვარი, дикій баранъ, ვეფხ. ქილ. 21.

არომაკი, მარკ. 2—24; ароматъ.

არონა (ლათ.), ს. ბაკარა გუთანი, რომელშიაც შეიბმის ერთი უღელი ხარი ან ყვავარი, ნ. ერქვანი, плугъ.

არონინება (ვ), ზ. ვ. ვაკარებ, заставлять ходить.

არონ, ზმ. ზ. არას ღროს, никогда, ვეფხ. 761.

არსაკ, ზმ. ზ. ვერსად, нигдѣ, никуда.

არსაით, ზმ. ზ.; არსით, по откуда, არსაითგან, არსიდგან; იგივე, ნ. არსით

არსება, ს. ყოველი არსი, მეორი არსებასა შინა, ან შინაგანი ძალი არსისა, существо, сущность; არსებად მოყვანა, осуществить, უზენაესი არსება, Всевышнее Существо, **არსება,** ს. არსებად მოყვანა, დარსება, осуществленіе, (ვ), ზ. ვ. ღვაარსებ, არსებად მოვიყვან, осуществлять, давать существованіе, призвать къ жизни; (ვარსები), ზ. ვ. არსებად მოვალ. ღვაარსდები; осуществляться, получить существованіе, (ვარსდები), ზმ. ვე. ღვაარსდები, олицетвориться, получать существованіе, основываться, **არსებითი,** ზედ. სარსებო, существенный, сущный, -სახელი, ღრმ. существительное имя.

არსი, ს. მეორი არსებასა შინა, сущій, существо, კვეს. 1, შაოთ. 89; კაეშ. 33, სულიერნი არსნი, одушевленныя существа, **არსებობა** (ვ), ზ. უ. существовать, быть, ვმეოფობ, ვარ; **არსობა,** существенность, პური არსობისა, насущный хлѣбъ, არსობა (ვ), ნ. არსებობა; **არსებითი,** ზედ. სამეოფი, существенный.

არსით, არსითგან, ზმ. ზ. არსაიდგან, по откуда.

არცავაში, ს. მისანთ უხუცესი, главный надъ народѣми, ვიხრ. 108, 189.

არცავარი, ს. ხაში კოლის წონა, კაბიწი, мѣра въ 7 пудовъ, ბუნ. ლ.; სპ. ლ.

არცავი, ს. 50 ქილა, вѣсъ 2 пуда; სპ. ლ.

არცალა, ს. საკლავთ უკანა ბარკალი ან წვივი, подбедерокъ, т. е. бедро и лопатка отъ голяшки, № 43, Кавк. за 1852 г.

არცაში, არცახი, ს. გარეშემო საკრავი ქარშიკი ჩჩვილთ აკვნისა; შესაკრავი მოკეცილით ძელთა; გასაღელეთ ძელთა მაგრად დამჭერი ქანჩი; шеленка, перевязка, гайка, закрѣпа. [78; ანდრ. 145.

არცონ, არცოს (ბერძ.) ს. ნახე აკტუსი, артосъ; წყობ.

არულება (ვ), ზ. ვ. აცმენდა. აღმართვა, **оплатить**, обжечь. ჭურჭელი, მან.

არქიერი, ხ. არხიერი; არქიერობა, архіерейство.

არქა, არქარი, ზმ. ვ. ალარ, ни ни. ни же.

არქაული (სპარ.), ხ. წითელი, შეწმენდილი, ჯაგრის ფერი, пурпуровый, красный, კიდ. 26; ქილ 498, 651.

არქანზა (სპარ.), ხ. ქარშაყი, перекладъ, ხიდ. ლ. Арканъ.

არქაობა (ვ), ზ. ვ. ღაკერებულს მოკარკვევე აგუნცვე ამოხაზა, отворотъ; отломать, არქაობა ხიდისა, снять крышу, (ვი-ვე), ზ. ვ. მოკირკვევი, отнаряваться, отламываться, არქაულები, ხახრკვევი, მიმდ. ახარკვევი.

არქა-ხოვო, ხ. ხრაშუნა ხოკო, грудь.

არქი, მეგრ. береза (თორ.); არქის ისარი, стрѣла изъ березы, რუსულ. 281; **არქის ხე**, березникъ, **არქნალი, არქნარი**, роща березовая.

არშია, აშია, ხ. მოკლებული რაც ვიწრო ნაკერი ქიყურებზედ, кайма, бортъ, бортикъ, оторочка; არშიის მოკლება, пришивать кайму, არშია წერილის, поля, закрайна у книги.

არშიკი, ხ. წითელი ფერი, доля, пай, паёкъ.

არშიკი, ზედ ურჩი, непослушный, ალქ. 193.

არშიყი (არაბ.) აშიყი, ხ. მიჯნური, страстный, влюбленный, ლაბან. 34—19; იგრეთ. 4—30; ჭკუ. 23—12, **აშიყობა**, ხ. მიჯნურობა, любезничанье, (ვი, 39 ქვაბ), ზ. უ. გაყვშიკნურებენი, ухаживать, любезничать.

არშინი, ხ. ხელი, 16 გოჯის არშინ.

არჩევა (ვ), см. ალჩევა; **არჩევანი**, ხ. ალჩევა, რჩევა, ვეზირობა, მოლაპარაკება საქმეზედ შეკრებულებისა, совѣтъ, совѣщаніе; არჩეული, ხ. выборъ.

არჩენა (ვარჩენ), ზ. ვ. მოგარჩენ, оставлять въ остаткѣ.

არჩვი, ხ. ფერი, бѣлый, серый, სპან. ლ. ხ. გარეთნი.

არჩობა (ვარჩები), ზ. უ; მოგრჩები, დავრჩები, оставаться въ остаткѣ.

არც, არცარა, არცალა, არცა, ალარც, ни, ниже, нѣтъ, ни ни, არც ის, არც ის, ни тотъ, ни другой, არც ერთი, ни одинъ, არცარა, ничто.

არძანი, არძანია (სომხ.), ხ. მარილის ქვა, каменная соль, ლიდი ლოდი, большой камень, არძანიკო, ზედ. უმარილო, безъ соли, ბუნ. ლ.; სპან. ლ.

არძანგი, არძანგი, ხ. უხუცესობა, старшинство, ქორონ. 16. 335; ქილ 3; 179.

არწივა, არწივა-ბაღისა, მეგრ. деревня; იგივ. ბაღ. ლ. [ბაღი. ლ.

არწივა შვიდა, მეგრ. тысячелистникъ, იგივ.

არწივაჯი, ხ. სახლის შუაში ძელი, матица, матица, балка поперекъ всей избы, на коемъ настилаютъ потолокъ.

არწივი (სომხ.), ორბი, მეგრ. орелъ, ეგზ. I—10; მრგვალი ფეხ-ქვეშ ლახაგები მრავალი მოკაშკაშე, რომელსაც ზედ გამოსახული არის მფრინავი ქნე, орелъ, кругъ изъ ткани, съ орломъ вышитымъ, архіерея во время служенія, არწივის შვილი, მეგრ. неро орлово, сынъ ея.

არწყული, მეგრ. შეინდობელი, глотъ.

არხი, ხ. რუ, წყლის ფული, **каналъ**, канава.

არხიდიაკონი (ბერძ.), ხ. მთავარდიაკონი, Архидіаконъ.

არხიეპისკოპოზი (ბერძ.), ხ. მთავარეპისკოპოზი, Архіепископъ.

არხიერი (ბერძ.), ხ. ეპისკოპოზი, архіерей, მღვდელ-მთავარი; **-ობა**, მღვდელ-მთავრობა, архіерейство.

არხიმანდრიტი (ბერძ.), ხ. მონასტრის მთავარი, архимандритъ.

არხიტექტონი, ხ. თოვლი ბზარი (თორ.), снѣгъ подверзшій.

არხიტექტორი (ბერძ.), ხ. მრავალნი ქალაქნი მშენებელ ეროვნობა მეუბრენი ზღვის მანძ; архителагъ. [ხერუვიმ.

არხიტექტორი, ხ. архитекторъ, архитектонъ, архитектура, არქოზა (არქოზი ხომხ.), хлѣбъ ячный, არშიყობელი, ბუნ. ლ. сваренной горохъ, ქარხნ. ლ.

არქაული ბირი, შეკმუხნილი ბირის ხაზი злостное лицо, ვიზრ. 44.

არქანი (ხომხ.), ძღვა, მიწოლები, მაძიანი, кабанъ, хорошъ.

არქანიკი (სპარ.), ხ. მეგრ. fios siliquae, მუნის, ლ.

აბაბაკი (არაბ.), ხ. ხახვნო, мишень, цѣль, ვიზრ. 146.

აბაბანი, ხ. ახალგაზ. привязь.

აბაბი, აბაბია (არაბ.) ხ. ყურეებული, მოყვანი მცენარეზედ სამკრეზედ და მოყვანებით სამოყვარეოდ თანა მოსაგრე, თან მოლაშქრე, თანამზრახი, თან მანახელე; союзникъ, сообщникъ, товарищъ, ქილ. 325, აღბ. 15, გიორგი მეფ. ხად. 40, რუსულ. 1; полицейскій чиновникъ, ქილ. 16.

აბაბობა (ვაბაბებ), ზ. ვ. ვაქოზაკებ, ვაკაზაკებ, ან აბანაკად გავაკეთებ, вступить въ союзъ, въ сотоварищество, заступаться, აღბ. 35, მაისაჭ. ზ. მიჩ. აბანაკად გამოხდები, ჩემს მხარეს ღაიჭერ, გუჯ. 12, вступишь со мною въ союзъ, примешь мою сторону.

აბაბორგული, ზედ. раздражительный, ქილ. 375.

აბაგდონი, ზედ. ასაყენებელი, подлежащій поставленію, -ბედ. для поставленія, რუსულ. 961.

აბაგელი, см. აბაგელი.

აბაგელი, ზედ. ასაწყველი, подлежащій къ водруженію.

აბაგზონი, ზედ. ასაცანელი, подлежащій къ отнесенію на верхъ.

აბაგზრწონი, ზედ. противный, უსიამოვნო, мерзкій, ქილ. 551.

აბაზანი (ბერძ.) ხ. 6 ღრმა ან ოთხ ღანგან წრიტ, сикль (вѣсъ и монета); ხად. ლ.

აბაკი, ხ. ცხენ, ხიდის ცხაბაზ. ხაზში ყოფა ცხენ ნაგების ეთნისა, რომელიც ნაბადაგების ხვედ; სიჩქარეზედ, სიგრძეზედ, სიმაღლეზედ და მოხუცებულობაზედ, рость, возрастъ, ხარ. 19—3; იოს. 9—21; მთ. 16—21; რიგ. 31—19; ასეც მოსული, прійти въ возрастъ, въ совершенныя лѣта, ასაკი იყო მცირე, ростомъ былъ малъ, **აბაკური, აბაკოვანი**, ზედ. возрослый, зрѣлый, взрослый, 1 ქორონ. 28, **აბაკოვანება**, ხ. მოწიფულობა, возмужалость, **აბაკ მოსული**, совершеннолѣтній.

აბაკადი, ზედ. ხაკლარი, ежечный.

აბაკლებელი, ზედ. აბაკირებელი, დასარბევი, подлежащій разграбленію, -ელად, სმ. ა. для грабежа.

აბაკრავი, ზედ. აბალრავი, აბაქოლავ, подлежащій къ ссыпанію, ქილ. 480.

აბაკობა, возрастъ, взрослость.

აბაკრავი, ურემის და ეკიპაჟის ხაბელი, переднія, подпруга.

აბაკრეწი, ზედ. გაბაკრეწი, აბაკვეი (ობ); подлежащій остриженію.

აბაკოკრი, ზედ. აბაქოლავი, подлежащій ссыпанію, ქილ. 46.

აბალი, იმერ. გაყარა, Чапракъ.

აბამბალებელი, ხ. ლოცვათა დასაწერებლებთან ლეკნი ხმა მაღლად საქმეში მეცნიერთაგან ხალხებელად წმიდის ხმებისა возгласъ, ფხალ.

აბამწერლობა, ს. ფასი აწერისთვის ხალხისა, плата за составленіе народной описи, დასკ. 101, 116.

აბანთებელი, ზედ. ნ. ანთება.

აბაოხრებელი, ნ. აოხრება.

აბაოური, ს. სპილო (თეთრი) слоновый, синій.

აბაპყრობი, -ებელი, ზედ. ხელში ასაღებელი; ხელის ასაპყრობელი, საჯელი; подлежащій взятію въ руки, вспомогательный, გამოსელ. 27—8.

აბარბენი კიბე, лѣстница.

აბარება (ვ), ზ. ს. ხარით დაბერება ვაზისა, ставить стойки подъ виноградную лозу, ვეფხ. ცნობ.

აბარი (ლათ.), ს. ღირების მეოცედი ნაწილი ანუ ლარი, ассаріи, мелкая монета, მოც. 10—22.

აბაზებელი, ნ. აბერა.

აბაპრუებელი, ზედ исполнительный.

აბაპხნელი, ზედ. ქვემდებარე აპხნის, подлежащій отнесенію.

აბაცანი, ზედ. ქვემდებარე აცანის, подлежащій отнесенію на верхъ; გამოსელი, относный, терпкій.

აბაცარებელი, ს. ფარდა, занавѣсъ, ვაჟკა.

აბაბი, ს. განდგომილნი მაჰმადიანნი ხარჯშეუნოველნი ხოგან ხახვიად მწყემსებელნი, რომელნიც ძრ ოვნენ მათის ხარჯშეუნოებისა, секта ассасиновъ.

აბაბაბი, მორი 268, уроженецъ ассасинъ; глава, начальникъ секты ассасиновъ.

აბადი, ნ. აბადი.

აბაქანებელი, ზედ. აბაქვლელი, искать.

აბაქმარი, ვეფხ. 132, გამბრონი, пропитаніе.

აბაღვები, ზედ. გამოსახოვები, взаимный, ხახების აბაღვები, мщеніе, кровь за кровь, ხვრ. 5. შეცრის აბაღვები მაშურებელი, завидный, აბაღვები ზოგჯერ თუნახაც ნიშნავს, квасторъ, ქართ. ლ.

აბაღები, აბაყრება, ზედ. გამოგზავნება, относящійся къ выступленію въ походъ, отправленіе, ბარგ, бивуаки, походный барабанъ, ვეფხ. 389; რუსუდ. 125, 135, 197; ვიხ. 66, средства необходимые для переселенія людей, ალექ. 199.

აბაღის ჩამოსახვები კანონი, вступленіе, задвижка, სამ. ლ.

აბაშენებელი, ზედ. აბაგებელი, строительный, строительный, -ელად, на постройку.

აბაშვებელი, აბაშვები, ზედ. აბახნელი, подлежащій къ отвязыванію.

აბაჩქარებელი, ზედ. სამუხრი, ხახჩრაფი, спѣшный, რუსუდ. 683.

აბაძრომელი, ზედ. ახალდგელი, ძრომით ახაბედელი, подлежащій къ кораблекію.

აბაწევი, ზედ. ახლები, подъемный.

აბაწერი, ზედ описательный.

აბაწუვებელი, ზედ. მოხეწუვებელი, истребительный.

აბაჭდელი, ზედ. ხახურვი, ანუ ხარჭვილი, крыша, რუსუდ. 719.

აბაჯენ, ზმ. ზ. გხრეთ, такъ; **აბაჯენი**, აბიხონ, აბაჯახი, такой, ვეფხ. 535.

აბაჯა (ვასებ), ზ. ს. ახად გაჯდა, усотерить.

აბე, ზმ. ა. ერე, такъ, ახე და ისე, такъ и сякъ.

აბეები, ქსენი, отн. ვეფხ. 1358.

აბე, აბრე, ზმ. ზ. ცხრეთ, такъ, ახე რომ, такъ что, ახე და ისე, такъ и сякъ, ახედ, აბრედა, такъ, такимъ же образомъ.

აბეთი, ზედ. აბიხახა ზაგვ. ახე ახეთმა ფუძეს დამეხიდის რომ ხაწყვეს ავსებდეს, такой, ახეთ ისეთი, такой, сякой, ახეთ ახეთ, такой.

აბევა (ვა), ზ. ს. მოვუსვე, напускать, натравлять, пускать для нападенія, (ავსება), ზ. ად. მოვუსვი; მივეკვები, მიეკრები, бросаться, кидаться на кого; востать, возмутиться, გორგ. 34, ქართლ. ცხ. 2 ც. 402, 442.

აბერ, зимн. вотъ!

აბერება (ვა), ზ. ს. ავსება, დაკოლვა; наострять, надрѣзать.

აბეული, ზედ. ახიანი, сотенный, მარკ. 30—1.

აბეულება (ვა), ზ. ს. პატივით ავიყვან ხატს, კვანს, подымать образъ и т. п.

აბვება, სს. восхожденіе, восходъ; ცხრეთ აბვება, восшествіе на престолъ, (აბვა, აბვეა, აბვიან, აბის), ზ. ე. აბვენი, восходить, ჭერში აბვა, подняться на воздухъ; კვამლი აბის, дымъ поднимается; აბვა ხეზე, взлѣть на дерево; ხიბრძ. 107; აბვა მთაზე, взошелъ гору, აბვეთი ეგვიპტე, мы пришли въ Египетъ, დაბად. 44, 18, რაც ცალი აბვეს, сколько хлѣбныя подать соберется, 8 დასკულ. ახლა კიბეზე, восходить по лѣстницѣ, (აბვება), აბაძვა, проходить, (აბვეა), გაბვეთი, заходить, (აბვეს), აბუძეს; კვმოთხრობა: взойти на верхъ; доставать, хватать, შენ ჩვენ ხიბრის ვერ აბვეს, не можешь виновать нашего кровомщенія, რუსუდ. 659; თუ ვერ აბვეს, если онъ не можетъ, не въ состояніи, ვეფხ. ხ.2. 151; შენ გიშობის ვინ აბვა, кто можетъ сносить твои глупости; ობის ვინ აბვა, кто съ нимъ можетъ справиться, ჩემი ქონება მოცილებს ვერ აბვეტეს, мое имущество недостаточно было, чтобы удовлетворить кредиторовъ, ქილ. 584; ხიტყვით თუს ვერ აბვეს, на словахъ ты не справишься съ нимъ, მოქ. 290; (აბიხელები), возвышеніе имѣетъ всѣ удобства для восхожденія; ამთ ხიმდიდრეს თუს არ აბვეტების რა, у нихъ не смѣтное богатство, რუსუდ. 505, (აბვეტება),

я могу взойти, **ახული, ალსრული**, მიმ. взошедшій; **ალსაჰვლელი**, ასახვლელი, восходъ, თვს ამხვლელი, восточ. 144, კმასეოფელი, достаточный избыточный.

ახვლება (ვ), ფშ. ენით აღუწმენ, вылокать.

ახვრა, ნ. აღსრა.

ახვრეშა (ვ), ზ. მ. ერთად ავზელ, ავხრეს, разминать, ქამია 256, обязять.

ახვლება (ვ), ავხიქვლევე, ავლოკ, вылизать.

ახთაკვი (ლითონ.), ს. морской ракъ.

ახოევე, ახრევე, ფშ. ზ. такъ, такимъ образомъ.

ახი, რიც. ითქვის ათი, მოკლ. ანდ. ახის წლის ბუნარმა იანვარში მარწყვი მოიწიმა; сто, ახი წელიწადი, сто лѣтъ, სამასი, триста, ოთხასი, четыреста, ასკვერ, сто кратъ, ასამდინ, до ста, ასობით, сотнями, ასწილად, сто кратъ, ასად ასი, въ тысячу разъ.

ახილა, ს. მიმინოს ჯიშის, самый большой ловчій, ამიხთის ღამურად უხმობენ, ზოგჯერ ფარავი სწერია; еродія, цапля, იერვ. 8, 7; дилокъ, ерак. ლ.

ახივება (ვ), ზ. მ. გავასვენ, дать вздохнуть, произвести опухоль, (ვ-ღები), ზ. უ. გავსიცდები, вздуреть, опухать.

ახისთავა, ს. მცენ. горечавка, მფ. золототысячникъ, ბუნ. ლ; ერაკ. ლ.

ახისთავი, ს. უხუცესი ახსაზედა; сотникъ.

ახკატი, ს. მფრინველთა ციროკъ, ბუნ. ლ.

ახკეცი, ზედ. ახეული, сторичный, сторица.

ახკეთიკური, ზედ. სამწყალოვო, სამეცნიერო, аскетическій. ქიმოთ. 102.

ახკიკუკუ, ს. თამაშობაა ერთკვარი, ერაკი. 55.

ახკილი, ს. ველური ვარცი, шиповникъ, ბუნ. ლ.; ჰ. ფ.

ახკიტი, ნ. ახკატი.

ახკინკილაობა, ხტომა, скачка на одной ногѣ; (ვახკინკილაობ, -ლავე), ზ. უ. კჭკტა, скакать на одной ногѣ, ქაცია 28.

ახკიტკაოში, ს. მეუღლებიდან, аскетъ, отшельникъ.

ახლიანი, ს. (ოთარ.), ორმოც ფარიანი თეთრი, монета въ 40 паръ, სამ. ვახტ. 15; ხიბრძ. 165, ლიტკულ. 40.

ახლიანდი, ს. росной ладанъ, ჰ. ფ.

ახლი, ს. მცენ. полба, оркишъ, გამოს. 9—29; ეზეკ. 4—8; ისაია 28—26; ხიბრძ. 68, 3 მეფ. 19—6; ბუნ. ლ. ჰ. ფ.

ახლი (არაბ.), ზედ. ნამდვილი, подлинный, настоящій.

ახმა, ახმა (ვსვამ), ავაყენებ ჯდომილთა, აბ მაღლა ღვინოვ, заставить встать съ мѣста; сажать на верхъ, ავიხვამ, ითხვილი, отмѣчать, ხრონოლ. 30.

ახმენაკი, ს. ხაჩირი უსახურობი მახე, тесто, сѣть для ловли дикихъ звѣрей.

ახნაკეცი, ზედ. ახად ნაკეცი, стократный, -ცრმლი, ქეფს. 271.

ახნაფი (არაბ.), ს. ხელოსანთ სახოგადოება, განაკუთრებულად სხვათაგან; цехъ, ახნაფის ხახოვარი, оброчныя деньги съ цеховыхъ.

ახო (არაბ.), ს. წევრი, ნახმარი გვამისა, членъ; суставъ; буква, ხმოვანი ახო, гласная буква, ახომაგრული, заглавныя буквы, ახოახად ღეჭრა, изрѣзать въ куски, ახო მრგლოვანი, круглый почеркъ.

ახობა, ს. ას რიცხვითობა, сотня, ას-ახობით, по сту, сотнями, (ვა), ზ. უ. ბით сотнею, მარკ. 85—2; ასობით, по сту.

ახოეული, ზედ. ახო ახად ღეჭილი; суставный, ლად ღეჭრა, разрѣзать по суставамъ.

ახოთბითი, ზედ. членовой, კვშ. 104.

ახორა, ს. ვეცხლის ხმაური, серебряная музыкальная труба.

ახოცი, რიცხ. сто двадцать, ახოცებ (ვა), ახოც რიცხვად შეიქმ, составить число сто двадцать, ვეფხ. 1449, 1155.

ახპანური, ს. თეთრი, монета, ხიბრძ. 38.

ახპარეზი, ს. ხტომაობი, უტევანი ან ხარბიელი; მოედანი 200 მჭრის სარკინებელად ღ ხაბურთოდ; арена, поприщи. подвизалище, ристалище, ალარა ჭკრა ახპარეზს, не приглашали къ ристалищу; ვეფხ. 100, 1 კორ. 9—25.

ახპარეზობა, ს. თამაშობა ახპარეზედ, ე. ი. რბოლა, ჭენება, რკინაობა, ბერთობა ღ სხ. турниръ, гимнастическія упражненія или публичныя игры, (ვახ-ზებ) ზ. მ. заставить принять участіе въ публичныхъ играхъ, (ვახპარეზობ), ზ. უ. принимать участіе въ публичныхъ играхъ, ღრეკ. 97—8.

ახპირობი, ახპირობი, ს. ავრილაკი, Венера (планета) ვეფხ. 955, კატალ. 103, венера (планета).

ახპიტი (ბერძნ.), კვლი ფარად კვხილთანი, ჯარბი, ვეფხ. 1225; ისაია 11—8; ფხალ. 57—5, ядовитая змѣя, аспидъ.

ახპიტი, ახპიტის ქვა, ს. შავი ქვა ფიქალთანი, ოაშმისა ან ახპირ ფერისა, аспидъ, аспидная доска. [cineria.

ახპუჭკაკი, ს. მფრინ. 2, ხკნალ. 14, ერაკ. ლ. silvia

ახრე. აგრე, ფშ. ზ. такъ, ახრევე, такъ же. [нать.

ახრეხა (ვ), ზ. მ. ავხვრემ, ერთად ავზელ, разми-

ახვრემა, (ავქხვრემ, -რიმე), ავქხრეს, размять.

ახროლა (ვახვრი), მაღლა ავაგდებ, бросать, кидать въ верхъ.

ახრულება (ვა), ნ. აღსრულება.

ახხარონი (ებრ.), ს. ებრაული საწყაო, ассаронъ, еврейская мѣра.

ახხიგნაცია, ს. ქალაქის ფული, ассигнація.

ახცამი, ს. ცარიანი ფარათ რკინა ცომის ახაფხეკი, скребокъ.

ახციხ ზირა, მცენ. იტალიანურად, Piltro ჰ. ფ.

ახცროლაბი (ბერძნ.), ს. астролябія, астрономическій инструментъ.

ახუბუქება, см. ამხუბუქება.

ახული, ს. ქალი შვილი, дочь; **ახულობა**, ს. ახულად ყოფნა, ქალი შვილობა, дщерство, მარკ. 1—2; ქართ. ცხოვ. 2, ც. 344.

ახული, მიმ. აწეული, აყვანილი (ახვლა), возведенный, ენა ბევრად ახული, ეფე. 33 ენა მრავალ მჭევრობით აყვანილ ღიდს ხარისხზედ, языкъ краснорѣчіемъ возведенный на высокую степень достоинства.

ახუნახი, ს. ერთკვარი თამაშობა ხთამაშის ქალალდის, игра картачная въ 20 картъ.

აზუნება (ავხუნდები), ზ. ვე. ავფრთოლდები, სუნი აშვილების, протухнуть, провонять, **აზუნებული**, მიმ. провонялый.

აზუნელება (ვ), ზ. ვ. სუნნელების გამოვიცვინებ, მშვენიერად ვახურნელებ, заставить благоухать.

აზურმა, ნ. ასურმა.

აზურნელება (ვ-ლდები), ზ. უ. начинать издавать благоуханіе, ვიხრ, моя рукопись 46.

აზფალტოში (ბერძნ.), ს. შავი კუნძი, დაბად. 11—3; асфальтъ.

აზფაში, მცენ. წიმწ. შემზიდება ბაკონ. შვ ო. 28.

აზფოდელო (ბერძნ.), წვლის ღია, შრეში, თიოში, მცენ. золотоголовникъ, царскія кудри, ბუნ. ლ. ქიმოთ. 59, სამოთხე; სავსებ; ქრისტ. ახალი შთრება გვერდი 22. ქიმოთ. 21, ვეღი ასფოდელოსიხა, სამოთხის მოკალი, площадь рая.

აზწვრივ, ზმ. ზ. გასწვრივ, вертикально, вверхъ, დასწვრივი, по направленію визъ, ქიმოთე 139; ქმნულ. წ. 14.

აზწილად, ზმ. ზ. ასჯერ, стократъ, всетеро, 2, შეფეთ. 24—4.

აზწლოვანი, ზედ. ასის წლისა, столѣтній, **აზწლოვანება**, столѣтіе.

აზწორ, ზმ. ზ. ასწვრივ, параллельно вверхъ, დახტ. 48.

აზწორებული, ზედ. ნახნ. 11, არვინ ჰსჩნდა თქვენთან ასწორებელი, никто не могъ съ вами сравниться.

აზწრაფება (ვ), ზ. ვ. ავიჩარებ, поторопить, (ვი), ავიჩარდები, ავეშურები ზ. მინ. торопиться, спѣшить.

აზწრება, აზწრობა (ავ, ავე). ზ. ვ. უფრეს სხვისა ვიქმ რასმე, предупреждать, напередъ успѣть, опередить кого, въ чемъ, ცხენს აზწრობას ღობოლ. онъ хотѣлъ поспѣшно вскочить на лошадь, ცოლ შვილი ტყეში ავასწარ, я успѣлъ скрыть свое семейство въ лѣсу.

აზხლეტა (ვ), ავირთვე, ავიცილი, срывать, (ავ ქრთამსა', ქილ. 621, ქრთამს ავკრავ, გამოვირთვე, сорвать взятку; (ვი), ზ. ვ. თავს ავიცილებ, устранять отъ себя, ღრეკ. 120, 5.

აზხლოკომა (ავხლეკები), ზ. უ. გავხლეკები, ავირეკნები, отскакивать.

აზხმა (ვ), ზ. ვ. მრავალი ავხვიე, ავიყენე აღგილიდან, ან მაღლა ღავხმე, заставить встать многихъ съ мѣста; сажать на возвышенное мѣсто, ავხმე ცხენებზედ посадить на лошадей, გამოსხ. 4—20, ღაბად. 31—18; აღვეხმე აღვირს, напуздать лошадь, იერ. 3—3; (ვ), ზ. ვ. მაღლა ავიყვან მრავალთა, отводить на верхъ; (ავ) нанизать; აგვეხმნა, взяли насъ на верхъ, ავხმა (წვლის) ზ. ვ. წვლის გაღავხმე, облить водою.

აზხმა (ავხმა)ნოფ̃ებსა, собирать складки, -მძიებს, нанизать.

აკალაზება (ვ), ზ. ვ. გავაკალაზებ, აკალაზს ავაღგენ; образовать грязь, (-ღები), ზ. ვ. გავაკალაზებ, грязнѣть.

აკამი, ს. მცენ. персикъ.

აკანა (ვ), ზ. ვ. უნებურად სხვათ შორის ავიღებ რასმე. ავიღოლებ მაგ. ხელსრას ღანა აკანა, взять что нечаянно; ავაკან სიმღერის ხმასა, вторить кому въ пѣніи; (ვი), ზ. ვ. მაღლა ავზიდავ; გავეძლები; относить на верхъ, сносить, терпѣть, სიცივე ვერ აკანა, не могъ выносить холода, აქაურს ჰავას ვერ ავაკან, я не могу выносить здѣшняго климата, ავაკან სიცივეს, ЗимЗнлъ, сносить холодъ, голодъ, ავაკან უბედურობას, сносить несчастіе, განცდამ ამიკანა, бросило меня въ дрожь, (ავაკანება) ზ. ვ. მაღლა ავიღებ; გავიძლები, относиться на верхъ; быть сноснымъ, (ავეკანები), ზ. თვ. ავეწევები, быть взяту нечаянно, **აკანინება** (ვ), ზ. სხ. მაღლა ავაზიდვინებ; заставить отвести на верхъ. (ვითარსა), თავს ავიცილებ, არ მოვიხვედრებ ითარსა, отклонить отъ себя ударъ оружія, ვეფხ. 86, 412.

აკანინება (ვ), ზმ. ფარს ავაკანინებ, ავიცილებინებ, отпарировать щитомъ, სალ. 15.

აკაცება (ვს), ძალით ავართმევ, отнять, вырвать, ქართ. 1. ტ. 353. (ვი), ზ. ვ. მოკაცებით ავიღებ, схватить, ShShS ხარხა აკაცა, страхъ его обуялъ, აღეკაცებ ბურთსა; на лету схватить мячъ; რუხულ. 441; ვმიწყალობის ქარმა აკაცა, изъ молодости увлекъ его, (ვიცვამი), ზ. ვ. გული ღა გონება წამეღების ხიბრუალით ან ხიჯულილით, восторгаться, восхищаться; приходить въ изступленіе, вспыхнуть, 2, კორინ. 12—2, **აკაცებული**, მიმ. восторженный, სულწაღებული; **აღკაცებულება**, ს. სულწაღებულება, восторженность, **აკაკაცებელი**, подлежащій унесенію; восхитительный, რუხულ. 692.

აკება (ვს), ზ. ვ. ავაკლაკ. ავხეთ; აღვძრავ, აღვაზრზობ, შევაგულიანებ; отламывать, вздирать; возбуждать, поджигать кого, აკება ბეჭდის, сломать печать, ავხკებ ომსა, возжечь войну, (ვუ), ზ. ვ. მიზეზს შევამთხვევ. მოვაკვევებ უბედურობას, причинять кому вредъ, აკებული, მიმ. отломанный, возбужденный: -ცვე, дуброва, чаща, (ავიკებ), ზ. ვ. ღავიკენებ, заупрямиться, **აკებილი**, ზედ. აკებილი შიმი, заросшія, ს. ქ. ღ. **ანაკები**; ზედ. отломокъ.

აკირება (ვ), ზ. ვ. კირილს ღავაწვინებ, заставить плакать, (ამეკირება), ცრემლს ჩამოვაგდებ, прослезиться. (ავეკირები) ზ. ვე. зарыдать, заплакать, ერთმანეთის აეკირდენ, ე. ი. შეხედნენ; другъ у друга вызвало слезы; **ანაკირი**, прослезившійся; მიმ. (ავხკირები) ზ. ვე. მოვეკვევი კირილს начать плакать, (ამოკირება), со слезами умолять.

აკკივნა (ამკკივ), ზ. ვ. კვიცილს ღამიწყებს, начинать болѣть: მუცელი, начинаются потуги къ родамъ, **აკკივნება** ფეხის, болѣ ноги, ვისხ. 189; თავი ამკკივდა, стала у меня голова болѣть; (ავხკკივდები) ზ. ვე. начинать болѣть, ქილ. 152, გული აეკკინა, Вгоѣзіна 41, онъ принялъ къ сердцу, **ანაკკივი**, набольный, ქილ. 221, 340.

აკერება (ვს), ზ. ვ. ავაბერებ, გავასივებ ღეწითა,

произвести опухоль посредствомъ ожога. (ვ-ევნი), ავადრეგნი, აქსივნება ცეცხლისგან, ანუ-ცრეხით წამოყენებულება, опухнуть отъ ожога; вспухлять, вспухнуть.

აფლახი (არაბ.), ანგარიშის ნაწერი ატლასი.

აფლახი, ს. წიგნი ცალკეულად ჭრილთა; сборникъ географическихъ картъ.

აფთი, ს. ითქ. ფიზიკურად განუყოფელი ნაწილი, атомъ.

აფთოსფერა, ს. ბერძ. ატმოსფერა.

აფთრი, ს. მწყრ. трюфель, ერის. ლ. ს. ლ.

აფრიალება (ვ), ავიბრუნება, повернуть.

აფუშება, ნ. ამოკუშება; აფაკუშება კარების უკან. украдкою стоять за дверьми.

აფუტკრება (ავსტკრება), ზ. ვ. ავიმტკრევა, ავიღელვება; მოქვეშვეშა ყვირილს და ხმ. отзываться, начинать шумѣть, браниться, აფუტკრა ქარი, подулъ вѣтеръ, ეფთია აფუტკრა, началась брань, (ავტკრება), ზ. ვ. ავიმტკრევი, მტრობის გამოცხადება, начать вражду; გორგ. 256, არა აუტკრეს რა, чтобы съ нимъ не случилось несчастіе, ხანი ამოტკრა, позаботилась болѣзнь.

აფუონება, ნ. აქაფება.

აფუორება (ავსკვორე, -ვ), ზ. ვ. ავისხმა, бросать вверхъ.

აფუჭება (ჯი), ზ. ვ. მოკეთებული წამოიგება, ან მოვიბრუნე, сманить.

აუარება (ვ), ზ. ვ. признавать; შდრ. 93, ნახე აღიარება; აუარებელი, ზზ. უთვალო, თუმც უთვლელი, უთვალი, словами непзчислимый, несмѣтный, безчисленный.

აუბანი, აუბნელი, ზვ. ღაუბნელი, непризванный.

აუბნება (ვ), ზ. ვ. მოკეთილებ ლაპარაკს, мѣшать говорить, ქილ. 473; **აუბრება** (ავუბრებ, -ვ), აგრეც აუბნება.

აუბრალოება (ვ), ზ. ვ. გავაბრალებ, оправдывать, იხ. 18—23, სად. ლ.

აუგებელი, ზვ. აუშენებელი, ненастроенный, აუშენი, естество не рожденное, გუჯ. 15.

აუგება (ავუგებ), აუგად მეწყინების, считать не приличнымъ, გიხ. 174, 200 (მოუგება), ზ. უ. მოკრძალება, აუგად მიბრძოლ, стыжусь; ვიხ. 42, 190.

აუგი, ს. სარცხვინელი, საძაგელი საქმე ან სიტყვა, стыдъ, срамъ, срамота, აუგს ეძახდენ, срамить, хулить, **აუგიანი,** ზვ. უშვერი, срамный, **აუგიანობა,** ს. უშვერება, срамота, ქკვ. 190, ვიხ. 5, 130.

აუდაბლებელი, ზვ. неукрощенный.

აუკუღებელი, ზვ. გაუკუღებელი, გაუმდიდრებელი, неплодородный, необогащенный, ქკვ. 366.

აუზი (არაბ.), ს. ავიზანი, წყლის სცემი, водоемъ, ბასრანში, бассейнъ.

აუზომავად, ზზ. безмѣрно.

აუთვალავი, ზვ. несчитанный.

აუთვისებელი, ზვ. неосвоенный.

აუთრთოლებელი, ზვ. безъ озноби.

აუკაზმავი, ზვ. неснаряженный, неоседланный.

აუკერავი, ზვ. нешитый.

აუკიდებელი, ზვ. неприподнятый.

აუკიდებელი, ненавыченный.

აუკინძავი, ზვ. нешрошированный.

აუკრძალავი, ზვ. неоспоренный.

აულაგებელი, ზვ. неприбранный.

აულარწავი, ზვ. несметанный.

აუმღვრეველი, ზზ. აუღელვებელი, აუშფოთებელი, невозмутимый.

აუნთებელი, ზვ. ღაუნთებელი, незажженный.

აურაცხელი, ზვ. ურიცხვი, აუთვლელი, несчетный, безчисленный, **ურიცხვად,** უთვლელად, **ურიცხვება,** უთვლელება, неисчисленность.

აურზაური, ზვ. ირონ. задорный, -სიტყვა, რუსულ. 325, грубое слово; **აურზაურობა,** ს. უკუნაობა, задорность, ყაურზაურობა, буянить, буянать, **აურზაურიანი,** ზვ. უკუნაური, თავხედური, მორხეული, задорный; **აურზაურიანობა,** ნ. აურზაურობა.

აური, ს. უკეც ქვეით ნაწლავი, вторая и третья кишка, ს. ლ. пуночная жила, пуповина.

აუსვლელი მთა, ზე. ზვ. მთა ან ხე რომელზედაც ასვლა შეუძლებელია, дерево, гора на которую подняться нельзя.

აუტანელი, ზვ. невыносимый.

აუტეხელი ბეჭედი, печать не сломанная.

აუღებელი ზღუდა, ზვ. ღაუნგრეველი ჭერის-ქვა, ворота. 350; нескончаемый обѣдъ, ხალხით აუღებელი, не полнима рукъ, ანგარიშ აუღებელი, неисчислимый, несмѣтный, рустав. 563; აბრა აუღებელი, рустав. 359, неподозрѣваемый, ქილ. 531, ნახე ან თოვლ აუღებელი მთა, гора вѣчно покрытая туманомъ и снѣгомъ

აუფორიება, ს. არ აღფრენულება, неосмѣдхновательность, გარშ. 374.

აუფრენელი, ზვ. აუსხლეტელი, გაუხი რომლისაც ასხლეტა შეუძლებელია; непереселяемый; цѣлая лошадь, неразузданная лошадь; **აუფრენლობა,** გაუსხლეტელობა, непереселяемость.

აუშვარი (არაბ.) ს. ოხტანაგა, სამელ სამელი მეგ. экономъ.

აუშხანა (სპარ.), ს. აღგილი ლასაცვლ სამელ-სამელი, мѣсто для складки съѣстныхъ принасовъ, ქართ. 50, 144.

აუჩქარებელი, ზვ. წყნარი, მშვიდი, ან აჩქარებული, тихій, не торопливый, **-ხელად,** ზმ. ს. не торопливо, тихо, **აუჩქარებლობა,** ს. სიწყნარე, неторопливость, спокойность, ქკვ. 209; ვიხ. 43; ქართლ. ცხ. 2, გ. 518; ქილ. 350, 597.

აუცდენელი, ზვ. ისევ გარეული, უცილებელი, неминуемый, ან ღაუცდენელი, неизбѣжный, промаха.

აუცილებელი, ზვ. მიუცილებელი, თან წარუყვანელი, მოუცილებელ, **აუცილებლად,** неизбѣжный, неизбѣжно, **აუცილებლობა,** ს. მიუცილებლობა, неминуемость.

აუწერელი, ზვ. არ აღწერილი, неописанный.

აუწონელი, ზვ. ყვარ. ისწრაფი, невѣсомый, **-ნელად,** безъ вѣса.

ამაოულება (ი), ზმ. მოვიბოქვ, захватить.
ამაოწკვა (ვ), ზმ. ამწკა, разсынать.
ამარება (ი), ზ. მ. ავხურავ, დავხურავ, заклонять, закрывать, ამიფარებ ხმალს, приходится такъ, чтобы отвести ударъ, დარეკ. 53—6; ამოვარებ პირს, закрыть лицо; ფარდა ამოვარებ, прикрыто что занавѣсомъ, (ყურეში), ზ. თვ. скрыться за, მიეფარები, დავიმალები; **ამარვა** (ვ), ზ. მ. დავფარავ, მოვფარავ; დავიცავ, прикрыть, აღხ. 18; ამარებული, защищенный, პრძ. прикрытый, ქილ. 174.
ამბური, ს. მრგვალი სიცივისა ჩამთა ამბრუსი, ნ. ამბრავი, кругозо на осн точило.
ამეთება (ა), ზ. მ. შეცურდნა, შეცურნა; испугать во сне, (ცეცეთში), ამეთებული, ზ. თვ. შეშკრთები, испугаться во сне, რუსუდ. 715.
ამეთქა (ვ), ზმ. ამწკვა, спалить.
ამეთქება (ი), ზ. მრ. ერის წამს ამეხთები, ვითარცა თოფის წამალი ღა ხმ. вспыхнуть, скоро, вдругъ воспламеняется, (ამ) ნ. ამეთქა, ან ამწკა.
ამერიმ (ამარს), Поспѣши, ухаживай! бѣгай!
ამთარი, ს. მწკრ. riena, ირემ. 12, 9 (ვინ).
ამთიაქი (ბერძ. ს. ხანგი სამკურნალოთა წამალთა, аптека; ამთიქარი, аптекарь.
ამთი (თათ.), ს. მახვილი ცერით პირით და ტარგრძელი, алебарда, ქართლ. ცხოვრ.
ამთიონი, ამქონი, ს. ცხენთა, მხარეული საჭმელი, მარილით, ნავი-სამზადო, кормило, სახე ამთიონი.
ამკა, **ამწკა**, ს. ფ. ძ. თხელი ჯანი, перепонка.
ამთიონი, **ამთიონი**, ს. ხანგა, ბრინჯი, овинъ, ბაგ. ლ.; ჯ. მ.
ამიცარი, ს. სამხედრო სახელი ქვემდ-ოფიცრისაგან ზედა ოფიცერი.
ამოლხვნება (ი), ზ. მ. მოგუშვნა, მოცალება, ოსლაბить, убавить, тугость, ჭყონ. 389, იერემ. 5—27.
ამორიაქება, ს. აკლება, ლრნება, расхищеніе, (ვ, ი), ზ. მ. ავიკლავ, აცარიელებ, грабить, разграбить, расхищать, разорять. **ამორიაქებული**, მიმღ. расхищенный, **ამმაორიაქებელი**, **ამმორიაქებული**, разоритель, **აზმაორიაქებელი**, подлежащій расхищенію, разоренію, ალექ. 141.
ამორთხვლება (ამორთხვილ გული, ზ. ფ. გულმცვა დაუწყო, тошнота сердце.
ალრა, ზ. ნათალ-ტანი, наруга, **ამორა ქნელი**, наруга, სჭმ. მიც. 37—17; ისა. 33—23.
ამორაკი, ს. პირმრგვალ ფიცარი, доска съ обломанными, ყურეს (გვაფარებელში), о доскахъ, подстъ доску, коробить.
ამორება (ი), ზ. მ. ავაფრენ მფრინველის სანარნარად, 2. ქართ. ცხ 159; заставить летать, (ვ, ი) ზ. ფ. ჭიქაში ცხელ მფრინველთათის; клевать, ავორცელებ; вскочить съ мѣста; ვინ. 68; აფრენებ ცხ, заставить лѣтать.
ამრეწა (ი), ავხსნ, отворить.
ამსინდი, ს. მწკრ. ნ. ამზინდა, გამოსახ. ფ—11; ამნდ. ფ.
ამორიდიტი (ბერძ.), ვენერა, ამპირიზი, ქართ. მფლქვნერი, вѣнера (планета).

ამრქვევა (ვ), ზ. მ. ავაბნევ, ავქერი; ავალეწებ წყალსა, сыпать, бросать вверхъ, волновать, вскалыхать воду, სამ. ლ. 6 ხელთნა. გამზდლ. 9—10; მტრობის, возбуждать вражду, ქილ. 225, მტკერის, подымать пыль, ქილ. 264, ცუ ცხენისა, кропить мочою, რუს. 9—4.
ამსინდი, ამსითი, ს. ამზინდა, полынь, გამოს. 8, 11; მარკ. 1546. ანდრ. 8.
ამსკა, ნახე ამაკი, ქილა. 71.
ამსუსხ (ამარ., ზედ. სიხსორი, სიმწარით, არგამოსაშეფერებელი, жаль, досада, жалко (есть); ამსუსება (მეამსუსება), ზ. მიხ. жалѣть, шалѣть.
ამუნება (ა), ზ. მ. გავალეწებ, მოვალეწებ (ცომს), заквашивать тѣсто, აღმუნება, ზ. ფ. გავალეწებ, მოვალეწებ (ცომი), искисать, подниматься (о тѣстѣ), I, კორ. 5—6; გალატ. 6—9, ლუკ. 13—21.
ამური, ნახე ამური.
ამური, ძველ. ფული, ნ. ქვ. გიორგის ცხოვრ.
ამუნება (ა), ზმ. გავალეწებ (ცომს), заквашивать тѣсто, აქმუნებული ფქვ. замѣсить.
ამუსტრაკი, ს. მწკრ. ძველ. ბალახი, черепица, ბაგრ. იოან. ზაქ. ლ.
ამუცვნება (ვ-ნის), ზ. მ. ავრევ, ავაქოთებ, перевертывать, приводить что въ безпорядокъ, (ამიცვნებ), ზ. ფ. ავირევი, ავიქოთები, приходить въ безпорядокъ.
ამუფუნება (ამქუფუნებ), ზომ. გავქვატერები, засуетиться, თამარ ბაგრ. 88.
ამუშნვა (ვ), ნ. ამუტკნვა, ვისრ. ხამ. ლ.
ამქიო, ს. ოთხკუთხ ქარის მიწუნებული, фанерка, ნ. ქ. ლ; ნ. ნ.
ამქიონი, ნ. ამთიონი.
ამქვრევა (ვ), ნ. აღფრქვევ.
ამღმება (ი), ზ. ფ. ვიკნები, ზ. ფ. გავაფრენ ცხენები, коробиться; ფიცარი ირღმება, доски покоробились, (ი) ცხვირსა, поднять носъ, оказывать презрѣніе.
ამშრუკვა ნიჩბით, ნიჩბით ხრვა, нажечь хлѣбовъ, სამხ 156; ირემიშრეკვნა, захлестнулся, სამხ. 67, 63.
ამხანგნა (ვ-ნის), ზ. მ. დავწრეთ ავკლევ, скирдовать.
ამხვიება (ა), ზ. მ. ავხვიე ავხოლი, ავიწმენი, скрести, соскоблить, (ვ-ებ) ზ. ფ. ავხვიე ავიწმინდები, соскобляться, ახაზვა, соскребки.
ამხვრა, ნახე ალგხვრა.
აქ, აქა, ზმ. ამ ადგილის, сюда, здѣсь, აქ მოდი, ითა сюда, აქ-აქ, туда и сюда, აქამდინ, აქამდე до сего времени; აქა, здѣсь, ჰაეთ сюда, აქ-ამ-ქედ, აქედ, აქეთ-ამ-ქეთ, отсюда, ვეფხ. 947.
აქაჯება, **აქაჯლება**, ს. ქაჯების მოქცევა, ლაწვება, сверженіе, паденіе (ა) ზ. მ. ქაჯების ლაწვებისაებრ ცემა, падать духомъ, ცმქაჯა, ავქაჯდები) ზ. ფ. ქაჯები ნ. ფხანი ამეშლება, свергнуть, удать.
აქათ, **აქეთ**, ზმ. ზ. ამ ადგილის сюда, აქათ-ამ-ქათ, ამადგილის, здѣшній по сю-сторонній, მის აქეთ, съ того времени, до сихъ поръ, სამაშვილოს აქა, кровь вотчины, აღხ. 98.

აქაიბ, ხ. სამღვთო ავჯო, духовный панѣхъ.
აქანდაზი, ხ. ფითხი, ცვცხლის ახლები ასკვნი; ან პატარა ნიზაბი, желѣзная лопатка, Бунд. ლ.
აქარვება (ვ), ზშ. ქარს ავაყენებ; поднять вѣтеръ, (ვქქარვებ), ზედ. ქარი ვდგებ, поднимается вѣтеръ.
აქატი, ხ. ალატი, ქვა პატოსანი, агатъ, ქიმ. 169.
აქაური, ზედ. ამ აღგილისა, здѣшній, **აქაურობა**, ხ. ამ აღგილის მდგომარეობა ან მცხოვრებნი, здѣшніе, здѣшняя мѣстность, ღვთ. 85, ვრარა. 52—11.
აქაფება (ვ), ზ. შ. ქაფს მოვიყვან, пѣнить, (ავქაფებ), ზ. ედ. ქაფი ამოვიხ, пѣниться.
აქაქი, ხ. გამთლელი პატრონის ქვებისა, шлифовщикъ, ჩუნდ. 807. ზოგ. მომჭრელი ხაზისა ქვაზედ ან შუტალზედ, граверъ, ლექ. რუს.
აქეზება, ნ. წაქეზება. [ქ. ნ. ჩუბ.
აქედან, ზშ. ზ. отсюда, ამ აღგილიდამ.
აქეთ, ზშ. ზ. ჩემკენ, сюда, **აქეთი**, **აქეთელი**, ზედ. ამიერი, здѣшній, **აქეთკენ**, ამ მხარს. сюда, **აქეთ იქით**, по обѣимъ сторонамъ, кругомъ ихъ, по Р. Х. აქეთკენ მოდი, иди сюда, **აქეთგან**, ამ აღგილიდამ ან ამ დროიდგან, съ этого мѣста или времени.
აქიმი (არაბ.), ხ. ექიმი, მკურნალი, лекарь, докторъ, **აქიმობა**, ხ. ჩრენა, წამლობა, კურნება; леченіе, (ვ), ზ. შ. ვკურნავ, ვარჩენ, лечить, врачевать, ვუქიმებ, ზ. შ. пользовать кого, ვეყზ. 514.
აქმა, ნახ აქება.
აქლემი, ხ. ცხოველი, ახა აქლემს ეწოდება ლითონი და ნარი, ბრალსა ჯამს, ეკილსა მცირესა კოზაკი, ღიღა ღეკატი; ანდ. აქლემები წოვიდნენ, კოზაკი შეუზედ გახლიანეს; აქლემის ქურდი და ბეშის ქურდი ორივე ქურდია; აქლემის ხასლიც ისე არ დაბარებდება რომ ვირის ხასლიც არ გაკეთდეს; აქლემს უთხრეს: კისერი მრუდე გაქვსო; უპასუხა, სხვარა მაქვს სწორეო, верблюдъ, **აქლემოსანი**, ხ. აქლემზედ მხედარი კაცი, верховой на верблюдѣ, ქილ. 294. **აქლემის ბალახი**, ღვინოქამია, бодяга лѣкарственная?
აქლეშა (ვ, ვ), ზ. შ. ვაგლეჯ, ვაახლეტ, сдирать, მარტ. 194.
აქლიმება (ვ), ზ. შ. მოვქლიმავ, сплевывать напалкомъ, **ახქლიმი**, ხ. опилки, აქმ, ნ. აქება.
აქნა, ნ. აქება.
აქნევა (ვ), ზ. შ. მოვუღერებ, გავიქნევ ხელს ან მახვილს დასაკრეელად, замахнуться.
აქონაბამდისინ, **-ბაღმდე**, ზშ. ზ. აქამომდე, до сихъ поръ, 9 გორგ.
აქოთება (ვ), ზ. შ. ავფუტკნი, ავრევ, перемѣшать, привести въ безпорядокъ, разрыть, (-ზღვასა), взволновать море, **აქოთებული**, მიმ. разрытый, **აქოთებულობა**, ხ. безпорядокъ.
აქორება, ზეცეულს აქორებ ქარია, ალорѣвъ ропщетъ, ненасытность.
აქოლება (ვ), ზ. შ. ქვით ამოშენება, ამოქოლვა, задѣлать, заложить кирпичемъ, **-კარისა**, задѣлать дверь, რუსულ. 740.
აქონა (ამაქვს), ზ. შ. ზედით ავიტან, нести на верхъ.
აქოჩა, მცენ. ეკალი, терн, колючка, Бунд. ლ.
აქოჭლება (ვ), ზ. შ. ავლარავ, хлоп-ѣчарь мету, сметать.
აქროლება (ვ), ზ. შ. ქარს ავაყენებ производить вѣтеръ, вѣтрить, (ვ-ღება), ზ. ვედ. ღვინეებ ქროლას, начинать дуть, вѣять.
აქსირი (არაბ.), ხ. алексиръ, ქიმია 88, 89, 90, ქილ. 580.
აქუმა, ქქმ, ხ. воспріятіе, пониманіе, (ავიქვამ), ზ. შ. მივიღებ, ავიღებ ორისაგე ხელით, воспринимать, пониматъ, გულით ღავიჭერ, воспринимать, пониматъ, (ვი ყრმასა) повить, принять младенца, ღიაბ. 21—18; (ვი ფეშხუმსა), взять чашу, ქარდლ. ცხ. 1, ც. 315; აღმიქვამ ხელთა, возьмешь меня на руки; ქილ. 139; (ავიქვამ ასო-ასო), нарѣзать кусками, ასო ასოდ ღაჭრა; (აღვიქვამ, ზ. შ. წავიკვამ, წავართმევ; отнимать, -გონებასა, отуманить кому разсудокъ, ქარდლ. ცხ. 337, 1 ც.; აღვიქვამ თვალსა, закрыть кому глаза, обмануть. (აღვიქმი), ზ. თვ. მივიკვრივი, მიგვიწებები, прильнуть, прилипнуть; აღიქვამის ენა, ვ. ი. ღაებმის, ужрется, прилипаетъ языкъ, სახსა ჩემსა ავქვა, раскрыть пасть свою, отверзи уста, ღვთ. 21, 14.
აქუმნა, **აქნა** (ავიქვამ, ავქქნი), ზ. შ. ავურევ, смѣшивать, **აქმნილი**, смѣшанный, იხ. 30—24. **ახაქნელი**, подлежащій смѣшенію.
აქუშება (ვ), ზშ. пугать, отгонять птицъ.
აქუშნა (ვ), ზ. შ. ავიქაქნებ დალლადლა, заставить пыхтѣть, пыхтать, (ავქუშიდები), ზ. ვედ. ავქქაქნები, ქაქანს მოვაყოლებ, начать пыхтѣть, пыхтать, ვეყზ. 885; 974.
აქცევა (ვ), ზ. შ. ავშენებულს ავარღვევ, отломать строеніе, (ვ), გავრიღავ, ვაქვაქვევ ზ. შ. отвратить, ухо ბრძანებას არ ავიქცევ, я не измѣню твоему повелѣнію, ვიხრ. 50. ავიქცევ თვალსა, отвратить взоръ, вниманіе. (ვვ), ზ. შ. отвращать кого, (ვვ პირსა), ზ. შ. отвратить лице, презрѣть, (ვვ გზასა), свернуть съ дороги, რუსულ. 25. **აქცევინება** (ვ), ზ. ხხ. შენობას ავარღვევინებ, заставить отломать зданіе, გზას ავაქცევინებ ან ავაქციევინებ, заставить свернуть съ дороги, **ანაქცევი**, **აქცეული**, отломанный, **ახაქცევი**, **-ველი**, подлежащій ломкѣ.
აღ, თანდებული, რომელიც თავს უფის ზმნათა და ღანიშნავს მოქმედებასა ქვეყნის მიღმა, вдаль, восходить, აღგება, воздвигать, ღ ხხ. თანდებული აღ იხმარების შემოკლებითად ა, მაგალ, აღღენება, აღგინება; აღსება, ადგება; ამისთვის რომელნიმე ლექსნი, რომელნიც იწყებიან თანდებულითა აღ, ნახე ა.
აღა (თათ.) ხ. მთავარი, ან უფალი, начальникъ, господинъ.
აღაბლარი (თათ.), ხ. მემამულე, ბატონი მამულის პატრონი მაჰმადიანი, агаларъ, помѣщикъ изъ мусульманскихъ провинціяхъ Грузіи, **აღაბლარობა**, აღაბლარობის ღირსება, достоинство агалара.
აღალი, ხ. ნახე ბაღი, огороженное мѣсто.
აღალმა (ბერძნ.) ხ. ანდრიანტი, გამოქანდაკებული ხატე. статуя.
აღაპი (ბერძნ.) ხ. მოხსენება მიცვალებულთა ლოცვა წირვით და პურით, поминки, აღაპი გაუჩინეთ,

мы назначили день новинокъ; სმ. ვ. 234; **აღბანის წიგნი**, синодикъ.

აღარ, აღარა, არღა, არღარა, ни, ни, ужь не, болѣе не, **აღარსით**, ни откуда. 2 ც. ქრთ. ცხ. 561; აღარა ღონით, никакими силами, ვიხ. 14, **აღარც, -ცა**, ни, ниже.

აღატი, см. აქატი, агатъ.

აღაღებული, чрез. глаг. разинутый, наглый, смѣлый.

აღაჭიპა, აღაჭიპრი, м.сущ. безобразное лицо, сложокъ, жигупецъ, зуб. ლ. 3. ფ.

აღაჯი (тюрк.), ц. одна изъ мѣрныхъ посудъ, мисаръ, 7 перстъ.

აღბარკლება, н. აბარკლება.

აღბაძვა (ვ), ф. з. მივბაძავ, подражать, (აღვებაძვები), ვბაძავ, ვიმბაძავებ, походить, уподобляться; 1 ც. ქრთ. ცხ. 278, 2 კორ. 9. 2.

აღბეჭდვა (ვ), ф. з. ბეჭდავს დაბასვამ, აღსტვიფრავ, შთაბეჭდავ გონებასი შინა; დავბეჭდავ წიგნსა; მიროსა ვჰსცხებ; запечатать, запечатлѣвать, отпечатать; міропомазать, **აღბეჭდვა** (сюда же въ, გონებაში), запечатлѣть, утвердить что въ умѣ, памяти, აღიბეჭდა, онъ запечатлѣ мнѣ въ памяти и т. д. აღბეჭდები, ф. зн. отпечатываться, впечатлѣваться, **აღბეჭდილი**, прич. стр. 1—13.

აღბნევა (ვ), ф. разсыпать.

აღბორგნება (ვ), ф. з. აღვაშფოთებ, ржешь, взбѣсить, (აღვბორგები, -გნები), ф. зн. აღვშფოთები, начинать бѣситься, прич. 157, ა.

აღბორქვინება (აღვბორქვინები), быстро испускать (клубы), выходить густому дыму, იეზეკ. 8—11.

აღბრწყინება, -ნვება (ვბ-ნები), ф. зн. возсіять.

აღბურვა (ვ), ф. з. ღვბურავ, ღვხურავ, покрыть, **აღხაბურველი**, покрывало.

აღგოლვა, აღგზნება, н. აგზნება.

აღგება (ვ), ф. строить, снаряжать корабль, **აღნაგი**, прич. построенный, наделенный, **აღსაგებელი, აღგებადი**, строительный, пахотный, потребный для дороги, 2, ხჯულ. 15—14.

აღგვა (ვჰგავ, -ვჰგვი), ф. з. ღვგვი, ვუხიავებ, აღვაგვჰვრევ მტკვრსა, мести, взметать, ფსალ. 1—4.

აღდაჭი, ц. აღლაჭი, дикій, необработанный, безплодная земля, солончакъ, იერემ. 17—6.

აღდგენა, -დგინება (ვ), ф. з. წამოვაყენებ, წამოვაღგენ; განვახლებ, ხელ-ახლად ავაგებ, ავაშენებ ესროსას; поднять, поставить на ноги, заставить встать; вновь строить, возобновлять, მატ. 3—9; 2, ნეშტ. 24—13; 2, მაკაბ. 14—33; იოან. 2—19; აღვაღგენ მკვდრეთით, воскрешать. იოან. 12—1; ავაღგენ ქარსა, поднять вѣтеръ, ავაღგენ მტკვრსა, поднять пыль, ავაღგენ მტრობას, посѣять вражду, ქილ. 399; ავაღგენ ღვინოს, возбуждать гоненіе, ხაქ. მოც. 13—50; ღაჰხსნით ცაძარი ესე და მესამესა ღღესა აღვაღგინ-ვაგე, разрушьте храмъ сей, а я въ три дня воздвигну его, იოან. 11—19; (ვი), ф. з. возстановить противу себя кого, აღაგინა ფეხი, приподнялъ ногу, ლარეკ. 8—ბ. აღმიღგინა მტკრი, онъ вооружилъ противу меня врага, (ვვ), ф. з. ვუშენებ, გავუახლებ, построить вновь кому зданіе; ვუღგენ თესლსა, возставовить потомство, მარკ. 12—19; ვუღგენ მტკრსა, вооружить противъ него врага, აღუღგინა მეფედ ღმერთ, онъ поставилъ имъ царя Давида, ხაქ. მოც. 13—22; (აღვაღგინებ, აღვიღგინები), ф. з. возстановляться, **აღდგენილი**, прич. возстановленный.

აღდგომა, н. вставаніе, (აღვსდგები), ф. зр. ღვსდგები, წარმოვსდგები, აღვემთხა, вставать, подниматься, ქარი ან ავდარი აღდგების, начинаетъ дуть вѣтеръ, становится дурная погода, ნახვარიც ვერ აღგა, не осталось и половины, -მკვდრეთით, воскреснуть, ожить; ლიტრა ვერ აღგა, ф. о. ლიტრა ვერ აიწონა, анакр. 6—18, не вмѣстило одной литры; (აღვაღგები წინა), ф. зр. მტრობას გამოვუცხადებ, წინა აღვაღგები, возстать противу кого; მას მეფე წინა ვერ აღუღგა, царь не могъ ему сопротивляться, ვაჭაშ; **აღმდგომი**, возстающій.

აღდგომა, н. სუფლი ღმე პასექის, მოსახსენებელი მიცხოვრის ჩვენის მკვდრეთით აღდგომის, свѣтлое воскресенье, -კვირა, свѣтлая недѣля.

აღდეგი, н. მკვდრეთით აღდგომა, воскресеніе мертвыхъ, ანდრ. სალოს. 70.

აღება, н. браніе, множ. **აღებანი ან აღების დღე ან დამე**, მარხვის შემოსვლის წინა ღამე, заговѣніе, ხრონ. 28, ყველივრის აღება ან დიდ-აღების ღმენი, прощенные дни, ხორციი აღება, хронол. 28, заговѣнье, **აღებ-მიცემა**, н. куплярство, торговля коммерческая, торговый оборотъ, **აღებ-მიმცემი**, н. купчина, торговецъ, купецъ; (აღიღებ). ф. з. აიხვამ, ხელსღავეღებ ახალებად, გამოვრთმევ; ვჰკრეფ; брать, принимать, получать, поднимать, подбирать, აიღებ წიგნსა, взять книгу, აიღებ ქალაქსა, взять городъ, ხალხის ან ხუთრას აიღებ, отобѣдать, откушать, ლარეკ. 125; აიღებ ფეხს, поднять ногу, ცხრას აიღებ, бухнуть, უბანგზედ აიღებ, облаять, ხელს აიღებ, отказаться, покинуть, оставить, აიღებ ხიდს. снять мостъ, აიღებ ბარძა, снять коню, списать, აიღებ ხაჭვს, отшабашить, перестать работать, აიღებ ხუნსა, тухнуть, აიღებ ვალს, занять, взять въ долгъ, ხალხისის ზედ აიღებ, брать на совѣсть, აიღებ შურსა, возненавидовать, აიღებ ზიმას, снять мѣрку, აზრი არ აიღოს, чтобы онъ не сохватился, не смекнулъ, ქილ. 245, თავის აღება, поднять голову; кичиться, თავის აღება არ შეუძლიან, онъ не можетъ поднять головы, ლარეკ 23; აღება ბეჭდისა, снять печать, თავზედ არ კისერზედ აიღებ, беру на свою отвѣтственность, ხიმზ. ხმ. 524; გემს წყალი აუღო, кораблъ полонъ воды, თავზედ ხელს აიღებ, отчаливаться, აიღებ ნაყოფს, получать плоды, ვიხ. 17, კურთხევას აიღებ, принять благословеніе, ქიმოთ. 102; ნებას აიღებ, получить позволеніе, ვიხ. 37; ზარმან აიღო, его объялъ ужасъ, ვეფხ. 1354; ლარ. 129; ფხას ვერ აიღებ, ты не можешь быть строгимъ, (ვვ). ф. з. აღვე-

ხვამ, წავართმევ, отнимать, брать силою, отнять у кого, взять, напр. ქალაქი აიღეს, отняли у кого городъ, взяли городъ, напр. 115; აიღო ომი ორგულობის, поступилъ измѣнически, напр. 193; ანგარიში აღებულ ან აღებულ, принять въ счетъ, напр. 410; (აღებული, აღებული, ზ. კ. взимается, взята плата, берется, взята, взимать плату, взыскивать деньги, невозможно счесть, несчетно, исчисляется за кровь, за смертоубійство; სამ. კ. 3, сколько я могъ взять, напр. 1176; **აღებული, აღებული**, взятый, **აღმებელი**, взимательница, что беретъ съ долга; **აღმებელობა**, взиманіе, брашіе, **აღმაღებელი**, имѣющій, служащій или поднимавшій, напр. 36—12, **აღებინება** (ვ), ზ. ზ. заставить брать, взять, заставить, отказаться, напр. 1—8, далъ взять, заставилъ отказаться; **აღებინებ** ცხელსა წყალსა, вымариваетъ.

აღება (ვ), ზ. ზ. ავხსნი, გავხსნი, ავხსნი, открывать, отворять, напр. 37—7, зѣвнулъ, открылъ (ротъ) (ვ), раскрыть ротъ, напр. 1—14. (აღებული, ზ. ო. გაღებული, раскрывшій, открывшій ротъ, открывшій, когда стало разсвѣтать, напр. 90, 148, 1 კ. 2 ც. ქარ. ცხ. 361.

აღელვება (ვ), ზ. ზ. აღელვება ზღვაა ქარისაგან, волнованіе (воду), აღელვებაა, взволнуется, взволнуется (ზღვა), волнуется, взволнуется, сердце взволнуется.

აღვიარება ს. წარმოთქმა სიმართლის, признаніе, исповѣданіе вѣры, исповѣданіе, исповѣдь, исповѣдываніе, ზ. ზ. მრწამს, исповѣдую, признаю, исповѣдывать, признавать, вѣровать, провозглашать истину, свидѣтельствовать, объявлять, исповѣдываться, признаваться въ грѣхахъ, виновность, напр. 1, კ. 370, აღვიარებ, вѣрую, признаю, сознаю, напр. 11—24.

აღვირელი, ს. რაცა იქნება ოქროთი დაფენილი და მორთული ოქროთი, вызолоченное удило.

აღვირი, ს. ურგალი ცხენის, узда, уздечка, **აღმოდება**, ააბა, напуздать, **აღვირის წაყრა**, разнуздать, **ცხენი და აღვირი**, узда и удило, напр. 31—9.

აღვლა, ნ. იხ. აღვლენა.

აღვლენა, აღვლინება (ვ), ზ. ზ. აღვლენი, გაღვლება, ქაჯის შეწირული, восимать, возносить, приносить, напр. აღვლენა ვედრებისა ლოცვისაჲ (ვინმე), ზ. ვ. возносится.

აღვსება, აღვსება, наполненіе, исполненіе, აღვსება მთოვარის, გავსება, полное теченіе, полнолуніе, ქნარ. აღვსების მთვრის წინადღეს, послѣдніе дни середней недѣли, или послѣдніе дни мартовскаго полнолунія передъ пасхой, напр. 40; ქარ. ცხ. 1, კ. 328. ღირს აღვსება, полнолуніе пасхальное, აღვსება მთოვარის, полнолуніе, სიტყვანი შეიპყრნენ აღვსებისაგან, ქარ. ცხად. 2, კ. 28, სიმყრალი შეეპყრათ მთოვარის ან სიღრმის თანგარისა, და ამისგამო აღვსების დღეებსა რომელიც მიხდება 80 წელიწადში ერთელ, ვითარცა 1822 წელსა. Арміане собались въ исчисленіи лунныхъ дней или пасхальныхъ, Армяне теряютъ празднованіе Пасхи, это случается въ 80 л. разъ, какъ это было въ 1822 г. ქვე. ზ. სავსე შევიქმ, наполнять, исполнить, наполнять или насытить до полна, замѣщать пустоту, ზოგჯ. შევსრულებ, გავმდიდრებ, აღვსებ, исполнять, надѣлять, обогащать, აღვსებ სარწყულსა წყლითა, наполнить водяной кувшинъ, წყალსაცავსა აღვსებ, აღავსო გულნი მათნი, ioan. 16, 6, печалію наполнились сердца ихъ, აღვსებ ხალხსა ცოდვილებისაჲ, исполнять нечестіемъ, აღვსებ, აღვსო, ზ. ვ. სავსე შევიქმნი, შევსრულდები, გავმდიდრდები, обогащаться, наполняться, наполняться, надѣляться, обогащаться, აღვსებ სიხარულითა, наполняться радостію, ყურ. 1030, სიმდიდრით, обогатиться, дарами, ყურ. 921. აღვსებით, обогатиться добычею, ყურ. 1217. აღივსნეს შობის დღენი, наступило время родовъ, ლუკ. 1, 57; სავსე აღვსო კაცობითა, хотя наполнился дикою, მოედანი აღვსო ხალხითა, площадь наполнилась народомъ, აღვსებული შურითა, исполнившаяся ненависти, საქ. მოც. 13, 45, აღვსება, აღსება, ზ. наполняться, გული აღვსო სიხარულითა, сердце мое наполнилось печалію, ქილ. 234, გული აღსო სიხარულითა, сердце мое переполнилось кровью, ქარ. 443, **აღნავსები, აღსებული**, მიმ. **აღვსებულობა**, ს. полнота, совершенство, полнота, высшее совершенство, высшая степень, совершенство, полнота, состояніе полнаго, ყურ. 1—10, 23, ქარ. 1, კ. 329.

აღვსება (ვ), ზ. ზ. დავაყმაყმებ, поступить, ერის. 82.

აღზავება (ვ), ზ. ზ. გავაზავებ, смѣшать, разводить, растворить, расщепить, ქარ. 30—11, **აღზავებული**, მიმ. разведенный, растворенный, მაკ. 27—34, **აღზავებულება**, ს. смѣсь, растворъ.

აღზანება, ზება (ვ), აღვაზანებ, აღვაზანებ, ზ. ვ. შევაქარი, напрячь, напрягать, возбуждать, раздражать, возбудить, шипрнуть, гроспть.

აღზვავება (ვ), ზ. ვ. გაბერვები, გაბერვა, возгордиться.

აღზვირთება (ვ), ზ. ვ. ავღელდები, волноваться, აღზვირთება ზ. ვ. ავღელდები, волноваться.

აღზელა (ვ), ზ. ზ. ერთად შევზელ, смѣшать, ისაი. 20—16.

აღზევა (ვ), ზ. ზ. ავიწევ, приподняться, აღვიზევ, ზ. ვნ. возвышаться, ავიწევი, აღზევებული, ქარ. 1, კ. 281, **აღზევებული**, возвышенный.

აღზრდა (ვ), აღვზრდი, ზ. ზ. გავზრდი, воспитывать, взрастить, აღვნი, ზ. ვ. воспитываться, возрастать, მოვიწიფები, приходить въ возрастъ, **აღზრდილი**, მიმ. **აღზრდილობა**, ს. воспитаніе, **აღმზრდელი**, воспитатель, **აღსაზრდელი**, подъ. воспитательный, **-ლად**, на воспитаніе.

აღზრზენა, აღზრზინება (ვ), ზ. ზ. აღვაზოთებ, возбудить, раздражать, возбудоражить, ყურ.

1210; სჯ. 14—2, (აღ-ლები), ზ. ვე. აღშფოთება, озлобляться, гнѣв. 312.

აღშლუდნება (ვ-ნება), ზ. ვე. გაჯსჭელება, сгущаться, сгомосѣ 15—8.

აღთქმა, ს. обѣтъ, обѣщаніе, зарокъ, завѣтъ, ძველი და ახალი აღთქმა, ветхій и новый завѣтъ. აღთქმის ქვეყანა, обѣтованная земля, (ვ), ზ. ვ. შეჯსთქვამ, აკცეთ, სამხღვარს ღუჭლებ, რომ არ გარღუხღეს, აღთქმას ღესლებ, дать обѣтъ; зарекаться, обѣщать; (ვე), ზ. ვ. ღეჭვირვება, პირობას ღეუღებ, ღეგირჩუნებ რისამე აღსრულებას; შეუერგება, благопріятное расположеніе; обѣщать, дать слово; договариваться, условиться, მაკ. 17—2, **აღთქმული, აღნათქმაში**, обѣщанный; **აღთქმულობა**, ს. პირობა, обѣщаніе; აღთქმით, ზედ. завѣтный.

აღთვალება, აღთველა, ს. აღრიცხვა, исчисленіе, (აღთვალავ, აღთველი), ზ. ვ. исчислять, ქართ. 1, ც. 251; 386, 389; აღწს. 56.

აღთხელება (ვა), ზ. ვ. გავთხელება, рѣдѣть, (აღთხელება), ზ. ვე. გავთხელება, рѣдѣть, ქართ. 1, ც. 163.

აღიარება ნ. აღიარება; აღმიარე признайся мнѣ, ანდრ. 75.

აღილი და მარდი, ს. თვალ-თეთრი უშვერი, бѣлоглазый, некрасивый.

აღივება (აღლივება), ზ. ვე. აჯკლდების, აყვავების ხანის თავი ან მარცვალი ნოტიოს აღგილს, зеленѣть, пускать ростки (дукъ).

აღკაზმვა (ვ), ზ. ვ. მოვრთავ, შეკაზმოს, убирать, украшать, наряжать, -ცხენი, осѣдлать лошадь, (აღკაზმული), ზ. ვ. მოვირთავი, შეკაზმები, убираться, наряжаться, **აღკაზმული**, ზ. убранный, **აღკაზმულობა**, ს. მორთულობა, уборъ, убранство.

აღკარვება, ნ. აკარვება.

აღკიბული, აღსავალი კიბე, восходъ въ видѣ лѣстницы, гѣсѣ. 40, 26.

აღკეთა ნ. აკეთა.

აღკვამლება (კვამლები), ზ. უ. აველინები კვამლი, поднимается дымъ.

აღკვეცა (ვე) ნ. აკვეცა; (აღკვეცები ბერად), постричься въ монахи, მრთ. 141.

აღკითხვა (ვი), ზ. ვ. წავიკითხავ, прочитывать.

აღკმევა (ვა), ზ. ვ. ღავკმევ საკმელს შესაწირავად, ავკომლებ, აკმაღლებ, поскурить, (აღკმევი), ზ. ვ. ღავკმევი, куриться.

აღკმოლება (აღკმი, -მოლი), ზ. უ. აკმოლება, дымиться, ნ. აკომლება.

აღკოტება (ვი), ზ. ვ. კოტ-კოტ, цѣлинкомъ, дрягать, სჯ. ლ.

აღკრვა (ვა) ზ. ვ. მივაწებებ, прилѣпить, (აღვაკრი), ზ. ვე. მივაწებები, აღვაკრი, прилипнуть, прильнуть, ფსალ. 43—26, მკერი აღკრა ფერხთა ჩვენთა, нашъ прилипъ къ ногамъ нашимъ, ლუკ. 10—11.

აღკრთომა (აღკრთები), ზ. ძრწოლას მომაგონებს, напоминаетъ трепетъ; вздрогнуть, ужаснуться.

აღკრძალვა (ვ), ზ. ვ. ღავუშლი, აკუშლი; გავაფრთხილებ, განკაცრებ; запрещать, возбранять; недозволять, предостерегать, предохранять, **აღკრძალული**, მიმ. запрещенный, **აღკრძალულება**, ს. ღაშლა, აკრძალი, запрещеніе.

აღლაში, ს. მორეკი კვრის სჯნის დანკკეთებული მარმარილოს ქვისაგან, бюстъ, истуканъ.

აღლაშვრება (ვა), ზ. ვ. ჩირაღდნის აკანთებ, зажечь иллюминацію, 2 ც. ქართ. 419.

აღლება, ს. ანალიტიკა, აღმოწერა, анализъ, аналитика, კრიც. ანტ. § 28, 24, 32.

აღლება (ვ), ზ. ვ. გავლეკ, მოვლეკ, აკცხობ, истощать, изнурять, истратить, расточать; აღლეკი, ზ. ვ. истощаться.

აღლეწვა აღლეწა (ვ) ზ. ვ. გავლეს, გაკხრახავ, აღვმახავ, вострить, изощрять, ღვთ. 63—3, (აღვილესავი), ზ. ვ გავილესები, изощряться, -კბილთა, вострить на кого зубы. **აღლეწილი**, მიმ; **აღლეწულობა**, ს. გალესულობა, острота.

აღლიავება (აკი), ზ. ვ. იღლიაში ამოვიღებ, взять подъ мышку.

აღლოშნა (ვ-შნა), ზ. ვ. ღაკლოშნი, ღაკკოცნი; აკლოკავ, მოკსწოვ, облизать, слизать, локать.

აღლუმი (არაბ.), ს. მეომართა ლაშქართა ღანყრა, განწრკა, смотръ войска, ვეფ. 409; **დაბა.** 2 მეფთ. 2—30, ღაბეჭდილს დაბადებაში: აღრიცხვა ძველთაჲსა, სახ. ლ.

აღმა, ზმ. ზ. ქვეყიან მაღლა, вверхъ, вверху, вверхъ по теченію рѣки, ვეფ. 944, აღმა და ღმა, вверхъ и внизъ, ქილ. 398, გულ-აღმა, გულ ღმა, ს. тоска сердечная.

აღმაჲგონებელი, ს. გამაოცებელი, воскреситель; возстановитель.

აღმავალი, მიმ. ნახ. ახალი; **-ვალობა**, ს. ცხენზედ აღსვლა მეფისა, восшествіе на престолъ ქართ. 1, ც. 12, 326.

აღმაორძინებელი, ს. აღორძინება.

აღმართება, აღმართვა (ვ), ზ. ვ. ღავაგენებ, ღავსდგამ, ავაყენებ; воздвигать, (აღმართები), воздвигаться, (აღვმართები), ზ. თ. აღსდგები, встанать, подняться; восходить, идти на возвышенность, კიმოთ. 133; ლუკ. 13—13; აღმართავ ძეგლსა, воздвигнуть памятникъ, აღმართავ კარავსა, поставить палатку, ღაბად. 26—24; **აღმართებული**, მიმ; **აღსაჲმართავი**, ზედ. воздружальный, -ჯვარი, воздружальный крестъ.

აღმართი, ს. ქვეყიან ასვლა, შეღმართი, крутой восходъ на гору, подъемъ, ძალი ბნელ აღმართსა, сила нашетъ крутизну.

აღმართი თუ ვაკე, возвышенное или ровное мѣсто.

აღმატება (ვ), ზ. მ. ვაუღრნებ, ვმატებ, განვაღებ, превосходить, увеличивать, (აღვმატები), ზ. თ. უღრესობა მიქს, ვუღრესობ, превосходить, имѣть преимущество предъ кѣмъ, **აღმატებული**, მიმ. წარჩინებული, превосходный, лучшій, превосходительный; **აღმატებულება**, ს. უღრესობა, წარჩინებულება, превосходство, превосходительство, **აღმატებითი**, превосходный, -ხარისხი, степ. превосходная степень.

აღმაფრენა, ს. გონებით აღსვლა მაღლით ჭაზრთ

შინა, полетъ, пареніе, (ვ), ზ. უ. воспаряться, возноситься, გვეს. 27, 29; აღტაცებაი გონებითა, восторгаться духомъ.

აღმაღლება, ნახე ამაღლება.

აღმაშენებელი, ს. მაშენებელი, строитель, **აღმაშენებლობა**, მაშენებლობა, постройка, მარკ. 19, ბ. [мутитель.

აღმაშფოთებელი, ს. შფოთის ჩამომგდები, воз-

აღმახვა (ვ), ზ. ვ. აღვლესვ სჭურველსა, вынострить. (აღვამახვები), ზ. ვ. აღვლესები, вынастриваться, იეზეკ. 22—10. აღმახვა თავთა თჳისთა, воспламеняться, восторгаться, ქრონ. 1, ც. 306.

აღმზადება (ვა), მოვამზადებ, приготовлять, (ვმზადები), ზ. ვც. მოვმზადები, приготовиться, რიცხ. 8—4.

აღმდგომი, მიმ. возстающій.

აღმკითხავი, მიმ. прочитывающій.

აღმკობა (ვა), მოვრთავ, მოვკაზავ; ვაქებ, ვაღიდებ, украшать, убирать, наряжать, славить, прославлять, **აღმკული**, მიმ. украшенный, **აღმკულობა**, მორთულობა, украшеніе, убранство, **აღსაკობელი**, ზეც. хвалебный.

აღმპყრობელი ხელისა, ს. შეწე, помощникъ, заступникъ, დავით. 17—2.

აღმო, თან. რომელიც თჳს უზის ზმნათა, დაჰმისცემს მათ მნიშვნელობასა მოქმედებისა ქვეიღან ზევით, მაგალ. აღმოსძმა, აღმოუხვრა, აღმოაღება; შეუმატებითად ამა; რომელნიმე ზმნანი მეყოფნი თანდებულისა აღმო, ნახე ამო.

აღმობორკვება (ვ-ვდები), ზ. უ. შევგროვდები კვამლისათჳს, накопляться дыму, სამ. ლ.

აღმობრწყინება (ვ.-ვ-ნდები), ზ. ვც. გამოვბრწყინდები, возсіять; (ვა), გამოვაბრწყინებ, заставить просіять, ქილ. 684, ისაი 60—1.

აღმოგდება (ვა), ზ. ვ. ძირიდამ ზევით ავაგდებ, амогвирхъ; выбрасывать, выкидывать: ს. ამოგდება.

აღმოდევნა (ვ-ევ-ევნი), . უკან ვეხსევ, преслѣдовать, ცამ. 179.

აღმოდენა, ნ. ამოდენა; აღმოსხმა, ნ. ამოხმა.

აღმომდინარება (ვ), ზ ვ. მდინარეთაგან: გამოდინარებ, вытекать, **აღმომადენი**, მიმ. теченій.

აღმოდუღება (აღმოდუღები), ზ. ვც. მოვკუფები ღუღილს, вскипѣть, იეზეკ. 21—21.

აღმოვსება, ნ. ამოვსება; აღმოზიდვა, ნ. ამოზიდვა.

აღმოელვარება (ვი), ზე. აღმოვჰბრწყინდები, возсіять.

აღმოთქმა (ვჰსთქვამ, ვიტყვი), ზ. ვ. სიტყვას გამოვსთქვამ, произнесть, выговорить.

აღმოთხრა, см. ამოთხრა; აღმოკვნესა ნახე ამოკვნესა; აღმოკეთა, ნ. ამოკეთა.

აღმოკითხვა (ვი), ზ. ვ. თავიდამ ბოლომდინ წავიკითხავ, прочитывать, სამ. 13—27, **აღმომკითხველი**, читатель, 2 ც. ქრონ. 474.

აღმოკუნესა, აღმოთხვევა, აღმოთხრა, ნ. ამოკვნესა, ამოთხვევა, ამოთხრა.

აღმომდუღარე, ზეც. кипячій, რუთის გუჯ. 12.

აღმომეტყველი, ს. წარმომეტყველი, высказыватель, სამ. ვ. 104.

აღმომზღვა, ს. восхожденіе солнца, მარკ. 43—9.

აღმომკა (ვჰ, ვი), ზ. ვ. მოვიმკი, пожинать, ოსეს. 6—5.

აღმომორჩება (ვი), ზვ. აღმოვცენდები, произрастать, возраждаться; (ვა), აღმოვაცენებ, ზ. ვ. растить, ისაი. 45—8.

აღმონაბეჭდავი, ს. ცვილისა; печать, слѣпокъ, отпечатокъ; იერემ. 22—24.

აღმონაბრწყინვი, მიმ. აღმობრწყინებული, возсіявшій, მარკ. 193 ა.

აღმონაბორჩი, ს. რჩა, ყლორტი, вѣтвь, ростокъ, **აღმონაბორჩება** (ვა), ზ. ვ. აღვაორჩინებ, ростить, 2 ქრონ. 367, მარკ. 35 ბ.

აღმონგრევა (ვა), ზ. ვ. ამოვამტვრევ, вымолать, ქილ. 238.

აღმორთმევა (ვა), ზ. ვ. მოვრთმევ, подносить, **აღმომრთმეველი**, приносящій, იერემ. 33—18.

აღმოსხვრა, ს. ამოკვნესა, სულთქმა, вздохъ, (ვი), ნ. ამოხვრა.

აღმორონვა (ვირონვი), ზ. უ. ძალით გავსძლები, пахлаться, ოსე 13—6.

აღმორჩება, სზ. возрожденіе, ѣвр. 96; (ვჰრნდები, ღი), ზ. ვც. აღმოვჰსცენდები, вырастать, წმინდათა ცხოვ. 267; ѣвр. 70, ѣвр. 96.

აღმორჩევა, ს. გამორჩევა; изборъ, (ვი, ვი), ზ. ვ. გამოვარჩევ, выбирать, (ვირჩევი), ზ. ვ. გამოვირჩევი, выбираться, избираться, **აღმომრჩეველი**, ს. გამომრჩეველი, избиратель, -ეველობა, избирательство, **აღმოსარჩეველი**, გამოსარჩეველი, избирательный, -ქონება, избирательный цензъ.

აღმოსავალი, **აღმოსავლეთი**, ს. მზის აღმოსვლის მხარე, востокъ.

აღმოსაფხვრელი, ზეც. амосагдебели, подлежащій истребленію.

აღმოსვენება (ვა), ზ. ვ. ხატს ამოვიღებ სხვისაგან, снять образъ, ქიმოთ. 37.

აღმოსვლა, ნ. ამოსვლა.

აღმოსრულება (ვა), ზ. ვ. შევასრულებ, восполнять, дополнять, აღმოვსრულდება, ზ. ვც. дополняться, მარკ. 164 ა.

აღმოსრუტვა (ვჰ), ზვ. შევჰსწუბავ. აღმოვჰსწუბავ, высосать.

აღმოტაკება (ვი), ზ. ვ. ამოვიკრავ, ვიძგერებ, ударять, дать толчекъ, რუხულ. 211.

აღმოტაცება (ვი), ზ. ვ. წავცლეკ. გამოვსცლეკ, вырвать, ქილ. 433.

აღმოტევება (ვუ), ზ. ვ. გამოვუშვებ, ამოვუშვებ, выпускать, -სულისა, испустить духъ, ქრონ. 1. ც. 335. [ножъ.

აღმოტეხა (ვხ), ნ. ამოკვეთა; აღმონაკვეთი, отло-

აღმოტვიფრვა (ვ), ზ. ვ. ტვიფარს გამოვიყვან ბეჭდით, снять слѣпокъ, (ვი-რფები), ზ. ვ. ღვიძვრები, отпечатываться.

აღმოფოფინება (ვა), აღმოვაცენებ, растить; (აღმოვფოფინდები), ვც. ზ. აღმოვცენდები, произрастать, დანიელ. 40—10.

აღმოფუვილი (ვ-ვი), ზ. უ. ვფუოფუებ, кипѣть, ამოს. 7—1.

აღმოფურჩვა (ვ-ებები), ზ. ვც. მცენ. გავიშლები, распускаться (о растеніяхъ).

აღმოფშვინვა (ვი), ზ. ვ. აღოხუნებ; дышать.
აღმოქანება (ვა), ზ. ვ. ქვეღმ ზე აგდება, бросать, толкать съ низу на верхъ, (ვა ზღრისა), поднимать волны, ვინ უსამართლოდ ქარქაშით მახვილი ამოაქანა, кто несправедливо вытащилъ мечъ изъ ноженъ, ქილ. 217.
აღმოქუმა (ვიქუმ ვიქვამ), ზ. ვ. ამოგდება, გამოგდება, გამოგდებინ, вынимать, вытаскивать, დან. 14—41; მატ. 12—13; ლუკ. 14—5.
აღმოქუმნა (აღმოვიქმ, -ვიქმნა), ამოგაშენებ, задѣлывать, -ქარსა, задѣлать дверь, ქრონ. 1, ც. 29, 30; 2, სჯულ. 6—11.
აღმოქუხვა (აღმოქუხს წყალი), ზ. ვ. ზვირთს ამოგდება ჭექით, съ трескомъ поднимать волны, ცისმოთ. 125.
აღმოლება (ვი), ზ. ვ. ნ. ამოღება; амоленіе, ნ. ამოგდება.
აღმოლობა (ვ), ზ. ვ. ღობეს ამოგება, загораживать, -მღინარეს, поставить плотину, запрудить, ისაი 27—12.
აღმოყორვა, ნ. ამოყორვა; амоленіе, ნ. ამოგრა.
აღმოშობა, ხ. წარმოშობა, возрожденіе; (ვ), ზ. ვ. წარმოშობა, возраждать, (აღმოვიშობვი), ზ. ვ. возрождаться, გუჯ. 15; ქრონ. 1, ც. 298.
აღმოჩენა, -ჩინება, ნ. ამოჩენა, აღმოცხონა, ნ. ამოცხონა.
აღმოცენება (ვა), ზ. ვ. აღმოორძინება, მოგიყან მცენარეს; растить, (აღმოვაცენებინებ), ზ. ვ. აღორძინებინ, მოგიყან მცენარე, произрастать, ქრონ. 1, ც. 298; დაბად. 2—5; მატ. 13—15; აღმოეცენა წყალი, показалась вода, ცისმ. 49; ქრონ. 1, ც. 42, (ვა მირონსა), источать муро, ვახტ. სამ. შესაც.
აღმოცმა, ამოცმა (ვა), ზ. ვ. ამოგება, გაყუჟრი, продѣть, მარკ. 190 ა.
აღმოცურვა (ვ), ზ. ვ. ცურვით ამოკიდება თავს, выплыть.
აღმოწოლება (ვუ), ზ. ვ. მოგუხმობ, დაყუძებ, призывать.
აღმოწრეტა (ვს), ზ. ვ. ამოგწოვ, ამოგსრუტავ, высасывать.
აღმოხტომა (ვხტები), ზ. ვ. ცხომით გამოგალ ან ამოგალ, выскочить, მარკ. 113 ა.
აღმოხდა, ნ. ამოხდა; амоленіе, ნ. ამოხდომა; амоленіе, ნ. ამოხტება.
აღმოხუმა (ვი), ზ. ვ. ამოგალებ, выпуть, რუისის გუჯ. 12.
აღმორჩეველობა, ნ. ამორჩეველობა, амолчаніе, ლიტ. 13.
აღმრჩობა (ვ), ზ. ვ. აღრჩევ, продолчутать, მარკ. 9 ბ.
აღმსაარებელი, ხ. სარწმუნოების მიქმელი, исповѣдникъ; აღსაარების მიქმელი, исповѣдникъ; ვნებული, წამებული სარწმუნოების თვის; исповѣдникъ; кающійся; пострадавшій за вѣру.
აღმსთომა (ვი), ზ. ვ. აღრე აგდება, ადგომა, рано вставать, დავით 62, 1; 77—34; იხუ 3—1; გამოსლ. 24—4; კანონ. 63; მარკ. 137 ბ; (ვა), აღრე ადგენებ, заставить встать рано.
აღმსუბუქება (ვა), ზ. ვ. განადგილება, განმარტება, შევსუბუქება, облегчать, (აღსუბუქდები), ზ. ვ. облегчаться.
აღმურკნა (ვ-რკნი) ზ. ვ. გავრეცხ, выстирать, вымыть, სამ. ლ.
აღმქმელი, ხ. მიმრქმელი, крестный, восприемникъ, крестный отецъ.
აღმყვანებელი, მიმ. ведущій, **აღმყვანებლობა**, возведеніе, კანონ. 273.
აღმცირება (ვა), ზ. ვ. შევამცირებ, დავანაკლულებ, დავაცოკვებ, уменьшать, умалять; унижать; (ვა-რდები), ზ. ვე. შევმცირდები, умаляться, унижаться.
აღმძრველი (შფოთისა), ზ. возбудитель (мятежа), სამ. 24—6.
აღმწვერვალობა, ხ. უფროსობა, преимущество, სამ. ლ. მეცხორ. სვეტ. ცხოვ.
აღმწერლობა, ხ. აღწერა, описаніе, ქრონ. 1, ც. 366.
აღმხედრება, ნ. ამხედრება.
აღმჯდარი, ნ. ამჯდარი.
აღნაგი, ს. ნაშენი, აღგებული; ნიჭებული; აღმკული, построенный, надѣленный; украшенный; ხვალო აღნაგო, მოზდილო, ახლად შემოსული ცხოვრებაში, развившійся, свѣрстникъ дѣтскаго возраста, Богъ создалъ всѣ твари, გან. 2, 23.
აღნაღვინები, (ვეცხლისა), ростъ, лихва, процентъ на процентъ, ლევიტ. 24—35; მარკ. 136 ა; ფსალმ. 14—5.
აღნათქვამი, ზედ. დაპირებული, обѣщанный, обѣщаніе, ჩახრ. 83. [250.
აღნათხზი, ზედ. შედგენილი, составленный, კანონ.
აღნამკი, ს. -გონებისა, пріобрѣтеніе ума, ლიტ. 5.
აღნაქვსი, ხ. გვარი წერილის შეთხზვისა, фразы, ნაქსოვი; მოყვანილობა კანონისა; слогъ, составъ рѣчи, ткань; видъ, станъ; შუშან. ცხ: -ლექსთა, лекѣ თხზულება, синтаксисъ, слогъ, грам. გაითზ. 89.
აღნიება, ნ. ანიება.
აღნიშნვა (ვ), ზ. ვ. ნიშანს ვაგდებ, დავუსვამ, შევნიშნავ, შევიხსოვებ, мѣтить, означать ставить мѣтку; замѣчать, примѣчать, (აღვა-ნებ), დავნიშნები; შევნიშნები, ზ. ვ. мѣтиться, примѣчаться, **აღნიშნული**; მიმ. აღმნიშნველი, замѣчатель, знаменитый, знаменатель.
აღო, შორისდ. აღერსი ძაძე მწყრალის ცრმისა, агъ! გამოვკსოვებ; агунить, гунять. [боръ.
აღობა (ვ), ზ. ვ. ღობეს დავსდგამ, поставить заграждение, აღონღილება (ვღონღილები), ზ. ვე. ავსცოცები, взбираться съ трудомъ.
აღორთქლება (ვო-ლები), ზ. ვე. ორთქლს აღვადგენ ან ორთქლს გამოვუშვებ, испаряться, სამ. ლ. (ვორთქლდი), აგიავე.
აღორძინება (ვა), ზ. ვ. გავხდი, მოვეყან მცენარეს; ростить, выростать, (ვღორძინებინებ), ზ. ვე. მოვალ, გავიზდები (მცენ.), расти, прозябать; **აღმაორძინებელი** მაგ. სწავლათა, разсадникъ наукъ, ქილ. 6. აღორძინება ყრმა, ребенокъ выросъ, **აღმაორძინებელი**, ზედ. მცენ. მოსაყვანი, растительный, ვეფხ. განმ. თეიმ. 51; აღორძინებითი, ზედ. -ძალი, растительная сила.

აღოლება, ნ. აღონღილება.
აღპარსვა (ვ), ზ. ვ. აყვენვა, მოპარსვა თმისა, ბრიტ, (აღპარსვები), ზ. ვ. ივიყვენი, მოვიპარსვი, сбриваться, **აღპარსული**, მიმ. бритый; რუსულ. 468; **აღპარსულობა**, ს. მოპარსულობა, бритье.
აღპერობა (ვი), ნ. აპერობა.
აღრაჯი, მრ. აღრაჯები, ცხრეთ იწოლებიან: ამარცა, ბროლი, ლაქვარდი, ქარვა ძოწი და მის თანანი, ხოლო სპეკული ეწოლების, აღმოზხი, ოგუნდსა, ლალით და სხვათა თვალთა მჭიროსანთა, драгоцѣнный камень, какъ напр.: яшма, янтарь, хрусталь, სპ. ლ. ბუნ. ლ.
აღრაცხვა (აღრიცხვ, -ხვ), გამოკვსოვლი; Учреждать; исчислять; причислять.
აღრევა, ნ. არევა.
აღრენა (ვ), ზ. ვ. ღაჟაღრენ პირსა, разинуть ротъ, (აღრანდები), ზოვ. начинать ворчать, (о собакѣ); **პირაღრენილი**, разинутый ротъ, **პირაღრენით**, съ разинутою пастью, ღრეკ. 146.
აღრიპინა, ს. ღმის თევა, ღამი, всенощная, всенощная служба, всенощное бдѣніе, ქიმოთ. 98; მრთვ. 33.
აღრზენა, ნ. აღზრზენა.
აღრიბარლი, ს. წელვნის და სალერაკის მწვადი, жаренный сычугъ, სპ. ლ.
აღრინჭალი, გვერლობში ღელე-ღელე, лощина, балка, სპ. ლ. გორგ. 249.
აღრიცხვა, ს. ღათვლა, исчисленіе; счетъ, (ვ), ზმ. ღავხთელი; ღავთველი, მივთველი, შეღრთვ რიცხვსა შინა; исчислять; причислять; -წმინდად, сопричислять къ святымъ, (ვი-ხვები), ზ. ვ. ღავითვლები, მივთველები; исчисляться, причисляться; აღმერიცხნეს ფოველი ხაბრძანებელი ქვენისა, я составилъ переписъ народу во владѣніяхъ Хакана, ქართ. 413; **აღრიცხული**, **აღნარიცხი**, მიმ. исчисленный, **აღრიცხულობა**, ს. исчисленіе, перепись, **აღმრიცხველი**, ს. счетчикъ, **აღმრიცხველობა**, исчисленіе, **აღსარიცხველი**, ზედ. счетный.
აღრჩევა, ს. გამორჩევა, კენჭის-ყრა, избраніе, выборъ; არჩევით, по избранію, ქართლ. 2, ც. 446, (ვ), ზ. ვ. გამოვარჩევ მრავალთაგან უკეთესს; выбирать, избирать, (ვი), ზ. მიჩ. გამოვარჩევ; выбрать для себя; вредность, ქართლ. 1, ც. 351, (ვი-ჩევი), ზ. ვ. избираться, **აღრჩეული**, მიმ. избранный, აღბ. 98, **აღმრჩეველი**, ს. ამომრჩეველი, избиратель, **აღსარჩეველი**, ზედ. подлежащій избранію, **აღრჩევითი**, ზედ. избирательный, აღმრჩეველობა, ს. избирательство, **აღსარჩეველი**, ზედ. подлежащій избранію, დოლ. 6, **აღრჩევინება** (ვი), ზ. სხ. გამოვარჩევინებ, заставить выбрать, სპ. ვ. 113; აქარჩევინებ, заставляешь меня выбрать.
აღრჩუნება, ს. შიგნიდან კედლის გარშემოსხმული მეკალთის ან სხა ფიცრებით; წუალთაგან: ხორკის შეგრა; სპ. ლ. 3, შეგრ. 6—15 (ხედ წერილი); обшиваніе внутренности стѣнъ металлическими листами или досками; наполненіе льда въ рѣкѣ.
აღრწმუნება (ვ), ზ. ვ. ღავარწმუნებ, Убѣ-ждаю, увѣрать, აერკ. 29—8.
აღსავალი, ს. ქვეყიდან ზეცით ასასვლელი კიბე, გარნა ზეცით პირს ჩასასვლელი. ასასვალი, ან ჩასასვლი; **გალობა აღსავალთა**, ეწოლების რვახმათაგან ხათქმელთა შუალით უწინარეს სალიტურის სხვრებისა; восходъ; лѣстница, подъемъ, антифонъ, противупѣніе; ნ. ანტიფონი; **აღსავლის კარი**, царскія двери, გუშ.
აღსაწერელი, ს. ხალხის აღწერისთვის ღებულება, взысканіе за народную перепись, ღსტ. 11.
აღსარება, ს. აღვიარებ სარწმუნოებისა, გსე არს მრწამსი საქრისტიანო; глубокое отверстіе въ землѣ; исповѣданіе вѣры; исповѣдь; **-ბის თქმა**, исповѣдываться, каяться, признаваться въ грѣхахъ; -ბას ვაღმყვანებ, исповѣдывать, **აღსარებადი**, სააღსარებო, исповѣдной, კუშ. 2.
აღსართულება (ვი), ზ. ვ. ხრთულს აქვრი, спать кришу, სპ. ლ.
აღსასრული, ს. ღასასრული, конецъ; кончина; ეფსრ. 138, მაკ. 13—39; იეზეკ. 8—1, აღსასრული სოფლისა, конецъ міра сего.
აღსვლა, ნახე ასლვა.
აღსპობა, -პოლვა (ვ) ზმ. ავხოც, მოვკსრავ, истребить; (აღვიხპობი), истребляться, **აღმსპობელი**, истребитель; **აღსაპობელი**, подлежащій истребленію.
აღსრვა (აღვსრი), ზ. ვ. გავთხევი, მოვკანკალებ; მოვზელ, გავიქმ; ავსრევ; умирать, пыпачкать; мѣсить, растворять, (აღვიხრვები), გავისრევი, მოვითხსნები, пыпачкаться, აღსრული, გასრული, შესრული, მოზელილი, пыпачканный, мѣтенный (тѣсто), ლევიტ. 23—13.
აღსრვა (აღვსრავ), ზ. ვ. აღვხპობ, истреблять.
აღსრმოლვა (აღვსრმი), ზ. ვ. ხარმიერით ავალ ხიმაღლეზედ, избѣжать, ქართ. 1, ც. 201.
აღსრულება, ს. გათავება; კარგადვალება; исполненіе; окапчиваніе; кончина; (ვი, გავათავებ, შეგასრულებ, სრულ ვქნიფ ვისამე ბძანებასა, исполнять, выполнить, совершать, кончать, -თანეშ-ლებობის, исполнять обязанности, -ბძანებას; исполнить приказаніе, (ვუ ნებასა ან ნებას), исполнить чье желаніе, волю, (აღვსრულები, აღვსრულები), აგხდები; მოვკვდები, исполняться; умирать, кончиться; -სჯულის, исполнять законъ, (აღისრულებ ცულის ნებასა), удовлетворять себя, რუსულ. 543, ეფსრ. 41; **აღსრულებინება** (ვი), გავათავებინებ, ზ. ვ. заставить кончать, **აღსრულებული**, მიმ. оконченный, მორჭმული და აღსრულებული ფოველსა ხპარსეთსა ზედა, славный и властный надъ всею Персіею ეფსრ. 1; **აღმაღსრულებელი**, ს. исполнитель, **აღსაღსრულებელი**, подлежащій исполненію.
აღსურვა (აღვისურვი), ზ. ვ. მოვისურვებ, пожелать, ცნო. 60.
აღსხდომა (აგსხდები), ზ. ვ. ცხენებზედ შეგსხდებით, садиться, на лошадей, იერემ. 46—9; ღასხ. 24—62.
აღსხმა (აგსხამ), ზ. ვ. ნ. აააა.
აღტაცება, ნახე ატაცება; აღტყნა, ნ. ატყნა.
აღტევება (ვუ), ზ. ვ. მიშვება, отдать долженство, пу-

скать, оставлять на волю, -ხმობ, поднять крикъ, დაბად. 21—18; ქართ. ცხ. 1 ც. 333.

აღტვირთვა (ვ), ზ. მ. ტვირთის დაგდება ან დაგდება, наложить на кого бремя, тяжесть, აღტვირთული გემი, нагруженный корабль, (აღტვირთვი), ზ. ვ. ტვირთი დამეგდება, нагружаться.

აღტვიფრვა (ვს), ზ. მ. დავბეჭდავ, ბეჭედს დავასვამ, запечатать, приложить печать, (ვი), ზ. მიწ. აღვიბეჭდ გონებაში, გულში, запечатлѣвать, утвердить что въ умѣ, памяти.

აღტრფობა (ეჭტრფები), ეჭტრფები, возгораться любовью; ვ-ული 14, (ვ), გულში დავუნერგ სიყვარულსა, возжечь любовь.

აღტყდომა (ნახე) აჭყდომა.

აღტყვილდვა, ცხოის-ცეცხ ან ცხოის კერა, быть въ ладоши, დავით. 46—1; ქართლ. 322; ამოს. 6—5.

აღტყდომა (აღვატყდები ცეცხლი), ზ. ვ. აყვგზნები, загораться, 2 სჯული 4, 11; ნ. აჭყდომა.

აღტყენა, აღტყინება (ვ), ზ. მ. ავაგზნებ, ავანთებ, зажигать, აღტყინეთ შური, мучиться завистью, გჯ. 21

აღტყვევნა (ვნი), ზ. მ. ვსტყვევნი, ვ-ული 26, истребить, ქილ. 21; 396; (აღვეტყვევნები), ზ. თვ. ავოხრდები, опустошаться, **აღტყინებელი**, მიმ. ისი 33—12; -სიყვარულითა, воспламененный любовью, ვ-ული 4.

აღუარებელი, ნ. აუარებ, -ბელი.

აღუარებლობა, ს. ურწმუნოება, невѣріе.

აღუზავებელი, ზედ. აურეველი, несмѣшанный, ქართ. 336.

აღუზავებელი, ზედ. არ ამზარებული, негордый, -ბლობა, ხ. негордость.

აღუოქმელი, ზედ. დაუპირებელი, необѣщанный; სიმ. სოფლ. 290.

აღუსპობელი, ზედ. ამოუგდებელი, неистребленный.

აღუძრველი, ზედ. აღუშფოთველი, непотревоженный, спокойный, მარკ. 87 ბ; 184 ბ.

აღუწოცელი, წარუწოცელი, непогладимый.

აღფარება, ნ. აუარებ; **აღფოლხვება**, ნ. აფოლხვება; აღფრენა ნ. აფრენა.

აღფრქვინვა (აღვიფრქვინავ), забрыкать, შავთ. 93.

აღფრქვევა (ვი), ზმ. აღვაბნევ; შევასხამ; бросать вверхъ, прыскать.

აღფხვრა (ვფხვრი), ზ. მ. აღმოვფხვრი, ძირით ამოვაგდებ, искоренять, истреблять, (ვი-რებით), ზ. ვ. ძირით ამოვიგდები, აღმოვიფხვრები, истребляться, 2 სჯული 28—52; მარკ. 11, 23; ფსალ. 188, 945, 1168; აღმიფხვრა, ამომაგდი, истребилъ меня.

აღქმა, ნ. აქმა.

აღღაღდება (ვი), ზ. უ. შევბღავი, შევსტირი, вопять, დან. 13—24.

აღდება ნ. აღება; აღგვება ნ. აგვება; აღგვანა, -ნება, ნ. აგვანა, აგვახება; აღშენება, ნ. აშენება.

აღყივება (აღვყივები ყურნი), звонить въ ушахъ, 19—3, იერემ.

აღშმა, ნ. აშმა; აღშურგება, ნ. აშურგება, აღშურგა, ნ. აშურგა; აღშფოთება, ნ. აშფოთება, აღწონა; აღცილება, ნ. აცილება, აღცრა, ნ. აცრა; აღცურვება, ნ. აცურვება.

აღცარცვა (ვჭ), ზმ. გავსცარცვი, ограбить.

აღცხენოსნება (ვი), ზ. მ. ცხენზედ შევსხამ, посадить на лошадь; (აღვეცხენოსნები), ზ. ვ. ცხენზედ შევსხდები, აემხედრები, сѣсть на лошадь, **აღცხენოსნებული**, მიმ. верхомъ ѣдущій, იუდ. 23—7, 23—7, **აღცილება, აღცისკრება, აღცრა, აღცურვება**, ნ. აცილება, აცისკრება, აცრა, აცურვება.

აღძარცვა, ნ. აძარცვ; აღძახება ნ. აძახება.

აღძნება, (**აღვუძნები, აღვუძნები**), ზ. ვ. ღვიძნები, შევეურები, опечалиться, ვიხ. 2, ქართ. 84.

აღწვრთა (ვჭ), ნ. გაწვრთა.

აღწუვება (ვჭ), ნ. გაწყვეტა.

აღწურთნა (ვჭ), ნ. გაწურთნა.

აღძრვა, ს. ზ. შენძრევა; შეგულიანება; აშფოთება; движеніе, возбужденіе, волненіе, ქართლ. 1, ც. 228; (ვჭ), ზ. მ. შევაძრავ, შევანძრევ; შევაგულიანებ; ავაშფოთებ, გულზედ მოვიყვან; двигать, трогать; возбуждать; возмущать, тревожить; მარკ. 15—12; სიმ. მოც. 6—11; დაბად. 26—20; 35—16, აღვაძრავ ზღვასა, волновать море, მარკ. 6—24; აღმეძრა, нужда пробудила меня, (ვი-რავი), ზ. ვ. შევიძვრი, ღავიძვრი, შევაგულიანებ, ავაშფოთებ, გულზედ მოვალ, тронться, вставать съ мѣста; волноваться, тревожиться, возмущаться, возставать, აღვიძრვი სიყვარულისა, пылать любовью, დაბად. 43—32; **აღძრვილი**, მიმ. ქილ. 425.

აღძღვანება (ვი), ზ. მ. წარვაღმენ, препроводить кого, ქართ. 1, ც. 277.

აღწება (ვს), ზ. მ. ავსჭედ, ავოქსავ; შევსრუტავ; слизать, всосать, მეფეთ. 18—38.

აღწება (ვი), ზ. მ. ღავიწებ, обманывать, обманывать.

აღწევა (ვ), ზ. მ. წვიოთი ღავაკერებ, ღავიწებ, склеивать; (აღვეწები), ზ. თვ. ღავეკვრი, ღავეწებები, прилипать, იუდ. 29—4; მარკ. 1—20.

აღწევა (ვი), ნახე **აწევა, აღწერა**, ნ. **აწერა**.

აღწერილობა, очеркъ.

აღწმახნა (ვ-ხნი), ზ. მ. ერთიც შევხვნავ, შეეთხვავ, მოვიგონებ; слетать; сочинять, ცხოით. 141, კიმ. 238.

აღწონა, აღწუვედა, აღწუვება, აღჭრა, აღწმენდა, ნ. **აწონა, აწუვედა, აწუვება, აჭრა, აწმენდა**.

აღწრაფება (ვს), ზ. მ. ავიჩქარებ, торопить, (ვი-ფი), ზ. ვ. ავიჩქარები, торопиться, ქართ. 1, ც. 269.

აღჭურვა (ვს), ზ. მ. საჭურველით შევმოსავ, განვაწყობ, вооружать, (ვი-რვი), ზ. ვ. საჭურველით შევიმოსები, вооружаться.

აღხარისხება (ვი), ზ. მ. ღირსების ხარისხზედ ავიყვან, возводить въ санъ; ცხოი. 57; 2, ც. ქართლ. 404; **ახარისხული**, მიმ. კიბე კიბე ხარისხული, ступенчатый (восходъ), ეზეკ. 40—22; 37ნიკი, ხარისხი, степень, градусъ, წყობილ. 133.

აღხდა, აღხდომა, აღხედვა, აღხილვა, ახდომა, ნ. **ახდა, ახდომა, ახედვა, ახდომა**.

ახუმა, აღხმა, ახმა, ახუნა, სხ. взятіе, ухвата-

დილ იგი მინდორი ოთხ ხმით გარდაარა, ე. ი. ოთხჯერ დასვენებით გაარა ის მინდორია; ვეფხ. 177; въ четыре пріема Автандилъ верхомъ проскакалъ то поле; (აღვიხვამ, -ვი; აღვიხვნი, -ნე), ზმ. გამოვარომევე, -ვილე; брать, взимать, ვეფხ. 206, 340; და აღიხუნეს ხელნი, и подняли руки, ისაი 25—11; აღვიხვამ ქალაქსა, взять городъ; ქრონ. ცხ. I, ც. 299; აღიხვნა ცოდვანი, онъ принялъ на себя грѣхи; იოან. 1—29; ზარმან აღვიხვნეს, мы оцѣпенѣли отъ ужаса; დარეჯ. 103; **აღხუმა** (აღვახვამ, -ვი), ზმ. გავალებ, отворять, открывать; -თვალსა, открыть глаза, ვეფხ. 864; გალაკ. 2—6; -პირსა, раскрыть ротъ; -გონებასა, изощрить умъ; ლუკ. 24—45; (აღვუხვამ, -ვი), ზმ. ღვუხურავ; წავარომევე; закрыть; отнять; თწლებს აღვუხვამ, морочить, обманывать; (აღვუხვნი, -ნე), ზთე. გამოვეცხლები, открываться, მაკაბ. 24—52.

აღხოცა, აღხსენება, აღხსნა, ს. **ახოცა, ახსენება, ახსნა.**

აღხრა (აღვიხვრი, -რები), ზ. უ. ავიურები, ავბანაკები, подняться, отселиться, აღხრა გზად, пуститься въ дорогу, ღაზაღ. 12—11.

აღჯანაბაითი, ს. ქართ. გარგარი, ჭერამია ერთგვარი, одна порода абрикосъ, სამზარ. 44.

აღჯდომა (აღვსჯდები), ზ. უ. შევსჯდები, сѣсть на; იერემ. 56—9, აღჯდე ცხენზედ, сѣлъ на лошадь, ზმნა ესე იხმარების მწოლოობითად, გარნა მრავლობითად იოქმის ახლდომა.

აღალ-მაღალი (არაბ. 1), ს. ერთი ფოფა, უცნაური, крикъ, шумъ, гамъ. 415.

აღალო, ს. მიწა ხავსის მსგავსი, мѣлъ-землистая глина, სამ. ლ; ქიმ. 110; плювій, глиноземъ.

აღარში, ს. ძნელისის ან სხვების ლაკანი, жердь на которую вѣшаютъ снопъ, სამ. ლ.

აღაღანება (ვი), ზ. ვ. ვაყვირებ, ყვირილს მოვაღოლებ, заставить кричать, (აღაღანებები), ზ. ვე. მოვაქვეები ყვირილსა, начать кричать, კაცია 29.

აღაფი, ხის ალტარი სამ. ლ. клинъ.

აღაღი (არაბ.) ს. პატიოსანი ქვა, агатъ, оникъ, сердоликъ, ქრის. ლ.

აღაღუბა აბილილი, пампучки крученые, вьюнокъ, ბუნ. ლ.

აღაღული, უშვერად აგრძელებელი, неряха, рослый, неуклюжій, სამ. ლ.

აღენება (ვი), ზ. ვ. ფეხზედ ღავაყენებ, წამოვაყენებ; ავაყენებ; поставить кого на ноги, поднять, აღაყენებ მტკვრსა, поднять пыль, აღაყენებ სკამებსა რასა რუნსა, переломать стулья, (აღაყენები), ზ. ვ. подниматься.

აღვაცება (ვი), ზ. ვ. ყვავილს გამოვალებინებ, заставить цѣсти, ვისრ. 23; (აღვაცებები), ზ. ვე. ვაქვავილოვნებ; цѣсти, процвѣтать; ვარდივით პირი აღვაცდა, на лицѣ выступилъ у меня румянецъ, ვისრ. 30, 89; რუსუდ. 585. **აღვაცებელი,** მიზ. расцвѣтный, **აღღვაცებინება** (აღვაცებინები) ზ. ვ. заставить цѣсти, სავარდე მრავალ ფერად აღვაცებინა, онъ заставилъ розовый цвѣтникъ цвѣсти разнообразно, ქილ. 3.

აღვანა (ვიღვან), ზ. ვ. ავიღებ ან ავიწევ ხელში სულდგმულსა, ე. ი. ეზიდებ სულდგმულსა, ძალს და ხმ. მალლა ავიღებ, ავიტან სულდგმულსა; взять кого на руки, отводить, вести на верхъ, რუსუდ. 586, 873; -შეილად, усыновлять, სამ. სიმბ. 102, ესგზა ცირკში აიყვანს, эта дорога ведетъ въ крѣпость, აყვანინება (ვა), ზ. ხმ. заставить взять.

აღვენება (ვჰ), ზ. ვ. აღვპარსავ, обрить, (აღაღვენა), ზ. ვ. მოვიპარსავ, обриться, სამ. ლ.

აღვინჩილება (ავი), ზ. უ. თავ აღებული ან თავ მოწონებით ლაღივარ, выступать гордо.

აღირო, ს. გოგრა ყელიანი, კვახი, кокошъ, горлянка (тыква).

აღიცი, ნ. **აღაღი.**

აღოლა (აჰქვები), ზ. უ. მივხდევ, მივჰყვები; მივბაძავ, подражать; слѣдовать кому; брать примѣръ, ვეფხ. 1149; რუსუდ. 286; შენგან არ მიკვირს რომ იმას აჰყევი, удивляюсь, что ты берешь съ него примѣръ, გულს ნუ აჰყვები, не слѣдуй влеченію сердца; ბედმან ქართლისამან აგვიოლია სიყმითგან, судьба Грузіи увлекла насъ съ молодыхъ лѣтъ; აჰქიოლიარ, -ხარ -ლია, я подражаю ему, слѣдую по его стопамъ.

აღოლება (ვა), ზ. ვ. ავაღევნებ, заставить слѣдовать или подражать; საკრავის ხმას ავაღოლებ, вторить, აღაღოლებ თვალსა, смотрѣть, наблюдать за, რუსუდ. 389, ამაღოლებ ყმაწვილთა კაცთა, заставляешь ребячиться, რუსუდ. 419; ამაღოლები, послѣдуешь за мною.

აღორება (ვჰ), ზმ. აჰქსოროვ, загромоздить.

აურა, ს. ზ. გარდახვლება, აღლა, переселеніе; сниманіе; აურა-დაურა, перевозка; переборка, აურა ბანაკის, **снять станъ;** (აჰქური), ზ. ვ. ავაგდებ, შეავქური, გავფანტავ; ავაცლი, ავაძრობ, გარდავახვლებ, გარდავაშენებ, бросать вверхъ, раскидать; сдирать, отдирать, снимать; переселять, отводить, ქართ. 1, ც. 238; აჰქური გლეხსა, переселять крестьянъ, მამულსა, лишать чести, ივერი № 1, 112, რუსუდ. 754; აჰქური ჭერსა, снять потолокъ, აჰქური საჭურველსა, снять съ кого оружіе, обезоружить, აჰქური ალვირსა, ლაგამს, снять недоуздокъ, разнуздать; ბუნ. 24; (აჰიური), ზ. ვ. ავიცლი, მოვიხდი, снять съ себя, აჰიური ჯანს, подрости, აჰიური აუშრას, снять съ себя недоуздокъ, სიბრ. 83; გული აჰაური ჩემზედ, не люблю меня, (აჰეური), ზ. ვ. ავაგებ გაჰეური, продѣть, აჰეური ლაგამს, надѣть узду, აჰეური გლეხსა, переселять чужихъ крестьянъ, სამ. ვიწ. 199; ღაზაღ. 7; (აჰიურები), ზ. ვ. ავიგდები; აჰნაცლები, ავიძრობი; გარდახვლები, გარდაშენები; быть брошену вверхъ, сниматься, отдираться; переселяться, переѣзжать; გლეხნი აჰიურნეს, крестьяне переселились, ღაზაღ. 6; (აჰეურები), ზთე. сниматься; переселяться, გული აჰეური, я разлюбилъ его, აჰეურებ მამული, лишаться чести, достоинства, აჰიური თვალს, отвести глаза, не смотрѣть, ქილ. 537; **აურილი,** **აბაურები,** ზმ. брошенный; переселенный; **აბაურელი,** подлежащій къ снятію, къ переселенію, ქართ. 21, 515.

აურდენა (ვ), ზ. ვ. ავაუღებ, приставлять.
აუროლება (ავ), ზ. ვ. ვალპობ, гнить, (ავჭიროლდები), ზ. გე. დავლპები, ხუნი, აშქინების, смрадить, вонять; гнить, протухать.
აუდება (ვ), ზ. ვ. ავაურდენ, მავაუღებ, ставить что къ чему, приставлять, (ავაუღებ), ф. ав: стоять какъ столбъ у чего либо, აუდა შეგრძნება მისი, ვ. ი. დაავდნა გრძნეულება მისი, 1 ქართლ. 227, положить конецъ чародѣйству его, **აუდებული**, მიმ. приставленный.
აშა, ს. უარის თქმა, нѣтъ, отказался, отнѣкался, სამ. ვ. 86; დავრ. 200.
აშა (სპარს.), -ფლავი აშითა და ბორნითა, დასკ. 3, плотъ молотный, облитый протертымъ шпинатомъ и простокишею.
აშაბი, ს. смола, камедь; ვ. ფ.
აშაერი, ს. вѣчно, берцо, სამ. ლ.
აშარი (არაბ. 1), ს. опрѣлый, буйный, ანტონ. 3—7.
აშარული, ს. ლარწმის კალათა, ნ. ურაგული; камышевая корзинка, სამ. ლ.
აშენება, ს. ზ. აგება; постройка, (ავ), ზ. ვ. ავაგებ, დავსდგმ სახლსა, построить домъ, (ვ), ზ. ვ. გავამდიდრებ, გაგიწყნ სახლკარს, მამულს, надѣлять, обогащать, ღმერთმან აგაშენოს, Богъ да надѣлитъ тебя; (ვი-ნები, ვუ-ნები), ზ. ვ. ან თვ. строиться, (აღვშენდები), ზ. გე. строиться; обогащаться; **აღშენებული**, **აღნაშენები**, მიმ. построенный; обогащенный; **აშენებულება**, აგებულება, постройка, -კაცის სხეულისა, устройство человѣческаго тѣла, **აშენებინება** (ვ), ზ. სხვ. заставить построить. სამ. ცარ. 216.
აშვება (ვუ), ზ. ვ. დაბმულს აგხსნი; развязывать; пускать на волю, освобождать; აგაშვებ ფრთასა, спустить змѣй (бумажный); აგაშვებ ნავსა, отчалить, (აგაშვები), ზ. თვ. აგიხსნები, отвязываться, **აშვებულება**, необузданность.
აშვერა (ავი), ზ. ვ. ავიწევ, поднять, -ფეხსა, поднять ногу, ცხვირსა, поднять носъ, ტუჩს აგაშვერ, надуть губы.
აშკმა -მიბა (აგაშკობ პირსა), ზ. ვ. პირს გაგიღრენ, разинуть ротъ.
არშია, ნ. **არშია**; **აშაბი**, ნ. **აშიკი**.
აშიკი, **აშიტი**, **აშუტი**, ს. крапчатая, влюбленный.
აშიკობა, **აშიტობა**, **აშულობა**, крапчатость, влюбленность, (აშიკობ, აშიკობ), დავსტრფი, влюбляться, ვეფ. 25, 359, აღ. 23. მაშიკობს, куры мнѣ строитъ, ვეფ. 1083; აშიკმაშიკი მკოს. 13, влюбленные.
აშიტური, ზედ. похотливый, любовный.
აშიფი, ს. смолистая камедь.
აშკარა, **აშქარა** (სპარს. ცხადი, ხანკმნო, явный, гласный, публичный, აშკარა ცრუელი, явная ложь.
აშკი, ს. მარილული, проволока, ნ. ჩ. ლ.
აშკმა აგაშკო, **აშკობა** (ვ), პირის დაღრენა, разинуть ротъ, პირ-აშკული, съ разинутымъ ртомъ, ქილ. 202, რუსულ. 308.
აშლა, ს. ზ. არეულობა, смятеніе, (აშლი აგაშლ), ზ. ვ. ვარევ, აგაშუკნი, აგაქოთებ; აღვაშლევ, აღვაშფოთებ; полошить, приводить въ безпорядокъ; возмущать, волновать; აგაშლი ომსა, возжечь войну, ქილ. 176; -შფოთსა, посѣять раздоръ, (აგაშლი), ზ. ვ. -ომს, აგაბურძგნი ომს, взъерошить волосы кому, აგაშლი ქვეყანას, возмутить противу кого страну, გულში აგაშლი შურსა, возбудить зависть, ჩონგ. 62; აგაშლი წყურვილსა, возбудить жажду; ამიშლი, აგვიშლი, мѣшаешь мнѣ, ბუნ. კარი 277; (აგიშლები), ზ. ვ. აგარევ; აღვაძრვი; приходить въ безпорядокъ; волноваться; ოსმალნი აიშალნენ, турки поднялись, ქართ. 2, ც. 165, შეკორწილნი აიშალნენ, вступающіе на свадьбѣ разошлись, ვიხტ. 8; აგაშლები, ზ. თვ. წინა აღვაღგები, აღვსძრავ; возстать, возбуждать, ზაფრა აგაშლა, стало его тошнить, ჭკუა აგაშლება, сойдетъ съ ума, რუსულ. 290; **აშლილი**, მიმ. ულვაშ აშლილი, съ поднятыми къ верху усами, ვეფ. 225, **აშლილობა**, ს. **არეულობა** ღიხნა ზავისა და ერთმოხობისა; возмущеніе, мятежъ.
აშმორება (აგაშმორები), ზ. მ. აგახუნები, აგჭიროლდები, протухнуть, **აშმორებული**, მიმ. затхлый, протухлый.
აშორება (ვ), отдалять, ქართ. 1, ც. 90.
აშოროს, მოაშოროს, ღმერთმან აშოროს, ღმერთმან ნუ ქნას, не дай Богъ, или Боже упаси, ვეფ. 536; აშორა, -როს, შორს დაიჭირა, отнѣкался, ქართლ. 2, ც. 535, 557; სამ. ვ. 106.
აშრაფება (აგაშრაფები), ზ. გე. აგაჭრები რძისაგან, свертываться (молоко), киснуть.
აშრიალი, ს. ქორის დასაჭერი ბადე, тенета для ловли истребокъ.
აშუპება (აგაშუპები), ზ. გე. აგებერები, აგიკვრიები ღაწვისაგან, опухнуть отъ ожоги, **აშუპებული**, მიმ. опухлый. [нить.
აშურება (ვ), ზ. ვ. დავაშურებ, აგაჩქარებ, торо-
აშურვა (აგაშურვი), ზე. აგიძულებ, возненавидѣть, ისო ზირაქ. 14—2.
აშურება (ვ), ზ. ვ. შურს აგიღებ, возненавидѣть.
აშურმა (სპარს.), ს. ვაბიწი, ხლობის სამხარაულოდგე, портупей, перевязь.
აშუტი, **აშუტობა**, ნ. **აშიკი**, **აშიკობა**.
აშფაშაგი, ს. სპრილი ნიშანი, სგანი, цѣль, мишень, რუსულ. 162.
აშფოთება (ვ), გავაკვირვებ, გავაგულისებ, არ მოგასვენებ, შეგაწუხებ, შეგაბეზრებ; сердить, тревожить, помущать, (აღვაშფოთებ), ზ. გე. გავაგულისდები, сердиться, тревожиться, აღშფოთდა ზღვა, забушевало море; რუსულ. 903; **აღშფოთებული**, მიმ. возмущенный, ქებად. 10—6; ვიხტ. 10; **აღშფოთებულება**, ს. მოუსვენებლობა, тревожность; **აღსაშფოთებელი**, ზედ. შესაწუხებელი, тревожный.
აშქარა, ნ. **აშკარა**.
აშქაფუთი (სპარს.), ს. კლდის ქვაბი, пещера, вертепъ, ვიხტ.
აშფაბი თათრ. ს. ბალი წუნით, миска съ суномъ, ღასკულ. 3.
აჩანჩალება (ვი), ზ. ვ. ავიკვიატებ, навязываться, ავიგოლიებ, брать, навязывать кого на себя.

აჩაჩი, ს. ოქრო, ვერცხლი, რომელშიაც შეაბმენ ცილ ულულ ხარს; ისეთ, სად. ლ.

აჩეშება (ვი), ზ. ვ. ღვინეშებ, შეკითხვებ, მოითხოვებ; ღვინებით გამოკვლევები რამე; მოკიდულებ, ავიოვალწუნებ, присвоивать; упрямиться, твердо стоять въ своемъ словѣ; своевольничать; возненавидѣть; ღვარ. 107; **აჩეშებული**, ზნა უსაშოვნო, მოძულებული, ოვალწუნებული, непріятный, противный.

აჩენა (ვი), ზ. ვ. სჩინო ვქვოფ, показывать, (ავიჩენ სუქვს), найдти для себя работу; ავუჩენ კაცსა, назначить къ кому человѣка, ავუჩენ მტერსა, ქილ. 597; вооружать противу кого врага, (ავსჩნდები), ზ. ვე. გამოვსჩნდები, გამოვსცხადები, проявляться, показываться, (აღუჩნდები), ზ. თვე. გამოვეჩნდები, გამოვეცხადები; მოვეწონები: являться кому, показываться; нравиться; მოსს ამიჩდა ცოტა რამე, вдали представилось изорамъ моимъ что то небольшое, ვეფხ. 1122; 1022; მძიმედ აღმიჩნდა, это показалось мнѣ печальнымъ, ღამაღ. 48—17, სულმე აღმიჩნდა, я нашелъ себѣ дѣло, უცხოდ აღმიჩნდა, это показалось мнѣ страннымъ; შრ. 44. მკერდ ავუჩნდები сдѣлаться врагомъ, მტერი ამჩენია, явился врагъ мнѣ; 219 რუსუდ.

აჩეჩა (ვ), ზ. ვ. ავსწეწ. ავბურძგნი თმასა; взбивать волосъ.

აჩეხა (ვჭ), ზ. ვ. ავსჭრი, დავსჭრი, изрубить, изрѣзать.

აჩი, აჩუ, შორიახლ. ვირისა და ცხორის გასარეკი ხმა, ну!

აჩივლება (ვი), ზ. ვ. ჩივილს დავაწყებინებ, заставить жаловаться, (ავსჩივლები), ზ. ღ. ჩივილს მოვჭკვები, приносить жалобу, ქართ. 2, ც. 138; დარეჯ. 68.

აჩიჩქნა, ნ. **აწიწკნა**.

აჩოტება (ავჩოტები), ზ. ვე. უცხოდ ავლერდები მზისათვის, пускать не во время ростки, ხად. ლ.

აჩრა (ავჭსჩრი), ზმ. შეკჭსჩრი, сунуть, просовать; (ავირი, -ჩრე), сунуть себѣ.

აჩრდილი, ს. ჩრდილი, полутѣнь, ღვთ. 22—3.

აჩრდილება (ვი), ზ. ვ. ღავაჩრდილებ, затѣнять.

აჩუ, ნ. ახი.

აჩუქება, აჩუქჩუქება (გული აუჩუქდ, აუჩუქჩუქდ), ზ. ვე. გული აუღონდ, გული ამოსკვნით დასკვრი, ქვითქვითება, рыдать съ всхлипываніемъ, ვეფხ. 980.

აჩუჩუნება (ავჩუჩუნდები), запеполиться встрѣпенуться.

აჩუხება (ვუ ვენახსა), ზ. ვ. ვეირანად გავხდი ვენახსა, опустошить виноградникъ, გორგან. 236.

აჩუხჩუხება (ვჭსჩუხჩუხდები), ზ. ვე. ავჭღონდები, начинать квѣсть.

აჩქარება (ვი), ზ. ვ. ავაშურებ, ავსჩქარებ, торопить, ускорять, (ავსჩქარდები, ავეჩქარები), ზ. ვე. ღავეჩქარები, გულჩქარობ, спѣшить торопиться, (გული ამიჩქარდ), сердце рвалось, торопилось, ამაჩქარა, заставилъ меня поспѣшить, ქილ. 621, რუსუდ. 314; ანდაზა: აჩქარებით საოცარი არა გის მოუგამია, და ვინც რომ აჩქარებულა, მალე თან გარდაჭრილა.

აჩქეფა (ავსჩქეფ), -სისხლა, სისხლის ღვრეთრი, проливъ кровь, ჩონგ. 60.

აჩხაბაჩხა ნაწერი, цѣлое перечеркнутое, каракулы.

აჩხლართება (ვჭ), спять на живую нитку.

აჩხორება (ვ), ზ. ვ. ურიგოდ ღაწყობა რისამე, громоздить, сваливать въ кучу.

აც, აცხ, აძხ, ნ. ღაბა; **აცა**, ხრძახ. цѣлая постой.

აცდენა (ვი), ზ. ვ. ნიშანში ვერ ამოვიღებ, ვერ მოვახვედრებ, дать промахъ, не попасть въ цѣль, ავცდენ ნაკრავს, ავიცილებ ნაკრავსა, отпарировать, отвратить отъ себя ударъ; ვარამ. 9; (ავსცდები), о выстрѣлѣ: не попадетъ.

აცდომა (ავსცდები), ზ. უ. ავსცილდები, თანა წარვსცდები, миновать; избѣжать, ბიკვილს ვერ ავსცდები, не миную смерти, მომაკვდავი არ ავკვდების, чему быть, тому не миновать, ვეფხ. 1029; ავსცდები გზასა, сбиться съ дороги, ჩონგ. 16.

აცემა და ქაცემა, поднять и ударить, ივერია № 1. 160.

აცივება (ვი), ზ. ვ. ვაკრილებ, ცივად შევიქმ, холодить, студить, (ავცივდები), ბიცივე ღვიძები, холодѣть.

აცოცება (ავსცოცივ), ზ. უ. ავიჭრები, მაღლა აცოცდები, ავიარები; ავაცოცდები, მოვარდები; бѣжать на верхъ; отвадать, отваливаться, კბილები აუცოცდნენ, взбѣжать по лѣстницѣ, 2 ქართ. ცხ. 360.

აცილება (ვი), ზ. ვ. ავიცილებ; მოვარჩენ; дать промахъ отстранить, удалить; спасать, თავზედ ავიცილებ, отстранить отъ себя; избѣжать, თავზედ ავიცილებ ნაკრავსა, отпарировать ударъ; ცხენის ზედით ავიცილებ, проѣсти мимо посу, препорочь, ავსცილდები, ზ. უ. ავსცდები, თანა წარვსცდები, миновать; избѣжать; ვეფხ. 253; მოურ. 277; გზაზედ ერთმანეთს ასცილდნენ, они разошлись по дорогѣ, **აცილებული**, მიმ. მარტ. 34 ა; 88 ბ; отпарированный.

აცისკრება (ვი), ზ. უ. ალთმსთან, ალე ავსდგები; ალმოვბრწყინდები; утренвать, рано вставать; просѣять; 2 ქართ. 392; **-ებული**, მიმ. просѣянный.

აცივება (ვსცივდი), ზ. ვ. ამოვსჩიჩქნი. ამოვსჩიქვი, ამოვსწიწკნი, выковыривать.

აცლა (ავცლი), ავაძრობ, გავაძრობ, снимать что съ чего, отдирать, сдирать, ავიცლები, ზ. ვ. сдираться, ვეცლები, отходить, удаляться.

აცმა (ავცემ), ზ. ვ. ავაკეთ, ზედ ჩამოვცემ, идѣть, продѣвать, ავაცმ ვწვეულ შამფურზედ, нанизать мясо на вертель для жаренія; (ავცმი), ზ. თვ ავეკეთი, натыкаться, 2 ქართ. 29.

აცმევა (ვ), ავაკეთ, продѣвать, -ანძაზედ, посадить на кольцо, ავეცმევი, ზთვ. натыкаться.

აცორება (ვ), -ცოფსა, заставить лошадь идти тихою рысью; ვეფხ; (ავსცორდები), ზ. ვე. ავბლოკდები, карабкаться.

აცოცება (ავსცოცდები), ზ. ვე. ავბლოკდები, შეღმა შევკლენ, карабкаться.

აცრა, სზ. აკრა, срѣзываніе. -ყვავილისა ვ. ი. აკრა

ყვავილის, прививаніе осы; (ავცრი), ავცჭრი, насѣкать, привить осу.

აცრა (ავცრი), Ф. 3. გავცრი ფქვილს, просѣять.

აცრენა (ვ-ცრი), Ф. 3. მოვცვიფქი, скопирять.

აცურვება (ავ), ვაკარებ წყალში, заставить плыть.

აცხა! შორიდგ. ციცის გასაგებად, брысь!

აცხება (ვ), Ф3. მცირედ წაცხობ. смазать.

აძაგძაგება (ავძაგძაგდები, -დი), Ф. ვდ. дрожать отъ холода.

აძალება (ავძალდები), ძალი მომეცემა, გავსძლიერდები, усилиться.

აძარცვა (ვ), Ф. ავაძრობ, ავაცლევ, сдирать, грабить. 43—30; -სახურავისა, снять крышу, მარკ. 2—4, იხ. 47—2.

აძახება (ავიძახებ), Ф. უ. ღავიძახებ, ღავუყვირებ; вскричать; (აღუძახებს), მოვუწოდებ ძახილით, გავხმაურები. შევეკედებ; кричать кому, звать; бросить, швырнуть.

აძგერება (გული ამიძგერდება), Ф. უ. უფეთქს, უცემს გული, бьется сердце у меня, надрывается, ვისრ. 42.

აძენი, ნ. **აჯენი**; **აძრვა**, ნ. **აღძრვა**.

აძენება (ავჰძენ), **აძენწა** (ავსძენწ, წე), Ф. 3. ღავჰსძენ, გავიწენ, встрѣчать; ვეფხ. 67, 754.

აძლიერება, усилить.

აძრობა (ვ), Ф. 3. კანს გავაძრობ, ავხლი, ავფრი, შემოვაცლი, снимать, сдирать, слущать, (ავაძერები), ავაგლეჯები; Ф. ვდ отпадать.

აძროზა (ავსძერები), Ф. უ. ძროზით ავალ, вскарабкаться.

აძროზება (ვ), Ф. 3. ავაბლოკებ, ავაცოცებ, заставить карабкаться.

აძს, ნ. ღება.

აძღოლა (ავაძღები), ზედ. ავჰყვები, идти за кѣмъ

აძულება (ვ), Ф. 3. შევაძულებ; ვაიძულებ, ძალს ღავატან; внушать ненависть, отвращеніе; принуждать; ლუკ. 14—23

აწ, აწე, აწი, Ф3. Ф. ახლა, нынѣ, теперь, აწვა, აწღა, აწვე, აწცა, теперь же, აწამდე, აწამდეც. до сихъ поръ; აწის შემდგომ, послѣ этого.

აწდომა, აწვდომა, ნ. აწევნა.

აწებება (ვ), Ф. 3. წებით ავაკრავ, приклеивать.

აწევა (ვ), ავზევ, მალლა ავიტან, ავზიდავ, приподнимать, ყურებს ავუწევ, драть кого за уши; (ავიწევ, აუწევს) მივსწვდები, მივაწევ. достигать, доходить, აუწევს ხმასა, поссориться съ кѣмъ; ავიწევ კალთებს, приподнять платье, ავიწევ თავსა, поднять голову; возгордиться; (ავიწევი), Ф3. ავაკრიფებ, ავიკეცებ; подниматься, подбираться, (აუწევი), მოვუწევი, достигать, догонять, **აწეული**, Ф3, приподнятый; **აწაწევი**, Ф3ნ. ახალები, подъемный, -ქვა, рычагъ, **აწევინება** (ვ) ავაზევინებ, заставить приподнять.

აწევნა (ავიწევ), достигать, აღწევნა პატივზედ; возвышеніе въ достоинствѣ; 2. ქრთ. 392, **აღწევნილი, აღწეული**, поднятый, 1 ტ. ქრონ. 118, ქილ. 2; достигшій.

აწერა, ხ. Ф. ანუსხვა, აღწერილობა, описаніе; опись, переписъ; -საქართველოსი, описаніе Грузіи, -საქონლისა, опись имуществу, -ხალხის ზნეთა და ჩვეულებათა, описаніе народныхъ правовъ, (აუწერს), წერით გამოვხატავ; ანუსხავ, описываю, მამული აუწერეს, у него описали имѣніе; (ავიწერები), Ф. ვ. აღწერით გამოვიხატები; ავიხუხები, описываться, **აუწერელი**, неописанный, **აღსაწერი**, подлежащій описанію, **აწერინება** (ვ), Ф. სხ. ავანუსხვინებ, заставлять сдѣлать опись.

აწეწა (ვს), Ф. 3. ავხეხავ, ავბურძგნი, избиваю шерсть, ავიწეწები, взъерошиться.

აწვა (ვ), Ф. უ. ავეწიე, ერთსწამს ავაგზნებ, заставить вспихнуть; (ავიწევი), ავეწეწიე, ერთსწამს ავცოცები, вспихать, ствол ავწვა, ружье дало осѣчку.

აწვდენა (ვ), აწვდომა (ავჰსწვდები), Ф. უ. მივსწვდები, მივუწვდები, доставать, досягать; ქილ. 213; ვიხ. 70, ავიწვდენ ხელსა, поднять руку, чтобы достать, რუსულ. 728.

აწვი, აწი, ნ. **აწ**.

აწვლილება (ვ), განვლანწილებ, дѣлю, раздробить, იხ. 30—22.

აწითლება (ვ), Ф. 3. წითლად გავხდი, дѣлать что краснымъ, (ავსწითლდები), Ф. ვდ. გავსწითლდები, წითელი შევიქმნები, покраснѣть.

აწინდელი Ф3ნ. ეხლანდელი, ამ ჟამის, нынѣшній, настоящій.

აწიოკება (ვ), Ф. 3. ავიკლებ, разорять, грабить, კარია 30.

აწიწკნა (ვ-კნი), Ф. 3. ავსჩიჩქნი, ავგლეჯ, ავაძრობ, слолупать.

აწმენდა (ვ), Ф. 3. გავასუფთავებ, გავსწმენდ, счищать, оттирать.

აწმეო, Ф3ნ. ანინდელი, ეხლანდელი, настоящій, нынѣшній, теперешній, -დრო, დრო, настоящее время.

აწმეოფი, ნ. აწმეო, აწმყოს, настоящій, присущій; **აწმეოფობა**, ხ. присущность, бытность.

აწონა (ვჰ), Ф. 3. ხასწორით წონას შევიტყობ; მოვიფიქრებ, მოვიხსნებ, мѣсить, взмѣшивать, 2 სჯული 19—3, აღბ. 95.

აწოწვა (ავჰწოწავ), Ф3. ავაწყებ, поставить, ივერ. 55, № 1. აწოწვილი, ცელად ყუელებული.

აწუდობა (ავსწუდები), Ф. უ. მივსწვდები. მივუწვდები, доставать, досягать, თუ გულის ნება ხანდელს ასწვდეს, если желаніе достигнетъ цѣли; ქილ. 213.

აწუნება (ვი), Ф. 3. არ მოვიწონებ, охуждать, неодобрять, неуважать, ქილ. 374.

აწურვა (ვს), გავსწურავ, выжимать, процѣживать.

აწუწვა (ვჰ), ნ. გაწუწვა.

აწუდობა (ავსწუდები), Ф. ვდ. აღვისპობი, აღვხოცები, ამოვიფხვრები, истребляться, переводиться, ლუკ. 44 ბ; ვეფხ. 419, ფუჩი ანწყო прекратилась бѣготня.

აწუვა (ვს), Ф. 3. მარცვლთა რიცხვობის ცნობა ხანდახან, отмѣрять (хлѣбъ). взмѣсить.

აწუეცა, აწუეცა (ვს), Ф. 3. აღვსპობ, уничтожаю; გავსწუეცი; отрывать; истреблять; избивать; ქილ. 665; **აწუეცა**, ხ. Ф. истребленіе, ლუკ. 44 ბ, **აწუეცილი**, Ф3. ანწუეცი, подлежащій истребленію, **ანაწუეცი**, оторванный кусокъ

აწუნარება (ვი), ზ. ვ. დავაწუნარებ, დავაშვიდებ, неторопить, успокоить, (ავსწუნარდები), ზ. ვე. დავშვიდდები, успокоиться, შენი ასწუნარდა, когда всѣ успокоились.

აწუობა (ავაწუობ, -ებ), ზვ. ставить въ порядкѣ.

აწუროება (ავა), ზვ. გავაჯავრებ, посердить.

აჭაბა (ავჭაბ), ზვ. съѣсть.

აჭარა, ს.; აჭარული ბრინჯი, ს. ახალი, подби; აჭარა, ეწოლების თემსა.

აჭია-ბაჭია, ს. вздоръ, галиматія; ივერია № 33 გვ. 5.

აჭიმვა (ვ), ზ. ვ. ძრიელ გავსწევ. გავსჭიმავ. натягивать, (ავიჭიმები), ზვ. ძრიელ გავიწევი, натягиваться, **აჭიმული**, ми; натянутый, **ასაჭიმავი**, подтяжки.

აჭიმი, ს. ჭიმი, подтяжка; სპ. ლ.

აჭინარი, ს. ბირუსა, ფეტვის მჭელეულთ ჩამოსაკიდი, деревянный шестъ для нѣшанія спопокъ, სპ. ლ. ერისთ. 23. [кать.

აჭიჭყნა (ვს-ვნი), ზ. ვ. დავსჭიჭყნი, смять, скомкать.

აჭიწყვა (ვ), ზ. ვ. натуживать, ავიჭიწყები, ზ. ვ. натуживаться.

აჭორწყვა (ავჭორწყავ), ზ. ვ. დავსდგამ ქვა კაცსა, ставить статую; სპ. ლ.

აჭრა (ავსჭრი), ზ. ვ. ავჭკვეც, ავჭკვეთ, срѣзывать, (ავუჭრი ყვავილს), ავუცრი ყვავილს, прививать осну, (ავიჭრები), ზ. ვ. ავიკვეცები, ავიკვეთები; სანქართო ავსდგები, Мцлоа ავვარღები, срѣзываться; вскочить; взбѣжать, бѣжать на верхъ; ავიჭრები (რძე), кислуть (о молокѣ), ნაღები აიჭრა, сливки сверпулись, **ანაჭერი**, отрѣзанный кусокъ, **აჭრილი რძე**, кислое молоко.

აჭრაჭუჭი, цѣрцвіе горохового, бобъ турецкій, (фасоль).

აჭრელება (ვ), ზვ. ჩავფერდები, დავაჭრელებ, испещрить, ქილ. 491 (ვს-ლდები), ოვ. ჩავფერდები, испещриться, თვალები ამიჭრელდება, пестрить въ глазахъ, ქილ. 631.

აჭრუნება (ვ), ზ. ვ. სანქაროდ წამოვაყენებ; ან ავაგზავნი, заставить вскочить, послать на верхъ.

აჭუჭნა (ვს-ჭნი), ზ. ვ. დავსჭიჭყნი, смять, скомкать.

ახ, შორის, фи, ой! охъ! ахъ! სიბრ. 118.

ახა (ახავს), ზ. უ. ვაყენებ, ახავს, охать, ყაფ. 651.

ახად (არს.) ზვ. ზ. სამართლიანად, подѣломъ, по справедливости.

ახალ-თესლი, მცენ. ячмень яровый; пшеница яровая, ერისთ. ლ.

ახავერდებული აღგილი, ცის. 59, покрытый ковромъ зелени.

ახალი (არს.), ზედ. აწინდელი, ამჟამინა, ახლანდელი, новый, не старый; нынѣшній, понѣдѣшній; свѣжій, ახალთაე. безжизненный, ნ. ჩ. ლ. ანდაზა: ახალი ცოცხი კარგა გგის, ძველი მოაცალს ქვეშსა; ახალ ქოცარსა ღ ახალ ამაბავს ძვირად ნუ იყიდი, მალე გაიყიდვა; ახალი წელიწადს ღღეს ვინი ბაგაზედ შეიტყობს, რომ ღღეს მოიმატა; ახალი წელიწადი, новый годъ, ახალი კაბა, новое платье, **ახალი ალოქმა**, новый заяцъ, ახალი ცოცხი კარგად ჭგვის, новая метла хорошо мететъ (т. е. по-вичекъ хорошо исполняетъ свою обязанность), ახალი ხორცი, свѣжее мясо; ახალი კვერცხები, свѣжія яйца, ახალი ღვინო, молодое вино, მატ. 9—17, **ახალ-ახალი**, свѣжій, ан, новенькій, ქილ. 552; новизна; ახალი თაობა, новое поколѣніе; **ახალ-ნაქორწილევი**, новобрачный, -чная, **ახალ-ნერგი**, ново-насажденіе, молодое дерево, დავით. 143—12; იხილ 5—7, **ახალ გაზდა**, молодой человѣкъ, ახალ გაზდობა, ს. სიფხიზლე, молодость, **ახალ-თესლი**, ლიკ. рожь; **ახალკვირა**, понѣдѣльникъ страстной недѣли, Великій воскресенье, დაბად. Вологод; ნ. ჩ. ლ. ნახე კვირა ცხოველია; ახალი ხმალი, ბაკარძალი, ახალ-ნაქორწილევი, молодая, новобрачная, ვიხრ. 3, ახალ-მოზარდი, უმწეოლი, молодой, **ახალ-მოზარდობა**, უმწეოლობა, молодость, ქილ. 407; **ახალ-მოწიფული**, ს. ახალ-მოზარდი, ქილ. 454; ვიხრ. 10; **ახალ-ნაქორწილევი**, новобрачный, დაბად. 20; ხომხ. სიმ. 273; **ახალ-შენი**, ახლად დაშენებული გლეხი, крестьянинъ, который начинаетъ обзаводиться хозяйствомъ, ახალ-წლის თვე. ენკენის თვე, сентябрь.

ახარ, ზმზ. ახა! ну что, ну вотъ, ვიხრ. 135; მრ. 45; ახარ რას შეტყვი ამაზედ, ну, что вы скажете мнѣ на это, ახარ რა გინდა, ну, что же ты хочешь, ანკრონ. 2—6; ახაი, ს. აჭაი.

ახაშხაშება (ავახაშხაშებ), ზ. ვე. ახაშხაშავით გავსწითლებები, краснѣть, какъ макъ, ამიხაშხაშდა ლოყები, щеки у меня раскраснѣлись.

ახდა, (ავხდი, ავხადე), ზ. ვ. ავჭყრი, ავაცლი, მივხდი; გავაცლებ; снимать; отворять, открывать; ავხდი ფარდას, поднять занавѣсъ, ავხდი ქუდს, снять съ кого шляпу, ავხდი სიფარველსა, лишить покровительства, ვიხრ. 33; ღღე ზარის ამხდელი, ივერი № 1. 32, ავხდი კანხა, снять шкуру, облупить, ავჭხდი აბჯარს, обезоружить, მაჯ. 75; ავჭხდი სამართალსა, снять съ кого отвѣтственность, ევთიმ ცხოვრ. 3, ავჭხდი ნამუსს, скомпроментировать, ავხდი პარსს, откупорить, раскрыть, ავიხდი შავს, снять трауръ; ყაფ. 333; ავიხდი ნამუსს, потерять стыдъ; (ავუხდები, ავიხდები), ზ. თვ. მოვუხდები, მოვეცლები; გავცლები, сниматься; открываться, ხირცხვილის ფარდაც ავხადა თან весь стыдъ потерялъ; ქილი 316; ხარკი ამეხადა, сняли съ меня подать, ქართ. 1, ტ. 32; ამხადე სიფარველსა, ты лишилъ меня покровительства, რუსუდ. 464; ფერი ავხადა, измѣнился въ лицѣ, ვრისთ. 49; პატივი ავხადე, лишается чести, ვიხრ. 177; **ახდილი**, ми. тво-ахдили, съ обнаженною головою, **ახახდელი ზარისა**, наводящій ужасъ, ქართლ. 1, ტ. 74, **ახდევინება** (ვი), ზ. ხხვ. მოვახდევინებ, ავაცვიბინებ; заставить снять, -ქვევრსა, заставить искрыть кувшинъ съ виномъ.

ახდენა (ვი), ზ. ვ. შევიმოხვევ, მოვიწევ თავზედ, приключить себѣ; კარგ ნიშნად ითხრობ, счелъ для. себя за хорошее предзнаменованіе, გორგ. 250; აგიხდინოს ღმერთმან კარგად. Богъ да воздастъ тебѣ добромъ.

აჰდომა (აჰდები, აჰდი, აჰდე), ზ. უ. მაღლა აფრენა; აღსრულება; взбѣжать, бѣжать на верхъ; подняться, вскочить, обняться, совершаться; ღვთის განგებას ვერ აჰდები, не взбѣжишь Божьяго предопредѣленія, ვიწრ. 16; აჰდა ხმა, поднялся шумъ, ლარეჯ. 82, მთის თავზედ აჰდა, онъ поднялся на вершину горы, ქილ. 77; აჰდა კვამლი, -მტვერი, поднялся дымъ, пыль, გამოცხ. 8—4; ქართლ. 1, ც. 49; აჰდეთ ნავსა, мы сѣли на корабль; (აფუძვები), ზ. გ. აფიცრები რომ მიუჰდეს ვისმე, бѣжать на верхъ, чтобы напасть на кого; აღსრულება, исполняться надъ кѣмъ что, 2 ც. ქრონ. 559; სიზმარი აჰიხდა, сонъ сбылся, მოურ. 10; მოწევნული აჰხდების, судьбы своей неизбѣгнешь, ვიწრ. 26, **აჰხდარი**, მიმ. случившійся; (აჰხდარჯარ, აჰხდებოდა), აღსრულებულვარ, исполняться, ქრონიკ. II, 277.

აჰება (ვაჰებ), ზ. უ. ქცევა, ვოხვა, охать, ქეფხ. 1041, არ ვაჰნა, კაი არა თქვა, не ахнулъ.

აჰედა, აჰედვა (ვი), ზ. მ. აღვიხილავ, აფიქრი, ყურება, посмотрѣть, взглянуть, რუსულ. 147, 406; **აჰედება** (ვა), ზ. სხმ. заставить смотрѣть.

აჰედნა (ვაჰედნი), ზ. მ. გაჰხედნი ცხენს, выѣзживать.

აჰევა (ვაჰევ), ზ. მ. აგლეჯ, მოხევ. оторвать, сорвать.

აჰელა (ვაჰახელ თვალსა), открыть глаза.

აჰერხა (ვ), ზ. მ. ხერხით ავიცლი, спилить.

აჰეწა (ვ), ზ. მ. აფხევ, соскоблить, **აჰეწნა** (ვჰეწნი), ზ. მ. კანს ავაძრობ, содрать кожу, ქეფხ. 754; **აჰეწება** (ვი), ზ. მ. რომე თვალსა ავაჰეწა, ქეფხ. 621, რომელსაც თვალი ბრწყინვალებისა გამო ვერ უყურებს, мелькать, играть въ глазахъ, (ვ), ზ. მ. ავხლეჩ, აგლეჯ; ქეფხ. 653, содрать.

აჰეცება (აჰეცებ), ზ. უ. ავალ, брести на верхъ.

აჰვა, ნ. ოხრვა, охапье, მოურავ. 90; **აჰვა**, ს. გალესილობა, остроты, მოურავ. 90.

აჰხდომა, ნ. აჰდომა.

აჰვევა (ვ), ზ. მ. ღრეხვევ. შემოვარტყამ, наматывать, напертывать, завязывать; (აფუჰვევ ბირს), завязать отверстіе, კაცს გულს აფუჰვევს, производить тошноту; გზას აფუჰვევ, свернуть съ дороги, აფუჰვევ თვალებს, завязать кому глаза; морочить, обманывать, ქიმია 137; ჩონგ. 133; ვრისხ. II, 39; ამეჰვევა, მაგალ. თვალი ამეჰვია, помутилось у меня въ глазахъ.

აჰვეცა (ვ), ხვეცით აფჭარეფ, აფაგროვებ, сгребать, აბახვეცი, сгребки.

აჰვირავი, ს. ახმახი, ბრიყვი, გაუთლელი, дубина, олухъ, невѣжа.

აჰვნა, აჰუმა, აჰმა (ვიხვნი -ვნე, აღვიხმივ, -ხვი), ზ. მ. აფილებ, ხელს ღრეჭვებ ასაღებად; ავირთმევ; брать, взять, ქარეჯ. 10 ბ; აფიხვნი ციხეს, взять крѣпость; ხმანი აჰხვნეს ზარსა, поразили [illegible] объяты ужасомъ; ს. აღხუმა, ქეფხ. 314.

აჰი, ს. ვაჰა, охапье, ქეფხ. 890; ახი, ზედ. справедливый, ახია შენზედ, подѣломъ тебѣ; ქეფხ. 108; იმის ახიდან მოვალ, я отплачу ему, ფარად. 457, შენს ახში მოვალ, отплачу тебѣ.

აჰილება (ვა თვალს), ზ. მ. თვალს გაჰილებ, открыть глаза, начинать смотрѣть, ქეფხ. 1014, ღმერთმან თვალი ამიხილა, Богъ раскрылъ мнѣ глаза; ვიწრ. 128; **აღჰილება** (ვი), раскрыть глаза; исчислить, რიცხვ. 3—42.

აჰირება (აფიხირებ, აფხარები), ზ. უ. წინ ღუნვა-ზე ღერეფნებ, запрямиться; ახირებული, упрямый, ახირებულია, это ни на что не похоже, ანტ. 44 ბ.

აჰლა, ეხლა, აწ, ამჟამად, теперь; **აჰლავ**, сейчасъ, რუსულ. 176.

აჰლაჲდ, ძველ. вновь, снова.

აჰლათება, ახლართება (ვჰ) сшить на живую нитку.

აჰლანდელი, ზედ. ეხლანდელი, нынѣшній, теперешній.

აჰლაპნება (ვჰ), ზმ. поджечь, ბირი ამიხლაპნა у меня въ роту насохло.

აჰლდომა (აფხლდები), ზ. უ. вскочить, 5 ანტონ.

აჰლება (ვაახლებ, -ლე), ზმ. ახლად გავაკეთებ, გავახლებ, обновить; ქეფხ. 824; 973; 992. (ვახლდები, -და), ძველ. ახლად ვჰქეთდები; обновляться; (მიახლდება, -და). обновляется для меня; **აჰლევინება** (ვა), ზ. სხმ. заставить обновить.

აჰლება (ვაახლებ, ვაახელ), ზმ. უალრესად ვამფოფებ, ვამსახურებ, გავფაროლებ; გავუგზავნი; заставить находиться при комъ, отправить кому кого, послать; ვაახლებ მოციქულად, посылаю кому нарочнаго; მოურ. 25; მიახლებია ხალუმნი, я отправилъ къ нимъ рабынь; ქეფხ. 1234; (ვაახლებ, -ხელ), ზმნ. თან ვიფოლიებ, ღვიახლოვებ; имѣть при себѣ, приблизить; ქეფხ. 992; (ვიახლებით, ვიახელ, ან ვიახელ, ვიახლებით, ე. ი. ვიახელით), ზვ. ვახლა-ვარ, ვიმფოფები ვისთანმე; находиться при комъ, сопровождать; состоять при комъ; ჩსჯლობს თუ კაცთა იახლების, ქეფხ. 31; ე. ი. უკეთესია რომ კაცი არ მოშორდეს; лучше быть въ обществѣ людей; (გეახლები, -ხელ), ზთვ. მივუახლოვდები, приближаться; 1 ც. ქართლ. 326; ქილ. 770; ქეფხ. 820; (მიახლებ, მიახელ); заставляешь находиться при мнѣ; წამი თავი გაახლოთ, онъ послалъ меня къ вамъ; ქილ. 645; (მიახლა), онъ находился при мнѣ; (მიახლება, -ხლა; გიახლება, -ხლა), сопровождалъ меня, тебя; ჰურს გიახლება, они кушаютъ; აქედამ რომ გიახელით, когда я отсюда отправился; ანტ. 4—17; გიახლება, онъ придетъ къ вамъ; ანტ. 4—24; თუცა მზე გვიახლა, хотя солнце при насъ, зима не заморозила насъ; **აჰლებინება** (ვაა), ზსხმ. заставить находиться при комъ; ხიკვდილამდინ შენი თავი არ მაახლებინე, почему не хотѣлъ находиться при мнѣ всю свою жизнь, ქეფხ. 557.

აჰლეჩა (აფხლეჩ), ზ. მ. აგლეჯ, აფსკვნ, оторвать, заломать, сорвать, отколоть, отсѣкать; ქეფხ. 267.

აჰლო, აჰლოს, ზმ. არა შორს, მუნვე, близко, -თან. ნათ. ბრუნ. близъ, ჭკახეც ახლოა, понятно, ახლო მახლო, მახლობლად გარემოსა, тамъ тутъ, по близости, въ окрестностяхъ; ქეფხ. 1497, განმ. ქალაქის ახლოს, близъ города.

აჰლობა; ს. სიახლე, новизна, ახალი საქმე ან ამბავი, но-

визна, новость, (ვ), ზ. ვ. быть свѣжимъ, новымъ, ქილ. 265.

ახლობა, ახლობობა (ვ), ზ. უ. ახლოს ყოფნა, быть близкимъ, сосѣдомъ, близкое къ кому, 2 სჯული. 21, 20, (ვეახლები), ზ. თვ. приближаться.

ახლოვება (ვ), ზ. ვ. ღვეახლოვებ, приближать, (ვეახლოვები, ვეახლოვები), ზ. თვ. ღვეახლოვები, приближаться, მიახლოვებ, приближаешь меня.

ახლო ნათესავი, ს. თვის-კაცი, вѣрный, близкій родственникъ.

ახლოური, ზვზ. მახლობელი, близкій, ხად. ვ. 254.

ახმა, ნ. აღსმა, **ახლტომა,** ნ. **ახტომა.**

ახმახი (არაბ.), ს. ბრიყვი, дуракъ, дубина, олухъ, болванъ, невѣжда, ანტ. 7 ბ.

ახო, ს. ხანგაძედ გაკუთული ჭილი, расчищенный кустарникъ подъ пашню, ახოს გაკეთა, расширять грады, თოხნა ახოსი, копать заросль, 2 ქართ. 301.

ახოვანი, ზვე. ბრგე, კაზიანი, ძლიერი, გულოვანი, мужественный, храбрый, შავთ. 11, 57, სიბრძ. 104; ქართ. 1, ტ. 430; **ახოვანება, -ენება,** ს. გულოვნობა, мужество, храбрость, ქართ. 1, ტ. 218, მარტ. 80 ა; ახოვანი კაზიანი, видный, статный мужчина, 2 ტ. ქართ. 307.

ახორი (არაბ.) ს. ცხენი ბიჭი, стойло, ვიხრ. 159, ხაჯიანთა, конюшня.

ახოსმალარი, ს. მკლოვე, табунщикъ, ხად. ლ.

ახოცა (ვ), ზ. ვ. ამოვხოცვეც, дохнуть; перебить, истребить, побить; наглядить, сдѣлать, 50, 2. ავხოცენ; მოვსპობ, стереть; прекратить; მარტ. 62 ბ; ქილ. 689; გამოცხ. 7—17; ახოცა სიყმილისა, истребить голодомъ, ლაბან. 11—37; 46—1, ამიხოცნეს ჭირნი, прекратятъ бѣдствіе, несчастіе, ვეფხ. 1155; (ავხოცები, -ლი), ზ. ვ. ამოვხოცვები; истребляться; переводиться, ალიხოცა თესლი მისი, его родъ переселился; ღრეკ. 223. ქართ. 1, ტ. 142, **ახახოცი, -ელი,** подлежащій истребленію.

ახოხრება (ავხოხრები, -ლი), ოფ. კონკოლი ახოხრებს, когда клекчка начнетъ цѣвсти; ხემწ. 107.

ახრა (ავხრი, ავიხრი), ზ. ვ. ხელის აღება, -ავმართე, поднять руку, ღრეკ. 28, **ახრილი,** поднятый, ჩონგ. 104; ჭკუის ხელ-აშხრელი, уму непостижимый, ღრეკ. 72.

ახს, ნ. მახს.

ახსაღირი, ს. გეკ. 20.

ახსნა, ს. ზ. თარგმანი ან განმარტება წერილის, объясненіе, толкованіе, (ავხსნი, ავჴსნეს), ზ. ვ. ავუშვებ ღამჭყოს. ცხოთრებნი, განვმარტებ, отвязывать, развязывать; объяснять, вымслить, истолковать; ავხსნი ცხენსა, отвязать лошадь, ვეფხ. 229; ავხსნი ბეჭედს, снять печать, ავიხსნი თვალსა, открыть глаза, აღმიხსნა სიზმარი, истолковалъ мнѣ сонъ, აღმიხსნა ღუმილი, открылъ уста мнѣ, ქად. 10. **ამხსნი,** отвязываешь меня; **ამხსნეს ხმალი,** сними съ меня саблю, (აღვიხსნები), ზ. ვ. ავიშვები; განვიმარტები; отвязываться; **объясняться; ამხსნელი,** მიქ. объяснитель, **ახსნილი,** მიქ. თავისუფალი, свободный; უხვი ხსნილსა ღაბაზს, სიუხვე თავის უფლის კაცს თავის უფლობას ღაკარგვინებს, ვ. ი. ღამშულქოვს, ვეფხ. 49; щедрый приноситъ свободнаго.

ახსნევინება (ვ), ზ. ხხ. განვამარტებინებ, заставить объяснить, истолковать, ქილ. 604; ავახსნევინებ შეკერას, заставить снять заколдованіе, ვიხრ. 30.

ახსენება (ვი), ზ. ვ. მოვიგონებ, вспоминать, (ვ), ზ. ვ. მოვაგონებ, напомнить кому, იქმნეს. 36—31; მეტ. 123, ამხსენებს, напоминаю.

ახცა (თათრ.), ს. ალალი ცხენი ან მამალი სიცხვერი, холостой домашнихъ животныхъ самецъ и дикій, жеребецъ.

ახცაწირა, ს. მაჭარივით სასმელი, напитокъ, ანტ. 129, вино.

ახუმა, ნ. აღხუმა.

ახტის ქირა, მეცნ. იტალ. Piltro; ბ. ფ.

ახტაბოტი, ს. ახოხკი, ломка, ветчина, окорокъ.

ახტომა (ავხტები), ზ. ვ. შევხტები, ავიფრენი, вскочить. [ахунъ.

ახუნდი (თათრ.) ს. მახმადიანი მღვდელ სჯულისა,

ახური, ნ. ახორი.

ახურმაგი, ს. თოფის ხარ პირის ასაკრავი რამ ძნა არ შესჭამოს, торба.

ახუხულავება (ვ), ზმ. ავჭიხვირავ, нагромоздить.

ახწევა (ავახწევ), ზ. ვ. ავიწევ, достигать, добраться, доходить, съ трудомъ восходить, (ავიხწევ), ზ. თვ. იგივე ავახწევ.

აყა, ს. ზ. კვერება, просьба, мольба, ვეფხ. 352; ყაყა, ვეყანი, ვეყა, ზ. უ. ვეყვერები, ვეხვეწები, ვხოხავ, просить, умолять, ვეფხ. 224 (იაყანეს, უნდა იაყეს), ქართ. 1, ტ. 389; просили; მეყანების, они просятъ меня; მიაყე, ჩემი კვერება შეისმინე, (ან შემიხვეწოს), прими въ уваженіе мою просьбу; попросите за меня, ვეფხ. 17; 718, 830; 1051; 1053; რუსუდ. 491 (ვიაყებ), заставлять просить.

აყაბი არაბ.), ს. საკვირველება, удивительныя вещи, ღრეკ. 67 ბ. **აყაიფთი,** ზვე. საკვირველი, чудный, ღრეკ. 59 ბ.

აყანება, აყანება (ვ), ზ. ვ. აღავიყოთებ, აღერევ, ავწყლი, мутить, возмущать, бунтовать, ავყანები), ზ. ვე. ავიშლები, возмущаться, бунтоваться, აღაქ. 209.

აყაჯება (ვ), ზ. ვ. შევარაყებ, ударить обо что.

აყაიანი, ყურძენია, вин. 182, сортъ винограда.

აყდომა (ავაყდები, -ყდე), ზვე. ავაყდები; привставать; ავაყდები, ან ავაყდები), ცხენზე შეაყჩყდები, сѣсть на лошадь.

აყენება (ვაყენებ), ზ. ვ. შევაყენებ; ან შეგისმენ ვინისმე თხოვნას, გავიგონებ, გავიგისმენ, просить за кого; уважить чью просьбу, რათა ვაყენო მამაო, ქართ. 1, ტ. 400. чтобы онъ просилъ отца.

აყეყი, ს. აბრეშუმის ნაძარცალი, шелковыя нити, шелкъ, который кладутъ въ червилицу.

აყვავლება (ავაყვავლები), ზ. უ. ავყვავები (ხეები და მისთანანი), пускать ростки, зеленѣть.

აჟი (არაბ.), поклонники святыхъ мѣстъ, пилигримъ.

აჟილა, ს. ხბა, ცხვნის კურატი, жеребецъ, -ленокъ, бой баба.

აჟილა, სალორწილო ცხვრი, სპ. ლ. сѣдалище новобрачныхъ.

აჟი (არაბ.), ს. სპილოს ძვალი, слоновая кость, აჟის მუშაკლი, костяной лукъ; სპ. ლ; რუსუდ. 491, აჟიან ცხვრი, სპილოს ძვილის ცხვრი, кресло слоновой кости, სპ. ლ.

აჟილა, ს. ჩალრი, თერიაკრო, ქალთ მოსაფარი თა-

ნისა ზეწარი, чадра, хламида, бѣлое женское покрывало, ვეფხ. 485, 1170; ქილ. 245; **აჟილოსანი**, ხალითა მოსილი, одѣтая въ бѣлую хламиду, ვეფხ. 485.

აჟოობა, ს. მოლოცვა წმინდათა ადგილთა, пилигримство, ნ. აჟი, ქილ. 535.

აჟოკჟვა ვენახისა, წ'თა ცხოვრ. 423, (ხაბინან.), ставить тарказьникъ подъ лозу.

აჭა, აჭა ცხერა, Эгеря, Эгерь, вотъ! ვისრ. 64, ფხალ. 7—13.

აჭრაში, ს. ხუნწელი სამეფელი, оникамъ, ბუნ. ლ.

ბ.

ბ, ხმოვანი ახო ქართული ენისა, წოდებული ბან; რიცხვში ღირებულება 2 და ფულის ანგარიშში ნიშნითურთ, ორ თეთრს ან ორცს ნიშნავს.

ბ, წინაშე, ახოსა რ, ზოგჯერმე შეიცვლების მ ან პ; ვითარ; ბრუნე, მრუნე; ბრჯი, მჯი; ბრჭენი, მრჭენი; ბრტყელი; მჭვალი, ჰჭვალი; ბრწკალი, მრწკალი; რ ბანის შემდგომ ზოგჯერ სრულიად დაკარგვების: ბრძანება, მანება; ბრჭე, ბჭე; ბრჭვალი, მჭვალი; ბრღვილი, ბღვილი და სხ; კნ. ბ. შეიცვლების მ. ჰ და ფ. ვითარც: ბზინვარე, მზინვარე; ამბრუელად ბუზუკი, ბუნუკი, მუნუკი; ბილწი, ჰილწი, ნაბერწკალი, ნაჰერწკალი; ებისკოლე, ეპისკოლე; ხებისკვერი, ხეფისკვერი; ბ. ზოგჯერმე დაკარგების ლექსთა თავსა, ვითარცა თქმულ არს მ თავის, დასმულებლად და თვინიერ საჭიროებისა; ვითარ, ერი, ბერი; ერული, ბერული; ღრეული, ბღრეული; და ბრღრეული და სხ.

ბაასი, ს. ცილობა, პაექრობა, დავრაკაში შებმა, преніе. диспутъ, **ბაასობა** (ბაასობ, ვიბაასებ, ვებაასები), ს. უ. ცილობა, ბაექრობ, спорить, имѣть диспутъ; **ნაბაასები**, ფლ. ბასობის მონაწილი, окончившій споръ, **ბაბაასო**, спорный.

ბაბა, ჩჩვილნი ენისა უხმობენ პურს, хлѣбъ (выраженіе дѣтское).

ბაბანი, ს. თრთოლა, вздрагиваніе, дрожь.

ბაბაჟული, ბობოჟველა, ს. მწრანგული.

ბაბაჭუა, ს. ობობა, ловецъ паукъ.

ბაბთა, ს. ბაღე-მაქმანი, кружево, ნ. ქ. ლ.

ბაბილო, ს. რქა ვაზთა ან სხვათა ნერგთა, ნორჩი, ნამყოი, пѣтвь, отпрыскъ, побѣгъ, ვეფხ. 31—8; ფხალ. 79—10. ბუნ. ლ; ვრიტინა, რძეფშლი, უსურვაზი, дикій виноградъ, ვრან. ლ.

ბაბრი (თათრ.), ს. ვეფი, леопардъ, барсъ; ხანგ. ლ. ბუნ. ლ; **ბაბრიანი**, ბაბრის ტყავი, шкура леопардовая, სპ. ლ.

ბაბღანი (თათრ.), ს. მწრანი, попугай, ქილ. 609; ტუნ. 20; ჭენინ. ლ.

ბაბლანი, ს. ლითონისაგანი; медвѣжья шкура, კალილ. 103.

ბაბუა, კნინობ. ბაბა, дѣдушка, **ბაბუას ხაგძალი, ბაბუსაგძალა, ბაბუასწყერა**, ს. მცენ. бурьянъ, одуванчикъ, ბუნ. ლ; ვრან. ლ. **ბაბუხაგძალა**, ს. მცენ. черный глодъ; ვრისთ. ლ.

ბაბუშტელა, ს. მცენ. ლეღვებო, можжуха.

ბაგა, ს. ახალი ყვნილი, ნაყოფიანი წიწნები, поно насажденный виноградникъ, ბაგალ. უმოგვწარავს ბაგა ხასხლითა, ტუნ. 2, 7.

ბაგა, ს. ცოფურში კეცელს წინ მიშენებული ადგილი, დასმულთა ხეხკენგთა საქმლის ჩასაწყლად; ლელი, ბაგით-მოვარი, копошенный, главный конюхъ, ვეფხ. 55, თეიმურ. კანწ. იხილ. 1 — 3; ლეკ. 2—7, 12.

ბაგა, ნ. **ბაქანი**.

ბაგაბუგი, ს. ფუნის ცემის ხმა, топотъ.

ბაგე, მრ. ბაგენი, ს. კეცი პირის ორნივე ლიშნა; уста, губы, ლევით. 11—3, 16; ბაგე ხვინი, კეცური ხვინი, край сѣдла, ვეფხ. 609; ბაგე ზღვის, მდინარის, ხიდის, берегъ моря, рѣки, ვეფხ. 47—7; ქორწ. 1. ც. 270; შერკვნა ბაგეთა, смѣшеніе языковъ, **ბაგიანი, ბაგეგებიანი**, ბაგის მცქონი, устный, ქილ. 5.

ბაგინი (ხოშტ.), ს. ხიზარავი, კერპი შესაწირავი ადგილი, жертвенникъ; святилище. ან შესაწირავი მსხვერპლი, жертва. 2 სჯული 7—4; რიცხვი 33—52; ტუნ. 7, 25; 1 კორ. 9—13, 14; ან სხვა კერპისა, изображеніе идола, რიცხ. 33—52.

ბაგირი, ს. მსხვილი თოკი ხავთ ან ლეზათ დასაბმელი, канатъ.

ბაგოვნები, ს. ხორთულები, крыша, სპ. ლ.

ბაგურჭაკაბი, ნ. ხელბანელი, პ. ფ.

ბაღაგი, ს. შაქრის დასაწყო, მოღუღებული ტკბილი, патока, ან ნაღული ღვინო, гашеный, ნ. ღვინო.

ბაღალი (არაბ.), ს. შესაფერი, სამაგიერო; мѣновина, замѣна; равный.

ბაღახშა, ბაღახში, ბაღახშიანი, ს. უმჯობესი ფოლი, рубинъ, ვეფხ. 1433, 1544, რუსუდ. 185, 789.

ბაღე, ს. თეალებად გამონასკული მკელი ან მაგიური; მასე თევზთა სანადირო ან მაჟრიხველთა; сѣть, сѣтка, сѣточка; сѣть рыбачья и птицеловная.

ბაღე-მაქმანი ან ნაქმანი, кружево; ცხვრის ბაღე.

ნ. ჭაჭა, ხამზ. 163, **ბადე ან ქსელი**, сѣть; паутина; ბადე მოთბირეთ, ე. ი. ქუდები, თბილის ურმის ბუდე, дѣтское мѣсто, послѣдъ, **ბადის პირი**, распашка невода; **ბადე-ბადე**, сѣтчатый, 2: ნაშთ. 3—15.

ბადება (ვჭ, Ფ. მ. ვშობ; შევქმნი, ვაწარმოებ, ღა-ბადებს მივცემ, рождать, творить, созидать, (ვიბადები), ვიშობები; შევიქმნები, ღაბადებს მივიღებ, рождаться; созидаться; (მაბადია, მებადება), Ф. მინ. მაქვს, имѣть, (ვიბადები), Ф. თ. ვყოლდები; ვქმნები; წარმოვიშობები, ღავიბადები, рождаться, проявляться; имѣться; რაც ებადა ხელ წაართვეს, у него отняли все то что имѣлъ.

ბადეებრი, ბადეებიანი, Фдб. ბადეს მსგავსი, тонкій, сѣтчатый, ბადეებრი სანათური, рѣшетчатое окно, ეზეკ. 41—16.

ბადენი (ხომხ.), ხ. ლეკიტელთ შესამოსელი სქელკაბა ან სახოვანი, льняная риза, ღან. 10—5, ბადევ, ნ. ბადებია.

ბადია (სპარს.), ხ. ღიდი ხაწურნე ქვაში, миска, чаша; ღასკ. 123, ქიმია 133, ხ. ხაიბე.

ბადიანი (სპარ.), ხ. სამკურნალო ბალახი, бадьянъ, ბან. ლ; პ. ფ; ქიმია 268, ბაგრატ. პ. 130.

ბადიში, ხ. ორშოს პირი ამოგებული ხეებითა ოთხ კუთხედ, срубъ для колодца, -ქალალდისა, вѣнчикъ изъ бумаги.

ბადის პირი, ხ. გალავანზის ლარი; шнуръ, бечевка каменщиковъ; распашка, отверстіе, не-

ბადიში, ხ. შვილის შვილი, внукъ. [вода.

ბადლიჯანი, ნ. ბაღრიჯანი.

ბაღრაგა (თათრ.), ხ. путеводитель, конвой, მაგვრებელი მოგზაურთა უწინებელად შეკობართა; ბელადი; ვეფხ. 1031; ღარეკ. 91 ბ. **ბაღრაგობა**, ბელადობა, путеводительство, (მბაღრაგებ) заставляешь путеводительствовать, სპ. ლ.

ბაღრაგი, ბაღრანგი, Фдб. (სპარ.), бадрянга, Фдб. ლ.; цитронникъ, растен. ლ.

ბაღრი (არაბ.) კავსილი მთვარე, полнолуніе.

ბაღრიჯანი (სპარ.), Фдб. бадиджанъ, -რუხული, помм дамуръ, растен. ლ.

ბაღრობა, ხФ. მთვარის კავსილობა; მსგავსება, შეღარება; полнолуніе; равенство; (ვჭბაღრობ), Фд. ვუღრი, ვუღრები; равняться; ბაღრობს ხღმითა, ჩახრ. 8. გაშიშვლებელის ხმლითა მოუშვებლობა; дѣйствуетъ обнаженнымъ мечемъ; მბაღრობს, подражаетъ мнѣ, ვერ ვინა გბაღრობს, ни кто не сравнится съ тобою; ჩახრ. 91.

ბაღრუკი, Фдб. ბედკრული, უბედური; глазъ, злодѣй; несчастный, негодный, негодяй; **ბაღრუკობა**, ხФ. ბედ-კრულობა, злодѣйство; несчастіе; негодность; (ვჭბაღრუკობ), Ф. ვარ ჭირსა შინა, злополучествовать, бѣдствовать.

ბაღუა, ნ. ბაღვა; ბავახირი, ნ. ბუახილი.

ბავთი (ხომხ.), ხ. ხავაროდთა ამბავი, вѣсть, извѣстіе горестное, ბავთის მომღები, возвѣститель несчастья, იეზეკ. 21—7, **ბავთება** (გულსა ებავთა), **გული შეუწუხა**, это печальное извѣстіе его поразило, ვეფხ. 1504.

ბავული, ხ. ქორის პირველი დაჭერილი მფრინველი, первая птица, пойманная ястребомъ.

ბავრაკი (თათრ.), ბაირაღი, знамя, ქილ. 125.

ბავრუკი (არაბ.), ხ. ბორა ოქროსმჭედლისა, натръ, бура, ქილ. 461; იერემ. 2—22.

ბავშვი, ხ. ყრმა, უმანკოვილი, ребенокъ, ბავშობა, ხ. უმანკოვილობა, ребячество, ნ. ბოვშვი.

ბაზაზი (სპარს.), ხ. წვრილმანის ვაჭარი, мелочной-ланщикъ, торгашъ.

ბაზარგებითა, ხ. სახლი აშენებული ღუქნებითა, домъ съ лавками, ვეფ. 339.

ბაზარი (სპარს.), ხ. საფარღული, базаръ, рынокъ, базаръ.

ბაზი (სპარ.), ხ. ქორი, შავარღანი, ბიბინა, соколъ, ბაზი, მწყრი რომელსაცა აქვს მაკრატლის სახედ თავი, ფერით არის ყვითელი და ოთხი ფრთა უყოთელეს, ჭინჭრაქა; მფრინველი სჭამს ამ მწყრსა, **ბაზიერი**, ხ. ღამჭერებელი და მფლეთველი ბაზთა, сокольничій, **ბაზიერი-უხუცესი**, ученикъ ბაზიერთა, оберъ егермейстеръ, **ბაზიერობა**, ხ. ბაზიერის თანამდებობა, егермейстерство, ვეფხ. 596, (ვჭ). Ф. сокольничать.

ბაზიკი, ნ. ბუზეკი, Шавт. 58.

ბაზმა, ბაზმაკი (ხომხ.), ხ. ლამპარი, სანთი ან ქანდელი, лампада, იერემ. 25—10; ზაქარ. 4—2, ღასკულ. 154; ვეფხ. 1512, **ბაზმის ზეთი**, ламповое масло.

ბაზმანდი (სპარს.), ქალისმა, амулетъ, **ბაზმანდიანი**, Фдб. ბაზმანდის მქონებელი, носящій амулетъ.

ბაზმანდი, ხ. ცალ ხახწორა, безмѣнъ.

ბაზრობა, ბაზრიანობა, ხ. კრებით მოვარდნილობა ღანიშნულს ღროს, ярмарка.

ბაზრული, Фдб. ბაზრის, рыночный.

ბათალი, ბაითალი, ბეითალი, ხ. ცხენის ჯიში, коновалъ.

ბათილაში, ხ. გაუქმებული ვექსილი, валюта.

ბათილი (არაბ.), ხ. უქმი, გაუქმებული, пустой, уничтоженный; -ბის წერილი, ხ. უქმი წერილი, недѣйствительный актъ, **ბათილება** (ვ), Ф. ვ. გავაუქმებ, уничтожать, (ვბათილდები), Ф. ვდ. გაუქმდები, уничтожаться.

ბათმანი (თათრ.), ხ. ნ ჩარექი ან 12 გირვანქა, батманъ, ან 6 ოკა, Бакр. 331, ან ½ ფუთი.

ბაი, ბაიგი, Фдб. კერი, ჩოკოლათის შესამზადებლად, ваниль, Фдб. ლ.

ბაია, ხ. ამერულად კომში, **айва**; Бакр. 180.

ბაია, ხ. ფურცელი დანაის კენტის, ან შტო, ваія, пальмовая вѣтвь, верба, **ბაიაობის კვირა**, вербная недѣля, **ბაია**, Фдб. ცხვირის საცხენელი, купальница; желтоголовъ, жаркіе цвѣты, ერის ლექ. **ბაიაობა**, ღღესასწაული ბაიისა, вербный праздникъ.

ბაია, ხ. გეგა თვალისა, Шави, Фрагдеіа хоѣлаѣ ѣѣѣ ѣѣѣ

ბაიგუში, ხ. მფრინ. ბუ. филинъ, сова; ერის. ლ.

ბაიბუში (თათრ.), ხ. უსახლკარო, бездомный, несчастный.

ბაკაბუკი, ხ. ფუხის ხმა, тонотъ.

ბაკალი, ხ. ხირხა ბრილიანა, ღოსკაჭანი, бокалъ.

ბაკანი, ხის კვაში, деревянная чаша, სარე. 18.

ბაკანი, ხ. კუს ბუკე ძვალისა; კეტკეტვი; черепъ, костяной щитъ у черепахи, ქილ. 139.

ბაკარია, ნ. ხარეკალი, ერისთ. ლ., осотъ красный, репей колкій.

ბაკი, ხ. მრგვალ მოვლებული ღობე ან ფიცრული ხვასტანგთ დასაყენებლად; околица, загорода, изгородь, огороженное мѣсто для скота, ქართ. 1, ტ. 123; ქილ. 323; იგერია № 1. კვერც. 62.

ბაკი, ხ. მზისა ან მთოვარის გარშემოს ბოგკერმე ხილული ხაზის ხარტყელი, вѣнчикъ, кругъ, кольца около планетъ, მაგალ. ბაკი დახშული მთოვარე, ჩონგ. 151; წყალობის ბაკი გარმოიზღუდოს, ქილ. 518; ბაკი სიგლახაკისა, кругъ нищеты, ქილ. 60, 316; ვეფხ. 228, თ. თეიმ.

ბაკი, ხ. შუქი ან სინათლე ხილული მზისა ან მთოვარის გარშემო, кругъ, кольца около планетъ, ვეფხ. 1428, **ბაკმიანი**, **ბაკმული**, ზედ. სინათლით მოცული, მაგალ. ბრილი-ბაკმიანი, очки ихъ свѣтлое лице, **პირ ბაკმიანი**, ვეფხ. 232, იგივე ბრილბაკმიანი, ე. ი. პირ ხათელი, свѣтлый, какъ иногда видимый кругъ кольца около солнца.

ბაკლა (თათრ.), ხ. მსხვილი ხნდური, ცერცვი, турецкіе бобы, фасоль, вязнг. ლ.; ბუნ. ლ.; ჰ. ფ.

ბაკო, ხ. ჭურჭელი, сосудъ, 2 ნუშკა, 4—5, ღვინჭლილის დაბაღებაში ჭსწერია ხსნელი, ხაბ. ლ.

ბაკოვანი, ზედ. გარმოვლებული ზღუდით, огороженный.

ბაკუნი, ხ. ფუხის ხმა, ხასკანი, стукъ погою, тонотъ, **ბაკუნება** (ვ), ზ. ჰ. тонать ногами.

ბალა (არაბ.), ხ. უბედურობა, несчастіе, ერის. II-45; ანტონ. 1—23.

ბალაჯური (ხვარს.), ხ. მცენ. анакардъ (дерево), ჰ. ფ.

ბალავარი, ხ. ხაძირკვლის ქვა, бутовая плита; ნ. ქვა.

ბალა ხეშარა, ხ. გარეული ბალი, дикая вишня, ბუნ. ლ; антика; ერისთ. ლ; бѣшеная вишня; калина, ნ. ჩ. ლ.

ბალანგო (ხვარს.), ხ. მცენ. ლობიაშვა, полевой шалфей, ბუნ. ლ.

ბალანი, ხ. თმა, ხაწმისი, волосъ, шерсть, დაბიდლ. 16—26.

ბალანჯი (ბერძნ.), ხ. მცირე პარკი, мѣшокъ, лук. 10—4; შავთ. 22.

ბალახინიხ, ბალიზანი, (ხვარს.), ხ. მცენ. бальзамовое дерево, ბუნ. ლ. შავთ. 51.

ბალახანა (ხვარ.), ხ. ხახლთა შინა ჭერის ქვეშ გაფიცრული აღგილი რაგინდარას შესანახვად, интересоль, кладь, базаганъ.

ბალახდაფნა, ხ. მცენ, нищая трава, ломоносъ, იგივ. ბაკონ.

ბალახ-ვარდა, ხ. წყლის-წიწმატი, кресъ-родничный, водяной, ბუნ. ლ; рѣжуха, ერისთ. ლ.

ბალახი, ხ. მოლი, მწვანე მდელო მინდორზედ მდგომი ან გათიბული, трава, სამკურნალო ბალახნი, лекарственныя травы, მოკრეფა ბალახთა, собирать травы, **ბალახკვერცხა**, მცენ. трухная трава, იოვან. ბაკ.; **ბალახფიჩვა**, მცენ. лиственница, იგივ. ბაკონ.; **ბალახ-წაბლა**, მცენ. წყლამწარი, жидовская вишня; **ბალახ-ხოვშა**, ხ. ложечная трава, ერისთ. ლ. **ბალახხოვანი**, **ბალახებიანი**, **-ხიანი**, травяной, ბალახოვანი ველი, покрытый травою лугъ, ქილ. 51; ბალახ-ბულახი; ხ. негодныя травы.

ბალახში, ლალი უმჯობესი, рубинъ, ნ. ბალახში, ვეფხ. 3, 5.

ბალახჩოხიანი, ზედ ლალიანი, წითელი, рубинный; **ბროლ ბალახჩოხიანი**, тотъ же, что ბროლ ბალახი, ერის ხახე; бѣлорумяное (лицо), ვეფხ. 72.

ბალბა, ხ. მცენ. კორკოტანა, ერის. ლ. проскурнякъ.

ბალბაღულა, ხ. მცენ. проскурина, იგივე ბაკ.

ბალდახინი (თათრ.), ხ. ხალხინებელი, балдахинъ.

ბალზამი, ხ. ბალახინი, ველხამონი, бальзамъ.

ბალთა, ხ. ფართო ალბინდა შესაკრავი ქამრისა, ხრმლისა და სხ. пряжка, застежка.

ბალთვა (ვ), ზ. ჰ. დაკვეთრა ხშირად, дѣлать насѣчки, дѣлать нарубку, нарѣзки.

ბალი, ხ. ჭკულობა, балъ, **ბალობა**, იგივე ბალი, ერის. 202.

ბალი (ხვარს.), მცენ. черешня, алыча. ბალი წყარში გამწარდება.

ბალი, ხ. ხაბალნე. тюкъ.

ბალითი (ნ. ბათილი); ბალითება, ნ. ბათილება, 2 ტ ქართლ. 560.

ბალიოზი (lat. balivus), ხ. носоль, ქიმ. 23.

ბალიში (ხვარს.), ხ. ხასთული; ხეკეთ ან ბოძთ თავს შესადგმელი ქვა ან ხე, бревенчатое; **подушка**; архитравъ; фронтонъ, фризъ.

ბალნიანი, ზედ. ბალნით მოხილი, волосатый.

ბალნურა, ხ. ცხვნის ხახურავი ღობისა, попона, чапракъ. [ხ. ლ.

ბალფოში, ხ. ხკლაკის ხაფენი, суконный коверъ,

ბალღამი, **ფალღამი** (ბერძნ.). აგებულება, ცხოველთა შინაგანი შენობა, რომელიც შეკგების ოთხთ ნივთთაგან: მიწა, წყალი, ჰაერი, და ცეცხლი, ვისაცა ჭსჭარბობს მიწა მას ეწოდების მიწის კერძი ანუ მელანხოლიკი, -კოსი (ე. ი. შავ ხისხლა); თვისება ამისი არის: მძიმე, დაფიქრებული და სევდიანი; ვისაცა ჭსჭარბობს წყალი მას ეწოდების ფლეგმატიკოსი და აქვს თვისება გულგრილისა; ვისაცა ჭსჭარბობს ჰაერი, აქუს თვისება ქარიანი და მხიარული, ვისაცა ჭსჭარბობს ხისხლი მას ეწოდების ცეცხლის კერძი ანუ ხანგვინიკოსი (ე. ი. წითელ ხისხლა) და თვისება მისი არის მრისხანება და გულ-ფიცხლობა: მიწის ხვავი არის ტლენთა; წყლისა ხალველი, ჰაერისა ფილტვი და ხისხლისა გული და ღვიძლი, ეხენი ხამას ალუწერია ლეკსთა თხა რვეშა (тонъ, потокъ); темпераментъ, ხაკუთრად ბალღამი ნიშნავს, флегма, ბალღამის ქვა, чермный камень, ქიმოთ. 26, **ბალღამიანი**, ზედ. ნელსულიანი, флегматическій.

ბალღი, მწლე ხაკლავი, тощій рогатый скотъ, ჩონგ. 22, 85.

ბალღინჯი, ბალღოჯი, ს. მცენ. აღუბალა, ქვიშნა, нишня, морель.

ბამბა (ხპარ.), ბამბაჯი, ს. მცენარე გამოიღება ხასთველის ხაძენძის, хлопчатая бумага, вата, კვფხ. 1364; ბამბის ღერება, подбить что ватою, ბამბის გასუნტვა, взбивать вату, ბამბის ხავერდი, плисъ.

ბამი, ნ. ბაჭარი, სამზარ. 11.

ბანა (ქჭბან), ზ. ვ. ლაგბან, ლაგნეც, мыть кого, купать, მაბანებ, моешь меня, (ვიბან, ვიბანებით), ზ. ვ. ლავიბანები, мыться, купаться, **ბანა**, мытье, **ფეხთ-ბანა**, умовеніе ногъ; ჯან ლწყვს ცრემლითა, обливаю щеки слезами, კფხ. 186, 292, 356, ვიხარ. 48; **ბანებული, ნაბანი**, მ-ვ. омытый, **ხაბანი, ხაბანებელი**, обмывальный, **ხელ-ხაბანი**, умывальница.

ბანი, ბანის ბალახი, ს. მცენ. прутка, тоткунъ, ბუნ. ლ.

ბანაკება (კ), ზ. ვ. ლავბანაკებ, лагерствовать, располагать станомъ, (ვიბანაკებ, ვბანაკებით), ზ. ვ ლავბანაკებით, расположиться станомъ.

ბანაკი, ს. გუნდი, სპა, ლაშქარი, ან ლაშქართ სადგური, ბინა, ურდო; полкъ; станъ, ფხაკ. 26—3; 77—28; ხად. 21—34; ვიხარ. 13—11.

ბანაობა (ქჭ), ზ. ვ ლავიბან, ვიბანები, мыться, купаться.

ბანანა, ს. მცენ. რომელიც იზრდება ვითარცა ნიგვზისხე და მოისხამს კარტოფილ ფუნურიანს ხილს, ეგ ხილს მოჰკრეფენ და დასხმენ ცხელს წყალსა და მერე გაუცქენიან და კარგი საჭმელია, უმეოდგომაზედ ძირზედ მოსჭრიან და გაუხუსულს ისევ გაიზდება, бананъ, дерево и плодъ, Адамова смоква, სად. ლ.

ბანგი (სპარ.), ს. თრიაქი, опій, опіумъ.

ბანდა, ბანდი (სპარს.), შეკრული, შეშარცული; უხმარი ქონება; წერილი თხზვა სახელითვის რომელიმე სენი ჰვასცენგოთ; связанный, рабъ; тряпка; ремень; нѣкоторая болѣзнь животныхъ.

ბანდვა (კ), ზვ. კვნესოთ, стонать.

ბანდიბუსტი, მეკირნე; фанфаронъ; **ბანდიბუსტობა**, მეკირნობა, რას ბანდიბუსტობ, что ты умничаешь; фанфоронить; фанфоронство.

ბანდული, ლანჩა ტყავული, лапти изъ разноцвѣтной кожи.

ბანე, ახლანდ. დაბეკ. დაბალებში ქალბანა, халванъ, благовонная смола для куренія, გამოსკ. 30-34; სად. ლ; росной ладонъ, ბუნ. ლ.

ბანება ნახე ბანა; ბანებინება (კ), ზ. სხვ. заставить мыть кого, -ვ ხელსა, дать умыть руки.

ბანვა, ნ. ბანა, მარკ. 7—4, კფხ. 1379.

ბანი (სპარ.), ს. ბოხიბინა, бисъ, втора, ბანის თქმა, вторить, запѣвать; ბანის მთქმელი, запѣвало, ბანი სიმღერის, запѣвъ.

ბანი (სპარ.), ს. გრდო, სარაული სახლისა, კფხ. 474; სოფონა. 1—5; 2, მფ. 11—2; კომლის ხადგილი გარეშე, бугоръ, крыша, кровля; терраса; печная труба; вьюшка; ჭერშია, вышка; **ბანის ბანისაკ**, ბანზედ რომ ბანი იყოს; კფხ. 405, 1106; терраса надъ террасой, ბანი ბუხრისა, труба, вьюшка у печки, სიტყვის ბანზედ აგდება, онъ увертывается отъ прямого отвѣта; ბანის ბალახი, მცენ. муравка, прутка.

ბანობა (კ), ზ. ვ. ლავიბან, мыться.

ბანოვანი (სპარს.), ს. дама, რუხედ. 14; 94; 172; ჩონგ. 15; ქილ. 474, ბანოვანთ კარი, сборище дамъ, ვაშლი 17.

ბანჯგურება (კუბანჯგურებ), ზ. თვ. კვჭიტებით, хвататься; ივერია № 2, 1878, გვ. 4.

ბანჯღური, ნ. ბღლარძენი.

ბანჯღარა, მცენ. ხომხ. მწიალი, овощи, იოან. 8, 11; სად. ლ.

ბანჯღვალი, ს. ცული და კრძალი თმა, волосъ на тѣлѣ; **ბანჯღვალიანი**, косматый, -ძაღლი, косматая собака.

ბანჯღვინი, ს. бензинъ.

ბაჟი (სპარ.), ს. მიზღი ცვირთის ან სავაჭროსი, пошлина.

ბარა ღვინისა, ს. კულული, подать съ вина, სად. ლ.

ბარა (მცენ.), წმო, мелисса, пчельникъ, იოან. ბ.

ბარაშმო, ს. მცენ. ფუტკართ მოლი, ბარიშირა, мелисса, пчельникъ, ბუნ. ლ. ჲ. ფ.

ბარათი, მცირე წერილი, записка.

ბარაშკა, ს. მცენ. ფუტკრის ბანაკ. буквица, ბუნ. ლ.

ბარაჩიცი (ოთორ.), ს. барышникъ, ჩარჩი.

ბარაქა (არაბ.), ს. კურთხევა, მადლი, ღვთვა, სვასვა, благодать, обиліе, довольство, **ბარაქიანი**, ზედ. სავსე, благодатный, обильный; **ბარაქიანობა**, სავსება, обиліе, მარ. 106.

ბარაქალა (სპარს.), ფშ. ზ. კაკურთხოს ღმერთმან, ღმერთმან გიშველოს; браво, спасибо.

ბარბაროზი (ბერძნ.), ს. წარმართი, варваръ, ქართ. 1, ც. 373, **ბარბარული**, ზედ. варварскій.

ბარბარება (კ), ზ. ვ. თავის უფლობას ვაძლევ, გავითმაშებ; заставить кого шестьсняться, ანკოთ. 3—6; (ვჭ), вертеться.

ბარბაცა, ს. მცენ. ხეირცრა ჭკვეს ხად. ლ. ერის. ლ; ბაიბ. ლ.

ბარბაცი (ვჭ), ზ. ვ. ვკორკმანებ, шататься, ქილ 215, 331, 631, **-ობა**, კორკმანი, шаткость.

ბარბი, ს. ხაბუხარი, наружникъ.

ბარბითი (სპარ.), ს. ქნარი, ფულნი, родъ арфы или лютни, კფხ. 177, 483.

ბარგება (ვიბარგები), ზ. ვ. გარდვიკად ბარგს, переносаться, перебираться, მგონიან ახლოს კერ ამბარგა, чтобы врагъ не могъ поселиться близко, **ბარგებულობა**, ს. ბარგი ბარხანა, мебель.

ბარგი (სპარ.), ს. ავეჯეულობა, საფენი ან ხახმარი ნივთნი გზაზედ; ხალები, ყვირაო; багажъ; вьюкъ, კფხ. 162, поклажа; пожитки; скарбъ, грузъ, тяжесть; კფხ. 269, ბარგის ცხენი, вьючная лошадь, **ბარგოსანი**, კფხ. 1349, **ბარგიანი**, ზედ. вьючный, грузный, **ბარგი ბურგი, ბარგი ბარხანა**, всякая всячина изъ поклажи.

ბარდა, ს. ჩენწო, ბარგი მწკუნე ცვრცვნისა, მუხუდოსი და სხ. стручь, шелуха, **ბარდაცერცვი**, стручковый горошекъ; ბარდის გული, горошина, ბაგრ. ბაც.

ბარდანა, ს. თალისა ან ძაძის ქოშარა მზისა ან ბამბის შოსაღებელი, кузъ, мѣшокъ, მცენარე, полей; ან ძირხვენა, лопушникъ, ერისთ. ლ.

ბარდი, ს. მცენარე: უგრეხელა, ჩიჩინა, ერის. ლ. ქილ. 184; 507.

ბარდნა (ვ) ბარდნი, -ნე), ზ. უ. მსხვილი თოვლი მოდის, идетъ крупный снѣгъ.

ბარდუბალა, ს. ჭუა გრძელი და მრავალ ფეხა, многоножка (черв), ს. ბ. ლ.

ბარე, ბარემ ბარემც, ზზ. კიდევ. კიდევც. მაინც. хоть, кстати, ქართ. 35; კიდე ცოცხალ ვარმე ბარე, хоть я и живъ, ვეფხ. 1026; ბარემ ესეც მას წაუღე. кстати и это ему отнеси, ბარემ თქვი, ну скажи же, ლაშქარი ბარე გვაშველეთ. по крайней мѣрѣ пришлите намъ помощь войско.

ბარება (ვ), ზ. მ. დავუკრებ; მივაბარებ; დავაბარებ, вѣрять, поручать; наказывать сказать кому что; (ვიბარებ) ზ. მიჩ. მივიბარებ უფასნახვად; დავიბარებ, самовольно: брать, принимать на сохраненіе; звать, приглашать; выписывать, (ვიბარები), ზ. ვ. დავიბარები, вызываться, приглашаться; выписываться; требовать прислать; (ვებარები), ზ. თე. დავუკრებ, მივებარები, постучить къ кому на сохраненіе, въ ученіе, ივერ. № 1, გვ. 16, სამ. ვ. 205, ღმერთს ვაბარებ სულსა, отдаю Богу душу, умираю, 2 კ. ქრონ. 387; ხვაშიადი და განძრახვა შეფის მე მებარა, и хранилъ мысли и намѣренія царя, ქილ. 394; ან საქონელი მოვყვარეს უბარია, если имущество поручено на храненіе ближнему, სამ. ვ. 131, ვბარები ვარ. -რებოდ, быть порученну

ბარება (ვაბარებ), ზ. მ. გავუბარი, გავუფული, замѣнять, зачислять.

ბარემც. ს. ბარე.

ბარვა (ვ), ზ. მ. ბარით ვსთხრი მიწას, копать, рыть.

ბართევზი, ს. пила рыба; ბაგ. ივან. 2.

ბარი (სპარს.), ს. ვაკე ადგილი მთის ძირში, равнина, степь, მთა და ბარი, горы и равнины; ბუნ. კ. 193; ქვე ბარად, бар ладгомъ, ვეფ. 280, на равнинѣ.

ბარი, ს. მკერდ. кузовъ изъ бересты, балабанъ, коршунъ; რუსუდ. 155, 364.

ბარი, ს. რკინის ნიჩაბი პირიანი, желѣзо съ лопатой, заступъ, ვეფხ. 1106; ბარის პირა, ს. მცენ. зубчатникъ (раст.), ბუნ. ლექ; буковица, з. ф.

ბარკალი, ს. თეძოს ქვეშეთი ძვალი; წვივი საკლავი ნაოთხალი ფეხი, говорятъ тоже ბარკალი, ეკუთხოს ნახტვარი; голень, бедро, задняя, передняя нога баранины, სამ. ვ. 49; გამოსლ. 28—42; ლაბან. 32—15; Кавк. за 1852 г. № 43, среднее бедро.

ბარობა, ს. ნაცვალი, სამკვიერო; замѣна; სოფლ. სამ. 250, ნიკ. ნოლავ. 42—40, ჩემს ბარობაზედ დაიკარგა, онъ пропалъ по моей винѣ; მის ბარობაზედ, изамѣнъ того, ради того, ჩემს ბარობაზედ, по моей винѣ; რუსუდ. 283.

ბარობანი, ს. ზამბახი, ландышъ, лилія, ქილ. 72.

ბარომეტრი (ბერძნ.), ღარის მაჩვენებელი იარაღი барометръ.

ბაროსანი (კაცი), ბარზედ მცხოვრები, тотъ живущій на равнинѣ.

ბარტყი, ბალარტი, მარწუე მფრინველთა, птенецъ.

ბარტყი, ს. ხალვარში ჩაგდებული პატარა ნაჭერი ან ახლული, заплатица у рубашки, клинъ у платья.

ბარტყება (ვ), ზ. უ. ბარტყებს გამოვსჩეკ, высиживать птенцовъ.

ბარტყულა, ს. ვარშამანგი, ნაფერკები, მონაზონა კუნკულისა; клобукъ. -ლის უურები, воскрылья клобука.

ბარული, ს. ხის ბარი, ხეთხრელი, деревянный заступъ.

ბარქაში (არაბ.), ს. ღიდი გემი, барка.

ბარქაში, სოკო, бѣлянка, грибъ. ლ.

ბარქაში, მოლრმო თეფში, глубокая тарелка, ხაბ. [ლ.

ბარცმანუკი, ს. მცენ. деревей, тысячелистникъ, ჰ. უ. მელისკუნა, ხეხრმელა, крованникъ, грибок. ლ; -ღელელი, бѣдренникъ, гулявица, грибъ. ლ. ბარცმანუკი მამალი, чихотная трава.

ბარძაყი, ს. მხვილი ბარკალი, თეძოს ხიმსხოებაჯანკა. бедро; **ბარძაყიანი**, ზედ. ბარკლიანი, тазобедренный, лядвейный.

ბარძი, ს. სისხლი მაცხოვრისა, кровь Спасителя, მარკ. 51 ა.

ბარძიმი, ს. ფეხ-მაღალი ხასპინი; хрустальная чаша, потиръ, ქართ. 44—5.

ბარწყვანია, ს. ბაძგი, отрасль ивняка, мѣста мышья, грибъ. ლ.; ბუნ. ლ.

ბარხანა (სპარს.), ს. ავეჯულობა, ან ხახვარნი ნივთნი გზაზედ; кладь, тяжесть, поклажа, грузъ, тяжесть, багажъ.

ბარჯი, ს. სთუნეზე გრძელი ყოფი რკინისა კაკიანი, багоръ, острога.

ბარჯგვი, ს. გურულად ბოძი, столбъ, ბაქრ. 170.

ბარჯგვა, ნ. ღაბარჯგვა.

ბასბასა, ს. мускатный цвѣтъ, ჰ. ფ.

ბასმა (სპარს.), ს. თმის შავი საღებავი, черная краска для волосъ, ბუნ. ლ.

ბასრი, ს. ფოლადი რკინა, сталь; მჭრელი, острый; ხმალი ბასრის ე. ი. მჭრელი, сабля, перерубающая сталь, ვეფხ. 1362; ბასრი კლანჭი, острыя когти.

ბასროპა, ს. ზ. კაკიცხვა, насмѣшка, (ვ), ზ. უ. გავაცხავ, მასხარათ ავიგდებ, издѣваться, ругаться, ლუკ. 8—53; ქართ. 1, ც. 430; შაჰნ. 93, русланъ и Гулб. 3.

ბასტანი, ს. მაღლიდამ ჩამოვარდნილის რბილის ღაცვის ხმა, глухой стукъ.

ბასტი, ს. რაკვა არის ფანკა, ხაბ. ლ.

ბასტურმა (თათრ.), ს. ხორცი ჭყორში ან კომლში გამოხული; ამგვარის ხორცის შეწვადი ძმრიანი; вяленое или копченое мясо; жаркое изъ такого мяса съ кислотою.

ბატალიონი, ს. ათასეული ჯარი, батальонъ.

ბატარეა, батарея.

ბატასინი, ზღვის იხვი, утка морская, ბუნ. ლ.

ბატი (სპარს.), ღორღანა, гусь, გარეული ბატი, гусь гуммениникъ, **ბატის ფეხა**, მცენ. пятилистникъ, ბუნ. ლ.; сжевникъ, грибок. ლ. ბატის ხნელური, მცენ. ромашка, грибок. ლ.

ბატისტი, ს. მაღარმარძი, батистъ, ნ. ცილო.

ბატკანი, ს. ნიკვილი კრავი ან ცხოვარი, баранокъ.

ბატკი, **ბაცკი**, ს. ჩჩვილი თიკანი, козленокъ.

ბატონი, (სწარმოებს პატრონისაგან, რომელიც არის ლიტერი სიტყვა და ჯნიშნავს: მფარველსა, ან მფლობელსა). ს. მეპატრონე, უფალი, господинъ,

барин, помѣщикъ; хозяинъ; царь, владѣтель, хан-батони, кахетинскій господарь, батони вголи, господичъ; царевичъ, батонис рдзали, царская невѣстка, батони бжанебит, извольте, очень хорошо, батони хар изволь, батон ворэ (гар), быть господином, владѣтелемъ, **ბატონება** (ვ), ф. з. батонад квэбли, квэмэвэба, попарить, (ван-батонэб), ф. мид. квэнбатонэб, квэмэвэба, признать надъ собою власть чью, (ვე), ф. мид. батонад квэбли, ан квэбатонэб; поставить кого надъ кѣмъ царемъ; повелѣвать; **ბატონობა**, ს. ф. убелэба; батонобэ, господство; барство; (ვჭ), ф. у. квэубелэб, квэмэоб; господствовать, боярить, хэм. з. 176, квэбатонэбэс, господствуетъ надъ нами, батон-эмоба, отношеніе крестьянина къ господину, господство и рабство, батонури, ф. господскій, -рад, по господски.

ბაქანი, ს. шэкрили адгили кедэлши, уступъ въ степѣ, альковъ, нишь, бакан-бакнад, съ уступами, харихэби бакан бакнад, въ уступахъ, подножье, ნ. шэкототи.

ბაქვა (ვჭ), ф. у. квэроэб, квэкрабэбоб, трещать, пустое городить, хвастать; иверіа № 4, 1878, გვ. 7.

ბაქი, მრ. бакебі; ს. ф. эмэли, шэкэра; крабэби; угроза; хвастовство, бакі бэкі, ს. хвастовство, рэд бакібэкоб, что ты хвастаешь; бакіобэ, ს. бахвальство, фанфаронство.

ბაქმაზი (თთრ.) ს. гэзэнэ гамокдили кірпітэбэн, шапка; морекъ, ნ. ѣшэ. ლ.

ბაკა (თთრ.), ს. кэ; кэбэ бэкэни гамокіли кэзэркбэлад, коклошэд, черепаха, черепаховая кость, шэб. ლ. дарецэ. кэбэ ორბ.

ბაკანა, ს. бічэли, дакіпэбэли цэцэд гакэзэндлад, ребенокъ, назначенный на продажу въ невол, ნ. кэб. ლ. цэшэкэ.

ბაკაჭი, ს. шэшэкэри бэри, опрѣсноки, ნ. бэри.

ბაკათარი, ბაყათარი (кэбэб.), ს. гэмэри, бэшэкэрэбэ, богатырь, гэрм. цэкэд. 118.

ბაკდადი, ს. гэрэ шэкэри абэлцихэури, платокъ изъ Ахалцихѣ употребляемый; бакдадэб цэкэрэб кэци, шелковый носовой платокъ.

ბაღეულობა, ს. садоводство.

ბაღვა (ვ), ს. ф. эдгэлэцэ, рвать, кэб. ლ.; мибаглэ цоле. 406, дашэчэцэ, дашэкэлэ, проклялъ меня.

ბაღი, ბაღჩა (кэбэб.), ს. кэмокэб, гэлэкэти, кірпітэри, шгэцэ кэгэлэб, садъ фруктовый; бакі гэрдэб, цвѣтникъ розъ, у ноэтонъ: цэки румпиль: ეე. 47, бакіс бакі, садъ, ქრ. 13; **ბაღის მიხაკი**, гвоздика картазіанская; тѣтрэцэ михэкэ дикое мыло, ნ. ლ. гэрэб.

ბაღლინჯა, ს. эгэр. клопъ.

ბაყათარი, ნ. бакэтэри, гэрэцэ. 1, ც. 194.

ბაყაღი (арав.), ს. эцэгэрцэмэнэ, эдецэнэ, лавочникъ, иверіа. 75.

ბაყამი, ნ. бакэмибэ.

ბაყაყი, ს. эдгэрэ гомэбэшэ, лягушка, -мицэбэ, жаба; ჰ. ფ.

ბაყი, ს. эбэгэри, дэнэ, заборъ.

ბაყი, ბაყვი, ს. цэгэнэ цэпа дэди кэгэли, берцо, ნუხ. ლ. 2, гэрэ, 53.

ბაყიალა, ბაყიალო, ს. эдгэ. бакіэлэ, ѣтэпъ, ნუხ. ლ.; фэкэл. 79—10, 12; бакэрэц. 147.

ბაყლა, ნ. бакэлэ.

ბაყლი, ს. кэлэкэли, цэкэбэли, окрэкэли, цэрцэ цэцэлэцэлэбэ, матерія, гной.

ბაყმიხე (თთრ.), ს. эдгэн. бразильское красильное дерево, бакэц. ლ.; камешевое дерево, гэрэб. ლ.

ბაშფორტი, ს. эцэцэкэбэ гэнэкэбэбэ, паспортъ.

ბაშმაკი (თთრ.), ს. фэдэн-кэгэцэли, цэцэл, башмакъ.

ბაშმალი (თთრ.) ს. кэгэдэ гэрдэкэдэцэли гамокэкэлэбэ, подушная подать, ქრ. 31; дэбэцэл. 38.

ბაჩა-ცხენი, ს. эдгэрэ ѣкэкэнэ цэкэнэ кэкэл-кэрэбэли, малорослая лошадь-иноходецъ, попи.

ბაცაცი, ბაჭია, зайчикъ.

ბაცბაცი (ვბაცბაცებ), ф. у. гэкэрэбэцэб, гэцэрцэкэнэб, шататься, шестоять на ногахъ.

ბაძგირა, ს. гэцэрэ эцэнэкэб, надувъ, бакэ. 184.

ბაძგი, ს. эдгэнэ ѣкэрэ, ნ. кэрэцэкэнэ.

ბაძება (ვ); **ბაძვა** (ვჭ), ф. эцэкэбэб; кэкэнэ гэцэ, гэцэцэкэрэцэб; гэцэцэкэнэцэб, подражать; ревновать; ეე. 28; (ვებაძები ფთ. гэцэкэнэбэ, сходствовать, კეც. 206, соревновать, ქართის კან. 6.

ბაძგარა, ბაძგვი, ს. эдгэн. ѣгэрэ надувъ, кэб. ლ. кэцэ. ლ. эрэкэ. ლ.

ბაძი, ს. кэбэнэ кэцэкэб цэкэ. подражаніе, примѣръ.

ბაწარი, ს. гэрэцэли эокэ, бичевка.

ბაჭია, ს. кэцэгэцэкэб цэкэнэ, зайчикъ.

ბაჭკა, ბორჯღლიანი ѣкэрэ, кэцэ. ლ.

ბახალა, ს. кэкэнэ гэгэцэ, гэлэгэцэцэ, гэцэгэцэ да кэб. ѣтепецъ, ნ. кэкэнэ.

ბაწკა, ბაწკაკი, ს. тэгэкэ, палецъ.

ბაწკი, ს. цэгэрэли кэрэгэкэб, музыкантъ, дарецэ. 85, 97.

ბაწჩა, ნ. кэцэ.

ბაჯაღლო ოქრო, ს. кэцэкэнэкэбэли окрэ голландскій червонецъ.

ბაჯბაჯი, ჩანჩალი, ს. ф. медленная и скверная походка, (ვჭ), ф. у. дэгэцэ гэдэкэдэ гэкэрэгэ, гэкэнгэлэгэб, одва передвигать ноги, ходить тихо.

ბაჯი, ნ. кэкэнэбэ.

ბაჭარი, ს. кэцэгэли кэгэцэ, англійскій перецъ. кэдэ. 11; гэрэкэ. ლ.

ბაჭრი, ს. кэгэкэрэкэнэ ѣгэцэ, балабанъ, гэрэ. ლ.

ბგერა, ს. кэкэ гэкэлэбэ кэгэбэ, гэкэкэнэ, гэцэлэ, цѣлэбэ кэцэ да кэгэгэбэ, звукъ, шумъ; фэкэдэ. 44, 45, -кэцэгэрэгэлэбэ, звукъ оружія, ფიქ. 1—13; бгэрэ гэкэбэ, шумъ ихтровъ: кэрц. 100 ბ. -гэгэрэ, шумъ въ ушахъ, (ვჭბგერ), ф. у. квэкэбэ, кэкэнэ гамокэцэбэ, звучать, шумѣть; (ვე), ф. з. убгэрэ гэцэлэ, сердце билось, кэкэ. 124; (ვი), ф. з. цэцэ. кэбгэрэли цэцэкэбэ цэнэбэ, и тончи твоею ногою, ეზეკ. 25—6.

ბგოლვა, ნ. гэбэлэгэ; бгэлэгэбэли, ნ. гэбэлэгэбэли. дэкэцэ. 25—30.

ბდვილი, бдвилі, бгрдвилі, кэкэ дэгэбэли.

ბდვინვა, ბდვინვარება, ს. ф. бэгэцэгэ, кэцэлэцэ

და უნოლოდ ნოუბა, тяѣніе, не ясное горѣніе; ვ, ზ. უ. ვბეჟავე, ვიეჟეღები, ვჭვრმი, тлѣть, куриться, **ბღვინვარე**, ბღღვინვარე; მიმ. тлѣющій, пламенѣющій ბღვინვარე არა ღუშრიტოს, льна, курящагося не погасить, მაკ. 12—20.

ბღღვილი, ნ. ღღვილი.

ბღღვნა ვბღღვნი, -ვენ, ზ. მ. გავსწიწკნი ღაკლულს მფრინველს, ვბეჟვნი, щипать (курицу). მიწის ბღღვნა ფუნით, рыть землю лапами (о звѣряхъ); სიბრ. 116; (ვი). ზ. მიწ. ვიბღღვნი თმით, рвать на себѣ волосы.

ბღღვინვა (ვ), ზ. უ. ვშეღრობ, рыкать, реветь, რუსუღ. 214, 606. [ვახტ. სიმ.

ბე, ბეი (თათრ.) ს. არისთანი,ხაწინღარი, задатокъ.

ბებერა, ს. აბურცებული, აშეჭებული კანი, ферма ѣѣѣѣѣ. ирицъ, купыръ.

ბებერა, ს. ღეღა-ზარღალი. ობობა, паукъ.

ბებერი ბებერი დედაკაცი, ბერი ღიაცი, ღეღაბერი, старуха, ნ. ბებრი.

ბებია (ბერძ.), ს. მამის ან ღეღის ღეღა: მეანი, ღეღათ მეურვე, ѣѣѣѣ ამქვეყნელი, бабушка, мать отца или матери; бабка повивальная, акушерка. ბებიაც იმიტომ გაკოცეს წერილიანს თავალში, რომ კვერი გამომიცხო; **ბებიაობა**, ს. ზ. ურმის ამქვეყნობა, повивальное, ვ, ზ. უ. ავიქვამ ურმასა. повить, принять младенца, бабичьи заботы, хлопоты отъ сестры бабушки.

ბებვა ვ, ზ. მ. ღავკერებ, ღავაძონძებ, чинить старое платье, класть заплатку; **ბებკული**, მიმღ. ძონძის ნაკერები, починенный заплаткою; лоскутье, рубище; იერემ. 8—11, ბებკი, ს. ძონძი.

ბებლი, ს. კრძნების მოწყობილი, чародѣй, ვისრ. 60.

ბებრება (ვი), ზ. მ. ღავბერებ, состариться, старить, (ვი), ზ. მიწ. თავს ვიბებრებ, притворяться старикомъ; (ვბებრები), ზ. ვღ. ღავბერებია, ღაეჩანაკლები, состариться.

ბებრება (ვჭებრები), ონухать, ნ. აბებრება.

ბებრი, ნ. ბებერი; **ბებრის ბალახი**, ს. მცენ. живучка, ბაკონ. ივან; **ბებრის ბეწვა**, ს. მცენ. лапушникъ, ბაკონ ივან; волчьи бабки, ბაკონ ივან. ბუნ. ლ. **ბებრის კონკა**, ს. მცენ. вероника; ბუნ. ლ.; жаворонокъ, ერისთ. ლ. **ბებრის ია**, მცენ. фіялка, ერისთ. ლ. **ბებრის ხაგმალა**, ნ. ბაბუსაგმალა; ბებრის სოკო, ს. მცენ. грузь.

ბებრობა, ს. სიბერე, старость.

ბებრუცანა, ს. კნინ. ბებერი ღეღაკაცი, старушка.

ბეგარა სომხ., ს. მებაღანის ხათხარი ან ხმუშაო, შემუშავება უმთავან მებაღანის ხახნავსათვის მიწისა, ზვარისა ისპნიოსთი ისქნაიო на пользу помѣщикомъ какъ то: обработка земли, сада, косьба сѣна и т. п., оброкъ, повинность, господская работа, барщина. ძველად ბეგარა ორი ცხვარი, ანი ქათამი, დასტულ. 5; оброкъ на немъ къ опредѣленому празднику: два барана и сто куръ. სოფლის ბეგარა გარდახდა. онъ отдалъ долгъ природѣ, умеръ. რუსუღ. 240. **ბეგვრა**, (ვბ), ზ. მ. ბეგარას ღავდებ, облагать оброкомъ, მბეგრავ, ზ. მ. налагаешь на меня оброкъ.

ბეგვა ნ. მაბეგვა.

ბეგთაბეგი, ს. თემის უფროსი, начальникъ области, დასტ. 173.

ბაგთარი, ს. ხელზედ შეხვეული ჯაგუანი; наручи, часть латныхъ доспѣховъ.

ბეგი, ბეგობი, ს. ბაკარა გორა, горка, бугоръ, გორგ. 32, 149.

ბეგი (თათრ.), ს. ღიდებული, წარჩინებული; уѣздный, ქალაქისა, нельможа; знатный; начальникъ города, провинціи.

ბეგიაური, ს. მცენ. ტკბილი მსხალი, дуля, сладкая груша; ბუნ. ლ. სიმ. ლ.; მცენ. ბარცმანული ღეღალი, ყვავისკუნე; гулявица, ერის. ლ.

ბეგობი, სხვ ბეგი ან **ბეგრვა**, ნ. **ბეგარა**.

ბეგლარი, ს. თემის უფროსი, начальникъ области.

ბეგლარბეგი, უფროსი მრავალთა თემთა ზედ., генералъ губернаторъ, **ბეგლარბეგობა**, უფროსობა თემსა ზედ., генералъ-губернаторство. ვახტ. სიმ. შესავ მწყობრი მთავრობა, военачальство, ქართ ცხ. 1, ტ. 379; 431.

ბედ-ავლი, ს. უბედო, фальшивый, подлый.

ბედ-ავლობა, ს. ფლიდობა, подлость.

ბედაური სპარ., გვარიანი ცხენი, породистая лошадь. ვეფხ. 55, განმ.; 2 ტ. ქართლ. 458, რუსუღ. 447; -ქორი, породистый соколъ, რუსუღ. 354; ანდ. ბედაურები ღაიხოცნენ, ვირებს ღარჩათ მოედანი; ბედაურიდან გაღმოხტა ღა ვირზედ შეჯდა; ბედაური ცხენი მაორახს არ იკარებს.

ბედაურობა ცხენისა, ს. породистость лошади, რუსუღ. 903.

ბედება ვებედები. ბედი ემსახურება, счастливиться.

ბედეკი, ს. ღარღვეული ნაპრალი, разсѣлина, 4, მეფე. 12—5, 6.

ბედენა, ს. იმერულად. სხვაობა, отличіе, разница, სიმ. ლ.

ბედენი, ნ. კოთოლიკე ძარღვი ბუნ. ლ.

ბედვა (ვჭ), ზ. მ. ვიბედრებ, осмѣливаться.

ბედი, ს. სვე. ხვედრი, მოსახვედელი ვისმედგე; კეთილი ან ბოროტი სხვე счастье; ბედზედ ჰკიდია, зависитъ отъ счастья, ბედი უკუღმა მოუბრუნდა, счастье ему измѣнило, ბედი აქვს თამაშობაში, ему счастье въ игрѣ. ჩემს ბედზედ, на мое счастіе, ბედის გამოცდა, испытать счастье, ბედში მეგობარს ღიღხან ვერ იცნობ ღა უბედურობაში ერთს ხათხაც იცნობები, въ счастьи друга долго не узнаешь, въ несчастіи же въ часъ узнаешь; ბედი მომეც ღა ხახვეზედ გარდამაგდე, дай счастья и забрось; ბედი ღა წერა, счастье и судьба, **ბედისწერა**, ს. განწირება ბედის, предопредѣленіе судьбы, рокъ; **ბედ-კეთილი**, ზედ. ხვიანი, კი ბედის, счастливый; **ბედ-კეთილობა**, ბედსვიანობა, счастіе; **ბედ-კრული**, ზედ. უბედური, злосчастный, несчастный, მოკრ. 357; ჩონგ. 89. **ბედნიერი**, ზედ. ხვიანი. კეთილის ბედის მქონებელი, счастливый, **-ღღე**, праздникъ, **ბედნიერი**, ს. მუწუკი ფრ მახეური, карбункулъ, чирей, болячка, **ბედნიერება**, ს. ზ. счастье, (ვი), ზ. მ. осчастливить, ვიბედნიერებ, да послужитъ это къ счастью, (ვბედნიერები), ზ. ვღ. счастливѣть, ბედნიერობა, ს. ზ. счастіе,

благоденствіе, (ქ), ზ. у. быть счастливымъ, ბედობა, ხ. счастіе, ქილ. 413, ბედ-სვიანი, счастливый, ბედ-სვიანობა, ს. ბედნიერობა, счастіе, ქილ. 406, **ბედ-უკუღმართი, ბედუღური,** ზედ. უბედური, несчастный, **ბედ-ქმნილი,** ზედ. счастливый, **ბედ-შავი, ბედ-ძნელი, ბედ-მლაშე, ბედ-წასული,** ზედ. несчастный, **-შავობა,** ხ. несчастіе, რუსუდ. 229; ჩონგ. 113; ვისრ. 193; **ბედ-ძლიერი,** ზედ. обладающій сильнымъ счастіемъ, 2 ტ. ქართლ. 555, **ბედის-პური,** ხ. ხახულწულად გამომცხვარი პური ბედის-გამომცდელ, хлѣбъ счастья, испеченный на новый годъ.

ბედითი (სპარ.), ზედ. цудл, убогій, худой, дурной, подлый, низкій, негодный, ვეფხ. 11, 13, 240; 374; ბედითად, цудлд, худо, подло, низко, ბედითობა, ხ. უბოგუსობა, подлость, низость, ვისრ. 40, 114.

ბედოვლებითი (ბერძ.), ხ. განმაბნეველი, წარმგებელი, расточитель, мотъ.

ბედნიერება, -რობა, счастье.

ბევრეული, ზედ. მრავალ-რიცხვი, многочисленный, множественный; ათიათასი, тьма, ლევიტ. 26—8; 1 მეფ. 18—9.

ბევრი, ზედ. მრავალი; სამღვთო წერილში: ათი ათასი, многочисленный; множество; десять тысячъ, тьма; ვეფხ. 44; 430; ბევრად-ბევრი, многое множество, тьма тьмущая, **ბევრი,** ზზ. много, ბევრს ნუ ლაპარაკობ, много не говори, ბევრსა სჭამს, онъ много ѣстъ, ხუთი ბევრი, пятьдесятъ тысячъ, სამ. მოც. 19—19; **ბევრის ბევრი ასი-ათასი,** сто тысячъ; **ბევრჯელ, -ბევრ-ჯერ,** многократно, часто, анд. ზეგი: ბევრი ჭოჭობი ხარსაც გააგრეგებს; ბევრის ცემით რკინაც გაკუდება; ბევრის ხელის ჭერი მეო ლ ცოცა პირასა; **ბევრება** (ვ), ზ. მ. გამრავლებ, умножать, увеличивать, გორგ. 72; **ბევრობა,** ხ. многое множество, ბევრი ბევრობით, ცოცა ცოცაობით, ნ. მალი გორიდ соразмѣрно состоянію.

ბეზარი, ს. თავის შემაწუხებელი, გამბეზრებელი, докучливый, несносный, ნ. აბეზარი; ბეზარს მოშვებული, докучливый.

ბეზეკი, ბეზიკი, ს. მწითობი, сѣтило, ს. ლ; ეზეკ. 1—14,

ბეზირგანი, ს. დიდ-ვაჭარი, именитый купецъ.

ბეზრება (ვ), ზ. მ. ვიწუწუნ, тужу **ბეზრებ, докучать, надоѣдать, მაბეზრებ,** надоѣдаешь мнѣ, паскучаешь мнѣ, (ეზეზრებინ), ზ. ვ. თავს შევიწუწუნ, тужу **ბეზრებინ,** соскучиться.

ბეზღება, ს. ზ. შესმენა, наговоръ. изнѣтъ, (ვ), ზ. მ. შევასმენ, цолс ვასწამებ, ѣлсь тужугорхеб, наговаривать, доносить на кого, ლევი. 39. (ვიბეზღენ), ზ. მიწ. გამოვიტყუებ, выманить, сманить, ეარეგ. 140 ბ. 33 ა; (ვიბეზღები), ზ. ვნ. შევისმინები, быть оклеветану, 2 ტ. ქართ. 551.

ბეზღობა, ნ. ბეზღება, 2 ტ. ქართლ. 542; მოურავ. 292; **ბეი** ნ. იხ.

ბეითბალი, ს. ცხენის ექიმი, коновалъ. ნ. ბათლი.

ბეითბალმაღი (არაბ.), ს. ოხრად, უბატრონოდ დარჩენილი მამული, заброшенное имѣніе, სამ. ვახტ. 175.

ბეკნა (იბეკნ), ზ. უ. კუნტრუშობს, ჭკვის, скакать, სან. ლ. ნ. იბეკნ.

ბელადი. ს. ეტიკა, მატარებელი, გამორჯვებული მწყდარი, вожакъ, вожатый; пѣшеходецъ; **ბელადობა,** ხ. რაინდობა, пѣшеходничество; 2 ტ. ქართლ. 346, 366.

ბელეკონი, ს. მცენ. терпентинъ, ლარეგ. 134; იხ. 1—30; 6—13; ლაბან. 43—11; **ბელეკონის-წებო,** скипидаръ, ბატონ. იოვან.

ბელეშა, ხ. ძროხა რქა ლარეგილი, სან. ლ. волъ съ опущенными внизъ рогами.

ბელზებული ებრაულ.), ს. მთავარი ეშმაკი, сельзевулъ, начальникъ злыхъ духовъ, მარკ. 12—23, 23—25; ვეფხ. 347.

ბელი, ს. ღვთის ბოკვერი, медвѣженокъ. 2 მეფ. 17—8.

ბელიარი, ს. ეშმაკი, дьяволъ. 1 კორ. 6—15.

ბელტი, ს. კორდის მონაკვეთი მიწა ბალახიანი; ნამ-ზღვლევი, ნაფლეთი, дернъ; глыба, обломокъ, ბელტის მოჭრა, снять дернъ.

ბელღარი, ს. ღარის ხიდი, ხეებზედ გადებული ღარის რუს გასაკანად, подлой спускъ, проводъ, სან. ლ.

ბელღოჯი, ს. კედელში ფუღურო, скважина въ стѣнѣ.

ბემი, ბემონი (ბომბ.), ს. ქვაქა, амфитеатръ, სან. ლ.

ბენძღი, ს. უმეშვარი მჭედლის, металъ не къ дѣлу, слитокъ металла, სან. ლ.

ბენჯვინი, ს. бензинъ, ქიმ. 153.

ბეჟვა ვჭბეჟვ, ზმ. ვჭეჟვე, ვჭბჭვლეტ, мять, давить.

ბეეშედი, ს. მწვანე თვალი, топазъ, ბუნ. ლ. ქილ. 658.

ბერა, ს. ღანიშნული ადგილი დასაღგომელად გა-კვეთებულთა მორბენალთა და ეგე ეითართა მოთამაშეთა, ხაზი ჭედა, черта за которымъ гдѣ борцы отдыхаютъ и откуда пускаются въ запуски.

ბერა ნ. **ბერვა.**

ბერება ვ), ზ. მ. ღვაბერებ. старить, ეი თავსა, старить себя, ვეფხ. 778, ვბერდები, ზედ. ღვბერდები, стариться, მამა მიბერდება. отецъ мой старится.

ბერვა (ვბერვ), ზ. უ. ვჭერი; дуть, вѣять; ვ), ზ. მიწ. სამშვინველით ან საბერველით ცეცხლის გაძლიერება; ნახტომი მოვიბერავ ხმის გასარჩევლად და სამნობად; ეკვსებ ჭერით რასმე; дуть, раздувать; надувать; ქარი ჰბერავს, უბერავს, вѣтеръ дуетъ, უბერავ ცეცხლსა, раздуваю огонь, ეიბერები, ზ. მ. გავიბერები, გავსდები ჭერისაგან; **ბერებინ** ვისმე, გავიბუტები; надуваться, наполняться воздухомъ; дуться, сердиться, куражиться.

ბერი სპარ.) ს. მოხუცებული, ხანდაზმული, бѣлая кость; монахъ-чернецъ; старецъ, монахъ, черпецъ; старшина; ქართლ. 182; **ბერი ქალი,** старуха, **ბერი ვეზირი,** верховный визирь, ბევრს ბერი, старшина ущелія, **ბერი კაცი,** старикъ.

ბერილი, -ლიონი, -ლიონი (ბერძნ.), ს. бериллъ, аквамаринъ, სან. ლ. ბუნ. ლ.

ბერკეტი, ხ. ხიდრმაცი, ოფიცარი, ახალგაზ. კაცი სამხ. საქმისა; рычагъ.

ბერობა, ს. სიბერე; მონაზონება старость; иноческое, монашество; კეთილ. 37; გეგ. 39.

ბერტყუა კ̇ვ̇, ზ. ვ. ბერტყით მკვეთრს ვიერკვინებ, (выстряхивать, выколачивать; ვიბერტყები ზ. ვ. გავიბერტყები, выстряхиваться, ვიბერტყე ფრთებსა трахнуть крыльями.

ბერულა, ს. მეცნიერება.

ბერწება კ̇ი; **ბერწვა** კ̇ვ̇, ზ. ვ. ბერწად შევიქმ, გავიბერწებ, дѣлать безплоднымъ; ვიბერწდები, ზ. ვ. ბერწი შევიქმნები, дѣлаться безплоднымъ, გეგ. 12.

ბერწი, ს. უზვი, მდედრი არა მშობელი, яловая, безплодная; **ბერწობა**, ს. безплодность.

ბერხეტი, ს. გამოუყენებელი ხეზონელი, одеръ.

ბეუშორად, ზბ. უსთუოდ, безусловно, ნ. ჩ. 18.

ბეუშტარი, ს. ბანგი, опіумъ, გრიგ. 273.

ბელო, ბედელი, ს. სამნე სახლი ან სავლე მრავლის და ფქვილთა, ვითარცა ამბარი, ორმო, ხარო, ხელ-ამბარი, кладовая для хлѣбныхъ магазинъ, амбаръ, житница.

ბელურა, ს. მურინ. ჭივჭავი, воробей, ბუნ. ლ.

ბეჩი, ბეცი, ს. ცეცხ. გასტერებული, ხშირად იხმარების წოდებითად: ბეჩივ. კალ. 119, кланяка. ბოლკ. близорукій, ბუნ. კ. 109.

ბეჩარა, ს. უღონო, слабый.

ბეცება ვებეცები, ზ. თვ. ვეცვები, ვალ ბნელისა უკან-დაუნდობლად ან ხელის შეხებით ощупью ходить въ темнотѣ.

ბეცურა, ს. მცენ. ბუნ. ლ.; грибъ, ლ.

ბეწვი, ს. ერთი მკვდი თმისა ან ბალნისა, волокно, волосокъ, **ბეწვის კალამი**. кисть, живописная, მთაშუა ბეწვი არ დავრჩებოდა, გიორგ. 81, между ними было такъ тѣсно, что волосокъ не могъ помѣститься; ბეწვზედ ჰკიდია მისი სიცოცხლე, на волоскѣ виситъ его жизнь.

ბეწვი, ბეწვეული, ს. მაღლის ცხოველის ტყავი ნაღირობა; мѣха.

ბეწო, ზედ. პატარა, мѣлкій; малость; ერთი ბეწო ბური, не много хлѣба, ზედ. ერთი ბეწო უკლია, недостаетъ малость; ერთი ბეწო აკლდა, чуть чуть не.

ბეჭდვა კ̇ბეჭდავ. ზ. ვ. ბეჭედს დავასვამ, დავსტვირავ; საბუთში გამოვიყენებ. დავბეჭდავ; печатать, прикладывать печать; печатать, издавать книгу; ვიბეჭდები, ზ. ვ. печататься, **ბეჭდვილი, ნაბეჭდი**, მიმ. печатанный, **მბეჭდველი**, ს. кто печатаетъ письмо, книгу, типографщикъ.

ბეჭედი რუს., ს. სამკაული თითით; მოჭრილი სატვიფრის ზედ ვისმე სახელი, რომელსაც დასმენ საგნების ზედა; ხოლო მიწერილობათა დასაცავად მის მიერ გარეგან, ნაშანი რომლისამე სახელმწიფოს სულიერისა, ვითარცა **ბეჭედი** სულისა წმინდისა. ე. ი. მირონი; **ბეჭედი** ეწოდების საკმეთა შინა გამოსულთა წიგნთა; перстень, кольцо; печатка, печать; сѣчокъ, отпечатокъ, сдѣланный на сургучѣ; печать, не рукотворь. **ბეჭდის ახსნა**, распечатать, **ბეჭდის დასმა**. запечатать, приложить печать, **სახელმწიფო ბეჭედი**, государственная печать, **ბეჭდის-მცველი, ბეჭდის-მწე**. хранитель печати, **ბეჭდიანი, ბეჭდოსანი**. имѣющій перстень.

ბეჭვა კ̇ვ̇, ზ. ვ. ჩავბეჭავ. ქსოვაში ჩავჭერავ, დავამაგრებ ნაქსოვსა, уплотнять нить въ ткани посредствомъ костянаго ножа, გეგ. 793.

ბეჭი, მრ. ბეჭები, ს. კაცსა შინა ცხრაკლაპა ორნი ფიცარნი ძვლისა მხრისა ქვეშ ზურგით კერძო, лопатка, рамена, кость на коей нитуть; газ. Кавк. за 1882 г. № 43, **ბეჭთა შუალი**, пространство между плечами, **ბეჭ-პრტყელი**. широкоплечій, ქართ. 1, ტ. 292.

ბეჭვია სპარ., ს. მხეცი, скотина, бестія.

ბეჭემოტი ებრ., ს. ზღვის კამბეში, бегемотъ.

ბზა, ს. მცენ. самшитъ, пальма, верба. (მგრ. ბზაკალი); ისაი 41—91. газета Кавк. 1853 г. № 6.

ბზაბზაკურა, ს. მცენ. სპ. ლ. ბუნ. ლ.

ბზა-ბზაკურა, ს. მფრინვ. трясогузка, желтобрюшка.

ბზაკალი, ს. ხის მშვილდი, грубое деревянное дерево.

ბზაკუნი კ̇ბზაკუნებ, მიკბზაკუნებ), ზ. თვ. ვძუნძულებ, გნიანჩულებ, брести, тащиться.

ბზარვა კ̇ვ̇, ზ. ვ. ღვნეთ. ნ. ბძარვა; **ბზარი**, ს. თოფლი შემაგრებული ან გაძგიბული ყინვით, сѣчь подмерзшій, სპ. ლ. ფარეზა 108.

ბზე, ს. ჩალა, ბუკლი, уголъ, наличникъ двѣрнаго, ქერის და სხ. солома измельченная, მარკ. 3—12; ისაი 11—7; **ბზემპალი**, ს. მცენ. ბუნ. სპ. ლ. ბ. ლ.. ბზიანი. соломенный.

ბზე-ნარევი, ზედ. ბზეში არული смѣшанный съ соломой.

ბზეწვია, ს. მურინ. трясогузка, желтобрюшка. ერის. ლ.; королекъ, ნ. ჩ. ლ.

ბზიკი, ს. მწერი, оса. шершень, стрекъ, оводъ (пасѣк.). გამოსულ. 23—28; ლევიტ. 11—22; 2 სჯული 7—20 მარკ. 82—2.

ბზინვა, ბზინვარება, ს. ზ. ელვარება, კრიალი, блескъ, мерцаніе, -ოქროსი, блескъ золота, კ̇ვ̇, ზ. ვ. ელვარებ, ვჭკრიალებ მზეკალთთოვის; блистать, издавать блескъ, ბარლ. 6—23, **ბზინვარე**. მიმ. блестящій.

ბზობა, ს. ღმესწაული ბაიოთის კვირის ან ბაიოთის კვირა, праздникъ вербы, вербное воскресенье, ბზობის კვირა, вербная недѣля.

ბზრიალა, ს. ტრიალა, შეკრის თვის სახედ გაოთლილი პატარა ხე. რომელსაც ორკალის ცემით დაბმენ ბზრიალებენ მიწაზედ. кубарь, волчекъ, **ბზრიალება** კ̇ი. ზ. ვ. ბზრიალას ვატრიალებ შორკალის ცემით, вертѣть кубарь, вертѣпо и т. п. ვბზრიალებ ზ. ვ. ვტრიალებ, ვბრუნავ ბზრიალა; ვბზუვი, ბზუილით ვტრიალებ; вертѣлъ, кружиться, вертѣться; жужжать.

ბზრიალი, ს. ტრიალი ან ბზუილი ტრიალისა, круженіе или шумъ, жужжаніе вертящаго, **ბზრიალება** კ̇ი. вертѣть, кружить; жужжать отъ верченія.

ბზუვილი, ს. ბუნი ხმიანობა, жужаніе, (ვბზუვი). ზ. უ (ვხუხუნებ, ვჭრიჭინებ, жужжать, (ვიბზუვებ), ზ. ვ. ვიკრუნჩხები, ვიბღუნძები, делаюсь хмурится, морщиться, ბზუვილ, жужжащій.

ბზუკუნა ბუზი, жужжащая муха.

ბია, ს. ლოშუა, айва, გარეული წერილი კომშია; **ბია მსხალი**, იაქრ. 181; сладкая груша; **ბია**, ს. хохлатый голубь, сиз. ლ.

ბიაბანი (სპარ.), ს. ველური მინდორი, степь, 2 ც. ქართ. 321.

ბიაბრუ (სპარ.), ს. ურცხვი, უნამუსო, безстыдный. -ბრუდ გავხდი, сконфузить, осрамить, -ბრუდ გავხდები, сконфузиться; ერისთ. 177, **ბიაბრუობა**, ს. სახელის გატეხა; ბიაბრუებს (ვ), конфузить.

ბიბილო, ს. რომელთამე მფრინველთ თავზედ სავარცხელსავით წითლად აზოსული ხორცი, гребень у птицъ, **-ურისა**, мочка (ушей).

ბიბინი, ს. ზ. ულიალი მდელოთა ქარისაგან, шелесть травы, (ვბიბინებ), ზ. უ მდელოთა თქმა: ქარისაგან ვშრიალებ, шелестить, ან მწვანედ ღვივი მდელოთა თქმა, зеленѣть, ბუნ. კ. 126, ქილ. 384; **ბიბინოვანი**, шелестящій, ქილ. 231.

ბიბლია (ბერძნ.), ს. დაბადების წიგნი, первая и новая заповѣдь, библія.

ბიბლიოთეკა (ბერძნ.), ს. წიგნთ სავსე, библіотека.

ბიდაბი, ს. ფიალი, чаша, სამ. ლ. ქილ. 434, 518, 659.

ბივრილი, ბივრიტი, ბივრილიონი, ჭვა, бериллъ.

ბივრილი, ბივრიტი, ს. ცისფერი თვალი ზღვაში მოვებული, бериллъ, аквамаринъ, გამოცხ. 21—20 შდრ. 48.

ბიზი, ს. სქელი ლერწმანი ან პალო რომელსაც დაჭერენ მიწაზედ ღობებულს გრგოლში მოსახვედრად, свайка, **ბიზოვანი**, ზედ. თივა ანრე შუშის მსგავსი; шелковая трава, ბუნ. ლ. სამ. ლ.

ბიზღება, ნ. ბეზღება.

ბილდირგა ხოხობი (თათრ.), ს. მფრინ. перепелка, სიმბ. 108.

ბილეთი, ს. მცირე ბარათი, билетъ.

ბილიკი, ს. ვიწრო გზა, тропинка, რუსულ. 885.

ბილკავა, ს. მცენ. рѣпникъ, ერისთ. ლ.

ბილწება, ს. სიძაგლობა, სიბინძურობა, мерзость; (ვ), ზ. მ. შეგინწყლებ, წუხვურცლავ, შეგიბილწებ, осквернять, омерзить, სამ. სიმ. 318. ვბილწები, ზ. ვ. შეგიბინები, შეგმსწყლდები, შეგიბილწები осквернаться, омерзѣть, (ვიბილწები), ზ. მ. ბილწად მივიღებ, гнушаться; (მებილწება), შესაძაგებლება, сдѣлаюсь мерзкимъ для меня; ვეფხ. 231; **ბილწობა**, ს. скверность, мерзость, ვჭ, ზ. მ. поступать мерзко, скверно.

ბილწი, ბილწი (სომხ.), ზედ. არა წმინდა, სიძაგლი, სიბინძური, нечистый, мерзкій; нечистота; порокъ; ვეფხ. 10, **ბილწობა**, ს. სიძაგლობა, мерзость, **ბილწი მრუში**, любодѣй.

ბინა (სპარს.), ს. დანიშნული სადგომი ან სამყოფი ადგილი; пребываніе, жилище, пріютъ, пристанище; основаніе, основательность; ამ საქმეს ბინა არა აქვს, это дѣло не имѣетъ основанія; **ბინავება** (ვ), ზ. მ. დავსახლდებ, селить, поселять, (ვბინავდები), ზ. ვდ. ბინას ვიგებ, ვიბინავებ, поселяться, **ბინაობა**, ბინადრობა ს. ბინის ქონება, осѣдлость, **ბინიანი**, имѣющій осѣдлость, ბინიანი სიტყვა, основательное сужденіе, **ბინარი**, ს. სნეული ჩუმად მივარდნილი, притихшій больной, ბუნ. ლ. სამ. ლ. **ბინადარი**, ბინას მქონებელი, осѣдлый, **ბინადრობა**, მესახლეობა, осѣдлость.

ბინდბანდი, ს. შეღამება, сумерки, вечерняя заря, -ცისკრისა, разсвѣтъ, ქართ. 1, ც. 294.

ბინდება (ვბინდები), ზ. ვდ. შეღამდები, смеркаться; ვსწუხ, грустить, ვეფხ. 1088; (ვბინდებ), ზ. მ. დავაბნელებ; затмѣвать, ვეფხ. 707.

ბინდი, ს. შეღამება, ღამის შემოსვლა, сумерки, მწუხარება, грусть, გულსა ბინდი დამეცა, ვეფხ. 360; 775; на меня нашла грусть; **ბინდბუნდად**, въ сумерки, **ბინდიანი**, ზედ. ჩამობნელებული, туманный, мрачный.

ბინიანი, ნ. ბინა.

ბინძურება (ვ), ზმ. უწმინდურ ვქმოფ; дѣлать нечистою; ბინძურობა, ს. нечистота; ვჭ: ზ. უ быть нечистою.

ბინძური, ს. ნივთი მეორისი, нечистота.

ბინული, ს. წყარო, ключъ, родникъ.

ბიჭიკი, ბიჭია, ს. ირმის ნაკრის ხანული და ხალისი მთა; олений теленокъ, молодой, олененокъ; кличка оленя.

ბიჭიჭი, ს. ფიჭვის ნორჩი; сосновая молодая вѣтка, ბუნ. ლ.

ბირება, ს. ზ. გარდაქცევა, გულის გამოცვლა, подстрѣкательство, подстрекательство къ дурному, ბირება ეშმაკის, дьявольское наваожденіе, აღქ. 27; დაუწყო ბირება, онъ сталъ подстрекать къ измѣнѣ; (ვბირებ), ზ. მ. გარდავაქცევ, გულს გამოვუცვლი გარდავბირავ; подучать, подговаривать къ измѣнѣ, подстрекать; ბირებს კიცნი, подговорили людей, სამ მოც 6—11; (ვიბირებ), ზ. მიწ. მოვიქცევებ, მოვისაბირებ, мнѣніе, привлекать на свою сторону, сманивать; (ვიბირები) ზ. თვ. გარდავიქცევები, ხელს ავიღებ ვისზედმე, სხვას მივეკედები, измѣнять кому и пристать къ другому, 2 ც. ქართლ. 276, 265, 551; ვბირები ვარ, ვბირებოდი ზ. ვ. სხვას მივდგომოდი, სხვის მხარე დამიჭერია, измѣнять, принять сторону другого, სამხ. ვ. 198, ხოხოჭარს წაუდექ და ვეფხს ვბირობ, ушелъ отъ султана и принялъ сторону шаха, 2 ც. ქარ 551, მრავალნი ჯვრით ვბირებს, многіе, по злости, отказались служить ему, გორგ. 265, **ბირებული**, ზმ. сманенный.

ბირთები, ს. ბურთი, მრგვალი სხეული, кругъ, шаръ, გამოხც. 25—31.

ბირთვი, ს. ბურთისებური მრგვალი რამ, ან ზარბაზნის გული, шаръ или ядро, გამოხც. 25—35, 36; 28—39.

ბირილი, ნ. ბერილი.

ბირკა, ბირკი, ს. მცენ. ренейникъ, ренникъ, კიხრ. 78, 129; ბირკოვანი, ზედ. ренейный, კიხრ. 78, 163.

ბირკავა, ს. მცენ, рѣшникъ.

ბირკაზმა, ს. წერაქვი, кирка, молотъ.

ბირკი (თათრ.) ოქროს ბირკი ან ღილი, крючекъ ჭდე; золотая пуговка; бирка, палочка на которой безграмотные люди зарубками означаютъ пріемъ и отдачу.

ბირილი, ნ. ბაგირილი.

ბირჩქი (ყბრ.), ს. თხრილი ციხის გარშემო, оборонительный ровъ вокругъ крѣпости, სპ. ლ.

ბისონი (ბერძ.), ძველებურად ქსოვილი რაშე ღვეზელი, Пасха; სამღვდელ-მთავრო შესაწირავი გარეული, виссонъ; саккосъ архіерейскій.

ბისტი, ს. თეალში ფრჩხილი, бѣльмо.

ბისტი, ს. ოთხი ფული, четыре копѣйки.

ბიქრი, ს. თათრ. მოგრძლობა, пьянство. დასტ. 74.

ბიცება, ნ. კაბიცება.

ბიცი, ს. მლაშე მიწა უნაყოფო, солончакъ, пропитанная солью сухая и безплодная земля; დავით. 106—34; შავთ. 55.

ბიცოლა, ს. ბიძის ცოლი, тетка, жена дяди.

ბიძა, ს. მამის ან ქალის ძმა, дядя, ბიძაშვილი; **ბიძა ძე, ბიძაძენი, ბიძაფშული**, двоюродный братъ, სამ. ვ. 98; სამ. გიორ. მ. 7, 2 ქართ. ცხოვ. 506.

ბიძგი, ს. წიკვერა, толчёкъ, **ბიძგვა** (ვს), ზ. მ. წიკვრვა, дать толчёкъ; прогнать въ толчки, ქილ. 292, განაძევებელსა ხელსა მიბიძგვ მკერდსა, толчками въ грудь прогонишь меня.

ბიძგი, ს. ობი, пчёсень.

ბიძია, ს. კნინ. ბიძა, дядюшка.

ბიწვება (ვს), ზმ. შეიგინებ, осквернить; (ვბილწდები) ზთვ. осквернаться.

ბიწი, ს. მანკიერება, ან ნაკლებობა, порокъ, უბიწო არავინ არის, никто безъ порока, **ბიწიანი, ბიწიერი**, ზედ. მანკიერი; порочный, **ბიწიერება**, ს. მანკიერება, порочность, **ბიწ-შეუხებელი**, непорочный, ვეფ. 9; გუჯ. 19, 30.

ბიჭი (სპარ.), ს. ბოყში, ბიჭვი; მოსამსახურე, мальчикъ; слуга. მრავ. ბიჭები, ребята, **ბიჭი**, ს. ბუში, незаконнорожденный, სამ. მოსეი 22; **ბიჭობა**, ყმაწვილობა ან გულოვნობა, отроческій возрастъ (ჰკვარა ბიჭობაში, კაცია 7, въ молодости), молодость; молодоватость; храбрость, კიხრ. 35; ჩონგ. 144, **ბიჭბუჭები**, გალგულ, сволочь, **ბიჭბუჭობა**, ს. ребячество.

ბიჯი, ს ერთი ფეხის გარდადგმა და ნაბიჯი მეორის გარდახვევებს, რომელი ზომით იქნებაო 5 ქერი; გარნა ლაჯი ნაშუაგს ფეხების შორისს სიგრძეს; шагъ, **ბიჯება** (ვბიჯებ), ფეხს ან ბიჯს გარდავდგამ, ნაბიჯით ვალ, шагать, ვეფ. 76, 1233.

ბლაგვა (ვს), ზმ. ვაწლუნგებ; притупить.

ბლაგვი, ზედ. ბოკო, ჩლუნგი, გაულესავი, დალახვრა, тупой.

ბლანდვა (ვჭ), ზ. მ. ეხლართავ, გსწმახავ, სარჭაროდ მიბმა მობმა; ვხვანჯავ; უთავბოლოდ ვლაპარაკობ, ერთშავ, ვჭიბერობ; вить на живую нитку; путать; врать, болтать, городить, болтовня ფეხებისა, запletать ногами, **ბლანდვა** (ვებლანდები), ზთვ. მოვეჭვნები, мерещиться.

ბლანდი, ზედ. ბნელი, темный, -ბგერა, глухой стукъ.

ბლანტი, ზედ. მოსქლე სასმელი ან ღვინო; მფრინველი მძიმედ მფრინავი; густой; тяжелый; нескорый на лету.

ბლარდნვა (ვჭ), ბლარდნა (ვბლარდნი), ზ. მ. შევბლარდნი, გავახვევ, შევახვევ, обвертывать, заверты-вать, (ვიბლარდნები) ზ. ვ. გავეხვევი, обвертываться, **ბლარდნული**, მიმ. обернутый.

ბლარჯი, ს. (სომხ.), ხმიადი, опрѣснокъ, ნ. ბერი.

ბლარჯობა, ს. უცომოების კვირა, опресночный день (праздникъ), კამოსლ. 12—15; ლუკ. 22-1.

ბლაცუნი (ბლაცუნებს) ვსძრავ თვალ-წარბსა უშვერად; шевелить, приводить въ движеніе глаза и брови.

ბლაღოჩინი, ს. წინამძღვარი, благочинный, -ნობა, ს. წინამძღვრობა, обязанность благочиннаго.

ბლე, ს. მცენ. лиза (дерево), ნიხე მაწურარა, сливовникъ.

ბლენცარა, ს. მცენ. მაღალი ჩალუნა, куколь, наперстникъ, ბუნ. ლ.

ბლიგვი, ზედ. ჩლუნგი, тупой.

ბლიკვი, ს. კინწისკვრა, толчекъ, **ბლიკვნა** (ვბლიკვნი), ზ. მ. კინწიი ვჭკრავ, ვჭურკნი, ужалить, толкать, дать толчекъ; ბაქრ. 189.

ბლისტი, ს. სათვის თავი ან სახასო ბაღარაკი, ხოლბენი და მოსთნანი, господская пашня.

ბლიწი, ს. დროს ხარიცხვა, ნ. ეამი; ვაწვს ნახევარი, $^1/_2$ секунды, ნ. ეამი.

ბლომად, ზმ. ზ. მრავლად, во множествѣ; оптомъ.

ბლუ, ს. ენაბორძიკი, заикавшійся, зайка.

ბლუდი, ს. ჰინაკი, სინი, блюдо.

ბმა, ს. ზ. შეკვრა, დაკვრა, привязываніе; (ვ), вязать, привязывать, ცუდად ხმალი არ მაბია, не прилично я опоясанъ мечемъ, მსხლი ხეს აბია, груша виситъ на деревѣ, თავს მაბია ძნელი საქმე, на мнѣ лежитъ трудное дѣло, რუხულ. 765; (ვიბამ, ვიბი), ზ. მიწ. навязывать на себя, (ვიბმი) ზ. ვ. быть привязану, (ვებმი), ზ. თვ. быть привязану; ან შევებმი, вступать въ споръ, въ бой, აღბ. 58, ვეფხ. 49; ახი ურემი მებმის, имѣю въ запряжкѣ сто арбъ, კაცია 49, მაბამს, გაბამს, უბამს ან უბი), ზ. მიწ. вцѣпляться зубами, растеніе укрѣпилось на корнѣ; ლუკ. 8—13; მარკ. 4—51, (ვიბივარ, ვბია, ვებმოდი), ზ. ვ. быть привязану, ქილ. 263, **ბმული, ნაბამი**, მიმ.; привязанный, **ხაბამი**, ს. შესაბმელი, привязь, **ყელსაბამი**, ს. ожерелье.

ბმო, ს. ღილი მუწუკი, болячка, 98 სიბრ. ბუნ. ლ.

ბმო ქუთოთოსი, ячмень на глазу, სამ. ლ.

ბნედა, ზედ. მობნელო, бнелый сѣрнѣющій, ან მიუმხვლარ, უკუნი, тусклый, темноватый, потемки, неясный, **ბნელ** ბგერა, глухой звукъ, **ბნედად**, ზმ. ზ. темно, глухо.

ბნედა, ს. ზ. обморокъ; падучая болѣзнь, (ვბნედები ზ. ვდ. გული მიწუხდება, კამაც გრძნობა და ცნობა მიმეხდება, впадать въ обморокъ, терять

чувство, ქვფხ. 28, 379, 474, 958, **ბნელიანი**, ზედ. ბნელის სენით ავადმყოფი, одержимый падучею болѣзнію; **ბნელიანობა**, ს. სენი ბნელის ავმოთი ჟამად მომსლეველი, падучая болѣзнь.

ბნევა ვ., ზ. ვ. ვჭერი, ვფანტავ, ღვრიბნევ, бросать, сыпать, ბნევა ფულისა, сыпать деньгами, ჯიბნევი, ზ. ვ. ვიფანტები, сыпаться, ჭკუაზედ იბნევ, мѣшается въ умѣ, ცნობა შებნევს, и теряю разсудокъ, ქვფხ. 371.

ბნელება ვ., ზ. ვ. ნათლის მოკლებვა, тмить, затмѣвать, ებნელები, ზ. ვ. ნამოვჭებნელდები, бываю мрачнымъ, ხანდაზე მოვალდები, темнѣть, меркнуть, თვალები უბნელდება, очи теряетъ зрѣніе, ვინ. 38, 70.

ბნელი, ზედ. ნათელმოკლებული; ხიბნელე; ხმბნელოვანი სახლი; темный; тьма, темнота, мракъ; траурная комната; ქვფ. 332, 819; რუხედ 522; ბნელის გულითა, მწუხარეს გულით, съ сокрушеннымъ сердцемъ, ქვფხ. 996; ბნელი ამბი, темныя выраженія, **ბნელა**, ზმ. ზ. ბნელი არის, темно, **ბნელ-ქმნა** ვიქმ, ზ. ვ. ნამოვაბნელებ, затмить, затмѣвать, **ბნელეთი**, ს. ბნელი ადგილი ან ქვეყანა; სიბნელეთი, темное мѣсто, темная страна; темница, ფარშ. 391, **ბნელოვანი**, темноватый, **-ვანება**, темноватость, ნახხ. 27.

ბოასილი, ნ. ბუხილი.

ბობღვა ვბობღავ, ზ. ვ. ვბარბაცებ, качаться, шататься, ბუნ. ლ.

ბობოლი, ს. ღიღი ჭკა, черпь, სიბ. ლ.; ცრმით სავსინგბელი, бука.

ბობოწველა, ს. მაცრინ. ცრის. ლ.; სიბ. ლ.

ბობოწვერა, ს. მცენ. ხის მოთეთრო ხავსი, ხის მუშკი, омела, птичій клей, ბუნ. ლ. чихрица. ცრის. ლ.

ბობღანი, ს. ლითა. ლეღი, ცეცხ-გალესული სპარავი, ეზანი; ფხალ. 80—2; 149—3; 150—4; გამოსხ. 15—20; тимпанъ, бубенъ, და ზოგჯერ უხმაროთ ნაცვლად ქნარისა; ფხალ. 33—2; 42—4. гусли, псалт. 24—8. ფხალ. 11—34.

ბობღვა ვბობღავ, -ღვე, ზ. ვ. ლეჭვოცავ, ползти.

ბოგა, ს. მცირე ხიდი მიწა დაფრილი, мостикъ.

ბოგანო, ს. უკარაკო ტლუკი, ეული, ცხვარუკი, бобыль, крестьянинъ безъ тягла и собственной пашни, დასჯ. 11.

ბოგანო, ს. ყანის ჭია, მოხვალთ მავნე მწერი, долгоносикъ, хлѣбный жукъ; ბუნ. ლ. ржанница, хлѣбница ржаная: ცრის. ლ. ბუნ. ლ.

ბოგინება ვ., ზე ვაბოგინებ; рыгать.

ბოგირი, ს. მოტილი ხიდი ან ხეგუბარი, небольшой мостъ; плотина.

ბოდვა (ვჭ, ზ. ვ. უგზო უკულოდ სიარული; ცრო-ტავ, ვხლანდავ, უქმად ვლაპარაკობ, მივქარავ; ან ხნეულთა თვის; ძილში ვლაპარაკობ, бродить, блуждать; городить, болтать пустое; бредить; მიბოდავს, я нагонорилъ, наболталъ, ანტ. 49—5.

ბოდიში (სპარ.), ს. პატივის მოთხოვნა, დაურეგებ გულ-ხვლეპობისა; извиненіе, бодиша просить, извиняться, бодишаს თხოვნა, просить извиненія, бодишობა, ს. извиненіе.

ბოვრი, ს. მწერი ღიღი ბუზი, мушица, жужелица.

ბოვში, ს. ყმაწვილი ребенокъ, дитя.

ბოზა (სპარ.), ს. ფუტკრის ბერანი, рука (напитокъ), დავრ. 34.

ბოზარობა, ს. ცხვრის ხორცის ან სხვათა ხიუსი, соусъ изъ баранины, и т. п. ხამხ. 9, 18.

ბოზბაში (სპარ.), ს. ცხვრის ხორცის წვნიი მოხარშული ღუმით ან ხახვით.

ბოზება ვ., ზ. ვ. ვაბოზავებ, втянуть, свернуть въ распутство, ვ., ზ. უ. распутствовать.

ბოზი (ხომხ.), ს. როკიანი, простигутка, распутная женщина, ლ. ბ. 29; ქვფხ. 573, **ბოზობა**, ს. კეხობა, распутство, **ბოზობ**, ს. უ. ვჭაბობ, распутствовать, ლბ. 50; **ბოზკურობა**, ს. ცუდი ყოფაქცევა, распутство.

ბოთლი, ს. ჭიქის ჭურჭელი ღვინის, бутылка.

ბოიკი (lat. bos), ს. ორი წლის ხარი, молодой быкъ.

ბოკელი, ბოკილი, ს. ულო, мотокъ, სიბ. ლ.

ბოკვა ვჭ, ზ. ვ. ღვიხვევ ძაფს, мотать; обмывать, სიბ. ლ.

ბოკვერი, ბოხვერი, ს. მოზდილი ლეკვი ლომისა, львенокъ. [ბუნ. ლ.

ბოკვი, ს. მცენ. ქორაფი, осокорь, явоpъ, ცრის. ლ.

ბოკვი, ბოვო, ზედ. ბრკყვ. მომრგვალი, უმწვეტო, тупой, ბოკო ხე. ვ. ი. კუნძი, пень, отрубокъ дерева.

ბოკლვა, ნ. ბოკვა; ბოკო, ნ. ბოკვი.

ბოკოლი, ს. ცერცვი, боба, ბუნ. ლ.

ბოლაჩლო ცხენი, ზედ. лошадь съ пороховомъ, ლბ. 64.

ბოლად, ნ. ბლომად.

ბოლებება ვ., ვაკვამლავ, кадить-ладономъ, дымить, გაკვამლავ ულიანს, курить кальянъ, ცრის. 260, ვ., ზ. მიწ. дымѣть, дымиться.

ბოლვა ვჭ, ზ. უ. дымѣть, дымиться.

ბოლთა, ს.; -ათ ჭვემხ. -ჭრავს, прохаживается по комнатѣ, კაცი 28.

ბოლი, ს. კვამლი, дымъ.

ბოლო, ზედ. ლახჩრული საქმის ან ჟამის; კუდი მფრინველთა, თევზთა და სხ. კიდური ნაჭდელთა ნივთთა, ვითრცა თვი და ბოლო ჯოხისა; ქვემოთ მდებარეობა აღგილთა მთაბარობის მიხედვით, ვითარ: სოფლის ბოლო ზედამდებარით მამულებითურთ; конецъ, окончаніе, окоечность, кончикъ; хвостъ рыбій, птичій; низъ, низменная часть чего, **ბოლოს მოღება** (ვუ), окончить; истребить, положить конецъ, **ბოლოს, ბოლოს დროს, ბოლოს ჟამს**, наконецъ, напослѣдокъ, **ბოლომდის, ბოლომდინ**, до конца; წაკითხვა წიგნისა თავიდამ ბოლომდინ, прочесть книгу сначала до конца; ბოლო ჯოხისა, конецъ палки; მთის ბოლო, низъ, подошва горы; ბოლო სოფლისა, низменная часть деревни, მამლის ბოლო, пѣтушій хвостъ; человѣкъ хитрый; ბოლოს მოუღებ, окончить, **ბოლო გაუჭანელი**, истерѣлливый, дѣят. 523; **ბოლო მოსაღებელი**, окончательный; **ბოლო მოუღებელი**, нескончаемый, вѣковѣчный; **ბოლო მეჭედა**, ს. მცრინ. ранка, сол, **ბოლო გარკაფა**, ს. მფრინ. მიმინოს უმცირესი, орелъ малый

იხმარების მოსართავად, ოქაინი Зинька (Parus), ქილ. 109, **ბოლოცეცხლა**, მჭვირვალი, ბუნ. ლ. მფრინველია 1 ნაგებ; **ბოლო-შავი**, მფრინ. ორჭოველიკ, ერისთ. ლ.

ბოლოვება, ნ. ღაბოლოვება.

ბოლოკა, ს. მცენ. сурѣпица, ერისთ. ლ.

ბოლოკი, მცენ. рѣдька, ბოლოკი თოვლის, მცენ. редиска; ანდაზა: ბოლოკმა თქვა უკაცრისმა გამოთალა, მზუნაგმა გამცხოკო.

ბოლონდელი, ზედ. უკანასკნელი, послѣдній.

ბოლქვი, ს. ბალახთ ძირი, ხახვისა ან ნივრისა, луковичныя растенія.

ბოლუქი (თათრ.), ს. გუნდი; отрядъ, полкъ; множество, толпа, **ბოლუქ-ბოლუქად**, толпами, შავთ. 8; **ბოლუქ-ბაში**, полководецъ.

ბოში, ს. სიცეცხლე, ითუშგა, ცაძარი ცეცხლის მოსაღთა, храмъ огнепоклонниковъ, სვიმან. 216.

ბოშობინი, ს. სვეტი კერპთა აღსმართავი ან ცაძარი მათი, требище, капище, იხილ 16—16; სჯმ. 17—23.

ბონდი, ს. გაბმული ხიდი, понтонный мостъ или мостъ подвижной на плашкотахъ.

ბონჭიცა, ს. ჭირმოკეხილი ღერგი, ქილა და სხ. горшокъ съ подбитыми краями.

ბოყი (სომხ.), ს. ახალი პარკი ბაჭმის, кокона, куколка шелковаго червя, ბუნ. ლ.

ბორა, ს. მწყრი, лошадиный кровососъ, ერის. ლ.

ბორა, ს. ღილი ძერა, королевскій коршунъ, სამ. ლ. ბუნ. ლ.

ბორა, ბორაკი (არაბ.), ს. натръ бурокислый, бура, ქიმ. 57; ბუნ. ლ.; სამ. ხომხ. 181.

ბორაგაშული, ვაშლია ერთგვარი, ბაქრ. 181, прим.

ბორანი, ს. გაწურვილი ისპისები მაწონ ღახმული, протертый шпинатъ съ кислымъ молокомъ.

ბორანჯო, ს. მცენ. სარო ნ. огуречная трава, ბუნ. ლ. [мгла.

ბორაული, ს. ნისლი ხმელი და მცენრის მსგავსი,

ბორბალა, ს. паукъ.

ბორბალა მსხალი, порода грушъ, ერისთ. ლ.

ბორბალი, ს. ფრთებიანი, გინა კბილებიანი სამრუნავი მაშინათა, ვითარ: წისქვილისა, საყამოსი, და სხ. ჩარხი, **колесо мельничное, машинное, -წყლის წისქვილისა, почвенное колесо**, 2 ტ. ქართ. 309; სჯმ. 27—14, ყუნ. 1—303; იგავ. 1—15.

ბორბალი, ს. ისარი ერთგვარი, სამ. ლ.

ბორბალი, ს. ქარი, ქარი გრიგალიანი, რომელიც მიწისაგან აიტანს მტვერსა, вихрь, მარკ. 4—37; სჯმ. 27—14; ფიზიკ. 35. [ერის. ლ.

ბორბოლა, მცენ. იშვრულად, Paris incoplecta,

ბორბოქი, ს. ზ. ღრტვინვა, воркотня, ბორბოქება (ვ), ხიანჩხლით მოუსვენარი კაცი, сердиться, ворчать.

ბორბოხი, ს. ღილი ბუზი, мушица, мухарь, ბუნ. ლ.; სამ. ლ.

ბორგა, ს. ზ. ლაუცხრომელი კაცი, неистовство, (ვ)ბორგ. ზ. მ. განერისხება, აღვიძებები გულის წყრომით; გაგიჟება, შეგიშლება გონებამ. неистовствовать, бѣситься; бѣсноваться, сходить съ ума; შავთ. 5; სჯმ. 12—15; 20—24; ოსტ. 9—8, **ბორგნეული**, ზმ. ზ. неистовый, **ბორგნეულობა, ბორგნილება**, ს. буйство, неистовство.

ბორდღვა (ვ), ღრვსძვრები, ღაცოცავ, ползти, 1 მეფ. 14—13; მოკრავ. 68, 116.

ბორეა, ბორეანი, ბორიო, ს. ჩრდილოეთის ცივი ქარი, сѣверный холодный вѣтеръ, борей.

ბორი, ბუარი, ბურუნი (არაბ.) ს. ხმელი ნისლი მცენრის მსგავსი, мгла, ქილ. 551, ციცხის ბორი, духота, душнота.

ბორიალება (ვ), ზ. უ. ვიფრიალება, ვიფარფატებ, развѣваться; (ვ)ბორიალება), развѣваться.

ბორიოი, მცენ. Борщ, იერუშ. 2—22.

ბორკილი, ს. შემცოდეთა ფეხთ შესაკრავი რკინისა, кандалы, оковы; შეკრა ბორკილისა, ან შეკკრა ბორკილითა, надѣть кандалы; ხელის შესაკრავი ბორკილი: ხელ-ბორკილი, ქედის: ღაღისური და სხვანი.

ბორრობანი, ს. მცენ. нва палестинская, лохъ, ლევ. 23—40.

ბოროტი, ზედ. ავი, ძვირის შემამთხვეველი, ვნების მომცემი, ужасный, ужасное, ზნენში, ცუდი; злой, злобный; вредный, пагубный, порочный, нечестивый; ბოროტი კაცი, злой человѣкъ, ბოროტი სული, злая душа, **ბოროტება** (ვ), ზ. მ. ბოროტად გავხდი, ვეუცოურებ, злить, озлоблять; (ვ), ზ. მინ. дѣлать кому зло; მიბოროტებ, причиняешь мнѣ зло, ღმერთმან მოუშვა ბოროტება, Богъ попустилъ зло, 2 ტ. ქართლ. 90; **ბოროტობა**, ს. ზ. ხიბოროტი, злость, злоба; (ვ); ზ. უ. злодѣйствовать; ვ)ბოროტდები, становиться злымъ; გული უბოროტდებოდა, თამარ. ბაგ. 121, **ბოროტეული**, ზედ. злобный, ქილ. 186; **ბოროტის ხმევა** (ვი), употреблять хитрость, **ბოროტის განზრახვა** (ვი), ზ. მ. злоумышлять, **ბოროტად მოქმედება**, злоупотребленіе, **ბოროტის მოქმედი**, злодѣй, **ბოროტის უოფა** (ვუ), причинять кому зло, **ბოროტის შემთხვევა** (ვ), ზ. მ. причинять кому зло, **ბოროტის მანქანება**, злоухищреніе, **ბოროტ-სვიანი**, ზედ. ავი ბედის, злополучный.

ბორტვა, ნ. ბორტლვა; ბორტყვა, ნ. ბორტლვა.

ბორცვი, ს. ხერი, პატარა გორა, **холмъ, ბორცვიანი**, ზედ. холмистый.

ბორძივი, ნ. ენაბორძიკი.

ბორძიკობა (ვ), ენა მეტყველის ლაპარაკში; запинаться.

ბორწყნული, ს. ლიტრიანი ჩაფი, სამ. ლ. ნ. კოკა; мѣра жидкостей въ 8 бутылокъ.

ბორწვენა, მცენ. ღაჭრილის წეშალი, подбѣлъ.

ბორჯღალი (თათრ.), ს. პაემანი, срокъ, რუსუდ. 196, 431; აღმ. 79.

ბორჯი (თათრ.), ს. ვალი, долгъ.

ბორჯლა (ვუ)ბორჯლი), ზ. მ. отсрочить.

ბორჯღლი, ნ. გრჯღლ, вѣтка дерева.

ბორჯღლიანი ხე, ბორჯღლიანი, ხე კაენებიანი, ფუღნი, суковатый; виды, იხუ. 8—29.

ბოსელი, ს. ბომი, хлѣвъ, хлѣвъ для скота; коровій хлѣвъ, буйлятникъ.

ბოხლობა, ს. რაჭაში შაბათის მეზვერისა და ფარა-

სველის კვირას ღუსხწულობენ ლოცვით ბოსტნის განმრავლებელად და მოსაშენებლად; გაზეთ კავკას. 1850 წ. № 25.

ბოსტანა, ხ. მსხვნი, нестрая ящерица, Бунг. ლ.

ბოსტანა, ხ. მაღლი ობობის მსგავსი ჭია გუნდიანი, სახლებში შინა მშრომი. ნ. ჩ. ლ. жукъ навозный, медвѣдка.

ბოსტანი (სპარს), მკილი, огородъ; **ბოსტნეული**, მწვანი და რაც მოსავალ-არს ბოსტანში, овощи, зелень.

ბოტება, ბოტვა (ვ=ბოტვა, ვჭბოტვ), ზ. უ. ღილით ცხოველთა ხორცული, ვითარცა სპილოსი, იდი, пахать, тащиться, напр. слонъ.

ბოტი, ხ. თხის ერკემალი, козелъ, ხაბ. ლ.

ბოტინაკი, ხ. ძველი ვეცხლის ფული.

ბოტოტებიანი, ზედ. სქელ წვინტლიანი, сопливый.

ბოტოტი, ს. სქელი წვინტლი, хрящъ, густая сопля.

ბოქვენი, ხ. პატარა შუცელი, ლიქს შუცელს ქვეშეთ, სპარსული, ушатъ, наховина, подбрюшіе.

ბოქვი, ნ. ბოკვი მცენ.

ბოქონოკი, -ნოცი, ს. არდაგი, წინ მოსაფენი ფეშტამალი წელს ქვეით, передникъ, запонъ.

ბოქოული (თათრ.), ს. იასაული მეფის მხლებელი, бокоулъ, чиновникъ, который приводилъ въ исполненіе царскія приказанія и рѣшенія судей; **ბოქოულთ უხუცეს**, უფროსი ბოქოულებზედ, начальникъ бокоуловъ, გუჯ. 22.

ბოღლაშო, ხმელი თევზი მცვივი მჟავრი, кушанье, изъ сушеной рыбы съ кислотою.

ბოღლიწო, ს. ღვინოში ღამბალი პური საჭმელად, хлѣбъ, намоченный въ винѣ.

ბოყვი, ს. წკეცლაკი, ხოკი. ხოკრი, ხის ქერქის ჭურჭელი, кузовъ, деревянная посуда.

ბოყინი, ს. ზ. отрижка, (ვ=ბოყინებ), ზ. ვ. ვახლოვინებ, рыгать.

ბოშა, ს. цыганъ, -ღელაკაი, цыганка.

ბოშვი, ბოვშვი, იმერულად ბარტყილი, მესხურად ღმაწვილი, ребенокъ, дитя.

ბოშტაბი (თათრ.) ს. თეფში: პირაკი, тарелка, блюдо, დასტ. 3, 123; გუჯ. 12.

ბოჩკა, ს. კასრი, ლიდეკი, бочка.

ბოჩოლა, ს. გამოზამთრული ხბო, зимовалый телепокъ, ხაბ. ლ.

ბოცოშკალი, ს. ლიდი მკალი, саранча, Gryllus, ხალუთო წერილში: ნაუმ. 3—15, мошка.

ბოძბალი, ს. ორპირი ახარა, обоюдоострая стрѣла, ნ. ისარი, русск. 558; დარეჯ. 19.

ბოძება (ვ=), ზ. ვ. მიცემა ჯილდოდ ღვთაებრივთა ნივთთა; ვეწყალობებ. ხოლო უმცროსისაგან უფროსისადმი მიგებებულ: жаловать, пожаловать. ქართ. 1, ტ. 332; ვბოძებულვარ, ვბოძებოდი, მბოძებია, ქრო. 58, ვისრ. 17; дароваио мнѣ; дали бы вамъ, онъ прислалъ мнѣ человѣка, или онъ мнѣ далъ своего человѣка; русск. 406; მიბოძეთ, дайте мнѣ, ვბოძები, -ძე, ზ. თ. მიეცემი ჯილდოდ, награждаться, **ბოძებული**, მიბ.; **ბოძებულება**, пожалованье, даръ, **ბოძებინება** (ვ=), ზ. ვ. заставить пожаловать, მებოძებინა, я пожаловалъ его, я даровалъ ему.

ბოძი, ხ. ნაჭი, ხაბოძვარი, ხაწყარი, даръ, пожалованье, 2 ქართ 12—30, ქილ. 36.

ბოძი, ს ხის ხვეტი, столбъ деревянный, ბოძებიანი, ზედ.

ბოძკინტი, ს. პატარა ბოძი, подпора, ერისთ. 187; თილისმა 187, тумба.

ბოძვა (ვჭბოძვ), ზ. ვ. ხელს დავავლებ; захапать, захватить.

ბოძკო, ს. ჩენილი ბეწვი ქულის და ლარის; волосъ, волосина, ниточка; расчищенная коса; волокно; мочка, волокно корешекъ, ხაბ. ლ. **ბოძკოიანი**, ზედ. ხოიანი, ბეწვიანი, косматый; волокнистый.

ბოზვერი, ნ. ბოკვერი.

ბოზი, ს. მსხვილი და ღამბალი ხმა, басъ; **ბოზობა**, 2, ქართ. 557, басить.

ბოზოხი, ს. ცხვრის ტყავი მოქნილი და მისგან შეკერილი ქუდი, овчина; шапка изъ овчины, 2, ქართ. 545.

ბოზჩა (თათრ.), ს. გამოკრული, ნაკრული რამ, узелъ, -სარეცხი, узелъ бѣлья, горсть волосъ вырванныхъ, небольшая земля.

ბეირი, ს. უგულო ფქვილი, просо, ხაბ. ლ.

ბეირი, ს. ქარი ან ჯორი, ორპირად მოქნილი ტყავი ირმისა და მისთანათა, ирга, ирха, оленья или овечья шкура, выдѣланная какъ замша, ხაბ. ლ.

ბეიცი, ს. მარილე წერილი, სვათისა და მისთანათა, птенецъ журавля, дрохвы и т. п. ხაბ. ლ.

ბეოლა, ს. თეთრ იფრულად; ბაქრ. 182, тутъ, шелковица.

ბეუვილი, ნახე, ქუვილი. [ბუნ. კ. 180.

ბეუცა ვარსკვლავი, ს. сверкающая звѣзда,

ბეუცა, ბეუცვა (ვ=). ზ. უ. ბნელად და უხინათლოდ ვბღვინავ (ხახოლით); куриться, тускло горѣть, -თვალებს, морщить, жмурить глаза, ბეუცება (ვაბეუცებ) თვალებს, таращить глаза.

ბერა (ვუბერ) ზ. ვ. გავუცვლი, замѣнять, зачислять.

ბერაგა, ს. ხვრელიო, ტლეში კლდე უხილავი, водяный камень, шхеры, ბერაგთა შეუჭვეთ, ქილ. 541.

ბერაგა-ბერუგი, ბერაგუნა, ს. ზ. ფეხის ხმა, ბრახი-ბრუხი, топотня, **ბერაგუნება** (ვ=), ზ. უ. топать, стучать ногами.

ბერაზი, ს. ბორგნა, აღტაცება გულის წერომითა ცოფი, ძნელი სიფიცე. ბჭობენство, ярость, неистовство, ბერაზიანი, ცოფიანი, бѣшеный, неистовый, ბერაზიანება (ვ=), ზ. ვ. ვეცოფიანებ, ვბორგნებ, бѣсить, злить; ბერაზიანობა, ს. ცოფიანობა, бѣшенство, (ვ=), ზ. უ. ვბორგ, ვეცოფიანობ, აღტაცებანი გულის წერომითა, бѣситься.

ბერალი, ს. დანაშაული, შეცოდება, вина, преступленіе, виновность; причина, ეს თითონ იმისი ბრალია, этому онъ самъ виною, მე ამაში ბრალი არა მაქვს, я въ томъ не виноватъ, **ბრალეული**, ზედ. დამნაშავე, **შემცოდებელი**, виновный, виноватый, ბრალეულობა, ს. დანაშაულობა, შეცოდებულება, виновность, вина, ქრო. 13; ბრალება (ვ=), ზ. ვ. ბრალს დავსდებ, შევასმენ, ბრალს დავუ-

ѳоу. обвинять, оговаривать, (ვ), ზ. მინ. ვსწუხ ვისთვისმე, ვნანობ, სიბრალული მაქვს ვისიმე, გული მწუხს ვისთვისმე, жалѣть, сожалѣть. (ბ), ზ. მ. обвиняешь меня, ბრალს დამდებ; ნუ მაბრალებ, не обвиняй меня, (ვებრალები), ზ. თვ. онъ жалѣетъ меня, მებრალება, я жалѣю его, ვისმ. 22. (ვიბრალები), ზ. ვ. обвиняться, მებრალები, я жалѣю тебя, ბრალობა, ს. виновность. (ვ), ბრალეულვარ, быть виновнымъ, თავს ბრალობა დავუწყეთ, мы стали обвинять себя, დარუჯ. 51; ვისმ. 160, 161, ბრალიანი, виновный, ბრალეული და უბრალო, виновный и невинный, ბრალ-დებული, обвиненный.

ბრანგვი, ს. დათვი, медвѣдица, 1 მეფე 17—27.

ბრანჭი, ს. ბებჯი, цѣлая зимняя, нѣтошь.

ბრაჭა, ნ. ბრაგა; ქილ. 341.

ბრაწი, ს. გრაწლისხვ, красная нива, დაბად. 30—37, ბუნ. ლ.; волжанка, тапозга, ერის. ლ.

ბრახი ბრუხი, ბრახუნი, ს. ფეხის ცემის ხმა, стукотня, топотня. ბრახუნება (ვ), ზ. უ. топать, стучать ногами.

ბრგე, ზედ. ცანოვანი და წვიმახელაკი, плодная, росный, дородный, атлетъ; ბრგეობა.

ბრგვილი, ბრუვილი, ს. შავი ნიშანი, черное пятно; **ბრგვილება**, ს. нечистоплотность, 1 მარკ.

ბრგუ, ბრგვილი, ბრგვნილი, ზედ. ცნობიმე. ცნა ბრგვნილი, ცნა ბორბალი, ცნა ჩლიქნგი. ბლუ, косноязычный, гугнивый, зайка, შავთ. 20.

ბრდღვინვა, ნ. ბღვინვა; ბრღღვილი, ნ. ღღვილი.

ბრდღვინვა, ზ. ს. рыканіе, рева. (ვბრდღვნი, -ნე), ზ. უ. ქმეღრობ, ან ყვერით მიწას ვხთხრი (лошади). рыкать, реветь; рвать землю (о львахъ), ბრდღვინება (ვ), ვაშეღრებ, заставить рыкать, (ვიბრდღვინები), ზ. მინ. начать рыкать, დარუჯ. 94; სიმან. 157; რიცხვ. 23—24.

ბრე, მკვეთრი ბზენარევი, врахъ, пыль, ილი. 29—5.

ბრე, ბრუ, ს. თავბრუ ხახვ; თავს ბრე ეცხვა, у него голова закружилась, ვეფხ. 9.

ბრეტი, ს. ფუტკრის ბუდი ქარგს თაფლის გაკეთებს, оса, ბუნ. ლ. სბ. ლ; **ბრეტი**, ს. ბუზი თაფლის მომცემი, каменьщикъ наковый; ერის. ლ.

ბრეწა (ვ), ზ. მ. გავსჭიმავ. გავხეგიბავ. вытягивать.

ბრეცა (ვიბრიცები), ზ. ვ. ვიბრიხჭები, жеманиться.

ბრიალი, ს. ზ. ბრიალი, ნათება, блѣдность, пылание.

ბრიალება (ვ), ზ. უ. ვბრიალებ, ვანთივარ; ველვარებ (ხატვრელთა თვის); пылать; блистать; (ვიბრიალებ თვალებს), ზ. მ. თვალი ზეცას ვიბრუნებ, сверкать глазами, (ვიბრიალებ, -ლე), ზ. მ. ვანთებ, жечь, сожигать.

ბრილიანტი, ს. ალმასი, алмазъ, брилліантъ.

ბრინჯაო, ს. ორი წილი სპილენძი და ერთი წილი თუთია ერთად გარეული გაყვითლების, რომელსა ოქრო მჭვილები უწოდებენ ბრინჯაოდ, მაგრამად და ცომბაკად, бронза, томнакъ.

ბრინჯი (თათრ.), ს. ქრთილის გვარი თეთრი მარცვალი, рисъ, сарачинское пшено.

ბრინჯაოს ხე, ს. ფიქნ. ხე ფარდ, каркасъ (дерево); акація.

ბრიყვება (ვ), ზ. მ. ვგიჟებ, ვიჟენებ, дурачить; обманывать. (ვიბრიყვები), ზ. მ. ვიბრიყვებ, ვემალვები, ბილის დავიკან, насиловать, нудить, неволить, утѣснять, ბრიყობა, -ყვობა, ს. ზ. невѣжество, (ვიბრიყობ, -ყობ). ვეზღვლობ. рѣдкость, ბრიყულად ვიქცევი, поступать невѣжливо, глупо, (ვიბრიყვები), ზ. ვ. გავბრიყვდები, მოვიჩვენები, обманываться, სამ. სიმნ. 335; სამ. ვ. 61; ბერძნ. 55.

ბრიყვი, ს. ან ზედ. უწურთნელი, უზღელი, უოლეი, რეგვენი, უგბირი, невѣжа, неучъ. ანდაზები: ბრიყვი ჭკუის ამბავებს, იხეი ეჭვრება; ბრიყვი რომ ჩუმათ იყოს ის ურჩევნია; **ბრიყულად**, ზედ. უზღელურად, невѣжественно.

ბრკენა, ბრყენა, ბრკენა, ს. ოლე, პანკაუშაკი, груша лѣсная, дикая груша лоховая, ერის. ლ.

ბრკიალება, ბრკინვალება, სბ. ბრწინვალება, ელვარება, ბჭინვარება, ნაუმ. 3—3; блескъ, -ливость, сверканіе молній, -оружія, блескъ золота, (ვიბრკიალებ), ზ. უ. ვიბრწყინავ. ослѣплять, блистать, сверкать, (ვ), ზ. მ. ვაბრწყინებ, заставлять блистать.

ბრკიალი, ს. ბრწყინვალება, ელვარება, блескъ.

ბრკე, ს. ღვინის ხავსი, плесень (вина), ნ. ობი.

ბრკმა (ვიბრკმი, -მე); **ბრკოლა** (ვიბრკი), **ბრკმობა** (ვ, ვუ. მებრკმის), ზ. უ. ფეხს წავკრავ. წავიბორძიკებ, ფეხს შევცდები, спотыкаться, დაბად. 27—36; იოან. 11—10; მიბრკმა ცხენმა, у. о. წიხლი მკრა; лягнула лошадь; კლიმახ. 150, არა გიბრკმეს ფეხნი შენნი, ты не споткнешься, იგავ. 4—11; **ბრკოლა**, ს. препятствіе, евген. 55—13; **ბრკოლება** (ვ), ზ. მ. დავიბრკოლებ. დავეშალი, препятствовать, дѣлать кому помѣху, остановку. (ვიბრკოლები), ზ. ვე დავიბრკოლები, დავიშლები; остонавливаться (дѣлу), прекращаться.

ბრკმევა (ვ), ზ. მ. ვიბრკოლებ, воздушли, препятствовать, мѣшать, ვეფხ. 25.

ბრკუ, ნ. ბრგუ.

ბრმა, ს. უსინათლო, სინათლე მოკლებული; გონება დახშული, დაბრმობილი გონებით, ვეფხ. 712; слѣпой, слѣпецъ; ослѣпленный страстью, безразсудствомъ, ბრმა თვალი, слѣпой глазъ, ვისმ. 91; სიყვარული ბრმაა, любовь слѣпа, ბრმა ბედი, слѣпое счастіе, ანდაზ. ბრმა ღობეს მიიღებს და უთხრა: შენს იქით გზა არსით მაქვსო; ბრმას რა უნდა. ორივე თვალები; **ბრმავება** (ვ), ზ. მ. უსინათლო შევიქმ, თვალებს დავუბნელებ, **ослѣплять**; **ბრმობა**, ს. ზ. სიბრმავე. დაბრმავებულება, слѣпота, (ვბრმავი, ვბრმობ), ს. უ. დავბრმავდები, თვალები დამიბნელდა, слѣпнуть, терять зрѣніе.

ბროლი, ბიროლი (ბერძ.), ს. ღვინო; ბუნებით თეთრი ქვა გამჭვირვალე, ან ქიქისაგან შემზადებული; хрусталь; кристаллъ; მელექსეთ უწმარით, თეთრის მაგიერად; ბროლი ხელი, თეთრი ხელი; ვეფხ. 1336 აგრეთვე ცრემლად, დარუჯ. 59; у поэтовъ, бѣлый; слезы; ბროლის მრილი, соль каменная или ілецкая, ბუნ. ლ; ა. ფ. **ბროლება**, (ვბროლდები), ზ. უ. ბროლისებით ვსჭვირ, блистать какъ кристаллъ, **ბროლებაგშული**, თეთრი

პარი ხინაოლით მოცული, ვეფხ. 229; ослѣпительная бѣлизна лица, ბროლ-ბალახში, ბროლ-ბალახჩასანი, თეთრ-წითელი ფერი პირისა; ვეფხ. 71, 136, бѣло-румяное лицо, ბროლ-ფიქალი, თეთრი გულის ფიცარი, бѣлизна персей, ვეფხ. 42.

ბროწეული, ს. მცენ. гранатъ (плодъ и дерево), ბროწეულის ქერქი, корка гранатовая, ბუნ. ლ.; ბროწეული, ხაშლეთი წერილში, изрѣд. 52—22, 23; шишокъ.

ბრუნი, ბრუნი, ს. ცეცხლი ან კალა, изрѣд. 6—29, გამოს. 15—10, олово, свинецъ, ეზეკ. 22—18.

ბრტყელი, ბრტყელი, ზედ. ровный, плоскій, ბრტყელობა, ს. плоскость, ბრტყელ-ბრიანი ნავი, плоскодонное судно.

ბრტყელება (ვ), ზმ. плостить, плющить.

ბრუ, ს. თავის ტრიალი და თვალთ-არევა, головокруженіе; რუსულ. 13; 66; 390, თავბრუ მეხვევა, у меня кружится голова, **ბრუვება** (მიბრუვის თავი), у меня кружится голова.

ბრუნდე, ზედ. кривой, косой, ბრუნდედ ვიყურები, косо смотрю на кого, ნ. მრუნდ. ბრუნდება (ვბრუნდე), უსწორო შეიქმ, кривить.

ბრუნება (ვ), ზ. ვ. ვატრიალებ; მოვაქცევ, მოვაბრუნებ; უკან ვაბრუნებ; вертѣть, ворочать; поворачивать; вернуть; -ქვებსა, ворочать каменья, -თავს, повернуть голову, -წისქვილს, приводить въ дѣйствіе мельницу; სიმ. ჩრდილ. 27—43; (ვი), ზ. მიმ. ღავიბრუნებ, вернуть, возвратить себѣ, -სულსა, перевести духъ, (ვუ), ზ. მიმ. ღავუბრუნებ, მოვუქცევ, возвращать кому что, -სულსა, приводить въ чувство; ვი ხოფელო რას გვაბრუნებ, о судьба, за чѣмъ распоряжаешься нами по своему произволу, ვეფხ. 945; ტანის მოხრისთვის: პირს-ვუბრუნებ, выворотить платье, сшить на другую сторону, (ვიბრუნებიი), ზ. ვნ. ვატრიალებ, ვიქცევი; вертѣться, **ბრუნვა**, სზ. ტრიალი; ღრმ. ცუალება სახელთა; верченіе; грам. склоненіе, падежъ, (ვჭ), ზ. უ. ვატრიალებ, ვიქცევი, вертѣться, поворачиваться, ურმის თვალი ბრუნავს, колесо вертится, ბრუნავს წისქვილი, мельница въ ходу; ვიქმ ბრუნვასა აქა იქ, აქა იქ ვატრიალებ, ღაკლიდარ, ვეფხ. 997; ходить взадъ и впередъ, (ვბრუნდები), ზ. ვნ. ვატრიალებიი, ვიქცევი, вертѣться, -ხიცილით, помирать со смѣху, სული მიბრუნდება, оживаю, რუსულ. 496; ბრუნვა ტკლისა, превратность судьбы, რუსულ. 136, **ბრუნებული, ნაბრუნი**, მიმ. нарочитый, **ნაბრუნებელი**, ზედ. вертѣльный, მაბრუნებელი, მიმ. вертитель.

ბრუტობა, ზ. быть на веселѣ отъ вина.

ბრუტი, ს. лишній хлѣбецъ, хмѣль, опьяненіе.

ბრუტიანი, ბრუტიანი; მარტი, თვალით შორს ვერ გამრჩევი, косой; близорукій.

ბრუნა, ს. მცენ. ბრკნა, ბანცაშაკი, ბუნ. ლ. дикая груша.

ბრუვიალი, სზ. блескъ; -ლება (ვჭ), блистать. [пятно; слабый; тупой.

ბრუვილი, ს. შავი ნიშანი; სუსტი; ჩლუნგი, червое

ბრძანება, ს. ზ. თქმა ან თქმული უცხოსიგან, повелѣніе, приказъ, მეფის ბრძანებითა, по повелѣнію царя, (ვუ), ზ. მ. повелѣвать, приказывать; повѣствовать, разсказывать; (ვბძანდები), ზ. ვნ. ვიმეორებ, ვჰგავ, ვგავები, ვარ (თქმის უცხურსთვის), быть, пребывать, находиться, ბატონი ბძანდებით, очень хорошо, извольте; როგორ მშვიდობით ბრძანდებით, здоровы ли вы, **ბრძანებული, ნაბრძანები**, მიმ. повелѣнный; **ბრძანებლობა**, приказъ, (ვჭ), ზ. მ. приказывать, повелѣвать, **ბრძანებითი**, ზედ. повелительный, **-სქემი**, повелительное наклоненіе.

ბრძენი, მრ. ბრძენნი და არა ბრძენები ან ბრძენები; ს. და ზედ. ученый, ან მეცნიერი, мудрый; мудрецъ, **უოვლად ბრძენი**, премудрый, **ბრძენობა** (ვჭ), ზ. უ. ვმეცნიერობ, мудрствую, სიბრ. 70.

ბრძვა (ვჭ), ზ. უ. ვიომები, შევებმი; ვიომები ციხეს ასაღებლად; воевать; осаждать, ქართლ. 1, ც. 135, (ვებრძვი ვიბრძვი, ვებრძოლები), ს. ბრძოლა.

ბრძვილი, ს. წყლული, ღაკლილობა, წყლულობა; მანკი, მანკიერება, ვფეხ. 5—27; ისია 1—4, 6; ბრძვნილება, ს. წყლული, язва, ლევიტ. 13—4.

ბრძმედი, ს. მეტალთ საღნობი ქურა, доменная печь, горнъ, **ბრძმედა** (ვ), ზმ. ქურაში გამოვიყვან მეტალსა; растоплять металлъ.

ბრძნობა, ს. მეცნიერება, мудрствованіе, იგავ. 1, 1; **ბრძნეული**, ზედ. მეცნიერი, мудрый, ერისთ. 75, **ბრძნობა** (ვჭ), ზ. უ. ვმეცნიერობ, კულს ვჰსტყვევ, мудрствовать, ვეფხ. 880; **ბრძნობილება**, ს. გულ-ხიტყვობა, мудрствованіе, მარკ. 140 ბ; **ბრძნეული**, ზედ. მეცნიერული, ჭკვიანი სიტყვა, умный, мудрый, **ბრძნეული თიხა**, глина 110, гипсовъ.

ბრძოლა, ს. ღიდი შეული, ომიანობა, ლაშქრობა, война, брань, **ბრძოლის ფიცი** (ვუ), воевать, **სულთ-ბრძოლა**, агонія; (ვიბრძვი, ვებრძვი), ზ. უ. ვიომები, воевать, сражаться, სულთ-ებრძვის, онъ уже въ агоніи, въ отходѣ, (მებრძვ), ზ. მიმ. воюешь со мною, ფსალ. 55—2; **ბრძოლება**, (ვი), ზ. მ. ვაომებ, заставлять воевать; 1 ც. ქართ. 371, (ვი), ზ. მიმ. сражаться, (ვებრძოლები), ზ. თვ. сражаться, воевать, ვეკრძოლები, спорять съ кѣмъ, ისია 29—1; ღაბაღ. 26—17, **ბრძოლობა** (ვჭ), воюсь, сражаться.

ბრწყამლი, ბრწყიული, ბრწყიალი, ბურწუმელი, ს. მცენ. ყაყლიჭა, ყაყალა; იმერ. შაშვის ბურა; რაჭულ. კავლარი, -ხოვარ, бунъ. лл.; ერისთ. ლ. блющь, ხაშ. 1—10; ქართ. ცხ. 1, ც. 405.

ბრწყალი, ს. ფეშხუმზედ დასადგმი კამარა, завѣзда на дискосѣ; ვეთ. ცხ. 409.

ბრწყიალი, ბრწყალი, ს. თხლად ანახლეჩი მეტალლისა, чешуя, плена металла, камил.

ბრწყენა (ვჭბრწყენ, -კინე), ზმ. ვჭხრუსტავ, ვქეცქეცებ, мять, комкать, ნ. ჩ. ლ.

ბრწყინვა, ს. ზ. ცისკრის, свѣтъ, сіяніе, блескъ, (ვჭ), ზ. უ. ველვარებ, ვანთებ; свѣтить, сіять; უბრწყინავს სულთა ლამპარი, теплится лампада, ქილ. 320; (ვუბრწყინებიი), ზ. ვნ. ვანთებიი, свѣтлѣть, ვებრწყინები, свѣтится, **ბრწყინ-**

ვალე, ზედ. გლვარე, ნათელი; ნათელი ფერი, არ-ფული, свѣтлый, цвѣтомъ твердыхъ и драгоцѣнныхъ камней, свѣтельный, **-დღე**, свѣтлый праздникъ, **-კვირა**, свѣтлая недѣля; ბრწყინვალედ ხედვად, ясно видѣть, ბრწინვალე სული მეფეთა, блаженной памяти царь, ქართ. 1, ც. 448; ბეჟ. 1, ქართ. 1, ც. 314; **ბრწყინვალება**, ს. ელვარება, блескъ; свѣтлость, цвѣтомъ твердыхъ и драгоцѣнныхъ камней, блескъ; свѣтельство.

ბრჭალი, ს. გამსილის ხელის ნება, желѣзная рукавица, защищающая кисть руки при стрѣльбѣ изъ лука, ქართ. 1, ც. 448; ბეჟ. 1, ქართ. 1, ც. 314; **ბრწყინვალება**, ს. ელვარება, блескъ; свѣтлость, цвѣтомъ твердыхъ и драгоцѣнныхъ камней, блескъ; свѣтельство.

ბრჭალი, ს. გამსილის ხელის ნება, желѣзная рукавица, защищающая кисть руки при стрѣльбѣ изъ лука, ვეფხ. 836; შვთ. 35; დაბად. 3, 25, 24; ზორკედმე ფეხის ჩოხჩხი, пята, დაბად. 3—15; ფსალმ. 35—6; ან ტოტი ალენჭიანთა ცხოველთა, лапа, ვეფხ. 905, вѣроятнѣе, ногти или когти, ბუნ. ლ.

ბრჭვალი, ნ. **ბჭვალი**, **ბრჭე**, ნ. **ბჭე**; **ბრჭობა**, ნ. **ბჭობა**; **ბრჭუინვა**, ნ. **ბრწუინვა**.

ბრჭყალი, ნ. ბრჭალი, რუსულ. 53, დაბად. 25—26.

ბრჭყვიალება, ს. ბრწყინვა, ციალი, блескъ, сіяніе, (ვ), ზ. უ. ვჭბრწყინავ, ვციალებ, блистать, сіять, свѣлиться, მიბრჭყვიალებს, отъ солнечныхъ лучей: рябитъ у меня въ глазахъ, **ბრჭყიალი**, ს. блескъ, **ბრჭყიალა**, блестящій.

ბრჭყინვა, ნ. **ბრწყინვა**; **ბრჭყინვალება**, ნ. **ბრწყინვალება**.

ბრჯა, ს. დამღვარი ზვინი ძნათა, мнѣ̀ніе, скирдъ, конна, სომხ. 226, ბუნ. ლ.

ბრჯგუ, ზედ. გვიან მოქმედი; ან გონებით მძიმე; ნიშანი ასოსა უ: дѣнный; тупой, тупоумный; знакъ буквы у; **ბრჯგე გონება**, ს. მძიმე გონება, тупоуміе.

ბრჯენა (ვ), ზ. უ. ფეხს ვიდგამ, ступать ногою, ვიბჯენ ცაში თავსა, головою достаю до небесъ, ერისთ. 74; (ვიბრჯინები, ვიბრჯენ), ხელსაში არგანის ხმარება ან დგომაში მის ზედ დაწოლა, опираться на палкѣ, მკლავი ხანჯალზედ ებჯინა, рука его опиралась на кинжалъ; მიბრჯუნან, достаю, досягаю, მეენარეს ფესვი მიწაში უბრჯუნან, растеніе пускаетъ корни въ землѣ; ვიბჯენ ღანახ ყელში, наступаю на горло ножемъ.

ბჭელი, ნ. ბრტყელი.

ბჭენა (ვ), ბჭენი, -ენ), ვიღღუნი; ვჭკლეჯ, ვჭსჩქლეფ, щипать, выщипывать, рвать.

ბუ, ბუი (სპარს.), ს. ფერნი сова, филинъ.

ბუაზილი (სპარ.), ს. სოკო, гемерой.

ბუბა, ს. დახაწებებელი ფქვილისა, клейстеръ.

ბუბუნი, ს. ყურში ხმაინობა, шумъ въ ушахъ, ხად. ლ.

ბუბუნი (ვ), ზ. უ. ვჭბუბუნებ, гнѣвиться; горѣть.

ბუგუა (ვ), ზ. ვ. ვხწვავ, ვდაგავ, жечь, палить, (ვიბუგი, -ები), ზ. ვ. ღვინეფ. ღვიდაგი, обжигаться, **ონალ**ть себя.

ბუგრი, ს. მომსჯელი; ივზეკ. 7—21; 32—12; ოხე 7—5; губитель; მხხმო მუნუკა, гнѣвъ мой, ვიოლისა, წითელისა, анд. 71, 73, сынъ (осиная), ბუნ. ლ. **ბუგრის ხნეულება**, винная болѣзнь, **ბურგრიანი**, ზედ. მხხმოიანი; ან მომხსჯელი, сильной; губительный, ივზეკ. 18—10, ქართ. 1, ც. 337.

ბუდბუდი (ვ), ნ. ბუტბუტი.

ბუდე, ს. მფრინველთა ბუნაგი ან ხეთრთ ჩიბე, гнѣздо, ვეფხ. 216, ღვთთ. 83—3, ნაუმ. 2—12; შალითა წრგნ-თა ან თვალთა მაგრობანთა და მის თანათა შთახედვა, гнѣздо, ვეფხ. 1363; ჩუნრო ხალთა ან წენგო, плетеная корзина, ისია 6—13; თვალის ქუთუთო, ზაქარ. 14—12; ქარქაში საჭურველთა, ეზეკ. 21—3; гнѣздо; норa; футляръ, плюска, чаша, цвѣточная; зародышъ, гнѣздо глазное; ножны; ბუდის გაკეთება, свить гнѣздо; ბუდე თაგვთა, гнѣздо мышей, ბუდე ქურდთა, гнѣздо воровъ, ბუდე ყვავილისა, чашка цвѣточная, ბუდე ჭიანურისა, скрыночный футляръ, ბუდე რკოსი, шелуха желудковая, ბუდე თვალისა, гнѣздо глазное, რუსულ. 789, ბუდე შობილის ურმისა, дѣтское мѣсто, послѣдъ, მფრინველის ბუდით იცნობენ და კაცსა მამულით, рускул. 842; **ბუდება** (ვი), ზ. ვ. ბუდეს კეთებენ, гнѣздиться, ღვთეღდეგნი, гнѣздиться, დასტ. 130; **ბუდობა** (ვ), ნ. гнѣздиться, სიბრ. 86.

ბუდეშური, ს. ყურძენი გრძელ-მრგვალნი, виноградъ продолговатый, ნ. ყურძენი, ალექს. 167.

ბუდრუგუნა მწერი, насѣкомое, ბუნ. კ. 130, 132.

ბუერი, ს. ხმელი ნიხლი, игла, изморозь, ნ. ნიხლი.

ბუერა, ს. ბერხი, მცენ. бѣлокопытникъ, чумный корень, ერისთ. ლ.

ბუეება (ვიბუეები), надуматься, наскучиться.

ბუვი, ს. მფრინ. сова.

ბუვილი, ს. ზ. ბზუვილი, жужжаніе, (ბუვის, ბუვილი გაუღის) ზ. უ. жужжать.

ბუზანკალი, ბუზაშკალი, ბუზვი, ს. ხვასტანგთ მგბენარი მწერი, врухъ, родъ безкрылой стрекозы, ლევიტ. 11—22; оводъ, муха, ბაკ. იოვან. слѣпень бычачій, ერისთ. ლ.

ბუზვა (ვიბუზვი, -ზები), ზ. უ. ვიერუნწყნები, мокнуть; сжиться; надуваться, пахмуриться.

ბუზი, ს. მწერი, муха, анд. ბუზი ბევრი ბზეეის, ეზეკ. 8—11; ბუზის ხორ. мухоморъ, ბუზილი, ნ. ბზეეილი, рускул. 771.

ბუზმენტი, ხირიფი, ჩაეარიში ოქრომკედის არშია, позументъ.

ბუზუკი, ნ. მუწუკი.

ბუზღუნი, ს. ропотъ, ნება (ვჭ), ზ. უ. ვხერტვინავ, ვმურმურებ, ვიუტბუტებ, роптать, ворчать.

ბუთაკი, ს. ხალიო ბუდე, берлога, გამოსკ. 12—10.

ბუთი (სპარ.), ს. კერპი, идолъ, кумиръ, ვიხრ. 34.

ბუთია, ს. უძილობისაგან გათანგული, одержимый безсонницею.

ბუთილკა, ს. бутылка, ნ. ბოთლი.

ბუთხუზა, ნ. ბუტბუზა.

ბუკი (სპარ.), ს. რქის ხალარა; ნოვბათი, კიბლაკი, военная труба, музыка, рожокъ, набатъ, ვეფხ. 46; 416; ბუკის კვრა, бить въ набатъ.

ბუკი, გურულად ხე, улей, ბაქრ. 189.

ბუკი, ს. толстый отрубокъ дерева, описаніе Имер. Сельско-Хозяйст. отнош. Р. Эристова, стр. 12.

ბუკიოტი, ს. მფრინ. филинъ, ლევიტ. 11—18. ბუკოტი, ბუკნაწო. ს. მფრინ. небольшая сова, ბუნ. ლ.

ბუკაბლაკობა, ს. კვრა, ცემა ბუკით და კიბლაკით, бить въ набатъ, შვთ. 75.

ბულა, ხ. Кавк. за 1854 г. № 24, чудовище именемъ котораго пугаютъ дѣтей.

ბულბული (სპარ.), ხ. ვარლის ჩიტი, იაღონი, соловей.

ბულიონი, ხ. ხორცის წყენი, бульонъ.

ბულუში, ხ. მაგოლი, თევის ხელეული, конца стѣна.

ბულქვი, ნ. ბოლქვი; **ბულღური**, ნ. ბურღული.

ბულღო, მცენ. ძირხვენა, лапушникъ, Бунг. лл.

ბუმბა, ხ. მცენ. შავეცხლა, синеголовникъ, Бунг. лл.

ბუმბა (ბერძნ.), ხ. ბომბა, Бэб. лл.

ბუმბერაზი, ბუბერაზი (არაბ. მუბარიზ), ხ. გმირი, богатырь, витязь.

ბუმბულო, ბუმბულთო, ხ. მცენ. ლოშის კბილა, одуванчикъ, Бунг. лл.

ბუმბული, ხ. გერმა, მფრინველთა ნაკრკნი, перья, пухъ. ბუმბულის ღორი, пуховикъ, ბუმბულით გაკეთა ბალიშისა, набить подушку пухомъ, **ბუმბულიანი**, ზედ. пуховый.

ბუნაგი, ბუნაკი (ხოშხ.), ხ. ნაღირთ ან თევზთ სადგური ბუღე; Бэбулари; берлога, гнѣздо, ხ. трущоба, გამოსლ. 12—10.

ბუნაური, ხ. Бэбулари, гнѣздо, жилище.

ბუნდად, ზმ. ბნელად; темно, не ясно, -მახსოვს, не ясно помню, იყვრა № 39, გვ. 16.

ბუნდრუკი, ხ. მცენ. ქამია 267.

ბუნება, ხ. ძალი მოქმედებითი თვითოეულისა არსებისა; კოსმოლოღ. § 162; წესი ბუნებისა, დაცული ყოველთვე ქმნილთა შორის, თვისება, თვითება; მოღგმა, ყვფხ. 1103; იაკობ. 3—7; натура, естество, природа; природное свойство; характеръ; порода; ბუნებით რჯული, естественный законъ, გუკ. 6; მოცლს ბუნებას აღიძებს, всю природу живитъ; ბუნებით უყვარს, по природѣ онъ любитъ его, ვისხ. 2; **ბუნებითი, ბუნებრივი**, ზედ. განთვისებული, განკუთვნილი ბუნებისად, натуральный, естественный, природный, -მადლი ან ნიჭი, природный даръ, ბუნებითი ღოღრაფია, физическая географія, ბუნებითი ღვთის მეცნიერება, естественное богословіе, ბუნებით ძეული, законный сынъ, ბერძნ. სჯ. 184. **ბუნებრივი** ხომჭირნო აღგილი, ქართ. 1, ც. 218, отхожее мѣсто, **ბუნებიანი**, ზედ. თვისების მქონე; естественный, **ბუნებით, ბუნებითად**, естественно; **ბუნება ზიარი**, ყვფხ. 1103, რომელსაც თვისი კალიერება შეერთებული აქვს სიმჭნეს თან, одаренный смѣлою рѣшимостью.

ბუნი (ხოშხ.), ხ. ცარი შუბისა ან იარაღთა ხელსაქმარი, черенокъ, ручка ножа; рукоятка, **ბუნიკი**, ხ. ხითხარი, наконечникъ.

ბუნიობა, ხ. ღღეობის გახეორება მარტს ღ ხეღმბერსა, равноденствіе. ქრ. 495.

ბუნოსანი შუბი, ხ. ცარიანი შუბი, копье съ рукояткою, ქრ. 183.

ბუნჩი, ხ. ხმელი კუნძი, чурбанъ, отрубокъ, Бунг. лл. Бэб. лл.

ბუნჩული, ხ. თითრული ღრეშა, бунчукъ, Бэб. ბუნჩულიანი ფაშა, паша трехъ бунчужный.

ბუჟი, ბრუჟი, ხ. ღაბეჟება, ღაბუშება, онѣменіе, остановка крови въ членахъ тѣла.

ბუჟუჟი, ნ. მუჟუჟი. [ный (баранья шкура).

ბუჟუჟი, ზედ. ცხვარის ტყავი ღაგრუზელი, курча-

ბუღღენდი, ხ. წითლის სალებავის ჭია, кошениль.

ბურანი, ხ. მხუბუქი ძილი ღა მოლანდება საეჭვებელთა რისამე, легкій сонъ, сновидѣніе, ბორანი ბორი, ბუერი, ნისლი, чадъ, туманъ, რუსულ. 749.

ბურაული, ხ. მფრინ. кобузъ, истребъ.

ბურაში (თათრ.), ხ. ბოზა ფეტვისა, ქერისა; буза; брага, ნ. ბუერა.

ბურბურა, ხ. ნედლი ქარქვეკა, дурманахучникъ, кати поле, Бунг. лл.

ბურბუშელა, ხ. მცენ. მოთეთრო ნარი, ерникъ. лл.

ბურბუშელა, მცენ. ბაბუსაგზალა, იმერ. ფუჭ! ბაბუა მეგრ. პაღვინი, გეშიტა, ბაბახკუდა; ბურულ. ბაბუას წვერა, одуванчикъ; პრტყელი ღაშრული ლავაში, сушка (напрожное).

ბურდო, ხ. ულუწვავი ბზე ფეტვისა, ქერისა, солома не молоченная, Бунг. лл. Бэб. лл.; ფეტვის ნალეწი ან ბზის მტვერი, ნ. ჩუბ.

ბურდო (სპარ.), ხ. ღურდო, მღვრივე სასმელი, გამოხდილთ სასმელთა რიოში, რახიც პირს მოიგღებს; ხოლო ძირს ღანალექი არს თხლე, ან ცლე. мутный напитокъ; муть, жижа.

ბურდო, ხ. ფრო, ღერი, მცენარისა, стволъ, стебель, растенія.

ბურდოიანი, ზედ. მღვრივე (სასმელი), мутный (напитокъ).

ბურეწი, ხ. ჭურჭელთ წალო, поставецъ для посуды, Бэб. лл.

ბურეჯი, ხ. ვარცლი ცომისა, корыто для тѣста, Бэб. лл.

ბურეჭეი, ხ. ორკაჟი, шлакъ, Бэб. лл.; ნაქცევი, ნანგრევი, развалина.

ბურვა (ვ), ზ. ვ. ღაფარვა, ღავეფარებ, крыть, покрывать, покрывать, (ვი), ზ. მინ. надѣвать на себя, (ვებურვება), ზ. თვ. ვეხურები, быть покрыту, ვვფხ. 123; გორგ. 131, **ბურვილი**, მვ.; крытый, одѣтый, -ცუე, дремучій лѣсъ.

ბურვაკი, ხ. ღიღი გოჭი, боровъ, Бэб. лл.

ბურთი, ხ. ბირთვი მუშაჲ ხითმუო ხასპარეზო; სფერა, шаръ; глобусъ; мячъ; გამოსლ. 25—33; **ბურთობობა**, ბურთობა, ხ. ზ. ბურთით თამაშობა, игра въ мячъ; (ვ), ზ. ვ. играть въ мячъ, ვვფხ. 63, რუსულ. 28; **ბურთება** (ვი), ზ. ვ. ბურთით ვითამაშებ, заставить играть въ мячъ, (ვი). ნ. ვბურთობ; ვვფხ. 330, **ბურთული**, ხ. ბურთის მსგავსი, шарообразный, 601 ქილ.

ბურთხელა, ხ. მცენ. груша лохолистая.

ბურინჯა, მცენ. ერიხთ. ლ; Бэ. лл.

ბურნი, ბურუში (არაბ.), ხ. ბორი, ნისლი, мгла, туманъ, სიცხის ბური, духота.

ბურნა, ბურნაკი, ხ. ღვინის ქინქლა, голь, комаръ, მაკთ. 23—24.

ბურნუთი (თათრ.), ხ. ღაფქვილი თამბაქო მოსაწეველი, гдѣ-нюхательный табакъ, -თის კოლოფი, табакерка, **ბურნუთიანი**, табачный.

ბურნუკი, ხ. ბუნაკი, ხითხარი, наконечникъ.

ბურცუალა, გურულად ვარღვაჭა, цикорій, Бунг. ერიხთ. лл.

ბურცულაძე, ხ. ქარიფშუტა вѣтренникъ.

ბურუში, ნ. ბური. [перья.

ბურცული, ხ. სხვილი ბუმბული ბალიშისა, пухъ,

ბურღი, ს. ჭახრაკი, шурупъ, винтъ. ბურღის ჩაყრა ввинтить.

ბურღო, ბურღო ცხენი, ს. ავხნე ცხენი, лошадь съ поросомъ, эрб, 64.

ბურღული (სპარ.), ს. ღეცხვილი ხორბლის მარცვალი, крупа.

ბურღუჟი, ს. რკინის კაკი თოფისა ან ზარბაზნის გასაცენის გამოსაღები, пыжовникъ; ნ. ნ.

ბურცი, ს. სამსივნე. опухоль; ბებერი, нарыв, **ბურცება** (ვ), ზ. ვ. ავიბურცა, причинять опухоль, ავბურცები, ზ. ვ. ავიბურცები, опухать.

ბურჩხა, ბურცხალა, ს. მცენარენი.

ბურჩგალა, ს. მცენ. гоголь, ворсянка, сирн; ბ. ლ.

ბურჩგნა (ვბურჩგნი), ზ. ვ. ცუდად ვხვენ თმათ, трепать волосы, **ბურჩგალი**, ს. ცუდი და გახვენილი თმა, дурной волосъ, шерсть, **ბურჩგლიანი**, ზედ. волосатый, -ფუტკარი, бунд. ჯ. 4.

ბურჩგი, ს. щетина; -ამოსვლება, ощетиниться.

ბურჩღვენი, ს. გამხმარი ფიჩხი, хворостъ.

ბურწუმელა, ბურწუმალი, ს. მცენ. ბრწყინალი, ქალღიჭა, дереза, ბ. ლ.

ბურჯი (სპარ.), ს. გოლოსი, დიდი კოშკი, кубъ. 1389; ზოდიაქოს ნიშანი, тельцы, созвѣздіе, знакъ зодіака, зодіакъ.

ბურჯღლული, ს. ქიქრონი ნაბერწკალი, искра, ქილ. 199.

ბუსმიხაკა, ს. მცენ. оногрихъ, колхикумъ, незабудка (цвѣтокъ), ივანე ბაყ; ბ. ლ. сернякъ, бабья соль, раст. ჰ. ფ.

ბუსნარი, კორდი, მალალ-ბალახიანი, лугъ, ხაბ. ლ.

ბუსტული (სპარ.), ს. фисташка, мелк. ქილ. 22.

ბუსტუხი, ს. მცენ. далика, бунд. ლ; ჰ. ფ. свербежница, сирн. ლ.

ბუსუნი, ს. საფარი, ხანგარი, засада, ხაბ. ლ; ქილ. 375.

ბუსუსი, ს. გინგლი, წვრილი ბალანი ხილთა და ბალახთა, волокно, пухъ, пушокъ на бородѣ и плодахъ, **ბუსუსიანი**, пушистый, -ბალახი, ბუსუსუნა, ს. მცენ. черноголовка, бунд. ლ.; ჰ. ფ.

ბუსუსკანა, ს. მცენ. мышьи ушки, раст.: бунд. ლ.

ბუსხუნი, ვაი მართლთა 24.

ბუტბუტი, ს. ზ. ბუზღუნი, ворчаніе, ропотъ, воркотня, (ვ), ზ. უ. ვბუზღუნებ, ვხრჩვინავ, роптать, ворчать.

ბუტება (ვიბუტები, ვებუტები), ზ. ვ. გავიბუტები, ვუწურები ვისმე, дуться на кого, сердиться.

ბუტია, ს. გაბუტული, обиженный, надутый. **ბუტიობა**, ს. გაბუტებულება, обиженность, надутость, сирн. II, 161.

ბუტკი, ბუტკო, ს. გამონასკული ხილი, შემდგომად ღეღვილებისა; пупышь, бутонъ, налитъ, цвѣточная завязь.

ბუტუტა, ს. მსუქანი ყრმა, дрочень, дутикъ.

ბუქა (ვქ). ზ. უ. ბუქი თოვლსა ჰქრის, ვეფხ. 980, вьюжить, стоять метели, буранить.

ბუქი, ს. ქარიანი თოვლი, вьюга, буранъ, метель, ვეფხ. 55; -მქროლი, столбъ пыли, ჩონგ. 120.

ბუქნა, ს. ზ. ცეკვა, присядка, (ვქბუქნავ), ზ. უ. ვცეკვავ მუხლზედ ჩაჯდომით, плясать въ присядку.

ბუღა (თათრ.), კურო, დუკოდავი მოზვერი მოხუცებულად შენახული, бычокъ.

ბუღაობა (ვ), ზ. უ. ვქუცავ, ქუე ვიქცევი, дичиться, бычиться, გორგ 198.

ბუღაური, ს. სვეტის თავი, вырѣзанный, архитравъ, фризъ.

ბუღი, ს. ორთქლი, паръ.

ბუღრაობა, ზ. უ. ხარი რქენით ჭიდილი ან მიწის გლეჯა, борьба волонъ.

ბუყბუყი მაჭრისა, ს. шипѣніе вина.

ბუშო, ხაბიჭვარი. усатый, -ная дочь.

ბუშაკალელვი, ს. მცენ. бунд. ლ.; ნ. ნ. ლ. смоква.

ბუშტი, ს. ქანთალი, პარკი ცხოველთ შარდის, пузырь мочевой; -მინისა, склянка.

ბუშტუკი, ს. ნ. ბუშტი.

ბოქვენი, ფერდი, пахъ, подбрюшіе; ხაბ. ლ.

ბუჩი, ს მცენ. ხაბ. ლ.

ბუჩო, კაცია 7.

ბუჩქი, ს. ჯაგვი, ჩირგვი, кустъ.

ბუჩქნარი, ს. ჭალა, ჯაგნარი, кустарникъ.

ბუცავა, მცენ. батыка.

ბუცავება (ვიბუცავებ, -ვე). ზ. ვ. ვაშტერებ, изумлять, ставить въ тупикъ; (ვი), გავიშტერდები, стать въ тупикъ. ხუშრობა აკაკისა 13.

ბუცალია, მცენ. горошекъ воробьиный, сирн. ლ.

ბუცება, ს. ზ. გაშტერება, გაცბუნება, опѣненіе, изумленіе.

ბუცუცი, ს. ზ. თვალ-ქუთუთოების ღაბღნეკა, наморщить лобъ, ხაბ. ლ.

ბუძგი, ს. ბეწვი; თმა-წვერა, волосокъ; растрепа

ბუძგი, ს. პაკარა ძღარბი, ежикъ.

ბუძგურა ბალახი, ს. градникъ, сирн. ლ.

ბუწი, ს. თოხლი, წლის ცხვარი, ნ. ცხოვარი, барашекъ, молодая овечка.

ბუწკი, ნ. **ბუჩქი**: **ბუწკნარი**, ნ. **ბუჩქნარი**.

ბუწუწი, ს. ცუდი თმა, бурдюгнаго, ნ. თმა, жидкіе волосы, растрепанные волосы.

ბუჭბუჭა, ს. მცენ. ყაყაწო, макъ.

ბუჭონი, ს. ღახალული ქერი, ხალი ქერისა, жаренный ячмень.

ბუჭულა, ს. პატარა წისქვილი; იმერ. პატარა ფაცხა; маленькая мельница; избушка.

ბუხარი (სპარს.), ს. საცეცხლე. печь, каменка; труба.

ბუხუნი (ვქ), ზ. უ. ლომის ან ღორის ბრღვინვის ხმა, ревѣть, хрюкать, рыкать.

ბუჯერი, ს. ბურნი, ჭურჭელთ შესაწყობი ხის თარო, поставецъ для посуды.

ბღავილი, ს. ცხვართა ხმიანობა ან ყვირილი, блеяніе; крикъ, (ვბღავი), ზ. ვ. ვღმუვი, ვჭყვირი, блеять; кричать.

ბღავლება (ვ), заставлять реветь.

ბღავლვა (ვქ), ზმ. ვიბღენ, ვქსვრი, марать.

ბღარი, ს. ყრმაშვილი, мальчикъ, ანტ. 4—22.

ბღარტი, ს. მარიუე, птенецъ.

ბღარჯვიანი, ზედ. ბანჯგვლიანი, волосатый, მრო ვ 48.

ბღერწა (ვ), ზ. ვ. ვბერწვ, выколачивать.

ბლვარი, ს. სამხრეთი, югъ, რიცხ. 33—40; შვთ. 14; სან. ლ.; ქართ. ცხ. 1, ტ. 75; ალექ. 138, ზოგჯ. ჩრდილოეთი, отверъ, იხილ. 41, 25.

ბლვერა (ვ), ზ. ვ. სიძულილით ან რისხვით ვუყურებ, коситься, косо смотрѣть на кого.

ბლვრიალი, ს. ზ. ბღვერა, ღვრილი, ცრემლი ცვლის ხმით, крикъ, ревъ, плачь, -თვალებსა, смеркать глазами, (ვბღვრიალებ), ზ. უ. გჭყვირი, ღრიალი, გსტირი, реветь, плакать; **ბლინძვა** (ვიბღინძები), სახე გაბღინძვა.

ბლინძვა, ს. გამობღინძვა.

ბლსარძუნი, -ნობა, ს. ზ. უგვანი შემოხვევა (ვებღლარძუნები, ვბღლარძუნებ), ზ. უ. უგვანად ვუხვევი, ვეჭიდები, обхватить, обнять по медвѣжьи.

ბლნება, ბლნეჯა (ვიბღნინები, ვიბღნიჯები), ზ. ვ. ვილმენ, ვილრეჯ, უმსგავსოდ შევხმუხნი პირის სახეს, морщиться, хмуриться: гримасничать.

ბლოკვა (ვ), ზ. უ. ვბორკავ, ვბორღვავ, ოთხზე ვდგები, ползать, ходить ползкомъ.

ბლუვილი, ს. ზ. ревъ, ревѣніе, (ვბღუვი), ხარის ხმიანობა, рѣветъ; мычать; ბღუნავს, იგივე ბღუვილი.

ბლუნძვა ვიბრუნძები, ზ. ვ. შევიკუმშები, მოვიკრიჭები ზღარბსავით, сжиматься, ежиться; корчиться; (ვ), ზ. ვ. შევკუმშავ, მოვკრავ, сжимать, съеживать, комкать.

ბლუჯვა (ვ), ზ. ვ. მოვკუმშავ, ხელს მოვუჭერ, დავბლუჯავ, მოვმუჭავ, брать, хватать горстью.

ბლუჯი, ს. მუჭი, пригоршня, горсть.

ბძანება, ს. ბრძანება.

ბძარვა (ვ), ზ. ვ. ვკლეჯ, ღვხეთქ, ვსწვრეტ, განვბძარავ, терзать, раздирать; ѣдать. ვბზარავ, ღვხეთ; вѣрнѣе ґасщелять; колоть, расколоть. გულსვუბძარავ, колоть кому сердце; იქვე, № 1: стр. 60, ს. ბზარვა, იხილ. 36—22; რიცხ. 50, ვიბძარვი, ზ. ვნ. драться; трескаться, колоться, ვსქელები, ვიბზარვი; бдарва (ვ), ზ. უ. შევჭყინავ, подмерзать.

ბძარი, ს. ღიხეთქილი ადგილი, трещина.

ბწკალი, ს. ძელებისაგან შექმნილი კიბე лѣстница изъ брусьевъ; ბაქრ. 169, ნ. შენიშნულობა.

ბწკიალი თვალი, блестящіе глаза, ბუნ. კ. 81.

ბწყინვა, ნ. ბრწყინვა.

ბჭე, ბრჭე, მრავლ. ბჭენი, ს. შესავალი კარისა, порогъ, ворота, ბჭე ქალაქისა, городскія ворота, ფსალ. 9—13; ლუკ. 7—12; მრავ. ბჭეებში; ს. უკანა გამორჩეული მოჩივართაგან გასასინჯველად ცილობისა მათისა, мѣсто, гдѣ засѣдаетъ судья, мировой посредникъ; судебное мѣсто; იადგარი, третейскій судья, мировой судья, ქართ. 1, ტ. 21; ვახტ. სამ.; ბჭე ბჭეთა, первенствующій судья, უპირველესი მსაჯული, ვეფხ. 1535; ბჭე ღმერთი, Богъ судья, გორგ. 47.

ბჭედი, ს. იგივე ბჭე, შვთ. 46.

ბჭვალი, ბრჭვალი, ბჭვალი, ს. ადგილობანი მისი გათანგული ტკივილი სხვა და სხვის ადგილს, колъ, колотье.

ბჭობა, ს. ზ. სჯა საქმისა ან ჭეშმარიტისა; განჭობა, განსჯა, სამართლობა; მეღიატორის სამართალი, сужденіе; разбирательство спорнаго дѣла; третейскій судъ, ალბ. 20; ვეფხ. 233; ზოგჯერმე საჩივარი, тяжба, 2 მეფეთა 15—2, (ვ), ზ. ვ, ვსჯი; განვიჭობ, განსამართლებ; სარჩევრს განვსინჯავ; судить, разсуждать; производить судъ, расправу; ქართ. 1, ტ. 382, 385; კაცი ბჭობელი, ლოი ეცინოლი, человѣкъ предполагалъ, а Богъ располагалъ, (ვიბჭობ), ზ. ვნ. სამართლით განვსჯი, განვსინჯავ რასმე, приговаривать, присудить къ чему, სამ. ვ. 207; ქართ. 1, ტ. 337; (ვიბჭობი), ზ. ვ. განვისამართლები, судиться, ვებრძოლები, სჯაში შევეჯახები ვინმე. разсуждать съ кѣмъ, თავის თავს ვებრძოლები, онъ разсуждалъ съ самимъ собою; ფარად. 63; მებრძვის, они судятся со мною; ბჭობილი, განსჯილი, обдуманный; по суду разобранный.

ბჭოვანება, ს. ბჭენი, შესავლნი კარნი, ворота, სოფონია 2—14.

ბჭობიერობა, განსჯა, сужденіе.

ბჭენა, ნ. ბრჭენა; **ბჭა**, ნ. ბრჭა.

გ

გ. მესამე ასო ქართულის ანბანისა, წოდებული განრიცხვაში ღირსშესანიშნავი სიმსა და ფულის ანგარიშში ნიშნითურთ გ. სჰპს თუმანსა. ამ ასოთი იწყებიან შემდგომნი ზედ ძველებულნი ზმნანი: გან, მდგ. გა; გამო; გარდა, მდგ. გადა; გარდამო, გარდმო (მდგ. გადმო; მაგალ: განვიდეს, მდგ. გავიდეს, გამოვიდეს; გარდავიდეს, გადავიდეს; გარდმოვიდეს, გარდამოვიდეს, მდგ. გადმოვიდეს, და სხვანი.

გ. იხმარების მპირობელად ზმნათა მეორისა პირისა, რომელთაც პირველსა პირსა აქუს წ. ვითარ: მაქვს, გაქვს; შრჩამს, გრჩამს, აგრეთვე ყოველთა მიცემითთა ზმნათა, როდესაც მოქმედება ჰსჭირდების სასარგებლოდ მეორის პირისა: მაგალ: გიშენებ ან გიშენებს; გაშენებ, გაშენებს. გიწერ, გიწერს უწერ, უწერს; გიკითხავ, გიკითხავს. გაქებ, გაქებს, და სხ.

გ. იხმარების ნაწილად კ. ვითარ: გალაკობი, კალაკობი; გაცა, კაცა; გერკა, კერკა; გურკა, კურკა; გვიცა, კვიცა; გრკალი, კრკალი; გრჯლა, კრჭნა; გრწყილი, კრწყილი. ზოგჯერმე ხიცულად ღ. მაგალ: გრძილი, ღრძილი; გრუტუნი, ღრუტუნი; ან ხიცულად ქ. გეზე, ქეშე: გვიმრა, ქვიმრა; გუფთა, ქუფთა; აგრეთვე: ბრგვილი, ითქმის ბრყვილი, ქარაგმიანნი ლექსნი: გხნ, გიხაროდეს; გი, გიორგი და სხ.

გა, -რომელნიმე ზმნანი შექონნი თავს ზედდებულის გა, განიმარტებიან ზმნათა შორის, რო-

მელთაცა აქვსთ თავად გან, მაგალ. გატარება, განცარება; გალება, განღება.

გა, შემოკლ. გადი, ნაცვ გასვლა ან გადი.

გააბდლება (ვ), ზ. ვ. გავაბიაბრუება, опозорить, რუსუდ. 643.

გააბეზრება (ვ), შევაწუხებ, თვს ვიტყენ, გავაბეზრებ, надоѣдать, наскучить.

გააბედვილება (ვ), ზვ. შევამხიბლებ, облегчать (ся), ს. მიქ. облегчить себѣ, (გავუადვილებ), ზ. ვ შევამხიბლებელი, облегчаться, ვეფხ. 818.

გააბლება (ვ), ზ. ვ. აღლით გავიზომ, мѣрить аршиномъ, ქილ. 266.

გააბრება (ვ), ზ. ვ. მალე აღვასრულებ, скоро выполнить, ვეფხ. 853.

გააბოზაკება (ვ), ზ. ვ. ავაცილ გავხდი, дѣлать злодѣемъ.

გააგულისება (ვ), ზ. ვ. გავარისხებ, გავაჯავრებ, озлоблять, რუსუდ. 946; (ვ-ლება), ზ. ვე. озлобляться.

გააგულება (ვ), ზ. ვ. გულს გამოკუცვლი, მოვაშღურებ, заставить негодовать; ქართ. 2, ტ. 540; 522; 537; (-ლება), ზ. ვნ. негодовать.

გააგება (ვ), ზ ვ. გავაცუცქებ, წავახდენ, портить, ухудшать; გულ-გამოკუცული, გავარისხებ, озлоблять, (ვ), ზ. მიქ. მტრად გავიხდი, вооружить противу себя; (გავუაგდები), ზ. ვე. მტრად გავუხდები, вооружиться противу кого, ქართ. 2, ტ. 544, 551; გააგებული, მიქ.

გააგდება (ვ), გააცზაკებ, озлоблять.

გააგვირება (ვ), ზ. ვ. ავად ვახსენებინებ, заставить злословить, (-დება), ზ. ვე მოვჭიქები ავადხსენებას, начать злословить, ხად. ლ.

გააზატება (ვ), ზ. ვ. თავისუფლობას მივსცემ, განვთავისუფლებ, освобождать, отпускать на волю; ვეფხ. 612; ვიხრ. 174; (-ტება), ზ. ვე. განვთავისუფლები, получать свободу, -ბული, მიქ. вольноотпущенный.

გააზიზება (ვ), ზქ. გავანაზებ, нѣжить.

გააზნაურება (ვ), ზ. ვ. აზნაურობას მივსცემ, давать свободу, жаловать дворянство; მარგ. 114-ა; განგვაზნაურნა, далъ намъ свободу, გალაშტ. 5—1; (-რება), ზ. ვე. თავის-უფალი ან აზნაური შევიქმნები, сдѣлаться свободнымъ, получить дворянство, გორგ. 49.

გააზიზება (ვ), ზ. ვ. გავანაზებ, გავანებივრებ, нѣжить; (-ზება), ზ. ვე. გავანაზდები, нѣжиться, რუს. 240.

გაათაბაგება (ვ), ზ. ვ. ღვინდგან ათაბაგად, пожаловать кого въ Атабаги, (-გება), ზ. ვე. стать Атабагомъ, ათაბაგად გავხდები.

გააითება (ვ), ზქ. ერთს ათად გავხდი, удесетерять.

გააითნისათნება (ვ), ზ. ვ. ერთს ათასად გავხდი, учащать, ვეფხ. 304.

გააითასება (გავ), ზქ. ერთს ასად გავქხდი, усотерять.

გააკლება (ვ), ზ. ვ. ცუდსა შევიქმნები, განვსძვინდები, разъѣриться, ვეფხ. 240.

გააკლმასება (ვ), ზ. ვ. შევიმკობ ალმასით, алмазить, გული გალმასებული, разъяренный, ვიხრ. 189.

გააკოვება (ვალოვდები), ზ. ვე. ფქვილისთვის: ვხდები დაწყმულობისგან, солодѣть, подмокнуть (о мукѣ); გავალოვებ, разсолодить.

გააკქაფება (ვ), ზ. ვ. გავამრაცხ, შევამსუბუქებ გავლარიბებ, дѣлать рыхлымъ, бѣднымъ, ვეფხ. 260.

გააამაება (ვ), ზ. ვ. გავაამპარტავნებ, дѣлать надменнымъ, (-ებება), ზ. ვე. გავაამპარტავნებები, дѣлаться надменнымъ, გავუამაებივარ, გავუამპარტავნებივარ, онъ сдѣлалъ меня надменнымъ, ვარამ. 310; ვეფხ. 974.

გააამბრიანება (ვ), ზ. ვ. ამბრით შევსხრი, надушить амброю, ვიხრ. 167.

გააამირება (ვ), ზ. ვ. ამირად დავსხამ, поставить эмиромъ

გააამკრება (გავუამკრებ) აღბ. 42—43, გამოვკრებ, лишать, отнимать.

გააამოება (ვ), ზ. ვ. ამოდ, უქმად, бездѣлицу შევიქმ, сдѣлаться суетнымъ, ოქრ. 23, 16.

გააამპარტავნება (ვ), ზ. ვ. გავაამაებ, дѣлать надменнымъ, (-ვნება), ზ. ვე. გავაამაებები, дѣлаться надменнымъ.

გააამხანაგება (გავუამხანაგები), ზ. ვე. ამხანაგად გავუხდები, вступать въ товарищество, გავუმეგობრდები, подружиться съ кѣмъ, ქილ. 326; 60; (ვ), ზ. ვ. ამხანაგად შემოვიყვან, გავიმეგობრებ, принять въ товарищество, вступить съ кѣмъ въ дружбу. [ность.

გააამება, ზქ. გაამოს, да послужитъ тебѣ въ пріят-

გააამხანაგება (ვ), ზ. ვ. ამხანაგად გავიხდი, принять кого въ товарищи, (ვუამხანაგები), ზვე подружиться, კილქ. 310.

გააანგარება, ნ. გახარბება.

გააანგარიშება (ვ), ზ. ვ. ანგარიშში ჩავუთვლი, зачесть, ვახტ. ხად. 94, 189, 264; (-დება), ზვე ჩავეთვლები, зачесться.

გააანჩხლება (ვ), ზ. ვ. გავაგულისებ, გულზედ მოვიყვან, сердить, злить, რუსუდ. 705; გულს-გავუანჩხლებ, გულზედ მოვიყვან, разозлить; (-ჩხლდება), ზ. ვე. раздражаться, გულზედ მოვალ; გული გაუანჩხლდება, озлиться, დავრ. 48; **გაანჩხლებული**, მიქ раздраженный.

გააარება (ვ), ზ. ვ. გავაცარებ, провести мимо, (გავიარ, გავიარები), ზ. უ. გავიარე проходить, ალარ გავიარ შენთანა, не стану ходить къ тебѣ, რუსუდ. 656; გულში გამიარა, подумалъ я; წინ გამიარა, прошелъ мимо меня; (გავუარებ), ზ. ვ. გავუვალ. заходить, რუსუდ. 816; ვეფხ. 1424, მა), ზ. მიქ. გამაცარებ, ვიხრ. 70; проведешь меня; სანამ როგორც გაიარს შემატყობინეთ, дай мнѣ знать, какой ходъ будетъ имѣть дѣло, ანქ. 2. 17.

გააარშება (ვ), ზ. ვ. გავუგემურებ, გავუსიამოვნებ, опротивить, надоѣдать; омерзить, გამიარშდება, ზ. ვე. გამიუგემურდება, опротивить, ვეფხ. 879; 1002, **გააარშებული**, მიქ. გაუგემურებული, ვეფხ. 654; გამიარშებია სიცოცხლე, опротивѣла жизнь, ვეფხ. 1002.

გააასება (ვ), ზ. ვ. ასად გავხდი, усотерить, გაასებული, ერთი ასად ნაქცევი, ვეფხ. 1022; გამოასდება, ერთი ასად გამიხდება, усотеряется, ვეფხ. 335.

გაარშიევება (გაჟაარშიევება, გამოარშიევება), ზ. ვე. неповиноваться, ალექ. 143; ქილ. 458.

გაარშიება (გაჟაარშიენი), ზ. ვე. გაუმიჯნურდები, влюбляться, გამოარშიენ, онъ влюбился въ меня, **გაარშიებული**, მიმ. влюбленный, გაჟარშიებულვარ, -ებოდი, я влюблень.

გააბება, (ვი), ზმ. ახლ გაქქნი; усотеритъ (გამოახლება), ერთი ახლ გამოხდება, усотеряется; ვეფხ. 335; **გააბებული**, მიმ. ერთი ათასად ნაქცევი, усотеренный, ვეფხ. 1022.

გააფთრება (ვი), ზ. ვ. განავძენება ავფთრიერთ, ожесточать, остервенять, (-ოდება), ზ. ვე. განვძენდები, остервениться, ჩუბ. ლ.

გააფრაკება (ვააფრაკები), ზ. ვე. ნელით ფიცარათვის: გავმრუდები, покоробиться, (ვი), გავმრუდებ, искоробить.

გაალნოება (გაჟაავლნოშები), ს. ვე. გაკაავჭირდები, начинать злословить, ხაბ. ლ [**გაარშიება**.

გააშკარება, ნ. **გამოაშკარება**; **გააშიება**, ნ.

გაახლება, ს. ზ. обновленіе, -მოყვარის, порожденіе луны, (ვი), ზ. ვ. ხელ-ახლად გავაკეთებ, обновлять, возобновить, რუსუდ. 156, ქილ. 22; გაახლდები, გავუახლდები, ზ. ვე. ხელ-ახლად გავაკეთები, возобновляться, 2 ტ. ქართ. 550; ვისრ. 18, ვეფხ. 41, გამაახლდება, обновляется для меня.

გაახლებული, მიმ. обновленный. [293.

გააჯავება (ვვ), ზთვ. вступить въ диспутъ; ქილ.

გააჯერება (გამოაჯერა), ზ. უ. ბაზარი გამეხალ, обратить въ рынокъ, ვეფხ. 531.

გააჯოილება (ვი), ზ. ვ. გავაუქმებ, уничтожить (заемное письмо). (გავაჯოილებ), ზ. ვე. გავაუქმდები, уничтожаться, **გააჯოილებინება**, (ვი), ზ. სხვ. გავაუქმებინებ, заставить уничтожить.

გააკეთება (ვ), ზ. ვ. ბრტყლად ღრუბჭრი, ღრჭოდ, ან ღრუბოც; изрѣзать, порѣзать, изрубить; ფარშ. 427. [обмываться.

გააბანა (ვჭ), ზ. ვ. ღრუბან, обмыть, (ვი-ნები), ზ. ვ.

გააბანდა (ვჭ), ზ. ვ. გალავაბ, перевязать, перевлесть, რუს. 916.

გააბანჯგვლება, -ლიანება (ვჭბანჯგვლიანდები), банджгвлиани შეკიქნები, косматѣть.

გააბარათებული, ზედ. ბარათით დანიშნული, ассигнованный. [ассигновать.

გააბარათება (ვი), ზ. ვ. ღრუნიშნავ თეთრს რიხვებისმე.

გააბარგება (ვი), ზ. ვ. ბარგს გავიკან, გავლაგდები, выноситься, переноситься, перенѣзжать.

გააბარება (ვი), ზ. ვ. მივაბარებ, вѣрверѣ, поручать кому что на храненіе, отдавать кому на воспитаніе; ვეფ 139, (ვი, ვუ), ზ. ვ. გავუთვლი, ჩავუთვლი, გავუანგარიშებ, зачесть, зачислить, 2 ტ. ქართ. 544; ალექ. 130; დასტულ. 51.

გააბარვა (ვ), ზ. ვ. შეუარჩენ, გავუწბილებ; ხასიცილოდ ავიგდებ, очень дурно говорить, осрамить, осмѣять, освистать, ქილ. 668. (-ბრდები), ზ. ვე. განვძენდები, злословѣть, ხიბრ. 65; **გააბარული**, მიმ. თავლაც ღახმული, განკიცხული, გაწბილებული, осрамленный, опозоренный, ვეფხ. 625, 856, 1069; ქილ. 567, ცხვ. 160.

გააბატონება, ს. ზ. воцареніе, (ვი), ზ. ვ. გავამეფებ, ბატონად გავიხდი, воцарить, (ვჭბატონდები), ზ. ვე. გავმეფდები, воцариться. (ვი), ზ. ვ. მეფედ გავიხდი, поставить надъ собою царемъ.

გააბღვა, **გააბღლარვება**, ს. ზ. ვჭბღლეკ, рвать, драть, ნ. ბღვა, რუსუდ. ქ. ლ.

გააბანჯგვლა (ვიბანჯგვლები), ზ. ვ. ბალთით შეკიმოსება, обрости волосами, **გააბანჯგვლილი**, обросшій волосами, ანტონ. 3—33.

გააბდვინვარე, ზედ. ბნელად მნთებარე, потухающій, 1 ტ. ქარ. 144; მატ. 12—20.

გააბდღვნა (ვ-ნი), ზ. ვ. გავაბკვნი, опинать, **გააბდღვნევინება** (ვი), ზ. ვ. გავაგლეკვინებ ობს, заставить рвать волосы, ანტონ. 3—45.

გააბერება, (ვი), ზმ. старить.

გააბეგვა (ვჭ), ზ. ვ. გავლახავ, прибить, вымолотить.

გააბეგრვა (ვი), ზ. ვ. ბეგარას შევაწერ, обложить податью, გორგ. 191.

გააბედბლება (ვი) ქნათ подлымъ; (ვბედბლდები), исподличаться.

გააბედვა (ვჭ), ზ. ვ. შევმართავ, ვიკადრებ, осмѣливаться, отваживаться, рѣшаться; **გააბედვინება** (ვი), ზ. ვ. განვამხნევებ, გაბედვას მივცემ, заставить рѣшиться на что, ჩონგ. 139; **გააბედულობა**, ს. შემართება, შეკადრება, смѣлость, отважность, ბუნ. კ. 251; გორგ. 68, (გავიბედე), ზ. ვ. отваживаться на что.

გააბედითება (ვი), ზ. ვ. ბედით შევჭქმნი, გავხდები; გავაუბედურებ, уничтожать, дѣлать несчастнымъ; ვისრ. 126. გამიბედითდა ბედი, счастіе мнѣ; გამიბედითდა ბედი, счастіе измѣнило мнѣ, ვისრ. 30; გაუბედითდა ბედი, счастіе измѣнило ему, ვისრ. 41; (გაბედითდები), ზ. ვე. გავხდები, უბედური გავხდები; уничтожаться, становиться несчастнымъ, ვეფხ. 102; გაბედითებული ცხოვრება, несчастная жизнь.

გააბედნიერება (ვი), ზ. ვ. ბედნიერ ვქნიო, осчастливить, (-რდები), ზ. ვე. ბედნიერი გავხდები, счастливѣть.

გააბედოვლათება (ვი), წარმგებელ, გამოვაჭაბედვქნიო, дѣлать кого расточительнымъ, (გავბედოვლათდები), ზ. ვე. წარმგებული ან გამოვაჭაბედული გავხდები, дѣлаться расточительнымъ, ღვრ. 15.

გააბედულობა, სახე გაბედვა.

გააბევრება (ვი), ზ. ვ. განვამრავლებ, умножить, გავბევრდები, умножаться, -ებული, მიმ. умноженный.

გააბეზრება (ვი), ზ. ვ. მოვაწყენ, შევაწუხებ; наскучать, надоѣдать, აღბ. 48; (გავბეზრდები, -ლი), ზ. ვე. მოვწყინდები, შევწუხდები, соскучиться, მოურ. 297.

გააბერვა (ვჭ), ზ. ვ. ავავსებ შიაბერვით, ან ჭერით რამე, надувать. მალე. 1—13. (ვი-რები, რენ), ზ. ვ. ჭერით ავავსებ, შემოვიბერებ, ავიბერებ, გავიბერტყები, შემოვჭსწურები; ღვრ. 97, წამოსწვნები, надуваться; пухнуть; сердиться молча, შეცვლი გამიბერა, раздулъ мнѣ животъ, ჩონგ. 44. **გააბერილი**, მიმ. გაბერვებული, გაბერტყებული, раздутый, надутый.

გააბერტყა (ვ), ზ. ვ. ბერტყით მკერდს გავაერვენებ, вытряхивать, выколачивать пыль; გავლა-

ხვ, გავსწკვავ, ვსცემ, вгибить, приколотить, რუსულ. 487; ვი, Ф. 3ინ. ღვინბერტყ. მტკვარს ჩამოვიერი, страхнуть съ себя (пыль), -ჰერანგს, страхнуть рубашку; умыть руки въ непониманости, სვილ. 253, -ეურებს, хлопать ушами: необращать вниманія, ხაშ. 84; ბუნ. კ. 75, -კალთას, страхнуть подолъ, (ვი-ტყვი), Ф. ვ. ღვეცხვე, ღვილერღები, ღვიძვები; молотиться, იხილ 28-27, 29, განბერტყილი, მიმ. 2—3. 2—136.

გაბერწება (ვბერწები), Ф. ვკ. ხერწი გავხდები, заплодѣть.

გაბეზრება, -ჩავება (ვა), Ф. მ. გავაშტერებ, გავიბუნებ, გავიტანჯებ, გაბეზრება, поражать, озадачить печальностью; (-დება), Ф. ვკ. გავიბუნდები, стать въ тупикъ, остолбенѣть, **გაბეზრავებული**, მიმ. განერვებული. გაშტერებული, გაშეშებული, остолбенѣлый, ვისხ. 143, **გაბეზრებულება**, ს. გაშტერებულება, остолбѣненіе.

გაბეკვითება (ვა), გავაბალისებ, возбуждать къ чему охоту, желаніе, (ვბეკვითდები), Ф. ვკ. გავხდები, приложить стараніе.

გაბზარვა (ვჭ), Ф. მ. ღვბეთქ, ვქლესავ, колоть, щелать, рвать, (ვიბზარები), Ф. ვ. ღვხდები. колоться, разсѣдаться, трескаться, **გაბზარული**, მიმ. колотый, -მინა, разбитое стекло.

გაბზეკა (ვ), Ф. მ. გავსჭიმავ, вытягивать, (ვი-კები), Ф. ვ. გავიჭიმები, вытягиваться.

გაბიაბრუება (ვა), Ф. მ. გავაწბილებ, შევარცხვენ, сконфузить, осрамить, -ებული, მიმ. пристыженный.

გაბიბინება (ვჭ), მეცნარეთათვის: გჭვდები, имѣть.

გაბილწება გაბიწება (ვა), Ф. მ. შევაწიკლებ, осквернить, порочить, (-წება), Ф. ვკ. შევაწიკლდები, осквернияться.

გაბიცება, ს. გახბიცება.

გაბინძურება, ს. ბინძურება.

გაბიძა-მამიდებული. ზედ. ბიძად და მამად გამხდარი, ставшій опекуномъ какъ отецъ и дядя; ხაშ. 150.

გაბიჭება (ვა), Ф. მ. გავამამაცებ, научать храбрости, ქილ. გამებიჭება მეფობა, растлится царство, ქილ.

გაბიჯება (ვა), Ф. ე. გადავაბიჯებ, ფეხს-გადავხდავ, шагнуть, გალმა გაბიჯება, переступить. ხოფლიო გალმა გაბიჯა. быть при смерти, ვეფხ. 862.

გაბლანდვა, გაბლარდნა (ვ, Ф. მ. გავახვევ. завернуть, ხად. ლ.

გაბმა (ვა), Ф. მ. მივაბ-მოვაბამ, მივაკრა-ითოკს, გავსჭიმავ; გავრევ, ჩავატან რომელსამე ხაქმეში; вязать, привязывать; натягивать (веревку); вовлекать, вплетывать, გავაბამ თოკს, натягивать веревку; გავაბამ ქსელსა, (ღვდა ზარდისათვის), натянуть паутину, ერთი გაბმა ავბრეშუმი, связка, горсть шелку, კაცი 29; ამ უბედურობაში გამბამა, онъ вовлекъ меня въ это несчастіе; გავუბამ ფეხებს, связать кому ноги, გორგ. 17; ფარღაგი გამიბია, повѣсьте мнѣ занавѣсь, ხაშრ. 98; არ გააბამს ძარი, чтобы подалъ корня въ глубину, ხიშრ. ხოლ. 4—3. (გავაბამ), Ф. ვ. გავერევი; თავს გავიბამ, გავუხლართები, путаться, вплетаться; запутаться, (გავებმი) Ф. თვ. გავერევი, имѣпиваться, вплетываться, ღვი-ღარაბში გაება, онъ попалъ въ хлопоты; გაება-ფათერაკში, онъ попалъ въ бѣду, გაებმი მახეში, попалъ въ западню, მტკრამან ჭანგში გაება, непріятель прибралъ его въ свои руки, რუსულ. 448: **გაბმული**, გაბაბები, მიმ. натянутый; вовлеченный, **გაბმულ-გამობმული** ვენახები, мѣсто перерѣзанное многими виноградниками, ბუნ. კ. 245; **გასაბმელი**, ზედ. -თოკი: веревка, которую нужно натянуть, **გაბმულობა**, ს. ღამწკრივებულება, შწკრივად ტმბლარი რამე ან გაკანილი, вереница, расположеніе чего рядомъ, одного за другимъ, გორგ. 173, გავუბმივარ ხელშუ, я вовлеченъ въ дѣло.

გაბნევა (ვა), Ф. მ. გავაჭფანტავ, გავაქრევ, მოვჭყრი მოვჭყრი; ღვხარჯავ; გაბეიოტებ, ღვჭფანტავ, разбрасывать, разсыпать; расточать; разсѣять, 2 ტ. ქართლ. 501, მტ. 13—30; იოან. 16—32; (ვი-ბნევი), Ф. ვ. ღვიფანტები; ღვიბარჯები; разсыпаться, разсѣяться; расточаться, ეარშან გაუბნია, вѣтеръ развѣялъ, ქილ. 684; გავუბნევი ვარ, меня разсыпалъ вѣтеръ, გაბნეული, გახბნევი, მიმ; -გაბნეულება, გაბნეულება, ს. разбросанность. გახბნევი, ზედ. разсыпной.

გაბოგინება (გავაბოგინებ), Ф. მ. ღვიმკვიდრებ, усвоить, присвоить, იოქმის უფორე უკუოქმიად: არ გაბოგინა, неоставлять, потребить, ნ. ჩუნ. ლ.

გაბოგირება, ს. ბოგირის ლაგმ, навести мостъ.

გაბოზება (ვა), Ф. მ. ბოზად გავხდი, გავაროსკიპებ; развращать, склонять на распутство, მოურავ. 86, (გავბოზდები, გავუბოზდები), Ф. ვ. გავრისკიპდები, развращаться, начать вести распутную жизнь, ხაშრ. ხოშხ. 160; 297.

გაბორგება, -გნება (ვ-გდები ან-გნები), Ф. ვკ. განვრისხდები, განვსცოფდები, განვბრაზდები, взбѣситься, ხად. ლ; **გაბორგნება**, ს. კეთრის სნეულება, накожная болѣзнь, при которой кожа дѣлается толстою и жесткою, бугорчатая проказа, ბუნ. ლ.

გაბორკება, -ცნება (ვა), Ф. მ. განვაძვინებ, ძვირს შევაბოხვევ, озлоблять; причинять вредъ, ღვით. 93—5; 106—39; იერემ. 7—6; (ვ-ცდები, -ცნები), Ф. ვკ. განვძვინდები; წუხდები, გავირვეინები, озлобляться; портиться, развращаться, ღვიგდებები, შეესმენილნი: быть угнетаему, гнестись; გაბორკებული, მიმ. угнетенный, ქებად. 15—14; **გაბორკებულება**, ს. შეიწრებულება, ღანავრულობა, угнѣтеніе, бѣдствіе, ან გარისხებული, разсерженный озлившійся, ნეშტ. 1—3.

გაბოძება (ვუ), Ф. მ. გავსცემ, ღვურიგებ; раздавать, раздаривать.

გაბოხება, ს. ბოხს ხმას გამოვცემ, басить; გაბოხებული ხმა. басистый, хриплый голосъ, გა-

გაბრუება (ვი თვალს), открыть глаза. [ცია 21.

გაბრა (გავბრი, ვუბრი, -ბრე), Ф. მ. ანგარიშში ჩავუგდებ, зачесть; расквитаться.

გაბრაზება (ვა), Ф. მ. გავარისხებ, გულზედ მოვიყვან, бѣсить, сердить, злить, (ვბრაზდები), Ф. ვკ.

გაგრისხლები, გულზედ მოვალ, бѣситься, злиться, -ბული, მიმ. бѣшенный, разсвирѣпѣвшій, злить.

გაბრდღვნა, ნ. გაბღვნა.

გაბრეკა (ვს), ზ. მ. გაგხდგიაგ. გაგხჭიმვ, вытягивать, (ვი-ქები), ზ. გ. გაგიჭგიბები, вытягиваться.

გაბრიყვება (ვი), ზ. მ. გაგტეყვებ, обманывать, дурачить, (ვბრიყვები), ზ. ვე. მოგხტეყვები, обманываться, ანკ. 3—23, попасть въ просакъ.

გაბრჭობა, ს. მოცვირობა, блистательность, სამ. ლ.

გაბროლება (ვბროლები), ზ. ვე. გაგბრწყინები, просіять, ვეფხ. 377.

გაბრტყელება (ვი), ზ. მ. გახგფართოგებ, дѣлать плоскимъ, выравнивать; (ვბრტყელები), ზ. ვ. ბრტყელი შეგიქმნები, дѣлается плоскимъ.

გაბრუება (ვი), ზ. მ. ზარს ღვინეგმ, ღვინოგნოს, გაგიბუნებ, გაგარეთიანება, გაგაბრუებ; ошеломить, одурманить, (გაკბრუები, -ღი), ზ. ვე. გაკკბეგიბულები, онѣмѣть, одурѣть.

გაბრუნდება (გაგბრუნდები), ზ. ვე. ბრუნე შეგიქმნები, искривляться.

გაბრუნება (ვი), ზ. მ. უკან გაგეგზავნი, გაგაბრუნებ, вернуть что назадъ, (ვე), ზ. მიჩ. გაგუბრუნებ, возвратить. (გაგბრუნები), ზ. ვე. გაგბრუნები, უკან მიგიქცევი, поворотить, отправить назадъ, რუხუე. 243; 2 ც. ქართ. 499.

გაბრუება (გაგიბრუები), ზ. ვ. გაგითრობი, похмелиться, опьянѣть, **გაბრუებული**, მიმ. опьянѣлый, კრც. 111.

გაბრძანება, ნ. გაბძანება.

გაბრძენდა (ვ), ზ. მ. ოქროს გაგსწმენდ, очищать золото, ქართ. 1, ც. 361.

გაბრძნობა, ნახე განბრძნობა.

გაბრწყინება (ვი), ზ. მ. ხიბრწყინვალეს მიგხცემ, გაგაელვარებ; გაგანთლებ; полировать, лощить, зеркалить; просвѣщать, осиѣщать, (ვბრწყინები), ზ. უ. გაგელვარები, გაგნთლები, просіять, გამობრწყინდა ცრემლითა თვალი, слезы въ глазахъ засверкали, მზე გაგიბრწყინდა, солнце озарило насъ; **გაბრწყინვალება** (ვი), ზ. მ. ბრწყინვალებას გამოგაჩენინებ, вызвать блескъ.

გაბრჭობა, ნ. გაბჭობა, გაბტყელება ნ. გაბრტყელება.

გაბრჯენა, ნ. გაბჯენა.

გაბტეყნა (ვბტეყნი), ზ. მ. გაგბღვნი, მეჩინგელს მოგიცლი ბუმბულს, щипать, ощипать.

გაბუგვა (ვ), ზ. მ. ღვკმღეულრივ, ошпарить.

გაბუება (ვიბუები), ზ. ვ. გაგხქლღები, გაგთქვირღები, разжирѣть, распухнуть; 2 სჯულ. 32-15, пахмуриться, надуться.

გაბურცება, ნ. აბურცება.

გაბურძგნა (ვ-ძგნი), ზ. მ. ცეცხლ გაგხწეწ ომას, растрепать (волосы), (ვი-ძგნები), ვნ. ღვიძეწნები, растрепаться.

გაბუტება, -ტვა (ვი), ზ. მ. შეშოგიწერობ, дѣлать кого недовольнымъ, (ვი-ტები, ტვი), ზ. მ. надуться, **-ტვილი**, მიმ. надутый, -ტვილვარ, быть надутымъ, ვეფხ. 243.

გაბუება (ვი), ზ. მ. გაგაშტერებ, გაგაცბუნებ, поразить, ошеломить, (გაგხაუცები), ზ. ვე. გაგაშტერები, ошеломиться, ქილ. 329; 603; 244.

გაბღვერა (ვი), ზე. ბღვერით ვიყურები, смотрѣть на кого косо.

გაბღინძვა (ვიბღინძები), ზ. მ. მოგიბრახჭები, жеманиться, ერახ. 2—92; -ძული მამალსავით, похожившись какъ пѣтухъ, იერ. 1881, XI—65.

გაბძანება (ვი), ზ. მ. გაგიყვან, выводить, (ვბძანები), ზ. ვე. გაგიც, выходить.

გაბძარვა (ვ), ზ. მ. ღვეღლაც; გაგგლეჯ, ღვეღლეც; колоть, щелять; растерзать, разодрать, (გაგიბძარვი), ზ. ვ. ღვიეღლები; გაგხეჭები; გაგგლიჯები, ღვიფლითები, трескаться, лопаться, გამოსლ. 13—11, ღან. 14—26—27; ქართ. ცხ. 1, ც. 154, ქილ. 291; იერ. 3—6.

გაბჭობა, გაბრჭობა, ს. ზ. სჯა, განსჯა; გაშინჯვა სადაო საქმისა; судъ, судебное, разсужденіе; разборъ судебнаго процесса; судъ, судебный приговоръ, ვეფხ. 1351; ქართ. 2, ც. 528; (ვბჭობ), ზ. მ. განვსჯი, разсуждать, ვისტ. 179; ვეფხ. 841, 900; (ვი), ზ. მ. გაგისაბრთლებ, разсуждать, разобрать судебнымъ порядкомъ, ქართ. 1, ც. 39; (გაგიბჭები, გაგიბჭობი, -ვიბჭვნეთ), ზ. ვ. განვიხსჯები; გაგიშინჯები, გაგისაბრთლები, разсуждаться; быть судиму, ქართ. 2, ც. 528; აღბ. 34, 90; (გაგებჭობი), ზ. თე. გაგისაბრთლები, საბრთალში შეგიყვან ვისმე, судиться съ кѣмъ либо, გაგაბჭობი გულს, გულს ღვეკითხები; разсужать про себя о чемъ либо, ვეფხ. 953; (განმაბჭობ, -ჭვ). разсудишь меня, მოურავ. 13; **გაბჭვნება** (ვ), ზ. მ. გაიბჭვნე, заставить судиться, **გაბჭობინება** (ვი), ზ. მ. განსჯაში შეგიყვან; გაგისაბრთლებინებ, заставить разсуждать; заставить разбирать судебное дѣло, ვეფხ. 228; ქილ. 362, ანკ. 4—27, **გაბჭობელი**, მიმ. разобранное дѣло по суду, **გაბაბჭობელი**, подлежащій разбору.

გაბჯენა (გაგაბჯენ), ზ. უ. ფეხს გაღგისდგამ, шагнуть.

გაგა, ხ. მკვახე ლეღვი, неспѣлая смоква, ბუნ. ლ. სამ. ლ.

გაგანიერება (ვი), ზ. მ. განგაფართოვებ, განგავრცელებ, расширить, (გაგგანიერები), ზ. ვე. განგაფართოვდები; расширяться.

გაგარება (ვი), ზ. მ. გაგაქსუვება, გაგაველურებ; ვეღარ გაგიგებ, ან ვეღარ გაგგებ; дѣлать кого одичалымъ; удалять или изгонять, იერემ. 50-17; თავს მინდორს გავგარებ, ე. ი. მინდორს გავღლ, ვეფხ. 227; удалиться въ поле, (ვი-თავს), ზ. თე. თავს მოვარიდებ, удалиться, устраниться, ერახ. 34; გამაგარებ, изгонишь меня, (ვგარდები), ზ. ვე. გაგქსუვები, გაგველურები, отчуждаться, одичать, **გაგარებული**, одичалый, **გაგარეულება** (ვი), გაგაქსუებ, дѣлать дикимъ; (გაგგარეულები), ზე. გაგქსუვები, отчуждаться, одичать.

გაგარეგანება (ვგარეგანები), ზ. ვე. გაგშორები, удаляться, ანკ. 1. 65.

გაგარება (ვი), ზ. მ. გარეთ გაგგებ, изгонять вонъ, იერემ. 34—21, მარკ. 1—181.

გაგდება, ს. ზ. изгнаніе, (ვ), ზ. ვ. განვაძევებ, განგზავნი, განვახვევ; ღვრება, ხელიდან გაგუშვება; изгонять; выгонять; ронять; გავაგდებ სუფრაზა, накрыть на столъ, რუსულ. 424; განვაგდოთ ჩვენ უღელი მათი, свергнемъ съ себя иго ихъ, ღვთ. 2—3; გავაგდებ ზღვის პირსა ან ხმელზედ, выброситъ на берегъ моря, ღვრ. 125; გორგ. 140. გავაგდებ ხმას, распустить слухъ, -თოფსა, выпалить изъ ружья, -ნიღაბი, кинуть жребій, -ხელიდამ, уронить изъ рукъ, -ხიდსა, перекинуть мостъ, ზ. პრ. (ვი-წინ), гнать впереди себя; -წისქილის ქვეშ, подавать нищихъ ногами, -ხასელს, распустить о себѣ молву, ბუნ. კ. 67; გავაგდებ ძელსა, положить перекладину, брусъ, გაიგდო ცხენი, пустилъ лошадь впередъ, რუსულ. 684, ხელ. 226. (ვიგდები), ზ. ვ. განვიძევები, განვიდევნები; изгоняться; გავიგდები ზღვის ნაპირზედ, быть выброшену на берегъ моря, **გაგდებული, განაგდები**, изгнанный, выброшенный, **გაგდებინება** (ვ), ზ. სხ. განვაძევინებ; გავაშვებინებ ხელიდამ; დავაგდებინებ; მოვაგდებინებ; заставить изгнать, уронить; сорвать, -თავსა, отрубить кому голову, -თვალსა, выколоть кому глазъ, -ალაფსა, отбить добычу, რუსულ. 815; -რჯულსა, заставить отрѣчься отъ вѣры; измучить работою, (ვ) ძირს, выломать дно, ქრონ. 75. -ჯანსა, избить изъ силъ.

გაგება, ს. ზ. слова, слухъ, молва, извѣстіе; разумѣніе, понятіе способность уразумѣнья, соображенья и заключенья; разумѣнье, сметка, смѣтливость, догадка, გაგება არა აქვს, у него нѣтъ смѣтливости, **განგება**, ს. ზ განკარგვა, კარგება; управленіе, распоряженіе, განგება ან გაგება სულისა, ქილ. 666; распоряженія о поминовеніи души, -სახლისა, распоряженія по дому; 1 ქრ. 3—4, **განგება, განგებულება**, ს. ზედამხედველობა ღვთისა დაბადებულთათვის, ვეფხ. 189, бытіе-писаніе, провидѣніе, промыслъ Божій; предопредѣленіе, судьба; ვეფხ. 434, 789. ღვთის განგება აღუსრულებელია, судьбы Божіи неисповѣдимы; (ვ), ზ. ვ. გავარიგებ, гнать впередъ; წინა აღვირნევ, გავარიგებ, ვეფხ. 1017. править, управлять; предопредѣлять, назначать, **გამგო**, домоправитель, ვეფხ. 294, смѣкнулъ я, предугадалъ я. (ი), ზ. პირ. მივხვდები, вникать, догадываться, განვსჯი; смекать, понять, постигнуть, уразумѣть; ყველა გაგორა, онъ спутался, непонялъ, გზა გამიგო, открылъ мнѣ дорогу, რუსულ. 889; სიბრ. 27; რაც ღმერთს წეშს თავზე გაუგია, кое отъ Бога предопредѣлилъ, того не миновать мнѣ, ვისრ. 41; ვეფხ. 790; (ვუ), ზ. პირ. შევუტყობ, узнавать, замѣтить чье намѣреніе, გავუგებ გზასა, прокладываю ему дорогу, ვეფხ. 434; (ვიგები), ზ. ვ. ვიმარჯვებ; შევიტყობი, управляться; узнаваться; **გაგებული**, მიზ. управляемый, понятый, **გამგებელი**, правитель, **გაგებინება** (ვ), ზ. სხ. ვაცნობებ, შევიტყობინებ, дать понять, **გაგონება** (გავიგონებ), გისმინ, შევიტყობ, понять, уразумѣть, ქილ. 321, გაგებულობა, понятливость; თავსა ჩემსა გაგებული იქმნას რაც ღმერთსა უნდეს, 734, ვეფხ. пусть исполнится надо мною Божье предопредѣленіе.

გაგება (ვ), ზ. გავშლი, ღვრეფენ, высылать, простирать, ფეხქვეშ გამეგო, сталъ валяться у ногъ, ქილ. 665.

გაგებება (ვ), ზ. ვ. გავგზავნი მისაგებებლად, высылать на встрѣчу, (ვაგებები), ზ. თვ. გავალ შესამთვალად, მისაგებებლად; выходить на встрѣчу.

გაგემოვნება (ვ), ნ. გაგემრიელება.

გაგემრიელება (ვ), ზმ. გემრიელ შევიქმ, услащать; (გავიგემრიელები), дѣлаться вкуснымъ.

გაგვა (ვიგვი), ზ. ვ. ღაგეთ გავიჭვეტ, гвоздь употребительный, вынести.

გაგვა, -რაგანალვლება, какая тебѣ нужда, ну гагва, не тужи, ვეფხ. 1307; 625; რუსულ. 816; ღარეჯ. 76, მოურავ. 339; ნახე გაგა.

გაგვალება (გავიგვალები), ზ. ვ. გავიგვი; вымѣтаться; ქილ. 61.

გაგვალვა (ვჭ), ზ. ვ. მოვაოხრებ, опустошать, ვეფხ. 456.

გაგვარება (ვუ), ზ. ვ. გარედ გავუხდი წოლებასა რასმე, званіе обратить въ фамилію.

გაგვარიანება (ვ), გვარიანს მეგობრობაში მოვუყვან, გავაკეთებ, улучшить положеніе кого.

გაგვემა (ვჭ), ზ. ვ. გავლახავ, побить.

გაგზავნა (ვგზავნი), ზ. ვ. გავისტუმრებ, წარვავლინებ; отправить, послать, (გავიგზავნები, ვუ), ზ. ვ. გავისტუმრები, отправляться, **გაგზავნილი, განაგზავნი**, მიმ. посланный, **გაგზავნინება** (ვ), ზ. სხვ. გავასტუმრებინებ, заставить послать.

გაგინება (გაგინებულვარ), я ворованъ, სამ. ვ. 91.

გაგიჟება (ვ), ზ. ვ. გონებას მივასცევ, მივხდი, сводить съ ума. (გავგიჟდები) ზ. ვდ. გონებაზედ ან ჭკუაზედ შევიშლები, сходить съ ума, გაგიჟებით მიყვარს, безумно люблю, **გაგიჟებული**, сумасшедшій.

გაგლა (ვჭლი), ზ. ვ. ვჭსქვავ, ვცუხვ, ღვნუხვ, истолочь, (ვიგლები), ზ. ვ. ღვინოვდები, ღვინეცხვები, истолочься, ქილ. 60, ცხვირ პირს გაგიგლი, раскрою тебѣ лице, съѣмлю тебѣ по мордѣ, თავს გავიგლი, избить себѣ лице, ანტ. 6—38, 2—5.

გაგლახაკავება (ვ), ზმ. გლახაკად შევიქმ; дѣлать нищимъ; (გავჭლახაკდები), ზთვ. дѣлаться нищимъ.

გაგლეშა (ვ), ზ. ვ. წავაგლეშ, წავუხვამ, обмазывать, **გაგლეშინება** (ვ), წავახმევინებ, заставить обмазать.

გაგლეჯა (ვჭ), ზ. ვ. ავმოვფხრი, გავხევ, განვაბოლ, раздирать, разрывать, (ვი თმახა, წვერსა), рвать на себѣ волосы, бороду, ჩონგ. 88; (ვიგლიჯები), ზ. ვ. გავიჭიხვები, ვიწვრცები, ვიგვემები, терзаться, раздираться, **გაგლეჯილი**, растерзанный, ვეფხ. 225, 862; გორგ. 225; 1 მეფე 17—35.

გაგლინება (გავიგლინები), ზ. ვ. ავხირდები, остервенять, (ვგლინები), ზ. ვდ. გავჯიქები, ავხირდები, остервеняться.

გაგმერა, -მერვა (ვ), ზ. ვ. მახვილსა ვჰკრავ, განვაწონებ, пронзать, ქილ. 308; გამოსლ. 19—13; განგმერა გულისა, ე. ი. მოწყლვა ვისისამე გულის, пронзить чье сердце, (განვიგმირებით), ზ. ვ განვიწონებით, быть пронзену.

გაგმირება თავს გავიგმირებ, გავიბედინებ, თავს გამოვიღებ, ободряться, ვეფხ. 735.

გაგმობა (ვ), ზ. ვ. ლოკვმობ, შეურაცხ ვჰყოფ, хулить, охуждать.

გაგნება (ვი), ზ. ვ. გაიგება, მივხვდები, понять, смекнуть, -გზასა, найдти дорогу, ქილ. 39.

გაგოგმანება ვგოგმანებით), ზ. ვღ. გავჭირვნებით, упорхнуть.

გაგოზვა (ვ), ზვ. გელეს; გავასვეტკვებ; подмазать; подштукатурить; გაგოზა, подкрасить.

გაგოზვილი, მვ. подкрашенный, подбѣленный, მარკ. 23—27; სიქ. 23—3; **გაგოზვინება** (ვი), заставить штукатурить.

გაგონა, გაგონება, ს. ზ. გონებაღ შეღება, გულის-ხმება; გულის-ხმა, вниманіе, разумъ; ბარლ. 1—22; გაგონებით ვიცი, знаю по наслышкѣ; (ვი), ზ. ვ. მოვასმენინებ, заставить слышать, заставить понять, (ვი), ზ. მინ. მოვისმენ, ყურად ვიღებ; მივხვდები, შევიგნებ, მივიგნებ, გაგებულისმებ, слышать, выслушивать понимать, ვეგონებ), ზ. მინ. ვუსმენ; послушать, გაიგონე, рас გეტყვი, послушайте, что я вамъ скажу, არ გამიგონა, онъ меня не послушался, მე გავეგონე რჩევა, я послушался его совѣта, ამბავი ჩემი არ გაგეგონების, ты не слыхалъ приключенія моя, ვეფხ. 604, 693; მარკ. 1—152; მოურავ. 344; იხილ. 55—9; **გაგონილი, გაგონებული**, მვ. слышанный, არ გაგონილა, не слыхано, გორგ. 21; **გაბაგონი**, внятный, **გაგონიერება** (ვი), ზვ. შევიგნებინებ, вразумить.

გაგონჯება (ვი), ზ. ვ. ღაბახებრებ, გავამახინჯებ, გავალუწკრებ, обезобразить, изуродовать, (ვგონჯებით), ზ. ვღ. изуродоваться.

გაგორ-გამოგორება (გაგაგორ-გამოვაგორებ, რა), ზ. ვ. катать туда и сюда, (ვჰგორგამოვაგორებით), кататься туда и сюда.

გაგორება (ვა), ზ. ვ. ვატარებ ქვრიალით, ანგორვით, катить, (გავაგორებით, ვაგორებით), ზ. ვღ. ვჰგორავ, катиться; валяться, გაგორე უმწეოლითი კალთაზედ, რუსუდ. 682; на колѣнахъ положа голову сталъ, какъ ребенокъ, вертѣться; წინაგაგორდა, передъ глазами его прокатился, ქილ. 410, **გაგორებული, განაგორები**, ზვზ. მოურავ. 320, прокатанный.

გაგრაგნა (ვაგრაგნი), ზ. ვ. გაგხსნი, გავშლი შეგრაგნილსა, развивать, развертывать.

გაგრილება (ვი), ზ. ვ. გავაცივებ, холодить, прохлаждать, (გავაგრილებით), გავცივდები, прохлаждаться, простить, გულს გავუგრილებ, успокоивать сердце, გული გამიგრილდა, охладѣло сердце изъ нему, შუბლს გავიგრილებ, освѣжить лобъ, ჩონგ. 56; (ვი), ზ. მინ. наслаждаться прохладою, **გაგრილებული**, მვ. охлажденный.

გაგროვება (ვი), ზ. ვ. გავიტან გარეთ და გროვად დავსდებ, выносить, вытаскивать, (გავაგროვებ), сколачать, სიბრძ. 1, მოვაგროვებ, მოვაქუჩებ; სიბ. ლ.

განგრძელება (ვ), ზ. ვ. ზედ-მოვიბმ, შორ-გავიწევ. წავიღებ, удлинить, (განვაგრძელებით), ზ. ვღ. გრძლად გავიწევი; გავიტან; განვრცელდები, გრძლად განვდები, продолжаться; удлиняться, შვიდ წლამდის განგრძელდა ლაშქრობა, война длилась семь лѣтъ; განგრძელება სიტყვისა, продолжать рѣчь; ღმე განგრძელდება, дни твои продлятся, ვისრ. 162; ქილ. 573; იხილ. 14—14; ქართლ. 381; დარეჯ. 6 (ბ); 26, განგრძელების სენი, болѣзнь не оставляетъ; ქართ. 426.

განგრძობა (ვ), ზ. ვ. განვაგრძელებ, длить, продолжать, (ვი) უბნობასა, продолжать разговоръ, -ომსა, продолжать войну, ქართ. 250; (განვაგრძნებით), ზღ. განვაგრძელდები, длиться, продолжаться, ღვთი 20—5; **განგრძობილი**, продолженный, მართ. 23—7; ქართლ. 250, 256; **განგრძობლივ, განგრძელებით**, протяжно, ქართლ. 331.

განგულება, განგულვება, ს. ზ. წინასწარ განზრახვა, განსაზრვა, предположеніе, намѣреніе, (ვი), ზ. მინ. განვიზრახავ, განვსაზრავ, წინა ალვირჩევ; განვიგებ, მივხდები; სამოგალო ლაშქრობაში მოვიზრახებით ვისისამე შინ არ ვიყოფის; преположить, вознамѣриться, уразумѣть, понять; въ простор. воспользоваться отсутствіемъ кого, ვბრძ. 11-40; ბეჟ. 24; ქილ. 304; 482; ბუნ. ქ. 28, მარკ. 1—66.

განგულისება (ვი, ვა), ზ. ვ. განვაკვირვებ, გულზედ მოვიყვან, сердить, злить, (ვგულისებით), ზ. ვღ. გულზედ მოვალ, განკვირვდები, განვგულისმოწევ, сердиться, злиться, ვეფხ. 906, განგულისმა, разсердилъ меня, რუსუდ. 873; **განგულის მსიცოცხლე**, разсуждающій, მარკ. 1—16.

განგულოვნება (ვი), ზ. ვ. განვამხნევ, შევიგულიანებ, ободрять, воодушевлять, (განვაგულოვნებით), ზ. ვღ. განვმხნევდები, воодушевляться, расхрабриться, ქილ. 101, 306; ვეფხ. 779.

განგულ-ქცევა (ვჰქცევდები), остервенѣть, ჩახრ. 41.

განგულშავება, -განგულშავებულხარ, сердце твое очерствѣло, ვისრ. 29.

განგულწყრომა (განვაგულწყრები), ზ. ვღ. გულზედ მოვალ, сердиться.

განგურება, ზ. ვ. განწონ; пронзать, გულის განმგრგვველი, пронзающій сердце, ქილ. 387.

განგურიელება (ვი), ზ. ვ. გურიელობის ღირსებას მივხედვ, поставить кого правителемъ Гуріи.

განგუშაგება (განვგუშაგებით), ზ. ვღ. начать сторожить, караулить.

განგძელება, ნ. განგრძელება.

განდა, განრდა, ზედ-დადებული ზმნათა რუსულად пере, მაგალ. განდაგმა, წერილში განრდაგმა, переставить. განდაცხა, განრდაცხა, переносить, ზმნანი წყებულნი ზედ-დადებითა განდა, ნახე განრდა; მაგალ განდება, განრდება. განდათქმა, განრდათქმა და სხვანი.

განდაგუდა, ს. ვინგინდავინ, გოგობიჭები, биткѣ-бушеваніе, сволочь, оборышъ.

განდაღმა, ზზ. вмѣсто, на выворотъ.

გაძგონვა (ვკ. ფმ. ძლიერ გავჭვნი, გავჭვნტავ. вянуть (терять). ხად. ლ.

გაძგმა გავხდავ, -ღვი, ზ. მ. გამოვიტან, გამოვაწყობ; выставлять. გავხდავ. ვიდგამ ფეხს. ზ. მ. ფეხს გამოვიშვერ; выставить ногу; выступить, выдти; ფესი გაძგა, укоренился, окрѣпъ; გავიდგამ ძირს, пустить корни, окрѣпнуть на корнѣ, ქილ. 241; გავხდავ ფეხს გარეთა, выдти вонъ, ქილ. 126—141; გავხდავ კარავსა, выставить палатку, ქილ. 201; გავხდავ მზეზედ ან გავიდგამ მზეს, выставить на солнце, ქომ. 44.

გაძგომა (გავიდგები, ზ. უ. გავალ. выступать, выходить вонъ; გავხდები, გავიდგები, -ღვა, ზ. უ. უკან დავხდები ან დავიდგები; удаляться, уступать; отступать, отдалять, отложиться отъ кого; ქილ. 369, 183, გავიდგები, ზ. უ. გამოვკიდები, უკან დავიდგები, гнаться за кѣмъ, преслѣдовать кого, ქილ. 478; რუსუდ. 68; 328; გავიდგები ლხინსა, предаться веселью, рус. 398; გავიდგები გზას, слѣдовать по пути, идти по своей дорогѣ; (გავიდგები) ზ. უ. უკუვიდგები, отдалять, ქართ. 1, ტ. 186; გაძგის სიმაღლეზედ, онъ восходилъ на возвышенность, აბრ. დრეკ. 75; **გაძგომილი ან გამძგარი**, отдалившій, отступникъ, გაძგომილი ამ სოფლით, отказавшійся отъ сего міра, 2 ტ. ქართ. 524.

გაძგება (ვკ), ფმ. полагать власть напр. переклажну, გაძგმა ხიდსა, перебросить мостъ, ნომს. 405; ქილ. 455; ქართ. 2. ტ. 84., გავიდგამ მზესა, выставить на солнце; გავიდგები, ზ. თვ. მოვკიდები ცეცხლი; загораться; გულს ცეცხლი გაუდგის, воспламенило его сердце, ვისრ. 157, **გაძგებინება** ვა, ზ, სხმ. დავიდგებინებ ძელსა, заставить положить перекладину, კიდესა, заставить навести мостъ, ქართლ. 2, ტ. 359.

გაძგეოფლება ვა, ზ. მ. ცეოფლად გავხდი, признать царицею, რუსუდ. 459; გავიდგეოფლები, ზ. ვდ. ცეოფლად გავიდგები, сдѣлаться царицею.

გაძგვნა განვსდგები, ზ. მ. გავიდგამ, განვიძგ. изгонять, выгонять, ვიდევნები, ზ. მ. გავიდგები. изгоняться, ქილ. 165; 2 შეფ. 13—10; **გაძგვნება** (ვა, ზ. მ. ვაიდგამ, უკან დავიდევნებ, заставить сопровождать, идти за кѣмъ, ქილ. ნები, ზ. თვ. გამოვკიდები, გამოვიდგები, гнаться, погнаться за кѣмъ, გორგ. 6.

გაძგზება ვ. ზ. მ. ცეზისავჭკრივ ცხენსა, приноровить лошадь. ქილ. 237.

გაძგნა გავჭსდი, ზ. უ. გამოვალ ნოტიოთა თვის შიგ გავვარდები მაგალ. მელანი წვიმრა ქაღალდში; вытекать, истекать, протекать на сквозь, ხელფეხში ცეცხლი გაძგის; какъ на огнѣ горитъ, работаетъ безъ устали, თალი გაძგის, потъ градомъ льется съ него, სისხლი გაძგის წყლულისაგან, кровь течетъ изъ его раны, ცხვირიდამ სისხლი გაძგის, у него течетъ кровь изъ носу, კანსა გაძგის, бочепокъ течетъ, ვეფხ. 88, ორე გაძგვეს, мимо проходитъ каменная стѣна, გუჯ. 39.

გაძი, ბძან. ფმნისაგან გასლავ, ступай вонъ.

გაძია, გაძუა, ს. გამძელი, ლელაკი ურმათ მზიდველი, извозчикъ; гужевщикъ, ხ. გამზრდელი.

გაძიაძება ვა, ზ. მ. გავიდგებ, возвышать, увеличивать, გავძიაძები, გაძიაძება. возвышаться, увеличиваться, დარეჯ. 140.

გაძინება ვა. ზ. მ. გამოვიყვან ნოტიოს, რუს გაიცან. заставить течь, გაძენები, ზ. თვ. გამოვალ, გამოვჭვნარებ, вытекать, ვეფხ. 49, ქაღალდს გაძინების, бумага протекаетъ.

გაძიაძება ვა, ზ. მ. განვავრცელებ; განვამრავლებ: აღვამაღლებ, увеличивать, умножать, возвышать; возвеличивать, прославлять; ქილ. 41, (განვსძიაძება, -ძინები, ზ. ვდ. განვამრავლებინებ, განვრცელებინებ; ხარისხში ავალ, увеличиваться, умножаться, возвышаться, გუჯ. 13; ვისრ. 42. 202, აღვარძინებები, გავიზრდები, вырастать, დაბად. 38—1, ვჭუხარებ გაძიაძებია, мол печаль усилилась, წარხვეშელი გასძიაძებია, დარეჯ. 137; расходъ у него увеличился, (განვიძიაძები) ზ. ვ. აღვამაღლებ, возвеличиваться, прославляться, გასძიაძების წყალი, вода въ рѣкѣ прибываетъ, გავიძიაძები, ზ ვდ. увеличиваться, **გამაძიაძებელი**, увеличительный.

გაძიაძებსი, ს. საძიაძებელი გალობა, полулейная служба.

გაძინჯება. ზედ. успокоиться, примириться.

გაძიძკაცება (ვა, ზ. მ. ძიძკაცად გავხდი, возвысить кого до боярства, გავიკაცები), ზ. ვდ. ძიძკაცი შევიქმნები, сдѣлаться боляриномъ, знатнымъ.

გაძაამო, თანდ. შემოდგომ. გარემოსაგან; осенніе сѣнокосные, რომელნიც იწყებიან ამ თანებულითა ნახე გარემო, შავ. გაძმობრუნება, გაძმოლება ნ. გარემობრუნება, გარემოლება და სხ. შრომანი.

გაძმომჩერვალე. ს. ჭირნარე რომელიც კლდეთა ზედა გაძმოდის, бѣлящій подопадъ.

გაძნობა ვა. ზ. მ. ვაძნობ, დავაძნობ, გავაძნობ, плавить, лить; растопять. растапливать, (გავსძნობი, ზ. ვდ. ვაძნები, ვსძნები; ослабѣвать, чахнуть; растапливаться, таять, ვისრ. 38, თოვლი გაძნობის, снѣгъ таетъ, -წმინდის ხანთლისა, растопить воскъ, გაძნობინება, ზ. სხ ვისრ. 38.

გაძორბლიანება ვა, ზ. მ. გავიორბლიანებ, дорбленіе. შევსძრი, заслонить, вымуслить, (გავსორბლიანები), ზ. ვდ. ორბლით შევისრები, заслониться.

გაძრა ვუძრი, -ძარე, ზმ. შევუტოლებ, вѣдомствовать, შევაძრებ, уподоблять, подражать.

გაძრგინება ვკ. ზ. მ. გავჭვნტავ, вѣбивать нату, ხად. ლ.

გაძრევა (ვძრევ, -რაკე, ზ. მ. გავძრი, გავლუნავ, გავჭკვე. выгибать, поворачивать, მივაქცევ მოვრიდებ, განვაცუნებ, уклонять, удалять, устранять; ვეფხ. 924; ხად. ვაძ. შენავ. გავიძრევ მკლავსა, протянуть руку; ხელ. 209; **გაძრევება**, ეი სარწყულსა, уклоняться отъ суда, ხად. მოსახი 4; **განძრეკილი**, მან. მორიდებული. устраненный, ქილ. 541, 648, განძრეკილად სლვა, идти косвеннымъ путемъ, ვისრ. 120, **გაძრკვილება**, ს. გარიდება, уклончивость, отступленіе. **გაძრ-**

გოშა (განსტრკვნი), მოვიხრები, მოვიღუნე, погнуться, Библ. 121; უკან დავხედვნი, попятиться, отдать назадъ. 2 Царст. 481; გამოღრეკა, измѣнить мнѣ, Іоан. 119.

გადუმება (ღუმები, Вост. გაჯჩუმები, замолчать.

გადრესა ვ, Ч. მ. გავლეს, გავსრეს, тереть.

გადუნება (გავიღუნე), Ч. მ. მოვუშვებ, ослабить натянутое.

გადუღება ვ, Ч. მ. მოვადუღებ, вскипятить.

გადუხჭირება ვ, Ч. მ. ღავასახიჩრებ, გავამახინჯებ, уродовать.

გადღვება ვჭ, Ч. მ. განვლრევ, взбалтывать.

გადღლუება ვ, Ч. მ. ცუდად გათხუნა, გაწუალება ნახარშოთ, разжижать; (გადვლლუები, Ч. ვ. გავწუალები, разжидѣть.

გაე, Бездѣл. სჭვსი Ч.ნისაგან გასვლა, ვეფხ. 1524; отшай, иди.

გაეკლიანება ვ, ეკლიან შევიქმ, дѣлать терпистымъ, иглистымъ, (გაეკლიანები), Ч. ვ. ეკლით შევიმოსები, покрываться терніемъ. ქილ. 650.

გაელვა (ელავ, ელვას გამოვაკრთობ; Ч. мелькнуть.

გაელვარება ვ, გავლესავ, გავაკრიალებ, полировать, наводить лоскъ; лощить, (გავლვარები Ч. ვ. გაჭკრიალები, ვჭბრწყინავ, блистать. **გაელვარებული**, Прич. полированный.

გაელმება, გაელმა გაელიმი, -მეს, Ч. მ. ქვისთვის: ვბრკალებ, о камняхъ: давать отлискъ, отблескъ. ქილ. 625.

გაერბოიანება ვ, Ч. მ. ერბოს შეეჭიდება; обмаслить; ერბოიანები, Ч. ვ. обмаслиться.

გაერთგულება ვ, Ч. მ. ერთგულ გავიხდი, сдѣлать кого преданнымъ. ვერთგულები, Ч. ვ. ერთგული გავიხდები, дѣлаться преданнымъ, ქილ. 595.

გაერთება ვ, Ч. მ. შევერთებ, შევრთავ. შემოკრებით ზიარჭეთე განპორებულთა, сливать во едино, соединять, сравнять, პირი პირს გაერთა, упалъ на низъ; Рустав. 760; 367; გაერთეს ფიცი და პირი, поклялись другъ другу и уговорились, Горг. 140; (გავიერთებ), Ч. მიწ. გავიწყობ, გავიმეგობრებ, сдружиться съ кѣмъ, გავერთები, Ч. თვ. ერთმა, ერთული შევიქმნები, соединяться, сливаться, ქილ. 404; ქიმ. 105; Горг. 151; (გავერთები, ერთულ შევიქმნები ვისმე, согласоваться съ кѣмъ, ქილ. 487; -ერთებული, Прич.

გაერთპირება (ვ), Ч. მ. ღავთანხმებ, согласовать, გავერთპირები, Ч. ვ. ღავთანხმები, согласоваться.

გაერთსახება (ვ), Ч. მ. ერის სახეს მივცემ მრავალთა; дать одинъ видъ многимъ, (გავერთსახები, ერის სახეს მივიღებ, принять общій видъ, ქიმ. 260.

გაერისთავება ვ, Ч. მ. ერისთავად გავხდი, сдѣлать кого военодою, (გავერისთავები), Ч. ვ. ერისთავად შევიქმნები, стать военодою.

გაეშვა (ეშვა, Ч. მ. ეშვით გავლეს, выполировать.

გაეშვაკება ვ, გავიოსტატებ, ухищрять.

გავა ს. ხვასტაგთ ზურგის ღრუსრული, отъ животныхъ: задъ, конецъ хребта; огузокъ.

გავა მგავ, გგავ, გაგვ, ჭგავ, მგაოდ, გგაოდა მწად. მგამ; გაგვ, ჭგამ, მგამოდ და სხ. ნახე გასვლა გავალ გამივა, გავა, Ч. მიწ. მესაღულება, ღვხდეც. имѣть нужду, заботу, ვეფხ. 603, არად ჭგაოდის, არ ნაღვაოსაბრის, ничего не тужилъ, небезпокоился, რა მგამა, какая мнѣ нужда, что мнѣ за дѣло, რაგაგვა, რაგრგის, какая тебѣ нужда, Рустав. 808, არა გაგვა არა გრგის, нѣтъ тебѣ нужды, нѣтъ тебѣ заботы о томъ. ქილ. 556; ვეფხ. 1330; ვეფხ. 788, არა მგამა, мнѣ нѣтъ нужды, ვეფხ. 317. 503; 745; 788; Мокрав. 279. ღარეჯ. 93. 146—6.

გავაზი სპარს., ს. Завѣрдѣни, коршунъ, Вахт. ლ. ვეფხ. 113; ქილ. 278; ყარამ. 67; Бун. ლ.; олений рогъ, оленій рогъ, ირმის რქის ძირი, ს. ლ.

გავაზურა, Звг. -აკამი, сортъ персиковъ, Бун. ლ; Хад. ლ.

გავაკება ვ, Ч. მ. გავასწორებ, გავაშანდაკებ გზას, сравнять (дорогу). (გავაკები, Ч. ვ. გავაშანდაკები, сравняться, ვიხ. 34; Мрав. 29. 106; ერისთ. 36, გავივაკებ, ѣздить, спускаться на равнину, Мр. 50.

გავალაკი, ს. სარეცელთ გარესაფარებელი, покрывало, одръ, балдахинъ, Цад. 3—9; ქილ. 689, Чагв. სარჩენელი, балконъ.

გავალება ვ, Ч. მ. გავავსებ ფულს, отдавать деньги на проценты, Библ. Іоан. 124.

გავალო, ს. ხმელი ქლიავი გინა ალუბური, сушеная слива, Бун. ლ. Хад. ლ.

გავაქაცება ვ, Ч. მ. გავამხნევ, ободрять, внушать мужество, (გავიქაცები, Ч. ვ. ვიქაცი გავხდები, возмужать, Бакл. 29.

გავარდნა, Ч. Отъ глаг. გავარდნ, выстрѣлъ изъ ружья; (გავვარდები, Ч. ვ. ღავვარდები; გავსცვი: გავიტყორცნები, გავისროლები. გავხლტები, გავიშრები, გავალ გაქცევით выпадать, выскользать, выналивать, выбѣгать; выпалить, Іоан. 15—6; გავარდა თოფი, Цархъхни. выпалила пушка ружье; ვალად გავარდა, пустился по полю бѣжать. ღვხ. 175; ძირი გავარდა, отвалилось дно, გავარდა ხმა, разнесся слухъ, ჯანი გავარდეს, пусть терпитъ, წელთი გავარდება ქალაქში, бумага протекаетъ, ხმალი გაუვარდა ხელიდამ, шпага выпала у него изъ рукъ, გაუვარდა ფეხქვეშ, проскочилъ подъ ноги, Рустав. 687; გამოვარდა ხელიდამ, и выронилъ изъ рукъ. **გავარდნილი**, Прич. სახელო-გავარდნილ კაცი, человѣкъ извѣстный. ტყეში გავარდნილი, бѣжавшій въ лѣсъ.

გავარუკვლავება (ვ), Ч. მ. ვარსკვლავად გავხდი, обратить въ звѣзду, ორი კვირის მთვარეობა ჩვენი გაამხკვლავა (გავვარსკვლავდა), ვიხ. 127.

გავარჯიშება (ვ), ვახელოვნებ, ვასაქმებ, упражнять (ся), твердить, упражняться.

გავახება (გავ) Ч. მ. ფულს ხუთად მივცემ, отдавать деньги на проценты.

გავაქილება (ვვაქილები), ზ. ვე. გამოვასარწლება, защищать.

გავაქსა (ვ), ზ. ვ. ვაქს წავასვამ, накоить.

გავაქრება (ვ), ზ. ვ. გავქეული, продавать, ალექ. 83; ქარო. 70, 1 ც.

გაველება (ვ), ზ. ვ. გავველურებ, дѣлать одичалымъ, (ვველება), ზ. ე. გველურება, одичать; გავსწორება, дѣлаться ровнымъ, ვისრ. 42; -ებული, одичалый, ერისთ. 13.

გაველურება (ვ), ზ. ვ. გავველებ, дѣлать одичалымъ, (ველურება), ზ. ვე. გავქსუებები, одичать, დან. 11—11; ანდრ. 83.

გავერაგება (ვ), ზ. ვ. ვერაგად გავხდი, сдѣлать кого разбойникомъ; გაველაგება ზოგ. сдѣлаться разбойникомъ.

გავერანება (ვ), ზ. ვ. გავაოხრებ, опустошить.

გავირება (ვ), ზ. ვ. გავბრიყვებ, одурачить; (ვვირებები), ზოვ. одичать.

გავერცხლება (ვ), ზ. ვ. ვერცხლად შევიქმ, превратить въ серебро, ქიმია 108.

გავეშება (ვვეშები), ზ. ვე. გავჯიქები, развиреѣть.

გავითარება, ნ. განვითარება.

გავიწროვება (ვვი), ზვ. ღავიწროვებ, сѣузить.

გავლა, განვლა სზ. прохожденіе, проходъ; განვლა სწავლაში, пройти школу; განვლა რაზმისა, пробить строй; ქარო. 267: განვლა სამართალში находиться подъ судомъ; სიგ. ჩოლად. 19; (გავალ. განვალ, განვალს, შეად. გავ; გავედ, განვედ, განვილ), ზე. განვალ გამოვალ; выходить; განვალ მისაგებლად, выхожу на встрѣчу; განვალ ვილ, ушелъ со двора; თავს-განვალ, забываюсь, позволяю себѣ; განვედ, ступай, выходи; განვიდეთ წიაღ კერძო ტბისა; переплывемъ озеро; ლუკ. 8—22: თუ ცოლი განვიდეს ქმრისაგან, если жена оставитъ мужа, სამ. ბერძნ. (განვალი, განვალე; განვიარ, განვიარე), წარვალ, წარვალი, ჩავალი, проходить, миновать, მარ. 101; ზამთარი განვალა, зима миновала; განვალი კარსა, пройти двери; ვეფხ. 563; გულში განვალი, подумаю про себя; (განვალი), შემან. ჩავალი, проходить мимо, заходить; ქილ. 242; გზა განვალის, мимо проходитъ дорога; ქილ. 144; (განვიარ, განიხარ, განის), ზვ. განალ: განვარდები, მაგალ. მელანი ქალაღს; проходить; протекать, напр. бумага; სავაჭრო კარგად განის, товаръ хорошо раскупается; (განავ, განიე, განეს, იდ. განეს), ზვმ. მაგალ. ხარჯი არ განეიდა, ничего не издержалъ; სიტყვა განიე, уважаютъ мое слово; **განვლილი**, მიმ. прошедшій; **განვალი**, проходъ; შესავალი და განვალ, входъ и выходъ; **განმავალი**, прохожій; ნ. განსვლა.

განვლება (ვ), ზმ. განვლებ რაშიმე, провести, მახვილი ბეჭდისაგან განვლო, насквозь пронзилъ спину мечемъ; ღრეჯ. 128, განვლება ღობის, поставить заборъ; განვლება ან განვლება ხაზსა, провести черту; განვლება ორხატსა; провести борозду, ქილ. 673; განვლება წვალში, полошу; განვლება პირსა, полошу роть; გულში განვლება, подумаю про себя, **განვლებული**, მიმ. მაგალ. წვალში, полосканный, განსვლებული, полоскательный.

განვლენა, სზ. განგონება, ყურად-ღება სქმისა; ზედ-მოქმედება (განვლენა იხმარების ზნეობითად, განსა ზედ-მოქმედება ბუნებითად, მაგალ. განვლენა აქვს ხალხში, онъ имѣетъ вліяніе на народъ), вниманіе; уваженіе; вліяніе; განვლენა ბრძანებისა, исполненіе приказа, ქილ. 70; ვეფხ. 771, 773, 927; განვლენა სათხოვრისა, уважить просьбу чью, ქილილ. 771; განვლენით სამსახური, ревностная служба, აღბ. 72, 173; (ვ), ზ. ვ. განვავან, განასხამ, вынести, выслать, იერემ. 26—22; დაბად. 3—23, 24, 58; 8—5; განვავლენ ბძანებასა, издать приказъ; აღბ. 22; 2 ქარო. 268; (ვვ. ვი), ზ. მიწ. შევისმენ, აღვასრულებ ვისისამე სანივარსა, თხოვნასა, внять, уважить, აღბ. 35; 137; განვავლენ გულში, подумать, რუსუდ. 328; განმავლენით, вышлите меня, დაბად. 24—87; ჩემნი სიქმენი გეთქუნიან ღ განგვლენიან, ты зналъ всѣ мои дѣла и обращалъ на нихъ все свое вниманіе, ვისრ. 144, ვეფხ. 150, **განვლენილი**, მიმ. уваженный; **განვალენი გულში**, дума, **განვლინება** (ვ), ზ. ვ. высылать, выгонять, (განვლინებები), აღბ. 44; დაბად. 44—2; ბარლ. 2—25; высылаться.

განვლდომა (განვლდები), ზ. ვე. განვხტები, отскочить, იგზეკ. 19—20.

განვრდომა (განვარდები), ზ. ვე. ღავვარდები, ღავხტები; განვაჭრება, განვალ განვეთ; განვხდები, განვხდები; выпадать; избѣгать; отпадать, измѣнять; მარკ. 1—63; 2—31; ქილ. 422, განვრ. 5—4; მამულისაგან განვიარები, изгоняться изъ отечества; განვრდომილ-ვარ, я отжалъ, **განვრდომილი**, отпалый.

განვრცელება (ვ), **განვრცობა** (ვ), განვაფართოვებ, განვაგანიერებ, расширять, распространять, (განვრცელდები, განვიერცობები) ზ. ვე. распространяться, მარკ. 1—9; -განთლებისა, распространять просвѣщеніе, მარკ. 2—123; იერემ. 51—58; დაბად. 26—22, განვრცობილი, მიმ. распространенный.

განვსება (ვ), ზ. ვ. ავსებ, შევსრულებ, наполнять, განასუქებ; განამდიდრებ, утучнять; обогащать, ვეფხ. 593, განავსებ, ზ. მიწ. აღმავსებ, განამდიდრებ, ты обогащаешь меня, განივსებ ღვინით ჭიქას, наполняешь мой стаканъ виномъ, მზე განაუბნებს, მზევე განლევს, отъ солнца (возлюбленной) зависитъ дать мнѣ возможность пополнѣть или ввергнуть меня въ худобу; ვეფხ. 957; (განვსებები), ზ. ვ. ავსებები, наполняться, განასუქდები; მოვიწიფები, полнѣть, развиваться; მთვარე განავსო, луна народилась, **განვსილი**, მიმ. -მთვარე, полная луна, **განვსილობა**, ს. полнота.

განზა, განზავი, ს. წვრილ ნაგულის მსხვილი ძირღვი დახარული ქუსლთან, ахилова жила, сухожилье или тяжъ, связывающій плтовую кость съ икровыми мышцами.

განზავება (ვ), ზ. ვ. აღვანზავებ, განვხსნი, განვქმ, растворять, разбавлять; (ღინზავები), ზვ. გან-

ვიქნები, გავიხსნები, растворяться, იგავ. 23-32; **გაზავებული**, მიმ. растворенный; **განზავებულება**, ს. растворимость. [ფილ.

გაზანგო, მცენ. вика, журавлиный горохъ, პატ.

გაზანტება, ნ. **გაზარმაცება**.

გაზანდარიანი ადლი, ს. метръ (мѣра); ნ. ადლი.

გაზარინელი, житель г. Газиевн, ანდ. გაზარინელი თათარი კოჭის თავს მეცილებოდა, газаринскій татаринъ оскорблялъ у меня поросячью голову.

გაზარება (ვი), ზ. უ. შეშინება, отъ испуга ослабѣть, ужаснуться, რუსუდ. 629.

გაზარმაცება (გაზარმაცების), გაზანტება, лѣниться.

გაზაური, ს. ერთგვარი ატამი, одна изъ породъ абрикосовъ, ერეკ. ლ.

გაზაფხული, ს. წლის ნათხები საშუალი ზამთრისა და ზაფხულისა, промежутокъ между зимою и лѣтомъ; весна, ვარდი, ამბრიალი და მაისი; весна.

გაზაფრანება (ვა), ზ. ვ. ზაფრანის ფერად გავხდი, заставить пожелтѣть, ვისრ. 193; (გაზაფრანდება), ზაფრანის ფერად შეიცვლები, пожелтѣть, ვისრ. 193; **-ნებული**, пожелтѣлый.

გაზახება (გაზახების), ზ. უ. გაჰკივრი, кричать кому, (ვუ), ზ. ვ. выслать противу кого, ნ. გახახება.

გაზდა, გაზრდა (გაზდი, გაზრდი, გაზარდე), ზ. ვ. აღზრდი; გამოკვება; воспитывать, вскормить; растить; გაზრდი შვილის, воспитываю его сына, (გაზრდეში, -ზარდე), ზ. ვ. воспитываться, вырости, შენ გაზდეს, пожалуйста, შენზე გაზდამ, клянусь тобою, **გაზდილი**, მიმ. **განაზარდი**, воспитанный; рослый, -კაცი, **благовоспитанный человѣкъ**, **გაზარდელი**, ზედ. воспитательный, **გამზრდელი**, ს. кормилецъ; воспитатель, **გაზდილობა**, воспитаніе, вѣжливость, ვისრ. 191; **გაზდევინება** (ვა), ზ. ვ. заставить воспитать кого.

გაზება, ს. ზ. აღმატება, превосходство, ქარ. 1, ც. 268.

გაზევა, ნ. გაწევა; **გაზეული**, მიმ. натянутый, ვისრ. 102.

გაზეთება (ვა), ზ. ვ. ზეთად გამოვხდი, обращать въ масло, ქიმ. 79; (ვზეთდები), ზ. თვ. ზეთად შევიქმნები, обращаться въ масло.

გაზევა ნ. **გაწევა**.

გაზეთი, ღლიური უწყება, газета.

გაზეთიანება (ვა), ზ. ვ. ზეთში შეკსერი, замаслить.

გაზელა, ზ. ალეწა, мѣсить.

გაზეპირება (ვკ), ზმ. ენაზედ ლექსები ზეპირად, утрамбовывать.

გაზეპირება (ვი), ზ. ვ. ზეპირად დავიწყველი, затверживать, выучивать на изустъ.

გაზერგნა (ვზერგნი), ზ. ვ. ფეხით დავსკვნი, истоптать ногами, ნახე ღრტკვნა.

გაზვავება (ვა), ზ. ვ. გავამპარტავნება, внушать гордость, ვზვავდები), გავამპარტავნება, ზ. ვედ. возгордиться.

გაზვიადება (ვა), ზ. ვ. ზესთ ვქმნა, მალლობით გამოვარჩენ, внушать гордость, высокомѣріе; (ვი თავსა), заупрямиться, (ვზვიადები), ზ. ვედ. ზესთ ვქნა, მალლობით ვიქცევი, высокомѣрничать.

გაზი, ს. მარწუხი, клещи.

გაზი, ბძან. სჭ. ფშნისგან გახვრ. ვ. ი. წადი, ступай.

გაზი, ს. ფიზიკ. ჰაერისებური სხეობაც, газъ.

გაზიარება (ვა), ზ. ვ. თანა ზიარვქნიფ, приобщать, ріобщать, присоединять; единять, дѣлать общимъ; сливать, -ხმას, сливать голоса, ვეფხ. 446, (ვი), ზ. მიჩ. გავერთებ, присоединять; ცეცხლი გაიზიარეს, ცეცხლი ან მწუხარება საზიარო გახდეს, печаль стала общимъ, ვეფხ. (გამიზიარებ), ზ. მიჩ. მონაწილედ მყოფ. дѣлаешь меня соучастникомъ; ვეფხ. 393; (ვუ), ზ. მიჩ. გავუერთებ, дѣлать общимъ, ვეფხ. 177; ქიმ. 59; ჩონგ. 142. რომ ფიქრი გავლო და გრძნობა ჩემი განვუზიარო, чтобъ я могъ повѣрить ему свою задушевную тайну, и слить мои чувства съ его чувствами; ვურთ ხმა გავუზიარო, въ ушахъ моихъ сливалось ихъ пѣніе, ქიმოთ. 59.

გაზიანება, ნ. დაზიანება.

გაზიდვა (ვჭ, ვი), ზ. ვ. გამომაქვს, გამოვიტან, გავლაგებ, выносить, выбирать, вытаскивать; тянуть. (ვიზიდვი), ვ. გავიტანები, быть вынесену, ცხენი თავს გაიზიდავს, у. ი. отъ ѣсенъ, ქილ. 629; лошадь закусываетъ удило; (განვზიდები), ზ. თვ. выноситься, გაზიდვა მავთულისა, вытягивать проволоку, გაზიდვა ნავით, перевезти на лодкахъ, **განზიდული**, **განაზიდი**, перепесенный; გაზიდული ხაზი, протянутая черта, -წარბი, протянутыя брови, ლექ. 17; **გამზიდვარი**, отъ, ქილ. 629, рвущійся на свободу.

გაზითვა (ვ), გამზითვა ნახე.

გაზიზილავებული თვალი, ვ. ი. თვალი გაწირბლიანებული, помѣшанный. III, пагноевный глазъ.

გაზირი, ს. მისანი, мѣшунъ, ქართ. ცხოვ. 133.

გაზმორება (ვი, მა), ზ. უ. ზმორებას ლაპარაკობენ, вытягиваться.

გაზოგება (ვა), ზმ. გავაცალკევებ, გავჭყოფ, გავაკრძოვებ; разобщать, отдѣлять, ქართ. 179; ლექ. 54—24; **განზოგებით**, отдѣльно.

გაზომვა (ვჭ), ზ. ვ. ზომახ კაცნობ, измѣрить, (ვიზომები, -მი), ზ. ვ. измѣряться; მათ ერთმანეთი თვალით გაზომეს, они окинули взглядомъ другъ друга, ლარეკ. 172.

გაზრახ, განზრახ, ზმ. განგებ, нарочно.

გაზრახება (ვა), ზ. ვ. ალრითვე ვაცნობებ, предупреждать, надоумить; (ვიზრახები), ვნ. предупреждаться, ქარ. 1, ც. 216.

გაზრახვა, განზრახვა, ს. ზ. намѣреніе, предположеніе; умыселъ. размышленіе, совѣщаніе; (განვიზრახავ), ზ. უ. განვიგულებ, წინა აღვირვნე; ვიპირებ; განზრახვა, ვჭფიქრობ; познамѣриться, задумать, замышлять; думать, размышлять; ვეფხ. 420; ქილ. 340; არა გაგიზრახავთ ბრძოლასა, мы не совѣтуемъ дать сраженіе, ქართ. 15, 2 ც. განიზრახავს, ты предположилъ себѣ; ღრმა გან-

ზრახვა, тайный совѣтъ, ისაი 14—25; განმაზრახა, онъ предупредилъ меня, (განვიზრახენი), ზ. ვ. вознамѣриться, задумать, обдумывать, მაკ. 21—24; განზრახვა ბოროტისა, замышлять, недоброе, ლუკ. 11, 53, (განვეზრახენი), ზთვ. передать свои мысли кому: განზრახული, მიმ. предположенный; გორგ. 191, **განზრახველობა, განზრახულობა**, ს. намѣреніе.

გაზრდა, ნ. გაზდა; **გაზრდილობით**, воспитаніемъ, აღბ. 31.

განზრქელება (ვა), ზ. ვ. გავამხვილებ, გავთქვირებ, утолщать; сгущать; (განვზრქენი), ზვე. გაეხქელები გავთქვირები. გავმხვილები, толстѣть, густѣть.

განზრქნა (ვზრქნები, -ქენ), ზ. უ. გავხქელები, გავთქვირები, толстѣть, жирѣть, გახქელების გული, черствѣетъ сердце, მაკ. 16—15.

გაზუზღვა, გაზუზღლვა (ვა), გავხუნჯავ, обрызгать.

გათავადება (ვა), ზმ. თავადად გავხდი, возвести кого въ княжеское достоинство.

გათავება (ვა); შევასრულებ, აღვასრულებ, окончить; исполнить, სიზმ. ლაპარაკში; ილაჯს გავუწყვეტ, крайне ограничу, წავხდები, доходить до крайности, стѣснять; утомлять, губить, რუსუდ. 373; ბძანებას გავათავებ, исполнить приказъ; ქართლ. 2, ც. 526, გავათავებ ადგილსა, оставить въ силѣ завѣщаніе, აღბ. 57; ჭმუნვა გათავებს კაცსა, печаль сушитъ человѣка, ვეფხ. 812, ბაკურის რისხვამ ახე გამათავა, вотъ до чего довелъ меня гнѣвъ барскій, აღქ. 173; გამითავებ პირობას исполнишь данное мнѣ слово, გორგ. 117; ქილ. 265; ჭეშმარიტებას სიტყვას, პირობას, исполнить обѣщаніе, გორგ. 120; სიმ. ვახტ. 160, ქილ. 323; გავათავებები, ზ. ვე. совершаюсь; исполняюсь; აღსრულები; ილაჯი გამიწყდება, оканчиваться; исполняться; выбиваться изъ силъ, умереть, რუსუდ. 919; ბეჯ. 14; გავათავებები, исполняться, გათავების ნაცვ., желаніе его исполняется, გორგ. 288; სიმ. ვახტ. 234; მომავალთა მეფეთაგან ასე გაგითავდეს, да исполнится это и отъ будущихъ царей, ბეჯ.; **გათავებული**, მიმ. **გათავებული, და გაბათავებული სიგელი**, грамота неизмѣнная и впредь неизмѣняемая; გათავდა ჰაემანი, срокъ прошелъ.

გათავდება გავათავდები ზ. ვე. თავებად დავდები, поручиться.

გათავთხელება, обмелѣть.

გათავისუფლება (ვა), ზ. ვ. თავისუფლობას მივცემ, освобождать, давать свободу, (თავისუფლები), ზ. ვე. თავისუფლობას მივიღებ, освобождаться, получать свободу, **განთავისუფლებული**, მიმ.; освобожденный; **განმათავისუფლებული**, освободитель, განთავისუფლები разрѣшаться отъ бремени.

განმათავისუფლებელი, освободитель.

გათავისწინება (თავი გათავისწინავე), ზ. ვ. მარტო დავჭერ, уединиться, ვეფხ. 170.

გათავხედება (ვა), ზ. ვ. შეუპოვარ ვჭერ, გავალებ, дѣлать кого нахальнымъ, (თავხედები), ზ. ვე. становиться нахальнымъ.

გათათრება (ვა), ზ. ვ. გავამახმადიანებ, გავაურჯულებ, обусурманить, (გათათრები), ზ. ვე. გავმახმადიანდები, принять магометанскую вѣру.

გათათხვა (ვჭ), ზ. ვ. გავხარ: სახელს გავუტეხ; замарать; обезславить.

გათამამება (ვა), ზ. ვ. გავაბედინებ, გავაკადნიერებ; გავრუები, წავახდენ, дѣлать смѣлымъ; баловать, (თამამდები), ზ. ვე. შეუპოვარი შევიქმნები, осмѣливаться, дерзать, ლუკ. 2; რუსუდ. 254; 478.

გათამაშება (თამაშებ), разыграться, სვიმ. 236, (გავთამაშდები, -და), ზ. ვე. заигрываться, зазѣваться: გათამაშდა, лице его прояснилось; იგერეთ № I ბბ. 69.

გათანაბწორება (ვა), сравнять, выровнять.

გათანგვა (ვ), ზ. უ. შევიხუთე ბჭვალისა და სენისაგან, быть одержиму болью; ბუნ. ლ.

გათარხნება (ვა), ზ. ვ. განვათავისუფლებ, освобождать, გაგვითარხნებია, мы освобождаемъ, ბეჯ. 10.

გათაყვანება (ვთაყვანები), ზ. ვე. თაყვანსა ვსცემ, поклоняться, ლარჯ. 4, ბ.

გათახსირება (ვა), ზ. ვ. დავაპატიმრებ, арестовать; ქართლ. 2, ც. 326; 327; იგერეთ № 3, 1878, ბბ. 4.

გათბილება (ვა), разогрѣвать.

გათბობა (ვა), ზ. ვ. გავათბუნებ, გავაცხელებ, согрѣть, (გავთბები), ზ. ვე. გავცხელდები, согрѣться.

გათევა (ვა), -ღამეს გავაგრძელებ ურწმუნოთ, бодрствовать всю ночь, ქართ. 314; ქიმოთ. 57, 122.

გათეორება (ვა), ზ. ვ. განვასვეცავებ, отгонять, შევკლებ, выбѣлить, (გათეორდები), ზ. ვე. თეთრი ვიქმნები, выбѣлиться, становиться бѣлымъ.

გათეთქა, გავხათეთქ-ქე, ნ. თეთქა.

გათელვა (ვჭ), ზმ. валять войлокъ и т. п.

გათენება (ვა), **გათენება** (ვა), ზ. ვ. გავათევ, გავაგრძელებ ღამეს უძილობით, бодрствовать во всю ночь, пѣснать, 2 ც. ქართ. 512; მარკ. 2—74, რა ღამე მზემან განათენა, когда солнце освѣтило день, ვეფხ. 672; ღამე ლაპარაკში გათენეს, ночь провели въ разговорѣ; რუსუდ. 444; ღმერთმან ბნელი გამითენა, Богъ освѣтилъ мнѣ темную ночь, ვეფხ. 144; 1152; სად გათენ ალდგომას, гдѣ будешь разговляться въ Свѣтлый день; (გავთენდები, შემოკლ. გავთენ, ლუკ. 21—54; 22—66; განთენა ანდრ. 78, ზ. უ. ღილის სინათლე შემოდის, разсѣчтать, გავუთენდები გამითენდება იგივე გავთენდები; **გათენება**, სახელობა, разсѣченіе; разсѣтъ, **გათენებისას**, на разсѣтѣ, გათენებამდის, до разсѣта, **განმათენებელი, გამათენი**, бодрствующій всю ночь, ვეფხ. 361, ერისკ. 31, **გათენებული**, მიმ.

გათენება (ვ), ზ. ვ. ვთენ არა ოქ, მიმოვაგთოს; განვაბნევ, განვფანტავ; გავჭერი, გავჭახლავ; сѣять по разнымъ мѣстамъ; разсѣять; разсыпать; разогнать; разселять; ლაბან. 49—7; ქართ. 2, ც. 146; იგერეთ. 15—7, (განვითესი, -ვნები), ზ. ვ. засѣиваться; разсѣяться, разсыпаться, разсе

ляться; ибид. 32—3; Барлаг. 3—10; Дворян. 43—12; Иерем. 15—7; განსათესველად, для посѣянія, Иерем. 34—18.

განთესლვა (ვ), Ф. З. разсѣять, что̀ гдѣ̀ попало, сѣять по разнымъ мѣстамъ; **განთესულობა**, разсѣяніе, ибид. 49—6.

განთვალიერება (ვ), Ф. З. разсматривать, замѣчать.

განთვისება, ს. Ф. разсужденіе, разсмотрѣніе, усвоеніе, присвоеніе; особенность, исключительность, **განთვისებითი**, Ф. Ѳ. собственный, исключительный, Дворян. 30; Картл. 44; Царишв. 50; (ვ), Ф. З. разсматривать, усвоивать, усвоить, присвоить; подружиться, сойтись съ кѣмъ, Груз. 1128; Хрон. 285, 351; (ვ), Ф. З. разсматривать, различать, обособлять, Карач. 326; (განთვისება), Ф. З. разсматриваніе, усвоеніе, присвоеніе, врагъ сошелся со мною, подружился, Хрон. 302; **განთვისებული**, Мнѣ. усвоенный; разсудительный, исключительный, Дворян. 81; Карач. 289; Барат. 1—86; 2—74.

განთვისება (ვ), Ф. З. разсматриваніе, усвоеніе, Барат. 2—74.

განთქვეფა, -ფილი кувшины вынесная лишнина.

განთქმა (ვნთქვი, -თქვი), Ф. З. изъ-за моря пріѣзжать, разсѣяніе, зачесть, раскинуться, Руст. 795; Мнѣ. Грам. 190.

განთქმება (ვ), присвоить, воспользоваться.

განთიბვა (ვბ), Ф. З. разсѣкать, скосить.

განთითხნა (ვ-ხნი, -ხნე), Ф. З. разсыпать, замарать, запачкать, (ვი-ნებ), Ф. Ѳ. запачкаться, -ხნული, Мнѣ. запачканный.

განთლა (ვსთლი, -ათლე), Ф. З. отесывать тяжелое дерево, разрубать, разрѣзать, тесать, обтесывать; строгать, гладить, тесать камень, гранить; разсѣкать, тесать бревно; -ბოლოკისა, очищать рѣдьку, **განთლილი**, Мнѣ; тесанный; **განმთლელი**, ს. каменьщикъ; тесарь, **განმთლელი**, гранильный.

განთოშება (ვ), Ф. З. заставить забнуть, (ვითშები), Ф. Ѳ. замерзнуть, костенѣть отъ мороза, განთოშული, Мнѣ. озябшій.

განთხნა (-ხნი, -ნე), Ф. З. рыть, копать, рыть заступомъ.

განთრაშა (ვ), Ф. З. разсѣкать, гранить, -შული, Мнѣ. граненный.

განთრევა, სხ. тащеніе, ругательство, (ვ), Ф. З. разсѣкать или разсѣчь тащить; разсѣкать, тащить, волочить; ругать, Груз. 808 (განითრევ), тащить за собою, Анд. 40; (ვითრევი), Ф. Ѳ. быть таскану, обруганну; (განვითრევი), Ф. Ѳ. убираться, уходить, разсѣкаться, убирайся, Анакр. 6—24, **განთრეული**, **განთრევი**, оттасканный; поруганный, **განთრევი**, достойный руганія, Мнѣ. 14—19; Хронол. 1, ч. 367.

განთუება (ვ), Ф. З. сомнѣваться, дѣлать сомнительнымъ, Груз. 1476.

განთუთქვა (ვ), Ф. З. разсѣкать, отпарить.

განთუთხნა, ს. განთითხნა.

განთქეფა (ვ), Ѳ. разсѣкать, разсѣкать, взбалтывать, взбивать жидкость; Ф. З. разсѣкать, разсѣкать, трясти, -ყვერცხსა, сбивать яйца, თავი განითქვიფა, ошеломилъ меня, Мнѣ. 173, 235; Бакр. 6, 86.

განთქვირება (ვთქვირები), Ф. Ѳ. растолстѣть, обрюзгнуть, заплыть жиромъ, Хрон. 354.

განთქმა (ვს), Ф. Ѳ. хвалить, разсѣкать, разглашать, разсѣкать, хвалу разсѣкать; хвалу Моисѣю, хвалимый Моисѣемъ, разглашаться; пріобрѣсти извѣстность; хвалимый, славный, извѣстный, Хабар. 84.

განთქრობა (ვთქვრები, -ვერ), Ф. Ѳ. разсѣкаться, сильно вѣсить, тяжелѣть, наѣсться, налопаться.

განთხავნა (ვ-ნი), Ф. З. разсѣкать, замарать.

განთხევა (ვ), Ф. З. разсѣкать, выливать, разсѣкать, разсѣкать, изгнать, выгнать, выбросить, Дворян. 49—1, 10; Мнѣ. 7—19; (ვი), Ф. З. разсѣкать, разсѣкать, Иродіад Мнѣ. выбрасывать, Иерем. 25—16; разсѣкать, ты выбрасываешь меня, Иерем. 16—13; разсѣкать, Иродіад разсѣкать; Дворян. 59 — 1; (ვე), Ф. З. разсѣкать, вложить, продѣть шесть; разсѣкать, 22—7; Ритор. 4—8, (ვითხევი), Ф. Ѳ. выливаться; изгоняться, **განთხეული**, **განთხევი**, Мнѣ. вылитый; изгнанный, **განთხევინება** (ვ), Ф. Ѳ. заставить вылить, Мнѣ разсѣкать, убиваю; Мнѣ разсѣкать, я умеръ, Бун. ж. 79; 37.

განთხელება (ვ), Ф. З. разсѣкать, разсѣкать, разсѣкать, разжижать, разсѣкать, Мнѣ разсѣкать, разсѣкать, разсѣкать, разсѣкать, разсѣкать, (ვითხელდები), Ф. Ѳ. разсѣкаться, разсѣкаться; разсѣкаться, разсѣкаться, жидѣть, рѣдѣть, тонѣть, Груз. 725, Руст. 303; **განთხელებული ოქრო**, расплющенное золото, Чрдил. 61; **განითხელს**, Ѳ. п. Моисѣемъ, Моисѣемъ, Моисѣемъ, уменьшили, Груз. 1418.

განთხვა, **განთხვა** (ვ), Ф. З. разсѣкать, перелить, перевить.

განთხოვა, ს. **განთხოვნა**.

განთხლეშა (ვ), Ѳ. плюнуть.

განთხოვება (ვ), Ф. З. Моисѣемъ, одолжать, давать на подержаніе, -ქალს, выдавать за мужъ, (ვითხოვები, ვითხოვები), Мнѣ Моисѣемъ, выходить за мужъ, **განთხოვილი**, Мнѣ. выданная, вышедшая за мужъ, **განთხოვილობა**, ს. замужество.

განთხოვნა, **განთხოვა** (ვითხოვ), Ф. З. Моисѣемъ разсѣкать, Моисѣемъ разсѣкать, Моисѣемъ разсѣкать, Моисѣемъ, Моисѣемъ, вызвать на поединокъ или въ состязаніе игры, работы.

განთხრა (ვხთხრი, -ხრე), Ф. З. разсѣкать, рыть, проковать.

განთხუნვა (ვ), Ф. З. разсѣкать, замарать, разсѣкать, замарать.

განთხუნვა (ვ), Ф. З. разсѣкать, замарать, разсѣкать, замарать.

განი, **განიმ**, ს. Моисѣемъ, Моисѣемъ, Моисѣемъ,

გაი, შვნისმგან განსვლა, კვლი, წვლი, ступай, поди прочь.

გაიაფება ვ², ზ. ვ. იაფად გავხდი, არ დავაძვირებ, не дорого цѣнить, дешевить, (გვიაფდები), ზედ. подешевѣть, ვეხვ. 134; აწდაზა: ოღეს ცურად გაიაფდეს ალრ ღირდეს არცა ჩარად, ვეფხ. 872.

გაიგივეობა, ს. იგივეობა, тождество, тожество, კვე. 95. (გაიგივეობდები), ზ. ვ. იგივე შეიქმნები, გაგერთდები, отожествляться, дѣлаться тожественнымъ, сливаться въ одно, კვე. 82, 95.

გაიხ, შშ. გავლილს ამ მიმავალს წელს, въ прошедшемъ или будущемъ году. გაიხ, შემოკლ. კვლის, ვეფხ. 755, ს. გასვლა.

გაისელი, ზედ. შარშანდელი, прошлогодній.

გაისხი, ს. ღილის დასაბამი, გარნ ღამი ხელმოს დასაბამი, разсвѣтъ, утренняя заря, განმ. ვეფხ. თეიმ. ბაგ. 230.

გაისფერება ვ², ზ. ვ. იისფერ შეიღებ, окрашивать въ фіолетовый цвѣтъ, გავეიხფრები), ზ. ვ. получать фіолетовый цвѣтъ, ვიხრ. 87.

გაიძვერა, ს. გაქნილი, ловкачъ, გამოცდილი კაცი, пройдоха, прошлецъ, ჩონგ. 76.

გაიჭერა, ს. მთრეველა, потаскуха,

გაკადნიერება, გაკადრვინება ვ², ზ. ვ. გავთამამებ, дѣлать смѣлымъ, ნოურავ. 411; გაკადნიერდები, გაეკადნიერები), ზ. ვ. შეიქმედავ, становиться смѣлымъ, осмѣливаться, дерзать, ვეფხ. 294.

გაკავება ვ², ზ. ვ. გავსჭიმავ, გავშლი; მოგრთავ; растягивать; наряднть; თმარ ბაგ. 137.

გაკაზმვა ვ², ზ. ვ. მოვქმაზავ, მოვამზადებ; მოვრთავ, მოვამშვენიერებ, приготовлять; снаряжать; нарядить, убирать. ვი-მეები, ზ. ვ. снаряжаться, убираться, მარკ. 2—75

გაკათალიკოზება ვ², ზ. ვ. კათოლიკოზად გავხდი, поставить католикосомъ, ქიმოთ. 106.

გაკაკვა ვ², вытянуть, გავხრი,

გაკალვა ვ², ზ. ვ. მოვქკალავ, лудить, 38 ბაგრ. ბაკ.

გაკანონება (ვ²), ზ. ვ. კანონს დავსდებ ცოდვის მოსანანებლად, налагать эпитимію, ეპიკანონები), ზ. ვ. подвергаться эпитеміи, наказываться, ბერძნ. სამ. 98, (ვ²), ზ. ვ. კანონად წესად დავსდებ, установлять, постановить что, სამ. ლ.

გაკაპასება (ვ², ზ. ვ. გავრისხებ, злить, ვ²კაპასდები), ზ. ვ. გავრისხდები, злиться, сердиться.

გაკარგვა ვ², ზ. ვ. განვაგებ, გავარიგებ, управлять, располагать, распоряжать: ვიკარგები, ზ. ვ. განვაგები, управляться, გავეკარგები, ზ. თვ. გავეწყობი, გავემართები, შევეწართები, противиться, противу стать; მაგალ. ღვთის განგებას ბრძოლა არ გაეკარგებით ე. ი. არ გაეწყობის; ვიხრ. 16, нельзя идти противъ Божіей воли.

გაკარვება ვ², ზ. ვ. გარდავასახლებ, переселять, ქილ. 596.

გაკასკასება (ვ²), ვი), ზ. ვ. ხმა მაღლა ვიცინი, ვხარხარებ захохотать.

გაკაფვა ვ²), ზ. ვ. მოვსჭრი, მოვსთლი, срѣзать, ვაკაფები), ზ. ვ. отрѣзываться, ვიკაფები, ვ²კაფდები), ზ. ვ. მოვსწყდები, დონე მომაკლდება, уто-миться, изнуриться, განვიკაფები ცნობით, изумиться, придти въ изступленіе, ქილ. 137, **გაკაფული**, მიმ. изнуренный, განმკაფა შურმან, зависть привела меня въ изнеможеніе; მარტ. 2—68. დავით. 118—139; ხამოსელი განმიკაფა, одежда моя обвѣтшала, 2 ხ.ფული 8—4, იგავი 3—11. განმიკაფდა ხორცი, похудалъ изъ тѣлъ; ბარკ. 3—11; რიცხ. 14—34; დავით. 17—46; 74—3.

გაკაცება, ს. ზ. კაცად განდომა, почеловѣченіе, ვ²), ზ. ვ. კაცად გავხდი, კაცის ხახეს მიუსვამ, вочеловѣчить, дать видъ, образъ человѣка, ხაზოგ. გავზდი, возрастить, განვკაცდები, -ცება), ზ. ვ. კაცად გავხდები, მოვიწიფები, ვიკაცი შეიქმნები, вочеловѣчиться; возмужать, ქილ. 596; გორგ. 3. **გამაკაცებელი**, მიმ. კაცად გამომყვანი, воспитатель, რუხად. 250.

გაკაცრიელება (ვ²), ზ. ვ. უშენს ადგილს გავაშენებ. დავასახლებ ერსა, населять; გუჯ. 24; ვ²ლები), ზ. ვ. населяться,

გაკაწრვა ვ²), ზ. ვ. დავხატნი, оцарапать.

გაკბენა ვ²), ზ. ვ. გავ²კბენ, откусить.

გაკნეფლობა ვ²კნეფები), ზ. ვ. დავიხსნები, вывертываться, изгибаться,

გაკეთება (ვ², ზ. ვ. ვიქმ, შევიქმ; გავაშენებ, дѣлать, обдѣлать, обработать; поправлять, починять; составлять, ზოგჯ. გავამდიდრებ, обогащать, -ბულება, снять гнѣздо, გავაკეთებ ხამკურნალო წამლებსა, составлять лекарства; ვ²კეთები), ზ. ვ. შევიქმნები; გავმდიდრდები, обогащаться, дѣлаться зажиточнымъ; похорошѣть, пополнѣть. **გაკეთებული**, მიმ. зажиточный, **გაკეთებულება**, ს. зажиточность, **გაკაკეთებელი**, ზედ. полезный къ сдѣланію, **გამკეთებელი**, ს. дѣлатель, **გაკეთებინება** (ვ², ზ. ხმ. შევაქმნევინებ, заставить дѣлать, 2 ქორ. 436; გამიკეთებია, дѣлается для меня, სამ. ვ. 244.

გაკეთილ-შობილება ვ², გავაბატიოსნებ, облагородить.

გაკეთროვნება (ვ²კეთროვნები), ზ. ვ. стать прокаженнымъ, **-ვნებული**, прокаженный.

გაკენკა ვ²), ზ. ვ. выклевать, ქილ. ენა 79.

გაკენკრებული, ზედ. შეკუშრო, дряблый.

გაკერვა ვ²), ზ. ვ. დავკერავ, зашить, სიბრ. 102.

გაკენწლვა (ვ²), ზ. ვ. ცირად დავსჭრი, დავწვლუნტავ, контузить, ვიხრ. 352.

გაკეპა ვ²), ზ. ვ. მოვ²კეფავ. срѣзать.

გაკერპება (ვ²კერპები), ზ. ვ. გავეკვოლები, закуриться; **გაკერპებული**, ზედ. остервенѣлый.

გაკერძოება, ს. განკერძვა.

გაკეცა ვ²), ზ. ვ. გავკრავ, გავხრი, выгибать.

გაკვალვა ვ²), ზ. ვ. გზას გავიკაფ, проложить дорогу.

გაკვალადება, ს. გაკვლადება.

გაკვეთა, ს. ზ. გაჭრა; განაკვეთი დახასწავლებლად ან ხაუშაოდ, разсѣченіе; урокъ; (ვ²), ზ. ვ. გავხსნი, განვაპობ, გავხეთქ, გავხეთქ, მოვაშორებ,

გავცლაკვეს; განსაზღვრებ, დაგნაშნავ; разсѣчь, разрѣзать, разрубить; отрѣзать, отдѣлить; опредѣлить, назначить; დარეკ. 11; მარკ. 2-96; ვეფხ. 1075; 2 ცნ. ქართ. 293; ვისრ. 198; კაშ. 4, გავჩაკეთ მღვდელობისგან, лишать права священнодѣйствовать; (ვე), ზ. მინ. დავუნაშნავ, განვუსაზღვრებ, опредѣлить, назначить, -გასაკვეთა, зашить, задать урокъ, работу, გაკეთებულ ულუფას, назначить содержаніе, დარეკ. 2—119; (ვი), ზ. მინ. назначить себѣ, (ვიკეთები), ზ. ვ. გავიპობი: გავისაზღვრები, დავინაშნები; გავცლაკვდები: разрубаться, назначаться; отдѣляться, -მღვდელობისგან, лишаться права священнодѣйствовать, სამართ. კოდექ. 16; რაც ხელი ჩაიკანს შენ გაგიკეთებთ, мы отрѣзали тебѣ всю землю, которая идетъ вдоль оврага, გეკ. 6; **გაკეთილი, განკვეთი,** მიმ. разрѣзанный; отрѣзанный; назначенный; **გასაკეთი,** урочный; назначаемый; **გაკეთილება,** ს. сѣченіе; разсѣлина, разсѣчка, დაბად. 15—17; იერემ. 34—20; отсѣченіе отъ рѣки, отрѣзаніе, დარეკ. სომხების სარწმ. 114, раздѣльность, **გაკეთინება** (ვა), ზ. სხვ. заставлять разсѣчь, დარეკ. 150.

გაკვინიება (ვა), ზ. მ. გავრყვნი, баловать, портить, გაკვინიებული, ზ. ვე. გავნებივრებული, избѣжитьсл, რუსული ქართ. ლ.

გაკვირვება, ს. გაკვირვება.

გაკვლაძება (ვა), ზ. მ. განვაძორებ, გავახარებ, возобновлять, повторять. ვეფხ. 773, 809, 1486.

გაკვლევა, ს. განკვლა, разборъ, სამ. ვახტ. 103; (ვი), ზ. მ. გავიკვლევ, разбирать, разсматривать, -გზასა, проложить дорогу, ქილ. 439.

გაკვნესა (ვი), ზე. აკვნესი, вздыхать.

გაკვნეტა (ვკ), ზ. მ. კვნეტით გაკვსტებ: разгрызть.

გაკიდება, გაკიდვა (ვკ), ზ. მ. გაკვნეტ რას მე გასაშრობად: вывѣшивать; (ვა), ზ. მ. განვაშორებ, გავანაპარებ, вогнать, удалять, устранять; лишать; отнимать; იერემ. 16—5. **არ კიდე გავაკიდენით,** არ განვდევით წინა ღმერთის თქმით, не отвергли, ვეფხ. 1228; გაკვაკიდე მზესა, вывѣшивать на солнце, ბაკურ ხ. 153; (გაკიკიდები), ზ. ოვ. გამოვკიდები, გამოვკიდვინები, გამოვკიდებივ; ვეძები რისამე შოგნასა; гнаться, преслѣдовать; стараться получить что; ვეფხ. 903, 1372; დაშქართაგან გაკიკიდ, скрылся отъ войска, ვეფხ. 171; მგლად შორის გამაკიდნა ჩემნი ერთნი გონებანი. ჩემი ერთი ჴმაჩრი რომელიც ჭკუაში მქონდა შორს დამიჭირა, далекіе, ვეფხ. 515; мысль, которую я имѣлъ въ умѣ, онъ совершенно отвергъ.

გაკიდებინობა (გამკიდებინა), удалить отъ меня, устранить, ვისრ. 87; გამაკიდებინო, удалишь меня, ვისრ. 49. [117.

გაკივა (გაკივი), ზ. უ. გავკივარი, кричать, стонать.

გაკითხვა, ს. ზ. სამართალი, განჩჩობა, გასამართლება, судъ, -ვის ღღე, ან დიდი განკითხვა: день страшнаго суда, ანდრ. 65; რუსული. 403; (ვი), ზ. მ. გამოვიკებ, გამოვიცნობ, გამოვკითხავ; დარეკ. 96; ცხო. 103; გავასამართლებ, სამართალს გინა სასჯელს გავაჩენ ან მივსცემ; ფსალ. 9—8, 38; საქმ. 12—19; 25—20; **გაკითხვა** საქმეს; დავშრახავ, გავკილავ; ფსალ. 7—9; 10—5; მაკად. 7—1; რომაელ. 14—3; დარეკ. 93; ვისრ. 162; გეკ. 23; ცხო. 103; распрашивать; допрашивать; судить, выслушивать жалобу, входить въ разбирательство, разбирать; осуждать, хулить, опорочивать; განვაკითხავ თავსა, 2 კორ. 13—5, судить себя; исслѣдовать себя; მარკო გამიკითხე, დარეკ. 139—2; спроси меня наединѣ; გამიკითხე, ვისრ. 162, разсуди меня, помилуй, განვაკითხავ გლახასა, рѣшуе. 407; подавать нищему милостыню, ღმერთმან გამიკითხოს, пусть Богъ накажетъ меня, ვეფხ. 661; (გაკიკითხები), ზ. ვ. გავისამართლები, გავისჯები; დავისჯები; გამოვიკითხები, судить; осуждаться; допрашиваться, საქმეს ჩემს განაკითხავს მართალი მსაჯული, дѣло мое будетъ судить справедливый судья; ნუ განაკითხავთ, чтобы не быть судимымъ; მაკ. 7—1, **განმკითხველი** глаголющій милостыню, **განმკითხველი,** судья, **განკითხული,** მიმ. осужденный.

გაკიკნა, ს. გაწიწკნა.

გაკილვა (ვკ), გავაკრიზავებ, გავაწბილებ, გავახიაბებ, осмѣивать, охуждать.

გაკიცხვა (ვ), ზ. მ. განვკირვებ, ухищряю, ругать, поносить, порицать, (ვი ცხები), ზვ. быть обруганну, სამარ. 96; მაკად. 27—31; თავი გავკიცხე, обругалъ себя, ვეფხ. 623; 1095; 2 შეფ. 13-14. გავკიცხავარ, онъ бранилъ меня, სამარ. 146; რუსული. 668; **გაკიცხვა,** ругательство, порицаніе; განკიცხული მიმ. обруганный; **განმკიცხველი,** поноситель.

გაკლდევება (თავს გავაკლდევებ), ზ. ვ. თავის გამოგრებ, укрѣплять себя, ვეფხ. 915.

გაკმარება (ვკ), ზ. მ. თავს დავანებებ, перестать; (ვკ სიტყვას), ზმ. ალარ ვთქმევინებ, სიტყვას გავაწყვეტინებ; заставить замолчать; (ვა), ზმ. მახარად ვიგლებ; осѣчь, ნ. ჩ. ლ. ნ. სიტყვა გაკრიზავება.

გაკმენდა, (ვკ, ვი ხმასა), ზ. მ. გავწყმედი, გავრონდები, замолчать, не имѣть, (ვიკმინდები), იგივე ბუნ. კ. 139. **გაკმენდინება** (ვა ხმას), ზ. მ. заставить молчать.

გაკნაბეა (ვკ), ზ. მ. ძვალს გავხრი; გავხრეს, обгладать (кость), разминать.

გაკნატუნება (ვა), ზ. მ. ძვალს გავხატნე ბილით, глодать кость.

გაკნაჭვა (ვ), ზ. მ. გავკრეჭ, острить, корнать.

გაკნინება (ვა), ზ. მ. შევამცირებ, умалять.

გაკოპიტება (ვა), ზ. მ. შავად გავხატი ძვლის, вытесать изъ чернѣ.

გაკორდება მიწისა (გაკორდება), მიწისა კორდად გახლომა, логомъ пороется, იერემ. 2—31.

გაკორძება (გაკორძდება), затвердѣть, замателѣть (о кожѣ); образоваться мозоли.

გაკოტრება (ვა), ზ. მ. კოტრად გავხდი, обанкротить, (ვკ-რდები), ზ. ვე. კოტრი შევიქმნები, обанкротиться.

გაკოცნა (ვ‡კოცნი), ф. расцѣловать.

გაკრება (კ), ф. в. сдѣлать, чтобы собрались, собрать, (კ-ებ), собираться, (კ-ებ), собраться, (კ-ებ), собираться, (კ-ებ), собраться, (კ-ებ), собираться, (კ-ებ), собраться

ხგ. гордость, наглость, 2 კორ. 12—20; **გალაღებული**. მიმ. წაქეზებული, надменный, смѣлый, наглый, კოლ. 2—18; 1 ტიმ. 6—4; 2 ქრონ. 267, -ვარ, быть наглымъ, ქართ. 1, ცხ. 3—62; დარეჯ. 24, **გალაღობება**. გაელაღობები, ხ. ვე. ხუმრობის მოყვარეობა, начать шутить. ვეფხ. 1369.

გალაღლაღება ვი ჰირს, ზ. ვ. პირში გამოვიულებ, полоскать ротъ.

გალახება ვ, ზ. ვ. გავრქვნი, წავახდენ, портить, -ქვერცხს, портить яйцо, (გაელახები, ზ. ვე. გავირყვნები, портиться, баловаться.

გალახებული. მიმ. გარყვნილი, წამხდარი, порченный, -ქვერცხი, болтунъ (яйцо).

გალაშქრება ვ. ვ, ზ. ვ. ხალაშქროდ გავისეგზავნები, отправить въ походъ, (ვი, ზ. ვ. ხალაშქროდ წავალ, выступить въ походъ, რუსულ. 708; გორგ. 261; **გალაშქრვა**. ხგ. походъ. ვეფხ. 83, ზომხ. სამ. 409; 2 ქართ. 324, იხილ. 39, 7.

გალაჩრება ვჭლაჩრები, ზვე. стать трусомъ, обабиться.

გალაჯება (ვი, ზ. ვ. ფეხს გარდავსდგამ, шагать, ვი, ვი, ზ. ვ. ფეხებს გავშლი, გავსდგამ, растопыривать ноги, (ვილაჯები, ზ. ვ. растопыриться.

გალახვა (ვ, ზ. ვ. გავსწკვავ, ვჭკვავ, прибить, приколотить; -ბალახის, измять траву, -ღვინოო, напоить вином, (გავილახები, ზვ ვიცვლები, ვიგვემები; დავსწუღები; избиваться, изнуряться. რუსულ. 428; მტერი გალახა, смялъ врага, непріятеля; **გალახვინება** ვი, ზ. ხხ. заставить прибить.

გალახვრა (ვ, ზ. ვ. განავრონებ მახვილითო, пронзать мечемъ, მარკ. 84.

გალბილება ვი, ზვ. მოგარბილება; смягчать; (ვჭბილები), ხთვ. смягчаться.

გალევა ვ, ზ. ვ. ღავწელილებ, გავსცვეო, ეუზეზე გავიყვან, მოვაკლებ სიმქნეს, განვქათქათებ, მოვუხეშურებ, მოვუმღლურებ, источить, истощить, умалить, ублаить; ზოგგ. ღავხარჯავ, истратить; განლევს ცეცხლი, огонь истребляетъ, იეზეკ. 15—4; გახლევი მწუხარეებითა, ვეფხ. 891; тамъ отъ начала, გამლევ, нанурялъ меня, ქილ. 218, ან умаляешь меня. ვეფხ. 957; ვილევი, -ლიე, ზ. ვ. მოვუხეშურები, მოვუმღლურები; გავსცვები, ღავხეწელილები; ღავიხარჯები; худѣть, истощаться; умаляться; уменьшаться; истрачиваться; მთოვარე გაილევის, луна идетъ на убыль, ფიფქი მზისაგან გაილევის, снѣгъ таетъ отъ солнца, ქილ. 277; **განლინება** ვ, ხორციო, истощиться, исхудать; მარკ. 4—23; იაკობ. 4—3; **გალეული**, მიმ. истощенный, исхудалый, -მთოვარე, მცხრალი, ფერ-მკრთალი მთოვარე, ущербъ луны, ვეფხ. 37; განმ. გავილევი შიშისაგან, худѣть отъ страха; ალექს. 178; 142.

გალეკება (ვლეკები), ზ. ვე. дѣлаться разбойникомъ, 2 ქართ. 476.

გალესება (ვ, ზ. ვ. გავმახვილ ჩარხზედ ან ხელსაცით ვამოვკბირავ. გავხედ სამზადარო წამლებს ნოტიოში, გავსრეს, გავდრეს; გავაელვირებ, გალესით ელვარებას მივსცემ; განვგრძივ კბილებს. вострить, точить; тереть, растирать (краски); лощить, наводить доскъ; штукатурить; გავილესები. ზ. ვ. გავიმახვილები; გავისრისები. востриться, растираться; **გალესილი**. მიმ. тертый, ქიმ. 71; 246. **გასალესავი**, ზვე. точильный, **გამლესავი**, штукатуръ; точильщикъ; გავილეს კბილებს, вострить зубы.

გალეული, ნ. გალევი.

გალექება (ვლექები, ზ ვე. ღავხორები, умываться, ополаскивать.

გალექსა ვ, ზ. ვ. ლექსად შეეთხზავ ან ღავსწერ. налагать стихами. ვეფხ. 7.

გალეწა ვ, ღავსცეხ ძალსა, გამოვხეკ ბურიხ თივასა; ალეწობ, ამოვეწური; молотить, обмолачивать; истреблять, **გალეწილი**, **განალეწი**, მიმ. обмолоченный; **განალეწი**, молотильный, **გამლეწავი**, **-წველი**, молотильщикъ, იხილ. 41-15.

გალი, ხ. უშკოხე, дерево безъ вѣтвей, ხამ. ლ. გურამ. 17.

გალი, ხ. ხაკუჭნაო, кладовая.

გალია, **გალიაკი**, ხ. ფაფაზი, клѣтка.

გალილავება (ვი, ზ. ვ. ლილის წვალში გავვლებ ხარეხსა, сшить.

გალირფება ვი, ზ. ვ. გავიუნამუსებ, дѣлать кого безстыднымъ, (ვლირფები, ზ. ვე. дѣлаться безстыднымъ.

გალიტონება (გავი. ზ. ვ. გავამარტივებ, упрощать, ვეფხ. 136, თარე.

გალიფება ვჭ, ზ. ვ. წვინდა სანთელს წავუსვამ. გავსანთლავ, вощить.

გალობა, ხ. ზ. ავაკაცი მოთქმა სალვსანწაულოთა ღა ღვთისმშობი სამადლოთა სტიხთა; ღიღანი; пѣніе; духовная пѣсня; (ვჭ). ზ. ვ. ვლიღინებ, пѣть духовныя пѣсни, მფრინველი გალობს, птица поетъ, ვეფ, славить; **გალობება**, **-ლობინება** ვი, заставить пѣть. (ვი, пѣть, 141, მარკ. 2.

გალოდება (გავლოდები, ზ. ვ. მოველოდები, ждати, ожидать, 2 ქართ. 441.

გალოკა (ვ, ზ. უ. ავლოშნი, вылизать, გალოკვა ვი, заставить лизать, ვეფხ. 666.

გალომება (ვლომებ), ზ. ვ. განვაძვინებ, разъярять. (გაელომები), ზ. ვე. განვძვინდები, разъяряться, расхрабриться, ვეფხ. 136, 590; 2 ტ. ქართ. 286.

გალოპრვა (ვი), ზ. ვ. ქერქს შემოვაელი ხეს, облупить дерево, **გალოპრვილი**, მიმ. облупленный.

გალოშვა (ვლოშავ, -შე, ზ. ვ. გავლოკავ, слизать.

გალტოლვა (ვილტვი), ზ. უ. გავიქცევი, ურგს ვაჩვენებ; убѣгать (ვეელტვი), ზ. უ. მოვეგრიები, убѣгать кого.

გალუმბვა (ვ), ზ. ვ. გავსწუნავ. вымочить, (ვილუმბები, ზ. ვ. გავიწუნები, дѣлаться вымокнуть.

გალურჯება (ვი, ლურჯად შევლებავ, сшить; (ვლურჯდები, ზ. ვე. ლურჯად შევილებები, ან შევიქმნები, поспѣть, ქიმ. 111; ვეფხ. 859.

გალხენა (ვი, ზ. ვ. ლხენას მივსცემ, развеселять, (ვი, ზ. მიჩ. ვიმხიარულებ, развеселиться; утѣшиться, ჭარი ამით გამილხინე, ты этимъ развѣ

мою печаль, ვეფხ. 855; **გალხინიანება** (ვ), ზ. ვ. გავამხიარულებ, развеселять, ვისრ. 164; 202.

გალხობა (ვ), ზ. ვ. ლავდნობ, растаивать, (ყინულები), ზ. ვე. ყინულები; მოხეხუნები, растаять; ослабѣть (натянутое).

გამაბელზებელი, ზეე. ეშმაკეულ მეთოდი, ვეფხ. 347, одурманивающій, приводящій къ обѣщанію.

გამაგრება (ვ), ზ. ვ. სიმტკიცის მიცემა, განმტკიცება, укрѣплять, ვეფხ. 869; 1 ქრონ. 143, -ქალაქისა, укрѣпить городъ; გული გავიმაგრებ, ободриться, ღვრ. 152; ვისრ. 119; გავიმაგრებ ზურგს, подкрѣпить кого, успѣть, ვისრ. 192; (გავიმაგრები, გავიმაგრები), ზ. ვე. укрѣпляться; противустать; სიბრ. 160; ვისრ. 141; ვეფხ. 948; მეფე ციხეში გამაგრდა, царь укрѣпился въ крѣпости, ხალხი გამიმაგრდა, народъ укрѣпился противу меня, ქრონ. ცხ.; **გამაგრებული, განამაგრები**, მიმ.

გამადიდებელი, увеличительный.

გამადლიერება (ვიმადლიერები), остаться благодарнымъ, ქილ. 595.

გამათავებელი, ზეე. ილაჯის წამლები, несносный.

გამათენებელი, ზეე. освѣщающій, ვეფხ. 1513.

გამალება (ვ), ზ. ვ. ავაჩქარებ, ускорять, ქილ. 654.

გამამაცება, -ცურება (ვ), ზ. ვ. გავამხნევ, ободрять, (ვამაცები, ვამაცურები), ზ. უ. გავამხნევები, ободряться, ვეფხ. 93.

გამამრავლებელი, множитель.

გამამხიარულებელი, увеселитель.

გამაობა, -არა მგამაობა, не докучай, არგამოკრძალება, ქილ. 417; необращать вниманія.

გამარგვლა (ვ-ლი), ზ. ვ. ცეცხ ბალახს ღავგლეჯ ბოსტანში, полоть.

გამართება (ვ), ზ. ვ. მოვიმართებ, მოვიმარჯვებ, направить, (ვიმართები), ზ. თვ. წარვიმართები, გზას შევუდგები, ან გზას გავუდგები წასასვლელად, направить путь, ვეფხ. 93, 447, 895, 1484; ქართ. 1. ც. 50, **გამართებით**, ფვ. ზ. прямо, по прямой дорогѣ; ქართ 1, ც. 146; რუსუდ. 623; ძნელი საქმე გავიმართა, попалъ въ бѣду, ქილ. 541.

გამართებულება (ვ), გავახანიერებ, მართებულ გავხდი; дѣлать приличнымъ.

გამთენი, ზეე. проводящій ночь, ერის. 31.

გამართვა, სზ. გახსწორება; მომართვა, выправка; поправка; (ვ), ზ. ვ. მრუდეს გავასწორებ; გავახლებ, ხელ-ახლად გავაკეთებ; გავარგებ, გახვგებ, რაგს მივხედავ; მოვიმართავ საკრავსა, გავაწყობ, ვეფხ. 401; ქილ. 201; выпрямлять; поправлять, исправлять; устранвать, приводить въ порядокъ; настраивать музыкальный инструментъ; (ვ-სანადირო მფრინველის, обучать ловчихъ птицъ къ охотѣ, -ბაასა, начать споръ, -ხელსა, ვ. ი. ხელს გავიწვე ან ხელს წავაცან დასაჭერად, протянуть руку, чтобы схватить, ვეფხ. 94; -ლიბანს, устроить ширъ, -ქალაქსა, настроить скрипку, სამართებელს, направить бритву, -ჭიანჭველს, затѣять ссоръ, გავიმართე ხელსა, набить руку, получить въ сеуду; გავიმართე ხელსა, ссужать, помогать, გავიმართე თვალს, устремить взоръ, ვეფხ. 51; საქმე გამიმართავს, я исполнилъ дѣло, ვისრ. 10; (გავიმართები), ზ. ვ. გავჭკვიანდები, გავჭკვიანდები, გავახლდები; მოვიმართები (ხაკრავი) выпрямиться; исправляться; настраиваться; წელში გავიმართები, вытянуться, выпрямиться, ჩხუბი გაიმართა, началась битва, (გავიმართები), ზ. თვ. მოვთავსდები; გავიმგზგრები, устроиться; помѣститься; отправиться, რუსუდ. 481, ვისრ. 32; ახე ახლოს მოაწიეს, რომ შუბი ალარ გაიმართებოდა, такъ близко приблизились другъ другу, что не могли дѣйствовать копьями; გაიმართული, მიმ. გასამართი, ზეე. подлежащій исправленію, გამმართავი, -ველი, исправитель.

გამართლება (ვ), ზ. ვ. ვისისამე სიმართლეს გამოვაჩენ, оправдывать, (ვი თავსა), ზ. მიჩ. оправдать себя, 2 ქრონ. 519, ვისრ. 55; ვეფხ. 1273; **-ლებული**, მიმ. оправданный, **-თლება**, სზ. оправданіе, ან დამტკიცება, подтвержденіе, (გავიმართლები), ზ. ვე. მართალი გავხდები ან სწორეთ გამოვალ, დავმტკიცდები, ალვირკლდები, მოვხდები; оправдаться; сбыться, подтверждаться; მატ. 11—18, რუსუდ. 321, ვისრ. 122; **გამამართლებელი**, ს. оправдатель, защитникъ.

გამართულობა, ს. მოკაზმულობა, убранство; ან მომართულობა ჩონგურისა და სხ. устройство; настройка, ვეფხ. გამმ. 159.

განმარინებელი, ს. избавитель.

გამარტივება (ვ), ზ. ვ. გავლილტონებ, упростить, (ვ-ვდები), ზ. ვე. გავსაღდები, упрощаться.

გამარტოება (ვ), ზ. ვ. გავიცალკევებ, გავამხოლოებ, уединять, (ვმარტოდები), ზ. ვე. გავმხოლოდები, уединяться.

გამარცხება (გავუმარცხდები), ზ. ვე. ღამემარცხდები, не сопутствовать успѣху, потерпѣть неудачу, пораженіе, ღარეჯ. 106.

გამარჯვება, გამარჯობა, სზ. ძლევა მცერა, побѣда; გამარჯობა, здравствуй, (განმემარჯვება, ვი), ზ. უ. მოვკრავ, ვიძლევ, побѣдить, одержать побѣду, имѣть успѣхъ, ღმერთმან გაგამარჯოს, Богъ да дастъ тебѣ побѣду, успѣхъ; წელში გამიმარჯვა, выпрямился; (ვუ), ზ. მიჩ. წარვუმარჯოებ; გავუნიშნავ, споспѣшествовать кому; намѣтить въ цѣль; 1 კორ. 16—2; (გავიმარჯვები, გავუმარჯვდები), ზ. თვ. წარვიმართები, преуспѣвать, ქართ. 403, ღარეჯ. 2—26; (გამემარჯვების), ზ. თვ. მიჩ. имѣю удачу, успѣхъ, одолѣваю; ვეფხ. 730, 1046. შემთხვევასა შინა ურთიერთისა ომების გამარჯვება შენი, ე. ი. მსურს შენი კეთილი წარმატება, желаю тебѣ преуспѣянія, побѣды; здравствуй, და პასუხად ამის მოქმედს მიეგებოს გაგიმარჯოს, желаю и вамъ успѣха, побѣды, вторая привѣтствія ради ото; შეგილობით და გამარჯვებით, прощайте, будьте здоровы, (გავიმარჯვებივარ, -ჯვებოდი), имѣть успѣхъ, одержать побѣду, ვეფხ. 1046.

გამაპკვლევება (ვ), ზ. ვ. ვარსკვლავად გარდავიქცევ, превратить въ звѣзду, ვისრ. 127.

გამაპობინძლება (ვი, ვუმაპობინძლდები), ზ. ვე. ღავუხდები სტუმრის პურობით, угощать, რუსუდ. 441, 646; ღვრ. 143; ვარამ. 302; ღასტულ. 135.

გამაბუქებლობა, ს. გახუქებულება, разжирѣніе, მარკ. 2—12.
გამაბწორებელი დღისა, ს. ბუნიობა, день равноденствія, ქმნ. წ. 10.
გამაუპატიო, -ცოვებელი, ზედ. უპატიოდ შემრცხვი, кто безчеститъ кого, 2 ქორ. 111.
გამაქარი, -რვებელი სევდისა, разгоняющій тоску, ჩონგ. 168; 2 ქორ. 548; 1 ტ. ქორ. 114.
გამაღლება (ვ), ზ. ვ. მაღლა ავსწევ, возвышать, -ხმაჲ, возвысить голосъ, ვეფხ. 1503.
გამაღვიძებელი, ს. возбуждающій молодость.
გამაცხოველებელი, ს. გამაცოცხლებელი, животворящій.
გამაცოცხლებელი, ს. სიცოცხლის მომცემი, оживитель, ბუნ. კ. 127.
გამაძღარი, ზედ. მაძღარი, сытый.
გამაჯვილება (ვ), ზ. ვ. ალვამაჯავ გონებაჲ, возвратить способности, ლოღ. ბ6.
გამაწელებელი, მიმ. გამაჯავრებელი, раздражающій, ქილ. 480.
გამაწვა (ვ), ზ. ვ. გავლეს, вострить, точить, ვიხრ. 66, **გამაწული**, вострый, -გული, ожесточенное сердце, ქორ. 1, ტ. 207, **გამაწვა ყურისა**, навострить уши, ვეფხ. 817.
გამახინჯება (ვ), ზ. ვ. გავგონჯებ, уродовать, (ვ)მახინჯებ), ზ. ვედ. გავჭეონჯებული, стать уродомъ.
გამაჭმაღიანება (ვ), ზ. ვ. მაჭმაღიანთ სარწმუნოებაჲ მიავღებინებ, заставить принять магометанскую вѣру, (ვ)მაჭმაღიანებ), принять магометанскую вѣру, ქორ. 476.
გამბედავი, ზედ. კადნიერი, дерзновенный, смѣлый.
გამბედაობა, ს. კადნიერება, дерзновеніе, смѣлость.
გამგე, გამგებელი, ს. მწე, მოხელე, კეთილ-მოურნე, правитель, -ქალაქისა, градоначальникъ, -სახლისა, управитель дома, -კარისა, распорядитель царскаго двора, ქილ. 668; **გამგეებელობა**, ს. მოურნეობა, მწეობა, управленіе, ან მმართებლობა, правительство; **განმგელობითი**, ზედ. მწეობითი, სამეურნეო, правительственный, ქილ. 486; **გამგეობა**, სზ. მეურნეობა, управленіе, администрація, (განვმგეობ), ზ. ვ. განვაგებ, ვმართავ, управлять, ფარშ. 146.
გამგეელება (ვ), ზ. ვ. განვაძენებ, разъярять, (ვ)გეელებ), ზედ. განვაძენებული, разъяряться, ფარშ. 205.
გამგზავნელი, ს. отправитель, სამ. ვახტ. 229.
გამგზავრება (ვ), ზ. ვ. გავგზავნი, გავისტუმრებ, отправлять, (ვ)მგზავრებ), ზ. ვედ. წავალ, წარვემართები, отправляться.
გამგონე, ზედ. მორჩილი, слушный, послушный.
გამგონი, ზედ. მოსმენი, слушатель; საქმის მიმნდომი, послушный, сговорчивый, толковый, смѣтливый, **გამგონეობა**, ს. დამჯერებლობა, послушаніе, ბარკ. 4—28.
გამგრილებელი, ზედ. გამაგრილებელი, прохладительный.
გამდარება (ვ), ზ. ვ. გავცუდებ, ухудшать.
გამდგომი, измѣнникъ, ქორ. 1 ტ. 131.
გამდელი, ს. მოახლეთ-უფალი, управительница домашнихъ или служительницъ, нянька, прислужница.
გამდიდრება (ვ), ზ. ვ. სიმდიდრეს გაშოვნინებ, მდიდარ შევიქმ. обогащать, (ვმდიდრებ), ზედ. მდიდარი შევიქმნები, სიმდიდრეს ვიშოვნი, შევიძინებ, მოვიგებ, обогащаться, რუსულ. 478, ვეფხ. 1061; 2 ქორ. 6—10; ფხალ. 64—9.
გამდლობა, ს. მოახლეობა, ზედ. მწეველობა ანმთა, нянчанье.
გამდნარი, ზედ. გალხობილი, დამდნარი, талый, -ოქრო, расплавленное золото, ქილ. 74; ვიხრ. [84.
გამდრეკელი, ზედ. поплатникъ.
გამდრეკელობა, ს. განუკუნებულება, уклончивость, ვეფხ. 143.
გამეგობრება (ვი), ზ. მიჩ. გავიგოსკენ, ლოსტად ან მეგობრად გავიხელი, вступить въ дружбу съ кѣмъ; (ვმეგობრები), ზედ. მეგობარი გავუხდები, подружиться съ кѣмъ.
გამეჯავრება (ვ), ზ. ვ. გავაწბილებ, раздражать, სამ. მარკ. 18; (ვმეჯავრები), ზედ. გავაწბილდები, განვძვინდები, разъяриться.
გამელება (ვ-ლები), ზ. უ. მელასებით კედს ამოვიძუებ, გავიბავი, притаиться, (ვ), ზ. ვ. გავბავ. заставить поджать хвостъ, смирить, ვეფხ. 755; ვიხრ. 33, ლომის ძალი ჩემი ან გამელებულ; львиная сила моя ныне ослабѣла.
გამელოტება (ვ), ზ. ვ. გავქუცვ, გავხუზავ, გავშველებ, дѣлать лысымъ, (ვ-ტები), ზ. ვედ. გავქუცები, обнажаться, облысѣть, **-ტებული**, лысый.
განმეორება (ვ), ხელახლად ვიტყვი, сказать во второй разъ; (ვი), ზ. მიჩ. გავიმეორებ, повторять, (ვ)წურონი, затвердить, заучить, (ვუ), ზ. ვ. ხელახლად ვიტყვი, повторить кому сказанное.
გამეტება (ვი), ზ. ვ. არ ვიფიქრებ, не щадить, თავს გავიმეტებ, не щадить себя, ხიხრ. 106; (ვმეტები), ზედ. მეტი შევიქმნები, излишествовать, სიტყვა გამომეტკა, я лишнее сказалъ, ვეფხ. 933.
გამეფება, სზ. воцареніе, (ვ), ზ. ვ. მეფედ ვხდები, воцарить, (ვმეფდები), ზ. ვედ. მეფობას მივიღებ, მეფედ ვხდები, воцариться.
გამეში (სომხ.), ზ. კამბანი, буйволъ, ძველს ლაბირებში გამეში იყო და ახლა ლაბირების ლაბირებში კამბეზედ დაუდვიათ, სამ. ლ. 2 სჯულ. 14—5.
გამეძავება (ვ), ზ. ვ. გავეუნაშუნებ, გავალირებ, дѣлать блудницу, (ვმეძავები, -ებები), ზედ. გავეუნაშუნდები, дѣлаться блудницу, იგზა. 23-3; 10—16, 17, ოსე 4—14.
გამეხება (ვ), ზ. ვ. მეხად გავხდი, обратить въ громовой ударъ, ვეფხ. 527; (ვმეხები), ზ. ვ. მეხი ლაფცემი, разразиться (о громовомъ ударѣ).
გამეხვა (ვმეხავ, -ებ), ზ. უ. поражать громомъ, გამეხებული, пораженный громовымъ ударомъ, შალ. 75.
გამვლელი, მიმ. წამსვლელ, проходій, გამვლელ გამომვლელი, снующій, проходящій туда и назадъ.
გამვლენელი ნებისა, ს. ნების აღმასრულებელი, исполнитель воли, -გულში, ვიხრ. 144, вспоминающій.

გამზადება, ხზ. приготовленіе, (ვ), ზ. ვ. მოვამზადებ, ვმზად შევიქმ, приготовить; ლუკ. 7—24; გბრ. 6—18; ქალ. 649, (გავამზადებ), ზ. თ. მოვამზადები, приготовиться къ битвѣ, (ვუ), ზ. მიწ. уготовить, устроить кому, რუხულ. 294; ქართლ. 431; განამზადებია, я устроилъ, ღმრთ. 24—24; -ებულვარ, я готовъ, 2 კორ. 12—13; მარკ. 73—2; 2 ქრონ. 138; **გამზადებულება**, ხ. მომზადებულება, готовность, ზოგ. მორთულობა სახლისა და სხ. устройства дома, ეფუძ. 6—15.

გამზარდება (ვ), დავამგორვებ, породить, (გავამზარდები), породиться.

გამზეურება (ვ), ზ. ვ. ვმზეზედ გავჭუნ, выставить на солнцѣ.

გამზიდვარი, ხ. გაზიდვა; **გამზიდვარობა თავისა**, ხ. высокомѣріе, гордость, გორგ. 254.

გამზრდელი, ხ. მზრდელი, მამამძუძე, ლალა, ითქმის ვაჟთათვის, გარს ქალთა: გაღია, ღელ მძუძე, воспитатель, дядька, вѣтунъ, სიბრ. 153; ღმრთ. 96; ყუნძ. 52.

გამზითვა (ვ), ზ. ვ. მზითვს მივცემ, снабжать, надѣлять приданымъ, სამ. ჯ. 110; სოფხ. 53.

გამზომი, -ველი, ხ. ზომის მცოდნეი, измѣритель, землемѣръ.

გამზრახი, ხ. მოუბარი, говорящій, სამ. ლ. **გამზრახობა**, ხ. წინა ალრჩეული მონდომება, намѣреніе, ქალ. 238.

განმზდევრებელი, ხ. განმწოველი, გამწოვი, истягель, ეზეკ. 41—12.

გამთავებით, -ვით, ზედ. სრულებით, сполна, სამ სოფხ. 152, 382.

გამთავრება (ვ), ზ. ვ. აღვასრულებ, исполнять.

გამთავრება (ვ), ზ. ვ. მთავრად გავხდი, возводить на княжескій престолъ, (გავმთავრდები), ზ. ვე. მთავრად ვავხდები, вступить на княжескій престолъ, ნაუმ. 1—2; ვიხრ. 191, ჩახრ. 6.

გამთბარი, ზედ. გათბობილი, согрѣтый.

გამთელება (ვ), ზ. ვ. მოვრჩები წყლულსა, заживать (рану), მ-ლები), ზედ. მოვრჩები (წყლულა), заживать, გორგ. 131.

გამთხილება, ხ. **გაფთხილება; გამივა**, ხ. **გაზვლა**.

გამინდვრება (ვ), ზ. ვ. მინდორს გავყრი, выгонять въ поле.

გამირი, ხ. ბრტყელი რკინა აქვთ იქით თავმოხრილი ლურსმნისაგით ძელების გარდასაშველად, скоба.

გამიწება (ვ), ზ. ვ. მიწად გარდავქცევ, превращать въ землю, სამ. ლ.

გამიწნება (ვ), ზ. ვ. გავმზღვრავ, размежевать, (გამიწნები), ზ. ვ. გავისამზღვრები, размежеваться, გამიწნული, მიმ.

გამიწნურება, ხ. გაუფრება, ухаживаніе за женщиною, (ვუმიწნურდები), ზ. ვე. გავუარშიყდები, влюбляться, ვიხრ. 40; გამამიწნურდა, онъ влюбился въ меня, გავმიწნურები ვარ, -რებოდი, я влюбленъ, ვიხრ. 17, 58; გავისთვისმიწნურებული, влюбленный въ какую то, ვიხრ. 184.

გამკარგავი, -რგველი, ხ. გამგე, управитель, სამ. ლ.

განმკაცრება (ვ), ზ. ვ. გავაუარესებ, предостерегать, (ვი-რებ), ზ. ვნ. предостерегаться, остерегаться, იგზეკ. 3—19; მარკ. 2—18; **გამკაცრებით**, ზზ. გაუთხილებით, предосторожно, აღაქ. 91; მარკ. 1—185; **გამკაცრებული**, предосторожный, **გამკაცრებულება**, предосторожность.

გამკვახება (ვუმკვახებ სიტყვას), ზ. ვ. უშვერს სიტყვას ვეტყვი, нагрубить, ღმრთ. 98; ყუნძ. 290.

გამკვიდრება (ვი), ზ. ვ. განვითავისებ, გავისკუთრებ, მივიმძლავრებ, завладѣть, укрѣпить за собою что, 2 ქრონ. 103, 184; აღქ. 31; успокоивать.

გამკითხავი, -თხვარი, ხ. მოსამართლე, судья, ვიხრ. 24; რუხულ. 401; ქრონ. 1 ტ. 257; -ებათა, раздаватель милостыни, გორგ. 167.

გამკითხველი, ხ. გამკითხავი; მოურავ. 182; **გამკითხველობა**, ხ. ბჭობა, განმარტებება, судебное разбирательство, ქრონ. 385, 1 ტ.

გამკლავება (გავუმკლავდები), ზ. ვე. შევცილები, состязаться, ქალ. 239; შებრძოლს ვერ გავუმკლავდები, съ бойцемъ не могу состязаться.

გამკრთალი, ზედ. შემკრთალი, შეშინებული, смущенный, ქალ. 603.

გამკუთნველი, ხ. მიმცემი; успокоитель; მარკ. 2—187.

გამლაშება (ვ), ზ. ვ. ვამლაშებ, გავამტკნე, пересолить.

გამლევლობა, ხ. ლახუსტება, ძალის მიღება, истощеніе, მარკ. 1—121; **გამლეული**, ხ. ძალის მომღებელი, истощительный, приводящій въ истощеніе, ქალ. 503.

გამმართავი ხ. საკრავის მომმართავი, настройщикъ.

გამმარჯვე, ხ. განმარჯვებისა ან წარმატებისა ხელის მომმართველი, споборникъ, споспѣшествователь.

გამო, თნდ. ნათქ. ბრუნვისანი თან ხმარებული, отъ, изъ, съ; для, за, по; ცეცხლით გამო, изъ огня, მეორე სჯული 5—26; ცით გამო, съ неба, ამისგამო, поэтому; ვისგამო, кѣмъ, მეფისგამო, отъ царя; ხოლო ზემით თან იხმარების ზედადებულად იხილე შემდგომნი.

გამოანგარიშება (ვი), ზ. ვ. გამოვითვლი, вычислять.

გამოარება (ვ), ზ. ვ. გამოვატარებ, проводить, ეზეკ. 1192; (ვი, ვუ), проходить мимо; заходить, თუ ასეთმა საქმემ გამოარის, если съ кѣмъ случится такое обстоятельство, აღმ. 40.

გამოაშკარება (ვ), ზ. ვ. გავაშკარავებ, ხარეთნოდ ვიქუთ. обнаруживать, оглашать.

გამოაყვება (ვეყვები), ზ. ვ. თხოვნას ვავედრებ, вымаливать.

გამობანა (გამოვბან), ზ. ვ. გამოვრეცხ, вымывать,

გამობარება (ვ), ზ. ვ. გამოვართმევ მიბარებულს, отбирать вещь, отданную на сохраненіе; взять назадъ, სამ. ვახტ. 233.

გამობეზდება (ვი), გამოვიტყუებ, выманить, ღმრთ. 2—140.

გამობერვა (ვ), ზ. ვ. გავბერავ ჩაბერვით, выдувать, выучивать, **გამობერილი**, выпуклый, შაკ. 17—4; მარკ. 9—42.

გამობერტყვა (ვ), ზ. ვ. გამოვაგდებ, გამოვჭედ

ბერკეთი მკვერს, вытряхивать, выколачивать, ქილ. 98.

გამობეჭდვა (ვ), ზ. ვ. დაბეჭდვა, запечатать, ვეფხ. 1366.

გამობირება (ვი), ზ. ვ. მოიკაცება, гарцовать, увлекать, ქილ. 389.

გამობმა, (ვ), ზ. ვ. გამოკერვა; დაბმა, привязывать; დაბად. 49—11; გორგ. 250; -ცხენსა, привязать лошадь, ვისრ. 160; 152, 156, (გამოვებმი), ზ. თვ. привязываться, ქართლ. 1 ც. 323; სიბრძ. 67; ჩონგ. 146; **გამობმული, გამობაბაი**, привязанный.

გამობნედა (ვნდები), ზ. ვე. გული შემიწუხდება, сжимается сердце, чувствовать, ქილ. 566.

გამობნევა (ვა), ზ. ვ. გამოვჭური, высыпать.

გამობუტვა (ვიბუტავ, -ტე), ზმ. გამოიხედები, выглядывать; თმობრ. ბაკონ. 57.

გამობრუნება (ვა), ზ. ვ. უკმოვაქცევ, воротить, поворачивать, (ვბრუნდები), ზ. ვე. უკმოიქცევი, вернуться, 2 ქართ. 529; გული გადმომებრუნდა, я испугался; გამომებრუნდა, онъ повернулъ ко мнѣ, დავრ. 104; გული გამოუბრუნდა, онъ перемѣнилъ мнѣніе, დავრ. 66.

გამობრტყელება (ვა), ზ. ვ. გამოვაშანდაკებ, площить.

გამობრუება (ვი), ზ. ვ. გამოვიფხიზლებ, вытрезвиться.

გამობრძანება (ვა), ზ. ვ. გამოვიყვან ცხენსას ვისმე, выводить, (ვჰბრძანდები), ზ. ვე. გამოვალ, выходить.

გამობრწყინვება (ვა), ზ. ვ. გავანათლებ, озарять, (გამოვბრწყინდები) ზ. ვე. განათლდები, просіять, 2 კორ. 4—6; დავითი 36—6; მარკ. 167—1; ქილ. 668; გამომებრწყინდება, становится для меня яснымъ, свѣтлымъ, საქმ. 26—14.

გამობუგვა (ვჰ), ზ. ვ. გამოვჭსწვავ, выжечь.

გამობუტვა (ვიბუტები), ზ. ვ. გავიბუტები, вздуться.

გამობუტვა (გამოვიბუტები), ზვე. завязываться (о плодахъ), ქილ. 260. მარკ. 1—145, შავთ. 87.

გამობღინძვა; -ვით სარული, выступать грудью впередъ.

გამობძანება, ნ. გამობრძანება.

გამოგდება (ვა), ზ. ვ. განავძებ, განვსდევნი, выгнать, изгнать; გამოვჭრი, выбрасывать, выкидывать, (ვი) ენას, высунуть языкъ; (ვი) ცხენსა, пустить лошадь, რუსულ. 684; ფარშ. 6, დარეჯ. 82, პირიდან გამოგდება, выкинуть изорта, დარეჯ. 82—2; გაიგდო და გამოიგდო ცხენი пустилъ лошадь взадъ и впередъ, რუსულ. 684.

გამოგება, სზ. выговоръ, произношеніе, **გამოგება, გამოგნება**, (ვა), ზ. ვ. დაბუნჯულს ძაფს გამოვშლი, ძნელს საქმეს გავარკვევ, გავარჩევ; распутать; разобрать, разъяснить дѣло, ვეფხ. 214, ქილ. 123; -სიტყვასა, გარკვევით ვიტყვი სიტყვას, выговорить слово, выговорить, ვეფხ. 1026; დარეჯ. 90—2; 153 (გამოვიგებ, -გნებ), ზ. ვ. распутать; узнать, добиться толку.

გამოგება, ზ. ვ. მიგებება; განკარგვა; встрѣча; распорядокъ, ვეფხ. 1064; განკ. ოქმ.

გამოგებება (ვა), ზ. ვ. მივეგებებ, высылать кого на встрѣчу, (გამოვეგებები), ზთვ. გავალ მისვლა გებლად, выходить на встрѣчу, ვეფხ. 280.

გამოგვა (ვჰგვი, გავე), ზმ. ცოტით გავხვეც ნაგავსა, вымести.

გამოგვალვა (ვჰ), ზ. ვ. გავალებ გავხმობ, производить засуху, ქილ. 406.

გამოგვარება (ვჰგვარი, ვჰგვარე), ზ. ვ. გამოვიყვან; გამოვარიშევ, выводить; взять отъ кого; ვეფხ. 1129.

გამოგიჟება (ვჰგიჟდები), ზვე. выбѣситься.

გამოგზავნა (ვგზავნი), ზ. ვ. გამოვისტუმრებ, წარმოვავლინებ, отправлять, отсылать; გამომიგზავნე, прислалъ мнѣ, ვისრ. 9; რუსულ. 406, გეფ. 19.

გამოგლეჯა (ვჰ), ზ. ვ. გამოვხევ; ხარქალად გამოვართმევ, вырвать; выхватить, რუსულ. 805.

გამოგლოვა (ვი), ზ. ვ. გამოვიცარიელებ, მგლოვიარობას შევასრულებ, окончить оплакиваніе, снять трауръ, გორგ. 301.

გამოგორება (ვა), გორვით გამოვიცან, выкатывать.

გამოგორვა (ვჰ), ზ. ვ. ვბრუნავ ცრილით, катиться, დარეჯ. 47; (გამოვგორდები), ვე. выкатываться.

გამოგრეხა (ვ), ზ. ვ. მაგრა დავგრეხ, выкручивать.

გამოდალაბრვა (ვ), ზ. ვ. გამოვხვეწ, გამოვჭვევ, высѣкать, выдалбливать, ისად 9—10.

გამოდარება (ვი), ზ. ვ. ავდრის უკან მოიწმენდს, გალივრის ღრუბელს, о погодѣ: разъясниться, разгуляться.

გამოდგება (ვა), ზ. ვ. სახმარებლად გამოვიყენებ, дѣлать годнымъ, (ვა), ზ. ვ. გამოვიცან ნავსა ზღვიდამ, вытащить напр. судно на берегъ, ლუკ. 5—11, ქართ. 1 ც. 220; შენიშნა 3.

გამოდგმა (ვჰ) ზ. ვ. გამოვიწყობ, გარეთ დავსდებ, выставлять, (ვი, ვი ფეხს), ზ. ვ. გარეთ გამოვალ, выходить изъ дому, выступать, ვეფხ. 220, სინათლე გამოდგა, показался свѣтъ, დარეჯ. 99.

გამოდგომა (ვსდგები), ზ. ვ. ვვარგვარ, ვარგივარ, быть годнымъ, полезнымъ, (ვდგები -დეგ), ზ. ვ. დაჭირებამი მოვეხმარები, быть годнымъ кому, 2 ქართ. 548; ეს ნივთი შეინახე, მარმე გამოგადგება, побереги это, послѣ тебѣ пригодится, კულავაც გამოგადგები, я и впередъ тебѣ гожусь, კაბა, წალები გამოიდგნენ, платье и сапоги пришлись въ пору, (გამოვუდგები, -დეგ), ზ. ვ. უკან გამოვეკიდები, უკან დავდევნები, погнаться за кѣмъ, გამოვდგომილვარ, გამომდგომია, иногда გამოვუდგები; ორსული გამომდგარ იყო, оказалась беременною, დავრ. 194.

გამოდება (ვჰ, ვუ), ზმ. მოვჭსდებ, защѣпить, задѣть; თავს გამოვდები, взяться за.

გამოდევნა (ვსდევნი, -ნე), ზ. ვ. გამოვაგდებ, გამოვიძებ, выгонять, изгонять; преслѣдовать; ციოთ. 28, 42; გამომდევნეს, выгнали меня, ოსურ. 2—15, (გამოვსდევ), ზ. ვ. идти вдоль чего, ბუნ. კ. 203.

გამოდევნება (ვა), ზ. ვ. უკან დავდევნებ, გამოვჭკიდებ, посылать въ слѣдъ за кѣмъ, თან გავდევ-

ნებ, посылать кого съ кѣмъ, тов გამოვიდევნებ, взять кого съ собою, ვარშ. 17; (გამოვიდევნები), Ф. ვდ. გამოვიგდები, изгоняться.

გამოდევნება (თავს გამოვიდევნები), Фз. შემთხვევია, приключилось мнѣ; ბაქრ. 346.

გამოდენა (ვი), Ф. в. გამოვუშვებ ნოტიოს, выпускать воду, (ვსდი), Ф. у. ნოტიოთაგან: გამოვალ, გამოვედინები, истекать, вытекать; **გამოსადინელი**, источникъ; **გამომდინარე**, Фнв. вытекающій.

გამოდნობა (ვი), Ф. в. დავადნობ, გავალბობ, растоплять воскъ, сало, металъ, იხილ. 40—19; ჩამოვასხამ რასმე მჭადლისაგან, отливать, იხილ. 48—6; (გამოვსდნები), Ф. ვდ. დავდნები, ჩამოდისმები, растопляться, отливаться, **გამოდნობილი**, растопленный, вылитый, ლევიტ. 19—5.

გამოდრეკა, სФ. გადრკომა, отступленіе, რუსულ. 592; (გამოვსდრეკები), Ф. у. უკან დავიწევ; გამოდნეკ. отступать; выгнуть, გამოვბერავ ჭიქას და მისთანათ, дѣлать выпукльмъ, **გამოდრეკილი**, выпуклый, ფიზიკ. 132.

გამოდუღება, **-ღვა**, Фв. вываренъ.

გამოება, ს. გამოისობა, გარდისობა, окромя, исключеніе, მარკ. 1—12.

გამოერთება, (გამოვერთები, -ოვნენ), Ф. ვდ. გავერთები, соединяться, გამოგვერთნენ, они соединились съ нами, ქართლ. 1 ცხ. 30, 57.

გამოვარდნა (ვვარდები), Ф. ვდ. გამოვიჭრები, გამოვსცვივი, выбѣжать, выскочить; выпадать, выпадаться; რუსულ. 3; ბუნ. კ. 98; ხუროს საქმე რამ გამოუვარდა, плотнику открылась работа, ქილ. 96, **გამოვარდნილი**, **გამონავარდი**, Фнв. выпалый.

გამოვლა (ვიარ), Ф. у. გავიარ, თანა წარვალ; проходить, გავიტანე; выносить, долго ухаживать за больнымъ, онъ испыталъ много мученій, ბუნ. კ. 29; გამოუვლია ჭირი და ლხინი, онъ испыталъ много несчастій и радости, ჩონგ. 138.

გამოვლება (ვი), Ф. в. გავავლებ, გავავლებ, გავსწავ წრეს, провести черту, წყალში გავავლებ, выполаскать, ხმალი წმინდად შიგან გამოავლო, დარეჯ. 127, чисто на чисто повернулъ саблею, т. е. вонзилъ; გამოვივლებ პირს, выполоскать роть; თავლში ნაღველი გამოიავლო, желчною жидкостью провелъ по глазамъ; რუსულ. 702; აგრეთვე: პირში ენა გამოიავლო, რუსულ. 670; იმ ნაკვეთს თუ ნეკი გამოავლებინს, если въ рану можно вложить мизинецъ; ვახტ. ხალ. 48, ხუროს გამოვლებული თვალები, თამარბ. 62.

გამოვლინება (ვი); გამოვლინება (ვი), Ф. в. გამოვგზავნი, გამოვისტუმრებ, отправлять, отсылать, ხალ. მოხსენი 41; გამოსლ. 5—1; 2 სჯულ. 24—1; იეზეკ. 14—21; იხილ. 22—16; მთ. 9—38; (ვლინები), Ф. з. отправляться. (ვი პირით), Ф. у. изрекать, высказывать, ხალ. ვახტ. შესავალი, **გამოვლინებული**, Фнд. отправленный.

გამოვსება (ვი), Ф. в. ავავსებ, наполнить.

გამოზამთრება (ვი), Ф. у. ზამთრის გავატარებ სადმე, перезимовать, **გამოზამთრული**, Фнд. зимовалый, **გამოზამთრება** (ვი), Ф. в. ზამთრის გავატარებინებინებ, заставить прозимовать; (ვი), прозимовать.

გამოზაფება (ვუ), Ф. в. გამოვაგდებ; выгонять, ვიწრ. 58.

გამოზდა, ნ. გამოზრდა.

გამოზიდვა (ვ), Ф. в. გამოვიწევ, тянуть, რუსულ. 339.

გამოზელა (ვჭ), Ф. в. ხელმოც მოვზელ, вымѣсить.

გამოზიდვა (ვ), Ф. в. გამოვიტან, გამოვიღებ, გამოვითრევ, выносить, вытаскивать, (ვიზიდვი), Ф. з. გამოვიკანები, გავლაგდები, выноситься; ვეფხ. 1124; სამ. ლ.; **გამოზიდული**, **გამონაზიდი**, вынесенный, **გამოსაზიდი**, გამოსატანი, Фдс. выносный.

გამოზნექა (ვ), Ф. в. გამოვზრი, выгибать, выпирать, (ვიზნიქები), Фв. выгибаться, выпираться, **გამოზნექილი**, выгнутый, выпуклый, ფიზიკ. 129.

გამოზოგება, **გამოზოგვა** (ვ, ვი), Ф. в. მცირედ ვხარჯავ კრძალ ამ საქმარებლად, бережно расходовать, экономить, ქილ. 65; რუსულ. 237.

გამოზოზღნა (გამოვქზოზღნი-ნე), გამოვქსწოვ, высасывать.

გამოზომვა (ვ), Ф. в. გავზომავ დაუკლებლივ, вымѣрить.

გამოზრახება (ვზრახები), Ф. თუ. გამოველაპარაკები, переговариваться, ვიწრ. 192.

გამოზრდა (ვზრდი, ვზარდე), Ф. в. გამოვჭკვებ, შევიხახავ სიზრდელით, прокормить, пропитать; воспитать; (ვიზრდები), Ф. з. გამოვიკვებები, самъ себя прокармливаться, **გამოზრდილი**, Фнд. выкормленный; **გამოსაზრდელი**, ს. საზრდელი, пища, кормъ, ფსალ. 20-2; დაბად. 45—12; მატთ. 13—36; ლუკ. 24—27, **გამოზრდილი**, ს. შაქრით შენახული ხილი, обсахаренные фрукты, ბუნ. ლ.

გამოთავისუფლება (ვ), Ф. в. თავისუფლობას მივცემ, освобождать, давать волю, свободу, (თავისუფლდები), Ф. ვდ. თავის უფალი შევიქმნები, освобождаться, ხალხ. მოსეხი 6; **-ბული**, Фнд. отпущенный на волю.

გამოთარგმანება, ს. აღწერა, განმარტება, თარგმანი, объясненіе, толкованіе; (ვს), Ф. в. განვმარტავ, толковать, объяснять, (ვითარგმანები), Ф. з. განვიმარტები, объясняться, истолковываться, ქილ. 590; საქმ. მოც. 4—35.

გამოთავხვევანება (ვ), გაღვრევ, сводить съ ума; გამოთავხვანებული, Фдс. გაღარული, сумасшедшій.

გამოთაბნა (ვ), Ф. в. თაბნემს ღვინით კეცებში, дѣлать пиши въ отѣнахъ; რუსულ. 350; 424.

გამოთენება (ვ), Ф. в. ღამეს გავატარებ, провести ночь, ღვინ. 189.

გამოთვლა (ვთვლი, ვთვალე), Ф. в. გამოვიანგარიშებ, вычислять; вычитать.

გამოთლა (ვხთლი, ვხთალე), Ф. в. გავხთლი, вытесать, 2 სჯულ. 10—1.

გამოთრევა (ვ), Ф. в. თრევით გამოვიტან, вытащить; (ვი), Ф. вн. тащить за собою, რუსულ. 403; საქმ. 21—8; (ვითრევი), Ф. у. თრევით გამოვალ, выходить таская ноги; (გამოვითრევი), Ф. з. вы-

таскиваться, **გამოთრეული**, **გამონათრევი**. მიმ. вытасканный.

გამოთუთქვა (ვ), ზ. ვ. გამოვქნეულად; вышивать.

გამოთქმა, ხზ. სიტყვის წარმოთქმა, ან მკაფიოდ გამოღება სიტყვისა, выражение; выговоръ, произношеніе; -ღვნის, сочинять стихи, ვეფხ. 6; გამოვქსოვდე, -ოქვა, ზვ. სიტყვით გამოვქსოვ ჭაბუკსა, გამოვიტყვე წარმოვთქვამ; мысленно выражать; произносить, выговаривать, ონგ. 150; 1 ქ. ქრონ. 321; **გამოთქმული**, **გამონათქვამი**, მიმ. произнесенный. **გამოსათქმელი**, произносимый.

გამოთხოვა (ვ), ზ. ვ. ვითხოვ, თხოვით გამოვიცან, выпрашивать, испрашивать, **გამოთხოვა -ვება**, სხ. вызов на поединокъ; (ვი), ზ. ვ. ვეწვევ თვისთვე ბრძოლაში вызывать на поединокъ, (ვითხოვები, ზ. თვ. გამოვეხალმები, прощаться, აღბ. 55; მაკ. 27—58. მარკ. 15—6; ლუკ. 23—31; დარჯ. 84; (ვი მეფედ), 1 ქრონ. 208, признать на царство, (ვ) მეუფედ, 2 ქრონ. 434; вызвать на единоборство.

გამოთხრა (ვხთხრი, ვხთხრა), ზ. ვ. მოვთხრი, вынимать, проканивать; очки, выколоть глаза кому, ბერძნ. ხვ. 67.

გამოთხობა, ს. მიზეზი, причина, **გამოთხობით**, **გამოთხობა**, ზზ. отъ, будучи, ради, для, დარჯ. 68.

გამოკაზმვა (ვ), ზვ. გავამშვენიერებ, украшать, (ცეკვაზენი, ზოე. ხამგზავრად მოვემზადები; გავემგზავრები приготовиться въ путь, отправиться; დარჯ. 3.

გამოკაკვა (ვ), ზვ. გამოვქნი, выгибать.

გამოკანკლვა (ვ), ზვ. გამოვქნი, გამოვქაქვე, выгибать; (ყანკლები), ზვე. გამოკანკნული, искривляться; нажиматься, **გამოკანკლული**, ზვე მოკანკნული, почорный, щепетильный.

გამოკაფვა (ვ), ზვ. вырубать, высѣкать, выдалбливать; **გამოკაფული**, высѣченный, ტიპოთ. 16.

გამოკაწრვა (ვ), ზვ. გამოვქუსლავ, выцарапать.

გამოკბენჩა (ვი), ზვ. გამოვქერქლი, выгрызать.

გამოკბილვა (ვ), ზვ. ღეჭვა ბილავ. გამოვქლიავ, пасѣкать, рѣзать вонъ.

გამოკეთა (ვე), ზვ. ცეცხლს სიმწურვალეს მოვაკლებ, ослабить горѣніе огня, ქიმ. 148.

გამოკერვა (ვ), ზვ. გამოვქნემავ, запинать.

გამოკეტა (ვ), ზვ. გამოვქსმავ, запирать.

გამოკვანძვა (ვ), ზვ. გამოვქნაკვავ, завязать узломъ. [дить.

გამოკვალვა (ვ), ზვ. კვალს მოვკსდგები, выслѣ-

გამოკვეთვა (ვ), ზვ. გამოვქრი, უკუნახავ, ხიზრდოს მოვქსცემ, вынорнуть.

გამოკვეთა (ვ), ზვ. გამოვქხრი, გამოვქაფავ, გამოვქსთხრი; высѣкать, выдалбливать, ისა 22-16; რუსულ. 485.

გამოკვერვა (ვ), ზვ. კვერში გამოვიყვან, გამოვქსქვე, выковать, გამოსლ. 26—27.

გამოკვლევა (ვი), ზმიქ. გამოვიძიებ, изслѣдовать.

გამოკვნეტა (ვ), გამოვქრღნი, отгрызть.

გამოკვრა, უნდა გამოკრა, იქ ნახე.

გამოკიბვა (ვ), ზ. ვ. გამოვქცევ კიბეს კლდეში, высѣкать ступени лѣстницы въ скалѣ.

გამოკიდება (ვეკიდები), ზ. თვ. გამოვეკიდები, გამოვეკვენები, ვხლვ. преслѣдовать; гнать за чѣмъ, домогаться, ხვმ. ვ. 97, 176; სიბრ. 157; 2 ქრონ. 533; რუსულ. 274, ქილ. 446; (ქალს), волочиться за женщиною; (საქმეს), заняться дѣломъ, (ვკიდებ, ზ. ვ. გამოვქნევ, ღვკიდებ; ან უკან ღვკიდებ, გამოვეუნებ, выжидывать; заставить гнаться за чѣмъ, ვეფხ. 286, გამოვქკიდებივარ, гоняться за, ხვმ. ვიხც. 162; **გამოკიდებული**, მიმ. связанный, зависимый, ლაბან. 44—31.

გამოკითხვა (ვ), ზ. ვ. კითხვით გამოვიძიებ, выпытывать, (გამოვეკითხები), ზ. თვ. ღვეკითხები, спрашиваться.

გამოკოვნა (ვკოვნი), ზ. ვ. ძვალს გამოვხრი, обгладывать кость. [гать.

გამოკონძვა (ვ), ზვ. გამოვქნემავ, сшить, смо-

გამოკიცხვა (ვ), ზვ. გამოვქლიავ. выбранить.

გამოკლება (ვ), ზ. ვ. შევამცირებ, вычитать, вычеркивать; укорачивать; лишать; ხელი მისი გამოაკლა, ვეფხ. 666. ვ. ი. ხელი შეუბუკლია ბერძნის კურთხით (ხოკით), рука его ослабѣла; вздохнула, начала сокращаться дни его; ვეფხ. 666; გამოკლებული, мѣр. пятый; лишенный.

გამოკლეტა (ვ), ზვ. გამოვქეტ, запереть.

გამოკლვა (ვუ ცხენს), ზ. ვ. მოვუკლავ ქვეშე ცხენსა; убить подъ кѣмъ (лошадь), მარკ. 1—148, ქრონ. 1 ტ. 243; ცხენი ქვეშ გამოაკლა, убита подъ нимъ лошадь.

გამოკლიტვა (ვ), ზ. ვ. ღვჭეტ კლიტით კარებსა, запереть на ключъ.

გამოკრება (ვკ), ზ. ვ. გამოვწყობ, выбирать, выносить.

გამოკრეფა (ვ), ზვ. выбирать; оваражинать, გამოვეკრეფ ენობას, лишать сознанія, დარჯ. 50—2, (გამოვქსრებები), ზ. უ. გამოვალ, выходить.

გამოკრვა (ვკრავ, ვკერ), ზვ. შევქკრავ; завязывать; (ვი), ზვ. გავკრავ, მოვკრებ; держать; привлечь; пріударить; გამოვქკრავ ტოკა, хватить ланов, რუსულ. 282.

გამოკრთომა (ვი), ზ. ვ. სინათლეს ან ბრწყინვალებას გამოვეცემინებ, заставить издавать свѣтъ, блескъ.

გამოკრთომა (გამოვკრთი, ოდი), ზ. უ. სინათლეს გამოვსცემ, издавать, отражать свѣтъ, ვეფხ. 65; გამოქკრთა ელვა, блеснула молнія, ვეფხ. 135; გამოკრთა ხმა, послышался голосъ, ყარამ. 124; გამოკრთა ვარსკვლავი, мгда блеснула, გეფ. 30; ანტონ. 3—12.

გამოკუთხვა (ვ), ზ. ვ. ღვჭეთხავ ქვის გვერდთა, [простофиля. гранить,

გამოკუკუჩებული, ს. ნურჩა, плутъ, разпла,

გამოკუნძულება, **ნაზე გამოკვლევა**.

გამოკურცხლვა (ვ), ზ. უ. გამოვქცევი, бѣжать, ბუნ. კ. 253.

გამოლაგება (ვი), ზ. ვ. გამოვწყობ, вынимать, выкладывать, вынимать.

გამოლაშქრება (ვ), ზ. ვ. გამოვაგდებ, გამოვიჭრ, выгонять.

გამოლანძღვა (ვ), ზ. ვ. შევაგინებ, вырутать, ср. გამომილანძღე მამა, за чемъ вырутать моего отца, კალ. 15.

გამოლაპარაკება (გელაპარაკები), ზ. თ. ლაპარაკს დავუწყებ; შევეხუბრები, вступать въ разговоръ, заводить рѣчь; переговариваться.

გამოლაღლაღება (ვი), ზვ. პირში გამოვიღებ, полоскать ротъ.

გამოლაშქრება (ვი), ზუ. ავმხედრდები, წამოვალ სათარეშოდ, выступать въ походъ, გორგ. 275.

გამოლაშქრვა (ვ), ზ. ძალით დავიმონებ, დავიპყრობ, покорить силою, ქართლ. 1 ც. 210.

გამოლაშქრებინება (ვ), ზ. ხმ. ავაიმხედრებ სალაშქროდ, სათარეშოდ გავგზავნი, отправить въ походъ, გამომელაშქრებინა, чтобы я покорилъ силою, ქართლ. 2, ც. 350; 405.

გამოლევა (ვ), ზ. ვ. დავსცლი, დავცალერებ; დავხარჯავ; დაზოგით, მოვაკლებ ღონეს, ძალს; опорожнивать; бережно тратить, напрягать, истощать; რუსულ. 773; (გამოველევი), ზ. თ. დავცალერდები; დავიხარჯები; მოვაკლდები ძალა, истощаться; недоставать, რა მიწას სინოყიერე გამოელევა, когда земля истощится, ჭკუა გამოელია, одурѣлъ онъ, გამოველია მუხლებში ღონე, я ослабѣлъ на ноги; (ვილევი), ზ. ვ. დავიცლები; დავიხარჯები; ღონე მოვაკლდები, истощаться; истрачиваться; опоражниваться; გამოველია, истощился у меня. ხიბრ. 136. გამოუცლევ ღონეს, истощать чьи силы, ანტონ. 5—57. **გამოლეული**, მიმ. истощенный, ჭკუა გამოლეული, глупый.

გამოლენჩვა (ვილენჩები), პირ დავცარცნ, лазѣться.

გამოლესვა (ვ, выточить, вывострить.

გამოლექსვა (ვ), ზ. ვ. ლექსად გარდავსთქვამ, слагать стихами.

გამოლეწვა (ვ), ზ. ვ. სრულებით ღვლეწ, вымолотить.

გამოლოდნა (ველი, ველოდები), ზ. ვდ. მოველი, ველოდები, ожидать, ხალელი დიდ. მოურ; ვისრ. 65.

გამოლპობა (ვ), ზვ. დავლპობ, выгнить. [жать.

გამოლტოლვა (ვილტვი), ზ. უ. გამოვიქცევი, бѣ-

გამომავალი, ნ. გამოსული, выходящій, идущій, დაბად. 34—24; მატთ. 15 — 11; მარკ. 7 — 20; ხელ-გამომავალი, ხელ-ფურჩი, способный, ქართლ. 308; **გამომავლობა ხელიდამ**, ხელ-ფურჩობა, ხელში მოქნა, способность, ალექს. 66; ფარად. 140.

გამომართება (ვემართები), ზ. თ. გამოვემგზავრები, წამოვალ, отправляться, ვეფხ. 1027; ქართლ. 1 ც. 52, 270, 435; ვისრ. 12—21, 66, 63; დარეჯ. 149.

გამომართლება (ვი), ზ. ვ. გავამართლებ, оправдывать; (თავს გამოვიმართლებ), ზ. მიჩ. ვიმართლებ თავს, оправдывать себя, ვეფხ. 452, ვახტ. ხად. 62; 174; ქილ. 120; გამართლებინება (ვი), заставить оправдать кого; თვი გამომემართლებინა, чтобы я оправдался, ქილ. 220.

გამომაცხადებელი, ს. გამომხრწნი საქმისა, обличитель.

გამომახვნება (ვემახვნი), ზ. თვ. გამოშვერილვარ, выдаваться впередъ, იუდვ. 42—5.

გამომბუტკუარი, ზედ. заказывающаяся цѣлочная почка, შაფთ. 87.

გამომგზავრება (ვი), ზ. ვ. წარმოვალენ, отправлять, (ვი), ზ. მიჩ. გამოვიელი, проходить, ქილ. 661; (-ვრები), ზ. ვდ. წამოვალ, გზას შევუდგები, отправиться, ვისრ. 202.

გამომდინარება (ვ), ზ. უ. გამოვედინები, вытекать.

გამომდულრვა (ვ), ზ. ვ. გავვუსქვ მდელოში, обнарнать въ кинатѣ.

გამომელება (გამოვიმელები, -ლი), ზ. ვდ. მელახვით გავსჩუმდები, притаиться, поджать хвостъ, ვეფხ. 755.

გამომეტება (გამოვიმეტებ), ზ. ვ. არ დავზოგავ, არ დავერიდები, не жалѣть, не щадить, (ვი) თავს, не щадить себя, рисковать собою, ანკრ. 55-6; გამომემეტებ, გამოვიმეტებიარ, онъ не пощадитъ меня, რუსულ. 284; 2 ქართლ. 568; **ხიბრძ.** 12; **თავ-გამომეტებით**, не щадя себя, рискованно, 161 გორგ. გამომემეტება, я не жалѣю.

გამომეტყველი, ს. ხათლად გამომთქმელი, высказывающій, ხად. ლ ჩხრ. 76, ჩხრ. 75, გამომეტყველება, ს. ხათლად თქმა, высказываніе, რუს. 1; ქილ. 9.

გამომეძიებელი, ს. გამომწვლილავი, изслѣдователь, **-ბუნებისა**, естествоиспытатель.

გამომვლელი, ს. წარმვლელი; გამოცდილი, проходящій; опытный, **-უფსკრულისა**, измѣряющій безду, ხმარ. ვ. შესვ.

გამომზადება (ვი), ზ. ვ. მოვამზადებ, приготовлять, (ვემზადები), ზ. თ. მოვემზადები, приготовляться, 2 ქართლ. 403. 461.

გამომზრდელი, ს. გამომკვებელი ან გამზრდელი, кормилецъ, воспитатель.

გამომკვლეველი, ს. დაწვილებით გამომძიებელი, изслѣдователь, ქილ. 180.

გამომკრთოლვარე, ს. სინათლის გამომცემი; отражающій свѣтъ, მარკ. 2 - 35, ნ. გამოკრთობა.

გამომელავნება (ვი), ზ. ვ. გამოვაშკარავებ; открывать тайну, ივერია № 1, გვ. 67.

გამომორჩება (ვ), ზ. ვ. ალმოვაცენებ, заставить произрастать, ისაია. 55—10.

გამომრჩეველი, ს. ალმომრჩეველი, избиратель, ისაი. 44—13.

გამომრჩომი, ნ. გამორჩომა.

გამონასალმე, ვეფხ. 1569, прощающійся.

გამომნახარკებელი, მიმ. განმჭვრეტელი, созерцатель, 2 მაკაბ. 2—25.

გამომსახველი, **-სახავი**, ს. გამომხატველი, изобразитель.

გამომსხვრევა (ვი), ზვ. გამოვიქცევ, выломать.

გამომქვრევა (ვი), ზ. ვ. გამოვიქცევ, выламывать.

გამომქკფოლვარე, ზედ. ამოვლებული წყობი ან მუწუკი, созрѣлый струпъ, გამოსკ. 9—9; ხად. ლ.

გამომფრინველი, მიმ. имлетающій, ნ. გამოფრენა.

გამომჭანდაკებელი, ს. მწაზნაგებელი, ваятель.

გამომღები, -ებელი, ხ. выниматель, -ница, дающій плодъ, приносящій выгоду, Фсорав. 217; плодовитый, плодоносный, -ность, издающій голосъ, -вокальный, піатящій подать, დსკულ. 19, სქმ. 14—17; გამომღები ძალისა, истощающій силу, ვისრ. 73; **გამომღებარობა,** плодородіе, плодородность, ქართ. 1 ც. 82.

გამომჩენება, ხ. выходъ; церемонія, торжественный выходъ; парадъ; церемонія, ნაჩუბ.; -ნების ნაღობი, парадный обѣдъ; ქილ. 553; -ბეროба, выходъ, торжество, -ბით, торжественно, 2 ქართ. 418.

გამომჩივრება (ვმჩივრებ), ზ. ვე. ჩივილის დაწყება, начать жаловаться, ვეფხ. 567.

გამომჩინებლობა (ვ), ზ. ვ. დანახვება, указывать, ლილე. 102.

გამომცდელი, ხ. искуситель, испытатель, искуситель. [ხთოლ, издатель.

გამომცემი, -ებელი, ხ. დამბეჭდავი წიგნისა საქვე-

გამომცემი, ხ. გამცემი, მეუბალი, предатель, სიმბ. 412.

გამომცენარება (ვ). აღმოცენება, აღმოცენორჩება, растить.

გამომცხვარი, ზედ. испеченный, ნ. გამოცხობა, რუსულ. 346.

გამომძღვარება (ვ), ზ. ვ. გამოგზავნა; ვახლება, отправлять, (ვუ), ზ. მიწ. გამოგაცან, отправить кого съ кѣмъ, 2 ქართ. 449; (ვი), ვიახლებ, заставить кого сопровождать себя; (ვემძღვრები), ზ. თვ. წამოვალ, отправиться.

გამომწყარი, ზედ. დამწყარი, выженный.

გამომჭვირვალე, ზედ. მჭვირვალე, რაზეც შიგან გასჭვირს ნათელი, прозрачный, ვეფხ. 1286, ქიმოთ. 57.

გამომჭვრეტი, ხ. გამომშინჯავი, გამომნახველი, высматриватель, იგავი. 23—1.

გამომხმელი, ხ. выниматель, ღაბად. 24—54.

გამონადირება (ვ), სანადიროდ გამოვიყვან вывести на охоту; (ვი), ზ. მიწ. выходить на охоту, თმარ ბაქ. 34.

გამონადღული, ხ. выварки.

გამონადნობი, ხ. რაც გამოდნობილია ვეცხლისაგან და სხ. отливокъ, იერემ. 10—4.

გამონათება (ვ), ზ. ვ. და უ. მივუნათებ სანათლის ან სინათლეს გამოვსცემ, свѣтить, свѣчивать; свѣтить, освѣщать, ქილ. 76; ბუნ. კ. 145.

გამონაბკვა (ვ), ზ. ვ. გამოვხვნი, შევკრავ ნასკვს, завязать узломъ.

გამონაბკვება (ვ), იგივე გამონაბკვა; ვისრ. 65. 105. (ვინაბკვები), ხილით თვის: მაგალ. გამონაბკული ხილი; ენა ჩემი გამონაბკულა, ენა დამბმია; я сталъ нѣмъ; ვისრ. 185.

გამონაბკვი, ხ. завязка.

გამონაბარში, ხ. выварки.

გამონაფუორცი იხარი, пущенная стрѣла, ქილ. 86.

გამონაღები, ზედ. აღებული, полученный, აღბ. 44.

გამონაყოფი, ხ. განკვრიმვებული, отдѣленный, ქართ. 1, ც. 179, რიცხვი 31—52; выдѣлъ.

გამონაცადი, ზედ. გამოცდილი, испытанный, გორგ. 48.

გამონაცვალი, ხ. ნაცვამი ტანისამოსი, одежда.

გამონაწური, ხ. დანარჩენი გაწურვის შემდგომ, выжимки; выцѣженный.

გამონახარში, ხ. ნახარშა, выварки, ბუნ. ლ.

გამონახვა, ხ. ზ. изысканіе; дознаніе; სამართ. ვახტ. 179, 264; აღბ. 40, (ვჰ). ზ. ვ. გავშინჯავ, განვიხილავ; გამოვსცდი; осматривать; изыскивать; испытывать, ქილ. 580; სამ. ვ. 207; გამოგვნახენით, испытайте насъ, გუჯ. 18, 24; **გამონახული,** მიმ. გამოცდილი, испытанный, опытный, -სიბრძნით, испытанный въ мудрости, ქართ. 1 ც. 141.

გამონახვრეტი, ზედ. გახვრეტილი, просверленный, ფიზკ. 60.

გამონდობა (ვა, ვი), ზ. ვ. გამოვსცდი, მართლის ვთქმევინებ, выпытывать, выспрашивать; გორგ. 287; აღბ. 61, გამონდობილნი სიტყვანი, უ. ი. ერთმანეთის ჰაზრის გამგენი; понявшіе другъ друга, ვეფხ. 1561.

გამონელება (ვ), ზ. ვ. გავაცივებ, გავანელებ; გამოვაფხიზლებ, მოვაქარვებ ღვინოს; охлаждать; протрезвлять; გამოვუნელებ ცეცხლსა, умѣрить жаръ, ქიმია 63, 113; 50; (ვი), ზ. ვ. გამოვფხიზლებ, მოვიქარვებ ღვინოს, протрезвиться, (გამონელდები), ზ. ვე. გავნელდები, გავცივდები; გამოვფხიზლდები, объ огнѣ: умѣряться; протрезвиться, ქიმია 63; კაცია 100, **გამონელებული ცეცხლი,** легкій жаръ.

გამონემსვა (ვჰ), ზ. ვ. რუფიას მივცემ წინდას, штопать; затачать.

გამონთხევა (ვ), ზ. გამოვნერწყვ, პირიდამ მალე ბანგებს, მასაქმებს, выблевывать, იობ. 20—15.

გამოოქრვა (ვო), ზ. ვ. ოქროთი დავჭედავ, вызолотить, ბარლ. 6—38.

გამოპარვა (ვიპარვი), ზ. უ. გაპარვით წასვლა, украдкою уходить, გამომპარვია, онъ ушелъ отъ меня украдкою, აბ. 4—22.

გამოპარება (ვ), ზ. ვ. პარვით გამოვიყვან, украдкою уводить, (ვიპარები), ზ. ვნ. პარვით წამოვალ, уходить украдкою, ვეფხ. 1190; 2 ც. ქართლ. 171, 330, გამომპარეს ლაშქარი, украдкою отъ меня провели войско, ვეფხ. 598; (გამოვეპარები), ზ. თვ. მივეფარები, დავემალები, укрываться, არა რა გამოეპარება, ничего не укроется отъ него, ჩონგ. 45; **გამოპარვინება,** ზ. სხვ. (ვეპარვინები), ზ. თვ. заставить кого украдкою увезти себя. [точить.

გამოპირვა (ვჰ), ზ. ვ. გამოვუწვამ პირს, გავლესავ.

გამოპობა (ვ), ზ. ვ. გამოვხეთქ, გამოვტეხ, пробить, просѣчь; რაზმი გამოპო, пробился сквозь строй, ღარეჯ. 32—2, გორგ. 177.

გამოპოვება (ვი), ზ. ვ. მოვიპოვებ, открыть, найдти, 2 ქართ. 548.

გამოპრანჭვა (ვიპრანჭები), ზ. ვ. ჭრელ ჭრელით მოვირთვები, выряжаться.

გამორბენა (ვ), ზ. ვ. გაშოვაქცევ, გამოვაქცევ, заставить бѣжать, რუსულ. 419; (გამოვირბენ), ზ. მიწ. რბენით გამოვალ, выбѣгать, რუსულ. 874;

(ვურბენ), ზ. მიჩ. забѣжать; გამომირბინე, забѣги ко мнѣ; **გამორბენინება** (ვ), ზ. სწმ. გამოვიკან რასმე ლ ხირბილით გავსწევე, уносить, Рус. 31.

გამორევა (ვუ, ვ), ზ. მ. изрѣзу, ѣсурѣзу, мѣшать, Рус. 400, (გამოვერევი), ზ. თე. взрѣзурѣ, взрѣзѣзирѣбы, междоусобіе, вмѣшиваться, гамогаѣзѣзѣбы, борьба, ѣсм. зак. 24; 2 царств. 464; Рус. 426; 815, ѣз шоѣзи оны гамоѣрева, когда сѣдина начинаетъ пробиваться, цѣл. 421; дѣрѣвд. 1, гамоѣрева ѣзѣвдѣ, принимать участіе въ подати, дѣзѣдул. 142.

გამორევა (ვ), ზ. მ. гамоѣѣѣра, гаѣѣт взѣдеѣѣны ѣѣѣѣдѣт, выгонять.

გამორეცხა (ვ), ზ. მ. рецѣзит гамоѣиѣѣвѣ ѣѣцѣѣдѣа, ѣѣцѣѣа, вымывать, смывать; гамоѣирецѣ ѣирѣа, выполоскать ротъ, гамоѣѣрецѣѣба, цѣѣр. 224, смывается съ меня.

გამორთმევა (ვ), ზ. მ. ѣдеѣѣ, ѣдѣѣѣ; ѣиѣѣдеѣ, гѣамоѣирѣмеѣѣ, брать, получать, принимать, дѣзѣдс. 14—18; -ѣдѣѣ, взять цѣну, цѣл. 579; -ѣнгѣриша, потребовать отчетъ, -ѣѣдѣѣѣ, поздороваться, Рус. 389; -ѣѣѣдѣѣѣа, отрѣшать отъ должности, гѣѣд. 33; (гамоѣѣрѣмеѣѣ), ზ. მიჩ. взыскать въ пользу кого, (гамоѣѣрѣмеѣѣи), ზ. თე. взыскиваться, ѣѣм. зак. 262; гаморѣмеѣѣулѣбѣ, гамоѣирѣмоѣѣ, быть взыскану, гамоѣирѣмеѣѣ, взыскиваешь въ пользу мою, цѣѣѣѣ. 22—24, **გამორთმევინება** (ვ), ზ. მ. заставить отобрать, гѣѣд. 33.

გამორიდება (ვ), ზ. მ. гамоѣѣеѣѣѣѣѣ, отъ дѣзѣѣѣеѣ, моѣѣѣрѣдѣба, удалять, устранять; (ѣѣѣрѣдѣба), гамоѣѣеѣѣѣѣѣ, моѣѣѣрѣдѣба, дѣѣѣѣрѣдѣба, удаляться, избѣгать, ѣѣѣѣ. 755, 903; цѣл. 319.

გამორიება (ვ), ѣаѣирѣѣеѣ гамоѣѣдеѣѣ, выбросить выкинуть на берегъ.

გამორიცხვა, ს. гамоѣѣеѣѣ, гамоѣѣѣгѣирѣѣѣа, вычетъ; вычитаніе, (ვ), ზ. მ. гамоѣѣеѣѣеѣ, гамоѣѣѣѣѣгѣирѣѣѣ; вычитать; выключать, гаморѣцѣѣѣ ѣѣѣѣгѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣ, сго исключили изъ общества, (ѣѣѣѣцѣѣѣ, -ѣѣѣѣѣ), ზ. ვ. вычитаться, исключаться, **გამორიცხული**, მიმ. вычтенный; **გამოსარიცხავი**; **-ხველი**, вычетной, исключительный.

გამორკვევა (ვ), ზ. მ. гамоѣѣѣѣѣѣѣ, дѣѣѣѣѣѣѣ; ѣѣѣѣѣ, гѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣ, перебрать, отбирать, очищать; вытутывать; выяснять. (ѣѣѣѣѣѣѣ), ზ. ვ. гамоѣѣѣѣѣѣ, отбираться. (гамоѣѣѣѣѣѣѣ), ზ. მიჩ. разбирать, изслѣдовать; выяснять; (ѣѣѣѣѣѣѣ), ზ. თე. моѣѣѣѣѣѣѣѣѣ, приходить въ себя; цѣѣѣѣ. 139 (1); ѣѣѣѣѣ. 2—32, гамоѣѣѣѣѣѣѣ, ѣ. е. ѣѣѣѣѣѣѣѣ, гѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣ, распутываешь, растолковываешь мнѣ, цѣл. 595.

გამორონინება (ვ), ზ. უ. гѣѣѣѣѣѣѣѣ, проводить, цѣл. 680.

გამორჩება (ვ), ზ. მ. ѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣ, произрастить, ѣѣѣ. 61—11, дѣлать вѣтвистымъ, ѣѣѣѣѣ. 17—24.

გამორჩევა (სჩ.), выборъ, избраніе; (ვ), ზ. მ. гамоѣѣѣѣѣѣѣѣ, дѣѣѣѣѣѣѣѣ; ѣѣѣѣѣѣѣѣ; выбирать; избирать; разбирать, различать, предпочитать; ѣѣѣѣ. 13—28; цѣѣѣ. 73; дѣѣѣѣѣ. 21; ѣѣѣ. ѣ. 231; гамоѣѣѣѣѣѣ ѣѣѣѣ ѣѣѣѣ ѣѣѣѣѣѣѣѣ, предпочелъ идти назадъ, (гамоѣѣѣѣѣѣѣ, ѣѣѣѣѣѣ ѣѣѣѣ: гамоѣѣѣѣѣѣѣѣ), ზ. მიჩ. ѣѣѣѣѣѣѣѣ, выбралъ для себя; предпочесть, ѣѣѣѣ. 13—29; дѣѣѣ. 6—13; ѣѣѣ. ѣѣѣ. 6—3; 13—2; гамоѣѣѣѣѣѣѣѣ, совѣтуешь мнѣ, ѣѣѣѣѣ. 296; ѣѣѣ. 22—14; (гамоѣѣѣѣѣѣѣѣ), избрать для кого что; совѣтывать кому что; гамоѣѣѣѣѣѣѣѣ, они избрали насъ, ѣѣѣѣ. 1—4; дѣѣѣ. 6—13; (гамоѣѣѣѣѣѣѣѣ) ზ. ვ. ѣѣѣѣѣѣѣѣѣ, выбираться, избираться; Рус. 350; гамоѣѣѣѣѣѣѣѣ, ზ. თე. гѣѣѣѣѣѣѣѣѣ, моѣѣѣѣѣѣѣѣ; отдѣляться, цѣл. 336, **გამორჩეული**, **გამონარჩევი**, მიმ. избранный, дѣѣѣѣ. 5; гамоѣѣѣѣѣѣѣѣ ѣѣѣѣѣѣ; **გამოსარჩევი**, выборный, **გამომრჩევი**, ს. избиратель.

გამორჩენა (ვ), ზ. მ. гамоѣѣѣѣ, гамоѣѣѣѣѣѣ, пропитать.

გამორჩომა, ს. гамоѣѣѣѣѣѣѣ, ѣѣѣѣѣѣѣ, ножина, (ѣѣѣѣѣѣ), ზ. ეე. ѣѣѣѣѣѣѣѣѣ; ѣѣѣѣѣѣѣѣ; ѣѣ ѣѣѣѣ ѣѣѣѣѣѣѣѣ, гамоѣѣѣѣѣѣѣѣ; ножиниться, выгадывать; кормиться; ѣѣѣѣ. 65; дѣѣѣ. 150; Рус. 411; гамоѣѣѣѣѣѣ ѣѣѣѣѣ, содержать себя, ѣѣм. ѣѣѣѣ. 335; **გამომრჩომი**, кто пожинается.

გამორწყევა (ვ), гамоѣѣѣѣѣѣѣ, ѣѣѣѣѣѣѣ ѣѣѣѣѣѣѣѣѣ, выблевывать.

გამორცხა, ს. гамоѣѣѣѣѣѣ, цѣл. 36.

გამორწყვა (ვ), ზ. მ. ѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣ

გამოსაკითხავი, ზმ. ს. допросный.
გამოსალმება (ვა), ზ. ვ. заставлять проститься; ქილ. 122; (გამოვესალმები), ზოგ. გამოვეთხოვები, прощаться; გამომესალმა, онъ простился со мною; გამომსალმე, ს. შევიდობის მთქმელი, говорящій прощай; ვეფხ. 1569.
გამოსამართლებინება (თავი გამოვესამართლებინა), оправдать себя.
გამოსამეტი, -ტებელი, დრამ. 130; მოურავ. 22.
გამოსანახავი, ზედ. გასასინჯავი, требующій разсмотрѣнія.
გამოსართმევი (ფული), კალა 68; слѣдующая сумма денегъ къ полученію.
გამოსარკვევი, ზედ. გასასინჯავი, გასახილველი, требующій разбора, ქილ. 168.
გამოსარჩევი, -ველი, ზედ. აღრჩევითი, избирательный, ვეფხ. 629; ქილ. 352.
გამოსარჩლება (ვესარჩლები), ზ. თვ. ვესარჩლები, ვექომაგები, заступаться, вступаться, выгораживать. [ხოშკ. 359.
გამოსარჩომი, ზედ. სარკო, შესაბამი, ножива,
გამოსასველებელი პირისა ს. პირის გასახმენელი, ბალზამის შემდეგ; для полосканія рта.
გამოსასვენებელი, გამოსასვენი, ზედ. განსასვენებელი, -ადგილი, мѣсто покоя, რუსულ. 433, 490; 354, 306, 657.
გამოსასვლელი, ზედ. выходный.
გამოსაქნელი ღვედი, ზედ. подлежащій выдѣлкѣ кожи, ქილ. 296.
გამოსაღებელი, ზედ. что нужно вырвать.
გამოსამსახურება (ვა), სამსახურით ვეშოვნი; выслуживать, რ. ქ. ლ.
გამოსაღები, ს. ხარკი, ბეგარა, ღებულება, подать оброкъ, новинность, გუჯ. 28; დარბ. 42; ხმ. ვახტ. 105; რუს გამოსაღები, водопроводный, გუჯ. 31.
გამოსაყენი, -ნებელი, ზედ. გამოსადეგი, годный.
გამოსაყუანი, -ნებელი, ზედ. назначенный къ выводу, გამოსაყვანად ჯარისა, для набора войска, 2 ქართლ. 487; დარბ. 77—2. -ველი ადგილი, мѣсто для выведенія, დარბ. 2—80.
გამოსაჩეკი კვერცხები, ზედ. კვერცხები, რომელსაც დაუდებენ ქათამთა, чтобы цыплята выводились, яйца назначенныя для высадки.
გამოსაჩენი, ზედ. საჩინო, видный, -ადგილი, открытое мѣсто, ხმ. ვახტ. 8.
გამოსაცდელი, ზედ. испытательный, რუსულ. 711
გამოსაცნაბებელი, ზედ. объяснительный,
გამოსაცოსნი, ზედ. женательный, ხარძ. 162.
გამოსაცხობი, -ბელი, ზედ. назначенный для печенія, ქილ. 584.
გამოსაძიებელი, ზედ. подлежащій изслѣдованію, ქართ. 110—2.
გამოსაწოდებლად, ზმ. ს. для вызова (на поединокъ), ქილ. 486.
გამოსაწველი, ზედ. для выжиманія, -ჭურჭლისა, печь для выжиманія посуды.
გამოსაჭურისება (ვა), ს. ვ. вырѣзать яйцы, დავსაჭურისებ, дѣлаюсь, წველს გამოვესაჭურისე, сконить, ქილ. 360.
გამოსახდელი, ზედ. перегонный, დარბ. 7; -ზეთისა, маслобойная.
გამოსახელებელი სარკმლისა, просѣчь окна, მრავ. 125.
გამოსახვება (ვა), ს. ვ. გამოვსახავ, изображать, გამოვისახვებ პირ-ყვარს, перекрещиться.
გამოსახვა, სს. изображеніе, (ჰქ), ს. ვ. წარმოვიდგენ, გამოვჭიმავ; დავხატავ; изображать, представлять, олицетворять, рисовать, გზა თვალით გამოსახა, измѣрилъ дорогу глазами; ვეფხ. 193; რუსულ. 880; გამოგვისახე, укажи намъ, წმიდა ცხოვრ. 389; ვეფხ. 193; გამოვისახავ პირ-ყვარს, ვ. ი. პირზედ ყვარს ვიკეთებ, перекрещиться, (ვა), ს. მან. წარმოვიდგენ, воображать, представлять себѣ; ქილ. 360; გამოვისახები, ს. ვ. წარმოვიდგინები, изображаться, (გამოვესახები), ს. თვ. სახედ ვეჩვენები, представляться, გამომესახება, мнѣ. представилось, ხეს ეყოფილი დაბადება და ნაყოფი გამოისახება, Быт. ვ. 16, дерево отличается и образуетъ плодъ, გამოსახული, 2 კორ. 37, изображенный, **გამოსახულობა**, ს. სახე, видъ, изображеніе.
გამოსახსარი, ზედ. გამოსახსნელი, искупительный, ეფეს. 1—14.
გამოსაჯვენება (თავს გამოვისაჯვენებ), ს. მიჩ. тебѣ самого покажу, приказывать себя, принимать на себя видъ.
გამოსევა (ვუ), ს. ვ. მოვუტევებ, მოვუსვ, напускать собакъ.
გამოსველება (ვა), ს. ვ. ღვთვსველებ, вымочить, (პირს გამოვისველებ), промочить горло, замочить червячка; вымолоскать ротъ; რუსულ. 675.
გამოსვენება, სს. მოსვენება, შესვენება; მაგივით გამოკანა; отдыхъ; выносъ покойника, (ვა), მოსვენებ, შევისვენებ; გამოვიკან მაგივით, მაგიგას, მიცვალებულს; дать отдыхъ; выносить образъ, покойника, и т. д. ვახტ. 138, 151; ქართლ. 1 ც 278; რუსულ. 72; (ვუ), дать отдыхъ, რუსულ. 50; ვახტ. 122; (ვა), ს. მან. ღვთისვენებ, მოვისვენებ, отдохнуть, ვახტ. 123; ვეფხ. 546, 1064; გამოსვენებული, მან. ვახტ. 187, 130.
გამოსვლა, სს. ход, выходъ, (გამოვალ, გამოველ), ზუ. შიგნიდან გარეთ გავალ; გამოვლივარ; წარვალ, წარვხდები, გავვლი; გამოვრიცხავ; выходить; миновать, проходить; исключать, вычесть; გამოვალ ბოლოში, выконтѣть, ხმწ. 53, გამოსვლა სამღვრიდან, выходить изъ церкви, მთვარე გამოვიდა, луна взошла, წულულისაგან მრავალი სისხლი გამოვიდა, изъ раны истекло много крови, წიგნი გამოვიდა, вышла книга изъ печати, ავად მყოფი კარში არ გამოდის, больной не выходитъ изъ комнаты, პოლკიდან გამოვიდა, вышелъ изъ полка, გამოვიდა ბრძანება, вышелъ приказъ, ხმა გამოდის, слышно какъ говорятъ, слышится голосъ, რუსულ. 872; ბევრი ხანი გამოვიდა, прошло много времени, ხარ. 42, 61; გამოვალ ლეშში, допрѣть, вымрѣть; რუსულ. 4; ამ ნაუთობისაგან კაბა არ გამოვა, изъ этой матеріи платья не выйдетъ, სინთლე გამოდიოდა, выходилъ свѣтъ; რუსულ. 79; დავრ. 193;

სომხ. სმ. 353; ხელიდან გამომივა, я способенъ, я сумѣю это сдѣлать, რუსულ. 394; 345; ხანრ. 73; სომხ. სმ. 353; ხელით ბატონობა არ გამოუა, опъ не способенъ царствовать, 2 ქართ. 561; ომიანისგან გამოსლვა, выдти изъ терпѣнія. ვისრ. 81; თუ მართალი გამოსლიყო, если будешь правъ, вышелъ ли люди кривде гамоуиде, რა გამოვა, чтожъ изъ этого выдетъ, გამოსლვა ხლმითა, пробиться мечемъ, 2 ქართ. 473; ეს სიქმე უსამართლოებისგან გამოვა, это происходитъ отъ неправосудія; რაც ღონი გამოვა, сколько вина получится, დასტ. 32; სიგელ. ჩოლაყ. 30, 44, რაც ღალა გამოვა, сколько хлѣбная подать получится; დასტ. 17; ქიმა 68; ამ რანდისგან გამოღით (გამოყვეთით, исключите изъ этого числа, დასტ. 32; (ვიყვლი, ვიარე, ყვლე), გაყვლა; გავალ (დრო); проходить; заходить; გამომიარე, зайди ко мнѣ. გამოგიყლია, я зайду къ тебѣ. (ყვლია), ზ. მიწ. заходить къ кому, (გამოყვალ); ზ. მიწ. выходить, доставать, ამ ნაწნავისგან კაბა არ გამომივა, изъ этой матеріи не выдетъ мнѣ платья, გამოჭრილვარ, -დიოდი, ზუ. выходить; ვიკვეხები, прокармливаться, რაც ხელიდან გამოუვარდება ის მიხეცს, что въ состояніи, то и заплотитъ, სმ. სომხ. 396; ჭკუიდან გამომივიდა, я забылъ, მდინარე გამოდის მთისგან, рѣка течетъ изъ горы, გამოდგომარ, ვიდოდი, выходитъ; течь, **გამოსული**, მიმ.: -ღლე, прошедшій день, ბალახი გამოსული, трава вышла, ჭკუიდან გამოსული, потерявшій разсудокъ, კომლში გამოსული, конченный; ალაფისგან გამოსული სიგელი, грамота неподлежащая, წყალს გამოსული, переплывшій рѣку, ყაფს. 262; **გამოვლენა, გამოვლინება** (ვ), ზ. მ. წარგზავნი გამოვჭგზავნი; посылать.

გამოსკვნა (ვსკვნი, -ვნ), ზ. მ. ნასკვით შეკვრა, завязать узломъ, **გამოსკვნევინება** (ვ), ზ. სხმ. заставить завязать узломъ.

გამოსხმა (გამოვხვამ, ზ. მ. გამოიყვან ჯგლომილს, высаживать.

გამოსხმა (გამოუსვამ), ზ. მ. წავხეხვა, вымазать, დავრ. 197.

გამოსხმა (ვისმი სმა), ზ. უ. სმა ისმის, გამოდის; слышется голосъ, ქილ. 196.

გამოსხროლა (ვისხრი), ზ. მ. გამოვსტყორცნი; отнять силою, выстрѣлить, вынолить, выбросить.

გამოსრუტვა (ვჭ), გამოვსწოვ, высасывать.

გამოსტუმრება (ვი), ზ. მ. გამოვგზავნი, отправить, 2 ქართ. 538; ანტ 4. **-ებინება** (ვ), ზ. სხმ. заставить отправить.

გამოსულელება (ვ), ზ. მ. სულელად გავხდი, свести съ ума; (ვსულელდები), ზ. ვდ. გავგიჟდები, ჭკუა დამეკარგება, ошупѣть, одурѣть, **-ებული**, მიმ. одурѣлый. [ფიზიკ. 42.

გამოსუნთქვა (ვჭ, ვი), ზ. უ. ვფშვინავ, дышать.

გამოსურვა (ვი), ზ. მ. ვიოლივ თვალს სურვით, сурмить брови, (ვი), ზ. მიწ. сурмиться.

გამოსქდომა (ვსქდები), ზ. ვდ. გამოვიხეთქები, протрескаться, წყალი გამოსქდა, вода прорвалась. რუსულ. 69.

გამოსწავლა (ვსწავლი), ზ. მ. научать, აქვთ გამომასწავლა, დავრ. 56, 175; опъ указалъ мнѣ сюда.

გამოსწრაფება (ვი), ზ. მ. სწრაფად ვგზავნი, торопить отъѣздомъ, (ვი), ზ. მიწ. სწრაფად მოვდივარ, გამოვეწრაფები, торопиться.

გამოსწორ, ზმ. ზ. ქეშად, ქეშე, გეზე. параллельно, 44. 47 ღასტ.

გამოსწრობა (ვსწრობი), ზ. თვ. დავსწრობ წასვლასა, успѣть уйти, გამოგვესწრო ხახრულის ჯამი, ვისრ. 120, ушли дни радости.

გამოსხლტომა (ვსხლტები, ვე), ზ. უ. დავსხლტები ხელიდან, выскользать.

გამოსხმა (ვი), ზ. მ. გამოვიღებ წყალსა; вынимать.

გამოსხმა (ვი), ზ. მ. გამოვიყვან, выводить, (ვი), ზ. მიწ. მოვისხმ ხილსა, მცენ: გამოვიღებ ფურცელს ან ხილს, одѣваться листьями, приносить плоды; (ვსხმ, -სხი), ზ. უ. გამოვაყრინებ, გამოვსხმ მრავალთა, высаживать, ყაფს. 961; ქართ. I, ტ. 63; (წყალს გამოვუსხმ), сконить, выхолостить; ფრთას გამოვასხმ ლაპარაკში, поддерживать кого въ разговорѣ, რაინდი 43; გამოვსხა ფუწუკი. у него вскочилъ нередь, ხეს ხილი გამოესხა, показались на деревѣ плоды, გამოვასხმ წინილებსა, ф. о. выводить цыплятъ.

გამოტანა, სზ. вынесеніе, (ვი), ზ. მ. გარეთ გამოვიღებ, გავიტან; выносить, (ვი), ზ. მიწ. თან გავიყოლებ, თან გავგზავნი, посылать кого съ кѣмъ, ძლივს დავიწევ თავს, насильно протискаться, идти, გამოვიტან ენასა, вынести разговоръ; დავით გამოვიტან მამულსა, выиграть по суду имѣніе, გუჯ. 33, ხეს ნაყოფი გამოუტანია, дерево дало плоды, მზითევი გავიტან, дать въ приданое, გამოვიტან გზასა, провести дорогу, (გამოვიტანები), ზ. ვ. გარეთ გამოვიღები, выноситься, (გამოვეტანები), ზ. თვ. თავს ძლივს დავიწევ, გამოვალ, протискаться, **გამოტანება** (ვ), ზ. მ. ვისისმე ხელით გავუგზავნი რასმე, отправлять что съ кѣмъ, (გამოვეტანები), ზ. თვ. წამოვჭეები, отправляться съ кѣмъ, 2 ქართ. 419; 544, **გამოტანილი, -ნებული**, მიმ. вынесенный; рус. 240.

გამოტარება (ვი), ზ. მ. ვიხისმე კარზედ გავატარებ, გავავლებ, проводить мимо, დავრ. 113, (ვე), ზ. მიწ. გავეტარებ, запести.

გამოტაცება (ვი, ვე), ზ. მ. გამოვგლეჯ, წვარნამევ ტაცებით, выхватить, вырвать, იყზეკ. 21—3; იქვით. 1—23; ქილ. 486; ქართ. გამოტაცებული ხვი, корабль, унесенный вѣтромъ.

გამოტევება (ვე), ზ. მ. გავუშვებ, გამოვუშვებ, отпускать.

გამოტენა (ვჭ), ზ. მ. გავსჭედ, ჭიდროდ ავავსებ, გამოვსწურავ, набить, наполнить. გამოვიტენ პირსა, набить себѣ ротъ.

გამოტეხა (ვხ), ზ. მ. გამოვამტვრევ, выломать.

გამოტირება (ვი), ზ. მ. მოვიმგლოვიარებ, отвыкать, кончить оплакиваніе, выплакать.

გამოტკეპლვა (გამოვტკეპლები), ზ. ვდ. დავხეწყლულდები, დავმაშრები, დავხეჭები, о ранѣ: растравляться, **გამოტკეპლვილი**, მიმ. გამოხლ. 9—9; 2 სჯულ. 8—4.

გამოტურობა, выходка, выскочка, (ვტყვრები), ზოვ. ვჰმეტჩრობ; გავტყვრები, выскакивать, соваться; пажраться.

გამოტუვნვა (ვსტყვვნი), ф. в. ѣзжу̀лзѣ, ѣзиѳорачѣ, расхищать, лѣд. 3—27; гамолѣл. 2—29.

გამოტყორცნა (ვტორცნი), ф. в. гамоѵлѣнгри, выбросить, выкинуть, рѣшѣд. 879.

გამოუმეტებელი, ѳѣд. дамѣжгаѵи, вѣлѣ-мотгрѣбѣлѣ, бережливый, скуповатый, **-ბლობა**, ѣ. дамѣжгвелобѣ, бережливость, ѵѵфѣ. 544, гаѳѳ.

გამოუმცხვარი, ѳѣд. ар гамомцхварѣ, сѣ, неиспеченный, сырой.

გამოუმწყარი, мѣд. тиѳѣз тѣ̀ургѣлѣлѣ, невыжженный, ѣиѳ. 58.

გამოურჩეველი, ѳѣд. гаѵурчѵелѣ, неотобранный, ѣлѣѣ. 97.

გამოუცდელობით, ѳѣ. гаѣрдѣлѣлѣт, гаѣдѣкурѣт, вскользь.

გამოტუვება (ვჰნ), ф. в. дѣзѣкѵѵнѵѵѣ, гамоѵѣдѣцлѣ, выманить что; (ѵი), ф. миѣ. мокѵѵнѵѵѣбѣт гамоѵиѵѵѣ, выманить, вызвать кого нибудь, рѣшѣд. 884..

გამოუთქმელი, ѳѣд. ѣѣнтгмѣлѣлѣ дѣ̀ѣлѣ, неизреченный, невыразимый, 2 ѣ̀ѣр. 9—15; дѣѣѳ. 1, ѣиѳѳѣт. 133; ѣлѣѣ. 62; гамоуѣнтгмѣлобѣ, ѣ. невыразимость.

გამოუკვლეველი, ѳѣд. гамоуѣиѣбѣлѣи, неизслѣдованный, ѣ̀ѣл. 688; ѣ̀ѣрт. 1, ѳ. 367; непостижимый.

გამოულეველი, ѳѣд. неистощимый.

გამოუსადეგარი, **-დეგი**, ѳѣд. гамоуѵѵнѵѣбѣлѣ, безполезный.

გამოუსახავი, ѳѣд. моуѵиѣ̀рѣбѣлѣ, ѣ̀ѣл. 448; несообразимый.

გამოუსვენებელი, ѳѣд. дѣѵѣсѵѵнѣбѣлѣ, неимѣющій отдыха, ѵиѣ̀р. 193.

გამოუვლელი, ѳѣд. гбѣ гаѵѵлѣбѣлѣ, непроходимый.

გამოუფხიზლებელი, ѳѣд. гаѵѵгиѳѣ̀рѣ, непробудимый.

გამოუყენებელი, ѳѣд. гамоуѣѣѳѣгѣ̀рѣ, негодный, **-ბლობა**, ѣ. гамоуѣѣѳѣгѣбѣрѣбѣ, негодность.

გამოუვალებელი, ѳѣд. гамоуѣѵѣлѣлѣ, безвыходный; **-ბლობა**, ѣ. безвыходность, ѵѣрѣ. 387.

გამოუცვერავი, ѳѣд. ѵ̀ѵѵѣл гамоуѣѣмѵѣлѣ, нехолощенный, ѣѣ. ѣ̀ѣ.

გამოუშვებელი, ѳѣд. гаѵушѵѣбѣлѣ, гаѳѵѣкѵѵѣбѣлѣ, невыпускаемый.

გამოუშვებლობა, ѣ. гаѳѵѣкѵѵѣлобѣ, невыпускаемость, ѣлѣѣ. 23.

გამოუწინელი, ѳѣд. ѣлуѵѵнѣлѣ, невыжженный, ѣ̀ѣрѣл. 1 ѳ. ѳ; ѣомѣѣ. 288.

გამოუცდელი, ѳѣд. гаѵушѵѣѵѣ, ар гамомцѣрѣ; ѵиѣѣ 1—22; неопытный; неиспытанный; **-ცდელობა**, ѣ. неопытность, ѣлѣѣ. 2.

გამოუცხვარი, ѳ. дѵцѵхѵѵѣлѣ, дѣѣѳ. 133, невымолоченный.

გამოუცილებელი, ѳѣд. ѵцѣлѣбѣлѣ, цѣлѣт дѣурѣѵѵѵѵѣлѣ, неоспоримый, гѵѵ. 23.

გამოუცხადებელი, ѳѣд. ар гамоцхадѣбѵлѣ, необъявленный, бѣлобѣ, неглясность.

გამოუძიებელი, ѳѣд. гамоуѵѵлѣлѣѵѵлѣ, неизслѣдованный.

გამოუჯაგავი, ѳѣд. гаѵѣ̀ѣдѣвѣ цѣ̀ѵѣи, невычищенный.

გამოფანტვა (ვჰ), ф. в. выкинуть.

გამოფანჯრვა (ვჰ), ф. в. фѣнджрѣбѣ дѣвѣкѣн ѵѣнобѣ, строить зданіе съ окнами, **-ჯრული**, миѳ. рѵѣѵѣ. 771.

გამოფეთქა (ѵი, ვჰ), ф. в. ѳѣѵѣнрѣѳѣѳѵѣ: ѵѵѵѵѣлѣ гамоѵиѵѵѣ, пускать ростки, ѣѵѣ. ѵ. 14.

გამოფეთება (ѵი), ф. в. дѣвѣѳѵѵѣ, привести въ недоумѣніе.

გამოფენა (ვჰ), ф. в. гарѣѳ гаѵѣѳѵѣ, гамоѵѵлѣ, выпѣшивать; растилать, гѣнѣѳ. II, 95; (ѵიფინები), ф. ѳ. ывѣшиваться; растилаться.

გამოფიშვა (ვჰ), ф. в. фиѵѵѣ ѣ̀ѵѣѵѵѣ; высмолить, смолить.

გამოფერდილი, ѳѣд. фѵрдѵѣ̀ ѣцѣѵѣѵѣлѵлѣ ѵиѳѵѵиѣлѣт, тощій; -ѣ̀ѳалѣ, выгнутая сабля, ѣѳ. ѣ.

გამოფიცვა (ვიფიცები), ѳѵ. гаѵѣѣ̀ѳѵѣбѣ, гаѵѣѵѣфѵцѣбѣ; высыхать, **გამოფიცული**, высохлый, ѣ. ѣ. ѣ.

გამოფიცვა (ѵი), ф. в. фѵцѣт гамоѵиѵѣѣ ѳиѳѵѵѣѣ; посредствомъ прислати выиграть имѣніе, гѵѵ. 25, (ვჰ), ф. в. фѵц ѵѵѵѵ ѵѣѵѵѣѣ, показать подъ присягою, ѣѳѵѵѣѣ, ѳоѵѣѣѵ. 5; **გამოფიცული**, **გამონაფიცი**, миѳ.

გამოფლიატული, ѳѣд. ѣ̀ѳонѵѣѵѵѣлѵлѣ ѣаѣѣрѣ ѣѵѣѣѣ, обрывистый, ѣѳ. ѣ. ѣ. ѵ̀ѵѵѣ.

გამოფრდა (ვჰფრდი, -ფარდე; ვი), ф. в. дѣѵѣѣѣѣѣ гѣрѣѵѣѣ, ѵѵѵѵѣѵѣ; гамоѵѣѵѣ; ѳоѵѣѣѳѣрѣѳ, выкупать; испытывать; употреблять; ѵѵѵѣѵѣ. 5-16; ѣ̀ѣрѣѵѣ. 1 ѳ. 337; -ѵамѣѣ, пользоваться временемъ, ѵѣѵѣѣ. 4—5.

გამოფრენა (ვი), ф. в. гаѵѣѵѣрѵѣ, заставить летать; -ѣѵѣѵѣѣ, отправить съ поспѣшностью курьера; (ვჰფრინდები), ѳѣд. гаѵѣѣфѣрѣѣдѣбѣ, вылетѣть.

გამოფრინვა (ვჰ), ф. в. гаѵѣѣфѣрѣѣдѣбѣ, вылетать.

გამოფრეწა (ვჰ), ф. в. гамоѳѵѵѵ; вырвать клочекъ.

გამოფურთხვა (ვჰ); **-ხვა** (ვი), ф. в. гамоѵѵѣѵѣѵѣ, гамоѵѵѣѣрѣѵѵѵѣ, выплевывать.

გამოფულერვა (ვჰ), ф. в. гѵѵѣѣ гамоѵиѵѵѣ ѣѵѣ, дуплить, выдалбливать, сверлить.

გამოფქვა (ვჰ), ф. в. дѣѵѵѵѣѵѵ, вымолоть.

გამოფხანა (ვი), ф. в. гамоѵиѵѣѣѵѣ, выцарапать; ѳѵѵ. 30—33.

გამოფხეკა (ვჰ), ф. в. гаѵѵѣфѵѵѵ, выскоблить; ѣиѳ. 180.

გამოფხიზლება (ვი), ф. в. гамоѵѣѵѣиѳѣ; гамоѵѣѵѣѵѵѣ ѣѵѣѣѣѣ, пробудить; протрезвить, (ѵი), ф. миѣ. гамоѵиѣѵѵиѳѣ; гамоѵѣѣѵѵѣ ѣѵѣѣѣѣ, пробуждаться; протрезвляться; ѵѣѣр. 137.

გამოფხვრა (ვფხვრი), ф. в. гамоѵѵѣѵѵѵ, гамоѵѵѣѵѣ, исторгать, вырвать, ѳѵрѣѳ. 22—24.

გამოქანდაკება, ѣѳ. изваяніе, рѣзьба, (ვჰ), ф. в. гамоѵѵѣфѣѣѣѵѵѣ, гамоѵѵѣѵѵѵѣ ѣѣѣѣ ѵѵѣѣѣѣѣ, ѳѣѵѣѣ, ѳоѣѣфѣрѣ ѳѣѵѣѣѣѣѣ ѣѣѣѣ, ѳѵѵѵѣфѣрѣ; изваять;

ѣшить; **გამოქანაკებული**, 3нд. изваянный, 2 Цар. 4—23; 1Цар. 1—26.

გამოქანკვა (ვ), Ф. з. выжимать сыворотку изъ творога, выжать, 1Цар. 25, 18, Б. Ц.

გამოქექა (ვ), Ф. з. выворачивать, вывѣрять, рыть, ворочать вещи, приводить въ безпорядокъ.

გამოქვაბული კლდე, пещеристая гора.

გამოქმა (ვი), Ф. з. выработать.

გამოქნა (ვ), Ф. з. выдѣлывать кожу, вымѣзживать, -წარებნა, выдергивать, выщипывать волосы на бровяхъ, (ვიქნები) Ф. з. выщипываю, выдергиваю; ухищряться; выхитрившій, 3нд. пройдоха, 1Кор. 10, -ქვაბი, высѣченная въ скалѣ пещера, 1—53 Мѳрк. Лук. 34.

გამოქომაგება (ვუქომაგები), Ф. з. дружиться, подружиться.

გამოქონა (გამოქონდა, გამოიქონს), Ф. з. выносить, выволакивать, выволочь, вынести, выволокъ, заволосить, заволосится.

გამოქონა (ვ), Ф. з. высѣкать, высѣчь.

გამოქორწინება, Ф. з. вступать въ союзъ, Мѳрк. 1—36.

გამოქრობა (ი), Ф. з. погаснуть.

გამოქროლა (ვქრი), Ф. з. дуть, вѣять, дуть; дуть, вѣять, дуть; выдувать; выпускать вѣтеръ, Быт. 8.

გამოქროლა (ვქრები), Ф. з. дующій, дующій, погасшій, погасшій.

გამოქცევა (ვ), Ф. з. выворачивать, выворотить, выворотить, выворотить

გამოუვერვა (ვ), ზ. ვ. დავჭოლვა, холостить, ქრონ. 1 ც. 202.

გამოუვერება (ვემოვერები, ვუმოვერდები), ზედ. გავემეგობრდები, подружиться, (ვიმოვერე), ზ. ვ. გავიმეგობრე, дружить съ собою, ქრ. 333; 438.

გამოუინვა (ვ), ზ. ვ. გავყინვე, заморозить.

გამოუოლება (ვჰყვები), ზ. უ. ვყვე̈ლები, идти за кѣмъ, слѣдовать, გამოვეოლე ვარ, გამომეოლოდა, я послѣдую, ჩონგ. 65, **გამოუოლება** (ვ), ზ. ვ. თან გავაყვე, отправить кого съ кѣмъ.

გამოუოფა, გამოუვა (ვ), ზ. ვ. თავს გამოვაშვერ, высовывать; -ენას, высунуть языкъ, -თავს, высунуть голову, ვრისა. 189: ანკ. 4—6; ალე. 112; очутиться, ქრ. 426; (ვუ), ზ. ვ. გავუყოფ, წილს მივსცემ, выдѣлять часть, რიცხვ. 31—52, **გამოუოფილი, გამონაუოფი**, მიმ. высунутый.

გამოურა (ვყრი, -ვრე), ზ. ვ. გამოვაგდებ, выбрасывать, выкидывать; -ზუნეს, о пчелѣ: высыпать, ნ. ქრ. ოქროს, выбрасывать золото, 1 ქართლ. 319; ცხენსაით კბილები გამოეყარა, онъ выставилъ свои зубы, какъ кабанъ, რუსუდ. 210; (გამოვყარი), ზ. მიჩ. გამოვიდებ, вынуть, -ბურღს, отшпунтить, -ბოძსა, вынуть столбъ, დარეჯ. 69; -ქვეშაგებს, выбросить постель, ხიბრძ. 18; -ხარებს, выпрягать воловъ, ბუნ. კ. 216; (გამოვყვარვი), ზ. თვ. გავყვარვი, გავყვლები; გამოვყვარდები (ბურღი), отдѣляться, разлучаться; вывинчиваться, ქართლ. 1 ც. 103; გამოვყვარდებარ, я разлучусь, რუსუდ. 429, **გამოურილი, გამონაყარი**, მიმ. выброшенный.

გამოურევინება (ვ), ზ. სხვ. გამოვაგდებინებ, заставить выбросить.

გამოურუვება (ვ), ზ. ვ. ყურს გავუჭედ, заглушать, (ვჭერუვები), ზედ. ყური გამეჭედება, оглохнуть, **გამოურუვებული**, მიმ. оглохлый, глухой; ქრ. 299; იხი. 44—5; уединенный.

გამოუურება (ვიყურები), ზთვ. გამოვიხედები, выглядывать.

გამოუურვა (ვჭ), ზ. ვ. გამოვსჭვრეთ, гамоуфулрвэ, выдолбить, იხი. 44—13.

გამოშენება (ვ), ზ. ვ. ამოვჭედავ, ამოვჭორავ, ამოვაშენებ, задѣлывать, закладывать отверстіе въ строеніи.

გამოშვა (ვშვი, ვშვე), ზ. ვ. წარმოვშობ, зарождать, ვეფხ. 56—10; (ვიშვი), ზ. ვ. წარმოვიშობები), зарождаться.

გამოშვება, სზ. выпущеніе, выпускъ; отпускъ; ღღე გამოშვებით, черезъ день, ორის ღღის გამოშვებით, черезъ два дня, (ვუ), ღვეცქვებ, განვეცქვებ; თვისუფლობას მივსცემ, დავითხოვ, განვითისუფლებ; выпускать; пропускать; отпускать, давать свободу, გამოვშვა მთვარე ყველსა; ე. ი. მთვარე რომ დაბნელდება მდაბიონი იტყვიან: მთვარე ვეშვიმა ან ყველმა შთანთქა, ვეფხ. 1414, -მფრინველს კალთიდან, выпустить птичку изъ клѣтки, -წყალსა, выпустить воду, -წვერსა, отпустить бороду, რუსუდ. 628; -ცხენებს, отпрягать лошадей, 2 ქართლ. 295, -ხიხლს, пустить кровь, -ნაშს, выпустить влагу, -ქანიბამს, выпустить платье, (ვიშვები, ვიშვი), ზ. ვ. განვეცქვები; გავიშვები, выпускаться; пропускаться; отпускаться; **გამოშვებული, გამონაშვები**, მიმ. выпущенный; ზედ. выпускной, **გამოშვებინება** (ვ), ზ. ვ. განვაცქვებინებ, заставить выпустить, отпустить; (ვი ხიხლს), заставить пустить себѣ кровь, გამომაშვი, отпусти меня.

გამოშვერა (ვი), ზ. ვ. გამოვჭოფ, высовывать, -ფენს, выставить, высунуть ногу; გამოშვერილი, მიმ. высунутый.

გამოშიგნვა (ვ), ზ. ვ. გამოვსწორებ, вынотрошить.

გამოშინჯვა (ვჭ), ზ. ვ. განვიხილავ, განვიხედავ; გამოვიცდი, разсматривать, набирать; испытывать.

გამოშლა (ვშლი, ვაშლე), ზ. ვ. გავშლი შეკეცილს, გავხსნი, გავგრაგნი; დავშლი, დავფუშავ, ვურეცე, развертывать; разстраивать; (გამოვიშლები) ზ. ვ. გავიხსნები, გავიგრაგნები; развертываться, ბუნ. კ. 132, შინაგანს გამოვუშლი, вынуть внутренность, ხიბრძ. 102.

გამოშორება (ვ), ზ. ვ. მოვაშორებ, მოვაშორებ, удалять, (ვშორები, ვუშორები), ზ. ვ. გამოვეშორები, удаляться, 2 ქართლ. 27; რიცხვ. 16—26.

გამოშრეტა (ვ), გავაქრობ, დავხვრეტ, гасить, (ვუთვლის), დავუხვრეტ თვლებს, დავაბრმავებ, ослѣпить.

გამოშრობა (ვ), ზ. ვ. (გავახმობ, გავამშრალებ), осушить, (ვ-შრები), ზ. უ. გავმშრალდები, გავხმები, высыхать.

გამოშტერება (ვ), გავაცბუნებ, გავაოგნებ, გავაოგნებ; ошеломить, изумить, (ვტერდები), ზედ. გავცბუნდები, остолбенѣть, გამოვაშტერებ თვალსა, вытаращить глаза, ერისთ. III; **გამოშტერებული**, მიმ. გაცბუნებული; пораженный, остолбенѣлый, разинув.

გამოშტვენა (ვუ), ზ. ვ. ხშირი გამოვიყუან სიღრმის ხმის, высвистывать.

გამოშურება (ვ), ზ. ვ. გამოვიჩქარებ, торопить, спѣшить.

გამოშუშვა (ვ), ზ. ვ. კარგად გამოვაცხობ; გამოვაშრობ, высекать, высушивать; (ვიშუშები), ზ. ვ. высекаться.

გამოჩარხვა (ვჭ), ზ. ვ. ჰირს გამოვუწყობ; выточить.

გამოჩეკა (ვჭ); -წიწილებს, крупкомъ წიწილების გამოყვანა, выводить цыплятъ; (გამოვიჩიკები), выводиться (о цыплятахъ), გამოჩეკილი კვერცხი, выводокъ, **გამოჩეკინება** (ვ), წიწილებს გამოვაყვანინებ, заставить вывести цыплятъ.

გამოჩენა, ჩზ. появленіе, проявленіе; კარგ. 17; 2 ქართლ. 386; რუსუდ. 642, -მთვარისა, появленіе луны, ხიბრძ. 26; ცდილობდნენ გამოჩენასა, старались выказаться; (ვჩნდი, -ვჩნდე), ზ. უ. განვცხადდები, თვალით დავინახვები, казаться, видѣться, показываться, ვეფხ. 5; (ვაჩენ, -ჩინე), ზ. ვ. დავანახვებ, ვაჩვენებ, показывать, открывать, (გამოვიჩენ თავს), являть, გამოვიჩენ თავს, выказать себя, выставить себя, იოან. 5—11; **გამოვიჩენ ფიცით**, показать подъ присягою,

ილ. 33; -მკრობას, выказать правду, -ხოცვა-რულსა, выказать любовь, რუსულ. 820; -ა გვირ-ჯა, выказать свою злость, ვისტ. 176; (ვე), ზ. მიმ. ღაჟინჯვებ, წარმოვუწინებ, ხაბუთს მოვუყვან, указать, доказать кому что; ილ. 92; გამომი-ჩენ, покажешь мнѣ, რუსულ. 890; გამომჩინე (ე. ი. გამოგვიჩინე), ты явилъ насъ, 1 კორ. 4-9; ფნენი გამოგჩენია, ე. ი. თვისებანი შენ გამოგცხადა, ქუთ. 1524; свойства твои обнаружились, (ვარ-ლეში), ზედ. ვისიხმე თავზედ გამოცხადებული, ღვი-ნისჯვეში, მაგ. გამოჩინე სენი, თავზედ მეწყო; показывается у кого что, открыться, напр. открылась у него болѣзнь; показался на его головѣ чирей; (გამოვსჩნდები), ზ. ვ. გამოვცხად-დები, ღვინისჯვე; показываться, обнаруживаться, ქილ. 549, 599; ღრეკ. 180—1; ცხოთ. 31; ვისტ. 7, 38; მატ. 1—20; ვისტ. 5; ოუ ცუკალი ვიცი გამოჩნდა, если клятва принесена ложно, გუგ. 32; პატრონი გამოუჩნდა, его хозяинъ отыскался, ბერძნ. ხიმ. 39; გამომჩნდება სენი, у меня оказалась болѣзнь, გამომჩნდა მტერი, оказался у меня врагъ, **გამოჩენილი**, ზედ. -ქცი, человѣкъ извѣстный, -მოწამე, извѣстный, добросовѣстный свидѣтель, ვეტ. სიმ. 77, მოკვეთე გამომჩენი ხარ, ты явился мнѣ другомъ, ღვი. 83; მოყვარენი გამომეჩინეს, ვისტ. 127, явились пріятели, ზურგად ჩემად გამოგჩინათ, вы явились на поддержку мою; რუსულ. 212; მას წინ არად გამოსჩნდნიან, ვისტ. 5, 7, передъ нимъ они оказались ничтожными; გამოსჩენი, მაქ. явный.

გამოჩვენება, ს. გამომჩვენება, ღიღებულად გა-მოსლვა; ან გამოცანი საეკლესიო ღასახვეწებლად, торжественный выходъ; парадъ; выставка; (გა-მომჩვენება), ზ. მიმ. გამომეცხადება, представляется мнѣ, ღრეკ. 14, (ვე), ზ. ვ. ღაჟინჯვება, выказывать, показывать выставлять.

გამოჩინება, ზ. ხ. გამოცხადება; აღმოჩინება, წარ-მოჩინება, ხაბუთი, явленіе; доказательство, до-водъ, ღვთ. 16—14; 1 კორ. 1—4; 2 ცამ. 1—10; ლოც. 105; 87. (ვე), ზ. ვ. გამოვცხადებ, წარმო-ვაჩინებ, აღმოვაჩინებ, ხაბუთს ვაღებ, выказы-вать, доказывать; რუსულ. 541; სიქმე მოც. 25-8; მარკ. 1—97; 1 ქორნ. 108; მარკ. 14—17. (ვი), ზ. მიმ. объявить, открыть, **გამოჩინებული**, მიმ. замѣчательный, ღაბალ. 31—23; **გამოსა-ჩინებელი, გამოჩინებადი**, объявительный.

გამოჩიჩქნა (ჯ-ქნი), ზ. ვ. გამოვსჩიჩქნი, გამოვსჩი-ქლეთ, выковыривать, выколупать.

გამოჩნევა (ვჩნდები), ზ. ვ. ღავჩნდები, оставаться знаку или примѣты, ვეფხ. 31, განვ.

გამოჩრა (ჯნრი), ზ. ვ. გამოვსჭრი, გავჭრი, просвать, რუსულ. 477.

გამოჩუმება (ვჩუმდები), ზედ. присмирѣть.

გამოჩურთვა (ვს), ზ. ვ. გამოვსტენ, набить, на-полнить, выколачивать.

გემოჩქარება (ვი), ზ. ვ. ღავაჩქარებ, ღავაშურებ, спѣшить, торопить кого; (ვეჩქარები, ვსჩქარ-დები), ზ. ვ. торопиться.

გამოჩქლეთა (ვს), გამოვსჩიჩქნი, выковырять.

გამოჩხრევა (ვჩხ), ზ. ვ. გამოვხახავ, გამოვსინჯავ, вытягивать, высматривать, ქილ. 333; 18.

გამოცანა, ს. ისაბნელი სიტყვა. მაგალ: ორნი ირიან, ტოლნი ირიან, ღარბაზს, ჩადიან, ჩამეღრიან, загадка.

გამოცდა, სზ. გაშინჯვა, ღაცდა, испытаніе; опытъ; (ვჭიცდი, ვიცდი, -ცადე), ზ. ვ. გავშინჯავ, გამოვს-ცდი, გამოვიკვლევ; ღავსცდი) ზ. ვ. испытывать; пробовать; (ვიცდები), ზედ. გავიშინჯები, ღავიც-ღები, испытываться, **გამოცდილი, გამოსა-ცდელი**, испытанный; опытный, ღვთ. 11—6; **გამოცდილობა**, ს. испытанность, опытность, **გამოსაცდელი**, испытатель.

გამოცემა, სზ. საქვეყნოდ გამოცხადება რამისა, из-даніе, публикованіе, (ვჭსცემ, -ვეც), ზ. ვ. გავს-ცემ, გავიღებ; გამოვიღებ, ვამტკიც ხმას, საქვეყნოდ გამოვაცხადებ, выдавать; издавать (звукъ); обнародывать, публиковать, წიგნს, издать книгу, -ნათლობას, издавать свѣтъ, გამოცემა ბძანე-ბისა, издать приказъ, -ხარისთვის, издать за-конъ, -შესამოსელსა, выдать одежду, ღრეკ. 12, -ნაყოფსა, давать, приносить плоды; ღვთ. 1—3; -პასუხს, отвѣчать; (ვიცემი), ზ. ვ. издаваться; (ვეცემი), ზ. თვ. გამოვალ, გამწარმოვებ, исходить, выходить, გამოსლ. 8—3; გემოს გა-მოვიცემ, дать вкусъ, ქრონ 267; იხილ. 35—6, **გამოცემული, გამოსაცემი**, მიმ. изданный, **გამომცემელი**, издатель, **გამოსაცემი**, подлежащій изданію.

გამოცენა (ვი), ზ. ვ. მოვაყვან მცენარეს, растить, (ვიცენები), ზ. ვ. ვორძილობ, ავლორძინღები, расти, გამოცენა წყალი, ღვთ. 77—20, потекла вода.

გამოცვნვა (ვჭ), ზ. ვ. გამოვჭიქვ. გამოვლაწ, вымолачивать.

გამოცვა (ვჭს), ზ. ვ. ღავცვამ, ბძან. გამოსცვეც. იხილ. 21—11; стеречь.

გამოცვივნა (ვსცვივი), ზ. ა. ღავსცვივი; გამოვცვრ-ღები; გამოვიჭრები, выпадать; вываливаться, высывать; выпѣтать; ქიმ. 46; რუსულ. 382.

გამოცვლა, სზ. ცვლება, შეცვლება, перемѣна; измѣненіе; გარდაქცევა, გარდაქმნა; (ვსცვლი, ვსცვლე), ზ. ვ. შევსცვლი, ერის შეორის მაგვა-რად მიუხვევ; გარდავქცევ. გარდავქმ. перемѣнить; промѣнять; превращать; გამოვიცვალი ბინაზ, перемѣнить квартиру, გამოვიცვალი მღგო-ბარეობას, измѣнить образъ жизни, გამოვიცვალი გულს, измѣнить расположеніе, 2 ქორნ. 546; 554; გამოვცვალი ცხოისამოსს, переодѣть кого, ვსცვალე ვარაულსა, смѣнить карауль, გამოვიც-ვალი ცხოისამოსს, переодѣться; გული გამომე-ცვალა, я измѣнилъ свое расположеніе, 2 ქორნ. 554; (ვუ) გულს, я измѣнилъ расположеніе его духа, (გამოვიცვლები), ზ. ვ. შევიცვლები, перемѣняться, измѣняться, **გამოცვლილი**, მიმ. измѣненный, **გამოსაცვლელი, გამოსაცვალი**, перемѣнный, -ცანისამოსი, перемѣнное платье, **გამოცვლილობა**, ს. შეცვლილება, перемѣнчивость, измѣняемость, გამოვცვლილვარ, я измѣнился.

[ხრონ. 6.

გამოცილება (ვი), ზ. ვ. გავცილებ, проводить,

გამოცინცლვა (ვ), ზ. ვ. გამოვსტყუვებ, вымануть.

გამოცლა (ვ; ვცლი, ვცლა), ზ. ვ. დავცლი, დავცალიერებ, опростать, опорожнить, (ვცლი, ვცალ), ზ. ვ. ქვეშედან გამოვრთმევ, გამოვღებ, вынуть изъ подъ кого что; ხელიდან გამოვცალე, я взялъ у него изъ рукъ, (ვიცლები), ზ. ვ. დავიცლები, опораживаться, (გამოვიცლები), ზ. თვ. გავიცლები, გავცრიები, მოვშორდები, удаляться отъ кого, გამოვცლილვარ, ზ. ვ. მოვშორებივარ, я удалился отъ, სიმბ. სამ. 347.

გამოცნობა, სხ. отгадываніе, (ვ; ვი), ზ. ვ. ავხსნი იგავს; შეცდომა, отгадывать, угадывать, узнать, ჩონგ. 128; (გამოვიცნობი), ზ. ვ. отгадываться, **გამოცნობილი, გამონაცნობი**, отгаданный, გამოვსცნობივარ, -ვსცნობოდი, я познакомился съ нимъ, ქილ. 244; რუსთ. 18.

გამოცუცება (ვ), ზ. ვ. გამოვთრევ, вытащить; (ვსცუცებ), выполоть.

გამოცოცხლება (ვ), ზ. ვ. გავაცოცხლებ, ცხოველად მოვიყვან, оживить, (ვი), ზ. მიბ. ვიცოცხლებ, ვიცხოვრებ, прожить, ერისთ. 33.

გამოცოხნა (ვსცოხნი), ზ. ვ. ღეჭვ, разжевывать.

გამოცურვა (ვს), ზ. ვ. ცურვით გასვლა, проплыть.

გამოცქერა (ვიცქერები, -რე), ზ. ვნ. გამოვიყურები, გამოვიხედები, выглядывать.

გამოცხადება, სხ. განცხადება, გამოჩენა; ეპოკალიფსი, წიგნი იოანე მახარობელისა; объявленіе; откровеніе; Апокалипсисъ; (ვი, ვუ), ზ. ვ. განვაცხადებ, გამოვაჩენ; განვამეღავნებ, გამოვაშკარავებ, объявлять, открывать, обнаруживать, -დკარგულსა, объявить о пропажѣ, -ომსა, объявить войну, -განაჩენისა; объявить приговоръ, рѣшеніе суда, -ხალხებრივად, объявлять всенародно, დავარული სიბრძნისა შენისა გამომიცხადე მე, и тайны мудрости твоей открой мнѣ, ფსალმ. 50—6; (ვიცხადები, -ვცხადები, ვეცხადები), ზ. ვ. გავეშკილავნებები, объявляться, (გამოვსცხადდები), ზედ. განვსცხადდები, გამოვსჩნდები, обнаруживаться, открываться, ვისრ. 2; ვეფხ. 1—17; იხილ. 22—7; დანაკ. 45—1; მაკად. 6—16 და 17; გამომეცხადება, представляется мнѣ, ლუკ. 8—16; **გამოცხადებული, გამონაცხადები**, объявленный, **გამოსაცხადებელი**, ведом. явочный; ясный, вразумительный, 1 კორ. 18—9; **გამომაცხადებელი**, объявитель.

გამოცხება (ვს), ზ. ვ. წავუსვამ, вымазать, 62—67 ქიმია.

გამოცხობა (ვ), ზ. ვ. გამოვიშუშავ ფურნეში პურს, выпекать; (ვსცხვები), ზ. ვ. გამოვიშუშები, выпекаться, **გამოცხობილი, გამომცხვარი**, выпеченный.

გამოძარცვა (ვს), ზ. ვ. გავსცარცვავ; გავძარცვ, обнулить; ограбить.

გამოძახება (ვუ), ზ. ვ. გამოვუწოდებ, გამოვიხმობ; გავუსვამ, მოვუყვები; სანქაროდ გავგზავნი, вызывать, выкликать; напускать, пускать для нападенія; посѣщно отправить, -ლაშქარს, направить противу кого войско; გორგ. 8, 2 ქართლ. 522, 549; 530; რუსუდ. 211; დარეჯ. 81, (გამოვიძახები), ზ. თვ. გამოვვარდები, გამოვიჭრები, посѣщно выходить, ქილ. 136, 372.

გამოძახვა (ვს), ზ. ვ. დავგრეხ, დავახვევ, сучить, крутить.

გამოძებნა (ვ), ზ. ვ. გამოვაგებ, выгонять; (გამოვიძებნები), ზ. ვ. изгоняться.

გამოძეძვა, გამოძეგვა (ვი), ზ. ვ. გამოვსცეხვ, გავცემ, молотить, გამოსაძეგვი, -ძეგვი, молотильный.

გამოძებნა, გამოძიება, ზ. изысканіе, изслѣдованіе; слѣдствіе; 1 ქრონ. 243; იოან. 3—35; (ვიძიებ, ვსძებნი, ვეძიებ), ზ. ვ. გამოვიკვლევ, გამოვიკითხავ, изыскивать, отыскивать; производить слѣдствіе; დავით. 76—2; იხილ. 1—17; 9—13; **გამოძიებული**, изслѣдованный; **გამოსაძიებელი, გამოძიებითი**, слѣдственный, გვკ. 24; **გამოძიებლობა**, изслѣдованіе, слѣдствіе, სამ. ვახტ. 204; იეზეკ. 3—22; 34—11.

გამოძინება (ვს), გამოვიჭურთავ, выкопонатить.

გამოძინება (ვი), ზ. ვ. высниться.

გამოძოვება (ვი), ზ. ვ. გავამოვებ, вытравить.

გამოძრობა (ვი), გამოვაგლეჯ, вымучивать, выдергивать, ვარამ. 304; სიბრძ. 40; გამოვიძრობ თავს, высунуть голову, ქილ. 521; თავი გამოსძრვა, пусть ослѣпнетъ, გამოვიძრობ კბილს, выдерну путь зубъ; გამოძრობილი, მიმ. выдернутый.

გამოძრომა (გამოვძვრები), ზ. ვ. ძრომით გამოვალ, выполэти, **გამოძრომილი**, მიმ. выполэшій.

გამოძრწინა (ვსძრწინი, წინ), ზ. ვ. შემეშინება, испугаться, ვეფხ. 755.

გამოძღვანება (ვი), ზ. ვ. გამოვისტუმრებ, отправлять, გამომიძღვანეს წინ, заставили сопровождать меня; რუსუდ. 383.

გამოძღოლა (ვუძღვები, -ვუძღე, გამოვეძღვ), ზ. ვ. сопровождать кого, 2 ქრონ. 453.

გამოწამხნაგება (ვ), ზ. ვ. ტკვილი სახეს, გამოვკვანძავებ, вять, рѣзать, **-ბული**, მიმ. изваянный, ეზეკ. 41—17.

გამოწება (ვს), გამოვკსრუტავ высасывать, вытягивать.

გამოწევა (ვ), ზ. ვ. წავიო გამოვიკან, тянуть, ზ. უსანქროდ წავალ, дать тягу, бѣжать назадъ, (ვ), ზ. მიწ. გავიწევ, წავიო გამოვიკან ჩემკენ, тянуть къ себѣ; სამართალში გავიწევ, искать суда, სამ. გიორგი 3. 29; გამოგვწიეს ე. ი. გვგზავნეს, рус. 936, отправили насъ, გამოგვწიეს, рус. 288, догнали насъ.

გამოწერა (ვსწ), ზ. ვ. გამოვიკრებ წერილისაგან; დავიბარებ, მოვიკანონებ; გამოვხატავ, გამოვისახავ, выписать, списать; выписывать, требовать высылки какой либо вещи; изображать; ზოგჯ. გამოვსჭრი, ამოვსჭრი ქვაზედ ასოს, рѣзать, вырѣзывать буквы на камнѣ; გამოსწ. 28—10; ებრ. 8—10; გამოვიწერ პირჯვარს, перекреститься, მარკ. 161—1; 12—2; (ვიწერები), ზ. ვ. გამოვიხატები, изображаться, рисоваться, ვეფხ. განმ. თეიმ. 4, **გამოწერილი, გამონაწერი**, выписанный, изображенный, **გამოწერილობა**, ს. выписка.

გამოწვა (ვჭს), ზ. ვ. ღვინერვა, ღვინერება; გამხურება ჭურჭელის და მიხაბაბით; выжигать; обжигать; ქსნის ერისთავთა არაგვის ერისთავნი გამოსწვეს, ксанские эриставы выжги арагвских, -ებური, обжигать кирпичъ; **გამოწვარი, გამონაწვარი, გამონაწვავი**, выжженный. **გამოსაწვავი**, обжигательный.

გამოწვდა (გამოვიწვდი, წვდე), ზ. ვ. გავაშიშვლებ ხმალს, обнажить мечъ, დარჯ. 20—1; გამოვიწვდი გულიდგან, вынулъ изъ сердца, забылъ, ვიხმ. 93.

გამოწვევა (ვი), ზ. ვ. გამოვიხმობ, вызывать.

გამოწველა (ვჭსწველე), ზ. ვ. выдоить.

გამოწვერვა (ვს), ზ. ვ. გაკლეს, გაჭმნარხაც ბარს, вывастривать.

გამოწვლილება (ვი), ზ. ვ. გამოვკვლევ, изслѣдовать, რუსუდ. 265; **გამოწვლილებით**, подробно, თესალ. 5—1; ხუმ. 21—39; ფარიკ. 33.

გამოწირვა (ვჭს), ზ. ვ. წირვას შეკვრულებ; эк შეწირულის ეკლ გამოვრთმევ, отслужить обѣдню; взять назадъ пожертвованное, გეკჯ. 27—31.

გამოწიწკნა (ვს), ზ. ვ. გამოვხრიჭნი; гложу, обгладываю, выкусываю; глодать, обглодать кость.

გამოწკანწკარება (ვჭს), ზ. ე. წკანწკარით ვჭდი, течь съ журчаніемъ.

გამოწლება (ვს), ზ. ვ. გამოვშიგნავ, потрошить.

გამოწმენდა (ვჭს), ზ. ვ. გამოვასუფთავებ, გავსწმენდ, вычищать, (зубъ) очищать, чистосердечно, ალექს. 86.

გამოწმინდება (ვი), ზ. ვ. ღვსწმენდ, очищать, მალქ. 3—7; (ვსწმინდები), ზ. ვ. გამოვიწმინდები, очищаться.

გამოწნება (ვჭს), ზ. ვ. ღვსწნებ, выжать виноградъ, დაბრ. 40—11.

გამოწოდა (ვი), ზ. ვ. გამოვიხმობ, вызывать.

გამოწოვა (ვს), ზ. გამოვსწოვნი, გამოვსრუტავ, высасывать.

გამოწოლა (გამოვსწოლილვარ, გამოვსწევები), ზ. ე. გამოშვერილვარ, выдаваться, выходить наружу, რუსუდ. 281.

გამოწრეტა (ვჭ), ღვნაშურავ, გამოვკსწოვ, высачивать.

გამოწრთობა (ვი), ზ. ვ. ცეცხლში გამოვიყვან ფოლადს, რკინას გავაფოლადებ, рафинировать сталь, ერისთ. 130, II ც. გული გამოწრთობილი, испытанное сердце.

გამოწურვა (ვჭს), ზ. ვ. გამოვსწყლეტ, გავსწურავ, выжать, выдавить, ბაგრ. 120.

გამოწურთა (ვჭსწერთი, -წერთე), ზშ. ვჭსწურთნი, вышколить.

გამოწუწვა (ვჭ), გამოვკსწოვ, высосать.

გამოწუხება (ვსწუხები), ზ. ვ. მოვსწყდები, მოვიქანცები, утомляться, აღქ. 10.

გამოწყლვა (ვს), ზ. ვ. წყლულს ან ჭრილს ვალინებ, растравлять рану.

გამოწყობა (ვი), ზ. ვ. გამოვალაგებ, გარეთ ღებენთებ; ჩავუგდებ; выставлять; выравлять; ეგ ბარხა, ე. ი. გამოვკბარავ, отточить, ჩონგ. 45; (გამოვეწყობი), ზ. თვ. შევხვდები, მოვეწყობი, приходиться къ мѣсту, რუსუდ. 730, გავეწყობი, вступить въ борьбу, მარკ. 12—4, **გამოწყობილი, გამონაწყობი**, выставленный; вдѣланный.

გამოჭაბა, ნ. გამოჭმა.

გამოჭედა (ვჭს), ზ. ვ. ქვერში გამოვიყვან, выковывать.

გამოჭენება (ვი), ზ. ვ. გავაჭენებ ცხენს, погнать лошадь, ხიბრ. 135.

გამოჭვირვა (გამოვსჭვირ ან რაც), ზ. ე. სინათლე გამოვჭვრეტები, быть прозрачну, **გამოჭვირვალე**, прозрачный, ვეფხ. 281; ფრანთ. 40.

გამოჭკურება (ვს), ზ. ვ. გამოვსჭყვე, გამოვდღაბნავ, ამოვსთხრი საჭვრეტლით; выдалбливать.

გამოჭვრეტა (ვი), ზ. ე. გამოვიხედები, смотрѣть сквозь чего.

გამოჭიმვა, სზ. вытяжка; выправка; (ვჭს), ზ. ვ. გავსჭიმავ, წელში გავსწორებ, выпрямить; (ვიჭიმები), ზ. ბ. წელში გასწორებით ვდგები, выпрямиться, вытянуться, пріосаниться, ყარან. 172.

გამოჭმა (ვჭს), ზ. ვ. სრულიად შევსჭამ; ჩავსწევ ცხვრის ნიფთთების; вытѣдать, ვიხმ. 45.

გამოჭრა (ვსჭრი, ვსჭერ), ზ. ვ. ამოვჭსჭრი, გამოვჭკვეთ; შიგნიდამ მცირედ მოვჭკვეთ; გავთლი, გამოვჭენდაკებ; ღვსჭრი სამოსელთა და სხვათა ნაჭოლთა შესაკერავად ქანიამოსთა; вырѣзывать; выскакать, выдалбливать; взять; выправлять, -ქალამსა, очинить перо, გამოვიჭრი ყელსა, прорѣзать себѣ горло, ყელი გამომჭრა, убилъ зарѣзалъ меня, (ვიჭრები), ზ. ვ. ნაჭოლთათვის; დავიჭრები კაბად; нарѣзаюсь ремней, გამოვიჭეყვი, выкраиваться; убѣгать, ვეფხ. 229; გამოვჭრილვარ, я бѣжалъ, ვეფხ. 849; **გამოჭრევინება** (ვი), ზ. გარდ. заставить выкроить, დასტ. 80, რუსუდ. 273; **გამოჭრილი, გამონაჭერი**, მიმ. вырѣзанный, выкроенный; бѣжавшій, რუსუდ. 707.

გამოჭყეტა (ვჭს), ზ. ვ. სარკმიდამ ვიხედები, смотрѣть изъ окна, (ეკ თვალსა), თვალს გავახილებ, გავაღებ, продрать, открыть, выпучить глаза.

გამოჭყირვა (ვჭს თვალსა), ზ. ვ. вытаращать глаза, თვალს გამოვაჭყეტ; ვიხმ. 29.

გამოჭყლეტა (ვჭს), ზ. ვ. გამოვსწურავ, выжать, ბაგრ. ლ; **-ტილი**, მიმ. выжатый, ბაგრ. ბაგრ. 138; სამზ. 26.

გამოხარაცება (ვჭ), ზ. ვ. გავჭსხარხავ, вытачать, ჩ. ქლ. [рывать.

გამოხარშვა (ვჭ), ზ. ვ. კარგად მოვხარშავ, вываривать.

გამოხატვა, სზ. გამოსახვა, წარმოდგენა გონებაში, ფიქრში; დახახვა, დახატვა; представленіе, олицетвореніе; изображеніе, рисованіе въ умѣ; ლოლ. 12; შეკთ. 128; (ვჭ), ზ. ვ. წარმოვიდგენ, გამოვსახავ, представлять, изображать, рисовать, (ვი), ზ. მიჩ. თვალთა წინა დავისახავ, წარმოვიდგენ, живо рисовать въ своихъ мысляхъ, олицетворять, ვეფხ. 250; ვეფხ. გამ. თეიმ. 8; გალაკ. 4—18; 1 ქართლ. 69; ლოლ. 44; (ვიხატები), изображаться, (ვსხატები), ზ. თვ. представляться кому въ умѣ, **გამოხატული**, მიმ. нарисованный, **გამოხატულობა**, ხ. წარმოდგენა, გამოხახვა, изображеніе, рисунокъ, выраженіе.

გამოხდა (ვჴდი), ზ. ვ. გავაგდებ, განვაძებ; გამოვხდი წურილ ზეთს ან სხვაგული აყვჴრებ ცეცხლზედ ღუღილით, выгонять; изгонять; гнать водку, масло; Моурав. 447; ქიმია 31. (გამოვხადი, -ღე), ზ. უ. გამოვუცხებ, вызвать, Мрк. 3—3; (ვიხდი), ზ. მიწ. გამოვიღებ, вынимать, გამოხდ. 32—3.

გამოხდომა (ვხდები, -ღი), ზ. ვღ. გამოვალ, გამოვლივარ; წარვხდები, გავალი, выходить; проходить, миновать; послѣдовать; -ბძანება, послѣдовалъ приказъ, ლუკ. 2—1; გამოხდა ხანი, прошло время, ქილ. 25, 659; ვეფხ. 104; იხუ. 4-18. გამოხდა სისხლი, потекла кровь, იგავ. 30—33; 8—21; (ვეხდები), ზ. მიწ. გამოვვარდები, ზედ. ლეკსმი; кинуться, броситься на кого либо; ლრეკ. 35; გამოუხდა ღრო, გამი, улучилъ время; გამოვეხდები წილად, доставаться по жребію, пасть на кого жребій, ხუმ. 1—26; გამომხდარ-ვარ, случаться.

გამოხედვა (ვიხედები, გამოვიხედავ), ზ. ვ. გამოვიყურები, გამოვიმზირები, выглядывать, смотрѣть; რაჟომ გარეთ არ გამოიხედავ, отъ чего ты не выходишь, не прогуляешься, ანკ. 3—43 42.

გამოხეთქა (ვჴ), ზ. ვ. გამოვაპობ, გამოვიზარავ, надрывать, разрывать, ქილ. 570; ნერგთთვის გამოვჴეთქოფ თვს, исподволь пускаться; о растеніяхъ: вырастать вдругъ, скоро, пробиваться.

გამოხვანჯვა (ვჴ), ზ. ვ. ლეკსვანჯვა, спутать.

გამოხვება (ვა), ზ. ვ. გამოვიღებ, გამოვაკლებ, გამოვრიცხავ, изъять, вынуть, выключить, исключить; საქმ. 5—2; სამ. კათლ. 21; გამომახო, опъ изгналъ меня, გუდ. 27; ქიმ. 12.

გამოხვევა (ვა), ზ. ვ. ლეკსვევ ძაფს; გამოვჴრავ ბოხჩს; наматывать; завязывать- въ узелъ, ბუნ. კ. 11.

გამოხვეტა (ვჴ), ზ. ვ. გამოვჴგვი, выгребать.

გამოხვეწა (ვჴ), ზ. ვ. გამოვჴგვეთ, გამოველაპარაკები, выдалбливать, (გამოვიხვეწები), მთვ. გამოვეხვეწები, умѣлать, кланяться, ჩუნ. 402.

გამოხვნა, გამოხუნა (ვიხვამ, -ვი; ვიხუნი, ვიხვენ), ზ. ვ. გამოვიღებ, მოვაკლებ, წავართმევ, изъять, лишать, отнять, отобрать; დაბად. 24—54; ლეკ. 14—42; ბარლ. 2—20; იხუ. 2—20; გამოვიხვამ რატომ, пускать ростки, Мрк. 4—32, (ვუხვამ, ვუხუნი), ზ. მიწ. წავართმევ, взять, отбирать, отнимать, იერემ. 51—44; ვეფხ. 340, 1 მეფ. 17—35, -წველს, выхолостить, сковить, ხამ. ანტ. 195; (ვეხვები), ზ. თვ. გამოვეხრმევი, отниматься.

გამოხვრა, ნ. **გამოხურა**.

გამოხვრეტა (ვჴ), ზ. ვ. ცივრუტით გავხვრეტ, пробуравить, просверлить; ქილ. 90; 683.

გამოხილება (ვი თვალებს), ზ. ვ. თვალს გავახილებ, прозрѣть.

გამოხილვა (ვი), ზ. ვ. გამოვიყურები, გამოვიხედები, высматривать.

გამოხლტომა (ვხლტები), ზ. უ. გამოვეხრები, გამოვიჭრები, выскакивать.

გამოხმა, ნ. **გამოხუნა**, **ან გამოხვნა**.

გამოხმობა (ვი), ზ. ვ. გამოვეწოდ, გამოვეხმობ, вызывать, ქილ. 116; (ვჴმობ), ზ. უ. ხმაზე გამოვსცემ, издавать звукъ.

გამოხმობა (ვა) ზ. ვ. გამოვაშრობ, высушать, (ვხმები), ზ. ვ. გავშრები, высохнуть.

გამოხრა, გამოხრვა (ვხრი, ხარ; ვხრავ, -ხარ), ზ. ვ. გამოვლრლი ძვალსა, обгрызть кость.

გამოხრა (ვხრი ხარ), ზ ვ. გამოვხნევ. გამოვჴკვეთ, выгнуть.

გამოხრაბვა (ვჴ), ზ. ვ. წყალთა თვის: გამოვჴსჭვ, о водѣ: вымывать.

გამოხოცა (ვჴ), ზ. ვ. ლეკოც, истребить, перебить, ქილ. 137.

გამოხსნა სზ. ლეხსნ, განთავისუფლება, избавленіе, выкупъ; (გამოვხსნი), ზ. ვ. გავხსნი ნაკრავს, გამოვაგებ ლეხვანჯელს, выпутывать; развязывать; (გამოვიხსნი), ზ. ვ. ლევიხსნი, განვთავისუფლებ, избавлять, освобождать; выкупать; -თვსა, избавиться, спастись, ქილ. 284; (ვიხსნები), ზ. ვ. ლევიხსნებ; განვთავისუფლები, развязываться; избавляться; выпутываться, выкупаться, გამოხსნა ლეგირვებულის მამულისა, выкупить заложенное имѣніе, -ტყვეთა, выкупить плѣнныхъ, **გამოხსნილი**, მიმ. выкупленный; освобожденный; **გამოსახსარი**, подлежащій выкупу; цѣна, выкупъ, **გამომხსნელი**, избавитель, освободитель.

გამოხტომა, ნ. გამოხლტომა.

გამოხუმრება (ვეხუმრები, -მრე), მთვ. გავეხუმრები, шутить съ кѣмъ.

გამოხურვება (ვა) ზ. ვ. გავახურვებ ან გარდავახლისებ მეტალსა, калить, раскалять; выжигать серебро, Мрк. 183—2; იგავ. 10—21; იხიკ. 1—25; დავით. 11—5; 16—3, **გამოხურვებული ვეცხლი**, очищенное серебро, ფსალ. 11—7.

გამოხურა (გამოვჴხერი -ხარ); **გამოხურვა**, (ვჴხერავ, ვჴხრავ, -ხარ), ზ. ვ. გამოვლრლი, грызть кость.

გამოხშვა (ვ), ზ. ვ. მოვხურავ კარებს, ლეხშავ, затворять двери, ვისრ. 179; (ვიხშვები), ზ. ვ. затворяться.

გამოხწევა (ვახწევ), ზ. ვ. თვს ლევარიდებ, ლევახწევ, уклониться, избѣжать; выпутаться, выбрести, (გამოვეხწევი), თვს მოვაშორებ, избавиться.

გამოჯავება (ვიჯავები), ზ. ვ. გამოვლებები, дѣлаться годнымъ, (ვჴ), ზ. ვ. вышколить.

გამოჯავრება (ვა), ზ. ვ. გავაჯავრებ ან წარმოვადგენ ვისმე, сердить; передразнить; представлять кого.

გამოჯდენა (ვი), ზ. ვ. გამოვჴხვამ, высадить.

გამოჯიბრება (ვიჯიბრები), ლეკიჭნებ, запираться, іерем. № 34, გვ. 14, 15.

გამოჯდომა (ვსჯდები), ზ. ვ. высадиться, -მილი, მიმ. წიაღობი ხახე სამ. ლ.

გამპობარი, მიმ. გამპობელი, разсѣкающій, რუსულ. 127.

გამჟავება (ვა), მეორე შეკიმ. окислять.

გამჟღავნება, სზ. გამოცხადება, объявленіе, ვისრ. 186; (ვი), ზ. ვ. გამოვაცხადებ, გამოვაშკარავებ, გავამხილებ, объявлять, оглашать, ლრეკ. 77—2; ვეფხ. 14, 812; (ვი), ზ. მიწ. ვსცნობ სხვათა ამ-

ბავს, получить несчастное извѣстіе о смерти, 2 ქრონ. 548; სამ. სიმხ. 164; ვისრ. 74; (ვუ), ზ. მიჩ. ვეცევი ვისმე უბედურობის შემოხვევას; извѣстить кого о постигшемъ несчастіи; გამოვლენება, ე. ი ჩემ ღვთრულს განაცხადებ, გამექმ, выдасть мою тайну, რუსუდ. 692; ბერძნ. სამ. 30; ვეფხ. 1144; 352; გამოვლენები, ზ. ვნ. გამოვაშქარებენ; обнаружатся, თუ სადმე გამოგვლენებ, თუ სადმე ჩამიხედნ, ცუდათ ჩამოიარონ, если обнаружится моя тайна; если трудъ мой пропадетъ даромъ; ვეფხ. 184.

გამრავალ-ნაწილება (ვამრავალ-ნაწილებ), ზ. ვ. მრავალ ნაწილად გავხდი, раздроблять, კვაშ. 74, 134.

გამრავლება, ს. ზ. умноженіе, (ვა), ზ. ვ. გავამრავლებ, მოვუმატებ, ერთს ორად ან სამად გავხდი; умножать, увеличивать, (-ვლება), ზ. ვნ. умножаться, 2 სვეტი 28—11; 1 ქრონ. 30.

გამრგვალება (ვა), ზ. ვ. მოვამრგვალებ, округлять.

გამრთელება (ვა), ზ. ვ. მოვარჩენ ჭეღეულს, заживлять, излечивать, упрачевать, (ვმთელებ), ზ. ვნ. მოვრჩები, заживать, ქილ. 300.

გამრიგე, -გებელი, ს. რიგის მიმცემი, გამრიგებელი, распорядитель, ლრეკ. 35; გორგ. 268.

გამრუდება (ვა), ზ. ვ. უსწორო შევიქმ, искривлять, (ვმრუდებ), ზ. ვნ. უსწორო შევიქმნები, искривляться, ვისრ. 151; 42, სამ. ვისტ. 3—4; ქილ. 239.

გამრჩობლება (ვა), ზ. ვ. ერთს ორად გავხდი, удвоить.

გამრჯე, -ებელი, ს. მშრომელი, მოღვაწე, მრჯელი, труженикъ, სიბრ. 137.

გამსაზღვრება (ვა, ვუ), ზ. ვ. საზღვარს გავუჭენ, разграничить, იეზეკ. 42—11; იხილ. 45—25; ქილ. 315.

გამსახება (ვჭ), ზ. ვ. გამოვხატავ სახეს, ღვთსახეს, олицетворить, კვაშ. 339; -ებული, მიმ. ღვთსახებული, изображающій, კვაშ. 121, **გამსახებლობა**, олицетвореніе, კვაშ. 116. 117.

გამსაჯარი, ზედ. საქვეყნო, популярный, народный, მოურ. 233. -ობაზე; популярность, მოურავ. 40, **გამსაჯარება** (თავს გავიმსაჯარებ), ზ. ვ. дѣлаться популярнымъ.

გამსება (ვა), ზ. ვ. გავავსებ, აღვავსებ, наполнять, (ვი), наполняться.

გამსივნება (ვა), ზ. ვ. გავამსივნებ, ვეფხ. 950; вызвать опухоль.

გამსინჯავი, ზედ. საქმის ღრმნახავი, გამშინჯველი, разсудительный, სამ. გასტ. 3; **გამსინჯვობა, -ჯველობა**, ს. საქმის ღრმახვა, осмотрительность, ქილ. 491.

გამსტრობა (ვი), ზ. ვ. გამოვნახავ, ღვზევრავ, высматривать, рекогносцировать, шпіонить, გამსტრობი, ს. დამზვერავი, 2 ქრონ. 493.

გამსუქება (ვა), გავამსუქებ, გავამჩატებ, дѣлать дряблымъ.

გამსყიდველი, გამსყიდავი, ს. მოვაჭრული, продавецъ, **გამსყიდველობა**, -ლობა, ზ. მოვაჭრულობა, торговля.

გამსჯელობა, ს. სჯა, განსჯა; Ѣрома; сужденіе; трудъ, მარკ. 134.

გამტანი, ს. წამღები; вьючное животное, кто выносить или терпитъ, ნ. გაცანი; **გამტარებელი ელეკრონი**, проводникъ электричества, ფიზიკ. 162.

გამტერება (ვა), ზ. ვ. ერთმანეთის მტრად შევიქმ, посѣять вражду, (გავამტერებ), ზ. ვნ. დავმტერები, начать враждовать, გამიმტერდები, ზ. მიჩ. მტრობას დამიწყებ, начнешь враждовать мнѣ, სიბრძ. 137.

გამტეხელი ან გამტეხი ფიცისა, ს. ფიცის ღალატველი, нарушитель клятвы, ვეფხ. 517; ქილ. 442, **გამტეხლობა ფიცისა**, нарушеніе клятвы, ვისრ. 160.

გამტვერება (ვა), ზ. ვ. მტვრად გავხდი, обратить въ пыль, въ прахъ, ქიმ. 11; (ვმტვერდები). ზ. ვნ. მტვრად გავხდები, превратиться въ прахъ, ხალხი გამტვერებული მონურად, униженный, порабощенный народъ, რუსუდ. 779.

გამტვერიანება (ვა), ზ. ვ. მტვრით ავავსებ, запылить; (ვმტვერიანდები), ზ. ვნ. მტვრით ავივსები, გავიტენები, запылиться.

გამტვრევა (ვა), ზ. ვ. გამოვქექავ, გამოვანგრევ, выбить, выломать, სამ. ლ.; ანტ. 56.

გამტირება (ვა), ზ. ვ. გავამელოტებ, оплешивить, (ვმტირდები), ზ. ვნ. გავმელოტდები, оплешивѣть.

გამტირება (ვა), ზ. ვ. ცრემლს მოვკვერი, злотавить прослѣзиться, ვეფხ. 611.

გამტკიცება (ვა), ზ. ვ. გავამაგრებ, სიმაგრეს მივცემ, განვამლიერებ, გავაძლიერებ, укрѣплять, ободрять; მარკ. 2—177, 193—1, ღვთთ. 87—7; -ებულსა, воодушевлять, ქილ. 467, 486, 558.

გამტკიცება (ვჭ), ზ. ვ. გავხერხ ფქვილსა, გავცხვავებ, просѣять муку, -ებული ფქვილი, просѣянная мука, ლანტულ. 97.

გამტყუება (ვა), ზ. ვ. მეცდ ღავმლაშებ ან ავამლერვ; перессолить; мутить воду.

გამტყვარი, ზედ. გათმობილი, согрѣтый.

გამტყუანება (ვა), ზ. ვ. გავცრუვებ, გავამხელ, მტყუარად გამოვიჩენ, обличать во лжи, уличать кого, (ვმტყუანდები), ზ. ვნ. გავცრუვდები, მტყუანი გამოვალ, уличаться, ლეკრ. 54; ჩოლაყ. სიგლ. 29, 1; ვისრ. 123; გუჯ. 30; გამომტყუანებ, ты уличишь меня; გამომტყუანდებით, вы передо мною окажетесь лжецомъ.

გამუდარება (გავემუდარები), ზოვ. შევეხვეწები, умолять.

გამუდმებული, ზედ. სამარადისო, მიწყვეთი, ხანიდგრო, всегдашній, წონგ. 147.

გამუნიანება (ვა), ზ. ვ. გავაქციანებ, шелудивить, заражать шелудями, (ვმუნიანდები), ზ. ვნ. გავქციანდები, шелудивѣть, окоростѣть.

გამურვა (ვჭ), ზ. ვ. მურით ან მჭვარტლით შევსვრი, покрыть сажею, (ვიმურები), покрываться сажею, გავამჭვარტლდები; **გამურიანება**, იგივე **გამურვა**. [прилежнымъ.

გამუყაითება (ვა), ზ. ვ. გავაგულითებ, дѣлать

გამუხრვა (ვჭ), ზ. ვ. შევამწიკლებ, შევსვრი, осквернять, ეზეკ. 43—8; მუხრად გარდავქცევ, გავანადგურებ, истребить, разрушить.

გამუხანათება (ვ), ზ. ვ. გავორგულებ, გავმუხთლებ, ორგულ შევკქმნი, дѣлать измѣнникомъ, (ვმუხანათები), ზ. ვე. გავცემ, არ ღირსობ, გავეორგულები, сдѣлаться измѣнникомъ, русск. 249, 322.

გამუხთლება (ვ), ნ. გამუხანათება.

გამფრქვეველი, ს. გამსხეველი, ვაჭარი, продавецъ.

გამქარვებელი, ს. მომჭარეებელი, სევდის გამაქრობელი; ან ალმომფხვრელი, облегчитель; кто разсѣиваетъ тоску; истребитель.

გამქისება (ვ), ზ. ვ. გავეველურებ, გავაჯიქებ, გავქსუებ, дѣлать дикимъ, ქილ. 266, (ვმქისები), ზ. ვე. გავქსუები, გავველურები, გავჯიქები), одичать, огрубѣть, -ებული, მან. одичалый, ожесточенный; ვეფხ. 565, 581.

გამქუშავი, ზ. მწარილი ან მწუხარე, сердитый; опечаленный, ვეფხ. 757.

გამღები თეთრისა, ს. თეთრის ღამხარჯავი, надержавающій сумму, სომხ. სამ. 240.

გამღვარი, ს. ღამცინებელი, насмѣшникъ.

გამღიერება (ვ), ზ. ვ. გავამუნიებ, шелудивить, (ვმ-ები), გავმუნიებები, шелудивѣть.

გამღილვა (ვმ), ზ. ვ. ჩანჩილთა თვის; წავიხლენ, გამოსცემ, о молп: вывдать, портить, ავიღ. 3.

გამღრთობა (ვ), ზ. ვ. ღვთად შევრაცხ, боготворить, მარკ. 2—78; კიდ. 276; სამ. ლ.

გამტარება (ვ), ზ. ვ. გავამაგრებ, გავამკვიცებ; განვამტკიცებ; укрѣплять; ожесточать, იერემ. 5—3; (ვმტარები), ზ. ვე. გავმაგრებები, твердѣть, ვეფხ. 130; 305.

გამტვირცება, -ტვირცლება (ვ), ზ. ვ. გავამწარებ, გავამწარებ, заставить горькнуть; (ვმტვირცები), ზ. ვე. გავმწარდები, прогорькнуть, ქილ. 389.

გამტიფება (ვ), ზ. ვ. მტიფად შევიქმ, დავშრი, დავხრჩვე; გავამჩატებ, დავუშხნი, дѣлать дряблымъ, ვეფხ. 206.

გამტოლი, ნ. განმტოლი.

გამტოფი, -ტელი, ს. რომელიც გაქტოფს, дѣлатель, ვეფხ. 597; ლუკ. 12—14.

გამურვლება (ვ), ზ. ვ. გავამაგლებ, омерзить; (ვმ-ლები), ზვე. გავმამაგლები, омерзѣть.

გამქრალი, ზვე. დაშავებული სახიფათო, ослабѣвшій, потухшій.

გამურელი, ზვე. ვინც ვის გაჰყრის, разлучитель, ვიხრ. 118; -ძმები, раздѣльные братья; სამ. სომხ. 252.

გამშვენება, გამშვენიერება (ვ), ზ. ვ. გავლამაზებ, შნოს მივცემ, украшать, наряжать, (ვმშვენიერები), ზ. ვე. გავლამაზდები, становиться красивымъ.

გამშინჯავი, -ჯველი, ს. გამჭრელი, разсматриватель, 2 ქორ. 311.

გამშრალი, ზვე. გაშრობილი, გამხმარი, высохлый.

გამშრალება (ვ), ზ. ვ. გავაშრობ, высушивать.

გამჩატება (ვ), ზ. ვ. გავალეჩატებ, მჩატედ შევიქმი, дѣлать дряблымъ, ვეფხ. 250. განმ.; (ვმჩატები), ზოგ. рихлѣть.

გამჩენი, ს. შემოქმედი, создатель, творецъ.

გამჩვენება (ვ თავს), ზ. ვ. თავს გამოვიხატვრისებ, выказывать себя.

გამჩივრება (ვ თავს), ზ. ვ. ჩივილს მოვჰყვები, начать жалобу, ვეფხ. 292.

გამცემელი, გამცემი, ს. მუხანათი, предатель, измѣнникъ, **გამცემელობა**, ს. მუხანათობა, измѣна, ვიხრ. 163.

გამცემი, ს. უხვი, ხელ-ფურჩი, щедрый, тароватый, ფულის მახსნებელი, заимодавецъ, სამ. ვახტ. 129.

გამცინებელი, ს. მასხარად აგდები, насмѣшникъ; **გამცინებლობა**, ს. მასხარად აგდება, насмѣшка.

გამცუდებელი, ს. გამაუქმებელი, ломщикъ, уничтожающій.

გამძახლება ნ. **გამძახლება**.

გამძაღება (ვ), ზ. ვ. გავამწარებ, გავამწარებ, заставить горькнуть, (ვმძაღები), ზ. ვ. გავმწარდები, გავმწარდები, прогорькнуть.

გამძვინვარება (ვ), ზმ. მძვინვარედ შევიქმ, остервенять.

გამძიმება (ვ), ზ. ვ. დავამძიმებ, дѣлать вѣскимъ, тяжелымъ, (ვმძიმდები), ზ. ვე. დავმძიმდები, дѣлать тяжелымъ, ვიხრ. 166.

გამძვრალი, ზვე. смятый, сколупленный.

გამძლე, ზვე. მაგარი; უღვთელი, терпкій, носкій, крѣпкій, прочный; ზოგჯ. მომთმენი, терпѣливый, -ენი, крѣпкая на ноги лошадь, русск. 877; ღიხრ. 187. **გამძლე ცხენისამოსი**, ноское платье. **გამძლეობა**, ს. სიმაგრე, прочность.

გამძლვანება, -ვარება (ვ), ზ. ვ. გავუძღვნი, გავიცუდრებ, отправить; (ვმ-), ზ. მიწ. თან გავაცილებ, заставить сопровождать кого, 2 ქორ. 339; 394.

გამძლოლი, ს. მოახლე. მაახლებელი; ოპოლთ მგზავრნე; вожатый; поводитель надъ скотами, სამ. სომხ. 3.

გამწარება (ვ), ზ. ვ. მწარედ შევიქმ, დავამწარებ; განვარისხებ; შევწუხებ; дѣлать что горькимъ; огорчать, (ვმწარდები), ზ. ვე. მწარე შევიქმნები; შევწუხდები; дѣлаться горькимъ; огорчаться; კიდ. 79; ქილ. 664, ალექს. 106; 2 ხჯული 31—24, სიტყვასა გამიმწარე, ჩონგ. 86; ти отравилъ мнѣ жизнь; (გამემწარება), ზ. ვ. მწარედ ან სამწუხარო გამიხდება, становится для меня печальнымъ, ვეფხ. 111; 385. გამწარდები), ზვე. გავრისხდები, შევგულიანდები, შევწუხდები, огорчаться, гнѣваться, ვეფხ. 534. **გამწარებული**, მან. огорченный, разгнѣванный, ვეფხ. 187, 902, გუნებაგამწარებული, огорченный, ქილ. 72. **გამწარებულება**, ს. მწუხარება, печаль, горесть, ვიხრ. 183.

გამწესება (ვ), опредѣлять на должность; (ვმწესდები, опредѣлиться.

გამწვავება (ვ), ზ. ვ. განვაძვინებ მოუთმენელის ტკივილით, приводить въ ярость отъ боли, (ვმწვავდები), ზ. ვე. ტკივილსა ან სიმწვავისგან განვძვინდები, страдать, чувствовать боль, **გამწვავებული**, пришедшій въ ярость отъ боли, русск. 282; 296; 872.

გამწვანება (ვმწვანდები), ზ. ვე. მწვანე შევიქმნები, зеленѣть.

გამწვეტება (ვ), ზ. ვ. წვერს გამოვუწყობ, გავმახვ, გავლეს, завастривать, дѣлать остроконечнымъ, (ვმწვეტები), ზ. ვე. წვერი გამომეწყობა, дѣлаться остроконечнымъ.

გამწიკვლება (ვ), ზვ. გავაუწმინდურებ, загрязнить.

გამწკრივება (ვ), ზ. ვ. მწკრივად დავდგინებ, ჩავრიგებ, поставить въ ряды, въ шеренгу, (ვმწკრივები), ზ. ვ. მწკრივად დავდგები, стать въ ряды, въ шеренгу.

გამწმენდელი, ს. გამასუფთავებელი, чиститель, -ლობითი ბრ., сила очищающая, -ლობა, ს. მისუფთავე; очищеніе.

გამწრთველი, ს. მწვრთელი, გამზედელი, наставникъ.

გამწირავი, ს. ვინც ვისმე ღმის ამარად დაგდებს, кто оставляетъ на произволъ, -რობა, ს. ღმის ამარად დგება, оставленіе на произволъ; თავის გამწირავი, თვ-გამომეტებული, отчаянный, ვისრ. 118.

გამწოვება (ვმწოვები), ზვ. გვმწარდები, огорчиться.

გამწუაზარება (ვმწუაზარდები, -და), становиться ярымъ какъ ястребъ; Шавл. 75.

გამწყო, ზველ. ალერსიანი, თავაზიანი, ласковый, ქართ. 2, 557; -მოყვარი, другъ сердечный, ქილ. 200.

გამწურალი, ზველ. გაგულისებული, раздраженный, ქილ. 524.

გამწურალება (ვ), ზ. ვ. მოვამწურებ, გავაგულისებ, прогнѣвить, -ლობა, гнѣвъ.

გამწუხნა (გავმწუხნი, -ხენ), ზ. უ. გავიზრდები, возмужать, вырости, გამოხლ. 2—11; ეკრ. 11, 24.

გამჭვარტლება, ს. გაჭვარტლება.

გამჭვირვალე, ზველ. რასაც ხშირად გავლის სინათლე, მაგალ. ჭიქა, ბროლი და სხ.; прозрачный, ვეფხ. 1181.

გამჭვრეტელობა გონებისა, ს. შორს დამნახავობა ჭკუისა, проницательность, კალი 127.

გამჭკნარი, ზველ. გაჭნაკული, გამწყარი, исхудалый, ვეფხ. 1430.

გამჭრიახი, ზველ. თვიანი, საჭმიანი, დაუცდენელი საქმეში, дѣятельный; изворотливый, -თვალი, зоркій глазъ.

გამჯდარი, ზველ. შეკნილი, გაკეთებული; დამჭლეებული, ხორც-დავლენილი; ჩამოფხვნილი, ставшій; похудалый, худой, тощій, ავთ გამხდარი, захворавшій.

გამხდარობა, სიმჭლე, худощавость.

გამხედრება, ს. გალაშქრება, походъ; (ვიმხედრებ), ზ. ვ. გავილაშქრებ, выступить въ походъ, მარკ. 1—53; (ვ), ზ. ვ. ხალაშქროდ გავგზავნი, отправить въ походъ.

გამხეთი, ზველ. გარდამრეველი, გამაგრეებული, съума сводящій, ქილ. 588.

გამხელა, -მხილება, ხზ. объявленіе; обличеніе; ქილ. 240, (ვ), ზ. ვ. გამოვაშკარავებ, გავამჟღავნებ; გავსცემ, გავამტყუნებ, მტყუანად გამოვაჩენ; объявлять, оглашать, обличать, выдавать, მაკად. 1—18; (ვუმხელ), ზ. მიჩ. გამოვუცხადებ, გავუმჟღავნებ, открыть тайну, (გავმხილები), ვე. გამოვეცხადები, გამოვაშკარდები, გავმჟღავნდები), обличаться.

გამხეცება, ხზ. осиръянѣніе, (ვ), ზ. ვ. მხეცად გავხდი, გავაძვინებ, оскотинить; сдѣлать свирѣпымъ, (ვმხეცდები), ზ. ვე. მხეცი გავხდები; გავაძვინდები, оскотиниться, освирѣпѣть; გამომხეცდა გული, ვეფხ. 583; осирѣпѣло у меня сердце.

გამხვედრება (ვ თვალს), ზ. ვ. თვალს შევაშორებ ცრემლისაგან, осушить глаза; ქილ. 411.

გამხიარულება (ვ), ზ. ვ. ხიხარულს მოვგვრი, развеселять, (ვმხიარულდები), ზ. ვე. მხიარული შევიქმნები, развеселиться, ვისრ. 25; 188; ქართლ. 391, გული გამიმხიარულდა, на душѣ мнѣ стало весело; მარ. 104.

გამხელა, გამხილება (ვ), ზ. ვ. გავამჟღავნებ, გავამტყუნებ, уличать, მაკად. 1—19.

გამხმარი, ზველ. განმხმელი, გამშრალი, засохлый, -ჰური, сухой хлѣбъ, ვისრ. 135; გვალვისგან გამხმარი ფანა, ვისრ. 18.

გამხნევა, გამხნევება, გამხნობა (ვ), ზ. ვ. შევაგულიანებ, გავაბედვინებ, სიმხნეს მივსცემ, ободрять, ვეფხ. 95, გამხ.; გამხნევით (გამხნევდით), ободритесь, მაკად. 1—66, (ვმხნევდები), ზ. ვე. გავმამაცდები, შევაგულიანდები, სიმხნე მოვეცემ, ободриться.

გამხოლოვება, ს. გაბმხოლოვება.

გამჯავრება (ვ), ზ. ვ. გავაწყრომებ, გავაჯავრებ, გავაგულისებ, сердить, (ვმჯავრდები), ზ. ვე. გავჯავრდები, გავგულისდები, сердиться, რუხულ. 24; 199; 159; გავუმჯავრდებოდა, онъ разсердился на меня, რუსულ. 275. 559.

გამჯდარი, ს. გაჯდომა.

გამჯნობა (ვუ), ზ. ვ. გამოვუცხადები, объявить, წერა ცხოვრ. 423.

გან, განა, შემოკლ. გა, თანდ. ნათესაობითსა და მოქმედებითსა ბრუნვასა თან ხმარებული, და ზმათა თავს დადებული; отъ, съ, изъ; ჩემგან, отъ меня, სიხარულისაგან, отъ радости, ეს რისგან არი, это отъ чего; დილითგან ვიდრე სალამომდინ, съ утра до вечера; აღმოსავლეთითგან, ვიდრე დასავლეთამდე, отъ востока до запада, გამოხვალ ეკლესიისაგან, выдти изъ церкви, აზნაურთგან, изъ дворянъ, ფანჯრიდგან იყურება, онъ смотритъ изъ окна; გან იქმნების, гдѣ-нибудь, ვითარც ზმნის ზედა ადგილობითი, მაგალ. ორგანი; въ двухъ мѣстахъ, дважды; ზოგგან, въ нѣкоторыхъ мѣстахъ; ყოველგან, вездѣ, ხანგან, въ другое мѣсто; თანდებული გან ზოგჯერ დაბრუნდების; მაგალ. ყოველგნით, вездѣ, რუსულ. 589; გან, ზედდებული ზმნათა, მაგ. განწევა, შემოკლ. გაწევა, протянуть, განვლა, შემოკლ. გავლა, проходить, ზმნანი რომელნიც იწყებიან ზედდებულითა განგან, განა, ნახე გა; მაგ. განწევა, გაწევა; განვლა, გავლა და სხვანი მრავალნი.

განა, ზმნასზედა კითხვითი, ну ужъ, ну-у; развѣ, რუსულ. 421; ბუნ. კ. 3, 57, განაშენ არ იცი ეს, развѣ ты этого не знаешь.

განაბანი, ზველ. დაბანილი; омытый.

განაბვა (ვჭ), ზ. ვ. გავაუწრებ, გავაცხოვ. გავარინ-

ლებ, оцѣпенять, приводить въ неподвижность отъ страха, ვეფხ. 301; მოურავ. 296; (ვინმეში), ზ. ვ. გავეუნჯები, გავრიხლებში, оцѣпенѣть, онѣмѣть, затихнуть, притаиться, ხიბრ. 149.

განაბრუნავი, ზედ. отправленный назадъ, возвращенный, მროვ. 58.

განაგარება (ვა), ზ. ვ. გარეთ გავაგდებ, გავაგარებ; изгонять, იერემ. 23—2.

განაგვა (ვ̈ვ), ზ. ვ. გავჭვი, выметать, выместь, ქილ. 668.

განაგვერდება (ვა), ზ. ვ. გავანაგვერებ, გვერდზედ გავიყან, уклонять въ сторону; იეზეკ. 14—5.

განაგვიანება (ვა), ნაგვიან ვყავებ, засаривать, (ვაგვიანებ), ზ. ვ. ნაგვიან ან უწმინდურებით ვივსები, засариваться.

განაგდურება (ვა), ზ. ვ. განვხდები; ვიკლებ, ვიოხრებ; დავნაცრებ, დავამზღვლევ, დავაქცევ, გავოხრებ, уклонять; разорять, истребить, обратиться въ ненадъ, ან გავხმაბ, истереть, ნ. ხრახნ. ნ. ჩ. ლ. გავანაგდურებ ნავსი, причалить; რქლ.

განადირება (ვი), ზ. ვ. ხანადიროდ გავალ, выдти на охоту, (ვნადირებ), ზ. ვ. გავმწყეტებ, ловить, одичать, ვეფხ. 276.

განადღესანთლება (ვა), ზ. ვ. ოზარებ, осѣщать, ფშაო 5.

განავალი, ხ. ხორც. помет.

განავარდი, ზედ. გავარდნილი, გაჭრილი, ქილ. 59, 304, выбѣжавшій, ზაქ. 29.

განავარდება (ვა), ზ. ვ. ვარდად გავხდი, превращать въ розу, ერისთ. 40.

განავლენი, ზედ. გავლილი გზა და ხხ. пройденный, ვეფხ. 1325.

განაზარდი, ზედ. გაზრდილი, воспитанный; воспитанникъ, ვეფხ. 82; 328; **განაზარდობა**, ხ. გაზრდილობა, воспитаніе, ვეფხ. 63, დარეჯ. 2-115.

განაზიდარი, ზედ. გაწეული (მაგალ. ოქრო ძაფად), вытянутый, ვეფხ. 606; ქილ. 359.

განაზიდი, ზედ. გაზიდული, вынесенный; вытянутый, ტრან. 173.

განათება (ვა), ზ. ვ. სინათლეს გარდავსცემ, სინათლეს მივსცემ, свѣтить кому, свѣчивать, ზ. უ. სინათლეს გამოვსცემ, ვჭნათობ, свѣтить, освѣщать, озарять свѣтомъ, ზეც ანათებს, солнце свѣтитъ, გავინათებ გზასა, освѣтить себѣ дорогу, (ვუ), ზ. მიჩ. მივუნათებ სანთელს, свѣтить кому, свѣчивать, (ვნათებ), ზ. ვ. დავიწყებ სინათლის გამოცემას, начать освѣщаться, (ვუნათებ), ზ. ვ. განვუნათლებივი, проясняться, озаряться, освѣщаться, ვეფხ. 861; განმინათებ, რუსუდ. 261; ты освѣтишь меня.

განათეულება (ვა), ზ. ვ. ათეულად გავხდი, дробить на десять частей, (განმითეულებ), ზ. მიჩ. ათხერის ნაწილად გამხდი, дать кому десятую часть, დავით. 28—22.

განათლება, ხხ. განათება, სინათლის მოფენა; განსწავლა; ცოდნის ან ჭკუის გახსნა, მოძღვრება, освѣщеніе, просвѣщеніе, научное образованіе; (ვა), ზ. ვ. გავანათებ, ნათელს მოვჭიფებ; освѣщать, озарять, ვეფხ. 43; 109; მოგზ. ილია, ქრ

ესტიტ, 2 ქართლ. 428; განვსწავლი, ცოდნას გავეცნობი, ვმოძღვრი, просвѣщать, наставлять, (ვნათლებ), ზ. ვ. ნათლით შევეიმკები; განვსწავლები, განვწურთნები, ცოდნა გამეცნობა; освѣщаться; просвѣщаться, получить научное образованіе; ეხი 60—1; დავით. 17—28; (თვალი გაუნათლდა), онъ прозрѣлъ, открылъ глаза, ქილ. 212, 210; განგვინათლა ბნელი ღამე, ვეფხ. 1042; онъ освѣтилъ намъ темную ночь, განმინათლა გული, душа обрадовалась, რუსუდ. 754, 878; **განათლებული**, მიმ.-კაც. просвѣщенный человѣкъ, **განმანათლებელი**, ხ. просвѣтитель, **განათლებულება**, ხ. ზედოება, განზედოება; ტიტლო უპირველესთა თავადთა; просвѣщеніе; свѣтлость.

განათხოვრება (ვა), ზ. ვ. ნათხოვრად მივსცემ, одолжить кому.

განაკვერცხლება (ვა), ზ. ვ. გავანახშირებ, ნაკვერცხლად ან ნახშირად გარდავქცევ, обугливать, (ვნაკვერცხლებ), ზ. ვ. ნაკვერცხლად გადავქცევი, გავანახშირდები, обугливаться.

განაკიდარი, ზედ. გაკიდებული, нанѣшенный, -პირობის, ე. ი. პირობის გამტყდი; უპირო; неустойчивый въ данномъ словѣ, ქილ. 359.

განაკიდება (ვა), ზ. ვ. გავსტყდ, დავარღვევ პირობას, намѣнить своему слову, მოურავ. 203; განაკიდი, მიმ. დაგდებული, оставленный, нарушенный, ვეფხ. 432; 843; ქილ. 25, 122.

განაკრძალი, მიმ. გაფრთხილებული, предостереженный, ვეფხ. 1420.

განალესი, მიმ. გალესილი, выточенный.

განამწვეტი, მიმ. გამწვეტებული, заостренный, მარკ. 1—7.

განათლება (ვა), ზ. ვ. გავანათლებ, освѣщать.

განაპარსი, остриженъ, ხახრ. 41.

განაპირება (ვა, ვი), ზ. ვ. განვაკიდებ, თვალით მოვიშორებ, устранять, удалять кого отъ себя; **განაპირი**, удаленный; ღმითვ განაპირი, отверженный Богомъ, ქილ. 88.

განარჩენი, მიმ. გარჩენილი, пройденный, ვეფხ. 78.

განარცხა (ვ̈ვ), ზ. ვ. გამოვრეცხ, обмыть, ხაბ. ლ.

განაძა, -ება (ვ̈ვ), ზ. ვ. მდარედ შევიქმ, ухудшать, ვეფხ.

განაჯარჯო, ზედ. გარჯილი, заслуженный, მოურავ. 294.

განაზდილი, გაზდილი, воспитанный; ზაქ. 41.

განაწყვა (ვ̈ვ), ზ. ვ. ნაწყვს შევკრავ, завязать узелъ.

განაყიდარი, ზედ. გასყიდული, проданный.

განაცება (ვა), ზ. ვ. ნაცხავით შევიქმ, ან მოვკვნი ნაცის ტყავსავით, выдѣлывать козловую кожу, обратить въ сафьянъ, ვეფხ. 612.

განაცეცვები, ხ. ნაშთი, გარდანაჩენი, частное число (ариѳ.) ხრონოლ. ხრონ. 4.

განაცხორცია, ზედ. გახრილი, нущенный (стрѣла), ვეფხ. 443, ქილ. 48.

განაფრენი, შედ. გაფრენილი, ჩქარად გაგზავნილი, отправленный на скоро, ვეფხ. 617.

განაღა, განაღამცა, ზმნ. ვერეთ, დიაღმც, конечно, хотя; ვეფხ. 22, 38, 505; ვისრ. 6.

განაღვლიანება (ვ), ზ. ვ. შეგვაწრუნებ, შეგვაფიქრებ, опечалить, (ვღვლიანდები), ზ. ვღ. შეგიწუხდები, грустить, печалиться.

განაგარი, ს. выброски, б. сажа.

განაგოფი, ს. განაგოფილი მონათესავე; ნათესავი, მონათესავე, сродственники, შეგუში, раздѣльные родственники; сродственникъ, სამ. ვახტ. 89; ალექს. 56; გორგ. ვ. სამ. 9; ან მონაწილე მამულში, отъ того части раздѣльнаго имѣнія; გუჯ. 12; დაბაღ. 43—34.

განაგოფიერება (ვ), ზ. ვ. ნივოფს გამოვაღებინებ, опредѣлять, ვისრ. 51.

განაჩენი, ს. წერილით გასამართლებული საქმე, рѣшеніе, резолюція, опредѣленіе, протоколъ; постановленіе, узаконеніе, აღბუღას შესავალი, შესავ. ვახტ. სამ. ვახტ. 204; ღვთის განაჩენი, созданіе божье.

განაცერი, простѣнный; ს. вытѣжки.

განაცვი, ს. ნაცვხვი, ღაცვხვილის მარცვალი, обивки, остатки отъ молотьбы, ლევიტ. 6—21.

განაცვალი, ზედ. გაცვლილი, замѣнный, ვეფხ. 687.

განაცრება (ვ), ზ. ვ. ღავანაცრებ, ნაცრად შევიქმ, обращать въ пепелъ, испепелить, ვისრ. 181; **განაცრისფერება** (ვ), ზ. ვ. ნაცრის ფერად შევიქმ, окрасить въ сѣрую краску, განაცრის ფერობა (ვ), ზ. უ. ნაცრის ფერად შეგიქმნები, გავეცვითლები, побѣлѣть, ვისრ. 178.

განაცხადი, ზედ. გამოჩენილი; გამოცხადებული, ясный, понятный; объявленный, ვეფხ. 39.

განაძი კაცი, ს. განძეგული კაცი, განდგნილი, изгнанникъ, მოურ. 240.

განაწევრება (ვ), ზ. ვ. განვკნილავ, дѣлить на части, (ვუ), ზ. მიწ. წილს გავუფოფ. წილად მივხვევ, дѣлить части между кѣмъ, (ვნაწილები), ზ. ვღ. ღავიფოფები ნაწილებად, дробиться на части, 1 შეფე 11—7; ანკ. 4—12; ვეფხ. კან. 117.

განაწირაბდი, ზედ. ღაგდებული, ცუდ-უგდებლად, покинутый, ჩონგ. 134.

განაწირი, ზედ. ღაგდებული ცუდ-უგდებლად, покинутый, -ღვთისგან, покинутый отъ Бога, нисчастный, ვეფხ. 295.

განაწუანებული, ზედ. შეწუენილი, обиженный, ქილ. 496, 517.

განაწურა, выжимки; სამზ. 141.

განახვა (ვ), ზ. ვ. გამოვშინჯავ, высматривать, ქართ. 1, ტ. 53.

განაჭერი, ზედ. გაჭრილი აღგილი, разрѣзъ, სამ. ვახტ. 264; მოურ. 401.

განახევრება (ვ), ზ. ვ. განვაზოგებ, пополовинить, раздѣлить по волосъ.

განაჯერი, ს. გაჯოქილი აღგილი რახაშე, расщепъ, рубь. ქართ. ლ.

განახლება, გააახლება, возобновленіе, (ვაა), ზ. ვ. გავახლებ, ხელ-ახლად გავაკეთებ, возобновлять, обновлять, (ვახახლებები), ზ. ვღ. ხელ-ახლად გავჭკეთები, возобновляться, -ხლებული, მიმ. обновленный.

განბანა, განბანვა, ლა სხ. ნ. განბანა, გაბანვა.

განბიცება, (ვ), ზ. ვ. გავიბუნებ, გავიშტერებ; поразить печалью; იერემ. 46—36; (ვბიცები, ვბიცნები), ზ. ვღ. გავიბუნდები, გავიშტერები, остолбенѣть, ქართლ. 336, 1 ტ.; იერემ. 48—31.

განბორგება, განბორკება, ს. კეთრის სნეულება, проказа, სამ. ლ. (ვ), ზ. ვ. стать прокаженнымъ, სამ. ლ.

განბრძნობა (ვ), ზ. ვ. განვასწავლებ, გულის ხმიერ ვქვიფ, умудрять; (ვბრძნები, ვბრძნები), ზ. ვღ. განვასწავლები, გულის ხმიერი შევიქმნები, умудряться, აღბ. 57; იგავი 8—32; ეკკლესიასტე, 2—15.

განბჭობა, განგება, ლა სხვანი ნახე განჭობა, გაგება.

განგალვა (ვიგალვი, -ლები), ზ. ვნ. გავიშიშლები, оголяться, მარკ. 159—1.

განგაში (ზომხ. 1), ს. ხმაურობა, ლვლვი, ჩოჩქოლი, ხრიალეული, шорохъ, шелестѣніе, говоръ, передрага, шумъ, смятеніе; тревога.

განგება, ფშზ. განზრახ, нарочно, съ намѣреніемъ.

განგება, ს. მზრუნველობა ღვთისა დაბადებულთა თვის, провидѣніе, промыслъ божій, ვეფხ. 188; предопредѣленіе, ვეფხ. 434; 789; ღარჯ. 31; ქილ. 620, ქართლ. 1, ტ. 268; ნახე გაგება; **განგებიანი**, ზედ. გონებით შორს ლამხედველი, ღაწყლოფებული განგებასა შინა; прозорливый, проницательный; распорядительный; ვეფხ. 32; **განგებულება**, იგივე განგება, провидѣніе, предопредѣленіе, მარკ. 2—188, управленіе, намѣреніе; სამ. 24 — 3; 1 ქართლ. 228, იერემ. 22—14, რაც განგებას გაუგია, что судьба предопредѣлила.

განგემება (ვი), ზ. ვ. გემოს ვიღებ, раскусить.

განგმერა, ნ. გაგმერა.

განგმერა (ვუ), пронзать, **განგმობა**, ნ. გაგმობა.

განგმირი, ზედ. განმგმერი, ვინც ვის განგმერს, поражающій, შავთ. 4.

განგნება (ვი), ზ. ვ. შევიტყობ, ვხვდები; понять, смекнуть, სიხარბით ვყლაპ გაიგნება, 321, ქილ.

განგოზა, ნ. გაგოზა.

განგრაგნა, განგრეკება, განგრძობა, განგულება, ლა სხ. ნახე გაგრაგნა, გაგრძელება, გაგრძობა, გაგულება.

განგმერა (განგუგმერ), пронзать.

განგრეკა (გავჭგრავ, ვჭერ, ვსძარცვავ, обирать, 2 კორ 12—17.

განგურა, ს. ოთხფერხთა გაცვივნული ბალანი, шерсть, спавшая съ животныхъ, სამ. ლ.

განდაგან, ფშზ. სიგძეზედ, вдоль.

განდგება (ვ), ზ. ვ. განვაუნებ, удѣлять, отклонять, (ვი), ზ. მიწ. გავიცვლები, მივიზიდავ, увлечь за собою, სამ. 5—37; 20—30, -დგინება (ვ ნავსა), ზ. ვ. ნაპირზედ გავიყვან ნავსა, причалить, пристать къ берегу.

განდგომა, ნ. გაღგომა.

განდგომილება, ს. განდგომა, ღალატი, отпаденіе, измѣна, ქართლ. 1, ტ. 390, 410; ბერძნ. სამ. 31.

განდევნა ლა სხ. ნ. გაღევნა.

განდიდნება (ჭკნდიდნები), ჭკნდებულობ; величаться, ნ. გაღიღება.

განდიდური, (ფრანც.), ს. ნაქსოვი ერთგვარი, гродетуръ, კარი 119; ლ. ნ. ჩ.

განდობა, სზ. ცვიშიერის ან აღსარების თქმა, признаніе, исповѣдь; (ვ), ზ. მოქ. ცვიშიერს ან აღსარებას ვთქმევინებ, заставлять высказывать все; исповѣдывать; (ვინდობ, გაინდვნა), ზ. მარ. выдавать чью тайну, 2 ქორილ. 274; (ვენდობი), ზ. თვ. ცვიშიერს ან აღსარებას ვეტყვი, открываю кому свою тайну; исповѣдываться, ქილ. 625; ვეფხვ. [1144; 154.

განდრეკა, ნ. გაღრეკა.

განდრეხა (ვ), ზ. ვ. გავხვნ, ღეღნი, растирать, разминать; მარკ. 1—6.

განეგება (ვ), ზ. ვ. გავეშვებ, оставлять.

განეგიერება (ვ), ზ. ვ. გავანებებ, ნეგიერად ვეცინახავ, пѣжить, баловать; (ენეგიერები), ზ. ვე. გავანებები, пѣжиться, баловаться.

განეღლება (ვ), ზ. ვ. გავეღლობოვ, ნეღლად გავხდი ხვსი, дать, размякнуть, разбухнуть въ водѣ, (გავნეღლები), ზ. ვე. размякнуть, разбухнуть, ქილ. 259.

განელება (ვ), ზ. ვ. გავცივებ, холодить; (ვნელები), ზ. ვე. გავცივები, холодѣть, выстуживать.

განეხვა (ვჭ), ზ. ვ. ნეხვით ავსმხვ; ხასუს მოვაკრი მიწას, засорить наволокъ; унавоживать.

განერწყვა (ვჭ), ზ. ვ. გავფურთხებ, выплевывать.

განვაჭრება (ვ), ზ. ვ. გავჭსდილ, распродать.

განვითარება, სწავლაში გართვა, სწავლულობა, образованіе, умственное развитіе, (ვ), ზ. ვ. სწავლაში გავრთვ, გავასწავლებ, развивать, образовывать, (ვვითარები), ზ. ვე. სწავლაში გავირთვები, გავისწავლები, развиваться, образовываться, **განვითარებული კაცი**, человѣкъ многосторонно образованный, -ხაქმეში, опытный въ дѣлѣ, опытный. **განვითარებითი ბრუნვა**, ბრუნვა წარმოებითი ან გამოსახველობითი, მაგალ. ვქქმნ კაცი **ხატად**, ლიდგინა მსაჯულად და სხ.

განვლითობა (განვიღთვები), ზ. ვნ. განვიოფები, дѣлиться. (ვვლითი, გავეყრები, განვიღები, отдѣляться, გალატ. 12—25; იხი. 14—12, ნ. განლითოლვა

განვრცობა, განზრახვა, ნ. გავრცელება გაზრახვა; განზავება, ნ. გაზავება.

განზანაკი (სომხ. ან სპარს.), ს. თეფში ან სხვა რამე ფულის მოსაგროვებელად ეკლესიაში, тарелка церковная.

განზე, განზედ, ზმნ. სიგანეზედ, въ ширину, поперегъ, вдоль, სვილ. 83.

განზიარება (ვვ), ზ. ვ. сообщать, евангел. № 40, 2, (განვიზარები) обобщаться.

განზოგადება (ვიზოგადები) обобщаться, სინაღგო, სვენთო გავხდები; განვიზარები, შევიზოგადები.

განზრახული, ზედ. მდომი, имѣющій намѣреніе, ვეფხ. 1465.

განზრახვა ნ. გაზრახვა.

განზოგება (ვ), ზ. ვ. სიზოგადოდ შევიქნ, дѣлать общимъ.

განთვისება, განთავისუფლება; ნ. განთავისუფლება, განთავება.

განზრახვა, ნ. გაზრახვა; განზრახება, ნ. განძრახება.

განთვისა, განთესლვა, განთვისება და სხ. ნ. განთესა, განთესლვა, განთვისება.

განთვისება, ს. усвоеніе, присвоеніе; -ასოთა, расчисленіе, რიცხ. ცხოვრ; განთვისებით собственно, (ვითვისებ, -სვ), ზ. ვ. განვისაკუთრები, მივიწემებ, присвоивать; усвоивать.

განთიად, ზმნ. ღილით ადრე, განთენებისას, утромъ рано, на разсвѣтѣ; ფსალმ. 5—3; 56—8; ლიად. 40—6; იხი. 14—12, **განთიადი**, ს. განთენება, განრიერაკი, ღილის მოახლება, разсвѣтъ.

განთიება (ვ), ზ. ვ. გავთევ ღამეს, бодрствовать, пѣснать.

განთქმა, ნ. განთქმა.

განთხევა (ვ), ზ. ვ. ნ. განთხევა.

განი, ს. სიგანი, ნიშანი, цѣль, мишень, гоголь. 3—12; კარკ. ანკ. 23.

განი, ს. სიგანე, სივრცე, სივართოვე; ან კერი ნაქსოვის, ширина, полотнище, ორგანიანი ზეწარი, простыня въ два полотнища, განზედ გაღებობა, понятиться.

განი, სახელი ასოსი, გ, названіе буквы г.

განი, თანდებული ესე მოკიდების ნათესაობითს ბრუნვას და თვითა იბრუნვის, ვითარ: კაცისგანი, კაცისგანის და სხ. ნ. გან.

განიადაგება (ვ), ზ. ვ. გავამუდმებ, სანიადაგოდ გავხდი, дѣлать непрерывнымъ, хроническимъ; (ვნიადაგები, ვუ), ზ. ვე. სანიადაგო გავხდები, дѣлаться непрерывнымъ, სან. ლ.; -ებელი, непрерывный, ვიხრ. 163.

განიადგომა (განიადგომები), ზ. უ. მწკრივად ან ლაშქრობით ლაშქრები, становиться въ рядъ, ვიხრ. 21.

განიავება (ვ), ზ. ვ. გავფილწავ, ღავნიავებ; ნიავზედ გავაკრები; გავაშრები, вѣять (хлѣбъ), проветривать, провѣять; улетучиваться.

განიერება (ვიგანიერებ), ზ. ვ. გავაფართოვებ, გავიერცელებ, გავაგანიერებ, расширять, (ვგანიერები), ზ. ვე. გავფართოვდები, расширяться.

განიერი, ზედ. ფართო, ვრცელი, широкій, просторный.

განიერად, ზმნ. ფართოდ, ვრცლად, широко.

განიშნება (ვჭ, ვუ), ზ. ვ. გავუმარკვევ, მოვუმიზნებ, цѣлить, мѣтить, наводить на цѣль.

განიცადე, ს. წირვის გალობა, причастенъ.

განიცება (ვჭ), ზ. ვ. ღვაკლილთვენებ, ნიჭებულ ვჭვრეტ, награждать, одарять; -ილებ. 20; გიორ. ცხ. 397.

განკანონება, განკაფვა, განკაცება, ნ. გაკანონება, გაკაფვა, გაკაცება.

განკარგვა, ს. გაკარგვა; **განკარგულობა**, -ლება, ს. რიგი, რიგის მიცემა, распоряженіе, порядокъ; управленіе.

განკაფვა (ვჭ), ზ. ვ. ნახე გაკაფვა.

განკერძვა (ვჭ), ზ. ვ. კერძად ან ნაწილებად ღავჭვრეტ; дѣлить на части, дробить, (ვუ), ზ. ვ. ნაწილის ღავუნაშნავ, назначить кому долю,

часть чего; (ი), ზ. ვ. მივითვისებ სხვის კერძს, присвоить себѣ часть; იერემ. 12—14.

განკერძოვება (ვკერძოვები), ზ. ვე. გავცალკევდები, отдѣляться, уединяться, იერემ. 49—29; -ვებული, მიმ. отдѣленный, რიცხ. 86.

განკვართვა (ვკ), ზ. ვ. ვერანგს გავხდი, გავიშიშვლებ, снять съ кого рубашку, раздѣть до нага, **განკვართული**, მიმ. -კვარძული, распятый, распнутый, გუჯ. 20, 26.

განკვეთა (ვკ), ზ. ვ. отѣкать; отрѣзать, ნ. გაკვეთ; **განკვეთილება**, отрѣзаніе, отсѣченіе.

განკვირვება, სზ. გაოცება, გაშტერება, изумленіе, (ვკ), ზ. ვ. გავოცებ, განვკვირვებ, განვცვიფრებ, გავაშტერებ, удивлять, изумлять; (ვკკვირდები, ვეკკვირდები), ზ. ვე. გავკვიფრდები, გავოცდები, გავშტერდები, удивляться, изумляться, მატთ. 13—52: 19—25; მარკ. 2—12; ლაბან. 15—11; იერემ. 20—2, **განკვირვებული**, მიმ. удивленный.

განკიდე, ნ. კიდე.

განკიდება, ნ. გაკიდება; **განკიდებული**, მიმ висѣвшенный: висящій, იერემ. 20—2; -ება, ნ. განკიდურება.

განკიდურება, სზ. კიდეგანობა; განწირულობა; ულოზება, окопечность; крайность; (ვ), ზ. ვ. მოვაშორებ, удалять; განკიდურებული, მიმ. крайній, კანონ. 1187, განმ.

განკიდება (ვკ), ნ. გაკიდება (ვკ); (ვ), ზ. ვ. განვაშორებ; წავართმევ, устранять, удалять; лишать, отнимать у кого что; იერემ. 16—5; **განკიდებული**, მიმ. устраненный; განკიდებულთა ნაწილთაგან შეკმული, составленный изъ отдѣльныхъ частей; კანკ. 54; -ება, удалять, 2 ქრონ. 224.

განკითხვა, განკრძალვა, განკუთნა, ნ. გაკითხვა, გაკრძალვა, გაკუთნა.

განკრძალვა (ვკ), გავაფრთხილებ; остеречь, предупредить.

განკრძალულება, ს. გაფრთხილება, осторожность.

განკუფდომა (ვკკუფდები), ზვე. დავიხარბები, მაგხუფდები; დავმკვდები, утомиться, изнуриться; приходить въ ветхость, старѣть; ლევით. 6—7.

განლთობლება (ვ. ვა), ზ. ვ. გავკუთუნ, дѣлить, ფსალ. 77—55; (ვკლთები), ზ. თვ. გავკურები, отдѣляться, не давать своего хлѣба, избѣгнуть наказанія, ანდრ. 147; თავს ზედ თვისსა განვკლთები, дѣлиться на себя; მარკ. 3—24; ლუკ. 11—18; 11—17; მატთ. 12—22; (ვიკლთები, ზ. ვ. გავიყოფები, дѣлиться, ხარ. 23—8; ნ. განკლთობა.

განლიგება, სზ. გაბნეულება, გაშტერება, смятеніе, смущеніе, (ვლიგები), ზ. ვე. გავბნეულები, გავშტერდები; смутиться, -ცნობითი, потерять отъ смущенія разсудокъ, ქილ. 9; (ვლიგებ), ზ. ვ. გავაშტერებ, გავაბნეულებ, смущать, 2 ქრონ. 383. **განლიგებული**, მიმ. смущенный; нѣмой, შვთ. 83; 102, ბარლ. 6—40; იერემ. 40, ქრონ. 1, ც. 316.

განლინება (ვლინები), ზ. ვ. განვილევი, დავსწეველი, устанать, истребляться, ლევით. 63 — 6; გუჯ. 25.

განლტოლება (ვილტვი, -ტე), ზ. ვ. გავიქცევი, მოვშორდები, убѣгать, 2 ქრონ. 72.

განმადიდებელი, увеличительный.

განმავალი, მიმ. проходящій, **განმაველობა**, ს. прохожденіе, минованіе; განმაველობა ღრი მჭირდა, я имѣлъ большое вліяніе; რუსულ. 232; ვეუსის კვირს განმაველობაში, по истеченіи шести недѣль, იერემ. № 1. 56.

განმამრავლებელი, ს. რიცხვი გასამრავლებელი, множитель.

განმამწარებელი, ს. შემწარებელი, огорчитель, ქრონ. 1, ც. 272.

განმარინებელი, зомбитель, избавитель.

განმართება (ვკ), исправить, წათ ცხოვ. 419.

განმარტება, სზ. ახსნა, თარგმანი, толкованіе, объясненіе, (ვკ), ზ. ვ. გავშლი, გავრთხავ, განვამარტებ; ალეგორია, გთარგმნი; გავამარტივებ, გავლიტონებ; протягивать, простирать; толковать, изъяснить, упростить; -მახვილება, обнажить мечъ; ქრონ. 1, ც. 38; იერემ. 48—10, განვიმარტავ ფრთას, распростирать крылья, ქრონ. 1, ც. 81; განვამარტებ ხელსა, протягивать руки, ანდრ. 44, 127, განვამარტავ ნავის კავსა, снустить якорь, საქმ. 27 — 30, განვამარტებ ნოელსა, произнесть, рус. 639; (ვიმარტები, ვკმარტები), ზ. ვ. ავიხსნები, ვითარგმნები; გავიშლები, გავირთხმები; разъясняться; растягиваться; იხილ. 25—11, **განმარტებული**, объясненный, ясный, доказанный, ჩხრ. 19.

განმარტივება (ვ), ზ. ვ. მარტივად გავხდი, упростить, (ვმარტივები), ზ. ვე. მარტივი გავხდები, упрощаться.

განმარტოვება, ნ. გამარტოვება, уединить.

განმამბრძნობელი, ზედ. умудряющій.

განმასვენებელი (ადგილი), ს. განსასვენებელი, мѣсто отдыха, ვიხრ. 59.

განმაცხოველებელი, მიმ. оживотворяющій, животворящій, 1 ც. ქართ. 230.

განმგე, ნ. **გამგე**; **განმგეობა**, ნ. **გამგეობა**.

განმგზავრება (ვ), ზ. ვ. გავისტუმრებ, გავგზავნი, отправить, მრ. 3; (ვმგზავრები), ზ. თვ. გზას შევუდგები, отправиться.

განმეორება (ვ), ს. ვ. გავაკვლევინებ; повторить; заучивать урокъ.

განმეწამულება (ვ), ზ. ვ. ჯოგრის ფერში შეცვლა, окрасить въ червленую краску.

განმეხა (ვმეხავ), ზ. ვ. მეხს დავუსვამ, поразить громомъ.

განმედგომი, ს. მოლალატე, измѣнникъ, отступникъ.

განმზრახი, ს. მრჩეველი, совѣтникъ, სამ. ლ.

განმზღვრებელი, ს. ხმარება გარემო ზღუდისა, ровъ вокругъ ограды, სამ. ლ; იერემ. 40—22.

განმთხევა (ვ), განვსდევ, განვიდევნები, отклонять, устранять, (ვიმთხევი), ზ. ვ. განვიდევნები, отклоняться, устраняться, 3 მეფეთ. 12—18.

განმკარგველი, ს. ქვეყნის მოქრიგებელი, правитель.

განმკაცრება (ვ), ზ. ვ. გაკვრძალვა, გაკაცრიელება, предостерегать, (კუმკაცრებ), ზ. თვ. გაკვრისხილება, остерегаться, იეზეკ. 3—19, **განმკაცრებით**, ზმნ. მკაცრად, ხასტიკად, строго, აღწ. 91.

განმკვიდრება, ნ. გამკვიდრება.

განმკითხავი, ნ. **განმკითხველობა**; **განმკითხველობა**, ნ. **განმკითხველობა**.

განმკიცხოვნება, порицаніе, ჩახრ. 27.

განმრჩობლება (ვ), ზ. ვ. ერის ორად გაკეთება, разсѣченіе, раздираніе, разсѣканіе, удвоить, усугубить.

განმხვენე, ს. ვინც განისვენებს, 2 ქრონ. 29; кто отдыхаетъ.

განმსიტყუელობითი ძალი, ზედ. сила выраженія, სიტყვის ძალი.

განმსტრობა, ხზ. рекогносцировка, (ვი), ზ. ვ. ლაშქრის, გაშინჯვა; გამოკვლევა; рекогносцировать, сторожить, подсматривать, გალატ. 2-4; **განმსტრობი**, ს. დამზვერავი, соглядатай, шпіонъ, лазутчикъ, 2 ქრონ. 490.

განმუოლი, ს. მომყოლი, послѣдователь.

განმუოფელი, ს. ძმისწული.

განმჩატება, ნ. განჩატება.

განმცდელი, ს. გამომცდელი, испытатель.

განმცდელობა, ს. გამოცდა, испытаніе, 2 ქრონ. 260.

განმცემელი, ს. მოღალატე, მუხთალი, предатель, ლუკ. 22—21; **განმცემელობა**, ს. ღალატი, მუხთლობა, предательство.

განმწურალი, ზედ. გარისხებული, გაკვირვებული, разсерженный.

განმწურალობა, ს. გული-ძვირობა, неудовольствіе.

განმყვალი, ზედ. დამწარი, талый.

განმხილება, ნ. **განმხილება**; **განმხნევა**, **განმხნობა**, ნ. **განმხნევა**, **განმხნობა**.

განმხილველი, ს. разсматриватель.

განმხმელი კარისა, გამღები კარისა, отворяющій дверь, ქილ. 51.

განმხოლოება, ს. уединяться.

განნათესაობა, ს. მონათესაობა, сродство, კუმ. 163.

განნათლება, ნახე განათლება.

განნაწილება (ვ), ზ. ვ. დѣлить на части.

განნამრავლები, ს. შეძინება, შემატება, пріумноженіе, ეზეკ. 18—17.

განობა (ვ), ზ. ვ. მოგაშორებ, удалять, ქილ. 203.

განორძება (ორძ-ლება), ზ. უ. მცენ. ფესვს გაიღგმ, пускать глубокіе корни, ростки, მარკ. 4—27; **განორძინება** (ვ), ზ. ვ. მოგიყვან მცენარეს, растить, (ორძინ-ლება), ზ. ვე. აღმოცენება, расти, произрастать, მარკ. 4—27.

განოხება (ვ), ზ. ვ. უგულებელს ვყოფ, მალაქ. 1—7, презрѣть.

განპარვა (ვი), ზ. ვ. მოვიპარე, გაკვქურდე, выкрадывать, разворовывать, (ვიპარები, ვეპარები), уходить украдкою, ნ. გაპარვა.

განპატიჟება, ხზ. დასჯა, სასჯელი, казнь, -ბიკვლილით, смертная казнь, სამართ. კათოლ. 17; (ვჰპატიჟებ), ზ. ვ. დავსჯი, განვკანონებ, казнить, კარიმას გარდავხდევინებ, აღწ. 6, взыскать штрафъ; удалить отъ должности, лишить сана, чести, ვიხრ. 57; ქილ. 374, ნ. გაპატიჟება; (ვიპატიჟებით), ზ. ვე. დავისჯები, быть казнену, ხარ. კათოლ. 6; **განპატიჟებელი**, ზედ. დასახსკელი, карательный, ქილ. 366, 493.

განპება, **განპობა** (ვ), ზ. ვ. განვჭეთ, გავპობ, გავსჭრი; გავხეთქ; разсѣкать; расколоть, -ობა, разсѣкать борозду, ვიხრ. 135; 199; ჰაერს, წყალს, разсѣкать воздухъ, воду, (ვიპები), ზ. ვ. გავიკეთები; გავსკდები, расколоться, раздираться; разсѣкаться, და კრეტსაბმელი იგი განიპო ორად, и завѣса раздралась на двое, მარკ. 15—38; 2—21; **განპებული კლდე**, треснутая гора, ცხვ. 145 და სხ. ნ. გაპობა.

განპოხება (ვ), ზ. ვ. გავახეშე; სახეში მოვაყარი მიწას, გავნეხვე; ვსცხებ სუნნელის ზეთს, გავახეშნელებ, утучнять; удобрять землю; мазать, умащать, умастить; (განვჰპოხები, -ხნები), ზ. ვე. გავხეშნები, жирѣть, тучѣть, დავით. 22—4; იეზეკ. 17—10.

განპურობა (ვი ხელსა), ზ. ვ. ხელს გავშლი, გავარხევ, простирать руки, протягивать руку, გუკ. 27; ანტ. 4; იხილ. 1—5; რომაელ. 10—21.

განრაცხილი, ზედ. დათვლილი, сосчитанный, შესად. ბერძნ. სიტ.

განრება (ვ), ზ. ვ. განვარინებ, განვსჭრევ, მოვაშორებ, удалять, отстранять; **განრობა** (ვერებ), ზ. თვ. გავრიდებ, მოვრჩები, избѣжать, спастись; იერემ. 48—19, 2 ქრონ. 148; **განრობილი**, მიმ. спасенный, დაბად. 14—14; იხილ. 10—14, სამუ. 27 — 44; 28 — 4; 2 ქრონ. 4 — 17; იხილ. 10 — 14; განერა სასჯელსა, избѣжать наказанія.

განრევა, ნ. გარევა.

განრეშმო, ზ. ვ. ზ. პირის-პირ, წინა აღმდეგ, противуположно, напротивъ; **განრეშმობი**, ზედ. ერთი მეორის წინა-აღმდგომი, противуположный, противный; противникъ; **განრეშმობობა**, ს. წინა-აღმდგომობა, ერთმანეთ განსხვავებულება; უთანხმობა, შფოთი; противуположность; раздоръ, несогласіе; კუმ. 100.

განრთხმა, ნ. **გარითხმა**; **განრიდება**, ნ. **გარიდება**.

განრინება (ვ), ზ. ვ. გამოვიხსნი, გამოვიყვან სიშიშროებისგან, განხეცელის მოვარიდებ, ავიცილებ, спасать, избавлять; (ვერინები), ზ. თვ. გავრიდებ, მოვრჩები განსაცდელს, თავს ავიცილებ, избавиться, избѣжать, спастись, განმარინნეს, онъ избавилъ насъ, გალატ. 1—3; **-ნებული**, მიმ. избавленный, მარკ. 4—18; გუკ. 20.

განრისხება (ვ), ზ. ვ. გავაგულისხებ, გავაწყრომებ, злить, раздражать, (ვრისხნები, ვრისხები), ზ. ვე. გავსწყრები, გავგულისხები, прогнѣваться, разсердиться, негодовать, სიმ. 16—18; კოლ. 3—21; (მს), сердишь меня, იხილ. 28—29; იერემ. 11—17, დაბად. 30—3; 40—2, მაკ. 5—22; (ვერისხები), сердиться на кого, მაკ. 18—34; 20—24; ნუ გამირისხები, не сердитесь на меня.

განრიცხვა (ვ), ზ. ვ. დაცხოელი, сосчитать.
განრომა, ნ. **განრება**; **განრღვევა**, ნ. **განრღვევა**.
განრღვევა (ვირღვევი), ზ. ვ. დაცხუსტება, ослабѣть, ирон. 10—20, მარკ. 2—85; სულით, потерять присутствіе духа, მარკ. 2—81, ნ. განრღვევა.
განრუვნა, ნახე განრუვნა; **განრჩევა**, ნ. **განრჩევა**.
განრჩუნა (ვ), ზ. ვ. მოგრთვა, შეკავება, украшать, 2 ნუკრთა, 3—3, ეს სიტყვა ძველს ლაბადებში იხმარება, ახლაში შემკობა ჰქვია.
განრცხა (ვრცხნი), ზ. ვ. გაგრეცხ, смывать, отмывать, მარკ. 7—8 и 19; ისია. 4—4, **განრცხილი**, მიმ.; смытый; **განრცხი**, грязная вода после стирки.
განრწუმა (ვარწუმ, -ეე), ზ. ვ. განცხრილვა, გაკვეთა, раздѣлять, сѣкира. 139, **განრწუმული**, неслитый.
განსაბრძნობელი, ზედ. საგულის ხმიერი, умственный, ანდ. 1.
განსაგდებელი, ზედ. უგულებელ-საყოფელი, отвергаемый, отвергательный, 1 კიმოთ. 4—4.
განსაგებელი, ს. საქონელი, საგარგები, хозяйство; управленіе; вѣдомство, ქუჯ. 1004; 2 ქართ. 309; 1 ქარ. 108, 217.
განსაგძლებული, ზედ. ნაჭვრეტი საგზლით, снабженный провизіею, 1 ქართლ. 288.
განსაგო, ნახე განსაგებელი, კავშ. 251.
განსაზავებელი, ს. საეკლესიოთა სიწმინდის ჭურჭლეულობანი, რომლითაც განიზავება ღვინო და წყალი ან მოიღების მღვდელისა, сосудъ для теплоты (церк. сосудъ); -წყალი, теплота въ евхаристіи.
განსაზიდი, ს. სივრცე, протяженіе, კავშ. 141; იერემ. 42—12; საბ. ლ.
განსაზრვა (ვს), ზ. ვ. გავიგულებ, წინასწარ განვიზრახავ, предполагать, думать, намѣреваться.
განსაზღვრა (ვ), ზ. ვ. **განსაზღვრება** (ვ), ზ. ვ. საზღვრის დაწესება, разграничить; опредѣлить, ლოც. 65; კავშ. 113; ისია. 29—22; განისაზღვრებია, я опредѣлялъ, разграничилъ, (ვისაზღვრები). ვნ. разграничиваться, (ვისაზღვრები), ზ. თვ. მოცილდება, удаляться, ისია. 52—11; **განსაზღვრებითი**, ზედ. опредѣлительный.
განსათხეველი, ზედ. ტანში გასახსნელი, лекарственное, საბ. ლ.
განსათხზველი, ს. ქალის თმის ნაწნავში დასაკეთი ზორტი, лента завлетенная въ косу, шнурокъ, საბ. ლ.
განსაკვეთელი, ზედ. გასაყოფი, дѣлимый.
განსაკითხავი, ს. სამსჯავრო, მოსამართლედ შესაკრებელი ადგილი, судебное мѣсто, судъ; საქმ. 25—23.
განსაკრთომელი, ნ. განსაკრთომელი.
განსაკრძალავი, ზედ. აღსაკრძალავი, запретительный, 1 ქართ. 255.
განსაკუთრება (ვი), ზ. ვ. შევითვისებ, მივითვისებ, присвоивать, усвоивать, ვიხრ. 35; ქილ. 327, (ვისაკუთრები), თვ. შევითვისები; ვკუთვნი, усвоить кому, отдать въ собственность кому, ვიხრ. 20 -რებული, მიმ. **განსაკუთრებითი**, ზედ. განთვისებითი, კუთვნითი, исключительный, განისაკუთრები ხარ, я присвоилъ тебя, განისაკუთრები, ты становишься моей собственностью; გავისაკუთრებ, я становлюсь его собственностью, ქილ. 325.
განსაკუთრებული გული, душа преданная, ვიხრ. 157.
განსალეველი, ზედ. განსაკეთელი, მოსაშლელი, истребительный, искоренительный, იერემ. 15—4. 6; განსალეველი მგალობელნი, черноточный, მარკ. 192.
განსალიგებლად, ზმ. для возбужденія смятенія, შავად. 83.
განსამაგრებელი, ზედ. укрѣпительный, 1 ქართლ. 266.
განსამრავლებელი, ზედ. მოსამატებელი, აღსაგდინებელი, увеличительный, ვერცხლი არ მისცე განსამრავლებლად, не отдавай денегъ для прибыли, ლევიტ. 25—27.
განსამწარებელი, ზედ. საწყენი, огорчительный, იერემ. 44—3.
განსასვენებელი, ს. აღგილი განსვენებისა; ზედ. შესასვენებელი, мѣсто покоя; спокой, спокойствіе; успокоительный; რუსუდ. 659; გეგმ. 15; ანდრ. 63, 138; საქმ. 7—50; ქილ. 674, საყუჩო განსასვენებელი, нѣчный покой.
განსასწავლებელი, ზედ. სასწავლო, საწურთნელი, поучительный, 1 ქარ. 241.
განსატევებელი, ზედ. განსაშვებლი, отпускной, -წიგნი, разводная, 2 სჯულ. 24—1; მატ. 5—31; სამართ. მოს. 41.
განსაფარდველი, ზედ. განსაყიდი, продажный.
განსაქარვებელი, ზედ. მოსაქარვებელი (ხვლიხა), развлекательный, ერისთ. 81; **-ბლად**, для опустошенія; იერემ. 25—11.
განსაქიქებელი, ზედ. დასაძრახავი, позорный, იერემ 13—22.
განსაცდელი, ს. საფრხე, უბედურობითი შემთხვევა, ხიფათი, მოულოდნელი უბედურობა; შესაბრკოლებელი განცდა; напасть, несчастіе; опасность, 2 სჯულ. 29—2; ქართლ. 341; ლუკ. 4—13; искушеніе, испытаніе: 1 პეტრ. 4—12; დაბად. 49—19; 2 ქართლ. 501.
განსაცხრომელი, ზედ. სახშვებელი, შესაქცევი, увеселительный, ისია. 2—13; 18—2.
განსაცმელი, ზედ. ახალგაზრდა ძაღი ნუხზედ, подлежащій продѣванію, გამოსლ. 25—27.
განსაწმენდელი, ს. სალხინებელი, чистилище.
განსაჭეშა (ვს ნავსა), ზ. ვ. საჭითა გავმართავ ნავსა, снабдить рулемъ корабль, მარკ. 2—55.
განსახება (ვს), ზ. ვ. სახეებად ან ნაკვთად დაგჭეთფ; სახეს მივსცემ, დავასახებ, განვასახოვნებ, дѣлать на видъ: давать видъ; олицетворять, образовать, კავშ. 68, 307; (ვსახები), ზ. ვდ. სახეს მივიღებ, დავასახები, კავშ. 94, 159; 116; 323; олицетвориться, получить образъ, видъ, образоваться. [проемотру.
განსახილველი, ზედ. განსაშინჯავი, подлежащій

განსახლება, განსახლვა, ს. эрн., гарелъхлъгъа, переселеніе, иереселеніе, ирг§. 30—3; (განვასახლებ, ვსახლავ). გარდასახლებ, эвгъри, переселить, ирг§. 28—4; бар§. 3—7; (ვისახლები), гр. переселяться; **განსახლულება**, ს. гарелъхлъгъа, переселеніе, выселеніе, бар§. 3—7.

განსახრწნელი, ს. хърцъилъгъа, дохъна хъэшIэрэ нэгъэ, тлѣніе, порча; წასახლები, гелъэрцъэгъэ, подлежащій растлѣнію, ирг§. 5 — 27; дидакт. 9—15; ъэц§. 2—31; 13—36.

განსვა (ვსვი цIэкIэгъэкIэ), ф. гр. мэкъ§ъэгъэ, умереть, 1 хрон. 241.

განსვენება, сф. мэхъэгъэнъэ, дэщIыгъэгъэгъэнъэ, покой, спокойствіе, (ვ), ф. з. мэгъэхъэгъэнъэ, щIэгъэгъэнъэ; мэкъ§ъэн, успокоить, упокоить; убить, іоан. 65; 183, 220; (განვისვენებ), ф. инф. мэгъэхъэгъэнъэ, щIэгъэгъэнъэ; мэгъэцIэхъэгъэнъэ, мэкъ§ъэгъэнъэ, гарелъэгъэцIэхъэгъэнъэ, отдыхать; спать; почить, умереть; ъэнрэ§. 102, дидакт. 2—76, рагъэж. 505, (ვ), ф. з. дэщIыгъэгъэнъэ мэгъэцIэ; мэгъэхъэгъэ дэ гукIэгъэ-кIэ განსვენებულს, успокоить, дать отдыхъ; упокоить, іуэ§ъ. 34—24; іоан. 300; гъэхъэл. 23—12; ъэнрэмф. 3; 2 хрон. 307; дидакт. 85-2; іоан. 268; 316, 492; (ვ), ф. з. мэгъэцIэхъэгъэнъэ гъэцIэн, выносить тѣло усопшаго, (ვსვენები), ф. дж. гъэгъэнъэгъэ, гъэцIэгъэнъэ (мэгъэцIэхъэгъэнъэ гъэмэ) (о покойникѣ): быть вынесену изъ дому, **განსვენება**, сф. гъэцIэн мэгъэцIэхъэгъэнъэ, выносъ тѣла, ф. гъэгъэнъэгъэ, 2 хрон. 307; ъэнрэмф. 95; განსვენებული, инф. мэгъэцIэхъэгъэнъэ, покойный, -дэдэ инэ, покойная его мать, -бэдзэр, почить, ф. гъэгъэнъэгъэ.

განსვლა, განსვლა, განსვლა, сф. ф. гъэгъэн, уходъ содвора; гъэмэ гъэгъэн, переплыть рѣку; гъэгъэн рагъэгъэ, преступить законъ, ъэнрэ. сомф. 2 Щэнэ; гъэгъэнъэ дэнэ эмэ гъэгъэнъэ, мы не могли переплыть, іоан. 681; мэкъ гъэнъэгъэ, гъэцIэ мэгъэ гъэгъэнъэ; зафыпаться: эмэ гъэнъэгъэ нэ гъэгъэнъэ, гъэмэ. 907; нэгъэ гъэгъэнъэгъэ нэ гъэгъэнъэ; зачѣмъ ты дивился, когда я терялъ разсудокъ; гъэнъэ гъэгъэн, уйти содвора; выти за пуждой: (гъэгъэн, гъэгъэн, гъэгъэнъэ; гъэ. щIэгъэгъэ, гъэгъэнъэ; гъэгъэнъэ, эмэ гъэгъэнъэ; гъэгъэнъэ, гъэгъэнъэ; гъэгъэнъэ, гъэгъэнъэ; гъэгъэнъэ, гъэгъэнъэ), ф. у. эмэгъэ гъэнъэ гъэгъэнъэ, гъэмэгъэнъэгъэ; выходить, уходить; гъэмэ. 72; ъэц§. 4—14; 20—7; гъэгъэ гъэгъэ, онъ влезъ на дерево, гъэмэ. 219; мэгъэ гъэгъэ, изялъ волю, забылся; гъэгъэ эмэ гъэгъэнъэгъэ нэ, г. о. нэгъэ эмэ гъэгъэнъэгъэ нэ гъэгъэнъэгъэ; болѣе мы ничего не могли придумать; гъэмэ. 1252; эмэгъэ гъэгъэнъэгъэ гъэгъэ гъэгъэ на сколько кто кому можетъ служить; гъэмэ. 767; гъэгъэ, ступай, выходи вонъ; гъэгъэнъэгъэ гъэгъэ, его прославило; мэгъэгъэ гъэгъэ гъэгъэнъэгъэ, онъ влилъ переплыветъ рѣку: 1 хрон. гъэ. 518; гъэгъэ, гъэ гъэгъэ гъэгъэнъэгъэ, если жена оставитъ мужа; ъэц§. сомф.; эмэгъэ гъэгъэ, зима прошла; гъэ гъэгъэ, дорога проходитъ; кирпичъ гъэгъэ-гъэгъэгъэ, по мосту ходятъ туда и назадъ; (гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэ; гъэгъэ, -рэ), ф. у. гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэ, проходить; миновать; эмэгъэ гъэгъэ, зима прошла; мэкъэгъэ гъэгъэгъэ ъэгъэ, мечь проходитъ на сквозь: іуэ§. 2—35; (гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэ. онъ гъэ гъэгъэгъэ, ты не можешь съ нимъ сравняться; гъэгъэ. 581; гъэгъэгъэ гъэ гъэгъэгъэ, приказанія его не исполнялись; гъэ гъэгъэгъэ гъэгъэгъэ, по деревнѣ проходитъ дорога; (гъэгъэгъэ гъэгъэгъэгъэ), ъэнрэ. быть проходиму, мелкимъ гъэгъэгъэгъэ, черезъ рѣку можно пройдти; (гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэ, гъэгъэ, гъэ. гъэ, гъэ. гъэгъэгъэ; проходить; выходить; гъэгъэ. 755; гъэгъэгъэ гъэгъэгъэ, меня слабитъ; (гъэгъэ, гъэгъэ, гъэ; гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэ), ъэнрэ. гъэгъэгъэ гъэгъэгъэ, приказанія мои исполняются; гъэгъэ. 39, 108; гъэгъэ гъэгъэгъэ, его слушаютъ; гъэгъэ. 597; гъэгъэгъэ. 149; гъэгъэ. 46; 2 хрон. 526; гъэгъэ гъэгъэгъэ, я занялъ деньги; гъэгъэ гъэгъэгъэ, я заплатилъ деньги, гъэ. гъэгъэ. 3. гъэгъэгъэ гъэгъэгъэ гъэгъэ; похвала ему неисчерпаема, гъэгъэ. 975; гъэгъэгъэ гъэгъэгъэ, я продалъ за двадцать коп. серебр. гъэгъэгъэ гъэгъэ. онъ не въ состояніи; гъэгъэгъэ гъэгъэ гъэгъэгъэгъэ, г. о. гъэгъэ гъэгъэгъэгъэ, я не ставилъ ни во что множество ихъ; гъэгъэ. 597; (гъэгъэгъэгъэгъэ), ъэнрэ. имѣть возможность пройдти; гъэгъэгъэ гъэгъэгъэ гъэгъэ гъэгъэгъэ, у него было столько, что онъ не зналъ счету; гъэгъэ. 374. гъэгъэгъэгъэ, я могу выдти, гъэгъэ. 178; **гъэгъэгъэ**, гъэгъэ. прошедшій; гъэгъэгъэгъэ гъэгъэгъэ, одурѣлый; онъ гъэгъэгъэ, непослушный; гъэгъэ гъэгъэгъэ, поднявшись до небесъ; гъэгъэ. 13; гъэгъэгъэ гъэ, я выхожу; гъэгъэ гъэгъэгъэгъэ гъэгъэгъэ, стрѣла, прошедшая насквозь спины; гъэгъэ. 687; гъэгъэгъэгъэ, выходящій; гъэгъэгъэгъэ гъэгъэгъэгъэгъэгъэ, проходящіе взадъ и впередъ; гъэгъэгъэгъэгъэ, выходный, гъэ гъэгъэгъэгъэ гъэгъэгъэгъэ гъэгъэгъэгъэ гъэгъэгъэгъэ гъэгъэгъэгъэ гъэгъэгъэгъэ гъэгъэгъэгъэ гъэгъэгъэгъэ.

განშმა (ვიშმი), ф. з. гъэ гъэгъэгъэ, раздаваться голосу, ъэнрэ. 78.

განშიფვა (ვჭი), ф. з. гъэгъэгъэ гъэгъэгъэгъэ, вымолвить слово; гъэгъэ. 10—14.

განშპეტაკება, гъэгъэгъэгъэ, ф. гъэгъэгъэгъэ, гъэгъэгъэгъэ.

განშრევა (ვ), ф. з. гъэгъэгъэ гъэгъэгъэ; гъэгъэгъэ; метать, бросать стрѣлы, іоан. 630; ъэнрэ. 78; выкидывать, выбрасывать; бар§. 2—160.

განშრულება, ф. гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэгъэгъэ, совершенство, гъэ. 29—26, ф. гъэгъэгъэгъэ.

განშქომა, განშიდვა, განშება, ф. гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэ. [отъ груди.

განშეება (ვჭი), ф. з. гъэгъэгъэгъэ; гъэгъэгъэгъэ, отнять

განშვება, განშორება, განშრობება, ф. гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэгъэ.

განსხვავება (ვ), ф. з. гъэгъэгъэгъэ; гъэгъэгъэ, гъэгъэгъэ, особить; отличать, различать; бар§. 1—122; (гъэгъэгъэгъэгъэ, -гъэ), гъэгъэгъэ, (гъэгъэгъэгъэгъэ), ф. дж. гъэгъэгъэгъэгъэгъэ; гъэгъэгъэгъэ; розняться, отдѣляться; **განსხვავებული**, инф. гъэгъэгъэгъэгъэ, особенный, отдѣльный, **-ბულება**, ф. отличіе, разница.

განსხვება (ვსხვები, ვხსხვნები), ზ. უ. გავხუქნები, тучнѣть, ქილეს. 12—5.
განსხვილება, განსხირვა, განსხლვა, ნ. განსხვილება, განსხირვა, განსხლვა.
განსხირვა (ვ), გავქსტომავ, растануть; წგობილ. 256.
განსხმა, განსჯა, ნ. განსხმა, განსჯა.
განსჯადი, ზედ. ქვემდებარე განსჯისა, подсудный.
განსჯულება, ს. განხილვა, განსჯა, сужденіе, размѣніе, აღქ. 91.
განტევა, განტევება, отпускъ; дѣленіе; (ვ), ზ. ვ. გავუშვებ, თავს ღვინებებ, ხელს ავიღებ; გავჭეოფ; გამოვხვევ, გამოვრიცხავ; оставлять, отпускать, давать свободу; дѣлить; исключать; ქილ. 238; ხრონოლ. ბრძ. 3, 27; განტევება ნათლისა, испускать свѣтъ, ქრონლ. 1, 337; განტევება სულისა, испустить духъ, умереть, ღვაწ. 35—19, განტევება ცოლისა, отпустить жену, развестись, ღვაწ. 25—19; სამ. ვაჭკ.; განმიტევე, дай мнѣ свободу, отпусти меня, ქრო. 42; ღრეკ. 131. (ვიტევება), ზ. ვ. გავიშვები; გავეფოფი; оставляться: **დჭიться, განტევებინება** (ვ), ზ. ვ. გავუშვებინებ, заставить отпустить, სხ. ლ. ნ. განტევა, განტევება.
განტეხა, ნ. განტეხა.
განტვინვა (ვჭ), ზ. ვ. ტვინს გამოვდენ; ღვქოლავ. მოვაკვლინებ ქვის ღვრეგნით, размозжить, размозжать, разбить кому голову; побить каменьми; გამოსწ. 8—27; მარკ. 1—138; 2 ქრონ. 501. ქილ. 296.
განტინნვა (ვ), ზ. ვ. განვსხებ, განვსტენ, ღვუვარავ; набить что чѣмъ, натискать, наполнить; покрыть; იერემ. 43—12.
განტკეცა (განჯჭსტკეც- -ეცა), ზ. ვ. განვბრტყელებ ოქროს, რკინას, და სხ. пластать, плющить, расплющивать листы.
განუგებელი, ზედ. მიუხედველი, неопытный, ანდ. 117.
განუგვალავი, ზედ. მოუხნველი, неразоренный, ვეფხ. 455.
განუგმობელი, ზედ. ღუზრახავი, неосудимый, მარკ. 1—174, 1 ქრონ. 337.
განუგრძობელი, ზედ. განუგებელი, მიუმხვდარი, неразсудительный, ქრონ. 320.
განუვლელი, ზედ. უვალი გზა, непроходимый.
განუზომელი, ზედ. განზომის შეუძლებელი, неизмѣримый, ტუგ. 29.
განუზომელობა, ს. განზომის შეუძლებლობა, неизмѣримость.
განუზღვა (ვჭ), ზ. ვ. ნუზღის მივსცემ, снабжать провизіею, ქილ. 305.
განუზრახველად, ზმნ. მოუფიქრებლად, необдуманно, იგავი 14—16.
განუთენებელი (ღმე), ზედ. проспавшій ночь.
განუკვლეველი, ზედ. განუმოკვლეველი, неразслѣдованный, მარკ. 1—9.
განუკვეთელი, ზედ. განუჭრელი; განუთველი, неразсѣкаемый; нераздѣльный; კანტ. 91; მარკ. 2—45, 188; -ხიმტკიცე, несокрушимая твердыня; მარკ. 189—2.
განუკეთურება (ვ), ზ. ვ. განვავებ, განვცვლებ, портить, развращать, ослаблять.
განუკვეთელი, неразсѣкаемый, недѣлимый.
განუკითხავი, -ხველი, ზედ. непредосудительный, -ხველად, -ხავად, ზმნ. безпощадно, немилосердно, ქრონლ. 421.
განუკრძალველი, ზედ. მოურიდებელი, -неустрашимый, -კაცნიერება, отважная смѣлость; 1 ქრონლ. 74.
განუკურნებელი, ზედ. მოურჩენელი, неизлѣчимый.
განუმზადებელი, ზედ. მოუმზადებელი, неприготовленный.
განუნათლებობა, ს. невѣжество.
განუნაწილებადი, ზედ. განუყოფელი, нераздѣльный.
განუნაწილებელი, ზედ. კანტ. 102, განუყოფელი, нераздѣльный.
განუნახველობა მაგ. სჯულის, სჯულის გაუშინაობა, ავიდ. 22, непросмотръ дѣла.
განურინებელი, ზედ. აუცილებელი, неизбѣжный, მარკ. 2—89.
განურისხებელი, ზედ. განუწრომელი, неосерчалый, ჩახრ. 100.
განურეცხელი, ზედ. წაუმხარი, неиспорченный.
განურჩეველი, ზედ. ღაურჩეველი, განურკვეველი, неразобранный, -ველად, ღაუხედავად, безъ разбора.
განუსაზღვრება, ს. განუწვეტელობა; неопредѣленность, -ბით, ზმნ. неопредѣленно, -ებელი, -ბითი, ზედ. ღაუნიშნავი, განუჩინელი, განუწვეტელი, неопредѣленный, **განუსაზღვრებითი**, სქესი, ღრამ. неопредѣленное наклоненіе, კანტ. 172; მეტაფ. 34.
განუსვენებელი, ზედ. მოუსვენარი, безпокойный, -ებლობა, ს. მოუსვენარობა, безпокойство, ვეფხ. განჭ. 938.
განუსხვავებელი, ზედ. განუცვლელი, неизмѣнный.
განუსჯელი, ზედ. უგუნური, წინდაუხედავი, безразсудный, -ჯელად, ზმნ. безразсудно, **განუსჯელობა**, ს. безразсудство.
განუქარვებელი, ზედ. მოუქარვებელი, მაგ. სვედ, ხიფვარული, непрерывный, непрестанный, хроническій, неизлѣчимый, -ებლობა, ს. მოუქარვებლობა, непрерывность, -ებელი სნო, неизлѣчимая болѣзнь, მარკ. 1—111.
განუქმება (ვ), ზ. ვ. მოვშლი, упразднять, отмѣнять, уничтожать, (ვქმები), ზ. ვ. მოვიშლები, упраздняться, уничтожаться, ვეფხ. 101, განჭ.: ციმოთ. 19.
განუქროებელი, ზედ. ღაუშრეტელი, неугасимый.
განუყოფელი, ზედ. განუჭვლებელი, нераздѣльный, -ფელობა, ს. განუჭვლებლობა, нераздѣльность.
განუშორებელი, მოუშორებელი, неразлучный, -ლობა, მოუშორებლობა, неразлучность.
განუშორებელი, ზედ. განუჭრელი; неразлучный; неотдѣляемый, -ებელობა, ნ. განუჭრელობა, неразлучность.

განუცდელი, ზედ. გამოუცდელი, неопытный, მარკ. 87—1; невспытанный.

განუცხადებელი, ზედ. გამოუცხადებელი, неизъяснимый; необъявленный, მართ. 2—123.

განუცხოვება (ვ), ზ. ვ. უცხოდ შევიქმ, дѣлать чуждымъ, прекраснымъ, ორეს. 10—4.

განუძლომელი, ზედ. გაუმძლარი, ненасытный.

განუძლომელობა, ს. გაუმძლარობა, ненасытность.

განუწვალებელი, ზედ. განუყოფელი, нераздѣльный, **-ბლობა**, ს. განუყოფელობა, нераздѣльность, კვაშ. 166; მარკ. 1—93.

განუწუვეტელი, ზედ. მოუწყვეტელი, непрерываемый.

განუჭედელი, ზედ. დაუჭედელი, нековавный, მარკ. 1—121.

განუჭვრეტელობა, ს. განუხილველობა, непроницаемость.

განუჭრელი, ზედ. -თვისება, ქიმ. 100. ნაშაკი, безусловное свойство.

განუხსნელი გონება, ზედ. неразвитый, неразвязный, რუსულ. 254.

განუხრწნელი, ზედ. დაუშლელი, დაუხრწნელი, нетлѣнный, **განუხრწნელობა**, ს. დაუხრწნელობა, დაუშლელობა, нетлѣнность, ქრონკ. 1, ც. 418. [ნაშ. 3—4.

განფარდვა (ვ) ლვ. გვ-დი), გაცხეთილი, пролать,

განფართვა, -თოება (ვ), ზ. ვ. ფართოდ გავხლი. განვარცელებ, გავაგანიერებ; распространять, расширять, 1 ქრონკ. 134.

განფენა (ვ), ზ. ვ. გავშლი, ლებედან (საგებელის); მოვჭიმენ, დავხეთქ, ნათლისა და მისთანათა; განვარცობ, განვშარკებ; стлать; разстилать; распространять; **-ხარეცხა**, развѣшивать бѣлье: **-ნათელსა**, пролить свѣтъ; (ვიფინები), ზ. ვ. გავიშლები, ლებედინები, растилаться; განფინებით მის წინაშე გულნი თქუენნი, изливайте сердца ваши предъ нимъ; ლებით. 61—8; (ვეფინები), ზ. თვ. ლებედინები, растилаться, ქილ. 396. სბ. ლ. განეფინა მოძღვრის ქადაგება, распространилось ученіе Махомета, 1 ქრონ. 171, განეფინა მაღალი ბაგეთა შენთა, благодать излилась изъ устъ твоихъ; ლებით. 44—2; განეფინა ამბავი, разнесся слухъ, прошла молва, 2 ქრონკ. 407; **განფენილი, განაფენი**, მიმ. разостланный; распространенный; **განფენილობა**, ს. განფენობა, მოფენილობა; пространство; **-განათლებისა**, распространеніе просвѣщенія, **-ბული განფენილობა**, изобѣтность, ქილ. 4: 236, 642; ფარხ. 2.

განფესვა (ვიფესვები), ზ. ვ. ფესვს გავიდგამ, пустить корни.

განფინება (ვ), ზ. ვ. გავშლი, растилать, 2—157 მარკ. ნ. განფენა.

განფიცება, განფიცხება, განფრდა, ნ. განფიცება, განფიცხება, განფრდა.

განფიწლვა (ვ), ზ. ვ. ფიწლით განვნაავებ, разнять (хлѣбъ) и т. п.; ლებედან, разсѣять, მარკ. 1—160; ისაი. 41—16; იერემ. 49—33; იეზეკ. 26—4.

განფრდილობა, ს. ალებ-მიცემა, торговля; продажа; продажность. ალექს. 26. **განფრდილი**, მიმ. -ხალხთა შინა ბოროტთა, 1 ქრონკ. 46, промышляющій не добрыми дѣлами.

განფრთობა, (ვი, ვიფრთები), ზ. ვ. ფრთებს განვიშლი, простирать крылья; ეზეკ. 14—8: 16—8.

განფრთხობა, განფურთხვა, განფურჩნა, ნ. განფრთხობა, განფურთხვა, განფურჩნა.

განფხვრა (ვიფხვრი, -ვერ), ზ. ვ. ამოვგდებ, искоренять, მარკ. 1—47.

განფხიზლება (ვ), ზ. ვ. протрезвлять; (ვიფხიზლები), протрезвиться.

განქარვა, განქარვება (ვ), ზ. ვ. ქარს მივსცემ, წავლებინებ; განვანებ, განფანტავ; განვაქრობ, უჩინო ვიქმ, წავხდენ, развѣять, разсѣивать по вѣтру; разсѣять; уничтожить; ისუფ. 291, 318, ლარეკ. 5. **-თავსა**, погубить себя, ქილ. 292, განვაქარვებ ჭმუნვასა, разсѣять печаль, ლარეკ. 2—74; ვისრ. 43; ეროსთ. 6; (ვიქარვები), ზ. ვ. ქარს მივეცემი. განვანებენი: განვაქრობი, უჩინო ვიქმნები; წარვხდები, развѣяться, разсѣяться; исчезнуть; погибнуть: ვეფხ. 745, ვიდრე გულის წყრომა შენი არ განქარდეს (ენს), пока гнѣвъ твой не пройдетъ, ვისრ. 166; ყოველთა ჭირი განქარვდეს, всякая печаль твоя да разсѣется; ვისრ. 73; ნეკ. 25; ისუფ. 85; 1 კორ. 6—13; ქილ. 299.

განქარვებული, მიმ. исчезнувшій, გალატ. 5—4; **განქარვებადი**, ზედ. подлежащій истребленію, 1 ქრონ. 74; მსაკ. 2—2; გამოს. 32—25, 2 მეფთ. 15—31.

განქელვა (ვ), ჰქელნებ), ზ. ვ. ფეხით განვრეხ, растоптать, მარკ. 1—84.

განქიქება (ვი), ზ. ვ. ღიღად განვწიალებ, განხითხვა, ораміять; შავთ. 15; კოლას. 2—15; გამ. 6—6; ან უპატიოდ ვახსენებ; ბიბლ. 41; გამ. ვეფ. ო. 13, ალექ. 21; ანდრ. 66: осуждать.

განქმნა (განვიქმნები), ზ. ვ. ძილი განვეთხვები, встрепенуться отъ сна; ლან. 2—1.

განქორწინება (ვ), ზ. ვ. განთხოვებ, ქმარს შევრთავ; выдавать замужъ, (ვიქორწინები), ზ. ვე. განთხოვდები, ქმარს შევირთავ, выходить замужъ, მაკაბ. 22—30.

განქრევა (ვ), ზ. ვ. ქარს მივსცემ, განვანებ, განვნიავებ; წვრილად ვაქცევ; разнять, размотать; раздробить. ლუკ. 20—18 მაკაბ. 21—37; რუსულ. 720; ვისრ. 118; 150.

განქრობა (ვ), ზ. ვ. ვაშრეტ, ვაქვსებ ცეცხლს, гасить, тушить огонь, (ვიქქრები), ზ. ვე. ვაშრები; гаснуть, угасать. განქრობა ცრუობითა, гнать отъ любви, ეროსთ. 1, 10.

განქურთხვა (ვ), ზ. ვ. განრანდავ, განვჭოპნავ, выстрогать, ლაბან. 30—38.

განლება, განლვიძება, განლიძება, ნ. განლება, განლვიძება, განლიძება.

განლვთობა (ვ), ზ. ვ. ღმერთად ვრაცხ, почитать.

განუენა, განგენება, სზ. устраненіе, удаленіе, (ვ), ზ. ვ. განვაშორებ, მოვაშორებ, განვიგან ვიქმ, მოვარიდებ, მოვაცილებ, განვაგენებ; устранять,

удалять; отставлять, отрѣшать, исключать, გაყენებ. გაჭრილგან, выставлять, განაყენებ დარაჯს, выставить караулъ; რუსუდ. 304; 2 ქართ. ცხ. 295, მოურ. 17; განაყენებ რძისაგან ყრმასა, отнять отъ груди младенца; -ხელისაგან, отлучать отъ церкви; კეშ. 14. 237; 1 ქართლ. 280, 313, 316, 341, 353, 412, 420; ლოლ. 53, 54; მაკთ. 13—49; 25—32; (ვი), ზ. ვ. წინ წაგებ (ცხენს), ზ. მიჩ, подать, подвинуть впередъ, დარეჯ. 232. (ვიყენები), ვ. განიშორები, კოლგან ვიქნები, განვიყენები; быть устраняему, отрѣшаему, მრთ. 2, (ვყენებ), ზ. თვ. მოვშორდები, მოვცილდები, удаляться,, устраняться, 1 ქართლ. 412, ქილ. 561, განვყენები ცოლს, разводиться съ женою, სჯმ. 19—12; 1 კორ. 7—8; იხილ. 59—9; განმყენა, отступилъ отъ меня, онъ бросилъ меня, ლან. 2—5; **განყენებული**, მიმ. устраненный, **განყენებადი**, подлежащій устраненію, **განყენებითი**, ზედ. გაცილკვებული, удаленный; отключенный, **განყენებულება**, ს. გაცრუებობა, уклончивость, მოურავ. 17.

განყვანა, განყვიდა, ნ. გაყვანა, გაყიდვა.

განყვა, განყოფა, სზ. раздѣлъ, (ვჰყო, ვჰყოფ ან გაჰყოფ), ზ. ვ. განვიწილავ, განვიხილებ; დავჰყოფ, дѣлить, раздѣлять, ვეფხ. 595; ქართლ. 382, მცირე ორად განჰყოფს ქალაქსა, рѣка раздѣляетъ городъ на двѣ части, (ჰყავ, ჰყოფ ხელსა და სხ.), ზ. ვ. გავიშლი ხელებსა ან გამოვჰყოფ, გამოვიშვერ; მაგალ. თავსა; გაყური ხელს, простирать руки, высовывать напр. голову; просунуть руку; ლუკ. 12—13; დაბად. 8—9, 19—11; 44—14; 48—14; სჯმ. 16—1; მაკთ. 14—31; მარკ. 1—41; (განვიყოფ, განვიყავ), ზმნ. дѣлить между собою; отдѣлять; განიყო სული, растался съ душою; თამარ. ბაგ. 11, (ვყვი, ვყვანი, -ყვენ; ვყოფ), ზ. მიჩ. დავყოფ, განვიხილებ, განვიხილავ, дѣлить между кѣмъ что, რუსუდ. 329; 1 ქართლ. 282; განვყვანი ხელნი, простирать руки, დაბად. 15—11; 19—11; 49—7; განმყვი, отдѣлишься отъ меня, დაბად. 13—9; (განვყვი, ვყვანი, ვყვები, ვყოფები) ზ. თვ. განვიშორებ, გავეცილკვები, отдѣляться отъ кого, სჯმ. 15—20, ქართლ. 414, (ვიყვი, ვიყვები, ვიყოფები), ზ. ვ. დავიყოფები, განვიხილები, дѣлиться, раздѣляться, 1 ქართლ. 16, 330, უფალსა ჩემსა რამე გამყოს, что можетъ разлучить меня съ повелителемъ моимъ, შარ. 11, **განმყოფელი**, ს. дѣлитель, -ხელთა, подавъ руки, დაბად. 44—14; **განყოფილი**, მიმ. раздѣленный, **განყოფილება**, ს. დაყოფილობა, раздѣлъ, კატლ. 17, -სქართველოისა, распаденіе Грузіи, ლოლ. 118; различіе, бѣгство ქილ. 30, 158; **განყოფითი**, ზედ. раздѣльный, **განყოფი, -ფელი**, подлежащій раздѣлу, მარკ. 1—51.

განყვანა, ნ. გაყვანა; განყიდვა, ნ. გაყიდვა.

განყრა, განყრილობა, ნ. გაყრა, გაყრილობა

განშვება (ვყ), სახე გაშვება; (ვი), ზ. ვ. ვმხიარულობ, უყვიცევი, веселиться, გოდებ. 2—17; კეთილად წარვმიცვალებოვრებას, вѣдь нарочно вѣдь благодѣтельствовать, იხილ. 55 — 2. იერემ. 31—7.

განშვენება (ვი), ზ. ვ. შევამკობ, украшать, (ვშვენებ), ზ. ვც. შევიმკობი, украшаться.

განშიშვლება (ვი), ზ. ვ. გავიტიცლებ, ცალი გავხდი, обнажить, раздѣть до нага; -ხმალს, обнажать саблю, -მღვდელ-მთავრობისაგან, лишить священнодѣйствія, მრთ. 5; (ვშიშვლდები), ზ. ვც. გავიტიცლდები, раздѣться до нага; **განშიშვლებული**, მიმ. -ღანი, обнаженный мечъ.

განშლა, ნ. გაშლა.

განშორება, სხ. удареніе; -ბის წერილი, разводный актъ. (ვი), удалять, устранять; (ვი), удалять отъ себя; **განშორებული**, მიმ. удаленный; отшельникъ, ნ. განშორება.

განჩემება (ვჩ), ზ. ვ. განვიწილავ, გავიცილკვებ. განვიხილავ, отдѣлять, раздѣлять, გამოსლ. 29 — 26, 34; ეზეკ. 14—1, (ვიჩემებ), ზ. მიჩ. შევითვისებ, მივითვისებ, присвоивать, ლევიტ. 25—34; განვიჩემები, ზვ. მივითვისები), присвоиваться, **განჩემებული**, მიმ. присвоенный, левит. 10—15, იგივ. 9—13; отдѣльный, სიბ. ლ.

განჩენა (ვი), ზ. ვ. დავიწესებ, გავიჩენებ, постановлять, назначать, опредѣлять, (ვუ სამართალს), ზ. ვ. სამართალს განვუწესებ, назначить судъ, 1 ქართლ. 336, ნახე განება.

განჩინება, სხ. განჩინობა, დასჯუნი სამართლისა ან განაჩენი; წინა განსაზღვრება, приговоръ, рѣшеніе суда; опредѣленіе, предопредѣленіе; (ვი), ზ. ვ. განვაჩინებ, განვსჯი, დავსჯანი სამართალსა, приговорить, постановить рѣшеніе по какому либо дѣлу; 2 ქართლ. 323; -ფიცსა, назначить кому присягу, გეჯ. 29. სამზღვრისა, опредѣлять, назначить границу, 1 ქართ. 336, 2 ქართლ. 106; განაჩინება, -ნა), ზ. ვ. განვიხილები, დავინიშნები, опредѣляться по назначенію; постановляться, **განჩინებული**, მიმ. შესავ. ვახტ. სამ. постановленный.

განჩინებულება, ს. განწესებულება, постановленіе.

განჩვილება (ვი), ზ. ვ. ჩვილს შევიჩ, смягчать, ეფრთხ. 34.

განცალკევება (ვი), ზ. ვ. განვიწილავ, отдѣлять.

გაცალკერძოება (ვი), ზ. ვ. განვიწილავ, отдѣлять, სიბ. ლ.

განცარცვა, ნ. გაცარცვა ან განძარცვა.

განცდა, სხ. გამოცდა, испытаніе; ვისრ. 32; სახელგელი, წვალება, казнь, мученіе; пытка; опытъ, -ღაშქრისა, смотръ войска, 1 ქართლ. 209, ქრონ. 13; ვეპხ. 11—37; (ვსცდი, ვსცადე, -ღნე), ზ. ვ. გამოვსცდი, გამოვიკვლევ, გამოვსცნობ, გამოვსჭირდები; ღავსჯი, ვიწვალებ, ცდანჯით გამოვკვირდები; испытывать; искушать; казнить, мучить; пытать; გალატ. 6—1; 1 კორ. 7—5; სჯმე. 27—40; დაბად. 12 — 16, 18, 24; 49 — 18; (ვიცდი, -ცადე), ზ. მიჩ. გამოვიცდი, გამოვიკვლევ, გავძინჯავ; ღავიცადენ ღონესახ, გულის ხმაი ვჭოფ. გამოვიწვლილავ, ვიგულისხმებ, მიგხვდები, გავიგებ; производить опытъ, испытывать, пробо-

вать; вникать; изучать; понять, смекнуть. 1 ქრონ. 69, 206; 325, 406; ქილ. 2; ლრეკ. 82; ცოტ. 22; გვრ. 11—37; იაკობ. 1—23; ვეფხ. 204; 498; 809, 924; 1053; ლეთ. 9—34; 21—18; თავზედ გავიცდი, испытаю на себѣ. რუსუდ. 193; განვიცდი შვენებასა, ვეფხ. 387; наглядѣться на красоту; (ვიცდები), ф. 3. გამოვიცდები), გამოვიკვლევი. გამოცდილი შევიქმნები, გამოვიცდები, испытываться, дѣлаться опытнымъ; დაბად. 3—8; ლუკ. 11—27; ცის. 13, 25, 140; მისი შვენება არ გაიცდება, невозможно налюбоваться на красоту, რუსუდ. 199, 338, ცოტით ღა ცანკვით გაიცდების, производили надъ нимъ пытку посредствомъ побоя и истязанія, გვრ. 11—36, განმიცდი, испытываешь меня, რუსუდ. 626, განმიცდი, пытаешь меня; გვრ. 3—9; ლეთ. 34—10, არცა თვალით განგვიცდი, онъ даже не посмотрѣлъ на насъ; სიმ. ჩოლოყ. 42, არცა ხასს მისს განმიცდევ, ты не даешь мнѣ посмотрѣть на него; ვისრ. 159, **განცდილი**, მიმ. -სული, одержимый болѣзнью, ცის. 19; ქრონ. 1, ც. 257, **განმცდელი**, მიმ. испытатель, ცის. 11; **განცდელობა**, ს. испытаніе; опытность.

განცვივა, განცვივრება, ნ. გაცვივნა, გაცვივრება.

განცხადება, განცხადებანი, სხ. განცხადება, разсѣять, (ვცხადებ, განვაცხადებინებ), ф. უ. განვაცხადებ, разсѣтать, (ვაცხადებ), ф. 3. გავიცხადებ ღამეს, бодрствовать, неспать до утра, (ვაცხადებინებ), ф. 3. განვაცხადებ, озарять, освѣщать, აბერ. 25.

განცოფება, განცოფილება, ნ. გაცოფება, გაცოფილება და სხ.

განცხადება, სხ. განცხადება, объявленіе; განცხადების თვე, январь, მარტიური. (ვაცხადებ), ф. 3. გამოვაცხადებ, ვაცნობებ, объявлять, открывать, ვეფხ. 149, 1486; 2 ქრონ. 550, (ვუ), გამოვუცხადებ, объявлять кому, რუსუდ. 661. (ვაცხადებინებ, -ებინებ), ф. უ. განვაცხადებინებ, გამოვაცხადებინებ; განცხადებული ვიქმნები; გამოვჩნდები; объявлять; являться, обнаруживаться, открываться. ქილ. 665, გორგ. 282; (ვაცხადებინებ), ф. თ. является кому, ოსპ. 2—3; ვეფხ. 252, განუცხადებ პატივისცემასა, изъявлять почтеніе, ჩონგ. 52; **განცხადებული**, მიმ. объявленный; явный, извѣстный, -ლად, явно, ხარ. 2—29; 4—10; **განმაცხადებელი**, ს. объявитель, **განსაცხადებელი**, подлежащій объявленію, **განცხადებულება**, ясность, 1 იოან. 5—15; 1 ცის. 3—13.

განცოცხლება (ვ), ф. 3. გავაცოცხლებ, цѣлость (ვაცოცხლებინებ), ф. ვ. გავაცოცხლებ, оживать, ერისთ. 20; დაბად. 45—20; მარკ. 2—166; განმიცოცხლებია ჭკუა, возбуждается сомнѣніе, ревность.

განცხრომა, სხ. ლხინობა, მხიარულობა; წებივრობა; удовольствіе, наслажденіе; роскошь, (ვ), ф. ვ. ვლხინობ, შევიქცევი, ვმხიარულობ. წარვემგებლობ, наслаждаться, веселиться; тратиться. ვეფხ. 320; იხვ. 52—13, **განსაცხრომელი**, ფვ. შესაქცევი, увеселительный, თვალი განსაცხრომელი, глазъ надменный, იხვ. 5—15, **განცხრომილება**, ს. შექცევა, лѣнивое, наслажденіе, **განცხრობა** (ვი), იგივე განცხრომა.

განძარცვა (ვ), ф. 3. გავიცარცვე, გავიკრეხ; ограбить; снять одежду, -ზონაზონების ხმაზე, снять съ кого монашескій санъ, კალმ. 41.

განძევება (ვ), ф. 3. გავაგდებ, выгонять.

განძეგვა (ვ), ф. 3. ღვიძეგ, ღვიძეგ; გავმართავ. გავასწორებ, вымолотить; выпрямить; -ულითი, утюжить.

განძეველება (ვ), ф. 3. გავაგდებ, выгонять, ოთხმ. 46—30.

განძვინება, სხ. რისხვა, гнѣвъ, ярость; (ვ), ф. 3. გავრისხებ, გავაგულისებ, привести въ ярость, განვაძვინებ ხმასა, усилить болѣзнь, (განძვინებინებ), ф. ვ. приходить въ ярость, **განძვინებული**, მიმ. разъяренный.

განძი (ბერძ.), ს. უნჯი, საუნჯე, საგანძური, დამალული ხაზინა, кладъ, сокровище.

განძირვა (ვ), ф. 3. ძირს ან ფესვს გავიღებ, пустить корни, იხვ. 40—24; მარკ. 1—185.

განძლიერება (ვ), ф. 3. ძალს მივსცემ, усилить, укрѣплять. (განვაძლიერებინებ), ф. ვ. გავაძლიერებინებ, გავმაგრებინებ, усиливаться, ქრონ. 549; გორგ. 264; განძლიერდა ომი, ожесточилась битва. ლრეკ. 89.

განძრახება (ვ), ф. 3. შევიგულისებ, подучать, (ვი), ф. მიმ. ღავიძრახებ, возпамѣриться, ვუძრახებივარ, выдавать кого, ლრეკ. 80, намѣпать кому, **განძრახვა იგივე განზრახვა**.

განძრევა (ვ), ф. 3. შევიძრავ, пошевелить.

განძრვა (ვ), ф. 3. შევიძრავ, пошевелить, -ვიძრავ ხელს, приняться за дѣло, დაბად. 41—45; (განვიძვრებინებ, ძვრა), пошевелиться, ხარძ. 135.

განუზრწველი, ფვ. нетлѣнный.

განძრომა (ვსძვრები), ф. ვ. ძრომით გავალ, пролезать, ლეკ. 154; გეკ. 27; რუსუდ. 660; განიძვრა ხელიდან, выскользнулъ изъ рукъ, ушелъ, რუსუდ. 451.

განძღება (ვ), ф. 3. ვიქმევ, насыщать, (ვი), ф. მიმ. насытиться, 1 ქრონ. 341.

განძღომა (განძღებინებ), ф. ვ. ხემაღ მივალებ სიზარბელს, насытиться, наслаждаться, რომაელ. 15—24; -ეურვებით, насытиться смотрѣніемъ, ვისრ. 137; ანტონ. 4—36. [104.

განწევა (-ვწევი), მოვკრიბები, избѣгнуть. მაკვ.

განწესება, სხ. დაწესება; წესი, განწინება, წესებულება, постановленіе, учрежденіе; порядокъ; ვარშ. 345; -ებულია, постановленіе закона, узаконить, იოან. 7—43; (ვ), ф. 3. დავაწესებ, წესად გავაწევ, წესად დავსდებ, учреждать, постановлять, -ებისაებურში, опредѣлить къ должности, -ვაწესებ ჯამაგირს, назначить кому жалованье, (ვწესდები), ф. ვ. დავწესდები, установиться; შეიქმნა თანამდებობაში; учреждаться, опредѣляться, **განწესებული**, მიმ.; опредѣленный; -ებული ფასი, назначенная цѣна, ვეფხ. 1—11; სიმ. ბერძ. 1.

განწიალება (ვი), ф. 3. უბეში ჩავიდებ, положить въ боковой карманъ, კალმახ. 40.

განწვალება, -ლვა, ხზ. раздѣленіе, (ვჭვ) ზ. ვ. ღვჭვოფ, გავსწილავ: გავიცალკევებ, дѣлить; отдѣлить, лук. 11—17, 18; საქმ. 23—7; დაბად. 1—3; ლოც. 6; -ჭეზრა, опредѣлить смыслъ, მარკ. 2—19; (ვიწვალვი, -ლვი), ზ. ვ. განვიყოფები; дѣлиться, раздѣляться, კაც. 10; საქმ. 14—4; **განწვალებულება**, ს. дѣлимость, მაკაბ. 17—18; 25—31; ფიზიკ. 18; მარკ. 10—2; **განწვალება**, различіе, რომ. 3—22.

განწვნა, ნ. განწონება.

განწითლება (ვ), ზ. ვ. წითლად შევღებავ. ან წითელს ფერზედ მოვიყვან, გავწითლებ, красить въ красную краску; вызвать красноту на лицѣ, сконфузить, თვალი გამიწითლდა, у меня глазъ покраснѣлъ, ვეფხ. 836; (ვსწითლდები), ზ. ვე. წითელი ფერი დამეღება, წითლად მოვჭსინ, покраснѣть, **განწითლებული**, მიმ. покраснѣлый.

განწილვა, (ვჭ), ზ. ვ. ღვჭვოფ, ღვანაწილებ, дѣлить на части, дробить, 2 რჯული 2—33; (განვანაწილები), ზ. ვ. ნაწილებად ღვიყოფები, дѣлиться на части, **განსაწილავი**, дѣлимый, ქილ. 317.

განწირვა ვჭ, ზ. ვ. ხელს ავიღებ, გამოვიმეტებ, ღვთის ამარად ღავგდებ, покинуть, оставить на произволъ, რუსულ. 3, განსწირეს სახლეულოდ, 1 ქრონ. 228; обрекать на смерть, (ვიწირები), ზ. ვ. ღვთის ამარად ღავრჩები, быть оставляему на произволъ, ღმერთს გავუწირავს, Богъ его оставилъ, покинулъ, სიბრძ. 68; ლუკ. 69; ვისრ. 40; **განვსწირავ** თავს, სულს; жертвовать собою, ქილ. 30С, **განწირული**, მიმ. покинутый, ქართ. 1, ტ. 322; განწირვა სულისა და გმობა ღვთისა, придти въ отчаяніе, хулить Бога, 2 ქრონ. 545; გავწირნეს სულნი, отчаялись, ვისრ. 13, **განწირულება, -ლობა**, თავზედ ხელის ღება, სახო წარკვეთილება, უიმედობა, იმედის მოკლება, отчаяніе, безнадежность, погибель; 2 კორ. 4—8; გრიგ. 161; ვისრ. 69. ქებათ. 153, რუსულ. 830.

განწირხნვა (ვჭ), ზ. ვ. წინლის ღაკერით ცხენვ, надавать кому ипьковъ, 2 სჯული 32—14; ქილ. 241, დაბად. 27—38

განწმენდა, ხზ. очищеніе, (ვს), ზ. ვ. გაეხუფთავებ; წმინდა ვქნიფ, очищать: осѣщать, (ვიწმინდები), ზ. ვე. გავსუფთავდები. წმინდა შევიქმნები, очищаться; осѣщаться, ვისრ. 69; ქილ. 507; ქებ. 153; გამოს. 29—36; იხუ. 3—5; ლუკ. 7—22; ქილ. 288, სამ. სამხ. 157, -თევზსა, очистить рыбу; -ჩექმებსა, чистать сапоги; **განსაწმენდი**, подлежащій чищенію.

განწონა, განწონება (ვ), ზ. ვ. განვჭვმერ, пронзать, ჩონგ. 74; (ვიწონები. სალ. წერილში: განვიწონები, წყენ), ზ. ვ განვიგმირები; მოვჭკვდები, пронзаться; издыхать, умирать; ეზეკ. 21, 7.

განწრფელება (ვ), ზ. ვ. განვამარტივებ, упростить.

განწუდმა, განწუეტა, განჭახუება, განჭელ, განჭვრეტ, ნ. განწუდმა განწუეტა. განჭახუება, განჭელ, განჭვრეტა.

განწუობილება, ნ. განწუობილობა, порядокъ.

განჭვირვა, განჭმა, ნ. განჭვირვა, განჭმა.

განწდა, განწდომა, ნ. განწდა, განწდომა.

განწევა, განწეთქა, ნ. განწევა, განწეთქა.

განწეთქილება, ს. ნახეთქი; უთანხმობა, გარემოზომობა; განრეკა, განგორება, разсѣлина; раздоръ, разладъ; распаденіе, მარკ. 9—16; 2 ქრონ. იეზეკ. 30—16.

განხვევა (ვ), ზ. ვ. განვალებ, отверзать.

განხვება, ხზ.; -სულისა, погибель души; საქმ. 27—22; (ვ), ზ. ვ. გამოვრიცხავ, исключать; устранять.

განხვმა, განხვმა და არა განხმუნა. განხვნა განვამ, -ხვი; განვალებ; отворять, открывать; (ვიხვამ, -ხვი), განვიტან, განვიღებ, выносить; -ძირსა, пустить корни; დაბ. 41—56; იერემ. 17—8; (განვიხმი, -მე), ზენ. განვიღები; განვიცანები; отвориться, быть вынесену; ლევიტ. 14—40, გამოს. 13—13, (განვიხმი, სალუთო წერილში: განვიხვნი, -ხვენ; ან განვიხვნები). ზთე. განვიღები; მოვჭშორდები, მოვჭსცილდები, открываться; разставаться; მუნ განვხვი ცხოვრებასა, и тамъ разстался съ жизнью; 1 ტ. ქართ. 241; განვიხვნი გონებასა, въспріимчивъ, развить умъ, способности; ლუკ. 24 — 45; 1 ქართ. 183, განუხვნა კარნი, открылъ ему двери; მართ. 1—65; განვიხვნა თვალსა, открыть глаза.

განხილვა, ხზ. разборъ; (ვი), ზ. ვ. განვიხვავ, განვჭსჭრეკ, თვალს განვავლებ, განვიკვლევ; разсматривать, разбирать, изслѣдовать.

განხმული, მიმ. открытый.

განხმულობა, ს. открытость, მაკაბ. 39.

განხორციელება, ხზ. ხორცთ-შესხმა, воплощеніе; (ვ), ზ. ვ. განხორციელებული - ვქნიფ, воплощать, (ხორციელდები, ზ. ვე. ხორცს შევისხამ, воплощаться. **განხორციელებული**, მიმ. воплощенный.

განხლება, ნ. განახლება, ობად. 45—16.

განხოცა (ვჭ), ზ. ვ. განვსწმენდ, стирать, вытирать, -მკვერსა, стереть ржавчину, ბარუქ. 6—23; ქილ. 481, 515; (ვიხოცები), ზ. ვ. განვსწმინდები, стираться, ქილ. 257, 555.

განხრა (ვხრი), ზ. ვ. განვჭკვევ, განვხრეკ, вытянуть, -ფეხსა, разувать ногу, 1 ქართლ. 144; მოსურვ. 60; (განვიხრები მაგ. ნათელი, о свѣтѣ: преломляться, ფიზიკ. 130; ვჭ ხრიხელსა, вынуть, продѣть руку, ქილ. 464; -თავსა, поникнуть голову, ქილ. 6, 21, განხრა და გამოხრა ნათელისა, переломленіе лучей, ფიზიკ. 125

განხრა (განვხრი), ზ. ვ. განვლრღნი ძვალსა, განვსწრკნი, разгрызть кость.

განხრწნა (ვხრწნი), ზ. ვ. წავახდენ, განვრყვნი, растлѣть, портить, развращать, მარკ. 26—1; -ქალისა, растлить дѣвицу, (ვხრწნები, -წენ; ვიხრწნები), ზ. ვე. წავხდები, растлѣть, портиться, 2 ქრონ. 85; **განხრწნილი**, მიმ. порченный; **განხრწნადი**, ზედ. тлѣнный, подверженный порчѣ; 1 კორ. 15—54, **განმხრწნელი**, растлитель, **განხრწნილება**, ს. წამხდარობა, გარყვნილობა, порча, тлѣнность.

განხნა, განხუმა, ნ. გახნა, გახუმა.

განხუმა (ვ), ზ. ვ. შეკეტვა კარებსა, запирать за собою дверь, ღაბალ. 19—6.

განჯაფა, ს. ერთგვარი სათამაშო, игрушка, სპ. ლ. родъ игры, განჯაფას თავი, მზესავრი; სპ. ლ.

განჯარვნა (ვხი), ზ. ვ. ვარლი 31, გაცხრილვა, просушить.

განჯური, ს. მცენ. ურძენია ერგვარი, порода винограда.

განჯინა (სპარს.), ს. ხის თარო კარებიანი, шкапъ.

გაობლება (ვ), ზ. ვ. ღარიბლება, сиротать, дѣлать кого сиротою, (ობლდება), ზ. ვე. ობლად, უღელ მამოღ ვრჩებით, осиротѣть; **გაობლებული**, მიმ. осиротѣлый.

გაოთხება (ვ), ზ. ვ. ერთი ოთხად გაკეთება, учетверять, ქილ. 327.

გაომება (ვომები), ზოგ გაეკრძოლები, вступить въ бой.

გაორგულება (ვ), ზ. ვ. ხორგულად გულ-გამოყვეცლი, გაღიზიანება, გაგამწარებინება, возстановлять, склонять кого быть противникомъ, (ვაორგულდები), ზ. ვ. გაცვლა, არ ღირსება, ვაშალება, измѣнять, нарушать вѣрность кому; გორგ. 61, ქართლ. 2, ც. 551; ვიხრ. 145.

გაორება (ვ), ზ. ვ. ერთის ორად გაკეთება, გაგამრავლება, двоить, удвоить, (ვორდები), ზ. ვე. ერთი ორად გაკეთდება, удвоиться, 2 სჯული, 14—8; ქილ. 378; 410.

გაორკეცება (ვ), ზ. ვ. ორკეცად შეკერვა, сучить вдвое.

გაოსმალება (ვ), ზ. ვ. ოსმალად გაკეთება, отуречить.

გაოსტატება (ვ), ზ. ვ. გაკეთება, გაგანათლება, გაგაუმჯობესება, научать; ухищрять; (ვოსტატდები), ზ. ვე. გაკეთდება, გაგანათლება, გაგაუმჯობესება; научаться; ухищряться; **გაოსტატებული**, მიმ. გამოცდილი, გამოჯაგული, хитрый, искусный.

გაოქება (ვოქებ), ზ. ვ. გაკეთება მტერსა, обращать въ бѣгство, გულისაგან გაგიოქება, вынуть изъ сердца; ქილ. 356.

გაოქრება გაოქროება (ვ), ზ. ვ. ოქრად შეცვლა ან ოქროთი დაფარვა, обращать въ золото, возолотить.

გაოცება, სზ удивленіе, изумленіе; (ვ), განცვიფრება, განკვირთება, изумлять, удивлять, (ვი), ზ. მიმ. გაკვირვება, განცვიფრდები, удивиться, ქილ. 489; ფარს. 389.

გაოცება (ვ), ზ. ვ. ერთის ოცად გაკეთება, удваивать.

გაოხრება, სზ. опустошеніе; разореніе; (ვ), ზ. ვ. მოოხრება, დაფიქება, опустошать, разорять, ღირ. 126; (ვოხრდება), разориться, გაოხრებული, მიმ.

გაპაპლიცება (ვპაპლიცებ), ზვე. გაცვეკაცება, გაბედნიერება, сдѣлаться подлецомъ, ერისთ. 2—32.

გაპარება (ვ), ზ. ვ. მალვით წაყოლება ან წაყვანება, уносить, уводить украдкою, **გაპარვა** (ვიპარე), ზ. ვ. მალვით წავალ, уходить украдкою, (გიპარებ, -რვი; ვეპარები, -რვი), ზ. ვ. уходить отъ кого украдкою, **გაპარული**, მიმ. ушедшій; **გაპარულობა**, ს. მალვით წასვლა, уходъ тайкомъ, მოურავ. 30, ქილ. 237.

გაპარსვა (ვჭ), ზ. ვ. თმით მოპარსვა სამართებლით, выбрить.

გაპატივება (ვ), ზ. ვ. სახეში მოყვარი მიწას, уважать, ბუნ. კ. 195; 243.

გაპატიოსნება (ვ), ზ. ვ. პატივს მოსცემ, პატიოსნად გამოვიჩენ, чествовать, отдавать честь, ქილ. 356; 2 ქართლ. 323; (ვპატიოსნდები), ზ. ვე. პატიოსანი ან პატივცემული შეიქმნები, дѣлаться почетнымъ, კეც. 36; **გაპატიოსნებული**, მიმ. ქართ. 1, ც. 172, чествованный.

გაპატიჟება (ვი), ზ. ვ. კარს გუჭერ, გარეთ გავიგდებ, выпроводить, ს. განპატიჟება (მა), ზ. მიმ. გამაგდებ, выгоняешь меня, ქილ. 398.

გაპატრონება (ვ), ზ. ვ. პატრონად გაკეთება, вводить во владѣніе.

გაპენტვა (ვჭ), ზ. ვ. ბამბას, ღაბლს და მისთანათა გავფურჩნავ მშვილდის ლარზედ კონტის ცემით, извивать бумагу, шерсть, трепать.

გაპირდაპირება (ვუპირდაპირდები), ზ. ვე. ღიაპირდაპირდება, **გაუპწორება**, поровняться, სპ. ლ.

გაპირება, სზ. განზრახვა, მონდომება, намѣреніе, ქილ. 302; 337; (ვჭ, ვი), ზ. ვ. განვიზრახავ, მოვიწადინებ, намѣряюсь, возымѣрять, -ქორწილსა, задумать жениться; (ვი), ზ. მიმ. ღიაპირდები; სიტყვას გამოვართმევ ან პირობას ვიღებ, отъ него слово; намѣреваться; взять съ кого слово; накликать на себя неудовольствіе, გიორ. ვ. სპ. 2; ქილ. 279; მოურავ. 98; (ვუ), ზ. მიმ. ღიუპირებ; პირობას მივსცემ, имѣть намѣреніе противу кого; обѣщать, რუსუდ. 579; (გაუპირდები, გაუპირდები), ზ. ვე. შეუპირდები, პირობას ღიუდებ, условиться, договориться съ кѣмъ либо; ქილ. 348; (ვუპირდები), ზ. ვე. წინა აღუდგები, возстать противу кого, აღპ. 50; ერთი რამე გამიპირდეს, если что случится, ვეფხ. 1077; какъ бы мнѣ выдти изъ этого положенія.

გაპირველება (ვ), ზ. ვ. პირველს გაკეთება, дѣлать первымъ.

გაპირისპირება (ვპირისპირდები), сравняться, ხრონ. ბრონ. 61, გაუხორდები.

გაპირისფერება, (გაპირისფერდები, -და), პირისფერი შეიქმნება, побѣлѣть.

გაპირისხასება (გაპირისხასდები), ზ. ვე. გაიოშმდები, გამწვანი შეიქმნები, становиться смѣлымъ, ქილ. 585.

გაპლუტება (ვპლუტდები), ზ. ვე. გაიქნები, გაცუკეცდები, испугаться, (ვი), ზ. ვ. გაქნი, გაცუკეცებ, дѣлать плутомъ.

გაპობა (ვ), ზ. ვ. გაჭეთ, გაჭოქ, раскалоть,

(ვიპობი), ზ. ვ. გავიხეწები, გავიხეთქები, колоться; ვის მუცელსა, ზ. ვ. разрѣзать кому животъ, анатомировать; потрошить, სიბრ. 102; გავიპობ მკერდსა, обнажить грудь, ქილ. 10, დარეჯ. 2—19; ნ. განვება

გაპოხვება (ვი), ზ. ვ. გავახეთქებ. утучнять, ღვთთ. 22—4; (ვიპოხები, ზ. ვ. გავიხეთქები, утучняться, ბუხ. ლ.

გაპურაღება (ვი), ზ. ვ. გავხდი ბერაღსა, сѣдлать кого хлѣбосоломъ, щедрымъ; (ვპურაღები), ზ. ვე. გავიპურაღები, садиться хлѣбосоломъ, щедрымъ, расщедриться.

გაპყრობა (ვი), ზ. ვ. ღვიჭერ, держать, სიბრძ. 105.

გაპუწკვა (ვქ) ზ. ვ. გავხტები, одинать, რუსულ. 331.

გაჟანგება, გაჟანგვა (ვიდ), ზ. ვე. ღვჟანგები, заржавѣть, (ვჟანგებ), ზ. ვ. ღვჟანგებ, ржавить, ქიმ. 46.

გაჟეჟა (ვქ), ზ. ვ. ღვჟეჟ. ლუსტელაძე გავლახავ. измять, смять.

გაჟვანვა (ვქ), ზ. ვ. სისხლით მოვსერი, обагрить кровью.

გაჟლეტა (ვქ), ზ. ვ. ღვჟლეტ. გავლახავ, смять, помять, სამ. ლ.

გაჟონვა (ვქ), ზ. ვ. გასკდის, ჭურჭელს, течь, пропускать воду или жижу.

გაჟღინთვა (ვქ), ზ. ვ გასკდის, ჭურჭელს, течь, пропускать воду.

გაჟღუნა (ვქ), ზ. ვ. მოვჟღუნავ, ხახვილს მოვხოც, снимать со свѣчи.

გარ, შემოკლ. გარე, გარეთ, вн.

გარანდვა (ვქ) ზ. ვ. გავჭოხსხავ, გავშალაშინავ, გავთლი, строгать.

გარაჲო, ს. მგელის მწევარი, жаркое съ кислымъ соусомъ, სამ. ლ. სიბრ. 65.

გარბენა (ვი), ზ. ვ. გავიქცევი, пробѣжать, проскакать, ვეფხ. 77, обѣгать; გვერდით გამირბინა, пробѣжалъ мимо меня; **გარბენინება** (ვა), ზ. სხვ. გავაქნევ, გავიცვებ, провести бѣжа.

გარბილება (ვი), ზ. ვ. მოვარბილებ, размягчить, (ვრბილდები), ზ. ვე. მოვრბილდები, смягчиться, ვეფხ. 1315.

გარბოლება (გავქრები, -ბი-ვარ, -ბოლი), ზ. უ. მავრბი, бѣжать, ქილ. 454.

გარგა, ე. ი. გარეთ გავიდ, вышелъ вонъ, ვეფხ. 1073.

გარგარი, ხეხე აღწერაბთი.

გარდა, გარდაისად, მღად, кромѣ, გადა, გადაისად. თანდ. ითხოვს ნათესაობითს ბრუნვასა, кромѣ, этого гарда, кромѣ этого.

გარდაარება (ვარდ), ზ. უ. გარდავალი, проходить, переходить, ვეფხ. 177; რუსულ. 439.

გარდაბანა (ვქ), ზ. ვ. გარდავრეცხ, обмыть, (ვიბანები), ზ. ვ. გარდავირეცხები, обмываться, -ბანილი, მიმ. ვეფხ. 504.

გარდაბერტყა (ვქ), ზ. ვ. მტვერს გავფერფლავ, сбивать пыль; стряхнуть пыль; ქიმია. 240.

გარდაბარვა (ვა), ზ. ვ. გარდავსთხრი, перековать.

გარდაბერვა (ვქ), ზ. ვ. ქცუვать (пыль).

გარდაბირვა (ვქ), ზ. ვ. მოვტყუვ. вогнуть; გავორგულებ, перемянть; внушать вражду противу кого; (ვი), ზ. მიჩ. გავიორგულებ, возставлять, возбуждать противу себя; 2 ქართ. 481.

გარდაბიჯება (ვა), ზ. ვ. გარდავსდგამ ფეხს, переступить, переступить, 1 ქართ. 102, 427; **გარდაბიჯვინება** (ვა), ზ. სხვ. заставить переступить; სამ. ვ. 166; ერისთ. II, 87

გარდაბლება (ვა), ზ. ვ. ღუმბლებლებ, унижать.

გარდაბმა (ვა), ზ. ვ. ერთმანერთზედ მოვაბამ, сплетать, переплетать; (ვებმა), ზ. თვ. ერთმანერთის მოვებმი; გარდავეკვრები, переплетаться; навязываться, რუსულ. 285; ქილ. 199.

გარდაბნევა (ვა), ზ. ვ. გადავჭერი; გავბნევ, გავფანტავ, перебросить; растратить; (ვიბნევი), ზ. ვნ. ღვიბნევი, разбрасываться, სამ. 27—19; აქ იქ ღვიბნევი, анд. 4—22; уходить въ разныя мѣста.

გადაბრუნება (ვა), ზ. ვ. პირს ვუბრუნებ, გადავატრიალებ, переворачивать, опрокинуть, (ვბრუნდები), ზ. ვე. გადავტრიალდები, переворачиваться, სიხარულით გული გადებრუნდა, ქილ 679; отъ радости онъ совсѣмъ потерялся, ვეფხ. 1409, გადაბრუნდა მისი ბედი, счастіе ему измѣнило, ქილ. 537; ისუ ზირაქ. 12—12; გადაბრუნდა სიცილით, покатился со смѣху.

გარდაბუგვა (ვქ), ზ. ვ. გარდავხუვ. сжалить, предать огню, выжечь, (ვიბუგები), ზ. ვ. გარდავიწვი, быть объятту пламенемъ, გარდაბუგული, მიმ. погорѣлый.

გარდაბურვა (ვქ), ზ. ვ. გადავფარებ, покрывать, გორგ. 263, ქილ. 282; ლევიტ. 3—2.

გარდაგდება (ვა), ზ. ვ. გარდავისვრი, პირ იქით გადავქერი; მივაგდებ, თავს დავანებებ; გავაგდებ, განვაძევებ; перебросить; забросить, оставить; изгнать, удалить; სომხ. 301, -ღვინოსა, вылить залномъ вино; თუ ახალი რუ გაგითხრია, ძველს ნუ გარდაგდებ, ვისრ. 131; если бы ты провелъ новую канаву, то не бросай старой, (ვუ). ზ. ვ. მივუგდებ, бросить, кинуть кому, -ფლისანგსა, წუალსა, отвести рѣку, ბერძნ. 70; რუსულ. 965; (ვითავსა), ზ. პირ. მაღლიდან პირს ჩამოვარდები, ჩამოვიქცევ თავსა, сбросаться, кинуться съ высоты, მატთ. 6—4; -წყურვილსა, утолить жажду, ქილ. 408; -გონებიდან, ე. ი. ღვივიწყებ, забывать, ქილ. 211; -მწუხარებას, забыть горе, ქილ. 219, ღედა იმერეთში გარდამიგდებს, мать мою удалили въ Имеретію, ქართ. ცხოვ.; (ვაგდები), ზ. ვ. ვიბროситься; ვეგდები), ზ. თვ. თავს ღვივარგავ, განვეცლები, бросаться, убѣгать.

გარდაგება (ვა), ზ. ვ. გარდავჭედ, გარდავხურავ; წარვაგებ, გავფლანგავ, გავლენ; გარდავაშენებ, ამოვხეწევ, ამოვაგდებ; истязать, покрывать; истрачивать, расточать; истреблять, искоренять; სამ. ვ. 164; -სახლსა, выстроить домъ, რუსულ. 495; -თავსა, жертвовать собою, не жалѣть себя, მოურავ. 379; -ზომასა, переставить межи, მოურავ. 261; (ვეგები), ზ. თვ. ამოვხეწევ-

ბი, ამოვარდები; თავს განაცვლებ, თავს შევსწირავ, истребляться, вымирать, искореняться; жертвовать собою, **გარდაგებული**, მიმ.: построенный; погибшій; -ხალიჩა, покрытый ковромъ, ვეფხ. 1377; -ქონება, растраченное имущество, -სახლები, построенный домъ, რუსუდ. 495.

გარდაგვა (ვ-გვი), ზ. ვ. ჩამოვხვევ ნაგავს, смести.

გარდაგვალვა (ვ-). ზ. უ. გარდავარდნა, გარდავალ, переходить, გამოსლ. 19—11; საქმ. 10—20.

გარდაგვარება (ვა), ზ. ვ. გამოცვლილი ვითარებას, დავაგვანებ, перерождать, измѣнить видъ чего либо; (ვგვარდები), ზ. ვე. ვითარებას გამოვიცვლი, перерождаться, вырождаться, измѣнить видъ.

გადაგვლარძნა (ვაგვლარძნი), ზ. ვ. разваливать, ქრონ. 3—11.

გარდაგლეხა (ვ-), ზ. ვ. გავგოზავ, მაგალ.: ცოშით ქოთნის პირსა, замазать, ქიმ. 38; ბაგრ. ბაკ. 4.

გარდაგლეჯა (ვ-, ვი), ზ. ვ. გარდავხევ, დავხევ, დავგლეჯ: გავიგლეჯ თქებსა; перервать, передрать; перетрепать; (ვიგლიჯები), ვ. დავიხევი, раздираться, **გარდაგლეჯილი**, მიმ. გაგლეჯილი, თავ-მოხდილი, растрепанный, растерзанный.

გარდაგორება (ვა), ზ. ვ. გორვით წავიღებ ან გადავბრუნებ ქვას და მისთანათა, перекатить, перекатить; отвалить камень и т. п.; მარკ. 1, 177; (ვგორდები), ზ. ვე. გადავბრუნდები, перекатываться, -სიცილით, покатиться со смѣху, **გარდაგორდაგორ-გადმოგორება**, перекатываться съ боку, на бокъ, კალი 14.

გარდაგრეხა (ვ-), ზ. ვ. ერთს მეორეზედ შევაგრეხ; ссучить; (ვე), покрывать, დარეჯ. 160, 2, (ვე თავსა), თავს გარდაუკაკვე, მოვუკაკვე; загнуть конецъ.

გარდადგენა, -დგინება (ვა), ზ. ვ. ერთის ადგილიდან მეორეზედ დავდგებ; სახელოდან დავითხოვ, გარდავუენებ; переставлять; отставлять, увольнять отъ должности, ჰოს. 5—23.

გარდადგმა (ვსდგამ, ვსდგი), ზ. ვ. ადგილს გამოვუცვლი, გადავიტან სხვას ადგილს, переставлять, (ვს, ვი ფეხს), ზ. უ. გარდავაბიჯებ, გავიარ, ступать, идти.

გარდადგომა (ვსდგები, ვდგე, მდ. ვდექ), ზ. უ. გამოვალ თანამდებობისაგან; გამოვიცვლი ადგილს, выходить въ отставку, оставлять мѣсто службы, (ვდგები), ზ. უ. კარგ მთაზედ ან სხვა სიმაღლეზედ, стать на возвышенномъ мѣстѣ, ვეფხ. 616, 1129, (გარდუდგები გზაზედ), стать поперегъ дороги, გორგ. 110, **გარდამდგარი**, ზედ. გადაუნებული თანამდებობისაგან, отставной.

გარდადება, -სენისა, заразительность болѣзни, ზზ. -ბით ავადმყოფი, больной безъ надежды, (ვ-), ზ. ვ. ადგილს გამოვუცვლი; გარდავსდგამ ერთის ადგილიდან მეორეზედ; დავსდებ; შეუნახავ; ხელზედ დავუკეთებ დროშები, დავაგდებ; გავსდებ, დავსდებ; დავუდებ, გარდავუკეთ ნაწილსა; перекладывать; перестанавливать; откладывать; отсрочивать; удѣлять, назначать; класть поперегъ; დასტულ. 55; გარდავსდებ ღოლოთს, отложить богатство на; თავს სენსა, заразить себя, -საქმისა, отложить дѣло, გარდაუდო მას კერძი, онъ отложилъ для него долю, გარდასდო ხელი მხარზედ, онъ положилъ свою руку на плечо другаго, გარდამიდო კერძი, онъ отложилъ мнѣ долю, გარდავსდგე თავსა, принести, обречь себя въ жертву, გორგ. 288; (გარდავდგები), ზ. ვ. დავსდგები, გავსდგები, полагать, класть, -უღელსა, надѣть ярмо, 1 ქართლ. 337; (ვი), ზ. მიმ. отложить себѣ, თავისთვის ღვინებს; (ვდგები), ზ. თვ. სენთაგან შევეყრები, заражаться, ქილ. 650; **გარდადებული** ავად მყოფი, отчаянно больной, გარდადები სენი, зараза, заразительная болѣзнь.

გარდადენა (გარდავსდი), ზ. უ. წარგზავნარვე, ჩაუდის წყალი, протекать, ვისრ. 178; გარდმოვედინები, გადმოვალ ნაპირიდგან, წყალთაგან, литься черезъ край.

გარდადინება (ვდინები), იგივე გარდადენა; სენის და გარდაცემანების, у него все льется въ изобилін.

გარდადნობა (ვა), ზ. ვ. გარდავსხამ მცალსა, переливать, переплавлять, (ვსდნები), ზ. ვე. მეცალლთათვის: გარდავისხმი, переплавляться, переливаться, **-ნობილი**, переплавленный, **გადამდნარი**, მიმ. перелитый, გადასადნობი, подлежащій отлитію.

გარდადრეკა (ვს), ზ. ვ. გარდავხრი, გარდავჭკვნი; გავრიცებ, განვსჭრეკ, загибать; уклонять, удалять, устранять; (ვიდრეკები), загибаться. **-დრეკილი**, მიმ. загнутый; გარდადრეკა სასჯულისა, покрывать судомъ, მოსეს სჯ. 7.

გარდადუღება (ვდუღები), ზ. ვე. ბევრს ვიდუღებ, перекипѣть.

გარდავარდნა (ვვარდები), ზ. ვე. გადავსცივი, გარდავეგდები; переброситься, перекинуться; адарვიხმარება; დავსცხრები, მოვაკლდები; выходить изъ употребленія; прекращаться; -სენი, прекратилась болѣзнь, აღაქს. 8, 107; -წყალი. вода или рѣка выступила съ береговъ, ბერძნ. სჯ. 271; გარდავარდა იმერეთში, бѣжалъ въ Имеретію.

გარდავიწყება (ვიწყებ), დავიწყებ, забыть.

გარდავლა, ზზ. переходъ; преступленіе, нарушеніе закона; გარდავლით მოვიხსენებ, между прочимъ касаюсь; (ვალ, ვვლი, ვილი), ზ. უ. გარდავარ; გარდავსდები, проходить; переходить; переступать, нарушать законъ; ვეფხ. 447; -სიმწვანილისა, пережить молодость, ვეფხ. 503; მწარსა სულ გადავალ, ერანთ. 194; черпала сами, უპურად ვერ გადავალი, безъ хлѣба необойдусь; გარდავიდა ორი წელიწადი, минолало два года, 2 ქართლ. 555; გარდავიდა თავის ნათქვამს, нарушилъ данное слово, გარდავიდა ახალციხეს, онъ перешелъ въ Ахалцыхъ; 2 ქართლ. 550; **გარდამავალ სჯულისა**, нарушитель закона, **გარდასრული**, მიმ. -ღონი, прошлые дни, ვისრ. 162, რუსუდ. 990; თავზედ გარდასრული, приключеніе; რუსუდ. 933; გარდავსრულვარ, დრო გამომივლია, миновалъ, ვეფხ. 36, пережить; გარდასრული ცხენისაგან, сошедшій съ ло-

шади; გარდასრული, მიმ. განსვენებული, умершій, ალბ. 25; გარდასრულა, прошелъ, миновалъ, ვეფხ. 856; გარდავლა ჭირთა, миновать несчастіе, ვეფხ. 631; -პირობას, нарушить условіе, გარდამოვიდა ფერი, и побѣдѣлѣлъ, ყარამ. 261; დღე გაუვიდა, миновалъ срокъ, არ გაღუ გარდუალი მოსავალი საქმეზედა, ვეფხ. 789; чему быть того не миновать; გაღავლით, искольз, мимоходомъ, между прочимъ, გარდავლით ლაპარაკი, говорить обиняками, წვიმა გარდავიდა, перестаетъ дождь, სვედა გაღაგვლის; ანქ, 41, грусть твоя пройдетъ.

გარდავლება (ვ), ზ. ვ. ხელს-გადავლება, схватить, взять; -ხელსა, хватилъ рукою, 2 ქორწ. 315; ვა თვალსა, окинуть взоромъ, გადავიდა თვსა, მოვარდები, отстранить отъ себя; ქილ. 247; 532.

გარდავლენა (ვ), ზ. ვ. გადავიყვან, переводить, перемѣщать; 2 ქორწ. 525; გარდავიცილებ, აცილებ, устранять отъ кого что; отстранять, ვეფხ. 789; (ვლინდები), ზ. ვე. აშოვსწუდება, აშოვარდება, переводиться, истребляться, исчезать; ხათესავი რაჭის ერისთავის გარდავლინდა, родъ Родчинскаго Ераставъ перевелся, გორგ. 194; 151; 225.

გარდავლინება (ვ), ზ. ვ. აშოვსწუდება, აშოვაგდებ, переводить, истребить, სამ. გახც. 1; ნახე გარდავლენა.

გარდავსება (ვ), ზ. ვ. აკაშსებ, наполнять, (ვიკსები), ზ. ვ. აკავსები, наполняться, დარეჯ. 2—8.

გარდაზიდვა (ვ), ზ. ვ. დავხძლავ წრონაში, перетягивать; (გარდავიზიდე, გარდავიხოქები, გარდავიხრები, наклониться, перевѣситься; ცხენიდან გარდამზიდეს, Шоур. 153, стащить, стянуть съ лошади, **გარდაზიდვა** (ვ), ზ. ვ. გარდავიტან, переносить, перетаскивать; (ვიზიდე), ზ. ვ. გავზიდავ ბარგსა, переносяться; **-ზიდული**, მიმ. перенесенный, **გარდაზიდი, გარდაზიდავ**, ხ. переносчикъ.

გარდაზნექა (ვ), ზ. ვ. გადავხრი, наклонять, нагибать, перегнуть, загнуть, (ვიზნიქები), ზ ვე. გარდავიხრები, перевѣситься, наклониться.

გარდაზომვა (ვ), ზ. ვ. გავზომავ, примѣрять, рѣшет. 872.

გარდაზომა (ვ), ზ. ვ. измѣрять; -თვალითა, измѣрять глазами.

გარდათარგმნა (ვთარგმნი, -მნე), ზ. ვ. გარდავიტან წერილს, переводить книгу, (ვითარგმნები), ზ. ვ. გარდავიდები, быть переводиму, გადათარგმნილი, მიმ; გადმთარგმნელი, ხ. გარდამტანი, переводчикъ.

გარდათელვა (ვ), ზ. ვ. смять, -მტერსა, смять врага, დიდმოურ. 10.

გარდათვლა (ვთვლი, ვთვალე), ზ. ვ. ხელმეორედ დავთვალი, пересчитать, რუს. 770.

გარდათრევა (ვ), გარდავიტან თრევით, перетащить.

გარდათქმა (ვსთქვამ), ზ. ზეპირად ვიტყვი, მაგალ. გალობას თავიდან ბოლომდინ; უკუსთქვამ, უარს ვიტყვი ნათქვამზედ, აშას ვჭკრავ; сказывать на изустъ; отвергать, отрицать, ქილ. 548; (ვ), -ლექსად, перелагать стихами (прозу), ვეფხ. 16,

გარდათქმევინება (ვ), უარს ვათქმევინებ; заставить отрицать.

გარდათრევა (ვ), ზ. ვ. თრევით გარდავიტან, перетаскивать.

გარდათხევა (ვ), ზ. ვ. გარდავღვრი; проливать, (ვ), ზ. ვ. გარდავასხამ, разлить, (ვითხევი), ზ. ვ. გადავიღვრები, проливаться, გარდათხიეს ნავის კავი, бросили якорь; გულსა სისხლი გარდამეთხია, сердце облилось кровью; ვეფხ. 348; იქვე. 30—13; იქვე. 3—13.

გარდათხმა (ვჭათხენ), покрыть, იქვე. 7—16.

გარდათხრა (ვსთხრი, ვსთხარე), ზ. ვ. ხელმეორედ დავთხარი, გარდავჭამავ, перекапывать.

გარდაის, გარდაისად, თან. გარდა, исключая, кромѣ, სი, ზედ. кромѣшній, რქლ.

გარდაკავშირება (ვ), ზ ვ. связать, склепать.

გარდაკარგვა (ვჭ), ზ. ვ. დავჭკარგავ; теряя-ся потерять, удалить, сослать, (ვიკარგები), ზ. ვ. დავიკარგები, გადავკარგები მაგალ ლეკებში, теряться; удаляться, исчезать; ვეფხ. 1270.

გარდაკაკვა (ვჭ), ზ. ვ. გარდავჭხრი, перегнуть.

გადაკაფა (ვჭ), ზ ვ. დავჭკაფი, перерубить, порубить.

გარდაკეთება (ვ), ზ. ვ. ხელმეორედ გავაკეთებ, передѣлать; (ვიკეთები), ზ. ვ. передѣлываться.

გარდაკერა, -რება (ვჭ, ვ), ზ. ვ. მივაკერებ, сшивать, (ვიკერები), ზ. ვ. сшиваться.

გარდაკეტა (ვჭ), ზ. ვ. დავჭკეტ, замкнуть.

გარდაკეცა (ვჭ), ზ. ვ. გარდავაბრუნებ, отогнуть, отворотить.

გარდაკვეთა (ვჭ), ზ. ვ. გარდავჭრი, перерѣзать, отрѣзать; ვეფხ. 287; 1303; ხელნი წმინდად გარდაკვეთნეს, ე. ი. ხელები წმинდად დახჭრაო, ხელნი უხმარი შეუქნიათ, отрѣзали руки, ვეფხ. 611; (ვჭ, ვე), ზ. ვ. დავუნაშნავ სიმუშაოს ან ხელ-ფასს, გავურიგდები, договориться въ цѣнѣ, порѣшить, опредѣлить, (ვი), ზ. მიმ. დავინაშნავ; ამოვიკვეთ, მოვისპობ, опредѣлить себѣ; перестать; (ში), ზ. მიჩ. назначаешь мнѣ, ქილ. 242; 503, 550; 656; **გარდაკვეთილი ფასი**, დანიშნული фасъ, опредѣленная цѣна, **გარდაკვეთელი**, ზედ. опредѣлительный.

გარდაკვეცა (ვჭ), ზ. ვ. გადავჭხრი, срѣзать.

გარდაკვრა, -კრვით, ზზ. ბჭვი. вскользь, поверхность, (ვჭკრავ, ვჭკარ), ზ. ვ. გარდავკრავ, ვხეცავ, пріударить, ვეფხ. 94, 207; (ვკრავ, ვკარ), ზ. ვ. დავწერებ, დავკრავ; შეკრავ, შეკარ, შემოვჭირავ, გარდავაბამ, სარჩულს ან ხაპარეს დავკერავ; наклеить; перевязать, спарать, скрѣпить; пашить верхъ платья; გარდავჭკრავ თვალსა, замѣтить; (ვჭ ღვინოს), вынить залиомъ; (ვჭ ფერსა), блѣдиѣть, (გადავკერი), ზ. თვ. გარდავკერკეტი, გარდავფინები, покрываться; ცის ღრუბელი გადავკრა, небо покрылось тучами, **გადაკრული**, მიმ. покрытый; хмельной; **ბეწვეული მაუდით გადაკრული**, шуба покрытая сукномъ; ფერდაკრული, блѣдный, გადაკვრით ლაპარაკი, говорить обиняками, **გარდაკვრევინება** (ვ), ზ. სხ. заставить покрыть, вынить.

გარდაკიდება (ვ), აუკიდებ საკიდარსა; აუკიდებ, навьючивать; навязывать, обременять кого противъ воли: ზოგჯ. წაუკიდებ, წაუხრხუნებ, поссорить, ვეფხ. 444; -ხურჯინს, перекинуть сумку; (ვი), აკიდებ, взять на себя пошу, -ხიგზას, взять на себя провизію, ხიბრძ. 148; რც მწუხარება გარდამკიდა, все огорченіе, которое они причинили мнѣ, (გადაკიდება). ზ. თვ. ჩამოკიდებ, გადმოკიდებ, перекѣситься, сѣсться, (გარდაკიდება), ზ. თვ. დამოკიდებ; აკიდებ, აკიდება, აკუნძილება, не вогнать, ჩამოკიდება, сѣсться; навязываться, приставать, докучать, ვეფხ. 109, 286; აბრ. 92. რუსუდ. 78, 287; დარეჯ. 2—3; 2—19; 1 ქართლ. 428; გარდამიკიდებია, я поѣхалъ; (გარდამკიდება), ზ. თვ. ჩამომკიდება, не вогнать, ты пристаешь ко мнѣ, неотвязываешься отъ меня; ვეფხ. 269, 965; გარდამკიდებია. დედაენა 65, ე. ი. ჩამომკიდებია, пристать ко мнѣ, (გარდაკიდება), ჭ. ჩამოკიდება, сѣшиваться, **გარდაკიდებული, გარდანაკიდი**, მიმ. ჩამოკიდებული: აკიდებული, сѣшанный; непязанный; -კიდებული მტერი, неотступный врагъ, **გარდამკიდე**, ზედ. навязчивый; докучливый, враждебный, მე მითა გარდამკიდე, я зависимый отъ нихъ, ქილ. 306; ამ დრომ გადამკიდე, вотъ до чего я дожилъ, ანტ. 3—29.

გარდაკითხვა (ვი), ზ. ქ. წაიკითხავ თავიდან ბოლომდინ, перечитать.

გარდაკლეტა (ვ), ზ. ქ. დაკეტ, запереть.

გარდაკოცნა (ვკოცნი), ზ. ქ. დაკოცნი, расцѣловать; ვეფხ. 110; 145.

გარდალაგება (ვ), ზ. ქ. გარდაწყობ, დაალაგებ, перекладывать, перебирать, (გარდაწყობა), ზ. ვნ. გარდაკან ბარგს, переносится, перебирается.

გარდალაბვა (ვ), ზ. ქ. გაკქელავ ფეხით ბალახს, перемять траву, ხელ. 228.

გადალაკვა, -კვება (ვ), ვა. კი), ზ. ქ. ფეხს გარდაკვდგამ, გადაბიკვებ; перешагнуть, გარდალაკული ხვედა, поправная нѣра, შაფ. 82.

გარდალება (ვე, მაგალ. თავს), ზ. ქ. обязать отперстіе.

გარდალევა (გული გარდამელევა), стало тошно мнѣ, мнѣ надоѣло. სარაჯ. 74.

გარდალექსვა (ვ), ზ. ქ. ლექსად ვიტყვი, перелагать въ стихи.

გარდალეწვა (ვ), ზ. ქ. ხრულებით დალეწ, перемолотить; დალეწ, დაამტვრევ, переломать, დარეჯ. 2—9—14.

გარდამავალი, მიმ. нарушитель закона, преступникъ; **გარდამავლობა**, ს. нарушеніе закона, преступленіе.

გარდამატება (ვ), ზ. ქ. მომატებით ან ხიუნეთ მაქვს; ვაღორებ, ვამეტებ, излишествовать, имѣть съ избыткомъ; превосходить, имѣть надъ кѣмъ преимущество; თუხარ. 3—12. ხიბრძ. 24; ვეფხ. 1—8; -ტებით, безмѣрно, слишкомъ; (ვამატება). იგივე გარდავმატებ; ქილ. 200, 401; **გარდამატებული**, მიმ. მომატებული, излишній, ვეფხ. 32, განშ. თეიმ. 1 ქართლ. 268; ქილ. 72; **გარდამატებულება, -ლობა**, ს. მომატებულობა, избытокъ, излишество, избытокъ.

გარდამაქცეველი, ს. შემცვლელი, превратитель, ლუკ. 23—14. მარკ. 1—73, сократитель.

გარდამდგარი, ნ. გადაღმა; გარდამდგნი, ნ. გარდაცვლილნი.

გარდამდინარე, მიმ. წარმდინარე, протекающій, ქილ. 484.

გარდამეტება მიმეტების), ზ. ქ. გარდამატებით მაქვს, превышать, ქილ. 579.

გარდამზადება (ვ), ზ. ქ. გარდავიქმ, превращать, ამოს 5—8.

გარდამკიდე, ნ. გადაკიდება.

გარდამო, თანდ. ყოველნი ლექსნი რომელნიც იწყებიან ამ თანდებულითა ნახე გარდმო ან გადმო.

გარდამობმა (ვ), ზ. ქ. სიბელს მოვიბამ, привязать (веревку),.

გარდამობურვა (ვ), ზ. ქ. გარდმოვხურავ, покрыть, ანდ. 144.

გარდამოდგმა (ვ), ზ. ქ. ჩამოვსდგამ, составлять, снять, (მოვსდგები), ზ. ვნ. ჩამოვსდგები, отступиться, 1 ქართლ. 434; (დადგები), ზ. ვნ. გარშემოვადგები, отступить, ნ. გარდმოდგმა.

გარდამოვლა (ვლი) ზ. უ. ჩამოვალ, шествовать, ანდ. 116, 136.

გარდამოვლენა (ვ), ზ. ქ. ჩამოვალენ, шествовать, (ვიდრეიმენი), ზ. ვ. ჩამოვიდრეინები, шествоваться, ანდრ. 126.

გარდამოთხინვა (ვთხინავ), ზ. ვნ. გარდმოვდინები, литься съ верху, იგავ. 5—15.

გარდამომავალი, მიმ. ჩამომავალი, шествующій.

გარდამოსვლა (ვ), ზ. უ. ჩამოვალ, шествовать, ალე. 57; გორგ. 43. ნ. გარდმოსლვა.

გარდამოსმენა (ვ), ზ. უ. მოვისმენ, услышать, 2 ხვედ. 4—36.

გარდმოღება (ვი), ზ. ქ. გადმოვიღებ, снять.

გარდამოხსნა, ხზ, ჩამოხსნა; снятіе; ან ხაკი ქრისტეს შთამოსვენებისა ჯვარიდამ, плащаница, -ჯვრიდამ, снятіе со креста: (ვხსნი, ვხსენ), ზ. ქ. ჩამოვხსნი, ჩამოვუშვებ, ჩამოვასვენებ, снимать, (ვიხსნები), ზ. ვ. ჩამოვიშვები, сняться (съ крѣста)

გარდამოხუმა (ვი), ზ. ქ. ჩამოვიღებ, снять, рубашку.

გარდამრიდა, მცენ avricula judae. ბუნ. ლ.

გარდამრუდება (ვ), ზ. ქ. გავიმრუდებ, искривлять, ბერძნ. ხ შესავალი.

გარდამსვლელი ხვედრისა, ს. преступникъ, იგავ. 3—31.

გარდამტვრევა (ვ), ზ. ქ. დავიმტვრევ, переломать, -ხაღლის, переломленіе лучей, ფიზიკ. 129.

გარდამწვარი, ზედ. ძრიელ შემწვარი, пережаренный.

გარდამჭრელი, ს. გარდამწვეტელი, рѣзитель.

გარდამხდარი, ზედ. წარხდომილი, сгнившій; გამოფლილი, истекшій; испытавшій, -ძნი წელნი, истекшіе года, -ძი ცხენიდამ, сѣзжій съ лошади,. ღალატი გარდამხდარი, испытавшій из-

ѣну, Мочрав. 10; Биоцѣлу гарлмѣдари, отчаявшійся жить, ЗЗуѳ. 351.

გარდამხტარი, Ѳеде. гарлѣкомѣлга, перескочившій, Зэ. д. 179.

გარდამოხრა гѣкри, гѣкарь, Ѳ. Ѳ. гарлмоѣнуць, наклонить, Дэ. 23: 1—5.

გარდამწუეტელი, Ь. гарламѣкрѣли, рѣшитель, ЗЗуѳ. 67.

გარდამჭარბე ჭკუითა, превосходящій умомъ, Дол. 358.

გარდანადირება (ва), Ѳ. Ѳ. нарирокѣнит гавгели Винлрокъ, Мочинадирѣ̈в ацгулъ; охотою пройдти поле; ЗЗуѳ.

გარდანადნობი, Ь. нанирали гарлданокъноѣлиса, перетопка.

გარდანათლვა (гѣ), Ѳ. Ѳ. ѣгул-ѣвлад Мочвиотлоѣ: данѣотлоѣ, перекрещивать, (гинотлѣба), Ѳ. д. перекрещиваться.

გარდანავარი, Ь. гарлѣкрули, нацѣми, ударъ, ЗЗуѳ. 493.

გარდანაკიდარი, Ѳеде. ѣмѣоѣкидѣбули, ѣкѵанцѣбули; навязъ, навязанный, ЗЗуѳ. 606.

გადანარჩენი, Ь. данарѣени, остатокъ, Дол. 306, 632.

გარდანაფრენი, Ѳеде. френӥт гавлили, рѣшуе. 645, 659, перелетѣвшій.

გარდანაფარი, Ѳеде. османный; напрошенный; рѣшуе. 415.

გარდანაცვლება (ва), Ѳ. Ѳ. гарлаѣквцѣрѣба, измѣнять, давать другой видъ, (ги ЗЗуѳь), Ѳ. д. ЗЗуѳь гарлдаѣкидат, перешагнуть.

გარდანაშენობი (ѣнѣоѣлиса), Ь. нанѣвари, строеніе, Зэ. Дол.

გარდანახადი, п. гарлѣкѳа, гарлданѣкѳилоѣба, п. гарлѣкѳа.

გარდანახვა (д), Ѳ. Ѳ. гарлдаѣнѣкѳа, пересмотрѣть, ЗЗуѳ. 456.

გარდანელება (нѣлелгѣба), Ѳ. дѳ. Мочѣкидеба, данѣлелгѣба, умереть, анг. 4—22.

გარდანივთება (ва), Ѳ. Ѳ. гарлдавкидеба, переработать, рустиѣ. кан, Шлѣзвѣли.

გარდანუსხვა (гѣ), Ѳ. Ѳ. ѣнанѣхѣ ан нанѣхѣ кѳилит данѣшѣр, ѳ. Мочрав. 7, Шлѣнѣ. сдѣлать описьперенисать скоримъ ночеркомъ.

გარდაპარსვა (гѣ), Ѳ. Ѳ. гадапарѣвд, обрить.

გარდაპარება (ва), Ѳ. Ѳ. гапарвит ан ѵумад Ѳгадеѣ, Ѳгадѵидеба, украдкою уносить, уводить, -тоѣоѣа, украдкою смотрѣть на кого.

გადარბევა (ва), гарлдавкарѣб, заставить перейти,

გარდარბევინება (ва), заставлять унести, данѣ̈ба. 142.

გარდარგვა (гѣ), Ѳ. Ѳ. ѣкѳаѣ ацгулъ данѣргѵ, пересадить (растеніе).

გარდარევა (гѣ), Ѳ. Ѳ. гадагеѵгѣ; ѵвѵрѣѵ, съ ума сводить, смѣшивать, перемѣшивать; (гѵ), Ѳ. Ѳ. перемѣшать; (гарлмѣрѣѵ, Ѳ. Мнѣ. Мадгеѵгѣ, съ ума сводить меня; (ѵирѣѵа), Ѳ. ѵ. гадагеѵгѣбаи, ѳ̈ѵкуѵидат Шлѵаѵшѵлѵба; сходить съ ума, (ѵирѣѵа), Ѳ. Ѳ. гарлдавдѳакѵбаи, Ѳгдѳобит Мачѵѣ; ѵѵѵѳѵдѳакѵбаи, ѵѵѵѵрѵѣоѣ, изобиловать, имѣть въ изобиліи; происходить; ѳ̈ѵкѵ. 658; 2 кор. 4—15; Ѳгадеѵи 31—30; гарламѵрѣѵа Ѵмдѵдрѵ, имѣть богатство, въ изобиліи; дѵѵоѣ. 61—10; гарлдамѵрѣѵит Ѵиѣѵрѵлиа, исполненъ радостью; 1 кор. 7—5; Ѵмрѳ. 6—1; **გარდარეული,** Мнѣ. ѵрѣѵлиа; Шлѵлѵлили, гамоѣоѵѵѵбѵлиа; гарлдакѵбѵлиа; бѵлѣлиа; сумасшедшій; перемѣшанный; обильный; -ѣоѣрѣба, Врѵлѵлгѣбит ѣоѣрѣбѵлиа, въ конецъ разоренный, 1 ѳ̈ѵкѵл. 238; **-ეულად,** ЗЗѳ. обильно, Ѵмрѳ. 2—162; ѳ̈ѵЗуѳ. 16—52; ѳ̈ѵкѵѣо. 83; **გარდარეულობა,** Ь. Ѵмрѳ̈ѵѵѣоѣба; ѳ̈ѵкѵѵѳѵдѳ Шлѵлѵлгѵоѣба; изобиліе; сумасшествіе; Ѵмрѳ. 2—107.

გარდართხმა (ва), Ѳ. Ѳ. гадагѳ̈ѵгѵѵ, гарлдѵѵлѵлѵ, гагѵѳ̈ѵмѵѵ; растянуть, разослать, раскинуть; **გარდართხმული,** Мнѣ; -ѵѵѵарѣѵа Ѳгдѳ, растянутый на доскѣ, 1 ѳ̈ѵкѵл. 157; 243; ѳ̈ѵѣо. 40—22; 44—24; анѳкѵо. 40.

გარდარონინება (ва), Ѳ. Ѳ. гарлдавкѵо, перенести, анѳ. 4—51.

გარდარტყმა (ва), Ѳ. Ѳ. гарлдагѳ̈ѵкѵдѵ, пріударить.

გარდარჩევა (ва), Ѳ. Ѳ. гарлдавѳ̈ѵѳѵдѵ, перемѣнять, ѵирѵѵѵ ѳ̈ѵѳѵдѵ), Ѳ. Мнѣ. перемѣнить имя.

გადარღვევა (ва), Ѳ. Ѳ. дадардѵдѵ, распороть, (ѵѣ), Ѳ. д. ѣ̈ѵѵѵѵѵѵѵѵ, ѣ̈ѵѵѵѵѵѳѳдѵдѵѵ, сплатиться, обрушиться, ѵдрѵѵ 51—58.

გარდარჩევა (ва), Ѳ. Ѳ. гадавдѵѵѵ, дадарѵѵ, перебирать, Русиде. 89. **გადანარჩევი,** Ь. отборъ.

გარდარჩენა (ва), Ѳ. Ѳ. Мочарѵѵ, дадарѵѵ; дадаѣѳѳи, дадаѵѵ, оставлять, сберегать, сохранять; спасать; гарлдавдарѵѵ ѵѵѵѣ, спастись; Дол. 129, **გადამრჩება, -მრჩომია,** осталось у меня въ остаткѣ, ѳ̈ѵгѵѣ ѣ̈ѵлиа гадамрѵ, едва остался я живъ.

გადარჩომა (ѵрѵѵѳи), Ѳ. дѳ. Мочарѵѵѳи, дадарѵѵѳи; дадаѵѵдѵ, оставаться, быть въ остаткѣ; спастись; нережить, избавиться, ѣ̈ѵѵѵѵѵѵ гадагѵѳ̈ѵѵѵ, и избавитъ тебя отъ смерти, (ѵѵѵѵѵѳи), Ѳ. дѳ. Мочѵѵѵѵѵѳи, избѣжать опасность, ѣѳѳѵѳ. III: 2 ѳ̈ѵкѵл. 446; Дол. 198, Ѵонѵ. 66, **გადარჩენილი, გადანარჩენი,** Мнѣ; оставшійся, спасенный, **გადანარჩენი,** Ь. остатокъ, Дол. 331; ѳ̈ѵѵѵ. 58.

გარდარჩუნება (ва), Ѳ. Ѳ. Мочанарѵѵѵѵѳа, оставить въ остаткѣ.

გარდასაბურავი, Ь. гарласаѣѵѵѵави, покровъ, покрывало, ѣѳѳѣ. 396, 2 ѳ̈ѵкѵл. 527.

გარდასაგდებელი, Ѳеде. бросальный, **გარდასაგებელად,** Ѳѣ. для бросанія, ѳ̈ѵкѵ. 130; гарласагдѳбѵлад ѵѣѣѵаѣѵѵѳѵ, для сверженія съ престола, дидомѵѵ. ѵѵѵѵ. 188.

გარდასადინელი, Ь. ложе рѣчное, русло.

გარდასავალი, Ь. -ѳѣа, ѳѣа Мнѣѣѣ Ѳеде, ѳ̈ѵкѵѣѣ ѳ̈ѵ ѣѣѣѵѵѵѣѣ, переходъ, проходъ въ горахъ, 1 ѳ̈ѵкѵл. 34; гарласавалиа тѣѵиа ан тѣѵѳеде, Шлѣѵѣѵѵѵѵѵѣѣ ѵѣѣѣ ѳ̈ѵ гарласѳдиа, приключеніе, похожденіе, ЗЗуѳ. 790; Дол. 471, 579; дадѵ. 41, 44, 71.

გარდასავარდნელი კლდე, Ь. ѵиѵѣѣи, ѵ̈ѵкѵлоѣ Мнѣ, крутая гора, ѣѳѳѳ. 54, пропасть.

გარდასაფარებელი, ს. გარდასახურავი, покрывало.

გარდასაქცევი გზა, ს. дорога по которой можно свернуть въ сторону, რუსულ. 659.

გარდასაყარი, ზედ. გარდასაგდები, თავზედ დასაყრელი ფლური, мѣрзлякъ, расыпной, рус. 183, 792.

გარდასაყრელი, ზედ. გარდასაგდები, подлежащій къ выкидыванію, рус. 885; -სენდისა, ე. ი. სენდის მოსაკრავებელი, для облегченія нелуга.

გარდასაცმელი, -ცვამი, ზედ. ზევიდამ წამოსასხმელი, накидка, бур. ქ. 241; -ლილისა, კილო ღილის, петля.

გარდასაწყვეტი, ზედ გარდასაჭრელი, подлежащій рѣшенію.

გარდასახადი, -ხდევი, ჩხრ. 46, **-ხდელი**, ზედ. ქვემდებარე გარდახდისა, მაგალ. ვალი, ბეგარა; გამოსაღები; ხაზღაური, ხაური; დასჯა, პატიჟი, подлежащій уплатѣ, напр. долгъ, подать; налогъ; штрафъ; взысканіе, наказаніе; -ხადი თავზედ, приключеніе, მრთვ. 58; დავრიშ. 175; სამ. ჯ. 3; 9: 227, აღბ. 119; ვეფხ. 766; ქილ. 243, 660.

გარდასახედი, -დავი, ს. მაღლობი ადგილი, სადამაც დაინახვება გარშემო მდებარენი ალაგნი; დასჯულ. 47; ალექს. 165; ახალქ. 89; -მჭვირისა, возвышенное мѣсто откуда можно обозрѣть видъ или теченіе рѣки; კი გადასახედი ფანჯრადამ, хорошій видъ изъ окна.

გარდასახვეწი, -წელი, თავის შესაფარებელი ადგილი, пристанодержатель, убѣжище, рус. 166, 1037.

გარდასახლება (ვა), ზ. მ. სხვაგან დავასახლებ, переселять, (ვასახლებთ), ზ. ვ. ავიერებით, ადგილს გამოვიცვლით, переселяться.

გარდასახურავი, ს. გარდასაფარებელი, покрывало.

გარდასევა (ვე), ზ. მ. მოვუსევ. მოვუცვივდები, დავცვივდები, напускать, натравлять, пускать для нападенія; (ვესევი), ზ. თე. მოვეკვეთები, დავეცემი, нападать, напуститься на кого, ринуться, 2 ქრთ. 346.

გარდასვლა (ვალ), ნ. გარდავალა.

გარდასვმა, -სუმა, -სმა (ვსვამ, ვსვი), ზ. მ. გარდავაჯდენ, გარდავსხამ, пересадить.

გარდასუმა (ვუსვამ-, ვი), ზ. მიჩ. წავუსვამ, погладить, -ხელსა, повести, погладить рукою, рус. 715.

გარდასკუნა (ვკსკუნი), ზ. მ. перевязать, ჩხრ. 92.

გარდასროლა (ვისვრი, ვისროლე), ზ. მ. სროლით გარდავაგდებ, перебросить; -ბალისა, закинуть сѣть; **-ლილი, გარდანასროლი**, მიმ. переброшенный.

გარდასრული, მიმ. ნ. გარდავალა, прошедшій, миновавшій, -ვსრულვარ, я пережилъ, დაბად. 18—9; -სიკეთით, рус. 833; отличный добротою, -ხელმოთ, отличный дѣлами, рус. 145.

გარდასწორება (ვა), ზ. მ. ხელ-ახლად გავასწორებ, переправить.

გარდასწრება, -როება, გარდასწვრება, სწვრობა (ვა, ვე), ზ. მ. предупредить, предварить, поспѣть или быть гдѣ заранѣе; 2 ქრთლ. 65, 315.

გადასწვრივ, ზზ. გასწვრივ, параллельно, დასტულ. 45.

გარდასხლომა (ვხდები), ზ. ვე. გარდავსჯდებით, пересаживаться, рус. 630.

გარდასხვავება (ვა), ზ. მ. გარდავიქმ, გარდავასხვაფერებ, переиначить, измѣнить, **გარდასხვაფერება** (ვა), ნ. გარდასხვავება.

გარდასხმა (ვასხამ, ვასხი), ზ. მ. ერთის ჭურჭლიდამ მეორეში ჩავასხამ, გადავღვრი, გარდავქცევ; ხელ-ახლად ჩამოვასხამ მეტალსა; переплить; вылить, вновь отлить; ზოგჯ. დავასხამ, обливать, დაბად. 35—14; ქილილ. 457; თავზედ გარდავასხმი, проливаться надъ головою кого; (ვხსამ), ზ. უ. გარდავაჯდენ მრავალთა, гардавсхамъ, пересаживать.

გარდატანა (ვა), ზ. მ. თან წავალებინებ, გავატან, заставать унести съ собою что, (ვი), ზ. მ. წავიღებ, გარდავიღებ, переносить, 2 ქრთლ. 398; თან გარდავატან, тратить, расходовать, ბუნ. ქ. 194.

გარდატარება (ვა), ზ. მ., გავატარებ, გავარონინებ; ხელზედ ვიპყრავ; უბრალოდ ჩავატარებ; проводить, вести черезъ; искусно обойти вопросъ, свернуть на другое, увернуться.

გარდატევება (ვე), ზ. მ. ჩამოვუშვებ, გარდავუშვებ, спускать, опускать; მარკ. 2—35; სამ. 27—17; -თმასა, отпустить волосы, нестричь, 1 კორ. 11—14; -წყალსა, ქიმოთ. 182; пропустить воду, ალექს. 21; 105.

გარდატეხა (ვჭ), ზ. მ. გარდავამტვრევ, переломать, ერისთ. 199, -სხეულისა, переломленіе **лучей**, ფიზიკ. 65.

გარდატვირთვა (ვს), ზ. მ. ტვირთს გარდავიღებ, снять бремя.

გადატვიფრვა (ვჭ), ზ. მ. დავბეჭდ, запечатать.

გარდატოპვა (ვჭ), ზ. მ. ივერია № 33, протопать.

გარდატრიალება (ვა), ზ. მ. გადავბრუნებ, переворачивать, (გავტრიალდები), ზ. ვე. დავბრუნდები, переворачиваться, ვარამ. 91; 348, (ვა თავსა), оглядѣть кругомъ, ანჯ. 68.

გარდატყავება (ვა), ზ. მ. сдирать кожу, ივერია № 1 стр. 32.

გადატყდომა (ვტყდები), ზ. ვე. შუაზედ გავსტყდები, переломиться.

გადატყორცნა (ვტყორცნი), გავისვრი, გარდავაგდებ, перебросить.

გარდაუსვლელობა, ს. გარდაუვალობა, непарушимость, კანან. 181.

გარდაუწვდენელი, ზედ. თვალ-, неосязаемый.

გარდაუხდელი, ნ. გარეუხდელი; გარდაუხდელობა, ნ. გარეუხდელობა.

გარდაფანტვა (ვჭ), ზ. მ. გარდავაბნევ. перебросать, раскидать, (ვიფანტები), ზ. ვ. გარდავიბნევი, разбрасываться; раскинуться.

გარდაფარება (ვა), ზ. მ. დავაფარებ, გარდავხურავ, покрывать, (ვფარები), ზ. თე. покрываться, ქიმ. 190.

გარდაფენა (ვჭ, ვა), ზ. მ. დავჭიფენ, დავაგებ, გადავხურავ, растилать, покрывать, ქილ. 137; 2 ქრთლ. 529; გარდავჭიფენ ბალეს თოკზედ, развѣсить сѣть.

на веревкѣ; მოვარვა შუქთა მისთაგან უკუნი გარდაჰფენოლა; ე. и. მოვარვა იმისის შუქისაგან ნიბელე დახლებოლა, ვეფხ. 122; лучи ея затмѣвали луну; (ვეფხისტყაოსანი ან შუქი), растилаться, покрываться, **გარდაფენილი**, მიმ; -ვარ, ვჰფენოლი, покрыться, ქილ. 21.

გარდაფერვა (ვჰ), ზ. ვ. გადავხვეწინე, მაგალ. ტყესა ხეცე გარდაფერა, стирать, снимать, ჩონგ. 27, 43.

გარდაფიოთრება (ვჰფიოთრები), ზ. ვე. გავიცრიცები, ფერი წამივა, побѣдѣть.

გარდაფისვა (ვჰ), ზ. ვ. ფისით გავჰტოზავ, осмолить, ბაგრ. 136.

გარდაფიცვა (ვჰ, ვი), ზ. ვ. ანას ვჰკრავ, გადავსთქვამ ფიცსა, отпѣкиваться, отказываться отъ данной клятвы, რუსუდ. 274.

გარდაფრენა (ვი), ზ. ვ. ფრენით გარდავლითავ, заставить перелетѣть; (ვჰფრინდები), ზ. ვე. ფრენით გარდავალ, перелетѣть, ვეფხ. 202; 1270.

გარდაფრეწა, (ვჰ), ზ. ვ. გარდავხევ, разорвать, (ვიფრიწები), ზვ. разрываться.

გარდაფურცლა (ვფურცლი), ზ. ვ. წიგნის ფურცლებს გადავშლი, перелистывать.

გარდაფუხვრა (ვფხვრი, ვფხვერ), ზ. ვ. ძირიანად ამოვხევ, истреблять; (ვიფხვრები), ზ. ვე. ამოვვარდები, истребляться, ვეფხ. 763.

გარდაფრეწა (ვჰ), ზ. ვ. გადავხევ, разорвать, ვეფხ. 208.

გადაფხვევა (ვჰ), ზ. ვ. ამოვფხევ, выскоблить.

გარდაქალწულება (ვი), ზ. ვ. ქალწულობას ავარომევ, лишать дѣвства, изнасиловать, (ვქალწულდები), ზ. ვე. ქალწულობა ამერომევი, лишиться дѣвства, იქნევ. 23—3.

გარდაქარვება (ვქარვებ, -ვე), ზ. ვ. მოვაოხრებ, опустошать; (გარდავჰქარდები, -დი), ზ. ვე. ამოვვარდები, ამოვხსწყდები, ან ავოხრდები, истребляться, опустошаться, ვეფხ. 534.

გარდაქაჯება (ვიქაჯები), ზვ. ქაჯსავით გავჰქრები, исчезать, ირაკლ. 9. 77.

გარდაქექა (ვჰ), ზ. ვ. გარდავრევ, გარდავქოთავ, перерыть, привести въ безпорядокъ, **გარდაქექილი**, მიმ. перерытый.

გარდაქნა, გარდაქნა (ვიქმ, ვიქმნ, ვიქმან; ვჰქნი, ვჰქენ), ზ. ვ. გარდავქცევ, передѣлать, переначать; (ვიქმნები), გარდავიცვლები, превращаться.

გარდაქნევა (ვიქნევ, -ნივ), ზ. მოვიქნევ ხელს, замахнуться.

გადაქოთება (ვი), ზ. ვ. გადავჰქექ. გადავრევ. перерыть; разрыть.

გარდაქონება (მაქვს, მქონდა), ზ. ვ. გარდავიღებ, გარდავიტან, переносить.

გარდაქცევა, სხ. превращеніе, измѣненіе; отвлеченіе, отклоненіе; (ვი), ზ. ვ. გარდმოვაბრუნებ, პირქვე დავხდამ; ძირს ჩამოვაგდებ, დავსცემ, დავქცევ, დავრღვევ; რუსულ. 695; 717; გარდაქმნი, გამოვსცვლი; ფსალმ. 65—5; 77—44; მარკ. 2—194; ქილ. 363; 2 პეტ. 3—16, გალატ. 4—17; ჩონგ. 123; გადავბირავ, გულს გამოვუცვლი, ლუკ. 23, 2, опрокидывать, перевернуть вверхъ дномъ; повалить, разрушить, сломать; превращать, измѣнять; отвлекать, отвращать отъ кого; ღვინო წყლად გარდაქცია, онъ превратилъ вино въ воду, ვეებერა გარდაქცევასა ანთვიპატრის ხარჭშეწოებისაგან; онъ старался отвратить проконсула отъ вѣры, საქმ. 13—8; 19—26; გარდამაქცევ ხარჭშეწოებისაგან, ты отвращаешь меня отъ вѣры, გარდამიქცევ პირსა, ты отвращаешь отъ меня свое лицо; გარდაქცევ სიტყვასა, переиначивать слова, გარდავქცევ თავსა ქვეყნად, сбросаться съ горы, ვეფხ. 1297; (ვჰ), ზ. ძირ. გადავუბირავ; გადავუქცევ, возставить; вооружить противу кого; -გზას, свернуть съ дороги, -ერს, взбунтовать противу кого народъ, ქილ. 363; (ვიქცევი), ზ. ვ. გარდაბრუნდები; ძირს ჩამოვვარდები, დავეცემი; გამოვიცვლები, перевернуться; упасть, свалиться, превращаться, измѣняться; გალატ. 1—6; გამოეხ. 8—11; მარკ. 2—36; შემდგომად წყლით გარდაქცევისა, по прошествіи лѣтъ, (ვქცევი), ზ. თვ. გავუდგები; გამოვეცვლები, отпасть; измѣниться; პირი ზიფრანის ფრად გარდაქცა, онъ побѣдѣлъ въ лицѣ, ვისტ. 22, **გარდაქცეული**, მიმ. измѣненный; превращенный; разрушенный, -ვარ, ვოლი, я превращенъ.

გარდაქცევა (ვი), ზ. ვ. გადავღვრი, выливать.

გარდაღება სზ. переложеніе; переведеніе, переводъ; მეტაფორა, მუნა-ღებანება, რიტორული ხატოვანი, метафора; (ვი), ზ. ვ. გარდავიკან, ჩამოვჰსდგამ; გარდავსთრგმნი; ნოტიოთა თვის; გარდავსხამ; переносить; снять, составить, переводить; перелагать; переливать; წვიმამ გარდიღო, дождь пересталъ; **გარდაღებული**, მიმ; переложенный, снятый, **გარდაღებითი**, მეტაფორიული, переносный, метафорическій.

გარდაღელა (ვიღელ გულსა), ზ. ვ. გულს გავიშიშვლებ, обнажить грудь, გარდაღეღილი, მიმ. обнаженная грудь.

გარდაღვრა (ვღვრი, ღღვარე), ზ. ვ. გარდავქცევ წყალს, выливать воду.

გარდაღმა, ზმნ. იქით, по ту сторону, -ხროლა, переѣзжать; -გორება, დასტულ. 44; по той сторонѣ горы.

გარდაღლევა (ვჰ), ზ. ვ. ერთიან ღვლევ ღვინოს, выпить залпомъ.

გარდაღობა (ვჰ), ზ. ვ. перегородить, загородить.

გადაღრძობა (ვიღრძობი, -ძევი), ზ. ვე. ჩავჰკვდები, околѣть.

გარდაყენა (ვყენ), ზ. ვ. გარდავუბირავ, გავუდგენ, возставать, вооружить, 2 ქორნ. 96.

გარდაყენება (ვი), ზ. ვ. გარდავადგინებ, განვთავისუფლებ თანამდებობისაგან, отставить, уволить отъ мѣста, ამო სიტყვით შენთა მკერდი შენკენგარდაიყენებ, ласками ты привлекаешь на свою сторону врага, ვისტ. 37, **გარდაყენებული**, მიმ. отставной. [ამ.

გარდაყვავებელი, ზედ. თამარბატ. 92, расцвѣт.

გარდაყვანა (ვი), ზ. ვ. გავიყვან, სხვას ადგილს წავაყვან, переводить, переправить, რუსულ. 953; ღმრ. ხათაბ. ნ. ჩ. 13; **გარდაყვილ** ხატსა, снять конію съ образа.

გარდაუვლეფა (ვი, ვჭ), ზ. ვ. გადავიძრობ, დავიძეძგ, დავიგლი, ссадить, содрать кожу.

გარდაულაპვა (ვჭ), გარდაულურჯება (ვჭ), ზ. ვ. осушить бокалъ, ზ. ვ. ჩავცლაპავ, ჩავხოჭავ, შევხვრაგნავ, проглотить.

გარდაუოლა (ვჭვვები, ვჭვვე); ზ. უ. თან ვიახლები, ერთად წავალთ, идти съ кѣмъ, сопутствовать, 1 ქართლ. 337; მარკ. 1—12; თან გარდავყვე, онъ умеръ въ слѣдъ, **გარდაუოლება** (ვი), ზ. ვ. გავაგზავნ, отправить кого съ кѣмъ, რაინდ. 47.

გარდაუოფა (გარდავჭოფ ხელსა), протянуть руку, სვიმ. 75.

გარდაურა (ვჰერი, ვჰვარე), ზ. ვ. გარდავაბნევ, გარდავჭვინტავ, перебрасывать, разбрасывать, სატ. 21—3; (ვიერი), ზ. ვ. თავზედ დავიერი, бросать на кого что, -თავზედ მარგალიტსა, набросить кому либо на голову жемчугъ, რუსუდ. 522; (ვიერი), ზ. ვ. გარდავიბნევ თავზედ დავიერი, бросить на себя; გარდაიერა სევდა, ჭმუნვა, сбросилъ съ себя грусть, развеселился, ერისთ. 48; გარდაიერა ნისლი, разсѣялся туманъ, რუსუდ. 490; გარდაიერა ცაროზი, погода разгулялась, გარდაიერა შუადღე, прошелъ полдень; 2 ქართლ. 323; (ვე), ზ. მოქ. გარდავაგდებ, бросить что вещи; გულიდამ გარდავეერი სევდას, разсѣять кого, развеселять; (ვიერები), ზ. ვ. გარდავიბნევი, разбрасываться, რა ღრუბელი გარდაიერა. когда облака изчезли; (ვეერები), ზ. თვ. გარდავაგდებია სევდა და ხმ. разсѣяться, **გარდაურილი**, მიმ. неребротенный, **გარდანაეარი**, ს. რაც გარდაერილია, выброски.

გარდაუურება (ვჭვერებ), ზ. смотрѣть изъ; ფანჯარა ქუჩას გადაჭვერებდა, окно выходило на улицу.

გარდაძახება (ვჭ), ზ. უ. შევჭვირი, кричать кому. (ვე), ზ. ვ. გარდავაგდებ, перебросить.

გარდაშენება (ვი), ზ. ვ. გარდავახმევ, переселять, აშოვაგდებ, აშოვწყვეტ. истреблять, искоренять; (ვშენდები), ზ. ვე. გარდავახმევდები, აშოვარდები, აშოვწყდები, переселяться; истребляться; вымирать, **გარდაშენებული**, მიმ. вымершій.

გარდაშვება (ვე), ზ. ვ. ჩამოვუშვებ, გარდავუტევებ, ან გავუშვებ, опускать, спускать сверху внизъ; отпускать, оставлять; რუსუდ. 402, 961; აღბ. 40; სიგ. ზოლოფ. 47; -წყალსა, спустить воду, -რკინასა, спустить якорь, მრავ. 39; **გარდაშვებით**, ზზ. ადგილის დაქანებით, покато; რუსუდ. 719.

გარდაშველება (ვი), ზ. ვ. ხაშველად გავგზავნი, отправить на помощь, (ვეშველები), ზ. თვ. მოვეშველები, отправиться на помощь кому, 2 ქართლ. 506.

გარდაშლა (ვჭშლი, ვჭშალე), ზ. ვ. გავშლი შეკეცილს развернуть; (ვიშლები, ვიშალე), ზ. ვ. გავიშლები, развертываться, распускаться, напр. роза; თამარბაქ. 37, ბუნ. ქ. 232; ერისთ. 39.

გარდაშხლართება (ვიშხლართები), ზ. ვ. растянуться, **გარდაჩეხა** (ვი), ზ. ვ. დავხეხ, შუაზედ გავხეხი, перерубать, (ვი კლდეზედ თავს), низринуться съ высоты.

გარდარჩომა (ვრჩები, ვრჩი; -ეურჩები, ვეურჩი), ზ. ვ. დავიცავ, გამხნი თავს, ვეშველი, спасаться, გარდავრჩომილვარ, -მოდი, я спасенъ, ჯარშ. 146.

გარდაცდენა (ვი), ზ. ვ. შევაცდენ, მოვაცთუნებ, вводить въ обиду, въ заблужденіе, (გარდავსცდები), ზ. ვე. შევცდები, მოვსცთები, преступить, соблазниться, ქილ. 694.

გარდაცემა (ვს), ზ. ვ. გარდავიცემ, გარდავიცან; ვასწავებ; ვაუწყებ; გამოვსცემ, передавать; преподавать, сообщать; издавать; ზოგჯ. დავხარჯავ. издерживать, истрачивать, გუჯ. 12; ანტ. 6—25; გარდაცემა სხივისა, отраженіе лучей, ვეფხ. 51; გამვ. თ. -სიტყვას, вилять; ვჭ ხმელსა, передавать имя; (ვიცემი), ზ. ვ. გარდავიცემი; ვაუწყობი; გამოვიცემი; передаваться; преподаваться; издаваться; издерживаться; ჩონგ. 53; ხაშვილის შვილად გარდაიცემის, переходить изъ рода въ родъ; ჩონგ. 53; (გარდავეცემი), ზ. თვ. გარდავეერვევი, შეცთომით მაქვს, имѣть въ избыткѣ, იგავ. 3—11; **გარდაცემული**, მიმ. -სიმდიდრით, имѣющій богатство въ избыткѣ, ცამოთ. 25; დაბად. 49—22.

გარდაცვალება (ვჭ), ზ. ვ. გამოსცვლი, измѣнять, მოსეს ხმ. 13; -რიგისა, измѣнить порядокъ, სიბრძ. 166; **გარდაცვალება**, ხზ. მოხვენება, მოკვლომა, кончина, преставленіе, (ვიცვლები), ზ. ვ. განვისვენებ, მოვჭკვდები, преставиться, умереть, **გარდაცვალებული**, მიმ. განსვენებული, умершій, დან. 6—16.

გარდაცვივნა (ვსცვივი, ვსცვივდები, ვსცვივდი), ზ. უ. დავსცვივი; მივვარდები, писпадать; нападать, ზოგჯ. გარდავარდები, გავეთქცი, убѣгать, 2 ქართლ. 363, 412.

გარდაცვლა (ვსცვლი, ვსცვალე); ზ. ვ. შევსცვლი, გამოვსცვლი, გარდავქცევ, გარდავიქმ, измѣнять, перемѣнять, давать другой видъ, ზოგჯ. გარდავაშენ, გარდავახალებ, переселять, დაბად. 5-26; იხილ. 29—14; ქილ. 91; -ფეხისა, переступить, переставить ногу, (ვიცვლები, გარდავიცვალე), ზ. ვ. შევიცვლები; მოვისვენებ, განვისვენებ, მოვჭკვდები, измѣняться; скончаться, умереть, **გარდაცვლილი**, მიმ. измѣненный; умершій; გორგ. 124; 2 კორ. 11—15.

გარდაცვმა, ნ. გარდაცმა.

გარდაცილება (ვი), ზ. ვ. გარდამოვაქცევ. მოვარიდებ, განვრიდებ, отвращать, отстранять, устранять, отклонять, (ვცილდები), ზ. ვე. გარდავალ; გავცდი; გარდავხდები. გარდავალ რჯულს; проходить, миновать; преступить, нарушить законъ, გარდახდილა ექვსი წელი, прошло шесть лѣтъ; 2 ქართლ. 2; გარდახდილა ღრო, время прошло; რა რომ თვენი ერთი ორზედ გარდახდილებ, когда капиталъ удвоится, ხმ. ვახტ. 125; გარდამცილება, избѣжать, ქილ. 264; 282; 669; გორგ. 1.

გარდაცლა (ვსცლი, ვსცალე), ზ. ვ. გარდავიცლებ ცვირთხს, დავსცლი, опорожнить, опростать, не перегружать; переливать.

გარდაცმა -ცვმა, -ცუმა (ვცვამ, ვიცვი), ф. в. надѣть, накинуть; застегивать, зацѣплять крючки въ петельки, затягивать и крѣпить на пряжкѣ; 1 ქართლ. 259; სიბრძ. 85; ქილ. 462: (ვიცვამ), ф. მიშ. надѣвать, надѣть на себя, (ვუცვამ), ф. მიშ. надѣть, продѣть, (ვცვამი), ф. თქ. надѣваться; надѣваться, сиб. 36; 108; ვ შვილსა ისარს, наложить стрѣлу на тетиву, натянуть лукъ, დავით. 7—12; 10—2, აბაკ. 3—9; გამოსლ. 25—11. გარდაცმული, მიშ.

გარდაცქაფა (ვს), ф. в. говоръ, перемѣнить разговоръ, ქილ. 270.

გარდაძახება (ვჰს), ф. в. кричать сверху, (ვუ), ф. в. бросить, швырнуть, 422 русск.

გარდაძლევა (ვჰ), ф. в. пересилить, превозмочь; თმობ. ბაგ. 24.

გარდაძრვა (ვიძვრი, ვიძვერ), ф. в. трогаться, ибис. 54—10.

გარდაძრობა (ვი), ф. в. снять палѣпленное, (ვი), ბიბლ. снять съ себя покрывало.

გადაძრომა (ვხმვრები, ვხმვერ), ф. в. сползти.

გარდაწდომა (ვსწვლები), ф. ვდ. достигать, досягать, касаться, (ვუწევ), доставать, досягать, касаться, გარდავსწვლები თავითა, обнять взоромъ, ვეფხ. 1294; ღრთკ. 26; русск. 552; 872.

გარდაწევა (ვს), ф. в. (ვუწევ. წვიი წვილებ, გვიცან ან დავსწევ, დავხმლევ, перетягивать, переволакивать; перетянуть, оказать перевѣсъ тяжести или силы; ვახტ. სამ. 3; -ფარდის, отдернуть занавѣсь, (ვწევ), ф. მიშ. давить, (ვწევ), ф. в. погорѣть, (ვწევები), ф. в. погорѣть, что сгорѣло; ქილ. 569.

გარდაწვდენა (ვი), ф. в. передать.

გარდაწვდომა (ვსწვლები), достанать, досягать.

გარდაწვევა (ვი), ф. в. приглашать, русск. 232.

გარდაწვნა (ვჭ), ф. в. переплести.

გარდაწმენდა (ვჭ), ф. в. (ვუწმენდ, счищать; ცამან ჭერი გარდიწმინდა, небо прояснилось, ვისრ. 188; ვეფხ. 1203.

გარდაწოლა (ვსწვები, ვსწევ), ф. у. (ვწევები), ф. в. (ვწევები), налегать на что.

გარდაწონა (ვი), перевѣшивать, пересиливать.

გარდაწურვა (ვს), ф. в. (ვუწურავ, сидѣть, процѣдить, ქილ. 105.

გარდაწუვდევინება (ვი), ф. в. (ვუწუვდევინებ, взыскивать, русск. 665.

გარდაწყდომა (ვსწყვები), ф. ვდ. (ვწყვიტები, გარდავიწყვიტები, рѣшаться, завершаться дѣлу, გარდამიწყდა ონელი, я потерялъ надежду, ქილ. 317; დრო გარდაწყდეს, если пройдетъ время, срокъ, ვეფხ. 186; ქილ. 246; გარდასწყდა ქორწილი, кончилась свадьба, русск. 405; გარდასწყდა ომი, битва кончилась, рѣшилась, გარდაწყდომილვარ, -მოდი, рѣшено (есть).

გარდაწყვეტა, -ვიდა (ვჭს), ф. в. (ვუწყვეტ, (ვუწყვიტ), ф. მიშ. (ვიწყვიტ), ф. в. (ვიწყვიტები, ვუწყვიტები), ф. в. ф. в. (ვ

ხელნი გალომჭრა, они отсѣкъ у меня руки, goнр. 198; **გარდამჭრელი**, имя. гарѣзчикъ, рѣзчикъ, рѣзитель.

გარდაჭრუნება (ვ), ф. з. ჩამოვარდნა цѣпенѣя, сбить съ лошади, ქილ. 539; 195; 2 ქართლ. 158.

გარდახალისება (ვ), ф. з. ლეგნწმენდ მეტალლსა, литровать, очищать металлъ, ქილ. 1; ხიბრძ. 87; ვრისთ. 33.

გარდახატვა (ვ), ф. з. გარდავიღებ ხურათს, снять конію съ картины.

გარდახდა (ვხდი, ვხადე), ф. з. ავხდი, раскрывать, открывать, (ვიხდი, ვიხადე), ф. з. ავიხდი; отбросить, скинуть съ себя, -ვალს, заплатить долгъ, -ხახანს, скинуть съ себя одѣяло, -ღელე მიწის ვალს, заплатить долгъ природѣ, -მადგურსა, вознаградить, воздать, -ღლეობას, праздновать день своего ангела, -სნეულებას, выдержать болѣзнь, имя. ვახტ. 264; -ომს, окончить войну, -ხმახურს, ქარაგ. 21; отправлять обязанность, службу; ესე სწუთრო ამოთ ღა სახარულითა გარდავიხადოთ, проживемъ въ этомъ мірѣ съ пріятностью и любовью, ვისრ. 20; -ვიხდი ჭირსა, испытать несчастіе, (გარდავიხადე), ф. з. взыскивается съ кого что; (ვუხდი ვალს), платить, имя. ვახ. 151; გარდავიხადი მარკალისს, отслужить молебенъ; -მადლს, поблагодарить; обручить, 1 ქართლ. 310; გარდაუხადით რაცა ჭირი, какое они испытали несчастіе, ვეფხ. 135, გარდამიხადე ვალი, ты заплатилъ мнѣ долгъ, **გარდახდილი**, имя. раскрытый; уплоченный; **გარდახახადი**, -ხელი, ф. ед. долгъ; отдѣ გარდახახდელი, приключеніе, **გარდამხდელი**, з. кто платитъ долгъ, **გარდანახადი**, ვისრ. 91, з. გარდახდილი; отдѣ გარდანახადი, приключеніе, **გარდანახადობა**, з. уплачиваніе, отплачиваніе; окончаніе, ვისრ. 195; ჯარიშ. 23.

გარდახდევა (ვ), ф. з. გარდავახდევინებ, заставлять, взыскивать; (მა), взыскивается съ меня, ვისრ. 180; გარდამიხდებიან, взыскивается съ меня, ვეფხ. 799.

გარდახდევინება (ვ), ф. з. ვახდევინებ, დავუურვებ, вознаграждать, взыскать; оштрафовать, ვისრ. 57, 161; 2 ქართლ. 544, 279; **გარდახახდევინებელი**, штрафной.

გარდახდენა (ვ), ф. з. ჩამოვახდენ, გარდავხდი ცხენიდან; заставить сѣхать съ лошади, ქილ. 535; (ვი), ф. მიქ. გარდავიხდი ხაზღაურს, заплатить штрафъ.

გარდახდილობა, з. გარდახდა ომისა, прекращеніе войны, окончаніе, ვისრ. 153, -ჭირისა, окончаніе чумной болѣзни, т. е. прекращеніе.

გარდახდომა (ვხდები, -ვხდი), ф. у. გადავხდები, გადავალ, ისაი. 45—14; გავიარე, წარვალ; წარვხდები; переходить; проходить, миновать; მარკ 16—2; 2 კორ. 11—33; -ცხენიდან, сѣхать съ лошади, ვეფხ. 83, 149; -სჯულსა, преступить, нарушить законъ, გარდახდა ესე, прошло время, რაც კაცის თავს გარდახდება, все что человѣкъ можетъ испытать въ жизни, რუსუდ. 382; -ბძანებას, неисполнить приказаніе, ვისრ. 301; -საზღვარსა, преступить границу; რა მამა გარდახდეს, когда отецъ умретъ, ალბ. 58; -ბორკილსა, პაემანსა, пропустить срокъ, ალბ. 79; გარდახდნენ დღენი, прошли дни, ვეფხ. 847; საქმე ხანშსა გარდახდა, ვისრ. 150; дѣло это перешло границу, зашло далеко, (ვუხდები, ვუხედ), ф. მიწ. მივუხდებით, напасть, -ცხენიდან, сѣхать съ лошади, ვეფხ. 980; -ახპატს, напасть на Ахпатъ, 2 ქართლ. 401; -ვალს, заплатить кому долгъ, (გარდამხდება, -ბის), ф. მიწ. გამომერთმევა, დამეურვება, მომეკითხება; განვიცდი, გამოვიყოლი ძვირს, უბედურობას, დამემართება; გარდავიხდი, взыскиваться; испытывать, თავს გარდამხდება, გარდამხდომია ან გარდამხდება; შემთხვევა გარდასავალი, мнѣ приключилось несчастіе, ვისრ. 160; ჩონგ. 84; თქვენ წილად მე გარდამხდება, за васъ я отвѣчу, ვრისთ. 95; გარდახდა პატივი, онъ подвергся наказанію, ალბ. 66; თავი ზამსა გარდგიხდი, ესე იგი სახომსგარდახრულხარ; ვეფხ. 275; ты превысилъ свою власть, **გარდამხდარი**, ნახე თავის ადგილს; გარდავმხდარვარ, გარდავხდომივარ, -მოდი, ф. з. გარდახრულვარ, წარვხდარვარ, я перешелъ, я прошелъ, ვისრ. 68.

გარდახდომილება, ს. неисполненіе закона, преступленіе.

გარდახედა (ვი), ф. з. გარდავხედები, ვიყურები ზევიდამ, смотрѣть сверху внизъ, (ვჴ), ф. з. შევჴედავ, посмотрѣть на кого, გორგ. 145, ბუნ. კ. 204.

გარდახევა (ვჴ), ф. з. ლავჴევ, გარდავჴლეჯ, перервать, (ვი ხაყელოს), ф. з. ლავიხევ, ლავიგლეჯ ხაყელოს, рвать на себѣ воротъ, ვეფხ. 862; მარკ. 250, რუსუდ. 892; ვისრ. 161.

გარდახვევა (ვ), ф. з. ზვიდამ ლავხვევ, მოვახვევ, навертывать, навивать, (ვჴ მკლავსა), ф. з. охватывать руками, (ვეხვევი), ф. თუ. ლავეხვევი; მოვეხვევი, перевиться; обнять, ქილ. 420; 358; გორგ. 174; ჩონგ. 103; გარდავეხვევ გზასა, своротить съ дороги.

გარდახვეწა (ვი, ვჴხვეწ, ხვეწნეს), ф. у. გავექცევ, გადავჴარგავ ლეკებში ღა სხ. заставить убѣжать, скрыться, ქილ. 484; ლავრ. 102; (ვიხვეწები, ვეხვეწები), ф. თუ. გავრიდავ, გადავიკრგები მაგალ. ლეკებში, убѣгать, скрыться, ვეფხ. 621, 1192; ალბ. 1; ხიბრ. 62; ჩონგ. 68; 1 ქართლ. 202; 2 ქართლ. 25, 347; ლარეჯ. 2, 125; ვისრ. 83; (ვიხვეწები), ф. з. გადვიძვრები, изгоняться, გორგ. ვ. ხიბ. 1; გარგვეხვეწნეს скрылись отъ насъ, რუსუდ. 472; ვისრ. 116; 201; **გარახვეწა**, ხს. удаленіе изъ родины, отлучка; бѣгство; **გარდახვეწილი**, имя. გაქცეული, бѣглый, რუსუდ. 592; ალბ. 54; 1 ქართლ. 406.

გარდახილვა (ვიხილავ), თავიდამ ბოლომდინ გავჴედავ, пересмотрѣть.

გარდახირული, ф. ед. გადებული, проложенный, კაცია 54.

გარდახლა (ვხლი, ვახალე), ф. з. отбросить.

გარდახლტომა, გარდახტომა (ვხლტები, ვხტე-

ბა; -ვხტი), ф. у. вскочить, перескочить, перепрыгнуть, **გარდახტუნება** (ვა), ф. з. заставить перескочить, ვეფხ. 601; 2 ქართლ. 324, ვარამ. 430.

გარდახრა (ვხრი, ვხარე), ф. з. гарлъгъкъкъэ, мэхьри, перегибать, загибать; (ვიხრები, ვიხარე), ф. з. загибать; перевинуть, наклониться, ქილ. 536; 650, მზემან გარდიხარა, солнце зашло, ჩონგ. 111.

გარდახრაკვა (ვკ), нережарить.

გარდახსნა (ვკსნი), ф. з. открывать; **გარდახსნილს ცის ქვეშ**, подъ открытымъ небомъ, გარდუხსენ გული ჩემი, я открылъ ему свою тайну; იყავი № 1.

გარდახშევა, нажа гарлъхъуэ.

გარდახჯდენა (ვა), ф. з. гарлъхъэгъэ, пересадить.

გარდაჯდომა (ვხჯდები, -ეხჯდე), ф. у. хъэгъэ лъэпкъ дэхъэжьыгъэ, пересѣсть, ზოგჯ; დავსხდები რაზედმე გარდასაკუთით,сидѣть верхомъ,დრეჯ.9

გარდაჯვარება (ვა), ф. з. жъварелъэкIэ дэгъэзэн, перекрещивать, положить или взять на крестъ, крестомъ, ქრნულ. წ. 10, пересѣкать; გარდაჯვარებული, мэз. пересѣченный, крестъ на крестъ.

გარდიგარდმო, ზმ. гъэпщIэ дэ зигугъу, вдоль и поперекъ, 2 ქართლ. 315; эн жъварелъэн, крестообразно, эн IуэхущIэIэкIэ, разногласно.

გარდმოარება (ვი), ф. у. гарлъмэгъэлъэ, переходить, 1 ქართლ. 405.

გარდმობირება (ვი), ф. з. мэгъэбгъэн, привлечь на свою сторону, 2 ქართ. 279.

გარდმობჯინება (ვი), ф. з. перешагнуть.

გარდმობრალება (ვი), ф. з. дэгъэбгъэлъэгъэн, обвинять, აბგ. 4—13.

გარდმობრუნება (ვი), ф. з. зэрэгъэгъунэн, переворачивать.

გარდმობრძანება (ვა), ф. з. гъэлъэгъуэн, приводить; (ვბძანებ), ф. уз. гъэлъэгъэн, приходить, 2 ქართლ. 483.

გარდმოგდება (ვი), ф. з. гъэгъэгъэн, гъэгъэкIын, сбросить, бросать внизъ, 2 ქართ. 451; ზოგჯ. гъэлъэгъэкIэ, сгонять; (ვი თავს), броситься съ чего либо, кинуться внизъ съ горы.

გარდმოგორება (ვი), ф. з. скатить; (ვგორებ), скатиться.

გარდმოდგმა (ვს), ф. з. гъэгъэкIэгъэн, снять, составить.

გარდმოდგომა (ვხდები, ვდეგ), ф. у. гарлъмэгъэлъэгъэ, обступить, 1 ქართლ. 334; გარდმოდგომა, нх. осада, 2 ქართლ. 506.

გარდმოდება (ვ), ф. з. гарлъмэгъэлъэн, снять покажу, ვეფხ. 1218.

გარდმოდენა (ვხსდი, ვხსდიოდი), ф. у. зэмэгъэлъэгъэ гъэлъэгъэкIэ, течь, протекать сквозь, ზოგჯ. гарлъмэгъэлъэгъэн, литься черезъ край, течь, დრეჯ. 2—11; (ვი), ф. з. дэгъэн гъэлъэ, заставить течь; ოფლი გარდმოსდის, потъ льется.

გარდმოდუღება (ვი), ф. з. вскипать.

გარდმოვარდნა (ვვარდები), ф. уз. гъэгъэгъэгъэгъэ; ნავირიდან გარდმოვალ, гъэгъэгъэ нэгъэгъэ мэгъэгъэгъэ თოს, падать; выходить съ береговъ, потонять гъэгъэ, 1 ჯორგ: ქილ. 344; ბერძნ. სჰ. 271; გარდმოვარდნილ-ვარ, я свалился; **გარდმოვარდომა**, იგივე გარდმოვარდნა; **-ვარდომილი**, писавшій.

გარდმოვლა (ვალი, ვალ), ф. у. гъэгъэгъэ, сходить, проходить; ისარი თავს გარდმოვეკლო, стрѣла пролетѣла мимо головы, დრეჯ. 1—128; ხრონოლ. 30.

გარდმოვლება (გარდმოვალებ), ф. з. гарIуэгъэгъэгъэ, гарIуэгъэгъэгъэ, обнести, რუსუდ. 173.

გარდმოვლინება (ვი), ф. з. гъэгъэгъэгъэн, выслать.

გარდმოზიდვა (ვჭ), ф. з. гъэгъэгъэгъэ, гъэгъэгъэн, сносить; (ვზიდები), ф. эз. гъэгъэгъэгъэ, сноситься внизъ.

გარდმოზღუდვა (ვჭ), ф. з. гарIуэ зэгъэгъэгъэ гъэгъэгъэгъэ, оградить, ზავთ. 18.

გარდმოთოხვა, -თოვლა, -თოვნა (ვჭთოხ, ვჭხთოვ), ф. у. о снѣгѣ: выпадать; გარდმოთოვა ცხელი ცრემლნი, пролился горькія слезы.

გარდმოთრევა (ვი), ф. з. гъэгъэгъэгъэ, тIэгъэгъэ гъэгъэгъэн, стащить.

გარდმოთხევა (ვი), ф. з. гъэгъэгъэгъэ, дэгъэгъэ; пролить, -სისხლისგან, низвергнуть съ престола, ჩონგ. 128.

გარდმოკეცა (ვჭ), ф. з. пригнуть.

გარდმოკვეცა (ვჭ), ф. з. срѣзать.

გარდმოკიდება (ვჭ), ф. з. гъэгъэгъэгъэ, снѣшивать, вымѣшивать, გარდმომიდე თვალი, навелъ на меня глаза, რუსუდ. 399, (ვკიდები), ф. эз. гъэгъэгъэгъэ, повиснуть.

გარდმოკუჭკუჭება, Мэгъэл. хэгъэгъэгъэ, наливаться (о колосьяхъ).

გარდმოლაგება (ვი), ф. з. гарIуэгъэгъэгъэ, убирать, перекладывать.

გარდმომავრება (ვმავრები), ф. эз. гъэгъэгъэ, сходить внизъ, переходить, 1 ქართლ. 14.

გარდმომდენელი, ზედ. гъэгъэгъэгъэгъэгъэгъэ, проливающій; თამარ. 74.

გადმომდინარება (ვი), ф. з. гарIуэгъэгъэ, о рѣкѣ: стекать, გარდმომდინარე, мэз. стекающій.

გარდმომზირვა (ვჭ), ф. з. гъэгъэгъэгъэ гъэгъэ, смотрѣть внизъ.

გარმონახსახი, ზედ. гарIуэгъэгъэгъэгъэ, срисованный, 1 ქართლ. 263.

გარდმონაჭარი, ზედ. гарIуэгъэгъэгъэгъэ, бѣглый, ვეფხ. 1025.

გარდმონგრევა (ვი), ф. з. гъэгъэгъэгъэ, вызомать.

გარდმორევა (ვ), ф. з. эгъэгъэ, снѣшивать, перемѣшать.

გარდმორღვევა (ვი), ф. з. гъэгъэгъэгъэ, гъэгъэгъэгъэ, свалить, разрушить, (ვირღვევი), ф. з. гъэгъэгъэгъэ, валиться, падать, გარდმოირღვია თოლის ფასი მტკრზედ, онъ свалилъ снѣжный обвалъ на непріятеля, ვეფხ.

გარდმოსაქანებელი, ს. гъэгъэгъэ, дэгъэгъэ, сходъ съ горы.

გარდმოსახედავი, ს. балконъ.

გარდმოსხვა (ვხ), ф. з. гъэгъэгъэ гъэгъэ, срисовать.

გარდმოხვლა (ვალ), ф. у. гъэгъэгъэ, сходить,

исходить, акд. 57; გორგ. 43; მღუღარე რძე გადმოდის ქვაბიდან, кипяченое молоко подымается въ кострюлѣ.

გარდმოხვმა, -ხმა, -ხუმა (ვხვამ, ვხვი), ქიმო 32, ზ. ვ. გარდმოვაყენებ, сажать; высадить, ვეფხ. 620, 1125.

გარდმოხსნა (ვხსნები), ზ. ვც. მგონ. ხმიქვაბი მოიწვეს, მეხმე თავს გარდმოხსნება, произвается.

გარდმოხმა (მოვხმამ, -ხმი), გარდმოხმამ მრავალთა, высадить.

გარდმოხმა (ვი), ზ. ვ. ჩამოვახმამ, спивать, (ხმამ), ზ. ვ. გარდმოვხმამ მრავალთა, высаживать.

გარდმოჩანა (ვი), ზ. ვ. ჩამოვიჩან, спосить вниз.

გარდმოჩეჩება (ვუ), ზ. ვ. გადმოვუშვებ, спускать, опускать, მხედ. 9—53.

გარდმოცხორცნა (ვჭ), ზ. ვ. გამოვისვრი, бросить сверху, ჩონგ. 96.

გარდმოფარება (ვი), ზ. ვ. ჩამოვაფარებ, закрыть, покрыть.

გარდმოფენა (ვი), ზ. ვ. растилать слѣть; მაგი. 76.

გარდმოფრენა (ვი), ზ. ვ. ჩამოვაფრენ, заставить слетѣть; посылать послать вниз; (ფრინდები), ზ. ვც. ჩამოვჭფრინდები, слѣтѣть; кинуться вниз, ვეფხ. 974.

გარდმოქანება (ვქანები), ზ. ვ. ჩამოვიქრები, сбѣжать вниз, 3 მეფ. 22—35.

გარდმოქნევა (ვიქნევ), ზ. ვ. მოვიქნევ, махнуть рукою, ქება 34.

გარდმოლება (ვი), ზ. ვ. ჩამოვილებ; გარდმოვიტან, составить, спить; переносить, გადმოთარგმნი; გადმოვჭსწერ, переводить; списывать -სურათს, срисовать; (ვილები), ზ. ვ. გადმოვიტანები, ჩამოვილები, сниматься, выгружаться, **-ლებული, -ნალები**, снятый.

გარდმოლმა ზზ. გამოლმა, по сю сторону.

გარდმოყვანა (ვი), ზ. ვ. ჩამოვიყვან, приводить, вести вниз, გუჯ. 15; 2 ქართლ. 444; გორგ. 249.

გარდმოყოლა (ვჭყევი, ვჭყევ), ზ. ვ. ჩამოვჭყევი, сопровождать кого, 2 ქართ. 540.

გადმოყრა (ვჭყარი, ვჭყარე), ზ. ვ. ჩამოვჭყარი, сбросить, свалить, ბუნ. კ. 230; ანკარ. 3—27; -ცხენიდან, свалить съ лошади, -ცრემლის, проливать слезы, 2 ქართლ. 96, ვისხ. 86; (ვიყრები), ზ. ვ. ჩამოვიყრები, сбрасываться, сваливаться.

გადმოყურება (ვჭ), ზ. ვ. ჩამოვხედავ, смотрѣть вниз; (ვიყურები), იგივე.

გარდმოშენება (ვი), ზ. ვ. გარდავიშენებ, გარდავახლებ, переселять; (ვშენები), ზ. ვც. გარდვიახლები, переселяться.

გარდმოშვება (ვუ), ზ. ვ. ჩამოვუშვებ, спускать вниз, опускать, 1 ქართლ. 428; (ვუშვები), ზ. თვ. ჩამოვიშვები, спускаться; (ვუ ცრემლს, проливать слезы, რუსუდ. 331, 512; დავით. 9.

გარდმოშველა (გარდმოვიშველე), ზ. ვ. выслать на помощь; (გარდმოვიშველები), сойдти на помощь, დედა ენა 62.

გარდმოშლა (ვშალი, ვშალე), გავხსნი შეკეცილს, развернуть, раскинуть; (ვიშლები), ზ. ვ. გავიხსნები, развернуться, გადმოშლა წიგნისა, развернуть книгу.

გარდმოჩქერვა (ვჭს), ზ. ვ. გადმოვსდი ჩქერით, течь, стекать журча.

გარდმოჩქეფა (ვჭს), ზ. ვ. -ცრემლის, проливать слезы, ვეფხ. 402; ქილ. 663.

გარდმოცემა (ვჭს, ზ. ვ. გამოვსცემ, გამოვიღებ ხმას, издавать голосъ; ხათელის, ვ. ი. გარდავსცემ სახელს, отражать свѣтъ, (ვიცემი ხმა ან შუქი), ზ. ვ. отражается звукъ, лучъ, ფიზიკ. 43.

გარდმოცვივნა (ვსცვივი), ზ. ვც. გადმოვცვარდები, ჩამოვცვარდები, ჩამოვსცვივი, спадать, ниспадать, свалиться, -ცრემლი, пролить слезы, ვეფხ. 271, 980.

გარდამოცლა (ვსცლი, ვსცალე), ზ. ვ. დავსცლი, опорожнить, выгрузить; ვეფხ. 1047; ისაია წწმტკ. ჭსწერია შეცთომით, გარდმოცალოს, უნდა გარდამოცალოს, ისაი. 60—5.

გარდმოძახება (ვჭ), ზ. უ. მაღლიდან ხმას ვაძლევ, кричать сверху, (ვუ), ზ. ვ. გადმოვაგდებ, сбросить.

გადმოწერა (ვჭ), ზ. ვ. გადავსწერ, переписать.

გადმოწვენა (ვი), ზ. ვ. დავწვენ, повалить, свалить; (ვსწვენები), ზ. ვც. повалиться, обвиснуть, ჩამოვსწვენები.

გარმოწვიმვა (ვჭს), ზ. ვ. წვიმისთვის; ჭწვიმს, идетъ дождь, -ცრემლის, литъ слезы, ვეფხ. 221; 514.

გადმოწურვა (ვჭს), ზ. ვ. დავსწურავ. сцѣдить, (ვიწურები), стекать, цѣдиться.

გადმოხაპა, -ფვა (ვჭ), ზ. ვ. გადმოვიღებ სახეს, срисовывать, მარკ. 2—48; 2—68.

გარდმოხდომა (ვხდები), ზ. ვც. ჩამოვხდები, слѣзать, сходить, ლუკ. 19—6; 1 ქართლ. 89; რუსუდ. 164; გამოსლ. 3—7; -ცხენიდან, слѣзать съ лошади, ვეფხ. 1125; გადმოვმხდარვარ, ზ. ვ. я слѣзъ, сошелъ, რუსუდ. 512; დავით. 9.

გარდმოხედვა (ვი), ზ. ვ. ჩავხედავ, смотрѣть съ высоты.

გარდმოხევა (ვჭ), ზ. ვ. დავხევ, порвать.

გარდმოხეთქა (ვჭ), ზ. ვ. სამ. 129, расщелять.

გარდმოხვეწა (ვჭ), ზ. ვ. გამოვაძევებ, გამოვაგდებ, удалить, заставить бѣжать, (ვხვეწები), ზ. თვ. გამოვაგდები; დავიკარგები, бѣжать, удалиться, спасаться, ხიბრძ. 39; 1 ქართლ. 195; 2 ქართლ. 262; ჩონგ. 126, დარგჟ. 22—2, გარდმოვუხვეწივარ, я заброшенъ; თმარ ბაგ. 107.

გარდმოხტომა (გადმოვხტები, -ხტი), ზ. ვც. ჩამოვხტები, спрыгнуть, соскочить.

გარდმოხუნა (ვიხუნი, ვიხუნე), ზ. ვ. ჩამოვილებ, снять, იოან. 19—11.

გარდმოჭრა (ვჭსჭრი, ვჭსჭერ), ზ. ვ. ჩავსჭრი, срѣзать; გარდმოვუჭრი მიწას, отрѣзать кому землю, დასტ. 44; (ვიჭრები), ზ. ვ. ჩამოვიჭრები, ჩამოვალ სიჩქარით, полетѣть, сбѣжать вниз, ვეფხ. 118; 2 ქართლ. 43.

გარდუვალი, გარდუალი, ზეც. აუცილებელი, неминуемый, неизбѣжный, ვეფხ. 157; 759; 2 ქართ. 442; -რჯულზედ, непреступающій за-

კონ, 1 ქართლ. 135; გარდუვალი, ზედ. непроходимый.

გარდუხალისებელი, ზედ. ვერცხლი ან ოქრო დაუშვენებელი, неочищенный металлъ, ქიმ. 44.

გარდუხდელი, ზედ. უკუუზღველი; აღუსრულებელი, неоплатный; неисполнимый, ვეფხ. 1306; -ჭირი, неисчитанное несчастіе, ვეფხ. 295; 1575; **გარდუხდელობა**, ს. უკუუზღველობა, неоплатность, -ჭირთა, неисчитаніе несчастій, ვეფხ. 1538.

გარე, თანდ. ნათესთ. ბრ. ხმარებული: გარეთ, შინასგამო, შიგნიდამ, внѣ; გარე ქალაქისა, внѣ города; გარე მამისა შობილი, незаконнорожденный сынъ, გარე ქვეყანა, заграница, чужой край, **გარეთგან, გარედგან, გარეგან, გარედამ**, чв. извнѣ, снаружи, 2 ქრონ. 530; **გარეთ**, чв. кар. ზედ. გარეგან სახლისა, вонъ, внѣ, ქალაქის გარეთ, за городомъ, გაღი გარეთ, ступай вонъ; გარეთ დგომა, стоять на дворѣ, გარეთ განვლა, выдти вонъ за нуждою, **გარეთი**, ზედ. გარეგანი, გარეთ კერძო, наружный, внѣшній, **გარეთ უბანი**, форштатъ, предмѣстіе города, **გარეგანი, გარეთი კერძო**, внѣшній, დარეგ. 23; იუდგ. 44—1, ღუთის გარეგანი, ნ. თვის აღგილს, **გარეგანობა, გარეშეობა**, внѣшность, **გარეგნით**, чв. извнѣ, **გარეთ-ეოფნა**, ს. უ. შინ არ ეოფნა, ვეფხ. 210; быть въ отлучкѣ не находиться дома, **გარეთით**, извнѣ, აღმ. 58; 48.

გარეგვინება (ვ), ზ. ვ. ღავსებვევე, побить градомъ.

გარეგვნება (ვრეგვნება), ზ. ვე. გავსულელება, одурѣть.

გარედგომა (გარევჰქდგვარ), ზ. უ. стоять на улицѣ; (გარევადგვარ), ზ. უ. обступить, окружить.

გარეები, მრავლ. გარესგან, внѣшность, იუდგ. 41—17.

გარევა (ვრევ, ვუ, ვრიე), ზ. ვ. ივრევ, შევრევ ერთ მეორეში; გვავამ, თავს მოვახვევ. смѣшивать; имѣшивать, внутывать, ვეფხ. 9; 344; 2 ქრონ. 415. ღვთ. ქრისტ. 109. **გაბრევა** (გაბევრვე ან გაბერვე), ზ. ვ. ივრევ; შევლი, ღავფიწობ, შევაძრწუნებ, смѣшать; смутить, привести въ смятеніе, მოციქ. 372; გამრევს ჭირში, онъ вовлекаетъ меня въ несчастіе, რუსუდ. 46; (გაევრევი), ზ. თვ. გაევამი; ივრევი; смѣшиваться; имѣшиваться, вплетываться, გაევრევი ხისხლში, участвовать въ смертоубійствѣ, 2 ქრონ. 535; გაევრევი გუნდში, ворваться въ строй, გორგ. 443; 310, 314; ქიმ. 71; **გარეული**, ვიმ. смѣшанный; имѣшанный, გაერეულ ვარ, გაერეოდი, быть имѣшиваему, ვისხ. 43.

გარეთმა, ს. ბეწვეული, вѣтвистый, გარეთ ჰქონდეს, ვეფხ. 85; шуба вверхъ шерстью.

გარეთ-მყოფი, ს. отсутствующій, შინ არ მყოფი.

გარეთ-უბანი, ს. ქალაქის გარეთ შენობა, предмѣстье; загородный проспектъ, გარეთა, ნ. გარე.

გარეთხა, ს. ქურციკი, заяцъ, ჯიხვი, ჯეირანი, ნიშორი, და მისთხანი, дикая коза.

გარეკა (ჰკ), ზ. ვ. განვსდევნი მრავლთა, გაეელავე, прогонять, -ცხენებსა, управлять лошадьми.

გარემდეგი, -მდგომი, მიმ. გარეთ მყოფ. стоящій внѣ дома, 1 ქრონ. 257; სიბრძ. 85, сторожъ.

გარემზომ, ზზ. პირის-პირ, противуположно.

გარემზომობა, სზ. პირის-პირ მდებარება, წინააღმდეგობა, противуположность, კალმ. 452, ლუკ. რ. ქ. (ვეგარემზომოვები), ზ. ვე. противустоять, противиться; კავშ. 237.

გარემიქცევა (ვე, ვი), ზ. ვ. დავბრუნებ, უკუვაქცევ; უკუვარიდებ; обращать назадъ, отвращать, отклонять, устранять; იხილ. 45—23; მარკ. 2—54; 1 ქრონ. 338; (ვი პირსა), отворачивать лице, იხილ. 8—17; 9—13; (ვი წყალსა), отводить воду; (ვი თავსა), ზ. ვ. уклоняться отъ кого, избѣгать; (ვიქცევი), ზ. ვ. დავბრუნდები, უკუმოვქცევი, обращаться назадъ, возвращаться, (ვექცევი), ზ. თვ. თავს მოვარიდებ, დავეარიდები, удаляться, избѣгать; (მივექცევ), ზ. მიმ. თავს დავანებებ, покидать, оставлять, იერემ. 15—5; **გარემიქცეული**, обращенный, **გარემისაქცეველი**, ზედ. возвратный, მარკ. 1—116; 2—115.

გარემო, გარემოს, თან. ხმარებული ნათეს. ბრუნვითა, около, кругомъ, вокругъ, გარემო ქალაქისა, около города, ზედ. მრ. **გარემონი**, მახლობელი, ახლო. окрестный, -მთა ადგილნი, окрестныя мѣста, იერემ. 25—9, ნ. გარემონი.

გარემობმა (ვი), ზ. ვ. обвязать кругомъ.

გარემობრუნება (ვი), ზ. ვ. обращать назадъ.

გარემოდგმა (ვნ), ზ. ვ. გარშემოვსდებ, გარშემოვხვევ, облагать, класть что вокругъ, იოან. 11—42; მარკ. 13—1.

გარემოდგომა (ვიდგებ, ვიდგე), ზ. ვე. გარეშემო მოვიდგები, მოვეხვევი. окружить, обступить, обложить крѣпость, ხარ. 7; **გარემოდგომილი**, обложенный, окруженный, ეზრ. 12—1, ლუკ. 21—20; -მხედ, тѣсто; **გარემოსადგმელად**, для обложенія, რიცხ. 16—38.

გარემოდება (ვჰს, ვი), ზ. ვ. გარშემოვკრავ, обложить, обкласть, -ზღუდეს, обвести стѣною, იხილ. 7—2; მატთ. 21—31.

გარემოება, ს. ვითარება, შემთხვეულება; გარემოებანი, обстоятельство; внѣшность; გარემოებითი, ზედ. ვითარებითი, შემთხვევითი, обстоятельный.

გარემოვეცხლება (ვჰ), ზ. ვ. გარშემო ვეცხლით დავჰფარავ, посеребрить, მარკ. 2—198.

გარემოვლა (ვვლი, ვიქცი), ზ. უ. გარეშემოვევლი, შემოვეარ; обходить.

გარემოზღუდვა (ვჰ), ზ. ვ. გარშემოვავლებ ზღუდეს, оградить стѣною,

გარემომდებარე ზედ. გარშემომდებარე, окрестный.

გარემონი, მრ. გარემოსგან, обстоятельства, причины, ვეფხ. 141; ნ. გარემო.

გარემორთხმა (ვერთხმი), ზ. თვ. გარშემოვეკერი, опоясать, обвить, ლოლ. 19.

გარემორტყმა (ვ), ზ. ვ. გარშემოვარტყმ, опоясывать, (ვირტყმ), ზ. ვ. გარემოვიდგმ, გარემოვიცვამ, окружить, обставить себя, -ძაძასა, одѣть себя въ вретище, იერემ. 4—8; (ვირტყმი, ვირტყი), ზ. თვ. გარს მოვადგები, შემოვეხვევი, окру-

жить, იხილ. 15—3; (ვირტყმი, -ვირტყი), ვ. быть окружену, **გარემოსარტყმელი**, ხ. სარტყელი опояска, поясъ.

გარემოს ნ. გარემო.

გარემოსაძგმელი, ნ. გარემოძგომა, გამოსლ. 38—14.

გარემოსაპნხმელი, ხ. წამოსასხმი ზეცილამ, накидка.

გარემოსხდომა (ვსხდები, ვსხდი), ზ. უ. გარშემოვუჯდები, сѣсть кругомъ чего. ლუკ. 22—55.

გარემოსხმა (ვ), ზ. მ. გარშემოვასხამ წყალსა, облить, -ბადებ, обмести сѣтью кругомъ; ეზეკ. 32—3, (ვსხამ, ვსხი), ზ. მ. გარშემოვაჯდები. დავსვამ, сажать вокругъ чего, обсадить, (ვისხამ, ვიხი), ზ. მიმ. წამოვისხამ, надѣть, накинуть на себя; იხილ. 32—11; 37 — 1, დაბად. 24—66; 38—16; ანგა 1—5.

გარემოქმნა (გარემოვაქმნი, ვაქმენ), ზ. მ. обложить.

გარემოქცევა სზ. круженіе, вращеніе; კორ. 95; -ქცეული, ზედ. обратный; კანონ. 12, 131; -ვით, ზ. მ. обратно; (ვ) ზ. მ. უკან დავაბრუნებ, обращать назадъ, возвращать, (ვაქცევ, ვაქცე), ზ. ვ. უკან დავბრუნდები, возвращаюсь, возвращаюсь, ზოგჯ. ვკრთი-ლებ, ვბრუნავ გარემოს რისამე, вращаться около чего, კანონ. 37; 12.

გარემოცვა (ვიცავ, ვიცევ), ზ. მ. გარშემოვეხვევი, გარმოვადგები, обложить, обступить, ქართლ. 322; ზოგჯ. გარეშეიცავ, обнимать, охватывать, обнять.

გარემოშენება (ვ), ზ. მ. გარშემო ჩამოვეგდებ შენობას, обстроить, აგრეთ. 52—4.

გარემოხვევა (ვეხვევი, ვეხვევ), ზ. ოვ. обнимать, окружать, გარშემოვერტყმი; (ვეხვევ, ვეხვივ), ზ. მ. გარშემო დავეხვევ, обвить, იეზეკ. 17—7.

გარეობა, ხ. შინ არ ყოფნა, გარეთ ყოფნა; გარეკანი შეხვედრობა, нахожденіе внѣ дома; внѣшность; დასკ. 88; 145, ვყგარეობ, -რევე), ზ. უ. ვყლიშქრობ, быть въ походѣ; ნ. საგრძობ.

გარეს, ზზ გარემოს, გარშემო, кругомъ, вокругъ, უფურებს იგი თვისნი გარეს, оглядывается вокругъ себя, ეფრასთ. 7, გარეს გარე, внѣ границъ, ლუკ. 33—2; 1 ქართლ. 226.

გარესგნელი, ზედ. გარეთი, კარეგანი, внѣшній.

გარეცება, -ციანება (ვ), ზ. მ. ცემად გონებას დავკარგვინებ, გავცბუნებ, ошеломить, одурить; (ვრეცდები. ზ. ვედ. გავცბუნდები, გონებას დავკარგავ ლრომლის, ошеломѣть, одурѣть, თვალი გამირეცდება, ე. ი. თვალი ამერევა, ამეშლერევა, помутилось въ глазахъ, კანონ. 90; **გარეცებული**, მიმ. ქილ. 180, ошеломленный.

გარეუკუნქცევა (ვ), ზ. მ. დავაბრუნებ, обращать назадъ, (ვაქცევ, ვაქცე), ზ. ვ. დავბრუნდები, возвращаться, идти назадъ, ზოგჯ. უკან დავიწევ. отступить. ქართლ. 1, 406.

გარეული, ზედ. გველური, მინდვრისა: სხვისა, дикій; чужая; -ნადირი, дикій звѣрь, -თხილი, лещина, лѣсной орѣхъ; გარეული ხელვა, дерзо несье; ეფრაქ. ლ. -მიხვი, гвоздика полевая, ბ. ლ. ეფრახთ; -პიტნა, дикая мята, -მოყვალი, морошка; -ხარი; дикій волъ; -ჰამალი, чужой нѣтухъ, გარეული, მიმ. ზმნისაგან გარევა, смѣшанный, გარეული მოყვალი, морошка; **გარეულობა**, ხ. дикость.

გარექცევა (ვაქცევ), ზ. ვ. ვგარეგანობ, отсутствовать; (ვაქცევ), განვეკლები, убѣгать.

გარეშე, თან. ხმარებული ნათესაობ. ბრუნვითა, გარეთ გარეგან, გარედგან; გარდ, კილეგან; внѣ, извнѣ; кромѣ; ვინ არს ღმერთი უფლისა გარეშე, кто есть Богъ, кромѣ Бога, დაეთნ. 17—31; გარეშე ამისა, кромѣ этого.

გარეშე, ზედ. მსოფლიო, არ ხელეკლესიო; არ ხაზოგადო, კერძოობითი, міреской, посторонній, частный; внѣшній; -კაცი, человѣкъ посторонній, გარეშე წერილი, свѣтская литература, სამ. ვახტ. 239, -მტერი, внѣшній врагъ, -ხმე, наружный видъ.

გარეშევლა (ვიქცევ), ზ. უ. გარშემოვიქცევი, обходить, რიგხ. 34—6.

გარშემო, ზზ. გარემო, გარემოს, около, кругомъ, вокругъ.

გარშემობრუნება (ვ), ზ. მ. უკან დავაბრუნებ, обращать назадъ, возвращать, (ვბრუნდები), ზ ვედ. უკან დავბრუნდები, возвратиться назадъ. ეფეს. 90.

გარემოვლა (ვვლი, ვვლე), ზ. უ. გარშემოვიქცევი, обходить.

გარშემოკვრა (ვკრავ), ზ მ. შევკრავ, обвязать, обвить, გარშემოკრულ-ვარ, -ვკრულ, я окруженъ, ეფეს. 73.

გარშემოუწერელი, ზედ. აღუწერელი, неописанный, უსაზღვრო, საზღვარ-დაუდებელი; безграничный.

გარშემოქცევა (ვ), ზ. მ. დავაბრუნებ, обращать назадъ, (ვაქცევ, ვაქცე), ზ. ვ. დავბრუნდები, возвратиться, (ვაქცევ, ზ. ოვ. გარშემოვეხვევი, окружить, ვიხრ. 185.

გარშემოცვა (ვი), ზ. მ. გარემოვიცავ, обнять, окружить; გარშემოშეცვლიან, ე. ი. გარემოცულ-ვარ, я окруженъ, ეფეს. 349.

გარშემოძრცვა (ვსძარცვი, ვსძარცვ), ზ. მ. გარშემოვაძრობ, ободрать, облупить, (ვიძარცვები), ზ ვედ. გარშემოვიხევი, გარშემოვაძრობი, ვავხცევ, облупляться, ободраться.

გარშემოწერა (ვ), ზ. მ. გარშემოვხლებ წრეს, ხაზს, დავწერ, очерчивать; описывать.

გარშემოცველი, მიმ. ყოვლისა შემცველი, всеобъемлющій, 1 ქართლ. 73; მოსეს. სამ. შესავალი; **გარშემოცველობა**, ხ. ყოვლისა მყრობელობა; ჭეშმარიტი, ძალა წერილისა, всеобъемлемость; содержаніе (письма); ეფეს. 77, 134, 170, 263; მეტაფ. 27.

გარშემოსაზღვრელი, ზედ. საზღვრისა ქვეშე მყოფი, содержимый въ границахъ, ლოც. 52.

გარშემოუწერელი, ზედ. უსაზღვრო, безпредѣльный, неописанный, ცის. 100.

გარშემოუწერლობა, ხ. უსაზღვროება, неописанность, მარკ. 1, 183.

გარშემოცვა (ვიცავ), ზ. მ. ვიპყრობ, შევიცავ, обнимать, содержать, заключать; დავიცავ, ограждать, 2 მეფეთ. 23 — 14; ეფეს. 69, 128, 262; ლოც. 12.

გარეშექცევა (ვ, ვე), ზ. ვ. უკან დაბრუნება, возвращать, отдавать назадъ, აღბ. 93, 33; (ვიქცევი. ვიქეც), ზ. ვ. დაბრუნება, возвращаться, идти назадъ, დრეკ. 2—41, 54. გარდასრულსა გარე ვერ შევიქცევთ, прошлое мы не возворотимъ, ვიზრ. 124; 178; ქილ. 23; (ვექცევი, ვექეც), ზ. თვ. გაბრუება, избѣгать, აწერ. 67.

გარეშეწერა (ვ), ზ. ვ. აღწერა, описывать, კალ. 214; (ვიწერ), ზ. მინ. გარეშეცვება, содержать, заключать, კალ. 126; 100.

გარეცხა (ვრეცხ), ზ. ვ. განბანვით ჭურჭელთა, სამოსელთა და სხ. мыть, ვიზრ. 83; стирать, გამოცხ. 7—14; (ირეცხები), ზ. ვ. мыться, стираться, **გაბარეცხი**, ზედ. требующій стирки, мытья, **გამრეცხელი**, прачка, გარეცხილი, მიქ. мытый, ქილ. 463.

გარეწარი, ზედ. მცონარი, წარწყმენი, უთაური, передавшій.

გარეწრობა, ს. უთაურობა, нерадѣніе, небрежность.

გარეწარხდომა, (ვხდი, ვხადე), ზ. ვ. განვარიდება, отклонять, მარკ. 2—33, (ვხდები, ვხდი, ვე. გავერიდები, уклониться.

გარეწუდომა (ვსწუდები), ზ. ვე. მოკმორდება, отстать, კალ. 1428.

გარეხვევა (ვეხვევი), ზ. თვ. გარშემოვეხვევი, обвить, окружить, ერისთ. 46; (ვახვევ, ვახვიე), ზ. ვ. обвивать; окружать.

გარვა (ვჰგარავ, -რე), ზ. ვ. ვჰფარებთ, защищать, беречь, хранить.

გართავადი, ს. გარეშე თავადი, удѣльный князь, აწერ. 66.

გართვა (ვჰ), ზ. ვ. გაკრვა, საქმის მოკაბა თავზედ. საქმეში გაკაბა; შეკრება, имѣнивать; занимать, упражнять; забавлять, увеселять, тѣшить, потѣшать; -თავსა, забавляться, კალ. 31, განვ. (ვართვი), ზ. თვ. გაკირვება; შეკრება, смѣниваться, сливаться; заниматься, упражняться; потѣшаться, забавляться, ქიმია. 103; აწერ. 41; სიბრძ. 170; -თავ საქმეში, заниматься дѣломъ; -ლაპარაკში, бесѣдовать, проводить время въ разговорѣ; **გართული** მიქ. фигурно, занятый мыслью.

გართმევა (ვი, ვი სისხლსა), ზ. ვ. გამოკრეშვა სისხლსა, пускать, отворять, кидать кровь.

გართობა (ვ), ზ. ვ. შეკრება, забавлять.

გართხმა (ვ), ზ. ვ. გაკსნა, растягивать, განიართხ ხელნი შენნი, протяни руку твою, მაკთ. 12—13; მარკ. 3—5; -ღებელთა, бичевать, საქმ. 22—25; (ვ), ზ. ვ. დაცემა, გაშოტვა, повалить, აწერ. 6; (ვი), -ხელს, протягивать руку, მარკ. 3—5; 2 კორ. 10—15; განიართხა ფესვნი, пустить корни, მარკ. 2—162; იგნით. 1—3, გართხმით წოლა, лежать въ растяжку, (ვართხმი), ზ. თვ. შიგ გაკსნები, გაკვერები, проникать, проходить насквозь, протекать, вопаться; მელანი გაკართხმის ქაღალდსა, ე. ი. მელანი გაკარდება ქაღალდში, бумага протекаетъ, განართხა ისარი გულსა, стрѣла пронзила ему грудь, განგკართხა, расколло въ насъ, მოკრ. 199; **გართხმული**, მიქ. растянутый, -ჯვარზედ, распятый на крестѣ; 1 ქრონ. 379.

გარი, ზედ. გარეთა, внѣшній.

გარიგება, სზ. რიგის მიცემა, распоряженіе, გარიგების წიგნი, условіе, договоръ; уставная грамота, 2 ქრონ. 8 შენიშ. (ვ), ზ. ვ. რიგს მიკსცემ, დაწესებ, განვაგებ, აღვასრულებ, საქმეს გამოკცან; распорядить, устроить, установить порядокъ, опредѣлить, назначить; (ვე), выхлопотать кому что, ზოგჯ. დაკმზადება, помирить, (ვი): -ჯიბაგრისა, выхлопотать себѣ жалованье, 2 ქრონ. 552, დიპლ. 6; 122; (გაკრიგდები, გავურიგდები). ზ. ვე. გავწესდები, განვაგდები; აწერ. 41; 2 კორ. 10—15; განიართხა ფესვნი, пустить корни, მარკ. 2—162; იგნით. 1—3, გართხმით წოლა, лежать въ растяжку, (ვართხმი), ზ. თვ. შიგ კაკსდები, გაკვერები, проникать, проходить насквозь, протекать, вопаться; მელანი გაკართხმის ქაღალდსა, ე. ი. მელანი კაკვერება ქაღალდში, бумага протекаетъ, განართხა ისარი გულსა, стрѣла пронзила ему грудь, განგკართხა, расколло въ насъ, მოკრ. 199; **გართხმული**, მიქ. растянутый, -ჯვარზედ, распятый на крестѣ; 1 ქრონ. 379

вести, русск. 363; -ხაზს, провести черту, ქმნ. წ. 32; -ღრის, проводить время, ცხრთ. 2—53.

გარრაქვა (ვ), ф. в. დავხარჯავ, тратить, ქილ. 93.

გარს, фф. кругомъ, вокругъ, кругомъ.

გარსაკრი, -კრავი, ს. цѣпь на шеѣ собаки, ошейникъ, ошейникъ, подпруга, ხად. ლ.

გარსდგომა (ვხდგები, ვხდგომოდი), ф. в. окружать, осаждать.

გარსი, ს. кожа, оболочка, плева, перепонка, плева, болона.

გარსლვა (ვლ), ф. у. ходить вокругъ.

გარსმოდგმა (ვხდგამ, ვხდგი), ф. в. обступить, обложить, осадить.

გარსხვევა (ვახვევ), ф. в. обвивать, (ვეხვევი), ф. тв. окружить.

გარტყმა (ვ), ф. в. приударить.

გარული, прил. наружный, внѣшній, ქილ. 428.

გარუჯვა (ვჯ), ф. в. загорѣть, опалить, ქნმ. ვეფხ. 1339.

გარუსება (ვ), ф. в. обрусѣть, (ვრუსდები), ф. дв. обрусѣть.

გარღვევა (ვ), ф. в. разорвать, разорваться, (ვხევ), ф. тв. разорвать, (ვეხევი), ф. тв. разорвать, (ვრღვევი), ф. в. разорвать, (ვრღვევი), ф. тв. разорвать, (ვრღვევი), ф. тв. разорвать, (ვრღვევი), ф. тв

ვარ, გავირჯოლი, потрудиться, поутомиться, რუსულ. 664, 781; ალბ. 126; სვ. ვახტ. 49, 159; გორგ. 5; 2 ქართლ. 320; ანტ. 3—24; რას გაურჯახარ, что васъ обезпокоило, დავრ. 23; მირ. 34, **გარჯილობა** ს. ნამსახურობა, трудъ, заслуга; სვ. სოფლ. 151; მოურავ. 376.

გარხმალება (გურხმალება), ზ. ვე. ხმალ და ხმალ ვებრძვით, биться на саблях, рус. 428.

გასააღვილებელი, ზედ. облегчительный; -ბლად, для облегченія.

გასაბედავი, გასაბედი, ზედ. შესამართ, исправи, требующій смѣлость, рѣшительность, моур. 121; рус. 620; ჩემგან ძნელად გასაბედავი, требовавшій отъ меня отважной рѣшительности, алекс. 225.

გასაბნეველი, ზედ. გადასაყრელი, бросальный, -ლად, на растрату, ქილ. 598.

გასაბუცები, -ცებელი, ზედ. გასაკვირვებელი, გასაოცებელი, удивительный, ქილ. 279.

გასაგანიერებელი, ზედ. განსავრცელებელი, расширительный, ქილ. 85.

გასაგებელი, გასაგები, ს სამყო, предметъ управленія; управленіе. სახელმწიფო გასაგებელი, государственное управленіе, ამბის გასაგებლად, т. е. ამბის შესატყობლად; для провѣданія, ნ. გაგება.

გასაგზავნელი, ზედ. გასასკუმრებელი, служащій для отправленія, -ლად, ზზ. для отправки.

გასაგონი, ს. სასმენელი, память, воспоминаніе, ანტ. 3—6.

გასაგმირალი, გასაგმირი, გასაგმირო, ზედ. გასაწონი, пронзающій, пронзительный, ვეფხ. 23. 123; 1286. [цѣль.

გასაგნვა (ვს), ზ. ვ. ხაგანში ვესვრი, стрѣлять въ

გასაგონი, -ნარი, ზედ. მისახდომი, доступный, понятный.

გასადები, ზედ. გასაყარი, прокладной, ნ. გასაყარი.

გასადებლად ხიდისა, ზედ. для наведенія моста, ვეფხ. 798.

გასადევარი, რაცა სდევს, კუთნის, მაგალ: მიწა, წყალი და მისი გასადევარი, земля, вода и другія принадлежности, გუჯ. 28.

გასადიდებელი, ზედ. აღსამაღლებელი, достохвальный, ვისრ. 42.

გასადინარი, გასადინელი, ზედ. მოსადინარი, проточный, იქვ. 7—6, ვისრ. 78, გასადინარი და შესადინარი მდინარისა, теченіе и устье рѣки; ქილ. 145.

გასადნობი, ზედ. დასადნობი მეტალი, отливальный, ქიმ. 212.

გასანდობი, ზედ. აღსარების სათქმელი, исповѣдальный, исповѣдный. წასვლა გასანდობლად, идти на исповѣдь.

გასავალი, ს. გასასვლელი კარი, выходъ, выходныя двери; задній проходъ, ნ. წყალი; შესავალი და გასავალი კარი, входныя и выходныя двери, მრავ. 13. -წყალი, проточная вода, სიბრძ. 73; ვისრ. 52; 2 ქართლ. 272.

გასავლელი, ზედ. წასასვლელი გზა, проходный, проходимый, -წყალი, бродъ, დავით. 32—22.

გასავარდი, ზედ. გასაგდები, დასაკლებელი, оставляемый, ქილ. 28.

გასავრცელებელი, ზედ. განსაღებელი, служащій къ распространенію.

გასაზდელი, ზედ. აღსაზდელი, воспитательный, рუსულ. 438.

გასაზეთებლად, ზზ. ზეთის გამოსახდელად, для обращенія въ масло, ქიმ. 115.

გასაზვიადი თავისა, თვ-მოსაწონი, дѣлающій честь, მოურ. 177.

გასათავებელი, ზედ. აღსასრულებელი; исполнительный, ქმათა და ხანთა გასათავებელი წყალობის წიგნი, გუჯ. 32. ძჭირი ისეთმცხიან მილოსტივაი грамота, -ამბავი, печальная вѣсть, рუსულ. 991.

გასათავი, გასათავებელი, ზედ. შემაწუხებელი, გამათავებელი, наводящій грусть, унынie, მოურავ. 288.

გასათბობი, ზედ. разогрѣвательный.

გასათლელი, ზედ. ქვა სათლელი, подлежащій граненію, ვეფხ. 5, გან. თ.

გასათრეველი, ზედ. თრევით სატარებელი; სათრეველი, გასალახძღვავი; попосительный.

გასათრევლად, ზზ. გასალახძღვავ, для выруганія, ვეფხ. 1095.

გასათხოვარი ქალი, ს. ქალი მოსწრებული ხარ-მოდ, невѣста.

გასაკეთებელი, ზედ. подлежащій къ дѣланію.

გასაკვირველი, -ვე, -ვებელი, ზედ. გასაოცარი, удивительный, დავრ. 34.

გასაკმარი, ზედ. საკმაო, достаточный, მოურავ. 99.

გასაკითხავი, -ხარი, ზედ. სამართლის ქვეშე მყოფი, подсудимый, ან სასამართლო, судъ.

გასაკრეჭი, ზედ. მღებელი განსაკანონებელი, подлежащій къ разстриженію, დარიშ. 256.

გასაკრთომელი, ზედ. გასაოცებელი, удивительный; страшный, дивный, ქილ. 604; იერემ. 18-13; 1 ქართლ. 270; რუსულ. 983.

გასაკრძალავი, ზედ. გასაფრთხილებელი, предостерегательный.

გასაკუთრება, ნ. განსაკუთრება.

გასალამება, გასალმება (ვსალამები), ზ. ვ. ხალამს-ვეტყვი, გამოვესალმები, проститься, ვეფხ. 937. 1584.

გასალახავი, ზედ. საცემი, подлежащій побіенію, потоптанію, -ვად მტერთა, на побіеніе враговъ, рუსულ. 259.

გასალება (ვს), ზ. ვ. გავამაგრებ ქვასავით, окаменѣть, (ვსალები), ზ. ვე. გავსიბები, გავქვავდები, გავმაგრდები, გავმაგრდები, **окаменѣть**, затвердѣть, ვეფხ. 135.

გასალეწავი, ზედ. სალეწავად ღანიშნული, молотильный.

გასამაგრებელი, გასამწარებელი, ნ. განსამაგრებელი, განსამწარებელი.

გასამართავი, ზედ. გამართვის მოქნე, требующій поправки.

გასამართლება, სზ. სამართალი, судъ, ვეფხ. 233; -ლებად, въ оправданіе, (ვს), ზ. ვ. გავიმართლ. სამართლის გავუწენ, судить кого, производить

судъ, სამ. ვახტ. 131; (ვსამართლებო), ზ. ვე. გავიბრძოლი, судиться, გუჯ. 27; ერისთ. 156; ანტ. 4—13; თავის განმართლება (ვი), оправдать себя по суду, რუსულ. 301: **განამართლებელი**, оправдательный, **განამართლებული**, судимый, სამ. ვახტ. 205.

განამარჯვებელი, ზედ. წარმმართებელი, успѣшный, -ბელად მეფობისა თქუენისა, для преуспѣянія вашего царствованія.

განამეფებლად, ზზ. გამეფებისათუის, для воцаренія.

განამზღვრება, სზ. სამზღვრის დადება, разграниченіе, (ვ), ზ. ვ. სამზღვრის დავხდებ, разграничить, სამ. ვახტ. 241; 131; ლაშტ. 47: ან გავმიჯნავ. межевать, სამ. სომხ. 397; რუსულ. 985; განამზღვრული, მიმ. разграниченный.

განამცხადებელი, ზედ. საჯაროდ გამოსაცხადებელი, для объявленія.

განამრუდი, ზედ. უსწორო შესაქმნელი, подлежащій искривленію, ქილ. 508.

განამრჯელო, ს. სამუშაოს ფასი, плата за трудъ, სამ. კ. 229.

განამწალება (ვი), ზ. ვ. სამწალად გარდავქცევ, превращать въ отраву, ვეფხ. 1020, -ბელი, отравленный.

განამწესლო, ნ. თავის განამწესლო.

განამტერელი, -ლო, ზედ. განსაყოფი; ან განარის საერი, раздѣльный; пошлина за раздѣлъ имѣнія; სამ. ვახტ. 100, 101; ნ. საუფროსო; -წიგნი, раздѣльный актъ, გუჯ. 31.

განამჭვენებელ, განამჭვენი, ზედ. გამომჭვენებითი, дид-дидебული, торжественный, -ბლად, ზზ. торжественно. дид-дидебით; ქილ. 412.

განამხიარულებელი, ზედ. სახიარულო, увеселительный.

განანთლება (ვუ), ზ. ვ. მიუნათებ, освѣтить, განანთლებელად, для просвѣщенія, 2 კორ. 4—6.

განანთლვა (ვს), ზ. ვ. წმინდა სანთელს წავუსვამ, навощивать, натирать воскомъ.

განაოცარი, ზედ. განაკვირვებელი, дивный, удивительный, **განაოცრად**, ზზ. განაკვირვებლად, на диво, **განაოცრება** (ვი), ზ. ვ. განვაკვირვებ, удивляться.

განაოცებით, ზზ. ერთ ოცად, ვეფხ. 1568, въ двадцать разъ.

განაპარავი, ზედ. -გზა, дорога по которой можно украдкою уйти, ქილ. 286, 512.

განაპენვა (ვ), ზ. ვ. სამონ წავუსვამ, намылить.

განაპობელი, ზედ. დასაწყნი, разсѣкаемый, ვეფხ. 94.

განაპყარება (ვი), ზ. ვ. დავაპყრობინებ, დავატუსაღებ, арестовать, ქილ. 671.

განარგებლება (ვი), ზ. ვ. სარგებლით განვცემ თუთრს, отдать на проценты деньги.

განართავი, -თველი, -თობი, ზედ. შესაქცევი, забавный, потѣшный, ფოკ. 92; კალა 13; ფიქრის განართველად, для разсѣянія мысли.

განართობი, -ბელი, ზედ. შესაქცევარი, дѣлать развлекающій, занимательный, занятный, ერისთ. II, 94, ბუნ. კ. 237.

განბარიგებელი, ზედ. განსაკარგავი, рядить приказчика, ქილ. 542, требующій распоряженія.

განბარისხებელი, ზედ. გულზედ მომყვანი, раздражающій, прогнѣвляющій.

განბარუნველი, ზედ. გამრუნველი, წასახდენელი, развращающій, -ლად. для развращенія, I ქართლ. 432; კოლოს. 2—21.

განბარჯვა (ვს), ზ. ვ. განვრჯი, ვაშრომებ; თავს ვატკენ, შევაწუხებ, трудить, налагать трудъ, работу; утруждать, безпокоить, ზოგჯ. ვაძარცვებ, შევაწრებ, ვსჯობნი, დავსჯი, притѣснять; наказывать; სამ. კ. 243; 249; აღბ. 86; გორგ. 225; (ვისარჯები), ზ. ვ. განვრჯები, ვმუშაობ, თავს ვიტკენ, შევაწუხები, трудиться; безпокоиться, ზოგჯ. დავისჯები, დავიჯობნები, наказываться; притѣсняться, სომხ. 282; 2 ქილ. 421.

განბასვლელი, ზედ. გამოსასვლელი; ასკანი, выходные; выходный, терпимый, სამ. სომხ. 288, ნ. განსავლელი.

განბასინჯავი, ზედ. განსაჩხრეკი, подлежащій разсмотрѣнію, ქილ. 403; რუსულ. 481.

განბასტერებელი, ზედ. განსაოცებელი, дивный, поразительный.

განბასტიკება (ვი), ზ. ვ. განვატყებ, განვაძვინებ, ожесточать, (ვსასტიკები), ზ. ვე. განვატყები, ожесточаться, ქილ. 643.

განბასუქებელი, ზედ. სასუქი, назначенный для откормленія, მიწის სასუქი, удобреніе.

განბასყიდი, -დელი, ზედ. საყიდელი, продажный, **განბასყიდლობა**, продажность.

განბატანი, ზედ. რაც თან წაიღება, что можно взять съ собою, ვეფხ. 2.

განბატევებელი, ზედ. раздѣльный.

განბატეხი, -ტეხელი, ზედ. საგნად დანიშნული, подлежащій ломкѣ, ქილ. 252; განსატეხლად პირობისა, для нарушенія условія, ქილ. 481.

განბატკივარება (განვსატკივარები), ზ. ვე. ვჭკრძნობ სატკივარსა, почувствовать боль; ვეფხ. 567.

განბაუპატივრება, обезчестить; -რებლად, для обезчещенія.

განბაფენი, ზედ. постилочный.

განბაფრენად, -რენლად, ზზ. для улетанія, ქილ. 51; 462.

განბაფრთხილებელი, ზედ. предостерегательный, ქილ. 568.

განბაჭარვებლად ნაღვლისა, ზედ. მოსაჭარვებლად მწუხარებისა, для разсѣянія печали, ქილ. 474.

განბაქირავებელი, ზედ. საქირავებელი, наемный.

განბაქლიბავი რკინა, ზედ. подлежащій выниманію.

განბაქმება (ვი), ზ. ვ. დავბაქმებ, დავჭყიდი; поручить кому дѣло; сбить съ рукъ, распродать; სამ. ლ.

განბაქონლიანება (ვი), ზ. ვ. განვმდიდრებ, обогащать.

განბაქრობი, ზედ. დასაშრეტი, расильный; расило.

განბაქურდავი, ზედ. საქურდავად დანიშნული, назначенный къ обворованію, ტრიფ. 27. [ვეფხ. 447.

განბაქცევლად, ზზ. განაღტოლველად, для бѣгства,

გაბალვიძებელი, ზედ. გამოსაფხიზლებელი, будильный.

გაბალარიბებელი, ზედ. დასაგლახაკებელი, разорительный.

გაბალება (ვ), ზ. ვ. დავხარჯავ: გაქნილი, починать, истратить; сбивать, продавать, (ვსცლები), ზ. ვც. დავიხარჯები; გაყიდები. истрачиваться; продаваться.

გგაბალებელი კარი, ზედ. створныя двери, ქილ. 595.

გაბალები, ს. მოქლონი რომლითაც გაიღება კლიტე; მოსამარხავი საჭმოთა, ключь, -бурлякъ, отвертка.

გაბაჟარი, ზედ. გასაღები; ახალშენი, прокладной; продѣвочный; -ძელი, перекладина, поперечный брусъ, конь, верхній брусъ на кровлѣ, ს. ბ. ლ. ნახე კოჭი, რ. ქ. ლექს. ნ. конь; -გზა, дорога разъединенія, გუჯ. 33; ომის გასაჭარი ხალხა, отбой, ვარშ. 63, გასაჭარი წერილი, разводная.

გაბაჟოფელი, გაბაჟოფი, ზედ. გასაჭრელი, раздѣльный, სამ. კან. 3; ძნელი, ломкій, ზოგჯ. грань, граница; 1 ქართ. 144; გასაჭოფელად ღვინოვანა, мы назначили къ раздѣлу, სიგ. ჩოლ. 39, 46; ომის გასაჭოფი ხერხი, пила, прутокъ для разведенія волосъ, ხან. ლ; კოკში საჭმლის გასაჭოფი, разливальная ложка.

გაბაჟრელი, ზედ. გასაჭოფელი ან გასაჭარი, раздѣльный; продѣвочный; разлучный, რუსუდ. 255; ვისრ. 76; -სენაბა, для разсѣянія грусти, რუსუდ. 720; **გაბაჟრელად**, для разлуки, ვეფხ. 943.

გაბაშვები, ზედ. დასატევებელი, отпускной, რუსუდ. 368.

გაბაშვენებელი, ზედ. მოსართავი, предметъ украшенія.

გაბაშინჯავი, ზედ. სანახავი, предметъ осмотра; **გაბაშინჯავად**, для осмотра.

გაბაშიშრება (ვ), ზ. ვ. ხაშიშრად გავხდი, дѣлать страшнымъ, (ვსაშიშრდები), ზ. ვც. ხაშიშარი გავხდები, дѣлаться страшнымъ; ვეფხ. 750.

გაბაშმაგი, ზედ. გასაბრაზი, раздражительный, ქილ. 311.

გაბაშორებელი, გაბაშორი, ზედ. დასაშორებელი, подлежащій удаленію, ქილ. 238.

გაბაჩენალი, ჩახრ. 79, видный.

გაბაჩემი, ზედ. ხაჩემო, ქილ. 330, 467; усвоенный мнѣ.

გაბაჩენელი, ზედ. ხაზარლით დასაკვნელი, постановляемый судомъ, აღბ. 99.

გაბაჩეხი, -ხელი, ზედ. დასაჩეხი, ქილ. 483, подлежащій разсѣченію.

გაბაცემი, ზედ. დასარიგებელი; გასასხვებელი, отдаваемый (въ заемъ, въ подарокъ), რუსუდ. 362, 409, მე გასაცემი ფული არა მაქვს, у меня нѣтъ денегъ, для отдачи въ заемъ.

გაბაცვიფრელი, ზედ. გასაოცარი, удивительный, ქილ. 588.

გაბაცლელი, ზედ. გასარიგებელი, подлежащій избѣжанію, ქილ. 467.

გაბაცარცველი, ზედ. გასაძარცვი, ასაკლები, подлежащій разграбленію.

გაბაცვლელი, ზედ. ხარობი ახალები ან მისაცვმი, проѣзжій, ქილ. 393.

გაბაცვეთი, ზედ. носильный (одежда), ვახტ. სამ. 223.

გაბაცინარი, ზედ. დასაცინარი, подлежащій насмѣшкѣ, ქილ. 488.

გაბაცუდარი, ზედ. დასაწუნარი, достойный охужденія, მოურავ. 128.

გაბაძაგლება (ვ), ზ. ვ. გავაყვებ, გავაბოროტებ, омерзить, дѣлать мерзкимъ.

გაბაძეველი, გაბაძები, გაბაძენი, ზედ. გასაგდებელი, подлежащій изгнанію, ქილ. 26, 292, -ბლად, ზზ. გასაგდებლად, для изгнанія, ვეფხ. 744.

გაბაძლებელი, ზედ. მოსათმენი, сносный, терпкій; ს. სასმელი საჭმელი, пропитаніе, ქილ. 96.

გაბაძლიერებელად, ზზ. для усиленія, გორგ. 5.

გაბაძლისი, ზედ. მოსათმენი, сносный, терпкій.

გაბაძრომი, ს. ნახვრეტი, щель.

გაბაძღვანებელი, გაბაძღოლი, ზედ. სანინამძღოლებელო, предводимый, აღბ. 159; წინ გაბაძღოლი ჯვარი, крестъ несомый впереди, ქრონ. 14.

გაბაწბილებელი, ზედ. გასაკიცხავი, предосудительный, ვეფხ. 461, გან. თ.

გაბაწირად, ზზ. на жертву.

გაბაწირავი, ზედ. გაწირული, отчаянный, ქილ. 351.

გაბაწურავი, ს. სწურავი.

გაბაწულება (ვ), ზ. ვ. გავაგლახებ, გავუბედურებ, довести кого до нищеты; (ვსაწვალდები), ზ. ვც. გავგლახაკდები, оницать, обѣднѣть, გუჯ. 13; **გაბაწუალებელი**, обницалый.

გაბაწუვიტ, ზედ. ამოსაგდები, подлежащій истребленію; извергъ, ანტ. 4—49; 59.

გაბაწუობლად, ზზ. შესაგულიანებლად; для согласія, для любви, 203 ქილ.

გაბაწუო, ზედ. სასიყვარულო, любовный, ქილ. 277, გაბაწუო გულისა აღგილი, мѣсто любви.

გაბახამლება (ვ), ზ. ვ. გავახამებ, хамѣющемъ дѣлаю, крахмалить.

გაბახარელი, გაბახარი, -რებელი, ზედ. სასიხარულო, радостный.

გაბახაფავი, ზედ. გასაკლნიერებელი, держій, ვეფხ. 1309.

გაბახდომი, ზედ. მოსახდომი, статочный, могущій быть, сталый.

გაბახეიბრება (ვ), ზ. ვ. გავახეიბრებ, დავახიჩრებ, искалечить, увѣчить, -რებული, მიმ. увѣчный, სამ. ვახტ. 95, 252.

გაბახელება (ვ), ზ. ვ. დასახელებ, именовывать, კვან. 68.

გაბახელოვნებული, მიმ. სახელოვან ქმნილი, прославленный, ვისრ. 54.

გაბახელოვნება (ვ), ზ. ვ. სახელოვან შევიქმ, გასახელებ, славлю, прославить.

გაბახვევი, გაბახველი, ს. სახვევი, обвертка; но-

вязка; платокъ, въ которомъ завертываютъ что либо.

გახახიდავი, ს, მაგალ. ცხვრის გახახიდავი ღრჭე, хранъ, рѣдк.

გახახირება (ვ), ზ. ვ. დავახახირებ, გავაგონკებ, გავხეიბრებ, изуѣчить, изуродовать.

გახახლება (ვი), ზ. მიჩ. სახლად გავიხდი; ავჭერი, გადავახლებ; обращать въ жилище; выводить, переселять.

გახახლება (ვჭ), ზ. ვ. სახლის გამოუცვლელი, перемѣщать, переселять.

გახახმული კარი, ზედ. გახლებაი კარი, створчатая дверь.

გახახმობი, -ბელი, ზედ. სახმობად დანიშნული, предназначенный къ сушкѣ, рѣдк. 990.

გახაჭირი, -რებელი, ზედ. ძნელი, трудный, тяжкій, გორგ. 137.

გახაჭიროება (გამოხაჭიროვებს), ზ. ვდ. გამოძნელებას, затрудняться, ხრონოლ. ბრონ. 28.

გახაჭრელი, ზედ. ხაჭრელი ან გახაქცევი, относящійся къ рѣзанію, къ бѣгству, ვეფხ. 161; ქებინის გახაჭრელი, ე. ი. ხაჭორწილო, свадебный.

გახაჯავრებელი, ზედ. ხარისხავი, ხაგულისო, приводящій во гнѣвъ, къ озлобленіе, გორგ. 288.

გახეთა (ვე), ზ. ვ. გამოვუგზავნე, მოვუტევე ძალს, напускать, напускивать, натравливать, -ჯარსა, напустить войско для нападенія, ხად. ვახტ. 177.

გახეირნება; სზ. прогулка, (ვი), ზ. უ დავლევარ შესაქცევად, ვნავარდობ, прогуливаться.

გახერვა (ვჭ), ზ. ვ. ნ. დახერვა

გახესხება (ვი), ზ. ვ. გავავალებ, ვალად მივსცემ, давать въ займы.

გახვეება (ვი პირს), ზ. ვ. პირს გავიხსნი, ვიგემებ, отвѣдать, скушать, заморить червяка, промочить горло, პირი გახვეება, промочи горло, ქილ. 353.

გახვენება, გახვლა, ნ. გახსვენება, გახსვლა, гадать. [выходить.

გახვლა, ნ. გახსვლა; გახვლა-გამოხვლა, исходить и

გახვმა (გავხვამ), ზ. ვ. გადავხვამ, пересадить, 1 ქართ. 229; -ცხენზედ, посадить на лошадь, დარეჯ. 91; (ვუხვამ), ზ. მიჩ. წავხეხვ, тереть рукою, гладить, -ხაზს, зачеркнуть; подчеркнуть, ქრონთ. 98; ხაზს გავასმევინებ, заставить подчеркнуть.

გახვრა (ვხვრი, ვხვარე), ზ. ვ. გავხთხუპავ, გავხთხავნი, занарать, запачкать, (გავიხვრები), ზ. ვ. გავითხავნები, გავიჭრიალებით, замараться.

გახვიება (ვხიცქები, ვდი), ზ. ვდ. დავშეხტები, დავკრიჭვები, нюхнуть, მოურ. 274; ხად. 4—53.

გახინჯვა, გაშინჯვა (ვჭხ), ზ. ვ. გავიხილავ, გავხხრავ; გამოვიძიებ; разсматривать; разбирать, изслѣдовать; ხად. ვახტ. 143; დავრ. 145, (ვჭ), ზ. ვ. დავანახვებ, поставить что кому на видъ, გავჭხინჯავ საქმესა, разсмотрѣть дѣло, გავჭხინჯავ რაზმსა, дѣлать смотръ войску, თავს გავაგაშინჯვებ, онъ покажетъ себя, ბაგრ. კ. 20; (ვიშინჯები), ვ. გაშინჯული ვიქნები, быть разсматриваему, (ვშინჯები), ზ. თ. დავინახვები, ვჩვენები, показываться, **გახინჯული, გაშინჯული**, ви. разсмотрѣнный, **გამხინჯავი**, ви. разсматриватель, **გახინჯველობა**, ს. წინ დახედველობა, осмотрительность, ქილ. 114, 597.

გახიბება (ვი), ზ. ვ. გავაქვავებ, окаменять, (ვხიბები), ზ. ვდ. გავქვავდები, окаменѣть, რუსუდ 288, 882.

გახირცხვილება (ვი), ზ. ვ. შევარცხვენ, осрамить.

გახისხლება (ვი), ზ. ვ. ხისხლით შევსერი, окровавлять.

გახისხლიანება (ვი), ზ. ვ. ხისხლით შევსერი, окровавлять. [жать.

გახიტება (ვი), ზ. მიჩ. გამოვიხატავ გულში, воображать.

გახკვნა (ვხკვნი, ვხკვენ), ზ. ვ. შევჭკნავ ნახკვნა ან გავახვევ ბოხჩაში რასმე, завязывать въ узелъ; **გახკვნევინება** (ვი), ზ. ვ. შევაკრკვევინებ, ან გავახვევინებ ბოხჩაში რასმე, заставять завязать въ узелъ.

გახმა, ნ. გახვმა; (ვიხმი; ხმა გაიხმა), ზ. ვ. ხმა დავარდება, разнесся слухъ, молва, **ხმა გახმენილი**, извѣстный, მარკ 2—117.

გახმეტაკება (ვი), ზ. ვ. გავითეთრებ; გავახუფთავებ, бѣлить, (ვხმეტაკები), ზ. ვდ. ბჭახს, 1 ქორწ. 87; მარკ. 2—342; კალი 61.

გახრევა (ვი), ზ. ვ. გავისვრი, გავტყორცნი, бросать, метнуть.

გახრესა (ვჭ), ზ. ვ. დავხორკუნავ ფეხით, გავლეწ; გავხეხ, დავუშენებ, раздавить, растоптать; растереть, (ვხრისები), ზ. ვ. დავითრგუნები; დავიზილები, გავიკაბები, быть раздавлену; **გახრეხინება** (ვი), ზ. ხმკ. ფეხით გავაქვეინებ, გავაჭყლეტინებ, заставить раздавить, размять.

გახროლა, სხ. выстрѣлъ; (ვისვრი), ზ. ვ. გავტყორცნი, გავისროლ, бросать, метать, (ვი თოფს), выстрѣлить изъ ружья, დამბაჩა გაისროლა, онъ выстрѣлилъ изъ пистолета, **განახროლი**, выстрѣлъ.

გახრულება, სზ. исполненіе, окончаніе, აწერ. 4; (ვი), ზ. ვ. შევახრულებ, გავათავებ, მოვრჩები; აღვახრულებ; оканчивать, покончить; исполнять, выполнять; совершать, довершать; ზაქარ. 1—9; ვეფხ. 1132; ქილ. 25; -პირობას, исполнить свое обѣщаніе; ფიცი გამიხრულა, онъ не нарушилъ, данную мнѣ клятву; ვეფხ. 887; (ვჭ), ზ. მიჩ. ავუხრულებ, მაგალ: ანდ. საწუთრო არცა ლხინსა, არცა ჭირსა არვის გაუხრულებს; выполнять, завершать, ვიხრ. 5; (გავხრულდები, ვეხრულები), ზ. თ. оканчиваться, довершаться; истощаться, შევხრულდები, გავათდები, ვეფხ. 1889. ვიხრ. 148; სიბრძ. 123; **გახრულება ჰქაკოთა**, придти въ возрастъ. **გახრულებულება**, ს. შეხრულებულება, исполненіе, полнота, совершенство. 1 ქორწ. 402, **გახრულებულვარ შევენიერებითა**, ივეფხ. 16—14, я надѣленъ красотою.

გახრული, ზედ. ხახე გახული. -დღე, прошедшій день, დარეჯ. 146; **გახხრული**, გახკნული, ლონე გამოლეული, истощенный; გახხრულვარ, ზ. ვ. გავმხდარვარ, ლონე გამომლევია, я исхудалъ, ვეფხ. 138, 762, 954.

გახხრება, ნ. გაშრება.

გახტიბუბუ, ს. ერთგვარი რიყვა, ხად. ლ.

გაცურვება, სზ. отправка, (ვი), ზ. ვ გავგზავნი, отправлять.

გაცუბუქება (ვი), ზ. ვ. შევამსუბუქებ, облегчать; ქილ. 434; (ცუბუქდები), ზ. ვდ. შევმსუბუქდები, облегчаться, გამომსუბუქება, облегчается мнѣ, ქილ. 419.

გაცულება (გავცულები); ზ. თე. შევეთანხმები, съ злымъ и злымъ согласенъ, подружиться, ვეფხ 1132.

გაცულელება, (ვი), ზ. ვ. გავგიჟდები, ѣдучи умъ, обезумѣть, орурачить. იერემ. 1014; ქილ. 3; (ცულელდება), ზ. ვდ. გავგიჟდები, ѣдучи ума, обезумѣть, одурѣть; იერემ. 51—17; **გაცულელებული**, მიმ. одурѣлый.

გაცული, ზედ. გამხდარი, исхудалый, ნ. გახვლა; прошедшій.

გაცულიანება (ვი), ზ. ვ. გავამხნევ, воодушевлять, оживлять.

გაცულტნება (ვი), ზ. ვ. სულტანად დავსვამ, избрать султаномъ.

გაცუნნელება (ვი), ზ. ვ. ცუნნელების მივცემ, благоухать, надушить, ვიხრ. 163; ქილ. 199, 560; (ცუნნელდები), ზ. ვდ. издавать благоуханіе, ვიხრ. 119.

გაცურავანდება (გავქსურავანდები), ზ. ვდ. омыгостѣть.

გაცუსხვა (ვქ), ზ. ვ. ქსნევს სიცივე, ѣдкій морозъ, крапива.

გაცუსტება, (ვი), ზ. ვ. შევასუსტებ, ослабить.

გაცუფთავება (ვი), ზ. ვ. გავსუფთავებ, очищать.

გაცუქება (ვი), ზ. ვ. გამოვქექავ სახეზედ ბალს, ქათმის და სხ.; მიწას სახეზე მოვყრი, გავაპობ, откармливать; унавоживать, утучнять, (ცუქდები, -დი), ზ. ვდ. გავზრქელდები; გავმოხდები, толстѣть; унавоживаться, утучняться.

გაცქდომა (ვსქდები), ზ. ვდ. ხეთთეის: გავიგლიჯები, გავაბზარი; გავსკდები, лопнуть, треснуть, щелкаться; ѣсть жадно, лопать; გამოხდ. 28—32; გული გაუსქდა, онъ испугался, у меня сердце надрывается, გული გამისქდება, у меня сердце надрывается, ѣдучи, ქილ. 529; გასქდი კვერცხივით, лопни, какъ яйцо, ѣдучи. 274; მუწუკი გასქდა, чирей лопнулъ, ѣдучи. 2—34; **გაცსქდარი**, მიმ. лопнувшій, გაცსქდარ, я напился; я лопнулъ.

გაცქელება (ვი), ზ. ვ. გავამხხელებ, ѣдучи, дѣлать плотнымъ; сгущать; (ცსქელდები), ზ. ვდ. გავმხხელდები, ѣдучи, толстѣть; густѣть, -სისხლისა, сгущеніе крови, ბუნ. ლ.

გაცყიდვა, სზ. გავაქრობა, продажа, (ცსყიდი), ზ. ვ. გავყრი, продавать, გამყიდეს ჩვენ, продали насъ, ლხაც. 31—16; თავს გავყიდი, я продамъ себя, (ვიყიდები), ზ. ვ. **продаваться**, **გაცყიდვინება** (ვი), ზ. სხვ. გავაყიდვინებ, заставить продавать.

გაცწავლა, **გაცწავლება**, **გაცწავება**, სხ. სწავლება, обученіе, (ცსწავლი, -ლე, ვსწავლებ), ზ. ვ. ვასწავლი, გავსწავლი, обучать, научать, наставлять; ვეფხ. 909; (ცსწავლები), ზ. ვ. ვისწავლები, обучаться, учиться, ქილ. 182; 2 ქართლ. 550. **გაცსწავლული**, -ვლებული, **განაცსწავლი**, მიმ. наученный, **გაცსწავლებულება**, ს. ученость; выправка, 2 ქართლ. 307.

გაცსწრივ, **გაცსწორ**, სზ. სწორედ, вдоль, прямо, параллельно, დასტ. 45, 47, ბაგ 9. 32.

გაცსწორება, ს. поправка, дѣло исправленія, равноденствіе, (ვი), ზ. ვ. თანასწორად შევიქმ, მოვასწორებ, მოვასწორდება; გავმართავ: прямить, выпрямлять; ровнять; уравнивать; поправлять, исправлять, ანდრ. 8; მიწასთან გავასწორებ, сравняю съ землею, ხელ. 271; ვეფხ. 208; გავასწორებიხარ მიწასთან, онъ унизилъ меня, (ცსწორდება), ზ. ვდ. გავიმართები; მოვასწორდება, მოვაშანდაკდები; выпрямляться; дѣлаться ровнымъ; поправляться; 1 ქართლ. 386; (ცასწორდება), ზ. ვდ. გავუსწორდები, თავს არ ჩამოვუვლი; сравняться съ кѣмъ, სიბრ. 37; დარეჯ. 100, 2 კორ. 8—13; ანგარიშში გამოსწორდა, расчитался расквитался, (ვასწორებს), ზ. ვ. поправляться, კალ. 23, 27; თავს გავისწორებ, поправить себя, გახსწორდა დღე და ღამე, наступило равноденствіе, ხრონ. 5; დღეს და ღამეს ხარულით გაასწორებს, онъ станетъ продолжать путь день и ночь, ყარამ. 121; ზომიერი ღვინო ჭკუას გაგისწორებს, умѣренное употребленіе вина поправитъ твой разсудокъ.

გაცსწრაფება (ვი), ზ. ვ. გავაჩქარებ, გავაშურებ, торопить, ускорять, (ვი), ზ. მიმ. ვეშურები, ვეჩქარები, ვისწრაფი, спѣшить, торопиться, დარეჯ. 140.

გაცსწრება, **გაცსწრობა** (ვი), ზ. ვ. წავასწრობ, დავასწრებ, опередить, перегнать, 2 ქართლ. 289.

გაცსხლდომა (ცსხლებით ცხენებზედ), ზ. ვ. გავსხლებით ცხენებზედ, садиться на лошадей; დარეჯ. 145.

გაცსხვავება, ნ. განსხვავება.

გაცსხვილება (ვი), ზ. ვ. გავასქელებ, გავაფარფოლებ, утолщать, (ვმსხვილდები), ზ. ვდ. გავსქელდები, გავფქვირდები, толстѣть; утолщаться; 2 სჯული, 32—15.

გაცსხირება (ვ), ზ. ვ. დავსჭრი, დავკუწავ, рѣзать, წეოპილ სიტყ. 256; (ვსხრიჩები), ზ. ვ. მოვაჭრები, отсѣкаться.

გაცსხლა (ვს), ზ. ვ. მოვჭკვეთ ურგებთ რკოთ ვაზსა, полоть, обчищать виноградную лозу.

გაცსხლტომა (ვქსხლტები), ზ. უ. დავასხლტები, выскользать изъ рукъ, ფეხი გამისხლტა, я поскользнулся, (ვუსხლტები), ускользнуть отъ кого.

გაცსხვა, სზ. выводъ, изгнаніе; (ვი), ზ. ვ. გავიყვან გარეთ; გავაგდებ, გავაძევ, განვდევნი; выводить; изгонять, მაკთ. 7—22; 9—35; 1 ქართლ. 448; -ჯარსა, вывести войско, რუსუდ. 521; -სამზღვრის გარეთ მტერსა (განვიხსნიან), изгнать непріятеля изъ границъ; ვეფხ. 310; **გაცსხვული**, изгнанный, მაკთ. 8—30, 31; ლუკ. 13—23.

გაცსხვა (ვსხავ), ზ. ვ. გავსვამ მრავალთა, высадить.

გაცსხვა (ვი), ზ. ვ. გადავყრი, გადავაქცევ, выливать.

გაცსხმა (ვი), ზ. ვ. გავაწოლებ, დავასობ ღობის,

пронзать, განმესხმის, пронзаетъ меня, ღვთ. 31—4.

გაზვა, განზვა, სზ. მოქმედება გონებისა, რაჟამს ღამტკიცებელს რასმე ან უკუეჰყრიდეს, ე. ი. შერთება ან განყოფა იღებოდა; ლოღ. ბაქ. § 74; გონება, ჭკუა, ძალი სულისა ჰოვნად სრულთა იღებოდა; წერილი, ახზულება რომლისამე სწავლისათვის გარდმოცემული; сужденіе; разсудокъ; разсужденіе, диссертація; (ვსჯი, ვსაჯე), ზ. ვ. გონების ძალით განვიხილავ. გულის ჴმისტყველობ, გულის ჴმის ვჰყოფ, ვსჩრობ, ვჰფიქრობ. გავისაზრთლებ, განვაბჭობ. ვეწვალებ, ვეწუხები, შევსურვებ; ღვსჯი, ღვსაჯე. судить, размышлять; разсуждать; судить, производить судъ, разбирать судебное дѣло; безпокоить, утруждать; наказывать; გუჯ. 18; რუსუდ. 381, 522, 756; **გაზსაჯე**. ვ. ა. გაგანაწყენ, შევაწუხე, я обезпокоилъ тебя, ვეფხ. 1237. **გაზსარჯე**, ты обезпокоилъ меня, ვეფხ. 277; რუსუდ. 381. (ვისჯები), ზ. ვ. გავისჯები, მოვიფიქრებ; განვიბჭობი, გავისაზრთლები; შევეწუხები; ღვისჯები; размышляться, разсуждаться; судиться, быть подъ судомъ; безпокоиться; наказываться; იერემ. 2—9, 35; რუსუდ. 273. **განზვილი**, მიმ. обдуманный; по суду наказанный; განჯაღი, подсудный, იოან. 2—12.

გაზალახება (ვზალახდები), ზ. ვდ. ავზალახიანდები, ზალახად გარდავქცევი, обращаться въ грязь, покрываться грязью, ქად. 1, 4, 51, **გაზალახიანება**, (ვა), ზ. ვ. ზალახით შევსერი ან ზალახს ავეფენ, изгрязнить.

გაზანა, სს. გარეთ გაღება, წაღება, вынесъ, вывозъ, (ვჭ), ზ. ვ. ვსძლევ, ვჭსცხოვრებ, მაგალ. გავზან ქალაქში. ბუნ. კ. 190, проживать, (ვი), ზ. ვ. თან გავეთრევ, თან წავაღებინებ რასმე, отправлять, посылать кого или что съ кѣмъ, რუსუდ. 268; თავს ღავაწევ, განვერიდები, выдти изъ опасности, ускользнуть; რუსუდ. 450; (ვეზანები), ზ. თვ. წავჭრევები, идти съ кѣмъ. (ვი), ზ. ვ. გარეთ გავიღებ, გამოვზიდავ, გამოვაქვს; გაეხძლევ, მოვითმენ; выносить; терпѣть, сносить; სღ. 46, 77; 2 ქორნ. 215; გავიზან რუს, провести каналъ, თან გავიზან, взять съ собою, 2 ქორნ. 346, თავს გავიზან, избѣжать что, избавиться, აბაკონ. 4—26; ჯავრმა გაიზანა, печаль изсушила его, -ამბავსა, выносить соръ изъ избы, не скрывать тайны; გავიზან პირობას, ხიტყვას, устоять въ словѣ, неизмѣнять. გავიზანე ხოთუნები, я повела дамъ, ვეფხ. 1119; გავიზან მზითევსა, взять приданное, სამ. სიმბ. 156; გავიზან ფიცით, выиграть дѣло, принеся присягу, სამ. ვახტ. 103. (ვიზანები), ზ. ვ. გარეთ გავიღები, выноситься; **გაზანილი**, მიმ. вынесенный, **გაზანინება** (ვა), ზ. სხმ. заставить вынести, სამ. ვახტ. 3, წყალი თან გაიზანს, покрывается водою, რუსუდ. 45.

გაზანება, -ხმალში, поединокъ, სამ. ვახტ. 7; (ვა), ზ. ვ. თან წავაღებინებ ან წავაყვანინებ, заставить взять съ собою кого либо или что либо; -ხმალში, вызвать на поединокъ, ვახტ. სამ. 38.

გაზანჯვა (ვჭს), ზ. ვ. ვეწვალებ, измучить, утомить, (ვიზანჯები), ზ. ვნ. ვიწვალები, измучиться, **გაზანჯული**, მიმ. измученный; вѣроотступникъ.

გაზარება (ვა), ზ. ვ. გავარონინებ, проносить, проводить, провозить; провожать. -დროს, -проводить время, -ხუმრობაში, обратить въ шутку, -გუნებაში, подумать, ქიმ. 147; ხმალ ქვეშ გაზარეს, отрубили голову, წმინ. ცხ. ვეხეც. ღრ. 162; (ვი-ხუმრობაში), принять въ шутку что, -ყურში, слушать, внимать, სიტყვას გავუზარებ, заводить рѣчь; замолвить слово; (ვე), ზ. ვ. მივუზან გავლაზედ, заносить, **გაზარებინება** (ვა), ზ. სხმ. გავარონინებ, заставить провести, მინდოდა დრო გამეზარებინა, я хотѣлъ провести время, времяпрепровождение, **გაზარებული, განზარები**, проведенный.

გაზაცება (ვჭ), ზ. ვ. მოვჭსკვეცავ, выхватить, гонор. ცხოვ. 399, (ვი), ზ. მიჩ. მოვიზიდავ, წარვიზიდავ, გავიზიდავ, уносить, похищать, მარკ. 1—158; ქილ. 601, 653; ზოგჯ. მივიზიდავ, მოვიბირავ, увлекать, კალი 54; **გაზაცებული**, მიმ. унесенный; увлеченный, კალი 7.

გაზევა (ვხევ), ზ. ვ. ღავსევ, помѣщать, втиснуть, (ვიზევი), ზ. თვ. გავეხვევი, გავსპერები, втискаться, протискаться; (ვიზევ), ზ. ვ. ღავეზევ. ძველს ხრონოლ. გავჭეოდ, оставлять, дѣлать, (ვიზევები), ზ. ვ. გავიეოდი, дѣлаться, **განაზევები**, частное число отъ дѣленія, **განაზევებელი**, მიმ. сдѣлавшій, дѣлимый, **განმაზევებელი**, ს. განმყოფელი, дѣлитель.

განზევება (ვე), ზ. ვ. გავეშვებ, отдаю ѣздить, пускать, давать волю, -ცხენსა, пускать лошадь; კალი 112; აბაკონ. 6—10, (ვე), გავჭეოდ. дѣлить, ს. განზევა, განზევა.

გაზევრება, (ვა), ზ. ვ. ზევს გავახშირებ; сдѣлать густымъ (о лѣсѣ).

გაზენა (ვხ), ზ. ვ. ავავსებ, გამოვსტენ, გამოვსჩურთავ, набить, наполнить, -ზარბაზნისა, зарядить пушку, (ვე პირსა ოქროთი), набить кому ротъ золотомъ, რუსუდ. 224; 593; **გაზენილი**, მიმ. набитый, -თოფი, заряженное ружье, **განაზენი**, ზედ. набивной.

გაზენიანება (ვა), ზ. ვ. გავხოკრებ, заводить сырость, (ვზენიანდები), ზ. ვდ. გავხოკიანდები, отсырѣть.

გაზეობული, მიმ. ღატევებული, оставленный, ქორნ. 1, 120.

გაზეხა, სს. ломаніе, ломка, (ვჭს), ზ. ვ. ორად გავსჩეხ ან წვრილად დავმსხრევ; сломать; переломать; ზოგჯ. ვამხილებ, გავაცრუებ, პირს ღავუყოფ, заставить сознаться, уличить; სამ. ვახტ. 236; -ჴარხა, разломать хлѣбъ, სამ. 20—11; -ხიტყვას, нарушить данное слово, -ფიცსა, нарушить клятву, რუსუდ. 768; -ციხესა, взять крѣпость приступомъ, 1 ქორნ. 139; ღრეჯ. 82; -საყდრისა, разломать церковь съ цѣлью святотатства, სამ. ვახ. 155; -ახოხ, -მიწასა, приготовить землю къ обработкѣ, სიმბ. სამ. 430;

-ქარავანისა, разбить, разграбить караванъ; დრეგ. 77; ვიწრ. 96; -ზეცისანისა ან ფიცისა нарушить клятву, ვიწრ. 137. -ხახნავსა, ხათბასა, расчистить поле, огнокосъ, შავთ. 80, -ტყისა, расчистить, вырубить лѣсъ; (ვი), ზ. შირ. გავიმტვრე, сломать себѣ, -თავსა, сломать себѣ голову, -ენის, начинать произносить, говорить внятно, -ხელსა, приноровиться; приспособиться; -ნაშუსს, потерять стыдъ, совѣсть, -ძილსა, прервать сонъ, испугать, -სახელსა, осрамиться, обезславиться, (ვუ), ზ. შირ. გავუმტვრე, მაგალ. თავსა, сломать, -ანდერძს, неисполнить чье завѣщаніе, სამ. ვიწრ. 233. -თავსა, нанести кому либо рану въ голову, -გულსა, сокрушить чье сердце, испугать; გავუტეხ პირსა,-ობличить, уличить, -სახელსა, обезславить кого, გან. ქეშ. 13; (გავიტეხები), ზ. ვ. გავიხერები: დავიშლები, დავუძლურდები, сломаться; разслабнуть, захирѣть, **გატეხილი**, შემ. сломанный; захирѣлый, -ახო, расчищенное поле, -ტყე, расчищенный лѣсъ или посѣка, სახელ-გატეხილი, обезславленный, **განატეხი**, ს. обломокъ; გამტეხი, ს. ломатель, ფიცის გამტეხი, нарушитель клятвы, **გატეხილი**, сломанный, -კაცი, надломленный человѣкъ, გატეხილ-ვარ, я разбитъ, разслабленъ, სამ. ვიწრ. 131. **გატეხინება** (ვი), ზ. სხვ. დავიტეხინე, заставить сломать; (ვი მარხვას), оскоромить.

გაქვინვა, იხილე განქვინვა.

გაქიალება ვჭ, ზ. შ. გავაოხრებ, разорить, ანტ. 4—48; (ვქიალდები), ზ. ვე. გავოხრდები, опустошаться, გავქიალა ღმერთმან, Богъ посѣтилъ насъ.

გაქილიანება (ვი), ზ. შ. ცილს დავიტყვე, вины, (ვქილიანდები), ზ. ვე. ცილი დამიტყვეს, виниться.

გაქინვა (ვქინტები), ზ. ვე. ქინი ქვად შევიქმენი, გავქვავდები, окаменѣть, ქეშ. 743.

გაქირვა (გავქვირი), ზ. უ. ცრემლით ვეხვეწები, умолять слезами.

გაქიცვლება (ვი), ზ. შ. გავაშიშვლებ, განვაძარცვე. გავხდი ტანისამოსს; обнажать, раздѣть до нага, გორგ. 4; (ვქიცვლდები), გავშიშვლდები, раздѣться до нага. [кать.

გაქიცნა (გავქსქიცნი, ზ. შ. დავქსქმუქნი, скомпро-

გაქკაცუნება (ვი), ზ. შ. произвести трескъ; (გავქსქკაცუნდები), ზ. ვე. треснуть.

გაქკბილება (ვი), ზ. შ. დავაქცბობ, სიქკბოს მივცემ, подсластить, (ვქკბილდები), ზ. ვე. დავსქკბები, дѣлаться сладкимъ, კალ. 19.

გაქკბობა, იგივე გაქკბილება; **გაქკბარუნება** (ვი), ზ. შ. პირს გავისველებ ტკბილით, вкушать сладкое.

გაქკეპნა (გავქსქკეპნი, -ნე), ზ. შ. მოვაშინაქკე, выровнять дорогу.

გაქკეცა ვქსქკეც, ზ. შ. გავაპრტყელებ, плющить.

გაქკრეცა (ვს), ზ. შ. ავაბურცე დენისაგან, вызвать опухоль.

გაქლანქება (ვქლანქები), ზ. ვე. გავქოქტები, обозлиться, обдѣлать что на черно.

გაქლაშუნება (ვუ), ზ. შ. გაღვკრივ, пріударить, ჩონგ. 131.

გაქლიკული, ზედ. გაშვლეშილი, облупленный.

გაქლოშნა (ვქლოშნი, -ნე), ზ. უ. любить.

გაქოლება ვუ, ზ. შ. შევუფარდებ, сравнить.

გაქოპვა ვჭს, ზ. უ. ფეხით წყალში ვაქცევნებ, აბ გავალ, плескать воду ногами, переходить рѣку въ бродъ.

გაქრიალება (ვსქრიალდები), ზ. ვე. დავქრიალდები, დავბრუნდები, повернуть назадъ.

გაქრიზავება, (ვი), ზ. შ. ავიბუკვე, გავჭკილავ, ავიკვეც, осмѣлять, ошикать.

გაქრუება (ვქრუდები), ზ. ვე. გავთქვირდები, растолстѣть.

გაქურქლება (ვი), ზ. შ. გავხვრი, выначкать.

გაქურფება (ვქურფდები), ზ. ვე. დავშენიერდები, похорошѣть; (ვქქურფები), ზ. თვ. დავშენდები, შენს მოგვეშვა, быть къ лицу, украшаться, ქეშ. 679.

გაქუსვა (ვჭს), ზ. შ. გავრუკავ, опалить, **გაქუსული** ღოჭი, опаленный боровенокъ.

გაქუქუცება (ვი), ზ. შ. გავაგუგუნე: лурачить; (გავქუქუცდები), ზ. ვე. გავჭკიენდები, одурѣть.

გაქუჭვა ვჭ, ზ. შ. შევრიხვავ, избранить.

გაქფობა (ვი), შ. გავათბობ, нагрѣть, согрѣть, (ვსქფები), ზ. ვე. გავთბები, согрѣться, ვრიხო. 13; ჩონგ. 78; იხილ. 44—15.

გაქუპვება (ვი), ზ. შ. ტყავს გავაძრობ, снять шкуру, ზოგად. გავჭკრეს, ограбить.

გაქულაჭკვა ვჭს, ზ. შ. გავშლართავ, растянуть, **გაქულაჭკული**, растянутый, (ვიჭკები), растянуться.

გაქუდომა (ვსქუდები), ზ. ვე. გავიხერები; лѣзвіе дамашнее; сломаться, разбиться; сознаться въ винѣ, проиниться. გამიტყდა, онъ признался мнѣ; ძილი გამიტყდა, у меня пропалъ сонъ, ალექს. 205; (ვქტყდები), ზ. ვე. переломиться; сознаться; გაუტყდა ხმალი, слѣди у него переломились, გაუტყდა, онъ сознался ему; იერემ. 16—17; ქილ. 324; კალ. 53, დრეგ. 87; გული გაუტყდა, онъ оробѣлъ, рѣшуд. 522.

გაქუფება (ვჭ), ზ. შ. გავლახავ, надуть.

გაქცობა (არც სახე გაეცვობოდა), рѣшуд. 259, нельзя было лица его.

გაქცუბება, (ვი), ზ. შ. შევაკოლებ, уравнять.

გაქცეორცა, -ცნა (ვჭსცეორც, -ცნი), ზ. შ. გავიხერი, бросать, кинуть; ვეფხ. 1329. ხიზრ. 98; 2 ქართლ. 199.

გაქცრომა (ვსქცერები), ზ. ვე. მივაძლები, нажраться

გაქცუება (ვი), ზ. შ. მოვიბირებ, выгнать, манить, звать, увлечь.

გაუაზიზებელი, ზედ. არ განაზიზული, неизнеженный.

გაუარშივება (გავაურშივებ, -ვე), ზ. შ. გავაურშებ, внушать упрямство, непокореніе, სამ. ლ. (ვაურშივდები), ზ. ვე. გავეურჩები, непокориться.

გაუბედავი, ზედ. ვერ გამბედავი; робкій, несмѣлый, застѣнчивый, გაუბედაობა, ს. несмѣлость, застѣнчивость.

გაუბედურება (ვი), ზ. შ. უბედურად შევიქმ, сдѣ-

лать кого несчастнымъ, ერისთ. 147; ვისრ. 41; **-რებული**, მიმ. несчастный, ვისრ. 136; (გაუბედურდები, -დ), ზ. ვე. становиться несчастнымъ.

გაუბრელი, нерасчитанный.

გაუბრჭობელი, ზედ. -ლად. опрометчивый, -о, необдуманно; безъ суда.

გაუგებარი, გაუგებელი, ზედ. непонятный, **გუგებლობა**, ს. непонятность; ზეგარდმოს გაუგებლად, безъ предопредѣленія судьбы, ვეფხ. 897, ვისრ. 87; რუსუდ. 125; **გაუგებელი გზა**, ვისრ. 157; обычная дорога, ვისრ. 157; **გაუგებრად**, გაუგებლად, ზზ. непонятно, ჩონგ. 40, გაუგებრობა, ს. непонятность.

გაუგეშურება (ვ), ზ. მ. უგეშურს შეკვიქმ, дѣлать противнымъ, ქილ. 6; გაუგეშურება პირისა, ე. ი. ცხვირ პირის ჩამოშვება, морщиться, (უგეშურდები). ზ. ვე. უგეშური შეკვიქნები, дѣлаться противнымъ.

გაუგვალავად, ზზ. поспѣшно, безъ опустошенія.

გაუგონარი, ზედ. გაუგებელი, შეუგნებელი, непонятный, ზოგჯ. неслыханный; непослушный.

გაუგონებელი, ზედ. გაუგებელი; ურჩი, непонятный; упрямый, непослушный, ფარშ. 427; **გაუგონლობა**, ს. ყურისა არ თხოვება; ურჩობა; непониманіе; непослушаніе.

გაუგუნურება (ვ), ზ. მ. გავსულელებ, ჭკუისგან დავსცლი, дѣлать глупымъ, (უგუგუნურდები), ზ. ვე. ჭკუა დამეკლება, გავსულელდები, глупѣть.

გაუდრეკელი, ზედ. არ გამდრეკი, მიუდრეკელი, მტკიცე, непоколебимый, твердый, неуклончивый, გორგ. 26; **გაუდრეკელობა**, ს. მიუდრეკლობა, მტკიცობა, неуклонность; გუნება გაუდრეკელი, рѣшительный, რუსუდ. 296.

გაუვალი, ზედ. უვალი, მაგ. გზა, непроходимый.

გაუვლენელი, ზედ. არ გამგონი, დაუდევნელი, невнимательный, ვისრ. 142; **გაუვლენელობა**, ს. დაუდევნელობა, невнимательность, ვისრ. 182. 169.

გაუზდელი, ზედ. უზდელი, გაუთლელი, невѣжа, неучъ, **გაუზდელობა**, ს. უზდელობა, გაუთლელობა, невѣжество, ვეფხ. გან. 925, ჩონგ. 70.

გაუზომელი, გაუზომარი, ზედ. неизмѣримый, ქილ. 176, 599.

გაუთავებელი, ზედ. შეუსრულებელი; უპირო, нескончаемый; невыполняемый, გორგ. 10; დაუდევნელი, неизслѣдимый; непереводимый, რუსუდ. 374.

გაუთენებლივ, ზზ. გათენებამდინ, до разсвѣта, 2 ქართ. 521; ზრად. 94.

გაუთლელი, ზედ. გაუზდელი, неотесанный, неучъ, ვეფხ. გან. ო. 1160; **გაუთლელობა**, ს. გაუზდელობა, невѣжество.

გაუთხოვარი ქალი, ზედ. незамужняя дѣвица.

გაუკაცრავება (ვეკაცრავდები), ზ. ვე. უკაცრავად შეკვიქნები, оказаться невѣжою, რუსუდ. 775; **გაუკაცრავებული**, обезчещенный.

გაუკეთებელი, ზედ. необдѣланный, ბერძ. ხმ. 344.

გაუკეთესება (ვ), ზ. მ. უკეთესს მდგომარებაში მოვეყვან, улучшать, **-ნობა**, ს. улучшеніе.

გაუკვირვებელი, ზედ. არ გასაკვირი, неудивительный, **გაუკვირვებელობა**, ს. неудивительность, ვისრ. 79. 143; რუსუდ. 965.

გაუკითხავად, ზ. ზ. გაუბჭობლად, безъ суда, გორგ. 120, ხმ. კბჭ. 251; **გაუკითხავი**, ზედ. უწყალო, შეუბრალებელი, немилосердный, несносходительный, **გაუკითხაობა**, ს. შეუბრალებლობა, немилосердіе, ჩონგ. 29, 2 ქართლ. 554.

გაუკრძალავი, ზედ. წინ-დაუხედავი, опрометчивый, необдуманный, **გაუკრძალველობა**, ს. წინდაუხედაობა, опрометчивость, необдуманность, ქილ. 282.

გაულახავი, მაგალ. ფალავანი, ზედ. непобѣдимый витязь.

გაულესავი, ზედ. გაუმაზავი, ე. ი. ღარ, неотточенный, ზოგჯ. არ გალესილი, неоштукатуренный.

გაულეწავი, ზედ. არ გალეწილი, не молотый.

გაუმართავი, ზედ. არ მომართული, неисправленный; незаведенный (часы); **გაუმართაობა**, ს. არ მომართულობა, неисправленіе; незаведеніе, ხოსპ. ხმ. 250, 394.

გაუმაძღარი, ზედ. გაუძღომელი, უძღები, ненасытный.

გაუმაძღრობა, ს. გაუძღომელობა, უძღებობა, ненасытность, (ვჭ), ზ. უ. ვიყოროვნობ, быть ненасытнымъ.

გაუმეტებელი, ზედ. ნ. გამოუმეტებელი.

გაუმეტებლობა, ს. ნ. გამოუმეტლობა.

გაუმეცრება, (ვ), უმეცარ შეკვიქმ, незнакомить, непросвѣщать, (ვუმეცრდები), ზ. ვე. უმეცარი შეკვიქნები; გავცვიფრდები; остаться въ невѣденіи; удивляться, изумляться, ვეფხ. 87.

გაუმომბარი, ზედ. არ გამომბარი, несогрѣтый, ვეფხ. 949.

გაუმოელებელი, ზედ. არ გასამოელებელი, მაგალ. მეწყალი, непзлѣчимый.

გაუმჟღავნებლობა, ს. არ გამოცხადება უბედურობის, скрываніе тайны, ვისრ. 196.

გაუმწყარავი, ზედ. უნაღალო, беззаботный, ვეფხ. 309.

გაუმჯობინება (ვ), ზ. მ. улучшать.

გაუნათლებელი, ზედ. უსწავლელი, უწერწყვალი, непросвѣщенный, **გაუნათლებელობა**, ს. невѣжество.

გაუნამუსება (ვ), ზ. მ. უნამუსოდ შეკვიქმ, развращать, (ვუნამუსდები), ზ. ვე. უნამუსო გავხდები, дѣлаться безстыднымъ, развратнымъ.

გაუორგულება (ვუ), ზ. მ. ორგულად გავუხდი, заставить измѣнить кому, (ვეორგულდები), ზ. ვე. ორგული გავუხდები, стать измѣнникомъ, 2 ქართლ. 520, 564.

გაუპატივება, გაუპატიურება, სხ. безчестіе, ალბ. 23; (ვ), გავხდი უპატიოდ, обезчестить, ალბ. 35; **გამაუპატივებელი**, უპატიოდ გამხდომი, обезчеститель, (ვუპატიურდები), ზ. ვე. უპატიო შეკვიქნები, обезчеститься.

გაურეველად, ზზ. არ გასრეკად, безъ вытѣсненія, გორგ. 164.

გაური, (ხვარს), ს. ურჯული, ურწმუნო, невѣрный.
გაურგებელი, ზედ. უპყრონო მამული, გაუმზადელი, неустроенный, рыцар. 144; 513; **გაურგებლობა**, ს. მოუმზადებლობა, неустройство, ქილ. 526; нераспорядительность.
გაურჩეველი, ზედ. გაუსჯელი, დაუფიქრებელი; неразобранный; необдуманный.
გაურჯელი, ზედ. გარეწარი, დაუდევნელი, არ გარჯილი, нерадивый, нерачительный, **გაურჯელად**, ს. ს. მოუჭირავებლად, უშრომელად; безъ труда, **გაურჯელობა**, ს. გარეწრობა, нерадѣніе, бездѣйствіе, 2 ქართლ. 398; რუსუდ. 22.
გაურჯულოება, სს. отщепенство, принятіе вѣры невѣрныхъ. (ვ), ს. ვ. გავთათრება, обусурманить, (ურჯულოებენ), ს. ვე. გავთათრდება, обусурманиться.
გაუსაძლისი, ზედ. невыносимый.
გაუსვენებელი, ზედ. დაუსვენებელი, неимѣющій отдыха, ქილ. 567, **გაუსვენებლობა**, ს. დაუსვენებლობა, безпокойство, тревога.
გაუსვლელობა, ს. კარში არ გასვლა, ფარად. 427; безвыходность.
გაუსიამოვნება (ვ), ს. ვ. უსიამოვნო შეგიქმ, გავაწყენ, опротивить, надоѣдать, (გამიუსიამოვნდება), ს. ვე. გამოვარდება, опротивѣть.
გაუსინჯავი, ზედ. წინ დაუფიქრებელი, непредусмотрѣнный, необдуманный, სად. ვახტ. 116; 262; **-ჯავად**, неосмотрительно, **გაუსინჯაობა**, ს. წინდაუხედაობა, неосмотрительность, неосторожность, необдуманность.
გაუსრულებელი, ზედ. დაუსრულებელი, неконченый. რუსუდ. 229, **-ფიცი**, невыполненная присяга, ვისრ. 123, 200, **გაუსრულება** (ვ), ს. ვ. არ დავასრულებ, неокончивать.
გაუფანელი, ზედ. არ დაუნდობელი, უპირო, ненадежный, изѣдчивый, ვეფხ. 524, ანდ. **-ხოფელი**, міръ непостоянный, изѣдчивый, **-სიტყვა**, неустойчивый изъ данномъ словѣ, **გაუფანლობა**, ს. დაუნდობლობა, неустойчивость, **-სწუთრისა**, превратность, изѣдчивость свѣта, 2 ქართლ. 232.
გაუფეხავი, გაუფეხელი, ზედ მტკიცე, კარგად გასაფები; твердый, несокрушимый, **-ცილე**, твердая, несокрушимая крѣпость, რუსთ. 259; **გაუფეხელი**, ზედ. ურჩი, ანარებული, შეუპოვარი, მიდეგა, упрямый, несговорчивый, непризнательный, **გაუფეხელობა**, ს. ურჩობა, ანარებულება ან სიმტკიცე, упрямство, твердость, гордость, твердость духа, характера, **-ფიცხა**, устойчивость въ клятвѣ.
გაუფლება (ვ), ს. ვ. უფლად გავხდი, გავაბატონებ, сдѣлать господиномъ, владыкой, (გაუფლდები), ს. ვე. გავბატონდები, сдѣлаться господиномъ, владыкою.
გაუფრთხილებელი, ზედ. თავ-შეუნახავი, неосторожный.
გაუფრკვნელი, ზედ. გაუშლელი ვარდი, нераспустившійся, ვისრ. 141.
გაუფროსება (ვ), უფროსად გავხდი, дѣлать старшимъ.
გაუფცქვნელი, неочищенный.
გაუქარვებელი, ზედ. მოურჩენელი, неизлѣчимый, სად. ლ. ნ. თან.
გაუქეიფება (ვუქეიფები), ს. ვე. захворать.
გაუქმება, ნ. განუქმება, **გაუქნელი**, кѣсбитое яйцо, ბერ. ჯ.
გაუქცეველი, ზედ. გაუძნელებელი, неуклончивый, ვისრ. 83.
გაულებელი, ზედ ვერ გახლებელი, неотворяемый; გზა გაულებელი, безвыходный, ვისრ. 8; **გზა გაულებლობა**, безвыходность (положенія).
გაულვთოება, (ვ), ს. ვ. боготворить.
გაულვიძარი, ზედ. გამოუფხიზლებელი, непробудимый, ცრისთ. 140.
გაულონება (ვულონებ), ს ვე. ულონო შევიქმნები, обезсилѣть, რუსუდ. 471, (ვ), ს. ვ. ულონო გავხდი, обезсилить.
გაუუარი, გაუურელი, ზედ განუშორებელი, განუყრელი, განუყოფელი, ვერ გასაყრელი ან გასაყოფი, неразлучный; нераздѣльный, недѣлимый; ვეფხ. 1058; ვისრ. 128; რუსუდ. 522; სად. ვახტ. 35, 139; 231; ქილ. 19; სად. სომხ. 180; **გაუურელი ძმები**, нераздѣльные братья, **გაუუარად, გაუურელად**, ს. неразлучно; нераздѣльно; **გაუურელობა, გაუუარობა**, ს. განუშორებლობა; განუყოფლობა, неразлучность; нераздѣльность; ალექს. 120; ვისრ. 186; რუსუდ. 678.
გაუუოფელი, გაუუოფარი, ზედ. განუყოფელი, нераздѣльный.
გაუშავებელი, ზედ. არ გაშავებული ან არ დაბნელი, несчерненный; ненаказанный; 1 ქართ. 442.
გაუშვებელი, ზედ. გაუყრელი, неразлучный. **-ბლად**, ს ს გაუყრელად, неотлучно, ვეფხ. 1156; **გაუშვებლობა**, ს. გაუყრელობა ცოლქმრისა, нерасторгаемость (брака), სად. სომხ. 166.
გაუშვერება (ვ), ს. ვ. изуродовать, обезобразить.
გაუშინჯავი, ზედ. წარმდები, წინა დაუფიქრებელი, опрометчивый, необдуманный, неосмотрительный, სიბრ. 65; **გაუშინჯავად**, опрометью; **გაუშინჯაობა**, ს. წარმდებობა, წინ დაუფიქრებლობა, опрометчивость, ქილ. 278.
გაუშორებელი, ზედ. გაუყრელი, неразлучный, სად. სომხ. 257.
გაუშმაგებელი, ზედ. ვერ გასაშმაგებელი, невозмутимый, ვისრ. 195, მროკ. 132.
გაუშრობელი, ზედ. ვერ გასაშრობი, неосушимый.
გაუჩინარება, სს. исчезновеніе, (ვ), ს. ვ. უჩინოდ ვქვოფ, დავმალივ, скрыть, (გაუჩინარდები), უჩინარი შევიქმნები, თვალის წინ დავეკარგები, скрыться, исчезнуть, ვეფხ. 576; რუსუდ. 292; 164.
გაუჩხრეკელი, ზედ. გაუსინჯავი, неосмотрительный, სად. ლ.
გაუცდელი, ზედ. გამოუცვლელი, მიუწოებელი непостижимый, ვეფხ. 1572; **გაუცდელობა**, ს. მიუწოებელობა, непостижимость.
გაუცნაურება (ვ), ს. ვ. უცნაურ-ვქვოფ, скрывать.

გაუცნობობა (გავუცნობდები), ზ. ვე. ცნობას დავჰკარგავ, приходить въ ярость, теряться, ვეფხ. 750 (ვ), ზ. ვ. приводить въ ярость.

გაუცხადებლობა, -დებლობა, ს. გამოუცხადებლობა, необъявленіе.

გაუცხოება (ვ), ზ. ვ. უცხოდ შევიქმ, дѣлать страннымъ, безнодобнымъ: (ვუცხოვდები), ზ. ვე. უცხო შევიქმნები, отличаться странностями; становиться безнодобнымъ, იხ. 28—21.

გაუძალოვება (ვ), ზ. ვ. უძლო გავჭდი, обезсилить.

გაუძლებელი, ზვე. არ გასაძლისი, მოუთმენელი, невыносимый, несносный, რუსუდ. 114; **გაუძლებლობა**, ს. მოუთმენლობა, нестерпимость, 2 ქართლ. 332; ვისრ. 106; **გაუძლებელად**, მოუთმენლად, невыносимо, ვეფხ. 249.

გაუძლურება (ვ), ზ. ვ. მოვახუსტებ, ослабѣлять.

გაუძლომელი, ზვე. გაუმაძღარი, ненасытный, ვეფხ. 712; გაუძლომრობა, ს. გაუმაძღრობა, ненасытность.

გაუწირავი, ზვე. არ გაწირული, არ დავდებული, неоставленный, невокинутый; **გაუწირაობა**, ს. არ გაწირულობა, неоставленіе, ვისრ. 143.

გაუწუალოვება (ვ), ზ. ვ. შეუბრალებელ ვჰყოფ, дѣлать немилосердимъ.

გაუწუვედელი, გაუწუვეტელი, ზვე. მიმდევნი, ხანგრძლივ, безпрерывный, всегдашній; неразрывный, непрерываемый, ვისრ. 162, **-ლად**, ზზ. სამარადისოდ, зансегда, безпрерывно, ვეფხ. 128, 1089; ქილ. 436.

გაუჭირებლად, ზზ. დაუჭირებლად, безъ нужды, ქილ. 653; безъ труда, 2 ქართლ. 132; 565.

გაუჭრელი, არ გაჭრილი, неразрѣзанный; არ გამჭრახი, неразвязный.

გაუჭრელობა, ს. არ გავრდნა, არ გაჭრა სგარეოდ, неупскаться къ путь, въ дорогу, ვეფხ. 931.

გაუხარებელი, ზვე. არ გახარებული, скучный, невеселый, **-ბლად**, ზზ. ვეფხ. 209, нерадостно, невесело.

გაუხელებელი, ზვე. გაუკვირებელი, несердимый, ვისრ. 65.

გაუხვება (ვ), ზ. ვ. უხვს გავხდი, дѣлать щедрымъ, 2 მარკ. 123; (ვეუხვდები), ზ. ვე. უხვი გავხდები, дѣлаться щедрымъ.

გაუხსნელი, მაგ. გონება, неразвитый, არ გახსნილი, неразвязанный, -ხვაჭრა, неразвязанный тюкъ, დანკ. 21.

გაუჯავრებელი, ზვე. არ გაჯავრებული, გაუხელებელი, неразсердимый.

გაუკაითება (ვეუკაითდები), ზ. ვე. გავკერპდები, გავხევდები, закрамиться.

გაფანტვა (ვ), ზ. ვ. განვაბნევ, დავაბნევ; განვიოლტებ, разбрасывать; раскидать; разсѣять; ვეფხ. 612; (ვიფანტები), ზ. ვ. განვაბნევი; დავიფანტები, разбрасываться; разсѣяться.

გაფანჩვა (ვ), ზ. ვ. დავაბნევ, разсѣять, ქილ. 389; ქაქ. 107.

გაფართოება (ვ), ზ. ვ. გავავრცელებ, გავხდიდებ, распространять, расширять; **გაფართოვა**, იგივე გაფართოება, ანტონ. 4—38.

გაფარისეველება (ვ), ზ. ვ. ფარისეველობას ვასწავლი; учить лицемѣрничать; (გავჰფარისეველდები), ზ. ვე. сдѣлаться лицемѣромъ.

გაფარლიალება (ვ), ზ. ვ. გავაშიშვლებ, раздѣть, раскрыть, обнажить, (ვფარლდები), ზ. ვე. გავშიშვლდები, раскрываться, ქილ. 361.

გაფარცხვა (ვჭ), ზ. ვ. выборонить.

გაფარხალთება (ვჰფარხალთდები), ზ. ვე. раздѣться.

გაფასება (ვჰფასდები), ზ. ვე. насовать.

გაფაქიზება (ვ), ზ. ვ. дѣлать опрятнымъ.

გაფაციცება (ვ), ზ. ვ. მოვაფოლებ ცოდვილობას, ფაცი ფუცს შევუდგები, заставить суетиться, очи-глаза, имать глаза, იგავი № 1, გვ. 141, (ვფაციცდები), ზ. ვე. დავფაცურდები, засуетиться, კაც. 16.

გაფეთება (ვ), ზ. ვ. დავაფეთებ, შევაკრთობ, испугать, привести въ недоумѣніе, (ვფეთდები), ზ. ვე. დავფეთდები, შევჰკრთები ძილში, смутиться, испугаться во снѣ отъ сновидѣнія; სხ. ლ. **გაფეთიანება** (ვ), ზ. ვ. შევაფთხობ, შევაკრთობ, смутить, испугать, (ვფეთიანდები), ზ. ვე. შევჰკრთები ძილში, смутиться, испугаться во снѣ.

გაფეთქა (ვიფეთქ), ზ. უ. წუთს ავენთები, ავიფეთქ, вспыхнуть, გულიმან გაუფეთქა, ე. ი. გული ცემას დაუწყებს, забьется сердце, ვეფხ. 861.

გაფენა, ს. განფენა.

გაფერადება (ვ), ზ. ვ. ჩავაფერადებ, შევახატავ ფერადებით, раскрашивать, სხ. ლ.

გაფთხილება (ვ), ზ. ვ. განვაფრთხილებ, გავაკრძალვებ, предостерегать, (ვფრთხილდები), ზ. ვე. განვაკრძალვები, მოვერიდები, остерегаться.

გაფი, ს. შაირი რვა მარცვლოვანი და 5 ტაეპოვანი, стихосложеніе, имѣющее 8 слоговъ въ стихѣ и въ куплетѣ 5 стиховъ.

გაფილწვა пачкать, пропѣть.

გაფითრება (ვ), ზ. ვ. პირის ფერს დავუკარგავ, გავსერეც, дѣлать блѣднымъ, (ვფითრდები), ზ. ვე. გავიფრიცები, очи ввалятся, блѣднѣть.

გაფიხინება (ვ), ზ. ვ. გავასაძაგლებ, омерзить, სხ. ლ.

გაფიცება (ვფიცდები, ზ. ვე. გავფიჩდები, გავშეცდები; дрябнуть, очеретѣть, одереветь, გაფიცული ბერი, черствый хлѣбъ.

გაფიშვა (ვჭ), ს. ვ. მოვფიშავ, очіи ввалить, осмолить.

გაფიცება (ვჰფიცდები), ზ. ვე. გავჭმიცდები; дрябнуть.

გაფიქრება, გაფიქრვა (ვი), ზ. უ. მოვიფიქრებ; вообразить, обдумать; воображать; კაცი 114.

გაფიჩხება (ვ), ზ. ვ. გავაფიცებ, გავაშეშებ, одеревенить, (ვფიჩხდები), ზ. ვე. გავფიცდები, გავშეშდები მაგ. ხილივით, одеревенѣть, окочентѣть, очеретѣть.

გაფიცება (გავიფიცებით), ზ. ვ. ერთმანერთს შევჰფიცავთ, поклянться другъ другу; ქილ. 286; გაფიცვა (ვჭ), ზ. ვ. დავაფიცებ, заставить принести клятву, გაფიცული ხალხი, дѣло рѣшенное клятвою, გეგმ. 33.

გაფიცრვა (ვჭ), ზ. ვ. ფიცრით შევჰმოს, обшести [досками.

განფიცხება, ზზ. ожесточеніе, воспламененіе; დაბად. 49—7; (ვ), ზ. ვ. განვაძვინებ, გულზედ მოვუვან, გავაკრავ, ожесточать, разъярить, воспламенять, разгорячать; ვეფხ. განმ. 95; (ვჰფიცხლები, ხალთა წერილში: განვჰფიცხნები), ზ. ვე. განვაძვინდები, გულზედ მოვალ, გავკრავები, ავნირდები, მოვიბრაზები, ожесточаться, разъяриться, разгорячаться, гнѣваться, 4—21; 13—13; დავით. 94—8; ვებრ. 3—7; ვიხრ. 124; რუხულ. 872; მარკ. 1—134; გული ან ცვინი გაუფიცხდა, ვიხრ. 9; რუხულ. 444; **გაფიცხებული**, მიმ. განძვინებული, разъяренный, ვეფხ. 863; -ცრემლი, горкія слезы.

გაფიწლვა, ნ. განფიწლვა.

გაფლანგვა ვჰ. ზ. ვ. დავანძვ. გავაფუჭებ, расточать, проматывать.

გაფლახება (ვ), ზ. ვ. ფლახად გავხდი, შევსცვლი, обветшить, дѣлать ветхимъ одежду. (ვფლახდები), ზ. ვე. обветшать; ძოწეული გავფლახდეს, ე. ი. ჭრელი ტანისამოსი ფლახად ან შავად გარდაგექცეს, нестроя одежда наша превратится въ трауръ, ვეფხ. 535.

გაფლიდება (ვ), ზ. ვ. შევარცხვენ, უნამოსად გავხდი, дѣлать безстыднымъ, безчестнымъ, ვეფხ. 982; 707; (ვფლიდები), ზ. ვე. შევრცხვინდები, осрамиться.

გაფოთება (ვ), ზ. ვ. დავაცურებ, ფიცი ფუჭს შევუყენებ, засустить, (ვფოთები), ზ. ვე. დავაცურდები, ფიცი ფუჭი შემიძლება, засуститься.

გაფოლადება (ვ), ზ. ვ. რკინას ფოლადად შევაქმ, обращать желѣзо въ сталь, ქიმია 62; (ვფოლადები), ზ. ვე. ფოლადად გავხდები, превращаться въ сталь, ქიმ. 250.

გაფორთხალება (ვ), ზ. მიძ. შევიძვრი, გავირუნებ, пошевелиться, встрепенуться.

გაფრანგება (ვ), ზ. ვ. ფრანგის სარწმუნოებაზედ მოვიყვან, обращать въ католическую вѣру. (ვფრანგდები), ზ. ვე. მივიღებ ფრანგის სარწმუნოებას, принять католическую религію.

გაფოროიანება ვჰფოროიანდები), ზ. ვე. поздреѣть.

გაფრანტება (ვფრანტდები). ზ. ვე. მოვიკლაკნები, ოხვა, расфрантиться.

გაფრდა (ვჰფრი), ზ. ვ. გავჰყიდი, продать.

გაფრენა ვ, ზ. ვ, გავუშვებ ხვრენად: გავაქანებ კაცს ვისმენმე ან რისთვისმე, пустить летать; заставить сбѣгать за кѣмъ или за чѣмъ; (ვფრინდები), ზ. ვ. წავალ ფრენით: გავიქანები, полетѣть; побѣжать. გავიფრენ ცხენს, пустить лошадь, დარეკ. 2—127.

გაფრეწა (ვჰ), ზ. ვ. დავხევ, გავგლეჯ, разорвать, რუხულ. 315, 475.

გაფრთხილება ვ, ზ. ვ. გავჰკრძალავ, დავარიგებ, остерегать, (ვფრთხილდები), ზ ვე. ვჰფრთხილობ, თავს შევინახავ, ვერიდები, остерегаться, беречься; გაიფრთხილე ფული, береги деньги: თავს გაიფრთხილე, побереги себя.

გაფრთხობა ვ. ზ. ვ. დავაფრთხობ, განვაკრთობ, смутить, привести въ смятеніе, испугать, ზოგჯ. გამოვაღვიძებ, გამოვაფხიზლებ, разбудить, (ვ), ზ. ვ. დავჰკრთები, დავფთხები; გამოვიღვიძებ, გამოვიფხიზლებ; смущаться; просыпаться, протрезвляться; დაბად. 9—23; 2 ქრონ. 118; 1 მეფ. 5—8; გაიფრთხე, проснись, ქილ. 691.

გაფრინება (ვ), ზ. სხვ. заставить летать.

გაფრჩვნა (ვიფრჩვნები), ზ. ვე. ვარდთოფის: გავიშლები, распускаться, ვიხრ. 141.

გაფრქვევა (ვ), ზ. ვ. გავაბნევ, разсыпать, -ქვეული, მიმ. რუხულ. 91, разсыпанный.

გაფრცქვნა (ვჰფრცქვნი), ზ. ვ. გავჰკლეფ, შემოვაძრობ ქერქს, კანს, გავხსლავ, облущить, очищать, -ცვნახ, облущить яйцо; -ვაშლისა, облущить яблоко, **გაფრცქვნილი**, მიმ. очищенный.

გაფრჩნა (გავფრჩნი, ვენ), ზ. ვ. გავიშლები ვარდთოფის, о розѣ: распуститься, ქილ. 3.

გაფუება, გაფუება (ვ), ზ. ვ. გავაღვივებ, აღვაფუებ ცომს; მოვაღებ, заквашивать тѣсто, (ვფუდები), ზ. ვე. გავღვივდები, закисать, подниматься, ქიმ. 138; разбухать, раздуться.

გაფურთხება (ვ), **გაფურთხვა** (ვჰ), ზ. ვ. გავაღებ, выплевывать.

გაფურჩნა (ვჰ), ზ. ვ. გავსხლავ, ფურცლებს დავაგლეჯ ყვავილსა, ღეჭნეს შკოთ, обчищать, обрѣзывать негодныя листья, (ვიფურჩნები), ვარდთოფის: გავიშლები, распускаться, ხატ. 4—56; ქილ. 238.

გაფუჭსვაცება (ვ), ზ. ვ. დავაკნინებ, обращать въ ничтожество, ქილ. 581.

გაფუფქვა (ვჰ), ზ. ვ. მდელოზედ ჩავსდებ დალეწილს ქთოშს, ბოჭს, რომ ადვილად შემოვაცალო ბუმბული, ბალიში, დავმდელოვ, обварить, обдать кипяткомъ, ошпарить, ბაგრატ. ბ. 148.

გაფუშვა (ვჰ), ზ. ვ. მოვშლი, მოვფუშავ: ავრევ; разстраивать, разрушать, разладить, привести въ безпорядокъ.

გაფუცება, ნ. გაბუცვა, ქილ. 143.

გაფუჭება (ვ), ზ. ვ. წავაბნევ; მოვშლი; გავფლანგავ, испортить, погубить; уничтожить; размотать, истратить, (ვფუჭდები), ზ. ვე. წავბნდები, испортиться, разрушиться. 2 ქრონ. 409; ხატ. 2—3; 4—12, -კაცისა, погубить человѣка, გაფუჭა ნაბოძები წერილი, онъ уничтожилъ жалованную грамоту.

გაფშეკა, ფშიკება (ვფშიკდები). ზ. ვე. გავმაგრდები, გავხმები, გავაფრაქდები, გავმრუდდები, скорузнуть, черстѣть; морщиться, коробиться; **გაფშიკული**, მიმ. отвердѣлый; покоробленный.

გაფშვნეტა (ვჰ), ზ. ვ. დავლეწ ხელითა გამხმარსა რასმე: დავაშვნეტ, тереть, крошить.

გაფცქვნა, ნ. გაფრცქვნა.

გაფხაჭნა ვფაჭნი, -ნე), ზ. ვ. ფრჩხილით ან ღანის წვერით გავჰკაწრავ, ხახს დავჰნევ, онаранать.

გაფხეკა (ვჰ), ზ. ვ. ღანით ამოვჰწმენდ ღაწერილსა, выскабливать, -ბოლოჯს, очистить рѣшку, ბაგრატ. ბ. 23.

გაფხიზლება (ვ), ზ. ვ. გამოვაღვიძებ; გამოვანელებ ღვინოს, გამოვაჰრვებ, разбудить: протрезвить; (ვფხიზლდები), ზ. ვე. გამოვიღვიძებ; მოვიჰრვებ, მოვინელებ ღვინოს, გამოვბრუებდები; пробуждаться: протрезвляться; ვიხრ. 131.

გაქალაქება (გავაქალაქებ), ზ. ვ. ქალაქად გავხდი, обращать въ городъ.

გაქალაჩუნება (ვ), ზ. ვ. გავალაწრებ, обабить, (ვქალაჩუნდები), обабиться.

გაქანება (ვ), ზ. ვ. საქანელაზედ ვარწევ შესაქცევად, გავარხევ; სარქაროდ გავაბავნი, გავაქრუნებ; გავაწრენ, качать, раскачивать носительно отправить; ზოგ. გავატევებ, увозить, -ლოდით, катить на дрожжахъ; -ცხენსა, пришпорить лошадь, (გაქანები, ზ. თვ. ყურხვეი, ვარწევი საქანელაზედ; გაქანებები, სწრაფად გავიქეცი, გავიქრები, მივარბი; გაქანჭუნები; качаться; мчаться, быстро нестись; бѣжать опрометью.

გაქანცვა (ვქანცავ), ზ. ვ. მოვლალავ, утомить.

გაქარვება (ვ), ნ. განქარვება.

გაქართველება (ვ), ზ. ვ. огрузинить, (ვქართველდები), ზ. ვლ. стать грузиномъ.

გაქარცხლება (ვ), ზ. ვ. მიგიჩქმალავ, სიტყვას გარდავაქცევ, ან მივაენჭვევ საქმეს; замять, скрыть.

გაქარწყლება (ვ), ზ. ვ. გავაქარცხლებ, მივაჩქმალავ, замять, скрыть, (ქარწყლდები, -და, ზ. ვლ. исчезнуть; оказаться ложнымъ, сѣсть растаять.

გაქარჯვა (ვქარჯავ), ზ. ვ. დავსტაცებ, გავქენჯნი, дѣлать, захватить.

გაქაფითება (ვ), ზ. ვ. გავხეცებ, вырвать, выдергать.

გაქება (ვქები), ზ. ვლ. უქებელი დავრჩები ან შევიქნები, обрезаться, не сдѣлать, ე. ი. уйдешь не дождавшись, ქაქ. 980; онъ не остался безъ похвалы.

გაქეიფება (ვ), ზ. ვ. გავაშხიარულებ, развеселить.

გაქეზება (ვ), ზ. ვ. გავრჯვნი, წავქეზებ, თავს გავიგვან, давать потачку, поблажку; баловать; (ქეზდები), ზ. ვლ. თავს გავალ, გავირჯვნები, избаловаться, ომში გაქეზებული, бодрый въ битвѣ, ჩონგ. 52.

გაქელვა (ვქ), ზ. ვ. ფეხით გავხრეს, დავორგუნავ, истоптать.

გაქენჯნვა (ვქენჯნი), ზ. ვ. ვეწვალებ, измучить.

გაქექა (ვქ), ზ. ვ. გავხეხრეკ, გადავბრუნებ, გადავქოთებ, ვეძებ, საკუთრად: გეხეხრი; рыть, приводить въ безпорядокъ; გავხეხრეკ, გამოვიძიებ; изслѣдовать, изыскивать; თავი არ გამიქექია, ე. ი. თავი არ გამიწბილებია, არ შემრცხვენია, я не устрамилъ себя, ვეფხ. 26; გავიქექე ჩემს ცხოვრებაზე, გრის. 57, разобрать свою прошлую жизнь; (გავიქექები), ზ. ვ. ვიფხანები, чесаться.

გაქეციანება (ვ), ზ. ვ. ვუნს გარდავსქენ, нарушить; (ქეციანდები), ზ. ვლ. ვუნი გარდამექნეს, окаршивѣть, окоростѣть.

გაქვავება (ვ), ზ. ვ. ქვად გარდავქცევ, окаменять, превращать въ камень; (ქვავდები), ზ. ვ. ქვად გარდავქცევი, окаменѣть, ზოგჯ. გავკაქვები, остервенѣть, ожесточиться, ვისრ. 178; გული გაუქვავდა; у него сердце окаменѣло, რუსუდ. 815, **გაქვავებული**, ზან. окаменѣлый, **განაქვავებელი**, подлежащій окаменѣнію.

გაქილვა (ვქ), ზ. ვ. თევზს ფერფლს ავცლი; ხუმ. 72, чистить рыбу.

გაქირ, Шоржи. ქაქ. 17.

გაქირავება (ვ), ზ. ვ. ქირით გავსცემ, отдавать въ наемъ, აღბ. 92; ხად. სოფ. 276; (ვქირავდები), отдаваться въ наемъ, ქირით გავიცემი; отдаваться, нанимый.

გაქირდვა (ვქ), ზ. ვ. გავწვიალებ, მახვრად ავიგდებ, განვკიცხავ, осмѣять; вышутить.

გაქირობა გაქირობს (ცხენი), артачиться.

გაქიქება (ვ), ზ. ვ. გავაწვიალებ, ошеломить.

გაქიშება (ვ), ზ. ვ. გავაჯავრებ, გავაგლისებ, ჯაბრზედ მოვიყვან, остервенять, приводить въ ярость, (ქიშდები, ზ. ვლ. გავჯავრდები; ჯაბრზედ მოვალ.; остервенѣть, придти въ ярость.

გაქლიბვა (ვქ), ზ. ვ. დავქლიბავ, сѣчь напискомъ.

გაქმა (ვქმ), ზ. ვ. განვაზავებ ნაცრისა, растворять.

გაქნა (ვქნი, ვქენ), ზ. ვ. გავთქვეფ, განვაზავებ ხეცრეული ნაცრისა, заболтать, сбить, ზოგჯ. გავაოხტატებ, გავაბლუკებ, дѣлать кого ловкимъ, -კვერცხისა, сбивать яйце, (ვიქნები), ზ. ვლ. გავითქვიფები; გავოხტატდები, заболтаться, сбиваться; назовчиться, наторѣть, наметаться; **გაქნილი**, сбитый; плутъ, пройдоха, продувной, გაუქნელი კვერცხი, несбитое яйцо, ბაგრ. 3.

გაქნევა (ვი -ხელს), махнуть рукой; бросить съ размаху.

გაქომაგება (ვ), გავეშვიდობები, подружиться.

გაქონა (ვქ), ზ. ვ. ქონით შევსვრი, засалить, **გაქონიანება**, იგივე.

გაქონა (მექს, მქონდა), ზ. ვ. გავიცან, გავიღე, выносить, ბუნ. კ. 123.

გაქორება (ვქორდები), ზ. ვლ. ქორად გარდავქცევი, превратиться въ ястреба, ვეფხ. 739.

გაქოფვინება (ვ), ზ. ვ. ცალკედ შევიყვე, სახეს მივხვდე გაუსუფთავებლად, обозначить, обдѣлать въ черне.

გაქორწინება (ვ), ზ. ვ. გავათხოვებ ქალს, выдавать за мужъ.

გაქრისტიანება (ვ), ზ. ვ. ქრისტეს სარწმუნოებაზედ მოვიყვან, обращать въ христіанство.

გაქრობა (ვ), ზ. ვ. ვაშრეტ, დავხვრეტ, гасить, ვშრები, ვქრები, ზ. ვ. დავიხვრეტ, დავშრეტდები; გავქნიაღდები; დავიკარგები; погаснуть; улетучиваться, исчезать, გაქრა ის ღრო, прошло то время, უწინ ღეს გამქრობია, да лишусь я прежде времени жизни, უწინ ღეს გაქქრობია, пусть онъ умретъ прежде времени, კალ. 83; ანტონ. 3—10; ნე გამიქრობ ლამპარსა, не погаси послѣ моей смерти лампаду; გავეშრობ ქარსა, уничтожу въ немъ удальство, увлекательность, ჩონგ. 13.

გაქროლება (ვ), ზ. ვ. ხარქაროდ გავგზავნი, გავარბენინებ, отправить кого съ посѣщностью, (ვ), ზ. ვ. გავურბენინებ კაცს ვისმე, отправить кого съ посѣщностью къ кому.

გაქსვა (ვქსავ), ზ. ვ. გავქსოვ, მოვქსოვ, связать, неткать, ხად. ლ. გაქსოვა (ვქსავი, ვქსოვე), ზ. თვ. გავეწყობი, გავეკრიდები, связываться, сходиться, одружаться, ვეფხ. 1086.

გაქსუება (ვ), ზ. ვ. გავაგრეულებ, გავაველურებ, дичить, дѣлать кого одичалымъ, მარკ. 1—169;

(ქსუენები), ზ. ვდ. გაეულურებები, одичать, **გაქსუენებელი**, одичалый.

გაქურდვა (ვ), ზ. ვ. გაეკრეს, обворовать; (ვიქურდები), ზ. ვ. გაეიკრიბები, обкрадываться, **გაქურდვილი**, მიმ. обворованный.

გაქურთხვა (ვ), ზ. ვ. შეშოეცლი ქერქს, облущить, острогать.

გაქუსლვა (ვ), ზ. ვ. ღეზს ღეეკრეე ცხენს, пришпорить, ეუეს. 213.

გაქუფრება (ეი), ზ. ვ. გაეაშეებ; ღეებნელებ, чернить, затмѣвать, ეიხ. 177.

გაქუშვა (ეი პირს), პირს მოეილეჭ მრისხანებითო, наморщить лобъ; ეუეს. 203.

გაქუცვა (ვ), ზ. ვ. გაეშეულოცები, отъ ломоты, обмыслить, **გაქუცული**, куцый; лысый.

გაქცევა, ხზ. бѣгство; (ეი), ზ. ვ. განეიოცებ, წინ წეეიგებ, обращать въ бѣгство, (ვიქცევი. ზ. ვ. მიერბი, бѣжать; (გეექცევი), бѣжать отъ кого, **გაქცეული**, бѣглый, рабъ. 918.

გალანძ, ზზ. далеко, далече, отколѣ, да, безсомнѣнія, ეუეს. 38; 862.

გალარეა (ვ), ზ. ვ. ღრს გეიტან, прожелобить; ხეილ. 114.

გალარიბება, ხხ. странствованіе; скитаніе; нищенство; ღეერ. 14, 145; (ეი), ზ. ვ. გაეგლახეებ; გაეიმარკოეებ, ეიძლებ მარტო სლეეიი; бѣдить, морить, лишать достатка; уединять, заставить скитаться одному, მოლარიბებ), ღემობლებ, გამაგლახებ, оставляетъ меня въ сиротствѣ, въ нищетѣ; ეუეს. 816; (ეღარიბლები), მარტო ეკლ, ეიარები, ერონიებ; გაეგლახკები, скитаться, скитаться въ одиночествѣ, нищаться; ეუეს. 176; ეიხ. 179; 2 ქრონ. 559; **გალარიბებული**, მიმ. обнищалый; скитающійся.

გალატკება (გეი), ზ. ვ. გაეალარიბებ; дѣлать нищимъ; (ვლატკები), ზ ვდ. გაეალარიბლები, обнищать.

გალეაწება (ეი), ზ. ვ. ღეწეს სიწითლეს მეეხეებ, краснѣть, краснѣть отъ стыда, вызывать на лицѣ краснооту, ეუეს. 1534.

გალება (ეი), ზ. ვ. განეახეებ კარს; отворять, открывать, -თავსი, обнажить голову, 1 ქრონ. 111; (ეი), ზ. მიხ. განეიხეებ; გაეიტან, წეიღებ, открывать себѣ; выносить, уносить, ღეეიტ. 14—15; სამ. 5—6; 1 კორ. 9—14; ეუეს. 346; -ხურეეს, прорыть подземный ходъ; -რეს, провести каналъ, 2 ქრონ. 71; გეკ. 31, -გზას, проложить дорогу, -ხარკს, надерживать, 2 ქრონ. 528; -ქრთამსი, дать взятку. -თეთრს, уплачивать, სომხ. 240; -თავსი, отважиться, -გეზოთ, отѣдать, анд. 4—22; -ხაშოს, зачать, забеременѣть, დაბად. 29—32; ამპარტავნობით თავი გეიღიე, отъ гордости ты поднялъ голову, ეიხ. 144. გზა ღ კეეი ვერგაეიელეთ, мы не могли отыскать ни слѣдовъ, ни дороги; ღერეკ. 2—104; (გაეიღები, გაეეღები), ზ. თვ. открываться, отворяться, კარი გაეიღე, отвори мнѣ двери, ლუკ. 13—25, **გალებული**, отворенный; **გალებინება** (ვ), ზ. ვ. заставить унести, открыть, рабъ. 449; -ფასსი, заставить уплатить, ეიხ. 195.

გალერწა (ვ), ზ. ვ. გაეხრეს, дробить, крупно молоть.

გალეწა (ეი), ზ. ვ. გაეიტეეწეებ ტანსი, обнажить тѣло, ეუეს. 123.

გალვარძლება (გაელვარძლები), ზ. ვ. გაეგეულიხლები, озлиться.

გალვივება (ვ), ზ. ვ. ნახშირს ცეცხლს მოეუკიდებ; ცომს გაეაუეებ, поднять огонь, заквасить тѣсто; (ვლეეებები), ზ. ვდ. воспламениться, закиснуть, подниматься (о тѣстѣ); (ეუ ჭკეეხა), пробудить сознаніе, развить умъ.

გალვიძება (ვ), ზ. ვ. გამოეიფხიზლებ, разбудить; -განეამხნობ, ободрать, (ეი), ზ. მიხ. пробуждаться, გალეიძებოდა მწეანეს, трава стала пробиваться.

გალვნა (ვლენი, ვლეენ), გაელენ, მოეჭკეეეე, сгорбить, скрючить, ჩონგ. 90.

გალიმება, -მეა (ეი), ზ. უ. მეცინის პირი, улыбаться, (ვ), ზ. ვ. გაეიცინებ, вызвать улыбку, (ვლიმები), улыбаться, გამილიმება, улыбается мнѣ, ეროსთ. 2—120; რუსუდ. 772; ეუეს. 64.

გალმა, გალმართ, გალმით, ზზ. тамъ, тамошній, тамошнее, по ту сторону рѣки; გალმა მხარი, зарѣчье; **გალმა მხარელი**, ქართლ. 351, зарѣчный, живущій по ту сторону рѣки, **გალმითი**, ზედ. тамошній, тамошній, зарѣчный.

გალმაური, ზედ. зарѣчный.

გალმერთება ეი, ზ. ვ. ღმერთად მიეეეს ვისეე, боготворить, ეროსთ. 2—120, 144.

გალმრთობა (ეი), ზ. ვ. უკეღეად შეეექმნი, обезсмертить.

გალნიოშება (ეი), ზ. ვ. გაეახაეგლებ, омерзить, дѣлать мерзкимъ, სამ. ლ. გალნიოშებული, омерзѣлый, ქილ. 168.

გალობება (ვ), ზ. ვ. გაეეელებ ღობეს, перегородить.

გალონება (ვილონებ), ზ. უ. ეკნეეეს, тосковать.

გალონიერება (ვლონიერდები), ზ. ვდ. გაეძლიერდები, укрѣпляться; (ეი), ზ. ვ. გაეძლიერებ, ზ. ვ. укрѣплять.

გალორება (ეი), ზ. ვ. ღორად გაეხდი, превратить въ свинью, (ვლორდები), ზ. ვდ. ღორად შეეიქმნები, превратиться въ свинью, ეროსთ. 1: ქილ. 138, (ეი), თავსი, сдѣлаться свиньею, ქილ. 138.

გალრეწა (ეი პირსი), ზ. უ. უშეერად ვიცინი, скалить зубы.

გალრუვება (ვლრუვდეი), ზ. ვდ. ითქ заноемъ, სამ. ლ.

გალრღნა (ვლრღნი, ვლრღენ), ზ. ვ. გაეხრეე, грызть, გაეხეეე, прогрызть.

გალუნება (ვ), ზ. ვ. გაეხლრეკ, гнуть; (ეი თავსი), высовывать голову.

გაუაზახება (ეი), ზ. ვ. ეაზახად გაეხდი, дѣлать вольнымъ; (ვჭეაზახდები, ზ. თვ. сдѣлаться разбойникомъ; ქილ. ენა 125.

გაუენა, -ნება, გაეოეა, ნახე განეენებ, განეოეა.

გაუენება (ეი-ცხენსი), ზ. ვ. ცხენს გაეიგეგებ წინა, верхомъ выступить впередъ.

გაუვა (ვჭეეე), ილ. 59, ნ. განეეა. [239.

გაუვაენება (ეი), ზ. ვ. გაეგლეკ, растерзать, ქილ

გაეყვანა (ვი), ზ. ვ. გავასხვ, გავაგზავნ, выводить, ალბ. 173, -ჭიქელ, ე. ი. ჭიქელში მწნილის, фарфоровую чаш, о желудкѣ: слабить, -წვალში, переѣзжать черезъ рѣку, გაიყვანა სიცოცხლისაგან, онъ лишилъ его жизни, მარკ. 2—80; თავს გაყვანინ, ე. ი. წვალებ, избаловать, потакать, потворствовать, ყველაფერ გაეყვანინ, истачивать пожъ, и т. п. -ჯარში, взять въ солдаты; **გაეყვანება** (ვი), ზ. ვ. ნახე გაეყვანა; **გაეყვანინება**, ზ. სხვ. заставить вынести.

გაეყიოლება (ვი), ზ. ვ. ყიოლაღ ვლებავ, желтить. (ვჰეყიოლებ), ზ. ვე. ეყიოლად ვჰსხან, пожелтѣть, რუსუდ. 474; ვისრ. 9, დავრ. 106.

გაეყვინიება ვჰეყვინიებ), ზ. ვე. მფრინველთაფის: გავსჭედებ, გავსტყორცნებ, зажирѣть, სამ. ლ. (ვი), ზ. ვ. გავჭრუნი, წვალებაზე; потакать.

გაეყირა (ვჰეყირი), ზ. უ. გავჭსძახი кричать кому.

გაეყლეფა (ვჭ), ზ. ვ. გაეგძლევნი, გავსჯგნელვ, ощипать.

გაეყიდვა (ვჭ); **გაეყიდა** (ვჰეყიდი), ზ. ვ. განვჭფრდი, продать, ალბ. 81; სამ. ვახტ. 96; გაჰყიდენ ჩვენ, насъ продали, დავად. 31—16; თავს გავიყიდი, продамъ себя въ неволю. **გაეყიდვინება** (ვი), ზ. სხვ. განვაფრდვინებ, заставить продать, ხანძ. 45.

გაეყინვა (ვჰყინავ), ზ. ვ. ვჰსძგიბავ, мерзнуть; (ვიყინები), ზ. ვ. დავიძრი სიცივისაგან, озябнуть, **გაეყინული**, вымерзлый.

გაეყმაწვილება (ვი), ზ. ვ. გავახალგაზდავებ, молодить, (ვჰყმაწვილდები), ზ. ვე. თავს-მოვაყმაწვილებ, კოპტარვებ, ეშაწვილობას ვჩვენლობ; молодиться, ვეფხ. 887.

გაეყმობა (ვი), ზ. ვ. გავაყმაწვილებ, молодить, (ვიყმობ), ზ. მიწ. ყმად გავიხდი, обращать въ крѣпостные; (ვყმევდები, ვყმდები), ზ. ვე. გავყმაწვილდები; ყმად-გავუხდები, молодѣть; сдѣлаться рабомъ; ვეფხ. 1060, 887; (გავყმდები), помолодѣть, ლია გაეყმდა გული დაბერებული სიყვარულითა, сердце его помолодѣло отъ давнишней любви, ვისრ. 18, ბერი ქვევანა გაყმდა, прошла зима, наступила весна, ვისრ. 188.

გაეყოლა (ვჰევევი, ვჰეყევ, ზედ გავხევ, გახევი, ხელი. 266), ზ. ვ. ვეევდები, მივხდევ; მივჰბაძავ, ვეევითხვები, слѣдовать, идти за кѣмъ; подражать, поступать по примѣру чего, согласно съ чѣмъ; ერთმანერთის გაეყოლა, жить въ согласіи, въ дружбѣ, ქილ. 147; ბერი ზამთარმელის გაჰყევ, хлѣбъ хватилъ до зимы, ბუნ. კ. 236; გამეყვა, ზ. მიწ. вывожу; იქერი 40, გვ. 1. ვალი გამეყვ, остался за мною долгъ, სამ. ვახტ. 139; ეს ნივთი გამეყვა, я нечаянно взялъ эту вещь съ собою, სამ. ვახტ. 203, გავჰყავარ, выводить меня изъ.

გაეყოლება, ს. продолженіе пространства въ одномъ направленіи, იქერი № 4, გვ. 9, -ლივით, параллельно.

გაეყომრალება (გავჰეყომრალებ), ზ. უ. ნაერის ფერი გავხდები, поѣрѣть. [съ кѣмъ.

გაეყოლება (ვი), ზ. ვ. თან გავაყან, отправить кого

გაეყოფა, ნ. განეყო, განეყოფ; განეყოფილება, ნ. განეყო.

გაეყოჩალება (ვი), ზ. ვ. გავაშხოვ, ვაგულოვნებ, ободрить, ვეყოჩალები, განვშხეეულები, გავხეულოვნები, ободриться.

გაეყრა, სხ. გაეყოფა, განეყოფა; გაეშორება; раздѣлъ; разлука; (ვჰყრი, ვჰეყრე), ზ. ვ. განეყანტვ, გავაბნევ; გავაგდებ მრავალთა, გავლალვ; განვაძებ; გავჰეყოფ, მოვაშორებ, გავაშორებ, გავაცალკევებ, выбросить, выкинуть; выгнать; отдѣлять, раздѣлять; разлучать; разводить; 2 ქართლ. 503; მარკ. 1—116; რუსუდ. 677; ქილ. 70; გაგეყარნა, ე. ი. დაგვაგდო, онъ бросилъ насъ, ეეფხ. 819; გავჰყერი სმასა და ნადიმსა, ე. ი. გავეშვები, оставлю пированіе, ეეფხ. 71; დარეჯ. 88; გაგეყარნა ბინდმან, темнота заставила насъ разойтись; ჩონგ. 53; (ვჰყრივარ, ვჰყრიდი), я отдѣлился, разошелся, სამ. ვახტ. 139; (ვიყრი), ზ. მიწ. გადავიყრი, ჩამოვიბერტყ, сбросить съ себя, стряхнуть, -ტყვენს, стряхнуть пыль, მატ. 10—14; იხ. 52—2; გული იხარი გამიყარა, онъ вонзилъ мнѣ въ сердце стрѣлу, ჩონგ. 86; ეყური), ზ. მიწ. ვხევ; ამოეყება, продѣть, вдѣть, -ნემს ძაფში, продѣть нитку въ иголку, -თვალს თვალში, смотрѣть пристально въ глаза, въ упоръ; ჩონგ. 104; კალი 70; -ყოსნი, продѣть палку, ალექს. 157; -ხეყარეს, продѣть серьгу, -ტკლავში ხელსა, взять подъ ручку, ანტონ. 3—13; -ხელსა, просунуть руку; ეყრები, ეყარე), ზ. თვ. განეყოფი; მოეშორები, раздѣляться; разлучаться, разставаться; გეეყარე ცოლშვილს, я разлучился съ семействомъ, ქილ. 19; -ცოლსა, развестись съ женою, ალბ. 140; (ვიყრები, ვიყარე), ზ. ვ. განეყოფები; განეშორები, მოეშორები; წვალ წამოვალ, დავშლები; раздѣляться; разлучаться; расходиться; გიყარა სოფელი, разошлись гости, бывшіе по время родовъ, ეეფხ. 322; 2 ქართლ. 394; **გაეყრილი, განაყარი**, მამ. раздѣленный; разлученный, 2 ქართლ. 55.

გაეყრევინება (ვი), ზ. სხვ. დავაყრევნებ, დავაკლევებინებ, заставить бросить; отбить у непріятеля добычу, -სულსა, лишить жизни; вытрести душу; ბუნ. კ. 120; წვალს ჩხარი გაეყრევინა, заставилъ воду произвести плетка, რუსუდ. 2, 54, 43.

გაეყრილობა, ს. მოშორება, разлука, ზოგჯ. განეყოფა, გაშორება, раздѣлъ, ქილ. 68, 179. -ბიხ-წერილი, разводный актъ.

გაეყრისავება, ნ. გაეყმაწვილება; გაეყლეფა, ნ. გაეყლეფა.

გაეყრეყება (ვჰეყრეყები), ზ. უ. ერე გავჰხდები, отдохнуть.

გაეყუდება (ვი), ზ. ვ. მივაეყუდებ, прислонить.

გაეყურება (ვჭ), ზ. ჭ. смотрѣть, высматривать.

გაეყუჩება, სხ. ჩეყობა, затишье, (ვეყუჩდები, ეყუჩდები), ზ. ვე. დავაშვებ, გავჩუმდები; გავიხმები; упаться, притихнуть; притаиться, ეეფხ. გან. 301; **გაეყუჩებული**, притихшій, სამ. სოფხ. 375, რუსუდ. 270, 412; ბუნ. ლ;

გაშადება (ვ), ზ. ვ. ძალზედ ავადვე, напизать, ქილ. 11.

გაშავება (ვ), ზ. ვ. შავ-ფერს მიცემა, შავად შეღებვა; წერილი, чернить, красить въ черную краску; вымарывать, (შავება). ზ. ვე. შავად შეღებვა; შავი შავილებვა, почернѣть; გაგიშავდეს პირი, чтобы тебѣ умереть; ვიდრე თვალი არ გამიშავდების, пока глаза мнѣ не взмѣнятъ, გაუშავდა ბედი, счастіе измѣнило ему, რუსუდ. 920; პირი გამიშავდა, გამშავებია, я виновать, я преступилъ, ვისრ. 157. ღმერთმან გაგაშაოს, Богъ да искоренитъ тебя.

გაშავკრუხუნება გაშავკრუხუნებები, გაშავდება, почернѣть.

გაშავწითლება (გაშავწითლებები), ზ. უ. побѣлѣть.

გაშალაშინება ვ), ზ. ვ. გაკრისტალება, გაქვაბნება, выстрогать.

გაშარავანდება (შარავანდებები, ზ. ვე. გამოქვაბნწვიმები, испускать яркій, блестящій свѣтъ. **გაშარავანდებული**, მიმ. лучезарный, მარკ. 1—193.

გაშეთება ვ, ზ. ვ. გაკეტება, გაცხუნება, ошеломить, одурить, привести въ ошалѣніе, ვეფხ. 287; (შეთანება), ზ. ვე. გაცხუნება, ჭკუა ღვინებ დამეკარგება, ошалѣть, одуреть.

გაშენება ვ), ზ. ვ. ახება, ავშენებ; მოაშენება, строить; обстраивать.

გაშეშება ვ, ზ. ვ. გაქვავება, одеревенить, (შეშება), ზ. ვე. გაფიქრება, გაფიქრებები, окоченѣть.

გაშვება (ვ), ზ. ვ. თავს დანებება, დაუჭერებ, пускать, отпускать; оставлять, покидать, 2 ქორთ. 519; ანდრ. 4—18; -ცოლსა, развестись съ женою, 2 ქორთ. 528; ხელიდან გაშვება, выпустить изъ рукъ; (შვება), ზ. ვ. დაფიქრება, თავი დანებება, быть отпущену, გაუშვი ვარ, онъ отпустилъ меня, ვეფხ. 780; **გაშვებული**, მიმ. отпущенный, **გაშვებულება**, ს. განთავისუფლება, отпускъ, освобожденіе, აღმ. 225; **გაშვებინება** ვ) ცოლსა, заставить развестись съ женою, სამ. ვახტ. 225, ვ), ზ. ვ. თავს დანებებინებ, заставить освободить.

გაშველება ვ), ზ. ვ. მოშუღლეთა გაშორება, разнять драку, (გაშველება), ზ. თვ. მიშველება, идти кому на помощь, (შველება), ზ. ვე. გახვიშორება (მოშველეთოთვის), разниматься (о дракѣ).

გაშვერა ვი, ზ. ვ. წინ წამოწევა, გამოქნევა, высовывать, выставлять, **გაშვერილა**, торчитъ, (ვის ხელსა), протянуть кому руку.

გაშვილება (ვი), ზ. ვ. შვილად აყვანა, усыновлять.

გაშვლება (შველა), ზ. ვ. გაქუცება, გაპარსვა, дѣлать лысымъ, (შველინება), ზ. ვე. გაშველოცება, обрѣзать, лишить.

გაშინაურება (ვი, ვ), ზ. ვ. დაახლოება, შეჩვევისგან, приближать; ქილ. 114; (შინაურება), ზ. ვე. შეჩვევისება, შეჩვეულება, ручаться, сдѣлаться домашнимъ человѣкомъ, **გაშინაურებული**, მიმ. приближенный, გორგ. 174. ქილ. 351. 643; 1 ქართლ. 405.

გაშინჯვა ვ), ზ. ვ. ნ. გახინჯვა.

გაშინჯვება ვ), ზ. ვ. წარუდგენ განსახილველად, დანახვება, представить на разсмотрѣніе; указать, (შინჯვება), ზ. ვ. განახილება, быть разсмотрѣну. **გაშინჯვინება** (ვ), ზ. სხვ. დანახვება, заставить разсмотрѣть.

გაშიშვლება (ვ), ზ. ვ. გაფიცვლება, обнажать, -ხმალსა, обнажить саблю, (შიშვლება), ზ. ვე. გაფიცვლება, ცალი გაეთხლი обнажаться; раздѣваться

გაშლა (შალი, შალე), ზ. ვ. გაკეთება შეკეცილის, განფარტება, გაქნევა, დაქნევა; развертывать, разкрывать, стлать, растилать, -წყალში, развести въ водѣ, წიგნისა, развернуть книгу, -ფრთებისა, раскрыть крылья, -ქვეშაგებსა, стлать постель, (შალება), ზ. ვ. გაეთხლება, გაეთება, развертываться; растилаться; ფარსად. 57, წყალში, ვ. ი. გაეთხლება, განეზავება, расчускаться въ водѣ, -ვარდი, роза расчускается, -კოკორი, почки на деревьяхъ расчускаются, ქილ. 224; გაშლილი დროშისა, расчустить знамя, გორგ. 155; 2 ქართლ. 370; გაშლილი სუფრის, накрыть на столъ, დარეჯ. 87; ეს ამისი შენ გაშალე, ты раздулъ это дѣло, დავრ. 58. **გაშლილი**, მიმ. разостланный; -ვარდი, распустившаяся роза, გაშლილი გული აქვს, у него открытая душа, **გაშლილობა**, ს. განცხადებულობა, გულწრფელობა, откровенность, ქილ. 524; **გაშლევინება** (ვ), ზ. ვ. დაფიქრებინებ, заставить сдѣлать, კალია 27.

გაშმაგება, ზზ. бѣшенство, ხიბრძ. 28, (ვით), ზ. ვ. განცოფებინებ, გაცხელებ, разъярять, раздражать, бѣсить, ვეფხ. 214, (შმაგება, შმაგება), ზ. ვე. თუ. განცოფებინება, თავ-ვაწირვით გაცხელება, разъяриться, бѣситься, ვეფხ. 562. 581; 996, 1113; გაშმაგებული, მიმ. ქილ. 308; რუსუდ. 703 разъяренный.

გაშოლტვა (ვ, ვ), ზ. ვ. შოლტის დაქნევა, щелкать.

გაშორება (შორება), ზ. ვე. ახიცხება.

გაშორება, ზზ. удаленіе; разлученіе; ანდ. 3—4; ხარ. 15—3, 9; ვ), ზ. ვ. შორად დადგება ან გაქცევა, გაცილება, удалять; отдалять, разлучать, -ცოლისაგან, отлучать отъ церкви, სამ. ბერძნ. 57, განშორების წიგნი ან წერილი, разводная, მარკ. 10—14; (შორება), ზ. ვე. (შორება), ზ. თვ. მოშორება, შორს დადგება, გაქცევა, удаляться; отдѣляться, разлучаться, ხარ. მოც. 22—29; ანდრ. 96; მაკაბ. 2—13; 4—12; ქილ. 327; (ვის), ს. მარ. მოშორება თავისგან, удалять отъ себя, მაკაბ. 7—23; **გაშორებული**, удаленный, ს. შეცდომილება, დაშორებული, отшельникъ, ბუკ. 25, **განშორებულება**, ს. отшельничество; отдаленность; **განშორებადი**, раздѣльный, მარკ. 1—70.

გაშოტვა (ვ), ზ. ვ. ცალად გაზომვა, გაზომვინ. растягивать, გაშოტება, გაშოტინება, растянуться, გაშოტვით წოლა, лежать, растянувшись, -ფეხებისა, растянуть ноги.

გაშრობა ვ., გავახმობ, სიხველეს უჩინო ვჰქმნი; сушить, высушивать, вдыхать, ზირი გამიშრა, засохло у меня въ рогу, ანგონ 4 27. ხიხლი გაუშრა, кровь разжидѣла.

გაშტერება, იხ. გაკვირვება, გაკვირვება, остолбенѣніе, ვ., ზ. პ. გავაცბუნებ. გავაკვირვებ, поразить, ვე თვალსა, смотрѣть въ упоръ, რუსულ. 965, 967; ვშტერდები, ზ ვდ. გავბუნდები, გავკვირდები, უკვირსარ ყველა შვირეს უკმს გაკვირვებისგან, остолбенѣть, თვალი გამიშტერდა, глазъ остолбучить глазъ, уставить глаза въ упоръ, **გაშტერებული**, მიმ. остолбенѣлый.

გაშუპება ვშუპდები, ზ ვდ. გავსივდები, вспухнуть.

გაშურება ვაშურებ, ზ. პ. დავაშურებ, торопить, ვაშურები, ზ. თვ. დავაშურები, торопиться.

გაშფოთება ვ., შეკვაულოსებ, встревожить; сердить, ვშფოთები, ზ. ვდ. შეკშფოთდები, встревожиться; разсердиться.

გაშხამება ვ., ზ პ. მოვსწამლავ. გავარამებ, отравлять; омрачать; вѣроятно გამოშხამა; отравить мнѣ жизнь, (შხამდები, ზ. ვდ. მოვიწამლები, გავარამდები. отравляться.

გაშლაპრობა ვმ, ზ პ. გაშოკავ. цѣлое гавсѣдавд. გავაშვერ, растянуть, растопырить, расширить ноги; (ვაშლაპრობ, ზ ვ. გავიჭიმები, растянуться, лежать въ растяжку на чемъ.

გაჩანაგება ვ., ზ პ. ცხადად ან მალვით და წვრილ წვრილად გავხდავ, გამოვაქვ. таскать по немногу украдкою, щепить, истощать, перебирать.

გაჩანჩალება ვ., ზ. პ. წვილებ ჩანჩალით, уносить, ვაჩანჩალებ; ზ ვდ. წვილი ჩანჩალით, уходить, таща ноги.

გაჩანჩარება ვ., ზ პ. ვანჩარუნებ, брепчать, ქრისტ. 85.

გაჩარხვა ვ., ზ პ. დავაკვეთებ; გავლეს სამართებელს. шлифовать, точить, **გაჩარხული**, плавострепный; шлифованный, ვეფხ. 1591, განშ. რუსული 733.

გაჩაუქება ვაუქებ, ზ თვ. ცქერა გავხდები, сѣлаться краснорѣчивымъ.

გაჩაღება ვ., ზ პ. გავაღვივებ ცეცხლსა, ან დავანთებ სანთელსა, разгуливать огонь, зажигать свѣчи, ჭა გაჩაღებულია, жатва въ полномъ разгарѣ: გაჩაღდა ხალხობა, пиръ пошелъ горою, Р. Г. С.

გაჩარხვა ვჭ, ზ პ. გავაშლარხავ, раскорячить, გავსჭიმავ, растянуть, растопырить.

გაჩეშება ვ., ზ პ. შევთავსებ, შევასაკუთრებ, присвоить.

გაჩეხება ვ., გავაჩერებ, გავაშკერებ, поразить, ослѣпить, ქრისტ. I, 158; ქალ. 131. ხაბ. ლ. (გაჩერებული, ზ. ვდ. გავშკერდები, остолбенѣть.

გაჩენა, იხ. დაბადება, созданіе, твореніе; ჩვენ ან თავის გაჩენაში, въ жизни; ვ., ზ. პ. დავბადებ, შევქმნი, იხილ. 27—4; რუსულ. 417; განვაწესებ. წესად ან რიგადად დავსდებ, ხაპ. ვახტ. 126; გარდავსჭრი. დავსჭრი სამართლისა; ხაპ. ვახტ. 167, 205; დავაშენებ, განვაწესებ, ადგილს მივსცემ, ხაქ. 17—26; აღბ. 161; ვიხრ. 12; творить, создать; постановлять, узаконять; рѣшать, по суду присуждать, приговаривать; назначать, опредѣлять; -სამართლისა, рѣшить дѣло судомъ, აღბ. 99; -ნაძლევსა, назначить пари, ვეფხ. 69; -მართლისა, опредѣлить, выяснить истину, ვეფხ. 200, 201; გაჩინა მზეცართ მთავრად, назначилъ главнокомандующимъ; 1 ქართლ. 168; -ხაქონელსა, разводить скотъ, ღმერთმან გამაჩინა, Богъ меня создалъ, გორგ. 145; ვ., ზ. მიჩ. განვაწესებ. დავინიშნავ, опредѣлить, назначить себѣ: ხაქ. 17—35. -ხაქონელსა, заводить для себя скотъ, назначить себѣ мѣсто жительства; გზა გაგიჩენია, გ. ი. Іезусъ гдѣ тебѣ открылъ путь, ვეფხ. 736; გამოგიჩნა გაგიჩენ, назначу тебѣ содержанье, ვე. ზ. მიჩ. დავინიშნავ, назначить кому. -ფიცხა, назначить присягу, ხაქ. ვახტ. 8; -ფასსა, назначить цѣну, ვე, ზ. მიჩ, узаконить кому, ხაქ. გიორგი 3. 19; ვსჩნდები, ზ. ვდ. განვწესდები. დავინიშნები, назначаться; показываться, появляться, ზოგჯ. ხაქონელი გაჩნდა. გ. ი. ხაქონელი გამრავლდა, расплодиться, умножиться, (о скотѣ домашнемъ). ლარჯ. 2—10; ხაქ. ვახტ. 124, 257; გაჩნდა ჭირი, появилась чума, ჩხუბი გაჩნდა, возникла драка; ნახევარი ხისხლი გაუჩნდება, назначается половина штрафа за убійство или рану, ხაქ. ვახტ. 229; ხრა გამაჩნდარა, я ничего не имѣлъ, отъ отца не имѣлъ воспитанія, ხაქ. ვ. 203; გაჩენილება შვილი, родится у меня ребенокъ, 2 ქართლ. 317. (გაჩენილება), ზ. ვ. დავაწესებ, назначаться, опредѣляться; გაჩინა ხოხელ ეპისკოპოზად, назначенъ хонійскимъ епископомъ, 2 ქართლ. 271. **გაჩენილი, განაჩენი**, მიმ. созданный; созданье, твореніе; опредѣленный, назначенный; ლარჯ. 8; ხაქ. ვახტ. 257; აღბ. 99; **გამჩენი**, ხ. создатель.

გაჩერება ვ., ზ. პ. შევაჩენებ, останавливать, (ეწერებით) ზ ვდ. გავშკერდები; შევსდები; стоять; останавливаться.

გაჩეჩა ვჭ, ზ. პ. გავსწევ მაკრატლით სთმენელზედ, чесать ленъ.

გაჩეჩება ვ., ზ. პ. გავაშკერებ, остолбенять; (გავსჩერდები, -დი, остолбенѣть.

გაჩეჩქა ვჭ, ზ. პ. გავჭსკვაკ. память.

გაჩეხა ვჭ, ზ. პ. გავაჩოხ, გავსჭრი, разсѣчь, გორგ. 314.

გაჩვევა ვ., ზ. პ. შევაჩვევ, пріучать, ვეჩვევი, ზ. თვ. შევეჩვევი, привыкать, რუსულ. 397.

გაჩვენება ვ., ზ. პ. გამოვაჩენ, показывать, თვი გამოჩვენე, покажи себя, отличись, ვეფხ. 375; ლარჯ. 2—8, გაჩვენებულვარ, я отличился, ვისტ. 66.

გაჩვილება ვ., ზ. პ. დავაჩვილებ, смягчать.

გაჩირქება, გაჩირქიანება ვ., ზ. პ. გავსჭრი, запачкать, замарать, (ეწირქიანდები), ზ. ვდ. გავიჭირები, запачкаться, замараться.

გაჩხვნა ვხ, ზ. პ. დავხლართავ, გავბლანდავ. запутать.

გაჩნევა (გამოჩნდება), ზ. ვღ. შემეტყობა, обнаруживается у меня.

გაჩრა (ვსჩრი, ვსჩარე), ზ. მ. გავსჩხირავ, შევსტყუ, засовать. 2 ქორილ. 535; ღარეკ. 2—145, რუხულ. 61. (ვეჩრები), დავეჩხირები, засоваться.

გაჩუმება (ვა), ზ. მ. გავჰქმენ, ხმას გავაწყვეტინებ, заставить замолчать, ვჩუმდები), ზ. ვღ. ხმას გავაწყვეტ, замолчать.

გაჩურჩუნება (ვი), ზ. მოქ. გავიხარევი, пошевелиться.

გაჩქარება (ვა), დავაშურებ, торопить, ვსჩქარდები), ზ. ვღ. დავეშურები, торопиться.

გაჩქლეთა ვჭ), ზ. მ. დავცეკვ; крошить.

გაჩხაბვა ვხ), ზ. მ. დავხლართავ; запутать, ქრონ. 1—54.

გაჩხარუნება (ვი), ნ. გავაჩხრიალებ.

გაჩხინკება (ვი), ზ. მ. გავთხელებ, разжижать, (ვჩხინკდები), ზ. ვღ. გავთხელდები, разжидѣть.

გაჩხირვა, -რება (ვჭ), ზ. მ. გავსჩრი, засовать, (ვეჩხირები), ზ. თვ. გავეჩრები, დავეჩრები, засоваться, თვალი გავეჩხირე ხეში, намозолилъ глаза; კაცია 20.

გაჩხლართვა, ნ. გაშხლართვა.

გაჩხრეკა (ვჭ), ზ. მ. გავხინჯავ, разсматривать, разглядывать, разбирать; -ცეცხლსა, мѣшать огонь.

გაჩხრიალება (ვი), ზ. მ. გავაჩხარუნებ, побренчать.

გაჩხუპვა ვხ), ზ. მ. ჩხუპს გავაღებ წყალსა, тонуть въ водѣ.

გაცალკევება (ვი), ზ. მ. განვაკერძოვებ, განვამხოლოვებ. განვასხვავებ, обособлять, отдѣлять, разнять, разъединять, ვეფხ. 1482; (ვცალკევდები), ზ. ვღ. გავკერძოვდები, განვმხოლოვდები, გავმარტოვდები, обособлять, уединяться, **გაცალკევებულება**, ს. გამარტოვება, განმხოლოვება, уединеніе; сепаратизмъ.

გაცარცვა (ვჭ), ზ. მ. ვხძარცვ, წავართმევ სამოსელსა, ограблять, снимать одежду; облупять; ქილ. 436.

გაცბუნება (ვი), ზ. მ. შევშლი, გავაშტერებ, привести въ смятеніе, изумить, (ვცბუნდები), ზ. ვღ. გავშტერდები, приходить въ смятеніе, смущаться, ვეფხ. 601.

გაცახცახება (ვი), ზ. მ. კანკალს მოვაყოლებ, бросать въ дрожь.

გაცდა (ვიცდი); **განცდევა** (ვი), ნ. განცდა. ვისრ. 159.

გაცდევინება (ვა), ზ. მ. მოვაცდევინებ, заставить ждать.

გაცდომა (ვსცდები), ზ. ვღ. წარვსცდები, миновать, ბუნ. კ. 176, ვარშ. 92.

გაცელქება (ვსცელქდები), ზ. ვღ. ანცი, ღაღარაკი გავხდები, дѣлаться рѣзвымъ.

გაცემა, სზ. მიცემა, ღარიგება; ღალატი, раздача, измѣна; საქმ. 2—23; -გლეხთა, продажа крестьянъ, ღასტურ. 66; (ვსცემ, ვეც), ზ. მ. მივსცემ, დავურიგებ, ღავსაუქრებ, ვეფხ. 50, 53, რუხულ. 394; ვეღალატებ, არ დავიხლობ, ვეორგულებ; იერემ. 15—4; ალბ. 136; გავქვილი, ღასტურ. 51; 66; отдавать, раздавать, выдавать, измѣнять, предать измѣнически; продать; -პასუხსა, отвѣчать, дать отвѣтъ на вопросъ; ручаться; ვეფხ. 90; სომხ. სამ. 201; -ბძანებას, отдать приказъ, ვეფხ 43; -ხმასა, ე. ი. გამოველაპარაკები, заговорить съ кѣмъ, -ქირით, отдавать въ наемъ, -ფულს სარგებლით, отдать деньги на проценты, -ციხესა, сдать крѣпость измѣнически, 1 ქორილ. 207; ხმა არ გასცა, онъ не сказалъ ему ни слова; -გზასა, проложить дорогу, ღარეკ. 44, (გავეცემ, გავეცე), отдать или продать кому чье имущество, ალბ. 81; ნუ გამცემ, не выдавай меня, იერემ. 21—32; (ვეცემი, ვეცი), ზ. თვ. ღალატით მივეცემი, отдаваться, предаваться, იხილ. 33—6; 53—12; იერემ. 32—43; განეცემის ქალაქი, сдается городъ, იერემ. 34—2; (განმეცემის), ზ. თვ. გამერჭობის, ღამეცემის, вонзаться, ქილ. 207; (ვიცემი), ზ. ვ. ღავურგდები; ღალატით მივეცემი; გავიფლები, раздаваться; измѣною предаваться; продаваться; **გაცემული**, მიმ. розданный; **განცემულობა**, -ფულისა, раздача денегъ, ანკ. 2—19; **განმცემი, გამცემელი**, მიმ. раздаватель; измѣнникъ, ხმის გამცემი, собесѣдникъ, პასუხის გამცემი, отвѣтчикъ; **გაცემინება** (ვა), ზ. ვიძულებ ღარიგებას, გავიღებ, заставить раздать, продать, საქმ. ვახტ. 264; ხმას ლექ; -პასუხს, заставить отвѣчать; **გამცემი**, наемный, въ наймы отдающійся.

გაცვდომა, ნ. გაცვეთა.

გაცეცება (ვა), ზ. მ. გავაშტერებ, გავაცბუნებ, поразить, озадачить нечаянностью, привести въ смятеніе; (ვცეცდები), ზ. ვღ. გავშტერდები, стать въ тупикъ, остолбенѣть.

გაცეცხლება (ვი), ზ. მ. გავაგულისებ, гнѣвить, разъярять, -ბული ნახშირი, горячій уголь, სომხ. 39; (ვცეცხლდები), გულზედ მოვიღონ, разъяриться.

გაცვალება (ვუ), ზ. მ. გავუცვლი, перемѣнять, ლხინსა ჭირად გაგვიცვალებს, ე. ი. შეგვიცვლის, онъ измѣнитъ радость нашу на печаль, ვეფხ. 627.

გაცვეთა (ვი), ზ. მ. ღავაძველებ ხმარებით ტანისამოსს, изнашивать, (გავსცვეთები, -თი; გავსცვდები, -ვდი), ზ. ვღ. ღავხძველდები ხმარებით, изнашиваться, სამ. ვახტ. 223; -სიყვარულისა, утратить любовь, სიბრ. 53; ღილა გახცვეთია, онъ потерялъ стыдъ; ანტონ. 3—15; გაუცვდა ღანას პირი, иступился ножъ, ყარამ. 92.

გაცვივნა (ვსცვივი, ვხცვივე), ზ. მ. ღავსცვივი, ღავყარდები, გავარდები, გავიქრები; падать, выпадать, отпадать; выбѣгать, выскакивать, საქმ. 27—17, 26, გამცვივა თმა, ე. ი. ვიხუზები, ვმელოტდები, лысѣть, терять волосы, ბუნ. ლ; სული გასცვივდა, испугался, რუხულ. 695; ქრონიკ. 20; ხარწმუნოებისაგან განსცვივდეს, отпали отъ вѣры, 2 ჯუტრ. 3—17; (ვსცვივდები), იგივე გავსცვივი, 2 შეფენ. 20—10.

გაცვილება (ვა), ზ. მ. ღავაღნობ, ღავარბილებ ცვილსავით, размягчать какъ воскъ, (ვცვილდები), ზ. ვღ. ღავრბილდები ცვილსავით, дѣлаться мягкимъ какъ воскъ, ვეფხ. 743; ვისრ. 130; ხმალი გაუცვილდა, сабля иступилась, მოურავ. 277.

გაცვიფრება, სზ. განკვირვება, изумленіе, (ვა) ზ. მ.

ფ'ლ განვაკვირვებ, გავოცებ, пзумлять, удивлять, (ვსვიფრები), ф. ვლ. განვკვირდები, გავოცდები, пзумляться, **განცვიფრებინება** (მეცვიფრებინა), ф. სხმ. заставить удивляться, ქილ. 214; სიბრძ. ნ. **გაცვიფრებული**, მიმ. пзумленный.

გაცვლა, სხ. мѣна, გაცვლის წერილი, мѣновой актъ; (ვსცვლი, ф. მ. შევსცვლი, გამოვსცვლი, промѣнять, 1 ქორნ. 379; გავიცვლები, ცვლე, ф. მ. промѣниваться, გაცვლილი სიტყვა, засвидѣтельствованная пошлина, აღბ. 39.

გაცივმა, გაცმა (ვ), ф. მ. ავიცივ, ავიცენ, მაგ. ნუმს ძაფზედ. გავუცრი, продѣть, (ვ), ф. მინ. ჩავიცივ, надѣвать, გამოს. 25—27.

გაცო, ნ. ლება; გაციოება, ნ. გაცივება.

გაცივება (ვ), ф. მ. გავიცივდები, გავცრილდები, охлаждать, студить, იერემ. 6—7. კანკალს მოვეყოლები, ვთრთოლები, მაცივებს ცივი, бросать въ дрожь, знобить, трясти (о лихорадкѣ), (ციცქნა, ჭიქა, ф. ვლ. გავცივდები, გავცრილდები; ცივისგან, охлаждаться; простуживаться, **გაცივებული**, მიმ. холодный; простуженный.

გაცილება, სხ. проводъ, (ვ), ф. მ. გავაცილებ, провожать, (ცილდები), ф. ვლ. წარვცილდები, გავიცალი, пройдти, миновать, გაცილებით ქალაქისა, пройдя городъ, ლხკ. 21.

გაცინცლვა, გაცინცლიანება (ვ), ф. მ. გავცლორბლიანებ, გავწვინცლიანებ, сопливить, засюпливать, заслюнить; (ვინცლიანები), ф. ვლ. გავწვინცლიანდები, сопливѣть, становиться сопливымъ.

გაცინება (ვ), ф. მ. გავცილებ, смѣшить, (ვცინები, ф. უ. მასხარად ვიგდებ, დავცინი, осмѣивать, насмѣхаться; (ი), ф. მინ. გავიცინებ, улыбаться, смѣяться, (უ), ф. მინ. გავუცინებ, улыбнуться кому, ქილ. 479; გაცინებით, ლიმილით, съ улыбкою, ვეფხ. 61; გავცინებ თავსა, осмѣять себя.

გაცისკრება, ნ. განცისკრება. [ვისხ. 86.

გაციხოვნებული, მიმ. содержимый въ крѣпости,

გაცლა, სხ. удареніе, ѣздокомъ, дать выстрѣлъ изъ пушки; მროვ. 118. თავის-უფალი გზა, свободная, вольная дорога, ცისისგან გაცლის გზა ხოხავ, 2 ქორნ. 520, пропускъ, (ცლი, ცლე, ф. მ. დავცალი, დავცალერებ, опростать, опорожнить; სული ჯერ არ გაცლოდა, онъ еще не умеръ. გორგ. 18; გავცალი, ვიცალე, ф. მ. მოვიცალი, მოვიშორებ, устранять, удалять отъ кого; -ისგან, очистить, снять оболочку, -ცვენ, снять шкуру. ქად. 71, გამიცალე, ე. и. თავიდან მომაშორე, уведи отъ меня, 2 ქორნ. 354; სად. გან. 207; (ი), ф. მინ. თავიდან მოვიშორებ, удалить отъ себя, (ვცლები), ф. თვ. удаляться; отступить отъ чего; გავშორდები; отойдти, გორგ. 282; ქილ. 288; გაშეცალე, поди прочь, 2 ქორნ. 549; რუსულ. 1—465; გავცალიერ, ვიცალიერ, я оставилъ, აღქ. 62.

გაცმა (ვ), ф. მ. გავცერი, продѣть, (გაცვეს ჯვარსა), быть распяту на крестѣ; ავგრ. 7.

გაცნობა, სხ. знакомство, знаніе, (ვ), ф. მ. შევიცნევ, შევიმეცნებ, знакомить, (ვიცნობ), ф. მინ. შევიმეცნებ, შევიცნევ, знакомиться, узнавать, იხუ. ზირაქ. 36—21; რუსულ. 698; 720; (მა), знакомишь меня съ кѣмъ, (მი), ты знакомишься со мною.

გაცოდვილება (ვ), ф. მ. არ ვიხვენებ, ვწუმებ, ვწვალებ; ან გავაწუნწყლებ; тормошить, тревожить, дергать, теребить кого; тянуть дѣло, медлить, ჟრამ. 450.

გაცოცავება (ვ), ф. მ. გავიცირებ, умелышать.

გაცოფება, -ფიანება (ვ), ф. მ. ცოფს გარდავიდებ; გავაბრაზებ, აღვაბორგებ, заражать кого бѣшенствомъ, водобоязнію; бѣсить, приводить въ ярость, въ бѣшенство; (ვცოფდები, ვცოფიანდები), ф. ვლ. ცოფს გარდავიდებ, ვცოფდები, взбѣситься, რუსულ. 294; მარკ. 2—86, 164; გორგ. 121.

გაცოცხლება (ვ), ф. მ. გავაცხოველებ, оживлять, ѣзъ ѣсть ѣсть, ожившій, ѣзъ ѣсть ѣсть, оживлять, ѣзъ ѣсть ѣсть, воодушевлять, (ვცოცხლდები), ф. ვლ. განვცხოველდები; განვმხნევდები, оживать; оживляться, (უცოცხლდება სახე ვისიმე), живо представляется, ავგრ. № 3, გვ. 11.

გაცოხნა (ვცხოხნი, -ნე), ф. მ. ლვლეკ. разсѣвать.

გაცრა (ვცერი, ვცერ), ф. მ. საცერში გავაცრებ ფქვილსა, გავცხვებ, გავმსკრევ, просѣять муку; გაცრევინება (ვ), ф. სხმ. заставить просѣять.

გაცრეცა (ვს), ф. მ. ფერს წავუღებ, ფერს მივხდი, вызвать блѣдность, ѣѣлать блѣднымъ, (ვიცრეცები), ф. ვ. ფერი წამივა, ფერი მიმეხდება, блѣднѣть, **გაცრეცილი**, მიმ. блѣдный.

გაცრცვა (ვხცრცვი, ვხცარცვე), ф. მ. გავქერეხ, ободрать, ограбить, ლრეკ. 1—91; სად. ვახტ 178; -კანსა, содрать кожицу, გაცრეცილი ცხენი, გაცლეცილი, გაშიშვლებული, обнаженное тѣло, ვეფხ. 123.

გაცრიცნა (ვხცრიცნი, -ნე), ф. მ. ფერს მივხდი, ѣѣлать блѣднымъ, (ვიცრიცნები), ф. ვ. ფერი წამივა, მიმეხდება; გავიცრიცები, блѣднѣть, **მაჭ**.

გაცრუება (ვ), ф. მ. ცრუდ გამოვიყვან, გამოვიჩენ, გავამტყუნებ; изобличать; 2 სჯული, 25—1, ზოგჯ. მოვატყუებ, მოვატრებ, дурачить, обманывать, გაუტეხ სიტყვას, нарушить, нарушить данное слово, ვეფხ. 1476; -ფიცსა, нарушить клятву; რიცხვ. 304; (ცრუდები, ცრუდები), ф. თვ. ცრუდ გამოვისინდები, გამტყუნდები, изобличаться, **გაცრუებული**, მიმ. გამტყუნებული, изобличенный; ვეფხ. 1394. რუსულ. 276, обманутый.

გაცუდება (ვ), ф. მ. წავახდენ, ცუდს მოგიმართოებაში მოვიყვან, გავაუქმებ, მოვშალი, გავაუქმებ, გავაბეჭითებ, დავმძიმებ, დავმცრობ, შეურაცხვყოფ, ухудшать, портить; уничтожать; браковать; унижать; ვისხ. 23; რუსულ. 401, 787, 892; აღბ. 92; ქილ. 90, 374; (ვ), ф. მინ. -სანივრსა, не уважить просьбу чью, გაუცუდებ ფიცსა, ე. и. გაუტეხ ფიცსა, нарушить клятву, ვეფხ. 1146; (ცუდდები, ან განვცუდებები, მარკ. 6), ф. ვლ. წავხდები, გაუფუჭდები; მოვიშალები, გავაუქმდები, გავბეჭითდები; დავმცრობი, портиться, ухудшаться; уничтожаться; унижаться, ვეფხ.

192; 1410; სმ. გიორგი მ. 26; სმ. ვახტ. 263; (ვეუცუდები), ზ. ვე. მიჩ. გაუცუდება წერილი, уничтожается актъ, выданный ему, აღბ. 60; ქმნა გაუცუდე ნიშაკისა და ნიშისა, ე. ი. ყოველის სიხარულის ნიშანი გაუფუჭე, წუხე, всѣ признаки радости для него погибли, ვეუხ. 331; გამიცუდება სიბუქე, теряю присутствіе духа, ვეუხ. 188, 498; გამიცუდება ჭირნახული, пропадаетъ мой трудъ и забота, რუსუდ 393; **გაცუდებული**, მიმ. წაბზარი, щербатый, ვეუხ. 845. **გაცუდვება**, (ვ), ზ. მ. წუხდენ, портить, (ი თავს), страшить себя, მოურავ. 300.

გაცუდკაცება (ვ), ზ. მ. წუხდენ ვისმე, портить кого, (ვსცუდკაცდები), ზ. ვე. წუხდები, заниматься.

გაცუნდრუკება (ვსცუნდრუკდები), ზ. ვე. ცუნდრუკი გავხდები, избездѣльничаться.

გაცუნცულება (ვ), ზ. მ. ცუნცულით წაველებ, убѣгая уносить, (ვი, ვსცუნცულდები), ზ. ვე. ცუნცულით მივალ, убѣгать, სან. ლ.

გაცურვა (ვს), ზ. მ. გავალ წყალში, переплыть, გაცურვება (ვსცურდები), ზ. ვე. поплыть.

გაცქაფვა (ვს), ზ. მ. გავხარბივ შიშით, приводить въ неподвижность отъ страха, (ვიცქაფები), ზ. თვ. пугаться. [სან. ლ.

გაცქერა (ვი ვს), ზ. უ. გავიხედები, выглядывать,

გაცქვეტა (ვი ყურებს), ზ. მ. სასმენელს მივაპყრობ, навострить уши. [ваться.

გაცუდლუტება, (გაცუდლუტდები), ზ. ვე. испаскудо-

გაცხადება, ნ. განცხადება.

გაცხავება (ვ), ზ. მ. გავცრი, გავმტკრევ, просѣять.

გაცხარება (ვ), ზ. მ. გავაღიზიანებ, გავაძვინებ, разъярять, раздражать.

გაცხება, ნ. წაცხება.

გაცხელება (ვ), ზ. მ. გავახურებ; გავაცხარებ, разгорячать; нагрѣвать, раскалять; разъярять, разгорячать; бросать въ жаръ, 2 ქართლ. 294; აღქს. 210, სახიდმა გაცხელა, лихорадка его схватила, ვსცხელდები), ზ. ვე. გავხურდები; გავაცხარდები, нагрѣваться, раскаляться; разгорячаться; გამიცხელებს), ზ. მიჩ. бросаетъ меня въ жаръ; გაუცხელდა პირი, лице у него начало горѣть, ვისტ. 118.

გაცხოველება, ნ. განცოცხლება; გაცხრილვა, ნ. გაცრა.

გაცხრილვა (ვს), ზ. მ. просѣять, грохотать.

გაცხრომა, -ცხროვება (ვ), ზ. მ. გავაცხელებ, вызвать лихорадку, бросать въ жаръ, ვისტ. 23, быть (о лихорадкѣ); ვისტ. 118, 35.

გაცხრომა (ვსცხრები), ზ. უ. დავსცხრები, прекращаться, остопадываться, ნ. განცხრომა.

გაძაბუნება (ვ), ზ. მ. შევაშინებ, застращать.

გაძაბვა, გაძგიმვა (ვ), ზ. მ. შეორედ გავსჭიმავ; გავჭიმავ, растягивать, замерзать, застывать; გავიძგიმები, растягиваться; подмерзать.

გაძაგძაგება (ვ), ზ. მ. ვათრთოლებ, ვაკანკალებ, трясти (о холодѣ), (მაძაგძაგებს), ზ. ვ ვკანკალებ, მათრთოლებს, дрожать.

გაძალება (ვსძალდები, ვუძალდები), ზ. ვე. дѣлать усиліе, стараться, усиливаться, გორგ. 17.

გაძალიანება (ვ), ზ. მ. გავაძლიერებ, усилить, (ძალიანდები, ზ. ვე. გავძლიერდები, усилиться, ვუძალიანდები), ზ. ვე. წინა აღვუდგები, воспротивиться, რუსუდ. 84, 431.

გაძალოვანება (ვ), ზ. მ. ლონეს, ძალას მივცემ, усиливать; გაგიძალოვნებ, мы употребимъ силу противу васъ.

გაძარცვა (ვს), ზ. მ. გავხდი ტანისამოსს, გავსცარცვავ, გავჭრეს; совлекать, снять одежду, ограбить. (ვი სამოსელს), снять съ себя одежду, კოლ. 2—15; -სიკრველსა, снять узы, ისაი. 52 — 2, (ვიძარცვები, ზ. ვ. გავიცარცვები, ограбляться.

გაძაღლება (გავძაღლდები), ზ. ვე. стать собакою, გორგ. 1, (ვ), бѣсить, злить. -ცხოვრებას, отравить чью жизнь.

გაძახება (ვსძახებ), ზ. უ. შევჭყივარი, кричать кому въ слѣдъ, ყურში გამძახა, прокужжалъ въ ушахъ, -სიმღერას; ბეგან. ი, зашѣть; (ვუ), ზ. მ. გავუძეხვარ, მოვუძახებ ლაშქარსა), напускать, пускать для нападенія; გორგ. 266, 2 ქართლ. 290, 292; 542, 549; (ფი), ზ. უ. кричать.

გაძახვა (ვს), ზ. უ. შევჭივარი; кричать кому.

გაძგიმვა, ნ. გაძაბვა.

გაძევება, გაძება (ვ), ზ. მ. გავაგდებ, выгонять, ვისტ. 170; სმ. მუც. ა. 6; **გაძება**, სხ. გაგდება, ექსორია, изгнаніе, სმ. გიორგ. მ. 7; (ვიძები), ზ. ვ. изгоняться, გალობ. 4—30; 2 ქართლ. 271, (ვიძევები), ზ. ვ. განვეულდები, ускользать, уходить.

გაძენძა (ვს), ზ. მ. გავსწვნ, გავსწენ, трепать волосы.

გაძვალება (ვძვალდები), ზ. ვე. окостенѣть.

გაძველება (ვძველდები), ზ. ვე. постарѣть.

გაძვირება (ვ), ზ. მ. დავაძვირებ, поднять цѣну, (ვსძვირდები), ზ. ვე. დავსძვირდები, вздорожать.

გაძვრა, ნ. განძვრა.

გაძლება, სხ. переносеніе, (ვსძლებ), ზ. მ. მოვითმენ, ვიტკან, მაგალ. ჭირს; ცხოვრებისათვის: ღიღან ვსძლებ, არ ვსცვლები; сносить, терѣть; носиться, быть носкимъ (объ одеждѣ); ვეუხ. 137, 274; რუსუდ. 101; ვისტ. 73, (ვუ), ზ. მ. დავუდგნობ, выстоять, устоять противу кого или чего, 2 ქართლ. 423; ვისტ. 157; ბუნ. ქ. 282; გორგ. 52; გულმან ვერ გაუძლო, онъ не вытерпѣлъ, ჩონგ. 56; უმისოდ ვერ გავსძლებ, я не могу жить безъ него, (ვიძლები), ზ. მ. მოვითმენ, сносить, терѣть; ამათი ვერა ვით გაძლება, нельзя выносить разлуку съ ними, რუსუდ. 188; აღქს. 157, 158.

გაძლევა, ნ. განძლევა.

გაძლეებინება (ვძლეებინებ, -ნე), ზ. სხვ. ვეხმარები შეძლებას ვძლევ, поддерживать кого.

გაძლიერება, ნ. განძლიერება.

გაძნელება, სხ. გაჭირვება, затрудненіе, (ვ), ზ. მ. გავაჭირვებ, დავამძიმებ, затруднять, (ვუ), ზ. მიჩ. გავუჭირვებ, причинять кому помѣху; გამიძნელდა, затруднилъ мнѣ, რუსუდ. 276; ვუძნელდები), ზ. ვე. გავუჭირდები; для него становится

трудимъ; გამძნელება, ч. мнѣ, гамдняется, для меня становится трудимъ; ვეფხ. 1307; გორგ. 236; ქილ. 179; სამ. ვახტ. 89; ვისრ. 189.

გაძოვება (ვ), ч. з. სამოგზაურო გაეიგვან საქონელსა, пустить на подножный кормъ, ვე, ч. з. საქონელს წავახლევინებ სხვის საძოვარსა, потравлять траву.

გაძრა, იხ. გაძრვა.

გაძრახ, ზმч. განგებ, განზრახვით, нарочно, рус. 490.

გაძრახება, ნ. გაძრახება: გაძრახვა, ნ. გაზრახვა, გაძრვა, ნ. განძრვა.

გაძვრა (ვჰ), ч. з. შეეჭიმრავ. потеснить, тронуть; გავიძრავ, მაგალ. ხელსა, приняться за дѣло.

გაძრვევინება (ვ ცყავს), ч. з. ცყავს გავახდევინებ გავაცვლევინებ, заставить снять кожу, (ვ ფეხს), ч. з. შეგაძრევინებ, заставить пошевелить ногою, рус. 722.

განძრობა (ვ), ч. з. გავხდი ცყავს ან კანს შემოვაძრობ, снимать, сдирать, **-ბინება** (ვ), заставить снять, содрать.

გაძრომა, გაძრეგა, იხ. განძრომა, განძრეგა.

გაძუნძულება (ვ), ч. з. ძუნძულით წავიგვან, уводить. სამ. ლ. (ვი, გაეჰძუნძულები), уходить мелкою рысью.

გაძუნწება (ვ), ч. з. ხელ-მოჭირებულ გჰყოფ. გავაძვირებ, дѣлать скупымъ. (ვსძუნწდები, ч. ვდ. ხელ-მოჭირებული გახდები, дѣлаться скупымъ.

გაძღვანება, ნ. გაძღვანება: გაძღება, ნ. განძღება.

გაძღოლა ვუძღვები, ვუძღე, მდგ. ვუძღ, ч. з. გავეჰვები, წავეჰვები; сопровождать, предводить, -სახლსა, хозяйничать, управлять домомъ, -მამულსა, управлять, имѣніемъ. ვუ ხეუმრის, угощать гостей, სომხ. სამ. 5, 8, რუსულ. 741.

გაძღომა, ნ. განძღომა.

გაწაბლიფერება (ვანწაბლიხფერები), ч. вд. бурѣть.

გაწალდვა (ვჰ), ч. з. წალდით მოვჰქვეთ, срѣзать, отсѣчь.

გაწამება (ვი), ч. з. წამად შეიქმ, გავწუთებ, продлить на мгновеніе, მოურ. 394; გამიწამე ხეცოცხლე, ე. ი. ერთის წამის ხეცოცხლე მომეცი, дай мнѣ жизнь на одно мгновеніе; ვეფხ. 133.

გაწარი, ს. კრძალად ღახაგები ბადე მფრინველთა სანადირო, сѣть для ловли птицъ. [15.

გაწაღმართება, ს. წარმართება, преуспѣяніе, გუშ.

გაწბილება (ვ), ч. з. შეეკრცხვენ, უკეთებილებ, ბიაბრუ გავხდი, скомпрометировать, скомфузить, осрамить, -ქალსა, обезчестить дѣвицу, სომხ. 178, (ვ), ч. мнѣ, страмить меня, მარცხენი, ვეფხ. 58; გაეწბილებები, ч. вд. შეეკრცხვები, біабрю гавхдю, осрамиться, ვეფხ. 253; **გაწბილებინება** გამეწბილებინა), обезчестить, სომხ. 348; **გაწბილებული**, მიმ. შერცხვენილი, осрамленный, **-ვარ**, я осрамленъ, ვეფხ. 466; ვისრ. 9, 34; შაგთ. 75.

გაწბოლა (ვჰსწბი), ч. з. შეეწბავ, შეეწბოვ, შეესრუტავ, всасывать, впитывать, ქილ. 657; გავიწბავ), ч. з. შეეწბები, გაეკრთები, сливаться, слѣпляться.

გაწდომა, ნ. გაწვდომა.

გაწებება (ვ), ч. з. გავაკრავ წებოთი, приклеивать.

გაწევა (ვსწევ. ბძან. გასწიე. მდგ. გასწი, გაზი), ч. з. ვეწევი, მივათრევ. მივიზიდავ: გავჭიმავ. გავხირავ; გავაკრძელებ, გავაგრძელებ, გავაქიანურებ საქმეს; тянуть, тащить; продолжать, медлить окончаніемъ; растягивать; зб წავალ, გავჭკურცხლავ, уходить, удалиться, ალბ. 71; 2 ქართლ. 432; ნონგ. 75; **-ხარკსა**, тратиться, სამ. სომხ. 157; **-მარწყლისა**, тянуть проволоку, ქიმ. 58; გავსწევ ღვიძლისებს, оспаривать, заводить съ кѣмъ споръ, **-ქეიფსა**, веселиться, **-უმორჩილობას**, неслушаться; ხათ გასწიე, куда ты пошелъ, ბევრმა ხანმა გასწია, много времени прошло, მუცათად ვერ გასწიეთ შრომა, ბუნ. ქ. 171, вы не могли съ приложеніемъ продолжать трудъ; გაქცევით ვერსად გაეწევთ, бѣгствомъ вы не уйдете, გორგ. 280, (ვი), ч. мнѣ, მოვიწევ. ვსცდილობ წახვლასა; отодвинуться; поровнять уйти, **-თავისკენ**, тянуть къ себѣ, поровнять взять себѣ, **-თავს**, кичиться, თავის ნებით გაეწიოთ და წაეიდეს, სამ. სომხ. 377, если онъ своевольно захочетъ уйти и уйдетъ, (ვე), ч. мнѣ, მივეწევ. достигать, достигать, რუსულ. 656; ვისრ. 373; (ვიწევი), ч. з. გავიზიდე. გავითრევი; გავაჭიმავ; მივიწევი; тащиться, тянуться; растягивать; достигать, достигать; ცოდ გაიწეოდა ბუკის ცემა, ვისრ. 174; звукъ трубы доходитъ до небесъ, ღმერთს გაგიწევ, я замѣню тебѣ мать, ცოდ გაგიწევი ვარ ვისრ. 187, ты возвысилъ меня до небесъ, **გაწეული**, მიმ. растянутый; надвинутый, высунутый, **გაწევინება** (ვ), ч. мнѣ. გავითრევინებ, წევით წავალებინებ, заставить тянуть, тащить; ვეფხ. 1073.

გაწერა, раскладочный сборъ съ крестьянъ, во время похода, похороны, въ пользу царя, князя и т. д. (ვსწერ. ч. з. ალსწერ. მივწერ, описать, предписать; **-ბრძანებას**, отдать приказъ, გორგ. 45, 122; რუსულ. 679; (ვი), ч. з. შეეწერ ბეგარას, обложить подать. ღასტულ. 34.

გაწეწა (ვსწევ). ч. з. გავწიწე: ავბურძგნი, ავშლამშას, чесать лекъ. ерошить волосы.

გაწვა, ვჰსწევ), ч. з. ღავსწევ. выжечь, **თმაგაწეწილი**, растрепа.

გაწვალება (ვ), ч. з. ვეწვალებ, ვსტანჯავ, измучить, рус. 13.

გაწვართნა (ვჰს), ч. з. გავსწვალე; გავგერშავ, наставлять, обучать.

გაწვდენა (ვ), ч. з. მივეწვდენ, досягать, доставать, **-თვალსა**, обнять глазами, обозрѣть, рус. 348; გავიწვდენ მაგალ. კისერს, протянуть (шею).

გაწვდომა (ვსწვდები), ч. вд. მივსწვდები, достигать, доставать, хватать, თვალი არ გასწვდება, глазъ не можетъ обозрѣть, ღარაკ. 2—126; рус. 385; სამ. გასწვდება, голосъ доходитъ, достигаетъ, 2 მარკ. 116.

გაწვევა (ვი), ч. з. გავითხოვ, вызвать, пригласить, **-ხმალში**, вызывать на поединокъ, (ვ), ч. з. приглашать выдти, ვისრ. 174.

გაწვენა (ვ). ზ. ვ. დავწვენ ქვეშაგებში, положить кого въ постель, სამ. ლ.

გაწვთომა, ნ. გაწვრთომა; მარკ. 2—116.

გაწვლილება, გაწვრილება (ვ). ზ. ვ. შეკუმცრვა, დავაკნინება, умалить, კნწვრილებენ, ზ. ვლ. დავჭკნობენ: გაჭლება, დეშეკუმცრება, молчать, умаляться; исхудать. ქილ. 432, 443.

გაწვნა ვჭ, ზ. ვ. დავჭსნივ, заплетать.

გაწვრთა, ნ. გაწვრთნა.

გაწვრთილობა, ს. გაზრდილობა, выдержка по воспитанію.

გაწვრილება (ვ), ზ. ვ. намельчать, утончать.

გაწირვა, გაწირულობა, ნ განწირვა.

გაწირპლიანება (ვ), თვალთა; гноить глаза.

გაწვრილმანება (ვ), ზ. ვ. გავაწვლილებ, обчелушать, ალგ. 92.

გაწითლება, ნ. განწითლება; გაწილვა, ნ. განწილვა; გაწირვა, ნ. განწირვა.

გაწიწმარიქება (ვ), ზ. ვ. გავაგულისებ, огорчать, ხუმრობა 49.

გაწიწკნა (ვხწიწკნი, -ნე) ზ. ვ. გავლრღნი, გავჭკნი, გავხრავ, выгрызть.

გაწკეპა, გაწკეპლვა ვჭს, ზ. ვ. გავლახავ წკეპლით, сѣчь, драть розгами.

გაწკრივება (ვ), ნ. გაწერიგება.

გაწლაკუნება (ვ), ზ. ვ. ვაკაცუნებ ენის წვერით, щелкать языкомъ, ჩონგ. 41.

გაწმენდა, ნ. განწმენდა: გაწმინდება კი გულსა, очистить душу, მოკრავ. 107.

გაწნვა ვჭსნივ, ვჭსნან, ზ. ვ. დაწნით ერთმანერთს გარდავაბამ, сплетать, ვეფხ. 267; ქილ. 672.

გაწოდება (ვ), ზ. ვ. მივაწოდებ, подавать, передавать, подавать.

გაწოდება ვე, ზ. ვ. გამოვუძახებ, გამოვიხმობ, вызвать, ლაბან. 19—5.

გაწოლა (ვჰხწვები), ზ. უ. გავიშხლართები, გავიშოქვები, растянуться (лечь).

გაწონა, გაწონვა ვჭ, ზ. ვ. განვჭგმერ, произать, ნ. განწონა, ფსალ. 36—15; 37—2.

გაწრფელება (ვ), ზ. ვ. გავამარტივებ, упрощать.

გაწურთხიანება ვჭსწურთხიანებენ, оструниться.

გაწურვა ვჭ, ზ. ვ. გამოვსტყლეკ; დავხწრეკ; выжать; процѣдить. -ხარეცხის, выжать бѣлье, ეწურები, ზ. ვ. быть выжату. ოფლი გავიწურე, выпариться, перенотѣть, ოფლი გავიწურავ, выпарить, **გაწურული**, зоол. пронотѣлый.

გაწურთნა, ნ. გაწვრთნა.

გაწუწვა ვს, ზ. ვ. გავხერი წუწით, გავხუნძლავ, წვეთს დავსცემ, обрызгать, ეწუწვები, ზ. ვ. გავიხუნძლები, დავსველდები; вымочиться, вымокнуть, გავილუმპები.

გაწუხალება ვ, ზ. ვ. წყალად გარდავქცევ. წყალს ვურევ, გავხსნი წყალში, წყლით განვაზავებ, разводить, разбавлять водою; поднить, ეფხ. 1131; -ოშით, застанить поблѣднѣть отъ страха, ვარამ. 446; ეხწყალები, ზ. ვლ. წყალად გარდავიქცევი, отводниться, ქილ. 394; ანტ. 3—34, თვალები გამიწყალდა, у меня притупились глаза.

გაწუდნა ვხწუდები, ზ. ვლ. შეიხედ გავიგლიჯები; მოვიხუნძები, აღმოვიფხვრები, ამოვარდები, ამოვსხდები; მოვილღები, დავსცრები, მოვკლდები, разрываться; истребляться, искореняться, переводиться; устать, уходиться, умориться; превращаться. შეიხედ კარ გავხწუდები, не разорваться же мнѣ, ალექს. 130; თვალნი, ცოტა გამიწყდა, я выбился изъ силъ, გორგ. 6, 65; 2 ქართლ. 281; ხმა მათი არ გახსწუდებოდა, не прерывался ихъ голосъ, ვეფხ. 1010; ხმა გამიწყდა, я потерялъ голосъ, ცოტა გამწყდა, чуть чуть, едва не.

გაწუვა (ვს, ზ. ვ. ავხწივ, გავხიმ, вымѣрять.

გაწუვიდება (ვ), ნ. შეწყვეტა.

გაწუვა ვეწყვი, ნ. გაწყობა გავეწყობი.

გაწუვიდა, გაწუვიცა ვჭს, ზ. ვ. გავაცდენ, გავხევ: ამოვაგდებ, აღმოვფხვრი, ამოვხწევ; прервать; разорвать; истребить, ვეფხ. 1462; -ძაფს, прервать нитку, -ხიეკრულს, перестать любить, ვარამ. 120; ეკ. ზ მიხ. -ხიეყვს, прервать чью рѣчь, не дать говорить, -ღონეს, выбить изъ силъ, или лишить кого возможности, გორგ. 254; 2 ქართლ. 560; -იღრეს, надоѣдать, наскучать; ღღე და ღამე მეშობარ გამიწყვიტა, я не переставалъ трудиться день и ночь, ვარამ. 95; **გაწუვიტინება** ვი მ-ბილ. ხიეყვეს, прервать рѣчь.

გაწუნარება, ნ. დაწუნარება.

გაწყობა, ზზ. წესი, ჩინი; წყობა; ოში, порядокъ, расположеніе, постановка; строй, рядъ; битва; 2 ქართლ. 259; ქილ. 22; დავით. 150—4; გაკეთა ხარკუნაძლად, выставка, -ხმათა, боевой строй, -მოყვარეთა, дружба ближнихъ, ქილ. 333, ვა, ზ. ვ. გავხდგამ, გარეთ დავწყობ; 1 ქართლ. 309; გავირიგებ, დავირიგებ, რიგზე დავწყობ, მოვრიგებ, მოვთვხევ, გავთახხევ. შევაფარებ, შევახვევ, მოვუმარჯვებ; მოვმართავ სიარულს, გავმართავ, გავასწორებ; выставлять; приводить въ порядокъ; мирить, согласовать; приправливать, прилаживать, приготовлять; настраивать (музык. инстр.); выправлять, исправлять. ვეღარა რა გავწყვე, я ничего не могъ подѣлать, რუსუდ. 383, 759; -რზმს, ბორგ. 18, поставить въ строй войско, (ვ), ზ. მიხ. გავირიგებ, გავიმართავ: გავათახხევ, დავათახხევ; устроить для себя, привести въ порядокъ; настроить кого въ свою пользу; -ლაშქარს, устроить войско, ბორგ. 122; ვწყობი, ვეწყე), ზ. თვ. შევეთვხები, დავეთახხები, შევეხაკვორები, მოვთვხები, გავირიგები; შევეხამები, შევეფარები, მოვემარჯვები; შევეწყვი, გავერთი; ვეომები, подружаться, поладить; приготовиться; приниматься; привыкать; пристраститься; сразиться, вступить въ бой; ქილ. 656; 2 ნეშტ. 11—4; 1 ქართლ. 391; -კაცს, сдружиться, ალარა გავწყობოდა რა, ужъ дѣлать было нечего, რა გავწყობა, что дѣлать, სიბრ. 169; 2 ქართლ. 312, 313, 408; სიმბ 390, ხად. ვახტ. 2, 147; ყოვნა ალარ გავწყობა, не слѣдуетъ медлить, რუსუდ. 196; რაც ხახლის მორთვას გავწყობდი, რუსუდ. 378; что соотвѣтствовало къ убранству квартиры; გავწყობი ნადირობას, заниматься охотою, ლაბან. 45; რა ჟარი გავწყობოდა,

невозможно было противорѣчить, დვრ. 188; უგვან კაცსა ნუ გაენწყობი, не води дружбу съ дурнымъ человѣкомъ, აქ დგომა არ გაენწყობა, не слѣдуетъ здѣсь оставаться, რუსუდ. 800; წახულს ხაქმეს აღარა გაენწყობარა, прошлое не воротишь, ფარშ. 263; როგორც ამ დროს გაენწყობოდეს, სიგ. ჩოლაყ. 46, какъ соотвѣтствовало этому времени, (ვიწყობი), ზ. ვ. გავიცანები, გავიზიდვი; გავრიგდები, მოვრიგდები, მოვთანხმდები; მოვიმარჯვებ, выставляться; ползать, сжиться, сродниться; прилаживаться; (გამეწყობა), ზ. მიჩ. გამირიგდება; ომს დამიწყებს, დვრიან. 26—3; задитъ со мною; поюетъ со мною, რა გამეწყობოდა, что мнѣ было дѣлать; **გაწუობილი**, მიმ. -ხელარი, вѣрный другъ, ქილ. 50; -მზრალ. готовый къ подстерегательству, 2 ქართ. 268, გაწყობილ არიან, воюютъ, 2 ქართ. 267.

გაწუობილა, ს. მცენ. ზუზუნა, зубная трава, свинцовый корень, ბუნ. ლ.

გაწუობილობა, ს. რიგი, განკარგულობა, მორიგულობა; добрый порядокъ; устройство, порядокъ, убранство, სვილ. 25; выставка, ქილ. 336; მრავ. 46; ვისწ. 126; -ხუფრისა, столовый приборъ, ფარშ. 452.

განწუროება, სხ. შერისხვა, гнѣвъ, ქილ. 415; ვუწუროთ, -წყრა; ვიწუროთ, ზ. ვე. გავრისხდები, გავჯავრდები, გავგულისდები, прогнѣваться, ვეფხ. 91; არ გამიწუროთ, прошу не прогнѣваться, или не прогнѣвайтесь, ღმერთი გამიწყრა, Богъ прогнѣвался на меня, ერისთ. 195; ღმერთი გაუწყრა, Богъ прогнѣвался на него, დვრ. 9, **გაწუროება** ვ., ზ. ვ. გავრისხვა, прогнѣвать; (ვი), прогнѣвать противу себя кого, 2 ქართ. 552; გამიწერეთ, ე. ი. გამიწუროთ, вызываетъ гнѣвъ мой, ვისწ. 184.

გაჭაბუკება ვ., ზ. ვ. გავიმეწვილება; ганзаться, молодить, воодушевлять, (ვიჭაბუკები), ზ. ვე. გავეკამეწვილები; ганзаться, помолодѣть; воодушевиться, ქილ. 288; მარკ. 1—157; ვრისთ 29; **განჭაბუკებული**; მიმ. помолодѣлый.

გაჭამა ვე., გამოვიჭამ, проѣдать.

გაჭარმაგება ვიჭარმაგები, ზ. ვე. поспѣть.

გაჭარხლება ვა, ზ. ვ. წამოვიწითლებ, вызвать красноту на лицѣ, (ვიჭარხლები), ზ. ვე. წამოვწითლები, გავწითლები, покраснѣть, **გაჭარხლებული**, покраснѣлый.

გაჭედა (ვს, ზ. ვ. გავხკენ, ვამსჭ ჭიდროდ; გავამაგრებ ლურსმით, ან სოლით, 1 ქართ. 74; набивать, начинать, наполнять; заколачивать гвоздемъ, забивать, (ვიჭედები), ზ. ვ. გავიჭედები, გავმაგრდები ლურსმით, начинаться, наполняться; заколачиваться, გამოხ. 28—36; გავუჭედ ყურსა, გამოვაგრუვებ, загалушать.

გაჭენება (ვ., ზ. ვ.; -ცხენს, пустить лошадь скоком; ვისწ. 146, (ვჭენები), ზ. ვე. ცხენთათვის: გავიქცევი, скакать, бѣжать (о лошади).

გაჭეჭა (ვიჭეჭ.—ქე, ზ. უ. о молніи: сверкать.

გაჭეშმარიტება (ვ., ზ. ვ. оправдать.

გაჭეჭება (ვიჭეჭები, ზ. ვ. გავიჭიუნები, выходить изъ себя.

გაჭეჭვა (ვს), ზ. ვ. გავსჭყლეტ, раздавить.

გაჭვარტლვა (ვს), ზ. ვ. ჭვარტლით გავმურავ, покрыть сажею, (ვიჭვარტლები, ზ. ვე. გავმურები, покрыться сажею.

გაჭვირვა (ვს), ზ. ვ. სინათლე გაჭედი ან გავლ. проникать свѣту, быть прозрачнымъ, ვეფხ. 717.

გაჭვრეტა (ვს), ზ. ვ. განვიხილავ, გავშინჯავ, разсматривать; (ვი), ზ. მიჩ. გავიხედავ, выглядывать, ვეფხ. 924, 1556; ქრან. 27.

გაჭიანება (ვსხართ, очерчивать.

გაჭიანურება (ვი სიქმეს), ზ. ვ. замедлять, тянуть; -სიტყვას, растягивать рѣчь.

გაჭიმვა (ვს, ზ. ვ. ბრილ. გავსწევ, გავშარტავ, растягивать; плять; -ტყავსა, растянуть кожу, -ფეხებსა, протянуть ноги, умереть, (ვიჭიმები, ზ. ვ. გავიშარტავ, растягиваться, ბუნ. კ. 196.

გაჭინცვა (ვიჭინცები, ზ. ვ. ვიჭინცები, натуживаться, напрягаться.

გაჭირება, -ჭირვება, სხ. საჭიროება, ხელ-მოკლეობა, დაჭირება; нужда, хлопоты; ან. გაჭირვება მიწევნია, мнѣ случилась нужда; затрудненіе, опасность; ვეფხ. 1396; (ვი, ზ. ვ. გავაძნელებ, затруднять, (ვი), ზ. მიჩ. გავიძნელებ, поставить себя въ затруднительное положеніе, სამ. ვახტ. 56; დვრ. 151; (ვუ), შევიწრებ, стѣснять, ალექს. 9; ვიჭირდები, ზ. ვე. გავიძნელდები, затрудняться, быть затруднену, სამ. ვახტ. 110, 236, 2 ქართლ. 401, 405, 420; 461; 519; გორგ. 43; (ვიჭირდები, გამიჭირდება, ზ. მიჩ. გამიძნელდება, ან დამჭირდება; затрудняться, нуждаться, სამ. ვახტ. 110. ხელმწე გაუჭირეს, 2 ქართლ. 519; поставили его въ затруднительное положеніе, სამ. ვახტ. 56.

გაჭირვებულება გავჭირვებულები, ზ. ვე. უკეთი გავხდები, запрягаться, ანტ 2—27.

გაჭირიანება ვა, ზ. ვ. ჭირს გარდავხდებ, зачумлять.

გაჭირხლება ვიჭირხლები, ზ. ვე. გავიწითლები, зарумяниться.

გაჭიფხვა (ვიჭიფხვი, ზ. ვ. მოვიხმარ ულის ღონის ძიებას, выбиваться изо всѣхъ силъ, выходить изъ себя, рваться; нажиливаться.

გაჭიჭუნა (ვსჭიჭუნი, ზ. ვ. გავიჭყლეტ, мять, комкать; (ვი), -მეცელს წყლით, наполнить животъ водою; დვრ. ენა 46.

გაჭკვიანება (ვსჭკვიანები, ზ. ვე. поумнѣть.

გაჭკნობა ვსჭკნები, -კნე), ზ. ვე. завянуть.

გაჭლერქება (ვიჭლერქები, ზ. ვე. впасть въ чахотку.

გაჭნაკვა (ვიჭნაკვები, ზ. ვ. გავხდები, გავილევი, ჩამოვეხსნები, исхудать, **-ჭნაკული**, მიმ. исхудалый.

გაჭმა (ვსჭამ, ზ. ვ. ცხართა ნივთთაის ხმასჭამ, выѣдать.

გაჭმახება (ვსჭმახები, ზ. ვე. окисать.

გაჭოპნვა (ვს), ზ. ვ. გავრანდავ, გავშალაშინავ, выстрогать.

გაჭრა, სზ. ველად გავარდნა, скитанье, -სალხინოდ მიჩნს, скитанье считаю за удовольствіе, ვისწ. 165, (ვიჭრები), გავვარდები, ски-

таться; побѣжать: ვეფხ. 31; 576, 1 ქრონ. 283, 286; ვისრ. 22; გაშეჭრა, ушелъ отъ меня. აღქს. 82, **გაჭრა-გახელება**. 1 ქრონ. 282, скитаніе въ безвиміетвіі.

გაჭრა ვსჭრი, -ჭერ, ზ. ვ. გავჭაჭვი მახვილით, разрѣзать, -ცუში გზას, провести дорогу въ лѣсу; წამალმა გაჭსჭრა, лекарство подѣйствовало; წამალმა გონებაშ ვერე გასჭრა, по моему соображенію и рѣшилъ; მუცელში გაჭსჭრა, прослабило, წამალმა გაჭსჭრა, лѣкарство подѣйствовало; -ქუბიხისა, ე. ი. დავინიშნები, цѣлый годъ, заѣзжать невѣсту, сговорить невѣсту, ანტონ. 5; ვუ, ზ. მინ. -მუცელს, разрѣзать кому животъ. ჭკუა გაუჭრის, постигаетъ умомъ; ვიჭრები, ზ. ვნ. разрѣзываться, ორეშ. 4—19; ხაშ. 23—10, **გაჭრევინება** ვა, ზ. სხვ. заставить разрѣзать, რუსუდ. 882.

გაჭრელება ვა. ზ. ვ. ჭრელად ჩავუერადებ, испещрить.

გაჭრობა მა, ზ. მინ. გაჭრის მოიძულება, заставить скитаться, ქილ. 234.

გაჭრქიალება ვსჭრქიალდები, ზ. ვდ. სხივოსთოს: ვჭბრწყინავ, блестѣть, რუსუდ. 882.

გაჭყაპუნება ვა, ზ. ვ. გავალ მდინარეს ჭყაპი ჭყუპით, переходить рѣку, топая ногами.

გაჭყიტა ვა თვალსა, ზ. ვ. თვალს გავახილებ, აბ გავჭყიტავ, вынучить, вытаращить глаза.

გაჭყიტვა ვს თვალსა, ზ ვ. თვალს გავაჭყეტ, вынучить глаза.

გაჭყლეტა ვს, ზ. ვ. გავსრეს, გაველტ, раздавить, размять, ვიჭყლიტები, ზ. ვ. გავისრისები, გავიქლიტები, быть раздавлену, **გაჭყლეტინება** ვა, გავასრესინებ, заставить размять.

გახაზვა ვჭ, ხაზს გავუსვამ. зачеркнуть.

გახალვათება ვა. ზ. ვ. გავაკანიერებ, განვაფართოვებ, გავაჯერებ, расширить, дѣлать просторнымъ, ცხალვათები, ზ. ვდ. გავკანიერდები; მოვიქცი, становиться просторнымъ; освобождаться отъ запатій; ვისრ. 197.

გახალისება ვა, ზ. ვ. გავახეშოებ, поощрять къ прилежанію, ცხალისებ, გავხეშოებ, дѣлать прилежнымъ.

გახამება ვა, ზ. ვ. გავათეთრებ ცილოს; ხახამებელს მივსცემ, бѣлить (полотно), крахмалить.

გახამხამება ვა თვალსა, ზ. ვ. моргать.

გახანიერება ვა, ზ. ვ. გავამარეულებ, გავაპატიოსნებ, дѣлать степеннымъ; ცხანიერდები, ზ. ვდ. მარეულები შევიქმნები, становиться степеннымъ. ვისრ. 19; 144.

გახანხლვა ვჭ, ზ. ვ. ავლანძავ. кирпичи лежатъ, ложечь жаркое, поджарить.

გახარაბება ვა, ზ. ვ. გავოხრებ, опустошать, ცხარაბები, ზ. ვდ. გავოხრდები, опустошаться, აღქ. 161.

გახარება ვა. ზ. ვ. გავამსუნგებ, пріучать къ жадности, ცხარბები, ზ. ვ. ხარბი შევიქმნები, გავმსუნგდები, становиться жаднымъ, თვალი გახარბება, ქილ. 316.

გახარება, სხ. радость, შენს გახარებას, сдѣлай милость, пожалуйста; დარეჯ. 2—114: ვა. ზ. ვ. სახიხარულო ამბავს ვეტყვი, хихарулъ შევუყენებ, обрадовать, (ცხარებ), ზ. მინ. სიხარულს მივეცემი, გავმხიარულდები, радоваться, веселиться, ცუხარდები, მეხარდები, ზ. ვდ. სიხარული მომეცემს, обрадоваться, ვეფხ. 1060: ვისრ. 17. შენგან არა ვის გახარებია და არცა შენ გაგხარებია, ვისრ. 45. никто небылъ восхищенъ тобою и самъ не восхищался никѣмъ; **გახარებული**. მიმ. обрадованный.

გახარჩება ვა, ზ. ვ. გავაქოფაცებ. ხახეს მივსცემ გაუსუფთავებლად, обплавить, обдѣлать изъ черна; სხვ. ლ.

გახარჭოება ვა, ზ. ვ. отворожить.

გახარხარება ვი, გავიკისკისებ; расхохотаться.

გახასება ვა, ზ. ვ. კარის კაცად გავხდი; გავშინაურებ, გავთამამებ, дѣлать кого придворнымъ; приближеннымъ, смѣлымъ, ცქხასდები, ზ. ვ. დარბაისელი გავხდები; დავეშინაურდები; გავთამამდები, сдѣлаться придворнымъ; стать домашнимъ человѣкомъ или приближеннымъ; сдѣлаться смѣлымъ; ვეფხ. 534; 757.

გახაფება (ვი ხმაზე), ზ. ვ. ხმას ავიმაღლებ, ხმა ვაღლა მოვკვეთები ძახილს; начать кричать, возвысить голосъ ვეფხ. 1309.

გახახუნება ვუ, ზ. ვ. тереть.

გახდა. განხდა ვხდი, ვხადე, ზ. ვ. მოვიცლი, მოვხდი, ავკერი; გავიძრობ, გავახდევინებ ცახისამოსს; განვაცუნებ, განვიძვ, გავიგებ; спать; раздѣть, разуть; отлучать, изгонять; მაკაბ. 12—26; დარეჯ. 3—24; ვეფხ. 809; დარეჯ. 2—128; 1 ქრონ. 167, 331. -ცხვოს. спать шкуру, 1 ქრონ. 167, 331. დარეჯ. 128—2. ავად გავხდი, я выругаю, остраміо; (ვიხდი, ვიხადე, ზ. მინ. მოვიხდი, ავიფრი, გავიძრობ ცაბთ, спять, скинуть съ себя одежду, გამხდი. снимаешь съ меня, ვიხდები; ვიხადე, ზ. ვ. მოვიხდები, გავიძრობი; გაგიგდები, განვიძვები, сниматься; изгоняться, და გახიხდნენ ეოველნი ურიანი სამეფოსაგან მისნი, всѣ евреи были изгнаны изъ его владѣнія, ანდრ. 127; **განხდილი**. მიმ. разутый. отверженный, კათოლ. სამ. 1.

გახდა (ვხდი, ვხადე, ზ. ვ. შევიქმ, გაწარმოვებ, ეგეთად შევიქცევ, გარდავიქცევ, გარდავსცვლი, ხორცს დავაურგვინებ, გავამწყვევებ; дѣлать, производить, совершать; отдѣлать, разобличить, разбранить; обратить, превратить; заставить исчудать, ვისრ. 34, 97; დარეჯ. 2—10; კალით 118: კაცად გავხადე. я вывелъ его въ люди, ანუ გახადეს რომ ბევრი და რბილი გაუსწორეს სიბრ. 25: они такъ отдѣлали (избили), что сравняли ему кость и мясо; განვხდი ხარხა, нанести ужасъ; მარკ. 1—118; ხიმოწმოდ გამიხდია, სიბრ. 25, я предоставилъ дѣло на усмотрѣніе свидѣтелей. უპატრო გამხადე, ты обезчестилъ меня; ათას ნაჭრად რომ გამხადო, если бы ты порубилъ меня въ куски, ყარამ. 6; ფი-თვს), ცუდს შემოხვევას მივსცემ თავს; сдѣлать изъ себя, ვეფხ. 276; განვიხდი ბოროტს სიტყვისა, обезчестить, опорочить себя, მოხუც სამ. 29; თავი ზომაზი გარეგნი-

ლი, ე. и. თავს გასულხარ; ты перешелъ мѣру, границу; ვეფხ. 276; (ვე), ზ. მიჩ. ავს შევამხვევ ვისმე, причинять кому зло; дѣлать кому непріятности, 1 ქართლ. 222, ავთ გავუხდი საქმესა, я доконаю его, რუსულ. 442; გავუხდი ბორკილს სახელს. опорочить, 2 სჯული 22—13, **ზარ გახდილი**, пораженный ужасомъ.

გახდევინება ვ, ზ. მ. გარდავაქმნევინებ; გავაძრობინებ ტანსა, сдѣлать кого чѣмъ; заставить снять одежду. რუსულ. 420.

გახდომა ვხდები, ვხდი, შემოკლ. გავხე. ვისრ. 171, 179, ზ. ვე. შევიქმნები. გარდავიქეცი. ვეფხ 996, 1134; 1339; ვისრ. 97; რუსულ. 445; სახლობაში: დავშვდებები; стать, становиться, дѣлаться; худѣть; ზოგჯ განვსდგები, განვეყენები, отпадать, отлучаться, ვარ. 3—13; გავხდები, გავხდე. შემოკლ. გავხე, ძველ წერილებში გავალ. ცხენით, ცურვით ან ფეხით; проходить; проѣздить; გამოსლ. 15—17, ფსალ 123—4; ავად გახდომა, заболѣть, захворать, გავხდები ხიდსა, пройдти мостъ, გავხდები წყალსა, проплыть рѣку, გახდა ზარი, ე. и. ჩოჩქოლი შეუდგათ, ხაშინელს ყვირილს მოჰყვნენ; ან ზარი დაეცათ; подняли шумъ, или поражены были ужасомъ; ვეფხ. 1172, ზარი გამხდა, я былъ пораженъ ужасомъ, საქმ. 10—11; ზარი განხდა, ე. и. ხაშინელი ხმა ქვარდა. поднялся ужасный шумъ; ვეფხ. 1069; ღვთ. 18—5; უკეთ გავხდი, мнѣ стало лучше, я поправился; ვით გახდა, ე. и. როგორ მოხდა, какъ это случилось, ვეფხ. 843; ვერა გახდარა, ничего изъ этого не вышло, ქება 86; (ვხდები, ვეხდი, ვეხე, ზ. მიჩ. შევექმნები, გარდავიქეცი, ან გავეყენები შესაცვებლად, обратиться, сдѣлаться чѣмъ. выдти чтобы напутался, броситься на кого, ვეფხ. 75. ქარაგ. 81; რუსულ. 905; ჩხუბი გავხდა. завязалась между ними брань, ქსტ. 141; გამიხდეს, გამიხდა, ზ. მიჩ. შემექმნეს; გამიხდა ავად, онъ заболѣлъ у меня, ერთი ჭირი ახლა გამიხდა, одно несчастіе превратилось для меня въ сто бѣдствій; ვისრ. 134, **გამხდარი**, მიმ. ставшій; худой, исхудалый, **გავმხდარვარ**, я сталъ; я похудалъ.

გახედა, გახედვა (ვი, ზ. მ. ვიყურები, ვიხედები, смотрѣть.

გახედება (ვი), ზ. მ. ვაყურებინებ, заставить смотрѣть.

გახედვინება, ნ. გახედება; ჭკრა ისარი და შუა გახედვინა, ударилъ стрѣлою и пронзилъ насквозь, გორგ. 159.

გახედნა (ვხედნი), ზ. მ. გავსწვრთნი ცხენსა, выѣзжать лошадь.

გახევა (ვჴ), ზ. მ. გავფრქვევ, გავგლეჯ. разорвать, разодрать, (ვიხევი), ზ. მ. გავიფრქვევი, рваться, раздираться, გახეული, მიმ.

გახევება გავხევდები, ზ. ვე. გავშეშდები, გავუკვდები, გავკარჭდები, одеревенѣть, зауряміться, ვეფხ. 1495, გან. ო. **გახევებული**, მიმ. одеревенѣлый; дубина.

გახეთქა (ვჴხეთქ), ზ. მ. გავაპობ, გავხსნი, გავბზარავ, разсѣкать, колоть, щелить; пробить, разрывать, იერემ. 30—7; მაკაბ. 7—6; მარკ. 5—4; ისაი 45—1; 13—15, 16; რაზმს, пробить строй войска, გორგ. 68; გავუხეთქ გული, поразить кого чѣмъ, встрепожить, გავუხეთქ თავსა, размозжить кому голову, თავს გავიხეთქ. ломать надъ чѣмъ голову, ჩანგლით ცული გავიხეთქე, вилкой прокололъ себѣ ногу, აბგ. 3—30. **გავიხეთქ ცრილით**, заставить много плакать, რუსულ. 888; გავიხეთქ ხიცილით, уморить со смѣху; გავიხეთქ ღვინით, заставить напиваться. გარემ. 486; **გახეთქა**, სხ. разрывъ, расщепленіе, -სჯულით, пагубствомъ до смерти, შენი თავის გახეთქვა, что тебѣ лопнуть; **გახეთქილი**, лопнувшій, -ქვლის ნაპრალი, расщелина въ горѣ. ქარაგ. 2—125, შიშით გახეთქილი, напуганный. ალექს. 148; **გახეთქილება**, ნ. განხეთქილება.

გახეპრება ვპ, ზ. მ. ვაკაშანირებ, ვაკუშაებ ხელს, ფეხს, искалечить, увѣчить, уродовать, სამ. ვახც. 83, 220; (ვხეპრები), ზ. ვე. ვაკაშანირდები. დამიშავდება ხელი, ფეხი, искалѣчиться, изувѣчиваться, ალექს. 148.

გახელება (ვი, ზ. მ. გავაშფოთებ, გავაკვირვებ, შევაკუთნებ, раздражать, сердить, злить, (ვხელდები), ზ. ვე. раздражаться, გავსწურები, გავაკვირვები; ვისრ. 10, 13, 22; გაგიხელებიარ, ты разозлилъ меня, ვისრ. 192.

გახელება (ვი), ზ. მ. ჭკუას ან გონებას დავუბნევ, გავაგიჟებ, сводить съ ума, ვისრ. 22, 47; ვხელდები, გავგიჟდები, сходить съ ума.

გახელმწიფება, სხ. მეფედ ან ხელმწიფედ დასმა, поставленіе. (ვი), ზ. მ. გავამეფებ, ხელმწიფედ დავსვამ, поцарять, ქრ. 688; 2 ქართლ. 526; ვხელმწიფდები), ზ. ვე. გავმეფდები, ცხენზედ ავალ, поцарится, გორგ. 8.

გახელოვნება (ვი, ზ. მ. დავხელოვნებ, გავაოსტატებ, дѣлать опытнымъ, искуснымъ, (ვხელოვნდები, ზ. ვე. გავოსტატდები, дѣлаться опытнымъ, искуснымъ, набить руку, попаторѣть, რუსულ. 882; **გახელოვნებელი**, მიმ. გაოსტატებული, искусный, ვეფხ. 1241; რუსულ. 293, 429.

გახერგვა, ნ. ჩახერგვა.

გახერხა (ვჴ), ზ. მ. ხერხით გავხეხრი, распилить, საქმ. 5—33; 7—54; გავიხერხები შერით, მანანა სახელიერო წიგნი 43, снѣдаться завистью.

გახერხიანება (ვი), ზ. მ. გავაოსტატებ, дѣлать способнымъ, ухищрять.

გახეცება (ვი), ზ. მ. ცნობას მივცემ, გავაბრიყვებ, одурять, лишать сознанія, (ვხელდები), ზ. მ. გავბრიყვდები, ცნობა მიმელება, одурѣть, дѣлаться невѣжею.

გახეშვა (ვ), ზ. მ. გავსჩრი, засопать.

გახეჩა (ვხეჩ, ზ. მ. გავხეთქ, გავაპობ, расколоть, разсѣчь, (ვიხეჩები), ვ. расколоться, გავხეკლები, გავიჩეხები; **გახეჩილი**, расколотый.

გახეჭა, ნ. ხეჭა.

გახეხა (ვ, ზ. მ. ვხეხ, ვღრეს, გავღრეჭ, тереть, растирать, (ვიხეხები), გავიღრისები, тереться, **გახეხილი**, მიმ. тертый.

გახვანჯვა (ვ)ხვანჯავ), ზ. ვ. გავხლართავ, запутывать.

გახვედრება (ა), ზ. ვ. მისხვედრებელად გავიგებ, выводить на встрѣчу, (ა) ზიწ. გავიწილავ, გავიგოფ. дѣлить на части, აბ.კონ. 3—31.

გახვევა (ა), ზ. ვ. შევბლარდნი, შევახვევ, შევჭრაგნი, завертывать, (ვ)ხვევი), ზ თვ. წავეხვევი, მოვიფარებ, завернуться, закутаться.

გახვეტა (ვხ) ზ. ვ. ნაწბათ მოვაგროვებ ნაგავს გასაცვანად, сгребать, ბუნ. კ. 137.

გახვეწა (იხ)ვეწები), ზ. ვ. განვიელდები, убѣгать. ვისრ. 67.

გახვნა, განხუმა (ა)ხვამ, (ა)ხვი. მაგალ. კარსა, ზ. ვ. გავიღებ, открывать, раскрывать, (ა)ხმი, ზ. ვ. გავიღები, растворяться, ძველს წერილებში: გახნა (ა)ხვნი, -(ვ)ხვენ, ვეფხ. 305. დარეჯ 37—47. იგივე განხმა.

გახვრეტა (ა)ხვრეტ, (ა)ხვრიტე, ზ. ვ. გამოვჭუჭრავ საცივით, пробуравить. -კედელსა, просверлить стѣну, 1 მარკ. 138: გავუხვრეტ ცხვირს საფულურით, колоть глаза кому, -ეიწანი, пробуравить землю, გავუხვრეტ ყურსა, просверлить кому ухо, გამოსლ. 21—7; ჯუხვრეტ თვალსა, проколоть кому глазъ, დარეჯ. 2—127. ქრ. 173; ვისრ. 55; გავუხვრეტ ჯოჯოხეთი, пробить колчугу; (ი)ხვრიტები, ზ. ვ. გამოვჭუჭრები, просверливаться.

გახიახება (ა), ზ. ვ. გავჭრელდ. განვაქექებ, ავიბეჭვ, სახელს გავუტეხ, позорить, стримать, безчестить.

გახიბლვა, ნ. მოხიბლვა.

გახიდვა (ვ)ხიდავ, -ე), ზ. ვ. ხიდს დავხდებ, класть мостки.

გახიზვა (ვ)ხიზავ), ზ. ვ. ქონს ან ცვილს წავუხვამ ქვევრსა, ქოთანსა და სხ. обмазать саломъ глиняную посуду, გულზედ გამეხიზა, т. е. გული ამომსუდა, გულზედ მომწყა მსუქანი საჭმელი, съ души тянетъ, на душѣ мутитъ.

გახიზნვა (ვ)ხიზნავ), ზ. ვ. გადავსახლებ, переселять.

გახიზნება (ი)ხიზნები), ზ. ვ. გადავსახლდები, переселяться.

გახილვა, გახილება (ი)ხილავ, (ი)ხილებ თვალსა), ზ. ვ. გავიღებ თვალსა открыть глазъ.

გახირვა (ვ)ხირავ), ზ. ვ. გავსჩრი, შევხვევ, засовать, კურკა გამეხირა ყელში, косточка заняла въ горлѣ, (ი)ხირები), ზ. თვ. გავეჩრები; ჩავეფლე. завязнуть, სახლიდან ლაპარაკში: წავალ, уходить, ქილ. 574.

გახლათება (ვ)ხლათავ), ზ. ვ. დავხლათავ. მიავხ-მოავხამ არეულით, запутать, спутать.

გახლეჩა (ვ)ხლეჩავ), ზ. ვ. ხელით გავაპობ ხილსა ჰურსა, расколоть; разломать, რუხულ 512; -ბაგესა. ცუდის გახსნა раскрыть уста, ვეფხ. 89, (ი)ხლიჩები) ზ. ვ. გავიპობი, расколоться, щелкаться.

გახლტომა (ვხლტები), გახტომა (ვხტები), ზ. ვ. გავიგელი ხლტომით, проскакать, ნიშან. 67.

გახმაყიყვირება, (ვ)ხმაყიყვირებ), ზ. ვ. ხმა მაღლა ყიჟინის მოვჭექები, начать кричать, ვეფხ. 567.

გახმახლება, ნ. გახრმახლება.

გახმიანება (ი), ზ. ვ. ხმას გამოვაცემინებ, заставить издавать звукъ.

გახმაურება (ვხმაურები), ზ. თვ. ლაპარაკს, начать съ кѣмъ говорить.

გახმობა (ი), ზ. ვ. გავაშრობ, სრულიად მოვაცლებ სინოტივეს, высушить, (ა)ხმები) ზ. ვ. გავშრები, высохать. 1 პეტრ. 1—24: ანდრ. 131; ვეფხ. 35; 37; ცრემლი არ გამიხმობია, т. е. ცრემლი არ გამშრობია, ვეფხ 959; я не высушилъ слезъ; **გახმობინება** (ი), заставить высушить.

გახმობა (ვ)ხმის), ზ. ვ. ხმას გამოვაცემინებ, заставить издавать голосъ; (ი), вынать, **გამახმობელი**, მარკ. 1—84, заставляющій издавать голосъ.

გახოკა (ვ)ხოკავ), ზ. ვ. გავხოჭ, გავკლავ, скоблить, скребать, ეი ბირსა, царапать себѣ лицо. ქილ. 331.

გახოცა (ვ)ხოცავ), ზ. ვ. დავხლეტ, убить, заколоть.

გახრა, ნ. გახნრა; გახოჭა, ნ. გახოკა.

გახრვა გავხრავ, -ხარ), ზ. ვ. гризть; сдирать кожу; გახრა, вытнуть; **-რილი**, вытнутый; მშიერ-ხვიით წარბი გახრილი ჰქონდა, ხელ. 8, брови сдвинутые на подобіе лука.

გახრეკა (ვ)ხრეკ), ზ. ვ. ხეს გავაშიშვლებ, ободрать деревѣ: оголять, (ი)ხრიკები), ზ. ვ. გავშიშვლდები, оголяться, **გახრეკილი**, голый, обнищалый, **გახრეკილობა**, ს. нищета.

გახრმახლება (ვხრმახლები), ზ. თვ. ხმალი და ხმალ ჯომები, биться на саблях.

გახრწნა, ნ. განხრწნა.

გახსენება (ი), ზ. ვ. სახელს ვიკეთი, вспоминать: მოვაგონებ, напоминать, упоминать; напоминать; (ი), ზ. ვიწ, მოვიგონებ, вспомнить, (ა)ხსენდება, ზ. ვ. მოვაგონებები, вспомнить. **გახსენებული**, упомянутый.

გახსნა (ა)ხსნი, (ა)ხსენ, ზ. ვ. გავშლი, შეკრულს ავხსნი, ავუშვებ, განვათავისუფლებ; გავიღებ, ავხდი, მოვხდი; განვაზავებ წყალში რასმე; 1 პეტრ. 1—17; ვეფხ. 54; 1063; развязывать, раскрывать, открывать, растворять, разводить. -წიგნსა, раскрыть книгу, სამარ. (ა)ხკ. 205; -ღილსა, разстегнуть пуговицу, -სიფლავსა, раскрыть могилу, -ნასკვსა, развязать узелъ, -დუმილსა, нарушить молчаніе: მარკ 1—26; -კირსა, развнить известку, -შკოლებსა, открывать школы; შეცელში-, прослабить, -ღანაფილს ბრინჯს რძეში, развести толченый рисъ въ молокѣ. ქრ. 272; -პატიმარსა, освободить узника, ქილ. 667; 2 ქორთ. 477; -წერილსა ან ბეჭედს, распечатать письмо, сорвать печать, 2 ქორთ. 576; -ბოთლსა, откупорить бутылку. -ქვევრსა, раскупорить винный кувшинъ. -ხაჭურჭელსა, раскрыть сокровище, -ქალწულსა, растлить, обезчестить невинную; სამ. (ა)ხკ. 191; -გლოვასა, снять трауръ, რუხულ. 109, 383; (ი)ხსნა), ზ. ვიწ. გავიშლი, раскрыть, -პირსა, перекусить, отѣдать; разговѣться, ქილ. 639; -ხელსა, открыть себѣ кровь изъ руки, დარეჯ. 67—2, ნიშან. 96; გავიხსენ ჭანგნი. разкрылъ когти, -ულელსა, сбросить оковы; დარეჯ. 27—41; ანდრ. 114;

ვუხსნი), ზ. მინ. გავუშალი, открыть кому. გონებას, გულის ყურს, развить чьи способности, просвѣтить, -თავს წერილს, распечатать, -მკლავსა, ხელსა, открыть кому кровь, ყურ. 360; გავუხსენები, გავხსნები, ვიხსნები, ვიშვები, გავიშალები; ვეშვები, განვთავისუფლები; განვხვდები, раскрываться; разрѣшаться, освобождаться; растворяться (въ водѣ), ვისხ. 30. გახსნები თვალში, წარბში, развеселяться, **გახსნილი**, მიმ. გონება გახსნილი, развитый, **გახსნევინება**, ვ., ზ. სხვ. გავაშალვინებ შეკრულს; заставить раскрыть, ყურ. 1073.

გახსნილება (ვ., ვი), ზ. მ. სხვილს ვხჭამ, разговѣться; -ლება, სხ. разговѣнье.

გახსოვნა, -ვება, (ვი), ზ. მ. მოვიგონებ, вспомнить.

გახტომა, ნ. გახლეშა. ცხენი გამიხტის, лошадь рвется, რუსუდ. 169.

გახტუნება ვ., ზ. მ. სიჩქარით გავგზავნი, отправить кого проворно. ვი ცხენსა, ზ. მიჩ. გავაჭენებ ცხენსა, пустить лошадь въ галопъ; ვარამ. 59.

გახუზვა ვ., ზ. მ. გავჭრეჭ; растричь, ქახუზვია, ზ. ვ. ამა ტყვეია, გავშლეტები, лысѣть.

გახუთვა, ნ. დახუთვა.

გახუმვა, ნ. გაბნევა.

გახუიანება (ვ., ზ. მ. გავაგულისებ, разсердить, ვხუიანდები), ზ. მ. გავგულისდები, злиться, ალექ. 200.

გახუმრება ვეხუმრები, -რე, ზ. ოვ. начать шутить.

გახუნება (ვხუნდები, ზ. ვ. ფერი წამივა, полинять, კაბა მზისგან გახუნდა, платье отъ солнца полиняло.

გახურება (ვ., ზ. მ. გავაცხელებ მაგალ. რკინას წითლად; გავთბობ; раскалывать желѣзо; топить (печь); (ცხურდები), ზ. ვ. გავცხელდები, накаляться, ვისხ. 30: გული გამიხურდა, у. е. გული ამიღელდა, ფხალ. 38—3; ლუკ. 24—32; закипѣло на сердцѣ; **გახურებული**, разгорѣвшийся, 2 სხვილ. 19—5.

გახუხვა ვჭ ცეცხლში, подсушить на огнѣ; ვიხუხები, подсохнуть.

გახშირება (ვ., ვე), ზ. მ. გავამრავლებ, ხშირად გავდი, ხშირად ვიქმ, учащать, умножать, ქილ. 673: ვხშირდები, გავეხშირები) ზ. ვ. გავმრავლდები, ზედიზედ ვხვრშოვებ, учащаться, умножаться. ცეცხლი გეხშირა, лѣсъ сталъ становится гуще, чаще, ყურ. 222; გულში გამიხშირდა სიყვარული, любовь усилилась во мнѣ. ყურ. 1077; ანგ. 10.

გაჯავნება (გავჭაჯანდები), ზ. ვ. начинать трусить.

გაჯავრება (ვ.), ზ. მ. გავაგულისებ, გულზედ ან ჯავრზედ მოვიყვან, сердить, злить, задорить, ვეჯავრდები) ზ. ვ. ჯავრზედ ვყვდები, злать кому на зло.

გაჯაგვა ვჭჯაგვ, ზ. მ. вышколить.

გაჯაელება (ვჯაელდები), ზ. ვ. გავმხნეველები, ободриться, стать бодрымъ, ანგ. 5—4.

გაჯავრება (ვ.), ზ. მ. გავაგულისებ, გულზედ მოვიყვან; გამოვაჯავრებ, разсердить, ვეჯავრდები), ზ. ვ. გავსწყრები, გულზედ მოვალ, сердиться, ვეჯავრდები), ზ. ვ. მიჩ. გავეწყრები, прогнѣваться на кого, избранить кого.

გაჯანჯლება (ვ.), ზ. მ. ვავრძელებ, ვაგვიანებ სიტყვის, длить, мѣшкать, тянуть дѣло, ვჯანჯლები, ზ. ვ. ლავგვიანდები, длиться, тянуться.

გაჯდომა ვეჯდები, ვსჯდები. -ჯდე, ზ. ვ. შევხვდები ცხენზედ, сѣсть на лошадь, ლრეჯ. 27; ვეჯდები, ვსჯდები, ზ. ვ. შინ გავეკარები, გავეკარები пробраться на сквозь, проникать; ცვინში გაეჯდება, забрать что себѣ въ голову, ვისხ. 49. გაეჯდა მარილი, пропитался солью; გვერდში გამიჯდება, это будетъ мнѣ по нутру, კალ. 57; ყურში გამჯდომია, обратило вниманіе мое, ვისხ. 175; შიგ რომ შაქარი გაეჯდეს, когда напитается сахаромъ, когда осахарится, ბაგრ. 60. **გამჯდარი**, пропитанный на сквозь.

გაჯერება ვ. ზ. მ. გავაძერებ, остопанливать, ხად. ლ.

გაჯეჯვა, ვჭ, ზ. მ. ვჭსნერ, измять.

გაჯეჯილება (ვსჯდები), ზ. ვ. ჯეჯილით ან ბალახით შეგიმოსება, покрываться травою, ხად. ლ.

გაჯი, ხმარ., ს. ლამწვარი მიწა კირივით გახლეშილ ადგილს ან სხ. მიწა-ცარცი, сѣрнокислая известь, гипсъ, ბუნ. ლ.; მეწინ. ლ.

გაჯირჯვება ვჯირჯვდები, ზ. ვ. ლავსდები, შეწუხებისგან: გამომგრდები, замаетѣть, затверѣть, ბუნ. ლ.

გაჯიუტება (ვჯიუტდები), ზ. ვ. გავჯიუტდები, упрямиться, -ბული, упрямый.

გაჯოსორდება, расхрабриться.

გაჯიქება ვჯიქდები), ზ. ვ. გავეჯიქდები, გავთავხედდები, თვ ხედი გავხდები, გავგლიხდები, ხეირდები, загрубѣть, закоснѣть въ грубости, остервенѣть, придти въ ярость; звѣриться, **გაჯიქებული**, მიმ. загрубѣлый, остервенѣлый.

გაჯრა (ვსჯრი, ზ. მ. გავხჩრი, გავხრავ, засѣкать, ქილ. 198; **გაჯრილი**, მიმ. засѣчный.

გაჯუფთება ვსჯუფდები), გავიხთ. შევეშვი სირბილში, შეშაობაში. вызвать кого бѣжать въ запуски, ვეჯუფდები), ზ. ვ. მიჩ. გავეჯიბრები, поровняться съ кѣмъ, ქილ. 532.

გაჯღაბარძვა ვჭჯღაბარძავ, ვე, ლავჭღლარძავ, запутать: ნ. ნ. ლ. ნახე ბღოთვა.

გბობა, გბოლვა ვგბობ, ზ. მ. ვხარშავ. варить, **გბობილი. გბოლვილი.** вареный, ქილ. 683.

გდება ვგდებ. ზ. მ. ხელიდან გავუშვებ; გავჭერი; ვისვრი, ვტყორცნი, ვაბრუნ. თავს ლავიხებ, ლავუტევ. ლავგდებ; გავაგდებ, განვიძებ, განვხდევნი; ровять; бросать; кидать, метать; оставлять, покидать; выгонять, изгонять: სახლიდან აგდებენ, его выгоняютъ изъ дома, სიტყვას პანტე ვაგდებ, говорю обличаемъ. კაცად არ ვაგდებ, не считаю его за человѣка, ни почто его не ставлю, -ხმას, разглашать, распустить слухъ, ქვას აგდებს და თავს უშვერს, ანდაზა, бросаетъ камень и подставляетъ голову, т. е. упрямится; ღმერთს ამირად გაგდებ, оставляю тебя на произволъ судьбы, ვი, ზ. მ.

მოვიბოქვ. დავინარჩუნებ, ვიგდებ ხელში, захватить, прибрать въ руки, -ჭიანგში, захватить когтями, -წილხ., кидать жребій, жеребьевать, осмѣнивать, წინ ვიგდებ, заставляю бѣжать впереди себя, მიგდებ მაჯებ, разставляешь мнѣ сѣть, თვალი და ყური მიგდე, наблюдай за мною, ყურს არ მიგდებ. ты не обращаешь на меня вниманія, მსუბუქი ნივთის წვეთი პირზედ იგდების вода легкія вещи держитъ на поверхности, რძე პირზედ იგდების ხაღებსა; ვნ. ზ. მიწ. გაჩეთრება. ვუსრენ. кидать, метать кому, -კარსა, притворить двери, -ყურსა, подслушивать, ყური არ უგდო, не обратилъ вниманія, -ბადეს, закидывать сѣть, -ხელთა, отдаю кого въ руки кому либо, გორგ. 194; -თვალსა და ყურს, смотрѣть за кѣмъ, ქად. 208; -საგდებელს თოკს, набросить на кого аркань, მრთ. 99; -თავსა ჭირს, ვეფხ. 60; навлечь на себя бѣду. ვეგდები, ზ. თ. ვგდები, валяться, лежать; ჴმაჲს ყურსა გეგდოს სასურველად, ე. ი. ვურში მონურად სასურე გაურილი გქონდესთ. ვეფხ. 1517. чтобы въ ушахъ нашихъ были продѣты серьги: ნუთუ ვგდე, молчи, სად ვგდე. гдѣ ты былъ.

გდებინება კ., ზ. მ. გაჩერებინებ, გაჩაგდებინებ. заставить бросить, покидать, оставить.

გდომა ვგდივარ, გდახარ, გდია, ხრ. ვგდომაღი; ნ ვუგდივარ, ზ. უ. ერის აგდილს ვსწევარ, ნ ვიდები, лежать, валяться.

გება კ., ზ. მ. გაშლი. დავიგებ სადენს, დავჭიმენ, постилать, слать, **მგები**, მიმ. დამგებელი. გაშლელი; მაგ. არცა ქვეშ მგებია და არცარა ზედ მხურავი, я не имѣлъ ни постилки, ни покрышки, რუსუდ. 395.

გება, სხ. მიცემა, მიგება, მიბრუნება, возданіе. გება უყვეს, ე. ი. მაგიერი გარეუბედეს, отплатили, отомстили, 1 ქრონ. 53; და სწორედ გებად მისთა საგებოთა, торопиться воздать ему должное, იერემ. 44—25: ვიდრე გებადმდე ჟამისა, пока есть время. კ., ვქმნი, ვსწორებებ; ვაშენებ, ვიყენებ. 562. дѣлать, совершать; строить, созидать. გებად-გება კ., გაუარიგებ, გაჭკირვებ. განვაგებ, ან ხელ-ახლად ვქმნი, устроивать, возстановлять. იდით მოვიდეს პირველად და აღადგინოს ყოველი, Илія придетъ прежде и вновь устроитъ все, მარკ. 17—11; და აღადგინოს მთავრობასა შენსა, и возстановитъ тебя на прежнюю должность, დანიელ. 11—13; ახლით შეგრა ვათ ხგას, ე. ი. როგორ მოახდინოთ პირ და პირ ნახვა. ვეფხ. 214; какъ устроить свиданіе; ომიცა რაღა აგებს, ე. ი. ომი რაღათ უნდოდათ, ვეფხ. 669; не было надобности вступать въ бой, ასად აგებს, ე. ი. ასად ჭვეს, ვეფხ. 136: усотерпѣли. მაგებ ბედ, воздашь мнѣ, станешь меня за.. შიდ. 20, ნაცვალს მაგებ, отплачиваешь мнѣ, აღდგ. 38; მრთ. 7; პასუხს მიგებ, отвѣчаешь мнѣ, 1 ქრონ. 312, ზე. ზ. მ. ვეზიმ, ვეწი. дѣлать кому что. -მსხვერპლსა, приносить жертву. 1 ქრონ 19—20; -პასუხსა, отвѣчать кому, -თვალსა, ე. ი. თვალი და ყური მიჭერავს, наблюдать за кѣмъ, ვეფხ. 617; -მაგიერსა, отомстить; ვეგები, ზ. თ. ვიქნები, გავხდები; ვარ, ვიმყოფები, ღებულობი. ვმძიმდები, дѣлаться, становиться; пребывать, находиться, ვეფხ. 983; -ქვენი კეთილის მპატრონე, пребываю благосклонный къ нимъ, 2 ქრონ. 476; რომელი ვგოს ხიყვარულზედ, кто будетъ пребывать въ любви, 1 იოან. 4—16; 1 კორინ. 7—20; უკეთე ვგნეთ სარწმუნოებისაჲსჲ, если вы пребудете въ вѣрѣ, კოლას. 1—23; მეგების მაგ. ნაცვალი, возлагетъ мнѣ на замѣну, ვეგები, ე. ი. შეთანხმებით, договорюсь, они встрѣчаетъ меня; ვეფხ. 461; რომელნი ვგნენ წესსა ზედა, нѣмъ, которые живутъ согласно съ симъ правиломъ. გალატ. 6—16; ვეგები ნიშნავს აგრეთვე: ხათნდა ან შესაძლებელია, быть возможнымъ, долженствовать. ქართ. 101; ამისი ჭნა არ ვეგების, этого нельзя дѣлать, სიბრ. 17; ვით ეგების, какъ слѣдуетъ, რგება ვეგების, онъ получаетъ пользу, ვიხრ. 18. 89; ქართ. არ ეგების, нельзя этого невозможно, ვეფხ. 1281, თუ ეგების, если это возможно. ქართ. 2—88; **ეგების**, მქად. **ეგებას. აგებ. აგებინ**, ე. ი. იქნება, შეიძლება, можетъ быть, можетъ статься, **გება**, სხ. ყოფა, მდგომარეობა, бытіе, существованіе.

გება ვჰგებ, ვჰგე, ზ. მ. მოველი, ვსხლოვ, ожидать, надѣяться. იხილ 5—4; 8—17. 1 კორ. 11—33. მოვიცადე ვჰგებ. ожидаю долгое время. სიმ. მაქ. 28—6. ვჰგიებ. ვჰგიე. ჰგიე. ჰგია ვეფხ. 86, ზ. უ. ვარ, ვიმყოფები. ღვიძები, быть, пребывать, ჰგია გიშრის ღრანაც: ვეფხ. 86, течетъ изъ черныхъ глазъ.

გება კ., ზ. მ. გაგეცრი, ალჭიმატ, продѣвать, -მწვადის შემცურებელ. нанизать мясо на вертель для жаренья, ქართ. 134.

გება ვიგებ, ზ. მ. წარვიგებ, проигрывать, ვიგებ, ზ. მიწ. მოვიგებ, выигрывать; ვიგებ. ზ. მიწ. მოვიგებ. выигрывать кого.

გება ვიგებ, ზ. მ. მიუხვდები, понимать, ვეფხ. 895, ვერ მიგია ქება მათი, ე. ი. ვერ მიმხვდარ ვარ მათ ქებასა, не понимаю какъ ихъ хвалить, **ეგეთა**, ე. ი. გოგეთ, იგიცრეთ. მიხვდით. смѣкните, поймите. ვეფხ 1369.

გებადა. ხ. იმერ. მოკლე ნაბადი, короткая бурка, სიმ. ლ.

გებადი, ზედ. მდიდარი, сущій, богатый. 2—161; კალაკ. 16; **გებადობა**, ხ. განგებულება, богатство, წესი. устроеніе.

გებულება, ხ. წამიხდენილობა, строеніе, ქართ. 52; რუსუდ. 1.

გევმი, ხ. ფერადობის მოხატულობა, цвѣтъ, фасадъ.

გედი, ზოო. ბერა, корщунъ, ბუნ. ლ.; лебедь, ცრან ლ.

გეენია არსებ., ხ. ჯურმა, ადგილი სადაც ცეცხლი მუდამ სასჯელად ცოდვილთა, геена, адъ.

გეზად. ზმნ. პირ და პირ ხვორედ, გამოხვრეტილ, ქვაზედ. параллельно, горизонтально; ნ. ქვაზედ.

გეზელი. მამალი ქორი. самецъ ястребъ-самецъ.

გეზი, ხ. ყურთა ისარი, стрѣла безъ перьевъ. სიმ. ლ.; ან ზუმბა, шомполъ. ბაქრ. 166.

გეზი, ს. ფონი, მდინარის გასავალი, бродъ, სიმ. ლ.

გთაუვანე ნ. თაყვანება, აძან. გენაცვალე, пожалуйста.

გელა, ს. თორნის საჩხრეკი კეტი, кочерга, სან. ლ.

გელაზი, (ხვარს.), ს. ზეთის სახელეში; деди მრგვალი ქვა გვერდზედ ხაცრილებელი ღახეერლად გამოსახელეთა მრცვალთა, жерновъ маслобойный, რუხულ 580; სან. ლ

გელაქნური, გელაქუნი, ს. თევზი პოვებული გელაქუნის ან სვანის ტბაში, лаксъ-форель, ленокъ.

გელვება, ს. ცხენის მოკრილება, поверпуть лошадь, სან. ლ.

გემება, ს. ერთი ხუთი გრძნობათაგანი, რომლითაც ქვემდებარე არს გემო, вкусъ (чувство).

გემება ვ, ზ. ვ. მიეცემ გემოს გასასინჯავად; დაკატება, ხიმოენებას მივსცემ, дать отвѣдать; услаждить, ქიმოთ. 20; ვ, ზ. ვინ. გემოს გასინჯვა, გემოს ცნობა. отвѣдать. вкусить, გუგ. 28; დან. 5—1; ქილ. 635; **გემინება** ვ, ზ. სან. გემოს გავაინჯვინებ, дать пробовать. отвѣдать, ქილ. 68.

გემი (ხმ.), ს. ნავი, барка.

გემო, ს. ხომხ., ვითარება საჭმელთა ან სასმელთა ქვემდებარე გემებისა, вкусъ, გემოთი მწარე, ტკბილი, მლაშე. მწარე. на вкусъ горькій, сладкій, соленый, кислый, გემო წამოვიღე. я потерялъ вкусъ, გემოთ ვიხილავ, отвѣдать, ხუმ. 23—14; პირში გემო არა აქვს. у него нѣтъ вкуса, გალა 52.

გემობა, ს. გემო, вкусъ, ვისრ. 35.

გემობა ვ̈კ̈გემობ, ზ. ვ. ვიგემებ, вкушать, ვისრ. 45, 1.

გემოვანი, გემოიანი, ზედ. გემრიელი, გემოკოთილი, вкусный.

გემოვნება, ს. გემო. გემრიელება, ხიგემრიელე, вкусъ, вкусность, 1 ქორ. 248; ვ, ზ. ვ. გემოს ვნახავ. вкушать. ვ̈კ̈გემოვნებ, ზ. თვ. გემრიელი ვერვნებ, ქილ. 536, нравиться на вкусъ.

გემოთ-მოყვარე, ს. გემოს მცოდნე. любитель, знатокъ, гастрономъ; сластолюбецъ, ხუქ. 5—36, **-მოყვარება**, ს. ხეხორცობა, сластолюбіе, ილუქ 25; **გემოკლებული**, ზედ. გემოსი არ მქონებელი, безвкусный, **გემოხვებელი**, безвкусный,

გემოობა, ს. გემოვნება, вкусъ; вкусность, ვისრ. 123.

გემოსხილვა ვი, ზ. ვ. ვიგემებ, вкусить.

გემრიელი, ზედ. გემოიანი, გემოკოთილი, вкусный, **გემრიელობა**, ს. გემოვნება, вкусность, **გემრიელება** ვ, ზ. ვ. გემოს მივსცემ, დავატკბობ, дѣлать вкуснымъ, (გემრიელდები), ზ. ვდ. დავსტკბები, გემო მოვიცემ, становиться вкуснымъ, ქილ. 409.

გემსი, ს ოფლის უწმინდურება, перхъ, перша, плоть, нечистота на тѣлѣ; тухлость.

-ნაჭრჩაჭი, ზედ. изъѣденная, гнилая. ლ.

გენაცვა (ხმ. ოცვალება), ზზ. გეთაყვანე, пожалуйста, ერისთ. 78.

გენია, ნ. გენიოს.

გენკი, ს. კერძო, частица, სან. ლ.

გენტიანი, ზედ. ჩახთიანი, сокольница, васильса. ერ. ლ.

გეომეტრია, ს. სწავლა განზომისათვის ყოველთა ნივთთა სიგრძეზედ, სიგრცეზედ და სიმაღლეზედ. ქვეყნის მზომელობა, геометрія.

გეონი, ს. ხელ-შუბა პირძგერე, копье, дротикъ, ისუ 8—18.

გერაქიარაღი (სპარ.), ს. მცველი საჭიროს აბჯრისა, хранитель царскаго оружія, დანაკულ. 22; ლევრ. 37. 135.

გერგე, ს. ბანაცხენი, ჯანაც მცირე ცხენი, пони, малорослая лошадь, სან. ლ.

გერგეტი, ს. მცირე. лебедь, ბუნ. ლ. ნ. ფუი ან ღერღეტი.

გერგილი, ს სიმარჯვე. ხერხიანობა ნიჭი საქმისა, ხელფურნი; ловкость, уловка, оборотливость, пронорство въ дѣлѣ, **გერგილიანი**, მარჯვე. ხერხიანი, ловкій, проворный, смѣтливый.

გერება ვი, ზ. ვ. მოვიღერებ, მოვიქნევ ხელს ღახაკრავლად, замахиваться, отбиваться, защищаться. -ბუზს, отгонять мухъ, ვუ ჯოხს, ზ. ვ. მოვუღერებ, მოვუქნევ ჯოხს, ღახაკრავლად, замахнуться палкою на кого.

გერი, ს. თან მოყოლილ შვილი, უკუთუ შვილიანმან კაცმან ან ღეღაკაცმან იქორწინოს მეორედ, მაშინ შვილნი ახალთა მექორწილეთა თვის იწოდებიან გერნი, ხოლო ესენი ურთიერთის იწოდებიან ნახევარ ძმანი. ნახევარძანი, пасынокъ, падчерица.

გერილი უკუერილებს, ზ. უ. იღვრის წვიმისათვის რაებს ერთიანად წამოუშენს და მალე გარღვევს, дождь льется.

გერისთობა, ს. ღღესასწაული წმინდის გიორგის ღღეობისა 22 მარიამობის თვეს, არბოს ხოფელში, храмовой праздникъ св. Георгія въ деревнѣ Арбо.

გერკი, კერკი, ს. გამხმარი ხილი კურკიანი და ხაკურკიდ შინელი, сушеные фрукты съ косточками, въ особенности сливы.

გერმა, ს. ფრინველთა თვთოკი, пухъ, ბუნ. ლ.

გერმა, ზედ. მჭრელი. უფერული მინა, тусклый.

გერშვა (ვ̈), ზ. ვ. ღავგერშავ, გავხვრთები მეორედ, вторично въ дѣлѣ, **გერგილიანი**, მარჯვე. ხერხიანი, ловкій, проворный, смѣтливый.

გერება ვი, ზ. ვ. მოვიღერებ, მოვიქნევ ხელს ღახაკრავლად, замахиваться, отбиваться, защищаться. -ბუზს, отгонять мухъ, ვუ ჯოხს, ზ. ვ. მოვუღერებ, მოვუქნევ ჯოხს, ღახაკრავლად, замахнуться палкою на кого.

გერი, ს. თან მოყოლილ შვილი, უკუთუ შვილიანმან კაცმან ან ღეღაკაცმან იქორწინოს მეორედ, მაშინ შვილნი ახალთა მექორწილეთა თვის იწოდებიან გერნი, ხოლო ესენი ურთიერთის იწოდებიან ნახევარ ძმანი. ნახევარძანი, пасынокъ, падчерица.

გერილი უკუერილებს, ზ. უ. იღვრის წვიმისათვის რაებს ერთიანად წამოუშენს და მალე გარღვევს, дождь льется.

გერისთობა, ს. ღღესასწაული წმინდის გიორგის ღღეობისა 22 მარიამობის თვეს, არბოს ხოფელში, храмовой праздникъ св. Георгія въ деревнѣ Арбо.

გერკი, კერკი, ს. გამხმარი ხილი კურკიანი და ხაკურკიდ შინელი, сушеные фрукты съ косточками, въ особенности сливы.

გერმა, ს. ფრინველთა თვთოკი, пухъ, ბუნ. ლ.

გერმა, ზედ. მჭრელი. უფერული მინა, тусклый.

გერშვა (ვ̈), ზ. ვ. ღავგერშავ, გავხვრთები მეორედ, вторично въ дѣлѣ, **გერშია** სომხ., ს. მცირედი ჭრილობა, გაკვნეტილი ხისხლღენე, поранение, контузія, ლევიტ. 24-19; ილბუკ. 5; გერში ვერ ილეს, ე. ი. ვერ ღახჭრეს, не могли ранить, გორგ. 314.

გესლი, ს. შხამი გველთა და მისთანათა; ენგი მცენარეთა; ядъ; ржавчина; ფსალმ. 77 — 46; 139—3; იაკობ. 5—3; ან ჭუა ბოსტნის მავნე, ერისა ლ: გველის წამალი, мѣдянка? **გესლიანი**, ზედ შხამიანი, ჯანგიანი, ядовитый; ржавый; -ბალახი, ядовитая трава, -ცხოველი, ядовитое животное, -სიტყვა, ядовитое, колкое слово, **გესლიანება** ვ, ზ. ვ. ვიჯანგები, ржавѣть, ვ̈კ̈გესლიანდები), ზ. ვდ. გავშხამდები; გავჯანგდები; становиться ядовитымъ; ржавѣть.

გეში, ნ. გერში.

გეჯვა, ღილ გობა ხიხა ნავის მსგავსად ამოჭრილი, корыто

გვა ვჰგვე. ზ. ვ. ღვგვი, მოვსცილებ, ცილებით გავხვეკ, мести, выметать.

გვა ვჰგვე, ზ. უ ვჰგვარ. находить, ісаіе. 34, 35, ნ. გვახ.

გვადრაკი, გვალაგი, ს. გვადრუცი, მაგრაში, чемоданъ, сакъ, лл.

გვადრუცი, ს. ყუთი ფულის შესანახავი, шкатулка, іоан. 13—29, 12—6, 1 ქართ 145.

გვალე. ჰგვალე. ჰგუალე. მლპ. გოლე, ზმნა ესე იხმარების მხოლოდ ბრძანებითად, ორე, ѣрзду, წადი, иди, ступай, ჰგვალეთ. ступайте, გადჰგვალე, сойди внизъ, წიდ მოჰგვალე, перейди, лк. 7—50; მარკ. 10, 52; ფუნ. 891; საქმ. 16—9, голубчикъ, идутъ, ѣонбд. 96.

გვალვა, ს. უწვიმრობა და მისგან გაჭირვება მოსავალთა ზაფხულის დროს, засуха, ფუნ. 1341.

გვამი, ს. ტანი, სხეული; ბინა, тѣло; лицо, особа; წარიღეს გვამი მისი და დაჰფლეს, взяли тѣло его и похоронили, მატ. 14—22; ღილი გვამი, нельможа.

გვამობა ვჰგვამებ, ზ. ვ. გვამოსნება. олицетворять. ქილ. 203.

გვამოვანი, ზედ. ტანოვანი; ბინოვანი, тѣлесный, личный, ან ჩინებული, нельможный.

გვამოვანი, ზედ. ბინოვანი, მისიგე არსებისაგანი და განთესებული, гѣѣ. 47—11, уностасный.

გვამოვნება, ს. თვითება, ბუნებითი ხაკუთრება ბინისა ან გვამისა, личность.

გვანა ვჰგვე -ვდი; ვჰგვარ, გეგხარ, ჰგავს, მდედ. ვჰგვარ, გაგხარ, ჰგავს ნ. უ. ვჰგვანდი, ნ. ნ. ვჰგვანოდი, буд. усл. ვჰგვანდე, სრ. შეგვანა, ზ. ვ. ეემსგავსები, მსგავსი ვარ, походить, имѣть сходство, **გვანება**, ს. მსგავსება, сходство, ქილ. 885; დარეგ. 89; მგავს, ან შეგვანება ზ. მარ. შემსგავსება, походить на меня, ჰგავს ესე რასა, на что это похоже, ფუნ. 1091; საქმე მიგავს, дѣло мое похоже, ფუნ. 956; ქილ. 672; **გვანითა**, მსგავსებითა, сходствомъ, ფუნ. 1125, **გვანება** ფ. ზ. ვ. გამსგავსებ, дѣлать похожимъ, ჰგვანდები, ზ. ქე. ეემსგავსები, походить, მიგვანებ, ზ. მარ. მომსგავსებ საქმეს, уподобить мнѣ, ფუნ. 160.

გვარ, გვარა, ზედ. როგორ, какъ, какимъ образомъ, მოურ. 56.

გვარება ვჰ, ზ. ვ. საქმეს ჯახერხებ, მოვახერხებ, მოვაგვარებ, ладить, удаживать дѣло; ვჰგვარდები, ზ. ქე. მოვახერხები, მოვაგვარდები, ладиться, клеиться, приспособляться, რუსულ. ქ. ლ.

გვარეული, ზედ. საგვარო, გვარობითი, მოდგმითი; фамильный, прирожденный; наслѣдственный, -ъенъ, наслѣдственная болѣзнь, -ѣнаѣзнь, наслѣдственная угрюмость, ქილ. 294.

გვარეულობა, ს. გვარი, გვაროვნობა, фамилія, родъ.

გვარზეობა, ს. ღიდგვარობა, знатность рода, მარკ. 1—192; 1 ქართ 292.

გვარი, ს. ნათესავი, კაცობა, ჩამომავლობა, თვობა; გვაროვნობა; მოდგმა ცხოველთა ან მცენარეთა; ფერი, განსაკუთრებული რიგი; მსგავსება; ზედ. მსგავსი, родъ, фамилія; порода, сортъ; подобіе, сходство; подобный; ფუნ. 9; საქ. ვახტ. 116; სხვა და სხვა გვარი ცხოველთა. разныя породы животныхъ, გვარი გვარს მოხდეს, онд. дѣти бываютъ въ родителей своихъ; მრავალ-გვარი, многоразличный, მაგ გვარი სიტყვა, разрядъ, слово, ქილ. 349; რამანც გვარმან კაცმან, чтобы ни былъ, მაგ გვარს რათ ამბობ, зачѣмъ говорить такія вещи, სიბრ. 59.

გვარიანი, ზედ. კაი გვარისა; კაი მოდგმისა; უცხო ფერი; онд. გვარიანი ცხენი მაოსახს არ თრევს; фамильный; знатный; породистый, первый, лучшій сортъ; ქილ. 332; ზოგჯე ჯეროვანი, хорошій, надлежащій, приличный, ცხენი. породистая лошадь, ვიხრ. 32. 159; **გვარიანობა**, ს. წარჩინებულება; კარგი მოდგმა; უცხო ფერი, знатность рода; породистость; хорошій сортъ.

გვარილი, ს. თოკის თოკი, соломенная веревка.

გვარისეული, ზედ. გვარისაგმი ხაკუთრული, фамильный, родовой.

გვარობა, ს. მოდგმა, ნათესავი, родъ, порода; ვჰ, ზ. ვ. ვჰსცხოვრებ, ბინა მაქვს. жить, населять, ან ვარგივარ, быть годнымъ, დასტულ. 119; ერთს ქალაქს მრავალი ფაუნა ჰგვარობდა, на одномъ изъ острововъ жили множество обезьянъ, ქილ. 418; **გვაროვნობა**, ს. ნათესაობა, сторона, родъ, **გვაროვნობითი**, ზედ. გვარეული; родовой, ქილ. 138, **გვარტომობა**, ს. გვარი და ნათესაობა, происхожденіе, родъ и знаніе, ქილ. 306; **გვარი-შვილი**, знатный, **გვარი-შვილობა**, ს. წარჩინებულება, знатность, რუსულ. 181; происхожденіе, рѣшуд. 933.

გვარჩამომავლობა, ს. потомство, ბაქრ. 283.

გვარჭინალი, ზედ. ძრუნი, უსწორო, кривой, непрямой, 2 ქართლ. 387.

გვარჭყალა, ს. ერთგვარი ხაშურაო, რომელიც ცეცხლზედ იფუთქების და იხმარების შესამზადებლად თოფის წამლისა, селитра, ქიმ. 29.

გვაჭყი, გვაჭყიობა, ს. კეთილი შური, ѣѣѣ ѣѣѣ ულირეს იქმნას სხვათა, ревность.

გვაჭყიანი, ზედ. ревнивый.

გველაძუა, გველეშაპი, ნ. გველი.

გველერწო, ს. მეწნ. ნ. ძაღლნაირა, сѣѣѣ. лл.

გველი, ს. გესლიანი მძრომი; ბოროტი, злой животное, змѣя; злой человѣкъ; მეკვეთრიულად. бѣѣѣи, კვი, локонъ, кудри, ფუნ. 1152; **გველის წამალი**, მეწნ. ნ. შუხლუსა; ბუნ. лл. роговикъ, **გველნიორა**, გველის ხორხი, ს. მეწნ. ძაღლის ნიორა, раст. птичье молоко, ბუნ. лл. ნ. ნიორა ძაღლისა; **გველეპრი, გველური**, ზედ. змѣиный, გველთვალა, угрь, **გველის მბრძოლი**, офіомахъ, родъ оружія желтопузикъ; ლევიტ. 11—22; **გველის წიწილა**, змѣенокъ, **გველაძუა**, ს. კრძალი ჭია მძრომი; ѣѣѣ. ბოუსვენარი, ცელქი ყრმა; волосатикъ; дьяволенокъ, шалунъ, **გველის ლობე**, მეწნ. бушиная поляница, **გველის სურვა**, მეწნ. барвинокъ, ერთი. лл. **გველთევზა**, ს. угрь, **გველის ხოკო**, მეწნ. порода грибовъ, ერისა ლეკ. **გველ-ხოკერა**, ცხოვ. ужъ; **გველაშაპი, გველეშაპი**, ს. ურთბოიანი და ფუნჯიან გველი. драконъ; чудовище;

удавъ, ужасъ. ლ.; **გველობა**, ს. пронырство, хитрость, **გველისებული**, змѣиный.

გვემა, შეპყრა ეშმაკისაგან, обѣсовленіе, ქქგვემ, ზ. პ. ვეემ, ღვემდა, ვემანდა. быть, наказывать, იეზეკ. 7—4; ვეგვემები, ზ. ვ. ღვემდა; ვნებულობა; быть наказану; страдать отъ болѣзни, მარკ. 1—64; იგვემა სტეფანოზ, быть побитъ градомъ, გამოსლ. 9—29. გემი იგვემება წყალში, корабль бьется въ волнахъ, მაკ. 14—24. **გვემული**, მომ. бытый, -შეუხორცებითა, удрученный печалью, მრთ. 3—4; **ღელვა-გვემული**, претерѣвшій кораблекрушеніе, გაკ 12; **გვემულება**, ს. ტანჯვა; цѣпи. იხი. 53—3; мученіе; грѣхъ.

გვემა, გვემულება, ს. ხნეულება, მაკ. 4—24, მარკ. 5—25, 23, 34; ბრძოლით; ლჩრილობა, დაკოლილობა, ფსალ. 34—15. болѣзнь, припадокъ; рана; შეპყრობილი გვემით, одержимый припадками, მაკ. 4—24.

გვემსი, ს. კარგული პრახა, იქ ნახე

გვერდელა, ს. ღარგაკა, ქია წულიხა, ер. ლ.

გვერდელა, ს. მცენ. бедренецъ, совина стрѣла, ბუნ. ლ.

გვერდი, ს. პაპარა გორის გვერდობი, склонъ горы.

გვერდი, ს. ხაწეო ჩაფი, იქ ნახე; низка гоми, ბაქრ. 336.

გვერდი. ს. კაცის წიპო; როშელიმე მხარე ადგილისა ანუ ნივთისა; წერილი კაბადონი, бокъ, ребро; сторона, край; страница; გვერდზედ წოლა, лежать на боку, გვერდების ჩაკვრევა, отвалять кому бока, ხბოს გვერდები, ე. ი. ხბოს ხუკუნი, котлеты. **გვერდით, გვერდს**, съ боку, გვერდზედ, бокомъ, на боку, გვერდი გვერდს, бокъ о бокъ.

გვერდობი, გვერდის ძირი, подгорье, склонъ горы, косогоръ.

გვერდელა, ზზ. бочкомъ.

გვერდწითელა მწხალი, ბერგამოტის მწხალი, бергамотъ, ს. ჭ. ლ.

გვესი, ზედ. მხაკვარი, დიდად გლისპი, коварный, хитрый, ხაბ. ლ. ქილ. 522.

გვიან, ზზ. ხანდაზით, долго, поздо; აღრე თუ გვიან, рано или поздо. გვიან, ს. вдовѣ.

გვიანება ვა, ზ. მ. დავიგვიანებ, დავიგვიანე, замедлять, ვი, ზ. მან, опаздывать.

გვიანი, ზედ. დაგვიანებული, поздній, **გვიანად**, ზზ. поздо, დარეჯ. 13.

გვიანობა, ს. დაგვიანება, замедленіе, медленность, ქილ. 215; რუსულ. 686.

გვილორი, ს. თევზია, названіе рыбы, ბუნ. ლ.

გვიმრა, ს. მცენ. ჩადუნა-ფჩქვი, болѣзнь кожи; ящеротникъ, ხაბ. ლ. ბუნ. ლ.

გვიმრუჭა, ს. მცენ. დათვის ხაგუნელა, Медвѣжья Капуста.

გვიმწი, ს. მჭრელი, тусклый.

გვინი, გუნი, ს. ხიყვითლის ხენი, желтуха, желтуница (болѣзнь); 2 ხეფული 28—22; ხმოს. 4—9.

გვირაბი, ს. კლდეთა შინა ვიწრო გზა; ущелье. 1294. 1336. ხვრელი, дыра ან თვალი გამოხვრეტილი; тропинка въ горахъ; жерло, отверстіе; ер. ქ. ლ. ნ. ჩ.

გვირგვინი, ს. ხამეფო თავ-ხახურავი შარავანდებიანი; თავი შენობათა მრგვლად ან ოთხკუთხედ ვითარცა გუმბათი და სხ. вѣнецъ, корона; верхъ зданія въ видѣ купола; созвѣздіе. ნ. ვარსკულავეფერებული; **გვირგვინის ცოლი**, законная жена, -ხვატი, вѣнецъ на образѣ, **გვირგვინის კურთხევა**, обвѣнчать, -წელიწადი, вѣнецъ лѣта, круглый годъ, -საფორწილო, брачный вѣнецъ, **გვირგვინოსანი**, ზედ. **გვირგვინის მქონებელი**, вѣнценосный, **გვირგვინოსან ყოფა** ვა, ზ. მ. ღავგვირგვინებ, **გვირგვინის ღაგდება**, вѣнчать, надѣвать вѣнецъ, **გვირგვინოსნობა**, ს. ღაგვირგვინება, вѣнчаніе, коронованіе; მარკ. 2—206. რუსულ. 263.

გვირილა, ს. მცენ. ромашка; **გვირინვა**, ნ. **გრგვინვა**.

გვირისტი, ს. უკუაგდებიათ კერვა ან ნაკერი, строчка. тачка; გვირისტის მოკერება, тачать, шить къ строчку, -კერვა, шить въ строчку, დავრ. 20.

გვიძინი, ს. ველური ქრელი, дикій голубь, ბუნ. ლ.

გვიცა და არა გვიცა, ე. ი. გვიძს და არა გვიძს; ანუ გვიძევს, გინა გვიქვს და არა გვიქვს: საახალწლოდ კლეკთა დიაცნი გამოაცხობენ ორს კვერას, სხვა და სხვა ნაირებითა. ერთს დაარჩმევენ გვიცა და მეორეს არა გვიცა. სახლის პატრონს იმაზედ დასცქიან, თუ პირველი ჩაერია კუპრად ის იქნება უბედობა ან უკეთესობა და თუ ღალა, ის იქნება პატრონისა, ამის გამო იმერნი პატარა ლავაშს უხმობენ გვიცად: крестьяне пекутъ на новый годъ два хлѣба въ видѣ лепешекъ, изъ коихъ первую называютъ гвіцъ, а вторую არა გვიცა и на нихъ основываютъ благополучіе года; если первая изъ нихъ, приставленная къ горячей стѣнѣ печи, отвалится, то означаетъ несчастье, въ противномъ случаѣ счастіе и изобиліе. отъ этого Имеретины образовали слово **გვიცა** лепешка.

გვლარძნა ვქ. ზ. მ. გავმრუდებ, დავჭკნობ, გარდავქცევ. წავიბნევ; искривлять; извращать; **გვლარძნილი**, развращенный.

გვრემა, სხ. გვემა, ცემა. біеніе, нанесеніе ударовъ, 1 ქრონ. 38; მუცლისა, боль въ животѣ; урчаніе. ვქგრემ, ზ. მ. ვსცემ, ვქცემ, бить, ударять, მუცელი მგვრემს, имѣть боль въ животѣ. ბუნ. ლ.

გვრინვა, ნ. გრგვინვა.

გვრიტი, ს. მფრინ. გარეული ქრელი, фіалк. 83—3; ლუკ. 2—24; горлица. ბუნ. ლ.

გზა, ს. ზოგად სავალი კაცთა ან ურემთა, фіалк. 1—1; მაკ. 18—4; ვრცელი ხაერმე გზა: **შარა**; შარას ახლა იქით ხაქვეითო გზა: **თანთანა**; ცოლქვაწერა გზა კაცის ხავალი. **ბილიკი**; გზა გაკეცხილის თოვლზედ ან შამბით ზედა, **ქაშანი**; კლდეში ვიწრო გზა: **წავარძნა** გინა **ჭარკვანა**; ჯვრეული გზა **შებოძირი**; путь, дорога; средство, широкая дорога, дальній путь, უკუდგეს გზას, отправляться въ путь, გზის გამოკნება, найдти

дорогу, бѣлымъ гзѣмъ, по сухому пути, гзѣ-гзѣ, по дорогѣ, гзѣ гзѣ ѣхарули, путешествіе, гзѣзѣ дакарга, сбиться съ дороги, ვიხრ. 34; თუ ფულის პოვნის გზა არა აქვს, ხად. ვიხ. 131, если онъ не имѣетъ средства достать деньги, თქვენის გზით ვეშლებოდი, ради васъ я во вражду съ ними, ვიხრ. 11; გზის ჩვენება, показывать дорогу, **გზის**, ᲒᲖ ᲮᲣᲚ. ᲫᲕᲠ, ერთგზის, ე. ი. ერთხელ, однажды, ორგზის, дважды, არას გზით, ქილ. 181, 482. никакъ, ни какимъ образомъ; მრავალგზის, много разъ. ხად. 15—22, გზა-კვალ-დაბნეული, гзѣ дауцѣвели, безвыходный.

გზავნა, ᲡᲮ. отправка; посылка, (ვ)ᲒᲖᲐᲕᲜᲐ, -ენ), ᲖᲐ ᲒᲐᲘᲡᲢᲣᲠᲔᲑ, წარვგზავნე, გვგზავნე, отправлять, посылать. ვიგზავნები, ᲕᲒ. быть отправлену, გავგზავნები, ᲖᲐ ᲗᲕ. отправляться, ᲒᲣᲒᲖᲐᲕᲜᲔᲑᲐ, Ხ. ᲛᲘᲜ. посылать кому.

გზატკეცილი, ს. шоссе.

გზება, ნ. გზნება.

გზიანი, ᲖᲔᲠ. ᲒᲖᲘᲡ ᲛᲧᲝᲜᲔᲑᲔᲚᲘ; ᲐᲠᲒᲘᲡᲘ, გამოსადეგი; повутный; годный,-ისაგე, путное слово, ქილ. 272; 647.

გზირი, ს. შული, ხოჯელში ქვეის შემდეგი, რომელნიც ხმა მაღლად გამოუცხადებენ რასმე ხოჯესლოს, ვეფხ. 1190; глашатай, бирючъ, кличей, ᲡᲘᲜᲐᲠ. 49; ანტონ. 4—6; выборный; гзѣзѣ, ნ. გზა.

გზნება (ვ)ᲒᲖᲜᲔᲑ, -ნე, ᲖᲐ ᲒᲐᲘᲡᲢᲣᲠᲔᲑ, ᲒᲐᲜᲗᲔᲑ ᲪᲔᲪᲮᲚᲘᲡ, разводить огонь; возжигать, воспламенять. ᲒᲒᲖᲜᲔᲑᲘ, ᲖᲐ ᲗᲕ. ᲒᲐᲜᲗᲔᲑᲘ, гореть, пылать, მიგზნებ სიყვარულის ცეცხლსა, разжигать, усиливать любовь, ვიხრ. 160. გზნებული, ნაგზნები, возженный, მგზნება სიყვარულის ცეცხლი, горю любовью, ქილ. 606.

გზობა, ს. გზა, дорога. ᲕᲔᲤᲮ. 416; მასვე გზობასა, на этотъ разъ. 1 ქორნ. 22; ერთს გზობასა ᲕᲔᲠ ᲖᲔᲓᲐ. ихъ одинъ пріемъ не могъ снести, სინან. 142; ამ გზობით-ᲗᲐᲜ, на сей разъ. 2 ქორნ. 282; რუსუდ. 752.

გია, ს. მცენ. ᲙᲔᲠᲘᲐ, ᲓᲔᲓᲐ, можжевельникъ казачій, артышъ, ᲒᲣᲑ. ლეწ.

გია, მესამე პირი ზმნისა ვჰგიებ, სრ. ვჰგიე. ᲕᲪᲔ. ჰგიო, ე. ი. ვარ, ვიყო: ᲕᲔᲤᲮ. 86, ნახე გება, სხვას ადგილს ᲕᲔᲤᲮ. 1318; შესთვალა ზენარ რაც ჰხამდა სრულიად პირით ვითა გია-მან, ე. ი. რაც უნდოდა ის ხრული პირად შეუთვალოთა, როგორც ვქნათლე, ნ. ᲥᲛᲜᲐ ᲒᲔᲑᲐ ᲕᲪᲔ. ᲕᲔᲤᲮ. 1318. განმ. ამ ადგილს როგორც განმარტებენ ბაკ. თეიმურაზ და მ. ჯანც. არ ნიშნავს მცენ. ცვიასა, არამედ შეცდების ზმნისაგან აქმნა და გაიმეორის, ე. ი. გესიმოვნების ადგილს შემოკლებით ჰსწერია, გაიმეორ, ე. ი. როგორ გიამოს.

გიავაში, ს. მცენ. дягильный сокъ, ᲕᲐᲜ. ფილ. ლ.

გიაური, ᲗᲣᲠᲥ. ურწმუნო, невѣрный.

გიდელი, ს. ნაწლის ან წვრილის წნელისაგან ლაწნული კალთა, соломенная корзинка, ხად. ლ.

გიდი ᲗᲣᲠᲥ. ჰკი გიდი, ᲒᲔ. ჰკი შენ, право, კაცი 119; ანტ. 5—28; **გიება**, ნ. გება ვჰგიებ.

გილიერმი, ს. ქიმ. 98; **გინა**, ნ. გინდ.

გინგილა, ს. ხელაკნი ოლარი, ორарій дьяковскій.

გინგლი, ს. ბუსუსი, თმა ცხვრისა, пушокъ.

გინდ. გინდა. გინა ᲖᲛᲜ. ნდობა, ᲒᲔ. ლეორთის ნაცვალ-ხმულთა. მაგალ. ვინგინდვინ, кто бы ни былъ, რა გინდარა, всякая вещица, გინა მამა, გინა ლედა, ან გინდ მამა, გინდ ლედა, или отецъ или мать. რუსუდ. 651.

გინება. გიობა, ს. ურთიერთ ხსენება, ругание; ругательство; იურვ. 20—10; ვი, ᲖᲐ ᲗᲕ. ურთიერთ ვახსენებ, გავლახძლავ, გავაუპატიურებ, ругать, бранить, безчестить, ვიგინები, ᲮᲐ. ᲗᲕ. ვილანძღები, ругаться, браниться, ვაქილა, обезчестить дѣвушку, ხად. ᲛᲝᲮ. 31; ᲡᲘᲜ; ვეგინები, ᲖᲐ ᲗᲕ. браниться надъ кѣмъ, **გინებული, ნაგინები**, обруганный, **გინებულება**. ს. ругательство.

გინისგლონგლლო. ს. მცენ. იხილე ნარკალა.

გიორგაული. ს. ძველებური ოთხი ორშაურიანი, ბძანებით გიორგი I ჭეშმარიტისა, ხად. ვიხრ. 15, старинная монета серебряная цѣною въ 10 коп.

გიორგობა, -ბისთვე. ს. ნოემბერი. ძველ. ქრისტიანი, ноябрь.

გიქება (ვ). ᲖᲐ ᲒᲐᲘᲡᲢᲣᲠᲔᲑ. შევშლი, გაბრიყვებ, дурачить, съ ума сводить, ᲒᲐᲒᲘᲯᲜᲔᲑ, (ვ). ᲕᲒᲔᲚᲥᲝᲑ, дурачиться, шалить.

გიჟი ᲡᲕᲐᲜ. ს. ჭკუაზედ შეშლილი, გონება ნაკლული, ბნელი; ცელქი, დაუდევარი, თავ წაღებული, ანდაზა: გიჟი ქორწილში ამყოფა, ჩვენ ხახის აქა ჭკნობიაო, გიჟი ის არის ვინც ანებებს, ვინცა ჭკვიანს ის არის გიჟი, сумасшедшій, глупый, дуракъ; рѣзвый, шалунъ, **გიჟი სოკო**, ნ. ხელოწყვიტა.

გიჟლარა. ს. გიჟი, дуралей.

გიჟმაჟი, ს. გიჟი, გაღარული, сумасшедшій, юродивый.

გიჟობა, ს. ცელქობა, მოუსვენრობა, дурачество; ვჭ. ᲖᲐ ᲒᲐᲘᲡᲢᲣᲠᲔᲑ, ცდაუდევრობა, дурачиться, шалить, ვჭგიჟდები, ᲖᲐ ᲒᲔ. сходить съ ума, дѣлаться сумасшедшимъ.

გიჟუა, ს. გიჟი, ხელი, дурачекъ.

გიჭური, ᲖᲔᲠ. ხელური, дурацкій, -რად. по дурацки.

გირავი, ს. ღირი მანკიანი ხისა მოსაჭრელი გასახერხავთა ქსელთა ანუ გასაქლიავთა მცაღლთა, тески.

გირაო ᲡᲕᲐᲜ. ს. წინდი, საწინდარი, залогъ, закладъ. -ბის წერილი, закладная.

გირვანქა ᲗᲗᲐᲠ. წონა 96 მისხალი, фунтъ.

გისოსი, ს. მცირე ზღუდე, рѣшётка, заборъ, იუშკ. 40—13.

გისნისონი, ს. გზათ შეხვედრაი ზღუდე. рогатка, ნ. ჩ. ლ.

გიშერი, ხათი, შავი ქვა ძვირფასი, агатъ, черный янтарь, лигнитъ; შეღებული გიშერი ეხმარიან შავფერად, ვეფხ. 86, ან შავთმად. ვეფხ. 3; გიშრის წნელი, ე. ი. შავი თმების ნაწნავი. ვეფხ. 1274. черная коса. გიშრის ნავი, შავი ბეგე თვალისა, ვეფხ. 1247, зрачекъ, გიშრის ცვრი, ე. ი. წამწამი, ვეფხ. 1248; ресница. გიშრის

ლარი, სატრფოსთა აღგილი თვალში, ვეფხ. 1134; место по которой слеза льется изъ глазъ; გიშრის ჭერით ბრუნვენ, ე. ი. თვალნი შავნის ჯაბ ქუთუთოვნის (გიშრის) ბერით და ღაჭერით ბრუნვენო, ვეფხ. 1003; кѣжды движутъ черные глаза.

გიშრაფერი, ს. ჭრილი, ზეთიანი კორკოტი, каша изъ пшеничная.

გიჟკერი, ს. ერისთ. 7, იაფფარი, трава.

გიხარობენი, ს. საგანთაგანი გიხაროდენისა, нѣчто радующее.

გიხმს, ნ. ხმვა.

გლა (ვჭელი, ზ. ვ. ენაფვა, ვღეჭა, толочь, молоть, რა მგლის, ე. ი. რა მრჯის, რა ხაშმე მაქვს, какое мнѣ дѣло, რა გგლის, какое тебѣ дѣло, (ვაგლა თავს), ზ. ვ. თავს ვახლი, ღვარძვამ, бить, ударять головою, თავსა ქვას ვგლის, ე. ი. თავს ქვას ვხლის, пусть можетъ свою голову объ камень, (ვაგლი, ვიგლე), ზ. მიჩ. ღავიჭერ, прищемить, ცხვირს ვუგლი, прищемить кому носъ; გიგლეს), ზ. ვ. ვიხეჭები, ვიცხვრები, ვიჭეჭები, толочься, ყმათა თავის ვიგლეს, и заколютъ объ своихъ крестьянахъ, ქილ. 79; ვეგლეს), ზ. თვ. თავს ვახლი, ვეჯაჯები, биться.

გლარჯა, ს. წვაკი, წარე თუთუნი, махорка.

გლარჯი, ს. ბურნუთი, нюхательный табакъ.

გლახ, შორისდ. სავსებო, горе! увы! გაგლახშენ, горе тебѣ, ერისთ. 2—2: ვისნ. 44; 543, ქილ. 179.

გლახა, გლახაკი, ზედ. უპოვარი, უქონელი, ღარიბული სიმდიდრისაგან; სიუთოთაგან: ცუდი, ბეღითი, მდარე, нищій, убогій, бѣдный; худой, дурной; -კაცი, бѣдный человѣкъ, -ღვინო, дурное вино, -დანა, дурной ножъ, გლახ ენით, ე. ი. ტუქის ენით, дурнымъ языкомъ, ვეფხ. 420; **გლახური**, ზედ. გლახასავით, нищенскій.

გლახაობა, გლახაკობა, სხ. სიღარიბე, უპოვრება, нищенство, (ვჭ. ვი, კარ და კარ ღვეღეთ სახოვნელად, ვუპოვრებ, нищенствовать, просить милостыню, ღვთ. 136.

გლეჯილია, მცენ. ქრისტეს ბეჭრედინა, гледичія, ერისთ. ლ., ან ბოლონა, клубника.

გლემურჰი, ს. ღორის ხორცსა და ცხვარს შეა მომხვდური აღგილი, жиръ свиной, пророть.

გლერჩი, ს. ღობელი ხე ეკლიანი, козлиный терновникъ, ბუნ. ლ., ხიბ. ლ.

გლეხა (ვჭელეს, ვჭელესე), ზ. მ. განჭაობ, გავლეს კედელს და სხ. штукатурить, -წამალის, растирать лѣкарство, (ვგლეს), ზ. მ. წავუსხამ, წავსხვრებ, намазывать, (ვიგლისები), ზ. ვ. წაგისვამ, გავიგლისები, набѣлиться, пантукатуриться.

გლეხი, გლეხი კაცი, ს. მღებარი, მსოფლიოს; ანდ. გლეხის შვილი აზნაობოდა, ვირებობოდა, გლეხი კაცის ჭკუა თავისია და არა თავში; крестьянинъ, мужикъ, **გლეხობა, გლეხი კაცობა**, ს. მღებარობა გლეხთა, крестьянство, (ვჭელეხობ), ზ. უ. გლეხ კაცობაში ვარ, быть крестьяниномъ, ქილ. 203; კარი 34; **გლეხური**, ზედ. გლეხთა შესაფერი, мужицкій, **გლეხკაცობა**, крестьянство.

გლეჯა (ვჭელეჯ, ვჭელიჯე), ზ. მ. ვჭწვეტ, ვჭხევ, ვბღვევ, ვაჭრობ, აღმოვუხეთქი მეცხარეთა, рвать, драть, дергать, აგრეთვე: ვეწვალებ, ვეწამებ, Уже всѣ глаголы, мучить, терзать, 2 ქორილ. 421: ვ თმახა, рвать кому волосы, ვიგლეჯ წვერსა драть себѣ бороду, ღვთ. 124. ვჭელეჯ ცხინამოსს, драть платье; კაზით ხორცი ვგლეჯათ, они рвали ему тѣло клещами, აღქ. 19. ვიგლიჯები, ზ. ვ. ვიწვეტები, ვიწამები; გავსცვეთები; рваться, теряться; носиться, изнашиваться. **გლეჯილი**, მიმ. рваный.

გლეჯი, ნ. უგლეჯი.

გლინვა, სხ. მუცელზედ ცოცვა: ხოლაბი, ვჭელინავ, ვგლინები, ზ. უ. ვსცოცავ, მუცლით ვცოცდები; ვსცურავ ვინულზედ, ვსხლტები, ხოლტი, пересмыкаться; кататься по землѣ, ქიმ. 128; ფიზიკ. 108; ქილ. 216.

გლისპი, ზედ. სამღვთო წერილში: გაცრუებული, отвращенный, იერემ. 25—23; სახოგადო ლაპარაკში: ანგელი, კაცი, ჭკვიანი, გაუგონარი, მიუკვრებელი, упрямый, капризный, неприступный, 2 ქორთ. 51; ქილ. 454, **გლისპობა**, ს. კაცობა, ანგელობა, უნამუსობა, капризъ; безстыдство, 2 ქორილ. 109.

გლისტორწა, ს. რაჭული, ქართ. მგლის ხორცი, осотъ.

გლობუში, ს. ქვეყნის ბურთი, глобусъ.

გლოვა, გლოვობა, სხ. ვაება, ცრემლი; ლაჩრობა; შავის შემოსა და რაღაცნაც მიცვალებულთა ზედა, ღვთ. 29—11; 77—63; მარკ. 16—10; იაკობ. 4—9. მუც. 14—2; плачъ; оплакиваніе; трауръ. ვჭელოვან, ვგლოვ. ზ. უ. ვტირი ვისმე, ლაჩრობ; შოვსთქვამ, ღვიტირებ; შავს ვაიცვამ მიცვალებულზედ, оплакивать кого; носить трауръ по комъ, **გლოვება** (ვ), ზ. მ. ვატირებ, ვაებას მოვაგონებ, заставить оплакивать, ვტირებინ ან ვატირებ, ზ. იე. ღაბტირი, оплакивать, 2 კორინ. 12—21; იერემ. 16—5; მარკ. 2—87.

გლუ. გლუვი, ზედ. უქმისო, ურთკო, ულორკლო, гладкій, ровный. ხაზე ხრმალი.

გლუსუნი (ვგლუსუნებ), ზ. თვ. ზედწაგებენები, тереться около кого.

გლუსუნი, ს. ტყეის ვარაყი დაკრული თიხის ჭურჭელზედ, мурава, -ნაჯ შექმნილი ჭურჭელი, муравленная посуда.

გმერა, გმირვა, გუმერა (ვჭ. გუგმერ), ზ. მ. მაზვილის ყმკრავ, განავწონებ, გახვჭმერ, пронзать, ვეფხ. 142. მგმერა გული, пронзилъ мнѣ сердце. ვეფხ 398; გამოცხ. 1—7; **გმირება**, (ვი გულსა), ზ. მიჩ. გული დანის და მისთანათა ღაგრეხვ, вонзить себѣ мечь, მოურავ. 187.

გმირი, ს. კაცები, მამაცი, ბაშბაზანი, герой, витязь, богатырь, ვეფხ. 6. დავით. 6—4; რიცხვი 13—34; **გმირული**, ზედ. მამაცური, неполяпскій, геройскій, **გმირობა**, ს. კაცობა, геройство. ვეფხ. 21.

გმობა, სხ. გაიობა, ძაგება, ძრახვა, хула, (ვჭგმობ), ზ. მ. გმრახავ, გამაგებ; უარს ვჭეფ ხალითთა საქმეთა, დავსნი სჯულსა; хулить, поносить; отвергать вѣру, законъ, მგმობ, укоряетъ меня.

1 იოან. 3—20; ვიხ. 127; იუდ. 1—10; ჭვმთ ღმრთი. 2 ქრთ. 285; отъ отрекся отъ Бога, (ვ-გმობ-ვი), Ф. ф. გიძრახები, хулиться, მიგმობ, უარს მიგოფია, я отрекся. ვეფხ. 1135; **გმობილი**, осужденный.

გმობინება (მაგმობინა ღმერთი), заставить хулить.

გმური, ს. ხელ-შუბი, сул-ножъ, короткій и широкій; копье.

გნდე, ს. ნიღრი, ящ. დანის, ცულის, обухъ, -ფიცრის, край, кромка доски.

გნდუ, Чеч. უხორკლო, უმქისო, ровный, гладкій.

გნება (ვაგნებ, ვიგნებ), Ф. მ. მივხვდები, გავიგებ; მივაგნებ, понять; находить, ვიგნებ თელსა, замѣтить; მაგნა, далъ мнѣ понять, вразумилъ насъ. სიბრძნ. 172; მარკ. 2—11, ვიგნებ სიტყვასა, понять слово. რუსუდ. 534, 618.

გნოლი, ს. მფრინ. კაკაბა ჭაგვ, куропатка сѣрая. ვეფხ. 441.

გნობი (ბერძნ.), ს. ძალი სულისა განსილვად მსგავსების ნივთთა, способность, умъ, разумъ, врожденное дарованіе, умственная способность, умъ, разумъ. მარკ. 1—116.

გოაბრი, ს. ქვაკირი, рубленый. ნუსუდ. 618, драгоцѣнный камень. შავთ. 43.

გობა, ს. ძელთაგან ამოკრილი ჭურჭელი, სალოკავის ჩასასმელი შინაურთა ხვასტაგთა თვის колода, поило; корыто, -ოქროსა, золотая чаша. ვეფხ. 1379; **გობის ცხვირა**, ს. მცენ. жабрикъ, Зуб. лл. გობის თავი. მცენ. რაჭ. поточникъ, сахарный корень, ерик. лл.

გობი, ს. ხაში ფარა, Бакр. 330.

გოგვა (ვჭგოგვე), Ф. უ. მფრინველთ ხლართმა ფენილ. მოსწორსედ, порхать, прыгать съ мѣста на мѣсто (о птицахъ), ქილ. 288. 591.

გოგი, ს. თითის გარეგანი ნაწევარი, суставъ пальца.

გოგირდი (ხარს.), ს. წუნწუხ, ржа, сѣра.

გოგმანი, ხს порханіе, მფრინველთ მშვენიერი ხიარული ხტომით, ვეფხ. 16. **გოგმანება** (ვჭ), Ф. უ. ვჭგოგავ. ვხტი, порхать, скакать, прыгать съ мѣста на мѣсто.

გოგნოშო, ს. მცენ. лактукъ ядовитый.

გოგო, ს. ყოყო, ерик. лл.

გოგო, ს. მღვიმე გლეხის ქალი, ან მოსაშახურე, дѣвка, служанка, **გოგობიჭა**, гогоръ чего-нибудь, ან ბიჭი, хлопчикъ, мальчикъ, отрокъ, юноша; ქალბიჭა, отрокъ женскаго пола, дѣвушка, молодая женщина; ერთი ბუნების მქონი ქალისა და ვირისა, ослица, мужланка, мужлатка; ქნუკი, бабуля; гермафродитъ. **გოგობიჭები**, прислуга мужская и женская; ребятишки.

გოგორა, **გოგორაჭი**, ს. მაკარა ურმის თვალი; ან მორგვი ურმის თვლისა, колесо; ступица.

გოგოჩუა, ს. ბიჭი, რომელიც გოგოსავით იქცევა, ქალბიჭა, мужчина, бобыль женоподобный.

გოგოხი, მცირე გოლორი, корзинка.

გოგრა, ს. მცენ. ქერქ თხელი და მხლად სჭმული, გარნა ყვირი ან კვანი, ქერქ სქელი, რომლისაგან შეიქმნიან სასმისნი გოგოშად წოდებულნი; ხაჭი, კვანის მსგავსი, არამედ უფრო; тыква, бахча. რეგვენი, უჭკუო, башка, глупая голова. **-ხორკლიანი ან მეჭეჭკიანი**, тыква бородавчатая, ერისთ. ლ.; **გოგრა ნესვი**, дубовка (дыня), **გოგრა-ბალი**, მცენ. ერისთ. ლ. **ფუჭი გოგრა**, пустая голова, ерисѳ. 2—63.

გოგროხი, ს. ღიდი გოლორი, корзина, кузовъ.

გოგუთი, ს. თავ მრგვალი ჯოხი, булава, жезлъ.

გოგუშო, ს. გოქუშო.

გოდარა, ს. მცენ. მთის მაყვალი, малина, რუს. ქ. ლ.

გოდება, სხ. მოთქმით ტირილი, плачъ, (ვჭ), Ф. უ. მოთქმით ვჭსტირი, рыдать, плакать; გიგოდებდით, ე. ი. მოგიტირებდით, მაკ. 11—17; мы воспѣвали вамъ печальныя пѣсни, მგოდებელ, оплакиваетъ меня, ქილ. 480.

გოდლედი, **გოდლოვანი**, Чеч. ძეგლად აშენებული, бурджевидный, построенный на подобіе башенъ.

გოდლობა (ვჭ), Ф. მ. ვმაღლობ, возвышаться, ხან. ლ. გამოსლ. 9—21, დაბეგდილს დაბაღებაში ამ სიტყვის მაგიერად ჰხმარობ: ერრეა გოხებათა თვისთა.

გოდოლი, ს. ძეგლი, бурджъ, столпъ, ქოშკი ღიდი და მაღალი, башня, столпъ, დაბად. 11—4; მაკ. 21—33; ლუკ. 13—4; **-ბაბილონისა**, столпъ Вавилонскій, **-ფურნი**, ე. ი. ხვირები, ყანები ავსილი მიწითა და რიყითა, завалъ. ნ. ქ. ლ. туры, коробъ съ землею, გოდოლფურის მაგიერად უნდა: გოდორ-ფური იქ ნახე. **გოდოლ-ციხეები**, ს. მრავ. бурджевидныя башенныя стѣны съ башнями.

გოდორა, ნ. მანერწყი, ерисѳ. лл.

გოდორი, ს. წნული ჭურჭელი ხერგის წნელთაგან, მარაგული, корзина, кузовъ, кошница, მაკ. 14—20; 16—9; ფსალმ. 80—6; **გოდორ-ფური**, ს. ყანი, ხვირი, туръ, корзина изъ хвороста, набиваемая землею.

გოვზა, **გოვზაკი** (ხარს.), ს. ღიდი ხარწყული, ушатъ, 1 მეფეთ. 26—11; გამოსლ. 38—5; ან სალვინე, винный кувшинъ, ნ. სალვინე.

გოზა, ს. მშვილდის მწკვრივალი, окопечность у лука; ხან. ლ.; ქილ. 309; ან მშვილდსავით მოხრილი, дугообразно выгнутый, **-წარბი**, брови дугой. ლეკ. 17; რუსუდ. 491; ქილ. 345; კუდს გოზავით გარდაჰხრი, загибаю хвостъ, ქილ. 459.

გოზა (ვჭგოზ), Ф. მ. ვაგლეხ, ვჭგლეხ, ვიტყვ, обмазывать, штукатурить.

გოზაური, ს. ღიდი სალვინე, винный кувшинъ.

გოზინაური, ს. ნუში ნაგლეჯ თაფლში გაგლეჯული, варенье изъ меда и миндаля.

გოთაული, ს. გამდგარი ერი, бунтовщики, ხან. ლ.

გოთიერანი, ს. ამოსავარდნელი, извергъ, плутъ.

გოკინი, **გოტინი**, სხ. ღიჭ, (ვჭ), Ф. უ. ვგოხინებ, ვჭყროტინებ (ვირთა), реветь (объ ослахъ).

გოლე, ნ. გველე.

გოლეული, Чеч. ფიქიანი თაფლი, сотовый (медъ).

გოლვა, ნ. გველვა; რონგ. 144.

გოლვიან, მიღიან, идутъ, ნ. გველე.

გოლი, ან თაფლი გოლეული, დაუწმენარი ხვეზა თაფლისა, კიპრუჭი, თაფლის ბურუში ახლად გამოლე-

ბული სკიდმ, фиґа, сотъ, сотовый медъ, **გოლიზ ხარეველი**, მცენ. ხოინჯა ბალახი, чечуха, дикій горохъ; ბუნ. ლ.

გოლიათი, ს. გმირი, ვეჟაცი, витязь, рыцарь, ვეფხ. 1528.

გოლიათობა, ს. ვეჟკაცობა, გმირობა, геройство, рыцарство; (ვჭ); ზ. უ. храбриться, показывать храбрость, ვაშლი 39.

გომაზარი, გუამაზარი, გუმანზარი, ს. ხამოწმო წერილი, свидѣтельство.

გომბეშო, ს მეტად დიდი ბაყაყი, жаба.

გომბიო, ს. ბაწარა, ბაწიკელა, პრკალა გოგო მოსამსახურე; დიდი მეგობარი ან ბაყაყი, дѣвка, дѣвчонка; жаба, კალია 79; ბუნ. ლ.

გომი, გომური (ხომხ.), ს. ბოსელი, хлѣвъ, хижина.

გომიზი, გომფისი, ს. ხისწუნო, гумми, растительный клей, **-ბელქვისა**, стиракъ (благовонная смола).

გომეში, ნ. გამეში.

გომიშა, ს. -ძალლი, ნ. გოშია, собака, ქუსულ. 460.

გომიჭი, გომიჯი, ს. ხმალი პური, прѣсный хлѣбъ, ანტონ. 4—42.

გომფისი, ს. ხისწუნო, гомизъ, камедь, ბუნ. ლ.

გომური, ნახე გომი; гумно, ქონა, ნ. ღონა, тощій.

გონა მგონია, ვჭვონიარ, ჭვონიხარ, ჭვონია, ვჭვონობდი, ჭვონია, მრავლ. 3 პ. ჭვონიან; ნ. უხარ. ვჭვონობდი), ზ. ვჭფიქრობ, думать, ვეფხ. 241; მგონა; ქართლ. 337; ქუსულ. 815, მგონიხარ, гоганяръ, я думаю что ты, ты думаешь что я, ვინა გგონი ვარ, за кого ты считаешь, знаешь ли ты кто я такой.

გონება, სხ. გონი, ჭკვა. გულისხმის ყოფა, გულისხმა, განსჯულობა, ჭეშრი, ფიქრი, умъ, разумъ, разсудокъ; мысль, помышленіе, მეფხ. ბაქ. § 212; ლუკ. 24—45; ვეფხ. 842; მატ. 22—37; память, ზოგს აღგილს გონება ლაუდვით სვინადისის მაგიერად; совѣсть, მაკალ. გონება გაქვსინ კეთილი, имѣйте добрую совѣсть, 1 პეტრ. 3—16; რომაელ. 13—5; **-ეუწყრებელი**, разумный, гоньбиз твили, прозорливость, проницательность; გონების ნაწარმოები, произведеніе ума, ჩვარდნილი ცეცხ გონებაში, გ. ი. შეპყრობილი ცეცხ ფიქრისაგან, его мучаетъ мысль, ვეფხ. 58; თქვა გონებასა შინა თვისსა, сказалъ въ душѣ, ლიბერ. 17—17; გონებით ძნიმე, бѣдный, тупоумный, გონების ღარგვა. потерять разсудокъ, გონებით მიწითმა, обнять умомъ, გონება მახვილი, остроумный, გონება მეუმხვარე. неостижимый умомъ. ვინრ. 2; გონება სად გაქვს, гдѣ у тебя вниманіе, ღ ან გონებაში, и въ этомъ раздумьѣ, ვინრ. 160; გონება მაღლობა, высокомѣріе, 1 ქართლ. 281; გონება ეხსენება, развивается, (ვჭგონებ), ზ. ვჭფიქრობ, მგონია, думать, мнить, предполагать, помнить, (ვა), ზ. ვ. მოვაგონებ, напоминать, (ვიგონებ), ზ. მინ. მოვიგონებ, მოვიხსენებ, вспоминать, ვეფხ. 31; ვინრ. 50; თავისნინა იგონებდეს, ვეფხ. 12; пусть онъ думаетъ про себя, შენ მარკოზ გიგონებდი, ე. ი. ვიცოდი შენ მარკოზარ, ვეფხ. 160; я предполагалъ найдти тебя одного, ვეფხ. 160; მეგონება ან მაგონდება, припоминаю, (ვეგონება), ზ. თ. припоминать, გონება მიხდილი, ნ. მიხდილი.

გონება (ვა), ზ. ვ. გავაგონებ; შევაშვენებ, заставить слушать; внушать, (ვიგონებ), ზ. მინ. გავიგონებ, მოვისმენ, слушать, выслушивать.

გონი, მცენ. გონება, ჭკუა, გაბედვა, умъ, разсудокъ; სიბრძ. 138.

გონიერი, გონებიანი, ზედ. ჭკვიანი, მატ. 7—24; მარკ. 5—15; умный, разумный, мудрый, -რედ. ზზ. разумно.

გონივ, ს. თითბრის ორალი, რომელშიაც პირველ ჩაწყობენ ასოებსა და მასუკან ჰლაკაში ჩასდებენ, верстать.

გონიერება, ს. გონება, ჭკუა, разумъ, (ვჭ), ზ. ვ. ჭკვიანად განვსჯი, умствовать, дѣйствовать съ умомъ, გონიერული, ზედ. разумный, მარკ. 2-171; ქილ. 646.

გონჯი, ს. მახინჯი, ლუხჭირი, სახიჩარი, უგვანო; ახო ნაკლები, სახიჩარი; уродъ; калека, 2 ქართლ. 291.

გორა, გორაკი, ს. ბორცვი, მცირე მთა; бугоръ, горка; бугоръ; куча; ვეფხ. 976.

გორა, ს. სწყაო 16 ლიტრა, мѣра жидкостей въ 2 пуда, გორად ზზ თან შეზომილ, опоясомъ, соразмѣрно, სამ. ხომხ. 152, 418, გორად ღ გორად ყვარ, кучами валялся, რუსულ. 145.

გორგალება (ვა), ვახორხლებ. катать.

გორანგო, ს. ღორი ზეყოთი ლოკი. უშის სალესი, зубъ у кабана противуположный клыку.

გორგალი, ს. ნახთ ან მცენ. მრგვალად ღახვეული, клубокъ, мотокъ питокъ.

გორგომიჭელა, ს. ხოჭიჭი. ჩვილთ-სატარებელი ფეხის ახაღმელად, ходунки для пріученія дѣтей ходить.

გორგოშა, მცენ. ნ. მოცხარი ერის. ლ.

გორდაჯმალი, ს. ძველებური ხმალი მსგავსი ახლანდელის ქართულისა, сабля.

გორეშიანი, ზედ. ბორცვიანი, гористый.

გორვა (ვ), ზ. ვ. მიწაზედ გაღაბრუნდ გაღმოვაბრუნდები; ვბრუნავ. ვტრიალებ; валяться, переворачиваться; катиться, вертѣться, რუსულ. 451.

გორი, ს. ფეიანი, ბრიგა, куча, ვაფთ. 11.

გორვება (ვაგორებ, -ვე), ზ. ვ. ვაბრუნებ, ვატრიალებ, катить, переворачивать.

გორიზონტი, ს. სახედვი ცისა რასაც თვალი გარდასწვდება, горизонтъ.

გორილი, ს. თიეის თოკი, соломенная веревка, ვეფხ. 256.

გორობი, ზედ. ამპარტავანი, гордецъ, гордый, спесивый, გორობა, ს. ამპარტავნობა, гордость.

გორჭილა, ნ. გვარჭილა.

გოსპა, გოსპანი, ს. ძვირფასი ნაქსოვი. драгоцѣнная матерія, ვაფთ ცხოვრ. 19—19.

გოჭობო (თათრ.), ს. ბურმგალა, веревка, катиполе, რ. ქ. ლ.

გოჟინი, ნახე გოკინი.

გოშია, ს. -ძაღლი, порода мопсъ малороссійскихъ собакъ, мопсъ-ръ ძაღლი.
გოშიობა, ს. ძაღლობა.
გოშქელაკნი, ს. ოქროს საყურე, золотыя серьги.
გოჩქოჩანი, ს. მორევი, водоворотъ.
გოჭა, ს. კობრი, сазанъ.
გოჭი, ს. ღორის შვილი, поросенокъ; ორკბილის შვილი, თევზი, в. ლ. **გოჭის ხუთშაბათი**: შურის კვირის ხუთშაბათი, რომელსაც ღელხწაულობენ რაჭაში, четвергъ шестой недѣли (народный праздникъ въ Радчѣ).
გოხი, ს. კლდე, скала, ლხც. 45; ხაბ. ლ. სოლომის ნაშხეფარევი და არა ნაწილევი, оолитъ.
გოხი, შორის, დრეხუნი ღორთა, хрюканье свиней, **გოხინი, -ნება**, ვჰ, ვკრეხუნებ, ღორთა თვის ვღრეხუნებ, хрюкать.
გოკვა, ს. თევზის, ზეთის ღორი, бѣлорыбица.
გოკვეული, ს. გოკვიღის ნეკნებღმე მკერდის ზომა, ეზეკ. 40—5, 43, пядь (мѣра $^1/_4$ аршина).
გოკი, ს. ცერი, წინა ხახისა, ან მისიღენი ზომა, გრე: კოჭი, თუხის ჩონჩხი; ხოლე, большой палецъ; первокъ; кисть, плюска ноги; 3 მეფეთ. 18—21; ხაქ. 3—7.
გრაგნა (ვჰგრაგნი), ზ. ვ. შეკეხვევ, წეკჰგრაგნი, свивать, свертывать; ახად. 8—1, **გრაგნილი**, ს. ღახვეული წერილი, свитокъ.
გრადუსი, ს. ფენოკი; სიმრკვლის საზომი; თერმომეტრი მაჩვენებელი სითბოსი და სიცივისა, градусъ.
გრაკი, გრაკლი, მცენ. ბაღჩიხე, красная ива, ბუნ. ლ; волжанка, таволга, грязь. ლ.
გრამი, გრანი, ს. 2 ქრთილის წონა, гранъ (мѣра).
გრაცა, ს. მფრინველია, названіе птицы.
გრგენა, ხხ. ლიკინი, щекотанье, щекотка, ვჰგრგენ, ვგრგენ, ზ. ვ. გულიგინებ, щекотать, ვჰგრგინებ, ზ. თვ. მეწოთირება, ვჰგრძნობ უსიამოვნობასა, щекотливо для меня.
გრგვალი, ზედ. რგვალი, круглый, **-წვამალი**, ნ. ვ. რგვალი წამალი; пилюли.
გრგვინვა, გვრინვა, ხხ. ხაშინელი ხმა, მაგ. ქუხილისა, трескъ грома, (ვჰ), ზ. ვ. ვჰქუხ, ვჰხმექ, греметь, трещать, ქილ. 635.
გრგოლი, ს. მცირე სალტე მეკალლისა; ბეჭედი, кольцо.
გრდემლი, ს. რკინის კუნძი მეკალლის ხეჭელი, наковальня; ვეფხ. 5.
გრე, ს. გოკი, ძღლის მეოქეხმეტე ნაწილი, вершокъ.
გრემა, ს. მრეში, მქრქალი ფერი, сѣрый, карій, темнорусый, тусклый, -თვალები, каріе глаза, ნ, ალილი, 1 მეფე. 16—12; 1 ქრთლ. 343.
გრემლება (ვი), ზ. ვ. ვიოლენ, გამოვისურმაე თვალთა სიგრემლითა, сурмить брови, იეზეკ. 23—40; 4 მეფეფ. 4—30.
გრეხა, ხხ. შეხვა, сученіе; -ჰირის ხახისა, гримасса; (ვჰგრეხ), ზ. ვ. შეკეხვევ, შეკგრეხ, დავკრთე თოკსა, ძაფსა და სხ.; ვხძინავ; მოვჰკეკვევ, ვაბრუნებ, ვაგრეხ; сучить; крутить; крнить, некрнлять; ვიგრეხ ულვაშს, закручивать усы, ერისთ. 193; (ვიგრიხები, ზ. ვ. ღვინრთვი; მოვიკეკვები; ვიბრიხები, ვიბრიცები; сучиться; некривляться; жеманиться, гримасничать, **გრეხილი**, მიმ. დაგრეხილი, შეხოული; გულზედ ჩამოსაკიდები ძვირი, მარგალიტი, сученый; бисерная цѣпочка, -შენობისა, карнизъ.
გრიალი, ს. ხმა გრგვინვის ან წისქვილის ბრუნვისა, дребезжаніе колесъ, шумъ, стукъ колесъ; топотъ; -ფეკლისა, бурчанье въ желудкѣ, -ცხენთა დგენისა, топотъ коней, **გრიალება** (ვი), загремѣть, ვჰგრიალებ), ზ. ვ. ვდგრიალებ, гремѣть, производить шумъ, издавать стукъ, ვისტ. 179.
გრიგალი, გირგალი, ს. ძრიელი ქარი ცრიალით მომბერავი, вихрь, ураганъ, ვეფხ. 861; შავთ. 29.
გრიდოვანი, ზედ. ცარიელი, пустой, დაბალ. 27—8.
გრივი, ს. ხანაგი, ძველებური სანყაო თეხლეულთა, ეზეკიას თარგმანში ჰსწერია 22 ქილაკი, ესაკი ლიტრა ნახევარია, გარნა ხროხოლრაფში იტყა ათი მოლი, ესე იგი 22 ქილაკი, старинная мѣра сыпучихъ вещей, сидъ, რიცხვი 11—33; 28—5; 3 მეფე. 18—22 ვეფ. 12; ლევიტ. 27—18, გამოხ. 27—16.
გრიშეთი (ფრანც.), ს. ნაქსოვი, глазетъ.
გრიკი, ს. მცენ. მოის მაყვალი, ეოლო, малина, ბუნ. ლ; ხაბას ლეკს და ბუნ. ლ. ჰსწერია გრივი; ხღუთო წერილში: იერემ. 17—6. малина, вересъ, ბუნ. ლექსიკონში гребенщикъ, тамарискъ.
გრილა, επίκο. მცრილა, мнѣ свѣжо.
გრილება (ვი), ზ. ვ. ვცივევ, ან სიგრილეს მივსცემ, охлаждать, прохлаждать; остывать, давать тѣнь; (ვჰგრილებ), ზ. ვ. გაცივდებ, გავნელდები; სიგრილე ჩამოვარდება, остывать; становиться прохладнымъ, 2 ქრონ. 396; (ვცგრილებ), ზ. მიჩ. ვცივრილებ, давать тѣнь, 1 ქრთლ. 379; ვბრ. 9—4; (ვიგრილებ), ზ. მიჩ. ჩრდილში განვისვენებ, отдыхать подъ тѣнью, იხად. 4—5.
გრილი, ზედ. მცირედ ცივი,ხასიამოვნო სიცხის დროს; ნივთი ცივის ბუნებისა, წინააღმდეგი მხურვალისა, მაგ. ხამკურნალო წამალი; прохладный; прохладительный: -ქარი, прохладный вѣтеръ, გრილი გული, холодное сердце, გრილი საჭმელი, прохладительная пища, გრილა, прохладно.
გრილო, ს. прохлада, ხამზ. 141.
გრილობა, ხხ. სიგრილე, прохлада, тѣнь, (ვჰგრილობ), ზ. ვ. სიგრილეს მივსცემ, დავიჩრდილებ, остывать, давать тѣнь, გამოხლ. 40—31; შაკთ. 17—5, (ვჰ), ზ. უ. ვჰსჩრდილობ, свѣжѣть.
გრკალი, ს. გრგოლი, კაშაკი, სალტე; სიმრგვლე; кольцо, обручь; кругъ; ქმნულ. წ. 10; გამოხლ. 35—22.
გრკვინვა (ვჰ), ზ. უ. ვტიტნებ, лепетать.
გროვა, ს. ხროვა, **ჟბეშეჟი** კრებული ერი; ზვინად დაგმული, сборище, толпа; куча; გროვა-გროვა, кучами.
გროვება (ვი), ზ. ვ. შეკჰკრებ, მოვაქუჩებ, თავს მოვკური, მოვხვეჰ, собирать, сколлять, скучивать, ვისტ. 176; (ვგროვდები, ზ. ვც. შეკჰკრებები, მოვაქუჩდები, თავს მოვიყრი, собираться, сколляться.
გროში (რუსულ.), ს. ორი კოპიკი, грошъ.
გრუზა, გრუში, ს. ხუჭუჭი თმა, кудрявый, курчавый (волосъ), ვისტ. 194.

გრუტუნი (ვ), ზ. უ. ვღრუტუნებ, ворковать, грустный стонъ.

გრძელი, ზედ. უმეტეს ზომისა გაჭიმული ან წარსული, долгій, длинный, длинно, **გრძელ ჟამიერი**, долговременный.

გრძელება (ვ), ზ. მ. გრძლად გავხდები, длить, ვაგრძელებ, ზ. ვდ. გრძლად გავიწევი, длиться.

გრძელობა, სზ. განგრძობა, გრძელ-ყოფნება, долгота, долговременность, -дленіе, долгодействіе, (ვ), ზ. მ. ღიღხანს გავხდები, продолжаться, ვეფხ. 143, 935; ქილ. 554.

გრძნება, სზ. ალღი, მზუნაობა; მოგვობა, შეცნობა ცილისმით, მოხიბლვა, ჯადო, მწამლველობა, чутье, смѣтка; чары, чародѣйство; колдовство; ვაგრძნებ), ზ. უ. გრძნებით შევიცნობ, вокругъ, очаровывать, околдовывать, чародѣйствовать, волховать, სჯმ. 8—9; (ვი, ვა), ზ. მ. ალღის ავიღებ, შევიტყობ, გავიგებ, почувствовать, смекнуть, დიმან. 38—10; იოან. 12—9; ვისრ. 189; ღვთ. 34—45; ახე მოჰკლეს რომ ვერავინ იგრძნა, никто незамѣтилъ какъ его убили. 1 ქართლ. 238; ღა იგრძნეს, რომეთუ პირველ იცნეს и замѣтили, что они были наги, დიმან. 3—7, ვერ ვინ გაიგრძნობს, никто этого незамѣтитъ, ვისრ. 70; **გრძნეული**, ხ. მოგვი, მომხიბლავი, ჯადო, чародѣй, колдунъ, ვეფხ. 1292; **გრძნეულება**, ხ. მოხიბლვა, чародѣйство, волшебство, იქმ. 146, (ვ), ზ. უ. чародѣйствовать, ვისრ. 110, რუსუდ. 158, 480.

გრძნობა ხ. მგრძნობელობა; чувствованіе, ощущеніе, კეთილ-შობილური გრძნობანი, благородныя чувства, გრძნობა სიყვარულისა, სიძულილისა, чувство любви, жалости; გრძნობას მოხვდა, придти въ чувство, (ვ), ვა. ვი), ზ. მ. ვგრძნობელობ, გავიგებ, შევიგნებ, მივხვდები, чувствовать, ощущать; понять, смекнуть, იერემ. 14—20; ვეფხ. 155; ვისრ. 94, ვგრძნობ ობლობასა, чувствую сиротство; -სიცხესა, სიცივესა, იხილ. 47—8, чувствую жаръ, холодъ, მიგრძნობ, ვ. ი. შემიტყობ, ვეფხ. 1145, ты угадываешь, смѣкаешь мысль, желаніе, წუროს ვერ ვუგრძანი, я незамѣтилъ его гнѣва, ვეფხ. 1153, ვერ ვინ გაიგრძნობს, никто неподумаетъ, что ты, ვისრ. 70, **გრძნობადი**, ზედ. ქვემდებარე გრძნობისა, чувственный, მარკ. 1—160, **გრძნობიერი**, ზედ. მგრძნობელი, чувствительный; ერისთ. 80, **გრძნობილი**, მიმ. почувствованный.

გრძნობის ხატავი, ხ. საგრძნობელი, вмѣстилище пяти чувствъ.

გრძნობინება (ვ), ზ. მ. შევიტყობინებ, дать почувствовать.

გრძღვამლი, ნ. ბაბილო.

გრწყილი, ხ. წვილი, плоха.

გრჭო, გრჯო, ხ. წვრილი ლაქანი, жердь.

გრჯღა, ხ. ქრჩხა, ღილი რქო, сукъ, გრნა ამათ ზედ განფოფოლსა ეწოდების ბორჯღლი და მათ ზედ რქოსი ან ნოშინი, კვალად უწერილესთა ხის წვერთა კენწერი, კოწოლი და კუნწული; ზოლო უფუერლოსა ჩვილსა კენწერსა ზამთრით ხვასკანგთა საკვებსა: ნეკერი; სალა რქოსი ორად განიფოფებიან მას ეწოდების: კაბი და მონაკვეთსა რქოთა ძირსა: რიკი და ნეკერი.

გუბა. სიტყვები, რომელნიც იწყებიან ამ მარცვლითა ნახე გვ: მაგალ. გულე, გუბრი, გუმი, გუნება, გვანება; გელე, გვრი, გვიმი გურგული, გორგილა და სხ.

გუბე სომხ. რუსულ. ხ. ფოსო ადგილი წყლითა ხავსე, მცირე ტბა; лужа, лужина; прудъ; იხე 8—29.

გუბება (ვ), ზ. მ. შევჭერავ, ღელეგუბეს წყალსა, запруживать, ვჭეუბლები, ზ. ვდ. შევიერები, ღელეგუბეები წყალთა თვის; запруживаться водою, მიგუბდება, у меня дыханіе спирается, ვეფხ. 140, გამმ. თ.

გუგა, ხ.; თვალისა თვალის კაკალი ან ბაი, яблоко глазное; ѣзница, врачекъ, გუგ. 8; ფსალმ. 16—8; 2 სჯულ. 32—10; ზაქარ. 2—8.

გუგუ. გუგულის ხმა, куку.

გუგულა, ხ, მცირ. кукушка.

გუგუნი, ხ. ხმა ცეცხლის ნთებისა, ან შორიდამ მგერისა; шумъ горѣнія, -ѣренія, воркотня, (ვ)ვგუგუნებ, ზ. უ. гудѣть, горѣть съ шумомъ, ქილ. 378.

გუდა, ხ. გაუჭრელად გაძრობილი ცხვრი ხვასკანგთა შესახდებელად რისამე: ამგრნი უხმობენ კუპრიელს ტყესა; мѣшокъ кожанный, мѣхъ; бурдюкъ, мотузка 352; ანკოს. 3—33; 4 მეფეთ. 5 — 23, ღამეჭრილს ღამეგებიან: ჯომარჯა, სიბ. ლ.; **გუდა-ლელვი**, ხ. მცენ. особая порода винныхъ ягодъ, გუდა წყალში ჩამძრომა, водолазный колоколъ, ერისთ. ლ. **გუდაფუშკა**, ბენ. ლ. და **გუდაფშუკა**, ერისთ, ლ. бадяха (раст.), дождевикъ (грибъ), რ. ქ ლ. **გუდაშიერი**. მაგალ. злобный, голодный.

გუდალი, ხ. უსწორო ნაკერი ალარულს ტანისამოსში, неровное шитье, ხ. საგუდალი.

გუდანაბადი. ხ. ранецъ, ранецъ, ѣлтоа-гудо.

გუდარაკი. ხ. საგზოლეული ან საღუღმელი ჭურჭელი. ვითრ. ქვაბი, სიავი, ტაკა, посуда для приготовленія пищи, какъ кастрюля, и т. п.

გუდასტვირი, ხ. ჭიმონი, სოფლური სტვირი გუდითური, волынка.

გუდაფუშკა, ნ. გუდა.

გუე. სიტყვები რომელნიც იწყებიან ამ მარცვლითა ნახე გვ ან გვე

გუდურა, ხ. ერთი იღლიის შეშა, вязка дровъ.

გუთანი (სომხ.), ხ. ერქვანი, სახვნელი, плугъ. **გუთნეული**, ზედ. ერქვნეული, плуговой. ან ერქვანი თავის საკუთრებითა, плугъ съ принадлежностями, ალექს. 169; ანკ. 3—37; **გუთნის დედა, გუთნის თავი**, земледѣлецъ, правящій плугомъ, სამ. ვახტ. 204; გუჯ. 2.

გულა, ხ. თოფის ტყვია, пуля.

გულაბი, ხ. -ესხალი, дуля.

გულაგი, ნ. გვალაგი.

გულადგადებით, ზმნ. булатомъ, хладнокровно.

გულაღი, ზედ. მხნე, მამაცი, храбрый, неустрашимый, **გულაღობა**, ხ. მხნეობა, храбрость.

გულაღ-ღება ვი, ზ. ვ. გულში ღებინება. вынимать, запечатлѣвать въ сердцѣ.

გულ-ამოდ, ზზ გულის სასიამოვნოდ, пріятно, рѣшуд. 481.

გულამოსკვნით, ზზ. გულ-ამოხვნილით, задыхаясь рыдая; ვეფხ. 191.

გულ-ამოკვდომით, ზზ გულ-ამოხვნილით, рыдая задыхаясь, рѣшуд 679.

გულ-ამოსკვნილი, ზელ. გულ-ამოსკვნით მტირალი. рыдающій задыхаясь.

გულანი, ს. წიგნი სრულის წელის საგალობელთა და რომელთა შინა არს ჩართული ქებანი ეწოდება, ქებგულანი, минея.

გულ-ანჩხლობა, ს. გულფიცლობა, злость.

გულაობა, სს. ხეირნობა, гуляніе, ვ§, ზ ვ. ვხეირნობ, гулять.

გულარწლო (ცხენი), ზელ. ავზნე ცხენი, ѳирно, лошадь съ норовомъ, ალბ. 172; **გულარწლობა**, ს. ავზნეობა ცხენისა, норовъ у лошади.

გულარქმილი, ზელ ოქრომჭედლო, ლარნაკებიანი, ლირლიანი კაბა, ლეკ. 3—5; ყაბა, ქრეკ კაბა. ფხლმ. 77—8; მაკ. 17—17; пестрый, ухабистый; строптивый, разпращенный, **-ობა**, ს. ухабистость; строптивость, разпращенность, норов. 1 ქრონ. 280, **გულარქმნა**, (ვ§გულარქმნი, ზ. ვ. коверкать.

გულ-აღმა, ზზ: -წოლა. лежать на спинѣ, რუხუდ. 278; სიბრ. 82. -გაქმაბრუნდა, онъ легъ на спину.

გულბანდი, ს. რუხუდ. 362, 729, 796. ყარდის წყლის სურა, кувшинъ; ფიქნ. амфоринка, ერის. ლ.

გულბილწი, ზელ. ბოროტი გულითა, злой. **-წობა**, ს. ბოროტობა. злость, ქილ. 316.

გულ-განწმენდილი, ზელ გულ-წმინდა. чистосердечный, ვისრ. 175.

გულ-გაპეხილი, ზელ. შემუსრვილი გული, გორგ. 61. сокрушенное сердце.

გულგრილი, ზელ. хладнокровный. **გულგრილობა**, ს. хладнокровіе.

გულ-გული, ფერნ. кукушка.

გულ-გული, ს. შუაგული, средина, ხად. ლ.

გულ-დაღებით, ზზ. გულ-დაკვრებით, надежно, ქილ. 140.

გულ-დაღება (-დავიდე), ზ. ვ. ვიმედეულობ. предполагать, надѣяться, предполагать, имѣть въ виду. მარკ. 6—19.

გულ-დაკლება, სს. შეუკვრელობა, ѳурчь, ѳрѣзь, оскорбленіе; -კლებით, ზზ. оскорбительно, (გულს-დავკლევ), ზ. ვ. ვწყენ, ѳомѣрзнуть ვჭორ, оскорблять. (გული დამიკლეს), ზ. ვც. оскорбиться, **-გულ-დაკლებულობა**, ს. оскорбленіе, ანტონ 2—5.

გულ-დამწვარი, ზელ. განწირვებული. შეწუხებული. огорченный.

გულ-დანაწულულები, ზელ. გულ-მოწყლული, сокрушенный, ვეფხ. 174. [ный.

გულ-დანდობილი, ზელ. დანწყნებული, увѣренный.

გულ-დაუთმობელი, ზელ. მოუთმინარი, нетерпѣливый, **გულ-დაუთმობელობა**, ს. нетерпѣніе, ვისრ. 80.

გულ-დაწოლა, ზზ. -წოლა, лежать на животѣ, კალ. 116.

გულ-დაწყლულებული, ზელ. გულ-მოკლული, убитый горемъ, ვისრ. 24. 178.

გულ-დახურული, ზელ. მოწყენილი, скучный, წონკ. 134; скрытный.

გულ-დაკვერება, **-ებულება**, ს. გულის დარწმუნება, увѣреніе, **-ებული**, ზელ. увѣренный, საქმ. მოც. 27—22, 25; ქილ. 189.

გულდებული, ზელ. დაკვრებული, რწმუნებული. увѣренный, ქილ. 666; საქმ. 27—23. **-ებულობა** ვჭოფ, ზ. ვ. დავკვრებ. увѣрять, 2 ქრონ. 27; **-ებულობა**, ს. დაკვრებულება, увѣренность.

გულ-დებალი კაცი, ზელ. ლაჩარი, жалкій, სიბრ. 137, трусъ.

გულ-დებალობა, ს. სილაჩრე, малодушіе, трусость.

გულება, გულვება ვი, ზ. ვ. შევიგონებ, გონებაჩრახვ; ѳოვახლობ, внушать; заставить пожелать; (ღმერთ. მიჩ. გულში ჩავიგდებ; ფერად ვიღებ; შევიგულებ, ѳოვიწადინებ, ѳოვისწადობ გულში მაქვს, 2 სჯულ. 12—13; რუხუდ. 575; საქ. ვახტ. 1, შესხ. 1 ქრონ. 70, 90. დახვეულ. 74. имѣть въ виду, хотѣть, желать; задумать; предположить; имѣть въ запасѣ; ოგულე თავი შენი, имѣй себя въ виду, берегись, მიგულებ, имѣешь меня въ виду, დაბად. 12—13; მაგულებ, внушаешь мнѣ, ქილ. 131; ვეგულვები, ზ. ოვ. მოვენდომები, მოვენწადინები. имѣть намѣреніе, намѣреваться, საქმ. 23—27; გამოტხ. 1—2; ეხსი. 15—16; მეგულვებ, მეგულება, ზ ოვ. имѣть что на душѣ, думать, предполагать, имѣть въ запасѣ, საქმ. 17—31; 23—3; 26—3; 1 ქრონ. 29. მრავ. 150; მწერალი არ გვეგულებოდა, мы не предполагали, что онъ жилъ, რუხუდ. 480; ვეგულვების შენ ხელობა, онъ хочетъ тамъ пообѣдать, დაბად. 13—25.

გულვა (ვ§), ზ. უ. მწადს, მსურს, хотѣть. желать, ეხსი. 28—22.

გულვა (ვ§), ზ. ვ. მივხურავ კარსა, притворять, დავრ. 114.

გულვებადი, ზელ. სჯულებელი. предполагаемый. მარკ. 2—123.

გულთა-მხილავი, გულთ-მეცნიერი, ზელ. ღმერთთა გულთა მხილველი ღმერთი, сердцевѣдецъ. ვეფხ. 1155, 1269; საქმ. 15—8.

გულთმისანი, ს. რომელითმე ნაშენებით ან მიჩქმალით სხვათა გულის პახუხის შემცნობი; знахарь, гадатель, ѳокусникъ, угадчикъ; народный; волшебникъ; ვეფხ. 1470.

გული, ს. უმთავრესი ნაწილი ცხოველთა შინაგანის აგებულობისა, რომლისაგან მიმოიქცევის სისხლი ყოველთა ძარღვთა შინა, ვეფხ. 4; ჭაბრ. გულის ძრახვა, ვეფხ. 842. 843; სიყვარული; ხასიათი, წყრომა; სიმხნე; შეა გული, ხასიათი რისამე; მაკ. 12—40; იონა 2—4; დავით. 45—2. 3; შინაგანი კერძო კვერცხისა. კაკლისა. ხილთა და მისთანათა; შინაგანი აგებულობა სტომაქისა; ხათაბალა ქალაქი; сердце; мысль, любовь; гнѣвъ, смѣлость, бодрость; центръ, средина; сердце-

нина, нутро; внутренность; черви (карты игорныя), გულით შე ეს არ მინდა, отъ души я этого не желаю, მოგახსენებ რაც გულში მაქვს, я вамъ скажу, что у меня на сердцѣ; გული უძს, сердце у него бьется, გულზედ ხელის დარტყმა, перекрестить на груди рука. წმინდა გულითა, чистосердечный, მაღალი გულითა, высокомѣрный, აწობს თავის გულში, онъ думаетъ про себя, გულის გული, ე. и. ერთგული, вѣрный, преданный; კი გული აქვს, у него доброе сердце, მტრის გულის არ გახლე, не сдѣлайся предметомъ насмѣшки твоего врага. გულზედ მოვყვნა, злить кого; გულზედ მოსაყვანი, возмутительный, გულიდამ ამოღება, рѣшиться; გულზედ მოხვლა, разсердиться. გული ეტკინა, луд. 15—16; 16—21: сердце вскло его, внутало ему, ეს საქმელი გულს მიმძიმებს, гулзедъ мадгебъ, мицъкебъ, это кушанье тяготитъ мнѣ желудокъ; გულზედ მოვყვნა, разсердить, გულში გავლაპარაკე, подумать; подразумѣвать, გულში ჩამტანი, памятозлобный; გულიდამ-გადამავარდა, забылъ; გულიდამ-გადამავარდა, я забылъ; გულზედ დამწოლია, დამაწვა, грудь залегла, гулъ-зедъ дзвари, тошнота, გული უმძიმს, ему тяжело на сердцѣ, გული მოუგო, онъ пріобрѣлъ уваженіе его, дружбу; გულითად გულის თქმისა, влеченіе страстей; სიბრძ. 4—12. გული წაიღო, надоѣлъ, наскучилъ, გულში ჯდარი, досада; გულს მაკლია, я не доволенъ, ქვეყნის გული, средина земли, მაის გული, солнцекъ, კაკლის გული, ядро орѣховое; გულ ლა გულ იდექი, ты стоялъ противъ, ერთი გული თითა; ნ. თილისმა 186; одинъ фермуаръ; შენს გულში, въ душѣ твоей, ქვერცხის გული, желтокъ, გულის კოვზი, ложка, конецъ грудной кости, ხელის გული, ладонь, გულზედ ხახინი, перхота, ხის გული, сердцевина, ჰურის გული, мякишъ, ღმრთის გულისათვის, ради Бога, ჩემის გულისათვის, ради меня, შენი გულისა: пожалуйста, ამის გულისთვის, поэтому. გული მეპარება, тошнитъ, ე. и. გული მიმიდის, дѣлается со мною дурно.

გულიანად, нар. сердечно, душевно, отъ души, -ჭამა, ѣсть съ аппетитомъ, -ძილი, спать крѣпко, დარ. 20.

გულიბრი, ს. მცენ. болюсъ, ნ. ჩ.

გულისწყრი, ს. сердитое лицо, გულის პირი, сердитое выраженіе, отверзтіе сердца.

გულის-ზიდება, отрыжка, рвота, ნ. ზიდება.

გულითადი, нар. ერთგული, преданный, вѣрный, преданный, ვჰპოვე კაცი გულითადი ჩემი, я нашелъ человѣка по сердцу, გულითადი მეგობარი, искренній другъ, **გულითადობა**, ს. ერთგულობა, усердіе, искренность, ქილ. 656.

გულიო, ს. მფრინვ. домашняя сизая турлица, вятецъ дикаго голубя.

გულისაბა, ს. მცენ. ჯულაბვარდა, დილის-ვარდა, ფერადედა, ფერადა, бородка царская, ბუნ. ლ.

გულისაბად, нар. გულითად, отъ души, -შეპყრობა, охотно вступить въ бой, რუსუდ. 609. [хоть.

გულის სათქმელი, ს. სურვილი, пожеланіе; по-

გულის ამოსკვნა, გულის ამოკდომა (გულს ამოუსკვნი, გული >მომიკდება), ზ. უ. ამოხვნა-ჩვით ვხვარ, захлинаться, рыдать.

გულის არევა, ს. ზიდება, тошнота, (გული მერევა), ზ. უ. გული მაზიდებს, тошнить.

გულის-ატერა (ვიერი), ზ. პ. გულს გამოვეცალი, разлюбить.

გულის გადმოლევა (გული გადამოვლევა), ზ. უ. გული შემოწუხდება, томительно; скучать, сокрушаться.

გულის გამოცვლა (ვიცვლი), ზ. პ. გულს ავიყრი, разлюбить, ვუ, ზ. პ. გარე მოვიქცევ, გარდავიქცევ, გარდავჰბირავ, отвращать, отклонять.

გულის გასაწყობი, ზედ. გულის სასიამოვნო, пріятный, ქილ. 72.

გულის დადება, სხ. გმოფიცლება; იმედი, დარწმუნება, удовольствіе; надежда, увѣренность, ვეფხ. 777, (დაუდგა), ზ. პ. კმოფილ ვჰყოფ, იმედს მიგხცემ, გასამხნოს, დავამშვიდებ, ვეფხ. 584; удовольствовать; обнадежить, ободрить; успокоить, ვისრ. 16, 30; (გულს დავიდებ), ზ. მიწ მოვიგულვებ, გულში ჩავიდებ; задумать, ლუკ. 1—66; მარკ. 6—19, დან. 1—8, (გულს დავდებ), ზ. პ. დავრწმუნდები, დავმშვიდდები, увѣриться; успокоиться; გულის დასადებლად, въ удовольствіе, ქილ. 318.

გულის დაკლება, სხ. მომცერება, 1 ქართლ. 398; გულკლებით შევიქენათ, остались недовольны; (ვ), ზ. პ. ვაწყენ, მოვაშცურებ, обижать, (გული დამაკლდება), ზ. ვდ. მეწყინება, обижаться.

გულის დამდები, ს. ნუგეშის მცემელი, утѣшитель.

გულის დამძიმება (ვ), ზ. პ. კუჭს დავამძიმებ სჭამლითა, отягощать желудокъ, (მიმძიმდება), ზ. ვდ. კუჭი დამემძიმება, отягощается желудокъ.

გულის დაპერობა (ვ), დავჭფიქრდები რაზედმე, углубляться.

გულის დამძარება (გულს დამძარავს), ზ. მიწ. გულს ვაზიდებ, причинять отрыжку.

გულის დაჯერება (ვ), ზ. პ. გულს დავარწმუნებ, увѣриться, **გულის დაჯერებინება** (ვ), обнадежить, увѣрить. დავარწმუნებ, фрид. 401.

გულის-ძგერა (ვი), ზ. პ. გულს ვიშუნებ, воодушевляться, 1 ქართლ. 430.

გულის-ძგება, ნ. გულის-ძგერა, рѣзь. 479.

გულის-ზიდვა (-ზიდებს), ზ. მიწ. გული მერევა, тошнить.

გულის-ფიქრი, ს. ფიქრი, გულში ლაპარაკი, мысль, дума, ლუკ. 24 — 38; საქმ. 10 — 19, 1 კორ. 4—5.

გულის-თანაწერება (მეთანხმება), ზ. პ. მეწონება, გული მეწყის, გული მელევა, გული მერევა; мнѣ жаль; тошнитъ меня.

გულის-თქმა, სხ. გულით-ნდომა, სურვილი; фиктръ, желаніе, хотѣніе, прихоть; мысль; дума; დაბად. 49—6; დანიელ. 13—11; ვეფხ. 803; ძლიერი სურვილი რისამე, похоть, плотское вожделеніе, страсть, იაკობ. 1—15; ლევიტ. 19—29, любовь, მოხეს სამ. 1; საქმ. 20—33; (გული მითქვამს), желать, хотѣть, რომელ. 13—9;

2 სჯული. 5—21. გამოსლ. 20—17; იერემ. 17—16; 1 ქრონ. 70; რუსუდ. 407; გულის თქმის მოყვარე. გულის მთქმელი, изъискивающій, охотливый, сластолюбивый, 2 ცხოვ. 3—4; 1 კორ. 10—7; გული ეჯვის, желаетъ, 1 ცხოვ. 3—1.

გულის-კლება (გულს მაკლია, ზ. მიჰ. კმაყოფილი არა ვარ, я недоволенъ, -ვაკლებ, огорчать.

გულის-კოვზი, ს. ნ. გულის; გულის მოგება ნ. გული.

გულის-ლევა, ნ. გულის-გაღლევა.

გულის-მოსაფხანი, ზედ. успокоительный.

გულის-მოცავება გულს-მოკვნეცებ, ზ. პ. исхитить.

გულის-მოწუდომა გული მოსწუდება, сердце у него надрывается.

გულის-მსიცხუველი, ზედ. მკაზრველი помышляющій. იგზეკ. 11—2; მარკ. 2—111. **გულის-მსიცხუველობა**, ს. ჰაზრი, помыслъ, дума, მარკ. 1—88; დოლ. § 2.

გულის-ნათქვამი, ს. ჰაზრი, мысль, ქილ. 564.

გულის-ნდომა, სხ. გულის თქმა, желаніе; страсть. (გულით მინდა), მსურს, хотѣть, желать.

გულის ნება, ს. გულის წადილი, желаніе, ვეფხ. 212; ფისტ. 16, 18, 41.

გულის-ჰაზუნი, ს. ფიქრი, мысль, дума, ვეფხ. 13, გაბ. ო; ფისტ. 35; 2 ქართლ. 563, სხვის გულის ჰაზუხს ვერ მიხვდები, чужой мысли не поймешь.

გულის-ხაბა, ს. მცენ. ფერადყრა; ночная красавица, ფრ. ლ.

გულის-ხადებლად, ზმნ. სანუგეშოდ, для утѣшенія, для успокоенія, 1 ქართლ. 62.

გულის-ხათქმელი, ს. გულით ნდომა, ძრიელი სურვილი რისამე, желаніе, страсть, იხილ. 32—14; იგავ 1—22; ლუკ. 9—23; იერემ. 12—10; დავით. 18—10, 1 ქართლ. 325, ცხოვთ 141.

გულის-ხიცხვა, სხ. გულის ზრახვა, გულის ჰახუხი, мысль, дума, воображеніе; იხუ ზარ. 43—25; იხილ. 66—18; ქილ. 286; (გულს-ვჰხიცხვავ, ზ. უ. ვჰფიქრობ, ვიზრობ; ვჰზრახობ, помышлять, думать. мудрствовать; 1 ქართლ. 418; 258; იხილ. 43—18; მარკ. 5—2.

გულის-ხიძრე, ს. გულის რევა, тошнота.

გულისობა, ს. ყვირობა, ивѣнь, ფრენკ. 72.

გულის-პირი, ს. ტანისამოსით გულზედ ქობა მაკრძალული, გულის დასაფარებელი, нагрудникъ, женская манишка.

გულის-პოვნა, ს. თანა გრძნობა, сочувствіе, любовь, ვეფხ. 53.

გულისპყრობა (ვი, ზ. პ. გულს ტაცებ, ტყვევნა), удержать, покорить сердце, страсти разсудку.

გულისრევა, ს. გულის ზიდება, тошнота, (გული მერევა), გულს მაზიდებს, тошнить.

გულ-სრულება, სხ. სათნო ყოფა, благоволеніе, угожденіе. (გულს-ვესრულებ), ზ. პ. ვაშენ, ვასაამოვნებ; угождать, (ვი), ზ. პ. აღვსრულებ გულის წადილსა, удовольствоваться, удовлетворить себя.

გულის-ტკენა (ვი), ზ. პ. ვაწყენ, შევაწუხებ, გულს ტკივილებ, огорчать, досаждать, (გული მტკივა, -შეტკინება), ზ. მიჰ. შეწუხინება, гули мелѣнъ, сожалѣть, огорчаться.

გულის-ტკივილი, ს. გულის ლმობიერება; ანგარება; აღბ. 169; сердечная боль; корысть.

გულის ფეთქა. გულის ფრიალი, ს. გულისცემა, біеніе сердца, გული უფეთქს, у него сердце бьется.

გულის-ფიცარი, ს. მკერდის ძვალი, грудная кость, ქილ. 351.

გულის-ფხანება, ს. გულის ამება, удовольствіе, გულის მოსაფხანებლად, въ удовольствіе, ვეფხ. 1105.

გულისწყრა, სხ. გულის წუხილი, გულის შემოყრა, დაბნელა, обморокъ, (გულს მეწერება), ზ. უ. გული მიწუხს, დავბნელდი, впадать въ обморокъ, лишаться сознанія, чувства, обмирать.

გულის-ყური, ს. ძალი მიხედვისა და დახსოვნისა, ნიჭი, ნიჭიერება, გერგილი, вниманіе: способность, дарованіе; გულის-ყურის კავლება, обратить вниманіе, სამ. კახ. 143. **გულის-ყურიანი**, ნიჭიერი, გერგილიანი; ყურად მღებელი, способный, внимательный.

გულის-შემაძკივარი, ზედ. მლომებელი, მზრუნველი, сердобольный.

გული-შამაშა, ს. ერთგვარი ნაჭერი ერის. ლ.

გულის-შეძკენა (გული შემიკავს), сочувствовать, რ. ქ. ლ.

გულის-შეწუხება, ს. გულის შემოყრა, обморокъ, (გული შემიწუხდება), ზ. უ. გული გადმელევა, გული დამელევა, терять сознаніе, чувство.

გულის-შეჯერება (ვი), ზ. პ. გულს-დავარწმუნებ, დავაჯერებ, увѣриться, 2 ქართლ. 554.

გულის-ძგერა, ს. გული მიძგერს, сердце бьется.

გულის-ძვალი, ს. გულის ფიცარი, мягкая, грудная кость.

გულის-წადილი, ს. გულის-ნდომა, გულის თქმა, სურვილი, сердечное желаніе, ვეფხ. 690; 698.

გულის-წალება (ვე), ზ. პ. მოვსცებ, წავუღებ გულსა, восхищать, очаровывать, ვისხ. 116; 25 პ. გულის-წამღები, -ბელი, очаровательный.

გულის-წასვლა (გული წამივა), ზ. პ. გული მელევა, обмирать.

გულის-წვა გული მეწვის), ზ. პ. ვჰწუხ, тужить, горевать.

გულისწვევა (ვი), ზ. პ. приглашать себя, ალექ. 3.

გულის-წუხილი, ს. მწუხარება, ნაღველი; გულის შემოყრა, დაბნელა, грусть, тоска, печаль; терпѣніе сознанія, чувства, (-მიწუხს), ზ. პ. ვმწუხარებ, ვნაღვლობ; გულს მეწერება, грустить, печалиться; терять сознаніе, обмирать.

გულის-წყრომა, ს. რისხვა, гнѣвъ, ярость.

გულის-ჭერა (გული მიჭერს), ზ. პ. გული შეწრებული მაქვს, щемитъ сердце, ქილ. 136.

გულის-ჭიდილი, ს. გულის რევა, тошнота.

გულის-ჭირი, ს. გულის წუხილი, тоска.

გულისხმა, ს. გონი, გონება, ჭკუა, разумъ, понятіе, способность, გულის ხმის მოსვლა, ზ. უ. მიხდომა, გაგება, уразумѣть, понять, გულის ხმის ყოფა, სხ. გაგება, уразумѣніе: შეკაზ. § 19, ბარლ. 3—12; იხილ. 53—11, (გულის ხმას ვჰყოფ),

ზ. 3. გვიგებ, ვჭსცნობ, разумѣть, понять, ѳвн. 52 — 15; მოვსწრე, განვსჯი, соображать, 1 ქრონ. 299; 2 ქრონ. 288; გულის ხმა ვიფოფები, ზ. 3. შევიწინეშები, замѣчаться, примѣчаться, внимать, ხრონიკონ. ბრას. 26. გულის ხმა მიყო მე, ე. ი. შემგონა, вразумилъ меня, **გულის ხმის მიმღები**, ზედ. ყურად მიმღები, გამგონი, внимательный, ხმ. ვიტ. 204; **გულის ხმის საღიფელი**, достойный вниманія, понятный, **გული ხმობა**, ს. ბაბრძნე: мудрость, 1 ქრონ. 343; **გულის ხმიერება**, ს. შეგნება, გაგება, смѣтливость, благоразуміе; глубокомысліе, დაბად. 40—18; ნიჭი, მადლი, даръ, дарованіе, способность; **გულის ხმიერი**, ზედ. გამგონი, გულის-ყურიანი, ჭკვიანი, მეცნიერი, благоразумный, смѣтливый, умный; **გულის-ხმება** (ვიგულისხმებ), ზ. 3. გვიგებ, შევიმეცნებ; уразумѣть, понять: лоц. 66; ფიზიკ. 125, внимать, ვიგულისხმები, ზ. 3. გვიგებ, შევიმეცნები, разумѣться, пониматься, физик. 125, подразумѣваться.

გულის-წადილი, ს. желаніе, хотѣніе, желаніе, хотѣніе, хотѣніе.

გულისჯვარი, ს. нагрудный крестъ.

გულ-კეთილი, ზედ. კი გულის, добродушный, -ლობა, ს. კი გულის ქონება, добродушіе.

გულდებული, ზედ. დარწმუნებული, увѣренный.

გულვება (ვიგულვებ), ნ. გულება; გულ-ყრება, ნ. გულის ღრღნა.

გულკლებული, ზედ. არ კმაყოფილი, მოწყენილი, недовольный.

გულ-კოდილობა, ს. გულის დაკოდილობა, გულისწყლულობა, уязвленное сердце, ქილ. 669.

გულ-მაგარი, ზედ. მტკიცე, შეურყეველი, твердый, непоколебимый, ქილ. 551; დარეგ. 2—132, რუსუდ. 462. **გულ-მაგრობა**, ს. შეურყეველობა, სიმტკიცე გულისა, твердость, непоколебимость, ვეფხ. 528, ვიტ. 45.

გულ-მავიწყი, ზედ. მალე დამვიწყებელი, забывчивый, **-წყობა**, ს. მალე დამვიწყებლობა, забывчивость.

გულ-მანკიერი, გულ-მანკი, ზედ. გულ-ძვირი, ძვირის მხსენებელი, злопамятный, კალ. 39; ბიწიერი, порочный, ვიტ. 116.

გულ-მართალი, ზედ. გულ-წრფელი, истый правдивый, უმაკეველი, чистосердечный, ხმ. სიმ. 393; **გულ-მართლად**, ზმ. უმაკეველად, чистосердечно, ვეფხ. 421, დარეგ. 135, 2 ქრონ. 289; **გულ-მართლობა**, ს. უმანკოება, чистосердечность.

გულ-მარხული, ზედ. გულ-მხიარული, веселый, ვეფხ. 835.

გულ-მაღალი, ზედ. მზვიადი, ქედ-მაღალი, ზვავი, гордый, **გულ-მაღლობა**, ამაყობა, აყვავებობა, гордость, высокомѣріе; ვეფხ. 107.

გულ-მდუღარე, ზედ. მწუხარე, скорбный, печальный, ვეფხ. 86, 92, 198, 229; -ცრემლი, горькія слезы.

გულ-მედგარი, ზედ. უცრის მგმიებელი, мститель, მოსეს, ხმ. 18.

გულ-მესისხლე, ს. უცრის მგმიებელი, мститель, რუსუდ. 291, 473; ქილ. 403.

გულ-მილეული, ზედ. сокрушенный сердцемъ; -ულობა, сокрушеніе сердца, ივერია.

გულ-მკვდარი, ზედ. убитый, огорченный.

გულ-მოკლული, ზედ. გულ-წყლული, огорченный, убитый, ვეფხ. 42. 884.

გულ-მოკვნარი, ზედ. გულის შემკვნარი, сердобольный, ცისკრ. 102.

გულ-მოუდრეკელი, ზედ. მტკიცე, შეურყეველი, непоколебимый, რუსუდ. 654.

გულ-მოწყალე, ზედ. შემწყნარებელი, მოწყალე, სიბრძნულიანი, милосердный, **-წყალეობა**, ს. სიბრძნული, милосердіе, ალბ. 10.

გულ-მტკივნეული, ზედ. გულ-მოკვნარი, сердобольный, огорченный, ნაწყენი, 1 ქრონ. 413; შეწუხებული, მწუხარე, огорченный, სიბრ. 44; **გულ-მტკივნეულება**, ს. გულის მოკვნარობა, соболѣзнованіе, сожалѣніе.

გულ-მუცელი, ს. შიგნური, внутренность, гусакъ.

გულ-მყარად, ზმ. გულმტკიცედ, твердо, 1 ქრონ. 229, **გულ-მყარობა**, ს. გულ-მტკიცობა, твердость характера, მარკ. 2—161.

გულ-მყოვრად, ზედ. გულ-მტკიცედ, твердо, непоколебимо, დარეგ. 10, 2—138.

გულ-მძიმე, ზედ. გულ-ნაკლული, недовольный, угрюмый, ვიტ. 167; ალექ. 46; მოწყენილი, დარდიანი, угрюмый, грустный, **გულ-მძიმეობა**, ს. გულ-ნაკლულობა, неудовольствіе, მარკ. 1—47.

გულ-მძლავრი, ზედ. ამპარტავანი, гордый, **გულ-მძლავრობა**, гордость, ვიტ. 18.

გულ-მწუხარე, ზედ. მწუხარე, უძნეული, печальный, 2 ქრონ. 532.

გულ-მწყრალი, ზედ. გაბრაზებული, сердитый, **გულ-მწყრალობა**, ს. злость, ცისკრ. 1—7.

გულ-მხეცი, ზედ. მძვინვარე, хищный, свирѣпый.

გულ-მხურვალე, ზედ. გულს-მოდგინე, ревностный; усердный, სამ. ჯ. 204; ვიტ. 136.

გულ-ნაზუქი, ზედ. ნაზი, ფრიად მგრძნობელი, нѣжный, ვიტ. 8.

გულ-ნაკლული, ზედ. მომღურავი, არ კმაყოფილი, недовольный, **გულ-ნაკლულობა**, ს. მომღურავობა, მომღურავი, გულ-ძვირობა, неудовольствіе.

გულ-ნალმობარი, ზედ. გულ-წყენილი, огорченный; ვეფხ. 243.

გულ-ნატკენი, ზედ. огорченный.

გულ-ნახუთავი, ზედ. გულ-შეკრული სიმწუხარით, огорченный, ჩახვ. 12.

გულ-ნაღველიანი, ზედ. მწუხარე, უძნეული, печальный, ქილ. 408.

გულ-ნებიერი, ზედ. ნაზი, ნარნარი, გულ-ჩვილი, нѣжный, ქილ. 289; -რად, самодовольно, ქილ. 666.

გულობა, ს. შეგნულობა, средина, სვილ. 38, (3); ზ. 3. გულს-დვიდებ, დავჰპირებ; помышлять, думать, предполагать; ожидать, ქილ. 169, 296, 341.

გულოვანი, ზედ. გულადი, მხნე, ახოვანი, храбрый, неустрашимый, **გულოვნობა**, ს. უშიშრობა, მხნეო-

ბა, храбрость, присутствіе духа, ვე, ზ. ვმხნეობ, храбриться, хранить присутствіе духа, ვიხრ. 66, 70, 79; 176, 187; ვეფხ. 18; **გულოვნება** ვი, ზ. ვ. გასვმხნევ, воодушевлять.

გულ-ჰილწი. ზედ. გარისხვებული, გაგულისებული, злой, сердитый, **გულ-ჰილწობა**, სხ. რისხვა, гнѣвъ; ვჰ. ზ. უ ვჰსწყრობ, разгнѣваться, гнѣваться, сердиться, обѣсноваться.

გულ-სადაგი. ზედ. გულით-წრფელი, благой, чистосердечный, ვეფხ. 602.

გულსავსე. ზედ. მაღლობი, აზ მჭონებული გულნაკლულობის, довольный, удовлетворенный, გულ-დაწყნარებით, увѣренный; извѣстный, достовѣрный, ანდრ. 4; 1; ვეფხ. ეხ. 3, ქართლ. 361. მარკ. 1—204; საქმეა თვის გულსავსე ქმნილთა ჩვენ შორის, происшествія, извѣстныя между нами, ლუკ. 1—2. **გულ-სავსება**, ს. კმაყოფილება, удовольствіе, полнота, კოლ. 2—2; ვბრ. 6—11.

გულს-დგენა ვი, ზ. უ. ვერგულობ, ухудшаться, усердствовать, 1 ქართლ. 317.

გულს-დება გულს-მდება, ზ. უ. გულში მჭონდ, ვჰფიქრობდი, думать, предполагать.

გულს-დადება გულს-დადებ, ზ. მ. დავპირებ, обѣщаться, გულიდან ამოვიღებ, захотѣть, предположить.

გულს-დაძმარვა. ვჰ. ზ. მ. მეკს გაძლომისაგან მეკვე ბალღმი ომოვა სალაპეში, отъ сильнаго насѣщенія чувствовать въ горлѣ отрыжку.

გულშიდება გულშედ მაზიდებს, ზ. უ. გული მერევ, тошнить.

გულს-ხოდგინე. ზედ. მოშჭირნე, მოსწრაფე. მეცადინე. усердный, старательный, ревностный, **გულს-ხოდგინება**, ს. მოშჭირნეობა, მეცადინეობა. მოსწრაფება, усердіе, ревность, ვიგულხოდგინებ, ზ. მ. ვმეცადინობ, усердствовать, მარკ. 14—38; სამ. ვახტ. 204; მაკაბ. 26—42; გეგ. 6; საქმ. 24—10; მარკ. 2—142.

გულს-ხოფვანა ვი, ზ. უ. გავგულისებ, გავაჯავრებ, сердить, злить.

გულს-ნადები, ს. ჭაზრი, ფიქრი გულში შენახული, скрытая мысль.

გულ-სრული, ზედ. კმაყოფილი, довольный, **გულ-სრულობა**, კმაყოფილება, удовольствіе, ვიხრ. 44; მურვ. 45.

გულპურობილი. ზედ. შეურყეველი; ღირწმუნებული, непоколебимый, твердый; увѣренный, **გულპურობილობა, გულპურობა**, ს. ნიშტკიცე, შეურყეველობა, твердость. 2 ქართლ. 105; სამ. ლ. 1 ქართლ. 384.

გულსხმება ვიგულისხმებ, ზ. მ. გავიგებ, понять, რუსუდ. ქარ. ლ.

გულ-სწორობა, ს. გული-წრფელობა, злость-мягкость, простосердечіе.

გულჭიდება. ს. გულისწყრომა ძლიერი, ропот.

გულტკბილობა, ს. კეთ გულობა, добродушіе.

გულუშიშრად. ზმ. შეშინებით, შეუშინებლად, неустрашимо.

გულუხვი, ზედ. უხვი გულით, щедрый, **გულუხვობა**, щедрость.

გულფიცხი. -წობა. ნ. გულჰიცხი, გულჰიცხობა.

გულფიცქვი, ს. გული და ფიცქვი საკლავისა, печень, დასტურ. 239.

გულფირქვი, ს. მეცნ. სალბი, шалфей, ბუნ. ლ. სამ. ლ.

გულფიქალი, ზედ. გულმაგარი, твердый (характеръ). ვეფხ 1516.

გულ-ფიცხელი, ზედ. უწყალო, შეუბრალებელი, გულჰიცხი, злой, жестокосердый, გულფიცხლობა, ს. უწყალობა, გულჰიცხობა, жестокосердіе, მარკ. 10—5; მარკ. 1—185.

გულ-ფლიდობა, ს. ცბიერება, подлость.

გულქანდი. გულქანი. გულქანდებული, გულქანდაკებული, ზედ. ჩაფერადებული ქანდით ან ქარაგით, позолоченный, ვიმოთ. 47.

გულქვა, ზედ. უწყალო, ულმობელი, жестокосердый, ქილ. 551, **გულქვაობა**, ს. უწყალობა, ულმობელობა, жестокосердіе, სომხ. 165.

გულ-ღვიძლი, ს. გული და ღვიძლი საკლავისა, печень.

გულ-ყანდი, ს. მურაბა, варенье, სამწ 126.

გულქო. ს. ქორის მახე ვისერზედ გადასაგებელი, западня, сѣть для ловли жертвенныхъ, ქილ. 69.

გულრა, -შემოურა -შეურებ, ზ. უ. ვამიდ შეუვნდები, гнѣзо вить, вадать въ обморокъ.

გულშემაკვარი, ზედ. მზრუნველი, сердобольный.

გულშემოურილი, სკილ. 76, безъ чувствъ лежащій.

გულშეუდრეველი, ზედ. непреклонный, храбрый.

გულჩახული, ზედ. შეწუხებული, скорбящій.

გულში ჩაფიქრება ვი, ზ. უ. ღრმიდრომები ფიქრში, задуматься.

გულ-ჩვილი, ზედ. თანამომობი, чувствительный, мягкосердный. **გულ-ჩვილობა**, ს. თანამდომობელობა, мягкосердіе, чувствительность, ჩონგ. 141.

გულ-ჩქარი, ზედ. მოსწრაფე, ჩქარი გულით, торопливый, გულ-ჩქარობა, ს. მოსწრაფება, ბაჩქარე, торопливость, ქილ. 627.

გულ-ცივობა, ს. ბიფიცხე გულისა, вспыльчивость, სომხ. სამ. 255.

გულცივი. ზედ. გულგრილი, хладнокровный.

გულცხარი, ზედ. ფიცხი, вспыльчивый.

გულძვირი, ზედ. გულნაკლული, მოშღურავი, недовольный, ქილ. 220; **გულძვირობა**, ს. გულნაკლულობა, неудовольствіе, რუსულ. 911, 753; გული-ვჰსძვირობ, ზ. უ. ვემღურები, негодовать.

გულწითელა, ს. ფერის. спигирь, იოანე ბაკონ. ლ.

გულწმინდა, ზედ. გულწრფელი. გუნება კეთილი, чистосердечный, სომხ. 151.

გულწრფელი, ზედ. გული-წმინდა, злость-мягкость, чистосердечный, **გულ-წრფელობა**, ს. злость-мягкость, чистосердечіе.

გულწყლული, ზედ. გული-ნაკოდი, ნაწყენი, განწირვებული, огорченный, убитый, ვიხრ. 15, 30.

გულხელდაკრეფილი, ზედ. скрестившій на груди руки; печальный, კარ 36, ჩონგ. 36.

გულხმება (ვიგულხმებ), ნ. გულისხმა ვიგულისხმებ.
გულხმიერად, ზმ. მღეძარედ, бодро, ქვეხ. 1407.
გულხსნილი, ზედ. ალალ-მართალი, გულგახსნილი, сиб. 166, открытая душа.
გულწყნარად, ზმ. სამშვიდოთ, спокойно.
გულჯავროება, ს. მწყრალობა, гнѣвъ, сиб. 94.
გუმბაზარი, ს. ნ. გუმბაზარი.
გუმბანი (სპარ.), ს. იჭვი, ჰაერის მიკვანა ციზედმე ხიჭვის საქმეში, подозрѣніе, гумбани мнѣ падаетъ подозрѣніе, მარკ. 2—142.
გუმბათი, (სპარს.), ს. კამარა მაღალი და მრგვალი, შეკრული ეკლესიაზედ, купол, **-ცისა**, небесный сводъ, რუსულ. 162.
გუმბრა, ს. მცენ. გვიმბრა, гумбара, იფხლი, ჩაღუნა, виноротникъ, ბუნ. ლ. ერის, ბუნ. ლ.
გუმიზი, ს. კოშიზი ნახე.
გუნგურმაში, (თათრ.), ს. ნაწილი ხორცისა, толстый край; გაზეთ. კავკ. 1822 წ. № 43.
გუნდა, ს. კრეის მსგავსი ხილი, შუბის ხიხა, вѣтвь-вущая шелковицы для чернильные орѣхи.
გუნდა (სომხ.), ს. დაგუნდავებული ან დასორსილებული რამ, ან ბურთისებური, комъ, комокъ, гомола, тягучей гущи, комъ снѣгу, гущи-гущи, комковатый, бурая гущи, комокъ тѣста, **გუნდაობა**, ს. მცენარეა; **გუნდავება** (ვ), ს. დავსორსილებ, რუსულ. 434, валяться въ комокъ, **გუნდაობა**, ს. игра въ снѣжки; **გუნდავება** (ვ), ზ. ვ. გუნდად დავსორსილებ, валять въ комокъ.
გუნდა ქვა, ს. შავი ქვა, марганецъ.
გუნდი, ს. ლეგიონი, ლაშქარი ქვეყნის ათასი; მფრინველთ ფარა, ჯოგი, легіонъ, отрядъ войска; сборище, толпа; стадо птицъ, 1 შეფეთ. 10—5; მაკაბ. 26—53; საქმ. 21—31, შავთ. 31, გუნდი ფუტკართა, рой пчелъ, **გუნდის თავი**, полководецъ, **გუნდგუნდად**, ზმ. толпами.
გუნდრუკი სომხ.), ს. სუნნელი საკმელი, росной ладонъ, ониамъ, მაკაბ. 2—11; გამოსლ. 30—34; ბუნ. ლ. ბაგრი ფილ. ლ.
გუნება, ს. მდგომარეობა სულისა, ვითარ სპარსთა ენითა ქეიფი, მაგალ. ჭკოთხვენ; გუნებაზედ როგორა ხარ, მიუგებენ: კი გუნებაზედ ვარ, ვერა კარ გუნებაზედ; რუსულ. 284; ქილ. 307; дума; расположеніе духа; გუნებაში შეჰრნდა, я имѣлъ въ виду, გუნების გამოცვლა, измѣнить мнѣніе, მის გუნებაზედ ჭკოლა, зависѣть отъ его воли, საქ. 201; გუნება დაუშვიდდა, успокоился духомъ, გორგ. 38; გუნებაში გავლა, подумать, русское. 735; გუნება გამოუცვალა, онъ заставилъ измѣнить мнѣніе о комъ, გორგ. 199, ავი გუნება, нерасположеніе духа; ავ გუნებაზედ იყო, былъ въ дурномъ расположеніи духа, былъ не въ духѣ, გუნება მართლად ვერ მიეხედა, отъ души не могъ на него положиться, 2 ქართლ. 377; თვის გუნებას ჩახვდა და საგონებელი შექმნა, онъ подумалъ и вникъ въ разумѣніе; русское. 759 მე ვთქვი გუნებაში, я подумалъ про себя, русское. 345; შეიგნა რომ მისი გუნების არ არის, узналъ, что онъ не раздѣляетъ его мнѣніе, русское. 339, **გუნება ნაქცევი**, ზედ. ორსული, беременная, გუნებაზედ მოსვლა, разсеселиться; კაცის და გუნება, всякъ по своему.
გუნი, ს. ხაყვითლის ხეზი, желтуха, ნ. გვინი.
გუნკუთი, ს. მცენ. кунжутъ.
გურდემლი, ნ. გრდემლი გურემა, ნ. გვრემა გურინვა, ნ. ვრგვინვა.
გურჯი (სპარ.), ს. გოგუთი, კვერთხი, булава, жезлъ, русское. 220.
გურიობა, ს. მიდგმა გულის თქმათა, увлекаться страстями, რიცხვ. 32—13; ხიბრძ. 4—12.
გურიტი, ნ. გვრიტი.
გურჯა, ს. კურკა, ხილის გული, მაგალ. ატმის, ქლიავის და მისთანათა, косточка въ фруктахъ.
გურტი, ს. კვირტი, ვაზის კოკორი, почка виноградныхъ лозъ, ბუნ. ლ. სან. ლ.
გურუშის შუბი, სელ. 258, копье.
გურუში, ს. 40 ფარა, ან შაურისანეარი, курушъ, $7^1/_2$ коп.
გუფთა (სპარ.), ს. დაკვეთილი ხორცი, დაგუნდავებული და ისე შეწვარი, котлета.
გუშაგი (სპარს.), ს. ციხის დარაჯი, мѣстныхъ жителей, гарнизонъ, ქვეხ. 1385, 1391.
გუშაგობა (ვ) ზ. უ. ვგარეულობ, дѣлать стражу, караулить, стеречь, ვიხ. 107.
გუში, ს. კოკის ნახევარი, мѣра $22^1/_2$ ф. ნ. ჩ. ლ.
გუშინ, ზმ. წუხელის, წინაღლეს, вчера, **გუშინწინ**, третьяго дня, გამოსლ. 5—7; 2 სკული 19—4, 6, ეზრ. 13—8; **გუშინდელი**, ზედ. გუშინის ღლისა, вчерашній, **გუშინწინდელი**, ზედ. განვლილის ღლის წინათ, третьягодняшній, **გუშინლამდელი**, вечерешній
გუჯარი (არაბ.), ს. ხიგელი ეკლესიათა შეწირულობისა, жалованная грамота церквамъ и монастырямъ.
გუჯანტა, ს. კუშკაბანი, კაბის საკილოვე, петля, სან. ლ.
გძელება, ნ. გრძელება.
გძლარბი, ს. ძლარბი, ежъ, 1 ქართლ. 319.
გძუძი, ს. პაკარა ძლარბი, ежикъ.

დ.

დ, მეოთხე ასო ქართულის ანბანისა, წოდებული დონად, რიცხვსა შინა დანიშნავს ოთხსა და ფულის ანგარიშსა შინა ნიშნითურთ ე ოთხს თუმანს, ამ ასოთი იწყება ერთი ზედდებული ზმნათა, რომელთა და; და რთული დამო: მაგალ. დაწერა, დაღგმა; დამოკიდება, დამონება, დამოღინება და სხ.

დ. დაერთვის ბოლოს სახელთა ან მარკო, ან სწყობ თახლგებულთა თანა და ჭნიშნავს მოძრაობასა, მაგალ. წარვიდა მთად, ქალაქად: აღვიდა იერუსალიმად; გიორგი ხათესაფლმდე, ცაღმე, ღრუბელთად მდე, ზღვად მდე, მდინარედ მდე: ამგვარადვე; დ დაერთვის სახელთა პირთასა და ჭნიშნავს წოდების ან ხარისხის მიღებასა; მაგალ. ყაენობა მეფედ, დიდგანა მსაჯულად, შეღგა ბერად და სხ.

დ, დაერთვის ბოლოდ ზედ-შესრულთა სახელთა და შესცვლის მათ ზმნის ზედად. მაგალ: კეთილი, კეთილად; ბოროტ, ბოროტად, შავი, შავად, თეთრი, თეთრად; გარნა მღვიმეთად ნაცვლად დ ხმარობენ თ; მაგალ. კარგად, კარგათ, ავად, ავათ, სწორედ, სწორეთ ქარაგმიანნი ლექსნი: დ ბე, დიდება; დ ბლი, დიდებული.

და, კავშირი შეერთებითი, მაგალ. ბეგრე და ითანე კავშირი ესე განსარჩევლად საცვივსაგან და ღიხა, დახა, ღითა, იწერება რთულად და.

და, თანდ ნახე დამ, დამო, დმი მაგალ-მარიამისდა.

და, ს. ამ სახელით უწოდებენ ერთმანერთს ქალნი, შობილნი ერთის ღედმამისაგან, გვარეთე ძმანი შთონი, сестра, родная сестре, близкая дл. родная сестре, ближняя сестры, сводныя сестры, двоюродныя сестры, изманишкъ, племянница, д. и. дад вложимъ, ქუქ. 1437; назвалъ сестрою, дабедовлено, дружба установлена, ქუქ. 1423; угождалъ ему какъ сестра.

დაავკაცება (ვ), ზ. მ. ავკაცად გავხდი, გავაბოროტებ, дѣлать злымъ, дурнымъ человѣкомъ.

დაავლება (ვ), ზ. მ. ფერფლად გარდავქცევ. დაფერფლებ, испепелить. დაავლები, ზ. ვდ დაფერფლებ; опустошенный. опустошенъ, изнеможенъ; испепелиться, угомниться, изнемочь; დაავლებიან (და არა დაავლებიან), ужасны, ქუქ. 28, ужи внутрь. გულსა ხრულად დამაავლებ, ქ. и. გულს შეიწუხებ ვისმ. 103, ты томишь меня, **დაავლებული,** მიმ. რახუდ. 261.

დაალფება (ვ), ზ. მ. გავამჟაცებ, მხნედ შევიქმ, дѣлать храбрымъ, ვისმ. 184.

დაამბრულება (ვ), ზ. მ. ამბრით შევკმურავ, напитать амброю, ქილ. 12.

დაამება (ვ), ზ. მ. სიამოვნებას მივცემ. დაგუკვრ; დაგუყენებ ცხორებას, дѣлать пріятнымъ; услаждать, тѣшить, доставлять удовольствіе; унять боль. ქუქ. 1154; 1531. დაგუამებ გულსა, успокоить чье сердце. ვისმ. 165; (დაგუამდები, ზ. ვდ. ცხორებისთვის: დაუხეშებ; о боли: униматься; (დაგუამდები), утихнуть, ვისმ. 188; 186.

დაამპარტავნება (ვ), ზ. მ. გავამაყებ. дѣлать гордымъ.

დაარება (ვ), ზ. მ. ვაქვლინებ, ვაცარებ, заставить ходить, гнать დაგუარებ, ქ. и. გარშემო ვუქლი, обходить кругомъ. შავთ. 12, (დაგუარები, ზ. ვ. დაგდივარ, ходить безпрерывно, цѣлое дни. вошель въ привычку плясать.

დაარსება, ს. არსებად მოგვყვანა; დაფუძნება, осуществленіе; основаніе; (ვ), ზ. მ. არსებად მოვიყვან; დაგუფუძნებ, осуществлять, признать къ жизни; основывать. -ქვეყნისა, сотворить, создать міръ, ქუქ. 76, 366; გორგ. 240; დაგუარ. 104; (ვარსკვლავი), ზ. ვდ. არსებად მოვალ. დაგუფუძნები, осуществляться; создаться, ჩახარუხ. 97.

დააფრაკება (დაგაფრაკები), ზ. ვდ. ფიქრითაგან გავმრუდდები, скорбиться.

დაახლება ვ), ზ. მ. გავახლებ, возобновлять.

დაახლოება (ვ) ზ. მ. მივახლოვებ, приближать, ვეახლოვები, ვუახლოვდები), ზ. ვდ. მივახლოვდები, приближаться, ვისმ. 31, 134, 112; რუსუდ. 634; მარ. 268.

დაბეჯება ვეკუბები), ზ. თუ. ვხთხოვ რასმე ხვეწნით, просить о чемъ, ქუქ. 30.

დაბა, მ. დაბანი, ს. დიდი სოფელი, село, деревня, хут. ლ.

დაბაასება (დაგებაასები, ზ. ვდ. დაგეცილები. შეუღლებარკვნი, начинать спорить.

დაბადება, სხ. შექმნა, წარმოგება; შობა პირველი წიგნი მოსესი შეიწნაა ან შეხაქმის; ან ძველის და ახალის აღთქმის წიგნი; рожденіе, твореніе; книга бытія; библія; ქუქ. 7; -მოთვრისა, пророческое лица. ქ). ზ. მ. შეუქმნი, ქმნი წარმოვქმ, დაბადებ მივსცემ; ქმნა. творить, создать; родить, მატთ. 19—4; ფსალ. 32—9. 15; ქუქ. 728; (ვიბადები, ზ. ვ. შეიქმნები; ქაოსები, творится, создаться; родиться. მოცარე დაბადა. мѣсяцъ народился. **დაბადებული დაბადები.** მიმღ. сотворенный; твореніе, твореніе; созданный Богомъ, რა გაქვს ღმთის დაბადები, что у тебя изъ даровъ Божіихъ. **დაბადებულება, -ლობა,** твореніе, рожденіе; დაბადებები ვარ, онъ создалъ меня, 2 ქრონ. 319; ვისმ. 106, 88; რუსუდ. 536; დაქუბადები, ქუქოლები, родиться, მარკ. 2—25; გამოცხ. 4—11; 1 ქრონ. 284.

დაბაერა, ს. დაბერება; იხილ. 45—18.

დაბალთება ვ), ზ. მ. დავხერე, დავხერი, დავჭკოლ; დავჭხოც. насѣкать, нарубить; нарубить. ქილ. 9, 460, 2 ქრონ. 324, 519; -ქანგათა, изранить ногтями. ქილ. 565.

დაბალი, ზედ არ მაღალი; მდაბალი, არ ჩინებული; მდარე, ვინი; низкій, невысокій; низменный; малорѣдный; незнатный. კაცი დაბალი, человѣкъ не высокаго роста. დაბალი ადგილები, низменныя мѣста. დაბალი ფასის ხავერდი, товаръ низкой цѣны. დაბალი ვაჭარი, купчишка, торгашъ; დაბალი ხმა, басъ; დაბალი ლობე, ведь. შენი დაბალი ლობე არა ვარ, я не ребенокъ, не подчиненъ тебѣ, დაბალი კაცის შვილი, сынъ незнатнаго. დასკულ. 112. ქილ. 168; დაბალი ცხვირი, 1 ქრონ. 343; небольшой и вздернутый носъ.

დაბალითება (ვ), ზ. მ. დავაშოშმინებ, унять, успокоить, ს. დაბალთება.

დაბამბა ვ), ზ. მ. ბამბას დავუცებ, класть на вату.

დაბანა, დაბანვა, სჭ. умовеніе, ვ), ზ. მ. დავბან, დავბურებ ცხენს; мыть кого. (ვი). ზ. მიჭ. დავბანებ, мыться, **დაბაბანი,** умывальный, **დამბანი,** банщикъ. **დაბანინება** (ვ), ზ. სხ. подать умыться. ვისმ. 84; სიმრ. 132; რუსუდ. 528; (დაგებანინები, ზ. სხ. თუ. умыться, искупаться.

დაბანაკება (ვ), ზ. მ. დავდგები ლაშქარს ერთს

ადგილი, расположить войско станомъ, (ვი), ზ. მინ. ერის ადგილს დუხდგები ბანაკი, расположиться лагеремъ, რიებ. 33—43; გამოსლ. 15—27; დვით. 33—7; **დაბანაკებული**, მიმ. გამოსლ. 14—9.

დაბანგება კა, ზ. მ. ბანგს შეუხმევ, опіумомъ.

დაბაჟვა (ვ) საქონელსა, ზ. მ. ბაჟს გარდავიხდი, оплачивать пошлиной.

დაბარბაცება (ვ), ზ. უ. ვკორკმანებ, идя шататься, ხაბ. ლ. ვი), запинаться.

დაბარგება კი, ზ. მ. ბარგს ჩამოვხდი დახსნენ-ბლად, снять ношу, остановиться, ქალ. 303.

დაბარება, ზხ. требованіе; выписка товаровъ, журнала, (ვი), ზ. მ. ბძანებით ან თხოვნით სხვა-განიდამ მოვიყვანინებ ვისმე ან მოვიკანინებ რასმე, вытребовать, выписать, домогаться, требуешь меня къ себѣ, (ვი), ზ. მ. ჰირად შეუთვლი რასმე სხვასა, наказывать, поручать, сказать кому что, (ვბარები), ზ. ვდ. ჰირად შეუთვლები, наказываюсь, приказываюсь сказать кому что, ხაბ. ვ. 177; **დაბარებული**, მიმ. -ბ. ული, положительный законъ, ხაბ. ბერძნ. 369; რუსული თარგმანი 366.

დაბარვა (ვ), ზ. მ. ბარით გარდავსთხრი მიწას, копать, рыть заступомъ, დაბარვინება, (ვი), ზ. ხხ. ბარით გარდავთხრევინებ მიწას, заставить рыть землю.

დაბარკვა ვ, ზ. მ. ხელთ ვიგდებ, დავიჭერ, захватить.

დაბარკვება (ვი), ზ. მ. დავაწლუნებ; დავაგვიანებ, притупить, замедлить, ხაბ. ლ.

დაბაზკავი, დაბაზკო, ს. ქაბაზკო, ლები, сапакъ, ქაბაზკო, დაბადებაში ხნარევად ქსენერა, ხაბ. ლ.

დაბაზკუნება (ვი), ზ. უ. ფეხების ბაკუნი, топать ногами.

დაბატონება, ნ. კაბატონება

დაბაული (არაბ.), ს. ფეხრკაკე, кожевникъ.

დაბაულხანა, ს. ტყავის მოსაქნელი ადგილი, кожевенный заводъ.

დაბაულება კი მუწუკსა, ზ. მ. მოვამწიფებ მუწუკსა ბაყლის საღებლად, разгнаивать, способствовать къ нагнойкѣ, (დავბაულდები), ზ. ვდ. მოვმწიფდები მუწუკი, нагнаиваться, ხაბ. ლ.

დაბაცაცება (ვ), ზ. უ. ვკორკმანებ, шататься.

დაბდაბი, დაბდაფი, ს. დაფი, დოლაფი, барабанъ, ვეფხ 714, 1408.

დაბდღვენა (ვი), ზ. უ. ნ. დაბრღვენა.

დაბებვა (ვი), ზ. მ. დავიქეთებ, прищемить, придавить, ბუნ. ლ.

დაბება (ვ), ზ. მ. დავაკონკებ, დავამოძებ, заплатить; вставить заплатку, **დაბებილი ბოხმი**, платье съ заплатками.

დაბებრება, ნ. დაბერება იხილე 34.

დაბეგვა (ვ), ზ. მ. მივბეგავ, ვსცემ; დავიგლი, დავიქეც; დავსცემ, დავხმეკავ, ударить, приколотить; придавить, прищемить; выбивать зерна, вымолачивать, намять, (დავიბეგვები), ზ. ვ. გავილახები, ვიცემები, быть побиту, მოურ. 110.

დაბეჭდნერება ვი, ზ. მ. опечатывать многихъ.

დაბევრება ვი, ზ. მ. გავამრავლებ, умеличивать, умножать, მარკ. 1—159.

დაბეზღება (ვი), ზ. მ. დავასმენ, ბრალს დავსდებ, დავსწუნებ, обвинять, оговаривать; наушничать, -ხელსა, отдать, предать въ руки, ხაბ. ხოვ. 260; (დავბეზღდები), ზ. ვდ. დავისმინები, обвиняться, ხაბ. ხოხ. 336; **დაბეზღებინება** ვი, დავასმენინებ, заставить очернить. 2 ქართლ. 350.

დაბენძლა კა, ზ. მ. მეცხვლს ბენძლად შევიქმ, обращать въ елитокъ, ხაბ. ლ.

დაბეჟვა კა, ზ. მ დავიქეც დავბეჟავ. намять, -ვაშლსა, намять яблоко.

დაბერა, ნ. დაბერვა.

დაბერება ვი, ზ. მ. მოვაშვლურებ, стирать; ღმერთმან ისე ცხებილად დაგიბეროს, Богъ такъ сладко да продлитъ жизнь вашу до старости, ღმერთმან დაგიბეროს, Богъ привелъ насъ дожить до старости, ვეფხ. 502; (ვბერდები), ზ. ვდ. მოვხუცდები, состарѣть, старѣться, сѣдѣть, жены ихъ состарились, ხტორ. 5, ვი მუწუკსა, натянуть рану, ხაბ. ლ. დაბერებულვარ, я состарился, მე უკვილი დამებერა, мой цвѣтъ только теперь завялъ, состарился; ვეფხ. 1519, **დაბერებადი**, ზედ. подлежащій старѣнію, ებრ. 8—13; ვისრ. 169.

დაბერვა (ვ), ზ. მ. ვღვივებ ცეცხლს საბერველით; დავუკრავ სპერას შთაბერვით, раздувать (огонь); трубить; მხედ. 7—18; ქარმა დაუბერა, вѣтеръ подулъ.

დაბერტყვა (ვ), ზ. მ. მკვეთს დავაგრეგინებ; დავხძრევ ხეს რომ ხილი ჩამოვიყაროს, вытрасать; трясти яблонь и т. п. ხოხ. ხაბ. 386; -ქანახიმისა, вытрясти пыль изъ платья.

დაბერწება კი, ზ. მ. ბერწად შევიქმ, лишать плодотворенія, (დავბერწდები), ზ. ვდ. ბერწი ან უნაყოფო შევიქმნები, дѣлаться безплоднымъ, -ცოლი, уничтожить грѣхъ, გუგ. 12.

დაბეცება (დამაბეცებს თვალი), ზ. ვდ. გავბრეცივდები, стать близорукимъ, ბუნ. კ. 109.

დაბეჭდვა, запечатлѣніе, მიდ 12, (ვ), ზ. მ. დავსტვიფრავ, ბეჭედს დავასვამ; ვბეჭდავ წიგნს გამოვუშვებ, запечатать; напечатать, издать книгу; ჩავჭედე: ჩავჭედე გონებასა, запечатлѣть, რომაელ. 15—28; ეფეს 29—11, იოან. 3—33; მარკ. 2—96; (დავიბეჭდე), ზ. მინ. ალეგსანდრიაც გონებაში, запечатлѣть въ умѣ, მარკ. 1—161. **დაბეჭდვინება** (ვი), ზ. ხხ. ბეჭედს დავასმევინებ, заставить приложить печать, 2 ქართლ. 541; **დაბეჭდილი**, მმ. запечатанный; отпечатанный.

დაბზარვა (ვ), ზ. მ. დავმსხალავ, დავხეთქ, დავქლავ; колоть, щелять, ვეფხ. 182; (ვიბზარვი), ზ. ვ. დავსკდები, колоться, щелять, ანდრ. 53; დაბზარული თოფი, поврежденный снѣтъ.

დაბზრიალება კი, ზ. მ. пустить волчекъ.

დაბზუება (ვბზუე), ზ. მ. ბზუვილით დავფრინავ (ჭრელთაგან), летая жужжать, ხაბ. ლ.

დაბილწება (ვი), შევაბწიკვლებ, შევაბილწებ, осквернять.

დაბინავება (ვ), ზ. მ. დავახლებ, вводить, поселять, пристроить къ мѣсту, ვი, ვბინავებ, ზ. ვე. დავსახლდები, принять осѣдлость, поселиться, пріютиться. **დაბინავებული**, მიმ. осѣдлый.

დაბინადარება (ვ), ნ. დაბინავება.

დაბინდება (ბინდები), ზ. ვე. ჩამოვლამდები, смеркаться, გული ჩემი ვით დაბინდა, кто затмилъ мою душу, ვეფხ. 297.

დაბიო, ს. მდაბიო, глупый, простолюдинъ.

დაბირი, ს. აღმართებული ობები წმინდა წმინდათანა, пропилеи. 3 მეფე. 6—8, გამოს. 25—31.

დაბიური, ზედ. სახალხო, народный, ნ. მდაბიური.

დაბიწყნება, ნ. დავიწყნება.

დაბლა, ზზ. ქვევით, ძირს, внизъ, тихо, говорить тихо, ორწელს დაბლა, спустя два года, ბერძნ. სიმ. 154.

დაბლა არის, ს. ბოლი, дымъ, барабанъ, ბიბლ. ლ.

დაბლაგვა, დაბლაგვება (ვ), ზ. მ. დავბლუნგებ, притупить, ვბლაგვებ, ზ. ვე. დავბლუნგდები, притупиться. ეფხ. 166: 18.

დაბლანდვა (ვ), ზ. მ. დავბანდებ, занутать, ვიბლანდები, ზ. ვე. დავიბანდები, занутаться, თვალები დამებლანდა, глаза мои помутились, ქილ. 148.

დაბლარი, ს. ხარზედ გაბმული ყურძნის ხე, виноградная лоза, привязанная къ торкальнику.

დაბლება (ვ), ზ. მ. ვამდაბლებ, ვამცირებ, низить, понижать, დაბლებები, ზ. მ. შევმცირდები, понижаться, ნ. მდაბლება.

დაბლიგვება, ნ. დაბლაგვება.

დაბლობი, ს. დაბალი ადგილი, низменность, ქილ. 24.

დაბლუკება (ბლუკები), ზ. ვე. ვხ ჩლიგი შევიწინები, становиться заикой, სამ. ლ.

დაბმა (ვ), ზ. მ. თოკით მივარდე, привязать, -ფერხულობა, составить хороводъ, -ენახ, молчать, ეფხ. 18; -ხვედრიბილეში, посадить въ тюрьму, ბერძნ. 379; -მახეში, поймать въ сѣть, დავუბამ ენახ, заставить молчать, ეფხ. 26; ენა დამება, отнялся у меня языкъ, დედ. 184; (დებამი, ზ. ვე. დავეკვრი, быть привязану, -ლიაში, погрязнуть, увязнуть, ძნელს საქმეში დავები, я замучался въ трудныхъ дѣлахъ, ადა. 41: დავებამი ჭირსა, попасть въ бѣду. **დაბმული, დაბაბამი**, მიმ. -ებული დამებული ცხენის, держи лошадь на привязи, დაგიბამენ, ты арестовалъ меня, დამიბიეს თვი, я связалъ себя, რუსუდ 3; **დაბმევინება** (ვ), ზ. სხვ. დავაჭერინებ; დავაკვრევინებ, заставить привязать, арестовать.

დაბნედა, ს. გულის წასვლა, обморокъ, (ვბნედები), ზ. ვე. გული შემიწუხდება, გული გადამელევა, впадать въ обморокъ, лишаться чувствъ, обезпамятѣть, ვეფხ. 323: 319. დაბნედამა მიეწერა, одна не лишился чувствъ, **დაბნედილი**, მიმ. უნობა მიხდილი, გულ შემოგრილი, лишившійся чувствъ.

დაბნევა (ვ), ზ. მ. დავფანტავ, დავჭერი, разсыпать, разбрасывать. (დავიბნევი), ზ. ვ. დავიფანტები; ავირევი, შევშლები, разбрасываться, разсыпаться, растеряться, сѣшаться; ვეფხ. 1219: გონება დამიბნია ты заставилъ меня растеряться, **დაბნეული**, მიმ. разбросанный, -ჭკუაზედ. сумасшедшій.

დაბნელება სსმ. -მზის, затмѣніе солнца. (დავბნელებ), затѣмнять кому, заслонять свѣтъ, ослѣплять; მკერს თვალი დაებნელა, онъ ослѣпилъ своего врага, 2 ქართ. 422; ვიხრ. 198: გული დამიბნელა, онъ помрачилъ сердце мое, ვიხრ. 3. 24; 49. 96, (ვ), ზ. მ. ნათელს მოვაკლებ, затемнять, помрачать; (ვბნელდები), ზ. ვე. ნათელი მოვაკლდები, темнѣть, თვალები დავიბნელდეს, чтобъ тебѣ ослѣпнуть, **დაბნელებული**, მიმ. темный, ზომხ. სიმ. 319; ვიხრ. 97.

დაბოდვა (ვ), ზ. უ. დავჭკნობივ, идти медленно.

დაბოლება (ვ), ზ. მ. დავათმებ, надымить.

დაბოლოვება, სს. конецъ, окончность, 2 ქრონ. 143: (ვ), ზ. მ. დავასრულებ, ბოლოს მოვუღებ, ან ბოლოს მოვაღებ, оканчивать; дѣлать кого послѣднимъ. (ვბოლოვდები), ზ. ვე. დავსრულდები; ბოლოს მოვეღები, оканчиваться; оставаться послѣднимъ, **დამაბლოვებელი**, ზედ: -მარცვალი, окончательный, послѣдній слогъ.

დაბონი, ს. ლანჩილის ძირი საჭმელად, стебель черемухи.

დაბორკილება (ვ), ზ. მ. ბორკილს შევუდრი, надѣть кому кандалы. ვიხრ. 91; 2 ქრონ. 349.

დაბორძიკება (ვ), ზ. უ. დავბორძმობ, წავკრავ ფეხსა, споткнуться.

დაბოშება (ვ), ზ. მ. დავუშავებ, повредить кому составъ и т. п. დამდ. 32—25.

დაბოჭვა (ვ), ზ. მ. ხელში ჩავიგდებ, схватить, прибрать къ рукамъ.

დაბრალება, სს. обвиненіе, (ვ), ზ. მ. ბრალს დავდებ; შევასმენ, обвинять. (ვბრალდები), ზ. ვე. ბრალი დავედება, обвиняться, ქილ. 316: (ვი), обвинять себя.

დაბრაწება (ბრაწები), ზ. ვე. გავწითლებ, покрасить.

დაბრახუნება (ვ), ზ. მ. დავარახუნებ, დავბაკუნებ, стучать, тонать.

დაბრგვილება (ვ), ზ. მ. ნ. დაბრგვილება.

დაბრდღვნა (ვიბრღვნი, ვენ), ზ. უ. ვმუღრან, ან ვკვირით მიწას ცხვრი (ლომოთებს); зарыкать; рвать землю, ეფხ. 8.

დაბრეცა (ვე), ზ. მ. დავიხრჩობ, ослѣпнуть.

დაბრეცა, სს. судорога, корча, ბუნ. ლ.: (ვიბრიცები), ზ. ვე. ვიმანჭები, ვიპრანჭები, кривляться, жеманиться.

დაბრიალება (ვი თვალებს), заперекать глазами.

დაბრიყვება (ვი), ზ. მ. ვატყუებ; ვემძლავრები, дѣлать дуракомъ; дурачить; принуждать, неволить, ტაც. 47.

დაბრკმა (დამიბრკმა ფეხი), ზ. მიწ. ფეხი წავკარ, споткнуться, თვალი, ослѣпнуть. იოან. 12—40.

დაბრკოლება, სს. препятствіе, (ვ), ზ. მ. მოვაშალი, მოვაცდენ საქმეს შევაცთუნებ; мѣшать, препятствовать; соблазнять, მატ. 11—6; 13—21

მარკ. 9—42, 43; ფსალ. 16—13; ანდრ. 86; შვასმენ. დავბრმავებ, обманять, 2 ქორილ. 543; ვბრყოლდები ან დავბრყოლები, ზ. ვდ. მოვსცდები; შევსცდები, прекращаться, остонавливаться; соблазняться; იხუზირაქ. 14—1, მარკ. 9—42; 1 ქორილ. 124.

დაბრმავება, დაბრმობა ვ, ზ. ვ. თვალის სინათლეს მოვაკლებ, ослѣплять, ვბრმავდები, დავბრმი, ზ. ვდ. თვალის სინათლეს დავკარგავ, ослѣпнуть, ანდრ. 137; ისაი. 56—10; გამოსლ. 23—8, დავუბრმავებ გონებას, помрачить разумъ чей, სიმართლის თვალი დაგიბრმავა, ты закрылъ глазъ правды, ვისრ. 181, **დაბრმობილი გული,** ослѣпленное сердце, მარკ. 8—17, **დაბრმობილი გონებითა,** безумный, лишенный разсудка.

დაბრტყელება ვ, ზ. ვ. дѣлать плоскимъ.

დაბრუნება, სხ. возвращеніе; поворотъ; -ზეზის, поворотъ солнца, ვეფხ. 741; -ამის დაბრუნებამდინ, до полученія извѣстія, 2 ქორილ. 349; ვ. ზ. ვ. უკუმოვქცევ: მოვაბრუნებ, დავაბრალებ поворотить съ пути, покорнуть, вращать, вертѣть кругомъ, (ვბრუნდები, ზ. ვდ. უკუმოვქცევი; დავბრალდები; поворотить съ пути, вернуться; вращаться, вертѣться; 2 ქორილ. 492; დარეჯ. 128, 156, მიწა დაბრუნავ თავის ცხრას გარშემო, земля вращается вокругъ своей оси, ქმნ. წ. 34; დამიბრუნდა ჭკუა, счастье мнѣ вернулось, რუსუდ. 438; დავაბრუნებ წისქილს, пустить мельницу въ дѣйствіе.

დაბრუჟავ ვ. ზ. ვ. დავთრობ, напоить до пьяна, ვბრუჟდები, ზ ვდ დავთრობი, напиться, სახ. ლ.

დაბზვრიალება ვი, ზ. უ. დავაყვირებ, зарѣзать.

დაბრუვილება, ვ. ზ. ვ. დავსუსტებ, მოვაუძლურებ, დავალაგებ, притупить, ослабить; ვბრუვილდები, ზ ვდ. შევსუსტდები, მოვუძლურდები, ослабѣть, დაუბრეცილდა თვალნი, притупилось у него зрѣніе, დაბად. 27—1, 3 სჯული 31—4.

დაბრძანება ვბრძანდები, ზ. ვდ. დავსხდები, садиться.

დაბრძოლება ვ. ზ. ვ. ვომებ, заставить воевать, ვსძლევ. დავსცემ, сразить, поразить, იერემ. 18—18.

დაბრწნა ვაბრწნი, -წენ, ზ. ვ. დაიხზა, сплетать; заплетать; გამ. ვეფხ. თემ. ბაკ 750.

დაბრჭობა ვ. ზ. ვ. გავსაბრალებ, разобрать дѣло судомъ, სახ. ლ.

დაბრჯგუვება ვ. ზ. ვ. დავაბრეცილებ, დავაჩლუნგებ; დავსუსტებ, მოვაუძლურებ, притупить; ослабить; ვბრჯგუვდები, ზ. ვდ. დავწლუნგდები; მოვუძლურდები, притупиться; слабѣть, გონებითა, притупиться умомъ, მარკ. 1—52.

დაბრჯენა ვ. ზ. ვ. დავდგამ ფეხს, ступать ногою, ставить ногу на что, -დანახ ფეხს, наступить ножъ на горло, ვეფხ. 237; -ხელს, опереть руку; დავაბრჯენ ლახტზედ, опереться на булаву, რუსუდ. 716, 723; **დაბრჯენილი ჯოხზედ,** опершись на палку, ანკონ. 6—3.

დაბუბნვა (ვ), ზ. ვ. გავქაქანებ, гавкать, лаять кого; ანკონ. 6—38.

დაბუგვა (ვ), ზ. ვ. გარდავსწვავ, сжечь, сжигать дотла; обжечь; выжечь; обварить кипяткомъ; ვი, ზ. ვ. ბაგლ. ხელსა, დავიწვავ, сжалить себѣ руку.

დაბუდება ვ, ზ. ვ. ბუღეს გავუკეთებ, пріютить кого, ვე, ზ ვ. ბუღეს გავიკეთებ, пріютить кого, ვი, ზ. ვ. ბუღეს გავიკეთებ, დავბინავდები; гнѣздиться, пріютиться; იერემ. 22—22.

დაბუნაგება ვ, ზ. ვ. დავბუდებ, დავსახლებ, поселять, ვბუნაგდები, ზ ვდ. დავსახლდები, поселиться, ქილ. 466.

დაბუნებება ვი, ზ. ვ. შევითვისებ ბუნებას, усвоить природу.

დაბუფება, დაბუშება, სხ. სისხლის შეკეთება ძარღვში, остановка крови, (ვ), ზ. ვ. შევუკეთებ სისხლს ძარღვში, производить остановку; დამიბუფდება, დავუბუფდები, ზ. ვდ. სისხლი შემიდგება ძარღვში, остановится, остановиться, ბუნ. ლ. ბაკრ. ფლ.

დაბურდული, მიმ. пестрый № 1, 82, мутноватый.

დაბურვა (ვ), ზ. ვ. დავხურავ, დავფარებ, მოვახუფ, покрыть, накрыть, რუსუდ. 500, ვიბურავ, ვიბურავი, ზ მარ. ვ. დავიხურავ, დავიფარებ, покрыться, накрыться, ქუდსა, надѣть шляпу, **დაბურვილი,** მიმ. покрытый, -ცხვ. дремучій лѣсъ, მარკ. 14—65; ლოან. 11—44; ისაი. 44—8.

დაბურლვა (ვ), ზ. ვ. ბურღს ჩავუყრი, сверлить.

დაბურცება ვი, ზ. ვ. დავახვევ, произвести опухоль, ვბურცდები, ზ. ვდ. დავსივდები, опухнуть.

დაბუშება, ს. დაბუფება.

დაბუშება ვი, ზ. ვ. დავახივებ, произвести опухоль, ვბუშდები, ზ ვდ დავსივდები, опухнуть.

დაბუცება ვბუცები, ზ. ვდ. გავშტერდები, ошеломиться, ქილ. 279.

დაბუხება ვბუხდები, ზ. ვდ. დავკარკლდები, расхухнуть, затвердѣть, სახ. ლ.

დაბღავლება ვ, ზ. ვ. დავაყრინებ, заставить кричать.

დაბღაუჭება ვბღაუჭები, -ჭე, ზ. თვ. მოვეჭიდები, схватиться съ кѣмъ; თმით, ბაც. 161, 172.

დაბღალვა ვიბღალვი, ზ. უ. დავაყვირებ, кричать.

დაბღვერა ვბღვერი, -რე, ზ. უ. смотрѣть косо.

დაბღნეკა, -ნება ვი. ზ. ვ. დავღრეკ პირსა, наморщиться, нахмуриться, ვეფხ. 862; **დაბღნეკილი,** მიმ. угрюмый, печальный, რუსუდ. 247; ეროსთ. 206.

დაბღოკვა ვჭ, ზ. უ. ходить полземъ.

დაბღუჯვა ვჭ, ზ. ვ. დავბოჭავ, ხელს მოვუჭერ, хватить, ეროსთ. 166.

დაბმევნება ვი, ზ. ვ. დავაკვნებ; сжать, ვბმევნები, ზ. ვდ. დავსკვნები, сжаться.

დაბმევრვა ვჭ, ზ. ვ. დავხეთქ, щелкать, колоть, ვიბმევრვი, ზ ვ. დავხეთქები, колоться, щелкаться, ს. დაბზრვა; მარკ. 6—31.

დაბკვნა, ს. დაბრკვნა; დაბკვნება (ვბრკვნები), დავეცემი, опираться.

დაგდება, სხ. покиданіе, оставленіе, (ვი), ზ. ვ. დავუდევ, გავუშვებ, თავს დავანებებ, оставить, покидать, бросить, გამოსლ. 4—3; დარეჯ. 26—9; 70—9; ვეფხ. 154; 297; -ამბლვარს, оставить границу, вступить въ другое государство,

-კვიცსა, жеребиться; -გზასა, оставить одну дорогу, идти по другой, -ხალხს, оставить дѣло, -ხმასა, разгласить, распустить слухъ, 2 ქრონ. 430; ვეფხ. 1168; -ცოლშვილსა, покинуть жену и дѣтей, რუსუდ. 424; -ცრილსა, перестать плакать, ვეფხ. 89; (დავგდებ), ზ. მიჩ. დავინარჩუნებ, оставить за собою, უკეთ დამიგდე, послушай меня, ჩონგ. 8; ავით მეფობაზე დამიგდო, болѣзнь не оставляетъ меня, упорствуетъ, ფიქრმა დამიგდო, мысль стала мучить меня, ვეფხ. 127, გან.; -ხმასა, разгласить о себѣ, (დავუგდებ), გავუშვებ ვისმე ვახთანმე, оставлять кому что; -კარსა, притворять двери, -ყურსა, подслушать, -გზასა, дать кому дорогу, посторониться, სამ. ვახ. 76; (ვეგდები), ზ. თე. დავწევები, ложиться, лечь, **დაგდებული, დანაგდები**, მიმ. оставленный, **დაგდებინება** (ვ), ზ. სხ. გავაშვებინებ заставить покинуть, -რჯულს, заставить перемѣнить религію, 2 ქრონ. 420; ვისრ. 41; რუსუდ. 816; მეფ. გ. სამ. შუახევლი.

დაგება, ზზ. постланье, настилка; примиреніе, (ვ), ზ. მ. გაშლილი, დაწყობილი საგებლის ან ხუთრას; დავიზავება, მოგვირგება; აგება ან ჩამოკიდება, стлать, постилать; накрыть на столъ; примѣрять; надѣвать, натягивать, вонзать; ვეფხ. 916; 2 კორ. 5—19, 20; მაკაბ. 5—24; 15—26; ლუკა. 2—76; 2 ქრონ. 510; ვეფხ. 1381; გამოსვლ. 28—36; ქვაშაგებსა, стлать постель, -ხუთრასა, накрыть на столъ, -თვალსა, пристально смотрѣть на что, -ლახვარსა, пронзать копьемъ, რუსუდ. 921; -ხმალსა კოკახა, исправить, надѣть рукоятку на саблю, ვეფხ. 1381; დავაგებ ხმალსა ხელსა, схватить рукою саблю, ვეფხ. 439; დავაგებ სახლსა, убрать домъ, ქილ. 136; დავაგებ ფეხთა ქვეშა, ступить ногою на что, იხუ 1—2; დავაგებ ჴერსა, предложить хлѣбъ кому, მარკ. 8—6; ლუკა. 2—76; ლაიგნა თვალნი, обратилъ взоръ, დაბად. 39—7; (ვე, ზ. მ. გაშლილი ქვაშაგებ, ხუთრას, постлать кому постель, накрыть на столъ; დავიზავებ, помириться съ кѣмъ, -ჴერსა, предложить кому хлѣбъ, მარკ. 8—6; დავაგებ მახვილსა, растаять кому сѣть, 1 კორ. 8—35; დამიგდო, онъ примирилъ меня, კოლას. 1—22; დამეგო, онъ примирился со мною, 1 ქრონ. 379; (დავაგებ), ზ. თე. დავიზავები, помириться, ზოგად. დავაგები, დავიცემი, принесть, ქვეშ დავაგები, пресмыкаться ползти, მიველ და დავაგე პირველად ძმასა შენსა, поди помирись прежде съ братомъ своимъ, მარკ. 5—24; (დავიგები), ზ. მ. გავიშლები, постилаться, накрываться, **დაგებული**, მიმ. постланный; накрытый; დასაგებელი, ზედ. постилочный. დამაგებელი, ს. умиротворитель, იხილ. 13 3; **დაგებინება** (ვ), ზ. სხმ. გავაშლევინებ), заставить постлать, накрыть.

დაგემოვნება (ვ), ზ. მ. გემოვან შევიქმ, дѣлать вкуснымъ, დაგემოვნებულხარ, гдѣ бы ни былъ, ты вкусилъ, ვისრ. 144.

დაგემრიელება (ვ), ზ. მ. გემოვან შევიქმ, дѣлать вкуснымъ, დაგემრიელდები, ზ. ვე. გემრიელი შევიქმნები, дѣлаться вкуснымъ.

დაგერშვა (ვჭ), ზ. მ. გავსწურთნი მონადირეთა მფრინველთა ან ძაღლთა, пріучать къ охотѣ ловчихъ птицъ и собакъ, -რაზმისა, обучать войско, გორგ. 86. 107. (ვიგერშები), ზ. ვ. გავსწურთნები.

დაგერშვა (ვჭ. ზ. მ. გავჭყენწლავ, вывернуть, вывихнуть.

დაგეშლება, სხ. ржа, ржавчина, (ვგეშლები), ზ. ვე. ржавѣть, იოან. 5—3.

დაგეშა, დაგეშვა (ვგეშ; ვგეშავ, ზ. მ. მცირედ დავსჭრი. დავჭყენწლავ, контузить, აღბ. 124.

დაგვა (ვდგავ, ვსდგავ, შავთ. 101). ზ. მ. დავსწვავ, жечь, опалять, (ვიდაგები). ზ. ვ. ვწვავ. горѣть, пылать, ვეფხ. 12; დაგვა გულსა, გულის მხურვალება, пламя любви, ვეფხ. 136. 929; გული მიდაგავს, онъ пламенитъ мое сердце, ჩონგურ. 21.

დაგვა (ვჰგვი, გავე). ზ. მ. ცოცხით გავსწმენდ. мести, выметать, (ვიგვები), ზ. ვ. выметаться, **დაგვევინება** (ვ). ცოცხით გავსწმენდინებ, заставить мести.

დაგვანება (ვ), ზ. მ. დავამსგავსებ, дѣлать схожимъ, (ვაგვანები), ზ. თე. დავემსგავსები, дѣлаться похожимъ.

დაგვარება (ვ. ზ. მ. დავაგვარებ, დავამსგავსებ, уподоблять, დავეგვარები), ზ. თე. уподобляться, რუსუდ. 93; 289; 490.

დაგვიანება (ვ), ზ. მ. დავაყოვნებ, ვაგვიანებ, замедлить, (ვ), ზ. მიჩ. დავიყოვნი, опаздывать, замѣшкать, (ვაგვიანებ), ზ. ვე. დავჰყოვნებები, замедляться, დამიგვიანდება, я опоздаю, რუსუდ. 355; დავაგვიანებ), ზ. თე. задерживаться, სიმწ. 391.

დაგვირგვინება (ვ), ზ. მ. გვირგვინოსან ვჰყოფ, вѣнчать, короновать.

დაგვირგვინოსნება, ს. გვირგვინის დადგმა, დაგვირგვინება, короненіе, коронація, (ვ), ზ. მ გვირგვინოსან ვჰყოფ, короновать; ვაგვირგვინოსნები), короноваться.

დაგზება, დაგზნება (ვ), ზ. მ. ცეცხლს დავანთებ, зажечь, затопить, ვეფხ. 194; (ვაგზნები), ზ. თე. ვანთებ, დავანთებ ცეცხლი, зажигаться, воспламеняться, დაგზნებული, зажженный, **დაგზნევინება** (ვ), заставить развести огонь.

დაგი ცეცხლისა, ს. სიფერულის ალი, пламя любви.

დაგიჟება (ვ), ზ. მ. ჭკუაზედ შევშალი, сводить съума, (ვიჟდები), ზ. ვე ჭკუაზედ შევიშლები, сходить съума.

დაგლა (ვჰგლი), ზ. მ. ვნაგ, დავსძეძგ, დავსცხვ, голочи, истолочь, ვიგლი, გალე), ზ. მიჩ. დავიძეძგ, დავიბეჭე, придавить, прищемить, ქილ. 117; (ვიგლები), ზ. მ. წვინიერ დავინაგები, намельчаться, искрошиться, 1 ქრონ. 232.

დაგლახავება -ხაგება (ვ), ზ. მ. უპოვარ გავხდი. უქონელ შევიქმ, дѣлать кого бѣднымъ. пустить въ нищету, (ვგლახაკდები, ვგლახაკები), ზ. ვე. უპოვარი, უქონელი შევიქმნები, обнищать, обѣднѣть.

დაგლება (დავჰგლეს), ზ. მ. пашутакатурить.

დაგლეჯა (ვ, ვჭ), ზ. მ. დავხევ, დავჭსწყვეტ. დავჭრეტ, მოვსწყვეტ; ძაღლთა და მხეცთთვის: ვუკბენ, დაფლეთ კბილითა, рвать, драть; щипать,

срывать, растерзать, разгрызть, რუსულ. 298; დავგლეჯ წვერსა, выщипать кому бороду, დავგლეჯ თმასა, рвать на себѣ волосы, გული ნუ დამიგლეჯ, не терзай мое сердце, ვისნ. 24, 97; (ვიგლეჯები, ზ. ვ. დავიხევი, დავიურწები, рваться. **დაგლეჯილი**, მიმ. изорванный; растерзанный, ხანგ. 5—41.

დაგმირება (ვი, ზ. მ. დავგოლიათებ, дѣлать героемъ, ვგმირდები, ზ. ვც. გავგოლიათდები, дѣлаться героемъ, სპ. ლ.

დაგმობა სს. насмѣшка; хула, порицаніе (ვგმობ, ვგმე, ზ. მ. ვამბავებ, ვმრახავ, порицать, охуждать, хулить, დაუგმობ ნაქმარსა, ვ. о. დაუწუნებ, порицать дѣйствіе, ვეუბ. 910; დამგმობ осуждаешь меня, ვეუბ. 65.

დაგნილება ვქ, ზ. მ. დაცხრობა, изнывать.

დაგოგინება ვი, ზ. მ. заставить реветь.

დაგონჯება ვი, ზ. მ. დავახიჩრებ, დავამახინჯებ, გავდეხჭირებ, уродовать, ვგონჯდები, ზ. ვც. დავიახიჩრები, уродоваться.

დაგორგალება ვი. ზ. მ. свернуть въ кругъ; იგორა № 4, 9, 1878.

დაგორება ვი, ზ. მ. გადმოვაგორებ, скатывать, ვგორდები, ზ. ვც. გადმოვგორდები, გორით ჩამოვგორდები, скатиться.

დაგრაგნა (ვქცრაგნი, ზ. მ. დავხვევ, свернуть.

დაგორავა ვქ, ზ. მ. ვტრიალებ, вертѣться.

დაგრება დავქცარავ, ზ. მ. მოვხვნევ, вынечь, мотыжить, იგრავ. 56.

დაგრეხა (ვი, ზ. მ. ვხვიხავ; ვასთე, დავრთავ; მოვქცევ, მოვხრავ, крутить, сучить; искривлять, დავგრიხები, ზ. ვც. დავიხრები; მოვიხრები; ვიგრიხები, ვიხრახები, сучиться, крутиться; искривляться; жеманиться, **დაგრეხილი**, მიმ. крученый, искривленный, **დასაგრეხი**, ზედ. крутильный.

დაგრიალება ვიგრიალებ, ზ. მ. დავრიალი გამოვქვი ურმის თვლიხთვის; производить стукъ, ბუნ. კ. 68; ვქცრიალებ, ზ. უ. стучать.

დაგრილება ვი, ზ. მ. ვცივდები, სიგრილეს ვიძლევ; прохлаждать, остывать, ვქცრილდები, ზ. ვც. გავცივდები, გაცხელდები, становиться прохладнымъ, (ვიგრილებ), ზ. მიწ. ჩრდილში გასვენებ, отдыхать подъ тѣнью дерева.

დაგრილება, ნ. ხურთა; (ვი, случать напр. овецъ.

დაგრვალება (ვი, ზ. მ. დავამრგვალებ, округлять.

დაგროვება ვი, ზ. მ. შევქცერებ, მოვაქუჩებ; თივა მოვაგროვე, მოვხვევ, собирать, сколачивать; скучивать, ხიბრ. 159; (ვგროვდები), ზ. ვც. შევქცრებები, მოვაქუჩდები; сѣно мечется, собирается, сколачивается, სიბრძ. 18; **დაგროვებული**, въ кучу собранный, რუსულ. 502; ხიბრ. 365.

დაგრუზვა (ვი თმას, ზ. მ. დავიხუჭუჭებ თმას, завивать волосы; **დაგრუზული**, курчавый, სპ. ლ.

დაგრძელება (ვი, ზ. მ. გავაგრძელებ, გრძლად გავსწევ, удлинять. (ვგრძელდები, ზ. ვც. გავგრძელდები, ვიხრ. 137.

დაგრძნება (ვი, ზ. მ. მოვხიბლავ, გრძნებით შევქცევ, очаровать, რუსულ. 482.

დაგრძნეულება (ვი, ზ. მ. გრძნეულად გავხდი, сдѣлать чародѣями, რუსულ. 771.

დაგუბება (ვი, ზ. მ. წყალს ერთს ადგილს შევქცევ, запрудить воду, ვარამ. 437.

დაგუგუნება (ვი, ზ. მ. ვიმღერ, запѣть, ბუნ. კ. 283.

დაგულაობა ვ, ზ. ე. დავსცინცრობ, гулять, ერისთ.

დაგუდღება (თვალებს დავიგუდღებ (ტრილით), ზ. უ. თვალებს ტრილით დავიხუჭებ, отъ глазъ заставить глаза опухнуть, დაგუდღებული თვალები, опухшіе глаза, (დამეგუდღება თვალები, опухнуть (глаза).

დაგულება, -ლვება (ვი, ზ. მ. იმედის მაქვს რომ ვიპოვნი ვისმე ახლოს ხელი, предположить кого, или что гдѣ либо, 1 ქართლ. 30; შინ კერ დავიგულე, я не засталъ его дома, დავიგულებ ხათაბიოდ, присвоить себѣ, ქილ. 477; **დავიგულებ** დროსა, улучить время.

დაგულვა ვქ, ზ. მ. მივხურავ კარებს, притворить двери.

დაგულოვნება (ვი, ზ. მ. მოვინდომებ, фигурно сдѣлать, возжаждѣться, ვეუბ. 291; (ვი, ზ. მ. შევაგულიანებ, воодушевлять.

დაგუნდაკება (ვი, ზ. მ. ამოვქნი გუნდს, доставлять, налить тѣсто.

დადა, ს. ქინოან, бабушка, бабо мамочка, дѣдушка.

დადაბლება (ვი, ზ. მ. მოვაკლებ სიმაღლეს, დავამდაბლებ, დავამცირებ, понижать, унижать, ვდაბლდები, ზ. ვც. შევმცირდები, понижаться, унижаться.

დადაგვა ვქ ზ. მ. დავსწვავ; გული გავუბერებ; возжигать; воспламенять; огорчать, ვეუბ. 151; (ვე გულს, ზ. მიწ. დავუწვავ გულს, ე. ი. მოვუწვავ გულს, убить печалью кого, ვეუბ. 322; დავკლავ, დავწვავ, убилъ насъ, ვეუბ. 938; ტრფიალითა, убить кого любовью, მირიან. 104 (დაბეჭდილი), **დადაგული**, მიმ. დამწვარი, горѣлый; убитый. ვეუბ. 306. **დამდაგავი**, ზედ. გულის დამწველი, მომწყვლელი, кто причиняетъ кому печаль, горе.

დადარება (ვი, ზ. მ. დავამსგავსებ, уподоблять, сравнивать, ვდარები, ზ. თვ. დავემსგავსები, походить, уподобиться.

დადარნება (ვქ. ზ. უ. გავუმსკრობ, ხანგრძლივად, въ засадѣ, подстерегать кого, ილია. 8—19; **დადარნებული**, მიმ. бывшій въ засадѣ, გოდებ. იერემ. 3—10; მარკ. 2—161.

დადასტურება (ვილ), ზ. მ. გულს დავარწმუნებ, დავაჯერებ, увѣриться, удостовѣриться, ვიხრ. 7, 11; დარეკ. 131. 1 ქართლ. 144; 2 ქართლ. 287; დავრ. 104; (დავდასტურდები), ზ. ვც. მართალი გამოვხდები, გავმართლდები, оправдаться, оказаться несомнѣннымъ, ვეუბ. 1520.

დადაღვა ვ. ზ. მ. დროს დავხარჯავ; ушибчивость дню дѣлать, ცხრ. 1, 1; ვეუბ. 1520.

დადაღვა ვ. ზ. მ. დროს დავხარჯავ; უმეცრებით ცხონ დავუწყებ გახურებულის რკინით, клеймить; тавритъ, прижигать раскаленнымъ желѣзомъ,

-ზეახა, варитъ масло. დახკ. 82; **დადადული გული**, уязвленное, убитое сердце, ვისრ. 70, 86, ქილ. 194, (დავიღუპები), ч. з. дало довѣзнать, клясться.

დადგენა. დადგინება კ., ч. з. დავუწესებ, დავსდგამ, დავაწესებ მოურად და სხ.; ставить; поставлять, назначать; учреждать, -ადგომება, поставить, назначить, დახად. 17—7; 39—4; ვინ დადგინა შენ მსაჯულად, кто поставилъ тебя судьею, ხუმ. 7—27; დადგენს თავს შორის თვის, сосредоточивается въ самомъ себѣ, კანტ. 8; დავდგინ თვალნი, я уставилъ глаза, იერემ. 40—4, (ვი მუხლსა), стать на колѣни, (ვე ეპისკოპოზსა), назначить кому епископа, ვიდგინები, ч. з. დავუწესები, быть поставленному, назначенному, დადგინა მეფედ, возведенъ на престолъ, დადგინა მსაჯულად, былъ поставленъ судьею, ლუკ. 15—21; დამიდგენ მთავრად, назначишь мнѣ правителя, მატთ. 20—7, თვალი დადგეს, чтобъ тебѣ ослѣпнуть; თვალს დამიდგეს, ты ослѣпляешь меня; დაუდგინები, ч. поселиться; установиться, თვალი დამიდგა, я ослѣпъ, **დადგენილი**, прил. дѣепр. 28.

დადგმა (დადგამ, დადგი). ч. з. დაუდგამ დავდგებ, დავარქმევ. დავხურავ. положить на, надѣть, накинуть, თავს დავდგამ გვირგვინსა, возложить на главу кого корону, ეფეს. 15; დავდგამ ფეხსა, вступить ногой; იმის სახლში ფეხს არ დავდგამ, нога моя не будетъ у него въ домѣ, დავდგამ სიდგმულსა, ე. о. დავაკერებ, вкореняющуюся дѣлаю вѣчною, ставить заплатку, მატთ. 9—6; ვასს დავდგამ, сглазить, накликать на кого бѣду, დავდგი, დადგი), ч. з. დადგმა, დავაწყობ, დავდგინებ, ставить, класть, დავდგამ შენობას, строить домъ, -სახლსა, построить дворецъ; დავსდგამ კარავსა, поставить палатку, დავიდგამ, დავიდგამ თავზედ: возложить на себѣ, დავდგამ ფეხსა, стать на колѣни, მატთ 17—14; დავიდგამ ბუდეს, свить себѣ гнѣздо, იერ. 105; დადგმაზე ვერ ქვითკირები, е. о. дерзкія мысли, цѣпкія ихъ не удержитъ, не удержитъ ихъ каменная стѣна; ეფეს. 422, (ვედგმი, ვედგამ), ставить кому что, კანტ. 7, სხვა აგვი დადგა, предложилъ имъ иную притчу, მატთ. 13—24; კაცი ვერ დადგმს, человѣкъ не можетъ противустоять, ვისრ. 79; კვირაც ვერ დადგმიან წინა ალმდგომად. Кацаке не могъ противиться, 1 ქართლ. 202; (დავიდგმები, დავიდგმები. დავდგმი, ч. з. თვ. ставиться, полагаться, 1 ქართლ. 231; **დადგომილი, დადგმული**, прил. поставленный, **დადგმევინება** კ., ч. სხვ. დავდგმევინებ, заставить положить, რუსუდ. 325; ფეხს არ დავდგმევინებ ჩემს სახლში, я ему не позволю бывать у меня, -სახლსა, заставлю подвинуть дворецъ, 2 ქართლ. 410.

დადგნობა დავიდგნობ, დავდგნობ), ч. დავუძლებ, устоять, выдержать, снести. დარეჯ. 23; 2 ქართლ. 418.

დადგომა, სხ. შემოსვლა, наступленіе, -იანვრისა, наступленіе января, ხრონ. ბრონ. 2; 28; დადგომა ზამთრისა, наступленіе зимы, დადგომ დადგომით ხიარული, идти остановливаясь, რუსუდ. 198; ჩემი დადგომა ვნახე, я увидѣлъ свое несчастіе, დარეჯ. 96; დავიდგები, -ვედე. მდაბ. დავიდექ). ч. ვე. ზედ. შევიდგები. დავიდგრეც, დავბინავდები; არ მოვუშვებ, стать на; остановиться, принять осѣдлость; приставать, докучать, неотступно просить; თავს დავიდგები, ე. о. თავ-მდგომი ვიქნები ან თვალს დავ ვერს დავიჭერ, стать во глазахъ; принять на себя присмотръ за чѣмъ, შენ დადეგ შენს გზას, ты стунай своею дорогою, ჩრდგ. 153; გაჭირვება დადგა. онъ сталъ нуждаться. კალ. 20; ძალი ყელში დადგა, кость засѣла у него въ горлѣ; დამიდგება, დამიდგა, приставать, დავსდგები, -ვსდექ. მდაბ. ვსდექ; შენს ქვრეში დადეგ, будь въ своей шкурѣ, т. е. не выходи изъ предѣловъ приличія; ч. ვე. შევსდგები. გავჩერდები. стать, остановиться. დავით. 1, 1; ზიცუე დადგა, наступили холода, გაზაფხული დადგა, весна наступила, ორი შინოთ დადგა, въ итогѣ оказалось два рубля, ასი კომლი დადგა, составилось сто дворовъ, სამ. ვახტ. 100; კი ღვინო დადგა, хорошее вино устоялось, ვიცი, რომ არ დასდგები, знаю, что ты не утомишься; ვეფხ. 159; 1477; გულზედ დამიდგა, сперло мнѣ желудокъ; თვალი დამიდგა, я ослѣпъ, лишился отца, жены, и т. д. თვალი დადგეს, чтобъ тебѣ ослѣпнуть; ვერცა წინ ვერ დამიდგებს, врагъ не можетъ мнѣ противустоять, რუსუდ. 705; დამიდგნეს ბრძოლანი, я выдержалъ сраженія; რუსუდ. დარეჯ. დავიდგები. ვედეგ, ვედექ; დავიდგნები, ვედგნე, ч. ვე. წინა ალმდგები, გავუძლებ, стать, становиться противъ, выдержать напоръ, устоять; ვეფხ. 339; იმერნი წინაც ვერ დადგნენ, Имеретины не могли выдержать натиска, 1 ქართლ. 55, 333; თვალი დადგა, пусть ослѣпнетъ. დავიდგები სადარაჯოდ. стать на стражѣ, оберегать кого, დავიდგები მცრად, начемъ праведу, დავიდგები თავდებად, поручиться за кого, სამ. ვახტ. 69; მირს დავიდგები, стать на очную ставку съ кѣмъ, სამ. ვახტ. 236 (დამატ.); გზას დავიდგები. предпринять путешествіе, რუსუდ. 869; **დადგომილი. დამდგარი**, прич. остановившійся, თვალ-დადგომილი, ослѣпшій, 1 ქართლ. 4—15; დავდგარვარ, დავხდგომილი, я остановился, თვალი რომ დასდგომოდა, если бы онъ ослѣпъ, 1 ქართლ. 96.

დადგრომა დადგრები, დადგრე, ч. з. ვიქები. დავშთები დავხდგები, остаться, пребывать; оставаться, 1 ქართლ. 96; მარკ. 4—32; დამდგ. 24—56; იხად. 7—7; 10—32. იერემ. 4—2; რიცხვი 9—22; **დადგრომება** კ., ч. ზ. დავადგნებ, поселить, ვისრ. 53.

დადე, ნ. მდედ.

დადება, სხ. დადგმა, დაწყობა, полаганіе, положеніе, სამი თითის დადება, шириною въ три пальца, ხელ. 18, (დავსდებ), ч. з. დავსდგამ, დავაწყობ, დავუშვებ ბივთსა ადგილზედ. положить, поставить, -ალოქვასა, дать обѣтъ, клятву, -ხელსა,

положить за кого душу, -თავს, жертвовать собою, ქილ. 301; -ხელს, взять подъ свое покровительство кого. -პატივს, почитать, уважать, სიბ. 161, გორგ. 125; -ხარკს, обложить податью; -ხალხოსნობას, наложить на кого эпитемію, -ცილს, оклеветать, თავი თქვენს სამსახურზედ დამიდვია, я посвятилъ себя служить вамъ, -ბრალს, обвинять, ქილ. 430; 55; -ხელფეხულს, положить основаніе, -ხმაზედვარს, положить предѣлъ, -მტრობას, посѣять вражду, -წესს, установить порядокъ, 1 ქრონ. 42; -ვერცხლს სავაჭროდ, отдать деньги въ оборотъ, ლუკ. 19—23; -კვერცხს, класть, нести яйца, -ბუკვერცხელს, обуглиться, обжечься въ уголь. -სახელს, напменовать, მარკ. 3—16; გულში დამედო, это лежитъ у меня на душѣ, დანდო თოვლი, выпало снѣгу, -წუნს, неодобрить, ვეფხ. 1358: გული დადო, успокоился, ვისრ. 23, 16, ქილ. 228; (დადებ), ზ. მ. დავადგამ, დავსდებ, полагать, класть на; -თითს, класть палецъ, -მალამოს, приложить пластырь, 1 ქრონ. 9; ვისრ. 145; -ტვირთს, возложить на кого бремя, საქმ. 15—25; -გარდასახდელს, наложить штрафъ, оштрафовать, აღქს. 30. გორგ. 72. -კლიტეს, запереть на замокъ, (დავიდებ), ზ. მიმ. თავზედ ვიდებ, отъ себя гоню, брать на себя. გულს დავიდებ, задумать, საქმ. 27—72; ღონე ვერ დავიდე, я не могъ собраться съ силами, ქილ. 667; დავიდებ ნაღობსა, начать пировать, სიბრძ. 3; დასტურ. 104, არაკად დაიდო, обратилось въ пословицу; (დავუდებ), ზ. მიმ. დავდებ რაზედმე, полагать, класть на; აღბ. 53; -ურემს, положить на возъ, ტროს დავუდებ, назначить время, დავუდებ თავს, приложить стараніе, გულს დავუდებ, обнадежить, 2 ქრონ. 566; დავუდებ რჯულსა, предписать законъ; постановить закономъ, დავუდებ საუფლისსა, слѣлать кому выговоръ, რუსულ. 379; ბრალად დავუდებ უმეცრებასა, обвинять кого въ невѣжествѣ, 2 ქრონ. 71; დავუდებ რვა კვამლს გლეხსა назначить восемь дворовъ крестьянъ, въ подарокъ или подъ залогъ; დავუდებ იმედსა, обнадежить. დამდებს ვალსა, вводить кого въ долгъ, обязывать кого чѣмъ, დამდებ პატივსა, ты уважаешь меня; ვისრ. 116, რუსულ. 436; ყმა დამდო сталъ бранить меня, ხელი დამდო, онъ взялъ меня подъ свое попеченіе, შიში დამდებია, страхъ объялъ меня, ავადი დამდებია, онъ остарѣлся, სამ. ვახტ. 152; გულ. 18. დამიძს, დაგიძს, დაუძს, მდან. დამიცს), ზ. მიმ. მაქვს имѣть, ჩუსად დამიძს, имѣю привычку, ვეფხ. 138; აღუმძო დაგვიძსთ, существуетъ между нами обѣтъ. 9 ხიგელი; ამას ვანი დაუძს, они имѣютъ жительство, საქმ. 10—32; უფროობის პატივი არ დაუძს, ему не подобаетъ имѣть почести старшаго, (დაუდებია), ზ. თვ. полагаться, класться, დაუდები ცეცხლი, быть охвачену огнемъ, ლუკ. 3—9; ფიცი დაუდებიას, назначается ему присяга, სამ. ვ. 147; ღონე დაუდებიას, онъ въ силахъ, онъ можетъ, სამ. ვახტ. 131; დაუდებიას სისხლი, взыскивается за кровь, სამ. ვახტ. 172; ცოლი დაუდო, онъ оклеветалъ, ქილ. 430; (დამედება, -მედო), ზ. თვ. მაგალ. ხოლოლი თავს დაგვედო, вся деревня навязалась намъ на шею, ცოდო დამედო, я виналъ въ грѣхъ, სასჯელური დამედება, я подвергнусь наказанію, მკვდარი დაედო, покрылось илью. ვალი დაედო, онъ виналъ въ долгу; (დამედება, დამედო) მაგალ. ვალი დამედო, я виналъ въ долгу, მკვდრის ფერი დაედო, онъ побѣдѣлѣлъ; დავ. 183; **დადებინება** (ვ), заставить положить, აღბ. 53, **დადებული**, მამ. положенный, **დადებითი**, ზედ. დამტკიცებითი, დარწმუნებელობითი, положительный. **დადებულება**, ს. განწირება, განწესება; положеніе, постановленье, узаконенье; положеніе (лог. терминъ); ლოღ. 32, 42.

დადევნა ვხდევნი, დავსდევ, დევ). ზ. მ უკან ვსდევ; ვუკლი, ходить за кѣмъ; ухаживать; имѣть попеченіе, რას დასდევ, какая тебѣ нужда, что тебѣ за дѣло, **დადევნება** (ვ). ზ. სხმ. заставить слѣдовать, идти за кѣмъ, თავლებს დავადევნებ, слѣдить глазами, наблюдать, (დადევნებია, ზ. თვ. ეკვლიატები, идти за кѣмъ, слѣдовать.

დადენა (ვ), ზ. მ დაღვრა, лить, проливать, ვეფხ. 204, 289, 1016; დასდის течетъ.

დადგა (ვხდგი, ზ. მ. დავდგამ, полагать, класть, -გული, успокоиться, (დავიდგი, -დგა, ზ. მიმ. წინადავიდგამ, положить предъ собою, აღბ. შესავალი, აღგილი დაუდგას, пусть оставитъ ему мѣсто; აღბ. 42; იხსი. 15—16; მაკაბ. 28—6.

დადიანი, დადიანური, ს. სახივი ქედის, оковы, путы, рогатка, надѣваемая на шею.

დადინება (ვ). ზ. მ. ეღვრ, მაგ. ცრემლის, лить, проливать, (დაღვრები, დამოდის, вытекаетъ. დამდენ ცრემლსა, ты заставляешь меня плакать, ვეფხ. 238, დავიდენ ცრემლსა, проливать слезы, ვეფხ. 1560.

დადინჯება (ვ), ზ. მ. დავმშვიდებ, успокоить.

დადნობა (ვ), ზ. მ. გავალხობ, სითბოთი მყარივს ნივთს ნაკლებად შეკიმშ; გარდავაბალისებ, растопляю, растаять, лить, отливать, (დავადნები, ზ. ვდ. გავლხვები; გავხდები; таять, растопляться; худать; ვისრ. 14; -ხორცნაკლოთა, со стыда сгорѣть, ვისრ. 31; ეროხი. 26. გული ნუ დაგადნების, сердце да не унываетъ, ვეფხ. 189.

დადრეკა (ვკრ), ზ. მ. დავხრი, მოვხრი. наклонять, сгибать, ვეფხ. 885, (დავხრეკები, ზ. ვდ. დავხრები, მოვიხრები, наклоняться, ვეფხ. 468, 754, 1521; დადრეკილს თვნი, наклонили головы, ლუკ. 23—5; (დავიდრეკები), нагибаться, 1 ქრონ. 261; **დადრეკილი**, მამ. наклоненный.

დადრესა კ), ზ. მ. ვდრეს, წვახვნებ, тереть, гладить.

დადუმება (ვ, ზ მ. დავაჩუმებ, ხმას გავაწყვეტინებ, заставить молчать, (დავიდუმებ, დავდუმდები), ზ. თვ. ვდ. დავსცხრები, დავდგრები დუმილით, замолчать, ვეფხ. 1154; 1 ქრონ. 104; დაბად. 34—4; იერემ. 4—19.

დადუნება (ვ), ზ. მ. მოვუშვებ, დავუსვებ, ослабить, (ვხდუნდები), ზ. ვდ. მოვიშვები, ослабляться.

დაძუძება (ვ), ზ. ვ. დაწურწეკა, დავიყუროხება, напиваться, нахаркать.

დაძულება (ი, ზ. ვ. დავიშრობ ტუჩით; საქმაოდ ვიღეგ, успивать, Багр. 142, успокоил, напоил успокоилось.

დაძუხჭირება (ვ), ზ. ვ. გავაგრძელებ, уродовать, (ვძუხჭირებ, ზ. ვე. изуродоваться, Гюнр. 52; 136.

დაძღლეჯა (ვ), ზ. ვ. მღიბიურად დავჭრა, разорвать, анаст 4—17.

დაე: დეე. Дай, Пусть, Да будет, Да пребудет.

დაეკანი, ს. ოქროვანი, золотая монета, равняющаяся голландскому червонцу.

დაელამება (ვ), ზ. ვ. გავშრება, искрикать.

დაელვება (ვ), ზ. ვ. გავანათლება, освѣщать, Кекел. 281.

დაელმება (ვ), ზ. ვ. ორკელი წვიღის ან გავსქრა, скосить.

დაერთგულება (ვ), ზ. ვ. дѣлать кого преданнымъ.

დაეფანი, ს. ზღუდე, заборъ, იერემ. 50—15, ნახე ღერეფანი.

დაეშმაკება (ვ), ზ. ვ. გავოსტატდები, обманывать кого, (ვეშმაკები), ზ. ვე. გავოსტატდები, გავხერხიანდები, ухищряться.

დავა სპარს., ს. საცილობელი, სალაპარაკო, ცილობა, ხანგრძლივი, споръ; искъ, жалоба.

დავაელება (ვლები), ზ ვე. მოვქანცვები, утомиться.

დავაკება (ვ), ზ. ვ. გასწორებ, მოვაშანდაკებ გზასა, равнять дорогу, იხ. 4—2.

დავალება (ვ), ზ. ვ. ვალდებულ ვქნიო, ვალს დავსდებ, დავამალებ, одолжать, обязывать, ვეფხ. 300; ქილ. 119, **დავალებული,** მიმ. одолженный.

დავანება ს. стоянка, დაბან. 43—21; (ვ), ზ. ვ. დავბინავებ, დავასახლებ, დავასდგურებ. დავაშენებ, поселять, (ი), ზ. მიმ. დავსახლდები; ჩამოვდები დასასვენებლად, დავიბანაკებ; поселяться; остановиться для отдыха, დაბან. 26—16; 1 ქართლ. 42, 102; **დავანებული,** ზედ. обыватель, ეჩქ. 32—8; 2 ქართლ. 491.

დავაქანცება ვაქანცებ), ზ. თვ. ვაქანცი შევიქნები, возмужать.

დავარდნა დავვარდები, დავარდნილვარ, ზ. ვე. ჩამოვვარდები, მაგალ. ახლი ხიმრავლე იყო ხალხისა რომ ნემსი არ დავარდებოდა; ვისრ. 132; падать, упадать; -ხელიდან, выпадать изъ рукъ, ронять, ქილ. 593; აქტ. 153; ორთავ თავლები დავვარდებით, они оба ослѣпнуть, ერისთ. II, 37; თუ ქალი დავარდეს, если дѣвица останется изъ дѣвахъ, სამ. ვახტ. 257; დავვვარდები, ზ. ვე. ხელიდამ დამვარდება; ჩამოვეყარ ღირსებაში და მახასიათში, ронять; уступать кому изъ достоинствъ: ცხენთათვის დაეღებები დაღალვისაგან, о лошадяхъ: пасть отъ усталости, მამაცობაში არ დავვარდები, онъ не уступитъ ему въ храбрости, Бун. ქ. 90; კარგი სახელი დავვარდა, онъ пріобрѣлъ громкое имя, Горг. 235; ხმა დავვარდა, прошла молва, 2 ქართლ. 291; **დავარდნილი,** მიმ. павшій; опаленный.

დავარცხნა ვვარცხნი), ზ. ვ. ჩამოვაგებ, ჩამოვასწორებ საცარცხლით თმას, чесать.

დავასხება (ვვასხები), ზ. თვ. просить въ долгъ.

დავაჭარი სპარს., ს. მოლვე, истецъ, сутяга; **დავაჭრობა,** ს. მოლვეობა, ჩივილის ან დავის მოყვარეობა, сутяжничество.

დავაჭრება (დავვაჭრები), ზ. ვ. შევვაჭრები, торговаться, приторговываться.

დავება (ვ), ზ. ვ. ვაჩივლებ, заставить принести жалобу, სამ. ვახტ. 131.

დავედრა, -რება (ვვედრი, ვ), ზ. ვ. დავაბარებ, შევეულო; ვსთხოვ, ვეხვეწები; поручать, наказывать; просить, умолять: ვეფხ. 223; რუსუდ. 427; 622; 1 ქართლ. 325; (დამვედრებ), ზ. მიმ. მთხოვ. დამაბარებ, наказываешь мнѣ, просишь меня, ვეფხ. 845; 471; დარეჯ. 153; დავედრებული, მიმ. ვეფხ. 979, 910.

დაველურება (ველურდები), ზ. თვ. одичать.

დავერცხლვა ვერცხლავ), ზ. ვ. позолотить.

დავთარი სპარს., ს. აღწერა, ან წიგნი ხთხოვარია შოსაწერი, журналъ; дневникъ: записная книга, напр. приходо-расходная, **დავთრისპირი,** конія съ журнала, **დავთარხანა,** ს. დავთრების შესანახავი აღგილი, архивъ, დახტ. 26; **დავთარდარი, დავთარტარული,** ს. დავთრების მწერი, журналистъ.

დავითნი, ს. წიგნი ფსალმუნთა, псалтырь.

დავთხილა, ნახე, დათვის თხილა.

დავიდარაბა, ს. ჩივილი, ჩხუბი, споръ, сутяжничество.

დავირება (ვ), ზ. ვ. გავხარიფავ, одурачить.

დავიწროვება, -ვიწროება (ვ), ზ. ვ. შევავიწროვებ узить, суживать, (დავიწროვდები), ზ. ვე. შევიწროვდები, съуживаться, Гюнр. 25.

დავიწუება, ხხ. забываніе, (ვიწუები), ზ. ვ. ალუზოც მეხსიერებას: გადავიწყებ: заставить забыть; отучить: ვიწუები, ზ. მიმ. აღვიზოც ხსოვნას; забывать, (ვიწუები, მივიწყები), ზ. ვე. забыть, მაგალ. 16—6, მარკ. 8—14; დარეჯ. 2—5; დავიწყებულება, ს. забывчивость.

დავლა, ს. სიმდიდრე, დოვლათი, ალაფი, ნაშოვარი, богатство; добыча, ვეფხ. 790; ჩახრ. 113; ვეფხ. 1059, 1435.

დავლა (ვიელი, დავლივარ), ზ. უ. დავიარები, ходить, ვეფხ. 790; ვეელი), ზ. უ. მოვეელი, обходить, რუსუდ. 406; ხმალ ქვეშ დავლეს, ე. ი. ხმალქვეშ გაატარეს; 2 ქართლ. გორგ. 235.

დავლაობა, ს. აკლება, ограбленіе, грабежъ.

დავლება (ვ), ზ. ვ. ხელს მოვჭიდებ, схватить, взять руками.

დავლი, ს. ბანი, ბობღანი, тимпанъ, იხ. 5—12.

დავლინება (ვ), შევავლინებ, დავამღერებ; заставить, упражнять; размельчить; სან. ლ.

დავობა, სტ. ჩივილი, დავიდარაბა, тяжба, ვდავობ, ვიდავებ), ზ. უ. тягаться, судиться; (ვდავობი, ზ. თვ. ვუჩივი, вести тяжбу съ кѣмъ.

დავრდომა ვვარდები), ზ. ვე. დავეცემი; დავეშვები; დავსდები. დავალებისაგან; пасть, палиться; оста-

наливаться отъ усталости; **დავრდომელი**, надшій; опитальный, убогій, ქართლ. 1 — 212, 308, 412; რუხულ. 242; დავრდომილები, я обезпѣлъ.

დავრიში, ს. Მწერი მაქმაღიანთ დერიშ. **დავრიშული**, ზედ. მწერობითი, дервишескій, **დავრიშობა**, ს. მწერობა, дервишество.

დავსება (ვ), ზ. ვ. აესება, наполнять.

დავსება (ვ), ზ. ვ. დაშრეტ, გაქრობ, гасить, тушить; ვეფხ. 593. 918; (დამაგხ), ზ. მან დამიშრეტ, გამაქრობ, მაგალ. სიყვარულის ცეცხლსა, погасишь во мнѣ, ვე ოკეანესა. ზ. მინ. ამოვეწუეთ ოკეანესა, истребить семейство, დავეყენეთ თესლებსა, оставить, ვარშ. 416, **დავსებული**, მიმ. погасшій, несчастный; ანტ. 2—63; გულდავსებული, убитый скорбью, ანტონ. 6, 5—41.

დაზავება (ვ), ზ. ვ. დავაგებ, შეკარავებ, помирить, (ვეზავები), ზ. თვ. შეკერაგდები, помириться, მარკ. 2—1; 2—199.

დაზამორება (ვ), ზ. ვ. ზამთრის გავატარებინებ, заставить провести зиму, (ი), ზ. მინ. ზამთრის გავატარებ სადმე, зимовать, ქრონ. 29; სამ. 28—11.

დაზანტება (ვ), ზ. ვ. დავზარებ, დავზარმაცებ, сдѣлать лѣнивымъ, ვზარცდები, ზ. ვც. დავზარებ, დავზარმაცდები, ზარმაცი შეკუქმნები, облениться, **დაზარება**, **დაზარმაცება**, იგივე **დაზანტება**.

დაზარალება (ვზარალდები, დი. ზ. ვც. потерпѣть ущербъ.

დაზარზოშება (ვზარზოშდები), ზ. ვც. დავთოვრები, опьянѣть, დავრ. 26.

დაზაფხულება (ვი), лѣтовать.

დაზახება (ვი), ზ. ვ. დავეყვირებ, заставить кричать, (ვი), ზ. მინ. დავეყვირებ, закричать, (ვე), ზ. მინ. ხმის გაძლევ, გიხმობ, позвать; приглашать; ვეფხ. 139; 268.

დაზგა, ს. ფიცარი; სამუშაო სკოლი მკერვალთა მექუდეთა, доска; скамья на которой сидятъ портные; -საბეჭდავი, станокъ печатный.

დაზდა (დავზდი), ზ. ვ. გავზდი, воспитывать, возвращать, -ობლებისა, воспитывать сиротъ, დედა ზედავთ, вы воспитали насъ, ალექს. 22; ვეფხ. სამ. 133, (ვიზდები), зд. გავიზდები, воспитываться; расти; **დაზდევინება** (ვი), ზ. ვ. გავაზდევინებ, поручить воспитаніе дѣтей, სამ. ლ.

დაზევა (ვე), ზ. ვ. დავსწევ, тянуть внизъ, наклонять, сдвигать; (ვიზევი), ზ. ვ. დავიწევი, наклоняться внизъ, сдвигаться, ზოგ. понизить (ვე განსაცდელს), испытывать несчастіе, მარკ. 2—83; 2—214, **დაზავებული**, **დაზევებული**, მიმ. понижений, марк. 1—100, 1—87.

დაზელა (ვჭ), ზ. ვ. მოვზელ, გავიკვ ცოშს, ან ავეურეკ კარსა, мѣсить, мѣшать, -თიხასა, минать, ვუზელ ცანას), ზ. მინ. теретъ кому тѣло.

დაზეპვა (ვჭ), ზ. ვ. დავსტკეპნი მიწას, укалачивать землю, утаптывать.

დაზეპირება (ვი), ზ. ვ. გავიზეპირებ, выучить наизусть. [нать.

დაზერგნა (დავზერგნი), ზ. ვ. დავსტკეპნი, утапти-

დაზვთავება (ვუზვთავდები, ზ. ვც. ვუბირვდები, первенствовать, კვშ. 139; 205; 251; 239; 63, **დაზვთავებული**, ზედ. ზევსთან შეკრთებული, первенствующій.

დაზვერვა (ვჭ), ზ. უ გავიზვერ, высматривать, подстерегать, подкарауливать.

დაზვიადება (ვი), ზ. ვ. გავაბრიყვებ, одурачить.

დაზვინება (ვი), ზ. ვ. დავგროვებ, ბვინიც დავსდგამ, класть въ кучу, нагромождать.

დაზვლევა (დავიზვლევი), ზ. ვ. დავიქცევი, обрушиться, 2 ბეჭ. 3—11.

დაზიანება (ვი), ზ. ვ. ზიანში შევიყვან, наносить, ვზიანდები), ზ. ვც. ზიანი მომივა, ზიანში შევდგარ, наноситься, 2 ქართ. 204, 351, 356, დამიზიანდება, ზ. ვც. получить вредъ, 2 ქართლ. 407.

დაზიარება (ვი), ზ. ვ. მონაწილეობას მივიღებ, соучаствовать, გიორგ. ვ. ხვ. 16; ვეზიარები, ზ. თვ. მონაწილე შევიქმნები, входить въ общеніе, сообщаться, იხო ზარაქ. 13—2.

დაზიდება, -დვა (ვი, ვჭ), ზ. ვ. დავსწევ, тянуть, тащить, 1 ქართ. 337; დარეჯ. 60; (დავზიდები), ზ. თვ. მოვეჭიდები. უკან დავსწევ, არ მივეშვები, удерживать, недопускать, ვეფხ. 201.

დაზმა, დაზმობა, სხ. промедленіе, (ვჭ. -ვჭზმი), ზ. უ. დავჭოვ ხანა, დავგვიანებ, промедлить, промѣшкать, ზოგჯ. დავჭოვ. დავრჩები კახთაშე, მაგალ. წამს ერთს შინ არ დაზმის, оставаться, ვისრ. 66, 69; ვეფხ. 1129; ქილ. 246, **ხანდაზმული**, пожилой.

დაზმანება (ვი), ზ. ვ. გავზომავ, примѣрять.

დაზმორება დამაზმორებს), ზ. მინ. потягиваетъ меня.

დაზნექა (ვ), ზ. ვ. დავხრი, наклонять, нагибать, ვიზნექები, ზ. ვც. დავიხრები, наклоняться, нагибаться.

დაზოგვა (ვჭ), ზ. ვ. გამოვიზოგებ, сберегать; щадить, жалѣть; бережно расходовать; თავს არ დავიზოგავ, я не пощажу себя, გორგ. 310.

დაზომა (ვჭ), ზ. ვ. зам'ряти.

დაზორვა (ვჭ), ზ. ვ. დავიმსხვრევ, подстерегать, подкарауливать, სამ. ლ.

დაზრახვა (ვჭ), ზ. ვ. განვაკიცხავ, განვკიცხავ; осуждать, ვეფხ. 361, 1085. ვე, я осудилъ его; დამიზრახავს გულსა შინა ვ. ი. მივიქრი გულში, я подумалъ въ душѣ; ნ. დაძრახვა.

დაზრდა (ვზრდი, ვზარდე), ნ. დიდი.

დაზრვა (ვჭ), ზ. ვ. დავსხრობ, გავყინავ; დავხრვილავ, поморозить, обмѣнить, ვეფხ. 84; **დაზრობა** (ვი), ზ. ვ. გავყინავ, заморозить, (ვი), ზ. მან. გავიყინავ отморозить. ვეფხ. 176: ვინცა ვერ დაგვზრიდა, морозъ не могъ прошить насъ; ვეფხ. 1014.

დაზუზუნება (ვზუზუნდები), начать брюзжать.

დაზურგვა (ვი), ზ. ვ. ზურგზედ ვხვევ; бить по спинѣ; ანტ. 4—16; напьючивать.

დაზღვევება (ვი), ზ. ვ. მოვკირწყლავ ქვით, вымостить.

დაზღვლევა, **დაზვლევა** (ვიზღვლევი, ვიმზღვევი),

ზ. ვ. ღვივქვევი, ჩამოვიქცევი, ჩამოვსწვები, დავინგრევი, обрушаться, разрушаться, 2 პჯ. 3—10.

დაზღმურდლვა ვიზღმურდლები, ზ. ვ. ღვლეღდები, მცირე ფოლაქებით შევიმოსები (ცხვითვის, покрываться пришами, разбухать.

დათავება (ვი), ღვასრულებ, покончить, რუსულ. 586.

დათავსდებება ვი, ზ. ვ. თავდებად გავხდი. поставить кого поручителемъ. სვ. ვახტ. 235; **დათავზება**, ნ. **დათავება**; სხ. ლ.

დათათრება ვი, ზ. ვ. მაჰმადიანად შევიქმ, обратить въ магометанство, (ეთნოგრ.), ზ. ვდ. მაჰმადიანი შევიქმნები, обратиться, принять магометанскую вѣру, 2 ქრო. 545

დათავადება (ვი), ზ. ვ. თავდობის ვუბოძებ, возвести въ княжеское достоинство.

დათამამება ვი, გავკადნიერებ, дѣлать смѣлымъ, დავთამამდები, ზ. ვდ. გავკადნიერდები, дѣлаться смѣлымъ, დამითამამდეს, откажитесь противъ меня, ვეფხ. 294, 739.

დათათხვა (ვ), ზ. ვ. გავხვრი, вспачкать; выругать.

დათამაშება ვათამაშები, ზ. ოვ. заиграть.

დათანხმება ვი, ზ. ვ. გავხდები, შევთანხმდ, соглашать, мирить, согласовать, ვეთანხმები, ზ. ვდ. თანხმა შევიქმნები, согласоваться; соглашать.

დათანასწორება ვი, ზ. ვ. ровнять.

დათარგმნა (ვთარგმნი, ზ. ვ. переводить.

დათბილება ვი, ზ. ვ. согрѣвать.

დათბობა ვი, ზ. ვ. გავხურვებ; გავცხელებ, топить, нагрѣвать, დავთბები, ზ. ვდ. გავთბები, გავცხელდები, нагрѣваться. ღვინო დათბებულ, вино стало теплымъ, ვისრ 188. **დათბუნება** (ვი), ზ. ვ. გავათბობ, სითბოს მივცემ, нагрѣвать, ვეფხ. 741.

დათევა (ვი), ზ. ვ. გავათენებ ღამეს; გავაცარებ, дѣлать ночлегъ, провести ночь, время. რუსულ. 814.

დათეთრება (ვი), ზ. ვ. გავათეთრებ, выбѣлить, ვთეთრდები, ზ. ვდ. გავთეთრდები, стать бѣлымъ.

დათეთქა (ვ)ხეთქ, ზ. ვ. ღვენებდევ, намять.

დათელა ღვენთელ, ზ. ვ. валять, мять.

დათენება (ვი), ზ. ვ. გავათენებ ღამეს, проводить ночь.

დათენთა, ს. გაბრუებას თავისა, дурнота, головокруженіе, ვითენთები, ზ. ვ. მოვიშუებები ცხენის მზეზედ წოლისაგან, ან სასმელისაგან, ослабѣть отъ зноя, или вина, ბუნ. ლ. სხ. ლ.

დათეშვა (ვხეშ), ზ. ვ. ღვენერგავ მიწაში თესლსა, посѣять, 2 ქრო. 555; ვისრ. 180; (ვითეშ გულში), ზ. მიჩ. зеночатѣть въ сердце; გულში დამითეშე, ты внушилъ мнѣ, ქილ. 694; (ვითეშები, ვეფხ.), ზ. ვ. посѣяться, тѣло ружьемъ, пистолетомъ, пулею, ударить, убить кому въ голову, ქილ. 146, დათეშვინება (ვი), ზ. ვ. ღვენერგავინებ, заставить посѣять, რაც დაითეშა, იმას მოიმკი, ვისრ. 190, что посѣялъ, то и сожнешь.

დათეშლება (ვი), ზ. ვ. ღვეთესავ, вторично засѣять, ნაოსფიერ ვავხდი მიხედრის, обсѣменять, ვისრ. 140.

დათვალვა (ვხ), ნ. დათვლა.

დათვი, ს. მხეცი ბრინჯვი; ანა ვარსკვლავები ჩრდილოეთის, медвѣдь, медвѣдица (созвѣздіе); фризъ; **დათვის ტურა**, მცენ. ушко медвѣжье, ажурка, **დათვის თხილა, დათვხილა**, береза, **დათვის ფეხა**, медвѣжья лапа. **დათვის საგებელა**, მცენ. бадунъ, напоротникъ, ან მთის ჩაღუნა, грушанка; наина, ერის. ლ.? **დათვისქონი**, медвѣжій жиръ, **-ბამბა, -ხოკო**, სახელნი მცენარეთა названіе травъ. **დათვის კაკალი**, მცენ. Византійскій орѣхъ; ერ. ლ; **დათვის მსხალი**, берекъ, ერის. ლ; **დათვის ლოდო**, ს. მცენ. окиски; **დათვის ფანჩარა**, ს. მცენ. елка, хвощъ полевой.

დათვი, ს. ჭეშ ბოსტნის მავნე, ერის. ლ.; ან ღელ ბარდისა, бабочка, ოზობა, наукъ.

დათვალიერება (ვი), ზ. ვ. თვალს ღავადევნებ, осматривать, замѣчать.

დათვალება, დათვლა (ვხოვალე, ვხთვლი, ვხთვალე), ზ. ვ. ანგრიშობ, считать, считать, ვისრ. 53; (ვითვლი, ზ. ვ. ანგარიშზედ მოვუშვებ, причитывать, причислять, ბრონ, ბრონ. 3, 27; (დავუთვალე), ზ. მიჩ. თვლით მივსცემ, отсчитать кому, ვეფხ. 1063; რუსულ. 416; 855 (ვიხმობ ხარ, буду считать за услугу мнѣ, ქილ. 530; დამითვალა, онъ начелъ на меня. ლხინი რაც დამთვლებოდა, ვეფხ. 377; во что я долженъ былъ считать радость, **დათვლა**, სხ, считаніе; счетъ, **დათვლევინება** ვი, ზ. სხვ. заставить считать, ვეფხ. 1073.

დათვლემა (დამითვლემს, ზ. უ. ჩამეძინება, заснуть.

დათიბვა ვ, ზ. ვ. გავხთიბავ, накосить, ალბ. 169.

დათითხნა (ვხითითხნი), ზ. ვ. გავხვრი, испачкать, ზოგ. გავლანძლავ, выругать.

დათიხვა (ვხ), ზ. ვ. გამოვხიჭავ, ხიჭვებით ამოვკვებ, зашебенить.

დათლა (ვხთლი, ვხთლე), ზ. ვ. ღავხჭრი; გავთლი ქვას; нарѣзать, настрогать, гранить.

დათლიბი, ს. მცენ. Зыбучій щиръ?

დათმენა, ს. терпѣніе, (ვი, ზ. ვ. მოვითმენ, მოვითჭირვებ, გავხძლებ, терпѣть, переносить, ვე, ზ. ვ. მოვუტევებ, прощать.

დათმობა, სხ. терпѣніе; оставленіе; уступка; ქჭს, ვე, ზ. ვ. ღავითმენ, მოვითმენ მივუტევებ, ღავნებებ; ვიჩუქებ, ხელს ავიღებ. терпѣть; прощать; оставлять, уступать, отказываться отъ чего; ვეღარც ენაში ღავთმო, не выдержалъ чтобы не сказать, ვისრ. 18; ღავხთმობ ქვეყანასა, оставить сей міръ, умереть, გორგ. 1. დათმეც ჭირი ბოლოს ლხინი იქნება; сноси несчастіе, наконецъ-докъ обратиться къ радость, ვისრ, 92, 178. (ვი), ზ. მიჩ. მოვითმენ, терпѣть, сносить, ვეფხ. 189, ღამითმე, уступи мнѣ, (ღავითმობი), ზ. ვდ. сносить; оставляться; გორგ. 301; ვეფხ. 1075; **დათმობინება** (ვი), ზ. ვ. ხელს ავაღებინებ, заставить оставить. [гомъ.

დათოვა (ვს), ზ. უ. თოვლს ღავლებ, покрыть снѣ-

დათოკვა (ვ, ზ. ვ. თოკით ღავაბამ, привязать веревкою, накинуть аркань; ქილ. 20, 371.

დათოხნა (დაჭათხნი, -ნე), ზ. ვ. конать.

დათრგუნვა (ვ), ზ. ვ. ფეხით გავსრეს, გავსტეხლეც; დავაქცევ, დავანგრევ, попрать, раздавить ногою; разрушить, ქეფ. 2: დავითრგუნები, ქეთრგუნები, ზ. ვ. დავიქცევი, დავიშლებოდი, рухнуть, ქილ. 362, ისი. 22—5, 10—6.

დათრევა (ვ), ზ. ვ. თრევით ვზიდავ, таскать, волочить; ეს ბერი-კაცი ფეხებს ძლივს დათრევს, этотъ старикъ едва ноги таскаетъ, ქეთრევი, ზ. თ. დავეხეთრები, უხეიროდ დავდივარ, таскаться.

დათრთვილვა (ვ), ზ. ვ. შეგვეხუნა; დავეთრთვილე. თრთვილს დავსცემ, хватитъ морозомъ, покрыть инеемъ, ქეფ. 283; 176; 178; ბაგრატ. ბ. 156.

დათრობა (ვ), ზ. ვ. ვასმევ დვინოს, გავბრუებ, напоить до пьяна, опьянять, გსთრებთ, ქეთრობი), ზ. ვ. მოვეკრიბე ხასმელი, გავბრუებული, опьянѣть, **დამთვრალი**, пьяный, დასთრობი, დამთრობელი, ჩვე. хмѣльной.

დათუთქვა (ვ), ზ. ვ. დავჭმელურივ. გავჭუჭუქვ. მღელვარეში გავაკარებ, ან ცხელს ნაცარს დავასხამ, обварить въ кипяткѣ, ошпарить, ვითუთქე ხელებსა, обжечь руки.

დათუთხნა დავჭათუთხნი), ზ. ვ. пощипать.

დათქუმა ვჭთქვამ, -ვი, ზ. ვ. разглашать.

დათქვირება ვთქვირდები, ზ. ვდ. ავსთქვირდები, разбухнуть, раздуться.

დათქრიალება ვითქრიალებ, ვთქრიალდები, ზ. ვ. ითქრის ჯარით თვის ანუ ცხენთ: ფეხის ხმაზ დავეცენ, поднять топотъ, шумъ.

დათხევა (ვ), ზ. ვ. დავღვრი, დავქცევ, лить, проливать. -ცრემლსა, проливать слезы, ქეფ. 4: -სისხლისა, проливать кровь, ქითხევი), ზ. ვ. დავღვრები, проливаться, დათხეული, დანთხევი, მიმ. **დათხევინება** (ვ), ზ. სხმ. заставить проливать, სიმრ. 123.

დათხოვა დავითხოვ), ზ. ვ. გავუშვებ, მივსცემ წასვლის ნებას, ნებას დავრთავ; განვუტევებ, отпускать, позволять идти куда; отсылать; освобождать; отказывать, ქეთხოვები, ზ. თ. გამოვეთხოვები წასასვლელად, отпрашиваться, დავსთხოვ, ზ. ვ. გავაშვებინებ, მივაცემინებ წასვლის ნებას; დასტურს ავართმევ, отпрашивать; დამეთხოვა, онъ отпросился у меня, დავსთხოვ მუქარას, угрожать кому; вызвать на поединокъ, სამ. ვ. 228; რუსუდ. 502.

დათხოვება (ვ), ზ. ვ. გავექორწინები, ქმრებს მივსცემ, повыдавать за мужъ.

დათხრა (ვსთხრი, ვსთხარე), ზ. ვ. შევსთხრი მიწას, выкопать, დათხრა თვალებისა, выколоть кому глаза, გორგ. 256.

დათხუნვა (დავჭათხუნავ), ზ. ვ. напачкать.

დაირა (ხპირს), ს. ღაფი, ბუბანი, бубны.

დაირაბებული, вооруженный.

დაიმიზება (დავუიმიზებ, -ბე), ზ. ვ. შევუთვისებ, შევუსაუთრებ; усвоить кому, ნ. ჩემებრ.

დაისი, ს. მწუხრის ღამაზმი, сумерки, ქეფ. 231; დაისით ლოცვა, დაისი, ღამის თევა, бдѣніе, -чная служба. [удержать.

დაკავება (ვ), ზ. ვ. დავიჭერ, დავხუთავ, взять,

დაკავშირება (ვ), ზ. ვ. დავწებებ. შევსძერწავ გაყვნილს ჭურჭელსა ან მტკალს, დავკორწინებ გაღნობილის კალთაა, склеивать, спаивать, **დაკავშირებული**, მიმ. ქიმ. 190; კავშ. 16.

დაკაზმვა (ვკაზმავ, ზ. ვ. მოვრთავ. შევკმაზავ, убирать, снаряжать. ცხენსა, осѣдлать лошадь, -ნავსა, снарядить корабль, ქეფ. 607; -ურისა, очищать, выбивать изъ колосьевъ хлѣбныя зерна, -ხისა, ходить за растеніями, სიბრძ. 78; (ვკაზმები), ზ. თ. მოვემზადები, приготовиться, ქეფ. 437; დარეჯ. 26, 141.

დაკაკვა (ვ), ზ. ვ. напибать.

დაკაკლვა (ვ), ზ. ვ. გავჭკურთნი. დავჭხეხნავ, щелушить.

დაკალვა (ვ), ზ. ვ. მოვჭკალავ ჭურჭელსა, худить.

დაკალთება (ვი), ზ. ვ. კალთებს ავკრავ, подбирать полы у кафтана, ქილ. 22.

დაკაკუნება (ვუ კარს), постучать въ дверь.

დაკანკალება (დავჭკანკალები), трястись.

დაკარგვა (ვ), ზ. ვ. წარვაგებ, მოვაგდებ სიძვე, ისე რომ ვეღარ ვიპოვნო; გამეფებ, წარვაგზავნი ეუსორად, მიგალ ციმბირში დავჭკარგავს, потерять, сгнлать, изгонять; სიმბ. 412; -პატივს, потерять уваженіе, -ჭკუას, გონებას, терять разсудокъ, კეთილსა ღმერთი არ დაგიკარგავს, за добрее дѣло Богъ вознаградитъ; (ვეკარგავ, ზ. მიწ. სხვის სიფის დავაკარგვინებ; ან წარვუგებ, отсудить у кого, მოვაკლებ მაგალ. ვისისამე წვალობას, потерять чью вещь; лишать; სამ. ვ. 211; ქილ. 683; -ძილსა, лишать сна, (ვკარგები), ზ. ვ. გადავკარგები უმბოდ, пропасть безъ вѣсти; წარვიგები, терять, დაიკარგა ლეკში, онъ ушелъ къ лезгинамъ, დავეკარგები), ზ. თ. განვეკლები, убѣгать, ჭკუა დამეკარგა, я потерялъ разсудокъ, ეით ეშმა დამეკარგა, подобно нечистому духу скрылся отъ меня, ქეფ. 110; **დაკარგული**, მიმ. ურგებად გარდაგებული. გაქვარდნილი ან დაკარგული, потерянный, пропавшій; плѣненный, სამ. ვ. 135; ქეფ. 50; **დანაკარგი**, ს. пропажа, **დაკარგვინება** (ვ), ზ. ვ. გარდავაგებინებ, заставить потерять, გამმ. ქეფ. 49; სამ. ვ. 3.

დაკარება (ვ), прикасаться.

დაკარვება (ვი), ზ. ვ. დავიკენებ, დავსდგები კარვებით, დაბან. 13—12; იოან. 1—14, расположиться въ шатрахъ, გულს დამეკარვებინა, покроетъ сердце мое, ვიხრ. 88. **დაკარვებული ცა**, сводъ небесный, სამ. ლ. დაკარვება (ვ), ზ. ვ. დავიკარებ, покрывать, ქეფ. 885.

დაკარწყახება (ვი), ზ. ვ. წვივი გავიშიშველებ წყალში გასასვლელად, обнажать голени, руки, სიბრძ. 101.

დაკაფვა (ვ), ზ. ვ. მოვსჭრი, მოვჭკვეთ ფიჩხთ. ნაშოთა, нарубить, нарѣзать, -ხლმითა, нарубить саблею, 2 ქორნ. 371, (ვკაფები), ზ. ვ. быть нарубленну, **დაკაფული**, მიმ. нарубленный.

დაკაცება (ვკაცდები), ზ. ვდ. ჭაბაკს მოვალ, мужать, возмужать, სამ. სიმბ. 99.

დაკაწრვა (ვი), ზ. ვ. დავიმხაკნებ, დავიკლეკ, оцарапать, გამმ. ქეფ. 197. [накусать.

დაკბენა (ვჭკბენ, -ბინე), ვუკბენ მრავალს ადგილს;

დაკბენჩა (ვ), ზ. ვ. накусать.

დაკბილვა (ვ), ზ. ვ. დავკბენ; накусать; насѣкать, рѣзать пилу, пилтовать, **დაკბილული**, зубчатый; бородчатый.

დაკდება (ვ), ზ. ვ. შევარცხვენ, пристыдить, (ვი), ზ. მიმ. შევარცხვენ, стыдиться, კრ. 12.

დაკეთება (ვ), ზ. ვ. გავაკეთებ, შევიქმ ბეგრს, надѣлать, 2 ქრონ. 460, 397.

დაკეკა (ვ), ზ. ვ. დავჭაუჭავ ხეზეს, мельчить, рубить, крошить на мелко, სამ. ლ.

დაკეპნა (ვ), ზ. ვ. დავჭრი, დავჭაუჭავ. нарѣзать, насѣкать.

დაკერება (ვ), ზ. ვ. დამეკერებინა ჰირი, ზ. თვ. უკეთილი კამაჩნებს ჰირზედ, рябить, **დაკერნილი**, მიმ. ჰირნაკვთილარი, рябой; (დავჭედნე), исклевать.

დაკერწხნა (ვ), ზ. ვ. დავჭორცნი, დავჭრეც. ვჭოლავ, გამოვჭირავ, насѣкать, -ოქროთი, ვერცხლითა, насѣкать золотомъ, серебромъ.

დაკერწლვა (ვ), ზ. ვ. დავჭირწვლავ, наколоть.

დაკეპა (ვ), ზ. ვ. დავსჭექით, წვრილად დავსჭრი ხორცს, рубать мясо, крошить, დაკეპილი, მიმ.

დაკერატება (ვ), ზ. ვ. წვეილს გამოვუსხამ ღორს, დავჭკოლავ ცხვს, холостить кабана, დაკერატებული, მიმ.

დაკერება (ვ), ზ. ვ. მივაკერებ, დავუდებ საკერავს, нашивать, пришить, заплатить; -წუხოთი, выклепать; -ფიცარს, вводить доску, **დაკერებული, დანაკერები**, მიმ; (ვჭკერდები), ზ. თვ. пашиваться, пришиваться.

დაკერვა (ვ), ზ. ვ. შევჭკერავ მრავალსა, пашить.

დაკეტა (ვ), ზ. ვ. კლიტეს დავდებ, დავხშავ, замыкать, запирать, (ვიკეტები), ზ. ვ. დავიხშავი, დავიკრაზები, замыкаться, დაკეტილი, დახშული. მიმ.

დაკეფა (ვ), ზ. ვ. ვჭეფ, -ფავ), ზ. ვ. ვჭეპ, ვჭსჭლეთ, წვრილად დავჭსჭრი, рубить, рѣзать.

დაკეცა (ვ), ზ. ვ. შევჭეც, შევახვევ, складывать, сложить; ერთობ თვის ცხობა დაკეცია, ты вообще потерялъ сознаніе, ეიხრ. 29, (ვიკეცები), ზ. ვ. შევიკეცები, შევიხვევი, складываться, **დაკეცილი**, მიმ. сложенный, **დასაკეცი**, ზედ. складной, -დანა, складной ножикъ.

დაკეპნა (ვ), ზ. ვ. დავჭეპნი, -ნე), ზ. ვ. დავჭრეც, ამოვჭსჭრი ჭლეს, насѣкать, нарубать, **დაკეპნილობა**, სახ. დაჭდეულობა, зарубка, насѣка.

დაკვალვა (ვ), ზ. ვ. კვალს გავავლებ, бороздить, провести борозду, ეჩრნთ. 2—7.

დაკვამლება (ვ), ზ. ვ. დავაბოლებ, надымить.

დაკვანწვა (ვ), ზ. ვ. დავხვანჭავე ძაფს, перепутать нитки.

დაკვდომა (დავკვდები), ზ. ვდ. ჩავკვდები, თავს გავიცვლებ, умирать надъ чѣмъ, სიბრ. 115, რუსუდ. 279; 2 ქართლ. 532; გოგრ. 36, **დაკვდინება** (ვ), ზ. ვ. убивать кого надъ чѣмъ, მარკ. 2—204.

დაკვეთა (ვ), ზ. ვ. დავჭსჭრი, нарѣзать, (ვი), ზ. მიმ. დავიჭრი; შევიკეცი, моговѣжусь; დავიწინდავ დავიტორულებ; нарѣзать для себя; сторговать; взять въ аренду, снять, кортомить; абонировать, взять на срокъ; დავიკეთ ვენახსა, взять въ аренду виноградникъ, ჰური დამიკვეთა. онъ отдалъ мнѣ въ залогъ хлѣбъ, აბრ. 3—23, 24; დავიკეთ, ზ. მიმ. ნაწილ ნაწილად დავუჭრი, нарѣзать для кого на части, ვიკვეთები, ზ. ვ. დავიჭრები, изрѣзаться.

დაკვეთება (ვ), ზ. ვ. დავსცემ, დავახეთქებ, დავახლი, повалить на землю; ниспровергнуть, იუდგ. 31—16, 1 შჯული. 17—35; მარკ. 2—1, შევა მოხვევ, приключить; (ვი), ზ. მიმ. შევიეილი, მოვივაჭრებ; დავიწინდავ, сторговать, взять въ аренду, снять на срокъ, арендовать, абонировать, (ვიკვეთები), ზ. თვ. დავსცემი; შევამოხვევი, შევხვდები, пасть, удариться; приключаться, случаться; მარკ. 2—34; ლრამ. ანკონ. 317, მარკვე ჟამი დამიკვეთა. я улучилъ удобное время, მარკ. 1—51; დავიკვეთები მკერხა, напасть на врага, 1 ქრონ. 273; დავიკვეთ სენი, заболѣлъ, მარკ. 1—41: დაკვეთებული, მიმ. -ადგილი, знаменное мѣсто, იერემ. 19—12.

დაკვერვა (ვ), ზ. ვ. კვერსა ვსცემ რკინას, бить молотомъ желѣзо, наковывать.

დაკვერცხა (ვ), ზ. ვ. დავსჭექავ ურმის თვალს, выправлять спицы въ колесо.

დაკვესა, დაკვესება (ვ), ზ. ვ. კვესით ცეცხლსა ვსთხ, высѣкать огонь.

დაკვეხება (ვ), ზ. ვ. დავიკრაბაჯებ, заставить хвастать, (ვი), ზ. მიმ. დავიკრაბაჯებ, похвастать, **დამკვეხი**, ს. хвастунъ.

დაკვეცა (ვ), ზ. ვ. გავჭკრეჭ, настричь, нарѣзать, (ი თმასა), ზ. მიმ. გავიკრეჭ, остричь себѣ волосы, სამ. 21—24; დაბად. 41—14.

დაკვლა, დაკვლვა (ვჭკლავ, ვჭკალ), ზ. ვ. ყელს გამოვსჭრი ხვანკანგს, зарѣзать, заколоть, **დაკვლევინება** (ვი), ზ. სხვ. заставить заколоть, სიბრძ. 97.

დაკვირვება (ვ), ზ. ვ. დავაცვიფრებ, გავაოცებ, თვალს დავაკვირვებ, пристально смотрѣть на что, (ვიკვირდები, ვჭკვირდები), ზ. ვდ. გავოცდები, გავსცვიფრდები, удивляться, დამაკვირვებს, удивляетъ меня, ლუკ. 24—22; (ვჭკვირვები), ზ. თვ. дивиться надъ чѣмъ.

დაკვირცება (ვჭკვირცდები), ზ. ვდ. მაჭდელთათვის: დავიკუნძლები, моготовлюсь, დავიჩენნები, скомкаться, ს. კვირცი.

დაკვლაკვნა (ვჭკლაკვნი), ზ. ვ. сгибать, корчить, (ვიკლაკვნები), ზ. ვ. сгибаться, корчиться.

დაკვლანჭნა (ვიკვლანჭნები), ზ. ვ. დავკრუნჩნები, გიბლუნძები, корчиться, сжиться, коробиться, ქილ. 459; (ვჭკვლანჭნი), ზ. ვ. დავჭკრუნჩავ, коробить, корчить.

დაკვნესა (ვჭკვნესი, ვიკვნეს), ზ. უ. ხელთ ვითქვამ, испускать духъ, вздыхать, ბუნ. კ. 279.

დაკვნეტა (ვ), ზ. ვ. დავხრავ, დავღრღნი, изгрызть.

დაკვრა, დაკურა, უნდა დაკრა იქ ნახე.

დაკიდება (ვ), ზ. ვ. ჩამოვჭკიდებ, повѣсить, -კარსა, повѣсить дверь, -თავსა, ე. ი. მოვიხრი თავს, დავჭიქრდები, повѣсить носъ, задуматься, ვეფხ. 56; -ხავსა, напазать мазь, 1 ქართლ. 223, დავკიდეს ნავი, корабль посадили на мель, სჯმ. 27—41: ცხვარს ცხვრის ფეხით და თხას თხის ფე-

ѣтъ дѣлѣлѣбѣнъ, барана за баранья, а козла за козья ноги вѣшаютъ, т. е. никто за другаго не отвѣчаетъ. ქუდი ლურსმანზედ დაჰკიდე, повѣсь шапку на гвоздь, დაჰკიდეს მზახლობა, д. н. დამოყვრეს, მზახლობა ჩამოუგდეს, навязали родство; 1 ქრონ. 229; (ვუ), ზ. მიჩ. повѣсить кому, (ვი), ზ. მიჩ. повѣсить себѣ, (ჳკიდები), ზ. თვ. ჩამოჳკიდები, повѣситься, **დაკიდებული, დაბაკიდი**, მიმ. повѣшенный, **დაკიდებინება** (ვი), ზ. ვ. ჩამოჳკიდებინებ, заставлять повѣсить.

დაკივლება (ვი), ზ. ვ. დაყვირებ, заставить кричать, (ვი), ზ. ვ. დაჳყვირებ, закричать, ლეკ. 14.

დაკითხვა, სძ. შეკითხვა, спросъ. ხმ. ვახტ. 162; (ვჳ), ზ. ვ. შეჳკითხავ, спрашивать, (ჳკითხები), ზ. თვ. შეჳკითხები, спрашиваться, просить позволенія.

დაკიკინება (ვი), ზ. ვ. ცხვირითოვის ჴჭხმიანობ, заблеять.

დაკილოვება, დაკილოვნება (ვუ ᲛᲔᲕᲘᲚᲔᲡ ᲘᲮᲐᲠᲮᲐ) ზ. ვ. იხარხ გარღვეცემ ᲛᲔᲕᲘᲚᲔᲡ, вылѣть стрѣлу на лукъ, ქილ. 278, 303, 437, 467; რუსულ. 687, (ჳკილოვნები), ზ. თვ. вылящать, ქილ. 278.

დაკირვა (ვჳ), ზ. ვ. ჩავკირავ, კირში ჩავხვამ; залить извѣстью, ხმ. კათოლ. 23.

დაკირთება (ვჳ), ზ. ვ. დავიმონებ, порабощать, გალატ. 4—3.

დაკლაკვნა (ვჳ), ზ. ვ. გავმრუდებ, дѣлать что извилистымъ, искривлять, (ვიკლაკვნები), ზ. ვ. გავმრუდდები, დავიგრიხები, искривляться, извиваться, **დაკვლაკნილი გზა**, извилистая дорога, ბუნ. ქ. 204.

დაკლება, სძ. დაკლისი, ნაკლებობა, изъянъ, убытокъ, (ვი), ზ. ვ. დავმცირებ; დავაშვებინებ; მოვაკლებ, ѣзнь моложу, уменьшать, умалять; лишать, наносить ущербъ; დრეკ. 2—36; ვიზნ. 61; -წილს, лишать доли, ხმ. ქ. 255; -ფასს, сбавлять цѣну, -პატივს, умалить честь, დ ჩაკილი არ დაკლოს, и не переставалъ приносить жалобу, ხმ. აღმ. 42; რას დამაკლებ, какой вредъ ты можешь мнѣ нанести, ვიზნ. 73; (დავიკლებ), ზ. მიჩ მოვიკლებ; დავმცირდები, შევმცირდები, лишать себя; умалиться, ვიზნ. აბ 118; ნუ დაიკლებ ლოცვასა, не переставай молиться, რუსულ. 47; (ვაკლდები), ზ. ვ. შევმცირდები; მოვაკლდები, მოვსცდები; умалиться; лишаться; манкировать, пропускать; недоставать; ქართლ. 1-74; გეგმ. 30; აღმ. 122, 2 ქრონ. 109; ნუ დააკლდები სწავლასა, не пропускай ученья, არა რითმე დავაკლდე მოციქულთა, я ни чѣмъ не меньше апостоловъ, 2 კორინ. 11—5, ფული დამაკლდა, недостало мнѣ денегъ, რა დამაკლდება, чтожъ я потеряю, რუსულ. 422; ფული არ დამაკლო, снабжай меня деньгами, чтобъ у меня небыло недостатка въ деньгахъ; გეგმ. 15, გული დამაკლდა, д. н. ѳენვინ, я обидѣлся, თვალის ჩინი დამაკლდა, я потерялъ зрѣніе, არცა რა მომეპაკა არცა რა დამაკლდა, мнѣ не прибавилось, ни убавилось, **დაკლებული**, мнѣ. лишенный, рѣдкій, რუსულ. 786, недостаточный, მარკ. 1, 171; ქილ. 13; დავით. 13—3, ჩახრ. 90, დაკლებულს არ ვიტყვი, я не говорю надоро, დრეკ. 2—139; **დაკლებულობა**, ს. недостаточность.

დაკლეტა ვჭკლეტ, ვჭკლიტე, ზ. ვ. დავჭკეტ, замыкать, запирать, (ვიკლიტები), ზ. ვ. замыкаться, ისტ. 21—10; ვიზნ. 104; რუსულ. 554, დაკლეტილი, დაკლიტული, მიმ

დაკლვა (ვჭკლავ, ვჭკალ ზ. ვ. გულს. გამოვსჭრი სკლავს, заколоть, зарѣзать, კი თავს), ზ. ვ. მოვაკლავ თავს რაზედმე, убивать себя надъ чѣмъ, (ვაკლვი), ზ. ვნ. закалаться, **დაბაკლავი**, მეტ. на убой (скотъ), დახტულ. 26.

დაკმაზვა (ვი), ზ. ვ. ნახე დაკმაზე.

დაკმაყოფილება, სძ. согланіе, удовлетвореніе; (ვი), ზ. ვ. გულსავსე ვჳყოფ. შევაკერებ, удовольствовать, удовлетворить, ჳკმაყოფილები, ზ. ვნ удовольствоваться.

დაკმევა ვი, ზ. ვ. დავაყრევინებ, накурить.

დაკნინება ვი, ზ. ვ. შევამცირებ, уменьшать, умалять; унижать; 2 ქრონ. 53; ციმოთ. 10; ვი თავსა, ზ. მიჩ. принять смиренный видъ, (ჳკნინები), ზ. ვნ. შევმცირდები, умаляться; унижаться, კანკ. 230.

დაკნისება (ვი), ზ. ვ. სიტყვით ან საქმით ვეწყინ, оскорблять, სამ. ლ.

დაკოდა (ვჭ), ზ. ვ. დავსჭრი, დავაწყლულებ; დავაკოპ შუაში; დავასჭურისებ ცხოველსა, გამოვჭირავ წისქვილის ქვებსა, ранить; рубить, рѣзать; холостить; наѣзжать жерновы; აღმ. 6, მიქია 1—6; დრეკ. 93. 2 ქრონ. 210; დავით. 13—6; ვეფხ. 595, დამკოდ, დამიკოდ გული, сердце мое ранило, (ვიკოდები), ზ. ვ. დავიჭრები, быть ранену, დაიკოდა მან, онъ былъ раненъ въ битвѣ, ბუნ. ქ. 299; სამ. 31; **დაკოდილი**, მიმ. раненный, ვეფხ. 196; **დაკოდილობა**, ს. დაჭრილობა, рана, 1 ქრონ. 273; ვეფხ. 1046.

დაკოშლება დავაკოშლებ, დავაბოლებ, надымить.

დაკონება (ვკონები), ზ. თვ. მოვეფეფები, დავეკვრი მაგ. გულზედ, обнять, прильнуть, რუსულ. 31; 682; ვრისხ. 74; ჩონგ. 105.

დაკონკება ვი, ზ. ვ. დავაკერებ, вставлю заплатку, вставку, вставить.

დაკორდება ვჭკორდები, ზ. ვნ. კორძად გავხდები მიწისათვის, обращать въ пухъ; დაკორძებული, მიმ. ხოცნ. 122.

დაკორტნა ვჭკორტნი, ზ. ვ. ცულად გამოვსჭრი, დავსჭრი, драть (о бритвѣ); ან დავჭკუნ, насѣкать, нарубать, სამ. 92.

დაკორწიალება ვჭკორწიალებ, ზ. ვნ. კორწი კორწიო გადავბრუნდები, кувыркаться, перекинуться черезъ голову.

დაკოჭრება (ვი), ზ. ვ. ვალებში შევიყვან, ვის დავაქცევ, обанкрутить, ვჭკოტრები, ზ. ვნ. ვალებში დამაქცევებ, обанкрутиться, ვრისხ. 2—161.

დაკოცნა ვჭკოცნი, ზ. ვ. расцѣловать, ქილ. 57.

დაკოჭლება (ვი), ზ. ვ. ფეხს დავუშავებ, დავამკლოვებ, сломать кому ногу, сдѣлать хромымъ; ჳკოჭლები), ზ. ვნ. ფეხი დამიშავდება, დავჭკლოვდები, хромать, захромать. ვრისხ. 2 173.

დაკოწიწება (ვ), ზ. ვ. დავკოწიწებ ჭურჭელსა, დავწუნებ, склепывать, склонять.

დაკრაჭუნება ვ. კბილსა), ზ. ვ. დავკრაჭუნებ კბილსა, заскрежетать зубами, კიდა 20.

დაკრება (ქვ.კრებ ქვითა), ზ. ვ. ქვით განსტვინვა, დავქოლვა, побить каменьями, მაკად. 21—35; იოან. 8—59; 10—32, 33.

დაკრეფა (ვ), ზ. ვ. მოვკრიფებ, მოვიქუნებ, ეზეკ. 12—14; 2 სჯული. 29—21; მოვქკრეფ, მოვხვეფ ხილთა ლ. სხ.; собирать, сколнять; рвать, собирать плоды; გულზედ ხელის დაკრეფა, скрестить на груди руки, ალქს. 38.

დაკრეჭა (ვ), ზ. ვ. გავკრეჭ მრავალსა, пастричь, (ვაკრეჭ კბილებსა), оскалить зубы.

დაკრვა, სხ. ударь, (ქკრავ -ქკარ, ზ. ვ. დავკრა, ვქცევ, бить, ударить, -მთრახსა, ударить кнутомъ; -ათს საათს დავკარ, было десять часовъ, დავქკრავ ჭიჟელსა, сглазить, ჩონგ. 79; -კვერსა, ударить молотомъ; дакнуть, подтвердить словомъ; კიდა 40; დავქკრავ ხვალას, воронить, ცოტა ღვინო დავკარ, налей немного вина въ воду, ბაგრატ. ხსჯ. 37. (ვკრავ. ვკარ, ზ. ვ. დავბამ, მივაბამ, მივკრავ; მივაწებებ, დავაწებებ; привязать; прибѣнить, прибѣдить; оградить, -ბალსა, подковать, რუსულ. 702; -ლურსმითა, закрѣпить гвоздемъ, დავკრავ ბურს თორნეში, посадить хлѣбъ въ печь, კ), ზ. მან. დავიკრავ მალამოს და სხ. прилагать себѣ напр. властырь, (ვიხმარებდა), опоясаться саблями, 2 ქრონ. 366; ვკ), ზ. მან. შევკრავ. შევიკრავ, связать кому, მხრებსა, связать кому руки, ქებ. 611; 1 ქრონ. 376; -სკრავს, играть на музыкальномъ инструментѣ, ხიბრძ. 122; -ნარას, трубить, ხიბრ. 26; -პირსა, закрыть отверстіе; 1 ქიმოთ. 5—18; -ცხენსა, бить въ ладоши, ერისთ. 41. 206; -თავსა, поклониться, (ვეკრები. ზ. თ. დავიწებები, приникнуть, რკინას ქანგი დაეკრა, желѣзо покрылось ржавчиной, ვისრ. 53; **დაკრული**, მან. прибитый, прилѣпленный.

დაკრთობა (ვ), пугать.

დაკრთომა (ქკრთები), ზ. უ. დავეთხვები, შევსძრწუნდები, შევქკრთები, перепугаться, оробѣть; ქებ. 1255, 1272. 989.

დაკრიალება (ვ), ზ. ვ. დავიკრიალებ, забрякать.

დაკრკალება (ვ, округлять.

დაკრულება, ს. დაწყევლა, проклинаніе, 2 ქრონ. 549.

დაკრულება სზ.) проклинаніе, заклинаніе. (ქკრულებ), ზ. ვ. დავიწყევლი, შევიჩენებ, проклинать, заклинать.

დაკრულობა, ს. ცემა; ნაცემი, ударъ; рана; სამ. გამც. 264.

დაკრუნჩხვა სხ. дрягота, (ქ), ზ. ვ. გავსთნებავ სნეულებისაგან, коробить, (ვიკრუნჩხები), коробиться, намориться.

დაკრუტვა (ქ), ზ. ვ. თვალს დავიხუჭავ, დავიხმავ, жмурить глазъ.

დაკრძალვა, სხ. погребеніе, храненіе, (ქკრძალავ), ზ. ვ. გაკრთხილებით შევინახავ, დავხშავ. დავქკეტ. хранить подъ замкомъ, беречь, ქილ. 222; სამ. მოც. 16—25; ქიმოთ. 38; ლუკ. 19—20; ზოგჯ. დავმარხავ მიცვალებულს, похоронить (покойника), 1 ქრონ. 366; **დაკრძალული**, მან. შენახული, დაცული, сохраненный; завертый; **დამკრძალავი**, მან. დამცველი, хранитель.

დაკუზვა (ვკუზები), ზ. ვ. დავიხრები, нагибаться, наклониться.

დაკუთნვა (ვკუთნები), ზ. თ. ვკუთნები, принадлежать, იეზეკ. 20—32.

დაკუთხვა (ქ), ზ. ვ. დავკული გვერდებს ხატოსანს ქვასა, гранить.

დაკუკება, დაკუკნება (ვ), ზ. ვ. ძაღლთათვის: უკანა ფეხებზედ დავჯდები; посадить на корточкахъ. о собакѣ: заставить служить; (ვკუკნები), ზ. ვ. უკანა ფეხებზედ დავსჯდები, сѣсть на корточкахъ, на заднихъ лапкахъ, служить.

დაკუმშვა (ქ), სამხ. 67, сжать въ рукахъ.

დაკუნტვა დაკუნტება, ნ. ზეით დაკეკვა, მარ. 9.

დაკუნძლვა (ვკუნძლები), ზ. ვ. დავქკვირტდები; გამოვკუნძლები, კუკურს გამოვისხამ; скомкаться; о деревѣ: одѣваться почками, სამ. ლ. **დაკურა**, ნახე დაკრა.

დაკუტება (ვ), ზ. ვ. დავკრუნჩავ, корчить, коробить; отнять ноги; (ქკუტები), ზ. ვ. დავკრუნჩები, скорчиться, ბაკურ. შვ. თეიმ. წამლების გაკეთ. 7.

დაკუშტვა (ვკუშტავ), ზ. თ. მომეწუნება, опасаться, ვისრ. 99.

დაკუწვა (ქ), ზ. ვ. დავსჭრი წვრილად, нарубить, нарѣзать въ куски, искромсать, დავიკუწები, ზ. ვ. დავიჭრები, нарѣзаться.

დაკუშნვა (ვკუშნავ), ზ. უ. ხელით ვითქვამ, мозолить, вздохнуть. ქილ. 119.

დალაბრა, ზველ. ჩლუნგი, тупой.

დალაგება (ვ), ზ. ვ. თვთვის ადგილს დავიწყობ, დავრიგებ, убирать, (ვლაგები), ზ. ვ. ვიკრიფები, убираться.

დალაგმა (ვლ), ზ. ვ. ლაგამს ავიდებ, взнуздать.

დალალი სპარს.), ს. მეწვრილმანე, разносчикъ.

დალალი, ს. ჭადილი, გრძლად დაწნული თმა, коса, ვეფხ. 1487.

დალამაზება (ვ), ზ. ვ. დავიმშვენიერებ, შნოს მივსცემ, украшать, убирать, (ვლამაზები), ზ. ვ. დავიმშვენიერები, украшаться, становиться красивымъ.

დალამება (ვ), ზ. ვ. დავიმავ, დავიხვლებ, смачивать, ვეფხ. 1585.

დალამუნება (ვლამუნები, -ნე), ზ. თ. მივეკარები, მივეკარები, сонаться, хвататься.

დალანძღვა (ვ), ზ. ვ. გავიორკე, გავლანძღავ მრავალთა, перебранить, переругать.

დალაპარაკება (ვლაპარაკები), ზ. ვ. გამოველაპარაკები; შევეცილები ლაპარაკში, заговорить; заспорить, (ვლაპარაკები), მოვილაპარაკებ, შევუჩივები; переговариваться; договориться, 2 ქრონ. 293; რუსულ. 425, 434. 507. [177.

დალაქავებული, покрытый печатью; თამარბაქ.

დალაღება (ი), ზ. ვ. გაკაკვნირება; გაკრეკნი, ძ. ლать кого смѣхомъ; избаловать, ულაღება), ზ. ყღ. გაკაკვნირება, გაკირკნება, ძლаться смѣхомъ; избаловаться.

დალაგება (ი), ზ. უ. изболтнуть, соврать.

დალაქი სპარს., ს. цирюльникъ, фельдшеръ, **დალაქური**, ზყღ. фельдшерскій, **დალაქობა**, ს. цирюльничество. (ვ), ზ. ვ. отправлять должность цирюльника.

დალაშქრვა (ვ), ზ. ვ. დაიპყრობა ქვეყანას, завоевать. 1 ქორღ. 117, 216, 459, ზყღ დაესხმი, გაკკრნ, напасть на кого, ограбить, სიმ. ვახტ. 176.

დალაჯვა (ჯ), ზ. ვ. გავლახვ მრავალთა; ყვნით დაყოლაე, გაჭქლაე, передрать, высѣчь многихъ; помять, истоптать траву; რუსუდ. 889; ურაკ. 186, -სახლსა ან სრასა, обить пороги, რუსუდ. 1, 180; **დალაჯული**, избитый.

დალახვრა (ჭ), ზ. ვ. დაჰცემ, მოახწყლაე ლახვრითა, ранить копьемъ, ყყუხ. 1289; მღად. დაწყეული, დაჭკრულაე, проклинать, დალახვრა ღმერთმან, Богъ да проклянетъ его, **დალახვრილია**, მიმ. проклятый, окаянный, კალი 23.

დალახუნება (ყლახუნები), ზ. თვ. დაყორკვი, болтаться.

დალბილება, ს. დარბილება.

დალბობა (ი), ზ. ვ. დაკრბილებ წყალში, размачивать, размягчать, ულბები), ზ. ყღ. დაკრბილები, размокнуть, смягчаться, ქიმია 265; **დალბობილი პური**, размокшій хлѣбъ, ყყუხ. 436; დარეჯ. 87.

დალევება (დამილევნა), ზ. თვ. დამილურჯა ცანი ცემით ან ლახვით, побить кого до синяковъ, ლეწვი ვარდი დამილევნა, ე. ი. ლეწვი კოცნით დამილურჯა, ყყუხ. 477; მოყურ. 444; ცხოვანიემ ნომილ მიჩ щеки.

დალეწება (დავა), ზ. ვ. ლეჭქე, დაკალურჯებ ცემით, помять кого, რუსუდ. 985; ყყუხ. 574.

დალევა (ჭ), ზ. ვ. ვსვამ, ან შეკსვამ ნოგიოს, გაკლევ, დაკსცლი, დაკცალიერებ; დაკხარჯავ, დაკა, სრულებ, გაკთავებ; пить, выпить; истощить, издержать, истратить; окончить, совершить; ყყუხ. 17; -გზისა, пройдти дорогу, ყყუხ. 971; სული დალია, онъ умеръ, ქილ. 56; დალიეთ იგი მინდორი, мы прошли то поле, რუსუდ. 657; შენი დღენი სიხარულში დალიე, ты провелъ жизнь свою въ радости, ჩემნი დღენი შენს სამსახურში დაკლიე, дни мои я посвятилъ твоей службѣ; ვისწ. 47, 147; ისარი დამეულოლეს, ე. ი. ისარი დამაკლებოლეს, ყყუხ. 600; когда истощатся мои стрѣлы, სისხლის დალევა, ე. ი. მკრთობით რამ მოჭკლას ვინმე, мстить смертью, თოფუნს დაკლევ. გურულ. выкурить трубку; ბაქრ. 180, დაილიენეს მტერნი ომითა, ე. ი. ომით მტერნი მოაკლეულეს, უკანასკნელ მტკრთობაში მოიყვანეს, ყყუხ. 1403; воинами они обезсилили враговъ своихъ, სიმამწყილის დღენი დაკლიე, я прожилъ дни своей молодости, ყყუხ. 62; შიშით დალევის, ე. ი. შიშით ძალს წაართმევის, ყყუხ. 331; наводить страхъ на кого, წყალი და ცეცხლი ერთმანეთს დალევს, вода и огонь уничтожаютъ другъ друга, (დამლევ, დამლია), ზ. მიჩ. истощаешь меня, ჭას წყალი დალევია, вода въ колодцѣ истощилась, ვისწ. 141; შეჭირვებამან შენ შეგარგებამ დამლია, печаль изсушила меня, ვისწ. 85; ცრილი არ დამლევია, я не осушилъ слезъ, ყყუხ. 1276; ვინ დაგლია, ე. ი. აგრე გამხდარი, გალეული ვინ გაგხდა, кто тебя изнурилъ такъ, ყყუხ. 593; გონებამან არ დაგლიოს, ე. ი. ფიქრმა არ შეგაწუხოს, ყყუხ. 632, чтобы мысль не измучила тебя, (ვ), ზ. მიჩ. შეყუხვამ; გამოყულვა; вынить чье напр. вино; истощать у кого; ცრილი არვის დაულია, ვისწ. 161; неостается никого, чтобы онъ не подвергъ несчастью, (დაყოლვა), ზ. ვ. დაყოხარჯვები. გამოყულვა; გაჯხდები, გაყულოსოვები, истощаться, აგრეთვე, вынинаться, დაილია პური და ღვინო, израсходовано хлѣбъ и вино, რუსუდ. 285; დაილიენენ დღენი, дни прошли, ბეწვის ოდნად დაილია, ვისწ. 177, исхудалъ, высохъ какъ щепка, გული დამწყლია, навыло сердце, შენი სიყრმე დაგილევია, ты прожилъ свою молодость, ვისწ. 114; 200; შეჭირვება კაცს დღეს დაულევს, скорбь каратаетъ дни каждаго, ვისწ. 38; ღმერთმან დაგილიოს მტერნი, Богъ да искоренитъ враговъ твоихъ, (ყლევი), ზ. თვ. გამოყულვი, истощаться, დამელია ფული, დამელია ისარი, мои средства истощились, стрѣлы истощились, დარეჯ. 2—50; ყყუხ. 596; არ დაგველიით ხუთარი, разговоръ нашъ не истощился, დარეჯ. 138. უწინამც დღე დამელია, пусть я прежде времени умру, ერთი კაცი შემაქცევლად ვერ დაგულია, ე. ი. გაგიწყდა, какъ ты не можешь отыскать человѣка, который бы развлекалъ тебя, ყყუხ. 271, **დალეული**, მიმ. ქკუადალეული, глупый, დღენი დალეულნი, прошедшіе дни, ვისწ. 178, **დალევინება** (ვ), ზ. გარ. ვასმევ, напоить.

დალევნა (დავილევი, -ვნი), ზ. ვ. დავსუსტები, изнурять, ყყუხ. 17.

დალევნილობა, ს. დასუსტებულება, изнуреніе.

დალეკა (ვ), ზ. ვ. წყლისთვის: ძირს მოვიკან, осаждать (о водѣ), т. е. тянуть на дно, (დავილეკები), ზ. ვ. დავიძირვი. осаждать, осѣдать.

დალესა (ყლეს), ზ. ვ. გავლეს მრავალთა, паточить.

დალექსვა (ჭ), ზ. ვ. ლექსად ვიტყვი, перелагать стихами.

დალეწა (ვ), ზ. ვ. დავამტვრევ, დავმუსრავ, დავრეგვ; разбить, раздробить, сокрушить, намолотить хлѣба; ყყუხ. 612, 621; ხიბრძ. 47; -ზღუდეს, сломать стѣну, (ვილეწები), ზ. ვ. დავიმტვრევი. сокрушаться, раздробляться, **დალეწილი**, მიმ. თავ-პირ დალეწილი, съ разбитою головою и лицемъ, რუსუდ. 399; 713.

დალიანდაგება (ვ), ზ. ვ. ლიანდაგით შევჭკრავ, стегать, вытегать одѣяло и т. д.

დალიჭი, ს. ცხენი დიდებულთა დასაჯდომელი, тронъ, престолъ, 2 ქორთ. 404, ქილილ. 47; **დალიჭოვანი**, სახლი, тронная зала, 2 ქორთ. 392.

დალოდინება (ვ), ზ. ვ. დავაცდევინებ, заставить ждать.

დალორტება (ვლორტები), ზ. ვე. დავსველდები, вымокнуть.

დალორწოება (ვლორწოვდები), ზ. ვე. ლორწოიანი შევიქმნები, о рыбахъ: покрываться слизью.

დალოშნა (ვლოშნი), ზ. უ. დავკოცნი, лобызать, цѣловать.

დალოცვა (ვ), ზ. ვ. ვკურთხევ, благословлять, желать счастья, ვეფხ. 46; (ვე), ზ. ვ. ვკურთხევ, благословить напр. дѣтей кого либо, 1 ქრონ. 203; **დალოცვა**, სზ. კურთხევა, благословеніе, **დალოცვილი**, მიმ. კურთხეული, благословенный. რუსუდ. 463; კაცია 72, ჩონგ. 73. **დალოცვილობა**, ს. მაღალი ბუნებითი, ზეგარდმო ნიჭი, благодать благословеніе. **დალოცვინება** (ვ), ზ. ვ. ვკურთხებინებ, заставить благословить, (ვალოცვინები), ზ. თვ. ვკურთხებინები, принять благословеніе, ეკლის. 101—2.

დალპობა, სზ. гніеніе, (ვ), ზ. ვ. ჩავხდები რაშე ლპობითი, гнить, (ვლპები, ვლპი), ზ. უ. ჩავხდები ლპობითი, гнить, **დალპობილი**, **დამპალი**, მიმ. ჩამხდარი, гнилой, ქილ. 55, მარკ. 79—2.

დალტობა (ვ), ზ. ვ. დავახველებ, გავლუმპავ, обмочить, 1 ქრონ. 268. (დავილტვი, -ლტობი, ვილტვე), ზ. ვ. დავხველდები, вымокнуть, ლევიტ. 2—6, -ცრემლით, ლუკ 7—38, обливаться слезами.

დალულვა (თვალი დალულა), зажмурить глаза, смыкать глаза, засыпать, რუსუდ. 62.

დალურსვა (დავილურსავ ყურებსა), цѣлительно; ушами двигать, о лошадяхъ: навострить уши.

დალურსმა (ვ), ზ. ვ. ლურსმით დავკრავ, вогнать, приколотить.

დალურჯება (ვ), ზ. ვ. ლურჯად შევლებავ; დავიქექ, დავილურჯებ ცხენ ცემით, сбить, избить, нанести кому синяковъ, ვეფხ. 300; გორგ. 128. (ვლურჯდები), ზ. ვე. ლურჯი შევიქმნები, посинѣть.

დამ, დამი, ნ. დემ.

დამა, ს. მანდილოსანი, ბანოვანი, ქალი სამაქრო, რუსულს ნარდის თამაშობაში: дама, дамка; дамка.

დამაამებელი, ს. გამაყუჩებელი სატკივარისა, унимать боли.

დამაამებელობა, ს. გაყუჩება სატკივარისა, уняніе боли, მარკ. 2—30.

დამაარსებელი, ს. შემოქმედი ქვეყნისა, творецъ, ან დამაფუძნებელი, основатель, რუსუდ. 519.

დამაგრება (ვ), ზ. ვ. დავამაგრებ კანამებკრეცებ, прикрѣпить, закрѣпить, -კარსა, укрѣпить двери, ქრონ. 1—293; (ვი), ზ. მიჩ. укрѣпить за собою, -ცხენსა, ეხე იგი: ცხენს თავს დავუჭერ, удержать лошадь силою, ვუმაგრებ), ზ. მიჩ. закрѣпить за кѣмъ либо, ცხენს თავს დავუმაგრებ, сдерживать лошадь, რუსუდ. 872, (ვმაგრდები), ზ. ვე. გავმაგრდები, დავმაგრდები, გავიმაგრებ, крѣпко держаться противу кого либо; укрѣпляться; ვერ დამიმაგრდა, онъ не устоялъ противу меня, რუსუდ. 445, 874; ვეფხ. 1590.

დამადლება, ს. ზ. მადლობა, მადლიერობა, благодарность; одолженіе; ქილ. 550; (ვ), ზ. ვ. დავუდლებ, დავამუნათებ, одолжать, обязывать; დავიდლებ, попрекать, (ვუ), ზ. მიჩ. მადლიერობით მოვიხსენებ, благодарить, ვეფხ. 61. (ვი), მოვიმადლიერებ, заставить быть благодарнымъ, დამიმადლებ, ты будешь мнѣ благодаренъ, ლუკ. 2—19.

დამავალი, ზედ. დამსველი; -მზე, заходящее солнце.

დამამზავებელი, ს. შემრიგებელი, примиритель, -მოსამართლე, мировой судья, -შუა კაცი, мировой посредникъ.

დამათვალიერებელი, ს. თვალის მადევნებელი, надсмотрщикъ.

დამაკვნება (ვ), ზ. ვ. დავთრხალებ, забрюхатѣть. (ვმაკვნები), ზ. ვე. დავთრხალდები, забрюхатѣть.

დამალვა (ვ), ზ. ვ. დავჭვრავ, ფარულად შევინახავ, прятать, скрывать, (ვიმალები, -ლვი), ზ. ვე. მივეფარები, спрятаться, скрыться, ლუკ. 2—144; ეკლის. 57; დამიმალავ, ты прячешь отъ меня; (ვუმალავ), прятать отъ кого, **დამალული**, спрятанный, **დასამალავი**, ს. мѣсто для скрыванія, დაგმალავ, я спрячу тебя. ეკლის. 11, **დამალულად**, скрытно, ვეფხ. 41.

დამამკოდავი, ნ. დამკოდავი.

დამამდაბლებელი, ს. унизитель, იხილ. 60—14; 2 ქრონ. 60.

დამამტკიცარი, подтверждающій. შჯულ. 7.

დამამშვიდებელი, -ებელი, ს. успокоитель, ქილ. 693.

დამამძიმებელი, ზედ. горестный, печальный, ეკლის. 117.

დამამხობელი, ს. губитель, რუსუდ. 691.

დამანი, ს. გათლილი ბრილი, რომელიც მზის სხივთა განჭვირვით ცეცხლს მოუკიდებს ამაგდს და მისთანათა, იოან. 28—17, зажигательное стекло, кристалъ.

დამანჭვა (ვ), ზ. დავგრეხ, заставить гримасничать, -მხრებისა, пожать плечами, (ვიჭვები), ზ. ვ. დავიგრიხები, жеманиться, ожиматься.

დამაოკებელი, ს. გამომკვებელი, кормилецъ, кто продовольствуетъ.

დამართ, ნ. დალმართ.

დამაპატრონებელი, ს. სამყოფიერო მამულზედ პატრონად მყოფელი, ან თვით მყოფიერი, кто владѣетъ во владѣніе; наслѣдникъ, სამ. სოფ. 30.

დამართება, დამართვა, სზ. მიმართება, პირის პირ მისვლა; შემთხვევა, ეკლეს. 78; направленіе, стремленіе къ чему; случай, **დამართებით, დამართვით**, ზზ. პირისპირ, встрѣчу, ეზეზ. 40—46; ვეფხ. 407; прямо; противуположно. **დამართებითი, დამართი**, ზედ. წინა აღმდგი, противный. ლუკ. 25; 77; დამართებით სწორი მისი არა ვინ არის, никто не можетъ съ нимъ помѣряться силою, ლუკ. 13; (ვმართავ), ზ. ვ. გავმართავ მრავალთა, исправлять во множествѣ; (ვმართებ, ვმართავ), ზ. ვ. მივმართავ, მივაქცევ პირს პირ რასმე; მივუტევ, მივაქცევ; შევამთხვევ,

მოვწევ ვისზედმე უბედურობას და სხვანი; მოვახდენ; направлять, устремлять, напроить; причинять: ვისრ. 63; დარჯ. 2—8: 2—49; 1 ქართლ. 271. -ზიანსა, причинять убытокъ, ქილ. 336: -ვზასა, направить куда либо путь, რუსუდ. 285, 651; დარჯ. 2—49: -ჭირსა, причинить несчастіе, სიბრძ. 84; -თვს წყალობასა, оказать кого милостями, გორგ. 197; 2 ქართლ. 344; ერთმანეთის დამარღვა, бросаться другъ на друга; 1 ქართლ. 236; არ ძალუძდეს კახთა დამარღვა ლეკთა. Кахетинцы не могли противиться Лезгинамъ, 2 ქართლ. 138; ავრეთვე 1 ქართლ. 200; დამარღვა წინაშე ყუენისა, прибѣгли къ Шаху, 2 ქართლ. 83, 133; (დამმართებ, ზ. მიქ. შეგამხვევ. ты причиняешь мнѣ, ვეფხ. 16; მე ეს დამმართა ხოცელობაზე, поть въ какое положеніе поставила меня судьба, მოურავ. 149; წყალობა დაგმართეთ, мы оказали васъ милостями, გორგ. 273; ეი, ზ. მიქ. შეგამხვევ. причинить себѣ, მისგან დიდი პატივი დაიმართეს, они приняты имъ съ большими почестями, გორგ. 36; ბევრი დიდი წყალობა დაიმართა. Бека получилъ большія награды, გორგ. 196; (ეკ, ზ. მიქ. პირად პირ მივეყვეს; შეგამხვევ. направиться къ кому; причинить кому, რუსუდ. 196; 602; (ეიმართები, ზ. ე. მოეიმართები, направиться къ чему. დაეიმართები, ზ. თვ. შეეემხვეყი; დაეშვები მაღლიდამ, ჩამოეჭვეები, ან დაეჭვეები, приключаться; спускаться внизъ; направить путь по...; ვეფხ. 976, გორგ. 224; წყალობა დაეიმართა, онъ получилъ награду. გორგ. 249; ძნელი საქმე დაეიმართა, онъ попалъ въ бѣду. ვისრ. 114; მას მინდორს დაეიმართა, ე. ი. მინდორს მიჰყვა, ვეფხ. 193; онъ направилъ путь по тому полю; რაც ხარჯი დაეიმართა, все что онъ издержалъ. ბეჟნ. 18; ძალი დაეიმართა, его осилили, онъ неустоялъ, რუსუდ. 201; ქილ. 407; (დამემართება, სრ. დამემართა, სამ. სრ. დამმართეთ, ზ. თვმ. შემემხვევ, приключается, случается со мною; იდბ. 112, 140; დამმართოს, ე. ი. შემამხვიოს; მძლიოს; ვეფხ. 16, განმ, навлекъ на меня; побѣдилъ меня. осилилъ; რა დაგემართა, რა დაგმართეთ, что съ тобою, гдѣ ты пропалъ, 1 ქართლ. 55; სიბრძ. 161, რუსუდ. 693.

დამარილება (ვა), ზ. მ. მარილის შეყარა, посолить, **დამარილებული**, მიმ. посоленный.

დამარილვა (ვ), ზ. მ. მარილში ჩაგდება, посолить.

დამარკოვება (ვ), ზ. მ. გადაბლაკვება, გაგმხლოვება, уединить, (ემარკოვები), ზ. ვე. განმხლოვება, განშორება, уединяться, ქილ. 315: 375; 619.

დამარქაფება (ვი), ზ. მ. დაფიქრება ცხენებს, напять лошадей, ქილ. 653.

დამარღვეველი, ს. опровергатель, ნ. დარღვევა.

დამარცვლება (ვა), დაგანაწევება, зернить; дробить.

დამარცხება, სზ. მარცხი, უბედობა; ხრეკილი, неудача; смерть, სამ. ვეფხ. 207; დასტული, 119; (ვი), ზ. მ. მიწაზედ დაგდება, გადმარჯვება, გასძლევა, მოგერევი; повергать на землю; побѣдить, (ემარცხები, ზ. ვე. ვიძლევი, быть побѣжденну. დელოვალი ანნა დამარცხდა ტფილისის ქალაქსა, царица Анна скончалась въ городѣ Тифлисѣ, 2 ქართლ. ცხოვ. 337, დაეუმარცხები, ზ. მ. потерпѣть неудачу, пораженіе, სამ. ვეფხ. 207; მგელს დაუმარცხებენ ლეკები, Лезгины потерпѣли пораженіе отъ царя, 2 ქართლ. 242; დაეუმარცხდე ცხენი, ბერძნ. 341, у него пали лошади, დამემარცხება, დამმარცხებია. ზ. თვმ. быть побѣжденну, სიგელი წაიღეს. 4; მოურ. 276, **დამარცხებული**, მიმ. побѣжденный, умершій.

დამარხვა, სხ. დაფვა; დასაფლავება, сохраненіе; погребеніе; კმ. ზ. მ. შეგანახავ; დაგაფვ; დაგასაფლავებ, დაემარხავ მიცვალებულსა, მიწას მივაბარებ, спрятать, скрыть; сохранить; схоронить, предать землѣ; -განძისა მიწაში, зарыть сокровище въ землѣ, ვიმარხავ, ზ. მიქ. დაფიცავ; აღვტკივიფრავ, დაეინერგავ, сохранить въ душѣ; запечатлѣть; соблюдать: -საიდუმლოსა, хранить секретъ, გულში, -გულებში, хранить въ душѣ, въ памяти, სამ. ვეფხ. შესავ. და 1; ფარვ. 319; დაიმარხონ რჯული მოსესი, пусть соблюдаютъ законъ Моисея, სიქმ. 15, 5; -თვსა, остерегаться, беречь себя. (ემარხები, ზ. თვ. დაეინერგვი გულსა, сохраняться въ душѣ, скрыть, затаить, ლუკ. 7—19; ძვირი დაემარხა, затаилъ зло. მარკ. 1—5; ვიმარხვი, -ხვები, ზ. ვ. сохраняться, ლუკ. 5—38. **დამარხული**, მიმ. сохраненный, погребенный.

დამარხვება, სხ. მარხვის დადგომა, наступленіе поста, (ემარხვები, ზ. ვე. постъ наступаетъ, ეი, ზ. მიქ. მარხვას დავიწყებ, начать поститься, დამიმარხვდა, მარხვა დამიდგა, наступилъ для меня постъ.

დამახხი (არაბ.), ს. ერთგვარი ქალაი უფრო მეტი დამასკოს ქალაქის აღგილისა, глина; შავი დამახხი, черноземъ, ვაჟ. 3.

დამატება, სს. ხართი, მოსამატი, прибавка, прибавленіе. (ვ), ზ. მ. დაეურთავ. შეეძინებ, прибавить, (ემატები, ზ. მ. შეეეძინები, прибавляться, **დამატებინება** (ვ), ზ. მ. მოვამატებინებ, заставить прибавить, მრავალი ფასფარი დამატებინა, ვარამ. 135; они подѣлали множество оконъ.

დამაფიცებელი, ს. кто приводитъ къ присягѣ.

დამაფუძნებელი, ს. დამარსებელი, основатель, მროვ. 90.

დამაყენებელი, ს. задерживатель, 1 ქართლ. 268; 2 ქართ. 10.

დამაშვენებელი, ს. შემამკობელი, украшатель ვისრ. 161.

დამაშვრალი, ზედ. დაღლული, მოქანცული, усталый, **დამაშვრალობა**, ს. დაღლილობა, усталость, ვისრ. 59; 2 ქართლ. 276.

დამაჭრება (ემაჭრები), ზ. ვე. ღვინოსათვის: დაეღეღები, о винѣ: начинать бродить, замолаживать.

დამახვა (ემ), ზ. მ. განმახვ. გაეღეს, წაემწვეტებ, заострить, вострить, точить.

დამახწეველი, ს. დამაბრკოლებელი, დამაგვიანებელი, кто препятствуетъ, замедляетъ, ქართლ. 269.

დამაჯნება (ვიმაჯნები), ზ. ვ. ლვიძაგრება, притѣсняться: აღბ. 21; ვიმაჯნებ, ზ. შ. ლვიძაგრავ, притѣснять, ვეფხ. ხაბ. ლ.

დამბადებელი, ს. შემოქმედი, сдѣлавшій: ამარი, творецъ, создатель. **დამბადებელობა**, ს. творчество, მარკ. 2—29.

დამბალი, ზედ. ნოტიოში გაფლანთული, мочепный, вымокшій.

დამბაჩა (ოსმალ.), ს. ფიშკა, пистолетъ, пистолетъ.

დამბერველობა, ს. შებერვა, дуновеніе, სიბ. ლ.

დამბეზღებელი, ს. დამსმენელი, доносчикъ, наклетникъ, სიმ. ვახ. 253; სოფხ. 412.

დამბლა (სპარ.), ს. სენი ხელ-ფეხის ან ყბის დაბუნების, წყვეთის დაცემა; ზონზოლი, паличъ, ударъ, параличъ; неповоротливый; -დაცემა, съ нимъ случился апоплексическій ударъ.

დამბრმალი, ზედ. დაბრმავებული, ослѣпленный, ვეფხ. 1211.

დამბურა, ს. დოლი, ბობღანი, тамбуръ, барабанъ, რუსუდ. 884, 885.

დამბეჭდველობა, ს. отпечатокъ, Экзод. 6.

დამგდები, ზედ. გამშვები, оставляющій, ვისრ. 134.

დამგებელი, ს. მშვიდობის ჩამომგდები, примиритель.

დამგმობი, ს. მძრახავი, порицатель.

დამგრგვალება (ვ), ზ. შ. მოვამგრგვლებ, округлить.

დამდაბლება, სს. униженіе, ვ), ზ. შ. დავიცრობ, შეურაცხ ვჰყოფ, დავსჩაგრავ; понижать; унижать, смирять, (თავს დამდაბლება, смиряться, унижаться, ვიდაბლებ), ზ. ვ. унижаться, смиряться, ვიმდაბლებ თავს, თავმდაბლად ვიქცევი, დავიდაბლებ ვარ, унижаюсь; онъ унижаетъ меня, **დამდაბლებული**, униженный.

დამდაგველი, ს. მოსპობა, მოიწყვედი, губитель, ქილ. 197.

დამდგმურება (ვ), ზ. შ. დავასახლებ, поселять, ვმდგმურებ, ზ. ვ. поселяться, გორგ. 249.

დამდები, **დამდებელი**, ს. დამარსებელი, დამფუძნებელი, основатель, -სჯულისა, законодатель.

დამდეგი, ზედ. თვი, დასწრები, მაგალ. თვეში, наступающій, გასული და დამდეგი თვე, прошедшій и наступающій мѣсяцъ; **დამდეგს**, вначалѣ.

დამდევრება (ვ), ზ. შ. გამოვკვლევ, потщать за кѣмъ; ვემდევრები, ზ. ვ. გამოვკვლევი, потщаться.

დამდიდრება (ვ), ზ. შ. გავამდიდრებ, მდიდარს გავხდი, обогащать, ვეფხ. 797; ვმდიდრდები, ზ. ვ. გავმდიდრდები, обогащаться, რუსუდ. 921.

დამდნარი, ზედ. გალეხილი; გამხდარი, მჭლე, худой; худой, ვისრ. 190; დამდნარ ვარ, я исхудалъ.

დამდორება (ვ), ზ. შ. მოვამშვიდებ, успокоивать, მარკ. 2 – 27. ქილ 508; რუსუდ. 20.

დამდურება (ვ), ზ. შ. ხალხურად ჩამოვაგდებ სხვაოს შორის, поселять раздоръ, ссорить, ვიმდურებ, ზ. მან. სხვის სიმდურავეში ჩაყენება, вносить въ чье недоброжеланіе, противить кого, (დავმდურები, ზ. თვ. გულ-ნაღლად შევიქმნები სხვაზედ; недоброжелательствовать, имѣть неудовольствіе на кого, ვისრ. 10; რუსუდ. 184.

დამდღურება (ვ), ზ. შ. გავფუფქავ, обдать кипяткомъ, ბუნ. ლ.

დამე. **დამი**, თანდ. შდე. დმი, къ, до, ლუკ. 18—9.

დამეგობრება (ვ), ზ. შ. ვისმე მეგობრად გავხდი, завязать дружбу, подружить; ვი, ზ. მან. გავითვისებ; подружиться съ кѣмъ, ვემეგობრები, ვემეგობრდები, ზ. ვდ. გავითვისები; подружиться съ кѣмъ, ქართლ. 1-50.

დამეორება (ვ), ზ. შ. გავიმეორებ, повторить, რაინდ. 86.

დამეტება (ვ), ზ. შ. მოვუმატებ, прибавлять, прибавить, დავამეტებს, ვ. ი. გარდვემატება, онъ превосходитъ тебя, ვეფხ. 802; ვემეტები, ზ. ვდ. მეტი ან მომატებული შევიქმნები, превосходить числомъ, ხრონ. ბრონ. 25, 27, 28; ქილ. 112.

დამეცნიერება (ვ), ზ. შ. გულის ხმას ვჰყოფ, вразумлять, вразумить, ვისრ. 115; ვემეცნიერები, ზ. ვდ. მეცნიერი შევიქმნები, премудрѣть, ვისრ. 183.

დამზადება, სზ. приготовленіе, (ვ), ზ. შ. მოვამზადებ, приготовить, ვეფხ. 773. ქართ. ქრონ. 105; მი, ზ. მან. приготовить имѣ, ქილ. 397. ვემზადები, დამზადებულვარ, ზ. ვდ. ვ. приготовиться, **დამზადებინება** (ვ), ზ. სხვ. заставить приготовить.

დამზარე. **დამზარი**. ნახ. 40, ზედ. დამზარებული, хѣнивый.

დამზახლება (ვ), ზ. შ. დავამოყვრებ, породнить, ვემზახლები, ვი-, ზ. თვ. დავემოყვრები, породниться, 2 ქართლ. 51; 2 სვეტი 7—3.

დამზერა (ვ), ზ. შ. დავხედავ, დავჭვრეტ, смотрѣть на, ქილ. 133, თავს დავჭვრეტ, наблюдать за собою, რუსუდ. 396.

დამზვერავი, ს. გამსკრობი, **ყ**ამეწია, шпіонъ.

დამზვლევა, ნაბუ დამზღვლევა.

დამზირება (ვემზირები), ზ. ვდ. გავიმსკრობ, მიმართით დავხედავ, подстерегать, подкарауливать, 2 ქართლ. 267.

დამზოგველი, **დამზოგავი**, ზედ. გამომზოგველი, бережливый, **-გველობა**, ს. გამომზოგველობა, бережливость, -საზოგადოობა, общество бережливости.

დამზრალი. **დამპრალი**, ზედ. გაფუნული, замерзшій, ვეფხ. 701.

დამზღვლევა (ვემზღვლევი), ზ. ვ. ჩამოვიქცევი, მოვიზღვლევი, ჩამოვჭნევი, обрушиться, обвалиться, დამზღვლეული, მან. обвалившій, ქილ. 73.

დამთავრება (ვ), ზ. შ. აღვასრულებ, совершить, окончить, სიბრ. 125. [267.

დამთმობარი, ზედ. მომთმენელი, терпящій, ვეფხ.

დამთელება (ვ), ზ. შ. ძალა ისხმად.

დამთესველი, ს. დამნერგველი, сѣятель, სიმ. ვახტ. 217.

დამთესლება (ვ), ზ. შ. დავთესავ, засѣять, -სიყვარულის, внушать любовь, ვისრ.

დამთვრალი, ზედ. შეღვინიანებული, ძლეული, пьяный.

დამთმო, -მობი, ზედ. მომთმინო, терпѣливый, 2 ქართლ. 568.

დამორგუნველი, ს. უცხოთ გამხრესი, გამქელები; დამაქეცველი. დამარღვეველი, понуритель; разрушитель, იხი. 16—3.

დამოქნარება (ვი), ზ. უ. მოწეენისგან ან ძილის მორეენისგან პირის ღაღირეე, зѣвать, მომოქნარებს, позываетъ меня зѣвать.

დამოხზე, ს. მოხზველი. сочинитель.

დამოხვევა (ვი), ზ. ღვემრთებ, შეეამოხვევ: ხოგიერთ ლაპარაკში, გაღვერეე, გაეგარეებ, причинять, производить, навлекать на кого что; сводить съ ума; ეემოხვევი), ზ. თე. ღვეცკეებ, ღვეტეებ, შემოეეერება, напасть, наткнуться; встрѣтить, დაბე. 27—11; მღებ. თეზედ გაღვეხდება, შეეემოხვევი. случаться, приключаться, რა დაგემოხვია, что съ тобою случилось, (ვომოხვევი, ზ. ე. გარდაეირეეი. сходить съ ума, **დამოხვეული**, მიმ. გაღარეული, сумасшедшій, **დამოხვევით**, случайно, лук. 10—31; **-ლობა**, сумасшествіе.

დამი, ს. -ღამის კაცი, хоммаШи ძალი ნარდისა, фаэрахіса, шашка, ნ. ჩ.

დამი, თან. ნასე ემი.

დამი (ხვარს), ს. ორთქლი. паръ, დამის მოხდა ღამს მოეხდი ფლავს, дать упрѣть, дать укипѣть исподволь; вымаривать.

დამიზნება (ღვეემიზნავ), ზ. ე. გაეეუნშნავ. прицѣливаться.

დამიცხ, დამიძხ, ნ. ღაღება.

დამიწება (ვი), ზ. ე. მიწად გარდაეექცევ, обращать въ прахъ, ეეეხ. 208; (ემიწება), ზ. ეე. მიწად გარდაეექცევი; обратиться въ прахъ, 2 ქართლ. 389; **დამიწებული**, перестѣлный.

დამკა (ემკი), მოეიმკი, сжать, пажинать, (ვომკება, ზ. ე. быть пажинаему.

დამკება (ღვკმკებ), ზ. ე. ღვნეევ, кромсать.

დამკარგავი, ზედ. ვინც რაშმე ჭკარგავს, кто теряетъ что, ანკ. 3—63.

დამკვიდრება, სხ. укрѣпленіе за собою по наслѣдству или завоеванію; поселеніе; (ვი, ზ. ე. სანაღდოდ ღვაღგენ, ღვაბინავებ; бинавъ მიეხცემ, поселять, водворять; სეე. 7—2; (ვი), ზ. ე. ღაეიჭერ, ღვაეპყრობ, ღვაემტკიცებ, ღვინარჩუნებ; овладѣть, укрѣпить за собою, ბერძნ. სმ. 9; -ეზნაურ შვილობას, укрѣпить за собою дворянство, ხოფსავმან მიზმან ღიმკვიდროს ქვეყანა, и потомство его овладѣетъ страною, ღვთ. 24-13; (ვუ), ზ. მინ. ღვეუმტკიცებ, ღვეუპყრობ, укрѣпить, упрочить за кѣмъ право владѣнія, სმ. ბერძ. 299; კაეი 60; **დამიმკვიდრა მიშული**, онъ укрѣпилъ за мною имѣніе, (ეემკვიდრები, ეემკვიდრება), ზ. თე. ეე. ღვეუპატრონებ, ღვეიპყრობ; ღვებინავებ, სანაღდოდ ღვიღგები, уполѣдовать; овладѣть; поселиться, водвориться; ქილ. 301; მარკ. 7—17; იხი. 13—22; 10—13; ღაბაღ. 38—8; 29—21; იოან. 1—4; 2 ქართლ. 407; (ეუმკვიდრები ვარ), ზ. ე. ღვეუპატრონები ვარ, онъ подчинилъ меня своей власти; ვიხრ. 1; **დამკვიდრებული**, мнѣ. населенный, укрѣпленный за кѣмъ, იერემ. 11—3; ქილ. 485; -ბულნი ქალაქნი, населенные города, იხი. 34—1; იხი. 9—2; 12—6; სამარ. 169; 1 ქართლ. 370.

დამკლავება, ნ. მკლავი; მკლავება (ვი), обнажить, оголить рукн, засучить.

დამკლები, ზედ. ღამაზიანებელი, наносящій язвы.

დამკოდავი, ს. наносящій рану.

დამკრთალი, ზედ. გაუბედავ, робкій, застѣнчивый.

დამლაშება (ვი), ზ. მ. კილოდ მარილს მიეხცემ. пересолить.

დამლტვარი, ზედ. ღალტობილი, вымокшій, იეზეკ. 22—23.

დამლტობი, ზედ. ღამხეეელებელი, обманывающій, 1 ქართლ. 257.

დამმარხველი, ს. ღამცველი; храпитель; ვინც მიცველებულს მიწას მიაბარებს, кто хоронитъ покойника, ეეფხ. 994.

დამმატი, დამმატებელი, прибавляющій, ოპარ. 13.

დამნარცხველი, ს. მომრევი, მრეველი. побѣдитель, რუხულ. 250.

დამნაშავე, ს. შემცოდე. виновникъ, преступникъ. **დამნაშავობა**, ს. виновность, преступокъ.

დამნახველი, ზედ. ვინც ღაინახავს, кто замѣчаетъ, ქილ. 200; **დამნახველობა**, ს. თვალით სახილველობა, очевидность, ქილ. 544.

დამწელებელი, ს. წარწყმენელი, губитель. рушуль. 837.

დამნიშნველობა, ს. მნიშნველობა, значеніе, კავშ. 178.

დამოდინება ვი, ზ. ე. ჩამოვიდენ, წამოვიდენ, заставить течь, ღვეღვრი, изливать, (ეეინები), ზ. თე. ჩამოეეინები, вытекать, протекать, изливать.

დამოეარდომა (ეეარდები) ზ. ეე. ჩამოეეარდები, отпадать.

დამოკიდება (ვკ, ზ. ე. ჩამოეკიდებ, повѣсить, -ძელზედ, повѣсить кого на деревѣ, ღაბაღ. 40—19. იხუ. 8—29. (ეეკიდები), ზ. თე. ჩამოეკიდები, ღვეკიდები. ვიხიმე ხელის ქვეშე ვარ, повѣситься; зависѣть отъ кого либо; **დამოკიდებული**, мнѣ. повисшій; зависящій, анкр. 50; სეე. 28—4; ღაბაღ. 22—12, **დამოკიდებულება**, ს. отношеніе, зависимость, ღამოკიდებულეარ, быть въ зависимости.

დამოკლება (ვი), ზ. ე. შეეამოკლებ, укорачивать, уменьшать. ეეფხ. 859; ვიხრ. 124; ენა ღაამოკლე, не давай языку воли, ღვიმოკლებ ხუბარსა, сократить рѣчь, урѣзать слово, ვიხრ. 176; ღვიმოკლებ ღღეს, сократить жизнь свою, (ემოკლებები), ზ. ეე. შეემოკლები, შეეიერები, сокращаться, укорачиваться, ღამოკლდა ღღენი, сократились дни мои, ვიხრ. 75.

დამოლაშქრება ვი), ზ. ე. ღვიღგრობ, завоевать, 1 ქართლ. 259.

დამონავება (ვი), ზ. ე. порабощать, ნ. ღამონე-

ბა; (ღვთმონავნები, ღვთმონავლები), ზ. ვღ. порабощаться, ვიხრ. 222.

დამონება, სზ. порабощеніе; рабство; (ვა), ზ. ვ. მონად გავხდი, покорять кого, дѣлать рабомъ кого, (ვი), ზ. მიჩ. ღვთმყრობ, მონად გავიხდი, покорить, подчинить себѣ, (ვუ), ზ. მიჩ. покорить кому, (ვუმონებ), ზ. თვ. მონად შეუქმნები, გავუხდები; покориться кому, ვეფხ. 604; 2 ქართლ. 424; გალაკ. 2—5; დამონინება (ვა), ზ. სხვ. ღვთმყრობინებ, заставить покорить, 2 ქართლ. 421.

დამონიავება (ვი), ზ. ვ. ღვთწირილებ, осѣчатъ тѣнью, იერემ. 22—14.

დამორვა (ვჭ), ზ. ვ. მოვხერხ ხეს, срубить дерево.

დამორონინება (ვი), ზ. ვ. ღვთცირებ, водить кого, ბერძნ. 2.

დამორჩილება, ს. покорность, (ვი), ზ. ვ მორჩილი-გავხდი. покорить, привести къ послушанію, смирить, რუხულ. 675; 1 ქართლ. 450; ცხოვ. 2—12; (ვი), ზ. მიჩ. მორჩილი გავიხდი, покорить себѣ, (ღვთმორჩილებ, ვუმორჩილებ), ზ. თვ. მორჩილი გავუხდები, покориться, повиноваться, ვიხრ. 17; **დამორჩილებული**, მიქ. покорен-ный.

დამოხვა (ვ), ზ. ვ. მრავალი ჩავეცემე, შევმოხვ, ჩაწყრა ცხინვალის მიუცემ, одѣлать, ვეფხ. 467; ლარავ. 62; რუხულ. 407; ღაგვმოხ ხალათებით, онъ пожаловалъ намъ халаты.

დამოყვრება (ვი), ზ. ვ ღვთმოყვრებ, ღვთმძახლებ; გავიმეობრებ, породнить, подружить, რუხულ. 756; (ვი), ზ. მიჩ. ღვთმძახლებ, вступать въ родство, въ дружбу, გორგ. 255; ლარავ. 67, 100; (ვუმოყვრები, ღვთმოყვრები, ვუმოყვრებით), ზ. თვ. გავუხთისუელებ, გავუმძახლებ, породниться, გავუმეგობრებ, подружиться, ქილ. 302, 642; ვიხრ. 175, 140; დამიმოყვრანეს, они породнились со мною, ვიხრ. 84.

დამოყვნება (ვი), ზ. ვ. ღვთმოყვრებ, вступить въ родство.

დამოცივა (ვსცივი, ვ); ვსცივები, -ვდი), ზ. ვ. ჩამოვხცივი, დამოცივარებ, писнадать, იერემ. 8—14; მატთ. 24—30; მარკ. 2—192.

დამოციქულება (ვუმოციქულებ), ზ. ვ. ღვთლაპარაკებ შესარიგებლად, начать переговоры, 2 ქართლ. 359.

დამოწაფება (ვი), ზ. ვ. მოწაფედ გავიხდი, пріобрѣтать послѣдователей, учениковъ, (ვუმოწაფები), ზ. თ მოწაფედ გავუხდები, Ввучествовать кого, слѣдовать чьему ученью, სჯმ. 9—36; 1 ქართლ. 227; **დამოწაფებული**, მიქ. ученый, მატთ. 13—52; послѣдователь.

დამოწმება, სზ. засвидѣтельствованіе, (ვი), ზ. ვ. მოწმობის მიცემა სიტყვით ან წერილით, засвидѣтельствовать, (ვი), ზ. მიჩ. მოწმედ მოვიყვან, გაწყენებ ვისმეს, приводить въ свидѣтели, ссылаться на кого, дѣлать ссылку, (ვუმოწმებ), ზ. ვ. ღვთმტკიცებ სხვის ნათქვამს, подтверждать, удостовѣрять, იერემ. 50—29; სიმბ. 252.

დამუავება (ვი), ზ. ვ. მეჯეჯ გავხდი, дѣлать что кислымъ, (ვმუავებ), ზ. ვღ. მეჯეჯ შევიქმნები, киснуть, **დამჟავებული**, მიქ. закислый, ქიქ. 146.

დამჟღავნება (ვი), ზ. ვ. გამოვაცხადებ, объявлять, ვეფხ. 1227; (ვმჟღავნებ), ზ. ვღ. გამოვცხადებ, обнаружиться.

დამჟღნარი ზედ. დაჭმუჭნილი, помятый.

დამპალი, ზედ. წაშხლართ სიმპალით, დალპობილი, гнилой; старый, дряхлый; -ბერი, дряхлый старецъ, ვიხრ.

დამპატრონებელი, послѣдователь, სიმბ. სიმ. 331.

დამპყრობი, ს. დამპყრი, завоеватель.

დამრავალკეცება (ვა), ზ. ვ. მრავალგვარად შევიქმ, усложнять, კვაშ. 316.

დამრავლება (ვი), ზ. ვ. გავამრავლებ, умножать, увеличивать, სიბ. ლ.

დამრგვალება (ვა), ზ. ვ. მოვამგრგვალებ, округлять.

დამრგველი, ს. ვინც ჰრგვებ, сѣятель.

დამრეცი, ზედ. მცირედ დაღმართი, покатый, **დამრეცობა**, მცირე დაღმართი, покатость.

დამრჩობლება (ვა), ზ. ვ. დავარკვევებ, усугублять, მარკ. 2—10.

დამრუდება (ვა), ზ. ვ. გავამრუდებ, искривлять, გამრუდები, ზ. ვღ. искривляться.

დამრუმება (ვმრუმდები), ზ. ვღ. თვალში მიბნელდება, темнѣть въ глазахъ.

დამრჩვალი, ზედ. დამწვალი, ჩაღრმობილი, удаленный, утонтій.

დამსახველობა, ს. გამოხატვა ჰაზრისა, изображеніе мысли, -ლობითი, ზედ. დასახელოვნებითი, поименованный, 2 მარკ. 175.

დამსახურება (ვი), ქილ. 124, заслуживать.

დამსაჯარი, ზედ. დამსჯელი, каратель, ვეფხ. 607, 1455.

დამსგავსება (ვა), ზ. ვ. დავამგავნებ, уподоблять, ვემსგავსები), ზ. თვ. დავემგავნები, მსგავსი შევიქმნები, уподобляться, ვეფხ. 197; ფსალმ. 27—1.

დამსება (ვა), ზ. ვ. გავაქრობ, погасить, (ვიმსები), გავჭქრები, წარვჭსწყმდები, погаснуть, погибнуть, მოკრ. 222; ვიხრ. 2—25; ანტონ. 3—8, ნახე დავსება, ძველ. დამსება.

დამსივნება (ვა), ზ. ვ. გავსივდე, (დავმსივნები), ზ. ვღ. გავსიებები, опухнуть.

დამსტრობა (ღვთმსტრობი, ვემსტვრი), ზ. თვ. ვუყარაულებ, ვეცდები, подкарауливать, подсмотрѣть, 1 ქართლ. 410.

დამსუბუქება (ვა), ზ. ვ. შევამსუბუქებ, облегчать, ვმსუბუქდები), ზ ვღ. შევმსუბუქდები, облегчаться.

დამსქდარი, ზედ. დაბძარული, растрескавшійся.

დამსწრე, ს. თვალით მხილველი, очевидецъ.

დამსჭვალება (ვჭ), ზ. ვ. ღვთურსმავ, пригвоздить, приковать, მხედ. 16—14.

დამსხენება (ვი), ზ. ვ. დასახლებ, დაბინავებ, поселять, დაბად. 20—1.

დამსხემი, ზედ. დაბინავებული, осѣдлый, შავთ. 54.

დამსხვილება (ვა), ზ. ვ. გავსქელებ, утолщать, (ვმსხვილდები), ზ. ვღ. გავსქელდები, утолщаться.

დამსხვრევა (ვა), ზ. ვ. ღვლეწ, ღვთმტვრევ, ღვთრე-

გვ3. разбить, раздробить, (ვი), ზ. მიწ. ღვილეწ, разбить себѣ лицо и т. п. გორგ. 77; (ვიმსხვრევი), ზ ვ ღვილეწები, разбиваться въ дребезги, **დამსხვრეული**, მიმ. разбитый, -ებული, разбитый, разслабленный тѣломъ.

დამსჯელი, ს. ვინც ღასჯის, каратель, **დამსჯელობა**, ს. ღასჯა, наказаніе.

დამტევნელობა, вмѣстительность, **დამტევნელი**, вмѣстительный.

დამტერება (ვა), ზ. ვ. მტრობას ჩამოვაგდებ, посѣять вражду, (ვი), ზ. მიწ. მტრად გავიხდი, вооружить противу себя, (ვიმტერები), ზ. ვე. მტრად გავეხდები, вооружиться противу кого, (დამიმტერდება, დამტერებია), вооружается противу меня, ვახტ. 120.

დამტერება, დამტიერება (ვიმტერები, ღვიმტიერებია), ზ. ვ. ომი გამცივდა, опѣшивѣть; იერემ. 27—31.

დამტვერება (ვა), ზ. ვ. მტვერს ავაღგენ, напылить; (ვიმტვერდება), ზ ვე. მტვერით ვიმსხები, напылиться, **დამტვერიანება** (ვა), იგივე ღვიმტვერებ.

დამტვრევა (ვა), ზ. ვ. ღვილეწ, ღვამსხვრევ, разбить, разломать; -თავ პირსა, разбить кому голову, лицо, (ვიმტვრევი), ზ. ვ. ღვილეწები, ღვამსხვრევი, биться, ломаться; **დამტვრეული**, მიმ. разбитый.

დამტკბარი, ზედ. ღატკბილებული; услужливый, ტკბილად შემყურები, подслащенный; ласковый; ჩონგ. 122; ვეფხ. 213; -რად, наслаждаясь.

დამტკიცება, სხ. утвержденіе, (ვა), ზ. ვ. ღავამაგრებ, მტკიცედ, ღვიღგენ ღვიმყარებ; გონებით ღავსკვნი, ჯეზრს ღავხდებ; ვარწმუნებ, ვაჭეშმარიტებ, укрѣплять, утверждать, подтверждать, свидѣтельствовать, заключать; დამტკიცება თაზსუქისა, скрѣпить запись, (ვმტკიცებია, ვიმტკიცები), ზ. ვე. თვ. утверждать; скрѣплять; იგავ. 5—5, მარკ. 1—11; ლეკტ. 27—15; **დამტკიცებული**, მიმ. 2 კორ. 13—1.

დამტუქსავი, ს. მწერთველი, журитель, 1 ქორთლ 338.

დამუდარება (ვიმუდარები), ზ. თვ. ვჰხოვ, ვეხვეწები, просить, умолять.

დამუნათება (ვა), ზ. ვ. ღავეალებ, обязывать, (ღავიმუნათები), упрекать.

დამუდრვა, ზ. ვ. ღაბუდებ, гнѣздиться, სად. ლ.

დამუნათება (ვა), одолжать, (ვიმუნათები), ზ. თვ. упрекать.

დამუნჯება (ვა), ზ. ვ. უენო გავხდი, ღავჩუმებ, заставить молчать, (ვიმუნჯდები), ზ. ვე. უენო შეიქმნები, ენა ჩამოვარდება, онѣмѣть.

დამურკლება (ვიმურკლები), ზ. ვე. ფქვილისთვის; ღავგუნდებები, о мукѣ: скомкаться, ბაგრ. ბაქონ. 32, 36.

დამუსრვა (ვჭ), ზ. ვ. ღავლეწ, ღავამსხვრევ, искрошить, разломать, раздробить, მარკ. 6—41; ღავით. 36—34; (ვიმუსრები) ზ. ვ ღავილეწები, ღავიმსხვრევი, крошиться, ломаться.

დამუქარება (ვიმუქრები), ზ. თვ. ვეტყი, ვიმუქრები, угрожать, стращать, სად. ვახტ. 228.

დამუხანათება (ვიმუხანათები), ზ. თვ. намѣнять кому.

დამუხვა (ვჭ), ზ. ვ. წვრილად ღავხეთქ, наколоть.

დამუხთლება (ვა), ზ. ვ. მუხთლად გავხდი, дѣлать намѣнникомъ, სად. ლ.

დამუხლვა (ვჭ), ზ. ვ. ღავჭკნები, ღავჭკნევ, дѣлать насѣчки, насѣкать, **დამუხლვილი**, ზედ. მუხლვილი, колѣнчатый.

დამუწუკება (ვიმუწუკები), ზ. თვ. ღავიხწელულებები, струиться, нагнаиваться.

დამფახებელი, ს. ფახის ღამდები, кѣпочникъ.

დამფთხვალი, ზედ. შეშინებული, испуганный.

დამფიცებელი, ს. მოფიცარი, присягатель, სად. ვ. 238.

დამფლველი, ს. შემნახვ, хранитель, სქმ. 5—9; 1 ქორთლ. 260.

დამქარვე, ზედ. ქარზედ გამანიავებელი, провѣтриватель, მარკ. 2, 342.

დამქნველი, მაგ. ცისა, творецъ, создатель, მოსაკ. სად. შესავ.

დამქისება (ვა), ზ. ვ. მქისედ გავხდი, дѣлать рыхлымъ, სად. ლ.

დამქცევი, ს. ამოხრებელი, разоритель.

დამლა (სვარს.), ს. ღილი, ნიშანი, клеймо, тавро.

დამლერა (ვჭ), ზ. ვ. სიმღერას ვსთქვამ სარავის კილოზედ, напѣвать, (ვი), ზ. უ. სიმღერას ვიტყვი, ვიმღერ, ვღილინებ, пѣть. ვახტ. 111, მროვ. 433, ერისთ. 10, 149; ანტ. 41; (ვმღერი, ვიმღერები), ზ. უ. ღავსცინი, смѣяться надъ, ვარამ. 94.

დამღერება (ვჭ), ზ. ვ. ჰახაჯ მოგალ, возмужать.

დამღერება, დამღერა (ვი), ზ. ვ. მოვიქნევ ლახტსა, замахнуться, რუსულ. 684.

დამღიერება (ვმღიერდები, ვიმღიერდები), ზ. ვე. მღიერი შევიქმნები, опѣ ღავცივდი, паршивѣть.

დამღუპავი, ს. წარწყმენდელი, губитель, რუსულ. 982.

დამყარება (ვა), ზ. ვ. ღავამაგრებ, ღავიფუძნებ, укрѣплять, основывать, создать, ანტონ. 3-41; სიბრძ. 42; (ვიმყარები, ან ღავჭმყარდები), ზ. თვ. ღავიფუძნები, основываться, укрѣпляться, рუსულ. 188; დამყარებული, მიმ. основанный, укрѣпленный, ღაბად. 28—22. ღვთივ დამყარებული მეფე. Богомъ утвержденный царь.

დამყაფება (ვჭყაფები), ზ. ვე. ღავლპები, нагнаиваться.

დამყნა (ვმყნი, ვმყენ), დამყნობა (ვა), ზ. ვ. შევსპერწკავ ხეს ხეს, привить дерево, (ვიმყონობი), ზ. თვ. შევიპერწკები, прививаться, მარკ. 2—174.

დამყოვრება (ვა), ზ. ვ. ღავაგვიანებ, замедлять, (ვი გულსა). ზ. მიწ. გავიმაგრებ, скрѣпить сердце; მოსაკ. 39.

დამყოლი, ზედ. მიმყოლი, მორჩილი, послушный, ს. ამყოლი.

დამყრალება (ვა), ზ. ვ. ღავყრწოლებ, ავამყრალებ, насмрадить, (ვმყრალდები), ზ. ვე. ვიყროლდები, провонять.

დამყუდროება (ვა), ზ. ვ. ღავამშვიდებ, успокоить, (ვიმყუდროდები), ზ. ვე. ღავწყნარდები, затихать, შევჯდი, შევყრთებ, сосредоточить. კავშ. 2. 18.

დამშევა (ვ), ზ. ვ. მოვამშიგებ, უსარჭოდ დავტოვებ, заставить голодать, морить, (ვიმშევი), ზ. ვ. მოვიმშევი, მოვიშიგებ, голодать, быть голодным, 2 ქორთლ. 474; **დამშეული**, მიმ. მოშიმარი, голодный.

დამშვენა, -ნება (ვ), ზ. ვ. შნოს მივცემ, украшать, (ვმშვენებ), ზ. ვე. მშვენიერი გავხდები, украшаться.

დამშვენიერება (ვ), ზ. ვ. შევამკობ, украшать, (ვმშვენიერებ), ზ. ვე. украшаться.

დამშვიდება (ვ), ზ. ვ. დავაშოშმინებ, მოვამშვიდებ, успокоить, усмирить, укротить, ფსალ. 88—2; ვეფხ. 906. (ვმშვიდებ), ზ. ვე. დავშოშმინდები, დავსწყნარდები, успокоиться, усмириться, **დამშვიდებული**, მიმ. спокойный, ქვეყანას დავუშვიდებ, укротить возмущеніе въ странѣ для кого либо, ალექს. 38; **დამშვიდებულება**, ს. დაწყნარება, მშვიდობა, спокойствіе, -დებით, спокойно, ეჩიხ. 98.

დამშოვალი ზედ. მომშოვალი, დარჩობილი, доведенный, удушенный, **დამშივება**, ს. **დამშევა**.

დამშლელი, აღმკრძალველელი, воспретитель.

დამშრალება (ვი), ზ. მიჩ. გავშრები, осушить себя, **დამშრალი**, ზედ. გამშრალი მაგალ. ზღვა, высохшій.

დამშრეტი, ს. გამშრობი, гаситель, гасильщикъ.

დამშხალება (ვ), ზ. ვ. გავამქისებ, дѣлать рыхлымъ, (ვიმშხალებ), ზ. ვე. გავმქიხდები; დავსქდები შუბის ქარქაშით; рыхлѣть; растрескаться, **დამშხალული**, მიმ. დაბზარული, დამსქდარი, рыхлый, растрескавшійся; ვეფხ. გან. 182; 415; **დამშხალულობა**, ს. დაბზარულობა, დამსქდარობა, хрупкость, рыхлость.

დამჩატება (ვ), ზ. ვ. დავამშხალებ, дѣлать рыхлымъ, (ვმჩატებ), ზ. თვ. დავიმშხალები, рыхлѣть.

დამჩითავი, ს. наборщикъ.

დამჩნევა (ვ), ნ. დაჩნევა.

დამცაკალობნება, ს. ხელსურულად: წარმოთქმა ლოცვისა წინაშე ხატის, произносить молитву, Кавк. № 56 за 1853 г.

დამცდელი ადგილი, вредный климатъ.

დამცილე, მოლექს. მოცილე; оспаривающій.

დამცდარი, ზედ. შემცდარი, заблудшій, მოცდენილი, отвлеченный отъ занятій, ბერძნ. სამ. 66.

დამცველი, ს. შემნახავი, блюститель, хранитель.

დამცირება, სხ. униженіе, -გვარება, униженіе роди, (ვ), ზ. ვ. დავაკნინებ, დავამცირებ, დავამდაბლებ, уменьшать, умалять; унижать, ეიხრ. 42; რუსულ. 22, (ვმცირდები), ზ. ვე. დავკნინდები; დავმდაბლდები; уменьшаться; унижаться; ღმერთო, დაუმცირე, дни его сократились, ქილ. 385.

დამცნება (ვ), ზ. ვ. ვამცნებ, დავიგებ, заповѣдать, наказывать, (დავმცნებინებ), ზ. თვ. ვემცნები, заповѣдываться, наказываться, სამ. 165.

დამცრება, დამცრობა, სხ. униженіе, (ვ), ზ. ვ. დავამდაბლებ, შევიგრიხებ, унижать, уменьшать, (ვმცრები), ზ. ვე. დავმდაბლდები, унижаться, გუჯ. 20; დავკნინდები, уменьшаться, ალბ. 3; **დამცროებელი**, მიმ. унизитель, დამცრობინებს (ვ), заставить уменьшить, умалить, унизить.

დამცონარება (ვ), დავახარებ, обѣщать; (ვმცონარებ), დავზარდები, обѣщаться.

დამცხრალი, ზედ. დამშვიდებული, успокоенный, 2 ქორთლ. 111; 498, ნ. დაცხრომა.

დამძაძება (ვ), ზ. ვე. დავკბძკვლები, обвѣтшать, დამძახლება, ნ. დამზახლება.

დამძალება (ვ), ზ. ვე. მძალე შევიშვები, прогоркнуть.

დამძახლება (ვ), ზ. ვ. დავამოყვრებ, породнить, (ვემძახლები), ზ. თვ. დავემოყვრები; породниться, გორგ. 29; ვისრ. 9, посвататься.

დამძევლება (ვ), ზ. ვ. მძეველს გამოვართმევ, взять у кого амаватонъ, 2 ქორთლ. 345.

დამძიმება, სხ. отягощеніе; печаль, грусть; ვეფხ. 841; ვისრ. 28, 119, -ცოლქორ, бремя грѣха, -სნეულებით, усиленіе болѣзни, მარკ. 1—137; (ვ), ზ. ვ. სიმძიმეს მივცემ; სიმძიმით ქვე დავსწევ, დავხრი; დავხდებ ბევრს საქმეს, ან საქმეს გავუძნელებ; შევაურავებ, შევაწუხებ; дѣлать тяжелымъ; отягощать, обременять, затруднять; опечалить; ვისრ. 28; 114; ქიმია, 227: თავი დავამძიმე, вскружилъ себѣ голову, ვისრ. 82; -ყურსა, გ ი.. არ ვისმენ, невнимать, დამამძიმებს, ты мнѣ въ тягость, 2 მეფეთ. 12—25; (ვი), ზ. მიჩ. შევიურავებ, печалить себя, (დამიმძიმებს), ზ. მიჩ. дѣлаешь для меня затруднительнымъ, тягостнымъ, 2 კორ. 2—5; 22—13, 14; (ვმძიმდები), ზ. ვე. მძიმე გავხდები; бѣдствовать; ბევრი საქმე დამეძნა, тяготѣть; дѣлаться тяжелымъ, მძიმედ ავად გავხდები, заболѣть тяжкою болѣзнью, ანდრ. 157; 2 ქორთლ. 131; ფსალ. 31—4; სიტყვა დამძიმებოდა, затруднялся я говорить, სიბრ. 115; დამიმძიმდა, мнѣ стало грустно, ვისრ. 118; სიბრ. 117; (ვემძიმები), ზ. თვ. опечалиться, **დამძიმებული**, მიმ. отягощенный; грустный; მაკთ. 24—44; მარკ. 14—40; **დამძიმებულება**, ს. ღრძი შეურავება, тяжелая грусть, ვისრ. 157, 665.

დამძრალი, ზედ. გაყინული, вымерзшій, мерзлый, ვისრ. 185.

დამძლავრება (ვი), ზ. მიჩ. დავსჩაგრავ, угнѣтать, [рѣзче, 246.

დამძლევება, ს. ძლევა, побѣда.

დამწამებელი, ს. დამსმენელი, მწამებელი, доносчикъ, მოსრობელი, გამცემი, оговорщикъ, доносчикъ; სამ. ვახტ. 38; **დამწამებლობა**, ს. დასმენა, оговоръ, доносъ.

დამწარება (ვ), ზ. ვ. მწარე შევიქმ, გავამწარებ, შევაწუხებ, дѣлать что горькимъ; огорчать; მამწარებ, ზ. მიჩ. огорчаешь меня, ვისრ. 96; დამმწარებია ღმერთი, жизнь мнѣ наскучила, ქილ. 544; ალექს. 201; (ვმწარდები), ზ. ვე. გავმწარდები, მწარე შევიქმნები; შევიწუხდები, дѣлаться горькимъ, огорчаться, ხიცოცხლე დამიმწარე, ты отравилъ мнѣ жизнь, რუსულ. 872; (ვემწარები), ზ. თვ. მწარედ გავუხდები, становиться для кого либо горькимъ, ქილ. 10, დამემწარება, становится для меня горькимъ, **დამწარებული**, მიმ. огорченный, прогорклый.

დამწვანება (ვა), зеленить; (ვჰმწვანები), з. ვე. მწვანე შეიქმნები, позеленѣть.

დამწვარი, зде. ожженное сердце; погорѣлый, сгараго, крѣпишъ, -ბელისაგან, преслѣдуемый судьбою, -გული, огорченное сердце, რუსუდ. 974; ვეფხ. 845; ლეიძლ-დამწვარი, гоняг, 80; убитый горемъ, -კაცი, погорѣлый человѣкъ.

დამწველი, зде. დამბუგავი, жгучій, гоняг. 70; ვეფხ. 47.

დამწვლილება (ვა), з. з. დავწვლილებ, утопить, раздробить.

დამწიფება (ვა), з. з. მოამწიფებ, заставить созрѣть, (ვმწიფები), მოვმწიფები, შემოიდ, მოვიწევი, созрѣть.

დამწკრივება (ვა), з. з. მწკრივად დაყენებ ან დავიდნებ, поставить въ рядъ, выстраивать, დავმწკრივდები, стать въ ряды, построиться.

დამწლება (ვა), з. з. დავწვლილებ, утопить.

დამწყები, ს. თავი, მოთავე. მოხზველი, начинщикъ; сочинитель.

დამწერობა (ვჰ), з. з. ვნადირობ მწერსა, охотиться на птицъ; ბუნ. კ. 26.

დამწუვდევა (ვა), **დამწუვდევება** (ვა), з. з. დავიხშობ, დავჭკმაღლე, დავიწუვდე სახლში, заключить, запирать, заарестовать, აღბ. 52; სიბრ. 95; კაცია 29; (ვემწუვდევი), з. თვ. დავიხშობი, დავიპატიმრები, დავიტუსაღები, заарестовываться, თუ კათოლიკოზი არ დამწუვდეთ, если католикоса тутъ не случится, т. е. небудетъ находиться, დავემწუვდევი ომში, находиться въ сраженіи; 2 ქართლ. 292; ანტ. 38, **დამწუვდეული**, зав. заключенный.

დამწურალება (ვა), з. з. გავიწურომებ, გავიკვირვებ, огорчать, прогнѣвить.

დამწუსა (ვმწუსი, -ხე, 3 პირი დამწუსა, სამწ. წერ. დაჰმწუსენ), დამწუსვა (ვჰმწუსავ, -სე), з. з. ვაძოვებ, ვუელი ხვასტანგსა; დავარგებ, გმოძღვრი; пасти стадо; беречь, блюсти; наставлять, გან. 2—40; დავით. 27—9; (ვიმწუსები), з. ვ. пастись; იერემ. 3—7; რომელმან დამწუსოს ერი ჩემი ისრაილი, который упасетъ народъ мой Израиля, მატთ. II, 6; **დამწუსილი**, зав. наученный, наставленный, ბერძნ. სავ. 362.

დამჭვარტლება (ვა), з. з. გავმურავ, обсажить, замарать въ сажѣ, დამჭვარტლიანებ (ვა), იგივე დამჭვარტლება, замарать въ сажѣ, гоняг. 195.

დამჭიდრება, -დროება (ვა), з. з. გავსტენ, туго набивать, შევიწროვებ, стѣснять.

დამჭირვა (ვი), з. з. удерживать; დავიჭერ; დაბად. 39—15; 1 ქართლ. 59; დავიპყრობ, завоевать, завладѣть, 1 ქართლ. 210; 202; (ვჭ), з. з. შევიწრებ, стѣснять, 1 ქართლ. 59; **დამჭირნეება**, ს. შეიწრება, стѣсненіе, 1 შეფწ. 23—2, **დამჭირვეული**, ს. დამპყრობი, завоеватель, **დამჭირო**, зде. დაჭირებული, нуждающійся, -გლახა, უპოვარი გლახა, нищій, სავ. ხოშ. 365.

დამჭკნარება (ვა), з. з. დავჭკნობ, заставить завянуть, вызвать увяданіе, ვეფხ. 35; (ვი), з. з. начинать вянуть, ვეფხ. 761; (ვჰმჭკნარები), з. зде. დავჭხჭკნები, завянуть, ქილ. 393; **დამჭკნარი**, зде. завялый.

დამჭლევა, -ჭლევება, -ჭლობა (ვა), з. з. გავხდი, ჩამოვიფხვნე, გავლევ, изнурить, истощить, აღბ. 92; (ვმჭლევები), з. ვე. გავხდები, გავლევი, ხორცი დამეცლება, დავიჭნები, исхудать, დამჭლობილი გული, изныла душа, гоняг. 86; ქილ. 21; დამჭლობილი, исхудалый.

დამჭნავება, б. დამჭკნარება.

დამხავსება (ვი დაწვს), з. з. დავიკურავ, нацарапать, ვეფხ. 197; покрыться мохомъ.

დამხედური, ს. დამხვედრი, очевидецъ; დრეკ. 4; зде შემხვედრული, დამკვეთები, нападчикъ, ქილ. 335.

დამხედავი, ს. თვალის დამჭერი, смотритель.

დამხეცება (დავჰმხეცები), з. თვ. озвѣрѣть.

დამხიარულება (ვა), з. з. გავამხიარულებ, развеселять, (ვმხიარულები), з. ვე. გავმხიარულები, развеселиться.

დამხობა (ვა), з. з. პირქვე დავსცემ, დავხეთქ, დავქცევ, დავანგრევ, опрокидывать, ниспровергать, разрушать; ვეფხ. 101; კანტ. 220; რუსუდ. 552; 1 ქართლ. 159; -ნავს ზღვაში, потопить корабль въ морѣ; ვეფხ. 1242; დავემხობ გულსა; ვ. ი. გულს შევუკერებ, удовлетворить, აღბ. 39; დაცაბლა იგი დაუხვნა, и столы ихъ опрокинулъ, იოან. 11—15; და დამხვნა ძლიერნი საყდრისაგან და აღამაღლნა მდაბალნი, низложилъ сильныхъ съ престола и возвелъ смиренныхъ, лук. 1—52; (ვიმხობი), з. ვე. დავიღუპები, წავხდები, погибнуть; ниспровергнуться, მარკ. 2—12; (ვემხობი), з. თვ. პირქვე დავეცემი; დავიქცევი, დავინგრევი, опрокинуться, пасть на ницъ, разрушаться, პირპირ დამხობით, навзничь, ницъ, რუხედ. 381, 5, **დამხობილი**, зав. ниспровергнутый, დამხობილობა, ს. ниспроверженіе.

დამხრწველი, ს. დამჭკნობი, შემოიდრეველი, притѣснитель, 1 ქართლ. 249.

დამხუთავი, ს. დამჭერი, დამშერობი, кто захватываетъ, задерживаетъ, აღბ. 67.

დამხსოვებელი, зде. მახსოვარი, памятливый.

დამხჩვალი, ს. დახრჩობილი, утопленникъ.

დამჯდანდრავი, ს. кто катаетъ бѣлье.

დამჯდარი კაცი, ხანიერი, человѣкъ степенный.

დამჯერებელი, დამჯერო, зде. მორჩილი, послушный.

დამჯობინება (ვა), з. з. უღრესობას მივსცემ, უმჯობეს ვჰყოფ, отличать, (ვემჯობინები), превосходить.

დანა, ს. მარცვალი, ან თვითოეული ერთგვარი ნივთთაგანი; зерно, штука; ვეფხ. 301; გან. თავ. ექვსი დანა ვეცხლის კოვზი, шесть штукъ серебряныхъ ложекъ; ათი დანა ხელსახოცი, десять штукъ носовыхъ платковъ.

დანა, დანაკი, ს. ხელად სახმარი ხანგრძლივი, მცირე მახვილი, ножъ, ножикъ, კალმის საჭრელი დანა, перочинный ножъ.

დანაბადი, зде. დაბადებული, рожденный, ვეფხ. 301; 1288; ღვთის დანაბადი, Божье созданіе, ვეფხ. 39; ნ. ნაქმი.

დანაბადი, ზედ. დაბადული, შეშინებული, оробѣлый, ვეფხ. 301.

დანაბეჭდულევი, დანაბეჭდული, ზედ. დაბეჭდული, запечатанный, ვეფხ. 52.

დანაბვა (ვ), ზ. ვ. გავნაბავ. გავაგუნებ, გავაშინებ, навести страхъ, (დავინაბვი), ზ. ვნ. გავგუნდები, გავრინდები, оробѣть, оцѣпенѣть, замирать отъ страха, იერემ. 8—9; ვეფხ. 365.

დანაგლეჯი, ს. ნაგლეჯი, ნაფლეთი, обрывки, ვეფხ. 222.

დანადაღარი, ზედ. დაღდასმული, заклейменный, ქილ. 685.

დანადები, ზედ. დადებული, შენახული, положенный, ვეფხ. 1423, 1310, -ფასი, опредѣленная цѣна, ვეფხ. 1432.

დანადენი, ზედ. დაღვრილი, пролитый, ვეფხ. 623.

დანადილი, ს. მწირი, странникъ, скиталецъ, ქილ. 494.

დანავალი, ს. ვალი, ვალდებულება, долгъ, одолженіе, ქილ. 665.

დანავსვა (ვ), ზ. ვ. მოვხიბლავ, გრძნებით შევკრავ; თვალსა ვკრავ, обворожить, заколдовать; сглазить; (დანავსვი), ზ. ვნ. მოვიხიბლები, გრძნებით შევიკრი, заколдовываться.

დანაზებავი, ზედ. ხითხითებით, игривый, ვეფხ. 1504.

დანათება (ვ), ზ. ვ. განვანათლებ, освѣщать.

დანათესარი, დანათესი, ზედ. დათესილი, посѣянный, ქილ. 367.

დანათვალი, ზედ. დათვლილი, исчисленный, ვეფხ. 1360, 1492.

დანათესავება (ვუნათესავდები), ზ. ვდ. ნათესავად გავუხდები, породниться.

დანათლვა (ვ), ზ. ვ. მოვნათლავ მრავალთა, окрестить, 4 გორგ დანათლა (ვნათლი), ზ. ვ. ვანათებ მაღლიდამ ძარს, освѣщать сверху низъ, ჩონგ 51; ზედ-ქვანათლოდეს, освѣщало насъ, ჩონგ. 124.

დანათლება (ვ), ზ. ვ. მივსცემ რასმე ნათლობის დროს, дарить по время крестин, (ვანათლები), ზ. ვდ. გავნათლდები, освѣщаться.

დანათლიება (ვანათლიები), ზ. თვ. кумиться.

დანათხზენი, ზედ. დაწნული, завитый, ვეფხ. 1487.

დანაიტრანგი, ს. ქვა, молохитъ, ბუნ. ლ.

დანაკარგი, ს. რაც დაკარგულია, потеря.

დანაკელებული, იმერულად, ზედ. унаженный, ბაქრ. 180.

დანაკვეთება (ვ), ზ. ვ. ნაკვეთ ნაკვეთ დავსჭრი, მოვხაზავ ნაკვთს; нарѣзать, начертить эскизъ, მარკ. 2—83; 2—93; 1—170; კატლ. 172; -ლეკსისა, разбить, разобрать рѣчь ирозынь, ლოლ. 91.

დანაკვერცხლება, (ვ), обуглить.

დანაკი, ს. დანა.

დანაკი ქვისა, ს. ცის-ნაკვი, черный камень похожій на стекло.

დანაკისკუდი, ს. ჩვენ. финикъ, გამოსლ 15—27; иоан. 12—13; пальма, лукъ. 23—38; დაბად. 12—13. [убытокъ.

დანაკლისი, ს. დანაკლისი, ზიანი, недостатокъ,

დანაკლულება (ვ), ზ. ვ. მოვაკლებ, დავაკლებ, შევამცირებ, сбавлять, починать.

დანაკოდარი, ზედ. ან ს. დაჭრილი, ან დაჭრილობა, раненый; рана, ქილ. 367, 338.

დანალეკი, ს. ბურღი, бурлакъ, подонки.

დანალვა (ვჭ), ზ. ვ. ნალებს დავკრავ, подковать.

დანამალი, ზედ. დამალული, спрятанный.

დანამაღვაკი, ს. საკმელ-მჭიკი, кадило, кадильница, ბუნ. ლ. ცრისთ. ლ.; ქიმია 267.

დანამატი, დანამეტები, ს. მომატებული, прибавка, придача; ხრონოლ. 26, 28; ქილ. 588.

დანამვა (ვჭ), ზ. ვ. ნამს დავჭკრავ, მცირედ დავასველებ, მაგ. მაუდსა, смочить, мочить (сукно), ქიმ. 112, 246; **დანამიანება** (ვ), ზ. მხვ. ნამს დავაკერვინებ, заставить мочить.

დანამტკიცი დანამტკიცარი, ზედ. დამტკიცებული, утвержденный, ვეფხ. 1442.

დანამჭვირი, ზედ. ბრწყინვალე მზეხავით, блистательный, ჩახრ. 47.

დანამცეცება (ვ), დავამარცვლებ, дробить.

დანამჭირი, ზედ. დაჭერილი, державный, ვეფხ. 126, 1280, 685, შაჰთ. 96.

დანანება, ს. სანანული, нанга, раскаяніе, ქილ. 334; (ვ), ზ. ვ. შევინანებ დანაშაულს, заставить раскаяться, сожалѣть, (ვი), ზ. მიჩ. შევინანებ, сожалѣть, раскаяться, (დავინანები), ზ. ვდ. სინანულს დავიწყებ, начать раскаиваться, сожалѣть, სიბრ. 48.

დანაჟურება (ვჭკნავურდები), ზ. ვდ. დავწრიტები, დავცლები, выцѣживаться, овороживаться.

დანაპირი, -რები, ს. განზრახვა, დაპირება, намѣреніе, предположеніе; ვეფხ. 422; 1280.

დანარნარება (ვ), ზ. ვ. დავანაზებ; დავაწუნარებ; цѣдить, успокоить; სიბ. ლ.

დანარჩენი, დანარჩომი, ს. დანაშთენი, остатокъ, სიმწ. 330; ქილ. 38, ფარშ. 436.

დანარჩუნება (ვ), ზ. ვ. დავაგდებ, მოვანარჩუნებ, оставлять въ остаткѣ, რუხულ. 955; (ვი), ზ. მიჩ. დავიგდებ, შევინარჩუნებ, შევითვისებ, оставить за собою, присвоить, завладѣть, სამ. ვახტ. 7, 178. სიმწ. 409.

დანარცხება (ვ), ზ. ვ. მიწაზედ დავხეთქ, წავაქცევ, დავხლი, уларить объ землю, поборотъ, изнылать, ვეფხ. 863; 1 ქართლ. 352, 389; **დანარცხული, დანარცხებული**, მიწ. поверженный, რუხულ. 249.

დანასაგი, ს. დასჯა, დასჯილობა, наказаніе, 1 ქართლ. 275.

დანასვა (ვჭ), ზ. ვ. დავსჩაგრავ; დავაჭნობ, притѣснять; (раст.) заглушать; загрѣвать; თვალსა ვკრავ, сглазить, ქართ. რუხ. ლ. **დანასული ვარდი**, завядшая роза, მოურავ. 1.

დანასკვა (ვჭ), ზ. ვ. გამოვკრავ ნასკვებსა, надѣлать узловъ, გული დამენასკვის, сердце щемитъ, ვისრ. 151; ქილ. 840.

დანატიფება (ვ), ზ. ვ. გავკსჩარხავ, шлифовать.

დანატრა, (ვნატრი, -რე; დანატრება, ნანატრებ), დანატრულება (ვჭნატრულებ) ზ. ვ. დავჭვარი, დავჭატრი, ვეტრელები; მშეხს, შეეშურები; ублажать, поз-

хищаться чѣмъ; завидовать: მარკ. 2—184; (ფ), ზ. ვ. მოვისურვებ, пожелать, ვისრ. 10.

დანაფოტება (ვ), изрѣзать въ щепки.

დანაქებული, ზედ. დაპირებული, обѣщанный, ვისრ. 67.

დანალამი, ზედ. ღამემებული, сумерки, ვეფხ. 469.

დანალვარი, ზედ. ღალვარული, пролитый, ვეფხ. 715.

დანალვლება (ვ), ზ. ვ. მწუხარებას მიგსცემ, დაგაღონებ, შეგაურვებ, опечалить, დაგანაღვ, ხიხანულში შეგიყვან, заставить каяться, сожалѣть, ვისრ. 48, 158. -სიწუთროს, заставить проклинать жизнь, ვეფხ. 99, 909; ვისრ. 193; (ნანალვლება), ზ. ვე. შევსწუხდები, опечалиться, ვისრ. 175; რუსუდ. 32, დამნალვლება, вызвать во мнѣ сожалѣніе, раскаяніе: ვისრ. 157; **დანალვლიანება** (ვ), ზ. სხვ. შევიანებ, დავიანებ, заставить сожалѣть, გული დამინალვლინე, ты опечалилъ мою душу, ქილ. 431.

დანაგა (ვჭ), ზ. ვ. დავსძეგვ, ვსცემ, ვიგვ. топоръ, нетолочь, ხორცს გაგაგო, изрубить говядину на котлеты, ბაგრატ. ბ. 3: დავიგვე თავსა, пробить кому голову, დარეჯ. 120, **დანაგილი**, мяч нетолченный.

დანაგებელი, ს. თქმული სიტყვა, сказанное слово, ვეფხ. 42; рѣшеніе.

დანაგრება (ვნაგრებ), ზ. ვე. მცირეს რასმე ვსჭამ საღილობამდინ, закусить.

დანაშაული, დანაშაულობა, ს. ბრალი, преступленіе, დიდი დანაშაული მაქვს, я очень виноватъ.

დანაშთენებული, ს. დანარჩენი, остатокъ.

დანაშთენი, დანაშთომი, ს. დანარჩენი, остатокъ.

დანაშრომი, ზედ. ღაღალული საქმეში, уставшій отъ трудовъ.

დანაშურვა, ნ. დაწრეტა.

დანაცივნი, ზედ. ცივიმ, ქილ. 90.

დანაცრება (ვ), ზ. ვ. ნაცრად გარდავქცევ, испепелить, (ვინაცრები ვნაცრებ), ზ. ვე. ნაცრად გარდავიქცევი, испепелиться.

დანაძლევება (ვნაძლევებ, ვნაძლევებ), შეველიებით, ხანაძლეოს დავხდეთ, биться объ закладъ, დამენაძლევება, онъ станетъ держать пари со мною, სამ. ვახტ. 197; ერისთ. 125.

დანაწევრება, ნ. განაწევრება.

დანაწერი, ზედ. დაწერილი, написанный, ვეფხ. 822. **დანაწერობა**, ს. დაწერილობა, писанье, ვეფხ. 1354.

დანაწილება (ვ), ზ. ვ. ნაწილებად გავჭოვ, გავხწილავ, дѣлить на части.

დანახატი, ზედ. დახატული, нахадка, нарисованный, рисунокъ.

დანახდომი, ზედ. დახდომილი, დამხვდური, встрѣчный, სიმბ. 362.

დანახევრება (ვ), ზ. ვ. ნახევარ ნახევრად გავჭოვ, переполовинить, (ვნახევრებ), ზ. ვე переполовиниться, რუსუდ. 890.

დანახეთქი, ს. ნაპრალი, ნახეთქი, разсѣлина, იხილ. 33—21; -სიღრმე, пропасть, пропасть, მარკ. 1—176; ლუკ. 16—26; -ზირახი, пропасть, 2 ქორთ. 283. -ზღინარისა, мѣсто откуда прорывается рѣка въ горахъ.

დანახვა, სხ. შეგნება კეთილისა, сознаніе долга, чести, признательность, (ვი), ზ. ვ. თვალს მოვკრავ, ვიხილავ: შევიგნებ კეთილსა, усмотрѣть, узрѣть; оцѣнить доброе: დანახვა სამსახურისა, оцѣнить заслуги, რუსუდ. 400; -კეთილისა, оцѣнить чье либо благодѣяніе, ზაქარ. 4—10, დანახვა სამსახურისა, оцѣнить заслуги; დანახვა სამართლისა, усмотрѣть правоту чью.

დანახვება (ვ), ზ. ვ. ვარჩენებ, показывать, (ვნახვებ), ზ. თვ. ვეჩვენები, показываться, დამინახვა, покажи мнѣ, დამინახვებია, я показалъ.

დანანახოვნები, ზედ. памятный, ჩახრ. 28.

დანანახირება (ვ), ზ. ვ. ნახშირად გარდავქცევ, обугливать, (ვნანახირებ), ზ. ვე. ნახშირად გარდავიქცევი, обугливаться.

დანანჩება (ვ), ზ. ვ. ჩავფურცლებ, დავხატავ, раскрашивать, разрисовывать, ქიმ. 50.

დანგი (არაბ.), ს. შაურიანი შავთეული, мѣдная монета, ბაგრატ. ბ. 53, пензь, пять, пятакъ, двухкопѣечная, мелкая серебряная монета, ბუნ. ლექ. საზოგადო ხმარებაში დანგი არის მისხლის მეექვსედი, ან ერთის ყაბლის შაურიანის წონა, რამეთუ ექვსი შაური ძველის ტფილისის ყაბლის ფული არის ერთი მისხალი, ესე იხილვების ძველთა თანუქმა, სადაც ვითარება ყაბლის ფულისა გვრცთ არის აღწერილი: ავიღე ათი თუმანი ქალაქის ხარჯა ავაზა ოთხ დანგიანი; გამოს 30—13; ვახტ. სამ. 16; სიმბ. სამ. 254: пензь, пятакъ. ან წონა ორის კურკიანა, ე. ი. მეექვსედი ნაწილი ღრამისა, ან მეოთხედი მისხალი, შენიშნ. ლ.

დანგრევა (ვ), ზ. ვ. ღავიქცევ შენობას, დავანგრევ, ломать зданіе, разрушать, (ვინგრევი, ვენგრევი), ღავიქცევი, рушиться, ქილ. 316.

დანდალი, დანდალუკი, (სიმბ.), ს. კიბის საფეხური, ступень.

დანდალი, ს. ლაგამი, уздечка, სამ. ლ. 4 მეფ. 19—28, უწინდელს ლაბაწლის დანდალებში დახლართა გამოუცვლიათ ლაგამად.

დანდალოვანი, ზედ. კიბე საფეხურის მქონელი, ступенчатый.

დანდალუკი, ს. ყვინი ან ხენი თევლთა სიფეთილისა, желтуха (ბოლნის), 2 პარალ. 28—22; იერემ. 30—6.

დანდარაკი, ს. ბზრიალა, кубарь, სამ. ლ.

დანდობა, სგ. ჭეშმარიტება, довѣріе, რუსუდ 974; (ვ), ზ. ვ. მქონებ რასმე დავხდებ. დავხდები, ვირწმუნებ, მივანდობ, власть, полагать, ставить; довѣрять; (დავინდობ), გავიკვირვებ, დავრჩები ვისისამე ერთგულად, არ გავხდები, остаться кому вѣрнымъ, не измѣнять, დავიცვე, დავიფარავ, щадить кого, ქილ. 340; (დავინდობ), ზ. ვ. ვირწმუნებ, ვენდობი, მივენდობი, полагаться на кого, გუჯ. 29; გორგ. 270; სიბრძ. 126; დავეყრდნობი, დავეყრდნები, опираться на что; სამ. ლ. **დანდობილი**, მამ. დაყრდნობილი; ხარწმუნო, положенный; вѣрный; სამ. მეფ. გიორგ. 26; **დანდობილობა**, ს. ღირწმუნებულობა, увѣренность.

დანდრანუკა, დანდური, ს. მცენ. მსუქანა, კაკაკანო, портулакъ.

დანებება (ვ), ზ. ვ. ღვთიმობ, ნებაზედ მივგდებ, уступать, предоставлять, оставлять на произволь кого, отдать დავანებებ, оставить, бросить, покинуть, отдай ვის დავანებებ, кто далъ тебѣ волю; დავანებებ გზას, посторониться, дать дорогу, დამანებე, оставь мнѣ, уступи мнѣ, (ვნებდები), ს. ვე. დავრჩები ხელში, სხვის ნებაზედ თავს მივსცემ, отдаваться, покориться, ხოშ. სხმ. 240. 251; გორგ. 265; მირ. 107; **დანებინება** (მანებინებ), заставить оставить, ქართ. 105.

დანეძლება (ვნეძლებ), ზ. ვე. დავსეძლები, отсмѣяться, დამინეძლოს მიწა, ვისრ. 143; онъ станетъ уважать мою могилу.

დანელება (ვ), ზ. ვ. გავიქრობ, დავაკლებ სანთელს, погасить; რუხულ. 817; (ვ), ზიანს მივსცემ, დავაქცევ, дѣлать вредъ, вводить въ убытокъ, погубить; დავანუებ, დავაშმანებ, укротить, усмирить, ალექს. 51; (ვნელდები), ზ. ვე. გავქრები; დავიღუპები, დავიქცევი; მოვკვდები, гаснуть; погибнуть; умереть; დავსწყნარდები, успокоиться, ვეფხ. 531, **დანელებული**, погибшій.

დანერბვა (ვ), ზ. ვ. ცხოვარი მაკინკლობა, случка; случать овецъ, **დანერბვინება** (ვ), заставить случать овецъ.

დანერგვა (ვჭ), ზ. ვ. დავაკლაპ მცენარეთ მიწაში; დავაშენებ, დავამკვიდრებ, сажать (дерево), поселять, водворять, ფსალ. 1—3; 79—9; 43—2; მაკაბ. 15—13; -ს დავლახს, распространять образованіе, (ვე გულში სიყვარულს), внушать любовь, რუხულ. 388.

დანერწყვა (ვჭ), ზ. ვ. გავაფურთხიანებ, ვეფურთხები, плевать.

დანესტვა (ვჭ), ზ. ვ. დავჭიმრავ. დავუკრავ ნესტვს, затрубить, ზაქარ. 9—14; იქვე. 44—23.

დანეცვა (ვ), ზ. ვ. პურს დავაშხვნი, დავამცვრევ, крошить, იქვე. 58—7.

დანეშტებული, ზედ. დანარჩენი, остатокъ, იგზექ. 41—13.

დანთება (ვ), ზ. ვ. სანთელს ან ცეცხლს ვანთებ, зажигать, (დავანთები, ზ. თვ. ვანთები, ვეკვეზები, зажигаться, დანთებინება (ვ), ზ. სხვ. ვანთებინებ, заставить зажечь, развести огонь, დანთებული, ვიქ.

დანთქმა (ვ), ზ. ვ. დავლუპავ წყალში, утопить, потопить; ვეფხ. 609; (ვჭ), ზ. ვ. შევჭყლაპავ, ვიყლაპავ, поглотить, (ვინთქმი), ზ. ვ. დავიღუპები, потонуть; погибнуть; поглощаться, -ხულით ღა ხორცით, погибнуть душою и тѣломъ, აფხაზ მაი წუხქაღ ღა ღინოქს გოგული, часть Адчарской горы отвалилась и задавила всѣхъ, სიბრძნით დანთქმული, утопающій въ мудрости, ჩახრ. 2.

დანთქრევა (ვ), ზ. ვ. დავაბნევ, размышлять, 2 ქართლ. 283.

დანთხევა, ნ. დათხევ; (დამენთხევა), ვიკ. ანაზდად თავი დაგენთხა, нечаянно разобьешь себѣ голову, ქილ. 358.

დანიადაგ, ზმ. დილით ადრე, рано утромъ.

დანიავება (ვ), ზ. ვ. გავფოლწევ, провѣять хлѣбъ.

დანივრვა (ვჭ), ზ. ვ. ნიორში ჩავხლებ, положить въ чеснокъ.

დანიში (სჰარს.), ს. დახკ. 79, 86, 88, вознагражденіе.

დანიშტრად, ზმ. შეტყობით, დაკითხვით, съ позволенія, დახკ. 15.

დანიშნვა, სხ. назначеніе; сговоръ, обрученіе; (ვჭ), ზ. ვ. ნიშანს დავხლებ; დავსწინდავ, მაღლს გარდავუხლი, назначить, замѣтить; означать, предвѣщать; сговорить, обручать, (ვე), ზ. მიწ. გავეწერ, გავეწერები, назначить, опредѣлить кому, დამინიშნე დრო, назначь мнѣ время, -ზეგარდამო, назначить наслѣдникомъ, -ჯამაგირისა, назначить жалованье, (ვინიშნები), ზ. ვ. განვიწყობი; მაღლი გარდამხდება, назначаться; обручаться, **დანიშნული**, მიმ. замѣченный; **დანიშნულობა**, ს. назначеніе.

დანკლრევა (ვ), ზ. ვ. დავიჩხარუნებ, დავაკლარუნებ, бренчать, დამენკლრა ხმა, у меня голосъ задрожалъ.

დანჩერევა (ვ), ზ. ვ. დავარევ დავარხევ ხმას; დავაბნევ, трясти дерево; разсыпать, 2 ქართლ. 283; დანჩერეული ფურცელი, отпавшіе листы, ვისრ. 145.

დანჩქერი, ს. მდინარე რომელიც ჩამოდის მაღალთა კლდეთა, потокъ, სიმ. ლ. ნახე წყარო.

დანძრევა (ვ), ზ. ვ. დავსძრავ, шевелить, (ვინძრევი), ზ. ვ. დავიძრი, пошевелиться.

დაობება (ვობები), ზ. ვე. ბრძეს ან ხანს ვიკიდებ, დავხანდები, замѣшкать, დაობებული ჰაერი, покрытый плѣсенью хлѣбъ.

დაობლება, სხ. осиротѣніе, (ვობლდები), ზ. ვე. დედა ან მამა მომიკვდება ან ორივე ერთად, осиротѣть.

დაოდვა, სზ. ржа на хлѣбѣ отъ засухи, (დაოდავს), ზ. ვ. მოხავსს წახდების ცხარე მზის სიცხე ნაწვიმარზედ; ржавить хлѣбъ засухой.

დაოკება (ვოკებ), ზ. ვ. შევინახავ, გამოვზრდი, прокармливать, ქილ. 587.

დაოლება (ვოლავ), ზ. ვ. გამოვიხურმავ თავსხა, сурмить рѣсницы.

დაონვარება (ვონვარებ), ზ. ვ. დავიტყრობ, ვიხარ. 26; ღრეკ. 91; მოვეხერხებ, ვაუფორიაქებ, овладѣть; опустошить, разорить; ქილ. 274.

დაორგულება (ვორგულები), ზ. ვე. ვამჩნევ, 1 ქართლ. 18.

დაორება (ვ), ზ. ვ. ორკეცად გავხლი, двоить, дѣлить на два.

დაორკეცება (ვ), ზ. ვ. გავამრავლებ, удвоить.

დაორსულება (ვ), ზ. ვ. დავამაკენ, забеременѣть, (ორსულდები), ზ. ვე. დავმაკდები, забеременѣть.

დაოსტატება (ვოსტატდები), ზ. ვ. გავოსტატდები, გავხდებიანდები, научаться; становиться искуснымъ, хитрымъ.

დაოფლიანება (ვ); ზ. ვ. вмазать потъ.

დაოცება (ვოცდები), ზ. ვე. смотрѣть съ удивленіемъ.

დაოხრება (ვ), ზ. ვ. опустошать.

დაოხრვა (ვოხრავ), ზ. ვ. ამოვიოხრავ, вздохнуть.

დაპარვა (ვ), ვი, ზ. в. вороватъ, наворовать, накрасть. [248.

დაპარსვა (ვ), ზ.-в. вырѣзать; выбрить, брить.

დაპატარავება (ვ), ზ. в. уменьшать, уменьшать.

დაპატიმრება (ვ), ზ. в. арестовать; заключить, заточить, ქილ. 522.

დაპატიოსნება (ვ), ზ. в. почитать, чествовать, отдавать честь.

დაპატიჟება (ვ), ზ. в. приглашать, звать, просить къ себѣ въ гости, 1 ქართლ. 150; 2 ქართლ. 540; ვიპატიჟებდი, ვუპატიჟებდი, приглашаться, грузин. 502; დავიპატიჟებ რჯულის დატევებას, приглашать кого отказаться отъ религіи, ქიმოთ. 161.

დაპატრონება, სზ. вводъ во владѣніе, вступленіе въ наслѣдство сына и дочери, სიმწ. 4; რიგი დაპატრონებისა, вводъ, სამ. სიმ. შესავ. 2, (ვ), ზ. в. ქონების პატრონად გახდა, входить во владѣніе, სამ. ვ. 233; სამ. სიმწ. 123, 124; (დავიპატრონებდა, დაეპატრონებინა), ზ. ვე. нъ ор. наслѣдовать, вступать въ владѣніе, სამ. სიმწ. 72, 331; გორგ. 261; დაგვიპატრონოს, пусть онъ владѣетъ нами, გორგ. 261; **დაპატრონებული**, введенный во владѣніе.

დაპება, ნ დაპობა.

დაპეპლვა (ვ), ზ. в. топтать, совокупляться.

დაპირდაპირება (ვ), ზ в пир да пир дѣлать противопоставить, (ვიპირდაპირებდი, ვუპირდაპირებდი), ზ. ვე. пирдапир дѣлаешь, стать противъ, გამან. 301.

დაპირება, სზ намѣреніе; обѣщаніе; (ვ), ზ. в. заблагоразсудить, вознамѣриться, предварительно принять, намѣреваться, сначала хвалить брата, потомъ рѣшился убить, дѣлать планъ, обѣщаніе, намѣренъ былъ пробить его, 2 ქართლ. 353, (ვ), ზ. пир. Предпринять, взять съ кого слово, обѣщаніе, სამ. გორგ. შესავ. 2, (დავპირდები), ზ. ვე. пиробѣщаю вознаградить, обѣщать, ვეფხ. 135.

დაპირვა (ვ), вострить, точить.

დაპირველება (ვ), ზ. в. ставить первымъ.

დაპკურება (ვ), ზ. в. дѣлать, окроплять, обливать, плевать, плевокъ дѣлать, пролитіе крови, გმრ. 11—28.

დაპობა (ვ), ზ. в. дѣлать, дѣлать, рубить, колоть дрова, (ი ხმოსელს), рвать на себѣ одежду, დაბად. 44—13; ფსალ. 21—651; იობ. 2—13; (დაეპობოდა), ზ. ვე. дѣлаешь; дѣлаешь, ломать, ბრწყინვალის ქრისტეშია: колоться, рубиться, растрескаться, ვიპრ. 151.

დაპრანჭვა (ვ), ზ. в. дѣлать, жеманиться.

დაპყრობა, სზ. дѣлать, задержаніе; завоеваніе; (ვიპყრობ, ვიპყრი), ზ. в. завоевать, покорить, держать, направлять, ღმერთმან თქვენი მკვლელი დაიპყრას ჩემ ფიფსა, Богъ, да не допуститъ врага твоего сдѣлать это, დრეკ. 2—8; დაიპყრობ გულსა, углубляться, вникать, дѣлаешь направить путь къ бѣгству, ქილ. 512. დაიპყრობ ჭკუას, дѣлаешь сосредоточить свое вниманіе на; ვეფხ. გამ. 6; (ვი), ზ. в. дѣлаешь, дѣлаешь, удержать; завоевать, покорить, ქილ. 550; მეფემ დაიპყრა ციხე ქალაქი, царь овладѣлъ крѣпостью и городомъ, ვეფხ. 46; (ვიპყრობი), ზ. ვე. дѣлаешь, შეიპყრობი, быть завоеванъ, ვეფხ. 46, ზ. ор. ხელთ ვიგდები, дѣлаешь, быть покоренъ, დაიპყრობი ფიცარსა, ჭირსა, ნოადუ въ бѣду, დრეკ. 49; სიმრავლეთა ხატს ბრძოლას დაიპყრა, иконоборство обняло всю Грецію, 1 ქართლ. 158, უკეთ დაიპყრას ბრალსა, если имъ овладѣетъ грѣхъ, გალატ. 6—1; **დაპყრობილი**, вин. завоеванный, арестованный узникъ, იერემ. 29—2; ვიპრ. 147, **დაპყრობილვარ**, быть завоеванъ, ჭირს დაიპყრა ვარ, მირ. 163. несчастье овладѣло мною, **დაპყრობინება** (ვ), ზ. в. дѣлаешь, заставить завоевать, 2 ქართლ. 88.

დაჟამება (ვი), ზ. у. дѣлаешь, дѣлаешь, успѣть; проводить, улучить время, жать, ქილ. 28; 1 ქართლ. 143; შემოველ ხილისთვის), носить, созрѣть, სამ. ლ.

დაჟანგება, დაჟანგვა (ვ), ზ. в. ржавѣть, ржавѣть, (ვეხგდები), ზ. ვე. ржавѣешь, ржавѣть, заржавѣть, ღმერთგებია ამგვარი, ვიპრ. 118, оружіе мое покрылось ржавчиной, **დაჟანგებული, გაჟანგული**, покрытый ржавчиной, грузин. 246.

დაჟარვა (ვ), ზ. в. дѣлать, замерзнуть, სამ. ლ. замерзнуть, სამ. ლ.

დაჟეჟა (ვ), ზ. в. дѣлать, дѣлать, избить, смять, ვიჟეჟები, ზ. ვ. дѣлаешь, помяться.

დაჟინება (ვი), ზ. в. дѣлать, дѣлаешь, упираться, упорствовать, (ვჟინებ), ზ. в. дѣлаешь, понуждать, настаивать; **დაჟინებული**, вин. упрямый, ქილ. 233; სამ. ვ. 150.

დაჟინჟლა (ვ), ვჟინჟლ, ვლეწ, выбивать зерна, молотить.

დაჟლეტა (ვ), ზ. в. дѣлать, дѣлаешь, смять, помять.

დაჟოლვა (ვ), ზ. в. дѣлать, мариновать въ уксусѣ, სამ. ლ.

დაჟურვა (ვჟეურვ, -რე), ზ. в. дѣлать, проходить.

დაჟღლა (დაჟეღლი), ზ. в. дѣлать, колоть, ломать, (ვიჟღლები), ზ. ვ. дѣлаешь, колоться, трескаться.

დაჟღვლება (ვჟეღვლებ, -ლიმე ზ. в. дѣлать, дѣлать, мять, комкать.

დარაბა ერან., ს. дѣлать, дѣлаешь, ор. фіцари, нъ фіцари Міа Ніпу; дверная ставня въ ланкахъ; дюймовка.

დარაზმა (ვ), ზ. в. дѣлать, дѣлать, заверить на задвижку, ვეფხ. 580; 2 ქართლ. 323.

დარაზმა (ვ), ზ. в. дѣлать, дѣлаешь, дѣлать, поставить строй, ვეფხ. 169; (ვრაზმები), дѣлаешь, дѣлаешь, построиться въ строй, 2 ქართ. 114; ვეფხ. 1220; **დარაზმუ-**

ლობა, ს. რიგობილობა მხედართა, строй, колонна войскъ, ვეფხ. 400.

დარაია (სპარს.), ს. шелковая матерія, **დარაიაბაბთი**, шелковая матерія съ узорами.

დარაკი, (სპარ.), ს. щитъ, ვისრ. 198. **დარაკიანი**, щитоносецъ, щитомъ вооруженный, ვეფხ. 1093.

დარაკუნება (ვ), ზ. ვ. კარს დავარახუნებ, стучать въ дверь.

დარანდო, ს. ჭკვიანი კურკა ტკბილი, ядро, абрикосъ у которой косточка сладкая, სხა. ლ. ბუნ. ლ. ბიანკის ლ.

დარანი (ხოშტ.), ს. ქვაბი, ნაპრალი კლდეში ან მიწაში, пещера, разсѣлина.

დარაკუნება (ვ), ზ. ვ. დავარახუნებ, стучать.

დარასტვა ცხენისა (ვ), ზ. ვ. убрать лошадь.

დარახუნება (ვ), ზ. ვ. стучать (въ дверь).

დარაჯა (სპარს.), ს. მცველი, ჯარისკაცი, მზვერავი; ამისნი სახენი არიან: **გუშაგი**, ციხის დარაჯა; ან მეცხოველე; **ეზბური**, მაღლის აღგილიდამ მოდარაჯე; **მსტოვარი, აღუშაგი**, დამზვერავი ომის დროს; **ცალა**, ლამის მოდარაჯე მოგზაურთა; **დეტი**, ღელიდან მორიდამ მოდარაჯე, **ხუმილავი, მზმილავი**, მცველი მატრონის კართა; **კერკეტონი**, ღამით მოარულთა ბოროტთა კაცთა შესაპყრობლად, стражъ, карауль, ვეფხ. 445, 573, 1108, ციხისა, гарнизонъ, 2 ქართლ. 281; **დარაჯობა**, (ვჭარაჯობ), ზ. ვ. გავარაულობ, дѣйствіе, караулить, **დარაჯება** (ვდარაჯებ), ზ. ვ. ვდარაულებ, караулить, сторожить кого.

დარაჯა, ს. კარაბელინში სიზომი, წომილი, მაგალ. ორი დარაჯა გრილი, ან სამის დარაჯით მზურველე; части лекарствъ, სხა. ლ.

დარაჯაგი, დარიჯაგი, უცხოთ სავანე, სადგური. სხა. ლ.; ხოვრაულოო, ვეფხ. 1210, განმ. очаги; странноприимный домъ, караульня.

დარბაზი (სპარ.), ს. სახახლეში უდიდესი პალატა, ან სამეფოს გამომწყენების სახლი, ვეფხ. 141; 142; ვისრ. 38; სამეფოს კარი; ფხტ. სამ. შესავ. სამ. გიორგ. მ. 17; ანდ. დარბაზს შესვლა შენს ხელთარის და გამოსვლა მატრონისა, დავრ. 25, სიზოგ. დიდი ოთახი სასტუმრო; зало, чертогъ; царскій дворъ, гостиная; **დარბაზის ერი, -ეფა**, კარის კაცნი, придворные (прислуга); 1 ქართლ. 224; რუსუდ. 240; **დარბაისელი**, ს. წარჩინებული, დარბაზს მჭირნებელი აღგილისა, вельможа, царедворецъ, ვისრ. 1—16; კაი დარბაისელი კაცია, онъ хорошій собесѣдникъ, **დარბაზბაშტონი**, სახელოთა ბერძნ. კურაკვალტ, оберъ камергеръ, **დარბაზთ-უხუცესი**, оберъ-гофмаршалъ, სხრძ. 51; **დარბაზობა**, ს. დარბაზს წყველობა, ან ყრილობა სახახლეში წარჩინებულთა გვამთა; сѣѣздъ во дворцѣ, сіезда, ვეფხ. 1115; 1 ქართლ. 302; 308; 327; (ვდარბაზობ), ზ. ვ. შევიკრიბები (ითქმის დიდებულთა კრებულთა თვის საშეფოს პალატაში), ზ. ვ. цировать; бесѣдовать, ვეფხ. 807; 1115, 1157; ვისრ. 1, 53, **დარბაზობანი**, чер. дворцовый, чертожный.

დარბევა, სხ. набѣгъ; грабежъ, (ვდარბევ), ზ. ვ. ავიკლებ. ავიფორიაქებ, производить набѣги, грабить, **დარბევინება** (ვ), ზ. ვ. ავკლევინებ, заставить грабить, (დავდარბევინებ), ზ. თვ. ვეკლევინებით, სხა. ვახტ. 177; позволить грабить себя, დანარბევი, награбленное.

დარბენა (ვდარბენ), ზ. ვ. ვარბენ, სირბილით ვკვლინებ; ავიკლებ, ავიფორიაქებ, დავდარბევ, заставить бѣгать; грабить, (ვდარბენ), ზ. მიწ. მოვდარბენ, სირბილით დავეკლი, обѣгать, **დარბენინება** (ვ), ზ. სხვ. სირბილით ვაკარებ, ან სირბილით ვაკარებ რასმე, заставить бѣгать; бѣгая, носить съ собою что; გურგ. 31; ნ. დარბოლა.

დარბილება (ვ), ზ. ვ. დავლბობ, დავაჩვილებ, размягчать, (დარბილდები), ზ. ვდ. დავლბები, размягчаться.

დარბოლა (ვჭრბი), ზ. ვ. ჩქარა ვარ, бѣгать. [рево.

დარგვა (ვჭ), ზ. ვ. დავნარგავ მცენარეს, сажать де-

დარგი, ს. თვითოეული გვერდი ოთხკუთხის განცვნილებისა, ყანისა, სახნავისა და სხ. ან ზეითი, ქვეითი, აქათი და აქითი; ნაწილი, სწავლაოო: ვითარცა: პირობა პირველადვე სიბრძნისაო. ერთი დარგი, დარგსა თანი ითქმის. მაგი სახლთა და სართულთა თვითოეული კერძო შესახვედრი; край, сторона; грядка, часть, отдѣленіе, фасадъ дома; **დარგი სიბრძნისა**, отдѣлъ наукъ, ვეფხ. 19, ქილ. 525; ზეგითი დარგი ყანახისა, верхняя часть сада.

დარდალა, ს. წარწყვი, клубника, земляника.

დარდი სპარს.), ს. ხილეული, ზრუნვა, საურავი, სიფიქრებელი, მწუხარება, забота, печаль, ვეფხ. 82; **დარდობა**, ს. მწუხარება, заботливость, (ვჭ), ზ. ვ. ვხილეულობ, ვზრუნავ, заботиться, тужить.

დარდიბანდი, ს. არას დამდევი, უხილველო, беззаботный кутило, **დარდიბანდობა**, ს. უხილველობა, беззаботность, ქაცია 65.

დარება, სხ. сравненіе, ვეფხ. 80; თავისა დარებად, ე. ი. თავის შესადარებლად, какъ прилично ему, ვეფხ. 1514; 1532; (ვ), ზ. ვ. ვამსგავსებ, შევადარებ, შევასწორებ, შევაყვარდები, შევაკოლებ, сравнивать, уподоблять; сличать, ვეფხ. 1207; (ვდარი, ვადარებ, -ო, ზ. მიწ. ვამსგავსებ, მიგჭვანდა, подражать; ჩონგ. 18; მიდარებ, გიდარებ, სახარ. 92, (ვდარებ), ზ. თვ. ვემსგავსებით, уподобляться, სახე: დრა (ვდარი).

დარება (ვიდარებ), ზ. ვ. გამოვიდარებ, о погодѣ: проведриться, ვეფხ. 606.

დარეგვა (ვჭ), ზ. ვ. გავხარებ, отъ мотыки, дѣланіе, раздавить; (о градѣ): побить.

დარევა (ვრევ, -რიე), ზ. ვ. დავგიჟებ, გარეგრევ, ვეფხ. 344; съ ума сводить, (ვირევი), ზ. ვ. გავგიჟდები, сходить съ ума, (ვურევ), ზ. ვ. მოვურევ, мѣшать; смѣшивать.

დარევა (ვრევ), ზ. ვ. მოვკრევი, осилить, ვეფხ. 344; (ვურევი), ზ. თვ. მოვურევი, შევაკრდები ჩხუბში, одолѣть, врваться въ толпу, 1 ქართლ. 363; 2 ქართლ. 388; რუსუდ. 705, 365.

დარეკა (ვჭ), ზ. ვ. ჯართა ენის ცემით ხმის ამოვალებინებ; კარს დავარახუნებ, ხეთაგან ხილს ჩამოვკერი, звонить; стучать въ дверь; сбивать плоды съ деревъ; ვეფხ. 1193; анд. 2.

დარეტიანება (ვა), ზ. მ. დაკვირით გაგიჟებისგან, ошеломить, (ვრეტიანდები), ზ. ვდ. გაგიჟებიანდები, ошеломѣть.

დარეცა, -ცვა (ვ), ზ. მ. დავჭიდე, держать, постилать, ლეზეკ. 27—30, ისაი. 14—11; ვისრ. 192; ისაი. 58—5.

დარეცხა (ვ), ზ. მ. სულ ერთიან ვრეცხ, перемыть.

დარეწა (ვ), ზ. მ. მოვიგებ, ვიშოვნი, пріобрѣтать.

დარეწაგი, ს. ვალიში, форма, калиберъ.

დარვა (ვ), ზ. უ. ვიწყაისები, походить.

დარვეულება (ვა), ზ. მ. რვეულად შეჭკერავ, сшить въ тетрадь.

დართვა (ვა), ზ. მ. დავასთმი, вѣдрять, сучить.

დართვა, დართობა (ვ, ვუ), ზ. მ. დავფარებ, შევსებინებ; დავჭურავ, придать, присовокупить, приложить; покрыть; ვეფხ. 508, 744; ისაი. 26—15; დავით. 103—3; ვ, ზ. მ. მოვრთავ, მოვჭკმაზავ, убрать, украсить, დავრთავ ნებას, позволить кому что, ვეფხ. 262; დავრთავ სიტყვას, приколоть, сказать слово, (ვურთავ ხელსა, ხელი დამერთო), ზ. მინ. подписать, აქტ. 60; დართო ხარკი ხარკსა ზედა, онъ увеличилъ подать вдвое, დამერთო ჭირი ჭირსა, ჭირი ჭირზედ მომემატა, увеличилось горе мое, ვეფხ. 355; (დავრთავები, ზ. გ. დავემატები, შევეძინები; მოვერთავები, присоединяться; напрягаться, **დართული,** მიმ. приданный, напряженный, დავრ. 85. **დართულობა,** ს. მორთულობა, нарядъ, -ნებისა, позволеніе, 1 ქორთლ. 294.

დარი, ზედ. შედარებული; მსგავსი, схожій, ცოლი, (ს. დრა, ᴦ равный; похожій, подобный, ვეფხ. 948; 1404; მაგალ. იმისი დარია, имъ подобныхъ онъ ему пара, они достойны другъ друга, ქალაქი, რომლის დარი არ გვყვანს, городъ подобнаго которому мы не видали, დარად, ზმნ. მსგავსად, подобно, какъ, ვეფხ. 333, 948.

დარი (სპარ.), ს. კარ ამინდი, ცარისი, хорошая погода, непогода, дурная погода, ვეფხ. 280; 1031; **დარიანი,** ზმნ. ясная, хорошая (погода), ვეფხ. 1530; **დარიანობა,** ს. კარი დარი, хорошая погода.

დარიბლება (ვ), ზ. უ. თვალში შეყრანება, рябить въ глазахъ, სან. ლ.

დარიგება (ვა), ზ. მ. რიგს მიუხედავ, რიგზედ დავწყობ; დავამწკრივებ; ჩამოვურიგებ; გასწავლი, ვამცნებ, ვმოძღვრებ; შევარიგებ, დავზავებ; русск. 956; разставлять; наставлять, научать; разносить по порядку; примирять; (ვა, ვუ), ზ. მ. გავსცემ, მივხედავ მრავალთა, раздавать, распредѣлять, დამირიგებია, ვ. ი. онъ согласится, ვეფხ. 592; დურიგა მოწყალება გლახაკთა, роздалъ нищимъ милостыню, **დარიგებით,** ზმნ. დამწკრივებით, по порядку, русск. 391; ვეფხ. 359; **დარიგებინება** (ვა), заставить разставить; дать наставленіе, დამერიგებინოს, если бы я далъ ему наставленіе, ხომნ. სან. 395; 2 русск. 332; **დარიგებული,** მიმ. наставленный.

დარიდება (ვა), ზ. მ. განვარიდებ, მოვაშორებ, отвлекать, устранять, удалять; отстранять, ვერიდები, ვერიდები, ზ. უ. თვ. მოვერიდები, отстраняться, ვეფხ. 207, 281; 598, 426; უცხოობით არ დარიდეს, не конфузились незнакомствомъ, ვეფხ. 981, თავს ნუ დარიდებთ, не щадите себя, не уклоняйтесь, ვეფხ. 115; ვ. ი. თავს ნუ დაზოგავთ; ხალხისს არ დარიდნის, не щадили жизнь, ვეფხ. 903.

დარილი, დარილება (ვედარილებ), ზ. მ. ვუცქერ, დროს შევურჩევ, ვეძებ ვეძიებ, подстерегать, искать случая, выискивать время.

დარისხება (ვა), ზ. მ. დავჭკრულავ, შევურისხებ, закалить, проклинать; **დარისხვა** (ვ), ზ. მ. შევრისხავ, გავუკიცრცები, сдѣлать строгій выговоръ, სან. ლ.

დარიშხანა, ს. მარგიმეშკი, мышьякъ, მაკ. ფილ. ლ.

დარიჩინი (სპარს.), ს. კინამო, корица, -მწარე, корень дарчинный, დარიჩინი მიხარია, хина.

დარიჯაგი, ს. ყალიში, форма, калиберъ.

დარკვევა (ვა), ზ. მ. დავარჩევ, перебирать.

დარმად, ზმნ. ერთსულობით, თანხმად, единодушно, სან. ლ.

დარმანი, ს. სამკურნალო წამალი, лекарство, გული დარმანთა მჭირე, ვ. ი. გული წამლით მომირჩინე, გამიმხიარულე, ты излечи мое сердце, ვეფხ. 393.

დარნება, ნახე დარება დიდხანს შუქნი არ ადარნა, ვ. ი. დიდხანს შუქი არ გამოაბრწყინა სადაროდ, ვეფხ. 305; онъ долго не проявлялъ лучей своихъ для сѣтныхъ дней.

დარნეული, ზედ. გამსკრობი, засадный, **დარნეულება,** ს. მსკრობა, засада.

დარობა (ვარობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. კარი დარი დგას, стоитъ хорошая погода, ბუნ. კ. 278.

დარონინება (ვა), ზ. მ. დავკარებ, носить, водить, (ვ), ზ. უ. დავალ, ходить, რუსულ. 620, 551; სან. ლ.

დაროკვა (ვი, ვროკები), ზ. უ. ვროკავ, вскачивать, протанцовать.

დაროტვა (ვ), ზ. უ. ვრიშავ, ვქვებელობ; ვრონინებ, ვცანცალებ, болтать; блуждать, ანტ. 20.

დაროშვა (ვ), ზ. მ. დავლერწ, დავლეწე; ვქვებელობ, намолотить; наболтать, ანტ. 38.

დაროხვა (ვ), ზ. უ. დავიგვიანე, проболтать, ანტ. 5—43.

დარტყმა (ვა, ზ. მ. დავჭკრავ, ударить, тыкъ дѣлать, ударить головою.

დარულად, ზმნ. გამოლარებით, ясно (о погодѣ), ვეფხ. 814.

დარულვა (ვ), ზ. უ. წამოვლემს, წამეძინება, задремать, კვე. 254.

დარული, ს. დარიანი, დრა, хорошая погода, ქილ. 428.

დარუპილპილი, ს. მცენ. стручковый перецъ, მაკრ. ფილ. ლ.

დარქენა (ვა), ზ. მ. ვერჩილები, заколоть, დავთან. 43—5.

დარქმა (ვარქმ, ზ. მ. დავკურავ; накрывать, надѣвать, -ხორქვე ჭურჭელსა, класть верхъ двомъ

посуду; (ვი), დავიხურავ, надѣть на себя, накрыть, рѹсѹдд. 567. (ვი) გვირგვინს, надѣть на кого корону. ვიხრ. 192.

დარქმევა (ვი), ზ. ვ. სახელს მივცემ, назвать, (ვი სახელსა), прозвать себя, დამერქვა სახელი, я прозванъ, 2 ქრონ. 395. სამართ. ვეხტ. 256.

დარღალა, ს. ქვაბი ცეცხლში, вулканъ, пещера.

დარღვევა, სხ. разрушеніе; опроверженіе: (ვი), ზ. ვ. ვარღვევ მრავალთა ნაკრავთა; დავიქცევ, დავშალი, დავჭყეშავ; დავამხობ; პირს დავუყოფ, ვარღვევ წინა ხელდებულ აზრსა, распаривать; разрушать, ломать зданіе; опровергать; -ტაძარსა, разрушить храмъ, მატ. 26—61; -ციხესა, разрушить крѣпость, 2 ქრონ. 164; ქილ. 406; -სახლისა, сломать домъ, ლევიტ. 14—44; გორგ. 6; -წინდას, распустить чулокъ, -კავშირსა, разорвать связь, -წესსა, уничтожить порядокъ, მასვე დაურღვევია თავისი წერილი, онъ самъ опровергъ написанное имъ, (დავირღვევი), ზ. ვ. ვირღვევი, ломаться; рушиться; опровергаться, დარღვეული, მიმ. დარღვეულობა, ს. развалина, ეკლსთ. 11.

დარღვნა (ვჭ), ზ. ვ. გავჭრუკნი მრავალთა, разрѣзать.

დარჩევა (ვი), ზ. ვ. გამოვჭკრებ უკეთესსა, გადავარჩევ; перебирать; отбирать; ვირჩევი, ზ. ვ. გამოვირჩევი, გამოვირჩევიი, перебираться, отбираться, დარჩეული, მიმ. отборный. რუსულ. 234.

დარჩენა (ვი), ზ. ვ. დავტოვებ, გადავარჩენ, მოვანაშთებ; გამოვზრდი, შევინახავ; оставлять; содержать, прокармливать; ვეფხ. 55; დავრჩები, ე. ი. ვაი როგორ დავრჩეი, охъ какъ мнѣ жить, ვეფხ. 242; (ვი), ზ. მიჩ. დავიბარებინებ, оставить за собою, -თავსა, содержать себя, -ომში, взять въ плѣнъ, სამ. ვეხტ. 254; **დარჩენილი, დანარჩენი**, остатокъ, **დამარჩენ**, ты кормишь меня.

დარჩილი, ზედ. დარჩეული, избранный.

დარჩილვა ვჭ), ზ. ვ. დავკავშირებ რკინას კალითა, спаивать.

დარჩობა, (ვი), ზ. ვ. მოვაშთობ თოკით ან წყლით, удавить, утопить; (ვირჩობი), ზ. ვ. удавиться, утонуть, **დამრჩვალი**, ს. утопшій, **დარჩობინება** (ვი), ზ. ვ. მოვაშთობინებ, заставить удавить, утопить.

დარჩომა (ვრჩები), ზ. ვ. დავშთები, გარდავრჩები, მოვრჩები, оставаться; уцѣлѣть. ვეფხ. 1043; რუსულ. 326, 324; გამოვიკვებები, გამოვრჩები, кормиться, содержать себя, შინ დამრჩა, я забылъ дома, ხელთ დამრჩება, остается у меня въ рукахъ, აქტ. 20; 91; ომში თუ დარჩომია, если въ битвѣ онъ взятъ въ плѣнъ, სამ. ვეხტ. 254; დავრჩი ცოცხალი, я остался живъ, შვილი დარჩა, у него остался сынъ; შვილნი დამირჩებოდეს, кормились дѣти мои, ქილ. 474; დავრჩები თქვენი უმორჩილესი მონა, остаюсь вашимъ покорнѣйшимъ слугою; ხალხისაკო აღარა დარჩარა, спорнаго ничего не осталось, გუჯ. 27; შენი დარჩომის ღმე გახრულა; ეფხ. 10; дни твоей жизни сосчитаны, თვალი მითზედ დამრჩა; взоръ мой остановился на немъ, რუსულ. 805; (ვურჩები), ზ. მიჩ. მოვურჩები, оставаться въ чьихъ рукахъ; сжатись отъ кого либо, ცოცი შენ დაურჩა, онъ тебу забылъ тамъ, ქილ. 313; დარჩომი ვარ, დავრჩომოდი, быть оставлену, სამ. ვეხტ. 209.

დარცხვენა (ვარცხვენ, ვარცხვნი), ზ. ვ. შევარცხვენ, пристыдить, (ვრცხვინდები), ზ. ვე. შევრცხვები, посрамиться, рѹсѹдд. 705.

დარჭობა (ვი), ზ. ვ. დავსობ, вбивать, вонзать.

დარწევა (ვი), ზ. ვ. დავარხევ აჯანს, качать.

დარწმუნება (ვი), ზ. ვ. დავაჯერებ, დავაკერებინებ, увѣрять, удостовѣрять, (ვი), ზ. მიჩ. დავიჯერებ, увѣриться, (ვერწმუნები), ზ. თვ. ვერწმუნები, вѣрить кому, **დარწმუნებული**, მიმ. увѣренный.

დარწყმა (ვი), დარწყმა ვარწყმი), ზ. ვ. დავხდგამ მახეს, разставить сѣть, იერემ. 5—25; დავითი 9—15; მარკ. 2—115; **დარწყმული**, მიმ. 1 ქრონ. 306.

დარჭობა (ვი), ზ. ვ. დავსობ, воткнуть, რუსულ. 568; вбить (ვარჭობი), ზ. თვ. დავესობი, воткнуться, ისარი ფიცარში დარჭო, стрѣла воткнулась въ доску, თავზედ დავურჭობ კბილსა, 2 ქრონ. 322, насажать кому въ голову зубовъ.

დარჯა, სხ. ნახე დახჯა.

დასაამებელი, ზედ. -წამალი, успокоительный, -წამალი. облегчающее лекарство, ქილ. 327, 694; გორგ. 288; -ბილიკ გულისა, во утѣшеніе.

დასაბამი, ს. თავი, დასაწყისი, დაწყება; მიზეზი; თავი, დარსება; начало; источникъ, причина; основаніе; დასაბამი სოფლისა, начало міра; წელთა დასაბამითგან, лѣта отъ сотворенія міра, 1 მარკ. -ყვავილეთა, источникъ красоты, ვეფხ. 34, დასაბამად, въ началѣ. **დასაბამითი**, ზედ. დაწყებითი, начальный, დასაბამებრ, ს. თავი, დაწყება, начало, ლოც. 6. დასაბამიერი, ზედ. დაწყებითი, начальный.

დასაბანი, -ნელი, ზედ. საბანელი, умывальный.

დასაბაჟავი ხაქონელი, ზედ. товаръ подлежащій оплатѣ пошлины.

დასაბლიდი, ზედ. დასახლართავი, подлежащій къ опутыванію, ქილ. 592; დასაბლინდი მკლავთა შენთა, связывающій тебѣ руки.

დასაბმელი, ზედ. кого нужно держать на привязи, სამ. ლ.

დასაბნევი, ზედ. сыпучій.

დასაბრკოლებელი, ზედ. препятственный, ან ს. препона, препятствіе, ცისთ. 113.

დასაბრმავებელი, ზედ. ослѣпительный, ეკლსთ. 2—111.

დასაბრკნელი, დასაბკენი, ს. опора.

დასაბუგი, ზედ. подлежащій сожженію, ქილ. 434.

დასაბუდარი, ს. гнѣздо, сабудари, бунд.

დასაბურავი, დასაბერველი, ზედ. дасхурави, покрышка, -პირისა, маска, -თავისა, головной уборъ, ვეფხ. 1071.

დასაგდები, ზედ. подлежащій оставленію.

დასაგვანი, ზედ. შესამსგავსი; შესაფერი, похожій, ვეფხ. 186; 1181; -საქმე, შესაფერი საქმე, подходящее дѣло, ვეფხ. 857.

დასაგმობი, -მობელი, ზედ. заслуживающій осужденія, предосудительный, ქილ. 255.

დასაგრეხი, ზედ. загребной, относящійся къ загребанію, сучильный.

დასაგროვებელი, ზედ დასაზოვნისა (ადგილი), складочный.

დასაგუდვა (ვს), ზ. ვ. დავაგუბებ, წყალს შევკრავ, запруживать, запрудить, 2 ქარ. 324, ბრიყვს უთრგმნია გზრეულ საგალი, ე. ი. საწამლავი თევზის ჭაჭარს წყალშიო; ნ. თრგმანი ან საგალი.

დასადარი, ზედ. შესადარი, уподобляемый, сравниваемый, ვეფხ. 9; -რებლად, ზზ. для сравненія, ვეფხ. 70.

დასადგისვა (ვს), ზ. ვ. საღგისით დავხვრეტ, проколоть.

დასადგმელი, ს. რაზედაც რასმე დასდგმენ, подставъ, გამოსლ. 25—38; ქილ. 177.

დასადგომება (ვი), ზ. ვ. დავბინავდები, ჩამოვხდები ხიდმე, остановиться, поселиться.

დასადგომელად, ზზ. თავს დასახედავად для надсмотра, ქილ. 232.

დასადგომი, ს. საღგომი, ბინა, стоянка, хата, ლ.

დასადგურება (ვი), ზ. ვ. დავშენებ, დავბინავდები, ხადგურს მივსცემ, поселять, помѣщать, ქიმ. 56, ქიმ. 17; (ვი), ზ. ვიჩ. დავბინავდები, ხახლს კარს გავიჩენ, поселиться, рѣшеніе. 431; (ვხადგურდები, დადგსადგურება, დავხადგურებულვარ), ზ. ვდ. დავბინავდები, დავხახლდები, принять осѣдлость, გორგ. 125; ქილ. 411; 304.

დასადები, ზედ. შესანახავი; ს. ადგილი სადაც რასმე შეინახვენ, დახდებენ; сберегательный; мѣсто гдѣ что кладется, сберегается, დახადები ხარჯნაღად, посрамительный, გულის დახდები, нѣчто, утѣшеніе, ქილ. 214.

დასადებელი, იგივე დასადები; -საჭურჭლე, შესანახავი, განძი; ვეფხ. 1050; сберегаемое сокровище, ხუთეში, გულისა, სიმ საუთესელი, утѣшительный, успокоительный; რუსუდ. 413; ვეფხ. 708; დასადებელი საკრავისა, заплата, დასადებელი, ს. ჭრუნის საგალობელნი მუხლნი, стихира, нахвальный тропарь, მარხვ. შეფის ვახკ. დაბეჭდ. 108; დასადებლად, ზზ. შესანახავად, для сбереженья, ვეფხ. 797.

დასადნობი, ზედ. საღნობი, плавильный.

დასავალი, ს. მზის დასაწოლი, სადაც დაწვების, დაიმალვის; დასავლეთი (მხარე); закатъ солнца; западъ; ვეფხ. 344.

დასავანებელი, ს. განსასვენებელი ადგილი, мѣсто отдыха, დაბაღ. 24—35.

დასავარცხნელი, ზედ. чесальный.

დასავლეთი, ს. მზის დასავალი კერძო ადგილი ან მხარე запада, შავთ. 3.

დასავიწყარი, დასავიწყი, -წყებელი, ზედ. забвенный, забываемый, გუჯ. 14; ჩონგ. 81; ვისრ. 181.

დასავსები, ზედ. დასაჭრობი, гасильный.

დასაზავი, ზედ. დასამშვიდებელი, мирный, მოურავ. 92.

დასაზამთრებელი, ზედ. ზამთრის გასატრებელი, зимовальный.

დასაზარელი, ზედ. лѣнивый, ქილ. 120.

დასაზელი ზეთი, ს. ზეთი, რომლითაც დაუზელენ ტანს, лѣкарственное масло для втиранія, ბუნ. ლ.

დასაზვერავი, ზედ. დასახედავი, дозорный.

დასაზრვა (ვ), ზ. მოვსაზრავ, ვხედავ აღვრიცხავ ან გავზომავ, соображать, предначертать, размѣрять.

დასაზღვრა, -ზღვრება (ვ), ვე), ზ. ვ. საზღვარს დავუდებ, опредѣлять границу, ограничивать.

დასათვალთვალებლად, ზზ. для наблюденія, -ბელი, наблюдательный.

დასათმო, ზედ. დასათმობელი, მისატევებელი, დასატევებელი, простительный, выносимый, сносный, ვეფხ. 374, ჭ59.

დასათოხრობი, ზედ. хмѣльной.

დასათრგუნველი, ზედ. დასამხობელი, разрушительный.

დასათხეველი, ზედ. დასაღვრელი, разливальный.

დასათხელი, ზედ. გასათხელებელი, разжидительный, ცნობა არა დასათხეველია, не нужно терять сознаніе, ქილ. 505.

დასაკავშირებელი, ზედ. დასაწებებელი, цѣпляющій, სვილ. 256. [681.

დასაკარგავი, ზედ. пропалый; ссильный, рѣшуе.

დასაკეცი, ზედ. შესაკეცი, складной.

დასაკვნეშარი, -ში, ზედ. издыхательный, ქილ. 297, 306.

დასაკიდებელი, ს. ჩამოსაკიდებელი, вѣшалка.

დასაკლავი, ზედ. საკლავი (საქონელი), убойный (скотъ), დასაკლავად, на убой.

დასაკლისი, ს. ზიანი, დაკლება, изъянъ, убытокъ, აღმ. 80, ვეფხ. 14; **დასაკლისება** (დამისაკლისებ), причиняетъ мнѣ убытокъ.

დასაკმევი, ზედ. курительный.

დასაკრებელი, ს. საკრებული, хранилище, იერემ. 50—26.

დასაკრეფი ხილი, ზედ. поспѣлый плодъ для собиранія.

დასაკუთრება (ვი), ზ. ვ. დავიჩემებ, присвоить.

დასაკრძალავი, ზედ. დასაცველი, подлежащій къ сбереженью, къ охраненью, ვისრ. 59.

დასაკუწავად, ზზ. для рѣзки.

დასალაშქრავი, ზედ. მოსახრებელი, подлежащій опустошенію, ლევრ. 136.

დასალეკი, ზედ. питейный; напитокъ.

დასალბობი, ზედ. мягчительный.

დასალმება (ვესალმები), ზ. ფვ. გამოვეთხოვები, распрощаться, ქილ. 516, 665.

დასამადლი, -დლებელი, ზედ. სამადლო, благодарственный.

დასამალავი, ზედ. არ გამოსახმენი, подлежащій къ скрыванію, ვეფხ. 1051; რუსუდ. 2—27, კვერცხი რა დასამალავი, какая нужда прятать яйце.

დასამარება (ვისამარები, -რე), დავმარხები, быть похоронену, (ვი), ზ. ვ. похоронить.

დასამართი, ზედ. შემთხვევითი, случайный.

დასამზღვრება (ვე), ზ. ვ. საზღვარს დავუდებ, очертить границу, разграничить, ვეფხ. 786.

დასამონებელი, ზედ. დასამორჩილებელი, подлежащій подчиненію, თავის დასამონებლად, для подчиненія себя, ქილ. 494.
დასამორჩილებელი, ზედ. დასამონებელი, подлежащій подчиненію.
დასამრუდი, ზედ. გარდასაქცეველი, превратный.
დასამსგავსებლად, ზზ. для уподобленія.
დასამსხვრეველი, ზედ. დასამტვრევი, подлежащій ломкѣ, ჩონგ. 97.
დასამტკიცებელი, ზედ. დამტკიცებითი, утвердительный, **დასამტკიცებლად**, на утвержденіе, რომელ. 15—8; ებრ. 6—16.
დასამყარებელი, ზედ. დასამტკიცებელი, подлежащій укрѣпленію.
დასამშვიდებელი, ზედ. დასაწუხარებელი, успокоительный, ქილ. 290. რუსულ. 389; ანტ. 6—39.
დასამცრობელი, ზედ. დასამდაბლებელი, унижительный, ქილ. 417.
დასამძიმებელი, **-მებელი**, ზედ. отяготительный, ქილ. 170; грустный, тяжелый, ლარგ. 110; **-სიტყვა**, ვისრ. 46. непріятное слово.
დასამხობელი, ზედ. разрушительный.
დასანაზი, ზედ. დასანძვილებელი, дѣлающій нѣжнымъ, გეგუ. 140.
დასანანი, ზედ. სასინანულო, подлежащій раскаянію, ქილ. 521.
დასანასო, ზედ. დასაჩვრეი, притѣснительный, ქილ. 473; **ან დასაძრახი**, предосудительный, ქილ. 38.
დასანახავი, **დასანაზი**, ზედ. სანახავი, очевидный, ქილ. 297, 306; **-საქმე**, ясное очевидное дѣло, ქილ. 405. 660.
დასანაურებელი, **-რებელი**, закусочный; закуска, **-ლად**, для закуски.
დასანდომი, ზედ. სანდობი, надежный, გეგუ. 245.
დასანთქარი, **დასანთქმელი**, ზედ. დასაღუპავი, гибельный, подлежащій поглощенію, დასანთქმელად წარვიდა ძრნს ნავი, корабль пошелъ ко дну, მრთე. 57; ქვესკნელს ვიყო დასანთქარი, да буду поглощенъ преисподнею, გეგუ. 132.
დასანიშნავი, ზედ. назначаемый; знакъ, невѣста, **-ნავად**, въ знакъ.
დასაოკი, ზედ. შესანახავი, кормъ, подлежащій къ прокормленію, ქილ. 690.
დასაპატიჟებელი, ზედ. მოსაწვევი, приглашительный.
დასაცემელი, ნ. ლატნა, подлежащій къ набиванію, ჩახრ. 78.
დასაბნევა (ვ), ზ. ვ. გაფანტვა, намылить.
დასაპყრობი, ზედ. დასაჭერი, что нужно взять, завоевать.
დასაჯინებელი, ზედ. ახირებელი, упорный.
დასარბეველი, ზედ. ასაკლები, подлежащій разграбленію.
დასართავი (ვ), ზ. ვ. მოგემატვე, прибавить, придать; ქილ. 128; საბრძ. 117.
დასარიდი, **დასარიდებელი**, ზედ. чего нужно опасаться, избѣгать, ქილ. 610.
დასარღვეველი, **დასარღვევი**, ზედ. დასაქცევი, подлежащій разрушенію, опровержению; ვისრ. 204.
დასარქმეველად, ზზ. დასახურავად, для покрытія крыши, გეგუ. 441
დასარჩელება (ვ), ზ. ვ. სარჩელს ვთქმევინებ, заставить произнести жалобу, (ვასარჩლებ), ზ. თვ. ღავის ღვეწვებ; ვეკამაგებ, начать искъ; заступаться за кого; აღბ. 66.
დასარჩობი, ზედ. достойный наслѣдства, ვისრ. 657.
დასარწმუნებელი, ზედ. სარწმუნო, увѣрительный, ქილ. 403.
დასარჭობი, ზედ. втыкаемый.
დასასვენებელი, ს. სასვენო ადგილი, мѣсто отдыха, **-ნებლად**, для отдыха.
დასასრული, ს. ბოლო, დაბოლოება, конецъ, დასასრულს ზზ. наконецъ.
დასასტიკება (ვ), ზ. ვ. ожесточать.
დასასტუვინველად, ზზ. სასაცილოდ, на смѣхъ, იერემ. 29—18.
დასასწავლებელი, ზედ. სასწავლო, что нужно научить, вытвердить; урокъ.
დასასხდომელი, ზედ. დასაჯდომი, скамья, стулъ, მაგთ. 21—12.
დასასხლეტი, ზედ. скользкій, სპ. ლ.; **-მახე**, западня, ловушка.
დასასხმელი, ზედ. სასხმელი, разливальный.
დასასჯელი, ზედ. განსაკიცებელი, осуждаемый на казнь, ვისრ. 132; დასასჯელად, въ осужденіе, **-სჯელად**, я осужденъ, 2 კორინთ. 7—3.
დასატანი, **-ნებელი**, ზედ. ჩასაგები, вставочный.
დასატაცებელი, ზედ. საცაცებელი, подлежащій расхищенію, ამბაკ. 2—8.
დასატკბობელი, ზედ. დასაამებელი, услади тельный.
დასატევნელი, ზედ. ადგილებრივი, вмѣстительный.
დასატყვევნელი, **დასატყვევებელი**, ზედ. подлежащій плѣненію.
დასატყობელი, ზედ. подлежащій утѣшенію.
დასაურვებელი, ზედ. გარდასახდელი, подлежащій взысканію; взысканіе, აღბ. 39, 168; გეგ. 30.
დასაფარებელი, **დასაფარები**, ზედ. покрывало.
დასაფარები, ს. კაცებისა საგალობელთა, богослуженіе, ბოლოს სათქმელი ვახლი, катавасія, церковныя пѣсни.
დასაფეთარი, ზედ. ზარის დასაცემი, колотушка, ошеломляющій.
დასაფერავი, ზედ. მოსაყვარავი ოქროთი, золотильный.
დასაფიცარი, ზედ. საფიცარი, клятвенный, ქილ. 351; ეფრათ. 2—90.
დასაფლავება (ვ), ზ. ვ. ღვთმარხვა მიცვალებულის, хоронить, (ვასაფლავებ), ზ. თვ. похороняться, ლარგ. 146; 146; **დასაფლავებელი**, **დასაფლავები**, ზედ. დასამარხი, погребальный, похоронный, მაგთ. 26—22.
დასაფრება (ვ), ზ. ვ. საფარში ღვთმალვა, укрыть въ засадѣ, (ვასაფრებ), ზ. თვ. საფარში ღვთმალვა, укрыться въ засадѣ, **დასაფრებული**, მრ. укрытый въ засадѣ, ალექს. 195.

დასაფრთხობი, ს. შესაშინებელი, пугало.
დასაქანებელი, ზედ. დასასრიალებელი დაღმართი, скатъ.
დასაქმება (ვს), ზ. ვ. საქმეს მივსცემ აღსასრულებელად, поручить кому дѣло, занять чѣмъ, ბერძნ. 128; ქილ. 526.
დასაქცეველი, ზედ. დასარღვეველი, დასამხობელი, разрушительный.
დასაქცევი, ზედ. ანოხრებელი, подлежащій разрушенію.
დასალვარი, დასალვრელი, ზედ. დასაქცევი, проливаемый, ვეფხ. 720
დასალოსარი, -ნებელი, -ლონი, ზედ. სანაღვლო, печальный, ქილ. 402; მოურ. 145; ან ძნელად მისახლომი, უღონოებად მომყვანი, недоумѣвательный.
დასალრეჯი, ზედ. სანაღვლო, печальный, ვეფხ. 211.
დასალუპავი, ზედ. დასაქცევი, гибельный.
დასაუვედრელად, ზზ. იერემ. 29—18, на поношеніе.
დასაუვირი, ზედ. დასაძახებელი, შავთ. 97, приглашательный.
დასაუვარი; -უორანთა, ვეფხ. 1302; რასაც ფორანნი ყვირილით დაეცემიან, на что вороны налѣтаютъ съ крикомъ.
დასაუნოსად, ზზ. მგოსანი 11, для благоуханія.
დასაუოვნებელი, ზედ. დასაგვიანებელი, замедлительный.
დასაუოფელი, ზედ. გასაუოფი, -подлежащій раздѣлу, -ѣрѣнъ, обвинительный, ქილ. 454.
დასაუული, ს. დაცული ადგილი, სადაც უოქმელად ვერვის შევიდეს, мѣсто оберегаемое, недоступное; სამ. ლ.
დასაუუდარი, ს. დასაფარებელი შესაფარი, убѣжище.
დასაუუდარად, ზზ. დასამყუდრებლად, къ покою, къ спокойствію, მოურავ. 128.
დასაშაი, ს. დასაშაული, вина, преступленіе, მოურ. 165.
დასაშინი, ზედ. მოსაშენი, требующій обзаведенія, ლახვართ დასაშინოთა, ე. ი. ლახვრით დაშანებული, устрашенный оружіемъ, მოურავ. 167.
დასაშვენი, ზედ. საშვენებელი, украшающій.
დასაშლელი, ზ-ლ. აღსაკრძალველი, воспретительный, ვეფხ. 1011.
დასაშრეტი, ზედ. გასაქრობი, гасильный.
დასაჩენალი, ჩანს. 80, очевидный.
დასაჩაგრავი, ზედ. угнетательный; -ვად, для угнетенія.
დასაჩეხელი, ზედ. გასაჩეხი, разбойный, къ разбитію относящійся, ქილ. 551.
დასაჩურჩი, ზედ. ჩურჩად გასაკეთებელი, სამზ. 111, для сушки ягодъ.
დასაჩუქრება, დასაჩუქრვა (ვჭ), ზ. ვ. საჩუქარს მივსცემ, отдаривать.
დასაცალებელი, ზედ. არ დასაცალებელი, ე. ი. ბოროტი, злой, негодяй, безлѣльникъ, безгодокъ.
დასაცდელი, ს. საცდელი, საფრხე, угрожающая опасность, ქილ. 224.
დასაცველი, ზედ. охранительный, -ѣльно, для охраны, ანკ. 4—21.
დასაცინარი, ს. მასხარად ასაგდები, насмѣшка.
დასაძახი, -ძახავი, ზედ. сучальный.
დასაძინარი, დასაძინებელი, ზედ. усыпительный, ძილის მომყვანი; ქილ. 528.
დასაძრავი, ზედ. შესარყევი, колеблемый, მოურავ. 165.
დასაძრახი, ზედ. საძრახი, порицательный, предосудительный.
დასაწერი, ზედ. საწერი, подлежащій къ написанію.
დასაწვავი, დასაწველი, ზედ. საწვავად ღირსშენული; назначенный на сожженье, რუსუდ. 889; ისაი. 25—2; ანკ. 4—6.
დასაწოლი, ზედ. საწოლი (ადგილი), спальный.
დასაწონი, ს. სართი წონისა, довѣсокъ.
დასაწუნი, დასაწუნარი, დასაწუნელი, -წუნებელი, ზედ. არ მოსაწონი, неодобрительный, რუსუდ. 513; ვისრ. 18.
დასაწუეველი, ზედ. დასაგრეხელი, достойный проклятія.
დასაწყისი, ს. თავი, დასაბამი, начало.
დასაწყლება (ვს), ზ. ვ. საწყლად გავხდი, დავგლახავებ, обнищать, разорить кого, (ვჭსაწყლები), ზ. ვ. დავგლახაკდები, обнищать, ვისრ. 136, - 138; **დასაწყლებული**, ზედ. დაგლახაკებული, убогій, обнищалый, ვისრ. 33; ჩანრ. 91.
დასაჭედავი, ზედ. საჭედავი, ე. ი. ცხენი და სხ. подлежащій къ ковкѣ.
დასაჭერი, ზედ. დასაპყრობი, დასაპატიმრებელი; подлежащій задержанію, заточенію, 2 ქორთლ. 250; სამ. ვახტ. 177.
დასაჭმეველად, ზზ. შესაჭმელად, на съѣденіе, ვეფხ. 1095.
დასაჭრელად ლახვრითა, ზედ. დასაკუწავად დანით, подлежащій изрубленію мечемъ, ვეფხ. 161.
დასაჭურისება (ვს), ზ. ვ. გამოვასაჭურისებ, წვეულს გამოვასხამ, скопить, выхолостить.
დასახარჯავი, ზედ. სახარჯავი, расходный, -ვად, на расходъ.
დასახდომად, ზზ. შესაყრელად, დასახვედრად, на встрѣчу, 2 ქორთლ. 427.
დასახება, დასახვა (ვასახებ, ვასახავ), ზ. ვ. გამოვასახავ, გამოვხატავ, წარმოვიდგენ, მივამსგავსებ; изображать, представлять; олицетворять, შავთ. 68, уподоблять, ვეფხ. 156; 1 ქორთლ. 445; დან. 5—25; ცისთ. 59; ქილ. 220; მკვლართა დასახნა, ე. ი. მკვლარებს დამსგავსა, ან მიამსგავსა; онъ сравнялъ ихъ съ мертвецами, ვეფხ. 95, 290; (ვუ), ზ. პირ. წარმოვუდგენ, გამოვუჩენ, представлять, ვეფხ. 435; 888; 1 ქორთლ. 433; 2 ქორთლ. 110; ლხინად დამისახია, я считаю за радость, ვეფხ. 108. (ვისახვი, ვისახები), ზ. ვ. გამოვისახები, წარმოვიდგინები, изображаться; обозначаться, კუშ. 363; ბუხებ. კ. 254; დაბად. 30—39; 42—43; **დასახული**, изображенный, მოურავ. 388.
დასახედავი, ზედ. დასაოვალიერებელი, требующій присмотра, -ვად, ზ. ზ. для присмотра.

დასახელდებული, ზედ. დასახელებული, поименованный, эрд. 37.

დასახელება, სძ. поименованіе, (ვა), ზ. ვ. სახელებს დავსდებ, ან წარმოვსთქვამ, именовывать, **დასახელებული**, именованный.

დასახვა (ვჭ), ზ. ვ წარმოვაჩენ, изображать, შდრ. 9.

დისახვედრად, ზბ. на встрѣчу.

დასახიზნავი, ზედ. სიზნად დასაყენებელი, кого нужно поселить, 2 ქართლ. 243: эрцэ. 5.

დასახიჩრება (ვა), ზ. ვ. დავკოწყვნ, дѣлать безобразнымъ, обезображать, изуродовать.

დასახლარეთავი, ნ. სახლთათვი.

დასახლება (ვა), ზ. ვ. დავაშენებ, დავაბინავებ, поселять, населять, заселять, обзавести кого семействомъ, (ვსახლდები), ზ. ვდ. დავბინავდები, სახლარს გავიჩენ, ცოლს შევირთავ, принять осѣдлость; жениться, რუსულ. 421; **დასახლებული**, имѣ семейный.

დასახლკარება (ვა), ზ. ვ. დავასახლებ, пристроить кого, женить, ქონგ. 60.

დასახოცი, ზედ. საკლავი, სახოცი, подлежащій закланію, убіенію, ერისთ. 2—140.

დასახურავი, ზედ. სარქველი, покрышка, ვეფხ. 85.

დასაგანდრავი, ზედ. დასაგდები, подлежащій катанію бѣлье.

დასაგდომელი, ს. ხაგდომი სკამი ან სხვა, сѣдалище, ლევით. 1—1.

დასაგდომი, ს. დასაგდომელი, сѣдалище.

დასაგერებელი, **დასაგერი**, ზედ. სარწმუნო, правдоподобный, ქილ. 46, 551; 2 ქართლ. 282; გორგ. 277, რუსულ. 792; დასაგერო.

დასდასად, ზბ. გუნდ-გუნდად, толпами, сонмищами, отрядами; чинно, ერისთ. 2—6.

დასება (ვდასები), ზ. თვ. დასად შევგროვდები, стекаться толпами, ქილ. 90.

დასეირნობა (ვსეირნობ), ზ. ვ. სასეიროდ დავდივარ, прогуливаться, ანტ. 5—37.

დასევა (ვუსევ, -სიე), ზ ვ. напускать на кого собакъ, (ვუსევი), кидаться, бросаться.

დასენება (ვენები), დავსენიანდები, ზ. თვ. სენი გარდმეება, სიბრ. 32, заболѣть.

დასესხება (ვსესხობ), ზ. თვ. просить въ долгъ.

დასერვა (ვჭ), ზ. ვ. დავჭკმსავ, დავჭალთავ. დავჭხრი, დავჭკოლავ, насѣкать, **დასერილობა**, ს. მცირედ დაჭრილობა, рубецъ, рана.

დასეტყვა (ვს), ზ. ვ. სეტყვამ თვის გავლახვ, побить градомъ, 1 ქართლ. 53; (ვისეტყვები), ზ. ვ: სეტყვით გავლახები, быть побитту градомъ, დასეტყვიბა (წლეულს დავისეტყვეინა), имѣ побилъ насъ градъ.

დასველება (ვა), ზ. ვ. დავალტობ ნოტიოთი, намочить, დავსველდები, ზ. ვდ. вымочиться, ვისრ. 50.

დასვენა, -ნება, სზ. отдыхъ, (ვა), ზ. ვ. პატივით დავსდებ, დავსდებ (ხატსა); შევასვენებ, მოვასვენებ; полагать, ставить (образъ и т. п.); дать отдыхъ; (ვი), ზ. მიჩ. შევისვენებ, მოვისვენებ, отдохнуть; (ვხვენდები, ვუსვენები), ზ. ვდ. პატივით დავიდები, полагаться, клясться.

დასვინავება (ვასვინავებ), დავასთლიევები, кумиться.

დასვინადრება (ვა), ზ. ვ. ზღვის გაშინჯვა, изслѣдовать море, სპ. ლ.

დასვლა, სზ. захожденіе солнца, (ვალ), ზ. უ. ვალ, დავსდები, მზე), ходить; заходить (солнце); ლუკ. 4—38; მარკ. 1—32; დავუდივარ, დავუდიოდი. მაგალ. დაუდის ხაქონელი.

დასვრა (ვსვრი, ზ. ვ. შევსვრი, გავსვრი მრავალთა; შეურაცხვჰყოფ. შევარცხვენ, გავაწბილებ, замарать, запачкать; очернить, обезчестить, ვეფხ. 81; 587; 1198; 1397; ვისრ 40; რა კაცმან გვარი დასვაროს ანის ზღვის წყალი ვერ გარეცხს, ვისრ. 144.

დასთვა (ვა), ზ. ვ. დავართავ, прясть, ნ. დართვა.

დასი, ს. გუნდი, კრებული, сонмъ, сборище; сословіе; секта; ვეფხ. 1007, 1358; ქართლ. 2—417; -ანგელოზთა, ე. ი. კრებული ან ხარისხი ანგელოზთა, რომელნიც არიან ცხრანი; საყდრნი, ხელმწიფენი, ძალნი, მთავრობანი, უფლებანი, ხერუვიმნი, სერაფიმნი, მთავარ-ანგელოზნი, და ანგელოზნი, чинъ ангельскій, ვეფხ. 163; -სამღვდელოთა, духовенство, დასი ლაშქართა, отрядъ войска, დასები, ე. ი. გუნდ-გუნდნი, ურიცხვნი კრებულნი, разрядами, ვეფხ. 44; დასი მფრინველთა, стая птицъ, დასი კრძანეულთა, компанія колдуновъ, რუსულ. 473; დასნი, ს. ჩამომავლობა, поколѣніе, რიცხ. 26—50.

დასივება (ვა), ზ. ვ. დავაჟირჟვებ, დავაშუპებ, вызвать опухоль, კაცი 41; (ვსივდები), დავჟირჟვდები, დავშუპდები, опухнуть, ვეფხ. 376, განშ; ფეხი დამისივდა, распухла у меня нога, ცხვირი დუსივდა распухъ у него носъ.

დასინჯვა (ვს), ზ. ვ. დავხედავ, დავსჩხრეკ, разсматривать.

დასისხლება (ვა), ზ. ვ. გავასისხლიანებ, სისხლით შევსერი, окровавить, (დავუსისხლებ), ზ. მიჩ. ვსცემ სისხლის დენებდმდი, прибить до крови, (ვსისხლდები), ზ. ვდ. სისხლით ავიმსები, налиться кровью, გული დამესისხლდება, сердце обливается кровью, ვისრ. 177; 147; **დასისხლებული**, მიმ. -თვლები, налитые кровью глаза, **დასისხლიანება** (ვა), ზ. სხმ. გავასისხლიანებ, ვსცემ სისხლის დენებდმდინ, окровавить, ранить до крови, თავს დავუსისხლიანებ, нанести кому рану до крови въ голову, (დავსისხლიანდები), ზ. ვდ. გავისისხლიანდები, окровавляться.

დასიცხვა (ვჭს), ზ. ვ. მზისთვის: სიცხეს დავკრავ, о солнцѣ: печь, палить, жарить, (ვისიცხვები), ზ. ვ. სიცხით ვიწვები, печься на солнцѣ; კაცი 34.

დასიძება (ვასიძები), ზ. თვ. სიძედ გავუწდები, стать зятемъ кого.

დასიძვა (ვისიძავ), ზ. ვ. სიძედ გავიხდი, принять въ зятья.

დასკვნა, სზ. рѣшеніе, выводъ, ვეფხ. 507, ვისრ. 4, (ვჭსკვნი, ვასკვნე; ვასკვნი), ზ. ვ. სიცხვით ან საქმის ღრმაშტკიცებ, чтобъ вѣрнѣе разсудить, გარდასწვეტ, გარდასჭრი. рѣшить, опредѣлить; рѣшиться, ვეფხ. 311; 1167; (ვუ), -გვირგვინს, обвѣнчать, ქილ. 580.

-მოტყვრის გაუწირაობას, рѣшиться не оставлять друга, ვისრ. 134; დავსკვნი მიწას, გ. ი. მიწას დავხლი, ვეფხ. 1109; уларить объ земь, დავსკვნი პირობას, გ. ი. პირობას დავხლეშ, заключить условіе, ვეფხ. 69; **დასკვნევინება** (ვ), ზ. სხვ. გარდაწყვეტინებ, заставить рѣшить, ვისრ. 87; დასკვნილობა, ს. рѣшеніе, резолюція.

დასკუპვა (-პულვარ), сидьма сижу.

დასლობობა (ვ), ზ. მ. გავქხუნებ ожесточить, (ვე-გულსა, окаменить чье сердце, იოან. 12—40. (ვა-ღვინოთა), опьянить, 2 მეფეთ. 13—28.

დასუმა (ვსვამ, ვსვი), ზ. მ. დავაკვნებ, посадить, ლუკ. 15—5; მეფედ, возвести на престолъ, ვეფხ. 36, 46; -ასოს, поставить букву, -ბეჭედს, приложить печать, დავსუსამ რიცხვსა, поставить число, ქართ. 35; დამისვამ ფასსა, ты ставишь мнѣ цѣну, რუსუდ. 804, (ვასვამ), ზ. მ. დავარქობ, вонзать, пронзать; посадить, ისარი გულს დამასვა, онъ вонзилъ мнѣ въ грудь стрѣлу, ვისრ. 145 სვილ. 84, (ვესვი), ზ. თვ. დავარქობი, განვწონები, вонзаться, მარკ. 1—23; **დასმევინება** (ვ), ზ. მ. დავაკვნინებ; განვაწონინებ, заставить посадить; заставить пронзить, სიმნ. სიმ. 153; **დასმული**, მიმ. დაწუსებული, დაკვნილებული, посаженный, 33 რუსთავ.

დასმენა (ვ), ზ. მ. შევასმენ, დავაბეზღებ, оговорить, сдѣлать на кого доносъ.

დასნაკული, ზედ. ნაკით მოკრული, вышитый сафьяномъ.

დასნეულება (ვ), ზ. მ. სნეულებად მივიყვან, დავაუძლურებ, ослаблять, повергать въ болѣзнь, სიქმ. 9—30; ვისრ. 171; (ვსნეულდები), ზ. ვედ. დავუძლურდები, უძლური შევიქმნები, впасть въ неизлѣчимую болѣзнь, სიბრძ. 96; ვისრ. 85; ალბ. 140.

დასო, ს. ფიჩხი, кустъ терновій, терн, ბუნ. ლ. სიტყო წერილში: სიჩხო მაღნარისა, ფიჩხარისა, чаща дубровая, ისაი. 9—18.

დასობა (ვ), ზ. მ. დავარქობ ლახვარს, ისარს, вонзать, втыкать, (ვესობი), ზ. თვ. დავარქობი, вонзаться, დარკვ. 128; ვისრ. 113; კორნ. 159; ვეფხ. 1075.

დასობა, ს. დასდგომ დგომა, ჩარიგება, стоять по порядку, ჟამნი თქუენნი დასობდნენ, ქილ. 223, жизнь ваша текла по порядку, **დასობინება** (ვ), ზ. მ. დავარქობინებ, заставить воткнуть, ვეფხ. 228.

დასოვლება, ნ. დასველება, 1 ქართლ. 268; ვისრ. 75, 170; ისაი. 34—3.

დასორსალება (ვ), ზ. მ. დავაგუნდევებ, დავახვევ, свалять въ комокъ, კალია 36.

დასოჭვა (ვ), ზ. მ. დავხვეუ მკელს, очищать нитки.

დასრევა (ვ), ზ. მ. დავისრევი, დავსტორენი, стрѣлять, სიმ. ლ.; пронзать стрѣлою.

დასროლა (ვისროლ), ზ. მ. დავსტორენი, метать, სიმ. ლ.

დასრესა (ვ), ზ. მ. გავსრეს, დავსქულებ, размять.

დასრულება, -ლებულება, სმ. окончаніе, (ვა სრულები -ლებ). ზ. მ. გავათავებ, შევასრულებ, მოვრჩები, დავლევ, окончить, (ვესრულები, ვსრულდები), ზ. მქ: ვედ. გავთავდები, оканчиваться, სიბრძ. 105; 1 ქართლ. 61; დარკვ. 139; ჭკუ დასრულდება, изъ ума выживаетъ, დასრულებული, ზედ. окончательный, მუქაფ. 74.

დასტა (სპარ.), ხ. 24 ფურცელი ქაღალდისა; გუნდი, დასი მხედრობისა, десть бумаги; отрядъ войска; დასტა სთოშაო ქაღალდი, колода картъ, ავანგის დასტა, шесть, დასტების ღირებობა, поставить въ строй войска, ფარშ. 55; 2 ქართლ. 484; ერისთ. 193.

დასტა, ხ. ხელთნაწ. нижній кушникъ.

დასტამალი (სპარს.), ხ. მჭადი, тряпка.

დასტამბო (სპარს., ხ. პუმპული, პატარა ნაჭდი; канталупка, ლ. ერისთ. 84.

დასტანაგი, ხ. ქალთ სამკაული, ისაი. 3—20, браслетъ.

დასტაქარი, ნ. დოსტაქარი, ვეფხ. 551.

დასტერება (დავასტერებ თვალს), ზ. მ. თვალს დავაყენებ, დავაცქერებ, пристально смотрѣть на что, увереть глаза во что, (ვასტერებ), ზ. ვედ пристально смотрѣть на что.

დასტვენა (ვ), ზ. მ. ვუსტვენ, свистать.

დასტი (სპარს.), ხ. სასმისი, чаша, დარკვ. 2—61; დასტიდარი, ხ. 1 ქართლ. 237.

დასტულამალი, ნ. დასტურლამა.

დასტურ (სპარს.), ზზ. ღიაღ, მართლა, да, правда, ვეფხ. 323.

დასტური, ზედ. მართალი, სწორე; ხ. ნებას დართვა, подлинный, точный, ვეფხ. 129; 459; 586; ვისრ. 11; позволеніе, რონგ. 87; ფაშაყული უხმობენ ხვეის ბერის ნაცვალსა, помощникъ старшины у Ишавовъ, დასტური მიბოძე, позволь мнѣ, რუსუდ. 778; დასტურს ვაძლევ, я позволяю ему; **დასტურობა**, ხ. სიმართლე, სისწორე, ნამღვილობა, достовѣрность, точность, ალექ. 18; -ამბისა, достовѣрность извѣстія, ვეფხ. 990; **დასტურება** (ვი), ზ. მ. ვირწმუნებ, დავიჯერებ; увѣряться, считать за правду, ვისრ. 48; (მიდასტურებს), ზ. მიწ, ნებას მაძლევს, позволяетъ мнѣ, **დასტურებული**, სწორე, უცილებელი, вѣрный, непарушимый, -ანდერძი, непарушимое духовное завѣщаніе, ალბ. 56.

დასტურლამა (სპარს.), ხ. инструкція, დასტულ. 40.

დასუნა, ნახე დასდნა; **დასული**, მიმ. зашедшій (о солнцѣ); ვეფხ. 33, ჭნწერია დასული, уже дошедшій, ე. ი. დაჯდებული, ნ. დასმა.

დასუნვა (ვ), ზ. მ. განვამხნევ, воодушевлять.

დასუნება (ვი), ზ. უ. გავჭირვები, ужаснуться, მარკ. 14—33; დასუნებული, მიმ. -გულითა, окаменѣлый сердцемъ, მარკ. 6—52.

დასუმა, ნახე დასმა.

დასუნება დასუნვა (ვსუნებ, ვსუნავ), ზ. უ. ხანს ვთელებ, обновлять, რუსუდ. 714.

დასუნთქვა (ვ), ზ. უ. დავსცოფავ, დავშხამავ; отравлять ядомъ, (ვი), ზ. უ. ამოვისუნთქვ, дышать, რუსუდ. 872.

დასური, ზედ. სასურველი, желанный, შავთ. 9.

დასუსტება (ვი), ზ. მ. მოვაუძლურებ, ослаблять,

(ვსუსტდები), ზ ვდ. მოვეძლურდები, ослабѣть, нѣмощ. 30; 2 ქართლ. 487.

დასუსურება (ვსუსურდები), ზ. ვდ. დავსუსტდები, მივიხრწნები ხიბერით, ослабѣть, постарѣть, одряхлѣть, зимн. 159.

დასუსხვა (ვს), ზ. ვ. დავსწვავ ცხენ ოქმის ყანჭრის ქალიანთა ფურცელთთვის; წვავხდენ მოხვალს ოქმ. სიცივისთვის); жечь (крапива); о раст.: портить морозомъ; ბუნ. ლ.

დასუფთავება (ვ), ზ. ვ. გავსწმენდ, очищать.

დასუქება (ვ), ზ. ვ. გამოვკვებ სახუქად ბაცას, откармливать, (ვსუქდები), ზ. ვდ. გავსქელდები, тучнѣть.

დასქდომა (ვსქდები), ზ. ვდ. დავიბძარი, გავსქდები, трескаться, лопаться, дѣлаться, ноги у него растрескались.

დასქელება (ვ), ზ ვ. сгущать.

დასყიდვა (ვსყიდი), ზ. ვ. распродать.

დასწავება, დასწავლა (ვ), ზ ვ სწავლას მივცემ, ვმოძღვრი, ვასწურთნივ, научать, (ვისწავლი, -ვლე; დავისწავე), ზ. ვიხ. გავიწურთნივ, სწავლას მივიღებ, научать, вымучивать, (ვისწავლები), ზ ვ. გავიწურთნები; вымучиваться.

დასწვრივ, ზზ. по прямой линіи сверху, вертикально (внизъ), ნ. ასწვრივ. კაცი 36, ბუნ. კარი. 125.

დასწორება (ვ), ზ. ვ. მოვასწორებ, მოვასწორდები; გავასწორებ, გავმართავ, равнять, поправлять, პირს დავასწორებ აღმოსავლეთისკენ, ქილ. 37, направить путь къ востоку, (დავასწორდები), ზ. ვდ. გავსწორდები, ровняться, исправляться, დაგვასწორნეს, поровнялись съ нами, დარეჯ. 105.

დასწრაფება (დავ), ზ. ვ. торопить.

დასწრება, დასწრობა (ვ), ზ. ვ. მოვასწრობ; წინ წავუსწრობ, успѣвать, оканчивать что къ сроку; предупреждать; დამასწრო, онъ предупредилъ меня, (ვასწრებ), ზ. თვ. მოვასწელებ, შინ ვასწრობ; შევხვდები მუნ, დავესწრები, тамъ бываю, присутствовать, находиться; застать дома, დასწრო ქორწილს, онъ засталъ свадьбу, შინ დასწრა, онъ засталъ его дома, кунуз. 220.

დასხდომა (ვსხდები), ზ. ვდ. დავჯდები, садиться на; დასხდიან ბუზნი, мухи садились, налѣтали на, ქილ. 204; ბუნ. კ. 28; (ვსხდები), ზ. ვდ. დავჯდები მრავალთა თვის, садиться, цѣпляться за кого, სხდნენ, сѣли на лошадей, დამისხდნენ, они сѣли возлѣ меня, დარეჯ. 105, ქრისტ.

დასხეპა (ვჴ), ზ. ვ. დავჭრი ურჯებს შკოვებს ხეს, обрѣзывать сучья.

დასხვეპა (ვჴ), ზ. ვ. полоть.

დასხვირვა (ვჴ), ზ. უ. დავსხლტები, выскользать.

დასხვილება (ვ), ზ. ვ. утолщать.

დასხვირჩლვა (ვჴ), ზ. ვ. გამოვჭრი ჩუნჯს, высѣкать (о сѣни), ბუნ. ლ.

დასხივება (ვ), ზ. ვ. დავთიხავ. გავხეიჭავ, защебенить, იოან. 40—13; ხად. ლ.

დასხლტება (ვსხლტები; -ლტე), ზ. ვ. წავჭრელვარ. წავირომევ, вырвать, фрцѣлвать დავსხლტები ცხენებს, быстро бросаюся на лошадяхъ, ვეფხ. 1398; (დავსხლტები, დავასხლტები), ზ. ვ. выскользать, ლახვი დასხლტა, булава отскочила, ურთ. ორჯერ-ჩასხლტა ხელიდან, у него изъ рукъ выскользнуло, მეორედ თოფი დაუსხლტა, во второй разъ изъ него выпалилъ изъ ружья.

დასხმა (ვ), ზ. ვ. დავჭერი, დავთხევ წყალსა; გავსწილავ საჭმელსა; лить, наливать; разливать кушанье: სიბრ. 102; -ისრის, попасть кому стрѣли, ვეფხ. 292; ბერძ. სიმ. 34; -ლაფსა თავზედ, оерамить, 1 ქართლ. 414; -მკერდსა, покрыть пылью, იხილ. 10—6; დავასხა გვრემა, покрыть ранами, ალბ. შუხ.; წვიმამ დასხა, полилъ дождь, თავზედ დავისხა ნაცარი, пепломъ покрыть свою голову, ოქმამ დამასხა, я вспотѣлъ, (ვისხმი), დავთხევი; დავილვრები; განვიწილები საჭმელი, разливаться, **დასხმული, დასხმითი**, мнѣ. разлитый, **დასხმევინება** (ვ), заставить наливать.

დასხმა (ვჴსხამ, ვჴსი); ზ. ვ. დავაკვდენ მრავალთა; დავნერგავ ხეს, კარსა და სხ. сажать; садить деревья; (დავასხამ, -სხი), ქილ. 673; დავაკვეთებ, დავსცემ კარსა, იხილ. 15—8; заставить напасть დავასხამ რქასა, насадить виноградъ, მაკ. 21—7; 1 კორ. 9—7; 12—13; 1 კორ. 3—6; დავჴსხამ ცეცხლსა, класть въ огонь, ხალ. 28—3; (დავასხამ კარაულსა, осѣдлать осленка, ლუკ. 19—35; დაბად. 22—4; დავასხამ ხელსა, ე. ი. ვაკურთხებ სამღვდელოდ; ან ხელ დავსდებ, დავიტერ, დავიკურთხებ, руконолагать, посвящать въ священническій санъ, налагать руку, брать подъ стражу, арестовать; ქრონ. 172; მაკ. 16—50; **დასხნა, დასხმა** (ვსხნი, ვსხენ; ვსხამ, ვსხი), ზ. ვ. დავაკვდენ მრავალთა, დავსვამ; დავსდებ, დავწყობ; დავჴკრძალავ; сажать многихъ; ставить, полагать, класть; хранить, прятать; მარკ. 11—7; 12—42; ლუკ. 12—36; იხილ. 27—9; დასხნეს კანონნი, постановили правила, кормч. 4, -განძსა, спрятать сокровище, 1 ქართლ. 183; -ბეჭედსა, приложить печать, кормч. 401; -ასოთა, поставить буквы, დასხნა ეკლესიანი, онъ поставилъ епископовъ; 2 ქართლ. 98; დასხნა ქვეყანანი, снести яйца, ხაჭლოსნი დასხნეს, они поставили стулья, დარეჯ. 99; ხაძღვნოდ დავსხნე, отложилъ для подарка; ვეფხ. 458; დავსხენით კათალიკოზნი, мы поставили католикосовъ, 2 ქართლ. 258; დასხნა შეშისა, положить дрова, დაბად. 22—9; დავსხენ საშჳალენი, я положилъ границу, გამოსლვა 23—31, უტურფესსა ხეზედ დასხმენ, лучшее откладываютъ для царя, ვეფხ. 1083; დაგესხა, онъ посадилъ насъ, დავსხენ თითნი ჩემნი, я вложилъ свои пальцы, (**დავისხამ, დავისხნი**), ზ. უ. сажать возлѣ, ვეფხ. 34; დასხა ხილი, привесъ плоды (о деревѣ), (დავისხმი, დავისხმები), ზ. ვ. დავაკვდენები, садиться, ლუკ. 9—44; 21—19; დავესხმი შუნჯსა, болячка покрыла его тѣло; თავ-პირ დავსხა, у него закружилась голова, кунуз. 389; (**დავესხმები თავს**), ზ. თვ. თავს დავესევი ჯარით, ринуться, напасть, ფსალმ. 71-3. 1 პეტრ. 2—8; მალაქ. 1—1, (დავსხმივარ, დავსხმოდი), сѣсть; напасть; სოფ. ან შუნჯი დასხ-

ხმოა, у него вскочилъ передъ. ხაბრძ. 202; **დაბნაულობა**, ს. თჳს ღონე, нападеніе, ორბ. 18—47.

დაბნა (ვბნი), ნ. დაბნა, ზ. ვ. მოგუძლურებ, მოვასუსტებ, разслаблять, (ვბნები დავიბნები), ზ. ვღ. მოგუძლურები, слабѣть, хилѣть, ანდ. 74; разрушаться, იხილ. 12—7.

დაბნევა, სხ. осужденіе; наказаніе, казнь; (ვბევ, ვბევ), გავამტყუნებ, ბრალეულ გამოვაჩენ; გარღვახლეულებ, განვკიცრებ; შევიწუხებ, გავრცხ; осуждать; казнить, наказывать; угрождать, безпокоить; რუსულ. 623; დამბევ, онъ наказалъ меня; დაბევ უბრალოთა, осудить невинныхъ, მატთ. 12—7, თავს დავიბევ, осудить себя, (ვიხბევები), ზ. ვ. განვკიცრებები, осуждаться, наказываться, быть наказану; დამირბიხარ, ე. ი. შეიწუხებიხარ, я обезпокоилъ тебя, ვეფხ. 644; **დარბეული, დაბნეული**, осужденный, наказанный, утомленный, რუსულ. 932; 253.

დაბჟენება (ვ), ზ. ვ. დავრტყმ, მივახლი რაზედმე, მივკრავ, დავკვეთ, ударить обо что, ткнуть; вонзать; -ხავს ხიღის ვურს, ударить корабль о бикъ моста, (ვტრავები, მივეკრები, დავკვეთები, удариться, броситься на кого.

დაბილახება (ვ), ზ. ვ. გავხვრი ცალხით, изгрязнить, произвести грязь, მიწა დამიცალხებია ცრემლით, слезами я смочилъ землю, ვისრ. 103, (დავცალხები), ზ ვღ. გავცალხიანები, обращаться въ грязь.

დაგება, დაგებება (ვ), ზ. ვ. შიგ-მოვკარ, გავმოვწყობ, ჩავუგებ; მოვუმატებ, ставить, класть между, вставлять, прибавлять, придавать; რუსულ. 481; კანონ. 26, 29; -ხიდვა, прибавить, вставить клино, -ძალა, употребить силу, принудить, ბერძნ. 14; ქილ. 31; -თხრილს, дѣлать въ стѣнѣ нишу, полупроемъ, углубленіе, რუსულ. 354; (ვი), ზ. ვ. ქვეშ მოვკარ; დავიკარ ადგილს; გეფ. 33; задавить; занимать пространство; სხვა ბაღის ბაკრონებიც დიკანან, пусть подвергнутъ взысканіямъ и другихъ хозяевъ сада, გეფ. 33, ხარწყვის ადგილს დიკავებს, занимаетъ неемныя мѣста, გეფ. 39; მაგი მოამართ და მცირე ხორცი მას დაკანი, поставилъ ловушку и положилъ туда мясо, ქილ. 466. (დავდებები, -ნე), ზ. თვ. ვეჩრები, მივეკიდები, მივმართავ ასაკიდებლად, соваться; хватать; **დაგებინება** (ვი), ზ. სხვ. ქვეშ მოვკარინებ, заставить задавить, დარეგ. 2—144.

დაგანგვა (ვჳ), ზ. ვ. измучить.

დაგანგალება (ვჳ), ზ. უ. უსაქმოდ დავდივარ, დავფორიალობ, ходить безъ дѣла, бродить, блуждать.

დაგარება (ვი), ზ. ვ. водить.

დაგაცება (ვს), ზ. ვ. ხელიდან გამოვარომევ, წავართმევ, выхватить, (ვი), ზ. მიმ. ავიკლებ, ავიფორთოხებ, расхитить, разграбить, იერემ. 50—37; 2 2 ქორნ. 360, სიბრ. 24; **დაგაცებული**, მიმ. расхищенный.

დაგდება ნ. **დაგლება**; **დაგდებინება**. ნ. **დაგლებინება**.

დაგდევა (ვჳ), **დაგდევნა** (ვჳგდევნი; -ნე), ზ. ვ. საკმაოს ადგილს მივხედავ, имѣщать, помѣщать, (ვი), ზ. მიმ. დავიტევ თავის შორის, имѣщать въ себѣ, კანონ. 27. 262, (ვიტევი), ზ. თვ. მოთავსდები, помѣщаться, სახლის ავეჯულობა არ დაეტევა ამ ოთახში, мебель не можетъ помѣститься въ этой комнатѣ.

დაგენა (ვჳნ), ზ. ვ. გავხვევ, набить, положить плотно, ლუკ. 6—38; ვარდის დაგენა, ე. ი. ლოკუნის დასხმა ცირილით, ვეფხ. 376, заставить раскрыть щеки отъ слезъ.

დაგენინება (ვი), ზ. ვ. ცვნიან გავხდი, произвести сырость, (ვცენიანდები), ზ. ვღ. ცვნიანი შევიქმნები, отсырѣть.

დაგერფვა (დავჳსტერფავ, -ფე), ზ. ვ. გავჭყლეტ დავხტკენი, топтать, убивать ногами.

დაგეტა, სზ. ломка, пораженіе; -მგლისა, раскатъ грома, ვისრ. 87; ქილ. 52; (ვჳს), ზ. ვ. გავსტეხ მრავალთა, დავამტვრევ, сломать, наломать; 1 ქორნ. 266; გავსტეხ, მარილს ვაიძულებინებ, заставить сознаться, -ღმრთის რისხვას ვაიხელმძ, пролить на кого гнѣвъ Божій; რუსულ. 70, 71 (ვი), ზ. ვ. თავზედ დავამტვრევ, თავზედ გავუტეხ რაზმე, сломать надъ головою кого что, დავატეხ ბრალსა, ე. ი. ბრალს დავსდებ, обвинить, სიბ. ლ. დავატეხ სიხლესა, обвинять въ убійствѣ, დავატეხ ვალსა, входить въ долги, დავიტეხ ვალსა, входить въ долги; სიხე დავტეხმა.

დაგვირთვა (ვჳს), ზ. ვ. ცვირთს-დავსდებ, საჰალხეს ავჭკვდებ, навьючить, нагрузить, დაგვირთული, навьюченный, нагруженный, ვეფხ. 458.

დაგვიფრვა (ვჳს), ზ. ვ. დავჳსჭდავ, ავესტვიფრავ, запечатлѣть, დაგვიფრულობა, ს. ალგვიფრულობა, печатлѣніе, ფიზიკ. 32.

დაგიარება (ვუ), ზ. ვ. ჩავუვლი, проходить, მოგზრავ. 148; დამიარე, ე. ი. დამიცალე, გამოხრე, ვეფხ. 393, ты опустошилъ меня.

დაგირება, დაგირვა (ვჳსგირებ, დავსგირავ, დავსგირი), ზ. ვ. მოვსთქვამ ცირილით, შევსტირი, умолять слезами, плакать надъ; (დავტირებ, დავუტირებ), ზ. მიმ. ვიგლოვ, оплакивать, ვეფხ. 1217; (ვტირებ), ზ. ვ. მოვიგლოვები, быть оплакиваему, ვეფხ. 818; დამიტირებ, станешь оплакивать меня, ვეფხ. 347; ჩონგ. 76.

დაგლეჯილი, ზღვ. მეჯვ დამრილებული, пересѣченный.

დაგლეწვლება (ვი), ზ. ვ. გავიშიშვლებ, გავიტიტვლებ, оголить, раздѣть до нага, (ვჳსტიტვლდები), ზ. ვღ. გავშიშვლდები, оголяться, 2 ქორ. 440.

დაგლეკლეკება (ვჳ), ზ. უ. нагонаривать.

დაგლეწვნა (ვჳს), ზ. ვ. გავქნილ ფეხით, растоптать ногами, რუსულ. 985.

დაგმებილება (ვი), **დაგმებობა** (ვი), ზ. ვ. გავიტკბილებ; ვახიამოვნებ, სიამოვნებას მივცემ; дѣлать сладкимъ; услаждать, доставлять удовольствіе; იერემ. 5—3. ვეფხ. 15. 73; ღმერთმან ამე ცხებილად დაგიტკბოს, Богъ да усладитъ жизнь твою такъ сладко, какъ это, ანტ. 6—30; (ვსტკბები), ზ. ვღ. გავიტკბილდები; სიამოვნებას მივიღებ, დავშვებულდები, დავსწუნარდები; дѣлаться сладкимъ; пріятнымъ, наслаждаться; успокоиться; ანტ

1—39; 2 ქართლ. 568; (ვუტკბები), ზ. ვდ. ტკბილად მივიღებ, კეთილად შევიწყნარებ, обласкать, обойтись съ кѣмъ ласково, ოსს. 9—4; ღვრ. 84; ერისთ. II, 88; დავუტკბობ ყურსა, услаждать слухъ, ჩონგ. 13; დამტკბა, онъ обласкалъ меня, ვეფხ. 533; ქილ. 694; გორგ. 314, **დატკბუნება** (ვ), ზ. ვ. удовольствіе, достаплять удовольствіе, ჩონგ. 105.

დაცემნა (ვსცემნი), ზ. ვ. чувствительно ударить, ударить, утоптать, умять ногами землю, ვეფხ. 647.

დაცეცა (ვ), ზ. ვ. двукратно ударить, нажать, изотно умять что.

დაცლობნა (ვსცლობნი), ზ. დავჭოცნი; распѣловать.

დაცოვება, დაცევება (ვსცოვებ, დავუცევებ), ზ. ვ. დავტოვებ, გავუშვებ, бросать кого, оставлять, покидать, -სჯულისა, отступить отъ вѣры, (ვიცევები), ზ. უ. გავიშვები, оставаться, **დაცოვებული, დაცევებული, დანაცოვები**, оставленный, **დაცოვებინება** (ვ), ზ. სხვ. გავაშვებინებ, заставить оставить, -სჯულისა, принудить отказаться отъ вѣры, 1 ქართლ. 444.

დაცოლება (ვ), ზ. ვ. შევაფარებ, შევავოლებ, შევავლებ, перестать, сравнивать, примѣнять одно къ другому.

დაცრაბახება (ვი), ზ. ვ. დავიკვეხ, похвастать.

დაცრაგუნება (ვ), ზ. უ. დავხტირები, дѣлать скачки, таскаться, ходить туда и сюда, болтаться безъ дѣла; დავიკვეხნ, хвастать.

დაცრიალება (ვ), ზ. ვ. დავბრუნებ, გადავბრუნებ, поворачивать, кружить, -სანმენი, повернуть лицо; (ვცრიალებ), ზ. ვდ. დავბრუნდები, завертѣться, закружиться, отъ головокруженія, вертѣть около кого, ухаживаю, დამიცრიალდა უკუღმა ბედი, счастіе мнѣ измѣнило; ჩონგ. 140.

დაცრცვინვა (ვ), ზ. უ. негодовать, ბაგრ. 93.

დაცრფიალება (ვ), ზ. უ. любоваться.

დაცრფობა (ვსცრფი), ზ. უ. восхищаться.

დაცურცლება (ვი), ზ. ვ. обогащать.

დაცუსალება (ვ), ზ. ვ. დავაპატიმრებ, арестовать.

დაცუხვა (ვ), ზ. ვ. опалять.

დაცუქსვა (ვი), შევრისხავ, побранить, пожурить.

დაცყლეპება (ვ), ტყავს გავხდი, снять шкуру.

დაცყდომა (ვცყდები), ზ. ვდ. თავზედ დავეცემი, рушиться надъ кого, ვეფხ. 419. 1166; ვილა დაცყდა, обанкрутился, დამცყდა ცა, поразило меня несчастіе, რუსუდ. 404; ჩახრ. 61.

დაცუცვა, დაცუცვება (ვ), ზ. ვ. ტყვედ-წყვიდვან, დავიმონებ, плѣнить, взять въ плѣнъ, ბაგრ. სხვ. 34; (ვცუცვები), ზ. ვდ. ტყვედ შევიქმნები, попасть въ плѣнъ, სიმბ. სხვ. 356; 2 ქართლ. 541; სიყვარულსა გული შენი დაუტყვია, любовь плѣнила твое сердце; ვეფხ. 128; (ვცუცვები, დავტყვები), ტყვედ შევიქმნები, быть плѣнену, покориться; 1 ქართლ. 295; 2 ქართ. 422, ვეფხ. 1156; **დაცუცვებული**, зач. плененный; დარეჯ. 2-119; **დაცუცვინება** (ვ), ზ. ვ. ტყვედ წავაყვანინებ, заставить взять въ плѣнъ, 2 ქართ. 548.

დაცუცლვა (ვიტყვლევ ხელთა), ზ. ვ. ხელს შემოვკრავ, ტაშს დავუკრავ, бить въ ладоши, იუდეკ. 25—6, (ვიტყვლევები), ზ. ვ. შევიმოსები ფურცლით, იხილ. 55—12; одѣватся листьями.

დაცყვენვა (ვსცყვენივ), ზ. ვ. разграбить.

დაცყლეტა (ვსცს), ზ. ვ. დავეცე, დავსჭყლეტ, давить, ვეფხ. 1568.

დაცყოობა (ვი), ზ. ვ. შევამცნებ, замѣчать.

დაცყორცა (ვსცს), ზ. ვ. ხროლით გამოვლევ, растрелять, истратить стрѣлы патроны.

დაცყუბება, -ბნა (ვ, ვსცყუბნი), ზ. ვ. შევატყუბებ, ტყუბად გავხდი, გავაკუთებ, сдваивать, сливать въ одну, დაიცყუბნა ფეხნი, скрестилъ ноги, დარეჯ. 2—56.

დაცყუვება (ვი), ზ. ვ. მოვატყუებ, обмануть, სიმ. ვახტ. 262; (ვსცყუვებ), ზ. ვ. მოტყუვებით გამოვრთმევ, вымапить, 2 ქართლ. 522; (ვსცყუვდები), ზ. ვდ. მოვსტყუვდები, обмануться.

დაცყუილება (ვი), მომატყუებ, обманывать, ერისთ. 2—64.

დაუაზებელი, ზედ. неумытый.

დაუბარავი, невскапанный, -რებლობა, невскапанность.

დაუბედო, ზედ. უბედური, несчастный, ქილ. 535.

დაუბერავობა, ს. დაუქველებლობა, нестарпмость.

დაუბერებელი, ზედ. დაუქველებელი, неувядаемый, -სიყვარული, неувядаемая, вѣчная любовь, მარკ. 2—30.

დაუბეჭდავი, ზედ. არ დაბეჭდილი, незапечатанный, ბაგრ. სხვ. 61.

დაუბნება (ვი), ზ. უ. переговариваться.

დაუბრკოლებელი, ზედ. არ დასაბრკოლებელი, безпрепятственный, სჯმ. 24—16; კორ. 10—32; **-ბლივ**, ზზ. безпрепятственно, **დაუბრკოლებლობა**, ს. დაუშლელობა, безпрепятственность.

დაუბურველი, ზედ. დაუხურავი, непокрытый.

დაუგებელი, ზედ. დაუშაებელი, непримиримый, -ლახვარი, неположенный мечъ.

დაუგვანება (ვი), ზ. ვ. გარდავგვარებ, დავასახიერებ, изуродовать.

დაუგვანი, ზედ. უგვანო, არ შესაფერი, неприличный.

დაუგვიანებლად, ზზ. დაუყოვნებლად, немедленно.

დაუგლახაკებლად, ზზ. არგლახასავით, непонятски, ქილ. 636.

დაუდგომლად, ზედ. დაუცალებლად, неостанавливаясь, რუსუდ. 2.

დაუდგომელობა, დაუდგრომელობა, ს. უდგომობა, გაუცხლობა, непостоянство, ვისრ. 184; ქილ. 597; **დაუდგრომელი**, ზედ. უპირო, გაუცხნელი, შეურჩომელი, непостоянный, იაკობ. 1-8; კალა. 120; **დაუდგრომლად**, ზზ. მიწყივ, დაუსვენებლივ, безпрестанно, ვეფხ. 995.

დაუდებელი, ზედ. არ დადებული, неположенный, неопредѣленный, ღრო დაუდებელი, безсрочный, გუგ. 8, 30; -ფასი, неоцѣненный, ვეფხ. 1007;

დაუდებლობა, ს. განუსაზღვრებლობა, неопредѣленность, -ленный законом, нѣкот. узак.; შეად. ხომ. 393.

დაუდეგარი, ზედ. ნაზე დაუდეგარი; -გული, непостоянное сердце, ქილ. 477.

დაუდევნელი, დაუდევარი, ზედ. გარეწარი, უთავური, безпечный, небрежный, **დაუდევნელობა, დაუდევარობა**, ს. გარეწრობა, უთავურობა, безпечность, небрежность, ერის. 2—105.

დაუდერგავი, ზედ. მოუსვენარი, поспѣшный, неосторожный, ქილ. 477; **დაუდერგაობა**, ს. ყნობა, გაუტანლობა, непостоянство.

დაუდუმებელი, ზედ. უჩუმარი, неумолкаемый.

დაუდუღარი, ზედ. მაგალ. ღვინო, неперебродившееся вино.

დაუვარცხნელი, ზედ. непричесанный.

დაუვალი, დაუსვლელი (მზე), о солнцѣ: незаходящій; всегда освѣщающій.

დაუვიწყარი, დაუვიწყებელი, ზედ. არ დასავიწყებელი, незабвенный, დაუვიწყებლობა, ს. незабвенность, რუსუდ. 191.

დაუშვებელი, დაუშვებადი, ზედ. გაუქრობელი, неугасимый, კავშ. 167, 365.

დაუშვებელი, ზედ. შეუწყნარებელი, непримиримый, -вѣлобъ, непримиримость.

დაუშვარავი, დაუშვარებელი, დაუშვარი, ზედ. არ დაშვრებული, нелѣнивый, ქილ. 628. **დაუშვარობა, დაუშვარებლობა**, ს. ქილ. 332; 2 ქართლ. 409, готовность къ услугамъ.

დაუშოგველი, ზედ. არ დაშოგავი, небережливый.

დაუშოგველობა, ს. არ დაშოგველობა, небережливость.

დაუშრობელი, ზედ. დაუხსნელი, неразрушимый, нетлѣнный, კავშ. 318; ხან. ლ.

დაუთვალავი, ზედ. აღურიცხავი, неисчислимый.

დაუთმობელი, ზედ. მოუთმენელი, нетерпѣливый, **დაუთმობელობა**, სულ-წასულობა, მოუთმენლობა; ს. нетерпѣливость, 2 ქართლ. 568.

დაუთოვება (ვ), ზ. ვ. უთოს წაგუსვამ, утюжить, დაუთოვებელი, მიქ. невымутюженный.

დაუთხეველი, ზედ. непроливаемый; **დაუთხეველობა სისხლისა**, ს. სისხლის არ დაღვრა, непролитіе крови.

დაუთხოველი, დაუთხოვნელი, ზედ. გამოუთხოველი, ვისრ. 190; 2 ქართლ. 546, непросившійся, безъ дозволенія.

დაუკარავი, ზედ. მიუკარავი, недоступный, ვისრ. 143, 144, 115.

დაუკარგავი, ზედ. არ დაკარგული, неотерянный, **დაუკარგაობა**, ს. არ დაკარგულობა, нетерпѣніе.

დაუკარები, ზედ. მიუკარები, ან ხელ-უხლებელი, недоступный; неочатый, ვეფხ. 1494.

დაუკაცურება (დავუკაცურდები), ზ. ვ. კაცობრები, უკაცური შევიქნები, обезлюдѣть.

დაუკეთესება (ვ), ზ. ვ. улучшать.

დაუკითხავად, ზზ. უკითხავად, безъ спросу.

დაუკლებელი, ზედ. მოუკლებელი, цѣлый, полный, დაუკლებლად, ზზ. მოუკლებლად, сполна, ალბ. 18; დარეკ. 91; 1 ქართლ. 312; 337.

დაუკმაყოფილება, неудовлетвореніе, -лѣбулъ, ზედ. неудовлетворенный.

დაულევნელი, ზედ. მოუკლებელი, დაუსრულებელი, неистощимый, неисчерпаемый; რუსუდ. 264, 799; **დაულევნელობა**, ს. მოუკლებლობა, неистощаемость, неисчерпаемость, ვისრ. 44; 190; -წვიმისა, продолжительность дождей.

დაულეწავი, -ლეწელი, ზედ. დაუმუსრავი, несокрушимый, ვეფხ. 166, 1037.

დაულპობელი, ზედ. ულპობელი, негніющій.

დაულოცავი, ზედ. ვისაც ლოცვა კურთხევა არ მიუღია, неполучившій благословенія; 1 ქართლ. 286.

დაულტობელი, ზედ. დაუსვლებელი, შრალი, непромокаемый, მარკ. 2—86.

დაუმადლებელი, ზედ. უმადური, неблагодарный.

დაუმარცხებელი, ზედ. უძლეველი, непобѣдимый, 2 ქართლ. 373.

დაუმარხავი, ზედ. არ დამარხული, непохороненный.

დაუმოკიდებელი, ზედ. თვითმდგო, независимый, самостоятельный.

დაუმონებელი, ზედ. დაუპყრობელი, დაუმორჩილებელი, непокоренный, непорабощенный, დაუმონებლობა, ს. **დაუმორჩილებლობა**, непокорность, მარკ. 2—115.

დაუმორჩილებელი, ზედ. დაუმონებელი, არ მორჩილი, непослушный, **დაუმორჩილებლობა**, ს. უმორჩილობა, არშიობა, непокорность.

დაუმოწმებელი, ზედ. დაუმტკიცებელი, незасвидѣтельствованный.

დაუმზბოლი გული, ზედ. მოულბილებული გული, несмягченный, რუსუდ. 983.

დაუმტკიცებელი, ზედ. არ დამტკიცებული, неутвержденный.

დაუმშვიდებელი, ზედ. დაუწუნარებელი, неугомонный.

დაუმძიმებელი, ზედ. მხუბუქი; არ სამწუხარო, неотяготительный, неогорчительный, ვისრ. 264.

დაუმწვარი, ზედ. არ დასაწვარი, несгораемый.

დაუმჭირველი, ზედ. არ დაჭირებული; მოუმჭნელი, უკრძალველი, неимѣющій нужды; невоздержный; 2 ქიმ. 3, 3.

დაუმჭკნარი, დაუმჭნარი, ზედ. დაუჭკნობელი, неувядаемый, ვეფხ. 131; ვისრ. 71, 128.

დაუნაშავებელი, ზედ. არ დამნაშავე, невинный, непреступный, ხომხ. 166, ქილ 121, 241, 398, 492; **დაუნაშავებლობა**, ს. უბრალოება, неповинность, неогрѣшимость, ქილ. 241.

დაუნარჩუნებლად, ზზ. მოუნარჩუნებლად, безъ остатка, ვახტ. ხომ. 151.

დაუნაყენელი, нечистолченный, ჩხრ. 48.

დაუნაზავი, ზედ. უმადური, неблагодарный.

დაუნდობელი, დაუნდობარი, ზედ. უმეცარი, სასწორკვეთილი; გაუტანელი, არ დამნდობი; непадежный, вѣроломный, ალბ. 67, 171; ჩონგ. 138; **დაუნდობელობა**, ს. გაუტანლობა, არ დანდობა, вѣроломство, ქილ. 111.

დაუნებლობა, ს. მიუცემლობა, неотдача.

დაუნიშნავი, ზედ. არ დანიშნული, неназначенный, -ქალი, необрученная.

დაუნკვება (ვ), ზ. ვ. მოვაგროვებ, скоплять, (ვი-უნკვებ), ზ. მინ. მოვიგებ, მოვირენ, стяжать, пріобрѣтать; ქართლ. 1—261; 1 ბერძნ. შესავ. ანდ. 66; იხო ზარაქ. 3—4; ქილ. 579; (დავიუნკვები), ზ. ვე. მოვირენვი, ვიშოვნები სიმდიდრე, скопляться, стяжаться, лук. 12—19.

დაუპატიჟებელი, ზედ. უწვეული, არ მოწვეული, непрошенный, незванный.

დაუპირობელი, ზედ. დაუჭერელი, დაუმონებელი, непокоренный, неодолимый.

დაუყამებელი, ზედ. უდროო, არ შემოსული, безвременный, несвѣтлый, ხაბ. ლ.

დაურვება, სზ. взысканіе, აღბ. 80, (ვა), ზ ვ. შეკალოსებ, დავიფიქრებ: (ურვა), გავარგებ, გავაწყობ, შევაკერებ, კმაფილს გავხდი; озаботиться; приводить въ порядокъ; удовлетворить; საქმ. 15—19; ვისტ. 30: (ვიურვებ), ზ. მინ. გავარიგებ; ригъ მივსცემ; ვზრუნავ, устраиваю, приводить въ порядокъ; заботиться о чемъ или о комъ, ვეფხ. 460; 633; ვისტ. 198; 145; 202; სული კარგად დამიურვე, ты позаботся объ моей душѣ, ვეფხ. 158; შენდობა დამიურვე, испроси мнѣ отпущеніе грѣховъ, ვეფხ. 1480; საქმე დამიურვე, приведи мое дѣло въ порядокъ, ვისტ. 29; 2 ქართლ. 74; დაგიურვეთ და მოგახსენეთ, мы распорядились и пожертвовали; გუჯ. 29, (დავიურვებ), დავიმონებ, შევიკერებ, привести въ послушаніе, уговорить, რუსუდ. 688; გარდავიხდი გარდასახდელსა, уплачивать штрафъ, ხაშ. გარგ. 26; ხიბრ. 138; აღბ. 95, (ვიურვებ), ზ. მინ. ხამურველით გავსწმენდ ცხენსა; чистить лошадь скребницею, (ვეურვებ), ზ. მინ. ვაზღვევინებ, გარდავახდევინებ; შევაკერებ, взыскать, заставить заплатить, ვეფხ. 758, удовлетворить, удовольствовать кого; აღბ. 3; დავეურვებ სახელსაო, взыскать за безчестіе, გუჯ. 33; (დავეურვები), ზ. თვ. გარდავახდევინი, взыскиваться, ორმაგად დეურვოს, пусть вдвое заплотить, **დაურვებინება** (ვა), ზ. სხვ. გარდავახდევინებ, заставить уплатить, (ვე), ზ. მინ. გარდავეახდევინებ, заставить взыскать штрафъ, ხაშ. გიორგ. 45; აღბ. 35, 6; (დამეურვებინა), გამერიგებინა, заставить устроить, რუსუდ. 370.

დაურიდალი, დაურიდებელი, ზედ. გამბედავი, смѣлый.

დაურღვეველი, ზედ. უხრწნელი; უცილობელი, нерушимый; неопровержимый; ხიბრძ. 138; მარკ. 138—2; **დაურღვეველობა**, ს. неразрушимость, неразрывность.

დაურჩება (ვეურჩები, ვეურჩდები), ზ. ვე არ დავემორჩილები, неповинуваться, მოურავ. 18; ქილ. 104; რუსუდ. 886, **დაურჩებული**, მიმ. непослушный.

დაურჩობლობა, ს. არ დარჩენა, ვისტ. 145; неразлучность.

დაურწმუნებელი, ზედ. ურწმუნო, недовѣрчивый.

დაურწყოება, ს. ყველიერი, масляница.

დაუსაბამო, ზედ. ვისიც არა აქვს დასაბამი, отъ вѣчности, безначальный.

დაუსაკლისი, უზიანო, безизъянный, ქილ. 424.

დაუსახელებელი, ზედ. არ დასახელებული, неупомянутый, აღბ. 4, безличный, **დაუსახელებლობა**, ს. არ დასახელება, неупоминаніе; აღბ. 38, безличность.

დაუსახლებელი, ზედ. უსახლკარო, უცოლშვილო холостой, несемейный, ხაშ. სოფხ. 330.

დაუსვენებელი, ზედ. მოუსვენებელი, безъ отдыха, ქილ 98.

დაუსინათლება (ვა, მა), ზ. ვ. დავაბრმავებ, ослѣпить, რუსუდ. 698.

დაუსრულებელი, ზედ. ბოლო მოუღებელი, нескончаемый, დარეკ. 90; ანდრ. 146; დაუსრულებლობა, ს. нескончаемость.

დაუსუსურება (ვესუსურები), ზ. ვე. დავუძლურდები, ослабѣть, одряхлѣть, ვეფხ. 551, განმ; ვისტ. 73; დაესუსურებულყო, я похорѣлъ, ვისტ. 151.

დაუსწავლელი, ზედ. არ მახსოვარი, забывчивый. **დაუსწავლელობა**, ს. არ ხსოვნა, непомнить, -სიკეთისა, забыть благодѣянія, ქილ. 188, 532.

დაუსჯელად, ზზ. განუკითხავად, безнаказанно.

დაუტანლობა, მაგალ. ძალისა, ს. непринужденность, ქილ. 31.

დაუტეხელად, ზზ. გაუტეხლად, გაუმტყუნებლად, невинно; ქილ. 240.

დაუტევნელი, ზედ. არ დამტევნი, **невмѣстимый**, -სიმოსა, გუჯ. 2.

დაუტირალი, დაუტირებელი, ზედ. უტირელი, неоплакиваемый, რუსუდ. 253.

დაუტკბობელი, ზედ. დაუმტკბარი, неподслащенный

დაუტყავებლად, ზზ. ტყავ-გაუხდელად, не снявши шкуры, ყარამ. 51.

დაუფარავი, ზედ. დაუმალავი, нескрытый, явный, ვეფხ. 309; -ღმერთი, вездѣсущій Богъ, მოსაყ. ხაშ. შესავ.

დაუფასებელი, ზედ. ფასდაულეგელი, неоцѣненный.

დაუფახველი თვალი, ზედ. დაუხუჭავი, მოუხუჭავი, несмыкаемый (глазъ), ქილ. 427.

დაუფერობლობა, ს. მიუფერებლობა, безпристрастіе, ხიბრძ. 49.

დაუფლება (ვა), ზ. ვ. დავიპყრობ, ввести во владѣніе, (ვეუფლები), ზ. თვ. ვიპყრობ გავუხდები, овладѣть, подчинить себѣ, იხო. 3—14; ხაშ. ლ.

დაუფლველი, ზედ. მიწა მიუღებელი, არ დამარხული, непохороненный.

დაუფროსება (ვა), ზ. ვ. უფროსად გავხდი, сдѣлать старшимъ.

დაუფრჭვნელი, ზედ. დაუმჭკნარი, неувядаемый, ვეფხ. 131.

დაუქორწინებელი, ზედ. არ დაქორწილებული, неженатый, безбрачный, ხაშ. სოფხ. 251.

დაუქცეველი, ზედ. დაურღვეველი, несокрушимый, -ველობა, ს. დაურღვეველობა, несокрушимость.

დაუღალავი, ზედ. მოუღლელი სქმეში, неутомимый, ნონგ. 42; -ად, неустанно, неослабно.

დაუღამებელი, ზედ. უღამო, წმიდათა ცხოვ. 9, проводящій ночь.

დაუღონება (ვუღონდები), ზ. ვე. დაკმაბუნდები; დავუსუსურდები, потерять силу, ослабѣть, ქილ. 580.

დაუყოვნებელი, ზედ. დაუცდებელი, მსწრაფლიადი, немедленный, -ებელად, ზზ. მსწრაფლ, немедленно, ვეფხ. 512.

დაუყრელი, ზედ. ცრემლ-დაუყრელი, непроливающій слезъ.

დაუყუდნებელი (თვალი), ზედ. დაუხუჭავი, несмыкаемый, სან. ლ.

დაუშნოება (დავუშნოდები), ზედ. подурѣть, დაუშნოებული, подурѣлый.

დაუცადებელი საქმეში, ზედ. დაუღალავი, неутомимый, ვეფხ. 3, გან9; მომდევი, безпрерывный, непрерывный, 1 ქართ. 332; 2 ქართლ. 138; სან. ლ.

დაუცდენელად, ზზ. აუცდენელად, безъ промаха.

დაუცხრომელი, ზედ. მოუსვენარი, დაუდგრეგი, безпокойный.

დაუძლურება (ვ), ზ. ვ. მივხდნი, მოვუძლურებ, ослабить, (ვუძლურდები), ზ. ვე. მოვხდები სიბერისაგან, ослабѣть, дряхлѣть, хилѣть, ვეფხ. 15.

დაუმონებელი, ზედ. დაუმჭვლებელი, необношенный.

დაუმრახველი, ზედ. არ დამძრახი, непредосудительный.

დაუშაბავი, ზედ. შაბში არ ნაღები, ხმზარ. 149, необданный квасцами. [ный.

დაუშავებელი, ზედ. არ დაშავებული, неповрежден-

დაუშთომელი, ზედ. დაურჩენელი, безостаточный, **დაუშთომელობა**, ს. დაურჩენლობა, безостаточность.

დაუშნოება (ვ), ზ. ვ. уродовать; (ვუშნოვდები), ზ. ვე. изуродоваться.

დაუშრეტელი, ზედ. გაუქრობელი, неугасимый.

დაუშრომელი, ზედ. მოუღლავი, неутомимый, ვეფხ. 75, 1593; რუსედ. 254. ვისრ. 151.

დაუჩაგრავი, ზედ. არ დაჩაგრული, нестесненный, **დაუჩაგრავობა**, ს. არ დაჩაგრულობა, нестѣсненность, рустед. 379.

დაუჩვევარი, ზედ. უჩვეული, непривычный.

დაუჩხაჭველი, ზედ. არ დაჩხაჭული, არა ტყუილი, неложный, ქილ. 457.

დაუცდელად, ზზ. მარადის, მიმდევ, безпрерывно, 2 ქართლ. 403; **დაუცდელი, დაუცადებელი**, ზედ. მიმდევი, მოუწყვეტელი, მოუცლებელი, безпрерывный.

დაუცხრომელი, ზედ. მოუწყვეტელი, მოულევნელი, არ დაწყნარებული, დაუწყნარებელი, безпрерывный, неугомонный, **დაუცხრომელობა**, ს. დაუწყნარებლობა, неугомонность.

დაუძინებელი, ზედ. -მტერი, заклятый врагъ.

დაუძლურება (ვ), ზ. ვ. მოვუძლურებ, შევუსუსტებ, ослаблять, (დავუძლურდები), ზ. ვე. მოვუძლურდები, დავუსუსურდები, ослабѣть.

დაუძრახავი, ზედ. безукоризненный.

დაუწერტელი, ზედ. დაუჩხლეტელი, непаколотый, ქილ. 380.

დაუწუებელი, ზედ. არ დაწუებული, неначатый, კანან. 162.

დაუწუვედელი, ზედ. დაუწუვეტელი, დაუცხრომელი, безпрерывный.

დაუწველი, ზედ. არ დასაწველი, несгораемый.

დაუწმენდელი, ზედ. არ გაწმენდილი, неочищенный.

დაუწუნარებელი, ზედ. დაუცხრომელი, **არ დაწუნარებული**, неутомимый.

დაუჭერელი, დაუჭირავი, ზედ. დაუპყრობელი, непокоренный, გორგ. 6, ყმაწვილმა ხელ-დაუჭერელი გაიარა, малютка, не держась за руку, прошелъ, ცისთ. 2—106.

დაუჭედელი, ზედ. ნალ-დაუკრველი, неподкованный.

დაუჭირებლად, ზზ. უჭირებლად, არ საჭიროდ, безъ нужды.

დაუჭკნობელი, დაუჭნობელი, ზედ. არ დაჭკნობილი, неувядаемый, **დაუჭკნობელობა**, ს. არ დაჭკნობილობა, неувядаемость, ვისრ. 126.

დაუხდომელი, ზედ. მოუმზადარი, неслучившійся.

დაუხედავად, დაუხედველად, ზზ. განუსჯელად, безразсудно, опрометью, წინდაუხედავი, ზედ. განუსჯელი, безразсудный, опрометчивый, კაცი უპატიოსნოს დაუხედავი, человѣкъ пренебрегающій своею репутаціею, ვისრ. 178; **წინდაუხედავობა**, ს. განუსჯელობა, безразсудность, ვისრ. 107; неосмотрительность, მოურავ. 319.

დაუხიზნავად, ზზ. უხახლკაროდ, безлюдно, დაუხიზნავი, ზედ. უხახლკარო, დაუხლებული, безлюдный.

დაუხსნელი, ზედ. დაურღვეველი, нерушимый, несокрушимый, ვისრ. 34; -გონება, неразвитый умъ, მარკ. 1—60.

დაუხუჭველი, ზედ. თვალ-დაუხუჭავი, несмыкаемый.

დაუჯდომელი, ს. სავედრებელი შესხმა ყოვლად წმინდისა ღვთის მშობლისა, акаѳистъ, несѣдаленъ.

დაუჯერებელი, ზედ. არ დახაჯგრებელი; ურჩი, არგამგონი, упрямый вѣроятія; непослушный, რუსედ. 120; 1 ქართლ. 271; 2 ქართლ. 567; გორგ. 242; **დაუჯერებლობა**, ს. ურჩობა, непослушаніе, 2 ქართლ. 564; გორგ. 314; სამ. ვახტ. 178, ქილ. 552.

დაფა, ს. შავი საწერი ფიცარი, черная доска для писанія мѣломъ.

დაფათერაკება, -ბით ბიკვლილი, несчастная смерть, ვისრ. 201.

დაფანტვა (ვჰ), ზ. ვ. განვაბნევ, დავჰფრი, разбрасать, раскидать; разсѣять; ვეფხ. 584; (ვიფანტები), ზ. ვე. разсѣяться; ჭკუა დამეფანტა, я потерялъ разсудокъ, რუსედ. 399; 2 ქართლ. 329; **დაფანტული**, разбросанный, ჭკუა დაფანტული, разсѣянный, **დაფანტვინება** (ვ), ზ. სხმ. заставить разбросать.

დაფანჩვა (ვჰფანჩავ), ზ. ვ. დავიჭერ, მოვიცავ, занять, оцѣнить, ვეფხ. 269; (ვიფანჩები), ზ. ვ.

მოვიცვი, окружену, ощѣнену, 2 ქორთლ. 80; 224; ქილ. 651.

დაფანჯრვა (ვ), ზ. ვ. მოაჯირს ფანჯრისებრი შეკეთებას, дѣлать рѣшетчатыя перила.

დაფარალათება (ვფარალათებ), ზ. ვდ. ფარალათი ჩავიცვამ, надѣться, ГУБД. 473.

დაფარგლვა (ვ), ზ. ვ. მოვჭიმარგლავ, начертить кругъ, обвести черту, положить границу, სამ. ვახტ. 103.

დაფარება (ვ), ზ. ვ. დავხურავ, покрывать, накрыть, (ვიფარებ), ზ. ვ. დავიხურები, покрыться.

დაფარვა, სხ. -უდ წმინდისა ღვთის მშობლისა, покровъ пресвятой богородицы; (ვ), ზ. ვ. დავმალავ, მივაფარებ; დავიცავ, შევინახავ სხვარუკას ქვეშე; скрыть, спрятать; сохранить; დვთ. 16—8; 26—5; 37—9; 39—10; ლუკ. 19—42; დამიფარე, защити меня, избави меня, ფსალ. 2; დამიფარავ, скрываешь меня, გამოცხ. 6—16; დამიფარებდეს სიცხეს, онъ спасалъ меня отъ жары, ქილ. 322; დავუფარავ სინათლეს, заслонять кому свѣтъ, (ვიფარავ), ზ. ვ. დავიმალები, დავიცავი, скрываться; сохраняться, ГУБД. 633, (ვფარავ, -რები), ზ. თვ. შევეფარები, укрываться отъ кого, დამეფარების, скрывается отъ меня, ვიხრ. 109; დავეფარები თვალს, скрываюсь отъ глазъ, **დაფარული**, მიმ. скрытый; тайна; **დაფარულობა**, ს. საიდუმლო, сокровенность, ვიხრ. 201; მარკ. 1—68.

დაფართოვება (ვ), ზ. ვ. გავაგანიერებ, расширить.

დაფარნა, ს. ჰერექლი, სიწმინდეთ დასაფარებელი, покровъ, воздухъ св. сосудовъ.

დაფარჭნვა (ვ), ზ. ვ. ომში ვჭკარავ, ვჭფარჭნავ, бороться.

დაფასება (ვ), ზ. ვ. დავაღირებ, ფასს დავუდებ, оцѣнить, (ვფასებ), ზ. ვდ. ფასი დავუდებ, оцѣниться.

დაფაჩუნება (ვ), ზ. ვ. შევიძვრე, пошевелить, (დავფაჩუნებ), ზ. ვდ. შევიძვრები, пошевелиться, ანკრ. 5—33.

დაფაციება (ვ), ზ. ვ. თვალსა, ე. ი. თვალების გამოჭუტვა, выпучить глаза.

დაფაცურება (ვ), ზ. ვ. ფაცი ფუცს შევუყენებ, გავაცოდვილებ, засуетить, заставить засуетиться, (ვფაცურებ), ზ. ვდ. ფაცი ფუცი შემიდგება, მოვჭკვები ცოდვილობას, засуетиться.

დაფაძვა თვალისა (ვ), ზ. ვ. დავახამხამებ თვალს, жмурить глаза, ჭკუხ. 294.

დაფდაფი (სპარს.), ს. დოლი, დაბდაბი, барабанъ.

დაფეთა (ვ), ზ. ვ. დავფლეთ, დავჭკუწავ, рвать на куски, ვკუხ. 437.

დაფეთება (ვ), ზ. ვ. დავაფთხობ, ძილში შევაშინებ, испугать, привести въ недоумѣніе, встревожить, (ვფეთებ), ზ. თვ. დავიფთხობი, ძილში ხილვრის მოჩვენებისგან შევშინდები; შევშფოთდები, испугаться отъ сновидѣнія, встревожиться; ვკუხ. 287, დამფეთებია რაშე, причудилось мнѣ, სიბრძ. 83.

დაფეთიანება (ვ), ზ. ვ. დავაფთხობ, ძილში შევაშინებ, испугать спящаго, (ვფეთიანებ), ზ. ვდ. დავჭფთდები, испугаться.

დაფენა (ვჭფენ, ვჭვრი), ზ. ვ. გავშლი, დავაგებ ფენჭქვეშ, стлать, постилать, დვთ. 104, -ქვითა, вымостить, (ვიფენ, ზ. მიმ. ქვეშ მოვიფენ, постлать подъ собою, რუსუდ. 140, ვიფინები), ზ. ვ. გავიშლები, постилаться, ვკუხ. 287, ზ. თვ. დავიფენები, გავიშლები რაზედმე, разстилаться, -ზედა, ე. ი. ჰირს მიწაზედ დავწვები, пасть на лицо, ვკუხ. 1521; ქილ. 303, რუსუდ. 627; მოედანი დაეფინა ხალხით, площадь покрылась народомъ, რუსუდ. 334; რუსუდ. 344; დაჭფენენ ოცასა, наслать полъ, ნუ დაუფენ ღორსა მარგალიტსა, матѳ. 7—6, не бросайте жемчуга предъ свиньями,

დაფენილობა, სზ. настилка.

დაფერადება (ვ), ზ. ვ. ფერად ფერადად შევღებავ, раскрасить, ქილ. 244, მოკურ. 108.

დაფერება (ვფერები), ზ. თვ. მივეფერები, დავეფერები, угождать, ласкать, льстить, ბერძნ. სამ. 54.

დაფერვა (ვჭ), ზ. ვ. красить, раскрашивать, -ოქროთი, ე. ი. ოქროს ფარაჭს დავადებ, позолотить, **დაფერილობა**, ს. позолота.

დაფერთხა, სამზ. 138, трясануть.

დაფეროვნება (ვ), разукрашивать.

დაფერფლვა (ვჭ), ზ. ვ. ფერფლს დავლებ, დავფერდები, пепелиться.

დაფეშქაშება (ვ), ზ. ვ. надѣлять подарками.

დაფიროიანება (ვფიროიანებ), ზ. ვდ. ფიროებით შევიმოსები, окрыться, ბუნ. კ. 247.

დაფითხობა (ვიფთხობ), ზ. ვ. შევაშინებ, დავაფეთებ, испугать, встрѣвожить, (ვიფთხობი), ზ. ვ. ვჭფთხები, испугаться, ვიხრ. 166. **დამფითხავი**, მიმ. испуганный, встревоженный, ანკრ. 4—14; ჩონგ. 143; კორი 58; დამიფთხობ ძილსა, вспугнешь сонъ, ты мнѣ не даешь спать, спокойствія, კორი 58; **დაფითხობინება** (ვ ძილსა), заставить испугать, ჩონგ. 135; რუსუდ. 607.

დაფი (სპარ.), ს. ერის მხარეს გაკრული ტყავის ხოლო დაბდაბი, დაბდაბი, долго ударяемый въ одну сторону; янтарь, ვკუხ. 408.

დაფითება (ვ), ს. დაფეთება; ვკუხ. 437.

დაფიონა (სპარს.), ს. ცეთ ელვარება ფერად ფერადად ღრუბელთა შორის მზის ამოსვლის წინ ან დასვლაზედ სალამოს, заря утренняя или вечерняя.

დაფიქრება (ვ), ზ. ვ. დავფლონავ, ზრუნვას დავსდებ, озабочивать, (ვჭფიქრებ), ზ. ვდ. დავფლონდები, ჩავიფიქრებ, გულში ჩავიხედავ, задумываться, **დაფიქრებული**, მიმ. задумчивый.

დაფიცება (ვ), ზ. ვ. ფიცს გამოვართმევ, привести къ присягѣ, заставить поклясться, **დაფიცვა**, **დაფიცება** (ვიფიცავ, ვიფიცებ), ზ. მიმ. ფიცს-ვიდგები, поклясться, положиться, **დაფიცებული**, მიმ. присяжный.

დაფიჩხება (ვჭფიჩხები, -ლი), ზ. ვდ. გავფიჩხები, окостенѣть отъ холода, -ხებული ხელები, окостенѣлыя руки.

დაფლაკოვება (ვ), ზ. ვ. подмывать (о водѣ).

დაფლანგვა (ვჭფ), ზ. ვ. წარვაგებ, промотать.

დაფლეთა (ვჭ), ზ. ვ. დავჭკუწავ, разорвать, разодрать, ვარამ. 44.

დაფლვა (ვჭ), ზ. ვ. ჩავჭფლავ, მიწაში დავმალავ,

ღავსაფლავებ, ღავმარხავ, მიწას მოვაბარებ მიცვალებულს, зарыть, закопать, похоронить; (ვიფლავ, ვეფლები), ф. з. ჩავიფლავი, ჩავეფლობი, завязнуть; быть похороненну; დაბალ. 35—10; ქილ. 685; ფეხი დამეფლება, у меня завязла нога.

დაფლობა (ვი), ф. в. ღავიპყრობ, завоевать, покорить, овладѣть.

დაფოთლება (ვჰფოთლები), покрыться листьями.

დაფნი (ბერძნ.), ს. მცენ. лавровое дерево, лавровый листъ, კიმოთ. 59; ბუნ. ლ. ცრისთ. ლ.

დაფოთება (ვა), ф. в. ღავაფთხობ, ღავაფეთებ, испугать, переполошить, სიბ. ლ.

დაფორება (ღავჰფორები, -ღი), ф. з. ფოროვანი შევიქმნები, დახვრეტილი გავხდები, ღავიფლითება, становиться дыряву, რუსუდ. 246.

დაფორიაქება (ვი, ვა), ф. в. ავიკლებ; გავცარცვ; მოვაოხრებ, ограбить, разграбить; опустошить; 2 ქართ. 259; გორგ. 299.

დაფრენა (ვა), ф. в. გაფრენ, ავაფრენ, заставить летать, (ვჰფრინავები), налетѣть.

დაფრეწა (ვჰ), ф. в. წვრილად ღავჰხევ, ღავჰფლეთ, разодрать, разорвать на мелкія части, ვეფხ. 1039; 649; ქილ. 338; (ვიფრიწები), ф. з. ღავიხევი, раздираться, (ვა), ф. в. ღავჰხევ ოდეზე. შემოვახევ, рвать на комъ; обить, ღაფრეწილ ვარ, ღავჰფრწოლი, я изорванъ.

დაფრთხობა, ს. ღაფთხობა, ღაფრინება, ს. ღაფრენა.

დაფრინვა (ვჰ), ф. в. ვჰფრინავ, летать.

დაფრტვინვა (ვი), ф. у. зафыркать.

დაფრქვევა (ვა), ф. в. разсыпать.

დაფრცქვნა (ვჰფრცქვნი), ф. в. გავჰფრცქვნი, ქერქს შემოვაცლი, облупить, очистить.

დაფრჩქვნა (ვჰფრჩქვნი), ф. в. ღავაჭქნობ, заставить вянуть, (ვიფრჩქვნები), ф. з. ღავჰჭქნები, увядать, ვეფხ. 131.

დაფუქვა (ვჰ), ф. в. ჰაერს გამოვუშვებ გაბერილის ტყავისგან, выпускать воздухъ изъ надутаго пузыря, ან ჰაერის გამოშვებით შევიკუმშები, შევიკრუნჩხები, მაგალ. ფილტვი; сжиматься.

დაფურთხება (ვა), ф. в. გავაფურთხებ, ღავაღუქებ, плевать.

დაფურცლვა (ვიფურცლები), одѣваться листьями.

დაფუსფუსება (ვჰ), ходить суетясь.

დაფუტურება (ვჰ), ф. в. ფუტკრო გავხდები, дуплѣть, выгнивать внутри, ქილ. 230; **-როებული**, дуплявый.

დაფუფქვა (ვჰ), ф. в. ღავჰმღულრავ, опылить.

დაფულურება (ვა), ф. в. дуплить.

დაფუძუნება (ვჰფუძუნები), ღავსძულდები, стараться.

დაფუშა (ვჰ), ф. в. ღავშლი, ღავხსნი, ღავამტვრევ, ღავარღვევ, сломать, разрушить; распустить чулокъ, ვეფხ. 574; (ღავიფუშები), ф. з. рушиться.

დაფუცება (ვი), ф. в. ღავიფიცავ, поклясться, 2 სჯული, 32—39.

დაფუძუნებული, ф.д. ветхій, обветшалый.

დაფუძნება (ვა); ф. в. ვაფუძნებ, ვაყრებ შენობას; ღავაბინავებ, ღავასახლებ, основывать, полагать основаніе; дать осѣдлую жизнь, поселить, (ვიფუძნები), ф. з. основываться, **დაფუძნებული**, прич. основанный, ღაფუძნებულება, ს. основаніе.

დაფუჭვა (ვჰ), ф. в. გავიფუჭებ, испортить.

დაფქვა (ვჰ), ф. в. გარღვაქცევ ხორბალთა მცენარეთ, молоть, (ვიფქვი), молоться, **დაფქვევინება**, ф. სხв. заставить молоть.

დაფშვნა, დაფშხვნა (ვფშვნი, ვფშხვნი, -ვენ), ф. в. ღავფშვნეტ, ღავამტვრევ, крошить; измолоть, истолочь, (ვიფხვნები), ф. з. ღავიფშვნიტები, крошиться, ქიმ. 38, 216.

დაფშვნეტა (ვჰფშვნეტ, -ნიტე), ф. в. ღავფხვნი, искрошить, (ვიფშვნიტები), ф. зд. ღავიფხვნები, крошиться, -ხელებსა, потирать руки.

დაფშხალვა (ვჰფშხალავ, -ლე), ф. в. ღავნეცავ, ღავწვლილებ, крошить, измельчить.

დაფცქვნა (ვჰფცქვნი), ф. в. начистить (яблоки).

დაფშხალული, прич. ღაბძარული, дряблый, рыхлый.

დაფშეკა (ვჰ თევზსა), ф. в. очистить рыбу, სამწ. 69.

დაფხვნა, ს. ღაფშხვნა.

დაფჩხნა (ვფჩხვნები), ф. з. ხელიდამ წავეცვლ, ღავეხვევი, вырываться, рѣзче. 512.

დაფხანა (ვჰ), ф. в. ტანს მოვაჭეჭლებ ფრჩხილით, чесать.

დაფხაჭნა (ვჰფხაჭნი, -ჭნე), ф. в. ღავჰკაწრავ, нацарапать.

დაფხეკა (ვჰფხვეკ, -ხეკე), ф. в. ღავფშვნეტ, ღავფხვნი, тереть, крошить, -ბოლოკსა, натереть рѣдьку.

დაფხვნა, ნახ ღაფშვნა,

დაფხვრა (ვფხვრი, ვფხვერ), ф. в. ძირიანად ამოვაგდებ მცენ, вырывать съ корнемъ; ფსალ. 11—2; -თმათა, рвать волосы, რუსუდ. 782; ანდრ. 26.

დაქადება, სხ. угроза, (ვა), ф. в. ღავაფვეტრებ, упрекать, (ვი), ф. მიჩ. ღავიკვეხებ, хвастать, ქილ. 84; ვეფხ. 1066; დამექადა, погрозилъ мнѣ, ვეფხ. 1201; (ვექადები), ф. з. ღავიმუქარები, погрозить.

დაქადნა (ვჰქადნი), ф. в. ღავაფვეტრებ, упрекать, სიბრ. 107.

დაქანება (ვა), ф. в. გარდმოვაგორებ, скатить, спускать съ горы; (ვიქანები), ф. з. спускаться, скатываться, ისარსავით ღაქანება თავისს მსხვერპლსა, какъ стрѣла бросается на свою жертву, ბუნ. კ. 158; **დაქანებული**, прич. покатый, ბუნ. კარი 243.

დაქანცვა (ვჰ), ф. в. ღავლილავ, მოვჰქანცავ, измучить, изнурить, утомить, (ვიქანცები), ф. з. ღავიღლები, устать, **დაქანცული**, прич. усталый.

დაქაქანება (ვი), ф. в. სულს ღავიღებ, перевести духъ. [литься.

დაქეიფება (ვი), ф. прич. გავმხიარულდები, развесе-

დაქენჯვა (ვჰ), ф. в. ვაწვალებ, мучить, карать, ისპ. 58—3.

დაქექა (ვჰ), ф. в. разрыть.

დაქეცება (ვჰქეცები), ф. зд. опаршивѣть.

დაქვაბებული, ф.д. ქვაბებ ღაცნობული აღგილი, пещеристый.

დაქვავება (ვი), ф. в. ჩავიქვავებ, ჩავჰქოლავ, побить каменьями, სამ. ლ. იობ.ქ. 16—40.

დაქვეყება, დაქვენა (ვაქვეყებ, ვაქვენი, ვჰქვენი), ф. з. кѣлсвѣцвѣ, ѵѣдѣоѣвѣ, моѕерѣвѣ, новалить, одолѣть; опыт. 63—3; дон. 11—11.

დაქვეითება (ѵ. ვუ), ф. з. цѣнѣриѣ дарѣдвѣлсуѣвѣ, спѣшивать, (ვჰქვეითებ), ф. ѵд. цѣнѣриѣ дарѣдвѣлсуѣвѣ, спѣшиваться, дог. 230.

დაქვეყნა (ѵ), ф. з. дѣвѣцѣ маѕѣвѣд. новалить.

დაქვიშვა (ვჰქვიშავ), кварцъ моѕодеръ, усыпать.

დაქვრივება (ვდები), ф. ѵд. кѣмари эп цолои моиаѵдеѣвѣ, овдовѣть.

დაქირავება (ѵი), ф. з. дѣѵиѣѣр ѣарѣо, нанимать, (ვჰქირავებ), ф. ѵд. ѣарѣо дѣѵуд ѣѣвѣ, наняться, **დაქირავებული**, моз. нанятый.

დაქირდვა (ვჰ), ф. з. осмѣять, выругать.

დაქიშპება (ѵაქიშპებ), ф. з. ѣѵѵаквѣуѵѣвѣ, остервенить, (ვუქიშპებ), дамиэпшдѣвѣ), ф. ѵд. дѣлаться кому отчаяннымъ врагомъ, кол. 251; моурав. 90.

დაქლიბვა (ვჰ), ф. з. ѣѵѵаквлиббвѣ, спилить напилкомъ, кмз. 44, 134.

დაქნა (ვჰქნი, ვჰქენ), ф. з. моѵѵквни ѣдоѵѣо, вычѣлывать кожу; -კამარას, сводить сводъ; (ѵი), ѣѣзѣо, утоптать дорогу, мѣрѣ. 2—195, დაქნილი, моз. -სანიშნი, галлерея подъ сводами; ѵѣрмз. 132; ф დაქნილი, со сводами строеніе, -გზა, шоссе.

დაქნევა (ѵი), ф. з. моѵоиѣнѵѵ, моѵоцѣрѵѵ, махать, рѣѵѣуд. 965; -თავს, кивать головою.

დაქოთება (ѵ), ф. з. приводить въ безпорядокъ.

დაქოლვა (ვჰ), ф. з. вѣдѣѵѵѣѣо; дѵѵквѣуѵѣѵѵ, дѣ-квѣѵѣуѵѣѵѵо; побить каменьями, проклинать, ѵѵуѣ. 1204; кимоѳ. 167; эмоѵэшѵѣѣ рѣзмѵ кѵоѳо-кѣѣѣо, моѕдѣл. дѣѣѣ, ѵэѣдѣѵѣѣѣ, закласть, задѣлать отверзтіе; дѣдіо 15; ѵэѣѣѣ. 157.

დაქომაგება (ვუქომაგებ), вступиться.

დაქონა (დამაქვს), ф. з. дѵдѵѣѣѣѣѣ, носить, 2 ѣѣѣѣд. 383.

დაქონება (ѵ), ф. з. дѵдѵэѣѣѣѣѣѣ, отдать во владѣніе, ѣѵд. ѣомѣ. ѵѣѣѵд. 2.

დაქორწილება, -წინება (ѵ), ф. з. ѵдѵѣѣ дѵдѵѣѣѣ, обвѣнчать, сочетать бракомъ, 2 ѣѣѣѣд. 558; (ვჰქორწილდები), ф. ѵд. ѵдѵѣѣ дѵдѵѣѣ, сочетаться бракомъ, жениться, дѣѣѣ. 20, оц эмэѣ ѵѵиѵіи дѵуѣкорѣѵлдѣ, если у отца сынъ женится.

დაქოქლვა (ვჰ), ф. з. ѵдѵѣѣѣѣѵд, ѵдѵѣѣѣѵд, сметать, сшить на живую нитку.

დაქრთამვა (ვჰ), ф. з. ѣѣѣѣэѣ моѵѵѣѣѣ, задарить, подкупить.

დაქრობა (ѵ), ф. з. погасить, (ვჰქრები), погаснуть.

დაქროლა (ვჰქრი), ф. у. моѵѵквѣи, подуть, понѣять, ѣонѣд. 36.

დაქსაქსვა (ვჰ), ф. з. дѵдѵѣѣѣѣѣѵд, дѵдѵѣѵѣдѵѵ; ѵдѵ-эиѣѵд моѵѵдѣи, эдѣѵѵ, запутывать, спутывать; разстраивать; (ვიქსაქსები), ф. ѵѣ, дѵдѵѣѵѣѣдѵѵ-ѣѣ; дѵдѵэдѣѣѣѣ, запутываться; разстраиваться, рѣѵѣуд. 481.

დაქსელვა (ვჰ), ф. з. кѣѣѣѣ дѵѵѵѵѵоѵѣ моѣѵквѣоѵ-ѣѣ, дѣлать основу для ткани.

დაქსოვა (ვჰ), ф. з. моѵквѣоѵ кѣѣѣѣѣ эп ѣѵнѣѣѣ, вязать; навязать, ѳѣѵдд. 16—13; кимоѳ. 142.

დაქსუვება (ვუქსუვებ), ѣ. дѵквѣуѵѣѣ,

დაქუხება, დაქუხვა (ѵი), ф. у. кѵкѣѣѣѣ моѵквѵѵѣѣ, (о громѣ) загремѣть, рѣѵѣуд. 880.

დაქშვება (ვუქშავ), ф. з. дѣѣѣѣѣѵѵѣѣ ѳѵѣѣѣѣѵѵѣѣ ѵѣѣѣ эдѵѵѵѣѣѣѣ, проговорить итишь съ мѣста.

დაქცევა, ф. ломка строенія, -ѣѣѣѣѣѣ, кораблекрушеніе, -оѵдѣѣѣѣ, разореніе дома, ѣдд. 3—30; (ѵ), ф. з. дѣѣѣѣѵѵѵ, моѵѵѣѣ ѵѵдѣѣѣѣѣ; эуѵдѵѵѣ, дѵдѵѣѣдѵѵѣѣ, дѵдѵѣѣѣѣ сломать, разрушить строеніе; разорять; ѣѵдѵ дэѵѵдѵ, я потерпѣлъ кораблекрушеніе, 2 дѵѣ. 11—26; (ვიქცევი), ф. ѵ. дѣѣѣѣѵѵѵ; дѵдѵѣѣѣѣѣ, разрушаться; разоряться, мѣѵѣ. 21—12. дѵѵѵ дѣиѵ-дѵ, гора рушилась, рѣѵѣуд. 187; **დაქცეული**, моз. разрушенный, оѵдѣѣ дѣѵѵѵѵѵ, разорившееся семейство, ѣдд. 4—28; **დაქცეულობა**, разрушеніе, 2 ѣѣѣѣѣ. 531.

დაქცევა (ѵ), дѣѣѣѣѣ, лить, проливать, -ѣѣѣѣѣѣ, пролить кровь, ѵѣѣѣз. 290; (ვიქცევი), ф. з дѣѣѣѣѵѵѣѣ, проливаться.

დაღა (ვხდაღ), ѣ. дѣѣѣ, ѵѵуѣ. 708.

დაღა, დაღათუ, დაღაცათუ, დაღათუმცა, дѵдѵѣѣѣ моѣѵѵѣѣѣѣ, хотя, хотя бы, мѣѵѣ. 26—33, 35; дѣѣѣ. 3; ѣѣѣѣѣ. 30; мѣѵѣ. 1—34.

დაღალატება (ვდალატები), ф. з. дѣѵдѵѣѣѣѣѣѣ, начинать измѣнять кому, **დაღალატებული**, моз. дѣалатіи моѵѵѵѵѵѵѣѣѣ, обманутый измѣною.

დაღალვა (ვჰ), ф. з. моѵквѣѣѣѵѵ, моѵѣѣѵѵѵѵ, утомить, напугнить, (ვიღალები), ф. з. дѵдѵэѵѵѵѣѣ ѣѣѣѣѣѣѣѣ эп ѣѵдэіи, устать, утомиться, **დაღალული**, усталый, **დაღალულობა**, ѣ. усталость-рѣѵѣуд. 609, ѣдд. 44.

დაღამება (ѵ), ф. з. дѣэдѣ дѵѣѵѣѵѵѵ, проводить ночь, (ვღამდები), ф. ѵд. ѣэдоѵѵѣѣѣѵѵѣѣ, смеркаться, ѵѵдѣѣ дѣѵѣѣ дѣдіѣѵдэѣѣѣ эдѵѵѵѵэіи, дни свои я провелъ въ удовольствіяхъ, (დამიღამდება), ночь застигла меня, дѣѣэдэѣдѣѵѣѣ, стемнѣлый, 2 ѣдѵѵѣ. 24—15; 1 ѣѣѣѣѣ. 145; ѣонѣд. 76; кол. 584, дѣѵѵѣдѣ, его застигла ночь.

დაღარვა (ვჰ), ф. з. ѵѵѣѣѣѣѣѣѣ: дѣѣѣ дѵѣѵѣѵѵѵ; желобить, дорожить; винтовать, ѵѣѣѣ. 184.

დაღარიბება (ѵ), ф. з. дѣѵдѵѵѣѣѣѵѵ, обнищить, разорить, (ვღარიბდები), ф. ѵд. дѣѵдѵѵѣѣѣѵѵ, обнищать, ѣдд. 3—29.

დაღბაში, эоѣѣѣѣѵ, десятникъ, дѵѵѣ. 134.

დაღება (ѵ), ф. з. дѵдѵѵѵ ѣѣѣдѵѵѣѣ, растворять, раскрывать, дѣдѵѵѵ эѣѣѣѣ, разинуть ротъ, -ѣѵѵѣѣѣѣ, раскрыть грудь, ѵѣѣѣ. 168; (ვი), ф. з. кѵдѵдѣѵѣѣѵѵ, дѣѵѣѵдэѣ, ѣэоѵѵѵдѵѵ, дѣѵдѵѵѵ, опускать, полагать, класть на землю, дѣѵдѵѵ ѣѵдѵѣ, моѵѵдѣѣѵѵѵ ѣѵдѵѣ, дѣѵоѵѵѵдѵѵ, перевести духъ, успокоиться, ѵѣѣѣ. 7; ѵѵуѣ. 223, 808, 889, рѣѵѣуд. 830; -თავს, склонить голову, ѣдѵдѵдѵѵѵѵ, спокойный, ѵѣѣѣ. 47; дѵдѵѵѵѵѵѵѣѣ ѣдѵѣѣѣ, спокойствіе души, ѵѣѣѣ. 147.

დაღებვა (ვჰ), ф. з. ѵѵдѵдѵѵѣ дѣѣѣѵѵѣѣ, окрасить. ѵѵуѣ. 1370.

დაღერღა (ვჭ), ზ. ვ. კბილით დავამტვრევ ძვალსა და სხ. მსხვილად დავფქვავ, грызть; молоть, хлѣб. 310.

დაღეჭა (ვჭ), ზ. ვ. კბილით დავსცოხნი საჭმელსა, разжевывать.

დაღვა (ვჭ), ზ. ვ. დავსღეღავ, ღალს დავასვამ; клеймить, ს. ღალვა; -ზეთსა, вываривать масло, მიღვრებ გულს, печалишь меня, მეღვრება გული, მიღვრის გული, у меня сердце надрывается, ვეფხ. 585, 708; ჩანრ. 94.

დაღვენდნა (ვჭ -ენი ლახვასა) ლახვს დავჭსჩქლეთ 49, истрепать напр. плеть; სვიმ. 200; ვაშლი 49.

დაღვენთება (ვი), ზ. ვ. დავწყვეთ, накапать, (ვღვენთები), ზ. ვღ. капать.

დაღვივება (ვი), ზ. ვ. გავღვივებ ცეცხლს, раздувать огонь.

დაღვიძება (ვი), ზ. ვ. გავღვიძებ, пробуждать.

დაღვლარჭუნება (ვი), ზ. ვ. შევიკრუნწყები, скорчиться; съежиться.

დაღვრა (ვღვრი, ვღვრე), ზ. ვ. დავაქცევ, დავასხამ, пролить, ცრემლისა, пролить слезы, -სისხლი, пролить кровь, (ვიღვრები), ზ. ვ. დავიქცევი, проливаться, ვიხრ. 3.

დაღი (ხპარს), ს. ნიშანი დასმული საჭართა ზედა ან ხვასკანგთა გასარჩევლად; нѣкоторый знакъ на ножахъ или на клыкахъ кабановъ, клеймо, тавро; инструментъ чѣмъ клеймятъ; დასმა ღალისა, заклеймить; უშვილობის ღალი, горесть отъ неимѣнія дѣтей, ვიხრ. 4, ღალი გულისა, сердечная рана, горесть, ვიხრ. 40.

დაღერება (კუ ღასის ყელში), ზ. ვ. наставить ножъ на горло.

დაღირება (ვი), ზ. ვ. დავაფასებ, оцѣнить.

დაღლილება (ვი), ზ. ვ. ვამბობ ხმით ვჭკალობ, нѣть речитативомъ, ბუნ. კ. 218.

დაღიჯინება (დავღიჯინები), ზ. ია. ღიჯინით ვსთხოვ. упрашивать, ვიხით. 2—167.

დაღლა (ვჭღლი, ვჭღლე), ზ. ვ. დავღლი, утомлять; მგოსანი 46.

დაღლილი, ე. ი. ღალული, усталый.

დაღლეტა (ვჭ), ზ. ვ. დავაწყლულებ, დავაბაყლებ; მოვცთუნებ, მოვატყუებ, вызвать рану; обдуть, обмануть, ღალეტილი ვირი, оселъ съ ранами на спинѣ, ხიხრ 87.

დაღმა, ზზ. ჩამოღმართ, ногами, низъ, внизъ, ოვ ღალმა ღაგდება, нависнуть вверхъ ногами; ცხენს ღალმა გარდახდა, онъ слѣзъ съ лошади, ვიხრ. 10; **დაღმართი**, ს. ჩამოღმართი, ზეიდან დასაქანებელი, ჩაღმართი გზა, спускъ, скатъ; покатость горы; **დაღმართობა**, ს. სიმრეცე, მცირედ დაქანებული აღგილი მთისა, покатость.

დაღმეჭა (ვი), ზ. ვ. შევიჭმუხნი ჰირსა, დავიგრიხები, დავღრენ, наморщить лицо, (ვიღმეჭები), ზ. ვ. შევიჭმუხნები, наморщиться, **დაღმეჭილი**, მიმ. наморщенный, ვეფხ. 862; **დაღმეჭილობა**, ს. დაღრეჯილობა, морщина.

დაღონება, ზზ. печаль, грусть, задумчивость, (ვი), ზ. ვ. დავფიქრებ, მწუხარებას ან მჭმუნვარებას მივცემ, заставить задуматься; привести въ недоумѣніе, опечалить, удручать, სიმ. ვახტ. 133; დამაღონებ, заставляешь меня задуматься, ვეფხ. 363; (დავიღონებ, დავღონდები), ზ. მინ. ან ვღ. დავჭფიქრდები, задуматься; ვეფხ. 779; ვისრ. 148; ხუ დამიღონდები, не печалься, ჩონგ. 80; კალია 54. (ვღონები), ზ. თვ. დავფიქრდები რაზედმი, შევუხუნდები, задуматься надъ; пріунынть; ვეფხ. 693; 1510; ქილ. 150, 323, 422; თვალი დავღონებისს, у него глазъ притупляется. **დაღონებული**, მიმ. грустный, задумчивый, დავღონებულვარ, დავღონდი, я опечаленъ, დავღონებივარ, печалитъ меня, რუსუდ. 453.

დაღონიერება (ვი), ზ. ვ. ღონეს ვაძლევ, укрѣплять, давать силу; (ვღონიერდები), ზ. ვღ. ღონე მომეცემა, укрѣпляться, получать силу.

დაღონღილება (ვჭ), ზ. ვ. ძღიეს დავღივარ, бродить.

დაღორება (ვღორდები), ზ. ვღ. მოვტყუვდები, обманутся, ვეფხ. 378.

დაღოღვა (ვჭ), ზ. ვ. დავჭსხმრები, ползти, ნელა დავღოღ.

დაღრაჭუნება (ვი კბილებს), ზ. ვ. დავაკრაჭუნებ, скрежетать зубами.

დაღრეკა (ვი), ზ. ვ. მოვიკაკვი, согнуться, сгорбиться, სპ. ლ. **დაღრეკილი**, მიმ. согнутый, увѣчный; მატ. 15—31.

დაღრეჭა (ვი ჰირსა), ნ. ღაღრეკა, ღაღრეჭნა.

დაღრენა (ვი ჰირს), ზ. ვ. ჰირს გავღენ, разинуть ротъ.

დაღრეჯა (ვიღრეჯ ჰირს), ზ. ვ. დავიღმეჭ, შევიჭმუხნი ჰირს; დავღონდები, морщить лицо, хмуриться; грустить; (ვიღრიჯები), ზ. ვნ. наморщиться, (დავიღრიჯები, -ჯე), ზ. თვ. ღაღრეჯით ვუხვევები, дѣлая гримасу просить, **დაღრეჯილი**, задумчивый, ვეფხ. 60, 225, 862; 648; **დაღრეჯილობა**, ს. მოწყენილობა, печаль, грусть, ვეფხ. 56; 102 ვიხრ. 122, 154.

დაღრიალება (ვი), ზ. ვ. დავიყვირებ, заревѣть, (ვი), ზ. ვ. დავიყვირებ, заставить реветь, მარ. 86.

დაღრმავება (ვი), ზ. ვ. ჩავღრმავებ, углублять, (ვღრმავდები), ზ. ვღ. ჩავღრმავდები, углубляться.

დაღრობება (ვი), იგივე ღაღრმავება, იერემ. 42—8.

დაღრომა (ვი), ზ. ვ. დავჭფიქრები, задуматься, ღაღრომილი, მიმ. задумчивый, печальный, ქილ. 60

დაღრუბლვა (ვი), ზ. ვ. მოვიღრუბლები, заволакиваться облаками, მარი. 108.

დაღრუვება (ვი), ზ. ვ. промыть (о рѣкѣ).

დაღრღნა (ვჭღრღნი, -ღნე), натрызть.

დაღრჩობა (ვი), ზ. ვ. მოვკვდები, уморить, (ვიღრჩობი), ზ. ვ. ჩავჭკვდები, წავიღრჩობი, околѣть.

დაღრჭენა (ვი), ზ. ვ. ვიღრიჭები, ვიკრიჭები, скалить зубы.

დაღუჯლება (ვი), ზ. ვ. დავუწიოლებ ტანს კბენით (მწერითოვის), накусать, оставить слѣды отъ кусанія; კოლოებმა ღამიღუჯლეს კანი, комары искусали мнѣ тѣло.

დაღუღუნება (ვი), ზ. ვ. ვჭღრუტუნებ, ворковать, напѣвать, нѣть (о птицахъ), ბჭკ. 16; ჩონგ. 132; 134. [стить голову, задуматься.

დაღუნვა (ვჭ, ვი), თავს, ზ. ვ. თავს დავიხრი, опу-

დაღუპვა (ვჰ), ზ. მ. დავანთქმ, ჩავსმირვ წყალწყმენდ. დავიქვე, утопить; погубить; (ვიღუპები, ვიღუპე), ზ. ვ. დავინთქმი; დავიქვე, утонуть; погибнуть; დაღუპვა ოჯახსა, погубить семейство, თავს დაღუპვა, погубить себя, ჩონგ. 14.

დაღურა, ნ. დაღარა.

დაუბადებლება (ვდებულები), ზ. ვდ. თანხმა გავუხდები, соглашаться.

დაუბარება (ვჰ), ზ. უ. ვისა დავიძახ, накликать на кого несчастіе.

დაუბედა, დაუბედნა (ვუბედ. ვიბედნი), ზ. უ. წამოვროშავ, წამოვსთქვამ, проболтать, проговорить, ვეფხ. 61, 752; შალო. 96.

დაუენა, დაუენება, სზ. остановка, препятствіе; -მარხვისა, наступленіе поста. ხრონოლ. 28; (ვი), ზ. მ დავხდგამ შეკავებას, გავაჩერებ; დავიჭერ ერის აღგილს, ფეხს არ გადავიდგმევინებ; სართულს მივხცემ, დავსდგურებ ერის აღგილს; ставить, поставить; остановить, удержать; поселить, дать кому жилище; 2 ქრონ. 416, 423; ვეფხ. 106; რუსუდ. 288; დავაყენებ მსაჯულად, назначить судьею, ბერძნ. სამ. 2; სამ. გიორგ. მ. 10; დავდგენ ფეხზედ, поставить кого на ноги, დავაყენებ აღირულებასა, запретить исполненіе чего, სამ. მოხს. 38; დავაყენებ მღვდლობას, запретить священнодѣйствіе; ბერძნ. სამ. 58; -ვარაულსა, поставить караулъ, დავაყენებ ღვინო გორახსა, рубрик. 212; изъ Дивонъ составляю цѣлую гору, დავაყენებ მკვერსა, поднять пыль, უბის სათი კელის სათზე დავაყენე, карманные часы поставь по стѣнным часамъ, მრავალი ცხენი დამიყენებია, я измучилъ здою множество лошадей, დავაყენებ კომლსა, надымить, დავაყენებ მახრჩხა, სამზ. 86, затворить овсяную кисель, დავაყენებ არაყსა, настоять водку, ვისრ. 8; (ვიყენებ), დავისაღგურებ, სადგურს მივხცემ, пріютить кого у себя, სჭმ. 10—23; დავაყენებ წვერს, улащу, отпустить усы, бороду; თავზედ დავაყენებ, поставить надъ собою, სანამ ზედ სამი არ დაიყენოს, ქრმ. 238, пока царь непокажется, (ვუ), ზ. მიწ. წარვუძღეგ თავსა ღ თავსა; დავესახლებ; противуставить; поставить кому жильца; ვაყენებ თავსა, осѣдить кого, -ვაყენებ პარშა, ставить на очную ставку, სამ. ვახტ. 227; დავაყენებ გონებას, свести съ ума, 1 ქართლ. 330; (კაყენები), ზ. ვ. დავიდგმი; შევაყენებ; დავისაღგურები, ставиться; быть остановлену; поселяться; დავაყენებ მსაჯულად, поставляюсь судьею, (დავაყენებ), ზ. თვ. დავსდგები, остонавливаться, 1 ქართლ. 89; სჭმ. 20—16; დაყენებიან მღვდლობისაგან, отрѣшаются отъ священнодѣйствія, **დაყენებული**, მიმ. остановленный, -ხაკრძალული, закономъ запрещенный, **დაყენებინება** (ვი), ზ. სხმ. შევაყენებინებ, заставить остановить, (ვაყენებინები), ზ. სხმ. შევაყენებინები, позволить остановиться, -მღვდლობისაგან, запретить священнодѣйствовать, ბერძნ. სამ. 339, ორასიოდ თუმანი დაყენებინა, онъ составилъ себѣ до двухъ тысячъ рублей; დავრ. 96.

დაუეფა (ვჰ), ზ. მოვჰყვები ყეფას, залаять, დავაყეფ სალამს, сказать здравствуй, ვეფხ. 1312 ბულბული დაჰყეფს, соловей поетъ, ბუნ. ბ. 219.

დაუვა (ვჰვე, ვჰვი), ზ. მ. დავჰყოფ ვაშას, დავიდგები, დროს გავატარებ სადმე; დავჰყოფ, გავჰყრივ. оставаться, проводить время гдѣ; дѣлить, раздѣлять; 2 კორინ. 11—27; ვისრ. 153; დაუყენებ პირნი, заставили молчать, унячить; ებრ. 11—33; პირი დაიფვა, замолчи, მრკ. 1—25, დაჰყო ზამთარი, онъ провелъ зиму, დაუყენა თვალნი, ე. ი. თვალები დაუყენაო, очи ея дѣвственныя, онъ осѣнилъ его, ვეფხ. 1529; 1531, დაუყენა ცრემლთან სანთელი, ვეფხ. 1343, ე. ი. შეუერთებს, გაუწყვეტს; слезы вызвали слѣпоту глазъ, დაიყენებ ყურნი, закрылись уши, იგავ. 21—13.

დაუვაება (ვუ), ზ. მ. მივუალერსებ, обласкать, ვეფხ. 1147.

დაუვაჟლება (ვი), ზ. უ. ვაჟლოვან შეკაზმები, цѣсти, ბუნ. ბ. 233, вышѣтать.

დაუვანა (ვი, დამეკვს), ზ. მ. ვატარებ, დავატარებ, водить.

დაუვნა (ვჰვენი, ვჰვევ), ზ. მ. проводить время, мѣшкать, ს. დაყვ, ვეფხ. 186.

დაუვედრა, -დრება (ვუვედრი, ვუვედრებ), ზ. მ. სიყვედრის ვეტყვი, попрекать, (ვი), ზ. მიწ. სიყვედრის ქვეშ ჩავყარები, заслужить чей упрекъ, ქილ. 456.

დაუველება (ვჰყვლები), ზ. ვდ. стерожиться.

დაუვენება (ვჰ), ზ. მ. დავიკრეჭ თმასა ან მოვიპარსავ, остричь, выбрить; (ვი), ზ. მიწ. გავიკრეჭ, მოვიპარსავ, остричься; выбриться, ლევიტ. 14—8; სჭმ. 21—24; (ვიყენები), ზ. ვნ.

დაუვერვა (ვჰყვერავ), ზ. მ. წყვილს გამოვასხამ, кастрировать, холостить.

დაუვითლება (ვი), ზ. მ. გავაყვითლებ, ყვითლად შევიქმ, желтить, (დავჰყვითლები), ზ. ვდ. გავჰყვითლდები, пожелтѣть, დამიყვითლდა პირი, пожелтѣло у меня лице, დარეჯ. 120.

დაუვითლული, ზედ. пожелтѣлый.

დაუვირება (ვი), ზ. მ. ყვირილს შევაქმევინებ, заставить кричать, -საყვირსა, заставить трубить, 2 შეფე. 18 — 16; (ვი), ზ. მიწ. кричать, (ვუ), кричать кому, звать, **დაუვირვა** (ვჰყვირი), ზ. უ. кричать надъ.

დაუიდვა, დაუიდა (ვჰყიდავ, დავჰყიდი), ზ. მ. სრულიად გავჰყიდი, распродать, ვეფხ. 1063; ქილ. 665; (ვიყიდები), распродаться.

დაუივლა (დავჰყივი, -ვლე), ზ. უ. დავხმახი, кричать кому, ვისრ. 28.

დაუივლება (ვი), ზ. მ. დავაყვირებ, заставить кричать.

დაუიონება (ვი), ზ. მ. მოვხმარი, სახელს გავუტეხ, обезславить.

დაუიონა (ვჰ), ზ. მ. გავჰყინავ, заморозить.

დაუიყინება (ვუ), ყიყინახ დავჰსცემ, кричать ура.

დაუმეგა (ვჰ), ზ. მ. მოვამშევ, морить съ голоду, (ვჰვმლი), ზ. უ. დავმშივდები, оголодать, **დაუმეგილი**, მიმ. оголодалый, ქილ. 456.

დაუმეგა (ვი), ზ. მ. გმად გავიხდი, обращать въ крѣпостные.

დაუმუვილი (ვჰუმუვი. -ოლო). დ‍ვით. 58—13, დჰუმუვოლიან, ზ უ. ვჰლმუვი, ვსწ‍ჟუჯუნებ, იხილ. ქილ. 338.

დაუმუნება (ვჰუმუნები). ზ. ვდ. გავჰკრთები, გავჩუმდები, замолчать, затихать, დ‍ბ. 4—16; მარკ 16—5; ვეფხ. 747; **დაუმუნებული**, მიმ. დაჩუმებული, молчаливый, ვეფხ. 300, 551.

დაუოვნა (ვჰუოვნი. -ვიუოვნი. -ვჰნე), დავიგვიანებ, мѣшкать, медлить, დაუოვნითრე, мѣшкая, ვისრ. 45, ვეფხ. 90; 1008; ქილ. 441.

დაუოვნება, სზ. замедленіе, ვეფხ. 832; 2 ქორთლ. 330; სიმ. 5—7; 27—28; ვ‍ა. ზ. მ. დავიგვიანებ, замедлять, задерживать, остановливать, ნუ დამაუოვნებ, незадерживай меня, დაბად. 25—56; (ვი), ზ. მინ. მოვიცდი, ждать, დავიგვიანებ, замѣшкаться, ვეფხ. 1379; ვისრ. 128; სიბრ. 70; (დამეუოვნება), ზ. ვ. დამეგვიანება, замѣшкаюсь, замедлю, ვეფხ. 263, 1009; დაბად. 40—10; ქილ. 686; ვისრ. 128.

დაუოლა (ვჰეევნი), ზ. უ. შევუდგები, უკან მივსდევ, მივჰყვები, დავეთანხმები, დავემორჩილები, послѣдовать, согласиться, слушаться; მიწა რაც დაჰყვების მაგალ. ხვეხ, земля, которая лежитъ по направленіямъ врага, გუჯ. 32; სიმ. დახტ. 103. (დამეევნა, დამეოლია), ზ. უ. მოვეევნა, მოვეოლია, онъ слѣдуетъ за мною, соглашается со мною, დავრ. 100; დამეევნი, დამეოლი, ты слѣдуешь за мною, ты соглашаешься со мною.

დაუოლიება (ვი), ზ. მ. დავითანხმები, მივიოლიებ, уговорить, согласиться, კაცი 86; (ვჰეოლიები), ზ. ვდ. დავჰყვები, послѣдовать, слушаться, რუსულ. 868.

დაუორუდება (ვი), ზ. მ. დავიქირავებ, დავიკავებ, занять, абонировать, რუსულ. 374; დავრ. 112.

დაუოფა (ვჰეოფ, ვჰეფვ), ზ. უ. გავჰეოფ, განვსწილავ, раздѣлить.

დაუოფა (ვჰუოფ, ვჰეფვ), ზ. უ. დავიდგრები სადმე; მოვიცდი, დავიგვიანებ; пробыть, промедлить; ждать; -ხანს, пробыть время, აღმ. 56; დარეჯ. 107; ვისრ. 92; დაჰყო ზამთარი, онъ пробылъ тамъ зиму, სანამც მიწა დამიოფოს პირსა, пока сыра земля не закроетъ мнѣ глазъ, ვეფხ. 412; პირი დიდგა, замолчи, მარკ 1—25; ღუნი დამიოფიან მწუხარებაში, я проведъ жизнь свою въ горестяхъ, 1 ქორთლ. 115; ყურნი ჩემნი დაგიოფიან, ты заткнулъ мнѣ уши, ვისრ. 175; (ვუოფ პირსა), ე. ი. პირს შევუკრავ; გავამტკუნებ, დავაჩუმებ, დავიღუმებ, зажать кому ротъ; уличить; застарить молчать; ანდრ. 147; ებრ. 11—33; ცხად. 1—11.

დაუოფილება, ს. განწილება, раздѣльность.

დაუოფინება (ვა), ზ. სხვ. გავაუოფინებ, заставить раздѣлить.

დაუოყმანება (ვა), ზ. მ. დავაგვიანებ, замедлять.

დაუოყმება (ვჰეოყმები), ზ. ვდ. დავჰყოვნები, замѣшкаться.

დაურა, სხ. бросаніе; оставленіе; (ვაური, ვაურე), ზ. მ. მოვაური, მოვაბნევ, დავაბნევ, набросать, накидать, насыпать; -ქვიშას, насыпать пескомъ, -ისარს, набросать на кого стрѣлъ, გორგ. 26; თოფი დააურეს, стали палить изъ него изъ ружей, სიმ. ვახტ. 183; 2 ქორთლ. 547, მგზავი დაგაურე, чтобъ ты былъ проклятъ, ხვირს არ დამაურის, не послужитъ мнѣ къ добру; წიწკლები დააურა პირზედ, сыпь выступала на лицѣ; 31 ცრაგრაცალი; -ხელები, опустить вожжи, ქილ. 653; ერთს ხმაზს ორი შაური დააურე და ის მიეც, прибавь къ двугривенному десять коп. и отдай, კეთილი არ დამაურა, онъ мнѣ не сдѣлалъ добра, ჩონგ. 86; დაურით დგომა, ე. ი. კმაზლერით, დალონებით დგომა, ვეფხ. 746, 1022; стоять задумчиво, (ვჰური, ვჰეურე), ზ. მ. დავაბნევ, დავაგდებ შრაპნელთა; გავუშვებ, დავუტყვევ; бросать, кидать; оставлять, покидать; ვეფხ. 455; 997, 611, 845; რუსულ. 199; -ფრთათა, ронять перья, -ფოთოლსა, о деревѣ: ронять листья, т. е. отвадать, დავჰკარი ხორცსა, тощать, худѣть, სიბრ. 102; დავჰკარი ლეკვებს, ощениться, დავჰკარი კუტკებსა, окатиться, დავჰკარი ბაღს წვალში, закинуть сѣть въ рѣку; გულს დავჰკარი, успокоиться, угомониться, რუსულ. 683; ვერ დავჰკარეთ პასუხი, ე. ი. პასუხი ვერ ვთქმევინეთ, ვეფხ. 1153; мы не могли заставить его отвѣчать намъ, დაჰრა კარისა, притворить дверь, რუსულ. 511; მუნ მივიდა სადა იგი მისნი უმეტი დაეყარნეს, пришелъ туда, гдѣ онъ отходя оставилъ своихъ людей, ვეფხ. 724; თავი დაბლა დაეყარა, онъ понякъ головою, მოურავ. 111; მაგრამ ვერა ვერ დაჰკარა, ე. ი. ვერ დაითოლია, დაამშვიდა, ვეფხ. 237; онъ не могъ уговорить, მუწუკს დაჰკარა, обсыпало сыпью, დაგვარნა, онъ бросилъ насъ, დარეჯ. 53; (ვუ), ზ. მინ. დავუბნევ, დავუგდებ ვისმე. бросить кому; -ბორბალს მფრინველთა, насыпать пшеницу птицамъ, დავუური მუხლს, ე. ი. დავუროკებ, стать на колѣняхъ передъ кѣмъ либо, ვეფხ. 1116; 1516; (ვეურები), ზ. თვ. დავეგდები, броситься на что, лечь, ჩონგ. 14; ხელი არ დაეყარებ, ничего не подѣлаешь, съ рукъ непойдетъ; ჩონგური 14; ხელი არ დაგეურება, это не съ руки тебѣ, კაცი. 48; გალიდ დამეყაროს, სარიდ. 20, попалу въ долги; **დაურილი**, დანაყარი, მიმ. брошенный, **დაურევინება**, (ვა), ზ. მ. დავაგდებინებ, заставить бросить; отбить; თავებს დავაყრევინებ, отрубить головы, კბილებს დავაყრევინებ, вышибить кому зубы, 2 ქორთ. 334, 335; 551; დარეჯ. 2—8; ანტ. 3—34; გორგ. 271; დაგვაყრევინეთ თავები, отрубите намъ головы, დარეჯ. 101.

დაურდენა (ვაურდნები), დავეწლობი, опираться.

დაუროლება (ვა), ზ. მ. ვუნს ვაუღებ, навонять, ვჰყროლდები, ზ. ვდ. სუნი ამეღინება, провонять, გამოსლ. 7—18; გუჯ. 6.

დაუროუინება (ვი), ზ. უ. ვირთთვის: დავიგვირგვინები, заревѣть.

დაურჩოლება (ვა), ზ. მ. курить (ладономъ).

დაურჩოლა, (ვჰყრჩი), ზ. უ. пахнуть.

დაურუვება (ვა), ზ. მ. გავაბრუებ, ყურს გავუჭედ, оглушить, ვჰყრუვდები, ზ. ვდ. გავბრუდები, ყური გამეჭედება, оглохнуть.

დაუშლება (ვა), ზ. მ. მივაუშლებ, приставить что къ чему, (დაუშუშლები), ზ. თვ. დავებრკინები,

облокотиться, опереться на что, დაუდებული მონაზონი, отшельникъ, 2 ქართლ. 508.

დაუდნება (დავდნები), ზ. უ. დაჭყმელები, გაცუნები, успокоиться, утихнуть: მათ. 6. იობ. 1—12; იერემ. 47—7; დაუდნეს ცანი ცვრისაგან; небо перестало давать росу; ანგინ. 1—10. (ვი), ცრემლსა, у. и. ცრემლს გავიშრობ, осушить, слезы, ვეფხ. 188, (დაუდნება), замолкнуть, 1 ქართლ. 90; ქილ. 401; ანდრ. 130; 136; მრ. 85; მარკ. 1—88.

დაუდნება (დაუდნები, -ნა), გაჩუმება, დაცხრობა утихать, მათ. 6.

დაუდროვება (დაუდროვები), ზ. ვე. დაცხრობები, затихнуть.

დაუურება (ვ), **დაუურვა** (დავუური, -რე), ზ. უ დაცხრობა, сверху, вверхъ, смотрѣть сверху, მრეთ. 27. ჩრდგ. 120; 96.

დაუურსება (ვი), ზ. მ. დაცხრილვა, დაცხრობა очищать серебро, золото; დარეჯ. 127; концентрировать.

დაუურუშელავება (ვი), ზ. მ. ჩაფიქრება წყალში, нырять.

დაუუჩება (ვაუუჩები, ზ. ვე. დაცხრობები, затихнуть, замолчать, притихнуть; რუსუდ. 671, 965.

დაუაძება (ვი), ძაფზედ აცმა, нанизать, ქილ. 11.

დაუავება (ვი), ზ. მ. გაფარვა, შავად-შეღება; შეღებვა; გაფუჭება, დაცხრობა, черить, дѣлать черными; преступить, дѣлаться виновнымъ; изувѣчить; -ხაქმე, испортить дѣло, ხმ. კოლ. 15; (დაუუშვა), მაგალ. ხაქონელსა, изувѣчить чью либо скотину; ხმ. ვახტ. 230; (დაუშვები, -და), ზ. ვე. изувѣчиться; (დაუშვა, -ვა), ზ. მ. ვიტკენ, ушибиться; повредить себѣ напр. ногу; (დაუუშვა, -ხელს, ფეხს), повредить кому что, провиниться передъ кѣмъ; (ვაშვები), ზ. ვე. შემცოდე გაფხება; გაფუჭებული, დაცხრობილი; провиниться, изувѣчиться; испортиться, ალბ. 95; ხმ. ვახტ. 166; 229; დაიტკენები, быть изувѣченну, пытану, ხმ. კოლ. 4; ფეხი დაუშავა, у него повредила ногу, ხმ. გორ. 35; **დაშავება**, ზზ. вина, преступленіе; изъянъ; ანტ. 4—30; ხმ. ვ. 166; (დაუუშვები, -და), ზ. თვ. искалечиться, **დაშავებული**, მიმ. изувѣченный, почерпѣлый, ბარქ. 6—20; **დაშავებინება** (ვი), ზ. სხ. заставить почерпѣть, нанести рану, რუსუდ. 400.

დაშანთა (ვ), ზ. მ. დაცხრობა, клеймить, ქილ. 672.

დაშაქრული, მიმ. დაკვაბილებული შაქრით, обсахаренный, **დაშაქრვა** (ვ), ზ. მ. შაქრის მოყრა, обсахарить.

დაშარცვა (ვაშარცავ, -ცე), ზ. მ. შემოგახვევ, обить, თმობ. ბაგ. 1.

დაშაქრვა (ვ), обсахарить; ვაშაქრები, обсахариться.

დაშაშრვა (ვი); ზ. მ. შაშრით დაცხრობა, ფეხში შეღება ხიშტულით დაცხრობა ფეხის გულს; нарѣзать ланцетомъ; исцарапать босую ногу, (ვაშაშრები), ზ. ვე. დ ქსენები, истрескаться.

დაშენა (ვი), **დაშენება** (ვი), ზ. მ. დაცხრობა, დაცხრობა, заселять; обстроить; (ვაშენები, ვაშენები), ზ. თვ. დაცხრობები, დაცხრობები, заселяться, обстраиваться, 2 ხჯული. 12—10; 1 ქართლ. 2; 2 ქართლ. 347, 520; **დაშენებული**, მიმ. обстроенный.

დაშვება (ვა), ზ. მ. დაცხრობა ძირს; ან მაღლიდან ჩამოვაშვება, опускать, класть внизъ; (ვაშვები), ზ. თვ. მაღლიდან ჩამოვაშვები, спускаться, опускаться внизъ, (ვა თავსა), опустить голову, **დაშვებული**, მიმ. იხილ. 47—1, спущенный.

დაშვენება (ვი), ზ. მ. შენის მიცემა ან მიკეთება, украшать, (ვაშვენები, ვაშვენები), ზ. ვე. შენი მოშვება, украшаться, дѣлаться красивымъ, გაცინება დაუშვენდა, ვეფხ. 65; улыбка скрасила его, ჰაერი ჯერი არ დამშვენებისა, здѣшній воздухъ для меня нездоровый.

დაშვლება (ვ), ზ. მ. содрать.

დაშთენა (ვი), ზ. მ. დაცხრობა, დაცხრობა, оставлять.

დაშთობა (ვი), ზ. მ. დაცხრობა, утопить, (ვიშთობი), ზ. ვ. დაცხრობი, утонуть, ძველად, поѣсть, ქილ 668.

დაშთომა (ვაშთები, ვაშთები), ზ. ვე. დაცხრობი, оставаться, უსაქმოდ დაშთომა, остаться безъ дѣла, დაშთები თქვენი უმჩნილესი მონა, остаюсь вашимъ покорнымъ слугою, დაშთომილი, მიმ. დაშთომილები, დაშთომოდი, оставаться.

დაშიება (დაშიები), ზ. ვე. оголодать.

დაშინაურება (ვი), ზ. მ. გაფაჩუნება, გაფაშინაურება, дѣлать домашнимъ близкимъ, ვეფხ. გან. 535; (ვაშინაურები) გაფაჩუნება, შინაური გაფხება; распахнуться по домашнему, дѣлаться близкимъ.

დაშინება (ვა), ზ. მ. შეფაშინება, შიშს მიცემა, пугать, (ვაშინები), ზ. ვე. აფაშინები, перепугаться, დაფაშინა თოფს, начать стрѣльбу изъ ружей; -იარაღს, начать стрѣлять стрѣлами; წვიმამ დაფაშინა, дождь полилъ, **დაშინებული**, მიმ. напуганный, ფეხ-დაშინებული ცხენი, разбитая ногами лошадь.

დაშინჯვა (ვ), ზ. მ. განფიქრება, დაფიქრება, разсматривать.

დაშიშვლება (ვი), ზ. მ раздѣть до нага; обнажить.

დაშკმა (ვი პირსა), ზ. მ. პირს დაფაღება, დაფაღრენ, разинуть ротъ.

დაშლა (ვაშალი, ვაშალე), ზ. მ. დაფაშენება, დაფარღვევა, დაფაქცევა; растроить, привести въ безпорядокъ; разрушить; ვეფხ. 975; 1095; **დაშლა** კედლისა, разрушить стѣну, ვიშალი, შალე, ზ. მ. მოვიშალი, ავიკვეთ, перестать, уняться, оставить, раздумать; დაფიშალი ცუდკაცობაზე, перестать дурачиться, გორგ. 8; წახვალთ არ დაიშალა, онъ непоставилъ намѣренія ѣхать, (დაიშალი), ზ. მიმ. ამიკვეთ, запретишь, неповолишь (мнѣ); დაფიშალი, ზ. მიმ. არ მიფხებით ნებას, არ მიფაშენებ, запрещать, недозволять кому, мѣшать, (ვიშლები), ზ. ვ. მოვიშლები, დაფარღვევი; წვიმა-წამოვიშალა растраиваться, разлагаться; расходиться, დაიშალა ნადირობა, охота прекрати-

лась, кончена разошлось, собраніе разошлось, დაშალა ნაღიმობა, шутъ прекратился, ვეფხ. 984; (ვეშლები), ზ. თვ. აღვკრძალვები, запрещаться, ქილ. 372; დაშლილი, მიმ.; **დაშლევინება** (ვ), ზ. სხ. მოვაშლევინებ, отучать.

დაშაგება (ვ), ზ. მ. გავაშაგებ, გავარისხებ, бѣсить, ვეფხ. 287; (ვაშაგებ), ზ. ვე. გავაშაგები, взбѣситься, ვეფხ. 879.

დაშაორება (ვ)შორები), ზ. მ. затхнуть.

დაშნა, ს. მოკლე ხმალი, кинжалъ; костяной ножъ.

დაშნი, ს. თანამონაწილე, соучастникъ, соумышленникъ, სან. ლ. ქილ. 533.

დაშორება (ვ), ზ. მ. მოვაშორებ, удалять, (ვშორდები), ზ. ვე. მოვშორდები, удаляться.

დაშორისება, იგივე დაშორება.

დაშოშმინება (ვ), ზ. მ. გავაშოშმინებ, успокоить, утишить, унять, (ვშოშმინდები), ზ. ვე. გავშოშმინდები, успокоиться, уняться.

დაშრეტა (ვ), ზ. მ. გაშრობ, высушить; гасить, тушить, (ვშრტები, ვაშრიტებ), ზ. ვ. გავაშრტები, гаснуть, მატ. 25—8; რუსულ. 889. დამაშრტა თვალის მზეცქვლობა, ალექ. 142; я потерялъ зрѣніе.

დაშრობა (ვ), ზ. მ. დავაშრალებ გუბეთა, ტბათა, осушивать, (ვშრები, ვაშრ, высыхать; დავიღუღებ, ჩავშრები ღუღილით, укипать, ქიმ. 91; 177; დაგიშრიან თვალნი ცრემლთაგან, ты осушишь глаза отъ слезъ, ვიწრ. 55.

დაშრომა (ვაშრები, ვაშრ), ზ. უ. გავარჯები; დავიღლები, დავიწყები, трудиться; утомиться, устать; ლექ. 5—5; დავიღ. 6—6, რიმ. 16—6; ვეფხ. 469; ვიწრ. 2; რუსულ. 886; ენა დაშრობის, ე. ი. ენა დაიღლების, языкъ устаетъ, ვეფხ. 843.

დაშრომება (ვ), ზ. მ. მოვიღლავ; საქმის დავიწყებ, გავარჯი, утомлять; трудить, утруждать.

დაშრტება, ს. დაშრტა, სან. ლ.

დაშრტალება (ვ), ზ. მ. დავუშვირებ, закрачать на кого во гнѣвѣ.

დაშტანი (სიმხ.), ს. წიდოვნების ღეღეკეთა, мѣсячное, იხ 30—22; იერემ. 1—17; ბარუქ. 6—27, **დაშტანობა**, იგივე დაშტანი, იეზეკ. 18—5.

დაშტერება (ვაშტერებივარ ან დავაშტერდები), ზ. მ. დავაშტერებ თვალს, пристально смотрѣть на, (ვშტერდები), ზ. ვე. გავაშტერდები, გავშტერდები, остолбенѣть, рѣшуе. 785, 804; 451

დაშტვენა (ვ), ზ. უ. засвистать.

დაშუპება (ვშუპები), ზ. ვე. გავშიგდები, опухать.

დაშურება (ვ), ზ. მ. ავაჩქარებ, торопить, ускорять, (ვშურები), ზ. თვ. ავჩქარდები, торопиться.

დაშურება (ვ, ვი), ზ. მ. არ გამოვიმეჭებ, пожалѣть для кого что; ვეფხ. 771; ძმისათვის არა ფერს დაიშურებს, для брата онъ ничего не жалѣетъ; დაბალ. 30—1.

დაშულღება (ვიშულღები), ზ. თვ. поругаться съ кѣмъ.

დაშუშება (ვა), ზ. მ. მცირედ მოვაცხუებ, поджарить, подрумянить.

დაშუშება (ვ, ვი), დავაშებ ტკიცილის ან წყლულის, унять боль, заживить рану, ვეფხ. 574; მოურავ. 84; დაუშუშა სიფრცე ბარკლის იაკობს, и возвратилъ составъ бедра у Якова, დაბალ. 32—25.

დაშუშხვა (ვა), -ირის, жечь языкъ.

დაშფოთება (ვ), ზ. მ. გავარისხებ, разъярять, (ვშფოთდები), ზ. ვე. გავრისხდები), разъяриться, რუს. ლ. 958.

დაშხამება (ვ, ვი), ზ. მ. გავაშხამებ, შხამად გარდავაქცევ, отравить, умерять кому что, სიბრძ. 142. მოურავ. 49; დავაშხამებ სიცოცხლეს, отравить себѣ жизнь, ქილ. 186; მოურავ. 202; (ვშხამდები, ვაშხამდები), ზ. ვე. შხამად გარდავაქცევი, გავაწამოდები, ожесточать; დამიშხამდა, ожесточило мнѣ, ქილ. 318; სიბრ. 116; რუსულ. 776.

დაშხამვა (ვა), ზ. მ. დავსუნთქე, გავაშხამიანებ, შხამს დავასხამ, отравлять.

დაშხეპა (ვა), ზ. მ. напескать воду.

დაშჯა, ს. ლახჯა.

დაჩაგრვა (ვა), ზ. მ. დავჩაგვნივ, დავაშინებ; მცენ. სიხშირით შევაშორ, гнести, притѣснять, обижать; заглушать (раст.); გული ნუ დაუჩაგრავ, не заставляй его унывать, ანტ. 3—44; (დავიჩაგრები), ზ. ვ. დავიჩაგვნები, შევიმჭირვები, შევიჭირდები, быть стѣсненну, притѣсняему, გორგ. 204; დაჩაგრულობა, ს. დაჩაგვნულობა, შეჭირვებულება, стѣснительность.

დაჩალრვა (ვა), ზ. მ. ჩალრებ წამოვასხამ, мирюсь. 252; надѣвать чадру.

დაჩაჩანაკება (ვაჩანაკები), ზ. ვე. მოვაძლურებ, дряхлѣть, старѣть, **დაჩაჩანაკებული**, მიმ. ძალიან მოაძლურებული, дряхлый.

დაჩარჩვა (ვა), ზ. მ. ახლულად დავსჭრი, изрѣзать въ куски, სან. ლ. გავსჭიმავ, натягивать.

დაჩარხვა (ვა), ზ. მ. напалфовать.

დაჩემება (ვი), ზ. მ. გავუსაკუთრებ, გავიუფისებ, уступить кому, სან. ვაჩ. 170; (ვი), ზ. მიჩ. გავისაკუთრებ, გავიფისებ, შევითვისებ, вѣдѣть, ѣздить; ავიხირებ, უკეთი გავხდები, вообразить себѣ; заупрямиться; (ვჩემები, ვჩემდები), ზ. თვ. ვე.; გავისაკუთრები. შევითვისები, успокоиться, довѣриться или довѣряться кому, ალექ. 173; болѣзнь моя обратится въ постоянный недугъ, **დაჩემინება** (შეჩემინება), ზ. სხ. успокоится мнѣ.

დაჩენა (ვი), ზ. მიჩ. გამოვიჩენ, დავიჩენ, გამოვისახავ. оставлять на себѣ слѣды впечатлѣнія, выказывать, рѣшуе. 136; -სიხარული, выказать радость; ვეფხ. 1070; დავიჩენ ხამსახურად, сочту за одолженіе, за личную мнѣ услугу; ვეფხ. 927; შეშით ვერ დავიჩენ, ე. ი. შეშით ვერ გამოვიჩენ, изъ боязни я не могу выказать, ვეფხ. 1092; არ დაჩენა ჭირსა მაღვა, ე. ი. არ გამოჩენა, не высказывать, а хранить тайну скорби, ვეფხ. 12.

დაჩენჩა (ვა), ზ. მ. ჩენჩოს შემოვაცლი, шелушить.

დაჩეჩა (ვა), ზ. მ. გავსწევ მატყლსა, чесать ленъ.

დაჩეჩება, ს. დაცემება.

დაჩეჩქა (ვა), ზ. მ. დავსჭეჭ. დავეჭე, смять, измять, избить, (ვი), ზ. მიჩ. დავეჭე, ушибъ. ხელის, прищемить.

დაჩენა (ვა), ზ. მ. დავაპობ; დავსჭრი ხმლითა, нару-

бить, наколоть дровъ; нарубить саблею, 2 ქართლ. 326; (ვარეგნები), ზ. ვ. დაკაპობა, быть нарубленну, **დაჩეხილი**, მიმ. нарубленный.

დაჩვევა, სხ. привычка, (ვა), ზ. მ. შეჩვევა, пріучать, (ვეჩვევი), ზ. თვ. შეეჩვევი, привыкать, **დაჩვეული**, მიმ. привычный.

დაჩვილება (ვა), ზ. მ. დავარბილებ, замягчить.

დაჩვრეტა (ვხ), ზ. მ. დავხოქ. დავფულერებ, щелять, (ვიჩვრიტები), ზ. ვ. დავხეთქები, щелиться, რუსულ. ქარ. ლეკს; **დაჩვრეტილი**, მიმ. поздреватый, со скважинами.

დაჩი, დაჩი! Эмоціонал. ату, ату.

დაჩივლება (ვა), заставить принести жалобу; (ვი), приносить жалобу.

დაჩითვა (ვქ), ზ. მ. набивать ситецъ, **დაჩითული**, მიმ. набивной, **დამჩითავი**, набойщикъ.

დაჩინჩება (ვენინჩები), ზ. თვ. დავეყრდნობი, тортопаться.

დაჩირქება (ვა), ზ. მ. გავხდი ჩირქით, замарать, засалить, (ვჩირქდები), ზ. ვ. მეუწუკოთვის, дѣлаться гнусными, гнойными; ჩირქით გავივსები, нагнаиваться, **დაჩირქიანება** (ვა), ზ. მ. გავხდი, заначкать.

დაჩიჩინება (ვსჩიჩინებ), ზ. მ. ჩავჭყლეტი, раздавить, истолковывать.

დაჩიჩქნა (ვსჩიჩქნი), ზ. მ. დავსწორებ, დავხეხლით, выколупывать, выколупывать; искрошить; -ხელით თვალებსა, протереть глаза, 56 თმარბაკ.

დაჩლუნგება (ვა), ზ. მ. დავბლიგავ, მოვსცვივი დანის პირს, иступить, (ვჩლუნგდები), ზ. ვ. иступиться.

დაჩმაბვა (ვქს), ზ. მ. მივსჩმაბავ, დავროშავ, скомкать; болтать, городить.

დაჩნევა (ვა), ზ. მ. ნიშანს დავხდებ, დავხვამ, мѣтить; оставлять слѣды; ქილ. 380; ხუ დაიჩნევ, ლომო, წულულსა; ვეფხ. 373; о левъ, не давай замѣтить свою рану, დავიჩნევ სიხარულსა, выказать радость, რუსულ. 485; (ვიჩნევები), ზ. ვ. ნიშანი დამჩნდება, გამოვჩნდები, показываться, появляться, оставлять, слѣдовать, ვეფხ. 31; სიყვარულის ხელი დამჩნდა, слѣды любви остались, ხიშორე შენი დამჩნდეს, разлука съ тобою оставила на мнѣ слѣды, ვეფხ. 138; თუ დარეულობა ძალიან დაიჩნდეს; если слѣды удара будутъ очень замѣтны, სამ. შეფ. გაბ. 264, **დაჩნეული**, დანაწევი, მიმ. замѣтный. [нуть, რ. ქ. ლ.

დაჩოლფოთება (ვქჩოლფოთები), ზ. ვ. заглохнуть.

დაჩოქება (ვი), ზ. მ. მუხლ-მოდრეკით დავდგები, ставить на колѣни, (ვი), ზ. მიმ. მუხლ-მოდრეკით დავხდები, стать на колѣни, 2 ქართლ. 495, (ვქ). ზ. მიმ. მუხლს-მოვუდრეკ; стать передъ кѣмъ на колѣни, რუსულ. 446.

დაჩრა (ვხჩრი, ვხჩერ), დავხარავ, гонять, (ვიჩრები), დავეხარები, занизать, застять, застрѣть.

დაჩრდილება (ვა), ზ. მ. ჩრდილს მოვჰფენ, осѣнить, ვეფხ. 707; 1 ქართ. 379; ქილ. 325.

დაჩრიხული, ს. დასაურნელად მოზდილი მარცვ მურნველთა, штепель, который начинаетъ летать.

დაჩრჩილვა (ვქს), ზ. მ. ჩრჩილთათვის შევსჭამ, ѣсть, точить (о моли), **დაჩრჩილული**, მიმ.

დაჩუმება (ვა), ზ. მ. დავაყუმებ, заставить молчать; (ვჩუმდები), ზ. ვ. დავდუმდები, замолчать.

დაჩურეტა (ვქ), ზ. მ. ხ. დაჩვრეტა.

დაჩურთვა (ვხ), ზ. მ. დავუცობ, загыкать.

დაჩურჩება (ვქ), ზ. მ. ხელით დავსრეს, хлѣб. 79, 96, 100, 111, растирать рукою.

დაჩურჩნა (ვსჩურჩნი), ზ. მ. ვუწურჩულებ, ვულოცვ. нашептывать, заговаривать, ხ. ვაჩაბ.

დაჩურჩულება (ვეწურჩულები), ზ. თვ. шептать.

დაჩქარება (ვა), ზ. მ. торопить.

დაჩქაფუნება (ვქ), ზ. მ. წყალი დამოელინების ჩქაფით, струиться.

დაჩქლეთა (ვქ), ზ. მ. წვრილად დავჭკეპავ, мелко рѣзать, крошить (мясо).

დაჩქრიალება, ხ. დაჩხრიალება.

დაჩუქრება (ვქს), ზ. მ. ხაჩუქრს მივსცემ, дарить, одаривать, задаривать.

დაჩჩვება (დავსჩვები), ზ. უ. რაოთვის: ჩვილი გავხდები, дѣлаться нѣжными; გავხელდები; становиться мягкимъ, მარკ. 13—28.

დაჩჩვილება (ვა), ზ. მ. დავარბილებ, мягчить, размягчать, (ვსჩვილდები), ზ. ვ. დავრბილდები, размягчаться.

დაჩხაბვა (ვქ), ზ. მ. нацарапать.

დაჩხავლება (ვა), ზ. მ. ჩხავილს მოვაყოლებ, заставить пищать, **დაჩხავლა** (ვქსჩხავი), визжать, (დავიჩხავლებ), пронизжать.

დაჩხვება (ვქ), ზ. მ. ნ. დაჩხვლეტა; наколоть, ранить; контузить, ბუნ. ცხოვრ.

დაჩხვლეტა (ვქს), ზ. მ. ადგილ-ადგილ დავხვრეტ ხანგრძლივით ან ნაწილით, проколоть, ბაგრ. 63, ხიბრ 99.

დაჩხრიალება (ვა), ზ. მ. забренчать.

დაჩხერეა (ვქ), ზ. მ. გავშინჯავ, დავათვალიერებ, разсматривать, რუსულ. 889.

დაჩხუბება (ვეჩხუბები), წ. ვქიდები, поссориться, **დაჩხუბილი**, მიმ. поссорившійся, სამ. ვახტ. 251.

დაცადება (ვა), ზ. მ. მოვუცდი; მოვშლი, შევეყუნებ; ждать, повременить, перестать; останавливать; ხარ. 21—32; უკეთუ დაეცადოს ღმერთმან; если Богъ дастъ ему дожить, ხრონ. 24; დამაცადე (შემოკლ. დამაც), повремени, дай тѣ время, 1 შეფეთ. 15—16; გამოსლ. 36—6; დავიცადებ ოხრებასა, დარბევასა, перестать дѣлать опустошенія, 1 ქართლ. 318; ხამსახურს არ დავიცადებ, я не перестану служить ему; 2 ქართლ. 371, 383; (ვი), ზ. მ. შევიცდი, остановиться, чтобы ждать, (ვეცადები), ზ. თვ. შევსდგები, останавливаться, ფეხი სლვისაგან არ დაეცადება, ноги у него отъ ходьбы не останавливаются, ქილ. 100; ქვეყანამან დაიცადნეს ნაყოფიერებანი მისნი, земля не дастъ своихъ плодовъ: ეზეკ. 1—10; **დაცადებული**, оскудѣлый, ჩახრ, 9, испровергнутый.

დაცალიერება (ვა), ზ. მ. დავცალი, опорожнить, опростать, (ვჭცალიერდები), ზ. ვ. დავიცალები, опорожниться, опустѣть, დაცალიერებული, опустѣлый, опорожненный.

დაცანცალება (ვქს), ზ. უ. ვალ (ოქზის ჭანაკ მეი-

რვოა ცხოველთათვის), о мелкихъ животныхъ: ходить.

დაცახცახება (მა), начинаетъ меня бросать въ дрожь.

დაცარვა (ვჭს), ზ. ვ. დავარცვევ დაგრეხილს, разсучивать.

დაცარცვა (ვჭს), ზ. ვ. გავჭარეხ, ავიკლებ, разграбить.

დაცდა (ვიცდი, ვიცადე), ზ. ვ. მოვიცდი, მოველი, ждать, поджидать.

დაცდა, სხ. испытаніе, (ვსცდი, ვსცადე), ზ. ვ. გამოვსცდი, განვიხილავ; испытать, дать, ббан. подожди, (დამცდის, დამცადა), ზ. მიო. დამხაშაშვს, ავად გავხდები ცუდისა და შეუჩვეველის ჰაერისაგან; подвергнуться болѣзни отъ инаго климата, **დაცდილი**, მიმ. опытный, испытанный, ქილ. 46, 673; **დაცდევინება** (ვ), ზ. სხვ. მოვიცდევინებ, заставить ждать, დაცდევინა, ს. отсрочка.

დაცდენა (ვ), ზ. ვ. ვერ მოვახვედრებ ნასროლსა, ავიცდენ, მოვიცდენ საქმესა; дать промахъ, не попасть въ цѣль; отлекать отъ занятій; სანძ. 47; რუსუდ. 373; დავიცდენ შუბს, отваривать, отразить ударъ копья, ვარამ. 92; რუსუდ. 220, 221; დაცდომა (დავსცდები), ზ. ვდ. ავსცდები, არ მოვხვდები, о выстрелѣ: непопадать, мимолать, ვეფხ. 1294; დაცდომა (ვჭსცდები), ზ. ვდ. промахиваться.

დაცემა, სხ. паденіе, положіе; -ცხვარისა, чиханье, იობ. 41—9; -ძრომის აჰყრისა, паденіе Римской Имперіи, ხელით დაცემა, рукобитіе, (ვჭსცემ, დავეც) ზ. ვ. მიწაზედ დავხლი, წავაქცევ, повалить, бросить на землю; მარკ. 1—26, იხილ. 27—3; ვისძ. 26; ვუგმერ, განვაწორებ, произвать, დავსცემ დრაჰმას, чеканить драхму, I ქართლ. 51; დავსცემ საყვირსა, затрубить въ трубу, გამოცხ. 8—7, დასცა მჭკნარი, онъ поразилъ врага, და დასცა მახვილი მუცელსა, и онъ поразилъ ему мечъ въ животъ, იქვით 3—21; დავსცემ ნიშებსა, я покажу чудеса, სანძ. 2—19 დავსცემ ვიეონას, ошикать, დავსცემ ჯოგსა, въ бѣгствѣ, дѣлать облаву, согнать стадо, ვეფხ. 71; დავსცემ ბაძნა, ударить заступомъ, начать копать землю, რუსუდ. 69. დავსცემ კარავსა, раскинуть палатку, დასჭურს დავჭსცემ, позволить, თავში დამეცა, упалъ мнѣ на голову, ყვითელი ფერი დასცემს, отражается желтизною, წვიმის ხანი დასცემია, попалъ подъ дождь, წვეთი დაეცა, капля упала; его сразилъ параличъ; (დავეცემ, დაეცე), ზ. მიჩ. ვეგმერ, განვაწორებ, произвать себя, გულს დან დაეცა, онъ произвалъ свою грудь ножемъ; ვეფხ. 1188; დროს დავეცემ, дро დამეცა, уловить время, ქილ. 387; 2 ქართლ. 566; სანძ. 28. დავეცემ ისრებსა, поражать стрѣлами, ამირ. 64; მუხლთა დაეცნა, поставилъ на колѣни, დარეჯ. 2—84. (ვეცემი, დავეცი), ზ. თვ. დავვარცები; ვჭგლახაკდები; пасть, опишать, обѣднѣть, მარკ. 9—20; სანძ. 28—6; ციხე დაეცა, крѣпость пала, თვის ზარი დაეცა, поражень былъ ужасомъ, ვეფხ. 156; დაეცა ორისავე სპათაგან ურიცხვი, пало много въ обоихъ войскахъ, 1 ქართლ. 147; მკერდი თავზედ დაეცა, врагъ напалъ, რუსუდ. 687; ვაჭრობა დაეცა, торговля пала, დაეცემი მახვილის პირთა, пасть подъ ударомъ меча, 2 ქართლ. 318, ბინდი დაეცა, стало смеркаться, დაეცა თვალი, сглазили, ვისძ. 12; დანაზედ დაეცა, онъ наткнулся на ножъ; **დაცემული**, მიმ. падшій, опишалый, -адгилი, низменное мѣсто; მრეველ. 145; -ხალხი, угнетенный народъ.

დაცემინება (ვ), ზ. სხ. заставить пасть, цѣпомъ დავაცემინებ, цѣпомъ დამაცემინა, чихнуть; **დაცემინობა**, ს. დავარდნა, паденіе, იერემ. 6—15; იხილ. 8—14, დაცემულები, დავსცემოდი, я напалъ, დამცემოდა, онъ напалъ на меня, დამცემინით, вы напали на меня, ლუკ. 23—30.

დაცერა, -რვა (დავსცერ, -რავ, -რე), ზ. ვ. დავკვმს, წვრილად დავხჭრი, დავჭკნ. надрѣзывать напр. ланцетомъ.

დაცეცება (ვ), ზ. ვ. დავაშტერებ, დავდგენებ თვალებს, смотрѣть пристально на что, ვეფხ. 619.

დაცეხვა (ვჭს), ზ. ვ. დავცერ. დავხმეწ. молотить, (დავიცეხვი), ზ. ვ. დავიცერებით, молотиться, ბაგრ. ბაგ. 11.

დაცვა, სხ. храненіе, стереженіе; (ვჭსცავ, ვჭსცევ, ვჭსცევი ან ვსცევ; ვიცავ, ვიცევი ან ვიცევ), ზ. ვ. ფრთხილად შევინახავ, დავჭფარავ, დავჭკრძალავ; დავზვერავ. დავთვალიერებ, хранить, оборонять, оберегать, защищать; соблюдать; наблюдать, смотрѣть за чѣмъ; სანძ. 22—20; დაბად. 3—24; იხილ. 7—4; დავიცავ რჯულსა, хранить законъ, მარკ. 2—21; დავიცავ თავსა შორის თვისა, содержать на себѣ, **დაცული**, მიმ. хранимый, соблюдаемый, ვისძ. 122, დავიცავ თავსა беречь себя.

დაცვარვა (ვ), ზ. ვ. оросить, შაგთ. 29.

დაცვეთა, სხ. წინა დაცვეთა, обрѣзаніе.

დაცვეთა (დავსცვეთ, ვსცვითე), ზ. ვ. გავსცვეთ, დავაძველებ ხმარებითა ჯანისაშოსს; изнашивать, (ვსცვეთები, ვსცვენები, -დი), ზ. ვდ. გავსცვენები, изнашиваться, ხმალი ჩემი შარძოსლითა თჳენითა დაცვენებისა, ვეფხ 1029. ე. ი. ჩემი ხმალი შრომის ცხენით შენთა წინა-აღმდეგთა გაცვენებია, поражая вашихъ враговъ моя сабля иступится.

დაცვივა, დაცვივნება (ვსცვივი, -ვე; ვსცვივნი, -ვნე, ვსცვივნები), ზ. უ. ჩამოვსცვივი, ჩამოცვივნები, спадать, იერემ. 14—16; დაბად. 44—14; ხეს ფოთოლი დასცვივდა, листья съ дерева спали, დასცვივდა ხორცი, онъ спалъ съ тѣла, დამცვივდა თმა, я полысѣлъ, რუსუდ. 984; 876.

დაცვლა, დაცულა (ვსცვლი, ვსცვალე), ზ. ვ. გამოვსცვლი, შევსცვლი, перемѣнять, (ვიცვლები, ვიცვალე), ზ. ვ. შევიცვლები, перемѣняться, намѣняться; ანდრ. 149.

დაცუშა, დაცშა (ვაცუშ, ზ. ვ. ავაცუ, напихать, напхивать, ხან. ლ. ქილ. 11, 356; 693; 9 მარკ. დამეცუა ფურები, загнулись уши, დავუცუშ, ზ. ვ. დავუცოშ, затыкать, закупорить, ქიმ. 61.

დაცურვა (ვ), ზ. ვ. დავსცურავ, დავნაშვ, уплавать, ანდრ. 112.

დაცოცნა, დაცოშა ვსცოცნი, ვსცლები), ზ. ვდ.

მოვსცდები, დავკლდები; მოვსცდეთ, მოვსცდებით; არ მოვხვდები ვ. ი. ნახროლი, ავსცდები; маникировать, отвлекать отъ занятій; обмануться; о выстрѣлѣ: непопадать, დარეკ 2—5; ვეფხ. 1294, (დამცთება, დამცთომია). ზ. ვ. მოცთომილ-ვარ; ამცდომია, არ მომიხვდებია, я обманутъ; я не попалъ, ვეფხ. 81.

დაცთუნება (ვ), ზ. ვ. დავცდენ, არ მოვახვდრებ სა-განს, непопасть въ цѣль, дать промахъ, რუსულ. 754; ვისტ. 190.

დაცივება (ვ), прохлаждать; (დავცივდები), ზ. ვე. მიყვარდები, არ ჩავუდები საქმეს, ამიუარდის, напишуться на что, корчѣть надъ чѣмъ.

დაცილება (ვ), მიშ. მოვაშორებ; ავცდენ, ვერ მოვახვდრებ საგანს, удалять; дать промахъ, непопасть въ цѣль; (დავცილდები), ზ. ვე. მოვცილდები, удалиться, -გზასა, сбиться съ дороги, რუსულ. 674; დასცილდებიხ, непопадаетъ.

დაცილება (ვცილები), ზ. თვ. წავლევები, оспаривать.

დაცინება (ვცინებ), ზ. უ. მაცხარად ავიგდებ, насмѣхаться.

დაცინცლვა (ვს), ზ. ვ. დავსტყუვებ, выманить.

დაცლა (ვცლი, ვცალე), ზ. ვ. ვიმს ან დროს მივცემ, დავცდები, дать время, ждать, დამცალე, შენ. დამაც), положи, дай мнѣ время, (დამცალდება), ზ. ვე. ვიცოცხლებ, прожить, რუსულ. 854; თუ ღმერთმან დამცალოს, если Богъ мнѣ дастъ дожить, დავრ. 104, (ქრისტ. ქართ); ღმერთმან დაგაცალოს, Богъ, да продлитъ твою жизнь, ქიმ. 94.

დაცლა (ვსცლი, ვსცალე), ზ. ვ. დავაცალიერებ, გა-მოვსცლი, опростать, опорожнить, ვისტ. 20; დავსცალი თოფს, вынимать изъ ружья, დავსცალი გემსა, разгружать корабль, დავსცალი სწუთოს, оставить этотъ міръ, умереть, ვისტ. 32; დავსცალი ციხეს, оставить крѣпость, сдать, 1 ქართლ. 366; 2 ქართლ. 544; დავუცალებ ქალაქი, გორგ. 117, сдали города, (დავიცლები), ზ. ვ. დავცალიერდები, опорожниться, დავიცლები ძალისაგან, обезсилѣть, რუსულ. 750; დავიცლები სულისაგან, умереть, რუსულ. 50; დავიცლები სისხლისაგან, терять кровь, **დაცლევინება**, სბ. отсрочка, (ვ), ზ. სხვ. заставить опростать; заставить ждать, 2 ქართლ. 364; ხსმ. სომხ. 40.

დაცმა, ნ. დაცმა.

დაცმუკება (დაცმუკებ), Шемахрооъ. приводишь меня въ ужасъ, ალექ. 221.

დაცობა (ვ, ვუ), ზ. ვ. დავუცობ ჰირს, заткнуть, закупорить, ქიმ. 92. დავუცობ ყურსა, закрыть кому уши, დამეცო ყური, я оглохъ, ვისტ. 13.

დაცოლშვილიანება (ვშვილიანდები), ზ. ვე. დავ-ხასლდებ, обзавестись семействомъ ხსმ. სომხ. 204.

დაცონება (ვი), ზ. ვ. დავიზ. რუბ, злиться.

დაცორება (ვს), ზ. უ. დავსხვრები, ползти; плыть, (დავსცორდები), ползти, плыть.

დაცორება (ვ), ზ. ვ. გავაცურებ, заставить плыть.

დაცოცავება (ვ), ზ. ვ. შევამცირებ, შევამოკლებ, умалять, уменьшать.

დაცოფება (ვს), ზ. ვ. დავშხამე; о животныхъ: отравлять.

დაცოცება (ვს), ზ. ვ. დავსხვრები, გბორღდავ, ползти.

დაცოცხლება (ვ), ზ. ვ. გავაცოცხლებ; ხამხნებ მივსცემ, оживлять, (ვსცოცხლდები), ზ. ვე. გავსცოცხლდები, ожить, ვეფხ. 1308; რუსულ. 749.

დაცოხნა (ვსცოხნი, -ხნე), ზ. ვ. დავღეჭ, жевать.

დაცრა (ვ თავს), ზ. ვ. თავზედ დავყარ, посыпать на голову, ქილ. 391; (ვსცრი, ვსცერ), ზ. ვ. გავსცრი, просѣять.

დაცრეცვა (ვსცრეცავ), ზ. ვ. გავსცრეცავ, разграбить, **დაცრეცილი**, ограбленный.

დაცუდვილი, ზედ. ქიმ. 62, обработанный.

დაცურვა, ნახ. დაცორვება.

დაცუცქვა (ვსცუცქები), животныхъ: უკანა ფეხებზედ დავსხდები, сѣсть на заднихъ лапкахъ: (о собакѣ).

დაცქაფება (ვ), ზ. ვ. забрызгать.

დაცქერა, დაცქირება (ვსცქერ ან ვიცქერ, ვიცქირებ), ზ. უ. თვალს დავასტერებ, пристально смотрѣть, (ვიცქერდები, ვსცქერდები), იგივე დავსცქერ; ჩემი ოთახი დასცქერს შეიძახა, моя комната окнами выходитъ на площадь.

დაცქეცა, დაცქვეცა (ვ თვალსა), ზ. უ. თვალს დავასტერებ, пристально смотрѣть на, ქილ. 648; ცხენმა ყურები დაცქიცა, лошадь навострила уши.

დაცქნაფვა (ვიცქნაფები), ზ. ვ. გავინაბი, გავფუჩ-დები, ощѣпенѣть, притаиться, (ვცქნაფავ), ზ. ვ. გავსნაბავ, привести въ неподвижность отъ страха.

დაცხება (ვსცხებ), ზ. ვ. წავსცხებ, წავუსვამ, по-мазать, ლევიტ. 14—29; სიბრ. 102.

დაცხელება (ვ), ზ. ვ. ითმის სახლისა თვის, бро-сать въ жаръ.

დაცხიკვება (ვ), ზ. ვ. ცხვირს დავიტმინებ, чихать.

დაცხომა (ვსცხები, ვსცხე), ზ. ვე. სიცხე ჩამოვარ-დება, дѣлается жарко.

დაცხრობა (ვიცხრობ, დავიცხვრი, დავიცხვენ, სამე. წ. დავიცხვრებენ, დავიცხვრნეს), ზ. ვე. დავამშვიდებ, დავაშოშმინებ, დავაყუნებ ცხოველს, унять, утишать, ისაი. 58—13; საქმ. 19—35; დაიცხვრენ ენა, замолчи, კალმ. 179.

დაცხრომა (ვსცხრები, დავსცხვრი, დავსცხვერ), ზ. ვე. დავსდგები, დავსწყვარდები, перестать, унять, утихнуть; საქმ. 20—1; ისაი. 16—10; დაბად. 49—31; მარკ. 1—84; დასცხვრენ მღვდელობი-საგან, лишай священнодѣйствія; ბაქრ. 339, დაჭცხრა მთვარე, луна пошла на ущербъ, მოყრ. 12; დამეცხრა, боль унялась, დავიცხვრენ ენა, пе-рестать говорить, **დაცხრობილი, დამცხრა-ლი**, მიშ. переставшій; -დამცხრალი მთვარე, луна на ущербѣ.

დაცხუნება (ვ), ზ. ვ. გავაცხელებ, сѣсть на печь, согрѣвать.

დაცხვრა (ვსცხვრი, ვსცხვერ), ნ. დაცხრობა.

დაცხრომება (ვ), ზ. ვ. დავიწუნარებ, унимать.

დაძაბუნება (ვი), ზ. მიშ. დავსდგები, დავსჩაგრავ, подчинить, сдѣлать подвластнымъ; угнѣтать, стѣснить; ერთმა მტერმა მეორე დაიძაბუნა, ვისტ.

154; врагъ сталъ угнѣтать врага, ქრ. 465; (ქობაზულები), ზ. ვ. ლეკიანგრები, ლეკულნოვლები; ლეკუსულურები, ხიშნე მოპალლები); быть въ угнѣтеніи, потерять присутствіе духа, ვეფხ. 551; 734; ზოგჯ. ლეხმეველები, მოლეშლები, придти въ нѣмость, (ქობაზულები), ზ. ვ. ლეკმონები, ლეკმორჩილები, покориться, повиноваться, ვეფხ. 827; დაშიბაზულეს, ე. ი. ჩემიან მყოფთა შეეშინდათ, бывшіе при мнѣ потеряли присутствіе духа, ვეფხ. 597. მიჯნურობამ დამიბაზუნა, любовь сковала меня, გიორ. 154; 127; 144; 66; დაეუბაზუნებულვარ, я нахожусь въ послушаніи, въ угнѣтеніи. **დაბაზუნებული**, მიმ. подчиненный, -ხალი, обвѣтшалый домъ.

დაბაგება (ვ), ზ. ვ. хулить, бранить.

დაბალვა (ვჭს). **დაბალიანება** (ვ), ზ. ვ. ძალს დავკარ, возгорѣлся, вспыхнулъ, одолѣть, взять верхъ.

დაბახება (ვ), ზ. ვ. დავაყვირებ, заставить лаять, ანტ. 27; დაბახებ ხალხის, затрубить въ трубу, 2 ქორთ. 53. (ვი), ზ. მიჩ. кричать, (დაუბახებ), ზ. ვ. დავჭახარებ, звать, приглашать, (ვჭახებ, ვხბახი), ზ. უ. დავჭყვირი, кричать сверху, დაბახი ხიმღერის, посѣщать, дружбовязи, онъ звалъ меня.

დაბახნა (ვხბახნ), ზ. ვ. ორთა ძაფთ ერთად შეგვსთ. скручивать, крутить.

დაბახხილი, იგერია № 36, 5 (1878)?

დაბგარუნება (ვ), ზ. ვ. ერთიანად თოფის გავარდნა, залпомъ выпалить изъ. ლ.

დაბგერება; -რა, (ვ), ზ. ვ. დავკაპხნე, ვკაკუნე, შევახლი, ударить, ткнуть, (ვიბგერები), ზ. ვ. დავეკახნები, დავეკვეთები, броситься, кинуться на кого; пятнуться, ცეცია ბეულს დაბჭგერებოდა, пуля попалась ему въ грудь, ჩონგ. 85.

დაბეზნვა, დაბეგნა (ვჭსბეზნი, -ნე), ზ. ვ. მოვსბეგნი, искать, დაბეგნა (ვიბეგნი, ვეძიე), ზ. ვ. მოვსბეგნი, искать, სახოვლო ლაპარაკში; რას დაბეზნე, какая тебѣ нужда до меня, რას დაბეგნე, какое мнѣ дѣло, какая мнѣ нужда, ანტ. 2—8; 4—45; ერისთ. 96.

დაბეგვა (ვჭს), ზ. ვ. დავსცეხ დავხეძგ. бить, молотить.

დაბეზნა (ვიბეგნ, ვჭსბეგნ, ვხბინე), ზ. ვ. დავრთავ, მოვუმატებ, придать, прибавить, присовокупить, დაბეგნე, ჩონგ. 89, ты прибавляешь мнѣ.

დაბეძგა (ვჭს), ზ. ვ. დავხეძგე, დავსცეხ. დავნაყვე, толочь, истолочь, (ვი), ზ. ვ მოვიგლე, მოვიქლე, ვიცემენ რასმე მოჭირებით, вращемить, придавить; сѣдлать, стереть кому.

დაბერებება (ვი), ზ. ვ. მრავლის ხმარებით ცხოვრ შეკვეჭვ, დავაძლურებ, старить, дѣлать ветхимъ, იობ. 9—3; და დაბერებულ რიგი მოხეხი, и упразднилъ за ветхостью законъ Моисея, ხოხ. ხად. შესხ. 2; (ხბერებულები), ზ. ვ. ცხვებში, ხბერებულები, постарѣть, обвѣтшать; მარკ. 1—77; დაბერებული, -ხალი, მიმ. постарѣлый, дѣдовщина, ხ. ხიბერებულება, ხ. ხიბერებულ. постарѣлость.

დაბვირება (ვი), ზ. ვ. ცხნს ვუმატებ, დავალირებ, дорожить, (ხბვირები), ზ. ვ. ფასი მემატება, вздорожать, ვეფხ. 1077; стараться рѣдкимъ, ეგნი ნაწყი დაბვირებია, видѣть тебя, стало для меня рѣдкостью, რუსუდ. 633, წულობას ნუ დაბვირებ, русск. 983; не оставляй меня безъ своей милости, დავრ. 53; დაბვირებული, მიმ. дорогой; рѣдкій. [დაბწევა ხ.

დაბვრენა (ფრს დავაბვრენ), выплетаться, отдѣляться.

დაბინება, სხ. მოძინება, შესვენება ყოველ წმინდათა ღვთის მშობლისა, успѣніе св. Богородицы, (ვი), ზ. ვ. მივაძინებ, მოვაკვენებ, усыплять, (ვიძინებ), ზ. მიჩ. მოვისვენებ, ложиться, заснуть, ვიხრ. 165; (დაბეძინება, დაბძინება), ზ. მიჩ. ვ. засыпаю, ვიხრ. 55. 81; დაძინებული, მიმ. მოსვენებული, заснувшій, умершій, მარკ. 1—141.

დაბინება (ხბძინებ), ზ. ვ. დავართავ, მოვუმატებ, придавать, прибавлять.

დაბირვა (ვჭ), ზ. ვ. დავილეკ, დავხოქმ, დავღუპვ, потопить, погружать на дно; (დავიბირვი, დავუბირებით), ზ. ვ. დავიხოქმი, დავხლეკები, погружаться на дно, გამოხლ. 15—16.

დაბლევა (ვჭს), ზ. ვ. დავსძალე, დავაჭარბებ, переспливать, переѣзжать, ვეფხ. 632, ბუნ. კ. 22; მოვკრვი, осѣлять, რუსუდ 244; осаждать, тянуть на дно (о водѣ).

დაბლიერება (ვი), ზ. ვ. ძალს მივსცემ, усиливать, (ხბლიერები), ზ. ვ. ძალს მოვიცემ, გავსძლიერებები, усилиться, კვშ. 274.

დაბმანი, ს. братъ и сестра.

დაბმარება (ვი), ზ. ვ. ბმრად გარდავაქცევ, превращать въ уксусъ, окислять; (ებმარები), ზ. ვ. ბმრად გარდავიქცევი, окисляться, დაბმარებული, окислый, მწარ დალონებული, озабоченный.

დაბმობა, -ძმობის სიყვარული, ან დაბმობრივი სიყვარული, любовь брата и сестры, რუსუდ. 255, 818.

დაბმობილება (ვჭბმობილები, ვუბმობილები), ზ. ვ. გავუმეგობრები, побрататься, подружиться, ხიბრძ.

დაბონება (ვჭსბონებ); დაბონება (ვი), ზ. ვ. დავაყრევ, საკრებულს დავუდგ ძველსა, დავკოხავ, заплатить, зачинить старое платье, (ხბონებები). ზ. ვ. დავხველდები, обвѣтшать, დაბეძონება ხმოსელი, одежда моя обвѣтшала; დაბონებილი, ветошь.

დაბრახება (ვჭ), ზ. ვ. განვკითხავ, განვაქიქებ, გავჭკიცხავ, осуждать, ხ. დაზრახვა; (ვიბრახები), ზ. ვ. დავიზრახები, осуждаться.

დაბრება (ხბრავ, ვხბერ), ზ. ვ. შევანძრევ, შევხბრავ, пошевелить, подвинуть, тронуть, (ვიბერვი, ვიბერ), ზ. ვ. შევინძრევი, пошевелиться, поколебаться, двигаться, რუსუდ. 887; ხად. ხოხ. 235; დავით. 17—7; ბუნ. კრონ. 235; დაბრული, მიმ. покачнувшійся отъ землетрясенія.

დაბრება (ვჭს), დაბრობა (ვი), ზ. ვ. გავჭვინავ, пронзить, замораживать, (დავიბრი, დავიბრობ), ზ. ვ. მიჩ. отморозить, დავიბრობ ყურებსა, отморозить себѣ уши, вымерзнуть, вызябнуть.

დაბრობა (ვი), ზ. ვ. დავჭელეჯ ან ამოვჭელეჯ. выдергивать. -კბილებს, выдергать зубы.

დაბრობა (გსაგრები, გსაგრ), ზ. ვ. ბრობით გალ, გლოლვ, ხოლო, მდგ. აქა იქ ლაგლაგარ, ლზიოსაც, бродить; въ переносномъ смыслѣ, выскользнуть изъ рукъ.

დაბულება (ვ), ზ. მ. მივაბულებ; носить ненависть, (გსაბულები), ზ. ვლ. შევსაბულები, опротивѣть кому.

დაბუნწება (ვ) ზ. მ. დავაბარებ, держать скупымъ, (გბუნწები), ზ. ვლ. ბუნწი გავხდები, стать скупымъ.

დაბუნბულება (გსაბუნბულები), ზ. ვლ. ლაგლაგარ ბუნბულით, рыскать.

დაბღობა (ქსაბღები), ზ. ვ. გაგსაბღები, насытиться, გუჯ. 12, (გაბღები გაბღე, მდგ. გაბღ), одинаково (გსაბღები; (დაბღრი, გაბღრ), ზ. მ. გაბაბღებ. насыщать, დარეჯ. 2—91.

დაბჟავება მ), беретъ меня дрожь.

დაბჟალება (ვ), ზ. მ. ბჟერივით, ѣзжать гусемъ.

დაბჭამება (გსჭამებ), ზ. ვ. ბრალდება, обвинять, გვფხ. 990; იქვ. 86; (დამაჭამებ), ზ. მ. დამაჭერებ, уличаешь меня, გვფხ. 990.

დაბჭამლება (ვ), отравлять многихъ.

დაბჭამწამება (ვ), ზ. მ. დავაბრალებ, обвинять, გვფხ. 294.

დაბჭანჭალება (ქ), ზ. ვ. დაგვრენები, рыскать.

დაბჭაფება (გბჭაფები), ზ. ვ. ხარბად ცხოვ ჭამისა, пить съ жадностью, ხან. ლ.

დაბჭილება (ვ), ზ. მ. ბილწად გავქცი, обезчещу, конфузить, страмить, (გბჭილები), сконфузиться, გვფხ. 199.

დაბჭობა (ვ), ზ. მ. გავაცილებ, окунать, обмокнуть.

დაბჭობება (ვ), ზ. მ. მივაკრავ, დავაკერებ ჭეშით, склеить.

დაბჭუა (ქსჭუე), ზ. მ. დავხიდავ. поднять, поднимать, (დაბჭუე, ზ. მინ. მივიბჭუ; დავილეკ. отодвигаться; опускаться, ფიზიკ. 73, 75; (დაბჭუე). მაგალ. ერთსოფლის დავიბჭუ, поднять шумъ, **დაბჭუული**, მიმ. отодвинутый; **დაბჭუვინება** (ვ), ზ. ხხმ. დაზვინება, заставить отодвинуться.

დაბჭუნა (ვსჭუე, ვსჭუენი, -ვნე), ზ. მ. უკან დავაბრუნებ მოსაჭუენებლად, отправить въ погоню, (ვჭუეი), ზ. თ. მოვაჭუეი, догнать, настичь, გორგ 281.

დაბჭერა, ხხ. ლეთხ-განება და დაბჭერა იქმნა შენს თავზედ, предопредѣленіе Божье и судьба сбылось надъ тобою, ვისრ. 18, (ქ), ზ. მ. მელნით და კალმით გამოხატვა ჰაზრისა; დავჭიდავ, написать; нарисовать, გუჯ 10; ჯვარს დავსჭერ, вѣнчать, ლმერთმან ჯვარი დაგჭეროს, Богъ, да благословитъ тебя, т. е. да избавитъ тебя отъ всякаго зла, ჯვარი გჭერია, ты огражденъ знаменіемъ креста, პირჯვარ დავსჭერ, креститъ кого, დავსჭერ მამულსა ვისზედმე, переписать имѣніе на имя кого либо, იქვ. 157; (ვ), ზ. მინ. писать для себя, პირჯვარს, перекреститься, (ვჭ), ზ. მ. написать для кого либо, (ვ), ზ. მ. მომაკვდავსას დავსჭერ ვისზედმე, ან შევაჭერ დავალებას, приписывать, облагать податью; დავაჭერ ვისიმე, приписывать къ долгу, -ებულებას, обложить податью, დასკ. 6, (ვიჭერები), ზ. ვ. писаться, (გაჭერები), ზ. თ. ჩავიჭერები, записываться, გამოვისახვები, изображаться, დარეჯ. 21. **დაჭერილი**, დანაწერი, მიმ. написанный, **დაჭერინება** (ვ), заставить написать.

დაჭერება (ვს), ზ. მ. დავსჭვლეტ, колоть, тыкать, нырять, დავსჭერ ხორცსა, терзать тѣло, მხედ. 8—7; დავჭსჭერ მახვილითა, извести мечемъ, იეზეკ. 23—47; (დავიჭერები), ზ. ვ. быть истребану, ქილ. 236.

დაწესება, ზზ. განჭესება, учрежденіе, постановленіе, узаконеніе; (ვ), ზ. მ. განვაწესებ, დავსდებ, წესს, რიგს, учредить, постановить; узаконить; მალაქ. 3—11; იხილ. 10—6; ეფრახ. 41; (ვაწესები, დავიწესები), ზ. თ. განვაწესები, учреждаться, **დაწესებული**, მიმ. учрежденный, ქვეშ დაწესებული ლაშქარი, подчиненное войско, 2 ქრონ. 18, 25; **დაწესებულება**, учрежденіе, заведеніе.

დაწეწა (ვქ), ზ. მ. გავაწეწ მატყლსა ლა ხზ. мыкать, чесать ленъ, ავბურძგნი, ავშლი თმასა, ерошить волосы.

დაწვა, ხხ. сожженіе, ვსწვავ, ზ. მ. ცეცხლით მოვსპობ, განვაუქმებ, сжечь, გავწვი, განვამწარებ, огорчать, დავხვავ თვალსა, выжечь глазъ, იქვ. 157; ბილწალი პირს დავსწვავს, перецъ жжетъ ротъ, დავსწვავ ავურსა, жечь кирпичъ, დავიწვავ ხელსა, обжечь себѣ руку, დავიწვავ გულსა, огорчить кого, გულს დამწვავს, производятъ жегъ на сердце; სიბრ. 50, თუ. მზეო, დაგიწვავ ჩემიცა დაწვა მზებარე, გვფხ. 525; ე. ი. უსხა ხოტბითი განცხოველებს ქვეყანასა (არე); о солнце, ты согрѣла мою любовь, какъ солнце своими лучами согрѣваетъ вселенную, გვფხ. 525, (ვიწვები, ვიწვი), ზ. ვ. ცეცხლით მოვისპობი, сожигаться, сгорѣть, სიზოგ. ლად. განვიწარდები, огорчаться, ვისრ. 154; გული დამიწვა, и огорчился, мнѣ стало жаль; სახლკარი დამიწვა, сгорѣлъ у меня домъ и имущество, ვისრ. 21; დაგიწვავარ, я огорчилъ тобою; **დამწვარი**, მიმ. сгорѣвшій; огорченный, **დაწვევინება** (ვ), ზ. ხხმ. заставить жечь, 2 ქრონ. 558.

დაწვართნა (ვქსწვართნი), ზ. მ. დავარიგებ, наставлять, რუსუდ. 823.

დაწვდა (დავიწვდი, ვიწვდე), ზ. მ. ამოვიღებ; ვიღებ, вынуть, обнажать, схватить, გვფხ. 1372; მოთ ისრები დაიწვდეს, они схватили стрѣлы, მოქრივ. 168; დავიწვდი ხმალსა, обнажить сабаю, 2 ქრონ. 284; რუსუდ. 609; **დაწვდომა** (ვიწვდები), ზ. ვლ. ხელს დავაწვდებ, схватить; დაწვდები, (დაწვიწვდები), იგივე დავიწვდები, რუსუდ. 451.

დაწვევა (ვიწვევ, ვიწვევ, წვიე), ზ. მ. მოვიწვევ, დავიპატიჟებ, приглашать.

დაწვეთა, **დაწვეთება** (ვ), ზ. მ. დავაწვეთებ, накапать, დამწვეთება სისხლი, кровь полилась съ

меня, ქეშ. 1029. (ვეწვეოები), ზ. თვ. დვეღვენოები, капать.

დაწვენა (ვ), ზ. ვ. ადგილზედ დასხდებ, დავაძინებ, заставить лечь, положить; укладывать спать, გვერდით დავაწვენ, положить кого съ боку, ვიხრ. 81; ნ. დაწოლა.

დაწვერა (მზე დაწვერა), ზ. თვ. მზე ჩადის, солнце склоняется, заходитъ, ქილ. 533.

დაწვიმვა (ვ), ზ. ვ. წვიმისათვის; დავსველებ, დავნამავ, о дождѣ: накрапывать, подмочить дождемъ, დაწვიმული, подмоченный.

დაწვლილება, დაწვრილება (ვ), ზ. ვ. დაჭყოფ წვრილ ხაწილებად; დავაწინაურებ; გავათხელებ, დავაწმინდავებ, дробить; умалять; дѣлать тонкимъ, დან. 2—35; იერემ. 48—12; ვიხრ. 145; (დაწვლილებინებ), ზ. ვე. დავსწმენდინებ, დავწვრილებინებ, умаляться, дѣлаться тонкимъ, დაბად. 3 — 7; **დაწვლილებით**, ზზ. ვრცლად, подробно, **დაწვლილებული**, მიმ. умаленный, утонченный, მარკ. 2—42.

დაწვრთა (ვ)ხწვრთი, -ვართ), научать.

დაწვნა (ვხწვნავ, ვხწვნ), ზ. ვ. ვხთხზავ, ვწმახნი, заплетать, ნ. დაწნვა.

დაწიდნვა (ვ), ზ. ვ. დავრგავ, сажать напр. виноградную лозу и т. п. [сверху.

დაწივლა (ვხწივი), ზ. უ. დავჭყვირი, кричать

დაწივლება (ვ), ზ. ვ. დავაყვირებ, заставить визжать, (ი), ზ. მიმ. დავიყვირებ, завизжать.

დაწითლება (ვნ), ზ. ვ. გავწითლებ; წითლად შევღებავ, заставить краснѣть; красить въ красную краску, (ვხწითლები), ზ. ვე. ვამოვხწითლები, გავხწითლები, краснѣть, лицо мое покраснѣло, ვიხრ. 35.

დაწიკვება (ვ. -მაგ. წვერს), ზ. ვ. წვერს დავაგლეჯ, выщипать бороду, ქილ. 583; დაწიკვა (ვხწ), ზ. ვ. დავიჭერ, брать, взять, 2 ქართლ. 526; (ვუ), ზ. მიმ. დავუხუთავ საქონელს, დავუჭერ, заарестовать имущество, задержать, დავიჭერ მამულსა, арендовать имѣніе.

დაწინაურება (ი, ვ), ზ. ვ. წინ გავგზავნი; წარვმართებ საქმეში, послать впередъ; способствовать къ успѣхамъ, გორგ. 295; (ვხწინაურები), ზ. ვე. წინ-გავხწრობ; წარვიმართებ საქმეში, опередить; преуспѣвать; **-ებული**, опередившій.

დაწინდება, დაწინდრება (ვ), ზ. ვ. დავაგირავებ, отдавать въ залогъ, закладывать, დაგიწინდავს ქალწულება, ты обѣщалъ пребыть въ дѣвствѣ, მარკ. 2—192; (ი), ზ. ვ. დავიგირავებ, გირაოდ ვიღებ, принять въ залогъ, მარკ. 2—139; (ვი), ზ. მიმ. დამიგირავებ, отдаешь мнѣ подъ залогъ, იხ. გიორ. ქ. 6.

დაწინდვა, სხ. დანიშნა ქალისათვის საქორწილოდ, сговоръ, обрученіе; (ვ). ზ. ვ. დანიშნავ ქალს; დავაგირავებ, обручить; закладывать, отдавать въ залогъ, აღბ. 94, სიმოგ. ლაპარ. დავიკვეთ ვენახს და სხ. взять въ аренду; საცოლოდ დავწინდავს, онъ обрученъ на женитьбу, ვეფხ. 1233.

დაწიწკნა (ვხწიწკნი, -ნე), ზ. ვ. კბილით დავხეხნი, დავხრაჭნი, кромсать зубами.

დაწინწკლვა (ვ), ზ. ვ. გავხწუწავ, წინწკალს დავასხამ, заквасить, забрызгать.

დაწიოკება, სხ. остраска, (ვი), ზ. ვ. დავიფხრობ, შევიშინებ, дать остраску кому, встрѣвожить, ქილ. 20, 23, რუსუდ. ქართ. ლ.

დაწიხლვა, დაწიხნვა (ვ)ხ), ზ. ვ. წიხლსა ვჰკრავ, лягнуть, მოურავ. 254; (ვიხნები), ზ. ვ. წიხლით ვიცემები, лягаться.

დაწკაპება (ვ), დავაწყვეტ, набрызгать.

დაწკარუნება (ვ), ზ. ვ. ზარს დავრეკ, звонить, დავკარკარუნებ, бренчать.

დაწკეპა (ვ), ზ. ვ. წკეპლით გავლახავ, наказать розгами, ცხენები დაწკეპეს, 2 ქართლ. 401, пришпорили лошадей, დაწკეპილი ცხენი, стояли въ струнку.

დაწკმუტუნება (ძაღი), ზ. უ. ძაღი ხმას ვიღებ, провизжать.

დაწლვა (ვ)ხ), ზ. ვ. გამოვხსნელავ, გამოვხშიგნავ вынотрошить.

დაწლოება (ვ), ზ. ვ. დავიწვლილებ, გავხდი, умолять, истощать, ცხენი დამწლოებია, я исхудалъ, შეწლოება, მწლოებია, ან დამწლოებილვარ, დავხწლოებოდი, исхудать, ვიხრ. 25, 34, 141, 148.

დაწმახნვა (ვ)ხ), ზ. ვ. перепутать.

დაწმახნება (ვ), დავჭანგებ, დავამეყვებ, окислять, (ვხწმახნები), ზ. ვე. დავმეყვები, окисляться.

დაწმენდა (ვ)ხ), ზ. ვ. დავასუფთავებ, გავაჩინჩხ რაოშიაგან, чистить; очищать; (ვიწმინდები), ზ. ვ. დავხასუფთავდები, очищаться, (ვიწმინდები, ვხწმინდები), ზ. ვე. ნოქოთითვის; დავხდები, დავწმენდები, устояться, отстояться (о напиткахъ), ბაგრ. ბაგ. 123; სამგ. 145. **დაწმენდილი**, მიმ. очищенный.

დაწნეხა (ვ)ხ), ზ. ვ. დავხეურავ ყურძენსა საქაფველში, давить виноградъ, გამოვწნი ზეთსა, выгонять масло, გამოსწ. 27—20.

დაწნვა (ვ)ხ), ზ. ვ. ვთხზავ, ვწმახნი, заплетать.

დაწნილება (ვი), ზ. ვ. წნილად ჩავდებ, мариновать овощи.

დაწოდება (ვ)ხწოდები), ზ. თვ. хвастать, доставать.

დაწოლა (ვ)ხწვები), ზ. ვე. ქვეშაგებში ჩავხწვები დასაძინებლად, ქალთა თვის: ვმოსიარობ, ложиться; разрѣшаться отъ бремени, (ვიწვები), ზ. ვე. ზედამ დავჭირებ, палечь, ხამ. მოსეხი 31; თავს დავაწვები, обременить кого, ალექს. 54; დამაწვნეს სევდანი, грусть стѣснила меня, რუსუდ. 983; გულზედ დამაწვა სიმძიმილი, пища стѣснила мнѣ грудь; უბედურობა დამაწვა თავსა, меня постигло несчастіе.

დაწოლა, ს. ვმოსიარობა ქალისა, родъ.

დაწონა (ვ), ზ. ვ. წონაში მოვუმატებ, прибавлять къ вѣсу.

დაწრეტა (ვ)ხ), ზ. ვ. დავხაშურავ, სრულიად გამოვხდები ნოქოსა, выцѣдить; опорожнить; (ვიწრიტები), ზ. ვ. დავხაცურდები, დავიცლები, выцѣживаться, опорожниваться; ლეკურ. 1—75.

დაწუდა, ნ. დაწვდა.

დაწრუწუნება (ვი), ზ. უ. ვამიცახ; (ვუ), пища знать собаку, лошадь.

დაწუნება (ი, ვუ), ზ. ვ. არ მოვიწონებ, გავიცუ-

დებ, браковать, охуждать, неодобрять, ქილ. 252; არცა ვისგან დაიწუნოს, არცა სხვათა უწუნებდეს, ვეფხ. 18; неосуждать другаго, значитъ самому неподвергаться осужденію, (დავიწუნები), ზ. ვ. არ მოვიწონები, неодобряться, подвергаться охужденію, **დაწუნებული**, მიმ. неодобренный, худшій сравнительно съ другими, оставленный, оскорбленный, დვით. 102—6; სჯმ. 7—24.

დაწუნწება (ვ), ზ. მ. забрызгать.

დაწურება (ვ), ზ. მ. ჭყლეტით გამოვსწურავ, выжимать, (ვიწურები), ზ. ვღ. გამოვიწურები, выжиматься, ქალბატონი შიშით დაიწურა, барыня отъ страха задрожала, ანტ. 2—7.

დაწურვა (ვჭს), ზ. მ. გამოვსჭყლეტ სუნურავით ან ხელით გამოვადენ ნოტიოს; გავსწურავ, გავტარებ ნოტიოსა რამეზე დასუმენდად. давить, цыжимать; процѣживать; მზე დაიწურვებოდა, солнце склонялось, კალი 57; დაგწურვენ, принедутъ тебя къ заключенью, ხრონ. ბერის. 28, (დავიწურები, -რე), ზ. ვ. გამოვიწურები, выжиматься, ვისრ. 73.

დაწურილება, ს. დაწერილება.

დაწუხვა (ვიწუხე, ვიწუხე ან დავიწუხნე), ზ. მ. დავხუჭავ თვალს, смыкать, жмурить глаза, (ვიწუხები), ზ. მიმ. закрыть кому глазъ, მატ. 13-16; (დავიწუხებით), ზ. ვ. დავიხუჭები, закрываться (о глазѣ), ვეფხ. 1126.

დაწუწვა (ვჭ), ზ. მ. набрызгать.

დაწუწუნება (ვი), ზ. უ. завизжать.

დაწუხლობება (ვჭს), ზ. მ. წუხლობას მივეცემ, დავიტანჯები, награждать.

დაწუჭობა (დავიწუჭები), ზ. მ. თავს-დავიწუჭები, დავიმძიმებ, შევიწირვებ, налечь на кого, обременять; (დავიწუჭები), ზ. ვღ. მოვიწუჭები, მოვიღლები; მოვიხუთები, მოვიკუთები, утомиться, устать; изсякнуть, остановиться, იხ. 3—13; 4—7; 9—32. შიშით დაიწუჭნენ, обомлѣли отъ страха, ანტონ. 3—40; დამიწუჭა ცხენი, лошадь моя утомилась, она безъ ногъ, რუხულ. 368; დამწუჭს ცრემლი, у меня слеза обсохла, რუხულ. 111; დამწუჭარი, მიმ. усталый.

დაწუება, სხ. დასაბამი, начало, კავშ. 278; (ვი), ზ. მ. მოვიწუები, ხელ-ვიწუოვ, начинать, აღმ. 99; ვუ-დაიწუაო, начать съ кѣмъ переговоры, გორგ. 8; სიბრ. 132; ვისრ. 4, 11; დავიწუებ სიარულს, пойти, **დაწუებინება**, (ვი მაგალ. სიარულს), заставить начать, რუხულ. 375, 455.

დაწუევა (ვჭს), დაწუეული (ვსწუეული, ვლე), ზ. მ. შევაწუხებ, დავჭრულივ, ჭეხს-დავაჭრი, проклинать, (დავიწუევი, -ული), ზ. ვ. проклинаться, **დაწუეული**, მიმ. проклятый.

დაწუვება, ს. დაწუწება.

დაწუვიდა, **დაწუიეტა** (ვჭს), ზ. მ. მოვსწუეტ, დავჭრელივ; მოვსწუეტ, მოვალიავ, მოვჭრიდივ: прервать, разодрать; утомить, изнурить, ანტ. 3—24; ვეფხ. 1347, მირიან. 101, 122, მაგალ. ხლტომით მუხლებს დავიწუეტ. -სისხლისა, остановить кровь, რუხულ. 873; (ვიწუეტ მიწას), ზ. მ. მიწას დავახლი, повалить, ударить объ землю, ვეფხ. 906; დამწუიეს ლენა ცრემლისა, ე. ი. დამიშრიტე ცრემლი, ты осушилъ мнѣ слезы; **დაწუვდილი**, **-ვეტილი**, მიმ утомленный, ქილ. 460, ს. დაწუხლობა; იმედ დაწუეტილი, ვისრ. 127, потерявшій надежду.

დაწუვნა, ს. დაწუობა.

დაწუთობა (დავსწუთები), ს. დაწუხლობა.

დაწუვნა, ს. დაწუობა; დაწუთობა, ს. დაწუხლობა.

დაწუვდევა (ვიწუდევს, -დე), ზ. მ. დავახშობ, დავჭედ სახლსა, ან ბაღისრაღ სიდმე, заключить, запереть, заточить.

დაწულვა (ვჭსწულავ), ზ. მ. დავჭსჭრი, დავჭრელივ, ранить.

დაწულულება (ვი), ზ. მ. დავსჭრი, მოვსწულავ, ранить, დამიწულულა, ზ. მიჭ. ухзилъ меня, ვეფხ. 99; ვისრ. 75, 82; 112; (ვწულულები), ზ. ვღ. დავჭრილვარ, დავირქვები, нагнаиваться, струиться, დაწულულებული, მიმ. нагноившійся.

დაწუნარება, სხ. спокойствіе, миръ, რუხულ. 429; 1 ქართლ. 339; დაწუნარებით, тихо, спокойно, ვისრ. 20; ანტ. 6—38, (ვი), ზ. მ. დავიშვიდებ, მოვასვენებ, მოვიდრეკრებ, გავიუფლებ, დავიშოშინებ, успокоить, усмирить, угомонить, დავიწუნარებ გულსა, успокоить себя, რუხულ. 756; ვისრ. 189; დამიწუნარდა, онъ смирился передо мною, ვეფხ. 197; (ვჭსწუნარდები), ზ. ვღ. დავიშვიდებ, утихать, успокоиваться, ვეფხ. 387; გორგ. 5; 134; 2 ქართლ. 550; (ვიწუნარდები), ზ. ვღ. დავიშვიდები, смириться передъ кѣмъ; ქვეყანა დაიწუნარდა, страна успокоилась, **დაწუნარებული**, მიმ. спокойный, смирный, იხ. 7—4, **დაწუნარებულება**, ს. спокойствіе, затишье, 1 ქართლ. 341.

დაწუობა, სხ. полаганіе, клаиіе, (ვი), დავსდებ, დავსდგამ; დავლაგებ, власть, полагать; приводить въ порядокъ, устроить; დაწუენი (ვიწუენი, ვიწუენ), იგივე დავიწუობ; (ვიწუობი), ზ. ვ. დავიდები, полагаться, დავიწუობ სჯაი, поставить въ строй войско, 1 ქართლ. 255, (ვიწუობი), გავუჩნდები, შეეურჩნდები, сговориться, помириться, სხვ. ს. დაწუობილი, მიმ. положенный.

დაჭადრაკული, ზედ. ჭვი-ჭუბო, шахматный, клѣтчатый.

დაჭამა (ვჭს), ზ. მ. შეესჭავ, შევსთქვლემავ, съѣдать, დიდმ. 41—20; იაკობ. 5—2.

დაჭანგება (ვი), ზ. მ. დავამეტებ, დავიწახებ, окислять, (ვსჭანგდები), ზ. ვღ. დავიწახდები, окисляться.

დაჭარბება (ვი), ზ. მ. დავხძლევ წონაში, ან დავხძლევ, გარდავჭრევი, გარდავემატები, перевѣшивать, перетягивать; пересиливать; превосходить; რუხულ. 575, 911; 476, 776; ქილ. 339; (დავსჭარბები), ზ. ვღ. დავხძლევ წონაში, გარდავჭრევი, გარდავემატები, перевѣшивать, перетягивать; быть въ излишествѣ.

დაჭაშნიკება (ვი), ზ. მ. ჭაშნიკად ვასმევ, хать отвѣдать, попробовать (вино), ქილ. 165, 347.

დაჭდევა (ვი), ზ. მ. ჭდეს დავასვამ, нарубать, насѣчь на деревѣ знакъ, ქილ. 284, (ვიჭდევი), ზ. თვ. нарубаться, დამიჭდა გულზედ ხელი, я скрестилъ руки на своей груди.

დაჭედა, სხ. ковка, ковк, 21, (ვ)ჭედ, -ეე), ზ. ვ. ლურსმნებით დავკრავ, დავლურსმავ, ვიხალავ; დავჭედ, წყალს გამოვასხამ ბამბას ხვასტაკად, подковывать; оковывать, заковывать, сковать, паковать; холостить, ვახრ. 103; დავხჭედ ბორკილითა, заковать въ кандалы, რუსულ. 560; დავხჭედ ლურსმნითა, пригвоздить, ვახრ. 61, 1 ქართლ. 269. დაჭედილი, მიმ. подкованный, окованный.

დაჭენება (ვ), ზ. ვ. ცხენს დავარბენინებ, рыскать, спускаться съ горы верхомъ, დაჭენებული, ზედ. წაქცეული, ძარღვეული კელია, დაბეთილი, გაქცეილი; поврежденіи (стѣна). ფხალმ. 61—3.

დაჭერა, სხ. задержаніе, занятіе; завоеваніе; (ვიჭერ, ვიჭირე, მჭერ, 2 ვ. ღირს), ზ. ვ ვიპყრობ, მიჭირავს, შევიპყრობ, ხელით ვიგდებ; დავიპყრობ, დავიპყრობ, ლაშქრობით ვიშოვნი ქვეყანას; დავიჭირავებ; დავიცავ ადგილს. держать; взять, схватить, поймать; задержать, удержать, остановить кого; нанимать; завоевать, овладѣть; ქურდი დაიჭირეს, поймали вора, თევზს დავიჭერ, ловить рыбу, დავიჭერ ვისამე მხარეს, держать чью либо сторону, თვალს დავიჭერ, смотрѣть за кѣмъ, ухаживать, სხვა ხალხად დავიჭერ საქმეს, иначе поведу дѣло, მზად დავიჭერ, держать на готовѣ, კაცი 73; საქმე ჭკუით უნდა დაიჭირო, ты долженъ приняться за это дѣло съ умомъ, იმგვარი ხლომით დაიჭირა, онъ завоевалъ Имеретію мечемъ, შორს დავიჭერ, несогласиться, отказиваться, ბიბრ. 127; 97, თქვენს რჯულს დავიჭერ, прияму вашу религію, გორგ. 58; ხუთის ოღონ ბაზიერთა მეცი არ დავიჭირე только пять сокольничьихъ я удержалъ при себѣ, ვეფხ. 596; შენ შეგველრეს, დაგიჭირეს, ვით გმირთაჲს ჩემსა ზრდილსა, ვეფხ. 781, я буду просить его содержать тебя, какъ приличномоему воспитателю, სიცოცხლესაც არ დაგიჭერ, непожалѣю для тебя и жизни, ნუ დამიჭერ, не удерживай меня, не жалѣй для меня; ბუხარმა თავი არ დაგიჭიროს, чтобы ты не угорѣлъ; (ვ), ზ. მიჭ. შევიპყრობ, დავიცავ; დავიპყრობ; задержать, удержать для кого либо, თავი ვერ დავიჭირე. я не могъ удержать его. მირიან. 108; დავიჭერ-ხელსა, взять за руку, თავს დავიჭერ, недавать воли, удерживать; შორს დავიჭერ, я несогласаюсь, დავიჭერ სინათლეს, заслонять свѣтъ, ბერძნ. სამ. 266; დავიჭერ ქონებას, задержать имущество, სამ. ვახტ. 20; (ვიჭირვი), წმინდათა ცხოვ. 423, დავიჭირვი, ზ. ვ. დავრჩები, удерживаться, ქონება დაიჭირვეს ან დავიჭირვის, задерживается имѣніе, ვახტ. სამ. 18—19; **დაჭერილი**, მიმ. удержанный; пойманный; завоеванный; **დაჭერინება** (ვ), ზ. სხმ. заставить поймать, заставить арестовать, სამართ. ვახტ. 3. 177.

დაჭერა (ვიჭერ), ზ. ვ. ხელს დავაბრჭინებ, нажать, დავიჭერ ფეხს, давать ногою; стоять на своемъ.

დაჭექა, ნ. დაჭეხ; დაჭექება, произвести варвар. ცამეიჭექა, небо разразилось громомъ.

დაჭეშმარიტება (ვ), подтвердить истину.

დაჭეჭყნა (ვ), ზ. ვ. დავეჭეჭ, დავსჭყლეტ, раздавить, размять.

დაჭვება (ვი), ზ. ვ. დავიქუხებ; ჭექაი გამიგა; შევჭყიარებ, загремѣть; зареветь, რუსულ. 3, **დაჭეშება** (ვი), იგივე დაჭეხს.

დაჭვირვა (დავჭვ), ზ. ვ. დავხედავ, сѣять надъ чѣмъ, ვრისხ. 34.

დაჭვრეტა (ვჭვ), ზ. ვ. დავხედავ, смотрѣть, სახლი შეიღახს დაჭვრეტს, домъ выходитъ на площадь, 2 ქართლ. 535.

დაჭიდება (დავსჭიდებ, -ეე), ზ. ვ. ვარჯიშებ, შევიბამ, заставить бороться, (დავჭიდები, -ეე), ზ. თვ. ვერკინები, შევებმი, вступить, въ единоборство.

დაჭიმვა (ვჭვ), ზ. ვ. გავსჭიმავ, გავსწევ, გავაბამ, натянуть, напрягать.

დაჭინჭვება (ვი), ზ. ვ დავკერავ ძველს, поставить заплатку.

დაჭიკჭიკება (ვჭ), ზ. უ. მოჩიჩინულთათვის; ვჭიკლობ, о птицахъ: пищать, щебетать; ვიხრ. 2, (ვსჭიკჭიკებ) ზ. ვ. ჭიკჭიკს მოვჭყვები, начать пѣть.

დაჭინჭრვა (ვჭვ), ზ. ვ. ჭინჭრით დავხუსხავ, жечь крапивою, სამ. ლ. ნ. სხვენა.

დაჭირება, **დაჭირვება**, სხ. надобность, нужда, ხელმოკლეობა გაჭირება, нужда, რუსულ. 307, (ვ), ზ. ვ. საჭიროებაში შევიყვან, вводить въ нужду, ვსჭირდები, ვჭირდი, ზ. ვ. საჭიროება მაქვს, имѣть нужду, надобность; нуждаться, დამჭირდება, -ეე საჭიროდ გამიხდება, понадобится мнѣ, потребуется для меня; დამჭირს და მოგყიდე, я стану нуждаться и продать тебѣ, სამ. **დაჭირებული**, მიმ. нуждающійся, **დაჭირებულება**, ს. нужда, ვახრ. 45, დარეჯ. 2—23; რუსულ. 966; **დაჭირება** (ვ), ნ. დაჭირა (ვ).

დაჭირვა, სხ. задержаніе; нужда, ალბ. 74; 34; დაჭირვების ღამე, день нужды, (ვიჭირავ, ზ. ვ. დავიჭერ, დავიპყრობ, შევიპყრობ, დავიცავ, держать, хранить, ვეფხ. 772, 823; ვახრ. 153, (დავჭირავ), ზ. თვ. დავიცავ, დავიჭერ ქონებას, удержать имѣніе, სამ. ვახტ. 113, 169, 170, 171; **დაჭირვება** (ვ), ზ. ვ. საჭიროებაში შევიყვან, стѣснять кого, (დამჭირვებ), ზ. მიჭ. შემიწროვებ, стѣсняешь меня, 1 ქართლ. 335; **დაჭირვინება** (ვ), სხმ. დავიჭერინებ, приказать поймать, (დავიჭირვინებ), ზ. თვ. დავიჭერინებ, позволить взять себѣ, სამ. ვახტ. 177, **დაჭირვებულობა**, **დაჭირებულება**, ს. нужда, მირიან. 232; გორგ. 232.

დაჭირიანება (ვ), ზ. ვ. ჭირს-შევჭერი, заражать чумою, зачумлять, (ვჭირიანდები), ზ. ვ. ჭირი გარდამეჭება, зачумляться, სომხ. სამ. 358.

დაჭირული, მიმ. დაჭირობილი, сѣянный, содержимый, хранимый, ვეფხ. 820.

დაჭირხლვა (ვჭ), დავჭორთვლავ, покрыть инеемъ.

დაჭიხვინება (ვ), ზ. ვ. заставить ржать.

დაჭკვიანება (ვ), ზ. ვ. გონებას მოვიყვან, образумить, (ვსჭკვიანდები), ზ. ვ. გონებას მოვიკლ, образумиться, ანტ. 2—58.

დაჭნობა, **დაჭნობა** (ვ), ზ. ვ. მოვაკლებ ორძილობასა მცენარეს, заставить вянуть, (ვჭნები, ვსჭნები), ზ. ვ. ორძილობა მომაკლებს, уви-

дать; исхудать, Рус. 886, ქეგუ. 1273; ვიხ. 153; ქილ. 389; ვარდი დამჭნობია, роза моя увяла т. е. я состарѣлъ; ქეგუ. 38; დაუჭნა პირი, исхудалъ въ лицѣ, ქილ. 419.

დაჭკუება (ვი), ზ. ვ. დავიჭკვიანებ, образумить, (ვიჭკუები), ზ. თვ. დავიჭირები, задуматься, სიბ. ლ.

დაჭლერჭება (ვი), ზ. ვ. ჩამოვახშობ, хлеркаю, глотаю изъ чахотку; (ვიჭლერჭები), ზ. ვე. ჭლერჭი გავხდები, чахнуть, **დაჭლერჭებული**, მიმ. чахоточный; худой.

დაჭმა (ვიჭამ), ზ. ვ. შევიჭამ, съѣдать.

დაჭმახება (ვი), ზ. ვ. დავაჭანგებ, окислять, (ვიჭმახები), ზ. ვე. დავიჭანგები, окисляться.

დაჭმევა (ვი), ზ. ვ. ვაიძულებ ჭამას, შევაჭმევ, заставить съѣсть, ქეგუ. 1102, 1204.

დაჭმუნება (ვი), ზ. ვ. შევიწუხებ, შევიბრალებ, огорчать, опечалить, (ვიჭმუნები), ზ. ვე. დავიწუხებ, შევიწუხები, огорчиться, опечалиться, ქეგუ. 734, 741, 791; 839; იზეკ. 28—19.

დაჭმუჭნა (ვიჭ), ზ. ვ. დავიჭმეჭ, დავიჭმუჭნი, დავიღუნძავ, мять, комкать, (ვიჭმუჭნები), ზ. ვ. დავიჭმეჭები, мяться, комкаться.

დაჭნაბვა, ნ. დაჭნობა; заставить вянуть. ქეგუ 156.

დაჭნობა, ნ. დაჭნობა.

დაჭორფა (ვიჭ), ზ. ვ. насилетничать, наврать.

დაჭოჭება (ვი), ზ. ვ. დავისველებ, намочить, напрудить водою.

დაჭრა (ვიხჭრი, ვიჭერ), ზ. ვ. წვრილად დავკეპავ, დავჭაც; დავჭედ, დავიწყლულებ, нарѣзать; изранить; ხით-ხით დავჭრი, нарѣзать къ куски, 2 ქორთ. 289; დავჭერი ხეთა, вырубать деревья; აღბ. 168; ვიხრ. 166, ჩრჩილი დაჭერის ტანისამოსს, моль ѣстъ платье, თაგვი დაჭერის ფიცარსა, мышь грызетъ доску; ზომხ. ხვ. 391; დავიჭრი ფრჩხილებს, обрѣзать себѣ ногти, გული დამითა დამიჭრა, уязвилъ мнѣ сердце, ქეგუ. 356; (ვიჭრები, ვიჭერები), ზ. ვ. нарѣзаться; ვიხრ. 119. (ვიჭრი, ვიჭერ), ზ. ვ. нарѣзать надъ, **დაჭრილი**, მიმ. раненый, изъѣденный, нарѣзанный; **დაჭრევინება** (ვი), заставить нарѣзать.

დაჭრაჭუნება (ვი), ზ. ვ. დავიჭრიალებ, пропаводить скрипѣніе, (ვი), ზ. მიჩ. დავიჭრიალებ, заскрипѣть.

დაჭურთა (ვიჭ ხორცსა), шпиговать мясо.

დაჭრელება (ვი), ზ. ვ. ჭრელად ვავსერებ, испестрять, (ვიჭრელდები), ჭრელად ვავსერდები, испестриться.

დაჭრიალება (ვი), ნ. დაჭრაჭუნება.

დაჭრილის წაბალი, ს. მცნ. подбѣлъ; напестникъ, нарывникъ, ვრის ლ.

დაჭრილობა, ს. დაწყლულება, დაკოლილობა, გვრიტი. рана, ვიხრ. 86; იხიკ. 27—10.

დაჭუჭნა, ნ. **დაჭმუჭნა**; **დაჭუჭა**, ნ. **დაწუწა**. [мять.

დაჭუჭუნა (ვიჭუჭუნი, -ნე), ზ. ვ. დავხრუსკავ, изъ-

დაჭყეტა (ვი), (ვი), ზ. ვ. დავაცქერებ, დავაშტერებ очьсъ, смотрѣть пристально; კილ. 12, თვალი დამიჭყეტა, вытаращилъ, выпучилъ на меня глаза, ვრის. 2—52.

დაჭყვირება (ვი), **დაჭყიკლება** (ვი), ზ. ვ. დავაყვირებ; დავაღრიალებ ღორსავით, заставить кричать, (ვი), ზ. მიჩ. დავიყვირებ, кричать, визжать, (ვიჭყივი), ზ. უ. ვიყვირი, ვიჭყივი, кричать, ვიხრ. 364, **დაჭყვირება თვალისა**, выучить глаза, სიბ. ლ.

დაჭყვლეფა, **დაჭყლეტა** (ვიჭ), ზ. ვ. დავსჭყლიტავ; გავხტვლეფ, გავხრეს, мять, ქილ. 150; სიბ. ლ. (ვიჭყლეტები), ზ. ვ. გავიხრიშები, мяться, -ფყეთ, раздавить ногою, размять ногою.

დაჭყუნვა, **დაჭყუნა** (ვიჭ), ზ. ვ. გავიქნევ, смять, სიბ. ლ.

დახავსება (ვი), ზ. ვ. ხავსით დავიფარავ, покрыть мхомъ, (ვიხავსები), ზ. ვე. ხავსიანი გავხდები, покрываться мхомъ, წვერი დამიხავსდა, у меня борода замшилась, მატყლი დამიხავსდა, лицъ скомкался, ვრის. 36.

დახაზვა (ვიჭ), ზ. ვ. მოვხაზავ, დავანკვეთავ; ხაზგავუსვამ, начертить; штриховать, **დახაზულობა**, ს. მოხაზულობა, чертежъ.

დახალვა (ვიჭ), ზ. ვ. მოვხალავ, жарить кофе, **დახალული** ქერი, жареный ячмень.

დახალვათება (ვი), ზ. ვ. დავშინაურდები, пинаюсь ტანისამოსს ჩავიცვამ; თავისუფლად დავრჩები; მრავლო თავისწინა დავრჩები, одѣть свободную одежду; остаться на свободѣ, на единѣ.

დახალისება (ვი), ზ. ვ. გავიბედავ, вѣдѣлъ გავხდი, пріохотить (დავხალისდები), ზ. ვე. გავიბედავ, стараться, пріохотиться.

დახალისება (ვი), ზ. ვ. დავსწმენდ ოქროს, чищать металлъ.

დახამება (ვი), ზ. ვ. სახამებელში გავავლებ, накрахмалить, (დავხამდები, დამიხამდება), ზ. ვე. ხამი გავხდები, მაგ. სახე დახამებია, одичать, ვიხრ. 118.

დახამრული, ს. გონჯი, მახინჯი, დახეშული, уродъ.

დახამსება (დავიხამსებ, -სე), ზ. ვ. დავიკაწრავ, оцарапать себѣ руку и т. п.

დახამშვა (ვიხამშავ), ზ. ვ. ხაშმიანის ადგილისა თავისა დავხდი, დავსნეულდები; подвергаться климатической болѣзни, **დახამშული**, მიმ. დაცდილი, подвергшій климатической болѣзни.

დახამხამება (ვი თვალს), ზ. ვ. დავფახავ, თვალთქუთოებს ვხშირად წამწამებითურთ, мигать, шевелить глазами, моргать, ფიქ. 411.

დახანება (ვი), დავიგვიანებ, замѣшкаться.

დახარბება (ვი), ზ. ვ. გავიანგარებ, ხარბად შევიქმ, дѣлать кого жадными, (ვიხარბები, -ბე, ვიხარბები), ზ. ვე. ხიბრ. 143, გორგ. 310, жадничать, увлекаться корыстью.

დახარება (ვი), ზ. ვ. გავიხარებ, обрадовать.

დახარვა (ვხარი, -რე), ზ. ვ. გავიხარებ რაზედმე, радоваться надъ, რუსუდ. 77.

დახარშვა (ვიჭ), ზ. ვ. მოვხარშავ ვრაველს საჭმელს, наварить, наготовить.

დახარხარება (ვ), ზ. უ. насмѣхаться.

დახარჯვა (ვ), ზ. ვ. წარვლგებ, ხარჯში შევალ, тратить, издерживать, (ვიხარჯები), ზ. ვ. წარვიგები, тратиться, **დახარჯული**, издержанный, **დანახარჯი**, ს. издержки, **დახარჯვინება** (ვ), ზ. სხვ. ხარჯში შევიყვან, вводить въ расходъ, გუჯ. 18; ღვრ. 90.

დახატვა (ვ), ზ. ვ. გამოვსახავ სახეს, рисовать, изображать, **დახატული**, მიმ. нарисованный, **დახატულობა**, ს. მხატვრობა, живопись; картина.

დახახვა, ნ. ჩახახვა.

დახახუცება (დავხახუცდები), ზ. ვე. დავიფხვნები, дѣлаюсь рыхлымъ, рыхлѣть.

დახახუცებული, ზვე. დაჩვრეტილი, ფოროვანი, поздреватый, -ეული, поздреватый, рыхлый ледъ.

დახდა (ვხდი, ვხადე), ზ. ვ. ტანთ ან ფეხთ გავხდი შრავალთა, раздѣть, разуть, -ტყავსა, снять шкуру, (ვიხდი), ზ. ვ. გავიხდი, снять одежду.

დახდა (ვხდი, ხადე), ზ. ვ. უვიქმ, უცხოდ შევიქცევ, дѣлать, производить; отдѣлать, ვხდ დახადე, ე. ი. ცუდად შეიქცი, поступи, онъ отдѣлалъ ихъ; ვეფხ. 94.

დახდომა, სხ. встрѣча; угощеніе; захожденіе (солнца); დახკულ. 11; (ვხვდები), ზ. ვე. შევხვდები, შევეყრები გზაზედ; შევემთხვევი; შინ-მოვახვედე; ჩავალ, ქვეშეხვდები მზისა ან მთოვარისათვის), повстрѣчу; встрѣтить; найдти, застать дома кого; (о солнце): восходить; заходить; შინ არ დამიხვდა, я незасталъ его дома, ვეფხ. 915. გამოსლ. 15—10; 2 ქართლ. 449; ამღენი ჯარის დახდომას ჩვენ ვერ შევიძლებთ, такое многочисленное войско мы не можемъ отразить, არ დახვდა შინა, онъ незасталъ его дома, მე ცირილოს არ დავხვდები, я не буду присутствовать при оплакиваніи покойника, ვეფხ. 1217; დამიხვდა, я встрѣтилъ его; онъ угостилъ меня, შინ არ დაგხვდების ან არ დაგიხვდება, ты не застанешь его дома, ვეფხ. 1158; (დავუხვდები), ზ. ვე. შევხვდები; ვუმასპინძლებ, встрѣтить; принять, угостить, სიბრძ. 165; დამხვდარი, встрѣтившійся, **დახდომილი**, მიმ. закатившійся.

დახედება (ვ), ზ. ვ. შევაგონებ, წინ წარმოვუდგენ, внушить, поставить кому на видъ; სიმ. ვახტ. 98.

დახედვა, სხ. взглядъ; (ვჰხედავ დავხედე, ბრძან, მზად დახე), ზ. ვ. ვუყურებ, დათვალიერებ; თვალს ვაღევნებ, თვალი და ყური მიჭირავს; смотрѣть, глядѣть; надсматривать, имѣть надсмотръ, წინ დახედე, посмотри впереди себя, будь остороженъ.

დახედნა (ვჰხედნი, ნე), ზ. ვ. გავხწურთნი ცხენსა, выѣзжать лошадь.

დახევა (ვჰხევ, ვჰხიე), ზ. ვ. დავჰგლეჯ. დავჰფრენ, разорвать, разодрать, (ვიხევი, ვიხიე), ზ. ვ. დავიგლიჯები, დავიფრინები, раздираться, ქაღალდი დამეხია, разорвалась у меня бумага; ვეფხ. 85; ტანისამოსი დავუხიე, я оборвалъ ему платье; ხიცილით დავიხიანით, животъ надорвали отъ смѣху; **დახეული**, მიმ. разорванный, 2 ქართლ. 523; **დახევინება** (ვ), заставить разорвать, ვეფხ. 240.

დახევა (დავუხევ ცხენებსა), ухаживать лошадей.

დახევება, -ებული, წყლისგან ადგილი, рытвина.

დახეთქა (ვხეთქ), ზ. ვ. გავხეთქ, გავბზარავ, расчеплять, колоть, (ვიხეთქები), ზ. ვ. გავსკდები, დავიბზარები, щепляться, растрескаться, დაუხეთქა ხელითა, ударилъ въ лицо, 1 ქართლ. 320. გორგ. 110; **დახეთქილი**, -კლდე, гора въ трещинахъ, въ разсѣлинахъ, კაც. 36, **დახეთქილება**, ს. მოწყურობა, გულისწრობა, неудовольствіе, разладъ, ქილ. 14.

დახეთქება (ვ), ზ. ვ. დავანარცხებ, დავანაკეთებ, поналять, ударить объ земь.

დახვედება (ვ), ზ. ვ. მოვახვედებ, მოვახწრობ, შევხვდები, заставать, находить, შინ ვერ დავახვედე, я не засталъ его дома, დავახვედე დრო, я нашелъ удобное время, 2 ქართლ. 358; სიმ. ვახტ. 42; მარტო შინ დამეხვედებინა, если бы я нашелъ его дома, ქილ. 223.

დახვედება (ვ), ზ. ვ. დავაგიჟებ, сводить съ ума, ვხვედები, ზ. ვე. сходить съума, ერთმან ერთისათვის დახვედნენ, они съума сходили другъ отъ друга, ვისრ. 55.

დახვეთება (ვი), ზ. ვ. ხელთ ვიგდებ, прибрать къ рукамъ.

დახვეწმწიფება (ვ), ზ. ვ. გავახვეწმწიფებ, попарить, рубцы. 956.

დახვეწოვნება (ვ), ზ. ვ. გავათსტაცებ სჯმენა, გავაუარესებ, усовершенствовать кого къ чемъ, (დავხვეწოვნები), ზ. ვე. усовершенствоваться, набить руку; **დახვეწოვნებული**, მიმ. пріобрѣтшій навыкъ, искусный, -სწავლაში, ученый, **დახვეწოვნებულება**, ს. გამოცდილობა, опытность.

დახვრგა (ვხვრგავ), ზ. ვ. ჩავხვრგავ ხვრგნ, сдѣлать засѣку, მოურავ. 206; დახვრგილი, მიმ.

დახვრხა (ვჰ), ზ. ვ. გავხვრხ. распилить.

დახვრეტება (ვეხვრეტები), ზ. თე. უკნო უკნოლ დავდევარ, бродить.

დახვულობა, ს. გახვული ადგილი, разодранное мѣсто, дыра, კაც. 35

დახვრჩა (ვჰ), ზ. ვ. დავაჭრ, დავჰჭრი შეშას, наколоть, нарубить.

დახვხა (ვჰ), ზ. ვ. истереть.

დახვალისება (ვი), ზ. ვ. ხვალისად დავაგდებ, оставлять на завтра.

დახვანჯვა (ვჰ), ზ. ვ. დავხლართავ, запутать, (დავიხვანჯვები), ზ. ვ. დავიხლართები, запутываться, დახვანჯული, მიმ. ქილ. 123.

დახვედრა, -დრება, სხ. пріемъ, (ვახვედრი, ვახვედრებ), ზ. ვ. წინ მივაგებებ; დავუხვდები, ვუმასპინძლებ; выводить на встрѣчу; заставить встрѣтить, принять; 2 ქართლ. 525; რუსუდ. 508; (ვი), ზ. ვ. ვაიძულებ შენ ყოფას, заставить присутствовать, быть очевидцемъ.

დახვევა (ვ), ზ. ვ. ძაფს შემოვახვევ რაზედმე; მოვა-

ხვევ, обвивать, наматывать, навивать; обвивать; აღბ. 21; დახვიეს ხელი, взяли въ руки, რუსულ. 380; (ვიხვევ, ზ. მ. შემოვიხვევ; გარს შემოვიყვლებ, обвить, окружить себя, თავს დავგვხვია, навязалъ намъ, ჯარი დახვია, Фокуръ. 15; онъ окружилъ себя войсками, (ვეხვევი), ზ. თვ. შემოვეხვევი, навиваться. დახვია მაკლი, -ჭია, насѣла червь; სიბრ. 73, 79, 133; თავზედ დამეხვიენ, навязались мнѣ на шею.

დახვევლება (ვ), ზ. მ. მოვიხვიებ ხველებას, закашлять.

დახვეჭა (ვჭ), ზ. მ. მოვიბოჭავ, დავიბოჭავ, მოვხვეწ, нахранать, сконить, ქილ. 226.

დახვეწა (ვჭ), -ჭკვლა, очищать нитки, (ვიხვეწები), ზ. ვ. დავიკარგები, моргнуть, убѣгать, спасаться, ლრეჯ. 11.

დახვივლა, დახვივლება (დავიხვივი), ზ. უ. დავიყვლებ, воскликнуть, იერემ. 31—7, ნ. დახვიხვივნებაც; რუსულ. 274.

დახვიყრვა (ვ), ზ. მ. დავლეწ წვრილად ქვახა, наколоть, набить камень, соль.

დახვიხვინება, სხ. ржаніе, (ვი), ზ. მ. ვჰყვირი (ცხენთათვი), ржать.

დახვნა (ვხვნი, მაგ. კარსა), ზ. მ. მოვხურავ, затворить дверь.

დახვნა (ვხვნი, დავხვნე), ზ. მ. მოვხვნი მიწას, пепахать землю.

დახვრა (ვხრი, ვხარ), **დახვრვა** (ვჰხრავ, ვხარ), ზ. მ. ვლირსნი, კბილით ხორცს შემოვაძრობ ძვალსა, грызть, глодать кость.

დახვრეტა (ვჭ), ზ. მ. გავხვრეტ; ან თბილთა წვნიანთა საჭმელთა შევხვრეტ, просверлить; хлѣбать супъ, დახვრეტა თოფით, растрѣливать. **დახვრეტინება** (ვი), ზ. მ. შევაჭმევ წვენსა, ან თოფის ხროლით მოვაკლევინებ, заставить кого съѣсть похлѣбку; заставить растрѣлять.

დახიზნვა (ვჭ), **დახიზნება** (ვი). ზ. მ. მივსცემ ბანას მტრისაგან უშიშარს ადგილს; поселить въ безопасное мѣсто отъ непріятеля, (ვეხიზნები, ვიხიზნები), ზ. ვ. დავბინავდები უშიშარს ადგილს მტრისაგან, селиться въ безопасное мѣсто отъ непріятеля, 2 ქართლ. 158, 188, ბორგ. 249, 273, დახიზნა ეკლესიის ხახმარნი, спрятать отъ непріятеля церковную утварь въ безопасное мѣсто, 2 ქართლ. 233, **დახიზნული** ხატი გურიაში, скрытый образъ въ Гуріи, 2 ქართლ. 473.

დახირვა (ვეხირები), ზ. თვ. დავეჩრები; დავეთრევი, უხალოდ დავდივარ; застрять, завязнуть, засѣсть; шататься, ходить туда и сюда; скитаться, таскаться, ძვალი ყელში დავხირა, кость засѣла у него въ горлѣ, სიბრძ. 97; (ვხირავ, მაგალ. ცხენს), ზ. მ. ავაცხებ ცხენს ხანოვაკით, загромоздить крѣпость (припасами), 2 ქართლ. 291.

დახლა (ვახლი, ვახალე), ზ. მ. დავსცემ მიწაზედ, დავახრეხებ, ударить объ земъ, დავრ. 149; (ვეხლები), ზ. თვ. დავეცემი; удараться, биться, упасть, ღელვა დამხლის, я потерплю крушеніе отъ волнъ, სიბრ. 104, **ღელვა-დახლილი**, потерпѣвшій крушеніе, изнуренный.

დახლათება, დახლართება (ვჭ), ზ. მ. დავხვანჯვავ, დავქსაქსავ, ავრევ, запутывать, спутывать; (ვხლართავები), ზ. ვ. ვირევი, спутываться, დახლართული, მიმ. запутанный.

დახლართული კვანძი, ზედ. запутанный узелъ.

დახლეჩა (ვჭ), ზ. მ. დავხეწ, გავგლეჯ, разсѣчь, расколоть, რუსულ. 484, 579.

დახლტომა (დავხლტები, დავხტები), ზ. ვ. скакать, прыгать, რუსულ. 572.

დახმარება (ვეხმარები), ზ. თვ. მოვეხმარები, помогать, დამეხმარე, помоги мнѣ, способствуй.

დახმაურება (ვი), ზ. მ. გავხმაურდები, ხმას ამოვიღებ, производить шумъ, ბუნ. კ. 78; (ვეხმაურები), ზ. თვ. ხმას გავსცემ, заговорить съ кѣмъ,

დახმობა (ვი), ზ. მ. გავხმობ მრავალთა, насушить, (დავხმები), ზ. ვ. გავხმები, высохать, **დამხმარი**, высохшій.

დახნა (ვჰხნავ, ვჰხან), ზ. მ. მოვხნავ, გარდავხნავ, перепахать, вспахать, **დახნული**, მიმ. вспаханный, 2 რჯ. 21—4.

დახოკა (ვჭ), ზ. მ. დავჰკვრივ, მაგალ. ბირსა, царапать, рубить. 19.

დახორავება (ვი), ზ. მ. დავაზვინებ, ზვინად დავსდგამ, нагромоздить, ქილ. 403.

დახორკლილი, მიმ. ხორკლიანი, шероховатый, ვეფხ. 381, გამ.

დახოცა (ვჭ), ზ. მ. მოვაკვლინებ მრავალთა, მოვხრავ; დავჰკლავ, побить, избить; нарѣзать скотъ; აღბ. 35, ზოგჯ. ავხოც, გავხწმენდ, очищать, ვეფხ. 81; დავხოც ქიშპილთა, уморить съ голоду, (დავეხოცები), ზ. თვ. умереть, цолли да შვილი შიმშილით დამეხოცნენ, жена и дѣти умерли у меня съ голоду, შვილნი დამიხოცა, онъ убилъ моихъ дѣтей, ვეფხ. 1155; გონებამან დამიხოცა, გ. ი. ფიქრმა დამიგლოვო, გამთავაო, мысль убила меня, ვეფხ. 127; **დახოცინება** (ვი), ზ. სხვ. заставить убить.

დახოჭა (ვჭ), ზ. მ. დავჰკვრივ, დავჰფხაჭნი, царапать, ვი -ჭირსა, царапать себѣ лице; ვისპ. 27; რუსულ. 56.

დახოჭვება (ვი), ზ. მ. დავჰკოლავ, წყვილს გამოვახვამ, оскопить, ბორგ. 402.

დახრა (ვჰხრი, ვჰხარ), ზ. მ. მოვჰკვკვავ, მოვხრეჭ, მოვლუსავ, нагнуть, наклонить; თავი დახარა, повѣсилъ голову; (დავიხრები, დაიხრების), ზ. ვ. ბანას ავიღებ, спять станъ, რიცხ. 32—7.

დახრაკვა (ვჭ), ზ. მ. მოვხრაკავ, მოვსწვავ, изжарять, пережарить.

დახრაშული, ზედ. ოღროჩოღრო გზა, ухабистый.

დახრიალება (ვი), ირაკლ. 121, замедлить.

დახრიკება (ვიხრიკები), ზ. მ. მოვიხერხებ, მოვეცრიკები, ухитриться, ქილ. 4.

დახრილება, ს. наклоненіе, ნ. დახრა.

დახრუკვა (ვჭ), ზ. მ. შევჰბეჭდავ ცეცხლზედ ლებით, скоробить, скорчить, სხ. ლ.

დახრუსტვა (ვჭ), ზ. მ. დავსჭმუჭნი, мять, скорчить.

დახრწევა, ნ. დახჭევა.

დახრწნა (ვჰხრწნი, ვჰხრწენ), ზ. მ. გავჰრგვნი, წავახდენ, испортить.

დახსნა, სხ. развязка; выкупъ; разслабленіе; раз-

рушеніе; (ვხსნი, ვხსენ), ზ. ვ. დავშალი ნაკრავსა, გამოვხსნი დახვანჯულსა; დავქცევ, დავრღვევ, დავშლი; გამოვიხსნი ცვლეობისაგან; მოვიშლურებ; распутать, развязать узелъ; разрушить, разозорать; нарушить; освободить, ослабить; ვისრ. 148; სჯმ. 3—64; იხაი. 42—15; გუჯ. 12. -ჯულსა, нарушить, отмѣнить законъ, -ტაძარსა, разрушить храмъ, -შეკრულობასა, уничтожить заговоръ (колдовство). ვისრ. 30; რომე დამხსნა შეჭირვებასა, если бы ты избавилъ меня отъ заботъ, ვეფხ. 130; დამხსნ ცრემლსა, избавишь меня отъ слезъ, ვეფხ. 241; დავხსნი ბეჭედსა, ე. ი. ვხსნიდ ბეჭედსა, снять печать, распечатать, დავხსენით ჭირისა და უბედურობისაგან, вы избавили меня отъ бѣды и несчастія, ვისრ. 47; (ვიხსნი, ვიხსენ), ზ. ვ. გამოვიხსენ, განვთავისუფლებ, освобождать; выкупить, გუჯ. 19; ვისრ. 42, 147; დავიხსენ ცოლად, я выкупилъ закладъ, -ტყვეობისაგან, я избавилъ отъ плѣна, (ვუხსნი), ზ. მიჩ. -მკლავსა, открыть кровь изъ руки; სიმრ. 96; -თმასუქსა, выкупить чье либо заемное письмо, (დავხსენი), ზ. ვ. დავშლები ცანში, მოვისვენებ, მოვეშლურები, ослабѣть, იგავ. 3—11; მაკთ. 8—3; (ვიხსნები), ზ. ვ. გამოვიხსნები. დავიშლები; განვთავისუფლები; დავრღვევი, მოვიშლები, შევისუსტები, развязываться; избавляться, освобождаться: разрушаться; разслабляться, რუსულ. 283; დაბალ. 14—12; 49—25; სჯმ. 38—3; იხაი. 50—2; (ვხსნები, ვხსნენ, მე. ღე, ან ღევ), ზ. ოვ. ხელს-ავიღებ, არას დავხდევ, დავუძევებ, გავეშვები; განვთავისუფლები, оставлять; избавляться, освобождаться; დარეგ. 39; რუსულ. 214; ჩონგ. 77; რაც ეტლი გიწერია ვერ დავხსნები, судьбы своей неизбѣжишь, დამეხსნენ, მდიმ. დავე, оставь меня, **დახსნილი**, მიმ. развязанный; разслабленный. დახსნილებრ, დავხსნილი, я избавленъ, **დახსნადი**, მეგ. подлежащій избавленію, **დახსნევინება** (ვა-თავს), ზ. ვ. пустить на выкупъ, სამ. ვახც. 259; იღმ. 43, заставить развязать. [лость.

დახსნილება, ს. разрушеніе, разслабленіе, вя-

დახსოვნა, **დახსოვება**, **დახსომება** (ვი), ზ. ვ. მახსოვს, გონებაში მაქვს, помнить, (ვა), ზ. ვ. ვამახსოვებ ხსოვნაში, заставить помнить; დამეხსომება, буду помнить, ქილ. 316.

დახტომა (ვხტები), ზ. ვ. ნ. დახტომა.

დახუთვა (ვჭ), ზ. ვ. დავიჭერ, დავიკავებ, არ დავანებებ, захватить, удержать, სამ. ვახც. 173; 174; (ვი), ზ. მიჩ. დავიგირავებ, брать въ залогъ, 2 ხელ. 24—17; დახუთვის ხანი, ე. ი. გასათვალის ხანი, относит. болѣзни: схватить.

დახუმრება (ვხუმრობ), шутить.

დახურდავება (ვა), ზ. ვ. размѣнять.

დახურვა (ვჭ), ზ. ვ. დავხურავ, დავაფარებ, закрыть, покрыть, დახურე კარი, затвори дверь, (ვიხურები), ზ. ვ. закрываться.

დახუჭვა (ვჭ), ზ. ვ. დავხუჭავ, დავიწუხავ თვალთა, зажмурить глаза, (ვუ), ზ. ვ. закрыть кому глаза.

დახუჭუჭება (ვი, ვუ), ზ. ვ. დავიგრეხ ხუჭუჭად თმასა, завить, (ვი), ზ. მიჩ. завиться.

დახშვა (ვჭ), ზ. ვ. დავჭრმალავ, დავჭედ კარსა, затворить, запереть (дверь), ვეფხ. 1387; ქილ. 524; დავიცავ, стеречь, охранять, (ვიხშვები, ვჭ-შვები), ზ. ვ. მოვიხურები, затворяться, სჯმ. 21—31; იოან. 3—17.

დახშირება (ვი), ზ. ვ. გავხშირებ, ზედი-ზედ გამეორებ, учащать.

დახშობა (ვჭ, ბძან. დახშე), ზ. ვ. დავხურავ; დავხჭირავ, შევაშთობ შეცუარეთა; запирать; заглушать растеніе; **დახშული**, замкнутый, დაბალ. 7—13; 16—8.

დახჩობა (ვი), ზ. ვ. მოვაშთობ ოყით ან წყლით, удавить, утопить, залушить, (ვიხჩობი), ზ. ვ. დავიხრჩობი, задохнуться, გორგ. 236, удавиться, утопиться.

დახწევა (ვა), ზ. ვ. მრავლის ცდით ვიხსნი, მოვარჩენ, избавлять, выручать, (-თავსა ან დავხწევი), თავს დავიხსნი, მოვრჩები, избавиться, спастись, вылетаться, выпутываться.

დაჯაბნა (ვჭ), **დაჯაბნა** (ვჯაბნი), ზ. ვ. დავხჩაგრავ, შევიწრებ, დავაბეზღებ, обижать, гнести, притѣснять, подавить кого, (ვაჯაბნები), ზ. ვ. დავიჩაგრები, დავიბეზღები, притѣсняться, **დაჯაბნული**, დაჯაბნებული, მიმ. притесненный, 1 ქორთლ. 259; რუსულ. 486.

დაჯანგება, ს. დაჟანგება, ვისრ. 118.

დაჯანდრება (ვჭ), ზ. ვ. ვსტრიალებ სიცვლას, катать бѣлье, **დაჯანდრული**, მიმ. катанный.

დაჯარება (ვჭ), ზ. ვ. собирать въ кучу; (ვაჯარებ), ზ. ვ. столпиться.

დაჯარიმება (ვი), ზ. ვ. ჯარიმას შევიწერ, оштрафовать.

დაჯაჭუშება (ვი), ზ. მიჩ. დავიშტკრობ, шишиться.

დაჯახება (ვი), ზ. ვ. ვეჯახები, შევეჯახები, натолкнуть, ударить, (ვეჯახები), ზ. თვ. დავეჯახები, удариться объ, стукнуться, დამეჯახა, онъ толкнулъ меня.

დაჯაჯუნება (ვჭ), ზ. ვ. натыкать.

დაჯდენა (ვი), ზ. ვ. დავსვამ, посадить, დაჯდინებ, იგივე დაჯდენა.

დაჯდომა (ვჯდები, ვჯდე, მდებ. ვჯექ), ზ. ვ. შევჯდები, садиться на, (ცხენსა, ან დავსჯდი, 3 ვ. დაჯდის, დარეგ 1, ვხჯდე მდებ. დავსჯექ), ზ. ვ. დავბრძანდები, изволили давѣнчать, ѣсть, ужинать, обѣдать; მოგეთის ნაჭამობისაგან: შევიკლებ, შევისჯდები დაბრმისაგან, стать, становиться; о сукнѣ: садиться, დაგეჯდა მეტად, онъ вошарился, დავრ. 177; ცხრათი ოცეულზედ დამიჯდა, эти часы стали мнѣ двѣсти рублей, ძვირად დამიჯდა, дорого стало ему, ჩონგ. 53; ჭკუაში დამიჯდა შენი რჩევა, мнѣ по мысли твой совѣтъ, შენი ხიტყვა დამჯდა, сказанное тобою сбылось, რუსულ. 650; **დამჯდარი**, მიმ. сидящій; стоющій; -კაცი, степенный человѣкъ, -ზეუდი, сѣдшее сукно, დავმჯდარვარ, сижу, დავმჯდომოდი, стою.

დაჯერება, სს. увѣренность, убѣжденіе, вѣра; გულ-დაჯერებით, съ увѣренностью, (ვაჯერებ), ზ. ვ. დავარწმუნებ, სარწმუნოდ შევაქმნი; შევაჯერებ, გულისაცნე ვქნიო; увѣрить; согласить, скло-

пить, удовлетворить, ხომწ. ხმ. 289; გულს დაჯერება, ერთზედ დავიდრობ, დავიჯერობ გულსა; დაჯერწმუნება; положиться на: увѣриться, ვეფხ. 10; გული ცოცხს დაჯერე, будь намимъ доволенъ, ეკ., ჯ. მან. დაჯერწმუნებ. повѣрить, вѣрить, ნუ დაიჯერებ, не вѣрь, მე არ დამიჯერა, онъ непослушалъ меня. (ვე), ჯ. მან. გავეგონებ, послушаться, (ვიჯერები, ჯ. ვ. ვირწმუნებთი, убѣждаться на дѣлѣ, въ вѣрности, ხმ. ვახტ. 143; არ დაიჯერებიხ, нельзя повѣрить, ვეფხ. 1292; (ვეჯერები), ჯ. იც. ვირწმუნებთი, иногда довѣряюсь; დაჯერებ, можно вѣрить ему, დამიჯერებ, можно вѣрить мнѣ, (დავსჯერდები, -დის ჯ. ვ. შევსჯერდები, остаться довольнымъ, ვეფხ. 18; რუსუდ. 368, დავით. 138; ცოცხს დახჯერდი, будь намимъ доволенъ, ფასზედ არ დამჯერდა, цѣною несошелся со мною; **დაჯერებული**, მიმ. увѣренный, **დამჯერი**, მიმ. послушный, **დაჯერებინება** (ვ), ჯ. ვ. დავირწმუნებინებ; გავაგონებინებ. заставить вѣрить, слушаться, გული დაჯერებინებიხ, онъ былъ увѣренъ, 2 ქართლ. 449.

დაჯიჯკა, ნ. დაძგერა.

დაჯკვარვა (ვ), ჯ. ვ. искрестить, ს. ქ. ლ.

დაჯილდოვნება (ვ), ჯ. ვ. ნიჭებულებით. награждать.

დაჯოჯგნა (ვ), ჯ. ვ. помять; потревать; (ვიჯოჯგნები), помяться; ხმწ. 116.

დაჯორჯვება (ვჯორჯვები), ჯ. ვი. дѣлаться, дѣлаюсь, распухнуть, вспухнуть.

დაჯოხინება (ვ), ჯ. ვ. უმჯობეს ქნევა, улучшать, **დაჯოხინებული**, მიმ. улучшенный, ვიხ. 32.

დაჯოგება (ვ), ჯ. ვ. ჯოგს შეკვრა, შეკვრა, столпить, (ვჯოგები), ჯ. ვი. შეკვრები, столпиться, ვეფხ. 1525.

დაჯრა (დავჯრი, ვაჯარ), ჯ. ვ. გავხირავ; დავხრი; ჯგუფად მოკრებვა, собать: столпить, собрать въ кучу; (ვიჯრები, ვიჯრე), ჯ. ვ. მოვიკეტები, მოვიკრებები, მოვიკურები, стекаться, столпиться, 1 ქართლ. 440; ვეფხ. 1202; **დაჯრილი**, მიმ. ჯარად დამდგარი, შემოერილი, столпившійся, ვეფხ. 101; რუსუდ. 537.

დაჰმანი (ხვიხ.), ხ. გმირი, герой, 1 ქართლ. 249.

დგელაბური, ხ კუდ-მოზვერა ხაოკვზე, рыболовная снасть; ხად. ლ.

დგენა (ვ), ჯ. ვ. ფეხზედ ვდგამ, წამოვდგები, ставить на ноги, გამოვდგები, дѣлать годнымъ, შევდგენ, შევხვედ, составлять, გულს-ვდგები, я поусердствовалъ, დარეკ. 263; ვიდგენ, ჯ. მან. შევიდგამ, ставить подъ, составлять, ქვეშაგებიდამ მდგამ, ты поднимаешь меня съ постели, ვიდგენ მუხლსა, стать на колѣни, **დგინება** (ვ), იგივე დგენა; გულს შედგინება, усерствую.

დგერა, ხ. ხმიანობა, топотъ, шумъ, -ნალისა, шумъ музыкальныхъ трубъ, რუსუდ. 389.

დგმა (ვდგამ, ვდგი), ჯ. ვ. დავდგამ, დავაწყობ, ставить, класть, (ვ), დავდგამ, ზედამ დავდებ, დავარქვამ, положить на, надѣть, ჯანს ვიდგამ, дурно говорить о комъ; ვიდგამ ფუნჯსა, начинаю ходить; ენას ვიდგამ, начинаю говорить, თავს გვირგვინი მდგია, у меня вѣнецъ на головѣ, (ვე), ჯ. ვ. დავუდგამ, ставить кому что, უდგამს ხელ ჩემთვისა, онъ разставилъ мнѣ сѣть, ვეფხ. 435; (ვიდგმები, ვედგმები, -დგმი; ჯ. ვ. стоять, ადგილს ვერ იდგმიდე, ვ. ი. ადგილზედ არ იდგა, не стоялъ на мѣстѣ; ვიხ. 231.

დგვიფი, ხ. გაწურვებული ღვინო, вино разведенное съ водою; ხად. ლ. ნ. ღვინო.

დგიმი, ნ. ლოგოთინი.

დგომა, ხჯ. стояніе, пребываніе, ისად. 20—32; დგომა თავის სიტყვაზედ, стоять на своемъ, უარზე დგომა, отказывать, несогласиться, ფეხში დგომა, быть кандидатомъ на должность, დგომა ლოცვაზედ, стоять на молитвѣ; დგომა ერთგულობაზედ, быть усердимъ кому, (ვსდგევარ, დგებარ, დგეხ, ან ვჰსდგა, ვჰსდგი, ვიდეგები, ვიდეგ; მდგ. ვიდეკ, ვდეგ). ჯ. ვ. უფხზედ ვარ; ვდგომარეობ, ვმოსთ; стоять; пребывать, находиться, жить, მტკიცედ ჰსდგეთ, стойте твердо, გალატ. 5—1, (ვჰსდგები, ვჰსდეგ, მდგ. ვჰსდექ), встать; ქარი ჰსდგება, вѣтеръ поднимается, ჩემს ცოლვაში რად ჰსდგები, за чѣмъ ты берешь на себя мой грѣхъ, ეზეკ. 4—26; (ვიდგები, ვიდეგ, მდგ. ვიდექ ან ვიდგი; ვიდგევარ ვიდგივარ ან ვსდგევარ, ჯ. ვ. ზედ-ვიდგები, შევიდგები, стать надъ, ქად. 86, ადგახან ცისკს, осаждаютъ крѣпость, თავს ვიდგივარ, надсматриваю, ჩრდილი ადგა, ქილ. 233, осѣнило; ამ ადგილს მზის სხივი ადგება, это мѣсто освѣщается солнечными лучами, ჩემნი ღვინი მასცა ადგა, у. ი. моимъ вѣдь ничто не помогло, мое несчастіе да постигнетъ и его; ვეფხ. 756; (ვიდგები ან ვიდგევარ) ჯ. მიჩ ვიხისამე მხარეს დავიჭერ, ვიქომაგები, стоять, держать чью сторону, 2 ქართლ. 517, 546; 562; ვიხ. 199; იმ ადგილს მზის სხივი არ უდგება, то мѣсто неосвѣщается солнечными лучами, ბუნ. კ. 125; გუშაგი უდგა, стража стерегла; ვიხ. 126; (მდგება, მდგა; ან მდგია; გადგივარ, მდგი ხარ), ჯ. მიჩ. стоять, лежать надъ, გვირგვინი თავს მდგია, корона надѣта на мою голову, დაჭირვება კარს ადგა, нужда стучится въ дверь, სჯმული გულს მდგება, вина отягощаетъ мой желудокъ, (მიდგება, მიდგია, მყდგა), ჯ. მიჩ. стоитъ у меня, живетъ, пребываетъ, თუ სული გიდგას, если ты живъ, ვიხ. 130; 179, ვეფხ. 249; ცოლი მიდგია, я женатъ, რუსუდ. 620; შვილი უდგა, онъ имѣетъ дѣтей, აღმ. 46, მდგმურად მიდგა, онъ жилъ у меня, какъ жилецъ, ღალატს გვიდგებიან, они измѣнаютъ намъ, ვეფხ. 435; 2 ქართ. 14; ოთხმეტ ხვატი უდგას, двѣнадцать столбовъ поддерживаютъ зданіе, ქად. 26; (მდგს), -პირი ადგს, онъ имѣетъ ротъ, მარკ. 188), (მიდგს), მაქვს, имѣть, ვიხ. 192, სული მიდგს, я живъ; (მყდგება, მყდგა), имѣть, არ ხდგებიან ძე, онъ не имѣлъ сына, რუსუდ. 574, ხახლი მყდგა, я имѣлъ домъ, უნაგირი ყდგა, лошадь была осѣдлана, რუსუდ. 560; ვიდრე ხელი მყდგას, пока буду владѣть рукою, ვიხ. 17. ვიდრე სული მყდგას, пока буду живъ, ვიხ. 54; თვალი რომ მყდგა, когда

я не былъ слѣпъ; ვის ედგას ხი ცხოვარი, кто имѣетъ сто барановъ, ლუკ. 15—4; ბევრი ჭირი ედგა, онъ испыталъ въ жизни много бѣдствій, რუსულ. 680; ცოტა ედგა მას გული სული, несчастный, едва дышалъ, ვეფხ. 196; რომ წყალი ხორცს ზემოთ ედგეს, чтобы вода въ кострюлѣ стояла выше мяса; სამზ. 9, ედგა ცრემლის გუბეები, онъ утопалъ въ слезахъ; ვეფხ. 1140; არწილს დ ედგა ირაკლისა, Арчилъ былъ женатъ на сестрѣ Ираклія; 2 ქართ. 308; ედგა ცოლი, ედგა შვილი, имѣлъ жену, имѣлъ дѣтей, აღმ. 81; (მიდგები), ზ. მიწ. ჩვენს მხარეს იჭერ, Вашего, принимаешь мою сторону, помогаешь мнѣ, ახლოს არ მიდგები, ты не сближаешься со мною, **დგომინება** (ვ), заставить жить, ვიდგომინებ, მაგალ. ხალხოველოში ალარ გვიდგომინება 47, ლიტ. Я. мы не можемъ болѣе жить въ Грузіи.

დგრიალი, ს. ხმაურობა цѣнныхъ камней, топотъ, рушуд. 784; ვეფხ. 1116; ვიდგრიალებ, горд 177; производить топотъ.

დგრომა (ვარჩ.), ზ. ვ. ვხდგები, стоять.

დგუში, ს. ზუმბა, отверстіе въ цилиндрѣ насоснаго ружья, шомполъ.

დება სხ. лежаніе, (ვჰხდებ, ვჰხდე ან ვხდევ: მდაბ. ვჰზდებ; ვდევ, ვდევ), ზ. ვ. დავხდები, დავხდები, დავწოლ, დავუშვებ ადგილზედ, полагать, класть; ставить, ქათმები კვერცხს ჰხდებენ, куры несутъ яйца, პატივსა ვხდებ, почитать, отдавать кому честь, ხელსა ვხდებ, приложить стараніе надъ чѣмъ, ვხდებ ხახელსა, давать имя, 1 ქართლ. 373; ვხდებ ბალასა, закидывать сѣть, მაქმ. 13—47; თავში ჰხდო, მდაბ. ზდო, ударилъ въ голову, (ვიდებ თავსა), თავზედ ავიღებ, брать на себя, (ვიდებ, -ეს), თავზედ ავიღებ, клясться въ своей головѣ; თავს არ გვიდებენ, неповинуются намъ, გამჯ. 33, (ვიდებ), დავხდევინებ ურემს და სხ. класть, нагружать; ვიდებ დანაშაულს, обвинять, ხელი ვიდებ, поручить, отдать въ руки, ბამბას ვიდებ, шить на ватѣ; класть вату, თავს არ ვიდებ, необращаю вниманія; გულს ვიდებ, утѣшать, успоконвать, ვისრ. 148; (ვ), ზ. ვ. დავიდებ, დავკრავ. прикладывать, ვიდებ ნამალსა, ქილ. 584; ლუარსაბ სიკვდილს გიდებს, Луарсабъ желаетъ убить тебя; მოურავ. 24, -ხელსა, положить руку, თავს ვიდებ, обвинять, სამ. სიმხ. 107; -ბეგარასა, обложить податью, (ვიდები, ვიდევი; ვიდები, ვიდევი), ზ. ვ. დავიდები, დავიწყობი: მაქვს, полагаться, клясться; имѣть, სამ. ვეფკ. 236, გულში მიდგას, у меня лежитъ на сердцѣ; ვიდები ლიხსა, ищу средство, рушуд. 6; ვინც ვიდების, подлежитъ ему присягнуть, სამ. ვეფკ. 147, ცეცხლი ედება, загорается, სიზოგ. ლაპ. ჰსწუხს, горюетъ; ბური ედვათ, они кушали, გამჯ. 30; გული გვიდგას მხიარული, имѣй сердце веселое, ბექან. 24 თავს მიდგა, понапуелься, ლიტ. 165; ამ სოფელზე არა კაცს ხელი არ ედების, до этой деревни никто никакого права неимѣетъ, გამჯ. 20; ცხენი იდო ბამბის ტომარასავით, лошадь лежала, какъ ватный мѣшокъ, (მიდევ, მიდევ), ზ. ვ. დამიდევ, возлагаешь на меня; ბეგარას მიდევ, возлагаешь на меня подать; რაც ძალი ჰხდებოდა, сколько силъ у него хватало, 2 ქართლ. 414; (მიდებს, მიდევს), лежитъ у меня, რაც გული რა გიდევს, (მიდევ), მაგ. დანაშაულს მიდევ, ты обвиняешь меня, სამარ. ვეხტ. 7, მტრობა არ ედების, სამ. ვეხტ. 236, что онъ неимѣлъ пражды, მაცივი მიდევი, я почтилъ; ფანდუკში ბევრი ფული მიდევს, у меня въ сундукѣ лежитъ много денегъ, (მედებოს, მედევს, მედება, მედევ), ზ. მიწ. лежитъ у меня, имѣется у меня, სამ. ვეხტ. 205; წიგნი წინ ედვა, передъ нимъ лежала книга, მარ. 101; მძიმე დარდი გულში ედო, сильно былъ озабоченъ; გულს მედევ, я предполагалъ, думалъ, მაქმ. 27—19, ჯიბეში ორი გროში ედო, у него въ карманѣ было два гроша, ცეცხლი მედება, я горю, ლეკ. 2; ვეფხ. 319, კაცს ვისმე სხვის კაცთან საქმე ედვას, если кто съ кѣмъ будетъ имѣть дѣло, სამ. გიორგ. 3. 29; თუ მტრობა გულში ედება, если онъ съ намѣреніемъ будетъ предать.

დება (ვჰსძე, ვჰსძევ. ჰქევს; ან ძევს უხმარის ფორმ. ედე, ხ. თავის აღგილს), ზ. უ. უძრავად ვდგები, лежать, ვსე ვითართოვის რჯული არა ჰსძევს, для такихъ несуществуетъ, неположенъ законъ, გალატ. 5—23, სახელად მძევს, зовутъ меня по имени: ანტ. 6—8; მკვლრის ფერი ადევს, блѣденъ, какъ смерть, (მაძევს, გაძევს, აძევს, შემ. მაძს, გაძს, აძს, მდაბ. მაცს, გაცს, აცს). ჩემზედ ლაღებულია; ჯვარსა ჩემდა, тѣломъ ея ѕар, лежитъ на мнѣ; надлежитъ мнѣ, я обязанъ; ვეფხ. 1116; მაძევს ღიდი ვალი, лежитъ на мнѣ священный долгъ, რუსულ. 167, (მაძევს გაძევს, უძევს; მაძს, გაძს უძს, имѣю я; мнѣ надлежитъ; рушуд. 288; რა მიძს, что мнѣ за дѣло, ღვთისგან სიფრთხილი გამხთ (გაცთ), рушуд. 288; насъ Богъ милуетъ; ფანდუკში ფული მიძევს, въ сундукѣ лежатъ у меня деньги, რა გიძევს გულში, что у тебя на душѣ; ლეკ. 33; ცოტა ხანშე მიძს, я имѣю небольшое дѣло, ვეფხ. 658; ხელი ჩემზედ არა უძს, онъ не имѣетъ на меня никакого права; ხიხრ. §1; რა გიძს ხახელად, какъ тебя зовутъ, ანტ. 6—8; გული უძს მისთვის მწყრომარე, у. о. сердце его на него разсержено, ვეფხ. 91; **დებული**, лежалый; დებული, დად-მიდებული, ვეფხ. 845; დებულად. ვხდებოდი, лежать, სამ. ვეხტ. 25.

დებაგი, ს. ნ. დიბა.

დებულება, ს. განწესება, ან დადებული გამოსადები, ბეგარა; постановленіе, положеніе; დებულობა, ს. налогъ, повинность, დარბ. 4.

დედა, ს. მშობელი; იაღუნია, დედათ ღიაკონი დედათ მონასტერთა შინა; мать; игуменья; დედის დედა, бабка, დედილო, წოდებით ბრ. матушка, დედა ფუტკრისა, матка пчельная; დედის ერთა შვილი, единственный сынъ у матери; მაწვნის ან ძმრისა დედა, закваска, დიდი დედა, бабушка; დედა შენისაბს, сдѣлай милость, пожалуйста,

ღელა-შვილობამ, ей Богу, клянусь, ღელა-აზრი, главный смыслъ; **დედა-ბერი**, ს. მოხუცი, ბებერი ღელაკაცი, старуха, 1 ციმ. 4—7, რუსულ. 300; ღელაბერებრი, ღელაბერებული, ზედ. бабій; ღელაბუზი, большая муха, ღელა ქალაქი, столица; **ღელა ბოძი**, ს. ღიდი ბოძი, главный столбъ, на которомъ опирается весь домъ, **დედათ ღიაკონი**, ს. ენარაცხი, ქალწულთა მონაზონთა უფროსი, игумена; **დედა ზარდლისა**, ს. ბაბაჭუა ან ქსელი მისი, ბადაბული; паукъ; паутина, **დედაკაცი**, ს. ზოგადი სახელი მდედრთა, женщина. **დედაკაცური**, ზედ. женскій, **დედაკაცობა**, ს. женство; женскій полъ, რუსულ. 459, **დედათ-მონასტერი**, женскій монастырь, **დედა-მანია**, გურულ. ბებია, бабка; ბაქრ. 163, **დედათ-მოურავი**, ს. მეახი, ბებია, повивальная бабка, **დედათ-წესი**, ს. დაშვანი, თვის; мѣсячное, **დედალი**, ს. ღელათ-ბუნებისა, მდედრი ცხოველი, самка, განსხვავებით ეწოდების ღელასა ქათმსა, курица; ღელალი ღვი, მცენ. можжевельникъ древовидный; **დედალდ**, ზმ. ღელასავით, какъ самка, ვეფხ. 586; **დედალოში**, ს. ქრცვინი, ურვეშის გვარი; ласица, **დედამთევრალი**, ს. მფრინ. чайка; 2 სჯული. 14—13. 15; ლევიტ. 11—18, **დედამთილი**, ს. ქმრის ღელა, свекровь, **დედამიწა**, материкъ, матерая земля; **დედამძლავრა**, ს. მცენ. Амми, родъ имбиря, ნ.ბაიან. ლ. ბუნ. ლ. **დედამძუძე**, ს. გამზრდელი, მზრდელი ქალი, მდაბ. გადია; кормилица; нянька, гувернантка, **დედანი**, სახ. ნამდვილი წერილისა, მხატვრობისა და მისთანათა; оригиналъ; прописъ, **დედაქალაქი**, ს. საცხოვრო, სამეფო ქალაქი, столица, ღელული, ზედ. **დედული**, უძრავი ქონება; матерній; движимое или недвижимое имѣніе, достающееся послѣ матери, **დედაწული**, ს. ცოლშვილი, სახლობა, ჯალაბობა, семейство, აღბ. 23, **დედაწულობა**, იგივე ღელაწული, 1 ქართლ. 358, ვისრ. 2; **დედება** (ვ), ზ. ვ. შეკვეთებ, заквашивать, (ჭ)ღელებები), ზ. ვ. გაკვეთებები (ცომი); о тѣстѣ: заквашиваться, подниматься; **დედება** (ჭ)ღელებები), ზ. თ. ღელად გაჭუხება, стать матерью, ღელებია, ღელობა უქნია, ვეფხ. 1423, ღელილო, კ. ღელა, матушка, ღელიკა, ს. და ღელისა, тетка, сестра матери; **დედი ნაცვალი**, ს. მეორე ცოლი ვისისამე და არა მშობელი, мачиха, **დედისეული**, ზედ. ღელეული, матерній, **დედის-ერთა**, ს. единственный сынъ матери, **დედლობა** (ჭ)ღელლობა), ზ. ვ. быть самкой, ქილ. 589, **დედ-მამა**, ს. მშობელნი, родители, ღელ-მამისა, ზედ. ღელ-მამის მეოლი, имѣющій родителей, **დედობა**, ს. материство, ღელობა უყო, она замѣнила ему мать, გორგ. 314, **დედობით მოვიდნენ**, ვისრ. 2; пріѣхать съ женами, **დედობილი**, ს. ქმრის მოაგდილი, ღელის მაგვარი, **დედობრივი**, ზედ. материнскій, **-ობა**, ს. женоподобіе, женственность, **დედოფალა**, ს. ოთხფეხი, ласка, ласочка (звѣрекъ), ბუნ. ლ. **დედოფალი, დედ-უფალი**, ს. მეუღლე მეფისა, სალოთ წერილში: ქალბატონი, ფსალ. 122—2; მთავართა მეუღლე, ხოლო ჩინებულთა კაცთა ცოლთა: მანდილოსანი, გლეხთა ღიაცი და პატივცემისათვის: უხო. ღია სახლისა; ავრეთვე ახალ-დაქორწილებული სძალი სიძეღმდე და შემდგომად პატარძალი; царица; госпожа; новобрачная, მეუღე და ღელოფალი, новобрачные; **დედოფლება**, (ვ), признать царицею, **დედოფლის უვაკილი**, канцлеръ, მცენ. **დედოფლობა** (ვ, ჰ), ზ. ვ. ჭეშეფობ (ღელოფალთობის), быть царицею, ვისრ. 17; რუსულ. 635; 1 ქართ. 389; **დედული**, ზედ. ღელეული, родовое имѣніе послѣ матери.

დედება, ნ. **დედა**.

დედი ძაშვილი, двоюродный братъ.

დედლობა, ნ. ღელა.

დეე, ნ. ლახნა.

დეევანცაფა, ნ. სასმისი.

დევი (სპარს.), ს. გველეშაპი; ზღაპარ ჭეტყველნი სპარსთა მოუთხრობენ რომელ ღევნი შეიშილ იყუნენ ღვთისაგან წინასწარ კაცისა და შემდგომ 7000 წლის მპყრობელობასა მათისა ქვეყანის დაჭკარგვა მფლობელობა, ასე რომ მათ შემდგომ ფერიებს დარჩათ ქვეყანა; სხვა ფერია; ამ სიტყვისაგან ჰნერძოებს ლათინური სიტყვა: Deus ღმერთი, драконъ, чудовище; демонъ, нечистый духъ, ვეფხ. 648, ღევის პირა, მცენ. львиный зѣвъ.

დევნა (ჭ)ღევნი, ვხღევნი, -ნე. მდაბ. ვღევნი, ვსღევ: ზ. ვ. უკან მივდევ, დევნება, შეგჭირვება, ღევნები, идти за кѣмъ, слѣдовать; преслѣдовать, гнать; თვალ-ყური აღევნე, наблюдай, посматривай, ჭეხღევნი თვალსა, присматривать, слѣдить за кѣмъ, (ვ)ღევნები), ზ. ვ. შევიჭირვები, ღევიღევნები, подвергаться преслѣдованію, 1 კორ. 4—12; 1 ქართლ. 294; ლუკ. 8—29; ვისრ. 43; Чѣмъ ихъ преслѣдовали, это у нихъ въ природѣ, въ натурѣ, ვისრ. 46; მიღევნი, я преслѣдовалъ его, მდევ, ты слѣдуешь за мною, რუსულ. 451; **დევნება** (ვ), თვალს, замѣчать, наблюдать, (ვ), -გულის-ყურსა, внимать, слѣдить; არიცილი ძალი გული, какая сила воли преобладало во мнѣ; **დევნა, დევნულობა**, სხ. гоненіе, სჯმ. 8—1. **დევნული**, მიმ. гонимый.

დევსისხლი, ს. ყაენის ფერი ფიჩი, რომელისმე ხისა, ხმარებული საშკურნალოდ ან საღებავად, ყარაშანი, ძმათა სისხლი, драконова кровь, смола дерева драконника, кроваваго цвѣта.

დევფრჩხილა, ს. ლათინ. blatta bisantica, ungvis odoratus; ბუნ. ლ.

დევხურა, დევცეცხლა, ს. მცენ. войлъ-бремя, რ. ქ. ლ. ღიღი, боярская спесь; ნ. ჩუბ. ლ; волчій перецъ, ბუნ. ლ; პ. ფ.

დევხურავანდა, ს. მცენ. бѣшеная питая.

დეეკონალარი, ს. экономъ, **დეკონალარობა**, ს. званіе эконома, 1 ქართლ. 65.

დეში, მრ. ღეშები, ს. მხედართა ქუსლზედ მიკრული რკინა ცხენის ხახვლეტად, шпоры, ვეფხ. 213.

დეკა ს. ეკლიანი ჭალი, острокистъ, незожелудь; პ. ფ.; полубъ, ვისრ. ლ; პ. ფ

დეკანოზი (ბერძნ.), ს. протопопъ; протоіерей, ხევსურნი უწოდებენ ამორჩეულს მოხუცსა რომე-

ლიც აღასრულებს მღვდლის თანამდებობას; у хевсуровъ: неправильный обязанности священника: **დეკანოზობა**, ს. protoiereйство.

დეკემბერი (ლათ.), ს. ქრისტეშობის თვე, декабрь, декабрь.

დეკეული, ს. დიკეული, წლის ფური, телка, нетель.

დელა, მცენ. იხ. ლ. ბუნ. ლ. ერისთ. ლ.

დელაბოტ, ს. რძე შეკვლეტილი ხაჭო, შეკლეტილი რძე, творогъ, ბუნ. ლ.

დელგმა, ს. ძლიერი წვიმა, проливной дождь.

დელფინი (ბერძ.), ს. ზღვისლორი, дельфинъ, ბუნ. ლ.

დელხვინა, ს. ძირხვენა, მცენ. ревеньякъ, лапушникъ, ბუნ. ლ.

დემონი (ბერძ.), ს. ეშმაკი, демонъ.

დენა, სხ. სვლა, მდინარობა, теченіе, -ღვრა, теченіе времени, -ჰაერისა, теченіе воздуха, -ოფლისა, потѣніе. (ვიდენ, ვიდინე), ზ. მ. ვიდრი, დამოვალინებ, заставить течь, проливать, თვალთა ცრემლი მაღინა, заставилъ меня проливать слезы. ვისრ. 138, (ვჰქი. ჰქი, ჰქის, ჰქიან, ან ვჰქინ, ჰქინ, ჰქინს), ზ. უ. ვიდივარ, დამოვიდინარებ, დამოვალ, течь; ოფლი ჰქის, онъ потѣетъ, ცხვირიდან სისხლი მდის, у меня течетъ кровь изъ носу, სუნი ჰქის, пахнетъ, воняетъ, ბოლი ჰქის, идетъ дымъ, ცრემლი თვალთა ჰქიდა, онъ прослезился, ვეფხ. 775; **დენილი**, текущій, ვეფხ. 159, ზაზა ვიე ჰხედრისაებს ზღვისაგან სველა, სული ვიდივარ ჰქიანად, ჰქის ან ჰქის.

დენგრა, ს. ცხვარი ნახევი, пометъ, სამ. ლ.

დენგრა, ს. კუკულაღნი, жвачка, дубровка, პ. ფ. ლ.

დენდრა, ს. пудра.

დენდრო, მცენ. მირთნის სურნელი, душистыя вещество изъ которыхъ составляется мро.

დენთი, ს. თოვის წამალი, порохъ, სამ. ლ.

დენიანერგილა, ს. кокосъ (орѣхъ); кукумень, ნ. ნ.

დერგი, ს. ჭერი უმცირესი ქილა, кувшинъ, სამ. ლ. горшокъ, ქილ. 458, ერისთ.

დერეფანი, ს. ფარდის სახლი, открытая галлерея, сѣни, ქილ. 361; ბაქრ. 168.

დერვიში (სპარს.), ს. მწირი მუსულმანი, дервишъ.

დესიატნიკი, ს. десятскій.

დესპანი, (ხომხ.), ს. ელჩი; посолъ, ქილ. 355; **დესპანობა**, ს. გლონობა, посольство.

დეტი, ს. დარაჯი მორიგეშეღეგული, бекетъ, пикетъ, отводный карауль, სამ. ლ.

დეფანი, ს. მცირე დერეფანი, небольшая галлерея.

დეფა, დიფა, ს. მცენ. боресъ, ერისთ. ლ.

დვა, სხ. უმნარია, ნ ღვა.

დვალფი, ს. дельфинъ, მარ. 165, ბროს.

დვალურა ს. მცენ. лапушникъ, ბუნ. ლ. змѣиный корень, ერისთ. ლ. **დვალურას ძირი**, сердечный корень, нестикъ, змѣевикъ, горлецъ, პ. ფ. ლ. იხანგაბატონ.

დვირე, დირე, ს. ცხენსმე, გაუთლელი ძელი, бервно, ბარკ. 6—18; მატ. 7—3.

დვრილი, ს. ძუძუს თავი, сосокъ у груди, ბუნ. ლ.

დვრინი, დრვინი, ს. ბოხი ხმა, დაბალი ხმა, басъ.

დვრიტა, ს. მაჭკი, ყველის შესადებელი, сычужокъ, частица телячьяго желудка, которую сыровары кладутъ въ пѣсное молоко, чтобы оно свернулось, სამ. ლ. ბუნ. ლ.

დია, დიად, დიალ, დიამც, დიალამც, მდრ. დიახ, ზნისზედა დამტკიცებითი, да, конечно, такъ: ძალიან, დიდად, весьма, много, ვეფხ. 39, 198, 639; დია მრავალი ფული გასცა, очень много денегъ роздалъ, დია მადლობელი გახ თქვენი, я очень благодаренъ вамъ, დია მწყენ. весьма сильно, რუსუდ. 746, თუ დია მაღლი არ არის если онъ непроворенъ, დარეჯ. 10; დიად ბევრად, очень много, დავრ. 105, ქ. ქრონ.

დია, ბერძ. ს. ზევსი, მფლობელი, юпитеръ (планета).

დია, ს. ქალი, женщина, დია კაცი, женщина, სიბრძ. 40; დია სახლისა, хозяйка, госпожа; **დია**, ს. ღმერთი, богиня, 1 ქორ. 311.

დიაღება (ვ, ვე), ზ. მ. გავიდიღებ, გავამრავლებ, увеличить, ვეფხ. 1574; прославить, ვეფხ. 1114, სახელსა მიდიღებდეს, ე. ი. სახელსა გავავრცელებ, если я прославлю рѣчь, ვეფხ. 953; წყალობანი მეღიღა, ე. ი. დიდი წყალობა მომეცი, я былъ осыпанъ многими милостями, ვეფხ. 134.

დიადი, ზედ. უ. მრავალი, დიდ დიდი, премногій, превеликій, დიადი ჯარი, многочисленное войско, დიადი წელიწადი, многіе годы, ვეფხ. 336. დიადი მადლი, много благодарности, რუსუდ. 795; დიადი სახოძარი, множество подарковъ, ვისრ. 19.

დიადემა (ბერძნ.), ს. სამეფო გვირგვინი, вѣнецъ, 37; діадема, корона.

დიადობა, სხ. დიდებულება, წინამძღოლება; величіе, великость, величественность; важность; многочисленность; ვეფხ. 387; მაკრი და დიდობა, სამ. ხომხ. 287, почести и повышенія, (ქმნიდობ), ზ. უ. ვმადიობ, удостоивать, величаться.

დიაკონიკა (ბერძ.), ს. ალტარის ან ანდგრძნის წიგნი, напрѣстіе, духовная, სამ. ხომხ. 11.

დიაკეული, მდრ. დეკეული, ს. წლის ფური, телка, юница, იხილ. 15—4; დაბად. 15—19, აბრაჰ. 4—1; რიცხვი 7—23.

დიაკვანი, დიაკონი (ბერძ.), ს. თანა შემწე მღვდლისა, діаконъ, 1 კორ. 3—12; უმირველესნი დიაკონნი ეწოდებიან: **მთავარ-დიაკონი**, старшій діаконъ; **არხიდიაკონი**; архідіаконъ; ვეკლესიასა შინა მკითხველსა **კერძო დიაკონი**, **იპოდიაკონი**, чтецъ, **დიაკონობა, დიაკვნობა**, ს. дьяконство.

დიამეტრი, ს. სიმრგვალის საშუალო წერტილი, діаметръ.

დიამც, დიალ, ს. დია.

დიაცი, ს. ქალაკაცი, женщина, баба, ვეფხ. 1087; **დიაცობა**, ს. ქალაკაცობა, женство, **დიაცური**, ზედ. ქალაკაცური, женственный, бабій, **დიაცურად**, по бабьи, ვეფხ. 608; 1200; ვისრ. 197; დარეჯ. 2—7.

დიბა (სპარს.), ს. ფარჩა მძიმედ ნაკერი ან ნაქსოვი ოქროსფერით, მაგალ. დიბის ქოთბი, персидская шелковая ткань.

დიბლიგი, დიგლიგი, ს. ღუგლუგი, прикладъ у ружья, Фортиф. 154.

დიდად, ფზ. დიდ, фр. bien, весьма, очень, · დიდად მშვენიერი, ზედ. ძალიან მშვენიერი, весьма красивый, **დიდ-მშვენიერება,** ს. фр. beauté, великолѣпіе, ქვით. 8—1; 20—5; 103—1; **დიდგვარი,** ზედ. სიბატონო გვარისა, წარჩინებული, высокородный, аристократъ, სვ. ვახტ. 143, **დიდგვარობა,** ს. аристократство, ვისტ. 4, знатность, **დიდგულა, დიდგული,** ს. გორდოზი, აზნაურები; მცენ: ურუ ხე, высокомѣрный, гордый: бурьянъ, **დიდ-გულობა,** ს. надменность, **დიდ-დიდი,** ზედ. ძალიან დიდი, превеликій; многочисленный; **დიდ-დიდობა,** სვ. ვახტ. 116, великость.

დიდ-ბიჭი, ს. невѣдь.

დიდება, სხ. величаніе, прославленіе; слава; хвала: დიდებად ხარული, процессія; крестный ходъ, ღმერთმა საუკუნო დიდება მისცეს, Богъ да дастъ ему вѣчное блаженство, მოვიდეს ძე კაცის დიდებით თვისით, пріидетъ сынъ человѣческій во славѣ, დიდება ღმერთსა, слава Богу, (ვ)დიდებ), ფ. ვ. გავდიდებ, გავაგრცელებ; ვაქებ, ვმადლობ; ვახარებლოვებ, ვარიბებულებ, увеличивать, умножать; славить, хвалить, прославлять; დარჯ. 6, ზე აღიდნეს, да прославитъ, да возвеличитъ, (ვ)დიდებ თავსა, ფ. მირ. თავს ვიქებ, величать себя, превозноситься; (ვ)დიდები, გავდიდები, возноситься; возвеличиваться, увеличиваться, (ვ)დიდებ), ფ. ვ. გავდიდებ, увеличить, ქვით. 119: (ვ)დიდები), ფ. ვ. ვიქები, ვიხარებულებით, прославляться, (ვ)დიდები), ფ. თვ. დიდად ვეწყინები, თავს გამოვიხატვინებ ვის წინაშე, казаться великимъ, величаться передъ кѣмъ, რუსუდ. 928; მე(ვ)დიდებიხ, кажется мнѣ большимъ, ქილ. 586; **დიდებული,** ზედ. ჩინებული, წარჩინებული, დარბაისელი, მეფის წინაშე მდგომი, ქვით. 1001; знатный, славный; вельможа, боярин; დიდებული სამოსელი, пышная одежда, დიდებული დღე, высокоторжественный день, დიდებული ანბავი, вельможа, 1 ქართლ 293; **დიდებადი,** ზედ. достойный славы, 2 კორ. 3—11; დიდებულება (ვ)დიდებულობ), величаться, **დიდებულება,** ს. მაღალი ღირსება, უპირატესობა, величіе; величество; **დიდებინება** (ვ), ფ. სხ. заставить увеличить, прославить.

დიდი, ზედ. მაღალი, სხვათა ზედა უმეტესი შესახედაობით, სიქმით, ფასით, სიმრავლით და სხ. великій, большой, დიდი კაცი, знатный человѣкъ, დიდი და პატარობა, большой и малый, დიდის ფუთრად-ღებით, съ большимъ вниманіемъ, დიდი სოლომონ მეფე, царь Соломонъ первый, т. е. старшій, დიდი ხანია, давно, დიდ-დიდი, превеликій, დიდის დიდებით, съ великимъ торжествомъ, დიდით პატარით, отъ большаго до малаго, **დიდ-ვაჭარი,** წარჩინებული, სახელოვანი ვაჭარი, купецъ первостатейный, ქვით. 1116, დიდკაცობა, ს. боярство, **დიდ-მარწყვა,** ს. великій ягодъ, **დიდ-კაცური,** დიდ-კაცთა შესაფერი, ზედ. приличный боярину, **დიდ-კაცურად,** ფზ. დიდ-კაცთა შესაფერად, по боярски, **დიდმუცელა,** брюханъ, **დიდობა,** ს. სიდიდე; ჩინებულება; სვ. ვახტ. 116; великость, высокость, вельможество, დიდის დიდობით, торжественно, სვ. ჯ. 43; (ვ)დიდობ), ფ. უ. величаться, ქილ. 110. 207, გორგ. 225; **დიდოური,** ს. კაცთა, 1119; плескъ; **დიდ-პატარაობა,** большой и малый; первенство состоянія.

დიდ-მთაველი, ღომი, ბაქრ. 180, гомп, просо.

დიდრაქმა (ბერძ.), ფული ორ-დრაქმიანი, ნ. დრაქმა, ლუკ. 23 — 16; дидрахма, Ѳомѣ $1^1/_2$ მისხალისა.

დიდრობა, ს. წყლის აღიდება, наводненіе, დუკ. 6—48; 31.

დიდროვანი, დიდრონი, ზედ. მოდიდო, великій, большой, крупный, დარჯ. 64, ვეფხ. 218; დიდროვნება, ს. მოდიდობა, огромность.

დიდ-სული, დიდ-სულოვანი, ზედ. მოწყალე, великодушный, მარკ. 4, 3, **დიდ-სულობა,** ს. მოწყალება, великодушіе, долготерпѣніе; **დიდ-ფასი,** ზედ. ძვირფასი, драгоцѣнный, **დიდღუება,** ს. ფენ. ღუღუება, ონკანოვა, можжуха, სვ. ლ.; დიდყურა, დიდყურიანი, ზედ. გრძელ-ყურიანი, длинноухій, ჩინგ. 71, 72; დიდ-ძალი, ზედ. сильный, многочисленный, -ჯარი, многочисленное войско; 1 ქრონ. 30; დიდ-შემძლე, ზედ. ძლიერი, შემძლებელი, могущественный, мощный.

დიდუბე, ს. ნ. ღუბე, великое болото.

დიდხან, დიდხანს, ფზ.; გრძელ-ვადიერ, долговременно, долго, დიდ-ხანობა, ს. долговременность, დიდხანობამდინ, долго, რუსუდ. 782; დიდხანობა, давность.

დივანბეგი, ს. სასამართლოს წევრი; მოსამართლე, მსაჯული, членъ совѣта; судья; **დივანი** (სპარ.), ს. სასამართლო, сборникъ; сенатъ совѣтъ; ხრონ. ნრონ. 24, **დივანხანა,** ს. სასამართლო სახლი, судилище, რუსუდ. 347; დივანშირი, секретарь, ნ. მდივანი.

დივა, ს. позвоночникъ (рыбовина), პ. ფ. ლ.

დივანი, ს. ნუსხა, книга писчая.

დივა, დიცა, ს. ახალგაზრდა, გამაგზნებელის სათესი ფისები, пихтина яровая, ბუნ. სიმ. ლ. დიცაწყლისა, ს. მცენ. золотоскъ (раст.).

დიგა, დიგა, ბუნ. ლ. ჭკვიანი, рожь; მცენ. гладышъ, дикій конеръ, ბუნ. ლ. боренъ, ерникъ ლ.

დიკანოზერი (ბერძნ.), ს. Духовная консисторія.

დილა, ს. დრო გარიერვიდეგან ვიდრე შუადღემდე, утро, დილა ნუგეშის, დილა კარგადოფინის, доброе утро, დილა ადრიან, рано утромъ; დილაობით, по утрамъ; **დილაბ, დილით,** утромъ, დილითგან, съ утра, ხვალ-დილას, завтра утромъ, დილას-ნამი, роса утренняя; **დილაბინდი,** ს. გარიერვია, разсѣтъ, 2 ქრონ. 331, 340: **დილაბინდლითი, დილაბინდელი, დილეული,** ზედ. утренній, **დილადილით,** ფზ. по утрамъ; დილა-დილაზედ, по утрамъ рано; დილის ვარდი, ს. გულისპირა, парная бородка; ბუნ. ლ.

დილება (ვ), ფ. ვ. проводить раннее утро на ногахъ; (ვ)დილები), გვეუბნები, თიმარ. 56, проясняться, разсѣтать, ვეფხ. 707.

დილაგვა, დილგელა, ს. წყალი ან ნაკადული, родникъ, კვფხ. 826; 844.

დილეგი, ს. ბნელეთი, სპეროპილე, темница, ქილ. 168.

დილეული, ზედ. დილანდელი, утренній.

დიმელა, ს. ბორხვეს; подбѣлъ; матица, გრ. ლ.

დიმი, ს. ლერწი, შეღებული ნარჩა, бурметъ.

დიმპლიპიპო, ს. მცირე ლეკი, бубенъ.

დიმოკრატია, ს. ერთა მმართველობა, демократія.

დინარი (ლათ.), ს. ფრანგ, ფრანკი, денарій (монета).

დინგი, ს. ლორთა, ძაღლთა და მისთანათა ცუდი; მწერთა საწოვნელი; хоботокъ: სიცხვლით მომსხო წინა წვერი დასაჭეკვად, рыло, морда; хоботокъ у насѣкомыхъ; хоботецъ, кій у молотилки.

დინდგელი, ს. ხის ბირის ცვილი, воскъ ярый.

დინება (ვ), ზ. მ. ენის ვაქნევინებ, წამოვასხმ ნოტიოს, заставить течь, -სისხლის, სამ. ვახტ. 46, наискать за кровь, (ცრემლნი, ვქნევინებ), ზ. თვ. ვქნი (მცინარე), течь, струиться, ცრემლი მცინებს, льются у меня слезы, კვფხ. 189; ქილ. 141; დინება ცრემლთა, проливать слезы, მოურავ. 123.

დინი (არაბ.), ს. სარწმუნოება, вѣра, религія, 2 ქართლ. 498.

დინჯი, ზედ. მშვიდი, წყნარი, тихій, спокойный.

დინჯობა, ს. სიწყნარე, спокойствіе.

დიოფალი, ს. ღეღოფალი, царица.

დიპლომი, ს. ენდალმა, ხარისხის ბოძების წერილი, дипломъ.

დიპლომატია, ს. дипломація.

დიპტილმა, ს. შეხვა, ხოტბა, похвальное слово, 2 ქართლ. 384.

დირე, ნ. დვირე.

დირაგი (სპარ.), ანაბა, ხალე, საყე ხომალდისა, мачта, მრავ. 39; კარის ღრუბელი, порогъ.

დირექტორი (ლათ.) ს. განმგებელი, директоръ.

დის, მდის, ზზ. ღმის, მდის, до.

დისკო, დისკოსი (ბერძნ.), ს მრგვალი ჭურჭელი, საკუთრად სიწმინდის ჭურჭელი სეკკლესიო; ფეშხუმი; სიმრგვალე მნათობთა, дискосъ; кругъ, круглая плоскость, дискъ; ქილ. 695; დისკო მზისა, кругъ солнца, ქილ. 378.

დისწული, ს. შვილი ლისა, племянникъ, сынъ сестры.

დიცა, ს. მცენ. гладышъ, дикій конопь, ბუნ. ლ.; борецъ, ერის, ლ.

დიშა, ს. წერნაქი, ზირნახი, желтый мышьякъ, ბუნ. ლ.

დიხაშა უშქურა, ს. მცენ. მიწის ვაშლა (მეგრულ.), земляная груша, ერისთ. ლ.

დლაბუკი, ს. იღლიი, локоть.

დლიოქვი, ს. მფრინველია, ბუნ. ლ. სამ. ლ.

დმე, დმი, თან. მღე, მდის, до, ქალაქამდი, до города.

დნობა, სხ. расплавливаніе; таяніе, (ვ), ზ. მ. გავნალობ, გავდნობ, растапливать, плавить, (ვნადნები), ზ. ვდ. გავნაწყვები; გავდნები; გავნდები, ხორცი დამცვივა, таять; растапливаться; исхудать; შემიხვან გული მიდნება, отъ страха у меня сердце замираетъ, კაც. 27.

დო, ს. ნაღვეები მაწონი უცხიმო, пахтанное кислое молоко, ბაგრატ. ბაგ. 12; დოს შესამალი, похлебка изъ пахтаннаго молока; **დომწალი**, кушанье изъ сметаны съ зеленью, ბაგრ. ბაგ. 12, 23, 9.

დობა, ს. ძაძგოფნა, быть сестрою, კვფხ. 893; დობილი, ს. ძაძგოფნული, ხმობილი, კვფხ. 892; 1572; ქილ. 433; названная сестра, **დობილი**, ს. ყურძენი რომელიც ძაძგზედ მოდის, въ Имеретіи: виноградникъ, который расчесывается на высокихъ деревьяхъ.

დოგვი, ს. ხარდალი, горчица; დოგვი გარეული, ს. გარეული მდოგვი, горчица полевая.

დოვლათი (სპარს.), ბედნიერება; სიმდიდრე; ძლიერება, შემძლეობლობა; счастье, благополучіе; могущество; богатство; სამ. კახტ. 253; მარად. 98; **დოვლათიანი, დოვლათსვიანი**, ზედ. ბედნიერი, ძლიერი, благополучный; могущій; богатый.

დოიანი, ზედ. დოთი შემზადებული, сыворотчный.

დოინჯი, ს. წელზედ ხელთ-შემოდება, подбоченье, -შემოდგომა, подбочениться.

დოკტორი, ს. ექიმი, докторъ.

დოლაბი (სპარს.), ს. დიდი სარკმელი სანათური ან განჯინა; დიდი წისქვილისქვა, слуховое окно, амбразура, бойница; вымка въ стѣнѣ; большой жерновъ мельничный, რუსულ. 607, 728, დარეჯ. 128; ქიმოთ. 13; მოურ. 60.

დოლბანდი (სპარს.), ს. ყაყაო, რიღე, турбанъ, чалма, 2 ქართლ. 18, 554; სამ. ლ. მოურავ. 43; წმინდა ნარჩა, მარმარე, 1877, ან 3: კვ. 7; кисея, ქიმ, 260; ან საწოვებელი ძუძუს მსგავსი, соска, изъ тряпки сдѣлан.

დოლი (სპარს.), ს. ღეფლაფი, барабанъ, рус. ქართ. ლ.; დოლი დაიძერა, стали играть.

დოლი, ს. შაბი, квасцы, ბუნ. ლ.

დოლი, ს. უცქვაო ფქვილი თუ იფქლი, мука или пшеница безъ осоки, ბუნ. ლ. (სპარს.), молоко, зимовей (раст.) ბიბლ. ლ.

დოლი, ს. -დაიძრა, გამოდის, ღორმა გოჭები დაჰყარა; свинья стала пороситься, სამ. ლ. დოლი ფური, тельная корова, იყვრაი 155, № IV, 1881.

დოლფანჩი, ს. ერთგვარი კაბა, ვახტ. 119; кафтанъ, длиннополый.

დომბა, ს. ოთხფეხი, зубръ.

დომწალი, ნ. დო, отварная зелень съ кислымъ молокомъ.

დონა, ს. -ყველა თავის ღონეზედ იყოს, все должно быть въ надлежащемъ видѣ; ღონეზედ დაგდება, принять настоящій видъ; თავი, ბაკურ, წამლების შეგდება 1, ღონეზედ მოსვლა, придти въ надлежащее положеніе.

დორა, ს. სანყაო იმერეთში: ნახევარ-კოკა, 12 მანეთკა ან სამი ბათმანი, мѣра жидкости въ 54 фунта, ნ. კოკა.

დორბაკი, ს. იგივე ტორბა; რიცხ. 28—7, 14.

დორბალი, ს. პირის მონაცემები ღვინე; слюна. **დორბალიანი**, ზედ. слюнявый.

დორი, ს. ზურგის მისაყრდნობელი ბალიში, круглая подушка, ტიპ. 106.

დოსტაქანი (სპარს.), ს. დიდი სტაქანი, бокалъ, კვფხ. 484; რუსულ. 184.

დოხტაქარი (სპარს.), ხ. ჯარა ექიმი, хирургъ, სამ. ჯ. 35, 36. ვეფხ. 321; 592; 888.

დოქტორჭი, ხ. უფიცარი ნაზუკი, лейтенантъ. опрѣнокъ, სამ. ლ.

დოქი, ხ. იმერული ხელიანე თუნგიანი ან მეტი, винный кувшинъ въ 5 бут. სიბრძ. 113; ანტოხ. 4—10; კვე. კლენდ. 1858 წლ. ნ. კოკა, двѣ мазерки, ბაქარ. 331.

დოლმატი, ხ. ჭეშმარიტება; განჩინება ან კანონი შეწუხარებული ეკკლესიის მიერ, догматъ; **დოლმატიკა**, სწავლა დოლმატისა, ხ. догматика, ლიტ. 164.

დოტი, ხ. ნირელი ირმის რქა, оленій рогъ.

დოტლობია, ხ. პირღრენია, გამოშკერებული, рожа, простофиля.

დოშაქი (სპარს.), ხ. შოქუნი, ნაკრეფის დიდი ლეიბი, тюфякъ.

დოშო, ხ. ზეთხის ყველი დამრილული და ლორად გამოსული, теша, тёшка.

დოხოკონი, ხ. ხელფის გამომყვანი ღ მახთ. кто обдѣлываетъ .перламутъ.

დრა (ვჭრი, ვყრი, ვყარე), ზ. ზ. მოვამზგავებ, შევეღარებ, მივბაძავ, уподоблять, подражать; ზ. უ. ვემზგავები. походить, ქიმ. 26; რუსულ. 160, 424; ქილ. 303, ნ. დარება.

დრაგუნი, ხ. драгунъ.

დრაკანი, ნ. დრაჭანი; **დრაკონი**, ხ. ვეშაპი, драконъ.

დრამა, დრაზმა, დრაქმა, (ბერძნ.) ხ. ძველებური წვრილი ვეცხლის ფული, римлянская мелкая серебр. монета; ხოლო ეწინდელი ბერძნული დრახმა არს ბაზე-ნახევარ-შაური ვეცხლის ფული ან ოთხშაურნახევრიანი, ვეფხ. 1211; წონა მისხლის ორი მესამედი ან 4 დანგი; ვეფხ. 382; драхма, старинная монета; нынѣ драхма составляетъ на наши деньги $22^1/_2$ коп. сереб. вѣсъ $^3/_4$ золотника; ვეფხ. 680; 1 ქართლ. 308; კალენდ. კვე. 1858 წლისა; ხოშხ. სამ. 152; **დრამიანი**, ზედ. драхмовый, ხოშხ. სამ. 252.

დრამა, ხ. საქართველოში ქრამად უწოდებენ მღვდელმთავრის მისართმეველს წლის ღვინულებას მისის გვარიის გლეხთაგან, როგელნიც კომლზედ გამოიღებენ ბერძა თეთრებსა ან მეტნაკლებსა ადგილადგილ მიხედვით, подать съ крестьянъ въ пользу Епархіальнаго архіерея, состоящая изъ $2^1/_2$ пуд. муки.

დრამა, დრამმა, ხ. სათეატრო თხზულება. драма, **დრამატიკული**, ზედ. драматическій.

დრამმა, ხ. თრიმლის მარცვლები, ნახე თრიმლი; განმარტ. ვეფხ. ბატონიშვ. თამარაზისა, 676.

დრაკანი, ხ. დრაჭანი.

დრანჯობა, ხ. ურცხვი სიძვის მოყვარება, волокитство, სამ. ლ.

დრაპლი, დრაპლიანი, ზედ. რომელიც გაიწვების ღ შეიხრესცვის, მაგალ. რეზინა, эластичный, упругій, დრეკადობა, ხ. эластичность, 2 ფიზიკ. სამ. ლ.

დრაჭანი, ხ. $21^1/_2$ კოპ. ან ორი დრაქმა; მათ. 22—19; 17—24—27.

დრაჭანი, დრაკანი, ხ. ოცდა ათ-შაურიანი ფული ოქროსი, 2 ქართლ. 168; სამ. კ. ვ. 11; სამღვთო წერილში: დრაში, დინარი, ან ძველებური ქართული თეთრი; მატთ. 18—28; 20—2; ვეფხ. 467, 1007; სამას ლუკასკ. ერთი დრაჭანი ოთხი დრაქმის წონა ოქროა; рубль пятьдесятъ коп.; съ Св. пис. пенязь, драхма, денарій (24 коп. сер.); у Саввы Орбел. золотая монета въ 4 драхмы.

დრაქმა, დრახმა, ნ. დრამა, გამოსვ. 39—2.

დრება (ვდრები, ვდრები), походить.

დრეკა (ვჭდრეკ, ვჭდრეკ), ზ. ვ. მოვხრი, მოვჭკვეცავ, ვღუნავ, гнуть, уклонять, სამ. მოხ. 51, ზურგს გავდრეკ, обернуться спиною, ქილ. 437; მოკლ. 116 (ვიდრეკები), ზ. ვ მოვიხრები, гнуться, დრეკადი, მიმ. гнутый; -მოთვრე, ушербъ луны, ქმნ. წ. 65.

დრეხა (ვჭდრეხ, ვჭდრეხე), ზ. ვ. ვხეხ. терегъ, гладить.

დრიკება (ვი ზურგსა), ზ. ვ. ზურგს ვაჩვენებ; გავექცევი, обратить тылъ, бѣжать, 2 ქართლ. 441.

დრიხტი, ხ. ხახლუკო ჭურჭელი, хозяйственная посуда.

დრკომა (ვხდრკები), ზ. ვღ. წარვხდები, მოვეშორები. уклоняться, устраняться, მარკ. 1—143.

დრკუ, ზედ. ურჩი, უარშიო, упрямый, строптивый, коварный, хитрый, ლეთ. 17—27; 100—4; სამ. 2—40; ლეკტ. 26—27; ზოგგ. მრუდე, косой, სამ. ლ.; **დრკუობა** (ვჭს), ზ. ვ. ვურჩობ, ვეურკაობ, вилять, коварствовать, ухищряться.

დრო, ხ. ჟამი, ხანი, время; срокъ; случай, обстоятельство. დროს დავეცემ ან შევეხვეწე, улучаю время, ვარამ. 179; დრო ღაჟეებელი, безсрочный, ულროო ქალი შვილი, она родила прежде времени; დრო მოულეკარი, никогда несоспоримый; თავის დროს, въ свое время, დროზედ. во время, проворно, скоро, ოთხნი დრონი წელიწადისა, четыре времени года, დროს ვატარებ ვისთანმე, проводить съ кѣмъ время, ძველს დროებში, въ старину, დროს დაკარგვა, убивать время, დროს წორვა, поздняя обѣдня, დრო უყო, отсрочилъ, отложилъ дѣло, სამ. 24—22; **დროებითი**, ზედ. временной, **დროებითად**, ზზ. временно, დროთი, ზზ. заблаговременно, вовремя. **დრომდის, დრომდინ**, ზზ. до времени.

დროება, დროვება, ხხ. დრო, ჟამი, время, 4 ვეფხ. 4—17; სამ. მოც. 24—22; მარკ. 2—1; (ვი), ზ. ვ. დროს მოვიცდი, მოვეცდი, дать время, ждать; (ვხდროვებ), ზ. ვ. ვიგვიანებ, медлить, мѣшкать, მარკ. 1—57; 196; ქილ. 358; მაღროვებ, даешь мнѣ время, ქილ. 138; 475; (ვიდროვებ), ზ. მიჩ. დროს დავიცდი, дроѣ угожусь, улучить время.

დროთი, ნ. დრო.

დროშონი (ბერძნ.), ხ. ხომალდი, ხუთასის კაცის ეთმაქვეი ტვირთით, корабль, 1 ქართლ. 128; სამ. ლ.

დრონგალი, ნ. დრუნგალი.

დრონეული, მიმ. დაჭრილი სახსრებზე ხორცი დაკვმილი, раздробленный, разсѣченный, ვზეკ. 24—4; ლეკტ. 1—8; **დრონი**, ხ. ხორცის ნაჭერი, кусокъ мяса, სამ. ლ. მიქ. 3—3.

დროული, ზედ. ხანიერი, ხანში შესული, зрѣлый,

ბული, пожилой. -ღელაკაცი. пожилая женщина, ხან. გახტ. 219.

დროშა, ს. кровь, идолъ, ხან. ლ.

დრტვინვა, სხ. ропотъ, 1 პეტრ. 4—9; ვჰდრტვინავ), ზ. ვ. ვბუზღუნებ, ვბუღბუღებ, ვწურწურებ, роптать, негодовать.

დრუილი, ს. ძუძუს თავი, сосна, იგავი 30—33; ხან.

დრუნგალი, ს. მარმარილო, мраморъ, ხახრ. 47; რუსუდ. 984.

დრუსო, ს. ზღუდე ქვისა მაღალი სიგრძით კოშკ-კოშკებად, ограда, стѣна каменная съ башнями.

დრუხუნი, სზ. хрюканье; -ხუნებს, ზ. ვ. ღორის ბუხუნი, хрюкать. [ღახტ. 4.

დუათეში, ს. ორნახადი არაკი, двойная водка,

დუბე, ს. ღობალი ადგილი, ჭოლი, низменное мѣсто, болото.

დუბეიდი, ს. მაკუნი, мушмула, сухое варенье, ვეფხ. 883.

დუგლუგი, ს. ქიბლიგი, შუბის ან თოფის ბოლო, приклодъ у ружья, 1 მეფ. 14—43.

დუგმა (ოსმალ), ს. ხრაკი სპილენძისა ან თითბრისა, крючки для застежки платья.

დუგუნი, ს. სასწაობე. ხორცთაგან მანკის ხალისაგე, განგებ შეკნილი, фонтанель, гноеточникъ, ბუხ. ლ.

დუდგუნო, ნ. ღელღუნო, урчь. ლ.

დუდგუტა, ნ. ღიდგული.

დუდკო, ს. თითის და ფრჩხილთა შორის ხორციცა, мездра тонкая, ногтоѣдъ, заусеница.

დუდუკი, ს. ხალამური, свирѣль, дудка.

დუდუნი, ровоть, бормота; -ნებს, ზ. უ. ვსჯღუღუნებ, უკეთილ ლაპარაკი ან წიგნის კითხვა; роптать, бормотать.

დუდუნა, დუდუნელა, დუდუნო, ს. ორკოლა, ბაზეშვები. კაცის ყვირა ძირითო; მცნ.: მოჟუხა, ბუხ. ლ. ვ. ერისთ. ლ. кондырякъ, г. ქ. ლ. (ქველი).

დუთმანეული, ს. ერთგვარი ნახვი, породы дыни, ანკ. 4—57.

დუიმი, ს. дюймъ.

დუკა, დუკი, ს. მთავარი, ღიდი თავადი, герцогъ, ხან. ლ.

დუკატი, ს. ოქროსიხ გვარი, გარნა მომცრო: ხან. ლ.

დუკურა, ს. მცენ. полевая морковь, ლ. ვ. ფ.

დულუმო, ს. მცენ. растеніе? ნ. ჩ. ლ.

დუმა, ს. ცხვრის კუდის ქონი, бараній жиръ; курдюкъ, **დუმიანი**, მცენ. курдючный.

დუმა, ნ. ღუმილი.

დუმანი, ს. ქობული. ნისლი, туманъ.

დუმბული, ნ. საკრავი, დირა, бубны, 1 ქართ. 322; 224; რუსუდ. 477; ვისრ. 177; 94.

დუმება (კ), ზ. ვ. ვაჩუმებ, заставить молчать, (ვი). დავჩუმდები, молчать.

დუმილი, სხ. მდუმარება, წუმობა, молчаніе, (ვსდუმ. -მდე; ვსხდუმები, ხდუმხეს), ზ. უ. წუმობა ვარ, молчать ვსხდუმდე, молчи, იხილ. 32—5, გამოცხ. 8—1; 1 კორ. 14—28; 30—34; 1 ქართლ. 127.

დუმფარა, ს. მცენ. кушинка бѣлая, ერისთ. ლ.

დუნდგო, ს. ბრმა, ჯგუფად სამრავლე კაცთა, толпа. ღუნდგო ხალხი, ღუნდგო ჯარი, толпа.

დუნდული, ზედ. ზანტი, ленивый, нерасторопный, тетеха.

დუნე. დუნი, ზედ. მოშვებული, ხუსტი, слабый, слабкій, нетатянутый, **დუნედ**, ზზ მოშვებით, слабо, нетуго, **დუნება** (კ), ზ. ვ. მოვდუშვებ, ослабнуть. ხელი ან ფეხი მიდუნებია, рука или нога слабѣетъ у меня.

დუნჯი თავი, ს. ალბ. 64, валекъ, конская болѣзнь.

დუჟი, ს. ნარწყვა, ფურთხი, брызги, слюна, **დუჟება** (კ), ზ. ვ. ღვთფურთხებ, оплевать, ფურთხით გავხერი ასვლა.

დუჟინი, ს. თორმეტი რამ, дюжина.

დურაღი, ს. წლის ჯიხვი, молодой каменный баранъ, ხან. ლ.

დურაღისჯირვა, ს. კამბეჩთა და ცხენთა ავადმყოფობა შეცივებისაგან, простуда (болѣзнь лошадей, коровъ); ხან. ლ.

დურაჯი (სპარს.), ს. თურეჯი, лѣсная куропатка, ვეფხ. 341; ბიანკ. ლ.

დურბინდი (სპარს.), ს. подзорная труба.

დურგალი (ოსმ.), ს. ხერა, столярь.

დურდო (სპარს.), გამოხდილი სასმელთა რიოში, რასაც პირს მოიგდებს, ხოლო ძირს ღანღლაკი ანის ოხლე ან ცხელ ქვითინშე ღურდოს და ბურდოს არგანარჩევენ ხმარებაში; бурда поверхъ воды.

დურეჯი, ნ. ღურაჯი.

დუქანი (სპარს.), ს. ხელი, ქალა, ქალაბი. ხვაჭრა ან სამუშაო ხახლი, лавка.

დუქარდი (სპარს.), ს. ღიდი მაკრატელი, большія ножницы.

დუქსი, ნ. ღუკი, ловля. 74.

დულაბი, ს. გახსნილი კირი, распущенная известка.

დულება (კ), ზ. ვ. ვაგბობ, кипятить, გული მაღელებს, сердце начинаетъ у меня кипѣть.

დულილი, დულვა, სხ. кипѣніе, ვსხდულ. ქვეყ ქვეყანაზე, ან ვსხდულებ), ზ. უ. ვსჭოფინებ, ვსჭაფსჭებ; кипѣть; волноваться; **მდუღარე**, кипящій. -ნული, кипятокъ.

დუშალიკი, ს. ძღვენთა და ფეშქაშთა მომცემის ხაჩუქარი, подарокъ принесшему дары отъ кого либо.

დუშაღი, ს. ბალთანდი, опанча, ремень, ხან. ლ.

დუშაში, ს. ნარდის თამაშობაში: ორკული ორი.

დუშმანი, ს. მტერი, врагъ, მოურავ. 329.

დუცი, ს. უშაფერად: ღიპა, ერისთ. ლ.

დუხჭირი, ს. ავთვალიანი, გონჯი, უშნო, უხაზო, уродъ; неуклюжій, безобразный; ვეფხ. 126, **დუხჭირობა**, ს. უშნოობა, უხაზობა, уродство, ვისრ. 130.

დღე, ს. ერთ მზის აღმოსვლიდგან ვიდრე ღასვლიდმდე ან 24 ჟამი, день и ночь; გორგ. 241. день, сутки; ბედნიერი დღე, праздничный день, შავი დღე, черный день, სალგი, понедѣльникъ, ბუდნიერი დღე, каждый день, დღე ღამე, день и ночь, **დღე დღეზედ, დღე დღეობით**, со дня на день, **დღითი დღე, მზისით, მზისით**, среди бѣлаго дня, середь полудня, великій Божій день, 1 ქართლ. 326; დღივ და ღამით, днемъ и ночью, ვისრ. 132; დღის ოქით, дневной заработокъ,

съ этого дня, нынѣ днесь, изъ жизни. დღე გამოშვებით, черезъ день, чрезъ день. სულის წმინდის მოფენის დღე, духовъ день, **დღეკრული**, несчастный, зауб. 1009; **დღეის ხვალობა**, не сегодня, такъ завтра, 2 хрон. 560; რაოდენთა დღეობით ნაკლნი, мѳрз. 2—1; нѣсколькими днями меньше; **დღეგრძელი**, прил. длинно-дневной, долголѣтній, **დღეგრძელება** (ვ), гл. д. продлить чью жизнь; ღმერთმან შვილი გიღღეგრძელოს, Богъ да продлитъ жизнь твоего сына, ხიბრძ. 7; ქილ. 392; **დღეგრძელობა**, нар. долголѣтіе (ვღეგრძელობ), гл. д. продолжать существованіе, долголѣтствовать, **დღედღისით**, нѣч каждодневно, **დღევანდელი, დღევანდელი**, прил. нынѣшній, сегодняшній, днешній, нынѣшній, сегодняшній, днешній, до сегодняшняго дня, **დღეის**, нѣч. сегодня, днесь-ка, днесь-ка, впередъ, въ будущемъ, რუხულ. 708, 780; დღეის ხვრის, послѣ семи дней, днесь седмицею, онъ пріѣдетъ черезъ семь дней, днесь седмицею, послѣ пятнадцати дней, днесь пятьнадесятницею, до сегодняшняго дня, днесь нынѣ, сегодняшній день, იხილ. 37—3, днесь-ка, передъ нынѣ днемъ.

დღეგეთილობა, с. благодѣяніе, благодѣтельство.

დღეკოკლე, прил. нынѣшній, краткопременный, **დღეკოკლეობა**, с. краткопременность, недолговѣчность, ქილ. 342.

დღეობა, с. праздничный день установленный или установленный, праздникъ; день ангела, именины.

დღეს, нѣч. нынѣ, сегодня, днесь, днесь-ка, по сегодняшній день.

დღესასწაული, с. праздникъ, праздникъ, **დღესასწაულობა** (ვ), гл. д. праздновать, праздновать, торжествовать, празднованіе, нар. празднованіе.

დღე-ღამე, нѣч. д. день и ночь, день и ночь.

დღევება (ვ), гл. д. вздувать, вздувать, вздувать,

ე

ე, მეხუთე ასო ქართულის ანბანისა, რიცხვში ცხრაშვიდსა ხუთსა და ფულის ანგარიშში ნაშთითური ე ხუთს თუმანსა, უნიშნოდ ერთს ფულსა; **ე,** იხმარების რომელთამე ზმნათა შინა, რაჟამს მოქმედება მათი მიეჩვევების საცნაურსა რომელსამე პირსა.

ე, ეი, შორიდ. წოდებითი, ей.

ე, შემოკლ. ეგ. ინტონ. 6—7.

ეაგეთა, ნ. **გეშა,** ქუყნ. 1369.

ეანი, ს. ლარა, ლაგი, ბობღანი, ბუბუ, тимпанъ, ფსალ. 67—24, 26; ქუყნ. 1116: უმრავლესთა აღგილთა სამღთო წერილში ნიშნავს: ქნარსა ან ჩანგსა; гусли, арфа, ფსალ. 56—8; 70—22. 80—2; 97—5; 1 კორ. 14—7, ნ. საკრავი.

ეანური, ს. მაღლით მხედველი ლარაჯა, მზვირავი, მცველი, стражъ, იერემ. 31—21; ეზეკ. 3—17; 4 მეფე. 9—17; შად. 59.

ეპისტოლე, ნ. **ეპისტოლე.**

ეპნვა (ეუბნავ), ზ. უ. ეპნისცემა, ხმა, гудѣть, 1 კორ. 14—7.

ეპრ, ეპრივ, ზზ. თან. დამნიშნველი მსგავსებისა და მიმღები ნათესაობითის ბრუნვისა; по, подобно, какъ, мнѣ, подобно ему, შენის გულისაებრ, по сердцу твоему, მდაბ. ებრ. შეიცულების ეფ, მაგალ. ჩემსაეფ, შენსაეფ, подобно мнѣ, подобно тебѣ, ებრ იდეს მოვ თავად ლეკნთა, მაშინ დაერთვის ასო ვ. მაგალ.: მეებრ ხატად, подобнымъ образомъ: ებრ. ზოგჯერმე მოეკიდების სახელთა თვისიერ ბრუნვისა და შეცვლის მათ ზმნის ზედად. მაგალ.: ანგელოზებრ, -ბრივ, какъ ангелъ, ლომებრ, -ბრივ, какъ левъ.

ეპრენიკი, ს. ლია თათრ.-მორცხლა, пшеница рѣдкая турка, кубанка, ხიბრ. 77; ქილ. 580.

ეპრი, ეპური, ეპრივი, დაბოლოებაა ზედშესართავთა სახელთა, რომელნიც დანიშნავენ მსგავსებასა: მაგალ.: ანგელოზებრი, -ბრივი, ангельскій, ლომებრი, -ბრივი, львиподобный, ძველებური, старинный, შენებური კაცი არ მინახავს, я невидѣлъ человѣка подобнаго тебѣ.

ეგ, ეგი, ნაცვ. ჩვენ. ონ, тотъ, იხილე ესე; ეგენ, ზზ. ამათ, столько, ეგენი, ზედ. ამათი, толикій.

ეგბური, ნ. ებური.

ეგების, ეგება, 3 3 ზმნისაგან ვეგები: იქნების, можетъ быть, можетъ статься; авось, ნ. ებს.

ეგე-ვითარი, ზედ. ესე ვითარი, таковскій.

ეგეთი, ზედ. ესეთ, такой, **ეგეთობა,** ს. ესეთობა, მსგავსება, подобіе, сходство, ეიხრ. 22.

ეგეოდენი, ზედ. ესოდენი, таковый, толикій.

ეგერა, ზზ. აი! вотъ.

ეგზომ, ესოდენ, столько, **ეგზომი,** ზედ. ესოდენი, такой величины.

ეგზემპლარი, ს. თითო წიგნი დაბეჭდილისა, экземпляръ.

ეგირი, ს. მცენ. კოთხუკი, иръ, косатникъ, ბუნ. ლ.; ქიმ. 266, ნახლა корица, ивов. ბუნ. ლ.

ეგირი (არაბ.), ს. წელთა-აღრიცხვა მჰმადიანთა, რომელიც იწყება 622 წლიდგან, эпира, гиджра.

ეგრე, ეგრეთ, ზზ. ესრეთ, так, такимъ образомъ, ეგრე-, так и есть, ეგრეთვე, ზზ. აგრეთვე, также, ეგრემც, ზზ. აგრემცა, так бы, ეგრეთი, ზზ. აგრეთი, такой, ეგფერი, ზედ. ესფერი, такой, таковскій, ეგსახედ, ზზ. ამგვარად, такимъ образомъ.

ეგუტერი, ეგუდერი, ს. სამღოცველო ეკკლესიასთან მიშენებული, часовня, придѣлъ.

ედემი (ებრ.), ს. სამოთხის აღგილი, эдемъ, рай, დაბად. 2—8; **ედემებრი,** ზედ. ედემის მსგავსი, райскій.

ევანი, ს. ერქვანთ ღვედი, ჯამბარა, ремень у ярма, იხილ. 51—18.

ევლოგია (ბერძნ.), ს. კურთხევა; მსთელითნი უწოდებენ კრავსა, რომელსაც პასექის ღამეს აკურთხებინებენ ეკკლესიაში მოსახსენებელად მიცვალებულთა და ღარიბებს ურს პირის გასახსნელად; ევლ. цѣлованіе; благословеніе, благословленный агнецъ въ день св. Пасхи и раздаваемый народу въ память усопшихъ для розговѣнья, 1 ქრონ. 321; 2 კორ. 9—5; წაო ცხოვრ. 411, 412, რუსახ კან. 4, შენიდამ მიიღებენ მღოცავნი მიწასა ჯელოგად, богомольцы берутъ оттуда землю въ память; ქამოთ. მოგზ. 20, და ჯელოგად იგი ვერება ღვთისა, и въ память этого была молитва къ Богу, გორგ. 80.

ევროპოპი, ს. მცენ. ბალგი, гусеница.

ეზდენ, ზზ. ესოდენ, ამდენად, столько, **ეზდენი,** ზედ. ამათი, толикій.

ეზო, ს. სახლისა შესახვედრი აღგილი, дворъ, იერემ. 33—1, ხაღვთო წერილში: покрывало, опона, გამოსლ. 26—1, 2, 3, 4, 5; 11, 12; паперть, сѣни, ისაი. 34—13; გამოსლ. 27—9; წინა ეზო, передній дворъ, **ეზოს მოძღვარი,** ს. სახლის გამგებელი, домоправитель, дворецкій, გალატ. 4—2; ლუკ. 8—2; მაკთ. 20—8; **ეზოს კაცი,** дворникъ.

ეზომ, ზზ. ამათ, столько, ეზომი, ზედ. ამოდენი, такой, такой величины; ვიხრ. 20.

ეთერი (ბერძ.), ს. ნივთ ნისლისა, ცვლილისა და სიცხოხი, განფენილი ზეჰისაგან სისველისა შინა ჰაერისასა და გარეშემცველი ადამიანისა მათისა, эѳиръ, ქუყნ. 288. 415; შად. 76; **ეთერო-ვანი,** ზედ. эѳирный, 1 ქრონ. 276.

ეკალა, ს. ბარწყალი, ბარწყალი, ლიჭა, дерева.

ეკალი, ს. ნერგი ველურები ხეებისანი, гвоздь дикій, ქეცი და სხ.; თითო ეხა გამოსული მცენარეთა ზედა, ვითარცა ნემსები; терн, терье; терновая игла, ость, თვალში ეკალი, соринка въ глазахъ, **ეკალ-ბუჩქი,** ს. მცენ. გლეხაძი, колючій терно-

ник, **ეკალმუხა**, ს. მცენ. Эвонимъ, черное дерево, эбенъ, **ეკალძაღლა**, ს. მცენ. Мушкатникъ, куричья слѣпота; ბუნ. ლ.; ჯოხიო, Мушкатникъ, Овечьякъ, ერის. ლ. **ეკალლიჭა**, ნ. ბუნ. Шиповникъ; ბუნ. ლ. **ეკალ-ჩალა**, მცენ. ბუნ. ლ. ნ. Терновникъ; **ეკალ-უთუჩორა**, колючій макъ, ბუნ. ლ.; **ეკალლურჯა**, ნ. ნარი ლურჯი, ერის. ლ.; **ეკალხუნწა**, ნ. თეთრ-ეკალა; ერისთ. ლ.; **ეკლის ჩიტი**, Щуръ, ჩიტ-ბატონა, щеголь.

ეკვატორი, ს. ღეთრ. საშუალი ხაზი ქვეყნის სფეროსი, რომელსაც გარეშემოსწერს მზე ეკვნო ღღეს და ღამის გასწორებისას, экваторъ, ბუნ. კ. 172.

ეკიპაჟი, ს. ფოცელი ეკლი ხაჯღომი ცხენით სავალად, экипажъ, ნავი თავისის მოქმედებულობითა, ან კაცნი მხლომნი მას შინა, экипажъ корабля.

ეკლებიანი, ზედ. ეკლების მქონე, игнистый, ქუფ. 872.

ეკკლესია (ბერძნ.), ს. ხატარი, церковь, церковь.

ეკლესიება (ვი), ზ. ვ. ვღეესწრებულობ, праздновать, მარკ. 2—34, 1—59.

ეკლიპტიკა, ს. ღეთრ. საშუალო სიმრგვლე ზოდიაქოსი, რომელსა შინა მზე აღსრულებს წელიწღეულსა მიმოსლვასა, эклиптика.

ეკლოვანი, ზედ. ეკლებიანი, игнистый.

ეკტენია (ბერძ.) ს. კვირეში, მშვიდობიანი, შეგვწყალენი, ектенія.

ეკუტერი, ნ. ეგუტერი, часовня.

ელაში (ებრ.), **ელიმონი**, ს. ღიდი კაცნი, კარი-ბჭე, სტოა, притворъ, ეზეკ. 40 — 6, 7; 44 — 3; 4—6.

ელაში, ზედ. მარღი, მრუდი, кривой; косой; **ელიად**, косо, криво, 1 ქართლ. 337.

ელაჭი (ბერძნ.), ს. ნაძვი, ель, ბუნ. ლ. ერის. ლ.

ელდა, ს. თავს-ზარი, შეკრთომა, ужасъ, ელღის-კერა, ელღის-ცემა (-ვარ, -ეც), быть пораженну страхомъ, ქუფ. 158; რუსუდ. 775, ელდას ვჰკრავ, -ვჰსცემ, поражать.

ელეგია, ს. სამწუხარო, ხაგლოველი ლექსი, элегія.

ელეთნი, ს სართული, кровля, терраса, ეზეკ. 41—8.

ელექტრო, ს. электричество, ნ. ილექტრო; ელექტროვნება, электризовать.

ელენთა, ს. ტყორპი, селезенка, ბუნ. ლ.

ელვა, სხ. молнія; блескъ, глянецъ, лоскъ; ელვა მკრთალი, сверкающій, ქუფ. 1433, (ველვ, ველად, ვიელვიღი), ზ. უ. გამოვჰკრთები (ელვა); **ველვარებ**, сверкать; блистать; რუსუდ. 569; ელვა ხმალთა, сверканье мечей, 2 ქართ. 519; -მნათობთა, сіяніе свѣтилъ, ვისრ. 53, ელდა მიველდა, поразилъ меня ужасъ, ქილ. 245.

ელვანა, ს. ტკბილნა, цвѣтокъ, свѣтлякъ, ბუნ. ლ. водомѣрка, ногохвостъ водяной; ერის. ლ.

ელვარე, ზედ. მბრწყინვარე, блестящій, **ელვარება**, სხ. მბრიხე, მბრწყინვალება, блескъ, глянецъ, лоскъ, ყარამ. 65; (ვ), ზ. ვ. ვაბრწყინებ, заставить блистать; лощить, наводить глянецъ. (ველვარებ), ზ. მიწ. издавать блескъ, блистать.

ელვება (ვ), ზ. ვ. გაველვარებ, наводить глянецъ, лощить, (ვი), ზ. მიწ. ელვა ან მბრწყინვალება გამოჰკრთები, сверкать.

ელი, მცენ. იელი, მცენ. одырь, ბუნ. ლ.

ელი (არაბ.), ს. ქონად მავალი ხალხი, кочевой народъ, кочевники, **ელიაღანი**, **ელიბეგი**, ს. ელიხთაგი, старшина надъ кочевниками, ღასტ. 74.

ელიანდრე, ს. სური, фэталоръ, плющъ, ბუნ. ლ. ერისთ. ლ.

ელმა (ყუელმ), ზ. უ. издавать блескъ; თვალი უელმღა, глаза его сверкали.

ელმაღცერი, ზედ. მრუდი, косой.

ელფერი, ს. ელვარება მაგ. პირისა, блескъ лица, ვეფხ. 691.

ელქაჯი, ს. ოხა ჩინათ მავალი არჩევა შინა; გაცოფებული ხარი, козелъ, который идетъ впереди стада; бѣшенный волъ, სამ. ბერძნ. 385; ბუნ. ლ.

ელღუნი, ს. მცენ. жидовникъ, ერის. ლ.

ელქიმი, ელქუნი, ს. ხატბური, მქაფანი; лишай, ბუნ. ლ. золотуха.

ელჩი (თათრ.), ს. ღესპანი, посолъ, რუსულ. 425.

ემანდ, ზზ. тутъ.

ემაგ, ნაცვ. сіе, этотъ; ემანდა, ზზ. тамъ, тамъ.

ემბაზი (ბერძნ.), ს. ხაბანელი ჭურჭელი; мыльница; ванна; купель; წმინდა ემბაზი, священное крещеніе.

ემე, ზმნ. ზ. სიტყვის მოუგონებელის ძრახვა; какъ быть.

ემბრი, ს. მოურავ. 229, **ემირი**, ნ. эмиръ.

ემინდარიბაში (თათრ.), ს. горный чиновникъ.

ემპლასტრო (ბერძნ.), ს. მალამო, пластырь, გუჯ. 1, 30.

ემუდა, ს. ცალის ფეხის ბორკილი, кандалы на одну ногу, ვისრ. 34; სამ. ლ.

ემწყაპს, ზმნ. ამწყაპს, ეხლავ, сейчасъ, сію минуту.

ენა, ს. ხაგრძნობელი გემოვნებისა; ძალი სიტყვიერებისა ან ხაუბრისა; სიტყვიერება; განსაკუთრებული გვარი ხაუბრისა თვითოეულს ერთა შორის; კვალად ნაწილ ხაშუალ-დაკიღებული სარეკელი, მაჯთა შინა დასასხლეტი, კლიტეთა დასაკეტი, языкъ, органъ вкуса; даръ слова; нарѣчіе народа; языкъ у колокола, у замка, თვისება ენისა, свойство языка, ენის დაბმა, запинка; ენა შებმის, запинаюся, ენის-ცერება, ენის ჩიღება, передавать чужія рѣчи другому; ენა ღუნებული, болтливый, ენა კაბისა (ჩაფრატი), фестонъ; **ენა ბორძიკი**, **ენაბრგვნილი**, ზედ. ბლუ. მკაფიოდ ვერ გამომღები ხაუბრისა, зайка, картавый, косноязычный, **ენაბრგვნილება**, ს. косноязычіе, **ენაგდმი**, ზედ. თამარ. 7, შავთ. 77 **ენა დაბმული**, ს. მუნჯი, უტყვი, უენ ი, ენა მიხდილი, нѣмой, ვისრ. 9; ენა ღამიბით, კალი 117; вы заставили меня молчать, **ენა-კვეთილი**, имѣющій болячки на языкѣ, ლევიტ. 22—22, **ენა მარჯვე**, ს. მარჯვედ მოლაპარაკე, ვისრ. 43, ловкій, изворотливый въ рѣчи; **ენამზეობა**, витійство, краснорѣчіе, ენა ვქმნა ზეობ, краснорѣчить, ჩახრ. 37, **ენა მიხდილი**, ს. ენა ჩავარდნილი, нѣмой; **ენამკვახე**, зубастый; **ენა მოკლე**, ზედ. застѣнчивый, **ენა მზეობა**,

ენა მჭევრობა, ს. მჭევრ-მეტყველება, краснорѣчіе, **ენამჭევრი**, იხ. მჭევრი მოლაპარაკე, краснорѣчивый, კარია 40, შავთ. 59; **ენამოთმე**, ს. зайка, картавый, 1 ქარლ. 115; **ენამჭვარტალი ან ჭარტალი**, იხ. პირწყიპე, ჭარტალა, злоязычный, კარია 40. **ენა ჭარტლობა**, ს. злоязычіе, **ენა ცანია**, ს. **ენის მაცარებელი**, кто пересказываетъ кому чужія слова, переносчикъ, **ენა შეუნახავი**, იხ. дерзкій на языкъ, **ენა ჩავარდნილი**, ს. нѣмой, **ენა ჩლინგი**, ს. зайка, картавый.

ენაობა (ენაუბ), ზ. უ. ენას ვაცარებ, переносить разговоръ, სპ. ლ.

ენდალმა (ბერძ.), ს. ხარისხის მოძების წერილი უალრესობან, ставленная грамота, патентъ, дипломъ.

ენდრო, მეგრ. ამბალახის ძირი არს წითელი საღებავი, марена.

ენდრო ხვართქელა, ს. მეგრ. ველის ბალახი; рожковое дерево, царградскій стручёкъ, ბუნ. ლ.

ენდრონიკა, ს. მეგრ. подмаренникъ, марена дикая.

ენთელი, ს. გაყინული მდინარის ფსკერში თოშა, ледина на днѣ рѣки.

ენიანი, იხ. ენის მქონებელი, язычный, -კაბა, კაბა-ჩაფრასტებ ღაკერებული, ს. ჩაფრასტი, платье съ фестонами.

ენკენია (ბერძნ.), ს. ღვთისმეტყველი ცხაორთ განახლების წლითი წელიწ. დან. 3—3, обновленіе, освященіе церкви.

ენკენისთვე, ს. სექტემბერი, Сентябрь.

ენკრატისი, (ბერძნ.) ს. მოწესე ღვთისმეტანი, монахиня.

ენოვანი, ს. ავენი; თავხელი, ზვიადი ენითა, злоязычный; краснобай, ქილ. 297; **ენოვნება**, ს. მშვენიერი ლაპარაკი; ენა, ლაპარაკი, краснорѣчіе; языкъ, говоръ, ვისრ. 135, 173.

ენქერი, ს. მარკვენა გვერდზედ დახატული ოთხ-კუთხი შესამოსელთაგანი ეპისკოპოზთა, архимандритовъ და სხ. палица, набедренникъ.

ენნელა, ს. ხლეპუზა, ს. зимовникъ, подснѣжникъ.

ენჯევარი, ს. მეგრ. ясенецъ, дикій бадьянъ, ჰ. ფ. **ენჯვარი**, **ენჯვარი**, მეგრ. რგვალი წამალი, волканъ, ერის. ლ.

ეპაზმა, ს. ღვთისმეტყველთაგან დაშენებნი ჩრდილოთა, ე. ი. შელოცვა და ღმობიერებლობა მიდამო, სპ. ლ. заговоръ, наветы.

ეპარხია (ბერძნ.), ს. სამთავრო ან განსაგებელი ეპისკოპოზთა, Епархія, **ეპარხოსი**, ს. ადგილის მთავარი, начальникъ округа.

ეპივატი (ბერძნ.), ს. მხედარი, ან ნავი შინა მსხდომნი, всадникъ; пассажиръ корабля, ცხად. 27—29.

ეპიზოდი (ბერძნ.), ს. შემთხვეულება, эпизодъ.

ეპისკოპოზი (ბერძნ.), ს. მღვდელ-მთავარი, епископъ, **ეპისკოპოზობა**, ს. მღვდელ-მთავრობა, епископство.

ეპისკატი, ს. მეუაყთა ზედა, მხედველი მონასტერში, ევთვიმის ცხოვრ. 418 წოთ ცხოვრ.; надсмотрщикъ надъ рабочими.

ეპისტოლე (ბერძნ.), ს. მიწერილობა, მოციქულის, посланіе; письмо, -წმინდის მავლე მოციქულისა, посланіе св. апостола Павла.

ეპიტაფია (ბერძნ.), ს. ღაფლის გალობა; საფლავის ქვაზედ წარწერილობა, надгробная пѣснь; надпись надгробная.

ეპიტრაქილი (ბერძნ.), ს. სამღვდელო ოლარი, епитрахиль.

ეპიტროპოზი (ბერ.), ს. მწე, მიწყნილი, მოადგილე, ზედ-მხედველი, смотритель.

ეპიფანია (ბერძნ.), ს. ზედ-სახრნო, ზედაპირი, поверхность. კრკ. ანკ. 146.

ეპოლეტი, ს. эполетъ.

ეპრიანება, ნ. Ефріанъ.

ეეგვანი, ს. ხელსარუნებელი, ხმწკარუნებელი, гремушка, балаболка, ეეგვანთ ეღერა, гремѣть, бряцать.

ეეურა, ნ. მარჩილი, სპ. ლ.

ერბო, ს. ზრობის ღა ცხოვართ ნაწველთაგან გამოღებული სიმსუქნე, коровье масло.

ერბო კვერცხი, яичница, **ერბოიანი**, ზედ. масленный.

ერგასი, ს. ნახევარ ასი, ორმოცი ათი, пятьдесятъ, **-სეული**, ზედ. пятидесятный; пятидесятница, духовъ день, ღაბად. 6—15, გამოსლ. 26—4; მარკ. 6—40; ლუკ. 7—41, 16—6.

ერდო, ს. სახლის ზედაკერძო, ბანი, плоская кровля, терасса, -ნაგები, палуба, იხა. 15—3; 37—27; 2 მეფეთ. 16—22; მაკაბ. 10—27; 24—17; სამს. 10—9; ქილ. 667, ერდო ბანისა, одну ночь, терасса, ბუნ. კ. 52.

ერევინდი, ს. მუხუდო, ბარდა ცერცვი, горохъ бѣлый, ბუნ. ლ.

ერეტიკოსი (ბერძნ), ს. მწვალებელი, еретикъ.

ერვინი, ს. მწერი მოსავლის მავნე, синякъ, червячекъ земляной, იობილ. 2—25; ზოგკ. გესლი, შხამი, ядъ, ბუნ. ლ. იობილ. 1—4, სპ. ლ.

ერთად, ზზ. ერთბამად, შეერთებით, вмѣстѣ, вкупѣ, ერთი, ნ. ერთი; ერთად ერთი, одинъ одинехонекъ.

ერთ-არსი, ზედ. ერთის არსების მქონებელი, единосущный.

ერთ-არსება, ს. ერთის არსების მქონებლობა, единосущность.

ერთ-არსობა, ს ერთის არსების მქონებლობა, единосущность.

ერთა წმინდა, ს. ერთად ერთი წმინდა, единосятая.

ერთბამად, ზზ. თანად, ერთად, ერთიანად, ერთობით, вкупѣ, вмѣстѣ, единохутно; вдругъ, нечаянно; აღპ. 99; კვშ. 143; სამს. მოც. 1—25.

ერთბაშად, ზზ. ერთიანად, вдругъ, внезапно.

ერთბუნებიანი, ზედ. მწვალებელი, ერთის ბუნების აღმსარებელი ქრისტეს შორის, монофизитъ.

ერთგან, ზზ. ერთის ადგილს; ერთად; въ одномъ мѣстѣ; вмѣстѣ; съ одной стороны, ყვფხ. 794, 902.

ერთგზის, ერთგზობას, ზზ. ერთხელ, ერთჯერ, единожды.

ერთგვარად, ზზ. ერნაირად, ერთხასად, однообразно, одинаково, ერთგვარი, ზედ. ერთნაირი, მსგავსი, ერთგვარი სახისა, однообразный, одинакій.

ერთგონიერება (ვერთგონიერობ), согласоваться въ мысляхъ, წათ ცხრ. 353.

ერთგულება, ერთგულობა, სხ. გულითადობა, ერთ-სულობა, единодушіе; усердіе, вѣрность, преданность. (ვერთგულებ), ზ. ვ. სიბრ., უსახკურებელ გავხდი, дѣлать кого усерднымъ, преданнымъ, ვეფხ. 1132; (ვი), ზ. მიჩ. ერთგულ გავიხდი, привязать къ себѣ кого, 2 ქართლ. 350; (ვერთგულებ), ზ. მიჩ. ერთგულობის გამოცხადებ, ერთგული ვეყოფნები, быть усернымъ кому, (ვერთგულდები), ზ. ვდ. ერთგული გავუხდები, усердствовать кому.

ერთგული, ზედ. გამორჩეული სიბრ., გულითადი, უსაკურებელი, вѣрный, усердный; -მეგობარი, искренній другъ.

ერთება (ვერთებ), ზ. ვ. შევერთებ, შევაზავებ, единить, соединять, роднать, (ერთდები), ზ. ვ. შევერთდები, соединяться.

ერთებრი, ზედ. ერთეული, ერთადერთი, единичный, **ერთებრივობა**, ს. ერთეულობა, единичность, კავშ. 183, 218.

ერთ-ერთი, ზედ. ერთი ორთაგანი, изъ двухъ одинъ, одинъ изъ двухъ.

ერთი, ზზ. სთვალავსა შინა პირველი; მზოლო, ერთად ერთი; მარტო; одинъ; единъ; ერთი წკალი დამალევინე, дай мнѣ хоть пить воду; რა ერთი, сколько; ერთი პური მჭამე, дай мнѣ поѣсть? ერთი ორად, вдвое, ერთი ათად, вдесятеро, ერთი სამად; втрое, ჩემთვის სულ ერთია, для меня все равно, ერთი და ხახვური, полтора, ერთი და ერთი, одинъ изъ двухъ, სამ. ვ. 139, ერთი პირი მისცეს, они уговорились, ერთის სიტყვით, единымъ словомъ. **ერთი ბეწო**, ზედ. პატარა, არა დიდი. მცირე. малый, немногій; ერთი ბეწო სახლი, небольшой домъ, ერთი ბეწო პური, немного хлѣба, ერთია, ერთიღა, одинъ одинехонекъ, ვეფხ. 584; **ერთთავიანი**, ზედ. ერთის თავის მქონი, имѣющій одну голову, ვეფხ.; ერთგუმბათიანი, одноглавый; одновершій, одношкольный; **ერთეული**, ზედ. მზოლოო, მარტო, единичный; единица, **ერთიანი**, ზედ. ერთისგან შემდგარი; единичный; однообразный, **ერთიანად**, ზზ. ერთბაშად, უცებ, вдругъ, разомъ; ერთიანად გასყიდე, продать разомъ, гуртомъ, **ერთი ყიოფა**, ს. ყიო-მყოფა, крикъ, шумъ, ერთი ყიოფა დაუწია, онъ поднялъ шумъ, **ერთი ხნისა**, ровесникъ, **ერთკენ**, ზზ. ერთის მხრით, съ одной стороны, ვეფხ. 863; **ერთკერძო**, ნ. ერთკენ; 1 ქართლ. 385; კავშ. 21; **ერთმანერთი**, ზედ. ურთიერთი, одинъ другъ, другъ друга, ვეფხ. 79; **ერთმანერთის ამება**, угождать другъ другу, **ერთმანერთობა**, ს. согласіе, თამარ ბაგ. 173. **ერთმარცვლოვანი**, ზედ. ლექსი ერთის ხმოვანის ახოს მქონებელი, односложное (слово), **ერთმეფობა**, ს. ერთხელმწყობა, ერთ-მპყრობელობა, единодержавіе, **ერთმთავარი**, ს. თვით-მპყრობელი, თვით მფლობელი, самодержецъ, **ერთმთავრული**, ზედ. монархическій, единодержавный, **ერთმთავრობა**, ს. единодержавіе, монархія, **ერთმორწმუნე**, ზედ. ერთის ხარწმუნოებისა ან სჯულისა, единовѣрецъ, единовѣрный, **ერთმორწმუნება**, ს. единовѣріе, **ერთმოსახელე**, ზედ. ერთის სახელის მქონი, одноименный; синонимъ. **ერთმყოფობა**, ს. ერთარსება, единосущность, კავშ. 2. 12; единичность. ქილ. 29; **ერთნაირი**, ზედ. ერთგვარი, одинакій, однообразный, **ერთნაირად**, однообразно; съ одной стороны, **ერთნებიანი**, ს. единомышленникъ.

ერთი ერთობა, ს. взаимность.

ერთობ, ზზ. ერთსახედ, ერთგვარად; სხოგადოდ; одинаково; вообще; имѣетъ, вкушъ, მეც ერთობით იქ ვიხლი მეფეს, а также неотлучно находился при царѣ, ბეჟ. 22; ლარეკ. 43; ვეფხ. 773; ვიხრ. 15.

ერთობა, ს. მზოლოობა, მარტობა; თან-მონაწილეობა, თანაზიარება, განუყოფელობა; სახოგადოება; თანხმობა. ერთსულობა, единство, одиночество, единичность; общность; нераздѣльность; согласіе, дружба, ლევით. 54—14, ალბ. 5, სამ. ვიხრ. 139; მარკ. 31; კავშ. 36; **ერთობით**, ზზ. имѣетъ, совокупно, единогласно, სულ-ერთობით, всѣ имѣютъ, ვიხრ. 23; **ერთობა** და მზოლოობა, общность и единство, კარ. 146, (ვერთობ), ზ. უ. ვეთანხმები, быть согласнымъ, согласоваться, **ერთობითი, ზედ. მზოლოობითი**, განსაკუთრებული, თანხმობითი, единственный; согласный, **ერთობილად**, ზზ. ერთობით, სახოგადოდ. вообще, **ერთობილი**, ზედ. ზოგადი, სახოგადო; единый, общій, совмѣстный; согласный, ვეფხ. 444, ერთობილ უხლოს, пусть онъ вполнѣ заплатитъ, ალბ. 52, ერთობილნი, всѣ имѣютъ, ვეფხ. 454; ვარშ. 130, ერთობილი ლალი, цѣльный рубинъ, რუსულ. 356; ვეფხ. 1181.

ერთ-პირ, ერთ-პირად, ზზ. ერთის-ხმით, თანხმად; სახოგადოდ; ერთპირად, единогласно, единодушно; вообще; съ одной стороны, სამ. ვიხრ. 12; სამ. სოფწ. 367; ლაშკ. 25, 2 ქართლ. 382; ერთ პირად ჰსწნდა, съ одной стороны видно было, რუსულ. 353, ერთპირი, ზედ. თანხმა, согласный, ერთ-პირზე ლგომა, стоять на одномъ словѣ, ერთპირი შენობა, лицевая постройка съ одной стороны, ერთ-პირობა, ს. თანხმობა, согласіе.

ერთჟამიერად, ს. დროებით, единовременно, **ერთჟამიერი**, ზედ. დროებით, единовременный.

ერთრიგად, ზზ. ერთსარად, съ одной стороны, **ერთრიგი**, ზედ. ერთსარი, однообразный.

ერთ-რჯულეი, ს. ერთის ხარწმუნოებისა, единовѣрецъ.

ერთ-ხახე, ზედ. ერთგვარი, ერთრიგი. მზგავსი, однообразный, сходный, ვეფხ. 230; ერთხახობა (ერთ-ვახვობ), ზ. უ. მარკ. 2—64, однообразить.

ერთსახელი, ზედ. თან მოსახელე; одноименный, ალბ. 22; კარელ. ანტ. 42. თან მოსახელე, სახელ-მოდგამი, соименный, синонимъ; კარ. ანტ. 41, 102; ლილ. § 68; თან მოსახელე, тезка.

ერთსახლი, ზედ. ერის ოჯახის კაცი, человѣкъ одной фамиліи, семейства, ერთსახლობა, ს. ერთად ცხოვრება, сожительство, სამ. ვიხრ. 98; ალბ. 23, 22.

ერთსახეწა, ზზ. ერთახად, одинаково, ვეფხ. 653.

ერთსულიერ, ზედ. ერთბმა, ერთგული; შეისწავე. რაშეთუ ერთსულიერ ითქმის სწორთათჳს და ერთგული უმცროსისაგან უფროსისადმი; единодушный, единомышленный, ერთსულობა, ხ. ერთგულობა, თანხმობა, единодушіе; ერთსულოვით, ზზ. единодушно.

ერთსწუმს, ერთსწამებელ, ზზ. ამწამს, წუთზედ, мгновенно, въ минуту.

ერთსჳანად, ზზ. ერთს-დროს, въ одно время, შეს. ვეტე. სამ.

ერთტომობა, ხ. თესლეობა, сопленность, **ერთტომი,** ხ. თესლეომი, сопленный.

ერთუფლება, ხ. ერთმთავრობა, единодержавіе.

ერთფერი, ხ. ერთგვარი ფერითა, ერთის ფერისა, одноцвѣтный, **ერთფერობა,** ხ. одноцвѣтность.

ერთღვთებაჲ, ხ. აღსარება ერთისა ჭეშმარიტის ღუთისა, единобожіе.

ერთჲალმად, ზზ. ერთის სიტყუით, одинмъ словомъ, ანტ. 2—3.

ერთჲოფა, სხ. გაერთება, единеніе, (ერთჳყოფ), ზ. ჱ. ვჳერთებ, გაჳერთებ, единить, კორ. 3.

ერთშაბათი, ხ. ორშაბათი, понедѣльникъ, იოან. 20—19; მატ. 28—1.

ერთწამს, ერთწამზედ, ნ. ერთსწამს

ერთ-წუეროვანი, ზედ. რიგორულად: ბერიოდი შექონი ერთის წუერისა, одночлетный (періодъ).

ერთხანად, ზზ. ერთს-დროს, въ одно время.

ერთხელ, ერთხელობას, ერთჯერ, ერთჯერობას, ზჰზ. ერთგზის, ერთგზობას, одинажды, одинъ разъ, ერთხელი, ზედ. იგივე ერთხელ, единичный, ვეფხ. 259, 657; ქილ 633.

ერთხელება (ჯ), ზ ჱ. ერთხელ-ვიქმ, дѣлать однажды что, ვეფხ. 542; 725; (ღ), ზ. ჱ. ერთხელ-ვიქმ, дѣлать однажди, ქილ. 487; 322.

ერთხელმწყობა, ხ. ერთ-მთავრობა, единодержавіе.

ერთხმად, ზჰზ. ერთხმობით, თანხმად, единогласно, **ერთხმობა, ერთხმობა,** ხ. ერთსულობა, ერთობა, თანხმობა, согласіе.

ერთხორცი, ზედ. единоплотный.

ერთჯერ, ნ. ერთხელ.

ერი, ხ. მეან.-ხალხი, ნათესაობა კაცთა, განსაკუთრებული ენითა, შთამომავლობითა და ხარწმუნოებითა, სიმრავლე კაცთა ერთად-შეკრებულთა, ჯარი; народъ, нація; сонмъ; воинство; ერი ჰალაკისა, придворные, მატ. 5—1; 8—1, 18; 22—7; ლუკ. 2—13; **ერისაგანი,** ხ. міранинъ; воинъ; სომხ. 282; მატ. 27—27.

ერიანობა, ხ. святость, აღმ. 41.

ერისთავი, ხ. ხალხის თავი; 1 შეფ. 10-5; შად. 4-7; რიცხ. 14—5, თემის მთავარი; военачальникъ; воевода; სამ. 4—1, 16—21, **ერისთავობა, ერისთობა,** (ვ), ზ. ჱ. ვქმთავრობ თემზედ, быть воеводою; ერისთობა, ხ. воеводство.

ერისკაცი, ხ. მსოფლიო, არ სამღვდელო; мірскій, міранинъ; воинъ; სამ. 7—10, **ერისკაცობა, ნაბუ კაცობა.**

ერისმთავარი, ხ. ერისთავი, воевода, სამ. 23—5.

ერისონი, ხ. горизонтъ; წიგნ ცხოვ. 417, გამოჩნდა მცირე ღრუბელი ერისონსა ზედა.

ერიქა, ერიქა, შორისდ. ну; нука! ура!

ერიში, ხ. ბრძოლა, атака; ერიში უყუეს, атаковали, ერიშით აიღეს, взяли приступомъ.

ერკემალი, ხ. ყურძი, მამალი ცხოვარი, вѣнценосецъ для приплода.

ერმი (ბერძ.), ხ. ასპარიზი, меркурій планета; ერმის-ღღე, ხ. ოთხშაბათი, среда.

ერობა, ხ. ერიანობა ან თესლება ერისა, народность, нація.

ეროდია (ბერძ.), ხ. ანიდი, აშლილი, მეელს ღაღითნი გარეულის მაგიერად ჭეერა, напалъ, ересія.

ეროვანი, ზედ. გამორჩეული ხალხთაგან, боровшій. ხ. 19; выборный изъ народа, სამართ. გ. მეფ. შესავალი.

ეროვნება, ხ. თესლება ერისა, народность.

ეროსანი, ზედ. ერთ პატრონი, ყმიანი; მრავალ-ერთვანი; владѣющій крестьянами, многолюдный.

ერქვანი, ხ. სახნეელი გუთანი, რომელსა შინა შეგმის რვა და უმეტესი ულელი ხარი, плугъ, соха, იხ. 5—18, სამ. ლ; ან ხელნა, волжа.

ერქვნა (ვერქვნი), ზ. ჱ. ვხნავ ერქვნითა, пахать, შეფ. 55.

ერწო, ხ. მცენ; მცირე, მაგალ. ერწო თიანეთა, малый тіонетъ.

ერჯეკარი, მცენ, волкана, ясенецъ, ბუნ. ლ.

ეს, ესე, ეგე, ეგე, ნაცვალს. ჩვენებითი, сей, этотъ, სამღვთო წერილში ნაცვალ-სახელნი ესე უხმარითა ვითარცა არსებითი ნაცვალ-სახელი პირველისა და მეორის პირისა, რომელ არიან მე და შენ მაგალ.: უბედური (მე) ესე კაცი მიხსნას ხორცთა ამათაგან სიკუდილისათა, რომაელ. 7—24; რომელთა ესე (ჩვენ) ნათლღებულეთ ქრისტე იესოს მიერ; რომაელ 6—3; რომელი ეგე (შენ) ასწავებ მოციქულსა, რომაელ. 2—21; ვითარცა ეგე (თქვენ) გასწავებენ ქრისტე იესო, კოლას. 2—6; და სხვანი; ხოთხელი არს შენიშნვად. რომელ ნაცვალ სახელნი: ეს, ეგ, მრაელ. ესენი, ეგენი არ ღაბრუნდებიან, ვითარცა ნაცვალ სახელი ის; ნაცვ. მან, იმან და სხვანი გარღასულთანი ან რიცხვნი ამ ნაცვალ-სახელთა, ვითარ: ამისთანა, მაგისთანა, იმისთანა, ამისთანა ჭეშმარიტ მსგავსსა რაიცა ეკუთნის პარველსა პირსა; მაგისთანა, მსგავსსა რაიცა ეკუთნის 2 პირსა, იმისთანა, მსგავსსა მისსა რაიცა ეკუთნის მესამესა პირსა; **ესე და ეს,** такой то, **ესე ვითარ,** ზზ. такъ, **ესე ვითარი,** ზედ. таковой, такой. **ესერა,** (პირველისა პირისა), ეგერა (მეორისა პირისა), ზზ. вотъ кто, вотъ тотъ, ფსალ. 38—18; 49—17; 58—3, **ესზომი,** такой величины, такого количества.

ესაბი, ხ. ხარგებელი, ргдѣба, польза, ერის. 2—59.

ესავი, ზედ. მოსავი, მხსოველი, вѣрующій, კორ. ესავნი იყვნეს, они вѣровали въ идолонъ.

ესარონი, ხ. მცენ. კაცის ხელსა, болиранъ.

ესე ვითარი, ზედ. ეგე ვითარი, такой.

ესდენ, ზზ. ამთან, столько.

ესეთი, ზედ. ამისთანა, такой.

ესეობა, ხ. იგივეობა, тожество.

ესზომ, ზედ. столько, ესზომი, ზედ. толикій. 1 ქართლ. 59, 382, ვისრ. 12, 18; ვეფხ. 872.

ესთა, ესთავე, ზზ. ესრეთ, ესრეთვე, такъ, также, ღარეკ. 2—13; მარკ. 2—20.

ესოდენ, მზ. კსლუნ, ესეოლენ, столько, **ესოდენი**, მზე. толикій, ქილ. 50.

ესრეთ, მზ. ისრეთ, такъ, ესრეთვე, მზ. ისრეთვე, также, **ესრეთი**, მზე. ისრეთი, такой, დაბად. 1—617; ფსალ. 1—4; ეს რომ, მზ. ისე რომ, такъ что.

ეტაკი, ს. ბგილე, რიგი, кругъ, степень, этажъ.

ეტერი, ს. ოდოში ყანის, колосъ, лукавц. 2—14. 16; 23—13.

ეტი, ს. კალაქის გვარი, крушецъ.

ეტიკი (არაბ.), ს. გზის მცოდნე, მაცარებელი, вѣдомый, коллежскій, проводникъ, **ეტიკობა**, ს. ბელადობა, коллежство, путеводительство, (ვე), მზ. ე. გზის ვაჩვენებ, путеводить.

ეტლი, ს. გარეშეთა წერილთა შინა ეწოდების თვითოეულსა ცითმიერსა ან ბურჯსა, რომელთა ნიშანი ზოდიაქოსი; ლეგენდ. 274; 988. 1001, 1088, 1191, планета, вѣдомость, счастье, судьба, звѣздами опредѣленное; რა ეტლზედ დაბადებული, ე. ი. რა ვარსკვლავის ქვეშ, подъ вліяніемъ какой планеты онъ родился, რაც ეტლსა ჰწერია, что написано судьбою, ვისხ. 16; ეტლთა რბენა, ე. ი. ბედის ჩანაზის, перемѣнчивость судьбы, ლეგენდ. 1191.

ეტლი, ს. ურემი კამარისანი დიდებული სიდიდით, колесница, ეტლის თვალი, ე. ი. ურმის თვალი, колесо, ეტლი ჭადრაკისა, въ шахматной игрѣ: ладья.

ესთეტიკა, ს. эстетика.

ეტრატი, ს. ტყავის ქალაქი საწერი, пергаментъ.

ეული, ს. უმაშულო კაცი, бездѣльникъ, ухорезъ, баракъ, бобыль.

ეფ, მზ. მდაბ. კარნა წერილში ებრ. დანიშნავს მსგავსებასა და მიიღებს მიცემითსა ბრუნვასა, по, подобно, цвѣтомъ, подобно лошади, ѣздокъ, подобно тебѣ, ს. ებრ.

ეფუძი (ბერძნ.), ს. ძველის სკვლის მღებელთა საბურველი სიფო ან სამკლავე, эфодъ, მსჯ. 17—5.

ექვსი (ბერძნ.), რიცხ. ს. ორჯერ სამი, шесть, ექვსგზის, по шести, **ექვსიანი**, шестерной, **ექვსეული**, шестерня, число, состоящее изъ шести, ს. ქრონიკონი ხრონ. ბნ. 25; 27; ნახე თოვისთავი, ექვსნივე, всѣ шесть, ექვსასი, шестьсотъ; ექვსება (ვ), ушестерять, ექვსად გავხდი.

ექვსუნკური, ს. მცენ. კანაფი, желтолень, ს. ს. ლ. конопля, ბუნ. ლ. ეჩისთვ. ლ.

ექთი, მზე. მუქთ, даровой, **ექთად**, მზ. მუქთად, даромъ.

ექიმი (არაბ.), ს. მკურნალი, лекарь, **ექიმობა**, სზ. მკურნალობა, леченіе, пользованіе больнаго, (ვექიმობ), მ. უ. ექიმის თანამდებობას აღვასრულებ, заниматься лѣченіемъ, (ვექიმობ), მ. ვწამლობ, лѣчить кого.

ექინი (ბერძნ.), ს. მღვის მდინარი, ежъ морской, ხოტან. 11—14; იხილ. 13—20.

ექსარხოსი (ბერძნ.), ს. მოადგილე პატრიარქისა ან მიტროპოლიტისა, Екзархъ.

ექსი (ბერძნ.), ს. ჭკუა ანაგებად შექმნილი, навыкъ.

ექსული, ე. ი. დაკერებული, нашитый. შავთ. 37.

ექსორია (ბერძნ.), ს. განძგება, პატიმრად გაგზავნა სხვაგან, ссылка, изгнаніе, 1 ქართლ. 145; ექსორია ჰყვეს, сослали, ექსორიაჰ ქმნილი, сосланный, **ექსორიობა**, ссылка, изгнаніе, სამ. კათოლ. 8.

ექსპედიცია, ს. წარგზავნა ან წასვლა შორს აღგილს, экспедиція, მარკ. 1—162.

ეც, ბძან. მზნისაგან ცემა (ვჰსცემ, ვეც), იქ ნახე.

ეშვა, მცენ. ბუნ. ლ.

ეშვი, ს. ცხი ლორი ან დიდი კბილი მისი, вепрь, кабанъ; клыкъ; 2 მეფ. 17—8; ფსალ. 79—14.

ეშიკაღასი, **ეშიკაღასობა** (ოსმალ.), მანდატური უხუცესი, чиновникъ при царѣ для порученій или для передачи приказаній, დასკ. 3, 12, 15, **ეშიკაღასობაშობა**, ს. მანდატურობა, 2 ქართლ. 347; исправленіе обязанности для передачи приказаній при царѣ.

ეშმა, **ეშმაკი**, ს. საცთან, сатана, чортъ, бѣсъ; მაკაბ. 7—22; ლეგენდ. 110, 130; ვისხ. 22, 189, діаволъ, чортъ; ეშმაკი კაცი, плутъ, хитрецъ, **ეშმაკის ფინთი**, англійская или горькая соль, ბუნ. ლ. **ეშმაკის მათრახი**, მცენ. чортовъ бичъ, шиповникъ, გრიბ. ლ. **ეშმაკად**, მზ. на чорта, კალი 120; **ეშმაკური**, **ეშმაური**, **ეშმაკეული**, მზე. сатанинскій; სატანური, чортовскій, дьявольскій; დარეჯ. 49; ეშმაურს საქმეს ეძებენ, онъ придумаетъ дьявольщину, ქილ 42; **ეშმაკეული**, მზე. შეშლილი, ეშმაკისაგან ჯეშული; бѣсноватый; მაკაბ. 4—24; 8—16; იოან. 8—52; **ეშმაკობა**, მზ. მზაკურობა, хитрость, проказы, шалость, (ვეშმაკობ, ვეეშმაკებ), მ. უ. ეშმაკურობ; ეკეკლუცობ, ეზეზღუკობ, хитрить; проказничать, шалить, **ეშმაკურობა**, **ეშმაურობა**, **ეშმაკეულება**, ს. ეკეკლუცობა, ეზეზღუკობა, проказы, шалость; лукавство, რუსულ. 399, 890; ქილ. 242, 669; ფარსმ. 202, სამ. 25—19.

ეშმი, **ეშმისჭვა** (არაბ.), ს. ამარაგი ან იასპი, яшма, рубинъ. 344.

ეშხი, ს. სიკეთეფერვა, ეკეთეობა, изящество, красота.

ეჩვი, **ეჩო**, ს. ხეროთ ეული ძველთა-სათლელი, топоръ, იხილ. 44—12.

ეწერი, ს. მცირე ბაღჩა, огородъ, садъ, мелкій кустъ, лѣсокъ, кустарникъ, ბაკ. ფ. ლ.

ეჭვა, **ეჭვობა** (ვეჭვ, ვეჭვობ, ვეჭრობ, ვეეჭვებ, ვეეჭვიე), მ. უ. ვეეჭვიანობ, ვეეჭვეულებ; ვეეჭიქრობ, сомнѣваться; думать, ვეფხ. 327; ქილ. 411, 422; ვისხ. 107; რუსულ. 42; რიცხვი 35—24; მდაბ. ვეეჭოე, думаю, какъ кажется, **ეჭვი**, მზე. იეჭვი, сомнѣніе, подозрѣніе; ревность, თუ ეჭვი გქონდეს ჩემზედა, если подозрѣваешь меня, ვეფხ. 827; **ეჭვიანი**, მზე. იეჭვნეული, мнительный, подозрительный; **ეჭვიანობა** (ვე), მ. უ. ეეჭვნეულებ, сомнѣваться, подозрѣвать, ნ. იეჭვი.

ეხლა, **ეხლავე**, მზ. ახლა, აწ, теперь.

ეხტიბარი (არაბ.), ს. ხარჭშენობა, ხასიათი, довѣріе, ხსმ. ვახტ. 147; **ეხტიბრიანი**, მზე. ხარჭშენო, надежный, დასკ. 6.

ეჯი, ს. ექვსი ათასი ნაბიჯი ან მზარი, ნ. მილი, ვეფხ. 473, 944; миля, ვისხ. 121; გზა, მაგალ. შამბზედ, тропинка, ვეფხ. 944.

ეჯინი (არაბ.), ს. მოხელე მეფის წინაშე მდგომი, ხელმწიფისა; привратникъ, მოგზ. камергеръ,

ვეფხ. 141; ვისრ. 148; ქორწილში ვაჟები სხვას მაყრებზედ უპირველესია, სანამ ქორწილი არ გათავდება ვაჟები გვერდით უნდა ახლდეს მეფეს ან უფლებ ჯდომის დროს, მაშინ როდესაც სხვა მაყრები თავს პატივსან, რასაც მეფეს ნებავს, უბრძანებს, რაზედ უნდა აღასრულოს; ჩვენის ზნეობით ღირსეულია თუ მეფემ ალავარაკა: ვაჟობის მაგიერად ქალს-ახლავს მდლე; ბატ. შვილ. თემ. გან 141 ვეფხ. главный шаферъ, который безотлучно находится при новобрачномъ до окончанія свадебной церемоніи.

ვაჟობა, ს. ვაჟობაც ყოფნა, обязанность приврат-ника, გორგ. 170.

ვაჭ, ვაჭა, შორ. წოლებით ან განკერძვებით, эй; эхъ! კაცი 11.

ვ

ვ, ორს უხმოს ასო ქართულის ანბანისა, წოლებული ვინ; რიცხვში ცხრისანის ექვსსა და ფულის აბგარიშში ნიშნითურთ — ექვს თუმანს; ქორავშიანნი ლექსნი ამ ასოთი იწყებიან: ვ ც, ვითარმედ, ვ ჯ, ვიღრე; ვ ჲ, ვითარცა, ვრ, ვითარ.

ვ, ლეონთის თავად ზვნათა და არას მაჰიროვნებული პირველისა პირისა, მაგალ. ვამბობ, ვაკეთებ, ვკითხულობ; და სხ. შეისწავე ხაცვალ-სახელი მაჰიროვნებელი ზმნისა ვ, ან ვა ჴნიშნავს სამოკალოდ მოქმედებასა და ოდეს მაჰიროვნებელი ვ. შეერთების ი თანა (ვი), მაშინ ღანიშავს მოქმედებასა სახარკებლოდ მოქმედისა პირისა: ვიწერ, ვიკეთებ, ვიკითხავ, ვიტყვი; და თუ ვ შეერთების უ თანა (ვუ). მაშინ ღანიშავს მოქმედებასა სახარკებლოდ მესამისა პირისა, მაგალ. ვუკეთებ, ვუშენებ, ვუკითხავ და სხ. აგრეთვე იხმარების მაჰიროვნებელნი ხაცვალ-სახელნი პ. მი, შე ა სხ. ვ, ლეონთის თავად სახელთა თვისიგან სახჭიროებისა, მაგ. ვიგრი, ვმსმენი, ვიწერო, ვიმ; ითქმის: იგრი, მსმენი, იწერო, იმ, ვ, ლეონთის ბოლოს სახელთა და არს ნიშანი წოლებითის ბრუნვისა, მაგალ. მამავ, ძმავ, ძიავ, ლელავ და სხ.

ვა, შორისდებ. განკერძვებითი, вонъ, вонся, вонна, კაცი 94; ხ. ვი.

ვააბანი, ზედ. არა რაი, უბრალო, вздорный, пустой, пуфъ, სამ. ლ. ვაშარანის საქონელი ვაარანა, имущество Вашарана есть пуфъ, ვისრ. 12.

ვაგლახ, შორისდ. სავაგლო, ვაი; горе, увы, ვეფხ. 254; თვისა მე ვაგლახმეად, ვ. ი. თავს ვაგლი ცქვითო, ბაშინდითო, ვეფხ. 1558; стану горе мыкать, **ვაგლახი**, წყესი, ვაება, злосчастіе, злополучіе; ხ. горе, горесть, ვეფხ. 234, 1100; სამ. 81, 118; **ვაგლახიანი**, ზედ. უბედური, злосчастный, горемычный, ვეფხ. 190, 836; **ვაგლახება** (ვი), ზ. ვ. თავში ვიცემ, ვოხავ, ვვაებ, охать, вздыхать; горевать, ვეფხ. 95, 193, 420, 1308; მიაგლახე, დამიცრე თვი, оплакивай меня, ვეფხ. 156; **ვაგლახობა**, ს. горесть, (ვაგლახობ), ზ. უ. ვვაებ, горевать, тужить, რუსულ. 264; ვაგლახ-ით, ვოიმე, горе мнѣ, ვისრ. 179, ხ. ვოიმე.

ვადა, ს. ვადები, срокъ, წლის ვადაზედ, въ годовой срокъ.

ვადა, ს. ხმლის ცარი ყურელინი, рукоять у сабли, крестообразный, какъ напр. у грузинской, უკანა ხმალი, ე. ი. ლეკური, рукоять некрестообразной, какъ у черкеской сабли. ლარეკ. 128; ვეფხ. 606, განმ. ი.

ვაება, სხ. стонъ, охавье; сѣтованіе, (ვვაებ), ზ. უ. ვვაებლახობ, ვმწუხარებ, სულთ-ვითქვამ, стонать, вздихать, горевать, ვეფხ. 121, 331, 747.

ვაზი, ს. ყურანაძე, лоза виноградная.

ვაზირი (არაბ.), ს. მესაიდუმლოვე, თანა-განმზრახი მეფისა, მინისჯარი, визирь, совѣтникъ, министръ, ვეფხ. 34; ვისრ. 2; 13; **ვაზირება**, (ვუ), ზ. ვ. ვურჩებ, совѣтовать; მივაზირებ, ე. ი მირჩევ, ты совѣтуешь мнѣ, ვეფხ. 1157; ლარეკ. 40; რუსულ. 679; (ვივაზირებ), ზ. მიჩ. ვაზირად გავიხლი, поставить своимъ визиремъ, 2 ქართლ. 560, **ვაზირობა**, ს. совѣтъ, გორგ. 13; ვეფხ. 528, (ვვაზირობ), ზ. უ. ვვაზირდები, быть визиремъ; ვაზირობის წიგნი და ნიშანი რუსულ. 394.

ვაზნა, ს. ვაზკა, пороховой зарядъ, патронъ, зарядъ ружейный.

ვაზრი, ს. მახვილი ცულივით, коса, სამ. ლ. 2 ვეფხ. 12—71.

ვაი, შორისდ. ვაებისა, охъ, увы, горе! ს. ვაისა, ვახა, горе, горесть, ორეფ. 34—5; ვეფხ. 346, 1559; ქილ. 564; ვოიმე, горе мнѣ, охъ.

ვაი-ვაგლახი, ს. ღვიძლარაბა, ჩხუბი, сумятица; горе, бѣда, ვაი ვაგლახით, съ трудомъ, რუსულ. 262; ვაი ვაგლახობა, горе, бѣдствіе.

ვაკე, ს. ბარი, თასწორე, შანდაკი ადგილი, гладкое, ровное мѣсто, равнина, **ვაკელი**, житель равнины.

ვალ, ნ. სლვა.

ვალალება, ვალალი, ს. плачъ, (ვივალალებ, ვვალალებ), ზ. უ. ვვაებ. ვჰბოლებ, ვჰკვნესი; плакать, сѣтовать, горе мыкать, рыдать, ორეფ. 2—24, ისტი. 52—5; ქილ. 79, 481; ჩონგ. 76.

ვალანი, ს. სახლთა-გარემოვლებული ფიცრის გალავანი, деревянный заборъ, ორეფ. 49—31; ქილ. 337.

ვალანობი, ს. ფინაკი, ღანაკისკენ, финикъ, ნ. ჩ. ლ. ნახე ფინაკი.

ვალდაცემილი, ს. კუკარი, банкрутъ.

ვალდებული, ზედ. თანამდები, მოვალე, ქვემდებარე ვალისა, одолженный, обязанный, **ვალდებულობა** (ვ), ზ. ვ. თანამდე ვჰყოფ, დავავალებ, обязывать, **ვალდებულქმნა** (ვიქმნები), ზ. ვ. თანამდები ან მოვალე შევიქმნები, обязываться, **ვალდებულება**, ს. თანამდებობა, მოვალეობა, обязанность, ქილ. 463, 429, 655.

ვალება (ვ), ზ. ვ. ვასესხებ, взаймы давать, თანა-

მღებ ვჭიოჭ. одолжать; давать въ долгъ, обязывать, ქვეხ. 137, სამ. ვიწ. 148; (ვი), ზ. მიჩ. ვისესხებ, одолжаться, взять въ долгъ, აღმ. 93; 95; ქილ 310; (ვვალები), ზ. თე. ვემართები, быть должнымъ, ხად. ვიხ. 127; მევალება, я буду долженъ. ქეხ. 298, **ვალებინება** (ვი), ზ. სხმ. ვისესხებინებ, заставить кого дать взаймы, თუ ვალებინოს, если онъ далъ ему взаймы.

ვალი, ს. თანაბედი; გარდასახადი. ვახში ვახნი, обязанность; долгъ, **ვალების დატეხა** (ვალი და მატყდა), обанкрутиться, ბუნების ვალი, долгъ природѣ, ვალში შესვლა, войдти въ долги, ვალი და ვახში, долгъ и нарошные проценты, გარდახდა ვალისა, уплатить долгъ; ანდ. ცის ვალი ღრუბელს არ შერჩება და ღვედ-მიწის ცვლა.

ვალი (სვან.), ს. ხიბი, инде король.

ვალსამო, ს. ბალზამი, бальзамъ, ვისრ. 101; 178.

ვამი, ს. ვაება, ვაგლახი, горе, горесть, вопль, ქეხ. 806; ქილ. 52; -შორისდ. ვაიმე, ვაგლახმე! горе мнѣ!

ვანი, ს. ხიდგომი, ბინა, домъ, жилище, пристанище, пріютъ, გამოს. 40—33; მარკ 8—3; სახმ. 10 — 6, 18; ან ქონება, имущество, რიცხ. 32—30.

ვაჟი (წოდ. ბრ. ვაჟო, მრიბ. ვაჟო), ს. წული, дѣ შვილი, сынъ, **ვაჟკაცი**, ს. ახალს მოსული ყმაწვილი; ჭაბუკი; მამაცი შემმართებელი, возмужалый; храбрый, молодецъ. რუხულ. 267; **ვაჟკაცობა**, ს. მამაცობა, შემმართება, храбрость, отважность, **ვაჟკაცური**, ზედ. ახალ-გაზდური; მამაცური, юношескій; молодецкій; **ვაჟკაცურად**, ზედ. მამაცურად. храбро; **ვაჟობა**, ს. ხიურმე, ყმაწვილობა; მამაცობა; молодость; отважность, храбрость; რუხულ. 206; ვაჟობის ჟამი, время молодости, რუხულ. 151; **ვაჟური**, ზედ. მამაცური ან ყმაწვილური; ребяческій; молодецкій; რუხულ. 178.

ვაკონი, ს. ბილთ წუნი მაქრიანი, сиронъ.

ვაჟი შვილი, ს. сынъ.

ვარ, ხარ, არს (არიან), ვარო, ხართ, არიან, არნ; არსებითი ზმნა, რომელიც იხმარება მხოლოდ აწმყოდროში და სხვათა დროთა ინთხოვრებს ზმნისაგან ყოფა (ყოფილ, ვიყავ, ვიყვი, ნ. თვის ადგილს; მგრულ. ვორე, ჭორე, ორე; ვორენ, ორენ, ორენა; ლაზურად: ვორე, ორე, ონუ; ვორენ, ორენ, ორენან; მეგრული ზმნისა ვორე აქვს ნაცვალ სრული; ვორი (ვიყავ), ორი, ორე; ვორით, ორით, ორენ; ლაზურ ზმნის ვორე აქვს მყოფობაც; ვარე, იარე, იასერე; ვითერე, იითერე, იანუ), есмь, я здоровъ, здоровы ли вы, კარგათ ვარ, я здоровъ.

ვარაში (არაბ. ნ. არაში), ზედ. აღგძალული, დაშლილი; მაენებელი, სიძნო; უბედურობა, запрещенный; вредный, горе, რიდა, ჭლეკვის ხენი, чахотка, ბუნ. ლ. გული ვარშიდ გექცევთ, сердце ваше накликается на бѣду.

ვარაგი, ს. ნაშალის ტნე. обухъ у серпа, ხად. ლ.

ვარაული, ვარაურდი (სომხ.), ს. თვალ-ყურის ჭერა, надзоръ, вниманіе; **ვარაურდება** (ვი), ზ. მ. თვალსა და ყურს ადევნებ, посматривать, ანტ. 6—19; ვარაურდით, ზზ. ყურადღებით, со вниманіемъ სამზ. 52.

ვარაყი (არაბ.), ს. ქარღ. накладное, сусальное или листовое золото; ქაშანურის ვარაყი, глазурь, мурава; დაკრა ვარაყისა; позолотить, ვარაყს დაკრავ ჭურჭელსა, мурашь посуду, ქიმ. 170; **ვარაყიანი**, ზედ. ვარაყ დაკრული, позолоченный.

ვარგი, ვარგისი, ვარგებული, ზედ. გამოსაყენებელი, სახმარი, годный; ვვარგვარ, ვარგხარ, ვარგა, гожусь, **ვარგი კაცი**, человѣкъ годный. ვეფხ. 19; **ვარგება** (ვი, ვვარგები), ზ. უ. გამოვხდები, оказываться годнымъ, არ ვარგა, негодиться; ვარგივარ, ვარგოლი, гожусь, 2 ქართლ. 496; (ვვარგივარ, я годенъ ему, **ვარგებული**, ხად. годный, **ვარგიერობა, ვარგობა**, ს. გამოსაყენებლობა, годность, სად. ვიხ. 12.

ვარდი (არაბ.), ს. ცნობილი, ყვავილი, роза, მოლეკ. წითელი ღეწვი, у поэтовъ: розовыя щеки, ვეფხ. 84; 41; ვარდის ფერი, розовый цвѣтъ, ვარდის ზეთი, розовое масло, **ვარდის ჩიტი**, соловей, **ვარდის წუალი**, розовая вода, **ვარდის უბანი**, розовая аллея или кустарникъ, **ვარდიანი**, ზედ. розовый, **ვარდბუტკობა**, ს. бутонъ розовый, 1 ქართლ. 302; **ვარდის-ძირა**, ბუნ. ლ. მცენარეა, лат. Anacampseros, ბუნ. ლ. **ვარდკანაფა**, ს. თმიანა, ромашка, черноблыникъ, ვ. ფ. ლ. **ვარდკაჭაჭა**, ს. მცენ. цикорій, **-შინაური**, მცენ. ბრღი, ყვავის ჭანგი, доникъ, **-ველური**, მცენ. ხეწუთელა, одуванчикъ, гуменце поново, хасякъ, **ვარდკოზა, ვარდგოზა**, ს. ქუნთრუშა, корь; **ვარდობის თვე**, ს. მაისი, май мѣсяцъ; **ვარდშროშანი**, მცენ. ландышъ, **ვარდობა**, სზ. ვარდის მოსვლა, цвѣтеніе розы, ვვარდობ, სად. ვარდივით, цвѣсти какъ роза, ვეფხ. 1265.

ვარდნა (ვვარდები), падать, пасть.

ვარდული, розоводобный; розовый.

ვარვარი, ნ. ბარბაროსი.

ვარვარი (ვარვარებს), ზ. უ. ლამპარებს, ухолмолоц ანთია, пылать.

ვარში, ს. მახვილი ცელივით, выгнутый мечь, коса, იერემ. 6—14.

ვართაპეტი, ს. სომხურად ბერი, монахъ армянскій.

ვარი, ს. სნეზა, паралич, ბუნ. ლ.

ვარია, ს. მოზდილი მარილი შინაურთა მფრინველთა, цыпленокъ, ვარიობა, იგივე ვარია; ლანც. 122.

ვარია, ს. ძმიმე, ნაშანი მარილი-წერაში, запятая.

ვარია, ს. მომცრო ხელეჭელი, кадушка съ крышкою для нахтанья масла, маслобойня.

ვარისი, ს. ვექილი, მოხელე, повѣренный, агентъ.

ვარშანდი, ს. ანაფორა, მოლეკარტი, ряса монашеская, სად. ლ.

ვარშე, ს. კურტკა, куртка, სად. ლ.

ვარსიმი, ს. ლალაქი, ოფისი და წყვრის მჭრელი, цырюльникъ.

ვარსაბოთელა, ს. მირონის ხუნელი, ბუნ. ლ.

ვარსკვლავა, მცენ. Astra, ერის. ლ.

ვარსკვლავედი, ს. ვარსკვლავთ კრებული; სამოსელი ხალხად ნაკერი, созвѣздіе; платье вышитое золотомъ; სად. ლ, 2 მეფ. 13—18.

ვარსკულავი, ს. ზოგადი სახელი ცის მნათობთა, ღამით ხილულთა; ვარ̃ვა, ვარსკვლავიანი, -ვნებიანი, ზედ. звѣздчатый, усѣянный звѣздами, ვარსკვლავთ კრებული, ს. თან ვარსკვლავედი, созвѣздіе; ვარსკვლავთ მიხანი, ს. астрологъ; ვარსკვლავთ მეცნიერება ან მიხნობა, ს. астрологія; ვარსკვლავ მორბენი, ს. კლანი, ღამით მფრინავი ვარსკვლავი, блуждающіе огни; ვარსკვლავთ მრიცხველი, ს. астрономъ, შავთ. 2; ვარსკვლავთ-მრიცხველობა, ს. астрономія.

ვარშამანგი (სომხ.), ს. თეს-მოსახვევი მანდილი, ხაბურველი ან ჩამოსაფარებლი ხმნდა, бинтъ, головтяжъ, кидаръ, пагланіе, повясло; клобукъ; გამოხლ. 28—4, 37; 29—9; 39—40; ლევიტ. 8—9; სქმ. 19—12.

ვარცლი, ს. მცირე ნავი, ან ცომის მოსახვევი ბურვეკი; სამღთო წერილში ხონჩა, ტაბაკი, корыто; лотокъ; ლან. 14—32. 33; ладья.

ვარძმი, ვარძმა (ვარაძმავ), უარის თქმა, нѣтъ, братъ, не могу.

ვარხვი, ს. მფრინ. птица баба, пеликанъ, неясыть, ლევით. 101—7; ლევიტ. 11—18; сипъ, ერიხ. ლ. **ვარხვი**, მცენ. ნ. ვერხვი.

ვარჯი, ს. ქონორი კაცის, ამის მიმსგავსებით ღანიშნავს შეკურცხლილთა ხეთა; волосы; нѣтвистое дерево, ეზეკ. 24—23; მსაჯ. 16—13; 2 ქრონიკ. 383; ქილ. 164, 651; ვარჯოვანი, ვარჯოსანი, ზედ. кожистый; შტოებიანი, შეკურცხლილი, косматый; нѣтвистый; 2 სჯული 12—2; იერემ. 3—6; 17—2.

ვარჯიში, ვარჯიში, ს. გამეორება, вѣжливость, упражненіе, повтореніе навыкать, рѣшеніе. 874; диспутъ, ნ. ნ. ლ. ნახე მაგრობა.

ვარჯიშება (ვი), ვარჯიშობა (ვარჯიშობ), ზ. მ. ვხელოვნობ, ვიმეორებ, ვავარჯიშებ, ვავიმეორებ, твердить, повторять, упражняться, ვარამ. 357.

ვაზაგა, ს. ხისებური, квака древесная, ერიხ. ლ.

ვაზილიზკო, ს. ერთგვარი გველისები გველი, василискъ, змѣй баснословный, ფსალ. 90—13.

ვაზნება (ვა), ზ. მ. ლეკვალებ, ვალს მიესესებ, одолжать. давать въ заемъ; (ვი), ზ. მინ. ვალად ავიღებ; ვინათხოვრებ, брать въ долгъ, занимствовать, 2 სჯული 28—43; გეკ. 15, **ვაზნებითი**, ზედ. взаимный, ნაცვალებითი, ურთიერთ-ვისი.

ვაზნი, ს. ვალი ან გარდამცემული ხარგებელი, долгъ, лихва, ростъ, ნ. ვახში.

ვაფლი, ს. კუპატი, вафля, вѣдръ. вѣд. 80.

ვაქილი, ს. თანა-მოსარჩლე სამსჯავროს შინა, ნ. ვექილი, адвокатъ, защитникъ, ვაქილება (ვა, სიტყვას), ზ. მ. ერთმანეთის ვეპასუხებით, возражать, ან ვალაპარაკებ, заставить говорить, 2 ქრონ. 556, ვაქილობა, (ვვაქილობ), ზ. მ. ვმოსარჩლეობ სამსჯავროში, адвокатствовать, защищать въ судѣ, ქილ. 506.

ვაჭა, ს. ზეშმურზეთი, накса.

ვაშა-ვაშა! შორისდ. ბარაქალა, браво!

ვაშკარანი, ს. ზოგადი სახელი შთასაღებელთა ჭურჭელთა ნაჩხეთისა ან ტყავისა, мѣшокъ, сумка; ლაბან. 42—27; 44—8; იგავ. 1—12; ლუკ. 22—35; მატთ. 10—10, სახელნი ამისნი არიან: ბალანტი, გუნდაკი, გელა, გელაჯარაკი, თელია, თელისი, მაფრაშა, მანდილი, მახალი, მახლარა, ბარკი, ხაცალო, ჯოხარა, ქისა, ბავშაკი, ხაქუდუ, ურნაკი, ტუნკა, ნახვი, ჩალთა ან შალითა, ქულდაკი, ხალთაგული, ხურჯინი, აბგა, ყალღანი, ყუზღანი გინა ამისანური.

ვაშლ-ატამა, ს. გარეული ჯიშის ვაშლისა, ღა შიგნიდამ არის ატამი მისის კურკითური, адамово яблоко, ბუნ. კ. 143; ნ. ნ. ლ.

ვაშლაძილა, ნ. მანდრაგორა.

ვაშლი, ს. ცნობილი ხილი, მცენ. უშქური, яблоко, ვაშლობა, ს. время поспѣванія яблоковъ, ვაშლისხე, яблоня, ერიხ. ლ.: **ვაშლ-ყაბლა**, ს. კარტოფილი, картофель. ბუნ. ლ.

ვაშობა (ვვა, ვუ), ზ. უ. ვიშს ვამბობ, охать, ვეფხ. 770.

ვაშკი (სომხ.), ს. ცხენოსანი, всадникъ, 2 სჯული 20—1.

ვაცვოტი, ს. მამალი თხა, козелъ.

ვაცი, ს. მამალი თხა, ბოკი, козелъ, ისაი. 1—12; დაბად. 15—8. 9; ფსალ. 49—9, 13; **ვაც-ირემი**, ს. ხარირემი ან ყირვი, олень (самецъ); каменный баранъ, **ვაცის წვერა**, მცენ. козлиная борода, **ვაცეკი**, სამამლე ციკანი, козленокъ, ბუნ. ლ.

ვაწე, ს. წუთის ნახვარ, 1 терція, ნ. ვამი.

ვაჭარი (სომხ.), ს. საქონელთ-მოვაჭრეული, купецъ, გამსყიდველი; ძველებურად ღირვაჭრის სიხსნი იყო თანასწორი ცალმოგვის ხმნაურ-ვეღილისა, ე. ი. ორმოცდა რვა თუმანი; მღაბალის ვაჭრისა ეთხსნებოდა მსახურის სიხსნისა და იყო ოცდა ოთხი თუმანი; სამ. ვახტ. 31, 32; **ვაჭრება** (ვი), ზ. მ. ვავჭიდი, продавать, ალექს. 73. **ვაჭრობა**, ს. სავაჭროობა ვაჭართა; ალუბ-მიცემა, торговля, купечество; торговля, (ვვაჭრობ), ზ. მ. ვმოვაჭრეულობ, торговать, (ვივაჭრებ), ზ. მ. მოვიყიდი, покупать; торговать, (ვვაჭრებინებ), ზ. თ. приторговываться, **ვაჭრული**, ზედ. купеческій, **ვაჭრინება** (ვვაჭრინებ), ზ. სხმ. заставить купить, или продать, ერიხ. 75.

ვახ, ვახაგ! (არაბ.), შერისგების სხა გლეხურად, შორისდ. подѣломъ, хорошо, 2 სჯული. 19—19.

ვახვახი (ვვახვახებ), охать, вздыхать.

ვახშა, ვახშიში, ვახშიათი (არაბ.), ს. ეკკლესიის შეწირული მამული, гумно: სახლი, ყანახი, სახნავი, фундушъ, церковныя угодья, **ვახშიათი**, ტყიშნის, мы жертвуемъ, ტუკ. 9.

ვახშამი, ს. მწუხრის შემდგომი ხილი, ужинъ.

ვახში (სომხ.), ს. გარდამცემული ხარგებელი ვალისა, ალმაგრებები, лихва, ростъ; процентъ на процентъ; ალბ. 95, 94; **ვახშება** (ვი), отдавать взаймы; (ვი), занимать, брать въ долгъ.

ვახშობა, ს. ვახშის დრო, время ужина.

ვე (ლათინ., სომხ.), ტუკ. შეერთებით: ცი, же, ტყლაღვე, опять же, მო(ვე)ქუნდა, онъ несъ.

ვება, ნახე ვაება, ვებული, მ.ვ. ვაებული, горемычный, ვეფხ. 403.

ვება, ნ. ვეება, огромный.

ვედი (ხოშ.), ს. ხათაშის კოჭი, ცხვრის ფეხის ძვალი, ხოლო ზრდასთ ჰქვიან კორბაკი, бабка.

ვედრა, ს. ხში თუნგი; ведро.

ვედრება, ხშ. ხვეწნა, თხოვნა, моленіе; просьба, ვედრებისა ღვთის მშობელი, Богородица представительница; (ვედრებ), ზ. მ. უკვედრებ, молить, просить за кого; დარწმუნებ, внушать, поручать; (ვედრები), ზ. თვ. ვედრები, ვედრები, ვხახოვ, молить, просить, молиться, შევედრებოდა, онъ просилъ меня, დაბად. 42—21, ფსალ. 6—9; მატ. 8—5, 31, 34.

ვედრი, ს. აკრ, ხახვეწარი, ხათხოვარი; დავედრებული, დაბარებული, ნაშენები, შეკვეთილი, мольба, прошеніе; порученье, коммисія; залогъ; ვედრი იგი დიმარხე, храни залогъ сей, 1 კორით. 6—20; გამოსლ. 22—8; ლევიტ. 6—2.

ვეება, ზედ. ხოცერა, დიდი რამ უზომოდ, огромный, **ვეება ერთა**, იგივე ვეება.

ვეზირი, ს. მეხალეშველევე, თანა გამზრახი, თანამზრახველი, визирь, министръ, ნ. ვაზარი; **ვეზირობა**, ს. совѣтъ, совѣщаніе; визирство; (ვეზირობ), ზ. უ. совѣтовать, ხიბრ. 160.

ვეირანი, ნ. ვერანი.

ველი, ს. კორდი, მინდორი, ტრამალი, поле, пива, იერემ. 40—13; ვირენი ველთა ველისაჲ, ვ. ი. დავდევარ ველითა ველად, хожу изъ поля въ полѣ, ვეფხ. 849; **ველის ზედათი**, ძველ. ზენაპირი, поверхность, ხაბ. ლ.; **ველი ვარდისა**, ვ. ი. ლოკვები, щека, ვეფხ. 1248.

ველის უკბილი ან **ველის ურდელი**, дикій салатъ, въ св. пис. горькое зелье; გამოს. 12—8; **ველის ღიჭა**, ოცოხ, серпуха полевая, ხაბ. ლ., **ველობი**, ს. ველე, ბარი ადგილი, равнина, ზაქარ. 7—7; **ველოვანი**, ველიანი, ზედ. მინდვრიანი, полевой, 1 მაკაბ. 3—40; **ველური**, ზედ. გარეული, მინდვრისა, дикій, полевой; -ვარი, динарь, -ვარდი, дикая роза, -ვირი, ს. კანჯარი, дикій оселъ, -თხა, дикій козелъ, -მიწა, необработанная земля, ხაბ. ვ. 250.

ველი, აწმყ. ზმნ. ქალიანი, იქ ნახე.

ვენახი, ს. მგრეთი ხაყურძნე, ზვარი, виноградникъ; ზოგჯ. ვაზი, виноградная лоза, მეყოო ვენახი ჭეშმარიტი და მამა ჩემი მომქმედი არს, я есмь истинная виноградная лоза, а отецъ мой виноградарь, იოან. 15—1, 4; **ვენახის ღიჭა**, მცენ. салатъ, კრ. ლ. дереза, ბუნ. ლ. ნ. ჩუნ. ლ.; **ვენახის მომქმედი**, ს. виноградарь, **ვენახოვანი**, ზედ. ვენახით ხავსე ადგილი, виноградная (земля, мѣсто), 2 სკ. 8—8.

ვეუანი, ზედ. მაყმოისფერი, რუხი, сизый, сѣрый, бурый, ხაბ. ლ.

ვეუო, ნ. ვეკი.

ვერ, ვერა, უკუეყოფით ზმნის ზედ, მნიშნველი შეუძლებელობისა, განმა არა უნდომობისა, აბისთვის ვერა იხმარების ნაცვლად ზმნისა არ ძალმიძს, არ შემიძლიან; და ჰკანკლობს მიც. ვერას; მოქმ. ვერათ; მაკლ. ვერ ვდგევარ, не могу ходить, არ ვდგევარ, не хочу ходить, ვერას ვიყიდი, я ничего не могу купить; ვერას ვიტყვი, ничего не могу сказать, შე-ვერა-ვალ, не могу войдти, ვარკვ. 2—55; **ვერაფერით**, ни чѣмъ, **ვერა ვერითა**, ვ. ი. ვერა რითა, ни чѣмъ, ვეფხ. 881; **ვერაზა**, უმოკლ. უნდა ვერა რაზა, ничему, ვეფხ. 234; ვერად, ни какъ, მოურავ. 218; **ვერავინ**, никогда, **ვერღარა**, ни, ниже, **ვერავინ**, никто.

ვერაგი, ს. მზაკვარი, მცბიერი, ცბიერი, хитрый, коварный, ვერაგობა, ს. მზაკვრობა, მანქანება; მცბიერობა, коварство, лукавство, (ვერაგობ), ზ. უ. хитрить, лукавить, ვერაგული, ზედ. хитростный.

ვერანი (ხბარ.), ს. ნაოხარი ადგილი, пустошь; ზედ. უშენი, უმკვიდრო, опустошенный, разоренный.

ვერსი, ვერსტი (რუსულ.), ს. ხაზოში გზის 500 საჟენი, კიან 625 მხარი, верста.

ვერცხლი, ვეცხლი, ს. ძვირფასი მეტალი, შემღებოდ ოქროსი უმჯობესი სხვათა, серебро, ვერცხლის მოყვარე, ს. сребролюбецъ, **ვეცხლის წყალი**, ს. ртуть, **ვერცხლის ღილა**, ს. ილი, კაკუ, кардамонъ, ბუნ. ლ. **ვეცხლეული**, ს. ვეცხლის ნივთეული, серебро, серебряныя вещи, **ვეცხლოვანი, ვეცხლიანი**, ზედ. серебряный.

ვერძი, ს. მამალი ცხვარი, გრკვმალი; ნიშანი ზოდიაქოსი, რომელიცა მარტს შინა მითვლისჳს მზესა; баранъ; овенъ, знакъ зодіака, ღაბად. 32—15; ლევიტ. 3—1; ფსალ. 64—13.

ვერხვა, ს. მცენ. дурманъ, ბუნ. ლ.; 3. ფ. ლ.

ვერხვი, ს. მცენ. осина, -თეთრი, тополь, -შავი, осокорь, ისაი. 41—20; ვეფხ. 139; 3. ფ. ლ.

ვესავ, ნ. სვ.

ვეფხი, მღად. ვეფხვი; ს. ოთხ-ფეხი: рысь, იერემ. 5—6; ისაი. 11—6; დან. 7—6; გამოცხ. 13—2; тигръ, леопардъ; ბუნ. ლ. барсъ, გრიხო. ლ. ვეფხვის ტყავი, шкура леопарда, ვეფხვის ტყაოსანი, человѣкъ, одѣтый въ леопардовую шкуру, (Поэма Руставеля, извѣстная по руски подъ названіемъ «Барсова кожа»).

ვეჭილი (არაბ.), ს. მაგიერი, მოსაქმე, ღესპანი, ელჩი; თანა მოსარჩლე; уполномоченный правительствомъ, повѣренный; адвокатъ; ბერძნ. 251; ვეჭილ-ვეზირი, посланникъ, министръ, ვეჭილ-ხარჯი, царскій расходчикъ, დანკ. 50; ვეჭილობა, ს. полномочіе; адвокатство; -ბის ქალაქი, повѣренность.

ვეჭილი, ს. თამასუქი, вексель.

ვეღარ, см. ვერ; ვერას გზით, никакимъ образомъ.

ვეშაკი, ს. ფარი, щитъ, გამოხც. 28—13.

ვეშანა, ნ. ვეფხვი, сизой. [მოხლ. 28—13.

ვეშაპკანი, ს. კანი, ძრკი, скоба желѣзная, გა-

ვეშაპი (ხოშ.), ს. ღიდი თევზი ან ცხოველი წყლისა; китъ, ღაბად. 1—21; იონა 2—1; დან. 3—79; წათ ცხოვ 409; ღიდი გველი, დან. 14—26; იერემ. 51—34; ეზეკ. 32—2; ამბის წიგნებში, გველეშაპი, ქვეი, драконъ, **ვეშაპის ცვინი**, сперматентъ.

ვეცხლეული, ვეცხლი, ნ. ვერცხლეული, ვერცხლი.

ვეძა, ს. წყარო ბუნებითად მლაშე, ხმარებული საჭმელში მარილის მაგიერ, соленый источникъ.

ვეჭვდე, ნ. ეჭვი; ვეჭობ, ვეჭოფ, ნ. ეჭვი.

ვეხანა, ს. ჭურჭელი სამსხვერპლოთა, чаша, იერემ. 52—19.

ЗОЖИ, ს. სახლის აგებულობა, скарбъ, пожитки, ალექ. 189; ქრისთ. 2—24.

ЗОЖУНი (არაბ.), ს. სარგო, прибыль, დასტ. 50.

ЗЗი, ნ. ჯდომა.

ЗЗინდარი, ს. მეჯინიბე, конюхъ, гвинделрат ухъуцъи, штальмейстеръ.

ЗИГРИ, ს. ვეფხი, тигръ, 1 ქართლ. 131; დარეჯ. 126.

ЗИДРЕ, ЗИДРЕЗЕ, ზზ. სად, куда, დავით. 138—7; იოან. 14—5; **ЗИДРЕ, ЗИДРЕДА**, ზზ. ვირემც, როგორც, нежели, დავითი 117—8, 9; ჯობს მცირედი მართლისა, ვიდრეცა მრავალსა სიმდიდრეს ცოდვილთასა, лучше не многое у праведника, нежели богатство многихъ нечестивыхъ, დავით 36—16; **ЗИДРЕ, ЗИДРЕМდის**, ზზ. სანამდინ, როდემდინ, до, доколѣ, დავით. 12—1; იოან. 13—37; ვიდრე, ვიდრემდე; ზზ. მუნამდე, до тѣхъ поръ.

ЗИДРЕ, თანდ. დმე. დმის, დმეე ითხოვს შემდგომ თავისა ვითარე ბითნი ბრუნვასა, до.

ЗИЕთი, ЗИЕთიმე, ЗИЕთნი, ნაცვ. нѣкоторый.

ЗИЗილოსი, ს. ჭილი, сытовникъ, камышъ, ბუნ. ლ.

ЗИЗიდი, ს. მისვლა ვისთანმე მოსაკითხავად, визитъ, **ЗИЗიდობა** (ვვიზიტობ), ზ. უ. მივალ სახსნავად, дѣлать визитъ, ქრისთ. 19.

ЗИთ, ЗИთა, ზზ. როგორ, какъ, какимъ образомъ, ვეფხ. 20; ვითა და ვითა, ზზ. какимъ образомъ, ვეფხ. 491, **ЗИთ, ЗИთა**, ზზ. გან, მსგავსად, подобно, слогавით, слогასავით, **подобно** льву, სიბრ. 49; **ЗИთაც, ЗИთაც**, ზზ. მითც, რეცა, какъ будто, будто бы, **ЗИთაობა**, ს. ვითარება, обстоятельство, ქილ. 265.

ЗИთარ, ზზ. როგორ, какъ, какимъ образомъ, **ЗИთარი**, ზედ. როგორი, каковой, какой, **ЗИთარება**, ს. თვისება ნივთის; განგოება, შემთხვევულება, качество; обстоятельство, 2 ქრონ. 103; სიბრ. 137, კატე. 73, 159; ვიდრე ვითარება, обстоятельство времени, (ვვითარებ), ზ. ვ. ვითარებას გამოვანებ, обнаруживать качество предмета, კანტ. 263; (ვვითარებ), ზ. უ. обстоять, 2 მარკ. 118; **ЗИთარებითი**, ზედ. შემთხვევითი, обстоятельный. ვითარება, ნ. ვიხილე; **ЗИთარმედ**, კანტ. მიმგზავნია, что, მესმის ვითარმედ მოსულან, я слышу, что они уже пріѣхали, **ЗИთარცა, ЗИთარცა**, ზზ. როგორც; какъ, какимъ образомъ; когда; ფსალმ. 1—3, 4; ლუკ. 1—2.

ЗИთ, ЗИთა, ნაცვ. კითხვითი, სამნიშნელი პირისა, განსა ნიშთთაგან იცნობების რა; кто, ლუკ. 13—26; ვინ მოვიდა, кто пришелъ, ვინ ხარ მანდ, кто тамъ, ვინ იცის, кто знаетъ, можетъ быть, **ЗИთა**, ზზ. სიტყვ. откуда, ღა ვისი ჩემი ვქე, რათა მოვიდეს ღედა უფლისა ჩემისა ჩემდა, и откуда это мнѣ, что пришла матерь Господа моего ко мнѣ, ლუკ. 1—43; აღვიხილნე თვალნი ჩემნი მთათა ვინ მოვიდეს შეწევნა ჩემი, возвожу очи мои къ горамъ, откуда приходитъ помощь мнѣ, ფსალმ. 120—1; ღაბად. 42—7; მარკ. 8—4; **ЗИთა**, ვინაცა, კანტ. მაშ, მაშასადამე, слѣдовательно, **ЗИთაგან, ЗИთიდგან**, კანტ. მიზეზობითი, რაგან, რაგანც. такъ какъ, поелику, **ЗИთამე, ЗИთამენი**, ნაცვ. нѣкоторый, нѣкоторый, кто нибудь, 2 ქართლ. 101; ქიმ. 13; **ЗИთაობა**, ს. званіе, состояніе, სიბრ. 3; 2 ქართლ. 236, მრავ. 111; ქილ. 688; **ЗИთარი**, ვ. ი. ვინაის, кто онъ такой, **ЗИთგინდაც, ЗИთ**. чтобы ни былъ; всякая всячина, **ЗИთემ, ЗИთემც**, კანტ. ვირემც. ვიდრე, ვიდრეცა, нежели, ვინემდის, ვინემდის, ზზ. до тѣхъ поръ пока, **ЗИთ-იგი**, ნაც. кто? **ЗИთიცობა**, ს. обстоятельство, возможность; ვინიცობაა, ზზ. авось, можетъ статься, на всякій случай, კანტ. 127, ქრისთ. 192; **ЗИთმე**, ნაცვ. нѣкто, кто-то; кто-нибудь, **ЗИთცა**, ზზ. кто-же, **ЗИთც, ЗИთცა**, кто-бы, **ЗИთში, ЗИთშია, ЗИთშიც**, ზზ. თუ ცოდილი გვქვას, თუ კაცი ხარ, постарайся.

ЗИთპატიჟი, ნ. იპატიჟი, ღან. 3—3; ხად. ლ.

ЗИრაკ, ზზ. ჯიმე როგორ; ахъ какъ! ვეფხ. 180.

ЗИრდევი, ს. გველეშაპი, драконъ.

ЗИრე, ЗИრემ, ЗИრემდინ, ზზ. სანამც, пока, до тѣхъ поръ, ვირე სული მიდგას, пока я живъ, ვეფხ. 639, 1082; დარეჯ. 2—99; **ЗИრე, ЗИრემ, ЗИრემც**, ზზ. ვიდრე, ვიდრეცა, нежели.

ЗИრთაგვა, ს. ზაზუნა ღიდი თაგვი, крыса, ნ. ჩ. ლ.; сурокъ, ივანე ბაგ. ლ.

ЗИრთევზა, ს. треска.

ЗИრთხა, ს. სინდაფს ჭკაჭკ, летяга.

ЗИრკენტავროსი, ს. ცერ-ცენტავრი, ცერ-კაცი, იპპოკენტავროსი, инокентавръ, იხილ. 34—12; 13—22.

ЗИრი, ს. სახედარი, оселъ, იერემ. 14—6, ბრიყვი, вахлакъ, дуракъ; **ЗИრული**, ზედ. ბრიყული, ослиный; невѣжественный; **ЗИრის ЗЗერდა**, ს. материнкъ, бѣлокопытникъ, мать и мачиха, ნ. ჩ. ლ.; ბუნ. ლ.; ბ. ფ. **ЗИრის გეერდა**, ს. მეცნ. козьякъ, ბუნ. ლ. ბ. ფ. ლ. **ЗИრის გედა**, ს. მეცნ. шевръ-фель, ბუნ. ლ.; каприфоль, ცრის. ლ. **ЗИრის ბიცნა**, მეცნ. კარგული ბიცნა, конская мята, ცრის. ლ., **ЗИრ-ბოზეერი**, ღობეს ხოჭი, дыбы, ნ. ქ. ლ. ან ხიმეცხი ხე, козлы подъ мостами; ველური ვირი, ს. ხახე კანკარი.

ЗИრეება (ვვ), ზ. ვ. дурачить.

ЗИრობა, ს. невѣжество.

ЗИსხონი, ს. ნ. ბისხონი.

ЗИსხოპი, ს. მცენ. иссопъ, синій звѣробой, ბუნ. ლ.

ЗИტეეი, ნახე თეეი.

ЗИფი, ს. ხაწეო სამი მოლი, ერთი სად, три гарнца (мѣра).

ЗИდა, ნაცვ. кто-же? **ЗИდაცა**, кто-то.

ЗИე, ЗИე, შორისდ. ოე! ეე! ეე! **ЗИემე**, შორ. ვაიმე, горе мнѣ, რუსულ. 892, **ЗИეЗიობა**, ვიეზიობ, вздыхать.

ЗИწა, ს. смоло-камедь, ჰ. ფ. ლ.

ЗИწრო, ИწრО, ზედ. არ მეტონი ხეეთას სიფართოის, узкій, тѣсный; -კაბა, узкое платье, -გზა, узкая дорога, **ЗИწროდ, ЗИწროთ**, узко, тѣсно, тѣснота, давка, **ЗИწროება, ЗИწროობა, ИწროებА**, ს. ღარიბება, нужда, რომ. 2—9; 8—35, ლუკ. 22; ИწროებА გონებისა, ограниченность ума, ჭირსა და ვიწროებაში, въ нуждѣ и тѣснотѣ;

ისაი. 30—15; (ვავიწრო̈ებ), ზ. в. узить; стѣснять, 2 ქართლ. 343; (ვავიწრო̈ებიე), ზ. ვდ. ვიწრო გავხდები, съуживаться, стѣсняться.

ვიწყება (ვ), ზ. в. დავივიწყებ, гонебаюсь давать забвеніе, заставить забыть, (ვი), ზ. მიჩ. დავივიწყებ, гонебаюсь давать забвеніе, забыть, (მავიწყდება), ზ. ვდ. забывать, ეფრ. 142.

ვიჭაკი, ს. ამოლების წინა დღეს წყალზედ მიხნობა, гаданье на водѣ наканунѣ вознесенія, გაზეთ. კავკ. 1856 წ. № 41.

ვლა (ვვლი, ვვლე; ვიელი, ვიარე), ზ. უ. ვალ, идти, დაბად. 49—12, ლუკ. 8—14; (ვვლენ, ვვარე), ზ. უ. გარშემო დავიარე; თავი დაწყო მიჭირავს ვისზედმე, ухаживать кѣмъ, быть чьимъ слугою, ходить кругомъ чего; смотрѣть, ухаживать за кѣмъ, быть чьимъ слугою, возвращается, ნ. ხლვა და რება; 1 ქართლ. 242; ვვეხ. 995.

ვლამი, ნ. ლამის, ლამა.

ვლდომა (ვვლდები), ზ. უ. ვხტები, скакать, ისაი. 35—6; 55—11; 45—6.

ვლება (ვი), ზ. в. წყალში გავავლებ, ополаскать, (ვიველებ პირსა), полоскать ротъ.

ვლება (ვი), ზ в. შემოვლობავ, შემოვავლებ წრეს, ლობეს; გარშემოვავერებ; обносить, обводить; обшивать; ვავლებ გალავანსა, огородить, обнести каменною стѣною; სამ. ქართ. 103; წრეს ვავლებ, обвести чертою. თავის ვავლებ, поводить глазами, смотрѣть во всѣ глаза, ხელს ვავლებ, гладить рукою; взять; схватить; მუსრს ავლებს ხალხსა, истреблять народъ, ბუნ. კ. 239; ვავლებ გვირისტსა, обстрочить, (ვი), ზ. მიჩ. წვერზედ ხელს ავლებს, гладить свою бороду рукою, (ვე). ზ. მიჩ. обводить, обносить, თავს ვვლებ, окружать, (ვვლები), ზ. თ. ვვლი; ухаживать, ходить за кѣмъ; რუსულ. 839; ქილ. 498; ზღუდე ვვლო, обнесено было стѣною, თავს ვვლები, ухаживать за кѣмъ; жертвовать собою за кого либо.

ვლენა, хожденіе, ტიმ. 41; (ვი), ზ. в. ვატარებ; გავავლენი; заставить ходить, разсылать; ვავლენ ბძანებასა, посылаю приказъ, ანდრ. 130; ვავლენ კაცსა, посылаю человѣка, **ვლინება** (ვი), ზ. в. გავაგზავნი, посылать къ кому, 2 ქართლ. 43, (ვე), ზ. მიჩ. გავაგზავნი, подсылать; მავლინებ, заставляешь меня ходить, (ვვლინები), ზ. თ. ღუზღუე მაგ. მტერსა, преслѣдовать врага, ჩონგ. 49.

ვნება, სზ. вредъ; страданіе; ვნება უფლისა ჩვენისა, страданіе Господа нашего, ვნების კვირა, страстная недѣля, ვნებაი სულიერი, душевное страданіе, ვნება ხორციელი, тѣлесное страданіе, (ვი), ზ. в. ძვირს შევამხვევ, დავხარვარ, დავხვრები, вредить, обижать кого, მატ. 20—13; სიქმ. 7—26; ფსალ. 34—1; ვეფხ. 14; 2 ქართ. 404; (ვივნებ), ზ. მიჩ. ძვირს ვიხილავ, გამოვიცდი ტანჯვას; страдать, ვნება სულითა, страдать духомъ, მატ. 27—19; ვეფხ. 592; (ვივნები), ზ. ვ. დავიხვრები, страдать, (ვვნები), ზ. თვ. ვნება მივეცემი, приносить кому вредъ, ვეფხ. 1009; რუის. 12, (მვვნებიხ), ზ. მიჩ. ვნება მოვეცემის, причиняется мнѣ вредъ, 1 ქართლ. 394; ხიმწ. სამ. 209; ნუ მავნებ, не дѣлай мнѣ вреда, არა ავნოს რა, чтобы онъ не сдѣлалъ ему вреда; **ვნებული**, ნავნები, მამ. пострадавшій, უნობა ვნებული, ვ. ი. ხელი, потерявшій разсудокъ, ვეფხ. 1338; თამარ. ჩახრ. 16, განმ.; **ვნებულება**, ს. ძვირი, вредъ, зиянъ, სოლ. 18—2; **ვნებითი**, ზედ. страдательный, ვნებითი ზმნა, страдательный глаголъ.

ვოი, ნ. ვაი.

ვოილი, ს. ტრამის მეექვსედი, ან ერთი ლანგი, нѣчто $^1/_4$ часть золотника, სამ. ლ.

ვრაქია, ს. ზღვაში თხელი ადგილი ან კლდოვანი, отмель, подводный камень, ნ. ჩ. ლ.

ვრდომა (ვვრდები); ზ. ვდ. დავეცემი, დავვრდები, падать, ჩავუვრდები ხელში, попадать во власть чью, подчиняться, (ვვეურდები ქვეშ), ზ. უ. ქვეშ შევვრდები, пасть передъ кѣмъ на ницъ, **ვრდომილი**, მამ. падшій.

ვრცელი, ზედ. განიერი, ფართო, просторный, широкій, обширный, ვრცელი გონების პატრონი, обладающій обширнымъ умомъ, ჩახრ. 72, **ვრცლად**, ზზ. განვრცელებით, пространно, подробно, **ვრცელება** (ვი), ზ. в. გავაგანიერებ, გავაფართოვებ, распространять, расширять, (ვრცელდები), ზ. ვდ. განვფართოვდები, распространяться, расширяться.

ვსება (ვი), ზ. в. ავავსებ, наполнять, (ვიავსები), ზ. ვ. ავიავსები, наполняться.

ვსება (ვი), ზ. в. ვაქრობ, ვშრეტ, гасить, тушить, (ვიავსები), ზ. ვ. ვიშრეტები, ვქრები, гаснуть, ვეფხ. 42, 197.

ვუი! междом. охъ! увы.

ვუნდიაკი, ს. მცენ. სამ. ლ.; ბუნ. ლ.; ეფრ. ლ.

ვჭმე, ნ. ლება; ვჭმი, ნ. ჭლობა.

ჩ.

ზ, მეშვიდე ასო ქართულის ანბანისა, რიცხვში ღირსებას შვიდსა და ფულის ანგარიშში ხიშნოურთ ჴ შვიდს თუმანს; ამ ასოთ იწყებიან შემდგომნი ზედ-ძღებულნი ზმნანი: ზე, ზედ. ზედა, ზემო, მაგალ. ზე ალხუმა, ზე სხდომა, ზედ-ხედვები, ზედ-მიწევნილება, ზედ-ძართუა და სხ. ასო ზ. ზოგ-

ჯერ შეიცვლების ე ან ძ. ვითარ: ზნიალი, ერიალი; შეზიზინება. შეძრიანება; ზარი, ძარი; ზირა, ძირაკი; ბზარვა, ბძარვა; ზახილი, ძახილი; ზროხა, ძროხა; ან იხმარების ხაცვლად ს წინაშე ასოთა გ. ლ. მაგალითად: მზგავსი, მსგავსი; მზგვეფსი, მსგვეფსი; მიზღვევს, დაზღვევს, მიხლევს, დახლევს; მიზდი, მისდი;

ანგელოზი, ანგელოზი; კათოლიკოზი, კათოლიკოსი; და სხ. ზ. იხმარების ავრეთვე ნაცვლად წ, ვითარ: ზხვა, ზწევა; გასწი, იმგრ. გაზი; ბუზკა, მუწკა და სხ. ქარაგმიანი ლექსნი. ზ'ა, ზედა.

ზაბაკი, ს. საბაჟური, ს. ზაბაკი.

ზაბარგალი, ს. თვალი ბეჭედი, топазъ, სამ. ლ.

ზაბილური (სპარს.), ს. ღობე, бубны, რუსულ.

ზაბილი (არაბ.), ს. ნაგვი, навозъ, გორგ. 266.

ზაგება (ვ), ზ. ვ. ბიწიერ ვქმოფ, ბოვნლენ, порочить, портить, ქეფს. 1486.

ზაგი, ს. ცუდი რამ, ბრძენელი, ნაკლულობა; გრძნობა სინაკლისა; порокъ, недостатокъ; неудовольствіе, გულსა ზაღი, ე. ი. წყენა, გულის ნაკლულობა, неудовольствіе, ქეფს. 116. **ზაგიერი**, ზედ. ნაკლულოვანი, порочный, нечистый, недостаточный, კარ. ანტ. 99, **ზაგიერება**, ს. ნაკლულოვანება, недостатокъ, მარკ. 1—172.

ზაგიკი, ზაფიკი, ს. ღრუბისწყული; ზოგგან ღაუგვით პასუქის მკიერ, 1 კორ. 5—7, 8; გამოხლ. 12—12; 1 ქრონ. 246; საქმ. 12—4; წიგნი საგალობელთა პასექიდამ ვიდრე ყოველთა წმინდათა კვირიაკემდე, праздникъ; пасха; цвѣтная тріодь, пятидесятничникъ; **ზაგიობა**, სხ. празднованіе, (ვქზაგიობ), ზ. ვ ღღესისწყულობ, праздновать.

ზავება, სხ. миръ, согласіе, (ვ), ზ. ვ. ღავთხნხმებ, შევარიგებ, мирить, примирять, მარკ. 2—4; (ვეზავები), ზ. თვ. ღავეთხნხმები, შევურიგდები, мириться.

ზავება, სხ. смѣшеніе, растореніе, (ვ), ზ. ვ. შევახვედ, ზომიერად შევაერთებ ნივთთა, растворять, смѣшивать, **ზავებული**, смѣшанный, слитый.

ზავთი (არაბ.), ს. შუქარა, ბაქი, რიხი, угроза, ზავთის ხუნდად, чтобы дать острастку, გორგ. 314, რუსულ. 488; ზავთის ქმნა (ვიქმ), заарестовать имѣніе, 2 ქრონ. 548, 567.

ზავი, ს. თანხმობა, თან-შეკრულობა, ერთხულობა, миръ, союзъ, согласіе, ქეფს. 314.

ზავი, ს. შეზავება, ზომიერად შეერთება ნივთთა; растворъ, смѣсь.

ზავშეფული, ზედ. შერიგებული, ერთხული, союзный, союзникъ.

ზავოდი (რუსულ.), ს. ქარხანა, мануфактура, заводъ.

ზავქო, ს. ხუნაკი, კამარა, камера, 1 ნეშტ. 28—11.

ზავუოფა (ვქ), ზ. ვ. შევარიგებ, ღავზავებ, помирить.

ზაზუნა, ს. მცენ. Азероловый боярышникъ, Э. ფ. ლექს.

ზაზუნი, ს. ცხოც. ვირთაგვა, сурокъ, ნ. ჩ. ლექს. სამ. ლ.

ზათქი, ს. ხმაურობა კაცთა და ცხენთა, топотъ, трескъ. ქეფს. 972, 1404.

ზაკვა, ზაკუა, სხ. хитрость, лукавство, коварство; лесть; ზაკვით შეპირობა, взять кого хитростью, მარკ. 14—1; ზაკვით სიტყვის პირი მისი, уста его полны обмана, საქმ. 13—10; იოან. 1—48; (ვქზაკვე, ვქზაკი სამღთო წერ.), ზ. ვ. ენით ვიწყებ საფიცარულსა და გულში ღაფარულს ბოროტსა, лукавить, коварствовать, ღავით. 5—9; 14—2; **ზაკული**, მიმ. მზაკვარი, ვერაგი, მცბიერი, лукавый, коварный, იგავ. 11—1; ღავით. 11—2; **ზაკულობა**, ს. მცბიერობა, коварство.

ზაკუსკა (რუსულ.), ს. закуска, სამჭარი.

ზალა (ფრანც.), ს. დარბაზი, залъ.

ზალა, ხანგ. წალა; ზალიანი, ნ. ძალიანი.

ზალა, ს. შიშა, ოფორა, სამარხი კლიტეთა, правило у каменьщиковъ.

ზელვანი, ს. ფეხის ხუნდი, колодка, которую надѣваютъ на ноги преступнику.

ზამბაკი, ზამბიკი, ს. ზღვის ნიგარა, მარგალიტის მომქმედი, жемчужная раковина.

ზამბარაკი (თათრ.), ს. ხიშმოთა და სხვათა მანქანათა მძრაველი ღაზვული ფოლადი, пружина, ზამბარაკი ხახე.

ზამბახი (თათრ.), ს. მცენ. შროშანა, ландышъ, лилія, ბუნ. ლ. **ველური ზამბახი**, ს. შხამა ბალახი, болиголовъ, ბუნ. ლ. -ყვითელი, შროშანა, лилія красная; -ლურჯი, косатикъ синій.

ზამბილი (თათრ.), ს. ჭილობისგან ღაწნული პარკი, кулекъ.

ზამბულაკი, -რაკი (სპარს.), ს. ღიდი თოფი ჯვეთით სატყორცნელი, фальконетъ, 2 ქრონ. 75, 426.

ზამთარი (სპარს.), ს. წლის ნათხალი, დრო სიცივის, ღეკემბერი, იანვარი, ფებერვალი, зима, **ზამთარ-გამოსული**, ზედ. зимовалый, **ზამთრება** (ვ), ზ. მიჩ. ზამთრის გავატარებ, зимовать, **ზამთრობა**, ს. ზამთრის დრო, зимнее время, ზამთრის პირი, заморозы, рѣзкое. ქართ. ლ начало зимы.

ზამი, ნ. ზეიმი; ქეფს. 383.

ზანგი (სპარს.), ს. შავი კაცი, негръ, ქეფს. 120.

ზანგალაკი (სპარს.), ს. პატარა ზარი, колокольчикъ.

ზანგელა, ზედ. შავწითელა, ინგუში, бурый, -ხარი, бурый быкъ, ხიბრ. 69.

ზანდაროზი, ს. კურკუმის ცხიმი, жиръ задней части у птицъ.

ზანდრაბეგი, ს. ჭიანჭველის მეფის მწყერულად გარდასტუნება, სამ. ლ. ნ. ჩ. ლ.

ზანდუკი (სპარს.), ს. სკივრი, კიდობანი; პინაქსი, ხარჭვის წიგნისა; сундукъ; оглавленіе книги.

ზანდურა- ს. თავთუხი, თითხი პურა, რომლისგან გაკეთდება სამინდო. ხრალის ფქვილი, пшеничный хлѣбъ; სამ. ლ.; ნ. ჩ. ლ.; ბუნ. ლ.

ზანდუყჩა, ს. ზანდუკი, сундукъ.

ზანზალაკი, ნ. ზანგალაკი.

ზანზარი, სხ. трясеніе, -მიწისა, землетрясеніе, (ვქზანზარებ), ზ. ვ. ვირხევი, კიმძრევი (მიწა, შენობა), трястись, ყურან. 172.

ზანიშანი, ს. ნიშანი, მარჯვანი, намѣстникъ.

ზანგალი, ს. სეფეთი, თხილამური, лыжи, ბაქრ. 164.

ზანტი, ზედ. ზარმაცი, ღაზარებული, лѣнивый, **ზანტება** (ვ), ზ. ვ. ვიზარმაცებ, лѣнить, **ზანტობა** (ვზანტობ), ზ. უ. ვზარმაცობ, лѣниться, ვიხრ. 26.

ზანკაფილი, ჯანკაფილი (თათრ.), ს. კოჭა, инбирь, -ლის ჭირაში, мармеладъ имбирный.

ზაპანი, ნაკუ; -ნით ღაკვირება, брянуть.

ზაპი, მრავლ. ზაპები, ს. მოთვალული ოქრო ფარ-

ღულის, золотое ожерелье, усыпанное дорогими каменьями, ხაბ. ლ.

ზარაღი (ხვარ.), ხ. ჳეზარაღი, საომარი თავსახურავი, რომელსაც ბარის სცემენ ხოლმე აქვს, забрало, шлемъ съ металлическою сѣтью для предохраненія лица, ვეფხ. 1373; **ზარაღხანა**, სჯურულის საცავი, хранилище латъ, ვეფხ. 1361.

ზარავანდი (ხვარს.), ხ. кирказонъ, ихнополипъ (раст.), ბიან. ლ.

ზარაზონი, ზარაზინი, ხ. დიდი ქვემო ყორა, აქლემთა და მიხთანთა შესაბმელი, бубенчикъ, гремушка, ხაბ. ლ.

ზარალი (არაბ.), ხ. ზიანი, დანაკლისი, пазанъ, убытокъ, სოფხ. 249; **ზარალება** (ვა), ზ. ვ. ზიანს მოგვცემ, причинять убытокъ (ვი), ზ. მიმ. და **ზარალობა** (ჳ), ზ. უ. ზარალს ან ზიანს მოვიღებ, получать убытокъ.

ზარაფი (არაბ.), ხ. მეკურმე, ფულის მპყრობი, ან დამბურღველებელი, банкиръ; жёнска. **ზარაფობა**, ხ. банкирство.

ზარაფხანა (ხვარს.), ხ. ფულის მოსაჭრელი ადგილი, монетный дворъ, 2 ქართლ. 417.

ზარ-აღებული, ზარ-აწდილი, ზედ. გოცებული, გაკვირვებული, пораженный ужасомъ; ვეფხ. 1350, ჩახრ. 16.

ზარბაბი, ზარბაბთი (ხვარს.), ხ. ფარჩა, парча, 2 ქართლ. 315; ზარბაბის ხავერდი, бархатъ золототканный, რუსულ. 348.

ზარბაზანი (ხვარს.), ხ. ქვემეხი, უდიდესი თოფი, пушка.

ზარბი, ხ. ძალი, ლონე, крѣпость, ხელ. 167.

ზარგანწდილი, ზედ. გაშკერებული შიშით, объятый ужасомъ, 2 ქართლ. 327; **ზარგან ხდილ-ყოფა**, ჳ), ზ. ვ. поразить ужасомъ, 1 ქართლ. 245, 258, ანდრ. 59.

ზარდანჩო (ხვარს.), ხ. ყვითელი კოჭა, желтый янтарь, ბუნ. ლ; 3. ვ. ლ; ეკან. ლ.

ზარდაო (ხვარს.), ნ. ქვერნა, куница, ბიან. ლ.

ზარდახანა, ხ. ომური ხელები, оружейная, ვეფხ. 1256.

ზარდახში (ხვარ.), ხ. ყუთი, კოლოფი, ящикъ; ზარდახშანი სიბრძნისა, ე. ი. ჭკუიან კოლოფი, мудрецъ, შესდ ზოს ხამ.

ზარდიონი, ხ. მუნრუნ. ცხრა მუცელა, сычъ.

ზარდული, ნ. ლექ ზარდულისა, наукъ.

ზარება (ვი), ზ. უ. ვზარობ, ვზარებოდ, ვზანცობ, лѣниться, მიზარებენ, замедляешь для меня; მოურავ. 93.

ზარება ჳეზარება), ზ. უ. ზარი დამეცემა, поражаетъ меня, (ვეზარები), ზ. თვ. გავკვირდები, ужасаться, რუსულ. 229, 296, 307.

ზარზაშინი, ხ. ხარდაფი შენობათა ქვეშ, подвалъ, ქაშ. 101.

ზარი (ხვარს.), ხ. ყელი, ანაზდი შიში, გახართობა; ужасъ; смятеніе; ლაბად. 9—2; ვეფხ. 73, 344, 1015; ან ცარიელი, მოთქმა, ბრუნი, გოლება, плачъ, 2 ქართლ. 534, შიშის ზარი, ужасъ страха, შიშის ზარი ეცა, онъ былъ пораженъ ужасомъ, ზარი და ზვარი, торжество, თაეს ზარი ეცა, онъ былъ пораженъ ужасомъ, ზარშეა ენით თქმა, ე. ი. საშინელია ენით თქმა, страшно сказать, ვეფხ. 552; ზარის თქმა, оплакивать кого, **ზარის-მთქმელი**, ხ. плакальщикъ, плачея, плакуша; **ზარის-თქმევინება** (ვა), ზ. ვ. заставить оплакивать, დიმ. 120; ზარით და პატივით, съ торжествомъ и почестями, 1 ქართლ. 302; ზარისხელ (ვიხელი, ვიხელე); быть пораженну ужасомъ, **ზარის ხმელი**, поражающій ужасомъ, ზარკ. 2—3; 1 ქართლ. 316.

ზარი (ხვარს.), ხ. ხარეკელი რკალისა, колококъ; ზარების რეკა, звонить въ колокола; **ზარების ხმა**, звонъ колокольный, **ზარიანი** ბჭელი, гремучая змѣя; ვარს. 156.

ზარი, ძარი, ხ. გოდორი, შესახახავი სიმინდისა; ანკორთა საჭდომი გალია; корзина; клѣтка для ястребовъ, ხაბ. ლ. ნ. ნ. ლ. ბუნ. კ. 137, ეკან. 23.

ზარიანი, ზედ. ოქროსი, золотой, ფარჩა ზარიანი, золототканная парча.

ზარიფი; -ფობით ალზდილი, რუსულ. 984; хорошо воспитанный.

ზარმაცი, ზედ. ზანკი, მეთანარი, лѣнивый, **ზარმაცობა**, ხ. лѣность, (ჳზარმაცობ), ზ. უ. ვმეთანარებ, лѣниться, ზარმაცება (ჳ).

ზარმელი, ხ. ხერი ნახე.

ზარ-მცემელობა, ხ. пораженіе ужасомъ, შავთ. 6.

ზარნახო, ზარნაშო, ხ. დიდი ბუ, пеликъ, филинъ, ლევიტ. 11—14, 15; ხაბ. ლ; ბუნ. ლ.

ზარნიშანი (ხვარს.), ხ. насѣчка золотомъ или серебромъ, 2 ქართლ. 322; რუსულ. 348, 583.

ზარობა (ჳზარობ, ჳზარებ), ზ. უ. ვმეთანარობ, лѣниться, რუსულ. 355.

ზარული, ხ. ფუძის ადგილი, нужное мѣсто.

ზარფანა, ხ. წიწაკა პილპილი, стручковый перецъ.

ზარფუში (ხვარ.), ხ. ხარქველი, ხუფი, крыша, покрышка, ქიმ. 2, 7; ხამშ. 126; пріемникъ, რ. ქ ლ.

ზარქაში (ხვარ.), ხ. ხარჭა, ოქროსი ან ვეცხლისა ხვეული, нитка золотая, серебряная; ან ფარჩა, парча, ვეფხ. 606; დარეჯ. 49—2.

ზარხდომა (-ვჭხდები), ზ. ვდ. ელი მეცემა, поражаться ужасомъ.

ზარხოში, ზედ. пьяный.

ზარხოშობა (ხვარს.), ხ. ხამთარული, пьянство, მოურავ. 80.

ზაკიკი, ზაკიკობა, ნ. ზაკიკი.

ზაფრა (ხვარს.), ნუშის ხილველისა; ხ. ყვინი დანაღვიანი, სენი ხილველის ბალღამისა სიჭარბისაგან, желчь; желтуха (болѣзнь печени), ან ყელისრევა, позывъ къ рвотѣ, тошнота, ბაგრატ. ბაქონ. 140; შავი ზაფრა, меланхолія; **გულზედ ზაფრა მოხდის**, съ души тянетъ, рветъ; **ზაფრიანი, ზაგალ. ენა**, желчный языкъ, **ზაფრიანად**, ზზ. желчно, კეთი 52.

ზაფრანა (არაბ.), ხ. კრო, ყურყუმა, шафранъ.

ზაფრაითი, ხ. ხარწყვეი ბალახი, дикій шафранъ, Crocus silvestris, ბუნ. ლ.

ზაფხული, ხ. ექვი სიცხისა, ე. ი. თოვნი: იენისა, ივლისი და აგვისტო, лѣто, **ზაფხულში, ზაფხულობა** (ჳ), **ზაფხულს ვატარებ**, проводить лѣто, (მზაფხულებ), ზ. მიბ. ზაფხულს გა-

მოუნებ, ვრისთ. 2—4; **ზაფხულობით**, во время лѣта.

ზაქი, ხ. კამბეჩის ხმო, мозгляк, тепенокъ буйволій.

ზახება (ვა), ზ. ვ. დავუძახებ, დავუძახებ, заставить кричать. (ვუ), ზ. მინ. დავუძახებ, ვუყვირი, звать, кричать кому, (ვი), ზ. მინ. ვჰყვირი, ვიყვირი, кричать, шумѣть, 1 ქართლ. 328.

ზახი, ხ. ბავთ, ოშახიანობა, угроза; **ზახიანი**, ზედ. ბავთიანი, грозный.

ზახილი (ჩრბ.), ზზ. крикъ, (ვიზახი), ზ. ვ. ვჰყვირი, кричать, ვეფხ. 222, (ვუზახი), ზ. ვ. ვუყვირი, кричать кому, звать, ზახილი უყენა, поднялъ крикъ, шумъ.

ზაჰმი, ნ. ზეიმი; ზაჰმი ბრძოლისა, шумъ битвы. 1 ქართლ. 53.

ზაჰრუმა, ზედ. წყეული, проклятый, აბდ. 3—9.

ზდა, ნ. ზრდა; ზდილობა, ნ. ზრდილობა.

ზე, ზზ. მაღლა, вверхъ, наверхъ, თანდ. რომელსაც მოუზავებიან მიცემითი ბრუნვა, ზედ, ზედა, на, надъ; ზე აღიღებ, да возвеличитъ, ხელზე ჯდიხ, онъ сидитъ на стулѣ, წყლის პირზე, на берегу рѣки, ავრილიანე მეფის -ზე, во время царствованія Авреліана, ხუთაულ; ზეცით ზე, свыше, ვეფხ. 118; ხელით მოკვეთა ზე, во время отсѣченія рукъ, ქილ. 237, ზე, ნ. ზეხი.

ზებძგომა (ავხდები), ზ. ვ. ფეხზედ ვდგები, встать на ноги.

ზებავარდნა (ავვარდები), ზ. ვ. ავხტები, вскочить.

ზებამაღლებული, ზედ. ზეცად ახული; ქებული, დიდებული, возвеселійся; прославленный, 2 ქართლ. 273.

ზებატანა (ავიტან), ზ. ვ. მაღლა ავიტან, поднять на верхъ, ქილ. 280.

ზებძეცა (ზეაძეც კრეტსაბმელსა), ზ. ვ. ავსწევ, поднять занавѣсъ.

ზებღმატებული ზედ. წარჩინებული უღრესი, превосходный, **ზებღმატულობა**, ს. წარჩინებულება, превосходство.

ზებღმაფრენი, ზედ. ზეაღტაცებული, восхищенный, ქილ. 542.

ზებღსლვა (ზეაღვალ), ზ. ვ. მაღლა ავალ, восходить.

ზებღტაცება (აღვიტაცებ), ზ. ვ. წარვიტაცებ სიხარულითა, восхищать, ვრისთ. 40.

ზებღხდომა (ავხდები), ზ. ვ. მაღლა ავალ, წამოვხდები; взойдти; вскочить. [чить.

ზებხტომა (ზეავხტები), ზ. ვ. წამოვხტები, вскоче-

ზებინი, ნ. ხვინი.

ზეგ (ხომხ.), ზზ. ხვალის ხვალ, ხვალის შემდეგ ღამეს, послѣ завтра.

ზეგანი, ს. მომაღლო აღგილი, возвышенное мѣсто, ხაბ. ლ.; სიბრძ. 26.

ზეგარდავარდნა (ვვარდები), ზ. ვ. ჩამოვვარდები, свалиться, упасть, ლრეკ. 90.

ზეგარდამო, ზეგარწმო, ზზ. მაღლიდამ, ზეცით, свыше, ვეფხ. 1; ისპ. 45—8; **ზეგარდამო-შთამოვლენა** (ვალენ), ზ. ვ. ниспосылать.

ზეგარდათხევა (ვათხევ), ზ. ვ. ავღვნებ, переполнить. ლუკ. 6—39.

ზეგარდასწრობა (ზეგარდავასწრებ), ზ. თ. მოვასწრებ გარდახდომისა, успѣть соскочить, ლრეკ. 2—105.

ზეგინდელი, ზედ. ხვალის ხვალისთვის, послѣзавтрашній (день).

ზედ, ზედა, ზედან, თანდ. მიცემ. ბრუნ. თანხმრებული, на, надъ, по, კუნძულ ხეზედ, сижу на стулѣ, ავალ მთაზედ, восхожу на гору, თქვენზედ იწყრა მაქვს, я надѣюсь на васъ, ცხენზედ ჯდომა, сидѣть на лошади, სახლის ზედა, смотритель дома, დაბად. 43—19. **ზედის-ზედ, ზედა-ზედ**, безпрестанно, непрерывно, ვეფხ. 42; ქილ. 253.

ზედა, ზედ. верхній, ზედა აჭარა, ბაქრ. 54. ქვედა აჭარა, верхній, нижній Ачара.

ზედაგარდა, ს. ძრახის დასაწყალი კრავის გარდასაცემი, ხაბ. ლ.

ზედა გარდავლა (ვალი, ვალ), ზ. უ. переступить.

ზედა-დართვა (ვა), ზ. ვ. ზედ-დავჰატებ, შევხმინებ, прядать, присовокупить, прибавить.

ზედა-დასხმა, ხზ. нападеніе, (ვასხამ), ზ. ვ. დავასხამ წყალსა, лить на, (ვსხამ), ზ. უ. ზედ-დავსდგამ, сажать на, (ზედ-დავსხმი), ზ. თ. ვკრულობ მივუვლენებ. напасть на кого. **ზედ-დასხმითი**, ზედ. наступательный.

ზედა-დაღმა, ზზ. ზეიდამ ქვეით, сверху внизъ, ვეფხ. 1128.

ზედა-დგომა (ზედ-ვადგები, -დეგ), ზ. თ. შევადგები, ფეხს დავსდგამ რაზედმე; дѣлаюсь; стать на чемъ; настаивать; 2 ტიმ. 4—2; (ზედა-ვადგები, падематривать.

ზედადგარი, ხ. ფეხსაბანი რკინა, чашка, тагань.

ზედა-ზედა, ნ. ზედას-ზედა.

ზედათი, ს. ზედა ხაპირი, ზედა კერძო, верхняя часть.

ზედა-კერძო, ს. ზედა პირი, верхняя часть, поверхность, ზზ; ზეკიდამ, отъ верху, сверху, გამოსლ. 26—14.

ზედაკვეთება (ვეკვეთები), ზ. თ. ზედ-დავეცემი, напасть на.

ზედა-მაპს, ზ. უ. თანამდებარ, я долженъ, я обязанъ, ლუკ. 14—18.

ზედა-მდეგი, ზედა-მდგომელი, ს. თავს მდგომი და რიგის მიმცემი, надсмотрщикъ, надзиратель, 1 ქართლ. 244, 336; ხაქ. 22—20.

ზედა-მზედველი, ს. თავს მდები, გამრიგებელი, მოურავი, надсмотрщикъ, смотритель; **ზედა-მზედველობა**, ს. თავს მდგომელობა, მოურავობა, надсмотръ, надзоръ, (ვმზედა-მზედველობ), ზ. ვ. თავს ვდგომელობ, მოურავობ, надсматривать.

ზედან, თანდ. ზედ. надъ. ვეფხ. 413.

ზედა-პირი, ს. ზედ-ხაპირი, поверхность, პირი, поверхность.

ზედან-ზედა, ზედი-ზედ, ზზ. ხშირად, თანასთანად, часто, безпрестанно, ხაქ. 12—16; 24—26; ვეფხ. 42, 142; 847.

ზედასლვა (ზეაღვალ), ზ. უ. რაზედმე ავალ. наступать, ходить по.

ზედაცხენი გაბმისა, ს. задняя, хвостовая лошадь.
ზედაფრენა (ზედაჰფრინავს), ზ. у დაბრძ. взлетать на что, восходить чѣмъ, ბერძ. 29.
ზედაჭვე, ზზ. вверхъ, сверху, сверхъ, обычно, вверхъ дномъ, ქართლ. 1—13.
ზედაშე, ს. церковное вино, или вино, сбереженное къ храмовому празднику.
ზედა-წერწერა, სხ. წიგნის სახელი ან საზღვარი, დაწერილობა ფულის ზედა, შესაბამი, საფლავის ქვათა და სხ. заглавіе, эпиграфія; надпись, (წარწერა), ზ. ვ. ზედ-მოვაწერ, надписать, **ზედაწარწერილობა**, ს. надпись, კალენ. 147.
ზედა-წასწერება (-ვსწერებ), ზ. ვ. მივაწერო, მოვახლებ შიბ, застать, ქილ. 177.
ზედ-ებმა (ზედვებმი, ზედ-ვებივარ), ზ. უ. ზედ-დამოკიდებულ-ვარ, ზედ-ვეკრავარ, внѣшъ на; примыкать къ; 2 ქართლ. 517.
ზედ-გაბმობა (-ვბამ), ზ. ვ. ზედ-შევაბამ, ზედ-დავაკრავ, привязываться, ჩონგ. 147.
ზედ-გაბზრახი, ს. ორგული, мятежникъ, злоумышленникъ, измѣнникъ, ქილ. 532.
ზედ-გაწყობა (-ვწყობ), ზ. ვ. ზედ-მოვეშარჯვებ, მოვესხრები, приспособить, приноровить, დავრ.
ზედ-გარდავლა (-ვლი), ზ. უ. ზედით გავლა რაზედმე, пройдти по; переѣхать черезъ кого.
ზედ-დადგინება, ს. წინადადება; положеніе, тезисъ, შეკაზმ. 3, 7.
ზედ-გდება (-ვჰკდები), лежать на чемъ.
ზედ-დგომა (ზედ-ვდგები), ზ. უ. ვდგები რაზედმე, стоять на; მარკ. 2—39.
ზედ-დათვლა (-ითვლი, -ითვლე), ზ. ვ. მივითვლი, причитать, ხარისხ. 30.
ზედ-დარითვა, ს. ზედა-დარითვა.
ზედ-დასაბაძველი, ს. ზედ-წამოსახსნელი, ибо, 3—32.
ზედ-დასხმა (-ვსხმი, -სხი), ზ. თვ. თავს დავესხმი, нападать, **ზედ-დამსხმელი**, მან. нападатель, აღბ. 12.
ზედ-დაქმა, ზზ. сверху вязать.
ზედ-დაჰხედება (-ვხედები), ზ. ვ. მაღლიდან ძირისკენ ვიცქირები, смотрѣть внизъ, მარკ. 1—35.
ზედ-დახურვა (ზედ-დავხურავ), ზ. ვ. ზედვიდან დავხურავ, покрыть сверху.
ზედ-ძევა (-ვძევ), ზ. უ. წოლა რაზედმე, лежать на, იოან. 11—38.
ზედეთი, ზედ. ზედა-პირი, ზენა კერძო, верхній.
ზედ-ეწვა ეულია, ს. ნახე თოვე და შენვა თოვის თავი. ან ქრონიკონი.
ზედი-ზედ, ნ. ზედან-ზედ, сряду, ვეფხ. 1497; ქილ. 154, 435; ზედი-ზედ განმეორება, учащать.
ზედ-მიდგომა (-ვიდგები), ზ. უ. ახლოს მივალ, подходить, საქმ. 17—5.
ზედ-მიზვლა (-ვალ), ზ. ვ. მიგუბდები, навидть на, идти на кого, საქმ. 14—5.
ზედ-მივწდომი, ზედ. გამგონი, შემცნობი, понимающій, აფრუმ. 1—6.
ზედ-მიტევება (-ვტევები), ზ. თვ. ზედ-მივარდები, нападать, набросаться.
ზედ-მიწევნა, ს. საუკეთესოთა ცნობა, основательное знаніе предмета, იხილ. 41—22; (ზედ-მივწევ გონებასა), ზ. ვ. გონებასა ვაბრძვნებ, внимательно наблюдать, **ზედ-მიწევნით**, ზზ. საუკეთესოთა, ხარჭშეუნოდ. უმჯობესად, основательно, (ცნობა, достовѣрно знать, -სწავლული, человѣкъ основательно ученый, **ზედ-მიწევნილი**, ზედ. საუკეთესოდ მცოდნე რისამე, основательно знающій что, **ზედ-მიწევნილობა**, ს. საუკეთესოთა ცნობა რისამე, დახელოვნებულება სწავლაში, საქმეში; გულის ხმის ფიცი; основательное знаніе, разумѣніе; ლოლ. 11, 25, 26; კალენ. 147; შეკაზმ. 14; მარკ. 1, 6; 1—79; იხილ. 33—6.
ზედ-მოაბმა (-ვაბამ), ზ. ვ. привязать; продолжать.
ზედ-მოდგომა (ზედ-მოვიდგები, -დეგ), ზ. უ. ახლოს მივალ; შემოვიდგები; მივიდგები, გავლენაში, подходить, подступить; приступить, неотступно требовать.
ზედ-მოკიდება (-მოვეკიდები, -დე), ზ. თვ. ზედ-დავეკიდები; მომაჯნავედ ვარ, примѣниться на; примыкать къ чему; ერთმან ერთის ზედ-მოკიდებით, послѣдовательно одинъ за другимъ; 1 ქართლ. 340. (ზედ-მოვეკიდე), ზ. ვ. ვეკიდები, вѣшать на.
ზედ-მორთვა (-ვუ). ზ. ვ. დავრთავ, присоединять.
ზედ-მოსწრება (ზედ-მოვასწრებ), ზ. ვ. მოვასწრებ, застать.
ზედ-მოურნე, ს. განმგებელი, распорядитель.
ზედ-მოქმედება, ს. განმავლობა, вліяніе.
ზედ-მოწევნა (ზედ-მოვეწევი), ზ. თვ. შევემთხვევი; постигать, ზედ-მოწეული განსაცდელი, постигло несчастіе.
ზედ-მოწერა (-ვწერ), ზ. ვ. ზედ-დავწერ, надписать, -მოწერილობა, ს. ზედა-წარწერა, надпись.
ზედ-მოხმობა (ზედ-მოვუხმობ), ზ. ვ. ზედ-დავიძახებ, навѣдать, ვეფხ. 58.
ზედ-მჭვრეტობა, ს. ზედა-მხედველობა, наблюденіе, მარკ. 1—9.
ზედ-ნადები, ს. ზედ-დარიული, надбавка; ბაქრ. 344.
ზედ-ნადები, ს. მოთვარის განახლების ხაზინაში ზედ-ნადებად მოპოვებული რიცხვი; основаніе въ наслѣдіи, ნახე ქრონიკონი; 1 ქართლ. 343, ნ. თოვე.
ზედ-ნაწერი, ს. ზედ-მოწერილობა, надпись.
ზედრაგი, ს. ზეწარი, простыня, 2 ქართლ. 346.
ზედ-ზადგამი, ზედ. თავზედ-დასადები. положенный на: წყობ. 404.
ზედ-ზადენი, ს. გასაშლელი რამ, надстилка.
ზედ-ზაჩინო, ს. ზენაპირი, გვიანანი, поверхность, горизонтъ, სამღვთო წერილში: ნათელი, გამოსჩენი, ясный, свѣтлый, მალაქ. 1—14.
ზედ-ზახურავი, ს. გადასაფარებელი, покрывало.
ზედ-შეკვდომა (ზედ-შევკვდები), ზ. ვდ. თავს შევკვლავ, погибнуть въ стычкѣ съ кѣмъ.

ზედ-შემჭიმრობა, ს. ზედ-მოჰმუღლობა, ქილ. 371; натянутость веревки.

ზედ-შეწევა (ვ), ზ. შ. თავს-დებრევა, жертвовать собою.

ზედ-შეხრული სახელი, ს. прилагательное имя.

ზედ-შეხედვა (ვ), ზ. შ. ღვიერება, შეჭვრეტა, смотрѣть на.

ზედ-წამოსახსახი, ს. გაუსხლტელად ჩასაცმელი რამე, накидка.

ზედ-წერილი, ზედ-ნაწერი, надпись.

ზედ-წოდება, სზ. სახელის-დართვა; სახელ-ნარქაული, მოპრქმული სახელი, прозваніе; (ვიზედ-წოდები), ზ. ვნ. прозываться, მარკ. 1—3; 122; ლოლ. 33, **ზედ-წოდებული, -დებითი**, ზედ. სახელდებული, прозванный, придаточный (-ное имя), მარკ. 1—76; 114.

ზევა (ვ)ზევ), ზ. შ. ქნევა, ქნევნა, ქანცვა, тянуть, тащить, -შეილება, стрѣлять изъ лука, მოურავ. 153; 257.

ზევით, ზედ. მაღლა, ალმა, შეღმა, вверхъ, на верха, **ზევითგან**, ზზ. сверху.

ზევითი, ზედ. ზენა, ზემოთი, ზედათი, верхній, -სამოსელი, верхняя одежда, 1 მეფეთ. 18—3; ზევითნი პირველნი, прежде бывшіе царя.

ზევსი (ბერძნ.), ს. ღმ. მუშთარი (планета), юпитеръ (планета); Богъ-Зевсъ; **ზევსური**, высшій, божественный, შავთ. 1.

ზეზე, ზზ. ფეხზედ, დგომელ», стоя, стоймя; ზეზე ავიჭრები, вскочить на ноги; ზეზეურად, **ზეზეულად**, ზზ. ფეხზე დგომით, стоя на ногахъ, ზეზეულად ხმინავს, стоя на ногахъ онъ спитъ, ზეზე წამოხტა, онъ вскочилъ на ноги.

ზეზე დაგდება (ვ), ზ. შ. გირვე დავდებ, ვ. ი. დაუკვეთად ან დაუმარხავად, бросить, оставить нить, ხარ. ხომხ. 263.

ზეზედგომა (-ესდგები, ხდება), ზ. უ. ფეხზე ხდგები; стоять на ногахъ.

ზეზი, ს. ჰკერა და ხირმა ერთად შეხსნილი თრიგებად; ნახე ოქრომკერი; სამღთო წერილში: ოქრო ქსოვილი სამოსელი, გამოსვ. 26—1, 36; 28—33. 35—26; შავთ. 49, тесма изъ золотошелковой и шелковой нитки, галунъ; виссонъ, драгоцѣнная ткань, -ჰაბალი, галунъ изъ крученаго шелку и золотошелковой нитки, გამოსლ. 27 — 9; 1 ქრონ. 274, ქვეხ. 213.

ზეთაბა, ზზ. ჯვრისველსა, მაღალსა აღგილსა, ქვეხ. 1535; высшій.

ზეთი (სპარ.), ს. ცხიმი მოსაზელთა მარცვალთა, масло коетное, елей, **ზეთის ზეთი**, льняное масло, **ზეთი შაბიამანისა**, кипорисное масло, **ზეთის ხე**, оливковое дерево, დავით. 51—8; **ზეთის ხილი**, оливки, маслины, სამ. 1—12; ზეთის საღებავი, масляная краска, **ზეთიანი**, ზედ. масляный, **ზეთის კურთხევა**, სზ. елеосвященіе, соборованіе; (ვ), ზ. შ. елеосвящать, (ვ), ზ. შ. соборовать кого масломъ, (ვი), ზ. მიზ. собороваться.

ზეთიდანი, ს. ერთგვარი ჯვეშანი, бровя, латы.

ზეითი, ს. ზეკით; **ზეითი**, ს. ზეკითი.

ზეიდან, **ზეითგამო**, ზზ. свыше, сверху.

ზეითუნი (არაბ.), ს. ზეთის ხე ან ხილი, оливковое дерево, оливки, **ზეითუნის ზეთი**, оливковое масло.

ზეიმი, ზეჭმი, ზაჭმე (არაბ.), ს. ალალ-მაჯალი, ერთი ყოფა სახარულოსაგან ან შაშხაგან, шумъ отъ веселія, ქვეხ. 73; 312; ზეიმი და ზარი, торжество, помпа, ქვეხ. 310, 321; ზეიმი შეჭქნა, задалъ пиръ, ქვეხ. 334.

ზეინკალი, ს. შერახმახე, ჩილინგქარი, ხელოსანი მკეთებელი აბჯართა, клинковъ и пр. слесарь, ვიწრ. 52, ხარ. ლ.

ზეკიდებული, ზედ. დამოკიდებული, повѣшенный, მარკ. 2—3.

ზელა (ვ)ზელ), ზ. შ. ხელით ზსოლვა, ზხვნელად რასმე, ვითარ ცომისა, თიხისა და სხ. ამას, მჭიდრ, ზელა ცვანის, терѣть тѣло, масажъ; (ვიზელები), ზ. შ. ხელით გაცრისებები, разминаться, **ზელილი, ნაზელი**, მიმ. мятый, 1 ქრონ. 351.

ზელქვა ს. მცენ. клавера деревья, კვეხ გაზეთი 1853, № 6, რიც. 11.

ზემდგომი, -მელი, ს. ზედამდგარი, ზედა-მზედველი, თვს-მდგომელი, смотритель.

ზემოდგომა (ზე მოვდგები), ზ. უ. ახლოს მოვალ, подходить, სჯმ. 17—5.

ზემო, ზედ. ზენა, ზედათი; ზემოთი მჭირნახლ დანგაზედ; верхній, верховый; ზემო ქარი, верховый вѣтеръ, ზემო და ქვემო, вверху и внизу, но теченію, **ზემოდამ**, ზზ. ზევიდამ, сверху, ზემოელნი და ქვემოელნი, жители верховьевъ и низовьевъ рѣки, გორგ. 61, ზემოდისინ, до верху, რუსულ. 653; ზემოდგან, ზზ. сверху.

ზემოთი, ზედ. ზედათი, ზემო, верхній, **ზემოით**, ზზ. მაღლიდამ, свыше, **ზემოთქმული**, ზედ. вышесказанный, **ზემორე**, ზზ. ზევით, выше, ზემორე განცხადებული, выше объявленный, **ზემოური**, ზედ. верхній, **ზემოქვემოებით**, ზზ. ზერქვერედ, არც ახე არც ახე; უფროს უმცროსობის მიხედვით, ни то ни се; смотря по старшинству или меньшинству; ალბ. 28.

ზემოჯდომა, ზეჯდომა (ზემოვჯდი, ზ. უ. ზევით ვჯდები, предсѣдать, (ვჯდები), сѣсть на первое мѣсто, **ზემომჯდომი, ზემჯდომი**; предсѣдатель.

ზენა, ზედ. ზემოთი, ზევითი, ზეითი, верхній, высшій; ქვეხ. 27; უზენაესი, მაღალი, вышній, ქვეხ. 789; 1029; საქმე ზენა, ან ზენა განგება, ვ. ი. ღვთის განგება, предопредѣленіе Всевышняго, ზენა ძალთაჲი, всевышняя царица, ზენამე იყის, ვ. ი. ღმერთმა იცის, Богъ вѣсть, ქვეხ. 518; ზენა ღვინები, деревни лежащія у истока рѣки, **ზენა არსი**, всевышнее существо, **ზენა კერძო**, ზედ. ზედაკერძო, ზედათი ნაწილი; ზედა პირი, სიფრიფანა, ზედ-სახური, епидермисъ, верхняя часть, поверхность; იხილ. 10—9; 1 ქრონ. 329, 356; **ზენაპირი**, ს. პირი რისამე და არა ხარჩული, верхняя часть, **ზენაქარი**, верховый вѣтеръ, ბუნ. კ. 190; **ზენად**, ზზ. вверху; **ზენაარი**, ს. ზენა არსი, ზენარი, ზეცათა შინა არსი; ველეკნეთ უბრალით ნებეულად ღვთისა ან მოჭირნეულის ფიცისა, всевышній; клятва, клявусь всевышнимъ, ქვეხ

410, 664; 700; ვისრ. 12; გაკცხა ზენაარისა, нарушить клятву, ქუაბ. 730; 1 ქორნ. 442; ზენაარი გამოგვილე возьми съ насъ клятву; ქუაბ. 418; ზენაარი ზენაარად ქმარ, ე. ი. ფიცი ფიცად ქმარ, ქუაბ. 920; доносьно клятвы; **ზენაარ**, ზზ. клянусь всевышнимъ, ქუაბ. 395; **ზენაარობა**, ს. ფიცი, клятва, ქუაბ. 237; ზენაარობით, съ клятвою, **ზენაობა**, ს. უმაღლესობა, უზესთაესი, верховность, **ზენაობითი**, ზედ. უმაღლესი, უზესთაესი, превышній, верховный, კალმ. 139, ზენაი, ზედ. მაგალ. ხელმწიფე ზენაი ე. ი. უმაღლესი ხელმწიფეა, онъ великій государь, ქუაბ. 1542.

ზენგალი, ნ. ზეინკალი, სპ. ლ. [(раст.).

ზენცენი, - ს. მცენ. ქალის ბენვა, возосатникъ

ზეობა, ს. მაღლობა, возвышеніе, первенство, (ვ)ზეობ, -ბი), ზ. ვ. ვმაღლობ, თავი მომაქებ, ვამპარკავნებ, гордиться, возноситься, მოურავ. 256.

ზეპვა (ვ), ზ. ვ. ვხერგნი, ვსკეკნი, ვქელავ ფუხით ან ხიზელით, мять, топать; трамбовать.

ზეპირ, ზეპირად, ზზ. უნიგნოდ თქმა, наизусть; изустно, ზეპირად ვსწავლე, выучить наизусть; ზეპირად შეთვლა ან დავარება, словесно поручить сказать кому что, ქუაბ. 8, 1318; შეთუ ზეპირ მივიწია, ქუაბ. 409, если на лицѣ моемъ отражалась улыбка. **ზეპირი**, ზედ. პირად სთქმული, изустный, **ზეპირება** (ვი), ზ. ვ. ვავიზეპირებ, ვაუსწავლი, ვაუდარებ უნიგნოდ; учить наизусть, **ზეპირებინება** (ვა), სხვ. ზეპირად ვასწავლინებ, заставить выучить наизусть.

ზერგნა (ვზერგნი, -გნე), ზ. ვ. ვქელავ, ვხერგნი ხიზელით, мять, топать; трамбовать, убивать землю.

ზერდაგი (სპარს.), ს. ჩალის ფერი ცხენი, буланая лошадь, ლეკურ. 2—22. რუსულ. 592; 2 ქორნ. 200.

ზერე, ზზ. ზევით, მაღლა, вверхъ, **ზერე-ქვერედ**, ზზ. არც ახე, არც იხე, ზედაქვე, двусмысленно, нерѣшительно, ни то, ни се; ни съ того, ни съ сего; верхъ дномъ; -ხნეული, ავადმყოფი არც წოლით ლა არც ხრელად მთელი, хилый, **ზერეჭვერეობა**, ს. ხიზმუზიანობა, хвораніе.

ზერჩნა, ნ. ზერგნა

ზერჩო, ს. მცენ. არჯაქელა, дикій артишокъ, ბუნ. ლ; снарядовой горохъ, ერის. ლ.

ზესები საქმე, ს. მაღალი საქმე, знатное дѣло, серьезное дѣло, ქუაბ. 1371.

ზესთა, ზზ. ზეშთა, ზედარდმო, свыше, **ზესთაბუნებითი**, ზედ. бунебный, сверхъ-естественный, ლოლ. 35; **ზესთა-ზედათ**, ზზ. უმაღლეს, ზევიდამ, превыше, свыше, იხ. 2—2, **ზესთაზედა**, **ზესთაზენი**, ზედ. უზესთაესი, ფრიად უაღრესი, უმაღლესი, превышній, იხ. 2—2; **ზესთაჰჩენი**, ზედ. ზევი, высокомѣрный, **ზესთაჰჩენობა**, ს. ზევობა, მაღლობით მჩენებლობა, высокомѣріе, ქუაბ. 985 გან. თუმ; მარკ. 1—88; 106; **ზესთა ჰჩენი გული**, надутый, напыщенный, აღდგ. 21; **ზესთა-ჰჩენობითი**, ზედ. პპარკავნობითი, высокомѣрный, **ზესთა-ქებული**, ზედ. прославленный.

ზეცი, ზედ. ზეს, ზეციერი, высшій, небесный, ქუაბ. 218.

ზეცნელი, ზედ. ცაზედ უმაღლესი, ცის ზევით აღგილი, превыше небесъ, 2 სჯული 28—23; 5—8; ლევით. 8—1.

ზესხდომა (ზე ვსხედვარი), ზ. ვ. თავს ვზიკარ, возсѣдать.

ზეული, ზედ. ზემოთ, верховный.

ზეფირობი, ს. ნიავი, зефиръ.

ზელმა, ს. ვრთგვარი ბადე თევზთ სანადირო, сѣть для ловли рыбъ, верша, სპ. ლ.

ზეშთა, ნ. ზესთა; ზეშთა ბუნებითი, ნ. ზესთა ბუნებითი; ზეშთა ზედა, ნ. ზესთა ზედა.

ზეცა, ს. ცა, небо, **ზეციერი**, ზედ. ციური, небесный, -მამა, небесный Отецъ.

ზეკონება (ზე მაქვს), ზ. ვ. ზედა მაქვს, имѣть при себѣ, ხარ. 9—15; носить.

ზეწამოკდომა (ვსკდები, ვსკვდე), ზ. ვ. ზეზე ვდგები, приспѣть, ლუკ. 7—15; ლარვ. 105.

ზეწარება (თავსა ვაზეწარებ), ზ. ვ. ვასუდარებ, მოვკვდინებ თავსა, убивать себя, ქუაბ. 710.

ზეწარი, ს. გარდასაფარებელი ქვეშაგებისა; ავადა ქალის, ჩარი; გრძელი სამოსელი მღვდელთ ძველის სჯულისა, გამოცხ. 1—13; простыня; чадра, хламида; покровъ, долгая риза ветхозавѣтныхъ священниковъ; ქუაბ. 368.

ზეკდომა (ზეკვჩი), მრავლ. **ზესხდომა** (ზესხედვარ), возсѣдать, предсѣдательствовать, მაგთ. 21—5; ფსალ. 75—6.

ზეჭარი, ზედ. ზევი, ზესთამჩენი, величавый, гордый; ამბაკ. 2—5.

ზვავი, ს. მთიდგან ჩამოზღვლეული თოვლის გორა, снѣжный обвалъ; куча.

ზვავება (ვა), ზ. ვ. ჰხლათ гордиться.

ზვავი, ზედ. უზომოდ ამპარკავნი, кичливый, надменный, гордый; ამბაკ. 2—5; ან მკრთობა, пражда, აღბ. 39; **ზვავობა**, სხ. ამპარკავნება: гордость, (ვ)ზვავობ), ზ. უ. ვამპარკავნობ, гордиться, кичиться.

ზვარა, ს. შესაწირავი ხვასკაცი, ცოთრით მოზვერი ლა მისთანანი, გარნა შესაწირავს ცხვარსა უმთობენ საღვთოდ, на жертву назначенный рогатый скотъ, ლიბერ. 21—27; ან ზვანი, გროვა, куча; ვაშლი. 18, **ზვარაკი**, ს. კურო, მოზვერი, телецъ, ისია. 11—6; ფსალ. 49—9; 50—12; 65—14; 67—30; ლევიტ. 8—1; რიცხ. 7—27.

ზვარი, ს. აღგილი, სადაც მზე ღიღ-ხანს მიაჩერებს; რაღგანაც ამგვარი აღგილი უკეთესია სავენახოდ ლა ხოფელთ მებაღონენი მას გამოარჩევენ, ამისგამო ზვარი ენოდების ღიღსა ვენახსა, რომელსაც შემუშავებენ გლეხნი, ხოლმენი; солнопекъ; помѣщичій виноградникъ.

ზვევა (ვიზვევები, -ვე), ზ. ვ. ხვასკანკალ თევს; მოვიმშობიარებ; ვიოლიებ, ამისგან მშობელს ენოდება მეზვი ლა ბერწსა უზვი, рождать, телиться; იერემ. 14—5.

ზვერვა (ვჭ), ზ. ვ. ღვმზვერავ, ვეძებრილებ, გავიმსკრობ, соглядать, лазутничать, სიბრძ. 143; ქილ. 127.

ზვერი, ს. ბაჟი ან ხარკი, дань; пошлина; რიც-

სჯი. 31 — 28, 40, მაკ. 17 — 25, რომაელ. 13—7.

ზვიადება (ვა), ზ. ᲛᲔ კავაᲛპარკავნებ, впушать гордость. აბგ. 2—24.

ზვიადი, ზედ. ზვიადი, მოთავილე. ავ-მომწონი, спесивый, чванливый.

ზვიგენი, ს. თევზია, акула, გრან. ლ: ბუნ. ლ.

ზვინი, ს. ბრჯა, გროვა თივისა, შუშის, стогъ сѣна, ворохъ, куча, грузъ; კანონ. 8—15; რუთ. 3—7.

ზვირთი, ს. დიდრონები ზღვის ტალღა, волна.

ზვლეკა, ნ. ზღვლეკა.

ზვრა (ვა), ზ. ᲛᲔ ვაჭკნობ ვარდს, გავხდი, ღვრᲛᲔᲚᲔᲑᲔ, заставить вянуть, худать, ვეფხ. 167, 854; (ვიზვრები), вянуть, худѣть.

ზიანება (ვა), ზ. ᲛᲔ. ზიანში შევიგდებ, ღვრᲛᲔᲚᲔᲑᲔ, გაზარალება, наганить, вводить въ изъянъ, (ვი), ზ. მიწ. ვიზარალებ, ღვრᲛᲔᲚᲔᲑᲔ, входить въ изъянъ.

ზიანი (სპარს.), ს. ღახალისი, ზარალი, изъянъ, убытокъ, ვეფხ. 792, 1028.

ზიარება, სხ. მონაწილეობის მიღება, თანაზიარება; შეწილთა ხაიდუმლოთაგანი, რომელი მიღება წმინდათა ხაიდუმლოთა, обобщеніе, соучастіе: причастіе, евхаристія: რომ. 15—26; 2 კორინ. 6—14; 13—13; (ვა), ზ. ᲛᲔ. თანა მონაწილედ გავხდი, მონაწილეობას მივიღებ, თანა ვიარჭყოფ; წმინდა ხაიდუმლოს მივიღებინებ; обобщать, объединять, дѣлать соучастникомъ; пріобщать, присоединять; причащать св. тайнъ; კანონ. 66: ვუზიარებ თავსა, общаться, (ვუზიარებ), ზ. თუ. მონაწილეობას მივიღებ, пріобщаюсь, принять участіе; участвовать; пріобщаться св. тайнъ; კანონ. 282; 1 პეტრ. 4—13: რომაელ. 15—27; გალატ. 6—6; ფილიპ. 4—15; თავის სიხარულით ნუ ვზიარებით, д. о. თქვენი თავის შესახარელნი ნუ იქმნებით, ვეფხ. 385. не подвергайте себя крещенію; (მეზიარები), ზ. მიწ. ჩემი თანა მონაწილე ჰხდები, ты становишься соучастникомъ моимъ, იგავ. 5—18; (ვიზიარებ), ზ. ვნ. თანა მონაწილე ᲛᲔᲕᲔᲥᲜᲔᲑᲘ, принимать участіе, присоединяться, მარკ. 2—25; კანონ. 16; **ზიარებული, ნაზიარები**, пріобщенный; причащенный, **ზიარებელი**, ზედ. причастный; причастникъ; **ზიარებადი**, ზედ. причастный, **ზიარი**, ს. თანა მონაწილე. თანაზიარი, причастный; соучастникъ, сообщникъ, **ზიარება** (ვარ), ზ. ვნ. მონაწილე ვარ, я причастенъ, ზიარი მხარეთა, იხილ. 1—23, соучастникъ воровъ.

ზიდება ზიდილი, სხ. тошнота (მიზიდებს), ზ. ᲛᲔ გული მერევა, მანთხევს, тошнить меня.

ზიდვა (ვა), ზ. ᲛᲔ. ვზიდი მიმაქვს, нести, таскать, (ვიზიდები), იგივე ვჰზიდავ; (მიზიდავ); ზ. მიწ. приносишь мнѣ, მეზიდები, тащишь меня; მიზიდავ ენას, ты пересказываешь мнѣ, научаешь мнѣ, სიბრძ. 62; (ვიზიდები), ზ. ვნ. წაველები, გაღვეცვნები, переноситься.

ზიელა, ს. ხახვი მეცნარისა: გრიბ. ლ.

ზიზილ-პიპილი, ზიზიპიზები, трясульки, балаболки.

ზიზღება (ვა), ზ. ᲛᲔ შევეძაგები, отвращать, **ზიზღება** (ვჰზიზღებ, ვიზიზღებ), ზ. ᲛᲔ. შეეძაგები, მძაგს, гнушаться, брезгать, ქილ. 310; (მეზიზღება) ზ. მიწ. მძაგს; брезгать. ბუნ. კ. 95: ღვრ. 35; (ვეზიზღები), ზ. თუ. ვეძაგები, быть противну кому.

ზიზღი, ს. გარეშიქცევა შეძაგებისაგან, отвращеніе, брезливость.

ზითევი (სპარსული), ს. მზითევი, приданое, ზითევი, ნ. მზითევი.

ზიკიბინტრე, ს. ყორი, ხაკრავის ძალთ ბრეკი, дужка у скрипки.

ზილი, ს. კრანი, წერილი ხმა გალობაში, альтъ, дискантъ, სან. ლ.

ზილი, ს. კოლო, комаръ, ბუნ. ღ.

ზილფაჩროზი მამალი, ს. მცენ. переполохъ мужской (раст.), ნ. ჩ. ლ; базиликъ, გრიბ. ლ

ზილფი (სპარ.) ს. წინამო. კავები ქალთა, локонъ.

ზილფიანელი, ს. ნელ-ხეიჭაჭელი, духи, რუსულ. 362.

ზინათეულობა, ს. მზითევი, приданое, აბგ. 2—10.

ზილფუში (სპარ.), ს. ორთაქი, ქუდისა, чапракъ, ალექს. 127.

ზინაკოშკი, ს. კოშკის უშინაგანები აღგილი ან ოთახი შუაგულისა მორთული, внутренность замка, ვეფხ. 515, კანმ. ო.

ზინარი, ზინდარი (სპარს.), ს. ცხინდარი, მუკანის, стремянной, конюхъ, დახკ. 2.

ზინზივერი, ს. მცენ. имбирь-родъ, გრიბ. ლ.

ზინზლი, ს. ხიმერალის ხუნი, სიმერალე, смарагдъ, изумрудъ, ვეპრ. 11—28; სან. ლ; **ზინზლიანი**, ზედ. მწვანილი, смарагдный.

ზიპი, ს. თევზის ქონი, рыбій жиръ, ბუნ. ლ.

ზირა, ზირაკი (სპარს.), ს. ძირკი, кедровникъ, тминъ, ბუნ. ლ; анисъ полевой, გრიბ. ლ.

ზირანდაზი, ს. ღახკ. 1062

ზირაჭი, ს. დიდი მეჯრანგეული ფრიხილი, სან. ლ.

ზირიშკი (სპარს.), ს. მცენ. кислица, накалунъ, ბიბლ. ლ. ბაგრ. 18.

ზირნიზი (სპარს.), ს. ხამხაკურა წამალი, ყვითელი ქვა. ლიში, желтый мышьякъ, ბუნ. ლ. ქიმია 34; პ. ფ. ლ.

ზიჯი (სპარს.) ს. ლარი, რომლითაც ჰწამენ აღგილის ხიგრძეს ლა სიგანეს, шнуръ для измѣренія долготы и ширины мѣстности, ბიბლ. ლ. ქმნულ. წ. 43.

ზლაზვინი, -ნით ზიარული, ს. ბაყბაყი, უგვანი ხიარული, тяжелая походка, ჩონგ.

ზმა, ს. ლექსთ-მეკეთობა, сложеніе стиховъ или ლექსთ შეერთებითა სხვა ლექსი გამოდიოდეს, ვეფხ. 1512; игра словъ, каламбуръ, ზმით დაწერილ არიან შარშინ ჩახრუხაძისა და აბდულ-შესია შეთხულის თხზულნი: მაგალ: ღაწერა-ქვითა, დაწერაქვითა ანდამანტისა ცვილ-მეთაფლისა; ხედ. 80, ამისი გამოცან წერა, ქვა, წერაქვი, ანუ მეფეთა მარილი, д. о. მეცე თეშარი; ანუ ზედ წარწერა მეფის ირაკლის ხეკლისა: მე ფერხი გახხიხულია მიერ, გულსია ვაღიღე. ამაში გამოდის მეფე ერეკლე. და სხ. (ვჰზმი, ზ. ᲛᲔ. ლექსთ-შეკეთობა ან ოქმა ზმისა, каламбурить, რუსულ. 226, 642.

ზმა, ნ. ზმნ.

ზმა (ვზმი, ვზმა, ვჰმ. ღრი არა აქვს; მლიბ. ვიზმ), ზ. ვ. ვიქმ. ვჰყოფ. მოვიქცევი, ქმნათ, поступать, Мрк. 2—24; 11—5; იხილ. 45—9; ვეფხ. 13; 222; 521; რუსუდ. 139; ქილ. 189; (ვჰ), ზ. ვ. ვიქმ, მოვაყენებ ვისმე რას, причинять кому что, -ძალს, принуждать силою, Грг. 151; რუსუდ. 529; რას უზამ, что ты будешь дѣлать съ нимъ, ვეფხ. სიბრძნესა, შენივ. ბერძნ. სიბრძნ. произнести надъ кѣмъ ересь. (მიზმ), дѣлаешь мнѣ, причиняешь мнѣ, ვეფხ. 163; რუსუდ. 513; წყალობას მიზამ, ты окажешь мнѣ милость, წყალობას გიზამ, я пожалую тебя, რას მიზამ, что ты мнѣ сдѣлаешь.

ზმა (ვჰზმი ხანა), ზ. ვ. ხან დავჰყოფ. давлю, давлюсь, мѣшкать, медлить, ვეფხ. 1054.

ზმა (ვჰზმი), ზ. ვ. ვჰფიქრობ, ვხედი, думать, ვეფხ. 1385; ბედითად ჰზმიდეს, ვ. ი. ведутъ фигуральн., ვეფხ. 13; კარგა ჰზმიდეს, ვ. ი. рисованно фигурально, ვეფხ. 69.

ზმა, ს. ხმაურობა, ჩოჩქოლი, шумъ, смятеніе, დარეკ. 2—12; 27.

ზმანება, ს. მოჩვენება სიზმარში, ощущеніе, сонъ, სიბრძ. 7; იხილ. 29—5; (მეზმანებაი, მზმანებია), ზ. თვ. მოვჩვენება, მომელანდება, являться, грезиться мнѣ, კიხრ. 71, 152; (ვიზმანებ), ზ. მიჩ. წარმოვიდგენ სიზმარში, представлять себѣ, იხილ. 29—8; სიზმრათაც არ მზმანებია, это мнѣ и во снѣ не снилось, დავრ. 3.

ზმანება (ვჰ), ზ. ვ. გაუზომავ, измѣрять, мѣрять, примѣрять.

ზმანი, ს. გრძნება, ჯადო. чародѣйство, Зосѳ. სამ. 11.

ზმარჭელი, ს. ხუთ გული ხილი, чишки, мушмула.

ზმილაკი, ს. სურო ან მახაან ნაოხი ხეირიდი, плошь, ბუნ. ლ. кошница, кузовъ; ნ. ჩ.

ზმილი, ს. ხმაურნალო ნივთი; კაკილ?

ზმირონი (ბერძნ.), ს. მური ხურნელი ლ ხმაურნალო, ეხთურ. 2—12; გუნდრუკი; смирна, смолка пахучая для курева.

ზმნა, ს. ზმა, ლრამ. მესამე ნაწილი სიტყვისა, глаголъ, -შემოქმედებითი, глаголъ дѣйствительный, ზმნა ვნებითი, глаголъ страдательный, ზმნა თვითვნებითი, глаголъ возвратный, -უმეშვეობითი, глаголъ средній.

ზმნა, ს. предчувствіе; (ვჰზმნი, ვიზმნი, სრ. ვიზმენ), ზ. ვ. წინასწარ ვჰგრძნობ, ощущаю, გამოვიცნობ; დავიდ. 14—5; 44—5; ლექიტ. 19—27; ვხედ დავხელი რასმე; გამოვიცი, გამოვკვლევ, გავლაკ. 4—10. предчувствовать, предугадывать; испытать; изнѣдимать, изслѣдывать; ან ჰგრძნებ, вооружаюсь, გრძნებით შევჰკრავ, очаровать, околдовать; ხან. Зосѳ. 11; ნ. ზმანი; (ვიზმნი), ზ. ვ. ვჰფიქრობ, ვჰცდილობ, думать, пытаться.

ზმნის-ზედა, ს. ლრამ. მეხუთე ნაწილი სიტყვისა, нарѣчіе.

ზმნობა, სზ. дума, помыслъ, (ვიზმნობ, ვჰზმნობ, სრ. ვჰზმნე), ზ. ვ. ვჰფიქრობ, ვხედავ; გამოვიზრახავ; ვჰცდილობ, ვცდები; думать; стараться; ვეფხ. 1385; კიხრ. 26, 84, 73, 249; Зосѳ. 55, გბრალ. 11—29; იზმობდა შეგომად მოწაფეთა მათ, думалъ пристать къ ученикамъ, ხანჭ. 9—26.

ზმობა (ვზმობ), ზ. ვ. ზმის გამზობ, казамбурить.

ზმორება, სზ. потягота, потягиваніе членовъ, съ напряженьемъ и зѣвотою, (ვიზმორები), ზ. ვ. ვანში გავიჭიმები, წელს გავიზრთავ შეკრულების შეძლებამ, потягиваться, съ напряженьемъ и зѣвотою послѣ сна, ვრისხ. 2—73, (მიზმორებს), ზ. მიჩ. вызываетъ меня къ потяготу, (ვიზმორებ), ზ. ვ. бросать къ потяготу.

ზმუვილი (ზმუვის), ზ. უ. დაბმული ძროხა ხმიანობს ხიხრეულის ძაძს, мычать.

ზმული, მიმ. მაგალ. ხან-დაზმული, ე. ი. დაგვიანებული; ძრო გაგვიანებული, опоздалый; старый; ალაზ ხანს ზმულია, не мѣшкая, не теряя времени, ვეფხ. 1560.

ზმური, ს. ნ. ზურმუხტი, смотр. Зосѳ. 172.

ზნე, ს. რაც რამ ჩვეულობა ჰხდირდეს ვისმე კეთილი ან ცუდი, 1 კორ. 15—33; ვეფხ. 945; привычка, нравъ, характеръ, обычай, -ხამიერი, военное искусство, ვეფხ. 62; რუსუდ. 441; -კეთილობა, хорошая нравственность, 1 ქართლ. 272, ცუნ (ცუდ) ზნენი, ვეფხ. 1024; ე. ი. უქო გაზრდილობა, похвальная его нѣжливость, благовоспитанность, ხოფელი თავის ზნეს არ ღალატობს, Грг. 51; временной міръ не измѣнитъ своему обычному порядку; თუ ცხენს ზნე გაუოსწრდეს, если лошадь окажется съ порокомъ, აღბ. 88; ზნე უკლები, непмѣющій недостатка въ нравственности, ვიხრ. 180; ზნე დაწვეულება, нравъ и обычай.

ზნევა (ვიზნევ), ზ. ვ. ვიზნებ, предить.

ზნეობა, ს. ზრდილობა; მართებული ყოფა-ქცევა. благовоспитанность; нравственность, მაცნური ზნეობა, ვეფხ. 8; ე. ი. მაცნურობის წესი, обычай влюбленныхъ.

ზნეობა (ვჰზნეობ), ზ. ვ. სამხედრო თამაშობაში გავერთვი, рубиться, 535, упражняться въ военномъ искусствѣ.

ზნეობითი, ზედ. нравственный, -სწავლა, нравоученіе.

ზნექა (ვჰზნექ, ვჰზნიქ), ზ. ვ. მოვხრავ, მოვჰკეკვ. сгибать, (ვიზნიქები), ზ. ვ. сгибаться, гнуться, ვიზ. 17.

ზნიანი, ზედ. гнилаки, ალაზ ზნიანა; შმორიანი ღვინო; капризный, упрямый, протухлое вино; **ზნიანობა**, капризъ.

ზოაული (არაბ.), ს. კრონოსი (ცთომილი), сатурнъ (планета).

ზოგად, ზზ. ერთად, ერთობით, тѣсно, вообще; имѣть, имѣть; Зирк. 6—23; 2 ქართლ. 65; ლ აქვნდა ყოველივე ზოგად, и имѣли все общее, ხანჭ. 2—4; 4—32.

ზოგადი, ზედ. ხალხო, ხალხის, ხალხური, общій, კიკ. 15; ან ნახევარი, половина, 2 ხანული. 3—12.

ზოგება, ს. ხალხობა, общность, კიკ. 221.

ზოგება (ვიზოგებ), ზ. ვ. გამოვიზოგავ, мѣрить, экономить, бережно расходовать, экономить.

ზოგვა (ვჰზოგავ), ზ. ვ. არ ვიმეტებ, ვუფრთხილდე-

ბი, беречь, щадить, (ვიზოგვი), ზ. ვნ. нестрачиваться, нуждаться. 521.

ზოგი, ზედ. нѣкоторый, нѣкій, иной, нѣкто. 29; 798; სამღვთო წერილში: нѣкоторое количество чего, часть чего, нѣсколько. 31—47; იხ. 3—8; ზოგი ზოგს მიზეზს იტყოდეს, одни приводили одну причину, другіе другую, დარეკ. 2; ზოგმან რა თქვა, ზოგმან რა, кто во что горазд; ჰა უფალო ზოგი ხორციო ჩემო, вотъ, господи, половина моего имѣнія; ლუკ. 19—8; და მოიღო ზოგი რაღაცნაწილ, и принесъ нѣкоторую часть, საქმ. 5—2. **ზოგიერთი**, ზედ. нѣкоторый, нѣкій, **ზოგგან**, ზმნ. въ нѣкоторыхъ мѣстахъ; **ზოგჯერ**, ზნ. иногда, **ზოგზოგი**, ზედ. нѣкоторый.

ზოლი, ს. ერთად შეკონილი ან ქსოვილი მრავალი, მაგ. 44; слитокъ, -ოჭრილი ან ქვეითი. слитокъ золота или серебра, -ოთვლილი, плавленый медъ, ბუნ. კ. 132.

ზოლია, ზოლიაქო (ბერძნ.), ს. სიმრგვალე ზეცის მოქცევისა წელიწადეულად, რომელიც განიწვალებების 12 კერძად ან ბურჯად, თითოეულსა ბურჯსა ან თავსა ჰქვიან თანა ვარსკვლავეთის ხატით რომელსაც ზედ მიმოქცევასა თვისსა მიათვალიერებს, მაგალ: ოინარი, ქართ. ვარსკვლავეთა ამისა ეწოდებიან წყალის ხარწყული, თევზეროელი (ქართ. ხარწყუნიანი), თანავ. თევზნი; მარკი, (ქართ. მირკანი), თანავ. ვერძი; ვირელი, ქართ. იგრძა, თანავარს. კურო; მაისი, ქართ. გარდაბის თვე; თანავ. მარწყვია ან ყვავა; იგრისი, ქართ. თაბახი ან თაბათვე; თანავ. კირჩხიბი; ივლისი, ქართ. მცის ან მკათათვე; თანავარს ლომი; აგვისტო, ქართ. მარიამობის, ქვეყნთაბიბისთვე ან მარიამობისთვე; თანავარს. ქალწულო; სექტემბერი, ქართ. ენკენისთვე; თანავარ. ხასწორი; ოქტომბერი, ქართ. სამთლისა ან ღვინობისთვე; თანავარს. ღრიანკალი, ნოემბერი, ქართ. გიორგობისთვე ან ქრისტეკონი, თანავ. მშვილდოსანი; დეკემბერი ქორ ქრისტეღნი ან ქრისტეშობისთვე, თანავ. თხის რქა, ზოდიაკ, ქართლ. ცხოვრ. 1 ც. 343, ცის სიმრგვალე არის თორმეტი ზოდია, და თვითო ზოდიას აქუს 30 მეწილი ეს 12 ზოდიის მეწილი ერთად იქნების 360. მეწილი, ხრონ. 61.

ზოზინი, ს. გვიანობა, медленность, **ზოზინობა**, (ვზოზინობ). ზ. უ. ვზივიანობ, ვზსკანკლობ, мѣшкать, медлить, ѣ. ლ. валандаться.

ზოზღნა (ვზოზღნი, -ნე), ზ. უ ხიტყვის ღეჭვა, ძლიეს გამოთქმა; ვზგვიანობ, ვზკანკლობ, მრავჯერ არ ვიქცევი; медленно говорить; мѣшкать, медлить; ვეფხ. 471.

ზოლი, ს. ნაქსოვის შინა გრძივად ჩაკანკალებული სხვა ფერი, полоса въ тканн, **ზოლიანი**, ზედ. полосная (ткань), **ზოლ-ზოლი, ზოლებიანი**, ზედ. полосатый.

ზოლინჯი, ნ. ზოლიანჯი.

ზოლო, ს. ნაჭერი, полосъ, лоскъ, სამ. 13.

ზომა, ს. რაოდენობა, ქვემდებარე გაზომისა, ან განსაზღვრებული განფენილება, ზომებული სიცხოველად სივრცისა, სიგრძისა, გინა სიმაღლისა ნივთთა, ხაზომი, мѣра (протяженія); ზომის აღება, снять мѣрку, **ორი ზომა**, двойная порція, вдвое, ჯერ. 710. ბერძნ. სამ. 47; ზომხ. სამ. 26. თვი ზომსა გარდგიხდია, გ. ი. თავს გასულხარო, უნი თავი საზომზედ გარდგეფვანთო, ты забываешься; რაუკუნეშენ ამა ზომსა, ვეფხ. 325, когда я достигъ этого возраста, ამზომი ხარჯი, нуждо. 7; ათ ჯერ ათად ზომაზე მეტი დამი; **ზომიერი**, ზედ. умѣренный, мѣрный; умѣренный; **ზომიერება**, ს. უმეტესობა, соразмѣрность; умѣренность, (ვუზომიერებ), ზ. ვ. ზომიერად შევაფარებ, соразмѣрять, **ზომითი**, ზედ. мѣрный, ієрем. 22—14.

ზომა, ზომვა (ვჭ), ზ. ვ. გავზომავ. ზომასა ვჭსცნობ, мѣрить, (ვიზომები), ზ. ვნ. измѣряться.

ზონარი (არაბ.), ს. ძრგუნად ნაქსოვი მკელი, шнурокъ.

ზონტიკი (რუს.), ს. ხანგრძივი ქოლგა, зонтикъ.

ზორაპი, ს. შვრიის თუთიყუშე, попугай, ქილ.

ზორვა ს. жертвоприношеніе, (ვჭზორავ, ვუზორებ), ზ. ვ. კერპთა შევსწირავ საკლავსა, приносить жертву, ფსალ. 105—37; საქმ. 14—13; ცისკ. 129; ანდრ. 144; 1 ქართლ. 313; მარკ. 1—98; (ვზორვებით), ზ. თვ. შევსწირვები, приносится жертва, ვეფხ. 1346; იაკ. 18—5.

ზორვარი (სომხ.), ს. მსედართ მთავარი, военачальникъ. 1 ქართლ. 236; ს. შენიშნ. ბრძანება. 1 ქომი ხათარეშნის ფრანც. 346.

ზორზოხი, ძოხძირზხი, ს. კაცი ტანად მოკიდრო და უშვერი, рослый и неуклюжій человѣкъ.

ზორტი, ს. ქრძელი შეხვრეტა სამოსელთა, гнѣздо пуговицы, застежка, -შალვრისა, бантъ у брюкъ.

ზონტერი ბერძნ., ს. ქამარი, поясъ кожанный съ драгоцѣнными каменьями.

ზოხვა, ს. მხიარულება, გამოჩენება სიბატიური, торжество, да ѣдятъ яства его обратится въ рыданіе, ბარუქ. 4—34.

ზოჭალი, ნ. ზოალი.

ზრახვება (ვა), ზ. ვ. ვალაპარაკებ, ვაუბნებ, სამ. ლ. ანდრ. 140; ვურჩევ, რჩევას მოვცემ, ღვთისგებ; 1 კორ. 2—16; 7—25, 40. 2 ქართლ. 215; მარკ. 1—16; ვამცნებ, შევჯერებ; 2 ქართლ. 34; წინათვე ვაცნობებ, შევატყობინებ; მარკ. 2—5; ვაყვედრებ. დარეკ. 2—15; заставить говорить; совѣтовать; внушать, оперять; предупреждать; предварять; укорять, упрекать; ვითრცა გაზრახოს ღმერთმან, какъ Богъ надоумитъ тебя; 1 ქართლ. 147; (ვიზრახვები), ზ. ვ. მოვიფიქრებ, მოვიხსენიებ, მოვიწადინებ, ვივაჟირებ, помышлять, думать, намѣреваться, ერმან იზრახა ცუდი, и народъ замыслилъ тщетное; ღვთის. 2—1; იზრახა ფარულად განტევება მისი, вознамѣрился тайно отпустить ее; მათ. 1—19; მილება სულისა ჩემისა იზრახვის, они сговорились исторгнуть душу мою.

ზრახვა, ზრახუა, სხ. საუბარი, უბნობა, ლაპარაკი, იხი. 11—3; რჩევა არჩევანი, დასკვნა რჩევისა; გონებით ლაპარაკი, фикри, ჰაზრი; განზრახვა, მოხსენიება, მოწადინება; ზრახვა. მდაბ. ძრახვა. გაკიცხვა, განკიცხება, разговоръ, бесѣда; совѣтъ, совѣщаніе; помышленіе, намѣреніе; порицаніе, осужденіе; ნეტარ არს კაცი, რომელი არა მივიდე

ზრახვახ ცოდვილთახა, блаженъ мужъ, который не ходитъ на совѣтъ нечестивыхъ. ფსალ. 1—1, ზრახვა ღვთისა შეურაცხ ჰყვეს, отвергли волю Божію, ლუკ. 7—30; ღა ყოველივე ზრახვა შენი აღვსრულებ, и всѣ желанія твои да исполнитъ. **ძვირის ზრახვა**, злословить, поносить, (ვჰზრახავ, -ხე, ზ. უ. ვუბნობ, злословлю, обличаю, გმობა, ругательство; იხ. 11—3; დარეკ. 2—15; ვარჩევ, რჩევის დავხვდები; განვიზრახავ, помышляю, замышляю; ხახოვ. ლაპარაკში: გავჭორავ, ლაპარაკ. გავსჩივახვ; говорить; бесѣдовать, совѣщаться, думать воммышлять; გლდ. 5—10; მაკ. 6—7; осуждать; порочить; ყუფ. 100; ჰზრახავ მას, говорилъ съ нимъ; სჯ. 24—26; მაკ. 16—23; (ვიზრახავ, ზ. უ ვიტყვი, говорить. იერ. 1—16; ჰზრახავ, осуждаешь меня, ვჰზრახავ, ვჰზრახვი), ზ. ოც. ყველაფერზეში ვიხმე ლუკ. 22—4. დაბად. 42—7; დავიონიმეში, შეყოთში, ერთს ბერობას დავსდევ; 1 ქრონ. 312; რუხულ. 257; 2 ქრონ. 11. ვეკრებით, ვკრებიახვ; რუხულ. 951; говорить съ кѣмъ, бесѣдовать; соглашаться, сговариваться; злословить, ვჰზრახვი, говорить мнѣ, совѣтуешься со мною, იერემ 38—25; ვჰზრახვი, 2 ქრონ. 139, совѣтуюсь съ тобою. (ვიზრახვი, ზ. ვ. говорить, 1 ქრონ. 32; **ჰზრახი**, მიმ. говорящій, **უჰზრახი**, не говорящій съ кѣмъ либо.

ზრდა, ზდა, სზ. воспитаніе, -მოყვარულობა, питать любовь, -სახოვნობა, питать надежду, -ქადნობა, ფუფ. 1122. ვ. ი. ხვედის მომაკვდა, успѣвать печаль, (ვჰზრდი, ვზდი, სრ ვჰზრდე) ზ. ვ. აღვზრდი ჩრდილთა, лелѣю мечты; სჯ. 7—19, 21; გამოვზრდი, გამოვჰყვები, ღვივრწუნ, ფუფ. 8—6; მაკ. 6—26; ფუფ. 5—29; დან. 1—5; растить, возрастать, воспитывать; содержать, прокармливать; ჩონგ. 40. ჰზრდი, воспитываешь меня, ვიხ. 100; ფუფ. 329; ფუზრდი შვილებსა, я воспитываю его дѣтей. (ვიზრდები, ვიზრდე), ზ. ვ. расти, воспитываться, прокармливаться, продовольствоваться. **ზრდილი, ზდილი, ნაზარდი**, მიმ. воспитанный; учтивый, вѣжливый; **ზრდილობა**, ს. воспитаніе; учтивость; вѣжливость; **ზრდილობიანი, ზდილური**, ზედ. воспитанный; учтивый, вѣжливый, ზრდევინებს (ვა), ზ. ვ. заставить воспитывать, ერისთ. 2—30.

ზრზენა, სზ. ужасти, ძრწოლა შეუხარებითა, ფუფ. 1264; смущеніе, смятеніе.

ზრვა (ვჰზრავ), ზ. ვ. ვჰქინავ, морозить; замораживать.

ზრზინება (ვა), ზ. ვ. ვაშფოთებ, озлоблять, 2 სჯული 31—27.

ზრზოლა, ნ. ერთოლა, дрожь.

ზრიალი, ჭრიალი, სზ. ხმაურობა ხალხისა ან ცხენთა, ხმა შრავალთა ერებისა; громкіе голоса, крикъ; стукъ, нестройные звуки, ფუფ. 1408; 1390; ზრიალი ლაშქრისა, гулъ войска, ვიხ. 190; რუხულ. 50; -ზარისა, шумъ, наводящій ужасъ; **ზრიალება**, (ვიზრიალებ), ზ. უ. ხალხთათვის: ხმაურობ, подняться съ шумомъ, грянуть (о толпѣ); ფუფ. 1042; დარეკ. 12, 89; ზრიალება (ვა), ზ. ვ. ხმაურობის ვაღებებ, поднять гулъ (о толпѣ).

ზრინვა, ს. ყვირის დაჭერიალება, грохотъ, шумъ, ხან. ლ.

ზრო, ს. ლერო მცენარეთა; ყვარი ისპრით და მისთანათა; ყანაღობა, ახო ყანაღობისა, стебель; тычина, деревко, ручка; хорошій ставъ; **ზრობა**, ყანად ვზრახ, ვ. ი. ამ ყანმდინ იყოს რომ ყანი ლერწამს დამსგავსებოდეს, ფუფ. 176, онъ изсохъ, какъ свичка.

ზრობა, სზოგ. ლაპ: ძრობა (ვჰზრობ, ვჰძრობ), ზ. ვ. გავჭუნავ, გავთოშავ, ვინგით წვიმდენ, замораживать; -ფერდისა, ვ. ი. ვინც რომ დაჭკრავს ვარდს ფერი წაუვა და გაუთოშდება. აქ ჯარდი, ნიშნავს ლოგინის თავის ლილეკს სიცივისაის ფერი დაბლოთ ჰწუხარეებით; (отъ горести), онъ заставилъ потерять яркій, красный цвѣтъ своихъ щекъ, ფუფ. 137, 531, (ვიზრობ ხელს, ფეხს), ზ. ვ. გავიფინავ, отморозить, ვიზრობი, быть отморожену; ვაშლი. 28.

ზრობა, სზოგ. ლაპარაკში ძრობა, ს. ცნობილი შინაური ხვასტაკი; ეს არს სახოგადო სახელი, გარნა შემდეგნი ეწოდების **ხარი**, ვეღელსა **ფური**, ულიტია მათა, **ხბო**, ერთის წლის სახარე ხბოსა **ბოჩოლა**, სიფურეს **მოცელი**; წლის შეცხა სახარეს **მოზვერი**, სიფურეს **დეკეული, დიაკეული**; ორი წლის ხარს **ბოიკი**, ფურს **წიქარა**; სამლავიდ სახუცს **უხნი**; სიკრდილს ხარს **აბაკერი**; დაუკოდეულს ხარს **კურო, ბუღა** და **ბრანი**; შენაწირავსა **კურაკი** და **ფვარა**: კუდა მოზვერსა **კოკობა**; ბერწფურსა: **ურწიანი, უფვი** და **ფურშერწი**; рогатый скотъ, волъ, корова, ფსალმ. 8—7, დაბად. 32—15; **ზრობა-კუდი, ზრობა სტვირი**, ს. свирѣль, труба музыкальная, რუხულ. 104, 214, 564, 584; **ზრობის ენა**, ფუფ. непринесъ, г. ქ. ლ. еленья -языка, ერის ლ.

ზრუალი, მიმ ძაძრული ვინგხვაგან; замерзшій, ყარდი ზრუალი, увядшая роза (цвѣтокъ). ფუფ. 151.

ზრუნვა, სხ. ნაღველი, უდვა; მწუხარება, забота; печаль, დარეკ. 145, რუხულ. 399, (ვჰზრუნავ, ვიზრუნავ), ზ. ვ. ვნაღველობ, ვიღეწი, ვიურვი; ვსწუხარ; нещись, заботиться; сокрушаться; ვიხ. 4, ნუ იზრუნავთ ხვალისათვის, не заботьтесь о завтрашнемъ днѣ; მეზრუნეებს), ზ. მიხ. заботить меня, ქილ 559.

ზრუნი, ს. გოლეების ბანი მკერალთაგან, плачъ.

ზრქელი, სქელი, ზედ. პირველი იხმარება ხაშუალო წერილში და მეორე სახოგად ლაპარაკში, толстый, -კაცი, толстый человѣкъ. -ხე, толстое дерево, სქელი და არა ზრქელი ითქმის ნოგოთათვის და ნაქსოვთა, густой; плотный; სქელი ნაქსოვი, толстая матерія, -ზეთი, густое масло, -ნისლი, густой туманъ, სქელი მაუდი, толстое сукно; -მთა, массивная гора.

ზუავი, ზუარაკი, ნ. ზვავი, ზვარაკი, ზვარა; **ზუალი**, ნ. ზოალი.

ზუბანა, ს. ნარიშობლა ხეზედ ამოკრილი, пазъ, вырубка на деревѣ, фальцъ.

ზუბუნი (სვან.), ს. исподнее платье, зипунъ.
ზუგია, ს. ძელქვის გომიზი, სამგუელი, стираксъ (благовонная смола), ბუნ. ლ.
ზუვილი, სხ. ბზუილი ან ხმა გასროლილის ქვისა, ჯოხისა, жужжанье, (ზუვის, ზუოლ), ზ. უ. ბზუვის, свистъ, жужжать.
ზუზა, ს. დირაქმა, драхма, სამ. ლ.
ზუზვა (ვიზუზვი), ზ. ვ. ვიწუწკობ; ვჭვეობობ; скупиться; мѣшкать, სამ. ლ; ნ. ჩ. ლ; სიმ. 113.
ზუზვა, რუზვა, ნ. ზუზა, 1 ქართლ. 135.
ზუზია, ს. კუნძი მსწრაფლ მომაკვლინებელი, ядъ, отрава.
ზუზუნა, ს. მცენ. გაწყობილი, зубная трава, свиной корень, ბუნ. ლ.
ზუზუნი (სვან.), სხ. ბზეული ან წუწუნი, жужжаніе; брюзжаніе; ლარეკ. 145; ანტიოხ. 3—3, ქვეყანა, шумъ, движеніе воздуха, ბუნ. კ. 111; 109 ცზუზუნებ), ზ. უ. ვჭბზეი, ვიწუწუნებ, жужжать, брюзжать.
ზუთხი, ს. თევზია, осетръ, **ზუთხის შვილი**, стерлядь, **ზუთხა ლორი**, გოჯი, бѣлорыбица.
ზუკი, ს. კუნი, горбъ, ნ. ჩ. ლ; სამ. ლ.
ზულევა, ს. ზღვლევა.
ზულუზურა, მცენ. ნ. ქიცვი, ягодъ. ლ.
ზუმზა (სვანს.), ს. დგუში თოფისა, шомполъ.
ზუმზური, ს. ლაქი, облатка, -ბურ-ზეთი, вакса.
ზუმილი, ს. უხისხლო ცხოველი, ცხოველი ზღვისა ნიგარისანი, ვითარცა: ზამპავი, მაღვანი, ნიგარა, ოსტრეა, პინასი, პოხვია, სალაფი, სელაქანი, სიპიანი, ქვეთაღი, ხამანწკა და მასხანანი, перпатка, раковина, улитка, სამ. ლ.
ზუმირი, ს. ფური ხეზნელი, ритина, смола благовонная.
ზუმფარა (თათრ.), ს. ნაჯაკ, ქიმია. 215.
ზუპუნი (зипунъ), ს. куртка, ბაქრ. 165.
ზურგი, ს. ხერხემალის კეძო ცხოველთა ქვანისა; შეწევნა, поясница; помощь; **ზურგი მთისა**, хребетъ горъ, -შენობისა, задняя часть строенія, **ზურგით კერძო**, съ тылу, **ზურგი მიეც**, дай подержу, რუსულ. 182, 242; **ძძიე ზურგისა**, ე. ი. ზურგის ძვალი, позвонокъ, хребтовый столбъ, **-ქვეშ ბიწია**, земная кора; поверхность земли; რუსულ. 409, 741, კრია ზურგი თავ, одна нота стоитъ, სამ. 70; **ზურგი ხელის**, წინა ალაგი ამისი ხელის გული, поверхность руки, ჩვენებ ზურგი ვქმნა, ვიხრ. 64, отъ сидѣть спиною ко мнѣ.
ზურგიელი, ს. შუბი ზურგის კერძი ლილი თევზისა და ხაკეთად შეიხმის, балыкъ
ზურგ-ტეხილი, ზედ. კუნთიანი, горбатый; **-ტეხილობა**, горбатость.
ზურმუხტი (სვან.), ს. სამარაღდ, изумрудъ.
ზურნა, ზურნაჲ (სვან.), ს. სკვირი შესაკრავთა ან წკუმბოა, рожокъ, горнъ, жалейка; ს. სკვირი შესაკრავთა ან წკუმბოა, рожокъ.
ზუფანა (სვან.), ს. მოკლე შუბი სანადირო, дротикъ.
ზუფი, ს. ლარი ან ფარჩა უკრეტო ლელეთი, волнистая матерія, обѣярь.
ზუმი, ს. თავ-ღახარკვული ხოშარი რკინისა, რომელსაც ეხმობენ კვერცხსაც, წინით და უკანით აქვს მოღუნული ჯაჭვისებრად, რომელსაც ჭქვიან ზარალი, გარშა მუშარადი არს ზუნის მსგავსი, პირსა აქვს გრძელი საცხვირე და ჩაფხუტი არს უზარადო, თმეშიდე აქვს მცირე პოლოტკა, რომელსა აქვს კისრის გარშოთ ზედა მცირე ზარადი და პირი ახლილი; ჩაბალახი არს ლიტონი ჯაჭვი თავსახურავი უპოლოტკოო; ტანისაცმელი ჯაჭვი იხილე ჯაჭვი. шлемъ съ личникомъ или забраломъ, ნ. ჩ. ლ.
ზღაპარი, ს. ისტორია, მოგონილი ამბავი, сказка, басня; **ზღაპრობა**, ს. баснословіе, (ვ), ზ. უ. ისტორიას მოვუთხრობ, разсказывать сказку; баснословить.
ზღარბი, ს. ცხოვ. ужъ.
ზღვა, ზღუა, ს. შესაკრებელი წყლისა, море, **ზღვის-პირი, -კიდე**, морской берегъ; **ზღვის-კამბეჩი**, ცხოვ. бегемотъ, **ზღვის-ძაღლი**, ს. ცხოვ. მარე, барсукъ, ზღვის ლორი, ს. ცხოველი, ფუკინი, тюлень, **ზღვის-კურდღელი**, წყლის ცხოვ. სამ. ლ. ბუნ. ლ; **ზღვის-ცხენი**, конь морской, скучъ; тюлень съ гривой, ანტ. 11; **ზღვის-ბალაბანი**, ს. ფუკა, მცენ. лишайникъ, ягель, **ზღვის-ფურშენა**, მცენ. гилябаръ, ერან. ლ. **ზღვის-ვარდი**, ს. მცენ. розмаринъ, **ზღვის-ხანჯი**, მცენ. цѣлительный, aquilla, морской лукъ, ბუნ. ლ, **ზღვის-ხოკო**, ზღვის-ყურძენა, მცენ. ბუნ. ლ; ერისთ. ლ, **ზღვიერი**, ზედ. морской.
ზღვა, ზღუა (ვზღვ. ვუზღვ. სრ. ვზღოი), ზ. ვ. გარდავუხდი, заплатить за убытки, платить за убытки, სამ. ვიტყ. 151. 230; ალბ. 36, 80; (ვზღვევი), ზ. თვ. გარდავუხდები, изыскиваться, взиматься за убытки, ალბ. 48. **სისხლის-ზღვა**, взысканіе за кровь, ალბ. 28; სისხლი ეზღო, взыскано за кровь.
ზღვანება (ვუზღვანე), ზ. უ. ვუსამზღვრები, граничить, ისტ. 7—13, სამ. ლ.
ზღვარება, ზღვარვა (ვისამზღვრები), ზ. უ. მოსამზღვრედ ვზღვარებ, межеваться, ვაშიაფხედ-ვარ, ვაზღვარ ღვრეობ, граничить, სჯმ. 18—7.
ზღვარი, ნ. მზღვარი.
ზღვე, ს. ქვაჯანილი ან გაფცრული ძელებით, мостовая каменная или деревянная.
ზღვევა (ვ), ზ. ვ. ქვით-მოვჭირწყლავ, мостить.
ზღვევა, სხ. დაურეგნა გარდასახადის დასაკლისახა, вознагражденіе за убытокъ; იგავ. 21—11; ქილ. 468; ზიანი, დასაკლისი, სჯმ. 27—10, ფილიპ. 3—8, 9, убытокъ, потеря, (ვიზღვევ. დავიკლებ, დავიზიანებ, დავჭირვებ, получить убытокъ, ущербъ, терпѣть, ვიზღვევი), ზ. ვ. დავზიანებ, გარდამხდების, подвергнуться взысканію, ущербу, взысканію, ფილიპ. 3—9, ვიზღვევ სულსა, погубить душу, შარკ. 8—36; დარეგ. 24; (ვზღვევინებ), ზ. თვ. გარდავუხდები, взыскиваться, ზღვევინება (ვ), ზ. სხვ. გარდავახდევინებ, взыскать съ кого штрафъ убытки, სამ. ვიტყ. 150; (ვზღვევინები), ზ. თვ. გარდავუხდები, взыскиваться.
ზღვენი, ნ. **ძღვენი**; **ზღვნობა, ძღნობა**.
ზღვირი, ს. წყლიანი ადგილი, ჭაობი, болото, შარკ. 1—197.

ზღვის-პირი, ზღვის ნაპირი, ს. морской берегъ, ზღვის-პირის ლობიო, гороховина, ს. ლობიო.

ზღვლევა, ზვლევა, ზღუნლევა (ვიზღვლევი, -ლიე), ზ. ვ. დავიქცევი, повернуться, обернуться.

ზღმარტლი, ს. ზმარტლი.

ზღმურწლი, ს. ნასიცხი, плѣсень, плѣсневѣлый, сырь, бугоръ, бугорчатая сыпь.

ზღმურტლი, მცენ. шляпатые грибы, грибъ. ლ.

ზღუდე, ს. გარემოვლებული კედელი ან სხვა რამე სიმაგრე; სახენი ამისნი: **გალავანი, ზღუდე** ქვითკირისა გარემოს გუკლესთვის: **ვალანი,** ограда, ограда церкви: **თარეგი,** ограда церкви: **ეზო,** ограда церкви: **ხინკლონი** ან **თეკლორი,** ограда церкви; **ბაგი, ქარაბაგი,** и **ტრუშული,** ограда, сдѣланная изъ

ветвей и тростника: **ლობე,** ограда, сдѣланная изъ плетня: **ეკლესია** и **წნელია:** **ლობე,** ограда, сдѣланная изъ плетня: **ჟელეტორე,** ограда, сдѣланная изъ плетня: **გირსონი,** ограда, сдѣланная изъ плетня: **ზირბალი,** ограда, сдѣланная изъ плетня: **ზაზერი ან ზეზერი,** ограда, сдѣланная изъ плетня: **ზიზი,** ограда, сдѣланная изъ плетня; **გაშენი,** ограда, сдѣланная изъ плетня, ограда, отрада, 1 Царств. 14—22; 2 Царств. 216.

ზღუდვა (ვ), ზ. ვ. огородить.

ზღურბელი, ზღრუბელი, ს. კარის ქუდი, ხამხეწველო, კარისქუედა საბრუნავებელი ადგილი, порогъ косякъ для дверей, 1 Царств. 26—14; 2 Царств. კარის ამგოლი, косякъ, 2 Царств. 6—9. 11—20; **ბჭე-კარისა,** порогъ. 1 Царств. 10—18; 43—8, 2 Царств. 12—7.

ჱ.

ჱ, ითმარების მწოლიად ვე შემდეგ და გამოითქმის როგორც ვე, მაგალ: გუშა ჩემ, ქუშაგანა და სხვანი მრავალნი, სახმარებაში გამოსთქმენ და ჱ-ს წერენ: გვემა, ჩვენ, ქვეყანა, ჱ კარგულს ანბანში ხრულებით არ არის საჭირო, შემოღებულია მწოლიად რიცხვის შესასრულებელად, რადგანაც

ძველად არ სმარობდნენ არაბულს ციფრებსა და დასათვალავად ათი ათასის რიცხვისა საჭირო იყო ოცდა ჩვიდმეტი ასო, ხოლო ჱ-ში ნიშნავს 8 და მრავალჯერ წერილში ჱ მაგიერად ჰ-ის ჴ. იხილე სამართალი შეფის ვახტანგისა და მრავალი სიგელები და გუჯრები.

თ.

თ, არს უხმო ასო, წოდებული თან; რიცხვში ჩანიშნავს ცხრასა და ფულის ანგარიშში ნიშნითურთ ან ცხრას თუმანს; ასო თ ზოგჯერ შეიცვლების ტ-ად: მაგალ. თბილისი, ქუთაისი; ქარაგმიანი ლეკნი, რომელნიც იწყებიან ამ ასოთი ესრეა: თა, თანა; თჱ, თჳს; თ, სახმაროდ ლაპარაკში იხმარების ბოლოს ლექსთა ე მაგიერად: კაცად, კაცთა; კარგად, კარგთა, ცუდად, ცუდთა და სხვანი.

თაბაგრები, ხუმრ. ხალ. 18?

თაბალა, თაბზალა, ს. პატიმართა ფეხთა დასაკრძალავი ხალვანი ან ხუნდი, колодка, которую надѣваютъ на ноги преступнику, ნ. ჩ. ლ.

თაბასარანი, ს. ხახვეული და ღანიგაზელი ჯინჭარი ან სხვა მხალი, вареная овощь и приправленная гречишнымъ орѣхами, ხახ. ლ.

თაბაშირი (სპარ.), ს. ირმის რქის სახმაგებელი, порошокъ изъ оленьихъ рогъ для клейки, ბუნ. ლ: ჰ. უ. ლ; თოთო მიწა, რომლისაგანაც შეწვნებენ ანდრიანაკსა, гипсъ, ბიანკის ლ.

თაბახი (არაბ.), ს. ლრმა ტაბაკი ან მრგვალი ვარცლი; деревянное блюдо: корыто, ნ. რობა

თაბახი, ს. ფურცელი ქალალდისა, листъ бумаги.

თაბლა (არაბ.), ს. ქორით ნაღირობის დროს საკრავი დაფა, ვარაშ. 229; ყურის სიცალიერე გარემორტყმული ღრუჭითა, барабанъ охотничій; барабанъ слуховой, ბიანკ. ლ; იგივე ბაკონ. ლექს.

თაბლიკვანკვა, საკრავი ერთგვარი; **რუსულ.**

თაბრუ, ნ. თავბრუ.

თაბუთი, ს. ტაგრუცი, холмъ, могила, курганъ.

თაბუნი, ს. კვოკი ცხენთა, табунъ.

თაგალა, ს. უბეწვო ქათმი დაბამბული და ძალა შემოკლებული, хутерфія, шубка на нагѣ, опушенная мѣхомъ, ნ. ჩ. ლ.

თაგალი, ს. გვირაბი, строчка, тачка.

თაგდირი, ს. ვარსკვლავის სახელი, названіе звѣзды, ქილ. 7; 477.

თაგვი, ს. ცნობილი ცხოველი, мышь, -ძარღვი, мышцы; **თაგვ-შარილა,** кварцъ, ბუნ. ლ; თაგვის ყანა, мѣсто, мѣсто изобилующее мышами; ერთ. ლ. **-ეანა ან ილარა,** мѣсто, мышей тюрьма, ჰ. ლ. **თაგვის-ყურა,** мѣсто, растеніе, мышиное ухо, ბუნ. ლ; ბუნ. კ. 126; **თაგვის-წამალი,** ს. мышьякъ, ქიმ. 174; **თაგვის-ხაკმელა,** мѣсто? ბუნ. ლ; **თაგვის-ძირა,** мѣсто, мышиная, ერთ. ლ; თაგვის შაქარი, ნ. ლარიშხანა.

თაგვნი, ს. მწვრილი ძარღვები, сухожилія, мышцы.

თაღარიგი, ს. რიგის მიცემა, განრიგება; განკარგუ-

ლება, распоряженіе. **თავდარიგის დაჭერა** (დაჭერ), **თავდარიგის შედგომა** (შეუდგები), ф. у. распорядиться; приготовиться, 2 ქართლ. 360; ბუნ. კ. 7; **თავდარიგება** (ვი), ф. у. რაჲს მიუცემ, распорядиться, анакр. 6—11.

თავდპირი, თავთპირი, ს. რაჲის მიცემა; განკარგულება, распоряженіе; рѣшеніе, совѣтъ, совѣщаніе; ქეგ. 381; 1391; თავდპირობა ან თათპირობა (ვჭთათპირობ), ф. у. რაჲს მივცემ, распоряжаться, ქეგ. 439; ვითათპიროთ, посовѣтуемся, ქეგ. 1386, **თავდპირიანი**, ფელ. распорядительный, ვიპრ. 169.

თავად, ფფ. პირველად, თავდა-პირველად, во первыхъ, вопервыхъ, вопервыхъ, свидѣтель сему во первыхъ Богъ, გეკ. 6, 8, 31; თავად ლევანის გაჭდილი იყო, къ тому онъ былъ воспитанникъ Левана, ქართ. ცხოვრ. ვახუშტ.; თავად თავადი აღრიცხვა ხალხისა, поголовное исчисленіе народа, რიცხ. 1—2; ჩემთავად, я самъ собою.

თავადება (ვი), ф. з. ვაუფლებ, уполномочивать кого начальникомъ, старшиной, (ვეთავადები), ф. оф. ვაუფლები, господствовать, начальствовать, командовать, ქეგ. 773.

თავადი, ს. ძველად ნიშნავდა: უფროსს ან მთავარს, თავს ან წინამძღვარს, голова, начальникъ, старшина, სამ. 3. გიორგიზა. 44; შაფთ. 46; ქეგ. 154, 1052; 1216; თავადი ქალაქისა, голова или старшина города; თავადი ქალაქი, главный городъ, столица, ლერგ 137; -ცისკ, главная крѣпость, 1 ქართლ. 246; -ქარავანისა, начальникъ каравана, აღბ. 65; -შირვანისა, начальникъ Ширвана, 1 ქართლ. 246; -ლაშქართა, предводитель войска, ლერგ 11, 123; აწ ნიშნავს: გვარ-ტომებულსა, ვითარცა ძველად ტომებული ანბანური, князь, тавадъ Шалва, ს. თავადის ძე, княжескій сынъ, князь; ვახტანგ-შეფის სამართლის წიგნში თავადი ჰნიშნავს ერთის რომლისამე გვარის წარმომდგინებელსა უფროსსა ან თავსა, და სხვანი ჩამოვლითნი და მისივე გვარის შვილნი ან სხვანი კაცნი იწოდებოდენ თავადის შვილად: პირველი ხარისხის ტომებულის თავადის სისხლი იყო: ათხუთს ოცდა თექვსმეტი თუმანი, და თავადი შვილის ან მისგვარის შვილისა: შვიდას სამოც და რვა თუმანი; სამართ. ვახტ. 26, 24 და 35, გვამის წარმომდგინებელსა თავსა ან უფროსსა ძველს-დროში ერქმოდა მამახსლისი; **თავადობა**, ფფ. უფროსობა, მთავრობა, წინამძღვრობა; ხარისხი თავადის ან გრებული თავადთა, начальствованіе, командованіе; княжество, званіе, достоинство княжеское; князья, общество князей; ვიპრ. 118; შეფ. გიორგ. სამ. 10; (ვჭთავადობ, ვეთავადები), ф. у. გმთავრობ, წინამძღვრობ; ვეთავადი შვილობ, командовать, предводительствовать; имѣть достоинство князя, ვეთავადე ჩემთა სპათა, командуй моими войсками, ქეგ. 773; 1056.

თავადი, სალუთო წერილში ხშირადაა ნაცვალსახელის მაგიერად: თვით, самъ, онъ самъ, მაკ. 3—4; ლუკ. 1—17; 8—1; 1 ქართლ. 228; შუხვ. ვახტ. სამ; იობ. 2—8; შეც თავადი კაცი ვარ, я самъ человѣкъ, სჯმ. 10—26; თავადი უფალი, самъ господь, სჯმ. 10 — 36, 42; 17—28.

თავაზა, სხ. вѣжливость, деликатность въ обращеніи, **თავაზიანი**, ფელ. вѣжливый, привѣтливый, **თავაზიანობა**, (ვჭ), ф. у. ალერსით შეკრებამ ან მივლებ, обходиться съ кѣмъ ласково, вѣжливо, **თავაზება** (ვე), ф. з. მივართმევ, подносить, подчивать; მითავაზებ, ф. მიწ. поднесши мнѣ, ცამ. 122.

თავ-ამაღლებული, ფელ. აშორკაცანი, гордый, гнусные. 658.

თავანკარა, ფელ. ნამდვილი, უბადლო, ურთიერთო, истинный, настоящій, чистый, цѣльный, безъ примѣси.

თავა-ქალა, ს. черепъ, опрометчивый.

თავ-ბღენით, ფფ. ფვაფად, гордо.

თავ-ბღენული, ფელ. ფვაფი. гордый, **-ბულობა**, ს. ფვაფობა, гордость, (ვთავ-ბღენულობ), ф. у. ვფვაფობ, гордиться, ვიპრ. 130.

თავარდმა, ფფ. вверхъ, гнусные. 42; ქამია 67.

თავბედი, ს. სხვ. ხვედრი, ბედის წერა, судьба, фортуна. 156.

თავბრუ, ს. თავის ტრიალი, თავის გაბრუებაჲ, головокруженіе, **-დამხვდა** ან მეხვევა, у меня голова кружится.

თავგაფაიდებული, ფელ. თავს-გასული აშორკაცანი, надменный.

თავგამფიდვარი, ფელ. თავმოწონი, надменный, გორგ. 63. 282; **თავგამფიდვა, -დვარობა**, ს. მფაოპაროპა, надменность, (ვთავმფიდვარობ), ф. у. ითქმის ცხენთაგის: თავს წავარდება, закусить удило, рваться (о лошади); გორგ. 58; 2 ქართლ. 536.

თავგამოდებით, ფფ. გულს მოდგინებით, усѣрдно, рачительно, ქილ. 547, ხახე თავს გამოდება.

თავგამომეტებით, ფფ. თავგანწირულად, отчаянно, გორგ. 16; 2 ქართლ. 284.

თავგამომეტებული, ფელ. отчаянный.

თავგამოუბმელი, ფელ. უთავბოლო, безпорядочный, ქილ. 316.

თავ-გამწვანი ცხენი, ფელ. ფერცხი, тавдарскій сѣрый, рѣзвая лошадь, ქილ. 219.

თავგამწირავი, ს. жертвующій собою.

თავგარი (არაბ.), ს. კამალნობელი მეცალლისა, плавильщикъ, ლასკ. 46.

თავგანსული, ფელ. თავხედი, вышедшій изъ повиновенія, ქილ. 315.

თავგაუსვლელი, ფელ. послушный, ქილ. 315.

თავგაწირული, ფელ. თავზედ ხელ-აღებული, отчаянный, ვიპრ. 152, 196.

თავდაბალი, თავმდაბალი, ფელ. მშვილი, кроткій; ალერსიანი; შემჭირობი, შემოკრებული, შეშფოთებული, смиренный, скромный, ласковый, привѣтливый; **თავმდაბლობა**, ს. არა გულ-მაღლობა, უამპარავობა, წრფელობა, смиренность, скромность; (ვთავმდაბლობ), ф. у არ გულმაღლობ, თავს არ გავიბედავ, смиреннича̀ть, скромничать, рѣшуе. 446.

თავდაბეჭდილი, ზედ. დაბეჭდილი წიგნი, запечатанный, 2 ქრონ. 551.

თავდაბურვილი, ზედ. თავდახურვილი, покрытый, კორნ. 11—14.

თავდადება, ს. ერთგულობა, გულის-მოდგინება, усердіе, преданность, тщательность, **თავდადებით ნამსახური**, ревностно служившій; თავდადებით, акуратно, тщательно. ჩოლოყ. შენ სიგ 11; **თავდადებული**, ზედ. თავის გამწირველი მამულისათვის, ვითარც მეფე ლიმიცრი; ერთგული, жертвующій собою за кого либо; преданный, **თავდამდები**, ზედ. ერთგული, усердный, დავრ. 3.

თავ-დანაცილი გველი, ზედ. თავგასრესილი გველი, ვეპხ. 11; змѣя съ раздавленною головою.

თავდაპირველად, ზმ. თავდ. во-первыхъ, вначалѣ.

თავ-დაუბურველი, ზედ. თავ დაუხურავი, непокрытый.

თავ-დაუდებლობა, ს. неряшество.

თავ-დაუჭერელი, ზედ. необузданный.

თავდაღმა, ზმ. თავით-ძირს, თავქვით, ბირქვე. внизъ головою, вверхъ дномъ.

თავდაღმართი, ს. ჩამოღმართი, крутой спускъ съ горы, 2 ქრონ. 158.

თავდაუწერელი, ზედ. არსად ჩაწერილი, неприписанный, აღბ. 73.

თავდაყირა, ზმ. თავქვით, внизъ головою, вверхъ дномъ, ერისთ. 2—59.

თავ-დაბჟენული (კომბოსტო), ზედ. капуста свитая въ кочанъ, ხან. ლ.

თავდახსნილი, ზედ. ყმობიდან გამოსული, вышедшій изъ крепостнаго состоянія, откупившійся, სამ. ჯ. 259.

თავ-დახურული, ზედ. თავდაბურვილი, покрытый, კეცი 27; -ეკლესია, карета.

თავდები, ს. თავსმდები, ვინც სხვის მაგიერად პასუხს გაჰქვს, порука, поручитель, **თავდებობა**, ს. თავ-მდებობა, თავზედ აღება რისამე პასუხის გაცემით, დაჭერამ თავდებად, поручительство, (ვ) თავდები, ზ. ვდ. თავდებად ვიდგები, поручаться за кого либо, ვახტ. სამ. 235.

თავდღესასწაული, ს. главный праздникъ, მარკ. 2—335.

თავება (ვა), ჩ. მ. შეასრულებ, გავათავებ; აღვასრულებ; შევაწუხებ, გავაბეზრებ; кончать, оканчивать; исполнить; надоѣдать, наскучить, -პირობასა; выполнить обѣщанье, данное слово, -ანდერძსა, выполнить завѣщанье; -ბძანებასა, исполнить приказаніе, -თხოვნებობას, исполнять свои обязанности, მარ. 267; ქილ. 95, 265; (ვი), ზ. მარ. თავზედ ვიღებ, принимать, брать на себя, (ვე), ზ. მარ. აღვასრულებ; თავად დავუდგები, ვუმთვრებ, ვუთავდები, ვუფროსებ, გორგ. 115; 2 ქრონ. 337; исполнить желанье кого либо; назначить кого главою, предводителемъ; (მათავებ), ზ. მარ. მაღიზიანებ, тревожишь, безпокоишь меня, (მითავებ), ზ. მარ. აღმისრულებ, ты исполняешь для меня, (ვეთავები). ზ. თავ. თავად დავუდგები, ვუფროსებით, ვუმთვრები, ვუთავდები, принять начальство, стать во главѣ, გორგ. 49; დასკ. 24; (ვთავდები), ზ. ვდ. შევასრულებინ, оканчиваться, სპორგალო ლამარაში: ამ ბაზრის მოვალე ვჭკვდები, досаждаться; умирать.

თავეთი, თავენთი, ს. თავანთი.

თავზარის დაცემა, ს. ცრიალი შიში, გაკვირვება მოულოდნელი, пораженіе ужасомъ, ужасъ, თავზარი დაეცა, былъ пораженъ ужасомъ.

თავზედ, ზმ. на голову, თავზედ დასხმა ან დაცემა, ან მისრთმა, нападеніе, (თავს დაგესხმა, -სხნ; თავს დაეცემი, თავს დაეცი, ზ. მ. მიეკუნძები, напасть, наступать; თავზედ ხელის აღება -ისრულებ, ზ. უ. თავის გამომცავებით მოიქცევი, спѣшу сдѣлать, бросаться отчаянно, бросаться на что очертя голову. თავზედ ხელ-აღებული, მან. თავგანწირული, отчаянный.

თავთა (ხარს.), ს. თხელი ნაჭრილი ბამბეულისა, тафта.

თავ-თავად, ზმ. ნ. თვითოეული თავის თავად, каждый самъ по себѣ, რუსულ. 978; მოურავ. 260.

თავთავი, ს. ხუთილი, ოლოში, ტაკური ჰურის მოსაქალა, колосъ, класъ, მარკ. 4—28.

თავთავის ან თავთავიანთ ადგილს, ზმ. по своимъ мѣстамъ, рус. 807; თავთავის ღრას, все въ свое время, თავთავის თვის, рус. 334; სამ. ჯ. 107; 2 ქრონ. 319; каждому для себя; **თავთავისად**, 2 ქრონ. 318; ხან. 45, каждый самъ по себѣ; თავთავისი, ზედ. каждому свое; თავთავისი აღგილი უჩვენა, указалъ каждому свое мѣсто, рус. 807; სამ. ჯ. 101.

თავთუზი, хлѣбное растеніе, ნ. ზანდური.

თავთხელი, ს. ხაღი მღარეს ან ზღვის მოაკლებს სიღრმე, რომ ჭინდეს ქვეშ, мель, отмель, ნ. ჩ. ლ

თავი, ს. ცნობილი ნაწილი ცხოველთა სხეულისა. მაკ. 10—30; 14—8; ყოველი ზედეთ კურძოწიეთა, შენობათა და მისთანათა, თხემი, фуѳол. 71—16; ან დასაბამი, დასწყისი, მაგალ თავი წიგნისა, ე. ი. კარი; მიზეზი, საფუძველი საქმეთა, მაკ. 21—40; დანიელ. 2—10; მთავარი, უფროსი, ეფეს. 5—23; კოლას. 2—10, 2 ქრონ. 103; ჩასუფთული, უკეთესი, ვითარ: თავი ჰური, თავი ღვინო, ე. ი. რჩეული; რომელიმე ნაწილი ერთობის, მაგალ: ანახთავი, შეღების თავი, სამ. ვახტ. 101; голова; верхняя часть, верхъ; начало; причина, поводъ; глава, голова, начальникъ, предводитель; самый лучшій сортъ чего либо; часть, доля, თავი მომაქვს, горжусь, кичусь, ღმერთმან იცის კაცს რა მოუვა თავზედ, Богъ вѣсть, что можетъ случиться съ человѣкомъ, თავზედ ხელ-აღებული, отчаянный, მალი თავზედ ორი ბაური, изголовная подать съ человѣка десять копѣекъ, დასკ. 6; შენი თავი არა მაქვს, мнѣ не до тебя, ზაფხულის თავში, въ началѣ лѣта, თავი ხელით არა მაქვს, я самъ не свой; მკვლის თავი მისცე, онъ утонулся въ Курѣ, გურ. 29, უველას თავს კაკალს აშკერებს, онъ всѣхъ обижаетъ, თავ-კაცად მარტო, одинъ одинёхонекъ; **თავით ფეხამდინ**, съ головы до ногъ, თავზედ-ხელ-აღებული, головорѣзъ, отчаянный, 2 ქრონ. 301; თავი არ მომაკლებს, кажусь 40; кланусь своею жизнью, თევზი თავით იყროლება, обр. рыба начинаетъ

гнить съ головы, ქრთი თავი შაქარი, одна голова сахару, ოთხი თავი ხახვი, четыре луковица, ამთავით ამთავეღმდე, сначала до конца, თავისგანი, главный предметъ, თავი მთის, ე. ი. თხემი, вершина горы, უთავო მუწუკი, голячка безъ верха, ხეკრის-თავი, вершина столба, გამოსლ. 26—19, 25; თავი ხომის, носъ у корабля, ვეფხ. 1036; საქმ. 27—30; თავი მოხდე ბოთლის, откупорить бутылку, მუხლის თავზედ დგომა, стоять на коленяхъ, გორგ. 584; თავი ხელმწიფისა, начало грамоты, 1 ქართლ. 282; თავი და ბოლო ჯოხისა, оба конца палки, верхняя и нижняя, რუსუდ. 659; თავიდგ ბოლომდინ, сначала до конца, დარეჯ. 90, თავდა-პირველად, сначало, თავისთავი, начало мѣсяца, მის სენის თავი შევიტყვე, я узналъ причину его болѣзни, სიბრძ. 102; თავი მდინარისა, истокъ рѣки, ოთხ-თავი სახარებაჲ, четыре книги Евангелія, თავი პირველი დარეჯანიანისა, глава первая книги Дареджаніани, თავი ჭური самый лучшій хлѣбъ, თავი ღვინო, лучшее вино, სამი თავი ხალათი, три куска лучшей золототканной матеріи, 1 ქართლ. 128; ვეფხ. 765; თავი მოსამართლე, главный судья, თავი სპათა, предводитель войска, ქალაქის თავი, глава города, ხევისთავი, староста ущелія, თავი კრებულთა, предсѣдатель собранія, ათის თავი, десятая часть, სამ. ვახტ. 88; შვილის თავის ნახევარი, половина седьмой части, ნახირის თავი ან პირის თავი, со ста штукъ рогатаго скота одинъ (подать); დარბ. 90; თვეში თუმნის თავს ორი შაურის-ხარგებელი, въ мѣсяцъ съ десяти рублей десять коп. процентовъ, დარბ. 138.

თავი, ს. თივიდი ყანისა, сѣмя, ячмень, колосъ.

თავი, ს. იმნარგანის ნაცვალ-სახელის მაგიერად: თვით, самъ, себя, თავის თვის, для себя, ჩემის თავით, я самъ собою, მე ჩემის თავის ჭკუით, я самъ по своему разумѣнію, თავს გარდამხდა, я испытал на себѣ, თავის პირის თქვენთა, вы между собою, შენს თავს გაუფრთხილდი, побереги себя, თავისწინა, ე. ი. წარკა, ვეფხ. 316, 628, 1030, самъ одинъ, თავი გაფიცვინოს, სამ. სიმნ. 222, пусть заставятъ продать себя; თავისგან იმედიანი, надѣющійся на себя; თუ თავი ხელთ მოვეცი, если-бы мнѣ, дали волю; თავი მომაქვს, хвастаю, რუსუდ. 393; მე ჩემთავედ, я самъ, შენი თავის მფიცავ, клянусь тобою, თავმან ჩემმან, клянусь собою, თავმან თქვენმან, клянусь вами, თავი არ მომეკვდეს, клянусь жизнью, შენი თავის გამწყრალ, чтобы лопнуть тебѣ.

თავი, მრავლ. თავნი, ს. ხათენო ალთრი, სარგებლის მომგებნი, капиталъ, ალბ. 94; ოდიოდ თუმნისა თავი თავს მოუყარა, я скопилъ до двухъ-сотъ рублей, კარი 91.

თავიანთი, ზედ. მლბ. თავეთი, თავენთი, ихній, ვეფხ. 33; 2 ქართლ. 538; დარბ. 138; სამ. გორგ. 2. 6; ალექს. 38; თავიანთში, между собою.

თავიანი, ზედ. სამსახური, распоряженіе, დანაშრომი, дѣятельный, распорядительный, ნოსა, ს. дѣятельность. [конца, ვეფხ. 899.

თავი დაღმა, თავიდგ ბოლომდინ, сначала до

თავიდგან, თავითგან, ზზ. сначала.

თავი თვისი, ნაცვ. თვით, самъ, თვით-თავი-თვისი, самъ себя, მატ. 23—31; თვის-თვის, каждый самъ по себѣ, 1 ქართ. 161.

თავიდგან, ზზ. სრულიად, совсѣмъ, სიტყ. 25.

თავიდგარი, ს. მოლარეთ უხუცესის ხელ-ქვეთი, помощникъ главнаго казначея, ალექ. 194.

თავისაჲ, ზზ. къ себѣ; თავისაჲ მიიყვანა, გორგ. 29; онъ повелъ его къ себѣ.

თავის-აღება (ვი), ზ. ვ. თავს-გავიზვიადებ, поднять голову, загордиться, თავს-ავიღებ ხმასა, окончить борьбу, 2 ქართ. 533.

თავის-გადადება (ვსდებ), ზ. ვ. თავს-შევსწირავ, თავს-ვანაცვალებ, жертвовать собою.

თავის-გაზვიადება (თავს-გავიზვიადებ), ზ. უ. გამპრქვნელობა, загордиться.

თავის-გამომეტება (თავს-გამოვიმეტებ), ზ. უ თავს არ დავზოგავ, не жалѣть, не щадить себя, თავის-გამომეტებით, ზზ. отчаянно.

თავის-გამოსაყვრება (თავს-გამოვისაყვრებ), ზ. უ. თავს გამოვიჩენ, ცრაბახობით თავზედ ავიღებ ძნელს საქმეს, хвастать, выказывать себя.

თავის-გამოყოფა (ვყოფ, ვქოფ), ზ. ვ. თავს-გამოვიშვერ, высовывать голову, ქილ. 684.

თავის-გაწირვა (თავს-გავსწირავ), ზ. ვ. жертвовать собою.

თავის-გასაჭირველო, ს. თავის გატეხისათვის საშველო გამოსაღები, взысканіе за рану изъ головы въ пользу царя, დარბ. 5.

თავის-დადება (თავს-დავსდებ, -ვდ), ზ. ვ. თავს-შევსწირავ, თავს-გამოვიმეტებ, полагать за кого душу свою, жертвовать собою, (თავს-დავუდებ), ზ. მიჩ. თავს-გამოვიღებ, თავს-შევიღებ, გავირჯები, приложить стараніе, стараться.

თავის-დაკლონება (-დავიკლონ, დავიკლონე), ზ. ვ. თავს-დავლუნავ, наклонить голову.

თავის-დანებება (თავს-დავანებებ), ზ. ვ. ხელს ავიღებ; გავუშვებ, оставить, покинуть.

თავის-დაკვრა, ს. поклонъ, (-დავუკრავ, დავუკარ), ზ. ვ. სალამს ჩამოვარდნილ, поклониться.

თავის-დალება (თავს-დავიღებ), ან თავის-დალუნვა (თავს-დავლუნავ), ზ. ვ. თავს-დავიკლონ, наклонить голову.

თავის-დაბნევა (დავიხნევ, -ნიე), ზ. უ. გავრიდებ, განვერიდები, მოვრჩები, избавиться, уклониться, спастись. [жизни, никогда.

თავის-დღეში, ზზ. მინდღეში, отъ родясь, въ

თავისებური, ზედ. თავის-შესაფერებელი, свойскій, თავისებურად, ზზ. თავის-შესაფერებლად, по свойски.

თავის-თავად, ზზ. თვითონ, самъ собою, სამ. ვახტ 173; -ჰქმნა, онъ самъ это сдѣлалъ, სამ. სიმნ. 304; 1 ქართლ. 53.

თავ-თავისი, ზედ. საკუთარი თვითოეულისა, свой собственный, რუსუდ. 341; თავთავისი ადგილი უწევნა, онъ указалъ каждому свое мѣсто, რუსუდ. 807; თავთავის ადგილს, по своимъ мѣстамъ, რუსუდ. 278; თავთავის-თვის, каждый для себя, რუსუდ. 344.

თავის-თავად, ზმ. тотъ, самъ собою.
თავის-თქმული, ზედ. вполнѣ, настойчивый.
თავისთავ-ბრძოლება, ს. ночная драка зимнихъ животныхъ изъ-за самокъ, единоборство, поединокъ, ночной бой.
თავისი, ზედ. свой, свой собственный, 341; своего, по своей волѣ, своихъ владѣніи, живетъ на своемъ дворѣ, своего отца, самъ одинъ, 201; 192; самъ собою; **თავისიანი, თავისეული**, родной, своихъ, свой собственникъ, 126.
თავის-გაბედნიერება (ვი), ზ. ф. радоваться, отецъ гордится, упрямиться.
თავის-თხოვება (თავს-ვითხოვებ), ф. ф. просить, ходатайствовать, просить, желать.
თავის-მდაბლობა, ს. смиреніе.
თავის-მინებება (-მივანებებ), ф. ф. оставить, предоставить, отдать, дать волю, оставить безъ вниманія.
თავის-მკვლელი, ს. самоубійца, **-ლელობა**, ს. самоубійство.
თავის-მოთხრა (-მოვსთხრი, მოვსთხარე), ф. ф. выдумать, сочинить, украсть, страмить, сконфузить, обезславить, (მოვითხრი), ф. ф. страмиться, обезславиться.
თავის-მოსწონი, ზედ. самодовольный, гордый, тщеславный.
თავის-მოსწულელება (თავს-მოვიხულველებ), ф. безумствовать, притворяться безумцемъ.
თავის-მოყვარე, ს. -რული, ზედ. самолюбивый, **თავის-მოყვარება**, самолюбіе.
თავის-მართლობა, 59; **-თლება**, ს. оправданіе себя, (თავს-ვიმართლებ, -ვიმართლებ), ф. ф. оправдывать себя.
თავის-მოჭრა (თავს-მოვიჭრი, -მოვიჭარე), ф. ф. наполняться, собираться, (თავს-მოვიჭრი), ф. ф. наполнить, **თავმოჭრით**, ф. сколько.
თავის-მოწონება (თავს-მოვიწონებ), ф. ф. тщеславиться, (თავს-მოვიწონებ, -ნე), ф. ф. стараться исправиться кому, 29.
თავის-ნათქვამი, ზედ. упорный, твердый; настойчивый.
თავის-ნება, ს. თვითნება, своенравный, своевольный, своенравный, упрямый, 23—17; 23, 26. своенравіе своенравный, самодуръ, 44; 2 561.
თავისპოვნა (თავს-ვიპოვნი, ვნე), ф. ф. выходить изъ повиновенія, ослушаться.
თავის-საბრალებელი, ზედ. оправдательный, 27.
თავის-საგული, ზედ. достаточный для себя; мѣсто жительство, 74.
თავის საჩქელი, ს. крышка; крышка (головы); черепъ.
თავის-საჭრელი, ს. тѣнь, подъ которую можно укрыться.
თავის-საცო, ს. подушка, 13—20.
თავის-საჯრელი, ს. шейный отдѣлъ, 43—14.
თავისდგება (ვ), ф. ф. безпокоить.
თავისტკივილი, ს. головная боль.
თავისუფალი, ზედ. свободный, вольный, **თავისუფლობა**, ს. свобода, независимость; **თავისუფლება** (ვითავისუფლებ), ф. ф. освобождать, 797; 527; 61, 387; 28.
თავისყოფა, ს. существованіе, 191.
თავის შემოჭრა (თავს შემოვიჭრი, -ჭერე), ф. ф. собраться, накопляться, нахлынуть.
თავის შენახვა (-შევინახავ), ф. ф. беречься, остерегаться.
თავის შესაფარებელი, ზედ. убѣжище.
თავის შველა (თავს ვუშველი, ვუშველე), ф. ф. спасаться, избѣгать.
თავისწევა (თავს-ვიწევ, თავი ვიწიე), ф. ф. стараться, стараться, стараться.
თავისწინა, ф. ф. одинъ, одинъ одинехонекъ, 1201; 81; **თავისწინაობა**, ს. одиночество, 27; 2 47.
თავისწყნა (ვიხსნი, ვიხსენ), ф. ф. избавлять себя; освобождаться.
თავკაცად, ф. одинъ одинехонекъ.
თავკაცი, ს. старшій, головной, 2 359.
თავკვერა, ს. сорная трава, порода винограда.
თავკიდე, ს. краеугольный камень въ строеніи, 21—37.
თავკომბალა, ს. гребенчатая трава; **-ლა**; **თავკომბალა, თავკვატუშა**, ს. головастикъ.
თავლა (ხვარს.), ს. новинія, 16; **თავლახვნა**, рыхленіе, 351.
თავლიდარი (ხვარს.), ს. **-რობის** контролеръ, 81, 16, 17.
თავლისფერი, ф. ф. мерскій, 77; 704.
თავლინდი, ს. тамаринда (раст.); ф. ф. 1.
თავმაღლობა (მოა თავმაღლობლა), ф. ф. **-მაღლებული** возвышается, 37.
თავმდაბალი, -ბლობა, ს. **თავდაბალი, -ბლობა**.
თავმიზედვით, ф. ф. указательно, 1 158.
თავმობეზრებული, ზედ. отчаянный.

თავმოდგმით, ზმ. სავსე, პირმოდგმით, сполна.
თავმოთნე, ზედ. პირმოთნე, მაშვებული, угодный.
თავ-მოკრული, ზედ. закупренный, обвязанный, იქ. 14.
თავ-მოწყონი, ზედ. ამპარტავანი, პატივის მოყვარე, амбиціозный, самолюбивый.
თავმოყრილი, ზედ. თავშეკავებული, სავსე, полный, ვეფხ. 1552.
თავ-მოწონებული, ზედ. თავ-გამოჩენილებული, отважный, კალი 111; **თავ-მოწონებით**, ზმ. гордо.
თავ-მოხდილი, ზედ. თავშიშველა, обнаженный (голова), ვეფხ. 1304.
თავ-მშრალა, ს. მცენ. суховершка, ერის. ლ.
თავ-მტერი, ს. თავის დამმტკრეველი, поражающій, ბუნ. კ. 290.
თავ-მჯდომარე, -დომი, ს. პირველ მჯდომი, თავი კრებულთა, предсѣдатель.
თავ-ნაჩენი, ზედ. თავ-გამოჩენილი, знатный, извѣстный, 2 ქორ. 529.
თავნება (ვთავნებ), თავნს ხარგებლით გავსცემ, отдавать капиталъ въ ростъ, ქილ 295; ან ხარგებელს თავისგ კარდავქცევ, капитализировать. **თავ-ნება**, ნ. თავისნება თავნი, ს. თავი.
თავნი, ს. თავი.
თავობა, ს. უფროსობა, მთავრობა, главенство, предводительство, ქილ 75; 505; ცისის თავობა, სიბრძ. 168; ვახტ. 98, начальство надъ крѣпостнымъ гарнизономъ, (ვთავობ), ზ. უ. ვმთავრობ, предводительствовать, командовать; предсѣдательствовать, სიხოც. ლაპარ. თავზედ ვიღებ, принять на себя, ნაკ. ნ. ლ. (ვთაკები), ზ. თვ. ვემთავრები, принять начальство, предсѣдательство.
თავობა, ს. წამომავლობა, შემდგომი ნათესავი; поколѣніе, колѣно родства; потомство, მეოთხე თავობა, четвертое поколѣніе, ახალი თავობა, молодое поколѣніе, ნახე თაობა.
თავპირი, ს. თავი და პირი, голова и лицо, რუსულ. 552; თავპირის ჩამოშვება, нахмуриться.
თავრუჯული, ს. ერთგვარი მწნილი, порода грушъ
თავსმოდგმა ვეჯდი, вершать.
თავ-სამურავი, ს. თავსამური, головной уборъ, покрышка.
თავ-საკიდარი, ს. ოქროც, красугольный камень, მარკ. 190, ანტი. 28—10, 17.
თავსაკრავი, ნ. თასაკრავი.
თავ-სახურავი, ზმ. თავზედ დასახურელად, для ношенія на головѣ, რუსულ. 639.
თავ-საცილი, ს. ავდგმა, კიცხვა, насмѣшка, ანდ. თავსაცილს კაცი არ მოუკლავს, შიშილს კი დაუნებდება.
თავ საწუველელა, ს. მცენ. რძიანა, бѣсовое молоко, молочай (трава); ბუნ. ლ.
თავსახურავი, ს. თავსარქველი, крышка (у кострюли и т. п.); ბაგრატ. ბაკ. 86; ვეფხ. 85.
თავს-გამოდება (თავსგამოვიდებ), ზ. ვ. თავში შევიდებ; განვიზრახავ, დავისკვნი, предпринять, рѣшиться на что, კალი. 84. **თავს-გამომდები**, ზედ. тяжелый, дѣятельный, старательный.
თავს-გარდასავალი, თავს-გადასახადი, ს. კაცის თავზედ მოსავალი, приключеніе.
თავს-გასვლა (თავსგავალ, გავედ), ზ. უ. თავს ვიენუება, გარდავალ სახლიდან, выходить изъ приличія, забываться, зазнаваться, რუსულ. 816.
თავს-გაუვანა (ვუვან, -ნე), ზ. ვ. წავექეცები, გავთამაშებ, побѣжать, давать потачку.
თავს-დასხმა, სზ. нападеніе, (თავს-დავასხმი, -ხი), напасть, 2 ქორ. 114; რუსულ. 594.
თავს-დგომა (თავს-ვიდგები, -ვიდეგ), ზ. უ. ზედვამეცდებლობ, надсматривать, სიხოც. ლაპარაკში, განლაგარ, нахожусь при комъ либо, დავრ. 140.
თავსდება (ვიდებ), ზ. ვ. თავზედ ავიღებ, вѣровать, თავდებად დავუდგები; განვიკუთვნებ, დავასკვნი. მოვითმენ; გავსძლებ, მოვითმინებ; брать на свою отвѣтственность, ручаться; предпринять; сносить, терпѣть; თავს არ გვიდებენ, не слушаютъ насъ; გუჯ. 33. სჯმ. 22—18; 1 მეფ. 3—20; 2 ქართლ. 420; 2 კორ. 11—18, 19; ქილ. 77; მარკ. 1—17; თავს მიდები, я взялъ на себя, (თავს-მიდებ, თავი მიდვი, ზ. მიჩ, დამიმორჩილდი, послушался, покорился; თავს მიდევით უნდა თავი მიდვით, послушайте меня, 2 კორ. 11—16; მარკ. 17—17; (თავს ვედებ), ზ. ვ. ვმოვჭირნეობ, ვიმხარკვი, თავს შევიდებ; прилагать стараніе, предаться, отдаться, вдаваться, თავს არ უდებდა, небрежно относился, სიგგელ. ზოლოფ. 21.
თავსება (ვითავსებ), ზ. ვ. თავზედ ავიღებ, თავს ვიდებ; გულს დავაკერებ, брать на себя; умѣряться; ვითავსებ), ზ. ვ. გულ-სავსე ან გული-დაკერებული შევიქმნები, умѣриться, ვეფხ. 47; (თავსდები), ზ. ვ. დავეკვევი. მოვთავსდები, მოვკრიდები, გავსძლებ ვისთანმე, помѣщаться; уживаться, ნ. ს. ლ.
თავსლაფი, ს. სირცხვილი, стыдъ; страмъ; თავსლაფი გვესხმება, мы осрамимся.
თავს-მდები, -მდებელი, ნ. თავმდები; თავს შედება, ნ. თავშედება.
თავს-მდეგი, -მდგომი, ს. ზედა-მხედველი, надсмотрщикъ.
თავს-სხმა (თავს-ვისხმ, -სხი სატანჯველისა), 1 ქართლ. 174, принять на себя мученія.
თავსჯდომა (თავსჯდი, ვჯდე), ზ. უ. თავზედ ვხვარ, предсѣдательствовать.
თავ-ცაბიკი, ს. ულოს ხაშუალში ჩასარჭმელი ცაბიკი ურმის თავზედ დასამაგრებელად, шкворень, деревянный курокъ, ნ. მახვალი.
თავ-ფეხი, ს. голова и ноги, რუსულ. 552.
თავქარიანობა, ს. ლაღგრიმეულობა, вѣтренность.
თავ-ქედი, ს. თავ-კისერის სენი, головная и шейная боль.
თავქვე, ზმ. პირქვე, вверхъ дномъ, ქილ. 59.
თავ-ქუჩრა, მცენ?
თაყვოფა (თავ-ყუვ, დაბჯძ. დაბედ. 5—16, ბაკრ ვე, ზ. ვ. почитать, სჯმ. მოსეს. 1.
თავ-ყოფა (თავ-ვყოფ, ვყოფ), ზ. ვ. თავად ან მთავრად ვყოფ, сдѣлать главою, ვეფხ. 1—10.
თავ-შავა, ს. მცენ. душица, майоранъ, ჰ. ფ. ლ.
თავშავა, ს. ცხოვ. травникъ, черноголовникъ.
თავს-შედება, (თავს-შევიდებ), ზ. ვ. თავს-დავუდებ,

შეუდგები საქმეს, приняться за дѣло, заняться, 2 ქრონ. 361.

თავ-შენახული, ს. გაფრთხილებული, осторожный.

თავ-შეუძგმელი, ზედ. თავ-მოუყრელი, неволный, სამ. ლ. ნ. სილა.

თავშეუდებელი, ზედ. გარეწარი, невнимательный.

თავს-შეუდებლობა, ს. გარეწრობა, невнимаnie.

თავ-შექცეული, ზედ. მგლოვარე, შეწუხებული, печальный.

თავშიშველი, ზედ. ქუდ-დაუბურველი, гологоловый, безъ шапки.

თავ-ჩამოგდებით, ზმ. თავ-დაღუნვით, съ поникшею головою, ვეფხ. 86; ქილ. 627.

თავ-ჩამოღმართი, ს. დაქანებული ადგილი, скатъ.

თავ-ჩაღუნული, ზედ. თავ-ჩამოგდებული, печальный.

თავ-ცალიერი, ს. უქკუო, пустоголовый, -რობა, ს. უქკუობა, безумие.

თავ-ცეცხლა, ს. მცენ. чертополохъ (раст.) ნ. ჩ. ლ.

თავ-წარხმული, ზედ. ალხაზე, полный, 1 ქრონ. 338; ქომ. 24.

თავ-წაღებული, ზედ. აღტაცებული გონებით, дикій, сумасшедшій.

თავ-წეწელა, ს. მცენ. полевой синеголовникъ, ივანე ბაპტ. ლ.

თავწითელა, ს. მფრინ. щеголь.

თავ-წვრილი, ზედ. რიცხვით მცირე, немногочисленный, 2 ქრონ. 492.

თავხედი, ზედ. თვით-რჯული, უგულისხმო, ბრიყვი, наглый, дерзкій, буйный, невѣжа, упрямый, благой, 1 ქრონ. 342: დარბ. 49—2; **თავხედობა**, ს. უგულისხმობა, ბრიყვობა, упрямство, невѣжество, наглость, дерзость, აღბ. 59; ქილ. 175, 420; ვეფხ. 1); ზ. უ. თავხედობით ვიქცევი, нагло упрямиться, буянить, **თავხედურად**, ზმ. опрометчиво, буйно.

თავხვეული კომბოსტო, ს. кнлокъ.

თავ-ხრილი, ნ. თავ-ჩაღუნული, ერისთ. 48.

თათა, შორ. цыцъ!

თათარა, ს. კვიპაროსის კენწერო, фелюшу́й, постила.

თათარა, ს. მწყერი, перепел-ка.

თათარ-იავნი, ს. მწარალი წვენი ხორციანი, бульонъ говяжій, დუხ.; ერისთ. 2—36.

თათბირი, ნ. თათბირი. [137.

თათვალი, ს. მფრინ. порода ловчихъ птицъ, სიმრავ.

თათი, ს. ჩხვლეტი ხელი; ტოკი მზესთა; ручка; лапа; ვეფხ. 1068.

თათმანი (ხოშკ.), ს. თიხებიანი ხელსაცმელი, перчатка.

თათრული იავ, ს. მცენ. იავსაკი, цвѣтокъ, касатикъ, кѣтушекъ (раст.) ჰ. ფულ; -მიწაკი, მცენ. дикое мыло.

თათუხი, ს. ხაშინდალი, ბანელური, пшеничная мука или хлѣбъ, ნ. ჩ. ლ.

თათხვა (ვსათხავ), ზ. ვ. ვსვრი, გსთხუნავ; ავად ვხდები; марать; браннть, ругать.

თაიგული, თაიგული, ს. კონა ყვავილისა, букетъ, ანკ. 2—29.

თავარა, ს. ჭიქათ ხალხობი ქარა; მინახარხანა; химическая печь; стеклянный заводъ; ნ. ჩ. ლ.

თაკვერი, ს. გვარი ყურძნისა, порода винограда.

თაკილება (ვითაკილებ), ზ. პირ. უკადრისად მოვეკიდები, სათაკილოდ მივიჩნევ. пренебрегать, обижаться, დავით. 145; ანტონ. 4—18; **თაკილობა**, სზ. პატივმოყვარული უკადრისობა, благородная гордость, пренебреженіе, (ვჰთაკილობ), ზ. უ. სათაკილოდ მივიჩნევ. пренебрегать, брезгать, быть разборчивымъ; (ვეთაკილები), ზ. თვ. უკადრისად ვეჩვენები, სათაკილოდ ვირეენები, ვეთაკილები, казаться кому гнуснымъ; მეთაკილება, мнѣ щекотливо, 2 ქრონ. 549.

თაკილი, ს. პატივმოყვარული ან ზნეკეთილი უკადრისობა благородная гордость, пренебреженіе.

თალია, თალთაია, ს. ძაძის ქოშარა, жёшокъ шерстяной.

თალთათინი (რუსულ.), ს. ნაკა, выростокъ; оносокъ.

თალთარი, ს. თავის შესაფარებელი ფანჩატური ბაღში, бесѣдка, 2 ქრონ. 326.

თალგამი, ს. მცენ. рѣпа.

თალთისა, ს. მცენ. бархатъ, полей (раст.).

თალთისა, ს. ხაურმე, უღილები ჩასთა ნაკეთი, кожаная сумка; მცენ. полей, лапушникъ, ბუნ. ლ.

თალიში ხახვი, ს. ერისთ. 2—36?

თალფაქი, ს. არახჩინი, ქალფაკი, თავსხურვა, колпакъ.

თალქანი, თალხანი, ს. ხმლის თხმის ჩასაწყვეტი და ამოსაწყვეტი ხვრინჭა, пряжка.

თალხი (სპარ.), ს. მოთრეული ან საშვლოვანრა ფერი, темный, полутаурный цвѣтъ.

თალხი (არაბ.), ს. სალამანდრა, ქვა ჭიაკს მსგავსი, თხლად დაშლისას და ანმარების ხარჯველად და სახათრია თვის; прозрачный камень, талькъ, ბიბლ. ლ; ქომი 79, 80, 81, 120, 167; ბუნ. ლ.

თამადობა, ს. თუმცაობა, თუმცანობა, უფროსობა, ან თავობა, მაგალ. ღვინის სმაში; старшинство по время питія вина. [დუხ.

თამამ ბიაური, ს. წმინდა ვერცხლი, чистое серебро.

თამამება (ვ), ზ. პ. სიამამეს მივხვდე; წაკაჭუნებ, нахальничать, нахальство, расторопность, поблажать, потакать.

თამამი (არაბ.), ზედ. გამბედავი, კადნიერი, смѣлый, рѣшительный.

თამამობა, ს. გამბედაობა, рѣшительность, смѣлость, **თამამობა** (ვჰთამამობ), ზ. უ. გაბედული ვიქცევი. поступать смѣло, ვეფხ. 320, (ვჰთამამებენი), ზ.-ვდ. კადნიერი, გამბედავი შევიქმნები, дѣлаться смѣлымъ, развязнымъ, ერისთ. 1—98.

თამარი, ს. მცენ. финикъ, ბუნ. ლ.

თამასა კარიბა, ფანჯრობა, наличникъ, რ. ქ. ლ.

თამასუქი (სპარ.), ს. ხელობა და ვალის ხელ-წერილი, заемное письмо, актъ, документъ, ხან. დუხ. 143.

თამაშა, თამაში (სპარ.), ს. შექცევა თვითგვარი; უცხო სანახავი რამ; увеселенье; зрѣлище; ვეფხ. 1060; რუხულ. 334; ვისრ. 34; **თამაშება** (ვ), ზ. პ. შევიქცევ ფმენელს, დროს გავატარებინებ; გავრთობ ფმენელს თამაშობაში ან მღერაში, забавлять игрою; რუხულ. 441; -ობისობს, пере-

биратъ четки, инд. 1—3; 4—4, грѣхи, 2—53; Іоан. 158; (ითამაშებს), забавляетъ меня, ѵлуд. 5; (ვითამაშებ), ф. мнг. играю, играть; плясать, русск. 773; (ეთამაშებ ლამაზ ქალებს), ф. мнг. заигрывать съ хорошенькими, ромн. 93; (ეთამაშები), ѵѣтамашомъ гнѣтонмъ, играть съ кѣмъ либо.

თამაშობა, ს. შექცევა თვითთეულგვარი; წერილში ნაცვლად ამისა ხმარობენ ზღვრასა, ѵѵѵ. 11, 83; გამოსლ. 32—31; игра, игры; танцы, სახეები ამისნი არიან: 1 ასპარეზობა მოედანთა ზედა საგანს სწრაფა იხრიოს, თოფით, ორთლით ცხრილი, ბურთით ცემა ჩოგნით, ჭიდილი; ამ გვარი თამაშობა იქმნების დანიშნულს დროს, რომელსაც უხმობენ ღღეობად; 2, როკვა, танцы, როკვად იტყმიან: ცეკვა, ბუქნა, კოჭა, თუალა, ჩამბალალა, ჯუნერული, ეგრეთვე ფუნერული ვეფხ და ხუნცრული ქალთა; კე ფერხისი ან ფერხული ვეფხ და სამაია ქალთა; ხარდიორად, მოგვერდით ფუნერული: 3 კვალად თამაშობა ეწოდების შექცევასა ჭაბუკთა, ხარებით და სწვთა სამორინოთა შიგნ: კენჭებითა, ჩხირებითა, ვეგებით; 4 ნავარდობა არს შესაქცევად სპორული ცხენით ან ქვეით, 5 -ქალაღდისა, карты, игра въ карты, въ шашки, состязательныя игры, (ვჭოთამაშობ), ф. у. შეეკეცევი თამაშობაში, играть, ѵѵѵ. 194, ეამაწყილები თამაშობენ, дѣти играютъ, -ჭადრაკს, играть въ шахматы.

თამბალა, ნ. თამალა.

თამბისუფლა (თამბას ვუფლ), ф. ѵ. გარდავხდევინებ ჯარიმას, штрафовать, ხოშხ. სპ. 234.

თამბამაიარი, ს. წმინდა ვეცხლი, чистое серебро, დასტ. 40; ნ. თამამ-აიარი.

თამბალა ნახე თამბალა.

თამბაქო, ს. მცენ. ეს ბალახი პირველად უპოვნიათ ამერიკის კუნძულში, რომელსა ჰქვიან თაბაგო ანცაბაგო, და მისგან დარქმეული სახელიცა, ქართულად თამბაქოს უხმობენ ჩიბუხის მოსაწევსა თუთუნსა, ხოლო ცხვირით მოსაწევს ბურნუთა და გლარჯი, табакъ курительный.

თამელი, ს. მცენარე.

თამრიდა, მცენ. ტყემალი, дикая слива.

თამჩა, ს. თავი, უფროსი ათი-ათასთა მხედართა ზედა, начальникъ десятитысячнаго корпуса, ქართ. ცხოვრ. 1 ტ. შენიშნ. თარგმანში 540.

თან, თანა, თანდ. შეერთებითი, მოყოფებიხ ნათესაობითსა ან მიცემითსა ბრუნვასა, со, съ, при, къ; თან გაჰყვა, онъ пошелъ съ нимъ, წიგნი თან აწერებს, თან იბეჭდება, книга въ одно время пишется и печатается, მოსამართლეს თან, къ судьѣ.

თანა, დაბოლოება ზედ-შესრულთა სახელთა ვითარცა ებური: ამისთანა, такой, такой-то, какъ онъ, подобный ему, ჩემისთანა, такой какъ я; ამისთანა, такой какъ это.

თანა-არსი, ზედ. მისგე არსებისა, единосущный, გეკ. ან არსება ბუნებით შეთხეული, сопресносущій, ეგრეთვე ალღობის სანთელი ყვავრიანი ხელშა დასაჭერი, крестообразная восковая свѣча, употребляемая во время пасхи.

თანა-განზრახვა, ს. სარჩეველი, совѣщаніе, (თანა განვიზრახავ, -ხე,. ф. у. совѣщаться; возламѣриться съ кѣмъ.

თანა-განმზრახი, ს. თანამზრახველი, სჯის მრჩეველი, ისაი. 9—6; совѣтникъ, -ხეობა, ს. совѣщаніе; соучастіе, соумышленіе, ქილ. 342.

თანა განპაფული, ს. თანა მოღვაწე, сподвижникъ, 1 ქართლ. 247.

თანა გრძნობა, ს. თანა-მგრძნობელობა, თანა ლმობიერება, сочувствіе, ჩონგ. 15, 27, (თანავუგრძნობ, -ნე), сочувствовать.

თანად, ზმ. ერთბაშად, ერთად, вкупѣ, вмѣстѣ.

თანა-დადგომა, თანა-დადგომა, ს. შეწყნა, მოხმარება, помощь, содѣйствіе, გეკ. (თანა-ვუდგები), ф. ვც. შევეწევი, მოვეხმარები, помогать кому, стоять за кого, ромн. 16—2.

თანა-დამხვდარი, ს. მუნ-მყოფი, присутствующій; 1 ქართლ. 357.

თანა-დამსწრები, ს. მუნმყოფი, очевидецъ.

თანა დახსწრება (თანა დავესწრები), ф. თე. მუნვე დავუხდები, быть очевидцемъ.

თანა-დაუსაბამო, ზედ. დაუსაბამო ვისთანმე, собезначальный.

თანა დახდომა (თანა დავუხდები), ф. ვც. ნ. **თანა დავესწრობი; თანადგომა,** ნ. **თანა დადგრომა.**

თანადგომა, სზ. помощь, заступничество; (თანა ვუდგები), ф. თე. შევეწევი, მოვეხმარები, помогать кому, заступаться, (თანა დავდგები), ф. у. სხვათა ვისთან ერის ადგილს დავხდებით, оставаться съ кѣмъ гдѣ либо, ისაი. 28—17; თანა მიდგები, ты принимаешь мою сторону, ты защищаешь меня; ნ. თანადგრომა.

თანადება (თანამეს; თანამედა, თანამედე), ф. у. თანამდებვარ, მმართებს, моглу я, я долженъ, я обязанъ, ნახე დება; ისაი. 24—3. ლუკ. 7—38; მოსეს სჯ. 5; მარკ. 1—104; დოღ. 131.

თანადება (ვეთანადები), ф. თე. მემართების, თანა მედების), долженствовать, вѣжливо говорить, ქილ. 551; заимствуй у умныхъ людей.

თანა დევნება (თანდადევნებ), ф. მ. უკან დავადევნებ, посылать въ слѣдъ за кѣмъ, (თანადევნები), ф. თე. უკან დავხდევ, დადევნები, слѣдовать за кѣмъ.

თანადი, ზედ. მოქნე, моглый. должный, обязанный, русск. 990; ქილ. 300; თანად მყოფი, сопресносущій, მეტაფ. 92.

თანა ვარსკვლავედი, ნახე თანავარსკვლავედი.

თანაზავი, ზედ. აღრეული, смѣшанный, ისაი. 27—13.

თანაზიარი, ზედ. მოზიარე, участникъ, соучастникъ, რომ. 11—119; მარკ. 15—7; ქილ. 355.

თანაზრახვა, სზ. совѣщаніе, (თანა ვიზრახავ, თანა ვიზრახები), ф. у. ერთად ვარჩევთ, вмѣстѣ совѣщаться, ვიხ. ეც. შესახ.

თანაზრდილი, ს. ერთად გაზრდილი, сопитанникъ.

თანაკიდული, ზედ. დამოკიდებული, зависимый, მარკ. 2—112.

თანა-ლმობა, ს. соболѣзнованіе, (თანავილმობ, თა-

ნამყოფის), ზ. უ გული შემკვრივ სხვის მწუხარებაზედ; сообезпокоивать.

თანა-მდგომი, ს. თან მოგზაური, спутникъ, ჩონგ. 76.

თანა მაძს, ნახე თანადება.

თანა მებრძოლი, ს. თან მეომარი, соратникъ.

თანა მგრძნობელი, ზედ. ერთის გრძნობის მქონებელი, сочувственный, ჩონგ. 157.

თანამდგომი, ზედ. მწე, მომხმარებელი, ხვაშანი, заступникъ; союзникъ; რომ. 16—2; 1 ქართლ. 222; **თამდგომობა**, ს. заступничество; союзъ.

თანამდები, ზედ. მოვალე, ქვემდებარე ვალისა, должный, обязанный, подлежащій; -სიკვდილისა, подлежащій смертной казни, აგკვ. 21—13; **თანამდებობა**, ს. მოვალეობა; სამსახური; обязанность; должность, (ცოთანამდებები), ზ. ვ. თანამდები კაცნი, быть обязаннымъ, მარკ. 1—179; (მეთანამდებებოდა), ზ. თვ. მეკალებოდა, долженъ былъ, იერემ. 15—10.

თანა მეგზავე, ს. თან მოგზაური, спутникъ,

თანა მედროვე, ს. ერის დროს მეფე, современникъ.

თანა მეზიარე, ს. თან-მონაწილე, соучастникъ.

თანა მეინახე, ს. ერთად მჯდომი სხვასთან ნაღიმში, собесѣдникъ за столомъ.

თანა მემიჯნავე, ს. თან მოსაზღვრე.

თანა მემკვიდრე, თანამკვიდრი, ს. მონაწილე სამკვიდრებელში, сонаслѣдникъ.

თანა მემცნიერე, თანა მემცნოვრებელი, თანა მესარეცელე, ს. მეცნიერ ღირებულთა, сожительница, супруга, დან. 14—1; მიქ. 7—5; გუგ. 1.

თანა მენათესავე, ს. თავისტომი, მეცნიერი, сродственникъ, 1 ქართლ. 438; მარკ. 2—62.

თანა მეტომე, ს. თავისტომი, сонлеменникъ, კვშ. 234.

თანა მეულღე, ს. თან მოხვრე, сотрудникъ, ფილიპ. 4—3.

თანა მეუღოფი, ს. соучастникъ, ჩახრ. 16.

თანა მეხმეობა, ს. თანხმობა, ერთსულობა, согласіе; гармонія.

თანამზრახველი, ს. თანამეცნიერი სამსჯავროსი; членъ совѣта, совѣтникъ; собесѣдникъ; სჯ. 25—12; დაბად. 16—51; ისაი. 1—16.

თანამკვეთი ჰიმართლისა, союзникъ правды. მარკ. 1—159.

თანამკვიდრი, ს. თან მონაწილე სამკვიდრებელში, сонаслѣдникъ, 1 პეტ. 3—7.

თანა მოაზრე, ს. одномыслящій.

თანა მოახაკე, ს. ერთის ხნისა, ровесникъ.

თანამოგზაური, სახ. თანამეგზავე, спутникъ.

თანამოდავე, ს. თანამწეური, сочленъ, ქილ. 612.

თანამოზიარე, ზედ. соумышленникъ, 1 ქართლ. 389.

თანამოზრახი, ს. ხმის გამცემი, თანამესაუბრე, собесѣдникъ, ქიმ. 11.

თანამოლაშქრე, ს. ახალი, თანამებრძოლი, соратникъ.

თანამომჭმელი, ს. თანა მონაწილე საქმეში, сотрудникъ, გუგ. 13. [никъ.

თანა მონათესავე, ს. თავისტომი, მეცნიერი, сродственникъ.

თანა მონაწილე, ს. თანამზიარი, ნაწილის მიმღები, соучастникъ.

თანამორწმუნე, ს. ერთის სარწმუნოებისა, совѣрующій.

თანამოსაგრე, ს. ახალი, მომხმარებელი, ხვაშანი, союзникъ, сподвижникъ; соратникъ.

თანამოსამზღვრე, ს. თან მემიჯნავე, მეზობელი, смежный, пограничный.

თანამოსარჩლე, ს. მწე, მომხრე, защитникъ.

თანამოქალაქე, ს. согражданинъ.

თანამოსახელე, ს. ერთის სახელის მქონი, сименный, тезка, синонимъ, კვშ. 59.

თანამოქალაქე, ს. ერთს ქალაქში მცხოვრები, согражданинъ; **თანამოქალაქობა**, ს. согражданство.

თანამომმე, ს. სახლის კაცი, домочадецъ, собратъ.

თანამოწაძე, ს. ერთობაზედ სხვასთან ლაპარაკი, сосѣдѣтель, ეზრ. 2—4.

თანამსგავსი, ზედ. მსგავსი, похожій.

თანამუღოფი, ს. ვისთანე მეფოფი, бывшій съ кѣмъ, მარკ. 15—1.

თანამშრომელი, ს. ერთად ვისთანმე მშრომელი, сотрудникъ.

თანამწირველი, ს. ერთად მწირველი სხვასთან ვისმე, кто вмѣстѣ съ кѣмъ служитъ обѣдню.

თანამჭვარი, თანამჭოვარი, ზედ. თანამლმობელი, გულის შემატკივარი, сострадательный, **-მჭოვარობა**, ს. გულის შემატკივრობა, сострадательность, 1 ქართ. 142.

თანანადები, ს. ვალი, მოვალეობა, долгъ, обязанность, **-ბუნებისა**, долгъ природѣ.

თანა-პყრობა (ვი), ზ. ვ. შეკავება, содержать.

თანაუვლა (თანავალ), ზ. უ. ერთად ვისთანმე ვალ, идти съ кѣмъ, сопровождать; ლუკ. 7—11; 24—65. [прямо.

თანაუწორ, -რედ, ზზ. უმრუდოდ; სწორედ, ровно;

თანაუწორე, ზედ. უმრუდო, სწორი, ровный, -გზა, ровная дорога.

თანაუწორი, ზედ. უმრუდო, სწორე; შანდაკი; ტოლი, შეღარებული; ровный; равный, თანასწორება, -რობა, ს. ტოლობა, ქარობა, равенство, 2 ქართლ. 494; (ვთანასწორობ), ზ. უ. ვეღარები, ვეტოლები; равняться, თანასწორი რიცხვი, ровное число.

თანაღრება, ნახე **გულის-თანაღრება.**

თანაუღა (თანავღვა, -ვღვე), ზ. თვ. შეკერთები, გაკერთები, შეკეთოფი, შეკეულები, соединяться; совокупляться, сожительствовать, 1 ქართლ. 409; დაბად. 19—5; **თანაუღოფა** (თანავჭოფ), ზ. ვ. გაკერთებ, соединять, (თან ვეღოფი), ზ. თვ. შეკეთოფი, შეკეულები, сожительствовать, აღბ. 26; ბერძნ. 72; 2 ქართლ. 111.

თანაუღოლია (თანამყავს), ზ. მიჩ, имѣть при себѣ, სამ. ვახტ. შეხვედრილი; დან. 11—23; თანავჭეკარ, თანეკეკა, ზ, უ. თანავსლაკარ, быть при комъ, находиться, 1 ქართლ. 367.

თანაშეთბობილი, ზედ. გამთბარი სხვის თან, согрѣтый, მარკ. 1—88.

თანაშეკრული, ზედ. შეკრული ვისთანმე პირობით, связанный съ кѣмъ условіемъ, ხაქ. 8—24; обязанный.

თანაშემწე, ს. მომხმარებელი, მშველელი, მეჯვაშნე. помощникъ; союзникъ; 2 კორ. 1—24; რომ. 16—4; сотрудникъ, **თანაშემწეობა**, ს. მოხმარება, შველა; исполненіе, содѣйствіе, 1 ქრონ. 273.

თანშეფუებული, ზედ. სწორე, ნამღვრალი, точный, вѣрный, 1 ქრონ. 261.

თანშეყოფილი, ზედ. слитый, გუჯ.

თანაწაუვანა (თან წაიყვან), ზ. მ. თანგაიყვანებ, уводить, **თანა წამყვანი**, уводчикъ.

თანაწარვენა (თან წარვენა), ზ. უ. გვერდზედ გაქცევა, წარვენა, миновать, ხაქ. 27—4; **თანაწარმავალი**, ზედ. წარმავალი, ღუდეკრომელი, переходящій, памѣтчивый, მარკ. 15—21, 29; იგავ. 7—9; ბარლ. 6—43; **თანაწარუვალი**, ზედ. აუცილებელი, მაუცილებელი, неминуемый, неизбѣжный, 1 ქრონ. 275; მარკ. 15—21; 15—29.

თანაწარწყლომა (-წარწყლები, წარწყლი), ზ. ზედ. აცილდები, თან წარვენა; დუმილით ღუნვა, დავიწყება, минованіе, проходить; промолчать; არა თან წარმწყლს, это не минуетъ меня, ისაი. 38—21; (თან წარწყლი, -ყლე), ზ. აცილებს, განვარიდებ, устранить, удалить, დავით. 36—36; რჯულსა, обойдти законъ, იხო. 24—5; **თანაწარუწყლომელი**, მიმ. თან წაუვალი, აუცილებელი, неминуемый.

თანაბაცება, ს. ერთხმოვანი, однообразіе.

თანაბლება (თან ვიხლიერ), ზ. უ. თან ყოფნა, быть, находиться при комъ, თანაბლებ, გაგზავნებ, отправить съ кѣмъ либо что, დრეკ. 132 (თანაიხლებენ), ზ. უ. თანგაყოლება, провожать; сопровождать, находиться при комъ, გუჯ. 14, თანმხლავს, имѣю при себѣ.

თანაბმა, ზედ. ნებსით შეგობილი სხვის ჰანგისა; შეწყობილობა კილოსისა ან შეზავება, согласный, согласіе, гармонія въ пѣніи; თანხმოვანი (ასო), согласная буква, თანხმად ზმ. согласно, კეკ. 297. იხ. თანხმება.

თანაგერჩინება, სახ. соизволеніе, (-ვინება), ზ. მინ. ღებულთანხმება, თანაგმნებელობა, соизволять, ხაქ. 8—1, რომაელ. 1—32.

თანება (უქმ. (სპარს.), ს. სახგასლა, наказаніе, урокъ, 2 ქრონ. 355.

თანგა, ს. ღანგი. ვეცხლის ფული, თეთრი; ერთი შაურიანი ვეცხლის ფული, пятакъ серебряный, იხ. ღანგი.

თანგირი (სპარს.), ს. ხმალუსნახ ქვაბი ურთის ღასაღნობი, мѣдная кострюля для топки сала, ბიბლ. ლ; ბაგონ. იგ. ლ.

თანგაცანა (თანგავიცან), ზ. მ. თანწაიღებ, унести что съ собою; (გაგიცან), ზ. მ. отправить что съ кѣмъ.

თანგაცანება (თანგავაცანებ), ზ. მ. თანწაიღებინებ, заставить взять съ собою.

თანგაყოლა (თანგავჰყვები), ზ. უ. თანწაჰყვები, отправиться съ кѣмъ либо, თანგაყოლებ (თანგავაყოლებ), ზ. მ. თან გავაცან, отправить что съ кѣмъ, 2 ქრონ. 294.

თანგაჰყოლილი, ს. послѣдовавшій за кѣмъ.

თანდათან, ზმ. ცოტ-ცოტად, მცირე-მცირედ, мало по малу, по немногу; постепенно; რუხულ. 517; ბუნ. კ. 120.

თანდაყოლილი, ზედ. врожденный.

თანდებული, ს. მეექვსე სიტყვის ნაწილი (ლრმ.), предлогъ.

თანვარსკვლავედი, ს. ვარსკვლავკრებული, созвѣздіе.

თანთანა, ს. საქვეითო ბილიკი ურანგზას აქეთ იქით, тропинка.

თანისთანა, ზმ. ზედიზედ, безпрерывно, безостановочно, ვეფხ. 665; ქილ. 565. **თანისთანი**, ზედ. ახლოშობილი, близкій, безпрерывный, ვეფხ. 1497.

თანმიყოლა (თანმიჰყვები), ზ. ვდ. თანგახლავარ ვისმე, сопровождать кого, თან მიმყოლი, მიმ. сопровождающій; თანმიყვანინებ (თანმიგაყვანინებ), ზ. მ. посылать кого съ кѣмъ, 2 კორ. 12—18.

თანმოტანა (ვიტან), ზ. მ. приносить съ собою.

თანმოყოლა (ვჰყვები), ზ. უ. ერთად მოვალ. сопровождать.

თანმოჰყოსაკე, ნ. თანმოსაყვანი.

თანტუე, ს. ვისთანმე ტყვედ მყოფი, сопленникъ, რომ. 16—7; კოლ. 4—10.

თანაქცევა (თანავიქცევი), ზ. თვ. ერთად ვისთანმე ღებერვარ, ходить съ кѣмъ либо вмѣстѣ, ხაქ. 1—4.

თანლრება, ნ. ნახე გულის-თანლრება.

თანშეზომება (თანშევზომებ), ზ. მ. შევაკრძალებ, შევასწორებ; соразмѣрять; (თანშევზომები), ზ. თვ. შევეხმორები, შეველრები, соразмѣряться, კეკ. 89.

თანშეზრდა (-ვზრდი, -ვზარდე), ზ. მ. ერთად გავზრდი, совоспитать, (თანშევიზრდები), ზ. თვ. ერთად გავიზრდებით; воспитываться вмѣстѣ съ кѣмъ, **თანშეზრდილი**, თანშეზრდომილი; მიმ. ერთად გაზრდილი, совоспитанникъ, ვეფხ. 148; 2 ქრონ. 312.

თანშერთვა (თანშევრთავ), ზ. მ. ერთმანერთში გავურევ, сливать, (თანშევერთავი), ზ. თვ. ერთმანერთში გავერევი, сливаться.

თანშეტყვება, ს. გამოცნობა, მაგ. სიზმრისა, отгадываніе, დან. 2—36.

თანშეყოლილი, ზედ. слитый, გუჯ.

თანჩაყოლა (თან-ჩავჰყვები, მაგალ. სიყვარული), ზ. უ. თანგამყვება, გულში ღამკვრგება; утвердить, укрѣпить въ памяти, въ сердцѣ; уносить съ собою; ანკ. 2—17.

თანჩაუარითველი, ზედ. თანწასაცნებელი, включительный.

თანძუნათაია, ს. მიწა ზემოურის მხკვანი, чугунъ литой, ყვითელი ან შავი, რომელსაც თითქოსად ქვიან; типографская печатная глина, тензуй, ბუნ. ლ; ჰ. ფ. ლ.

თანწაგომხმა (-ვახმა, -ვახი), ф. у. თან წაგოვიყვან მრავალთა, уводить съ собою.

თანწარგზავნა (-ვჰგზავნი, -ვჰნე), ф. в. გავაცან ვისმე ვის, отправить кого съ кѣмъ, ибн. 18—16.

თან-ხმა, безд. отъ თანხმა.

თანხმება (ვ), ф. в. დავთანხმებ, გავწყობ, согласовать, соглашать, **თანხმობა**, **თანხმობა**, ს. გაწყობილობა, შეთანხმება; გრის ულობა, ერთობა; согласіе; თანხმებამ ან ვეთანხმები, ф. у. ერთსულობ, ვერთობ, согласоваться, мар. 1—91, წათ ცხ. 353.

თაობა, ს. თავობა, დასაწყისი, დასაბამი; начало. поколѣніе, колѣно, родъ, происходящее отъ кого, будущее поколѣніе, ქილ. 441; **თავობითგან**, ფზ. დასაბამიდგან, сначала, სიგ. ჩოლოყ. № 21, გვერ. 39; ეს ულთა კაცი ჩემს თაობაზედ მოჰკლეს, ღვრ. 59; этого безбожника (злодѣя) нам за меня убили; სისხლის სამართალი გაკეთა შვილის თაობაზედ, სიგ. ჩოლოყ. 30; уголовный судъ, по случаю совершенія преступленія Джадуга-швилемъ; ჩემს თაობაზედ, ალექ. 141, ради меня, (ვჰთობ), ს. თავობა (ვჰთავობ).

თაოსანი, безд. თავს გამოდგები, საქმიანი, გამჭრიახი, рѣшительный, дѣятельный, человѣкъ порядка, расторопный; **თაოსნობა**, ს. თავს გამოდგება, საქმიანობა, გამჭრიახობა, дѣятельность, расторопность.

თარაზდარი (სპარ.), ф. თეთრის მოჭრელი, чекалщикъ, დახტ. 40.

თარაზო, ს. სანაკვეში, весъ у каменщиковъ, уровень съ отвѣсомъ; натертасъ.

თარანგი, **ხმალტე** ხმლით ან თოფის, обручь желѣзный у ножень сабли или у ружья.

თარანჯაბინა (სპარს.), ს. მანანას თეხლი, манна.

თარში, ს. ჭალაკის ხმელი, тарель (островъ), ცხრ. 124.

თარფი (არაბ.), ს. მხარე, сторона, 2 ქართლ. 311.

თარჯამა, ს. ოსმალურად მღებარი ხალხი, туркѣющіе, но турецки: простой народъ, туркмены, ქიმ. 64; 2 ქართლ. 465.

თარგმანი, ს. განმარტება წერილთა, объясненіе; გარდაღებაერთის ენიდამ მეორეზედ: толкованіе, объясненіе текста; переводъ; -ხარგმანის, толкованіе Евангелія, თარგმნა, თარგმანება (ვხთარგმნი, -ნე; ვხთარგმანებ), ф. в. განგმარტებ, აღვხსნი; გარდავიღებ ერთის ენიდამ მეორეზედ; толковать, объяснять; переводить; **თარგმნინება** (ვ), ф. ხხვ. გარდავაღებინებ ერთის ენიდამ მეორეზედ; заставить перевести.

თარეში (სპარს.), ს. ლაშქართაგან დარბევა, грабежъ солдатъ, мародерство, ხად. ვახტ. 255; გორგ. 52, 272; **თარეშება** (ვ), ф. в. ლაშქარს დავარბევინებ, пустить солдатъ на мародерство, грабежъ.

თართარი, ს. ღვინის მარილი, кремортартаръ, ქიმ. 142.

თართი, ს. თევზის ზუთხა-ლორა, севръюга, бѣлуга, ნ. ჩ. ლ; ბუნ. ლ; осетръ, ერის. ლ.

თართი, ს. დიდი ძაღლი სავხედრე, овчарка, ხად. ლ.

თარი, ს. ჩონგურის მსგავსი საკრავი, балалайка.

თარილი (სპარს.), ს. მოთხრობა; ან რიცხვი წელთა და ღღეთა, хронологическая исторія; число мѣсяца, года, числительное названіе, письмо безъ числа.

თარნაბი, ს. კილო სიმღერისა, напѣвъ.

თარო, ს. ჭურჭლის დასაღგმელი ფიცარი, полка, поставецъ.

თარფი, ს. მოწნული ლანჯი, кошница, плетенка, მროგ. 100.

თარჯვა, ს. უმოთარგმანი.

თარჯი, ს. ფლეტე. გალავანი გარშემო ქალაქის, стѣна вокругъ города, 3 მეფეთ. 2—35—36.

თარხანი (სპარ.), ს. თავის-უფალი, свободный; **თარხნება** (ვთარხნებ), ф. в. განვთავისუფლებ, давать свободу, **თარხნობა**, ს. თავისუფლობა, свобода.

თავსაკრავი, ს. თავზედ მოსახვევი მანდილი ქალთა, головная повязка.

თავსი (სპარ.), ს. ღვინის სასმისი უფრო ვერცხლისა, чаша.

თავსლიბი, ს. ლაპარაკით შეცდევა, бесѣда, კაც. 75; 2 ქართლ. 488, -გაწევა, лаборатъ. შეცდევა, бесѣдовать.

თასმა (სპარს.), ს. ტყავის ბაწარი, ремень.

თასუხა, ს. რუმი წყალთ სახმილი, бурдюкъ для воды.

თასუხათი, ს. ქილ. 585?

თასხიდი, ს. ქიმია 36, 110; თასხიდი ზარნიხისა?

თაფავუთი (სპარს.), ს. სხვაობა, разница.

თაფი (სომხ.), ს. ვეკის ზურგი, რომლისაც მეორეს მხარეს ჰქვიან ჭუტი; жохъ, спинка у альчика, ნ. ალიუ.

თაფლი, ს სქლად შეზავებული სიტკბო ფუტკრისა, медъ; **თაფლი ველური** ან იმერული თაფლი, дикій медъ, მატ. 3—4; მცენარე მსგავსი ურთხლისა; вересклъ, раст. ბუნ. ლ. -უცენწლო, медъ, нетопленный, сырецъ, ბუნ. ლ; **თაფლის ბური**, медовой сотъ, ნ. გოლი; თაფლ-მწოლარე, медоточивый, **თაფლიანი**, безд. медовой, თაფლის სანთელი, воскъ, **თაფლუჭი**, ს. თაფლის ხასმელი -ღახთრობა, сикера, медовика, ибн. 5—12, 22; ლუკა. 10—9; ბუნ. ლ; ლუკ. 1-15, **თაფლფიჭა**, ს. თაფლის ჩანჩო, ნ. ფიტა, фитъ; восковыя части меда.

თაფლინდი, ს. მცენ. тамариндовое дерево, პ. ფ.

თაფუტი, ს. ხათიბი ბალახი სახორკმე, скошенное сѣно.

თაფხუნი, ს. ცხენის მუცელზედ შემოხვარვი თასმა, подбрюшникъ, подсѣдельникъ.

თაქალთო, ს. ცხენის ზურგზე დასადები რამ უნაგირის ქვეშ, потникъ; сѣдло.

თაქნაბადი, ს. თექა. ნაბადი, чулокъ, войлокъ, ბუნ. 350.

თალარი (თურ.), ს. ცვეგანი, кувшинъ, ბიანკ. ლ; სამი კოლის სანყო, мѣра 6¾ пуд. ნ. ჩ. ლ; ნ. სანყოო ან კოლი.

თალი (სპარს.), ს. კამარა, сводъ, ცაღქნილი შენობაში, сводъ.

თაღლითი (არაბ.), безд. რიოში, ყალბი, фальшивый, поддѣльный, -ფული, фальшивыя деньги.

თაყდირი, ქიმ. 110?

თაყვანი (არაბ.), ხ. პატივის-ცემა, поклоненіе; почтеніе, почитаніе; **თაყვანისცემა** (თაყვანს ვჰსცემ, თაყვანისვსც); ზ. ვ. პატივს ვსცემ მუხლმოდრეკით, თავს ლაგერე, поклониться; თაყვანის საცემლად, на поклоненіе, სჯმ. 7—13; **თაყვანება** (ვ), ზ. ვ. თაყვანს ვსცემინებ; შევსწირავ; заставить поклониться; жертвовать кѣмъ либо, 1 ქრონ. 309, 282; თავი ვითაყვანე, я принесъ ему себя въ жертву, თავი მითაყვანა, онъ принесъ мнѣ въ жертву себя, (ვითაყვანებ), ზ. ვ. ვიძულებ რომ თაყვანის მცეს, я заставляю, чтобы онъ поклонился мнѣ, გორგ. 49; (ვეთაყვანები) ზ. თვ. პატივს ვსცემ; თავს შევსწირავ, თავს ვანებივლებ, поклониться; жертвовать собою; ვეფხ. 1521; რუსუდ. 162, 183, 587; 1 ქრონ. 303; გორგ. 41; შენ გეთაყვანე, შემოკლებით გეთაყვა, я жертва твоя: сдѣлай милость, пожалуйста, კოპა 63.

თაყუში (არაბ.), ხ. კალენდარი, წელთა აღრიცხვის წიგნი, календарь, Шавт 17.

თაბაკი, **თაკუა**, ხ. ცხოველია, бобръ, кастоpъ, ბუნ. ლ. **თაბაკის-ყაორი**, касторовое масло, ბუნ. ლ.

თაბთაბი, ხ. თრთოლა სიცივისაგან; дрожь; **-ება** (ვჰთაბთაბებ), ზ. უ. ვჰხრწი; ვთრთი სიცივისაგან, дрожать отъ холода; მითაბთაბებს, меня въ дрожь бросаетъ.

თაბსირი (არაბ.), ხ. დაპატიმრება, арестованіе, 2 ქრონ. 326, 327.

თაბშქუნი (სპარ.), ხ. დასკ. 40; მოჭრილის თეთრის გამახეთქებელი, кто обдѣлываетъ чеканенную монету.

თაბჩა (სპარ.), ზ. ლივნარდანი ან კედელში გამოყვანილი თარო; ან სარკმელი, полка въ стѣнѣ; окно, რუსუდ. 348.

თაგჯი (სპარხ.), ხ. გვირგვინი, корона.

თაე, ხ. ხაშა, ჰურის-ცომი; ან ახლად მოზელილი ცომი; закваска; тѣсто; тѣло человѣка, Шавт. 73; ჩახრ 98; გამოსლ. 12—34; 1 კორ. 5—7; გეჯ 1.

თაილი, **ტფილი**, ზედ. ცხელისა და გრილის საშუალი, ни холодный ни горячій; თაილი წყლები, теплыя воды, **თაილა**, тепло (есть), თაილა-თაილა, тепленькій, ქაშაო. 116; 105; **მთაილა**, тепло мнѣ, **თაილება** (ვ), ზ. ვ. ვატფობ, გავთბობ, грѣть, согрѣвать, **თბობა** (ვთბობ), ზ. ვ. ვატფობ, ვახურებ ბუხარს, топить, (ვთბებინ), ზ. ვდ. გავთბები. согрѣваться.

თეატრი (ბერძნ.), ხ. აღგილი შესაქცევის სახელგვლოა, театръ.

თებანი, ჩახრ. 93?

თებერვალი, ხ. თოვე სარწყუნისი, февраль.

თებო, ხ. ამის ქვრცლი, перхоть, перша.

თეგი, ხ. წიგნის შემკვრელი; ვრაყის დასაკვრელი სპორავი მაშინა, у переп. филетъ переплетчиковъ, ქიმაო 238, 237.

თეეი, ხ. სახლის განსაყენებელი ან სწორი ოთახი, чертогъ, опочивальня, იეზეკ. 40—8, 12.

თევა (ვთევ, ვითევ) ზ. ვ. უძილოდ ვატარებ ღამეს სნეულთა თანა, გინა ლოცვისათვის, როგორც დაიხ; бодрствовать, не спать, не смыкать глазъ, проводить ночь около больнаго, или въ молитвѣ: მითევ ღამესა, რუსუდ. 886, проводишь ночь безъ сна около меня, სიტყვასა გლახ ვით გათია, ჩემი სიტყვისა როგორ შემოგწირია, ვეფხ. 738, какъ пожертвую жизнью для тебя; ღამე თეული, მიმ. проведшій ночь безъ сна, ვეფხ. 448.

თევდორობის შაბათი, ხ. Феодоровская суббота.

თევზი, ხ. ზოგადი სახელი წყლის ცხოველთა; თუბერულის ნიშანი Зодіакѣ, рыба; рыбы, 12-й знакъ солнцеворотія; **-ვზის წამალი**, кукольникъ, პ. ფ. **თევზიბარია**, ხ. მფრინ. лутокъ (птица); **თევზ-ხარდალა**, ланчоусъ, ნ. ჩ. ლ. რუსუდ. 7; **თევზი ულაჰია**, ხ. მფრინვ. бакланъ (пт.); **თევზიანი**, ზედ. рыбный, **თევზეული**, **თევზეულობა**, ხ. сборище рыбъ; рыбное (кушанье), **თევზის წამალი**, მცენ. кукольникъ, ერის. ლ. პ. ფ. ლ; медвѣжье ухо, раст. verbascum (plante); ბუნ. ლ.

თეზაფი, **თეზაფის წყალი**, ხ. წყალი ოქროს დამაღნობელი ერიად გესლიანი, водка царская, золотораздодная. **თეზაფის ქვა**, шпатъ, ქიმ. 25.

თეთრეკალა ლა სხ. ნ. თეთრა.

თეთრი, ზედ. სპეტაკი, თოვლის ფერი; ვერცხლის ფული; ერთმაურიანი ვეცხლის ფული ან ერთი დანგრა; სჯმ. მეფ. გიორგ. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 და შემდგგი, გეჯ. 14, 22; 1 ქრონ. 388; სიყვითლის ხენი, бѣлый; серебро; серебряныя деньги; серебряный пятакъ; бѣли: თეთრად გაუთენებია ღამე, онъ не смыкалъ глаза всю ночь; თეთრად ღწერა, написать на бѣло, თეთრად შენი სარეცხი, добро смѣяться, добро скалить зубы; **თეთრი რაკა**, მცენ. ძირმწარე, кирказонъ, раст. ბუნ. ლ. ერისთ ლ; თეთრი ფერი, ხ. художество, ბუნ. ლ; **თეთრ-ეკალა**, ხ. მცენ. крыжовникъ, რუსულ ქართ ლ. **თეთრწითელი** (ქვა), краснобѣлый, **თეთრუშა**, ყურძენია, ბაქრ. 182, **თეთრუყურძენა**, ყურძენია, ბაქრ. 229, **თეთრეული**, ზედ. серебряный; серебряныя вещи: серебро; თეთრფეროვანი, ზედ. бѣловатый, თეთრწვერა, ხ. бѣлобородый, **თეთრება** (ვ), ზ. ვ. კავსპეტაკებ, бѣлить, (ვსთეთრებ), ზ. ვდ. ვსპეტაკები, бѣлѣть, **თეთროვანი**; ზედ. бѣловатый; თეთროვანება, ხ. бѣлизна.

თეთქა (ვსთეთქ, -ქე), ზ. ვ. ვბეჟავ, ლეგბეჟავ. ლეგბეკვავ, мять.

თეი, ხ. ნახე თეე, წყობილ. 133.

თელა, ხ. вязь, ბუნ. ლ; ნ. ჩ. ლ.

თელა, **თელვა** (ვჰთელ, ვჰთელავ), ზ. ვ. ვზერგნი, მოვსთელავ ნაბადსა, ფეხით ვჰქელავ, валять войлокъ; мять, топтать ногами.

თელაბერუშა, მცენ. карагачъ, ერის. ლ.

თელაბურში, ხ. მცენ. иванъ полевой; ერის. ლ. бересть.

თელგამი, ხ. ბალღამი, флегма, ბუნ. ლ.

თელი, ხ. გოჭი ლორისა, молочный поросенокъ.

თელმწუში, ხ. ერთგვარი ყვავილი.

თემანი, ხ. ჩაჩხრეთი, югъ, ეზეკ. 47—19; იობ. 3—3.

თემი, ს. ერთი მხარე, მაზრა; ერი ან ხალხი ერთის თემისა; область, провинція; волость; народъ одной области, міръ; კვფხ. 643, 188; თემის უფროსი, начальникъ провинціи, темный головной голова, старшина, თემის სასჯარლო, волостной судъ, თემის ერილობა, міровая сходка, **თემობა**, ს. ერთი თემის ხალხი, міръ, обитатели какой либо волости.

თენა ვთენ, ნ. თენება; **ვითენ აღდგომასა**.

თენება (ვ), ზ. ვ. ღამეს გავათენებ უძილობით, ვათევ, несплю, бодрствовать цѣлую ночь, ღამე მითენოს, ჩხრ. 27, пусть не спитъ во всю ночь при мнѣ, (ვთენდები), ზ. გე. გავთენდები, ღილის ხიხთელე შემოვა, разсѣдтать, ჩონგ. 137.

თენთება (ვითენთები), ზ. ვ. ბუხრის სუნისაგან მოვკუნტურდები, მოვსუსტდები, приходить въ слабость отъ угара.

თეოდორა, ს. ყირკვალი, опухоль, ბუნ. ლ; -ბალახი, მცენ. შავყურცქლა, შავი მხალი, scorphularia; ბუნ. ლ.

თეორეთიკა, თეორეტიკა, ს. ხელვითი სწავლა, теорія, ლიღ. 35.

თეორეთიკებრი, ზედ. теоретическій, წმინდ. ცხ. 353.

თერთმეტი, ს. одиннадцать, **თერთმეტული**, ს. თერთმეტი რიცხვი ან ზედნაღები, одиннадцать; знакъ годовой, хронолог. ბროხ. 4.

თერიაკი, თერიაში, თრიაში (სპარს.), ს. თრიაქფარუხი, მკურნებელი სამსალისა, терьякъ, опійный составъ; ბუნ. ლ. ნ. ქ. ლ.

თერისტრო (ბერძნ.), ს. აჯილა, ჩალრი, чадра, იხ. 3—23, სად. ლ.

თერმია, თერმუში, თორმაშა, ს. მცენ. ლობიანარი, ხანჭკვალა, бѣлурникъ, волчій боб, ბუნ. ლ.

თერმომეტრი (ბერძ.), ს. ხიობი სითბოს მაჩვენებელი, термометръ.

თერმონი (ბერძ.), ს. თბილი შაქრის წყალი ჩაისთვის, теплая вода съ сахаромъ, მამათს; ქილ. 487; ბუნ. ლ.

თერრ, ს. ნიახური, მცენ. игрушка, ბუნ. ლ; ჰ. ფ. ლ; салепъ, ნ. ჩ. ლ. № 1, ნ. თერრო; Чина шиечко-коренная, ერის. ლ.

თერჩული, ს. ორნაკი, ხნული ნაოსი (მაქსიმეს ხუთხნულში), пиша, пашня, ქილ. 582, 684; ნ. ჩ. ლ.

თესა, თესვა (ვთეს, ვთესავ), ზ. ვ. შემოვაბნევ ნახნავ მიწაში თესლეულს აღმოსაცენებლად, сѣять, **თესილი**, ნათესი, მიწ. посѣянный, **მთესავი**, ს. сѣятель, **თესვინება** (ვ), ზ ხხ. заставить сѣять, ვიხრ. 180; ლკ. 6—1; მატ. 6—26; 13—3, 4; რაც გითესავს ნაცვალი გინახავს, что посѣялъ, то и получилъ.

თესლანოზი, ს. მურანე, теслоносъ, 2 რჯულ. 14—18.

თესლ-თეთრა, მცენ. ярутка, ბუნ. ლ.

თესლ-ყვითელა, მცენ. ярутка желтая.

თესლ-ზანანა, მცენ. თრანგაბინი, манна.

თესლი, ს. მოსავლით მარცვალი ნაყოფის გამომლუნი; მატ. 6—26; 13—3, 4; ნაყოფი ცხოველთა, იხა. 14—29; ნათესავი, племя, თემობა ერისა, ფსალ. 9—26; 32—11; რომელ. 4—17; ღებადში, მიწაში რისამე сѣмя, вещество содержащее въ себѣ зародышъ животный и растительный; потомки, нисходящее поколѣніе; корень, начало, основаніе, причина; თესლითა თესლადმე, изъ рода въ родъ, უცხო თესლი, иноплеменникъ, თესლი კირქიბა, огуречное сѣмя, **თესლოვანი**, ზედ. семенистый, მარკ. 1—176; **თესლტომი**, ს. თავისტომი, тотъ же племя: сродникъ, ხუმ. 10—24; **თესლ-მდინარე**, ს. ხუთნაკი, переломъ, რიცხვ. 5—2; **თესლის მხიცუველი**, ს. ცრუ მოლიპარაკე, ложный краснобай, ხუმ. 17—18.

თეფში (სპარს.), ს. გაშლილი ჯამი, тарелка.

თექა, ს. უმჯობესი თუხაბადი, чулка, войлокъ, ჩონგ. 143.

თეძო, ს. მენჯის ძვალი, бедро, გამოცხ. 19—16; **-ძოს თავი**, сѣдалищная кость, вертлюгъ.

თეჯირი, ს. სინდონი, ძაგრე, ხაძგრე; ширма, перегородка, რუსუდ. 350, 545, 602.

თეჯნისი, უცირი თერმეტ მარცვლოვანი და ოთხ-ცხოვანი, стихи имѣющія 11 слоговъ и 4 стиха въ куплетѣ.

თვალად, ზმნ. ხახით, ხახის მშვენიერებით, видомъ, врачностью, красотою наружности, ვიხრ. 3; კვფხ. 8, 316; თვალად მარჯვე, კ. ი. მარილიანი, ხახით მიმზიდველი, სანდომიანი, კვფხ. 1071; авантажный, привлекательный, **თვალადი**, ზედ. მშვენიერი ხახით, ან შესახედობით, врачный, видный, пригожій; ლარეკ. 107; **თვალადობა**, ს. ხახის მშვენიერება, врачность, пригожество, ვიხრ. 109; რუსუდ. 259; კვფხ. 1509.

თვალ-აუდებელი, ზედ. თვალის მოუშორებელი, неотрывающій глазъ.

თვალ-ბედითი, ზედ. ავთვალი, ავის-თვალის მქონებელი, дурноглазый, призорливый, ჩონგ. 75.

თვალ-ბოროტი, ზედ. ვისაც მოუშურნე და ბოროტი თვალი აქვს, завидливый (глазъ), **თვალ-ბოროტობა**, ს. ავთვალობა, თვალ-ბედითობა, завистливость; მარკ. 7—22; ლკ. 26.

თვალ-გამჭრიახი, ზედ. თვალით კარგად მხედველი, зоркій, **თვალ-გამჭრიახობა**, ს. зоркость.

თვალ-გაუწვდენელი, ზედ. необозримый.

თვალგება (თვალით ვაგებ), ზ. ვ. შევნიშნავ, замѣчать, ხად. ლ.

თვალ-დამწვარი, ზედ. ვისაც თვალების დაწვით სინათლე მოჭკლებია, кто лишенъ зрѣнія посредствомъ выжженія глазъ.

თვალ-დაფაბული, ზედ. თვალ-დახუჭული, замкнувшій (глаза), კვფხ. 671; **თვალ-დაუფაბელი**, ზედ. თვალ-დაუხუჭავი, несмыкающій (глаза), კვფხ. 865, **თვალ-დახუჭვილი**, ზედ. თვალ-დაფარული, замкнувшій (глаза); не бодрый.

თვალება (ვ), ზ. ვ. ცალთვალ, взглянуть, посмотрѣть, ლარეკ. 30.

თვალ-ელამი, ზედ. ბრუცანი, თვალ-მარილი, косой.

თვალვა, ს. -ვით, ზმნ. რიცხვით, числомъ, 1 ქორთ. 120; (ჭვსთვალვ. -ლავი ან ჭვსთვალიცა), ზ. ვ. აღვრიცხავ, считать, ნ. **თვალა, თულა**; კვფხ. 70.

ნუ მოთვალვ, не считай меня, დარეჯ. 103; ვიხრ. 128.

თვალთა-ხედვა, ს. თვალის ჩინი, მზერა, зрѣніе, თვალთა ხედვა სწუთრისაგთ მეხთილა, глазъ, какъ этотъ міръ, обманчивъ, ვიხრ. 123.

თვალთვალება (ვეთვალთვალებ), ზ. ვ. თვალი მიჭირავს, მალვით თვალს ვადევნებ, подсматривать, ან თვალით ვანიშნებ, мигать.

თვალთ-მაქცი, თვალთ-მაქცური, თვალთა მაქცეველი, თვალ-მაქცი, ს. მეზიერი, მომატყუებელი, лицемѣръ, обманщикъ. Ხოგ. волшебникъ, ქილ. 192; ვიხრ. 178, 200, **თვალთ-მაქციერობა, თვალთ-მაქცობა**, ს. მეზიერობა, მატყუარობა, обманъ, притворство, лицемѣріе; волшебство, чародѣйство.

თვალთ-უწვავად, ზწ. არა მეზიერად, უტყუარად, нелицемѣрно, **თვალ-უწვავი**, ზედ. არა მეზიერი, უტყუარი, нелицемѣрный, სჯმ ვეზ. 264, 2 კორ. 13—10; 1 ქართლ. 256; **თვალ-უწვავად**, მსჯელი, справедливо судящій, здраво мыслящій, ალექს. 162. -სასჯელი, нелицемѣрный судъ, **თვალთ-უწვავობა**, ს. უტყუარობი, нелицемѣріе, კოლ. 3—35; 1 ქართლ. 418.

თვალი, თუალი, ნათქ. თუალისა, მიც თუალსა; მრავლ. თვალები, ს. ცხოველთა ორღანი ხედვისა; მხედველობა, თვალის ჩინი, თვალის სინათლე; ზედა მხედველობა; око, глазъ, зрѣніе; присмотръ, надзоръ; **თვალები**, ნათ. თუალნი, თუალსა, მრავლ. თუალები; ს. ბაგრატიონი ქვა; შეწონებას შინა: შეკრული კაშარა, ცა-ლაჟვარდი; ხაოვნე წყაროსი; ჯვრისა ან ბაღეთა მოკიდებულობა, бригантина; драгоцѣнный камень; арка, сводъ, истокъ рѣки; очко, звѣно, кольцо у цѣпи; колесо; ყურძენს რომ თვალი შეუვა, когда виноградъ начинаетъ наливаться, სჯმ. 110, თვალ-შესული ცქერალი, სჯმ. 112, зрѣлая дикая слива; თვალის სინათლე, თვალის ჩენი, თვალის-ჩინი, свѣтъ глазъ, зрѣніе, ვიხრ. 25; ჩემო თვალის ხინათლევ, душа моя, თვალ და თვალ, въ глазахъ, თვალში ჩინიანი, ე. ი. თვალიდი, лѣвъ, пригладный; თვალის წინ, передъ глазами, ანტ. 37; თვალი და ყური, смотрѣть, наблюдай, присматривай, თვალის კაკალი, очное яблоко, глазной шаръ, თვალს უშვერებ, мигаетъ, указываетъ мигальемъ, თვალის წამალი, ნ. თუთია; თვალი ჰკერა, сглазилъ; გონების თვალი, ე. ი. გონებით შორს დამნახველობა, прозорливость, дальновидность, проницательность, გუჯ. 1—29, 1 ქართლ. 293; კეთილის თვალით მიხედვა, посмотрѣть на кого благосклонно, თვალი დაგიდგა, ნ. დაგდგომა, თვალი გამიწყალდა, ე. ი. თვალის ჩინი შემისუსტდა, у меня ослабѣло зрѣніе, притупились глаза, თვალი სარკმლისა, ფანჯრისა, дѣлалъ окна, переплетъ оконный, თვალი ხიდისა, арка мостовая, ურმის თვალი, колесо, წყაროს თვალი, истокъ рѣки, ვიხრ. 48; ვეზ. 243; 2 ქართლ. 190; იაკობ. 111—13; ჩაის თვალი, жерновка, მზის თვალი, солнышко, მარილის თვალი, прозрачный кусокъ каменной соли, სასწერის თვალი, чашка вѣсовая; წინდის თვალი, петля чулочная.

თვალიერება (ვ), ზ. ვ. თვალს ვადევნებ, თვალი მიჭირავს, присматриваю, наблюдать; ითვალ-ჩაითვალიერე, присматривай.

თვალით მნახველი, თვალით მხილველი, ს. თვალის თვალით მხილველი რისამე, очевидецъ.

თვალით-ნახული, ზედ. видѣнный своими глазами.

თვალით ხილინო, ზედ. ხილველი ან ნახული თვალით, очевидный.

თვალის ახმა, ზ. ვ. თვალს გავახელ, прозрѣть.

თვალის-ყური, ს. თვალის მიდევნება, -ქჭერა, надзоръ, наблюденіе. ნ. თვალი და თვალ-ყური.

თვალის ხჩინი, ს. თვალის მხედველობა, зрѣніе.

თვალის ხჭერა, ნ. ჭერა; თვალის წამალი, ნ. თუთია.

თვალის ხწამალი, ს. თვალის-ქვა, ნ. თუთია.

თვალ-მაბრკირი, თვალ-მანკი, ზედ. მოშურნე ან ხანეში, завистливый, уродъ.

თვალ-მარჩხი, თვალ-მაჩხი, ს. თვალ-ჭრელი, пестроглазый, კვეშ. 188; სიმ. ლ.

თვალმაქცი, -ციობა, ნ. თვალთა მაქცი.

თვალ-ნათლივ, ზწ. ღრიხი სინათლით, за свѣтло, среди бѣлаго дня.

თვალ-ნაკრავი, ზედ. ღანასული, сглазенный.

თვალსწორეფი, ზედ. შორს დამნახველი, проницательный, ქილ. 308.

თვალ-ცანაღლობა, ს. შესახედაობა, წ. მოსაზედვობა, статность.

თვალ-უწვდენელი, თვალ-უწვოთმი, თვალ-უწდომი, ზედ. თვალით გან-უზომელი, თვალ-შეუდგამი, необозримый, ვეფხ. 218; დარეჯ. 125; რუსუდ. 712.

თვალ-უხილავი, ზედ. არ ნახული, невидѣль, -ულობა, 1 ქართლ. 418. невидѣніе.

თვალ-უწვი, -უწვავი, ზედ. მიუფერგებელი, მართლ-მსაჯული, непритворный, справедливый, -სასჯელი, справедливый судъ, **თვალ-უწვავობა**, ს. მიუფერგებლობა, მართლ-მსაჯულობა, непритворство, справедливость; 1 პეტრ. 5—17.

თვალ-ღება, სზ. მიფერება, პირფერობა, **лицемѣріе**, притворство, სჯმ. 10—34; ვეფხ. 6—9; იაკობ. 2—1; რომ. 2—11; მატ. 22—16; თვალღებით სჯა, пристрастно судить; (თვალღებ), ზ. უ. მიფერებით ან პირფერობით მოვიქცევი, льстить, притворствовать, არა ვის თვალ-ღებ პირსა, никому не льстишь въ лицо; ლუკ. 20—21; მატ. 22—16, (თვალს ვღებ), ზ. ვ. თვალს გავახილებ, открыть глаза, **თვალღებული**, მიმ. მხიარული, веселый, ვიხრ. 192; მიმფერებელი, лицемѣрный.

თვალ-ლია, ზედ. მხნე, ფხიზელი, бодрый.

თვალ-ყური, ს. თვალის დაჭერა; გულისყურის დაღებება, ყურის მიპყრობა; наблюденіе, надзоръ, თვალყურის ჭერა (თვალყური მიჭირავს, მეჭირა), наблюдать, ალექს. 72.

თვალშავა, ს. მფრინველია, ბუნ. ლ.

თვალ-შავი, ზედ. შავ-თვალიანი, черноглазый.

თვალ-შაჭარი, ს. თავი მეკობრეთა, атаманъ разбойниковъ, აღმ. ხიმ. 65.

თვალ-შეუდგამი, ზედ. თვალ-უწოთმი, необозримый.

თვალ-შუენიერი, ზედ. თვალადი, თვალად კარგი, взрачный, 2 ქრონ. 243.

თვალ-ცემული, ზედ. თვალ-ხატული, დახახული, сглаженный, ქილ. 605, 607.

თვალ-ძვირი, ზედ. ავთვალი, завистливый, 2 ხჯულ. 28—55.

თვალწინ, ზბ. передъ глазами.

თვალწუნება (ვთვალწუნებ, -ნე), ზ. თვ. არ მოწონება, მოძაგება, неправиться, возненавидѣть, რუსულ. 955.

თვალ-ჭრელა, ზედ. მაჭრა, пестроглазый.

თვალხენეში, ზედ. მოშურნე, завистливый.

თვალ-წინ, передъ глазами.

თვალხმა, ს. მიყურება, პირფერობა, лицемѣріе, притворство, თვალხმით ხჯ., пристрастно судить, 2 ხჯულ. 16—19.

თვალხუჭია, თამაშობა: კენკრის-მალული, жмурки, тулючки.

თვარა, თვარე, თვარემ, თორემ, თუარამ, თუარემ (შემდგარი ორის სიტყვისაგან თუ და არა, თუ არა; ზბ. წინა აღმდეგი სიტყვა უყოფს არა, სხვაფერივ, წინა აღმდეგ. если не, въ противномъ случаѣ, иначе, а то; დარჯ. 91; ვისრ. 79; აღმ. 94.

თვარეული, ზედ. მთვარეული, лунный, მთვარეულად აღრიცხვა, считать по лунному мѣсяцу, ხრონ. ბრონ. 25.

თვე, ს. თოვე: თვე-თვედ, каждомѣсячно, ხრონ. ბრონ 3.

თვით, თვითონ, თითონ, ნაცვალსახელი ენე მიუჩვემების სახელთა, განსაკურვებით საცნობელად პირისა ანუ ნივთისა, თვინიერ განრეშისა მაგიერობისა, самъ, тотъ же, и самъ, этотъ самъ, ты самъ, этотъ, онъ самъ, **თვითება**, ს. ბუნებითი ხაკუთრები პირისა ან გვამისა, свойство, особенность, личность; ჯეშ. 90; 246, 311; მარკ. 1 — 96, შავთ. 64.

თვითბუნება, ს. თვისება, твердость характера, упрямство, 1 ქართლ. 342.

თვითბერი, ნ. თითბერი.

თვითვნებითი ზმნა, грам. возвратный глаголъ.

თვითზნე, ზედ. თვის ნათქვამი: настойчивый.

თვითი, ზედ. განსაკუთრებული, ბუნებითი ხაკუთარი პირისა ან ნივთისა, свойственный (лицу или предмету), особенный; личный.

თვით-მავალი, თით-მავალა, ს. მცენ. лебеда садовая, бот. лн.

თვითმბჭვალებელი, ს. самоучитель.

თვითმმართებლობა, ს. самоуправленіе.

თვით-მჯდომობა, ს. დამოკიდებლობა, самостоятельность, независимость, ჯეშ. 108; თვითმჯდომი, ზედ. დამოკიდებული, самостоятельный, ჯეშ. 100.

თვითმოქმედება, ს. самодѣятельность.

თვითმპყრობელი, ს. თვითმფლობელი, თვითპატრონი, თვით-ხელმწიფე, самодержецъ, -жавный, **თვითმპყრობელობა**, ს. თვით-მფლობელობა, самодержавіе.

თვითმფლობელი, თვითხელმწიფე, თვითპატრონი, ნ. თვითმპყრობელი.

თვითნებური, ს. ღუნებითი, самобытный.

თვითნება, упрямый, своенольный.

თვითნებობა, ს. своеволіе.

თვითმხილველი, ს. თვის თვალით მხილველი, очевидецъ.

თვითო, თითო, ზედ. ერთერთი: თვითოული, по одному: каждый; ჯეშ. 18, -ოვესს ჭიქები, они пили себѣ по одному бокалу, ჯეო. 59; თითო მარგალიტი შუშის ოდენი იყო, каждая жемчужина была въ кулакъ, თვითო ვინ ახსოვს, кто помнитъ о каждомъ, ვისრ. 28; **თითო-თითო, თვითო-თვითო**, ზბ. цѣлцѣлкомъ, мърочка-мърочка, порознь, по одиночкѣ; каждый самъ по себѣ; ვისრ. 28; თითო-თითო ვის ახსოვს, кто помнитъ о каждомъ по одиночкѣ; **თვითო ჯვარი**, ზედ. თვითო ფერი, каждый видъ, каждый родъ, **თვითო-ჯვარობა**, ს. თვითოჯერობა, каждый видъ, каждый родъ, ქილ. 203. **თვითო-თვითოდ**, ზბ. порознь, по одиночкѣ, **თვითოეულად**, ზბ. цѣлцѣлкомъ, თითო-თითოდ; განკრეულებით, წვრილად, ვრცლად: по одиночкѣ; подробно, отчетливо, 1 ქართლ. 196; ჯბრ. 9—5, **თვითოეული**, ზედ. თვითო-თვითო, ერთერთი. кое-какой, каждый по одиночкѣ, **თვითოეულება**, ს. единичность, **თვითორიგად**, ზბ. цѣлцѣлкомъ დარიგებით, каждый по порядку, რუსულ. 348.

თვითონ, ნახე თვით.

თვითრჯული, ზედ. თვისებები, ხიარეზული, მიბრჯნილი, упрямый, своенравный: настойчивый, -რჯულობა, ს. მიბრჯნილობა, упрямство.

თვითცოდება, ს. самознаніе.

თვითწუალი, ს. ნიშალური ხმირი ან არაკი, винатырный спиртъ, ქიმ. 22.

თვითჭეშმარიტი, ზედ. ნამდვილი ჭეშმარიტი, непреложный, очевидный; **თვით-ჭეშმარიტება**, ს. аксіома, непреложная истина, лог.

თვითხელმწიფე, -ობა, ნახე, თვითმპყრობელი, -ლობა.

თვითხმოვანი (ახო), грам. гласная буква.

თვინაზი, თვინიერ, ს. თვეზია, scaber typhus.

თვინიერ, თან. მიმღები ხათხაოებითის ბრუნვისა; გარდა, გარეშე, კიდევან, кромѣ.

თვირანთენი, ს. გარდაცვმა შუქისა, отношеніе, отраженіе лучей, ხაბ. ლ. ჯეშ. 20.

თვის, თან. მიიღებს ხათხ. ბრუნვასა, ради, по, за; о; обыкъ ღმთის გულისათვის, ради Бога, ამისთვის, по сему, მოთხრობისათვის, объ исторіи.

თვისად, ზბ. თვისთვინ, თვისწინ, самъ по себѣ, 2 ქართლ. 97.

თვის-თავი ნ. თთვე და თთვისთავი.

თვისაგან, ზბ. მარტო, თვისწინა, наединѣ, уединенно, მოუხდნენ მოწაფენი თვისაგან, пришли къ нему ученики наединѣ; მარკ. 24 — 3; მარკ. 4—34; ხაქმ. 28—16.

თვისდაბეგი, ს. начало мѣсяца.

თვისება, ს. ბუნებითი ხაკუთრება პირისა ან ნივთისა, свойство, особенность, личность; თვისება რჯულთა, духъ законовъ; (ვითვისებ), ზ. მ. დავირგვნებ, დავინამუნებ, მიგითვისებ; присвоивать, ჭაბუკ მოყვარე მოყვარეთან უკუნმდის ითვისოს, другъ

вѣчно долженъ уважать друга, (ჯუთისებ), ზ. მიჩ. მივიჩემე, მივმადლი, успоивать кому что; (ჯუთისები), ზ. თჳ. ჯუჯი, შეჯუთისები. გაჯუმეგობრდები, დავუმოპიდები, успоиваться, сходиться, сдружаться, ქილ. 285; ნ. თვისობა; (მეთისები), ზ. მიჩ. მეჯი, приноравливаешься къ характеру моему, ты сходишься со мною: გვითვის, ე. ი. თვისად გჯუო, онъ сошелся съ нами, გჯჯ. 33.

თვისებრიობა, ს. მეჯეთისობა, ნათესაობა, свойство, родство.

თვისთავი, ნ. თვისდადგი ან თოვე.

თვისთვისად, ზზ. თითითითოდ, ცალცალკე; порознь, по одиночкѣ; თვის თვისად წავიდნენ, разошлись по своимъ домамъ, 2 ქრონ. 383.

თვის-თვისი, ზედ. თავის-თავისი, 2 ქრონ. 383; свой собственный, თვის-თვის იყვნენ, 2 ქრონ. 548, каждый былъ самъ по себѣ, თვის-თვისთა ფარეშთ უბრძანეს, каждый приказалъ своему камердинеру, ვიხრ. 2.

თვისი, ზედ. თვისი, საკუთარი, შესახვედრი, свой, მეჯვეთი, ნათესავი, родной, ჯეჯ. 767; ბერძნ. ხვ. 181; **თვისიანი**, ს. თვისებიანი, родные, **თვისებრი**, ზედ. იმისებრი, подобный ему.

თვისობა, ს. მეჯვისობა, ნათესაობა, свойство, родство, (ჯუთისები), ზ. თჳ. ჯუჯი ნათესავად, быть въ родствѣ, 2 ქრონ. 548; (ჯითისობ), ზ. უ. ჯუ ჯი ვისმე ნათესავად ან მახლობლად, находиться въ родствѣ, въ близкихъ отношеніяхъ; ჩახხ. 34.

თვისობირი, ზედ. განთვისებული, განსაკუთრებული, свойскій, ალექ. 20.

თვისტომი, ს. მეჯვისი, ნათესავი, თანა მონათესავე, сродникъ; свойственникъ, თვისტომობა, ს. ნათესაობა, родство, родовой бытъ.

თვისჯოფა (თვისჯეჯი, -ჯეჯვ), ზ. უ ჯენათესავები; ჯეთანხმები; быть въ родствѣ; соотвѣтствовать, ლოლ. 20, 127; კაკ. 14; მეტაფ. 48.

თვის-შორისებული, ზედ. გამხოლოებული, свой собственный, მარკ. 2—4.

თვლა, თული, სხ. ალრიცხვა, დათვლა; счисленіе; счетъ; თვლით, со счетомъ, (ვსთული, ვსთალე), ზ. ვ. ალრიცხვ, დავსთული; считать; (ვთთული), ზ. ვ. ანგარიშზედ მოვუმატებ, присчитывать, (ჯუთული), ზ. მიჩ. ჯუანგარიშებ, დავუთული, считать чьи деньги, სახმარებელში: შეჯუთული, დავახარებ ვისთანმე სიტყვას; наказывать, сказать кому что, (ვითულები), ზ ვ. ალრიცხვები, считаться.

თვლემა, თულემა, სზ. ლული, რული, ძილისგან მიხედვა მჯდომარისა თავის კანტურით. дремота, (ვსთულემ, -ლიმე; მითულემ, მთულემა), ზ. უ. მრულავს, дремать, ერისხ. 1—89.

თთვე, თვე, ს. მეათორმეტე ნაწილი წელიწადისა, мѣсяцъ, ნ, ფიდიანურ: თთვე და თვე. помѣсячно, თვისთვემდინ, отъ одного мѣсяца до другаго, რუსულ. 407; მრავლ. **თთვენი**, ან თვენი, სეკკლესიო წიგნი ხაგალობელთა ხათვეთოთა წმინდათა, **четьи-минея**; **თთვისთავი**, ს. ესე იხმარების მთოვარის ანგარიშში ცხრათ უკეთუ თვე არს 30 ღღიანი მაშინ ნიღაცი და თთვისთავი ორივე მიეთვლებიან ზედნადებსა (ნახე ქრონიკონი), თუ თთვე არს 31 ღღისა მაშინ მიეთვლების მარტო ნიღაცი და თთვისთავი არარ; მზის თვეების სხვათა მთოვარის თვეებზედ არის თვრამეტი ღღე; თვრამეტის რიცხვისგან ზუთი, რომელთაც ხრონოლოგიაში უწოდებენ ზუთულად მიეთვლების 2 ღღე: თუ ბერვალს ჯრილს, იგიანს, ენკენისთვეს და ნოემბერს, რომელთაც ამთვეებს აქთ 30 ღღე, და დანარჩენი ექვსი იწოდების ხრონოლოგიაში ექვსულად. ნ. ხრონოლ. ბრას. 25 გვერდი ნ. ქრონიკონი; мѣсячная эпакта. **თვისდადგები**, начало мѣсяца, первое число; **თთვისთავი**, ცნობა მზის მოქცევისაგან თუ რომელსა ღღესა შეიღეულისას რომელი თთვე ღღეგებ, ნ. ქრონიკონი, день недѣли, которымъ начинается первое число мѣсяца.

თია, თიაღორა, ს. ღიდი ჯირკული განუკურვებელი უფრო კისერზედ, მარგული, затвердѣлый наростъ, желвакъ, свинка, жаба, ბუნ. ლ. 3. ფ. ლ; ნ. ჩ. ლ.

თიამული, მეცნ. გარეული ბრასი, скорода, ერის. ლ.

თიაღორი, ნ. თაღარი.

თიაქარი, ს. ფერდის ქარი, паховая грыжа.

თიბათვე, ს. ივნისი, თვე თიბვის, іюнь мѣсяцъ.

თიბვა, სზ. მკა ბალახის ხათიბელითა ან ცელითა; косеніе сѣна; сѣнокосъ. **თიბვისა**, ს. თიბათვე. іюнь; (ვსთიბე), ზ. მ. ცელით ვმკი თივას, косить сѣно, (ვითიბები), ზ. ვ. скашиваться, быть скошену.

თივა, ს. გათიბული და გამხმარი ბალახი, сѣно, მარკ. 6—30; ფოკუსრმე გაუთიბავ მწვანე ბალახი, трава, მარკ. 6—39; იაკობ. 1—10, 11; ფსალ. 71—16; **ნედლი თივა**, свѣжая трава, **თივა თეთრა**, მეცნ. მატიცელა ბალახი; спорышъ; гусиная ножить (раст.), ან **თივა-ჭაბარა**, ს. მეცნ. хвощъ, ბუნ. ლ.

თივთივი, ს. თხისური, თხათა რბილი თმა; ან ნაქსოვი თხისურისა, козій пухъ; сукно изъ козьяго пуха, фланель.

თითა, ს. თვალ-მარგალიტით მოოქროვილი გულის ან შუბლის მოსართავი ქალთა, фермуаръ.

თითა-ყურძენი, ს. ბუდეშური, მოგრძე ყურძენი თითის მსგავსი, крупный и продолговатый виноградъ.

თითბერი, თუთბერი, ს. ბრინჯაო, ყვითელი რკალი, ან ხვილენძი, желтая мѣдь, бронза, томпакъ.

თითი, ს. მწვერვალი კაცთა ხელისა ან ფეხისა, пальецъ, ვიხრ. 177; ორითით ან ხამ თითი ჩანგალი, вилка объ двухъ или трехъ остріяхъ; ჩემის თითით ვხეხოვრებ, живу трудами своихъ рукъ.

თითის ჭარი, ს. თითებით ხაბრუნავი მანა მცირე ხახოელი, веретено.

თითმავალა, თვითმავალა, ს. მეცნ. лебеда садовая, ბუნ. ლ; ბაგრ. ბაკ. 53; ხამხ. 39; щирица, ერის. ლ.

თითო, თითო-თითო, თითოეული, по одному, по нѣскольку, по нѣсколько, თითო-ოროლა, თვითოეული, по одному.

თითქმის (თუ ითქმის), ზზ. ლამის, კიხალმ, почти, чуть не.

თითქო, თითქოს (თუითქო), ზზ. ვითომც, მითომც, какъ будто, какъ бы.

თითხნა (ვსთითხნი, -ხნე), ზ. ვ. ვხერი, ვსთხუნავ, ვსთხავნი, ვანირქიანებ; ცუდად ვხატავ ან ვკსერ; ვლანძღავ. ვთრევ: начкать; марать; браниться, ругать, (ვითითხნები), ზ. ვ. ვავხერვები, мараться, начкаться.

თიკანი, ხ. ციკანი, თხის შვილი, козленокъ, იხ. 11—6; **თიკნის ყურა**, ხ. საჭმელი მხალი, оладья изъ козлятины.

თილიმბა, ხ. მოხარშული ზუთხი, вареный осетръ, маринованная осетрина.

თილისმა (არაბ.), ხ. მოხიბლვა, კრძნეობით შეკერა, очарованіе, заколдованіе, чародѣйство, არაბ. ბაზმანდი, талисманъ, амулетъ.

თინათინი, თვირათენი, ან თვითნათენი, ხ. მზის შუქი დაცემული სარკეზედ და გარდაცემული კედელზედ, отсвѣтъ, отраженіе солнечныхъ лучей отъ зеркала, ვეფხ. 51; **თინათინება** (ვჰთინათინებ), ზ. ვ. შუქს გარდავხატავ, отражать лучи, თინათინ მზესა ჰწუნობდა. მაგრამ მზე თინათინებდა, ვეფხ. 51; ე. ი. თინათინ თემცა მზეს სწუნობდა, მაგრამ მზის მსგავსად შუქს გარდასცემდაო, მაგრამ მზის მსგავსად შუქს გარდასცემდაო.

თინთიკა, ხ. მცენ?

თიოში, ხ. მცენ. შრაში, волосій хвостъ, чалма, золотоголовникъ, царское копье (раст.), ბუნებ. ლ. ცრისხ. ლ.

თირი, ხ. ლაბილი კლდე, мѣлъка-ломъ, рыхлый и мягкій камень, немза.

თირკმელა, ხ. მცენ. труфель сѣдный, грибъ. ლ.

თირკმელი, ხ. ორი მკვრივი ხორცი კულის უმცირესი და მდებარე შიგნეულში მახლობელ სუკვებისა; შინაგანი დაფარული ჭეშმ. почки; тайная мысль сердца; გამოხლ. 29—13; გამოცხ. 2—23; ფსალ. 7—9; 15—7; 72—21. [pia.

თირნმა შალი (სპარ.), ხ. შალი, шерстяная матерія.

თიხა, ხ. მიწა კეცის ან ქვალხი, глина, **თიხიერი**, ზედ. глинаной.

თლა (ვჰთლი, ვსთლე), ზ. ვ. ვკსჭრი თხლად და სწორედ; გავხლი ქვასა. тесать; грапить; ზოგჯ. გამოვჭინდავებ, გამოვჭაღვეთ ხეებს, взять, снять, 34; -ბოლოკსა, чистить рѣдьку; **თლილი**, მიმ. тесанный, грапенный, -ქვა, грапенный камень, ვეფხ. 5.

თმა, ხ. ბალანი ცხოველთა ტანისა და საკუთრად კაცთა თავისა, волосъ, ერთს თმასა ეწოდების ბეწვი, ამისაგან **ბეწვეული**; ვაცთა კრძალს თმათა: **ვარჯი**; ვარჯისაგან დაფიფილთა თითის სიმსხოდ ხუჭუჭად გრეხილთა და გარდატკეცულთა: **კიკინები**; ძრგელად მოკვეცილსა და გარემო შემოპარსულსა: **ქოჩორი**; თხემის ხანარსსა სამღვდელოთა კურთხევის დროს: **კოპკური**; გარნა ხანარსსა **ყელი**; ქალთა თმათა შეკვეთრად და გრძლად ნაწნავთა: **დალალი და ჭაველი**; სავეთქელთა და ყურთა სფარგებლად ჩამოშვებული: **ციდები და კაკვები**; სომხ. **მაწვავი**; შუბლთა დასაშვებელსა: **წინა-მო და ღუდაბმები**, ხოლშეთა და უანაკოთა პირზედ: **გინგლი და ბუხუნი**; ფცირე და თხელი **ბუწუწი**; კაცთა ტანთა ზედა: **ფაჩვნი, ფაჩვნიერი**; ბალანი აქლემთა **სტევა**; ცხვართა და თხათა: **მატყლი**; თხათა ლაბილსა თმასა: **თხისური, თივთიკი**; ძროხათა და ხარირთა: **ბალანი**; ძაღლთა და მზეცთა კრძალსა და ხშირსა: **ბანჯგვლი**; ლორთა: **ჯაგარი**; ცხენთა ქერის თმათა **ფაფარი**, - კუდთა: **ძუა**; ქანჩრისასა: **ხაოლაბი**; მზეცთა ღაღვნულსა: **განგური**; თმა გიშერი, черноволосый, ვეფხ. 3, თმა ოქროსი, ე. ოქროჭკედი: **თმიანა**, ხ. მცენ. ქრაძენძა, კარტანა, чернобыльникъ (раст.), ნ. ჩ. ლ; **თმა-ჭალა**, მცენ. ზენკვნი, волосатникъ, ბუნ. ლ; **თმაშავა**, მცენ. краска для волосъ изъ бирючины, თმიანი, ზედ. თმის მქონებელი, бѣлянинъ, волосатый.

თმენა, სხ. терпѣніе, (ვითმენ, ვითმინე), ზ. ვ. მოვითმინებ, გავხძლებ, терпѣть, сносить, (ვუთმენ), ზ. ვ. მოვუთმენ, прощать, **თმენინება** (ვ), ზ. სხ. მოვათმენინებ, заставить сносить, терпѣть.

თმობა, ხ. терпѣніе. прощеніе; (ვჰსთმობ, ვჰსთმე: ვუთმობ), ზ. უ. ვითმენ, მოვითმენ, გავხძლებ; ვანებებ; сносить, спускать, ослаблять; прощать. ჰსთმობს გაფრისა თმობასა, онъ терпитъ мученіе разлуки, ვეფხ. 11.

თნება, ხ. ამება, хотѣніе, желаніе, охота, ალბ. 46; თნებითი ძალი, сила желанія, კანშ. 223; **თნებითი**, ზედ. хотѣніе, угодный, пріятный.

თნება, თნევა (ვითნევ, -ნე), ზ. ვ. ვანებებ, ვანიამოვნებ; პირფერობით, პირმოთნეობით მოვეფერები, ვეფერები; угождать; льстить, (ვითნევ), ზ. მიწ. ხათრად მივიღებ, მოვიწონებ. ყურეანიებ. ვანებებ, одобрить; снизволить, пожелать, (ვითნევ, სრ. მითნივ; მითნევს, სრ. მითნივა ან მითნია); ზ. მომეფერები, პირფერობით მეცდება; მაპატიებს, მომიტევებს, льстить мнѣ; прощаешь мнѣ; ღმერთმან ხულსა ყოლიენსა თქვენ გითნივით სიხსლი თქვენი, ვეფხ. 1045, ე. ი. მაგლად ხულსით ღმერთმან გაპატიოთ ან ხათრად თქვენდა მოგანიჭოთ თქვენი სიხსლია; Богъ вамъ, столькимъ лицамъ, даровалъ жизнь; გითნევ, ლხუ тебѣ, ვეფხ. 39; (მითნივს, უს. მითნევენ, უმოკლ. მითნენ; სრ. მითნიე, უმოკლ. მითნა, უსრულესი მითნევია ან მითნებია; მითნივს, უსრულესი, მითნევია); ზ. უ. მოსწორებს, ყურეანიებს, მითნია, нравиться мнѣ; мнѣ хочется; (მეთნება ან მეთნების; მითნევია), ზ. თე. მოსწორებს, нравиться мнѣ, ვეფხ. 431, 726, 787; მარკ. 6—28; მატ. 13—15; დაბად. 23—7; თქვენგან არ გვეთნებოდეს, ვეფხ. 79; ე. ი. თქვენგან პირფერობით არ მოგვეხსენებოდეს, чтобы вы намъ не льстили, თუ გითნევს, если желаешь, 1 ქორთ. 5.

თნებული, ზედ. მოწონებული, хотѣнный, желанный, одобренный.

თნობა (ვჰთნობ, -თნე), ზ. უ. პირფერობით ან პირმოთნეობით მივეფერები, льстить, იხ. 29—13; ალბ. 99.

თობა (არაბ.), ქორთ. 2—535; აღქვეა, аллилуія; зарокъ; თობა ვჰქენი, я отрекся, დავრ. 74.

თობალახი, მცენ. იცალ, cipero, ситникъ, ჱ. ფ. ლ.

თოვა, თოვლა (თოვს, თოვლს), ზ. უ. თოვლი მოდის, снѣжитъ, снѣгъ идетъ.

თოვება (ვ), ზ. ვ. თოვლს ვხედავ, заставить идти снѣгу, ვითოვები ცრემლითა, ვეფხ. 285; утонать въ слезахъ.

თოვლაბურთა, თოვლაობა, თоловля бумъ, игра въ снѣжки.

თოვლი, ს. Замерзшій и превратившійся въ зернистый снѣгъ, гора вѣчно покрытая снѣгомъ, **თოვლის-უყვავილი**, мнж. ч. цвѣтущій весною colchici radix; безпременный цвѣтъ, зим. л; **თოვლიანი**, прил. снѣжный, грязь. 158. **თოვლ-ჭყაპი, თოვლ-წყაპი**, с. Грязь-каша снѣгъ съ дождемъ.

თოვნა, с. თოვა, თოვლა, თოვნე.

თოვჯი, с. თოჯი.

თოკლია, თოხნილია, თოლიოთოლია, с. თოხლო კვერცხი, яйцо въ смятку.

თოხიჩი, თოხჯი, с. Земледѣлецъ, хлѣборобъ, земледѣлецъ, **თოხჯობა**, с. Земледѣліе, хлѣбопашество, колдовство, рус. 399.

თოკი, с. Веревка, веревка, груз. 254.

თომარი (монг.), с. Перо, перо, осыпанное драгоцѣнными камнями и носимое на головномъ уборѣ, 2 ქართლ. 522; ქრონიკ. 25; исторія объ Ионѣ Амилахварѣ стр. 22, **თამგთოშრიანი** ხელმწიფე. დავრ. 197; государь имѣющій, пис. записки Имп. Археол. общ. т. XI, стр. 536, указатель.

თოშაკვარა, с. Хвалькварь, пис. кварь церковный.

თოში, с. Дикій осетъ, осетникъ, рыба. დ.

თორა (ებრ.), с. Іудейское священство, синагога, рус. ქართ. ლ.

თორა, თობარა, თორე, თორემ, თობარადა, Союзъ тогда, иначе, въ противномъ случаѣ, 2 ქართლ. [522; 528.

თორბა, пис. თოფრა.

თორთი (монг.), с. Дерево, лѣсъ, пис. лѣсной, дрожжи, подошва, бат. л. თორთის მარილა, с. Солнечникъ.

თორმაზა, თორმოზი, с. თურმუზი.

თორმეტი, числ. с. три и три, двѣнадцать.

თორნე (тюрк.), с. Отъ отца Чубинова удобренное дерево сѣно 3 пуда сѣно, 2—4; მაგ. 6 — 30; გამოსვლ. 8 — 4; ლევიტ. 2 — 4; მაგ. 6 — 30, торне (печь).

თორნი, с. Старое сѣдло, латы, броня; **თორნოსანი**, с. Кольчатый, латникъ, 1 ქართლ. 114.

თოუული (тюрк.), с. Растен. занзивей (раст.), бат. л; бун. л.

თოფანჯი (араб.), с. Растен. косатникъ, живникъ (раст.), бун. л.

თოფანჩი (тюрк.), с. Стрѣлокъ, стрѣлокъ съ ружьемъ, вооруженный ружьемъ, **თოფანჩი აღასი**, с. начальникъ стрѣлковъ, 2 ქართლ. 67.

თოფი (тюрк.), с. Большой кремневый пистолетъ; ружье; **თოფის-წამალი**, порохъ изъ селитры, сѣры и угля, **თოფ-ნაკრავი**, с. раненный ружейнымъ выстрѣломъ; **თოფჩი**, с. Артиллеристъ, пушкарь, канонеръ, Русск. Словарь, рус. л; **თოფჩიბაშა**, начальникъ артиллеристовъ, **თოფხანა**, с. Оружейная палата, **თოფის საფერავი**, с. Шомполъ для заряженія ружья, ნ. კოლბოხი, бун. л.

თოფი, с. Одна или двѣ ноги, ногтей; ერთი თოფი მუცელი, ორი თოფი ჩითი. ლეონი, конецъ, кусокъ матеріи.

თოფო, с. Большое яйцо, яйцо въ смятку.

თოფრა (სპარს.), с. Старая корзина, торба, мѣшокъ.

თოფუში (ოსმ.), с. Солдатъ, воинъ, булава, желѣзо.

თოფჩი, Русск. Словарь, бун. л, ნ. თოფი.

თოქაბეთი, Русск. Словарь, рус. 609, თოქმა, ნ. ლეგმა.

თოქმეტი (არაბ.), с. Одежда, одежда.

თოქმაჩი (ოსმ.), с. Кузнецъ, кузнецъ, სამხ. 84.

თოში, с. Отъ ногтей до колѣнъ, ледяной, ледъ, глыба льду, холодный, замерзшій.

თოხანი, с. Мотыга, мотыга у бабки; ნ. ალიუ.

თოხარიკი, с. Ягненокъ, годовалый ягненокъ, Русск. Словарь; отъ ягненокъ, ягненокъ; иноходецъ; иноходь, ягненокъ, с. иноходь.

თოხი, с. Отъ одного года до двухъ годовъ, отъ двухъ до трехъ, мотыга, рыхлить, 2 სჯული. 23—13; **თოხქვილიანი**, Русск. Словарь, **თოხის ჭარი**, Мотыга; трясогузка; ягненокъ. ლ.

თოხლი, с. Годовалый ягненокъ, годовалый баранъ, დასკ. 18.

თოხლო კვერცხი, с. Яйцо въ смятку, яйцо въ смятку. Русск. Словарь, яйцо въ смятку.

თოხმათხოვე, с. Старинная пляска, старинная пляска, რაინდ. 71.

თოხმახი (ოსმ.), с. Молотокъ, молотокъ.

თოხნა (გ-თოხნი, -ნე), Ф. Я. თოხით დავბარავ, копать, ჩონგ. 106.

თოხუში, с. Каста; Самоманерность, каста, поколѣніе.

თოჯა, с. Кукла, кукла, თოჯა ტრაკიცი.

თოჯი (ოსმ.), с. Разсѣчка, раскладка податей, დასკულ. 8, 119; ნ. ქართ. ლ.

თრაში (სპარს.), с. Грань, граненый кусокъ стекла, грань, фасетъ, **თრაში-მჭრივი**, стекларусъ.

თრგუნვა (ვ), Ф. Я. Топтать, давить, попирать, растаптывать, (ვითრგუნები), Ф. ვ. გავისრისები, попираться.

თრევა, с. Тяга; волокуша; тасканіе; таскотня; ვეპხ. 21; (ვათრევ), Ф. Я. თრევით ვზიდავ: ხეს იქ ვაკრებ; таскать; волочить; водить кого; ხასოგადო ლაპარაკში: увлекать, тащить, ругать, бранить, поносить, (ვითრევ), Ф. მიჩ. თან ვიკვრიტებ, давить, таскать за собою, ხაქმ. 8—2; (ვათრევი), Ф. თვ. Тащусь, тащиться, бродить, თრეულ-ვარ, я шатался, таскался, ჩონგ. 84.

თრვა (გ-თრავ), Ф. У. Напиваться до пьяна

нализаться, სუმ. 2—15; (მორვს), ზ. მიჩ. მათრობს, охмелять.

თრთვილი, ს შეყინული ცვარი, иней.

თრთობა, ნ. თრთოლება.

თრთოლა, ს. კანკალი, дрожь, дрожанье, (ესთრთა, ხრ. არ იხმარება), ვითრთვი, ხრ, ვითრთოლე, ზ. უკანკალება, კანკძრწი, дрожать, трястись; **თრთოლება**, თრთობა (ვა), ზ. მ. კანკალება, კერკეტლება, бросать въ дрожь, ძალი მჭეროს თრთოლებდა, ვეფხ. 137; прекрасный станъ его трясся, (მათრთოლებს), ზ. მიჩ. მაკრთოლებს, მაკანკალებს, бросаетъ меня въ дрожь, (ავთრთოლებდა), ზ. ვე ავკანკალებდი, начинать дрожать.

თრიან, ნ. მცენარე ან ცოცხი; бѣлка, грибъ. **თრიის კუდი**, მცენ. гребенчатая трава, ბუნ. ლ.

თრიაქი, თრიაქფარუხი (სპარ.), ს. მათრობელი გომიზი; вонючій, ядовитый, противуядіе опій, 2 ქართლ. 302; ბ. ფ. ლ.

თრითინა, ს. სინკოფი, ლეღვალი, бѣлила.

თრიშლი, ს. მცენ. рай дерево, кожевенное дерево, ბუნ. ლ. ერის, ლ.

თრიხა, ს. თევზის ერთგვარი, ბუნ. ლ; Шемая, красноватая рыба, шамая, скумбрія, макрель, ბუნ. ლ.

თრობა, თურობა (ვითრობ, ვითურ), ზ. მ. შეკლეინებულ, შეკვირვებულ. дѣлопотливый, понятливый, ვისრ. 140; (ესთურვი, ხრ. ესთურ), ზ. მ. შეკლეინებლები, дѣлопотливый, пьянѣть, становиться пьянымъ.

თრთიალეთი, ს. ბანი, სარეული ან ეზო, терраса, ეზეკ. 41—8.

თრთხოსი, ს. ეკკლესიის შუა მომაღლო სალოცავი მღვდელ-მთავრის, возвышеніе посреди церкви, гдѣ становится архіерей, მწიკ. 33, ნახე შენიშნ. პლატონ იოსელიანისა.

თუ, სიტყვები, რომელნიც იწყებიან ასოებითი თუ ნახე თ. მაგალ. თეალი, თვალი; თქლი, თელა; და სხვანი.

თუ, კავშ. განწვალებითი ან კითხვითი; ли, или; იაკობ. 5—13, 14; ოდესმე თუობითი, ежели, если, თუ მართლს ამბობთ, правдули вы говорите, თუ გინდა, если желаешь, თუ ღმერთს გწამს, если ты вѣруешь въ Бога, თუ ვითარ, какъ, какимъ образомъ; ზოგჯერმე თუ ღმერთის ნაცვალ სახელთა ან ზმნის ზედათ; თუ ვის, кто же, თუ რომელი, который же, თუ რაოდენ, сколько же, თუ, ე. ი. თუ არის, если есть, თუ არა, თუარ, თუარ-რაღა, თუარაფრა, ზზ. иначе, въ противномъ случаѣ, რუსულ. 74.

თუალი, ნ. თვალი.

თუთა (სპარს.), ს. ბაღის ქოლო, тутовое, шелковичное дерево.

თუთიყუშალამი, ს. მოშავო ლითონი ქვა, სურმა, антимоній, сурьма, ქიმია 272.

თუთია, თუთიყუში (სპარ.), ს. მაგნიტ. ფოროვი, попугай.

თუთია (სპარ.), ს. შეზავებული მეტალი ბრინჯაოს გასაკეთებლად ხმარებული ოქრო მჭედელთაგან, шпіауторъ, цинкъ, крупецъ, ნ. ჩ. ლ; თვალის წამალი; თვალის ქვა, სპილა, цинковая окись; тутія, антимоній, сурьма, ბუნ. ლ; ქიმ. 107; ქილ. 494; ბ. ფ. ლ. **თუთიყუში**, იგივე თუთა, ქიმ. 88.

თუთუბო, ს. მცენ. сумахъ, ბუნ. ლ. ბ. ფ. кожевенное дерево, ერისთ. ლ.

თუთუნი (ოსმ.), ს. თამბაქო, курительный табакъ.

თუთუნჯაგი, ს. გუჯ. 31?

თუთქვა (ესთუთქვ, -ქა, ზ. მ. ცხვრის ნაცარტყეს დავსხმა, обдать щелокомъ; шпарить; (ვითუთქვი), მაგალ. გული ეთუთქვა, сердце ноетъ; ავთრია № 1, 44.

თუთქი, ს. ცხვრის ნაცარი, щелокъ, ბუნ. ლ.

თუთხნა (ესთუთხნი), ზ. მ. начкать, -კვირთა, обмазывать дегтемъ.

თუკრთა, ს. წულული, язва, იაზეკ. 30—3, ლიბანტ. დაბალებაში ჰქვრა წულული.

თულა, ნ თელა.

თული, ს. მეკობარი, мазакъ, разбойникъ, განმ. ვეფხ. თ. 196.

თულო, ს. ფუნტრუკა, ერთგვარი თამაშობა, пляска.

თულუხი, ს. წყლის სახდელი რქემი, кожанный мѣхъ для возки воды, тулухъ, **თულუხობა**, ს. წყლის ზიდვა, водовозничество, **თულუხჩი**, წყლის მზიდავი, водовозъ.

თულფი, ს. კოზირი ქალალდის თამაშობაში, козырь въ карточной игрѣ, რუსულ. ქ. ლ.

თუმანი (სპარს.), ს. ათი მინაღლუნა, десять рублей, ცხრა თუმანი მხედარი, 90 тысячъ войска, 1 ქართლ. 387.

თუმბუთური მუშკი, ს. мускусъ, ვისრ. 106, 135.

თუმბაჩიანობა, თუმბაჯობა, ს. ერისთობა, военоначальство, 1 ქართლ. 380; ლარჯ. 86.

თუმც, თუმცა, კავშ. хотя, хотя бы.

თუნგი, ს. ღვინის ჭურჭელი თიხისა; სწყობ ღვინისა კოკის მეთორმეტედი, რომელიც შეეფარდება ერთს ლიტრასა, 3 თუნგი არს ერთი ჩაფი ან რუსული ვედრა, 16 ბოთლი, და 30 ჩაფი ერთი სამაღნე; тунга или мѣра жидкостей $5^1/_2$ бутылокъ; купчинъ глиняной; ნ. სანგაო.

თუნთის ჭედი, მცენ ჭაჭობი, конопляность; ერისთ. ლ.

თუნი, ს. ჭურჭელთა გამოსაწვავი ქური, печь для обжиганія глиняныхъ посудъ.

თუნუკა (ოსმალ.), ს. თუთია რკინის ფიცარი, жесть, бляха, бляшка, ბიბლ. ლ.

თულული, მფრინ. ნ. სოხლული.

თუნჯჩიაღაბი (ოსმალ.), ს. თოფით ჭურვილთა ზედა უფროსი, командиръ стрѣлковъ, 2 ქართლ. 373.

თუობა, ს. პირობა, условіе, **თუობითი**, ზედ. სათუო, условный.

თურაშ, ზზ. если что.

თურაშაუული, ს. ლიდი გაშლილი კაის გვარისა, опорто (яблоко).

თურაჯი, თურეჯი, ნ. ღურაჯი.

თურბითი, ს. მცენ болотный молочай, ბ. ფ. ლ.

თურგანი, ს. სიათა, მრეცლო თოფი, большая винтовка, სამ. ლ. ნ. ჩ. ლ.

თურე, თურმე, ზზედ. ესე იმისთვის ზმნათა თანა დასანიშნებლად სხვათა სხვათაგან სმენილთა და არა თვითგან ხილულთა ან შემდგომად დავიწყებისა მიხდომით აღხსნებულთა, какъ оказалось, какъ видно; თურმე მოსულ იყო, какъ оказалось онъ

ріѣхалъ; да-турну-лъгъбулъкъ, ты, какъ видно, возгордился, дарг. 43, ахц турнубаб дуэтаб, такова воля Божья, хвн. 151.

თურთ, нареч. Удэтэбиэ, тавъ, съ, со, хвлъоъбиэ-турт, съ семействомъ, къэгъбиэтурт, съ людьми.

თურთქელი, ს. ენის ტკივილი ძროხათა, ცხენთა, ящеръ (болѣзнь языка).

თურთქლი, ს. უნდა თუთქი, горячая зола: ხმზ. 61, 75.

თურთი, ს. ქორის ხაჭლომი, жердочка для птицъ, рчулд. 351.

თურინჯი (სპარს.), ს. მცენ. померанецъ, ბუნ. ლ; ჰ. ფ ლ; памплоусъ, ერის. ლ.

თურმანი, ს. ფარმანი ნახე, приказъ.

თურო, თერო, ს. კაცთან ოდენი ნადოფი მიწაყუ-ლიან გემო აქვს.

თურობა, ნ. თრობა.

თუროთ, კავშ; если.

თურქული, ს. შუაღვივით სენი, водобѣдніи; ბუნ. ლ. ან ცხენთა, ძროხათა ენის სენი, ящеръ, ნ. ჩ. ლ. ხაბ. ლ.

თურში, ს. ქვათ ხაჩილი ხე, мѣрило, мѣра для переноски камней, ნ. ჩ. ლ ხაბ. ლ.

თუსაძლა, თუსაძამე, კავშ. თუთბით, удобно, если, нечто чаянія; ვიხიცობაა, что можетъ статься, მარკ. 164.

თუქათარა, ნახე კაკაბიცნა.

თული (ოსმ.), ს. ოსმალო ფაშათ წინ საკარებელი ბარაკი ცხენის ძუძუსი, бунчукъ.

თულუნი, ს. მფრინველ. თეთრი მიმინო, кречетъ, ნ. ჩ. ლ; რუსულ. 364.

თუშმალი (სპარს.), ს. ყაყუში, ჩაუში, ხელ-ყოხიანი, привратникъ, დასკ. 26, 41; ან მოხელე რომელიც პირველად საჭმელებს გაუნაწილებს და მასუკან მეფეს მიართმევდა, чиновникъ, который отвѣдывалъ кушанье, а потомъ подавалъ царю.

თუშფალანგი, ს. ბრინჯის საწურავი, ხიბრ, сито, ნ. ჩ. ლ.

თუხტი, ს. ერთი სტილი, равняется $33^1/_2$ მისხალი, вѣсъ $33^1/_2$ золотника, ნ. ჩ. ლ. ხაბ. ლ.

თუჯი (სპარს.), ს. მეტალი, чугунъ.

თქარითქარი, ს. ხმა მაღალ სიცილი, хохотъ, ქუთ. 1502; რუსულ. 393; **თქარითქარება** (გხთარითქარებ), ზ. უ. ხმა მაღლა ვიცინი, ქკასკასებ; хохотать, громко смѣяться.

თქაფანი, ს. ნოტიოთ ღილრის ხმა ერთიან ხუფხუფით, плескъ воды, ან ღვარღნის ხმა, трескъ, шумъ отъ паденія.

თქაფი-თქუფი, ს. топотъ, дѣйствіе ცხენთა.

თქერება, ს. ცხენზედ თამაშობა, волтижировать.

თქეში, თქოში, თქორი, ს წვრილი წვიმა, мелкій дождь; морозга.

თქვენ, არსებ. ნაცვალ-სახელი მეორე პირისა, მრავლობითად, вы, **თქვენი**, ნაცვ. вашъ, **თქვენიანი, თქვენეული**, ваши (родные и т. д.). **თქვენებრი**, подобный вамъ, **თქვენებურად**, подобно вамъ, посвойски.

თქვეფა, ს. болтаніе, сбиваніе; (ვკსთქვეფ, -ეფე), ზ. ვ. კოკნით ვურევ ნაკეთსა, კახ. ღვრევ, болтать, взбалтывать жидкость, сбивать; -ეფვრება, сбиваться, -ღრა, сбивать кислое молоко, თვს მოთქვეფს, трясетъ мнѣ голову, (ვითქვიფები), ზ. ვ взбиваться; трястись отъ ѣзды.

თქვირი, ზედ. დაშუბებული, დაჭირკვებული; დაშუბებულება, დაჭირკვება, пухлый; пухлость; თქვირება (ვ), заставить пухнуть; (ვხთქვირდები), ზ. ვდ. დავჭირკვდები, დავშუბდები, пухнуть, бухнуть.

თქვლეფა (ვკსთქვლეფ, -ლეფე), ზ. ვ. ვსვლამ, აღვწავ. ამოვსჭამ ენით წვენსა, трескать, жадно поѣдать, лопать.

თქუმა, თქმა, სზ. сказаніе, слово апдергиніе, запѣшать, хомб. хан 3; გულის თქუმა, ნ. თავის აღგილს, თქმა ლექსებისა, ე. ი. გამოთქმა ან შეთხზვა лекъ-сѣнія, сочиненіе, произношеніе стихи, импровизированіе, ვეფხ. 5, 22; თქმა გალობისა, пѣть, воспѣвать; (ვხთქვამ ან ვიტყვი; ხრ. ვკსთქვი; 3 პირი თქოს შემოკლ. თქო, უხ. მითქმია ან მითქვამს; მფობელი: ვკსთქვი ან ვკსთქო, ვკსთქუ; ხრ. მეთქვა, შემოკლ. მეთქო. უხრ. მეთქოს, მეთქვას აგრეთვე აწმყ. ვხთქვნი, ხრ. ვკსთქვენ, ვეფხ. 28). ზ. უ. ვჭიხრობ, ვლაპარაკობ, ვამბობ, ვუბნობ, წარმოვხთქვამ, მოვუთხრობ ვჭკმლობ, ვიტყვი გალობაბ ხიმღერას; говорить, сказывать; повѣствовать; пѣть, воспѣвать; ვეფხ. 5. 22; 744; ღვით. 4—6; 12—4; ლაბან. 1 — 3. 4; ნუ ხალ ვხთქვნენ, авось скажутъ, იხი. 8—12. გულში ვკსთქვი, я подумалъ въ душѣ; რუსულ. 346; (ვითქვამ ხულსა), ზ. მიჩ, აშოვიოხრავ. вздыхать. სულით ითქვა, вздохнулъ, რუსულ. 147; (ვეთქვამ), ზ. მიჩ. ვეუბნები, ვამხილებ, говорить, обличать, 1 ქართლ. 418, მაგალ. გული უთქვამს გული მითქმიან, я желалъ, я хотѣлъ, ხაქმ. 4—17; 21; იოკობ. 4—2; (ვეთქმი, ხრ. ვეთქვი), ზ. თვ. მოვეხ-ხენები, докладываться, доводиться до свѣдѣнія; сказать кому о чемъ; არ ეთქმის, нельзя этого ему сказать, (ვითქმი, ვითქვი), წარმოვითქმი, сказываться, произноситься, (მეთქმის) ზ. მიჩ. თქმად გამეხელვის, мнѣ сказывается, доказывается; долженъ я сказать; რალა ხიტყვა მეთქმოდა, послѣ этого что я могъ сказать, რუსულ. 39 ; მეთქი (მეკსთქვი). молъ, дескать, ნ. მეთქი; თქმა (ვიტყვი, ხრ. არა აქვს), ზ. უ. ვხთქვამ. говорить, сказывать; ვიტყვი შეგვიწყალებენო, ною Господи помилуй, ტიმოთ. 33; (ვეტყვი), ზ. თვ. говорить кому, сказать кому, ვეფხ. 1119; მეტყვი, говоришь мнѣ, или скажешь мнѣ, გეტყვი, გითქვამს; не сказано тебѣ; ვეფხ. 128; **თქმა** (მითქმა), ზ. მიჩ. კრძალვით ღვანან ჩემს წინაშე, ვეფხ. съ трепетомъ стоять передо мною; (მითქმა გული, გული უთქმა, ზ. უ. მიცემს გული ან უცემს გული, ვეფხ. 83; бьется у меня, у него, трепещетъ у меня, у него сердце, ამისაგან ჰკსჭარ-მოგამს გულის თქმა, ნახე თავის აღგილს; **თქმადი**, ზედ. что надлежитъ сказать, сказительный, **თქმაობა**, ს. მოთხრობა, ამბავი, разсказъ, ხბიღ. 21; თქმულობა, ლაპარაკი; молва, ხბიღ. 7; **თქმევა** (ვკსთქმევ, -მივ), ზ. ვ. ვაიძულებ წარმოთქმისა, заставить говорить, ხაქმ. ვახტ. 176; ვეფხ. 307; 372; გულსა

სხვა გიჟს და ენას სხვას ათქმევ, въ душѣ у тебя одно, а на языкѣ другое; ვისრ. 115. **თქმევა** (ვითქმევი), ზ. ვ. ვიწოლები, სხველს ლვინებ, называться. ითქმევდეს თავდობასა, именовался княземъ, მოქც. 351; **თქმევინება** (ვ). ზ. სხვ. ვიძულებ თქმასა, заставить сказать, ქილ. 193; ვისრ. 107; მათქმევინა, онъ заставилъ меня сказать, ვეფხ. 240; ლრეჯ. 114; **თქმობა**, ს. თქმა. თქმულობა, сказаніе, молва, (ითქმულვარ, ვითქმოდი), ზ. ვ. сказано, приказано (есть), სხვ. ვეფხ. 177; **მითქმია**, приказано, сказано мнѣ, **თქმულობა, თქმულება**, ს. говоръ, разговоръ; споръ; сказаніе; სამშ. 70, ქილ. 530; ცისკრ. 182; თქო, молъ, дескать, **თქმული, ნათქვამი**, მიმ. сказанный, импровизированный; **მთქმელი**, сказыватель.

თქორი, ს. ნახე თქეში; **თქორება**, (ვ), ზ. უ. წვრილი წვიმა მოდის, моросить, идетъ мелкій дождь, ქილ. 601.

თქრიალი, ს. ლგრიალი, მრავალთა ფეხის ხმა, და უფრო ცხენთა და ეტლთა, топотъ, стукъ, **თქრიალება** (ვი), ზ. უ. ლვიგრიალებ, ფეხის ხმას ავიდგეს, поднять топотъ, шумъ.

თქროშა, სწ. натискъ, (ვითქვრები, -ვერ), ზ. ვე. შეთქროშა, შევარდნა, მიფრენა, нападать, ისი. 9—11, (ვსთქვრები), ზ. ვე. გავსტვერები ძალით ან ბევრსა ვსჭამ, наложаться, наѣсться до сыта.

თქუშა, ნ. თქმა.

თხა, ს. ცნობილი შინაური ხვასტაკი, რომლისა მაშალსა ეწოდების **ვაცი** და ლეღალსა **ნეზი**; ლეკოლებს **ბოცი** და ხაბოცეს **ვაციკი** და **ქოში**; შვილსა მისსა **ბაცკი**, მოზდილსა **თიკანი, ციკანი**; წლისას **წალი**; წინ მოარულსა **ელქაჯი**; ესევე ხანელი ეწოდებით **ქურციკოთა, ნიამორთა**, რამედ თავსა მათსა **ნუკრი**; козелъ; **თხის რქა**, козерогъ, მართ. 85—1, **თხის ფუნელი**, მცენ. ურეა ხე. ჭაშქვილი, черемуха; ბუნ. ლ. кавказская брусенника; ერისთ. ლ.

თხაბნა, ნახე, თოხნა.

თხევა (ვითხევ, ვსთხევ -ხიე), ზ. მ. ლვლერი, ლვრეცვა წყალსა, лить, проливать, ბერიკამ მითხევს, тошнитъ меня, рветъ.

თხევსლა (ვსთხეველი, -ლე), ზ. მ. ბადეს ვუგდებ, закидывать сѣть, (ვითხეველი), ზ. მიწ. ოცხს ვიჭერ, ловить рыбу, მარკ. 4—18; 13—48.

თხელება (ვი), ზ. მ. სქელს ნოტის თხლად გავხდი; ლვეწრილებ, жидить, дѣлать тонкимъ, тонить, уменьшать толщину, (ვსთხელდები), ზ. ვე. თხელი ან წვინდა გავხდები, жидѣть; тончать, (ვუ მარკ. 93; ხელი მითხოს (მითხელოს); ე. ი. ხელი მომიქარვოს, ვეფხ. 661, пусть онъ разгонитъ мою грусть.

თხელი, ზედ. ხასქისა, ხიხოსა, სამკვრივისაგან მოკლებული, წვინდა, ხიფრიფანა, жидкій; тонкій, мелкій, рѣдкій; **ჭკუა თხელი**, недальновидный, недальный умомъ.

თხემი, ს. თავის ქალა; მწვერვალი, თავი, წვერი, ქედი, темя; вершина, верхъ; -ზედაღალი, მაღალი ადგილი, სადაც დასჯიდენ შემოლდეთ, მარკ. 15—22; лобное мѣсто, მარკ. 27—33, -მთისა, вершина горы.

თხზვა (ვსთხზავ, -ზე, მეთხზნა, შეთხ. 1), ზ. მ. ვსწერ. ლვსწერ. შევსწავსავ. плести, заплетать; აღვსწერ, შევადგენ, შეთხზავ წერილსა, შეთ. 1, сочинять, **თხზული, ნათხზი**, сплетенный, сочиненный, **თხზულება**, ს. შექმნილი, შეთხზული წერილი, сочиненіе. შემკობილება, украшеніе, იუდ. 10—4.

თხიერაკი, ს. ტიკჭორა, небольшой бурдюкъ, იქლით. 10—5

თხიერი, ს. ტიკი, თხისტყავი ღვინის ჩასასხმელი, მარკ. 9—17, 18; бурдюкъ, мѣхъ для вина, სახეხი ამისნი არიან: **ტიკჭორა** და **თხიერაკი**, არის მომცრო ტიკი; უდიდესი თხით და მოზდილი **ტიკი**, ამისი უდიდესი **ქეშელა** და სრულიად დიდი სართა და კამბეჩთა: **რუმბი; კოლტი** არს ზრონის ტყავი ტკბილთა ჩასასხმელი; **თაბუშა** არს ტყავი წყლის ხახიდავი და **გუდა** ჩასასხმელი ზეთისა, თაფლისა და მისთანათა; იმერელნი ტიკს უწოდებენ **გუდალ** და **კუპრიელად**; 2 შეფ. 16—2; იერემ. 13—12.

თხილაბური, ს. კრკალი ფერხთ დასაკრავი ხავსად ლიდთა თოვლთა ზედა, რათა არა შთაეფლეს მას შინა, лыжа.

თხილი, ს. მცენ. орѣхъ. **თხილნარი**, ს. თხილის ტყე, орѣшникъ, орѣховая роща.

თხინვა, ნ. შეთხინვა.

თხის ფუნელი, ს. მცენ. черемуха; ბუნ. ლ; кавказская брусенника, ერისთ. ლ.

თხისური, ს. თივთივა; თხისფერი, ნ. თხ.

თხლად, ზმ. жидко, мелко, рѣдко, ნ. თხელი.

თხლაშანი, ს. ლაწანი, ცკეცანი, бацъ, -ნს გავლენ, бацнуть, треснуть.

თხლე, ს. ნაძირალი, ლალეკილი სისქე ნოტოთა, густота осѣвшая; дрожжи; **-ღვინისა**, подлопки вина, ლვით. 74—8.

თხლეშა (ვ), ზ. მ. თხლეშანს გავალენ, შემოვსთხლეშ, შემოვჭკრავ, шленнуть, бацнуть, ударить, (ვითხლეშები), ზ. ვ. ვიგლიჯები, рваться.

თხმელა, თხუმუ, ს. მცენ. ольха.

თხოვა, თხოვნა, სწ. прошеніе, просьба, ზენარის თხოვითა, просить именемъ Всевышняго, 1 ქარ. 330; (ვსთხოვ, -ვე), ზ. მ. ვეხვეწები, ვევედრები; ვეხვეწები რომ ლროებით მითხოვოს ნივთი რამე; ლასტურს ან ნებას ვთხოვ проситъ, испрашивать; просить одолжить; отпрашивать кого; ფსალმ. 2—8. 26; მარკ. 6—8; (ვითხოვ), ზ. მიწ. ვევედრები რომ მითხოვოს, ვინათხოვრებ; გავუშვებ, თვის უფლებას ან ნებას ვაძლევ სხვასა ან წასელისა და სხ. проситъ, одолжить; отпустить, уволить; ვითხოვ ცოლსა, жениться, ვითხოვ ქმრისა, выходить замужъ; ვსთხოვ ქალსა, свататься; ვითხოვ ბოდიშს, просить извиненія; მითხოვ, проситъ меня, შვილად უთხოვნიხარ, онъ просилъ объ усыновленіи тебя 2 ქარ. 536; ცოლად ვეთხოვნიდა, онъ сватался меня замужъ; **თხოვება** (ვი), ზ. მ. მივხცემ რასმე ლროებით, одолжать, отдавать что на время, -ყურსა, внимать, слушать, ყურს არ ვითხოვებ, необра-

шаю вниманія, 2 ქრონ. 532; ვითხოვებ ქალსა, выдавать замужъ (ვითხოვების), ზ. თვ. ვეკითხები, დავეკურები, გამოვეკითხები, დავეკითხები, ვეკითხები, ნებას ვთხოვებ წასასვლელად სიტყვ: взыскиваться (налогъ, штрафъ); отправляться; სამ. ვახტ. 136; ბუკ. 31; მეთხოვება, взыскивается съ меня; отправляется у меня; **თხოვინება** (ვ), ზ. ვ. ვაიძულებ თხოვნასა, заставить просить.

თხოულობა, სზ. испрашиваніе, (ვითხოულობ), სრ. იქმ ქვეშ, ზ. ვ. გამოვეკვან თხოვით, კარ და კარ დავდგარ და მოწყალებას ვითხოვ: испрашивать; просить позваніе.

თხრა (ვჭითხრი, ვჭითხრე), ზ. ვ. ამოვჭედე, ამოვთხარი მიწას ბარით; გავთხიხვ, ხახელს გავუკეთებ, копать, рыть; стремить, безчестить; მითხრი ჭასა, копасть мнѣ яму; ვჭითხრი თვალებსა, выколоть кому глаза: (ვითხრება), ზ. ვ. მოვითხრები ბარით მიწა; გავწმიდები: выкапываться; остраиваться.

თხრამლი, ს. ბაყლი, წუთხი, შლილი, густой гной изъ раны.

თხრილი, ს. გრძელად მიწის ნათხარი, яма; канава, траншея; валъ, оковъ.

თხრინი, მცენ. ჩიტის ვაშლი, ганковое дерево, ერის. ლ.

თხრობა, ს. მოთხრობა, повѣствованіе, (ვთხრობ, ვუთხრობ, სრ. ვუთხრობ სამლვთო წერილში: ვუთხრენ, უთხრენ, უთხრნეს; ვუთხრენით, ლაზ. 14—23; იხილ. 3—9; ზ. ვ. ვეუბნები, ველაპარაკები; მოვუთხრობ ამბავს, ვუამბობ; сказывать, говорить, повѣствовать; ცოტა უთხრობენ ღმერთსა ღვთისანს, небеса проповѣдываютъ славу Божію, ფსალ. 18—1: აკი გითხარ, развѣ я не говорилъ тебѣ; მართალი მითხარ, скажи мнѣ правду, გულს ვუთხარ, я подумалъ про себя, რუსულ. 422; ლარგ. 6; გული მითხრობს, сердце говоритъ мнѣ, **თხრობილი**, ზზ. ნათქვამი, сказанный, ვეფხ. 48. 871· 923.

თხუნვა (ვსთხუნავ), ზ. ვ. ვხვრი, ვსთხუპნი, нарать, начкать, ვითხუნები, ზ. ვ. გავიხვრები, нараться, начкаться.

თხუმუ, ს. თხმელა, ворѣзина, ольха.

თხუნველა, ს. ცხოველი, кротъ, ლეკურ. 11—30: норка, ბუნ. ლ.

ი.

ი, ხმოვანი ახო ქართულის ანბანისა, რიცხვში ცხრამეხუთე ითხა და ფულის ანგარიშში ნიშნითურ ი ითხოთმეტსა; წერილის ფულის ანგარიშში ნიშნავს ორს ფულსა; მრავლობით წინაშე ი დეკრთვის ვ მაგალ: იწერა, ვიწერა; ქე ი დეკრთვის ზმნათა ზედაც; იბეღვა, იგურგა, იმრგვლავ; ქარაგმიანნი ლექსნი: იწალიმე, იცრუსალიმი; იწალი, ისრაილი; ი ო, იესო; იუდ, იოანე.

ია, ს. ყვავილი, фіялка, ვეფხ. 693.

იაბო, ს. ცალი, წყვილ-გასხმული ცხენი, меринъ.

იაგუნდი (ირან.), ს. იაკინთი, პიკიოსანი თვალი, яхонтъ.

იადგარი სჰ:რი), მოსახსენებელი, სახსოვრად მიცემული ნივთი; მოსახსენებელი სიგელი, ბუკ. 20. 21. подарокъ на память; грамота въ память; იადგარი ვეფ-კაცობითა, достойный памяти за свою храбрость; 2 ქრონ. 315; ერთი ბეჭედი იადგრად ალო, отъ взялъ одинъ перстень на память, ვახტ. 50; იადგარი ცხენი, достопримѣчательная лошадь, რუსულ. 331.

იადონი, ს. მფრინავ. соловей, ს. ჰედონი.

იავარი (სომხ.), ს. ალთა, ნაშოვარი, ნადორაქები, იერემ. 15—13; 17 — 3, добыча; **იავარ-ყოფა** (-ვქმოთ), ზ. ვ. ვიფორიაქებ, ვიკლებ, მატ. 12-29; ვახტ. 10—34; разграбить, расхитить.

იაზმა, **აიზმა** (ბერძნ.), იაზმის წვალი, ს. აიზმა.

იათული, ს. ვეცხლის ხახმისა, ხერა, серебряный винный кувшинъ, ხან. ლ.

იაკინთი (ბერძნ.), ს. იაგუნდი; ან ფერი მისი მოლურჯო, яхонтъ; синій цвѣтъ, გამოსლ. 31—1; 28—37, იხილ. 3—23; იერემ. 10—9.

იაკოსტა, ს. თითრული ია, მცენ. прясь, косатикъ. итушекъ (раст.), ბუნ. ლ. ქილ. 651.

იალანჩი ფალანგი, ს. მახვარა, გამოჩაყვრებული, ხალხის შემაქცევარი, რომელსამე წარმოდგენაში, потѣшный, дѣлака, шутъ; ს. ჩ. ლ.

იალეიალი, იალციალი, ს. ალე ალე ლრუბელი და შორის მათს მჭუნი ვარსკვლავნი, блескъ звѣздъ между облаками.

იალმაგი, ნახე ალმაგი.

იალქანი, ს. ალაში ხომალდისა ან აორე; ალრეოვე მაგარძლის გვირგვინი ჯვრის წერის დროს ხმარებული; флагъ, вымпелъ, парусъ; коковникъ, Хозяйственная газета 1879 წ. № 4, გვ. 4, вѣнецъ во время вѣнчанія на головѣ невѣсты; ს. ჩ. ლ. ხან. ლ; იალქნის გემი, парусное судно.

იალღოჯგი, ს. ჰირმრუდე ფიცარი, ухватъ, неровная, шероховатая доска, **იალღუნა**, ს. ელღუნი.

იალციალი, ნ. იალკალი.

იაშანი, ს. პიკიოსანი ქვა, აქატი, агатъ, ბუნ. ლ; ქილ. 169.

იაშიკო (ბერძ.), ს. ურიათა ლექსი ხუთ ტაეპოვანი და თორმეტ მარცვლიანი, куплетистъ, имѣетъ, ямбическіе стихи.

იაშოაური, ს. ცხოვ. დაბეგჭდ. დაბალეში, 2 ხუთული 14, 5 უნდა ნიაშური, იქ ნახე.

იანვარი (ლათინ.), ს. თთვე. ქართულად ჰანი, январь.

იაოანი (თათრ.), ს. თანა ვარსკვლავები შემოლგოსანი, отрядъ (созвѣздіе), ქილ. 684.

იაპოხტი, ნახე ალოხტი.

იარა (ირან.), ს. დაჭრილობა, წყლული, рана.

იარაღი (ოსმ.), ს. ჭერი ძელისა ან რკინისა სახმარი ხელოსანთა: ხუროთ, კალაქოზთა, მჭედელთა და სხვათა: ვითარცა: დანა, ჭოკოსანი, ხერხი და მისთანანი. საჭურველი მეომართა ვითარ: თოფ-იარაღი, ხმალი და მისთანანი; რუსულ. 346; инструментъ; оружіе; вооруженіе: მორთულობა რასამე, ხელი, приборъ; уборъ; მაგალ. სუფრის იარაღი, столовый приборъ, რუსულ. 417, 904; ჩაის იარაღი, чайный приборъ, ცხენის იარაღი, уборъ хозяйственный, იარაღს ავიყრი, снять оружіе, იარაღს ავჭური, обезоружить.

იარაბი, ს. მეცნარე.

იარაბჩინი, ს. არაბჩინი, ермолка, колпакъ.

იარმორკა (რუსულ.), ს. ბაზრობა, ბაზრიანობა, ярмарка.

იარლიყი (თათრ.), ს. ოქმი, ბრძანების წერილი უღრუსთა, указъ. [(дерево).

იაროხი, მცენ. კასია, გამოსულ. 30—24, кассія

იასამანი (არაბ.), ს. ясминъ, бот. ლ. ჰ. ფ. ლ.

იასაული (ოსმ.), ს. მანდატური, ბოქული, ხელმწიფიანი; Есаулъ, судебный приставъ, чиновникъ, приводящій въ исполненіе судейское рѣшеніе, иногда посылаемый судьею для производства слѣдствія на мѣстѣ; **ქორიასაულებაში, ხოიბათიასაული**, ს. მახლობელთა ან ბოქოულთ უხუცესი, начальникъ ясауловъ; **იასაული**, ს. მოხელე მოურავის ხელქვეითი, полицейскій чиновникъ при Моурави, наблюдавшій за порядкомъ въ городахъ, სამართ. სომხ. 360; ალექს. 126; **იასაულობა**, ს. ბოქოულობა, есаульство.

იასპი (ბერძნ.), ს. ეშმის ქვა; яшписъ, яшма.

იასტაკი (ოსმალ.), ს. სახლის მოფენილობა ხით ანქვითა, полъ, ისტ. 25—12; 29—3.

იაფება, იეფება (ვიაფებ, ვიეფებ), ზ. ზ. ფასზედ შეგამცირებ, удешевить, понизить цѣну, შეუკი შენი იაფადა, გ. ი. რადგანაც შენი შუკი გახშირდა, когда ты освѣщаешь лучами щедро; ვეფხ. 134.

იაფი, იეფი, ზედ. არა ძვირი, მცირე ფასისა; უხვი, ხელ-განხნილი, ხელ-მოუკერებელი, дешевый; щедрый, тароватый; ვეფხ. 147; ჩრ. 309; იაფი კაცი, щедрый мужчина. **იაფობა**, იეფობა, სხ. არა ძვირობა; უხვობა, ჯერკლობა; ვეფხ. 1559; дешевизна: щедрость, (ვიეფობ), ზ. ზ. ვეხვლობ; იაფადვარ, быть дешевымъ, щедрымъ, (ვიეფები, ვიეფდი), ზ. ეღ. იაფად გავხლები, ფასს-მოვაკლებ; სალეთო წერილში: განვმოველდები, გარდავემატები, იერემ. 12—1; дешевѣть; опускаться, щедро надѣляться, **იეფთ**, ზედ. უხვი, щедрый, ვეფხ. 147.

იაფინჯი, ს. ნაბადი, бурка, ბაქრ. 164.

იაღლაბაში, ს. წამლებით შეზელილი და გამოცხობილი ლავაში ლასტებად სამხედროთ და სხვათა სატკივართ ზედა, ячменная лепешка, употребляемая въ видѣ припарки, при опухоляхъ и ранахъ, ნ. ჩ. ლ.

იაღლუ, ს. ялдья, Русск. Груз. Слов.

იაჟაშად, ზზ. რიგიანად, соотвѣтственно, прилично, ცამოთ. 61.

იაჟუთი, ნასვ იაგუნდი, яхонтъ.

იაჩნი (ოსმ.), ს. ხორცის წვენი, бульонъ, დახტ. 122.

იაჩტანი, ნ. ბურჯონი. Ходжи-Бага, 1 ч. 255.

იაჩშიოლ (ოსმ.), ს. здравствуйте, на здоровье.

იბაკო, იპავო (ბერძნ.), ს. ипакой, стихира, იბაკო ბერძნულად ნიშნავს ყურადღებასა და ეწოდების ღრანჰნწყალთა შინა სთქმელსა ხატისგრიგ სგალობელსა მგსაშან და მეექვსეს მუხლსა, კონდაკი.

იბედავ, ზზ. შეხლომით, ანდაზედ, случайно, удачно, **იბედავი**, ზედ. შემთხვევითი, случайный.

იბეგნ, ზ. ზ. ვ ჰირსა, როკვს, იოვ. 39—21, დაბეჭდილს დაბადებაში გამოუცვლიათ და დაუწერათ როკვს, ე. ი. თმაშობს, ганпуетъ.

იგაკი, ს. ანდაზა, მაგალითი; пословица; притча; იგავ მიუწოთმელი ქორწილი, ე. ი. უმგალითოთ, სხვ დაუდებელი, безпримѣрная свадьба, 1 ქართლ. 285.

იგი, ნაცვ. უცვალებელი ბრუნვაზედ; онъ, она, оно, тотъ, **იგია**, იგიაი, ხმარებულია მხოლოდ ერის აღგილს სამღუთო წერილში; она; ნაყო. 2—7, ნაცვალსახელი იგი ხშირად იხმარების კეშირის ჭილ: ცა ან თუ და სხვათა ნაცვალსახელთა და ზმნის ზედათა განსარჩევლად კითხვისაგან, მაგალ: ვინ იგი, кто же, როშელი იგი, который же, რა იგი, что же, ვითარ იგი, какъ же, რაღენ იგი, сколько же, რაჟამს იგი, когда же, სადა იგი, гдѣ же, ოდეს იგი, когда же, ვიეთნი იგი, нѣкоторые же, **იგივეობა**, ს. იხვეობა, тождество, полное сходство, подобіе; კანკ. 60; მეტაფ. 28; მარკ. 1—153; ქრონ. 142; **იგივე**, ზედ. ისევე, одинакій, тождественный.

იგრი, ნასვ ვიგრი.

იგრიკა, იგრიკი, ს. აპრილის თთვე, апрѣль.

იგურდივ, ზზ. გარდიგარდმო; მორე გვერდზედ, გვერდობრუნებით, поперекъ, наизворотъ; წყობ. 245, **იგურდივი**, ზედ. გარდიგარდმო, поперечникій, დაბად. 6—18; დან. 13—18; ქრონ. 26.

იდაბ, მხიარულობის ხმა, ура, браво, виватъ.

იდაბუვი, ს. მკლავის საშუალზედ სახსრის ძვლის თავი, ვითარცა ფეხის მუხლისა კვირისკავი, локоть, კამოსულ. 26—17; 37—13.

იდეა (ბერძნ.), ს. გამოხატული ჭეშტი, идея, კატ. 148; მარკ. 2—10; ლოც. 40, 41.

იდოლი (ბერძნ.), ს. კერპი, идолъ; იდოლებრივი, ზედ. კერპებური, идольскій.

იდრა (ბერძნ.), ს. წყლის გველი ან ვეშაპი, гидра.

იდრავლიკა (ბერძნ.), ს. სწავლა წყალთა მოძრაობისთვი, гидравлика.

იდროლრაფია (ბერძნ.), ს. წყალთა აღწერა, гидрографія.

იდუმალ, ზზ. ფარულად, ჩუმათ, მალვით, тайно, секретно, **იდუმალი**, ზედ. დაფარული, დამალული, тайный, секретный, ვეფხ. 264.

იელპაკი, ს. მცენ. ნ. ელაკი. сыть, ნ. ჩ. ლ.

იელი, ს. შავ-ფაფარა თაფლის გამრეველი, вдоръ, пьяничникъ, урнъ, ლ; ან кашкара, чернопрянъ, ნ. ჩ. ლ. იელ ნაჭამი თაფლი, отравленный и непорченный медъ.

იერარხი (ბერძნ.), ს. მღვდელ-მთავარი, священноначальникъ, ბერძნ. იერეოს ნიშნავს მღვდელსა, არხი, მთავარსა; **იერარხია**, ს. განსაგებელი მღვდელმთავრისა, іерархія, епархія.

იერიში, ს. ზედ-მისლვა, атака, приступъ, 2 ქართ. 390, 530.

იერლაფი (თათრ.), ს. სიგელი თათრის ხანისა, ярлыкъ.

იეროდიაკონი (ბერძნ.), ს. მთავარ-დიაკონი, монаѣ-діаконъ, іеродіаконъ.

იერომონაზონი (ბერძნ.), ს. მღვდელ-მონაზონი, іеромонахъ.

იეროღლიფი (ბერძნ.), ს. უწინარეს შემოღებისა საწერად ახოთა, ძველნი შეგვიმკულნი ხმართ-ღებენ რომელთამე სახეთა და ნაშთთა საცნობელად ურთიერთისა ჰაზრისა; ამგვარი ნაწერი ძნელი მისახდომია, іероглифъ.

იეფი, იეფობა, ნ. იაფი, იაფობა.

ივანობის თთვე, ს. ივნისი მდაბიურად, іюнь.

ივარძმა, უკუთქმა, არა ძმაჲ, нѣтъ братъ, ქილ. 299, 533; 632.

ივი, ს. ზოგად კაცისა და ქალის სარცხვინელი, членъ, удъ, სამ. ლ. კაცის ომი.

ივლისი, ს. მკათა თვე, іюль.

ივნისი, ს. თიბათვე, іюнь.

იზოზი, ზედ. იზოლენი, равные, 404, такой.

ითიკა (ბერძნ.), ს. ზნეობის და ზრდილობის სწავლა (ნაწილი ფილოსოფიისა), нравоученіе, нравоучительная философія, ლოღ. 14.

იიმე, ნიშანი განკვირვებისა, удивленія, удивленія, горе мнѣ.

იისფერი, ს. ფერი შინაგან იის ყვავილისა, фіолетовый цвѣтъ.

იკანკლედი, ზედ. ღრეღაკნილი, მიმოხვეული გზა, извилистый, кривой, извилистый, кривой, извилистый, кривой

ლოს, ბიან. ლ; ბუნ. ლ; ერის. ლ; ან ხელ-ხალებავი, ხენაბუე. бальзаминъ, ერის. ლ.

ინაბარი, ნაწე ანაბარი; რუსუდ. 437; კალა 21, -ბერანგის ინაბარა, въ одной рубашкѣ, **ინაბრობა** (ვინაბარობ), ზ. ვ. ანაბრად ან შესანახავად აბარებ ნივთსა, принять на храненіе вещь. рустуд. 437.

ინაგა, ს. მომცრო ტრედი, გვრიტი, голубокъ.

ინადი, ს. ჯაბრი, ქიშპი, ჯავრი; შური, вражда, зависть, **ინადიანი,** ზედ. შურიანი, ჯაბრიანი, враждебный, завистливый, ინადში ჩავეგები, ввязываюсь, **ინადიანობა, ინადობა,** ს. ჯაბრის ქონება, შურიანობა, ненависть, зависть, (ვი), ზ. ვ. ინადში ან ჯაბრში ვეცდები, враждовать, завидовать, სიმწ. 308.

ინანთი, ს. ვარდის წელისაგით სუნნელი, духи, въ родѣ розовой воды, სამ. ლ.

ინაში, ს. თეთრით დაჯილდოებებს, მაგალ. ვბოძე თეთრი ინაშად. 2 ქართლ. 378; денежная награда.

ინაში (არაბ.), ს. საჯდომი აღგილი სუფრასთან, мѣсто сидѣнія за столомъ, ინაშ-იდგნენ, ე. ი. გვერდით უდგნენ, მაკ. 8—11; აითნ. столяли возлѣ, ინახით ყდომა (-ვჯიგარ, ვიჯდე), ზ. უ. გვერდით ან ვისთანმე თანავჯიგარ, сидѣть за столомъ возлѣ кого либо, მაკ. 9—10.

ინგლიზის ჭურჭელი, ს. იოქმის უფრო სიღვინეთი თვის, გარნა თეფშთა ქაშანური; муравленная, неразцовая посуда, **ინგლიზის მარილი,** ს. горькая соль.

ინდიკტიონი (ლათინ.), ს. მცირე არს 15 წელიწადი და ალირიცხვები 1 სვეტემბრიდამ; გარნა დიდი ინდიკტიონი არის 532 წელიწადი, ნაწე ქრონიკონი, индиктъ.

ინდის ხურმა, ს. დანაკის კული, ფინიკი, ვალანოსი, финикъ, ბუნ. ლ. ერის. ლ. **ინდოეთის ლერწამი,** бамбукъ, **ინდის-კაკალი,** ს. кокосъ.

ინდოური, ს. ინდოური ქათამი, индѣйка, -მამალი, индѣйскій пѣтухъ. [красный.

ინდუშა, ს. შავ, შავ-წითელი, черный, темно-

ინთილა, ს. სტომაქის მოშლა ბავრის ჭამით, ან საწუენის საჭმლისაგან და ვერ მონელება, разстройство желудка.

ინი, ს. ძველებური საწყაო ებრაელთა, ორი კორისი ან 20 მოლი, гина, еврейская мѣра, იეზეკ. 45—24; საწყაული, ბამოსლ. 30—24.

ინოხი, ს მგრძნობელი ძარღვი, нервъ, ნუმეს. 26.

ინოხი, ს. რაინდი, всадникъ, 2 ეფრემ.

ინსპექტორი ს. ზედა-მხედველი, инспекторъ.

ინსტინკტი, ს. გრძნობა, ალღო, инстинктъ, ჩონგ. 117.

ინტერესი, ს. სარგო, შესამატი; ხურვილით გამოძიება, интересъ.

ინჩი, ერთი ინჩი ცარ იცის, опъ аза въ глаза незнаетъ, რუსულ. ქართ.

ინჩხლა, ნახე ანჩხლა გვ. 41.

ინჩჩაითური, ს. მსხალი, ბაქრ. 181, порода грушъ.

ინძელი, მცენ. ნ. თხის ფესელა.

ინჭირი, ს. მცენ. ანწლი, бузина.

ინჯირი (სპარ.), ს. ლეღვი, смоква.

ინჯილიკი, ს. ჯაბლიობა, ქუთაისის ბმო, ячмень на глазу.

ინჯუ, ს. გარდახახალი, сарафанъ штрафъ, изысканіе, აღბუღ. 66.

იობელიონი, იობელიოსი (ებრ. ლათინ.), ს. ძველთა ებრაელთა ღვინსწყული, რომელიცა გარდაისდებოდეს ერგასსა შინა წელიწადსა ერთგზის და მაშინ განთავისუფლებენ მონათა, მიუტევებდნენ ვალთა და სხ. ხოლო შემდგომად რომის მპყრობელობისა დაწესეს მსგავსივე მისი, юбилей.

იობის მატლი, ს. აბრეშუმის ჭია, шелковичный червь.

იონჯა, ს. მცენ. ალავერდა, люцерна (трава), ბუნ. ლ; პ. ფ. ლ; ერის. ლ. **თეთრი იონჯა,** кашка (раст.); იოან. ბაკ. ლ.

იორდანსალამი (არაბ.), ს. ციპ, марьинъ корень, ბუნ. ლ; პ. ფ. ლ; ერის. ლ.

იორღა (ოსმალ.), ს. თოხარისი ცხენი, иноходецъ.

იოტა (ბერძნ.), ს. ხაზი, მცირედ წარხიდული, ან მცირე რამ, іота, небольшая черта, малая частица чего либо; ვის მორჩილებენ ციერნი ერთი იოტის წამისად, коему покоряются небесныя въ одно мгновеніе ока, ვეფხ. 830; არც ერთი იოტის ოდენი ფასი არ დარჩენილა რა, неосталось ни одной іоты изъ цѣны, т. е. все сполна уплочено. ქართ. ქრისტ. XVIII.

იპა, ს. ჭეშ ბოსტნის მავნე.

იპატო, ნ. იპატოს; **იპატოსური,** მცენ. ნ. ოქროს ძირი.

იპატოსი (ბერძნ.), ს. პირი, ერთი რომელიმე პირი სამებისა, упостасъ, 1 ქართ. 380; დან. 3—3.

იპატოსი, ს. სპასპეტს, მთავარი, консулъ, военачальникъ; დან. 3—3; გარნა ანთიპატი, მოადგილე მისი, проконсулъ; **იპერბოლა** (ბერძნ.), ს. ხოტბა ნაკლები რიტორული გარდამატებულის ქების დამნიშვნელი; иперболъ.

იპოდიაკონი (ბერძნ.), ს. კერძო დიაკონი, поддіаконъ.

იპპოდრომი, იპოდამი (ბერძნ.) ს. ცხენთა სარბიელი, ристалище, циркъ, 1 ქართლ. 284.

იპპოკენტავრი (ბერძნ.), ს. კენტავრო, полканъ (чудовище).

იპოხონდრია (ბერძნ.), ს. სევდა, меланхолія.

ირაო საქონელი, ს. დაკარგული საქონელი ხშირთან ვისთანმე მისული, присталый, пригульный скотъ, ხად, ვაჩ. 9.

ირაღა, მცენ. ბზლოკორა, ერის. ლ.

ირემი, ს. ცხოველი, олень, **ირემვაცი,** ს. олень, იოს. 39 — 1; დაბეჭდილს დაბადებაში ჭსწერია ირემი, ირმის მაგიერად უნდა ფურონირემი და არა ირემვაცი როგორც ძველს დაბადებაშია. სამ. ლ. ხარ ირემი, олень, ფურირემი, лань, **ირმის ენა,** ს. წელის ღიპა, оленій языкъ (раст.), тимбра, ბუნ. ლ; **ირმის ბაწარა,** ს. კონკელი სოკო, ბუნ. ლ. порода грибовъ.

ირეოსი, ს. საწყაო ანი, мѣра, ნ. ინი.

ირეული, ს. მახე ხეთა და თოკთაგან შეკმნილი, რათა ფერხის მაღლა შეჰკრონ ნადირი, ловушка для звѣрей.

ირიბი, ზედ. ურიბი, უსწორო, косматый, мрачный, косый, косвенный, **ირიბად,** ზმ. косо, наискось.

ირიბული, Зед. косоватый.

ირისუ (Зарзм.), ს. ცის შვილილი, ცის ხარკეველა, радуга, ქად. 25, 114; მარკ. 1—112, ლან. 4—20; გამოცხ. 10—1.

ირიული, მრ. ირიულნი, ს. წარმართნი უწოდებენ კერძო ღმერთთა ან ნახევარ ღმერთს; героиня; полубоги; герой.

ირომ, Зз. ისრომ; рядом, так как.

ის, ისი, ისა, ნაცვ. 3 პირისა, ითქმის მოშორებულთა პირთათვს, ხოლო ახლოსთვის გუსე; ნაცვალსახელთა: ის, ივი, ეს, ესე არა აქვთ ბრუნვანი. გარნა ნაცვალ სახელსა მას, იმან, აქვსთ ბრუნვანი, ის, тот, ის მოდის, ის идет, იმის მიველ, я дал ему. იმისი წიგნი, его книга.

ისავრო, ს. მსვენლოში, ქამელეონი, хамелеонъ.

ისარი, ს. მშვილდით სასროლი მცირე ლახვარი; სახენი ამისნი არიან: **საყალენო**, ფრთე ღაბალი პირ წვრილი, რომელსაც ხმარობდნენ ფიფქაუნი და თურქნი; **სარჩი**, ფიმიერი ფრთე. მოპრკვე და პირფართო; **ქვაბური**, მისგან უგრძესი, პირ ღიდი და ფრთე მაღალი; **ქიბორჯი**, სარჩის მსგავსი პირ განვებული და მომცრო; **ბომბალი**, ქვაბურის მსგავსი პირ ღიდი განვებული; **ყოლბალი**, სარჩის ტოლი ფრთოსანი პირ-უწვეტო და მრგვალი; **ლრჯა**, ამისი უგრძესი წვერ მწვეტი. ჯვარედან ჩხირდახვული; **სეფქა**, ფრთე მაღალი, გრძელი და გრკალშემობმული **გეზი**, უფრთო უპირო; **სამალი**, მკლავსელზედ მეტი რკინის ღარით სასროლი; **წინწკიტელა**, ცული, ბოვშთა სამყურველი; стрѣла; ან სწერკლეი სანთვლეული, საქეს ჯული - გესლიანთა მწერთა და ქვეწარმავალთა, жало; стрѣлецъ, пустить стрѣлу, ისრების ბუდე, колчанъ, ისრის პირი, желѣзцо, конецъ у стрѣлы, ხაოის ისარი, стрѣлка часовая, ისრით ცემული, пораженный стрѣлою.

ისარნები, ს. აუზი, бассейнъ, ქილ. 588; ღაბად. 24—20, ღაბაქალის ღაბაღებში ჯურღმული.

ისაროსანი, Зед. ისარით აღჭურვილი, вооруженный стрѣлою, ვისტ. 87.

ისე, Зз. ადრე, такъ. ისე რომ, такъ что, ისევე, ისევე, Зз. ადრეთვე, კიდევ, также; тоже; еще опять; ისევ ის, опъ же, ისევ ისე, такъ точно; ისეთ რიგად, такимъ образомъ, такъ, ისეთი, Зед. ადრეთი, ეგეთი, такой, **ისიერობა, ისეთობა**, ს. იგივეობა, тождество, полное сходство, подобіе; **იგივე**, Зед. одинакій, тождественный.

ისლამი (არაბ.), ს. მაჰმადის ხარწმუნოება, исламъ.

ისლი, ს. ისრი, метлюгъ, полевица, ерникъ. ლ. папоротникъ, ბუნ. ლ.

ისლიში, ს. ლურწმის მსგავსი მცენარე, რომელსაც იმერლები ხმარობენ სახლის ხართულის დასახურავად; родъ камыша, употребляемый Имеретинами на крышу домовъ.

ისპანახი (სპან.), ს. მცენ. სპანძელი, шпинатъ.

ისპაობა (სპარს.), ს. გმირობა, рыцарство, რუსუდ. 250.

ისპაერად, Зз. გმირულად, геройскимъ, по рыцарски, русуд. 478.

ისპოლატი, Зарзм. ფაშფაშა, ბარაქალა, исполатъ, ქად. 26.

ისრე, ისრევე, Зз. აგრე, აგრეთვე, такъ, такимъ же образомъ, არც ისრე, არც ისრე, такъ и сякъ.

ისრიში, ს. შემოუსვლელი ვაზნები, незрѣлый виноградъ, ბუნ. ლ; ჰ. ფ. ლ; ქად. 113; ბაგრატ. 141; ან მცირე ვაზნები.

ისტორია (ბერძნ.), ს. მოთხრობა, исторія, მარკ. 1; **ისტორიული**, Зед. მოთხრობითი, историческій, **ისტორიკოსი**, ს. მოთხრობის მწერალი, მომთხრობი, историкъ; **-კოსობა**, ს. მოთხრობის წერა, მარკ. 1—26.

ისფერი, Зед. იასფერი, მსუბუქი სამგლოვიარო ფერი фіолетовый цвѣтъ, ვეფხ. 1197.

ისფერი, ისფრისხე, ს. მცენარე. ბუნების. ლ. папоротникъ, надубникъ.

ისხარი, ს. მსწრაფელი წვიმა, проливной дождь.

ისხერტი, ს. მხეცთ საჭერი მახე. თაგს დასაცემი, сѣть для ловли звѣрей, западня, ловушка, капканъ, ხაბ. ლ.

იუნისი, იულისი, ნახე იუნისი, іюлисъ.

იუპკა, ს. კაბის შიგნიდამ ჩასაცმელი ქედკაცთა, юбка.

იფნი, ს. მცენ. კოპიცი, ясень.

იფრინდა, ს. შიკრიკი, მალე მსრბოლი, скороходъ.

იფქლი, ს. შემოდგომის ხათესლე ხორბალი, пшеница, ღაბად. 41—50, 47—13; გამოსლ. 9—29; მსაჯ 15—1; მარკ. 4—28; მატ. 3—12; 13—25, 29; **იფქლება** (ციფქლებ), Зз. მიწ. იფქლისაგით მოკვლ, зеленѣть, о пшеницѣ: вырастать; მარკრიკ 1—74.

იფხლი, ს. გვიმრა, папоротникъ, ბ. ლ.

იქ, იქა, იქი, Зз. მუნ, тамъ, туда, იქვე, Зз. მ მუნვე, тамъ же, იქამდინ, Зз. до того мѣста. იქამდე, до тѣхъ поръ, **იქაური**, Зед. მუნებური, იმ ადგილისა, тамошній; იქაურნი მცხოვრებელნი, тамошніе жители, **იქაურობა**, ს. მუნებური ცხოვრება, ან ადგილობა, тамошняя жизнь или мѣстность, იქაური, Зед. тамошній, იქაურობა, ს. тамошняя мѣстность, рус. 352, 645; კალ. 118; გორგ. 234; **იქიდამ**, Зз. მუნიდგან, оттуда, **იქით**, Зз. туда, тамъ, იქით და აქეთ, туда и сюда, по обѣимъ сторонамъ, პირ იქით ლეკნი, Лезгины, живущіе по той сторонѣ горы, рѣки, **იქითი**, Зед. სხვის მხრისა, по ту сторонній, იქითი პირი შენობისა, противуположная сторона зданія, იქითა პირი მდინარისა, другая сторона рѣки, იქითელნ, Зз. туда, **იქითელი**, Зед. по ту сторонній.

იქიდნა (ბერძნ.), ს. გველი, ехидна (змѣя).

იქიერნი, Зед. იქაურნი, тамошніе, 2 ეზრ. 3—3.

იქვრიკი, ს. შიკრიკი, მალე მსრბოლი, скороходъ, ვისტ. 67.

იქმნება, Зз. ისაძლება, можетъ быть.

იქნობა, ს. იქაურობა ნახე. იქნობამდინ, -მდისინ, до тѣхъ поръ, пока.

იქცევისი, Зед. მბრუნავი, обращающійся, вращающійся, ღაბად. 3 — 24; 2 სჯული 22—12; **იქცევისი** მახვილი, მარკ. 2—120; ქილ. 46.

იღბალი, ს. ბედი, судьба, счастье.

იღვი, ს. მარკ. 1—23?

იღლია, ს. ღლია, მხრისძირი, ე. ა. ხელქვე შორის

მკლავის ღასახრელისა და გვერდისა, пазуха, подмышка, ერთი იღლია შეშა, вязка дров.

იღუმენი, ხ. წინამძღვარი მონასტრისა, игумень.

იყი, ხ. არაკი, водка, ხად. ლ; ბუნ. ლ.

იყლიმი, ხ. ჰავა, ჰაერი; ან ხმარე, климатъ; поясъ, страна; ქილ. 391.

იშ, ვიშ! Восклиц. э! э!

იში, იშნი, ხ მკრისგან ხეყველური, упрекъ, укоръ, ყვეხ. 331; იშნის გება ან მოგება (გეგებ, მოვეგებ), ზ. ვ. упрекать, укорять, корить, ჩუხულ. 6; 453; 689; ქილ. 133.

იშელა, ხ. ხოლრე გოშური, свиной хлѣвъ.

იშვიათი, იშვითი, ზედ. არა ხშირად შესახვედრი, рѣдкій, **იშვითად**, იშვიად, ზზ. არა ხშირად, рѣдко, 2 ხჯული 1—42.

იშნი, ნ. იში.

იშობა (ვიშობ), ზ. უ. იშს ვამბობ, вздыхаю, вздыхать, стонать, ყვეხ. 184.

იშობრივ, იშვიდ. ზზ. შეხლობით, случайно.

იშხივარი, მფრინ. შავი ლაკლაკა, ворона, шестъ.

იჩქითი, ზედ. ანაზდი, ერთბაშე, внезапный, неожиданный, нечаянный, ყვეხ. 412; ლრეჯ. 58; **იჩქითად**, ზზ. ანაზდად, უცრად, внезапно, ქილ. 216.

იძრვისი, ზედ. მოძრავი, движимый, имущество, ანდრ. 108.

იძულება, ხ. ძალის დატანება, принужденіе, насиліе, ან შეძულება, შეძაგება, презрѣніе, ლაბალ. 29—32, ხჯმ. 24—7; **იძულებით**, принужденно, невольно, **იძულებითი**, ზედ. невольный, принужденный, იხილ. 28—1; (ვიძულებ), ზ. მ. ძალს დავატან, დავუნიგებ, принуждать, неволить, заставлять; (ვიძულებ), ზ. მიწ. დავიტანებ, вынуждаю; შევიძულებ, შევიძაგებ, настоять, дѣлать по своему; презирать, (ვიძულებ), ზ. უ. იძულებულ ვიქმნები ქმნად ან გაკეთებად რისამე. შევიძულები, შევიძაგები, вынуждаться, быть принуждену; презираться, ლაბალ. 29 — 32. მატ. 11 — 10; მიიძულებ ты вынуждаешь меня, 2 ქორთლ. 418; ხჯმ. 16—15; 2 კორ. 12—11; **იძულებული**, ზზ. вынужденный.

იწრო, ნ. ვიწრო; იწროება, ნ ვიწროება.

იჭვი, ხ. ეჭვი, გუმანი, მიუნდობლობა, сомнѣніе, подозрѣніе; ревность; იჭვი მიიდგება, надаетъ на него подозрѣніе, იჭვი მაქვს, я сомнѣваюсь, **იჭვნეული, იჭვიანი**, ზედ. იჭვის მქონებელი, ეჭვიანი; მიუნდობელი, недоумѣвающій, сомнительный, недовѣрчивый, **იჭვება** (ვეიჭვები). ზ. ვ. ეჭვი მაქვს, ან გუმანი, сомнѣваться, **იჭვეულება**, იჭვნეულება, ხ. ეჭვიანობა, გუმანის ქონება, сомнѣніе, (ვიჭვნეულებ), ზ. უ. იჭვი მაქვს, сомнѣваться.

იწილო ბიწილი, ერმით შესაქცევი თქმულობა, катилось яблоко вокругъ огорода и т. д. дѣтская поговорка.

იხვი, ხ. მფრინ. ცინაური ან გარეული, утка, ყვეხ. 617.

იხტიბარი, იხტიარობა, ნ. ეხტიბარი, 2 ქორთლ. 347, 479.

იჯარა (არაბ.), ხ. ვადით აღება მამულისა ან სხვისა რისამე გარდაკვეთილის ფასით, откупъ, откупное содержаніе, аренда, იჯარით აღება, взять на откупъ, **იჯარადარი**, ხ. იჯარით აღებული რისამე, откупщикъ, арендаторъ, ადგილის იჯარა, откупное содержаніе, доходъ съ откупа бань.

იჯრა, ხ. ერთი ჯერი ჭამადი, сѣсть что въ одинъ присѣсть, ნ. ჩ. ლ.

კ

კ, უხმო მეთორმეტე ასო ქართულის ანბანისა, წოდებული კან, ანგარიშში ნიშნავს ოცსა. და ნიშნითურთ კ ოცს თუმანს; წერილის ფულის ანგარიში 4 ფულს ან ერთს ბისტასა; ამ ასოთი იწყებიან ქართველთანი ლექსნი: კ ლ, კვალად; კზი, კითხულობდი; კლი, კურთხეული.

კ, იხმარების ნაცვლად გ ან უ, კალატოზი, გალატოზი; კახაბი, ყახაბი; კალხზედ, ყალხზედ; კალამი, ყალამი; კლერტი, ყლორტი, კარიოშფილი, ყარიოშფილი; კაჩალახა, ყაჩალანა; ნაბერწკალი, ნაბერწყალი; ყველაკი, ყველაყი; კალაოზი, ყულაოზი.

კაამფოლი, ხ. ქილ. 28?

კაბა (სპარს.), ხ. ტანთ საცმელი კაცთა გინა ქალთა, кафтанъ, платье; ყვეხ. 85; 651; ეწიანი კაბა, ჩაფრასტეგ დაკერებული კაბა ენის მსგავსად, ხაწველო კაბა, ყვეხ. 474; **кафтанъ** съ нашивками.

კაბადონი, კაბატონი, ხ. წერილთ ფურცლის ცალი გვერდი, страница, ქილ. 3.

კაბალა (არაბ.), ხ. გამუშავებული ხარი სამუშაოდ ან ქირით, кабальный волъ, ხად. ლ.

კაბალფანჩი, ხ. სანოჭარი სამოსელი, жалованный кафтанъ.

კაბლო, ხ. ფარცხის წინ მიკრული გრძელი ფიცარი, доска бороновальная, 2 ქორთლ. 429; **კაბლოლაშტი**, борона, ნ. ჩ. ლ.

კაბისტონი, ხ. ყურძენია, порода винограда.

კაბიწი, ხ. სწორეთ მრგვალთა სამი გრიგი, ზოგჯერ ათ კოდად იანგარიშების, сколько вмѣстится; ეზეკ. 45 — 11, старинная мѣра сыпучихъ вещей, напр. хлѣба, халваръ, ნ. ხალვარი, გუგარი 18, 28; დასტულ. 37; 103.

კაბინეთი, ხ. სამწერლოთა, სამეშაო ოთახი, кабинетъ.

კაბუნი, ხ. ყურძენია ბაქრ. 229.

კადნიერი, ზედ. თამამი, გამბედავი, შემბედავი; თვალხელი, გლისპი, ლირწი; смѣлый, отважный; дерзкій, наглый, ყვეხ. 65; კადნიერი არ გამხდარ,

не сочти меня дерзкимъ; კაძნერად, смѣло, **კაძნიერება, -რობა**, ხ. გამბედაობა; თავხედობა; смѣлость; наглость; (ვ)კაძნიერებ, -რობ), ზ. უ. გავბედავ; осмѣлюсь; осмѣлиться; дерзать; ღარეკ. 2; (ვ)კაძნიერებ), ზ. მ. გავაბედვინებ, გავათამამებ, გავათავხედებ, дѣлать кого смѣлымъ, дерзкимъ.

კაძონი, ს. გახლები ძელი ან ლატანი, перекладина, брусъ.

კაძრი (არაბ.) ს. გაბედვა, შებედვა; არაბ. ენაზე ნიშნავს: შესაფერი პატივი, достоинство, приличіе, достоинство.

კაძრება (ვ)კაძრებ, -რე), ზ. მ. გავუბედავ ვისმე შესაფერსა ან არ შესაფერსა საქმესა ან სიტყვას; გავთამამდები უფროსისათვის მოხსენებაჲ; принять на себя смѣлость противу кого либо; осмѣлиться доложить; ვეფხ. 37; 80; (ვ)კაძრებ), ზ. მიწ. თავზედ ავიღებ შესაფერსა ან შეუფერებელსა სიტყვასა ან საქმეს, отважиться, осмѣлиться дѣлать или говорить приличное или неприличное, იკაძრა და შევიდა პილატესსა, осмѣлился войдти къ Пилату, მარკ. 15—43; (ვ)კაძრებ), ზ. მ. ღირს ვჰგოფ, ვალრსებ სიტყვას ან შესაფერს პასუხს, удостоивать, პასუხი არ ვაკაძრა, онъ неудостоилъ его отвѣта, კაძრა 25; (მ)კაძრებ, მკაძრე; მკაძრებს, მკაძრა), გამიბედავ, გამიბედავს; отважиться сказать мнѣ, ვეფხ 61; (მ)კაძრებ, მაკაძრებს), ზ. მიწ. მალრსებ, მიბედავ კარგსა ან ცუდსა რასმე, осмѣливаешься дѣлать мнѣ дурное или хорошее; (ვ)კაძრები), ზ. თვ. შეუფერები, ხელად ან შესაბამ ვექმნები, быть приличнымъ, пристойнымъ, ამას არ ვაკაძრებ, это ему неприлично, კაძრებულვარ, ვჰკაძრებოდი, приличествовать кому, სამ. გაორგი მეფ. 1, **კაძრვინება** (ვ), ზ. სხვ. გავათამამებ სიტყვის მოხსენებისათვის ვისთვისმე; გავათავხედებ, внушить кому смѣлость, наглость, **კაძრულობა** (ვ)კაძრულობ, სრ. არა აქვს), თავს ვიდებ შესაბამსა ან უშესაბამოსა რასმე, я считаю для себя приличнымъ, გრიგოლ. 2—5; ანჯ. 3—33.

კაძრილი (ფრანც.); ს. ერთგვარი თამაშობა, кадриль.

კაეტი, ს. გუნდისთავი, начальникъ отряда, 2 ქართ. 13; სამ. ლ; გორგ. ცხ. 396.

კაეშანი, კეეშანი, ს. ზრუნვა, ნაღველი, სევდა ხელად შემქნელი, გონა სულად გარდაქცეული, тоска, грусть, печаль, ვეფხ. 310; 885, 887.

კავალერი (ფრანც.), ს. ცხენოსანი; ლაშქრულოვნებული ორღუნით, кавалеръ.

კავალკადა, ს. ცხენებით ხელოვნობა მრავალთაგან, кавалькада, **-დობა** (ვ)კავალკადობ), ზ. უ. მრავალთა თანა ცხენებით დაუფლობითი, გრიგოლ. 25, составлять кавалькаду. [держать.

კავება (ვ), ზ. მ. დაეიჭერ ხელში, брать въ руки,

კავი, ს. თავმოგრეხილი იარაღი ხისა ან რკინისა, крюкъ, мотыга для чистки сорныхъ травъ, გრიგოლ. 15; небольшая соха у Имерет. გრიგოლ. 22, კავი ნავისა, котва, якорь, სამ. 27—29; კავი წეროსი, когти журавля, სიბრძ. 107.

კავი, მრ. კავები, ს. ფილფი, ღილაკი, წინამო, локонъ, букля.

კავკავი, ს. ლაღლაღი, ბაკარა ძაღლის ყეფა, тявканье, (ვ)კავკავებ), ზ. უ. ვკლაღლაღი, ვყეფ; тявкать, гавкать, лаять.

კავკავი, კავკავის მთა, ს. кавказскія горы.

კავლება (ვ)კავლებ), ზ. ჯღ. ავკავლები, მცენ. ვკლავი, пускать ростки.

კავლო, ს. კოფოჭა, ჭია ერთგვარი; ბუნ. ლ.

კავშირება (ვ), склеивать, (ვ)კავშირებ), сливаться, сливать, соединять, ღრ. კათოლიკ. ბაკარა 48.

კავშირი, ს. მეტალლთა გინა თიხის ჭურჭელთა დასაკერებელი კოწიწი; შავი; სკაიზოთი ე. ი. 4 ნივთი; მიწა, წყალი, ჰაერი და ცეცხლი; სახსარი, ნაწევარი სხეულისა, ვეფხ. 878; ღრამ. მეშვიდე ნაწილი სიტყვისა; საფილოსოფოსო წიგნი, მლაკონიკ; цементъ, спайка; союзъ; элементъ, начало, основа, стихія; суставъ, сочленение; книга: Платоника, Прокла; союзъ (грам.) დასკვნა კავშირისა, заключить союзъ; კავშირი ლექსთა, связь въ словахъ (логик.).

კაზარა, ს. მწერალი, б. крыльцо.

კაზარმა, ს. მხედართა სადგომი სახლი, казарма.

კაზმა, კაზმვა (ვ)კაზმავ, -ვე), კმაზავ (ვ)კმაზავ), ზ. მ. მოვრთავ, ვამკობ; ვამზადებ; ვარკვევ, ღვარნევ, украшать, убирать; снаряжать, приготовлять, перебирать, очищать; ვისხ. 28, რუსულ. 508; სამ. კათოლ. 8; -ცხენსა, сѣдлать лошадь, -ხორბალსა, очищать пшеницу, 2 მეფეთ. 4—6; ვკაზმავ გზასა, приготовляться въ дорогу, ვისხ. 131; ვკაზმავ საჭმელსა, приготовлять себѣ пищу, ანდ. 31; ვჰკაზმავ თქმულსა, украшать свою рѣчь, 1 ქართლ. 396; ვჰკაზმავ ჴარსა, накрыть на столъ, ღარეკ. 85; (ვ)კაზმები), ზ. თვ. მოვრთები; მოვემზადები, украшаться; снаряжаться, 1 ქართლ. 442; ღარეკ. 11; **კაზმული, მამ.** მორთული, განშვენებული, убранный, украшенный.

კათაკმეველი, კათაკმეველი (ბერძნ.), ს. მოსახათლავი, განმზადებული ხათლისღებად საქრისტიანოთა სწავლითა და მოძღვრებითა, оглашенный.

კათალიკოზა, ს. მცენ. горлянка, кошачья лапа (раст.), ფრანც. stecas ბუნ. ლ; მცენ. ლ. თანდუკად: ისტუნელის сорняк приморскій, бабья соль, конрь, з. ф. л: незабудка (цвѣтокъ).

კათალიკოზი, ნ. კათოლიკოზი.

კათედრა (ბერძნ.), ს. ეკლესიაში მაღალი დასაჯდომელი მღვდელ-მთავრის, ან სამქადაგებლო; каѳедра.

კათიგორია (ბერძ.), ს. ერთი დარგი ფილოსოფოსის სწავლისა, категорія.

კათოლიკე (ბერძნ.), ს. საზოგადო, საკრებულო ან მსოფლიო (იოქმის სარწმუნოებისა და ეკლესიისათვის: ვითარ ერთი წმიდა კათოლიკე და სამოციქული ეკლესია, ნაწყ მრწამს 8 წევრის; ერანგი, რომის ეკლესიის სარწმუნოებისა; католическій, вселенскій, соборный; католикъ, **კათოლიკე მამრდვი**, მკლავის ძარღვი, რომელსაც თურქნი ბეღენს უკმობენ; вена почечная.

კათოლიკოზი, ს. უპირატესი მღვდელ-მთავარი საქართველოში, католикосъ, патріархъ.

კათხა, ს. ხის სირჩა ძირიანი და მაღალი, кубокъ, бокалъ деревянный.

კაი, შემოკ. ნ. კარგი; კეთილი, რიგიანი; хорошій, добрый, კაი ღვინო, хорошее вино, კაი გულის, добродушный, კაი კაცის შვილი, сынъ знатнаго, აღბ. 36; კაი -ა, კაია, ზმნ. კარგია, გეყოფა, გმა, довольно, полно, хорошо.

კაკა, ს. კაკლის მარცვალი; ядро орѣховое, зерно, ლევიტ. 21—20.

კაკაბი, ს. მფრინ. куроватка, იერემ. 17—11; ბუნ. ლ; ივან. ბაკ. ლ; курочка, красная куроватка; ერის. ლ. მთის კაკაბი, широкъ, **კაკაბის ბაკვნელა, კაკაბის ბაკენკელა**, ს. მცენ. кремлевскія травы; воробейникъ (раст.), Ჳ. ფ. ლ; ბუნ. ლ; **კაკაბის ბაწუწელა**, მცენარეა, ნ. Эвтерп.

კაკალაბური, ს. მრგვალად გამომცხვარი ბაკარა თუთრი ბური, сайка.

კაკალი, ს. მრთელი ხილი ნაჭუჭითურთ ნაკვეზის და მისთანათა; მარცვალი თესლეულთა (ამერულად: орѣхъ волошскій или грецкій; ядро, зерно, თვალის კაკალი, зѣница, глазное яблоко, კაკალი კაცი, молодецъ, კაკალი ინდოეთისა, кокосъ, ერის. ლ; ლერწმის კაკალი, гур. ხელის თუხლი, льняное сѣмя, ბაქრ. 180.

კაკანება (ვკკაკანებ), ზ. უ. ითქმის ქათმის ხმაითაზედ, кудахтать, **კაკანი**, ს. ქათმის ხმაითაბა, крикъ; кудахтанье.

კაკაო, ს. ჩოკოლათის თხილი, какао.

კაკაბის ბაკენკელა, ნ. კაკაბი.

კაკაჩა, ს. მფრინ. ჭინო, ხილოკ, канюкъ, сычъ (птица), ბუნ. ლ; чепала, шилуй, ნ. ჩ.

კაკვა (ვკკაკვებ. -ვე), ზ. მ. ვკხრი, მოვხრი, гнуть, сгибать; (ვიკაკვები), ზ. ვ. ვიხრები, сгибаться, согнуться.

კაკვი, ს. კავი, крюкъ.

კაკვილარი, ს. მცენ. ბურწუმელი, ღიჭა, ცკალა, новой, ერის. ლ.

კაკვინარი, ს. ლამპრის ქლიავი, черносливъ, ხაბ. ლ.

კაკნატელა, ს. ღრაჭი, ხრტილი, хрящъ.

კაკრა, ნახე კენკრა; ბუნ. ლ; კაკუ, ნ. კენკრა.

კაკულა, ს. ალი, ვერცხლის ღილი, кардамонъ, ბუნ. ლ.

კაკუნი, ს. რეკა, ხახუნი, стукъ.

კაკუნება (ვ), ზ. მ. ვრეკ, ვარახუნებ, стучать.

კალა (სპარს.), ს. ბრპუნი (მეტალია), олово.

კალათა (ზერძნ.), ს. მცირე გოლორი, გიდელა, კვინი, корзина.

კალამი (არაბ.), ს. საწერი ღერწმის ან ფრთა; писчее перо изъ тростника или гуснаго пера; тростникъ, **ხამხატურო კალამი**, кисть живописная; ერთი კალამი ნუსხაში, одна статья въ реестрѣ, გამოსლ. 30—23; იოან. 1—13; ვეფხ. 4, 234; კალმის კაცი, писецъ, писарь.

კალანდა, ს. გურულია ახალწელიწადს ჰქვიან, новый годъ.

კალანდარი, ნ. კოინდარი; ერის. ლ.

კალანდრა, კალენდრა, კალენდარი, ს. წიგნი სთთვეთა აღრიცხვათა, календарь.

კალანდრო, ს. მფრინველია, ხაბ. ლ.

კალანოზი, ს. მცენ. ბელეკონი, терпентинъ, раст. ბუნ. ლ.

კალაპოტი (ზერძნ.), ს. ყალიბი, ღარივგრე. форма, калибра; колодка сапожная; ერთი კალაპოტი საპონი, одинъ брусокъ мыла.

კალასკა, ს. ხაჯლომი ეტლი თავ ღახურვით, коляска.

კალატოზი, გალატოზი-(სომხ.), ს. каменщикъ.

კალაფვატი, ევთვიმის ცხოვ. жгучій камень.

კალაჩვა, ს. ბალახთ-ნაცრობი მახალა ხაპონის, ნაცრისტუკის მარილი, калій, поташъ, **კალაჩვის ბალაში**, ს. მცენ. кали, зольникъ, поташникъ, ბაქრ. ივან. ლ.

კალაშო, ს. მუხის ხე წყალში ღებით რკინისავით გამაგრებული, отвердѣвшее въ водѣ дубовое дерево.

კალბანი, ნ. კალნაბი.

კალდამი, ს. გორდა ხმალი, грузинская сабля.

კალენდი, კალენდობა (ლათინ.), ს. თთვისთავი, первый день новаго мѣсяца, რუსული კალენდის **ბალაში**, ს. მცენ. ноготки (раст.), ბუნ. ლ.

კალეჭვა, ს. მცენ. солянка (раст.), ბუნ. ლ.

კალეშბური (ფრანც.), ს. ზმა, სიტყვის მაგრობა, каламбуръ.

კალვა (ვკ), ზ. მ. ხვილენძის ჭურჭელსა გავათორებ კალით, лудить.

კალვიჭსი, ს. ღორის ხნდურა, бѣлена.

კალთა, ს. წიაღი; ფენები სამოსელთა; лоно, нѣдро; пола, подолъ у платья; კალთა მთისა, ущелье, пазухи горы, ვეფხ. 553; კალთა მთისა, ე. ი. წარმოდგულობა მთათა, ან ერთი რომელიმე მხარე მთისა, отрасль горъ; одна сторона горы, ბუნ. კ. 239; ქილ. 22; კალთის მოვეკრებით, стану искать защиту, ვისრ. 47.

კალია, ს. მკალი ბალახთა, саранча; მცენ. სპონეა ხმარებული, ერის. ლ; **კუჭი კალია**, кузнечикъ, ქრმ. 1, 3, 64, 65.

კალიანი, ზედ. კალისაგანი, оловянный.

კალიბი (არაბ.), ს. ყალიბი, ფორმა, форма, калибръ, ნ. ყალიბი; ხრონ. ბრიტ. 25; ქილ. 375, ნახნ. 28, კალიბის ძალთ ვერ უზამს, безъ насильственныхъ мѣръ не въ состояніи этого сдѣлать, აღბ. 47; ღ ესე კალიბად განუკვეთნია. и это, по формулѣ, искалѣчи, ხრონ. ბრიტ. 27.

კალიოლარი, ს. ჭიაა ერთკვარი, ბუნ. ლ; ხაბ. ლ.

კალმახა ბალაში, ს. მცენარეა, медвѣжье ухо, ბუნ. ლ.

კალმახი, ს. თევზია, форель, ბუნ. ლ.

კალმახი, ს. ხოკოა ერთკვარი. ხის ხოკოს ნახე სპმხ. 94.

კალმახი, კალმახობა, ს. კალთაზედ ბერის მოთხოვნა სასარგებლოდ მოხსაცრისა, ვითარცა მუნარობა ღვინისა, перечень, собираніе хлѣба, въ пользу монастыря, **კალმახის წინწკლი**, родимое пятно; კალმახება, ხოხა (ვკალმახებ), собирать хлѣбъ, вино.

კალმუხის ცუდავი, ს. ცხვარი კალმუხის ცხვრისა, калмыцкая овчина; კალმუხის ქუდი, шапка изъ калмыцкой овчины.

კალნაბი, ს. ყვავილოანი კომბოსკო, цвѣтная капуста.
კალო, ს. მრგვალი ადგილი ძნათ გასალეწი, гумно, **კალო-საბძელი**, ს. ბუნ. კ. 111; гумно и житница.
კალომელი, ს. ვერცხლის წყლის მარილი; каломель.
კალოობა, ს. ლეწის დრო, время молотьбы, (ვ)კალოობ, სრ. არა აქვს, ზ. მ. ვლეწ, молотить, მოქ. 4—13.
კალპინი, ს. სარწყული, посуда для воды.
კალფაკი (ოსმალ.), ს. თალფაქი, колпакъ.
კალოში, ს. калоша.
კალიგარი, ს. ჭუა ერთგვარი.
კალხი, ს. უკანა ფეხები ცხოველთა, ляжки; **კალხ-ზედ დადგომა**, стать на дыбы.
კამა, ს. მცენ. რაზიანა, укропъ, .მსხვილი, ს. შვითა, укропъ-конеръ.
კამათელი, ს. ნარდის სახორაბელი თოხკუთხი ძვალი რიცხვებითურთ, игральная косточка, зерно, ვიხრ. 51.
კამათობა, ს. ცილობა, შეთოთ, ჩხუბი სიტყვით, споръ, прѣніе, (ვ)კამათობ, სრ. არა აქვს, ზ. უ. ვსცილობ, ვაიხოპ, спорить, (ვ)კამათებ), ზ. თვ. ვუბაიხებ; ვეთამაშები, спорить съ кѣмъ либо; играть въ кости съ кѣмъ; ქილ. 249, 217; სიბრ. 138.
კამარა (ბერძნ.), ს. კონქი, თაღი, сводъ, арка. შდრ. 61; 1 ნეშტ. 28—11; 3 მეფ. 6—3; звѣзда (изъ церковныхъ сосудовъ), გუმბრი-ცის, небесный сводъ, ჩონგ. 25, **კამარედი**, ს. თაღოვანი, сводчатый.
კამბეჩი, კამბეში (სომხ.), ცხოველი, буйволъ, 2 სჯული 14—6.
კამენი, ს. მახარი, კოლოტის პალო, სარგილი, пробка винныхъ мѣховъ.
კამეჩავა, ს. მწერი, муравий-левъ, ერის ლ
კამზოლი (არაბ.), ს. სახლებიანი ტილეტკა, камзолъ.
კამილავკა (ბერძ.), ს სამღვდელო კუნკულ> მენამულის ფერისა, камилавка.
კამკამი, ს. კაშკაშება, მჭვირვალება ელვარებით; ციმციმი ნაკლულთა; блескъ; струя воды, ქილ. 158, 462; კამკამი ვარსკვლავთა, сіяніе звѣздъ, კამკამი ხთლისა, блескъ свѣта, ეზეკ. 6—2; სხივები, блескъ лучей, 1 ქართლ. 277; კამკამი ღვინო, чистое, прозрачное вино, ქილ. 283; **კამკამება** (ვ)კამკამებ), ზ. უ. ვკაშკაშებ, сіять, блистать, вспыхивать, сверкать, ელვარებ; წმინდად, ხმარად მოვლინებაროს, сверкать, блистать; струиться; ქილ. 139, **კამკამებული**, ზედ. ციმციმოვანი, мерцающій, **კამკამეული**, ზედ. ციმციმოვანი, мерцающій, струистый.
კამლოტი, ს. ფართოთოანის ხალი, камлотъ.
კამოდი, ს. დიდი უჯრებიანი ყუთა, комодъ.
კამპანია, ს. ამხანაგობა, компанія.
კამპეტი, ს. მატოტელა, воробьиный язычекъ, споришь.
კამური, ს. ერთგვარი ყურძენი, რომელიც დიდხანს შეინახება, порода винограда, которая сберегается на долго, ბუნ. ლ. ბაქრ. 229.
კამში, ს. წირკვლი, гной изъ глазахъ, ბუნ. ლ.
კანანახი (ბერძნ.), ს. ბანის-მთქმელი, баловень, кавонархъ.
კანარეიკა, ს. მერინ канарейка, იავნებ. ლ.
კანაფი (არაბ.), ს. ეკვსუნჯი, конопель, ბუნ. ლ; ერის. ლ.
კანაფო, ს. მცენ. კეკერა, лиственная капуста.
კანდელაკი, ს. მნათე, канделябръ; ეკკლესიის კრებულთა შორის მღვდელი დეკანოზის შემდეგი, служитель (изъ церкви); ключарь.
კანდელი (ბერძნ.), ს სანათი, лампада, ლამპარი ზეთის ანთებით, лампада.
კანდიტერი, ს. შაქარლამათ გამხადველი, кандитеръ.
კანვერტი, ს. ბაკეთი, конвертъ.
კანი, ს. თხელი ტყავი პირისა, ფეხისა, **გურულად**: თასმა; плева, кожица, тонкая оболочка лица и т. п. кора, ვეფხ. 1000; მოურავ. 116; ბუნ. ლ; ремень, ბაქრ. 165, კანისთოკები, ремни изъ тонкой кожи, რუსულ. 481.
კანიაური, ს. მცენ. блошное сѣмя, ბუნ. ლ; ჰ. ფ. ლ.
კანკალი, ს. თრთოლა, дрожаніе, дрожь, **კანკალება** (ვკანკალებ), ზ. მ. ვთრთოლებ, бросать изъ дрожь; მაკანკალებს, меня бросаетъ изъ дрожь, (ვ)კანკალებ, ვიკანკალებ), ზ. უ. ვთრთი, дрожать, შიშისაგან ვკანკალებ, я дрожу отъ страха, გული მიკანკალებს, у меня трепещетъ сердце.
კანკარება (ვკანკარებ წყალი), ზ. უ. ვიღერები ხმოთა, литься съ шумомъ, (ვ), ზ. მ. ვაღერებინებ ხმოთა, заставить течь съ шумомъ, რუსულ. 54.
კანკარი, ს. ჩხარანი წყლისა, шумъ льющей воды.
კანკელი (ბერძნ.), ს. მოაჯირი, ღობენაკრული ანბანდ მაგთულისა: ეკკლესიაში: ხაჯთ დასხვენებელი ზღუდე, განმყოფი საკურთხეველისა; рѣшетка, перилы; иконостасъ; კამოსლ 27—4; მხაჯ. 5—28.
კანკელედი, ზედ. ღობენაკრული (მოაჯირი); анбанскій მხგავსი; ажурный, ღობრუნებითი, рѣшетчатый; склоняемый, изміняемый, **კანკელდობა**, ს. ბრუნვა ლექსთა, склоненіе.
კანკრა, ს. კენკრა, бирючина, жостъ (раст.), ერის. ლ.
კანკრა ბრწყამელისა, ს. კანკრუჯა, крыжовникъ (ягода), ბუნ. ლ. სპ. ლ; ნახე კინკრაჯა бирючина, ერის. ლ.
კანკრატი, ს. ყარყატო, горло, ხორხი, горло.
კანკურა, ს. ეიცრის სარეკელი, изнало, бизо.
კანონარხი (ბერძნ.), ს. მგალობელთ ღმრთისმეტყველი საგალობელთ წიგნიდამ, кто читаетъ стихиры.
კანონი (ბერძნ.), ს. განწესება, წესი; სჯანონი, განკანონება ეკკლესიურად, церковный законъ; канонъ; епитимія; правило; ალბ.165; -დაეკანონა, канонизовать, კანონი ბუნებისა, законъ природы, კანონის მიცემა, наложить епитимію, **კანონიანი**, ზედ. канонический, **კანონიერი**, ზედ. რჯულიერი, законный, правильный, -რი ზმნა, правильный глаголъ, -რი სარგებელი, законный процентъ, **კანონიერად**, ზმ. правильно, -რად წერა,

писать правильно, **კანონიერება**, ს. რგულიერობა, სიმართლე, რიგიანობა, правильность.

კანონი (სომხ.), ს. შესხნი უწოლებენ გახვეხულს პირველ-შებმასა ხარსა, первая закладка воловъ для пахания весною, ხად. ლ.

კანტი (სომხ.), ზედ. მომცრო, სუსტი; გამხდარი, ქილი; слабый; тощій, **კანტიკუნტი**, ს. ივერია № 3, გვ. 4, 1878. тощенкій.

კანტური თავისა, ს. უნებურად თავის ქნევა თვლემისგან, качать головою отъ дремоты, კანტური ფეხისა, ковыляніе ногою.

კანცელიარია, ს. სამწერლო, канцелярія.

კანკი, ს. ერთი ცხვრის ნაპარსი, шерсть, снятая съ одного барана.

კანჭი, ს. წვივი, голень, ვისრ. 15, **კანჭი მამეტეხს**, пусть я переломлю себѣ ногу.

კანჭრობა გველურებრ, ს. გველსავით ღაკლაკნა, ქილ. 286, извиваться змѣйкою.

კანჯარი, ს. გარეული ვირი, дикій оселъ, ვეფხ. 75.

კანჯო (თათ.), ს. მომცრო ნავი, ладья, лодка.

კაპარი, ს. მცენ. каперсы.

კაპალონი, კაპაკონი (ბერძნ.), ნ. კაპალონი, ხრონ. 26, 27.

კაპანი, ს. ქვა-ღორღი, ქვიანი ადგილი ან მთა, непроходимое каменистое мѣсто, скала, ვეფხ. 397; ქილ. 622.

კაპარი (არაბ.), ს. მცენ. каперсы; ბუნ. ლ, პ. ფ. ლ.

კაპარჩხა, ნ. კაპარჭინა.

კაპარჭა (სომხ.), ს. ნიკგორი, საფრთე, ნაკაპარნი, ისარი ქარქაში; колчанъ, ვეფხ. 94; ივერ. 5—17.

კაპარჩინა, ზედ. კაპარი, капризная, сердитая.

კაპარჭინი, ს. თევზი, лещъ, ნ. ჩ. ლ.

კაპაში, ზედ. ანჩხლი, გულ-პიწყრი, капризный, **კაპაშობა**, ს. ანჩხლობა, капризъ.

კაპი (სომხ.), ს. გრაფლი, ხეზედ ან ყორხედ მოკვეთილის რგოს ძირი გრძელად, двойное развилье на деревѣ или палкѣ, ორ-კაპი, вилы, **კაპებიანი**, ზედ. развилистый.

კაპილიონი (ბერძნ.), ს. პანდუსიონი, ქარავანსა, გზათა ზედა აგებული სახლი მგზავრთა განსასვენებლად და სახოვგეთა საშოვნელად, гостиница.

კაპიტო, ს. ერთნაირი ყურძენი, сортъ винограда.

კაპიტონი, ს. ცრიქონი, строка, ხრონოლ. ბრონ. 27.

კაპიჭი, ს. მცენ. ива пурпуровая, ერის. ლ.

კაპლი, ს. წვეთი; სამკურნალო სასმელი დაწვეთებით, капля; капли; ყურის მომცემი კაპლი, капли, дающія слизу, ანტონ. 3—5; 5—3.

კაპოეტი, ს. თევზია, харіусъ, рыбка лососьяго рода, ნ. ჩ. ლ.

კაპოეტი, ს. მოჩრილი წელიწად გამოვლილი, годовалая птица, ხად. ლ; ბუნ. ლ.

კაპოეტი, ს. მცენ. злакъ, 3. ფ. ლ; ან კენრეკა.

კაპოეტი (სომხ.), ს. მწვანე ქვა, ღაბაღ 2—12; ღაბეჭდ. ღაბაღ. ჰსწერია მწვანე ქვა, ნაწე მარწყვით საკითხავში; зеленый камень, ониксъ.

კაპოეტობა (კაპოეტებ), ზ. მიჩ. მოჩრილ. ბუმბულით შეგიმოსვა, о птицахъ: одѣться въ перья, периться, ხად. ლ.

კაპუნა, ს. მცლოშავი, მაწლაკუნა, 2 ქრიტ. II, 6. 27, кто лижетъ щелкая языкомъ.

კაპუნი, ზმნ. ყბათა ერის ტკეცვა, კრჭუნი, скрежетать.

კაპური, ს. მცენ. бересклетъ.

კაჟი (სომხ.), ს. ცალი, кремень, იობ. 8—17.

კარაბა, ს. თიხის ჭურჭელი ან სალესინე, глиняной кувшинъ, ივერ. 19—1.

კარაბადინი, ს. წიგნი სამკურნალო, книга лечебникъ.

კარავი, ს. სამგზავრო სადგომი ცილოსაგან შეკერილი ან სარჩლისაგანი, ცალკეგარი, шатеръ, палатка; куща, наметъ, გამოს. 26—1; იხილ. 22-16: 1—8; **კარავეული**, ზედ. шатерный, **გლოვის კარავი**, траурная комната, ან სადარაჯო სახნავისა, караульня въ поствахъ, ბაქრ. 283.

კარაკინი (ბერძნ.), ს. კრკალი გინა ფარგალი, циркуль.

კარალული ჩალა, ს. ანტ. 4—54, пичтожный.

კარანდაში (თათრ.), ს. ყარანდაში, карандашъ.

კარანტინი (იტალ.), ს. ადგილი სადაც ლაიქარენ მოგზაურთა რამდენსამე ხანს შესაყარის სენი მიზეზით, карантинъ.

კარაპა (ბერძნ.), ს. მომცრო ნავი, корабликъ.

კარაპანი, ს. არდგმული, საცეხვეული სახლი, рига.

კარაპი, ს. ნ. აკური.

კარაული, ს. სასედარი, ხრდილი ვირი, оселъ, ღაბაღ. 22—4; 1 მეფ. 9—3; მატ. 21—5; 2 ჰეტრ. 2—15: лошакъ, ხად. ლ; მოსეს. სამ. 1; ნ. ჩ. ლ. ნახე ცხენი.

კარაქი, ს. წინწანაქარი, ერბო გალეშმენარი, сливочное, чухонское масло.

კარაჭაპა, ს. მომცრო ნავი, небольшой корабль.

კარაჭინი, ს. ფოვული ნაქსოვი ფეხსაცმელი, чулки, носки.

კარაჯინი, ნ. კარანტინი.

კარბა, ს. ქვაბის ყური, ხად. ლ. ушко у кострюли.

კარგვა (ვკარგავ, -გე), ზ. მ. ღაკარგვა, წარვარგვა; терять, лишаться чего; -ღრობა, терять время, -ჭკუაბა, терять разсудокъ, (ვკარგები), ზ. თვ. ღაკარგები, მოკარგლები, წარგვარგები, теряться, ვიკარგები, ვიკარგვი, ზ. ვ. წარვიკარგები; უამბოდ გალაკარგები, გაკარგები; ღაკარგები, გაკუბეღურგები; теряться; пропадать, исчезать; гибнуть; გზა მეკარგება, я теряю дорогу, სარჩო მეკარგება, я теряю жалованье, **კარგვინება** ვა, წარვაგებინებ, заставить терять.

კარგვა (ვკარგავ), ზ. მ. რიგს ვაძლევ, გავარიგებ, управлять.

კარგი (სომხ.), ზედ. შემოკლ. კაი, კეთილი, შესაფერი, რიგიანი, хорошій; добрый; превосходный, прекрасный, კარგი ან კაი ყმა, преданный рабъ, კარგი ცხენი, хорошая лошадь, კარგი ადამიანი, хорошій человѣкъ, კარგი ღვინო, хорошее вино, კარგისთვის კარგი ვის უქნია, кто за добро платилъ добромъ; **კარგია**, хорошо, довольно, **კარგად**, ზმ. კეთილად; რიგიანად, ან საკმოდ. хорошо, довольно; კარგა ან **კარგად შეტოფი**, здоровый, კარგა ღიდი, довольно большой, ღაბაღ. 49, კარგა ცხოვრებს, онъ живетъ хорошо, **კარგ-**

ავობა, хорошо и дурно, სამ. ვახტ. 12; კარგგარდ, Ч. ძალიან კარგად, ბულს მოდგინებით, отмѣнно хорошо, внимательно, 2 ქორნ. 519, 537; სამარ. ვახტ. **კარგ-კაცობა**, ს. вѣжливость, любезность, человѣчность, людскость; благородство, вѣжливость, мужество, храбрость, სამ. კან. 178; ქილ. 256; მარ. 87; ვისრ. 131; რუსუდ 501, 502.

კარგი (ხომხ.), ს. хорошій, добрый, порядокъ, კამოსდ. 36—18; 28—20; შატბ. 45; ლარგი, განყოფილება; отдѣлъ, разрядъ; სამ. ლ. ანგელოზთა, разрядъ ангеловъ, ს. დასი, **კარგიერი**, Чер. წესიერი, хорошій, порядочный, **კარგიერება**, ს. хорошество, порядочность.

კარდაკარ, ს. კარი.

კარდალი (ბერძნ.), ს. მომცრო ქვაბი, ქვაბჭოთხი, подойникъ, глиняный широкій горшокъ, იხსი. 39—15; 40—15, котелъ для варенія гоми, имѣющій посреди избы, Опис. Имер. Р. Христова, 12.

კარდი, ს. ხის მიმცემი ხორკლიანი კენკრა, корельная шишка.

კარდინალი (ლათ.), ს. რომის პაპის კოლლეგიის წევრი, უმაღლესი ეპისკოპოზი, кардиналъ.

კარება (კა, Ზ. მ. მივახლება, დავახლოვება, ხელის ვახლებინება, приближать, допускать до кого либо; (კეკარება), Ч. თვ. დავახლოვდება, приближаться, дотрогиваться, допускаться до кого.

კარეტა (ფრანც.), ს. თვლებიანული ეტლი, карета.

კარვედი, Чер. шатровый (карвади).

კარვობა, ს. ცხლავრობა, დღესასწაული ებრაელთა, кущеночитаніе (Еврейскій праздникъ), იოან. 7—2.

კარვოსანი, Чер. ანბანური რომელსაც კარვის ქონება შეეძლო, дворянинъ, имѣющій свой собственный шатеръ, აღმ. 9; **კარვანნობა**, ს. კარვის დადგმის უფლების ქონება, имѣніе права имѣть свой шатеръ.

კართი, კარში, ს. куча, кучка, შეშაძარღვი, икры, поджилки, 2 სჯული 21—4; იხუ. 11—6; ბუნ. ლ.

კართობა, ს. ჩასვლა, ქადილი, угроза, ამოს 1—11.

კარი, ს. შესასვლელი ან გასასვლელი; ეზო შეფენის ან დადებულთა; თავი წიგნისა, дверь; дворъ царскій; глава, отдѣленіе книги; მოეგდე კარი, затвори двери, კარში გავიდა, пошелъ со двора, **სახლკარი**, семейство, კარის დიდებულნი, придворные вельможи, კარის წარჩინებული, посолъ; კარის საყდარი, придворная церковь, კარის კაცი, придворный; **კალდე-კარი**, проходъ въ горахъ; ქული კარისა, гвоздь въ косякъ дверей, пята у дверей; კარის ანბანი, царскія врата, კარის მღვდელი, придворный священникъ, კარის ამფოლი, косякъ дверной, კარის მოსამსახურე, придворный служитель, ქილ. 350; უკანა კარი, ე. ი. უკანა ცხენი, задній проходъ, задница, **კარდაკარ, კარისკარ**, изъ угла въ уголъ, სიბრ. 163; კარდაკარ ხილული, просить милостыню; კარდაკარ თხოვნა, ходить по міру, **კარიბჭე**. ვეკლესიის შესავალს წინ კამარა დგრეფნილი, ან სტოა; наперть, предхраміе, притворъ, ციმოთ. 38; მოურავ. 137. აგრეთვე: კარები; ან სახლის მნე; ворота; дворецкій; სამ. 12 — 13; გუგ. 15; მროვ. 57; **კარ-განყმული**, ს. კარული, ვეფხ. 229, съ открытыми дверями. **კარდახშული**, съ закрытыми дверями.

კარიდი, ს. თევზი ვეშაპის გვარი, палтусъ (рыба), ბუნ. ლ; кашалотъ, ქრან. ლ.

კარიოფილია (ლათ.), ს. მიხაკი, Ягодника садовая, ნ. ჩ. ლ.

კარის მწიგნობარი, секретарь придворный.

კარკაცობა, ს. კარი და კარგკაცობა; გორგ. 120; ქილ. 111, 647.

კარკაში, სახე ბოლოს, Болото-каркаши; ქილ. 108.

კარკარი, კარკაროვანი, ს. სალი ქარაფიანი, высокій утесъ, крутъ, крутизна, ნ. ჩ. ლ. ნ. ქვაკლდე.

კარკატი, ს. კულიერთ სახმელთ გამოდენის ხმა; ან ხილება საშუალ კერკეთ ხმა ნარევისაგან, ნ. ჩ. ლ. шумъ, когда вода льется изъ кувшина; шумъ внутри чего либо, напр. стукъ отъ косточекъ внутри яблока, и т. п.; კარკარება ვჭკარკარებ, Ч. უ. о водѣ: выходить съ шумомъ; производить стукъ, шумъ внутри чего либо.

კარკატოვანი, ს. მაღალი კლდე, высокая скала.

კარკინო (ბერძ.), ს. კირჩხიბი, ლეშიანი კიბორჩხალა, ან სხვა რაღაც წოლებული, ракъ (насѣк.); ракъ (болѣзнь).

კარკუმი, ს. კარკუმი, горчоетай.

კარმელი (ფრანც.), ს. განმხოლოებული, მეუღაბნოე, пустынникъ, მარკ. 1—53; კარმელდები, уединяться въ пустыню.

კარ-მიდამოება, ს. კარშო ადგილები, околица.

კარპიუსი (), ს. карпіусъ, ქიმია 215.

კარსე, ს. კარიბჭე, სტოა, наперть, მხედ. 3—23; ზაქარ. 12—2, притворъ.

კარსი, ს. კუნთი, შესაძარღვი, икры.

კარტოფილი (ნემც.), ს. მცენ. картофель, კარტოფილის ხანაული, стеариновая свѣча.

კარ-ღია, ს. ვისაც კარი ღია აქვს, Дружелюбенъ; у кого двери открыты, хлѣбосолъ.

კარშიკი, ს. გრგოლი შეკალულის, რაიც ჯაჭვურად გაერთიანა ერთმანერთში, звено у цѣпи, крючекъ; кольцо; ან ანზინღლ, болт. крюкъ, крючекъ, გამოსდ. 27—6, 10; 26—4. 5.

კარჩაკეტილი, Чер. запертая дверь.

კარჩხანა, ს. თევზი, карась (рыба), ნ. ჩ. ლ.

კარწუმელი, ს. ქერიმა, просо, სამ. ლ.

კარჭალი, ს. კაკალი, греческій орѣхъ, ბაქრ. 182.

კარჭაპა, ს. ნავის ერთგვარი, карбасъ, коломенка (судно).

კასაბი (არაბ.), ს. ქონდაქარი, მეხორცე, мясникъ, ნ. ჯანაბი.

კასია, კასხია (ბერძნ.), ს. სუნნელი ხე დარიჩინის გვარი, кассія (дерево), ბუნ. ლ; ქილ. 260; **კასკარილია**, ს. ცრუ-დარიჩინი, Ложная корица, каскариль (корень).

კასკასი, ს. კისკისი, გულიანად სიცილი, хохотъ, порывистый смѣхъ, **კასკასება** (კა), Ч. მ. ვცინებ, ვიხარხარებ, заставить хохотать, ვჭკასკასებ, ვიკასკასებ), Ч. უ. хохотать, ქილ. 288.

კაბრი, ს. ხის ჭურჭელი, გინა სწორედ ნახევარ კოლიხა გინა ორას ჩანჩხისა, ჭანჭ, бочка; мѣра 2 чапахи или 1 пудъ, четверикъ; კვგ. კალენდ. 1849 წ.

კაბსია, ს. კახია.

კაბსტორი, ს. ზაფრანა, шафранъ, сгнв. лр.

კაბსტრიონი ბერძნ., ს. კალის ქვა, рудовое олово, ზაქარ. IV—10.

კაკა (არაბ.), ს. ციცა, ვეფხ. 325; котъ, дикій кошка, кошка, კაკისებური, котенокъ, кошачій, კაკა. дикая кошка, **კაკა-ბალახი**, ს. მცენ. мауатъ, ან მიწის სკმელა, ассаронъ. Валеріана. ნ. ნ. ლ. **კაკაბარდა**, ს. მხალოვით სხმელი; Дикоградъ. ერის. ლ; **კაკანაცარა**. მცენ. лопода дикая; **კაკაპიტნა**, ს. მცენ. кошачья мята, ბუნ. ლ; **კაკატირიფა**, **კაკა-ცირიფა**, ს. მცენ. Дрогунъ, широколистая ива, **კაკის ხულა**, ს. მცენ. котовникъ, степная мята, бодячная трава, ბუნ. ლ; **კაკისფურა**, მცენ. морозникъ (раст.), **კაკისფეხა**, ჯრუშინიკ; **კაკისფუტერა**. მცენ. дудецъ, можжуха, **კაკის-ფერჩხილა**, ს. მცენ. ბუნ. ლ; **კაკის-წამალი**, ს მცენ. прутнякъ, колотекая верба; ბ. ფ. ლ; котовникъ, ერის ლ. **კაკის ძუძუ**, მცენ. молодилъ (раст.), ბუნ. ლ; котовыя яйца: скрипунъ, ბუნ. ლ. კაკის ყურძენა, ს მცენ. ბუნ. ლ.

კაკაბანი (არაბ.), ს. ცეცეული, ложь, кранье, ვეფხ. 474.

კაკადუბოსანი, ს. ჭოკი მფრინვ. совка.

კაკავასია, ს. ბერძნულად გარდმოხსნა; გარნა საეკლესიოთა გალობათა შინა უკანასკნელად ხთქმული ძალის პირი, რომელსა დახათარები, катавасія церковное пѣніе.

კაკავანო, ს. მცენ. ნახე დანდური.

კაკაკიტო, **კაკაბა**, ს. მცენ. მინაური მწუკნარი, დანდური, блошка, портулакъ.

კაკაბელტა (ლათინ.), ს. ძველებური ქვის სასროლი მანონა, ამაც მანონაში მოსხმულნი ქმნილან და განსტვრიდნენ; катапульта, каменометная машина у Римлянъ, зап. л. бомбарда.

კაკარი, ნ. კაკა პიტნა; кошачья мята, ბუნ ლ; ან ცული ფიჭვი, ნ. ნ. ლ. გურულად: ხის წვერი, сорокъ; верхушка дерева; ბაქრ. 184.

კაკარაკატი, ს. ზალვანი, სინოხი, ფეხზედ დასადგმი ხუნდი; колодка ножная; იერემ. 29—26.

კაკარლა (არაბ.), ს. მცირე ხომალდი, ან მცირე ცივი მდინარეზედ გასახვლელი, катеръ, галера, военный корабль; паромъ, 2 ქართლ. 190.

კაკასი, ს. ცრაჰეზის საბურავი ცილო, покрывало трапезное; **კაკილორია**, **ნახე კათილორია**.

კაკეზიზისი, **კაკეზიზმოს** (ბერძნ.), ს. საქრისტიანო სწავლა, катехизисъ.

კაკეული, ს. ველური კაკა, дикій котъ.

კაკეული, **-ნება** (თავს ვიკაკეულებ უფროსთან), ზ. უ смириться передъ старшимъ.

კაკეულქარი, ს. სარკე, цѣпень хвои. ნაუზიათ, сапъ (болѣзнь у лошадей).

კაკვა, **კაკვა**, სხ. ჭრა, отсѣченное дѣло, рубка дерева, (ვჭკვ. -ფე). ზ. ვ. ვჭხრი მოვჭკვეთ ხეს ძირითურთ, მოვსრავ, დავხოც ლაშქართა; рубить деревья; бить, убивать; ვეფხ. 1410: კაკვა კლდისა, долбить каменную гору, 1 ქართლ. 27; (ვიკაფები), ზ. ვ. рубиться.

კაკვი, ზედ. გახმონი, ясный, понятный, **კაკვიად**, **კაკვიათ**, ზზ. გახმონად, ხათლად, внятно, ясно, შავთ. 29; -ლაპარაკი, говорить ясно.

კაკვრაჭინა, ს. თევზია, лещъ, ნ. ნ. ლ.

კაკშანი, ნ. კაკშანი, ვეფხ. 829.

კაკშაპი, ნ. კაჰოეტი.

კაკშკაში, სხ. сіяніе звѣздъ, громкій смѣхъ; ქილ. 592; (ვჭკაშკაშებ, ვიკაშკაშებ), ზ. უ ვჭბრწყინავ გზნისავ, ვჭსცინელებ (თვჭის შნათობითვის მოწმენილზედ); ცხარხარებ, ძალიან ვიცინი; сіять (о звѣздахъ; хохотать во все горло, ვეფხ. 693, განმარტება.

კაკშალი, ს. ჩხნელ. ონჯარი, ворогъ изъ ивняка, ან ლიან; сѣть изъ стебѣлей колѣна, ნ. ნ. ლ.

კაკჩალო, **კაკრო**, ს კაპიანი ხე ხორცთსაკიდარი, сукокатое дерево на которомъ вѣшаютъ говядину.

კაკჩა, ძველ ენა 512

კაკჩარი, ს. მცენ. ძირი ძარღვითურთ, корень растенія, ბუნ. ლ.

კაკჩალანა, ნ. ყაჩალანა.

კაცი (სპარს. ქს), ს. ცხოველი სიტყვიერი, გულის მპოვარი, და მნებებელი, კაცილ. ანდრ. 237: ასაკს მოსული, მორიფული; возмужалый; человѣкъ; мужчина, возмужалый; прислуга; რუხულ. 3; ფსალ. 1, 1: 8—4: შეა კაცი, посредникъ; კაცი, სათამაშო ძვალი ნარდისა ან ჭადრაკისა, шашка, ნ. ქ. ლ. ნ. ნ. ისჩკა; ხაერი, სამხედრო კაცი, человѣкъ ратскій, военный, ბარგის კაცნი, обозная прислуга, 2 ქართლ. 485, კაცის შეილობა, знатность рода, ალექს. 181; კაცად ნუ მასხენებ, несчитай меня за человѣка, რუხულ. 521; შეშა-კაცი, черноработчій, სამღვდელო კაცი, человѣкъ духовный, უცხო კაცი, иностранецъ; незнакомецъ; прекрасный человѣкъ, კაცის ლეწერი, დაქირავება, наемъ человѣка, **კაცადი**, **კაცადკაცადი**, ზედ. отличительный кацы; каждый, მარკ. 18—35; 25—15: ლუკ. 2—3: ფსალ. 11 — 2: 61—12: დაბად. 41—11: ანდრ. 106; **კაცება**, სზ. კაცობრივი ბუნება, плоть 104; человѣчность, натура человѣческая, (ვჭკაცები), ზ. ვ. კაცი გავხდები, возмужать, მოსურვ. 285; ქრისტე ეზიარა კაცებას ჩვენს. Христосъ облекся въ человѣческое тѣло, ანდრ. 110, 111; (ვიკაცებ), კაცად გავხდი, გამოვიყავ, очеловѣчиваться, **კაცთა-მოთნე**, ს. პირფერობით მასიამოვნებელი სხვათა სიყვარულად, человѣкоугодникъ, льстецъ, ფსალ. 52—5; ეფეს. 6—6, **კაცთა მოთნეობა**, ს. პირფერობა, лесть, **კაცთ-მოუვარე**, ზედ. რომელსაც სიყვარული აქვს კაცთაში, человѣколюбивый, **კაცთ-მოუვარება**, ს. человѣколюбіе, **კაცის-კლვა**, **კაცის-მკვლელობა**, ს. ცოდვა ერთა ადმიანის მკვლელობისა, მარკ. 7 — 21; человѣкоубійство, საქმ. 3 —14; 28—11; **კაცის-მკვლელი**, ს. человѣкоубійца, ანდრ. 106; **კაცის-მოყვარე**, ს. человѣколюбивый, ანდრ. 106; **კაცის-მოყვარეობა**, ს. человѣколюбіе, ანდრ. 106; **კაცის-ნადირი**, ს. человѣкоядецъ, ანდრ. 106; **კაცის-ნადირობა**, ს. человѣкоядство, ანდრ. 106; **კაცის-ნაკვალევი**, ს. человѣческій слѣдъ, ანდრ. 106; **კაცის-ნაკლული**, ს. человѣкъ недостаточный, ანდრ. 106; **კაცის-ნაკლულობა**, ს. недостатокъ человѣческій, ანდრ. 106; **კაცის-ნაკრავი**, ს. человѣческое тѣло, ანდრ. 106; **კაცის-ნაკრავობა**, ს. человѣческое тѣло, ანდრ. 106; **კაცის-ნაკრძალი**, ს. человѣческое тѣло, ანდრ. 106; **კაცის-ნაკრძალობა

убійца, **კაცის-თჳვა**, ს. მსხალი გურ. ბაქრ. 181, **კაცისჭია**, ს. глиста, **კაცობა**, ს. თვისება ან ბუნება კაცისა; ვინკაცობა; მამრობა, მხნეობა; კაცური კაცობა, ადამიანობა, მაროებულობა; свойство, натура человѣка; мужество; возмужалость; храбрость, стойкость, духовная крѣпость; человѣчность, гуманность, людкость, приличіе, рыцарство. 703. ვისრ. 1; 2 ქართლ. 526, 553; კაცი 17; ქიმ. 207; სამ. სიმწ. 294; 396. გორგ. 140; ქალს ქალობა და კაცს კაცობა ალარ ეტყობა, незамѣтно чтобъ мужчина былъ, какъ мужчина, а женщина, какъ женщина; **ერის კაცობა** (ერისკაცობა), жить въ мірѣ; быть свѣтскимъ, კაცობაში შესვლა, возмужать, **კაცობა**, სხ. კაც-ყოფა შენი კაცობა მიცნია, я узналъ что ты за человѣкъ, ვისრ. 16, **კაცობით**, мужествомъ, гуманствомъ, ალექს. 112; **უმანკოვილ-კაცობა**, молодость, (ჭკაცობ). ზ. უ. კაცი ვარ, კაცის ბუნება მაქვს; კაცურად ვიქცევი, ვაღამიანობ; имѣть человѣческую натуру; гуманствовать, быть гуманнымъ, ქილ. 359; **კაცობრივი**, ზედ. კაცისაღმი შესაფერი, კაცური, ადამიანური, человѣческій, гуманный, людскій, -ძალი, человѣческая сила, დარეჯ. 2—34; **კაცობრივობა**, ს. ადამიანობა, კარგკაცობა, гуманство, людскость, კალენ. 149; მარკ. 2—185; **კაცრიელი**, ზედ. მოშენებული ან დასახლებული ადგილი, населенный, ვეფხ. 647; ალბ 56. ქილ. 597, **კაცრიელობა**, ს. ადამიანობა; მოშენებულება, ან დასახლებულება ადგილთა; гуманность, людкость; населенность; ქილ. 45, **კაცური**, ზედ. კაცისაღმი საკუთნეული; კაცობრივი, ადამიანური, человѣческій; человѣчный; гуманный, ქილ. 298, **კაცურად**, ზს. почеловѣчески; храбро, мужественно; ვეფხ. 110.

კაწანი, ს. ეკლის-ღობე, терновый заборъ.

კაწაპი, ს. წულის ჩასაცმელი სახსრები საალვილოდ, рожокъ для скораго надѣванія башмаковъ.

კაწახი, ზედ. უმწიფური, მკვეთე, კოწახი, кислый, неспѣлый, недозрѣлый, იერემ. 31 — 29; ეზეკ. 18—2; მარკ. 1—80.

კაწერი, ს. ყანის თავთავი, ოღონი, колосъ.

კაწკაწი, სხ. კბილთ ღრჭენი ძლიერის ნდომით, скрежетать зубами отъ сильнаго желанія, კბილები მოკაწკაწებულ, თამარ. ბაგ. 38.

კაწრვა (ჭკაწრავ), ზ. მ. ჭყიფხჭნი, царапать.

კაჭარი, ს. უწელო ადგილს რიგის მსგავსი ქვა, булыжникъ мелкій.

კაჭაჭი, ს. ხმელი შიშის ღერო, стебель ситовый; живо, бороникъ, რუსულ. 285; ქილ. 169; ворсинковыя растенія, ბუნ. ლ; ვ. ფ. ლ.

კაჭკაჭი, ს. მფრინე. сорока, სიბრ. 185; ზღვის კაჭკაჭი, кривокъ, რ. ქ. ლ. -მბრთი, блестящій, новенькій цѣлковый.

კაჭრობა, ს. გველთ-ხმიანობა, шипѣніе, свистъ, шипѣть (какъ змѣя).

კახაშბალი, ს. მცენ. черешня.

კახბა (სპარ.), ს. ბოზი ქალაური, проститутка, **კახობა** (ჭკ), ზ. ვ. ვბოზობ, предаюбодѣйствовать.

კბენა (ჭკბენ, ვუკბენ, -ბინე), ზ. მ. ღრჭენით ღეღნერტ კბილთა, кусать, **კბენილი, ნაკბენი**, искусанный, укушенный, (ვკბენებ), ზ. ვ. кусаться, ძაღლი იკბინება, собака кусается, წეულმა მიკბინა, блоха укусила меня.

კბენია ჭიჭორი, ს. მცენ. надутникъ.

კბენჩა (ჭკბენ, -ბინე), ზ. მ. კბენით მოჭღლეჭ, откусить.

კბილი, ს. ცხოველთ ყბათა შინა ამოხულნი ძვალნი დასაღეჭნელად საზრდელისა; зубъ. წონა 15 მისხალი 15 золотниковъ, კბილი ჩახმახისა, ე. ი. ჩახმახის ფები, взводъ у ружья, სიბრძნე კბილი, умные зубы или зубы мудрости, უკანა კბილები, зубы коренные, წინაკბილები, передніе зубы, კბილის ტკივილი, зубная боль, კბილს ქვეშ თქმა, говорить сквозь зубы, კბილს ქვეშ მოკვანა ვინმეჭ, осмѣять кого; поднять кого на зубы, სამი კბილი მიხაკი, три щепотки гвоздики, კბილი კბილსა ჭკარ, მაღა მაშინვე გაგეხსნება, начинай фсть анетитъ самъ собою откроется, **კბილ-ჩოლერა**, ზედ. кривозубій; сумѣяг. წიგნი, бакгаут. бакгоф. 40; **კბილებიანი. -ლიანი**, ზედ. зубчатый.

კბოდე, ს. ზღვათა და მდინარეთა პირი ფრიალო, ფლატიანი და ჩაუვალი, крутой, обрывистый берегъ рѣки, моря. მარკ. 8—5; მარკ. 5—13.

კბოდოვანი, ს. ზღვაში კლდიანი ადგილი ან თხელი და ქვიშიანი, мѣлкій, грязка, мель, сиртъ, каменистое мѣсто въ морѣ, банка, ხარჭ. 27—17.

კდემა (ვიკლემ, ვეკლემებით), ზ. უ ვირცხვნი, მრცხვენიან, стыдиться, мучиться, მკლემა), ზ. მიჭ, стыдно мнѣ, იერემ. 31—19; შემრცხვინდა, შემრცხვა; ხვინიერისა მკლემს, совѣстусь, **კდემული**, მიძ. пристыженный, იხილ. 24—23, **კდემულება**, ს. ფრიალი ხორცხვილი, შიში გმობისა, стыдъ, срамъ, срамота. მარად ღღე კდემულება ჩემი ჩემ წინაშე არს და სირცხვილმან პირისა ჩემისაგან დამფარა მე, великій день безчестія мое передо мною и стыдъ покрываетъ лице мое, ფსალ. 43—15.

კდომა (ჭკკვდები, ვჭკუდები, -დი), ზ. უ სიცოცხლეს მოკლებული, მივიცვლები, умирать, душа отходить, გული მიკვდება, ე. ი. გული მიწუხდება. сердце мое замираетъ, (ვკკვდები, -დი), ზ. მ. თავს შევაკლავ, შევხწირავ თავს სიკუდილისადმე, убиваться, умирать надъ чѣмъ.

კედარი (ბერძ.), ს. მცენ. кедръ, გუჯ. 27; შესაც. მოსეს სამართ. -ლიბანისა, кедръ ливанскій, ფსალმ. 119—5; **კედარი** სიბნელე, темнота, ქილ. 120.

კედელი, ს. ნაგები ზღუდე სახლთა და მისთანათა, стѣна; შუა კედელი, промежуточная стѣна, გუჯ. 23; **ოთხკედლედი**, четырехстѣнный, ღმრთ. 6—18; **კედელ-ბური**, столбъ каменный, ციმოთ. 24—50, **კედელბურე**, ს. კედლის კუთხე, уголъ строенія, შაჰნ. 40; **კედლისნაყავი**, მცენ. лишай внутренній; **კედლის ბურწყა**, ს. მცენ. однолѣтникъ, ბუნ. ლ.

კედი, ს. ხუთხე ქვა, камень, который кладется по угламъ строенія.

კეშანი, ნახე კაშანი.

კევი, ს. ღანძანკაკი, смоковница, мастика, растительная смолка, особенно фисташковая, ритина, ვ. ფ. ლ. **კევისხე**, мастиковое дерево, ვ. ფ. ლ.

კევრი, ს. მკევრი, ხალუჩვი ფიცარი, კობებ ჩასხმული, молотильная доска, усѣянная каменьями, ბაქრ. 55.

კეთება ვაკეთებ, ზ. მ. ვქმნი. შევქმნი, გავაკეთებ, ვქმნიმ, ვქეთებ; ვმოქმედებ, ვმუშაობ, дѣлать; производить работу, работать, (ვქმნებით), ზ. ვღ. შევიქმნები, ვიწარმოვები, გავკეთდები, дѣлаться, сдѣлаться, ქმნისგან კეთდება, сыръ дѣлается изъ молока, **კეთებინება** ვი, ზ. მ. ვაქმნევინებ, заставлять дѣлать, რუსულ. 455.

კეთება (ვი), ზ. მ. გავალამაზებ, გავამშვენიერებ; გავამდიდრებ, улучшать; обогащать, შეკეთა, ე. ი. მოიგონა, исправилось имѣ, 1 ქართლ. 356; ვეფხ. 381, 400, 964; 1 ქართლ. 349 (ვქეთდები), ზ. ვღ. ვმშვენიერდები, ვმდიდრდები, хорошѣть, богатѣть.

კეთება (ვაკეთებ ცეცხლს შეშას, ზ. მ. ცეცხლს მოვუმატებ შეშას, подкладывать въ огонь дрова.

კეთილება, იხ. კეთილი.

კეთილი, ზედ. სახიერი, ტკბილი; საკვირველი, უღირსი; სახარებლო, добрый, благій, хорошій, превосходный; ფსალ. 117—1; 132—1; დაბად. 1—4, 5; 2—9, 12; იოან. 10—11; მე ვარ მწყემსი კეთილი, я есмь пастырь добрый, კეთილი გული აქვს, онъ имѣетъ доброе сердце, კეთილი ხმა, пріятный голосъ, კეთილი ტაროსი, хорошая погода, უკეთესი და არ უკეთესები, лучшій, **კეთილი**, ს. სიკეთე, благо, добро, философ.-христіанскій 8 12; ფსალ. 33—10, 12, 14; ზარქ. 9—17; **კეთილია**, добро (есть), **კეთილ, კეთილად**, ზმ. добро, благо; კეთილად ღგომა, იხ. კეთილ-მდგომარეობა, ნ. ჩ. ლ. კეთილად მძლე, ზედ. მძლეველი, მძლეველი, განმტკიცული მძლეველით, побѣдоносный, კეთილად წარმატება, ს. წადილისაებრ საქმის აღსრულება, благоуспѣшность, успѣхъ; **კეთილ-გონიერი**, ზედ. ჭკვიანი, благоразумный, **კეთილ-გონიერება**, ს. გონებით კეთილის აღრჩევა და მისკენ მოსწრაფება, благоразуміе, **კეთილ-ღღეობა**, ს. ღღეკეთილობა, კეთილ-მდგომარეობა, вѣдѣніемъ хорошо, благоденствіе, **კეთილ-ღღიანი**, ზედ. вѣдѣніемъ, счастливый, ჩონგ. 145. **კეთილ-ზნეობა**, შეუგონებელი ღვაწი ზნეობისა, მართებულობა, благонравіе, **კეთილიანი**, ზედ. სახიერი, ქველის მოქმედი, добрый, **კეთილიანობა**, ს. სახიერება, გულ-წრფელობა, доброта, **კეთილის-უოფა**, ზზ. благодѣяніе ვქეოფ. ვქენ, ზ. მ. ქველის ვმოქმედებ, ვიქმ კეთილსა, благотворить, дѣлать благодѣяніе, **კეთილის-მუოფელი**, ს. კეთილისმყოფელი, благодѣтель, **კეთილის-მყოფელობა**, ს. благодѣяніе, **კეთილ-მდგომარეობა**, ს. вѣдѣніемъ дѣла, благосостояніе, благоденствіе, **კეთილ-მონონი**, ზედ. სახიერი, благочестивый, **კეთილ-მონობობა**, ს. სიქველე, благочестіе, **კეთილ-მიდრეკილი**, ს. მწყალობელი, благорасположенный; благосклонный, **კეთილ-მიდრეკილება**, ს. მწყალობლობა, благосклонность, **კეთილ-მოთვალული**, ზედ. კეთილად შეწყნარებული, благопріятный, **კეთილ-მორწმუნე**, ზედ. მკეცებელ აღმსრულებელი მართლის სარწმუნოებისა, благочѣстивый, православный; благочестивый, **კეთილ-მორწმუნეობა**, ს. православіе, **კეთილ-მოსურნე**, ზედ. კეთილის მსურველი, -მნდომი, доброжелатель, **კეთილ-მომქმედი**, ზედ. კეთილის მყოფელი, благодѣтель, **კეთილის-მომქმედება**, ს. კეთილის მყოფელობა, благодѣяніе, **კეთილ-მოთნე**, ზედ. კეთილი მორწმუნე, благочестивый, იხილ. 24—18; **კეთილ-მოწყლე**, ზედ. გულის შემკვიდრი, милосердый, **კეთილ-მოწყლეობა**, ს. милосердіе, **კეთილ-მსაჯური**, ზედ. მართლ-მორწმუნე, ღვთის მოშიში, благочестивый, благовѣрный, **კეთილ-მსაჯურება**, ს. მართლ-მორწმუნეობა, благочестіе, **კეთილ-მჭოველი**, ზედ. რაგინაც გამსჯელი, здравомыслящій, **კეთილ-მძლეობა**, ს. торжество добродѣтели, იხ. ლ; **კეთილ-სათნოება**, სიქველე благочестіе, 2 ქართლ. 406, **კეთილ-სანე**, ზედ. მშვენიერი შეხედულობით; **კეთილ-სვეობა**, ს. бодрствованіе, счастіе, благополучіе, **კეთილ-სულობა**, ს. სიკეთე სულისა, გულის უზაკველობა, добродушіе, **კეთილ-შეზავებული**, ზედ. წმინდა, კარგი (ჰაერი), благорастворенный, **კეთილ-შეზავებულება**, ს. კეთილი წმინდა, благораствореніе воздуха, **კეთილ-შეძინებული**, ზედ. მონაგები, монаждый, благопріобрѣтенный, **კეთილ-შობილი**, ზედ. ჩინებული გვარით, благородный, **კეთილ-შობილება**, ს. აზნაურება, ჩინებული გვარობენება, благородство, благородіе, **-ბილური**, ზედ. პატიოსნებით, честный. **კეთილ-ძღვანებული**, ს. კეთილი მოძღვრება, გზის ჩვენება, добрый наставленіе, руководство, 1 ქართლ. 255; კეთილხმა, ზედ. სასიამოვნო ხმიანი, имѣющій пріятный голосъ, ვახტ. 150—3, **კეთილება**, სს. სიკეთე, доброта, იერემ. 31—29; (ვკეთილებ), ზ. მ. კეთილად ვაუკეთესებ, კეთილს მდგომარეობაში მოვიყვან, улучшать. ვიკეთილებ, ზ. მინ. კეთილად მივიღებ, მივიჩნევ, одобрить, სიტყვა წილაც. 7; კიკ. 37; **კეთილობა**, ს. სიკეთე, добро, доброта, благо, ფალხ. 8—19; მარკ. 2—60. კიკ. 25, 35; (ჭკეთილობ), ზ. მ. კეთილად ვჭმსაჯურებ, შევეწევი, благопріятствовать, სიბრძ. 170; არა კეთილობაა მისთვის გაგრეობა მათი, совѣтъ ихъ не благопріятствовало ему, 2 ქართლ. 190; კეთილ-მდგომარეობაში კარ, находиться въ хорошемъ положеніи, სიბრძ. 170; თვით თვისით კეთილობენ, მარკ. 60—1; которые сами по себѣ хороши.

კეთრი, კეთროვნება, ს სნეი ფრიად სძაგელი, და ბინიდა უკურნებელი, ცხებულ ღმერთის თორს მუწუკებსა ქვრტლივით, проказа (ბოლნის); მატ. 8—3; ლუკ. 13—13, 8, 9; ა. ფ. ლ. **კეთროვანი, კეთრიანი**, ზედ. კეთრით სნეული, прокаженный. ლუკ. 17—12; მატ. 6—2; 26—6.

კეისარი, ს. რომის მეფე, იმპერატორი. кесарь, ლუკ. 4—1; ვეფხ. 313; **კეისრობა**, ს. цезарство, императорство.

კეკე (ვკეკე), ზ. მ. ღვკეკმსავ, წვრილად ღვკსჭრი, мельчить, рубить, крошить мелко, სპ. ლ.

კეკელა, კეკლუცი, ს. ლამაზი, მშვენიერი, მოხდო-

მილი; მორთულობის მოყვარე; ზედ. მშვენიერი, სამო; красавица, пригожая; любящая наряды, щеголиха; красивый, пріятный; ვეფხ. 29; კეკლუცი სიტყვა, красное слово, კეკლო ქვეყანა, красивая страна, დარეჯ. 95. **კეკლუცობა**, ს. სილამაზე, სიმშვენიერე; სილუკობა; красота; щегольство, 2 ქორნ. 109.

კელა, ს. ბუზია, оса-шершель, ერის. ლ.

კელამონი, ს. კელამური, მცენ. зеракъ.

კელარი (ლათინ.), ს. მეკეკნეე. дворецкій, 1 ქორ. 262.

კელეონი, კელია (ლათინ.), ს. მცირე ოთახი, მონაზონთა საცხოვრი კელია, მარკ. 2—56.

კელამური, ნ. კილამური

კელეპტარი (ბერძნ.), ს. დიდენა სანთელი, ან კეროსინი, большая восковая свѣча; факелъ.

კელი, ს. ნახვა, помет, калъ, навозъ, სამ. ლ.

კელიონი, მცირე სენაკი, келья, წ'ოა ცხ. 469.

კელმანეული, ნ. კირმანეული

კელმენი, ს. მსხვილი ქილობი, толстая рогожа, სამ. ლ.

კელობა (სომ.), სხ. хромание; (ვჰკელობ, ვკელობ), ზ. უ. მცირედ ვჰკოჭლობ, прихрамывать, ფსალ. 17—46; მარკ. 2—79.

კემსა (ვჰკემს), ზ. მ. წვრილა ვსჭრი, рубить, крошить мелко, ვკემსები, сѣчься (о матеріяхъ).

კემუხტი, ს. ცარსიონი, სამოგგე ფერად შეღებული, сафьянъ.

კემუხტი, ზედ. ღეინებული, ახირებული; განწირული თმა, упрямый, растрепанный.

კემსა, ს. კეფა, თავის უკანა კერძო, затылокъ.

კენ, თან. რომელიც ითხოვს ნათეს. ან მიცემ. ბრუნ. ვეფხ. 576; 595; კერძოდ, მიმართ, къ, по, къ, ко мнѣ, ко мнѣ, къ тебѣ, იქითკენ, туда, აქეთკენ, сюда, მივალ ხიდის კენ, иду къ мосту.

კენარი, ზედ. კეკლუცი, მოხდომილი, კისკასი, ცანცარი, ლომაზი; пригожій, видный, статный; ერისთ. 1; ნ. ვეფხ. 59.

კენდოი, ს. თოკის სარტყელი, перевочный поясъ.

კენკა (ვჰკენკ), ზ. მ. ვსჭამ, ვსწიწკნი ნისკარტით, клевать, ქილ. 210.

კენკელმალულა, თმაშობა თვალხუჭია, гулючки, жмурки.

კენკრა, კანკრა, ს. გარეულს ხეზედ მოსხმული მარცვალი, ხილა.ყველი, желудь, шишка еловая.

კენტავრო (ბერძნ.), ს. ნახე ირპოკენტავრო, центавръ.

კენტი (სომხ.), ს. ცანჭკული, არა ლუწი, нечетъ, нечетное число; ლუწი, თუ კენტი, четъ или нечетъ.

კენტრო. იგივე კენტი; მარკ. 1—164.

კენტრო (ბერძნ.), ს. სიმრგვალის შუა გული, ან შუა წერტილი, центръ.

კენწერი, ს. თხემი, მწვერვალი, темя, вершина.

კენწლი, ს. მცირე კერში, контузія.

კენწლვა, ნ. ღაკენწლვა.

კენწრო, ს. იგივი № 1—59?

კენჭი, მრავ. კენჭები, ს. წვრილი ქვა; ქვა წრილისერში ან ამორჩევაში; კრიალოსანი მაშით ცხოვრებაში, камушекъ; балъ-шарикъ при выборахъ; четки; **კენჭისყრა**, ამორჩევა, балотировка.

კენჭნა, ღაკენჭნა.

კეპა, ნ. კეფა.

კეჟერა, ს. თავ-ღაუბუქველი გაშლილი კომბოსტო; лиственная капуста, ბუნ. ლ. ბაქრ. 179.

კეშმა, ს. ვაშლთა და კომშთა ბოყვი, бунъ. ლ?

კერა, კერაკი, კერაკანი, ს. ლანძღი, მაგალი, жаровня, очагъ; იერემ. 36—22; ბაქრ. 170.

კერა, ნ. კერვა.

კერანელული (ბერძნ.), ს. ხახმისი ღვინისა, вѣнецъ монастырскаго вина, красоуля, чаша для вина въ монастырях. ჭრონ. 30.

კერანი (ლათინ.), ს. წვრილი წმინდა სანთელი, восковая свѣча, колода.

კერაპტი, ს. ღაუკოლავი ცხი, пехолощенный кабанъ, боровъ.

კერატი (არაბ.) ს. მცენ. рожковое дерево, царградскій стручекъ; ბიბლ. ლ; წონა ოთხი ქრთილის მარცვლისა, вѣсъ 24 часть унціи, каратъ; ბიბლ. ლ.

კერება (ვკერებ), ზ. მ. მივკერებ, ღავკერებ ხვკერავს ღაუკეთებ, шить, пришить, занимать, ბერანგს ვკერებ, чинить рубашку, (ვჰკერდები), ზ. თვ. нашиваться, пришиваться, **კერვინება** (ვ), ზ. სხმ. ღავკერვინებ, заставить пришить.

კერეონი, ს. კელეპტარი, დიდი სანთელი, большая восковая свѣча, факелъ. [ერის. ლ.

კერეტა, ს. მცენ. ღანდური, португалъ; оржанецъ.

კერვა (ვჰკერავ), ზ. მ. ხემსით და ძაფით გარდაბამ საკერავსა შიტ; ფერადით შევჰკერავ, кругомъ обшиваю каймою; **ნაკერი**, ზედ. вышитый, **კერული**, მიმ. ღარეჯ. 2—15.

კერკეტი, ს. მალალი და ჩასხმული კაცი, высокій и плотный мужчина.

კერკეტონი, ს. ღამით მოსიარულე დარაჯი, ბოროტთა კაცთა შესაპყრობად, ночная обходная стража, патруль, ქილ. 425.

კერკი, ს. ხეა, какао, ერის. ლ.

კერკი, გერკი, ს. გამხმარი ხილი; საკუთრად შინდი კურკიანად, განა კურკებ გამორჩეული არის ჩურჩა; сушеныя ягоды съ косточкою, въ особенности вишня; ნ. ჩ. ლ.

კერკო, ს. ნორჩი მცენარისა ან ყურძნისა, вѣтка, ბუნ. ლ. ქილ. 202.

კერმა, ს. წვრილი ფული, пѣнязь, мелкая монета, იოან. 2—15; ანდრ. 85; ან ფულს ღასახურლავებელი ოქროსი, мѣняльная.

კეროვანი, ს. დიდი წმინდა სანთელი, большая восковая свѣча, ლამპრებითა და კეროვნებით, съ факелами и свѣчами; ქრონ. 16, 124.

კერპი (სომხ.), ს. კაცის სახე, ან სხვისა რისამე, რომელსაც წარმართნი ღვთად აღიარებდნენ, кумиръ, идолъ, идолъ, кумиръ; упрямый; -ადამიანი, упрямый человѣкъ, **კერპება** (ვ), ზ. მ. გავკერპებ, გავაკერპებ, дѣлать кого упрямымъ; კერპობა, ს. ურჩობა, упрямство; (ვჰ); упрямиться; (ვჰკერპდები), ზ. ედ. გავკერპდები, упрямиться, **კერპული**, მიმ. идольскій, **კერპთმსახური**, ს. წარმართი, მოსავი კერპთა, идолопоклонникъ, **კერპთ-მსახურება**, ს. მოსავობა კერპთა, идолопоклонство.

კერტი, ს. ძუძუს თავი, сосокъ, სპ. ლ.
კერშ, კერშო, კერშვა, ნ. კერძი.
კერძი, ს. წილი, ნაშივი, доля, часть, порція; მის კერძნი კაცნი, его сторонники, Кулон. 630; ირაკლი მეფე იმათი კერძი იყო, царь Ираклій былъ на сторонѣ ихъ, 2 ქართლ. 561; წინა კერძი რაზმისა, передовая часть войска, ვეფხ. 443; კერძო კერძო დავსჭრი, нарубить на части, лолс. 48; ერთი კერძი ბოზბაში, порція бульона, **კერძ**, თანდ. ნათეს. ბრუნვითურთ: თვის, კენ, კა, მის კერძ, къ нему, ქუჩისა კერძ, къ улицѣ, **კერძო**, ს. ნაწილი, თვითო ახო მრავლისა; მხარე; часть, доля; сторона, край; რუსის კან. 14; ზედ. განსაკუთრებული, განსხვავებული, გაცალკევებული, отдѣльный, особенный, частный, ვისი. 30; лолс. 35; მეცხოვ. 38; იერემ. 25—33. 1 ქართლ. 285; წინა კერძო, передняя часть, უკანა კერძო, задняя часть, ჩრდილოეთის კერძო, сѣверная часть, ერთი კერძო, одна часть, კერძო წერო, полъ локти, ეზეკ. 43—17; **კერძო დიაკონი**, ს. подъяконъ, дьячекъ, **კერძო ვირი**, ს. жеребецъ, лошакъ, იხოს. 66—20; დაბად. 12—16. **კერძვა** (ვ), კერძვა (ვ), ზ. ვ. ვ̈ყოფ ნაწილებად: дѣлить на часть, ვუკერძავ, ვუკერძავ, ვუკერძებ), ზ. მიწ. წილს დავუდებ, удѣлить кому часть, ვისი. 202, 203; 2 ქართლ. 563; **კერძობა**, ს. ცოლშვილი, სახლკარი; ამალა, მხლებელნი ვისნიმე: განკერძოება, განშორება, 2 ქართლ. 561; семейство; свита, сторонность, отдѣльность; 2 დაბად. ქრისტ. 107; ალექს. 18; (ვ)კერძობ), ზ. ვ. მივიწერ, მივიჩემებ, относить; усвоивать, ქილ 301, **კერძოობა**, ს. განკერძოება, მხოლოობა, განსაკუთრებულება, отдѣльность, исключительность, **კერძოობით**, ზმნ. ცალკე, მარტო, отдѣльно, **კერძოობითი**, ზედ. გაცალკევებული, отдѣльный, ქიმოთ. 57; -პირი, отдѣльная личность.
კერშილობა, სს. ნადირთ-მაკინტოშობა, охота.
კერძოვირი, ს. ჯორი, лошакъ, мулъ.
კეზი, ს. ხომალდის ორთო გასაბამი ლიტანი, райна.
კეზი, ს. წუთის ნახევარი, $^1/_2$ секунды, ნ. ქიმი.
კეტა (ვ)კეტ), ზ. ვ. კლიტეს დავადებ, დავკერძალავ, დავხშავ, запирать, замыкать, (დავკეტები), ზ. ვ. დავიხშები, запираться.
კეტი, ს. მსხვილ ხე ახაწყვი რისამე, ან მკერთ-მოსაგერებელი; უკრძნობი, შეუპოვარი, ურჩი, გახვებული, дубина, толстая палка; упрямый человѣкъ, ვეფხ. 1492; 1035.
კეტური, ს. ქეტური, მცივანი, упрямый человѣкъ, ერთგვარი, порода винограда.
კეფა (ვ)კეფ, -ფე), ზ. ვ. ვ̈ჩეჩ, ვ̈კეკ, მაგალ. ხორცსა, рубить, рѣзать.
კეფა, ს. ოთის უკანა კერძო, затылокъ, ან ხის ქერქი, кора (дерева).
კეფა (ბერძნ.), ს. ფიქალი კლდე, скала, ნ. ნ. ლ.
კეფალოზი, ს. თევზია, карпъ (рыба), ივანე ბაგ.
კეფანი, ს. მაღალი ნუში სამშენო-სახურავი, крыша.
კეფი, ს. მთელი ფურცელი წერილისა, იერემ. 36—23; გარნა ცალგვერდს ეწერებვა კაბალონი, листъ письма т. е. двѣ страницы; სპ. ლ.
კეცა, სს. складываніе, (ვ)კეც. -ცე), ზ. ვ. შევკეც. დავკეც: сложить, свертывать, сгибать, (ვ)კეცები), ზ. ვნ. შევიკეცები, складываться, свертываться, დანა იკეცება, ножъ складывается, შუბლი მეკეცება, колѣна мои подгибаются, დრეკ. 132; ვერხვსავით იკეცება, гнется какъ тополь, ვეფხ. 139. (ვკეცები), ზ. ვდ. დავიხლართები; дѣлаться сложнымъ, усложняться, მარკ. 2—10; (ვიკეცები), ზ. თვ. сгибаться, ვეფხ. თ. ბ. 46; ხარ ვიკეცები ხვერცხა, бархатъ атласится, мнется, ვიკეც მუხლსა, становиться на колѣни; сѣсть поджавъ ноги.
კეცი, ს. თიხა; თიხის ჭურჭელი; ან თიხის ცომაკი, რომელსაც გახურებენ და მასზედ გამოაცხობენ მჭადსა; глина; сковорода глиняная; ღვინოლ. 2—35; 1 ქრონ. კეცის ჭურჭელი, глиняная посуда, იეზეკ. 4—9, 1 ქართლ. 157; ხაზზ. 48, 274; კეცის კრამიტი, ე. ი. თიხის черепицы, черепица, ლუკ. 5—19.
კეცი, ს. ნაკეცი; განი ნაქსოვისა; ეკვეი სახლისა; складка, сгибъ; полотнище; этажъ; ორკეცი ძაფი, двойная нитка, ორკეცი კამაკარი, двойное жалованье, სამკეცი სახლი, трехъэтажный домъ, ორკეცი ნაკერი, двойной шовъ, ერთკეცი-კეცი, многосложный, მარკ. 2—10; ორკეცი ლაბანი, двойной подбородокъ, т. е. отвисшій, კეცი. 120. სამკეც, трижды.
კეცი, კეც-ძუძუა, ძუძუ-კეცი, ს. ბაკანი კუთ, ოსკრაკოთა და მისთანათა, черепъ, костяной щитъ, напр. у черепахи. -ცხოველნი, скорлупныя животныя; **კეცოვანი**, ზედ. კეცით-მოსილი, одѣтый въ черепъ.
კეწერი, ს. ხის რკოს წინა მწვერვალე, ნ. ერკეც; отпрыскъ, молодой побѣгъ дерева, стебелекъ, ეზეკ. 31—13.
კეწეწი, ს. წვრილი და ხშელი წვერები ხისა, сухіе отпрыски дерева, სპ. ლ.
კეჭნა (ვ)კეჭნი, -ნე), ზ. ვ. დავჭენჭნი, დავჭორტნი, დავაჭედვ, ჭღეს დაუსვამ ხეს; ვჭოლავ, გამოვჭირავ; насѣкать, дѣлать насѣчки, назнь, зубрить, накомивать; კეჭნა ოქროთი ან ვეცხლითა, насѣкать золотомъ или серебромъ.
კეხი, ს. უხაგირის ხე შეუმოსავი, сѣдельный остовъ, арчакъ.
კეხიერი ქერი, ს. ორმწკლად, шестигнѣздный ячмень.
კვაბდაცი, ნ. ქიცვი, тернъ.
კვალად, ზმნ. კიდევ, მეორედ, еще, опять; **კვალადი**. ზედ. განმეორებითი, ხელ-ახლათი, повторяемый, безпрерывный, პირველი და კვალადი, первый и послѣдующій, 1 ქართლ. 309.
კვალად-გება, სს. возстановленіе; возмездіе, კვალად-ვიგებ), ზ. ვ. მოვიქცევ პირველსავე წესსა ზედა, რაგს მიგხდეს, მარკ. 17—11; ნაცვალს-ვიგებ, გარდავუხდი; გბრ. 11—26; возобновлять, возстановлять; воздать, отплатить; (კვალად-ვიგები), ზ. თვ. კიდევ ვახლავარ, вновь находиться при комъ, 2 ქართლ. 226; თურქთა ეგონათ ხიდის კვალადგება, ე. ი. ხელ-ახლად აშენება, 2 ქართლ. 501; турки думали возобновить мостъ.
კვალად ქცევა (ვიქცევ, ქცე), ზ. ვ. უკან დავბრუ-

ნვ, возвращать, (ვიქცევი, -ვიქეც), ზ. ვ. უკან დავბრუნდები, возвращаться, დაბალ. 8—6.

კვალი, ს. ხით კვალისა, მრავლ. კვალები. ნაფეხარი, слѣдъ. ზოგჯ. ნიშანი, признакъ; ფსალ. 76—19; ვეფხ. 98, 287; კარნა ხით კეცისა, მრავლ. კვლები: მარგი ბოსტნისა, კარნა გუთნით გაკვლებული ორნაკი ხნულისა, борозда, гряда; კვალის ძებნა, искать слѣды, კვალზედ სიარული, идти по слѣдамъ, **კვალობა**, ს. მაგალითი, მაგვსება, примѣръ, сходство.

კვალიში, ს. შქერი, მცენ. ыльнянникъ.

კვამლი, კუამლი, კომლი, ს. მნათობარეთა ნივთთაგან ზეალმავალი შავი ორთქლი, опаринки дымъ; სახლი, სახლკარობა, ოჯახი; дымъ; семья крестьянская; тягло, კომლის ფერი, дымчатый цвѣтъ, კომლის ხანი ასდის, пахнетъ дымомъ, კომლი დგას, дымно (есть). კვამლში გამოსული, выкопченный. კომლზედ სამი ბაზი, съ дыма три аршина, კვამლი სულთქმისა, ეიხ. 121; издохъ стопа. **კვამლიანი, კომლიანი**, дымовой, дымный, **კომლება, კვამლება** ვა, ზ. ვ. კომლს დავუენებ. дымить, заставлять дымѣть, ეიხ. 97; **კომლვა** (ვ), ზ. უ. კომლი დის, дымѣть.

კვანტი, კვანტ-უდელი, ს. ღვედის მაგიერ გარდაბაში ლაკანი უღელოს, жердь, шестъ, въ закладкѣ, ხაბ. ლ.

კვანჩხი, ს. ხირჩა, მცირე ხაბაში არაგის, рюмка.

კვანძი, ს. ნასკვი, узелъ.

კვანწვა (ვ)კვანწვავ, ზ. ვ. გამოვანასკვავ, завязывать въ узелъ, перевитать нитки, (ვიკვანწვები), ზ. ვ. ვიკლაკვნები, ვიგრიხები რაკაში, изгибаться въ пляскѣ, ვ)კვანწვე მკლაკვებს, заголять руки, ანკ. 69.

კვანწია, ს. მცირე კოკობი, горшечекъ.

კვანჭკლი, ს. ბაზი ფეხის თა, наростъ на ногѣ у сокола, ხაბ. ლ. [ერის.

კვარაკვალიტა, ს. მცენ. лугоной гороховникъ,

კვარაკუნჩხა, ს. მცენ. ბაჭის-ყურა, чернобоска, дракна, ერისთ. ლ.

კვართი, ს. ბერანგი ან ჯუბა, рубашка, -დიაკვნისა, риза діаконская, კვართი უფლისა ჩვენისა, риза господня, იოან. 19—23; გუჯ. 1; მსჯ. 14—11.

კვარტნა, მცენ. ნ. ცირიფი.

კვარცხლბეკი, ს. ფეხთ-საგებელი საჭიდრის ზედა მჯდომის, ან ტკრფი, რომლისა ფეხისა, подножіе; стопа, ступня, ножная кисть; მაკ. 5—35; ხაქ. 7—49; ფსალ. 98—5.

კვაწაროხი, ს. მცენ. კოწახური, барбарисъ, ბუნ. ნ. კოწახური.

კვაჭახური, ს. სახლის გარეთ კუთხე? ხაბ. ლ.

კვაწე, ზედ. მკვახე, უმოუხელელი ხილი, неспѣлый, незрѣлый, кислый (плодъ).

კვახი, ს. მცენ. ქარქ-სქელი გოგრა; горлянка, **კვახიწყარე**, ს. მცენ. ყელიანი გოგრა, кубышки, ბუნ. ლ; ა. ფ. ლ. ბაქრ. 178.

კვდენა (ვ)კვდენ, -დინე), ზ. ვ. მოვკვდები, убить, (ვკვდები), ზ. ვე. სიცოცხლის მოკლებები, მივიცვალები, умирать, **კვდინება** (ვ), ზ. ვ. მოვკლავ, убивать, ქვლობა, ნ. ქლობა.

კვება (ვ)კვებ, -ბე), ზ. ვ. ვკსნები, გამოვკსნები, გამოვკკვებ, შევინახავ, სიზრდის მივსცემ, продовольствовать; (ვიკვებები), ზ. ვ. გამოვიზდები, прокармливаться, **კვებება**, ვკვებები, ზ. ფ. ღვიძლების, დაჭკვების, მთელი წელიწადი ბედ ან უბედურობა, навязалось счастье или несчастіе на цѣлый годъ; უბედურობა დაკვება, несчастіе сродилось съ нимъ.

კვებული, ს. ცხოველი ერთის წლისა, годовалый теленокъ.

კვეთა, სხ. ჭრა; შეტევა, შებმა ომში; უწინარეს ლიტურგიისა მომზადება მწირველის მღვდლისაგან საუფლოთა ძღვენთა; рубка; схватка; проскомидія; -სულისა, предсмертная агонія, ქილ. 414; (ვიკვეთ, -ოთ), ზ. ვ. დავხლი, დავსცემ, ударить объ, бросить, швырнуть. (ვჭკვეთ, -ოთ, ზ. ვ. ვჭსჭრი, ვჭრელ ვარ; ვჭსჭრი, ვიპობ, ვჭკვეთ ვსჭკრეთ, ვჭკოდე, ვჭსელი ქვასა; გარდავსწვეტ, გარდავსჭრი ხეშეს; рѣзать, сѣчь, рубить; долбить, высѣкать, тесать камень; рѣзать дѣло; მჭკვეთა, მჭკვეთ მაგალ. моя дѣла мнѣ, его пожъ поражаетъ меня, ვიკვეთ ფეხსა, перестаю къ кому ходить, непоказываюсь въ домъ, იკვეთს ურიასა; учитъ урокъ, მიკვეთ, ე. ი. მინიშნებ, გარდამიკვეთ, გარდამიწვეტ დამაბარებ, მიბრძანებ; опредѣляетъ, назначаетъ мнѣ; наказываешь мнѣ исполнить что; ვეფხ. 853; ბედი მიკვეთს, судьба назначаетъ мнѣ. კალმად გაკვეთ, вмѣсто пера очиню тебѣ, ვეფხ. 956; ვკვეთ ზ. მიწ. დავუნიშნავ, გარდავჭრი, назначить, опредѣлить кому, -ხმეუბოს, назначаю ему работу, ბუნ. კ. 250; ვიკვეთები, ზ. ვ. გავიჭრები; დავინიშნები; разрѣзываться; назначаться; **კვეთილი**, მიმ. გაჭრილი; დახარჯებული, დაშვებული კაცი, ხვიბარი; разрѣзанный; калека, сковецъ; 2 რჯული. 23—1; ნ. კვეთება.

კვეთება, სხ. ზედ. შევარდნა, შებმა; დარტყმა, დაცემა; схватка, стычка; ударевіе; бросаніе; 1 ქართ. 273; 2 ქართლ. 90, (ვკვეთებ), ზ. ვ. დავხლი, დავსცემ, ударить объ, бросить, швырнуть, ფოთრაკი არ მკვეთებია, несчастіе не поражало меня, ეიხ. 117; (ვკვეთები), ზ. ფ. დავეცემი, ვეცემები, ვეჯახები, შევეტევ, ударяться, атаковать, наступать, მატ. 7—25; 2 ქართლ. 66; მხედარნი კვეთენენ მკრახს, воины напали на враговъ, ჩონგ. 52; ყოველი შენი ზნე მე მჭკვეთებოდა, твой нравъ поражалъ меня, ეიხ. 171; (ვკვეთები), ზ. ვ. დავეცემი; ვეცემები, поражаться; сражаться, რუსუდ. 343; 2 ქართლ. 480; **კვეთებითი**, ზედ. наступательный, **კვეთებული**, მიმ. ეშმაკეული, გვემული ეშმაკისაგან, бѣсуемый.

კვეთი, ს. ღვინის, მჭიკა.

კვეთრი, ნ. მკვეთრი, острый.

კვეშა ვჭკვეშ, -შე), ზ. უ. ვჭკომლავ, дымѣть, გამოსდა, 19—18.

კვერეული, ს. ფქვილი მრგვლად შეტკეპნული ან მისხრიზოლი ნაფოუხმელის წვინდა ხახლისა, кругъ сыру, масла; кругъ воска.

კვერექსი, ს. დიდი მშვიდობიანი, ან შეგვიწყალენი, ектенія.

კვერთხი, ს. მომცრო არგანი, жезлъ, ви-

ница, лѣтомъ. 27—31; 2 кор. 11—25; ფსალმ. 2—9; 22—3.

კვერი, ს. მცირე ხვედა ან ურო რკინისა, ჩაქუჩი, молотъ, молотокъ, ვეფხ. 1336; იხილ. 11—7; კვერის-ბური, кузнецъ.

კვერი, ს. მცირე რგვალი პური, გინა შაქრის პური და სხ. небольшая круглая бѣлая булка, витушка, 3 მეფ. 14—3; 2 მეფ. 13—6, 7; ზოგჯ. кренделъ; შაქრის კვერი, круглый кусокъ сахару, ყველის კვერი, кругъ сыру, კვერი ლეღვისა, плодъ смоковницы, იხილ. 38—21.

კვერნა, ს. ნაღირი კიის ბეწვეულისა, куница, куница шкура; ბარქ. 6—21; ბუნ. ლ. **კვერნური**, прил. куній.

კვერცხი, ს. წონა, ნახევარ გირვანქისა, სამშ. 152; იმერეთში: 12 პისტალი; 12 золотниковъ; ლუშეთში ¹/₄ გირვანქისა; კრებ. კალენდ. 1887 წ. გ. 63.

კვერცხი, ს. ფრინველთა მფრინველისა და მწერთა ღრეჯული თესლი და მრგვალი ნაყოფი, яйцо, იხილ. 16—14; ქათმის კვერცხი, куриное яйцо, თოხლის კვერცხი, яйцо изъ смятку, კვერცხის გული, желтокъ, ერბო კვერცხი, яишница, კვერცხის ცილა, бѣлокъ, ლაჟი კვერცხი, болтунъ (яйцо), კვერცხის ნაჭუჭი скорлупа яичная, ღრეჯნელი კვერცხი მარწყვნის ხვლინტელს ქათმსა, არაკი, синица въ рукахъ лучше соловья въ лѣсу.

კვერცხი, ს. ფეხი, шлемъ. каска, шишакъ, სან. ლ. წეხ. ლ.

კვეხა ვჰკვეხ, -ხე), ზ. მ. ცეცხლსა ეშოხ კვეხით, высѣкать огонь, ლარეკ. 92.

კვეხი, ს. ფოლადი ან რკინა კაჟის შემოსაკრავად ცეცხლის გამოსაწნელ, огниво, ვეფხ. 194; ვისრ 134.

კვეტენი, ს. თასმის ღილი, пуговица изъ ремня.

კვეცა ს. стрижка, 1 кор. 11—6; (ვჰკვეც- -ცე), ზ. მ. გავჰკრეჭ, стричь, (ვიკვეცები), ზ. უ. გავეკრიჭები, остричься, **ნაკვეცი**, ს. ნაკრეჭი, остриженки.

კვეხება (ვ), ზ. მ. ვჰკვეხ. высѣкать огонь., ვეფხ. 1371.

კვეხნა, ს. ქრაბახი, хвастовство, (ვჰკვეხ- -ვჰკვეხნი, -ნე; ან ვიკვეხი, -ხე), ზ. უ. ვჰკრაბახობ, тобѣ ვიქვე, მოვიწონებ; хвастать, хвалиться, ვეფხ. 1040; **ნაკვეხი**, ზედ. ნაკრაბახევი. хвастанство, **კვეხნიერება**, ს. ქრაბახი, хвастливость.

კვიატება (ვიკვიატებ), ნ. აკვიატება.

კვიდო, ს. მცენ. კეხერა, бирючина, жостъ (раст.), кавказская брусника, ერის. ლ.

კვიკვირი, ს. ნ. კუკური; **კვიკლოსი**, ნ. კინკლოსი.

კვიკნო, ს. მფრინვ. ავაური, ерунъ, цапля.

კვიმატი, ს. კუმატი, კომეტა. комета.

კვინიში, ს. მცენარეა? ერისთ. ლ.

კვინიხი, ს. თავის თხემი, темя, რუსულ. 282.

კვინკლოსი, **კვიკლოსი**, ნახე კინკლოსი; ხრონ. ბრობ. 24.

კვინტილა, **კვინწილა**, ს. გრძნეულთა ზეთი, елей, употребляемый колдунами, სან. ლ; ბუნ. ლ.

კვინჩა, ს. მფრინ. მგხაო, песчанка,; ბუნ. ლ.

კვინცხა, ს. მცენ. ჯაგ-ცხრილი, кустарный грабъ.

კვინჩხი, **კვრინჩხი**, ს. მცენ. გარეული ღოღობოს, терновникъ, терн (плодъ), боярышникъ, ბუნ. ლ; ნ. ჩ. ლ. ერისთ. ლ; ვ. ფ. ლ; სიტ. 84.

კვინძი, ნახე ნეკერი, шиповникъ, ბოტ. ერის. ლ.

კვინძილა, ს. ნ. კვინტილა.

კვიპარი, **კვიპრი**, **კვიპაროზი** (ბერძნ.) ს. სარო მცენ., кипарисъ, ეზეკ. 31—8; იხილ. 41—19; ბუნ. ლ; ქებ. 4—13.

კვირა (ბერძნ.) ს. პირველი დღე შეიდეულისა, ან თვით შეიდეული; воскресенье; недѣля, შუაის კვირა, сплошная недѣля передъ масляницею, **კვირის ბალი**, **კვირაბალი**, канунъ воскресенья, навечеріе, აწერ. 122; რუსულ. 411; **კვირა-ცხოველი**, ს. ახალკვირა, оживленіе, Оомино воскресенье, **კვირიაკე**, ს. კვირა დღე, воскресный день, ქიმოთ. 127; **კვირეული**, ზედ. ერთის კვირისა, недѣльный, **კვირაობა**, ს. праздникъ воскресенья, კვირაობით, ზმ. по воскресномъ днямъ. **კვირიაკობა**, იგივე კვირაობა; ბუნ. კ. 262. კვირას, въ воскресенье, კვირის თვი, начало недѣли.

კვირვა სხ. удивленіе, ვჰკვირ, ვჰკვირვარ, ან (ვკვირვებ, -ვე; მიკვირს, მკვირვებია), ზ. უ. გაოცებულვარ, გავცვიფრებულვარ, გაკვირვებულვარ, удивляться, ვისრ. 79; შალ. 59 (ვჰკვირვები), ზ. ფ. გავცვიფრდები, удивляться, **კვირვება** (ვ), ზ. მ. გავოცებ; удивлять, (ვკვირვები), ზ. თ. сказаться диимъ, მეკვირვების, дивлюсь, ვეფხ. 125; **კვირვობა** (ვჰკვირობ), ზ. უ. удивляться.

კვირიაკე, ნ. კვირა.

კვირიკობის თთვე, ს. იულიანის თვე მღვიმურად, іюль мѣсяцъ, ბაქრ. 64; ხრონ. ბრობ.

კვირიონი, ს. მფრინ. щуръ. ქილ. 491, ერის. ლ.

კვირისცვავი, ს. ხასიათოვანი ცალკა ძარის შემოსაცმელი მრგვალი ხე ან ძვალი; მუხლის კვირისცვავი, ძვალი მუხლის თავში მრგუნავი, веретено; кубочка, гнѣздо въ коемъ верея или веретено ходитъ; кость въ стопѣ колѣнномъ, щеколотокъ, чашка у колѣна, ჩ. ქ. ლ.

კვირტი, ს. ჩუნი მაკვლისა მრგვალად მოთლილი, клокъ шерсти, გუმ. 15; ბუნ. კ. 11; ერისთ. II—9; კოკორი ხის, почка, глазокъ на деревѣ.

კვირტი, ს. კრუტი, მწერია, ось.

კვირჩხა, ს. თევზია, სან. ლ; ბუნ. ლ.

კვიცა ბური, ნახე გვიცა.

კვიცა, ს. იმერ. მცირე ქოთანი, горшечекъ.

კვიცი, ს; ცხენის შვილი, жеребенокъ, **კვიციანი**, ზედ. жеребчатый, **კვიცობა**, ს. быть жеребцомъ, ანტ. 11, კვიცის ფარდა, ბუნ. ლ?

კვიჭიჭა, ს. მცენ. პანკა, ჭიქუსხული. лѣсная груша.

კვიჯგა, იმერ. როტინი, стунка, ერისთ.

კვლა, **კულა**, მღან. **კულავ**, ზმ. კვლად, კიდევ, პასუკან ან შემდგომ, еще, опять; კულად და კულავე, еще и еще, ვეფხ. 115; **კვლავცა**, იგივე კვლა; ვეფხ. 1198; **კვლანდელი**, ზედ. прошлый, რუსულ. 501.

კვლევა, სხ. приношеніе сластей на новый годъ, (ვკვლევ, -ლე), ზ. მ. მივულოცავ ახალს წელიწადს ტკბილით რამე, поздравить кого съ новымъ годъ, принося сласти, ვკვლევ თვს; жер-

тиую, соѣюю, ѕуѧѕлуѕ ѕѵѵлъ, ыслѣживать слѣдъ, ѣол. 15, (ѕѵѧѕлуѕ), ѳ. ѕ. слѣдовать, изслѣдовать, выскать.

კვლიავი, ს. ѕѣрѣ, тминъ, анисъ полевой.

კვლიტინი, -ნება (ѕѵѧѕлитнуѕ, -ну), ѳ. ѕ. ѕуѣкѵѧнуѕ, ѕуѧѕѧѕкѵѧнуѕ, подстрекать, подзадаривать.

კვნესა, სზ. oxanie, (ѕѣѧѕнуѕи, ѕѵѧѕнуѕуѕ, -ѕу), ѳ. у. ѕулои-ѕѵоѣѣѕѧ, ѕѣѣѕуѕуѕѧ, ѕѵоѣѣѧѕ, ѕуѕуѕ, стонать, вздыхать, ѕуѕуѳ. 194; ѕѵлои ѳѵѧѕнуѕиѣ, сердце щемить, ѕѵѧѕнуѕуѕ, заставить стонать.

კვნეტა (ѕѣѧѕнуѣ, -ѣиѣа), ѳ. ѕ. ѕѣѣѕѵѣуѕу, ѕѣѣѕѵѣѕуѕу, грызть, ломать зубами.

კვნიტი, ს. ѳолѕѳои ѣѧѕѵѵа ѣѧѣѣѣиѣа, ѳѣѣѣилиѣа, кусокъ, отломокъ сахара, соли и т. п.

კვნიწი, ს. ѳѵѵѣѣ ѣѧѕѵѵа ѣѧѣѣѣиѣа, кусочекъ сахару, небольшой отломокъ чего либо.

კვრივი, нѣѣ **ѳკვრივი**; **კვრინვა**, ѳоѵѕѣуѣѣѣ, ѵуѳѣуѳѣ ѳ ѕѣѣѕѣ ѣѣѵѵуѳѵ, мурлыкать, урчать.

კვრინჩხნარი, ს. ѧѳѕѵлои ѣѧѳѳ ѵѵѣѣиѣѣиѣ ѣуѵѵа ѳѵѧѕѧ, мѣсто, поросшее терновникомъ.

კვრინჩხი, ს. ѳѵѵѵ. ნ. **კვინჩხი**.

კვრიხი, ს. ѳѵѵѵ, крыжовникъ.

კი, სზ. ѣѣѣѵѵѧлои ѳѧѳѵѵѵѵѵѣѣиѣѣ: ѳоѳ, ѣо, да, такъ, ѵуѳѣ. 207; კიდევინთ, ѵѵѳѳѳѳ ѵѣиѣ, еще словомъ, ѵуѳѣ. 207; კი, иѳѣѣѣуѣѣ ѣѣѣѣѣѣ ѳѣѣѣѣѣ ѳѵѵѵѣѣѣѣѣѣ

ვიხრ. 155; здоровый человѣкъ неподвержень болѣзнямъ; **კიდეგანობა**, ს. განკიდურება, განწირულება, крайность; удаленіе, разлука. ვიხრ. 22, 83, 119; 155; შენ არ შეგიძლიან მისი კიდეგანობა, ვიხრ. 124, 138; ты не можешь удалить его отъ себя; კიდეგან ნუ გამხდი. не удаляй меня.

კიდეგან ქმნა (ვიქმ, ვქმენ), ზ. ვ. განვაცუნება, მოვარიდებ, отвращать, отдалять, отрѣшать. ვიხრ. 3.

კიდე-გაძევება (ვაძგებ), ზ. ვ. განვაცუნებ, выгнать, აღბ. 58; ვიხრ. 161.

კიდევ, ზზ. კვლავ, მერმეცა, опять.

კიდეც, ზზ. განაღამცა, уже; еще, კიდეც იმიტომ, вотъ почему, კიდეც გითხარ, я развѣ не говорилъ тебѣ.

კიდვა, ს. კიდება.

კიდობანა, ს. მცენ. ს. ხაჭაპური.

კიდობანაკი, ს. მცირე კალთა, корзинка, გამოსლ. 2—3.

კიდობანი, ს. ღიდი ზანდუკი ნამცხვართა პურთა შესანახავად ხარ, ящикъ для хлѣба, **რჯულის კიდობანი**, ფიცრის კოლოფი სავსე რჯულის ფიცრით, გამოსლ. 25—10; 26—33; ფსალ. 131—8; ებრ. 9—4; кивотъ завѣта, ковчегъ. **კიდობანი**, მოაბა, ქვედა, კალთა შთახსმული სხვარგისად, сумка, გამოსლ. 2—3; ფუნტ. 575, 619; назанкинъ, носилки; ან გვირგვინი, ჯვრგვალი, ძელნი მოჭდობით შეკრულნი სამ ან ოთხკუთხედ; нѣчецъ, рядъ бревенъ въ срубѣ, связь четырехъ бревенъ въ срубкѣ, нѣичникъ; ნოეს კიდობანი, ноевъ ковчегъ.

კიდობნატი, ს. მცენ. ნახე ანდრ. ცხოვრ. 8.

კიდოვნება, ს. ბალღამი ან ფალღამი, темпераментъ, სპბ. ლ.

კიდონტი, ს. შავი ქვა-მაგარი გამოსაცდელად ოქროსა და ვეცხლისა, черный пробный для серебра или золота камень, ქილ. 355.

კიდული, ზედ. მაგალ. აქლემი, ე. ი. ღატვირტული, навьюченный, **კიდულობა**, ს. დამოკიდებულება, зависимость, (ვჭ), ზ. უ. დამოკიდებულებით, зависѣть, მარკ. 2—112.

კიდური, ს. ნაპირი, კიდე, край, оконечность, **კიდურ-მდგომარეობა**, ს. უკანასკნელი მდგომარეობა, крайнее положеніе, ლოც. 90, 91, 108; მარკ. 2—11; **კიდურ-მდგომება**, ლოც. обстоятельство, ლოც. 115.

კიდურწერილობა, ს. აკროსტიხი, შაირთა შინა თვითოეულის ტაეპის ასოთაგან შეკეთნილი ლექსი ან სიტყვა, Акростихъ, краестишіе.

კივილი, სხ. ვიველი, წივილი, крикъ, (ვჭკივი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვჭწივი ვჭყვირი, ხმა მაღლა ვიძახი, кричать, **კივლება** (ვ). ზ. ვ. ვყვირებ, заставлять кричать, (ვაკივლებ). ზ. მიმ. ვიყვირებ, кричать, ქვყნ. 1032; 1036.

კვირითი, ს. ჭწიფობელა, щуръ, ерихъ. ლ.

კითარი (არაბ.), ს. ხუთ-ძალი სარკე მსგავსი ჩონგურისა, гитара.

კითხვა, სხ. спросъ, спрашиваніе; вопросъ; чтеніе; поклонъ, კოლას. 4—15; კითხვა-მიგება, вопросъ и отвѣтъ, ქად. 64; ცოლის კითხვა, наказаніе за грѣхи, ხმა მაღლა კითხვა, громко читать, (ვჭკითხავ, -ხე: ულ. ვჭკითხული და ვჭკითხული). ზ. ვ. მოვჭხთხავ პასუხს, შეკეკითხები; მოვჭკითხავ, გარდავხდევინებ; спрашивать. вопрошать; взыскивать, требовать; გიორგ. ვ. სამ. 1; (ვიკითხავ), ზ. ვ. ვჭკითხულობ; მოკითხვას შეკუთვლი; читать; посылать поклонъ; ვიკითხავ სიხლსა, искать вознагражденія за кровь, აღბ. 165; რუსუდ. 425; (ვუკითხავ), ზ. მიმ. читать кому; спрашивать, требовать, თუ მეფე არ უკითხავს, если царь не взыщетъ, სამ. ვახტ. 89, 257; მკითხავ, спрашиваешь меня, მკითხა უფალმა, Господь взыскалъ съ меня, ლიტ. 9; მიკითხავ ты спрашиваешь меня о моемъ здоровіи, რომ. 10—20; (ვუკითხევნი, -ხვი), ზ. ვ. თავს დავსთხოვ, დავეთხოვები; ნებას გამოვსთხოვ. спрашиваться, просить позволенія, ვეთხოვები, გრძელებები, взыскиваться, მეკითხება, спрашивается у меня; взыскивается съ меня, ლიტ. 33; ვიკითხვი, читаться, **კითხული**, читанный, **ნაკითხი**, ს. სწავლული, ученый.

კიკვილა, ს. მფრინველია?

კიკინები, ს. გრძელი თმა ლაზუქუნებული, пукли.

კიკინი, სხ. თხათა ხმიანობა, блѣяніе, (ვჭკიკინებ), ზ. უ. блѣять.

კიკლაობა, ნ. კიკლაობა.

კიკმელი, ს. მეხუთე ცა ღიახი, юпитеръ (планета).

კიკიტა, ს. მფრინველია?

კიკნა, ზედ. ციცქნა, პატარა, малый.

კიკნა (ვჭკიკნი), ზ. ვ. ძვალსა ვჭღრღნი, грызть, глодать кость.

კიკო, ს. ტუზი, სათამაშო ქაღალდეში; გრაფლიანი, тузъ.

კილად, ზზ. მარილის ღამატებით, солоновато.

კილამონი, კილამურა, ს. მცენ. სისქაბელა, сладкій корень, солодковый напоротникъ, каменный звѣробой, Polipodium vulgare; ბუნ. ლ. **კლდის კილამურა**, стопожникъ, Asplenium, პ. ფ. ლ. ბუნ. ლ.

კილვა, სხ. ლანძღვა, ტუქსვა; მასხარათ აგდება; хула, поношеніе; насмѣшки: (ვჭკილავ), ზ. ვ. хулить, поносить, осмѣивать; ჩონგ. 141.

კილი (ბერძ.), ს. მცირე რამ წუნი, недостатокъ, порокъ, აქვდან კილვა.

კილი, ს. ხორბლისა ან ბრინჯის ბუღე. шелуха.

კილიკი, ს. ლაზთის ფიწვი ცხანის შემწუხებელი, წმინდა ნინოს ცხოვრ.; 1 ქართლ. 83; волосъ.

კილიტა, ს. წვრილი ბეჭალი, блестка, фольга.

კილო, ს. გაჭრილი და ამოხვეული ღილების შესაკრავად; გამოსლ. 26—4; петля для пуговицы; **კილო გალობისა**, ე. ი. მიმოსაქცევი სხვაობა ხმათა; напѣвъ; **კილოხმისა**, тонъ, -მუზიკის, акордъ, იერვ. 48—32; **კილო თვალისა**, ე. ი. თვალის კუთხე, глазъ, катокъ у глаза, ქილ. 479; კილო ღილისა, петля для пуговицы, კილოდ მარილს მივსცემ, посолю, ზომიერად მარილის მიცემა, положить соли сколько нужно, соразмѣрно, წყლულს კილო დაესხა, рана стала подсыхать, სპბ. ლ; კილო იხრისა, ломотою მუხლის სახელს ჩაგდება, зарубочка въ пяткѣ у стрѣлы, ნ. ჩ. ლ;

კილოს ადება, ს. დაწყება, მოყოლა (მაგალ. ქარიღლის); стать, начать (напр. плакать), იერემ. 48—32; **კილოს დაბმა** (-დებმ), ზ. ვ. კილოს ამოკუნვეც; кілоч деребо წულულთათვის, ბმოელებში, ვრჩები, обметать петлю; заживать (рана), **კილოსდაჩნევა** (კილო დაჩნდა), ზ. უ. заживать (рана); кілоть дамогабам ხალთ, вернуть крючекъ въ тяжбу, **კილოვნება**, ს. ხმით მეზიარის ან სიმღერის, такт, тонъ, ნ. ნ. ლ; **კილოიანი**, ზედ. нетельный; топкій, **კილოკავად**, ზმ. გადაკვლით, იგავით, мимоходомъ, стороною, იერემ. № 1, 87; კილო კადად კერვა, вязать въ тамбуръ.

კიმანება, სზ. ქინძისი ან კიალი, ржаніе, крикъ, (ვკიმანებ, -ნე), ზ. უ. ржать; кричать; იხილ. 10—13.

კიმელი, ს. კუნძული, побѣгъ виноградной кисти, ბუნ ლ. ნ. მტევანი.

კიმკიმელი, ს. ორმაგება ზეცისა ან ღიახი, орбита Юпитера, ნ. ცოლიელი.

კინამო (ბერძნ.), ს. დარიჩინი, корица, ქებ. 4—14; ცხო. 59, გამოსლ. 30—23, იგავ. 7—17.

კინაპი, ნ. კნაპი. [чуть, едва не.

კინაღამ, კინალამ, ზმ. კნინლ, თითქმის, чуть-

კინენი, ს. ქარ-ბზნეული შუბი, копье, ღარეჯ.

კინკავა, ს. მეცნარეა?

კინკილაობა (ვკ), ზ. უ. вилять.

კინკილი, სხ. ცალფეხით ხტომა, скаканіе на одной ногѣ, (ვკინკილებ), ზ. უ. скакать на одной ногѣ.

კინკირა, სახე წინწილი.

კინკლაობა, ს. მცირე ომი, წზუბი, схватка, стычка, свалка, перевалка, перестрѣлка, (ვკინკლაობ, ვკინკლავებ), ზ. უ. ვეწხუმები, ვეკრიჭები; производить схватку, стычку съ непріятелемъ, გორგ. 6, 68; 2 ქართლ. 505.

კინკლოსანი, ს. ცხრილი, ხელის წელთა აღრიცხვისა, ნაქცევი მზისა და მთვარისა, циклъ, кругъ, извѣстное число хѣтъ, ნ. ქრონიკონი.

კინკრიტა, კინკრუტა, კინკრუტელა, მცენ. თორკალა; ან კენკრა ღვიისა და მისთანათა, крыжовникъ; шишка еловая, и т. п.; ნ. ნ. ლ; ბუნ. ლ.

კინკრო, ნ. კინტრო.

კინკრიხი, ს. თავის ქალა, черепъ, макушка.

კინკრუტა, მცენ. თორკალა, ნ. კინკრიტა.

კინტრი, ს. ბენტელას სწკეპავი, ШТилька для пеньки, толстый конецъ у палки, которымъ сбиваютъ вату, шерсть.

კინტო, ს. ღალატი ხილეულის გამსყიდველი, разносчикъ фруктовъ, კინტო ურაზედ ხურმა რგინაზედ, поговорка.

კინტრო, ს. ცის სახელადი, რასაც თვალი გადასწვდება, горизонтъ, небосклонъ, სხმ. ლ.

კინჭვა, ს. მეცნარეა, სხმ. ლ; ბუნ. ლ. ერის. ლ?

კინძვა (ვკინძავ), ზ. ვ. ვკინძავ, ვკლარავ; **შეკინძვა** წიგნის რვეულთა; сметать, сшить на живую нитку, брошюровать.

კინწი, ს. კისერი, шея, затылокъ, **კინწის კრვა** (ვკრავ), ზ. ვ. კისერში ცემით გავაგდებ, дать кому подзатыльника, выгнать вонъ по шеямъ.

კიოტა, ს. მფრინ. ცხრა მუცელა, малиновка (птица), ბუნ. ლ. трясогузка, რქლ.

კიოტრდი, ს. მფრინ. капукъ, капюкъ, ერის. ლ.

კიპკიპი, სზ. ხმიანობა ქორთა, შავარცხთა, გავთა და სხ. крикъ ястреба.

კიპრი, კვიპრი, მცენ. кипарисъ.

კიპრუჭკი, ს. გოლი, თაფლის ბური, сотъ, сотовый медъ.

კიქვა (ვკ), ზ. ცალს თვალსა ვკნუტავ, щурить глазъ.

კიცი, ს. ვეკრეტკიანა, скалить зубы, ერის. 2—8.

კიცინა, ს. მრავალ-ხმიანობა ასაგებად; ან ომში კიცილი მეომართაგან; освистка, шумъ неодобренія; крикъ ура во время сраженія; ხაზრ. 121; კიცინა დასცეს, освистали, опикали; бросились съ крикомъ ура, რუსუდ. 322; **კიცინება** (ვკ), ზ. უ. ვეჩრჩხვირვებ, გულზედ მოვეყრდნ, подразнивать, потрунивать.

კირკა, ნ. ნაკირვა, обкорка.

კირთება, სზ. მონება, უღელი, დაკირთება, иго, рабство, (ვკირთებ), ზ. ვ. ვიმონებ, порабощать, покорять, (ვეკირთები), ზ. თვ. ვეხლეწლობ დამონებასა; ვაიძულებ, стараться покорить; разорять; ერეკლე ძე მეფის თეიმურაზისა კახეთს ეკირთებოდა, Ираклій, сынъ царя Теймураза, старался поработить Кахетію, ვახუშტ.

კირი (სომხ.), ს. დამწვარი ქვა დალეწილი ფქვილისაგით კეტლით ხამენებლად, известь, კირიქვა, известковый камень, დამწვარი კირი, гашеная известь, **კირიანი**, ზედ. известковый.

კირიელეისონ, ბერძნ. უფალო შემიწყალე, l'ospodi pomiluй, კირიელეისონი, ს. კრიალოსანი, ხარკრი, ხსნილი მძივები ხოთლებად, четки.

კირინი, ს. შეშაძარღვი, мышцы, мускулъ, ბუნ. ლ.

კირკაჟი, კირკიტა, ზედ. მაგარი რამ ძნელად გასაფუქნელი, твердое, неудоболупимое какъ напр. бобы; ერის. 2—74; მკრივი, ჩასხმული კაცი; мужикъ; კირიანგი, плотный (мужчина); скупой, კირკიტად მოხარშული ლობიო, бобы разсыпчато-сваренные, კირკაჟი ბებერი, бодрая, здоровая старуха.

კირკინა, ს. დიდი კიბორჩხალა, гомаръ (ракъ).

კირკიტა, მფრინვ. кобецъ, овсянка (птица), ქილ. 273; ნ. ნ. ლ; **კირკიტა ხე**, ე. ი. ცნობილ. ხე, ლ; ბუნ. ლ; **კირკიტა კაკალი**, მაგარი კაკალი ქვითაც ძლივ გასაცემი, твердый, крѣпкій орѣхъ, ნ. კირკაჟი.

კირნი, ს. შეშაძარღვი, мускулъ, мышцы.

კირშანეული (ბერძნ.) კარ ნაშენავ უფალსა, მონულ, საკუთარი ხალხი, ე. ი. ფული კეისრის მანეულისა), ორიშაური, უზალთუნი, რომელიც ჰქონან ეკლესიას ისტორიისაგან გვერდი 166: და შეჰკვეთნ ფიცელსა გლეხსა ერის კომლზედ ხამი კირშანული, რომელსაც ექვსი შაური აწონდეს, гривенникъ, два пятака, ხამ. ვახტ. 15; 2 ქართლ. 9; ალექს. მეფ. გეგმარი.

კირსაგალი, ს. ქართლ. 2 ტ. 29 გვერდი, ნ. საგალი.

კირჩხიბი, ს. ასოკვეი, კიბო, კირკინა; მჭამელი მუწუკი რკეც-წოლებული; წიხქვილის ლითონის საკბინი რკინა; ნიშანი ზოდიაქოსი, რომელიც

ივნის მითვალავს მზეს; гомарь, морской ракъ; ракъ (болѣзнь); ракъ (знакъ зодіака); кожулина, желѣзная втулка въ неподвижномъ жерновѣ.

კირწი, ს. ნ. კინწი; რუსუდ. 470; კირწიკირწი, ს. კისერზედ გადაბრუნება; кувыркъ, кувырканье.

კირწულვა, ნ. მოკირწვლვა.

კისაკი, ს. ფულის ქისა, кисетъ, I ქართლ. 257.

კისერი, ს. ქვლ, უკანა კერძო ყელისა, კინწი, ხელ, ხმა; нарѣзъ, часть шеи и горла въ мясѣ, чѣмъ кинжалъ рѣжутъ, пусть это будетъ на моей шеѣ; კისრის მოგდება, сломать шею, **კისერ-მოტეხილი**, проклятый, ქილ. 565; დავრ. 123; კისერ-ხმალ-კილეტული, повинная голова, 2 ქართ. 53; 92.

კისკასი, ზედ. მსწრაფელი, მარჯვე, ცქვიტი, проворный, расторопный, живой, 1 ქართლ. 124; კისკასად, ზზ. ცქვიტად, проворно, ვეფხ. 1390, რუსუდ. 479. **კისკასობა** (ვ), ზ. უ. ყმარლობ, მარდად ვიქცევი, проворничать.

კისკისი, ნ. კისკასი, фарзд. 172.

კისრება, კისრვა (ვიკისრებ, -რე; ვიკისრავ, -რე), ზ. ვ. კისერზედ ან თავზედ ვიღებ, брать что на себя, გორგ. 72; ერისთ. 2—100; (ვიკისრებ, -რეს), ზ. ვ. თავზედ მოვიხვევ, навязать кому что; **კისრვინება** (ვ), ზ. ვ. заставить взять на себя, **კისრულობა**, სხ. თავზედ-აღება, взятіе чего на свою отвѣтственность, (ვკისრულობ), ზ. ვ. брать на свою отвѣтственность, ერისთ. 2—100.

კისტისკური, ზ. კისერში ცემა, подзатыльникъ.

კიფრავაშლი, ს. ვაშლის ჯიშია, ბაქრ. 181, ирим.

კიფრანა, ს. მცენ. дерябка, ბუნ. ლ.

კიფრი, ს. მცენ. огурецъ, ვეფხ. 780.

კიუცა, ნ. კიოცა.

კიფი, ს. მცენ. კანაფი, конопля.

კიშტი, ს. კალათა, корзина, корзинка. იერემ. 24—1. 2.

კიჩერი, ს. ქიშური, виноградъ кругловатый.

კიცვი, ს. კვიცი ცხენისა ან ვირისა, жеребецъ, ნ. კვიცი.

კიცხება, კიცხევა, სხ. руготня, насмѣшка.

კიცხვა, სხ. руготня, ругань; поношеніе; насмѣшка, **კიცხვითი**, ზედ. поносительный, ругательный; (ვკიცხავ), ზ. ვ. ვიგმენ, დავსცინებ, გავკილავ, ругать, поносить; осмѣивать, насмѣхаться, (ვკიცხვი, -ცხვი), ზ. თვ. დავსცინებ, გავკილავ, ругаться, насмѣхаться, (მეკიცხვების), ზ. მიჩ. დამცინის, трунитъ надо мною, смѣется на меня, გეკიცხოს, будетъ смѣяться надъ тобою, ისოზარაკ. 13—7; ქართლ. 2—217; ვიჩრ. 124; **კიჩი**, ს. კარგად კიჭის, скалить зубы. [127.

კლა (ვკლი, ვკლავ), ზ. ვ. ვკლავ, მოვკლენებ, убивать.

კლავი, ნ. მკლავი; **კლავწეწელა**, ს. მცენ. ფოლიონჯანი, калганъ (раст.); ჰ. ფ. ლ.

კლაკნა (ვკლაკნი, -ნე). ზ. ვ. მოვკნრი, მოვკკვნი, гнуть, изгибать; (ვკკლაკნები, -ნე), ზ. ვ. მოვიხრები, მიმოხვრით ყელ გველთითის ან მჭიხვრელა, изгибаться, извиваться, გველი იკლაკნების, змѣя извивается.

კლანჭი, ს. ჭანგი ითხეფთა, когти, სან ლ; ბუნ. ლ.

კლარკვა (ვკ), ზ. ვ. ღვენთავ, ღვენჭკვა, ღვენაცვა, спутывать, перепутывать, ქილ. 364.

კლარკული, ფურძენია, ბაქრ. 229.

კლდაება, ს. თოფია, ружье, ბაქრ. 166.

კლდე, ს. მთა ან ჯორა მრთლად ქვისა, каменная гора, скала; სხვენი კლდისანი არიან: **ტინი**, ფრიად მაღალი ლერწა-ამორთული; **ხალი** და **ქორაფი**, ვრცელი და მაღალი ნიამორთგანეც ბრიელ სივალი; **თირი**, რბილი და ადვილად გახლეტელი, **კონცხი, რკონცხი** ან **აკარა**, ზღვაში წარხეღელი კლდე; **ჭეო**, კლდე ფიქლიანი; **გოზი**, ქვიშიანის მხგავსი; **კბოდე**, ზღვისა ან მდინარის პირის კლდე; ჩაქვლი და ფლატი, **ბრაგი**, ზღვათა შინა დაფარული კლდე, სავნებელი ხომალდთა; აგრეთვე კლდეთა მაღალთა ითქმის: **კარკატოვანი, პიტარო, ფრიალო**; ვეფხ. 148; **კლდის-კარი, კლდე-კარი**, проходъ въ горахъ, **კლდის-ძარღვი**, рудная прожилка, жила, слой, **კლდის-ფერე**, одна сторона горы, **კლდიანი, კლდოვანი**, зде. скалистый, დარეჯ. 2—9; რუსუდ. 338; **კლდოვანება**, ს. მთიანობა, гористость, скалистость, **კლდის-თევზა**, ს. ящеръ, **კლდის-დუმა**, очитокъ, молодило (раст.); ჰ. ფ. ლ; ბუნ. ლ; **კლდის ბალახი**, ს. მცენ. ростокъ, нѣтвь, лат. germen, ბუნ. ლ; **კლდის-ვაშლი**, ს. მცენ. უკლება, морозъ (раст.), ერის. ლ; semper vivum major, ჰ. ფ; **კლდის-ქოჩორა**, ს. მცენ. сухостебельникъ, франц. Adiante; ჰ. ფ. **კლდის-ჯოჯო**, ს. ящерица, саламандра, ჰ. ფ. **კლდის-კილამური**, ს. მცენ. папоротникъ, стоножникъ, Asplenium.

კლდის მერხე, მცენ?

კლება, სხ. умаленіе, сбавка; -მოთვლისა, ущербъ лупы, (ვკლებ, ვუკლებ, სრ. ვაკელ, მე. ვკლი), ზ. ვ. მივუხვამ, მოვაკლებ; შევამცირებ, დავანაკლებ, დავაკნინებ, лишать; умалять, сбавлять; ვუკლებ ფასსა, сбавить цѣну, ვაკლებ პატივსა, лишать почестей, ქილ. 360; (ვაკლებ), ზ. მიჩ. დავაკლებ, მოვაკლებ; შევამცირებ, დავანაკლებ; лишать себя; убывать, уменьшаться; რუსუდ. 593; ალექს. 70; მთოვარემ იკლო, луна убыла, იკლებდა ბარკალსა, онъ хромалъ, დავით. 32—31; ვაკლებ სიმხნესა, терять мужество, დარეჯ. 143; ხოფელმან არ იკლო თავისი ბეგარა, природа не лишилась своей дани (убыли), ვისრ. 8. გუჯ. 26; მეფის ძემან ირაკლიმ იკლო რაიმე, царевичъ Ираклій былъ недоволенъ чѣмъ то; ქართლ. 109. 133, 204; (მაკლის, მაკლია, მაკლდება, სრ. მკლებია), ზ. ნაცვ. არა სრულად მაქვს; მაკლდება, недостаетъ мнѣ, я лишенъ; ფული მაკლია, недостаетъ у меня денегъ, ვეფხ. 8; ვით. სამ. შესავალი; 1 ქართლ. 400; ეგრე გაკლია, этого еще недостаетъ тебѣ; გული მაკლია, я недоволенъ, ღმე მაკლდება, дни мои убываютъ, ერისთ. 2—5; ჭკუა იკლის ან იკლია, недостаетъ у него ума, მარკ. 1—24; ყური მაკლია, худо слышу; თვალთ-მაკლია, худо вижу, (ვაკლდები, ვუკლდები ან ვაკლდვარ, ვაკლიდარ); ზ. ვ. მოვაკლდები; შეუკნიხლები; недоставать; небывать, не-

посѣщать; маникировать; быть литеу, Мат. 19—20; Іоан. 118. Мрк. 1—188; Рус. 274; ვკლებები სწავლისა, -ლოცვისა, отставать отъ ученія, отъ молитвы; небывать на ученіи, молитвы; **კლებულობა** (ვკლებულობ), Ф. у. ვიკლებ, уменьшаться, умаляться; недоставать; лишаться; **კლებინება** (ვ), Ф. в. შევაკლებინებ, заставить уменьшить.

კლება, სხ. грабежъ; (ვიკლებ), Ф. в. ვიკლებ, ვიფორიაკებ, ვსცარცვავ, грабить.

კლემაქსი (ბერძ.), ს. კიბე, წიგნი იოანე სინელისა; лѣствица, книга Іоанна Синаита.

კლერტვა, ნ. მოკლერტვა.

კლერტი, ს. Прич. боровоповолокъ, оржанецъ, ерш. ლ.

კლერტი, ს. ხმელი ღერი ეანჩისა ან კარვიულის მცენარისა; сухія вѣтви, хворость; იხ. 9—18; 37—27; ოს. 10—4; ბირის უკეთურობა, нечистота на языкѣ; **კლერტიანი**, Прил. имѣющій отвѣтки, Ам. 36.

კლეტა (ვკლეტ, -ლიტა), Ф. в. ღავკეტ клюсть, замыкать.

კლვა, Нѣ. убиваніе; убійство; (ვკლავ. უსრ. ვკლაფლი, ან ვკლეფლი, სრ. ვკალ), Ф. в. მოვაკლინებ, მოვკლავ; ღავკლავ цѣлаго и пр. убивать, умерщвлять, заколоть, зарѣзать; Быт. 40; Іоан. 20—13; მწუხარება კლავს, печаль убиваетъ; (ვიკლავ თავსა), убиваюсь, მკლავს წყურვილი, томитъ жажда, Ліи любовь къ тебѣ будетъ мучить меня; (ვკლავინებ) თავს მოვაკლვინებ, отдавать жизнь кому на жертву, გულს მიკლავს, огорчаетъ; მიკლავს წყურვილსა, утолять жажду, Псал. 123; რაღ მიკლავ თავსა, зачѣмъ убиваешь меня, Быт. 6—10, (ვიკლავი, ვიკალი), Ф. у. მოვაკვლინებ, убиваться. **კლვადი**, Прич. достойный, заслуживающій смерти, заклатія; კლული, Прич. კერპთა კლული, принесенный въ жертву идоламъ, Быт. 21—25.

კლთოლვა (ვკლთი, სრ. -თოლი), Ф. у. ვკლეფ, клевать, бить ключомъ; Быт. ლ; ნ. Ѳ. ლ

კლიმაკი (ბერძნ.), ს. კიბე, климатъ.

კლიტე, (სპარს. ქლიდ; лат. clavis) ს. საკეტი, молотокъ, замокъ, Іоан. 1395; Ѳეოგენის ჴელის ნიშანს გახსნებს, ключь, Іоан. 455; Мат. 16—19; მიგცნე შენ კლიტენი სასუფეველისა, и дамъ тебѣ ключи царства небеснаго, Ѳეოგენის ნიშანს დასაკეტი რამ, ურდული, запоръ, Іоан. 2—7; კლიტეებით და მოქლონებით, запорами и затворами, Быт. 6—17.

კლო, ს. 1 Хрон. 334, 1 Чрн. 2?

კმა, Прич. довольный; достаточный; **კმასაფოველი**, Прич. достаточный, Іоан. 9—31; Сам. 58; 1 Хрон. 330. **კმაყენება**, **კმაობა**, სხ. კმაფოფილება, удовольствіе; достаточность; довольство; Іов. 229; ვკმაყენებ, Ф. в. ვაკმარებ, კმასაფოველად გაუხდი, расходовать бережно, чтобы достало; (ვიკმაყენებ), Ф. в. ვიკმარებ, ვიმეოფინებ, стараться бережно расходовать, чтобъ достало, Іов. 89, 150; Мрк. 81 (1); (ვკმაყენებ), Ф. ож. ვეყოფი, ვეკმარები, достаточно, хватать. Мрк. 2—189; კმა-არს, Прич. **კმარა**, კმარის ან კმარ-ვარ; Ф. у. достаточно, довольно (есть), Іов. 17; 1090, 1155; Іоан. 127; კმაროდა, კმაროდის, довольно было, **კმარება**, **კმარევება** (ვ), Ф. в. ვაკმაყენებ, ვიკმარებ, ვეკმარები, Ф. в. ვაკმაყენებ; Іов. 1164; Ам. 105; **კმარება** (ვაკმარებ), Ф. в. აღვასრულებ, совершать, исполнить.

კმაოფოფა (-ვკეოფ, -ვკეფ), Ф. в. გულსავსე ვკეოფ, удовлетворять; довольствовать; удовлетворять, კმა გეყოფ, довольствуйтесь; Лук. 3—14; (კმაყენე, -ვეყენე), быть достаточнымъ, Лук. 14—28; კმა შეყოფ, довольно, достаточно для меня, **კმაოფილი**, Прич. გულ-ხავსე. შეკმარებული, довольный, **კმაოფოფილება**, Ф. გულსრულობა, შეკმარება გულის, довольство, удовлетвореніе, (ვაკმაოფოფილებ), удовлетворять.

კმაზვა (ვკ), Ф. в. ღავრჩევ, ღავკმაზვ; вычищать, вычищать; убирать, снаряжать; -ტრენა, сѣдлать ломать, Быт. კაზმა, კაზმვა.

კმარა, **კმარება** (ვ), Ф. в. ნ. კმა.

კმევა, Нѣ. куреніе, (ვკმევ, -მიე), Ф. в. ღავკომლებ სუნნელს საკმეველსა, ладаномъ курить, кадить; (ვკმევ), Ф. მიჩ. ღავკმევ საკმეველსა, кадить, (ვკმი, у. ვკმილი, Срв. არა ვქვს; ვკმევი, -მიე), Ф. у. ვკმილვ, ვკერჩი, куриться, дымѣть, Быт. 3; 53; Іов. 327; Рус. 363. Лук. 1—9.

კმევა (ვიკმევ, ვიკმიე), Ф. в. ვიმეოფინებ, ვიკმარებ, стараться бережно расходовать, чтобы достало, Дѣян. 96; Іов.

კმინვა (ვკკმინავ, -ნე), Ф. у. ლიმოთ თვის, Мірѣе ვლმუეი, о львахъ: мычать, Быт. Іов.

კმოლვა (ვკკმოლავ, ვიკმოლავ), Ф. у. კიმლს ავუშვებ, дымѣть, Апок. 48, Псал. 103—32.

კნავილი, Нѣ. мяуканіе, (ვკნავი), Ф. у. კატოთვის; ვკნჩნავი, мяукать.

კნაბვა (ვკკნაბავ), Ф. в. ვსრეს, ѕѣвріѣ, разминать, Рус. ქ. Іов.

კნაბვა (ვკ), Ф. в. ძვალს გამოვხვრი, глодать кость.

კნაბი, ს. Мірѣе, Іов. კირკიცა, ѕѣмѣли, Быт. Іов.

კნაკუნი, **-ნება** (ვ), Ф. в. ვკკენებ, грызть, ломать зубами.

კნაფვა (ვკ), Ф. в. ვსტუფნი, ვკსტვლეტ, мять.

კნეინა (Рус. ქალი), ს. თავადი შვილის ცოლი, княгиня, **კნეინობა**, ს. თავადი შვილის ცოლობა, Іов. 2—4.

კნინი, Прич. Мірѣе; Чрезъ-чуръ; малый, маловажный, ничтожный; იხ. 23—8; 2 Цар. 25—15; **კნინლა**, Ѳѣ. кнѣлай, Ѳлѣвъ, отчасти сдва не, чуть-чуть, почти; Срв. 39; **კნინება** (ვ), Ф. в. ვამცირებ, умалять; унижать, (ვკნინდები), Ф. Прич. ვმცირდები, умаляться; унижаться, (შეკნინება), Ф. в. შეცოცავებ, считаю для себя ничтожнымъ, Іов. 183, **კნინობა**, ს. სიმცირე, Мірѣе, малость, ничтожность; **კნინობითი**, Прич. Мірѣе, уменьшительный.

კნისობა, ს. სიტყვით კნენა ან შეწუნარება, изнять словами, Быт. ლ; დამცირება, შეურაცხება, униженіе, 1 Хрон. 24.

კნოტი, კნუტი, მრავ. კნუტები, ხ. კატის შვილი, котенокъ.

კობალა, ს. მსხვილი ქილო, ქითნი, холстъ.

კობალი, ნაწ კობალი; დარჭკ. 55.

კობრი, ს. გოჭა თევზი, сазанъ (рыба); ბუნ. ღ.

კობჩხა, ხ. მცენ. ნ. ყვავის ფრჩხილა.

კობღვა, ზ. ბახთაგან ჭანჭის შეკუმშვა, сжимать когти, ხაბ. ლ.

კოდა (ვჭკოდ, -ეს), **კოდვა** (ვჭკოდავ), ზ. მ. დავხჭრა; დავჭკოდავ, გავჭკენწლავ; დავხახურისებ, წვეულის გამოკვნეას, წინქვილის ქვეშს გამოკჭირავ; рубить, рѣзать; ранить, холостить, насѣкать жерновы; **-შეშას**, рубить дрова; (ვიკოდები, -ეს), ზ. ვ. დავიჭრები, быть ранену, გულს მიკოდს, язвитъ мнѣ сердце.

კოდაკი, ხაწყაო თალარის ნახევარი, мѣра въ $5^3/_4$ ф. ხაბ. ლ.

კოდანა, ს. მცენ. აშშნალი, куколь, ერის. ლ.

კოდალა, ს. მჭრიწე. ხეკოდ, дятелъ, ნ. ჩ. ლ.

კოდალაფი, ს. ქილ. 247; ნ. კოდალა.

კოდი, ს. წონა 10 ლიტრისა ან ორი ფუთი და ერთი მეოთხედი; ხაწყაო კოდი არის ერთი კასრი ან 8 ჩანახი, განა მოდ; კოდის ნახევარი არის ფოხალი, ქილაკი და მათხარი; ფოხალის ნახევარი არს გუშა; გუშის ნახევარი თალარი ან ცალკარი; центнеръ, пѣсъ или посуда въ 2 пуда съ четвертью, რუსულ. 812; ხაბ. ლ; კოდის-ჰური, ს. ჰურის გამოსაღები კომლზედ ორიკოდი, хлѣбная подать въ пользу царя съ дома $4^1/_2$ пуд. დასტულ. 56; ხამ. ვახტ. 162, 170; ალექს. 179.

კოდილა, ს. ჭკნილა ხვანტანგი, холощенный скотъ.

კოდილობა, ს. დაკოდილობა, рана, ქილ. 211.

კოდრიენა, ს. მცენ. ხორბლის მკერდა, ятрышникъ.

კოდობა, ს. მაგალ. სპილო კოდობით ჩანთქმის ხაჭმელსა, слонъ пудами ѣстъ пищу; მრავ. 31.

კოდრანტი (ლათ.), ს. მწკლილი, фунтъ ნათხალი, полушка, მაგალ. 5—26; მარკ. 12—42.

კოდრიენა, ს. მცენ. ხორბლის მკერდა, ятрышникъ.

კოვზა, კოვზისპირა, ს. მცენ. ложечная трава, ложечникъ, ბუნ. ლ.

კოვზი, ს. მცირე ციცხვი მეცალისა კინა ხისა, ხახმარი დასასხმელად ან საჭმელად წვნიანთა; ложка, ვეფხ. 1582; ჩაის კოვზი, чайная ложка, გულის კოვზი, ложка, конецъ грудной кости.

კოვზი, ს. თევზის-საჭერი მცირე ბადე, рыболовный сакъ.

კოზაკი, ს. აქლემის შვილი, верблюженокъ.

კოზირობა (ვ), კოზირს ჩამოვალ; козырять.

კოზიმიტი, ს. მომცრო ფარდა, небольшая занавѣсь, ნ. ფარდა.

კოთხო, ს. ხილა, корка которой употребляется вмѣсто посуды, ბაქრ. 178; ან წონა 10 გირვანქისა, мѣра 10 фунт. Кавк. Кал. 1887 წ. გვ. 63.

კოთხუკი, ს. ეგირი, მცენ. ирь.

კოინდარი, ს. მცენ. райгласъ англійскій, ერის. ლ.

კოკა, ს. წვლის ხაშილი ლოგვინი ოთხისა ან მეცალისა; ხაწყაო 12 თუნგისა; კოკა აღგილობით მეტ ნაკლებია იყო, ერთს აღგილს იწონიდა რვას ლიტრას, მეორეს ათსა, მესამის თორმეტსა, მეოთხეს თექვსმეტსა, ხამ. მეფ. ვახტ. 120. კოკის ნახევარ არის **დორა** ან **ჭარიკი**, დორის ნახევარი არს **ჩაფი** ან **გვერდი**; бочка; бочка для воды; мѣра жидкости 60 бут.; 30 бут. или $1^1/_2$ вед. Кавк. Кал. 1887 стр. 63.

კოკბური, ს. გაუშლელი ვარდი, нераспустившаяся роза. ქილ. 588.

კოკინი, კოკინება (ვჭკოკინებ, ზ. ე. ვჭკოკინებ, ვჭკოკინებ, реветь (отъ оленяхъ).

კოკობზიკა, შემოკლ. კოკნია, ს. გარყმაცებით აქცილეობის მიმდევი, кокетка, щеголиха.

კოკობა, ს. თევზია, ხაბ. ლ, ერის. ლ?

კოკობი, ს. გაუშლელი ყვავილი, почка цвѣтовъ, ვეფხ. 131.

კოკოშკავა, ს. ბაცარა მკერავი, сорочій шапель

კოკონა, ს. ბაცარა იხვი, уточка; индѣецъ.

კოკორი, კოკური, ს. კვირტი, კოკობი, ხეთ რაოდენ გამოსული გაუშლელი ფურცელი, почка на деревѣ, ბუნ. 89.

კოკოშა, ს. ოშმე, კვახის გოგრისაგან შექმნილი ხასმისი, чаша изъ тыквы.

კოკოჩანა, ნ. დელა ენა 80, цвѣтки зеленѣющіе.

კოკოცება (ხომხ.), ს. ქვითინი, გოლებით ტირილი, рыданіе.

კოკური წვიმა, ს. ზხაპი ზხუპიანი წვიმა, проливной дождь, კოკურად ასხმის წვიმა, дождь льетъ ливмя льетъ; ნ. კოკორი.

კოლაუზი, ს. ტკეპი, გზის მცოდნე, проводникъ.

კოლებოხი, ს. მინის მსგავსი ქვა ტანგის გამწმენდელი, точильный камень, ხაჭრის ხაფერავი, наждакъ.

კოლვარდი, ს. ნაზუქი ჰურის, сдобный хлѣбъ.

კოლვიზა, ს. დიდი მარხულობა, строгій постъ, წმიდათა ეს.

კოლინბური, ს. ნ. **ჩიტბატონა; კოლინდარი**, ნ. **კოინდარი**.

კოლინდარის ბალახი, ნ. კოინდარი.

კოლინჯანი, ს. ბალახის ძირი, калганъ, ბუნ. ლ.

კოლინჯი, ს. ნაწლავი უკეს ქვეით; ან ხვნი მისი, ободочная кишка; ძრის ჭ კიშკახ, ბუნ. ლ; ე. ფ. ლ.

კოლიო (ბერძნ.), ს. მკბარი ხორბალი ან ბრინჯი თოფლით და შაქრით ზავებული, вареный, коливо, кутья.

კოლილურიო (ბერძნ.), ს. ხაოლავი, ხამკურნალო წასახმელი თვალისა, коллурій, глазная примочка.

კოლოკი, ს. ხაკმაბილე ტიკი ზრახისა, бурдюкъ, мѣхъ.

კოლოფი, ს. მცირე ყუთი, шкатулка, ხამღეთო წერილში: კალთა, коппица, ქუდო, ფოხა, рубашка, ნაჭუჭი, портсезъ, ბურნუთის კოლოფი, табакерка, ჭკუის კოლოფი, глупецъ, дуракъ.

კოლოჭური, ს. ხერო გოგრა ყელიანი, მწარე კვახი, горлянка, кубышка, ერის. ლ.

კოლტი, ს. ცხვრის აქლემის ან ღორთა, табунъ, стадо; стадо свиней, მარკ. 8—51; -მგელთა, стадо волковъ, წეობილსიტ; -აქლემთა, стадо верблюдъ, იხი. 60—6.

კომანდირი, ს. ფრანც. უფროსი, თავი მხედართა, командиръ.
კომბალი, ს. თავმრგვალი ყოხი, წომახი, ჩომახტური, дубина, палка.
კომბოსტო, ს. მცენარე, капуста.
კომენდანტი, ს. ციხის თავი, комендантъ.
კომენტარი, ს. განმარტება, აღწერა, коментарій, толкованіе, ქილ. 589.
კომეტი, კომიტი, ს. კუდიანი ვარსკვლავი, комета.
კომლება (ვა), ზ. ვ. დავაკომლება, დავაგრჩობ, надымить, ქიმ. 12.
კომლი, კომლობა, კომლიანი, იხ. კვამლი.
კომლეული, ს. ერთი კომლი სახლობა, სახლეული, дымъ, семья, дворъ. **კომლობა**, იგივე კომლეული; семья крестьянская, дымъ. **კომლობა, კომლიანობა**, дымность.
კომპასი, ს. ფიცრები, компасъ.
კომსი, ს. გრაფი, графъ, სპ. ლ.
კომში, ს. ბია ბალახი, айва.
კონა, ს. ერთად შეკრული ყვავილი, მოლი ან ფიჩხი, пукъ, пучекъ, букетъ, связка, ვარდის კონა, букетъ розъ, ვეფხ. 89; **კონა-კონა**, пуками, связками, პუნ. კ; კონა თივისა, вязка сѣна.
კონდაკი (ბერძნ.), ს. იბაკი; ან წირვის წიგნი; სალაპო წიგნი; кондакъ, гимны; служебникъ; синодикъ; поминальная книжка.
კონდახი (ბერძნ.) თოფის ლულის ჩასასმელი ამოჭრილი ხე, прикладъ, ложа у ружья; курокъ, ბაქრ. 166.
კონება (ვაკონებ), ზ. თ. გულზედ დაკეკრა, დაკონება, მოკვნეკვა, прилнуть, бросаться въ объятія, რუსულ. 899; ერისთ. 41; ანტონ. 17.
კონვილი, ს. წყობ. 220.
კონი, ს. ორკბულთა-სახედრო ფაცერი, მდინარეზედ გაბმული, რომელშიაც ჩაბღმიან პირ-შექცეულსა ბორდეზი, პირ-შექცეულს ბოლორი; кузовъ для ловли лосося; გუჯ. 23.
კონი, კონოხი (ლათ.) ს. ორთავე თავლთა მხედველობა ერთად შეკრული, копусъ, соединенія глазныхъ лучей, სპ. ლ.
კონიო, ს. მცენ. შროშანა, კელური ზამბახი, мотыги, болиголовъ, პუნ. ლ.
კონკა ბებრისა, მცენ. вероника оизнопъ ბაქ. ლ.
კონკება (ვაკონკებ), ზ. მ. ძველს დავკერებ, დავკონკებ, чинить старую одежду.
კონკი, ს. ბებერი, ბებერული, ძველი ფარატინი ცულად დაკერებული, ветошь.
კონკილა, ს. ურმის თავს შესადგმელი ბოძვინტა, коза, тормазъ; подставка подъ одноколку.
კონსული, -სულობა (ლათ.), ს. ამორჩეულნი თავნი რომის რესპუბლიკისა; ან ნიშნავს მოხელეობა წარგზავნილის ხელის სახელმწიფოში შესაწევნელად და დასაფარველად ვაჭართა თავისთა ქვეყნისა, консулъ.
კონტორა, ს. საწერელო, контора.
კონჭი, ს. კამარა, თაღი, сводъ, ქიმ. 154; ან ტაშტი, тазъ, სპ. ლ.
კონჭილა (ბერძნ.), ს. მოწითლო საღებავი, червень (краска).
კონჭუთი, ს. კეცი, ბაკანი, раковина.
კონჩო, ს. ლამაზი შეშა, гнилая дрова, პუნ. ლ.
კონჩოლი, ს. ბერის წკვნი, ძალაბური; мочепный изъ водяхъ хвощъ, პუნ. ლ. სპ. ლ.
კონცხი, კუნცხი, ს. კლდის ავარა, კლდე წარზიდული ზღვაში, мысъ, 1 შეფეთ. 14—4.
კონძოლი, ს. ღალატი თმისა, коса волосъ, მსაჯ. 16—13.
კონწოლი, ს. მტევანი, кисть виноградная, პუნ. ლ.
კოპალი, ს. ფშაველთა კერპი, божество у Пшавовъ.
კოპანო (ლათინურ.), ს. ნავის ერთგვარი, судно.
კოპარი, ს. ნაწნები, связь, სალეგსწაულო 18 სკედ. 3 გალობა; კვშ. 93.
კოპე, ს. გოგრა; ან ამისი ხეწილ ღვინისა; порода тыквы; посуда изъ этой тыквы для черпанія вина; конецъ, ბაქრ. 170, 179.
კოპეშია, ს. გოგრა მკვახე ხაბი, тыква, ერისთ. ლ.
კოპი (სომხ.), ს. მოკუნული თასმა; бичъ, бичевка, сыромятный ремень; прищикъ, вождырь.
კოპი, ს. თახკრავის კრძელი და წვრილი ბალიში, круглая и длинная подушка, служащая для поддержанія головнаго убора.
კოპია, -პიო (ლათ.), ს. წვრილის ბარა, конія.
კოპიზური, ს. ვაშლია ერთგვარი, ბაქრ. 181, прим.
კოპინო, ს. ნავი ერთგვარი, плузокъ, судно.
კოპიტი, ს. შავად გათლილი ხე და ხმ. вчернѣ обдѣланное дерево.
კოპიტი, ს. მცენ. იავნი, лсень, ерисѣ. ლ.
კოპიჭი, -ჭნარი, ს. გაყინული მიწა, мерзлая земля, სპ. ლ. ქილ. 435.
კოპტონი; ს. წვნიანი, თხლეულთ ჩენჩო ზეთის გამოხდის შემდგომი, изойма, выжимки, остатки послѣ выжимки растительнаго масла. ნ. ნ. ლ. რუსულ-ქართ.
კოპწია, ს. კოკობზიკა, გარდამაგებით კეკლუცობის მიმდევი, щеголиха; кокетка.
კორაფი, ს. მცენ. ხოკვი, осокорь, პუნ. ლ.
კორბანი (არამ.), ს. შესაწირავი ან საძღვნელო საუნჯე, корванъ, жертва; церковное казнохранилище; მარკ. 27—6, მარკ. 7—11; ან ნიჭი, მაღლი, даръ, 1 ქართლ. 273.
კორდი, ს. უხნავი და უმუშავო მინდორი ამაღლებული; лугъ, ისაი. 3—6, 7—21, ოსე. 10—4; ვეფხ. 1512; მწვანე კორდი, зеленый лугъ, кордъ მონაკვეთი, ე. ი. ბელტი, дернъ.
კორესპონდენტ, ს. кореспондентъ.
კორთი, ს. ჩონგ. 33.
კორიანტელი, ს. სქელი კვამლი ან მტვერი; მუშაკთა თვალთახედვა მტვერის გარღვევა; გაშვება ფრიალის შიშით, მწუხარებით ან სირცხვილით; густой дымъ или пыль; чернота на лицѣ отъ пыли, страха или стыда.
კორილა, ს. მცენ?
კორკმელი, ს. ღამასხი, финикъ, ерисѣ. ლ.
კორკოდილო (ბერძ.), ს. ხვიოქი, крокодилъ, ქილ. 282.
კორკოტანა, ს. ბალბა, мороженое, проскурнякъ.
კორკოტი, ს. ჭარხის, გაშრობილი, წანდილი, толченная пшеница, сваренная на молокѣ, каша, სიბრ. 95; სომხ. 46. [пая.
კორნატი, ს. ზროხის ყეგი ან კოჭი, бабка играль-

კორობი, ს. შუა მღინარეზედ ჯგუფად მდგარნი ხენი, переправокъ, поросякъ.

კოროხი, ს. სწყაო ათი მოდის, мѣра 10 гарнцевъ, рисов. 11—31.

კორწნა (ვჭკორწნი), ზ. მ. ვსწორწკნი, ნახკარკით ვიგლეჯ ბუმბულსა; дергать, щипать, рвать клювомъ перья; дѣлать насѣчку, насѣкать, нарубать; груб. 604; ფხა კორწნის ბუჩქის ფოთლებსა, коза щиплетъ листья, хвощуетъ корчагою, бритва деретъ, хозр. 92. (ვიკორწნები), ზ. ვ. ვიწორწკნები, ვიგლეჯები; უხლეტად ვხუმრობ, ვებღლარძუნები, щипаться; гомозиться, возиться съ кѣмъ.

კორჩოტა, ს. ქორჩოტა.

კორჩხი, ს. კეთილი ხე ხორცის საჭრელი, крючья для вѣшанія мяса.

კორძი, ს. ჯორკვლი, ხორციგდენი, наростъ, мозоль.

კორძიანი, ზედ. ჯორკვლიანი, наростный.

კორწიალება (ხომხ.), ს. колебаніе, (ვჭკორწიალებ), ზ. უ. კორწი-კორწიო გაღვიძრუნდები, ლივტრიალდები, кувыркаться, перевертываться черезъ голову; гомозиться.

კორწიალი, валькость, -ლოთ, кубаремъ, -ლობა, валькость.

კოსმოლოლია (ბერძნ.), ს. სიზოგადოდ ცნობა **სოფლისა**, космологія, груб. 12. 35; მეტაფ. 90.

კოტა, ს. გურულად ღერი, стебель, бакр. 182

კოტა, კოტე, ს. ხმლის ხეტარი, ვადა, ან ქარქაშის პირი, ефесъ, шпажная рукоятка; окопечность ножен, хевс. 605, 1381; ულვაშის რაკი, шкворень у арбы, хевс. ლ. ლახვარი ტარ-კოტე, копье не длинное съ рукояткою.

კოტვა (ვჭკოტვი, ტე), ზ. უ. ვჭტკვი, ვტორტმანებ, ვჭრიალებ, дрыгать, срѣлать, шевелиться, не сидѣть на одномъ мѣстѣ.

კოტვილი, ნახე ჩანაწი; груб. 45—14.

კოტიზი, ს. ბუზანგალი, врухъ, бакр. ლ.

კოტიზობა (ვჭკოტიზობ), ზ. უ. ვჭკოტკვ. ვჭტკვ. дрыгать шевелиться, хевс. ლ.

კოტიკა, ს. რომელსაც ხელფეხის მოძრაობა არა აქვს, лишенный употребленія рукъ и ногъ, груб. 10.

კოტიკება (ვი), ზ. ვ. საკერებელს დავკერებ, класть заплатку.

კოტიკობა (ვჭ), ზ. უ. ვჭკოჭლობ, ковылять.

კოტორი, ს. კურდღლის ბაჭია, зайчикъ, бакр. ლ.

კოტორი (ხომხ.), ს. ჰერის ნაკეცი, ломоть хлѣба, укрюхъ, 3 მეფ. 11—17, анбан. 85.

კოტოშა, ს. რქა სისხლის გამოსაშვები, рожокъ кровопускальный.

კოტოხი, ს. იმერულად: ქილა, горшокъ, хомх. 86.

კოტრანი, ს. ჰირშუშა, катранъ, г. ქ. ლ.

კოტრი, ს. ვალდატებიანი, банкротъ.

კოტრიალობა (ვჭ), ზ. უ. ვბრუნავ ქვეშაგებში, вертѣться въ постели, вонд. 44.

კოფა, ს. მატყუა, მცენ, собачій омегъ, серка, бакр. ლ.

კოფო, ს. ურემთა, მარხილთა და მისთანათა ჭალებზედ შემოსაცმელი დაბალი, крякша, прислонъ, подлокотникъ, კაც. 90.

კოფ-ფრჩხილოვანი (ხელი), ს. ხუცურის ასოებით ჩართული ხელი, письмо вязью (церковное).

კოლო, ს. ქინქლა, ბუზანაკი, комаръ.

კოშა, ს. ოხი ხიხა ან გოგრისა, ხაბ. ლ. чаша деревянная или изъ тыквы.

კოშკი (სპარს.), ს. გოდოლი, არა ვრცელი და მაღალი ციხე, გაცალკევებული ბურჯი, ს. ბაშია, ქეფ. 515, 513; 327, **კოშკებიანი**, ზედ. башенный.

კოშტი (ხომხ.), ს. მყარივი რამე, ვითარ კოშტი სახთელი, кусокъ кремня и мѣстами, твердое тѣло.

კოჩივარდა, ს. მცენ. ბუნ. კ. 192, ნ. ყოჩივარდა.

კოცება, კოცნა (ვკოცებ, -ცე; ვჭკოცნი, -ნე), ს. ვკოცნობრებ, цѣловать, поцѣловать, (ვიკოცნები), ზ. ვ. цѣловаться, груб. 1555; **ნაკოცი**, поцѣлованный; мѣсто поцѣлуя, ქონ. 10; **კოცნინება** (ვი), ზ. ვ. ვაკოცნობინებ, заставить поцѣловать, 2 ქრონ. 525; ანტ. 4—33; მაკოცნინებ, ты позволишь мнѣ поцѣловать тебя.

კოცონი, ს. შეშის ზვინი დაგროვებული, костеръ, куча дровъ.

კოწამაში, კოწახი, ს. კენჭი, мѣлкій мѣлкій, очень кислый.

კოწახური, ს. კვაწახოი, барбарисъ, დაბა. 57.

კოწეული, ს. ითქმ. კოწლად კოწეული, бѣлый, кудрявый, груб. 202.

კოწიწი, ს. თიხის ჭურჭელთა საწებავი კავშირი, спайка, мастика, составъ для паянія посуды, **კოწიწება** (ვი), ზ. ვ. შევაკავშირებ, შევხმერწავ; დავკოწიწებ, паять, склеивать, сколять; (ვჭკოწიწდები), ზ. ედ. შევხმერწდები, спаиваться, склеиваться.

კოწიხო, ს. მცენ. მითოთი, **შხამი**, болиголовъ (раст.).

კოწოლი, მრავლ. კოწლები, ს. კუწერი, გინა ფოჩი თმის ნაწნავისა და მისთანათა, Экзод. 49; отпрыскъ, побѣгъ дерева: конецъ косы, Экзод. 49, ієзек. 3—3.

კოჭა, ს. ჯანკალეფილი, ѣзрадникъ, имбирь.

კოჭა, ს. ბუქნა, присядка.

კოჭაკი, ს. კარად, ზანდუკად და მისთანათა მიკრული რკვალი რკინა, რომელზედაც გარღვნების რაზა და დაეცემა კლიტე, пробой.

კოჭაკი, მაგ. ნაჭაბის, ნ. 3—8 ანტონ.

კოჭაობა (ვჭ), ნ. კოჭი.

კოჭვა (ვჭკოჭვი, -ჭე), ზ. მ. ვბუქნავ, ჩაბუქნვით ვრკავ, танцовать съ присядку, Экзод. 32, перевязывать обозъ, хевс. ლ.

კოჭი (ხომხ.), ს. ხათაბალო კორნაკი, კვეი, ბოლტი; ან ფეხის ჩონჩხი; голень; альчикъ, бабка; глезна, лодыжка; кисть, плюска ноги, лодыжка; ზოგჯერ ოქროსთვი, лодыжка, щиколотокъ берцовыхъ костей, бუნ. ლ; საქმ. 3—9; ნ. შაქი, ალიუ, оловянная; თვით. ჭუკი; **კოჭაობა** (ვჭკოჭაობ, ხრ. არა აქვს; ვიკოჭაევ, -ვე), ზ. მ. კოჭს ვთამაშობ, играть въ бабки; кататься какъ сыръ въ маслѣ, фигурно коჭაობს, у него гибель денегъ, რუსულ. 434; 30; **კოჭიანი**, ზედ. лодыжечный, лодыжный.

კოჭი, ს. ბოსელი, მცირე ბელი გათლილი ხარიულ-

თა ზედა გასაღები, конь, верхній брусъ на кровать, рус. хар. лекс. ნ. конь.

კოჭი, მცენ. горохъ-кошачій, бот. ლ.

კოჭიკური, ს. თავის ნაპარსი ბალთა, обритые волосы, зоб. ლ; бот. ლ.

კოჭიმელი, ს. მზის ორბიტა, орбита солнечная, ნ. ცოტნიანი.

კოჭლი (არაბ.), ს. მკელობელი, чувствительный, ისაი. 35—6; კანონ. 1546; хромой, კოჭლი-ჩაუნა, хромой чортъ; **კოჭლობა**, ს. მკელობა, хромота, (ვჰკოჭლობ, ვიკოჭლებ, -ჭლე), ზ. უ. ვმკელობ, хромать.

კოჭობა, ს. მფრინველია ან ბალახი, бот. ლ.

კოჭობი, ს. მცირე ქოთანი, родъ горшечекъ, ვისრ. 160.

კოჭუპრია, ს. საკმეველის მსგავსი, მასტაკი; мастика.

კოხი, ს. მაგარი ქვა, რომლისაც ნამკვრევებს ჩაუხმენ სალესავსა კვერს, дикій и твердый камень, кося обломки вставляются въ молотильную доску; ქილ. 40; ან სეტყვა, градъ, ნ. ჩ. ლ. სეტყვა.

კოხტა, ვოხტა-პრუწი, ს. თავის მომწონი, красивый щеголь; **კოხტაურად**, ზზ. თავმომწონედ, щегольски, **კოხტაობა**, ს. თავის მომწონობა, щегольство, чванство.

კოხტა, ს. მოკლე გადასაცმელი კაბის ზედით წელამდინ გურიაში, бот. хар. 241, верхняя одежда у Гуріянъ.

კოხუნჯი, ს. იმერულად ქალამანი, лапти, 2 ქართლ. 196; 209. **კოხუნჯიანი**, ზედ. კოხუნჯ-ჩაცმული, ქალამნიანი, одѣтый въ лапти.

კრავაცი (ოსმალ.), ს. ფუხუნიანი სარეცელი, ковёръ-ломаный; кровать.

კრავი, ს. წწვილი ბატკანი, агнецъ, ღვთის, агнецъ Божій, ისაი. 16—6; იოან. 21—16; ფსალ. 113—4, 5; **კრავის-საკვნეტელა, კრავისულა**, ს. მცენ. **კრავისკუდა**, მცენ. რაჭულად, ромашка вонючая; **კრავისყურა**, ნ. მცენა.

კრაზანა, ს. მწერი, шмель садовый. ვრის. ლ.

კრაზანა, ს. მცენ. анѣробой (раст.). бот. ლ.

კრაზიკი (ბერძნ.), ს. კეცისა გინა თიხის ლორჭინი სართულის სახურავი, черепица.

კრაჭუნი გბილისა, ს. ღრჭენა კბილთა, скрежетъ зубовъ, **კრაჭუნება** (ვ), ზ. უ. ვიღრჭენ კბილთა, скрежетать зубами.

კრება, სხ. შეკრება, собираніе; შეკრებულება მრავლით ერთად; собираніе: соборъ, сборище; **მსოფლიო კრება**, ესენი არიან შეიდნი მოციქულნი, რომელთა მიერ დამტკიცა მართლ-მადიდებელი სარწმუნოება; Вселенскій соборъ. **ადგილობით კრება**, არს რაჟამს ერთის რომლისამე თემისა ეპისკოპოზნი და სხვანი სამღვდელონი შეკრებიან სამკვლისათა თვის საქმეთა, помѣстный соборъ, კრება ერისა, сборище народа, сходка, საქმ. 24—18; **ხორცთ-კრება**, заговѣнье, ცისთ. (ვჰკრებ, სრ. ვჰკრიბე); ზ. ვ. მოვაგროვებ, შეკრებ, собирать, -ხილსა, собирать плоды, ხანე კრეფა: ვიკრებ თვსა, ე. ი. მოვაგროვებ, собираться, სამ. ფსა. 40; (ვკრებ მიზეზსა), ზ. მიჩ. მიზეზს ვეკრები, обвинять кого, სამ. ფსალ. 29; **კრებული**, ს. შეკრებილება, собраніе, соборъ, сборище; сходка; საქმ. 15—4, 21; 19—40; მაკ. 5—22; კრებულად უხმობენ ხალხსა ზამბლის გარსკვლავთსა, რომელსაც ჰქვიან, сонмъ звѣздіе плеяды. **კრებული ეკკლესიისა**, ე. ი. სამღვდელონი ერთის რომლისამე ეკკლესიისა; прічетъ церковный, და კრებული ერია გარეშე მოგაკლნეს შენ, сонмъ народовъ станетъ вокругъ тебя, ფსალმ. 7—7; განეცევ კრებული იგი, онъ разпустилъ собраніе, კრებული წმინდათა, собраніе святыхъ; **კრებული**, მიმ. მაგროვებული, собранный, ქომ. 16; **კრებულება**, ს. შეკრებილება, собраніе, сборище, сходка, სხვადაგდა კრებულება, общее собраніе. ქილ. 275.

კრემი, ს. აქოფებული რძე, кремъ, ბაკურ. ბაკ. 86.

კრემოტარტარი, (ლათინ.), ს. ხაშურის მეგვ მარილი, кремортартаръ.

კრესლა, ს. სავარძელი, кресло.

კრეტსაბმელი, ს. კარის ფარდა, занавѣсъ, завѣса, მაკ. 27—51; გამოსლ. 26—31.

კრეფა, სხ. მოგროვება, მოკრეფა, собираніе, ვჰკრეფ, რიყე, ზ. მ. ვაგროვებ, მოვაგროვებ, მოვაქუჩებ; მოვჰკრეფ ხილსა; собирать; подбирать; рвать плоды. -ყურძენსა, собирать виноградъ, ვჰკრეფ ლაშქარსა, набирать войско, დარეგ. 2 — 110; -კარსა, затворить двери, ვჰკრეფ ორთქლსა, собирать пары, ვიკრეფ ფეხსა, ზ. მიჩ. წავალ წამოვალთ, расходиться; გულზედ ხელს ვიკრეფ, скрестить руки на груди, ვიკრეფ ჭკუას, собраться съ умомъ, ვჰკრეფ მიზეზსა, искать поводъ, причину, 2 სჯული 22—17; (ვიკრეფები), ზ. მ. მოვიკრიფები ან მოვაგროვდები, собираться. **კრეფილი, ნაკრეფი**, მიმ собранный, **მკრეფელი**, ს. собиратель. -კარსა, затворяющій двери, მოურავ. 81; **საკრეფი**, ზედ. что нужно собирать.

კრეჭა (ვჰკრეჭ, -რიჭე), ზ. მ. ვჰკვეც. მაკრატლით ვჰსჭრი. стричь, ვიკრეჭ თმასა, ვიკრიჭები), ზ. მ. ვიკვეც. ვიკვეცები, стричься.

კრეჭა (ვიკრეჭ კბილებსა, ვიკრიჭები), ზ. უ. უშვერად ვიცინი ან ვიგრეჭ, скалить зубы, смѣяться.

კრეჭია, ს. зубоскалъ.

კრეხა, სხ. грабежъ, (ვჰკრეხ, -რიხე), ზ. მ. ვხმარცვლ. ვიკლებ, грабить.

კრვა, კრუა, სხ. ცემა, колотьба; ლახლა, дрючокъ, біеніе; ударъ, კრვა ხლმისა, битва на саблахъ, (ვჰკრავ, ვჰკარ, 3 მ. ჰკრა, ზ. მ. მოვკრავ, მივაკლი; დავარტყმ, дѣлаю; წავსჯაგელებ, წავჰკრავ. бить, ударять; поражать; толкать; ვჰკრავ წიხლსა, ударить ногою, затвуть, პანღურსა ვჰკრავ, дать кому пинокъ. выгонять, ვჰკრავ თოფსა, ისარსა, поразить кого выстрѣломъ изъ ружья. поражать стрѣлою, ვჰკრავ ქუსლსა, дѣлаю, пришпорить, ვჰკრავ ხმალსა, ударять саблею, ჰკრა კეცელსა, ударилъ объ стѣну, ვჰკრავ ზარსა, ударить въ колоколъ, звонить; ცისთ. 26; ვჰკრავ (ჰკრა) ბუკსა, затрубить въ трубу, бить въ набатъ; რუსუდ. 531; ვჰკრავ თვალსა, ე. ი. დავნაზავ; თვალს მოვჰკრავ; თვალით დავნაზავ; умотрѣть; сглазить; თვალი მჰკრა, онъ сглазилъ меня, ვჰ-

კრავ კუბატსა, ставить диванъ. 1 ქართლ. 158; ჯიბეში ვკრავ, сговорить что, положить проворно въ карманъ; ვკრავ ანძას, сажать на колъ, სამ. ომნ. 370; რა ბინდმა ჰკრა, какъ только смерклось, რუხულ. 802; მრთ. 118; ვკრავ ხელსა, толкнуть руковъ, ჩონგ. 41; ვიკრავ, ვიკარ, ზ. მინ. დავირტყამ, бить себя. ვიკრავ თავში ხელს, руковъ ударять себя въ голову, ცხენს მოარახი იკრა, пріударить своюлошадь кнутомъ, ღარეჯ. 2—13; ვიხრ. 10; ხელს ვიკრავ ხმალსა, схватить саблю, ჩონგ. 53; მიკრავს, я пріударилъ, ვისაც უწინ უკრავს ისარი, кто прежде ударилъ стрѣлу, სამ. ვახტ. 180; (ვკრავ, ვკარ, ზ მინ. ვხმობ საკრავსა, играть на музыкальныхъ инструментахъ, ვკრავ ჩონგურსა, играть на балалайкѣ, რუხულ. 586, 885; ვკრავ ფორტეპიანოს, играть на фортепіано, თავს ვკრავ, хлопаюсь, ნ. **თავის დაკრვა**; იკრის ქალი, ჩონგ. 78; играютъ на арфѣ, იკრნეს ხმალნი, стали биться на саблях, 2 ქართლ 119. **კრვევინება** (ი ხალხის), заставить ударить или играть на инструментѣ, რუხულ. 135, 201; გუჯ. 29; -ხალხს, заставить подковать лошадь, თოფსა, заставить дать выстрѣлъ изъ ружья, 2 ქართლ. 550.

კრვა (ვკრავ, ვკარ, ზ. მ. შევკრავ მაგალ. ბარგსა, შევაკრავ; связывать, завязывать, перевязывать; შევკინძავ ღილსა, ზონტსა, ხრიკსა და სხ; შევკინძავ წიგნსა, შევკაზმავ; застегивать (пуговицу); переплетать (книгу); გზას მიკრავს, загораживаетъ мнѣ путь, ვეფხ. 301; ვკრავ ხელ-ფეხს, связать кому руки и ноги.

კრვა (ვიკრავ, ვიკარ, ზ. მ. ღავწევნებ, მივკრავ, ღავკრავ, налѣпить, наклеить, обшить; კაცი 35; 31; თავზედ მეკრა თასკრავი, голова повязана была у меня повязкою, ვკრავ თოხნაში ბუნს, налѣпить хлѣбъ къ стѣнѣ печки, რუხულ. 346. ერთი ფეხი ვკრა, рубцомъ, რუხულ. 918; онъ былъ повязанъ фартукомъ, ვკრავ, ვკარ, ზ. თ. მივკვრი; ღავკვრი, прилипнуть; прильнуть; примыкать; -ღეღე მიწას, прильнуть къ землѣ; ფიში ხელზედ კვრის, смола липнетъ къ рукамъ. ცხენს ხალი კვრა, лошадь была подкована, რუხულ. 917; (ვკრავარ, ვკრავხარ, ვკრავს; სრ. ვიკროდი), примыкать; быть прилипнуту; ხახლი სახლს ვკრავს, домъ примыкаетъ къ дому.

კრთობა (ვიკრთობ ძილსა), прогонять сонъ.

კრთობა (ვიკრთობ, თქ, ზ. მ. გავიკრთობ, შევაშინებ, испугать кого, ვეფხ. 861, გავაფრთხობ, გავანათლებ, заставить издать свѣтъ, გუჯ. 30; ვიკრთობ სხივსა, издаю свѣтъ, ვაშლი 10.

კრთომა, სხ. содраганіе, ужасъ; блистаніе, сверканіе, -მზისა, блескъ солнца, ვეფხ. 1298; -გონებისა, потрясеніе ума, 1 ქართლ. 337, (ვკრთები, -თი), ზ. მ. ვხძრწი; ვჰფორთხალებ; გავჰკვირდები, გავცვიფრდები, შევკრთები, შევსძრწუნდები; ხალხისათვის: გამოვჰბრწყინდები, გამოვსხნდები, გამოვჰკრთები; содрагаться, шевелиться; содрагаться; ужасаться, пугаться; издавать блескъ, ვეფხ. 1331; ვითა კაკაბი არწივსა ქვეშე მიდგმა ჰკრთებოდა, какъ куропатка билась подъ орломъ, ვეფხ. 231; და ჰკრთებოდა ურმა იგი შეცვლის მიხსა, и шевелился младенецъ во чревѣ ея, ლუკ. 1—41; ვითხეირი კაცთა ჰკრთების, подобно звѣрю онъ дичится людей, ვეფხ. 995; ჰკრთების სინათლე, выходитъ свѣтъ, ვეფხ. 620; 717; ჰკრთა ფერი, побѣдѣлѣлъ, ვეფხ. 750, 1097; ვიხრ. 50; გული მიკრთების, трепещетъ у меня сердце; ვიხრ. 160; ფერი ჰკრთომია, онъ побѣдѣлѣлъ. ვეფხ. 57, ბრწყინვალება გარს უნდა უკრთოდეს, блескъ долженъ окружать его; ქილ. 356, **კრთოლვილი**, მაქ.

კრიალი, ხ. дрожь, звякать, брячать.

კრიალოსანი, კრიანებული, ს. სავარცი, მსხვილი მძივები, знаменіе, четки, -ლოხნის მოლი, ნახე კაბის საკვანძველა, მცენ.

კრიახი, ხ. ხრაში, მიწა ხშირად კლდიან ქვიშიანი, земля каменисто-песчаная, **კრკილი**, ნ. ჩრჩილი.

კრიკინა, ხ. რძღვამლი, морозъ, გარეული ვაზი, дикій виноградъ, კაცი 118.

კრინვა (ვჰკრინავ, ზ. უ. ძლივს ხმის ვიღებ (სნეულთათვის სასუსტით; относительно больныхъ: говорить слабо, не внятно.

კრინი, ხ. გალობაში წვრილი ხმა ზილზედ უმაღლესი, альтъ.

კრინი, ხ. მცენ. ჭრომაზი ყვავილი, ყვითელი ჩამბახი, желтый косатикъ; ბუნ. ლ; ერის. ლ.

კრინოლინი, ს. криноли, анат.

კრინტი, ს. ხმის ამოღება, писк, კრინტი არ ამოიღო, не пикнулъ.

კრიტანგი, ს. ძვირი, мѣдь-мѣдь, скряга.

კრიტიკა, ს. განხილვა წერილისა; критика, ჩონგ. 11; **კრიტიკულობა**, ს. განხილველობა წერილისა, критика, **კრიტიკოსი**, ს. критикъ.

კრიჭა, ს. წისქვილის ხვიმრას ქვეშ მიკრული ბაცარა ღარი ხორბლის სადენი, жолобъ мельничный по которому проходитъ зерно.

კრიჭი, ნ. კრინტი.

კრკალი, ხ. გინა ხალკე ხისა გინა მეტალისა, ободъ, кольцо; ხიმრგვლე, кругъ; კრკალის მოვლება, начертить кругъ, ქიმია, 215.

კრკენა, კრკვინვა (ვჰკრკენ, ვჰკრკინე; ვჰკრკვინავ, -ნე), ზ. უ. ვჰგრკვინავ, ვჰგუგუნებ; ვჰტკაცნებ. ворковать; лепетать, ქილ. 247.

კრკიალა, ს. ხარისხად სახახვი, ბზინვარე, иркій.

კრკიალი, ხ. ბზინვარება, ულვარება, блескъ, -ვარსკვლავთა, блескъ звѣздъ, ქილ. 22.

კრკილი, ხ. ხმილი, ხრსვილი, ხორცის ჩრჩილი, гнида въ сыромъ мясѣ, ნ. ჩ. ლ.

კრკინვა, ნ. კრკენა.

კრკო, ხ. მუხის ხე ან ხილი მისი კენკრა; лубъ (дерево); желудь; ბუნ. ლ. ბ. ფ. ლ.

კრკო, მცენ. ზაფრანა, шафранъ.

კრკოლა, ხზ. ძრწოლა, дрожь, дрожаніе, სამ. ლ.

კრონონი (ბერძ.), ს. ზოლი (ცოფიანი), сатурнъ (планета), ვეფხ. 947, 1409.

კროჭი, ს. ზახვეკი, ящикъ, рус. ქ. ლ.

კრტომლი, ნ. მოკრტომლე.

კრტომლობა, ხზ. დრიგი; (ვჰკრტომლობ, ვეკრტომ-

ლები), ზ. უ. უგვანად ვეშუღლები, ссориться, огрызаться, браниться, ქილ. 634.

კრტინვა (ვჰკრტინავ, -ნე), ზ. უ. ვჰმვინავ, грызться, ჩიან. 18.

კრტნა (ვიკრტნი, -ნე), ზ. მ. ვნიჩქნი ბუმბულსა, ощипывать перья (у птицъ), щипать у себя перья (о птицахъ).

კრულება, სხ. проклятіе (ს. კრვა), ს. შეკრულობა, გარდაბმულობა; ხაკრველი, ბორკილი; დაკრულვა, დაწუველა; შეკრვა, ლიგნება, აღკრძალვა, связь, узелъ; узы, оковы; проклятіе; запрещеніе (духовное); ქილ. 664; მაკალ. შენდობისა და კრულების ნება მისცა; გორგ. 5. онъ позволилъ разрѣшать и запрещать; აღხსნა იგავთა კრულებისა, разъяснять неясность разсказа, ქილ. 335.

კრულვა (ვჰკრულავ, -ლე), ზ. მ. დავჰსწყევლი, დავჰკრულავ ვოფცებ, წყევის ქვეშ ფიცს გამოვარომევ; проклясть; заклинать, запрещать подъ страхомъ проклятія.

კრული, ზედ. დაბმული, შეკრული; წყეული, წყევლა ქვეშე მყოფი; შეუნდობელი, გაუხსნელი ცოდვისაგან; связанный, окованный; проклятый; заклятый; заповѣданный; запрещенный (духовнымъ проклятіемъ); ვეფხ. 315; 112; 820, 826.

კრულობა, ს. შეკრულობა.

კრუნჩხვა (ვჰკრუნჩხავ, -ხე), ზ. მ. ვბეღუნძავ, ვჰხრუკავ, сжить, сжимать; коробить; (ვიკრუნჩხები), ზ. ვ. ვიბღუნძები, ვიხრუკები, ежиться, сжиматься.

კრუსუნი, სხ. სნეულთ კვნესა, стонъ больнаго, **კრუსუნება** (ვ), ზ. უ. ვჰკვნესი, стонать.

კრუტვა (ვჰკრუტავ თვალს), ზ. მ. თვალთ მოვიწუხავ, жмурить глаза.

კრუტუნი, ნახე ხრუტუნი, **კრუტი**, ს. კრუნი, სხ. ლ. ჩ. ლ.

კრუხი, ს. ღელი მფრინველი კვერცხებზედ მჯდომი გამოსაჩეკად ან ღელი ძროხეთა, наседка.

კრუხუნი, ს. კრუხის ხმაობა, кудахтанье; (ვჰკრუხუნებ), ზ. უ. кудахтать.

კრუხობა, კრუხვა (ვჰკრუხობ, ვჰკრუხავ), ზ. უ. კრუხად-ყარ, быть наседкой, ქილ. 181.

კრჩხვა, ს. გრჯლე, კბენაი ჭიგო, сукъ; нѣтвь.

კრჩხიალი, სზ. ღაფრთხობილთა მფრინველთა ხმაობა, шумъ, произведенный испуганными птицами, (ვკრჩხი), **კრჩხიალება** (ვჰკრჩხიალებ), ზ. უ. производить шумъ (говоря о испуганныхъ птицахъ); (ვიკრჩხიალებ), ზ. უ. დავიფრინები, кричать, реветь, 1 ქართლ. 40, 70, გაორ ცხოვრ.

კრცხალი, კურცხალი, ს. ხანძალი, ნაწვერალი, ორწელ უხნავი, поле, оставшееся незасѣяннымъ въ продолженіи двухъ лѣтъ, ქილ. 239.

კრძალვა, სხ. გაფრთხილება ან დარიგება, მოწიწება, бережливое храненіе; благоговѣніе; осторожность; страхъ; რუსულ. 487; შიშით და კრძალვით, со страхомъ и осторожностью, ჰმართებს ღელა-კაცს მამა-კაცის ღიღი კრძალვა, стыдливость свойственная женскому полу, ვეფხ. 409. (ვჰკრძალავ, -ლე), ზ. მ. დავჰტკლილში ვიხახავ; გავფრთხილდები; ფრთხილად შევინახავ; დავარიგებ, მოვარიგებ; хранить подъ замкомъ; заключить, запереть; хранить бережно; остерегать; -თავსა, беречь себя, самосохранять, ან თავს დავმალავ, скрываться, ვიხრ. 50; ქილ. 224 (ვკრძალავ), ზ. მ. მოვარიგებ, остерегать кого; удалять, ჭირსა თავი არ ვკრძალე, უ. ი. ჭირს თავი არ დავარიდეო, ვეფხ. 434; встрѣтилъ лицемъ къ лицу несчастіе, (ვკრძალვი), ზ. თვ. გავფრთხილდები, ვარიდები; მრცხვენიან; остерегаться; стыдиться; убѣгать; 1 ქართლ. 22; 2 ქართლ. 185; ხაქმ. 20—28; ფილიპ. 3—2; კოლას. 4—17; ვიხრ. 48, 118; 397; დარეჯ. 2—45; ან გავფრთვი; заниматься, ვკრძალე ქითხვასა, занимайся чтеніемъ, 1 ტიმოთ. 4—13, ვკრძალე თავსა შენსა, внимай въ себя, 1 ტიმოთ. 4—15; **კრძალული**, ზედ. хранимый, сберегаемый; осторожный; воздержанный; ხაქმ. 5—23; ვიხრ. 6—12; -ვარ, я охраняемъ, **კრძალულება**, ს. осторожность, ფილიპ. 3—1; თესალ. 5—3; მარკ. 1—138.

კრძალულება, ს. მცენ. недотыка (раст.).

კრწყილი, ს. გრწყილი, რწყილი, блоха, მარკ. 2—40; **კრწყილის ღეღა; -თესლა**, ს. მცენ. блошное сѣмя, блошной девясилъ, ბუნ. ლ. **კრწყილი კბილია**, მცენ. блохоморъ; ან აბუჟარაკი, чемерица, ярможникъ, ერის. ლ. **კრწყილი ყარია, -ღეღა**, навозный жукъ, ერის. ლ. **-ლის ბალაბანა**, მცენ. бѣлошникъ (раст.).

კსინვა, სხ. досада, огорченіе; гнѣвъ, (ვჰკსინავ), ზ. უ. ვსწრკვინავ, ვეშღურვი, გულ ვჭვრიტ, негодовать, досадовать, (ჰკსინავს), ზ. უ ჰკერისთვის; ავიშლები ავდრად, становиться сумрачнымъ (о погодѣ), მაკალ. 16—3; წმ. ცხოვრ. 242.

კსუ, ზედ. ქსუ; გაქსუვებული, дикій, одичалый; свирѣпый.

კტიკლი, იმერ. ქერი, двурядный ячмень.

კუ, სიტყვები, რომელნიც იწყებიან ამ ასოებით ნახე კვ, კვ კულად, კვალად; კუმლი, კვამლი; კული, კვალი; კულევა, კვლევა და სხვანი მრავალნი.

კუ, კუი, რკუ, ს. ცხოველი, черепаха; хвлуска; ракъ (болѣзнь).

კუაკოლორინა, ს. ივერია № 44, გვ. 6, 1878?

კუბა, ს. მიწის ბელტი, дернъ, სამ. ლ.

კუბაბტი, ს. მანიკი, ქალთა თავსაბურავი ლენჯი, вуаль, лечака, ხაქმ. 9—39; დარეჯ. 84.

კუბო, ს. მკვდართა ჩასახვენებელი ყუთი, гробъ, კარგუცი, ლურსკუმა წმინდათა, рака, ковчегъ съ мощами св. угодника; 1 ქართლ. 96, 109; განმარტ. თქმ. ვეფხისტყ. 1369; ცნობ. მოგზ. 13, კუბო ნაწნოვისა და სხ. ჭედარაკი, клѣтка на матеріи.

კუბო, ს. ქუჯა, ცახკრეფილი; ან სასხლომი ცახკი რომელზედაც გვირგვინი ადგას; носилки, полатникъ; сѣдалище, тронъ съ балдахиномъ, ვეფხ. 391, 394, 175, 1420; დარეჯ. 2—5; 1 ქართლ. 334; სიბრძ. 46.

კუბო-კუბო, ზედ. ჭედრაკის დაფარი, დაჭრილ-კვადრატული, клѣточатый, шахматный; კუბო-კუბო ნაკერი, шитый, сдѣланный на подобіе клѣтки.

კუდა, ს. უკუღო ან კუდ-მოჭრილი ხვასტაკი, безхвостый, კუდა ბიჭური, **куцый дворянинъ, такъ** называются незаконнорожденные дѣти князей.

კუდა, ს. მგრ. ღვარძლი, плевелы, пьяный хлѣбъ, ბაქრ. 180. **კუდა-ბზიკა**, მგრ. трясогузка-желто-брюшка, ერის ლ.

კუდ-ამოძუებელი, съ опущеннымъ хвостомъ, 29 ხუმრობა.

კუდბახალა, კუდბაწარა, ს. ოფლის ურმათთვის, რომელნიც უკან დასდევენ ცხენთა, прихвостникъ, дѣти безотвязно слѣдующія за матерью. ადგომა: მკვეხარა, хвастунъ.

კუდბეწვა, ს. მგრ. плевель (раст.), ბუნ. ლ.

კუდი, ს. სერხემლის დასახრული გაშვერილი ან დაწმა დაშვებული უკანით ოთხფეხთა და ქვეწარმავლთა, хвостъ, კუდს-გამოვლებაც საცოს, вверпуть крючекъ въ тяжбу. კუდი ცხენის მოსახ, плевѣть у платья. **კუდებიანი**, ზედ. имѣющій хвостъ. ვეპრ. 48; **კუდედი**, ნ. კუდებიანი; **კუდიანი**, ზედ. კუდის მქონებელი; имѣющій хвостъ, **კუდიანი ვარსკვლავი**, комета, გორგ. 228; **კუდიანი**, ს. მდაბ. გრძნეული დედაკაცი, вѣдьма, колдунья, **კუდიანობა**, ს. გრძნეულება, ჯადოსნობა, колдовство, (ვჰკუდიანობ), ზ. უ. ჯადოს ვეშვრები, შევჰკრავ გრძნებით, ვაჯადოკრობ, колдовать, ворожить.

კუდკვეცილი, ს. ლექსი იამბიკო, ямбическіе стихи.

კუდ-მოზვერა, ს. თევზი-სატრი გოლორი, рыболовный конусъ.

კუდმოზვერი, კუდ-კვეთილი, კუდ-მოკლე, ს. ცხოველი, რომელსაც კუდი მოჭრილი აქვს, животное, у котораго отрѣзанъ хвостъ, ლევიტ. 22—23.

კუდო, ს. მცენარე; ან წონა; ½ დოლის; კავკ. კალენდ. 1887 წ. გვ. 63. **კუდოშა** ნ. კლოშა.

კუდრაჭა, ს. კუდიანი პატარა გოგო, смѣтливая дѣвочка.

კუდური, -რი, ზედ. იხ. უკუღო; куцій, **კუდური კაცი** და **კუდიანი კაცი**, ворожей, колдунъ и колдунья; სამ. მოხს. 35.

კუდუსუნი, ს. ხერხემლის ქვემოთა კერძო, **კუდსაზვეთ**; огузокъ, хвостецъ, хвостцовыя косточки, конецъ крестовой кости.

კუვი, იხ. კუ: **კუვრცხი**, ნ. კვერცხი.

კუზი, ს. ღერკანი, მაღლა ამოსული ბეჭები მახინჯებ, горбъ; **კუზიანი**, ზედ. კუზის მქონებელი, горбатый; **კუზება** (ვიკუზები), ზ. ვ. ცხენი ვიხრები, горбиться, **კუზიანობა**, горбатость, (ვჰკუზიანდები) горбатѣть.

კუთი, კუნთი, ს. კანთი, სიმწრე ხორცთა ძარღვებისა უფრორე წვრილებს ქვეშ; икры, сердце, мясистое подколѣнье, **-ნთიანი**, ზედ. კრიალოსანი, икристый (о ногѣ).

კუთნვა (ვჰკუთნავ), ზ. ვ. განკუთვნებ, განვსაკუთრებ, усвоить кому что. იერემ. 44—3; (ვიკუთნავ), ზ. მიწ. განვისაკუთრებ, присвоить себѣ. (ვეკუთნი), ზ. თვ. შევეხაკუთრები, შევეხმევერდები, მივეწებები; принадлежать, მეკუთნის, принадлежитъ мнѣ. **კუთნვილი**, მიმ. принадлежащій. **კუთნვილება**, ს. შესაკუთრება, საკუთრება, принадлежность, ერისთ. 42.

კუთხე, კუთხი, ს. ორთა კედელთა ერთად შესახვედრი ადგილი, уголъ, იერემ. 31—38: კუთხე კუთხე ლაპარაკობენ, говорили въ разныхъ углахъ, **ოთხკუთხი**, четырехъугольный, კუთხიანი, კუთხებიანი, კუთხული, имѣющій углы, კუთხობა, ს. угловатость, კალენ. 8.

კუკება, ნ. ლაკუკება.

კუკი (ოსმალ.), ს. ჭუპრა, кукла; **კუკი**, ს. უკანა კერძო ცხოველთა, задняя часть животныхъ, **კუკზე ჯდომა** (კეკზეკვჯები), ზ. უ. сидѣть на заднихъ лавкахъ.

კუკილი, ს. ცეცქილი, იხ. კეკზეკვჯდომა ან კეკი.

კუკნა, ზედ. ცეცქნი, მგრ. მორჩილი, милый.

კუკნა (ვჰკეკი კარ, ვჰკეკიდი), ზ. უ. კეკზე ვჯები, сидѣть на заднихъ лавкахъ.

კუკური, ს. კოკორი, почка на деревѣ, ქილ. 498.

კუკუხო, ს. თეძოს ძვლებისა თავი, конецъ бедренной кости.

კულა, ს. ფილ-ვიწრო ხის ან ვეცხლის სასმისი, узкогорлый кувшинъ для питья вина.

კულაღი, ზედ. მოსაკლავი, обреченный на смерть.

კულა, კულავ, ზმნ. კვლავ, კიდევ; მერმე, მახუკან; еще, опять; потомъ; **კულავდება**, ე. ი. ლიდ, კიდევიც, да и въ другой разъ, ვეფხ. 39: **კულავცა**, еще, опять, ვეფხ. 763, კულავ მოუბარწყლიანი, при томъ онъ говорилъ красно; ვეფხ. 32; კულავ მოღებითი ნაცვალ-სახელი, относительное мѣстоименіе.

კულიავი, ნ. ზირაკი; **კულევა**, ნ. კვლევა.

კულაბოზი, ს. ეტიკა, გზის მანიშნებელი, проводникъ.

კულიტინი, ნ. კვლიტინი.

კულმუხა, ს. მცენ. девясилъ, კულმუხას ძირი, девясильный корень, **კულმუხა-ლურჯი**, выпадочная трава, ბუნ. ლ; оманъ, ერის. ლ.

კულულები, ს. თმის ნაწნავები, косы, локоны.

კულუმბური, ს. მცენ. паралличная трава, переступень, бѣлая матица, ბუნ. ლ.

კულუხი, ს. ღვინის ღვალ, винная подать.

კუმაში, კუმაჩი (არაბ.), ს. ნაჭედი ლარი, кумачъ.

კუმკუმა (თათრ.), ს. წურწუმა, ვეცხლის კეცალი ან კული; кулганъ, лейка, металлическій кувшинъ съ рыльцемъ, рукомойникъ.

კუმპა, ს. ხაპონი, мыло, ბუნ. ლ.

კუმის, ჰკმოდ. იხ. კმევა.

კუმსი, ს. ერთხირი ფურძენი?

კუმშვა (ვჰკუმშავ, -ეს), ზ. ვ. მოვბღუნავ, შევკრუსკვავ, შევჰკრუნჩხავ, შევკრუკავ; ღონჭმუქნი, сжимать; смять; (ვიკუმშები), ზ. ვ. შევიკრუსკვი, сжиматься, გული იკუმშება და იშლება, сердце сжимается и разжимается, ბუნ. კ. 105, 106.

კუნდიტი, ს. მგბარი ღვინო და შაქრით ზავებული (ლიბროსში), глинтвейнъ, вино кипяченное съ сахаромъ.

კუნელი, ჯკუნელი, მცენ. боярышникъ, барбарисъ, ნ. ჩ. ლ; ბუნ. ლ; კუნელა, იხ. კვნელა.

კუნთი, იხ. კუთი.

კუნკრუხელა, ს. კინკრეკი, крыжовникъ.

კუნკულა (ბერძნ.), ს. მოხაზოთ ქული; клобукъ, камиланка, მდაბ. ნათლიისაგან ლახანთლებული გასახვევი ნაჭოჭი წმიდათა მონათლის ღრონ, ризки.

კუნტვა (ვჰკუნტავარ, ვეკუნტები, -ტე), ზ. უ მოკრუნჩვით ვჰზივარ, сидѣть скорчившись, (ვიკუნტები), ზ. ვ. ვიკრუნჩები, скорчиться, მარ. 9; кобениться, რ. ქ. ლ.

კუნტი, ს. კოშკი, მკრივი ან მთელი, крѣпкій, плотный; нѣлый; ნ. ჩ. ლ; სან. ლ.

კუნტრუშა, ს. მხტომი; ჭიაყა-ჭია; стрекоза.

კუნტრუში, -ობა, სზ. ხტომა, скачка (ვჰკუნტრუშობ), ზ. უ ხვასტანგთათვის: ხტომით ვთამაშობ, прыгать, скакать, (ვაკუნტრუშებ), заставлять плясать по своей дудкѣ.

კუნჩხვა, ნ. შეკრუნჩხვა.

კუნცხი, კურცხლი, ნახე კონცხი.

კუნძა, ს. ტურძენის ერთგვარი, порода винограда.

კუნძი, ს. ძელთაგან მოხერხული ზრქელი და მოკლე მორი, ან მიწაში დანარჩენი ხის ძირი; чурбанъ, колода, толстый обрубокъ дерева; пень; მყვარი კუნძ-კუშად ასხია ხეს, ежевика кистями виснетъ на деревѣ.

კუნძლვა (ვიკუნძლები), ზ. ვ. დავჭკორტნები, куковать, о деревѣ: одѣваться почками.

კუნძული, ს. ქალაქი, ხერთვისი, ვეფხ. 595, островъ, **კუნძულელი**, ზედ. ქალაქელი, ხერთვისელი, островской, кунцульцы, островитянинъ.

კუნწი, ს. ხილის ღერო, стебель у дыни, арбуза и т. п. ბაგრ. 156; კუნწს უკანონოდ ხმარობენ კურწის მაგიერად, ნ. კურწი.

კუნწუბი, კუწუბი, ს. შეღებილად მოჭრილი, სან. ლ; ნ. ჩ. ლ. фигура, вырѣзанная на камнѣ или на деревѣ, изваяніе.

კუნწული, მაგ. მარგალიტისა, ს. связка жемчуга, დავრ. 101.

კუნწუხი, ს. ხეთ ზედათი მწვერვალი, კუწერი, вершина дерева.

კუნჭული, ს. ქუნჩი, кунѣ, уголь.

კუნჯუფა, ს. მცენ. გურულად: კუნელი, бояришникъ, ბაქრ. 182.

კუპაჭია, ს. პაპარა გოგო, дѣвчонка.

კუპატი, ს. ჰური ხორცით ან კვერცხით გატენილი, пирогъ.

კუპვა (ვჰკუპავ), ზ. ვ. ბაგეთ მოვიკრებ, сжимать губы.

კუპრა, ნ. მოკუპრვა.

კუპრი, ს. შავი ნავთი, деготь, **კუპრიანი**, ზედ. дегтярный, **კუპრიელი**, ს. ცაცა, цыганка, бурдюкъ.

კურეი, ს. მცენ. ნუცრი, кунѣжи, пайлавъ, сѣмя, зерно.

კურაკანტელი, ს. მცენარეა; ბაქ. ლ.?

კურაკი, კურატი, ს. კალო, ხარი ღუკლღვი, теленокъ, -ტნენი, ვ. ი. აკვილღა, жеребецъ, სან. ლ. ნახე ცხენი.

კურატპალატი (ლათ.), ს. სალთხუცესი, დარბაზთა-კაცნი ძველთა მეფეთა, куратпалатъ, гофмаршалъ, оберъ-камергеръ, **-ობა**, ს. დარბაზთაკაცობა, სალთხუცესობა, гофмаршальство.

კურდგელი, კურდღელი, ს. ცხოველი, заяцъ; кроликъ. ლევიტ. 11 — 5; ფსალმ. 103 — 18; **კურდგლის თვთა**, ს. მცენ. лапчатникъ, котовникъ (трава); ივანე ბაგრ. ლ; **კურდგლის მეაუნა**, заячій щавель, ერისთ. ლ. **კურდღლის ცოცხა**, ს. მცენ. შეშხენა, ракитникъ, ერის. ლ. **კურდგლობა**, ს. проворство.

კურვა, ს. მცირე კური. небольшой теленокъ.

კურთხევა, ს. благословеніе; освященіе; -მეფედ, коронованіе на царство, გვირგვინის კურთხევა, вѣнчаніе, (ვაკურთხევ, -ნე, სამღ. წერ. ვაკურთხნე. მღად. ვაკურთხებ, -ნე), ზ. მ. ღაღლობენ, გამოვეცხადებ მაღლობასა ან კეთილისა სურვილს; ვაქებ, ვაღიდებ, ვმაღლობ; შენდობას მივხვდი, მადლის გადავხედერ; მიეხვედ, მივმაღლი; ხელთ ღაკურთხვა სამღვდელოდ; კურთხევით ან ლოცვით განვწმენდ; благословлять, давать благословеніе; хвалить, величать; желать блага, добра; надѣлять, одарять; осѣнить крестомъ, перекрестить; руки полагать, посвящать къ священнослужителямъ; святить напр. воду; დაბად. 14 — 24; იოან. 3—10; რომ. 12—14; გალატ. 3—8; ეფრ. 11—20; ფსალ. 33 — 1; 103 — 1; სანქ. 14 — 23; მატ. 14—19; 26—26; ისაკ აკურთხა იაკობ; Исакъ благословилъ Іакова, დაბად: აკურთხე სული ჩემი უფალსა (უნდ: აკურთხე. სული ჩემო, უფალი), благослови душа моя Господа, ფსალ. ღმერთმან გაკურთხოს, Богъ да благословитъ тебя, (ვაკურთხებ გვარგვინს), ზ. მირ. ჯვარს ღავიწერ, обмѣчатъся, хомѣх. 46; (ვეკურთხები), ზ. მირ. ლოცვით განვეწმენდ. благословлять, освящать для кого либо, -ზეთსა, масломъ соборовать, -მღვდელსა, посвятить для кого либо въ священники, მიკურთხევიან, ვ. ი. მიკურთხავს, и благословилъ. დაბად. 43—46; (ვეკურთხვი, -თხები), ზ. თუ. მაგალ. მღვდლად, принять посвященіе въ священническій санъ; (ვიკურთხვი, -თხები, სრ. ვიკურთხევი). ზ. ვ. ღავილოცები; კურთხევას მივიღებ; ხელთ ღავიხმი ღუდლად; быть благословляему; получить благословеніе; посвящаться въ священнослужители; -მეფედ, короноваться, დაბად. 12—5; **კურთხეული**, მიმ. ღალოცვილი, благословенный, კურთხეული პაპაშენი, блаженной памяти дѣдъ твой, **კურთხვილი, ნაკურთხი**, მიმ. освященный; посвященный; სამ. კათოლ. 19; კურთხეული არს, благословенъ есть, ისაი. 19 — 25; **კურთხევინება** (ვ). ზ. მ. ღავალოცვინებ, заставить благословить, მრ. 97.

კურთხევანი, ს. ხაკლესიო წიგნი, требникъ.

კურიზი, ს. მცენ. крыжовникъ.

კურკა, ს. კურკა, косточка въ фруктахъ.

კურინჩხი, ნახე კვრინჩხი; კურიხი, ნახე კვრიხი.

კურკანტელი, ს. გურულად, ასკილი, шиповникъ, ბაქრ. 184.

კურკელი, ს. თხის ხორც, новетъ козъ.

კურკუმა, ნახე კუმკუმა.

კურკურა, სზ. ჩურჩული, шептаніе, (ვეკურკურები, რე), ზ. თუ. ვეჩურჩულები; ვეკრშეფები, ვეკრფიალები, шептаться; любезничать, ერისთ. 86, 153; ანკ. 5—40.

კურნა, ს. მცენარე კბრის სართავი, სან. ლ?

კურნება (ვჰკურნებ; -ნე), მოვარჩენ, განვჰკურნებ, выздоравливать, исцѣлять; (ვიკურნები, -ნე), ზ. ვ. მოვჰრჩები, исцѣляться, ჰკურნე რაცა შეკურნებისა, ვეფხ. 726; лечи меня и излечи по возможности.

კურო, ხ. ნ. კურაკი; ნიშანი ზოდიაქოსი, რომელიც მითვლის მზეს ვირალში; телецъ, знакъ зодіака; დაბად. 32—15; იხი. 1—2; 2—6; სჯმ. 14—12; გამოცხ. 4—6; **კუროსთავი**, ხ. მცენ. ცაცაში, ხარი ღილი, გველანი ბალახი, чертополохъ, волченъ, მატ. 7—16; **ებრ.** 6—8; დაბად. 3—18; ოსეს. 10—8; მხაგ. 8—7; остролистъ, ერის. ლ.

კურო, ხ. ხაფანგელი, არშიაი, любо́вникъ, აღბ. 23.

კურტაკი, ხ. ხალბაგი, მოკლე ქათიბი, куртка, ჯაჭვკურტკაი, панцырь, რუსულ. 484; ვეფხ. 554, 2 ქართლ. 301; русское. 699.

კურტანი, ხ. ბალანი, სპილოს უხეშები საკრავთა ხეხვისანგო, сѣдло вьючныхъ животныхъ, -ქელითა, щипецъ у стѣны.

კურტუმი, ხ. მფრინველთა გავე, отзокъ у птицъ.

კურჩხი, ხ. ჩენი ცერცვისა და სხ. шелуха.

კურცხლვა (ჯჭკურცხლავ, -ლე), ზ. უ. კავიჭრები, გავეკენები, სჩქარედ წავალ, კავჭორიბლები, пуститься бѣжать.

კურცხლი, ხ. კონცხი, мысъ, ნ. ჩ. ლ. ნ. კუნცხი.

კურწი, ხ. კუნწი ან ნემსის ხვრელი; стебель, ушко игольное.

კუსი, ხ. მონოზანი, ენკრატისა, მოწესე ღელეკაცი, монахиня, ანკ. 3—64.

კუსუნი, ნ. კუდუსუნი, вѣдр. 167, водохвостникъ.

კუსტოდია (ლათინ.), ხ. დარაჯი, стражъ.

კუტა, ხ. მფრინ. малиновка.

კუტაბალახი, ნ. კუჭი.

კუტალი (ბერძნ.), ხ. ხის ციცხვი; ან ბალახ ხარწყვათ ჩარხთა გარშემო მოკრული თიხის ქილა, уполовникъ, чумичка; ковшъ, фунтъ кубковъ, деревянный ковшъ, 1 ქართლ. 308.

კუტი, ხ. უფუნო ან ფუნეს დამუნებული; опрѣснѣлое хлѣбо, **კუტა ბალახა**, მცენ. ლათინურად, chamepitys prima, ბუნ. ლ. ან ტენგრა, живучка, дубровка (трава); პ. უ. ლ. **კუტი ლობიო**, ხ. ლობიო ვრიგვარი, фасоль, низкій боръ, ივანე ბაპტ. ლ.

კუტ-კალია, კუტი-კალია, ხ. მწერი, кузнечикъ.

კუტლეული, ხ. თეთრი ქილა შაქარი, сахаръ рафинадъ.

კუტრი, ხ. ვალდებული, банкротъ.

კუფხალი, ხ. კალათა, ხახალი, корзинка, იერემ. 6—9.

კუფხალი, ხ. კოშელი მკვეთისა, грозд, იხი. 69—8; 17—7.

კუშტაბანი, ხ. კაბის საკილოვე, გუკმასა, ან ბეჭრანგის ღილი, петля для пуговицы; запонка.

კუშტი (არაბ.), ზედ. ხუშტი, ხვეშტი, გაბუტული, უბარი, უმჯობი, ქუში, მწერალი, მრისხანე, მკვახე, უზღვლი; угрюмый, надутый, сердитый; грубый; ვეფხ. 10, 203; 213; ვიხრ. 18; -სიტყვა, грубое слово, ქილ. 356; **კუშტვა** (მეკუშტვიან), ზ. უ. მოწყენით ვარ, скучно жить, ვიხრ. 142. **კუშტობა**, სხ. угрюмость, молчаливость, неприветливость, (ვჭკუშტობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ბრმოვიქუშებ, შევიჭმუხნავ, დავიღრუკ; **გამწყრალობ**, угрюмѣть, принять угрюмый видъ; надуться, ვეფხ. 10, 770, 1482; ვიხრ. 26.

კუშტობანისხე, მცენ?

კუჩაბა, ნ. ხაკაკვე; ხაბ. ლ.

კუჩარი (რუსულ.), ხ. მეურმე, მეხრე, ცხენების გამრეკი, кучеръ.

კუცი, ხ. მცენ. надубъ.

კუცოვანი, ხ. черепъ, костяной щитъ у черепахи и т. п.

კუწვა (ჯჭკუწავ, -წე), ზ. პ. ჯჭღეთ, ჯჭჭრი, нарѣзывать.

კუწუბი, ნ. კუნწუბი. [леса.

კუწუწი, ხ. ოღოშის ნაკეცი ღერო, стебель кокорышъ (раст.), ბაკონ. იყან. ლ.

კუჭკეჭა, ზედ. ხეგული, злой, ნ. ჩ. ლ; ხ. მცენ. кокорышъ (раст.), ბაკონ. იყან. ლ.

კუჭი, ხ. სტომაქი ცხოველთა; желудокъ; нутрокъ птичій, კუჭის წყლა, боль въ животѣ, შენი კუჭისა, милый мой.

კუხე, კუხი, ნ. მკვახე ან ახრიმი, სამზ. 85.

კუი, სიტყვები რომელნიც იწყებიან ამ ასოებითა ნახეკვი, მაგალ: **კუიპაროზი, კვიპაროზი; კუირა, კვირა**, ღ სხვანი; **კცენა** ნახე უშვინვა.

ლ.

ლ, ეხმო მეთორმეტე ახო ქართულის ანბანისა, წოდებული ლას, ანგარიშში ნიშნავს ოცდა ათსა და ნიშითურთ ლ ოცდა ათს თუმანსა; წერილის ფულის ანგარიშში 8 ფულსა ან ორბიჩკას შეანწყვედ ახოხა ამისთვის, უძველეს ლექსში იპოვება ორი ლ, მაშინ ერთი მათთაგანი, შეცდომე უკახასწყალი შეიცვლების რ; მაგალ: ლბილი, რბილი; წულილი, წურილი; ცალიერი, ცარიელი; ჯერეთვე თუ ორი რ იპოვება ერთს ლექსში, მაშინ ერთი მათთაგანი შეიცვლება ლ; მაგალ. ამირახორი, ამილახვარი; მარგარიტი, მარგალიტი; მარკვარი, მარკვილი; ორჯერ, ორჯელ; ხარღარი, ხარღალი; კვალად მაღლიერი, მაღრიელი; ძლიერი, ძრიელი; ღელწამი, ლერწამი; რული, ლული; ამ სახეცვე ახო ლ და ნ შეიცვლებიან ურთიერთის წერილ; ვითარ: ლაგბოი ნაგახი; ბალანი, ბანალი; გნოლი, გლონი; ლიკრა, ნიკრა; მინალთანი, მილანთელი; უხალთანი, უხანთელი, მონოზანი, მოლოზანი.

ლაა, ლია, ხ. მფრინველია?

ლაბა, ლაბა (არაბ.), ხ. ბრიგის ხარშო, შილაფლავი ან შორვა, ან სქელი ნაღები ცუკრისა, კომშისა და სხ. ხვალის წამლად; густой отваръ риса; густой отваръ айвы противъ кашля; რომ ლაბა გამოიღოს, чтобы далъ сокъ, ქომ. 107.

ლაბა, ლაბი (არაბ.), ხ. გული ხისა ან კალთისა, сердцевина дерева, ядро орѣха; ფრეიტ. ლ. არა-

ბული; ან ხის ჯაგლაგი ერთ., ე.ი. მცენ. порода сосны. ბიან ქ. ლ; ягода, სხ. ლ; **ლაბაუშა**, ს. ბალახგო ბალახი, полевой шалфей.

ლაბა (სპორს.), ს. უღელი ხარის, ярмо.

ლაბა, ს. клей; **ლაბაუშა**, ნ. ბალახგო.

ლაბადა (სპორს.), ს. საწვიმარი, წვიმის დროს წამოსახმობი; ან ზუბუნი, ახალუნი; накидка во время дождя; подрясникъ, полукафтанъ, ნ ჩ. ლ; ბიან ქ. ლ.

ლაბირინტო, ნ. лабиринтъ.

ლაბლაბო, ს. მცენ. спаржевая фасоль.

ლაგაში, ნაგაში, ს. ძალი მწევრისა და ქოფაკის სამუალო, дворовая собака, ნ. ჩ. ლ; ან ჭუჭყი, грязь, სპ. ლ.

ლაგამი (არაბ.), ს. ცხენის საკბილე რკინა გრგოლუბიანი, ან ალვირი, удила; повода, поводья, ნ. ჩ. ლ. ბიან ქ. ლ; გვეხ. 84; **ლაგმოსანი**, ზედ. **დალაგმული**, ზედ. ლაგამ ამოდებული, запущенный. ქილ. 602; რუსულ. 111.

ლაგანი (სპორს.), გარდაშლილი ტაშტი უფრორე თიხისა, лоханъ.

ლაგება (ვლაგებ), ზ. მ. ვჰკრეფ, თავთავის აღგილს ვაწყობ, убираю; (ვლაგდები), ზ. ვე. ავიკრიფები, убираться.

ლაგვიმორია, ს. მცენ. ჩადკოკ, черный папоротникъ.

ლაგვინარი, (სპორ.), **ლაგვინი** (ლათინ.), ს. პირფარეთი სარწყული, სარქანი, умать, кувшинъ, ლუკ. 22—10; მარკ. 14—13.

ლაგმა (ვლაგმავ, -მე), ზ. მ. ცხენს ალვირს ვაყენებ, запускать.

ლაგლაგი, ნ. ლაკლაკი.

ლადანა (ბერძნ.), ს. თეთრი სუნნელი საკმელი, ладонъ.

ლადუკი, ს. კასრი, ბოჩკა; ნაჩკა, ნ. ჩ. ლ.

ლავანოსი, ს. ლეღელი საკმეველი, (ладанъ), олибанъ, ნ. საკმეველი.

ლავაში, ს. თხელი და გრძელი პური, лаваша (лепешка).

ლავგარდანი, ს. გრეხილი შენობისა ან ქვეღის ძარი, რომელზედაც შეიკვრის კამარა, карнизъ; плата для свода; дорожникъ, ნ. ქ. ლ. ნ ჩ.

ლავირინტო (ბერძნ.), ს. მოა ქვაბებ-ლაბირინთიან, ძნელად შესაცნელ გამოსავალი, лабиринтъ.

ლავიწი, ძრავლ. ლავიწები, ს. გულს კოკზს ზემოთ ორსავე მხარეს გახვრეტილი ძვალები, ключица.

ლავრა (ბერძნ.), ს. ღიდი მონასტერი, лавра, монастырь.

ლავროტი, ნ. ნარგაზი, лавръ. 8.

ლაზათი, ს. შნო, მოხდომილობა გერგილი, пріятность, лазатти არა აქვს, ე. ი. შნო არა აქვს, не имѣетъ пріятности, კარგი, 26; ანტ. 3—5; ნონგ. 11; **ლაზათიანი**, ზედ. შნოიანი, მოხდენილი, пріятный, правный, **ლაზათიანობა**, ს. შნოიანობა, შნოს ქონება, пріятность, порядочность; красота; ლაზათობით შევექეთო, ანტ. 4—60; мы пріятно провели время.

ლაზარეთი (ფრანგ.), ს. სასნეულო სახლი, больница.

ლაზიერი, ს. ჭადრაკის თამაშობაში ფერზი; ферзь (въ шахматной игрѣ).

ლაზუტი, ს. სიმინდი, кукуруза.

ლაზღანდარა, ს. ღაზღი, უშვერად მოხუშარი, ლაგატურ, нахалъ, наемщикъ; ქილ. 588, **ლაზღანდაროზა**, ს. ღაზღობ, балагурство, нахальство, (ვჭლაზღანდაროზ), ზ. უ. უშნოდ ვიქცევი, нахальничать, ჩონგ. 132, балагурить.

ლაზნა, ს. სახრავი, სალესავი პირის გამოსახვეწობი, оселокъ.

ლაინა, მფრინ. ღილღასა ჰგავს; агарь (птица), болотный куликъ, ნ. ჩ. ლ. коростель, пастушокъ.

ლაინი, ლეინი, ს. შეტეხული ნარმა, бумеръ.

ლაკანი, ლანკანი, ს. ხინი ან ღილი თეფში, лакани, ნაჯახი, რიცხვი 7—13; მარკ. 14—11; ზოგიერთს ადგილს სამღვთო წერილში ნიშნავს: კალათას, მაგალ: ლუკა. 8—2; გამოხლ. 29—3, 32; 38—3, кошница, ან ფიალას; მაგალ. გამოცხ. 5—8. 15—7; чаша, **ლანკანი** ზოგჯერ ეწოდების ჭერჭყლეტას, давильню, სახმართ, სახოვგისათვის: თეფში, тарелка, ფიალა, чашка, ხინი, кувшинъ, ბარქაში, фиалка, ფიალკაში, ковшикъ, ჯამოსანი, посуда.

ლაკარტი, ს. ბაწრის ხვრგნი კავი, крюкъ для сученія веревокъ, სპ. ლ.

ლაკვა, ლაკვანი, ს. ნაგები ჭურჭელი, колодезь, имѣющій срубъ, სპ. ლ. წმინდ. ცხოვ. 276.

ლაკვი, ს. მფრინ. аистъ, ბაკან. იგივ. ლ.

ლაკლაკი, ს. მფრინ. гусель.

ლაკლაკი, ნ. ლაყლაყი.

ლაკონიკური, ს. верхняя одежда, ისაი. 3—23.

ლალა (სპორ.), ს. მზერდული, мамаша, дядька.

ლალა, ს. მცენ. ეფეთის ბალახი, цвѣтъ, იგივ. ნაკ. ლ.

ლალაობა, ს. плачъ.

ლალვა, სხ. კრაჟმლობა, მეოთი, შელი, ссора, брань, раздоръ, ვინაი არიან თქვენ შორის ბრძოლანი და ლალვანი, откуда у васъ распри и раздоры, იაკობ. 4—14; (ვლალავ), ზ. მ. გავლალავ, გავრეკ; ვლანძღავ, ვაგინებ. გავლანძავ; ругать, проклинать, бранить, სამ. 23—9; ანტ. 6—28; ногнать, იხუ. 9—18, (ვილალავი), ზ. მ. ეკრკნამლები, ვსჩხუბობთ, быть обруганну; (ვლალებით) ზ. თვ. ვეჩხუბებით; ვაგლებ, ругать, бранить; ругать, ქილ. 635, 674.

ლალი (სპორს.), ს. წითელი ძვირფასი თვალი, рубинъ, ქილ. 322; რუხთვალი ხმარობს ნაცვლად ტუჩბანის, გვეხ. 1336.

ლალუკა, ს. მეზიერი, хитрецъ, пролазъ, проныра, სპ. ლ.

ლამა, ლამვა (ვლამი, -მოდი, -მე, ზ. უ. მსურს, მნებავს, მინდა, желать, хотѣть, думать, გვეხ. 362; 1479; დარეჯ. 93; ვისხ. 179. მარკ. 1—10; სიბრ. 157; ამის მეცხა ნუთარ ლამით, ე. ი. ამისთვის ხსვა ნუ გინდათ, гвеѣ. 1101. ничего лучшаго не желайте, ვინაგან შენ ლამი რვმსა ცნობასა, такъ какъ ты желаешь узнать меня, 983 გვეხ. **ლამის**, 3 პირი იხმარების ნაცვლად ზმნის ზედართ: თითქმის, კნინლა, კინაღამ, чуть-чуть, едва-не, მელამის, მელამა, მელამოდა, ზ. უ. გული შემკეცა, ენწუხვარ; მკეთვ; жалко, жаль мнѣ, больно мнѣ; болитъ у меня, 2 მეფე 13—1, 4; (მელამის), ზ. უ

жалѣть, жаль чьи дѣлами кого-либо. солнце жалѣетъ съ тобой сражаться, ქვეყნ. 1569.

ლამა (ვლამი), знак вопроса при глаголѣ, ср. ქართ. 393, онъ причиняетъ вредъ и вновь возстановляетъ.

ლამა (ვჭლამი ცრემლსა), проливать слезы: ქვეყნ. 1192, 1154.

ლამება (ვლამებ, -მე), ლამა (ვლამი, -მე), ზ. ვ. დავიწყებ, ლამს დავასხამ; окочить, -слезы, ქვეყნ., проливать слезы, ქვეყნ. 937; -очи, ე. ი. очи ослѣпнутъ, ослѣпнуть, возгордиться, ქვეყნ. 1569.

ლამაზი, ზედ. მოხდომილი, საამოური შესახედავისა, მშვენიერი; ტურფა, ნარნარი, საამოური; სახენი ამისნი არიან: **მწუაზარ** არს ლამაზზედ მეტი. **შვენიერი** და **შნოიანი**, სრულის სიკეთით შეფერებული; **ტანადი** და **კენარი**, მშვენიერი ტანითა; **ხალუქი**, კაცი მოყვარე შემკობისა და მორთვისა; ქალთა თვის იოქმის **კეკელა**, **კეკლუცი**, **კოკობიკა**, **კოპწია**; **სანდომი**, თუმცა მშვენიერი არ იყოს გარნა სიხარბედ საამოური; **ხაზიერი**, სხვით და ხუმრობაც კეთილი და ქველის მომქმედი; **ნატიფი**, ტანად მოხდენილი; **ტურფა**, საამოური მშვენიერი და ნარნარი; **მკვირცხე** ან **უსულო**, ტურფად საამოური; **ჰაეროვანი** კაცი ბრგე კეთილ-სახოვნად მოხდენილი, пригожій, красивый; прекрасный; **ლამაზად**, ზმ. მშვენიერად, красиво, **ლამაზება** (ვა), ზ. ვ. ვამშვენიერებ, дѣлать красивымъ, пригожимъ, охорашивать, (ვლამაზებ, -დი), ზ. ვე. ვმშვენიერდები, ვტურფდები, становиться, дѣлаться красивымъ, (ვლამაზდები), ზ. თვ. ვემშვენიერები, ლამაზად ვეჩვენები, показаться красивымъ, მარ. 103; **ლამაზობა**, სახ. მშვენიერობა, красота, ქილ. 45. ვისრ. 121; (ვლამაზობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვმშვენიერობ; ვირთვები, ვეკამპანები, красоваться; наряжаться, დავიწყებთ კაზმა-ლამაზობასა, мы начинаемъ наряжаться, ქვეყნ. 1116, **ლამება** სახე ლამაზის ზედით.

ლამბი, ს. ლარი, ბაწარი ან თასმა მშვილდისა, სეფქისა და სხ. тетива.

ლამვა, ნ. ლამა.

ლამი, ს. ულამი, ულაი ქვიშა საფლობი; ნამი, პინოტე, ილა; сырость; ქვეყნ. 217; 937; ვისრ. 80, 115; **ლამიანი**, ზედ. მლამიანი; ან ნოტიო; иловатый; сырой; -ჰერანგი, сырая, влажная рубашка, ვისრ. 81: ლამიანი გზა, грязная дорога, ვისრ. 79.

ლამპარი (ბერძნ.), ს. სანათი, ასანთები კანდელი, лампа, გამოცხ. 4—5; მატ. 25—1. **ლამპრობა**, ს. განთლება, осѣщеніе; свѣточь, დღე ლამპრობისა, 1 ქართლ. 203; день иллюминаціи, -праздника.

ლამფა, ს. არწივაკი; настилка или подшивка подъ потолокъ; матица.

ლამუნება, **ლამუნი** (ვლამუნებ; -ნე), ზ. თვ. ვეცანები, ვეცლები; ვეცრცლები, дарить ухищренія, обольщать, ვისრ. 81; ლამუნი გზა, дорога, ведущая къ обольщенію.

ლანგარი, ს. დიდი სინი, блюдо, -ჩინისა, ალექს. 68; фарфоровое блюдо.

ლანგარი, ს. მუშაითის ხელ-საჭერი გრძელი ლატანი, длинная жердь у акробатовъ, ნ. ჩ. ლ.

ლანგი, ს. ხალუსავი, პირის გამოსაწმენდი; ручникъ, тончило.

ლანდება (ველანდები ან მელანდება, -და), ზ. თვ. მოვეჩვენები, მომელანდება, мерещиться.

ლანდი, ს. მოჩვენება, მოლანდება, призракъ.

ლანდრა, ს. მსხვილი სქლატი, მაუდი, толстое сукно, ქრ. 239.

ლანგანი, ს. დიდი სინი, блюдо, ნ. ლაკანი.

ლანკანაკება, სახ. გემოთ მოყვარება, сластолюбіе, ლანკანაკებს მომთრევლობა თანა; дебошированіе съ цыганками, მოსეს. სახ. 21.

ლანჩა, მრ. ლანჩები, ს. ფეხსაცმელთა-ძირი, подошва обуви, ბაქრ. 330.

ლანჩარი, **ლანჩპარი** (ოსმალ.), ს. ბრინჯის შემოუშავებული ცელები, крестьянинъ, воздѣлывающій рисъ, ლეხტულ. 14, 34.

ლანცკნეტი, ს. ქალაქის თამაშობაა ერთგვარი, лапки (игра), ვრისთ. 2—15.

ლანქერი, ნ. ლიანქერი.

ლანძვი, ს. მანკანი, კერა, საცეცხლური, цѣпь, жаровня, ლევიტ. 7—8, გამოსხ. 27—4; იერემ. 36—23; 2 ქართლ. 43; მოაყარი, დაფანჯრული რკინის ბადეკე, рѣшетка, ნ. ჩ. ლ; ქილ. 588.

ლანძვა (ვჭლანძავ, -მე), ზ. ვ. ვასტკრეც, გარეცხ დავსწვავ, прижечь, припалить.

ლანძღვა, სახ. თრევა, გინება, ругательство, поношеніе (ვჭლანძღავ), ზ. უ. ვაგინებ, ვაცა ვახსენებ, ругать, поносить (ვილანძღები), ზ. ვ. ругаться.

ლაპა, ს. ბრინჯის ხარშო, рисовый супъ, похлебка, სან. ლ.

ლაპარაკი, სახ. უბნობა, საუბარი; ჩხუბი; разговоръ, бесѣда; ръчь; ლაპარაკი მოუვიდათ, они поспорили, поссорились; სან. ვახტ. 206, ლაპარაკი დაუწყო, началъ съ нимъ переговоры; გორგ. 8; ცუდი ლაპარაკი, болтовня. **ლაპარაკება** (ვა), ზ. ვ. ვაუბნებ, ვასაუბრებ, заставить говорить, (ვი), ზ. პირ. ვჭსთქვამ, ვიტყვი, говорить, сказывать, ნუ მალაპარაკებ, не заставляй меня говорить, ანტ. 3—5; ერისთ. 2—247; **ლაპარაკობა**, ს. საუბარი, разговоръ, (ვლაპარაკობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვუბნობ, ვიტყვი, ვსაუბრობ, говорить, разговаривать, (ვლაპარაკები), ზ. თვ. ვსაუბრობ ვისთანმე, говорить съ кѣмъ.

ლაპი, **ლლაპი**, ს. მარილე მცრინველთა უნაკრძანო, ან უბალნო, თაგვთა წრუწუნა; птенецъ вполнѣ развившійся, детеныш голый; ნ. მარილე.

ლაპლაპი (ლაპლაპებს), ზ. უ. უკიმლოდ ანთია, ვარვარებს, пылать, гореть ясно, მარკ. 3, 17.

ლაპოტი, ს. დიდი ცილეზი ან ჩაჩა, конецъ.

ლაპრი, ს. покромка отъ края говядины, კავკაზ. გაზ. № 43, 1852 წ.

ლაჟვარდი, **ლაჟვარდი** (სპარს.), ზ. ვ. ლურჯი ქვა, лазурь (камень), **ლაჟვარდიანი**, -**დოვანი**, ზედ. лазуревый, ტიმოთ. 26.

ლაჟი, ს. ვეცხლ თევზი, chipea, ერის. ლ.

ლაჟლაჟი, ს. ლოკების წითელი ფერი, яркая краснота щекъ; ლოკებს გაუქცთ წითლად ლაჟ-

ლაქი, румянецъ играетъ во всю щеку, ერისთ. 2—113.

ლარვა (ვ), ზ. ვ. ავკინძავ, ავქოქლავ, сметать (шитье).

ლარვი, ს. ორ-რიგი მოსავალი ერთს სავანურში, одно и тоже поле, засѣянное различными сѣменами; სან. ლ.

ლართხი, ს. ურგმოძრს გასაკრავი ფიცარი, дно тележнаго ящика, იუერნ. 38, III, 1881.

ლარი, ს. კუმაში, ნაქსოვი ფარჩა, шелковая ткань, ვეფხ. 457; ლარური, ზედ. მაგალ. ქსელი: шелковая ткань.

ლარი, ს. განძი, ხაზინა, საუნჯე, казна, сокровище; ვეფხ. 54; ჩახრ. 18; **ლარის საცავი**, казнохранилище, ბძანეთ ჩვენსა ლარსა და მუნ მოგახსენებთ ჩვენსა ამბავსა, пожалуйте къ намъ на мѣсто нашей стоянки и тамъ мы разскажемъ нашу повѣсть, დარეჯ. 51.

ლარი, ს. მშვილდის ლამბი, ძალი, სიმი, жила сухожилія, струна; тетива; ნაქ. 3—8. მშვილის ლარი, шнуръ, бечевка у отвѣса.

ლარი, ლარული, ს. იმერ. ფიცხი ნეწლით დაწნული სახლი; жилище изъ плетня.

ლარნაკი (ბერძნ.), ს. ლუსკუმა ქვისა ან მეტალისა საცავად წმინდათა ნაწილთა, урна, рака св. мощей, წმ. ცხოვ. 388; ваза.

ლარო, ს. ბაღის პირი, კალაკოზი ბაწარი კეცებთა საშენებელად გახმობელი, რომელსაც გასწორებენ თარაზოს შუაულით; шнуръ, бечевка у каменщиковъ; **ლაბა**, იხ. **ლაშა**.

ლაბლაბი (ვლახლახებ, -ხე), ზ. უ. ულონიოდ დავდგარ ან ვჭურიბავ, едва ходить, летать.

ლაბლა ლობიო, ს. ლობიო კლერკებიანი.

ლაბლა, ს. წკეპლებისგან დაწნული ჭილობი, плетень изъ прутьевъ, კაბლო-ლაბლა, ნ. კაბლო; **ლაბლაჯანი**, ს. წკეპლებისგან დაწნული ღრმა გოლორისებით რამ; плетуха, большая, высокая въ видѣ корзинки изъ прутьевъ и сосновой дранки, 2 ქართლ. 524. [брусъ.

ლაბანი, ს. წვრილი და გრძელი ხე, жердь, шестъ,

ლაბარია, ს. лотарея.

ლაბიში, ს. ნაზუკეთი პური, сдобный хлѣбъ, სან. ლ.

ლაბრა (ფრანც.), ს. მარკ. 1—96, მარკო ერთის ღვთის მსახურება, поклоненіе единому Богу.

ლაბუა, ს. ხალიჩავი, похлёбка.

ლაბუათინი, ს. ღერძი, ფეიქართა საქსოვრის საფარცხელი, ლერწმის ნაჭრებისგან შეკრული, гребень ткачей, берда.

ლაფანი, ს. მცენ. крыло орѣшника, ერისთ. ლ.

ლაფანი, ს. ხრალი, ხის ქერქი გრძელად დახეული, клокъ, клко.

ლაფერი, ს. ფართო კოვზი, საჭმელის გასაფოფი; разливная ложка, или желѣзная лопатка; ბაქრ. 176.

ლაფი, ს. თხელი ტალახი, жидкая грязь, თავს ლაფის დასხმა, осрамить, რუსულ. 458; **ლაფებიანი**, **ლაფიანი**, грязный.

ლაფუშა ცხენი, ს. ცული ცხენი, კვიცივი, клача.

ლაფჩინი, ს. ანტ. 4—54; 6—24?

ლაქაშა, ს. მცენ. палочникъ широколистый, ერისთ. ლ.

ლაქი სპარს.), ს. ფუმბური, сургучъ.

ლაქი სპარს.), ს. ხალი, ბრგეული, фольга, пятно.

ლაქია (ფრანც.), ს. მოსამსახურე, лакей.

ლაქლაქი, სზ. ვბედობა, болтовня, **ლაქლაქება** ვ), ზ. ვ. ვაბედებ, заставить болтать, (ვ), ზ. პირ. ვიბედები, болтать, молоть, пустословить, ველაქლაქები), ზ. თვ. ვეკარკარები, ვჰბედობ ვინთანმე, болтать съ кѣмъ либо, ჩონგ. 14.

ლაქუცი, ს. ალერსი ძაღლისა, ласки (собаки); **ლაქუცება** (ველაქუცები), ზ. თვ. ველერსები, ласкаться, разсыпаться мелкимъ бѣсомъ.

ლალანაკი, **ლალარიკი**, ს. ცელ-სახვრა, безменъ, вѣсъ.

ლალი (არაბ.), ზედ. გარდამაცვნით კალნიერი; თამამი, გამბედავი; ნებიერი; კარგული, ქნუ; величавый, гордый; смѣлый, рѣзвый, свободный; дерзкій, нахальный; дикій; ვეფხ. 16; 34; რუსულ. 716; 1 ქრ. 3—2, რომ. 1—20; ლალი ხე, ე. ი. მაღალი და შეღობებული ხე, ვეფხ. 585, высокое и вѣтвистое дерево; ლალი სიტყვა, дерзкое слово; **ლალობა**, სზ. ხუმრობა; ხითხითი, კალნიერობა; шутка; смѣлость, дерзость; ვეფხ. 1093; 1370; ვისრ. 44; (ვლალობ, სრ. არა აქვს, ვლალობებ), ზ. უ. ზედმეტად გავბედავ -ხუმრობასა, ვთამამობ, ვჰკალნიერობ; смѣло обходиться съ кѣмъ, шутить, вольничать; ვეფხ. 59; 79; 82; 1 ქართლ. 313; 2 ქართლ. 318; (ველალობები), ზ. თვ. ვეხუმრები, шутить съ кѣмъ, ტრიმ. 136; ლალება (ვ), ზ. უ. ვჰრევნი, портить, развращать.

ლალელალი, სხ. полосканіе рта; ნ. **ლაბლაბი**: (ველალელალებ პირს), ზ. ვ. პირს გამოვავლებ, полоскать роть.

ლალოზა, ს. წვრილი სარი, тарказьникъ мелкій.

ლალუაში, **ლალუაბი**, ს. ლაყბობა, ჭორი, ცრუ ლაპარაკი; ყბედი, მეჭორე, ცრუენებელი; ცრუ მოლაპარაკე; болтовня, враки, вздоръ; болтунъ, враль; რუსულ. 363; 470, 966; ბერძნ. სიმ. 61; ანტ. 21.

ლალუბიერი გულითა, ჩახრ. 43, сердцемъ злой, лукавствомъ.

ლალუბობა (არაბ.) ს. ლაყბი, ჭორი; უგვანი საუბარი; враки, болтовня, ვეფხ. 1591; (ვჰლალუბობ, სრ. არა აქვს; (ვილალუბებ, -ბე), ზ. უ. მივჰჭარავ, ვჰსტეუვი, врать, болтать, ურიმ. 423; **ლალუბება** (ვ), ზ. ვ. ვაჭორებ, ჭორს ვათქვევინებ; ვაუბნებ; заставить врать; болтать, სან. ლ.

ლალუება (ველალუებ) ქვინა, притуплять умъ, (ვ), ზ. ვ. ვჰსთქვეფ, болтать (яйце).

ლალუკა, ს. წვიმის ხავუბარი, яма въ которой собираютъ дождевую воду.

ლალი (მაგალ. ჯვრცხი), ს. болтунъ, подосидокъ, дохлецъ.

ლალულალი (არაბ.), ს. ლახლახი, რაკრაკი, стукъ внутри чего либо, (ვჰლალულალებ, -ლე), ზ. უ. ვრაკრაკებ, ვლახლახებ, болтать; стучать, хлопать; (ვ), заставлять болтать.

ლალულალი, ს. იშხივარი, черный аистъ.

ლაფოჩა, ს. ცაცია, ლაჩკვა, ჩალიკვა, მარცხენა ხელის მხმარებელი, ჯაჭია, სამ. გორგ. მეგ. 34.

ლაფუჩი, მრავლ. ლაფუჩები, ს. თევზთა ღიპული შორის ნაკეცებიანი ღრუჭები წყლის გამოსახვნელი, жабры у рыб.

ლაშა, ლაშა, ზედ. ხუნაზ. ნაშინაგ მანათობელსა ან ბრწყინვალებაზე, სახელი ვახე ეწოდა თამარ მეფის ძეს გიორგის IV. ჩახნ. 9, 35, 96; ამის გამო ღაურქმევიათ ლაშის ანუ ლაშარის ყვარი, სჩანს რომე ნაქონი მისი არს და უშიგნეულნი ფრიად ეხვიან მას და პატივსცემენ. свѣтлый, прозваніе грузинскаго царя Георгія IV.

ლაშა ბალახი, ს. მცენ. flammula Iovis, ბუნ. ლ; барская свѣсь, гриб. ლ.

ლაში, მრავლ. ლაშები, ს. ტური, губа.

ლაშლაში, სხ. ქარქარი, ლაქლაქი, მრავალი და ცუდი ლაპარაკი, болтовня, ქილ. 186, ვჰლაშლაშებ, ვილაშლაშებ, ზ. უ. ვაკარკარებ, ვჰქუხლობ, болтать, пустое городить.

ლაშქარა, ს. მცენ. ოხერა, синякъ (раст.) ერისთ. ლ. ან საროს ყვავილი, раст. борачъ, огуречная трава (borago); ბუნ. ლ.

ლაშქარი, ლაშჭარი (სპარს.) ს. სპ., ჯარი, ვეფხ. 44, 55; 1 შეფთ. 30—15; იერმ 34—1; войско, воинство, სამეუფო წერილში. ლუკ. 19—43, ნაშინაგ ბიბაგნის, სანგარის, окопъ; **ლაშქარნივისი**, ს. войсковый писарь, который ведетъ списокъ войску и ведетъ перепись, **ლაშქარმძღვანი**, ს. სარდარი, სპასპეტი, военачальникъ, **ლაშქრება** (ვა), ზ. ვომებ, заставить воевать, ვეფხ. 155, (ვილაშქრებ, ვულაშქრებ), ზ. უ. ვომობ, воевать, დავით. 12—8; **ლაშქრობა**, სხ. ომიანობა; მხედრობა, война; воинство; (ვლაშქრობ, სრ. არა აქვს) ზ. უ. ვომობ, воевать, გორგ. 122; 147, ვეფხ. 156. გეგ. 14. ველაშქრები, ზ. თვ. ვომები, воевать съ кѣмъ, (შველაშქრები), ზ. თვ. მეომები, воюетъ со мною.

ლაჩარი, ს. ქალაჩუნა, კბანი, трусъ, **ლაჩრობა**, ს. трусость; **ლაჩრული**, ზედ. какъ подобаетъ трусу.

ლაჩქვია, ს. ცაცია, ცაცვია, მარცხენა ხელის მხმარებელი, лѣвша.

ლაციცი, სხ. ალერსი, ласка, ушивка, (ვლაციცებ), ზ. თვ. ვალერსები, ვეტრელები, გარს ვეკვლი, ласкаться, увиваться около кого.

ლაწანი, ს. თხლაშანი, бацъ, ლაწანს გავაცემ, ე. ი. შემოვჭსობლეშივ, бацнуть.

ლაწვა (ვჭ), ზ. მ. ვჭქელავ, топтать.

ლაწილუწი, სხ. ცქაცანი, ჭკანი, трескъ.

ლაწირაკი, ს. მოუსვენარი, ღუღერაგი, ცელქი, ბევლაძე ბოვში, шалунъ, повѣса.

ლაჭუთორი, ს. ლერწმით ან წკეპლით გაწნული სახლი, изба изъ плетня.

ლაჯანა (არაბულ.), ს. თევ-ღაწვული კომპოსტო, квашеная капуста.

ლაჯვა (ვლაჯავ, -ნე), ზ. მ. ვჰსწკეპლავ, ვჰგვემ; გავჰქელავ ფეხით; бить, колотить; топтать, рубцуя. 946; მოურავ. 400; ქილ. 49, 199; (ვილაჯები), ზ. ვ. გავიწკეპლები, გავიქელები, быть наказану; топтаться.

ლაჯვარი, ს. პირფართო სჭურველი რკინისა ბუნგრძელი; იოან. 19—34; ვეფხ. 4; копье.

ლაჯლაჯი, ლაჯლაჯი, ლაჯლაჯი, სხ. ულოხინოდ ღაღიღარ ან ჭკერინავ, сдва ходитъ или летать.

ლაჯორა, ს. ლოჯორა.

ლაჯოსტაკი, ს. თმათ საღებავი წიდა გაღამღნარის რკალისა, жженая мѣдь для краски, красный желѣзнякъ, крованикъ, (aes ustum); ქიმიაში ჰჭერია ლაჯოსტაკის კეთება ესრეთ: მოიკანე ოთხი წონა სპილენძის წიდა, სამი წონა გოგირდი, სპილენძის ფურცლისანგი მეთურმეტკელი, გოგირდი და მურაბასანგი ერთად ღახაჭე, სულ ჩაჯარე თიხის ჭურჭელში, ქურაში ჩაღეგ რომ ღაიწვას, გამოიღე ლაჯოსტაკი იქნება. ქიმ. 58, 59; 269; антимоній, гриб. ლ.

ლაჯტი (სპარს.), ს. საომარი გრძელი უცარო მაორახი ღერწული თასმისაგან ან მეტალისა; булава, кнутъ безъ рукоятки изъ металлическихъ прутьевъ или ремня, ვეფხ. 649, 1103; მარკ. 1—84.

ლაჯვარდი, სახე ლაჟვარდი.

ლაჯი, ს. ერის ნაბიჯზედ ფეხების განშორებით ღგომა, шагъ, каждый переступъ ноги; мѣра одинъ аршинъ; **ლაჯიანი**, ზედ. шагистый, **ლაჯვება** (ვა), ზ. მ. ფეხს გაღავსღგამ, ვაბიჯებ, მიგალაჯებ, шагать, (ვილაჯვები), ზ. ვ. ფეხს გაღავსღგამ, მივალ, переступать, идти, растопыривать ноги.

ლბილი, რბილი, ზედ. ჩვილი, ქორფა, არ მაგარი, мягкій, ვეფხ. 5; -პური, мягкій хлѣбъ. ლბილად, мягко, ღარეჯ. 93; ლბილ-თვალა ან რბილი თვალი, ე. ი. თვალი კარგად ვერ მხედველი, слабый глазъ, слабое зрѣніе. ლევიტ. 21—20; **ლბილება, რბილება** (ვა), ზ. მ. ღავაჩვილებ, ღავარბილებ, мягчить, (ვლბილდები, ვბირდები), ზ. ვე. ღავიჩვილდები, мягчиться, **ლბობა** (ვლბობ, -ბე), ზ. მ. ღავასველებ რომ ღარბილდეს. ვარბილებ, размягчать, размачивать, (ვლბები, -ბი), ზ. ვე. ღავრბილდები, размягчаться, размокнуть.

ლბუნება, ს. კურნება ხლაბუნით, ოხე 6—2; излѣченіе, вылечиваніе, (მილბუნებ, -ნა), ზ. უ. მკურნებ, вылечиваешь меня.

ლებანა, ს. ხოკო, родъ грибовъ, სმზ. 114.

ლებანი, ს. ნიგვზის გულის ნახევარი, одна половина орѣховаго ядра, ნ. ჩ. ლ.

ლები, ს. ლაბრა, ღალურჯებული ტანი, синякъ отъ ушиба или отъ побоевъ, ვეფხ. 174, 300, 493. ან ფერი ლურჯ-მოიხვარო, сѣро-синій цвѣтъ; **ლებოვანი**, ზედ. ღალურჯებული, имѣющій синее пятно отъ ушиба, **ლება** (ვილებ), ზ. მ. ვილურჯებ ტანსა ცემით, наносить себѣ синяковъ, (ვალებ), ზ. მ. ღავულურჯებ ტანსა, наносить кому синяковъ, ვეფხ. 300, 707.

ლეგა, ზედ. ხაცრის ფერი, сѣрый.

ლეგატი (ლათინ.), ს. რომის პაპის ღესპანი, легатъ.

ლეგეონი, ლეგიონი (ლათინ.), ს. გუნდი მხედრობისა ძველთა რომაელთა, მარკ. 5—9; მაფთ. 21; легіонъ, თვითოეულს ლეგეონს შეაგენდა 3000 კაცსა ან მეცხა ქ განიფოფებოდა კოჰორტად. თვითო-კოჰორტაში იყო 500 კაცი, და კოჰორტა განიფოფოდა 5 ცენტურიად, რომელსაც 100 კაცი.

ლევა (ვლევ, ვლიე), ზ. ვ. ვხვმ, ძველევ, пить.

ლევა, ლევნა (ვჰლევ, ვჰლიე), ზ. ვ. გამოველევ, მოვკლებ, წარვგებ, გარღვგებ; ღვთრულებ; истощать, тратить; ослаблять; оканчивать; -ღღეთ, проводить дни, ვეფხ. 270; -ლხინთა, окончить веселье, ვეფხ. 98; ლეკნთა ლევა, оскудѣніе рѣчи, ვეფხ. 17, 20; გული შელევა, ე. ი. გული მიწუხდება, ვეფხ. 957, сердце у меня изнываетъ, ხელნი ვლევ, умирать, (ვულევ მაგალ სინთლეს), ზ. მიჩ. изнурять кого, отнимать у кого зрѣніе, გრისთ. 35, (ვილევი, ვილიე), ზ. ვ. გამოვილევი, მოვაკლებინ; მოვულონოვლებინ, მოვუძლურებინ; истощаться; исхудать, ვეფხ. 20; მოვრე ილევა, ე. ი. ჰსცხრება, луна идетъ на убыль, (ვულევი, -ლიე), ზ. თე. მოვაკლებინ, истощаться, ქორნგნა ვლევა, у него богатство истощается, ჭკუა ვლევა, у него тупѣетъ умъ, ვეფხ. ცოლშვილს, быть преданну семейству, სამ. სიმ. 204; სიმორგნა ვლევი, разлука томитъ меня, ვიხრ. 154; გული თუ გულს ელია; ე. ი. გული თუ გულისთვის ჰწუხს, если сердце томится для сердца, сердце сердцу вѣсть даетъ, ვეფხ. 936; გულად გელევი, ე. ი. გიკვლებინ, сердцемъ томлюсь, мру за тебя, ვეფხ. 810; მჭვრეტნი ვერ გვლეგიან, не умѣютъ смотрящіе на тебя, ვეფხ. 431; ძალი ელევათ, теряютъ силу; სინათლე ელევა, у него притупляется зрѣніе, **ლეული, ნალევი**, истощенный.

ლევანდი, ხ. (ოსმალ.) ზღვის სალდათი, морской воинъ.

ლევიანთი (ებრ.), ხ. ხვითი, კორკოლიდოთ; ურჩხული; **левіаѳанъ**, სამ. ლ.

ლევინტონარი, ხ. მოკლე სამეჭური მაზარა მონაზონთა, **короткая монашеская мантія**, ლევნა, ნ. ლევი.

ლეზვი, ხ. თხელი ლორბლი, слюна, სამ. ლ.

ლეიბი, ხ. მატყლის ლოშაკი, тюфякъ.

ლეინი, ხ. შელებილი ხორცი, бурметъ, ალექ. 12.

ლეკა (ვილეკ, -კე), ზ. უ. წყალთაფის: ღვთძირავ, о водѣ: осаждать, тянуть на дно, (ვილეკები), ზ. ვ. ღვიძირვი, осаждаться, осѣдать.

ლეკენჩხალი, ხ. მცენ. **кленъ**.

ლეკვერთხი, ხ. წვივ-საკრავი, **кожаная связка**.

ლეკვი, ხ. შვილი ძაღლთა, მგელთა, ლომთა, щенокъ, -ლომისა, **львенокъ**, ვეფხ. 39; ფსალ. 16—11.

ლეკი, ხ. თხლე ნოტიოთა ძირს დალეკილი, **подлонки, осадки; дрожжи**.

ლეკი, ხ. ხალხი, რომელიც მკვიდრობს ღალისტანში; **лезгинъ, -კის ხე, ლეკური ხე**, მცენ. შეხიკილი, **наклеенокъ, черноклепина, ლეკური**, ხ. როკვა ერთნაირი; **лезгинка (пляска)**; ლეკური ხმალი, ე. ი. ხმალი უკაღო, **шашка**.

ლელენგო, ხ. უფთარი ნაზუქი, ხმიადი, **пресная лепешка на маслѣ, опрѣснокъ**, გამოსლ. 29—24; ლევიტ. 7—12; 2—4.

ლელი, ხ. მცენ. **Эвфорбія, одуръ**.

ლელი, ხ. წვრილი ძავი ლერწამი ფართო და გრძელფურცლოვანი, **камышъ**, ბუნ. ლ; დასტ. 48; осока, ერის. ლ, ვეფხ. 1414; ხალეთო წერილში: ჭილი, ჭლობი, рогоза, ситникъ, იობ. 8—11; 40—16; **ლელწამი, ლერწამი**, გურულ. და მეგრულ. ჩალამკალამი, ხ. მაღალი ნალა უგულო მუხლებად დაგოგილი, მცენარეს ჭაობთა აღგილთა; ღერთ მისთგან შეიქმნენ: ხელ-საჭერს ჯოხსა ან საწერს კალამსა; **тростникъ**, გამოსლ. 30—23; მატ. 11—7; 12—20; ვეფხ. 956; ზოგგერმი ხალეთო წერილში ეწოდებიან: ღერსა ან მცენარის ზრახს, **стебель**, ისი 1—31; 17—6; **შაქრის ლერწამი**, сахарный тростникъ, **ლელწამი საზომისა**, ხ. საზომი კალატოზთა, შიშა ოსმალურად, ზომით ექვსი მტკაველი, мѣра протяженія въ 6 четв. или $1^1/_2$ аршина, **ლელწმიანი, -მოვანი**, ზედ. тростниковый, **ლელწმოვანი აღგილი**, камышникъ, 1 ქართლ. 143; ქარტყ. 2—124; ქილ. 328; ქამ. 41, **ლერწამობა** (ვლერწამობ, -მე), ზ. უ. ლერწმად გავხდები, стать тростникомъ, ვეფხ. 973.

ლემა, ხ. მცენ. **дурманъ**, ბუნ. ლ.

ლენტი, ხ. **лента**.

ლენჩი, ხ. პირ-ღალრეხილი, зѣвака, 126 სახალწო.

ლენცოფა, ხ. მცენ. **бѣлена**, ბუნ. ლ; ნ. ნ. ლ.

ლენჯო კაკლისა, ნახე ლეჯო, სამზ. 148.

ლეჟვერი, ხ. ხელი და ფული შეშა, **сырые дрова**.

ლერწამი, ნახე **ლელწამი, ან ლელი**.

ლერწამი, ხ. გურულად. **ხელი, лень; -მის კაკალი, льняное сѣмя**, ბაქრ. 180.

ლერწება (ვილერწები, -წე), ზ. ვ. ვჟანგიანდები, **покрываться ржавчиной**.

ლერწი, ხ. ვაზის რქა, **лоза виноградная**.

ლერწი, ხ. ჟანგი: **ржавчина**, ნ. ქ. ლ.

ლესა, ლესვა (ვლეს, -სავ), ზ. ვ. ლესვა, გამოვქვირავ ლანას, **точить, вострить**, (ცილესები), ზ. ვ. ლესვიმახვი, **востриться, -ბილეგბისა, острить зубы; ლესული**, მიმ.

ლესა, ლესვა (ვლეს, -სავ), ზ. ვ. ვხეხ, ვლრეხავ, ვსრეხ რაზედმე წასმითა; გალესით ელვარებას მივცემ: გაწვეროვ კედელსა, **тереть, растирать (краски)**; **лощить, наводить лоскъ, штукатурить**.

ლექა, ლექი, ზედ. მთვრალი, გაჭირვებულებული; **пьяный безъ памяти, ლექება** (ვ), ზ. ვ. ვთრობ, **поить до пьяна**, (ვლექები), ზ. თე. ვსთვრები, **упиваться**.

ლექი, ხ. **осадка**; სამზ. 6, უნდ ლეკი.

ლექსი (ბერძნ.), ხ. სიტყვა, თვითოეული რვითაგანი ნაწილი სიტყვისა; სტრიხი, შაირი; ვეფხ. 5, 16; слово; стихъ; **-მარტივი, простое слово**, ლიექსითი ლექსად, слово въ слово, ლექსად გარდათქმა, **переложить прозу въ стихи, ლექსთ-წარმოება**, словопроизведеніе, этимологія, **ლექსთ-თხზულება**, словосочетаніе, синтаксисъ.

ლექსიკონი (ბერძნ.), ხ. ლექსთ-გამოძიების წიგნი, **словарь, лексиконъ**.

ლელვი, ხ. მცენ. ანგარი, смоква, фига, მარკ. 11—12; იაკობ. 3—12; ხასგნი ამისი არიან: **ადრეული, ბუშტალელვი, გულალელვი, მსტოვარი; -ლელვის ჩირი**, винныя ягоды, 3 მეფ. 10—17, **ლელვის კვერი**, винная ягода

напизанная, **ლელოვანი, ლელვნარი,** ხ. мѣсто гдѣ растетъ смокша, 2 სჯული 8—8; იხი. 57—6; **ლელვხულელი, ლელვაბური,** ხ. მცენ. черничіе, дѣтская смокша, ფხალმ. 77—47; ამოს. 7—14; ნეშტ. 1—5, 9—27; ლუკ. 17—6; იხი. 9—10.

ლელმა, ხ. ბზარი თოვლი, რა მზემან შეალხოს, снѣгъ подтаявшій, ხაბ. ლ.

ლეში, ხ. მძოვარი, цѣлое бокового мясного, трупъ.

ლეშქი, იგივე ლეში, 1 ქრონლ. 437; трупъ.

ლეშტერი, ხ. სეტყვიანი ღვარი, проливной дождь съ градомъ.

ლეშურა, ხ. მცენ. переступень, бѣлая матица, рожепецъ: ბუნ. ლ; 3. ფ. ლ.

ლეშხი, ლეშხერი, ხ. ხეთ ფურცელთაგან ჩამოცვივნული წვიმის ცვარი, дождевая вода, падающая съ листьевъ дерева.

ლეშხება (ვ), ზ. ვ. ვღვრი, გსწვავ, მაგალ. ვლეშხებ ნაღვლის წვიმას თვალთაგან; проливаю горькія слезы, капать, лить, ქილ. 680.

ლეჩაქი, ხ. ჩიქილა, ჰირბანდა, личакъ, вуаль.

ლეწა, ლეწვა, სხ. молотьба, (ვლეწ, -წე), ზ. ვ. ძნიდამ ხორბლის გამოცუშვნეც კლორტზედ კვერის ცრაღლით; ღვთმცვრევ, ღვთმუსრავ, ღვრეგვრევ; молотить хлѣбъ, разбивать въ дребезги, раздроблять, 1 ქრონლ. 319. -ქრავსხა, ограбить каравань, ვეფხ. 1218. (ვილეწები), ზ. ვ. ღვთმუსრიკები; ღვთმცვრევი, молотиться: рушиться, раздробляться, **ლეწვინება** (ვ), ზ ვ. заставить молотить, рушить.

ლეჯგა, ხ. წენგოს ნაპობი ქერქი, орѣховая скорлупа, აბოს. 7—14.

ლვილი, ლილვი, ხ. ბაღის საქსოვი ჩხირი, мачокъ, ткальный челнокъ, 1 მეფე. 17—7.

ლია, ხ. მფრინ. названіе птицы.

ლია, ხ. ლამი, ტალახი საფლობი, илъ, грязь, **ლიამბალი,** იგივე ლია; ქილ. 582; 1 ქრონლ. 418, ნ. საფლობი.

ლიანდაგი, ხ. სარჩულსა და საპირეს შუა გავლებული ნაკერები. стежка, прошивка, (ვლიანდაგებ, -გე), ზ. ვ. ლიანდაგით შეკერავ. стегать, прошивать.

ლიანქერი, ხ. ღამდნარის თოვლის ნაღები ღვარი, потокъ отъ растаявшаго снѣга.

ლიბანდაგი, ლიბარდა (არაბ.)? ხ. მოკლე შუბი სახროლი, алебарда; металлическое конье?

ლიბრი, ხ. ლები, ჩალურჯებული, синякъ на тѣлѣ, იგავ. 23—29; -თვალები, багровые глаза, ნ. ლები.

ლიბრი, ზედ. ლირწი, ლირწი, ურცხვი, გლისპი, безстыдный, იერემ. 8—5.

ლივანოზი, ხ. ზღვის ვარდი, размаринъ, ბუნ. ლ.

ლიგვირი, ლიგვირიონი (ბერძნ.), ხ. პაკიოსანი თვალი, ზოგჯან შეცთომით ჰიაგვირიონი ჰსწერია; იაგუნდის მსგავსი თვალი ლურჯი, янтарій (драгоц. камень); გამოსლ. 28—19; შავთ. 10; ქიმ. 169; въ русскомъ переводѣ библіи: яхонтъ (синій). [попавокъ.

ლივლივა, ხ. ქერქეჭელა თევზთ-ბაღისა, бабашка,

ლივლივი, -ვება (ვლივლივებ), ზ. უ. წვეთთა ღვლვა, ცომცომი; ფრთების უძრავად ფრენა; о водѣ: колыхаться, волноваться, струиться; о птицахъ: парить, плавать, носиться по воздуху.

ლიზღი, ზედ. უშვერად მოხუმარი, отъ кого пахальный, нахалъ; **ლიზღობა,** სხ. უშვერი ხუმრობა, нахальство, (ჰლიზღობ, ვლიზღები), ზ. უ. უშვერად ვიქცევი, нахальничать, (მილიზღებ), ზ. უ. უშვერად მიხუმრებ, обманываю нахально, пошучу съ кѣмъ-нибудь, играешь со мною шутку, нахально обманываешь меня, ვეფხ. 1075.

ლითონი, ხ. მადანი ან ქანი მეტალლოთა, руда; рудникъ.

ლითონი, ხ. გრძელი რკინა შუაზედ ამოხვრეტილი, რომელსაც ჩამოაცმენ ბორბლის თავსა და გასჭედენ წიხლებლის ზემოთ ქვაში, чтобы ось колеса не сошла съ мѣста, ნ. ბრუნავს, печея, печейка, дыра въ срединѣ верхняго жернова.

ლიკლიკა, ხ. პატარა ქურციკი, серна молодая.

ლილა (სპარ.), ხ. ლურჯი ხალებავი, индиго, синька, синій камень для синенія бѣлья, лиловый цвѣтъ, გაუცვდა ლილა, онъ потерялъ совѣсть, ანტონ. 3—27; **ლილაბანა,** ხ. სამღებრო, красильня.

ლილვი, ხ. ბაღის საქსოვი ჩხირი, иглообразная игла, ბაქარ. 176.

ლილიფარა, ხ. მცენ. ნიახური, ЗЪлъ зубчатый, подсолнечникъ, кукшинчики.

ლილუფარა, ხ. მცენ. წყლის ფოთლოვანი, кувшинка, водяной лапушникъ, ბუნ. ლ; ბაც. ივან. ლ.

ლილო, ხ. თოვლი აჭრელებული, იქა იქ გამდნარი, снѣгъ подтаявшій, ხაბ. ლ.

ლიმენი (ბერძნ.), ხ. ნავთ-სადგური, гавань, пристань.

ლიმონი, ხ. მცენ. лимонъ, ვისრ. 175. ქიმ. 133.

ლინგი, ხ. ხლინგი, ფანდი, ან ფიცრის გრეხ. пріемъ, ухватка борцовъ; края у доски.

ლინი, ხ. რკინის სახხარუნებელი, гремушка, ნ. ჩ. ლ.

ლიპვა (ვლიპები), ზ. ვნ. прилипать, ხიშ. 137.

ლიპი, ხ. მოლიპული ყინვისაგან ან სისველისაგან **სასრიალებელი,** скользкій; гололедица; катокъ, ледяное пространство для катанья, ხაბ. ლ.

ლიპუსტაკი, სმ. გაქნილი, плутъ.

ლირწი, ლირბი, ლირწი, ზედ. თავხედად ურცხვი, безстыдный, გალატ. 5—11; ანტ. 3—5, **ლირწობა, ლირწებაბა,** ხ. ურცხვობა, უწესობა, безстыдство, გალ. 5—21; შავთ. 82; (ვლირწობ, ვლირწობ, სწ. არა აქვს), ზ. უ. ხამუსზედ ხელი აშილია, უსამუსოდ ვიქცევი, безстыдствовать, (ვლირწებები, -დი), ზ. ვნ. дѣлаться безстыдными.

ლირწებაბა (ვა). осквернять, შავთ. 82.

ლირწი, ზედ. ხამაგალი, скверный.

ლისი, ხ. მცენ. ситникъ, ერის. ლ.

ლიტანია (ბერძნ.) ხ. ლიტანით სიარული, крестный ходъ, процессія, ქრონლ. 1—157; **ლიტანიობა,** ხ. торжественная служба. რუის. კან. 14 (ლიტანიობ, -ნე), ზ. უ. კრებულით ლოცვა, совершеніе молебна съ водосвятіемъ, ფხალმ. 44—13; 1 ქრონლ. 315; отправить торжественно службу. ქიმოთ. 29.

ლიტი (ბერძნ.), ხ. ლიტრით წონაზედ ღამაცებული

ლოცვა ჩანგებულთა ღმერთსწყალობითის ეკლესიის სამყაო გარდასახდელი, литія.

ლიტონი, ზედ. მარტივი, простой, -ая, -ое, простой камень, -ая, ое, ე. ი. მღვდიო, простолюдинъ, житій. 21.

ლიტრა (ბერძნ., არაბ.), ს. ოცის ხელის წონა; გარნა ძველებური ლიტრა იყო უმცირესი სწორი, ერთი მნა ან ორნიღელის გირვანქის ოდენი; იქნა 9 фунт.; въ старину литра равнялась нынѣшнему фунту, იოან. 19—39; ხამ. ვახტ. 120, 123; კავკ. კალენდ. 1850 წლ. გვფ. 1013, **ლიტრიანი**, ზედ. цѣлый фунтовый.

ლიფანტონი, ს ზღვის ბარდი, მცენ. розмаринъ, ბუნ. ლ.

ლიფება (ბერძნ.), (ვლიფავ), ზ. მ. გავსახლავ, წმინდა სანთლის წავუსვამ, вощить, ს. ჩ. ლ. რუსულ. ქართლ.

ლიფი, ს. გასახლეული ლობი, клёнка. [თეიმ.

ლიფლიფი, ს. ივნისი, январь, გეფხვ. 1367, გან9.

ლიფსიცა, ს. თევზის ჯიშეონი, бѣлужгъ, бѣлая рыбка, родъ сельдей, ს. ჩ. ლ.

ლიქნა, სხ. лесть, (ვლიქნი, -ქნე), ზ. უ. მავნეურები, მავნელურსავ მოსაცთუნებლად, შაფთ. 46; льстить, соблазнять кого лестью.

ლიქტი, ს. გაჟანული მიწა, нерадая земля.

ლიხი, ს. მცენ. ситникъ (трава), ხაბ. ლ.

ლმობა, სზ. жалость, сожалѣніе; боль, болѣзнь, **-გულისა**, მარკ. 2—86, душевная болѣзнь, ქილ. 34; (ვილმობ, -მე), ზ. უ. ვჭვრძნობ ან მოვითმენ ტკივილსა, ვსწუხვარ, гдѣ ли чувствуя; спосить боль; жалѣть, сожалѣть; (მელმის, სრ. მლომობია), ზ. თე. მტკივა, მიწუხს გული; მწუხს, ვაჭირებ; болитъ у меня, больно мнѣ; мнѣ жаль, мнѣ хочется, мнѣ желательно; იხაი. 14—19; 23—3; იგავ. 23—35; ოსე. 9—16, გეჯ. 26; ქიმოთ. 9; მელმის მუცელი, болитъ у меня животъ, გამოც. 12—2; მლომობია გულსა, ე. ი. გულსა მწყვნია, გეფხ. 38; это было прискорбно для меня, (ველმი, ველმოდი, სრ. ველმე), ზ. თე. მწადდა, მინდოდა, я желалъ, я хотѣлъ, გეფხ. 891; ფსალ. 8—13; ნაწ ავრცოდე **ლმობა; ლმობიერი**, ზედ. გულ-ხმევალი, მგმობელებელი, жалостливый, сострадательный, 1 ქართლ. 326; **ლმობიერობა**, **ლმობიერობა**, ს. გულ-ხმევილობა, სიბრალული, жалость, сожалѣніе, გეფხ. 1150; ქილ. 34.

ლობა, ს. ცუხტის ან კომშის წვენი, сокъ алтея, айвы и т. п.; ხაბ. ლ; ბუნ. ლ.

ლობანი, ს. ქაშხა (ნაქსოვი), камка, китайская (матерія).

ლობიო, ს. (თათრ.), მცენ. ჭოკი, წოკი, бобъ, фасоль; **რუსული ლობიო**, русскіе бобы, **მწვანე ლობიო**, зеленые бобы, თეთრი ლობიო, бѣлые бобы, წითელი ლობიო, красные бобы, სხვანი სახენი ლობიოსნი არიან: ფერისპირად ლობიო, фасоль съ красными съменами: კუტი ლობიო, ნ. კუტი, низкіе бобы; ბაშა ლობიო, მიწის ლობიო, კვიპა ლობიო; ქონა ლობიო; ყვითელი ლობიო; შრომანი ლობიო; ხარის ლობიო, фасоль многоцвѣтный; ერისთ. ლ.

ლოგინი (ბერძნ.), ს. ქვეშაგები, хорошее, хорошій, постель, кровать.

ლოგორო, ს. ღილი კონა ფოთლებისა, вѣникъ; ნ. ჩ. ლ.

ლოდა, **ლოდაკი**, ს. ბაღია ან ჯამი სანთაგეთ მისართმევი, блюдо.

ლოდი, ს. დიდი ქვა, большой камень.

ლოდინი, **ლოდნა**, სხ. ცდა, ожиданіе, (ველი. სრ. არა ველს, ველოდები, -დე; ველოდნი, -ნე), ზ. უ. ველდი, ждать, ожидать, ფსალ. 103—27; 118-95; 141—7; (მელი; სრ. არა არა ველს, მელოდები), ზ. თე. მიცდი, ждешь меня, სამ. 20—25; 20—5; მელიან სრ. არა ველს, მელოდიან, ждутъ меня, ნუღარ მელი, не жди меня, ვიხ. 128; ველიდ, იმ. ველოდე, ბძან. სქესი, жди, **ლოდინება** (ვ), ზ სხვ. ვიცდევინებ, (ველოდინებ), ზ. მიჩ. ველდი, жду кого, ქილ. 530; (ველოდინები), ზ. ვ. ველი, ждать.

ლოთი, ს. მემთვრალე, пьяница, **ლოთური**, ზედ. მემთვრალური, свойственный пьяницѣ, **ლოთობა**, სზ. пьянство, (ვლოთობ), ზ. უ. ვმემთვრალობ, пьянствовать, ჩონგ. 101.

ლოთური, ს. სალებავი ხის-ქერქი, ხამზ. 132; Cort. Vinteranus, Aphrodisiae, ერისთ. ლ.

ლოთორანგი, ს. ლუკერის ხარჭმუნოებისა, лютеранинъ.

ლოთონი, ს. ნარი, მამალი აქლემი, верблюдъ-самецъ.

ლოკა, **ლოკნა** (ვლოკ, -კე; ვლოკნი, -ნე), ზ. ვ. ვხვლეპ, ვლოშნი, ვნით ალვსწვავ, лизать, (ვლოკავნი), ზ. ვ. ვხვლეპ, облизываться.

ლოკინი, სხ. თევზთ ცურვა წვალში, о рыбахъ: плавать, ხაბ. ლ.

ლოკოკონა, ს. ცხოველია, слизень, улитка, ბუნ. ლ.

ლოლო, ს. ბურის კვერი, витушка, крендель.

ლოლოება (ვლულოლებ, -ლოე), ზ. მ. მივეფერები, обласкать, приголубить.

ლოლუა, ს. გრძელი ბური, продолговатый хлѣбъ.

ლომა ს. ლონიერი კაცბერი (მღად.), сильный буйволъ.

ლომი (არაბ. ბერძნ.), ს. ნაღირთ მეფე, ფსალ. 7—2; 16—11; ნაშანი ზოდიაქოსი, რომელიც მზეს მიითვლება იულისში; левъ; знакъ зодіака; **ლომის ფეხა**, ს. მცენ. ლაშიაჯა ლანა (раст.) ბუნ. ლ; **ლომოთევზა**, ცხოვ. моржъ, მიწის ლომი, ნ. მსვენლომი; ნ. ჩ. ლ; **ლომის-კბილა**, кузь-баба, одуванчикъ, ერისთ. ლ. **ლომური**, ზედ. льву подобный, დარეჯ 106; **ლომგული**, ს. გულოვანი, храбрый, богатырь, რუსულ. 252; **ლომგულობა**, ს. ვაჟკაცობა, გულოვნობა, храбрость, 2 ქართ. 426; **ლომება** (ვ), ზ. მ. გამხნევ. воодушевлять.

ლომფინი, ნახე ლომრეინი; ლომის-კბილა, одуванчикъ.

ლომპიანი, ზედ. ნამიანი, влажный, ჩონგ. 102.

ლომპინარი, ს. ხანჯალა ცერცვი, волчій бобъ.

ლომპო, ს. ხეთ შემთრობილის ქერქის ნოტო, слизь, слизистая влага на слупленной корѣ съ дерева.

ლომპრი, ს. ლოშქრი, нѣна, слюна у животныхъ.

ლორი, ს. ბაშხი, გამხმარი ხორცი, ან ბეუკი, окорокъ, ветчина.

ლორტუკი, ნ. გველსოკერა.
ლორფონი, ლოფონი, ს. ფიქალთაგან შექმნილი კრამიცა, черепица изъ обтесанной лещадки.
ლორწო, ს. წებოვანი წყალი თევზთა; клейковатая слизь рыбъ, глевь, **ლორწოიანი**, ზედ. слизистый, **-კანი**, слизистая оболочка.
ლოსი, ს. ცხოველი, лось (животное).
ლოსტაკო, ს. მცენ. ლაშური, перестунень, бѣлая матица, ботр. л; трюфель, грибъ. л.
ლოტკა, ს. კანჯო, პატარა ნავი, лодка, Мир. 108.
ლოფორთინა, ს. ღიღი ლოკოკინა, байдарка (слизень).
ლოქო, ს. ღლავი, сомъ.
ლოქორა, ს. ზღვის ლოკოკინა, улитка морская.
ლოღარიკი, ს. ცალ-სახელორა, безмѣнъ, ящ. 171; გურიაში წონა 2 ქვანი ან 4 ჯაბალი, ბაქრ. 331; ან $1^{2}/_{3}$ გირვანქა; კავკ. კალ. 1887 წ. გვ. 63.
ლოღიკა, ს. სწავლა გულის ხმის მოქმედებისათვის, логика.
ლოღნა (ვლოღნი, ვალოღნები, -ნე), ზ. უ. უკბილოთათვის: ღეჭვა, жевать (относительно немѣющихъ зубовъ).
ლოყა (არაბ.), ს. ღაწვი, щека.
ლოშნა (ვლოშნი, -ნე), ზ. უ. ვლოკ, лизать, იხილ. 49—23; ქილ. 444.
ლოშქარი, ნახე ლოპრი.
ლოცვა (ხოშხ.), სზ. ოხა, ვედრება, კურთხევა; моленіе; молитва; благословеніе; ლოცვანი, ლოცვები, მრ. წიგნი ლოცვის, молитвенникъ, -მწუხრახა, вечерня, ცისკრის ლოცვა, заутреня: ღამის ლოცვა, всенощная, ლოცვა-კურთხევა, благословеніе, ქიმ. 19; (ვლოცავ, -ცე), ზ. მ. ვედრები, ვეხვეწები. ვიხ. კაკურთხებ, გამოვეცხლებ კეთილსა სურვილსა ან მაღლობას; молить, умолять, просить; благословлять; რომ. 15—17. საქმ. 2—40; 9—39; 11—23; ფსალ. 118—48; ღაჯ. 84; (ვლოცავ, -ცე), ზ. მინ. ლოცვას ადევენ ღვთისკმი, ведутся, ვიხ, молиться, მარკ. 6—5, 6; საქმ. 10—9; მარკ. 13—33; (ვლოცვები), ზ. ვ. მაღლობას წარმოვსთქვამ, произношу благословеніе; (ვლოცავ, -ცე), ზ. მინ. ლოცვებს ვეკითხე ვისმე: მივეკლოცავ ღვთისწიალს; вступаюсь, вхожу въ церковь; читать кому молитву, молиться за кого; поздравлять; заговаривать, завораживать, заколдовывать; ამისთვის გლოცავ თქვენ, поэтому молю васъ, ლუკ. 14—18; გლოცავენ, благословляли насъ, იგავ. 1—11; **ლოცვება, ლოცვინება** (ვლოცვებ, ვალოცვინებ), ზ. სხვ. ლოცვას ვათქმევინებ, заставить молиться, სამ. ვახტ. 8.
ლოხი, ზედ. ზანგი, ზარმაცი, მძიმე ცხოველი, ленивый скотъ, ლოხი კამბეჩი, неповоротливый буйволъ.
ლოხორა, ლახორა, ს. ჯოლოლო, ცარცის ანაცრი, высѣвки, **ლახინგა**, ხ. სალახინგი; სამ. ლ.
ლპობა, ლპობილება (ვლპები, -პი), ზ. ვე. ღვლპები, განვიხრწნები ტენისაგან, гнить.
ლცობა (ვალცობ, -ცე), ზ. მ. ღვასველებ, мочить, намачивать, (ვი), ცრემლითა, утопать въ слезахъ, ვეფხ. 913, 1274.
ლტოლვა, სზ. რѣтство: (ვიელტვი, -ცვე), ზ. უ. გავეცლები, გავრიდებ, გარდავიხვეწები, бѣжать, убѣгать, (ვეცლტვი, -ტე), ზ. თვ. გავეცლები, მოვერიდები, убѣгать кого: იერემ. 46—6; საქმ. 25—12 27—43; 1 ქრონ. 330.
ლუბრმა, ლუმბრა, ს. მდინარის ადგილი მდორე და ღრმა, глубокое русло рѣки.
ლუთრანგი, ნ. ლუთრანგი, лютеранинъ.
ლუდი, ს. ქაშქის წყალი, ქერის თიხლუჭი სასმელი, пиво.
ლუკმა (არაბ.), ს. ერთი საცორნელი ხემსი, кусокъ, ლუკმა ლუკმა დალეწა, разбить что въ дребезги, ლუკმა ლუკმა-ღეჭრა, изрубить въ куски, ერთი ლუკმა პური, кусочекъ хлѣба.
ლუკუშხა, ს. მცენ. სეჭრელა, ростротъ.
ლუკუშო, ს. მცენ. бирючина.
ლულა (სპარ.), ს. წყალთ სადინელი სოლინარი ან მილი: თოფის გრძელი რკინა გახვრეტილი; дѣвятилинейная, შეგრაგნილი რამ, труба водопроводная; стволъ у ружья; свертокъ, ящ. 396, -ფინულისა, сосулька ледяная, ლულად ღვინეფვე, свертывать.
ლულა-ქაბაბი, ს. წვინდად დაკეპილი ხორცი შამფურზედ შემწვარი, котлета продолговатая и круглая, жареная на вертелѣ; ნ. ქაბაბი, ერისთ. 2—269.
ლულეინი, ლულიანი, ს. კუკალი თიხისა, გინაჭიქისა, лейка.
ლული, ს. რული, тетрадь, дремота, ვეფხ. 1209, ან ჰაერი კვამლივით შეხქლებული, спущенный воздухъ, სამ. ლ.
ლულიანი, ზედ. стольный, თამარბაგ. 75.
ლუმბრა, ს. მორევი წყალში, водоворотъ, ნ. ლუბრმა.
ლუმბა, ს. ცხენის საჭეკარი ნალი, подкова, ქილ. 622.
ლუნგი, ზედ. წლუნგი, ბლაგვი, ბოკო, тупой.
ლუპუსკაკი, ს. გაქნილი, плутъ.
ლურიშგუდა, ს. მცენ. გულაგშუკა, ძილის-გული, ფშუკურა, მცენარე ბალახი, бадяха, чертопхъ таволника.
ლურსმანი, ს. სამსჭვალი, гвоздь, სახენი ამისნი არიან: კომშუკი, მოლიდო ლურსმანი; ბანჭვალი, ღიღი და მსხვილი ლურსმანი; 1 ნეშტ. 22—3.
ლურჯა, ს. ცისფერი ცხენი, сѣрая лошадь.
ლურჯი (ხოშხ.), ს. მოჭირნებული ცისფერი, синій, **ლურჯება** (ვალურჯებ, -ჯე), ზ. მ. ლურჯად ვღებავ, красить въ синюю краску, ვალურჯებ ტანსაცმელი, ვეფხ. 707.
ლუსკუმა, ლუსკმა, ს. ლარნაკი, მაღალი კაკრუცი, рака, 4 მეფეთ. 27—17; ვეფხ. 1363.
ლურსმარი, ს. ლურსმანი, гвоздь, **ლუტი**, ნ. ტლუ.
ლუფუნი, ს. ლაკანი ხეზედ მისაღები ზე ადასაფლად, лѣстница изъ шеста, **ლუქი**, ხ. ლაქი.
ლუღი, ს. ლეღვი, смоква, ერის. ლ.
ლუღლუღი, ს. სუსუკაніе, (ვლუღლუღებ), ზ. უ. სიტყვას ვერ გამოვსთქვამ მკაფიოდ, сюсюкать.
ლუწი, ს. ორორი, უღლეული, цѣлый, четъ, четное число.
ლსენა, ლსინება, სხ. отрада, утѣха; облегченіе:

ხულთა ლხენა, отрада душ. ქეფხ. 17; ფსალ. 105—30; ლხენა ნადირობითა, тѣшиться охотою, (ვალხენ, -ხინე); ზ. მ. შეეგებას ან ლხენას მივსცემ, შევაქცევ, увѣрять, утѣшать, радовать, тѣшить, веселить; ქეფხ. 834; -განახწმენდ მაგალ. ფეხრაკა, очищать (жертву), იქ-ხეე. 43—22; პირმოთნეობით ვიქცევი, притворствовать, ლეკურკ. 19—15; მალხენ, радуешь меня, ხიბრძ. 95; ქეფხ. 948; (ვილხენ, -ლხინე; ვილხინე, -ნე), ზ. მიწ. ვიშვებ, увѣряю, утѣшаться; тѣшиться, забавляться, веселиться, (მილხენ, მილხინე), ზ. მიწ. ალმოსაბუქებ ჭირსა, მოშორებით სნეულობისაგან; облегчаешь мнѣ печаль, грусть; выхличиваешь меня; ლეკ. 18—14; იოან. 16—22; ილხინ-ფრიალებს, веселились до сыта, 2 ქორნ. 419; მილხინე ჩვენ ცოდვათა ჩვენთაგან, и очисти насъ отъ грѣховъ нашихъ, ფსალ. 77—38; (ვულხენ, -ხინე), ზ. მიწ. შეეგებას ან ნუგეშს მივსცემ ვისმე, შევუმსუბუქებ ჭირსა, моя увѣряю, утѣшаю, облегчаю, ободряю кого, подавать кому отраду, облегченіе въ болѣзни, въ грусти; утѣшить, облегчить; ღმერთმან ულხინოს ცოდვათა მათთა, Богъ да проститъ грѣхи ихъ, ფსალ. 64—3; 78—9; (ველხინებ, -ნე), ზ. თვ. შეეგება ან ლხენას მივეცემი, утѣшаться, облегчаться, ქილ. 688; (მელხინება, -ნა), ზ. მიწ. получаю облегченіе, **ლხინი**, ს. შეეგება, ნუგეში, განცხრომა; ჰერობა, წვეულობა, ნადიმობა, утѣха, отрада, веселіе, удовольствіе, забава: игрь, пированіе, ქეფხ. 13, 18, 106; ცხოვრ. 2—18; **ლხინობა**, სხ. განცხრომა, შეეცევა ლხინში, пированіе; увеселеніе, забава, (ვლხინობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. განვიცხრები. შეეგებევი, пировать; веселиться, забавляться.

ლხობა, სხ. таяніе, (ვალხობ, -ხე), ზ. მ. გავალხობ გაყინულსა, оттаивать, (ვალხვობი, -ვი), ზ. ვე. დავლხვები; таять; изнывать.

ვ.

ვ, არის უხმო ასო ქართულის ანბანისა, წოდებული მან, რიცხვში, ლახიშნავს ორმოცს და ფულის ანგარიშში ნიშნიერთ მ ორმოცს თუმანს; წერილს ფულის ანგარიშში ორმიხცხს; ქარაგმიანი ლექსნი, რომელნიც იწყებიან ამ ასოით არიან. ვ-რ, მიერ; მღ ღლი, მღვდელი, და ძველებურად: მღწ, მეუფე. ახოსა ვ ჰქონან ზედ-ღებულნი ზმნათანი: ვი, ვიო, ვიმოლა, ვო; მაგალ: ვიმაქვს, ვიმაქვს, ვიმომაქვს, ვიმოდამაქვს, ვიმოდავიწევ და სხ. ზმნანი, განვითარებულნი ზედ-ნადებითა ვი ან ვო არა აქვთ განსხვავებული რამე მნიშვნელობა, გარდა ამისა, რომელ **ვი** ღიღებნის მესამეს პირთანა, გარნა ვო პირველისა და მეორესა თანა, მაგალ: მოცემა ჩემდა, მოცემა შენდა, მიცემა მისდა; კვლად მოცემება, მორთმევა ჩემდა ან შენდა, მოტყუება, მირთმევა მისდა და სხ; ან განირჩევიან ზმნის ზედითა: აქ მოზიდვა, იქ მიზიდვა; მოწყვევა აქა, მიწყვევა იქა: ესენიც იგულისხმე თანდებულთა თვის: მომართ და მომართ. მაგალ: ჩემდა მომართ, შენდა მომართ, მისდა მომართ ანუ მოკეციელად: ჩემდამო, შენდამო, მისდამი; ვი იხმარების მეორესაცა პირსა შინა, მაგალ: შენდამი, მიცემა, მიტყუება შენდა და სხ. ძველებურს ლიპარაკში, მეტადრე იმერეთში ზედ-ღებულსა მო ჰსცვლიან მე, მაგ. მოვიდა, ამბობენ მგვრად; მოიტანა ამბობენ, მეიტანა; მოილო და სხ. ამ **მა** ზედ მოიტანა, მიიტანა, მოილო, მიილო და სხ. ზოგჯერმე ასო **ვ** ღაერთვის სიტყვასა რომელიც განმეორების: მაგალ: არე-მარე; ახლო-მახლო, კიკრი-მოკრი; წილი მილი; ხილი-მილი, ხურდა მურდა და სხ; ვ, ღაერთვის თავად სახელთა და არ განასხვავებს მნიშვნელობასა მათსა, მაგალ: მზითევი, ზითევი; სხალი, მსხალი; ტკვანი, მტკვანი, ღუნელი, მღუნელი; ძეძვი, მძეძვი; წნილი, მწნილი; კურავი, მკურავი; ვებრი, მუებრი; რგვალი, მრგვალი; სუბუქი, მსუბუქი; სხვილი, მსხვილი; შეენიერი, მშეენიერი; შემდგომ სიტყვებში ვ სრულიად არ არის საჭირო; ტრედი, მტრედი; შველი, მშველი; ცხვარი, მცხვარი და სხ. რომელთამე ლექსთა თავად ვ განასხვავებს ლექსის მნიშვნელობასა: მაგალ: ღაბალი, რაოდენობით მცირე; გარნა მღაბალი, გულით მშვიდი, არა ზვავი; ღარი, თანასწორე და მღარე, ნაკლული, ცუდი.

ვა, კნინ. მაგ. მაგან, იქ ნახე; **ვა**, კნინ. მაშა, მაშ. სიღრმე, а что, что же; ვა რასა ვიქ, что же мнѣ дѣлать, ეფრიმ. 168; ანტ. 6—15.

ვაარსი, -ხებელი, ს. არსების მომცემი, существительный, сущій, осуществитель, კორნ. 100; 1 ქორნ. 337.

ვაამებელი, ს. მახარებელი, угождатель.

ვაარმებელი, ს. არ მახარებელი, досадитель.

ვაახლი, ს. მხლებელი, თანამძღოლი, сопровождатель, 2 მარკ. 38.

ვაბადია, სრ. მგბადა, ნ. ბადებ.

ვაბედნიერებელი, ს. კეთილის მყოფელი, благодѣтель.

ვაბეზღარი, ს. შემასმენელი, обвинитель.

ვაბზაკუნა, ს. მფრინ. трясогузка-желтобрюшка.

ვაბნეველი, ს. ღამნევი, გამნევი, кто разбрасываетъ или сорить деньги.

ვაბოლოვებელი (მარცვალი), ზედ. ბოლოს მყფელი, окончательный (слогъ), ღაბოლოვება, ღაბოლოვებელი.

ვაბუკია, ს. მცენ. რძიანა, რძიარძია, молочай, малаканка.

ვაბრა, ს. მცენარეა, ერის. ლ.

ვაბრალებელი, ს. მემასმენელი, обвинитель, იქე. 1—16; გალატ. 5—26.

ვაბუდარი, მივ. ბუდის მქონე სიღმე, гнѣздящійся.

ვაგ, ნ. ვაგან.

ვაგალითი (არაბ.), ს. ანდაზა, примѣръ, მაგალითად, напримѣръ, **ვაგალითობა**, ს. примѣръ, ეფრ. 37, 45.

მაგან, კნინ. მაგ, მრავლ. მაგნები, ნაცვალად ჩვენ. ნაც. ს, გგე, этотъ.

მაგარ, ზმ. მაგრამ, но, магъ съ знакомъ, въ томъ то и дѣло.

მაგარი, ზედ. მკვიცე, მყარი, ძნელად გახაკეთი, მკვრივი, крѣпкій, твердый, магари ქვა, твердый камень, ვეფხ. 5; მაგარი სასმელები, крѣпкіе напитки, მაგარი ციხე, сильная крѣпость, твердыня, მაგარი კლდე, неприступная скала, 1 ქართლ. 405, მაგრად მოხარშული კვერცხი, яйцо сваренное въ крутую, თვი მაგრად დაიჭირე, будь твердъ.

მაგდებელი, ს. გამგდები, изгнатель.

მაგდენი, მაგთენი, ზედ. მაგთონი, столькій, такой числомъ, счетомъ, დვრ. 98; მაგდენი სწავლული არ არის, онъ не столько ученъ. მაგთონი ხანი, столько времени.

მაგვარად, ზმ. такъ, такимъ образомъ.

მაგიდა, ს. სკამები, мелкіе вещи, столъ.

მაგიერი, ზედ. ან ს. მოადგილე, замѣняющій или замѣстникъ; намѣстникъ, преемникъ; რწმუნებული მოსაქმე, повѣренный; მაგიერის გარიგება, заплатить, вознаградить, გთხოვთ ჩემ მაგიერად თვი დაუკრათ, прошу поклониться отъ меня, **მაგიერობა**, ს. მოადგილეობა, замѣщеніе, замѣняемость.

მაგინებელი, ს. ავად მახსენებელი, злословитель, ругатель, поноситель.

მაგისი, ზედ. ამისი, его, рѣдко. 631; მაგისთანა, ზედ. такой, მაგის მეტი, ზედ. кромѣ этого.

მაგისტრი, მაგისტროსი, ს. თვი, უფროსი როგორიმე სამწყსოსთა ან სასულიეროთა ორდენთა, პრიორი; ხარისხი სწავლულთა საშუალ კანდიდატისა და დოკტორობისა, магистръ, сиб. 134.

მაგნეზია, ს. მიწა მსუქანი თეთრი, магнезія.

მაგნიტი, ს. რკინის გვარი მეტალი, რომელიც მიიზიდავს რკინასა, магнитъ, შავთ. 18. **მაგნიტოვანი**, ზედ. მაგნიტის მქონებელი, магнитный, 1 ქართლ. 269; ქილ. 345. მაგნიტებრი, ზედ. магниту подобный.

მაგოდენი, ზედ. მაგხიდენ, такой величины.

მაგოლი, ს. თიხის ბულული ან მირეული ან ზვინი конно сѣно, სამ. ლ; ს. ჭ. ლ.

მაგნოლია (ფრანც.) მცენარე, магнолія.

მაგრა, მაგრად, ზმ. მტკიცედ, ძლიერად, крѣпко, твердо, მაგრა ჯდის ცხენზე, онъ твердо сидитъ на лошади, ძალიან მაგრა, крѣпко на крѣпко.

მაგრება, სხ. укрѣпленіе, (ვა), ზ. ვ. გამტკიცება, სიმაგრეს, სიმტკიცეს ვაძლევ: განვაძლიერებ, განვამტკიცებ, дѣлать твердымъ, крѣпкимъ; укрѣплять; усиливать, -ქალაქსა, укрѣпить городъ. (ვი), ზ. ვ. გავუძლებ, выдержать, устоять; -გულსა, крѣпиться, придавать себѣ бодрость: -თავსა, бодриться; удерживать себя; ბუნ. კ. 76; გიმაგრებ ჭელსა, собраться съ силой, (ვუ). ზ. ვ. ვუმტკიცებ, განვუძლიერებ, укрѣпить для кого либо, -ციხეს, укрѣпляю чью крѣпость, -გულსა, ободрять кого; ზურგს მიმაგრებს, онъ поддерживаетъ меня силой, (ვმაგრდები, -ღი), ზ. ვდ. მტკიცედ შეიქმნები. ვმტკიცდები, ვმაგრდები; განვძლიერდები, ძალას მოვიცემ, твердѣть; укрѣпляться; усиливаться, -ქვემაგრდები, -ღი), ზ. ვდ. ვუძლიერდები, ძალას მოვიკრებ რომ ვისმე წინააღუდგე. стараться противу стоять кому, ციხეში მიმაგრდება, онъ укрѣпляется въ крѣпости противу меня. ქილ. 676; გული უმაგრდა, онъ былъ воодушевленъ, ვეფხ. 87; გემაგრები, я усиливаюсь противу васъ; გემაგრებოდის, онъ усиливается противу васъ, ვეფხ. 1582.

მაგრილობელი, ს. ხე ჩრდილის მომცემი, тѣнистое дерево, ნ. ჩ. ლ. ნ. ბორობანი; ива палестинская.

მაგრობა, ს. სიმაგრე, укрѣпленіе, крѣпость, (ვმაგრობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვძლიერდები, სიმაგრეს მოვიღებ, крѣпиться, 2 ქართლ. 497.

მაგრობელი, ს. კრუხი კვერცხზედ მჯდომი, насѣдка.

მაგტენა, ზედ. მდრ. მაგოტენა, такой величины.

მაგულოვნებელი, ზედ. გულად მქონებელი რისამე განმრახველი, намѣревающійся, ვეფხ. 279.

მად, მადა, მდრ. მანდა, тамъ.

მადა, ს. იშტა, სანერგლის ნერგა, аппетитъ, მადის გახსნა, возбудить аппетитъ, სუსტი მადა, слабый аппетитъ, მადაზედ ვარ, хочу 49; у меня возбужденъ аппетитъ.

მადალოში, ს. მეცნარე? **მადაური**, ნ. **მანდაური**.

მადანი (არაბ.), ს. ლითონის ქანი, рудникъ, მადნის მიწა, рудная мѣста, მადნის წყალი, минеральный источникъ, ბუნ. ლ.

მადარმარჭი, ს. წმინდა ცილო, батистъ, ნ. ჩ. ლ.

მადაური ბური, ს. ბერი ფართო და განიერი, сайка, ქილ. 513.

მადე, ს. სკა, რომელშიაც ჩახჩმენ შინაურთა ფუტკართა და დაუტევებენ ველზედ მოსახადირებლად გარეულთა, улей, куда сажаютъ пчелъ, чтобы приманить другихъ.

მადიბადი, ს. ალიზის მომქმედი, кирпичникъ, სამ. ლ.

მადიდებელი, ს. მაქებელი, ქების შემსხმელი, славящій, მართლ-მადიდებელი, православный.

მადინებელი, ს. წარხოშადინებელი, истощающій; проливающій; ქილ. 694; გუჯ. 20.

მადინებელი, ცრემლისა, проливающій слезы.

მადლ-გარდამწყალი, ზედ. დანიშული, обрученный.

მადლი, ს. ნიჭი, ძალი ბუნებითი; ნიჭი, გულის-ყური, გულის ხმიერება; რომ. 1—5; 1 კორ. 15—10; სახიერება; კურთხევა, ლალოცვილობა; მოწყალებით მიხედვა, სიყვარული; დაბად. 33—3; გამოს. 3—21; სამ. 7—46; შეგნიერება, შნო, ფსალ. 44—2; იგავ. 4—9; ხათრობა, ქველის მოქმედება, კეთილი საქმე, ზირაქ. 7—36; ვისრ. 36; დავრ. 109; დარეჯ. 102; 1 ქართლ. 142, დამადლება, მადიერის გარიგება, ვეფხ. 630; მდრ. ბარაქა, უხვება, სვახვება; благодать; даръ, благословеніе; счастіе; дарованіе, способность; милость, любовь; красота, прелесть; благодѣяніе; благодареніе, благодарность; въ просторѣчіи: обиліе, довольство; »მ ხატის მადლმან, клянусь (благодатью этого) образа, სამ. ვახტ. 10; ღვთის მადლ-

მა, клянусь благодатью Бога; ради Бога; მადლი ღმრთისა, благодать Божья, რომლისაგან მოვრდეთ მადლი და მოციქულობა, черезъ котораго мы получили благодать и апостольство, რომ. 1—5; და ჰპოვა იოსებ მადლი წინაშე უფლისა თვისისა, и снискалъ Іосифъ благоволеніе своего Господа, დაბად. 39—4; მადლი უბძანა, благодарилъ, რუსუდ. 563; მადლს გარდავიხდი, благодарить; помолиться; მადლი ღმრთისა, благодареніе Богу, მადლისა ან მადლობის გამოცხადება (გამოუცხადებს), ф. з. მადლობას გარდავუხდი, благодарить, ხელში მადლი აქვს. имъ способенъ, მადლის ბერობა (ვიბერობ, ვიბერ). п. მადლის გარდახდა, благодарить, ლუკ. 17—9; მადლიან, слово, богоугодно, грѣшно, **მადლი** (ვმადლი, ვუმადლე), ф. з. ვმადლობ, благодарить, მადლი, **მადლება** (ვმადლებ, -დლე); ф. з. ვაყვედნი კეთილსა, упрекать благодѣяніемъ, მიმადლებ, მიმადლი, благодарить меня, **მადლიანი**, ф. მადლის ან ნიჭის მქონებელი, კეთილი, ხიერი, ქველის მოქმედი; благодатный, способный, добрый, добродѣтельный, благочестивый; -ქალი, добродѣтельная женщина, კანონ. 16, 95; **მადლობა**, სხ. **მადლიერობა**, благодарность, მადლობა ღმერთს, слава Богу, 1 კორ. 2—1; მადლობას გარდავიხდი, отблагодарить; (ვმადლობ), ф. з. მადლობელი ვარ, ვმადლიერებ, благодарить, 1 კორ. 1—4; ვუფს. 5—20; **მადლობელი**, ф. благодарный; **მადლი**, მაკლ. მადლის გარდახდა, სხ. მადლობის შეწირვა; ნიშნობა, დანიშნა ქალ-ვაჟისა საქორწილოდ, благодареніе; сговоръ, помолвка, მოკრძ. სიგ. 9; დანიშნა ქალიკაჟს საქორწილოდ; **მადლიერი**, **მადრიელი**, ф. სიკეთის მხსოვარი მადლობით, ან გულსმტკ; благодарный; довольный; ვეფხ. 384; **მადლიერობა**, **მადრიელობა**, п. გამოცხადება მადლობისა, благодарность, ვეფხ. 143; სამ. სიმწ. 181; (ვმადლიერობ, სრ. არა აქვს). ф. з. благодарить, მატარ. 4 — 10, ვმადლიერებ, остаюсь благодарнымъ.

მადრასა (არაბ.), п. სახელიერო სასწავლებელი მახმადიანთა, высшее духовное училище у магометанъ, 1 ქართლ. 307.

მადური, п. მანდარი, мандарин.

მაეგობა, п. მაესი, პაექრობა, ვარჯიში, გამოძიება მეცნიერებისა საუბრით ან წერილით, диспутъ; диссертація; п. ზ. ლ. (ვ); кахамбурить.

მაედანი, სახე მეიდანი ან მოედანი, ვეფხ. 355.

მაელვარებელი, ф. ელვარების გამომცემი, рубуж. 984, издающій блескъ.

მაერთებელი, ф. შემაერთებელი, соединяющій; კანონ. 36.

მაეტნიკი, п. კედლის სათის ქანქარა, маятникъ.

მავალი, ф. მოსიარულე; მდინარი, ходячій; текущій, დარეჯ. 9; მამათ-მავალი, мужеложникъ, **მავალობა**, п. სიარული, шествіе, მრავ. 11; სიბრ. 164; ფიზ. 130; -ზღვაში, плаваніе по морю, მრავ. 72.

მავარდი, п. ვარდივით მშვენიერი, прекрасная какъ роза, рубуж. 109.

მავაჭრებელი, п. მოვაჭე. კლიტ მიმცემი, заимодавецъ, იხილ. 24—3; ლუკ. 7—41; იგავ 29—13.

მაველრი, **მაველრებელი**, п. მოხოვნელი, просящій, მოკრძ. проситель.

მავზი, п. მეცნ. муза, баканъ.

მავთული, **მართული**, п. მსხვილი ძაფი, нити толстыя, проволока.

მავი (ოსმ.), п. მწიაწული ლურჯი ფერი, голубой, მოკრძ. 43; ბიბლიის ლ; п. მოვი.

მავლობა, п. სიარული, ходьба, ქილ. 474; სიბრ. 164; -ზღვაო, плаваніе по морю, ქილ. 318; მრავ. 72.

მავნე, **მავნებელი**, п. ვნების შემამხვეველი, наносящій вредъ, **ავი მავნე**, ესე იგი უმაკო, діаволъ, ვეფხ. 805; **მავნებელობა**, п. ვნების შემამხვევებელობა, вредность.

მაზა, п. სახეკვარი საჭმელი, деликатное, лакомое кушанье, п. ზ. ლ. ლევ. 27; ანტონ. 5—5. ქრონ. 53; 2 ქართლ. 553, п. სანუკვარი.

მაზავებელი, п. დამაზავებელი, примиритель.

მაზარა, п. მანდია, პალეკარტი, შავი ზედ წამოსასხამი სამღვდელო, მხრებში ნაოჭებიანი, монашеская мантія.

მაზარაკი, п. მუზარაკი.

მაზარალებელი, п. მაზიანებელი, причиняющій ущербъ.

მაზეგ, ფშ. ზეგის შემდგომ ღამე, вечеромъ, послѣ завтра.

მაზე, მაზედ, შემოკ. მასზედ, на немъ.

მაზიანებელი, п. ზიანის მომტანი, наносящій ущербъ.

მაზიდა, п. თვალია, свд. ლ. ბუნ. ლ.

მაზლი, п. ქმრის ძმა, деверь.

მაზლის ცოლი, п. золовка.

მაზმანი, п. ხალხის თოკთ მგრგვალი, веревочникъ, ქრონ. 44. ვეფხ. ქანქ. თ. 16.

მაზმაროთი, п. სამანოვე ღიღი ტაშტი, ванна, იერემ. 52—19.

მაზრა, п. თემი სამოურავო, სანრისთო, округъ, უჭასა, ერთის მაზრის სასამართლო, окружной судъ.

მაზრა, п. პალეკარტი, п. მაზარა.

მაზრაკი, п. სათნეული, ბუნ-მოკლე ლაბადარი, кошель, იოელ. 3—16; შდრ. 10; ქარხა იერემ. 6—23. 50—42, ფარად არის დაწერილი, щитъ.

მაზრაპეტი, п. მაზრის მოურავი, განმგებელი, სატრაპეტი, ხიდა, воевода, намѣстникъ, губернаторъ, начальникъ округа.

მაზურკა, п. ერთი გვარი რაკვა, мазурка, ერიხ. 58.

მათა, п. ჭადრაკის თამაშობაში, мать (въ шахматной игрѣ), п. ზ. ლ.

მათავისუფლებელი, п. განმათავისუფლებელი, освободитель.

მათარა (სპარს.), п. ნაკის სასმისი, кожанный мѣшокъ для питья воды.

მაკი, п. ჭადრაკის თამაშობაში, мать.

მათი, მრ.-ლობით მისი, მისგ. მრ. იმათი, ихній, ихъ.

მათებრი, свойственный имъ, მათგანი, изъ нихъ.

მათითა, п. ფაიქრის საქსოვრის სამართი, инструментъ ткачей.

მათოთი, ნ. კოპიხი.
მათითურა, მეგრ. песья трава.
მათლაბა, მათლიბა, ს. ლრმა თეფში, глубокая тарелка, ერის. 2—18, ბედი, ბედისწერა, судьба, участь, დავრ. 144, 194.
მათოთი, ს. მეგრ. Щавель болотный, Болиголовъ, ბუნ. ლ.
მათრახი (სომხ.), ს. ცხვრისი ცხენის ხაწკეპი, кнутъ. სახენი ამისნი არიან: **ცხვანიცი** მსგავსი მათრახისა, **შოლტი**, ძირ მსხვილად დაწნული და გრძლად თხსმა მოგმული, ხარი **ხაწკეპავი; ლიბწკი** და **ჩელტი**, უცარო, დაწნული თხსმისა ან მეცხოველისაგან; **ჩალიჩა**, დაწნული ცილო.
მათრობელი, ზედ. დამთრობელი, хмѣльной, ბუნ. კ. 74.
მათუთა, მათუთელა, ს. жимолость, боровикъ, ერის. ლ. ბუნ. ლ.
მათხაბი (არაბ.), ს. долотокъ, буравъ.
მათხირი, ს. მცირე ხის კახრი, ковшъ ნახევარი кадка. მჭრა ხუდ 5 ფუნტ.
მათხოვარი, ს. მათხოველი, просительница; -ქალისა, сватающій невѣсту, რუხულ. 591.
მაია (სპარს.), ს. თავნი, საკუთრო ამხანაგთა. фондъ, основной капиталъ.
მაიმახი, ს. ფეხ-შრული, хвостъ. ლ. кривоногій.
მაიცა, ბძან. მოიცა, подожди, ნ. მოცდა.
მაიმუნი (არაბ.), ს. ქინა, обезьяна, მოთოკი, цѣпкохвостая, обезьяна.
მაინც, ზზ. მაშინც, однако, но крайней мѣрѣ, хотъ бы, მაინც და მაინც, все таки.
მაისი (ლათინ.) ს. გარდაბიხა (თვე), май.
მაიძულებელი, ზედ. იძულებით მაქნეველი, принудительный, იხილ. 59—19; 11—15.
მაკავშირებელი, ზედ. შემაძრწუნებელი, спасающій.
მაკე, ს. ორსული ხვასკვანი, ანდაზა. ღამე მაკეა. არვინ იცის თუ ღილა რასა ჭშობს; ვისრ. 120; яловая, стельная, суягная, жеребая, მაკე ფური, стельная корова, მაკე ცხვარი, суягная, მაკეცხენი, сужеребая, მაკეღორი, хуноросая, **მაკება** (ვ, ზ. ვ. ეორსულება, сдѣлать беременною), (ვმაკდები, ვიმაკე), ზ. ვე ეორსულდები, забеременѣть, ღაბან. 30—40.
მაკეთებელი, ს. მაკეთებელი, производящій, дѣлатель.
მაკვეხარი, ს. მკვეხარა, мокрая вязь, хвастунъ.
მაკუდინებელი, ზედ. მომაკვდინებელი, смертельный, ქილ. 234, 420.
მაკვილაკი, ს. სიტყვით მაწყინარი, колкій, острый, язвительный на словахъ, курьезный, **-ლიბობა**, курьезность.
მაკინდოლი, მაკიდო, ს. მცენ. იხრახოში, Дягиль, Дудникъ, сельдерей, გრიხ. ლ.
მაკინტალი, ს. მძუნავი (ხარი, კამბეჩი და სხ.), бычокъ, жеребецъ для прилода, **მაკინტალობა**, ს. მძუნაობა ზრახთა, კამბეჩთა, ხეირობა, случка рогатаго скота.
მაკიფია, ს. მცენ. ნახე ბირკი.
მაკნანი, ს. ლეჩაქი, вуаль, лечакъ, ანდრ. 123.
მაკრა, ს. ქარაგმა —, тире, სპ. ლ.
მაკრატელი (არაბ.), ს. საკრეჭი იარაღი, ножницы.
მაკროტი, ს. მცენ. იხ მაკროტი, Зверобой 8?
მაკუკი, ს. ანდაზედ შემოხვეული თავი; головка сѣна, колъ обвитый сѣномъ; стогъ сѣна.
მაკურთხეველი, ს. განმწმენდილი ლოცვის წარმოქმით, благословитель, სამ. კათოლ. 9.
მალ, ზზ. ჩქარა, მსწრაფლ, скоро, поспѣшно, **მალ-მალ**, часто, უმალეს, скорѣе, поспѣшнее, **მალად**, ნახე მალიად.
მალა, ს. ზურგის ძვლის ნაკვეთი, позвонокъ спинной кости.
მალათა, ს. შუაგაში, оврагъ оба, бить?
მალაკი (სომხ.), ს. მცირე სფირდი, кулекъ, მამ. ცხოვრ. 7, 18.
მალამო (სპარს.), ს. სალბუნი. алмазный, пластырь.
მალამება (ვმალამები), ზ. თვ. მალამოდ ან სალბუნად გაკეთება, мазать, **მაგალ გულსა**; ვისრ. 32, 187; исцѣлять сердце.
მალანტონი, ს. დიდი ქოლომა, тулунъ, ქილ. 400.
მალაღური, ს. მფრინ. иволга, ремезъ, ქილ. 345.
მალაყი, ს. კირწყორწი, кизилъ, კისერზედ გადაბრუნება, кувыркъ, ანტ. 4—35.
მალაჩინი, ს. -კომში. айва лучшая, -მსხალი, груша лучшая.
მალე, მალიად, ზზ. მსწრაფლ, სანქარიდ, სწრაფად. скоро, -მრწმუნებელი, мрѣющій, легковѣрный, 1 ქრონ. 383; მალ ან მალე მსრბოლი, სანქარიდ მოსიარულე, მაკრია, скороходъ, гонецъ курьеръ, 1 ქრონ. 153; ქიმოთ. 37; **მალე**, ზედ. მალი; მრწმუნებელი, скорый, проворный; ღიდთა და მალეთა მფრინველთა, большихъ и быстролетающихъ птицъ, 1 ქრონ. 140; **მალეობა**, ს. სანქარე, სიმალე, скорость, проворство; (ვმალეობ, ხრ. არა ვქვს), ზ. ვ. ვსწრაფობ, ვეშურები, спѣшить, ნაუმ. 1—15; მემალები, я тороплюсь, გამმ. ვეფხ. 377.
მალვა, სხ. прятаніе, скрываніе; (ვმალავ, -ლე), ზ. ვ. ღვმალავ, მივფარავ, ღვმალავ; скрывать, прятать, -ჭირსა, скрывать свою скорбь, ვეფხ. 409, (ვმალავ), ზ. მინ. ღვეფარავ. ღვეფარავ, прятать отъ кого что, скрывать, (მემალები), скрывается отъ меня, ვეფხ. 377; ვიმალები, ვმალები), ზ. ვ. თვ. მივეფარები, ღვმალები, прятаться, скрываться отъ кого либо; **მალვით**, ზზ. ღფარვით, тайно, секретно, тайно, **მალული**, მიმ. скрытый, ვისრ. 84; რუხულ. 876; იერემ. 43—9; -ადგილი, скрытое, потаенное мѣсто, რუხულ. 690; **მალულად ყოფნა**, скрываться.
მალვა, ს. მცენ. ბალბა, проскурнякъ, ნ. ჩ. ლ; ნახე მალოკი.
მალვანი, ნ. Чулокъ.
მალთი აქლემისა (არაბ.), ს. გამოსაღები თითოს აქლემზედ, подать съ верблюда, ღახტულ. 57.
მალთო, ნ. მალო.
მალი (არაბ.), ს. ხარაჯა, გამოსაღები, денежная подать, ნეკრ. 7—8; ბერძნ. სამ. 271, თავზედ მალი სამი აბაზი, съ души денежная подать въ 60 коп. ღახტულ. 18; ხათორო მალი, поголовная денежная подать съ татаръ.

მალი, ს. ქაფა გალაკტოზთა, лопатка у камешковъ.

მალი, ს. ერთი რომელიმე მხარე ან შესახედავი სახლისა,ხართულისა, ფიცარ, სპ. ლ. ღარგი.

მალი, ზედ. ჩქარი, სწრაფი, скорый, быстрый; ვისრ. 151; ცხენითა მალითა, 2 ქართლ. 317; на быстрой лошади, **მალიად**, ზედ. ჩქარი, სწრაფი, быстрый, скорый, მალიად, ზზ. скоро, проворно, **მალიადობა**, ს. სწრაფობა, სიჩქარე, быстрота, скорость, **მალ-მალ, მალ-მალე**, ზზ. ჩქარჩქარა, ზედიზედ, часто, მალ-მალ მოხდება, это часто случается, მალმალ გიგონებდი, часто поминалъ тебя, მალმალ ღვიძილსა თეატრსა, часто бываю въ театрѣ, **მალმალება** (ემალმალება ცრემლი), ს. თვ. ცრემლი მალმალ მოსდის, часто проливаться, ვეფხ. 248.

მალიათი, ს. ფულის გამოსაღები, денежная подать.

მალიგორად, ზზ. თან - შეზომით, შესწორებით, ბევრი ბეგრობით, ცოცა ცოცაობით, пропорціонально, соразмѣрно, სიმ. ვეფხ. 137, 138.

მალო, ს. ფიჭვის ზეთი, сосновое масло.

მალობა, ს. მალვა, ღამალვა, скрываніе, ვეფხ. 371.

მალოქი, მალუქი, ს. მცენ. ბალბა, მალვა, проскурнякъ, ბუნ. ლ; იობ. 24—24.

მალუკათი (სპარს.), ს. შემოსავალი, доходъ, 2 ქართ. 553; ალექ. 8.

მალხაზი, ზედ. ლურჯ-მოისფრო, темносѣрый.

მალხენელი, მიმ. ლხენის მომცემი, утѣшительный, увеселительный, ვისრ. 163. რუსუდ. 261.

მამა, ს. მშობელი, ვისაც უხსენან შვილნი; მატ. 15—4; პირველი პირი ღვთებისა, ვითარცა ღმრთეებელი, შემოქმედი; მამად ითქმის სულიერი მოძღვარი და სხვანი სამღვდელონი: მამაკაცი, მამრი, ვეფხ. 789; წინაპარი; отецъ; Богъ, творецъ, создатель; почетное названіе всего духовенства; мужъ, мужчина; прародитель, родоначальникъ; ღვიძლი მამა, родной отецъ, სულიერი მამა, духовный отецъ, წმინდანი მამანი, святые отцы, ნათლი მამა, крестный отецъ, ჯვრის მამა, посаженный отецъ, ჯვრის მამა, ე. ი. წინამძღვარი ჯვრის მონასტრისა, настоятель монастыря Святаго Креста; თარგამოსი არის მამა ყოველთა ერთა ხართველოსათა, Таргамосъ есть родоначальникъ народовъ, населяющихъ Грузію, მამა-ბერი, ს. მოხუცებული, старикъ, მამა ჰყოფ, съ прародителей, მამაცად, ე. ი. ღმრთმა, родители, отецъ и мать, 2 კორ. 12—14; **მამათ მამანი**, ს. 1 ტიმ. 1—9; 1 ქრონ. 365, 445; სიმ. ბერძნ. 53; და **მამათ მთორგუნელი**, ს. 1 ქრონ. 361; мужеложникъ, **მამათ-მოვლობა**, ს. სოდომური ცოდვა, мужеложество, **მამათ-მთავარი**, ს. მამათ მამა, წინაპარი ნათესავობისა ან ერისა; патріархъ, прародитель; მამასახლისი (სამღვდელო), патріархъ, прародитель; патріархъ, высшій начальникъ духовенства; благочинный; სიმ. 2—29; 7—8, 9. **მამათ-ცხოვრება**, ს. ცხოვრება და მოქალაქობა წმინდათა მამათა, житіе св. отцовъ, მამა-კალია, ნ. მაშლობია; **მამაკაცი**, ს. მამრი კაცი, мужъ, мужчина, **მამა-კაცობა, მამა-კაცება**, ს. თვისება მამრის კაცისა, мужество, свойство мужчины, мужество, მრთკ. 73; **მამა კაცებრი, -ცური**, ზედ. мужской, свойственный мужчинѣ, **მამა დედა**, ს. ღმრთმა, родители, **მამაკი**, ს. ბუნებით მამრი ცხოველი; განთვისებით: მამალი ქათამი: самецъ; нѣтухъ; **მამალდედლობით** ითქმიან ნივთნიცა უსულონი, ვითარ: ხრახი, ღეჭა, აბზინდა, ბალთა და სხ; самецъ; нѣтухъ; крюкъ, крючекъ; ინდოური მამალი, индѣйскій нѣтухъ, მამალ-დედალი, самецъ и самка; მამალი და დედალი ღეჭა, пара крючковъ, მამალი ღვინო, ს. можжевельникъ, **მამალ-დედლობა**, ს. ქათმები, нѣтухъ и куры, სპ. ლ; **მამლობა**, სხ. მამლის ცხოველის თვისება, свойство самца, ქილ. 589; (ჴმამლობ, -ლე), ზ. ვ. მამლობას ვიქმ, быть самцомъ, **მამამთილი**, ს. რძლისთვის ქმრის მამა, свекоръ, **მამამძუძე**, ს. მზრდელი, ლალა, кормилица, дойка; 4 მეფეთ. 10—1; воспитатель, пестунъ. дядька, 1 ქართ. 35, 71, 146; **მამაპაპა**, ს. წინაპარნი, предки; **მამა პაპეული, მამა პაპური**, ზედ. სწინაპარო, прародительскій, -მოსული, родовое имѣніе, 1 ქრონ. 319, ბუნ. კ. 194; **მამაო, ჩვენო** (ლოც.), Отче нашъ; **მამასახლისი**, ს. საქართველოში მეფობის ხარისხის შემოღებამდე ეწოდებოდა უხუცესსა ქრისტიანის შთამომავლობითგანსა, ვითარცა უღრუნსა მშრომელსა; აწ სოფელში უხმობენ ქვეხახა ან ნაცვალსა; въ древности: старшина, начальникъ рода; нынѣ: староста деревенскій; -მონასტრისა, ე. ი. წინამძღვარი, настоятель монастыря, **მამასახლისობა**, ს. старшинство; настоятельство въ монастырѣ; **მამასახლისად**, ზზ. მალიან ძვირად, весьма дорого, **მამა შვილობა**, ს. რაობა-მიმართობა მამის შვილისადმი, отношеніе отца къ сыну, или сына къ отцу. თუ მამა-შვილობა კრწმის (ითქმის ხვედრებელად უფრო მამისაგან შვილისადმი), выраженіе просьбы отца къ сыну: ради Бога, сдѣлай милости; მამა-შვილობას სწორედ მითხარ, ე. ი. გაფიცებ, отъ отца къ сыну: заклинаю скажи мнѣ правду; მამა შვილობამ სწორედ გეუბნები, клянусь вамъ, я говорю правду, მზგავსად ამისსა იხმარების **დედა შვილობამ**, ს. **დედა; მამა-შვილობის წიგნი**, актъ усыновленія; ბაქრ. 302; **მამაცი**, ს. ვეკაცი, მხნე მამაკაცი; мужчина; молодецъ, храбрецъ; ვისრ. 41, 127; ვეფხ. 793; **მამაცობა**, ს. ვეკაცობა, მხნეობა, мужество, храбрость, (ჴმამაცობ, ხრ. ანა აქს; ვამამაცებ, -ებე), ზ. ვ. ვამხნეობ, ვეკაცობ, храбриться, **მამაცება** (ვ), ზ. ვ. ვამხნევ, воодушевлять, ободрять, **მამაცური**, ზედ. სამხნეო, ვეკაციანებში საკუთნელი, отважный, храбрый, 1 ქრონ. 304, **მამაცხონებული**, ზედ. ვისიც მამა ცხონებულია, მაგალ. შემამცხონებულო, ти, сынъ блаженной памяти отца, ანტონ. 2—9; **მამება** (ვამამებ, -მე), მამად გავუხდი, дѣлать отцомъ кого, (ვამამები), ზ. თვ. მამად გავუხდები, стать отцомъ кому, ბქკ. 2, 28; **მამეული, მამისეული**, ზედ. მამისადმი საკუთნელი ან დამთნილი რამე, отцовскій, სიმ. 253; მარკ. 2—117; **მამიდა**, ს. მამის და,

тетка по отцѣ, отцова сестра; **მამილო**, ს. ქნინ. батюшка, папаша; **მამიდაშვილი**, ს. მამის დის შვილი, теткинъ сынъ, двоюродный братъ, -сестра, **მამინაცვალი**, ს. მეორე ქმარი ვისიმე დედისა, вотчимъ, **მამითადი**, ნ. ნაღდი, ჯერობა მომკალთა მუშათა თვის; имущество, недвижимое имѣніе, вотчина, родовое имѣніе, помѣстье; **მამითადის პატრონი**, ს. მეპატრონე, вотчинникъ, помѣщикъ; **მამითადობა**, ს. მამული, помѣстье, вотчина, 1 ქართლ. 228; ვისრ. 9 (და თქვენს ქვეყანასა მამულობით მორჩმით და ზანაღ დაგიწერთ); **მამულოვნება**, ს. მამული, вотчина. აღმ. 49; **მამულიშვილი**, ს. მამა-პაპეული, прародительскій, 1 ქართლ. 414.

მამაგრობლად, ზმნ. სიკვდილის მომცემად, для тѣни, ვეფხ. 1443.

მამოქნარებელი, ს. ვისაც ამოქნარებს, ѣдящій.

მამკლავი, ზედ. забирающій въ руки, Экзод. 29.

მამკალი, ს. ვინც მკის, жнецъ.

მამონა (ბერძნ.), ს. სიმდიდრის ღმერთი, мамонъ, богъ богатства, Матѳ. 6—24.

მამრთელებელი, ზედ. მაგალ წყლულისა, залечивающій (рану), ვეფხ. 1019.

მამრთმეველი, ს. მომამრთმეველი, подавальщикъ, ვეფხ. 70.

მამფალი, ს. ბერძნებისაგან წოდებული ქართველის სიტყვა: მეუფე, ე. ი. მეფე; ან მამათ მთავარი, царь; владыка (патріархъ): 1 ქართლ. 193; 2 ქართლ. 149; ამის ცხოვრ. (ბძანება ღვთივ მპყრობნისა მამფალისა (ე. ი. კათალიკოზისა), და უფლისა ჩვენისა.

მამუდი, ს. მეცნ. сочница, грибъ, ლ.

მამშვიდებელი, ს. დამამშვიდებელი, примиритель.

მამცდარი, ს. მომცდარი, отлеченный отъ занятій.

მამცნებელი, ს. დამრიგებელი, შემგონებელი, მწყრომელი, увѣщеватель, დაბად. 49—33.

მამცქაფვი, ს. მომატყუებელი, мошенникъ, обманщикъ, ვეფხ. 696.

მამცქეფარეობა (ვქ). ზ. з. брызгать.

მამჭლობი, ს. დამჭლობი, დამაჭლურებელი, ვისრ. 123, заставляющій худать.

მამხდარი, ნ. მომხდარი; **მამხდომიხარ**, ნ. მომხდომიხარ, ან მოხდომა; ხოფხ. სამ. 317; ты достался мнѣ.

მამხე, ს. დამამხობელი, ვეფხ. 685; низвергающій.

მამხილებელი, ს. პირის დამმეთვი, გამამტყუნებელი, обличитель, 2 პეტრე. 2—16; იგავი. 29—1.

მამხობელი, ს. თესლი პურის მაშენებელი, головня, черпушка, ნ, ჩ. ლ

მან, ნაცვ. მესამ. პირისა, онъ, тотъ, тотъ же; **მისმიერ**, къ нему, къ сему, къ этому, იერემ. 5—19.

მანა, ს. მომცრო მარგილი ან პალო, гвоздь; колъ, спица, გამოს. 27—19; მსაჯ. 4—21; 16—14; იხილ. 54—2; 33—21; ხელისა, განმ. ვეფხ. თეთრ. 16; ხან. ლ. петля.

მანავსებელი, ს. მომხიბლავი, прелестный, чародѣй, ვისრ. 193.

მანათი, **მანათობელი**, ზედ. მნათე, блестящій, свѣтлый; маякъ; ვეფხ. 43; ჩონგ. 73; მროვ. 16.

მანათი, ს. მანეთი, ხუთაბაზიანი თეთრი, серебряный рубль, цѣлковый.

მანათობა, ნ. მონათობა, ვეფხ. 458.

მანამდინ, **-დის**, ზზ. იქითამდინ, до тѣхъ поръ пока, რუსუდ. 777.

მანანა (ებრ.), ს. მეცნარე, манна, შესაწირავი, дѣлъ, жертва, იერემ. 4—5; ვეზეკ. 45—25; ბარუქ. 1—10.

მანანებელი, ს. მნანავი, сновидѣніе, ვისრ. 166, кающійся.

მანანებელი (თავისა), ს. თავის შემრცხვენელი, стыдящій себя, ვისრ. 157.

მანატრი, ს. მსურველი, желатель.

მანაშა, ს. მეცნარე: შავი მჭადი ... ეკეთო, черное, боровое просо, боръ, ხან. ლ.; ბუნ. ლ.

მანაშური, ს. ძველებური ჯანისამოსი, драгоцѣнная одежда, ვისრ. 118.

მანგალი, ს. ნამგალი იარაღი, серпъ.

მანგანა, **მანქანა**, ს. რკინის ქანჩი, მჭედელთ იარაღი, тискъ.

მანგი (სპარს.), ს. მთვარე, луна.

მანგი, ს. მარგალიტი, жемчугъ, ვეფხ. 120.

მანდ, **მანდეთ**, ზზ. მაგ ადგილას, тутъ, тамъ, туда, ვინ ხარ მანდ, кто тамъ, **მანდაქე**, **მანდაქვე**, тамъ же, **მანდელამ**, **მანდითგან**, ზზ. მაგ ადგილიდამ, оттуда, **მანდაური**, ზედ. მუნებური, тамошній, 1 ქართლ. 3.

მანდარი, **მანდაური**, ს. პური ფართო და განიერი (დაბეჭდილის დაბადებაში ჭეშარიტ სწორი), сайка, 2 მეფე. 6—19; დასტურ. 62.

მანდატური (ლათინ.), ს. ისპაული, вѣлдзорянинъ,

полицейскій чиновникъ при царѣ, **მანდატურთ-უხუცესი**, главный начальникъ полицейскихъ чиновниковъ при царѣ.

მანდვია, ხ. მანკიის წამოსასხმელი, мантія.

მანდიკი, ხ. ხურჯინი, იხტანი, переметная сумка, хурж. 444; ქილ. 295.

მანდილი (ბერძნ.), ხ. პატარა წამოსასხმელი, платокъ шалью; მანდილი ხელისა ან ხელსაბანდილი, носовой платокъ, 1 ქართლ. 436.

მანდილოსანი, ხ. ბანოვანი, სახატიო ქალი, дама, 2 ქართლ. 532; სამ. ვახტ. 105.

მანდრაგორა (ბერძნ.), ხ. მცენ. ვაშლა-ძილა; ეს ბალახი მოიბამს ხილსა ვაშლისს მსგავსსა, რომელსა მძიმის სუნის ხასიათ აქვს დამძინებელი და ტანში გამწვავი, აწ ხმარობენ მხოლოდ გარეშემ დასადებად სიმსივნის დასაცხრობელად, დაბად. 30—14; мандрагоръ, сонное зелье, покрышъ, სამ. ლ. ნ, ჩ, ლ; ბუნ, ლ; მარკ. 1—85.

მანდური, ხ. ფორით ხაგები ნაში, уступъ въ стѣнѣ, нишe სამ. ლ.

მანეთი, ნ. მანათი, **ивдяковый**.

მანერკა, ხ. $2^1/_2$ ბოთლი, ბაქნ. 331, სამზ. 151, $2^1/_2$ бутылки.

მანერწყა, ხ. მცენ. ბურის-ცომა, ხენდრო, გაღორა, ხვიხვინა, клубника, ერიხთ. ლ.

მანი, ნ. მარი: калымъ.

მანიაკი, ხ. ფარღული, გულის ჩამოსაკიდები მოსაჭედილი, ожерелье, დაბად. 41—43; რიცხ. 31—50; ლან. 5—7, 16; 1 ქართლ. 243, 274, 277.

მანიშნებელი, ხ. მარკვნებელი, указатель, ქილ. 157.

მანკანი, მანდალი, ხ. ლარშვი, ხაცეცხლე, მდან. მაყალი, жаровня; მცენ. ილი, მახმორი, кардамонъ.

მანკი (სომხ.), ხ. ფაღი ან ბრძენი ღანაშაული საგკვირთაგან; ბიწი, მწიკვლი სულიერი; порокъ, недостатокъ тѣлесный; порокъ, нравственный недостатокъ, грѣхъ, ჩახრ. 68; უმანკო მხოლოდ ერთი ღმერთია, безъ грѣха одинъ только Богъ, **მანკიერება**, ხ. მანკის ქონება სულიერად ან ხორციელად, 2 ქართლ. 36, 112; порочность; нечистота, სიშმაგე, რჩილობა; და იგინი აღივსნენ მანკიერებითა, они впали въ бѣшенство, лук. 6—11, ხაქმ. 13—10; **მანკიერი, მანკიანი**, ზედ. ბიწიანი, მწიკვლოვანი; საცნებელი; порочный; вредный; წყლით მანკიერი, больной водянкой, ნაყოფი მანკიერი, вредный плодъ, ჩახრ. 68.

მანობაღმყე, -მდის, ზმნ. იქამდის, до тѣхъ поръ, ქილ. 112.

მანტია (ბერძნ.), ხ. სამეფეღმთოო ან სარქიმანდრიტო წამოსასხმელი მაზარა ტყავებიდგე, мантія, ანდრ. 34.

მანქანა (ბერძნ.), ხ. ოწიანარი ხრახნილებითური ახაწყებელ სიმძიმეთა; ჭახრაკი, მორგეი; გაიძვერა, გამაკი კაცი; машина: рычагъ; пройдоха; 1 ქართლ. 319; 429; 89, 209; 2 ნუშტ. 26—15; 2 ქართლ. 75; **მანქანება**, ხ. მრავლგვარი ხერხი და ხელოვნება ხავნებელად, хитрость, коварство; 1 მაკაბ. 5—30; ლუკ. 18—25; 1 ქართლ. 69; **-ეშმაკისა**, дьявольское наваждение, (ვქმანქანებ, -ნე; ვეშმანქანება, -ნე). ზ. უ. ვეშმაკურად ვქცევი, хитрить, ухищряться, ნ. მახინა; აღბ. 1. ისე ზირაქ. 37—22; **მანქანიერი**, хитростный, ჩახრ. 106.

მანღალი, ნახე მანკანი, мастеръ.

მანცქერა, ხ. მცენ. ქლიავი ერთგვარი.

მანუელი, ხ. ოთკა, ოთკის ფანი, ან მეოთხეული ერთი ფულისა, ფულსა აქვს ოთხი მანეული, мануэли ихъ четыре четвертаго, ничтожной цѣны вещь, ანტ. 4—12.

მანძილი (არაბ.), ხ. სახვევნი, გზაზედ დახადგომი აღგილი შესასვენებლად, და არა სიშორე ერთის აღგილიდამ მეორემდინ; станція, разъѣздъ, 515; 2 ქართლ. 513; ალექს. 15; სულ. 84.

მანჭვა (ვიმანჭები, -ჭე), ზ. ვ. ვიგრიხები, ვიპრანჭები, ვიბრიცები, жеманиться, гримасничать.

მანჭვალი, ხ. ღიღი ღურძმანი ჩახარჭობი თაცაბიკუთვით, шкворень.

მანჭვალა, ხ. ხოკოა ხის კუნძისა, волжанка (грибъ), ნ. ჩ. ლ. ბუნ. ლ; **მანჭკორა, მანჭკვარა**, მანჭაკორა, ხ. ხოკოა, опенокъ березовый, **მანჭკოლა**, ხ. ხვაბრის ხოკო, грузди (грибъ), ბაკონეკ. ივანეს ლ; **მანჭუა**, ხ. მეფრანგულია; სამ. ლ.

მანჭვანიკი, ხ. ამრეშუმის ამოსახვევი ჯარა, прялка, самопрялка, ჩოლაღ. შვილ. სიგ. 14; გორგიჯ. 219.

მანჭკიკი, ხ. მომცრო მარხილი, сапки, мархилы.

მაოცი. ზედ. ოცად შემაღგინებელი, составляющій двадцать.

მაოცარი, მაოცნებელი, -ცემარი, ჩახრ. 28, **მაოცარობა**, ხ. ხაკვირველება, удивительность.

მაოხარი, -ხრებელი, ხ. გამტკიცებელი, опустошитель, ქილ. 356; ლარჯ. 129, ბერძნ. 139.

მაპიროვნებელი, მაგალ. ზნისა ნაცვალ ხახელი, олицетворяющій; личный.

მაყალო, ხ. გარეული მცენე ვაშლი, პანკა, кислица.

მაყამობელი, ხ. ხაგალობელი, канонъ, церковная пѣснь.

მაყარა, ხ. მცენ. კამკუჭ, трава одолина, ერიხ. ლ. ან წნილი ჭარხლისა, свекла мариноованная.

მაყარი, ხ. პაშხანა, тюфяк ერთგვარი, шиповка.

მაყაური, ხ. მაგალ ხიხ გულის მჭამელი, хрущъ, ამშაკ. 2—11.

მარა, ზზ. მაგრამ რა, кромѣ, а что же, **მარამა**, ზზ. მაგრამ რამ, какъ же, что же, иначе, ქილ. 53.

მარაგი (სომხ.), ხ. ცა თხელის ღრუბლით შემოსილი იალქიალ, небо одѣтое нарѣдка тонкими облаками.

მარად, მარადის (არაბ.), ზზ. ნიადაგ, всегда, всегдашній, вѣчный, მარად ღამე, каждую ночь, მარადღეს, ე. ი. თვითოეულს ღღეს, всякій день, ფხალ. 6—6; 7—10; 36—26; **მარადისობა, მარადობა**, ხ. ნიადაგობა, вѣчность, вѣчность, вѣчность

ქალთა, сборище женщинъ для бесѣды. მარაქაში არ გარევა, не считать достойнымъ быть въ обществѣ женщинъ, **მარაქიანი**, Чед. общественный у женщинъ. რუსულ. 429.

მარაზოში, იხ. მოშჟავება ხილისა, кислота въ фруктахъ, ნწ. 22.

მარბევი, მარბიელი, ს. მძარცველი, მკრეხელი, მტაცებელი, грабитель, хищникъ, 1 ქრონ. 230; ქილ. 393; მარბიელობა, ს. хищничество.

მარგალი, მეგრულად გლეხი, крестьянинъ, мужикъ.

მარგალიტი, მარგარიტი (ბერძნ.), ს. მანგი, ნივრისთა შინა მოყვებული მარცვალი, мягкая часть орѣха, ორთა, რომელიც სიძვირისა გამო აღირცხვების სმყალად, жемчугъ, მატ. 7—7; 13—16; გამოცხ. 21—21; მარგალიტის ნიგნი, перламутъ, მოშორეთა: ცრემლი, слеза, ვისრ. 179, რამინ თვალთაგან მარგალიტსა ჰვრიდა.

მარგე, მარგი, მარგებელი, Чед. არ მეწუინარი, пользительный, невредный для здоровья, ეფეს. 19; **მარგებლობა**, ს. სარგებლობა, польза отъ лекарства, (ვჰმარგებლობ, -ლე), Ч. მ. ვისარგებლებ, მარგებელად მქონება, пользоваться, ვისრ. 181.

მარგვილი, ს. მმარგლავი, полольщикъ, 2 ქრონ. 196.

მარგი, ს. ბოსტნის რიგის კვალი ხაზისად, гряда, ერთი მარგი კომბოსტო, одна гряда капусты.

მარგილი, ს. მანა, мѣлъ, колъ, спица.

მარგიშუშკი, ს. დარიშხანა, арсеникъ, мышьякъ, ყვითელი მარგიშუშკი, ს. ფარნახი, желтый мышьякъ, პ. ფ. ლ. ქიმ. 54; 226.

მარგლა, მარგლვა (ვმარგლი, -გლე; ვმარგლავ, -ლე), Ч. მ. ბოსტანთა და კვალთა შუა ამოკვეთილ ცეცხ ბალახს, полоть.

მარგლი, ს. ხახნლავი, полольникъ.

მარგული, ს. უმოულებელი წყლული სისხლის სიმლაშისაგან, язвленный, ѣдкій, затвердѣлый наростъ, желякъ, პ. ფ. ლ. ბუნ. ლ. лава; მცენ. порчинкъ, Р. Л.

მარდი (სპარს.), Чед. ცქვიტი, მარჯვე, мѣткій, проворный, расторопный, **მარდად**, Чѣ. ცქვიტად, проворно, **მარდად**, ნ. **ნარდად**; **მარდობა**, ს. სიცქვიტი, ცქვიტობა, проворство, (ვჰმარდობ), Ч. მ. მარდად ვიქცევი, храбриться; проворничать, ერისთ. 40.

მარდული, ს. ფიჭვის ძელი მკვრივანი, сосновое дерево для лучины, სპ. ლ. ბუნ. ლ.

მარე, იხ. მარი.

მარები, მარებელი, ს. თან მიმყოლი მოსიარულე, мѣткій, спутникъ, проводникъ; ეფეს. 1466; ხელმწიფის გზათა მარები, ухаживающій за женщиною, ქილ. 244, **მარებლად**, Чѣ. მაკარებლად, вѣрно, для сопровожденія, ეფეს. 209; ჩვენთანა მარებლად, для сопровожденія насъ, ეფეს. 70; ზარით მარებლად, ე. ი. შემაშინებლად, для пораженія ужасомъ, ეფეს. 1590.

მარზაკი, იხ. მაზრაკი; 1 ქრონ. 176.

მარზაპანი (სომხ.), ს. მაზრაქეტი, мѣстникъ, губернаторъ, начальникъ округа, ეფეს. 399; შავთ. 30; ქილ. 268.

მართ, Чѣ. მართლ, უეჭველად, конечно, мѣстно, სწორედ, точно, правда, ეფეს. 3; 39; 48. მართოდენ, мѣрка, только одинъ, ეფეს. 33; ეფესოდენ მართ ჰერანგი, ეფეს. 120; на немъ надѣта была одна только рубашка. რუსთველს ხშირად ეხმარება ეს მარცვალი უფრო ლექსთა გაწყობისათვის; ამასვე ლერწიან ზედდებულები აღმართ, გალმართ, ღალმართ, მიღმართ.

მართალი, Чед. უმანკო; საამო ღვთისა; ხამელილი, სწორე, ჭკუმარიტი; праведный; правый, чистый, неворочный; истинный, пстый, точный, რუსულ. 887; **მართალია**, Чѣ. მართალი არის, точно, правда, справедливо; онъ правъ; ეფეს. 100, ნაძვი მართალი, кедръ прямой, ვისრ. 17; მართალი ისარი, стрѣла вѣрно берущая, ვისრ. 138; მართლის გულით, прямодушно, искренно; რუსულ. 340; მართალი ვარ, я правъ, მართლა ცემა, ე. ი. შეურთხა ბელ მარკვეც, правильно, вѣрно ударять въ мячъ; ეფეს. 20; **მართლა** (ვმართლ, -ლე), Ч. უ. მართალი ვარ, я правъ, მართლან, ე. ი. მართალი არიან, они правы, ვისრ. 97; **მართლია**, Чѣ. კითხვითი, სწორედ,ნამდვილ? правда? **მართლ, მართლიად**, Чѣ. სწორედ, прямо, вѣрно; სპქ. 16—11; 21 — 1; ვისრ. 7; მართლად შეტყორა ისრისა, ловко бить стрѣлою. **მართლ მადიდებელი**, ს. კეთილი მორწმუნე, მართლის სარწმუნოებით აღმსარებელი ღვთისა, православный, **მართლ-მადიდებლობა**, ს. მართლის სარწმუნოების აღსარება, православіе, 1 ქრონ. 315; **მართლ-მორწმუნება**, Чед. კეთილი მორწმუნე, მართლის სარწმუნოებისაგანი, правовѣрный, **მართლ-მორწმუნეობა**, ს. მართლის სარწმუნოების აღსარება, правовѣріе; **მართლ-მსაჯული**, ს. თვალ უხვავი, მიუკერძებელი სამართლის შინა, ფსალმ. 7—10; правосудный; **მართლ-მსაჯულობა**, ს. თვალ-უხვავობა, მიუკერძებლობა სამართალში, правосудіе; **მართლ-სულობა**, ს. გულწრფელობა, чистосердечіе; **მართლ-უკან**, Чѣ. პირუკუღმა, ზურგ-მოქცევით, вспять, назадъ; на оборотъ; ისთ. 28—12; 42—17; 44—25; ფსალ. 9—4; 6—10; დაბად. 49—18; მატ. 4—10; ხოტბავთმეტ. 16; მართლუკუნ ქცევა. понятіться назадъ; **მართლ-წერა**, ს. სწორედ შეუცთომელი წერა, правописаніе, **მართლიად**, ნ. მართლ; **მართლიადი**, Чед. სწორე, вѣрный, правый, прямой; ხე რა მართლიად არ ღანერგული იყოს ბიბრუნე მაშინვე შეტყობის, ვისრ. 7, когда дерево не прямо посажено, то кривизна тотчасъ замѣчается; **მართლება**, Чѣ. оправданіе, (ვამართლებ), Ч. მ. ღვთმტკიცებ ან გამოვარჩენ ვისამე სამართლესა, оправдывать, მსაჯულთა გამამართლეს, судьи оправдали меня, შენცა მამართლო, и ты оправдаешь меня, ეფეს. 108; (ვიმართლებ თავსა), თავს მართლად გამოვიჩენ, оправдывать себя, (ვჰმართლები), Ч. ეც. სიმართლეს გამოვარჩენ, ან მართალი გამოვხდი, оправдываться, оправдаться, ჩემი სიტყვა გამართლდა, слова мои оправдали; (ვამართლებ, -თლე), Ч. თვ. სიმართლე მი-

მიძღვის, უფლება მაქვს, ხელი შემაქო; მართებულად ვეპყრობი; имѣть право; поступать съ кѣмъ по справедливости; ვიხ. 169, 181; აღბ. 98, 140; გუჯ. 26, 27; 2 ქართლ. 446, 405; ლაგრ. 29; სიბრ. 130; ცირელი ვმართლებისა, ე. ი. ცირელი სამართლად ვიმეძღვრებ, онъ по справедливости долженъ проливать слезы: ვეფხ. 31; (მემართლების, -ბა), ზ. თვ. სიმართლე ავქვს ჩემზედა; ვამართლებ; имѣетъ право надомною; оказывается справедливымъ, вѣрнымъ; სამარ. ვახტ. 59; სამ. სიმხ. 409, რუსუდ. 559; მე და ჩემი ღმერთი, ემართლება, предъ Богомъ онъ правъ поступить съ нимъ такъ, Твои благодѣянія мое оправданіе, слова твои оправдываются, ვეფხ. 1278; რას მემართლები, что ты хочешь отъ меня, **მართლებინება** (ვა), ზ. მ. ვიძულებ გამართლებას, заставить оправдать, **მართლობა**, ს. სიმართლე, правота, правость, ქილ. 274; მართლობით, достовѣрно, ქილ. 167, 776; ვიხ. 126; (თავს ვმართლობ, სრ. არა აქვს), ზ. მ. თავს ვიმართლებ, оправдывать себя, ქილ. 198; **მართლულობა**, სხ. оправданіе, (თავის-ვმართლულობ, სრ. არა აქვს), ზ. თვ. оправдывать себя. **მართლობით მეტყვი**, правду говоришь мнѣ.

მართება, სზ. გ-ებს, управленіе, мравал-видъ мартебити, многоразличные пріемы управленія, 2 ქართლ. 307; სისხლის მართება, кровомщеніе, ბუნ. გ. 265; **მართებით მქცევი**, обращающійся съ приличіемъ, 2 დასტურ. (ვ-ებ-ვ-ებ-ებ-ეთ), ზ. მ. განვაგებ, ვმართავ, править, управлять, გუჯ. 25; (მმართებს, სრ. მმართებია), ზ. უ. მოკვლა ვარ, გალი მაქვს; მოკვლე, თანამდე ვარ; მშვენის, შემფერებს, я имѣю долгъ; я обязанъ; мнѣ должно, прилично; ვეფხ. 8, 37; აღბ. 65. სიმხ. სამ. 398; სამსახური ჩემი გმართებს ამად ორად, ты долженъ мнѣ служить вдвойнѣ, ვეფხ. 129; გვმართებსთ თქვენი პატივისცემა, мы обязаны почитать васъ, სამ. ვახტ. 150; ვისცა იგი კაცი მართებს მკვიდრად, кому этотъ человѣкъ неотъемлемо принадлежитъ, აღბ. 73; ამას ჩემი ათი თუმანი ჰმართებს, онъ долженъ мнѣ сто рублей, თუმცა ჰმართებს ღელავება მამაკაცის ღიდი კრძალვა, хотя подобаетъ женщинѣ остерегаться мужчинъ, ვეფხ. 409; ჯერ სამგზისო რა გვმართებს, мы до того недожили еще, ჩონგ. 59; (ვემართები, -ბა), ზ. თვ. ვეკვლები, быть должнымъ, 137; შეგემთხვევი, случаться, приключаться, (მმართება, სრ. მემართა), ზ. თვ. მოკვლე ვარ, ვალი მაქვს, я остаюсь долженъ; случается со мною; ვალი მემართა, я имѣлъ долгъ. **მართებული**, ზედ. კეთილი, სამართლიანი, შესაფერი; ზნეული, თავაზიანი, პატიოსანი; должный, надлежащій, приличный; учтивый, почтительный, обходительный; მართებული კაცია, онъ человѣкъ порядочный, მართებული სიტყვა პასუხი, приличная рѣчь, მართებული ფიცი, должная присяга, გუჯ. 33; **მართებულია**, прилично (есть), **მართებულად**, ზმ. რიგიანად, прилично, **მართებულობა**, ს. приличіе, ქილ. 646; 551.

მართვა, სხ. исправленіе, поправка; управленіе, (ვ-ებ-ვ-ეთ), ზ. მ. მრუდეს გავასწორებ; გავმართავ. გამოვაგებ, გავარიგებ, რიგს მივსცემ; გავწვრთნი, მოვმართავ სიტყვისა, საკრავსა; выпрямлять; исправлять, исправлять; устранвать, приводить въ порядокъ; управлять; настраивать музыкальный инструментъ, заводить часы; ნ. გამართვა, ვიხ. 58; წელში ვჰმართავ. выправить кого, чтобы не ходилъ согнувшись, -სამართებელსა, править бритву, მერმე ვმართავთ თამაშობას, потомъ устраивали игры, ჩონგ. 143; ვჰმართავ ლხინსა, устроить пиръ, ვმართავ ჩხუბსა, затѣять ссору, ვემართავ ხელსა, сержать; помогать; (ვიმართები, -თე), ზ. თვ. გავსწორდები; გავიწვრთნი; მოვიმართები; выпрямляться; исправляться, поправляться; настраиваться; заводиться; ბაასი იმართება, начинается споръ; შკოლა იმართება, заводится школа; (ვემართები), ზ. თვ. ვლეწმართები; წამოვხტები; поздвигаться (о памятникѣ); вставать, 1 ქართლ. 157; ვემართები თურქთა, вооружаться противу турокъ, გუჯ. 36.

მართვე, ს. შვილი მფრინველთა ორბით ვიღრე მწვრილმტე, птенецъ, ლევიტ. 5—7; მატ. 23—37; ლუკ. 2—24; არამედ რომელთამე მოღგმით ჰქონან საკუთარნი სახელნი: **ქუდა**, მარიგე ქორთა, შავარდენთა, არწივთა, მიმიხოთა და სხ.; **ბაზალა**, ფალკონთა, კაჭკაჭთა და ეგეგვითართა; **ლაბი, ლლაბი**, მარიგე ხოხობთა, კაკაბთა და სხ. **ბეიცი**, საკითხი და მის თანაა; **წიწილი**, მარიგე ქათმთა, იხვთა, ფარშამანგთა და სხ.; **ჭუჭული**, მარიგე ბატთა, იხვთა; **ხუნდი**, ტრულთა, ჭაგრიკთა, ქვეღითა და მისთანათა; **ჩოჩორი**, მწყერთა; **ფუმფულა**, ფუტკართა და ეგე ვითართა მწერთა.

მართლა, მართლება, მართმაღლებელი და სხ. ნ. მართალი.

მართული, ნ. მაგთული.

მართური, ს. სპარს. შაბაში, чудодѣтъ, вѣнецъ лудъ; бѣлодѣтникъ, ბუნ. ლ. **მარე**, ნ. **მარი**.

მარი, ს. მაჰმადიანთ ცოლის მიზდი, ქაბინი, у татаръ: калымъ, цѣна за невѣсту, выводная; მარის გაკვეთა, ე. ი. ქაბინის გაჭრა, заключить брачный союзъ, ქილ. 420, 67; დარეჯ. 90.

მარი, მარე, შემოკლ. მომეარიდე, берегись, посторонись, поди прочь.

მარი, ს. ხოჯისი, ათი ქისტკა, ე. ი. თხუთმეტი ჰვალი ლიტრა, вѣсъ 15 ф. 2 მეფ. 16—1; დაბეჭდილს დაბალებაში ჰსწერია ხაროსი; ხაბ. ლ.

მარიალისი, მარიამობისთვე, ს. ქველითობისთვე, августъ мѣсяцъ.

მარიამ, ს. божья коровка, козявка, ерикъ ლ.

მარიამ-საკმელა, ს. მცენ. рута; **მარიამმუსა**, ს. шпанская муха, ნ. ჩ. ლ.

მარიგებელი, ს. ლაწუსებელი წესისა; მასწავლებელი, распорядитель наставникъ; примиритель.

მარილი, ს. მლაშე ქვა, რომელიც ღაინყება სამხრეთში სახმარად; соль: ქვის მარილი, каменная соль, ზაშური მარილი, соль озерная; მარილის თვალი, ე. ი. მარილის ქვის ნაკვეთი თეთრი და გამჭვირვალე, кусокъ каменной соли чистой и прозрачной, 2 ქართლ. 92; მარილის კენიტი ან კენინი, кусо-

чекъ соли. -ღვინისა, кремортартаръ, მარილა ნატარტუკისა ან კალიქისა, щелочная соль; ხილამაზის მარილი, ე. ი. სანდომიანობა, привлекательность, **მარილიანი**, ზედ. დამარილული; მლაშე; соленый, посоленный, -სიტყვა, красное слово, -ქალი, привлекательная женщина, მარილიანი მიწა, солончакъ, пропитанная солью земля, იარემ. 17—7; **მარილოვანი**, ნ. მარილიანი; **მარილება** (ვ), ზ. ვ. მარილის მიცემა; დამარილება, მარილში ჩაწყობა; солить, (ქმარილდები, -დი), ზ. ვღ. солиться; **მარილ-წყალი**, ს. разсолъ.

მარიხი (ლათ.) ს. არეს (ცთომილის) Марсъ планета; ქიმ. 22. ვეფხ. 954.

მარმარი, მარმარილო, მარმარილოს ქვა (ბერძნ., არაბ.), ს. დრუნგალი, мраморъ, ბარუქ. 6—71.

მარმალი, ს. წმინდა ნარჩა, кисея.

მარმენიო, იმარმენი (ბერძნ.), ს. ბედი, სხვ. ბედნი, ბედისწერა, судьба, участь; ქილ. 607.

მარმილა, ს. მცენ. льняная лапа (расг.).

მარნა, ს. მცენ. წვრილი ყირიფი; ვენახის ახალგაზარი; лоза пурпуровая; новые прутья для подвязыванія виноградныхъ лозъ; სან ლ. ბუნ. ლ; **მარნეული**, ს. ჭალა მარნისა, пиникъ, новый лѣсъ.

მარსი (ლათ.), ს. ცთომილი ან ღმერთი ომისა, марсъ.

მარსი, ს. ერთგვარი ნარდის თამაშობა, игра въ шашки.

მარცაცი, ს. ჭაშანურის ჭურჭელი, муравленная посуда.

მარტვილი, ს. მცენ. ყმაწვილი, отрокъ, дитя, ребенокъ; სიბრძ. 57; მოწამე, мученикъ; მარტვილება (ვ), ზ. ვ. ვიწვალები, წვალებით აღსრულება подвергаться мученической смерти, **მარტვილობა**, ს. მოწამეობა; мученичество, **მარტვილობითი**, ზედ. წვალებითი, მოწამეობითი, мученическій.

მარტვილია, ს. მეცრკანე ღელ, სულის წმინდის მოსლვა, пятидесятница, შობის ცხოვრ.

მარტვირი (ბერძნ.), ს. მოწამე, страдалецъ, мученикъ; **მარტირება**, ს. წმინდა მოწამეთ ცხოვრება, житіе св. мучениковъ, 2 ქართ. 290.

მარტი, ს. მირკანი თვე, мартъ (мѣсяцъ).

მარტივი, ზედ. არა რთული; მარტო ერთად ერთი; ლიტონი; წრფელი, простой, მარტივი ლექსი, простое слово, -წინა ღაღება, простое предложеніе, ლოღ. 76; **მარტივება** (ვ), ზ. ვ. მარტივად გავხდი, გავამარტივებ, გავწრფელებ, გავლიტონებ, упрощать, **მარტიობა, მარტივობა**, ს. წრფელება, ლიტონე, простота, -გულისა, простота души, კვეშ. 24.

მარტირება, ნახე მარტვირი.

მარტო, ზედ. ერთად-ერთი, მხოლო, თავის-თავის ამარა; ცალკე, თვის-წინ; одинъ, одиночный, одинокій; единый, единичный, одинокій человѣкъ, გორგ. 42; მარტო სული, одинъ какъ перстъ, безъ друга, одна голова, მარტო ხელი, одинокій; единственный (напр. одежда и т. п.); მარტო მოვიდა, онъ пришелъ одинъ, მარტო ის, онъ одинъ, მარტო მე არა, სხვებიც ამბობენ, не я одинъ, а всѣ это говорятъ; **მარტოვა**, ზედ. ერთად ერთი, одинъ на одинъ, გორგ. 135; სიბრ. 115; ერისთ. 53; სიხლი მარტოა, домъ пустой, безъ людей, **მარტოება, მარტოობა**, ს. მხოლოობა, მარტო ყოფა, თავისწინ ყოფა, уединеніе; одиночество; ვეფხ. 31; 163; **მარტოებითი**, ზედ. одиночный, **მარტოება** (ვმარტოვებ, -ვე), ზ. უ. მარტოდ არ, находиться въ одиночествѣ, მარკ. 2—23, (თავი შემარტოება), ზ. თვ. თავი შემხოლოვება, находиться въ одиночествѣ, რუსუდ. 49; **მარტო მეოფი, მარტოფი**, ზედ. თავისწინ მყოფი, одиночный, уединенный, **მარტო მეოფობა**, ს. განმხოლოვება, თავისწინ ყოფა, одиночество; уединеніе; 1 ქართლ. 154; **მარტო-რქა**, ს. ცხოველი, единорогъ.

მარქაფა (არაბ.) ს. ჯინიბი, მეორე ცხენი, запасная лошадь, 2 ქართლ. 519; დასკ. 85.

მარქვალის გური, ს. სოკო ნიგვზ, пластиночникъ, ერეკ. ლ.

მარლაბი, ს. მოძღვარი, духовный отецъ, 1 ქართლ 316.

მარღვეველი, ს. დამაქცეველი, разрушитель.

მარღი, ზედ. თვალ-თეთრი; ან მცირედ ელამი, бѣлоглазый; косоватый.

მარუკი, ს. ზორკულად შეკრული საბელი, петля у веревки, რუსულ. ქართ. ლ. ნ. петля.

მარჩიბივი, ს. მრჩობლად დახვეული ცხოველი ან ერთი ცალი მათი; ნიშანი ზოდიაქოსი, რომელიც მიითვლების მზეს მაიში; близнецъ; близнецы, знакъ зодіака.

მარჩი, მარჩილი, ს. ძველი ქართული ფული ხშირად მოხსენებული ვახტანგ-მეფის ხანართლში, ანწირული სამი აბაზის ვეცხლის ფული; გარნა იმერეთში ხშირობენ თეთრის თვლაში და ჭიანშაგს აქვსს შაურსა ან რუსულს 30 კოპ. ვეფხ. ფულსა; იმერნი მარჩილსა ჭსთვლიან ასვირად, და ფარა ღირს 1/4 კოპ, серебряная монета въ 60 коп.; въ Имеретіи марчилъ стоилъ 100 пар. или 30 коп. серебр.; ხანძ. ვახტ. 16; 2 ქართლ. 170; დასკულ. 97.

მარჩხი, ს. თვალ-ჭრელა, თვალჭრელი, сѣроглазый, ნ. ჩ. ლ; ნ. ალეული.

მარცვალი, ს. თესლი მოსავლთა; ვიეშაკი, ჭილაკი ქვირითისა, მარცვალისა, ძმეთა, და მისთანათა; ლრმ. ლექსი ერთის ხმოვანის ახოთურთ; сѣмя, зерно; грам. слогъ, складъ; მარცვალი მდოგვისა, зерно горчичное, პილპილის მარცვალი, перечное зерно, მარგალიტის მარცვალი, жемчужина, ჰურის მარცვალი, пшеница хлѣбная, ლექსი მრავალმარცვლოვანი, многосложное слово, **მარცვლიანი, მარცვლოვანი, მარცვლებიანი**, ზედ. зернистый, ორ მარცვლოვანი სიტყვა, двухсложное слово, **მარცვლედი**, односложное слово.

მარცხაცი, ს. ანდრია სალიხის წიგნში.

მარცხვენი, -ცხვინალი, -ცხვენელი, ს. срамникъ, ლევიტ. 18—7.

მარცხება (ვ), ზ. ვ. ვსჭლევ, მოვეერევი, ვეცხვემ, ვაჯობებ, побѣдить; (ვიმარცხები, -ხე; ვმარცხდები, -დი), ზ. ვღ. одолѣваться, побѣждаться.

მარცხენა (სომხ.), **-ნე**, ზედ. მხარე პირისპირ მარ-

ჯვენისა; ან მარცხენა ხელი, лѣвый; лѣвая рука; **მარცხენით**, чв. по лѣвую руку, ошую, მარცხენა მხარე, лѣвая сторона, მატ. 25—33, 41; მუნჯ. 6—3, **მარცხნივ**, чв. въ лѣво, на лѣво, **მარცხულ**, чв. მარცხენა მხარეს, въ лѣво, на лѣво, მატ. 20—21, 23.

მარცხი, ს. უბედობა, ხიმარცხე. წარუმარებელობა საქმეში, ზიანი, ღატყობა; კაცი უგვარგისო, არა ხარჯი, არ ხელფური; неудача; изъянъ, убытокъ; человѣкъ несмѣтливый, неискусный, нерасторопный; მოურავ. 199; ქილ. 341; მარცხი საქმე, неудачное дѣло, მოურავ. 63; ღიდი მარცხია მტრისათვის, большая неудача для врага, ღარეჯ. 25.

მარწყვალი, ს. ყმაწვილი, ახალგაზრდა კაცი, юноша.

მარწუხი, ს. ტყეში მჭედელთა დასამწყრი გასურებული რკინის რკინისა; клещи, щипцы. მარწუხები, ს. კოჭი ჭერისა; конь, верхній брусъ на кровлѣ, იხი. 6—6; 62—6; გამოხილ. 27—10.

მარწყვი, ს. ველის კოკლა, უკლი, клубника, სახენი ამისნი: ბურან-ცომა, მანურწყა, ხვინერა, გოლორა, ხვიზვინა; ბ. ფ. ლ. ბუნ. ლ; ნ. ნ. ლ; **-მინდვრისა ან გარეული**, მცენ. ღარიალა, ეროვნული ზოლი: земляника.

მარწყვი, чв. მარწყვისფერი, მარწყვისა, земляничный.

მარხვა, სხ. ან მიღება სასხვილო საჭმლისა, ან ღრო, რომელზედ აღკძალულია სასხვილო საჭმლის მიღება, пощенье; пость, გალატ. 5—2; ქრისტეშობის მარხვა, рождественскій пость, ღიდ-მარხვა, великій пость, მარიამობის მარხვა: госпожинки, успенскій пость, მარხვის შენახვა, поститься, მარხვის პირი, начало поста; **მარხვანი**, ს. წიგნი საგალობელთა, რომელნიც წარიკითხვებიან მწუხრისა და ფარისკვლავის კვირიაკეს სრულიად ღიდ-მარხვასა, которыя поются въ трёодь постную, **მარხვა** (ვ)მარხავ, -ხე, ხამც. წარ. ვამარხნე); ч. з. ვ)ხვცავ, ვ)ხვარავ, ვანახავ; დავ)მარხავ, დავ)ხვლე, მიწას მივაბარებ მიცვალებულსა, хранить, хоронить, прятать, скрывать въ потаенное мѣсто; хоронить, предавать покойника землѣ; დაბად. 37—10; ცოცხალსა მმარხავ, ты за живо хоронишь меня, (ვ)მარხავ), ч. мн. ღავიცავ. დავიკრძალავ, შევინახავ; ვ)მარხულობ), მარხვის ვინახავ, хранить, блюсти, соблюдать; поститься; ფსალ. 38—1; 77—10; 118—8, 9; მატ. 4—2; 6—16, 17; -ხილეშლობა, хранить тайну, ვიმარხნე გზანი ჩემნი, буду стеречь путь мой, ფსალ. 38—1; (ვ)მარხავ), ч. мн. ღავუცავ, ღავუფარავ, хранить чей (секретъ), -რისმარხვა, внимать къ кому гнѣвъ, იხი ზირაქ. 28—3; (ვ)მარხვი, -ხე), ч. з. ღავიცავ, ღავიფარვი, შევინახვი: ღავსრულებები, მიწას მიეუბარები, сохраняться, соблюдаться, похорониться; похорониться, **მარხული**, მიქ. მარხვის შენახვა, наблюдающій пость; **მარხულობა**, ს. მარხვის შენახვა, воздержаніе отъ пищи, ქილ. 578; *(ვ)მარხულობ, სხ. არა აქვს), ч. з. მარხვის ვინახავ, поститься, **მარხვება** (ვ), ч. з. მარხვის შეუნახვი, заставить поститься, ლუკ. 5—34; (ვ)მარხვებ, -ვე), ч. мн. მარხვის შეუნახავ, поститься.

მარხი, ს. მხარი, ბეჭი, плечо, рамя, გამოხილ. 28—25; ბრგე, ღონიერი, рослый, дородный, плотный мужчина, ხად. ლ.

მარხილი (არაბ.), ს. უთვალო ურგში ხელნებით სათრეველი თოვლზედ, помѣщеніе мѣстными жителями ящика на полозьяхъ, сани.

მარჯვანი (არაბ.), ს. ძოწი, წითელი მძივები ზღვაში მოვებული, кораллъ, -ტუჩი, красныя губы, ანტ. 6—4; ბუნ. ლ.

მარჯვანი, ს. ფერით ბაზი თვალ მაგი, небольшой соколъ чернопёстрый, ხად. ლ; მოურავ. 95.

მარჯვე, ზედ. მოხერხებული, შესაფერი, წარსაჩინებელი, удобный, удачный; способный, მარჯვე კაცი, удалый, ловкій мужчина, მარჯვე გასავალი, удобный проходъ, მარჯვე ჟამი, удобное время, მარჯვე ყმაწვილი, ловкій юноша, თვალად მარჯვე, ч. о. глазами говорящій, находчивый, привлекательная женщина, ვეფხ. 1071; ენა მარჯვე, острый языкъ, ქილ. 497; მარჯვე სიტყვა, острое слово; **მარჯვედ**, чв. მომარჯვებით, мѣтко; მარჯვედ სროლა, мѣтко стрѣлять, **მარჯვება ან მარჯვა**, сч. წარმატება, განმარჯვება, успѣхъ, 1 ქორონ. 197, 299; (ვ)მარჯვებ, -ჯვე ან ვიმარჯვი, -ჯვე), ч. мн. წარვიმართები, მივიღებ განთლას წარმატებასა; ვაჯობებ; გასწორებ საქმესა; успѣвать, имѣть успѣхъ, удачу; достигать; достигать желаемаго; побѣждать, одолѣть; 2 ქორონ. 197; ვიმარჯვებ საქმეთა, достигаю желаемаго успѣха въ дѣлахъ, (ვ)მარჯვებ, -ვე), ч. з. განვამხნევ, მიმარჯვებ ვინმეს საქმესა, воодушевлять, (ვ)მარჯვებ ან ვუმარჯვი, -ვე), ч. мн. წარვუმართებ საქმეს; მოვუმარჯვებ, ვაუსინჯავ; способствовать; правспособить, приворовить, направить; ისარი გულს უმარჯვი, рѣшуще. 83; направилъ стрѣлу прямо въ грудь, (ვ)მარჯვები, -ლი), ч. зд. წარვიმართები, одержимать верхъ, ღარეჯ. 45; (ვ)მარჯვები, -ჯვე), ч. оч. имѣть успѣхъ, ბუნ. 71; კორ. 254; 1 ქორონ. 297; (ვ)მარჯვებ), სხ. ვმარჯვებია), ч. оч. мнѣ везетъ, имѣю успѣхъ, რა უფრო გვმარჯვიან? что намъ приносить счастіе, ღარეჯ 108; ღ თუ გვმარჯვია შევიბნეთ, если тебѣ везетъ счастіе, то сразимся; 2 ღარეჯ. 76. **მარჯვეობა**, ს. გამარჯვება, успѣхъ, побѣда, **მარჯვობა**, მაგ. სიტყვისა, ს. მოხერხება სიტყვისა, острота слова, 2 ქორონ. 318; **მარჯვენა**, ზედ. მხარე მარჯვენის ხელის კერძო, правый, десный; -ხელი, правая рука, მატ. 25—33; 34; **მარჯვენე**, ს. მარჯვენა ხელი, правая рука, მაც. 6—3; ფსალ. 25—10; **მარჯვენით, მარჯვნივ, მარჯვნულ**, чв. на право, ფსალ. 15—7, 10; მატ. 27—38. [остальное точно.

მახათი, ს. ბასრის ხელსაცი მცირე ტანისა ღა სხ.

მახალა (არაბ.), ს. ნივთი მომზადებული საშენებლად ან საკეთებლად რისამე; სანელებელი სხოვაგეთა ღა საჭმელთა; матеріалъ; припасы; снадобье, приправа въ кушаньѣ; სიტყვის მახალა, ე. ი. ხამაგალითი სიტყვა, назиданіе, поговорка, притча, пословица, прибаутка.

მახარი, ნ. ფხეკი; **მახარაკი**, ს. ნაწლავი ხაზარის ღამცველი; кишка, ხად. ლ. ბუნ. ლ.

მასაქმებელი, ზედ. სასაქმებელი, слабительное.
მასახელებელი, ს. ვინც დასახელებს პირს ან ნივთსა, кто именно называетъ лице или вещи, 1 ქართლ. 312.
მასე, ს. თევზობაღე. ცალწვერი და მხუბუქი, рыболовная сѣть, სპ. ლ.
მასესხებელი, ს. მავასხებელი, заимодавецъ.
მასვეობა, ს. იგივეობა, ისივეობა, тождество, полное сходство, подобіе, კვგ. 73. 231.
მასი, ს. კახის ნახვარი, ე. ი. 15 ხვენდი, 15 секундъ, ს. ვაში.
მასიამოვნებელი, ზედ. მამებელი, угодливый, услужливый.
მასკა (არაბ.), ს. პირზედ მისაფარი სახე, маска.
მასკარადი, ს. შექცევა მახეით, маскарадъ.
მასკვლავი, მდან. ვარსკვლავი, звѣзда.
მასკნე, ს. გოგრისა ან ვაზის რქა, რომელიც ძაფივით შეეხვევა ხეს, гроздь, вѣтвь виноградной лозы; ეზეკ. 17—7, 10.
მასლაათი (არაბ.), ს. საუბარი, გართვა ლაპარაკში, бесѣда, 1 ქართლ. 245; ფარშ. 415; მარ. 107.
მასლაათება (ვემასლაათები), ზ. თვ. бесѣдовать.
მასმენი, ს დამსმენი, дающій нить, მარკ. 1—45.
მასმენელი, ს. დამმენელი ცილის მწამებელი, клеветникъ, 1 ტიმ. 3—11.
მასპინძელი, ს. პურის უყალი, დამწყვარი სტუმართა თავისს სახლში, хозяинъ, хозяйка во время обѣда, странноприимецъ, ბაქრ. 213, **მასპინძლობა**, ს. წვეულება; (სტუმართა), угощеніе, (ვი. ვემასპინძლებ, -ლე, ვემასპინძლები, ვემასპინძლობ, სრ. არა აქვს), ზ. ვ. დავუხვდები სტუმართ, угощать, принимать гостей, 2 ქართლ. 123; ვეფხ. 465, 1072; ქილ. 303; მიმასპინძლა, ე. ი. მისტუმრა, онъ угостилъ меня.
მასრა, ს. მოკლე ნაჭერი ლერწმისა სახმელოს დახვევი; ამგვარი ნაჭერი ლერწმისა ან სოლიანარი ხისა, ძვლისა და მისთანათა; რასაცერული ერთის სროლის ქვეშა წამლისა თოფისათვის, ამგვარი მასრები ჩაწყობიან ხასრავოში, цѣвка, шпулька, трубочка на которой наматывается утокъ; патронъ, трубка для ружейнаго заряда; ნოტიოს მასრით ამოვსრუტავ, высасываю влагу посредствомъ трубочки, **მასრული**, ნ. ნასრული.
მასრულებელი, ს. დამასრულებელი, оканчиватель,
მასრულებლობა, ს. სისრულე, полнота, კვეშ. 284.
მასტაკი (ბერძნ.), ს. თეთრი ქვეი, бѣлая мастика.
მასტაო, **მასტაფა**, ს. ღო ნარცით და ბრინჯით ნამზადი, кушанье изъ пахтаннаго молока, гоняднымъ и риса.
მასტიკი, ს. ფეიქრის იარაღი, инструментъ ткачей.
მასტიკი, ს. პრაკტის ხოლის გასაწმენდავი, შეღებნილი ზეთის და წმინდა სანთლისაგან, мастика у полотеровъ.
მასუკან, **მასუკანით**, ზზ. შემდგომ, потомъ, ვეფხ. 127.
მასხარა (არაბ.), ს. შემაქცევარი, ხუმრა, лизоблюдъ, шутъ; მასხარათ აგდება, поднять на смѣхъ, **მასხარაობა**, -**რობა**, ს. ხუმრობა, лизоблюдство, шутовство, шутки, სიმწ. 209; (ვემასხარობ, ვემასხარებ, -რე), ზ. ვ. шутить.
მასწავლებელი, **მასწავლელი**, ს. მოძღვარი, ოსტატი, наставникъ, учитель, -**ებელად**, ზზ. სასწავლებლად, для обученія.
მასხალა, ს. მასხალასა ვჭრავ, шлифовать.
მასკა, ნ. ლაქაშა.
მასკაკარანი (სიმწ.), ს. სუფრის გამგებელი, სალთხუცესი, метрдотель, нарядчикъ, метрдотель, распорядитель стола, მარკ. 1—76.
მასკარებელი, ს. გზის მარგუნებელი, მასწავლებელი, путеводитель, кондукторъ, -სპილოსი, вожатый слона, -ენისა, пересказчикъ, сплетникъ, ქილ. 210.
მასკარობა, ს. წარამარა, არა მკითხე-მიამბე, არ ხაოქმელის წამომთქმელი, пустомеля, болтунъ.
მასტება, სხ. прибавленіе, прибавка; (ვემატებ, -ტე, ვემატებ, შემოკლ. ვემატ, -ტე; ვუმატებ, -ტე), ზ. ვ. დავმატე, მოვუმატებ, მოვუხარე. წარემართება; უეხმინებ; 2 ქართლ. 543; прибавлять, придавать; способствовать къ успѣхамъ, доставить кому прибыль; 1 კორ. 15—41; 2 კორ. 1—5; ქილ. 200; 2 ქართლ. 543; (ვიმატებ, -ტე; შემოკლ. ვიმატ, -ტე); შევიძინებ, დავირთე, მოვიმატებ; წარემართებ; прибавить себѣ; прибавляться, увеличиваться, умножаться; მოეარდა იმატა, луна народилась, день увеличился, ვისპ. 22; 1 ქართლ. 274; (ვემატები, -ტე), ზ. თვ. შევეძინები, მოვემატები, прибавляться, увеличиваться, აღბ. 117; მდინარეს წვიმა ემატება, вода въ рѣкѣ прибываетъ, ღმეს ემატება, дни начали прибывать, ჯამაგირი მემატება, мнѣ прибавляютъ жалованье; გულოვნობა გვემატება, храбрость въ насъ увеличивается; **მატულობა** (ვემატულობ, სრ. არა აქვს), ზ. ვ. ვიმატებ, შევიძინებ, прибавляться, увеличиваться; **მატება** (ვემატები, შემოკლ. ვემატ), ზ. უ. აღვემატები, ვუღრეხობ, გუმეტებობ; превосходить, превышать достоинствомъ или количествомъ, ფილიპ. 4—7; მემატები, მემატე, превосходишь меня, ღაბაღ. 41—42.
მატემატიკა, ს. სწავლა რაოდენობათა თვის ქვემდებარეთა ზომისა, математика, ლოღ. 8; -**კური**, математическій.
მატიანე, ს. ხელმოწ ან სავკლესიო ისტორია ძველისა ან ახლის აღთქმისა; ან გრაგნილი რომელსა ზედაც აღწერილ არს ესე ვითარი ისტორია; გზეკ. 3—1, 2; ან ხელით აღწერა, დეფთარი, ტომარი, ქილ. 51; მოთხრობა, მეფეთა ცხოვრება ან მოსახსენებელი წიგნი, 1 ეზრა. 6—1; свитокъ, содержащій исторію ветхаго или новаго завѣта, исторію царей, лѣтопись; журналъ, дневникъ; или памятная книжка; საძიებელი მატიანეთა, указатель содержанія книгъ, ღაბაღ. 1025.
მატიკელა, ს. მცენ. კამკამა, сморщъ, воробьины лапки, ერისთ. ლ. ივანე ბაგრატ; кровавникъ, кровавникъ (раст.); кровяница, ბუნ. ლ; ფ. 3. ლ.
მატკივნელი, -**ნველი**, ზედ. причиняющій боль.
მატლი, ს. ჭია ქვეწარმავალი, червь.

მატოკი, ს. მცენ. მათოთა, болиголовъ, омегъ, სამ. ლ; 3. უ. ლ.
მატუტი, ნ. მათოთი.
მატრაბაზი (არაბ.), ს. ძველ-ძველების გამყიდველი; ჩარჩი; торгующій подержанными вещами; барышникъ, торгашъ, маклакъ.
მატრაკვეცა, ს. მწველის მწველი, მაწუა, მაწიკელა, дѣвчонка, помощница няньки или горничной.
მატუკი, ს. მცენ. ან მაჭანკალი, сводникъ, სამ. ლ.
მატულობა (კუმატულობ), ზ. უ. მოვიმატებ, прибавляться, увеличиваться.
მატური, ს. სასაფლაოზედ მოღობილი მცირე გალავანი, ერთის ნათესავის მიცვალებულთა თვის; мѣсто на кладбищѣ, огражденное рѣшеткою для одного семейства, ნ. ჩ. ლ. მტკნ ბალნიანი, волосатый, სამ. ლ. 4 მეფეთ. 1—8, დაბეჭდ. დაბალნაში ტყეში ჰწერია.
მატუვი, ს. მომხვრობი, мошенникъ, разбойникъ, 2 ქრონ. 483; შუა მატყვი, შუა მოლაპარაკე, переговорщикъ, ქილ. 245.
მატული, ს. ცხვრის ბალანი, шерсть. -ლის თავა, მცენ. татарникъ колючій, ერ. ლ. **მატულეული**, ზედ. шерстяной.
მატუნა, ს. მაცნობელი, შემოტყობინებელი, вѣстникъ, ქილ. 118.
მატუუარი, -უუვარი, -უუველი, ს. მომატყუებელი, обманщикъ, მატყუარობა, ს. ტყუვილი, лживый, обманъ; მატყუებლობა, ს. სიცრუე, обманчивость, ვიზრ. 44.
მაუდი, ს. სკლაკი, сукно.
მაუკვდავებელი, ს. უკვდავად მყოფელი, кто дѣлаетъ кого безсмертнымъ, ტიმ. 12.
მაურავი, ნ. **მოურავი**.
მაურვებელი, ს. მზრუნავი, попечитель, 1 ქრონ. 268.
მაურზინა, ს. მცენ. кавказская брусвика, ერის. ლ.
მაუწუებელი, ს. მაცნობებელი, მახარობელი, извѣститель, დაბად. 41—25, **მაუწუებლობა**, ს. извѣщеніе, (კუმაუწუებლობ, ხრ. არა აქვს; ზ. 3. კუმაუწუებ, კაცნობებ. извѣщать. ლოც. 125.
მაფარი, ს. საფარი ან ჩადრი, покрывало, სამ. ლ.
მაფენი შუქისა, ს. შუქის მომფენი, растилающій свѣтъ, ჯუხ. 1439.
მაფერებელი, ს. მიმფერებელი, льстецъ.
მაფრაში (არაბ.), ს. გვალგი, გულგი, ნაცარ ქოშარა, чемоданъ.
მაფრახი, ს. ბრინჯაო, სინა, бронза; бѣлое желѣзо, ფიზიკ. 96.
მაფუფუნებელი გულთა ხმა, ს. желанный, лестный, 270.
მაფუცებელი, ს. დამაფიცებელი, заклинатель.
მაქანარი, ს. ყვის პირი ფლატანი, яръ, крутой берегъ рѣки, обрывъ, აგრეთ. 50—44.
მაქებელი, ს. ქებაის შემსხმელი, хвалитель, **მაქებლობა**, ს. შესხმა, хваленіе, მარკ. 1—144.
მაქანებელი, ს. качальщикъ.
მაქარვებელი, ს. მომაქარვებელი, მომალხენელი, лѣнтяя возбуждающій, разгоняющій скуку, ვიზრ. 35.
მაქმანი, ს. ნაქმანი, თხლად ქსოვილი მკრეხივით, кружево, 4 მეფე. 4—15.
მაქო, ს. ფეიქრის იარაღი, შუაზედ აქვს ნახვრეტი მახრის ჩასაღები და ქსელის შუა გაცარგებით ამოქსოვს საზედაოსა, ткутъ, ткацкій челнокъ.
მაქუარი; ს. ხალვახი დანაჩა სუფთა, брусокъ, точилка.
მაქცევი, -ველი, ს. დამქცევი, разрушитель, დამბრუნავი, кто ворочаетъ вѣмъ. ქილ. 28.
მაღაზია, -ზეინა, -ბანარი ან ქულბაგი, магазинъ.
მაღალი (სანს. ბრჰ.), ქვეყნად ზე განცრობილი უმეტესი სხვათა, აწეულებული, შემაღლებული; ღია; ხმირად იხმარების ნაცვლად ღმერთი, высокій, возвышенный; великій, большой; всевышній (Богъ); -მთა, высокая гора, -კოშკი, высокая башня, -ხმა, высокій голосъ, მაღალი აზრი, высокая мысль, ბრძენ. მაღალნი, ს. საკურთხეველი, олтарь, იერემ. 19—5, შეღრეც. ხარ. უმაღლესი, высшій, высочайшій; უმაღლესი მთა, высочайшая гора, უმაღლესი მთავრობა, высшее начальство, უმაღლესი ნება, высочайшая воля, უმაღლესი ჯილდო, высочайшая награда, მაღალ დაბალი ხმა, высокій и низкій голосъ, **მაღალ აღმაფებული**, ზედ. ტიტლო 1 და 2 მთავლეთა, высокопревосходительный, **მაღალ-აღმაფებულება**, ს. высокопревосходительство; **მაღალ-გვაროვანი**, ს. წარჩინებული, знатный, **მაღალ-გვაროვნობა**, ს წარჩინებულება, знатность, **მაღალ-თავიანი**, ზედ. ხამრჯლო. კოშკი და მის თანანი მაღალნი, высоковерхій, **მაღალ-კეთილ-შობილი**, ზედ. высокоблагородный, **მაღალ-კეთილშობილება**, ს ტიტლო მთავლეთა 8, 7 და 6 ხარისხთა; высокоблагородіе, **მაღალ-მზედველობა**, ს. მაღალი სიბრძნე, высокоумріе, **მაღალ-პატივ - ცემული**, ზედ. высокопочтенный, **მაღალ-პატივ-ცემულება**, ს. высокопочитаніе, **მაღალ-ღირსება**, ს. ტიტლო ღვთნოთა და არქიმანდრიტთა, высокопреподобіе, **მაღალ-ღირსი**, ზედ. высокопреподобный, **მაღლა**, **მაღლად**, ზმ. ზევით, высоко; кверху, на верху, **მაღლა-მხედი**, дальновидный, **მაღლა-მხტომელი**, ვეფხ. 75; высоко прыгающій, **მაღლა-მაღლად**, превысоко, **მაღლარი**, ს. ვენახი მაღალ-ხეებზედ გაბმული, виноградъ, пущенный на деревѣ, ან მაყებიანი, гористый, 1 ქრონ. 176, **მაღლება** (კამაღლებ, -ლე), ზ. 3. ამამაღლებ, возвышать, -კედელსა, возвести стѣну, -ხმასა, возвышать голосъ, (კამაღლებ, -ლე), ზ. მიწ. ამამაღლებ, возвышать себя, -თავსა, возвышать себя, загордиться, კამაღლებ ხმასა, возвысить свой голосъ, (კუმაღლებო, -დი), ზ. ვე. მაღალი შეიქმნები, возвышаться, становиться высокимъ, **მაღლობა**, სზ. სიმაღლე; აქებარკვნობა; ზვავ, ზესთა მწვერობა, высокость; высокомѣріе; ერთხ. 2—39; (კუმაღლობ, ხრ. არა აქვს; სამეთო წერილში, კუმაღლოთ), ზ. უ. ვეღრებ. თავი მომაქებს, კამპარკავნობ, возвышаться, высокомѣрничать, гордиться, იერ. 3—5; (კუმაღლებო, -დი), ზ. ვე. შეუმაღლებო, აღკუმაღლებო, дѣлаться высокимъ, возвышаться, **მაღლობი**, ს. მაღალი აღგილი, мѣсто возвышенное, ღვთკ. 44, **მაღლოობა**, იგივე მაღლობა.
მაღალი, ნ. მაღალი.

მაღანიკოსი, ხ. ღვინის განსაზავებელი სეკელსიო ჭურჭელი, церковный сосудъ для вина, (ღმერთსებისკონში).

მაღანტი, ხ. ფაშკარანი, сумка, ხაბ. ლ.

მაღაო, ხ. ცხენის ხენი ყელში лошадиная болѣзнь: воспаленіе горла, ხაბ. ლ.

მაღარო, ხ. ქანი, ლითონის ხათხარელი, конь, шахта, рудникъ, ქვის ნახშირის მაღარო, каменноугольная конь.

მაღდანოზი (ოსმ.), ხ. ოხრახოში, петрушка.

მაღვება, ხ. ყნება. вредъ, ქილ. 574.

მაღი (სპარ.), ხ. მოგვი. магъ, жрецъ.

მაღისტრი (ლათ.), ხ. მოწაფე უნივერსიტეტისა ხარისხით უფროსი კანდიდატზედ, магистръ.

მაღლა, **მაღლება**, **მაღლარი**, **მაღლობი**, ნ. მაღალი.

მაღლარი, ხ. ოთხი ქვევე მიწისა იმერეთში, мѣра земли: 4-хъ дневное наханье, ნ. მაღალი.

მაღნარი, ხ. ხშირი და შამბიანი ტყე მთაში, дремучій лѣсъ въ горахъ, дубрава, ფხალ. 28—9; 73—5; 82—14; მოურ. 116. ამბავ. 3—3; 1 მეფ. 23—19. **მაღნარიანობა**, ხ. ტყიანობა, лѣсомъ покрытая мѣстность, ტიმოთ 114.

მაღნეზია, ხ. magnezia.

მაღნიტი, ნ. მაგნიტი.

მაღორებელი, ხ. მომატყუებელი, обманщикъ, ზედ. обманчивый, ვიხრ 178

მაღრანი, ხ მაჩარ. тотчасъ, тутъ же; ქილ. 335.

მაღრიბი (არაბ.), ხ. დასავლეთი არაბულად, западъ, შავთ 2; **მაღრიბელი**, ხ. მაღრიბს ქვეყანაში მცხოვრები, житель запада; მაღრიბული, ზედ. ნივთი რამ დასავლეთის ქვეყნისა, западный, ვეფხ. 1182; მაღრიბნი, ხ. დასავლეთის მცხოვრებნი, жители запада, ვეფხ. 920.

მაყალი (ოსმ.), ხ. მანდალი, მანკანი, жаровня.

მაყარი (არაბ.), ხ. ძმადი, ყმობი ხახიძესთან მიმყოლი ქორწილში, გარნა ქალის მიმყოლს ეწოდება მდიდე და მძლეონი: ვეფხ. 427; 1546; აგრეთვე 141, გარე. თემ. ბაკ шаферъ при женихѣ, дружка, ნ. ყმობი. ძმადი, მდიდე და მძლეონი; მაყრული (სიმღერა), ხ. სიმღერა მაყრებთა, როდესაც მოჰყვებ შინა ქველესიიდამ ახალ-ნაქორწილები, пѣсня поѣзжанъ новобрачныхъ во время шествія изъ церкви домой, ეგრისი. 2—39.

მაყაში, ხ. ნ ყელი, шишка.

მაყვალი, ხ. მცენ. მაგრ. მაყი, ежовика, ბუნ. ლ; 3. უ. ლ. ცრის. ლ; ბუნ. კ. 9; გამოსლ. 3—2; მაყულოვანი, ხ. ბუჩქი მაყვალთა, кустъ ежовики, გამოსლ. 3—2; მარკ. 12—26.

მაყვედრებელი, ხ. ხვედრების მთქმელი, упрекатель, რომ. 15—3.

მაყურული, ნ. მაყარი; **მაყურებელი**, ხ. მჭვრეტელი, зрители, მცქერალი, арителъ, რუხულ. 548; მრთ. 104.

მაშ, მაშა, კავშ. შემოკ. მა; а что? что же? მაშასადამე, слѣдовательно, 2 ქრონ. 314; ლუკ. 2—22; კორინ 22; მაშა თორემ, поэтому, потому; хотя бы; ლუკ. 51; მაშ რა ვქნა, что же мнѣ дѣлать, მაშ რა იყო, что же это было; ეგრისი. 168; მაშ რა გინდა, მეგრ. მარგინდა, чтожъ ты хочешь, მაშ რაც მოგეცი, за тѣмъ же далъ.

მაშა (სპარ.), ხ. მცენ. ცვრიკ, ოსპის მსგავსი სამარცხო; горохъ персидскій похожій на чечевицу; მაშალოობით, ნ. ლობიო.

მაშა, ხ. ტყეში, მარწუხი ცეცხლის ასაღები, щипцы для угля.

მაშალა (თათრ.), ღმერთმა ინებოს, дастанъ Богъ, да будетъ воля Божья, ანტ. 3. მაშ.

მაშა ლობიო, ხ. მცენ. ნახე ლობიო; მაშასადამე, ნ. მაშ.

მაშენებელი, ხ. აღმაშენებელი, აწყებელი, строитель, ეკკლესიის მაშენებელი, строитель церкви.

მაშვენობა, ხ. მშვენიერობა, красота, прелесть, -ჰყვრება, прелесть климата, ქილ. 303; ვიხრ. 1.

მაშვენი, -ნებელი, ხ. შნოს მიმცემი, придающій прелесть, 2 ქრონ. 311.

მაშვრალი, ზედ. დაღალული, დაქანცული, усталый, ვეფხ. 78; ქილ. 236; ვიხრ. 10; მატ. 11 — 28; იოან. 4 — 6; **მაშვრალობა**, ხ. დაღლილობა, მოქანცულობა, усталость, მაშვრობი, ზედ. იგივე მაშვრალი, მირიან. 163.

მაშოაბი, ნ. მაშკაბი.

მაშია (არაბ.), ხ. წუღა, ქოში, башмаки съ каблуками, ალექს. 128.

მაშიკი (არაბ.), ხ. მიჯნური, влюбленный, ვრიხ. 73.

მაშინ, ზზ. დროებითი შეუღგების ლექსთა: ოდეს, როდესმე, тогда, ფხალმ. 2—5; 50—19; მატ. 2—16, 17; მაშინც. მაშინაც, ზზ. и тогда, и въ такомъ случаѣ, სიმ. ვახტ 230, მაშინღა, მაშინვე, მაშინღა, ზზ. тогда же, въ ту минуту, **მაშინდელი**, ზედ. იმდროინა, тогдашній, ვეფხ. 318; მაშინდელიგან, ზზ. იმ დროიდგან, съ того времени, იხილ. 45—21; დარეჯ. 2—19; ვიხრ. 68.

მაშინებელი, ხ. შიშის მიმცემი, стращатель.

მაშკი, ხ. კალთა კარვისა ან ჭოხისახურავისა, пола, нижняя часть распашной одежды; наметъ шатра, მხედ. 4—18. მაშკები ცხვრების, покровы изъ кожъ; გამოსლ. 39 — 14; რუსულში 39—34.

მაშმელი, ხ. ფუტკრო ხე; гнилое, дупловатое дерево, 1 ქრონ. 130; ხაბ. ლ.

მაშოვარი, მაშოარი, ხ. მშოვნელი, пріобрѣтатель, ქილ. 23.

მაშრაფა (არაბ.), ხ. ღოსკაჭანი, бокалъ, кружка, 1 ქრონ. 215.

მაშრიყი (არაბ.), ხ. აღმოსავლეთი, востокъ, **მაშრიყელი**, ხ. აღმოსავლეთის მცხოვრებნი, житель востока, **მაშრიყული**, ხ. სააღმოსავლეთო, восточный, ვეფხ. 962.

მაშტაბი, **მაშტარი**, ხ. სახაზავი ოქრო, маштабъ; правило, линейка, **მაშურალი**, ნახე მაშვრალი.

მაშუქებელი, ხ. შუქის მომფენელი, растилающій лучъ, 1 ქრონ. 271.

მაშფალა, ხ. კოკების ჩასადგმელი ხვრელი სახიდრად, посяки для носки водяныхъ кувшиновъ, жердь.

მაშხალა (არაბ.), ხ. რკინის სახიდლე მაღალი, რომელზედაც ახთია სანთი ქონისა ან ზეთისა; высокій подсвѣчникъ въ которомъ горитъ жиръ или постное масло, жировикъ, каганецъ, მირ. 102; ნუნუ. 705; ვიხრ. 108; მრთ. 59; **მაშხალოსანი**, ხ. მაშხალის მჭერი, держащій жировикъ, ვიხრ. 191.

მაჩალო, ს. სოკო ერთგვარი, порода грибовъ.

მაჩვენებელი, ს. მასწავლებელი, წინამძღოლი, указатель, Рус. 376; **მაჩვენებლობა**, ს. ღანაშვება, სწავლობა, указаніе, Рус. 356; ქილ. 431.

მაჩვი, ს. ცხოველი, барсукъ, **მაჩვ-ძღვრები**, ს. ცხოველი, дикобразъ, 2 სჯული. 11—7; ლევიტ. 11—6; ნ. ჩ. ლ.

მაჩიტელა, ს. მეცნარე, Бун. ლ.

მაჩჩათელა, ს. ფრთებიანი თაგვი, ღამურა, Летучая мышь, летучій мышь, летучая мышь, летучая мышь, летучая

მახარა, ს. მფრინ. ერის, ლ?

მახარა, ს. ჭია; ბოსტნის, ჟუკ подобный; ბუნ. ღ. медвѣдка, ერის. ლ.

მახარი, ს. კოლტის მალა, კმენი, სარგილი, ცილი, пробка винныхъ мѣховъ.

მახარებელი, ს. სახარების ავტორი, Евангелистъ.

მახარობელი, ს. სასიხარულოს ამბის მომტანი; вѣстникъ радостей, приносящій радостную вѣсть; ვეფხ. 1422; **მახარობლობა**, ს. სასიხარულო ამბის მოტანა, возвѣщеніе радости, (ქქ. მახარობლობ), ზ. უ. სახიხარულო ამბავს მოუტანს, приносить радостную вѣсть, ქილ. 127, 448; **მახარებლება** (ვ), ზ. ვ. извѣщать о чемъ либо радостномъ, ფარვ. 185.

მახარობელი, ს. ჰეპელი, бражникъ сосновый; ногница озимая; иловый шелкопрядъ, ერის. ლ.

მახე, ს. ზოგადი სახელი ნადირის, მფრინველთა ან თევზთ შესაპყრობი, ასმენაკი; сѣть для ловли птицъ, рыбъ и животныхъ, мѣхомъ ჩვარი, попалъ въ сѣть, დაგება მახისა, растанить сѣть, мѣхенъ ანიან: მზეცთა მაჭარი: **ხაფხუნ ან ხაფანგი**, უმეზღებული რკინისა, ტინა ძელთაგან, რომელსაც დამჭერს ფეხს მარკვეა ადგილს ქვეშე ფარულით განაბენ-ლად ღილა ნადირსა; **იასპრიტი**, ანს შემზადებული ძელთაგან, თავს დასცემს; **სარეკვავი** შესაპყრობი მხეცთა ღილა და წერილთა; **ირემჭი**, მახე ხეთაგან და თოკთაგან შეკმნილი, რათა ფეხით მალა შეჰკრას ნადირი; **ხაფხო ან ხაიფხო**, თოკით ადგილზედ დაბმული, რათა შეუპყრას ფეხი; **ყვილა-მშვილდი**, ცეცხლი შინა მომართული მშვილდ-ისარი, რომელსაც გამომვლელი ნადირი შესძრავს, დასხლტება და მაშინვე დაეცემა; მახენი მფრინველთა სახადირონი: **იტიტნჯა**, სირითითის გალიას მსგავსი; **აკანათი**, ჩხირით დასასხლტ მახე; **პოტიკო**, მახე ხოხობთა და კაკაბთა; **ფაცერკოდი**, ტრელთა საჭერი მახე კრავლითა და მშველდითა შემზადებული; **აშრიალა** და **ოკაკოკა**, ქორთა თევზადასაცემი ბადე; **გულთო**, ქორთა კიბერს გარდასაცმელი მახე; **გაწყარი**, მწერთა, ბეღურთა და მისთანათა გრძლად ნაგები მახე; თევზთა სახადირო ბადენი: **კონი ან ფაცერი** ორაგულთა; **ხაფიჩ-ხული**, ფიჩხულთა; **ოჩხი** სხვათა წერილთა თევზთა.

მახელ-მწიფებელი, ზედ. უფლების მქონი, властный, ქალაქ. 8—8.

მახვა (ვ)მახვ-ხე), ზ. ვ. ფლვს, ჰირს გამოვეკვეთ მახვილსა, გავამწვეტებ, вострить, точить, **მახვება** (ვ), ზ. ვ. იგივე მახვ; **მახვილი**, მიმ. და ზედ. შემოკლ. მახვი, გამახვილი; მკვეთრი, მჭრელი; გამჭრიახი; наостренный; острый, острый; -ხ. მკვეთრი საჭრელი; ნიშანი პროსოდიისა (´); შეისწავე რომელ ქართულს ენასა შინა ორმარცვლოვანთა და სამმარცვლოვანთა ლექსთა შორის პირველსა ზედა მარცვალსა ამაღლების ხმა, მაგალ: კაცი, მდინარე, ქალაქი: განსა ოთხმარცვლოვანთა და უმეტესთა შორის ამაღლება ხმისა იქმნების დაბოლოებიგან მესამე მარცვალზე მაგალ: კაცისგან; ღმერთმა, ღმერთმანი, ღმერთმანია და სხ. меч, удареніе на предпослѣдн; ყური სასმენელად **მახული**, ვეფხ. 817; уко навостренное къ слушанью; **-ხელა ან თვალით მახვილი**, зоркій, у кого острое зрѣніе; **-გონება**, острый умъ, **მახვილ-ხმალი**, владѣющій острымъ мечемъ, ვეფხ. 967; მკვეთრი მახვილი, острый мечъ, ვისრ. 13; **მახვილთხანი**, ს. მახვილით შეჭურვილი, меченосецъ, **მახვილობა**, ს. ხიმახვილე, острота; თვალ-მახვილობა, ს. зоркость глаза, ქილ. 115, 591. **მახვილ-გონება**, -ხიანობა, ს. სამკვირე. გამჭრიახობა გონებისა, остроуміе; **მახვილგონებიანი**, ს. остроумный.

მახვეწარი, ზედ. მხვეწნელი, მეოხი, მევედრებელი, умоляющій, **მახვეწრად**, ზმ. სახვეწრად, для умоленія, ქილ. 398; **მახვეწარობა**, ს. ვედრება, ობა, просьба, умоленіе, ქილ. 398.

მახვილი, ს. მახვ.

მახვილმალი, ს. ხახვისებრე ფქვილი, мука для просвиръ, სან. ლ. მახმა, ს. მახვა.

მახინა, ს. მანქანა, машина.

მახინჯი, ს. სახიმარი, გონჯი, დახმარული, уродъ.

მახინჯობა, ს. ხიგონჯება; საქონლის პირვა (მგგრ.), уродство; конокрадство.

მახიობელი, ს. მაკვლაკი, მასხარა, ხუმარა, шутъ.

მახლას, ზმ. სწორად, მართლა, право, за правду, ერისთ. 2—153.

მახლობი, ს. საფეიქრო იარაღი, инструментъ ткачей.

მახლობელი, ზედ. ახლო მყოფი, ახლო, близкій, ближній, გამოხლ. 11—2; -ლნი ადგილნი, близкія мѣста; ჭკუვის მახლობელია, это понятно, близко къ разумѣнію; ქილ. 495; 543; **მახლობელ, მახლობლად**, ზმ. ახლოს, близко, **მახლობლობა**, ს. ახლომყოფობა, სიახლოვე, близость, (ქქმახლობლობ, სრ. არა აქვს), მახლობელი ვარ; быть близкимъ, **მახლობელი** ვარ, სრ. ქმახლოვე, ზ. უ. быть близкимъ.

მახმადიანი, ს. თათრი, татаринъ магометанинъ, **მახმადიანობა**, ს. თათრობა, магометанство, **-დიანური**, ზედ. თათრული, магометанскій.

მახმარებელი, ს. მომხმარებელი, употребитель, 2 ქართლ. 529.

მახმორი, ს. მცენ. მანკანი, იდი. кардамонъ.

მახმუდა, ს. მცენ. песья смерть (раст.); ჰ. ფ. ლ обвойникъ, ერის. ლ.

მახმური, ზედ. ღილეული, მოგრალი, пьяный, ვეფხ. 927; **მახმურობა**, ს. ხიმოგრალე, ღილეულობა, пьянство, ვისრ. 146.

მახმური, ს. ხავერდი ნაქსოვი; бархатъ; бархатецъ (раст.).

მახნა, ს. მჭრელი ჭანკი (ლოშისა), острыя когти (льва), რუსულ. 254.

მახნორა, ს. ბოსტნის ნახვ.

მახნილი, ს. ჭაკის შეჭამილი მცენე, кисель изъ отрубей, сухой.

მახრუტი, ს. ჭიქის სასმისი ჭრელებული, граненый стаканъ, ღვინ. მცქვ.

მახს, გახს, ახს, ზ. მახლავს, ახლოს მაქვს; სათანადო არს ჩემდა; ნახე ხლება, близко имѣй, тебѣ, ему; надлежитъ имѣ, тебѣ, ему, სჯმ. მოც. 9—37; 10—6; ნახე ხება; ახს დაბა რომელიმე მანგლისს, ზედ-წოდებული კვლიო, близъ Мангліси де-

житъ деревня, называемая Квелта; მარკ. 2—14; ახს ზღვას, близко къ морю; მახს მე ერი ესე, близокъ мнѣ этотъ народъ, იხილ. 29—13.

მახსოვარი, ზედ. ვისაც ახსოვს, помнящій.

მახტა, ს. წლის გამოხალები ფული კომლზედ. денежный оброкъ съ дыма, დარკ. 58, 171, ნ. მახტა.

მაჯა (სომხ.), ს. ხელის ნებით დახსნილის სახსარი, სადაც ჭსცემს ძარღვი სიცოცხლისა; ოვით ჩონჩხი ხელისა იმ სახსრამდე; пульсъ; кисть руки; მაჯის ცემა, біеніе пульса, მრავლობ. მაჯები, ე. ი. ცხენისამოსის სახელის დახსნილი, руками, **მაჯის ძარღვი**, артерія.

მაჯაგანი, ს. ტყავით მოსაკერებელი პირიანი რკონა, тупокъ, скобель для скорняженья, кожъ.

მაჯამა (სპარს.), ს. შარი, რომელშიაც იბოვება სიტყვის მაგონება, ან ზმა; მაგალ: ერთგან დახსდეს, ილოლობეს, ხუთასი ასად ავაგე; ბრალი ბალახშე შეხვეული და გიშერი ახალგაზ, ვეფხ. 136; ან შავმა მშვილდმან ისარი მკრა გულსა დახსრად დახსომები, ეგზომ ძაქვს გულსა შინა რომ მოჰკიდა დახსომები, მეფის თქმ. შაირები, стихи, заключающіе въ себѣ игру словъ, съ двусмысліемъ или двоякимъ значеніемъ.

მაჯაკი, ცული; კაშკარი, ნ. მემაჯანი,

მაჯარჯვალია, ს. მცენ. მრავალ-ძარღვა, подорожникъ (раст.).

მაჯაღვერი, ს. მცენ. волчье лыко, ერის. ლ.

მაჯალაჯუნა, ს. ესე მოგალის ძილში სისხლის შეღგომისგან, მძინარეს ჰგონია ვითომც ლაწვა ვიხმე, ან ერკინა და გვიან განიფრთხობს; кто кошмаръ, стень, ночное удушье, удушье домоваго; толстякъ небольшаго роста.

მაჯამა (არაბ.), ს. თასი, სასმისი, чаша, кубокъ, 2 ქართ 316.

მაჯანი (არაბ.), ს. უთავბოლო, შეუსაბამო, არ საფუძრი, безцеремонный, непристойный, ვისრ. 26; მაჯანი ნაუბნობა, безцеремонный разговоръ, ვისრ. 130; **მაჯანად**, ზმ. მუქთად ცოდე, задаромъ; даромъ, напрасно, ვისრ. 119; ქილ. 314.

მაჯარუნი (არაბ.), ს. ღუბეიდი, მურაბასავით გაკეთებული ლიმონის მოშეული წვენი, რომელსაც შეადგენენ ბანგისაგან და ბაშხაშის და ჩაურევენ ალოს და სხვას სანელებელს მეიცრონი ამას მოუმატებენ ამბრსა, მუსკუსსა და სხვათა, каша лекарственная, ვეფხ. 883; რუსუდ. 347; ქართ. ქრონკ. 2—106.

მაჭხმუდა, ნ. მახმუდ.

მბადი, ს. დამბადებელი, შემოქმედი, создатель.

მბანელი, ს. რომელიც ბანობს, кто купается, моется, იხილ. 25—11; ან მგებინოვე, банщикъ.

მბარავი, მბარველი, ს. ვინც ჭბარავს, кто копаетъ землю заступомъ.

მბაძავი, ს. მაბაძავი, подражатель.

მბდვინავი, მბდვინვარე, ს. მბუქავი, ბნელად მნოეზარე, темногорящій, курящійся, тлѣющій, მაკ. 12—20.

მბერავი, ს. ვინც უბერავს; раздуватель, кто раздуваетъ, -ქარი, дующій вѣтеръ. **მბერაობა**, ს. дуновеніе.

მბეჭდავი, ს. მეხკაშნე, წიგნების დამბეჭდავი, типографщикъ, **მბეჭდაობა**, ს. წიგნების დაბეჭდვა, книгопечатаніе.

მბზინვარე, ს. მბრწყინვალე, блестящій.

მბილწებელი, ს. გამწარებელი, оскверитель.

მბირებელი, ს. მომცთუნებელი, соблазнитель.

მბმარი, ზედ. დამოკიდებული, висячій.

მბობა, სზ. თხრობა; ამბავი, разсказъ; (ვამბობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ჭქმეტყველობ, говорить, сказывать, ვეფხ. 228; (ვუამბობ, -ბე), ან ვუანბენ, ვეფხ. 957, разсказывать, повѣствовать кому; ვეფხ. 970, (მიამბობ, -ბე), ზ. მიჩ. разсказываешь мнѣ, ვეფხ. 148; 1090; **მბობელი, მბობარი**, ს მოქმელი ამბისა, разскащикъ, რუსუდ. 49; **მბობინება** (ვა), ზ. სხვ. ვათქმევინებ, заставить разсказывать, **მაამბობინებ**, заставляешь меня говорить, დავრ. 112.

მბორგავი, მბორგალი, ზედ. განძვინებული, свирѣпый, ქილ. 357; მბორგაობა, ს. свирѣпость, შაკ. 102.

მბრუნავი, ზედ. მოტრიალე, вертящійся, обращающійся, ვისრ. 77, -ეკლი, переменчивая судьба, რუსუდ. 100.

მბძანებელი, ს. მქონებელი უფლებისა და მბძანებისა, повелитель, **-ბლობა**, ს. უფლება მბრძანებისა, повелѣніе.

მბრძოლი, ს. მებრძოლი, მეომარი, წინააღმდეგი, воитель войнъ; противникъ, იხილ. 12—6; ხატ. მბრძოლი, иконоборецъ, გუჯ. 28; მბრძოლობა, ს მეომრობა; წინა აღმდეგობა, противоборство, პირისპირ მბრძოლობა, единоборство, თავისთავ ბრძოლა კაცის. 92; (ვმბრძოლობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ეჭბრძვ. წინა აღუდგები, сражаться, воевать, 1 ქრონ. 350.

მბრწყინვალი, ნ. ბრწყინვალი.

მბუდებელი, ს. დამბუდებული, гнѣздящійся.

მბურავი, ს. დამბურავი, покрывающій.

მბჭობი, ს. მბჯელი, мыслящій; მბჭობელი, ს. ვეფხ. 1426, მბჯელი, გამბჯელი, разсуждающій.

მგალობელი, ს. გალობის მეცნე ან მთქმელი, пѣвчій, **მგალობლობა**, ს. მგალობელის ღირსება, ან ცოდნა გალობისა, званіе пѣвца; званіе пѣвія; **მგალობელნი** მფრინველნი, пѣвчія птицы.

მგავა, მგამა ნახე გავა.

მგბარი, ზედ. მოხარშული, вареный, რიცხ. 6—19.

მგბოლვარე, ზედ. მღუღარე, кипячій, გამოსლ. 30—35.

მგდებელი, -ეურება, подслушивающій, -თვალის და ეურის, наблюдатель. [ოთხს, сущій.

მგე, მგები, ზედ. არსი, მოუკლებელი თითუბეს ზედ

მგე, ს. მმართებელი, правитель.

მგებელი, ს. აშენებელი, აშენებელი, строитель, зиждитель, პახუნის მგებელი, отвѣтчикъ.

მგებლობა (ვმგებლობ), ზ. მესმის, გამეგება, понимать, იხილ. 63—1.

მგვაკიობელი, ზედ. репивый.

მგელი (სომხ.), ს. ცხოველი, волкъ, მგლის ბალახი,

მცენ. змѣевикъ; анд. მგელმა ცოკანი იშოვნა, თქვა ბალნიანი არისო.

მგელობა, სჩ. быть волкомъ.

მგელობა სიტყვისა, отвѣчать, возражать, Шавт. 102.

მგეობა, ს. მყოფობა, არსება, существованіе, კვშ. 167, 173.

მგვემელი, ს. მცემელი, кто бьетъ, мучитъ.

მგზავრი, ს. მოგზაური; путникъ, попутчикъ, **მგზავრობა**, ს. მოგზაურობა, поѣздка, путешествіе, (კვმგზავრობ, სჩ. არა აქვს; ვიმგზავრებ, -რე), მოგვიანო ქვეყნებს, путешествовать, **მგზავრულებრი**, მცენ. путевой, ქვეყნ. 1211.

მგზებარე, მცენ. მოუბარე, горящій, **მგზებარება**, ს. გზნება, ბოება, горѣніе; -გულისწყრომითა, пылающій гнѣвомъ, იხილ. 30—27.

მგლეჯელობა, ს. წვეტა, рваніе, ქილ. 66.

მგლინავრი, ს. ქვემძრომი, пресмыкающійся, ქილ. 216.

მგლის, იხილე გლა.

მგლის-ხოკო, ს. ერთგვარი ხოკო, волвянка, волчуха, **მგლის ხორხა**, **მგელის ხორხა**, ს. მცენ. Allium serpentinum; ბუნ. ლ; осотъ, ერიხ. ლ.

მგლობა, ს. хищеніе; хищничество, ვაშლი 73.

მგლოვარე, **მგლოვიარე**, მცენ. ჭირის უფალი, გლოვის მოქმედი მიცვალებულთა ზედა; оплакивающій; скорбный, მაკად. 5—4; ფსალ. 34—14; მარკ. 1—46; ვისხ. 5, 97; **-რება** (ვი), ზ. უ. ვიგლოვ მიცვალებულსა, მგლოვიარე ვარ, оплакивать покойника, быть въ трауръ; **მგლოვიარობა**, **-ება**, ს. გლოვა, оплакиваніе, ქვეყნ. 939. (ვჭ), ზ. უ. оплакивать кого; носить трауръ по комъ; **მგმობი**, хулящій, порицающій, ჩახრ. 75.

მგმობარი, **მგმობი**, ს. მგმობელი, Хулитель, ხანძ. 19—37.

მგოდი, **მგოდებელი**, оплакивающій, ჩახრ. 73.

მგონია, ნ. **გონა**.

მგოზველი, ს. კედლის მლესავი, штукатуръ, ბუნ. ლ; ნ. ჩ. ლ.

მგორვალა, ს. მცენ. პილპილი, перецъ, ბუნ. ლ; ნ. ჩ. ლ.

მგორვალე, მიმ. მოგრიალე, катящійся, მგორავლება (ვჭ), ზ. უ. ვიმერვი, ვჭგრიალებ, აგრიალით მოვდივარ, დავჭგორდები, катиться, მარკ. 1—46, 14.

მგოსანი, ს. ვაჟი ან ქალი მომღერალი; ან მგოლებელი გლოვისა, нѣвцы; плакальщики, плачея, плакуша; ქვეყნ. 119; -ალონი, ვ. ი. მგალობელი ბულბული, поющій соловей, ქვეყნ. 1349; მგოსანი გლოვისა, плакуша, плачея, 1 ქარილ. 53.

მგრაგნელი, ს. ჭუა ფოთლით შემჭმელი, черв, 2 ხჯული. 28—39; 42; гусеница, იოილ. 2—25.

მგრგვალი, მგრგვალება, ნ. მრგვალი.

მგრგვინავი, ზედ. მოქუხარი, гремящій, **მგრგვინაობა**, ს. გრიალი, громъ, шумъ, грохотъ.

მგრძნები, **მგრძნებელი**, **მგრძნებარე**, გრძნეული, მწამლველი, მხიზრალი, кудесникъ, მხიბლავი, чародѣй, სვ. სობ. 88.

მგრძნობი, **მგრძნობელი**, ზედ. გრძნობის მქონებელი; შეგნებული, сознающій; одаренный чувствомъ; признательный; **მგრძნობელი**, **მგრძნობელობითი ბარლვი**, нерв, მგრძნობელი სულიერი, животное, одаренное чувствомъ, 2, 257; **მგრძნობარე**, ზედ. მგრძნობელი, чувствительный, ერისთ. 8; **მგრძნობელობა**, ს. გრძნობის ქონება, чувствительность.

მგულვებელი, ზედ. მოწყალე, დამვირებელი, намѣревающій, **მგულვებელობა**, ს. დამირება, намѣреніе, (კვმგულვებელობ, სჩ. არა აქვს), დავიმირებ, გულში მაქვს, думать, имѣть намѣреніе, ბარკ. 1—19, სიბ. ლ.

მდაბალი, ზედ. მშვიდი, გულით უზომო, არ ამპარტავანი; დაბალი, არ მაღალი; смиренный, негордый, обходительный; низкій, невысокій; ნახე დაბალი; დაბალი ითქმის ნავთზედ მცირეზედ, არ ღრმაზედ; გარნა მდაბალი, გულით უზომო, არ ამპარტავანზედ; მაგალ. დაბალი კაცი, კაცი არ ცუდად მაღალი, человѣкъ небольшаго роста, მდაბალი კაცი ე. ი. თავ მდაბალი კაცი, человѣкъ кроткій, негордый, მდაბალი ხელმწიფე, государь кроткій, მდაბლითა სასჯელითა ჰსჯიდეთ, пусть судятъ кроткимъ судомъ, უმდაბლესი მონა, покорнѣйшій слуга, **მდაბლება** (ვმდაბლებ, -ლე), ზ. ვ. დავამდაბლებ, დავამცირებ, Ѵнижаю; ვჭმდაბლდები, -დი), ზ. ვ. ვიმცირებ, დავმდაბლდები, დავმცირები, унижаться; понижаться; ნახე დაბლება, **მდაბლობა**, ს. სიმშვიდე, смиреніе, скромность, -სულისა, душевная кротость, ერისთ. 82; (ვმდაბლობ, სჩ. არა აქვს); ზ. უ. თავ მდაბლად ვიქცევი, смиряться, скромничать, **მდაბლობი**, ს. დაბალი ადგილი, низменное мѣсто.

მდაბიო, ს. მსოფლიო, გლეხი, ლიტონი კაცი, простолюдинъ, человѣкъ простаго званія, черн.

მდაბიო, **მდაბიური**, ზედ. სოფლური, გლეხური, простонародный, მდაბიური ენა, простонародный языкъ.

მდაბრ; **-ზაბლ-მდაბრ**, ზზ. ხახლითი ხახლად, სჩმ. 2—46, по домамъ, изъ дому въ домъ.

მდაბე, ს. მძლიონი, ქალი ძმები ანდამ-ნაქორწილევის ცოლოფლისა, женщины родственницы, дружка со стороны невѣсты.

მდარე, ზედ. ვნანი, ჩაღენმე ნაკლები, низкій, худшей доброты, მდარე ღვინო, низкаго достоинства вино, **მდარება** (ვი), ზ. ვ. ვაკნინებ, ухудшать.

მდაღავი, ს. ტაღის ტამკარელი; მომწყალავი, гвоздь желѣзный; клеймильщикъ; огорчитель.

მდგარი, ზედ. მდგომარე. ნაგუბარი, стоячій; -წყალი, ე. ი. ნაგუბარი, стоячая вода, მდგარ ვარ, სჩ. ვსდგომობი, стоять, 2 ქარილ. გუჯ. 32.

მდგეგი, ზედ. მდგომი, стоячій, ზედა-მდგეგი, надсмотрщикъ.

მდგო, **თვით-მდგო**, ზედ. დაუმოკიდებელი ხმათა ზედა, самостоятельный, независимый; კვშ. 91.

მდგმოება, ს. მდგომარეობა, положеніе, მეტ. 18.

მდგნალი, ს. მცენ. კაკა-ტრიფა, козья верба.

მდგომარე, **მდგომი**, **მდგომელი**, ზედ. მდგე,

стоящій, მდგომარე წილიწადი, текущій годъ, უკან მდგომი, преслѣдователь, ვისრ. 135, **მდგომარეობა, -რება, -რობა, მდგომოება**, ს. მდებარება, положеніе, состояніе, მოყვანა პირველ-მდგომარეობაში, привести въ первобытное состояніе, (ვმდგომარეობ, სრ. არა აქვს; ვიმდგომარებ, -რე; ვდგომობ, სრ. არა აქვს, ვკმდგომარებ), ზ. უ. მდგომარეყარ, ვდგეყარ სადმე, ან ვმდგებიარობ; состоять, проживать гдѣ; находиться, лежать; მარკ. 1—205; 2—2; ბუნ. კ. 76; ბაუმ. ფილ. 5; ლოღ. 11; კანკ. 94.

მდგნალი, მდგნარი, ს. მცენ. спаржа ерихгарная, борода козья, ბუნ. ლ.

მდგმური, ს. სახლობაში მდგომი, жилецъ.

მდე, მდინ, მდისინ, თანდ. до, до, ქალაქამდე, ან ქალაქამდე, до города, ცამდე, до небесъ.

მდებარე, ზედ. დებული ან დადებული, лежащій, მდებარე წყლის პირზედ, лежащій на берегу рѣки, **მდებარეობა, მდებარება**, ს. ადგილის მდგომარეობა, мѣстоположеніе, კალენ. 153; (ვმდებარეობ, -რება, სრ. -რე), ზ. უ. მდებარე ვარ ერის ადგილზედ, лежать, помѣщаться. (ვემდებარები), ზ. თვ. ქვემდებარე ვარ, подлежать, ←

მდებიარე, -რი, მდებრი, ზედ. დებული ან დადებული; გარდაგებული ავად-მყოფი, лежачій; трудно больной; მარკ. 2—2. **მდებიარობა**, ს. მწოლიარობა ქვეშეგებში ავად მყოფობისაგან, болѣзнь, хворость, немощь.

მდებელი, მდები, ს. დებაჲ; მდებელი გულისა, ე. ი. ნუგეშის მომცემი, утѣшитель; ვეფხ. 584; მდებელი საქმისა რისამე ე. ი. ვამბარებელი რომლისამე საქმის აღსრულებისა, поручитель какого либо дѣла, ვეფხ. 1229, ითუნი მდები, ударяющій по головѣ, გულში მდები, -მდებელი, хранящій въ душѣ.

მდედრი, ს. ცხოველი ლეღი-ბუნებისა, вообще всѣ животныя женскаго пола, -рода: самка, **მდედრად**, ზბ. მდედრივით, дѣвственно, женоподобно, нескѣло, **მდედრობა**, ს. დედაკაცობა, женство, свойство женщины, 1 ქრონ. 207. **მდედრობითი**, ზედ. მდედრული, женскій, -სქესი, ან ნათესავი, грам. названіе женскаго рода, **მდედრული**, ზედ. მდედრობითი, дѣвственный, женскій; женоподобный.

მდევარი, მდევნი, მდევნელი, მდეველი, ს. უკანით მიმდევი მოსაწევნელად; მაწუხებელი, მაჭირვებელი; гонецъ, посланный въ погоню, преслѣдователь, притѣснитель; ვეფხ. 96, 554; იერემ. 51—31; შეღგომილი, сѣдующій, ნათ. 92. ლოღ. 53; ფსალ. 7—1; **მდევარი**, მრ. მდევარნი, ს. ღრაშმაც. თავსაბა სახელთა ანუ ზმნათა, грам. свойство именъ или глаголовъ. **მდევრება** (ვმდევრებ, მაგალ. საქმესა), ზ. ვ. ღროს შეეურჩევ საქმის აღსრულებასა, написать случай, მარკ. 2—53; (ვემდევრები, -რე), ზ. თვ. უკან გამოვეკიდები; преслѣдовать, ან ქვემდებარე ვარ, подлежать, ლოღ. 83.

მდელო, ს. მწვანილი, бадяжи, зелень, трава, ისაი. 19—7; შაკ. 57; ან წმული, нисходящій, щелокъ, მალაქ. 3—2; იერემ. 2—22, მდნ. ძროხის განავალი, пометъ, ხაბ. ლ.

მდენი, ზედ. მომდინარე ან დამდენი, текущій; лающій. ნათ. 57; ვეფხ. 311.

მდიდარი, ზედ. მრავლის მქონებელი, богатый, ქონებიანი, имѣющій богатый, ფსალ. 33 — 10; 47—3; მაკ. 19—22, 23; **მდიდრად**, ზბ. богато; **მდიდრება** (ვ), ზ. ვ. გავმდიდრებ, მდიდარ ვქმოფ, обогащать; **მდიდრობა**, ს. სიმდიდრე, სიძლეება, богатство, **მდიდრობითი**, богато, 2 ქრონ. 420; (ვემდიდრობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. მდიდრად მომაქვს თავი, казаться зажиточнымъ, ქილ. 418; მტკვარი მდიდრობს, Кура выступаетъ изъ береговъ, становится полноводною; (ვემდიდრებიი, -და), ზ. ვე. მდიდარი შეეკმნები, богатѣть, **მდიდრული**, ზედ. богатый, -ლად მორთული, богато одѣтый.

მდიდრობა, მდიდებლობა, ს. ზვავობა, тщеславіе.

მდივანი (სპარს.), ს. მწერალ-მწიგნობარი, секретарь, письмоводитель, საჯდომი კაბინეტი, диванъ, софа. მრავ. 111, მდივან-მთავრობა, начальство надъ секретарями, გორგ. 183; მდივან-მწიგნობარი, главный секретарь, статсъ-секретарь. **მდივნობა**, ს. მწიგნობრობა, секретарство, **მდივანბეგი**, ს. მსაჯული, помощникъ, наблюдатель, заѣдатель, членъ суда; **მდივანბეგობა**, ს. მდივანბეგის ხარისხი, званіе судьи, დასკ. 74, ალექს. 59; **მდივნება** (მმდივნებ, -ნე), მდივანად გამხდი, дѣлаетъ меня секретаремъ, ალექს. 148.

მდინ, მდის, მდისინ, ნ. მდე.

მდინარე, მდინარი, ზედ. წყალი მომდინარე, текущій, მდინარე სისხლი, потокъ крови, მდინარე ცრემლი, потоки слезъ, **მდინარე**, ს. დიდი წყალი ღიობებით წარმავალი; рѣка, მდინარე ეწოდების სამყაროდ-მთავრობის მანკიათ ზედა გრძლად დაკვრებულთა ფერადთა ლენტთა ზოლზოლად, источники на архіерейской мантіи, **მდინარება, -რეობა**, ს. დენა მდინარისა, теченіе рѣки, (ვმდინარებ, -რეობ, -რე), ზ. უ. о рѣкахъ: течь; მდინარება სისხლისა, потокъ крови, -ცრემლისა, потокъ слезъ, 1 ქრონ. 288; 402; **მდინი**, ნ. **მდნარი**, ზედ. გამდნარი, გამხვალი, талый. [მდენი.

მდოგვი, ს. მცენ. ხარღალი, горчица, მარკ. 13—31; 17—20; ლუკ. 13 — 19; **გარეული მდოგვი**, ან ღოგვი, горчица полевая.

მდოვრე, ზედ. წუნარისა და ჩქარის საშუალი, нѣмастрый, -ხა,ყვა, спокойное, тихое слово, რუსულ. 777; **მდოვრება** (ვ), ზ. ვ. ვაწუნარებ, ვამშვიდებ, утишать; успокоивать.

მდომელი, მდომი, ზედ. მოწადინე, желающій, **მდომელობა, მდომობა**, ს. წადილი, მოწადინება, желаніе.

მდორე, ნ. მდოვრე, рѣчь. 141; ხაბ. ლ.

მდრეკი, ზედ. ადგილად მოსახრელი, гибкій, **მდრეკობა**, ს. гибкость, მდრეკი ჯოხი, гибкая палка.

მდორნი, ს. ცეცხლის ცხოველ?

მდრტვინავი, ს. შეუკვრებელი, мотающій, ропщатель, **მდრტვინავობა**, ს. შეუკვრებელი ჩივილი, ропотъ, იერ. 1—16.

მდუმარე, მდუმრი, ზედ. წჩუმარე, ჩუმად მყოფი, молчаливый, **-მრიად,** ზმნ. ჩუმად, молчаливо, ჩონგ. 131; **მდუმარეობა, მდუმრება,** ს. ჩუმობა, молчаливость, ქილ. 181; ვეფხ. 993; (ვჰმდუმარეობ, ვჰდუმრობ), ზ. უ. ვჰსჩუმობ, молчать, **მდუმრიადი,** ზედ. მოჩუმარი, молчаливый.

მდურავი, ზედ. მომდურავი, გულ-ნაკლული, недовольный, ვისხ. 10, **მდურება,** სხ. გულ-ნაკლულობა, მომდურაობა, ропотъ, неудовольствіе; (ვიმდურვი, -ვება), ზ. ვ. ვმომდურავობ, არ ვმადლიერობ, გულ-ნაკლულად ვარ, роптать, быть недовольнымъ; негодовать; (ვვმდური, -რება), ზ. თვ. არ ვემადლიერები, негодовать на кого, აღბ. 28; **მდურება** (ვ), ზ. ვ. სამდურავს ჩამოვაგდებ, გაღვივებ, сѣять раздоръ, дѣлать недовольнымъ, მემდურები, неголуетъ на меня, რუსულ. 380, **მდურობა,** სხ. მომდურაობა, ропотъ, негодованіе; (ვჰმდურობ), ზ. უ. негодовать, რუსულ. 408.

მდუღარე, ზედ. მდუღარე წყალი ცეცხლზედ, кипячій; ს. ან თვით მდუღარე წყალი, кипятокъ. ერთი ქქვსთა სამართალთაგანი, რომელიც სწარმოებდა საქართველოში, ნ. ფიცი; მდუღარე ცრემლი, горькія слезы, ვეფხ. 12, რუსულ. 383; -გული, возбужденное положеніе души, ვისხ. 47, **მდუღარება,** ს. მდუღარე წყალი; განსაზღვებელი წყალი; кипятокъ; теплота въ см. Евхаристіи; (ვჰმდუღარებ), ზ. უ. ვდუღ, кипѣть, **მდუღრვა** (ვჰმდუღრავ, -რე), ზ. ვ. ვდმდუღრავ, გავდუღებ, обдать кипяткомъ, **მდუღრობა** (ვმდუღრობ, -დი, -დე), ზ. უ. მდუღარე ცრემლს ვჰღვრი, проливать горькія слезы; 2 ქორნ. 389; **მდუღრება** (ვ), кипятить; ვჰმდუღრებ, отпариться; (ვი თვალებს), заставляю глаза краснѣть отъ слезъ.

მდღევარი, ს. ღღურო, სამარადღეო, дневный, ежедневный, ქილ. 50, -სიტრფილი, дневное пропитанье.

მდღვებელი, ზედ. ღღვების მომქმედი, кто сбиваетъ масло, кисломолоко и т. п.

მე, ნაცვალსახელი არსებითი (პოულობა სხვათაც ინდოეთის ევროპეულის ენებში და გამოსახვენ ბრუნვათა ნათესაობითსა, მიცემითსა, მოქმედებითსა; სახელობით ბრუნვაში სმაროპენ რუსნი: я; ფრანც. je, ლათინნი ego, ნემეცნი ich; სანსკრიტში aham, ქართულის ენაში ნაცვალ-სახელს მე არა აქვს ბრუნვა: მე გორგის ძამიწერია წიგნი, აქ მე იხმარების ვითარცა მიცემითი ბრუნვა, მე ივანესა შრწმს ღმერთი, აქაც ჰზის ვითარცა მიცემითი ბრუნვა; ღრმ. ახალთა კათოლიკ.; ჯერეთვე სპარსულს ენაში მან იხმარების, ვითარცა ქართულში მე; ნათესაობით ბრუნვა ნაცვალ-სახელისა მე, რომელიც შემოულიათ ქართველთ ღრამატიკის მწერალთა ესე იგი ჩემი, არ არის ნათესაობით ბრუნვა არამედ სახელობითი; ესე აღმოჩნდების სმარებისაგან, მაგალ: 1, ისმინე ჩემი უფალო, აქა ახრი არა არის სრული; ისმინე ჩემი რა ისმინებ ვედრებაი, თუ უმადურობა, რუსულში: услыши мя господи, გამოდის სრული ჭეშმარიტი; 2: ჩემი იხმარების მსგავსად ცალიშურის ენისა (იხილე, записки кавк. отдѣла Географ. общ. кн. III, 1855, стран. 15) და შეღგების თანდებულისაგან ჩე და ნაცვალ-სახელისაგან მე, ტროად (ჩემი), ამ ჩემისაგან არის შემდგარი მრავლობითი ჩვენ, რაგანაც ე საგულისთვოდ დანიშნავს მრავლობითს, გვწერს, გვაქვს; მხლდ. არის გწერს, გაქვს, ვითარცა რუსულში, ви, და ფრანცუზულში vous, სანსკრ. vayam, ნემენც. wir და სხვანი). **მე,** დედრთვის ბოლოს სხვათაც ნაცვალ-სახელთა და ზმნის ზედათა; ვინმე, რამე, ვიეთნიმე, ოდესმე, სადმე; нѣкто, нѣчто, что либо, нѣкоторый, нѣкогда, когда то, მე კვალად შევრდების კითხვითსა მარცვალსა »? მე»; გიყვარ მე? любишь ли ты меня? ფსალ. 72—11; საქმ. 8-30; მე შემოკლებით მ. სახე მ თავში.

მებაბანოვე, ს. აბანოს მნე ან დამბანი, банщикъ.

მებაბაზრე, ს. მნე აბაზრის და სჭურვეულისა, ან შეჭურვილი აბაზრით, оружейничій, хранитель оружія; оруженосецъ; ვეფხ. 202.

მებაგურე, ს. აგურის მკეთებელი, кирпичникъ.

მებავაშე, ს. ზედ მხეცების სანადიროს ძაღლებისა ან აფრებისა, занѣмающій охотничьими собаками, егерь; დარეჯ. 60.

მებავილე, ს. სალმურის მკვრელი, сапрѣльщикъ.

მებავიანდე, ს. მეჯინიბე თანმიმდევლი მებატონისა ცხენითა, უცხო ხალხობაში, стремянной, ქილ. 462.

მებათე, რიცხ. სახ. ნახე ათი, десятый, **-თედი,** ზედ. ათის ნაწილი, десятая часть.

მებათერთმეტე, რიცხ. სახ. одиннадцатый.

მებათორმეტე, რიცხ. სახ. двѣнадцатый.

მებათძაღლე, ს. მძინებელი, მკვრელი ათ ძაღლისა, гусленъ, გამოცხ. 14—2.

მებალაფე, ს. ალაფის აღმება, грабитель, 1 ქორნ. 129; **მებალაფობა,** ს. ალაფის აღება, грабежъ.

მებალვე, ს. ალვის მკეთებელი ან გამსყიდველი, продавецъ халвы, ქილ. 527.

მებალმახე, ს. ალმასების მკეთებელი, брилліантчикъ.

მებამბორე, ს. მკოცნელი, лобзающій, цѣлователь.

მებამბოხე, ს. ამბოხის მყოფელი, мятежникъ.

მებანი, ს. ძველთ მოურავი, ბეგია, повивальная бабка.

მებარზე, ს. არზის დამწერი, стряпчій.

მებასე, ზედ. сотый, **მებასედი,** ზედ. сотая часть.

მებასპარეზე, ს. ასპარეზზედ მოთამაშე, ратоборецъ, ратай на публичныхъ играхъ.

მებაფრე, ს. ნავის აფრით გამგე, правящій парусами на судахъ.

მებაფქიონე, ნ. მეაფრე; სახ. ლ.

მებაქლეშე, ს. აქლემების მპატრონი, ან გამრეკი, содержатель или погонщикъ верблюдъ.

მებალსარებე, ს. მომღერი, пѣвучій, духовникъ.

მებახურე, ს. მეკრანიბე, кошохъ.

მებაჯდე, მებაჯური, ს. მეხალიკე, თევზების მოხაფირე ბადით, рыболовъ, დარეჯ. 6; ქილ. 532, 587.

მებაზრე, ს. ბაზრის გამჭრი, торгашъ, **მებაზრობა,** ს. ბაზარში ვაჭრობა, торгашество, ქილ. 18.

მებალახე, ს. სანალახოს აღმება, сборщикъ податей съ пастбища, **მებალახობა,** ს. ღირსება მებალახისა, достоинство сборщика съ паст-

ნიცъ, დას. 20; Сиг. Кол. 6; Бер. Ук. 6; სწვრია: გვიბოძებია მებალახობა; 2 ქართლ. 65.

მებანავე, ხ. ბანაკთ ზედა-მხედველი, квартирмейстеръ.

მებაჟე, ხ. ბაჟის ამღები, пошлинный сборщикъ.

მებარბითე, ხ. ბარბითის მკვრელი, арфистъ, Кол. 640; анбр. 127.

მებაძე, ხ. ბაძების გამრეკი გასასვლელად, гусятникъ.

მებაკონე, ხ. მებაკრონე, მპეულის ბაკრონი, помѣщикъ.

მებაღე, ხ. ბაღის შემშეშავებელი ან მბაღრონი, садовникъ, Кол. 201; **მებაღეობა**, ხ. садовничество, садоводство.

მებაშმაკე, ხ. ბაშმაკების მკერავი, башмачникъ.

მებეგრე, ხ. მობეგრე, ბეგარას გამომცემი გლეხი, крестьянинъ, платящій подать.

მებელი, ხ. სახლის მორთულობა, вещи, мебель.

მებეჭე, ხ. ქორეში როგორც განიცდიან ღვინოს ზედ ზარის ბეჭით მოუთხრობდა მომავალს, ч. угад; жрецъ ворожей.

მებიჭობა, ხ. მამაც მაგლობა, мужество, Бер. 55.

მებოზვარი, ხ. ბოზი, прелюбодѣй, **მებოზვარობა**, ხ. ბოზობა, прелюбодѣйство, Ам. Ном. 345; 88.

მებოსტნე, ხ. ბოსტნის შემშეშავებელი, огородникъ.

მებოხირი, ხ. ნებოხირი, кривой, крутой, извилистый, перекресток, гдѣ дороги расходятся, Мат. 22—9.

მებრ, ზმ. მსგავსად, подобно, მებრ ხატად, такимъ образомъ, წესისა მებრ, по обыкновенію. **მებრვე**, ზმ. მსგავსადვე, также; **მებრივი**, ზედ. მსგავსი, подобный, Мрк. 1—158, ч. გებრ.

მებრუ, მებრუვე, ხ. მოშორებული, нѣмница, ибо, 24—19.

მებრძოლი, ხ. მეომარი, воинъ, ратникъ, **მებრძოლობა**, ხ. მეომრობა, ратоборство, Брм. 144; Бакар. 10—7; Сиг. 8.

მებუდრობა, ხ. ბუდრობა, бѣдность, житье въ нищетѣ, (ვქმებუდრობ, -რე), ზ. უ. ვბუდრობ, бѣдствовать, нищенствовать, нищать, Кол. 466.

მებუკე, ხ. ბუკის მკვრელი, трубачъ, Брм. 43.

მებულკე, ხ. ბულკების გამსყიდველი, булочникъ.

მებურნუთე, ხ. ბურნუთის გამსყიდველი, табачникъ.

მებჭე, ხ. მეკარე, привратникъ.

მეგალავნე, ხ. охраняющій оградy, Ирак. 33 Брм.

მეგემე, ხ. გემის მაგრონი, корабельщикъ.

მეგვაბრუცე, ხ. ფულის გუთის შემნახავი, хранитель шкатулки съ деньгами, 1 Картл. 145.

მეგობარი, ხ. მოყვასი, მოყვარე, შენაკუთრებული ვისიმე უზაკველით და განუშორებით სიყვარულით ან ახლობელი ჭირის და ლხინისა, другъ, пріятель; **მეგობრობა**, ხ. მოყვრობა, дружба, товарищество, Кол. 301, (ვქმეგობრობ), ზ. უ. ვქმოყვრობ, быть въ дружбѣ, (ვქმეგობრები), ზ. თვ. дружиться, (ვქმეგობრები, -დი), ზ. ვე. дружиться съ кѣмъ, **მეგობრება** (ვქმეგობრებ, -რეს), ზ. ვ. დავმოყვრებ, дружить, Кол. 550.

მეგოდრე, ხ. ბურის შემნახავი, пріемщикъ, хлѣбодаръ, **მეგოდრეთ-უხუცესი**, ხ. უფროსი ბურის მცველთა ზედა, главный хлѣбодаръ, Дан. 3, 105, 153, Рус. Ук. 369.

მედაბდაბე, ხ. დაბდაბის მკვრელი, барабанщикъ.

მედაღე, ზზ. უფასოდ, даромъ, безъ платы, напрасно, ибо, 52 — 3; **მედაღი**, ზედ. даровой.

მედავე, ხ. მოდავე, оспариватель.

მედავითნე, ხ. დავითნის მკითხველი, псаломщикъ.

მედალი, ხ. медаль.

მედაირე, ხ. დაირის მკვრელი, бубенщикъ.

მედანე, ხ. დანების მკეთებელი, ножевщикъ.

მედასე, ხ. დასის უფროსი, начальникъ отряда.

მედაფე, ხ. დაფის მკვრელი, литаврщикъ.

მედგარი, ხ. მეომარი, მზაკვარი; განწირულებული, Усп. 574; 903; Мат. 75; Рус. Ук. 469; Мрк. 25—27; злонравный; подлый, лукавый; непостоянный, ярый; **მედგრად** ბრძოლა, сражаться съ яростью. Мат. 75, **მედგრობა**, ხ. ანწირლობა, непостоянство, ярость, Дан. Дж. 2—86; 1 Картл. 52; Бер. 159.

მედგური, ხ. მედგმური, жилецъ.

მედვრინე, ხ. მგინტელი, ხელოსანი ფვენტავი ბამბისა, мастеръ, кто набиваетъ вату, шерсть.

მედიდური, ხ. ფაცი ან გამომწყვანებით მქცევი, величавый, гордый, -რად, величаво, Дан. Дж. 12; **მედიდურება**, ხ. ფაცობა, величавость.

მედინობა, ხ. დინება, теченіе, Мрк. 1—29.

მედოშაქე, ხ. მგხუროლე, მგხაუნებელე, постельничій.

მედრეკანი, მედრეკი, ზედ. მერეკი, мозглый, гибкій.

მედროვე, ხ. კეთილის დროს მქონე, ვისაც დრო მოხერგებს; временщикъ.

მედროშე, ხ. დროშის მტკირთავი, знаменосецъ.

მედროშკე, ხ. იზოშნიკი, извощикъ.

მედუქნე, ხ. დუქანში ვაჭარი, лавочникъ, **მედუქნობა**, ხ. დუქანში ვაჭრობა, торговля въ лавкѣ, Дедр. 37.

მედღესასწაულე, ზედ. ღღესასწაულის გარდამხდელი, праздную щій, Мрк. 2—59; Сиг. 180.

მედღევე, ხ. дежурный.

მეენე, ხ. ენების მკვრელი, гусельщикъ, Псал. 67—24.

მეეკლესიე, ხ. ეკლესიის კრებულთაგანი, ან მეღვთისმსახურე, Мрк. 1—150; церковникъ, церковный служитель; праздную щій.

მეეკუდერე, ხ. ეკუდერის მღვდელი, священникъ при часовнѣ, Дж. 28.

მეერგასე, რიცხ. ხ. მეორმოცდაათე, пятидесятый, -დღე, пятидесятый день, пятидесятница, Ам. 2—1; 1 Картл. 177; Сиг. 15, 166.

მეერდოვე, ხ. ერდოზედ მეოფი, живущій на террасѣ, Ам. Дж.

მეეტლე, ხ. მეურმე, изозчикъ, извощикъ.

მეერქვნე, ხ. გუთნის ღერა, земледѣлецъ, пахарь.

მეექვსე, რიცხ. шестой, **მეექვსეობა**, ხ. Исх. 60;

-გველოს, ухищреніе змѣи; **მეექვსედი**, чет. шестая часть.

მეეჭვე, მეეჭი, чет. ухо́дъ мѣрнаго́ вѣса, винительный; -ქმარი, ревни́вый мужъ, зависть. 82, 130.

მევალე, ს. ვალად ფულის გამცემი, кредиторъ, заимодавецъ, ბერძნ. სჰ. 13, 14.

მევანე, ს. მცხოვრები, обитатель, აწ მეკარვახლე. მეუნეგუე, содержатель гости́ницы, (ვ)მევანეობ, -ნევე), ზ. უ. ვ)ცხოვრობ, обитать, населять, იერემ. 25—24; 49—32.

მევაჟინე, ს. მეშარბათე, ხაშმელების მნე; завѣдывающій щербето́мъ, продавецъ.

მევახშე, ს. მგველე, ვალად ფულის გამცემი, заимодавецъ, ростовщикъ.

მეველე, ს. მინდვრის მოსავლის მცველი, რათა ცხვარმა არ გაჰძოვოს, полево́й сторожъ, სომხ. სჰ. 388; კაც. 28.

მევენახე, ს. მეზვარე, ვენახის შემშენებელი, виногра́дарь, აწ. 78.

მეზანდუკე, მეზარდახშე, ს. მკეთებელი ხანდუკთა და ზარდახშათა, дѣлатель сундуко́въ, шкату́локъ.

მეზარე, ს. ზარის მოქმელი, плакуша, აწ მომკანი ხმენებია, приноси́щій непрія́тную вѣсть.

მეზვე, მეზვი, ს. ხვასკანგი მშობელი, нетельная (корова).

მეზვარე, მეზვერე, მეზვრე, ს. ზვარის მცველი, აწ შემშენებელი ზვარისა, виногра́дарь, садо́вникъ, სიბრ. 88; რუხულ. 947; ლაზ. 26, 170.

მეზვერე, ს. მებაჟე, ზვერის აღმება, мытарь, пошлинный сборщикъ, მაკ. 9—9; 10—2: 5—46; **მეზვერის გვირა**, сплошная недѣля.

მეზობელი, ს. ახლოს მდგომი, сосѣ́дъ, **მეზობლური**, чет. сосѣ́дскій, сосѣ́дній, **მეზობლად**, чет. близъ, ря́домъ, **მეზობლობა**, ს. მახლობლობა ადგომით, сосѣ́дство, (ვ)მეზობლობ, ხრ. ორ ა(ქვს), ზ. უ. მეზობლად ვარ, быть сосѣ́домъ.

მეზურნე, ს. ზურნის მკვრელი, играющій на рожкѣ, ჩონგ. 127, трубачъ.

მეზღაპრე, ს. ზღაპრის მწერალი, баснопи́сецъ, сказо́чникъ, **მეზღაპრე მუცლით**, лѣнтяй. 19—31; მუცლითგამო მიძგები სამსხოთ პასუხთ, чревоуга́датель.

მეთანლრება, ს. თანლრება ან გულის თანლრება.

მეთაურე, ს. უფროსი, голова́, глава, ბუნ. კ. 283; ჩონგ. 108, 109; попечитель; нача́льникъ.

მეთევზე, თევზთ-პოსაღირე, ან გამსყიდველი, рыба́къ, **მეთევზური**, чет. рыба́чій, -ნავი, рыба́чья ло́дка, **მეთევზეობა**, рыбный промы́селъ.

მეთეფშე, ს. მეჭურჭლე, храни́тель посу́ды, ლაკტ. 154, 95, 15.

მეთვალე, ს. თვალის მადევნებელი, მიჩენილი დასაზვერავად, фискалъ, шпіонъ; лазу́тчикъ; надзо́рщикъ, **მეთვალეობა**, მეთვალურობა, ს. დამზვერობა, шпіо́нство, лазу́тничество, наблюде́ніе.

მეთვალეურე, ს. თვალის ლ ყურის მჭვრელი, наблюда́тель.

მეთოლია, ს. მფრ. мартинъ, чайка, ერის. ლ.

მეთნე, чет. მოთნე, угодли́вый, მარკ. 2—9.

მეთოფე, ს. შეჭურვილი თოფით, вооруженный ружьемъ, ლაკტ. 83; 2 ქორ. 43.

მეთულუხე, ს. თულუხით წყლის მზიდავი, водово́зъ, **-ხობა** (ვ), водовози́чать.

მეთქვეობა, ს. მეტყველება, თქმა, თქმულობა, сказа́ніе, говоре́ніе, წინა ალმდეგი მეთქვეობა, противорѣ́чіе.

მეთქი, ე. ი მე ვსთქვი, იხმარების რაკამს თვისსა ნათქვამსა მოწამებრობელს ვინმეს, ხოლო სხვის ნათქვამ-ზედ იხმარების ო, дескать, мол, ნ. თქმ.

მეთხე, ს. თხის მწყემსი, коси́й пастухъ, ალექ. 200.

მეიავარე, ს. მგრეხელი, მძარცველი, грабитель, წყობ. 127.

მეიგავე, ს. იგავის მთქმელი, кто говоритъ притчи, пословицы.

მეიდანი, მაიდანი, მოედანი (არაბ.), ს. მინდორი, ფორე, მერული, სასპარეზო; ისპარეზი, ხარბოლო; площадь; поприще; კვაზ. 20, 67.

მეითარი (სპარს.), ს. მოხელე, მდგარი წინაშე მეფისა ან მიმრთმევი ცხენისხოცისა, придво́рный чино́вникъ, находя́щійся при царѣ для подне́сенія ему карма́нныхъ платко́въ; ლაკტ. 81.

მეიმედო, чет. მოიმედო, надѣ́ющійся, მაკ. 96.

მეკაბედონე, ს. собесѣ́дникъ.

მეინახე, ს. ერთად მჯდომი ხურის მკედ, совозлежа́щій, сосѣ́дъ за столо́мъ. მაკ. 22—9.

მეირანი, ს. ქიმია 282?

მეისტორიე, -რიკე, ს. ისტორიკოსი, მემატიანე მწერალი მოთხრობათა, исто́рикъ.

მეკალმახე, рыболо́въ.

მეკალოვე, ს. კალოზედ მლეწავი, гумённикъ, молотильщикъ, -ხარი, волъ для молотьбы, 2 რჯული. 25—5.

მეკანონე, ს. მეწესე, ნ. მოწესე.

მეკაპარჭე, ს. ნ. მენიჯარე.

მეკაპიტიონე, მეკაპილე, ს. ქარავანის მპატრონი მეკვანე. მეუნეგუე, содержатель гости́ницы, ახრ. 13, 14.

მეკარე, ს; კარის მცველი, привра́тникъ, швейца́ръ.

მეკარვე, ს. კარვის მნე, храни́тель ша́тра.

მეკასრე, ს. კასრების მკეთებელი, бочаръ.

მეკასრეობა (ვ), ს. მ. бочарничать.

მეკეთილე, ს. კეთილის მქოველი, благодѣ́тель.

მეკენჭხალი, ს. მცენ. ნაკერჩხალი, лу́къ-ба́тунъ, клещ, ერისთ. ლ; ბუნ. ლ.

მეკენჭე, ს. კენჭით ალმომრჩეველი, имѣ́ющій голосъ во время выборовъ.

მეკერძე, ს. კერძის შემკრებე, фу́лей дамаскурезчи́къ, мѣ́нщикъ, мѣ́нялъ, მაკ. 18—3; 21—12; მარკ. 11—5.

მეკერპე, ს. კერპთ მსახური, идолопоклонникъ.

მეკეცე, ს. მეჭურჭლე, თიხის ჭურჭლის მკეთებელი, гончаръ, იხილ. 29—15; 41—25, მაკ. 27—7, იერემ. 18—3; ფსალ. 2—9.

მეკვალე, ს. თვალი დამადევნებელი, გამომგძიებელი, наблюда́тель, ქილ. 15.

მეკვლე, ს. მეძღვნე, მომკლველი ახალს წელიწადსა, поздравля́ющій новый годъ съ разными сластями.

მეკილიტე, ს. კილიტების მკეთებელი, дѣлатель бдѣстокъ.

მეკინკლავე, ს. წინდაწინ გამხედველნი საომრად, воины, начинающіе сраженье, ратные.

მეკირე, სპ. კირის გამხსნელი წყალში; кто пушитъ известку.

მეკიცხევარი, ს. გამკიცხავი, поноситель.

მეკობარი, მუკობრე, ს. ავაზაკი, მგრძნელი უფრო ზღვის, корсаръ, морской разбойникъ, ალბ 96; ვეფხ. 54, 195, 197, 1027. **მეკობრობა**, ს. კრეხა, აკლება, разбойничество, (ვ)მეკობრობ, ხრ. არა აქვს, ვიმეკობრებ, -რე), ზ. უ. ვჰსცირევ. ვჰკრეხ; производить разбой; разбойничать; ვეფხ. 1217; დარეჯ. 91; 1 ქართლ. 211.

მეკოდის ბურე, ს. გამომრთმევი ან ამღები ბერის ბეგარის სასარგებლოდ მფლის, сборщикъ хлѣбной подати, დასტ 153, 157, 71.

მეკოლტე, ს. ღორის ან აქლემის მწყემსი пастухъ свиней, верблюдовъ, ამოს. 7—14.

მეკომლე, მეკომური, ს. მოსახლე, житель, обитатель. 1 ქართლ. 498.

მეკონე, ს. თევზის საჭერის კონის მჭოლე, содержатель тони, рыбакъ, დასტ. 54.

მეკოტოშე, ს. ქალაქი ხისხლის გამომშვები კოკოშიო, фершелъ: ქილ. 118.

მეკრეფე, ს. კრებული, сборище, ვეფხ. 678.

მეკუბოვე, ს. კუბოს მკეთებელი, гробовщикъ, **მეკუბობა**, ს. კუბოს კეთება და მოფარცლეობა, дѣланіе и продажа гробовъ.

მეკულუზე კაცი, ს. ლეონის ბეგარის გამომრთმევი კაცი, сборщикъ податей съ вина.

მეკურტანე, ს. უნაგირის ან კურკანის მკეთებელი, сѣдельникъ, **მეკურტნობა**, ს. კურკანის კეთება, сѣдельничество, ქილ. 577.

მეკუჭნავე, ს. ბაკუჭნაოს მცველი, ключникъ, завѣдывающій съѣстными припасами и виномъ въ домѣ.

მელაზეპონი, ს. მელხეპონი.

მელა, მელი, კნინ. მელია, ს. ცხოველი, лиса, лисица, **მელის-კაკალა**, ს. მცენ. მარწყვი, земляника, იგივე ბაკ. ლ: **მელისკუდა**, ს. მცენ. ყვავისკუდა, птичій-кукушкинъ, деревей, кровавникъ, ერის. ლ; ბუნ. ლ.

მელავანდი, მელევანდი, ს. ლახტანგი, ხელსაბანი (სამკაული), запястье, браслетъ, რიცხ. 31—5, 50.

მელამპრე, ს. წირვის დროს სასანთლის მჭერელი, кто носитъ свѣчу во время богослуженія.

მელანი (ბერძნ.), ს. შავი, გინა სხვა ფერი შესაღებელება საწერად; ვეფხ. 4; 956; чернила; **მელნის თევზი**, ს. თევზია ერთგვარი. ბუნ. ლ; **მელნის მორევი**, მელექსეთა. შავ თვალად გამოუხატავთ, у поэтовъ черный глазъ, ვეფხ. 1247.

მელაპჭუა, ს. მცენ?

მელეული, ს ფეტვის ბნელია, ячменный, спонъ, скирдъ проса.

მელეღვე, ს. ფორნი, шуръ, ერის. ლ.

მელექსე, ს. მოშაირე, მოლექსე, ლექსების მწერალი ან მთქმელი, стихотворецъ; импровизаторъ; ვეფხ. 20, 21; **მელექსობა**, ს. ლექსისწერა, стихотворство, (ვ)მელექსობ, -ს), ზ. უ. ვმოშაირობ, писать стихи, 1 ქართლ. 336.

მელი, ნ. მელა.

მელიქაური, ს. მცენ. итамія, ერის. ლ.

მელიქი (არაბ.), ს. ძველად ნიშნავდა მეფეს, ან ქალაქის გამგეს და მოურავის ხელქვეითს. სომხითის სოფლებში: მამასახლისი, старшина, въ древности означало царя; во время царей: полицеймейстеръ, въ Сомхетскихъ деревняхъ: староста, **მელიქ-მამასახლისი**, ს. იგი ხელქვეითი მელიქისა და აშკარებდა ნასყიდობის წერილთა, чиновникъ, подчиненный мелику, котораго обязанность была утверждать купчія крѣпости; დასტ. 138.

მელობა (ვ), ზ. უ. ლექსება, писать.

მელნიანი, ზედ. მელნისა ან სამელნე, чернильный.

მელიორურძენა, ს. მცენ. ნახე სირვაშლა, ქვაკვამალა.

მელობიე, ს. ლობიოს მარცვლებზედ მისხმი, рогожа на бобахъ.

მელოგანე, ს ლოგინის ზედა-მხედველი, постельничій.

მელოშე, ს. ლომნი, ძალუმნი კაცნი, храбрецъ, ვეფხ. 51—30.

მელოტი, ზედ თმა-გაცვენილი, лысый; лысина; **მელოტება** (ვ)მელოტდები), ზ. ვდ. ვიშელიმები, ვიხუჭები, თმა გამცვივა, лысѣть.

მელუსაბე ვოსი (ლათინ.) ს. ხაზამთრო ან ნესვი, арбузъ, дыня, რიცხვი. 11—3.

მელტავარო, ს. ავრილდატის ცა ან ორბიტა, орбита венеры.

მელურა, ზედ. მელისებრი, подобный лисицѣ, ვეფხ. 1200. **მელურობა**, ს. მელური ვოფაქცევა, хитрость, ქილ. 421, ვისრ. 50.

მელურსმე, ს. торгующій гвоздями.

მემაგე, ს. შურის მგებელი, жнитель, სამ. ლ.

მემათრახე, ს. ხმალში გაკანების დროს მფის ორგულობაზედ და ღალატზედ ბრალეულსა და დამნაშავეებსა თითის მემათრახეს მიუჩენდნენ, რომ ერთმანეთ ერთი არ მოჰკლან; ეს მამათრახენი იყვნენ ამჭურვალნი თითოს ფარითა და მათრახით; სამ. დასტ. 7, секундантъ.

მემალე, ს. მალის ამღები, сборщикъ податей, დასტ. 136.

მემაშულე, ს. მამულის პატრონი, вотчинникъ, помѣщикъ, ალბ. 33, 43, 54, 58; სამ. დასტ. 98.

მემანდარი, ნახე მიხმანდარი, დასტ. 67, 79; 2 ქართლ. 308.

მემანი, ს. წყეულობა, проклятіе, გინმ. ვეფხ. ვიხტ. მეფის 472.

მემანჯანიკე, ს. ანბარეშის ამომწყვეი მანჯანიკეზე ან ჯარაზე, кто ядетъ шелкъ, бросаетъ. ქილ. 14.

მემარგალიტე, ს. მარგალიტის გამშვენიერებელი, продавецъ жемчуговъ, ქილ. 658.

მემარგე, ს. მოგვი, волхвъ.

მემარნე, ს. მარხის მცველი ან პატრონი, погребщикъ; питейный ключникъ, დასტ. 26, 118.

მემარტივე, ს. ალილ-მარილი, лекарь, простакъ.

მემარხულე, ს. მარხვის შემნახველი, постникъ.

მემატიანე, ს. летописецъ, лѣтописецъ.
მემატყვიე, ს. ფრ. мухоловка-бѣлошейка, ორ. ლ.
მემაშვრალე, ს. მშრომელი, труженикъ, იხ. 43—22.
მემაშიე (არაბ.) ს. მაშიების ან ბაშმაკების მკერავი; მეფის მაშიების მცველი; башмачникъ; хранитель царскихъ башмаковъ, დას. 70; **მემაშეობა**, ს. башмачничанье; должность хранителя царскихъ башмаковъ.
მემახურა, ს. მახის დამგები, птицеловъ, ამოს. 8—1, 2.
მემაჯე, ს. გუთნის დედა, кто правитъ плугомъ.
მემაჯვანი, ს. მაძაბ ენებელი, მაშინებელი, кто внушаетъ кому робость, обезкураживаетъ кого, ვეფხ. 260; ან ცემის მოსაქნილი იარაღი, ვეფხ. გახმ. თქმ. 260; инструментъ кожевниковъ, **მემაჯვანი ტანი**, ე. ი. ტანი დაბერებული, გამწლარი, худощавый станъ.
მემეცამეფრასე, ს. მეცამეფრასის მწერი; писатель жизни Святыхъ, 2 ქრონ. 112. შანამ.
მემთვრალე, ს. ღვინო, ღვინის მსმელი, пьяница, **მემთვრალეობა**, ს. ღვინის სმა, пьянство, (ვჰმემთვრალობ, სრ. არა აქვს; ვიმემთვრალებ, -ლე), ზ. უ. ვლოთობ, пьянствовать.
მემიზდური, ს. დაქირავებული, наемникъ.
მემისანი, ს. მოგვი, волхвъ, იერემ. 29—9.
მემირონე, ს. მირონის გამყიდველი, миропродавецъ.
მემიჯნავე, ს. მოსაზღვრე, смежный, сосѣдъ.
მემკვიდრე, ს. მემკვიდრეობის შემდეგი, მიგვერი შ-ლ მამისა; მკვიდრი; მემკვიდრე; მკვიდრი მოსახლე ერთის ადგილისა; наслѣдникъ; наслѣдственный владѣтель; обыватель, мѣстный житель; მემკვიდრე მოიყარა, владѣтель по праву наслѣдства, ჩემი მემკვიდრე ვყო, мой, по праву наслѣдства крестьянинъ, ბუკ. 8, ქალაქის მემკვიდრენი, коренные жители города, **მემკვიდრეობა**, ს. მკვიდრეობა მამა მამულის მამულისა, ან ყმისა, наслѣдственность, преемничество, ჩონგ. 59; **მემკვიდრეება** (ვა), ზ. მ. ვამკვიდრებ, входить въ права наслѣдства.
მემოარინე, ს. ნარდის ან ჭადრაკის მოთამაშე, игрокъ въ шахматы.
მემრომწყლე, ს. ძროხების ან კამბაგების მწყემსი, пастухъ рогатаго скота, 1 ქრონ. 336; **მემრომწყლეობა**, ს. მწყემსობა, пастушество.
მემრუშე, ს. კაცი ცოლისაგან, ქმრისაგან, მეცოლეული, წინა-ალმდგომ 7 მენების, прелюбодѣй, **-შეება**, **-შობა**, ს. прелюбодѣяніе.
მემსგეფსე, ზედ. მორიგე, очередной.
მემსხვერპლე, ს. მსხვერპლის შემწირველი, жертвоприноситель, იხ. 66—8.
მემტერე, ზედ. მტერი, მტრობი, враждебный.
მემტილე, ს. მებაღე, მებოსტნე; садовникъ; огородникъ; იოს. 20—15; მარკ. 2—104.
მემუდარე, ს. მოხოვნელი, проситель.
მემუქარე, ს. მრისხანე, მოქედული, грозитель, რუსუდ. 283; ვეფხ. 343.
მემუშავე, ს. ქრისტე მოციქული, труженикъ, ფარ. 60.
მემუშურნობა, ს. მოშურნეობა, зависть.
მემუშურნე, ს. მოშურნე, завистникъ.
მემუწირე, ს. ხოვლაში მიგანილი ცხვრისის ხაშოერად ბერი, собирающій вино въ пользу монастыря.
მემღერე, ს. მოთამაშე; მგალობი, დამღიანებული, игрокъ; насѣдчикъ; птицеловъ; ანდრ. 96; იხ. 3—4; ნ. მღერა; **მომღერელის** ხმა, голосъ пожилого, იერემ. 30—19.
მემშვილდე, ს. ისრის გამკეთებელი, стрелецъ изъ лука, **მემშვილდეობა**, ს. მშვილდოსნობა, искусство стрѣлять изъ лука, მარკ. 2—14; 1—65.
მემცხეღრე, ს. ნ თანა მემცხეღრე, ან თანა მესხეღრე.
მემძეხვე, ს. მძეხვების გამსყიდველი, колбасникъ.
მემძივე, ს. მძივების მკეთებელი, дѣлатель бисера.
მემწვანილე, ს. მწვანილის გამსყიდველი, зеленщикъ.
მემწყობრე, ს. გამწრეგებელი ლაშქრის, расположитель строя, შავთ. 58.
მემჭირნე, ს. მჭიდრო, тѣсный, ვისრ. 141; ნ. მომჭირნე.
მენაწოლოვე, ს. განმწოლოვებული, уединенный; отшельникъ; მარკ 2—106; მარკ. 1—187; **მენაწოლოობა**, ს. одиночество; მარკ. 1—193; 2—38.
მენა, ს. ჯახნი ყოგორს უხმობენ, подточіе, сосудъ поставленный подъ виноградное точило.
მენა, ს. სამეოფი, ხაღგომი, жилище, სხ. ლ. ვეფხ 694.
მენაბეღე, ს. ცმიქაიватель бурокъ.
მენაბერწყულე, ზედ. ნაბერწყლიანი, пестрый.
მენავე, ს. მეწყობელი, ნავის პატრონი; ნავის მუშაკი, ვითარ. მეკორე, მეთაქეობ. ნავით ვე ხმ; ნავით მავალი, იხილე ტიტა მეშვიდობითნი: მენავეთა, მოგზაურთა, ხნეულთა ლ ხმ; хозяинъ корабля, шкиперъ; матросъ; мореплаватель; ხაქმ. 27—27, 30; იონა 1—5; ვეფხ. 963; **მენავეთ მოძღვარი**, ს. ნავეობისთარი, ნავის მპატრონებელი, корчій капитанъ корабля, ხაქმ. 27—11.
მენავეობა, ს. ნავის ცურვა, мореходство.
მენავეტიკე, ს. ნავეტიკის მქონე, содержатель парома, დას. 163.
მენათესავე, ს. მონათესავე, ближній родственникъ.
მენათხოვრე, ს. ნივთის რამეს მიმღები შესანახავად, кто получаетъ что либо на подержанье, სამ ვახტ. 207.
მენავი, ს. ცის მზომელობის ხარისხი; ან ხარისხი ღირსებისა; градусъ, степень достоинства; ერთი მენავი ას ხუთ რუსული ვერსია, одинъ градусъ составляетъ 105 верстъ, ქმნ. ნ. 10. ქილ. 434; **-ზომისა**, масштабъ.
მენაკიდურე, ზედ. მენაპირე, пограничный, 1 ქრონ. 262.
მენალმებანდე, ს. кузнецъ, кующій лошадей.
მენაპირე, ზედ. ნაპირზედ მდგომი, пограничный, -ური, передовое войско, 2 ქრონ. 397.
მენალარე, ს. ნალარის მკერელი, трубачъ.
მენაყოფე ნერგი, ს. ნაყოფიერი ხე; плодоносный, ქილ. 673.
მენახირე, ს. მეძროხე, ძროხების მწყემსი, пастухъ, **მენახირობა**, ს. მწყემსობა, пастушество.

მენახშირე, ს. угольщикъ.
მენდიო, ს. ქუშაის მსგავსი თევზი; ბუნ. ლ.
მენელ-საცხებელი, ს. мироносица, -ცხებელი, ს. мироносица.
მენეხტვე, ს. ნეხტვის მკერავი, сапожникъ.
მენიშნენი, ს. къ приносящимъ свадебные подарки, 2 ქართლ. 134.
მენიჯგორე, ს. сайдачникъ, вооруженный лукомъ и стрѣлами, 2 ქართლ. 134.
მენოვაგე, ს. собутыльникъ; სამ. ლ. [ხიო.
მენუშლე, ს. провіантомъ, 2 ქართლ. 76.
მენჯი, ს. тазъ.
მეოთხე, რიცხ. ს. четвертый, **მეოთხედი**, რიცხ. ს. четвертая часть.
მეოინე, ს. фигляръ, фокусникъ, штукарь.
მეომარი, ს. воинъ. **მეომრობა**, ს. воинственность, ვეფხ. 536; რუსუდ. 318, 315.
მეომფორე, ს. епископъ; ბაქრ. 241, **მეომფრობა**, ს епископство, ბაქრ. 316.
მეორე, ს. рицх. второй, **მეორედ**, ნზ. во второй разъ, 1 ქართლ. 58; **მეორეული**, ზედ. повторяющій, ეზეკ. 43—2; **მეორება** (ვიმეორებ, -რე), ზ. в. повторять, მარკ. 1—64; (ვიმეორებ), ზ. მან. повторять, მარკ. 1—64; (ვიმეორებ), быть вторымъ.
მეორმოცე, рицх. сороковой; მეორმოცე დღეს, поручилъ священнику отслужить въ сороковой день обѣдню, 2 ქართლ. 524, 528; გორგ. 282, 41; **მეორმოცე**, ს. тотъ, кто играетъ на двухструнномъ инструментѣ; სიბრძ. 150; **მეორწილე**, იხ. მეორე.
მეოტე, ს. обращенный въ бѣгство, бѣжавшій, იხ. 8—23; გამოხლ. 23—27; 2 სჯული 19—4; ფსალ. 17—40; ვეფხ. 1381; 1 ქართლ. 53; და მტერნი ჩემნი მომექცნეს მე მეოტად, они обращаетъ ко мнѣ тылъ врагомъ моихъ; ფსალ. 17—40; **მეოტობა**, ს. бѣгство, 1 ქართლ. 237. მეოტ-ყოფნები, быть разбитымъ, 1 ქართლ. 49.
მეოჯახე, ს. хозяинъ.
მეოჯახობა, ს. хозяйство, სახოცლო გაზ. № 1—4 (1879).
მეობება, ს. предстательство, ходатайство, **მეობი**, ს. ходатай, заступникъ, покровитель, რომელ. 8—28.
მეპაექრე, ს. მოპაასე, диспутантъ, მეცხვ. 15.
მეპასუხე, ს. къ вопросу, отвѣтчикъ.
მეპატიმრე, ს. სპატიმრო ღირსი, тюремный сторожъ, სამართ. 171.
მეპატრონე, ს. მეპატრონე, პატრონი, უფალი, владѣтель, хозяинъ, господинъ; -კახთა, владѣтель Кахетіи, 2 ქართ. 497; სამართ. 76, **მეპატრონობა**, ს. მეპატრონობა; მეურნეობა, господство; попеченительство; ქილ. 20.
მეპირდაპირობა, სხ. პირ-და-პირ ღობა ან მდებარება, противуположность, противустояніе, (ქვაპირდაპირობ, რე), ზ. უ. პირ და პირ ვდგებარ ან ვმდებარებ, противустоять; находиться на противной сторонѣ; რუსუდ. 320, 427.
მეპირისპირე-თივე, ს. ცხვრის ჯოგზედ ან ღორისა გარდასახდის აძღები, сборщикъ повинности съ стада барановъ, свиней.
მეპირისპირე, ს. მოპირდაპირე, წინა აღმდგი, противникъ, სამ. კანტ. 42, 158; დარეჯ. 116; რუსუდ. 401; ქილ. 167; **მეპირისპირეობა**, ს. პირდაპირეობა; წინა აღმდგომობა, противустоять; противиться; ქილ. 353.
მეპირობე, ს. პირობის მიმცემი, союзникъ, сторонникъ.
მეპრაკტიკე (ბერძნ.), ს. ტუჩვების მკეთებელი, დაბალი. ზოგჯერ მკეთებელი, მკერავი კერვისა; кожевникъ; кто дѣлаетъ палатки; სამ. 10—6, 7; 18—13.
მეპროხე (ბერძნ.), ს. მესაქე, мѣнялъ, кормчій.
მეპუნგია, ს. მაკარლამენტის გამსეიდველი, капитанъ, ქილ. 527.
მეპურე, ს. პურის მცხობელი ან მოვაჭრული, хлѣбникъ, **მეპურეთ-მოძღვარი**, ს. უფროსი მეპურეებზედ, главный надъ хлѣбниками, დაბალ. 40—2; **მეპურმანარილე**, ს. პურ-მარილიანი, хлѣбосольный.
მეღამეობა, ს. დროების გარემოება, მაგალ. ვისაც რა ბუნობით და მეღამეობით მიწა ან ვენახი დავჭიროს, გუჯ. 8, 29; обстоятельство, кто временно арендуетъ землю, виноградникъ.
მეღამნე, ს. მესაათე, საათის მკეთებელი; გარნა მოღამნე, ეამნის მკითხველი, იქ ნახე; часовой мастеръ.
მერაანდე, ს. მხედარი, всадникъ, 1 ქართლ. 290.
მერაშე, მერემე, ს. მწერალი რვეისა, ჯოგისა, табунщикъ, გუჯ. 20, 27; დარეჯ. 73; რუსუდ. 25.
მერაშლე, ს. რაშლით მასხარა (ს. რაშლი), მემხრჩე, волшебникъ, **მერაშლეობა**, ს. მასხრობა, колдовство, რუსუდ. 669.
მერანი, ს. ცოცხი კეთილ-მოარული, сокъ ягоды, ягоды, мерин, ვეფხ. 96, 203; **მერანობა**, ს. თოხარაკი, рысь, иноходь, галопъ.
მერდინი, ს. თხელი სპერანგე ამრეშუმისა თვეთის გვარი, тафта.
მერე, ს. უხნავ-უთესი მიწა, цѣлина; ბაქრ. 182.
მერე, მერეთ, ზნ. მახუკან, апѣ შემდგომ, послѣ, потомъ.
მერეძე, მერედი, ს. ძროხის კიდეს ღეღეშული

ვაკე ადგილი, ან მეიდანი, ფორე: равнина на берегу рѣки; площадь.

მერემე, ნ. მერმე.

მერვე, ს. რიცხ. восьмой, **-ედი**, რ. ს. осьмая часть.

მერიდიანი, ს. ღეოლრავიულად: საშუალეთო ხაზი, меридіанъ, географ. 12.

მერიქეფი, ს. ღვინის მწკე, крановій, დახკ. 68, 81; ანკ. 6 — 33; **-უხუცესი**, главный крановій, 2 ქართლ. 518.

მერმე, მერმეღა, ზმ. კვლაღეც, კიდევც, послѣ, потомъ; еще, опять. **მერმე**, ზედ. მომავალი, будущій, მერმესა მას შეგებას, нажитіе, духовное возрожденіе, მაკ. 19—28. **მერმეცა, მერმეცაღა**, ზმ. მასუკანაც, и послѣ этого. **მერმის**, ზმ. მომავალს, въ будущемъ году или въ будущей жизни.

მერნენი კლდისა, ს. მჟირხინი, მურტა, სამღთო წერილში მჟირხინი, мирепна, чиртъ, იხაი. 11—19; ვახუშტ. 16.

მერუდე, ს. მოედანი, площадь.

მერუვე, მერუე, ს. რუების ზედა-მზედველი, надсмотрщикъ надъ водопроводными каналами.

მერული, ს. ორთოთი, вилы.

მერქანი, ს. ცოლას შეგნითი გული ხეთა და საკუთრად მჟის გული, сердцевина дерева.

მერყევი, ზედ. მერხვევი, მერწევი, зыбкій, **მერყეობა**, ს. მერხვობა, მერწეობა, зыбкость, колеблемость.

მერცხალი, ს. მფრინ. ласточка, იხაი. 38—14; იერემ. 8—7; ბარუქ. 6—21. **მერცხლის მდევარი**, მფრინ. кастака.

მერძევე, ს. молочникъ.

მერძეულა, ს. მცენ. балаболка, გრ. ლ.

მერწევი, ნ. მერხვევი.

მერწეული, ს. წყლის მზიდავი; ან წყლის საქონელი, ნიშანი ზოდიაქოსი; водоносъ; водолей, знакъ зодіака, იხაი. 9—24; იერემ. 14—3. ზოგჯერმი ცუმბო წყლის საქონელი, насосъ.

მერხევი, მერწევი, ზედ. მერყევი, зыбкій, **მერხეობა, მერწეობა**, ს. მერყეობა, зыбкость, колеблемость, ქმერხვობ, სრ. არა აქუს, ქმერყეობ, колебаться, зыбаться.

მერხი, ს. გრძელი სკამი, скамья; канапе.

მერჯულე, ს. რჯულის მოძღვარი, მეცნიერი რჯულისა, юристъ, законникъ, законовѣдъ, правовѣдъ, юрисконсультъ, 2 ქართლ. 535; სამ. ვახტ. 238; გორგ. 42; ან ერთის სარწმუნოებისა, единовѣрецъ. მრთ. 11.

მესაათე, ს. მეკუმნე, საათების მკეთებელი, часовщикъ.

მესაგანჯინე, ს. მეკუმნავე, საკუმნოს მცველი, ключникъ, გუჯ. 20.

მესადგომე, ს. თნა მცხოვრები, сожитель, ქილ. 117.

მესადგომე, მესადგურე, ს. სადგურის მცველი, ეგზოთ შეწყნარებელი, пристанодержатель, содержатель гостиницы, რუსულ. 672, 675; **მესადგურობა**, ს. დგომა, пребываніе, жительство, рус. 985.

მესადილე, ს. სადილის ერთად მჭამელი, собѣсѣдникъ за столомъ, თამარ. ბაგ. 134.

მესავარცხლე, ს. гребенщикъ.

მესავი, ზედ. მხახუნებელი, имѣющій надежду, уповающій; надѣющій, ვეფხ. 1543.

მესათნოე. -ნოვე, ს. მიმფერებელი, ласкающій, მასიამოვნებელი, доставляющій удовольствіе, გორგ. 125; სამ. ლ.

მესათხევლე, ს. თევზის დამჭერი, рыболовъ, იხაი. 19—8; მარკ. 1—16.

მესაიდუმლე. -ლოვე, ს. ვისისამე საიდუმლოს შემნახველი, хранитель чьей либо тайны; მარკ. 1-201; ქილ. 114.

მესაკლავე, ს. ვასაბი, мясникъ, დახკ. 26, 67, 140, 154.

მესაკრავე, ს. მეზიკანტი, музыкантъ.

მესაკრველი, ს. შემშარავი, შემკვრელი ტყვის სახლით, რკინით, кто налѣваетъ окна, узы, მარკ. 1—136.

მესალიკე, ს. ხელ-მარჯვე მებადური. მეთევზე; ან მეკუმნავე: рыболовъ, ქილ. 588, кухонный расходчикъ.

მესამარი, ვ. ი. მეღვინე მიწის ამოზიდ. დავამარხი. მიწაში, ვეფხ. 15. пусть я буду похороненъ.

მესამე, რიცხ. ს. третій, **მესამედი**, რიცხ. третья часть, **მესამეოცე**, რიცხ. шестидесятый.

მესამზღვრე, ს. მომაკუნავე, смотрящій, смотрящій, ვეფხ. 964; ზოგჯ. მეზობელი, сосѣдъ.

მესანთლე, ს. სანთლის ჩამომხმელი ან გამყიდველი, свѣчникъ.

მესაპყრობილე, ს. საპყრობილეს დარაჯი. მზმილავი, тюремный стражъ, მარკ. 2—37; ან მაცამარი, მგრობილი, арестантъ, -ლეთ მოძღვარი, начальникъ тюрьмы, საქმ. 16—36.

მესარი, ნ. **მესერი**.

მესარკე, ს. სარკების გამსყიდველი, зеркальщикъ.

მესარწმუნე, ს. ერთის სარწმუნოებისა, единовѣрецъ.

მესასვენებლე, ს. მესწოლე, საწოლის მწე, постельничій.

მესაუნჯე, ს. საუნჯის მცველი, казначей.

მესაურე, ს. საურის გამომრთმევი მოხელე, сборщикъ податей, დახკ. 97. **მესაურობა**, ს. მისაურის თანამდებობა, обязанность собирающаго оброкъ, დახკ. 97.

მესაფლავე, ს. საფლავის მთხრელი, могильщикъ.

მესაქმე, ნახე მოსაქმე, იხაი. 66—18.

მესაყვედურე, ს. საყვედურის მთქმელი, მაყვედრებელი, попрекатель, ვიწრ. 59.

მესაყვირე, ს. საყვირის მკრველი, трубачъ.

მესაწოლე, ს. მესასვენებლე, постельничій.

მესაჭე, ს. მეპირონე, кормчій.

მესაჭურჭლე, ს. საუნჯის მცველი, хранитель сокровищъ, 2 ქართლ. 140.

მესახლეობა, ს. ბინადრობა, осѣдлость.

მესახუნდრე, ს. ვინც ბინიდამ გამოაგდებს ნადირსა, кто выгоняетъ звѣря изъ берлоги, во время охоты, სამ. ვახტ. 183.

მესენაკე, ს. სენაკში მყოფი, отшельникъ, ქილ. 537.

მესერი, ს. მახარი, მარგილების გალავანი, часто-

колъ, полисадъ, тынъ, 2 ქორ. 335; ან სანგარი, окопъ, ретрашаментъ, ნ. ნ.

მესვა, გესვა, ესვა, ნ. სვა ან ფოლა.

მესვეტე, ს. მეუღაბნოვე, столпникъ, (святой).

მესვეური, ს. поденщикъ, კაცი 34.

მესთველე, ს. ყურძნის მომკრეფი სოფელში; ან ყურძნის გამომრთმეველი, собиратель винограда; იერემ. 48 — 32; сборщикъ податей съ вина, დახტ. 58, 118, 135.

მესისხმრე, ს. განმმარტებელი, აზხნელი ან მხატველი ხიზრახა, сноподатель, сноподатель, сноподатель, დაბად. 37—19; **მესისხმრეობა**, ს. обязанность сноподателя; რუსუდ. 12.

მესისხლე, ს. სისხლის მძებნელი, მაგალ: უმეცარი მოყვარე მესისხლესა უარესია, кровомститель, ლეხ. 4; 2 ქორნ. 224, 537, 528; ვისრ. 12; სამ. ვახტ. 62, 140, 222. გულ-მესისხლედ ბრძოლა, биться отчаянно, **მესისხლეობა**, ს. სისხლის ძიება, кровомщеніе, 1 ქორნ. 55; 2 ქორნ. 28; სამ. ვახტ. 236; მოურავ. 33; მესისხლეობით მკვლარი, кровомстительный врагъ, გორგ. 209; **მესისხლური**, ზედ. სისხლის მეძიებლობითი, кровомстительный.

მესკია, ს. მფრინველ. სკვინჩა, пѣсчанка, ბუნ. ლ.

მესპეკალე, ს. მეალმასე. ювелиръ, ქილ. 655.

მესროლი, ს. მსროლელი, метатель стрѣлъ, стрѣлецъ, ვეფხ. 199.

მესსია (ებრ.), ს. ცხებული, სახელი ებე ებაონების, იესო ქრისტესს, Мессія.

მესტამბე, ს. типографщикъ.

მესტვირე, ს. ლექსების მთქმელი სტვირის დაკვრით, ან სტვირის დამკვრელი, свирѣльникъ; импровизаторъ.

მესტიხე, ს. მელექსე, стихотворецъ; **მესტიხობა**, ს. მელექსობა, стихотвореніе.

მესტროლაბი, ს. მისანი ვარსკვლავთ ზედ, астрологъ, დარეჯ. 156; რუსუდ. 684; მოურავ. 62; **მესტროლაბობა**, ს. ასტროლოგია, ვარსკვლავთ მეტყველება, астрологія.

მესტუმრე, ს. სტუმართ მაწვევარი ან დამხდომი, მიხმანარი, смотритель за царскимъ столомъ, ან მუხედგურე უცხოთა, содержатель гостинницы, რამ. 16—23; **მესტუმრეთ უხუცესი**, ს. მიხმანდართ უხუცესი, главный надъ приставами при гостяхъ, **მესტუმრეობა**, სხ. стольничье званіе.

მესხვეობა, ს. განსხვავებულება, отличіе, разность.

მესხლეტი, ზედ. დამსხლეტი, скользкій.

მესხულე, ნ. მერჯულე; მარკ. 2—342.

მეტაბლე, ს. მაკარონი, კაბლის მეურნე ან მნე. распорядитель стола, тафельдекеръ.

მეტად, ზმ. გარდამატებით, ჭარბად, изъ излишествъ, слишкомъ, ეფესე. 30—34; მეტად მლაშე, пересоленный, მეტად ღიღი, преболшой, ზომისაგან მეტად, болѣе мѣры, რუსუდ. 223; მეტის-მეტი, чрезвычайный; **მეტადრე**, ზმ. უფრორე, უფრო განსაკუთრებით, дан. 7—7; тѣмъ болѣе, въ особенности, преимущественно.

მეტალლი (ბერძნ.), ს. ლითონი, რაიცა მიწის ქანთაგან ამოითხრების, уголь: ოქრო, ვერცხლი, რვალი, რკინა, металлъ.

მეტანია (ბერძნ.), ს. თაყვანისცემა ან სინანულით შევრდომა; საეკლესიოს ტაბიკონში მეტანია არის ორგვარი: მცირე, რომელსა პირჯვრის გამოსახვა და ღიდი, -მუხლთ-მოდრეკა; знаменіе креста; поклонъ земной, მეტანიის მოყრა მოვიერი, ვიყარე), класть поклоны.

მეტაფიზიკა (ბერძნ.), ს. ზენათბუნებითი სწავლა ყოველთა არსთა თვის თვისება ღმრთისა და სულისა; метафизика, **მეტაფიზიკური**, ზედ. метафизическій, ქიმ. 64.

მეტაფორა (ბერძნ.), გარდაღება, გარდაღებითი მნიშვნელობა ლექსისა (რიტორ.), метафора. **მეტაფორიული**, ზედ. გარდაღებითი, метафорическій

მეტაფრასი (ბერძნ.), ს. ბერძნულად თარგმანი; რამეთუ საკითხავნი მეტაფრასნი არიან განმარტებანი ხღუთათ წერილთა; წმინდათა ცხოვრება, метафрасисъ, толкованіе св. писанія или жизнь святыхъ.

მეტება. მეტულობა (ვიმეტებ, -ტე; ვჰმეტულობ, ხრ. არა აქვს). ზ. ვ. არ ვჰხოგავ. არ ვრიღებ; нежалѣть, пещадить, ვიმეტებ თავსა, нежалѣть себя, пещадить себя, ვჰმეტულობ. ვ. ი. მემეტება, приближаться, არ ვემეტები, онъ жалѣетъ, щадитъ меня, рустуд. 275.

მეტეორი, ს. ციური, რაიცა შეხვედების ჰაერთა შინა, ვითარ: წვიმა, ხოვლი, ქუხილი, მეხი და სხ. метеоръ, ფიზ. 94.

მეტვირთულობა, ს დატვირთულობა, нагруженность, ქილ. 445.

მეტი, ზედ. ზომაზედ ან წონაზედ ჭარბი, лишній, излишекъ; თანდ. გარდა, сверхъ, кромѣ, отъ-მეტი ღღე, пятнадцать дней. **მეტისმეტი**, излишній, ვეფხ. 915; წყმს მეტი წყმის მეტი, кромѣ меня, рустуд. 374; 401; **არისმეტად**, кромѣ этого, მეტისმეტი ღიდი, чрезмѣрно, чрезвычайно большой, **მეტ-ნაკლები**, ზედ. ზომიერი, соразмѣрный, ქილ. 25; **მეტნაკლებობა**, ს. ზომიერება, соразмѣрность, ქმნ. წ. 28; ქილ. 410.

მეტიბიკონე, ნ. კანონარხი.

მეტივე, ს. ტივის პატრონი, ან ზედა-მხედველი ტივებისა, хозяинъ плота; смотритель пристани, куда пристаютъ съ плотами, დახტ. 94.

მეტიჩარა (ოსმალ. ჩარე, ილაჯი, средство, помощь. ლ.), ს. ტარაკუნა, არა მკითხე მიმშვე, სხვათა სარგებელის მარიგებელი, совѣтникъ, охотникъ совѣтовать, выскочка всюду, **მეტიჩრობა**, ს. совѣтность, (ვჰ). совѣтовать, выскакивать.

მეტიკე, ს. ტაკისპატრონი, хозяинъ бурдюка.

მეტკბილე, ს. ტკბილების შემნახავი მოხელე, чиновникъ, заѣдывавшій сластями.

მეტკვეთილი, მეტკვეცილი, ზედ. წინა ღაკვეთილი, обрѣзанный, по обряду ветхозавѣтной церкви, იეზეკ. 16—4; იერემ. 9—25; 11—16; **მეტკვეთილობა**, სხ. წინაღაკვეთა, обрѣзаніе, (ვჰმეტკვეთილობ). ზ. ვ. წინა ღაეცვეთები, обрѣзываться, სამ. ლ.

მეტნობა, მეტობა, სხ. ნამეტნობა; сверхъ, излишество, преимущество; კორ. 2—4; 1 კორ. 2—1; მარკ. 1—86; ქილ. 410; (ვჰმეტობ), ზი ვჰსჭარბობ წონით, ზომით ან ღირსებით, мет-

გარ. шествовать; имѣть преимущество, превосходить; ვეფხ. 37; რუსულ. 410; **მეტობი**, ზედ. ломящійся, лишній.

მეტოდა, ს. რიგი, წესი, метода.

მეტომე, ს. ერთის ცოლისა, сопленникъ, сопл.

მეტორა, ს. 15 ლიტრა, вѣсъ 3 п. 15 ф. სპ. ლ.

მეტოქი ბერძნ. ს. ღრუბითი სადგომი ჭურჭლოვანთა სხვის ჭურჭლიში; ამ ლექსისაგან ჩნდრმოვებს სიტყვა რომელთამე ქაქლუსთა: მეტეხი; მღვდ. წირვა აღმდგა: მოცილე: ქართ. 2, ც. 42. подворье; противникъ. -სვეტის ცხოველისა, противникъ животворящаго столпа, გუჯ. 27; 2 ქართ. 42; მეტოქობა, ს. соперничество; თიმარ ბაგ. 138.

მეტრედე, ს. ტრედების მაცრონი, голубятникъ, ქილ. 321.

მეტრფე, ს. მოყვარული, 2 ქორილ. 168, преданный, влюбленный.

მეტულობა (ჭმეტულობ), ზ. ზ. გამოვიმეტებ, щадить, пожалѣть.

მეტყველი, მიწ. მოლაპარაკე, говорящій, სჭმ 24—11; 1 კორ. 14—9; **მეტყველება**, ს. სიტყვა, ლაპარაკი, рѣчь, говоръ, **ღვთის მეტყველება**, богословіе; **ფლაბარით-მეტყველება**, краснослоіе, миѳологія, ქილ. 590, 641, ჭმეტყველებ, -ლე, ზ. უ. ლაპარაკობ, ритора, говорить, დიდებას გმეტყველებენ, словословили тебя, გუჯ. 37; **მრავალ მეტყველება**, болтовня, რუსულ. 966, რუსულ. 979, მეტყველობის ნიჭი, способность говорить, даръ слова.

მეტრაპეზე, ს. სუფრაჯი, стольникъ, метродотель, ბაქრ. 313, 303.

მეუარე, ს. უარის მთქმელი, кто отвѣчивается, непризнается, გორგ. 146.

მეუდაბნოე, ს. მწირი, განმხოლოებული უდაბნოში, пустынникъ, отшельникъ; 1 ქორილ. 336; გუჯ. 20.

მეუღიარე, ზედ. შეუწყნარებელი, შემაწყრომებელი, отвѣчитель, ქილ. 19; 360, 474.

მეუზრახე, ზედ. არ მოუბარი, არ მოლაპარაკე, не говорящій; безсловесный, ვეფხ. 732.

მეუკანაე, ს. უკან მყოფი ან მდგომი, послѣдній, задній, -ლა შქარი, аріергардъ.

მეულუფე, ს. ვისაც ულუფა აქვს, ან დამრიგებელი ულუფის, хранящій ее или кто раздаетъ содержаніе, провіанть; расходчикъ, გუჯ. 6, 16; დაბ. 11, 110; სიგ. ჩოლაგ. 14.

მეუნებელე, ზედ. უარშიო, არ მორჩილი, ურჩი, непослушный, ვეფხ. 263; დარეჯ. 107.

მეუნჯე, ს. მგზაურჯე. უნჯის მცველი, მნე. хранитель сокровища; იერემ. 22—15; ბარუქ. 3—18; იხილ. 22—15.

მეურმე, ს. ურმის მაცრონი ან ურემიანი მოქირავნე, извощикъ, извощикъ, გუჯ. 6.

მეურნაკე, ს. მიწის მუშაკაცებელი, хлѣбопашецъ, пахарь, земледѣлецъ; იხილ. 45 — 9; **მეურნაკობა** (ჭმეურნაკობ, -კე), ზ. ზ. ვეურნაკობ მიწას, возлѣлывать землю, пахать.

მეურნე, ს. მოურნე. მზრუნველი, попечитель, опекунъ, **მეურნეობა**, ს. მოურნეობა, მზრუნველობა, попеченіе, опека, ჭმეურნეობ), ზ. ზ. ჭმზრუნველობ, нещись, ქილ. 413; **მეურნეობა** მიწის, сельское хозяйство.

მეუფე. ე. ი. მეუფლე. უფალი ან მეუფე. ს. მფლობელი, მმართობი, მპყრობი, განმგებელი, მბრძანებელი, владыка; царь, государь, повелитель; კვეკურთხენ მეუფეო, благослови владыко, **მეუფება, მეუფობა**, ს. მეფობა, უფლება, ბაკონობა, владычество, власть; ჭმეუფებ, -ფე. ვიმეუფებ, -ფე, ზ. ზ. ვუფლებ, ვმფლობელობ, господствовать, владычествовать, царствовать, ვმეუფებ, ზ. ზ. ვამეფებ, заставить царствовать, -господствовать, მეუფლეობა, ს. მეუფებაბ, господство, ჭმეუფლეობ, -ლეე. ზ. ზ. ვუფლებ, господствовать, ვაბაც. 37—8.

მეუფროსე, ს. უფროსი. მთავარი, მბრძანებელი, начальникъ, **-სობა**, старшинство, начальство.

მეუღლე. ს. ცოლი ან ქმარი, супругъ, -га; **-ლენი**, ს. ცოლქმარნი, супруги, 2 კორ. 6—14; სიმწ. 302. **მეუღლეობა**, ს. ცოლქმრობა, супружество, ქილ. 453.

მეფანტურე, ს. бандуристъ.

მეფარდაგე. ს. ფარდაგების მნე, коверщикъ, завѣдывающій коврами; რუსულ. 194.

მეფე. ს. ხელმწიფე. ქვეყნის მპყრობელი, ერთმთავარი, გვირგვინოსანი; მღვდ. მეფე ან მღვიმურად მეფე უწმობენ ახალ ხარჭრწილევსა სიძესა ხამღვდელე; ვითარცა ღელოფალი ქალიხთოს; ამ სიტყვას ლა არცა სხვათა არა აქვსთ მდელი ხათესი, რომელნიმე მწერალნი უკეთნოდ ხმარობენ მეფე, მეფის, ვითარცა მდელრობითსა სქესსა; იერემ. 44-18; ქართულს ენაში მდედრ. იხმარება დელოფალი და არა მეფე ან მეფეა; ქალნი, რომელნიც იყვნენ თვით მპყრობელნი საქართველოსანი იწოდებოდნენ მეფედ: თამარ მეფე, ვეფხ. 3, 4, 5, 1 ქორილ. ცხოვრ. 277; მეფე რუსულად, 1 ქორილ. 379, царь; повобрачным, какъ князь у простолюдиновъ въ Россіи; მეფეთ მეფე, царь царей, მეფენი საქართველოსანი, царя Грузинскіе, ლომი არის მეფე მხეცთა, левъ есть царь звѣрей, მეფის ძე, царевичъ, მეფის ასული, царевна, მეფის სძალი, царская невѣстка, **მეფის სურნელა**, ს. მცენ. მრთური, чудоцвѣтъ, მეფე-ვაშლი, ს. მცენ. ананасъ, მეფის სოკო, ნ. ნიფხვი, **მეფური**, ს. მეფისაები შესაფერი, царскій, **მეფისეული**, ზედ. მეფისაები სიკეთნეული, ხასიო, царскій, придворный; ან მეფის გამცელი ან ქალი სამეფოს კარის მოსამსახურე; царская няпька или царская прислужница; რუსულ. 138; **მეფობრივი, მეფობითი**, ზედ. სამეფო, царскій, царственный, 1 ქორილ. 252, **მეფება** (ვ), ზ. ზ. მეფედ ლესმა, ვაბაკობ, поцарять, (ვიმეფებ, -ფე, ზ. ზ. ვმეფობ, ვმბაკობ, царствовать, **მეფობა**, სხ. ხელმწიფება, ბაკონობა; ფლობა; სამეფო, მეფის სამრძანებელი, царствованіе; царство; ვეფხ. 39; მეფობამან თქვენმან, ваше величество; (ვმეფობ, -ფე), ზ. ზ. ვმბაკობ, ვმფლობ, ვიმეფებ, царствовать.

მეფსალმუნე, ს. დავითის წარმოთხვა, псаломщикъ. [обученье войска; თ. ბ. ლ.

მეფსურობა, ს. სწავლა მხედრობისა, экзерцицій,

მეფუნდრუკე. ს. მრეკავი, მოთმაშე. плясунъ, Сван. 130.

მეფუნდუკე, ს. მეკავალიონე, ქარვასლის მქონე. содержатель гостинницы.

მეფურე. ს. ფურის შემნახავი, коровникъ.

მეფური, ნ. **მეფე.**

მეფურნე. ს. მელუქნე. ფურნეში მცხობელი და მოფარდული პურისა, хлѣбникъ, пекарь, **მეფურნეობა,** ს. ფურნეში პურის გამოცხობა და გასყიდვა, пекарство.

მეფუტკრე. ს. ფუტკრის შემნახავი, пчеловодъ.

მეფქვილე. ს. ფქვილის გამსყიდველი; проданецъ муки, Имер. Грам. 11—7.

მეფხანი, -ნოვანი, ზედ. ქუდიანი, მჭიანი, паршивый, Лекс. 22—22.

მექათმე, ს. ქათმების შემნახავი, содержатель куръ.

მექანარე, ს. მეზურნე. მენაღარე, მენაყარე, трубачъ, Сван. 89.

მექარვანსლე. ს. მეკავალიონე, содержатель гостинницы.

მექარავნე, ს. ქარავნის ბაგრონი, მოქარავნე, караванщикъ, Анд. 45.

მექერე, ს. ქერის მარცვლებით მისხი, порожа изъ ячменныхъ зеренъ.

მექვაბე, ს. ქვაბების მყიდველი, мѣдникъ.

მექვეიუნე, ს. თანა მემოშულე, земляк, Абх. 14—1; მიწის შემუშავებელი, земледѣлецъ, Хаб. ლ.

მექირავე, ს. მეურმე. извощикъ, **მექმ-მიმღეობა,** ნ. მიმღეობა.

მექმეობა, ს. მოქმედება, дѣйствіе; дѣятельность, Лекс. 39.

მექნარე, ს. ქნარზედ მოთმაშე ან დამკვრელი, гусленъ, **მექნარეობა,** ს. ქნარის კვრა, игра на гуслях, (ჯ)მექნარეობ, -რევე, ზ. ვ. ქნარს ვკრავ, играть на гуслях, Абх. 23—17.

მექოთნე, ს. ქოთნების მყიდველი ან გამსყიდველი, горшечникъ.

მექონე, -ნი, ზედ. მქონებელი, имѣющій, Кавк. 110; მექონეობა, ს. მქონებლობა, имѣніе, владѣніе, Кавк. 263.

მექონოთი, ს. ხარისხი ბაქან ბაქნად, подножье, нѣдесталъ, Іерем. 27—19.

მექორწილე, -წინე, ს. ხუთშაბანი მიწვეულნი ქორწილში, гости, приглашенные на свадьбу, Сван. 8; Сван. 125; Анд. 6—33; ან ძმაღი, дружка, Б. Ф. Л. Іоанна. Матѳ. 1—137.

მექრთამე, ს. ქრთამის ამღები, взяточникъ, **მექრთამეობა,** ს. ქრთამის აღებულობა, взятничество, (ჯ)მექრთამეობ, -მევე, ზ. ვ. ქრთამს ვიღებ, брать взятки.

მექუდე, ს. მკერავი და მოფარდული ქუდის, шапочникъ.

მექულბაქე, ს. მელუქნე, лавочникъ, Анд. 85.

მელაღე, ს. ლაღის აღებული, сборщикъ хлѣбной повинности, Хаб. 26, 159; **მელაღლობა,** ს. ლაღის აღება, собираніе хлѣбной подати.

მელაჩურე, ს. летучая мышь.

მელვინე, ს. ღვინის გამსყიდველი; ღვინის დამსხმელი და მიმრთმეველი; виноторговецъ; кравчій; виночерпій, I Цар. 3—3; Лекс. 417; ან უფლების აღება, сборщикъ податей съ вина, Хаб. **მელვინეთ ხუცესი,** მელვინეებზედ უფროსი, оберъ-шенкъ, **მელვინეობა,** ს. ღვინის მოვაჭრეობა, виноторговля, Лекс. 417; (ჯ)მელვინეობ, -ნევე, ზ. ვ. ღვინოს ვყიდი, продавать вино.

მელონება, ს. ღონის ძიება, средство.

მელორე. ს. მწყემსი ღორთა, свинопасъ.

მეღვაინე. ს. ყვინის მკეთებელი, бассейникъ.

მეღვდე, ს. წიგნის შემკვრელი, переплетчикъ.

მეღვაკრე. ზედ. მოყვარე. любящій, Лекс. 610; **მეღვაკრეობა,** ს. მოყვარეობა, любовь, Лекс. 517.

მეღვი, მეღვისი, ს. მისხი, ოჯახ-ცომი, მონათესავე, родственникъ, свойственникъ, Іерем. 191, 264; Абх. 33. მეღვანი და მოყვარენი, родственники и друзья, **მეღვისობა,** ს. ნათესაობა, свойство, родство, I Цар. 212; Зем. Грам. მეფ. 10; Русск. 914.

მეღვნეული, ს. ანაზღეული, внезапный, **მეღვნეულად,** ზმ. უცებ, ანაზღეულად, შენოქვნეე, внезапно, вдругъ, Матѳ. 26—74; I Кор. 15—52; Дѣян. 14—45.

მეღი, ს. წამი, мгновеніе. мигъ, Б. ევან. მეღნა შინა, въ мигъ, I Кор. 15—52; Авв. 25—5; 48—3, მეღი არის არღის ნახევარი ან $3^3/_4$ ნაწილი სეკუნდისა, Б. ევან.

მეღორუღე, ს. ვისაც ფორელით აქვს აღებული რამე, абонировщикъ, абонентъ, Хаб. 19; **მეღვნეულად,** Б. მეღვნეულად.

მეღოფი, Б. თანა მეღოფი.

მეღულეუნე. ს. კულუხის გამომრთმევი, сборщикъ податей съ вина.

მეღურძნე, ს. მოვაჭრე ვაზისა. продавецъ винограда.

მეშარბათე, ს. შარბათების შემნახავი, მყიდველი, заѣдывающій шербетомъ, или продавецъ сиропа, Хаб. 3. 26. 73.

მეშეშე. ს. შეშის მჭრელი, მზიდველი ან გამსყიდველი, дровосѣкъ; дровянникъ.

მეშველი. ს. მშველელი, მწე. помогатель, помощникъ, Іезек. 12—14.

მეშვი, ზედ. მშობელი; рождающій, **მეშვეობა,** ს. მშობელობა, рождаемость, Лекс. 17; მეშვეობით ძალი, производительная сила, Кавк. 266.

მეშვიდე, რიცხ. იხ. седьмой, **-დედი,** седьмая часть.

მეში, ს. ცელი სამოგვე ცხვრის, сафьянъ изъ бараньей шкуры, Бурое Мешок, кожаный мѣхъ, Груз. Лекс. მეშინის, Б. Зинзив.

მეშიბაქე. ს. ხარატი, токарь.

მეშუალობა, ს. შუამავლობა, посредничество.

მეშუბარი. ს. შუბით შეჭურვილი, копьеносецъ, I Мак. 31—3.

მეშურდულე. ს. შურდულით ქვის მსროლი, пращникъ.

მეშურნე, ს. მეშურნე, завистникъ, **მემშურნეობა,** ს. მოშურნეობა, შურის მქონებლობა, зависть, Кавк. 251; (ჯ)მეშურნეობ, -ნევე, ზ. ვ. მოშურნე ვარ, завидовать.

მეშულლე, ს. შეულის ან შფოთის ამშლელი, возмутитель, ჩახრ. 6.

მეშფოთარი, მეშფოთე, ს. შფოთის ჩამომგდები, возмутитель, мятежникъ, მეშფოთარი, ზედ. მეჩხუბარი, сварливый, **მეშფოთარობა**, ს. მეჩხუბობა, сварливость.

მეჩანგე, ს. ჩანგის მკვრელი, арфистъ, 2 ქართლ. 552. [арфистка.

მეჩანგობა, ჩანგის დამკვრელობა, обязанность

მეჩახმახე, ს. ჩახმახების მკეთებელი, слѣсарь.

მეჩექმე, ს. ჩექმების მკერავი, сапожникъ.

მეჩეჩი, ს. ვირაქა, კბოლოვანი, ბღვიში თხელი ხდგილი, мель, отмель.

მეჩითე, ს. кто ткетъ ситецъ.

მეჩითი (არაბ.), ს. მახმადიანთ ტაძარი, мечеть.

მეჩონგურე, ს. ჩონგურების მკეთებელი ან მკერავი, балалаечникъ, რიანდი 3.

მეჩოქურთმე, ს. მწახნაგებელი, მქანდაკებელი, ваятель, скульпторъ.

მეჩხი, ნ. მეითარი,

მეჩხუბარი, ზედ. ჩხუბიანი, მეშფოთარი, сварливый, ხიბრ. 87, 88; **-ობა**, сварливость.

მეც, შემოკლ. მომეც. дай, ნ. ცემა.

მეცადი, მეცადინე, ზედ. ბეჯითი, თავს გამომგები, старательный, **მეცადინეობა, -დინობა**, -ლეობა, ჩახრ. 78, ს. თავს გამოდება, стараніе, старательность, (ვ)მეცადინობ, -ნე), ზ. უ. თავს გამოდება, стараться, ლოც. 131.

მეციხოვნე, ს. გუშაგი, ციხის მცველი, ციხოვანი, гарнизонъ.

მეცნავი, ს. ღ. ზედ. მცოდნე; მცოდინარი, знатокъ, знающій, იერემ. 2—8; დან. 1—4; ლოც. 9, 53; კვშ. 160.

მეცნება (ვიმეცნებ, ნე ან ვიმეცნე), ზ. უ. ვიცნობ, ვჰსცნობ, შევიმეცნებ, შევიცნობ, узнавать, познавать, разумѣть, კვშ. 7, 95, 125, 141. (ვიმეცნები), ზ. უ. ვცნობები, быть извѣстну, знать, მე მეცნება, извѣстно мнѣ, დახტ. 2.

მეცნიერი, ზედ. ცნობილი, ნაცნობი; სწავლული, გამოცდილი სწავლის შინა, знакомый ученый; დაბად. 25—25; ლუკ. 23—40; მარკ. 1—16; საზოგადოება მეცნიერთა, общество ученыхъ, ძებნა ნათესავთა და მეცნიერთა, искать родственниковъ и знакомыхъ, ლუკ. 2—44. **მეცნიერული**, ზედ. გონიერული, ჭკვიანი, разумный, ავიდ. 18; **მეცნიერება, -რობა**, ს. ცოდნა, ზედ მიწევნილება; სწავლება, ღახელოვნება სწავლაში; вѣдѣніе, знаніе; ученость; мудрость; просвѣщеніе; разумъ, познавательная способность; ეფეს. 1550; ვიხრ. 89; 154. იხაი. 11—9; ფსალმ. 72—11; იგავი. 23—23; დან. 1—4, (ვ)მეცნიერობ, ვიმეცნიერებ, რე), ვმეცნიერობობ, умничать; знать.

მეცხვარე, მეცხოვრე, ს. ცხვართ მაძოვებელი მწყემსი, овечій пастухъ, ლარეგ. 2—72; ვიხრ. 159; რუსუდ. 50, 948.

მეცხრე, ს. девятый, **მეცხრედი**, девятая доля.

მეძავი, ს. კაცი, გინა ქალი მეძავი, блудникъ, прелюбодѣй, **მეძავობა**, ს. блудодѣяніе, (ვ)მეძავობ, ზ. უ. ვჰბოზობ, прелюбодѣйствовать, იხუ 2—1; იხაი. 23—15; ანდრ. 10; ალექს. 91.

მეძალუმე, ზედ. მაიძულებელი, насилующій, принудитель, სამ. ბერძნ. უესპვალი.

მეძაღლე, ს. ძაღლების ზედა-მზედველი, псарь. **მეძაღლეთ-უხუცესი**, ს. старшій, главный надъ псарями. დახტულ. 84.

მეძებარი, ს. ძაღლი მეკვლე ნადირთა, гончая, лягавая собака, მწევარი და მეძებარი, гончая и лягавая собака, ბაქრ. 184.

მეძებარი, მეძიებელი, ზედ. მძებნელი, ищущій, искатель; **მეძიებლობა**, ს. искательство; любопытство.

მეძავი, ს. ბოზი, прелюбодѣй; იგავ. 7—10. 1 კორინ. 6—15.

მეძნეური, ს. ძნების შემკვრელი, кто вяжетъ снопы, ბუნ. კ. 133.

მეძმრე, ს. ძმრის გამყიდველი, продавецъ уксуса.

მეძუძური, ს. ძუძუს მწოველი ყრმა; ან ძუძუს მაწოებელი, грудной ребенокъ; кормилица; ჩონგ. 107.

მეძორბე, ს. траншинкъ.

მეძღვნე, ს. ძღვნის მომტანი, приносящій даръ, 1 ქართლ. 255. 2 ქართლ. 307; გორგ. 96.

მეწალკოტე, ს. მებაღე, садовникъ. ვიხრ. 60, 120; ქილ. 164.

მეწამლე, ს. მომწიბლავი, чародѣй, დან. 2—2; обаятель, იერემ. 27—9.

მეწამული, ს. არღავანისა ან ხიხლის ფერი, красный цвѣтъ, იხაი. 1—19; მატ. 27—28; -ზღვა, черное море, მროვ. 88; ფსალმ. 105—9, 22; კამოსლ. 31—4.

მეწაფნაგე, ს. მქანდაკებელი, მეჩოქურთმე; ძვირფასის ქვების მთლელი; ваятель; гранильщикъ.

მეწდე, ს. ღვინის დამწნეველი და ჩამომრიგებელი, кравчій, 2 ქართლ. 18.

მეწესე, ს. მოხელე, должностное лицо, დანიელ. 6—3.

მეწვრილმანე, ს. დალალი, разнощикъ, ქილ. 417.

მეწინავე, ზედ. წინმსვლელი, წინმავალი, передовой, -ლაშქარი, передовое войско, სამ. ვახტ. შესავ. **მეწინავობა**, ს. წინაფეხ, быть въ передѣ, 2 ქართლ. 160.

მეწინწილე, ს. წინწილის მკვრელი, играющій на цимбалѣ, რიანდი 4; გამოცდ. 18—22.

მეწისქვილე, ს. წისქვილის პატრონი, мельникъ, **-ლეობა, -ლობა**, мельничество, званіе мельника.

მეწლე, ზედ. ერთწლოვანი, ერთხნიანი, одногодокъ, **მეწლეობა**, ს. ერთწლოვანება, ერთხნიანობა, находиться съ кѣмъ въ извѣстномъ возрастѣ, ალექს. 23, 90; **მეწუალვის**, ნ. წუალვა.

მეწუერი, ს. გვერდობი ან ფლატე დამზღვლეული, обвалъ горы, ბუნ. კ. 235.

მეწყლე, ს. წყლის მზიდავი, водовозъ.

მეჭადრაკე, ს. ჭადრაკის მოთამაშე, игрокъ въ шахматы, რუკა მეჭადრაკისა, шахматная доска, ციმოთ. 33.

მეჭაშნიკე, ს. მოხელე მფლობი ან ლიტებულთა გამსინჯველი და მიმრთმეველი ღვინისა, винный вѣсовщикъ, чашникъ. [ნ. ს. ლ.

მეჭეჭა, ს. მცენ. ეკალ-ძვალა, курчья слѣнота;

მეჭეჭი, ს. მცირე ხორციანი, городавка, угорь, мозоль; **მეჭეჭიანი**, угреватый; **მეჭეჭიანობა** ჰ, ბ. უ. მეჭეჭი დამცრის, угреватѣть.

მეჭიანურე, ს. ქიანურის მკერავი, скорнякъ.

მეჭიქე, ს. ჭიქების გამყიდველი, продавецъ стеклянной посуды, -ის ღუქანი, лавка, гдѣ торгуютъ стеклянною посудою, ქალ. 74, 125.

მეჭორე, მღან. **მეჭორხაბარე**, ს. ჭორის მთქმელი, сплетникъ.

მეჭურჭლე, ს. მეკეცე, ჭურჭელი მკეთებელი ან გამყიდველი, торгующій посудою; гончарь; **-ჭლეთ უხუცესი**, ს. მოლარეთ უხუცესი, казнохранитель. **მეჭურჭლეობა**, гончарство, ჰქს гончарить.

მეჭუხა, ს. მცენ. ნ. მეჭეჭა ან ეკალძაღლა; ბუნ. ლ.

მეხაბლე, ს. ნაღების მკერავი, сапожникъ, **მეხაბლეობა**, ს. ნაღების კერვა, сапожничество.

მეხარისხე, ზედ. ხარისხის მქონე, имѣющій рангъ, степень.

მეხარკე, ს. ხარკის გამომღები მოხარკე, ან ხარკის გამომრთმევი, данникъ; сборщикъ податей. ლუკ. 12—58. [1—145.

მეხარშე, მეხაშე ს. მზარეული, поваръ, кокъ.

მეხატე, ს. ხატის მკერთველი, иконописецъ, живущій у Хевсуретѣ.

მეხბორე, ს. ხბოების მწყემსი, теличій пастухъ.

მეხვაიშნე, ს. შეწყე, მეშველი, помощникъ, ქალ. 624; 692; მეხვაშაღე, ს. საიდუმლოს შემნახავი, хранитель тайны, посвященный въ тайну, ქალ. 261, 292. ვისრ. 26; ходатай; წათ ცხოვრ. 8.

მეხი, არაბ. სომხ. ს. ელვისა და ქუხილის დროს ჩამოვარდნილი ცეცხლი. შენიშვნული ღრუბლთა შორის ილეკრის ძალით, громовая стрѣла, громовой ударъ, **მეხის ცეხა** ან **ჭექა**, раскатъ грома, трескъ; **მეხისქვა**, ს. მსოფლიონი ესრეთ უწოდებენ რომელსამე ხმეურნალოსა ქვას და ჰგონებენ მეხის თან შთამოვარდნას მისს, громовая стрѣла; (окаменелость) аеролитъ, **მეხიკ ღვედ**, მეხი ღვედარე მაგ თავში, მღან. чтобъ тебѣ провалиться, **მეხიანი**, ზედ. громовой, -ღრუბელი, громоносная туча, მეხის ნაკეხი, ოდენ მეხისქვაა; ქიმ. 167; **მეხდატეხილი, მეხტეხილი**, ზედ. მეხდატყმული, пораженный громомъ. **მეხდატეხილობა, მეხტეხილობა**, ს. მეხდატყმულობა, 1 ქრონ. 130. რუსუდ. 204; გუჯ. 8; пораженіе громомъ.

მეხიკალი, ს. მევენ. ლეკის ხე, накленовъ, черноклена, ერის. ლ.

მეხილე, ს. ხილის გამყიდველი, фруктовщикъ.

მეხლმე, ს. ხმლების მკეთებელი ან გამყიდველი, кто дѣлаетъ или продаетъ сабли, **მეხლმეობა**, ს. ხმლების გასყიდვა, продажа сабель, გორგ. 114, ნ. მეხრმლე.

მეხმეობა, ს. ერთხმა, согласіе, музыкальное созвучіе; ლხ. 3—7.

მეხომალდე, ს. ხომალდის მპყრობი, корабельщикъ, მირიან. 109.

მეხორცე, ს. ხორცის გამყიდველი, мясникъ.

მეხრე, ს. ხარების გამრეკი, მწყემსი, погонщикъ воловъ, აღბ. 13; დისკულ. 26, 5; **მეხრეობა**, ს. ხარების გარეკა, обязанность погонщика, ერისთ. II, 31.

მეხრმლე, ს. ნ. მეხმლე; ხმლიანი მხედარი ან მცველი, оруженосецъ; палачъ. მარკ. 6—27.

მეხოპე, ს. ნაცის მოსმენელი, гребецъ.

მეხსიერება, ს. ხსოვნა, память.

მეხსიერი, ს. მახსოვარი, გულის-ყურიანი, памятливый.

მეხტეხილობა, ნ. მეხი, пораженіе громомъ.

მეხუთე, რიცხვ. ს. пятый, -ნაწილი, пятая часть.

მეჯაბაგე, ს. მეჯღნე, წაღების მკერავი, сапожникъ, ცხოვრ. ესკიზი მეცხეთელისა.

მეჯამე, ს. ჯამების მცველი ხოხელე, хранитель чашъ, **მეჯამეთ უხუცესი**, ს. უფროსი ამათი, главный хранитель посуды, გორგ. 149.

მეჯარე, ს. მოლაშქრე, воинъ.

მეჯვარე, ს. ქორწილში ვინც ჯვე-მამის მაგიერად იქნებიან და შემოჰყავთ ახალ ნაქორწილევი სახლში და უჩვენებენ საჯდომს ჯვილს, посаженный отецъ, კვპ. გაზ. 1854. № 98.

მეჯინიბე, ს. ცხენთ მომვლელი, конюхъ, გუჯ. 16; **-ბეთ უხუცესი**, ს. ამირახორი, гофмейстеръ, ლხ. 115.

მეჯლისი, მეჯლიში (არაბ.), ს. დიდი წვეულობა, бадьи, лѣтнее собраніе, -ზეჭდა; миръ, пиршество; 1 ქრონ. 52; დისკ. 3; ჩახრ. 35.

მეჯოგე, ს ცხენთ მაძოვებული მწყემსი, табунщикъ, **მეჯოგეთ უხუცესი**, главный надъ табунщиками.

მეჯორე, ს. ჯორების მპატრონი, пастухъ лошаковъ, გუჯ. 16; დისკ. 81. **მეჯორეთ უხუცესი**, главный надъ пастухами лошаковъ.

მეჯურუმე, ს. ჯარღახალის გამომრთმეველი, взыскатель штрафа.

მეჯურჯუცე, ს. მცეცებელი, მგრეხელი, хищникъ, разбойникъ, აღბ. 164.

მეჯუფთარობა, ს. ცოლობა, გაბწორება, пара, чета, ровня, равенство, რუსუდ. 3.

მეჯღანე, ს. მწნელე, саножникъ.

მეჭარი, ს. მარი, მაჭმახანთ ცოლის მიზღი, ქუბინი, калымъ, выводная, ვისრ. 123; ხან. ლ

მეჭმანდარი, ნ. მახმანდარი, 2 ქრონ. 67.

მვედრებელი, ს. მთხოვნელი, проситель, **მვედრებელობა**, ს. ვედრება, просьба, ჰმვედრებელობ, -ლე, ზ. უ. ვითხოვ, ვთხ. просить, მარკ. 2—63.

მვირნინი, -ნიონი, ს. მგრძნენი, мурта, მცვნარე; миренна, миртъ; ესხ. 11—16, 40—19; ბუნ. ლ.

მზა, ზედ. განმზადებული, მომზადებული, ხოხმიკი, готовый, ვეფხ. 1462; მატ. 22—4, 8; მზავარ, я готовъ, შზა მყავ შე, приготовь меня, **მზად, მზათ, მზაზ**, ზმზ. готово, **მზადისი**, ზედ. მოხმზადებული, приготовительный, **მზადება** (ვმზადებ, -დე), ზ. ვ. მოვამზადებ, მზადჰყოფ, приготовляться, ჰვ), ზ ვ. готовить кому.

მზაკვარი, ზედ. ზაკვის მოქმედი, хитрый, коварный, **მზაკვრობა, მზაკურობა**, ხმ. ვერაგობა, коварство, хитрость, (ჰმზაკვრობ, ვიმზაკვრებ), ზ. უ. коварствовать, хитрить.

მზამეტყველი, ს. ораторъ, **-ლება**, ს. ораторство.

მზაობა, ს. მზით ყოფნა, готовность, დარეჯ. 81.

მზარავი, ს. თვალისა და ყურის დამჭერი, подслушивающій, наблюдающій, შემაძრწუნებელი, ზარის დამცემი, ვეფხ. კან. თამ. 309; подстерегатель, сторожащій, наблюдатель, поражающій ужасомъ.

მზარდული, ს. ლალა, მამა-მძუძე, გამზრდელი, дядька, воспитатель; დავით. 15—8; 1 კორ. 4—15; გალატ. 3—23; ქილ. 400.

მზარეული, მზვარეული, ს. ქონდარი, поваръ, **მზარეულთ მთავარი, -უხუცესი**, ს. უფროსი მზარეულებზედ, тамъ же; кухмистеръ, **მზარეულობა**, ს. მზარეულის მოხელეობა, кухмистерство, (კ)მზარეულობ, სრ. არა აქვს; ვიმზარეულებ, -ლე). ზ. უ. поварничать.

მზახალი, მძახალი, ს. ვისგან უხმობენ ურთიერთის ცოლ-ქმრები და სხვანი ნათესავნი ქალებით შეულღებულთა, сватъ, такъ зовутъ другъ друга родители обвѣнчанныхъ: დავით. 21—22; 26—25; ვეფხ. 1006; კორნ. 287; **მზახლება, მძახლება** (ვ). ზ. ვ. ნათესავობას ჩამოვეგებე შვილების დაქორწილებით დავამყარე; დავამყარე; 2 ქართლ. 180; ერისთ. 58; породнить, (ვ)მზახლები, -ლე). ზ. თე. გავუნათესავდები, გავუმყარდები, породниться, 2 სჯული. 7—3; 1 ქართლ. 64; იმზახლნენ, вступили въ родство, породнились, 2 ქართლ. 228; **მზახლობა**, ს. ნათესავობა, მოყვრობა. მოყვასობა, родство (по браку дѣтей); მზახლობის პირი, ვ. ი დამოყვრების პირობის დება, дать слово кому вступить въ родство, женить дѣтей своихъ, 1 ქართლ. 203; 2 ქართლ. 50; 2 ქართლ. 149.

მზგავსი, მზგავსება, ნ. მზგავსი, მზგავსება.

მზგეფსი, ნ. მზგეფსი, ვეფხ. 930.

მზდელი, მზრდელი, ს. გამზდელი, дядька, воспитатель.

მზე, ს. მნათობი ღრუბ, солнце; особа, извѣстная личность, ვეფხ. 696, აღმოხდომა, აღმოსვლა მზისა, восхожденіе солнца, დასვლა მზისა, захожденіе солнца, მზის დაბნელება, затмѣніе солнца, მზის პირ და პირ, противу солнца, შენა მზემა, თქვენმა მზემ, клянусь вами, შენს მზესა, ради Васъ, დავით. 42—15, 17, ვეფხ. 1290; 1296; და მზეს თქვენსა ვხვიდეს, и чтобы особѣ вашей повиновались, მეფისა მზის თამარისა, особѣ царя Тамары, ვეფხ. 3; ერთის მზით, ვ. ი. ერთის დღით, въ одинъ день, ვეფხ. 302; **მზის მოქცევი**, 28 წელიწადი, ვ. ი. რიცხვი ნაკის წელიწადთა 4 და რიცხვი მზეგუნის დღეთა 7, რა განმრავლთა ურთიერთას ზედა ეყოფნება 28; შემდგომად მობრუნებისა ეხლანთა წელთა შეიქმნების დღენი იმავე 12 თთვეთა რიცხვებში მოვლენ, როგორც ფიქრია 28 წელს უნის ნაკე ქრონიკონი, кругъ солнца 28 лѣтъ, **მზის დღე**, ან მზისა, ს. დღე კვირიაკესი, воскресенье, **მზისით**; დღისით მზისით, среди бѣлаго дня, **მზიანი**, ზედ. მზით განათლებული, солнечный, -დღე, солнечный день. მზიანი პირი, красивое лицо; დარეჯ. 2—106; **მზიანება** (ვ)მზიანებ, მაგალ. ბნელსა), ზ. ვ. განათლება, освѣтить, пролить свѣтъ; ვეფხ. 830; 860; ქილ. 600; **მზიანერი**, ს. მზის ელვარება; განკურთხის თავი, ანთები, блескъ, свѣтъ солнца; кожанный мѣхъ; санъ: სამ. ლ; **მზიური**, ზედ. солнечный, **მზე გრძელობა**, ს. დღე გრძელობა, долгое днемъ время, долгоденствіе, ვისრ. 5; ქრონოთ. 12. **მზეთ უნახავი ქალი**, ს. ლამაზი, მშვენიერი ქალი, такая прекрасная, красавица; невинная дѣвушка; **მზესუჭვრიტა**, ს. მცენ. подсолнечникъ (раст.), ქილ. 151; ბუნ. ლ. ერისთ. ლ. **მზის ჩადუნა**, მცენ. კლდის ქლიავური, стоножникъ, ბუნ ლ. **მზე კეთილობა**, ს. ბედი. ბელნიერობა, счастье, ვისრ. 11. თქვენმა მზე კეთილობამ, клянусь вашимъ счастьемъ, **მზენაობა**, ს. ენამზეობა, ენა მჭევრობა, краснорѣчіе, სამ. ლ; **მზეობა**, სზ. მშვენიერება, красота. **ენამზეობა**, ენამჭევრობა, краснорѣчіе, (ვ)მზეობ, -ვე). ზ. უ. ვ)მშვენი, красоваться, ვეფხ. 8; შაგალ. 25, **მზენაობა**, ს. მშვენიერება, красота, **მზოანი**, ზედ. მზიანი, солнечный, ქილ. 94; **მზობა**, ს. მშვენიერება, красота. ვეფხ. 825; 1130; მისთვის მზისაგე მზობასა, ვ. ი. ისეთის, какой, потому что такой красоты; ითხოვდის რომ თავის მშვენიერი მზე მშვენიერად ღახლობოდა, онъ просилъ, чтобы найдти или застать свою возлюбленную красавицу въ полной красотѣ.

მზევალი, მძევალი, ს. კაცი წინდად მიცემული, аманатъ, заложникъ, სამ. ვ. 234.

მზეველი, ზედ. гибкій, მაგალ. ხმალი, эластическій мечъ.

მზერა, სზ. смотрѣніе, (ვ)მზერ, -ზირე, ვუმზერ, -ზირე, ვიმზირები, -რე), ზ. უ. ვ. ვუცქერ, ვუცქერეც, ვუყურებ; დავით. ვუცქირავ, ვუცქირებ მაგერსა, смотрѣть, глядѣть; подстерегать, подкарауливать, ვისრ. 22; რუსუდ. 53; გამოსლ. 21 — 14, ისე. 3—4, სამ. მოხუც. 13, და უმზირდეს გზასა ზედა მოსლვასა; и подстерегали убить на дорогѣ, სამ. 25—3; მზირნ (ვ. ი. მზირიან), сторожащіе, ვარუსლად ვითარცა ლომი სამოყვასის თავისა; сидитъ въ потаенномъ мѣстѣ, какъ левъ въ логовищѣ своемъ; ფსალ. 9—29; (მიმზერ, მიმზერიან), смотрятъ на меня или смотрятъ на меня, დარეჯ. 2—68; **მზერინება** (ვ), ზ. ვ. ვაყურებ, ვაცქერინებ, заставить смотрѣть, მაქცერინებ, გამზერინებ, ты заставляешь меня смотрѣть, я заставляю тебя смотрѣть.

მზვაობარი, მზუაობარი, ს. მოამპარკავნე, ზედ. кичливый, гордый, надменный, **-ბარობა**, ს. აქვარკავნობა, кичливость, гордость.

მზვარე, ს. აღგილი მზის გულზედ, солновёкъ.

მზვარი, ნახე ზვარი.

მზველავი, ს. დამანგრეველი, разрушитель.

მზველარვი, ზედ. მოდარიელი, тщательно наблюдающій, მაგალ. ბნელსა), наблюдающій за кѣмъ.

მზველე, ს. მქლეველი, ловитель, ქილ. 599.

მზიარებლობა, ს. მონაწილე ობა, причастность, კვშ. 56.

მზიდავი, ს. მუშა კაცი, посыльщикъ, ვეფხ. 1056, -წყლისა, водонозъ, -შეშისა, посыльщикъ дровъ. **მზიდველობა**, ს. ხიდვა, носка, ношеніе, კვშ. 73.

მზითევი, ს. приданое, n. Hochzeitsgut; მზითევი, (ვჰმზითავ, -თე), ზ. ვ. მზითევს ვაძლევ, давать приданое.

მზინვარე, ზედ. блестящій, блистательный, **-რება**, ს. блестящій, блистательный, **-რება**, ს. блестящій, блистательный, **-რება**, ს

მთელი, ზედ. სრულიადი, ყოველი, უკლებელი; უვედრო, სხვისამთო; цѣлый; здоровый; სიგელ. ჩოლოყაშვ. 14; -ჭკუა, здравый умъ; ერისთ. II, 7; მთელი წელიწადი, цѣлый годъ, მთელი ქალაქი, цѣлый городъ, მთელი ევროპა, вся Европа, მთელი ადამიანი, здоровый человѣкъ, მრთელ ცნობა, полное понятіе; მარკ. 1—197; 206, მთელი ღღე, цѣлый день, მთელი ულუფა, полный окладъ жалованья, მთელი პური შეჭამა, онъ съѣлъ цѣлый хлѣбъ, **მთელობა**, ს. სიმთელე, მოუკლებელობა; უვნებლობა; цѣлость; здоровье; (ჭკვრთელობა), ზ. უ. უკლებელვარ; კარგა ჭკუაზეობა; быть цѣлымъ; здравствовать, იხვ. 37—11; **მთელება** (ვ), ზ. ვ. პირველს მდგომარეობას მოვიყვან, შეკვსრულება; მოვარჩენ მალამოთი წელულსა, გავიმთელებ, исправлять, давать чему прежній видъ; заживлять рану; (ჭრილობები), ზ. ვე. პირველს მდგომარეობას მოვალ; მოვრჩები, კავმთელდები, получать прежній видъ; заживать (о ранахъ).

მთენი, ზედ. მნათობი, освѣщающій; ჩახრ. 67, 71.

მთენობა, ს. лучезарность, Шавт. 45.

მთესვარი, მთესველი, ს. დამთესავი, сѣятель, მარკ. 13—3; მარკ. 4—3.

მთეული, ს. მთიული, мтіуль горецъ, 1 ქრონ. 190.

მთვალავი, ს. მთვალთვრებელი, თვალის მადევნებელი, наблюдатель, ვისრ. 149.

მთვარე, მთვარიანი, მთვარებელი, მოთვარული, მთვარეობა, ნ. მთოვარე ვეფხ. 209.

მთვლემარე, ს. ვისაც ჭკოლემს, кто дремлетъ.

მთვრალი, ს. ღვინისგან ლხინთილი, გამთრეველი, пьяный; **მთვრალობა**, ს. ღვინის სმა, пьянство, (ჭკმთრალობა, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ჭკნთრები, упиваться, пьянствовать; 3 მეფე. 20—16, რომ. 13—13; კალატ. 5—21; მძღარს მშიერი ემთრალება, сытый голодному не разумѣетъ, ვისრ. 88.

მთიანი, მთებიანი, ზედ. მთებით სავსე, гористый.

მთიბავი, მთიბელი, ს. მცელავი, კამთიბავი ბალახისა, косарь, косецъ, იერემ. 9—22, **მთიბვა** (ჭკმთიბავ. -ბე), ზ. ვ. ჭკნთიბავ, косить сѣно.

მთიები, ს. განთიადის ვარსკვლავი; მთიებად იწოდებიან ადგომაე მოძღვარნი ეკკლესიისანი; утренняя заря, разсвѣтъ, денница; сѣтиз; 3 ეზდრ. 9 — 32; 2 მაკაბ. 1 — 19; ფსალმ. 2 — 15; 1 ქრონ. 94.

მთიული, მთიულელი, ს. მთაში მცხოვრები, горецъ, **მთიულეთი**, ს. მთიანი ადგილი, гористая страна, **მთიური**, ზედ. მთის, горный.

მთიხვი, ს. ცხოველი, выхухоль.

მთლელი, ს. მწკრთნელებელი, კამთლელი, камотесъ, гранильщикъ, ვისრ. 34.

მთლად, მთლივ, ზმ. სრულიად, უნაკლულოდ, цѣликомъ, сполна.

მთლიანი, ზედ. მთელი, უნაკლულო, цѣлый, неначатый, ანტ. 5—29.

მთმენი, მთმობელი, ზედ. დამთმობი, терпѣливый, ვეფხ. 652.

მთმო, მთმობი, დამთმობი, оставляющій, уступающій, ჩახრ. 75, გეფხ. 712.

მთნე, ზედ. სათნოდ მიმღები, угодный, ჩახრ. 14.

მთნობი, მთნობელი, მთნებელი, ზედ. მამგებელი, угодливый, **მთნოება** (გუმთნოებ, -ნოვე), ზ. ვ. დავსნგრავ, угнѣтать, იერემ. 22—3.

მთობი, ს. მთიანი ადგილი, нагорная.

მთოვარე, სახოგ. ლიპარაკში მთვარე, მთვარე, ს. ღამის მნათობი, луна, мѣсяцъ, ფსალმ. 8—3; 71—5, 7; მთვარის დაბნელება, затмѣніе луны, მთვარის დაბადება, нарожденіе луны, მთოვარის წრეული, кругъ луны; მთოვარის, მთოვარის ღლე, новолѣтникъ, **მთვარიანი, მთვარული, მთვარეული**, ზედ. მთვარისებრი ხასიათნეული, лунный, ვეფხ. 814, 1530; მთვარიანი ღამე, лунная ночь, **მთვარიანობა**, ს. მთოვარის სინათლე, лунное освѣщеніе, лунный свѣтъ, -ბის ღრო, время луннаго освѣщенія, ბუნ. კ. 184; **მთვარეობა, -რებობა**, ს. მთვარის სინათლის ღრო, лунное время, ვისრ. 127; ნ. გავარსკვლავებ; **მთვარეულად**, ნ. თვარეულად, **მთვარებლად**, ზმ. მთვარესავით, какъ луна, ვეფხ. 209.

მთოველი, ზედ. თოვლის ჩამომგორელი, снѣжащій, ქილ. 685.

მთრეველი, ს. მლანძღავი, ругатель, поноситель, ან ვინც ათრევს ცანისამოსს, кто волочитъ платье.

მთრთოლვარე, ზედ. მკრთომარე, трепещущій.

მთქველი, მთქმელი, ს. მოამბე, разсказчикъ, ან დამსმენელი, დამაბეზღებელი, навѣтчикъ, სამ. ვახტ. 227; **მთქმელობა, მთქმეობა**, ს. თქმულობა, разсказъ; навѣтъ; ქილ. 43, 141; (ვემთქმეობ, ვჭმთქმელობ), ზ. უ. ვამბობ, წარმოვსთქვამ, говорить, произносить, სამ. ლ.

მთქნარება, სხ. ჰხვიჩე; зѣвота, (ვამთქნარებ, -რე; მამთქნარებს, -რა), ზ. უ. პირს დავაღრენ მოწყინისგან ან ძილის მორევნისგან, зѣвать.

მთხევარი, ს. დამქცევი, проливатель.

მთხეველი, მიმ. проливающій; **-ლობა**, ს. проливаніе; ვაშლი. 69.

მთხვევა, სხ. встрѣча; (ვამთხვევ, -ხვიე), ზ. ვ. ვაამბორებ, ამბორს ვაყოფინებ ხატთა და წმინდათა ნაწილთა, заставить приложиться къ образу, ან გავგზავნი დასახვედრელად, высылать на встрѣчу, ვემთხვევი, -ხვიე), ზ. თვ. ვაამბორები ხატს, ან გზაზედ შევემთხვევი, შევეყრები; შევხვდები, დავეკვეთები; приложиться къ образу; встрѣтить; приключаться; ვეფხ. 973.

მთხზველი, ს. ავტორი, მწერალი, авторъ, сочинитель, **მთხზველობა**, ლექსთა, стихотворство, поэзія.

მთხლე, ს. თხლე, жидкость.

მთხოვარი, მთხოველი, ს. გლახა, კარდაკარ მოსიარულე, нищій, ლუკ. 16—35; **მთხოვარობა**, ს. გლახობა, нищенство, ქილ. 90.

მთხრებელი, ს. ორმო, ხნარცი, дѣдуринъ, яма, ровъ; колодезь, ფსალ. 7—14; 56—6; 1 ქრონ. 139; მოუწოთმელი სიღრმე, углубленіе, пропасть; იერემ. 48—44; იხვ. 19—6; 14—23, 24—18.

მთხრებლოვანი, ზედ. ორმოებიანი, ямистый.

მთხრელი, ს. ქანქანი, მომთხრელი მიწისა; შეკრ-

ცხვენელი, конатель; стремитель; **მთხრელობა**, ს. ღრმება ან მოქმედება მთხრელისა; მარცხვენელობა, занятіе конателя; срамота; ქილ. 90.

მთხრობელი, ს. მთქმელი; მახარობელი; разсказчикъ, повѣствователь; доносчикъ, навѣтчикъ; провозвѣстникъ; ვეფხ. 1443; სამ. ვახტ 236; გაზეთი კავკაზ. 1853 წელ. № 56; **მთხრობელად**, ზმნ. მახარობლად, для провозглашенія; **მთხრობლობა**, ს. ბეზღება; მახარობლობა; оговоръ, навѣтъ; провозглашеніе; სამ. ვახტ. 236, 13; სამ. ბერძ. 332, 333; (ვ)მთხრობლობ, -ბლე), ზ. ვ. ლავაგზღებ, оговорить, обвинить, სამ. ვახტ. 236; **მთხრობლობინება** (ვა), ზ. სხვ. ლავაგზღინებ, заставить оговорить, обвинить.

მთხუნველა, **მთხუნველი**, **თხუნველა თაგვი**, ს. ცხოველი, кротъ, 1 ქორ. 141, ლევიტ. 11—30.

მთხუნველი, ს. გამხერვალი, начкунъ.

მი, თხ. რომელიც მოქმედებას ზმნათა, ამათი მნიშვნელობა ნახე უსაკუთრესი 3 ახოხ. მი იხმარების, ვითარცა თანდებული ვინრც და ლიღების ლაგად არსებითთა სახელთა მაშინ ბოლოს ლიღების თანდებული ღმე ან მღე. მაგალ. მი-ვირუკვთალმღე, до скота, до скотна, ლაბად. 6—7, მიუკუნისამღე, до скончанія вѣка, на всегда, ფსალ 105—31; ნიგრთალმე ვიდრე ერთამდე до единаго, ფსალ. 13-3; და სხ. ამგვარად იხმარების ბოლოს არსებითთა სახელთა, ვითარცა სხვანი თანდებულნი, მაგალ: ქრისტესმე, Христу, ქილ. 11.

მიალერსება მივალერსებ, -ბე, ზ. ვ. ეფერცკლობ, ალერსით მოვეპერობი, приластствовать, ласкать.

მიალნება მიუალნები, ზ. ვ. მიუფფერები, მიუფერცკლობი, მიუეფერები, приласкаться, умиловаться, მიუეფერე, მიუეფოსები, пристать, сообщаться, ლაბად. 49—6

მიაწიოში, ს. მაჩქათელა, მღამიობი, летучая мышь, нетопырь, იხილ. 2—21.

მიაგბარება მივიანგბარებ, -რე, ზ. ვ. приевонть.

მიარება, (ვიარები), ზ. უ. მივლიარ, идти.

მიარ-მოარება (მივიარ-მოვიარებ, -რე), ზ. უ. აქა იქ ლიველარ, ყველინობ; прохаживаться, прогуливаться, რუხულ. 150; მივუარ-მოვუარებ), ზ. უ. ვარშემოვუელი, обходить, რუხულ. 713, წალი მიიარ მოიარე, поди, пройдись.

მიაწყარა, ს. მცენ. ფარისულა, баранчики; ბ-ნ. ლ. ромашка обыкновенная, ერისთ. ლ.

მიახლება, **-ხლოვება**, სზ. ლიახლოვება, приближеніе, 2 მეფეთ. 11 — 23, სამ. 22 — 6; მარკ. 1—86; მივიახლებ, -ლე, მივიახლოვებ, -ვე), ზ. ვ. ახლოს მივიყვან ან მივიტან; ლიახლოვებ, приближать, (მივიახლოვებ, -ვე), ზ. მიი. ლიახლოვებ, приблизить къ себѣ; მივუახლოვებ, -ვე), ლიუახლოვებ, приблизить къ кому, (მივიახლებინ. მივიახლოვები, -ვე; მივახლოვები, შემოკლ. მიახლი, ე. ი. მიახლოვე, მივუახლოვები, -დი; მივახლები, -დი; მივიახლები, -ლე, შემოკლ. მიიახლი, ლაბად. 18—23. მიუახლოვები; მივუახლები, -დი), ზ. ვ. თ. ვ. ლიუახლოვები ლიუახლოვები; მიიახლები; приближаться, подходить; ლაბად. 19-10; 45—3; იხილ. 30—20; მარკ. 12—13; ლუკ. 7—2; ვეფხ. 826, 864; რუხულ. 391, მიმიახლებ, მიმიახლა, შემოკლ. მიახლინე, ზ. მიი. ლამიახლოვებ, приближаешь меня, ვეფხ. 1269; იხილ. 41—1; მიახლებული, მიმ. приближенный.

მიბარება (ვაბარებ, -რე), ზ. ვ. მივსცემ შესანახავად ან სასწავლებლად, поручить, отдать что на сохраненіе или кого въ ученіе: ღმერთს სული მიაბარა, онъ отдалъ Богу душу, онъ умеръ, მივაბარებ მიწას, предать землѣ, похоронить, (მიიბარებ, -რე), ზ. მიი. მივიღებ შესანახავად ან სასწავლებლად, принять на храненіе, въ ученіе; სიბრ. 84; (მიუბარები, -დი), ზ. ვე. მივცემი შესანახავად, поручаться, быть отдаваему, поручаему, სამ. ვახტ. 147; მიუბარები), ზ. თ. მივცემი ვისმე სასწავლებლად, быть отдану кому въ ученье, поступить въ ученье, **მიბარებული**, ზედ. отданный на храненіе, სამ. ვახტ. 207, **მისაბარებელი**, ზედ. მისაცემელი სასწავლებლად ან შესანახავად, что нужно отдать на храненье или въ ученье, **მინაბარი**, ს. вещь порученная кому.

მიბაძვა, სზ. подражаніе, (მივბაძავ, -ძე), ზ. უ. ვბაძავ, მსგავსად ვიქმ; подражать.

მიბეგვა (ვბეგავ, -გე), ზ. ვ. ვსცემ, გავლახავ; გავსტეგავ; ლიქცევ ცემით; избить, приколотить, измять, (მივიბეგვები, -გვე), ზ. ვ. გავილახები, გავიტეგები, быть избиту, **მიბეგვილი**, მიმ. прибитый, избитый, მიბეგვინება, (მივიბეგვინებ) ზ. სხვ.

მიბეგრება (ვბ), სარჭიროდ, сгодиться, пахлять, რ. ქ. ლ.

მებეჟვა (ვბ), ზ. ვ. отколотить; смять.

მიბერკეტვა (ვბ), ზ. ვ. отколотить.

მიბილწება (ვი), ზ. ვ. осквернить.

მიბეზრება (ვი, ზ. ვ. გავიბეზრებ, ილაჯს გავუწყვეტ, наскучать, надоѣдать, ერისთ. II, 272: (მივიბეზრები, -დი), ზ. ვე. მომეწონება, ვიბეზრებ მოვალ, скучать, томиться, тяготиться.

მიბეცება (ვიბეცებ, ვეიბეცები, -ცე), ზ. უ. მივეცები. ვალ ხელის შეგვიბეცებია, ходить ощупью, ლიწყ. 2—132.

მიბირება (ვი), ზ. ვ. მივიზიდავ, мозолить, увлекать, ჩონგ. 20.

მიბლანდვა, **მიბლარდნა** (ვბლარდნი, -ნე), ზ. ვ. შევახვევ, завертывать.

მიბლიკვნა (ვბლიკვნი), ზ. ვ. смять.

მიბმა (მივიბამ, -ბი), ზ. ვ. მივაკრავ, привязать, არ მამიბას ცული სამჭედლოს, 2 ქორ. 157; ე. ი. ვერ დამიმორჩილებს, не заставитъ меня повиноваться ему; მივიბმი, მივებმი, -ბი), ზ. ვ. მივეკრი, привязываться, быть привязану, **მიბმული**, **მინაბამი**, მიმ. привязанный, **მინაბამი**, ზედ. что нужно привязать, **მიბმა-მობმა** (მივიბამ -მოვიბამ), ზ. ვ. მივკბლარდნი, სარჭიროდ დაცუდად შევკერავ, завязать кое какъ.

მიბნედა (ვბნედი, -დი), ზ. ვე. გული შემიწუხდება, ყმაწ გრძნობა და ცნობა მიმეხდება, впадать въ обморокъ, лишаться чувствъ, **მიბნედილი**, მიმ. лишившійся чувствъ.

მიბნევა (ვიბნევ, -ნე), ზ. ვ. მივკვანცავ, разсыпать.

მიბოძება (ვუბოძებ, -ძე), ზ. ვ. მივიზიდ ყოლიერ, მივკმაღლი, жаловать; მიუბოძები), ზ. თ. მივე-

ცემი ჯილდოდ, награждаться, жаловаться, даваться, 1 ქართლ. 423; შროვ. 161.

მიბოჭვა (ვჭბოჭავ, -ჭე, ზ. მ. ხელში ჩავიგდებ, захапать, прибрать къ рукамъ.

მიბრკოლება (ვიბრკოლებ, -ე; მიმებრკოლის, -ებ), ზ. უ. ფეხს წავკრავ, წავიბორძიკებ, спотыкаться, **მიბრკმა** (ვიბრკამ, -კე, იგივე მიბრკოლება; მივბრკმეთი, -მი), ზ. ვე. მოვსდრკები, მივიხრები, склоняться; მიიბრკა ღრე, день склонился къ вечеру, იერემ. 6—4.

მიბრუვება (ვ), ზ. მ. отеломить.

მიბრუნება (ვ), ზ. მ. უკან-მივაქცევ; დავაბრუნებ, повернуть назадъ; оборнуть; поворотить; возвратить, отдать назадъ; ვეფხ. 601; მივიბრუნებ თავს, отвернуть голову, გული მიბრუნდა; ვეფხ. 603. все вниманіе мое сосредоточилось на немъ, მივუბრუნებ წიგნს, возвратить книгу; (ვბრუნდები, ვუბრუნდებ, -დი), ზ. ვ. ვიქცევი, обернуться назадъ; поворотить, ვეფხ. 601; **მიბრუნებული**, **მინაბრუნი**, обращенный; возвращенный; **მისაბრუნებელი**, ზედ. подлежащій возвращенію.

მიბრუცება, **-ძვა** (მივიბრუცები, -ცე), ზ. ვ. დავითვრები, დვინო მომეკიდება, опьянѣть. **მიბრუცვით**, въ пьяномъ видѣ, ქილ. 203.

მიბრჯენა, **მიბჯენა**, **მიბჯნა** (ვიბრჯენ, ვიბჯენ, -ნე; მივაბჯნი, -ნე), ზ. მ. მივაყრდნობ ფეხსა, ჯოხსა, упереть, уставить; მიაბჯინა თვალი, онъ уставилъ глаза, (მივიბრჯნი, მივიბრჯნები, -ბრჯენ), ვიხრჯები, дѣлаюсь, упорствовать, упрямиться; სახ. ლ; **მიბრჯნილი**, მიმ. упрямый, упорный; изукѣръ, **მიბრჯნილობა**, ს. ვიხრჯებულება, упрямство, упорство.

მიბრძანება, **მიბძანება** (ვი), ზ. მ. მიმყავს, вести, (ვბძანდები, -დი), ზ. ვე. მივალ (იოქმის დიდებულთა თვის); идти (говоря о сановникахъ), გორგ. 3.

მიბუნებული, ზედ. сроднившійся, одной натуры, свойства; -ბულვარ, я принадлежу къ одной натурѣ, კვშ. 363.

მიბურვა (ვჭ), ზ. მ. მივხურავ, დავხურავ, покрыть, накрыть, ანდ. 123.

მიბღუნძვა (ვჭ), ზ. მ. сжать.

მიბჯენა, მიბძანება, ნახე მიბრჯენა, მიბრძანება.

მიგდება (ვი), ზ. მ. მივჭყრი, გარდავჭყრი, გარდავაგდებ; ზედ შევაგდებ; бросить, забросить; засонать; თავს მივანებებ, ნებაზედ დავუტევებ, покинуть, оставить, გამოსდ. 4—2; მივაგდებ სულზედ, положиться на кого, ქილ. 301, მივაგდებ ღმერთზედ, оставить на Божью волю, -ნებაზედ, предоставить на волю, ღმერთსა ხვალისაჲ ნუ მოაგდებ; не откладывай до завтра, что можешь сдѣлать сегодня, пословица, 2 ქართლ. 563; გორგ. 50; 1 ქართლ. 283; მივაგდებ რასმე ვისისამე სვინიდისზედ, отдать кому на совѣсть, (მივუგდებ, -დე), ზ. მიბ. გადავუგდებ, მივუყრი; მივსცემ, отдать, бросить кому что, მივუგდებ ყურსა, подслушивать, ლაქს. 148; მივუგდებ კარსა, притворить двери, მივუგდებ წყალსა, нагнать воду, ცხო. 20; (მივუგდები, -დე), ზ. თვ. იოქმის სნეულთა ან დაღალულთა თვის, поваляться, лечь, **მიგდებული**, **მინაგდები**, зд. брошенный, -კარი, затворенная дверь.

მიგება, სახ. воздаяніе; отвѣтъ; (ვი), ზ. მ. მივსცემ, გარდავუხდი მაგიერს, მივუზღვავ, воздавать, вознаграждать, платить, отплачивать, ფსალ. 17-20, 24; 30—24; 93—21; სამ. სიმ. 298; რიმ. 12—35; ვისრ. 39; რიცხვი 14—18. თავისი საფური მისაგებელი მიაგეს, ему воздали по заслугамъ, 1 ქართლ. 414; მივაგებ ბოროტსა, платить за добро дурнымъ, за зло злымъ, -ხიხარულსა, обрадовать, ვისრ. 90; მივუგებ სიტყვას, პასუხს; მ. მ. მიუგებს, вмѣсто того мнѣ; 2 ჯ. მიუგე 27—4), ზ. მიჩ. მივსცემ პასუხს, отвѣчать, მაკაბ. 3—15; ლაბან. 40—18, სქმ. 24—10; რუხედ. 395; ვისრ. 64; (მივაგები), ზ. თვ. ბოროტად მივუზღვები, მივუცემი, воздаваться, მისაგებელი მიეგო, онъ получилъ заслуженное.

მიგებ-მოგებება, ს. ერთმანერთის მიგებები, рѣдк. 973; встрѣча съ обѣихъ сторонъ, მიგებულ-მისაგებავი, ე. ი. ერთმანერთის წინ მიმგებებელი, ვეფხ. 1504, вышедшій другъ другу на встрѣчу.

მიგებება, სზ. встрѣча, (ვი), ზ. მ. მისაგებლად გავგზავნი ან გავიგზავნ, посылать кого на встрѣчу или выводить, ფარნ. 310; (ვიგებები, -ბე), ზ. თვ. გავალ დასახვედრად, ან შესამოსვლელად, შევეგებები, идти кому на встрѣчу, встрѣчать.

მიგვა (ვჭვი, -ჭვე), ზ. მ. მოვცოცხავ, ощекотить, მივხვეჭ; подмести.

მიგვალვა (მივჭგვალავ, -ლე), ზ. უ. მივალ, идти, გამოსლ. 4—12.

მიგვანა (მივჭგანავ, სრ. არა აქს, მივჭგავარ, მივჭგვარ, მივჭგვანდი), ზ. უ. მივემსგავსები, მსგავსი ვარ, походить, имѣть сходство, ქილ. 398, 643; მიგვანებ (ვი), ზ. მ. дѣлать похожимъ.

მიგვრა (მივჭვერი, -გვარე), ზ. მ. მივიყვან, отводить кого къ кому, (მივიგვრები, მივეგვრები, -გვარე), ზ. ვ. მივიყვანები, быть приведену, სქმ. 8—32; 2 ქართლ. 518.

მიგვპრება (ვი), ზ. მ. მივამსგავსებ, уподоблять.

მიგზავნა (მივჭგზავნი, -ნე; მივუგზავნი, -ნე), ზ. მ. მივავლინებ, посылать, отправлять кого къ кому.

მიგლა (ვაგლი, -გლე თავი), ზ. მ. თავს ვახლი, ударять головою, ზ. მ. მივჭედავ, გულახვ, прибить, (მივაგლი), ზ. ვ. ღვინეწყ. ვიტკენ; пріщемить; ушибиться, ნ. მოგლა.

მიგლესა (ვი), ზ. მ. подмазать; მიგლეს მოგლესა, ზ. მ. слегка подмазать.

მიგლეჯა (ვჭგლეჯ, -ლიჯე), ზ. მ. გავჭგლეჯ, გავფრენ, разодрать, разорвать.

მიგნება, ს. შეგნება, გაგება, понятіе; уразумѣніе; კალ. 47, 108; (ვაგნებ, -ნე), ზ. მ. გაგიგებები, მივხვდები, уразумѣть, понять, მივაგნებ სახლსა, найдти домъ, жилище, მივაგნებ კაცსა, найдти человѣка.

მიგოგვა (ვჭგოგავ, -გე), ზ. უ. ნელა მივდივარ, идти тихо, ფარნ. 397.

მიგორვება (ვაგორვებ, -ვე), ზ. მ. გორვებით მივი-

ცან, катить что тяжелое, прикатить; ღ მიაგორა ლოდი კარს მისწა, и привалил большой камень къ двери, მაც. 27—60; მივგორდები, -ლ', ზ. ყდ. გორვით მივალ, მდრ. დავგორდები, დავგორვები, катиться; повалиться, лечь; **მოგორებული**, მიმ. привалений, **მისაგორებელი**, ზედ. что нужно привалить.

მიგრება ვგრეხ, -რიხე, ზ. მ. დავგრეხ; მოვგრეხე. გავმრუდებ, искривлять, **მიგრეხ-მოგრეხილი**. მიმ. დაგრეხილი. დაკლაკნილი, искривленный, извилистый, **მიგრეხ-მოგრეხილობა**, ს. დაკლაკნილობა, მიმოხვეულობა, кривизна, извилина, ქილ. 456, მივაგრიხებ', ზ. ვ. დავაგრიხებ, искривляться, извиваться, კალ. 37.

მიგროვება ვაგროვებ, -ვე, ზ. მ. მივაქუჩებ ერთ ადგილს, стребать въ кучу; прибирать; ვაგროვებ, -ებ', ზ. ყდ. მივაქუჩებ ერთ ადგილს, быть прибрану въ одно мѣсто, **მიგუა**, **მიგურა**, ს. **მიგვა**, **მიგვრა**.

მიგულვა ვაგულავ, -ულე, ზ. მ. მივხურავ, მივაგებ კარს, притворять двери.

მიდავება მდაველები, -ვე, ზ. თვ. წაველები, დავის გავაწევ. ვცილები. оспаривать; заводить съ кѣмъ споръ; სამ. ვ. 225, 95; სამ. სიმ. 53.

მიდამო, ზზ. აქეთ იქით, იმრგვალივ, кругомъ, окрестъ, ვეფხ. 377; მიდამო რბენა, бѣгать туда и сюда, მიდამო ბრუნვა მიდამო ვაბრუნავ, ზ. მ. გარშემოვტრიალებ; вертѣться кругомъ, ვისრ. 200; მიდამო მტერი, поражающій вокругъ себя, ვეფხ. 1037; **მიდამო**, მრ. მიდამონი, ს. გარემოს ადგილები, окрестность, ვეფხ. 1102.

მიდგმა, **მიდგუმა**, ს. მიჯნა, სამზღვარი, граница, пограничная черта, **მიდგმით**, ზზ. მომიჯნავედ, მოსამზღვრედ, сосѣдски, смежно.

მიდგმა ვიდგამ, -დგი, -ეს', ზ. მ. მივაყენებ, მივაყუდებ, приставить, прислонить, მივიდგამ კიბეს, приставить лѣстницу, (მივაწყობ, -დგი, ზ. მ. იქით კარდაგებ. отставить, отодвинуть; ფრთხილად ღ თვალ-მიდგმით იყავ, будь остороженъ и осмотрителенъ.

მიდგომა, სზ. ახლოს მისვლა; თან შეყოლა. მომიჯნავე, სამზღვარი; подходъ, подступъ; совокупленіе; межа, граница; სამ. ვეხ. 262; 2 ქორ. 111; ქვა მისია მიდგომით, деревня съ его границами, გეკ. 7, 30; მიდგმა ჯარის, подступъ войска, 2 ქორ. 301; (მივიდგები, -დგა, მდ. -დეს', ზ. ყ. ახლოს მივალ, ზედ-წავიდგები, подойдти, подступить; ვეფხ. 92; მეწია ბეკ. 15. ბუნ. კ. 3, 34; მივიდგები კარზედ, искать у кого убѣжища, подойдти къ двери, რუსუდ. 485, ჩონგ. 43; რაც ჩვენი ხარკი მიდგება, сколько въ пользу нашу слѣдуетъ съ него подати, გეკ. ბედკრულობა მიდგა, его постигло несчастіе, ეს ჩვეულება მიდგება: это свойственно ему, ალექს. 165; ზედ მიდგა, онъ подошелъ, ვეფხ. 254; მიჯნას მიდგება, примыкаетъ къ границамъ; გეკ. ჩოლაყ. შე, № 26, 43; (მივჩნდები, -დგა, ზ. ყ. ცოტა წინ მივალ, წინ წავიდგები მდრ. უკან დავიდგები, подойдти, подвинуться, отступить, стать въ сторонѣ. ვეფხ. 92, 198; დარეკ. 106; (მიდგომილ-ვარ, მივიდგომოდი', ზ. ყ. ახლოს მისულ ვარ; შევხვდი ვარ მაგ. ქალსა, დამორცსულებია; ვისიმე მხარე დამიჭერია, подходить, имѣть contie, совокупленіе; принять чью сторону, 2 ქორნ. 416; რუსუდ. 296; სამხ. სამ. 290; ქარავანსა მისდგომოდა ზღვის კიდესა, ე. ი. დახლოვებული, караванъ-сарай примыкалъ къ морскому берегу; ვეფხ. 1023, ვუდგები, -დეგ', ზ. ყ. ახლოს მივალ; ვისიმე მხარეს ვიჭერ; შევუდგები ვისმე, შევხვდები, დავორცსულებ ქალსა, подойдти; принять чью сторону; совокупляться, имѣть contie, ახლოს ვერ მიუდგებით, მდ. მიუდგეთ, мы не могли подойдти близко, რუსუდ. 216; როსკომ მიუდგა თეიმურაზსა, Ростомъ приталъ къ Теймуразу; 2 ქორნ. 123; მიუდგა ცოლსა, имѣлъ contie съ женою. გამოხდ. 2—23; თუ ვინმე უცხოს ქვეყანაში ცოლი ეიოს, იმაში ძმა და ხიზლის კაცი არ მიუდგებაო, სამ. ვეხ. 148. если кто на чужбинѣ возметъ долгъ, то братья и родственники могутъ непринять на себя уплату этого долга; მერმე გულის თქმა იგი მიუდგის ღ ჰქონიდ ცოლი, потомъ охоть зачавши рождаетъ грѣхъ; იოან. 1—15; **მიდგომილი**, მიმ. придвинутый; наклонный, беременная, მაც. 24—18; ანდრ. 102; თქვენ წყნის საწადლის მიდგომილნო, вы которые одобряете мое желаніе; ვეფხ. 164; **მიდგომილება**, ს. შეხვედა ქალისა, дѣвичество, contie, совокупленіе, беременность. დავით. 4—1; მარკ. 2—96.

მიდება, სზ. დადება, приложеніе, прикладываніе, ბალი ბალს მიდებით, сажу съ сажемъ смѣшано, ქილ. 77; ხეს ვერ გასჭრი ცულის პირის მიდებით, приложеніемъ топора ты не разрубишь дерева, ქილ. 50; ვსდებ, -დე', ზ. მ. გადავდებ, отложить, положить въ сторону, თავს მიდებ, приклонить свою голову, (ვდებ, -დე', ზ. მ. დავდებ, ერთმანეთზედ დავსდებ, приложить что къ чему, приставить, მიმიდგია თავი, я приклонилъ голову, **მიდებ-მოდება**, სზ. აქეთ დაბნევა: წარამარა ლაპარაკი; разбрасываніе, болтовня. (მივსდებ-მოვსდებ', ზ. მ. მივჭერი-მოვჭერი, აქეთ იქ დავჭერი, разбрасывать, რას მიედ-მოედები, ე. ი. რას ჭუბელობ, что болтаешь, что врешь.

მიდეგა, ს. ურჩი, თვის-ნება, упрямый, настойчивый, **მიდეგაობა**, ს. ურჩობა, მიბრჯნილობა, упрямство.

მიდევნა (მივსდევნი, -ნე; მივსდევ, -დეე), ზ. ყ. შევუდგები, უკან დავსდევ, ვჰევები, слѣдовать за кѣмъ; преслѣдовать; ალბ. 56; სიგ. ჩოლაყ. შე. 43 № 26; 1 ჰეკტ. 3—12; მარკ. 1—8; მიდევ. слѣдую за тобою; **მიდევნება** (ვ), ზ. მ. უკან დავდევნებ, заставить слѣдовать, послать къ слѣдъ; ურს მივდევნებ, ე. ი. ურს ვთხოვებ, прислушиваться, вслушиваться; ოვალს მივდევნებ, присматриваю, наблюдаю: (მივდევნები, -ნე), ზ. თვ. უკან მივსდევ, идти въ слѣдъ, преслѣдовать; **მიდევნებული**, преслѣдуемый, ჩახრ. 17.

მიდენა (მივსდი, მისდის), ზ. უ. წვალი დის, течь, литься, ქვფხ. 1000, ცხვარიდამ სისხლი მისდის, у него течетъ кровь изъ носу; ნ. მისვლა; მიდენ-მოდენა, ე. ი. მისვლა მოსვლა, приходъ и отходъ, ქილ. 24.

მიდიდამდე, ზზ. ვიდრე ძიძამდე, іерем. 42—9; до большаго.

მიდმო, ზზ. აქა იქ, туда и сюда, всюду, ს. მრავლ. მიდმონი, окрестности, მიდმო აღგილები; ვიხრ. 14, 28, 121, 123, 138; ღელვა მიდმო აგდებს ხავსს, волны мечутъ корабль во всѣ стороны; ვიხრ. 146; **მიდმოგონება**, ს. მოგონება, припоминаніе, კიმოთ. 11; ორგროფობა, разумѣніе; აბიბ. 9, ნ. მიმოგონება; **მიდმოება**, ს. გარემოება, მიდამო; გარეგანობა; მარკ. 1—12; ცუდილი ლაპარაკი, ქორი; окрестности; навѣтность; вранье, пустословіе; ქილ. 640; სამ. ლ; **მიდმოება**, ს. შერხევა, იქნეულება, ამოება, колебаемость; суета, ქილ. 459; შავთ. 10, **მიდმოქცევა**. ს. ბრუნვა, ცრილი, вращеніе; მიდმოვრდომა, -ვარდნა, ზვ. валяться, **მიდმოხედვა** (ვიხედები, -დე), ზ. ვ. მოვიხედები აქეთ იქით, осматриваться, ვიხრ. 48.

მიდრეკა (ვხრეკ. რიკე), ზ. ვ. მივაქცევ. განვხრეკ, გადვხრეკ, განვუხრებ; დავიოლიებ, დავითანხმებ; уклонять, увлекать; склонять на свою сторону; კვშ. 50; ნუ მისდრეკ გულსა ჩემსა სიტყვათა მიმართ უკეთურობათა, неуклони сердце мое къ помышленію злому, ფსალ. 45—6; 140—4; მივსდრეკ თავსა склонить голову, მატ. 8—20; იოან. 19—30; ანდრ. 15; **მიდრკომა** (ვხდრკები, -კი ან მივიდრიკები), ზ. უ. განვხდრკები, გადვიბრკები, уклоняться, отступить, склоняться; ისაი. 33, 22; მატ. 2—79; კვშ. 58; ქილ. 303; მიდრკა დღე სალამოდ, день склонился къ вечеру; მიდრკეს ლტოლვად, обратились въ бѣгство, 1 ქრონ. 245; გვიდრკა მზე, ე. ი. მზე ჩაგვიდრა, солнце для насъ закатилось, ქვფხ. 819; ავხ რასმე მიეკლრები, я увлекуся думами, ქ[ქ]ენ ყოველი, რომელსა ზედა გული შენი მიგიდრიგნეს, дѣлай все къ чему влечетъ тебя твое сердце. 1 შვფ. 14—7, **მიდრეკილობა**, ს. направленіе; расположеніе, რ. ქ. ლ наклонность.

მიდრესა (ვქდრეს, -რისა, ზ. ვ. გავხრეს, тереть, ქიეკლრისები, ზ. თვ. მიეყრები, прикасаться, რიეხვ. 22—25.

მიდღეში, მინდღეში, ზზ. ჩემს ღღეში, ранѣ дни, въ жизни, никогда.

მიედმოედობა, ს. მაქარვა., непостоянство, მოედმოედები, ნ. მიდება.

მიენიმოენი, скиньи льонъ, іерем. 51—39.

მიერ, თანდ. ნათესავ. გან, отъ, изъ, черезъ; ზზ. მუნითგან, მიერითგან, оттуда, съ того мѣста, съ того времени, ფსალ. 2—6; 21—25; ლიტან. 2—10; მატ. 4—21; მიერ ჟამითგან, съ того времени, მოით მიერ, съ горы, отъ Бога, სიტყვის მიერ, по словамъ; ზედა ამით მიერით კითხვით, съ такими вопросами, **მიერით, მიერითგან**, ზზ. იმ აღგილიდამ, ან იმ ჟამიდგან, съ того мѣста, съ того времени, მიერითგან იწყო ქადაგება, съ того времени онъ началъ проповѣдывать, მატ. 4—17; **მიერთამდე, მიერთისა**, ზზ. ვიდრე უკანასკნელამდე, სრულებით, до единаго, ფსალ. 13—3; მიერთისა მპყრობელმან უფალმან ღმერთმან, Единый Господь Богъ Вседержитель, іерем. 32—15, ბარუქ. 3—4; **მიერობა**, ზველ. იგივეობა, тождество, რომელი აღვსწერეთ ყოვნის მიერობასა იქმნებოდა, все что мы описали все это было безъ участія Шаха. 2 ქრონ. 56; ჭკუანებელ სარწმუნოდ თვისად ღირა მის მიერობასა, онъ думалъ, что тотъ преданъ ему, а не своимъ интересамъ; 2 ქრონ. 254.

მიერთება (მივერთებ). ზ. ვ. შევერთებ, присоединять, მივერთდები, -და), ზ. ვზ. შევერთდები, присоединиться.

მიიეფება (მივიეფები, -და), ზ. თვ. იეფი გავხდები, подешевѣть; გულსა სველ მიიეფა, ე. ი. გულზედ სველ გამიხშირდა, умъ мой помутился, ქვფხ. 402 грусть на сердцѣ увеличилась.

მივარდნა, ნ. მივრდომა; **მივარდნილი**, ზველ. მაგალ. აღგილი, ე. ი. მიუვლებული აღგილი; захолустье, глухое мѣсто.

მივაჭრება (ვივაჭრებ), ზ. ვ. მივჭიდი. продать, ქილ. 432.

მივედრება (ვედრები, რე, ზ. თვ. ვეხვეწები, ვხოხავ. просить, умолять, 1 ქრონ. 65.

მივის, გივის, უვის, ზ. ნაც. მყავს, მაქვს, имѣть, ხანე ფოლა, ხემა, ხვა; ქვფხ. 317.

მივიწყება (მივივიწყებ), забыть; მივივიწყებ), заставить забыть.

მივლა (მივლი. სრ. მივლე; მივალ, მიხვალ. მივალს; მივალო, მიხვალი, მივიდეს; ან მივდივარ, მივდიოდი); ზ. უ. ვალივარ; მივიხვწყე ერთს აღგილს; идти; доходить, приходить, ѣхать приходить, ѣздить, ფიზიკ. 34; **მივლა მოვლა** (მივალი მოვალი; ან მივალ მოვალ), ზ. უ. ვალივალი, обходить, (მივივალი-მოვივალი), ზ. უ. მოვივალი, мотаться, проѣзжать, проходиться, прогуляться.

მივლენა, მივლინება (ვივლენ, -ლინე; მივივლინებ, -ნე), ზ. ვ. მივჰგზავნი. отправлять, посылать, ვუ, ზ. მიჰ, გავუგზავნი, отправить, отослать къ кому, მიმავლენ. მიმავლინებ, ე. ი. მიმგზავნი, отправляетъ меня. ხაქ. 16—35; მივავლინო შენ, пошлю тебя, მივივლინები. ზ. ვნ. მივიგზავნები, посылаться, ისაი. 37—21; **მივლენა, მივლინება**, სხ მიგზავნა, посылка, отправка, მივლენა ბოროტისა, навлечь на кого несчастье, ლუკ. 2; **მივლენილი, -ნებული**, მიმ. посланный, იოან. 1—24.

მივრდომა, მივარდნა მივივარდები, -დი; მივუვრდები, -დი), ზ. უ. ვკვეთები; მივიულტვი, მივეგებები. бросаться на кого, напасть на что; искать убѣжища у кого; покалиться, лечь; ვირჩიე მე მივრდომა სახლსა ღმრთისა ჩემისასა, ფსალ. 83—11; я предпочелъ искать убѣжище въ домѣ Господа моего, ვს ხაქვე იქამდინ მივრდა, это дѣло дошло до того, что . . . ქილ. 428.

მიზანი, ს, ნიშანი სასროლი, цѣль.

მიზგითი (არაბ.), ს, მეჩითი, мечеть, ჩახრ. 58.

მიზდი (სპარს., ს ახლები რამე ქირა, ხელ-ფასი, საშუალო ან ბეგი: мзда, плата; пошлина, сборъ. 22—15; ოსეს. 2—12; სამ. სიმბ. 394; **მიზდის ამღები**, ს. ბეგის გამომრთმეველი, пошлинный сборщикъ.

მიზდური, ს. ცილო, ქათანი, полотно.

მიზდური, ს. ქირა, ხელფასი, плата за трудъ; გამოსლ. 22—15; დაბეჭდ. დაბეღლებაში ჭნეირა: სახელფასო; ან ქირით მუშაკი, наемникъ, იხილ. 28—1.

მიზევა მივჭმევ, -ვიე, ზ. ვ. მიწევა, придвигать, притягивать; ქმნ. წ. 14; (მივიზევი), ზ. მიწ. მივიწევ. დავიწევ. двигаться, придвинуться, **მიმზევ**, -ვიე, ზ მიწ. მიმწევ, тянешь меня за; ქილ. 55, ს. მიწევა.

მიზეზი, ს. ხანები, ბრალი; მაგალ. მიზეზ-მოზეზს ლოს მარილი აკლია; причина, поводъ, вина; предлогъ; доводъ, резонъ; რა მიზეზით, какая причина, ამის მიზეზით, по этой причинѣ, ჩემის მიზეზით, ради меня, во винѣ моей, მიზეზის მიცემა, подать поводъ, ძებნა მიზეზისა, искать поводъ, ვისრ. 118; **ხატის მიზეზი**, ამაზე მორწმუნენი შეკრებ ხამეგრელოში ჰქონით, ვითარცა კაცი ვინმე იქმნების ხატისაგან დანაგრული, суевѣрные думаютъ, что человѣкъ посредствомъ дѣйствія иконы, можетъ подвергнуться, недоровью» или несчастью и т. д. ბუნ. კ. 253. მიზეზ-შემოულებელი, ზედ. უცილებელი, неосноримый, **მიზეზიანი**, **მიზეზოვანი**, ზედ. მიზეზის მქონე, причинный, виновный, содержащій въ себѣ причину, ლილე. 128; კალ. 65; კალშ. 100, **მიზეზიანი**, **მიზეზეული**, ზედ. მიზეზის მქონელი; უქნეთო: придирчивый; не совсемъ здоровый; **მიზეზობითი**, ზედ ნიზეზიანი. причинный, სამ ლ; **მიზეზება** (ვმიზეზებ, -ზე), ზ. ვ. მიზეზს-ვეძებ, искать поводъ; ბაკრ. 31, **მიზეზ-შემოულებელი**, ზედ. მოულებელი, неосноримый, მიზეზს-დაბრალებ; обвинять, იგავ. 18—24; (ვიმიზეზებ, -ზე), ზ. მიწ. **მიზეზიანობა**, სს. უქნეთობა, хвораніе, нездоровье, ვჭმიზეზიანობ, -ნე), ზ. უ. უქნეთოდ ვარ; მიზეზს ვეძებ. хворать; искать поводъ; **მიზეზობა**. იგივე მიზეზიანობა (ვჭმიზეზობ, -ზე), ზ. ვ. მიზეზს ვეძებ, искать поводъ, увертываться, отказываться, 1 ქრონ. 394: 432; რუსულ. 682; ცილობ. 110; (ვემიზეზები, -ზე), ზ. თვ. ვუქნეთობ, хворать, нездоровиться, რა ემიზეზება, что у него болитъ.

მიზეულობა, ს. მიწეულობა, подвижность.

მიზიდვა ვჭმიდავ, -ღე), ზ. ვ. მივიყვან, относить, отводить, (მიმზიდავ), ზ. მიწ. მიმიყვან, მოშინაურება, увлекаешь меня, (მოვიზიდავ), ზ. მიწ. მოვიყვანე, მოვინაურება, увлекать, привлекать, притягивать, ლილე. 26, გული ჩემი მიიზიდე, ты плѣнила мое сердце, ქება ქებათა. 4—9; ფსალ. 9—29; ნაუმ. 3—14; გეფ. 13; (მივიზიდები, -ღე), ზ. თვ. მიმაქვს, тащить, нести, вести, (მივიზიდები), ზ. ვ. მიმაქვს: მოვინაურებ, მივიყვანები, ბით несену; привлекаться; სამ. 16—21; **მიზიდული**, მიმ. отнесенный, увлеченный, ბარნ. 6—43.

მიზლასწავება (მივიზლასწავი, -ნე), ზ. ვ. ლაკვლაკვით მოვძებნარებ, течь извлисто.

მიზმაროთი, ს. ქილა, შუშა, стклянка.

მიზოკვა (მივუზოკავ), ზ. მ. წვრილ წვრილად ვაძლევ, давать по мелочамъ, სამ. ლ.

მიზღვევა მივუზღვევ, -ღვე, -ღვი), ზ. ვ. მაგრის გარდვეხლი, отплатить, (მივუზღვევი), ზ. ვ. მაგრი გარდვეხლები, взыскиваться, სამ. კათოლ. 4.

მითამ, მითამც, ზხ. მდგ. წვრილში: ვითომ, ვითომც, რეც, ეს იგი, какъ будто, какъ бы: თქვენ გგონიათ მითამ არ ვიცი, вы думаете, что я этого незнаю.

მითავება ვითავებ, -ვე), ზ. ვ. თავზედ ვიღებ, ვითავებ, თავზედ დავიღებ, принять на себя, взять на себя, (მიმითავებ, -ვე), მითავებ; მიმითავებ, берешь меня на свою отвѣтственность; присвоиваешь меня, იხილ. 46—1.

მითათხვა ვჭ, ზ. ვ. გავხარი, нечачкать.

მითამაშება ვუთამაშებ, -შე, ზ. უ თამაშობს მოვჭვევები, заиграть, запрыгать отъ радости; ბუნ. კარ. 155; კილა; (მივუთამაშები, იგივე ვუთამაშებ.

მითანობა მივითანობ, -ნე), ზ. ვ. თან წავიღებ, брать съ собою, ქილ. 203.

მითაყვანება ვუთაყვანებ, -ნე), ზ. ვ. თაყვანს ვჭცემ, почтительно кланяться, ვისრ. 118.

მითეთქა მივხეთქ, -ქე), ზ. ვ. მაბეჟებ, მიჩეჟებ. помять, побить.

მითეთრა ვჭ, ზ. ვ. გავჭქლავ, истонатать.

მითეული, ს. ბუმბულის ან ყვრცის ჩასაფები მსხვილი ცილო ან ხამოსელი, რომელსაც გადაკერის ხპირე ბალიშის ან ლოსქის, неподная наволочка.

მითვალა (ვითვლი, -თვლე), **მითვალვა** (ვითვალავ, -ლე), ზ. ვ. მივიღებ, შევიწყნარებ, принять что благосклонно, დაბად. 13—6; შავთ. 107. 108; ბერძნ. სამ. 54; 1 ქრონ. 326; მარკ. 1—2; 1—162; ქილ. 283; მივიღებ თვლით, ან თვის უწყებაში, принять счетомъ; принять что въ свое нѣдѣніе, დაბად. 43—9; იხილ. 16—3; მიმითვალე. зачти мнѣ, მიგითვლავ. вручаю тебѣ, 1 ქრონ. 67. **მითვალული**, მიმ. принятый благосклонно, იხილ. 56—7; ცილობ 161.

მითვისება მივითვისებ, -სე), ზ. ვ. მივიჩემებ, მიკუთვნებ, присвоивать, (მივითვისებები, -დი), ზ. ვე. დავიჩემებები, усвоиться, ჩონგ. 53.

მითვლა მივითვლი, -თვლე), ზ. ვ თვლით ჩავაბარებ, ხელში მივსცემ, поручить, отдать въ распоряженіе; დარეჯ. 24; დავითვლი, უკურაცხვ. причислить, причитать; (მივითვლი, მივითვლე), ზ. მიწ. მივიღებ თვლით, принять со счетомъ, 1 ქრონ. 173, 206, 207; მარკ. 1—130. მადლობით მივითვლე, я принялъ съ благодарностію, ალექს. 22, (მივეთვლები, -თვლე), ზ. თვ. დავეთვლები, თვლით ზედ დავერთი, причислиться, **მითვალული**, მიმ. принятый, зачтенный, მარკ. 1—101.

მითრევა (მივსთრევ, -ვთრევ, -რე), ს. თრევით მიმაქვს; тащить, тянуть влачить, მივითრევ, ზ. მიწ. тащить за собою, ვეფხ. 942; (მივითრევი, მივეთრევი, -რე), ზ. ვ. თრევით მიველივარ, тащиться,

იდთი волочя ноги, გამოცხ. 12—4: მითრევა, მითრევა, ხ. მითვალვა, მითვლა.

მითქმა (მივსთქვამ, -თქვი, ზ. უ. მივუთხრობ, разсказывать, **მითქმა-მოთქმა**, ს. ლაპარაკი, бесѣда, разсказъ. разглашеніе; говоръ, переговоры, ქილ. 267.

მითქმს, გითქმს, უთქმს, ე. ი. მითქვამს, გითქვამს, უთქვამს; ხ. თქმა, თქმა ვყვხ. 83; მითქს ბაღე. დახაბალია, ე. ი. მიდგას ბაღე თავს დახახურავით (ბალია და ხაკენკით დანა; разставлена мнѣ сѣть съ клапаномъ и сѣменами, ვყვხ. 301.

მითხოვება (ვითხოვებ, -ვე, ზ. მ. მივსცემ ცოლად, ვითხოვებ; მივსცემ ქმარს გავითხოვებ, отдавать, одолжать; выдавать замужъ. 2 კორინ. 11—2; ვეთხოვები, -ვე, ზ. თვ. გავითხოვდები, выходить замужъ.

მითხრა-მოთხრა მივქსთხრი-მოვქსთხრი), ზ. მ разрыть; разругать, остромить.

მითხრობა, ხ. сказаніе, разсказъ; მივუთხრობ, თხარ, ზ. უ. ვუმბრობ, разсказывать, повѣствовать, повѣдать; რომ. 9—4; ლუკ. 1—2; დაბად. 41—7; 44—23; მივუთხრობი, მივუთხარ, ხამღვთო წერილში: მიეუთხრნე, -ხენით, ზ. მ. быть повѣданну, разсказану, დაბად. 27—42; 31—22; 1 ქორილ. 311; 2, მეფეთა 10—7; მიგითხარ თქვენ, я разсказалъ вамъ, იხაი. 33—13.

მიკაბალება (ვ), ზ. მ. გავსცემ ქირით ხარსა, отдать быка въ наймы, отдать въ кабалу, ხაბ. ლ.

მიკავშირება (ვ, ზ. მ. შევაწებებ, შევსძერწვ. спаивать. **მისაკავშირებელი**, ხელ. ლ ხ. что нужно спаивать; спайка.

მიკარგვა (ვ, ზ. მ. забросить, потерять.

მიკარება (ვ, ზ. მ. მივუახლოვებ, დავახლოვებ, приближать, (მიეკარებ, -ახე, ზ. მან. ახლოს მივეშვებ, მივიყვახ, допустить до себя, приблизить къ себѣ; მიეკარები, ზ. თვ. приближаться, ქილ. 200, 324; (მიეკარებიან, -ახეთლი, касаться, თავის ღრეში ხავარცხელი მის წყარს არ მიეკარებოდა, თმენ ბაკ. 111. **მიუკარებელი**, მიმ. შეუფერებელი, недоступный.

მიკაფვა (ვ, ზ. მ. მოვკრძალი, მოვკრთე. срѣзывать.

მიკედლება (ვეკედლები, -ლე, ზ. მ. შევეხმეზები, შევესახლები, присосѣдиться, пристать; пріютиться у кого.

მიკერება (ვ, ზ. მ. ერთმანეთზე დავკერებ, пришивать, მივეკერები, -ა, ზ. ვნ. დავეკერები, пришиваться, მიკერებული, მიმ. пришитый.

მიკერძება, ხ. усвоеніе; пристрастіе, (ვეკერძები, -ე, ზ. მ. განსაკუთრებით და მეტობით მივცემ; თვალ-ყურით ვეხედი, присвоивать кому что; судить пристрастно, მიეკერძე, -ე, ზ. მან. გავიხაკუთრებ, присвоить себѣ, მიეკერძები), ზ. თვ. შევეთვისები, შევეხაკუთრები, усвоиваться.

მიკეტა (ვ, ზ. მ. დავეკეტ, приперѣть.

მიკეცა (ვეკეც, -ცე, ზ. მ. შევეკეც, свернуть, (მიეკეცები, -ცე, ხ. ერთმანეთზედ დავკეცები, მაგალ. შენი ცოლები ერთმანეთზედ მიეკეცებიან, придаваться, присоединяться, კანან 78; მიეკეც შენსკენ, стать передъ кѣмъ на колѣни.

მიკვლევა, მიკულევა ვეკვლევ, -ლე, ზ. მ. ახლის წელიწადს მივულოცავ ცხვილით, поздравить кого съ новымъ годомъ, принося сласти; (მივეკვლევი, ე. ი კვალი მიეკვლევოდა, ზ. მ. კვალი გამონდგებოდა, ე. ი. ხაფეხური, явственны были слѣды, ქილ. 480. მიკვრა, ხ. მიგრა.

მიკიდება ვეკიდებ, -დე, ზ. მ. ჩამოვეკიდებ, привѣшивать.

მიკონება მივიკონებ, -ნე, ზ. მ გულზედ მივიკრავ, მოვეხვევი, прижать къ груди, къ сердцу; обнять, ვეკონები, -ნე, ზ. მ. მოვეხვევი. დავეკონები, прильнуть, плотно прилечь къ чему, **მიკონება** ვი, ზ. სხმ. ვაიძულებ დაკონებახ, заставить лѣчь. რუსულ. 247.

მიკონის მცენარე, ხ. ხაშხაში.

მიკონება (ვაკონებ, -ნე, ზ. მ. ძველს დავკერებ, класть заплатку, вставку.

მიკოწიწება ვი, ზ. მ. შევაწებებ, შევსძერწვ. спаивать, მისაკოწიწებელი, ხ. спайка.

მიკრება, მიკრეფა ვეკრეფ, -რეფე), ზ. მ. მივალაგებ, прибрать, собрать, собрать въ одно мѣсто, 2 ქორილ. 417. მივიკრიბები, -ბე), ზ. ვნ. быть собрану.

მიკრვა მივეკრავ, -კარ, ზ. მ. გადავეკრავ, დავარტყამ, пріударить; ან შევეკრავ ხაჩქაროდ, связать на скорую руку. ვკრავ, -კარ, ზ. მ. დავკრავ, დავწებებ, მივამაგრებ, вставлять; наклеить, налѣпить; привязать, прикрѣпить; მივიკრავ გულზედ და ხხ.), ზ. მან. прижать къ груди, къ сердцу, обнять, (მივეკარი, ზ. თვ. მივეწებები, დავეკვერი, прилипнуть, სიმბ. 38; მრთ. 103; მიეკვრივარ, -ვოდი, я прилипъ, ქმნულ. წ. 28; **მიკრული, მინაკრავი**, приклеенный; прилипшій.

მიკრიბება ვეკრიბავ, ზ. მ. შევაგროვებ, собрать, 2 ქორილ. 272.

მიკრისკოპი, ნახე ნიკრისკოპი.

მიკროსკოპი, ხ. ხაოვალესავით ისარი ძრიელ გამადიდებელი ნივთი, микроскопъ, ფიზიკ. 155.

მიკუთნება მივეკუთნავ, ზ. მ. усвоить кому.

მიკურკურება ვეკ, ზ. მ. მივეალერსებ, ласкать, обласкать, მივეკურკურები, ზ. თვ. მივეხაყვარლები, ухаживать около кого, ухаживать, куры строить.

მიკურცხლება (ვეკ, ზ. უ. მივრბი. бѣжать, опромѣтью.

მილაგება მივალაგებ, -გე, ზ. მ. თავთავის ადგილს რიგზედ დავწყობ, прибрать, убрать, (მილაგები, -დი, ზ. ვნ. დავლაგდები, прибираться, **მილაგებული**, მიმ. прибранный, **მილაგ-მოლაგება**, ხ. დალაგება, прибрать.

მილალება მივალალებ, -ლე, ზ. მ. მივრეკ. მივასხამ, прогонять.

მილამუცება მივალამუცები, -ცე, ზ. თვ. მივეხაყვარლები. ласкаться, ухаживать около кого либо.

მილაბური, ხ. მსხალია, сортъ грушъ.

მილობება (ვალობ, -ბე, ზ. მ. მოვარბილებ, დავარბილებ, мягчить, (ვლობები, -ბი, ზ. ვნ. მივარბილდები, размягчаться.

მილევა (მივილევი, ზ. ვ. დავილევი, გავხდები, ума-

ляться, исхудать. რუსულ. 52. **მილეული**, მიმ. გალეული, გამხდარი, исхудалый, истощенный.

მილეთი, ს. ქვეყანა, სამყარო, свѣтъ, міръ, **მთელი მილეთის ხალხი**, народъ со всего свѣта.

მილეწა (ჰ)ლეწ, -წე. ზ. მ. დამტვრევა, დამსხვრევა. изломать.

მილი ლითონ., ს. ეკი ან ილკი. 7 верстъ; миля. 7 верстъ.

მილი, ს. სოლინარი, ლულა წყლის სადინელი, труба водопроводная, каналъ, кранъ, ცრემლის მილები, потоки слезъ, **მილი სააქიმო**, клистирная трубка. **მილი თვალისა**, სასურმელი ჩხირი, игла для сурмленія глазъ. ბუნ. ლ. მილება მმილდება. -ლდა ცრემლის, ცრემლს ვღვრი, проливать слезы. ვეფხ. 253, 1315; 549.

მილიონი, ს. миллионъ.

მილიონი, ს. ისპარეზი, მოედანი, поприще, ристалище. 5—41; დარეჯ. 21—15; 2—8, 126; რუსულ. 169; 1 ქართლ. 406, ცვეკ. 405.

მილოდნა, **მილოდება**, **მილოდინება** მოველი. მოველოდი; მოველოდინები, -ნე. ზ. მ. ვუცდი, ждать, მომელის, ждетъ меня. რუსულ. 688; ვისრ. 10; ვეფხ. 730.

მილოცვა მილოცავ. -ცე, ზ. მ. ბედნიერს ღღეს მოვალ ვიხათმე ღა ბედს ვეკურობე. поздравлять, რუსულ. 392; **მილოცვინება** ვ., ზ. მ. გავგზავნი მახლოცვინე, послать поздравить, რუსულ. 417.

მილტოლვა მილტოლვი, -ცე. ზ. უ. მილეული, მივირბენ, მიქმართავ; прибѣгнуть, **მისალტოლველი**, ზედ. прибѣжище.

მილულება, **მილულვა**, ზ. უ. მირულვა, ჩაქცევა, ხადемать. ვეფხ. 139

მილურსმვა ვლურსმავ. -მე, ზ. მ. ლურსმნით მივარვა, пригвоздить, მილილურსმები, -მე, ზ. ვლ. მილილური ლურსმნით, быть пригвожденнымъ, **მილურსმილი**, пригвожденный.

მილჭიდება მილეჭიდები, -ტე. ზ. თვ. შეერთება, ერთმანერთზედ დაეკვრა, соединяться, сливаться, ქილ. 405.

მილხენა მილულხენ, -ხინე. ზ. მ. ლხენას მივსცემ давать кому отраду въ болѣзни, въ печали.

მიმადლა მილმადლი. ზ. მ. მივანიჭებ, даровать.

მიმადლება ვმადლებ, -ლე, ზ. მ. მიგანიჭებ, ვუბოძებ, ვანიჭებ, даровать, ვპატიებ, прощать, 2 კორ. 2—7, 10; კვმ. 271; ანტ. 18; ფილიპ. 1—29; ალექს. 41, მივმადლებ, -ლე, ზ. მ. ვაუქმებ ქმილს, уврекать благодѣяніемъ; ვუმადლებ, -ლე, ზ. მის. მადლობას ვეტყვი. благодарить, ან მივსცემ, даровать, მივემადლები, -ლე, ზ. თვ. მივანიჭებ; ვპატიებ, быть дарованну, быть прощену, ფილიპ. 1—29; 1 ქართლ. 259; კიმ. 63; მარკ. 1—172; **მიმადლებელი**, მიმ. ნიჭებული, хорошо, одаренный, благодатный, მარკ. 2—75; ლუკ. 1—18; **მიმადლებულობა**, ს. ღმერთისაგან, სიხარება, благодать.

მიმავალი, მიმ. წამსვლელი, идущій; ведущій, მიმავალი გზა, ведущая дорога, ალბ. 97. ვეფხ. 967; 1019; რუსულ. 538; **მიმავლობა**, **მიმავალობა**, ს. სვლა, სიარული, шествіе, хожденіе; путешествіе; რუსულ. 710; 2 ქართლ. 491. სიბრ. 13; ქილ. 578; ფარშ. 92; ვქმიმავლობ, -ლე, ზ. უ. მიგიყვან, идти; шествовать.

მიმალვა ვქმალავ. -ლე, ზ. მ. დავქვრავ, დავქმალავ, припрятать, скрыть, укрыть, მამალავ, скрываешь отъ меня; მივიმალები, -ლე, ზ. მ. მიგეფარები, დავიმალები, спрятаться, укрыться. **მიმალული**, მიმ. скрытый, **მისამალავი**, ს. დასამალავი, мѣсто для скрыванія; **მიმალვ-მომალვა**, припрятать туда и сюда.

მიმართ, თანდ. ნათესაობითის ბრუნვისა თან ხმარებული, къ, ко, на, ნ. მი. ფსალმ. 2—5; 4—3; ლუკ. 1—17.

მიმართება მიკქმართებ, -თე. მივემართები, -თე. ზ. უ. ხელოვნად მივალ ვისზედმე, стремиться, направиться, идти противу кого. ვისრ. 1, 160; 2 ქართლ. 391; იხილ. 5—28; ვისრ. 120; მიმართა მტერსა ზედა, онъ устремился на врага. **მიმართება** სახ. направленіе, стремленіе; 1 ქართლ. 246; 2 ქართლ. 307; მეტად. 92; იგზეკ. 17—3; ცვირთ. тягость, бремя, იერემ. 23—33; **მიმართებული**, მიმ. направленный. **მიმართებულება**, ს. направленіе.

მიმართვა ვქმართავ. -თე. ზ. მ. მოვემარჯვებ, დავეპირდაპირები, направлять. ან მივიფლიცი ვისგან სათხოვნელად. обратиться къ кому съ просьбою. ჩონგ. 87; იერემ. 48—41; -თვალს, устремить глаза.

მიმართობა, ს. შესხვედრობა, შესაყრობა. отношеніе, слово. 28; კალენ. 66.

მიმარჯვება მივემარჯვებ -ჯვე. ზ. მ. მოვემართავ. გავუწყობ; შევამარჯვებ. направлять; приноравливать, приглаживать, примѣнять.

მიმატება ვქმატებ, -ტე. -ვემატებ, -ტე. ზ. მ. შევქმატებ, ზედ-დავამატებ, прибавлять, придавать. ხრონიკ. 29. მიმემატები, ზ. თვ. მოვემატები, შევემატები, прибавляться, умножаться, **მიმატებული**, მიმ. прибавленный, **მისამატი**, ს. прибавка.

მიმაქცეველი, ს. გარდამქცეველი. совратитель, ნ. გარდაქცევა. იხილ. 44—29.

მიმბარებელი, ს. ჩამბარებელი, поручитель, სამ. ვახტ. 147.

მიმბაში ოსმ., ს. тысяченачальникъ.

მიმბაძავი, -ძველი, ს. подражатель, მიმ. **მიმბაძველობა**, подражаніе.

მიმბრუნებელი, ს. დამბრუნებელი, кто возвращаетъ, 2 ქართლ. 270.

მიმგებელი ან **მიმგები** პასუხის; ს. პასუხის მიმცემი, отвѣтчикъ, იხილ. 3—7.

მიმგებებელი, მიმ. встрѣчающій.

მიმდგომი, **მიმდგომელი**, **მიმდეგი**, ს. შემდეგი, მიმყოლი; მომხრე, сподвижникъ, послѣдователь, сторонникъ. 1 ქართლ. 273, 242; 312, 330, 380; ქილ. 399; მზვერი და მიდგომი მათი, граница и пограничныя мѣста, გუჯ. 382.

მიმდევარი, **მიმდევი**, **მიმდები**, ს. შემდეგი, მიმყოლი, послѣдователь, ქართლ. 1 ტ. 373.

მიმდემი, ზედ. მრავლის ღაცვებელი, повседнев-

ный; безпрерывный; შავთ. 95: 1 ქართლ. 321, 373: იერემ. 52—34; მიმდევი ნათლისა, всегдашній свѣтъ, მიმდევად, ფზ. მარადღე, ყოველთვის, завсегда.

მიმდინარე, ზედ. текучій.

მიმდინარეობა, ს. теченіе, ходъ.

მიმდომი, ზედ. მხსოველი, надѣющійся, ვეფხ. 345.

მიმდრეკელი, ზედ. მდრეკი; моздвиг, гибкій, поворотливый; **მიმდრეკელობა**; ს. მდრეკელობა, მოძრობა, гибкость, поворотливость, კვეშ. 40.

მიმდღეში, ფზ. არა ხდროს, никогда, въ жизнь.

მიმზადება (ვუმზადები, -დე), ზ. თვ. ვუმზადები წასხვლელად, готовиться къ отправкѣ.

მიმზიდავი, -დველი, ს, მიმთრევი, წამღები, притягательный, привлекающій, завлекающій, ვისრ 122, -ლობითი ძალი, притягательная сила, **მიმზიდველობა**, ს. წამღებლობა, притягательность, привлекательность.

მიმთვალველი, ზედ. მიმაქცველი, принимающій по уваженіе.

მიმთვისებელი, ს. ღამჩემებელი, присвоитель, **მითვისება** (ვიმთვისებ, -ბე), ზ. ვ. მივიჩემებ, ღავიჩემებ, მივიმძლავრებ, присвоить, მარკ. 1—184.

მიმთხვევა, სხ. შეხვედრა, წინ შემოყრა, встрѣча, (მივემთხვევ, -ხვივ), მოვწევ ვისზედმე უბედურობას ან სხვა შემთხვევას, навлекать на кого несчастіе, და მიემთხვივნ ანი არქანი, и дали ему сто ударовъ палками, мрк. 6; (ვემთხვევი), ზ. თვ. შევემთხვევი, შევეყრები; ღმერთმეთბი; ღირს ვიქმნები მიღებად; наталкиваться на бѣду; встрѣчать; удостоиться, достигнуть, საქმ. 27 — 3; ლუკ. 20—35; იაკობ. 4—3; გმრთლ. 11—33; კვეშ. 256; მარკ. 2 — 4; ქილ. 697; **მიმთხვევ** უბედურობასა, повлекаешь меня въ несчастье.

მიმთხროლი, -რობელი, ს. მოამზე, მთხრობელი; разсказчикъ; провозвѣститель, 2 შეფენ. 1—13; ისაი. 37—9; დაბად. 41—8.

მიმინო, ს. ფრინვ. соколъ, ლუკ. 11—17; ბაქრ. 184, ирокъ, ბაკონ. იგი, ლ.

მიმკვდარება (ვ), ზ. ვ. მკვდრად დავასხვ ცემით, забить.

მიმკვიდრება (ვი), ზ. ვ. მივითვისებ, присвоить.

მიმმართველობა, ს. შემართება, отважность, храбрость, 1 ქართლ. 248.

მიმნდობი, ზედ. მინდობილი, вѣрующій, довѣрчивый.

მიმნიჭებელი, ს. მომცემი, даровитель.

მიმო, თხრ. რომელიც დაიდების თავად ზმნათა და მისცემს მნიშვნელობასა გარემოს, აქა იქ, მაგალ. მიმობნევა, მიმოგონება, მიმოქცევა და სხ. кругомъ, вокругъ, туда и сюда, 2 ხელთლ. 32—8.

მიმობნევა, მიმოდაბნევა (ვაბნევ, -ნე), ზ. ვ. აქა იქ ვაბნევ, раскидать, (მიმოვიბნევი -ნივ), ზ. ვ. აქა იქ ღვივფანტები, разбрасываться, разсыпаться, разсѣяться, 1 ქართლ. 426.

მიმოგზავნა (ვნი), ზ. ვ. აქა იქ გავგზავნი, разослать.

მიმოგზავრება (ვიმგზავრებ, -რე), ზ. ვ. აქა იქ ვიმგზავრებ, путешествовать по разнымъ мѣстамъ; ვისრ. 23.

მიმოგონება (ვიგონებ, -ნე), ზ. ვ. მოვიხსენებ; ნელად განვსჯი, განვსაზრავ; вспоминать; соображать въ умѣ, въ мысляхъ; ვისრ. 38; **მიმოგონება, მიდმოგონება**, ს. ღახვედა განსჯისა, განსაზრვისა, умозаключеніе, კალენ. 46.

მიმოდადება (ვიდები, -დე), ზ. ვ. აქა იქ დავსდებ; მოვქუფ, ხმას ღავგდებ, ღავჭერი, класть туда и сюда; разглашать, распространять слухъ; (მიმოდავიდები, -დე), ზ. ვ. განვიფანები, ხმა ღავარდება, разглашаться, распространяться, მარკ. 1—45.

მიმოდაბნევა (ვა), ზ. ვ. აქა იქ ღავფერი, разбросать, (მიმოდავიბნევი ბნივ), ზ. ვ. აქა იქ ღავიფანტები, разсѣяться.

მიმოდათქმა, სხ. განგაში, шумъ; (მიმოდავთქვამ, -თქვი), ზ. ვ. ხმას ღავჭერი, ღავგდებ, разглашать, (მიმოდავითქმა, -თქვი), ზ. ვ. ხმა ღავჭერება, разглашаться.

მიმოდაცაცება (მიმოდავიცაცებ, -ცე), ზ. ვ. ავიკლებ, ავიფორიაქებ, расхитить, разграбить, ფხალ. 43—10.

მიმოდაფანტა, ნ, მიმოდაბნევა, კიმოთ. 58.

მიმოდაქონება (მიმოდამექვს, დამქონდა), აქა იქ დამექვს, носить туда и сюда.

მიმოდაქცევა (მიმოდავიქცევი, -ქცივ), ზ. ვ. აქა იქ ჩამოვიქცევი, обрушиться тамъ и сямъ, **მიმოდაქცეული**, მიმ. ჩამომზღვეული, ჩამოქცეული; ან აქა იქ დაფანტული, обрушившійся; разбросанный; 1 ქართლ. 301; 2 ქართლ. 272.

მიმოდაყენა, -დაყოფა (მიმოდავაყენი, -ჰყენ; მიმოდავყოფ, -ფავ), ზ. ვ. განვაყოფ, განვანწილავ, раздѣлить, ფხალ. 16—13; ან განვანაწილავ, разсѣять, რაისის კან. მიმოდაიყვნეს ენანი, языки раздѣлились, ფხალ 54—9.

მიმოდება (მიმოვსდებ, -დე), ზ. ვ. აქა იქ ღავსდებ; მოვსთქვამ, ხმას ღავჭერი, класть туда и сюда; разглашать, разносить, (მიმოვდები, -დე), ზ. თვ. მოვითქმი, მოვეფინები, растилаться, разглашаться, მაკ. 9—31; მარკ. 7—36; ლუკ. 4—37.

მიმოება, სხ. ამოება, უხანობა; суета, (ვჰმიმოებ, -მოვე), ზ. უ. აქა იქ ღავდივარ; ვჰსცოდვილობ; ходить туда и сюда, пращаться, ეზეკ. 1—13; суетиться, **მმიმოები**, ходящій; суетливый.

მიმოვლა, სხ. აქა იქ სიარული, хожденіе; путешествіе; (მიმოვალი, -ვლე; მიმოვალ, -ვედ), ზ. უ. ღავდივარ აქა-იქ, ვჰმგზავრობ, ходить туда и сюда; путешествовать; скитаться, საქმ. 19—13; **მიმოვალი**, მიმ. აქა იქ მოხეირული, скитающійся, скиталецъ, ქილ. 443; კიმ. 50.

მიმოვლება (მიმოვავლებ, -ლე), ზ. ვ. გარემოს ღავდებ, გარშემოვსდებ, обвести, обложить, გარშემოვაკერებ, обшить, მიმოვავლებ თვალსა, озираться, обвести глазами, (მიმოვავლები, -ლე), ზ. თვ. გარშემოვერკვევი, окружить.

მიმოვრდომა (მიმოვავრდები, -დი), ზ. უ. ღავეცემი წინაშე ვინმე, пасть передъ кѣмъ.

მიმოზრუნვა (ვიზრუნავ, -ნე), ზ. ვ. ვჰნაღვლობ, ვმეურნეობ, заботиться, печись.

მიმოზღუდვა (ვ), ზ. მ. გარშემოვლებ ზღუდეს, огородить; **მიმოზღუდული**, огороженный; იერემ. 4—6.

მიმოთესვა (მომეთესვ, -ს), ზ. მ. განაბნევ, посѣять туда и сюда, იერემ. 27—10.

მიმოთქუმა (მიმოვსთქუმ, -თქუა), ზ. ხმის ღრჭერი, разгласить, (მიმოვითქმი), ზ. ვ. ხმა ღრჭერება, разглашаться.

მიმოკვეთება (ვ), ზ. მ. ღეზვეშ, ღეგზლი აქ ან; ударить объ землъ, (მიმოვკვეთები, -თე), ზ. თვ. აქა ან ვკვეთები, ღეგრძივად, биться, ходить туда и сюда, ვეფხ. 772; მწიგ. 49.

მიმორჩილება, ს. ღმორჩილება, покорность, ვახტ. 36.

მიმორბენა (მიმოვრბი, -ბოლე; მიმოვირბენ ბინე), ზ. უ. მიღმოვრბი, бѣгать кругомъ, მარკ. 6—55.

მიმოსაქცეველი, ზედ. აქა ან სასიარულო.

მიმოსაქცეველად, ზმნ. აქა ან სასიარულოდ, для хожденія туда и сюда, იეზეკ. 13—21.

მიმოსვლა, მიმოსული (მიმოვალი, -ველე; მიმოვალ, მიმოველ), ზ. უ. აქა ან ვალ, ходить туда и сюда, обходить, მარკ. 23—15; 12—43; 1 ქორნ. 259; ქილ. 306; მიმოსული, სზ. სიარული აქა ან, путешествіе, 2 ქრონ. 268; სიმ. 13—11. 15—39; 1 ჰეგრე. 5—9.

მიმოსი, მიმოსი, ს. მოთმაშე კაცი, მომქმედი საკვირველთა და ძნელთა საქმეთა არა თუ გრძნებით არამედ ხელოვნებითა, მჭოთნე, ფიგლარ, фокусникъ, ვეფხ. 119, განმ. თ.

მიმოფანება (ვფანებ, -ფა), ზ. მ. ღეფანებ, расхищать, მიმოვფანები, მაგალ ღელვისგან, о кораблѣ: носиться на морѣ, სიმ. 27—27, **მიმოფანებული**, ღელვისგან, носимый волнами, იერ. 1—12.

მიმოუვრდომი, ზედ. უეურვველი, неколебимый, მარკ. 2—27.

მიმოფანტვა (ვ), ზ. მ. მიმოვაბნევ. разбрасывать, (მიმოვიფანტები, -ტე), ზ. ვ. ღეიბნევი, разбрасываться, разсѣяться.

მიმოფენა (ვფენ, ვფინე), ზ. მ. აქა ან ღეფენ, разстилать, **მიმოფენილება** (ვ), აქა ან ღეფენ разстилать, სიმ. 13—49; მიმოფინება (ვფინები, -ნე), ზ. თვ. მიეფინები მაგალ. ღრუბელი, хомли; растилаться, იეზეკ. 8—11.

მიმოფრენა, მიმოფრინვა (მიმოვფრენ, -რინე; მიმოვფრინავ, -ნე), ზ. უ. აქა ან ვფრინავ, летать туда и сюда, ქილ. 69.

მიმიქონა (მიმოვიქვა, -ქვანე), ზ. მ. აქა ან ვტანე; ღეღებისათვის ღამაქვს ნავი, носить туда и сюда; разносить, სიმ. 27—15, 17; 2 ქორნ. 287. მიმოვიქვა თვალი, смотрѣть въ оба, ქილ. 37.

მიმოქცევა (ვქცევ, -ქცივ), ზ. მ. მოვატრიალებ, ვაბრუნებ; გარშემოვატარებ; вращать, вертѣть; обводить; მიმოვიქცევი, -ქცივ), ზ. ვ. ვბრუნავ, ვტრიალებ; вращаться; обходить, ходить вокругъ, მარკ. 6, 6, **მიმოქცეული**, მაგალ. კაცი, бродяга, მარკ. 2—341; **მიმოქცევადი**, ზედ. вращающійся, ღეორკ. 10.

მიმოღება (მიმოვიღებ, -ღე), ზ. მ. აქა ან მიმიქვს, разносить, (მიმოვიღები, -ღე), ზ. ვ. разноситься, იხილ. 29—5.

მიმოუვანება (მიმოვიყვანებ, -ნე), ზ. მ. აქა ან ვატარებ, водить туда и сюда, 1 კორ. 9—6; ესთ. 2—9.

მიმოუვარ, ვ. ი. გამინათესამელ, ქილ. 579. онъ породился со мною.

მიმოცვალება ჟამთა, ს. перемѣнчивость времени, 1 ქორნ. 266.

მიმოცვლა (მიმოვსცვლი, -ვსცვლე), ზ. მ. შევსცვლი, измѣнить, перемѣнить, (მიმოვიცვლები, -ცვლე), ზ. ვ. გამოვიცვლები, измѣняться.

მიმოწვლილება (მიმოვიწვლილევ, -ლე), ზ. მ. გამოვიწვლილევ, გამოვეძიებ, изслѣдовать, 2 თესალონ. 3—11.

მიმოწმება (მივამოწმებ, -მე), ზ. მ. сравнивать; повѣрять, შევამოწმებ, შევადარებ, сравнивать; ვეფხ. 1228; (მიმეამოწმები, -მე), ზ. თვ. ღემოწმები, засвидѣтельствовать, удостовѣрить, подтвердить, ვეფხ. 528; 1 ქორნ. 115; ქილ. 294, 684.

მიმოჭვრეტა (ვჭვრეტ, -რიტე), ზ. მ. აქა ან ვიხედები, წინ ღეიხედე, осматриваться, озираться, ქილ. 326.

მიმოხედება (ვ), ზ. მ. ვაიძულებ წინ ღახედვასა, заставать осмотрѣться, **მიმოხედვა** (მიმოვხედე, -ღე), ზ. მ. აქეთ იქით ვხედე, смотрѣть туда и сюда, (მიმოვიხედები, -ღე), ზ. ვ. მიღმოვიხედები, ვიმზირები, ვიცქირები, озираться, оглядываться.

მიმოხვეულება, ს. ღაკეთაკნილობა, -სწორობა, кривизна.

მიმოხეთქება (ვ), ზ. მ. აქა ან ღეხეთქ, ღეგზლი, бросать туда и сюда, -ხთმალღა, волны мечутъ корабль, ღეგრ. 125.

მიმოხილვა (მიმოვიხილევ, -ლე), ზ. მ. მიმოველით კვლინდვე, მოვიხილავ, обозрѣть, осмотрѣть, **მიმოხილვა**, სზ. მოხილვა, обзоръ, обозрѣніе, მარკ. 3—5; 9—8; 3—34.

მიმოხრა, სხ. ღრამატიკულად: გადაბრუნება ზმნათა ცვლილებათა შინა თვისთა, спряженіе глагола, (მიმოვიხრი, -ვიხარ), ზ. მ. აქეთ იქით მიეკიდრეკ, მიმოეღრეკ склонять, изгибать; спрягать глаголъ; (მიმოვიხრები, -ხარე), ზ. ვ. აქეთ იქით მოვიხრები, сгибаться, извиваться; спрягаться.

მიმოხსენება (ვ), ზ. მ. მოვიხსენებ, упоминать.

მიმრეცი, ს ღამრეცი მთისა, покатость горы.

მიმროშევი, მიმროშეველი, ს. ვინც ვისმე რასმე მიართმევს, подноситель, მიმროშევი საჭმლისა, кто изволитъ кушать.

მიმრუდება (ვ), ზ. მ. გავამრუდებ, искривить, искосить, (ვიმრუდებ პირსა), პირს მოვარიდებ, отвернуть лице, ნიშნ. 100.

მიმრქმელი, მიმქმელი, ს. ალმქმელი, ѣзженъ, воспріемникъ.

მიმსგავსება, სზ. сходство, уподобленіе, ვახტ. 31, 140; (მივამსგავსებ, -ბე), ზ. მ. ღავაგებინებ, ღავამსგავსებ, уподоблять; (მიმეამსგავსები, -ბე), ზ. თვ. ღეგეგანები, ღეგემსგავსები, уподобляться, походить, ჩუნებ. 242; მიეგემსგავსებიან, онъ уподобилъ меня, онъ сравнилъ меня съ...

ქილ. 496; მივუმსგავსებივარ, онъ уподобилъ меня; **მიმსგავსებული, მინამსგავსი**, уподобленный, сходный, **მიმსგავსებითი**, ведущее уподобительный.

მიმსვლელ-მომსვლელი, ხ. სტუმარნი, посѣтители. 2 ქრონ. 461.

მიმტანი, ს. მომტანი, მომღებელი, приноситель, რუსულ. 312; მიმტანი შუბისა, направляющій за копьё.

მიმტევებელი, ს. შემნდობი, прощающій.

მიმტევებელი, ს. მტრის შემმართებელი, бросающійся на врага.

მიმტკივნება, ს. გულის შეტკივნა, онѣ-дѣйствіе, сожалѣніе, соболѣзнованіе, (გულმტკივნებ, -ნე), ზ. ვ გული შემტკივა, мнѣ-мнѣ сочувствую, ქვეყ. 1453; 2 ქრონ. 334; соболѣзновать.

მიმტკიცება გულმტკიცებ, -ცე), ზ. ვ. დაგულმტკიცებ, дагулмъ-дѣлать, утвердить за кѣмъ что, закрѣпить, (გულმტკიცებ, -ცე), ზ. მიწ. დაგულმტკიცებ, дагулмъ-дѣлать, укрѣпить за собою

მიმუდარება (მიგუმუდარები, -რე), ზ. თვ. მიგუდარები, ласкаться.

მიმფენი, ზედ. ნათლის მომფენი, проливающій свѣтъ. **მიმფენობა**, ს. ნათლის მიფენა, проливаніе свѣта, 1 ქრონ. 266. **მიმქმელი**, ს. მიმრქმელი.

მიმქრალი, ზედ. გამქრალი; დამქნარი, погасшій; увядшій, ბუნ. კ. 287.

მიმღები, -ებელი, ს. ვინც მიიღებს რასმე, принимающій. **მიმღებლობა**, ს. принятіе.

მიმღეობა, ს. ერთ. ნაწილი სიტყვისა, причастіе, **მექმ.მიმღეობა**, дѣепричастіе.

მიმღერა (ვიმღერი, -რე), ზ. უ. გაზედ სიმღერის თქმა, или пѣть, ქვეყ. 960; ნონგ. 143.

მიმყოვნებით, მიმყოვრებით, ზმ. медленно, ქიმოთ. 173; 1 ქრონ. 289.

მიმყოვრა, -რება (მიგმყოვრები, -ვრი), ზ. თვ. დაგნუშლები, утихать, (დამყოვრებ), ზ. ვ. დაგაგვიანებ, замедлять, იხილ. 46—13. **მიმყოვრება**, სზ. замедленіе, 1 ქრონ. 307.

მიმყოლი, ს. მიმდევი; დამყოლი; послѣдователь, уступчивый, сговорчивый,

მიმშველებელი, ს. ვინც მიეშველება. кто идетъ на помощь, 2 ქრონ. 364.

მიმშვიდობა (მიგმშვიდები, -დე), ზ. თვ. დაგმშვიდები, დაგნუნარები, успокоиться, угомониться, (დამშვიდებ), ზ. ვ. დაგმშვიდე, успокоить.

მიმცემელი, მიმცემი, ს. მიმდევი, датель, გამცემი, продатель, მარკ. 26—48. **მიმცემელობა**, ს. მიცემა, отдача, (ვჰმიმცემელობ, -ლე), ზ. ვ. მიგმცემ, отдавать, ხარ. 93; ქილ. 689.

მიმცნება (ვუმცნებ), **მიმცნევა** (ვ), ზ. ვ. შეგატყობინებ, дать знать, увѣдомить, (მიგუმცნები, -ნე), ზ. თვ. შეგატყობ, узнать, 1 ქრონ. 378; 142; 2 ქრონ. 104.

მიმძლავრება, სზ. завладѣніе, ბუნ. 25; შესვ. გიორგი ვ. სომ; (ვიმძლავრებ, -რე), ზ. ვ. ძალით დავიჭერ, მივითვისებ, присвоить, завладѣть силою, 1 ქრონ. 312, 336; (მიგმძლავრებები, -ბე), ზ. თვ. დაგნებებები, присвоиваться, **მიმძლავრებული**, მიმ. присвоенный, იხილ. 10—20; დაბრუნული, утвержденный, იერემ. 22—3.

მიმძღოლი, ს. წინ გამძღოლი, провожатый.

მიმწურავი, ზედ. მიმწევი, достигающій, достигающій.

მიმწუხრი, ს. ხარამი, დაღამების ჟამი, сумерки, подвечерье, вечеръ, 1 ქრონ. 245; ან ლოცვა მწუხრისა, вечерняя служба, 1 ქრონ. 440; მიმწუხრს, въ вечеръ, вечеромъ, დარეკ. 2—12; მიმწუხრადღე, до вечера.

მიმწყვდევა (გამწყვდევ, -დე), ზ. ვ. დაგმწყვდევ, დაგნუშვ, заключить, запереть кого; მიგიმწყვდევ, -დე), ზ. თვ. შეგიმწყვდევ, დაგჭიანდები, быть заключену, арестованну.

მიმჭვეტლება (ვ), ზ. ვ. ციცაობით დაღინებ, застать течь струею, (მიგმჭვეტლები), ზ. თვ. ციცაობით ვდინარებ, течь струею, ქილ. 23.

მიმხდელი, ს. წარმომგველი, отнимающій, -ცნობის, сумасводящій, ქილ. 536.

მიმხდომი, ნ. მიმხვდომი.

მიმხდომი, ს. თავს-დამხმელი; ან გამომცნობი, нападатель; угадчикъ, **მიმხდომეობა**, ს. ზედ-დამხმა; გამოცნობა, гаданіе нападеніе; понятливость.

მიმხედველი, მიმხედი, ს. დამხედველი, почитатель, არ მიხედით, несмотря. ეფრთხ. II, 96, **მიმხედველობა**, ს. დამხედველობა, почитательство, надзираніе.

მიმხვედარი, ზედ. მიმხდომი, გულის ხმიერი, смѣтливый, **მიმხვედარობა**, ს. გულის ხმიერება, смѣтливость, სამ. ეხტ. 3; მიმხვედრივ, ზ. ს. გამიგია, я понялъ, ვეფხ. 135; ხიყვნა მიმხვედარი, понятный.

მიმხვეჭელი, მიმხვეჭი, ს. ახკარებით მომგრიებელი, скопидомъ, грабитель, ქილ. 539.

მიმხვეშელი, ს. ამღები, кто беретъ, взимаетъ; მთოვარე არს მიმხვილი შუქისაგან ნათლისა, луна получаетъ свѣтъ отъ солнца.

მიმხრობა (ვიმოხრობ, -ხრე), ზ. ვ. მოგიშველებ, ვინმე მხარეს დავჭერიმე, просить помощи, заступничества, ბუნ. კ. 89; (მიგუმხრობი, -მხრე), ზ. ვ. принять чью сторону.

მიმხცოვნებული, ს. ხანგრძლივ შესული, მიხდწინალი, престарѣлый; 1 ქრონ. 350.

მინა (ხმარ.), ს. ჭიქა, ვეფხ. 4, 227; 825; ან ჭიქის ჭურჭელი; стекло, стклянка; მინის ქარხანა, стеклянный заводъ, **მინა**, ზედ. მინდა, იქ ნახე ვეფხ. 170, 361.

მინადენი, ზედ. მიმდინარე, текущій, ცრემლი მინადენი, льющіяся слезы, ვეფხ. 219.

მინადირება (მივინადირებ, -რე), ზ. ვ. მოვინადირებ, моглобарю, მოვიმხრობ, склонить, привлечь на свою сторону.

მინათვალი, ზედ. მითვლილი, причтенный.

მინათება (მივანათებ, -თე), ზ. ვ. სანთელს მივუნათებ, посвѣчивать, (მივინათებ), ზ. მიწ. სანთელს მივინთებ, посвѣтить себѣ, ქილ. 203; (ვ), посвѣтить кому.

მინაკარი, ზედ. ხელშეხებული, ничтожный ხელ მინაკარი, коснувшійся до чего рукою, ქილ. 33.

მინაკოცება (ვინაკოცებ, -ცე), ზ. ვ. არ მოვისვენებ, недавать кому покоя, ქილ. 450.

მინალთუნი (ოსმალ.), ს. ერთი მანათი, серебряный рубль.

მინამდინ, ზმ. სანამდინ, до тѣхъ поръ, пока.

მინამსჭვალი, ზედ. ლურსმნით მიკრული, пригвожденный.

მინარა, მინარი, ს. მგზითის ბურჯი, минаретъ, ფარშ. 163.

მინარეში, ზედ. გამვლელი, идущій, проходящій, ჩონგ. 85.

მინარეხება (ვ), მივასლი, ლავრკვამ, ударить обо что.

მინაცანი, ზედ. მიცანილი, отнесенный.

მინაცაცი, ზედ. მოტაცებული, похищенный, унесенный.

მინაჭარი (სპარს.), ს. ჭიქის გვარი ნივთი ფერადფერადი, რომელზედაც ხელოვნებით ლახტაგებიან ხაკვეთი და ხახვი გულ-ქანდებულნი, финифть, эмаль.

მინაყარი, ზედ. наброшенный. მინაყარ-მოსაყარი, разброски.

მინაყოლი, მაკალ. მზითვად, полученное въ приданое.

მინაშური, ზედ. ლაშურებული, посѣщенный, Фочур. 127.

მინაცემი, ზედ. მიცემული, გარდახდილი, отданный, заложенный.

მინაწერი, ზედ. დაწერილი, написанный, 2 ქართლ. 537.

მინაწუავი, ზედ. ხეზედით ან ხაზომით მიცემული, отмѣренный, მინაწუავს შენგე მოგიწყვებ. ვისრ. 184.

მინახვედი, -ლისაგან, ხვედრად რგებული; შენახვლობა, გარეშობა; доставшійся по жребію; случай, обстоятельство, ქილ. 241.

მინახიჭვა (მივახიჭვ, -ჭე), ზ. ვ. მოკვეთა ცეცხლით, скорчить кого. ქილ. 450.

მინგრევა (ვ), ზ. ვ. ლავნგრევ, ლავქცევ, разрушить, მინგრევ-მოსგრევ, разрушать.

მინდა, მკნ. მინა, ნაცვ ხლომ.

მინდვრიანი, ზედ. მინდვრის მქონებელი, луговой.

მინდობა, სზ. სიესავი, სასოება, იმედი, დარწმუნებულება, упованіе, надежда, увѣренность, 1 ქართლ. 365; მინდობით ღმრთისათ, упованіемъ на Бога, გუჯ. 17; (მივანდობ, -დე), ზ. ვ. ვარწმუნებ, მივაბარებ, სხვის იმედზედ ლავაგდებ, довѣрить, ввѣрить, повѣрить, поручить; ვისრ. 103; 2 ქართლ. 408; (მივინდობ, -დე), ზ. მიჩ, თავს ვიდებ, თავზედ ვიღებ, принять на себя, на свою отвѣтственность; ვეფხ. 1029; ლავინდობ, მოვიშველიებ, привлечь на свою сторону; фигіи მივინდობ, клятвою привлечь на свою сторону, 1 ქართლ. 324; და შენ მინდევენ სახელმწიფო ჩემი, ვისრ. 72; прими мое царство въ свое вѣдѣніе, ვისრ. 72; თუ მიმინდობ, если довѣришься мнѣ, ქილ. 470; 1 ქართლ. 384; დიდ, მიგინდობ, да, я довѣрюсь тебѣ, ვეფხ. 1075; (მივენდობი, -დე), ზ. თვ. ლავენდობი, ვარწმუნები, положиться на кого, увѣриться, уповать, ვისრ. 123; გორგ. 137; გულით ნუ მიენდობი, искренно не полагайся на него, ხიბრ. 102; მნდობელივარ, მინდობია, მინდობიან), ზ. ვ. ლავარწმუნები, положиться на кого, ვეფხ. 1240. **მინდობილი**, მიმ. уповающій; увѣренный, აღმ. 33; რუსუდ. 432; იოველ. 2—21; ხამეგრელოში ხიზახი, поселенецъ на арендуемой землѣ. მინდობილობა, ს. увѣренность, надежность.

მინდორი, ნათ. მინდვრისა, მიც. მინდორს, ს. ველ და გაშლილი ველი, степь, поле; **-დვრის მიწა**, ნ. მიწა; **მინდვრის ბალახა**, ს. მცენ. საკვებური, рута, козья трава; **მინდვრის-ხოკო**, ს. шампиньонъ, грибъ. ლ.

მინდღეში, ზმ. არას დროს, изъ жизнь, никогда.

მინებება (ვ), ზ. ვ. ნებაზედ მივსცემ, მივანებებ, предоставлять, отдавать что на чью волю, თავს მივანებებ, оставлять на произволъ, бросать, მიმინებებია ღმრთის ნებაზედ, я оставилъ на волю Божью. (მივნებდები, -დი), ზ. თვ. ლანებდები, покориться.

მინერალია (ლათინ.) ს. მიწის სიღრმეში ჰოვებული ნივთი; მეცნიერი, ძვირფასი ქვა, სპეკალი, მარილი, გვარგვილა და სხ. минералъ, ქიმ. 130; **მინერალოლია**, ს. სწავლა ამგვართა ნივთთაგან, минералогія.

მინერგვა (მივჰნერგავ, -გე), ზ. ვ. ალავარძიანებ ერთს ნერგს მეორეზედ, привитать; (მივენერგები, -გე), ზ. თვ. ვარამიანერგიზედ ალავარძიანები, привитаться, მარკ. 2—16; კიკ. 234.

მინთება, ნ. მინთობა.

მინისტრი (ლათ.), ს. ვეზირი, министръ.

მინიჭება, ს. ბოძება, пожалованіе, (ვ), ზ. ვ. ვაბოძებ, ვაძლევ, жаловать, дарить, награждать; მივანიჭებ), ზ. თვ. მივაბოძებ, быть пожалованну. მარკ. 1—31; 195; ხიბრძნ. 125.

მიპარება (მივპარავ, -რე), ზ. ვ. პარვით, ჩუმად მივიტან, ან მივიტან, приносить или приводить кого украдкою; (მივეპარები, მივიპარები, -რე), ზ. თვ. მალვით მივალ, подкрадываться.

მიპარვა (მივჰპარავ, -რე), ზ. ვ. მოვჰპარავ, украсть, მიპარვით, ზზ. ჩუმათ, украдкою.

მიპატიჟება (მივჰპატიჟებ, მივიპატიჟებ, -ჟე. მივეპატიჟები), ზ. ვ. მივიწვევ, приглашать, მიპატიჟებული, приглашенный.

მიპატრონება (მივეპატრონები, -ნე), ზ. თვ. წავალ რომ დავეპატრონო, отправиться для управленія имѣніемъ.

მიპირუტყვამდე, ზზ. ვიდრე პირუტყვადმდე, до скота, გამოხ. 9—25.

მიპყრობა (მივპყრობ, -ყრე), ზ. ვ. მივსცემ, отдавать, (მივპყრობ ხელსა ვ. ი. ხელს ლავკვლავ, взять, схватить рукою, მივეშველე; მივპყრობ კაკალი, взять клещами, მივპყრობ წყალობასა, наградить, оказать милость кому, მივპყრობ სატანჯველსა, подвергнуть наказанію; ქიმოთ. 145; მივპყრობ ფასსა, отдать плату, заплатить, ხაქ 8—18; მივპყრობ თვალსა, устанить глаза на... მივპყრობ პატივსა, отдать честь, გორგ. 73; მივპყრობ სიკეთესა, дѣлать кому добро, ხიბრ. 82; მივპყრობ უბედურებასა, напасть на кого несчастіе, მივპყრობ ყურსა, внимательно слушать, 2 ქართლ. 272; მივპყრობ ზრახა, за-

ключить миръ, 1 ქართლ. 216; პირს მივაბერობ გზასა, ე. ი. პირს გზისაკენ ვიქმ, направить куда либо путь, ქილ. 212; სამკიოდ მიბერობა, принять съ почестями. (მივუბერობ, -ებერ), ზ. მიჩ. მიგუშერ, მივუტან, подносить, подставлять; ვეფხ. 267; ვისჩ. 19; რომელსაც გვეს უენ უურომელსა უენსა მარჯვენესა, მიუბერ მას მარცხენაცა, მაკ. 5—39, кто ударитъ тебя въ правую щеку подставь ему и лѣвую; და მათ ღრუბელი აღუვსებს ქვრითა და მიუბერეს პირსა მისსა, იოან. 19—29; и они наполнивъ уксусомъ губку, подносили къ устамъ Его; მიუბერა პირი ცისასა, онъ обратилъ взоръ свой на крѣпость, ვისჩ. 89; (მივუბერობი, -ებერ), ზ. თვ. მოვეტევი, наступать съ кѣмъ, სამ. სომხ. 304; თუ ავად მივუბერა მოციქულსა, если дурно обойдется съ посломъ, სამ. სომხ. 191, зач. მივუბერობი, наказать кого, 2 ქართლ. 521.

მიქეცა (ვ), ზ. მ. снять.

მიქელტა (ვ), ზ მ. сдавить.

მირაშაქი, ხ. смолка, нахучая смола, смирна, з. ф. сл.

მირბენა (მივირბენ, -ვირბინე), ზ. უ. სწრაფად მიდევარ, мигать, бѣжать, (მივირბენ, -ბინე), ზ. უ. მივწევ სალმრთმე სირბილით; ჩავალ სირბილით, сбѣгать; добѣжать; сбѣгать, მირბენინება (ვ), ზ. სხმ. სირბილით მიმაქვს რამე, нести бѣжа, **მირბოლა** (მივირბი), ნ. მირბენა; (მივურბინ), ზ. უ. გაქცევი, განვალტი, бѣжать отъ кого, ვეფხ. 902.

მირევა (მივრევ, -რიე), ზ. მ. ვრევ, შევშლი, перемѣшать, (მივურევი, -რიე), ზ. თვ. დავურევი, мѣшаться въ толпу; мѣшаться.

მირევ-მორევა (მივჭრევ მოვჭრევ), перемѣшать.

მირეკა (მივრეკ, -ეკ), ზ. მ. მივლაშავ საქონელსა, гнать скотину, მირეკვება (მივურეკვები), погнать мирскую.

მირთმა (მივრთავ), ზ. მ. დავრთავ, შევჭმაკვებ, присоединять; (მივირთავ, -თე), ზ. მიჩ. მივირთავ, присоединять къ себѣ, 1 ქართლ. 224, (მივურთო, -თე), ზ. თვ. გავურთდები, შევურთდები, присоединиться, 2 ქართლ. 165.

მირთმა, შემოკლ. მირთმა, ვეფხ. 3; მირთმევა, ხზ. მიკვანა, მოღება ძღვენისა, подношеніе, (ვირთამ, -თი; ვირთმევ, -თი), ზ. მ. მოვეღებ, მივუტან ძღვენი, подносить, приносить дары, и т. п. ვეთაყვანებ, წინ დავუდგე ხანოვაგებ. ვეშაბინძლებ, подчивать; 2 ქართლ. 537; (მივირთამ, -თი; მივირთმევ, -თი), ზ. მ. მივიღებ, მივითვალავ; принимать, მივირთმევ ხელის, обѣдать, მირთი, (ხშირად წერ.) მირთე, кушай, прими, вѣдь ბუნს მირთმევენ, они теперь кушаютъ, (მივურთმევი, -თი), ზ. თვ. მირთმეული ვიქმნები, подноситься, მიგვირთავს, онъ представитъ тебѣ, აღმ. 66; მირთმეული, поднесенный.

მირითა, ზზ. მირიდებით, ვეფხ. 1102; устраненіемъ, избѣжаніемъ.

მირიდება (ვირიდებ, -ედ), ზ. მ. მოვარიდებ, მოვაშორებ, განვირიდებ, устранять, уклонять, удалять, ქრწმ. 136; (მივჭირიდებ, -ედ), ზ. უ. განვერები, მოვერიდები, განვეცლები, убѣгать, удаляться, 1 ქართლ. 61; ვისჩ. 122; 134; განებიაკან მირიდება, забыть, ვისჩ. 204, მივირიდებ პირსა, отвратить лице, მირიდებული, მიმ. მირიდებულვარ, მივირიდებოდი, удаляться.

მირკანი, ხ. ძველებური სახელი მარტის თვისა, мартъ.

მირკატანი, ხ торгашъ.

მირონი (ბერძნ.), ხ. ნელსაცხებელი, სურნელი ზეთი, муро, მირონის ცხება, помазать муромъ, მირონის მწოლელვარე, ზედ. мироточивый.

მირტყმა (ვირტყამ, -ტყი), ზ. მ. დავჭკრავ, დავირტყამ, ударять.

მირულვა, მირულება, სხ. дремота, ვარამ. 229 (მივრულავ, მიმერულვის), ზ. უ. წამოვლემს, ჩამეძინება, задремать, მაკ. 25—6; ქიმ. 52; სამ. 20—9.

მირქმა, მირქუმა, სხ, ღრესახწაული 2 ოვნებრგალსა მოსახსენებელად მაგვნებანის მართლის სიმეონისაგან იყსო ქრისტესისაგან, Срѣтеніе Господне; (მივირქვამ, -ქვი), ზ. მ. მოვეგებები; встрѣчать, ნ. მიქმა, იგავი 5—21.

მირჩევნიბარ, ნ. ძრწვა.

მირჩოლა (მივურჩი, -ჩე), ზ. უ. წავველავები, оспаривать, отгонять, სამ. გახკ. 156; 182; აღმ. 89, 52; სამღთო წერილში: წარვაცევები, увлекаться, быть увлечену, გალატ. 2 — 13; ადამ ნებსით მიერჩე ცოდვად ხისა მისგან.

მირხევა (მივირხევ, -ხიე), ზ. მ. ვირწევ, качать, колебать, -ქანსა, идти раскачиваясь.

მისაბარებელი, ზედ. მისაცემელი, подлежащій къ отдачѣ.

მისაბაძველი, ზედ. სამაძავი, подражательный.

მისაგებებლად, ზზ. შესახვედრად, на встрѣчу, რუსუდ. 202.

მისაგებელი, ხ. გარდასახდელი, სამაგიერო, возмездіе, 1 ქართლ. 259, 274, გორგ. 194; იხილ. 63—4; ფსალ. 93—2; მისაგებელი მიეგო, онъ получилъ возмездіе.

მისაგები, ზედ. სამაგიერო, возмездный; მისაგებელი, возмездіе. [ვეფხ. 1227.

მისაგვრელად, სხ. მისაყვანად, для приведенія.

მისავალი, ზედ. მისასვლელი, მაგალ. გზა; ведущая (дорога), 2 ქართლ. 463; შემოსავალი, доходъ; სომხ. სამ. 301.

მისათვალავი, მისათვალველი, ზედ. მისაღებელი, წასათვლელი, принимаемый, ქილ. 22, 617; считаемый за, შესაწუნარებელი, уважительный.

მისავერდნოველი, ზედ. შავ. 40. прибѣжище.

მისათხრობი, -ბელი, ზედ. ხთქმელი; сказательный; разсказъ; 1 ქართლ. 250, 263.

მისაკუთრება (ვუ), ზ. მ. მიკუთვნებ, მივსცემ ხოთვისად, усвоить кому, სამ. გახკ. 261.

მისალმება (ვისალმები, -მე), ზ. თვ. გავალ მოსაკითხავად ლ მისაგებლად, მოკითხვა, выйдти на встрѣчу, поздороваться, 2 ქართლ. 326.

მისაგვლელი, მისაგვლენარი, ზედ. ახალწლის მისალოცავი ძღვენი.

მისალოცავი, ზედ. მილოცვის ჟამს მისართმევი ძღვენი ან ხთქმელი შესხმა, поздравительный.

მისაღტოლველი, ს. მისაბრძა, прибѣжище, абз. 25—12.
მისაბართი, ს. მისაღტოლველი. убѣжище; защита, защита.
მისანდო, მისანდობელი, ზედ. вѣрный, надежный, вѣрный, вѣрный, 1013, 1257, 1592; ვეპხ. 72, 195; 1 ქორთ. 52, 273 ქილ. 47, 125; **მისანდობლობა**, ს. довѣренность, благонадежность.
მისანა, ს. სავანური, порода шерсти, вонз. ლ. ნ. სავანური вун. ლ.
მისანი, ს. წინამოქმედი пророкъ, предсказывающій, пророкъ, вѣщій, вѣщій, 1474; пророкъ.
მისართვა (მისისართვა), ზ. მის. отсылать, отправлять мнѣ, вѣщій, 1293.
მისართმევი, -მეველი, ზედ. дѣлный, назначенный въ подарокъ, вѣщій, 1078; дѣлный, 181; მისახველი, ნ. მისაველი; дорог. 314.
მისაცანი, ზედ. წახლება, подлежащій къ отнесенію, дѣлный. 132; подарокъ.
მისაცემებელი, ზედ. дѣлный, простительный, вѣщій. 2—38; 2 вѣщій 15—1.
მისაცერებელი, ზედ. მისაგლოველი, подлежащій опасанію, дорог. 282.
ძისაფრება (ვ), ზ. მ. вѣщій, скрыть въ засадѣ.
მისაღები, -ბელი, ზედ. მისაცანი; дѣлный, приемный, къ пріему назначенный; -ძღვანი, даръ, приношеніе; ოგვი 15 — 29; ალბ. 34.
მისაფარებელი, ს. дѣлный, покрывало.
მისაქციელი, ს. მისაფარებელი. вѣщій, пристанище, вѣщій. 138.
მისაყვარლება (მიყვასაყვარლება. -ლე) ზ. ზ. მ. вѣщій, вѣщій, вѣщій, приласкаться.
მისაყრდნობი, ს. დასაბრკენი, дѣлный, -ბელი, ზედ. 32 ან მისაფარებელი ადგილი, опора; пристанище; 1 ქორთ. 285, ცხოთ. 128; მისაცანი ძღვანი, приношеніе, даръ, вѣщій. 77.
მისაყოლელი, ზედ. дѣлный, подражательный, вѣщій. ხოშ. 251.
მისაჩენი, მისაჩნეველი, ზედ. მისაღები, მისაველი, принимаемый, почитаемый, ქილ. 243, მისახენია, слѣдуетъ принять, ქილ. 243; -ობელი, ე. ი. ობელი მისახველი, служащій надеждою; ჩოლაკ. 27.
მისაცემელი, მისაცემი, ზედ. дѣлный; მისართმევი, ძღვანი, подлежащій уплатѣ; даръ, приношеніе; ოგვი. 21—15; ქილ. 36; 440, ანდ. 70; ალბ. 39, 65.
მისაძინებელი, ს. მისასვენებელი. вѣщій, мѣсто для отдыха.
მისაძღვანად, ზზ. მისართმევად. для подношенія, მარკ. 3, 13.
მისაწევლად, ზზ. მისაწევნელად. въ догонъ, вѣщій. 96.
მისაწევი, ზედ. догоняемый.
მისაწევნელი, ზედ. მისაწევნელი, догонъ.
მისაწდომელი, მისაწთომელი, ზედ. შესაძლებელი, достижимый, вѣщій. მისაწთომელი თვალი, 1 ქორთ. 305, необозримый взоромъ.
მისაწერი, ზედ. ხელით დანიშნული подлежащій къ увѣдомленію письмомъ.
მისაწოლი, ს. საწოლი, ложе, постель.
მისახლოში, ზედ. ვახაკონი, внятный, понятный.
მისახედავი იმედად, ზედ. იმედად მისაძინებელი, служащій надеждою, -დავად, ზზ. ვეპხ. 150.
მისახვევ-მოსახვევი, извилистая дорога.
მისახურავი, ზედ. დასახურავი, створчатый, მისახურავი კარი, створчатая дверь.
მისახწევი, ზედ. достигаемый.
მისხვითი (არაბ.), ს. შეჩითი, მისწრაფება სულიერი ადგილის. мечть.
მისხედვაში, ზზ. ერთ ჟროს, однажды, никогда.
მისებრ, ზზ მისის მსგავსად, подобно ему, მისებრი; ზედ. მისი მსგავსი, მისთანა. вѣщій. 7, ему подобный. **მისებური**, ზედ იმისებრივი, ნ. მისებრი; მისებურად, поспѣшно, вѣщій 153; русск. 676.
მისევა (ვასევ. ვასო), ზ. მ. მივუშვებ, მიუშვებ დასაცემად ძაღლი, напускать, натравливать, пускать для нападенія, სამ. ვახტ. 177. (მიყვასევი. -სიე) ზ. თვ. მიყვასევები, онъ довѣрился, напускаться, напасть, მისული, მიმ. напущенный, ნონგ 143.
მისვენება (ვ), ხელით მივხედვ, одолжать.
მისეული, ზედ. იმისეული, принадлежащій ему, его, вѣщій. 333, 1413.
მისვენება (ვ), ზ. მ. მოვასვენებ ან გავიცან მიცვალებულს; успокоить, угомонить; вынести тѣло покойника. отнезать, (მივასვენება, -ნე) ზ. თვ. მოვასვენებ; ან გავისვენება, успокоиться, заснуть; о покойникѣ: отнезаться, ალბ. 2—5.
მისული, მისვლა, სხ. სარულით მიწევნა სიცხურს ადგილამდინ, приходъ, пріѣздъ, გალაკ. 4—18; ცხოთ. 49. მივალ, მიხვალ, მივალს ან მიველ, მიხველ, მივიდე; მიველით, მიხვედით, მივიდნენ; მიველ, მიხველ, მიველიდე); ზ. უ. მივდივარ; გზაზედ ვხედავარ. მივახწევინ; идти; ѣхать; вѣщій. 195, 216; მივიდეს შეუნდობელი რისხვა მას ზედ, да постигнетъ его неумолимый гнѣвъ, вѣщій 1; ვიხ მივალთ, куда идемъ, იოან. 6—68; (მიველი-მოველი; მივიარ-მოვიარ. -ვიარე) ზ. უ. გავიარე, пройтись, обойдти, მივდივარ, მიიწარ, მიდის; სხ. მიველიდე), ზ. უ. მივალ, გზაზე ვხედავარ, идти, მიდის ქალაქს, онъ идетъ въ городъ, ღრო მიდის, время идетъ., მიმიდის, მიგადის, მიველის ან მიმიდის), ზ. მ. уходить у меня, გული მიმიდის, у п. у. сердце мое; ужасъ мнѣ ѣдетъ или мнѣ ѣдетъ; ужасъ мнѣ ѣдетъ или мнѣ ѣдетъ, я слабѣю; нападаю въ безчувствіе, обморокъ, სმა მიმიდის, теряю голосъ. ცხვარი თრიალეთს მიუყვანეს, бараны его идутъ въ Тріалеть. ბუნ. კ. 209. მიუდის ძალა, силы, нападаться, მივუვალ, მივუველ; მივუველიდე), ზ. უ. идти, საქონელი სამრავლისაგან ვერ მიუდიოდა, скотъ ихъ по многочисленности не могъ слѣдовать за ними. 2 ქორთ. 411; შეიგნა რომ არად მისის გუნებისად მივუველ, русск. 339; онъ

понялъ, что я пришелся ему не по вкусу; (მისვლვნა, -ხვლა), ზ. თვ. имѣть возможность пойдти, ჩემს მისვლაში არ მიმესვლება, я не могу пріѣхать на родину. რუსულ. 277, 610; მისვლა-მოსვლა, სხ. წასვლა მოსვლა, приходъ и отходъ; посѣщеніе, ვისმ. 13; მისვლა მოსვლა არა მაქვს, я не хожу, не посѣщаю его, აქ. ფშნისგან ჭსწარმოქმნ ფშნა (მიდგნა) მიღან მღინარე, течетъ рѣка, ნ. მიდგნა.

მისი, ნაცვ. его, მისგანი, его, მისგანური, ზედ. მსგავსად მისა, подобно ему, მისაური, ზედ. მისი ნათესავნი ან სახლის კაცნი, его т. е. (родственники или люди).

მისირღნი, ს. ხაკეთესო მაქარი, рафинадъ, ნ. ნ.

მისხმა (მიგსვამ, -ხვი), ზ. უ. მივაჯდენ, присадить, (მივუსვამ, -სვი), ზ. უ. გვერდით მოვაჯდენ, сажать возлѣ кого.

მისმენა (ვისმი, -მე), ზ. უ. გავიგონებ, слышать, слышать, ღობ. 48—2; რუსულ. 618; (მივისმი), ზ. ვ. გავიგონები, слышаться, ღობ. 45—16.

მისნობა, სხ. მოგვობა, волхвованіе, чародѣйство, (ვმისნობს, -ნე), ზ. უ. ვმოგვობ, гаданіе мое, მოგვობრობ, предсказывать, гадать, волхвовать, ხაქმ. 16—16; მოსეს ხაქ. 11.

მისოდენი, ზედ. იმისოდენი, такой какъ онъ

მისოდნად, ზზ. на столько, ვისმ. 88.

მისრესა (ვსრეს), ზ. ვ. გავსრეს, გავანაგურებ, истереть, измять, მოურავ. 473.

მისროლა (მივისვრი, მივესვრი), ზ. ვ. ვსცემ ლ ვსცეცრცი ისრის, пресѣдую кого стрѣлять, ვეფხ. 76.

მისრულება, ს. окончаніе, 2 მარკ. 5. ფსალმ. 7—6; (ვ), ზ. ვ. შევისრულებ, оканчивать, (მივისრულები, -დი), ზ. ვდ. შევისრულებიი, оканчиваться, კანქ. 246.

მისუკან, ზზ. ისის შემდგომ, послѣ него.

მისული, მიმ. ნ. მისვლა; прошедшій, **მისულვარ**, -ხარ, мыслью, пришли, თუ მისულ იყოს მის ხელში, если попалось ему въ руки, ღობ. 63.

მისუსტება (ვ), ზ. ვ. მოვუძლურდებ, ослабѣть; (მივსუსტდები), ზ. ვდ. მოვუძლურდები, ослабѣвать.

მისქლომა (მივისქლები, -დი), ზ. ვდ. შეტად გავსძღები, მივაქვრები, наѣдаться, напоняться.

მისყიდვა (მისყიდავ, -და), ზ. ვ. გავსყიდი, მივჰყიდი, продать, (მისყიდვდები, -და), ზ. თვ. გავიყიდები, быть проданну. ბარლ. 4—6.

მისწავლება (ვ), ზ. ვ. სწავლით ვასწავებ, ვასწავლი, научать, указывать на. ხიბრძ. 155.

მისწორება (ვ), ზ. ვ. გავასწორებ, исправить, (მივასწორები, -რე), ზ. თვ. გავასწორდები, сравняться; 1 ქართლ. 153.

მისწრება, მისწრობა, სხ. подоспѣніе, ღობ. 102; მისწრება წამალი, спасительное лекарство, (მივასწრებ, -წრობ; -სწრ), ზ. უ. ღობ. მოვახელებ, მოვასწრობ, захватить, застать, ხალ. ოცალი მასწრებს აქ წასულ, куда глаза глядятъ, туда и пойду. (მივასწრობ, მივასწრებ, -სწრ), ზ. უ. მოვასწრობ, მოვახელებ; посѣтить; ალბ. 1, 2 ქართ. 99; მომისწრებს, онъ поспѣетъ раньше меня, онъ предупредитъ меня.

მისწრაფება (ვ), ზ. ვ. მივაჩქარებ, торопить, спѣшить, (მივისწრაფები, -ფება, -ფე), ზ. ვ. ვეჩქარები, торопиться, спѣшить; ეფრთ. 49. **მისწრაფებული**, скорый, ღარიბ. 69.

მისხალი (არაბ.), ს. წონა 4 ღანგის ან 27 კვრატის, გონა 108 ქერის მარცვალი, золотникъ, ფულისხ ანგარიშში იყო ორმაურ ნახევარი.

მისხდომა (მივისხდები, -ხდები), ზ. უ. подѣсть, сѣсть возлѣ. ვეფხ. 59.

მისხი, ს. შორეული ნათესავი მეფეთა, дальній родственникъ, მისხის მისხი, потомство, ალექ. 132; მოურავ. 356.

მისხვა (მივასხავ, -სხი), ზ. წყალს შევასხავ, облить, залить, მივასხავ სისხლს, облить кровью, ვეფხ. 76; შენი სისხლი შენვე მიისხენ, свою кровь ты самъ пролей, ვისმ. 113.

მისხმა (ვასხავ, ვუსხავ, -სხი), ზ. უ. მივაყენებ ძრავლთა, გარნა ერთისთვის იყოშის მიგგრა, приводить; приганять; გორგ. 314; რუსულ. 516; 2 ქართ. 541.

მისხმა (მივსხავ, მივსხი), ზ. უ. ღვსხავ, მივსავ ძრავლთა, присаживать, сажать многихъ возлѣ кого.

მისხონი, ს. ფოთლის კაკალი, машна, მუნიც. ლ; ბიბლ. ლ; ბუნ ლ.

მიცანა (ვ), ზ. ვ. თან გავიცან; მივასწრობ; отправить, что съ кѣмъ; захватить, поспѣть, ალბ. 174; ხალხოშტის სულს ვერ მიაცანს, недоживетъ до вечера, ხელი მიაცანა, онъ протянулъ руку, чтобы взять, ხალხს მიაცანა, народъ сталъ стекаться, სტამბოლს მიაცანა, онъ подъѣхалъ къ Константинополю, ანტ. 27; (მივიცან, -ნე), ზ. ვ. სხვაგან წავილებ, относить, оставлять; მივიცან სანძრეულსა; отнести нашу, -ერიშსა, дѣлать приступъ, სვეტ. 28, (მივუცან), ზ. მიჩ. приносить къ кому, მივუცან ენას, აბაკ, пересказывать кому чужія слова. **მიმცანილი, მინაცანი**, მიმ. отнесенный, **მიმცანი**, მიმ. приноситель; (მივიცან, -ნე) იგივე მივიცან; ხიბრ. 101; **მიცანება** (ვ), ზ. ვ. მივასწრობ; მოვასწრობ. მოვახელებ; достигать, доходить; застать, რუსულ. 325; ეფრთ. 2—97; ზედ მივალ, მივიწევნი ბრძოლაში, дѣлать натискъ, идти впередъ натискомъ. (მიიწევნები, -ნე), ზ. თვ. ღვეცანები, წავეჩხარები, сонаться, (მივიცანები, -ნე), ზ. ვ. წავილები, приноситься, приводиться, 2 ქართლ. 281; **მიცანინება** (ვ), ზ. სხვ. заставить принесть. 2 ქართლ. 400.

მიცაცება (ვიცაცებ, -ცე), ზ. ვ. წავართმევ, მივხლი, გამოვიგლეჯ ხელიდან, исторгать, вырывать, (მიცაცები, -ცე), ზ. მიჩ. წართცაცებ, გავიცაცებ; მიცაზიდან увести; увлечь; მარკ. 11—12; 1 ქართლ. 312; ქილ. 371; 599; ძილმა მიიცაცა, сонъ одолѣлъ; ქილ. 603; (მიცაცები, -ცე), ზ. ვ. წართცაცები, уноситься; восхищаться, 2 კორინ. 12—4; მიცაცებული, მიმ.

მიცევა, -ება (მიცუცავ, -ვე, -ვე), ზ. ვ. შევუცევ, на кого нападать, броситься; напускать, натравливать; (მიცეცები, -ვე), ზ. თვ. თან ღვეცები, нападать, მიცევა-მოცევა ლაშქრისა, нападеніе войска, გორგ. 6.

მიტევება, სხ. უნდობა, პატიება, прощеніе, отпущеніе, (მივსტევებ, -ვე), ზ. ფ. თავს ღვთნებებ, ნებას მივსცემ, отпускать; попускать, позволять; ლუკ. 6—42: (მივატევებ, -ტიე), ზ. ფ. გავუშვებ, оставлять, (მივუტევებ, -ვე), ზ. მიწ. მოვუშვებ, მოვაცლებ, თავს მივსცემ; უმეცნლობა, პატიება, пускать, послаблять; прощать, отпускать кому вину, ლუკ. 44; მატ. 6—12, 14; 9—2, ზრუნვა თქვენი მიუტევეთ მას, всѣ заботы ваши возложите на него; მიგეტევნენ შენ ცოდვანი, отпустятся тебѣ грѣхи, მატ. 9—2; მარკ 2—5; ისაი. 55 — 7; (მივიტევები, -ვე), ზ. თვ. შეუნდობი, პატიებ, отпускаться, прощаться, ლუკ. 7—47.

მიტენა (ვსტენ, -ნე), ზ. ფ. მივსჩრი, засунуть.

მიტეხა (ვსტეხ, -ხე), ზ. ფ. გავსტეხ, ღვთმტვრევ, сломать, переломить, მივსტეხ პირსა, обличить, заставить молчать, რუსულ. 274, 753; (მივსტეხები), ზ. ვე. გავსტეხები, ღვთმტვრევი; ღვთსტეხები, сломаться; ослабѣть.

მიტირვა (მივსტირი, -რე), ზ. უ. ტირილით მივსდევ ვისმე, идя за кѣмъ плакать, ქურ. 1584; **მიტირება** (ვ), ზ. ფ. ტირილს მოვყოლებ სიარულში, заставить плакать, (მივუტირებ, -რე); ზ. მიწ. ღავუტირებ, მივუგლოვ, оплакивать, 2 ქორთლ. 521; ხანგ. 3—63, 64.

მიტკალი, ხ. ბაშის ნაჭედი, митель.

მიტკეპნა (ვჭსტკეპნი), ზ. ფ. потоптать.

მიტრა (ბერძნ.), ხ სამოსკოპოზო ან სარქიმანდრიტო გვირგვინი, митра, ისაი. 61—10.

მიტრაპოლიტ (ბერძნ.), ხ. ლვთ ქალაქის არხიეპისკოპოზი, митрополитъ.

მიტრელება (პირ.მივუტრელები, -ლე), ზ. უ. მივუფერები, льстить кому въ лицо.

მიტრი, ხ. მრუდე კიტრი, кривой огуренъ, სპ. ლ.

მიტოვება (ვ), ზ. ფ. оставить.

მიტუდომა (ვტუდები, -დე), ზ. ვე. ხალხისათვის მივწვები, лѣзать цапкомъ, стекаться, столпиться, ნ. მიტევნ.

მიტომებული, ზედ. ერთგომად გამხდარი, сродившійся, კანტ. 165.

მიტუება (ვჭ), ზ. ფ. отколотить, отшлепать.

მიტუეება (ვ), ზ. ფ. თავს მოვაბამ, დავამძიმებ, навязывать, обременять.

მიტუორცა (ვუ), ზ. ფ. მივუგდებ, бросить, кинуть кому, (მივსტორც, -ცე), გავისვრი, метнуть въ кого.

მიტურომა (მივატევრები, -ვერ), ზ. ვე. მეტად გავძღები. რითმე, пажраться, налопаться.

მიტუუება (მივიტუუებ, -ვე), ზ. ფ. მოვინადირებ. მოვაბირებ შეცდომით, заманить, приманить.

მიტუება (მივატევებ, -ვე), ზ. უ. მივხვდები, увѣряюсь, обрѣсть, петрѣтить.

მიუალი, ზედ. მიუვალი, მიუსვლელი, непристунный.

მიუაჩრდილებელი ნათელი, ხ. უჩრდილო ხანაოლე, свѣтъ ясный, безъ тѣни, მარკ. 1—340, წათ ცხოვ. 9.

მიუახლებელი, ზედ. მიუკარებელი, недоступный, მარკ. 2 — 141; **მიუახლებლობა**, ხ. მიუკარებლობა, недоступность; (მიუახლებლობ, -ლე), ზ. უ. მიუკარებლობ, быть недоступнымъ.

მიუბნობა (მივუბნობ, -ნე), ზ. უ. მივდივარ და ვამბობ, идя говорить, ქურ. 969; 836.

მიუგდებლობა ყურისა, ხ. ყურსა არ მიდევნება, не вниманіе, ქილ. 558.

მიუდგომელი, ზედ. მიუკარებელი, непристунный, **მიუდგომელობა**, ხ. მიუკარებლობა; მიუფერებლობა, непристунность; безпристрастіе, სამ. ჯ. 204.

მიუდევარი, ზედ. უდავო, ხელ-შეუხებელი, неоспоримый.

მიუდრეკელი, ზედ. შეურყეველი, მტკიცე, непоколебимый, настойчивый, კანტ. 108; 38. 2 ქართლ. 391; **მიუდრეკელობა**, ხ. შეურყეველობა, სიმტკიცე, твердость, непоколебимость, непреклонность, მარკ. 1—138; 2—64.

მიუვალი, ხ. მიული; **მიუვალობა**, ხ. მიუხელლობა, непристунность.

მიუთხრობელი, ზედ. გამოუთქმელი, невыразимый, 1 ქართლ. 40, 95, 381; ბრძანება მიუთხრობელი, ე. ი. მიუწოთმელი, ცნით გამოუთქმელი ნება; власть, воля ни чѣмъ неограниченная, ქეგხ. 114.

მიუკარავი, **მიუკარებელი**, ზედ. მიუდგომელი, недоступный.

მიუკუნისაკმდე, ზმნ. სამარადისოდ, სამუკუნოდ, вѣчно, -დამო, на вѣчное время, ქეგხ. 27.

მიუმთხველობა, ხ. შეუმთხველობა, нестрѣчаемость, მარკ. 2—86.

მიუმცდარი, ზედ. შეუცთომელი; აუცდენელი, რომელიც არ დაიცდენს თოფს, безошибочный; недающій промаха; ქეგხ. 765; სიტყვა მიუმცდარი, осторожный въ разговорѣ, непогрѣшимый въ словахъ, ვისრ. 1, **მიუმცდარებელი**, ზედ. შეუცთომელი, безошибочный, ქეგხ. 71; **მიუმცდარობა**, ხ. უცთომელობა, безошибочность, -ხელისა, рука недающая промаха, ქეგხ. 313, ვისრ. 1.

მიუმრთმელობა, ხ. არ მიღება საჭმლისა; რუსულ. 788. голодность; **მიურთმეველი**, ზედ. ხშირად მეუხსნელი, тощій, голодный.

მიუმცემლობა, ხ. არ მიცემა, დაუნებლობა, недаваніе, неподчиненіе, 2 ქართლ. 308.

მიუმცდარი, безошибочный; непогрѣшимый.

მიუმხვდარი, ზედ. გაუგებელი, გაუგონებელი; ვერ მიმხვდარი, непонятный, непонятливый, ქეგხ. 831, 1514; **მიუმხვდარობა**, ხ. გაუგებლობა, непонятливость, недогадливость.

მიუნდობელი, ზედ. ვერ მიმხრობი, ეჭვიანი, недовѣрчивый, **მიუნდობლობა**, ხ. არ მინდობა, недовѣрчивость, ვისრ. 103; გორგ. 30; ქილ. 301.

მიუპარავი, ზედ. არ იდუმალ მიხული, ქეგხ. 1507; неукрадкій.

მიუპყრობელი, ზედ. невнимательный, **მიუპყრობელობა ყურისა**, ყურში გაველენა, არ მოსმენა, невнимательность, ქილ. 31, 51, 122.

მიურულებელი, ზედ. დაუძინებელი, неусыпный, რუსულ. 250.

მიუსაფარი, მიუსაფრები, ზედ. თვ-შეუფარებელი, безпріютный, ჩონგ. 79.

მიუსვლელი, ნ. მიუვალი; непосѣщаемый, 1 ქართლ. 155; მიუსვლელობა, ს. непосѣщеніе, რუხულ. 270.

მიუსწარა, ს. მცენ. рѣпьцы (раст.), ბუნ. ლ; фиранхулы, баранчики, ერისწ. ლ.

მიუსწრობელი, ზედ. неносящій.

მიუფერებელი, ზედ. არ პირმოთნე, პირუთნებელი, თვალ-უხვევი, нелицемѣрный, **-ბლად,** ზმ. პირუთნებლად, нелицемѣрно, **-ბლობა,** ს. პირუთნებელობა, прямота, ქილ. 526.

მიულებლობა საჭმლისა, ს. непріятіе пищи, მრთვ. 121.

მიუნელობა, ს. არ მოკრება, ს. неприкосновенность.

მიუნდვანებლობა, ს. არ მიყვანა, непріведеніе, ქილ. 537.

მიუსოლი, ზედ. ღაუჯერებელი, упрямый, непослушный, ფარშ. 375; **მიუსოლობა,** ს. ღაუჯერებლობა, непослушаніе, ვეფხ. 358, მიუსოლებელი ამბანაგთა, несговорчивый, რუხულ. 764.

მიუსოფელი, ზედ. ხელ-უხლებელი, непочатый; цѣлый, ვისრ. 101.

მიუხედავად, ზმ. несмотря.

მიუცდომელი, ზედ. უცთომელი, непогрѣшимый, **-მელობა,** უცთომელობა, непогрѣшимость, რუსულ. 251; ვისრ. 166.

მიუცემი, -მელი, ზედ. არ მიცემული, неотданный, რუსულ. 540; 548, **მიუცემლობა,** ს. არ მიცემა, неданіе, неотдача; ვისრ. 127; 2 ქართლ. 19; ქილ. 440; **მიუცთომელი,** ნ. მიუწთომელი.

მიუცილებელი, ზედ. აუცილებელი, თან-წარუყოლი, неминуемый, ვისრ. 168; 139; ბუნ. კ. 80. **მიუცილება,** ს. აუცილებლობა, неминуемость.

მიუჩნეველობა, ს. არა ფრად მიჩნევა, невниманіе.

მიუწდომელი, მიუწთომელი, ზედ. ვერ მისახლომი გონებით, непостижимый; თვალ მიუწთომელი, необозримый глазомъ; **-ძღვენი,** неисчерпаемый даръ, ვისრ. 161; ქილ. 323; მიუწთომელობა, ს. ვერ მისახლომი გონებით, непостижимость.

მიუწვდენელი, ზედ. რასაც კაცი ვერ მისწვდება, недосягаемый. непостижимый, მიუწვდენელობა, ს. недосягаемость.

მიუხდომელი, ზედ. გაუგებელი, недогадливый, непостижимый; **-მელობა,** ს. გაუგებლობა, недогадливость, ქილ. 340, 687.

მიუხვეჭელი, ზედ. მიუგროვებელი, несколяемый.

მიფანიერება (ვ), ზ. ვ. მიემალვა. მივაფარებ, скрыть, спрятать, (მივჭფანიერდები, -და), ზ. ვე. მიემალები, მივეფარები, скрыться, спрятаться, **მიფანიერებული,** მიმ. скрытый, **მიხაფანიერებელი,** ზედ. мѣсто для скрыванія.

მიფანტვა (მივჭფანტავ, -ტე), ზ. ვ. მივაბნევ, აქა იქ დავჭერი, разбрасывать, (მივიფანტები, -ტე), ზ. ვ. დავიფანტები, разбрасываться, разсыпаться, კ-ცია. 85, ენობა მიგეფანტა, мы недоумѣвали, დავრ. 25.

მიფანჩვა (მივჭფანჩავ), ზ. ვ. კანისამოსს შევიკეცე, შევიჭმუჭნი, подобрать платье, **მიფანჩული** და **მოფანჩული** იქმნა, რუსულ. 984, ვ. ი. მიკეცმოკეცილი იქმნა, დაიჭვნეშკა, перепутался.

მიფარდება (ვ), ზ. ვ. შევესწორებ, შევეფარდებ, შევეკოლებ, сравнивать, приравнивать, ვეფხ. განჭ. ო. 785.

მიფარება, სხ. скрываніе, **მიფარებით,** скрытно, ქილ. 169; (ვ), ზ. ვ. დავფარავ, გარდავეფარებ, დავეფარებ; დავჭმალავ, прикрыть, закрыть; укрыть, спрятать; (ვეფარები, -რე), ზ. თვ. ეფინო ვიქმნები, გავრიდებ; скрыться, укрыться, исчезнуть, -თვალთაგან, скрыться изъ виду, ვისრ. 49; ქილ. 478; ფარშ. 182; გული ვით მიეფარებ, ვეფხ. 505, გული როგორ არა გრძნობსო, არ გაიგებს; разумъ душа не почувствуетъ; კაცი რომ სამართლს მიეფაროს, если кто укроется отъ суда; ბუკ. 18; **მიფარებული,** მიმ. прикрытый; скрытый; **მისაფარებელი,** ს. прикрывало; скрытное мѣсто.

მიფარვა (ვჭ), ზ. ვ. დავმალავ, მივეჭმალავ. скрыть, спрятать, ქიმ. 38; 1 ქართლ. 74; მიფარვით, ზზ. მალვით, скрытно, 2 ქართლ. 538; მიმიფარავს მიწას ქვეშა, я скрылъ въ землѣ, ზზე მიმეფარა, солнце мое скрылось, удалилось отъ меня, ვეფხ. 700; თვალიდამ მიმეფარა, скрылся съ глазъ.

მიფასება (ვეფასები სისხლში), ზ. თვ. სისხლში გავეკვრი, ჩავეთვლები, засчитать въ уплату за кровь, ალბ. 1; სამ. კ. შეფ. 41.

მიფენა (ვჭფენ, ვჭფინე), ზ. ვ. გავშლი, დავაგებ, დავჭფენ; ზეგარდამო მოვაფენ წყალობასა, მაღლის, რისხვასა, растилать; распространять, изливать, დაბად. 39—23; ლუკ. 12—49; იერემ. 6—11, სამუ. 2—17, მარკ. 1—186; ფსალმ. 35—11; 68—24; 78—6; 106—40; მივჭფენ შუქსა, შარავანდედსა, растилаю лучи; რუსულ. 223; 1 ქართლ. 323; (მივეფენ, -ფინე), ზ. ვ. დავეფენ, подстилать кому, 1 ქართლ. 308; **მიფინება** (ვჭფინები, -ნე), ზ. ვ. მივჭფენ, დავეფენ, разстилать, изливать, სამუ. 2—17, (მივეფინები), ზ. თვ. დავეფინები, დავეგები, растилаться, изливаться, 1 ქართლ. 120, 243; კალმ. 135, **მიფენილი, მინაფენი,** მიმ. разостланный.

მიფერება (ვ), ზ. ვ. შევეფერებ, შევემსგავსები, შევეკარები, შევესწორები, მივეფარები, сравнивать, приравнивать, ვეფხ. 785; (ენობანი მიეფერენ, ე. ი. ჭეშმარიტი ენობა ან გულის ხმა სამყაროს ძალსა გამოჩენს; ვეფხ. 785; разумомъ постигай силу обстоятельствъ, (მივეფერები, -რე), ზ. ვ. ვსცდილობ რომ ვიამო ვისმე, მივეალერსები, ласкаться, угождать, მიმეფერა, онъ ласкаетъ меня, ვისრ. 154.

მიფლანგვა (ვჭ), растратить, промотать.

მიფლვა (მივეფლვი ლოფშია), ზ. ვ. ლოფში ჩავეფლევი, ვისრ. 178; завязнуть въ грязь.

მიფრენა (ვ), ზ. ვ. ფრენით გავიცვლებ რასმე, уносить что съ скоростью, (მივჭფრინდები, -და), ზ. ვ. სწრაფად მივჭფრინავ, ან თავს დავეცემი, დავფრინდები, летать; накинуться, налетѣть, (მივეფრინდები, -და), ზ. ვე. დავეფრინდები, налетѣть, накинуться, **მიფრინება** (მივჭფრინავ), ზ. ვ. ჩქარა

მივალ, летѣть, идти скоро, цѣлни მიმაფრენს, конь несетъ меня, ჩონგ. 75.

მიფრეწა (ვ), Ф. 3. დრუბვ, разорвать въ куски.

მიფშვნეტა, (ვ), Ф. 3. დავმსხვრევ, давлю, дроблю, искрошить.

მიფხვნა მივჭეხნი, -ვენ), Ф. 3. დავჭუხნი, накрошить, намолоть.

მიქარვა (ვქარავ, -რე, Ф. უ. ერთშივ, уклоняюсь, сворачиваю, ვხვევ, ვსტყუვი, ვსხმახავ, пустое городить, врать, ერისთ. 14; აბაკ. 2—49, მიმქარავი, врал.

მიქედნა (მივიქედნი, -ნე), Ф. 3. თავზედ ვიღებ, ვიკისრებ, брать что на свою ответственность, ვეფხ. 752; **მიქმ**, Ф. ქმნ.

მიქვმა, მიქუმა (მივიქვამ, -ქვი), Ф. 3. მივიღებ ორივე ხელით, или грудью, принимать, воспринимать; обнять кого, прижать къ груди, მივიქვამ ერმახი, понять, принять младенца. Ф. **მირქმა**, 1 ქართლ. 393, 43; მრთ. 32; აწერ. 132.

მიქნა (მივქნი, -ქნე, Ф. 3. მიგხრი, отогнуть.

მიქნევა (მივიქნევ, -ქნიე), Ф. 3. მივიგდებ, бросаю, отмахнуть; ბუნ. გ. 102.

მიკონა (მიმაქვს, მიმაქვდა или მიმქონდა), Ф. 3. წავიღებ, წვიტან, уносить, нести: რუხულ. 32, მიაქვს ყურები, деретъ уши; მივქონავ, მივქქონდი), Ф. 3. იგივე მიმაქვს, несетъ меня. **მიქუმა**, Ф. **მიქმა**.

მიკროლა (მივქრი), летѣть; მიაქროლებს ცხენს, несется верхомъ.

მიკუტურა, Ъ. დახალვილი წამალი, микстура.

მიკუჩება (ვიქუჩ, -ჩე), Ф. 3. ერთს ადგილს მივაგრავენ, მივზვინავ, класть въ кучу въ одномъ мѣстѣ, прибрать, მივუკუჩებ უნკრს, сколотить кому богатство, ქილ. 14.

მიქცევა, Ъ. поворотъ, возвращеніе, კრთით. 4—6; **მიქცევ მოქცევა**, ე. ი. მიბრუნ-მობრუნება, поворотъ туда и сюда (მივაქცევ, -ქცევ 3 Л. სამ. წერ. მოაქცევნა, ადგ. მოაქცია), Ф. 3. მივაბრუნებ, უკან დავაბრუნებ; უკან მივსცემ, დავუბრუნებ, უკან გავგზავნი; გარდავქმნი, განვსრვა, გარდავაქცევ: обращать, возвращать, отдавать или отсылать назадъ; отклекать, отклонять, совращать съ пути; оборачивать; დაბად. 18—23; ისხ. 30—4; 37—29; ფსალმ. 7—15; მაკ. 2—12; 12—44; 27—3: სამ. 7—12. მარკ. 1—164; ქილ. 692. მივაქცევ პირსა, отвратить лице, ღ მოაქცია ოცი ათი იგი ვეცხლი, и отдалъ назадъ эти 30 серебряниковъ, მაკ. 28—3. მოაქცია მახვილი ადგილსაკე თვისსა, вложи мечъ свой въ ножны, მაკ. 26—52; ზურგის მიქცევა, обернуть спину къ кому, მივაქცევ გზასა, направить путь, დაბად. 38—10. совратить съ пути, ისხ. 30—4; მიწად მივაქცევ, возвращать земл, похоронить, დაბად. 3—9; მივაქცევ თვალსა, отвратить отъ кого взоръ, მუსულმანად მივაქცევ, обратить кого въ магометанскую вѣру, 1 ქართლ. 46, 430. მივაქცევ ყურად-ღებასა, обратить вниманіе, ნუ მიმაქცევ (ნუ მიგვაქცევ უნდა), გზასა ამას, не совратн насъ съ этой пути, ისხ. 30—4; მიგაქცევნენს, да возвратитъ васъ, დაბად. 48—17; (ვაქცევ, -ქცევ), Ф. მიქ, მივუბრუნებ, возвратить кому назадъ, მოვაქცევ ყურადღებასა, обратить вниманіе, (ვიქცევი, -ქცევ), Ф. 3. მივბრუნდები, დავბრუნდები; გარდავბარდები, განვსრდები, уходить назадъ, возвращаться; уклоняться. მივიქცევი სახლად, возвращаться домой, იგივ. 3—28; სამ. 1—12. თავ-თავის ადგილს მიიქცნენ, разъѣхались по домамъ, დარბ. 97; (მოვქცევი, -ქცევ), Ф. 3. მივუბრუნდები, обернуться къ кому; быть возвращену кому, აქტ. 44, მაკ. 9—22; 16—22; ლუკ. 7—44; ფსალმ. 7—17.

მიქცევა (ვ კალთას), Ф. 3. კალთას დავარდევ, отлонять стѣну.

მიქცევა (ვ წყალსა), Ф. 3. დავდგრი წყალსა, пролить воду.

მილება, სახ. пріемъ, **მილებ-მოღება**, носить туда и сюда, მილებ მოღებ თვის, ворочать головою, ჩემისა ამა მილებისათვის, за пріемъ, сдѣланный мнѣ, მრთ. 68; მილება მიცვლებულისა, похороны, (მივიღებ, -ღე, მიმილია, სამ. წერილ. მიმიღებია, მიმიღებიეს; მაკ. 6—3; სამ. 19—2; Ф. 3. მივიბარებ, ჩავიბარებ, მივითვლი, გამოვართმევ, ვიღებ; მივიღებ: принимать, получить; приносить; მალაქ. 1—1; ეზეკ. 108—8; მაკ. 20—7, 8; ყუფხ. 1116; მივიღებ ჯილდოს, получить награду, მივიღებ სამკურნალო წამალსა, принять лекарство, მივიღებ სადილსა, обѣдать; მივიღებ ხაუშკას, фриштикаю, закусываю, მივიღე ფული სახარჯოდ, я принялъ деньги на расходъ, მივიღებ სანრელსა, принять пищу, სამ. 27—34; 1 კორით. 4—3; მივიღებ შენდობასა, получить позволеніе, მივიღებ წმინდა ხარებულობასა, причаститься св. тайнъ, მიიღებ მცხეთას, его похоронили въ Мцхетѣ, რა ელიოზ სამრეკლოსი მიიღო, სამ. 68, когда онъ подносилъ бритву къ горлу; (მივუღებ, -ღე), Ф. მიმ, მივუღებ ან წავართმევ, ჩამოვართმევ, მივუღებ, приносить кому; отнять, лишить, მივუღებ ცხენსა, овладѣть крѣпостью. მივუღებ ენასა, вдеть, отнять языкъ. руку, მივუღებ ხელსა, протяну руку. სამ. 7; მივუღებ გულსა, лишить чувства, ოსენ. 3—11; **მიმილებ**, ты принимаешь меня; რუხულ. 260; 2 კორ. 11—20; ისხ. 28—27; 1 ქართლ. 59; მიმიღეთ მცხეთაში, похороните меня въ Мцхетѣ; ალექს. 111; მიგვილებ ჭკუა, лишили насъ разсудка, ქილ. 324; (მივიღებ), Ф. 3. быть принятому, მივიღები, -ღე), Ф. თვ. წაყურთმევი, лишаться, ლონე მიველო, онъ лишился силъ, ქილ. 133; ჭკუა მიველო, онъ лишился разсудка, მილებულობა, სრ. მივიქცებოდი, я лишенъ, я лишился, მიქცებოდა ენა: языка, ღ უენო, онъ лишился употребленія языка, руки и ноги, 1 ქართლ. 281, **მილებული, მინაღები**, полученный; лишенный; ფსალმ. 9—25; ბუნ-მილებული, ე. ი. უსუნო, безъ запаха, გონება მილებული, умалишенный, **მისაღები, -ებელი**, ან მილებადი; пріемный, მივღები, Ъ. пріемщикъ. **მილებინება** (ვ), Ф. სხვ. ჩავიბარებინებ, заставить принять.

მიღვრა (მივ|ღვრი), ზ. ვ. მივაქცევ წელსა, пролить воду, მივღვრებია, -ღვრე), проливаться.

მიღრნს, ნ. ღრნა.

მიღმა, ზფ. იქითკენ, ворѣ; внѣ; въ противную сторону, напротивъ. კვეხ. 297; ღრეკ. 2—4; 1 ქრონ. 129; მიღმა ღრეტდა ქმრისა, бросить въ сторону мужа. აღბ. 32; მიღმა უთხრა, ე. ი. თავის თავს უთხრა, подумалъ про себя. კვეხ. 1077; **მიღმართ**, ზფ. იგივე მიღმა. ხიხრ. 101; გალმა, იქით, по ту сторону. 1 ქრონ. 133; **მიღმართი**, ზედ. უკუღმართი, обратный, **მიღმართ-მოღმართი** საწუთრო, превратный міръ, ვიხრ. 142. **მიღმართ**, ზფ. უკანარეს, назадъ, впередъ, прежде. 1 ქრონ. 329; მიღმართ ჰსდგა, стоялъ въ сторонѣ, ღრეკ. 2—150; მიღმართ მიიხედ. посмотри въ сторону, ღრეკ. 59. **მიღმობით**, ზფ. ქრ. 202. იქით იქით, со всѣхъ сторонъ.

მიღწევა (ვ) ზ. ვ. მივწევ. მივალ ღირსებულს ადგილს: достигать, доходить; понять.

მიღვწივ, ზფ. მარტის, завсегда. -წან, ნ. ღუნ.

მიყენება (ვ), ზ. ვ. მივდგამ, მიაყუდებ: დაყუდება, მივარენ ზედმიწევნელად; დაყენება, დაყრდნობ; приставить, прислонить; поставить кого для надзора, присмотра; ставить, поставить на; на чемъ-либо отдых მიაყენებდე. на какой мѣсяцъ поставишь. ხრონიკ. 29; ქრ. 39; მიგიყენებ უბედურობას, навлечь на кого несчастье, მიაყენებ ხნოვს, осѣтить что лучами, ქრ. 14.

მიყვა, ნ. მიყოფა.

მიყვანა, მიყუანა, -ნება, ზფ. отводить, довѣрить, поручить, введеніе во храмъ, მივიყვან, -ნე), ზ. ვ. წავიყვან. მიყვარი. მივახმარ; დავიცილებ. отвести, проводить; კვეხ. 316; 1 ქრონ. 279. ცხოვრ. 69; ხარ. 15—14; ხანმ ხარმან ხარმაზედ არ მივიყვან. пока не кончу дѣла, **მიყვანინება** (ვ), ზ. ხმ. წავაყვანინებ. заставить отвести. 2 ქრონ. 448.

მიყვარენი, ს. მოყვარენი, друзья, родственники, იერემ. 20—10.

მიყვარხარ, ესხ. მიყვარხარ, я люблю тебя, ნ. ყვარე.

მიყვირება მივჭყვირი, -რე), ზ. უ. შეჭყვირი, кричать кому въ слѣдъ, ჩონგ. 37.

მიყვლეფა (ვ), ზ. ვ. облупить.

მიყიდვა (მივჭყიდე ან მივჭყიდი, -დე), ზ. ვ. მიჭყრდი, продать кому. **მიყიდულია**, продано. აღბ. 66.

მიყივლა (მივჭყივი), ზ. უ. მიჭქახი, кричать кому.

მიყინვა (ვჭყინავ, -ნე), ზ. უ. ზედ-გაჭყინავ, примерзнуть, **მიყინულია**, მიმ. примерзлый.

მიყმაწვილობა მიჭყმაწვილობ, ლე), ზ. უ. ჟამწვილიანი ვიქცევი, ребячиться. კვეხ. 1444.

მიყოვნება მიაყოვნებ, -ნე), ზ. ვ. მივაყოლებ, преслѣдовать. ხნღრ. 69.

მიყოვრება მიყოყოვრები), ზ. ვ. ვჭსცხოვრებ, прожить, ღრეკ. 32—5.

მიყოლა (ვჭყოლი, -ყვე). ზ. უ. უკან მივხლევ, შეყვედგები, მივჭხმივ, слѣдовать, идти за кѣмъ подражать; მზითევი მიჭყოლილებ, если она принесла приданое, ხმ. ვეხც. მიჭყვე გზასა, и слѣдовалъ по пути, მიჭყვები ნებასა, исполнить чью волю. კვეხ. 106, მიჭყვე ყანყაფოლის მურაბის ქმასა, и сталъ ѣсть имбирное варенье; ანკონ. მიჭყვარ, онъ ведетъ меня, მიმჭყვნ. მიმჭყანდა), ზ. ვ. მიაყოლებ, вести, კვეხ. 45; მიჭყოლიარ, -ლი), ზ. უ. მიჭყვები, слѣдовать за кѣмъ, подражать, **მიყოლილი** კაცი, слѣдующій. 75. человѣкъ сопровождавшій, приѣзжій съ кѣмъ нибудь. **მიყოლება** ვ), ზ. ვ. უკან მივაყოლებ, заставить слѣдовать, აღბ. 96. მივაყოლებ ძველს განაჩენს, заставить слѣдовать прежнимъ постановленіямъ. აღბ. 96; ნიჭებო გაგიღეთ, მიყოლეთ მანდატი, ჩონგ. 46; ребята пятьдесятъ и дайте пивныхъ; **მიყოლიება** მიყოლიებ. -ლიე), ზ. ვ. ვაყოლიებ, ვაყოლებინებ, стоворить, согласить. 2 ქრონ. 443; онъ მიაყოლიები, быть приведену съ собою. გუჯ. 33. **მიყოლობა**, ს. მიაყოლება. послѣдованіе. აღბ. 13.

მიყოფა, მიყვა მივჭყოფ, მივჭყვი, სრ. მივჭყვ), ზ. უ. მოჭყვები, ვაყოფებ. начинать дѣлать, მივჭყოფ ხელს, ე. ი. ხელს ვაყენებ, ვაყოფებ, взять руками, приступить къ работѣ, наложить руку, ღრეკ. 22—11; ახალ. 5—25; 18—14; 22—11; ხარ. 12—2; ხელი მიუყოფია, онъ схватилъ руками; კაცი 8; 1 ქრონ. 81; გორგ. 76; გამოსლ. 4—3.

მიყრა, სხ. набрасываніе; отдѣлъ народа; переставать кишѣть на улицѣ, (მივჭყრი, მივჭყარე), ზ. ვ. მივაგდებ, грязь кучами вывозить, набросать въ кучу, напалить, (მივაყრი, -ყარე), ზ. ვ. შეყრი; ვაყრი, მაგალ. მიწას, бросать, кидать въ кого чѣмъ; бросить на могилу землю, მიეყრა ქოქოლას, проклинать, анкон. 4—39; კაცი 48; (მიჭყრი, -ყარე), ზ. მიჭ. მიჭყრდებ, бросить кому что, მიჭყრი წერნაკსა, бросить, отдать кому книги, მიჭყრი ცხენს თავს, дать лошади сѣно, (მიაყრები, -ყარე), ზ. ვ. მიაგდებ. მიჭყრები, გავაგდებ. быть брошену; склониться, опускаться, понижаться; და ვითარ ღრე მიაყრა სალამოდ, когда день склонился къ вечеру; სამი წელიწადი სამჭედ მიაყრა, ე. ი. სამი წელიწადი სამჭედ მიიწურა, ან სამი წელიწადს სამი თვეც დარჩა, კვეხ. 181; изъ трехъ лѣтъ оставалось только три мѣсяца, ფერი რომ მიაყრა, когда все стихло, და სიგანეზედ მიაყრის, когда дѣло дойдетъ до написанія приговора, ვახტ. სამ. 205; **მიყრილი**, მიმ. набросанный, მიყრილი ღელეებად, вожилой, рубцы 489, **მიყრილობა**, ს. набросанность.

მიყრა-მოყრა (მივჭყრი მოვჭყრი), ზ. ვ. ვა- ან ვჭ ღრეკ. разбросать.

მიყრდნობა, სხ. მიყუდება, прислоненіе, სახე ქრისტესი მიყრდნობით პირსა ზედა გამოხატული. გუჯ. 12; образъ Христа, изображенный посредствомъ приложенія къ лицу (Спасъ нерукотворенный); (მიყრდნობ, -ნე), ზ. ვ. მიჭყუდებ, прислонить, приставить, (ვიყრდნობ, მაგალ მკერდსა), ზ. მიჭ. გულზედ ღრეკრნობ, прижать къ груди; (მიჭყრდნები), ზ. თვ. მიჭყუდები; შეჭყრდნობი, прислониться, опереться; укрыться, სიბრ.

135; ქილ. 66; მიეყრდნა გულსა, увалъ на груди, გუშ. 9; ანდრ. 7; მიმეყრდნო თავი, я приклонилъ голову, ფარშ. 251, ზურგი ზურგისაებს მიუყრდნობიან, ქილ. 171; они приклонили спину къ спинѣ, ერთი კედრი მოახკან მიეყრდნა, одною стороною склонялось къ горѣ; **მიურდნობილი**, зиб. приклоненный, іоан. 13—23; 2 ქართლ. 272.

მიურუებელი, глухой (напр. переулокъ), заглохшій.

მიუდგება (ვდგები, -დგე), ზ. ვ. მივაყრდნობ, подставить, приложить, (მიუდგები, -დგე), ზ. თვ. მიეყრდნობი, прислониться, ვისრ. 203.

მიუურება (მივჰყურებ, -რი; სრ. -რე), ზ. უ. ვუყურებ, ვუმზერებ, смотрѣть, (მიმიყურნა), ზ. უ. ვუ-რი მომიგდო, подслушалъ, ქილ. 216.

მიუშენება (ვუშენებ, -ნე), ზ. ვ. მივჰმტკნ უნობას, пристроивать.

მიუშვება (მიუშვებ, -შვი), ზ. ვ. ნებას მივსცემ, ან გზას დავანებებ, пропускать, допускать, позволять, მტ. 3—15; ვისრ. 155; სიმე. 27—32; მარკ. 1—176, მიუშვებ წყალსა, напускать воду, რუსულ. 346; მიუშვებ ხეობრად, пустить на травку, მომიშვით, пустите меня, ვეფხ. 1153; (მიუშვებნი, -შვი), ზ. ვ. допускаться, მიუშვებ საქონელსა, пропускать скотъ; მიშვებული, მიხაშვები, допущенный.

მიშველება (ვ), ზ. ვ. შესაწევნელად გაგზავნი, посылать, отправлять кого на помощь; (მივაშველები, -ლე), ზ. თვ. ხაშველად მივალ, идти на помощь, **მისაშველებელი**, ზედ. საშველად დანიშნული, вспомогательный, **მიმშველებელი**, ხ. кто идетъ на помощь, **მიშველება** (ვ), ზ. იხ. ვაძალებ შესაწევნელად წასვლასა, заставить идти на помощь.

მიშვერა (ვუშვერ, ვუშვირე), ზ. ვ. გავუშვერ, წარვუზიდავ, высунуть, выставить, подставить; მივუშვერ ლოყასა, подставить щеку.

მიშვლება (ვ), ზ. ვ. გავაძრობ; გავლახავ; сорвать; вырвать.

მიშლა (ვჰშლი, ვაშალე), ზ. ვ. დავშლი, მოვჰფუშავ, рушить, ломать, приводить въ безпорядокъ, **მიშლა-მოშლა** ხ. ხრულებით დაშლა, მოფუშვა, разрушать, разстроивать.

მიშურება (ვ, ვუ), ზ. ვ. მივჰსცემ, ухаживать, удовлетворять ილბ. 71.

მიშურება (ვ), ზ. ვ. ლ. უ... მივიჩქარებ ან მივეჩქარები, торопить; спѣшить; (ვუშურები, -რე), ზ. თვ. მიეჩქარები, спѣшить, торопиться, გრიზთ. 94.

მიჩანჩალება (ვ), ზ. უ. ჩანჩალით მივალივარ, плестись.

მიჩემება (ვ), ზ. ვ. გავუთვისებ; მივაბარებ; отдавать въ собственность; вѣруючивать; поручать; მარკ. 1—337; ქილ. 150; (მიგიჩემებ), ზ. მიჩ. მივთვისებ, გავისაკუთრებ, мысленно присвоивать, -ნოთ, მაგალ. ფშნ., относительный глаголъ.

მიჩუმება (ვ), ზ. ვ. დავაჩუმებ, ხმას გავაკმენინებ, заставить умолкнуть, მიეჩუმები), ზ. უ. დავჩუმდები, ხმას გავაწყვეტ, кончать говорить, замолкнуть.

მიჩენა (ვაჩენ, -ინე), ზ. ვ. გამოვაჩენ, указывать, მივაჩენ პატივსა; отдать честь, ყოველსა საქმისა ჟამი მიაჩნის, каждое обстоятельство зависитъ отъ времени, 1 ქართლ. 270; მივუჩენ, -ინე), ზ. ვ. დავუყენებ კაცსა ზედა-მზედველად, приставить человѣка для надзора, ყოველსა სენსა თვით წამალი მიაჩნის, каждая болѣзнь имѣетъ свое собственное лекарство, ქილ. 439; მიმიჩნის, მიმიჩნია, ზ. მიჩ. მიქვს ან მგავს, мнѣ, кажется мнѣ, ბეღ. 29, მიჩინება (ვ), ნ. მივუჩენ.

მიჩეჩება (ვ), ზ. ვ. მივსცემ, отдать, сунуть.

მიჩეჩქა (მივჰსჩეჩ), ზ. ვ. снять.

მიჩვევა (ვ), ზ. ვ. დავაჩვევ, пріучать, (მივუჩვევი, -ჩვივ), привыкать, ონგ. 94.

მიჩვენება (ვ), ზ. ვ. ვაჩვენებ, დავანახვებ, მივასწავლებ, указывать, ხრონიკ. 27. [нати.

მიჩიგდანი, ხ. ფარდა სწოლისა, занавѣсъ у кро-

მიჩმახვა (ვჰ), ზ. ვ. მიჩხლართვა, скомкать, ჩხრ. 84.

მიჩნევა (ვაჩნევ, -ნე), ზ. ვ. ვუჩვენებ, указывать, 2 ქართლ. 282; (მიმაჩნია, მიმაჩნდა), ზ. მიჩ. მაჩნს, მგონიც, считаю, принимаю за;... ვისრ. 160; 2 ქართლ. 357; (მივუჩნევ), ზ. ვ. მიუჩვენებ, указывать на, 2 ქართლ. 282; (მივიჩნევ, -ნიე), ზ. ვ. მივითვლი, მევიჩენარებ, считать для себя за..., принять благосклонно; 5 სიკ. ხოლოდაშ. ქილ. 238; (მიუჩნებია, -დი, მივჰჩინავ, მიეჰჩინოლი), ზ. ვე. ვეგონები, ვეჩვენები, ღვთნახვებია, казаться, (მიმაჩნდები, -დე), ზ. მიჩ. შეგრაცხ, მივითვლივ, почитать, თუ ჯგეთი შენაცოლარი მიაჩნდა, если онъ обвинялся въ такомъ преступленіи; ილბ. 55; ცხენსის ჩირად ან ჩალად მიაჩნდა, считаетъ это за ничто, онъ на это не ставитъ это, გორგ. 34; მიჩიან. 33; მივუჩანავარ, მიეუჩნდები, -დი, ქილ. 444), ზ. მიჩ. ვეგონები, казаться ему; **მიჩნეული**, зиб. мнимый, почитаемый, принятый; ვეფხ. 1109; ქილ. 435.

მიჩოქება, მიჩოქება (ვუ), ზ. უ. დავუჩოქე, стать передъ кѣмъ на колѣни, 2 ქართლ. 325.

მიჩოჩვა (ვჰ), ზ. უ. მივლოკავ, მივსოცავ, ползти.

მიჩრა მივსჩრი, -ჩრე), ზ. ვ. მივჰსჭრი, сунуть.

მიჩუმება (ვ), ზ. ვ. заставить молчать; (მივჰსჩუმდები), ზ. თვ. замолкнуть.

მიჩქარება (ვ), ზ. ვ. მივაუჩქარებ, торопить, (მივეჩქარები, -რე), ზ. თვ. მიეუჩქარები, торопиться, მიეჩქარება, торопясь, ვეფხ. 76.

მიჩქლეთა (ვჰ), ზ. ვ. დავჰსჩქლეთ, прошить.

მიჩქმალვა (ვჰჩქმალავ, -ლე), ზ. ვ. მივჰქმალავ, припрятать, сунуть куда либо; გავჰქარგლავ საქმესა, замять дѣло; **მიც**, ნ. მიცს ან მიძს.

მიჩხაბვა (ვჰ), ზ. ვ. დავჰსჩხაბავ, пакаракать.

მიჩხლართვა (ვჰ), ზ. ვ. მიჩქმალავ, скомкать.

მიცანცალება (ვჰ), ზ. უ. ნელა მივალივარ, плестись.

მიცემა, სზ. отдача, მიცემა ვალისა, отдача долга, (მივსცემ, მივეც), ბძანებ. მიეც, მიეცი, უმოკლ. მიე, სამღთოდ. მივსცენ, მივჰსცენ; 1 ტიმოთე 1—2; ბძანებ. სქესი. მიეცინ, ლუკ. 2—10; ჯგრეთე

მივუცით, ე. ი. მივცით, 2 ქორთლ. 550); ზ. ვ. ხელ და ხელ მივაბარებ, უკუ მივაგებ, მივუზღავ, გარღვეულნი; дать, отдать, заплатить; ვისრ. 149; მარკ. 7—6, 7. 9, 10; ხელ და ხელ მივეც, я отдалъ въ руки, ქორით მივსცემ, я отдамъ въ наймы, მივსცემ ქმრსა ქალსა, выдать замужъ, მივსცემ ხელს, помогать, собственно подать руку, პასუხს მივსცემ, отвѣчать, вѣдь моего, позови. მივსცემ პირობას, дать слово, заключить условіе, ამაში რა მიეცით, что вы за это заплатили. ხარკის მიცემა, платить дань, თავს ან გულს არ მივსცემ, не обращаю вниманія, ვეფხ. 231; ცივ მისცა ღალატით, измѣною предалъ крѣпость непріятелю, გემოს მივსცემ, придавать вкусъ; ცოტა ცეცხლი მიეც, поставь на малый огонь. ქრმ. 50, 51; მიეც გონება, вникай, ვეფხ. 307; ცხენს მივეც სიარულ, я опустилъ возжи; пустилъ лошадь на волю, ვეფხ. 989; მივსცემ სიფლავსა, похоронить, предать землѣ, 3 ეზრ. 2—23; მივსცემ სალამსა, отдать кому поклонъ, მარი. 101; მივსცემ სახმარებელსა, накрахмалить, მისცემ თავს, отдать себя, (მომცემ, მომეც). ზ. მარ. მომცემ, отдаешь меня, თქმულ. 4—2, მარკ. 21—26; ული მიგეც შენ, все это дамъ тебѣ, მარკ. 4—7; ლიმან. 16—6; მარკ. 13—9; მივიცემი, ზ. ვ. быть отданну, заключену, (მივეცემი, -ცი), ზ. თვ. მივებარები, გარღვეულნი, передаваться, отдаваться, ლუკ. 21—16; გამოცხ. 19—8; ფიქრს მივეცემი, онъ предался въ меланхолію, въ раздумье; წუხილს მივეცემი, предался въ унынье, ვეფხ. 1015; ხიფათში მივეცენით, мы попали въ бѣду, ანკ. 47; მივეცემი მახვილის პირსა, быть изрубленну. მიგეცეს ლოცვა, тебѣ воздается молитва, ფსალ. 64—2, ძელს მივეცეს, да будетъ повѣшенъ, სამ. კათოლ. 3; (მივეცემოდი, მივსცემოდი), ზ. ვ. მოცემული არს ჩემდამო, даровано мнѣ, სამ. ხომხ. 334; ჩონგ. 21; **მიცემინება** (ვ), ზ. სხვ. заставить отдать, აღმ. 66, სამ. ვახტ. 125; 208; ანკ. 4—32; (მივეცემინები, -ნე). ზ. თვ. გარღვეულნი, уплачиваться, სამ. ვახტ. 93; **მიცემული, მინაცემი,** მან. отданный, **მისაცემელი,** ზედ. подлежащій отдачѣ, **მიმცემი,** ს. датель, вручитель, **მიცემითი,** ზედ. მისაცემი; ბრუნვა სახელთა, дательный падежъ, **მიცემ-მოცემა,** სწ. отдача и получка, оборотъ торговый; 2 ქორთლ. 222; **მივსცემ-მოვსცემ,** отдать и взять.

მიცვალება, სწ. მოსვენება, мокрота, кончина, смерть, (მივსცვალებ, -ლე), ზ. მ. გარღვიცან, ადგილს გამოუცვლი, перемѣнить мѣсто, переставить, (მივიცვალები, -ლე), ზ. ვ. მივიძინებ, შეგისვენებ, გარდვიცვლები, мокрѣю; ან შეიცვლები, переставиться, умереть, скончаться, измѣняться; მარკ. 17—26; იოან. 3—14; ანდრ. 85; 1 ქორთლ. 142; **მიცვალებული,** покойникъ.

მიცვეთა (ვ), ზ. მ. გავსვლა, износить.

მიცვივნება (მივსცვივი, -ვოდი), ზ. თვ. მრავალთათვის: მოვსვრებით, ლეკნებით, бросаться на кого, напасть.

მიცვლა, მიცულა (მივსცვლი, მივსცვალე), ზ. მ. შეცვლელი, перемѣнять, измѣнять, მიცვალა ამიერ სოფლით, умеръ, скончался, 2 ქორთლ. 389; მიმცვალა, измѣнилъ меня, ქოლ. 1—13, (მივუცვალე მგელ. მყოფა), ზ. მიქ. წუვრთმეც მეფობასა, анд. 138; лишить кого престола и самому вступить на престолъ, (მიეცვლები, -ცვალე), ზ. თვ. გამოეცვლები; გამოვერთმევი, измѣняться, лишаться; **მიცი,** შემოკლ მიცნობ, ნ. ცნობა.

მიცია, ე. ი. მომიცემია; მიცია მოცა უნდა, кто любитъ получать, тотъ долженъ любить и отдавать; ნ. მიცემა.

მიცივება (ვიცივები, -ცი), ზ. თვ. ცელ-აუცებლად ვიქმ რასმე, пакипуться, корить надъ чѣмъ, ანკ. 5—36.

მიცილება, სხ. отстраненіе, удаленіе; (მივცილებ, -ლე), ზ. მ. ავცილებ, თავს გადავცილებ, მოვაშორებ, удалять, отстранять; (მიცილდები, -ლი, ან მიეცილები, -ლე. კვშ. 231), ზ. მ. ავცილდები, მოვშორდები; отстраняться, удаляться, мнѣть, ускользнуть, კვშ. 232, მიცილდები ბრძოლასა, устранить себя отъ битвы, მარკ. 2—118; და არ მიცილდება თანათან,... მაგალ. გონებისაგან, изъ памяти невыходила у него Тинатина. ვეფხ. 146; მიეცილებულსარ ლხენასა, я удаленъ отъ радостей, ვისრ. 86; მიცილება გონებისაგან, забываю, ვისრ. 57; არ მიმცილება, не минуетъ меня, ვისრ. 88; (მივსცილებივარ, მივსცილდებოდი), ზ. მ. ავსცილებივარ, миновать, ვისრ. 157.

მიცლა (მივსცალი, -ცალე), досужее, опорожнить.

მიცორვება (ვ ცხენსა), ზ. მ. ცხენით მივალ, ѣхать верхомъ рысью, ვეფხ. 969.

მიცოცვა (ვ), ზ. მ. ползти.

მიცუნცულება (ვ), уносить; (ვი), прибѣжать мелкою рысью.

მიცხ, ვეფხ. 658; ნ. ლება.

მიცურვა (ვცურავ, -ნე), ზ. უ. მივალ ცურვით ან ხვით წყალში, плыть, გველი მეცხით ქვეყანას, მღვდ. ქსეორავს, змѣя ползетъ, ანდრ. 59.

მიცქაფება (ვ), ზ. მ. ვანქარებ, торопить, (მივიცქაფები, -ფე), ზ. ვ. ავსჩქარები; თავს შევაფარებ, торопиться, пріютиться, აღდგ. 57.

მიძახება, მიძახვა (ვჰხძახებ, -ხვ. სწ. -ხე). ზ. უ. ვკან შევჰყვირი, кричать-кому въ слѣдъ.

მიძველება (ვჰხძველდები). ზ. თვ. состарѣть.

მიძილისხმინა, ს. სიზმარში, во снѣ, იერემ. 27—9.

მიძინება, სწ. მიცვალება, შესვენება, успѣніе, кончина; **მიძინების ხატი,** образъ Успѣнія, მიძინება ღვთის შობლისა, Успѣніе св. Богородицы, მივიძინებ, -ნე), ზ. უ. წავიძინებ, მცირედ დავიძინებ, заснуть, умереть, ლიმან. 49—10; ვეფხ. 268. 1209 კვშ. 256; ანდრ. 75. 140; (ვიძინებ, -ნე), ზ. მ. დავიძინებ, მოვისვენებ, успокоить, (მიმძინებდა, -ნდა), ზ. ვე. დამეძინებდა, заснуть, ანდრ. 40.

მიძლევება (ვძლევ, -ძლიე), ზ. მ. შევიძლევ, вліяніемъ რომ მიილოს, отдавать, просить принять, предлагать кому.

მიძნ, ნ. ლება; **მიძნს,** ზ. უ. სამძიმოა ჩემთვის, тяжело для меня.

მიძღვანა, -ნება, მიძღვნა (მიგუძღვან, მივუძღვნე, მივუძღვნები, -ნე ან მიძღვენ. -ძღვნი, ზ. ვ. გავუგზავნი. მივართმევ, посылать, отправлять; подносить. ლუკ. 23—7; ხანქ. 11—29; ქილ. 18; 544; მიძღვნებული, посланный, 1 ცნობა 1—19; მივსძღვნიე, -ნე), ზ. ვ. ხარკისად გავუგზავნი, отправить подарокъ, 1 ქართ 311.

მიძღოლა (მიგუძღვები ან მივუძღვი, -ძღე), ზ. უწინ მივალ გზის ხარვეზებლად, თან მივიძღვე, გავცილებ; ვმძღვარი, ღვთრგე; предводить, вести, провожать; наставлять, руководить. ფსალ. 59—9; 106—30; 142—10; 2 ქართლ. 293; მიმიძღვის, მიმიძღვებს, -ძღვოდა, ზ. უ. ჩემს წინ მიდის გზის ხარვეზებლად. идетъ впереди меня для указанія дороги, вѣрящаго моихъ указаній, онъ имѣетъ свои заслуги, ხანქ. ხან. 252; ხმართალი მიმიძღვის, ე. ი. ხიმართლე ან უფლება მაქვს, имѣю право. ვეფხ. 31; უკნიდან კარგის მეტი არა მიძღვიხარ, кромѣ добра ничего хорошаго тебѣ не сдѣлалъ. (მიმიძღვება, -ძღვა), ზ. უ. ჩემს წინ მივა გზის ხარვეზებლად, указываетъ мнѣ дорогу, провожаетъ меня.

მიძღომა (ვძღები), ზ. უ. насытиться.

მიძულება, ს. სიძულილი, მძულვარება, ненависть, 1 ქართლ. 129.

მიწის კერძი, ს. меланхоликъ.

მიწა, ს. ქვეყნის ნაწილი, მკვიდრი, ერთი ოთხთა კვეშირთაგანი. ხმელი, გრილი და უმძიმესი წყლიდან; ზამული, სახნავ-სათესი ადგილი. 3—14, 19; ფსალ. 102—14; მხატვრობაშიც; ჩრდილი; земля; прахъ; пашня; въ живописи: тѣнь; **დედა მიწა,** материкъ, земляной валъ, ზომა მიწის 60 ლეიტრი, пахотная земля въ 60 моргенъ, **თეთრი მიწა, მჭლე, ლურჯი მიწა,** купоросъ, **წითელი მიწა,** мумія, чернилы, сухопутная или удобная земля, плодоносная, безплодная земля, მიწას გავეკეთებ მხატვრობას, грунтовать картину, отбѣлить, **მიწის-ფაფლა,** картофель; **მზექანა მიწა,** магнезія, შავი მიწა, черноземъ. ეკლესიის მიწა, церковная земля, ხალხთონი მიწა, господская земля, მიწით ქერამიდ, съ полу до потолка, რუსულ. 349; **მიწის ლოში,** ს. ცხოველი: хамелеонъ, სოფონ. 2—14; **მიწის ძაბუკელა,** იხ. მცენარენი, брусника, ნ. ნ. ლ; **მიწის ლოთბით,** ერთგვარი ლობიო; ნ. ლობიო; **მიწა-წყალი,** ს. отечество; უნდა გამოვეთხოვო ჩემს მიწა წყალსა, я долженъ проститься съ своимъ отечествомъ, მიწა წყლის შვილები, дѣти отечества, მიწასთან გახორცება, сравнять съ землею, уравнять, **მიწის ვაშლა,** груша земляная, грушовка, **მიწის ნაგმელა,** ს. валерьяна, რუსული ქარი ლ., **მიწის მზომელი,** ს. землемѣръ, **მიწა ქცნილი,** чѣмъ. превращенный въ прахъ, ვისრ. 28, **მიწა-ურილი,** курганъ.

მიწაღები, ს. არჯანი, купоросъ.

მიწმობა (მივიწმობ), ზ. ვ. შევისრუტავ, ცხოველთათვის: შევიწოვ სისხლის ნაწილის განახლებისთვის; всасывать, впивать, втягивать въ себя пищу для обновленія крови (говоря о венахъ); ხან. ლ.

მიწდომა, მიწუდომა, მიწთომა, მიწუთომა (მიგიწდები, მივიწდები, -თი. ზ. ვ. მივიწვდენ ხელს, თვალს, გონებას: შევიხედები, ხელს ვაგვლებ, მოვეკიდე; მივხვდები, გავიგებ, достигать, досягать, доставать; касаться; хватать, брать; смекать, постигать. ფსალ. 3—13, 16; რუსულ. 341; 1 ქართლ. 9; ალბ. 37; ქილ. 614; ხან. ვახტ. შეხედა; ვისრ. 35; გონებით მივიწვდები, постичь умомъ, თვალით მივიწვდები, замѣчать глазами, ვისაც მიწვდა, кого онъ не схватилъ, ოფლის კვალი ვერ მიიწვდება, ружейная пуля не схватитъ; მივიწვდები, -დე), доставать; передавать; ხელს მივიწვდენ ჭერამდინ, рукою достаю до потолка; მივიწვდები, -დე, ზ. მიწ. გავიგებ, მივხვდები, понимать, смекать, (მიმიწვდება ხელი), ზ. მიწ. ხელს მივიწვდენ, я могу достать рукою, ქილ. 388, თუ ხელი მიუწვდებოდეს, если онъ можетъ, если онъ въ состояніи. ხან. ვახტ. 97; ხოშკ. 203; ქილ. 440. (მივიწთომები, -მე), ზ. ვ. მივიხლომები, გავიგები, постигаться, ვისრ. 2; კვან. 223; **მიწდომილი,** ხან. постигнутый, **მიწდომილება,** ს. постижимость.

მიწება (ვ), ზ. ვ. მიწად გავხდი, обращать въ прахъ, (ვმიწდები), ზ. ვდ. მიწად გავხდები, обращаться въ прахъ.

მიწებება (ვ), ზ. ვ. წებოთი ღებვირვე, заклеивать, (მიწებები, მიწებდები), ზ. თვ. წებოთი მიეკვრი, приклеиваться.

მიწევა, მიწევნა, იხ. догнаніе, (ვიწევ. -წიე), ზ. უ. მივიწევ, მივალ ღონიშნულს ადგილს, дойти, достигнуть. ქილ. 49—13. ახე ღვიძანდე რომ მიწამალინ ვერ მივიწევ. я такъ устанъ, что не дойду до дому, იქამდინ მოწია ხელმე, რომ, дѣло до того дошло что... ვისრ. 4; მიწიეს ომი ძლიერი და განჭირი, вошелъ сей въ бой жестокій и трудный, რუსულ. 334; მივიწევი, -წიე), ზ. ვ. მივალ ერთ ადგილიდინ. доходить, ხან. 28—13; ქილ. 49—13; (მიეწევი, -წიე), ზ. თვ. მოვეწევი გაქცეულს, догнать, ვეფხ. 95; (მივიწევ, -წიე), ზ. ვ. მივიწევები, მიეწევები, доставать, досягать, ფეხი მიუწევს, нога достаетъ, **მიწეული,** მიმ. достигшій, სიბერის ჟამს მიწეული, дожившій до старости. რუსულ. 574; **მისა... წევნელად,** въ догонку.

მიწევა (მივიწევ. -წიე), ზ. ვ. მივსდგამ, უკანდაკან გავსწევ, подвинуть, отодвинуть. მივიწევ. წიე), ზ. მიწ. იქით გავიწევ. ადგილს მივსცემ, отодвинуться, подвинуться, (მივიწევი, -წიე), ზ. ვ. მიწეული ეკლესიები, быть отодвинуту, იქიდ. 50—21; **მიწევ-მოწევა** (მივიწევ-მოვიწევ), ზ. ვ. იქით იქით გავსწევ. двигать туда и сюда, ანტ. 5—15.

მიწერა მივიწერ, -რე), ზ. ვ. ღვთწერ ვისთანმე წიგნს, წერილით ვაუწყებ, написать, отнестись къ кому письмомъ, გამოცხ. 2—1; ვისრ. 7; მივაწერ), მივაჩემებ, დავაბრალებ; მომაკვებულს დავაწერ, нападаю, приписывать кому что; относить, приписать лишнее. სიმპარს მივაწერ, это отношу къ сновидѣнію, ანტ. 2—1, მიეწერ, -რე), წერილით ვაუწყებ, предписывать, писать къ кому о чемъ, (მივიწერები, -რე), ზ. ვ. წიგნით

ვნუწვებ რასმ, относить къ кому письмо; (მივიწერები), ს. თვ. მიმწერებია, დამპრალდება; приписывается (миѣ); **მიწერილი, მინაწერი,** მიმ. написанный, **მიწერილობა,** ს. წერილი, отношеніе, **მისაწერი,** ‘ხელ. что нужно написать къ кому, **მიმწერი,** ს. пишущій письмо, **მიწერ-მოწერა,** ს. переписка, корреспонденція.

მიწერ-მოწერა მიწერ-მოწერ, ს. в. вырывать волосы.

მიწვდენა, მიწუდენა (მივწვდენ, -დინე), ს. в. достать рукою; (მივწვდები, -ვდე) ს. თვ. достать, дотянуться; подать кому что; достать руками; ქილ. 309; მივწვდენ თელსა ე. ი. თელით მიუწვდებია, ნ. მიწდომა, **მიწვდილი,** поданный.

მიწვევა მივიწვევ. წვივ, ს. в. приглашать, звать, приглашеніе, **მივიწვევი,** ს. ე. приглашаемый, быть приглашену.

მიწვენა (მივიწვენ, -ვინე), ს. в. положить въ могилу или въ гробъ, уложить кого спать, ქვეხ. 352

მიწვთენა მიწვთოება, ს. მიწვდენა. მიწდომა.

მიწიანი, ხელ. მიწა-ნარევი, земляной, земляный, ქვეხ. 786, ქილ. 203. **მიწიერება,** ს. მიწოვნა, глѣбность.

მიწის ძაძველა, ს. მცენ. брусника. ნ. მიწ.

მიწიფება, მიწიფვა (მიეწიფების, -ფდე, სრ. -ნიფე), ს. в. созрѣвать, поспѣвать, поспѣть, застигать смерть, приготовить, вымолвил грѣхами ихъ мѣсто ихъ другимъ благословеніями радости, ფხლმ. 20—4, (მივიწიფები, -ფე), ს. ე. достичь зрѣлости, ქილ. 272; (მიეწიფების, -ფე), ს. თვ. возмужать, достигать, დიპლ. 47—9; ქილ. 68; მიეწიფებინ თვალნი წყლნი სისხლისანი, რასულს თარგმანში სწორედ არამოლის, ты недалеч мнѣ сомкнуть очи мои, изъ переводѣ 1824 года, на стражѣ ты держишь очи мои, ფხლ. 76—4.

მიწკეპა (ვ). ს. в. вырвать розгами.

მიწმახნვა (ვ). ს. в. перепутать.

მიწოდება (ვწოდებ, -დე), ს. в. дать кому что, подать кому что.

მიწოდება (მივწოდებ, -დე), ს. ე. ღვთაებრივ, призывать, დიპლ. 41—15; იერემ. 35—2; დავიბარებ, вызову, отзовать, 2 ქრონ. 77; (მიმწოდებ), ს. в. მიმიწვევ, მიძახი, зовешь меня. ქიმ. 14; ქილ. 245; (მივიწოდები, -დე), ს. ე. დავიბარები, быть отозвану, 1 ქრონ. 335.

მიწოვანი, ხელ. მიწა-ნარევი, земляной.

მიწოლა (მივჰწვები, -წვე), ს. ე. წამოვიწვები, прилечь, რიცხ. 24—9; ეზრას. 15; (მივიწვები) ს. ე. დავიწვები. მივაწერებ, придавить, прижать.

მიწონა (მივიწონ, -ნე), ს. в. წონით ვაძლევ, отмѣривать, отдавать вѣсомъ.

მიწურვა, სხ. ზამთრის მიწურულზე, къ окончанію зимы, (მიეწურვი, -რე), ს. в. უკანასკნელ მდგომარეობაში მოვიდენ, доводить до крайности, приближать, 2 ქრონ. 232, 333; 1 ქრონ. 224; მისწურეს ციხე წალობად, довели крѣпость до слабости, 1 ქრონ. 196; დრეგ. 2 — 139; (მიმიწურივს), ს. მიმ. უკანასკნელს მდგომარეობაში მიმიყვანია, я довелъ его до крайности, დრეგ. 2—139. მიწურიან ხელი ჰოსველად ან ხელად მიწურ, я близокъ къ смерти, ვისრ. 106; ხიბრძ. 110; მიეწურვები, -ვე), ს. თვ. უკანასკნელ მდგომარეობაში მოვალ; მიეახლოვდები, доходить до крайности; приближаться къ концу; რუსულ. 307; 472, ვეუხ. 214; მოურ. 325; ქილ. 492; დღე მიწურა საღამოდ, день склонился къ вечеру, რუსულ. 307; მიეწურვა ქალაქს, онъ приближался къ городу, ქილ. 192; მიწურული ვარ, близокъ, ვეუხ. 875; (მიეწურები, -ვე), ს. в. წარვალ, проходить, срок миновался, время прошло, მიწურვით, въ. знакомствѣ, но близости, 1 ქრონ. 91.

მიწური, ს. სოფლური სახლი მიწაში, землянка.

მიწუალე, ს. ლოცვა, молитва; помилуй мя Боже!

მიწუდომა (მივწუდები, -დი), ს. ე. достиженіе, достиженіе, достиженіе; достигать, достичь; некоренться, истребляться, утихать, замолчать; устать, изнурться, ფეხის ხმა მისწუდა, утихло движеніе; ხმაურობა მისწუდა, умолкъ шумъ, **მიწუედილი,** მიმ. განუმეტული, განუნებული; умолкшій; изнуренный, усталый, 1 ქრონ. 175.

მიწუკვება (მივწუკვებ, -დე), ს. в. დავწუკვებ. შეკწუკვებ. დავამტკიცებ заключить, запрестолить; **მიწუკვებული,** მიმ. заключенный, стѣсненный, 1 ქრონ. 30. 415.

მიწუცება (მივსწუცებ, -ვცე), ს. в. მოვსწუცებ, срывать, (მივიწუცებ, -ვცე), ს. в. მივახლი, дѣлать, бросить, ударить обо что.

მიწუებით, ს. ერთი მეორის შემდეგ, постепенно, 1 ქრონ. 67.

მიწუვა (მივიწუვ, -ვე), ს. в. ზომით ვაძლევ, отмѣрять, სამ. ბერძნ. 1; რაც მიეწუო მოეწუვის ან მიწუულს მოიწუნენ, какою мѣрою отмѣрилъ, такою же получишь; გორგ. 112—117, 155; (მივიწუვები), ს. თვ. ზომით მიეცემი, отпускаться кому по мѣрѣ.

მიწუეტა (ვ). ს. в. разорвать; утомить.

მიწუთ, ს. в. вѣчно, всегда, вѣсегда, დრეგ. 2—13; ვისრ. 3, 10; ვეუხ. 336; 170.

მიწუნარება (ვწუნარებ, -რე), ს. в. დავწუნარებ, დავიწუნებ, заставить умолкнуть, утишить, (მივსწუნარდები, -დი), ს. ე. გავიწუნებ, დავსწუნარდები, затихать, утихнуть, ფეხი მისწუნარდება, движеніе утихло.

მიწუობა (ვწუობ, ვწუე), ს. в. მწკრივად დავსდებ, класть, ставить по порядку, **მიწუობილი,** მიმ. მწკრივად დაწუობილი, поставленный, расположенный по порядку, ვეუხ. 5.

მიჭანდრაკული, ხელ. ჭანრაკის მსგავსი, клѣточный, клѣтчатый, шахматный; -ოსტატი, шутчный, наборный полъ.

მიჭედა, -დვა (მივსჭედ, -დე, სრ. -ვა), ს. в. მივაკრავ ლურსმნით, прибить гвоздемъ, пригвоздить.

მიჭენება (ვ), ზ. მ. цѣнить. ჩქარა მიველ, ჰხარ ისკატ, ხიბრ. 118.

მიჭერა, მიჭირება (მივიჭერ, მივჭირებ, -რე), ზ. მ. ѣзду дѣлать, придавить, прижать.

მიჭირვა (მიჭირდება, -და), ზ. მ. затруднительно быть, затруднительномъ положеніи, 2 ქართლ. 89.

მიჭვეტა (მივსჭვეტ, -ტე). ზ. მ. мять, помять.

მიჭყეტყუა (ვ), ზ. მ. смять, скомкать, **მიჩეტყუ-მოჭეტყუა**, скомкать.

მიჭყეჭა (ვჭჭეჭ, -ქე), ზ. უ. ქჭტკრცალება, трещать.

მიჭყრეტა, ხ. მიჭეჭრეტა.

მიჭყრიტანა, ხ. სარკე: зеркало, -სახლე, хрустальный домъ, 2 ქართლ. 323; ქილ. 158.

მიჭიკჭიკება (ვჭჭიკჭიკებ, -კე), ზ. უ. ჭიკჭიკით მივჭერინავე, дѣти щебетать, ბუნ. კ. 54; **მიჭირება**, ხ. მიჭერა.

მიჭირვება (მივიჭირვებ, -ვე), ზ. მ. чувствовать, чувствовать, стѣснять, притѣснять, ქილ. 162; (მივიჭირვი, -ვე), ზ. ვ. გავიჭირვი, გავძნელდები, затрудняться, ცხო. 58; (მივსჭირდები, -და; ან მიმჭირდები,-და), ზ. ვე. გავსჭირდები ან გამიჭირდება, გავსძნელდები ან გამიძნელდება სიტყვა: чувствительно, стѣсненіе, затрудненіе, მწუხარება გამოიწვევს; ღაჭირება მოხდება. находиться въ затруднительномъ положеніи, затрудняться; печалиться, грустить, нуждаться; стѣсняться; ვეფხ. 20, 484, 691, 838; 898, 988, 1134, 1185; ღარეჯ. 2—23; რუსუდ. 37, 310, 450; 1 ქართლ. 405; გორგ. 6, 117; მიმჭირდა სიცოცხლე, надоѣла мнѣ жизнь, მიმჭირდა ქვაბს ფიცხა, наскучило мнѣ жить въ пещерѣ, ვეფხ. 838; მოგჭირდა სმა, мы не въ состояніи были продолжать пить, ვეფხ. 484; ომი არ მისჭირდებოდა, незатруднялся сражаться, ვეფხ. 988; მოურავ. 209, **მიჭირვებული**, მიმ. чувствительно, стѣсненный: 1 ქართლ. 405; **მიჭირვება, -ვებულება**, ხ. გაჭირვება, გაძნელება, затрудненіе, стѣсненіе; ვისრ. 147; რუსუდ. 292.

მიჭრა (მივსჭრი, -ჭრე), ზ. მ. дѣлать, мучить, урѣзывать, подрѣзывать. (მივიჭრები, -ჭერ), ზ. უ. ხიჩქარიც მივალ, прибѣгать, прискакать, **მიჭრა მოჭრა**, изрѣзать.

მიჭრიალება (მივსჭრიალებ, -ლე), ზ. უ. ჭრიალის ხმის გამოხტება, о телегѣ: издавать скрипъ.

მიჭურეტა (მივიჭურეტ, -რიტე), ზ. უ. მივიხედე, оглянуться.

მიჭულეტა (მ-ვსჭულეტ, -ლიტე), ზ. მ. мять, помять.

მიხაკი, ხ. კარიოფილი, гвоздика, **-ბალიხა**, гвоздика картазіанская; **გარეული მიხაკი**, гвоздика полевая, **თათრული მიხაკი**, дикое мыло (раст.); ვრისხ. ლ; **მიხაკი სანელებელი**, гвоздика пряная.

მიხარება (ვ), ზ. მ. радовать, обрадовать, ვეფხ. 710.

მიხატული, ზედ. დახატული, нарисованный, ქილ. 316.

მიხდა (მივხდი, -ხდე), ზ. უ. звать, ეწოდ. 2—2; იხსთ. 21—7.

მიხდა (მივხდი, მივხდე; ან მივუხდი, -ხდე), ზ. მ. лишать, отнимать, лишать, მიუხდი სასოებასა, обезнадежить, ჩონგ. 55; (მიხდი, მიმხდე), მიმილეს, ჩამომართმევ: отнимать, лишаешь меня; изъискиваешь съ меня, სამ. მოხ. 38; 2 სჯული 23—21; (მივუხდები, ან მიმიხდება, -ხდა, -ხდება), ზ. ვე. მიმელება, გამომერთმევა, ჩამოვერთმევი, отниматься, лишаться, ცნობ. მიეხდა, лишился разсудка, ვეფხ. 161; 864; ვისრ. 47, 825, მიეხდა პატივი, лишился почести, მარკ. 1—194; 1 ქართლ. 324; **მიხდილი**, მიმ. лишенный, отнятый, -გონებითა, лишенный разсудка.

მიხდომა, მიხუდომა, სახ. понятливость, догадливость; пониманіе; (მივიხდები, -დი), ზ. ვე. გავიგებ, მივაგნებ. ვიგულისხმებ, ვიხრებ. понимать, постигать, догадываться, ვეფხ. 28, ვინ მიხვდეს იმის ნათქვამს, кто можетъ понять его слова, ვერ მიხვდა, онъ недогадался, მიგიხვდებიან, поймутъ тебя, догадаются, что ты, რუსუდ. 138; **მიმხვდარი**, მიმ. понявшій, მივმხვდარ ვარ, мнѣ понятно, ქილ. 542, я понимаю, смѣкаю.

მიხდომა (მივიხდები, -დი), ზ. ვე. წილად ვერგები, შევხვდები, достаться по жребію, ვეფხ. 10; ვისრ. 16; გუჯ. 28; касаться, ქ. ქ. ლ. ხიბრ. 123; მიხვდა ბორკტა, его постигло несчастье, онъ наткнулся на зло. ქილ. 209. რაც ვის მიხვდებოდა, იმას აკეთებდა, ვისრ. 134, кто что попало, то и говорилъ, ვისრ. 134; მივხვდები სწადელსა, получить желаемое, დავით. 201; მივხვდები ნებასა, удовлетворить свою страсть, ვისრ. 30; მიხვდა ცხონებასა, получилъ блаженство.

მიხდომა, მიხუდომა (მივიხვდები ცნობასა), ზ. ვე. ცნობას დავჭკვიანდე, ჭკუაზედ შევიშლები, лишаться разсудка, ვეფხ. 1081.

მიხდომა, მიხუდომა, სახ. бѣдствіе, несчастіе, напасть, სამ. ვახტ. 51; (ვიხვდები, ვუხვდი ან მივუხვდე; მდაბ. მივუხე), ზ. ვე. ზედ-დავხვდი, დავეცემი; напасть, броситься на кого, ლუკ. 29—1; მიხვდა უბედურობასა, его постигло несчастье, ჭირს მიუხდეს მამიცურად, ვეფხ. 153; смѣло, неунывая долженъ встрѣтить несчастье; (მიხდომივარ, მიხდომოდი), ზ. ვ. я напалъ, ღარეჯ. 29, მიხდომ-მოხდომა, ხ. безпрерывное нападеніе, 2 ქართლ. 527.

მიხება (ვახებ, -ხე), ზ. მ. трогать, трогать рукою. (მივიხები, -ხე), ზ. თვ. შევეხები, მივეკარები, შევხვდები, касаться, дотрогиваться, ღარეჯ. 29; კავმ. 142.

მიხედა, -ედა, სახ. смотрѣніе; усмотрѣніе; почтеніе, призрѣніе; იაკობ. 1—27; გამოცხ. 5—4; მიხედავთ, ѳѳ. смотря на, (მივიხედავ, -და), ზ. მ. ვეძებ; დავხედავ. თვალს ვადევნებ, თვალი დავური მიჭირავს; похаживаю дѣлецомъ; смотрѣть; имѣть присмотръ, пасѣщать, призирать; სამ. 14—9; იხსთ. 22—7, 11; ლუკ. 6—10; მივბაძავ ვისმე, подражать кому, მარკ. 2—172; ავად მყოფს მიხედა ხოლმე, навѣщай больнаго, ღმერთმან მიხედა, Богъ призрѣлъ, явился на помощь, (მიეხედავ, -და), ზ. უ. მოვიხედები, уже усмотрѣли

оглядываться, **მიხედ-მოხედვა** (მივიხედ-მოვიხედვ; აქ იქ ვიყურები, ვიხედები, оглядываться, смотрѣть туда и сюда, ვეფხ. 1124; რუსულ. 398; **მიხედება, მიხედინება** (ვიხედებ, -ხედინებ, -ნე), ზ. ვითმცემ უკან მიხედვას, заставить оглянуться; **მიხედულობა**, ს. მიხედვა, დახედვა, смотрѣніе; взглядъ, воспріятіе: სხვის მიხედულობით, смотря по другихъ, ანტონ. 3—30.

მიხელება (ვ), ზ. ვ. შინ მოვიხელებ, ვიმოვნი, застать дома.

მიხელკა, მიხელტა, ს. მცენ. рожальница, ург. ლ.

მიხვდენა (მივიხვდენ, -დინე), ზ. ვ. მივიხვედრებ, მივირცმ, ნიშანში ამოვიღებ, попасть въ цѣль, ან გავიგებინებ, შევატყობინებ, заставить понять, ბუნ. კ. IV; წილად ვარგუნებ, წილად მივხვდე, доставить кому что по жребію, 1 ქართლ. 40; სად. ლ; ნ. მიხდომა; (მივიხვედრებ, -რე), ზ. ვ. წილად ვიღებ, წილად დავინარჩუნებ; взять по жребію.

მიხვევა (მივიხვევ, -ხვევ), ზ. ვ. შევიხვევ, завернуть, обернуть; (მივუხვევ, -ხვევ), ზ. უ. შევუხვევ, სხვის გზის წვიღ. повернуть, идти по другой дорогѣ; (მივიხვევი, -ხვევ), ზ. ვ. გარშემოვირტყმი, გარშემოვეველები, окружить, ლარეკ. 56; მიხვეულ-მოხვეული, ქუჩა, улица зигзагами, неправая, მიხვევით, ზზ. გარდაკვრით, косвенно (намѣкать).

მიხვეტა (ვხვეტ, -ტე), ზ. ვ. მივაგროვებ ნიჩბით ან ცოცხით, сгребать.

მიხვეჭა (მივხვეჭ, -ჭე), ზ. ვ. უსამართლოდ შევეჭრები, მოვაგროვებ, собирать, скопить разными неправдами; ограбить; იერემ. 9 — 5; 1 კორ. 6—8; 1 ქართლ. 337, 415; მარკ. 1—184.

მიხვმა, მიხვება, სს. отобраніе, отнятіе; завоеваніе, 2 ქართ. 34, 146; (მივუხვამ, მივუხვებ), ზ. ვ. წავართმევ, отнять, იხაი. 18—5; 3—31; завоевать; (მივიხვამ, მივიხვებ), ზ. ვ. გამოვართმევ, взять, получить; იხაი. 14—2; 23—5; დაბად. 21—28; 31—1; ქილ. 127. შენგან მიიხმენ ნათელსა, отъ тебя получаютъ свѣтъ, ქილ. 178.

მიხუნა (მივუხუნი, -ვუნ), ზ. ვ. წავართმევ, отнимать, მიგვიხვნა, онъ отнялъ у насъ, ნახე მიხვმა, მიხვნა, (მიეიხვნი, -ვუნ), принять на себя, отнимать, ან მივიღებ, брать, получать, გეგმ. 27; იერემ. 52—19; მან უძლურებანი ჩვენნი მიიხუნა და სნეულებანი ჩვენნი იკვირთნა, онъ взялъ наши немощи и понесъ болѣзни; მატ. 8—17, მიხუან, გიხუან, უხვან, взять, брать, მივიხუნი, -ხვენ, იგივე მიხუმა, ე. ი. მივიღებ; იერემ. 14—10; 44—13; იხაი. 5—28, 30; დაბად. 4—5; 1 ქართლ. 244.

მიხინხილება (ვ), ზ. უ. ნელა მივალ, идти, ходить.

მიხილვა (მივიხილავ, -ლე), ზ. უ. მივიხედე ან მივხედე, оглянуться; посмотрѣть, посѣтить.

მიხლა (მივახლი, -ხლე), ზ. ვ. მივარცმ; მივჭკრავ ერთს სკაჭანს მეორეზედ სხის ღრმად, ვეფხ. 1006; ударить обо что; стукаться стаканами, (მივუხლები), ზ. თვ. დავეცემი, მივეტკბები, удариться, მიხლა-მოხლა, ს. აქა იქ კვეთება, ხლა, биться туда и сюда, ვეფხ. 772, მიხმა, ნ. მიხვმა.

მიხლაბათვა (ვ), ზ. ვ. спутать.

მიხმანდარი (სპარს.), ს. მეხლეშრე, чиновникъ, приставленный къ гостямъ, котораго обязанностью была: принимать гостей и угощать, ნ. მეხლეშრე ან მეუხანდარი.

მიხმობა (მივიხმობ, -მე), ზ. უ. დავუძახებ, призывать, 2 ქართლ. 552.

მიხმს, გიხმს, უხმს, ზ. უ. თანამძს, მიღირს; მეხმარების, მეჭირება, надлежитъ, подобаетъ мнѣ, тебѣ, ему: надобно мнѣ, потребно; ნ. ხმე.

მიხმული, ზედ გამორთმეული ან წალებული, взятый, отнятый.

მიხოცა (ვიხოც, -ცე), ზ. ვ. ხოცას განვაგრძობ, продолжать истребленіе (евреевъ), ვეფხ. 76; ქილ. 65; რუსულ. 593.

მიხოხება (ვიხოხები), ზ. ვე. тащиться.

მიხრა (მივიხრი, მივიხარ), ზ. ვ. მიგრძელებ, მოვიკაკვე, отгибать, загибать, მივიხრები (ხარ), ზ. ვ. მივიღრიცები, отгибаться, მივეხრები სიკვდილად, быть близкимъ къ смерти, ვისრ. 203; მიხრილი, ზედ. загнутый; дряхлый; **მიხრა-მოხრა**, ს. ხიბრჯვე, გვრგილი, ловкость, поворотливость, ужимка. мапера.

მიხრიალება (ვ მაგლ. პაპანაკ წყალი), ზ. უ. съ шумомъ течь.

მიხრწნა (მივიხრწნები), ზ. ვ. ვბერდები, старѣть, მიხრწნილი, მიმ. постарѣлый, старый, **მიხრწნილობა**, ს. სიბერე, ბერობა, старость.

მიხცომა (მივუხცები, -ცი), ზ. ვე. ხვომით მივალ, მივეყარები, прискакать, **მიხცომ-მოხცომა** (მივუხც-მოვუხცები), ზ. თვ. მივალ-მოვალ ხვომით, сноваться, ходить взадъ и впередъ, გორგ. 50.

მიხუთვა (მივიხუთავ, -თე), ზ. ვ. ხელს ღვეველებ, გავიტაცებ, захватить, завладѣть, ხვმ. მოსეს. 46.

მიხუმა, მიხუნა, ნ. მიხმა, მიხვმა.

მიხურვა (მივჭხურავ, -რე), ზ. ვ. გარეკვითარებ, მივეჭცე, მოვხურავ კარსა; покрывать; закрывать, затворять дверь, (მივიხურები, -რე), ზ. ვ. ვიკრიჭები; затворяться, **მიხურვილი**, закрытый.

მიხურხლვა (ვეხურხლები ცეცხლსა), ზთვ. грѣться.

მიხწევა (ვიხწევ, -წიე), ზ. ვ. მივიწევ, მივალ დანიშნულს ადგილს, достигать, доходить, ბუნ. კ. 236.

მიჯახება (მივაჯახებ, -ხე), ზ. ვ. მიჭკრავ, მივარცხვ, ударить обо что, (მივაჯახები, -ხე), ზ. თვ. დავეცემი, удариться обо что, наткнуться.

მიჯარვა (მივაჯარავ, -რე), ზ. ვ. შევიკრიბები ხალხსა, ერთად შევაჯგუფავ, стѣснить народъ, (მივაჯარვი, -ვე), ზ. ვ. შევაჯგუფდები (ხალხი) тѣснится (народъ), **მიჯარვით**, მიჯარვით, ზზ. тѣсно, сгруппировано, ვეფხ. 1003.

მიჯდომა (ვეჯდები), ზ. უ. усѣсться; (ვუჯდები), ზ. თვ. подсѣсть.

მიჯეჯვა (ვჯ), ზ. ვ. смять, скомкать.

მიჯნა (სპარს.), ს. საზღვარის ნიშანი, ან ნაცრისა ქვები საზღვნელ, межа, граница; ვეფ. 333; ყიზ. 55; **მიჯნვა** კ-ჯნე, -ჯნე, ზ. ვ. კ-ჯნავ, საზღვარის დაგება, межевать, ограничить, прилагать.

მიჯნური არაბ., ს. ცრუთაღი ან შიში ან გარდრეული სიყვარულითა, влюбленный до безумия, ვეფ. 2, 3, 10; **მიჯნურობა**, ს. ცრუთაღება, შეყვარებული, безумная, влюбленность, ვეფ. 9, 11, 83; 18, 17.

მიჯნობვა მიჯნობაც, -ბე, ზ. ვ. ყოხით გაცლიბაც, влюбить какой, грязью, 14.

მიჯრა მიჯნავი, -ჯრე, ზ. ვ. მიჯნირი, ალაგებენ, сонать, заколачивать; მიეჯრებინ, ზ. ვ. შეკვეწრიებენ, тесниться, **მიჯრა**, ს. მჭიდროება ხალხისა, стечение народа, сходка, 1 ქართლ. 391; მიჯრას ეძს ლილისა, на разлитіе, 2 ქართლ. 519; **მიჯრით**, ზმნ. მიჭრით, ერთმანეთზედ მიწყობით, тѣсно, густо, ვეფ. 5; მიჯრით მიწყობილი, тѣсно положенный.

მკა, სზ. жатва, ვმკი, ვმკე, ზ. ვ. მოხვეული მოსაჭრელი ნამგლით და შეკრება; жать.

მკაცრებელი, ზედ. გამბედავი, смѣлый; дерзкій, **მკაცრებელობა**, ს. გამბედაობა, смѣлость, дерзость, 1 ქართ. 269; კ-ბელობ, -ლე, ზ. ვ. გაბედვა, осмѣлиться.

მკაზმაი, ს. ტანსაცმელები, снарядитель, ვანძ. 28

მკათათვე, ს. ივლისი, іюль. мѣсяцъ, Іоанновъ, ვეფ. მსხლის ერთგვარი, порода грушъ, ერთი ლ.

მკალავი, ს. მომკელები, жнецъ.

მკალი, ს. კალითგვარი ღეჩნე კბენენ ხანები, ზედ. кѣлка, мелкая саранча, кузечики, кобылки, gryllus italicus; მსჯ. 7—12; ლევიტ. 11—22; გამოსლ. 10—11. მაც. 3—4. მარკ. 1—6; იოილ. 2—25; ფსალ. 77—46, 104—34.

მკამკამებელი, ზედ. მოკაშკაშე, брезжущій, блестящій, свѣтло-струящійся. Экз. 40, 45.

მკარგავი, ს. ვინც ჭკარგავს, кто теряетъ что; ჩაგის მომცემი, расточитель.

მკაპუელი, ს. შეშის ლაშობი, дровосѣкъ.

მკაფი, ზედ. ხალები, გახმეონი, ясный, вразумительный, მკაფიოდ ზმნ. ხალიდ, გახმეონიდ, ясно, вразумительно.

მკაცრი, ზედ. მწკრივი, კრძალვით მქცევი, ერთხელი ფიცებელად მომეთხვი, осторожный; строгій; **მკაცრება**, სზ. предостереженіе, ვკმკრებ, -რე, ზ. ვ. ლიქვრძალვ ან ლიქვრძალვ, предостерегать, строго выговорить, ქრონ. 93.

მკაწახოში, ზედ. მოკუნტული, მკვეთ ხილი; недозрѣлый, яблок. 18—3.

მკბენარე, **მკბენარი**, ს. ვინც იკბინება: ცილი წუილა, вѣдьмовщик ли змѣиный; кусака, кто кусается: конь, блоха, клопъ; Зуб. ლ.

მკდემელი, ზედ. მორეცხვი, стыдливый.

მკდნარი, ნ. მკვნარი.

მკლავანი, ზედ. მომაკვდავი, смертный, мертвый, უხუცესი, слабый, плохій, ან ფრიადი ტლეხკი, нищій, ქილ. 37.

მკედი, ს. ძაფი, იხმარების უფრო რიულად: ოქრო მკედი, нитка.

მკევინება კ-კვინებ, -ნე, ზ. ვ. მკას კაიძულებ, заставить жать хлѣбъ.

მკეთელობა ხაქმისა, ს. საქმის გაკეთება, дѣланіе дѣла, 2 ქართლ. 275.

მკელობა, სზ. კოჭლობა, хромота; კ-კელობ, სრ. არა აქვს, ზ. ვ. კ-კოჭლობ, хромать. **მკელობელი**, ზედ. კოჭალი, хромой, **მკელობლობა**, ს. მკელობა, კოჭლობა, хромота.

მკერავი, **მკერვალი**, ს. ვინც რომ ჭკერავს, შემკერავი, портной, сапожникъ, и т. п. напр., **მკერავობა**, ს. портняжничество, კ-კერავობ, -ვე, ზ. ვ. ქალისაკოსის კერვის ცნელისნობ, портняжить, ანტ. 1—18.

მკერდა, ს. ლახტ. 62, 63; წუილი მკერდა?

მკერდი, ს. ტანის ფიცარი, грудь, грудина (мясо); გამოს. 29—26; იოან. 13—25; კოე. ცხ. 1852 წ. ა. 13.

მკერვალი, ნ. მკერავი. **მკვაწახობი**, ს. მკაწახობი.

მკერვლობა, портняжество, კ-ბ, портняжить.

მკვარი, ს. ფიქრის სანათ. лучина, лучинка, მკვარის კვეი, ритина, благовонная смола, ლიბან. 37—25; 13—11.

მკვახე. ზედ. ტუბე, ტუბი, უნდილი, უმწიფარი, მოუხეშელი; შეუღობარი, нѣжный, дѣтскій; незрѣлый, неспѣлый, дерзкій, грубый; მკვახე მოუბარი, грубо говорящій, ვეფ. 206; მკვახე პასუხი, грубый отвѣтъ, ჩუნე. 428. **მკვახება** კ-კვახებ, -ხე, ზ. ვ. არ მიუხედ ნაბახ რომ მოწიფილს უშიერს ხილეებს კვეფი; заставить недозрѣть; сказать кому грубое слово; ვეფ. 290; 2 ქართლ. 496; კ-კვახებენ, -ხე, ზ. ვ. არ დაიწიფებენ, მკვახედ დარჩებენ, несозрѣвать.

მკვდარი. ზედ. ან ს. ხულ-ამოხეული. უსულო. ბიოებლივ მოკლებული, мертвый, мертвецъ; მკვდრის ფერი ქიფი, побѣлѣлъ, какъ мертвецъ. მკვდარ ოხერი, ე. ი. ვინც მკვდარი ოხრივ დარჩომაი, ანტ. 5—34; მკვდარ ძალი. ზედ. ნაწრობილი; охолѣвшій, похолодѣвшій, похолодѣлъ, похолодѣлъ мертвецъ; **для него я употребляю** все свое искусство, для него я не живущъ ვეფ. 15. **მკვდრეთით**, ზმნ. мертвыхъ. ქრისტე აღდგა მკვდრეთით, Христосъ воскресъ изъ мертвыхъ.

მკვეთელი, ზედ. მჭრელი, გამკვეთი, острый рѣзецъ, ეზეკ. 10—15. მართლ-მკვეთელი, кто рѣжетъ правду, 1 ქართლ. 416; **მკვეთელობა**, ს. მჭრელობა, острота.

მკვეთი, **მკვეთრი**, ზედ. მჭრელი, მახვილი, острый, იგავ. 5—1; მკვეთრა, ე. ი. მკვეთი ხმა, пострѣлъ, ვანძ. 188; **კვეთება**, сильная схватка, 1 ქართლ. 273; მკვეთრი გონება, острый умъ, მარკ. 16—2; მკვეთი ხმალი, острая сабля, ვანძ. 48; 195.

მკვეცარი, ზედ. მკვეთი, მჭრელი, острый, ეზეკ. 5—1; ვინც ჰხჭრის, кто рѣжетъ, მსჯ. 16—19.

მკვეხარე, **მკვეხარი**, ზედ. ან ს. დამკვეხი, мастерящій; хвастливый; хвастунъ; **მკვეხარება** კ-კვეხარებ, -რე, ზ. ვ. ვიკვეხი, ვკრახობ, хвастать, ვეფ. 481. **მკვეხარობა**, სზ. хвастовство, კ-კვეხარობ, -რე, ზ. ვ. ვკრახობ, ვიკვეხი, хвастать.

მკვიდრი, ზედ. და ს. საკუთარი, ხელ-შეუვალი, მოუდევარი; მემკვიდრეობითი; სამკვიდრო; აღბ. 31; მემკვიდრე, მოსახლე ერთის აღგილისა; ბინადარი; სალუთო წერილში: მემკვიდრე, მაგ. 21—38; კალაგ. 4—1; собственный, неотъемлемый, родовой, наслѣдственный; коренный житель или обитатель; наслѣдникъ; მკვიდრნი ქვეყნისანი, обитатели страны, რიცხვ. 15—31; **მკვიდრვარ**, населяю, ისხ. 6—5; მკვიდრი სახლისა ან სახლკარობისა, преданный домовитости, დაბად. 25—27; სალაცა მკვიდრ არს კარი უფლისა, გუგ. 1, гдѣ обрѣтается хитонъ Господень, გუგ. 1; ჩემი მკვიდრი ყმა, собственный мой крестьянинъ, გუგ. 19; აღბ. 77; ჩემი მკვიდრი მამული, собственно мнѣ принадлежащая земля, გუგ. 7; **მკვიდრად** ქონება მამული, имѣй вотчину на твердомъ основаніи, გუგ. 23; ღვთაება მკვიდრად ქმრისა, женщина всецѣло принадлежитъ мужу, გუგ. 22. მკვიდრ ჰყო, 2 ქრონ. 67; онъ населилъ, 2 ქრონ. 67: **მკვიდრება** (ვამკვიდრებ, -რე), ზ. ვ. დამკვიდრება, მკვიდრად მიცემა; დავასახლებ, ბინადრობას მივცემ; утверждать кого въ наслѣдство; населять, давать земли; (ვიმკვიდრებ, -რე), ზ. ვ. მკვიდრად გავხდები, დავიმკვიდრებ, დავიმკვიდრებ მამულს; утверждать за собою домъ, имѣніе, дворянское достоинство, ერის: აღგილს დავიმკვიდრებ, ბინადრობას დავიწყებ, поселяться, 2 კორინ. 6—16; (ვუმკვიდრებ, -რე), ზ. მიწ. დავუმკვიდრებ აღგილს, დავუმკვიდრებ მამულს; укрѣпить, упрочить за кѣмъ право владѣнія; **მკვიდრობა**, სზ. ბინადრობა ან სამკვიდრო ე. ი. მამული; осѣдлость; достояніе, наслѣдство; დაბად. 37—15; ფსალ. 15—4; 60—5, 36—18; 1 ქართლ. 261; 180; მარკ. 2 — 92; ქილ. 47; სიგელი მკვიდრობისა, актъ владѣнія 2 ქართლ. 168; (ვმკვიდრობ, -რე), ზ. უ. ვსახლობ, ვბინადრობ, населять, жить, обитать, ისუ 9—27; სჭმ. 3—18; კალაგ. 3 — 18; კოლას. 3 — 24, ორნი ტრედნი ერის ბუდეში მკვიდრობენ, два голубя живутъ въ одномъ гнѣздѣ, ქილ. 19; (ვმკვიდრებ), ზ. ვ. ვსახლებ; დავუმკვიდრებ; принимать осѣдлость; утверждаться за кѣмъ либо; ისუ. ნავე 9—17; **მკვიდრები**, ს. მკვიდრი მოსახლე, осѣдлый житель, обитатель, მარკ. 2—117, 146, **მკვიდრებელი**, ს. მოსახლე, житель, **მკვიდროვანი**, ს. ზღვა და ხმელი და ხოლელი მკვიდროთნი; მცხოვრები, бинадари; вселенная; обитатель, ისხ. 34—1; 13—9; 14—26; 10—14, 23; 1 ქართლ. 356, მკვიდროვან ექმნები, населять, **მკვიდროვანება**, ს. осѣдлость.

მკიერი, ზედ. შემკობილი, украшенный.

მკვირნე, ზედ. გაკვირვებული, удивленный, გუგ. 27.

მკვირცხე, ზედ. მშვენიერი, ცუდად. სახით; красивый, милый; რამეთუ იხილეს მკვირცხ ყრმა იგი, ибо они видѣли, что дитя красивое, გამოსლ. 2—3: სჭმ. 7—20; გმრთელ. 11—23.

მკვირცხლი, ზედ. კისკასი, მარდი; ან თამამი, სამეთოწყრ: ქვეითად მოსიარულე, скорый, проворный, быстрый; 1 ქართლ. 176; пѣшій, пѣшеходецъ; მაგ. 14—13; მარკ. 6—33.

მკვლეველი, ს. მაგალ. მკვლეველი გზისა, д. и. ვინმემ გზის მძებნელი, სვეტ. 185; ან უკან დამდევნელი, слѣдящій за кѣмъ.

მკვლელი, ს. მომკვლელი ვინმემ, убійца, მკვლელი სულიერის, мясникъ, **მკვლელობა**, ს. კაცის კვლა, убійство, 1 ქართლ. 350; 1 მაკაბ. 1—25; მარ. 232; (ვმკვლელობ, სზ. არა ახვს), ზ. უ. მოვკლავ, убивать, იერემ. 7—9; **მკვლელობითი**, **-ლებრივი**, ზედ. убійственный, მარკ. 1—22.

მკვნესარე, **-რი**, ზედ. ვინც კვნესის, кто издыхаетъ, ჩონგ. 27.

მკვრელი, მაგ. სკრავიტა, музыкантъ.

მკვრივი, ზედ. სუფთა და გაკეთილი თვინიერ ფუღუროებისა, вѣрнѣйшій, плотный, массивный; **მკვრივ კევი**, ს. მკვარი.

მკოთლვარე, ზედ. ბრწყინვალე, блестящій, შალ. 45.

მკიერი, ზედ. შემკობილი, украшенный, ვაშლ. 17.

მკიცანა, ზედ. მცნობელი, признанный.

მკითხავი, ს. მკითხველი, ვინც კითხულობს წიგნს, წამკითხავი; ამბისა ან პასუხის გამომძიებელი; მდაბ. მფურც, мудрецъ, знатокъ; чтецъ, читатель книги; вопроситель; корожея, гадальщикъ; კაცია. 89; **მკითხველი**, ს. წიგნის წარმკითხველი; ამბის შემცნობი, читатель; вопроситель, ვეფხ. 936; **მკითხაობა**, ს. მისნობა, гаданіе, ворожба, ბუნ. კ. 23; **მკითხველობა**, ს. чтеніе; вопрошеніе.

მკილავი, ს. მძრახველი, მაგინებელი, поноситель, **მკილობა**, насмѣшка, (ვჰ), насмѣхаться.

მკირავი, ს. ჩამკირავი, ვინც კირში ჩასვამდა კაცსა ცვენის გამხეიდველსა, кто заливалъ извѣстью преступника, სამ. კანონ. 23.

მკიცხავი, ს. მკილავი, მძრახველი, поноситель, **მკიცხავობა**; ს. მძრახველობა, поношеніе.

მკლავი, ს. სარძკ ხელისა მხრიდგან ვიდრე თითებადმდე; ძალიერება, ძალი, შეძლებელობა; рука (отъ плеча до пальцевъ); могущество, сила; შეკვმუსრე მკლავი ცოდვილისა, и сокрушилъ мышцы нечестивому, ფსალ. 9 — 15; სიმტკიცე მკლავისა ჩემისა, крѣпость мышцъ моихъ, **მკლავწეწელა**, მცენ. колоніанна, калганъ; **მკლავჩაბრილი**, ზედ. მკლავ-ჩამოგლეჯული, съ оцущенными руками, 2 ქართლ. 532; მკლავ-მაგარი, ზედ. ძლიერი, сильный, мощный, **მკლავება** (ვიმკლავებ, -ვე), ზ. ვ. გადვაკეც ტანსაცმლის, засучить рукавъ, (ვიმკლავებ), ზ. ვ. ხელის-განიტკეცებ, обнажить руку, ხელში ვიგდებ, захватить въ руки, (ვემკლავები, -ვე), ზ. თვ. შევხვდები, ვიღებ ხელში, брать руками, хватать, ღმრთის განგებასა ნუ ვინმე გმკლავებს, никто да непротивится Божьему предопредѣленію, ვისრ. 25; **მკლავიანი**, ზედ. მკლავის მქონებელი, имѣющій руки, რუსუდ. 254.

მკოთლვარე, ზედ. მბოლავარე, курящійся.

მკლთოვარე, ზედ. იშუსკაიშ блескъ, **-რება**, ს. блескъ, შალ. 45.

მკმოლვარე, ზედ. კომლის აღმომშვებელი, дымящійся, მარკ. 2—160; ისხ. 7—4, შალ. 20.

მკობა, სზ. убираніе. снаряженіе; хвала, прославленіе; (ვმკობ, ვმკე), ზ. ვ. მოვრთავ, მოვკაზმავ,

განკაშკაშება; ქების შეკრება, შეკაზმვა ქებითა; убирать, украшать, наряжать; хвалить, превозносить; კამკობი, -მკე, ზ. ვ. მოკირთება; გიქება; украшаться, быть прославляему; **მკობილი, ნამკობი** ან **მკული**; украшенный; прославленный; გეფხ. 25.

მკოდავი, მიმ. наносящій рану. Введ. 59.

მკოდოვანი, ს. გლახა, нищій, бѣдн. 40—12.

მკრეფელი, მკრეფი, ს. მომგროვებელი, собиратель, сборщикъ податей. გეკ. 20; გეფხ. 930; -ხარკისა, сборщикъ податей.

მკრეხელი, ს. მძარცველი ან ეკლესიის ხახვართ მტაცებელი ან მპარავი, грабитель; святотатецъ, Чхов. Гюрг. Мгеч. Ква; -ხიფლიცისა, анаѳ. 58.

მკრთალი, ზედ. შეშინებული, მშიშარი, მხდალი, გაუბედავი, робкій, гепф. 1240; -ცხენი, робкая лошадь, მკრთალი ფერი, блѣдный цвѣтъ, мкрталі фери, Мегр. Лашх; темный свѣтъ лампы, **მკრთალად**, нар. трусливо, робко, блѣдно; **-მკრთალობა**, ს. боязливость.

მკრთომარე, მკრთოლვარე, მკრთომელი, ზედ. ბრწყინვალე, издающій блескъ, гепф. 1167; მკრთომარე სხივი, блестящіе лучи, მკრთომელი ვარსკულავი, блестящая звѣзда; **მკრთომარება, მკრთომელობა**, ს. ბრწყინვა, блескъ, 1 ქართლ. 261; (ვჰკრთომარებ, -რე), ზ. უ. კრთომა, издавать блескъ, Мрк. 1—156; ქიმოთ. 114.

მკრჩხალი, ზედ. ჭანგ-მახვილი ენაჲთ, остроконечный, гепф. 1035, Гам. 48.

მკრძალი, ზედ. осторожный.

მკრძალავი, -ლველი, ს. დამცველი, შემნახავი, хранитель; блюститель; მკრძალავი თავისა, ვ. ი. თავის შემნახავი, берегущій себя, гепф. 1225; 2 ქართლ. 139.

მკსინვარე, ზედ. აშლილი, განრისხებული, მომღურავი ან მგლეჯარი; ქუში, პირქუში; სახკიცი, ძლიერი, гнѣвный, сердитый, злой; суровый; жестокій, დაბად. 42—7; 31 — 25; საქმ. 4 — 2; -ზამთარი, жестокая зима, Мрк. 1—19. **მკსინვარება**, ს. მღრუტუა, რისხვა; პირქუშობა; სახტიკობა; სიძულთა წერილში: უთანხმობა სიმღუტუა, კამათობა, Ѳомина, ѣзъ, негодованіе, досада; суровость; раздоръ, несогласіе; იყო უკუე მკსინვარება მათ შორის, и была между ими распря, საქმ. 15—39; -ზამთრისა, суровость зимы; 1 ქართლ. 326. [მკედარი.

მკუარი, მკუახე, მკუდარი, ნ. მკვარი, мертвый.

მკუთნეელი, ზედ. განსაკუთრებული, განკუთნილი ან მმსახურებელი, принадлежащій; служащій; დან. 3—12, 13; მკულელი, ნ. მკველელი.

მკული, ზედ. შემკული, განშვენებული, მოკაზმული, украшенный, **მკულობა**, ს. მორთულობა, украшеніе.

მკუპრავი, ს. კუპრის წამსმელი, смоловщикъ, кто покрываетъ смолою бурдюкъ, лекц. 139.

მკურავი, ნ. მკვრავი.

მკურნალი, ს. და ზედ. ექიმი, врачъ, медикъ, Мрк. 9—12; гепф. 359; **-წამალი**, излечивающее лекарство.

მკურნალობა, ს. ექიმობა, врачеваніе; медицина, (ვჰმკურნალობ, -ლე), ზ. ვ. ექიმობ, врачевать, лечить; ქილ. 502.

მლაშვავი, ზედ. მუშაღარი, მოლაღე, მორწყუარი, сварливый, бранливый, гепф. 1051, 1225.

მლაშე, ზედ. მარილიანი, გარდამკვნით დამარილული; соленый, -სისხლი, ვ. ი. წამხდარი სისხლი, испорченная кровь, მლაშე მიწა, солончакъ, ვისრ. 18, 157.

მლაღობელი, ზედ. მოლაღე, მოხუმარი; шутливый, шутникъ; ლრეკ. 85, 100.

მლეველი, ზედ. ვითარი, какой, каковой; ესე მლეველი, ვ. ი. ესე ვითარი, такой, იერემ. 51 — 19; 30—7; გულსავსე ქმნილი, довольный, სად. ლ. **მლეველობა**, ს. მსგავსება; ზეიმი, გულსავსე ქმნილი, довольство, სად. ლ. გამომწყენებლობა, подобіе; торжество, ან გულსავსება, удовольствіе, წმ. ჰაგრეს ცხოვ.

მლეველი, ზედ. მკვ. -ღლეთა, ვ. ი. ღლეთა მკარგველი, ჴშირადღე გამაკრებელი დროთა, гепф. 185; теряющій время.

მლეწავი, მლეწველი, ს. გამლეწი, მგეხლოვე, молотильщикъ, **მლეწავი**, ს. დამქცეველი, разрушитель, **მლეწაობა**, ს. ქცევა, разрушеніе, სად. ლ.

მლივი, ზედ. გალეული, გამხდარი, ჭანი, ნალეკი; тѣлесно, сухопарый, тощій; тонкій.

მლიქნელი, ზედ. პირმოთნე, მაცთური, льстецъ, **მლიქნელობა**, ს პირ მოთნეობა, лесть, (ვჰმლიქნელობ, -ლე), ზ. უ. პირ-მოთნეობ, льстить.

მლმობელი, ზედ. გულის შემატკივარი, сердобольный, **მლმობელობა**, ს. გულის შეტკივნე, сердоліе.

მლოდინე, ვინც მოელის, ожидающій, чающій.

მლოშნელი, ზედ. მლოკავი; მკოცნელი, кто любитъ лизать, ქილ. 444.

მლოცავი, მლოცველი, ზედ ლოცვის მომჭმელი, ან დამლოცავი; молельщикъ, богомолецъ; благословляющій, სამ. სომხ. 400; **მლოცაობა, მლოცველობა**, (ვმლოცაობ, ვმლოცველობ, -ლე), ზ. უ ვილოცე; ლოცვა, ვაკურთხებ, молиться; благословлять; გეფხ. 823; ქილ. 36; მლოცაობის სახით, подъ предлогомъ молитвы; გამლო. 11.

მლტოლვარე, ს. გაქცეული, მოკი, бѣглецъ, **მლტოლვარება**, ს. გაქცევა, бѣгство.

მლხენელი, მლხინებელი, ზედ. შვების მომცემი; მშვენელი, ლხინების მომცემი, увеселительный; облегчающій (боль и т. п.).

მმართებელი, ს. გამგე, правитель, **მმართებლობა**, ს. გამგეობა, управленіе, администрація; правительство; Мрк. 1—11.

მმარხველი, ს. მარხვის შემნახავი, постникъ, -საიდუმლოსი, хранитель тайны; **მმარხველობა**, ს. მარხვის შენახვა, постничанье.

მმეფობი, ზედ. მეფედ მჯდომი, царствующій.

მმთავრობი, ს. მპყრობი, владѣющій.

მმკაცრი, ზედ. სიმკაცრით მქცევი, строгій.

მმიწობა, ზედ. მბრუნავი, იქცევისი, вращающійся, ეზეკ. 1—13.

მმოსელი, ს. შემმოსავი, одѣватель.

მმრუში, ს. გარღმავალი რჯულისა, нарушитель закона.
მმუდარე, ზედ. მოხოვნელი, просящій.
მმურკნელი, ს. სარეცხის გამრეცხი, мывшикъ, прачка, მარკ. 9—3; ქილ. 444; 581; იხილ. 56—2, **მმურკვნელობა**, ს. მრეცხაობა, занятіе стиркою бѣлья.
მმწყსველი, ს. მწყემსი, пастырь, пастухъ, იხილ. 61—5.
მნა, მნაში (ბერძნ.), ს. ოქროს ან ვეცხლის წონა, ასწონდელის გირვანქისა ღირს, равнявшаяся двумъ фунтамъ серебра, რაც განაც ბეღლად წონით ილებდნენ სავაჭროდ; старинная монета въ 60 сикль, вѣсомъ въ фунтъ, ლუკ 19—13.
მნადირებელი, ს. მონადირე, охотникъ.
მნათე, ს. სანთლის ამნთებელი ან გამზადებელი ეკლესიაში, свѣчникъ, церковный староста, ს. კანდელაკი.
მნათი, ს. მნათობი, свѣтило, ჩახრ. 71.
მნათლებავი, მნათველელი, ს. ვინც ნათლავს; креститель.
მნათი, ზედ. მანათობელი, вѣрующій, свѣтлый, дающій свѣтъ, ნინო ქართველთა მნათი, Нина просвѣтительница Грузинъ; მნათი მნათობი, свѣтлое свѣтило, ვეფხ. 33.
მნათობელი, ზედ. მანათობელი, освѣщающій, ვეფხ. 979.
მნათობი, ს. ზეცაური სხეული მომფენი ნათლისა, небесное свѣтило: მზე, მთვარე, ვარსკვლავი, დაბად. 1—14, 15; ვეფხ. 6; ზოგჯერმე მიწერების ჩინებულთა კაცთა; свѣтило небесное; знатный, славный; -თვალი, камень, дающій блескъ, брилліантъ, ეს მათ სამთა გმირთა მნათობთა, и эти три славные героя, ვეფხ. ცის მნათობნი, свѣтила небесныя, **მნათობიერი**, ზედ. სინათლის მომცემი, дающій свѣтъ, 1 ქორთლ. 278.
მნაბავი, მნაბველი, ს. თვალით მხილველი, зритель, очевидецъ, ჩახრ. 49.
მნატვრელი, მნატრავი, ს. მონატრე, желатель, желающій.
მნდე, ზედ. მსახებელი, надѣющійся.
მნდომი, ზედ. მოწადინე, желающій.
მნე, ს. მოწყალე. განმგებელი რისამე, вѣрный; чиновникъ, правитель, завѣдывающій чѣмъ, ლუკ. 16—1; რომაელ. 16—23; 1 კორ. 4—1; გალატ. 4—2; ქილ. 42; მნე სახლისა, домоправитель; მნე ქალაქისა, начальникъ города.
მნებებელი, ს. მნდომა, ან ნების დამრთველი, желатель, соизволитель, желатель; **მნებებლობა**, ს. ნება, მნდომობა, воля, желаніе; ვეფხ. 712; **მნებელობითი**, ზედ. სასწადილო, желательный.
მნეობა, ს. გამგეობა, правленіе, управленіе, (ჟამნეობ, სჩ. არა აქვს); ზ. მ. განაგებს, управлять.
მნერბავი, ცხვარი; ს. მამალი ცხვარი, баранъ для случки.
მნერგავი, მნერგველი, ს. დამნერგავი, свѣтель, сажатель дерева.
მნეცარებელი, ს. მნაცრველი, увлажатель.
მნთებარე, ზედ. მთებარე, горящій, ქილ. 232; **-რება**, горючесть.
მნიშნველი, ზედ. დამნიშნველი. значущій, **მნიშნველობა**, ს. დამნიშნველობა, значеніе, ჩონგ. 34.
მო, თანდ. რომელიც ქარდების თავზე ჰმნათ.
მო, შემოკლებითი ბძანებითი ჰმნისაგან მოსვლა, მოდი), მაგალ: აქ მო, ე. ი. აქ მოდი, поди сюда.
მოაბა, მუაბა (არაბ.), ს. საქუთელი, ცხვრეულნი, ქეჯო, კილობანი, კუბო, назаніе, портъ-шезъ; 2 ქართლ. 295; რუსუდ. 161; ნ. ჩ. ლ.
მოადგილე, ს. ვინმესმე აღგილის მჭერი, намѣстникъ, заступающій чье либо мѣсто; 2 მაკაბ. 11—2; 2 ქართლ. 494; მრთ. 2; **მოადგილეობა**, ს. სხვის აღგილი ჭერა; намѣстничество, исправленіе чьей либо должности.
მოადგილო, ზედ. არა ძნელი, легкій, **მოადვილება** (მოვიადვილებ, -ლე), ზ. მ. გავიადვილებ, облегчить себѣ, (მოვუადვილებ, -ლე), ზ. მ. გავუადვილებ, облегчить кому либо, ვეფხ. 297; 53; **მოადვილობა**, ს. სიადვილე, легкость.
მოადი (არაბ.), ს. მოღვე, ან პასუხის გამცემი, сопернякъ; истецъ, отвѣтчикъ, ვეფხ. მეფ. სამ. 3. 21, 143.
მოადრეო, ზედ. ადრეობითი, ранній, მოადრეობით მოდი, приходи по раньше, **მოადროება** (მოვიადროებ, -ვე), ზ. მ. დროზედ ვიქმ რასმე, ადრე აღვასრულებ, заблаговременно дѣлать что, ვეფხ 853; მოადრეოდ, ზზ. за ранѣе.
მოავადყოფება (ვიავადყოფებ ოავს), притворяться больнымъ.
მოავე, ზედ. უკეთური, лукавый, злой, злодѣй; აღბ. 67; ქილ. 80, 204; **მოავო**, дурноватый.
მოაგება (ვ), ზ. მ გავიგებ, ухудшать.
მოაზრე, ზედ. ფიქრად მჭრი, предполагающій, думающій, ვეფხ. 202; **მოაზრება** (მოვიაზრებ, -რე), ზ. მ. მოვიაზრებ, мыслить, придумать, сообразить, ბუნ. კ. 97, 201; -ზრებულება, ს. сообразительность.
მოათქუს, 3 პირი ზმნისა მოთქმა (მომათქს, მოგათქს, მოათქს, ე. ი. მომადგება, მოშენდეს, ნ. მოთქვა.
მოალერსე, ზედ. და ს. ცრელი, ласковый; говорящій, შემოქცევარი, вѣрно служащій, ласковый; собесѣдникъ; ქილ. 436; **მოალერსობა**, ს. მასლაათი, სიამოვნება გარეშე, бесѣда, привѣтливость.
მოალისფერო, ზედ ალის ფეროვანი, красноватый, **მოალისფერობა**, ს. ალის ფერი, красноватость.
მოამბე, ს. ამბის მთქმელი, разсказчикъ, вѣстникъ, ვეფხ. 978, რუსუდ. 131; 418; 2 ქართლ. 472; ქილ. 123; ფარს. 428; **მოამბეობა**, ს. ამბის თქმა, вѣстничество, სამ. გიორგის. 42.
მოანგარება (მოვიანგარებ, -რე), ზ. უ. ანგარებით მოვიგებ, мошенничать, корыстоваться, 1 კორ. 7—3; თუსტ. 4—6; ქილ. 254, 309, 364.
მოანგარიშე, ს. თვთრის მთვლელი, счетчикъ, **-შება** (ვ), ზ. მ. сосчитать.
მოანდერძე, ს. ანდერძის მთქმელი, завѣщатель.
მოარება (მოვარებ, -რნებ, -ნე), ზ. მ. მოვაქარებ, заставить обойдти, მოარნა თვალნი, обвелъ глазами, ვეფხ. 72, (მოვიარებ, მოვიარებინ, -რე), ზ. უ. მოვიელი; მოვისეირნებ; обходить, ვეფხ. 71, 385,

901; прогуляться, ვისრ. 32; (მოვუარე, -რე), ზ. უ. მოვუვლი; обойдти вокругъ чего; нещись; ухаживать за кѣмъ либо; რუსულ. 622, **მოარული**, მიმ. ქმნულ. წ. 36; обходящій, **მოარული** ცხი, гибкій станъ; ღვთ. 17. მოარული სარო ან ყვავილოში, кипарисъ рослый, красивый, ვისრ. 34, რუსულ. 312; 709, 993; ქილ. 599; მოარული ცის თვალთა, ე. ი. ხილვაზით გარდარული, звѣзда звѣздами, красотою превосходящее небесныя свѣтила, ქილ. 243, **მოარულობა**, ს. სიარული ან სილაშაზე, прогулка; красота; **მოარკოვება**, უნდა მოვარკოვება, იქ ხაზე; 2 ქართლ. 561.

მოარშიყე, ს. მოყვარული, ქრფიალი, влюбленный. **მოარშიყობა**, ს. მოყვარულობა, ქრფიალება; влюбленность, ухаживанье за женщиной; (ვქმოარშიყობ, -ყე), ზ. უ. ვეტრფიალები, ვყოლიი ქალს, ухаживать за женщинами.

მოაზაბე, ს. ყურ-ცვლული, თან მოხაგრე, товарищъ, сотоварищъ, союзникъ.

მოაზაკე, ს. ტოლი ხნითა, сверстникъ, 3 მაკაბ. 4—7.

მოაზვარეზე, ს. აზვარეზზედ მოთამაშე. მობურთალი, მორკინალი, მოჭიდავე, ვეფხ. 68; ратоборецъ, атлетъ, 1 ქართლ. 293; **მოაზვარეზობა**, ს. აზვარეზზედ თამაშობა, ратоборство, (ვქმოაზვარეზობ, სრულ. არა აქვს), ზ. უ. აზვარეზზედ ვქთამაშობ, ратоборствовать, სხმ. ლ.; ქილ. 597.

მოაქამდე, მოაქამომდე, ზზ. ამ ადგილამდენ, до сихъ поръ, ფსალ. 70—17; **მოაქ-ამადმდე**, ზზ. ამდრამდინ, до сего времени, 2 სჯული 29—28.

მოალბე, ს. ალბის აღმზრდელი. воспитающій.

მოალბარებე, ს. მეალბარება, ხელოვნი მჭა, художникъ.

მოამიყე, ნ. მოარშიყე, იქმ. 26.

მოახლე, ს. მხლებელი მეფისა ან მახლობელი; თანად მხლებელი; ამხანაგი; ვეფხ. 44, 728; ხმ. გიორ. მ. 10, 17, საზოგადო ლაპარაკში: შიმუნვარი, მხვედელი, გოგო; приближенный; близкій, товарищъ; служанка; მოახლედ, ზზ. მახლობელ, близко, მოახლური, ზედ. къ служанкѣ относящійся, აბოტონ. 4—39.

მოახლება, სზ. приближеніе, (მოვიახლებ -ხლე), ზ. მ. ღვთაებლოვება, ახლოს მივიყვან ან მივიყვან, приближать, ვეფხ. 909; (მოვახლოვებ, მოვეახლოვები, მოვეახლოვები მოვეახლება), ზ. ვდ. თუ. ღვთახლოვებ, ახლოს მივალ. приближаться, დიად. 27 — 41; 45—3; მოეახლნენ, приблизились, ტიპოთ. 37; მომეახლება, приближается ко мнѣ, რუსულ. 1; ქილ. 477; მოახლებული, მიმ. близкій, -ბულები მოახლებულნარ, მოახლებული, მოვახლოვილი, приближался, მარკ. 14—42; (მოვახლ, მოვახლ, მოახლ), ზ. მ. მახლობელვარ, -ხარ, -არს, я близокъ есмь, еси, есть; მოახლ ღღე. приходитъ день, ფსალ. 36—14.

მოახლება (ვუმოახლებ, -ლე), ზ. უ. მოახლედ ვახლებარ, მოახლედ ვემსახურები, прислуживать, ხმ. სიმწ. 33; ქრისთ. 89; **მოახლობა**, სზ. близость, (ვმოახლობ, -ლე), ზ. უ. ახლოს ვარ; ან მოახლედ ვემსახურები, быть близкимъ; служить; მოახლობა, ს. близость; исполненіе обязанностей прислужницы, ვისრ. 153; მოახლობა უღირსებისა, быть рабомъ невѣжества; ვისრ. 178.

მოახლო, ზედ. მახლობელი, ახლოს მყოფი, близкій, **მოახლოვება** (მოვახლოვებ); приближать, (მოვეახლები, -ლი); ზ. ვდ. приближаться.

მოახლო, ზედ. ახალი, новенькій.

მოახლური, ზედ. მოახლისებრი საკუთარი, къ служанкѣ относящійся.

მოახს, ნაწ მოახლება

მოაჯვარი, ს. კანკელი, алтарь, рѣшетка.

მოაჯგე, ს. მთხოველი, მოსიყვარი, проситель.

მოაჯგეობა, მოაჯგობა, ს. თხოვნა, სანიყარი, просьба, жалоба, (ვქმოაჯგებ, -ჯგე), ზ. უ. ვსთხოვ. ხაჩვარ მოგართმევ), просить, приносить жалобу; რუსულ. 519, 974, 978; ვეფხ. 748.

მობაგვა, ს. გარშემოვლება, обвести, обнести; **მობაგული**, მიმ. обнесенный, იგზგ. 41—15.

მობაძებება, სზ. ბაძებად მოგქსარმავ, сварить въ горшкѣ; **-გული ტკბილი**, ხმწ. 115, горшокъ.

მობადურება (ვმობადურებ, -რე), ზ. მ. ბადით ღვთაჭერ თევზსა ან მცირისველსა, ловить рыбу, птицъ сѣтью, ქილ. 587; მოციქულთა სიტყვით მობადურებს, апостолы словами увлекли многихъ, ტუჯ. 27.

მობავთე, ს. მკვლარის მოკრძალი, ბავთის მოქმედი, плакальщикъ, плакуша, плачея.

მობაზარ-მოფარდება (მოვფარდები), ზ. მ. ბაზარში ვფიდი, купить въ рынкѣ, ტიპ. 175.

მობაზრება (ვქმბაზრავ, -რე), ზ. მ. ბაზრად გარდავაქცევ. обратить въ рынокъ, ქილ. 32.

მობაკება, მობაკვა (ვქბაკებ, ვქბაკავ, -კე), ზ. მ. გარშემოვლებ ბაკსა, обвести оградою, (მოვუბაკებ რისხვას), ზ. მიმ. რისხვით შევაშინებ, ужасомъ устрашаю), ზ. მიმ. რისხვით შევაძრწუნებ, навести страхъ, მოარკ. 242; **მობაკული**, მიმ. обнесенный.

მობალახე, ს. ვინც ბაბალახის ალებს, сборщикъ податей за потравку скота; ლხცულ. 7, 98, 139.

მობანა, მობანება (მოვქბან, -ქბანებ, -ნე), ზ. მ. ღვთაბან, мочу, обмыть, омыть мочу, пачкать кому голову, (მოვიბან, -ნე), ზ. მიმ. ღვთაბან. обмыть себя, ქილ. 481; 2 ქართლ. 371.

მობანება (მომბანებ), ზ. მიმ. ბანი მითხარით, вторите мнѣ; აბგ. 6—35.

მობარება (მოვბარებ, -რე), ზ. მ. შესანახავად მივბაკმ, ან ჩავბარებ, отдать на храненіе кому что, поручить, вѣрить, (მოვბარებ, რე), ზ მიმ. ჩავბარებ, მივალებ შესანახავად, принять на храненіе; (მოვებარები, -რე), მოვეცემი შესანახავად, быть отдану на сбереженіе, вѣрить, и получить на храненіе.

მობარება (მოვქბარავ, -რე), ზ. მ. მოვითხნი, ღვთბარავ. поконать немного, ქილ. 648.

მობაძავი, ზედ. მბაძავი, подражатель, 2 ქართლ. 371; მარკ. 2—197; მობაძავი ცოა სვეტი ცხოველი, столпъ животворящій равный небесамъ, ტუჯ. 22.

მობაძვა (მოვქბაძავ, -ძე), ზ. მ. მივქბაძავ, მივამბაძებ, подражать.

მობაწრვა (მოვჰბაწრავ, -რე), ზ. ვ. ბაწრით მოკიდება, обвить веревкою, ხან. ლ.

მობეგრე, ს. ბეგრის გაღება, податной, окладной, ხან. გ. ვ. 29; გორგ. 93.

მობეზრება (თან მოვიბეზრებ), надоѣдать кому; (მოვჰბეზრდები), ზ. ვე. მოვჰსწყინდები, соскучиться, მობეზრებული ცხოვრება, скучная жизнь.

მობეზღარი, ს. მაბეზღარი, доносчикъ, клеветникъ, ხან. ვახტ. 253; მოურავ. 22; 2 ქართლ. 567.

მობეჟვა (ვჰ), ზ. ვ. დავჰბეჟავ, скомкать.

მობერვა, სს. ღვთისაგან ზეგარდმო მოვლენა პანაგიისა გონებისა ან მეხლისა, вдохновеніе, ჩახრ. 80; (ვჰბერავ, -რე), ზ. უ. ვჰბერი, ვუბერავ, дуть, ხაქ. 2—2, ხურნელი ხუნი ვარდი ღვინ მოგვბერნ ქვენაბუქან, ე. ი. ნავმან ვარდ შეშოჭრაო, და მისი მშვენიერი ხუნი მოიცაბაო, ვეფხ. 724; сегодня вѣтеръ принесъ намъ пріятный запахъ розы.

მობერკეცი, ზვე. მცირედ მოხუცებული, старовато-ватый.

მობერტყვა (მოვბერტყ, -ტყე), ზ. დავბერტყავ ხილს, трясти, сбивать фрукты съ дерева, ქილ. 573.

მობერწება (ვჰბერწდები, ზ. ვე. дѣлаться безплоднымъ.

მობეჭდვა (ვჰბეჭდავ, -დე), ზ. ვ. ბეჭდეს დავსცემ, печатать, ქილ. 262, 222.

მობზეკა (ვჰბზეკ, -ზეკე), ზ. ვ. მოვჰკაკვე, согнуть, сгибать, ვეფხ. 21; (მოვიბზეკები, -კე), ზ. ვ. მოვიხრები, сгибаться, **მობზეკილი, მონაბზეკი**, ვიქ. согнутый.

მობილწება (ვჰბილწდები), ზ ვე. омерзѣть.

მობინძურება (ვი), ზ. ვ. стать нечистой.

მობიბინე, ზვე. მცენარე მწვანეფრად აბწვენებული, о раст. зеленѣющій, ბუნ. კ. 282; ნიშნ. 56.

მობირება (მოვიბირებ, -რე), მოვიხიბირებ, მოვიზიდავ თვისკენ ძალით, привлекать, склонять на свою сторону, (მოვიბირები, -რე; მობირებული ვიქნები), ზ. ვ. მოვიხიბირები, быть привлечену на чью либо сторону, быть подговорену; დარეჯ 2—85; მოვუბირებივარ, я подговоренъ, დარეჯ 2—97; **მობირებული**, увлеченный.

მობლარდნა, მობლანდვა, მობლარდი ვჰ, ზ. ვ. მოვახვევ, მოვიმეც, გარემოვსდებ, обвивать, обклеивать; укутывать, (მოვიბლარდნი, -ნე), ზ. მიჩ. მოვიხვევ, მოვიცვამ; обвечь, окутать себя, обвить себя; იუდვ. 27—7; ქილ. 686, შვთ. 56.

მობმა, სს. привязка, მობმა მოტეხილისა, исправить вывихъ, или сломанную кость, ბუნ. ლ; (მოვიბამ, მოვიბი), ზ. ვ. მოვკრავ, მივკერ, თოკსა, ძაფსა, დავიბამ, привязать, მოვიბამ ზურგსა, მხარსა, помогать кому, пристать къ кому, силотиться. 2 ქართლ. 519; გუგ. 33; (მოვიბამ, მოვიბი), ზ. მიჩ. მოვკრავ; მეფეთანა თან: მოვიხმამ ნადიმსა (მობმა ითქმის **ერთის** ნადიმის თან ან მოხმა მრავალთა ნადიმთათვის); привязать себѣ; приносить плодъ (о деревѣ); კეთილი ხე კეთილს მოიბამს, хорошее дерево приноситъ хорошій плодъ. და მოიბით (ე. ი. მოიბით), ზვარაკი იგი ჭიმებული და დაჭკლ, привяжите откормленнаго тельца и заколите, ლუკ. 15—23; და მოიბნა ბრაჰამ ცხოვარნი და ზვარაკნი და მისცა აბიმელექს; и привязалъ Авраамъ телку и крупнаго скота и отдалъ Авимелеху, დაბად. 21—27; მოვჰბამი, -ბი, ზ. ვ. დავჰკერი, привязать себя, **მობმული**, მიმ. привязанный. მოჰმული კარვი კარავზედ, шатеръ за шатромъ, დარეჯ. 130; მობმული ქვეყანა ქვეყანაზედ, одна съ другою смежныя страны, გორგ. 56.

მობნევა (ვბნევ, ვბნიე), ზ. ვ. მოვჰყანკყე, разсыпать, разбросать; обсыпать; (მოვიბნევი, -ნე), ზ. ვ. მოვიფანტები, მოვიფრები, разсыпаться, ქილ. 278.

მობნელება (ვბნელებ, -ლე), ზ. ვ. ღვიბნელებ, ხიბნელეს ჩამოვბნელებ, затемнять. მოვბნელდები, ზ. ვე. ღვიბნელდები, затемняться.

მობობღვა ზ. უ. ვჰ, таиться.

მობოკვა, მობოკლვა (ვჰბოკლავ, -ლე), ზ. ვ. ღავხვევ, მოვხვევ. обвить, ქილ. 459; 606; -ხიხ. согнуть дерево въ дугу; (მოვიბოკლები, ზ. მიჩ. მოვიკრუნჭები, съежиться, ქილ. 562.

მობოლვა (მოვჰბოლავ, -ლე), ზ. უ. ვჰბოლავ, вырѣзать ложку ვეფხ. 724; дымѣть, ქილ. 208.

მობოლოდ, ზზ. ბოლოს ღრის, наконецъ.

მობოტება (ვი), ზ. უ. валить (о крупныхъ животныхъ) идти медленно.

მობოძება (ვბოძებ, -ძე), ზ. ვ ვბოძებ, მოვიხიბ, მოვიხიბ; მოვხეც, жаловать, дарить, მოგიბოძეთ, мы пожаловали тебѣ, ხოლად. სიგ. 11.

მობოჭვა (ვჰბოჭავ, -ჭე), ზ. ვ. ხელით ვიგდებ, захватить, прибрать къ рукамъ.

მობრალული, ზვე. გულის შემაკლებარი, жалостливый, სომხ. ხან. 157; ლექ. 20.

მობრიყვება (ვი), ზ. მიჩ. მოვიტყუებ, обмануть, რიანდი 28.

მობრტყე, ზვე. რაღაცნაც ბრტყელი, плосковатый, **მობრტყელება** (ვბრტყელებ, -ლე), ზ. ვ. გავბრტყელებ, дѣлать плоскимъ.

მობრუნება, სს. поворачиваніе; поворотъ; მობრუნება ხვნის, у. о. შექცევა, возвратъ болѣзни, ქმნ. ჯ. 112; მოვბრუნებ, -ნე), ზ. ვ. წაღმა მოვაქცევ, მოვაქცევ, поворотить, повернуть, მოვბრუნებ მწვადსა, повернуть жаркое на вертелѣ, მოვბრუნებ სულობას; привести въ чувство, (მოვიბრუნებ, -ნე), ზ. მიჩ. უკუ მოვიქცევ. დავიბრუნებ, возвратить себѣ, მოვიბრუნებ გულსა, успокоиться, დავრ. 9; ქილ. 659; მოვიბრუნებ სულსა, ожить, (მოვჰბრუნდები, -დე), ზ. ვ. მოვიქცევი. ცნობას მოვიდე; поворотить назадъ; придти въ себя; придти въ чувство, ხელი მოვიბრუნდა, болѣзнь возвратилась, მოვუბრუნდები, -დე), ზ. ვე. დავუბრუნდები, поворотить, обернуться къ кому, რუსუდ. 884; **მობრუნებული**, მიმ. возвращенный; повернувшій, შეხვ. გორგ. ვ. სამ.

მობრუნვილება (მოვჰბრუნვილდები, -დე), ზ. ვე. ღავსუსტდები, მოვუძლურდები; ослабѣть; притупиться. მობრუნვილება კბილთა, набить оскомину, იუდვ. 17—2, მოვბრუნვილებ), ზ. ვ. მოვასუსტებ; მოვასუსტებ, притупить; **ослабить**.

მობრძანება, ნ. მობძანება.

მობრწყინვა (ვ), **-ება**, ზ. უ. ჭკნობრკიალებ, ჭკნობინავრებ, ჭკაშკაშებ, сіять.

მობრწყინება (ვ), лощить, придавать блескъ.

მობუგვა (ვ), ზ. მ. მოვჭიწვივ, сжечь.

მობუზვა (მოვიბუზები, **-ება**, ზ. ვ. სიცივისაგან მოვიკრუნჩხები, შევიკუმშები, нахохлиться, насжиться, пахмуриться; **მობუზული, მობუზვილი**, მიმ. надутый.

მობუზღუნე, ზედ. მერკეინავი, ворчливый, **-ნოება**, ворчливость.

მობურვა (მოვჭიბურავ, **-რე**), ზ. მ. მოვფარებ, покрыть, კამოს. 26—12; (მოვიბურავ, **-რე**), ზ. მიჩ. მოვიფარებ, накрыть себя.

მობურთალი, ხ. ბურთით მოთამაშე აზარტზე; ратоборъ на публичныхъ играхъ въ мячики, ვეფხ. 20; рус. 419, 441, 372.

მობოჭვახელია (ვ), ზ. მ. сжать руку.

მობღუნება (ვ), **-ება**, ზ. მ. მოვჭიმავ, მოვჭიმუკავ, сжать, сконкать, (მოვიბღუნები, **-ება**), ზ. ვ. მოვიბუზები, съежиться.

მობძანება, ხ. приходъ, пріѣздъ, (მოვიბძანებ, **-ნე**), ზ. მ. მოვიყვან, приводить, (მოვჭიბძანები, **-ება**), ზ. ვ. მოვალ, приходить, пріѣзжать, ქილ. 205.

მობძარვა (მოვჭიბძარავ, **-რე**), ზ. მ. მოვჭიგლეჯ, მოვჭიწერ, потерзать, поразодрать, მობძარვა ხორცის ჯაილით, მარკ. 2—196; искусать тѣло зубами.

მობჯენა (ვიბჯენ, **-ჯინე**), ზ. უ. ფეხს ვიბჯენ, გადავსდგმ, переступать ногою. рус. 272. (მოვებჯინები), бывши ущербленъ, ходить, едва могъ дышать, сперло дыханіе.

მოგანგლვა (ვ), ზ. მ. მოვჭსერი, загрызить.

მოგანგრვა (ვ), ზ. მ. გავჭერებ, გამოვრჩები, обобрать, 2 коринѳ. 12—17.

მოგარება (მოვიგარებ, **-რე**), ზ. მ. კარს შემოვავლებ, окружить, **მოგარებული**, მიზ. окруженный, ეზეკ. 43—17.

მაგარეგე, ზედ. კარი, გარეგანი, внѣшній, **მოგარეობა**, ხ. გარეგანობა, კარეშეობა, внѣшность.

მოგდება (მოვიგდებ, **-დე**), ზ. მ. მოვჭერი, გამოვიგდებ, подбросить, кинуть, წყალმა ძელი ნაპირზედ მოაგდო, рѣка выбросила бревно на берегъ, (ვიგდებ, **-დე** ხელთა), захватить, прибрать къ рукамъ; მოვიგდებ კარსა, притворить за собою двери, მზეშეყოფა ნივთთა წყალი პირზედ მოიგდებს, вода легкія вещи держитъ на поверхности, ქიმ 1. 3, 82, 271. ძმეშ მოიგდო ნადები, молоко отстоялось, покрылось густотою; **-დროშს**, схватить знамя, შავთ. 74, მომიგდებ, **-დე**), ზ. მიჩ. მომიგერი, кидаешь мнѣ, бросаешь мнѣ, მომიგდებ ყურსა, подслушиваешь меня, ყური მომიგდე, послушай меня, ვეზირობა შენი ღმერთს ჩემზედ მოუგდია, Богъ представилъ мнѣ давать тебѣ совѣты, ვეფხ. 275, მოვუგდებ, **-დე**), ზ. მიჩ. მივუგერი, бросить кому что, მოვუგდებ კარსა, притворить двери, მოვუგდებ ხრიკსა, употребить противу кого хитрость, ქილ. 77; დარეჯ. 2—76; **მოგდებული, მონაგდები**, მიმ. брошенный, **მოგდებინება** (ვ), ზ. სხვ. მოვსტეხ, მოვაშორებ რისამე ღერძსა, отломать, отсѣчь, თვი მოაგდებინა, онъ отрубилъ ему голову, შავი ხვინჯი მოაგდებინე, сними черную пленку, ქიმ. 256.

მოგდომა (მოვიგდები, **-დე**), ზ. ვ. დავვარდები, დავსწვები, ложиться, лечь, მოგდებულვარ, я лежу.

მოგება (მოვიგებ, **-გე**), ზ. მ. მოვჭიგებ, გავშლი, постилать, ვიხ. 79.

მოგება, ხ. შესამატი, სარგო, შეძინება, прибыль, барышъ, выигрышъ, дивидендъ; пріобрѣтеніе; იერემ. 32—11; არა ფრანს მოგება არა აქვს, онъ неимѣетъ никакой прибыли; (მოვიგებ **-გე**), ზ. მ. მივსცემ, მივუზღვევ, მაგიერს გარდვუხდი; უწინდელს მდგომარეობაში მოვიყვან; возвавать, даровать, платить, приводить въ прежній видъ, возставовлять, 2 სჯულ. 32—6; 2 შეფე. 22—21; ფსალ. 7—4; ღმერთმან მოგაგოს მაგიერი, Богъ, да воздастъ намъ въ замѣнъ, да заплатитъ, რაც მომაგე კეთილისა წილ ბოროტი, за чѣмъ заплатилъ мнѣ за добро зломъ, დაბად. 44—5; და ვითარ მოაგოს კვლადცა მეფობასა თვისსა, и какъ возвратить себѣ царство? 2 ქართლ. 115, (მოვიგებ, **-გე**), ზ. მ. მოვირეწ, შევიძინებ შრომით ან სავაჭროდ ვიშოვი თამაშობით ან სანაძლეოთი; მოველებ სარგებლობას; стяжать, пріобрѣтать; выигрывать; получить барышъ, прибыль; ლუკ. 27 — 22; მატ. 12 — 13; ვეფხ. 1061; 1 ქართლ. 222, 343; აღმ. 98, 157; ქილ. 100; გორგ. 93; მოიგო ღაბა საფასით, онъ пріобрѣлъ деревню покупкою, მოვიგებ სიყვარულსა, пріобрѣсти любовь, მოვიგებ სიყვარულსა, получить возпагражденье, ეზეკ. 16—35; მოვიგებ ვინმესმე გულსა, расположить къ себѣ кого либо; მოვიგებ სახელსა, пріобрѣсти имя, მოვიგებ სათხოვნასა, пріобрѣсти благодать, მარკ. 1—106; კვერკამი არ მომეგო, я неимѣлъ еще времени, ცოტა. 13; მოიგო სანაძლეო, онъ выигралъ заклад, ფურმა მოიგო ხბო, корова отелилась, მოიგეს პასუხი, სიტყვა, они отвѣчали мнѣ. უსამართლოდ მოიგო და უწესოდ წარაგო, беззаконно пріобрѣлъ и безчестно растратилъ; ყოველთვის ვირი თავის გვარს ჩოჩორს მოიგებს, ослица завсегда родитъ подобнаго себѣ осленка, ანტ. 9; (მოვიგებ, **-გე**), ზ. მ. შევიძინებ, მოვურეწ; გამოვარჩევ წინაგებისა, пріобрѣсти для кого; выиграть у кого; მოვიგებ თავსა, пріобрѣсти себѣ, ცოტა. 3 — 13; მოვიგებ სანაძლეოს, выиграть у кого заклад, მოვიგებ პასუხსა, отвѣчать кому, (მოვიგები, **-გე**), ზ. თვ. მოვალ პირველსავე მდგომარეობას; მივიღებ ნაცვალსა, გარდავეხდები, ვეზღვევინები, приходить въ прежнее положеніе, возстановляться; получить возмездіе; იხილ. 23—18; მატ. 12—13; მარკ. 3 — 5; 8 — 25; მოვიგებ თავსა თვისსა, приходить въ себя. ლუკ. 15—17; მოვიგები ჭკუაზედ, гонѣзнь, образумиться, 2 სჯული. 4—39; რუხუც. 674; მომეგო, воздалось мнѣ, **მოგებული, მონაგები**, мід. пріобрѣтенный, выигранный.

მოგებება (მოვიგებებ, **-გე**), ზ. მ. გამოვიყან ან გადმოვიტან მისაგებებლად, выносить или высылать

кого на встрѣчу, რუსუდ. 563; არ სცოდი ჟამი მოაგებოს, если напомнитъ его на неблагопріятное время, ვისნ. 189; (მოვეგებები), ზ. თვ. შეეგებები, встрѣчать.

მოგერება (ვიგერებ, -რე), ზ. ვ. გავრეც მწერთა, обмахивать мухъ, ვეგერები, -რე), ზ. ვ. მოვუქნევ ხელს ან სხვას რასმე დასაგერებლად, ხელს გამოვიღებ, замахнуться, занести руку и т. д. для нанесенія удара, **მოგერებინება**, სხვ. იგივე მოგერება; ბუნ. ქ. 34.

მოგვა (მოვჰგვი, -ვჰგუე), ზ. ვ. მცირედ ღვთგვი, подмести.

მოგვალვა, ზ. ვ. მოვდივარ, приходить, სამ. ლ.

მოგვარება, სხ. приспособленіе, дѣлать мягкимъ, по обстоятельству времени, ადბ. 42; (ვაგვარებ, -რე), ზ. ვ. მოვახერხებ, გავკეთებ რასმე ხერხიანად, გვარიანად; выгадывать, изворачиваться, приваровить, приспособить, придумать, приладить, ვეფხ. 107, 720; მოვაგვარებ ღონეს, придумать средство, ვეფხ. 261, 629, 1202; რუსუდ. 2, 298; (მოვიგვარებ, -რე), ზ. ვ. მოვიხერხებ, придумать, ვეფხ. 117; ღონე სხვა რამ მოვიგვარო, думалъ придумать другое средство, ვეფხ. 530; მომიგვარა, онъ устроилъ мнѣ, ვეფხ. 227, (მოვეგვარები, -რე), ზ. თვ. მოვეხერხები, приваровиться, приспособиться, придумываться; წყენით არ მოეგვარება, огорченіемъ нельзя имѣть успѣха въ дѣлѣ; რუსუდ. 196; ჩემგან რა მოეგვარება, чтожь я могу придумать, рус. 481.

მოგვერდი, ს. მთის გვერდი, сторона горы, ქიმ. 134; ხრიკი ჭიდაობაში, сверженіе ногою, ухватки, пріемъ, уловка борцовъ. მოგვერდის გვრა, подставить кому ногу.

მოგვი (ბერძნ.), ს. მღვდელი, ქურუმი ცეცხლთ-მსახურთა; 1 ქართლ. 269; მეცნიერი ვარსკვლავთ მრიცხველი, მატ. 2 — 1; 7; გრძნეული, მისანი, სიქმ. 13—8; маг, жрецъ; волхвъ, астрологъ; волшебникъ.

მოგვი, ს. ხამლი, ყელ-მაღალი ფეხსაცმელი, ръка, сапогъ.

მოგვნიშული, ზედ. მოგვის მსგავსი, мѣхулка, хитрый, სამ. ლ.

მოგვრა, სზ, приводъ, (მოვჰგვრი, -გვარე), ზ. ვ. მოვიყვან ერისა ან მრავალთა; სპეციალურად მრავალთა თვის ოქმის მოხსნა; приводить; მოვჰგვრი ცოლსა, женить кого, მოვჰგვრი ცრემლსა, прослезить кого, ყარამ. 21; მოვჰგვრი ოფლს, заставить пропотѣть, ისეთ საქმეს მოვჰგვრი რომ, въ такое дѣло впутаю его что, рус. 487; (მოვუგვრი, -გვარე), ზ. მიჩ. მოვუყვან, приводить къ кому, 2 ქართლ. 533; მოვჰგვრი სენსა, напомнить кого на болѣзнь, მოვუგვრი ძილსა, усыпляю, მომგვარე приведи ко мнѣ, ვეფხ. 92; (მოვიგვრები -რე), ზ. ვ. მოვიყვანები, быть приведену, ვეფხ. 1173.

მოგზავნა, სხ. присылка, (მოვჰგზავნი, -ნე), ზ. ვ. მივალენ ან მივუვლენ კაცსა, посылать къ кому кого, подослать, (მოვიგზავნები, -ნე), ზ. ვ. მოვალინები, быть отправлену къ кому, (მოვეგზავნები, -ნე), ზ. თვ. მოვეგალინები, посылаться къ кому, მოგზავნილი, -ნებული, მიჰ. подосланный, присланный, ვეფხ. 978.

მოგზაური, ს. მგზავრი, გზას მავალი; თანა მეგზავრე, путешественникъ; попутчикъ, ქიმ. 64; ლუკ. 2 — 44; **მოგზაურობა**, ს. გზა-გზა სიარული, путешествіе, (ვჰმოგზაურობ, -რე), ზ. ვ. ვჰმგზავრობ, დავდივარ ქვეყნების მოსახილველად, путешествовать, ბარლ. 4—2.

მოგზება, მოგზნება (მოვიგზებ, -გზნებ, -ნე), ზ. მოვსწვავ: ცეცხლით გავახვიგვრებ, сжечь; истребить огнемъ, ცეცხლი მოუგზნეს, подожгли, ქილ. 245; მოვიგზნებ ცეცხლსა, разложить для себя огонь; მისგან მოიგზებს და ალაგებებს გულსა, отъ него получаютъ огонь и воспламеняетъ сердце; მარკ. 2—59; კარს მოვიგზნათ დახოცილნი, мертвец. 60; обложилъ себя убитыми тѣлами.

მოგიჟება (ვი), ზ. ვ. одурять.

მოგიჟიანება (ვი თავსა), притвориться дуракомъ.

მოგლა (მოვჰგლი, -გალე), ზ. ვ. ვხოც, ვჰლერწ; მოვჰფშვნეტ, დავსცემ; толочь, молоть, бить на мелкіе куски; რიცხ. 11—8; გამოსლ. 30—36; -თავს, размозжить кому голову, (მოვიგლი, -გალე), ზ. მიჩ. დავიმეძ, მოვიქლევ, прищемить, натереть себѣ мозоль, (მოვიგლები, -გალე), ზ. ვ. ლავირებები, დავიმეძკები, толочься; რიცხვი. 11—8.

მოგლენა (მოვაგლებ, მოვჰგლეს, -ლინე), ზ. ვ. მოვჰგოზ, მოვჰსცხებ, обмазать, оштукатурить, (მოვუგლებ ქოთანს პირსა თიხით), ზ. მიჩ. заділать глиною отверстіе горшка, ქიმ. 142.

მოგლეჯა (ვჰგლეჯ, -ვჰგლიჯე), ზ. ვ. მოვჰსწყვეტ, მოვჰზევ, მოვაძრობ; მოვჰგრეგ; срывать, отрывать; сорвать; წყალმა ხიდი მოჰგლიჯა, водой снесла мостъ, მოვეგლიჯები, მოვიგლიჯები, მოვჰგლიჯები, -ჯე), ზ. ვ. მოვსწყდები, მოვარდები; отрываться; отпадать, сорваться, დასტ. 45; სამ. კახ. 185; მოვიგლეჯ კბილსა, вырвать зубъ; მოგლეჯინებ (ვი), ზ. ვ. заставить рвать, -წყვრა, выщипать бороду, ადბ. 144; -სამანსა, снять межевые знаки, სამ. ბერძნ. 47; -კლდესა, срыть гору; **მოგლეჯილი, მოსაგლეჯი**, მიჰ. сорванный.

მოგლოვა (ვი), **მოგლოვება** (ვიგლოვებ, -ვე), ზ. უ. მოვიტირებ მკვდარსა, оплакивать покойника, (მომიგლოვებ, -ვე), ზ. უ. მომიტირებ, ქილ. 480; оплакиваешь со мною покойника.

მოგნება (ვი), ზ. ვ. найдти; მომაგნებ, найдешь меня.

მოგოგვა (ვჰ), ზ. უ. плестись.

მოგონება, მოგუობა, ს. გრძნება ან მიხვნება; ქურუმობა, მაკაბ. 102; იხუ ზემოთ. 34—2; 1 ქართლ. 478; волшебство, магія.

მოგოზა (მოვჰგოზ), ზ. ვ. მოგლეს, облизать.

მოგონება, სხ. выдумка; воспоминаніе; ჭკუა მოგონებაზედ ჭკიდა, умъ зависитъ отъ провинціальности, т. е. у кого нѣтъ дальновидности, то у него и ума нѣтъ; (მოვიგონებ, -ნე), ზ. ვ. გავახსენებ, напоминать, припомнить кому; ვისნ, 128; მომაგონებდა, я припоминаю, მომაგონებდა.

я вспоминаю, რუსულ. 426; ვისრ. 120; (მოგონება, -ნე), ზ. ვ. თვით თვით თვისით მიღწევები, აღმხენებები, მოგონიერება; მოგონება, შემოვლებ რასმე; შდრ. 78; придумывать, выдумывать; вспоминать; изобретать; მომიგონებ, ты вспоминаешь меня; выдумываешь на меня; ვეფხ. 797; ვისრ. 50; (მოგონება, -ნე), ზ. მან, მგელ. ცილს; ვ. ი. ცილის დებნებით; оклеветать кого, (მოგონება, -ნე), ზ. ვ. მოგონებნებ, вспоминать, припоминать о ком. ვეფხ. 797; ვისრ. 4; მოგონებნებიან, მოგონებოდა, онъ вспоминалъ меня, рустул. 6, **მოგონებული, მოგონილი**, მიმ. выдуманный, **მოგონილობა**, ხ. выдумка, 2 ქორნ. 563; მომგონი, ხ. выдумщикъ.

მოგონიერება (ვ), ზ. ვ. надоумить.

მოგორება (ვ), ზ. ვ. катить.

მოგორება მოვიგორებ, ან მოვიგორებით), ზ. უ. გორვით მოვალ, катиться.

მოგრაგნა (მოვიგრაგნი, -ნე), ზ. ვ. წელახვევ; завертывать, გამიმ. ვეფხ. თ; მოვიგრაგნეთ მთა და ბარი, ე. ი. გამოვართ მთაც და ბარიც, мы прошли горы и равнины; ვეფხ. 433; 1404.

მოგრეშლვა, მოგრეშლება (მოვიგრეშლივ, -ლეს, -ლე), ზ. ვითლივ, ვისურვებ წარბსა, თვალსა, сурмить брови, глаза; 4 მეფ. 9—30; ლებვნილის ლაბადებში ცხვებ ჰსწერია.

მოგრეხა (ვიგრეხ, -რიხე), ზ. ვ. დავგრეხ, დავჭიმავ; მოვიკიდე, скрутить, закрутить; загнуть; თავი მოუგრიხა, онъ свернулъ ему голову, მოვუგრეხ ყურსა, выдрать за уши, ქილ. 210, 220, (მოიგრიხება, -ხე), ზ. ვ. მოვიკიდები, согнуться, скорчиться, **მოგრეხილი**, მიმ. согнутый, **მოგრეხილობა**, ხ. მოკაკულობა, согнутость.

მოგრილება (მოვიგრილებ, -ლე), ზ. ვ. გავიცივებ, გავგრილებ, прохлаждать, მოვუგრილებ, -ლე), ზ. მან. სიგრილეს მივცემ ვისმე, давать кому прохладу, ცხის, გულს მოუგრილებ, облегчить кому душевныя страданія, успокоить, ბუნ. კარი. 18; მოვიგრილებ, -ლე, ზ. მან. გრილით ვისიამოვნებ, наслаждаться прохладой, отдыхать подъ тѣнью, ქილ. 21, 672.

მოგროვება (მოვიგროვებ, -ვე), ზ. ვ. მოვიკრებ, მოვიქუჩებ, собирать, сколлать; მოუგროვებ თავში ჭკუას, образумлю; ანკ. 2—29; მოვიგროვებით; -ლე), ზ. ვ. მოვიკრიბები, მოვიქუჩდები, скопляться, собираться, **მოგროვებინება** (ვ), ზ. სხვ მოვიქუჩებინებ, заставить собрать.

მოგუბება (მოვიგუბებ, -ბე), ზ. ვ. გზას შევუკრავ წყალსა, запрудить, (მოვიგუბდები, -დე), ზ. ფლ. წყლისათვის: ერის ადგილს შევიკრიბები, запруживаться, ვეფხ. 243. (მოვიგუბებით თვალში ცრემლი, ივერი № 1—54, наверпулись на глазахъ слезы.

მოგულვა (მოვიგულივ კარსა), ზ. ვ. მოვხურავ კარსა, затворять дверь.

მოგულება (ვი), ზ. ვ. придумывать.

მოგუნდავება (ვ), ზ. ვ. გუნდად ავსვრევ, смять

მოგურა, ხ. მოგვარ. [въ комокъ (тѣсто).

მოგძე, მოგრძე, ფლ. რაოდენმე გრძელი, продолговатый, მოგრძელება (ვ), дѣлать долгимъ.

მოდა, მოდი, ხ. ძველებური ჩანახი, რომელიც შეიტყვეთ ამს კვერცხსა, ნ. ხიწვით; гарпекъ.

მოდა, ხ. შემოღება ახალის გვარისა ცხოვრებისა და მოსთნარ, мода, **მოდური**, ფლ. ახლად შემოღებული, модный, ანკ. 5—7.

მოდაბლება (ვ), ზ. ვ. понижать.

მოდაბლო, ფლ. მცირედ დაბალი, низковатый.

მოდავე, ხ. მოდი, მოდიხარ, истецъ, გუგ. 22; სამ. ვ. 174.

მოდავება (ვი), ზ. ვ. оспаривать у кого что.

მოდავითნე, ხ. ლევითის წამკითხველი, псаломщикъ.

მოდავლავე, ხ. მეკობრე, აგაზაკი, разбойникъ, ო. ვეფხ. გამ. 194.

მოდავსხდეთ, რიული სიტყვა მოდი დავსხდეთ, иди сядемъ, ვეფხ. 7.

მოდარაჯე, ხ. მზერალავი, дозорный, часовой.

მოდარბაზე, ხ. დარბაზელი, დარბაისელი სამეფოს კარისა, придворный, ლარეკ. 2—18.

მოდარე, ფლ. ცოლი, მსგავსი, похожій, ქილ. 529.

მოდარება (ვ), ზ. ვ. ვამსგავსებ, уподоблять.

მოდარება (ვიდარებ, -რე), ზ. უ. გამოვიდარებ, გადაეფერი ღრუბელს, проясниться.

მოდაბრილი, ხ. მზერავი, თვალისა და ყურის დამჭერი, наблюдающій за кѣмъ.

მოდგაზე, ზ. ლახისაგანი, ან ლახის შემოდგენელი, строевой, свитскій, კვაშ. 272; შდრ. 58.

მოდგაში, ფლ. კარგის ჯინსის, ჩამომავლობისა, породистый, 1 ეზრ. 3, 3.

მოდგება (მოვიდგენ, -დგინე), ზ. ვ. მივდგამ, მივუენებ, приставить, -ნება, причислять, იოან. 6—24; მოუდგია ცხენს თვისნი, онъ завелъ крѣпость своими; 2 ქორნ. 194.

მოდგინე, ფლ. იხმარების რიულად სხვათა ლექსთა თანა: მგელ. გულს მოდგინე და სხ. ნახე თვის ადგილს.

მოდგინეობა, ხ. გულითადობა, усердіе.

მოდგმა, ხ. გვარი ცხოველთა, ნათესავობა; ჩვეულობა, ზნე; порода; свойство, **მოდგმითი**, ფლ. прирожденный, природный, (მოვსდგამ, მოსდგამს, მოსდგამდა), ზ. უ. ზნედ ან ჩვეულებად ჰქვს ბუნებითად, свойственно ему по природѣ, მფრინველთა ფრინვა მისდგამთ птицамъ свойственно летать.

მოდგმა (მოვსდგამ, მოვსდგამდი), ზ. გარე მოცული ვიქმნები, окружить, обставить; მოსდგამს გორა, окруженъ небольшимъ возвышеніемъ, 1 ქორნ. 174; მომსდგმიდე, окружалъ меня, 1 ქორნ. 143.

მოდგმა, მოდგმობა, ზ. ვ. приступъ, მოდგმით, сколна, поверхъ; (მოვსდგამ, მოვსდგი), ზ. ვ. ახლოს მოვიცან, ან მოვიღებ რასმე, მოვაჭუდებ, придвинуть; приставить, სკამი ახლოს მოდგი, подвинуть стулъ поближе, (მოვდგამ, მოვდგი), ზ. ვ. ზედ-დავსდგამ; თავს დავსდებ, მოვაშენებ, положить, ставить что надъ; надстроить; пристроить; თავზედ გვირგვინი მოადგა, онъ возложилъ на главу его корону, მოადგა ბატონი, онъ пристроилъ батарею; იეზეკ. 21—22; მოვადგამ ზღუდესა, обнести заборомъ, რუსულ. 284; (მოვდგამ, -დგი), ზ. მან. ახლოს მივსდგები, придвинуться, (მოვუდგამ კიბეს), приставить лест-

ницу. ქილ. 296; მოუდგამ მუხლსა, стать на колѣни передъ кѣмъ, დარეჯ. 2 — 76; მოუდგამ მახეს, разставить кому сѣть, **მოდგმული**, приставленный, придвинутый.

მოდგომა, სჳ. приступъ, подходъ; (მოვდგები, -ვდეგ, მდგ, -ვდეკ), ზ. უ. ახლოს მივალ, თავს დავდგები; შემოვდგები ციხეს, გარემოვიცავ; подойдти близко, подступить; осадить; გალაშ. 4—2; დუკ. 19—45; დაბად. 18—2; ხაქმე. 22—11; უბედურობა მოდგა, его постигло несчастіе, ჩონგ. 50; დაჭირება მოდგა, онъ сталъ нуждаться; მოდგა მზე, солнце стало осѣнять; მოდგა ჩრდილი, тѣнь осѣнила его, მოდგა ცისკრის, онъ осадилъ крѣпость, კრის მოდგა, подошелъ къ дверямъ, сталъ просить пристанища; ვიზრ. 8; თავს მოდგა ცხენითა, онъ подъѣхалъ близко верхомъ; მომდგა მზე, солнце осѣтило меня; მომდგა უბედურობა, постигло меня несчастье, რუსუდ. 404; ოცდაცხრა მე მომდგნენ, всѣ приступили ко мнѣ; ნისლი ეულებულ მომდგა, кровь приступила къ горлу. მომდგებიო, ты принимаешь мою сторону, გეფ. 9. 14; ты подходишь ко мнѣ; რუსუდ. 243; ნონგ. 19; ახლოს ვერ მომდგა, онъ не могъ подойдти ко мнѣ близко, მოგვიდგეთ კარსა, вы пришли къ порогу нашему, გეფ. 27; მოგვიდგეთ, сѣдѣйте за нами, დარეჯ. 89; (მოვუდგამ, -დეგ), ზ. უ. ახლოს მივუდგი; დავიჭერ ვისისამე მხარეს; შევუდგები, уйдя къ кому-нибудь; пристать; принять чью сторону; послѣдовать за кѣмъ; სამ. ვახტ. 188, ცისკარი წელიწ. 37, № 17; 1 ქართლ. 384; 2 ქართლ. 44; მრეწ. 6; მოუდგებიან საქმესა, приняться за дѣло; მომდგომია, онъ приступаетъ ко мнѣ; რუსუდ. 690; ბაგრატ მეფეს არა ვინ მოუდგა, გორგ. 305; никто не принялъ стороны царя Баграта, ხარჯში მივუდგები, принимаю на себя часть расходовъ, დარეჯ. 142; ცხენს მოუდგა, остался смотрѣть за лошадью; რუსუდ. 287, (მოვჰხდგები, -დეგ), ზ. ვ. ახლოს მივალ; მოვჰგრაფდები (ხალხი), подойти, приступить, стать близко; стекаться; ვეფხ. 83; (მოვხდგომივარ, მოვხდგომილი ან მოვხდგომილი), ზ. ვ. გარემოვიცავ, გარემოვდგები, окружать, быть обстановлену; принять чью сторону; ვეფხ. 941, ვეფხ. 73; ციხენი რომელი მოხდგმიდეს პირსა ქარლოსისსა, крѣпости, которыя стояли на рубежѣ Карталиніи, 1 ქართლ. 27, მოხდგომიდეს გარე ყველი, окружало поле, ვეფხ. 971; **მოდგომილი**, მიმ. окруженный.

მოდება (მოვხდებ, -დე), **მოდვა** მოვხდი -მოვხდე), ზ. მ. მოვჭრიდებ, მოვაბამ; გარშემოვუცემ, გარემოვხვდებ; აქა იქ დავჭერი; задѣть, защѣпить; обложить; разбросать, раскидать; რიცხვი. 16—39; ვისრ. 28; 172; ქილილ. 172; სიბრ. 101; 63; ვეფხ. 782, ლ მოხდეს ოქროს მახაკი, и возложилъ золотую цѣпь, დაბად. 41—43; მოხდა უღი, задѣлъ конемъ, 2 ქართლ. 406; მოვხდებ ბაღებ, закинуть сѣть, მოვხდებ ყბაში, ударить по щекѣ, მოვხდებ ურმის თვალით, задѣть колесомъ; მოხდება ნაგავი, насорить, მოხდება ამბავსა, разгласить, კალა. 22, ვინ იცოდა ჟამი რას მოუდგება, кто знаетъ, что принесетъ будущее, ვისრ. 4; მოვჰხდები, მოვუდგე ცვლისა), ზ. მ. ცვლის მოვუდგები; შევიყვან ღიპს მწუხარებაში; зажигать; разжигать чьи чувства; (მოვუდგე, -დე), ზ. მ. მოვხდები, მოვჰკიდები, დავუდგე, დავხვარო; защѣпить; нагрузить; მოუდგა ცილი, онъ оговорилъ, оклеветалъ его, ხრული მოუდგა, онъ сказалъ на него вину, ვეფხ. სამ. 197; მოვუდგე დახალისებას, озаботить кого, ქილ. 402; მოვიდგე პირველსა, отговариваться, ქილ. 314; მოვიდგე ცეცხლსა, воспламеняться, разжигаться, ვეფხ. 13, 967; ძლიერი და შეშლილი ქმარი მომიდგა, онъ навязалъ мнѣ мужа сильнаго и состоятельнаго, ქილ. 401, (მოვედები, მოვედი, -დე), ზ. თვ. მოვეყრები, защѣпляться, задѣваться; ცეცხლი მოვდა, воспламенился, რუსუდ. 464; 879, 889, სიბრ. 32; მოვდა მეუხურობის ცეცხლი, огонь любви разожгло, ვეფხ.; ვისრ. 21; გული წვის რა წედგილა, რას მოედები, о сердце, что съ тобою приключилось, о чемъ ты думаешь; **მოდებული**, вымышленный; разглашенный, разлутый, ალბ. 33.

მოდეგა, ს. მცენ?

მოდედება, ზ. მ. ცომს გავალევებ, заквашивать тѣсто, (მოვედები, -დე), ზ. თვ. გავალევდები, о тѣстѣ: заквашиваться, მაც. 8 — 22; მარკ. 2—14: -რძეს, заквасить молоко.

მოდევნა (მოვსდევ, -დევ მოვსდევნი, -ვნე), ზ. უ. უკან მივსდევ, მივედევნები, ვეძევები, идти за кѣмъ, слѣдовать, რუსუდ. 537, მომდევ, -დევ), ზ. მ. უკან დავდევ, слѣдуешь за мною, მაც. 8—21; რუსუდ. 145; მოსდევს გორის გზა, параллельно идетъ горная дорога; დაბად. 44; წელი ჩემ მომდევს, не могу поднять спины, ნონგ. 146; უბედურობა მოსდევს, его преслѣдуетъ несчастіе; **მოდევნება** (ვ), ზ. სჳმ. უკან დევდევნებ, заставить слѣдовать, არ მოვსწყვეტ, ზედა-ზედ-მივდევნებ, непрерывать, 2 ქართლ. 224, ორმოცი ათი ჭრელი მახათა მოედევნებინა, ანტ. 6—23; онъ прислалъ съ нимъ пятьдесятъ звонкихъ рублей.

მოდგნა (ვდგენ, ვდგინე), ზ. მ. ვაქცინებ, ვადგინებ, заставить идти, течь, ხალხმა დაიწყო მოდგნა, народъ сталъ стекаться, ვეფხ. 83, (მოდგნებ, ე. ი. მოიყვანებ), приведи, 1 მეფე. 10—15.

მოდი, ბრძ. приди; მოდი, ნახე მოდა.

მოდიდება, სჳ. -წყლის, прибыль воды, (მოვდიდები, -დე), ზ. მ. განვიდიდებ, увеличивать, (მოვდიდები, -დი), ზ. ვდ. მდინარის ადიდება, მოხვედება წყლის, о рѣкѣ: идти на прибыль, прибывать.

მოდიდო, ზედ. весьма большой.

მოდინება (ვდინებ, -ნე), ზ. მ. მოვდენ, ვადინებ, заставить течь, ვეფხ. 943; -ცრემლნი, заставить проливать слезы, იერემ. 14 — 17: 31 — 4; 1 ქართლ. 424; მოურავ. 80; (მოვდინები), ზ. თვ. დავდინებები, ვჰსდი, течь; თვალთა ნისლი მოედინა, ვეფხ. 237, глаза налились кровью.

მოდინჯება (ვდინჯდები), ზ. ვდ. успокоиться.

მოდნობა (მოვდნობ, -ნე), ზ. მ. მოვდობ; დავდე-

ნობ, оттаивать; растапливать, (მოვხდნები, -ღნი), ф. ვდ. მოვლხვები. დვდნები, таять; растопляться.

მოდრეკა (მოვხდრეკ, -დრიკე, -რიკნე, -რკნა); ф. в. მოვხრი, მოვჰკეკვე, მოვზნეკ, მოვლუნვ. მოვჰხრეკ; მოვიხრეკ, თანხმად შეიქმ, დვიოლიებ, сгибать, пригибать; наклонять; склонять; გამოსლ. 4—29; ფხლ. 17—9; თავი მოიდრეკ, наклони голову; (მოვულრეკ, -რიკე). ф. მიჩ. მოვუხრი, მაგალ. თავს, მუხლს; наклонить передъ кѣмъ голову, колѣна. თავის მოდრეკით თაყვანისცემა, преклоніе головы поклонившись, დაბად. 24—14; მოვიდრიკები ნ. მოვხდრეკები; **მოდრეკობა** (მოვხდრეკები, მოვდრეკები, -დრეკი), ф. ვდ. მოვიხრები, მოვიკეკვები; დაჭეკვები ან მოვიხრწნები, მოვსწყდები, მოვუმლურები; сгибаться, наклоняться; преклоняться, склоняться; хилѣть, стариться; იხ. 45—23; ვეფხ. 1542; მოხდრა მაგი, молодецъ постарѣлъ; **მოდრეკილი**, прил. согбенный, постарѣлый; **მოდრეკილობა**, ს. მოხრილობა; მიხრწნილობა, согбенность; старость; склонность.

მოდუდუნე, ს. მდრტვინავი, мобутобутка, мобузерунъ, ворчливый.

მოდული, ს. გურულდ, посѣвъ заросшій лѣсомъ. ბაქრ. 182.

მოდუნაჩჩა, ს. ხალხო გამოსაღები გლეხთა, денежная поголовная подать, დასტ. 89.

მოდუნება (ვდეუნებ, -ნე), ф. в. მოვუშვებ, мослабить; ослаблять натянутое, **მოდუნებული ენა**, языкъ ослабѣвшій, усталый.

მოდუღება, სხ. кипяченіе, (ვი), ф. в. кипятить; варить, ქიმ. 178; გორგ. 3; -ლეღიბ, варить пиво; (მოდუღები, -ღი), ф. ვდ. кипѣть, вскипѣть; **მოდუღებული**, прил. вскипѣлый.

მოდღევნებული, ზედ. ხანში შესული, пожилой, ქილ. 454.

მოდღედმდე, მოდღეინდელამდ დღედმდე, ფზ. до сегодняшняго дня, поднесь, ხაქმ. 2—29.

მოდღევნებული, ს. მოშლილი, уморно, разслабленный.

მოდღინე, მტერ. ნ. თხისფსელი.

მოედანი, ნ. მეიდანი, ვეფხ. 20, 67.

მოელვარე, ზედ. ბრწყინვალე, издающій блескъ, ვეფხ. 1228; ქილ. 476; **მოელვარება** (მოველვარებ, -რე), ф. в. სიბრწყინვალეს მივხედ, блистать, полировать, придавать блескъ, (მოველვარების, -ბოდ). ф. მიჩ. ელვარედ გამოშეფხვედება, мерцаніе, казаться блистательнымъ, რუხულ. 532; **მოელვარობა**, ს. ხილოლე, ელვარება, блескъ.

მოეშრობა, ს. მხნეობა, мужество, храбрость.

მოეშანგება, ნ მოშარგალიტება.

მოეხე, ს. знатокъ языка; пересказчикъ; -ეხეობა, სხ. пересказываніе.

მოერთგულება (ვი), ф. в. сдѣлать усерднымъ.

მოერთება (მოვაერთებ, -თე), ф. в. შეუერთებ, соединять, сливать въ одно, (მოეერთდები, -თდი), ф. თვ. ეერთდები, соединяться, сливаться.

მოერქვნა, მოერქუნა (მოვერქვნი, -ნე), ф. в. მიწას შეეშეშვებ, вспахать, вспахивать, იერემ. 26—18.

მოეძებება, მოეძევე, ნ. მოძეებება.

მოვაგლახვე, ს. бѣдняга, горемычный, ქილ. 346.

მოვაზირება (ვი), ф. в. посовѣтоваться.

მოვაკება (ვა), ф. в. выкеретать, сравнять.

მოვალე, ს. ვალის ამღები, должникъ, ზოგჯერმე ფულის გამცემი, მაგალ. მოვალე რომ მოვალეს უჩიოდეს, ე. ი. ვალის ამღები და ფული გამსესხებელი, ვახტ. შეფ. 131; должникъ; занимодавецъ; **მოვალეება** (მოვეალებ, -ლე), ვალად ვიღებ, брать въ долгъ, **მოვალეობა, მოვალება**, ვალი; თანამდებობა; долгъ; обязанность; ალბ. 169; სიმბ. ხიმ. 400.

მოვანება, სხ.; -მოვარისა, ე. ი. მოვარის გაკეთება, полполуніе, (მოვიანებ, -ნე), ф. у. მოვარეხთვის: გაკეთება, ხრულს ხინთლეს შემოკერებ, ვეფხ. 106, 1527; о лунѣ: становиться полнымъ.

მოვანება (ვი), ф. у. დავხდები, დავმინავდები, принять осѣдлость, о. გამშ. ვეფხ. 279.

მოვაჟკაცება (ვაჟკაცები), ф. ვდ. возмужать.

მოვარაყება, ф. в. ვარაყს დავკრავ ნაგნს და სხ. позолотить, **მოვარაყებული**, позолоченный.

მოვარგება (მოვიარგებ, -გე), ф. в. გამოვიყენებ, გამოვიდგენ, გამოსადეგად ან ხეირად ვიქმ, дѣлать для себя пригоднымъ, употребить что съ пользою, კარგი ხანჯარი მოვარგა, онъ вымолотилъ себѣ хорошій подарокъ; გორგ. 321; მოვიარგებ ისრსა, употребить съ пользою стрѣлу, 2 ქართლ. 519; (მოვიარგები, -გე), ф. в. გამოვსდგები, გამოსადეგი შეიქმნები, дѣлаться годнымъ, გორგ. 295; რუხულ. 455; **მოვარგებული**, приспособленный.

მოვარდნა, სხ. отпаденіе, ѣздокъ мовардна, паденіе; (მოვიარდები, -დი), ф. ვდ. მოვჰგლეჯები, вздѣваться; ან მოვვარდები, დავეცემი; отпасть; напасть; იხ. 28—4; ქიმოთ. 40, ქორსავით მოვარდა, налетѣлъ какъ соколъ, მოვარდა წყალი, рѣка разлилась, მოვარდა, онъ бросился на меня, **მოვარდნილი**, прил. отпавшій; разлившійся; ეგე შენდა წილად მოვარდნილა, это досталось тебѣ на долю, დარეჯ. 55.

მოვასხე, მოვახშე, ს. მოსესხე, ვალის მომცემი, занимодавецъ, кредиторъ, ხაღვთო წერილში; მოვალე, ვალისამღები, должникъ, заемщикъ, იხ. 24—2, 3, მოვასხება (ვი), ф. в. занять въ долгъ.

მოვაჭრე, ს. მოვარდული, ვაჭარი, торговецъ, купецъ, **მოვაჭრება**, სხ. торговля, (მოვიაჭრებ, -რე), ф. в. მოვიარდი, მოვისყიდი, покупать, сторговать; მოველი, ნ. მოლოდება.

მოვერაგება, სხ. ухищреніе, მოვერაგებით, съ ухищреніемъ, მარკ. 2—140. (მოვიერაგებ, -გე), ф. в. ვერაგობით მოვიგებ, გამოვიკან; უმჯობესს მოვიხმარ; получить обманомъ; схитрить, ухищряться; ქილ. 336; **მომვერაგებელი**, прил. ვერაგობით მომოვნელი, получающій посредствомъ обмана, хитрости, მარკ. 1—118.

მოვერცხლვა (მოვვერცხლავ, -ლე), ф. в. ვერცხლით დავხურავ, посеребрить, მოვერცხლული, прил. посеребренный.

მოვი, ს. აბრეშუმის ნაქსოვი უფრო სპეციალური, шелковая матерія на рубашки, ალქმ. 127; აგრეთვე ნაშინას ფერსა, ნ. მაგი.

მოვირება (ვვირდება), ზ. ვე. стать невѣжою.

მოვიწროვე, ზედ. имѣющій узкій, узковатый, **მოვიწროვება** (ვვიწროვებ, -ვე), ზ. მ. дѣлать что узкимъ, (მოვვიწროვდები, -და), ზ. ვე. дѣлаться узкимъ.

მოვიწუება (ვი), ზ. მ. позабыть.

მოვლა, სბ. обходъ, путешествіе; попеченіе, уходъ за кѣмъ либо; (მოვევლი, -ვლე; მოვივლი აბ მოვიარებ), ზ. უ. გარშემოვლილი; გარსვლილი, მიმოქცევი, მიმოვლილი, დავივლი, обходить, ходить кругомъ; ходить по всюду, побывать вездѣ, путешествовать; მატ. 4—23; დაბად. 41—47; (მოვალ, მოველი), ზ. უ. ნ. მოსვლა; приходить, сдѣлаться მოვლეს ამფიპოლი და ათოლონია მოვიდნენ იგინი თესალონიკეს, прошедши черезъ Амфиполь и Аполлонію они пришли въ Оссалонику; საქმ. 17—1; (მოვივლი, -ვლე), ზ. მ. გამოვგზავნი აბ გარსმოვატარებ, посылать; заставить обойти кругомъ; იხად. 28—23; ქილ. 666; რუსულ. 647, 648; (მოვევლი, მოვეარები), ზ. უ. გარსვლილი; გარშემოვიარე; ვჭვატრონობ, ვჭმეღ ძმეღველობ, დავიცავ, შევინახავ; ухаживать, присматривать, имѣть надзоръ; обходить, ходить кругомъ; რუსულ. 139; 622; მოვევლი ყმაწვილებსა, ходить, смотрѣть за дѣтьми, მოვევლი სულსა, пещись объ душѣ покойнаго, სამ. ვარ. 224; მოვლის სენი, ე. ი. ეპილეპსია აბ სიცხეური ღრაო მოვლის ცქვილი, на него находитъ болѣзнь, ბნელმ მოუარა, припадокъ палучей болѣзни его сразилъ, ავად მყოფს მოუარე, ухаживай за больнымъ, მოვლევინებს (ვი), ზ. სხმ. გარშემოვლევინებს; ვჭმეღმძღვლებს; заставить обнести; заставить ходить за дѣтьми.

მოვლება (მოვევლებ, -ლე), ზ. მ. გარშემოვატარებ; გარშემოვევლებ, გარშემოვლებ, გარშემოვატარებ; გარშემოვევრებ, იეზეკ. 37—2; обводить, обносить; обложить; обшить; თვალს მოვევლებ, поводить глазами, осмотрѣть; замѣтить, მოვევლებ ამიას, окаймить, обшить каймою, მოვევლებ ხელსა, взять, схватить рукою, ფარდაგი მოვევლო, обвѣсить коврами, რუსულ. 780; მომევლეთ, окружите меня; (მოვევლები, -ლე), ზ. მ. გარშემოვევლები, გარშემოვიდები; Вокругъ меня, ეპიკრონები, обводиться, обноситься; быть обложену, обшиту; быть подъ попеченіемъ; (მოვევლება, -ვლე), ზ. თვ. გარშემოვევლები; გარშემოვლები, обводиться, обноситься, მკერს რა მოვევლება, что подѣлаешь съ врагомъ; ქილ. 293; ცეცხლით იწვიან, რომლის საქმით მოვევლება. они горятъ, какъ имъ помочь; ქილ. 370.

მოვლება (ვევლებ, -ლე, მაგალ. წყალში), ზ. მ. ამოვწებ წყალში აბ წყალში გავევლებ, обмакнуть, полоснуть; ქილ. 449.

მოვლენა, ს. მოგზავნა; სხვებაბ ზეგარდამოთა მაღლითა; посланіе; свыше ниспосланная благодать, слава; მოვლენა და მორჭმა, აბ მორჭმა მოვლენა, могущество и слава, ვისრ. 1; 2 ქრონ. 323; ჩახრ.; ნ. მორჭმა, მოვლენა ბუნებისა, явленія природы, ბუნ. კ. 146, 151; (მოვევლენ, მოვევლინე), ზ. მ. მოვგზავნი, წარმოვევლენ, посылать, დაბად. 45—8; ლუკ. 7—17; მომევლინა, прислалъ меня, მომევლინა, онъ прислалъ мнѣ, (მოვევლენ თავზედ), ზ. მიჩ. შევიმოსვენ, დავიკვეთებ; შემოსვეთ მოვლენ ძალსა, одѣнься, облекись силою; случайно стать могущимъ; получить силу; ქილ. 460; 466; მოვევლინები, -ნე), ზ. გ. მოვევზავნები, быть посланну, იხად. 6—6; მარკ. 1—35; საქმ. 13—26; 28—29; გამოცხ. 5—6; (მოვევლინები, -ნე), ზ. თვ. მოვევზავნები; თავს გარდავსცემ, შევიმოსვები. შევიცვები; დავიკვეთები; 2 ქრონ. 1; ქილ. 109; посылаться; случаться, приключаться; (მომევლინება, სრ. მომევლინა), ზ. მიჩ. შემემთხვა, случился со мною, постигло меня, მომევლინა სასწაული, явилось мнѣ чудо, სიბრძ. 17; მომევლინა განსაცდელი, меня постигло несчастіе, ქილ. 282; მომევლინები, тебя посылаетъ ко мнѣ,

მოვლენილი, მიმ. посланный, ვეფე მოვლენილი და მორჭმული, царь могущественный и славный, ვეფხ. 1312.

მოვრდომა, ნ. მოვრდება. [нить.

მოვრცელება (ვა), ზ. მ. увеличивать распростра-

მოვსება (ვავსებ, -სე), ზ. მ. შევავსებ, наполнить, (მოვივსები, -სე), ზ. ვ. შევივსები, наполняться.

მოზავე, ზედ. мирный, -მოსამრიგლე, мировой судья.

მოზავება (ვამზავებ, -ვე), ზ. მ. გავამზავებ, გავსწნი, გავიქმ; შევარიგებ, დავაგებ, მოვარიგებ; растворять, разбавлять; примирять, согласить; იხად. 40—14; (მოვმზავდები, -და; მოვიმზავებ, -ვე, -ვნე), ზ. ვ. დავმზავდები, შევურიგდები, помириться, (მოვმზავები, -ვე), ზ. თვ. შევმზავები, შევეხმები, შევეფერები, მოვეწყები; подходить, соотвѣтствовать, быть одинаковаго цвѣта, вида; идти, быть кстати; ცხოთ. 114; ახო მ თავდ მოეზავების მრავალთა სიტყვათა, буква м ставится въ началѣ многихъ словъ, **მოზავებული**, მაგ. -ძღვენი, приличный, соотвѣтственный подарокъ.

მოზაიკა, ს. ხუროთ, мозаика.

მოზანტება (თავს მოვიზანტებ, -ტე), ზ. მიჩ. თავს მოვიზრმობებ, дѣлаться, облениться.

მოზარალება (ვი), ზ. მ. получить изъянъ.

მოზარდი, -დო ზედ. растущій, растительный, მოზარდობა, **მოზარდეობა**, ს. растительность; მოზარდეობითი აბ მოზარდობითი ძალი, сила растительная, **მოზარდება** (მოვიზარდები, -და), ზ. ვე. расти. [куша.

მოზარე, ს. ზარის მოქმედი, дѣлающій звонъ, пла-

მოზარება აბ **მოზარებაება** (ვი), ზ. მ. дѣлаться, облениться.

მოზახება (მოვიზახებ, -ხე), ზ. უ. მოვჭყვირი, кричать, 1 ქრონ. 130; **მოზახული**, მყვირალი, მაღლა მოქმედი, вопіющій, იხად. 22—2.

მოზდილი, ზედ. მოზრდილი, взрослый, подросшій, взрослый, мозде ნ. мозрдо,

მოზება (ვ), -ზე, ზ. ვ. мозвгъ. придавлять, притягивать, мозвгъ ЗЗველლიბა. натягивать лукъ, тетиву, **მოზეული**, **მონაზევი**, натянутый.

მოზელა (ვ), -ზელ, -ზელე, ზ. ვ. взбурзу, сжимать руки, мять, мѣсить тѣсто, (მოვიზელები, -ზელე), ზ. ვ. взизбрзобзи, мѣситься.

მოზეწრული, ზედ. ზეწრით მოხული, одѣтый въ саванъ, зубр. 22.

მოზვერი, ს. ახალგაზრდა ხარი, молодой быкъ.

მოზვინება (ვ), ზ. ვ. мозвинеб сухимъ, сѣномъ, натаскать, навалить кучу, зубр. 1—159.

მოზიარე, ს. ზიარების მიმღები; თანაზიარი, მონაწილე. причастникъ, участникъ, сообщникъ, зиб. 87, **მოზიარობა**, ს. მონაწილეობა, ზიარობა; участіе; общность.

მოზიანება (ვი), ზ. ვ. получить изъянъ.

მოზიდვა (მოვიზიდე, -დე), ზ. ვ. мозидвб ხელით ან ურმით, გეგმ. 619; зиб. 47; ახლოს მოვიტან; მოვიზიდე, მოვიწევ. приносить, приводить, тащить, тянуть; привлекать, притягивать; ზიდვა მოვიზიდე, сгибать, гулд. 32—18; დარეკ. 8; ქილ. 505; ЗЗველლი, натянуть лукъ, тетиву, რუსულ. 689; ქილ. 509; (მოვიზიდე, -დე), ზ. მიზ. мозидвб, мозидвб. привлекать, притягивать, მაგნისი მოიზიდავს რკინას, магнитъ притягиваетъ желѣзо, წვენის მოიზიდა, гнеб. 1056; ვ. ი. წვერზედ ხელი მოიკიდე: გაგიწყდება კაცი წვერზედ ხელს მოიკიდებს ან მოიკიდებს და იტყვის ამ წვერში ჩამაფურთხო თუ შენი კვერი არ ამოვაგორო; схватить себя за бороду. **მოზიდული**, **მონაზიდი**, зиб. принесенный, -ისარი, натянутая стрѣла.

მოზიზღარი, ს. ზიზღიანი, брезгливый.

მოზიზღება (ვი), гнушаться, имѣть отвращеніе.

მოზმანება, სს. грезa, сонъ, видѣніе, მომეზმანება, მომეზმანებია, ზ. ვ. мозмгнеба, мозмгнеба. მოზმანება, мозмгнеба, грезиться, сниться, რამდენი 20.

მოზნექა (მოვიზნექ, -ნიქე), ზ. ვ. мозкни, мозкъкаб, мозкъсрэ мозкъкрэ. мозкъгубэ, сгибать, (მოვიზნიქები, -ქე), ზ. ვ. мозгъкъгэби, мозгъкрэби, сгибаться, согнуться. мозкъгіли, зиб.

მოზომვა (ვ), ზ. ვ. бзмоб, измѣрять, вымѣрать, (მოვიზომები, -მე), ზ. ვ. вымѣряться, мозизомэ, отмѣрь миѣ, ქილ. 354.

მოზოვნა (ვ), ზ. ვ. зубзгъгъ сказать, брякнуть слово, სან. ლ.

მოზრდა, **მოზდა** (მოვიზრდი, მოვიზდი, მოვიზრდე), ზ. ვ. бзгъбэ; ღვთისძინებ; მოვიყვან თხილეულს, растить, выращать, (მოვიზრდები, -ზრდე), ზ. ვ. бзгъбэби, расти, вырастать.

მოზრუნავი, ზედ. მზრუნავი, заботливый, ვახტ. 122.

მოზუზუნება, ზ. ვ. взбзбзгъгъб, взбзбзгъб, взбзгъгъб, брюзжать, гриб. 48.

მოზღაპრე, ს. მოხუცული ზღაპრის, იგავის, баснословъ, **მოზღაპრეობა**, ს. ზღაპარ სიტყვობა, баснословіе.

მოზღვა, **მოზღევა** (მოვიზღე, -ზღვი, მოვიზღევე, -ვე), ზ. ვ. мозгъбэ гъргъгъбэ; отплатить, (მოვიზღევი, -ზღვე), ზ. ფ. мозгъбэ гъргъгъбэби, изыскиваться, мозизгъэ, ვ. ი. გარდმზღა, отплатил миѣ. ლუკ. 31, **მოზღევინება** (ვი), ზ. სხვ. гъргъгъбэгъб, заставить заплатить, отомстить, გეგმ. 573.

მოზღვლეგა (ვი), ზ. ვ. ღვთქევა, обрушиться.

მოზღუდვა (მოვიზღუდე, ზ. ვ. взгъбэ ან გალავნის შემოვლება, огородить, მოვიზღუდები, -დე), ზ. ვ. взгъбэ შემოვლება, быть огорожену, 1 ქრონ. 147; **მოზღუდული**, зиб.

მოზღურე, ს. მოსამზღვრე, мугъэбэли, зомбэдэбэ, сосѣдъ, იგრეთ. 49—18

მოთავე, ს. თავი, უფროსი, глава, старшина; начинщикъ, виновникъ, -ომის, глава на войнѣ, ქ ქრონ. 134; -ლაშქრის, командующій войсками.

მოთავნე, ს. თავის პატრონი, მეიჯარი თავისათა, капиталистъ, банкиръ, **მოთავნეობა**, ს. თავის ან ფულის გამცემლობა, банкирство.

მოთავსე, ზედ. уживчивый, вѣжл. 46.

მოთავსება (ვი), ზ. ვ. мозгъгъгъб, мозгъэгъб, уживать, მოთავსება, -დე), ზ. ფ. თანხმობით ცხოვრება, мозгъэгъбэ; мозгъгъгъбэ, ღვთისაგან, уживаться, ладить, помѣщаться, გაბ. ო. გეგმ. 47; სან. ვახტ. 98; гриб. 2—175.

მოთათხვა (ვ), ზ. ვ. замарать, выругать.

მოთაკილე, ზედ. თაკილის მქონი აღვილად შრგძნობი უზნეობაზე, щекотливый, **მოთაკილეობა**, ს. ხათაკილე, щекотливость.

მოთალი ყველი, ს. ყველი ხარშით არეული და დოლილი ხაჭრებად, сыръ сѣченный съ творогомъ и изрѣзанный на куски.

მოთამაშე, ს. მოთამაშე, თამაშობის მოყვარე; მრავალი, мозгъгъгъбэ; игрокъ; шансунъ; ქალაქის მოთამაშე, картежникъ, **მოთამაშება** (ვთამაშები, -შე), ზ. ვ. гъгъмэшэбэ, шалить, ჩუნ. 314.

მოთანასწორება (ვი), ზ. ვ. ровнять.

მოთარგმანება (ვითარგმანები, -ნე), ზ. ვ. გალვათარგმნება, переводиться.

მოთარეშე, ს. ამკლები, ძარცვეული ლაშქარი, мародеръ, **მოთარეშება**, სს. мародерство, მოთარეშე, -შე), ზ. ვ. ღვთრბэгъ, грабить, мародерствовать, 2 ქრონ. 465.

მოთარეშე, ს. забрало, ნ. ქ. ლ.

მოთბული, ს. უფროსი, старшина, ქართლ. 1, 222.

მოთბომ, **მოთბილო**, ზედ. მცირედ თბილი, ნელთბილი, тепловатый, **მოთბობა**, **თბილება** (ვი), მოვითბობ, -ობე), ზ. ვ. გაგთბობ, нагрѣть, (მოვიხბები, -ბი), ზ. ფ. გაგთბები, нагрѣваться.

მოთეგა (მოვიხეგ, -ეგე), ზ. ვ. ოყროთ ღვთეგა ყარაულს წეგნა, у переплетчиковъ: покрывать золотомъ кашу посредствомъ филета, ქაჩა. 237, 233, 244.

მოთეთრო, ზედ. მცირედ თეთრი, бѣловатый; мо-

თვორება (ვ), ზ. ვ. გავთეთრებ, бѣлить. (მოვთეთრდები, -დი), бѣлѣть.

მოთეთქა (ვ), ზ. ვ. ლევ̈ბეევ, помять.

მოთელა (ვ), ზ. ვ. მოვზერგნი, გ̈ბქელად, ვხალად ნაბადს, валять попонъ и т. п. -მაგალის, валять сукно, **მოთელილი**, валяный, **მოთელვა** იგივე მოთელა.

მოთემე, ხ. ოქრის მოხელე ან მეჭოვრები, тіунъ, правитель провинціи; провинціалъ; житель провинціи.

მოთენება (მოვთენდები, -დი), ზ. უ. გავთენდები, разсвѣтать, Нуѣже. 549.

მოთესვა (ვ), ზ. ვ. обѣдать.

მოთესლვა (ვ), обѣсмѣнить.

მოთვლა (მოვსთვლი, მოვსთვალე), ზ. ვ. მოდითვარაშუბ, ლავსთვალი, исчислять, вмѣнять, 1 ქორთლ. 425; ვიხ. 73; (მოვთვლი, ვთვალე), ზ. მიხ. ლევსთვლი, исчислять, Кѣмн. Кѣмѣ. 4; 1 ქორთლ. 244, მომითვალე ან მომითვალე ყველა ხელთა; отдай мнѣ на руки со счетомъ, ვიხ. 172, ყვყხ. 452; 1 ქორთლ. 425; (მოვუთვლი) ზ. მიხ. თვლით ვაძლევ, отдаю со счетомъ, Нуѣже. 114.

მოთვალვა (მოვსთვალავ, -ლე), ზ. ვ. თვალით მოვსინავ, მოვითვალიერებ; ყვყხ. 172; ან თვალსა მოვაგდებ; მოვიჭავ პაჭიასის თვლითა; искать кого глазами; осыпать драгоцѣнными каменьями, Нуѣже. 114; **მოთვალული**, мнѣ. осыпанный драгоцѣнными каменьями, ქილ. 824; მოითვალებ პატრონი, искали глазами своего патрона, ყვყხ. 172.

მოთვალიერება (ვ), ზ. ვ. თვალით მოვსინავ, მოვითვალავ, თვალს მოვაგდებ, искать кого глазами; обозрѣть.

მოთვლება მოვკითვლებ, -ლიბე), ზ. ვ. მოვკრეფ ყურძენსა, ხილსა, собирать плоды, ნ. ნ. ლ.

მოთულება (მომითვლემს), ზ. უ. მოვლუმს, дремать, 1 ქორთლ. 81.

მოთიბვა (ვ), ზ. ვ. მოვმკი ბალახს სათიბელით, косить, ვითიბი, -ბე), ზ. ვ. მოვიმკი, быть косцомъ.

მოთითხნა (მოვსთითხნი, -ნე), ზ. ვ. გავხვრი, გავხთხვნი, გავხთხუნავ, зачачкать, замарать, (მოვითითხნები, -ნე), გავისვრები, გავითხუნები, мараться, зачачкаться.

მოთილისწული, ნ. მოკლოვებული.

მოთინთლვა (ვ), пачкать въ грязи; польстить.

მოთლა (მოვსთლი, მოვსთალე), ზ. ვ. მოვხჭრი თხლად, отрѣзать.

მოთმენა, მოთმინება, სზ. терпѣніе, снисхожденіе, მოთმინებისგან, отъ щедротъ изъ терпѣнія, (მოვითმენ, მოვითმინე, -ნე), ზ. ვ. ლევითმენ, მოვითჭირებ; გავეძლები; ლევიცდი; терпѣть; сносить; ждать; მოვითმენ სიმშილსა, терпѣть голодъ, (ვითმენ, -მინე, -მე, მოვუთმინო, მოვუთმო) ზ. მიხ. ლევითმობ, მოვუცევებ, ლევანებ, прощать, оставлять, იცოდე რომ მამა არ მოუთმენდა, отъ зналъ, что отецъ не проститъ ему это, **მომითმინეთ**, простите мнѣ, ანკ. 5—43.

მოთმობა (მოვუთმობ, -თმე), ზ. ვ. მოვუთმენ, დავუთმობ, გამაცივებ, прощать; сносить; ვუყხ. 683; თუ ეცლი არ მოითმინებს, ე. ი. თუ ბედი არ წარუმართავს, არს უეწყვის, ვუყხ. 1088; (если счастіе ему не благопріятствуетъ; кому удача не благопріятствуетъ, ე. ი. კაცი რომ არ დავშორდეს, არ დაგვაბედოს, чтобы кто либо непокорился намъ, поступилъ бы намъ, ვუყხ. 1518.

მოთნე, ხ. მეხთნოვე, პირ-ეყრობით მეხიმოვნებელი, льстецъ, ვუყხ. 6—6; **მოთნეობა, მოთნება**, ხ. პირფერობა, лесть, угожденіе, კალკ. 1—11; **მოთნეობა** (ვმოთნეობ, ნეე), ზ. უ. ვეფრები, льстить, угождать.

მოთოვება (ვ), ზ. ვ. თოვლს მოვკერი, снѣжить, ვუყხ. 1588.

მოთოხნა, ზ. ვ. ლევკნარევ თოხით ვენახს, копать, рыть, (მოვუთოხნი), ზ. მიხ. ლევუნარევ, окопать.

მოთრევა (ვთრევ, -რე), ზ. ვ. თრევით მოვიღებ, მოვიტან, тащить, возочать; притащить, გამოიხ. 12—4, ვუთრევი, -რე), ზ. თვ. თრევით მივდივარ, тащиться, идти ноги волоча, **მოთრეული**, мнѣ. истасканный, -ვაბა, истасканное платье, **მოთრეული**, ხ. მწალი ურჩხორად მოხარშული ხიგუზოთა, овощь сваренная безъ приправки съ орѣхами, სამ. 92.

მოთუთქვა (მოვსთუთქავ, -თქე), ზ. ვ. მეირეც მოვხარშავ მღელარეში გავლებით ან თუთქში ჩავლოებით, обдать кипяткомъ или щелокомъ; (მოვითუთქავ ხელსა, ფეხსა), ზ. ვ. ცხელის წყლის ქახნით დავიწვავ ხელსა, обжечь себя кипяткомъ, (მოვითუთქები, -ქე), ზ. ვ. ლევითუთქები, ошпариться, **მოთუთქვილი**, мнѣ. -ყვავილი, побѣленный цвѣтъ.

მოთუთხვა, -ხვნა (მოვსთუთხნი, -ნე), ზ. ვ. მოვხვრი, გავსვრი, замарать, (მოვითუთხნები, -ნე), ზ. ვ. გავისვრები, замараться.

მოთქვირება (ვსთქვირები, -დი), обрюзгнуть.

მოთქმა, სხ. თქმა ცრილით უბეღურობისა, სამგლოვიარო სიტყვა; თქმა ზეირისა; оплакиваніе; плачъ на распѣвъ, говоръ на распѣвъ; моленіе, ე. ი. მოხვრა, ზარის მოქმელი, дѣйствующая, плакуша, (მოვსთქვამ, -თქვი, უსრ. მოვსთქვამდი ან მოვსთქმიდი), ზ. უ. წარმოვსთქვამ ცრილით უბეღურობას; წარმოვსთქვამ ზეირსა; плакать на распѣвъ, произносить стихи на распѣвъ, ვუყხ. 832; ვიხ. 11; 178; (მოვიტყვი, -ტყოლი), ზ. უ. მიმაკლი ვამბობდი, или говорилъ, ვუყხ. 1576; მოიტყოლა სამეფრასა, или пѣлъ пѣснію, ვიხ. 87.

მოთქუა (მოვთქ, -ქი), ზ. ვ. მოვდევები, მოვეწევი, მოვსდევ, идти за кѣмъ, слѣдовать, რაც არ საქმენი მოთქს, ე. ი. რაც ამ საქმეს მოსდევს, должно, что слѣдуетъ за симъ поступкомъ, ვიხ. 53; სიცხეს სიცივე მოუთქს, послѣ жаровъ слѣдуетъ холодъ, ვიხ. 180, 181; არ ვიცოდა თუ ვინ მომითქს, я не зналъ кто за мною слѣдуетъ, ანდრ. 41.

მოთხე, მოთხელთო, ზდც. ѳдкій жидкій, тонковатый, жидковатый.

მოთხე, ხ. უჯრა, ящичекъ, ящикъ, ларецъ, небольшой ящикъ въ сундукѣ, სან. ლ.

მოთხელება (ვ), ზ. ვ. утопить.
მოთხვა (ვიმოთხვი, -ხე), ზ. ვ. ვჭეფოთ, веселиться, 1 ქართლ. 272.
მოთხვი, მოთხვითი, მოთხვილი, ზედ. ოთხ-კუთხი, четвероугольный, 2 ნუმკი. 34—11; გამოსლ. 27—1; გამოცხ. 21—16.
მოთხვილი, ხ. ბოხჩა, узелъ, т. е. вещи, завязанныя въ платокъ, სამ. ლ.
მოთხზვა (მოვთხზავ, -ზი), ზ. ვ. გარშემოვხთხზავ, გარშემოვსდებ, обложить, გამოსლ. 25 — 10; მათე. 26.
მოთხლეშა (ვ), ზ. ვ. მოვაგდებინებ, отложать.
მოთხოვა, -ვნა, სხ. требованіе. (ვხთხოვ. ვითხოვ. 39), ზ. ვ. შევეკვეთ, მოვქითხავ. требовать, домогаться, искать настоятельно что; მოვსთხოვ რჩევასა, испрашиваю совѣтъ, (მოვითხოვ. -ვე), ზ. ვ. ვისიმეცნი ან ვშიოლობ ახოვნით, напрашивать, ნუ მოითხოვ ანგარიშსა, не требуй у меня отчета, ვისრ. 5, (მოვეთხოვებით, -ვე), ზ. თვ. მოვეკითხები. быть требованну, მოეთხოვება, потребуется отъ меня. **მოთხოვნილობა, მოთხოვილობა,** ხ. потребность.
მოთხოვება (ვითხოვებ, -ქალსა), ზ. ვ. ქალს მივითხოვებ, ქმარს მივსცემ, выдавать замужъ, ვეპკ. სამ. 77; (მიეთხოვება, -ვე), ზ. თვ. ქმარს ვეყოფავ, выходить замужъ.
მოთხრა, სხ. მიწის თხრა; ხირცხვილი, თავს ლაფის დასხმა, გაწბილება; копаніе; посрамленіе; срамота; (მოვსთხრი, -თხარე), ზ. ვ. მიწას გავსთხრი, გავაწბილებ, გავაბაბრუებ, ხახელს გავუტეხ, მიწასთან გავასწორებ, копать, выкапывать; стращать, безчестить, поносить кого; მოვსთხრი ძირიანად, вырывать, отрывать съ корнемъ, თუ მაშული მოვთხარა, если онъ опустошилъ вотчину, სამ. ვეპკ. 24, **მოთხრილი,** მამ. выкопанный, остращенный, 2 ქართლ. 538; მოვსთხრი თვალებსა, выколоть кому глаза, სამ. ბერძნ. 67.
მოთხრობა, სხ. ისტორია, მატიანე, დაწერილი ამბავი, исторія, сказаніе; повѣсть; **მოთხრობათ მწერალი,** გ. ი. მეისტორე, მემატიანე, историкъ, მოთხრობა საქართველოსი, исторія Грузіи, (მოვუთხრობ, -თხარ), ზ. ვ. ზეპირად ან წერილით ვიტყვი საქმეთა, ვუამბობ, повѣствовать, разсказывать, მოგვითხრობს, повѣствуетъ намъ, (მოვეთხრობი, -თხარ), ზ. თვ. повѣствоваться, მოგეთხრა, разсказывай намъ, ისაი. 21 — 2; 30—11.
მოთხრობითი ბრუნვა, ს. სახელობითი ბრუნვა რომელიც ძირებრივ უფლად ზმნათ ხრულის დროისათ, повѣствовательный падежъ.
მოთხუნვა (ვჭ), ზ. ვ. გავსჭერი, выначкать.
მოიეფე, ზედ. უხვი, щедрый, ვეფხ. 1312.
მოიმედე, ზედ. იმედის მქონე, надѣющійся, **მოიმედება** (მოვიმედებ), ზ. ვ. обнадежить; (-დები), იმედი მექნება, надѣяться, ქილ. 14.
მოინ, ნ. მოსვლა; умѣть приходить.
მოისარი, ს. ისრის მესროლი მშვილდით, стрѣлецъ, стрѣлокъ, იეზეკ. 4—2; 1 მეფე. 21—1; ფსალ. 77—9; ქიმოთ. 58.
მოიჯარადე, ს. იჯარით ამღები, откупщикъ.
მოკადნიერება (ვი), ზ. ვ. გავჭაღდე, осмѣлиться.
მოკაკება (ვ), ზ. ვ. მოვჭკრი, მოვჭკაკვე, сгибать, ზ. მიჩ. იძულებულად დავიჭერ, схватить, (მოვჭკაკდები, -დი), ზ. ვედ. მოვიხრები, მოვიკაკვი, согнуться, გამოსლ. ვეფხ. თ. 21.
მოკაკვა (ვჭ), ზ. ვ. მოვჭკაკვე, მოვხრი, сгибать.
მოკაკაჩობა, სხ. კაკაჩოსავით ჭკვიანის, цѣлети какъ макъ.
მოკაკშირება (ვკაკშირებ პირს), ზ. ვ. შევკუჭერ პირსა, запалъ отверзтіе, ფიზიკ. 10.
მოკაზმვა, მოკაზვა (მოვჭკაზმავ, ან მოვჭკაზავ, -ზე), ზ. ვ. მოვრთავ. მოვამზადებ, убирать, наряжать; приготовить; ვისრ. 2; მოვჭკაზმავ სიტყვას, приготовить красное слово, ვისრ. 171; მოვჭკაზმავ ცხენსა, осѣдлать лошадь, მოვუკაზმავ, приготовить кому либо, убрать для кого либо, ვეფხ. 1068, (მოვიკაზები, -ზე), ზ. ვ. მოვიმზადები, მოვიმზადები ვისთვისმე, быть убрану, приготовлену. (მოვუკაზმები, -ძე), ზ. თვ. მოვირთვები, принаряжаться, **მოკაზმული, მოკაზული,** მამ. убранный; приготовленный; **მოკაზმულობა, მოკაზულობა,** ხ. მორთულობა, убранство, нарядъ, 1 ქართლ. 302; ან აღჭურვა, მოწყობილობა სჭურველისა ან საომრის იარაღისა, вооруженіе, 1 ქართლ. 115; ვეფხ. 400.
მოკალვა (მოვჭკალავ, -ლე), ზ. ვ. კალით დავჭედავ, ударить, **მოკალული,** მამ. луженный, **მოსაკალავი,** ზედ. подлежащій луженію.
მოკამათე, ს. მოცილე, მოპირდაპირე, противникъ, соперникъ, შავთ. 58; ვეფხ. 673; ვისრი 14, ან მოთამაშე ჭადრაკსა, игрокъ въ кости, სამ. ლ. **მოკამათება,** ს. მოცილეობა; ან ჭადრაკის მოთამაშობა, соперничество; искусство играть въ кости, რუსულ. 985; (მოვეკამათები), ზ. თვ. заигрывать, ურამ. დაბეჭდ. 39.
მოკამკამე, ზედ. კამკამით მომქინარე; მოცილე, მოკამკამე მზითები, ჩონგ. 131; струистый; лучезарный; **მოკამკამება** (მოვჭკამკამებ, -მე), ზ. ვ. კამკამით მოვმქინარებ, მოვსცომცომებ, струиться, ან ნოყლს მოვჭყებ. проливать сѣтъ.
მოკანკალე, ხ. дрожащій.
მოკანკტურება მოვკანკტურებ თავს, -რე), ზ. ვ. თავს დავღუნავ, ან თავს მოვიმდაბლებ, склонить голову, примирѣть.
მოკარგვა (ვჭ), ზ. ვ. მოვჭფანტავ, растерать, აღბ. 45.
მოკარება (ვკარებ, -რე), ზ. ვ. ახლოს მივიყვან, შევახებ, приближать, (მოვეკარები, -რე), ზ. თვ. შევეხები, ახლოს მივალ, приблизиться, ჩონგ. 31.
მოკარვე, ხ. კარვის პატრონი, владѣтель шатра.
მოკაცუნება (ვკაცუნებ თავსა), ზ. ვ. დავღონდები, დავსწუნარდები, повѣсить голову, примирѣть.
მოკაფვა (მოვჭკაფავ, -ფე), ზ. ვ. მოვჭსჭრი ბეწვნარსა ან ხეს ცალთა, срубать; (მოვიკაფები, მოვეკაფები), ზ. ვ. მოვიჭრები, быть вырублену, ისაი. 37—24.
მოკბენჩა (მოვჭკბენჩ, -ჩე), ზ. ვ. კბილით მოვჭკლეკ, откусить, მაჯ. 21—8.
მოკდემა (ვიკდემ), ზ. მიჩ. почувствовать стыдъ.
მოკდომა, იხე მოკდომა ან მოკუდომა.

მოკეთე, ს. კეთილის მოსურნე, კეთილის მყოფელი; доброжелатель, благодѣтель, რუხულ. 417.

მოკეთება (ვ-ეთებ, -ოთ), ზ. შ. გაკუკეთებ, კეთილს მცდობარეობაში მოვიყვან, улучшать, მოკეთდები, -დი, ზ. ვღ. კეთილს მცდობარეობაში მოვალ, улучшаться, исправляться.

მოკეკლუცება (ვ), ზ. შ. მოკრთომ, пражать.

მოკენკა (ვკ), ზ. შ. склевать.

მოკერება (ვ), ზ. შ. пришить.

მოკეტა (ვკეტ, -ეტ), ზ. შ. მოვკრაბალავ, მოვხშავ, запереть, зам. 3—36.

მოკეტა ვკვეტ, -ეტ), ზ. შ. შევკვეტ ღვკვეტ, складывать, смертывать, сгибать, მოკეტე ფეხსა, ზ. მიწ. ფეხს შევკვეტ ღამაგდომად, сѣсть поджавши ноги, крон. 196, ფეხ მოკეტილი ჰქონ, сидить поджавши ноги, მოვკეტდი -ეტ), ზ. თვ. მოვიხრები, согнуться, ვეფხ. 1152.

მოკვდავება, ს. სიკვდილი, смерть, ქილ. 355.

მოკვდავი, **მოკუდავი**, ზედ. მკდომარი, კაცმდებარე სიკვდილისა, смертный, **მოკვდაობა**, **მოკუდაობა**, ს კაცმდებარება სიკვდილსა, смертность, ქილ. 522.

მოკვდენა, **მოკუდენა**, **მოკვდინება** (ვ-ი), ზ. შ. მოვკალავ, სულს ღავლევინებ, убить, умерщвлять, გორგ. 8; ბაბრ. 45; მოვაკვდენ, -დინე. ვაკვდინებ ხვაშლოვით), отравить, მომაკვდინებ, -ნე, ты убьешь меня, **მოკვდევინება** (ვ-ი), ზ. სხვ. მოვაკვლევინებ, заставить убить, მოვაკვდევინებინა, ზ. თვ. ვაძალებ რომ მომკლას, заставлять кого убить себя, სამ. ვახც. 180, **მოკვდომა**, **მოკდომა** მოვკვდები, მოვკვე, მოვკვკვე. სახოგად ლაპარაკში მოკვდი, ვიქ. 16), ზ. ვღ. ხიოცხლე მომაკლებ, გარდვეგები, მიეცვალები, умереть, მოკვე, умри, ვეფხ. 190; სიცილით მოვკვდები, смѣяться до упаду; ვერცხლის წყალი მოკვდა, ртуть потеряла силу, ქამ. 128; (მოვკალები, -კვდი) ზ. მიწ. მაგალ. შენი მოკვდე, у него умерь сынъ, ხელში მოკვკვდები, კაც. 79. стараться породить въ комъ либо сострадание, жалость, შენ ნუ მოკვდები ჩემს თავსა, Боже упаси насъ, клянусь вами, ანტ. 3—8; მომაკვდება, -კვდა), ზ. მიწ. გარდმეცვალება, მაგალ. მომაკვდა ცოლი, я лишился жены, შენ ნუ მომაკვდები, ради жизни вашей.

მოკვდინება (ვ), ზ. შ. მოვკალავ, убить.

მოკვეთა, სხ. отсѣченіе, -თისა, усѣченіе членовъ, (მოვჭკვეთ, -ოთ), ზ. შ. მოვკხრი, **მოვკვეთ**, მოვხვკვეტ, მოვკხოთ; срубить, отрѣзать, отсѣчь; пресѣчь, прекратить, მაკ. 310; 18—8; მარკ. 6—16, 18; ვეფხ. 287; -კვალსა, ე. ი. გზას შევკვრე, отрѣзать кому дорогу, ვეფხ. 287; მოჭკვეთს თავი. ему отсѣкли голову, მოვჭკვეთ უსჯულოებასა, пресѣчь злоупотребленія, ქილ. 106; მეკვე კბილი მომკვეთა, я набилъ оскомину, (მოვკვეთ, -ოთ), ზ. მიწ. ხელს ავიღებ, მოვიშალი ცუდ საქმეს; ან მოვიკრი; перестать, оставить, напр. привычку; отрѣзать себѣ; -ცრემლსა, утереть слезы, перестать лить слезы; ვეფხ. 265; მოვაკვეთ ფეხსა, перестать посѣщать кого, მოაკვეთა ავი თვისება ან ჩვეულება, оставить дурную привычку, ქილ. 575; მომაკვეთ გზასა, ты преградилъ мнѣ путь, ქილ. 292; მოვაკვეთ, -ოთ), ზ. მიწ. მოვუკრი, მოვუხვრ ვიხმე რასმე; прекратить кому что; მოვუკვეთ ჯამაგირსა,ხარჯსა, прекратить кому жалованье, (მოვაკვეთინე, -ოთ), ზ. შ. მოვიჭრევინე, быть отрѣзану, მოვაკვეთინე, -ოთ, ზ. თვ. მოვაჭრევინე, მოვეხვრები, отрѣзываться, прекращаться, მოვაკვეთოს წვერი, пусть остригутъ ему бороду, აბრ. 144; მოვაკვეთოს ხელი, пусть отрѣзутъ ему руку, **მოკვეთილი**, **მონაკვეთი**, მიმ. отрѣзанный; **მოკვეთინება** (ვ), ზ. შ. მოვაჭრევინებ, заставить отрѣзать; отучить, ქილ. 80; ცისთ. 181.

მოკვეცა ვკ), ზ. შ. მოვრეკ თმასა, стричь, остричь, -სისთვისა, ე. ი მოვკჭრი სისთვის ცხვრისა. снять со спѣни, **მოკვეცილი**, მიმ. остриженный. მოკვეცი, ს. остриженіе.

მოკვეცა (ვკვეც, -ეც), ზ. შ. ღვაკვეც, ღვაქცევ, ვკცრისახობ, ვკნებელობ; хвастать; врать; ვეფხ. 56; 1040; **მოკვეცარი**, хвастунъ.

მოკვეხილი, ნ. ჩახმახი, кам. ლ.

მოკვლა, მოკლვა.

მოკვლება, უნდ. მოკვლევა, ღაბლი ნახე; აბრ. 40.

მოკვლევა, სხ. изслѣдованіе; слѣдствіе судебное; допрашіе, აბრ. 40; მოვაკვლევ, -ლოთ), ზ. შ. გამოვიძიებ, გამოვაკვლევ; изслѣдовать; производить слѣдствіе; აბრ. 66, 67, მოვაკვლევ, -ლოთ), მოკრთომენ, უკვსწირავ, подносить, жертвовать; თავს მოვაკვლევ, и жертвую собою, მოურავ. 86.

მოკლვა, (ვკლავ, ვკალ), ზ. შ. убить; მოკლევინებ ვკ), ზ. სხვ. заставить убить.

მოკნენტა მოვკნენტ, -ნიტე), ზ. შ. კბილით მოვკნეტ კვნიტს, грызть, ломать зубами, მოვიკნეტ მაგალ. ენას), ენას ვიკბენ, укусить себѣ языкъ.

მოკნენსი, ზედ. მკნესავი, издыхающій, ვეფხ. 1195.

მოკორა, უნდ. მოკრა, იქ ნახე.

მოკიდება, სხ. взятіе рукою; მოკიდება ძალზედ, ѣшаніе на деревѣ (т. е. на висѣлицѣ); იმ ქალის მოკიდებითა, начиная съ той горы, რუხულ. 372; ცოდვის მოკიდება, принятіе на себя грѣха, სამ. ვახც. 6, 14. ცოდვის მოკიდებას ვახტანგ მეფე თავის სამართლის წიგნში, შეხლი 14 ახე განსაზღვრავს. ღილი საქმე ცოდვის მოკიდებით არ განდასჯეულება, ერთის მარწილისა ან ცოტაღა უფროსი ან უმცროსი საქმე უნდა იყოს, იქმნებიან ასეთი კაცი რომ იმისგან ცოდვის მოკიდება და სულზედ შეკარგა ზრუნა ზედიც ღაჯდეს; ცოდვის მოკიდება ასე არის, რომე ვისაც ამგვარი რამ შეუნიშნის იმ კაცმა ის შეწყნებული კაცი ზურგზედ აიკიდოს და ახრე უნდა თქვას: შენიც ცოდვა შეორეს მოსდევს მეცა მაქვს და შენდა ხაცვლიდეს მე კარგ ფიქრებში თუ მე ეგე მეკნის, თუ ამრიგად ეს შეიძლო ადამ ვინ რას ეპირისპირის, და თუ კერ მოაკიდა და რასაც ჭსწეშამს უნდა პასუხი გასცეს, ნ. ფიცი; ფეხის მოკიდება, стушать ногою, ქილ. 43; ახლის შეკაშრობის მოკიდება, завести новыхъ друзей, ქილ. 51; (მოვჭკიდებ, -დე, ზ. შ. ხელს შევხვევ, ღვიჭერ ხელით; ღვჭკიდებ, ჩამოვჭკიდებ;

მოხლებ კვნა, трогать, брать; вѣшать; защѣпять, привязывать, ღვრ. 106; მოკიდებ კბილსა, взять зубами, მოკიდებ წურბელას, привускать, пріставлять піявки, მოკიდე ხელი ნავის ბაგეს, д. и. ხელს ღებულებ, я схватилъ бортъ корабля рукою. ვეფხ. 609; მოკიდებ ყოფაშსა, ставить рожки; მოკიდებ თვალსა, замѣтить, ბეგრ. 26, ხელი არ მოკიდე, д. и. ხელი არ ახლო, онъ не тронулъ рукою, онъ не взялся за дѣло, ხელი მომკიდე. возьми меня за руку, რუსულ. 401; ხელი ხელს მოკიდებს, взяли другъ друга за руки; მოკიდებ თვალსა, усѣлъ разсмотрѣть, რუსულ. 723; თვალი ვერ მომკიდიან, д. и. თვალს ვერ მომასწრობდიან, не въ состояніи были разсмотрѣть меня, ვეფხ. 1387; მოკიდებ შენობასა, начать постройку. რუსულ. 379; კირით ზღუდეს მოკიდებ, начать стройку ограды на извѣсти, 1 ქართლ. 23; მოვიკიდებ. -დე), ზ. მიწ. ვიკვირთავ. თავზედ ვიღებ, брать на себя; თავზედ მოვიკიდებ, навязать себѣ, ზურგზე მოვიკიდებ, вскинуть на свою спину, ვახტ. სამ. 14; სხვის ცოდოს ვერ მოვიკიდებ, я не беру на себя чужаго грѣха; მოვიკიდებ მოყვარესა пріобрѣсти друга, რუსულ. 379; მოვიკიდებ ცეცხლსა, зажигать, поджигать, მოვიკიდებ სანთელსა, зажечь свѣчу, მოვიკიდებ ფქვილსა, подмѣшать муку, ბაგრ. ბაგრ. 82. (მოვიკიდები, -დე), ზ. თვ. მოვიდები; ჩამოვიკიდები, გარდავიდები. არ მოვიშვები; მოვიჭერობი, защищаться: вѣшаться; пристать, прильнуть; обходиться съ кѣмъ либо строго или ласково. ქილ. 51; სახლს ეცხლი მოვკიდე, домъ началъ горѣть. ეცხლი მოვკიდე, д. и. შევწუხდი, былъ огорченъ. ღვინო მოვკიდე, онъ опьянѣлъ, ამ ჯოშანს არა არავი არ მოვკიდებს, никакое оружіе не въ состояніи пробить этихъ латъ. რუსულ. 47, 290, 292; ან რა იარაღი მოვკიდებს მას, какое оружіе можетъ поразить его, რუსულ. 875; ლიმონს ხავსი მოვკიდე, лимонъ покрылся ржавчиной, ჭეშ ცეცხლი მოვკიდე, желѣзо покрылось ржавчиной, ჭეშ ცეცხლი მოვკიდე, царь пошелъ ему на шетъ, ვეფხ. 145; მოვკიდები ნათესავად, породниться. ენი მოვკიდები, опередить кого. ვეფხ. 1228; მოვკიდებ ფეხთა, обнять чьи либо ноги, ვეფხ. 554; მჭვარტლი მოვკიდე პუხარს, труба покрылась сажею, ავთ მოვკიდე, я поступилъ съ нимъ строго, ანქ. 4—8. თრთოლა მომკიდე, бросило меня въ дрожь, რუსულ. 819; ხაიქის კალთას მოგკიდები, ვახტ. 9; ქილ. 384, въ будущей жизни я ухвачусь за подолъ твоей одежды, буду искать у тебя спасенія, მოშვიდე, онъ присталъ ко мнѣ, მოკიდებული, მოკიდული, მიმ. დამოკიდებული, привязанный; зависимый; приверженный, преданный, 1 ქართლ. 293; შემდგომი, слѣдующій, მარკ. 2—171; ძველად მოკიდებული, поднѣтенецъ, რუსულ. 186; მარკ. 2—61; ცეცხლ-მოკიდებული, огорченный, იქიდან მოკიდებული, начиная съ того мѣста, რუსულ. 515; მოკიდებულად, и завишу, მარკ. 2—170; მოკიდებულება, მოკიდულობა, ს. დამოკიდულობა, зависимость; привязанность; связь, нить; მარკ. 1—167, მეფ. 94; ქილ. 128; -ჯეჭვი, связь цѣпи, -ნათესავობითი, родственная связь, -შენობის, ряд строеній; ანდ. 111.

მოკითხვა, სახ. спросъ: розыскъ, привѣтствіе, поклонъ; ღმერთმა მოკითხვა მოახსენე, поклонитесь ему отъ меня почтительно; მოკითხვის წიგნი, письмо привѣтственное. (მოვკითხავ; -ნე), ზ. მ. მოვახსოვ: გარდავხდევინებ, დავეურვებ, требовать отчета; вызскивать. ანდ. 55; სამ. ცხრ. 267; ვისმ. 47. ერთმანერთის სახლი მოკითხეს, другъ у друга они потребовали удовлетворенія за кровь (т. е. за убійство). გორგ. 32. ღმერთი მოკითხავს, Богъ взыщетъ съ него, ერისთ. 141, გორგ. 118; ღმერთი მომკითხავს, Богъ взыскетъ меня, ანგარიში მოკითხეს. съ него потребовали отчета. (მოვიკითხავ, -ხე), ზ. მიწ. გამოვიძიებ, გამოვიკვლევ: მიეულერსებ მოკითხვას შეუთვლელ საქმეს, ან მოსაკითხ გავეგზავნი, изслѣдовать, разсекинать, узнавать о комъ или о чемъ, привѣтствовать кого; посылать привѣтствіе, поклонъ или подарки. ანდ. 199; ლუკ. 1—40, 41; სამ. 21—5; მარკ. 9—15; ერთმანერთი მოვიკითხეთ, мы привѣтствовали другъ друга, მოკითხული, მონაკითხი, მიმ. изслѣдованный; взысканный, მოკითხულობა, ს. გამოძიება, გამოკვლევა. слѣдствіе, розысканіе; запросъ; სიბრ. 159; მოკითხულობა ჰქონდეს, стали доискиваться, ღვრ. 116; გეფ. 22. 29.

მოკირვა (მოვკირავ, -რე), კირით გავლებ, вымазать извѣстью. ღმბრ. 8—14; 6—4; მოკირული, მიმ.

მოკირწყლვა (მოვკირწყლავ, -ლე), ზ. მ. ქვით მოვკვეფ, вымостить камнемъ; მოკირწყლული, მიმ. мощенный, მოკირწყლულობა, мостика.

მოკიცხარი, ს. მკიცხავი. გამკიცხველი, поноситель, მოკიცხარობა, სახ. насмѣшка, (მოვკიცხარობ, -რე), ზ. მ. გავკიცხავ; მასხარად ვიგდებ, поносить; насмѣхаться, იერემ. 9—5.

მოკიცხვა (მოვკიცხავ, -ხე), ზ. მ. გავკიცხავ, გავკიცლავ, გავკიცრავ. ругать, поносить, გამოსლ. 10—2; (მოვკიცხები, ზ. მ. გავიკიცხები, მასხარად ვიგდები, быть обруганъ.

მოკლაკვნა (ვს), ზ. მ. согнуть.

მოკლე, ზედ არა გრძელი; короткій; краткій, недлинный; сокращенный; непродолжительный. ღმე მოკლე, недолговѣчный, მოკლე ჟამი, короткое время, სული მოკლე. нетерпѣливый, ჭკუა მოკლე. слабоумный, მოკლეთ ღმეთა, въ нѣсколько дней, შენი ხელი ჩემის წყვანისათვის ძია მოკლეა, ვახტ. 10, чтобъ меня взять, то для этого руки твои коротко, მოკლეა სოფელი, временная жизнь коротка, მოკლედ, ზმ. коротко. ვეფხ. 19, მოკლედ ვსთქვათ, коротко скажемъ.

მოკლება, სახ. уменьшеніе; сбавка; მოკლება მთოვარისა, упербь луны, მოკლებითი, ზედ. уменьшительный, (ვამოკლებ, -კლე), ზ. მ. ღავამოკლებ, შევამცირებ, укорачивать, сокращать, ვამოკლებ ღღეთა. сокращать, проводить время. ქილ. 525; ვეფხ. 1228; მოკლებ ღღენი, убивать, сокращать чьи дни;

ბუნ. ქ. 199; ვჰმოკლდები, -დი, укорачиваться, **მოკლებული**, уменьшенный; сбавленный; лишенный.

მოკლება, სხ. лишеніе; მოკლება ხელის უფლებისა, лишеніе правъ состоянія, მოვაკლებ, -კლე), ზ. ვ. წავართმევ, მივხდი; დავაკლებ, დავუნაკლულებ, შევუმცირებ; лишать, отнимать; уменьшать, сбавлять; ლუკ. 15—14; 22—32; მოვაკლებ პატივს, лишать чести; მოვაკლებ ფასსა, подешевить, მოაკლო დღე, сократилъ, онъ укоротилъ его дни, жизнь; ნუ მომაკლებ წყალობასა, не лишай меня милости, დაბად. 55—8; მოაკლო თვალის სინათლე, онъ лишилъ зрѣнія: მომაკლო ფასი, онъ сбавилъ мнѣ цѣну; (მოვაკლდები, -კლდი), ზ. დავჰკარგავ, მოვაკლებ; დავნაკლდები, შევმცირდებით; შევსუსტდები; მოვხდები; терять, лишаться; умельшаться, истощаться, убывать; небывать, непрысутствовать, отсутствать; დაბად. 44—33, 47—33; იხსა. 7—8; 38—12; 55—13; იხუ ზირაქ. 3—13; იხუ. 3—17; გუგ. 29; ეგუ. 130; სიბრ. 56, 59; მოაკლდა თვალის სინათლე, онъ лишился зрѣнія, ფსალ. 68—3; ძალა მოაკლდა, онъ ослабѣлъ, ქილ. 316; მოაკლდა ბეჭრი, недостало хлѣба, ანტ. 48; 1 ქრონ. 137; ვიხრ. 4, მაღა მოაკლდა, лишился имѣнія, ქილ. 178; მოაკლდა ხუნკლასა, онъ отсталъ изъ внуковъ, ჩვენი წყალობა ნუ მოგაკლებს, да не будешь лишенъ нашей милости, ქილ. 415; თვალი არ მოაკლდებოდის, глаза не сводятся, არ მოაკლდებოდა მთავარი იუდისგან, не окудѣетъ князь отъ Іуды, ღონე მომაკლდა, я лишился силъ; ქილ. 130, ვიხრ. 174; **მოკლებული**, მიმ. лишенный, მოჰკლებიან, მოჰკლებოდა, быть лишену; небывать.

მოკლედ, ნ. вкратцѣ; вкратцѣ сказано, краткопременный.

მოკლეობა, ს. მოკლობა, сокращеніе, короткость.

მოკლერცვა (ვს ან მოვუკლერცავ პირსა), ზ. ვ. პირის უგემურობას მიეცემ, вызвать нечистоту языка (говоря о желудкѣ).

მოკლვა (ვჰკლავ, -ვჰკალ): ზ. ვ. სიცოცხლის მოგუნდი, სულს ამოვართმევ; დავჰკლავ ხვასტაგს, убивать, умерщвлять; заколоть, მოჰკლეს ხარი თივამ, одинъ, одно лишаетъ жизни быка (говорится о тѣхъ кто жалуется на свое положеніе, ბალეკი მომკლავს, забота убьетъ меня, მოვკლავ ან მოვიკლავ თვსა, убить себя, наложить на себя руки, რუსუდ. 443; მოვიკლავ წყურვილსა, утолить жажду, მოვიკლავ სვინდისსა, потерять совѣсть, შეიღს მოგიკლავ, я убью твоего сына, ვიხრ. 179; 2 ქრონ. 526; ანტ. 5—13, მოაკლო სურვილი, онъ удовлетворилъ его желанію, ვეფხ. 1536; (მოვკლავი, -კლი), ზ. ვ. სიცოცხლე მიმეხდება, быть убиту, მოვკლავარ სიყვარულსა, любовь убила меня, ვეფხ. 151. **მოკლული**, მიმ. убитый, **მოკვლევინება** (ვ), ზ. სხმ. სიცოცხლეს მივახდევინებ, სულს ამოვართმევინებ, заставить убить, ვეფხ. 573; გორგ. 8, 266; სამ. ვახტ. 211; თავს მოგაკვლევინებ, заставлю тебя убить себя, ვეფხ. 240.

მოკლობა, ს. მოკლეობა, სიმოკლე, краткость.

მოკმაზვა, ნ. მოკაზმვა; მოკმაზულობა, ნ. მოკაზმულობა.

მოკნინება (ვ), ზ. ვ. уменьшать, убавлять.

მოკონვება (ვ), ზ. ვ. заплатить, зашить.

მოკოკილავება (ვუ თავს), округлить, 99 სპს.

მოკორტნა მოვკორტნი, -ნე), ზ. მ. ცულის ან ჩლუგის სამართებლით ვპარსავ, брить тупою бритвою, драть.

მოკოცნა (ვჰკოცნი), ზ. დავჰკოცნი, разцѣловать.

მოკოზტავი, ზედ. მოხდენილი, მოკეკლუცებული, щеголеватый.

მოკრაზნა (მოვკრაზნები, -ნე), ზ. ვ. დავჰკვეთ, დავგორგალდები, свернуться въ кольцо, რუსუდ. 695.

მოკრება, **მოკრეფა**, სხ. собираніе; -რეფა ყურძნისა, собираніе винограда, -ბალიშა, собираніе травъ, (მოვჰკრებ, მოვჰკრიბე), ზ. ვ. მოვაგროვებ, მოვაქეცებ, собирать, соединить, сколять, (მოვჰკრეფ, -რიფე), ზ. ვ. მოვხთვლებ ხილსა; მოვაგროვებ; собирать плоды; собирать, скоплять; დიდი სიმრავლით მოჰკრიფა, онъ скопилъ громадное богатство; მოვჰკრეფ ყურძენსა, собирать виноградъ, მოვკრებ ხალხსა, собрать народъ, მოვჰკრებ ჯარსა, собрать войско, (მოვკრეფ), ზ. მან. მოვაგროვებ, собирать для себя, მოვკრეფ ცნობასა, собраться съ мыслями, ქილ. 144; გულზედ ხელს მოვკრეფ, скрестить на груди руки, -გონებასა, собраться съ умомъ, сообразить; (მოვჰკრებდი, -ბი; მოვჰკრეფდი, -ფი); მოვკრიფები, -ვე, ზ. ვ. ვდ. მოვჰკროვდები, მოვჰქუჩდები; მოვიხთვლები; собираться, сходиться; быть собрану; რუსუდ. 92; 402; ქილ. 320, 381, 604; მოჰკრეფა ერი, собрался народъ, **მოკრეფილი**, **მონაკერეფი**, მიმ. собранный, **მომკრეფი**, ს. собиратель.

მოკრვა, **მოკრუა** და ხრა მოკვრა (ვჰკრავ, ვჰკარ), ზ. ვ. მცირედ გადავჰკრავ, მოვახეთქებ, მოვარტყამ; შევჰკრავ, შევმარცხავ; вріударить, хватить; толкнуть; завязывать, ვიხრ. 200; მოვჰკრავ თვალსა, подсмотрѣть, замѣтить; მოვჰკრავ ყურსა, подслушать, ქილ. 348, მოვჰკრავ კბილსა, раскусить, მოვჰკრავ ვეხსა, споткнуться; ყური მომკრავს, я слышалъ, მოვჰკრავ პირსა, завязать отверстіе, ხიბრ. 143; ქიმ. 125; ბაგრ. ბაგრან. 109; თავი მაგრა მოჰკარ, завяжи крѣпко отверстіе. ქიმ. 264; მომკრა ხელი, рукою толкнулъ меня; (მოვკრავ, ვკარ), ზ. ვ. დავკრავ, დავწებებ, გადავკრავ, обклеивать; налѣплять, накленвать, обивать; მოვკრავ ოთხსა ნახაზის ქაღალდითა, обить комнату обоями, მოვკრავ კარსა ნაბადს, обить дверь войлокомъ, გულზედ მომკრა, онъ прильнулъ къ моей груди, ვრისხ. 140; (მოვკრავ, -კარ), ზ. მან. მოვიხვევ მაგალ. თავზედ და სხ. повязать себѣ; მოვკრავ გულზედ, прижать къ груди; ქილ. 461, რასაც ოფლს თავს მოკრავს, пока невспарится. ქიმია 77; (მოვკვრი, -კარ), ზ. თე. დავკვრი, დავწებები, прилипнуть, пристать; (მაგრულად, -ვჰკროდი), я прилипъ, ქილ. 672; **მოკრული**, **მონაკარი**, обитый.

მოკრივე, ს. კრივში მებრძოლი, боецъ.

მოკრკალება (კვკრკალებ, -ლე), ზ. ვ. მოკმრგვალებ, округлить, сомк. ხად. 348, согнуть въ дугу; набивать обручь.

მოკრკიალე, ზედ. ბრწყინვალე, блестящій, свѣтлый, ჰაერი, чистый воздухъ, ქილ. 419; **მოკრკიალება** (ვ), выгнуть, რ. ქ. ლ.

მოკრჩომლე, ზედ. მლაშე, წყლის მოყვარე, сварливый, **-მლეობა**, сварливость.

მოკრუნჩხვა, მაგალ. ძარღვის, сведеніе жилы; პ. ფ. ლ.; ღვიძილ. გვესთხგვ. (კვკრუნჩხვ, -ჩხე), ზ. ვ. მოკვკრენ. ღვკვრეს კანში, сжать, корчить, сводить судорогами; (მოკრკნჩხვები), ზ. ვ. მოკრკნჩხები, კვთონგები, დკრკნჩხვები, скорчиться.

მოკრმალება, ზზ. კრძალვით ან სიფრთხილით შენახვა, ღიღ. бережное храненіе; **მოკრმალებით**, бережно, осторожно; ქილ. 386; მოკრმალება ხორცთა სიწმინდით, сохраненіе тѣла въ чистотѣ; მარკ. 4—3, (მოკკრმალებ, -ლე), ზ. ვ. ღკკეკილში შევინახვ. ფრთხილად. ღრიღვით შევინახვ. ქვეყვ; хранить подъ замкомъ; заключить, запереть, хранить бережно, предостерегать; მარკ. 1—3; თავს მოკრკმალებ. ე. ი. თავს შევინახვ. ღკვრიღვები, остерегаться; ქილ. 278; მოკკრმალებ ვენახს, оградить виноградникъ, იხილ. 5—2; მომკრმალებ, ограждаешь меня, т. е. защищаешь; იხილ. 41—10; (მოკკრმალებები, -ლე), ზ. ვ. ღკვრიღვები, остерегаться, ქილ. 619; მოკრმალული, მიმ. хранимый, оберегаемый, осторожный; заключенный (арестантъ); იხილ. 8—15; **მოკრმალულობა**; замкнутость; ს. застѣнчивость; ყვედ. 1477, მოკრმალები, ზედ. стыдливый, застѣнчивый, ვიხილ. 45.

მოკუზვა (მოკკუზვ, -ზე), ზ. ვ. მოკკხრი, მოკკკვე წელში, согнуть, (მოკუკუზები, -ზე), ზ. ვ. წელში მოკიხრები, сгорбиться, **მოკუზული**, сгорбленный, **მოკუზული ლაზის**, онъ ходитъ сгорбившись.

მოკუმშვა (მოკკუმშვ, -შე), ზ. ვ. მოკმლენ, მოკკრუნჩხვ, მოკხრუსკვ, მოკკუხუნვ, сжать, скомкать, **მოკუმშული**, сжатый, მოკუკუმშვ ხრსი, сжать ротъ, გული მოკუმშა, сердце сжалось, ბუნ. კ. 106.

მოკუნეტა (კვკუნეტ, -ნიტ), ზ. ვ. მოკკბენ, откусить, отгрызть.

მოკუნტვა (მოკკუნტვ, -ტე), ზ. ვ. მოკკრუნჩხვ, მოკკგრეს; დაკუნტვ; коробить, корчить; ставить на заднія лапы; (მოკუკუნტები, -ტე), ზ. ვ. მოკიკრუნჩხები; გკჩუმლები, გკნაბები, скорчиться, съежиться, пріемирѣть; **მოკუნტული**, мнж. скорченный; малорослый.

მოკუბრვა (კვკუბრვ, -რე), ზ. ვ. კუბრით გახვკეთ. მოკკხვიხვ, посмолить.

მოკურა, ს. მოკრვა.

მოკურცხლვა (კვ), ზ. ვ. მოკირბენ, прибѣжать.

მოკუფხლვა (კვკუფხლვ, -ლე), ზ. ვ. მოკკრეფ ყურძენს, გკკრეხ, ხეკლებ; собирать виноградъ; обобрать, ограбить; 2 ხჯული 24—19; იხილ. 3—9; იერემ. 6—9.

მოკუწვა (მოკკუწვ, -წე), ზ. ვ. ნაკუწად დაბჯრი, ნაკუწნაკუწად ვქცევ, нарѣзать, накромсать.

მოლა (არაბ.), ს. мулла.

მოლაგება (მოკლაგებ, -გე), ზ. ვ. დაკლაგებ, აკკრეფ, прибирать, убирать; (მოკლაგდები), ზ. ფდ. დაკლაგდები, прибираться, **მოლაგებული**, мнж. убранный, **მომლაგებელი**, ს. убиратель.

მოლაზონი, მოლოზანი, ნახვ მოზონი.

მოლალე, ზედ. მოკრკიალე. წყლის მოყვარე, сварливый, ხალ. 7—26; იკავ. 21—20.

მოლამვა (კვ), ზ. ვ. მოკრქ, пригонять.

მოლამაზება (კლამაზებ), ზ. ფდ. приниматься.

მოლანდება, სს. ოცნება, მოსაზრება, მოჩვენება; призракъ, привидѣніе, მოკელანდები, -ნდე), ზ. ოვ. привидѣться, მომელანდა, мнѣ привидѣлось.

მოლაჟვარდული, ზედ. ლურჯად შეღებილი, лазуревый.

მოლაპარაკე, ს. ვინც ლაპარაკობს, говорунъ; მომრკველი; говорунъ; договорщикъ, переговорщикъ; ხად. ვახტ. 206; მოსარჩლე, მომხრე, присяжный повѣренный, адвокатъ, ს. მოსარჩლე; მოლაპარაკება (ვ), ზ. ვ. переговорить; მოლაპარაკე, მოსარჩლე, მომხრე, присяжный повѣренный, адвокатъ, ходатай, ს. მოსარჩლე.

მოლარე, ს. სალაროს მწყ. ხაზინადარი, ყაფ. 103, 368; მკკუნვე, казначей, хранитель сокровищъ, богатствъ; ключникъ, -чница; **ან მოლარეთუხუცესი**, главный хранитель сокровища, დასკ. 79; **მოლარეობა**, ს. მოხელეობა სალაროს ხაზინის, обязанность казначея; храненіе сокро[вищъ.

მოლაღე, ს. მოხუმარი, шутникъ.

მოლაღობა, ს. ხუმრობა, шутки.

მოლაღური, ს. მეფრინე, ს. მალაღური.

მოლაღობობა, ს. უბედობა, ჭირი, болтовня.

მოლაშქრე, ს. მებრძოლი, მეომარი, воинъ, ვიხილ. 40, რუსულ. 879; **მოლაშქრება** (კლაშქრებ, -რე), ზ. ვ. ვომობ, კკბრძვ, воевать, сражаться, იხილ. 31—4; დარეჯ. 89. [ყყფ. 127.

მოლაჩკა, უნდა მონახო -ცა, чтобы поискать,

მოლბილება (კლბილებ, -ლე) ზ. ვ. მოკრბილებ, დაკრბილებ, მოკიწრილებ, размягчить, რუსულ. 884.

მოლბობა (კლბობ, -ბე), ზ. ვ. დაკრბილებ; მოკმდოკრებ, დაკლოშმახებ, смягчать, унять, укрощать боль; გული მოულბობა, у него смягчилось сердце, онъ успокоился, ყყფ. კაწმ. 156; მოკილბობ გულსა, успокоиться, смягчиться, ქილ. 50, (კლბები, -ბი), ზ. ფდ. მოკრბილდები, დაკლოშმახდები, смягчаться; успокоиваться; ვიხილ. 109; 29; ორმ. 63. **მოლბობა** კბილისა, ს. კბილის მოჭრა, оскомина, (მოკილბობ კბილსა), ზ. უკბილს მოვიჭრი, набить оскомину, ოხ. 4—6.

მოლეგაო, ზედ. ლურჯ-მოიხატრა, сѣроватый.

მოლევა (მოკლევ, -ლიე), ზ. ვ. აკლევ, აკკხობ, გკაჩანგკებ, გამოკლევ: გკხცევი დანის პირსა, ეუბნები გკიყვან, истощить, тратить, издерживать; истачивать ножъ и т. п. (მოკილევი, -ლიე), ზ. ვ. გკილევი, გკჩანგკდები, истощиться, переводиться; истачиваться; ქილ. 24; 289; ხილი მოილია, фрукты перевелись, სიკვდილი მომლევს, смерть уничтожитъ меня.

მოლევა (ვჭ), ზ. ვ. მცირედ მოკვეთა, исшить.

მოლეწა მოვჭ, ზ. ვ. კაკლის; პირს გამოკუწვის დანით, точить; растирать; ქილ. 67; **მოლეწილი**, навостренный.

მოლექსე, ს. მოშორე. მელექსე, поэтъ, **მოლექსეობა**, ს. მოშორობა, стихотворство, ერისთ. 2—86.

მოლეწვა (ვჭლეწ, -წე), ზ. ვ. კაკლის; დაკმსხვრევა, დაჭიმვერვა; намолотить; наломать, истребить.

მოლი, ს. ძველი წამოსასხმელი ღრმოსანი, ялашъ, накидка, ვეფხ. 1270; ანტ. 69.

მოლი, მოლოქი, ს. ახალი ბალახი, зеленая, свѣжая трава, мурава; რუსუდ. 286; თიფლის მოლი ან ფუტკრის მოლი, ფუტკ. пчельникъ, маточникъ.

მოლიდი (ირან.), ს. მონგოლი ან მოგოლი ნათესავი; შაჰთ. 79; ქართლ. ცხოვრ. ხოინი; არაბულად ნიშნავს: ახასხა; монголъ; ассасинъ, мулатъ; ბიბლ. ლ.

მოლიზღარი, ს. ლაღი, შეუპოვარი; ან მოხუმარი; нахалъ; нагледъ; шутникъ; ვეფხ. 86.

მოლიპვა (ვილიპები, -პე), ზ. ვ. მცირედ შეკვიანება, подмерзнуть, **მოლიპული**, მიმ. подмерзлый.

მოლმობიერება (ვი), ზ. ვ. ლმობიერ ვქნიფ, მოვაწყნარებ, მოვამდორებ, смягчить, **მოლმობიერებები** (ვი), ზ. ვი. ლმობიერი შეკიქნები, ღვთმშეიდება, смягчаться, ვისრ. 37; 86, 148, 168; რუსუდ. 942.

მოლოდება (ვილოდებ, -დე), ზ. ვ. მოვაცდენინებ, заставить ждать, (მოველოდებ, -დე), ზ. ვ მოვიცდი, ждать, ვეფხ. 638; (მოველოდები, -დე), ზ. თვ. ვუცდი, ожидать; чаять, надѣяться; поспѣшить; ქართლ. 225; მომელოდე, жди меня, დარეჯ. 77; ვისრ. 38, 87; ვეფხ. 258; **მოლოდინება** (ვი), ზ. სხვ. заставить ждать, (ვუ), ზ. ვ. ждать, მომელოდინებ, заставляешь меня ждать, რუსუდ. 32; მომელოდინებ, ты ждешь меня, ვეფხ. 258; (მოველოდინები, -ნე), ზ. თვ. жду, ожидаю, 1 ქართლ. 391; 2 პეტრე 3—14; კალატ. 5—3; მოლოდინე ნახე მოლოდინი ქვეთ; **მოლოდნა**, სხ. цел, ожиданіе, ვეფხ. 634; მოველი, სრ. არა აქვს, უსრ. მოველოდი, ან მოველოდნა; -ნე), ზ. ვ. მომელოდა რასმე გრეშულებ, ვსხოვებ, მოველი; ждать, ожидать; ვისრ. 22, 38. 1 ქართლ. 391; მარკ. 11—3; 24—50; ფსალმ. 55—8; მოელის ჯილდოს, онъ ожидаетъ награду, მომელოდა, онъ ждетъ меня, ერისთ. 46; ლუკ. 1—36; 2—25; მარკ. 15—3; მოელის სტუმრებსა, ожидаетъ гостей.

მოლოდინი, ზედ. სასოებული. ожидаемый, -სზ. ожиданіе, ვეფხ. 200; თქვენი მოლოდინი არა ჰქონდათ, они не ожидали васъ, გორგ. 270. **მოლოდინობა**, ს. ლოდინი, цѣл, ожиданіе.

მოლოზანა, მცენ. лаурская калина, ერისთ. ლ.

მოლოკვა (ვჭლოკ, -ლოკე), ზ. ვ. მოველოშნი, ენით ალვწებ. მოვხვლეშ, მოვხოქვლეფ; вылизать.

მოლოქი, ს. მცენ. ხახე მოლი, свѣжая трава, мурава; ბალბა, კორკოტანა, მცენარე; проскурнякъ.

მოლოშვა, მოლოშნა (ვლოშნი, -ნე), ზ. ვ. მოვლოკე, მოვხვლეშ, вылизать.

მოლოცვა (მოველოცე, -ცე), ზ. ვ. წმინდათა ადგილთა მოვიელი სალოცველად; путешествовать по св. мѣстамъ, (მოვულოცე, -ცე), ზ. ვ. მივულოცე, поздравить, მომილოცეს, поздравляю васъ, ქიმოთ. 15.

მოლპობა (ვილპობ, -პე), ზ. ვ. დავლპობ, წუხანდელ რასმე ლპობით, гнить, (ვლპები, -პი), ზ. ვი. დაულპები. წუხანდელი ლპობით, гнить.

მოლტოლვა (მოვიტლტე, -ტე), прибѣгнуть къ кому.

მოლურჯო, ზედ. მცირედ ლურჯი, синеватый.

მოლურჯება (ვჭლურჯდები), ზ. ვი. поспѣть.

მოლხენა, სხ. развлеченіе; облегченіе въ болѣзни; ვაშლი 24 (მოვლხენ, -ხინე), ზ. ვ. გავახარულებ; შევაქცევ. გავრთობ, მოვაქარვებ ხვედას; შევუმსუბუქებ უძლურებას; შვებას მოვცემ; развеселять, радовать; облегчать страданія, ვეფხ. 1488; ქილ. 693; ჩონგ. 132; 144; (მოვილხენ, -ხინე), ზ. მიწ. გავმხიარულდები, შევკქცევი, მოვიქარვებ ხვედას. შვებას მივიღებ, მელხინებოს; развеселиться, разсѣяться; получать облегченіе; ვეფხ. 51; 150; რუსუდ. 59; ქილ. 53; მოვლხენილვარ, მოვლხენოდი, მომხლხენოდა, я получаю облегченіе, ვეფხ. 634, **მოლხინება** (ვი, ვი), იგივე მოლხენა.

მოლხინარი, მოლხინე, ზედ. მხიარული, შვების მქონე, веселый, отрадный; веселящійся, -ხარეობა (ვჭეობ), развеселять.

მოლხინი, ზედ. მხიარული, отрадный, მარკ. 6—16; იოან. 4—52; ანდრ. 147.

მოლხობა (ვილხობ, -ხე), ზ. ვ. გაფიტულს გავაღონობ, растаять; მოვლხვები, -ვი), ზ. ვი. დავდები, таять. მომელხვება კბილები, набью оскомину.

მომაგიერე, ს. გასახმე მაგიერად მყოფი, намѣстникъ, наступившій чье либо мѣсто, მომაგიერე მეფისა, намѣстникъ царскій.

მომაგრება, ზ. ვ. გავამყარებ; укрѣпить, (ღი მაგალ. საჭურველს), поправить на себѣ оружіе; ვეფხ. 93; რუსუდ. 477; (მოვმაგრდები, -დი), ზ. ვი. გავმაგრდები, გავძლიერდები, укрѣпиться, (გავიმაგრდები, -დი), ზ. ვი. აღვიდგები, противустать, ანტ. 5—4; ან усилиться противу кого.

მომადიანი, ს. მაჰმადიანი, магометанинъ, 2 ქრონ. 157.

მომადლება (ვჭ), ზ. ვ. მოვახერხებ, **ვუწყალობებ**, ვეწიწყებ, მივსცემ, даровать, жаловать; კანტ. 228; ლიბან. 49—17; ვისრამ. 168; მოგემადლა, онъ даровалъ намъ, ვეფხ. 1—6; 4—32; ენება მომადლება ურჩოთ, онъ хотѣлъ расположить къ себѣ Ефесянъ; საქმ. 24—28; (ვი), ზ. ვ. მოვიზიდავ ვისმე თვისს მხარეს, მოვიხელისებ. მოვიბირებ, располагать, склонять на свою сторону; привлекать; ღვთსაწუქრად. ღვთსქრომად, задабривать; 1 ქართლ. 206; ცხოვ. 26; მოვიმადლებ სპათა, расположить въ свою пользу войско, ქილ. 421; **მომადლებული**, მიმ. дарованный; задобренный; გორგ. 266, **მომადლიერება** (ვი), იგივე

მოვიმადლებ, расположить къ себѣ, задобрить.
მომადლიერებინება (ვი, -ნე), Ф. სხვ. მოვიმადლიერებინებ, заставить расположить къ себѣ, расположить къ себѣ, склонять на свою сторону, გორგ. 157; **მომადლიერებული**, прич. задобренный.
მომავალი, Ф. прич. მოსვლის მგულისველი: მოსასვლელი, предстоящій, грядущій, идущій; ожидаемый, чаемый; будущій აღბ. 97; ვისრ. 160; მარკ. 9—1; 6—31; იაკობ. 5—1; წინაშე მომავალი, ე. ი. მერმე მოსასვლელი, имѣющій быть, ქვეყნ. 104; მომავალი კაცი, человѣкъ идущій, მომავალი კაცი სოფლად человѣкъ грядущій въ міръ; იოან. 1—9; მომავალი ხანებრ ჩემის, потомственное мое, იხილ. 21—1; მომავალნი მეფენი, будущіе цари. გუჯ. 2, 28; თავზედ მომავალი, приключеніе; **მომავალობა**, ს. იხ. მომავალი; იხ თავზედ მოსვლილი; წინასწარი: шествіе; приключеніе. будущность; ფარშ. 131. ქვეყნ. 371.
მომავლინებელი, ს. რომელიც მოავლინებს, посылатель, მარკ. 10—40.
მომაზრება (მოვიმაზრებ, -რე), Ф. მ. მოვიხვევ, завернуться, ქვეყნ. 531.
მომაკვდავი, მომაკუდავი, Ф. ქვემდებარე სიკვდილის, смертный.
მომაკვდინებელი, Ф. მკვლელი: умерщвляющій, убійственный, მომაკვდინებელი ცოდვა, смертный грѣхъ, მომაკვდინებელი წამალი, убійственное лекарство.
მომანჭვა (მოვმანჭავ, -ჭე), Ф. მ. ღიმილებენ, морщить лицо, მომემანჭა პირის სახე; лицо мое наморщилось.
მომაოხრებელი, ს. გამოხრებელი, опустошитель.
მომარგვლა (ვ), Ф. მ. полоть.
მომართ, თანდ. ნათესაობითის ბრუნვისა თან ხმარებული, къ, ко; ჩვენდა მომართ, къ намъ, I კორ. 15—10.
მომარგალიტება (ვ), Ф. მ. მოვამკავ მარგალიტით, осыпать жемчугомъ, **მომარგალიტებული**, прич. осыпанный жемчугомъ. რუსუდ. 768.
მომართება, სხ. направленіе, стремленіе къ; прибѣгъ за помощію; ქვეყნ. 1481; (ვ)მართებ, -თე), Ф. მ. მოვიდგები; მოგვლ. შესაფერებელად; ან ვისთვე ვისმე მფარველობას, უქნევარები, უქნეხნებ; направить путь, стремиться къ чему; прибѣгать, искать покровительства у кого либо; I მაკაბ. 4—8, აღბ. 78, მოვუმართებ მაგალ ხელს, Ф. მ. უქნევები; помогать, მოვუმართებ ზარბაზანსა. напѣвать пушку. **მომართებული** ყმა, აღბ. 78; крестьянинъ добровольно вступившій въ крѣпостное состояніе.
მომართვა, სხ. исправленіе, поправка, (ვ)ვ. Ф. მ. მოვქმართებ. მიგდო ვისთვის ხახვეწრად; მოვაწყობ, მოვიმარჯვებ; გავქმართავ, გავაწყობ, направить путь къ кому, прибѣгнуть; приспособить, приладить; исправить, поправить; ლრეკ. 2—75; I ქრონ. 40; აღდგ. 26; ლრეკ. 2, 151; მოვქმართავ ხაოსა, заводить часы, მოვქმართავ ჭიანურსა, настроить скрипку, (ვ)მართავ. -თე), Ф. მ. გავიმართავ, მოვიმარჯვებ: поправить на себѣ что либо; მოვიმართავ ხელსა, получить пособіе, помощь, 2 ქრონ. 577; ხელი მომიმართე, помоги мнѣ, (ვ)ვ. Ф. მ. მოვიმარჯვებ; გავუსწორებ; направить, напѣвать, მოვუმართავ ზარბაზანსა, напѣвать пушку, 2 ქრონ. 331; 410; მოვუმართავ ხელსა. помочь, 2 ქრონ. 569; (მოვიმართები, -თე), Ф. თვ. (მოვიმარჯვები, გავიწყობი; быть привлажену, придѣлано, მოვიმართები), направиться противу; კისერი მშვილდად და ყურები ისრად მოვიმართა, они вытянули шеи и наострили уши, ქილ. 601; ორი ბასრი ხმალი მოვიმართა, они направили двѣ острыя сабли. ფარშ. 132; ხელი მომემართა, получилъ пособіе, помощь, ქვეყნ. 733, გამქ. (მოვიმართები, -თე), Ф. ვ. გავიმართები, გავიწყობი, исправиться, приладиться; заводиться, (часы), **მომართული**, прич. заведенный; направленный; რუსუდ. 308 ურიხი. 192; **მომმართველი**, ს. исправитель; настройщикъ; **მომართულობა**, ს. მომარჯვებულობა; ან შინაგანი გაწყობილობა, мягкое. хорошо ли вложено, направленіе; устройство, механизмъ.
მომართებულება (ვიმართებულებ), Ф. მ. მართებული მივიღებ, принять кого радушно; კიდე ვსე მოიმართებულად თქო, скажи чтобы тебя приняли радушно; სიბრ. 104.
მომართი, Ф. მ. მომართებული, обращенный къ.
მომარცოვება (ვ), Ф. მ. მოვამწოლებ ციხესა, заключить въ одиночную тюрьму въ крѣпости, 2 ქრონ. 561.
მომარილება (ვ), Ф. მ. просолить.
მომარჩინებელი, მომარჩენი, ს. მომრჩენელი, избавитель, исцѣлитель.
მომარხულება (ვი), относиться.
მომარჯვე, Ф. მ. მოხერხებული, приспособленный, приноровленный; კალ. 284; მარჯვე, გონიერი, ловкій, проворный.
მომარჯვება, Ф. მ. მოვიხერხებ, მოვიმართავ; წარვიმართებ, წარვიმაღებ; შევთ. 50, исправить на себѣ что; приспособить что себѣ; успѣть; მოვიმარჯვებ სახმართა მონასტრისთა, пріобрѣсти необходимое для монастыря, მარკ. 2—89; (ვ)ვ. Ф. მ. მოვუმართავ, გავუნიშნავ. направить что къ чему; напѣвать; მოვუმარჯვებ ისრებსა, напѣвать стрѣлу, რუსუდ. 602; ღმერთმან სიკეთე მოგიმარჯოს. Богъ, да поможетъ тебѣ къ добромъ дѣлѣ, აბც. 6—34; მოვუმარჯვებ ზარბაზანსა, наводить пушку, **მომარჯვებული**, прич. наведенный; приложенный; ловкій, проворный; **მომარჯვებულება**, ს. სიმარჯვე, ловкость.
მომასწავებელი, ს. წინასწარ მაცხობებელი, предвѣстникъ.
მომატება, სხ. увеличеніе; прибавленіе, прибавка; (ვ)ვ. Ф. მ. შევსძინებ, დავრთავ, прибавить, 1 ქრონ. 59. (ვ)ვ. -ტე), Ф. მ. ზედ დავურთავ, მოვუმატებ, განვუმრავლებ, увеличить кому что, прибавить кому, ვისმ. 11, მოვუმატებ ფასსა, увеличить цѣну, მოვუმატებ ჯამაგირსა, прибавить кому жалованье, მოვიმატებ, -ტე), Ф. მ.

უვიძინებ, увеличить себѣ, ნაკლულს არ მოვიმატებ, я не усилю свою печаль, ქილ. 491; წყალმა მოიმატა, вода въ рѣкѣ прибыла; ღღემ მოიმატა, день прибавился; **მომატებული**, прил. прибавленный, пріумноженный; лишній; **მომატებულება**, ს. სიმეტყნე, излишество, მომატებული ლაპარაკი არ ვარგა, много не слѣдуетъ говорить, **მონამატი**, ს. придатокъ, **მოსამატი**, безс. прибавочный.

მომატყუებელი, безс. Умѣющій обольщать, плѣняющій, привлекающій; причиняющій. ქილ. 201; -უკუდავებისა, дающій безсмертіе, 1 ქრონ. 183; ცოცხალის მომატყუებელი, плѣняющій въ грѣхъ, -მიცვალებისა, дающій жизнь, ქილ. 345: მომატყუებელი ბოროტისა, причиняющій зло, Мрк. 2—335; 149; მომატყუებელი სიხარულისა, дающій радость. ქილ. 71: მომატყუებელი წმინდის სამების ცნობისა, дающій намъ средство познать св. Троицу, გუკ. 15.

მომატყუებელი, ს. мастеръ, мошенникъ, обманщикъ.

მომაუბლურებელი, безс. Мѣшающій, препятствующій, мѣшающій, препятствующій, изнуряющій.

მომაქარვებელი, სჯული, разгоняющій скуку.

მომაქცეველი, ს. возвратитель.

მომაღლება (ვ), ზ. მ. Возвышать, (ვი), ზ. მიწ. აღვიმაღლებ მაგალ. თავს, возвыситься, прославиться, ქუაბ. 1443.

მომაღლო, безс. Возвышенный, нѣсколько возвышенный, возвышенное мѣсто. 2 ქრონ. 317.

მომაღნარებული, безс. Мокрый Увѣнчанный цвѣтами, окаймленный дремучимъ лѣсомъ. ცხ. 183.

მომაცორებელი, безс. Мѣшающій, соблазняющій. соблазнительный; обманчивый, ქილ. 420.

მომაყარი, безс. Помѣщенный, брошенный, ქუაბ. 1096.

მომაყიენებელი, безс. Хвалящій. отрицатель.

მომაშთობელი, безс. Удивляющій, удивленный, ქუაბ. 140.

მომაჩხო, безс. Мѣстами мѣстами (пѣтухи), отказахъ: пестроватый.

მომაცთუნებელი, безс. Помѣшательный, соблазнитель.

მომაწება, ზ. მ. Хватать держать, ставить сѣть, ქილ. 269.

მომაწვა (ვ), ზ. მ. Колоть, точить, ქუაბ. 651.

მომაწველობა, ს. острота (ножа), Ზაქ. 98.

მომაწურება, ს. Помѣха.

მომაწური, ს. Рыболовъ, рыболовъ, 1 ქრონ. 306.

მომბირებელი, ს. Помѣшательный, увлекающій.

მომბეჭარველი, ს. Мучительный, терзающій, ისტ. 36—22.

მომგები, ს. Прибыльный, выгодный или что-нибудь Приносящій пользу, Умѣющій; Умѣющій, пріобрѣтатель, стяжатель; снискиватель; выигрыватель ძრახ მომგები ფურია, я о. Злой, Злополучный, не выгодный, ვითარ მომგები ფური, какъ не выгодна, полезная.

მომგებლობა, ს. пріобрѣтательность.

მომგზავრება (ვი), ზ. მ. путешествовать.

მომგლეჯი, ს. срыватель.

მომგლოვიარება (ვი), ზ. მ. Оплакивать, кончить оплакиваніе, снять трауръ.

მომგონება, ს. Мысль, штукатурка.

მომგონებელი, ს. Мыслящій; Мыслящій; выдумщикъ; изобрѣтатель; მომგონებლობა, ს. **მომ. მოვნებლობა**, изобрѣтательность.

მომდაბლება, ზ. მ. Унижать, ქუაბ. 208; ვი მაგალ. თავს, ზ. მიწ. თავს მოვიკაცურებ, დავიმდაბლებ, примирять, მოდაბლება, -ება, ზ. ვი. Смиреніе, Умиреніе, Унижаться, Унижаться, ხან. ლ.

მომდარებელი, безс. Произносящій (о когдѣ).

მომდებარი (ცეცხლი), безс. Горящій, Жгучій, разжигающій; Чьмъ ცეცხლთა მომდებარი, ე. о. Чьи ცეცხლი Зажигающій, Разжигающій, Чьи ცეცხლი Жгущій, ქუაბ. 782; кто разжигаетъ мои чувства, Чьи ცეცხლი Зажигающій, недугъ, снѣдающій меня; ქუაბ. 656.

მომდედრება (ვ), ზ. მ. Дѣлать чувствительнымъ, Умѣть Чувствовать; Умѣть Чувствовать, Умѣть Чувствовать; Умѣть Чувствовать, Умѣть Чувствовать, Умѣть Чувствовать, Умѣть Чувствовать, Умѣть Чувствовать, успокоить, утомить; (ვი გულს), ზ. მიწ. Умѣть Чувствовать, Умѣть Чувствовать, Умѣть Чувствовать, успокоиться, утомиться: ქუაბ. 156.

მომდევარი, безс. Умѣющій Умѣющій, Умѣющій Умѣющій, Умѣющій Умѣющій; преслѣдователь; оспариватель; სამ. ვახტ. 209; 262, 1 ქრონ. 214.

მომდვინებული, безс. Хорошо Умѣющій Умѣющій. Умѣющій.

მომდინარე, -რი, безс. Текущій, Текущій, текущій, იხტ. 3—16, **მომდინარება**, ვჭ, ზ. მ. Текущій, ქვაბ. ქვაბ. ქვაბ: течь; **მომდინარეობა**, ს. Текущій, ქვაბ. ქვაბ. ქვაბ, ე. о. Текущій Текущій, Текущій; теченіе времени.

მომდოვრება (ვი), ზ. მ. Успокоивать, Умѣть Чувствовать, Умѣть Чувствовать, успокоивать; успокоивать; (ვი გულს), ე. о. Умѣть Чувствовать, успокоиться, утомиться, Умѣть. 57; ქუაბ. 156.

მომდრეკი, ს. Умѣющій, Умѣющій, гибкій.

მომდურავი, ს. Умѣющій, Умѣющій, Умѣющій Умѣющій, не имѣющій Умѣющій, недовольный, 2 ქრონ. 516; ვიხტ. 168; 180.

მომდურება (ვი), ზ. მ. Умѣть Чувствовать, Умѣть Чувствовать Умѣть Чувствовать; имѣть недовольствіе, посѣять раздоръ, წონ. 122; (ვი), ზ. მიწ. Умѣть Чувствовать, Умѣть Чувствовать Умѣть Чувствовать, впасть въ чье недовольствіе, прогнѣвать кого, ქუაბ. 758, Умѣть Чувствовать, не гнѣвайся на меня, (მოქცევნები, -რე, ზ. თვნ. Умѣть Чувствовать, Умѣть Чувствовать Умѣть Чувствовать; недовольство; имѣть недовольствіе на кого; Умѣть Чувствовать, не сердись на меня, ქუაბ. 1520, 1580; 1 ქრონ. 337.

მომედგრე, ზედ. მეომარი, დაზარმაცებული, обленившійся, опошлый; **მომედგრება** (ვ), ზ. მ. დავზარმაცებ, დავხსნი, сдѣлать кого лѣнивымъ, опошлымъ, (მომედგრები, -დი), ზ. უდ. დავზარმაცები, დავიხსნები: ვჰგარუწრობ, თავ-ვხდები, становиться лѣнивымъ, опошлымъ: იგივე 3-21: იერემ. 8—9; გალატ. 6—10; ებრ. 6—12; 1 ქართლ. 367; 2 ქართლ. 272; **მომედგრებული**, მიმ. опошлый, Зарц. 2—137.

მომეტება მოვჰმეტები, -დი), ზ. უდ. მოვემატები, დავმრავლები, увеличиваться, прибавляться.

მომვლელი, ს. მოურნე, ზედამხედველი იხილე მფოფიბი, попечитель; кто ухаживаетъ за больнымъ; ს. მოვლა.

მომზადება, სს. приготовленіе, გამოსლ. 27—18; (ვჰ), ზ. მ. მოვამწყობ, დავუჭარგავ, მზა ვჰყოფ, приготовлять. -მზითევსა, приготовить приданое, -სადილისა, приготовить кушанье, მომამზადებ, приготовляешь мнѣ, лук. 24—1; (მოვემზადები, -დე), ზ. თვ. მოვეწყობი, დავიკარგები, приготовиться, (მოვმზადდები) იგივე მოვემზადები: **მომზადებული, მონამზადი**, приготовленный, **მომზადებულება**, ს. приготовленіе, устройство, подготовка, **მომზადებინება** (ვ), ზ. სხმ. მოვაწყობინებ, დავაკარგვინებ, заставить приготовить, მოვმზადებინებინა, опъ заставилъ приготовить. [себя.

მომზევა (ვი), ზ. მიჩ. მზესავით მოვინათებ, освѣтить

მომზღვლევა (ვ), ზ. მ. მოვაქცევ, отломать (у строенія) (მოვიმზღვლევი, -ლე), ზ. ვ. ჩამოვსწევები მაგალ. ფლატე ან კლდე. обрушиваться, обрываться.

მომზიდველი, ს. მომტანი, приноситель, **მომზიდველობა**, ს. მიმზიდველობა, წამლებელობა, притягательность, 1 ქართლ. 301.

მომზირალი, მომზირი, ს. მხედველი, მჭვრეტელი, смотрящій, **მომზირალობა**, ს. მჭვრეტელობა, смотрѣніе, ჩონგ. 56.

მომზირვა (ვუ), ზ. უ. ვუჭვრეტ, смотрѣть.

მომზრახი, ს. მოლაპარაკე, сказыватель, დრეკ. 2—85; **მომზრახეობა, მომზრახობა**, ს. მბობა, მოთხრობა, повѣсть, разсказъ, (ვჰ), ზ. უ. ვუთხრობ, ვუამბობ; ვლაპარაკობ; разсказывать, повѣствовать, говорить, Зарц. 2—14.

მომთელება (ვ), ს. გავმთელებ.

მომთვლელი, ს. დამთვლელი, считатель.

მომთმენი, მომთმინო, ზედ. терпѣливый.

მომთვრალე, ს. ლოთი, მთვრალი, пьяница, **მომთვრალობა**, ს. ლოთობა, მთვრალობა, пьянство, (ვჰ), ზ. უ. ვლოთობ, ვჰმთვრალობ, пьянствовать, მაგ. 24—49; 1 კორ. 6—10; **მომთვრალება** (თავს მოვიმთვრალებ, -დე), ზ. უ. მთვრალობას დავიწყებ, притвориться пьянымъ.

მომთხვევა (ვ), ზ. მ. напасть на кого что.

მომთხილება (მოვუმთხილდები, -დი), ზ. უდ. გავუფრთხილდები, остерегаться, რუსუდ. 47.

მომთხრელი, ს. გამწბილებელი; обидитель; осрамитель; губитель, სიბრ. 145.

მომთხრობელი; -ბი, ს. მთხრობე, повѣствователь, მომთხრობი.

მომიდებული, ზედ. მოკირავე, ქირით დაჭერილი, наемный, იხილ. 46—6.

მომიზნება (ვუ), ზ. მ. გავუნიშნავ, прицѣливаться.

მომინება (ვი), ზ. მ. მინაკრავ, მოვსჭედ, обдѣлать стекломъ, ქილ. 602.

მომიწება (ვი), ზ. მ. მიწად გავხდი: მოვამდაბლებ, მიწასთან გავასწორებ, დავამდაბლებ, обратить въ прахъ; сравнять съ землею; ვეფხ. 208.

მომიჯნავე, ზედ. მესაზღვრე, смежный, сосѣдственный. -ხალხნი, смежные народы.

მომკა მოვმკი, მოვიმკი, -კე), ზ. მ. მოსავალთ მოვსჭრი ნამგლითა, сжать, გუჯ. 15: ღვაწლითა მოვიმკე, ты пріобрѣлъ трудами, მაკ. 99. -ურსა, сжать хлѣбъ, ლხინსა ვინ მოიმკის პირველ ჭირთა უშუშაკო, безъ труда никто не пожинаетъ жизнью, ვეფხ. 873; რაცა ჰსთესოს ის მოიმკოს, გალატ. 6—7; что посѣетъ, то и пожнетъ, **მომკელი**, მიმ. сжатый, **მოსამკავი**, ზედ. относящійся къ жатвѣ.

მომკალავი, ს. ვინც ჰკალავს ჭურჭელსა, худильщикъ.

მომკალი, ს. ვინც მკის, жнецъ, ზოგჯერმე: მოსავალი, урожай, 3 მეფეთ. 5—14; დან. 14—32; რუთ. 3—4.

მომკვდარი, ზედ. მიცვალებული, განსვენებული, умершій, мертвый; **მომკვდარება** (თავს მოვიმკვდარებ, -რე), ზ. უ. მკვდრად დავესხები, притвориться мертвымъ. ქილ. 145; **მომკვდარობა**, ს. მომკვდარის მდგომარეობა, უსულობა, мертвенное состояніе, безлучіе, **მომკვდარუნება** (ვ), ზ. მ. მოვაკვდინებ, заставить притвориться мертвымъ; умертвить; (თავს მოვიმკვდარუნებ, -ნე), ზ. მიჩ. притвориться мертвымъ.

მომკვლელი, ზედ. მკვლელი, убійца, **მომკვლელობა**, ს. убійство.

მომკითხავი, -თხველი, ს. გამომძიებელი კითხვით, слѣдователь.

მომკობა, ზ. მ. უკვამკობ, მოვრთავ, მოვჰმშვენ, украшать, убирать, (ვიმკობი, -მკ), ზ. მ. უკვიმკობი, быть украшену, **მომკული**, მიმ. украшенный, **მომკულობა**, ს. სმკული. украшеніе, იერემ. 4—30; 40—13.

მომკუდარი, მომკულელი. ს. მომკვდარი, მომკულელი.

მომკუფუნველი, ს. ყურძნის მომკრეფი, кто собираетъ виноградъ.

მომლაშე, ზედ. მცირედ მლაშე, солоноватый.

მომლოდე, -დინარე, -დინედინე, რომელიც მოველის, ожидающій, ქილ. 539; **მომლოდეობა**, ს. მოლოდება, ლოდინი, ожиданіе, 1 ქართლ. 417.

მომმზადებელი, ს. приготовитель.

მომნაცრებელი, ს. მომზიდველი, მომპირებელი, увлекатель.

მომნელებელი, მაგალ. კუჭი, ზედ. კუჭი რომელიც ადვილად მოინელებს საჭმელსა, желудокъ хорошо переваривающій пищу.

მომნიჭებელი, ს. მომმადლებელი. дарующій.

მომოკლება (ვი), ზ. მ. მცირედ დავმოკლებ, укоротить, -ხიტყვას, сократить рѣчь, ქილ. 196.

მომონება (ვიმონებ, -ნე), ზ. მ. დავიმონებ, моноп

გავხდი, порабощать, თავი მონად მომამორჩილე, ე. ი. ჩემს თავს მე მონად გავუხდებიო, усвоивать себѣ, исполнію для себя должность раба, ვეფხ. 779.

მომორჩილება (ვი), ზ. მ. დავმორჩილებ, покорить себѣ, привести въ послушаніе, ვისრ. 37. 1 ქართლ. ცხრისტრომ. 107; გორგ. 141.

მომოქმედება (ვი), ზ. მ. ვქმოქმედებ, дѣйствовать.

მომოუვრება, ზ. მ. გავიმეგობრებ, подружиться.

მომოწაფება (ვი), ზ. მ. მოვიგებ მოწაფეთა, дѣлать ученіе, пріобрѣсти учениковъ, послѣдователей, მარკ. 28—19; -წურჩართთა, обратить язычниковъ въ христіанскую вѣру, 1 ქართლ. 72, მარკ. 1—181.

მომოწმება (ვი), ზ. მ. დავმოწმებ, დავამტკიცებ, подтвердить, утвердить; (ვი), ზ. მ. დავიმოწმებ, მოწმად მოვიყვან, приводить въ свидѣтели, ссылаться на кого; 1 ქართლ. 434; (მოვიმოწმები, -წმე), ზ. თვ. დავიმოწმები, ჩაქუხს დავკრავ; подтвердить, ქილ. 691.

მომჟავო, ზედ. მცირედ მჟავე, кисловатый, **მომჟავება** (ვი), ზ. მ. დავიმჟავებ, მჟავედ გავხდი, заставить кислуть, (მოვიმჟავები, -დი) ზ. ვე. დავიმჟავები, закиснуть, **მომჟავებული**, მიმ. закисшій.

მომღერალი, ზედ. მმღობელი, მხმობელი, поющій.

მომპალი, ზედ. დამპალი, гнившій, კარაბ 35.

მომპოვნელი, ს. მომპოვნელი, მპოვნელი, пріобрѣтатель, **-ვნელობა**, пріобрѣтеніе.

მომრავლება (ვი), ზ. მ. გავმრავლებ, მოვუმატებ, მოვახშირებ, умножать; (მოვმრავლდები, -დი), ზ. ვე. გავმრავლდები, умножаться, ქვეყანა მომრავლდების, страна населяется, დასტ. 6.

მომრგვალება, სხ. округленіе, (მოვამრგვალებ, -ლე), ზ. მ. დავამრგვალებ, округлить, 1 ქართლ. 280), მოვმრგვალდები, -დი), ზ. ვე. მრგვალი შევიქმნები, круглѣть, **მომრგვალებული**, მიმ. круглый, **მომრგვალებულება**, ს. სამგრგვალე, круглость, მროგ. 59.

მომრთელება, (ვი), ზ. მ. გავმრთელებ, заживлять, (მოვმრთელდები, -დი), ზ. ვე. გავმრთელდები, заживать, исцѣляться, ვისრ. 87.

მომრუდება (ვი), ზ. მ. გავმრუდებ, искривлять.

მომრთველი, ზედ. დამრთველი, присоединяющій, придающій, ქილ. 263.

მომრთმეველი, მამრთმეველი, ზედ. მამწოლებელი, ხელის ხელ მიმცემი, падающій, подаватель, ვეფხ. 70, მომრთმელობა, ს. припошеніе.

მომრიგებელი, ე. ი. მოსამართლე, мировой судья.

მომრჩენი, მომრჩენელი, ს. განმარინებელი; განმკურნებელი; набавитель; исцѣлитель.

მომსახურება (ვი), დავიმონებ, поработить.

მომსაწყალავი, ზედ. მოსაწყალავი, отравитель, მარკ. 2—21.

მომსგავსება (ვისგავსებ, -ბე), ზ. მ. დავამსგავსებ, დავაგვანებ, уподобить, дѣлать похожимъ, მარად. 263; (მოვიმსგავსები, -ბე), ზ. თვ. დავიმსგავსები, уподобиться.

მომსეფხე, ს. მორიგე, очередной, რ. ქ. ღ.

მომსვლელი, ს. ვინც მოდის, дѣйствіе кого-нибудь, посѣтитель, მომსვლელ-მომსვლელნი, ნ. თავის ადგილს.

მომსვრელი, ს. ამომგლეჯი, დამაოხრებელი, истребитель, губитель; -სენი, ე. ი. სენი მომაკვდინებელი მრავალთა, моровая язва.

მომსმელი, მაგ. ნავისა, ე. ი. ნავის მატარებელი, гребецъ.

მომსმენი, მომსმენელი, ს. ყურის მგდები, слушатель.

მომსმენარი, იგივე მომსმენი, 1 ქრონ. 272; ვისრ 183; **მომსპობელი**, ს. истребитель.

მომსტურობა (ვი), ზ. მ. დავათვალიერებ, დავშინჯავ ადგილის მდებარეობასა, рекогносцировать, разѣдывать, обозрѣвать наглядно; ქილ. 628; -გზასა, осмотрѣть дорогу, 2 ნაუმ. 2—1.

მომსყიდველი, ს. მსყიდველი, მუშაკარი, покупатель; მომსუბუქო, ზედ. легковатый.

მომსწრაფებელი, ზედ. მომსწრებლი, მომჩქარი; поспѣшный, 2 ქართლ. 75.

მომსწრები, ზედ. მომხვლებელი, დამხვლებელი, დამსწრე; заставшій; очевидецъ; სამ. დანტ. 2.

მომსჭვალვა (ვჭ), ზ. მ. მოვჭედ პატიოსნის თვლით, осыпать драгоцѣнными каменьями.

მომსჭვალული, ზედ. მოჭედილი, осыпанный (каменьями).

მომსხო, ზედ. მომსხვილო, толстоватый, крупноватый.

მომტაცები, მომტაცებელი, -ცემი, ს. მტაცებელი, მგრეხელი, похититель, -სულთა, ე. ი. გულის წამღები, ვისრ. 163, угнѣтающій.

მომტერე, ზედ. **მტრული**, სამტერო ან მტერი, враждебный; врагъ.

მომტვრევა, ნ. მომტვრევა.

მომტვერება (ვი), ზ. მ. მტვერს დავაყენებ; мутить, дѣлать мутнымъ, ბაქანდაურებ; пачкать, поднять пыль, обратить въ прахъ, разрушить; რუსუდ. 240; 7.

მომტირალი, ს. მოტირება, плачущій.

მომტკივნება (მოვიმტკივნებ გულს) ზ. მ. გული შემიწუხდება, ощущеніе, გულს მოვიწყლავ, скорбѣть, печалиться о комъ; ვეფხ. 756.

მომტკიცება (ვჰმტკიცებ, ვამტკიცებ, -ცე), ზ. მ. გავამაგრებ, განვამტკიცებ, укрѣпить, (მოვიმტკიცებ მაგალ. ფიცითა), ზ. მიწ. დავიმტკიცებ, დავინარჩუნებ, укрѣпить за собою, 2 ქართლ. 58, 209; ქილ. 40; 1 ქართლ. 330; (მოვიმტკიცები, -ცე; მოვიმტკიცდები, -დი), ზ. ვ. დავიმტკიცებ, გავამაგრდები, укрѣпиться.

მომტურევა (ვი), ზ. მ. მოვსტეხ, отломать, (ვი), ზ. მიწ. მოვიტეხ რასმე, сломать себѣ; отломать для себя, ანტ. 6—31.

მომტვრევა (ვი), ზ. მ. обломать.

მომტვერება (ვი), ზ. მ. поднять пыль.

მომტკიცება (ვი), ზ. მ. укрѣпить за собою.

მომტუტება (ვი), ზ. მ. загрязнить.

მომუნჯება (ვი), ზ. ვ. онѣмѣть.

მომუშავება, მომუშაკება (ვი), ზ. მ. შევიმუშავებ, поздѣлывать, обработывать; გუჯ. 15.

მომუჭვა (ვჭ), ზ. მ. მოვბღუნჯავ, მოვკუმშავ, брать, хватать горстью, **მომუჭვილი**, მიმ. взятый горстью, ზირაქ. 4—16.

მომუხვა (ვჭ), ზ. მ. დავმუხლავ, დავხეთქ. колоть.
მომუხთლება (ვი), ზვნ. ухитриться.
მომფენი, მომფენელი, მომფინარი, ზედ. დამფენელი, растилающій, 1 ქრონ. 85; ხანძ. 21.
მომქანცავი, ს. მომლელავი, утомительный.
მომქმედი, ს. მაქმელი, მწარმოებელი, дѣлатель, -მიწასა, воздѣлывающій землю, დაბად. 25—26; მარკ. 21—36.
მომქონი, ს. მომკანი, приноситель.
მომქრქალო, ზედ. მცირედ მქრქალი, сѣдоватый.
მომლალავი, ზედ. მომქანცავი, утомительный.
მომლები, ზედ. მომკანი, приносящій, -ნაყოფისა, приносящій плодъ; -მაგალითისა, приводящій примѣръ, ქად 9; მომლებელი, იგივე მომლები; ან მიმლები, получающій, ისაი. 44—15.
მომლერა (ვი), ზ. უ. კმღერი ან ჯოგშიობ; играть; напѣвать; играть; ს. მღერა; **მომლერალი, მომლერი,** ს. სიმღერის მთქმელი, пѣвецъ, ფუფხ. 366; 716, 1072; ქილ. 386; ხანძ. 127, დაბად. 21—8; 26—8; ალექს. 2; ზაქარ. 86; ზოგჯერმე დამცინი, насмѣшникъ, -გულითა, веселая душа, ეკლსი. 20.
მომლერება (ვი), მოვაცდუნებ, обманутъ, ქილ. 444.
მომლერიერო, ზედ. ხოტბით მცირედ მღერელ, хвалебный.
მომლიერება (ვჰმღიერებ), ზ. უ. ошеломлять.
მომლიმარი, ზედ. მოკისკისი, улыбающійся.
მომტეანი, ს. ვინც ვასმე მოიყვანს, приводящій.
მომტყვირტოვნება, სხ. სძაგელება, სიზიზღარობა, отвратительность; (ვა), ზ. მ. სიზიზღარ ვქნიო, отвращать, дѣлать отвратительнымъ, (მოვმტყვირტოვნები, -და), ზ. ვდ. стать отвратительнымъ, გუჯ. 29.
მომტეხებელი, ს. სახელის გამტეხი, ослабитель, острамитель, ეკლსი. 124; გუჯ. 29.
მომყმარი, ზედ. მომშეული, голодный.
მომყირჭება (ვჰმყირჭები, -და), ზ. ვდ. გავეგვიერები, опротивѣть, ჩონგ. 119.
მომყნა (ვჰმყნი, -ნე), ზ. მ. შევხვერწნე, привить.
მომყურალება (ვი), ზ. მ. навонять.
მომშევა (ვი), ზ. მ. მიმშილით მოვჰკლავ, морить съ голоду, (მოვმშევი, -შიე), ზ. თვ. მომშია, დავმშევი, проголодаться, დაბად. 41 — 55; ისაი. 41—13; 8—21; გამოცხ. 7—16.
მომშვენიერება (ვი), ზ. მ. прикрасить.
მომშვიდება, სხ. укрощеніе; -სახელმწიფოისა, спокойствіе государства, (ვი), ზ. მ. დავწუნარებ, მოვაწყნარებ, დავამშვიდებ, მოვახსენებ, успокоить, усмирить; მოვმშვიდებ გულსა, успокоить волнніе души, утѣшить кого либо, რუხულ. 335; მომშვიდდები, -და, ზ. ვდ. დავწუნარდები, успокоиться, (მოვმშვიდები, -და, ზ. თვ. მშვიდობას ვეცდე, постараюсь, поздороваться, ყარამ. 388; დარეჯ. 58. 85; 123, **მომშვიდებული,** მიმ. успокоенный, **მომშვიდებელი,** ს. умиротворитель, ფსალმ. 36—37.
მომშვიდოვნება (ვი), ზ. მ. დავწუნარებ, усмирить.
მომშთომარი, ზედ. დამრჩალი, გადამღრძალი, (მოშთობილი სულის შეგუებით, удавленный, удушенный.
მომშიება (მოვმშიები, მომმშიებს, чувствовать голодъ.
მომშიერება (ვი), ზ. მ. მოვიმშევ, მიმშილით მოვჰკლავ, сморить съ голоду, **მომშივარი,** голодный.
მომშობიერება (ვი), ზ. მ. разрѣшиться отъ бремени.
მომშრალო, ზედ. მცირედ მშრალი, суховатый.
მომცხიერება, ზ. მიწ. ხერხს ან მეცნიერებას მოვახმარებ, употребить хитрость.
მომცდარი, ზედ. შემცდარი, მოტყუებული, заблудшій, обманутый, ვიხრ. 21, 128. რუხულ. 693; -გზაზედ, сбившійся съ дороги, მომცდარვარ, მოვსცდომოდი, ქილ. 420; я ошибся.
მომცდელი, ზედ. გამომცდელი; ან დამცდებელი, испытующій; ожидающій.
მომცემი, ს. ვინც აძლევს, подающій, дающій.
მომცემელობა, ს. дареніе, (ვჰ, давать, შვთ. 23.
მომცეცი, ს. მცენ. ხელშავი, гопобобель.
მომცთომარება (თავს მოვიმცთომარებ, -რე), თავს გავიმცდურებ, ცრუთ გამოვაღ, ქუფხ. 550, оказаться обманщикомъ.
მომცნება (ვუ), ზ. მ. შევატყობინებ, дать знать, извѣстить; მომეცნება, дается мнѣ знать.
მომცნობა (მოვუმცნობ, -ცან), ზ. მ. შევატყობინებ, извѣстить, (მოვუმცნობი, -ცან), ზ. თვ. გავიცნობ; узнать, მომიმცნობ, даешь мнѣ знать, 1 ქრონ. 128, 819.
მომცრო, ზედ. არა დიდი, мѣрный, небольшой.
მომცროზა, ს. ღომის ერთგვარი; просо; ერეხთ. ლ.
მომცხოვრება (მოვმცხოვრები, -დი), ზ. ვდ. გავცოცხლდები, ожить.
მომცხრობა (მოვჰმცხრობ, -რე), ზ. უ. გავიხარებ, радоваться, ბარლ. 4—12.
მომძახება ვჰმძახები), ზ. ვდ. прогоркнуть.
მომძიმარი, ზედ. მოწყინებული, скучный, დარეჯ. 2—38.
მომძიმება (ვი), ზ. მ. დავმძიმებ, дѣлать тяжелымъ, грустнымъ; (მოვმძიმდები, -და), ზ. ვდ. დავმძიმდები, дѣлаться тяжелымъ; начать грустить, печалиться.
მომძინარება (თავს მოვიმძინარებ), ზ. მიწ. მძინარედ ვეჩვენები, притвориться спящимъ, ქილ. 386.
მომძლვრე, ზედ. მეომარნაკი, воинственный, спокойный, ეკლსი. 124; გუჯ. 29.
მომძლვრო, ზედ. მეომარნაკი, воинственный, спокойный, ეკლსი. 124; გუჯ. 29.
მომყვარი, ზედ. მომშეული, голодный.
მომყირჭება (ვჰმყირჭები, -და), ზ. ვდ. გავეგვიერები, опротивѣть, ჩონგ. 119.
მომყნა (ვჰმყნი, -ნე), ზ. მ. შევხვერწნე, привить.
მომყურალება (ვი), ზ. მ. навонять.
მომშევა (ვი), ზ. მ. მიმშილით მოვჰკლავ, морить съ голоду, (მოვმშევი, -შიე), ზ. თვ. მომშია, დავმშევი, проголодаться, დაბად. 41 — 55; ისაი. 41—13; 8—21; გამოცხ. 7—16.
მომშვენიერება (ვი), ზ. მ. прикрасить.
მომშვიდება, სხ. укрощеніе; -სახელმწიფოისა, спокойствіе государства, (ვი), ზ. მ. დავწუნარებ, მოვაწყნარებ, დავამშვიდებ, მოვახსენებ, успокоить, усмирить; მოვმშვიდებ გულსა, успокоить волнніе души, утѣшить кого либо, რუხულ. 335; მომშვიდდები, -და, ზ. ვდ. დავწუნარდები, успокоиться, (მოვმშვიდები, -და, ზ. თვ. მშვიდობას ვეცდე, постараюсь, поздороваться, ყარამ. 388; დარეჯ. 58. 85; 123, **მომშვიდებული,** მიმ. успокоенный, **მომშვიდებელი,** ს. умиротворитель, ფსალმ. 36—37.
მომშვიდოვნება (ვი), ზ. მ. დავწუნარებ, усмирить.
მომშთომარი, ზედ. დამრჩალი, გადამღრძალი, (მოშთობილი სულის შეგუებით, удавленный, удушенный.
მომშიება (მოვმშიები, მომმშიებს, чувствовать голодъ.
მომშიერება (ვი), ზ. მ. მოვიმშევ, მიმშილით მოვჰკლავ, сморить съ голоду, **მომშივარი,** голодный.
მომშობიერება (ვი), ზ. მ. разрѣшиться отъ бремени.
მომშრალო, ზედ. მცირედ მშრალი, суховатый.
მომცხიერება, ზ. მიწ. ხერხს ან მეცნიერებას მოვახმარებ, употребить хитрость.
მომცდარი, ზედ. შემცდარი, მოტყუებული, заблудшій, обманутый, ვიხრ. 21, 128. რუხულ. 693; -გზაზედ, сбившійся съ дороги, მომცდარვარ, მოვსცდომოდი, ქილ. 420; я ошибся.
მომცდელი, ზედ. გამომცდელი; ან დამცდებელი, испытующій; ожидающій.
მომცემი, ს. ვინც აძლევს, подающій, дающій.
მომცემელობა, ს. дареніе, (ვჰ, давать, შვთ. 23.
მომცეცი, ს. მცენ. ხელშავი, гопобобель.
მომცთომარება (თავს მოვიმცთომარებ, -რე), თავს გავიმცდურებ, ცრუთ გამოვაღ, ქუფხ. 550, оказаться обманщикомъ.
მომცნება (ვუ), ზ. მ. შევატყობინებ, дать знать, извѣстить; მომეცნება, дается мнѣ знать.
მომცნობა (მოვუმცნობ, -ცან), ზ. მ. შევატყობინებ, извѣстить, (მოვუმცნობი, -ცან), ზ. თვ. გავიცნობ; узнать, მომიმცნობ, даешь мнѣ знать, 1 ქრონ. 128, 819.
მომცრო, ზედ. არა დიდი, мѣрный, небольшой.
მომცროზა, ს. ღომის ერთგვარი; просо; ერეხთ. ლ.
მომცხოვრება (მოვმცხოვრები, -და), ზ. ვდ. გავცოცხლდები, ожить.
მომცხრობა (მოვჰმცხრობ, -რე), ზ. უ. გავიხარებ, радоваться, ბარლ. 4—12.
მომძახება ვჰმძახები), ზ. ვდ. прогоркнуть.
მომძიმარი, ზედ. მოწყინებული, скучный, დარეჯ. 2—38.
მომძიმება (ვი), ზ. მ. დავმძიმებ, дѣлать тяжелымъ, грустнымъ; (მოვმძიმდები, -და), ზ. ვდ. დავმძიმდები, дѣлаться тяжелымъ; начать грустить, печалиться.
მომძინარება (თავს მოვიმძინარებ), ზ. მიწ. მძინარედ ვეჩვენები, притвориться спящимъ, ქილ. 386.
მომძლვრე, ზედ. მეომარნაკი, воинственный, спокойный, ეკლსი. 124; გუჯ. 29.
მომძლვრო, ზედ. მეომარნაკი, воинственный, спокойный, ეკლსი. 124; გუჯ. 29.
მომძღვრე, ზედ. მეომარნაკი, воинственный, спокойный, ეკლსი. 124; გუჯ. 29.
მომძღვრო, ზედ. მეომარნაკი, воинственный, спокойный, ეკლსი. 124; გუჯ. 29.
მომძღვრობა, ს

მომწვანე, ზედ. ამწვანებული, зеленѣющій, зеленѣющій, зеленѣть.
მომწვანო, ზედ. მცირედ მწვანე, зеленоватый, лѣтоп. 14—37; **-ნება** (ვ), მწვანით შეკვმოს, зеленить.
მომწვარი, ზედ. მცირედ მწვარი, поджаренный.
მომწვევი, ს. ვინ მოიწვევს, приглашитель.
მომწითური, ზედ. მოწითლო, красноватый, -ова, рыжеватые волосы, 1 ქართლ. 344.
მომწიფება (მოვმწიფდები, -და), ზ. ვე. დავმწიფდები; წყლულთათვის: созрѣвать; заживать (о ранахъ); (მოვიმწიფები), ზ. ვ. შემოვალ ხილთა-თვის, созрѣть, поспѣть.
მომწკრივება (ვ), ზ. მ. расгатить по порядку.
მომწოება (მოვიმწოთ, -მწე), ზ. მი. მოვიწვევ სა-შველად, приглашать на помощь.
მომწოდებელი, ზედ. მომწვეველი, приглашатель.
მომწონებელი, ს. ვინც რასმე მოიწონებს, одобритель, თვის მომწონებელი, ვ. ი. აშვარკვანი, თვის მოყვარე, самолюбивый, честолюбивый, ვისრ.
მომწუხარება (ვი), опечалиться, начать на себя печаль.
მომწუხრება (ვმწუხრდები), ზ. ვე. вечерѣть.
მომწყდარი, ზედ. მოსწორილი, вѣточели; დაღალული, დაქანცული; потребленный; усталый, изнуренный; რიცხ. 16—39; იუდ. 1—12.
მომწყვდევა (ვ), ზ. მ. დავხშავ, დავჭერმალავ. შევკრავ, заключить; მოვაშთობ, სულის შეკვეთებ, заглушить, физиц. 55; მოვიმწყვდევი, -დე), ზ. ვე. დავიხშვი: გავსჭრებ, გავსჭყლეტ, быть заключену; раздавлену; დრეკ. 52; თოვლის ზვავი მოსხლტა და მოიმწყვდია ქვეშ ასი სული, снѣжный завалъ упалъ и раздавилъ сто душъ, დრეკ. 173.
მომწყვედი, -დელი, ს. მომსპრელი, истребитель.
მომწყუნებული, ზედ. მოწიფებული, не вполнѣ зрѣлое или созрѣвшее, пожилой, опытный; 1 ქართლ. 269.
მომჭიდრო, ზედ. მოიკრთო, тесноватый, -დრება.
მომჭირვნელი, ზედ. მომგები, стяжатель.
მომჭირნე, ზედ. მბრუნველი, მოჭირნახულე; бережливый, заботливый; заслуженный; გეკ. 28 სოხ. ხამ. 349; მომჭირნე იყავ, будь бережливъ, рус. 1, 127; **მომჭირნეობა**, ს. ნამსახურობა, მბრუნველობა; заботливость; попеченіе, попечительство; ზოგჯ. დაჭირება, нужда.
მომჭრელი, ს. მჭრელი ქვაზედ, рѣзчикъ.
მომხატვრება (ვი), ზ. მიხ. დავხატავ, მოვხატვრავ წარმოგებარეს ხელებს, обрисовывать, ქილ. 189.
მომხედი, მომხედველი, ს. მხედველი ან ფურის აგებული, наблюдающій, призирающій.
მომხვდარი, ზედ. დამარცებული, შემთხვეული, случившійся, помѣщающій, случаюсь.
მომხვეტი, ს. грабящій.
მომხვეჭელი, მომხვეჭი, ზედ. მომგროვებელი; მომგები; стяжатель; скопитель; грабитель; ცოტ. 2—10; მომხვეჭი სახელსა, стяжитель имени, 1 ქართლ. 405.
მომხვნელი, ს. მხვნელი, пахатель.
მომხილველი, ს. მომხედველი, обозрѣватель.
მომხმარი, ზედ. მოხმელი, суховатый.
მომხმარი, -რებელი, ს. მშველელი ან მოსარჩლე, помощникъ, сотрудникъ, კეთ. 170, ხამ. ვახტ. 58; ფარს. 5; სიბრ. 138; **მომხმარებელი**, употребитель.
მომხრე, ს. მშველელი, приверженецъ, сторонникъ, защитникъ.
მომხრობა (მოვიმხრობ, -მხრე), ზ. მ. მოვიშველებ, მოვიმწევ, призвать на помощь, 2 ქართლ. 332.
მომხოლოვება, ნ. მომარკოვება.
მომხსენებელი, ზედ. ვინც მიცვალებული მოიხსენებს, кто поминаетъ усопшихъ; მომხსენებელ-ქვემენ, я вспоминалъ, ცის. 13.
მომხურვალე, მომხურვალო, ზედ. მხურვალე, горячительный, **მომხურვალობა**, ს. მხურვალე, горячность.
მომხუცება (ვმხუცდები) დავბერდები, старѣть.
მომხცოვნა (მოვიმხცოვნები, ნე), ზ. თ. დავბერდები, постарѣть, **მომხცოვნებული**, ზედ. постарѣлый.
მომხჩვალი, ზედ. დამრჩვალი, утомленный, задушенный, მრკვ. 59.
მომჯობინება (მოვიმჯობინებ, -ნე), ზ. უ. მოვჩები, поправляться, выздоравливать, ვისრ. 197.
მონა ს. ყური მოჭრილი ყმა ან მხლებელი მსახური, слуга; рабъ; слуга; ფსალ. 18—11, 12; 68—17; მატ. 8—6, 9; 10—24, თქვენი უმორჩილესი მონა, нашъ покорнѣйшій слуга.
მონაბამი, ზედ. მომბმული, привязанный.
მონაბარი, ზედ. ანჭიული.
მონაბვა (ვონაბები), ზ. უ. ანჭიობა.
მონაბერი, ზედ. მობერილი, ნაქროლი, дутый; ზეცით მონაბერი, ს. ი. ზეციდგან მობერილი, ევან. 1; вдохновеніемъ сказанное.
მონაბრწყენი, ზედ. მობრწყინებული, сѣтный.
მონაბუქარი, ზედ. ბუქისაგან მოგრილი, напѣнный, ჩახრ. 114.
მონაგარი, ს. შრომით ნაშოვნი ქონება, имѣніе, благопріобрѣтеніе, стяжаніе; пожитки; ფსალმ. 77—48; მატ. 19—21, 22.
მონაგდები, ზედ. მოგდებული, брошенный, кинутый, ზოგჯ. მოყრილი, მონაყრი, отломокъ, ბარს მონაგდები, устой, снимки, корхи.
მონაგები, ზედ. მოგებული შრომით ან თამაშობით, благопріобрѣтеніе, стяжаніе, пожитки; выигрышъ; 2 სჯული 3—8; სიბრძნ. 104.
მონაგვარი, ზედ. მოყვნილი, მოქონილი, приведенный, რუსულ. 778.
მონაგვიანება (ვი), ზ. მ. ნაგავს მოვსცლ, насорить, მოვნაგვიანდები, -და), ზ. ვე. ნაგვით მოვდები, засориться, **მონაგვიანებული**, ზედ. насоренный.
მონაგრიანი, ზედ. გაკეთებული, მოქნილი, заискиваетъ.
მონადგი, ს. ლაშქარი ფასით დაქირავებული, наемное войско; სამ. ლ. 2 ეზრა 6—13, დაბეჭდილს და-ბადებაში არ იპოვებს ეს სიტყვა.
მონადგება (მოვიონადგები, -დგე), ზ. მ. ფულით დავიქირ ლაშქარს, нанимать войско; შეკრა ზეცით მოი-

ხლე, д. и. моюлу, заимствуй лучи свыше, т. е. съ свѣтилъ небесныхъ; ქილ. 551.

მონადირე, ს. ხალრი მდევნელი და შემფერობი, охотникъ, звѣроловъ, птицеловъ; -თევზის, рыболовъ, **მონადირება**, ს. привлеченіе, приманка; -წარმართოს, нравственно или силою убѣжденія склонить язычниковъ къ принятію вѣры, გუჯ. 15; (ვი), ზ. ვ. მოვიმონადირებ, моюзлеку; დავიყოლიებ, დავითანხმებ; ვჭიალირობ; ხალრობით -შევიპყრობ, დავიჭერ ხალრსა, მფრინველსა და სხ. привлекать, заманивать; склонять на свою сторону; охотиться, быть на охотѣ; наловить звѣрей, птицъ; იხ. ზრაქ. 11—28; იერემ. 16—16; მატ. 12—13; ფსალ. 58—3; ქილ. 16, 486; 589. **მოვიხალრებ თევზსა**, ловить рыбу, **მოხალრა ქრისტიანთა**, онъ склонилъ его подарками, (მოვიხალრები, -რე), ზ. ვე. моювиюнрэбэ, заманиваться, быть привлекаему, **მონადირებული**, и. привлеченный, **მონადირობა**, ს. охота.

მონავალი, ზედ. приплый.

მონავანი, ზედ. გავსებული, полный, полная луна, **შუქ-მონავანი**, д. и. გავსებული მთვარე სრულის შუქით მოსილი, полная луна во всемъ блескѣ; ვეფხ. 405.

მონავარძე, ს. ცხენოსანი ან ქვეითი მეომარი, რომელიც ასპარეზზედ ცხენით გარს შემოუვლის ან შემოირს და მასუკან შეებმის თავის მოპირდაპირეს, ხ. ხავარდი; кто выѣзжаетъ на конѣ для схватокъ, кто гарцуетъ; или пѣшій ратоборецъ, который до схватки, обѣгаетъ вокругъ; ვისრ. 5; მონავარძება (ვი), ზ. უ. ცხენით გარშემოვლა ასპარეზსა, гарцировать до схватки на конѣ.

მონავარი, ონავარი, ს. დიდი ფუტკარი, шершень.

მონაზობა, ს. пѣжность.

მონაზონი (ბერძნ.), ს. ბერი შეუოსანი, კაცი მოწყალე, монахъ, инокъ, **მონაზონება, -ნობა**, ს. ბერობა, монашество, иночество, 1 ქართლ. 103, 200; **მონაზონური**, ზედ. ბერული, монашескій, **მონაზონი, მონოზანი, მოლოზანი**, ს. ენკრატისი, მოწყალე ქველაკაცი, монахиня.

მონათება (ვახთანგ, -თე), ზ. ვ. მიეუნათებ სახოელს, გავუნათებ; просвѣщивать, или сдѣлать, свѣтить, освѣщать, (ვუნათებ, -თე), მიეუნათებ სახოელსა, просвѣтить кому, ქილ. 11, მომინათე, просвѣти мнѣ; მოვქნათებ, -თე), ზ. უ. свѣтить; ძველ. 10.

მონათესავე, ს. მეგვარი, თავისკაცი, сродникъ, გუჯ. 25; სხვ. ვახტ. 261; ერთი ხათესაო ხალხისა, соплеменникъ, 2 ქართლ. 105; **მონათესავობა**, ს. მეგვარობა, თავისკაცობა, родство, (ქმონათესავობ. -ვე), ზ. უ. быть изъ родствѣ.

მონათვლა, -თ'ულება, ს. крещеніе, (მოვნათლავ, -ლე), ზ. ვ. ხათელს ვსცემ, крестить, (მოვინათლები, თლე), ზ. ვ. ხათელს მივიღებ, креститься, **მონათლული**, სხვ. крещенный, **მოსანათლავი**, ზედ. подлежащій крещенію, **მომნათლავი**, кто крестить, **მონათვლინება** (ვი), ზ. ვ. заставить креститъ, ალექ. 13.

მონათობა (ვქ), ზ. უ. სინათლეს მოვსცემ, освѣщать, ვეფხ. 458.

მონაკვეთება (ვი), ზ. ვ. მოვხაზავ, чертить линіи, **მონაკვეთი**, ზედ. მონაჭერი, мокъ, отрѣзанный, отрѣзокъ; -ი ქართლ. 90; ქიმოთ. 148.

მონაკვლევი, ზედ. გამომძებნელი, изслѣдованный.

მონაკვლეული, ზედ. მოკლული, убитый, ჩახრ. 41.

მონაკიდი, ზედ. დამოკიდებული, привязанный; зависимый; ქილ. 25.

მონაკობა, ს. მეგობრობა, дружба, ქილ. 186.

მონამატი, ს. რაც მომატებულია, прибавка, ვეფხ. 266.

მონანება, სხ. раскаяніе, сожалѣніе; покаяніе; (ვი), ზ. ვ. заставить раскаяться, сожалѣть, (ვი), ზ. მინ. შევინანებ, დავინანებ; раскаяться, сожалѣть; покаяться; **მონანული, მონანებული**, раскаявшійся, **მონანულება**, ს. ნანანული, раскаяніе, სხვ. ვახტ. 293.

მონაობა, ს. უმობა, рабство; **მონებრივი**, ზედ. рабскій.

მონაპარავი, -პარი ს. ნაქურდალი ნივთი, краденное.

მონაპირე, ს. ნაპირზედ მდებარე ან მცხოვრები, межникъ, сопредѣльникъ, сосѣдъ, сопредѣлецъ, сосѣдственникъ, смежникъ, сопредѣльный, смежный, сосѣдственный, сосѣдскій, смежный, сопредѣльный, сосѣдственный, сосѣдскій, смежный, сопредѣльный, сосѣдственный, сосѣдскій, смежный, сопредѣль

მონატანჯველი, испытавшій мученіе, бывш. 42.
მონატაცი, Чеч. Мокавзбулли, похищенный, унесенный.
მონატრე, ს. Момбурнэ, Монзбури, желатель, 2 ქართლ. 551. **მონატრეობა**, ს. Мозбурнэобэ, желаніе. **მონატრება** (ვი), пожелать.
მონაფენი, Чеч. Шоцулли, разостланный, -Шуйн, э. и. Моцулли Шуйн, растилающіеся лучи, ვეფხ. 198.
მონაქნევი, Чеч. Мокнулли, Молерэбулли, записанная рука для удара, რუსულ. 297, 705.
მონაქროლი, Чеч. ქარი რომელიცა ჭქრის ან მოხული ხანქროლ; дующій (о вѣтрѣ); приснѣжій, ვეფხ. 854: 980.
მონალარე, ს. Ласкаль Мкерлли, трубачъ.
მონამღვარი, Чеч. Дэйцулли, пролитый, ვეფხ. 1031.
მონამღვაწი, ს. Ювэлгіи хэмоэни; Монакэни; трудомъ пріобрѣтенный; нажитки, благопріобрѣтеніе; эй ушкари ѣмэйгэн аѣй Монлювэни, это письмо написано мною, ვეფხ. 1287.
მონამღვლე, მონამღუდე, ს. Моурнэ, окончитель, **მონამღვლეობა**, ს. Моурнэобэ, окончительство, оконченіе.
მონაფარი, Чеч. ахэ оцэ дэйрлли, разбросанный, ვეფხ. 1546; ს. ѣрэнъ эдгэрлъ Моцрилли ѣэй, напосъ.
მონაფვანი, Чеч. Моцвэнилли, приведенный.
მონაცემი, Чеч. Моцэйцулли, Кэрчэли, Кэйн; данный: даръ; -булли, даръ сердца, любовь, ვისრ. 47; 73, 78, 91; რუსულ. 325.
მონაცვალე, ს. Мэцэрли, кто замѣнитъ кого, ვისრ. 150; ქილ. 492; ვეფხ. 1256; **მონაცვალება** (ვემონაცვალები, -ле), Ч. тэ. моэлъ ювлэцэвалэ, жертвовать собою за кого, ქილ. 492.
მონაცრისფერი, Чеч. Мѣрчлли, сѣрый цвѣтъ.
მონაძოვრი, Чеч. Нэмэхэли, потравленный.
მონაწევი, Чеч. Моцэулли, Моэкълэбулли, ѣлизкій.
მონაწერი, Чеч. Дэцэрлли, написанный.
მონაწითრი, Чеч. Монэцэдэи, Цэдэнэ ѣэмэхэрдэлли, Цэдэтэи дэйрлли, Кэнцэдэи, надающая капля, ვეფხ. 1133. [601.
მონაწითარე, Чеч. Моцэлэ, красноватый, ქილ.
მონაწილე, ს. Цэлъи Мѣлэбулли, соучастникъ въ долѣ, **მონაწილეობა**, ს. Цэлъи Мѣлэбэлэобэ, соучастіе; участіе; Монэцэлэобэнъ Мэлгэбэ, принять участіе, (ვჰ), Ч. у. ѣгэцэ Монэцэлэобэнъ Мэлгэбэ, соучаствовать.
მონაწური, Чеч. Гэцэрэлли; Моцэйлэли; выжатый; утертый; цэгэлли, утертыя слезы, ვეფხ. 586; Монэцэри ѣэлли, утертый потъ, ჩოხ. 106.
მონაწონი, მონაწუნარი, ს. Эцэцэлли, печальный, унылый; ჩოხ. 106.
მონაჭერი, ს. Монкълэи, отрѣзокъ.
მონახაზი, -ხაზი, Чеч. Моххэлли, очерченный, Моцэхэ. 201; **მონახაზობა**, ს. Моххэлэобэ, очерченіе, контура, ქილ. 258.
მონახედი, Чеч. Эцэцэнэрэлли, ѣэнэнъэцэлэобэнъ кэцэцэ Моэди, призрѣвающій, ვეფხ. 1365.
მონახევრე, Чеч. ѣэхэцэнэрэнъ Цэлъи Мѣлэбэ, половинщикъ, кто имѣетъ половинную долю въ чемъ либо, **მონახევრეობა**, ს. ѣэхэцэнэрэнъ Цэлъи кэнэбэ, участіе въ половинной долѣ, ქრონ. 2—30; ცდ. ბეღის მონახევრე, თამარ. ბაგ. 147.
მონახერხი, ს. Моххэрилли ѣэкъэри, кусокъ отпиленный.
მონახვა (ვჰ), Ч. Э. Моэкълэбэнъ, Моэдиэгэ, искать, ვეფხ. 115, 127, 504; (ვონახვა, -ѣэ), Ч. Э. Моэцэрилэгэ, дэцэнэхэгэ, тэхэлъ Моэцкърэгэ; **გამოვიძებ**, **გამოვიკვლევ**; увидать; осмотрѣть; изыскать, изслѣдовать; ქილ. 579; რუსულ. 472; სიბრ. 158; ლარეგ. 134; рэцэ цэлэнэ Моэцэнэхэгэнъ ѣэнэ эцэлэ, ты видѣлъ какъ я поступалъ, такъ и ты поступай; ვისრ. 205; **მონახული**, Эл. Гэлэцэлэгэлли, Моэкълэбулли, изслѣдованный; видѣнный, рэцэлэ. 888, -ѣэгэнэ, опытный господинъ, 2 ქართლ. 518, рэцэлэ. 225; **მონახული კაცი**, человѣкъ предусмотрительный, умный, опытный, ვისრ. 12; ѣэй ѣэкъ. 3; **მონახულობა**, ს. Эл-кэрэ; гэлэцэлэобэ; осторожность; опытность, ქილ. 513, **მონახვება** (ვი), Ч. Э. Кэцэнэхэгэнъ, показать, **მონახვინება** (ვი), Ч. ѣэл. Моэдиэгэнэнъ, заставить искать.
მონახველრები, ს. Нэхэгэрэ, Цэлэдэ нэрэгэбэ, достающійся на долю; ალბ. 65.
მონახიწვა Моэцэхэцэгэ, -цэ), Ч. Э. Хэцэгэ гэгэрѣэ, запозить, **მონახიწი**, Эл. Хэцэ Эцэкъэ-Эгэлли, запоженный, ქილ. 512.
მონახსენები, მონახსენი, Чеч. ан ს. Моххэнэгэлли, Цэлдэгэнэлэ ѣэлэ, положенный; докладъ, ვეფხ. 425; ლარეგ. 117; ქილ. 339, 512.
მონახჭვა Моэцэхэцэгэ, -цэ), Ч. Э. Моэцкъэлэгэ, нэхцэ гэгэгэбэ, обрисовывать, **მონახჭული**, Эл. обрисованный, ქილ. 202.
მონგრევა (ვი), Ч. Э. Моэгэкъэгэ Эцэнэлэ, отломать, ქილ. 300.
მონდვნა Моэцэлдэнэ, -гэнъ), Ч. Эл. Моэцэлдэлэ, Моэдиэцэгэ, увлечь кого на свою сторону, (ვონდვნა, -гэнъ), Ч. Э. Моэцэлэлэ, довѣрять, 2 ქართლ. 476, ს. Монлдэлэ.
მონდომა, ხხ. довѣріе, (ვანდომ, -дэ), Ч. Э. гэкъбэнэгэ, дэгэлэбэнъ гэлэлэбэ эцэлэлэ, надѣяться, довѣрять, поручать, ღალად. 44—31; ვისრ. 200; Моэлэнэдэ, довѣри, поручи мнѣ, 1 ქართლ. 204; Моэцэлдэлэ, -дэ), Ч. Эл. Моэдиэгэгэ, Моэцэцэдэгэ, привлечь на свою сторону, 1 ქართლ. 395; სიბრ. 137; გორგ. 61; Моэцэлдэлэбэ, -дэ), Ч. тэ. дэцэлдэлэбэ. гэкъбэнэгэбэ, довѣриться, положиться на кого, 2 ქართლ. 468; Эл. Моэлэдэгэ, я надѣюсь на васъ, Эл. Моэцэлдэлэбэ, полагается на тебя, ვეფხ. 1075; 1 ქართ. 58; **მონდობილი**, Эл. положившійся на кого; надѣянный, ალბ. 23; გუჯ. 1; **მონდობილობა**; ს. довѣріе.
მონდომა, მონდომება, ხხ. желаніе, (ვანდომებ, -ѣэ), Ч. Э. Моэцэлэдэ, хэргэлъбэдэ Моэцэдэгэнъ, заставить пожелать, გორგ. 255; (Моэлдэмэбэ, -ѣэ, Ч. Э. Моэцэлдэлэгэ, Моэлдэгэдэ, Моэдиэгэгэ; захотѣть, пожелать, ვისრ. 16; ѣэй. ვაჭ. 191; დავრ. 142; (Моэлдэлэдэ, Моэгэлдэдэ, Моэцэлдэдэ;

-ნდა), ზ. მიჩ. მომეწადინება, დამჭირდება, понадобится, мнѣ, тебѣ, ему, грам. 41; მომინდომებია, захотѣлось мнѣ; (მოვუნდები, -და), ზ. მიჩ. დავჭირდები, понадобиться кому, грам. 11, 2 ქრონ. 410; **მონდომილი**, მიმ. желанный, **მონდომილობა**, ს. желаніе.

მონება, სს. рабство; порабощеніе; ვეფხ. 6; 2 ქართ. 178; (ვა), ზ. მ. მონად გავხდი, покорить, обратить въ рабство, (ვი), ზ. მიჩ. მონად გავიხდი, покорить, подчинить себѣ, ქად. 104; (ვმონებ), ზ. თვ. ვემორჩილები, монахъ Евѳимій, покоряться кому, (ვჰმონებ, -ნე), ზ. უ. ვჰმორჩილობ, покоряться, **მმონებ**, повинуется, ვეფხ. 363; რუსუდ. 401; ლუკ. 15—29; **მონებრი, მონური**, ზედ. рабскій, рабій.

მონებება, ს. пожеланіе, (ვა), ზ. მ. დავინებებ, отдавать, уступать, გულ. 19; (ვი), ზ. მიჩ. მოვინდაბინებ, пожелать, захотѣть, ქილ. 555; 2 ქართლ. 211; ანტონ. 3; (მონებები, -ბდი), ზ. ვე. დანებებები, въ чемъ сознаваться, სხვის ნებაზედ თავს მიხდომა, отдаться, покориться.

მონებიერება (ვა), ზ. მ. изнѣжить.

მონეცლო, ზედ. мягкій, сыроватый.

მონეთი (moneta), ს. ფული, монета.

მონელება (ვა), ზ. მ. გავინელებ, переварить, (ვი), ზ. მიჩ. ითქმის კუჭისა თავის. переварить. მოვხარშავ. ვინელებ საჭმელს, о желудкѣ; переваривать пищу, грам. 82; მომინელდება, ე. ი. გამიგუნდება, дѣлаюсь во мнѣ; ჯერეთ ცუდსა არ მომინელდა, грусть во мнѣ еще не погасла, ქილ. 375.

მონეცარება (ვი), ზ. მ. пожелать.

მონთება (ვა), ზ. მ. სინოლს მოვანთებ, посѣтить свѣчу, რუსუდ. 705; მომინთე, посѣтили мнѣ.

მონივთული, ს. კამარად შეკრული, сводъ, აგრეთ. 22—14.

მონიო, ს. მდორე ადგილი მდინარეში, русло; мѣсто, гдѣ рѣка имѣетъ тихое теченіе.

მონიჭება (ვა), ზ. მ. მოვსცემ, მოვჰმადლი, дароватъ, дать, მომინიჭა, онъ даровалъ мнѣ, რუსუდ. 532; იგავ. 4—2; მოგვინიჭებია, быть дарованну.

მონობა, ს. კირთება, рабство, ქმონობ, -ნე, ზ. უ. მონებაში ან კირთებაში ვარ, ქმორჩილობ; рабствовать, быть въ рабствѣ, повиноваться; ქილ. 86, (ვმონებ), ნ. მონება.

მონოზანი, ნ. მოლოზანი.

მონოთელიტი, ს. რომელიც ერის ბუნებას ალორებს ქრისტეში, монофелитъ, მარკ. 1—26.

მონური, ზედ. монашескій, рабскій, монашески, ქმონ. 1211.

მოორნატება (ვი), ზ. მ. შეკრეპშეკვ მიწახ, обрабатывать землю; რუის. 2.

მოოსტატება (ვი), მოვისწრებ, сноровить.

მოოქრვა, მოოქროება (მოვოქრავ, -რე); მოვოქროებ, -ებ), ზ. მ. ოქრით დავიფერ, позолотить, (მოვოქროვები, -დი), ზ. თვ. ოქროთი დავიფერები, быть позолоченну, **მოოქრვილი**, მიმ. позолоченный.

მოოჭვა (ვო), ზ. მ. მოვსთვალავ. считать, мѣрять, осмат. მარგალიტით, осыпать драгоцѣнными каменьями, **მოოჭვილი**, მიმ. осыпанный дорогими каменьями, 2 ქართლ. 508; **მოოჭვილი**, ს. სანთლებელი მიხაკი, гвоздика пряная, ურიათ. ლექს.

მოოხრება, სს. опустошеніе, разореніе, მოვოხრებ, -რე), ზ. მ. დავაქცევ. ვიკლებ, опустошать, разорять; მოვოხრები, -ხრე), ზ. ვ. მოვოხრდები, опустошаться, (მოვოხრდები, იგივე რაც მოვოხრები; **მოოხრებული**, опустошенный, გულ. 9; 1 ქართლ. 219.

მოპაექრე, ზედ. мужественный, мужественно, дискутантъ.

მოპარება (ვა), ზ. მ. წვნად მოვიპარ ან მოვიპარ, присвоить или приводить кого украдкою; (მოვპარები, მოვიპარები, -რე), ზ. თვ. ქურდულად მოვიპარები, подкрадываться, воровать, онъ подкрался ко мнѣ, რუსუდ. 427, ანტ. 51.

მოპარვა (ვჰ), ზ. მ. მოვიქურდავ. ქურდობით ვიღებ და დავმალავ, украсть, своровать. ფული მომპარა, онъ укралъ у меня деньги, **მოპარული, მონაპარი**, მიმ. краденный, ворованный, ს. воръ, **მოპარვინება** (ვა), ზ. მ. ქურდობას დავაწყებინებ, заставить воровать, **მოპარვით**, ზმ. украдкою, 2 ქართლ. 23.

მოპარსვა, სს. бритье, (ვჰ), ზ. მ. бритъ, (ვი), ზ. მიჩ. бриться, **მოპარსვინება** (ვა), ზ. სხვ. заставить брить.

მოპასუხე, ს. отвѣтчикъ.

მოპატარავება, (ვა), ზ. მ. умалять.

მოპატიჟე, ს. სტუმრების მოსაწვეველი, приглашатель гостей, званый, **მოპატიჟება** (ვი), ზ. მ. მოვიწვევ სტუმრად, მოვიხმობ, დავჰპატიჟებ, приглашать.

მოპება მოვაპებ, მაგალ. სამოსელსა), ზ. მ. დავიხვევ, мотать, разорвать, ნ. მოპობა; მარკ. 1—194.

მოპირება (ვი), ზ. მ. сговориться.

მოპირდაპირე, ზედ. противный, противникъ, врагъ; წინააღმდეგი; противуположный, противникъ, врагъ.

მოპირკეთება (ვა), ზ. მ. პირკეთ მდგომი; покрыть фольгою, **მოპირკეთებული** ოქროს ვარაყით, покрытый тонкимъ золотымъ листомъ, იგავ. 21—9.

მოპირქვავება (ვა), поставить двомъ къ верху.

მოპკურება (ვა), ზ. მ. окровить.

მოპკურება (ვა), ზ. მ. წყალს შევასხამ, окроплять, ვეფხ. 323; გამოსლ. 29—12.

მოპობა (ვა), ზ. მ. მოვსჭრ, მოვსჭრი ცულით, отколоть топоромъ, მარკ. 2—21.

მოპოება, მოპოვნა, სს. нахожденіе; изобрѣтеніе; -სახელისა, пріобрѣтеніе имени; -წერილისა, изобрѣтеніе буквъ, შავნ. 102; (ვი), ზ. მ. ვჰპოვნილობ, находимъ; შემოვრჩები, мнѣ достается, находить, обрѣтать; пріобрѣтать, стяжать; изобрѣтать, выдумывать; ფსალმ. 35—2; მარკ. 1—185; -ღონესა, найти средство, სიბრ. 144; 2 ქრონ. 163; -ჭკუასა, образумиться, -მოროცხ, მარკ. 2—3, придумать недоброе, მოვუპოვებ, находить для кого что, -სულსა, спасти чью душу, ლუკ. 21—19; მომპოვა, онъ нашелъ меня, (მოვიპო-

ვები, -ვე), ზ. ვ. ვიპოვები; быть находиму, изобрѣтаему, 2 ქართლ. 1, **მოპოვებული, მონაპოვები,** найденный, изобрѣтенный, ივერ.

მოპრანჭვა, სხ. гримаса, ზ. მ. მოვრთვ, მოვკუმავ, парадить, (მოვიპრანჭები, -ჭე), ზ. ვ. მოვრთვები; პირის სახეს ღვიძრავს; прихорашиваться, гримасничать.

მოპრიანება (ვი), ზ. მ. მოვიწადინებ, захотѣть; ორთავე უმათ მიპრიანეს, обѣ они захотѣли имѣть меня въ подданств, моур. 245.

მოპრუწვა (ვე), ზ. მ. მოვყუწუნე, сжать, сжимать, (მოვიპრუწვები, -წე), ზ. ვ. მოვიკრინები, მოვიყუწუნები; нарядиться; сжиматься, съежиться.

მოპყრობა (ვი), ზ. მ. მივაგებ, მივანიჭებ, მივჩნევ; отдавать, воздавать; -პატივსა, отдавать честь, уваженіе; рщул. 406; ა ამ მის ნაცვლად რა მოპპყრეს, вотъ за то чѣмъ вознаградили меня, ქონგ. 58; მოპპყარ თვალი, смотри на меня, ქონგ. 112; ღმერთმან, ნება მოგპყრას, Богъ, да позволитъ тебѣ, ქილ. 174; (მოვიპყრობ, -პყარ; -პყრა ან -პყრია 3 პირი), ზ. მიჩ. დავიპყრობ, დავიპყარ; овладѣть, взять, თუ ერთსა თვალსა ამოგიღებ მეორესა ჩინ მოგიპყრობ, если ти вырвешь у меня одинъ глазъ, то подставлю тебѣ и другой, ვისრ. 176; მოვუპყრობ ყურსა, преклонить ухо, внимать; მოვუპყრობ ჰირსა, взять дубами, ქილ. 432; ღ მოუპყრეს პირი ზღვის, и заключили миръ, 1 ქართლ. 207, მოვეპყრობი, -პყარ, ზ. ად. მოვეპყრევი, поступить съ кѣмъ, ავღ მოვეპყრობი, я накажу его, сурово поступлю съ нимъ; სამ. ვახტ. 98. სამ. სიმწ. 110; გეგმ 19; ალექს. 50; 2 ქართლ. 521; ტკბილად მოვეპყრობი, приму кого ласково, რუსული. 711; ბოძს ქვეშ მოეპყრა, понялъ подъ балку, ასე მოგეპყრანეს როგორც ჩვენი მონები, они ухаживали за нами, какъ рабы наши; моурав 159; მოგეპყრობიან პატივით, они приняли насъ съ уваженіемъ, рщул. 953; ამხანაგურად მოეპყრა, онъ принялъ меня, какъ своего товарища. рщул. 106.

მოყავება (მოგპყანები, -დი), срокъ наступленіе срока, **მოყავებული,** მამ. срокъ наступившій, ვეფხ. 654, близкое время.

მოყამნე, ს. чтецъ часослова, псаломщикъ.

მოყანება (ვ), ზ. ранить.

მოყუეყუნარე, ზედ. -ული, глаза смѣющійся, ქილ. 346.

მოყუდუნვა (ვე), ზ. მ. моюсь холодной водой, спать со свѣчи.

მორაზმვა (ვე), ზ. მ. построить строй.

მორბედი, ზედ. აბ სახ. მორბენალი, სირბილით მიმავალი; ცხენი, ჩქარი, მარდი; бѣгунъ; проворный, 2 შეგ. 15 – 1. წინა მორბედი, Предтеча (Іоаннъ крестителъ). ქიმ. 172; ჩანგ. 56, **მორბედობა,** ს. სირბილით სიარული, бѣготня, (ვე მორბედობ, სად, სან აქვს), ზ. უ. სირბილით ლეღვით, бѣгать, ფიზიკ. 22.

მორბევა, სხ. разграбленіе, разореніе, (ვი), ზ. მ. ავიკლებ. ავიოტრიალებ. წარვსტყვენივ, მოვახრჩობ, разграбить, расхищать, სამ. ვახტ. 54; ალბ. 111; 1 ქართლ. 330.

მორბენა (ვი), ზ. მ. რბენით მოვაკარებ; заставить бѣжать кругомъ, (მოვეკრბი, -ბოდი), ზ. მ. მოვეკრბი, მოვსრბი, ჩქარა რბენით მოვალ ან მოვდივარ, бѣжать, დაბად. 33—3; მორბის მდინარე, рѣка течетъ быстро, (მოვირბენ, -ბინე), ზ. მიჩ. რბენით მოვიარ, обѣгать, (მოვირბენ, -ბინე), ზ. მიჩ. გარშემოვირბენ, обѣжать кругомъ чего, რუსული. 451; 686; ქილ. 538; **მორბენინება** (ვი, მაგალ. ცხენს), ზ. მ. მოვაჭენებ ცხენს, заставить верхомъ мчать, (მოვირბენინებ, -ნე), ზ. მ. სწრაფად მოვაქვან, приносить быстро.

მორბენალი, ს. ჩქარა მოსიარულე, бѣгунъ, **მორბენალობა,** ს. მალე სრბოლა, скорое бѣганіе.

მორბილო, ზედ. მცირედ რბილი, мягкій.

მორბილება (ვი), ზ. მ. დავრბილებ, размягчить, (მოვეკრბილები, -დი), ზ. ვ. მოვლბები, размягчаться, **მორბილებული,** მამ. размягченный.

მორბოლა (მოვეკრბი, -ბოდი), ს. მორბენა.

მორგვა (ვე), ზ. მ. დავსხედ, посѣять, ვეფხ. 130.

მორგვალება (ვე), ზ. მ. округлять.

მორგვი, ს. ურმის თვლის ხაშუალო ნუნჭი, ადგილი ბორბლის ან ჩარხის; воротъ, ступица, матица колесная, и т. п.

მორდაბრი (ბარს), ზ. სამეფო ბეჭდის მცველი, хранитель царской печати.

მორდილი, ს. ბეწ. ჯ. 215?

მორება (მოვერები, -ბოდი), ზ. ად. მოვეკლები, обходить; подходить; приступать; ამ მთაში ერთი ველე ამაოდელი იყო, უცხო ღმერთი, რომე არსით მოერებოდეს, между горами возвышалась высокая скала, къ которой трудно было подойдти; рუსული. 549 (ვი), обѣжать.

მორევა, მორევნა, სხ. одолѣніе, (მოვურევ, მოვჭრევ, -რივ), ზ. მ. ვურევ. აღვურევ კოცხით, цѣдилкою; мѣшать, размѣшивать, ქილ. 355; (მოვკრევ, -რივ), ზ. მ. გადავრევ, сводить съ ума, მომრევს, მომრია), ზ. მიჩ. გადამრევს, съ ума сводитъ меня, ქილ. 519; (მოვერევი, -რივ), ზ. ად. დავხმარებ, დავეჭარებ, დავეხმარევ, одолѣвать, осиливать, брать верхъ, მომერევა, -რეოდა), одолѣетъ меня, ვეფხ. 600; სიბრძ. 103; ძალი მოგვერია, сонъ одолѣлъ насъ, ნინგ. 143; (მოვირევი, -რივ), ზ. ვ. აღვირევი, смѣшаться, **მორეული,** მამ. смѣшанный, თუ ეშმაკი შენდა არ მორეულა, если діаволъ неодолѣлъ тебя, ვისრ. 20; ცრელმან-მორეული, прослезившійся, ვისრ. 113.

მორევი, ს. მდინარის ნაპირს ხმელად შესული წყალი ღრმად, воронка, яма подводный, водоворотъ, вирь, омутъ, ერისხ. 5.

მორეკა (მოვრევ, -რეკ), ზ. მ. მოვლილავ. მოვახმ ვრავლთა ხვასაგან. пріпасть, рუსული. 419.

მორეცხა (მოვეკრეცხ, -ცე), ზ. მ. მოვეკბინ, გარშემოვრეცხ, обмыть, ჩონგ. 38.

მორეწა (მოვირეწ, -წე), ზ. მ. მოვიგებ, ვიშოვი მუშობით, стяжать, пріобрѣтать; промышлять, имѣть промыселъ, бармыш, დაბად. 15—14; ხამ.

მოს. 6, (მოვურეწ, -წე), ზ. მოჩ. ვუშოვი ხარჩოს, пріобрѣтать для кого содержаніе.

მორეწე, ს. მოქირავნე, наемникъ, ოხც. 3—2.

მორვა (ვ), ზ. მ. გარშემოსვლით, округлять.

მორთვა, სზ. украшеніе, убираніе, (ვ), ზ. მ. მოვჭამზავ, განვაშენებ, მოვაკაზმავ, наряжать, убирать, украшать; ვეფხ. 538, ანტონ. 5—7; (მოვრთავ, მოვირთავ, -თე; მოვრთენი, -ნე ან მოვურთავ), ზ. მ. მოვიერთებ, მოვიძინებ, შემოვრჩებით ზიარ ვქნეთ განშორებულთა, присоединять, придать, пріобщить; ვაჟი ვიშაა მოურთოვლ. ე. ი. მწუხარება მწუხარებაზედ მოემატებოდა, горе къ горю присоединилось, ვეფხ. 100; და ლაღანი ხვითა მოერთო მეფე სოლომონს, Іадіанъ съ войсками присоединился къ царю Соломону, მოვირთე, -თევნი), ზ. მ. მოვიმაზები, нарядиться; მოირთო ძალი, собралъ силу. (მოვურთავი, -თე), ზ. თ. გავუერთდები, ზიარ ვქნები, присоединяться, მომერთო სინაღვლე, прибавилась забота, **მორთული**, მიმ. убранный, наряженный, **მონართავი**, присоединенный, **მოსართავი**, ზედ. убранный, уборъ.

მორთმევა, სზ. приношеніе, (ვ, ვი), ზ. მ. მოვიღებ, მოვუძღვნი, მოვუტან, приносить, ვეფხ. 52; 72; -ძღვნის, поднести подарокъ; (მოვურთმევი, -მიე), ზ. თ. ვეძღვნებით, подноситься (о подаркѣ). მორთმევინებს (ვ), ზ. მ. მოვალებინებ, заставить принести, 2 ქართლ. 471.

მორთულობა, ს. მოკაზმულობა, სამკაული, парадъ, украшеніе, რუსუდ. 182; გორგ. 15, 127; ქილ. 373; 2 ქართლ. 524, -სახლისა, убранство квартиры, мебель.

მორთხმა (ვრთხამ), ზ. მ. მოვსჭიმავ, მოვშარტავ, натягивать, (მოვირთხამ, -თხი), ზ. მოჩ. მოვიჭიმავ, მოვშარტავ, მოვირტყამ, მოვიზღუდავ; напязывать на себя; окаймлять, ограждать; მოვირთხამ მშვილდსა, натянуть лукъ, იერემ. 9—3; ქილ. 327; მოვირთხამ სჯულისაგან, окаймлять себя мечемъ, მარკ. 1—90; **მორთხმული**, მიმ. натянутый, -ჯვრითა ქრისტესითა, огражденный крестомъ Христа, მარკ. 2—12. -მშვილდი, натянутый лукъ, მორთხმული მშვილდითა, вооруженный лукомъ, იერემ. 4—29.

მორი, ს. ბოკო ხე. მონაჭერი კუნძი; пень, обрубокъ, კაცის სახარებო ხით; ბუნ. ლ. ლათინ. priapus.

მორიგე, ს. ყურაღანი, რიგით სამის აღმასრულებელი, რომ ყური შეჰკვეს; очередной, ჩონგ. 49; ყურაღანი მეომარი, რომელიც უნდა გამოსულ იყო დადებულს დროს; პირველი ღამეებში ამ გვართა მეომართა იქმნა წარჩინებულს საუნებსა მეფის ირაკლისაგან, очередной воинъ, 2 ქართლ. 496; მორიგისად, ზმნ. ყურეზედ, по очереди; **მორიგეობა** (ვმორიგეობ), чередоваться.

მორიგება, ს. შერიგება, პირობა; განკარგულება, რიგზედ დაწერა; договоръ, условіе; замиреніе; распоряженіе; распредѣленіе; დასტულ. 6; 134; (ვ), ზ. მ. გავარიგებ, რიგს მივცემ; თვის აღგილს დავადგინებ, დავამწყრივებ. განუწესებლებ; устраивать, распоряжаться, распредѣлять, разставлять; мирить; (ვუ), ზ. მოჩ. დავურიგებ, распредѣлять, (მოვრიგდები, -დი), ზ. ვდ. გავრიგდები, შევხვარდები, договориться, условиться; (მოვურიგდები), ზ. ვდ. გავურიგდები; გავსწორდები ვისთანმე, ან ვისისამე ომსაში მოვალ; დავუსვები; рядомъ встать, рядомъ сѣсть; მოგით შევხვდები, რუსუდ. 230; договориться; докончить; помириться; очередоваться; **მორიგებული**, მიმ.

მორიდებლი, ზედ. робкій, стыдливый, пѣшливый, **მორიდებლობა**, ს. робкій нравъ, деликатность, пѣшливость.

მორიდება (ვ), ვ), ზ. მ. მოვაშორებ, წამოვაცუნებ, მოვხდები, удалять, отстранять; 1 ქართლ. 322; 416; 2 ქართლ. 483; მოვრიდებ თავს, уклоняться, непринимать участія; რუსუდ. 221; 1 ქართლ. 226; მოვრიდებ პირს, отстраняться, რუსუდ. 561; შუხვ. ბერძნ. სამ. 166; მოგვერიდე, удались отъ насъ, 1 ქართლ. 440; (მოვერიდები, -დე), ზ. თ. მოვშორდები, განვეცლები, განვერიდები, გავეცლები, остерегаться, устраняться, избѣгать.

მორიელი, ს. ღრიანკალი, скорпіонъ, ბუნ. ლ; -ლისკუდა, მცენ. Кирилкъ, გრიგ. ლ.

მორინე, მორინი, ს. სამღერელი, хоромовое, ე. ი. ნარდი, ჭადრაკი, განგება. ქილილი და მისთანანი; **მემორინე**, ამ გვარის მოთამაშე; **სამორინე**, სადაც თამაშობენ, игра въ шахматы, въ кости, въ карты.

მორისვა (ვ), ზ. მ. ცხვარს გავპარსავ, стричь овецъ, **მორისული**, მიმ. стриженный, ქება 4—2.

მორკინავე, მორკინალი, ს. მოჭიდრი, მოჭიდავე, борецъ, ვეფხ. გან. 67; გორგ. 170; **მორკინალობა**, ს. ჭიდაობა, единоборство, борьба.

მორო-ყინა, ს. სანუკვარი გაყინული, мороженное.

მოროშვა (ვ), ზ. ე. наврать, наболтать.

მორტყმა (ვ), ზ. მოქ. დავჭერავ, ან მოვახვევინებ; пріударить, попасть въ цѣль.

მორტყმა (ვ), ზ. მ. გარშემოვკრავ; მოვაგლებ, მოვაგუნებ; окаймлять; окружить; (ვი), ზ. მოჩ. გარშემოვიკრავ; მოვიცლებ, окаймляться, окружить себя; (მოვერტყმი, -ვე), ზ. თ. გარშემოვეკვრი, მოვეცლები, окружить, обступить; ვეფხ. 1221; მოერტყა ხინოლე, сѣли окружить его, 1 ქართლ. 29; მოერტყომილ ვარ, მოერტყომოდეს, я окруженъ, помирающіе окружали меня, ვეფხ. 346; **მორტყმული**, **მონარტყამი**, მიმ. окаймленный.

მორუხვა (მოვრუხავ, -ხე), ზ. მ. მოვსუსხავ, დავხრუკავ ჭინჭრით, жечь крапивою.

მორფვა სიტყვათა, ს. формировать слово, მარკ.

მორფი (ბერძნ.), ს. სახე. ნაკვთი, ანდაზ; фигура, образъ, форма; შავთ. 80, 106; მარკ. 1—3; ან აღალმა, გამოქანდაკებული სახე; бюстъ, სამ. ლ; ლოლ. 100; **მორფოსანი**, მორფოვანი, ზედ. ნაკვთიანი, фигурный, **მორფო-ნაკვეთობა**, წამოსაღმობა, თვალადობა, стройность, статность; მარკ. 2—11.

მორჩუმა (მოვარქვამ, -ქვი), ზ. მ. მუცუხრობ, сказывать, 1 ქართლ. 250.

მორჭინალი, ზედ. მრქენელი, мрачолюбивый, бодливый.

მორღვევა (ვ), ზ. ვ. მოვიქცევ, მოვიგრეგ; ან ნავკერავს დავირღვევ; сломать; распороть; სხვ. ვახტ. 50, -ზღუდის, сломать заборъ, 1 ქრონ. 27, 28; (მოვირღვევი), ზ. თვ. მოვიქცევი; მოვიხსნები, отламываться; отвязываться; იხ. 5—28; **მორღვეული**, მიმ. отломанный; отпоротый.

მორეკილება, ს. მობრეკილება, მოუძლურება, притупленіе, рѣзкое. 884.

მორეკნა (მოვკრეკნი, -კნეს), ზ. ვ. წავახდენ, გავრეკნი, испортить, избаловать; (მოვირეკნები, -კნეს), ზ. ვ. გავირეკნები, წავხდები, портиться, баловаться, **მორეკნილი**, მიმ. испорченный, избалованный; ან უღლიად შობილი, мокрушникъ, имкидашъ, რიცხვ. 12—12; **მორეკნილება**, ს. წამხდარობა, испорченность.

მორჩევა (ვარჩევ, -ჩიე), ზ. ვ. გამოვარჩევ, выбирать, да моуарчіе хѣлои чѣми моѳоуи, я отклоняю руку мою; ეზეკ. 20—22.

მორჩენა, სს. спасеніе, избавленіе; вылечиваніе; окончиваніе; (მოვარჩენ, -ჩინე), ზ. ვ. გადავარჩენ, დავარჩენ; დავიხსნი, გავვარდები ჭირისაგან ან უბედურობისაგან; განვკურნები, მოვალხინებ სნეულობისაგან; оставлять, сохранять, оберегать; избавлять, спасать; вылечивать; -განსაცდელისაგან, спасти отъ погибели, -სიკვდილს, спасти кого отъ смерти, მოვარჩენ თავს, спасти себя, გორგ. 119; 2 ქრონ. 566; ან. 58, მოვურჩენ შვილსა, вылечить сына кого либо, **მორჩენილი, მონარჩენი**, остатокъ; спасенный; оконченный; **მოსარჩენი**, спасительный, не годный; **მორჩენინება** (ვ), დავარჩენინებ, заставить сберечь, спасти, (ვი), ზ. მიმ. დავარჩენ, оставлять для себя, ნ. მორჩომა.

მორჩი, ს. ბაბილო, мозгъ въ костяхъ, мѣтвь, мѣтка, побѣгъ дерева; ლიტ. 40—10; 49—9; ეზეკ. 19—10. 31—8; იერემ. 17—8; ვეფხ. 486; ხახრ. 39; იერემ. 17—8.

მორჩილება, სს. покорность, повиновеніе, (ვი-მორჩილებ, -ლე), ზ. ვ. დავმორჩილებ, მორჩილ გავხდი, დავემორჩილ; покорить, заставить повиноваться, слушаться, (ვიმორჩილებ, -ლე), ზ. ვ. დავიმორჩილებ, покорить себѣ, (მმორჩილებ, -ლე, მემორჩილება), ზ. მიმ. დამემორჩილები, мнѣ покоряется мой, (ვჰმორჩილებ), ნ. მორჩილობა; (ვემორჩილები, -ლე), ზ. თვ. დავემორჩილები, покориться, повиноваться, слушаться, გამემორჩილა, онъ покорилъ намъ, დავითი. 46—3.

მორჩილი, ზედ. დამჯერი, გამგონი; მარჯვე; მომცრო; მონასტერში: ძმათა მსახური; покорный; послушный; небольшой, малый; послушникъ; ყაზ. 15; მორჩილი შვილი, покорный сынъ, თქვენი უმორჩილესი მონა, нашъ покорнѣйшій слуга, ორი მორჩილი ჯვარი, два небольшихъ креста, ბუჯ. 27. მორჩილი ლანი, небольшой ножикъ, -ლეინაბა, преданный пьянству, 1 ქიმოთ. 3—8.

მორჩილობა, სს. повиновеніе, покорность. (ვჰმორჩილობ, -ლე), ზ. უ. ვემორჩილები, მორჩილ ვეჭვნები, повиноваться, покоряться, слушаться, ვეფხ. 134.

მორჩობა (ვარჩობ, -ჩე), ზ. ვ. წყლით ან სველით მოვაშთობ, დავარწობ, утопить, удавить; ვირჩ. 37; (მოვირწვები), ზ. ვ. დავირწობი, მოვიშთობი, утонуть, повѣситься, ბღვაში მორწყვენ, они утопили въ морѣ; ქრ. 47; **მორჩობინება** (ვი), ზ. ვ. მოვაშთობინებ, заставить удавить, утопить.

მორჩოლა (მოვურჩი, -ჩოლე), ზ. უ. ვეღავები, ლავას გავუწევ, оспаривать, ვეფხ. 595; არა ვინ მოგერჩოლეს, никто да неоспариваетъ оное у тебя.

მორჩობა (მოვურჩი, -ჩი), ზ. უ. დავრჩები, გადავრჩები რასმე; თავს გადავირჩენ, თავს გამოვიყვან განსაცდელისაგან, თავზედ ავიცილებ; თავს ვიხსნი, თავს ვუშველი, დავხსნევ, გადავრჩები; განვიკურნები, გავმრთელდები; ზ. ვ. შევინარჩუნებ, გავთავებ; оставаться въ остаткѣ, спасаться, избѣжать, избавиться, развязаться, выздоравливать, вылечиваться; оканчивать; მადლობ ღმერთსა რამ მოვრჩი ამისთანა კაცსა, слава Богу, что я устранился отъ такого человѣка, ჩემ საქმეს მოვრჩი, я кончилъ свое дѣло, ცოცხალი არ მომრჩება, онъ не избѣжитъ смерти отъ моихъ рукъ, რუსუდ. 74; (მოვურჩები, -ჩი), ზ. უ. მიმ. თავს დავახწევ, ხელიდან წავუვლი; ускользнуть, спастись отъ кого либо; ვეფხ. 345; რუსუდ. 199, 274; სიბრ. 169; -სიკვდილსა, спастись отъ смерти, ვისრ 198. **მორჩომილი**, მიმ. остатокъ; спасенный; оконченный; (მოვრჩომილვარ, მოვრჩომოლი), ზ. ვ. спастись; окончиться; მოვრჩომი ვარ სენსა, я спасся отъ болѣзни, ქილ. 296.

მორცხვი, ზედ. მკრთალი, მორიდული, სირცხვილის მქონე, გაუბედავი, стыдливый, застѣнчивый; 1 კორ. 2—9; **მორცხვედი**, იგივე მორცხვი; **მორცხვობა**, ს. სიმკრთალე, გაუბედაობა, стыдливость, застѣнчивость; (ვჰმორცხვობ, სრული არა აქვს), ზ. უ. გავუბედავობ, ვკნაუსიანობ, стыдиться, ვრისთ. 106.

მორცხულა, გურულ. რძღვამლი, კრიკინა, вьюнъ. 182, дикій виноградъ.

მორწყუნე, ზედ. სარწყუნოების აღმსარებელი, вѣрующій, вѣрный, 1 ქიმოთ. 6—2; 2 კორ. 2—2; 1 კორ. 7—15; **მორწყუნეობა**, ს. აღსარება სარწყუნოებისა, исповѣдь, вѣра.

მორწყევა (მოვკრწყევ, -წყი), ზ. ვ. დავნამავ, დავხვავარვარ; წყალს მოვასხამ; поливать, орошать, (მოვირწყვები, მოვირწყევი, -წყევ), ზ. ვ. დავინამევი, დავიცვარი, орошаться, ქილ. 244. 585.

მორწყვნა, მორწყუნა, ნ. მორწყვა.

მორწყვა, მორწყუნა, სს. доблесть, мужество; могущество; величіе; богатство; მორწყვით მოვლენა, ე. ი. დიდების ხახლის შენა, стяжать славу, ვეფხ. 310, 460; 482; ნ. მოვლენა; (მოვირწყვი, -წყენი, -წყენ), ზ. ვ. ხახლის ვიშოვნი, ხახლოვანი შევიქნები, ვიდიდები; გავმდიდრდები, прославиться; разбогатѣть; ვისრ. 41; 1 ქრონ. 224. 226; 2 ქრონ. 88. 323; ქილ. 36; გორგ. 126; ქართველნი მოირწყნენ, грузины стяжали себѣ славу, გორგ. 126; ქვეყანა მოირწყვა, страна прославилась, ქილ.

36; **მორჭმული**, მიმ. სახელოვანი და ღონისთანი, славный и могущественный, высокодержавный; ვეფხ. 32; 292; 411; კახეთი იყო მორჭმული, Кахетія была могущественна, 2 ქართლ. 114.

მორჭუმა, **მორჭობა** (მოვურჭვამ, მოვურჭობ, -ჭე; ან მოვარჭობ, -ჭე, ზ. მ. ღვარჭობ, ღვარსობ, воткнуть.

მორჯულება, სხ. обращеніе въ религію; исправленіе; (მოვარჯულებ, -ლე), ზ. მ. სარწმუნოებაზედ მოვიყვან, მოვაქცევ: მოვაჭვარვინებ, обратить на путь истинный; исправить; ღვრ. 74; ერისთ. 2—150. ღვაჭვარვინებ, проучать, (მორჯულღებიმ), ზ. თ. მოვაქცევი; მოვჰსჭვარვინდები, обратиться на путь истинный; исправиться, **მორჯულებული**, მიმ. обращенный, исправленный.

მოსა, ნ. მოსვა.

მოსაარები, ზედ. მოსავლელი, обходный, სამ. ლ.

მოსაბანი, ზედ. დასაბანებელი, умывальный, პირის მოსაბანად, для умыванія лица.

მოსაბირებელი, ზედ. მოსანადირებელი, привлекательный. [вивка.

მოსაბლარდნელი, ზედ. მოსახვევი, оберт-

მოსაბლვა (ვ), სამლით ღებამ, привязать веревкою.

მოსაბრუნებელი წამალი, ზედ. лекарство приводящее въ чувство.

მოსაბრუნი, ს. მოსავლელი აღგილი, поворотъ, **მოსაბრუნი, -ნებელი**, ზედ. სამრუნებელი, საჭრიალებელი, поворотный, **მოსაბრუნი ჩარხი**, колесо у машины, которое нужно вертѣть.

მოსაგებელი, **მოსაგები**, ს. მოსარგები, მოსაგარი, სარგებელი; სამაგიერო, вознагражденіе, отплата; возмездіе, награда, вознагражденіе ზედ. წარსამატებელი, выигрышный, 2 სჯული 32—6; იგავი 4—7; ღამაღ. 50—12; ლუკ. 14—2; კოლას. 3—24; ფსალ. 18—11. მარკ. 2—118; ქილ. 44, 90, 222, 368; 497, ამ არსის მოსაგებელი ეს არის, ქილ. 309, вотъ какая польза отъ этой басни; ან მოსაგებად არის, или отлучился для наживы, სამ. ვახტ. 131.

მოსაგვარებელი, ზედ. მოსაგები, მოსაბრუნებელი, მოსაქცეველი; ვეფხ. 1842. подлежащій къ приведенію въ прежнее состояніе.

მოსაგველი, ზედ. ღასაგველი, служащій къ вымещанію.

მოსაგონარი, **მოსაგონი**, ზედ. საგონებელი, памятный, 1 ქართლ. 244; სიგ. მოლიც. 5; ქილ. 501; რუსუდ. 218.

მოსაგრე, ს. მოგარევე, მოლაშქრე, მებრძოლი, воинъ, ратникъ, сподвижникъ; **მოსაგრეობა**, ს. მეომრობა, ратоборство.

მოსაგროვებელი, ზედ. შემგროვებელობითი, собирательный.

მოსადაფე, ზედ. სადაფის მსგავსი, жемчугоподобный.

მოსაეგურე, ს. უცხოთა მიმღები ან შემწყნარებელი, содержатель гостиницы, ვეფხ. 1086.

მოსაეტეებელი, მაგალ. ცომისა, опарный.

მოსაეტებელი ცეცხლისა, ზედ. ცეცხლის მოსაკეთებელი, зажигательный.

მოსაეტები, ს. поводъ, вожжи 330.

მოსაეტილე, ს. ვინც ხელოსნად არის, обѣдающій.

მოსავალი, ს. მიწისა ან ხეთაგან მოცემული ნაყოფი, შემოსავალი, თავს გადასავალი, урожай; случай, приключеніе; მოსავალს ვერ გაექცევი, судьбы неизбѣжны, ქილ. 508; მოსავლის დრო, время посѣщенія хлѣба, წლის მოსავალი, урожай одного года, ეს ღვინოწყაული წლის მოსავალია, этотъ праздникъ бываетъ въ годъ одинъ разъ, კაცმა რა იცის კაცს რა მოსავალი მოუვა თავზედ, никто не знаетъ, что случится съ нимъ, ერისთ. ან ვამის მოსავალსა თავი მივანდეს; ქილ. 319; и положился на обстоятельство времени; т. е. что время скажетъ.

მოსავანებელი, ს. მთოვარისათვის; განაგებელი, о мѣсяцѣ: входящій въ полнолуніе; სახიარული, სალხინო, радостный, ვეფხ. 279, **მოსავანებლად**, ზზ. სალხინოდ, სახიარულოდ, на радость.

მოსავი, ზედ. მსახებელი, იშვებული, მინდობილი, уповающій, вѣрующій, надѣющійся; ფსალ. 16—7; სიბრძ. 161; ისაი. 8—12; მოსავი ჯვრისა, вѣрующій въ крестъ, **მოსავობა**, **მოსაობა**, ს. надежда, упованіе, увѣрованіе; ეკე. 19.

მოსავლები, ს. მოსაკრებელი, обивка.

მოსავლელი, ზედ. გარემოსავლელი; გარეგანადი მოვლისათვის; обходный: плата за уходъ; მოსავლელად, для обѣзда, სამ. გ. ვ; სამ. სოფ. 141.

მოსავლიანი, ზედ. ნაყოფიერი, урожайный, აღაქს. 93.

მოსავსებელი, ს. ჭურჭელი ზეთის დასახმელი ბაზმაკის ზედა, чашу; чернило; ზაქარ. 4—2.

მოსავსება, ნ. **მოსავი, მოსაობა**.

მოსავსება მოვისავსებ, -სე), ზ. მარ. მოვიმატებ, მოვისრავ, იქიობრეს, ჭირი ჭირით მოგვისავსე, გ. ი ჭირი ჭირზედ მოგვემატე; ვეფხ. 197; მოუსავ. 5; ты увеличилъ страданія наши.

მოსაზრება, სხ. выдумка (ვი), ზ. მარ. მოვიგონებ, მოვიფიქრებ, придумывать, обдумывать; смекать; ქილ. 434.

მოსაზრვა (ვ), ზ. მ. განვსჯი, დავსაზრავ, соображать.

მოსათვალთვალი, ზედ. მოსახილველი, დასათვალთვალებელი, подлежащій смотрѣнію, наблюденію, ვეფხ. 454.

მოსათმენი, ზედ. გასაძლისი, терпимый.

მოსათხოველი, ზედ. საითხოვნელი, подлежащій испрошенію, -ველად უნდობანის, для испрошенія позволенія, ღვრ. 40.

მოსათხრობელი, ზედ. საამბო, სათქმელი, повѣствовательный, შესავ. მოს. სამ.

მოსაკაკვავი, ზედ. сгибной, удобосгибаемый.

მოსაკარგავი, ზედ. დასაკარგავი. დაკარგული, достойные взысканія; потерянный, აღმ. 45, მოსაკარგავი მაჭარვებელი, ე. ი. ღირსნი დაკარგვის მაჭირვებელნი, 1 ქართლ. 257; достойные взысканія.

მოსაკეცი, ზედ. დასაკეცი, сгибной, складной.
მოსაკიდარი, ზედ. დანიშნული ცეცხლის მოსაკიდებლად, зажигательный; ქილ. 629.
მოსაკიდებელი, ზედ. ახანთები, зажигательный, ცეცხლის მოსაკიდებელი ქონა, зажигательное стекло.
მოსაკვეცი, ს. მაკრატელი, მაკაში, ножницы; щипцы для снимания со свѣчи.
მოსაკიდი, მოსაკიდავი, მოსაკიდებელი, ს. ხელის მოსაკიდი, ყური; ცვართა; руколтка, ручка; ноша.
მოსაკითხავი, მოსაკითხი, ს. მოკითხვისა თვის დანიშნული; ძღვენი სასუქარი; დასაურვებელი, გაღასახელი, ნ. მოკითხვა; назначенный для привѣтствія; визитный подарокъ; гостинецъ; взысканіе; ბერძნ. სამ. 215, 1 ქართლ. 255.
მოსაკმაზავი, მოსაკაზმავი, ს. მოსართავი, орудіе, нарядъ.
მოსაკრავე, ს. საკრავის მკვრელი, музыкантъ.
მოსაკრეფელი, მოსაკრეფი, ზედ. მოსაკრეფელი, относящійся къ собиранію.
მოსალამე, ს. სალამის მიმცემი, მშვიდობის სიტყვით მომკითხავი, привѣтствователь, ვეფხ. 217; განმ. თ.
მოსალამე, ზედ. მოსარწყავი, მოსალამავი, დასანამავი, доброжелательный, увлажаемый, ვეფხ. 217.
მოსალამება (მოვესალამები, -მე), ზ. თვ. Здороваюсь, ласкаю кого словомъ; привѣтствовать, поздороваться; ყარამ. 74; ნოზგ. 30.
მოსალბედი, ზედ. მოსახიბლებელი, ე. ი. წყიმან ან წყალმა რომ დასცვრის მიწა, увлажаемый, ვეფხ. 847.
მოსალმება (მოვესალმები, -მე, ზ. თვ. გამოვეთხოვები, прощаться, 2 ქართლ. 398.
მოსალოდნებელი, მოსალოდელი, მოსალოდები, ზედ. საღოდნელი, მოსაცდელი, ожидаемый, მარკ. 2—199. ქილ. 406. [пій.
მოსალოცავი, ზედ. მოსაკითხავი, поздравительный.
მოსალხენი, ზედ. სახეხინებელი, увеселительный.
მოსამადლებელი, ს. მოსაკრთამებელი, მოპირებითის სასუქარი, взятка, იეზეკ. 12—24.
მოსამართავი, ს. ბინა, თავის შესაფარებელი, убѣжище, 1 ქართლ. 337.
მოსამართველი, ზედ. გასასწორებელი, что нужно исправить, выстроить, вложить.
მოსამართლე, ს მსაჯული, судья; მოსამართლე იყო მეორის ხარისხისა, მსაჯული პირველის ხარისხისა, გარნა ბჭე. მეღიატორი; **მოსამართლეობა, მოსამართლობა**, ს. მართლ-მსაჯულობა; правосудіе; судъ, судопроизводство; ვისტ. 102, 122, 207; რუსულ. 832, 974; დავით. 144; ქილ. 127.
მოსამატებელი, -ტი, ზედ. დასართავი, ან სართი, მოსამატებელი, подлежащій прибавленію; прибавка, მოსამატებლად ზარის, для усиленія торжества, ვეფხ. 1183; ქილ. 551.
მოსამწარავი, -ტური, ზედ. ქვემდებარე სამწარავის, подлежащій негодованію, მოურავ. 53, 378.
მოსამზადებელი, ზედ. ქვემდებარე მომზადების, приготовительный.
მოსამზღვრე, ზედ. მომიჯნავე, сосѣдній, пограничный; сосѣдъ; -ვრედ, ზზ. მომიჯნავედ, смежно.
მოსამოცე, რიცხ. шестидесятый, 1 ქართლ. 254.
მოსამშიერი, ზედ. подверженный голоду, ჩახრ. 69.
მოსამსახურე, ს. მსახური, слуга, служитель, **მოსამსახურება, -რეობა**, ს. სამსახური, служба, ბუნ. კ. 189; (კ)მოსამსახურობ, -რე), ზ. მ. კ)მსახურობ, служить.
მოსამტვრებელი, ზედ. გასანაღგურებელი, опустошительный; რუსულ. 159.
მოსამშვიდებელი, ზედ. დასამშვიდებელი, успокоительный. [щій.
მოსამჭიმარე, ს. სამძიმარის მოქმელი, оплакиваю-
მოსანაღირებელი, ზედ. მოსაბირებელი, увлекательный.
მოსანათლავი, ზედ. ქვემდებარე მონათლისა, подлежащій къ крещенію, სომხ. სამ. 354.
მოსანდომი, ზედ. მოსაწადინებელი, მოსასურვებელი, желательный; ვეფხ. 57, 1405, 1472.
მოსაობა, ს. სარწმუნოება, вѣрованіе, კიმ. 19.
მოსაოხრებელი, ზედ. ქვემდებარე მოოხრებისა, опустошительный.
მოსაპოვლად, ზზ. მოსაკეთად. მოსასპობად. для пріобрѣтенія, ბუნ. კ. 198.
მოსაპარავად, ზზ. საქურდლად, для воровства.
მოსაპყრობა (ვისაპყრობ), ზ. მიწ ღებნუმებ, умирать.
მოსაცქუნი, ს. მაკაში, щипцы для снимания со свѣчи.
მოსარბევი, ზედ. მოსაოხრებელი, опустошительный, სამ. ვახ. 55, -ვად, -ველად, для опустошенія.
მოსარბი, მოსარებელი, ზედ. გარშემოსავლელი, მოსახილავი, обходный, ქილ. 72. ს. обходъ.
მოსარეცხე, ს. მწურნელი, სარეცხის მრეცხავი, прачка.
მოსარეწავი, ზედ. -ვად ბურისა, для пріобрѣтенія хлѣба.
მოსარვა (კ), ზ. მ. სარს შევუდგამ ვაზსა, ставить подставы подъ виноградную лозу, ქილ. 243.
მოსართავი, ს. მოსაკმაზავი, სამკაული; ხაკუთრად ნიშნავს უნაგირის მოსამკრებელს ფართო თასმის ცხენის შუბლის ქვეშ გამოტარებით, уборъ, убранство, нарядъ; подпруга у сѣдла; ბაქრ. 166, ქილ. 213; სახლის მოსართავი. убранство квартиры; -ცხენისა, убранство лошади.
მოსართება (კ, ან მოვუსართებ, -თე), ზ. მ. მოვუმატებ; მოვუმარჯვებ, придать, прибавить; присвоспособить, приноровить; ვეფხ. 1293, **მოსართები**, სამ. დასამატი. прибавка.
მოსართველი, ზედ. მოსაკმაზავი; მოსართავი, парадный; нарядъ.
მოსართმევი, ს. ან ზედ. შესაძღვნელი, ძღვნად დანიშნული; ან თვით ძღვენი; подносимый; подарокъ; 2 ქართლ. 313.
მოსარიგებელი, ზედ. გასარიგებელი, დასამზადებელი, приготовительный.
მოსარიდებელი, ზედ. დასარიდებელი, სარიდი, внушающій осторожность, остерегательный.

მოსარჩუმელი, ს. სარჩელი, иски, ორეგ. 13—4.
მოსარჩენი, ზედ. ან ს. განმარინებელი, მომრჩენი, სამკურნალო, спасительный; ან ფასი მორჩენის, плата за леченіе; აღვილად მოსარჩენია, легко излѣчимый или трудно излѣчимый; სიბრ. 162.
მოსარჩელე, ს. მომჩივარე, სხვის მაგიერ მოჩივარი, поверенный, ходатай, адвокатъ; истецъ; иступникъ, ქილ. 397.
მოსარწყავი, ზედ. სარწყავი, подлежащій орошенію, მოსარწყავად, въ. ვ. для орошенія.
მოსარწეველი, ზედ. აღვილად მოსახრელი, дерзкій, гибкій, კუნძ. 1352. შავთ. 100.
მოსარჯულებელი, ზედ. მოსაქცეველი, დასაჭკვიანებელი.
მოსასვენი, -ნარი, -ნებელი, ზედ. დასამშვიდებელი, успокоительный, ქილ. 218; ან დასასვენებელი, отдыхъ, რუსულ. 355.
მოსასვლელი, ზედ. ვინც ვისთან უნდა მივიდეს; ожидаемый, 2 ქართლ. 533; თავზედ მოსასვლელი საქმე, приключеніе, предопредѣленіе, ქილ. 128; გორგ. 22; ნ. მოსავალი.
მოსასვრელი, ზედ. მომსვრელი, მაგალ. სენი, изнуряющій, истребительный; ისაი. 34—2; ფსალ. 108—13.
მოსასვლელი, ზედ. მოსალოდნელი, ожидаемый.
მოსასმელი, ზედ. მაგალ. ნავი ხოფით საცურებელი, ან თვით ხოფი, ნავის მოსასმელი ნიჩაბი; несельный; весло; гребной.
მოსასმენელი, -მენი, ს. გასაგონი, მოსახსენებელი; докладъ, или подлежащій къ выслушиванію, რუსულ. 119.
მოსასრულებელად, ზმნ. დასასრულებლად, для окончанія.
მოსასური, -რვები, -რველი, ზედ. სანდელი, желательный, ქილ. 350, 374.
მოსასურიებელი, ზედ. მოსაბრუნებელი, სიცოცხლის მომცემი, оживляющій.
მოსასყიდლე, ზედ. მოსაყიდული, ნაქირავები, покупной, наемный; ისაი. 16—14.
მოსასწავებელი, ს. მომასწავებელი, წინასწარ მომხროში, предвѣщающій.
მოსასწრობელი, ზედ. ნ. მოსწრება; ქილ. 457.
მოსატანი, ზედ. ქვემდებარე მოტანისა, подлежащій къ отнесенію, მოურავ. 253.
მოსატაცებელი, ზედ. ქვემდებარე მოტაცებისა, подлежащій похищенію.
მოსატევებელი, ზედ. შესანდობელი, простительный.
მოსატეხი რკო, ზედ. რკო, რომელიც სათანადო რამ მოტეხეს, вѣтка, которую нужно отломать; ქილ. 173.
მოსატყუარი, -ტყუებელი, ზედ. ქვემდებარე მოტყუებისა, обманчивый, ქილ. 141.
მოსაუბრე, ზედ. разсказывающій.
მოსაფარებელი, მაგალ. -თვისა, убѣжище.
მოსაფენი, ს. დასაფენი, постилка.
მოსაფრქვეველი, ზედ. აქა იქ დასაბნევი, შავთ. 100, разсыпной.
მოსაფხანი გულისა, ზედ. გულის სწყენი, шекотливый, оскорбительный; ვეფხ. 417; მოურავ. 397; ქილ. 597.
მოსაფხეკი, ს. ასკვნა, скребокъ.
მოსაქარვებელი, ზედ. გასამხიარულებელი, развлекающій, разсѣивающій печаль, რუსულ. 709; დამშვიდებელი, успокоительный; დავრ. 26.
მოსაქმე. ს. საქმის გამკეთებელი; მოხელე; მოხარჯე, ვაჭარი, სხვის საქმის გამრიგებელი, дѣловой, дѣятель; чиновникъ; агентъ, повѣренный; სომხ. სამ. 302; დასტ. 72; 8; ქილ. 66; გურ. 16; რუსულ. 502; 506; გურ. 27; მოსაქმე უფროს, царскій агентъ, მოსაქმობა, ს. საქმეში გართვა, занятіе, აღბ. 58. -მეობა, (ცქმოსაქმეობა), ზ. უ. заниматься, трудиться.
მოსაქრთამებელი, ზედ. დასაქრთამებელი, მოსაგებელი, подкупной; взятка.
მოსაქცევი, მოსაქცეველი, ზედ. საქცეველი, დასაბრუნებელი, поворотный, ან მოსარჯულებელი, დასაჭკვიანებელი, исправительный, მოსაქცევად, ზმნ. სარწმუნოებაზედ მოსაყვანად, для обращенія въ вѣру; რუსულ. 923, 974; 1 ქართლ. 45.
მოსაქცევი, ზედ. მოსაბრუნი; возвратный; возвратъ.
მოსაღებლად, ზმნ. მოსაკანად, для принесенія.
მოსაღორებელი, ზედ. მოსაცთუნებელი, საცთური; соблазнительный, ვისრ. 40; обманчивый.
მოსაყვანი, -ნებელი, ზედ. მოსაღები, მოსახსმი, приводимый, приводный, მაგალითად მოსაყვანი, приводимый въ примѣръ, რუსულ. 421; მოსაყვანებლად, для приведенія, ვეფხ. 279. გორგ. 14.
მოსაყივნებელი, მოსაყივარი, ვაშლი 95. ზედ. სახელის გახატვა, позорный, ვისრ. 9.
მოსაყდრე, ს. სამეფოსა ან სამკვიარხო ტახტზედ მჯდომი, 1 ქართლ 294; ან მემკვიდრე სამეფოს ან სამკვიარხოს ტახტისა, сидящій на престолѣ царскомъ или патріаршемъ; преемникъ царскій или патріаршій; მარკ. 2—187; 84.
მოსაყივარი, ს. ქილ. 696. დასაძრახავი, позорный.
მოსაყოლი, ს. დასაწყისი, начальный.
მოსაყოფელი, ს. ქლუნი, მაყაში, щипцы, для сниманія со снѣчи; გამოსლ. 25—37.
მოსაშენებელი, მოსაშენი, ზედ. დასაშენი; გასამრავლებელი; къ заселенію относящійся, привлодный; ნ. ნ. ლ.
მოსაშველებელი, ზედ. საშველი, вспомогательный, -ბლად, ზმნ. საშველად, на помощь.
მოსაჩვენარი, -ნები, -ნებელი, ს. ოცნება, мечтанія, призракъ, გორგ. 96; ქილ. 420.
მოსაშლელი, ზედ. გასაუქმებელი.
მოსაცთო, ს. საფრხე მოცთუნებისა, საცთური, ловушка, обманъ, ან მაცდარ ხარ მოსაცთოსა; ე. ი. საცთურში ჩავარდნილ-ხარ, მოტყუებულ-ხარ, тѣ далѣе въ обманъ, ვეფხ. 522.
მოსაცემელი, მოსაცემი, ზედ. მისაცემი, გარდასახადი; слѣдующій къ уплатѣ, къ отдачѣ; გამოსლ. 28—38. დარჯ. 2—75; მოსაცემელი ხარკი, 2 ქართლ. 491; подлежащая къ уплатѣ дань, მოსაცემად, ზმნ. для отдачи.

მოსაცთუნებელი, ზედ. საცთური, соблазнительный, обманчивый, ქილ. 42; ვიწრ. 45.
მოსაცხრომელად, ზზ. დასაშვიდებლად, для успокоенія.
მოსაძებნელი, ზედ. საძებნელი, მოსაპოვებელი, подлежащій къ отысканію.
მოსაწადებელი, ზედ. მოსანდომელი, желательный.
მოსაწამლავი, ზედ. საწამლავად დანიშნული, отравный.
მოსაწევარი, მოსაწევი, ზედ. ან ს. მწევარი, მწევრად გაგზავნილი; თავზედ მოსაწევი; ბედი, ბედისწერა; погоня; участь, удѣлъ, 801; 1 ქართლ. 276, 353; ქილ. 386.
მოსაწევი, მაგალ. თამბაქო, ზედ. курительный или нюхательный табакъ.
მოსაწეველი, ნ. მოსაწეველი; -ველად მშვილდისა, для натягиванія лука; ქილ. 495.
მოსაწერი, ზედ. ხელ-მოსაწერი, მოსაწერად დანიშნული, подписной, предназначенный для подписи, ვიწრ. 128.
მოსაწვეველი, ზედ. საწვეველი, მოსახმობელი, приглашительный.
მოსაწმენდელი, ზედ. მოწმენდისათვის დანიშნული, утирательный, ან მაგალ. щипцы для снимания со свѣчи; სხვ. ლ.
მოსაწონარი, მოსაწონებელი, მოსაწონი, ზედ. სასურველი, კეთილად მისაღები, სასიამო, სასმენელი; похвальный, одобрительный, пріятный; ვიწრ 21, 32; რუსუდ. 414, 892; ქილ. 332, 673; 1 ქართლ. 272; ღვთის მოსაწონარი, Богоугодный.
მოსაწუენარი, მოსაწყინარი, მოსაწუენი, ზედ. საწუენო, ამბავის მომცველი, თვის შემაწუენი, скучный, наводящій грусть, ეფეს 37—23; 1 ქართლ. 308; ქილ. 73, 322, 566.
მოსაწყლავი, ზედ. გულის მოსაკლავი, გულის გასაგმირავი, убійственный, рѣшуд. 983.
მოსაჭიმავი, ს. ასაჭიმავი, подтяжка.
მოსაჭირებელი, ზედ. შესაშარკავი, შესაკრავი, подтяжный.
მოსაჭრელად, ზზ. მოსაკვეთად, для вырѣзки, სომხ. სიმ. 232.
მოსახადი, ზედ. -მკერდი მომდგომია მანდილის მოსახდელი, ე. ი. მკერდი მომდგა რომ ლეწაქი აშალოს, ე. ი. შემარცხვინოსო, врагъ приступилъ ко мнѣ, чтобы снять съ меня покрывало съ головы и тѣмъ пристрамить, აბგ. 6—9.
მოსახარშავი, ზედ. საჭმელი, назначенный для варки.
მოსახვლენი, ზედ. მოსახრთავი, нарядный.
მოსახვედი, მოსახვდომი, ს. თავს გადახვევილი приключеніе, ქილ. 432, 283.
მოსახელე, ს. სახელსახნა, იმავე სახელისა, сопменный, тезка, 1 ქართლ. 321: 305; შარკ. 1—162; ქრისტეს მოსახელე ერი, народъ носящій имя Христа, христіанство.
მოსახვა (ვ), ხვა, -ხვ), ზ. ვ. დავსახავ. მოვიაზრებ, соображать, помышлять, мыслить, ქილ. 585, опъ сообразилъ пріобрѣсти.
მოსახვეველად, ზედ. для обвиванія; ვეფხ. 1352.
მოსახვევი, ზედ. სახვევი მაგ. ყელისა და ხბ. поводокъ.
მოსახვეჭელი, ზედ. მოსაგროვებელი, მოსარჩენელი, стяжаніе, пріобрѣтеніе, ვეფხ. 793; ჩანრ. 70.
მოსახლე, ს. მცხოვრებელი, მსახლობელი, მდგომი, მქონებელი ბინადრობის სადმე, житель, обыватель; გუჯ. 32; შრ. 106; ქილ. 50; **მოსახლეობა, მოსახლობა**; ს. ბინადრობა, სახლკარობა სადმე, жительство; ან სახლობობა, семейная жизнь, домовитость, (ვ)მოსახლეობ, ვმოსახლობ, -ლე), ზ. უ. ვმეგობრებ, жить, обитать, 2 ქართლ. 119, 122; კახეთის მოსახლობა, жители Кахетіи, ქილ. 178.
მოსახმარებლად, ზზ. შესაწევნელად, на помощь, ვეფხ. 70.
მოსახმარებელი, მოსახმარი, მოსახმარისი, ზედ. სახმრად გამოსადეგი, გამოსაყენებელი, годный для употребленія, გუჯ. 32; რუსუდ. 797, 857, 307; დავრ. 61.
მოსახმელად, ზზ. მოსაღებად, მოსაკანად, для принесенія, ვეფხ. 255.
მოსახნავი, ზედ. სახნავი, пахатный.
მოსახრავი კბილითა, ს. კასახრავი კბილით, что нужно грызть зубами, ქილ. 444.
მოსახრელი, ზედ. მოსაკვეთი, сгибной, складной.
მოსახსენებელი, ზედ. ან ს. რაც ვის მოხსენდება; ღირსი ხსოვნისა, ან მოხსენებისა; ხსენება ვისიმე; ან ფასი მიცვალებულის მოსახსენებისათვის, докладъ; достойный памяти, воспоминаніе; плата за поминаніе покойника: აბბ. 162; იხილ. 36—4; 1 ქართლ. 168; მოსახსენებლად ჩემდა, въ память обо мнѣ; მოსახსენებელი წიგნი, памятная книжка, книжка за упокой; -ებელად, ზზ. къ памяти.
მოსაჯავრი, ზედ. საწუხარო, прискорбный; ქილ. 28, 446, 631.
მოსაჯგული, ს. მსაჯული, მოსამართლე, судья, იერემ. 51—36; მოძღვე, მოცილე, соперникъ, оспариватель, ლუკ. 12—58.
მოსევა (ვსევ, -სივ), ზ. ვ. მოვუსევ, მოვუშვებ ვისზედმე ჯარსა, ძაღლსა, напускать, натравлять, пускать для нападенія, მოუსია ლეკთა ჯარი, напустилъ войско изъ Лезгинъ.
მოსეირნე, ზედ. სასეირნოდ მოსიარულე, гуляющій.
მოსელი, ს. კოჭი, სართულის ძელი, брусъ, балка, ბარკ. 6—54; конь, верхній брусъ на кровлѣ.
მოსესხა (ვისესხ, -ხავ), заимствовать, ანდ. 82.
მოსესხე, ს. მასესხებელი, მავასხებელი, ვალის მიმცემი, заимодавецъ; заимствующій, ანდ. 82, ბარკ. 6—54, ან მოვალე, ვალის აბღები, должникъ.
მოსვა, მოსხა (ვ), ზ. ვ. ვაცმევ, ქანთ ვაცვამ, одѣвать, შარკ. 1—6; (ვიმოსები, -სვა, -სვ), ზ. ვ. ქანთ ვიცვამ, одѣваться, ვეფხ. 1074; (მმოსია, მემოსა), მაცვია, მეცვა, я былъ одѣтъ, ანდ. 49; გამოცხ. 7—14; **მოსილი**, მიმ. одѣтый, облеченный, окруженный свѣтомъ.
მოსველება (ვ), ზ. ვ. намочить.

მოსვენება, ს. განსვენება, покой, отдыхъ, спокойствіе, მოსვენებას არ ვაძლევ, не даю ему покоя, (განსვენებ, -ნე), ზ. ვ. შევასვენებ, შესვენებას მივსცემ, მოვამშვიდებ; პატივით მოვიღებ ხატს, ჯვარს; ან მიცვალებულს; дать кому покой, отдыхъ; успокоить; водить образъ, крестъ; нести покойника; მოვასვენებ სანთელსა, погасить свѣчку, იმისგან მოსვენება არა ვის აქვს, отъ него никому нѣтъ житья, მოვისვენებ, -ნე), ზ. მიჩ. განვისვენებ, შევისვენებ; დავშვიდდები, დავსწუნარდები, მცირედ დავიძინებ; отдохнуть; успокоиться; заснуть; მოვუსვენებ, -ნე. ზ. მიჩ, მოსვენებას მივცემ ვისმე, дать кому покой, отдыхъ, 1 ქართლ. 252. მოვისვენებთ, მოვსვენდებით), ზ. ვ. მოსვენებას მივიღებ, ან მოვიცანები ხატი, ჯვარი, მიცვალებული; получить отдыхъ, успокоится; быть несому въ образѣ, покойникъ), (მოვესვენები, -ნე), ზ. თვ. მოვიცანები ხატი, ჯვარი, მიცვალებული, быть несому въ образѣ, покойникъ, **მოსვენებული**, მიმ. спокойный.

მოსვლება (ვჭ), ზ. ვ. მოვლინე, მოვლინი, слать.

მოსვლა ლ არა მოსლვა. სხ. приходъ, пришествіе, ვიხრ. 18; მეორეთ მოსვლა, второе пришествіе, სულის წმინდის მოსვლის ღლე. день сошествія Св. Духа, ვიდრე მოსვლამდე მათდა, დაბად. 34—4; до ихъ прихода; მოსლვა მჳრისა, урожай хлѣба; სამ. ვახტ. 170; ჰასაკად მოსვლა, возмужать, გონებას ან ჭკუაზედ მოსვლა, образумиться, გულზედ მოსვლა, разсердиться, ხელად, ცნობად მოსვლა, придти въ себя, опомниться; (მოვალ სხვა ზმნა არის, ნახე თავის ადგილს); (მოვალ, მოსვალ, მოვალს (შემოკლ. მოვ), ან მოვლენ, მოვლენან; უსრ. მოვიდოდი; სრ. მოვედ, მოხვედ, მოვიდა, მრ. მოვიდნენ, მოვიდენ ან მოვიდიან; ან მოველით, მოხვედით (შემოკლ. მდაბ. მოხვე); კუფნ. 1024; მყოობ. მოვიდე, მოხვიდე, მოვიდეს ან მოვიდის; ბძან. მოვედ, მდაბ. მოდი, კუფნ. 1014; ამ ზმნისაგან უღგება სხვა ზმნა, რომელსაც მნიშვნელობა იგივე აქვს და არ უნდა კრიმანულობაში ირიცხვნენ, ე. ი. მოვდივარ, მოდიხარ, მოვის, მაგალ. ღონეზედ მოვდივარ, ძლიერ, მოვის, მაგალ. ღონეზედ მოვიდა, укрѣпится, (შემოკლ. მოის); სრ. მოვდიოდი); ზ. უ. მივახწევ ვისთანმე ან ერის აღგილს; შემოკლ, მოვწუდები; приходить; зрѣть; носѣщать; დაბად. 42 — 4; გამოსლ. 35—28; ლუკ. 5—35. მათ. 9 — 15; ფსალმ. 35—11; საქმ. 9—17; ცხრილმ ზარისაზნის ხმა მოდიოდა; იყო ჭიშის ბარე ესმენ ისეთი ხმა, როგორც ქარიშხალი მოდის, ან ცეცხლის ალი, ან ტყვიის სროლა, ან ზარბ

1 ქართლ. 302; ცხ. 12; **მოსთლება, მოსთულობა**, სხ. მოკრეფა ყურძნისა ან ხილისა, собираніе винограда, (ვისთვლებ, ვისთვლობ), ზ. ვ. მოვჭკრეფ, собирать плоды, ქილ. 7, 170, 246; 1 ქართლ. 3; სვ. ვახტ. 46.

მოსთვლობა (ვი), ზ. ვ. მოვიკრეფავ, пріобрѣтать.

მოსიარულე, ს. მავალი, მსვლელი, ходящій; поступитель; მროვ. 114.

მოსიბრძნება (მოვისიბრძნე, -ნე), ზ. ვ. მოვიფიქრებ, придумать.

მოსიერი, ზედ. შემოსილი, одѣтый, ჩახრ. 3.

მოსიზმრება (მოვისიზმრებ, -მრა), მომეზმანება, მომეჩვენება, присниться, სიბ ლ.

მოსიკვდედ, ზზ. სიკვდილადმდე, до смерти, 1 ქართ. 424.

მოსიკვდი, ზედ. მომაკვდავი, смертный, 1 ქართლ. 178; სიქ. 21—13; განუწესეს იგინი მოსაკვდად, они рѣшили предать ихъ смерти, ჩვენთან ხართ მოსაკვდად და თან ცხოვრებად, вы готовы умереть и жить съ нами, სიქ. 7—3; 6—9.

მოსილობა, ს. ცანისამოსის ცმა, одѣяніе, ანდრ. 46.

მოსინჯვა (მოვსინჯავ, -ჯე), ზ. ვ. მოვიხილავ, осмотрѣть, ქილ. 256.

მოსისხარი, ზედ. დამწყვლელი, 20 მგოს, жгучій.

მოსისხლე, ს. სისხლის მსმელი, дѣлающій кровопролитіе; სისხლის მძებნელი; смертный врагъ, мститель; ფსალ. 5—7; მოსისხლე გული, душа, жаждущая крови, мщенія, ჩონგ. 58; **მოსისხლეობა, მოსისხლობა**, ს. кровомщеніе, мстительность.

მოსისხლება (ვა), ზ. ვ. სისხლით გავსება, окровавить, რუსუდ. 487, **მოსისხლიანება** იგივე მოსისხლება.

მოსკვნა (მოვსკვნი, -სკვნე), ზ. ვ. გავნასკვავ, завязать въ узелъ.

მოსმა, ნ. მოსმა; **მოსმა** (მოვისმი), ზ. ვ. სმა მოლის, слышаться, რუსუდ. 21, მომესმა ამბავი, я слышалъ извѣстіе, ლარეგ. 24, მოგვესმა, ან მოგვესმენ, слышали мы; ქილ. 237; ვისრ. 4.

მოსმენა, სხ. слушаніе, -წირვისა, слушать обѣдню, -სარწმუნოსა, выслушать жалобу, (ვისმენ, -მინე), ზ. ვ. გავაგონებ, უვასმენ, заставить кого слушать; 2 ქართლ. 122; ვაცნობებ, უვაცნობიანებ, дать знать, ქილ. 241; სიბრ. 154; ვისრ. 138; (ვისმენ, ვისმინე), ზ. მიჩ. გავიგონებ, выслушивать; (მოვუსმენ, -მინე), გავუგონებ, слушаться кого; ვეფხ. 51; გორგ. 135; ქილ. 668; ვისრ. 138; მომისმინე, дай мнѣ услышать, ვისრ. 119; მომისმინე, послушай меня, ვისრ. 119; **მოსმენინება** (ვა), ზ. სხვ. заставить слушать, **მოსმენილი**, მიმ. выслушанный, **მოსმენი**, ს. слушатель, მოსმენი წირვისა, кто слушаетъ обѣдню.

მოსნეულება (თავს მოვისნეულებ), ზ. ვ. ავად მყოფობას დავიწყებ, тяжко заболѣть, ვისრ. 52.

მოსპეკაკება (ვა), ზ. ვ. გავათორებ, побѣлить, (მოვსპეკაკებ, -დი), ზ. ვე. გავათორებ, побѣлить.

მოსპობა, მოსპოლვა (მოვსპობ, ვასპობ, -პე; მოვსპოლავ, ისხ. 32—1), ზ. ვ. აღვსპობ, აღვსპობ, უწინო ვიქმ; истреблять; искоренять; уничтожать, прекращать; დაბად. 34 — 32; მალაქ. 2—12; ისხ. 6—7; 2 ქართლ. 130; მოსეს. სვ. 14; ფსალ. 33 — 16. -ბიწიერებისა, истреблять пороки, მოვისპობ, -პე), ზ. მიჩ. მოვიკვეთ ცუდ საქმეს, მოვიშლი. ხელს-ავიღებ; перестать, оставить привычку, მოვისპობ ბოროტსა, перестать дѣлать зло; 2 სჯული 22—22, მოისპო იმედი, онъ потерялъ надежду, მომისპე ყველება, спими съ меня позоръ, ისხ. 4 — 1, მომისპნეს მტერნი, враги мои истреблены, ქილ. 133; ღმერთი მოგისპობს ჭმუნვასა, Богъ прекратитъ твою грусть; ქილ. 351; მოვისპობი, -ბე), ზ. ვ. აღვისპობები, აღვისპობი, მოვიშლები, истребляться; прекращаться: მოისპო შური, вражда прекратилась; მოისპო ნაშთი, ჩონგ. 79, пропалъ слѣдъ, **მოსპობილი**, მიმ. истребленный; прекращенный.

მოსრა, მოსრვა მოვჰხრი, -ხერ; მოვსრავ, -ხერ), ზ. ვ. მოვსწყვეტ, დავხოც, ამოვაგდებ, истребить, искоренить, перебить; ეზეკ. 7—16; მატ. 22—7; ფსალ. 36—9, 22, 32; პაულ. 9, ვეფხ. 330; მოვისრები, -ხერ ზ. ვ. მოვსწყდები, истребляться.

მოსრული, ზედ მოსული, пришедшій.

მოსრულება (ვა), ზ. ვ. აღვასრულებ, გავათავებ, მოვსპობ. оканчивать; прекращать; იერემ. 6—11, 44—11; 14—12; იეზეკ. 9 — 1; ამოსწყვეტ, ამოვაგდებ, истребить, ფსალ. 17—37; 58—12; მოვსრულები, მოვესრულები), ზ. ვ. აღვსრულები, მოვჭკდები; მოვსწყდები, მოვისპვრები; оканчиваться; скончаться, умереть, истребляться; 2 სჯული 28—52; იეზეკ. 11—15; იერემ. 16—4; ფსალ. 55—8.

მოსრუტვა (ვჭ), ზ. შევსწოვ. შევსრუტავ, всасывать.

მოსტუმრება (ვი), სტუმრად მიგიღებ, принимать гостей.

მოსტვინვა (მოვისტვინი, -ვნე), ზ. ვ. დავზვერავ, соглядать, шпіонить; ისუ. 7—2; 2 სჯული 1—24.

მოსუბუქება (ვა), ზ. ვ. შევამსუბუქებ, облегчать.

მოსულა, ნ. მოსვლა.

მოსულელო, ზედ. მცირედ ჭკუა ნაკლები, тупоумный, глуповатый, **მოსულელება** (თავს მოვისულელებ, -ლე), ზ. ვ. თავს მოვიგიჟებ, притворяться глупымъ.

მოსული, მიმ. пришедшій, ჰასაკს მოსული კაცი, человѣкъ возмужалый; ნ. მოსვლა; **მოსულობა**, дородность.

მოსულიერება (ვა), ზ. ვ. გავაცოცხლებ, оживлять, ფარშ. 223; (მოვსულიერდები, -დი), ზ. ვე. გავცოცხლდები, ожить, рѣшуд. 817, придти въ чувство.

მოსუმა, მოსმა (მოვსვამ, -სვი), ზ. ვ. მცირედ დავლევ, испить.

მოსუმა (მოვისვამ ან მოვუსვამ), ზ. ვ. დავისვამ გვერდით, ან სხვას დავუსვამ გვერდით, сажать возлѣ.

მოსუმა (მოვისვამ, -სვი), ზ. ვ. წავისვამ, წავიცხებ, натирать себѣ; (ვუსვამ, -სვი), ზ. მიჩ. წვუსვამ, წავსცხებ, натирать, намазывать; მოვუსვამ ხელს,

обводить рукою, шарить; гладить, ѣздя моремъ, схватить сайю, моргулью (судно); моргулью ловецъ, закинуть рыболовную сѣть, рустав. 402.

მოსუნვა (ვსუნვ, -ნე), ზ. ვ. დავსუნავ, обнюхать.

მოსურვება (ვ), ზ. ვ. შეკვეთულობა, სურვილის ჩაგონება გულში, заставить желать, ვეფხ. 633: 1480; მოვისურვებ, -ვე), ზ. მიმ. მოვიწადინებ, შეკვეთულობა, пожелать, ვისრ. 140; 161; любопытствовать, მოვისურვები, -ვე), ზ. თვ მოვიწადინები, მოვიწადინები, захотѣть, ვეფხ. 1580, рустав. 522; ჩონგ. 67; **მოსურვებული**, მიმ. кто желаетъ, ვეფხ. 403, **მოსურვება, -ვებულება**, ს. სურვილი, желаніе, ვისრ. 161; მოსურვებული, სურვილი; любопытный.

მოსურნე, ზედ. მოწადინე. მნდომელი, желающій; желатель; მოსურნე მოყვარე, желающій другъ, ქილ. 252; იხრ. 87; **მოსურნება, -ნეობა**, ს. **მოწადინეობა**, желаніе.

მოსუსურება (მოვსუსურები, -დი), ზ. ვ. მოვუძლურები, одряхлѣть, ослабѣть, იხილ. 39 — 1; рустав. 409; (ვასუსურებ, -რე), ზ. ვ. მოვუძლურებ, ослабить.

მოსუსტება (ვ), ზ. ვ. მოვუძლურებ, ლონეს დავუკარგავ, ослабить, მოვსუსტები. ძე., ზ. ვ. სუსტი შევიქმნები, ослабѣть.

მოსუსხვა (ვსუსხავ, -ხე), ზ. ვ. დავსწვავ ცხინა (კონჭრით); дѣлать, жечь кривою; опалить.

მოსუქება (ვ), ზ. ვ. утучнять.

მოსქდობა (მოვსქდები, მოვსქდები, -დი), ზ. ვ. მოვსკდები, მოვდარდები, отрываться, отламываться; მოსქდა მტკვარი, рѣка Кура прорвалась.

მოსქე, ზედ. მცირედ სქელი, густоватый, толстоватый; **მოსქელება** (ვსქელებ, -ლე), ზ. ვ. გავსქელებ, сгущать, **მოსქელობა**, ს. მცირედ სქელობა, густоватость, толстоватость; მოსქელ. густовато.

მოსყიდა (მოვისყიდი, -დე), ზ. ვ. მოვივაჭრებ, вымѣняю, купить, მოსყიდული, მოსყიდი, მიმ. купленный, მარკ. 2—133.

მოსწავება (ვ), ზ. ვ. წინასწარ ვაუწყებ, მოვუთხრობ, ნიშნით ვაჩვენებ, предвѣщать, предсказывать; მოვსწავები, -ვე), ზ. თვ. წინასწარ ვეუწყები, предсказываться, მოსწავებული, მიმ. предсказанный, 1 ქორნ. 40.

მოსწავლე, ს. მოწაფე, ученикъ, **მოსწავლეობა**, ს. სწავლაში გართვა ან ყოფნა, быть въ ученіи.

მოსწორება (ვ), ზ. ვ. მოვასწორებ, მოვავკებ; შევადარებ, შევასწორებ, уравнивать; сравнять; выверетать, მოვსწორდები), ზ. ვ. уравниваться.

მოსწრაფე, ზედ. ცქვიტი, მკვირცხლი, მარჯვე; მეტელი, მზა; გულს მოდგინე, ревнивый, быстрый; усердный, старательный; -მოწაფე, старательный ученикъ, იხილ. 14—4; დაბად. 24 — 46; 1 ქორნ. 339; ვეფხ. 1432; **მოსწრაფება**, ს. სიმარჯვე, სიჩქარე; მეცადინობა; скорость, поспѣшность; стараніе; იხრ. 150; 1 ქორნ. 91; რუსუდ. 985; 1 კორ. 8—7; ეფრ. 6—11; 2 ქორნ. 373; ქორნ. 91; მარკ. 2—142; -ფებით, ზზ. поспѣшно, ვისრ. 8; (ვსწრაფებ, -ფე), ზ. ვ. დავაჩქარებ, დავაშურებ, торопить, მოვისწრაფებ, -ფე), ზ. მიმ. ვჩქარდები, დავეშურები; спѣшить, торопиться, ვეფხ. 360; ვისრ. 140; რუსუდ. 785; 198; მოვისწრაფებ დღეს, сократить дни чьи, извѣстн, ბუხ. 75; მოიხსწრაფე, ускори, ვეფხ. 1090.

მოსწრება, მოსწრობა, სს. подоспѣніе; მოვახწრობ, იგავი 11—9; -წრე, ზ. ვ. მივალ ვინმეს დროთაზე; მოვახელებ, დავახელებ, დავახწრობ, поспѣть; окончить; застать; Онъ мнѣ успѣлъ, я застать его дома. გათენებამ მოსწრო, стало разсвѣтать. рустав. 428; სიმ. 144; მოიხსწრო. онъ предупредилъ меня, ვეფხ. 1089; მოვასწრობი, სწრე. ზ. ვ. მოვეწევი მოხალოდნელს, მივეწევ; მივეხწევი; успѣвать; дожить до старости, მოვასწრობ, იგავი 11—9; -წრე, ზ. ვ. მივალ ვინმეს დროთაზე; მოვახელებ, დავახელებ, დავახწრობ, поспѣть; окончить; застать; Онъ мнѣ успѣлъ, я застать его дома. გათენებამ მოსწრო, стало разсвѣтать. рустав. 428; სიმ. 144; მოიხსწრო. онъ предупредилъ меня, ვეფხ. 1089; მოვასწრობი, სწრე. ზ. ვ. მოვეწევი მოხალოდნელს, მივეწევ; მივეხწევი; успѣвать; дожить до старости, ჩვენ ვერ მოვასწრობით, намъ до тѣхъ поръ недожить, აბდ. 82; ერისთ. 98; **მოსწრებული**, მიმ. поспѣлый, зрѣлый; взрослый, მოსწრებული ქალი, взрослая дѣвица, მოსწრებული სიტყვა, острое слово, **მოხასწრები**, ძველ. спѣлый, поспѣлый, მოვსწრებოდი, მოვსწრებოდი, я застать, -ხან. 3—39, **მოსწრებულობა**, ს. მოწიფულობა; зрѣлость.

მოსხდომა (მოვისხდები, იხმარების მრავლობითად, მხოლოთ მოვისვამ, ზ. ვ მოვუჯდები; сѣсть вокругъ кого либо, ხან. 3—32; ჩონგ. 142.

მოსხეპა (ვსხეპ, -ხიპე), ზ. ვ. დავსჭრი უკოვებს, отрѣзать нѣтки, მოვისხიპები, -პე), ზ. თვ. отрѣзываться.

მოსხირვა (მოვსხირავ, -ვე), ზ. ვ. მოვსჭიმავ, растягивать, **მოსხირვული, მოხასხირვი**, растянутый.

მოსხლეტა (ვსხლეტ, -ლიტე), ზ. ვ. მოვჭკლეჯ, მოვაშორებ ხელოვნით, оторвать, снять, თვალი და გული ვერ მოვსხლიტე, мы не могли оторвать вниманіе и глаза, რუსუდ. 365, 542 (მოვუსხლიტები მგელ. ფეხი), онъ поскользнулся, (მოვსხლიტები, მოვასხლიტები), ზ. ვ. მოვშორდები, მოვშორები, отпасть, оторваться, ჭალა თოვლის მოსხლიტა, обвалъ снѣжный оторвался, გორგ. 173; მოვსხლიტე ცხენსა, пустить лошадь, ჩონგ. 134.

მოსხლვა (ვსხლავ, -ვსხალ), ზ. ვ. გავნვსხლავ, გავჭკვავ ვაზსა, обрѣзывать лозы; დაბად. 47—17; მარკ. 2—39; (მოვისხლები, -ვისხლე), ზ. ვ. განვიკაფები (ვახთანგის), обрѣзываться.

მოსხმა, სს. приводъ, (მოვასხმ, -სხი), ზ. ვ. მოვიყვან მრავალთა; მოვრეკ: приводить; пригонять (скотъ); ვეფხ. 67; 115, და 2 ქორნ. 522.

მოსხმა (ვასხამ, ვასხი), ზ. ვ წყლით მოვსცვარავ, წყალს მოვაქცევ, облить, (მოგასხმა, -სხი), ზ. თვ მოვიღვრები, проливаться, სისხლი ვეღარ მოვასხმიე. поле обагрилось кровью, ვეფხ. 715, ნ. სხმა.

მოსხმა (ვასხამ, ვასხი), ზ. ვ. ავასხამ მგელ. ძმაგსა, напиздить.

მოსხმა (ვჭსხამ, ვჭსხი), ზ. ვ. მოვსცამ, მოვაყრევ მრავალთა; сажать возлѣ или вокругъ кого; **მოს-**

ხმული, მიმ. обсаженный; усѣянный; ქილ. 136.

მოსხმა (მოვისხამ, -სხი), ზ. ვ. წამოვისხამ, სამჯერად ჩავიცვამ უსხვილოს ჩასაცმელს, надѣть, накинуть на себя плащъ. მოვისხამ ფრთას, опериться; 1 ქართლ. 269; (მოვისხამ ხილსა), ზ. მიჩ. о деревѣ: приносить плоды; ნ. სხმა.

მოსხმევინება (ვ), ზ. ვ. მოვაქვანინებ, заставить привести. გორგ. 254.

მოსხრეკა (ვსხრეკ, -რიკე), ზ. ვ. მოვზნექ, მოვკხრი, მოვჭაკვე, согнуть, (ვისხრიკები, -კე), მოვიკვეთები, сгибаться, **მოსხრეკილი**, მიმ. согнутый, **-კილობა**, ს. согнутость.

მოსხურება (მოვასხურებ, -რე), ზ. ვ. მოასხმა ახალ წყალსა, окроплять, ლევიტ. 17—6; გამოსლ. 29—21.

მოტაბაკებული, ზედ. плосковатый; **მოტაკება** (ვ), ზ. ვ. მობრტყელება, дѣлать плоскимъ.

მოტალახება (ვ), ზ. ვ. загрязнить.

მოტანა (ვიტან, -ნე), ზ. ვ. მოგიღებ, მომიქვს, приносить, приносить; (მოვიტან, -ნე), ზ. ვ. ქვეშ მოვიქცევ ან დავსდებ; მოვიდგამ, მჭიდროდ მოვაწყობ, класть подъ, прижать; придавить; дѣлать натискъ; ხალხმა მოიტანა, народъ сталъ дѣлать натискъ; ხიტყვა მოიტანა, привелъ слова. ღამემ მოიტანა, наступила ночь, მოვიტანებ, -ნე), დავუტანებ, вогнать; ჩიხისამე ქვეშ დავრჩები; მოვიღები, хвататься, соваться; нанесть воду что; приноситься; 1 ქართლ. 55; თოფის ზვავმა ქვეშ მოიტანა, снѣжный заналъ задавилъ его; მოვიტან მაგალითს, я привожу въ примѣръ, **მოტანილი, მონატანი**, принесенный, **მოტანინება** (ვ), ზ. ვ. მოვალებინებ, заставить принести.

მოტანება (ვ), ზ. უ. მოვახლოვდები, приближаться, наступать, მოიტანა განთიადმა, стало разсвѣтать; ღამემ მოიტანა, наступилъ вечеръ; ანტ. 6—9, ბუნ. კ. 179.

მოტანჯვა (ვჭ), ზ. ვ. измучить.

მოტანტალე, ს. ცუდად მოხარული, таскунъ, бродяга.

მოტარება (ვ), ზ. ვ. აქ იქ ვატარებ, ვამგზავრებ, მოვახილვინებ აღგილებსა, водить кого по разнымъ мѣстамъ.

მოტარტარე, ს. მოტკეცილე, гнѣздо, болтунъ.

მოტაცება, სხ. похищеніе, унесеніе; (ვჭ), ზ. ვ. ერთბაშად წავართმევ, წარვჭსტაცებ, выхватить у кого что, მოვჭსტაცებ გონებას ან ყურებს; свести съ ума, ქილ. 580; ყარამ. 133; მოვჭსტაცებ თვალსა, ослѣпить, ანტ. 3—9; (ვი), ზ წარვიტაცებ, похищать, уносить, მოშურნეობამ მომიტაცა, зависть объяла меня, ქილ. 218; ღიღად მომიტაცა სოფელმან, временная жизнь вскружила мнѣ голову, ალავნ. 12. (მოვიტაცებ), ზ. ვ. წავართმევი, быть похищену, **მოტაცინება** (ვტაცინებ, -ნე), ზ. ვ. თავს მოვატაცებინებ, заставить себя похитить, ერისთ. 174; მატაცებინება (ვი), ზ. ვ. წარვატაცებინებ, заставить унести, ანტ. 3—42; 48—60; ჩონგ. 96, **მოტაცებული**, მიმ. унесенный; похищенный.

მოტევა, სხ. напускъ, სიბრძ. 107; (მოვუტევ, -ტიე), ზ. ვ. მოვუსევ, მივუშვებ ლახვებზედ; напускать, натравлять; (მოვუტევი), ზ. თვ. მოვეხვევი, მივვარდები, напуститься бросаться, кинуться на кого либо; 1 ქართლ. 408; გორგ. 282; ვისრ. 159.

მოტევება (ვუტევებ, -ვე), ზ. ვ. შევუნდობ ცოდვას, прощать, оставлять кому вину, (მოვუტევები, -ვე), ზ. თვ. отпускаться (о грѣхахъ), прощаться, მომიტევე, прости мнѣ.

მოტეხა (მოვსტეხ, -ხე), ზ. ვ. მოვამტვრევ, შევმუსრავ; отломать, сломать; დარეჯ. 77; ხარ. ვეხტ. 194; სნეულებამ მომტეხა, болѣзнь ослабила меня, წული მომტეხა, урон. 93; надломать мнѣ поясницу; (ვიტეხ, -ხე), ზ. მიჩ. ვიღრმობ, გავიკეთებ მაგ. თავს, пилю; сломать себѣ руку и т. п. მოვიტეხ კისერსა, сломать себѣ шею, დარეჯ. 27; ბური მომიტეხე, отломи мнѣ хлѣбъ; **მოტეხილი**, მიმ. отломанный; дряхлый, разслабленный; ფრთა მოტეხილი, лишенный воли; ჩონგ. 9.

მოტვლეპა, ნ, მოტეხვა; მოტვლეპილი (თავ), ზედ. обнаженная голова.

მოტივტივება (მოვსტივტივებ, -ვი), ზ. ვ. წყლისათვის; ჰირზედ მოგდებით მომაქვს, всплывать, плыть на поверхности воды; ფიზიკა. 73.

მოტკაცკე, მოტკიტნე, ს. მოლაპარაკე ყრმა, лепетунъ.

მოტირალი, ზედ. მტირალი; ცრემლის მღვრელი, плачущій.

მოტირება, სხ. оплакиваніе, (ვიტირებ, -რე), ზ. ვ. მოვიმგლოვიარებ, გამოვიტირებ, оплакивать, оплакать, გეგუნ. 337; მომიტირე, оплакивай мою потерю, ანტ. 3—64; დავრიშ. 11; ვეფხ. 197; (მოვუტირებ, -რე), ზ. მიჩ. ტრილით მოვეუხრობ, плачи говорить, გორგ. 281.

მოტირა, მოტირება მოვსტირი, -რავ, -რე), ზ. უ. მივალო გზა გზა ვსტირი, идучи плакать, ვეფხ. 910; მარ. 75; **მომიტირავს**, я оплакалъ, 2 ქართლ. 524.

მოტიტკლება (ვ), ზ. ვ. обнажать до пага.

მოტკბო, ზედ. მცირედ ტკბილი, сладковатый.

მოტკბობა, მოტკბილება (ვ), ზ. ვ. გავატკბილებ, подсластить. (მომიტკბო), обласкалъ меня, ვეფხ. 533; (მოვსტკბები, -ბი), ზ. უ. ტკბილი გავხდები; მოვსტკბები, сдѣлаться сладкимъ; смягчаться, არ მოსტკბა ჰაერი, погода не сдѣлалась теплою, ანდრ. 15.

მოტლოშნა (ვჰტლოშნი), ზ. ვ. облобызать.

მოტმასნება, ნ, მოწმასნა.

მოტრაბახე, ს. მკვეხარა, ქრაბახი, хвастунъ; **მოტრაბახობა**, ს. მკვეხარობა, хвастовство.

მოტფილო, ზედ. მცირედ ტფილი, теловатый.

მოტრიალება (ვ), ზ. ვ. მოვიბრუნებ, поворачивать, (ვჰტრიალებ, -დი), ზ. ვნ. მოვბრუნდები, повернуть, поворотиться.

მოტრიალება (ვ), ზ. ვ. მოვუბრუნებ, поворачивать, (ვჰტრიალებ, -დი), ზ. ვნ. მოვბრუნდები, повернуть, поворотиться.

მოტრფე, მოტრფიალე, ზედ. მოყვარე, любящій, მოტრფე კეთილობისა, любящій добра, კიუ. 23.

მოტურტლება (ვ), ზ. ვ. обмарать.

მოტურფება (ვჭტურფები), краснѣть.
მოტუსვა (ვჭ), ч. в. опалить.
მოტუქსვა (ვჭ), ч. в. ощипать.
მოტუდობა (ვხტუდები, -დი), ч. у. моздоватѣть, сдѣлаться моздоватымъ; моздоватѣть, моздоватѣть, отламываться; слабѣть, дряхлѣть; моздоватѣть, дряхлѣть отъ старости, гор. 177; წელ მომტუდება, მომტუდა, и надорвалъ поясницу; მოვიტუდები, -დი), ч. у. ѣздовымъ моздокъ, моздокъ, моздокъ, стекаться, столпиться, ვეფხ. 83, 1173; კისერი მოგტუდეს, чтобъ тебѣ сломать шею, ქილ. 563.
მოტუება (ვჭ), ч. в. побить рукою.
მოტუევა, -ევება მოვიტუევ, -ევს, -ევ), ч. в. моздокъ моздокъ моздокъ, моздокъ, моздокъ; навлекать, причинять, наносить, ვეფხ. განმ. თეიმ. 49; სიბრ. 119, აღაქს. 34; მარკ. 2—149, რუსულ. 618; ისია. 10—16; -ვიტუევს, отдавать почести: წმ. ცხოვრ. 81; მოვიტუევებ თავსა, навлекать на себя, ტიმ. 9; ქილ. 452; მოიტუევებს სიკვდილსა, предвѣщаетъ смерть, ქილ. 510; მოვიტუევ სულსა; იქვე. 6 — 39; погубить душу.
მოტუენება (მოვსტუენები, მოვქსტუენებ), ч. в. моздокъ, моздокъ, моздокъ; ограбить, опустошать; 2 ქართლ. 52.
მოტუვლება ч. у. моздокъ, слизать, бун. ქ. 230.
მოტუინება (ვჭ), ч. у. моздокъ, горѣть, ვეფხ. განმ. თეიმ. 17[illegible].
მოტუინარე, ч. моздокъ, горящій, пылающій, ქილ. 579; რუსულ. 983; გამოხ. 8, 8, ქილ. 499.
მოტუტუება, -ენება, -ილება, сн. обманъ, обманываніе; (ვი), ч. в. моздокъ моздокъ, моздокъ, моздокъ, обманывать, моздокъ моздокъ, задремать, მომატუტუა, онъ обманулъ меня, (მოვსტუტუები, -დი), ч. зн. моздокъ моздокъ, моздокъ моздокъ, обмануться, (ვიტუტუებ -ვი), ч. зн. моздокъ, приманить, заманить; (ვი) თავს, обманывать себя, **მოტუტებული**, прич. обманутый.
მოუაზრებელი, ч. моздокъ моздокъ моздокъ; необдуманный, непредвидимый, **მოუაზრებლობა**, с. моздокъ моздокъ моздокъ, недогадливость, необдуманность.
მოუალი, ч. моздокъ моздокъ моздокъ

მოუმხდარი, ნ. უუმოხვეველი.
მოუნანებელი, ზედ. უსინანულო, безъ покаянія.
მოუნარჩუნებლად, ზედ. безостатка.
მოუოხრებელი, ზედ. არ აოხრებული, неопустошенный.
მოუპურობელობა ყურისა, ს ყურისა არ თხოვნა, დაუდევნელობა, невниманіе, ალექ. 54.
მოურავი, ს. განმგებელი ქალაქის, თემის, სოფლების, ან უფროსი ყმის ერთ, правитель города, округа, деревень, окружной начальникъ, приставъ; მოურავთ მოურავი, начальникъ Мауравовъ, **დედათ მურავი**, повивальная бабка, **მოურავობა**, ს. მეურნეობა, управленіе, (ვქმურავობ, -ვე), ზ. ვ. განვაგებ; управлять.
მოურბევლად, ზედ. დურბეველად, безъ опустошенія.
მოურევარი, ზედ. უძლეველი, неодолимый, ვეფხ. 554.
მოურეველი, ზედ. არ არეული, немѣшанный, სიმწ. 400.
მოურვება (ვი), ზ. ვ. имѣть попеченіе; управлять.
მოურიდებელი, ზედ. დაურიდებელი, უშიშარი, смѣлый, безстрашный, ვეფხ. 989; ქილ. 292; **მოურიდებლობა**, ს. არ დარიდება, смѣлость.
მოურნე, მეურნე, ს. მნე, მიჩენილი მოამღელი, ზედამდგი, მზრუნველი; попечитель, опекунъ; распорядитель, ისპ. 31 — 5; მალხ. 2 — 17, მოურნე სულისა, душеприкащикъ; ვეფხ. 26; **მოურნეობა**, ს. მზრუნველობა, попечительство, -ქვეყნისა, управленіе страною. ქილ. 6, 354, 520.
მოუსავლობა, ს. неурожай.
მოუსაზრელი, ზედ. განუსჯელი, მოუფიქრებელი, необдуманный; **-ზრელობა**, ს. განუსჯელობა, необдуманность.
მოუსარჩლელი, ზედ. უღავო, ხელ-შეუვალი, неоспоримый.
მოუსვენარი, მოუსვენებელი, ზედ. დაუდგრეკი, დაუწუნარებელი, безпокойный, **მოუსვენლობა**, ს. დაუწუნარებლობა, безпокойность, ვისრ. 43, 121, 106, 194.
მოუსვლელობა, ს. არ მოსვლა, неприходъ, ქილ. 329; 2 ქართლ. 351; ან მოუსვლობა, неурожай.
მოუსუსურება (მოვუსუსურებ, -ნე), ზ. ვ. მოვუძლურებ, изнурять, რუსულ. ქართ. ლ. (მოვუსუსურდები), ზ. ვდ. მოვუძლურდები, ослабѣть.
მოუსურველობა, ს. მოუნდომელობა, нежеланіе.
მოუტაცებლობა, ს. აუძლებლობა, нерасхищеніе, ქილ. 213.
მოულალავი, ზედ. დაულალავი, неутомимый.
მოულებელი, ზედ. მოუცნელი, არ მოცანილი, непринесенный, რუსულ. 86; ბოლო მოულებელი, ე. ი. დაუსრულებელი, нескончаемый.
მოულეთოვება, ზმნ. становиться безбожнымъ.
მოულონოვება (ვი), ზ. ვ. მოვასუსტებ, ослабить, (ვუულონოვდები), ზ. ვდ. მოვსუსტდები, ослабѣть, ქილ. 143, 422, 577.
მოულრუბლავი, ზედ. ულრუბლო (ცა), безоблачный.
მოუქანცავი, -ცველი, ზედ. დაულალავი, неутомимый, **-ცველობა**, ს. დაულალობა, неутомимость.
მოუქარვებელი, ზედ. ულხენელი, незлѣчимый (недугъ), მოუქარვებელი სიმთვრალე, незлѣчимое пьянство, заной.
მოუქნელი, ზედ. შეუმუშავებელი (ტყავი), необдѣланная, сырая кожа.
მოუშლელი, ზედ. დაურღვეველი, შეუცვლელი, непарушимый, **მოუშლელობა**, ს. დაურღვეველობა, непарушимость, სამ. ვ. 23; რუსულ. 957, 410; -ხალობისა, безпрерывный пиръ. რუსულ. 264; -მეფობისა, нескончаемое царствованіе, 2 ქართლ. 86.
მოუშორებელი, ზედ. განუშორებელი, неразлучный.
მოუცდელი, ზედ. მოულოდნელი, неожиданный.
მოუცდელობა, ს. неожиданность, რუსულ. 341; ქილ. 452.
მოუცოუნებლობა, ს. შეუცოდობა, непогрѣшимость.
მოუცლელი, ზედ. არ მქონებელი დროისა, недосужный, **მოუცლელობა**, ს. არ ქონება დროსი, недосугъ.
მოუცნობება თავისა (თავს მოვიუცნობებ, -ბე), ზ. მიჩ. თავს არ გამოვიჩენ, უცნობად დავიჭერ, притвориться незнѣвстнымъ, игнорировать себя.
მოუცხოვება (ვ), ზ. ვ. улучшать.
მოუშავებლობა, ს. უძაგებლობა, безукоризненность.
მოუძებნელი, ზედ. არ მოძებნილი, неизысканный, **მოუძებნელობა**, არ მოძებნა, неотысканность, ქილ. 241.
მოუძლურება, ს. безсиліе, (ვ). ზ. ვ. მოვაძლურებ, მოვასუსტებ, ძალას გამოვაცლევ. обезсиливать, ослаблять, приводить въ безсиліе, въ изнеможеніе; (მოვუძლურდები) ზ. ვდ. ძალა დამეკარგება, ослабѣть, изнемогать, 1 ქრონ. 186, 265, 2 კორ. 11 — 21; ვეფხ. 15; 2 ქართლ. 409; მროვ. 25.
მოუძნება (ვუძნდები, -დი), ზ. ვდ. გავძნელდები, становиться труднымъ.
მოუძრავი, ზედ. უძრავი, неподвижный.
მოუწევარი, ზედ. недогоняемый.
მოუწიფებელი, ზედ. შემოუხვლელი ხილი, незрѣлый.
მოუწონელი, ზედ. არ მოსაწონი, неодобрительный.
მოუწუენელი, მოუწუინარი, მოუწუინებელი, ზედ. რომელიც არ მოიწყენს, нескучный, **მოუწუენებლობა**, ს. არ მოწყენა, нескучаемость, веселость; ვისრ. 190. რუსულ. 17; 1 ქართლ. 371; გორგ. 134.
მოუწუვეტლად, ზმნ. ნიადაგ, მიმდევ, безпрестанно, непрерывно.
მოუწუვეტელი, ზედ. ნიადაგი, მიმდევი, დაუცხრომელი, непрерывный.
მოუწუობელი, ზედ. მოუმზადებელი, неприготовленный.
მოუჭედელი, ზედ. დაუჭედელი, нековавный, 1 ქართლ. 213.

მოუჭირვებელი, ზედ. უჭირვებელი, безпечный, **-ებლად**, нареч. безъ труда.
მოუხდელი, ზედ. ვისაც ქუდი არა აქვს მოხდილი, покрытый, надѣтый; უნაგირ მოუხდელი ცხენი, неразсѣдланная лошадь, ქონგ. 135.
მოუხმარებელი, ზედ. უხმარი, негодный, неупотребляемый. **მოუხმარებლობა**, ს. უხმარობა, არ გამოსადეგობა, непригодность, ქილ. 85, 284; ფარშ. 92; გორგ. 255.
მოუხსნელი, ზედ. არ ახსნილი, დაბმული, привязанный, ქილ. 314.
მოუხსენებელი, ზედ. არ მოხსენებული, неупоминаемый; недоложенный.
მოფანიერება (ვა), ზ. მ. скрыть, спрятать.
მოფაშილება (ვი), ზ. მიჩ. мошенничать, смошенничать.
მოფანტვა (ვა), ზ. მ. разбросать.
მოფანტფალება (ვჭ), ზ. უ. ფრთის შემოჭკრა, биться крыльями, რუსუდ. 713.
მოფარფალთება (ვჭ), ზ. უ. раздѣться.
მოფანჯრული, ზედ. ფანჯრებ დატანებული (სახლი), оконченный домъ, რუსუდ. 373.
მოფარგლვა (ვჭ), ზ. მ. очертить.
მოფარდაგება, **-დაგვა** (ვჭ), ზ. მ. фарделгувіемъ покрыть, устлать коврами, ვეფხ. 328; 2 ქართლ. 392; **მოფარდაგულობა**, ს. фарделгувіе покрытіе, устилка коврами, ქონგ. 27, 113.
მოფრდა (მოვიფრდი, **-ფარდე**), ზ. მ. покупать, მარკ. 1—11; 2—10, ქილ. 304.
მოფარდული, ს. ვაჭარი, торговецъ, купецъ, მატ. 21—12; საქმ. 16—14; **მოფარდულობა**, ს. ვაჭრობა, торговля, **-ლობითი**, ზედ. რასაც მიმართობითი, взаимный, ს. ს. ლ.
მოფარება, სხ. покрываніе, **-მზისა**, затмѣніе солнца, (ვა), ზ. მ. დაფარვა, დაფხურვა; დაჭმალვა; покрывать, закрывать; скрыть; (ვუ), იგივე მოფფარება, ქიმია. 249; (მოვფარები (**-რე**), ზ. თვ. დავფარები, დაფხურვი; დაიმალები; покрываться; скрываться; რუსუდ. 481; ფელარა მომფარებს, ე. ი. ფელარა დამიმალება, ვეფხ. 1145; ничего не можетъ укрыться отъ меня.
მოფარვა (ვჭ), ზ. მ. დაჭფარვა, скрыть, (ვიფარვი, **-ეოდი** ან **როდი**), ზ. ვ. ჩამოფარებული ვიქმნები, быть завѣшану; скрываться; კარსა ზედა მოჭფარვიდა ფარდაგები, двери завѣшаны были коврами, ვეფხ. 338; მზე ღრუბელს მოჭფარდა, солнце скрылось за облаками, ვეფხ. 1523.
მოფარეთო, ზედ. მოკანიერო, широковатый, **-ოება**.
მოფარჩხება (მოვეფარჩხები, **-ნე**), ზ. თვ. მოეშორდები, отлучаться, რუსუდ. 87.
მოფეთქა (მოვიფეთქ, **-ფეთქე**), ზ. უ. ფრთის შემოჭკრა, трахнуть крыльями; ქილ. 462.
მოფენა, **მოფინება**, ს. отланіе, დღე ხულის წმინდის მოფენისა день сошествія Св. Духа, (მოვჭფენ, მოვჭფინებ, **-ნე**), ზ. მ. გაშლა, დაჭფენ; ზედარმო მოვიფლენ შუქსა, წყალობასა, მადლსა და სხ. стлать, постилать; растилать; проливать, изливать; ჩონგ. 36; ქილ. 200; ეფრთ. 2—5; მოჭფენ იატაკსა, настилать полъ; ფარშ. 145; ზზ. მოჭფენნ შუქსა, (солнце) растилать лучи; ვეფხ. 64; 262, მოჭფენ სინათლეს, проливать свѣтъ; просвѣщать; რომელნი მოგვფენენ მადლსა ზეცისასა, которые ниспосылаютъ намъ благодать, 1 ქართლ. 3; (მოვიფენ, **-ფინე**), ზ. მიჩ. მოფარვა; прикрыть себя. წელზედ მოვიფენ ფეშქაშელსა, подвязать себѣ передникъ, (მოვეფენ, **-ფინე**), ზ. მ. დავფენ, постлать кому что, გორგ. 282; 2 ქართლ. 285; (მოვეფინები, **-ნე**), ზ. თვ. დაეფინები; ზეგარდმო მოვეფლინები; постилаться; быть ниспосланну; 1 ქართლ. 173, 237, 360; ვინაგან ვარდთა და ნუხთა ზედა ჰფენ ფრენელ მოეფინების, такъ какъ солнце равно освѣщаетъ навозъ и розу, ვეფხ. 49; შუქი ბნელად მოეფინა, ე. ი. ხარხუთისაგან პირის ფერი შეეცვალა, отъ стыда у него измѣнился цвѣтъ лица, ვეფხ. 1522; **მოფენილი**, მიმ. постланный; разостланный, **მოფენილობა**, ს. დაფენილობა, მორთულობა სახლისა, убранство комнаты; გორგ. 301, დარეჯ. 122; რუსუდ. 415; 2 ქართლ. 322; 406; **მოფენინება** (ვა), ზ. სხვ. დავფენინებ, заставить стлать, 2 ქართლ. 524.
მოფერება (მოვეფერები, **-რე**), ზ. თვ. მივეალერსები, ласкать, ѣстить кому, ვეფხ. 79.
მოფიცხება (ვა), ზ. მ. запугать.
მოფილოსოფოსი, ს. философъ, ბახრ. 1.
მოფისვა (ვჭ), ზ. მ. გავჭფისავ, осмолить.
მოფიქრვა, სხ. მოვჭკრწესავ ქვითა, мостить плитою, რუსუდ. 768.
მოფიქრება (ვი), ზ. მ. მოვსაზრავ, подумать.
მოფიცარი, ს. ფიცის მიმცემი, принимающій присягу, сопрягатель; присяжный; სხვ. ვახტ. 12, 40, 143, 237; აღბ. 4; ვისრ. 162.
მოფიცრიანი, ზედ. присяжный.
მოფიცვა (ვი), ზ. მ. დავიფიცავ ან შემოვიფიცებ; присягнуть; или заставить кого присягнуть себѣ въ вѣрности; 1 ქართლ. 478.
მოფიცრვა (ვჭ), ზ. მ. შეგმოსავ ფიცრით, обшить досками, **მოფიცრული**, მიმ. обшитый досками.
მოფლეთა (ვჭ), ზ. მ. вырвать кускомъ.
მოფლოსნვა (მოვიფლოსნები, **-ვენ**), ზ. თვ. თავსა ჩავიცვამ, ე. ი. ხამგლოვიარობ; надѣть трауръ; რუსუდ. 821.
მოფონება (მოვეფონები, **-ნე**), ზ. მ. მოვეშვები შეკრულსა, ослабить натянутое, გამგ. ვეფხ. თ. 389; სიბრ. 102; 126.
მოფოლხვება (ვა), ზ. მ. მოვეშვები შეკრულსა, ослабить натянутое, облегчить; **მოფოლხება**, იგივე მოფოლხვება; სხვ. ლ.
მოფრენა (ვა ცხენსა), ზ. მ. ცხენს მოვაჭენებ, заставить скакать лошадь, (მოვიფრენ), ზ. მიჩ. ფრენით მოვალ, облетать, ქილ. 61; **მოფრინვა** (ვჭფრინავ, **-ნე**), ზ. უ. ფრენით მოგეგებ, лѣтѣть, ეფრთ. 41; **მოფრინავი**, მიმ. летящій, ქილ. 55.
მოფრთხილე, ზედ. ფრთხილი, осторожный, **მოფრთხილება** (ვეფრთხილები, **-ლე**), ზ. თვ. გავჭფრთხილებ, остерегаться, (მოვეფრთხილები, **-ლე**), ზ. მ. გავიფრთხილებ, остеречь.

მოფრქვევა (ვა), ზ. ვ. მოვაბნევ, разсыпать.
მოფუსფა (ვ), ზ. უ. შარდში მოვხდები, мочиться.
მოფუტკრვა (მოვიფუტკრე; -რე), ზ. უ. ფუტკრისაგან შევიმუშავებ, 1 ქართლ. 302, потрудиться подобно пчелѣ.
მოფუტკროვება (ვ)ფუტკროვდები, ზ. ყდ. стать дуплянымъ.
მოფუფქვა (ვ), ზ. ვ. ошпарить.
მოფუშვა (ვ), ზ. ვ. მოვშლი; уничтожить.
მოფქვა (ვ), ზ. ვ. намолоть.
მოფშვინვა (ვ), ზ. უ. გშიშინებ ცხვირში, сопѣть.
მოფშვნეტა (ვ)ფშვნეტ, -ნიტე), ზ. ვ. მოვლეწ. მოვსცხვ, წმინდად დავფხვნი ხელით, მოვქნელი, მოვაგლეჯ გამხმარს, намолоть; облущить: მოვიფშვნიტ თვალებსა, протереть глаза, (ვიფშვნიტები, -ტე), ზ ვ. დავიფხვნები, მოვქნელდები; измолоться, облущиться, **მოფშვნეტილი**, მიმ. измолотый; облущившійся.
მოფცქვნა (ვ)ფცქვნი, -ქვნე), ზ. ვ. облущить.
მოფხანა (ვ)ფხან, -ნე), ზ. ვ. მოვკარცხნი, მოვაქავლებ, чесать, მოვიფხან თავსა, почесать голову, (ვი გულსა), отвести душу.
მოფხეკა (ვ)ფხეკ, -ხიკე), ზ. ვ. მოვსწვმენდ სოფხეკით, скрести, ქიმ. 38.
მოფხვრა (მოვ)ფხვრი, -ხვრე), ზ. ვ. მოვგლეჯ ძირითურთ; ძირიანად ამოვგდებ, вырывать съ корнемъ; искоренять, истреблять; ქილ. 280; მოვ)ფხვრი წვერსა вышипать кому бороду, ქილ. 585; მოვიფხვრი თმასა, рвать на себѣ волосы; მარკ. 4, 6; 1 ქართლ. 367; ვარგენის არ მოიფხვრნენ ფრთანი, пока не вырваны были у него крылья, დან. 7—4, მოვიფხვრები, -ფხვრე, ზ. ყდ. ამოვვარდები, истребляться, искореняться.
მოფხიზლება (ვი), ზ. უ протрезвиться.
მოფხუკვა (მოვ)ფხუკე, -კე), ზ. ვ. მოვ)ბღუნავ, მოვ)ჭყუმავ, შევკრუსტავ, შევკრეკავ, შევკრუნჩავ, сжать, стянуть.
მოქადაგე, ს. ქადაგების მოქმელი, проповѣдникъ.
მოქადება (ვიქადე, -დე), ზ. მიწ. დავიკვეხები, похвастать, იუდ. 16—50, **მოქადული**, ს. მკვეხარი, хвастунъ, 1 ქართლ. 207; ლექს. 129; ანდრ. 3; **მოქადულობა**, ს. მკვეხარობა, хвастовство, ქილ. 356; 2 კორინ. კვერი 448.
მოქალაქე, ს. ქალაქის მცხოვრები; обыватель города, горожанинъ; ლუკ 17—14; ამ სიტყვისაგან ჰსწარმოებს რუსული სიტყვა, маклакъ; **მოქალაქური**, ზედ. гражданскій; **მოქალაქობა**, ს. ღირსება მოქალაქისა; ზნეობა, სწავლა სახოგადოებისა შინა ცხოვრებისა; гражданство; ან ცხოვრება, житье-бытье; საქმ. 22—28; ალექს. 32; ანდრ. 157; წათა ცხოვრ. 388; ცხოვრება და მოქალაქობა წმინდისა ანდრიასი, земная жизнь Св. Андрея; (ვ)მოქალაქობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვ)ცხოვრობ, жить, საქმ. 28—1; 1 ქართლ. 226, 227, ქილ. 28.
მოქანება (ვა), ზ. უ. მოვრბივარ, быстро нестись, ჩონგ. 38.
მოქანცვა (მოვ)ქანცავ, -ცე), ზ. ვ. მოვლალავ, მოვხუთავ, утомлять, умаять; (მოვიქანცვები, -ცე), ზ. ვ. მოვლაღები, მოვხუთები, устать, утомиться, **მოქანცული**, მიმ. усталый, **მოქანცულობა**, ს. ღალატობა, усталость.
მოქარავანე, ს. ქარავნის მპყრობი, караванщикъ, ვეფხ. 1022; ვისრ. 131; მროგ. 14.
მოქარვება (ვ), ზ. ვ. გამოვიფხიზლებ, გამოვიღვიძებ ღვინოს; განვიკარვებ სვედს, отрезвлять, разсѣять чью грусть; (ვი), ზ. მიწ. გამოვიფხიზლებ, გამოვისულებ ღვინოს; განვიკლებ მწუხარებასა, протрезвиться; разсѣяться, -სულებ, разсѣять печаль, ღვინო ჯერ არ მომქარვებია, я еще не протрезвился, ვისრ. 82; (მოვ)ქარვდები, -დე), ზ. თვ. მოვისულდები ღვინო, протрезвиться, რუსუდ. 709; დავრ. 107, 117; **მოქარვებული**, разсѣянный, მომქარვებული, разсѣиватель, ვეფხ. 108; ვისრ. 166.
მოქაფვა (ვ), ზ. ვ. ქაფს ავირთმევ, снять пѣну.
მოქაფება (მომექაფნეს, -ფნა), ზ. თვ. მომწერეს, მომეკიდა, писать у меня; ვეფხ. 648; ჯაჭვი ავათ მოუქაფნეს, ე. ი. ცუდად ეცვათ მათ ჯაჭვი, ან ჯავშანი; напрасно надѣли были на нихъ латы, (это не предохранило ихъ отъ смерти).
მოქეიფე, ს. ქეიფის გამომღები, весельчакъ; ერისთ. 127.
მოქელვა (ვ), ზ. ვ. потонтать, помять.
მოქენე, ს. მეცდრებელი, მთხოვნელი, ან საჭიროების მქონები, მომთხოვი, требующій, нуждающійся; проситель; სიბრ. 139; მოქენე გამართვას, требующій поправки, საქმ. 17—25; მოქენე ვაქმნები, стану нуждаться, ეპრ. 5—12; მოქენე შეწევნისა, требующій помощи, ერგმლით მოქენეთ ცრემლნი, просители со слезами на глазахъ просили, 1 ქართლ. 308; **მოქენეობა**, ს. თხოვნა, просьба; нужда; (ვ)მოქენეობ, -ნეე), ზ. ვ. ვთხოვ, ვევედრები; მოვითხოვ, просить; требовать; იერემ. 36—25; (ვემოქენეობი, -ნეე), ზ. თვ. მეჭირება, მეხაჭიროვება, мочь, требовать, нуждаться, კორ. 28. 230; ქილ. 179; მემოქენე მე. იხილ. 57—11, ты просилъ меня.
მოქერაო, ზედ. მცირედ ქერა, русый, рыжеватый.
მოქეჭა (ვ), ზ. ვ. нырять.
მოქვეითება (ვი), ზ. უ. снѣтить, заставить идти.
მოქირავება (ვი), ზ. ვ. нанимать.
მოქირავნე, ს. მოკირავნე, наемникъ.
მოქირდვა (ვ), ზ. ვ. поглумиться.
მოქიშპება (ვ)ქიშპდები), ზ. ყდ. ополчиться.
მოქლეშა მოვ)ქლეშ, -შე), ზ. ვ. მოვიგლი, дѣлать, придавить, прищемить, раздавить. რიცხ. 22—25.
მოქლიბვა (მოვ)ქლიბავ, -ბე), ზ. ვ. ქლიბით მოვსჭრი, пилить напилкомъ, რიცხ. 22—25.
მოქლონი, ს. რაც დასაკეთა, заворъ, გამოსლ. 26—28; 35—11, 2 სჯული. 3—5; 2 ნეშტი. 8—5; იერემ. 49—31; ამოს. 1—5; იობ. 2—7; ფსალ. 106—16; 147—2.
მოქმედება, სხ. дѣяніе, дѣйствіе, поступокъ, ქილ. 581, 691; -ქვეყნის, ე. ი. ქვეყნის შემუშავება, земледѣліе, 1 ქართლ. 2; **მოქმედებითი**, ზედ. საქმით გამოწვეული; дѣйствительный, -ზმნა, дѣйствительный глаголъ, **მოქმედებითი ბრუნვა**, творительный падежъ, **მოქმედებითად**, ზმნ. дѣломъ, дѣяніемъ, дѣломъ, (ვ)მოქმედებ, ვი-

მოქმედებ, -დე). ზ. მ. ვსწარმოებ, ვიქმ, ვირჯები, მოვიქცევი, дѣйствовать, поступать; რუსულ. 506; ერისთ. 189; ქილ. 2, 548; (ვამოქმედებ, -დე), ზ. სხვ. ვაწარმოვებინებ, заставить дѣйствовать; упражнять, **მოქმედებადი**, ზედ. дѣйствующій, 1 ქართლ. 309; **მოქმედი**, ს. дѣятель, **მოქმედულობა**, ს. дѣланіе, გორგ. 159.

მოქმნა სხ. შემოქმედება, отдѣлка строенія, 1 ქართლ. 212, (ვიქმნი, -ქმენ), ზ. ვ. ვაწარმოებ, ვიქმ, дѣлать, 1 ქართლ. 122.

მოქმნულობა, ს. ქმნულობა, შენობა, созданіе; зданіе.

მოქნა, სხ. -ქნეულია, поздѣлывать землю, ისაი. 28—29, მოვქნი ცომსა, замѣсить тѣсто; სამ. 60, (მოვიქნ, მოვიქნი), ზ. მ. მოვხოლავ ან ცივარბილებ ტყავს, выдѣлывать кожу, (მოვქნი, -ქნე), ზ. მ. მოვხრი, მოვქაქავ. сгибать, მოვიქნი თავს, пагнуть голову, (მოვიქნები, -ქნე), ზ. ვ. ტყავთა თავის: მოვითელები; მოვიხრები, მოვიკაკვები, о кожѣ: выдѣлываться; сгибаться; **მოქნილი**, მიმ. поздѣланный (кожа), ეკკლეს. 5—8; გაქნილი კაცი, плутъ, ბუნ. კ. 94; მოქნილი მშვილდი, выгнутый лукъ, ერისთ. 2—102; მოქნილობა, ს. гибкость.

მოქნევა (ვიქნევ, -ვიქნიე), ზ. ჰაერში ვატრიალებ, მოვუგერებ; махать; замахиваться, заносить руку чтобы ударить, ვეფხ. 906; მოიქნია ჯოხი, замахнулся палкой, მოვიქნევ ფრთას, трахнуть крыльями, დრეკ. 2—81; ბუნ. კ. 164; (ვუ ბეზას), обмахивать мухъ, რუსულ. 705, 813; (ვუქნევ ხმალს), замахнуться саблею, რუსულ. 469.

მოქონა (მოვიქვ, მოვქონდ), ზ. მ. ვზიდავ, ვეზიდები, მოვიტან, нести, приносить, ააბ რა მოიქვს ღღევანდელ ღღეს, ну, что принесетъ намъ сегодняшній день; მოიქვს სიკვდილი, влечетъ за собою смерть; ხუმ. ვახტ. 177, თავი მოიქვს, онъ куражится, чванится, хвастаетъ; **მოქონება** (მოვიქონიებ, -ნიე), ზ. მიჩ. 1 ქართლ. 171, имѣть.

მოქონა (მოვქონ, -ნავ, -ნე), ზ. მ. ქონს წავუსვამ, намазать саломъ.

მოქრთამე, ს. ქრთამის ამღები, взяточникъ, **მოქრთამვა, -მება** (მოვქრთამავ, -მენ, -მე), ზ. მ. ქრთამით მოვიმადლებ, подкупить, რუსულ. 914; **მოქრთამეობა**, ს. взяточничество.

მოქრისტიანება (ვ). ზ. მ. ქრისტიანობაში შემოვიყვან, მოვაქცევ, обращать въ христіанскую вѣру.

მოქროლა (მოვქრი, ვიქროლე), ზ. უ. მოვქრავ (ქარი), дуть (о вѣтрѣ); მოგვიქროლა, повѣялъ.

მოქსოვა (ვქსოვ, -ვე), ზ. მ. ქსელის ან სახელოს შეკერვამდე, ვქსოვ ნაბადს, ткать; вязать чулокъ; 2—76 მარკ.

მოქუნჩვა (მოვქუნჩავ, -ნე), ზ. მ. მოვქუხუნავ, მოვქუმავ, сжимать.

მოქურდვა (ვქურდავ, -დე), ზ. მ. გავქურდავ, обворовать, **მოქურდალი**, მიმ. მოპარული, обворованный, სამ. სიმ. 117.

მოქურუხება (ვიქურუხებ, -ხე), ზ. მიჩ. მოვიჭმუხნი პირს, თავ-პირს ჩამოვუშვებ, нахмуриться.

მოქუსლვა (ვქ), ზ. მ. ქუსლსა ვჰკრავ, пришпоритъ. [рить.

მოქუშული, ზედ. хмурый.

მოქუჩება (ვ), ზ. მ. собирать въ кучу, მოვაგროვებ.

მოქუხება (მოვიქუხებ, ვუ-, -ხე), ზ. მ. ვიქუხებ, загремѣть (о громѣ); ვეფხ. 699; წვალობასა მასსა ზედა მოგვიქუხებს, ე. ი. როგორც ქუხილი უხვად მოიყვანს წვიმასაო ისე ღმერთი ჩვენ წვალობას მოგვცემსო; ვეფხ. 627; милость его ниспошлется къ намъ свыше, какъ громъ ниспосылаетъ дождь.

მოქუშვა (პირს მოვიქუშავ, -შე), ზ მიჩ. თავ-პირს ჩამოვუშვებ, нахмуриться, ვეფხ. 574.

მოქუჩება (ვ), ზ. მ. მოვაგროვებ, собирать, скучивать, (ვჰქუჩდები, -დი), ზ. ვ. მოვჰგროვდები, накопиться, скучиваться.

მოქცევა, სხ. обращеніе; поворотъ, обратный путь; 1 ქართლ. 8; მზის ან მთოვარის მოქცევა, кругъ солнца, луны; მოქცევა წარმართთა ქრისტიანედ, обращеніе язычниковъ въ Христіанство, წლის მოქცევად მცირ, до наступленія новаго года, მოქცევა წელიწადისა, оборотъ года; ალერსიანად მოქცევა, ласковый пріемъ, მრთ. 5. (ვქცევ, -ციე), ზ. მ. მოვაბრუნებ; დავაბრუნებ, უკან მივსცემ; მოვიყვან სარწმუნოებაზე; მოვარჯულებ; обращать; возвращать, отдавать назадъ; посылать назадъ; обращать въ вѣру; გუჯ. 27; исправить: რ. ქ. ღ. და მრავალნი ძეთა ისრაელთაგანნი მოაქციენეს უფლისა ღმერთსა მათსა, и многихъ Израильтянъ онъ обратилъ къ Господу Богу ихъ; ღუკ. 1—16; სულად მოვაქციე, привести въ чувство, ვეფხ. 323; ზურგი მომაქცია, онъ сталъ ко мнѣ спиною; იერემ. 2—27; (მოვიქცევ, -ქეც), ზ. ვ. მოვბრუნდები; დავბრუნდები, უკან მოვდი; მოვეკერობი; მივდივარ რომელსამე სარწმუნოებად; обращаться; возвратиться, идти назадъ; поступать, вести себя; переходить, принимать другую религію; поступить съ кѣмъ: ლაბან. 19—2; 13—10; 37—8; სამ. 5—23; 14—14; 23—32; ზაქარ. 1—3; 1 ქართლ. 101 (მოიქცივნეს): კარგად მოიქცა онъ велъ себя хорошо, მოიქცა იმავე გზით, вернулся тою же дорогою, თქვენდავე მოიქეცით, возвратитесь домой, მოიქცით ბოროტისაგან, уклоняйтесь отъ зла, 1 პეტრ. 3—11; ფსალმ. 33—14; (მოვიქცევი), ზ. ვ. ჭკუას მოვდი, образумиться, ბერძნ. სამ. 2; გულს მოვუქცევ. измѣнить чувство чье, ფსალმ. 84 — 8; მოვუქცევ პირს, повернуть вверхъ дномъ, (მოვექცევი, -ქეც), ზ. თვ. მოვუბრუნდები; მოვეკერობი; ქვეშ მოვეცემები; обращаться; поступать съ кѣмъ; понасть подо что; უსამართლოდ მოექცა, онъ несправедливо поступилъ съ нимъ, აღწ. 12; უკან მოექცა, онъ остался позади, რუსულ. 789; ურმის ქვეშ მოექცა, онъ попалъ подъ телегу; ბუნება მოექცა, натура его измѣнилась; ბედი უკეთესისთ მოექცა, счастіе измѣнило ему, რუსულ. 292; ვისთ. 36, უკმრავება სიხარულად მომექცა, ვისთ. 114, печаль превратилась мнѣ въ радость; მოქცეული, მონაქცევი, მიმ. возвращенный, გამთ. 7—2.

მოქცევა (ვ), ზ. მ. ღვარღვევ შენობას, отломать строеніе, (მოვიქცევი, -ქეც), ზ. ვ. ღვარღვევი, разрушаться, **მოქცეული, მონაქცევი**, მიმ.

მოქცევა (ვ წყალსა), ზ. მ. მოვლენი წყალსა, разлить воду.

მოქცევი, ს. მობრუნება ცამთა და წელთა, ან მნათობთა ცისათა; возвратъ; кругъ; кругообращеніе небесныхъ свѣтилъ; 1 ქართლ. 337; ითხრთ მეტი მოქცევი, одиннадцатое обращеніе хроникова, 1 ქართლ. 283; ნ. ფრანც. თარგმ. შენიშნულ. ბრისყნი; მოქცევი მთოვარისა, მზისა, кругъ луны, солнца; მოქცევი წყალთა, волна, рѣчьул. ქართ. ლ. მოქცევი ღვარი, волнистый потокъ, ჩხრ. 59; ფსალ. 68—3.

მოღალატე, ს. მეუხილი, лазутчикъ шпіонъ, измѣнникъ, **მოღალატობა**, ს. измѣна, ქალი 71.

მოღალვა (ვ), ზ. მ. ღვლალვ, მოვჭიანცვ, ქანცს გავწვეცრებ; утомлять, привести кого въ усталость; ქილ. 254; მოვჭლალვ თავსა, утомить себя, (მოვიღალვი, -ვები, -ვე), ზ. ვ. მოვიქანცები, ქანცი გამოწყდება, уставать, утомляться; **მოღალული**, მიმ. усталый.

მოღამება (ვღამები, -ღი), ზ. ვღ. ნამოვჭიბნელდები, ღვლამები, смеркаться, темнѣть. ღვრ. 26, 109.

მოღაფლება (არბ.), (მოვიღაფლებ, -ლე), ზ. მ. მოვამცონარებ, уговорить кого лѣнивымъ, (მოვჭღაფლები), ზ. ვღ. მოვმცონარდები, облениться, ვეფხ. 646; ვისრ. 154.

მოღება, სხ. მოკრება ან წართმევა, принесеніе; отнятіе; მოღება ხელთა, отнятіе, отрѣзываніе члена, напр. руки за наказаніе: 1 ქართლ. 283; (მოვიღებ, -ღე), ზ. მ. მოვიკან, ვისრ. 35; ხამ ვახტ. 204; შემოვიღებ, შემოვიკან ხელს რკულს და სხ. ავიღებ, მოვიღებ დაბაღ. 2—21; მივიღებ, გამოვართმევ, მაკ. 2—12; приносить; вводить; принимать, получать; брать; взыскивать; მომიღია, ვითა ძღვენი, я принесъ вамъ, какъ даръ; დაბაღ. 43—22; ქილ. 1045; მოვიღებ სინოდგებ, принести кушанье, ანკ. 6—2; სიტყვას მოვიღებ, приводить слова; ქილ. 399; მოვიღებ წყალობას, вводить ересь, 2 პეტრ. 2—2; მოვიღებ რკულსა, вводить законъ, მოვიღებ თრევით, притащить, სიბრ. 28; წყალობა მოიღე, окажи мнѣ милость, მაგალითად მოვიღებ, приводить въ примѣръ, იხილ. 22—5; ჭკოსებდა ფასი მოიღოს მან პავლესაგან, онъ думалъ получить отъ Павла деньги, საქმ. 24—26; მოიღო წიგნი, онъ взялъ книгу, მოიღო არდაგი და მოირტყა იგი, онъ взялъ полотенце и препоясался; იოან. 13—4; მოიღო ბძანება, онъ получилъ приказъ; თუ ბრძანებთ მის კაცისა თავი მოვიღოთ, если прикажете, то мы снимемъ голову съ этого человѣка; დრეკ. 9—14; მოღებაეს ხელმწიფება, онъ получилъ право, საქმ. 9—14; 2 კორ. 11—26; ცხენ ცხენი ცხენი მოიღო, здѣсь сталъ трещать; მოვიღებ სახკელსა, получить наказаніе: (ვუღებ, -ღე), ზ. მ. მივუხვე, მივხდი, წავართმევ; отнимать, отбирать; ან ავართმევ, ავიღლი, снимать, отдирать, მაკ. 25—28, 29; დაბაღ. 31—18: მოღოს მოვუღებ, покончить, მზეს სინათლეს მოუღებს, ვისრ. 180, онъ отниметъ блескъ у солнца; (მოვიღები, -ღე), ზ. ვ. მოვიკანები, быть принесену, (მოვეღები, -ღე), ზ. თვ. მოვიკანები; წავართმევი, приноситься; отниматься; ლუკ. 3—18; მარკ. 7—4. 1 ქართლ. 154; ხარისხი მოუღეს, сняли съ него санъ; ღონე მოეღო, онъ потерялъ силу, ქილ. 88, 407; ბოლო მოეღო, окончился; покончилъ свое существованіе, ქილ. 516; კვიპრ. 50; ღონე მომეღო, я лишился средствъ; ხელი მომეღება, я лишаюсь руки, 2 ქართლ. 554, **მოღებული, მონაღები**; მიმ. принесенный, ღონე მოღებული, лишенный средствъ; გორგ. 130; **მომღებელი**, მაგალ. სჯულისა, вводитель новаго закона; **მოღებინება** (ვ), ზ. სხვ. მოვაკანებ, заставить принести, ვისრ. 126.

მოღება (მოვაღებ, მაგალ. კარსა), ზ. მ. გავაღებ კარსა, отворить дверь.

მოღელვა (ვი), ზ. უ. ვქმღელვარებ, волноваться.

მოღერება (ვე), ზ. მ. მოვიქნევ ხელს ღახვრეტად; замахнуться на кого, (მოვიღერებ, -რე), ზ. მ. კეთილად ღავიჭერ თავსა, прямо держать голову; თავი მოღერებულად უჭირავს, онъ держитъ голову прямо.

მოღვაწე, ს. მრჯველი, გამრჯელი. მოჭირნახულე, მოურნე, მზრუნველი; მომჭირნე მხედარი, მოლაშქრე. труженикъ; попечитель, опекунъ; сподвижникъ; ხქმ. 20—25; 2 კიმოთ. 2—4; -სახლგურისა, содержатель гостиницы, მოღვაწე ვარ, я труженикъ.

მოღვაწება, -წეობა, ს. ღვაწლი, ჭირნახული; трудъ, попеченіе; подвигъ; (ვქმოღვაწეობ, -წეობ), ზ. უ. ვქშრომობ, ვქჭირნახულობ, трудиться; пещись; ხქმ. 27—3; (მოვიღვაწებ, -წე), ზ. მ. მოვარეწევ, შრომით ვშოულობ; стяжать, пріобрѣтать трудомъ; 1 კიმ. 6—13; 2 კიმ. 4—7.

მოღვინე, ს. მომთვრალე, пьяница, ტრკ. 1—7.

მოღვლეარჭნა (ვღლეარჭნი, -ჭნე), ზ. მ. მოვქკრუნჩხავ, მოვქგრეხ, корчить, сжить, მოგუღლეარჭნი ყურსა, драть кого за уши, ქილ. 528; (მოვიღლეარჭნი, -ჭნე), ზ. ვ. მოვიკრუნჩხები, съежиться, скорчиться: რუსუდ. 158; მოგუღლეარჭნები, -ჭნე), ზ. თვ. შემოვეხვევი, обвить.

მოღვრა მოვქღვრი, -ღვრე), ზ. მ. ღვაქცევ წყალს, пролить.

მოღლეარკნა (ვიღლეარკნები), ზ. ვ. მოვიკრუნჩხები, съежиться, რუსუდ. 282.

მოღლეარჭვა (ვიღლეარჭვი, -ჭვ), ზ. მ. მოვიკრუნჩხები, съежиться, სხვ. ლ.

მოღმა, ზზ. აქეთკენ, აქეთ მხარეს ან პირ და პირ; გარნა **მიღმა** იქით, იქით მხარეს: по сю сторону, противъ, напротивъ; 1 ქართლ. 135, სიბრ. 163; **მოღმა, მოღმართ**; წინა აღმდეგ, напротивъ, 1 ქართლ. 51; დრეკ. 1—9; 2—43; ვისრ. 134, გულის მოღმართ მკერობა, противудѣйствовать сердцу своему, ვისრ. 173; მოღმართ უბნობა, говорить противъ, დრეკ. 146—2.

მოღმეჭმა (ვი), брюзгнуть; **მოღმეჭმილი**, обрюзглый.

მოღონშუნული, ზედ. ღუნჭარი, თვალად ცუდი, ღონიშე; уродъ.

მოღობვა (ვ), ზ. ვ. ღობეს შემოვღობ, огородить заборомъ.

მოღონება (მოვღონები, ნე), ზ. თვ. ღონდღონები, задуматься, 1 ქრონ. 260.

მოღონიერება (ვ), ზ. ვ. ღონეს მივხედ, усилить, (მოღონიერები, -დი), ზ. ვღ. მოვიღებ ღონეს, ძალს, усилиться.

მოღორება (ვ), ზ. ვ. მოვატყუებ, მოვატყუებ, обмануть, соблазнить, დარეჯ. 93, ვისრ. 17; (მოღორები), ზ. ვღ. მოვიტყუები, მოვსცთები, обмануться, соблазниться, ვეფხ. 429; 519, 657, ვისრ. 178, **მოღორებულება**, ს. обманъ, ვისრ. 46.

მოღრეჯა ვ, ზ. ვ. ღრეჯ, нахмурить брови, მოღრეჯ კისერს, повернуть шею, კაც. 38.

მოღრმავება (ვ), ზ. ვ. углубить.

მოღრმო, ზედ. вырѣзъ, глубоковатый.

მოღრღნა (ვღრღნი, ვღრღან), ზ. ვ. მოვღრნი ღრღნით, отгрызть.

მოღრუბლვა (მოვღრუბლები, -ბლე), ზ. თვ ღრუბლით შევიმოსები, одѣться облаками, насмуриться, **მოღრუბლული**, მიმ. насмурный, ვეფხ. 305, ვისრ. 117, 118.

მოღრღნა (ვღრღნი, -დან), ზ. ვ. отгрызть.

მოღუნვა ვ (მაგალ. თავსა) ზ. ვ. თავს მოვიღრეკ склонить голову.

მოღუღვა (ვიღუღე თავსა), ზ. ვ. თავს ჩამოვაგდებ ავადმისაგან ან მწუხარებისაგან, насунуться. склонить голову отъ болѣзни или печали; **მოღუღვილი**, მიმ. скучный, невеселый.

მოუბარისთობა, ს. бережливость.

მოუბალნე (ნის), ს. მობეგრე, вѣдомый крестьянинъ, დას. 5, 18, 35; **მოუბალნობა**, ს. მობეგრობა, оброчность, ბეგრ. 31.

მოუარაულე, ს. მოლარაჯე, стражъ.

მოუბურმება (ვ), ზ. ვ. ცხერმათ შეკწვამ ხორცსა; . ბეგრ. 17, поджарить мясо.

მოუენება, **მოუენა** მოვაყენ, -ნებ, -ნე), ზ. ვ. ახლოს მივიყან; დავაყენებ, დავხედავ, подвести; поставить на ноги; კარებედ მომაყენა, онъ привелъ ко мнѣ, სიბრ. 131; მოვაყენებ ცხენს, подвести лошадь, რუსუდ. 918; დარეჯ. 2—5; გვერდს მოვიყენ, поставить кого подлѣ себя, 2 ქრონ. 292, 418; (ვაყენებ, -ნე), ზ. ვ. კაცს მივაყენებ, приставить человѣка къ кому, მოუყენა კაცი ეზის კარსა, онъ поставилъ стражу у дверей крѣпости, სამ. სიმბ. 360, გორგ. 314.

მოუვაჟება ვ), ზ. მაჩ. დავაჟებით მოვიპარებ, приласкать.

მოუვანა, სს приведеніе, სჯან. 25—26; ვეფხ. 106; ვიყვან, -ნე), ზ. ვ. მოვიყვანი, მოვასხმ, приводить, მოვიყვან მცენარეს, разводить растенія, выращать, ჩემს ნებაზედ მოვიყვან, я заставлю его плясать по своей дудкѣ, რუსუდ. 647; მოვიყვან მაგალითს, приводить примѣръ, დამაშ მოვიყვან საქმეს, окончить блистательно дѣло, კაც. 69; ოფლს მოვიყან, заставить потѣть, მოვიყვან სიძედ, принять кого въ зятья; დარეჯ. 2—82; გულზედ მოვიყვან, разсердить кого, ყანჩაზედ მოვიყვან, остервенить кого, разозлить; ავბედს მოვიყვან, накликать кому, არსებად მოვიყვან, осуществить, призвать кого къ жизни, მოგიყვანეთ თქვენ, мы привели васъ, 2 კორ. 12—16; ვინ მოგიყვანა, кто тебя привелъ, მოვიყვანები, ზ. ვნ. быть приведену, **მოუვანებული**, **მონაყვანი**, მიმ. приведенный, **მოუვანება** (ვ), ს. **მოუყვანა** (ვიყვან); **მოუვანინება** (ვ), ზ. სხმ. მოვასხმევინებ, заставить привести, **მოუვანილი**, приведенный; -ქცევით, пригожій, статный, **მოუვანილობა**, ს. წამოსაღებობა, стройность, ფარშ, 341.

მოუვარე, ს. მიყვარულის მქონე, склонный; მაძებელი, მცველი ნათესავნი; მეგობარი; любитель, сватъ; свойственникъ; другъ; ვეფხ. 14, 770; 2 სჯული 5—21; შრომის მოყვარე, любитель труда, ვისრ. 46.

მოუვარება, **-რეობა**, სს. любовь, ვისრ. 13—1; -თვისი, самолюбіе, ვისრ. 178; (ვმოყვარებ, -რეობ), ზ. ვ მიყვარს, любить, **მოუვარული**, მიმ. любящій, ქილ. 289: ღვთის მოყვარული, любящій женщинъ, ვით მოყვარული შვილისა, какъ любящая мать, ვეფხ. 901; ვისრ. 3, 6; 1 ქრონ. 382. ქილ. 49; **მოუვარულობა**, ს. მიყვარული, любовь, ვისრ. 119.

მოუვანი, ს. მოყვარე, მეგობარი, მახლობელი; ამხანაგი, ближній, родственникъ; другъ, товарищъ; იხ. 13—18, 34—14, რომ. 15—2, ვეფხ. 1211; 1 ქრონ. 142; 168.

მოუვითანო, **მოუვითლო**, ზედ. желтоватый. [ბაქრ. 228

მოუვითლება (ვ), ზ. ვ. მოვოქრავ, позолотить.

მოუვირვა (ვყვირი), ზ. უ. кричать, орать.

მოუველეფა (ვ), ზ. ვ. მოვჭვლეფ, мозолить, обдунить.

მოუვრება (ვმოყვრებ), ზ. ვ. ნათესავად გავუხდი, породнить, (ვმოყვრები, -ყვრე), ზ. თვ. ნათესავად გავუხდები; გავემეგობრები, породниться; подружиться; რუსუდ. 3; ქილ. 302, 551, ვეფხ. 179, მემოყვრება, вступаетъ со мною въ родство, въ дружбу, ბუნ. კ. 18.

მოუვრობა, ს. ნათესავობა; მეგობრობა; родство; дружба; აღმ. 61; ვეფხ. 179; (ვმოყვრობ, -ყვრე), ზ. უ. მოყვარე ვარ ვისიმე, быть изъ родства, მოურავ. 95; ვეფხ. 770, ვისრ. 41; **მოუვრული**, дружескій.

მოუვსება (ვმოვსებ, -სე), ზ. ვ. დავსათესავებ, ნათესაობით შევეკერავ, породнить, привить. მოურავ. 80.

მოუვსობა, ს. მოყვრობა, родство; дружба, 2 კორ. 6—14; ვისრ. 17; რუსუდ. 753; (ვმოყვსობ, -ბე), ზ. უ. ვმეყვსობ, быть изъ родства, въ дружбѣ, (ვმოყვსები, ზ. თვ. ვემოყვრები, родниться; дружиться.

მოუდგა მოვჭედავ, მოვჭედი, სრ. -დე), ზ. ვ. მივჭედი; продать кому, სამ. ვახტ. 156; მოვჭედი, -დე), ზ. მაჩ. ვიყიდი, მოვიყიდი, купить, მოვიყიდე, купи мнѣ, გალაკტ. 3—9; სამ. ვახტ. 156; დამაშ. 1—12; ან მოვიმადლებ, მოვჭედობ, подкупить.

მოყივლა (მოვჰყივი, -ყივლე), ф. у. ухватить зубами, кричать кому.

მოყივნება, нн. цѣлое полученіе, взятіе, страмъ, безславіе, (ви), ф. з. получить, обезславить. ვეფხ. 14, 1087. -თვის. остраминть себя, обезславить, ითმინეს, остраминъ меня. 2 ქრონ. 326; ვეფხ. 1119; ქილ. 146; მოიყივნეს ცოლის, ქალის, ф. მიწ. გაბედუკიცხვ ცოლს, дочь; სამ. ალბ. 23; მოყივნებები, -ნე. მოვჰყივნები, -ლი, ф. з. შერცხვები, взятіе, обезславиться. რუსუდ. 23; ვისხ. 41.

მოყირჭება (მოვჰყირჭები, -ლი), ф. თ. надоѣдать, наскучить. **მოყირჭებული**, ф. მოწყენილი, надоѣдный, скучный, ქილ. 517.

მოყიწვა ვჰყიწავ, -ჭე. ф. з. жмурить глаза.

მოყმე, ს. ჭაბუკი, ვაჟ-კაცი; ან ყმა; юноша, молодецъ; подданный; ვეფხ. 84, 607; 1 ქრონ. 295, 270, 302.

მოყმედა, нн. შიმშილი, голодъ, **მოყმედა**, **მოყმობა** (ვჰყმედ, -ყმე; მოყმობ, -ყმე), ф. з. умираніе отъ голоду, умереть съ голоду. მოვჰყმდები, -ლი), ф. თ. იმიშილით მოვჰკვდები, умерѣть съ голоду, ქილ. 55.

მოყუა (მოვჰყვი, მოვჰყვე), ф. у. ѣсть давать, ѣсть ухватить, касаться, трогать; მოვჰყავ ხელი, я схватилъ рукою, მოჰყვე ყური შენი, преклони ухо твое, იხს. 37—17; 7—24; внимай, ფსალ. 16—6; მოვყვი, მოვყვე), ф. у. ухватить, доставать, быть достаточнымъ, ვერ მოვყვე აქლემათა, ე. ი. აქლემები დამაკლდა ცხრათს ლასაღებლად. недостало мнѣ верблюдовъ, ვეფხ. 460.

მოყოლა მოვჰყევი, მოვჰყევნე, მოვჰყე. -ყევნე; ф. у მომაყოლებს, онъ ведетъ меня, тебя, его; მომყავს, მომყვანდა, ф. з. увлекать, увлекать съ собой; მოვიყვან მცენარეს, нести кого; разводить растенія и т. п.; მომყავს თამბაქო, развожу табакъ; მომყავს ქერი, сѣю ячмень, მოვჰყევნე, -ყევ, ф. зд. მოველე, მიჰყევნი, შეველები; დავემორჩილები. დავიწყებ; идти, слѣдовать за кѣмъ; слушаться, повиноваться; начинать. ვეფხ. 419; 933; ხუთი თუმანი მზითევი მოჰყვა, три тысячи рублей принесла приданое, მოეყევნე, -ყევ. მაგალ. ამბავს, ф. მიწ. მოეყოლებინა ვინმე ჩემს ამბავს, начинаю кому либо разсказывать приключенія; მოჰყევნე, слѣдуешь за мною, ვეფხ. 1119; ქილ. 146; მოიყევნე, ты начинаешь мнѣ разсказывать, (მოვჰყოლი ვარ, მოვჰყოლოდი), ф. з. მოველე, я сопровождалъ его, **მოყოლება** (ვჰყოლებ, -ლე), ф. з. დავაწყებინებ, заставить начать, ქილ. 312.

მოყომრალო, ფლე. მცირედ ყომრალი: сѣроватый.

მოყოფა, нн. მოვჰყოფ ხანთალს ცხვირს, снять со свѣчи.

მოყრა, нн. посыпка; თავს მოყრილ, сыпля, болѣе мѣри, (მოვყარი, მოვყარე), ф. з. დავყარი, ფლე. მოვაბნევ, посыпать; მოვყარი მარილს, посыпать солью, მოვყარი შაქარს, посыпать сахаромъ. მიწა მომყარე, брось на мою могилу землю, ჩონგ. 76; მოვჰყარი, -ყარე), ф. з. აქა იქ დავაბნევ, разбросать, разсыпать, დარეკ. 2—53; ცეცხლი მოჰყარა, искры посыпались отъ него, რა სიტყვა ვუთხრა მოჰყარა, когда рѣчь свою довелъ до сего мѣста, ქილ. 240; თავი მოეყარა, стемнѣло, напомнилось; ბუნ. კ. 72, 73; ამ დროს მოიყარა, я ростилъ его до сихъ поръ, რუსუდ. 391; ღმერთმა ჩვენს დრო მოგვყაროს, дай Богъ тебѣ дожить до моихъ лѣтъ, ავმა ქარმა მოგვყარა, буря насъ выбросила, მორ. 122; მოვიყრი, -ყარე), ф. მიწ. დავყრი თავზედ, набросить на себя, მოვიყარე შუბლს, стать на колѣна, ვეფხ. 3—11; ფსალმ. 2—10; თავს მოვიყრი, наполняться; стекаться; собраться, ჯარი მოიყარა, онъ выросъ, მოვუყარე შუბლს, стать передъ кѣмъ на колѣни, положить поклонъ, თავს მოვუყრი, наполнить; მოვიყრები, -ყარე), ф. з. მოვიბნევი, მოვჰსწრები, ვიცოცხლებ დანიშნულს დრომდის; разбрасываться; дожить; ამ დროთ მოვიყარე, я дожилъ до этихъ лѣтъ, ჩემ ხელად მოიყარე, дожили до моихъ лѣтъ, **მოყრილი**, მიმ. разбросанный, მოყრილი ღუთგან, пожилой, რუსუდ. 411; ჩემზედ მოყრილა ომი, დარეკ. 82; исходъ битвы лежитъ на мнѣ.

მოყრდნობა ვყრდნები, -დნე), ф. зд. მოვეყრდნები, опереться на что; прислониться, ხაბრ. 135.

მოყროლება (ვი), ф. з. напоить.

მოყრუო, ფლე. მცირედ ყრუ, глуховатый, **მოყრუობა**, ს. глуховатость, **მოყრუვება** (ვი), ყურს, притвориться глухимъ.

მოყუარე, მოყუასი, მოყუროობა, იხე **მოყვარე, მოყვასი, მოყვასობა.**

მოყუდება (ვი), ф. з. მოვაყდები, приставить; მოიყუდოს თავი, станетъ у меня искать пристанище; ლევიტ. 25—39.

მოყუდროვება (ვი), ф. з. მოვამუდებ, утишить, მოვჰყუდროვდები, -ლი), ф. зд. მოვმუდებები, утихнуть, **მოყუდროვებული**, მიმ. тихій, -ადგილი, затишье, уединенное мѣсто.

მოყურება (ვი), ф. з. მოვიხედავ: ყურს ვუგდებ; посмотрѣть; выслушивать; ქილ. 161, 485.

მოყურძნვა ვჰყურძნავ, -ნე), ყურძენს მოვჰკრეფ. собирать виноградъ.

მოყუჩება (ვჰყუჩები), ф. зд. притихнуть.

მოშავკრემანო, ფლე. მცირედ შავკრემანი, темно-русый, каштановый.

მოშავება (ვი), ф. з. გავაშავებ, чернить, მოვშავდები, -ლი), ф. зд. გავშავდები, почернѣть; ბეჭ. მოვიღვარ, მოვალ, იქნ, ვინ რას მოგვაშავებს, кто намъ что дастъ, **მოშავებული**, მიმ. დაშავებული, раненный, გორგ. 2.

მოშაითი, ს. ხაჭალზედ მოსირული, гимнастъ, акробатъ, დარეკ. 2—59; რუსუდ. 55.

მოშაირე, ს. შაირის მთქმელი, поэтъ, **მოშაირობა**, ს. შაირის თქმა, стихотвореніе; поэзія. ვეფხ. 21.

მოშამბანარე, ს. შამბანარში მცხოვრებნი ნაციონი; ვეფხ. 1324; звѣри, живущія въ тростникахъ.

მოშანდაკება (ვი), ф. з. მოვასწორებ ადგილს, уравнивать, дѣлать ровнымъ; выпрастать.

მოშაქრული, ფლე. обсахаренный.

მოშენე, ს. მცხოვრები, обитатель; ახლა-მოშენე კლენი, вновь поселенный крестьянинъ. ლსტ. 6.

მოშენება (ვ), ზ. ვ. ტეიღის შენობის მოყვანა; გაკეთება, გამრავლება ცხოსნებათა; უშენს აგებულს ღვთისმშობელს, სახლკარობის ჩამოყვანა სიმე. надстраивать, пристроивать; разводить домашнихъ птицъ и животныхъ; обстраивать, заселять. 2 ქართლ. 525; მოყუშენება, -ნე, ზ. თ. დაყუშენება, დაყმყვიდრება, устроиться; მოშენდება, -და, ზ. ვე. უშენი აგებული დასახლება, შენობა ჩამოყვარება; გაშენდება, გამრავლდება (პირუტყუთა მფრინველთაცუის); населяться, обзаводиться, **მოშენებული**, მიმ. надстроенный; населенный; ქრ. 451; კუ. 248; ქუეყანა, страна заселенная, -ქალაქი, обстроенный городъ; სმ. ვახტ. 99.

მოშვე, ზედ. გაცვეთილი, დაცლილებული ზურგი, звѣрь, стертая, намятая спина. იგზეა. 29—18.

მოშვება მოყუშვებ, -შვი, ზ. ვ. მოყალება; მოყუშვებ, ვუტევებ, არ შევაბრკოლებ; მოუტევ ჯარს, ძალს; опускать, ослабевать; попускать, позволять, напускать, натравливать; დარეგ. 2—82; სმ. ლ. ჩონგ. 70; მოყუშვებ წყალსა, напустить воду, ქეფ. 1017; მოუშვი ბაქანი, отпустивъ баки; ჩონგ. 94; მოყუშვები, -შვი, ზ. თ. მოყუშორები, ჩამოყვეცლები; отступить, отстать отъ кого, оставить; რუსულ. 640; ან მოყუძლურდები. შევსუსტდები, ослабѣвать, არ მოიშვებ, ты не довуетишь меня, ვისრ. 147. მოყუშვები ღონე ზედ. ослабѣть, потерять силу; არ მოშუშენს, ე. ი. ოდი არ დაბინებებს; они не отступно просили меня? ქეფ. 335.

მოშველება (ვ), ზ. ვ. სიშველად გამოვგზავნი, прислать на помощь, 2 ქართლ. 462; ვი, ზ. მიწ. სიშველად მოვიწყვე. ან მოვიყვან, приглашать на помощь, 2 ქართლ. 464; გორგ. 265; 288; მოყუშველები, -ლე, ზ. თ. მოვალ სიშველად, придти на помощь, **მოყუშველები** იგიყე რაც მოყუშველები; 2 ქართლ. 386; მომიშველებ, онъ придетъ ко мнѣ на помощь. 2 ქართლ. 542.

მოშვენება მოყუშვენდები, ზ. ვე. стать краснымъ.

მოშვერა მოყუშვერ, -შვირე, ზ. ვ. გავიშვერობ, простирать, протягивать; მოყუშვირა შუბის წყვრი, онъ направилъ остріе копья, რუსულ. 452.

მოშვლება მოყუშვლებ, -ლიე, ზ. ვ. მოვიძრობ, მოვიხმარებივე მოყუჭლეშ, снять; обувать, содрать; обнажать; შუწყი თავ მოშველებილი, болячка безъ верха; თავ-მოშველებილი, съ обнаженною головою.

მოშვრობა მოშუშვრები, -შვერ, ზ. ვე. დაშვრები, დავილებები საქმეში; устать отъ трудовъ; ქრ. 237; ვარგ. 42—1.

მოშთობა (ვ), ზ. ვ. მოვიხრობ წყლით ან სიმლით, удавить, задушить, утопить; მოყუშთობი, -თე, ზ. ვ. მოვიხრობი, задушиться, утопиться; **მოშთობილი**, **მოშშთვარი**, მიმ. удавленный, утопленный; ვისრ. 34.

მოშიშარი, **მოშიში**, ს. მხდალი, ქალაჩუნა, трусъ.

მოშიშება, **მოშიშობა**, სს. შიში, страхъ; боязнь, (ვ)მოშიშობ, -შე, ზ. უ ვ)მოშკრთალობ, бояться, ქეფ. 183. ვისრ. 142.

მოშივება, **მოშიება** ვი, ზ. უ. оголодать.

მოშინაურება ვი, ზ. ვ. дѣлать домашнимъ.

მოშიშველება ვი, ზ. ვ. обнажать.

მოშლა, სს. уничтоженіе, отмѣна, მოშლა სოფლისა, кончина міра, მოშლა ყმის ხელდებისა, уничтоженіе продажи крѣпкихъ; ქ'შლი, ქ'შლე, ზ. ვ. ქ'ლეში, მოქ'ყუშავ: წყუშლი ნაწერსა, ალმოვხოცავ: დავიქეც შენობის, გახუშვებ; მოვხუეკ. ბოლოს მოვუღებ; приводить въ безпорядокъ, разстраивать; вычеркнуть, замарать написанное; сломать зданіе: уничтожить; прекратить; отмѣнить. ალბ, 39; მოუშლი პირველს ანდერძსა, уничтожить первое завѣщаніе, ვინც მოშალოს ეს ხაგელი, кто уничтожитъ эту грамоту, ნასყიდს ვერავინ მოშლის. სმ. ვახტ. 160: покупку никто не можетъ нарушить; სიონისას მოგუშალა, онъ заставилъ насъ оставить жилище Сіонской церкви. ალქს 33, მოვიშლი. ვიშალე. ზ. მიწ. ხელს ავიღებ, отъ дѣлъ отдыхать, перестать, уняться, оставить: არ მოვიშლი ღრინსა, я не перестаю веселиться. ღმერთმან თქუენი თავი ნუ მოიშალოს, Богъ да продлитъ вашу жизнь для меня: მოიშალა ავნი სჯანი, онъ оставилъ дурныя привычки. მოყუშალი, -შალე, ზ. მიწ. დაყუშალი, ნებას არ მივცემ, запретить; препятствовать кому, помѣшать. нарушить чей нравъ: დარეგ. 75; მოყუშლები, -შლე, ზ. თ. ბოლო მოყუღები, გაყუქცები, прекращаться, растрачиваться; ქეფ. 984; არ მოგუშალოს ჩუენი წყალობა, милость наша: მოუშალნეს მხეცთა ზოცა, прекратили убійство звѣрей, სანე მოუშალა, онъ измѣнился въ лицѣ; მოვიშლები, -შალე, ზ. ვ. დავიშლები: ალიხოცები; გახუქცები, ბოლო მოველები; შეუსუსტდები; разстраиваться; уничтожаться, превращаться; ослабѣть; სმ. ვახტ. 24, 206; ქეფ. 100; ყველანი მოიშალა, всѣ разошлись; **მოშლილი**, мим. растроенный; **მოშლილი ცანში**, растроенный изъ тѣлъ, **მოშლილობა**, ს. разстройство; слабость, изнеможеніе; **მოშლევინება** ვი, ზ. ვ დავიშლევინებ): отучать; რუსულ. 954.

მოშობება ვი, ზ. ვ. ღელავს ქუშელი შვილის ყოლის, помогать во время родовъ; повить.

მოშოვება (ვი, ზ. ვ. მოვირეშავ. მოვიგებ, ვიშოვნი, пріобрѣтать, достать; ქრ. 643, 689.

მოშორება, სს. удаленіе; отнятіе; მოშორებით, подальше. 2 ქართლ. 375; ვი, ზ. ვ. მოვაცილებ, განვაშორებ; отдѣлять, отнимать что отъ чего: удалять; თვალს არ მოვაშორებ, не спускать глазъ: რუსულ. 230; ყურს მოვაშორებ, не слушать, რუსულ. 715; ღმერთმან ნუ მოგაშორებთ ერთმანეთსა, Богъ да не разлучитъ насъ; ალექს. 163; თვიდან მოვიშორებ, -რე, ზ. მიწ. განვიცალი, განვიშორებ; удалить отъ себя, დავრ. 110 (ქრისტ.); მოვშორდები, -დი, მოვეშორები, -რე, ზ. ვე. დავშორდები, удалиться, ქეფ. 10; 821. მომშორდი, отойди, удались, **მოშორებული**,

მიმ. удаленный; **მოშორებინება** (ვი), ზ. სხმ. განვაშორებინებ, заставить удалить, რუსულ. 294.

მოშრიალე, ზედ. მაგალ. ბალახი მობიბინე, шелестливый, ჩონგ. 153.

მოშრობა (ვი), ზ. მ. მცირედ გავაშრობ, подсушить, (მოვჰშრები), ზ. ვდ. подсохнуть.

მოშრომა (მოვიშრები), ზ. უ. დავიღლები, утомиться, ქილ. 620. ლუკ. 7—6.

მოშტორიკი, ს. წლის ზრდილი, маленькій, годовалый звѣрь, какъ напр. медвѣдь, и т. п.

მოშუღება, ნ. მოშვლება.

მოშუებება (ვჰშუებები), ზ. ვდ. онухнуть.

მოშურება (ვი), ზ. მ. უ. მოვიხარებ; ვჰსჩქარობ; торопить; спѣшить, торопиться, (მოვიშურები), ზ. თვ. მოვიჩქარები; торопиться, спѣшить; ერისთ. 45; რუსულ. 705.

მოშურნე, ზედ. მეშურნე, შურიანი; ან ეჭვიანი, завистливый; ревнивый; ревностный, რუის. კან. 14, ლუკ. 6—15; გალატ. 1—54; -სჯულისა, ревнитель закона, სჯმ. 20—21; **მოშურნეობა**, ს. შურიანობა, зависть, ревность.

მოშუღლარი, ს. მეჩხუბარი, მეშფოთარი, сварливый, издорливый.

მოშუშვა (ვჰშუშავ, -ეს), ზ. მ. ცეცხლზედ მოვახმობ, მოვხვრპ, подрумянить; поджарить, ბაგრატ. ბაგ. 34, 54; ერისთ. II, 157.

მოშხამა (ვჰშხამავ, -მე), ზ. მ. დავშხამავ, говоря объ ядовитыхъ: уязвить.

მოშხეპა, ნ. შხეპა.

მოჩანგება (მოვიჩანგები, -და), ზ. ვდ. მოვიშლები, приходить въ упадокъ; სიმ. ლ.

მოჩანგობა, ს. ჩანგის მკვრელობა, ремесло арфиста.

მოჩანჩალება (ვჰ), ზ. უ. тащиться.

მოჩანჩარება (მოვჰსჩანჩარებ, -რე), ზ. მ. ჩანჩარით მოვმღინარებ, о ручьѣ: течь.

მოჩარჩე, ს. неребойщикъ.

მოჩაჩვა (ვიჩაჩავ), ზ. მ. ქუდს ცუდად დავიხურავ, нахлобучить, ან ცალთ ცუდად შევიმოსავ, неуклюжо одѣваться; **მოჩაჩული**, нахлобученный, неуклюжо одѣтый.

მოჩაჩხვა (ვჰ), ზ. მ. скомкать.

მოჩენა (მოვჰსჩან, -ნდარ, მოვსჩნდი), ზ. მ. ვმოჩნდები, казаться; ჩონგ. 11; გორგ. 96; ქილ. 444; 239; მომიჩნს, მოგიჩნს, მოუჩნს, кажется мнѣ, тебѣ, ему. ქილ. 476. [ѣчка.

მოჩენა (ვუჩენ კაცსა), ზ. მ. приставить человѣка.

მოჩერება (მოვიჩერები), ნ. დავიჩერები.

მოჩვენება, ს. призракъ, (მოვიჩვენებ, -ნე), ზ. მ. ვიჩვენებ, указывать, დვრ. 115; ქილ. 178; (მოვიჩვენები, -ნე), ზ. თვ. მოვიჩვენები, присниться, привидѣться, მომჩვენებია, приснилось, привидѣлось мнѣ; მოგიჩვენებ, у. о. მოდი გაჩვენებ, ვეფხ. 1148, приди покажу; რა მოგეჩვენა, что тебѣ приснилось.

მოჩივარი, ს. მოქვარი, истецъ, жалующій; 1 ქართლ. 431; რუსულ. 934, **მოჩივლება** (ვი). жаловаться.

მოჩიტება (მოვსჩიტები, -და), ზ. მ. გავიზდები მფრინველთათვის: о птицахъ: оперяться; ქილ. 355; რუსულ. 422.

მოჩიფჩიფე, ს. шепелящій.

მოჩიჩქნა (მოვსჩიჩქნი, -ნე), ზ. მ. ფრჩხილით მოვაძრობ, выковыривать.

მოჩლექა (ვიჩლექ ენას), ზ. მ. ენას ვიკბენ, откусить себѣ языкъ.

მოჩლუნგება (ვიჩლუნგებ, -გე), ზ. მ. დავიჩლუნგებ, притупить, (მოვჰჩლუნგები, -და), ზ. ვდ. დავჩლუნგდები, притупиться.

მოჩლუნგო, ზედ. მცირედ ჩლუნგი, туповатый.

მოჩმახვა (მოვსჩმახავ, -ხე), ზ. მ. ცუდად გავაკეთებ რასმე; მოგროშავ; накатать кое какъ, смастерить что; нагородить, наболтать; ვეფხ. 1084; ქილ. 609.

მოჩოქება (ვუ), ზ. მ. стать передъ кѣмъ на колѣни.

მოჩოჩვა (ვჰ), ზ. უ. ползти.

მოჩრა (ვჰსჩრი), ზ. მ. насовать.

მოჩრდილება (ვი), ზ. მ. დავიჩრდილებ, оттѣнить, (ვიჩრდილებ, -ლე), ზ. მიჩ. დავიჩრდილებ, огородить себя тѣнью, ქილ. 21.

მოჩურჩულება (ვი), ზ. მიჩ. ჩურჩულით მოვილაპარაკებ, нашептаться.

მოჩქარება (ვი), ზ. მ. спѣшить.

მოჩქლეთა (ვჰ), ზ. მ. вырвать мясо.

მოჩქრიალება, ნ. მოხრხრიალება.

მოჩხაბა, -ბვა (მოვსჩხაბავ, -ბე), ზ. მ. ცუდად დავსწერ, навараксать; ქილ. 196.

მოჩხავლა (მოვსჩხავი, -ვე), ზ. უ. კატისთვის: мяукать.

მოჩხვლეტა (ვჰ), ზ. მ. уколоть.

მოჩხიბვა (მოვსჩხიბავ, -ბე), ზ. მ. გრძნებით შევჭკრავ, околдовать, ქილ. 274, **მოჩხიბლობა**, ს. გრძნებით შეკერა, околдованіе, ვისრ. 133; 1 ქართლ. 477.

მოჩხროვა (ვჰ), ზ. მ. нагромоздить кучу.

მოჩხრეკა (ვჰსჩხრეკ, -რეკე), ზ. მ. გავსინჯავ, თვალს დავადევნებ, осматривать; изслѣдовать; ქილ. 220, поискать.

მოჩხრიალება, სხ. -წყლისა, журчаніе воды, (ვჰ), ზ. უ. ჩხრიალით მოვდივარ, журчать.

მოჩხუბარი, ს. ჩხუბის მოყვარე, сварливый, задорный, **-რობა**, сварливость.

მოცადება (ვი), ზ. მ. მოვალოდინებ, დავაცდევინებ, заставить ждать, (მოვიცადებ, -და; მოვუცდები, -და), ზ. მიჩ. მოვიცდი, დავიცდი, ожидать, 1 ქართ. 412.

მოცადინეობა, ს. ბეჯითი, стараніе; (ვი), ზ. უ. ვჰბეჯითობ, стараться.

მოცალე, ზედ. მოცლილი; ცალიერი, досужный, свободный, порожній, пустой; მარკ. 12—44; ქილ. 118; ჟამსა მოცალესა, въ досужное время; სჯმ. 24—25; 17—21, არად მოცალე იყვნენ, ни въ чемъ неупражнялись, სჯმ. 17—21.

მოცალე, ს. სწორი ვისიმე, равный, ჩახრ. 100.

მოცალება, **მოცალეობა**, ს. მოცლა, უსაქმობა, გამოსვლ. 5—17; ქილ. 86. 87: ცნობ. 13; შრომა, სჯმაში გართვა, ისუ ზირაქ. 40—2; ვეფხ. 8, лосугъ; трудъ, занятіе; (ვჰ), გარეული ვარ სა-

მგში, არა მცალს; быть въ занятіяхъ, упражняться.

მოცანცალება (ვ), ზ. უ. плестись.

მოცარცვა (ვ), ზ. მ. обдупить, ограбить.

მოცდა (ვცდი, ვცადე, ბძან. მოიცადე, უმოკლ. მოიც), ზ. უ. დავცდი, მოვიცადე; ждать, временить. მოვუცდი, -ცადე), ზ. მინ. დავუცადე, ждать кого, ჭირი მოიცადე, онъ испыталъ несчастье. ქილ. 32; მზის უკუი მოიცადნ, კ. ი. მზის უკუი უკომოსე, გამჭირულლი, одѣвшся въ лучи солнца, разсѣлелись; ვეფხ. 1273. მომიცადე, жди меня. ვეფხ. 255; მოცდევინება (ვ), ზსხ. заставлять, ждать.

მოცდენა (ვცდენ, -დინე, ზ. მ. არ მივუშვებ სჭირის გაქეთებას. отрывать отъ работы, ვერ მოვახერხებ, ნიშანში ვერ ამოიღებ, непопадать въ цѣль; **მოცდომა** (მოვცდები, -ცდი), ზ. კე. არ დავსწრობი, მოვაკლდები; прогулять, проманкировать, незаниматься; ღუს წერვას მოვსცდი, я небылъ сегодня у обѣдни, საწუხრის მას ნუ რას მოაცდევ, не пропускай его въ непріятность, ვისრ. 149; ვეფხ. 147; მოცდომა გზაზედ. сбиться съ дороги, **მოცდევინება** (ვ), ზ. სხ. დავცდევინებ, заставить ждать.

მოცეძი, ს. წლის ფური, годовалая телка.

მოცელვა (ვ), ზ. მ. მოვხთიბავ ცელით, косить.

მოცემა, სხ. отдача. მოცემა ნაყოფის, приносить плоды. ლუკ. 1—2; მოვსცემ, მოვეც. 33. მოსცა, წერილში მოსცის; ბძან. მომეც, მკრძ. მომე, ზ. მ. უკუ მივაგებ, მივაბრუნებ, მიუსცემ, отдать, передавать; რუისის კ. 6; მოსცა ციხე ქალაქი, онъ сдалъ городъ и крѣпость; ვისრ. 3; ხმას მოვსცემ, причать кому; ხმას მოსცემს, вторитъ напр. эхо, ვეფხ. 222. მომცემ, მომეც. ბძან. მომეც, მკ. მომე, дашь мнѣ, ვისრ. 23: ვეფხ. 64; ხელს არ მომცემს, мнѣ это невыгодно, ვისრ. 2—64; მომცემ პირსა, дашь мнѣ слово. обѣщаешь: 2 ქართ. 424; ვითარ იგი მომეცეს ჩვენ, როგორ дозволили намъ первоначально самовидцы и служители Слова, ლუკ. 1—2; ფიცი მოსცა, онъ далъ клятву, обѣщанье; მოვიცემ, მოვეც. 3 პ. მოიც, მაგალ. ძალი', получить напр. подкрѣпленіе. მოიცა იმედი, получилъ надежду: მოვეცემი, მოვეცი', ზ. თვ. даваться, давлѣ. 3—22; მოეცათ ძალი, они получили подкрѣпленіе, 2 ქრონ. 440; რა ცნობას მოეცნენ, когда пришли въ себя, ვარშ. 279; მომეცა ჯაფა, прибавился трудъ: ჩონგ. 85; ალექს. 1; მომეცა ჯანი, я подкрѣпился, მოუცემი ვარ, меня отдали тебѣ, ვისრ. 3, **მოცემული, მონაცემი**, მიმ. отданный, **მოცემინება** (ვ), ზ. მ. заставить отдать, აღბ. 67; **მოცემულობა** (ვ), ზ. მ. давлѣ, давать, შავთ. 57.

მოცენება (ვცვენები), ზ. უ. пропрастать.

მოცეცხლვა (ვცეცხლავ, -ლე), ზ. მ. მოვსწვავ ცეცხლით, сжечь, ორგან. 51—32; მარკ. 2—157; მოვიცეცხლები, сгорѣть, მარკ. 157.

მოცვა, სხ. осада, ნაუმ. 3—14; მოიცა შიშმან, страхъ объялъ, გაშლი. 22, (ვიცვი, მოვიცვი), ზ. მ. დავიჭერ რომელსამე ადგილს, გარემოვიცავ; გარს. მოვადგები: დავიცავ, დავიფარავ: занимать, обхватывать, обнять; окружать, ограждать, ფარშ. 44; ხილ. 292; ვეფხ. 474; ციცხლმა მოიცვა სახლი, пламя обняло домъ. მოვიცავ ქალაქსა, обложить городъ: ისუ 7—3; მისი სახე მოიცო მრისხანებით, лице его покрылось гнѣвомъ. თამარ ბაკ. 167. მომიცავს, მომიცავ', ზ. ვ. მიჭირავს, обнимаю, занимаю; защищаю, ограждаю, იერემ. 6—24; ფსალ. 16—9; ფარშ. 147.

მოცვარვა (ვ), ზ. მ. ნ. მოცვრვა.

მოცვეთა (ვ), ზ. მ. გავსცვეთ, обносить, обтереть. მოვუცვეთები მაგალ. მახვილს პირი', ზ. ვ. დავჩლუნგდები, притупиться.

მოცვივა, მოცვივნა მოვსცვივი. -ვე, ზ. უ. მოვვარდები, მივვარდები; თავს დავუცემი; отнадать; нападать; ხეს ფოთლი მოსცვივდა, листья снали съ дерева, ისაი. 34—4; 64—6.

მოცვი, მოცვის ხე, მცენ. гонобобель. ვარს. ლ.

მოცვი, ს. მცენ. уголь, мелочь. კვილ, იმერული, кавказская бруснika, ვარსი. ლ.

მოცვლა მოვსცვლი, მოვსცვალე', ზ. მ. გამოვსცვლი; ან გავახვევნებ ხატს, перемѣнить; перенести (образъ и т. п.). მოსცვალა საქართველოზედა, перенесъ свяскоискую каѳедру, 1 ქრონ. 211.

მოცვრება (ვ), ზ. მ. увлажать.

მოცთომა (მოვსცთები, -თი), ზ. უ. შევსცთები, მოვცთუვები: обмануться, ошибаться; проманкировать: **მოცთომილი**, მიმ. обманутый.

მოცთენა (ვ), ზ. მ. отрывать отъ дѣла.

მოცთუნება (ვ), ზ. მ. მოვატყუებ, გავაბრიყვებ, обмануть, обольстить: 2 ქრონ. 84. 568. ვისრ. 51: მოუცთუნებიხარ, онъ обманулъ меня.

მოციალე, ზედ. მკრთალი, сверкающій. ლარეკ. 131.

მოცივება, -ცივება (მცივდები), ზ. ვდ. холодѣть.

მოცივო, ზედ. მცირედ ცივი. холодноватый.

მოცილე, ს. მოძულე, წინა მოსაჯული, оспариватель, противникъ.

მოცილება (ვ), ზ. მ. მოვაშორებ, გავაშორებ, отдѣлять, брать прочь, მოვსცილდები', ზ. ვდ. მოვშორდები, გავშორდები', отвязть, удалиться, ქილ. 123, 696; ბუნ. კ. 84; **მომაცილებს**, ე. ი. მომაშორებს, разлучили меня.

მოცილეობა, ს. ცილი ან ბაასი, ლაჟ; клевета; споръ.

მოციმციმე, ზედ. მოკაშკაშე, струистый.

მოცინარი, ზედ. მღიმარე, **улыбающійся**, ვისრ. 3, 11; ვეფხ. 59; **მოცინარობა**, ს. მღიმარება, улыбка, ქილ. 302, ლოც. 11; (ვ), ზ. მ. ვიღიმები, улыбаться, ვისრ. 107; რუსუდ. 986.

მოცვლევინება არ მოვაცვლევინებ ფეხს, -ნე, ზ. მ. ფეხს არ გადავდგმევინებ, остановить, задержать.

მოცინგლე, ზედ. слюнявый.

მოცინცლვა (ვ), ზ. მ. надувать, обманывать.

მოციქული, კ. ი. მცირეული ნ. ციქვ', христосъ მოწაფენი, ვითარცა მოციქულნი მჭადაგებელად; მსოფლიოდ: მოციქული უკომელად, გინა უთ-

ვლილის სიტყვის სათქმელად, გაგზავნილი; ელჩი, апостолъ; депутатъ; посолъ, посланникъ; მატ. 10—2; საქმ. 1—2, 26; ფსალ. 67—30; ლუკ. 14—36; ვეფხ. 311; 426, 427; **მოციქულება** (ვა), ზ. მ. მოციქულად გაგზავნა, отправить кого для переговоровъ, **მოციქულობა**, ს. საქმობა მოციქულად მიგზავნილთა, посольство, миссія; ვისრ. 46; 1 ქართლ. 105; დავწყეთ მოციქულობა, мы стали вести переговоры; 2 ქართლ. 131, 528; ვისრ. 88, 89; (ვჰ), ზ. მ. ელჩობას აღვასრულებ, исполнять должность посла; ვეფხ. 438; გორგ. 254, 154.

მოციქნა (ვსციქნი, -ნე), ზ. მ. მოკლრნი, კბილით მოჭრა; откусить, отгрызть.

მოცლა, ს. досугъ, свободное время, мнѣ нѣтъ времени, я немѣю свободнаго времени, (მოვიცალი, მოვიცალე), ზ. მ. მივსცემ დროს ან თავს უფლებას საქმეთაგან, дать время, повременить; дать отдыхъ, свободу; თუ ხოფელი მოიცლის, если судьба позволитъ дожить; ქილ. 394; მომცალს, ვ. ი. მცალიან, досужно мнѣ, ვისრ. 75, (მოვიცალი, მოვიცალე), ზ. მიჩ. მივიღებ მოცლადობასა, освобожусь отъ работы, имѣть время; სიბრ. 24, 125; ჴსძებნეთ იგი ყმა სხვად ნურად მოიცლიდეთ, ვ. ი. იგი ყმა მოსძებნეთ, სხვა საქმე ნუ გექნებათო, ищите юношу и ни на что другое не употребляйте время, ვეფხ. 115; (მოვსცალდები, -დი ან მოვიცლები, -ცალე), ზ. ვე. თავს დავიხსნიდავ, освобождаюсь, удосуживаться, улучать свободное время, არ მოსცალდეთ სიტყვის თქმად ალრისად, они не имѣли времени выговорить слово; ვეფხ. 86; არ მოსცალდა ჭვრეტად მათდა, ვ. ი. დრო არ დაიცა, რომ იმათ შეხედოსო; они не имѣли времени взглянуть на нихъ, ვეფხ. 861, მომცლება, -ცალა, быть досужимъ, **მოცლილი**, მიმ. досужный.

მოცლა (მოვცალი, -ცალე), ზ. მ. ავარიმეც. ავაგლეჯ, მოვაშორებ, отдѣлять, отрывать, снимать, сдирать; облущить; კანს მოვაცლი, снять оболочку, 1 ქართლ. 260; (მოვიცლები, -ცალე), ზ. თე. მოვაშორდები, მოვაგლეჯდები, удаляться, отступать; сдираться; მომცალე. отойди прочь, სულისაგან მოიცალე, ვ. ი. სულის-მწუხარება დაგცეო, ვეფხ. 113; оставь печаль.

მოცლა (ვსცლი, -ცალე), ზ. მ. დავსცლი, დავცალიერებ, опорожнить, опростать; (მოვიცლები, -ცალე), ზ. ვ. опорожниться.

მოცნობიერება ვა, ზ. მ. ცნობას მოვიყვან, привести въ чувство, въ сознаніе, ვეფხ. 866.

მოცოროზი, ს. მცენ. შავ კვირა ღომი, рапицій гомми; ბუნ. ლ; ერის. ლ.

მოცოცავება (ვა), ზ. მ. убавить.

მოცოცხლება (ვა), ზ. მ. оживить; მოვჰცოცხლებ, ზ. ვე. ожить.

მოცოცხვა (ვს), ზ. მ. დავგვი, поднести.

მოცრუვება (ვა), ზ. მ. обмануть.

მოცრცნავა (ვჰ), ზ. მ. оскоблить.

მოცუდება (ვა), ზ. მ. ухудшить. [журноватый.

მოცუბა, ნ. მოცვი; **მოცუდო**, ზედ. მცირედ ცუდი,

მოცული, ზედ. გარემომცული, გარემოზღუდული, გარემოვლებული, объятый, окруженный, охраняемый, защищаемый; 1 პეტრ. 1—5; გლხტ. 3—23; მოცული მწუხარებითა, объятый печалью, მოცული ფარდაგებითა, обитованный коврами, ვეფხ. 339.

მოცუნცულე, бѣгающій. **-ლება** (ვჰ), ზ. უ. бѣжать мелкою рысью.

მოცურვა (ვჰ), ზ. მ. წყალში მოვლივარ ცურვით, проплыть, плыть, მოვსცურავ ოფლში, обливаться потомъ; (მოვსცურდები, -დი), ზ. ვე. წყლით მოვალ, плыть, ვეფხ. 633, 1122.

მოცურვება (მოვაცურდები, -დი; მომიცურდება, -და), ზ. ვე. ფეხი მომისხლტება, поскользнуться, სიბ. ლ.

მოცულლუტება (ვჰსცულლუტდები), ზ. ვე. изъѣсться.

მოცხარი, ს. მცენ. смородина, ბუნ. ლ; ნ. ჩ. ლ; სიბრძ. 63; წითელი მოცხარი, ს. მცენ. смородина, ერის. ლ; **-წითელი**, რომის ყურძენა, клюква, ნ. ჩ. ლ; შავი მოცხარი, черника, ერისთ ლ; მოცხარი, გორობა, მცენ. смородина; ერის. ლ. -ღობისა, толокнянка, ერის. ლ.

მოცხე, ზედ. მცირედ ცხელი, горяченькій, მოურავ. 247.

მოცხება (ვჰ), ზ. მ. მოვუსვამ, წავსცხებ, მოვჰკლავ, обмазать; ქილ. 357; **მოცხებული**, სისხლი, ე. ი. სისხლით შესვარული, обагренный кровью, ვეფხ. 863.

მოცხელება (ვა), ზ. მ. согрѣвать.

მოცხრილა, 57 ღედ ვნა?

მოცხოველება (ვა), ზ. მ. წაბალულის მხატვრობას ან მჭრელის ნაწერს მოვიყვან პირველს მდგომარეობაში; возобновить живопись, или стертое письмо.

მოცხრობა (ვა), ზ. მ. მოვაწყნარებ, მოვამღერებ, успокоить, унять.

მოცხრომა (ვსცხრები, -ცხერ), ზ. მ. დავსცხრები, დავსწყნარდები ტკბილი; დავიხარებ; радоваться; о боли: униматься: იეზეკ. 25—6; ბარლ. 4—12, ნახე მომეცხრობა; **მომცხრომელი**, მიმ. მოხარული, ბარლ. 4—32, радующійся.

მოძაბუნება (ვი), ზ. უ. დავჭხრაგნე, угнѣтать.

მოძაგება (ვა), ზ. მ. მოვაძულებ, შევაზიზღებ, внушать отвращеніе, отвращать, (მოვიძაგებ, -გე), ზ. მიჩ. მოვიძულებ, შევიზიზღებ, гнушаться, презирать; возненавидѣть; ლევიტ. 20—22; ვეფხ. 214; სიმ. ვახტ. 214; ქილ. 259 (მოვსძაგდები, -დი); ზ. ვე. შევსძაგდები, мовсдѣлаюсь; стать ненавистнымъ; (მომძაგდება, -გდა, ან მომძაგებია, -ბოდა); я получилъ отвращеніе къ нему; დაბად. 26—29; ქილ 545; **მოძაგებული**, მიმ. презрѣнный, თავი მოძაგებული მჭონდა, ლევიტ. 63, я возненавидѣлъ себя.

მოძალადე, ს. дѣлателя злодѣянія, ბიბლ. ნაკვეთ. ველი, притѣснитель, გორგ. 164; 2 ქართლ. 569.

მოძალე, ს. мужественный, храбрый, тиранъ.

მოძალეობა (ვჰმო), ზ. უ. дѣлать злодѣяніе, дѣлать насиліе; употребить силу, угнѣтать.

მოძარცვა (ვს), ზ. მ. მოვჰკლავ, ავკური, мовзли,

გაქურეხ, снимать, сдирать, разграбить; ისხ. 5—5. მოუძარცვიმ, -ცვი, оголять, (მოუძარცვები, -ვ), ზ. თვ. მოუგლეჯდნი, მოუხდები, сниматься, сдираться; მოუძარცვის საბურველი, снимается покрывало; 2 კორ. 3 — 16; **მოძარცვილი**, მიმ. оголенный, დაბად. 38—14.

მოძახება (ვე), ზ. მ. დაუძახებ, звать, кликать.

მოძახილი, ს. ხმა გალობაში, теноръ, იგური № 36, 5, 1878 წ; запѣвало.

მოძგიბვა (ვ), ზ. უ. подмерзнуть.

მოძებნა მოუსძებნი, -ბნე, ზ. მ. მოუნახავ, искать, отыскивать, ხუმ. 21—4; მატ. 2—13; ფსალ. 26—8; ქიმ. 31, რუსული 373; (მოვიძებნები, -ნე, მივიძიები, -ძიე, ზ. ვი. მოვიხმები, გამოვიძიები; отыскиваться, **მოძებნილი**, **მოძიებული**, მიმ. отысканный, მოიძიენ მშვიდობა, ищите спокойствія, 1 პეტრ. 3—12.

მოძებნარი, ს. მძებნელი, отыскатель.

მოძევება (არ მოუძევება, ნ. ღება), ზ. თვ. არა აქვს, не имѣть.

მოძევება არ მოუძევება, არ მოუძევს, ზ. მიწ. არა აქვს, არ გააჩნდება (მარცის იხმარების უკუღმიოდ), не имѣется у него.

მოძევება (ვე), ზ. მ. вприскать.

მოძენა მოვიძენ, მოუსძენ, -ძინე, ზ. მ. შევიძენ, შევიმატებ, пріобрѣтать, შევმან ბოროტმან მოგვძინა, злая судьба навлекла на насъ это, 1 ქრონ. 53.

მოძველო, ზედ. მცირედ ძველებული, старовато.

მოძიება (ვი), ს. მოძებნა.

მოძილე, **მოძინარი**, ზედ. მძინარი, спящій, აღქმ. 216; **მოძინარობა**, ს. ძილი, сонъ, сніаніе, (ვ), ზ. უ. მძინავს, спать, ქილ. 302.

მოძილი, ზედ. მძინარე, сонный.

მოძვირო, ზედ. მცირედ ძვირი, дороговатый; скуповатый.

მოძლება (მოუსძლებ, მოუსძელ), ზ. მ. ითქმის მოხუცთათუს, კარგათ ვარ, ცხლებ; о старыхъ: жить быть здоровымъ.

მოძლევა (ვი), ზ. მ. დაუსძალავ, мочь, имѣть силу.

მოძლევა (ვი), ზ. მ. მოუსცემ, отдавать.

მოძლიერება (ვუსძლიერები), ზ. ვი. усилиться.

მოძმარება (ვი), ზ. მ. დაუძმარებ, заставить киснуть, (ვუსძმარები), ზ. ვი. დაუძმარები, დაუსქნაკები, киснуть, **მოძმარებული** ღვინო, кислое вино.

მოძმაცება (მოუქმაცებ, -ცე), ზ. მ. მოიმზაკვრებ, ухищряться, строить козни, умышлять зло.

მოძმე, ს. ნათესავი, знакомый, მეგობარი ან მეზობელი, собратъ, другъ, товарищъ; გამოხ. 3—22; 11—2; ფსალ. 30—11; 78—4; ქილ. 435; ჩონგ. 142, **მოძმობილება** მოუძმობილდები, ზ. ვი. გაუმეგობრდები, здѣшнимъ образомъ, подружиться, побрататься, აფხ. 866.

მოძნელება (ვი), ზ. მ. затруднять.

მოძნელო, ზედ. არ ადვილი, მცირედ ძნელი, трудноватый.

მოძოვა (ვუძოვ, -ვე), ზ. მ. ვუძოვებ, пасти, გამოხ. 22—6.

მოძოვება (ვძოვებ, -ვე), ზ. მ. ვძოვებ, пасти, გამოხ. 22—5; 1 ქრონ. 293; ქილ. 97.

მოძრავი, ზედ. რაც იძრვის, движимый, დან. 3—79; მოძრავი სხეული, движущееся тѣло; მოძრავი ქონება, ე. ი. მონაგარი, მონაგები, თორი ნათი, გარნა უძრავი ქონება არის მამული, სახლი, ვენახი, სამ. ვახტ. ბუნ. კ. 99; движимое имѣніе, **მოძრავობა**, **მოძრაობა**, ს. движеніе, подвижность, (ვუმოძრავობ, -ვე), ზ. უ. ვიძრვი, ვიცვლი აღგილს, მიმოვიქცევი, двигаться, 1 ქრონ. 43; მარკ. 1—32; მოძრავობა ვაჭრობისა, движеніе торговли.

მოძრობა ვაძრობ, -ძერ), ზ. მ. ავაგლეჯ, ავაძრობ, сдирать, снимать, (მოუსძვრები, -ძვერ), ზ. ვი. მოუგლეჯდები, сдираться.

მოძრომა (მოუსძვრები, -ძვერ), ზ. უ. ძრომით მოვიდივარ, ползти.

მოძრცვა (მოუქსძრცვავ, -ვი), ზ. მ. გავაძრობ, მოვაძრობ, сдирать, срывать, 1 ქრონ. 309; -ღობესა, снять заборъ, მარკ. 1—30; მოძრცვა სადგურულისა, снять покрывало.

მოძულე, ზედ. სიძულილის მქონე, ненавистникъ, 2 სჯული 30—7; **მოძულება**, ს. მძულვარება, სიძულილი, ненависть, (მოვაძულებ, -ლე), ზ. მ. მოვაძაგებ, შეუზიზღებ, внушать отвращеніе, ненависть, (თავს მოვაძულებ, ე. ი. თავს ვიწყენ, ბეზარს მოვიგებ, надоѣдать, наскучить кому; თავი მომძულა, онъ внушилъ мнѣ ненависть къ себѣ; (მოვიძულებ, -ლე), ზ. მიწ. მოვიძაგებ, შეუძულებ, презирать, ненавидѣть; მომძულა, онъ возненавидѣлъ меня, დავით. 2; (მოუსძულდები, -დი), ზ. ვე. მოუსძაგდები, находиться въ презрѣніи, ეფეს. 5—28; ვისრ. 48, 147; მომძულდა, я получилъ отвращеніе къ нему; **მოძულებული**, მიმ. возненавидѣнный, მოგძულებულ ვარ, онъ возненавидѣлъ меня, ვისრ. 176.

მოძუნძულება (ვქ), ზ. უ. идти мелкою рысью.

მოძუნწება (ვქსძუნწდები), ზ. თვ. становиться скупымъ.

მოძუნწო, ზედ. მცირედ ძუნწი, скуповатый.

მოძღვნა, ს. მოძღუნა.

მოძღვანება (ვი), ზ. მ. მოვიყვან, нести, (ვუ), ზ. მიწ. მოვუტან ან გამოვუგზავნი მისართმევად, приносить или посылать въ подарокъ, ქილ. 138; მომიძღვანებ, приводишь ко мнѣ, посылаешь мнѣ; ქიმ. 10; ფილიპ. 4—16; (მოვიმძღვანებ, -ნე), ზ. მიწ. ზ. მიწ. თან მოვიყვან, приводить съ собою, სიბრძ. 52.

მოძღვარი, **მოძღუარი**, ს. მასწავლებელი, მწვართნელი, ღმრთგებელი; სულიერი მამა; учитель, наставникъ; духовникъ. **მოძღვართ-მოძღვარი**, благочинный надъ монастырями; **ხუროთ-მოძღვარი**, архитекторъ, **ეზოს-მოძღვარი**, домоправитель, дворецкій; **მოძღვარი მენავეთა**, капитанъ корабля, 1 ქრონ. 208; მრავ. 99; **მოძღვრება**, -**რობა**, ს. სწავლა, ღრიგება; поученіе, наставленіе; ისხ. 24 — 13; მატ. 7—28; 15—2, 3; **მოძღვრება**, **მოძღვრა** (ვუ, ვმოძღვრი, -რე), ზ. ვასწავლი, ვსწვრთნი, ღვრიგებ; наставлять, 1 ქრონ. 289; კოლას. 1—28;

3—16; მარკ. 2—121; **მოძღვრისეული**, ზედ. наставничій, ბუკ. 14.

მოძღვნა, მოძღუნა მოვუძღვნი, -ძღვენ, ზ. ვ. მოვართმევ ან გამოვუგზავნი ძღვენს; приносить, присылать въ даръ; 2 ქართლ. 190; სიბრძ. 160; რუსულ. 981; მოგიძღვნი ნაოლად ამბავსა, дому искренно о происшествіи, ქილ. 216. ამდენი კარგი მოუძღვის უენ ზედა ამ ქარიშ, დავრ. 92; этотъ странникъ столько добра оказалъ намъ, **მოძღვნება**, ს. ძღვენი, приношеніе, რუსულ. 983.

მოძღოლა მოვუძღვი, -ძღე; მოვუძღვები, -ძღე, ზ. უ ათ მოვჰყვები, сопровождать кого; დავით. 24—26; გორგ. 314; მომიძღე, веди меня, проводи.

მოწაბლე, -ბლო, ზედ. წაბლის ფერი, каштановый (напр. цвѣтъ волосъ); მარკ. 2—70.

მოწადება ვი, ზ. ვ. მოვისურვებ, желать, захотѣть, მომწადება, -ია, мнѣ захочется, ვისტ. 75, 115.

მოწადინე, ს. მოსურნე, წადიერი, желатель.

მოწადინება ვი, ზ. ვ. მოვისურვებ, მოვინდომებ, желать, захотѣть; მოიწადინა თქვენთან ლაპარაკი, онъ пожелалъ съ вами поговорить. ვი, ზ. ვ. მოვასურვებ, მოვასდომებ, заставить желать что, заохочивать.

მოწათხვა ვ̈ჭ, ზ. ვ. напрягать, натягивать.

მოწალვა ვ̈ჭწალავ, -ლე, ზ. ვ. დავთუთქავ კომბოსტოს წნილად ჩასადებლად, обдать кипяткомъ капусту для соленія.

მოწამე, ნათს. ბრუნ. მოწამის, ს. წამებული, ცხონებული სარწმუნოებისათვის, მართვარი, мученикъ, **მოწამეობა**, ს. წამება, ცხონება, ღვწილი მოწამისა, страданіе, мученичество.

მოწამე, ნათს. ბრ. მოწმის, სახელ. მრ. მოწმენი, ს. თვალით მხილველი, свидѣтель, მატ. 18—16; საქმ. 1—22: свидѣтель, სამ. ვახტ. 6. 12. 13.

მოწამლვა ვ̈ჭ, ზ. ვ. მოსაკლისებელს საწამლავს მივსცემ; отравить; заколдовать, მოვიწამლები, -ლე, ზ. ვ. საწამლავს დავლევ, თავს მოვიკლენებ საწამლავით, отравиться, მოუწამლავთ, они отравили его, ვრცით. 2—268; **მომწამლავი**, ს. отравитель, სამ. ვ. 252; **მოწამლვა ჰაერისა**, заразить воздухъ; -ისრისა, ვისტ. 35, напитать стрѣлу ядомъ.

მოწამეობა, მოწამობა, ს. მონამე.

მოწანწალე, ს. მოხეტიალე, бѣглый, бродяга.

მოწაღმართ, ზზ. პირ-დაპირ, противуположно, ვისტ. 9; **მოწაღმართება, -თობა**; ს. პირდაპირობა, противуположность, ვისტ. 50.

მოწაფე, ს. მოსწავლე, მოგირდი, სწავლის მომსმენი; სულიერი შვილი; ученикъ, духовный сынъ или дочь; **მოწაფეობა**, ს. მოგირდობა, ученичество.

მოწბა (მოვსწბ, -ბე), ზ. ვ. შევსრუტავ, вбирать въ себя жидкость.

მოწბილება (ვ), ზ. ვ. сконфузить.

მოწდა (მოვსწდი, -წადე), ზ. ვ. ღვინოს ღვარსმ, наливать вино, მოვიწდი სალვინეს. пить вино изъ кувшина, ნ. მოწვდა.

მოწდომა, ნ. მოწადება.

მოწება მოვიწებ, მოვიწებე, ზ ვ. წებოს მოვუსვამ, клеить, склеивать.

მოწევა მოვჰწევ, -წიე, ზ. ვ. მოვსდგამ; მოვიზიდავ; მოვჰხრი მოვჰკვეთ, მოგლ. ხვნა; придвинуть; пригнуть; согнуть въ дугу, ставить; ვრცით 102; ავეთ მოსწიე სკამი, придвинь сюда стулъ, მოვსწევ თამბაქოს, курю табакъ, მოვსწევ ბერნუთს, нюхать табакъ, მოვიწევ. -წიე, ზ ვ. მოვიდგამ სკამს ახლოს. მოვალ ახლოს, подвинуться, приблизиться, **მოწეული**, ზედ. придвинутый.

მოწევა ვ̈ჩევ. -წიე. ზ ვ. მივსწვდები, მივალ დანიშნულს ადგილამდინ, მოვეწევი, მივსწვდები, მოვახლოვდები, მოვახწევ; მოვაღწევ, მოვატყვევებ. შევამთხვევ: достигать, доходить; догонять; приближаться; навлекать, напускать, подвергать; იხ. 7—17, 18; 10—12; 24; 31—2, რუსულ. 319; მოვიწევ განსაცდელსა, навлечь на кого бѣду, несчастіе, ანდრ. 142; მოვიწევ ღვთის რისხვას ვისზედმე, навлечь на кого гнѣвъ Божій, დარეჯ. 21; მოწია ჟამმა, наступило время, ძლივს რის ყოფით ავიძელი მოვიწიე, насилу я дошелъ до этого мѣста; მოიწიეს, სამღ. წვრილ. მოიწიენს, достигли, დაბად. 8—2; უღვთოდ ვერას ვერ მოვიწევ. ე. ი. უღვთოდ ვერას ვიქმ, безъ помощи Бога ничего не подѣлаю, ვეფხ. 179, ავიძიმდე მომწია ღმერთმა მშვიდობით, съ Божьей помощью я дожилъ до этого времени, მოიწია ადგომამ, свѣтлый праздникъ приближался; ეს საქმე ჩემს თავზედ მე მოვიწიე, это дѣло я навлекъ на себя самъ; ქილ. 121: მოვჰწევ. -წიე, ზ. ვ. მოვეწევი. догнать, нагнать, უკან მომწიეთ მოანი, вы послали въ догонку за мною рабовъ, ვეფხ. 292; 2 ქართლ. 519; მოვიწევი. -წიე, ზ. ვ. მოვალ დანიშნულს ადგილამდინ; მოვახლოვდები; მოვმწიფდები, მოსავალი დამწიფდება, შემოვა; доходить, приближаться; поспѣть, созрѣть. მოწია ჟამი, наступило время, მოიწია ჭაბუკი, пришелъ въ возрастъ, თქვენკენ გული უფრო მამიწევდა (მომიწევდა), сердце мое болѣе влекло меня къ вамъ, კაც 60; ცოლი მიგვეწია 88, სარიდ, грѣхъ попуталъ насъ, მოვეწევი, -წიე, ზ. ვ. დავეწევი: догнать, настигнуть кого; ვისტ. 21; ვეფხ. 600; მომეწიეთ; они догонятъ меня, ვეფხ. 600; მოვეწევი ვარ. я достигъ, я дожилъ, დარეჯ. 2—5; **მოწეული**, მიმ. спѣлый.

მოწევნა მოვსწევნი. -ნე), ზ. მოვსწევ. მოვეწევი, догонять, **მოწევნილი, მოწევნული**, მიმ. достигшій; предстоящій, близкій; спѣлый, поспѣлый; ჟამი მოწევნულ არს, наступило время, ლუკ. 21—8; **მოწევნადი**, ზედ. მომავალი, наступающій, ვეფხ. 1044; ვისტ. 25, 26; **მოწევნება** (ვ), ზ. ვ. გავგზავნი მოსაწევნად, отправить въ догонку, რუსულ. 310.

მოწერა (მოვჰსწერ, -რა), ზ. ვ. წიგნით ან წერილით შეკითხობით ვისმე რასმე, писать кому письмо, сообщать кому что письмомъ, (მოვაწერ ხელსა), ზ. ვ. ხელს ჩავწერთავ, подписывать, приложить руку, (მოვიწერები, -რა), ზ. ვ. писать кому письмо; подписываться; **მოწერილი, მონაწერი,** მიმ. подписанный; писанный.

მოწეწა (მოვუწეს სიმღერით წერილში მოუწეხედ, მარკ. 11—16), ზ. ვ. ვუძახი, მოვუწოდ, მოვუხმობ, звать, призывать, მარკ. 21 — 4; ლუკ. 7—23; იოან. 25—29, მარკ. 10—49.

მოწეწე. ს. სიმღერებითი რიგთაგანი, монахъ-пѣвецъ; ან წყვილი რომლისამე სიმღერებისა; чинъ духовный; членъ общества, монахъ, монахиня, 1 ქართლ. 440; 2 ქართლ. 85.

მოწვა (მოვსწვავ, -ვსწვი), ზ. ვ. გარდავსწვავ, დავსწვავ, გავახდგურებ ცეცხლით; შევსწვავ მწვადს, вымечь; поджарить; მოსწვა ქალაქი, онъ сжегъ городъ; (მოვიწვი, -ვიწვა), ზ. ვ. დავიწვი, შევიწვი, сгорѣть; поджариваться; **მოშწვარი,** ზედ. сожженный; сжаренный; მოშწვარი თევზი, изжаренная рыба. [пичество.

მოწვალე, ს. мученикъ; **მოწვალეობა,** муче-

მოწვართვა, მოწვრთნა (მოვსწვართავ, -თე; მოვსწვრთნი, -ნე), ზ. ვ. ვასწვლი, დავრიგებ, учить, наставлять; დარეგ. 2—82.

მოწვდა (მოვიწვდი, მოვიწვდე), ზ. ვ. ხმალს გავიშიშვლებ, обнажить мечь; **მოწვდილი,** მიმ. обнаженный, რუსუდ. 705; ქილ. 53, 396.

მოწვდენა (ვიწვდენ, -დინე), ზ. ვ. ხელ და ხელ მივსცემ; მივსწვდები, передать; доставать, досягать, хватать.

მოწვდომა (მოვსწვდები, -დი), ზ. ვ. მივსწვდები, მივუწვე, მივხვდები, доставать, хватать, 2 ქართ. 101.

მოწვევა (მოვიწვევ, -წვიე), ზ. ვ. მოვიპატიჟებ, მოვიხმობ, приглашать, звать; მოვიწვევ განსაცდელსა, навлечь на кого несчастье, (მოვიწვევ, -წვიე), ზ. მიმ. მოვიხმობ, მოვიპატიჟებ, пригласить къ себѣ, звать, რუსუდ. 340, 449; გორგ. 43; **მოწვეული,** მიმ. приглашенный.

მოწველა (მოვჰსწველ, -ლე), ზ. ვ. ვსწველ, доить, (მოვიწველი, -ლე), ფურთხივის: ვიწველი, მოვსცემ რძეს წველით, доиться, давать молока.

მოწვენა (ვი), ზ. ვ. придавить чѣмъ.

მოწვიმვა (მოსწვიმავს, -მე), ზ. ვ. მოვალს წვიმა, дождить, ქილ. 503, **მოწვიმული** ქვეყანა, страна орошаемая дождемъ, ვისრ. 96.

მოწვნევა (ვიწვნევ, -ნიე), ზ. ვ. წვნად გარდავაქცევ; ქაფს მოვჰხდი, обратить въ бульонъ, ქილ. 11; снять жиръ съ бульона; სამზ. 71.

მოწვრთნა (მოვსწვრთნი, -ნე), ზ. ვ. დავრიგებ, გავსწვრთნი, наставлять, научать, **მოწვრთნილი,** მიმ. გაწვრთნილი, განათლებული, თავაზიანი, образованный, учтивый, **მოწვრთილობა,** ს. განზრილობა, учтивость, вѣжливость, ვისრ. 109; დარეგ. 87.

მოწთობა (მოვიწთობ, -თე), ზ. ვ. დავალევნებ, накапать, наливать каплями; იოველ. 3—18; მოწთომა, ნ. მოწვდომა.

მოწიგნარი, ს. მწიგნობარი; ვისრ. 160.

მოწითლება (ვი), ზ. ვ. подрумяниться.

მოწითანა, მოწითლო, ზედ. მცირედ წითელი, красноватый.

მოწინავე, ზედ. передовой; -კაცი.

მოწილე, ს. მოზიარე, წილის მქონებელი, участникъ въ долѣ.

მოწინააღმდეგე, ს. противникъ, -ება, оппозиція.

მოწიფება, მოწიფვა (მოვიწიფები, -ფე), მოვიწიფები, -ფე), ზ. ვ. ნაყოფითოვის: მოვალ; მოვიზრდები; ჭაბას მოვალ, созрѣть, поспѣть; придти въ возрастъ, возмужать; ვეფხ. 316; 326; რუსუდ. 426; მომწიფნეს (მომწიფეს) მე ღღენი ჭირისა ჩემისა, они возстали на меня въ день бѣдствія моего, ფსალ. 17—18; ღ მომწიფნეს მე მახენი სიკვდილისანი, сѣти смерти опутали меня, ფსალ. 17—5; მარკ. 2—191; 2 მეფეთ. 22—19, **მოწიფული, მოწიფებული,** მიმ. ზედმოხული ხილი; ჭაბაკერი, возрѣвшій, созрѣлый; взрослый, возмужалый; **მოწიფებულობა, მოწიფულობა,** ს. ჭაბაკობები, возмужалость; რუსუდ. 254, 274.

მოწიწება, ს. კრძალვა, რიდი; благоговѣніе, почтеніе, уваженіе, боязливость, მოწიწებით, съ благоговѣніемъ, ვეფხ. 808.

მოწიწკნა (ვიწიწკნი), ზ. ვ. сковырять.

მოწკაპება ან მოწკაპწკაპება (ვი), მოვასხამ წყალს, перепрыскать.

მოწყალე, ს. მოწყალე, გულ-ხმკვილი, милостивый, სამს. 12—10; გამს. ვეფხ. თ. 5; მოწყალედ, ზზ. ხელგარლად, მეგობრულად, милостиво, дружески, სამს. 28—7; ტრიმ. 64; ქილ. 304; **მოწყალობა,** ს. გულჩვილობა, გულის სიწუნარე, мягкосердіе, милость, მარკ. 1—147, благопріятность.

მოწყლო, ზედ. პატარა, მცირე; тонкій, малый.

მოწყმასნვა ვჰ, ზ. ვ. слѣтать; городить пустое; მოვიწყმასნები, ზ. თე. прилетаться; ქილ. 199.

მოწყმება (ვიმოწყმებ, -მე), ზ. ვ. დავიჭერ, შევიმოწმებ, შევიკრებ, заѣрять, засвидѣтельствовать; свѣрять; (ვი), ზ. დავიმოწმებ, подтвердить показаніе кого либо, აღმ. 91; (ვიმოწმები, -მე), ზ. თე. დავიმოწმები, свидѣтельствовать, ვისრ. 169; მემოწმების, подтверждаетъ мое показаніе, ვეფხ. 958; (ვი), ზ. მიმ. მოვიყვან მოწმედ, ссылаться на кого, ставить кого свидѣтелемъ, ვეფხ. 176, სამ. ფსალ. 241; 1 ქართლ. 10; ვისრ. 129; ღმერთს ვიმოწმებ, призываю Бога во свидѣтели, გული არ ეწმოწმების ენასა, ვისრ. 177; одно думаетъ, другое говоритъ.

მოწმენდა (მოვსწმენდ, -მინდე), ზ. ვ. ცარვსხოც, მოვასუფთავებ, стереть, счистить; (მოვიწმენდ მაგალ ცრემლსა, ოფლს, обтереть слезы, потъ, ტრიმ. 176; **მოწმენდილი,** ზედ. обтертый, მოწმენდილი ცა, ясное небо; რუსუდ. 138.

მოწმიანი, ზედ. имѣющій свидѣтеля.

მოწმობა, ს. წერილი დასაჭერმარიტებელი, დასამორწმუნებელი; დაჭერმარიტება; დაჭერმარიტების

წერილი; свидѣтельство; аттестатъ; მოწმობის მიცემა, выдать кому свидѣтельство, სვ. ვახტ. 204, **მოწმობილი**, прил. свѣренный.

მოწმობა (ვ) (მოწმობ. -მე), ф. в. дѣлать свидѣтельствовать.

მოწო, м. съ лыкомъ тонкая, плата на слупленной корѣ съ дерева; ქიზ. ლ; სხ. ლ.

მოწოდება (მოვიწოდებ, -და), ф. в. звать, кликать, подавать; მოიწოდე, подай мнѣ.

მოწოდება (ვ), ф. в. признать; მოგიწოდებენ შენ, зовутъ тебя, **მოწოდებული**, призванный, ჩახნ. 89.

მოწოვება (ვ), ф. в. вскармливать грудью.

მოწოლა (მოვიწვები, -წექ), ф. у. ложиться, придавить, прижать, притѣснить, налегать; მოწვა ხალხი, народъ привалилъ, გულზედ მომიწვა მსუქანი საჭმელი, жирная пища обременила мой желудокъ; (მოვჰსწვები, -წევ), ф. у. лечь, прилечь, გულზედ სწვდა მოჰსწოლია (მომწოლია), грусть отяготила его сердце; კიდია 8; მოვუწვები, -წევ გვერდს), ф. у. ложиться къ кому либо, სხ. ვახტ. 62.

მოწონა (მოვჰსწონ, ან მოვჰწონივარ, მოვჰწონოდი), ф. в. хорошо мнѣ кажется, я нравлюсь ему, (მომწონს, -ნდა), ф. у. хорошо мнѣ, тебѣ, ему, это мнѣ нравится, это мнѣ не нравится, ყველას მოსწონს, онъ всѣмъ нравится, თავი მოსწონს, онъ гордится собою, (მომწონხარ, მოგწონივარ, მოჰწონს), ф. у. хорошо мнѣ, ты нравишься мнѣ, я нравлюсь тебѣ, онъ нравится ему, რუხულ. 633; **მოწონება** (ვწონებ. -ნე), ф. в. хорошо мнѣ, заставить одобрить, стараться понравиться кому, გუშ. 29; სიბრ. 158; რუხულ. 792; (მოვიწონებ; -ნე), хорошо мнѣ, одобрить, похвалить, (მოვუწონებ, -ნე), ф. в. хорошо мнѣ, одобрить, похвалить чье поведеніе, дѣйствіе, გორგ. 128, (მოვიწონები, -ნე), ф. в. хорошо мнѣ, быть угоднымъ, нравиться кому, მომიწონა, понравилось мнѣ, 1 ქრონ. 328; სიბრ. 158; (მოვსწონდები), ნახე მოსწონდარ; **მოწონება** (მოვიწონებ ვინმეს), ф. в. дѣлать угоднымъ, приноравливать, приспособлять что ко времени; 1 ქრონ. 328.

მოწრფელება (ვ მიწის პირს), ф. в. пахать, удобрять землю, იხილ. 28—25.

მოწურვა (ვ), ф. в. вытереть, вытирать, обтереть, (მოვიწურავ ცრემლს), ф. в. вытереть, обтереть себѣ слезы, ვეფხ. 886, მოურ. 70.

მოწურვა (ვჰ), ф. в. приближаться, (მოვიწურვი, მოვჰწურვი, -ვე), ф. в. приближаться, приблизиться, რუხულ. 139; 779; ლარეკ. 57; მოწურვილვარ, я достигъ, приблизился, მამწურებს, т. е. мучитъ, мнѣ, ვეფხ. 600.

მოწურთნვა (მოვსწურთნე, -ნე; მოვსწურთნი, -ნე), ф. в. точить, наточить.

მოწურილო, прил. мелкій, тонкій.

მოწუწნა (ვჰსწურწნი), ф. в. съѣсть; облизать.

მოწუწვა (ვჰ), ф. в. набрызгать.

მოწუწვება (თავს მოვი), притвориться скупымъ.

მოწუწუნება (ვჰ), ф. у. брюзжать.

მოწუხვა (მოვსწუხავ თვალსა), ф. в. зажмурить, сощурить, зажмурить глаза.

მოწყალე, прил. добрый, милостивый, მწყალობელი, благодѣтель, მოწყალების მომქმედი, дѣлающій милостыню, милостивый, მოწყალეო ხელმწიფევ, милостивый государь, უმოწყალესი, всемилостивѣйшій, **მოწყალება**, ს. добродѣтель, милосердіе, благотвореніе; милостыня, подаяніе; მოწყალების თხოვნა, просить милостыню, ლხ. 84; **მოწყალება, მოწყალეობა** (ვჰმოწყალებ. -ლე, ვჰმოწყალეობ -ლეფევ), ф. у. оказывать милость, ქიმოთ. 39, ვეფხ. 908; оказывать милость; მოწყალების თხოვით, милостивымъ взоромъ, რუხულ. 896.

მოწყდომა (მოვსწყდები, -დი), ф. в. отрываться, оторваться, отдѣлиться, отдѣляться; მოვჰკლავდები; მოვკვდები, მოვეხანები, истребляться, погибать, умирать; обрываться, отрываться, перерываться; терять, лишаться; уставать, ვახტ. 45, მატ. 2—21; 8—32; ლხ. 16—3; ქილ. 304; რუხულ. 8—37; სრულად მოვსწყდე სამოთხეს, ვეფხ. 132, если бы я совершенно лишился рая, ხუთარი ამაზედ მოჰწყდა, на этомъ прервалась бесѣда; ქილ 304; მუცელი ან წელი მოსწყდა, выкинула ребенка, ლხ. 14, ვახტ. 60, სვ. ვახტ. 51; უშვილოდ მოსწყდა, онъ умеръ не оставивъ наслѣдника; родъ его перевелся, ორსავე მხრისაგან მოსწყდნენ მრავალნი, съ обѣихъ сторонъ было убито множество, კისერი მოგწყდეს, чтобъ тебѣ свернуть шею, წელი მომწყდა, я утомился, выбился изъ силъ, ფარად. 11; სულთაგან მოვსწყდები, я умираю, ვიპრ. 154; **მოწყდომილი, მონაწყდომი**, прил. истребленный.

მოწყენა, სხ. скука, (მოვაწყენ, -ნე), ф. в. надоѣсть, наскучить, тоска мнѣ грызетъ, онъ ему надоѣлъ, მომაწყენ, наскучаетъ, надоѣдаешь мнѣ, რუხულ. 540; (მოვიწყენ, -წუნე), ф. в. скучать, (მოვსწყინდები, -დი), ф. в. скучать, дѣлаться скучнымъ, соскучиться, ქილ. 240; სოფელში ცხოვრება მოჰსწყინდა, ему надоѣло жить въ деревнѣ; (მოვიწყინებ, -ნა; მოვიწყინდები, -დი; მოვიწყენია), ф. в. скучать, соскучиться, ერისთ. 206; ვეფხ. 49, სიცოცხლე მოჰსწყენია, надоѣла ему жизнь, მომწყენი ხარ, მოგწყენი ვარ, ვეფხ. 54, ты надоѣлъ мнѣ, я надоѣлъ тебѣ, ვიპრ. 176; **მოწყენილი**, скучный, სიბრ. 153; რუხულ. 936; სოფლური მოწყენილი, ვიპრ. 29, печальная жизнь, მოწყენილი ფბელთბისგან, соскучившійся отъ болтовни, ლხ. 50.

მოწუა (მოვუწუ, -წუ), ზ. ვ. გარდვუწუ, წყვით მოხვევ, отмѣрить, отмѣривать, горг. 112; ქილ. 184; ანტონ. 3—23; მომწუეს, მომწუო, отмѣривается мнѣ, მატ. 7—2; მარკ. 7—23; ლუკ. 1—38.

მოწუდევა (მოვწუდევ, -ღე), ზ. ვ. დავხშავ დავხშობ, დავკეტ სახლში ან სპასკიროში, заключить, запереть.

მოწუეტა, მოწუეტა, ს. истребленіе, 1 ქრონ. 501; ვისრ. 51; (მოვსწუეტ, -ვიტე), ზ. ვ. მოვკლეტ: მოვხვარი, ამოვგდებ, მოვსრავ; მოვაკლებ; сорвать; истребить, искоренить, перебить; прекратить; ფსალ. 77—31; მატ. 10—28; 24—9; სიმ. 27—12, тогда мнѣ сталъ, о птицахъ: оторвалъ голову; მოწუეტა ყვავილისა, сорвать цвѣтокъ, მოწუეტა თვალისა, оторвать глаза, ვეფხ. 478, 1566; მოვიწუედ გულისაგან, забыть, ვისრ. 51, 161; მოწუეტა ხორცისა, изнурить тѣло; 1 ქრონ. 72; წელი მოიწუეტა, онъ надорвалъ себѣ поясницу; მოვიწუედ გული, надрываю сердце, наношу себѣ сердечную рану, მოვუწუეტ სიტყუის, прервать чью рѣчь, მახვილმა მომწუედოს, да истребитъ меня мечъ; ანტ. 6—4; **მოწუეტილი, მოწუეტლი**, მიმ. оторванный, истребленный; изнуренный; ვისრ. 25; **მონაწუეტი**, отрывокъ., მოწუეტილვარ, я истребленъ; я измученъ, ვისრ. 25; მოწუეტილი მშობელთაგან, оторванный отъ родителей; ვისრ. 34; **მოწუეტილი**, ს. выкидышъ, б. მოწყდომა.

მოწუინარება (ვი), ზ. უ. მოვიწუენ, скучать, ქილ. 462.

მოწუინება, სზ. скука, (ვი), მოვიწუენ, скучать, რუსუდ. 242; (ვ), ზ. ვ. შევაწუენ, მოვაწუენ, наводить на кого скуку; მომაწუინებ, -ნე), ზ. მიმ. გამაბეზრებ, наскучаешь мнѣ, ვისრ. 84; მოვსწუინებით, მომწუინება, ს. მოწუენა; მოვსწუინები ვარ, я надоѣлъ ему დარეჯ. 87.

მოწულვა (მოვჭსწულ, -წულ), ზ. ვ. დავაწულებ, დავჭრი, დავჭკოლე, уязвить, ранить; 1 ქრონ. 188; ერისთ. 2 —116; სჯული. 32—39; მოვიწულე გული, умирать; ვეფხ. 755; მოვაწულე გული, сокрушить, опечалить, (მოვიწულები, -წულ), ზ. ვ. დავსწულულები, დავიჭრები, быть уязвлену, ქილ. 480, ვისრ. 56.

მოწუნარება (ვ), ზ. ვ. მოვამშვიდებ, მოვამღრძნებ, утишать, успокоить, მოვსწნარები, -დი), ზ. ვ. მომშვიდები, пратихнуть, присмирѣть; ვისრ. 28.

მოწუობა (მოვწუობ, -წუე), ზ. ვ. დავაწუობ, მოვალაგებ, убрать, установить, привести въ порядокъ, украшать; ეს არაკი ამისთვის მოვაწუე, эту повѣсть потому я привелъ, ქილ. 196; სამკაული არა მოაწუობს, на немъ небило украшеній, რუსუდ. 493; მოვიწუობ (-წუე), მოვიმარაგებ; მოვიმაგრებ, устроить себѣ, закрѣпить за собою, 2 ქრონ. 179; (მოვაწუობ) იგორ № 4—5 (1878), устроиться, убраться: მოწუო ხელი, онъ получилъ помощь, გორგ. 102, (მოვაწუობ), -წუე), ზ. ვ. გარშემოვაწუებ, обложить, обкладывать, 2 ქრონ. 383; მოვაწუო ვარ, онъ украсилъ, убралъ меня, რუსუდ 494; **მოწუობილი**, მიმ. прибранный, -ხატვა, складная рѣчь, მოვაწუობ დანას პირს, выточить ножъ, რუსუდ. 871; **მოწუობულობა**, ს. убранство, устройство, სახლი თავის მოწუობილობით, домъ со всѣмъ убранствомъ, 2 ქრონ. 199; ანტ. 2—56; ვარშ. 177.

მოწურომა მოვსწურები, -წურ), ზ. ვ. გავწურები, посердиться.

მოწურომება (ვ), ზ. ვ. разсердить.

მოწუურება (ვ), ზ. ვ. წყურვილს ვაუცებ, возбудить жажду; მომწუურდება, -დე), ზ. უ. начинаю жаждать, (მოვაწუურები, -რე; მოვსწუურდები), ზ. თვ. წუურვილი ამეშლება, захотѣть пить, გამოცხ. 7—6, **მოწუურვებული**, მიმ. жаждующій.

მოჭაბუკება (თავს მოვი), ზ. ვ. молодиться.

მოჭადრაკე, ს. ჭადრაკის მოთამაშე, игрокъ въ шахматы, დარეჯ. 97; ვეფხ.

მოჭაკე, ზედ. მუბოზარი, ბოში сластолюбивый, волокита.

მოჭამა, ნ. მოჭმა.

მოჭარბება, სზ. излишество, (მოვჭარბებ, -ბე), ზ. ვ. გარდვჭამაცებ, შეცის შეცდე გავხდი, дѣлать излишнимъ. (მოვხჭარბდები, -დი), ზ. ვ. გარდვემატები, дѣлаться излишнимъ, სიბერემდინ კაცსა ხუთასა არ მოსჭარბდების, вѣкъ живи, вѣкъ учись; მოჭარბებული, მიმ. излишній, ვისრ. 134.

მოჭდობა (მოვეჭდობი, -ღე), ზ. ვ. მოვეხვევი, გულზედ დავეკვრი, обнять, მოვჭდო გულზედ, повисъ ему на шею; ვეფხ. 220; 1445; ქილ. 378; მოეჭდო გულზედ ხელი, онъ скрестилъ на груди руки; დარეჯ. 76; რუსუდ. 988; ხელნი მოჭდეს, ნ. გულზედ ხელი მოეჭდო; ვისრ. 57, **მოჭდობილი**, მიმ. обнявшись, რუსუდ. 166, 618.

მოჭედა (ვჭ), ზ. ვ. კვერში გამოვიყვან, დავჭსჭედ; მოვხოვლავ, მოვოქრავ ჰაკიოსნის თვლითა; ковать; оправлять что золотомъ, серебромъ; -ხატსა, одѣть въ ризу образъ; ქილ. 38; მოვიჭედები, -დე), ზ. ვ. შევამოსები ვეცხლით ან ოქროთი; украшаться ризою, ცა ვარსკვლავით მოჭედა, небо усѣялось звѣздами, **მოჭედილი**, ქვითა და მარგალიტით, осыпанный драгоцѣнными камешками: მოჭედილი ოქროთი, одѣтый въ золото; რუსუდ. 361; დარეჯ. 21.

მოჭენება (ვი), ზ. ვ. скакать верхомъ.

მოჭერა, ნ. მოჭრება.

მოჭვრეტელობა, ს. მზერელობა, взглядъ, რუსუდ. 984.

მოჭიდავე მოჭიდარი, ს. борецъ, борецъ.

მოჭიდება (ვს), ზ. ვ. ხელს დავავლებ, схватить, взять, (მოვეჭიდები), ზ. თვ. ხელს დავავლებ, დავეჭიდები, схватить кого руками, схватиться съ кѣмъ, вцѣпиться въ кого; ქილ. 8.

მოჭიკჭიკარი, მოჭიკჭიკე ზედ. болтливый, щебетливый, ერისთ. 18.

მოჭიკჭიკება (მოვჭიკჭიკებ, -კე), ზ. უ. მოჭრიალებთ; კბილთათვის; щебетать, болтать, лепетать, მოჭიკჭიკე, щебетунъ.

მოქინქულე, ს. жила.

მოქირება (მოვუქირებ, -რე), ზ. მ. შევხუთავ, შევშარტავ, მოვკუმავ; стянуть, скрутить; сжать; სიცივემ მოუქირა, подмерзло, морозъ усилился; მოვუქირ ჭახრაკს, завинтить, მოვუქირ ხელსა, сжать въ рукахъ, მოვიქირებ, мышцы, нарастающія, подвязаться крѣпко кушакомъ, **მოქირებული**, მიმ. შეშარტული; стянутый, сжатый, მოქირებული ფერი, ე. ი თლახი, არა მხიარული ფერი, темный цвѣтъ; ხელ-მოქირებული, скупой.

მოქირვება, სხ. შეიწირება; შეიწირებით ცდა ან მოთმენა; стѣсненіе, усиленное стараніе, терпѣніе; ვეფხ. 1306; ქილ. 588; მოქირვებით გამოკითხვა, строгое изслѣдованіе, ქილ. 548; (მოვი-). ზ. მ. თავს შევიწროებ; დიდს ცდას ან მოთმინებას მივიღებ, თავს გამოლებით ვეცდები, თავს ვიძვინ, შევსწუხდები; შრომით მოვიგებ, მოვირჯები. стѣснять себя; стараться, выбиваться изъ силъ; терпѣть, сносить, скучать, печалиться; пріобрѣсти, стяжать; ვისრ. 146, 154, 171; 62; რუსუდ. 759; გეგმ. 13; ქილ. 82; მოიქირვა, потерпи, ვეფხ. 632; ვისრ. 105; ჩემის სამსახურისათვის მოგიქირვებია, ты употреблялъ всю свою ревность на служеніе мнѣ, ვისრ. 95; თუმცა და მოიქირვეს, хотя они и старались; ვეფხ. 632; მოვიქირვებ, -ვე, შევიქირვებ თავს, стѣснять себя, ვისრ. 47, **მოქირვებული შვენება**, ვისრ. 66; чрезмѣрная красота.

მოქირნახული, ს. ვისაც ქირნახული ეკუთვნის; მშრომელი, მოღვაწე, кто имѣетъ о комъ попеченіе; труженикъ, სამ ვახტ. 102; опекунъ, попечитель.

მოქიფხვა (ვიქიფხვები, ზ. ე. понатужиться.

მოქილვა (მოვქილვარ, -ლვე, ზ. მ. მოსჭრი მცენარის, срѣзывать траву, სამ. ლ.

მოქკვიანება (ვ), ზ. მ. облагоразумить.

მოქკნობა (ვქნიქნები, -ქკნე), ზ. ვე. завинуть.

მოქმა (ვს), ზ. მ. შევსქამ, შევსძგნარავ; მოვქმენ, съѣсть; откусить; დაბად. 40 — 19; კაცისაგან მარილებული ამ სოფლის გემო მოსქმიმოს, человѣкъ долженъ вкусить плоды этой жизни, ქილ. 522; მომიქამია ცხოვრებაა, я нережилъ юные года; მკლავი თავისის კბილით მოექამნა, онъ собственными зубами разгрызъ себѣ руку, ვისრ. 97, ქარი მომქამე, მკლავ. ты унеси мое горе; (ვი), ზ. მიჩ. შევიქამ, თვითონ შევსქამ, съѣсть самому, იერემ 30—16; მოვიქამ სოფელსა, проживать, ქილ. 290, მოვიქამ დროს, проводить время въ праздности, მოვიქამ ქვეყანასა, разорять страну, 1 ქართლ. 237; ქარსაც მოსქამს მას ვისაც სწორე აქვს ენა და გული ქილ. 502, могутъ обмануть человѣка прямодушнаго и простака, მოქამა (ვქამ, -მე), ზ. მ. შევქამ, заставить съѣсть, ქილ. 369, მოქმული, მიმ. съѣденный, ადგა მოქმული, чума.

მოქმაზება (ვქმაზნები, ზ ვე. окисать

მოქმევა (ვ), ზ. მ. შევაქმევ, заставить съѣсть, **მოქმევინება** (ვ), ზ. სხვ. იგივე მოვაქმევ, სამ. ლ.

მოქმუნვა, მოქმუნვარება (ვი), ზ. უ. загореваться, загрустить.

მოქმუხნა (მოვიქმუხნი, -ნე), ზ. ე. ცხვირ პირს ვმოვიშვებ, нахмуриться.

მოქორწვა, მოქორება (ვქორწავ, ვაქორებ, -რე), ზ. უ ქორს მოვქნევ, напасти, наболгать

მოქრა, ს. ჭრილი, чекань; ბერძ. სამ. 272; (მოვქქრი, -ქქრე), ზ. მ. მოვქქვეთ მოცემული ქვაზედ ან შეკვლაზედ; სიკეთე დავქრავ ფულს; отрѣзать, отсѣчь, отрубить, рѣзать, гравировать; чеканить деньги; ქად. 24; სამ. ვახტ. 190; თავი მოსქრეს, ему отсѣкли голову, თავი მოსქრა, онъ отрамилъ его, მოეხქრი მიწასა, отрѣзать, отмѣрить землю, მოხქრა ხანთალს ცხვირი, снимши со спѣси, გზა მომქრია, отрѣзала мнѣ дорога, ქილ. 467; მოვუქრი, -ქერ), ზ. მიჩ. მოვუქვეთ, отрѣзать кому или для кого что, მოვუქრი ჯაგარს, прекратить кому выдачу жалованья; მოვუქრი ხესა; вырубить чье дерево; სამ. ვახ. 247. მოვუქრი წელს, отрѣзать кому коду. 2 ქართლ. 344; 534; მოვიქრი ცხოლსა, набить оскомину, მოვიქრები, -ქერ), ზ. მ. მოვიქვეთები; რბენით მოვალ, მოვარქები, отрѣзываться; прибѣжать, ყარამ. 350, ენა მოექრება, за это должны отрѣзать ему языкъ, სამ ვახტ. 259; **მოქრილი**, მიმ. отрѣзанный, **მონაქერი**, ს. отрѣзокъ. **მოქრილობა**, ს. -ქვაზედ. рѣзьба на камнѣ, რუსუდ. 347; **მოქრევინება** (ვ), ზ. სხვ. заставить срубить; нарѣзать на деревѣ, вычеканить, სამ. ვახტ. 172; გორგ 245; სიბრ. 135; ბეჭდის მომქრელი, рѣзщикъ печати.

მოქრელება ვ), ზ მ. დავქრელებ, вынестрить, ქილ. 321.

მოქუდაკება (ვქ), ზ. მ. დავსქვლევ. намять.

მოქურება (ვიქურავ, -რე), ზ. მ. მოვიწყობ საქარველსა, вооружиться, ვეფხ. 182.

მოქქუცვა (ვქქუცავ თვალს), ზ. მ. დავხუქავ თვალს, жмурить глаза.

მოქუხება (ვიქუხებ თვალს), ს. მოქუცვა.

მოხადა მოვუხადე, ზ. უ მოვუწოდე, призвать, წმინდ. ცხ. 420.

მოხაზვა (ვქ, ზ. მ. მოვიხაზავ, დავხაზავ. начертить планъ и т. п., **მოხაზული**, **მოხაზი**, მიმ. начерченный, **მოხაზულობა**, планъ, чертежъ.

მოხალვა მოვქხალავ, -ლე. ზ. მ. დავხალავ, შევხწვავ ცეცხლზედ დავს და სხ. жарить кофе и т. п. მოვიხალავ, -ვე. ზ. ე დავიხალავ, быть жаренну, **მოხალული**, მიმ. жаренный (кофе). **მოხალავი**, ზედ. подлежащій жаренію.

მოხალისე, ზედ. ბეჯითი. მეცადინე; მომქირნე, გულს მოდგინე. მცდელი. старательный, **მოხალისება** (ვ), ზ. მ. გავიმეჯითებ. напускать старательность, მოვხალისდები, -ლი), ზ. ვე. გავიმეჯითდები. начинать стараться; **მოხამზე**. ზედ. მოთნელე. თანამდები, подлежащій.

მოხამურება, სხ. მოგრეხ, скрутить.

მოხარვა (მომიხარიან), идутъ радужь.

მოხარაჯე, მოხარკე. ს. მოხარაჯე, მოიგერე, ხარკის მძღებელი, данникъ, **მოხარკეობა**, ს. ხარკის ძღვევ, плата податей, 2 ქართლ. 176, 483; 1 ეზრ. 4—7.

მოხარული, ზედ. მხიარული, радующійся, веселый, **მოხარულობა**, ს. სხარული, радость.

მოხარშვა (ვ), ზ. მ. უკვამზადებს სხვადასხვაგვარ ქვაბში ხარშვით, შეკვეთბა, варить, готовить кушанье, მოვიხარშები, -შე), ზ. ვ. შეკეთბობი, вариться, **მოხარშული**, მან. вареный.

მოხარჯე, ს. მოხარჯე, данникъ, дорг. 149.

მოხატვა (ვ), ზ. მ. დავხატავ, დავანაკვეთებ, обрисовывать, **მოხატული**, მან. обрисованный, -ული, ვისრ. 52; разрисованная стѣна, **მოხატულობა**, ს. მხატვრობა, обрисовка, ქილ. 240.

მოხდა, სხ. снятіе; (მოვხდი, მოვჴსნე), ზ. მ. ავხდი, მოვიცილი ხარჭეულს, снять, открыть; დაბად. 6—18; სამ. 17—9; 1 ქორთ. 273; მოვხდი ნაღებს, снять сливки, მოვჴსნი ქვევრსა, открыть винный кувшинъ, მოვხდი სარქველისა, открыть крышу, მოვხდი უხაგირიდმ, снять съ сѣдла. რუსუდ. 580; მოვხდი თავსა, снять или перемѣнить головной уборъ, მოვხდი უნაგირსა, снять сѣдло, разсѣдлать, მოვჴსნი ჯაჭუსა, снять кѣпу, 1 ქორთ. 279; (მოვიხდი, -ხადე), ზ. მიჩ. აიხდი, მოვიცილი, снять съ себя; მოვიხდი ქუდს, снять шапку, მოვიხდი სოფლის ბეგარის, отдать долгъ природѣ, умереть, მოვიხდი ბოდიშს, извиняться, ფლავმა დამი უნდა მოიხადოს, плокъ долженъ извариться, ხოფელმა თავისი ბეგარა მოიხადა, природа получила съ меня долгъ. რუსუდ. 883, მოვიხდი მახვილსა, обнажить мечъ; აბგარ. 1—11; მოვჴსნი მჯარეთა ორწილ, взыскать съ воровъ вдвое, აქმ.

მოხდა (მოვჴსნე, -ხადე), ზ. მ. მოვუსმობ, მოვუწოდე, признать, мовхсне ნიკალს, признать помощь, ქილ. 327; მომხადე, ты призвалъ меня, რიცხვ. 24—16, იხსნ. 55—6, სამ. 10—18, 27; ლუკ. 6—30; იოან. 4—16; მოიხადეს დარბაზსა, приглашали на аудіенцію; 1 ქორთ. 312; მოვჴსნენ მათ ზედა ავი, навлекъ ихъ на бѣду; იერემ. 23—12.

მოხდენა (მოვახდენ, -დინე), ზ. მ. ვაწარმოვებ, შევამოწმებ, содѣлать производить, быть виновникомъ, რუსუდ. 382; 2 ქორთ. 198, 313, 541; ქილ. 47; კალია. 12, 63, 85, 114; მოახდინა ჩხუბი, онъ былъ виновникомъ ссоры, მოახდინა გამოძიება, произвелъ изслѣдованіе, ქილ. 240; ეს საქმე მარჯვედ მომიხდენია, это дѣло я велъ какъ слѣдуетъ; ქილ. 197; ჯაკ. მუც. სამ. 252; მოვახდენ შერიგებას, помирить, ქილ. 198; მოვუხდენ ბედნიერად ქორწილსა, счастливо обвѣнчать кого; 2 ქორთ. 293.

მოხდენა, **მოხდენით**, ზზ. ლამაზად, მშვენიერად, красиво, пристало.

მოხდომა (ვუხდები, -ხდი), ზ. ვდ. დავმშვენიერებ, გავალამაზებ, მშვენიერებას მივსცემ, идетъ къ лицу, пристаетъ, пристало, მომიხდა, идетъ мнѣ, ავად მყოფსა სოფლის ჰაერი მოუხდება, деревенскій воздухъ принесетъ больному пользу, **მოხდომილი**, **მოხდენილი**, მან. მშვენიერი, ლამაზი, სანდომიანი, красивый, миленькій; **მოხდომილობა**, **მოხდენილობა**, красота, нарядность, რუსუდ. 252.

მოხუდობა, სხ. შემთხვევა, случай, (მოვჴვდები, -ვჴვდები), ზ. უ. მოვკრძალები, ვკვეთები; შევამთხვევი, შევხვდები, დავემთხვები, попасть въ цѣль, угодить обо что; случаться, приключаться, ვისრ. 121; სამ. სიმბ. 323; თოფის გული მოხვედა ხელსა, пуля попала ему въ руку; მოხვდა კედელსა, попалъ въ стѣну. რაც მოხდა მოხვდა, что было, то было, ан что было. მოხდა, было, не было, როდის ბოლო მოჴვდეს, когда окончится, (მომხვდება, -და მომხდომია, -დომოდა), ზ. მიჩ. წილად ერგება; შემემთხვევა; ჩემი მზეც თქვენ მოუხვდების, т. е. ჩემს თავს თქვენ შემოგწირავთო. ვეფხ. 745, распоряжайтесь мною, достается мнѣ въ долю; случается со мною; სიბრ. 22; ვეფხ. 132. 922; დარეჯ 2—56; მომხვედ ნაცვალი ჭირნახულისა, я получилъ вознагражденіе за трудъ; ვეფხ. 1313; ზედის ზედა მომხვდება ნახვამისი, ვეფხ. 42; мнѣ придется видѣть ее безпрестанно; ჟამი არ მომხდომია, небыло у меня времени, ვეფხ. 375; მომხვდეს შენი პირის ჭვრეტა ვისრ. 35; если случится мнѣ видѣть тебя; მომიხდები, მომიხდა, ზ. მიჩ. შემემთხვევა, приходится, доводится мнѣ; ავად მომიხდა, дурно пришлось мнѣ, ქრის. 2 ბედ. 109; ქილ. 57; (მომხვდარვარ, -ხარ, -რა), ზ. უ. случилось, სამ. სიმბ. 168; (მოვუხვდები, -და), ზ. მიჩ. -რომლისაგანცა მოვუხვედით სარწმუნოებითა მადლისა მას, посредствомъ котораго мы получили доступъ къ той благодати, რომ. 5—2.

მოხდომა (მოვუხვდები, -ხდი. მდარ. მოვუხე), ზ. უ. ახლოს მივალ; მივუხვდები, ზედ-დავუხმი მკრეულად, დავეცემი; приступить, подойдти близко; напасть, ლუკ. 23—36; ეზრ. 10—22; 1 ქორთ. 429; სიბრძ 48. სამ. 23—13. ვეფხ. 918; შევამთხვევი, случаться, დარეჯ 139; ვეფხ. 918; მოუხდა კახეთსა, напалъ на Кахетію, მოუხდათ ომი, произошла битва; და მოუხვდა მას ერთი მწიგნობართაგანი და ჰრქვა, и подошелъ къ нему, одинъ изъ книжниковъ и сказалъ ему. მარკ. 5—1; 8—2, 5, 19, გულს რა მოგიხდა, что ты имѣлъ въ виду. დაბად. 20—10; მომიხვედით, მომიხედი, მდან. მომიხე напалъ на меня, пристаешь ко мнѣ, ავად მომიხდა ეს საქმე, я дурно повелъ это дѣло.

მოხედვა, სხ. постѣщеніе; призрѣніе; დაბად. 50—23; იხსნ. 10—3. 29—5; ლუკ. 19—44; 1 პეტრ 2—13; 1 ქორთ. 298; (მოვჴედავ, -დე), ზ. მ. დავხედავ: ვხახავ, სანახავად მივალ; მივხედავ. უკუწევი, თვალი და ყური მივირაკე ვის ზედმე; посмотрѣть на кого, взглянуть; посѣтить, навѣстить; призрѣть; მარკ. 25—36. ფსალ. 13—2; რუსუდ. 356. 413; ქილ. 488; ღმერთმა მომხედა, Богъ явился мнѣ на помощь, რუსუდ. 109, 649; უფალო იხმინე სიმართლეს ჩემსა და მოჴხედენ ვედრებასა ჩემსა, Господи услыши правду (мою) и внемли гласу моему, ფსალ. 16—1; მოჴხედა სიმდაბლესა მჴეცლისა თავისა, ибо онъ призрѣлъ на смиреніе рабы своей; ლუკ. 1—78; მაშ რაღის მოგვხედავ, когдаже мы навѣстите насъ, (მოვიხედავ, -დე), ზ. უ. შემოვჴედავ, მოვიხე-

ღება; სნეულთათვის უკეთ შეკეთება, მოკლება, მოკეთრუნება; მოკეთყოფება, облегчаться; получить облегченіе, выздоравливать; კეფ. 262.

მოხეკე, ხ. житель ущелья.

მოხეთქა, (ს), ზ. ვ. отколоть.

მოხელე, ხ. მნე ან ზედამდგი, чиновникъ; управитель, смотритель; დას. 5; კარის მოხელე, придворный чиновникъ.

მოხელება (ვ), ზ ვ. ღებულება, მოკიდება, შეკიდება, схватить, что попало; застать, находить; რუსუდ. 891; ვისრ. 137; ერის. 44; შინ კერ მოვახელე, я не засталъ его дома, მოახელა დრო, онъ нашелъ удобное время, შინ კერ მომახელებ, ты не застанешь меня дома, ცოხელებ, ხელში ჩავიგდებ; მოკიდება შინ; прибрать къ рукамъ; застать; გორგ. 253.

მოხელთება (ვ), ზ. ვ. ხელში ჩავიგდებ, прибрать къ рукамъ захватить, (მოკიდება), ზ. ვ. იგივე: მომიხელთა, ე. ი. ხელში ჩამიგდო, онъ прибралъ меня къ рукамъ, ვისრ. 17, 19; რუსუდ. 303.

მოხერხება (ვი, ზ. ვ. მოკიდებება, მოკიდება, მოკედება, сластерить, умудриться, ухитриться; 1 ქორთ. 245, 442; 2 ქორთ. 72; იერემ. 2—33; მოკიდებება ღონეს. придумать средство.

მოხერხა (ვ), ზ. ვ. ხერხით მოკიშორებ, спилить; отпилить, **მოხახერხი**, ხ. отпилокъ.

მოხერხე, ხ. დახელოვნებული, ხერხიანი, искусникъ.

მოხერხება, ხ. ხელოვნება, ხერხი, хитрость, умѣнье, искусство; умственная ловкость, изворотливость. ქილ. 474; (ვ) ზ ვ. მოკედება, მოკიდებება, შეკიდება, მოკედება, сластерить, умудриться, ухитриться, придумать; კეფ. 530, 720, განჭ. ქილ. 151, 443; მეტი კერას მოახერხა, ничего болѣе онъ не могъ придумать; ბეს. კ. 84, 94, 33, ზ. ვ. მოკედება, употребить противу кого хитрость, сладить, კ'ცია 86; ერისთ. 2—5. **მოხერხებული**, зап. хитрый, ловкій; удобный, приспособленный.

მოხეხა (ვ), ზ. ვ. стереть.

მოხვანჭა (ვ), ზ. ვ. напутать.

მოხვდომა, **მოხუდომა**, ხ. მოხდომა.

მოხვედრება მოკახვედრებ, -რე), ზ. ვ. მოკარტყმა, попасть, სიბრ. 129.

მოხვევა მოკახვევ, -ვიე, ზ. ვ. შემოკერვა, შეკერა, წკვნარები, обвивать, обвертывать, закутывать; მოკახვევ ან მოკქხვევ ხალხს, окружить народомъ, ვისრ. 22; თავზედ მოკახვევ, навязать кому что на шею, თავზედ მოკახვევ, повязать себѣ на голову; навязать на себя; ცამ ბერუსი მოახვია, небо заволокло тучами; მოკეხვევი, -ხვიე, ზ. ვ. ღეკეხვევი, შემოკეკერი; გარდეკეხვევი, ჩაკეხუცები; გარშემოკეკერები, გარეშეკეცვა, გარს მოკედება; обвиваться; закутываться; обнимать, прижать къ себѣ, окружить, обступить; კეფ. 225; 245, გველი მოკეხვია ხეს, змѣя обвила дерево, ხუმ. 28—3; მოკეხვევ გზას, оставить одну дорогу идти по другой, обойдти дорогу, **მოხვეული**, зап. обвитый; обвязанный; **მოხახვევი**, ხ. что обвиваютъ, завертываютъ, **მოხვევინება** (ვ), ზ. ხშ. შემოკეკერევინებ, заставить обвить, რუსუდ. 133; მოხვევა, ხ. обвитіе, **მოხვევნილობა**, იგივე მოხვევა, ერისთ. 2—132; **მოხვეულ-მოხვეული** გზა, кривоватый.

მოხვეტა (ვ), ზ. ვ. მოკეგრეკებ, сгребать.

მოხვეჭა (ვ), ზ. ვ. მოკეგრეკებ, მოკეკუნებ, околять. 1 კორ. 6—8; მოხვეჭა ხახვლისა, стяжать имя, славу; კეფ. 794; **მოხვეჭით**, нахрапомъ, 2 ქართლ. 77, 174.

მოხვეწა (ვ), ზ. ვ. მოკეჭხვა, მოკოლი; გამოხვილი, გამოკსჭვრეტ выстрогать, выскоблить; выдолбить; ისპ. 44—12; მოკიხვეწები, -წე, ზ. ვ. მოკითლები; მოკეარები, быть выдолбленну; отпасть; მოკიელტები, მოკეჭმარიც прибѣгнуть къ кому, მოელს გემში არა მოკხვეწებოდა რა, на кораблѣ ничего неускользало изъ его рукъ, ბეს. კ. 94, მოხვეწილები, я прибѣгъ; ищу убѣжище, ღმერთებელო შენდამი მოკხვეწილ ვარ, Создатель! къ тебѣ я прибѣгаю; ვისრ; **მოხვეწილი** მაღალ. მთა, обрывъ горы, დარეჯ. 2, 116.

მოხვნა, იხ. **მოხნა**; **მოხვნა**, ხ. **მოხუნა**, **მოხუნა**.

მოხვრეტა მოკეხვრეტ, -რიტე), ზ. ვ. გახვრეტ, продолбить, просверлить, ათ. 10—21.

მოხვრეტა მოკეხვრეტ, -რიტე), ზ. ვ. შეხვრეტა, მოხვრა წყენა, отхлебать.

მოხი, ხ. мхи, мохъ. ვეფ. 1254

მოხიბლვა მოკეჭ), ზ. ვ. გრძნებით შეკეჭრა, обворожить, околдовать.

მოხილვა, **სხ.** ნახვა ქვეყნებისა, მოგზაურობა, обозрѣніе; путешествіе; ცხ. 7, მოკიხილავ, -ლე), ზ. ვ. ღეთვალიერება, ღეზვერა; მოკელი ქვეყნებს; მოკეჭხედე; осматривать; обозрѣвать; путешествовать; призрѣть; იერემ. 23—2; ღაბაღ. 25—10; ისპ. 26—22; ხუმ. 3—2; ზოგჯ. მოკიხედე. უკეთ შეკეჭნები. получить облегченіе, выздоравливать.

მოხინი, ხ. მუხის ტყერა, მუხნარი, მაღნარი, дубрава.

მოხლა ვახლი, -ვახალე, ზ. ვ. ღებება, пріударить обо что, თავში მოგახლი, бровку тебѣ въ голову.

მოხლა მოკხლი, ვხალე, ზ. უ შეკხეწვე ცეცხლზე ყავის, жарить кофе.

მოხლართება (ვ), запутать.

მოხლტომა ვხლტები, -ტი, ზ. ვ. ხტომით მოკალ, прискакать, მოახლტები მაგალ ცხენსა, ზ. უ შეკახლტები ცხენსა, вскочить на лошадь, რუსუდ. 422; ქილ. 480, **მოხმა**, ხ. მოხება.

მოხმარება, სხ. употребленіе; помощь; მოკხმარებ, -რე, ზ. ვ. გამოკიყენებ ვისმე, ღეხმარება ვისმეს. ვახმარებ, употреблять на кого либо, издерживать на кого; მოკიხმარებ, -რე), ზ. ვ. გამოკიყენებ, ჩემს თავს ვახმარებ, употребить на себя, издерживать, тратить на себя, მოკიხმარებ ხმალსა, употребить саблю; ვისრ. 43; რუსუდ. 874; მოკეხმარება, -რე), ზ. ვ. ეკუ-ვალი, •შეკეწვი; ღეხმარებები ვისმეს; помо-

гать, пособлять; быть употребленну на кого либо; ვეფხ. 1145: მკვლრის სულს მოუხმარონ, пусть будетъ употреблено на упокой души; სამ. ვახტ. 137: მომეხმარენით, помогите мнѣ; გორგ. 255; მომეხმარება, სრ. მომხმარებია, будетъ употреблено въ мою пользу; აღმ. 53; რუსუდ. 874.

მოხმევა (მოვიხმევ, -ხმიე), ზ. უ. მოვუწოდ, призвать, მოგვიხმე. призови насъ, ბუნ. კ. 280.

მოხმელო, ზედ. მცირედ ხმელი, суховатый.

მოხმობა (მოვუხმობ, -ხმე), ზ. უ. მოვუწოდ. призвание, звание, ვეფხ. 52; **მოხმობინება** (ვი), ზ. ხმ. მოვახმევინებ, заставить призвать.

მოხმობა (მოვახმობ), ზ. მ. გავახმობ, გავამშრალებ, высушить.

მოხმური, ს. მომთვრალი, пьяница, 1 ქართლ. 341.

მოხმურობა, ს. მთვრალობა, пьянство, 1 ქართლ. 260.

მოხნა, მოხნვა (მოვხნი, -ხვენ; მოვხნავ, -ხან), ზ. მ. მოვერქვნი, გარღვნითრი გუთნით, შევიმუშავებ მიწას, орать, пахать, მოვიხვნები, -ხვენ), ზ. ვ. მოვიერქვნები, быть вспахану, მოხნული, მიმ. вспаханный.

მოხოცა (მოვჰხოც. -ცე), ზ. მ. მოვაკლინებ მრავალთა, მოვხრავ, გავქლიკ; მოვხუმენ; перебить, истребить; стереть, 2 სჯული. 28—42; ვისრ. 158; ქილ. 316; ცხვარს მოვჰხოც სახილსა, снять со свѣчи; თვალთაგან მოვიხოც ცრემლსა, отереть слезы, ვეფხ. 110; ქვაზედ ნახატი ძველად მოხოცების, гравюра на камнѣ легко стирается; ვისრ. 172.

მოხოხმიკება (ვი), ზ. მ. მოვიმზადებ ხელ ღა ხელ. приготовить на скорую руку.

მოხრა (მოვჰხრი, -ჰხარ, ზ. მ. მოვხდრეკ, მოვჰკაკვე, მოვღუნავ. сгибать; наклонять; ორად მოვჰხრი, согнуть въ дугу; ყარამ. 59; მოვხრი ზურგსა, согнуть спину, ქილ. 81; მოვუხრი თავი, преклонить передъ кѣмъ голову; მოურავ. 291; **მოხრადი**, ზედ. მქრქალი, гибкій.

მოხრაკვა (მოვხრაკავ, -კე), ზ. მ. მოვხუჭავ ცეცხლზედ, поджарить на маслѣ, ბაგრ. ბაგ. 3.

მოხრესა (მოვხრეს, -სე), ზ. მ. მოვისთლი მოვჰქლეშ, снять ножемъ, соскоблить.

მოხრიკვა (მოვუხრიკავ. -კე), ხრიკს ვუგდებ, схитрить съ кѣмъ, употребить хитрость противу кого, ქილ. 120.

მოხრილობა, ს. მოკაკულობა, согбенность.

მოხრინწიანო, ზედ. მცირედ ხრინწიანი, хрипливый.

მოხრუკვა (ვჰხრუკავ. -კე), ზ. მ. ღაცხვრეტავ. морщить, измять.

მოხრუკტვა (ვჰხრუკტავ. -ტე), ზ. მ. ღაცხვრეტნი, მოვხრუკავ. измять.

მოხრწნა (ვჰხრწნი, -წან), ზ. მ. испортить.

მოხსენება, სზ. донесеніе, докладъ; напоминаніе; помяновеніе усопшихъ; მოუხსენებლად შესვლა ვისთანმე, войдти къ кому безъ доклада, მოხსენება მიცვალებულთა, помниніе усопшихъ, მოვახსენებ, -ნე), ზ. მ. მოვიგონებ, გავახსენებ, შევიგონებ ხსოვნაში; უკანასკნელ წინაშე ვიტყვი სიტყვასა სახოვრისა, გინა ბძანების პასუხსა; напоминать; докладывать; допосить. ფსალ. 66—85; ვეფხ. 65, 87; რუსუდ. 779; 190, 394; ან მივართმევ შესაწირავსა, дѣлаю, приношу въ даръ, ვეფხ. 418; გუჯრ. 1, 19; მოვიხსენებ. -ნე), ზ. მიჩ. მოვიგონებ, აღვიხსენებ; მოვისმენ, გავიგონებ მოხსენებას, вспоминать, приноминать; выслушивать докладъ; სიქმ. 20—32, ფსალმ. 6—5: 8—4; 77—35; 1 ქართლ. 40; 2 ქართლ. 300; ქილ. 211; მოვიხსენებ მიცვალებულსა, поминать усопшаго. ან მოვხსენებიეს ეს ჭარი, онъ объ этомъ несчастіи не вспоминалъ, მოვიხსენებ ჭირსა, приноминать зло, 2 ქართლ. 275; იოან. 16—21; მომიხსენე, вспомни меня. ლუკ. 23—42; ლაბან. 40—13; მოვუხსენებიი, ნე), ზ. თვ. მოვიგონებ; მოვხსენდები; вспоминать; докладываться, быть доложену, ლაბან. 7—18; ლუკ. 23—8; 2 კორ. 1—4; ქიმოთ. 41; (მოვიხსენებია, -ნე), ზ. ვ. მოხსენებული ვარ, упоминаться; поминаться (о покойникѣ); (მოვხსენდები. -დი), ზ. ვი. მოვიგონდები; წარვედგინები სიქმე ან ხსოვნარი; მივერთმევი ძღვნად; приноминать; докладываться; быть принесену въ даръ; მომხსენდა, доложено мнѣ, **მოხსენებული**, მიმ. доложенный.

მოხსნა (მოვხსნი, -ხსენ), ზ. მ. ჩამოვართმევ სკიდარსა, ჩამოვხსნი, отвязать, снять ношу; სიქმ. 27—40; მოხსნა თვალისა, оторвать глазъ, ვეფხ. 825. მოვხსნი ხელთა, развязать кому руки, რუსუდ. 219; (მოვიხსნი, -ხსენ), ზ. მიჩ. მოვიცლი ქვირთს, снять съ себя ношу, ანტ. 69; (მოვჰხსნები, -ხსენ) ჩამოვერთმევი ტვირთი; ღვთხსნები, ჩამოვეცლები. отвязываться; отвязаться отъ кого, оставить, ანტ. 41.

მოხტომა (მოვჰხტები, -ტი), ზ. უ. ხტომით მოვალ, прискакать, მოვახტები ცხენს, быстро вскочить на лошадь, ვეფხ. 965.

მოხუდომა, ს. მოხდომა.

მოხუმა (მოვიხვამ, -ხვი), ზ. მ. მოვიღებ, მოვიტან, приносить; იხილ. 10—9; მაკ. 16—8; 1 ქართლ. 385.

მოხუნა (მოვიხვნი, -ხვენ), ზ. მ. მოვიღებ, მოვიტან, взять, принести, გამოსლ. 28—10, ლუკ. 14—42; 1 ქართლ. 15; 153, 314; დარეჯ. 2—37; ლაბან. 43—34; (მოვუხვნი), ზ. მ. წავართმევ, მივუღებ, отнимать, отбирать, ლაბან. 31—9; 32—8, 9; 22—5; 24—21; გუჯრ. 40; 1 ქართლ. 243, მოვუხვნი ძალსა, отнять силу; ვისრ. 160.

მოხუმარი, ს. ხუმარა, მასხარა, შემქცევარი, шутникъ.

მოხუმრება (ვი), ზ. უ. пошутить.

მოხუნება, насоваться, რ. ქ. ლ. ლიღი.

მოხუცება (ვი), ზ. მ. ღავაბერებ, старить, მოვხუცდები, -ცი), ღავბერდები, стариться, **მოხუცებული**, მიმ. დაბერებული; უფროსი, старый; пожилой. старшина; იხილ. 3—14; მარკ. 8—31, სიქმ. 4—8; ლუკ. 9—1, **მოხუცებულება**, ს. დაბერებულება, старость; **მოხუცი**, ს. пожилой, старецъ, ვისრ. 8.

მოხუჭვა (ვხუჭავ თვალსა, -ჭე), ზ. მ. ღავჭყარავ თვალსა. закрыть глаза.

მოხუხულებული ქოხი, ს. шалашъ.
მოხშვა (მოვხშავ, -ეშ კარი), ზ. ვ. затворить, запереть дверь.
მოხშირება (ვ), ზ. ვ. учащать; -ბით, часто.
მოხშო, ზედ. спертый, душн. 55.
მოხჩობა (ვ), ზ. ვ. задушить.
მოჯაბნება (ვჰხჯაბნები), ზ. თ. терять мужество.
მოხწევა (ვახწევ, -წიე), ზ. უ. дойти, доходить, достичь, (მოვახწევი, -წიე), ზ. თ. дойти до чего-нибудь, попасть куда, дожить.
მოჯაბრე, ს. храбрый или отважный человѣкъ, мститель.
მოჯადოება (მოვიჯადოებ, -ებ), ზ. ვ. заколдовать; **მოჯადოებული**, მან. околдованный, очарованный. 2—268, 271. ჩონგ. 125; ვიჩ. 158.
მოჯავრე, ს. сердитый; -რება, посердиться.
მოჯალაბე, ს. дворовые люди.
მოჯამაგირე, ს. наемная прислуга, работникъ; სამ. ვახ 227; სამ. სომხ. 376.
მოჯანღე, ს. измѣнникъ, вѣроломецъ, клятвопреступникъ.
მოჯარვა, მოვიჯარვები, -ვე), ზ. ვ. взять въ откупъ; მოვიჯარები, მოვიჯარები, მოვჰჯარებივარ, становиться, (მოვიჯარები, -ვე), ზ. თ. окружить, обступить, окружить, окружить, окруж

быть, находиться во множествѣ; რუსულ. 233; ქილ. 160; მრთ. 22; **მრავალგზის**, ნბ. მრავალგზერ, многократно, **მრავალ-გვარი**, ზედ. მრავალ სახე. многоразличный, **მრავალ-გვარობა** (მრავალ-ვჭგვარობ, -რე), ზ. უ. მრავალ სახედ ვარ, быть разнообразнымъ, მარკ. 9—2; მაღლი უკეე მრავალ გვარობაჲ, добрыя дѣла многоразличны; **მრავალ-კეცი**, ზედ. ბევრკეცი, ნაჭერ ნაჭერი, многосложный, состоящій изъ многихъ частей; მრავალ კეცი ფარდა, занавѣсь со многими складками. რუსულ. 173; მრავალ კეცი შენობა, многоэтажный домъ, **მრავალ-მთავრობა**, ს. многоначаліе, многоначальство, 1 ქრონ. 306; **მრავალ-ვაჭიერი**, ზედ. ღრმა ხნისა, многолѣтній, **მრავალ-ვაჭიერობა**, ს. многолѣтіе, ქრთ. 26; **მრავალ-სასუიდელი**, ზედ. ძვირფასი, драгоцѣнный, იგავ. 3—15; მარკ. 16—46; **მრავალ სახე**, ზედ. მრავალ გვარი, многоразличный, 1 ქრონ. 309; **მრავალ-სახელი**, ზედ. многоименный, მრავალ სიტყვა, ზედ. многословіе, მრთ. 126; მრავალ ღონე კაცი, человѣкъ многосильный, способный, 1 ქრონ. 362; **მრავალ ფურცელა**, ს. მცენ. пижма, **მრავალ ცნობიერი**, ზედ. вѣдущій многое, многознающій, მარკ. 2—122; **მრავალ ძარღვა**, ს. მცენ. подорожникъ, ბუნ. ლ. попутникъ, узколистный; ერან. ლ. [шитель.

მრბეველი, ს. მარბეველი, опустошитель.

მრგვალი, მგრგვალი, რგვალი, ზედ. გარშემო თანასწორი თვისიერ კუთხეთა, круглый, მრგვალი სკოლი, круглый столъ, მარგვალი წელიწადი, круглый годъ, მრგვალი ხელი, круглый почеркъ. **რგვალი წამალი**, ს. მცენ. колкана, раст.: Aristolochia rotonda, ნ. ჩ. ლ.; ს. ფ. ლ. მრგვალივ.

მრგვალიად, ზნ. იმგრგვალივ. გარშემო, вокругъ, кругомъ, ვეფხ. 73; მრგვალიდ დასწეველი, სკვერთხი, всесожженіе, ლევიტ. 23—12; ქრთ. 58; **მრგვალივი, მრგვალედი**, ზედ. მრგვალად მჭრელი круговой, კანტ. 83. **მგრგვლოვანი**, ზედ. რგვალის სახის მქონი, кругловатый, **მრგვალება** (ვ), ზ. ვ. რგვალის სახეს მოვჭსევ, круглить, округлять; ვჭმრგვალდები, -და, ზ. ვედ. დავჭმრგვალდები, რგვალი შევიქნები, округляться. **მრგვალება** ვჭმრგვლები, -ლე, ზ თვ. გარშემოვეკლები, окружать.

მრგველი, ს. დამთესავი, сѣятель, сажатель.

მრგვლევა (მრგვლევას ვჭეოფ), ზ. უ. გარშემოვიარ, обходить; ამბაკ. 2—16.

მრე, ს. მომრეველი, побѣдитель, ფსალ. 12—4; მრე ვეჭნები, одержать побѣду, побѣдить, **მრეობა**, ს მორეველი, მძლეობა, одолѣніе, побѣда, ქილ. 410.

მრეველი, ზედ. მჭამიერი, хищный, სამ. ვახტ. შესავ.

მრეველი, მრეშელი, ს. სამწყსო; паства; приходъ, церковный; прихожане; **მრეველობა**, ს. прихожане, სამ. სომხ. 35.

მრეკელი, ს. ტყეში ნადირის მომრეკი, сгонщикъ звѣрей, ვეფხ. 596.

მრეშველი, ს. შეშის მომჭრელი ტყეში, дровосѣкъ, ისაი. 9—21; ქილ. 154; ხარ. ლ.

მრეში, ზედ. გრეშა, рубка, წაბლის მოფერო, каштановый цвѣтъ.

მრეცი, ნ. იმრეცი.

მრეცხავი, მრეცხელი, ს. გამრეცხი, женщина, прачка, გორგ. 149.

მრეწვავი, მრეწველი, ს. მომგები ხელ ფასითა ან სამეშოთი, промышленникъ, пріобрѣтатель, наживающій, **მრეწველობა**, ს. მოგება ფულისა შრომით, промышленность.

მრთელი, მრთელება, მრთელობა, ნახე მთელი, მთელება, მთელობა.

მრთელობა, ს. სიმართლე, правота, ვეფხ. 1354.

მრთველი, ს. ვინც გრეხს, ან ართავს ძაძასწინკ.

მრთელად, მრთლივ, ზნ. ნ. მთლად.

მრთომელობა (ვჭმრთმელობ, -ლე), ზ. ვ. მივართმევ საჩუქარს, приносить подарки.

მრივავი, მრივებელი, ს. გამრიგებელი, распорядитель, ქილ. 111.

მრიდებელი, ს. ღამზოგავი, не расточающій; щадящій, მარკ. 1—32; **მომრიდებელი**, кто убѣгаетъ кого.

მრისველი, ს. მპარსავი, бреющій, стригущій овецъ, სამ. 8—32; მარკ. 1—8; დალაქი, цирюльникъ.

მრისხანე, ზედ. აწბილი, сердитый, злой; 2 ქრონ. 56; **მრისხანება**, ს. გულ პილწობა, сердитость, злость, ზ. უ. გულ ვჭპილწობ, сердиться, гнѣваться, злиться, ქილ. 509.

მრიცხველი, ს. ვინც იანრიცხავს, счетоводъ, счетчикъ, **მრიცხველობა**, ს. ანგარიშის დაჭერა, счетоводство, წლის მრიცხველობა, лѣтосчисленіе.

მრკენელი, ს. მოჭრელავე, борецъ, სამ. ლ.

მრკვნა, ნ. **მურკნა**; ისაი. 6—3.

მრკოველი, ს. მოთამაშე, фокусникъ, плясунъ, танцоръ.

მრომი, მრომე, მრუმე, ს. ბნელად სახიჩარი, ბინდის მსგავსი; потемки; потусклый, გორგ. 4—1; ქილ. 373; ან ბრმა, слѣпой, 1 ქრონ. 312.

მროქავი, ს. ქირით გამცემი სახონლისა, отдающій въ наймы рогатый скотъ, სამ. ლ; **მროწე**, ნ. ბროწეული, ბუნ. ლ.

მროშველი, ს. მროკავი, უწმიწურის მოლაპარაკე, болтунъ.

მროწეული, მროწლე, ს. ნაჯარი ჩრდილოს, стадо быковъ, დიად. 26—14; რიცხ. 23—19; ფოლ. 1—18; 2 ქრონ. 124, 296; მრთ. 163; ქილ. 202.

მროწე, ნ. ბროწეული.

მროწეული, ს. შესაკრავი ღილი, пуговица, застежка, გამოსლ. 36—31.

მრუდი, ზედ. უსწორო, ან მირთული; косой, кривой, неровный, неправый, неправдивый; ვიხრ. 17, მრუდი ფიცარი, косая доска. მრუდი ფეხები, кривыя ноги, მრუდი გზა, кривая дорога; მრუდი კაცი, человѣкъ неправдивый, ვეფხ. 1058, **მრუდად**, ზნ. криво, неровно, **მრუდება**, ზ. ვ. ვჭგრეხ; უსწორლოდ ვიქცევი, кривить; кривить правосудіемъ, ვეფხ. 187; ვჭმრუდდები, -და, ზ. ვედ. ვიგრიხები, უსწორო ვხდები, кривиться; мнѣ ვჭმრუდებოდა, считалъ себя неправымъ, ვიხრ. 153.

მრუმი, ნ. მრომე; **მრუმება** (მიმრუმდება თვალი), ზ. უ. თვალის სანათლე მაკლდეს, глаза притупляются, ქილ. 284.

მრუტი, ს. მცენ მერხენი, мурта, миресина, миртъ.

მრუში, ს. მემრუშე, прелюбодѣй, **მრუშება**, ს. ცოლეა წინააღმდეგი 7 მცნებისა, прелюбодѣяніе, ვეფხ. 10; (ვ), ზ. ს. აიძეობას ვეუმსევნებ, заставить прелюбодѣйствовать, **მრუშობა**, ს. აიძეა, прелюбодѣяніе, მარკ. 5—32; გალატ. 5—19; (ვქ, ვიმრუშებ, -შე), ზ. უ. ვსიძრობ, ვქბოზობ, прелюбодѣйствовать.

მრქენელი, ს. მრქოლელი, моркновный хлѣбъ, бодливый.

მრღვეველი, ს. დამრღვეველი, დამაქცეველი, разрушитель.

მრჩეველი, ს. მცნებელი, მზრახველი, совѣтникъ, ვეფხ. 185.

მრჩვალი, ს. მომრჩვალი, утопленникъ, ვისრ. 146.

მრჩობელი, ზედ. ორკეცი, ორწილი, ერთი ორად; двойной, сугубый, გამოსლ. 25—3; საქმ. 12—6; 2 ქართლ. 392; **მრჩობელ, მრჩობლად**, ზზ. ერთიორად, вдвойнѣ; მრჩობელ კეცი კარი, двойныя двери, ქართლ. ცხრახტ. 2, 138; ქიმ. 34; **მრჩობლედი**, ზედ. ორწილი, ორკეცი, двойной, ქილ. 311, 652; მრჩობლება (ვ), ზ. ს. ერთი ორად გავხდი, удвоиться, усугубляться, იეზეკ. 21—14; კანკ. 58; ზედ გამრჩობლო, къ этому и присовокупляю, მარკ. 2—4; (ვიმრჩობლებ, -ლე), ერთი ორად გავიხდი, удвоить себѣ, სიბ. ლ. **მრჩობლობა**, ს. ორობა, орудвоенность, двойственность, (ვქმრჩობლობ, -ლ), ზ. უ. ერთი ორად ვხდები, удвоиваться, მარკ. 1—5.

მრჩოლელი, ნ. მრქენელი; სამ. სიმბ. 244, бодливый.

მრჩურჩნელი, ს. შემპმენელი, მაბეზღარი, наушникъ, доносчикъ, იხუ ზარ. 28—15.

მრწამსი, ს. სიმბოლო, исповѣданіе вѣрныхъ символъ вѣры.

მრწემი (უმრწემესი), ზედ. მერმე შობილი, младшій (братъ); მარკ. 9—35; ფსალმ. 151; ლიბ. 13—26; **მრწემობა**, младость.

მრწმენი, ზედ. დამჯერებელი, вѣрующій.

მსაგრობი, ს. მოსაგრე, воинъ, ратникъ.

მსაზრავი, ზედ. მფიქრებელი, предполагающій.

მსაზღვრავი, ს. ვინც განსაზღვრავს, разграничитель.

მსაბობი, ს. სამხედრობი; тристать, военачальникъ, ეზეკ. 23—23.

მსაბოებელი, ზედ. მოსავი, იმყოფული, вѣрующій, надѣющійся; სამ. ლ.

მსაბობელი, ს. მშობელი ლედ, родительница, იერემ. 20—17.

მსახავი, ზედ. გამომხატველი, рисующій, ვეფხ. 1558.

მსახიობელი, მსახიობი, ს. მიმოსი, წარმომდგენელი თეატრში, актеръ, ვეფხ. 119, გან. ო.

მსახლობელი, მსახლობი, მსახლობარი, ზედ. მოსახლი ერთის აღგილისა, житель, обыватель, სამ. ვახტ. 17.

მსახრვალი, მსახრველი, ს. შემლოცავ, გრძნებით შემკვრელი, обаятель, очарователь; იხილ. 47—9; ლიბ. 1—20; ლევიტ. 19—31; საფლის აღმხნელი, снотолкователь, ფსალ. 57—5; ჩონგ. 123.

მსახურება, სზ. служеніе, служба, богослуженіе, სამ. 20—25; 1 ქართლ. 478; რიმ. 15—29; 1 ქართლ. 30; გალატ. 28; (ვმსახურებ, -რე), ზ. ს. მსახურად ან სამსახურებლად მივეცემ, заставить **служить** кому, 1 მეფ. 4—10; სოფლ. სამ. 345; (ვიმსახურებ, -რე), ზ. მარ. ვიძულებ რომ მემსახუროს; заставить служить себѣ, სამ. ვახტ. 261, ვეფხ. 1012; მარკ. 10—45, ჩემი თავი იმსახურეთ, заставьте меня служить вамъ; (ვქმსახურებ, ვიმსახურები, ვემსახურები), ზ. ს. აღვასრულებ ვისისამე ბრძანებასა, ვარ ვისისამე სამსახურში; ან შევეწევი, წარვუმართებ; служить; быть полезнымъ кому; помогать, способствовать, ვიხ. 37; ეკკლესიურს ლოცვას გარღვეულ; служить обѣдню, молебенъ; ლუკ. 1—23; ან თვალნის ვქცევ, поклоняться, სამ. 17—22; 25; ვიხ. 176; 1 ქართლ. 43, 44.

მსახურე ან მემსახურე, служи мнѣ; ლუკ. 17—8; **მსახურებინება** (ვ), заставить служить; რუსუდ. 255; **მსახურობა**, ს. აღსრულება სამსახურისა, служба, служеніе, მსახურობა აკისრეს, взяли на себя отправлять службу, გორგ. 90; **მსახურეული**, ს. მომსახურე, служащій, 1 ქართლ. 181.

მსახური, ს. მხლებელი, მოსამსახურე, слуга, служитель, მარკ. 22—13; ლუკ. 1—2; გალატ. 13; ან ჩამომავალნი ძველთა ნამსახურთა ჯარის კაცთა, რომელთაც სისხლი დაეურვოდათ 240 მანათი; служивый; потомки древнихъ военнослужащихъ, и по закону пользующіеся особыми правами противу крестьянъ, სამ. ვახტ. 32.

მსაჯული, ს. მოსამართლე, судья, **მსაჯულთ მსაჯული, მსაჯულთ უხუცესი**, главный судья, **მსაჯულობა** (ვქ), ზ. უ. მსაჯულად ვარ, быть судьею, **მსაჯულობა**, ს. მსაჯულის თანამდებობის აღსრულება, отправленіе судейской обязанности, რუსუდ. 263, 2 ქართლ. 51.

მსგავსად, ზზ. მის სახისაებრ, подобно.

მსგავსება, ს. ერთ სახეობა; ქილ. 582; დანაღ. 1—11; 12; ფსალ. 143—12; ს. подобіе, сходство, (ვ), ზ. ს. შევადარებ, შევამსგავსებ, уподоблять, сравнивать; სამ ვახტ. 157; (ვემსგავსები, -ხე; ვქმსგავსდები, -დი), ზ. თვ. შევადარები, походить, уподобляться, ვემსგავსები, похожъ на меня, ფსალ. 82—2.

მსგავსი, ზედ. დარი, მის სახისაებრი, подобный; похожій; მაკ. 20—1; ფსალ. 85—8; ვეფხ. 1318; -შემთხვევა, подобный случай; მსგავსია, онъ подобенъ (есть), მსგავსი ვამისა, ვ. ი. რაც იმდრის შეეფერებოდა, ვეფხ. 917; по обстоятельствамъ того времени; **მსგავსიერი**, подобный, схожій, აღბ. 92, 33; ქილ. 251; **მსგავსებითი**, ზედ. სადარო, уподобительный.

მსგეფსი, მსგეფსი, ს. სწორი, სწორი ერთი კვირისა, წლისა; შვრის კვირა, სხვილის კვირა; ერთი კვირა, შვიდი ღამ; ровно недѣля, годъ; недѣля

сплошная, всѣдная недѣля; недѣля, седмица, семь дней; ვეფხ. 930; კითხ. სჯ. 9; სიბრძ. 105; მსგეფსი ქრისტეს ენებისა, страстная недѣля, 1 ქართლ. 276.

მსევანი, ს. მწვრილფეხია, სან. ლ. 2 სკული. 14.

მსერობელი, ს. სერის მჭამელი, закусывающій, დაბად. 43—33.

მსება (ვმსებ, -ს), ზ. ვ. შევამსებ, наполнять.

მსენი, ს. ხელიკის მსგავსი, ящеръ, ლევიტ. 11—30; იგავი. 30—26.

მსენლობი, ს. ისვრო, მიწის ლობი, ყოკოსა ჰგავს, ლევიტ. 11—30, родъ ящерицы, мигала; родъ паука; муравьиный левъ; ერის. ლ. ბუნ. ლ.

მსვლელობა, ს. хожденіе.

მსვრელი ცხრილი, ზედ. მომსვრელი, губительный; губитель; ს. მომსვრელი სენი, губительная болѣзнь.

მსთვალ, ზმ. адрѣ; мало, рано, ლუკ. 24—1; გამ. 27; 2 სკული. 7—4; 11—17.

მსთველი და მცხველი, ს. ღილის ან ხალმოს წვიმა, ранній или поздній дождь, იობ. 6—7; იაკობ. 5—7; იერემ. 5—24; 2 სკული. 11—14.

მსთველებელი, ს. ყურძნის მომკრეფი, лѣт. 32—10; собиратель винограда.

მსთველი, ს. ღამრთველი ძაფისა, пряха.

მსთობა (ვიმსთობ, -ვიმსთვე), ზ. ვუსწრობ, მოვასწრებ, адрѣ მივალ, предварять, ускорять, დაბად 19—24; ფსალმ. 67—24.

მსინჯავი, ს. გამომსინჯველი, разсматриватель.

მსიტყველი, ს. სიტყვიერი, словесный; **მსიტყველობა**, ს. სიტყვიერება, даръ слова, -გულში, дума, мысль, ლოც. 58.

მსიძავი, ს. მეძავი, прелюбодѣй.

მსმელი, მსმეველი, ს. მემთვრალე, пьяница, ვისხ. 5, 2 ქართლ. 557; ჩემი სისხლის მსმელი მტერი, кровожадный мой врагъ, ქილ. 562; ვისხ. 34; **მსმელობა**, ს. დალევა ღვინის, пьянство, მირიან. 103, დაბეჭდილში.

მსმელი ხოპითა, ს. მენავე ნიჩბის მსმარებელი, гребецъ.

მსმენელი, მსმენი, ზედ. მომსმენი, слушатель, **მსმენელობა**, ს. სმენა, слухъ.

მსოფლიო, ზედ. საქვეყნო; мірской, публичный; населяющій, простолюдинъ; -კრება, вселенскій соборъ. მსოფლიო საქმე, мірское дѣло, ქილ. 694 მსოფლიოთ კრებული, мірская сходка, **მსოფლური**, ზედ. სამლებო, сельскій; свѣтскій.

მსპარაზნობელი, ს. მოახმარებე. შავთ. 4.

მსრბოლი, ზედ. მორბენი, მორბენალი, მალემსრბოლი, бѣгунъ, гонецъ, **მალე მსრბოლი**, скороходъ, სიბრძ. სოლ. 5—11; **მსრბოლობა**, ს. მსწრაფლი სირბილი, скорое хожденіе, 1 ქართლ. 269.

მსრველი, ზედ. მომსვრელი, губительный; губитель; -სენი, моровая язва, ს. მსვრელი.

მსროლელი, ს. გამსროლი, стрѣлецъ, стрѣлокъ, -საგდებელისა, закидывающій арканъ, რუსულ. 450; **მსროლელობა**, ს. სროლა, стрѣльба.

მსტვენავი, ს. ვინც უშტვენს, свистунъ.

მსტოვარება, ს. გამხედრობა, тѣлохранительство, лазутчество.

მსტოვარი, ს. აგენტი, გაგზავნილი დასაზვერავად მტერთა ქვეყნისა და ლაშქართა მათთა, соглядатай, лазутчикъ, шпіонъ, ზოგჯ. დარაჯი, стражъ, დაბად. 42—13; იხილ. 6—24; ისუ. 9—10; ეგზ. 11—31.

მსტოვარი, ს. ლელვი ერთგვარი, смокиа, ერისთ. ლ.

მსტრობა (ვიმსტრობ), ზ. უ. ვჯაშუშობ, шпіонить, ქრონ. 10—10.

მსუბუქი, სუბუქი (სპარს.), ზედ. არა მძიმე; легкій, не тяжелый; не трудный; იერემ. გოლება გვერდი 14—142; ისაია. 18—2; მატ. 11—35; მსუბუქნი სხეულნი, легкія тѣла, მსუბუქი ძილი, легкій сонъ, მსუბუქი საჭმელი, легкая пища, მსუბუქი ჭკუის ბაკრობი, горячка легкаго ума, 2 ქართლ. 510, **მსუბუქად**, ზმ. адвилъ, легко; **მსუბუქება** (ვ), ზ. ვ. მსუბუქად ვჭეშ; ვიადვილებ, дѣлать легкимъ; облегчать, (ვ), ზ მიბ. გავიადვილებ, облегчить себѣ; (ვემსუბუქები, -და), გავიადვილდები, становиться легкимъ, ვემსუბუქდები, облегчаться, ვეფხ. 980; (ვემსუბუქები, -ქე), ზ. თვ. მსუბუქად ვეწევნები, казаться легкимъ, სიბრძ. 36; **მსუბუქობა**, ს. ადვილობა, სიადვილე, легкость, маловажность; შესავ. გ. ვ. სამართლ.

მსუდრავი, ს. მკვდართ მმოსველი, кто надѣваетъ на усопшаго саванъ.

მსუნაგი, ს. აგმუცელი, ხარბი, გაუმაძღარი, жадный, прожора, обжора; კანონ. 29, მსუნაგის აშლელი, возбуждающій алчность, жадность, ქილ. 177, **მსუნაგობა**, ს. სიხარბე, გაუმაძღრობა, жадность, (ვემსუნაგობ, -გე), ზ. უ. აგმუცელობ, обжираться, жадничать.

მსუნეგანი, ს. ახალი პურები უფოვარი ერბოთი ნამცხვარი, იერემ. 44—19; ხმიადი; опрѣсокъ, прѣсный хлѣбъ на маслѣ.

მსუსხავი, ზედ. მწველი მაგალ. ჭინჭარი, жгучій (крапива).

მსუფევი, ზედ. მყოფი სუფევაში, блаженный, ქრონ. 170.

მსუქანა, ს. მცენ. ღანდური, портулакъ.

მსუქანა, ს. თეთრი მიწა, магнезія.

მსუქანი, ზედ. გახუქებული ცხოველი ან ცხიმიანი საჭმელი, жирный, მსუქანი ხორცი, жирное мясо, მსუქანი მიწა, жирная земля, **მსუქება** (ვ), ზ. ვ. გავსუქებ, дѣлать жирнымъ; откармливать, утучнять; (ვემსუქები, -და), ზ. ვე. გავსუქდები, жирѣть, утучняться, ჩონგ. 121.

მსუღე, ზედ. მსუქანი ან ნოყიერი საჭმელი, жирный; сытный; იხილ. 30—28; **მსუღება** (ვემსუღებ გულსა), ზ. უ. გულზედ გავსიზები, сильно отягощать желудокъ жирнымъ.

მსყიდველი, ს. ვინც ყიდულობს, მუშკარი, покупщикъ

მსწავლელი, ს. მასწავლებელი, учащій, ლოც. 106.

მსწრაფება (ვ), ზ. ვ. ვიჩქარებ, торопить.

მსწრაფლ, ზმ. სწრაფად, სჩქარედ, скоро, поспѣшно; сейчасъ, тотчасъ; იხილ. 14—1; ლუკ.

1—39; 2—16; **მსწრაფელი**, безд. быстрый, бѣлый, скорый, поспѣшный, **მსწრაფლობა**, მსწრაფობა, ს. быстрота, скорость, поспѣшность, **მსწრაფლებელი**, спѣшащій.

მსწრობი, безд. მომსწრობელი, поспѣшающій, ვეფხ. 714.

მსჭვალვა (ვმსჭვალავ, -ლე), ზ. ვ. ვჭედრეხ, ვჭედრუნიავ, ვხთანგავ (სენით); долбленымъ, дырявить; пригвоздить; коробить, корчить, сводить, ათასი ისარი გულს უმსჭვალავდეს, тысячу стрѣлъ кололи ему сердце; ფსალ. 47.

მსხალი, ს. вещ. груша (плодъ и дерево).

მსხდარი, მსხდომარე, მსხდომი, безд. сидящій, ქილ. 674.

მსხენა (ვმსხვნ, -ვე), ზ. მიჩ. დავბინავებ, поселяться, იერემ. 50—41; მსხვნება, დაბინავება.

მსხვნი, ს. უბინაო კაცი, მწირი; чужой, скиталецъ, странникъ; пришелецъ, поселенецъ; ფსალ. 38—13; 104—12; ლევიტ. 25—44; დაბად. 15—13; 47—4; მსხვნ ვიქნები, поселяюсь, **მსხვნობა**, სხ. მწირობა, უცხოება; დაბად. 28—4; სახლკარობა, დაბად. 50—8; путешествіе, странствіе; принятіе осѣдлой жизни; семейство, домъ, ზაქარ. 9—12; (ვჭსხვნობ, სხ. არა აქვს), ზ. უ. ვჭმწირობ, ვუცხოვობ, странствовать, скитаться, დაბად. 47—9; ეზეკ. 14—7, ვჭსცხოვრებ, ვჭსიზნობ, обитать, жить, დაბად. 32—4; (ვმსხვნებ, -ვე), ზ. მიჩ. ვჭსიზნობ, обитать, დაბად. 47—10, ვემსხვნებს, поселялись у меня, ისაი. 54—15.

მსხვნელი, ს. მომკრეფი ხილისა, собиратель, ათას. 7—14, собиратель ягодъ.

მსხვერპლი, ს. შესაწირავი; ზვარა, სამღუთოდ დასაკლავი პირუტყვი, ან ძღვენი, სახორავი; жертва; приношеніе; წარმართნი შესწირავდნენ კერპთა მსხვერპლსა, язычники приносили жертву кумирамъ; მსხვერპლად დახოცა თავი თჳსი მამულისათჳს, онъ пожертвовалъ собою отечеству, უსისხლო მსხვერპლი, ე. ი. ახალ აღთქმასა შინა ეწოდების საკურთხეველსა ლიტურგიასა, რომელ წმინდა საიდუმლო სისხლისა და ხორცის ქრისტესისა ღუმელის ნაცვლად ძველისა სჯულისაგან შესწირავს ცხოველთა; გბრ. 9—7, 8; 10—4, 5; безкровная жертва, მსხვერპლის სცემა, ს. სცემა წმინდისა საიდუმლოისა, ე. ი. ფიალებისა, дарохранительница, **მსხვერპლის შეწირვა** ზ. ვ. ვჭსწირავ, ვუმსხვერპლებ, приносить жертву, **მსხვერპლება**, მსხვერპლვა (ვჭმსხვერპლავ, -ლე), ზ. ვ. მსხვერპლს შევჭწირავ, жертвовать, приносить жертву, (ვუ), იგივე მსხვერპლვა (ვჭ), დაბად. 46—1.

მსხვილი, безд. толстый, крупный; -ხე, толстое дерево, -კაცი, толстякъ, -მაუდი, толстое сукно, -ხმა, басъ, -ძაფი, толстая нитка, **მსხვილ-მსხვილი**, крупноватый, **მსხვილი ძარღვები**, ს. мышцы; **მსხვილება** (ვ), ზ. ვ. ვასქელებ, дѣлаю толстымъ, (ვმსხვილდები, -ლი), ზ. ვ. ვასქელდები, толстѣть.

მსხვრევა, სხ. ломка, (ვ), ზ. ვ. ვამტვრევ, ვლეწ, ломать, бить въ дребезги; (ვმსხვრ_ევ, რიე), ზ. ვ. ვიმტვრევი, ломаться, **ნამსხვრევი**, ს. обломки, щебень.

მსხილათოობანი, ს. ყურძენია, бакч. 229, 182.

მსხირობანე, ს. ზილი, კრინი, წვრილ ხმა, альтъ, ნ. ნ. ლ. ნ. ყარი.

მსხირობავი, -ბველი, безд. гамѣющій, кто ростягиваетъ.

მსხმელი, ს. დამსხმელი, кто разливаетъ, ან ნაყოფის მომცემი, приносящій плодъ.

მსხმილი, მსხმიელი, ს. მწერი კვერცხები, яйца насѣкомыхъ. [ბმო; сынъ.

მსხმო, ს. მრავალ მუწუკი, პარკახე, гроздь ѣдкаго **მსხმოიარე**, безд. ხილის მომცემი, плодоносящій, плодовитое (дерево), ქილ. 201; ბუნ. ლ; ბუნ. კ. 136, მსხვრევა, ნ. მსხვრევა.

მსაჯულობა, ს. მოსამართლობა, исполненіе судейскихъ обязанностей; (ვჭ), ზ. ვ. исполнять судейскія обязанности.

მსჯავრი, ს. სამართალი; განკგებულობა ღმრთისა; судъ, приговоръ; судьба, опредѣленіе Вышняго; 1 ქრონ. 273; რიცხვი 36—13; ისაი. 32—16; **მსჯავრობა**, ს. სამართალი, судъ, გამოსლ. 28—29; 1 ქრონ. 273.

მსჯელი, безд. გამსჯელი, მმჭობელი, разсуждающій, მსჯელი გონება, разсудокъ, ვეფხ. 1219; მსჯელობა, ს. მჭობა, сужденіе, разсужденіе.

მტანჯველი, ს. მგვემელი, მწვალებელი, мучитель, истязатель; მარკ. 18—34; **მტანჯველობა**, ს. წვალება, мученительство, мученіе, რუთ. კან. 2.

მტარვალი, ს. ხელ-გულხიანი, ბოქაული, ასაული; ნასაღდი, კელთაი; городской служитель, городовой; палачъ; საქმ. 16—35, 36; **-ლობა**, ს. მტანჯველობა, тиранство.

მტაცებელი, ს. მკრეხელი, грабитель, -მგელი, хищный волкъ; დაბად. 49—27; **მტაცებლობა**, ს. მკრეხელობა, грабительство, грабежъ; (ვჭმტაცებლობ, -ლე), ზ. უ. ვჭმკრეხელობ, грабить.

მტე, ს. ხბისა ან საჭმელის მოზიარე, თანა მეინახე, მაგალ. ძუძუს მტე, молочный братъ; **ბურის მტე**, кто съ кѣмъ держитъ общій столъ, ყოფილ. 12; მარკ. 6—39; **ბურის მტეობა**, ს. ერთად მეპურობა, нахлѣбничество, ქილ. 312; держаніе общаго стола.

მტევანი, ს. რქა ვაზისა, მსხმო, მრავალ-მარცვლოვანი ყურძნისა, კოწახურისა, ყორყლოისა, მოცხარისა და სხ; гроздь ягодъ виноградныхъ и т. п.; დაბად. 40—11; 2 სჯული 32—32; ისაი. 18—5, **მტევან-დიდი**, ყურძენია ბაქრ. 229.

მტევებარი, ს. მომტევი ლაშქარი, войско наступательное, 4 მეფეთ. 13—20; დაბეჭდილს დაბად. არ იპოვება ეს სიტყვა; სად. ლ.

მტერ-დაცემული, безд. მტრისაგან მუხ-დაცემული, пораженный врагомъ, ვეფხ. 349.

მტერი, ს. ავის მდომი, მავნებელი, врагъ, ქილ. 340; ფსალ. 5—8; 8—2; ორაკი: ცოცა მტერი ცეცხლსა ჰგავს ნაცარში დამალულსა, არა ჰჩანს, რა გაქექო ხელს დაგწვავს; ვიხ.

მტერიანი, ზედ. გახულელებული одурѣлый, ошал. 9, 13, 22, 58, 72, 163; ან მტრული, враждебный, анд. 12; ვიხ. 178.

მტერება (ვ), ზ. ვ. მტრად გავხდი, გადავკიდებ ერთმანეთს, посѣять вражду. **მტერობა** იხე **მტრობა**; 2 ქართლ. 432.

მტერფხვი, ზედ. ღამორგუნავი ფეხის ტერფით, попиратель.

მტეხი, -ხელი, ს. მაგალ. სიტყვისა, нарушитель.

მტეხიარე, ზედ. ვისაც ხატკივარი ჰხატკს, აწუხებს (ითქმის შობიარეთა თვის); кого ломитъ болѣзнь (въ особенности во время родовъ).

მტვერება (ვ), ზ. ვ. ცხვირ, напылить.

მტვერი ს. ქარტლი, კორიანტელი, ქარისაგან აფეთქებული მიწა ან სილა, пыль, прахъ, მტვერის აფენება, подымать пыль, მტვერი წყალისა, порошокъ, ბუნ. ლ.

მტვერიანი, ზედ. მტვერით სავსე, пыльный, ვიხ. 15; მტვერება (ვმტვერებ, -რე), ზ. ვ. მტვერს ავაღებენ, подымать пыль, пылить, (ვმტვერდები, -დი), ზ. ვედ. ავმტვერდები, ავიშლები ავდგები მტვერი, пылиться.

მტვირთველი, ს. მჭერელი, кто держитъ что, 1 ქართლ. 439.

მტვრევა (ვ), ზ. ვ. ვლეწავ, ვამსხვრევ, ვტეხ წვრილად, ломать, бить; (ვიმტვრევი, -ია), ზ. ვ. ვილეწები, ломаться, биться, **ნამტვრევი**, ს. ნამსხვრევი, ნალეწი, обломки, (მემტვრევა, -რია), ზ. მიწ. მემსხვრევა, ломается у меня, бьется; დავრ. 133.

მტვრიანი, ნ. მტვერიანი.

მტკერი, ზედ. თავ მუწუკიანი, თმა დაცვივნული, шершавый; плѣшивый; 4 შეფ. 2—21; ეზეკ. 29—18; **მტკერობა**, ს. თავ მუწუკიანობა; ქაჩლობა; шершавость; плѣшивость; მტკერება (ვმტკერდები, -დი), ზ. ვედ. თავ მუწუკიანი გავხდები; გავქაჩლდები, становиться шершавымъ; лысѣть, плѣшивѣть.

მტილი, ს. აგარაკი ან ბოსტანი, засѣянное поле; огородъ, მატ. 13—31; ბარუქ. 6—69; ბუნ. ლ; ბაღი, ვენახი, фруктовый садъ, виноградникъ, იოან. 18—1; 19—41; მარკ. 2—192.

მტირალი, ზედ. ცრემლის მღვრელი, плачущій.

მტკბველი, ს. ზომა გაშლილის ხელისა, сажень, четверть аршина, გამოს. 28—16.

მტკბარუნება (ვი), ზ. ვ. გემოს ვიღებ, ვიგემებ, ვიგემრიელებ, услаждать вкусъ, вкусить, ბუნ. კ. 123.

მტკველი, ს. ფუტკის ბურღო, выжимки отъ проса, სან. ლ.

მტკვეფროხება (ვმტკვეფრები, -რე), ზ. თავ. ღვენვა, навертываться, სან. ლ.

მტკივანი მტკივნეული, ზედ. ვისაც ჰსტკივა, რამე; თანა მლომელი; больной; соболѣзнующій; **მტკივნეულება**, მაგალ. გულისა, თანა მლოდინებელობა, соболѣзнованіе, 1 შეფე. 22—8; ანდრ. 65; ან ტკივილი, боль, ეროსთ. 120; გულ მტკივანი, сердобольный.

მტკივნეულება, ს. боль.

მტკიცე, ზედ. მაგარი ან ძლიერი; твердый, крѣпкій; непоколебимый, постоянный; მტკიცე ქალაქი, крѣпкій городъ, მტკიცე პირის მიცემა, дать кому вѣрное слово, მტკიცე ქრისტიანე, твердый, непоколебимый христіанинъ, **მტკიცედ**, ნზ. твердо, крѣпко, непоколебимо, **მტკიცება** (ვ), ზ. ვ. გამაგრება, სამაგრეს მივსცემ, განვამტკიცებ; ღვიმტკიცებ, ღვარწმუნებ, укрѣплять, - усиливать; утверждать, скрѣплять, (ვიმტკიცებ, -ცე), ზ. მიჩ. ღვიმტკიცებ, ღვინარწმუნებ, укрѣпить за собою, (ვუ), ზ. მიჩ. ღვუმტკიცებ, утвердить за кѣмъ либо что, მიმტკიცებ, ты доказываешь мнѣ, (ვიმტკიცები, ვუმტკიცდები, -და), ზ. ვედ. ვამაგრებ; ღვიმტკიცდები, укрѣпляться; утверждаться; მარკ. 1—88.

მტკიცება (ვუმტკიცებ, -ცე), ზ. ვ. ფქვილს გავსცრი, მოვაშორებ ქატოს, გავუმტკიცებ, просѣять.

მტკნარი, ზედ. უმარილო, უმჟავო, მქონი ბუნებითის გემოსი შეურყვნელად, прѣсный, -წყალი, прѣсная вода, -რძე, творогъ.

მტკფოლვარე, ზედ. აყვავებული მუწუკი, созрѣлый струпъ, სან. ლ. გამოსლ. 9—11.

მტლაში-მტლუში, ს. ტლოშნა, чмоканье, ვეფხ. 10.

მტოლვარება, ს. გამოქცევა, бѣгство.

მტრელებელი, ს. მიმფერებელი, ласкатель; მტრიანი, ნ. მტერიანი.

მტრიობალი, ზედ. აღმაშფოთებელი ან აღშფოთებული; вызывающій гнѣвъ; взбѣшенный, разгнѣванный; ან საწერტელი, ლეზი, стрекало, впоры, ოსე 4—16.

მტრობა, მტერობა, ს. вражда, ვეფხ. 37; მტრობით, по враждѣ, (ვმტერობ, ვმტრობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვხცილობ რომ ვისმე ძვირი შევამხვიო. враждовать, быть кому врагомъ, дѣлать зло; (ვიმტერები), იგივე ვმტრობ; (ვუმტერდები, -დი), ზ. ვედ. გავუმტერდები, начинать враждовать.

მტრული, ზედ. სამტრო, враждебный, непріятельскій, **მტურევა**, ნ. **მტვრევა**.

მტუტე, ზედ. მეტად მლაშე, пересоленный, **მტუტება** (ვ), ზ. ვ. მარილის მეტს ვამლევ, пересаливать, ან ვამღვრევ, мутить (воду).

მტუებარე თავისა, ზედ. თავის მტყუებელი, самообольщающій, бьющій себя по головѣ, მარკ. 1—36.

მტუვენავი, მტუვენვარე, ს. მტრეხელი, მძარცველი, грабитель, **მტუვენველობა**, ს. ძარცვა, грабежъ, разбой, ვეფხ. 1217, გან. თ; მარკ. 1—118.

მტუანი, მტუვარი, ზედ. მაცთური, ცრუ, лживый, ложный; лгунъ, обманщикъ, გუკ. 18; დან. 1—8; 1 იოან. 1—10; 2—21; -ქრისტე, лжехристъ, მარკ. 13—21; მტუვარედ გამოვაჩენ, იოან. 5—11; выставить лжецомъ.

მტუბარი, ს. ტუბი, близнецъ, ვიხ. 20.

მტუვნება (ვ), ზ. ვ. მტუანად გამოვაჩენ, გავცრუებ, ვამხელ; обличать во лжи, уличать кого; (ვიმტუვნებ, -ნე), ზ. ვ. ბელიად მოვიქცევი, изжить, сподличать; 2 ქართლ. 294; თუ შენ ჩვენზე არ იმტუვნო, если ты неизжить намъ, 2 ქართლ. 448; თავს ვიმტუვნებ, გ. ი. თავ-

ზედ ღვინდებ ბრალსა, обвинять себя, (ვე), ზ. მიჩ. ვუცრუვებ, ვულალატებ, обмануть кого; изменить. ჩონგ. 146; (მიმტყუვნებ, -ნე), обманешь меня, (ვმსტყუვნღები, -დი, ვიმტყუვნები, -ნე); ზ. ვე. გავცრუვდები, уличаться, სიგელ. ჩოლაყ. 19; **მტყუვნებელი**, მიმ. обличитель.

მტყუვრობა, ხ. სიმტყუვნე. ложность.

მუაბა, ნ. **მოაბა**; **მუაჯარი**, ნ. **მოაჯარი**.

მუგზარი, **მუგუზალი**, **მუგუზი**, **ნაგუზალი**, ხ. ღეროშეშის ცეცხლ მოკიდებული, головня, головешка.

მუდამ (სპარს.) ზზ. ნიადაგ, მარადის. завсегда. მუდმი, ზედ. всегдашній.

მუდარა, ხ. ხვენა, ვედრება, мольба, просьба. ვეფხ. 1484; **მუდარა**, **მუდარება**, мольба, (ვმუდარი, ვმუდარი, -რე; ვმუდარები, -რე), ზ. თე. умолять, упрашивать, убѣждать, 1 ქართლ. 251; ვისტ. 115; რუსუდ. 893; მიმუდარა, ე. ი. შემეხვეწა, просилъ меня; ვამუდარებ, заставить просить, умолять, ვაჩივლებ, ვახვეწინებ; **მუდარობა**, ხვეწნა; просьба, ვეფხ. 245; მოურ. 94; (ვმუდარობ, -რე); იგივე რაც ვმუდარი.

მუდარისელი, **მურდარისელი**, ხ. ნაქუთები გამოჭრილთ შინა სახეთა, კუნწული, барельефъ, фризъ.

მუდმივად, **მუდმად**, ზზ. ნიადაგ, მიწყივ. завсегда. რუსუდ. 658; 2 ქართლ. 409.

მუდრო, ხ. დიდი თაგვი, крыса. სპ. ლ.

მუდრუგი, ხ. ოხერი, ტიალი, უპატრონო კაცი извергъ, -სოფელი, деревня запустѣлая, безъ хозяина, ქილ. 263.

მუზა, ხ. ბუნებითი ნიჭი, მაღალი მეცნიერებისა ან ხელოვნებისა, муза.

მუზამფარი, ხ. მუქუდი, მოხარშული ხორცი ან თევზი ძმარში ჩადებული, буженина, вареное мясо или рыба, въ уксусѣ.

მუზარადი (სპარს.), ხ. ფუჩი, ჩაბალახი, ჩაჩქანი, რკინის თავსახურავი, каска, шлемъ, ვეფხ. 1362; 439.

მუზარაკი (სპარს.), ხ. ლახვარი, шпага, конье, рапира. კან. 14, შაფ. 19. [ღასტ. 39.

მუზდი (სპარს.) ხ. გასამჯელო, მიზდი, мзда, плата.

მუსიკა, **მუსიკი**, ხ. საკრავის ხმა, звонъ, звукъ, музыка, **-მიკობა**, ხ. воспѣвать, შაფ. 1.

მუხმუხელა, ხ. გონება მახვილი ღელაკები, остроуміе, ანტ. 2—57.

მუხნური თვლა, ხ. გრეგორიან აღრიცხვა განმრავლებით, григор. 2, 4, 8, 16, 32 და შემდეგი სულ გახარებით, прогрессія возрастающая.

მუთანგა ფლავი, ხ. ფლავი ხილით, ე. ი. ქიშმიშით, ნუშით, თაფლით, და სხ. плодъ съ подливкой изъ фруктовъ, ღასტ. 122; საფშ. 100, 44.

მუთარხი, ხ. ლურჯი სანელებელი წიწაკა, лазурикъ, ქილ. 45.

მუთაქა (სპარს.) ხ. გრძელი და მგრგვალი ბალიში, круглая подушка.

მუთაჯირი, სპარ. იჯარადარი, арендаторъ.

მუკაშარი (არაბ.), ღილერლილის ცერცვისა ან მუხლის გული წვნილი. ошелушенный мелкій горохъ, ბიბლ. ლ. ქილ. 307.

მუკენი, ხ. ჩალურის ლაკანი, жердь, брусъ у соломенной избы.

მუკიოტი, ნ. ბუკიოტი.

მუკუდი, ხ. ავშარის სანელი, ѣдкій, пожи.

მუკუში, **მუკუშანი**, **მუკუშალი**, ხ. მუგუზალი, головешка.

მული, ხ. ქმრის და, золовка.

მულიდი, ხ. გაუტანელი, დაუნდობელი, вѣроломный. სპ. ლ. 1 ქართლ. 365.

მულიმი (არაბ.), ხ. სწავლული, მეცნიერი, ученый, ვეფხ. 349.

მუმია (არაბ.), ხ. გამხმარი ხორცი კაცთა შემურგილი, мумія.

მუმიში (არაბ.), ხ. ქვეყნის აღმწერი, кто совершаетъ народную перепись; 2 ქართლ. 359.

მუმლი, ხ. კოლოს მსგავს ქინქლა, мошка, въ Св. писаніи скинипъ; გამოსლ. 8—17; ფსალ. 104—31; 1 ქართლ. 173; толкунчики, ერის. ლ.

მუნ, ზზ. იქ. тамъ; туда; **მუნიდამ**, **მუნიდგან**, оттуда, მუნვე, тамъ же, მუნამდე, -მღის, дотолѣ, ვეფხ. 1470; ვისტ. 115.

მუნათება (ვა), ზ. მ. ღავავლებ, ვალდებულ ვქუოფ, обязывать, ронг. 155; (ვმუნათებ), предстоятельствовать, упрекать, быть недовольну.

მუნათი (არაბ.), ხ. ვალი, ვალდებულობა; **საუკეღური**; обязанность; упрекъ; მუნათი დამსდო, онъ обязалъ меня, ალექ. 175.

მუნასიბი (არაბ.), ზედ. შესაფერი, სამართლიანი, достойный, справедливый; 2 ქართლ. 463. დავრ. 157.

მუნასიმედ, ზზ. მონახმედ. кстати, вѣрно.

მუნ-ალეგანება, ხ. მეტაფორა. метафора.

მუნაჯიმი (არაბ.), ხ. ვარსკვლავთ მრიცხველი, астрономъ, მირ. 33; ბიბლ. ლ. ღარუჯ. 2—51; ვისტ. 7; რუსუდ. 533, 120; астрологъ.

მუნებური, ზედ. აქაური, тамошній, მუნებურნი მცხოვრებნი, тамошніе жители

მუნეჯიმი, **მუნეჯიმი**, ნ. მუნაჯიმი, რუსუდ. 149.

მუნთქვესვე, ზზ. მაშინვე, ანაზდად, თქმასა თანავე, вдругъ, тотчасъ; და მუნ თქუესვე ყოველნი კარნი განეხსნეს და ყოველნი კრულებანი განიხსნეს, и тотчасъ отворились всѣ двери и оковы со всѣхъ спали. საქმ. 16—26; 23—30.

მუნი, ხ. მღიერი, შეფხანოვანი, ქვეი სენი მუნუკებიანი, чесотка, паршъ, **მუნის მაცლი**, судья чесоточный, ერის. ლ. **მუნიანი**, ზედ. паршивый.

მუნით, ზზ. იქითგან, оттуда.

მუნ მიოფი, ზედ. იქ მყოფი. присутствующій, очевидецъ; მუნეოფა (მუნყარ), ზ. ე. იქა ვარ, присутствовать, находиться.

მუნჯება (ვა), ზ. მ. ობმის.

მუნჯი (სპარს.), ხ. უენო, განლიგებული, косноязычный, нѣмой.

მუნჯობა, ხ. უენობა, нѣмость.

მუპარაკი, ხ. წყობ. 236, кривлянье, таѣнность.

მუცუცი, ხ. ძმარში ჩაღებული მოხარშული ღორის ხორცი, вареное свиное мясо въ уксусѣ; буженина.

მუეურო, ს. ბაღის სალონე ფსკერი, котель у невода.

მურა, ზედ. ინგუში, შავ-წითელი, темнобурый цвѣтъ, მურა ცხენი, бурая лошадь, ნ. რუხ.

მურაბა (არაბ.), ს. ნარაკი, варенье.

მურავაუიანი, ნ. მურავაუიანი; **მუსაიი**, ნ. **კურინჩხი**.

მურაკი, ს. ღელოლით შესქელებული მცენე შესანახავად, морсъ, изъ кислыхъ ягодъ.

მურაჩხა (არაბ.), ს. მოოქროვილი, осыпанный драгоцѣнными каменьями, მურაჩხა ხმალი, сабля, усыпанная драгоцѣнными каменьями; მურაჩხა ბური, бѣлый, чистый хлѣбъ; დასკ. 97, 173.

მურაჩხაჩი (არაბ.), ს. განკვეთება, განკუმრება, отпускъ, увольненіе, ბიანკ. ლ. 2 ქართლ. ცხოვრ. 393.

მურდარი, ბეჭდის მცველი, хранитель печати, დასკ.

მურდაჩანგი (ხბარს.) ს. ყვითელი სურინჯი, глетъ, литаргирій, колчеданъ, свинцовая окись; ბიანკის ლ; ქიმ. 58; ჰ. ფ. ლ.

მურდაჩილი, ნ. მუდაჩილი.

მურეშე, ს. ძრეში, შავ-წითელი ფერი, бурая корова.

მურვა (ვჰ), ზ. ვ. მურით შევსერი, მურს ღებვებ, გავკმურავ, покрывать, чернить сажею, გულსა ჰმურა, ე. ი. გული მწუხარების მურით მოიცვალა, ვეფხ. 323; у него сердце надорвалось отъ грусти.

მურვა (ვჰმურავ, -რე), ზ. ვ. შევჰმურავ მიცვალებულის გვამს, бальзамировать, (ს. მური).

მურვაუიანი ღვინო (არაბ.) ზედ. წმინდა ურეველი ღვინო, чистое вино безъ примѣси, ვისრ. 123, 130; ჩემს ღებაში მურავაუიანი ჰსწერია.

მური, ს. ჭვარტლი, კვამლის ფარილი, сажа, ვეფხ. 153; მილმაგდა გულსა მური, коноть, т. е. скорбь засѣвшая въ сердце моемъ печалію меня, ვეფხ. 586; მარკ. 2—113.

მური (ბერძნ.), ს. ზმირონი, სუნელით ხეთ ნაწვეთი, смирна, пахучая древесная смола, გამოსლ. 30—23; მატ. 2—11; ფსალ. 44—9; ჰ. ფ. ლ.

მურია, ს. ბატკარა შავი ძაღლი, жучка, черная собачка. [канный.

მურიანი, ზედ. მურით შეხვრილი, въ сажѣ запач-

მურკი, ს. კომბოსკოს ძირთ ხვიტი, თალგამი, кочанъ, стебель у капусты.

მურკული, ს. ანაცვრი, რიოში, выстѣжки, ისე ზარაქ. 27—4; комокъ, სამ. სოფ. 67.

მურკნა (ვჰმურკნი, -ნე), ზ. ვ. გავრეცხ; გავათეთრებ; мыть, стирать; бѣлить; ისაი. 7—3.

მურმური, სზ. роптать; **მურმურება**, ვჰ, ზ. უ. ვერკვინავ, ვჰბუზღუნებ, брюзжать, ворчать.

მურობა, ს. მჭვირეტის მოკიდებულობა, коноть, ვეფხ. 990.

მურწახული, ზედ. უწმინდური, წარეული, поганый, нечистый, მურწახული ჭურჭელი, нечистая посуда, **მურწლიანი**, ზედ. поганый, -ხელები, нечистыя руки, **მურწლება** (ვი), ზ. ვ. უწმინდურ ვჰყოფ, поганить, осквернять; **მურწლიანება** (ვი), ნ. გამურწლებ, (ვჰმურწლიანდები, поганиться.

მურჭი, ს. მვირსინი მცენ. мирта (дерево), ისაი. 55—13; ბუნ. ლ., брусница, ნ. ნ. ლ. მიწის ძახველა, калина.

მურუანი, მურუნის ხე, ს. თხმელა, ольха, **მურუნარი**, ს. მურუნის ტყე, лѣсъ ольховый.

მურწა, ს. თევზია, усачъ (рыба); снятокъ.

მურწასმული, ზედ. მურით შესვრილი, запачканный въ сажѣ, ერისთ. 187.

მუსაბია, ს. ბიძის ცოლი, вторая, тетка, жена дяди.

მუსაიბობა, მუსიფობა, ს. ლაპარაკში გართვა, бесѣда, რუსულ. 657; (ვჰმუსაიბობ, -ბე; -ხაიფობ, -ვე), ზ. უ. გავერთვი ლაპარაკში, бесѣдовать, გორგ. 55; ვარამ. 349; ჩონგ. 131.

მუსაფი (არაბ.), ს. მაჰმადიანთ რჯულის წიგნი, коранъ, ვეფხ. 349, 525, 1160; 2 ქართლ. 534, **მუსაიფი**, ს. собесѣдникъ, **მუსაიფობა**, მასლაათი, გართვა ლაპარაკში, бесѣда.

მუსაილიმი, ს. მაჰმადიანი, магометанинъ.

მუსთაზადი, ს. შარი თოთხმეტ მარცვლოვანი ლა ხეთ ქაქაროვანი.

მუსიანი (არაბ.), ს. ხმის გამცემი, мѣгобарь, собесѣдникъ, сотоварищъ; ქილ. 232.

მუსიკა, ნ. მუზიკა; დან. 3—7; **მუსიკობა**, ს. музыка, (ვჰმუსიკობ), ზ. უ. მოვხოქავ ლექსებით შაირთა იჩქ стихи, ვეფხ. 25; 1 ქართლ. 336. მუზიკებრივად, съ музыкою, დასკ. 31—27; **მუსიკება** (ვჰმუსიკებ, -კე), ზ. თვ. напѣвать нѣсню, ვარამ. 94.

მუსკული, ს. მუსაძარღვი, мѣдянки, куски, мускулы, მარკ. 2—6.

მუსმარი, ს. ლურსმანი, гвоздь, სამსჭვალი, гвоздь.

მუსრვა (ვჰმუსრავ, -რე), ზ. ვ. ღამტვრევ, დაფშვნეკ, бить, ломать, дробить, раздроблять, сокрушать, (ვიმუსრები), ზ. ვ. ღავიმტვრევი, ломаться, сокрушаться.

მუსრი, ს. ნამუსრი, ნალეწი, дребезги; обломки, мусоръ; ბუნ. კ. 239; **მუსრს ავლებს**, ნ. ვლებ.

მუსტაფი (არაბ.), ს. პირობის წერილის ღამამტკიცებელი ბეჭედი, чиновникъ, прикладывающій печать на договоры, обязательства, დასკ. 86.

მუსტაჩადი, ს. თორმეტ-მარცვლოვანი შარი, რომელსაც ტკბილში აქვს ხეთ ლექსი.

მუსულმანი (არაბ.), ს. მაჰმადიანი, мусульманинъ, **მუსურმანობა**, ს. მაჰმადიანობა, магометанство, ვისრ. 1.

მუსურმანი, ს. мусульманинъ, ჩახრ. 73.

მუსუსი, ზედ. მუნაგი, ხარბი, жадный, ненасытный, лакомый, -ქალებისა, волокита.

მუტრიბი (არაბ.), ს. ქალი მგოსანი, мгосыня, пѣвица, арфистка, ვეფხ. 366.

მუტრუკი, ს. ვირის კვიცი, ослица; осленокъ.

მუფარაჰი (არაბ.), ს. იაგუნდის მაგვარი, სველის მოსაქარვებელი, лекарственная кашка, придающая веселость, ვეფხ. 108, 888.

მუქარა (არაბ.), ს. ქადილი, ბავთი, რიხი, угроза, 2 ქართლ. 400, 548; **მუქარა ჰსთხოვა**, ე. ი. გამოითხოვა ხმალში, вызвать на поединокъ, ღა-

რეკ. 120; აღბ. 127; მუქარა გითხოვნია, ты вызвалъ меня на поединокъ, დარეკ. 2—43; **მუქარა** (ვუმუქრი, ვუმუქარე ან ვუმუქრებივ), ზ. უ ვკლი, ვუმუქრებივ, угрожать, მემუქრები, ты грозишь мнѣ, ალექ. 200.

მუქაზარი (არაბ.), ს. დანახვევი, дозорное мѣсто, мѣсто разщелины, ვისრ. 105; ბიანკ. ლ.

მუქაფა (არაბ.), ს. ნუქაფა, სამაგიერო; საკილდაო, მისაგებელი, სანაცვლო; возмездіе, вознагражденіе; მუქაფად, ზმ. სანაცვლოდ, взамѣнъ, ვეფხ. 1183, 1194; რუსუდ. 543; (ვუმუქაფებ, -ქაფე), ზ. ს. სიყვარულის ნაცვლად სიყვარულს მიგხდეგ, платить любовью за любовь, ვისრ. 51.

მუქთახორი, ს. მუქთად მჭამელი, дармоѣдъ.

მუქთი (სპარ.), ზედ. ტკბილი, მაგარი, მეტადი, უფასური, მოულარიალი, даровой, ამას სულ მუქთა აქვს, у него все даровое, **მუქთად**, ზმ. უფასოდ, даромъ.

მუქი, ზედ. თხელი, მოშარებული ფერი, темный цвѣтъ, მუქი წითელი, темнокрасный, მუქი ლურჯი, темносиній.

მუქმკვინება (ვმუქმკვიან), ზ. თვ. угрожать, вахт. 5.

მუქრობა, угроза; (ვუმუქრებივ), угрожать.

მუქფება (მიმუქფებ, -ფე), ზ. ვ. ნაცვლის მიგებ, ты платишь мнѣ въ замѣнъ, რუსუდ. 67; მემუქფება, ე. ი. მემართლება, онъ имѣетъ право на это.

მულაბანი, ს. სამულაბნო, სანანური, შესაბრალი, სათხარო, მაგალ. ასეთ მულაბანი (სიბრალული) შემსვლია გულსა, сожалѣніе, жалость, რუსუდ. 42, 942; წოთ ცხ. 538. მარკ. 2—176. 2—23; **მულაბნება** (მემულაბნება, -ბნა), ზ. თვ. მებრალება, მეწუხება, жалко мнѣ, რუსუდ. 942.

მულარბარი, ს. ინდოური ფერის, გულქინდი, колодота, ქიმ. 99, 173; დარეკ. 61.

მულარბალი, მულარბარი, ზედ. მუქი, дарового, დარბ. 156; ნ. ს. ლ. ნახე მუქი.

მულლი ჭაშრაბი, ს. გომფოსი, камедь, бделлій (смола), ჰ. ფ. ლ.

მულნი (არაბ.), ს. ბარბითი, ტანი, ან ქნარი, родъ арфы или лютни, რუსუდ. 551; гусли, 1 შეფე. 10—5.

მულრაობა, ნ. ბულრაობა; **მულრობა**, ს. ქადება, угроза, (ვმულრობ), ზ. უ ვკბედვისავ. ვლრინავ (ლომთათვის), рыкать, **მულრობა**, ს. სამღვდო წერილში; კურნება, лѣченіе, იერემ. 48—2.

მულრი, ს. ნაღარა, труба музыкальная, გორგ. 112.

მუმა, ნ. ოჩხარი, хвостъ, ლ.

მუმაითი (არაბ.), ს. ბეჯითი, მოცალინე, помѣрный, прилежный старательный, მუმაითად იყავი, смотри въ оба, **მუმაითობა**, ს. ბეჯითობა, цѣлостараніе, прилежаніе.

მუმაიში, ს. სხვენლა, ნახე ოქრომკედი, бить золотая или серебряная, ქიმ. 62.

მუმაო (არაბ.), ს. სქელი ქაღალდი, папка, картузъ.

მუმი, ზედ. მაგრ. მაყვალი, ежевика.

მუმლი აზრაკი, ს. გომიზი გამხსნელი, смола, текущая изъ аравійской пальмы, ბუნ. ლ.

მუნრი, ს. მაჰმადიანთ მოლა, რომელიც მეჩითში ახანს ლიძახებს; ვეფხ. 347; მარკ. 2—111; **мулла**, съ высоты минарета, созывающій правовѣрныхъ на молитву.

მუშა, მუშაკი (არაბ.), ს. მრეწველი, მოსაქმე, მიწის მომქმელი, работникъ, ესე მუშა კერას ძალ ზედ, худой работникъ на капустѣ воскресенья, т. е. тотъ, который не знаетъ ничему времени, ფილიპ. 3—2.

მუშა, ს. ძნის შესაკრავი ნახირი, прутъ для связыванія сноповъ.

მუშაბალი, ს. ნალი, სათხვნელი, სარაბნელი, ძელი კედელში დატანებული სამაგრისათს, брусъ, вложенный въ каменную стѣну для крѣпости, რუსუდ. 121.

მუშავაში, ს. ამბრის ფერი, темный цвѣтъ, სამ. ლ.

მუშავაში (არაბ.), ს. რიგვ, თავზედ მოსახვევი თხილებისა, тюрбанъ, ვისრ. 32; ბიანკ. ლ.

მუშავება (ვ), ზ. ვ. ვასაქმებ, заставить работать, дѣйствовать, (მუშავებინება (ვ), იგივე; ხარი ქირით გვმუშავებინეთ, воловъ отдали въ работу (по найму).

მუშავობა, მუშაობა, მუშაკობა, ს. работа, (ვმუშავობ, ვიმუშავებ), ზ. ვ. ვხელსაქმობ, ვსაქმობ, ვაკეთებ; შევიმუშავებ მიწას; работать, трудиться, ვეფხ. 18; обрабатывать землю, ჭერი მუშაობს, проѣтривается, освѣжается воздухомъ зданіе; ბუნ. კ. 198; მუშაობს საათი, часы идутъ, წისქვილი მუშაობს, мельница дѣйствуетъ, მრავალმა ხიხლმა იმუშავა, много крови потекло.

მუშაითი (არაბ.), ს. ჯამბაზი, მიმვლოი, სამგლზედ მოთამაშე, акробатъ, ვეფხ. 119; მუშაითობა (ვ), ზ. უ. თოკზედ ვჭამაშობ; ходить по канату.

მუშაკაცი, ს. работникъ.

მუშამბა (არაბ.), ს. ლიფი, სანთელში ანუ ფისში გაკეთებული ხამოსელი, რომ წვეთი არ შეუვიდეს, вощанка, клеенка.

მუშამ ბალახი, ს. ქვაზედ მოჭრილი სახეები, фигуры, высѣченныя на камнѣ, რუსუდ. 361.

მუშამი, ს. ველი, ხაშმი, ბარი, მეტად ცხელი ადგილი, степь знойная, пустыня.

მუშაობა, ნ. მუშაობა. -ზვარის, обработка виноградника; დარბ. 6; -ილრის, гноеніе раны.

მუშთარი (არაბ.), ს. ზეკნი (ცოთმილი ვარსკვლავი), зенитъ (планета); ვეფხ. 953.

მუშკ-ამბარი, ს. мускусъ и амбра, რუსუდ. 347.

მუშკი (არაბ.), ს. ამერიკული ნაგირი თხის გვარი, ხარდული მისია მუშკი, ვითარცა თხებისა ღა თვითცა ხუთნელია, შავთ. 58; (кабарга и струя оттого, мускусъ), ჰ. ფ. ლ.

მუშობა, рабство, ჯგოს. 34.

მუშრიბი (არაბ.), ს. მწერალი, книгохранитель, бухгалтеръ, დარბ. 79, 84.

მუშთარი (არაბ.), ს. უფრეული მხეიდველი სავაჭროთ ერთის პატრონისაგან, покупатель.

მუშტეიდი ს. 2 ქართლ. 535.

მუშტი (სპარს.), ს. ხუთივე თითი მოკუმული, кулакъ, მუშტით ცემა, бить кулакомъ, მუშტის კერა, дать кому толчекъ кулакомъ, მუშტით ცემა, მუშტის კრივი, кулачный бой, მუშტუკუნი, ს. მუშტის შემოკერა, толчекъ, ударъ кулака.

მუშური, ზედ. იმ-ეშო, рабочій, მუშების სიმღერა, пѣснь рабочихъ, Чонг. 106.

მუჩაგრა, ს. პირი, პირობა, ფიცი, слово, клятва, обѣщаніе, Рустав. 835, 836.

მუჭერი, ს. ღვინის ქარავანი, обозъ, караванъ съ винами, **მუჭირობა**, ს. ქვაბილის მოშოვება სოფელში, ვითარცა კალმახობა პურისა კალოზედ, въ пользу монастырей: выпрашиваніе вина во время давленія; (ვჭმუჭირობ, -რე), ზ. ვ. выпрашивать вино.

მუცელა, მუცელ-კეთილა, ს. სიკვდილი, მუცელში სქმობა, поносъ, мытье, разслабленіе желудка, ნ. ნ. ლ; Бун. კ. 228.

მუცელი, ს. შინაგანი შენობა ცხოველთა დასაკვნელი ფაშვისა, წელებისა, კუჭისა და სხვათა, желудокъ, брюхо; внутренность; чрево, утроба; беременность; მუცელში გახსნა, -ყვანა, поносъ, მუცლის სენი, кровавый поносъ, მუცლის ჭრა, -გვრემა, рѣзь въ желудкѣ; მუცლის შენობა, устройство желудка, **პაკარა მუცელი**, наховина, **მუცლისჭონი**, მუცლის მფარველი ქონი, сальникъ, მუცლის ტკივილი, -სალმობა, боль въ животѣ. ღედაკაც მუცელი წაუხდა ან მოსწყდა, женщина выкинула, იხ. ვახტ. 51; **მუცლისჭია**, глиста, **მუცლიანი**, ზედ. чревастый, выпуклый; беременная; მუცლიანი ზუთხი, непотрошеный осетръ, **მუცელ-კეთილა**, ნ. **მუცელა; მუცელ-მოგვი**, ს მუცლით მოლაპარაკე. чревовѣщатель, მუცელ ქმნული, ზედ. оплодотворенная, беременная, **მუცელ ქმნულობა**, ს. оплодотвореніе, беременность, იერემ. 31—8; **მუცელ-შმაგობა**, ს. გაუმაძღრობა, ненасытность, **მუცლად-ღება**, ს. დაორსულება, зачатіе, беременность, ლუკ. 1—31; (მუცლად ვიღებ, -ღე), ზ. ვ. დავორსულდები, забеременѣть, забрюхатѣть, зачать, გამოცხ. 12—2; **მუცლად მღებელი**, ზედ. беременная, დაბად. 4—16; მარკ. 1—16; მუცლად ვიღებ, ზ. ვ. ფიქრში შემოვდ, ფიქრად ვიქონიებ, задумать, მარკ. 1—5; ან დავორსულდები, забеременѣть; **მუცლით მეზღაპრე**, ს. გრძნეული, მკითხავი, ან მუცლით გამო მიმგები საშინელთა მასწავლა, чревовѣщатель, **მუცლით მოუბარი**, ნ. ზემო მუცლით მეზღაპრე.

მუწუკი, ს. ბმო, მხმო, ბუბუკი, чирей, нередъ, მუწუკის ძირი, стержень чирья; **მუწუკის პირი**, прорывъ у раны; მუწუკის თავი, отверстіе раны, მუწუკის გამორწყვა, разгноиться, **მუწუკიანი, მუწუკებიანი**, ზედ. бмонистый, вередливый.

მუჭა, მუჭი, ს. ხელის თითი მაგრად შეკუმშული, უკეთუ ეჭიროს რამე ეწოდების ხელად, ხუთი და მეტი; უკეთუ კაცს ხუთს მუჭითა ცვრით კერძო მას ჰქვიან **მუშტი, მუშტუკუნი**; ხელით კერძო შემოკერას, **მჭილი**; ცვრით შეა დაკანებით შემოკერას **ბლიკვი**; თითებით ხახისაით გოკვებით წაკერას **ქისტი და ქურდნა**; იღებით უკუკრავს **მუჭლუკუნი**; горсть; полгора горшка муки; ვარშ. 147; ერთი მუჭა ფქვილი, горсть муки, ერთი მუჭა ხახლი, горсть крови, მუჭა მუჭად, горстью, კარი 36, **მუჭვა** (ვჭმუჭავ, -ჭე), ზ. ვ. брать горстью; сжать въ кулакъ.

მუჭნეჭი, ნ. მეჭეჭი.

მუხა, ს. კრკოს ხე. მეგრ. ჭყონი, дубъ, Бун. ლ; ვ. ფ. ლ; ერის. ლ; მუხის ტყევრი, дубовый лѣсъ, მუხის კრკო, желудь, **მუხა ნეხვი**, дубовка (дымъ); **მუხა ბრობგინა**, дубъ пробковый.

მუხამბაზი (სპარს.), ს. პირი, რომელსაც აქვს ათი მარცვალი, და ცხრა მუხლი; муганбази, стихъ, имѣющій 10 слоговъ и въ куплетѣ 9 стиховъ.

მუხანათი, ს. მოღალატე, измѣнникъ, **მუხანათობა**, ს. измѣна, (ვჭმუხანათობ, -თე), ზ. ვ. ღალატობ, измѣнять, 2 ეარ. 519; 542; (მიმუხანათეს), измѣнили мнѣ; Горг. 288.

მუხთალი, ს. მოღალატე, измѣнникъ, **მუხთლობა**, ს. ღალატი, измѣна, ვეფხ. 336, 420, (ვუმუხთლებ, -ლე), ზ. ვ. ვეღალატებ, измѣнять кому, ვეფხ. 459, ეარ. 4—17; **მუხთლური**, ზედ. измѣнническій.

მუხლი, ს. ფეხის წვივისა და თეძოს შუა ხერხეის სახსრის თავი; колено, მუხლზე დგომა, стоять на коленахъ, მუხლი წერილისა, параграфъ, стихъ напр. въ Св. писаніи; пунктъ, მუხლი მცენარისა, колѣно у растенія, Бун. კარი 11; მუხლის თავი, колѣнная чашка, ნახე ცაბუკის თავი; **მუხლიანი**, მუხლედი, ზედ. колѣнчатый, ოთხ **მუხლედი** ლექსი, стихотвореніе, состоящее изъ четырехстишій; მუხლის დადგმა (დავდგამ, -გი), ზ. უ. стать на колѣни, მუხლთ მოდრეკა, ს. колѣнопреклоненіе, მუხლ მოდრეკილი, **колѣнопреклонный**, მუხლთ მოყრა (მოვიყრი, -ყარე), ზ. უ. класть поклоны, преклонять колѣна, ვეფხ. 59, მუხლდგომით, колѣнопреклоненіемъ.

მუხლუნა, მცენ. თაზრის ხილები, роговикъ, лат. cerastium; **მუხლუნი**, ს. червь хистоѣдъ.

მუხლუნი, ნ. მუხუნელა.

მუხნარი, მუხოვანი, ს. მუხის ტყე, дубрава, дубнякъ.

მუხრუჭი, ს. ცხენთ ცხვირის მოსაგრები, мѣдки დასჭერად ლეჭდის ღრის; намордникъ, оброть, нармышникъ, надѣваемый лошадямъ на морду; кандалы, тиски; მუხრუჭის მოჭერა, скрутить нармышникомъ; держать кого въ ежовыхъ рукахъ; მუხრუჭში ყოფნა, быть въ тискахъ.

მუხტი, ს. ვაზნა, патронъ, зарядъ.

მუხუდო, ს. ერეკვანდი, ერეკვინდე; горохъ нѣмецкій, ერის. ლ. გარეული მუხუდო, чернуха, дикій горохъ; ახალი მუხუდოს მარცვლები და ღეროები კოწიდ შეკრული, рунo, пучокъ гороху со стебелями.

მუხუნელა, ს. ქია ფოთლის მჭამელი, червь, хистоѣдъ.

მუხური, ს. ჩამოსხმული თოქმა ან ღილი, отлитая металлическая пуговица, Бун. ნ. ლ.

მუჯა, ს. მცირე მიწა, ნაჭირი სალოკავი, солончакъ Бун. ლ.

მუჯაბარი (არაბ.), ს. ვაჭრის მიცემა წერილით, отсрочка.

მუჯაჰარი (არაბ.), ს. საეკლესიური, церковный дьяк-

მეველი, курильница, ვეფხ. 327; რუსუდ. 168.
მუკამფარი, მუკაფარი, იგივე მუკამარი, რუსუდ. 514, 768.
მუკარი, ს. ხვარბალთ მნე, смотритель хлѣбныхъ магазиновъ, коммиссаръ, დასკ. 26, **მუკარობა**, ს. ხვარბლის მოკრეფა გლეხთაგან და შენახვა, собираніе хлѣба съ крестьянъ, გუგ. 31.
მუკლუგუნი, ს. იღუფით უკუცრა, იღუფით ცემა, толчекъ, ударъ локтемъ, ნ. მუკი.
მფარველი, ს. შემწე, მეოხი, მეპატრონე, покровитель, защитникъ, ფსალმ. 30—2, 3; 58—10; 70—6; მფარველი მუცლისა, сальникъ; **მფარველობა**, სს. покровительство, (ვჰმფარველობ, -ლე), დავიფარავ. გუპატრონებ, покровительствовать.
მფარცხველი, ს. დამფარცხველი მიწისა, бороновальщикъ.
მფახველი თვალისა, ს. თვალის მხუჭავი, кто жмуритъ глаза, ვეფხ. 1174.
მფენელი, მფენი, ს. მომფენი მაგალ. სინათლისა, разстилатель, ქილ. 31, ძველ. 100.
მფერებელი, მფერები, ს. მიმფერებელი, угодитель.
მფლობელი, მფლობი, ს. მეპატრონე, მეპატრონე, პატრონი, владѣтель, обладатель, ვეფხ. 43; 114; ძველ. 4, **მფლობელობა**, ს. პატრონობა, პატრონობა, владычество, господство, მროვ. 71.
მფოფინარე, ზედ. ჩქარად მღელარე, кипящій ключемъ, მარკ. 2, 175; 190; -წყალი, волнующаяся рѣка, **მფოფინარება**, ს. ღელეი, кипѣніе ключемъ, -სახმილისა, пламя, მარკ. 2—45.
მფრქეელი, ს. გამსაღებელი, продавецъ, 23—3.
მფრთოვანი, ზედ. ფრთებით შემოსილი, пернатый.
მფრინავი, მფრინვალი, მფრენელი, ზედ ვინც ფრინავს, летающій, იხილ. 31—5.
მფრინველი, ს. ფრინველნი ცხოველი, птица, ლაბად. 1—20; ფსალმ. 8—8; 78—2; შინაურნი მფრინველნი, дворовыя птицы, მფრინველთ ბუდე, птичье гнѣздо, მგალობელნი მფრინველნი, птицы пѣвчія, მფრინველთ ნადირობა, птицеловство.
მფქვეთელი, ს. წიხქვილის ქვა, жерновъ, რიცხ. 11—8.
მფსონი (ბერძნ.), ს. ამფსონი, сотоварищъ, артельщикъ, **მფსონობა**, ს. ამფსონობა, сотоварищество.
მფუვანი, ნ. ფუნთუში.
მფუტავი, ს. დამფიცველი, приселяющій, იხილ. 10—18; 1 ქრონ. 320; 2 ქრონ. 146.
მფქველი, ს. მენისქვილე, мельникъ.
მფშველი, მფშვინველი, ზედ. სუნნოვანი, пахучій, благовонный.
მფშვინავი, ს. ფშვინვის მქონი; სულდგმული; кто сопитъ, сопунъ; дышущій.
მქადაგებელი, ს. ქადაგების მთქმელი, მქადაგი, проповѣдникъ, ჩონგ. 15.
მქავანა, ნ. ქვაკუთხედი, [камень.
მქავანი, ზედ. შეფხანოვანი, ქვიანი, каменный, ნ.
მქანდაკებელი, ს. სახეთ მაბრუნებელი ან მთლელი, ваятель, скульпторъ.

მქარვებელი, ზედ. სევდის გადამთრელი, разсѣивающій (скорбь), ვისრ. 51.
მქებარე, ზედ. მაქებელი, кто хвалитъ.
მქენებელი, ს. მოაჯდე, მთხოვნელი, мститель, просящій, ვეფხ. 652, 1513.
მქირდველი, მქირდუნელი, მქირდავი, ს. მკიცხავი, მასხრად ამგდები, насмѣшникъ, ჩონგ. 151; **მქირდავობა**, ს. ქირდვა, насмѣшка.
მქისე, ზედ. დამშვილებული, დაბზარული, гнѣзд хорклянин, ვითარცა მუხის ქერქი; ველური, უგლიმი, უზღელი, გაუსუფთაული, дурной; рыхлый; дебелый, шероховатый; дикій, одичалый; грубый; -ჭკუით, глуповатый; ქვეყანა მქისე, ვეფხ. 182; ე. ი. აღგილი უდაბური, მოუშენებელი, дикая страна, მქისე სუნთარი, ე. ი. აურზაური ლაპარაკი, მკვახე სიტყვა, грубое слово, ვეფხ. 381. 689, 979; **მქისობა**, ს. დამშვილებულობა, хорклянинство; გაუსუფთაულობა, უზღელობა; рыхлость; шероховатость; дикость; грубость; (ვჰმქისდები, -და), ზ. ზედ. რბილდѣть; грубѣть.
მქნარი, ზედ. ჩქერით მდინარე, бьющій источникъ, იხილ. 32—2; 30—28; ჩახრუხ. 24; **მქნარება**, ს. მდინარეთ და ნაკადულთა ჩქერით დინება, бить ключемъ.
მქნელი, ზედ. მომქმედი, дѣлатель, სომხ. სამ. 203.
მქონებელი, მქონი, ზედ. მპყრობელი, პატრონი, владѣющій, имѣющій; **მქონებლობა**, ს. პყრობა, პატრონობა, владѣніе, имѣніе, 1 ქრონ. 308.
მქონიერი, ს. გაკეთებული კაცი, зажиточный, სომხ. სამ. 393; **მქონიერობა**, ს. გაკეთებულობა, პოვნიერობა, зажиточность, სამ. სომხ. 335; ქილ. 458.
მქსოველი, ს. ფეიქარი, ткачъ.
მქრალი, მქრქალი, ზედ. თალხი; ფერ-გადასული; არა სჩინო, тусклый, темный, блѣдный; нелюдимый; ქად. 35, მქრქალი წერილი, нелѣпое письмо.
მქუხარე, ზედ. დამქუხველი, гремящій.
მქუხინვარე, ზედ მფშვინვარე, кто сопитъ, რუსუდ. 59.
მქცევი, მაგალ. უწყნოდ, ზედ. безпутный.
მღაბანი, ზედ. მბრძანი, мудрый, прикливый.
მღაბიობი, ს. ღამური, мышь-летучая мышь, летучая мышь, იხილ. 2—20; ლევიტ. 11—19; 4—16; 2 სჯული 14—16.
მღაღადებელი, ზედ. მაღლა მთქმელი, повѣщающій, მაკ. 3—3.
მღებავი, მღებარი, ს. საღებრის მქონე; ღებვის მომქმედი, красильщикъ.
მღელვარე, ზედ. волнующійся, -სწუთო, суетный міръ, **მღელვარება**, ს. волненіе, буря, მღელვარება მზის სინათლისა, блескъ солнечныхъ лучей, ვეფხ. 1222; ცხად. 9; (ვჰმღელვარებ, -რე), ზ. უ. ვჰღელავ, волноваться, ცხად. 9, 6, ღელვა.
მღერა, სს. ობიე; игра; насмѣшка; ვეფხ. 11; ბედითი მღერა, злая насмѣшка, მღერა ნარდისა, игра въ шашки, დარეჯ. 2—67, 68; ვეფხ. 82; რუსუდ. 412; მღერება, ნ. ამომღერება; (ვიმღერ, -რე), ზ. ვ. ვჰგალობ, воспѣвать; ქებათა-

შობ ნარდსა, ჭადრაკსა; пѣть; играть въ шашки и т. п. ქეგხ. 328; ცამღერ ორღლითა, бросать копье т. е. фехтовать конькомъ, ლარეგ. 22; ვისნ. 5; სამღთო წერილში: იმღერეგდ, უხლა იმღერა, игралъ онъ, იხიო. 33—4; (ცამღერი, ცამღერი), ზ. ე. მასხარად ვიგდებ, გავჭკიცხავ, დაცინებ; насмѣхаться, издѣваться, მარკ. 27—29; ანდრ. 20; მღერობა (ცჭმღერობ, -რე), ზ. უ. სიმღერას ვიტყვი, пѣть, მღერება (ცამღერებ, -რე), ზ. ვ. სიმღერას ვათქმევინებ, заставить пѣть, играть; ვისნ. 3, მღერალი, ს. პომღერალი, пѣвецъ, игрокъ.

მღერი, მღიერი, ზედ. ძნელი მუნა, ქვეცინი; чесоточный, паршивый, шелудивый; ან თვით მუნი, ქვეი: чесотка, шолуди, короста, паршъ, ლევიტ. 22—22; მღიერობა, паршивость.

მღვდელი (ე. ი. მღვთელი, ღმთისაგანი), **მღუდელი**, ს. ხუცესი, მწყემსი სულიერ; священникъ, іерей; მატ. 8—4; 12—4; ზოგგერმე ქურუმი კერპთა, жрецъ; ხუმ. მოც. 14—13; **მღვდელობა**, ს. სამღვდელონი, духовенство; მღვდელობის რიგი, священническій санъ, чинъ, სომხ. სამ. 288; **მღვდლობა**, სხ. священство, (ცმღვდლობ, -ლე), ზ. უ. მღვდლად ვარ, священствовать, священнодѣйствовать; გამოხ. 28—1; **მღვდელ-მონაზონი**, ს. მწირველი ბერი, ხუცეს-მონაზონი, іеромонахъ, **მღვდელ-მთავარი**, ს. ეპისკოპოზი, არქიერი, священноначальникъ, архіерей; **მღვდელ-მთავრობა**, სზ. священноначальство; первосвященство; архіерейство; (ცჭმღუდელ მთავრობ, -რე), აღვასრულებ მღვდელ-მთავრობის თანამდებობას, исполнять обязанности священноначальника, კიმ. 130; კიუ. 294; **მღვდელ მოქმედება**, სხ. священнодѣйствіе; (ცამღვდელ-ცქმოქმედებ, -დე), ზ. უ. ცამღუდლობ, священнодѣйствовать.

მღვთებება, ს. ღვთება.

მღვთივ, ზზ. ღმთისაგან; отъ Бога, Богомъ, **მღვთივ გვირგვინოსანი**, Богомъ вѣнчанный, ს. ღვთივ.

მღვიანი, ზედ. ფიცხი, ცხელი, სან. ლ.

მღვიმე, ს. კლდის ხარე ან ქვაში; пещера; темница; ფსალ. 27—1; 54—22; 87—4, 5; დანიელ. 40—16; 37—18; **მღვიმელი**, ს. მემღვიმე, მღვიმეში ღამეგხული, пещерникъ, Шіо пещерникъ.

მღვიმარე, ზედ. ფხიზელი, бдительный, бодрый; მღვიძარე თვალი, ქილ. 324, недремлющій глазъ, მარკ. 13—34; ანდრ. 87; 2 კორ. 6—6; რუსუდ. 960; დანიელ. 5—11; მარკ. 2—39; გამოცხ. 3—3; **მღვიმარება**, ს. ფხიზლობა, бдѣніе, бдительность, бодрость, (ცჭმღვიძარებ, -რე), ზ. ვ. ცჭფხიზლობ, бодрствовать, მატ. 26—40.

მღვიერი, ს. ცხელი ნაცარი, горячая зола.

მღვიძარება, სხ. бодрость, (ცჭ), бодрствованіе.

მღვრევა (ცამღვრევ, -რიე), ზ. ვ. ავრევ, ავამღვრევ, ავაჯანჯღარებ ნოტიოსა, мутить воду; (ცამღვრევი, -რიე), ზ. ე. ავიმღვრევი, мутиться; თვალები მემღვრევა, у меня мутятся глаза, სისხლი მემღვრეოდა, кровь у меня кипѣла.

მღვრიე, მღვრიე, ზედ. ამღვრეული ნოტიო, мутный, -წყალი, мутная вода, -თვალები, мутные глаза.

მღთებება, ს. божество, ნ. ღვთება.

მღიერი, -რობა, ნ. მღერი.

მღილი, ს. ჩრჩილი, მწერი ბეწვეულთა მჭამელი, моль, მატ. 6—19; იაკობ. 5—2; ლუკ. 12—33; книгоѣдъ, точильщикъ хлѣбный; клещикъ; ერის. ლ.

მღიმარე; მღიმარი, ზედ. მოცინარი, улыбающійся, **მღიმარება, -მრობა**, ს. მოცინრობა; улыбка.

მღირსებელი, ზედ. ღირსი, достойный.

მღლეველი, ს. მშიერი, нѣмица.

მღმეჭელი, მაგალ. პირისა, ზედ. თვალწარბის შემკვრელი, кто морщитъ лице, ვეფხ. 793.

მღრინავი, ს. ვინც იღრინება; мяукающій мурлыка, ვითარც ფარშამანგი, ворчунъ, кто рычетъ; харадріонъ, синъ, родъ кулика; въ русскомъ переводѣ библій синъ, ლევიტ. 11—18, ღილი თუთიყუში ჭრელი, большой, пестрый попугай; ბუნ. ლ.; зуекъ, ერის. ლ.

მღუნავი, მაგალ. თავისა, ზედ. თავის მომრგეკი, кто склоняетъ голову.

მყავი, ს. ცხოველი თრითინას მსგავსი, ბუნ. ლ.

მყავს, ნ. ყოლა.

მყარი, ზედ. მკვრივი, მტკიცე, მაგარი; წერტილი ნაშანი მართლ-წერისა, твердый, плотный, крѣпкій; знакъ въ правописаніи (точка), მყარი ქვა, твердый камень, მყარი ქვეყანა, ე. ი. ხმელეთი, твердая земля, суша, ლეოლ. 21, მყარი მთა, каменистая гора, ლიტან. 49—26; იხიო. 2—21; 5—28; მყარის ღაძრვა, ощущеніе матки, **მყარება** (ვა), ზ. ვ. ღაეფუძნებ, ღაეარსებ; ვამაგრებ; создать, основывать; утверждать, дѣлать твердымъ; კიუ. 268.

მყაუება (ცჭმყაულებ), ზედ. гнить.

მყაური, ს. მცენ. конферва двойная; ერის. ლ.

მყესი, ს. მერგეული თგუნი მარწყვთნი, мышцы, служащія для движенія, სან. ლ. [164.

მყეფარი, მაგალ. ბულბული, поющій соловей, ქილ.

მყეფი, -ფავი, მყეფარი, მაგ. ამბისა, ზედ. ამბის მოქმედი, зрокъ, болтунъ, разсказщикъ, მოციქ. 81.

მყვანებელი, ზედ. აღმყვანებელი, цѣлитущій.

მყვანებელი, მაგალ. მხედრობისა, ს. предводитель, командиръ.

მყვარი, ს. ცხოველია, жаба, გამოხლ. 8—3.

მყვრელი, ნ. მყრელი.

მყვირალი, ს. პომყვირალე, крикунъ.

მყვრიმელავი, ს. ყბაში მცემი, бьющій по щекѣ; ოსპ. 11—4. **-მალი**, ს. щека.

მყვირტე, მყვირტლე, მყვირტლი, ზედ. გამძაღებული, გამწარებული, прогорклый, горькій; ქილ. 389.

მყიე, ზედ. მხე, ნაცრის ფერი, сѣрый, სან. ლ.

მყვრელი, ს. **ლორტუკი** ნ. ჭია მყივანა ან მყრელი.

მყირტე, ნ. მყირტე; -უგემური, отвратительный; неѣдка, გუჯ. 2.

მყის, მყის თანად, ზზ. მსწრაფლ, მუნ-ოქვესვე, въ минуту, въ мгновеніе, вдругъ, тотчасъ, 1 ქრონ. 279; 2 ქრონ. 486.

მყის-თანადრობა, ს. თანა მყოფობა, современность, კალ. 95—96.

მყისობა, მყისიერობა, ს. ერთწამობა, мгновенность.

მყიფე, ზედ. ნივთი ადვილად გასატეხი, ломкій, хрупкій, драблый, ვეფხ. 206; მყიფება (ვ), ზ. ვ. გავმრჩატებ, дѣлать драблымъ, (ვმყიფდები, -დი), ზ. ვდ. გავმრჩატდები; дѣлаться драблымъ.

მყიფი მთა, ს. უკაცრი მთა, крутая гора, отвѣсная.

მყნა (ვმყნი, -ნე); მყნობა (ვამყნობ, -ნე), ზ. ვ. შევნაძარწყავ ხეს ხეზედ, прививать дерево.

მყო, შემოკლ. მყოფი.

მყოდოლი, ს. კენაწის ფანჩატური, бесѣдка, სპ. ლ.

მყოვარ, ზედ. ლაგვიანებით, помалу, медленно, მარკ. 2—63.

მყოვარ-ყამ, ზმ. ხანდაზმით, дѣлъ нѣсколько, долго, медленно, სჯმ. 25—6; მარკ. 12—40; კიმთ. 185, 1 ქორთლ. 426; **მყოვარ-ყამიერი**, ზედ. ხან დაზმული, долговременный, **მყოვრი**, ზედ. ნელი, დამაგვიანებელი, медленный, მარკ. 2—63; **მყოვრიადი**, ზედ. დამაგვიანებელი, медлительный.

მყოლი, ზედ. ვისაც ვინ ჰყავს; მაგალ. მყოლი შვილთა; имѣющій, ვეფხ. 764.

მყოობადი, ზმზ. მომავალი, будущій,

მყოფება (ვამყოფებ, -ფე), ზ. ვ. ვაიძულებ მყოფობას; დავარჩენ; **მოვარჩენ**; заставить пребыть; содержать, оставить; დიდის პატივით ამყოფა, содержать съ большимъ почетомъ, 2 ქორთლ. 310; ყმაწვილი შენთან ამყოფე, этого юношу оставь у себя; პატიმრად ამყოფე, содержи его подъ арестомъ, თვის ხელოსნელში სულტყვეც ამყოფონ, ბერძნ. სამ. 31; пусть оставятъ его на всю жизнь въ неволѣ; ღმერთმან შენებრით გამყოფოს, Богъ дастъ тебѣ здоровья, სამ. კათოლ. 22; მწუხარებაში ნუ მამყოფებ, незаставляй меня пребывать въ скорби, რუსუდ. 391; 165; (მიმყოფები ხარ), ზ. ვ. предоставляю тебѣ жить, находиться, ჩემს ნებაზედ გიმყოფებიხარ, я предоставилъ тебѣ жить по своей волѣ, დარეჯ. 133; **მყოფინება** (ვ), ზ. ვ. დავაშთენ ან დავარჩენ; გამოვზე, გავმარე, კმა ხელოფელად გაუხდი, расходовать на кого бережно, такъ чтобы достало, заставить пребывать, содержать, სიბრ. 51; (გიმყოფინებ, -ნე), ზ. მიწ. ვაკმაყებ, გაკმარებ, бережно расходовать на себя, такъ чтобы достало, **მყოფელი**, ზედ. მქნელი, მოწარმოებელი, იხმარების რაოდენ სხვათა ლექსთა თანა, дѣлающій, ქართლის-მყოფელი, благодѣтель, წმინდა მყოფელი, очищающій, ისია. 8—13; **მყოფი**, ზედ. მგები, მდგომარე, бывшій, сущій; существующій; пребывающій; დაბად. 39—12; ვისრ. 176; კაქ. 246; 2 ქორთლ. 410; კარგად მყოფი, здоровый, სახლში მყოფნი, бывшіе въ домѣ; მარად მყოფი, присносущный, **მყოფობა**, ს. ზ. ყენა, არსებობა; бытье, существованіе; пребываніе, нахожденіе; კაქ. 106; იერემ. 9—10; ვისრ. 23; (ვმყოფობ, -ფე, ვიმყოფები, -ფე), ზ. ვ. ვარ, ვარსებობ; существовать; пребывать, находиться; какъ მშვიდობით იმყოფები, здоровы ли вы? ისუ. 2—17; **მყოფლობა**, იგივე მყოფობა; ნება მყოფლობა, воля, ადა. 13; ვისრ. 128.

მყრალა ბალახი, მყრალა-მყრალა, чернобыльникъ, ერის. ლ.; маточная трава, римская ромашка, пуповка, პ. ფ.

მყრალი, ზედ. აგსუნიანი; სახიზღარი, სიძაგელი, страдный, зловонный; скверный, мерзкій; მყრალი ადამიანი, скверный человѣкъ, ყია მყრალი, злоязычный, злорѣчивый, მყრალი ქარი, смертоносный вѣтеръ, самумъ, ვეფხ. 946; **მყრალობა**, ს. зловоніе; мерзость; იობ 2—8; (ვმყრალობ, -ლე), ზ. უ. ვმყრალდ, ცუდი ხენი მდის; сдѣлать гнилой, смрадить, вонять; мерзко поступать; (ვმყრალდები, -დი), ზ. ვდ. начинать издавать запахъ; становиться мерзкимъ; **მყრალება** (ვამყრალებ, -ლე), ზ. ვ. ავყროლებ; ვასიძაგლებ; заставить издавать смрадъ; дѣлать что отвратительнымъ, მეუარი, ნ. მყვიარი.

მყრელი, ს. ნ. კვალ-ხოკერი.

მყრალუა, ს. მცენ. блохоморъ, ბუნ. ლ.

მყუდრო, ზედ. ყუდრო, დაწუხარებული, დამშვიდებული, тихій, спокойной, მაკ. 16—2; 1 კორ. 3—3; თუსალ. 4—10; მყუდრო ადგილი, мѣсто тихое, гдѣ ни шума, ни вѣтра, მყუდრო ცხოვრება, спокойная и уединенная жизнь, მრავ. 46; მყუდრო კაცი, человѣкъ спокойный (мирный), მრავ. 149; მყუდრო ღამე, тихая ночь, **მყუდროება**, ს. დაწუხარებულება, тишина; уединеніе; -ზღვისა, затишье, спокойствіе моря, 2 ქორთლ. 403; ვეფხ. 9; (ვმყუდროებ, -რე), ზ. უ. დაწუხარებულად ვსცხოვრებ, жить спокойно, уединенно.

მყურიმლავი, ნ. მყვრიმლავი.

მშიება (ვამშიებ, -ვე), ზ. ვ. მოვამშვე, მოვაჭამენ შიმშილით, морить съ голоду, ანდ. 118; (ვიმშიები, -შიე), ზ. ვ. მოვიმშიე, голодать.

მშეკი, ზედ. ფუხნალი, დამფუშნალული, ხასუტი, рыхлый.

მშველი, მშველელი, ს. შემწე, помощникъ.

მშველი, მდაბიურად, ხახუ შველი; ვისრ. 64; ბუნ. კ. 193; козуля, ერის. ლ.

მშვენი, ზედ. რომელიც შვენის; кто красуется; ვეფხ. 940.

მშვენობა, -ნება, ს. красованіе, შალი. 44.

მშვენიერი, ზედ. მოხდომილი, ლამაზი, пригожій, красивый, милый, прекрасный, მშვენიერი ქალი, пригожая дѣвушка, მშვენიერი ადგილი, красивая мѣстность, მშვენიერ მოქცევობა ან მეტყველება, ს. ენამჭევრობა, краснорѣчіе, ლოლ. 20, 155, **მშვენიერება**, ს. მოხდომილობა, სილამაზე, красота, (ვ), ზ. ვ. გავლამაზებ, украшать, (ვმშვენიერდები, -დი), ზ. ღ. ვლამაზდები, хорошѣть, дѣлаться красивымъ, **მშვენიერ-მეტყველი**, ზედ. ენა-მჭევრი, краснорѣчивый, **-სიტყვაობა**, ს. ენამჭევრობა, краснорѣчіе, -ბითი, ზედ. краснорѣчивый, შავთ.

მშვიდი, ზედ. წყნარი, უშფოთველი, смирный, скромный, тихій, кроткій, спокойной, მშვიდება, (ვ), ზ. ვ. დავწყნარებ, დავაშოშმინებ, გავუუ-

ჩებ, усмирять, укрощать, успокоивать, ქვფხ. 906; (ვმშვიდდები, -დი), ზ. ვღ. ღვსწუნარდები, მოვმდორჩდები, усмиряться, дѣлаться кроткимъ, смиреннымъ; **მშვიდობა**, ს. ზავი, განსვენება; სიწნარე, ღწუნარებულება; უსნეულობა, სიმრთელე; миръ, тишина, спокойствіе; здоровье; გულის მშვიდობა, спокойствіе души, ჩონგ. 122; როგორ მშვიდობით ბძანდებით, здоровы ли вы? ეს კაბა ღმერთმა მშვიდობაში გაგაცვეთინოს, дай Богъ тебѣ сносить этотъ кафтанъ въ здравіи, въ благополучіи; ლევრ. 11; გზა მშვიდობისა, счастливый путь, ქფხ. 823; **მშვიდობით**, ზზ. прощайте, **მშვიდობა** თქვენი ნახვა, здравствуйте, **მშვიდობა** თქვენი მობძანება, добро пожаловать, милости просимъ, სალამი მშვიდობისა, доброй ночи, прощайте; ანტონ. 14, ღმერთმა მშვიდობა მოგცეს, Богъ да дастъ тебѣ счастья, ვისტ. 177; **მშვიდობის მყოფელი**, ზედ. მშვიდობის ჩამომგდები, умиритель, **მშვიდობიანი**, ზედ. მშვიდი, უწყინარი, უშფოთარი; უსნეულო, უვნებო; смирный, тихій, миролюбивый, благополучный; 2 ქართლ. 408; -კაცი, человѣкъ миролюбивый, **მშვიდობიანი**, ს. შეგვწყალენი, კვერექსი; эктенія; **მშვიდობიანობა**, ს. სიწყნარე, სიმუდაროვე, миръ, спокойствіе.

მშვილდი, ს. ირიალი ხისა, რქისა, ან მეტალისა მოხრილი და ლამბით გაჭიმული ხიხილი ისრისა; ფსალმ. 7—11; 10—2; ქფხ. 967; ამგვარივე ირიალი კინტით სწკეპი გასაენკავად ბამბისა; ცის სარკველი, ღაბაღ. 9—13; лукъ; дуга; радуга; გამოცხ. 10—1; палочка, трость, которымъ сбиваютъ вату, и т. п.; 2 მარკ. 193; **მშვილდიანი**, ზედ. მშვილდის მსგავსი, ან აღჭურვილი მშვილდით; имѣющій форму дуги, ვისტ. 200; **მშვილდოსანი**, ზედ. მშვილდით შეჭურვილი მხედარი; ს. ნიშანი ზოდიაქოსი, რომელიც ნოემბერში მიითვალების მზესა; ღაბაღ. 21—19, 21; ქფხ. 365; вооруженный лукомъ; стрѣлецъ; знакъ зодіака; **მშვილდოსნობა**, ს. ცოდნა მშვილდ-ისრის ხმარებისა, искусство употреблять лукъ и стрѣлы, ვისტ. 66, ღაბაღ. 49—24; ქფხ. 66, (ვმშვილდოსნობ, -ნე), ზ. უ. ვიხმარებ მშვილდ-ისარს, быть стрѣльцомъ, ვისტ. 122; რუსუდ. 414, 656; **მშვილდვა**, ს. стрѣляніе изъ лука, (ვმშვილდავ, -დე), ზ. ვისცრი ისარსა, стрѣлять изъ лука, იერემ. 50—14; ისტ. 13—18; **მშვილდავი**, ს. ისრის მტყორცნი, стрѣлецъ изъ лука, ისტ. 21—15.

მშვინვა, ს. ფშვინვა, дыханіе; (ვმშვინავ, -ნე), ზ. უ. ვჰფშვინავ, სულით ვიოქვამ, дышать, ღაბაღ. 2—19; ღან. 5—23; **მშვინვარი**, **მშვინვიერი**, ზედ. სულ-ღგმული, одушевленный, იხუ. 11—9; იაკობ. 3—15, **მშვინვიერება**, ს. სულდგმულობა одушевленность, კვეშ. 44, 1 კორ. 15—46; дыханіе.

მშთვარი, ზედ. ან სახ. დამრჩენელი, გარდამლრმევლი ცხოველი; მძორი, слѣдъ; дохлый, удавленный; утопленникъ; სიქე. 15—20.

მშთო, ზედ. დამშთომი, დანარჩენი, остающійся, კვეშ. 163.

მშივა, ს. შივა, ჰშია, ან შიის; ან მშივოდა; მეშივის, მეშიოდა, ზ. უ. მშიერი ვარ, голодаю, хочу ѣсть, ნ. შიებს; **მშივება** (ვა), ზ. ვ. ღვმშივ, заставить голодать, ანდრ. 118.

მშიერი, ზედ. ხანგრძლივ ღაშთომილი უსაჭმლოდ, ან მოკლებული საზრდელისაგან, голодный, მშიერი მაძღარს ეცოდინების, сытый голоднаго не разумѣетъ.

მშიშარი, **მშიშრეული**, **მშიშრული**, ზედ. მოშიშარი, მზდალი, შიშნეული, робкій, боязливый, 1 ქართლ. 2; **მშიშრეულობა**, ს. მოშიშრობა, трусость, боязнь, ქილ. 146.

მშლელი, ს. ღამშლელი, მომშლელი, нарушитель; разрушитель, -პირობისა, нарушитель условія, ქფხ. 508.

მშო, ზედ. მშობი, рождающій, კვეშ. 263.

მშობელი, ს. მეშვი, ღელი შვილთა; ზოგგან ეწოდების ღედამამა, родительница; родители, იერემ. 15—9; იგავ. 23—22, 25; ქფხ. 43; 1302; მარკ. 2—6; კვეშ. 263; კატალ. 155, ღვთის მშობელი, Богородица, -ქვეყანა, родина, მრთ. 12, **მშობელობა**, ს. рождаемость, рожденіе, **მშობელობითი**, ზედ. рождественный.

მშობი, **მშობიარე**, ზედ. მეშვი, მშობელი ერმათა, родильница, ისტ. 13—8; 42—14; იერემ. 4—31; მშობიარობა, ს. рождаемость, рожденіе.

მშობლური, **-ბლურებრი**, ზედ. родительскій, ქფხ. 851; ხონგ. 124, -სიყვარული, родительская любовь.

მშრალი, ზედ. ხმელი, უსველო, сухой; მშრალი მიწა, суша, მშრალზედ გაუგდია, выброшено на берегъ, გორგ. 140, მშრალი ცხვარი, овца яловая, ღასტ. 98; მშრალი ღრო, сухое время, მშრალი ჰური, сухой хлѣбъ; **მშრალია**, сухо есть, **მშრალება** (ვა), ზ. ვ. გავხმობ, сушить, (ვმშრალდები, -დი), ზ. ვღ. გავხმები, сохнуть.

მშრომი, **-მელი**, ს. მოღვაწე, труженикъ.

მშუანი, ს. ეშვი, клыкъ.

მშურველობა, ს. зависть.

მშურობი, ზედ. ანც. მოშურნე, завистникъ, завистливый, ნ. შურობა.

მშხალება (ვმშხალავ, -ლე), ზ. ვ. გავამჩატებ, ღავახუტებ, дѣлать рыхлымъ, (ვამშხალები, -ლე), ზ. ვ. ვიფხვნები, ღავხახუტდები, рыхлѣть.

მშხალი, ზედ. მჩატე, рыхлый.

მჩაგრავი, ს. მაჭირვებელი, შემაწუხებელი, притѣснитель.

მჩატე, ზედ. მხუბუქი, არა მკვრივი, ხახუკი, мягкій, рыхлый, მჩატე ჰური, рыхлый хлѣбъ; **მჩატება** (ვა), ზ. ვ. ვამშხალებ, ღავახახუტებ, გავამჩატებ, дѣлать рыхлымъ, (ვმჩატდები, -დი), ზ. ვღ. ღვმშხალდები, ღავხახუტდები, рыхлѣть.

მჩახვი, ს. მცენარე; ბუნ. ლ.

მჩაუნავი, ზედ. გამნავი, приводящій въ опьяненіе.

მჩემებელი, ზედ. მიმხვეჭი თვისად რაც არა ეკუთვნის; თავზედ მიმლები სუქისა ან ცოდნისა, რაც არა შეეძლოს; присвоитель, эгоистъ; **მჩემებელობა**, ს. მახვეჭა თვისად; присвоеніе; ქილ. 369.

მჩენი, ზედ. სჩინო, გამოჩენილი, იოილ 2—11; явный, видный, гуліт მღლა მჩენი, гордый, ქილ. 358.

მჩვარი, ს. სამოსელის ნაჭერი შესახვევად რისამე ან გასაწმენდად, ლახტამალი, тряпка; **მჩვრიანი**, ზედ. тряпочный.

მჩივანი, მჩივარი, ზედ. მოჩივარი, жалующійся, ქილ. 364.

მჩმუნავი, ზედ. ალლოიანი, умный, чуткій. ვეფხ. 932; **მჩმუნაობა**, ს. ალლოიანობა, чутье.

მჩნევა (ვ), ზ. მ. შეგნიშნავ, შეგატყობ; замѣчать, знаю, замѣтно на мнѣ, (ვემჩნევი, -ნიე), ზ. თვ. შეუტყობი, შევმჩნევი, замѣчаться, не хочетъ выказать.

მჩორე, ს. ნახვი, помет.

მჩურჩნელი, ს. მაბეზღარი, наговорщикъ.

მჩქეფარე, მჩქეფი, ზედ. მაგალ. წყალი მჭნარი ხოტაო ჩქეფით და ღვარით მომდინარე; бьющій ключъ, ზოგგერმე: фонтанное дѣйствіе, кипучій ключемъ, хлынувшій, льющаяся кровь, სისხლის მჩქეფი ან მჩქეფარე, кто проливаетъ кровь, ვეფხ. 1312; შად. 11. ანკონ. 6—30; ქილ. 14; ერისთ. 5; მჩქეფრად ცრემლის ღვრა, литъ слезы ручьемъ, ვეფხ. 1153; მჩქეფრად სისხლისა ნაკადი მოსდის, кровь льется съ него ручьемъ, ვეფხ. 1141, მჩქეფარობა, ს. მაგალ. წყალთა; о водѣ: бить фонтаномъ, ქად. 59.

მჩქოლი, ს. მფრინ. сычъ, 2 სჯული. 14—18.

მჩხაბავი, ს. ცუდი მწერალი, паракса, дурно пишущій.

მჩხავანი, ზედ. წრუწუნა, ვინც მჩხავის, крикливый, пискливый, მჩხავანი კატა თაგვს ვერ დაიჭერს, крикливая кошка не можетъ поймать мышь.

მჩხავი, მცენარეა, ს. მჩახვი, სამ. ლ.

მჩხიბავი, ს. მომჩიბლავი, очаровательница, 1 ქართლ. 478; სამ. ლ.

მჩხრეკი, მჩხრეკელი, ზედ. გამშინჯავი, разсматривающій, სიბრ. 118.

მც, მცა, კავშ. სმარებული ზმნის ზედაო თანა და კავშირთა, რომელნიც მოეკიდებიან ზმნათა სათაოს ხმოვანსა; მაგალ: ვითარმცა, რათმცა, უკეთუმცა და სხ.; ზოგგერმე იხმარებიან მარტივად ბრძანებითსა ხმასა თანა; ვეფხ. 945, 1317; 1434; 1452; же, бы; да, дай; ზედ. вѣрно, вѣрно, такъ, такъ бы, конечно, такъ завсегда бы; укотумца, хотя бы, пусть мое знаніе ея ничтожно, да будетъ свѣтъ и бысть; დაბად. 1.

მცალიან, მცალიხ, ზ. мнѣ досужно, ს. цалѣю.

მცბიერი, მცბელი, ზედ. мастерски, хитрый, лукавый, ვაშლი 74, **მცბიერება** ან **მცბიერობა** ს. мастерство, хитрость, лукавство, (ვ), ზ. უ. ვცბიერობ, лукавить, თ. კან. ვეფხ. 8.

მცდარი, ზედ. შემცდარი, обманутый, введенный въ ошибку; **რუსულ.** 752; მცდარი სიტყვა, ე. ი. ტყუილი, вранье, враки, სიტყვა მცდარი, ე. ი. ტყუილის მოლაპარაკე, враль, ვეფხ. 350; ვისრ. 166; **მცდარება** (ვ), ზ. მ. მოვატყუებ, обмануть, (ვემცდარები, -რე), ზ. თვ. შევსცთები, მოვსცთები, ошибаться, ошибиться, შემცდარები, გემცდარები, ე. ი. მცდარი მგონიხარ; მცდარი გეგონები, вѣрно: я полагаю что ты ошибаешься; вы полагаете что я ошибаюсь.

მცარცველი, грабитель; **-ლობა**, ს. грабежъ.

მცდელი, ზედ. გულს მოდგინე, охотникъ, любитель, მცდელი საქმისა; გამომცდელი, განგებ მხიბლველი, старательный; любопытный; **მცდელობა**, ს. გულს-მოდგინება, стараніе, რუსულ. 676; (ვ), ზ. უ. გულს ვჰმოდგინებ, стараться.

მცელავი, ს. ვინც ცელავს, косецъ, кто коситъ.

მცემელი, ს. ვინც ჰსცემს; кто бьетъ; кто дастъ; იხილ. 14—6; ნათლის მცემელი, креститель, პატივის მცემელი, почитатель, уважатель, საყვირის მცემელი, трубачъ, 2 ქართლ. 303; შარის მცემელი, поражающій ужасомъ.

მცენარე, ს. რაც მიწით აღმოსცენდების; вещь, растеніе, растеніе. ქად. 3—76; **მცენარება, -რეობა**, (ვ), ზ. უ. აღმოვსცენდები, произрастаю (მცენარეთათვის); произрастать, **მცენარეობა**, ს. растительность.

მცვედანი, ს. ბუნებითად საჭურისი, неспособный къ соитію, სამ. ვახტ. 168; **მცვედანობა**, ს. неспособность къ соитію.

მცველი, ს. შემნახავი, დამცველი; ზედამდგი, მოკარაჯე; защитникъ; сторожъ, стражъ; ციხის მცველი, гарнизонъ, კარის მცველი, швейцаръ, ვეფხ. 369; რუსულ. 863; მცველი პატიმრისა, стражъ при арестантахъ, დაბად. 40—3; მცველი ტყისა, сторожъ лѣсной; მცველი ჰაერისა, нечистые духи, გამჯ. 30, **მცველობა**, ს. დაფარვა, შენახვა, охрана, охраненіе, კავშ. 238; ქილ. 224.

მცვივანა, ს ერთგვარი ყურძენი, რომელსაც სპარსნი უწოდებენ არშუბახად, algens; ბუნ. ლ.

მცვრევა, მცურევა (ვ), ზ. მ. მოვჰკრეფ ხილსა, собирать плоды, **მცთარი**, ს. მცდარი.

მცთომარე, მცთომი, ზედ. ошибающійся.

მცივანი, ზედ. სიცივის მოშიშარა, зябкій, **მცივანობა**, ს. სიცივის მოშიშრობა, зябкость.

მცვრიანი, ზედ. сочный.

მცილე, მცილებელი, ს. მოცილე, оспариватель, **მცილებლობა**, ს. ცილობა, დავა, споръ, оспариваніе.

მცინარი, ზედ. улыбающійся.

მცირე, ზედ. ცოტა, მაცარა, მრწყმი, малый; **მცირე წლოვანი**, малолѣтній, **მცირე წლოვანება**, малолѣтство, მცირე ურმანი, малыя дѣти, იხილ. 11—6; მცირეს ხანს, на малое время, მცირე ღღენი, не многіе дни, დაბად. 29—21; მცირედ მცირედ, мало по малу, ღიღს ღიღობით და მცირეს მცირობით სისხლი დაეურგოს, пусть вымутъ за кровь вельможи по больше, за кровь простолюдина по меньше, სამ. ვახტ. 116; **უმცირესი**, малѣйшій, **უმცროსი**, ზედ. младшій, **მცირედ**, ზფ. мало, не много, **მცირედი**, ზედ. ცოტა, მცირე, малый, მცირედლა, ზფ. немалѣ, **მცირება** (ვ), ზ. მ. დავაპატარავებ, уменьшаю; დავამოკლებ; დავამდაბლებ; умалять, уменьшать; унижать, (ვემცირები, -დი), ზ. ვე. ვჰპატარავდები; გმდაბლდები, уменьшаться; унижаться, (ვემცირები, -რე),

ზ. თვ. მცირედ ვჰგონები, кажется кому нничтожнымъ, მემცირება, ე. ი. მცირედ მგონებია, кажется мнѣ нничтожнымъ; 1 ქორწ. 325; გული უმცირდებოდა, сердце его сжималось, ვისტ. 47, 82, 118; **მცირებული**, ზედ. умаленный, униженный; ღარიბულნი და მცირებულნი, вельможи и простолюдины, რუსუდ. 222; ვეფხ. **მცირობა**, ხ. შემცირება; მცირე ხალხნი, არა ღარიბული; уменьшеніе, умаленіе; меньшинство; низшее сословіе, ვეფხ. 21; ხარ. ვახტ. 116.

მცოფი, ხ. ცოფი, ცხოველი; животное (мышь), mus agraria; ბუნ. ლ. соня, животн. mus glis, ერის. ლ. ბუნ. ლ.

მცელელი, ზედ. დამცელელი, опоражниватель, მცელელი რაზმთა, истребляющій рады войскъ; 1 ქორთ. 267.

მცნელი, ხ. მაგალ. ჯვარზედ, распинатель.

მცნაური, ზედ. მცნობი, ნაცნობი, знакомый, знакомецъ.

მცნება, ხ. სწავლა, ღარიგება; სჯულის ქება ღვთის მიერი, გინა უფლისაგან: наставленіе, наказъ; заповѣдь, завѣтъ; ფსალ. 77—10; მარკ. 7—7; იოან. 10—13; 15—12, 13, **ათი მცნება**, десять заповѣдей, (ვამცნებ, -ნე, ან ვამცენ, მესამე პირი ამენ ან ამცნა); ზ. შ. ღვთარგება, ვმოძღვრი; მივსცემ ბრძანებას; გავაცნობებ, ვიჩვენებ, ღვთაებაჲ, შევაგონებ, наказывать, заповѣдывать, приказывать; наставлять, внушать; ღაბან. 44-1; ფსალ. 77—5; 118—4, 5; შენ ამეც მცნებათა შენთა ღაჰრწმედ ფრიად, ты заповѣдалъ исполнять заповѣдь твою строго; მამცნებ, -ნე), ზ. პიწ. наставляешь меня, объясняешь мнѣ; ქილ. 517; მცნებით გამცენით, мы внушили вамъ внушеніемъ, ხაქმ. 5—28; იხილ. 12—11; (ვემცნები, -ცნე ან ვემცენ), ზ. თვ. ვემოძღვრები, ღარიგებულ ვქმნები, наказываться, заповѣдываться, 1 ქორთ. 329; ესრეთ ემცნო ზაქარიას, такъ было приказано, внушено Захарію; (მემცნების, -ბის), ზ. თვ. გამეგებინის, განვიცდი, уразумѣть, понять, ვეფხ. 1058.

მცნევა (ვამცნევ, -ნე), ზ. მ. ვაცყოს, замѣчать, (ვემცნევი, -ნე), ზ. თვ. შევაცყობი, ვეცყობი, замѣчаться, კალი. 27; **მცნეველი**, ხ. შემცყობი, замѣчающій, ვეფხ. 858; ან მცნობებული. შემცყობინებული, дающій знать, ვეფხ. 1078.

მცნელი, ხ. кто заповѣдываетъ, ნახ. 72.

მცნობა, ხ. ცნობა, მცნობელობა, знакомство.

მცნობი, ხ. ნაცნობი, გაცნობილი, შესწრფელული, знакомый; **знакомецъ**, ჩემი მცნობია, онъ мнѣ знакомъ, **მცნობელი**, ზედ. იგივე მცნობი; ღაბან. 2—17; **მცნობელობა**, ხ. ცოდნა, მეცნიერება; ნაცნობობა; გულის ხმიერება; знаніе; знакомство; познавательная способность; ანდრ. 101; კანკ. 89, 160; მარკ. 1—2; 2—177; ლოლ. 7, 120; კატლ. 155; მეტ. 91; ფიზიკა 62; **მცნობობა**, ხ. ნაცნობობა, знакомство, ვისტ. 46; ავრეთვე: ცნობა, **знаніе**.

მცოდველი, ზედ. შემცოდველი, грѣшный.

ცოდინარე, მცოდნე, ზედ. მეცნიერი, სწავლული; знающій, ученый, знатокъ; აგრე მცოდინარე არის, онъ не такъ ученъ, ქილ. 204, 2 ქორთ. 561; ღან. 1—4; **მცოდინაროზბა, მცოდნეროზბა**, ხ. მეცნიერება, სწავლულობა, знаніе, ученость, ქილ. 525, 671.

მცონარი, ზედ. ზარმაცი, უღონი, ღაზარებული, лѣнивый, **მცონარება**, ხ. სიზარმაცე, ღაზარებულება, лѣность, იგავი. 6—6; (ვჰ), лѣниться.

მცროზა (ვამცრობ, ვამცრე), ზ. მ. შევამცირებ, მოვაკლებ; ღავამცრობ, умалять, уменьшать; уничижать; (ვემცროზი, -ცრე), ზ. თვ. ვემცირები, მცირედ ვჰგონები, казаться нничтожнымъ, ვეფხ. 825, 1398; თავი მემცროზის, ე. ი. თავი არ მეღირსების, ღირსად არა ვრაცხ ჩემს თავსა, ვეფხ. 1513; считать себя недостойнымъ, **მცროზილი**, ზედ. დამცირებული, униженный.

მცრცველი, ზედ. ამკლები, გამგრძნი, грабитель, **მცრცველობა**, ხ. ამკლება, გაკრძნა, грабительство, грабежъ.

მცუანა ბალაში, ხ. ფშუკური, бадьюшка; ბ. ლ.

მცურავი, მცურველი, ზედ. ან სახელი; წყალში ცურვის მცოდნე; კვემძრომი, знающее плавать; пловецъ, кто умѣетъ плавать; пользующій, пресмыкающійся; **მცურავობა**, ხ. ცურვის ცოდნა, умѣнье плавать.

მცურევა, ნახე მცურვა.

მცხავი, ნ. მწახვი.

მცხელარი, ხ. გაკალაკი, საკეც, лудильщикъ, одр., 1 ქორთ. 83.

მცხვედი, ზედ. მოგვიანო, поздній, вечерній; ხ. მხოვედი.

მცხინვარე, ზედ. ნათლად და ძლიერად მნთებარე ცეცხლი, ясно горящій, გუჯ. 30; ვეფხ. 863; მარკ. 1—43; **მცხინვარედ ჰჩანს**, მეტ. 58, ясно видно, მცხინვარე ცრუთაებითა, пылающій заботами; მარკ. 1—193. **მცხინვარება**, ხ. ნათლად ნთება ცეცხლისა, ясное горѣніе; ясность; жаръ лучей; ლოლ. 19; შავთ. 92.

მცხოვრებელი, მცხოვრები, ხ. მოსახლე, житель, სიცოცხლის მქონი, живущій. **მცხოვრებელობა**, სიცოცხლე, жизненность, მარკ. 1—85.

მცხოვრება, ხ. მშვიდობა, миръ, ღაბან. 26—30; 41—16.

მცხრალი, ზედ. გალეული მთოვარე; ფერნამკრთალი; ущербъ луны; ბნელი, темноватый, მცხრალი მთოვარე, мѣсяцъ въ ущербѣ, მცხრალი ნათელი, темноватый свѣтъ, ღიღი მცხრალი, ე. ი. რაღგანაც ალღგომის ღამეები იქნება შემღგომ სრულისა ან გავსებულის მთოვარისა მარტს ან აპრილის თვეში, ამისთვის მთოვარე იცლების ჭაბანის კვირას ან ბრწყინვალე კვირას იმ კლების მთოვარისა პასხალის რიცხვში ან კონკლოსში უწოდებენ ღიდ-მცხრალად; пасхальное полнолуніе, ხრონ. ბრონ. 27, 28, **მცხრალება** (ვ), მცრალდ შევჰქმნი; темнѣть, (ვმცხრალებ) темнѣть, მცხრალდ შევიქმნები, ვაშლი 22.

მძაგებელი, ხ. მაძაგებელი, ღამწუნებელი, хулитель.

მძაფრი, ზედ. ძლიერი, სასტიკი (ქარი), сильный, жестокій (вѣтеръ, дождь), ხაქმ. 27—41; 1 ქორთ.

404; მძაფრი სიცხე, нестерпимый жаръ, **მძაფრიად**, ნზ. сильно, порывисто, **მძაფრიადი**, ზედ. მძაფრი, სასტიკი, сильный, порывистый.

მძაღე, ზედ. გემოთი მოწყლაკო, горькій, прогорклый, მძაღე ერბო, прогорклое масло, -ნაგოზი, горькій грецкій орѣхъ въ уксусѣ, употребляемый въ видѣ горчицы, ნ. ნ. ლ. **მძაღება** (ვ), ზ. ვ. დავმძაღებ, горчить, дѣлать горькимъ, (ვმძაღებდი), ზ. ვდ. დავმძაღებდი, горькнуть.

მძახალი, მძახლება, მძახლობა, ნ. მზახალი.

მძახველი, ძახველი, ს. მცენ. калина, ерина. ლ.

მძებნელი, ს. ვინც ეძებს, искатель, **მძებნელობა**, ს. მოძებნა, искательство, исканіе, ვისტ. 158; ქილ. 314.

მძევალი, ნ. მზვევალი.

მძეხვი, ძეხვი, ს. წელებში ჩადებული ხორცი და გახმობილი, колбасъ, ლორის მძეხვი, колбасъ изъ свинаго мяса.

მძიმება (ვ), ზ. ვ. обременять, ვმძიმებ, казаться тяжелымъ.

მძვინვარე, ზედ. მრისხანე, სასტიკი (ოქმის მხეცთოვის); лютый, свирѣпый; жестокій; 1 ქორთ. 153; 105; -რედ, ნზ. свирѣпо, ისუდ. 720; მძვინვარე სიკვდილი, жестокая смерть, მარკ. 2—72; **მძვინვარება**, ს. მრისხანება, მხეცური, свирѣпость, лютость, მარკ. 1—73; (ვმძვინვარებ, -რე), ზ. ვ. სასტიკად ვიქცევი, свирѣпствовать, მძვინებს (ვ), მძვინვება (ვ), ზ. ვ. ვრისხვებ, ვასასტკებ, ожесточать, (ვმძვინვები, -ვე), ზ. თვ. ვწუხებიი, ვჰსწყრობ, злиться, сердиться, 2 ქართლ. 167.

მძვრელი, ზედ. ლმძვრელი, двигатель, კვშ. 41.

მძივი, ს. მრგვალად გათლილი ქვა, ჭიქა ბროლი, ან მეტალი და გახვრეტილი მკედზედ ასასხმელად ქებ. 4—9, დაბლ. 38—17; бисеръ, **მძივი კისრისა**, шейные позвонки, ისუდ. 743; **მძივი ზურგისა**, спинной позвонокъ, ისუდ. 279, 480; 1 ქორთ. 375.

მძიმე, ზედ. ქვე-ლმზიდველი, не плавающій; тяжелый, грузный; трудный; важный, жёсткій; მძიმე ტვირთი, тяжелое бремя, მძიმე სუნი, тяжелый запахъ, მძიმე ფარჩა, драгоцѣнная парча, ლხტულ. 21, მძიმე ქანიხმოსი, богатая (т. е. золототканая) одежда, მძიმე ხალათი, драгоцѣнный халатъ, 2 ქორთ. 416; მძიმე ცოდვა, тяжкій грѣхъ, მძიმედ მოქედილი სუყრე, серьги богато усыпанныя драгоцѣнными камнями; მძიმე ყურით, глуховатый, тугой на ухо; იხაი. 6—10; ენა მძიმე, косноязычный, заика, გამოსტ. 4—9; მძიმე სარტყელი, драгоцѣнный кушакъ, ისუდ. 116; მძიმე ღვინო, крѣпкое вино, ისუდ. 949; მძიმე სნეულება, тяжкая болѣзнь, ლრეკ. 2—113; მძიმე მგელი, ხაქ. 20—29; лютый волкъ, **მძიმედ**, ნზ. სამძიმოდ, ძნელად; ძვირფასად; тяжело, тяжко; драгоцѣнно; მძიმედ მორთვა სახლისა, богато убрать домъ, 2 ქორთ. 334; ლტოლვილი მძიმედ ბძანდება, царица находится въ интересномъ положеніи, 2 ქორთ. 349; მძიმედ ნაკერი კაბა, кафтанъ, взятье вышитое (облитое) золотомъ, ისუდ. 142; მძიმედ მოჭედილი, ტახტი, престолъ выкованный изъ золота и богато украшенный каменьями, ისუდ. 142; მძიმედ თავის დაკვრა, почтительно поклониться, **მძიმება** (ვ), ზ. ვ. დავმძიმებ, სიმძიმეს მიუცემ; დავსდებ ვისმე ბევრს საქმეს, შევაწუხებ, შევაწრებ; дѣлать тяжелымъ, отягощать, обременять; стѣснять, опечаливать; (ვმძიმდები, -დი), ზ. ვდ. მძიმე გავხდები; ბევრი საქმე დამედება; შევაწუხდები, дѣлаться тяжелымъ; отягощаться; опечаливаться; მამძიმებ, ты отягощаешь меня, ты печалишь меня, მამძიმებს, печалитъ меня, ვისტ. 88; მიმძიმს, მიმძიმდა, მემძიმა, тяжело мнѣ; грустно мнѣ; скорблю, печалюсь; ვეფხ. 57: 62; ნაცარ რა უმძიმს, о чемъ онъ печалится, горюетъ, ვეფხ. 56: 109; ისუდ. 756; მიწას ემძიმებოდა მათი სიმრავლე, многочисленность ихъ тяготила землю, ისუდ. 473: გული უმძიმდა, томило его сердце; ვისტ. 122. გულზედ მიმძიმს, тяжело мнѣ отъ пищи, ჩემი თავი არ მამძიმდა, я не жалѣлъ себя, ისუდ. 401; (ვემძიმები, -ვე), ზ. თვ. მძიმედ ვეკრვენებ, казаться тяжкимъ, ისუდ. 381; **მძიმეობა, მძიმობა**, ს. სიმძიმე, тяжесть, (ვჰმძიმობ, -ვე), ზ. უ. მძიმე ვარ, быть тяжелымъ, ქილ. 132.

მძიმე, ს. სტიგმა, ნიშანი მარცხ-წერილა რომელსა (,) запятая, მძიმე წერტილითურთ, точка съ запятою.

მძინარე, მძინარი, ზედ. ლძინებული, не дремлющій, спящій, **მძინარობა, -რეობა**, ს. ლძინებულება, сонливость, სიმარ. 113.

მძლავრი, ს. უსამართლოდ მქცევი, მტანჯველი, მწუალებელი, тиранъ, деспотъ, притѣснитель, მძლავრი მტერი, неумолимый врагъ, ქილ. 337; **მძლავრება**, მძლავრობა, ს. უკუჩრვება, უეურება, ლაკვნა, притѣсненіе, насиліе; **მძლავრებით**, съ насиліемъ, აღბ. 104; 2 ქორთ. 242; 1 ქორთ. 337; რუსუდ. 654; (ვემძლავრებ, -რე), ზ. ვ. დავაკვნინებ, заставить притѣснять, 2 ქორთ. 24; (ვჰმძლავრობ, -რე), ზ. ვ. ვჰსკვნინი, უეურება, უეუჭირებ, притѣснять, насиловать, тиранствовать, იაკობ. 2—6; 1 ქორთ. 52: 130, 167; იერემ. 7—6; რუსუდ. 408, 654; ჰმძლავრას ქალი, если изнасилуетъ дѣвушку, მოსეს. სამ. 32; 2 სჯული 22—25; 24—7; მარკ. 2—77; **მმძლავრებ**, тиранитъ меня, насилуешь меня, იხაი. 21—3; ვისტ. 120; (ვემძლავრები, -რე), ზ. თვ. მძლავრად მოვექცევი, поступать съ кѣмъ по тирански, მძლავრობით დავინარჩუნებ, присвоиваю себѣ произвольно, ალექს 181; (ვემძლავრობ, -რე), მძლავრობით მოვიქცევი, поступать произвольно, რუსუდ. 408; **მძლავრებული**, მიმ. დაკვნებული, притѣсненный, შეხვ. კ. ნ. სამართ.

მძლე, მძლეველი, ს. მრე, побѣдитель, ვეფხ. 8, 951.

მძლევა (ვ), ზ. ვ. მიუსცემ, отдать, ჩახმ. 1.

მძლეველობა, მძლეობა, ს. მრეობა, побѣда, ვეფხ. 8; 1 ქორთ. 301; რუსუდ. 683; მარკ. 2—184.

მძლიერი, ნ. მძლე. შეი 36.

მძლიონი, ს. მდედ. ქალის მავარი, ძმადი, дружка, კავშ. ვეფხ. 1546.

მძმაცავი, ს. ბეჭრის მზრუნველი, кто умышляетъ зло, ამბავ. 2—7.

მძნობარი, მძნობელი, ს. მომღერალი საკრავით; კეთილი ხმოვანი; играющій на музыкальномъ инструментѣ и поющій; звучный, пѣвучій, გამოსლ. 15—20; 32—19; მზაკ. 11—34; **მძნობელობა**, ს. пѣвучесть.

მძოარი, მძოვარი, ს. მუწუკი ობით მაცივნებელი, სრსვილი; კუ, სენი ხორცის მომჭმელი, паршь, шолудь; ракъ (болѣзнь), ბუნ. ლ; ნ, ჩ. ლ. ხან. ლ.

მძოვარი, მდედ. ვინცა ჭმოვს ბალახსა, насущій.

მძოვრი, მძორი, ს. ლეში, трупъ, падаль, მატ. 24—23; 1 ქრონ. 231.

მძრახავი, მძრახველი, ნახე მზრახავი.

მძრომი, ს. ქვეწარმავალი, მაგალ: გველი, ჭია, пресмыкающійся, гадъ.

მძრცველი, ს. მგრეხელი, აშკლები, грабитель, სჯმ. 19—37; მძრცველობა, ს. грабежъ.

მძრწოლარე, მდედ. ვისაც აძრწოლებს, трепетный, трепещущій, **მძრწოლარება**, ს. ძრწოლა, трепетъ, дрожь.

მძულვარე, მძული, ს. მოძულე, ненавидящій, **მძულვარება, მძულობა**, ს. სიმძულვარე, ненависть, (ვქმძულვარებ, -რე), ზ. ვ. მძულს ненавидѣть, სომხ. სიმ. 204.

მძუვნობა, მძუნაობა, ს. მაკონკლობა, ხურაობა, დაგრილებაჲ течка; случка, **მძუნავი**, ნ. მაკონკლი.

მძუძებიანი, ს. ძუძუთი ჩვილი, ძუძუს მწოვარი, грудной младенецъ, ოხე. 14—1.

მძღვანი, მძღვანებელი, მძღვანელი, ს. წინამძღომელი, ან გზის მასწავლებელი, ножатый, მძღვანი მხედართა, предводитель войска, **მძღვანებლობა**, ს. წინამძღოლობა, путеводительство, руководство.

მძღვარვა (ვქმძღვარვი, -რე), ზ. თვ. მოსამძღვრე ვარ, სამზღვრად ვქმნები, быть смежнымъ, граничить, კიდ. 354; ან წინამძღოლი ვქმნები, руководить, კიდ. 263.

მძღვარი, სამზღვარი, граница, ვეფხ. 964.

მძღომი, მძღომელი, ს. მძღვანი, предводитель.

მწადი, მწადებელი, ს. მნღომი, желатель, მწად იყვნენ, они желали, 2 ქრონ. 392; **მწადებლად**, ზხ. სანღომლად, желательно, ვეფხ. 1078.

მწავი, ს. წავი, წავი, боберъ морской, камчатскій; выдра; ბუნ. ლ; выдра, ერის. ლ.

მწაკწაკებელი, ს. ვისაც აწაკწაკებს, дрожащій.

მწალტე, მწკლატე, მდედ. უგემურად მომწარო, ან მომჟავო, горькокислый, ნახე მწარე.

მწამლველი, ს. სამსალით კაცის მკეთელი; სამოქალის მავნებელი; გრძნებით მზიანობა, შემლოცველი, შემკერალი; отравитель; вредный для здоровья, отрава; обаятель, очарователь; ფსალ. 57—5; I ქრონ. 365, 440; ანდრ. 76; მოხს სიმ. 11; **მწამლველობა**, ს. გრძნების მოქმედება, მოგობა, ჯადოქრობა, чародѣйство, волшебство, колдовство; გამოცხ. 18—23; გალ. 5—20; ბერძნ. სიმ. 346; სომხ. სიმ. 295; отравленіе.

მწარე, მდედ. გემოთი პირის ღმწველი და შემაზრზენებელი; იაკობ. 3—11; სიტყი ამისნი არიან: **მწარტე და შხნაკი**, რომელსაც ჰქონდეს სიმწარე და უმეტესად სიმწარე. ვითარცა მწკაფსა, ყლორღლსა და მკვახესა ხილსა; **მწვავე**, რომელიც სიმწარით და სიმჭურვალით პირსა სწვავდეს: ვითარ: კოჭა, პილპილი, ნიორი, სხვა და სხვანი; **მჟაღე**, ხიჭველით ან სიმჟავით მწარე; **მწარედ**, ითქმის აგრეთვე სამწუხარო ამბავი, ცრემლი, სასტიკი გვემა, ტანჯვა და სხვანი, ვეფხ. 343, 1299; горькій, вкусъ противный сладкому; горестный, прискорбный; жестокій: ნუ უქმე წყაროსაგან მისსა თჳალისა აღმოღრს ცრემლი და მწარე, течетъ ли изъ одного источника и сладкая и горькая, მწარე ბალახი, горькая трава, მწარე სიცოცხლე, горестная жизнь, მწარე ცრემლი, горькія слезы; მწარე სიცივე, жестокій холодъ, მწარე ნუში, горькій миндаль, მწარედ ტირილი, горько плакать, ისაი. 22—4; მწარე სატანჯველი, жестокое наказаніе; მწარე ბედი, горькая участь, მწარის სახით განგმეს მეფე, жестокимъ образомъ упрекнули царя, 2 ქრონ. 302; ჭინჭარი მწარედ სუსხავს, крапива жестоко жжетъ, ბუნ. კ. 9; მწარედ გვემა, жестоко прибить кого, დაჰკრ და მწარედ სულთ ითქვნა, онъ сѣлъ и горько вздохнулъ, ვეფხ. 342; **მწარე კვახი**, горькая тыква, **მწარება** (ვა), ზ. მ. გავამწარებ, заставлять кого горевать, ბიბლ. ეს. 38—17; **მწარებს** (ვს), ზ. მ. გავამწარებ, сильно что горькимъ; огорчать; (ვამწარებ, ვუმწარებ), ზ. მ. გავუმწარებ, გავუარმებ, ვაწუხებ; опечалять, заставить кого горевать, ბიბლ. ეს. 38—17; მამწარებ, ты отравляешь мнѣ жизнь, თვის ფიცსა ვიმწარებ, отравляю жизнь свою, ესთ. 191; მამწარებ, ты огорчаешь меня, ვეფხ. 741; (ვიმწარები, -რე), ზ. თვ. მწარედ ვეჩვენები, кажусь горькимъ или горестнымъ, ესთ. 18, 19; მეწარებაი, горестно мнѣ, **მწარობა**, ს. სიმწარე, горечь, ჩონგ. 122; (ვქმწარობ, -რე), ზ. უ. მწარე ვარ, горькнуть, ქილ. 150; 36.

მწაფელი, ს. მეურმე, მეხრე, кучеръ.

მწებარი, მდედ. აღმწებარი, შეთქლეფილი, связанный.

მწებერი, ნახე წველი, სიმ. ლ.

მწდე, მწდეველი, მწდევანი, ს. ღვინის მწდე, ღვინის ლამბაქელი, виночерпій, кравчій; **მწდეობა**, ს. исправленіе должности кравчаго, (ვქმწდეობ, -დევე), ზ. უ. ალვასრულებ მწდის თანამდებობასა, исправлять должность кравчаго; ვისრ. 77, 78.

მწე, ს. მეშველი, მშველელი, მეხვეშნე, помощникъ; მწე მეყავ, помоги мнѣ, მწე ეყო მას, онъ помогъ ему. მწე მოფი, ს. помощникъ, вспомоществователь. ფსალ. 3 — 8, 5; 9—9, 34; 17—2; **მწეობა**, სიმ. შემწეობა, შეწევნა, შველა, помощь, (ვემწევი, -წიე), ზ. თვ. ვშველი, помогать, ვეფხ. 231; 2 ქრონ. 104; (ვიმწევ, -წიე), ზ. მიჩ. შემწედ მოვიწვიე, приглашать на помощь, მემწევი, помогаешь мнѣ.

მწევარი, ს. ძაღლი, მომწყვი ხელრთა, борзая собака, ბუნ. ლ. ბაქრ. 184.

მწერალი, ს. აღმწერი, писецъ; писарь; писатель; ძველნი მწერალნი, древніе писатели. **მწერი**, იგივე მწერალი; **მწერალ-მწიგნობარი**, ს. მდივანი, секретарь.

მწერება (ვუმწერებ, -რე), ზ. ვ. ბუზს ვუგერებ обмахивать мухъ, ქილ. 203.

მწერო, ნ. წერო.

მწერი, ს. ყოველი ბუზი, насѣкомое; муха; იხ. 7—18; **მწერი**, ს. თევზის ერთგვარი, названіе рыбы. [ბუნ. ლ.

მწერვალი, ს. გრძელი ფრთა, длинное перо, **მწერლობა**, письменность; (ვჭ.) заниматься писаніемъ, ჩახრ. 97.

მწერცელი, ს. ვინც ჭსწერავს; მწველებელი, кто колетъ; мучитель.

მწეოფა (მწეფოფი, -ფა), შველწევი, помочь.

მწვადი, ს. შემწვარი ხორცი, жаркое, შამფურის მწვადი, шашлыкъ.

მწვავე, ზედ. მწარე პირის ღმწველი, пряный, острый на вкусъ, ნ. მწარე.

მწვავება (ვემწვავები, -ვე), ზ. თ. მწარედ ვეტკინები, ვეწუხ. 219, 478; чувствовать боль, **მემწვავა**, я почувствовалъ жестокую боль; ღრეგ. 125; რუსუდ. 872.

მწვავი, **მწვავე**, ზედ. ღმწვავი, злой, жестокая (боль); мучительный; жгучій; жестокая (боль); მწვავე სიტყვა, колкое слово, რუსუდ. 306; მწვავება (ვემწვავები ან ვემწვავე), чувствовать боль, ცხოვ. 218.

მწვალებელი, ს. სარწმუნოებისაგან განდგომილი, განშორებული სჯულის რჯულისაგან; მტანჯველი; еретикъ, отступникъ, раскольникъ; мучитель; **მწვალებლობა**, ს. расколъ, ересь, 2 ქორთ. 550; გორგ. 132.

მწვანე, ზედ. ან ს. ბალახის ფერი; свѣтъ зелени, зелено, მწვანე; зеленый; зелье, злакъ, свѣжая трава; ღაბან. 1—11; 2—5, 12; ვეფხ. 405; ფსალ. 89—5; 103—14; მწვანე მინდორი, зеленый лугъ, მწვანე ლობიო, свѣжіе, зеленые бобы, იერემ. 50—11; **მწვანება** (ვემწვანებ, -ნე), ზ. ვ. მწვანედ შეკრება, зеленить, (ვჭ.) მწვანდება, -და), ზ. ვ. მწვანე შეიქმნები, зеленѣть, **მწვანები**, ზედ. აღმწვანებული, зеленѣющій, კიმოთ 12; მწვანოვანი, зеленѣющій, **მწვანოსანი**, ზედ. зеленоватый.

მწვანეულობა, ს. зелень всякая.

მწვანილი, **მწვანილი**, ს. ბოსტნეული, მწვანილი და სხვა მოსავალი, гдѣ бываетъ, зелень, овощи, **მწვანილოვანი**, ზედ. მწვანებული, злачный, покрытый зеленью, მარკ. 2—55; კომ. 89.

მწვანობი, ს. აღმწვანებული ადგილი, зеленѣющее поле.

მწვართველი, ს. მახვილებელი, დამრიგებელი, наставникъ, учитель.

მწვარი, ზედ. შემწვარი, пжаренный, ამოს. 6—5; ლუკ. 24—42; **მწვრები**, мелк. жаркіе.

მწვე. ზედ. ძალიანი, სასტიკი, жестокій, сильный, **მწვედ**. იხ. ძალიან, дерзко, сильно, რუსუდ. 746, 27.

მწვევა (ვემწვევი, -წვე), ზ. თ. ვიტკინები, причинять, чувствовать боль.

მწვეველი, ნ. მომწვეველი.

მწველელი, ზედ. მომწველი, который доитъ, дойная, ან ვინც სწველობს, доитель, ანკ. 6—27.

მწველი, ზედ. ღმწველი, жгучій, ვეფხ. 336; მწველი წამალი, жгучее, ѣдкое лекарство, **მწველობა**, ს. ღმწველობა, жгучесть, ქილ. 367.

მწვერვალი, ს. ზეითი წვერი, ან კიდური; რაც მცენარეთა, კენწერი; იხ. 2—2; 43—6; ანკა 2—13; ლუკ. 16—24; ფსალ. 79—11; оконечность, конецъ; верхъ; вершина; побѣгъ; отрасль, отпрыскъ дерева; -მთის, вершина горы, -თითის, конецъ пальца, მარკ. 2—83; მწვერვალი ხისა, вершина дерева, ვიხრ. 18; რუსუდ. 285; **მწვერვალება** (ვემწვერვალებ, -ლე), ზ. ვიჩ. წვრილად მივიღებ, წვრილად აღვირიცხავ, вышитывать съ подробностію, კიმოთ. 141.

მწვეტი ზედ. წამახვილი წვერი, остроконечный.

მწვიმარე, ზედ. წვიმიანი, дождливый.

მწვირე, ს. წუმპე ცული და მწირალი, тина, лужа, 2 პეტრე. 2—21; ანდრ. 76; **მწვირიანი**, ზედ. წუმპიანი, тѣнистый, ქილ. 25, 434.

მწვიხე, კაცი სრული ტანისა, плотный мужчина.

მწვლილი, ზედ. წვლილი, тонкій; мелкій; განზრახვა, тонкій, დაბად. 41—3; ან ფულის ნათხალი, копѣйка, მარკ. 12—42; ლუკ. 12—59; полушка, пата.

მწვრთელი, ს. მაწყალებელი, наставникъ, учитель, ვეფხ. 898; **მწვრთელობა**, ს. სწავლა, დარიგება, наставленіе.

მწოთლვარე, ზედ. მწველელი, кипящій; ქილ. 290; შავთ. 20.

მწოთმი, ს. მნდობი, желатель, ვეფხ. 325.

მწიაღებელი, ს. მიმრქმელი, воспринимать.

მწიგნობარი, **მწიგნველი**, ს. წერილით მეცნიერი; მწერალი, მდივანი; книжникъ, грамотѣй; секретарь, письмоводитель; იერემ. 36—20; მარკ. 2—4; ვიხრ. 5; მწიგნობართ უხუცესი, оберъ-секретарь, მწიგნობარი კარისა, გ. ი. მდივანი, царскій письмоводитель, 1 ქორთ. 228, 293; **მწიგნობრობა**, ს. ცოდნა კითხვისა და წერისა, грамотность, письменность, литература, ვიხრ. 151, წერილობა, письмена, (ვჭ.) მწიგნობრობ, -რ), ზ. უ. წიგნის კითხვაში გავერთვი, ან აღვსრულებ მდივნის თანამდებობას, заниматься чтеніемъ; исполнять должность секретаря.

მწივანა, ს. მგელირალა, внезапный.

მწითური, ზედ. მოწითალო, красноватый; румяный, დარეგ. 2—7; ქილ. 503; **მწითურობა**, ს. მოწითლობა, краснорожность.

მწიკვი, ს. თითებით აღებული ბურნუთი ან მარილი, ერთი წვერი, щепоть, ერთი მწიკვი მარილი, щепоть соли, მწიკვი ბურნუთი, щепоть табаку, იერემ. 1—21.

მწიკული, ს. ცხინის უწმინდურება; нечистота, грязь на тѣлѣ, нечистота; грѣхъ; შავთ. 13; მწიკვლის სახენი არიან; თეძო და ქერცლი მწიკული თმათა, ბეწვთა; კეშმი ან კვიმი ნათლით კაცთა

ქანისა; ქუელი და გლეხურად ჭუჭყი, გემსი ქანისა გამკრდარი სამოსელსა შინა; **მწიგულიანი**, -ლევანი, ზედ. უწმინდური; ცოდვილი, грязный, нечистый; грѣшный, Цікар. 3—3; **მწიკვლოვანი**, ზედ. იგივე მწიკვლიანი; იგზ. 20—26; Мрк. 2—59; **მწიკულევანება, მწიკვლიერება**, ს. ქანის უწმინდურება, нечистота, грѣховность; ეფეს. 5—27; Мрк. 1—124.

მწირველი, ს. შემწირველი, Служитель Божій, -მღვდელი, чередовой священникъ, სამ. გიორგი მ. 26.

მწირი მაგალ. თვალები, очи глазъ, ლრმ. ახალი 39 გვ.

მწირი, ს. უცხო, მწყემი, სხვაგნით მოსული; странникъ, чужестранецъ, пришлецъ; ლუკ. 24—18; საქმ. 7—6; ფსალ. 145—9; მწირი ადგილი, скудное мѣсто, მწირი ბერი, простой монахъ, рясофоръ, **მწირობა**, ს. უცხოობა; თავდანებება ქვეყანა ადგილთა, странничество; поклоненіе Св. мѣстамъ, **მწირობაში**, вчужбинѣ; მწირობად შემოხვეწ. ე. ი. ხიზნად შემოხვეწ; ты поселился какъ странникъ; 2 ქართლ. 193; (ვ)მწირობ, სრ, არ აქვს), ზ. უ. უცხოობაში ვარ, странствовать, скитаться; მსაჯ. 19 — 3; გამოს. 6—5.

მწიხე, ს. უსაკო მცირე კაცი, малорослый, карликъ.

მწიფე, ზედ. შემოსული, მოწეული ხილი ან სხვა მოსაჭამელი; მწიფეს ვხედავ, მკვახე ჰხედვიდეს; зрѣлый, **მწიფება** (ვ)მწიფებ, -ფე), ზ. მ. დავმწიფებ, застапить зрѣть, (ვ)მწიფდები, -დი), ზ. ვდ. მოვმწიფდები, созрѣть, **მწიფობა**, ს. დამწიფებულება, зрѣлость, -ბის თვე, октябрь, ბაქრ. 209, (ვ)მწიფობ, -ფე), ზ. უ. მოვიწევი, ვმწიფდები, зрѣть, Мрк. 1—112.

მწიფელი, ს. მცენარე, ильма, ივანე ბაგ.

მწიფობელა, ს. ცხოვ. шуръ, ерих. лл.

მწიხლავი, ს. წიხლის მცემელი ხარკნელი, брыкунъ, лягунъ.

მწიხნველი, ს. მორკინალი, боецъ.

მწკალტე, ნ. მწალტე.

მწკრივი, ს. სერა, წარიგებული, рядъ, шеренга, მწკრივად, ზზ ხარად, წარიგებით, ლენჭილებით, шеренгою, рядомъ, по прямой линіи.

მწკრივა, ს. ფენილია, Пшавія, ერის. лл.

მწკრივება (ვ), ზ. მ. წავარიგებ, ставить въ строй; -ვობა, ს. строй, рядъ.

მწმაწნველი, ს. მგრეხელი, მწნეველი; მქანდაკებელი; крутитель веревокъ, веревочникъ; ваятель, скульпторъ; იხ. 44—9; ეფეს. გამ. თქმ. 76; ან მთხზველი, сочинитель, стихотворецъ.

მწნეხელი, ს. მუშა ყურძნის მწურავი, кто давитъ виноградъ.

მწნილი, წნილი, ს. ძმარში ჩაღებული ხილი ან ბოსტნეული: კიტრი, კომბოსტო, ხახვი; ან ნარეკ. მწნილა, соленые овощи; вареньe; რუსულ. 347, ეფეს. 1361; ბუნ. ლ.

მწობა, ნ. მწეობა, ეფეს. 38.

მწოდებელი, ს. მომხმობი, მომწოდებელი, призыватель.

მწოვარი, ს. მძუძუბანი, ძუძუთა ერძა, грудной младенецъ, 2 ქართლ. 125.

მწოვება (ვ)მწოვებ, -ვე), ზ. მ. ვმწოვებ, ვეცქინები, чувствовать боль, ქილ. 563.

მწოლარე, მწოლიარე, მწოლელი, ზედ. დაწოლილი ან წოლილა, лежащій; лежмя; ანდრ. 40; **მწოლარება** (ვ)მწოლარებ, -რე), ზ. უ. ვსწევარ, лежать.

მწონარი, მწონელი, ს. ამწონი, кто вѣситъ.

მწორო, ს. ცირცელი, рабыня.

მწრთველი, მწრთველობა, ნ. მწვრთველი, მწვრთველობა.

მწუანე, მწუანილი, მწუარი, მწულილი, ნ. მწვანე, მწვანილი, მწვარი, მწვლილი.

მწუბება (ვ)მწუბებ, -ნე), **მწუპება** (ვ)მწუპებ, -პე), ზ. უ. წუმცა ვიხვრები ან ვჰგრძნე, пасться въ грязи, ანდრ. 82, 105; 2 მეტრე 2—22.

მწურავი, ს. кто выжимаетъ сокъ изъ плодовъ, кто давитъ виноградъ; кто процѣживаетъ.

მწუნობი, ზედ. დამწუნებელი, неодобритель, ჩახრ.

მწუწება (ვ)მწუწებ, -წე), ზ. მ. ვხვრი, марать. [86.

მწუხარე, ზედ. ურვეული, ნაღვლიანი, ღაღონებული, печальный, унылый, прискорбный; **მწუხარება**, ს. წუხილი, ურვა, კვნესანი, тоска, печаль, скорбь, (ვ), ზ. მ. опечалить; (ვ)მწუხარებ, -რე), ზ. უ. ვჰხარ, ვჰხმენივ, ვღონობ; печалиться, тужить, ვიხრ. 156.

მწუხრი, ს. შეღამება, ნაღამო, ბინდის მოახლება; сумерки, вечеръ, ლაბან. 1—5; ფსალ. 29—5; მწუხრი, მწუხრის ლოცვა, вечерня.

მწფებარე, ზედ. დასკვნითი, положительный; ჩახრ. 112.

მწუავი, ს. მცენ. лавровишня, ბუნ. ლ.

მწუაზარი, ზედ. ფრიად მშვენიერი, მოხდენილი, красивый, пригожій, სიბრძ. 104; ერისთ. 150; ან თეთრი, სპეტაკი, ქებ. 5—10; бѣлый, მწუაზარი ჭორი, г. и. бѣлуха, кобузъ, желтобъ, რუსულ. 364, 568; დარეჯ. 1. [лизна.

მწუაზარობა, красота, ჩახრ. 6, ან სითეთრე; бѣ-

მწუალობელი, ზედ. მოწყალე, მოწყლე. милостивый. 2 ქართლ. 529; დავით. 36.

მწუალობლობა, ს. მოწყალება, любовь, милость.

მწუდარი, ზედ. მოქანცული, ღალღული, утомленный, усталый; ეკლეს. 10—1; მწუდრად, ზზ. утомленно.

მწუევარი, ს. ვინც იწყევლება, проклинатель.

მწუემსი, ს. მენახირე, მეცხვარე, მეღორე, მეკლეკე, მაძოვებელი ცხვარ-ცხვრისა; მწუემსი კაცთა, მღვდელი, пастухъ; пастырь; **მწუემსთ-მთავარი**, архипастырь, **მწუემსობა**, ს. მეცხვარობა, მონახირობა; მღვდლობა; пастушество; пастырство, **მწუემსური**, ზედ. пастушескій; пастырскій, მწუემს მთავრობა, ს. архипастырь.

მწუერი, ს. მფრინ. перепелъ (птица), ნ. ჩ. ლ; ბუნ. ლ; **მწუერ-მარხილი**, მფრინ. коростель, შავთ. 65, რიცხვი 11 — 30; გამოსლ. 16—13; ფსალ. 104—40; **მწუერ-ჩიტა**, ს. მფრინ. обыкновенная юла, жаворонокъ, ერის. лл.

მწუერის ფეხა, მცენ. мохарь, ерих. л.
მწუვსა, უნდა მწუსვა.
მწუვდეული, ხ. арестантъ, ბ. წუვლევ.
მწუვედელი, ხ. помощникъ, истребитель.
მწუველელი, ხ. дѣлающій, помощникъ, наносящій рану; уязвитель.
მწუხარება, ზედ. унылый, печальный, обидчивый.
მწუხობრი, ხ. ратный, дѣйствительный; воинъ, ратникъ; воинство; строй войска, рать, воинство; хоръ пѣвцовъ, музыкантовъ; 1 მეფეთ. 17—7; 44; **მწუობრი მწუხობრად**, отдѣльными группами, მარკ. 6—40; **მწუხობრობა**, ხ. сонмъ, собраніе, იერემ. 16—5.
მწურალი, ზედ. გაგულისებული, გარისხებული, гнѣвный, сердитый; 2 ქრონ. 197; ანტ. 4; **მწურალობა**, ხ. гнѣвъ, ярость, гнѣвность. ვისრ. 164. 165; ქილ. 272; სამ. სიმწ. 186; **მწურთა**, ნახე წურთა.
მწუროში, -ელი, ზედ. гнѣвный, сердитый.
მწუსვა, სზ. пасеніе, пастьба, (ვჰმწუსი, -ხე), გამოეცვა ხვასკანგსა; დამწუსი, გამოძღარი; დავიცავ, დავიფარავ; пасти стадо; пасти паству; сохранять, стеречь; უფალმან მწუსოს მე და არა მაკლდეს, Господь упасетъ мя и не буду въ скудости, **მწუსველობა, მწუსობა**, ხ. დამწუსვა, пасеніе, пастьба, ისაი. 58—4; (ვჰმწუსობ), ზ. ვ. ვჰმწუსი. пасти, (ვიმწუსობი, -ხე), ზ. გ. ვიმწუსვი, пастись, 1 ქრონ. 172; მწურო, ხ. **მწუსველი**, пастухъ; пастырь.
მწუურვალე, ზედ. ვისაც ჰსწუურს, жаждущій, **მწუურვალება**, ხ. წუურვილი, жажда.
მწუურნები, ხ. ბრავალ-წუღიანი, ჭანჭრობი, болото, გამოს. 2—3; 8—5; ისაი. 35—7; 41—18; ფსალ. 113—8.
მჭადა, ხ. ფითრი, მცენ. омела (растеніе), ბუნ. ლ. сыроѣжка, ерих. лс. ბერვოწვ ერთ-გვარი სოკო; порода грибовъ, ნ. ნ. ლ.
მჭადა, ხ. თხილთა, ნიგოზთა და მისთანათა ყვავილი, цвѣтъ, орѣховая почка цвѣтная завязь, цвѣтецъ.
მჭადაქვა, ხ. თიხა, რბილი ქვა, рыхлый, мягкій камень, немза, ნ. ნ. ლ.
მჭადი, ხ. პური ფეტვისა ან სიმინდისა; хлѣбъ изъ проса или кукурузы.
მჭამელა, ხ. მაგალ. ფერისა, ან ფერის მჭამელა, ქორული, неспушка.
მჭამელი, ხ. მეტობით სიზრდილის მიმღები; 2 ქრონ. 557; ვეფხ. 217; სახლია მუწუკი, ხორცის შემჭამი, მარგული ან სნეული, ѣдокъ, прожора; язва, ракъ болѣзнь; სამღთო წერილში: მატ. 6—19; გესლი, ჟანგი, ოდი, ржа, ржавчина.
მჭაშე, მაგალ. ღვინო ან ისრიმი, ე. ი. ჭმახე, მომზარებული ღვინო ან ისრიმი წამხდარი, кислое (вино), кислый виноградъ.
მჭედელი, ხ. კვერით ხვრა, რკინით მომჭედელი, кузнецъ, коваль; **ოქროს მჭედელი**, золотыхъ дѣлъ мастеръ, **მჭედლობა**, ხ. кузнечество, (ვჰმჭედლობ, -ლე), ზ. ვ. ვხჭედ რკინას, ვეცხლს, ოქროს, ковать.
მჭევლება, ნ. მომჭეველება.
მჭეველი, ნ. ჭეველი.
მჭევრი, ზედ. მეტყველებაზე მოუბარი; მოხდომილი, ტანოვანი ან კისკასი; краснорѣчивый; статный, пригожій; ვეფხ. 137, 260, 688; შაფთ. 49; 1 მეფეთ. 16—18; **ენა-მჭევრი**, ნ. თავის აღგილს, ე. ი. ენა; **მჭევრ-მეტყველი**, იგივე ენა მჭევრი; მჭევრი ტანი, красивый станъ, ვეფხ. 817, 688.
მჭედელული, ხ. ძნის ხელეული, снопъ, გეფ. 15; ტრე. 60; копна сѣна; მსაჯ. 15—5.
მჭელი, ხ. პეშვი, ერთი მუჭა, ნახე, მუჭი, горсть, 3 მეფეთ. 17—12; ლევიტ. 2—2; მჭელი პურისა, ე. ი. ტანი, მოსავალი პურისა, хлѣбъ нежатый, на корнѣ, ვეფხ. 971.
მჭერი, ნ. დამჭერი, удерживающій, მჭერიხარ, я держу тебя, კანონ 58.
მჭვალვა (ვმხჭვალავ, -ლე), ზ. ვ. დავლურსმავ, დავხჭედ, пригвоздить, приковать; ისარი გულს მომჭვალავს, стрѣла приковала мое сердце, ვისრ. 104.
მჭვალი, ნახე ჭვალი; მჭვარტლი, ნ. **ჭვარტლი; მჭვარტალა**, ნ. ჭარტალა.
მჭვირავი, მჭვირვალე, მჭვიროში, ზედ. გამჭვირვალე, прозрачный, **მჭვირვალება**, ხ. სიმჭვირვალე, прозрачность.
მჭვირობელი, -რობი, ზედ. მჭვირვალი, прозрачный; **მჭვიროშლობა**, ხ. прозрачность; წმ. ცხოვ. 113.
მჭვრინავი, მჭურინავი, ნ. მჭრინავი.
მჭვრეტი, -ელი, ზედ. მაყურებელი, зрѣлый мужъ, смотритъ, зритель, ვეფხ. 3, 33; დარეჯ. 2—120; მჭვრეტლობა, ხ. შეხედვა, взглядъ, 1 ქრონ. 272; ვისრ. 59.
მჭილებელი, ხ. მოჭიდავე, борецъ, იერემ. 8—7, სამ. ლ. დაბეჭდილს ბიბლიაში არ იპოვება ეს სიტყვა.
მჭიდრო, ზედ. ფრიად ვიწრო, დატკეცილი, тѣсный, сжатый, **მჭიდროდ**, ზმ. ვიწროდ, დატკეცით, მჭირნეულ, тѣсно, плотно; **მჭიდროება**, ხ. ვიწროება, სიმჭირნე, тѣснота, сжатость, плотность; ქილ. 211; 2 ქრონ. 497; ბუნ. ქ. 231.
მჭირავი, ხ. მფლობელი, обладатель, державный, სამ. ვახტ. შესავ.
მჭირვა (იმჭირვით), 35 ლოღ. содержать.
მჭირნე, ზედ. ფრიად საჭირო ან საქმე გაჭირებული, нужный, необходимый; имѣющій въ чемъ нужду; тугой.
მჭირხნე, მჭიშნე, ზედ. მეტად დაგრეხილი ან დახუთული, круто закрученный, -ხვანჯი, тугой узелъ, ქილ. 604, მჭირხნედ, ზმ. მოჭირებით, მაგრად, круто, туго, ეზეკ. 44—16.
მჭიხე, ზედ. წამოჭიხებული, წამოწითლებული, покраснѣлый.
მჭკნარი, მჭნარი, ზედ. დაჭნობილი, გამჭკნარი, вялый, отцвѣтшій; მჭნარი სოკო, дубленка (грибъ), ბაგ. იოანეს. ლ; **მჭკნარება** (ვ), заставить поблекнуть, завянуть.

მჭკურველობა, ს. გაკრეხა ხაფლავისა, გაბარება საფლავისა, святотатство. 1 მეფ. 13—17; (ძველს ლაბალ).

მჭლე, ზედ. ხორც-ღვენიანი, худой, -ხორცი, не жирное мясо, მჭლე მიწა: тощая земля.

მჭლეველება (კ), ზ. მ. заставить худѣть.

მჭლეობა კჭ; კ|მჭლეველება, -ლ), ზ. უ. გახდება, ხორცი დაკლება, худѣть, კეკ. 957.

მჭმახე, ნ. ჭმახე; ან მჭახე.

მჭმუნვარი, მჭმუნავი, ზედ. მწუხარე, печальный, грустный, დარჯ. 2—49; რუსუდ. 2; **მჭმუნვარება**, ს. მწუხარება, грусть, печаль, (კ)მჭმუნვარებ, -რე), ზ. უ. ვიწუხვარ, печалиться, грустить; 1 ქართლ. 261; 2 ქართლ. 307; დაბად. 40—6; კეკ. 932.

მჭმუნველობა, ს. დალრეკილობა, печаль, наморщенность.

მჭნავი, მჭკნარი, ზედ. დამჭკნარი, тощій, чахлый, вялый; завялый; **მჭნობა, მჭკნარობა**, ს. მიმჭკნარე, чахлость, завялость.

მჭნავი, ს. მცენ. рябина, бот. ლ.

მჭობელი, მჭობავი, ზედ. მსჯელი, разсудительный.

მჭოვარი, ზედ. მთმობელი, сострадательный.

მჭორავი, ს. ჭორის მთქმელი, врагъ.

მჭრე, მჭრელი, ზედ. მკვეთი; მემჭახელი, острый; ჭლიტ; მჭრელი დანა, острый ножъ, მჭრელი ხიმჟავე, ѣдкая кислота, -კანჭი, острыя когти.

მჭურეველი, ნ. მჭერეველი.

მჭრინავი, ს. ხოცომკელი, мишка, монка, ლეკურ. 11, 12 (ძველს ლაბალებში და არა ლაბეკლილში) стрекоза, травяная кобылка; богомолъ, ერის, ლ. ან გერიტა მჭრინავი ან მჭრინავი, коркунъ (голубь); იერემ. 8—7; მცირ. ბოლო ცეცხლა; ласточка.

მჭრტნავი, ზედ. მრჩვანი, прилипчивый, იხ. 19—14; სად. ლ. (ძველი ლაბალებ).

მჭუვრიალი, ზედ. მაგალ. ლორი, шилавый (свинья).

მჭუვრიანი, ზედ. მრჩვანი, прилипчивый.

მხავსი, ნახე ხავსი, бот. ლ.

მხაზავი, მხაზველი, ს. ხაზების მთქმელი, чертежникъ, 1 ქართლ. 6; **მხაზველობა**, ს. ცოლნა ან მოქმედება ხაზების, черченіе.

მხალი, ს. ბოსტნეული ან მინდვრის მწვანილი რომელიც შეიგემბის საჭმელად, зелень, овощи, ქილ. 308; მარკ. 13—32; მარკ. 4—32; ფსალ. 36—2; ან კვიკვილა, საჭრიანკლე მხალი, цикорія, ერისთ. ლ; მხალი, морковь, ბოტ. ლ. **მხალ-შავა, მხალი წოსნარა**, მეცნ. ნ. ბალახ-ყარელ.

მხამს, ესმის ქართ, надлежитъ, мнѣ, тебѣ, ему, и, **ხუმა**.

მხარე, ნათეს. მხარისა, მრავლ. მხრენი, ს. კვერდი, ციდე კერძი; ადგილი ზეციური ან ქვეითი, მარჯვნივ ან მარცხნივ მდებარე, გინა რომელიმე კერძო ქვეყნისა, თემი, კეკ. 1319; бокъ, край, сторона; страна, область; кругомъ мѣстности, со всѣхъ сторонъ, მშობელი მხარე, родная сторона, **მხარელი**, ზედ. сторонній.

მხარი, ნათეს. მხრისა, მრავლ. მხრები, ს. მკლავის თავი კისრიდამდე, мѣст. 23—4; ლუკ. 15—5; ხაზით სამი ადლისა, საქმ. 27—28; გარდაღებით ნაშუაკს შეწევნასა; плечо; сажень; помощь; мѣстн. мѣстность, лопатка, передняя нога животныхъ; მხარი არ მივეცით, мы не поддержали его, სიმბ. სად. 255; მხარი-მხარს, плечо о плечо, рядомъ, კალ. 57, მხარ-გრძელი, широкоплечій, მხარდაკრული ან ჭკრული, ე. ი. მხარ-შეკრული, вели-შეკრული, связанный по рукамъ, 1 ქართლ. 376, 2 ქართლ. 568; კეკ. 611; გორგ. 43; **მხარიელლივი**, ზზ. черезъ плечо; მხარ-მოკვნილი მფრინველი, птица у которой одно крыло сломано; ხიბრ. 61; მხარ-ჩაბღლი, съ обнаженными плечами, во время траура, რუსუდ. 981, 2 ქართ. 534.

მხარშაობა, ს. მხარეულობა, поваренное искусство, ანტ. 4—45.

მხარკველი, მხარკე, ნახრ. 78, ზედ. მომჭირნე, бережливый, старательный, სად. ლ.

მხარკვა (კ|მხარკვა), ზ. უ. კ|ცდილობ, стараться.

მხარჯავი, ს. ვინც ფულს ჭხარჯავს, кто держитъ расходъ, тратитъ деньги.

მხატვარი, ს. ხატვა ან ხატვი მწერალი, живописецъ, **მხატვრობა**, ს. ხატვულობა, ხელობა ან ნამუშევარი მხატვრის, живопись.

მხდალი, ზედ. მშიშარა, ჯაბანი, მკრთალი, робкій, трусливый, -ცხენი, пугливая лошадь, **მხდალობა**, ს. მაჯაბნე, робость, трусость, კეკ. 116.

მხედელი, მად. მაგალ. მხედელი მაღლისა, благодарный. მოურავ. 15, მხედელი ხელისა, ე. ი. ხელის ამომრთმეველი, лишитель, კეკ. 884.

მხედრი, ს. მეცხრამეტე მაშხალობი, наѣздникъ, нападчикъ, **მხედრობა**, ს. ზედ ლაშქრ, нападки.

მხე, ზედ. მომეყო და მოკკბო ტკბილისა, кисло-сладкій, 1 ქართლ. 227; სად. ლ.

მხე, ზედ. ნაცრის ფერი, მხიე, сѣрый, გამოსლ. 35—25; სად. ლ. ს. მხიე.

მხედავი, მხედველი, ს. ლაშაზავი; თვალით მხილველი, зрячій: очевидецъ; **მხედველობა**, ს. ხედვა, зрѣніе. დაბად. 19—12; 1 ქართლ. 309, ალბ. 90; კეკ. 336; სამღვთო წერილში დან. 8—15; ხილვა, видѣніе, ან ლახედვა, явленіе, пришествіе, რუსუდ. 262, 827; возврѣніе, რუსუდ. 813; მხედველობანი, ქვეშე მოლიციის, подъ надзоръ полиціи.

მხედვარობა, სხ. ხედვა, зрѣніе, ან ლაშაზველობა საქმისა, тщательность, осмотрительность; ქილილ. 165; (კ|მხედვარებ, -რე), ზ. მ. მხედველობას მოკვებრუნებ, возстановить чье зрѣніе; ქილ. 472.

მხედარი ს. ცხენოსანი მოლაშქრე; ან კარის კაცი ცხენოსანი თუ უცხენო; ცხენი ჭადრაკის თამაშობაში; всадникъ; конь; конь (въ шахматной игрѣ); **მხედართ-მთავარი**, მხედართ-მძღვანი, მხედართ-მძღვარი, ე. ი. თავადი მხედართა, полководецъ, предводитель войска, 2 ქართლ. 491; მარკ. 1—117; **მხედრება** (კ|მხედრებ, -რე), ზ. მ. ალჭურვა, вооружать, (კ), ზ. მ. ალჭურვი, вооружиться, **მხედრობა**, ს. ჯარი, ლაშქარი, სპა, воинство, армія, გამოცხ. 19—19;

1 ქართლ. 309; (ვ)მხედრობ, -რე), ზ. უ. ვ)მხედნოსობ, наблюдать, высматривать, быть зорким.

მხედველობა, ს. წინდახედვა, зрѣніе, зоркость, Ювен. 99, გვ. 7.

მხედრული, ზედ. საომრად, воинскій, მხედრული ხელი, т. е. წერილი ხმარებული ვინმეთა შორის განსარკვეველად ხელისაგან, гражданское письмо.

მხედველობა, ს. იგივეა, № 33, გვ. 7, взглядъ.

მხედი, ს. მხედველი, თვალით მხილველი, зрячій, აბ. ბრძენი, შორის დამნახავი, прозорливый, умный, ვეფხ. 1178; მხედი არხეთ, всевидящій, ვეფხ. 1135; 855.

მხევალი, ს. მოახლე, მოსამსახურე ქალი, служанка, **მხევლება** ან **მხევლობა**, обязанности служанки, рабство, იხ. 14—2; რუსუდ. 452.

მხელა (ვ), ნ. მხილება.

მხელოვნებელი, ზედ. მომგვარებელი, мирящій, 2 176, укрощающійся.

მხერვალი, ს. ციმონი, ნაკეთ სამართი, кочь, рукавица.

მხერხავი, ს. ვინც ხერხავს, пильщикъ, ქილ. 96.

მხეცი, ს. ველური ან ზღვის ცხოველი ხორცის მჭამელი, звѣрь, **მხეცობა**, ს. მძვინვარება, звѣрство, **მხეცური**, **მხეცობრივი**, ზედ. звѣрскій, **მხეცოვანი**, ზედ. хищный, ქილ. 15; **მხეც-ქმნა** (ვ)ქმნები, ქმენ), ზ. ვ. გავმხეცდები, გავეხეცები, одичать, ვეფხ. 85, 194; **მხეცობა** (ვ)მხეცობ, -ცე), ზ. უ. მხეცისავით ვიქცევი, свирѣпствовать, звѣрствовать.

მხეცება (ვ), ზ. ვ. გავმძვინვარდები, разъярять.

მხვალი, ზედ. გამწარი ვინმეული, талый, оттаявшій.

მხვანჯავი, ს. დამხლართავი, запутыватель.

მხვედრი, ნახე ხვედრი, доля; надѣлъ.

მხვეჭელი, ს. მომგროვებელი ან მქარცველი, собиратель; грабитель.

მხვლიკი, ს. მხვენლობი, ისვრო, ხვლიკი, хамелеонъ, ящерица, ლევიტ. 11—30.

მხვნელი, ს. ვინც ჰხნავს, пахарь, **მხვნელ-მთესველი**, ს. მიწის შემშუშავებელი, земледѣлецъ, **მხვნელობა**, ს. ხნვა, თესვა, ჰურის შემუშავება, хлѣбопашество, ქილ. 673.

მხიარული, ზედ. მოხარული; веселый, მხიარული პირის ხატე, веселое лицо, მხიარული ფერი веселый цвѣтъ, მხიარული ლურჯი, свѣтло-голубой, მხიარულს ნუ ჩაიცვამ, ვეფხ. 823, не одѣвайся въ свѣтлую одежду. მხიარული მწვანე ფერი, свѣтло-зеленый, **მხიარულად**, ზმნ. მოხარულად, весело. **მხიარულება** (ვ), ზ. ვ. გავეხარდები, სიხარულს მივხვდე, развеселять, радовать, დაბად. 43—23. ვინც. 68; მამხიარულებს გულსა, радуетъ мое сердце. (ვ)მხიარულდები), ზ. ვ. გავეხარდები, развеселиться, **მხიარულობა**, სზ. შვება. მოხარულობა, радость, (ვ)მხიარულობ, -ლე), ზ. უ. მოხარული ვარ, ვიშვები, ვიხარებ, радоваться, веселиться, ვინც. 192; ერისთ. 109.

მხიბლავი, ს. გრძნეული შემლოცავი, **მწყმედელი**, обаятель, очаровательницъ, чародѣй, ვინც. 126.

მხიე, ზედ. მრეში, бѣлесый фери, сѣрый.

მხილავი, **მხილველი**, ს. მხედველი, მხედი, მჭვრეტელი, თვალით განმხილველი, зритель, очевидецъ, -გულთა, знатокъ душъ-мыслящій; **მხილველობა**, ს. სახილველი, предусмотрительность, Ювен. 99, зрѣлище, вѣщая мысленность, гаданіе на кости, მარკ. 2—336.

მხილობა, ს. მხილება, обличеніе, ქილ. 226.

მხილება, ს. обличеніе, იოან. 13—3; (ვ), ზ. ს. სიტყვით ან საქმით შეგონებ, დავანახვებ უგებნ ცოდვა-ქცევასა ან შეცთომასა; გამოვაშკარავებ, გავამეღავნებ, პირს დავუყოფ. გავამტყუნებ; обличать, уличать, изобличать, ვინც. 19—27; 1 ქართლ. 148; ზოგჯ. ვიყენებ, укорять; ფსალმ. 49—8, მამხილოს, пусть уличитъ меня, დაბად. 31—36; (ვ)მხილები, -ლე), ზ. ვ. პირი დამეუფოფის, გავამტყუნებინე, уличаться, обличаться; ქრონიკ. 5—20; იაკობ. 2—9; (ვ)მხილები, -ლე), ზ. ვ. შევეკამათები, დავავანებინე, обличаться, ცხადად გამხილებიან საქმენი მისნი, ясно обнаруживаются дѣла ихъ, ანდრ. 70; იოან. 3—20; **მხილობელი**, ს. პირის დამფიფელი, обличитель, 2 ჯვ. ლი. 19—5.

მხლებელი, ს. ახლოს მყოფი, მსახური, ამალა; сопровождающій, свита, прислуга; ხარპ. ხე. 209, ვეფხ. 1592; გორგ. 1; რუსუდ. 963, 968.

მხმეველი, ს. მომწოდებელი, кто призываетъ, მხმეველი გონებისა, ქრისტესი, მარკ. 2 — 35; 1—143; кто обращается къ разуму, разсудку.

მხმობარე, ს. говорящій, Ювен. 7.

მხმილავი, ს. ხუმილავი, მცველი, стражъ.

მხმობელი, **მხმობი**, ზედ. დამპატიჟებელი, დამმახსენებელი, приглашатель, ვეფხ. 714; глашатай, призывающій, იხ. 19—4; 23—3; ქრონ. 28.

მხნე, ზედ. შემმარჯვებელი, მამაცი, ახოვანი; мужественный, ловкій, храбрый; бодрый; **მხნეობა**, ს. ხომაცება; სიქარაგე; мужество, храбрость; бодрость; (ვ)მხნეობ, -ნეე), ვ)მამაცობ; ქარაგად ვარ; храбриться; бодриться; **მხნევა** (ვ)მხნევ, -ნე), ზ. ვ. ვამამაცებ, მხნეობას ვაძლევ, бодрить, ободрять; (ვ)მხნევ, -ნევე), ზ. ვ. მხნედ ვიყენებ, крѣпиться, храбриться передъ кѣмъ, ვეფხ. 948.

მხნობა (ვ)მხნობ, -ნე), ზ. უ. მხნედ ვარ, быть бодрымъ, (ვ)მხნობები, -დი), ზ. ვ. მხნე გავხდები, мужаться, იერემ. 2—25, **მხნური**, ზედ. მამაცური, геройскій.

მხობა (ვ)მხობ, -ბე), ზ. ვ. ვავამხობ, ვავსცემ, инспровергать; разрушать, 1 ქართლ. 157; (ვ)მხობი), ზ. ვ. ვავიმხობი, рушиться.

მხოლო, ზედ. მარტო, цѣлый. განსაკუთრებით, თავისებური; единый, одинокій, გამოსლ. 21 — 3; მარკ. 2—76. **მხოლოობითი**, ზედ. მარტოობითი, единственный, -რიცხვი, единственное число.

მხოლოება, ს. მარტობა, единство, მეტაფ. 27; მარკ. 2—76; 1—165; განმხოლოება, отъединеніе, уединеніе, კატე 146; კავშ. 235, **მხოლოდ-შობილი**, ზედ. ერთ შვილი, единородный, ფსალმ. 24 — 16; 34 — 17; ლუკ. 7—12.

მხოცველი, **მხოცი**, ს. მომხვრელი, мягкл. ხალიო, истребитель.

მხრდახლი, ნ. **მხდახლი; მხრდახლობა**, ნ. მხდახლობა.

მხრება (ვუმხრები, -ხრე), ზ. თ. შეველვა, ვუშველი, помогать, ქილ. 439.

მხრიანი, ზედ. мощный; -სიტყვა, заносчивое слово.

მხრივ, ზზ. მაგალ: ზღვის კერძო მხრივ, со стороны моря.

მხრწნელი, ზედ. გამხრწნელი, გამრყვნელი, растлитель, **მხრწნელობა**, ს. тлѣнность.

მხსნელი, ს. განმარინებელი უბედურობისგან, спаситель.

მხსოვარი, ზედ. მახსოვარი, помнящій, მხსოვრება (ვიმხსოვრებ, -რე), ზ. უ. დავიხსომებ, помнить.

მხტელიკი, ს. ხტელიკი, ящерица, ლევიტ. 11—30.

მხურვალე, ზედ. გახურებული; ბუნებითად მქონი განმაცხოველის თვისებისა, გრილის წინააღმდეგი; горячій; горячительный; მხურვალე ცრემლი, горячія слезы, **მხურვალე** ლოცვა, теплая молитва, -წამალი, горячительное лекарство, **მხურვალე** საჭმელი, пряная пища, 3 მეფ. 3—12; **მხურვალება**, ს. სიცხარე, სიმხურვალე; სენი: სიცხე, ხურვება, ცხელება; горячесть, жаръ; горячка; (ვ), ზ. ვ. გავახურებ, სიმხურვალეს მივსცემ, горячить, მაგალ. მემხურვალებინა შენი გული.

მხცე, ზედ. ჭალარა შერეული, сѣдой, დარეჯ. 2—147; რუსუდ. 562; 1 ქრონ. 273; **მხცოვანი**, ზედ. ჭალარა შერეული, сѣдой, ვეფხ. 794; მხცოვანი მაღნარი, старая дубрава; რუსუდ. 656; ლევიტ. 19—33; მხცოვანი ცნობა, здравый умъ, რუსუდ. 645; ქილ. 645, **მხცოვანება**, ს. სიბერე, сѣдина; старость.

მხცოვანი, მხცოვნი, бодрый, ჩახრ. 73.

მხცოვარი, ზედ. მხნე, бодрый, წყვრთორა, сѣдой, უიფ. ლ.

მჯა, ნახე ბჯა, ბრჯა.

მჯაბნელი, ს. დამჯაბნველი, შემაწროვებელი, притѣснитель.

მჯადვარი, ს. ჯადოქარი, колдунъ, ნ. ჯადო.

მჯავრი, ნახე მხჯავრი.

მჯდარი, ზედ. сидѣвшій, ნ. ჯდომა, -ვარ, сижу.

მჯდომარე, მჯდომიარე, მჯდომი, ზედ. сидящій, 1 კორინ. 14—30; ვეფხ. 57; ვისრ. 130; **მჯდომარება, -რეობა** (ვმჯდომარებ, -რეობ; -რე, -რეე), ზ. უ. ვსხედვარ, сидѣть; предсѣдательствовать, მარკ. 1—12; ქილ. 354.

მჯდომი, მჯდომარება, ს. ღილი მუწუკი შინაგან, მარგული, 1 ქრონ. 105, нарывъ, ბუნ. ლ.

მჯილი, ს. მოკუმშული ხელი, ნ. მუჭი, горсть; толчекъ; გამოსლ. 21—18; იხვ. 40—12; ვეფხ. 493; ერთი მჯილი მარილი, горсть соли, ქიმია 99.

მჯნა (ვიმჯნი, ნე), ზ. ვ. ხელს ვავლებ, хватать, брать, აღწ. 18.

მჯობი, ზედ. სხვათ უკეთესი, უმჯობესი, лучшій, ვისრ. 119; მჯობინება (ვმჯობინებ, -ნე), ზ. ვ. უმჯობესად შევრაცხ, мнѣніе, предпочитать, полагать что лучшимъ, ვეფხ. 228; დარეჯ. 100, 138; 84; 2 ქრონ. 329, 512, 521; დავრ. 38; 176; სიბრ. 16; ქილ. 61, 441; მამჯობინებ, противъ меня ему даешь предпочтеніе, (ვემჯობინები, -ნე), ზ. თ. ვაღერსობ, ласкать, ვეფხ. 2—30.

მჯღაბნელი, ს. каракса.

მჭაფრველი, ზედ. მფიქრებელი, мыслящій, მჭაფრველობა, ს. фикръ, мысль, помышленіе, дума; მარკ. 1—177.

ნ.

ნ, არის უხმო ასო, წოლებული ნარ, რიცხვში დანიშნავს ორმოცდა-ათსა და ფულის ანგარიშში ნიშნითური ნ ორმოცდა-ათ თუმანსა; წვრილის ფულის ანგარიშში ნიშნავს 10 ფულსა ან ორისთასსა და ნახევარსა ან ერთს შაურს.

ნ, ზოგჯერ იხმარების ნაცვლად: ლ და მ, იხილე ასონი ესე; ან დაერთვის, თვისიერ საჭიროებისა, ბოლოდ ზმნათა, საკუთრად მეწონათ ასოისა მ პირველის პირის მაჩირო ენებელად, ოდესაც პიება მათი არს მრავლობითი; მაგალ. მაქვს წიგნი; მაქვნ წიგნი, ან მქონან წიგნები; მეგულებია წიგნი ან მეგულებიან წიგნნი; გაქვს, გაქვნ, გქონან; აქვს, აქვნ, ქქონან; გვაქვს, გვაქვნ, გქქონან; მქონდა, მქონდნენ; გეგულებია, გეგულებიან; მეგულებოდა, მეგულებოდნენ; ეგრეთვე დაერთვის ზმნათა მაჩიროებებულთა ზედა სრულთა ქრონა შინა; დავსწერე წიგნი, დავსწერენ წიგნნი; დასხა ხელი, დასხნა ხელნი და სხ. მრავალნი.

ნა, მარცვალი, რომელიც დაერთვის თავად არსებითთა სახელთა და მრავალჯერ ზედ-შესრულთაც და ჭნიშნავს: 1) სამნოდამ გარდაგრინებულთა ან შეცვლებულთა მდგომარეობისაგან თვისისა: მაგალ. ნაბაღონარი, ნაგმევი, ნასიძარი, ნარძალევი, ნაქვრივალი, ნახუცარი, ნაქალაქევი, ნასოფლარი, ნასახლარი, ნავენახობი; ეგრეთვე: ნავარდმეთოვრი, ნამარხულევი, ნამსგავსები; 2) თანა-შეერთებასა ან კუთვნილებასა რასმე: ნაანდერძევი, ნამზითვი, ნაკერავი, ნაღვინევი, ნაბანოვევი, ნახალევი, ნაძირალი და სხ, 3) ნაგლომსა ან ნაშან დანნეულსა: ნაკბილარი, ნამუხლი, ნაფეხვარი, ნაცერფლი, ნამუწუკარი, ნაბანაკევი და სხ. 4) რიცხვითთა სახელთა და ჭნიშნავს კერძოსა: ნაათასი, ნაასპრი, ნათოვლი და სხ. 5) მიმღეობათა ენებითთა განგლილიან ქროისათ: ნაბანი, ნაკერი, ნაღალი, ნაგმევი, ნაკეცი, ნამუშაკარი, ნამძინარევი, ნამზადი, ნაბარსი, ნარგევი, ნაქმარი, ნაშრომი, ნახწავლი, ამგვარნი მიმღეობანი

იხმარებიან, ვითარცა არსებითნი სახელნი: ნაღები, ნახნავი, ნათესული, ნახევარი, ნაპრალი, ნახმლევი, ნაქსოვი, ნაშენი, ნაგვი, 6) კვალად იხმარების მარცვალი **ნა** რთულთა ან სხმით გარდასლვითთა ლექსთა შორის სამუალ: გულ-ნაკლული, სახელ-ნართული, ფერ-ნაცვი, ღვინო ნასვამი, წვალ-ნარევი, ჭია ნაჭამი, ჭირნახული, ჭირნახული; ან აღნაგი, აღნაღგინები, აღნაქმული, განანგნი, მონაგარი, მონაღვაწი, შენამსგავსი, შენაძენი, წანაგები, წანარომევი, წანაღები და სხ.

ნა, კითხვითი ნაწილი სიტყვისა, მაგალ. ძმანი შენნი მწყემსნა ხვაქენს, დაბად. 37—10; не пасутъ ли братья твои въ Сикемѣ (скотъ).

ნააბანოევი, -ნოები, ს. აბანოში ბანებული, мывшійся въ банѣ.

ნააგარაკევი, ს. мѣсто гдѣ была усадьба.

ნაადგილევი, ს. ღირნეული ან ნაღგომი აღგილი, слѣдъ.

ნაადვილევი, ზედ. გაადვილებული, облегченный.

ნაადრევი, ნაადრი, ზედ. აღრეული, ранній, სამ. ლ.

ნაავად-მყოფარი, -მყოფი, ზედ. ახლად მორჩენილი ავად მყოფობისგან, недавно выздоровѣвшій, რუსულ. 750.

ნაავაზაკევი, разбоемъ пріобрѣтенный.

ნააზატები, ზედ. განთავისუფლებული, вольноотпущенный, освобожденный, ვეფხ. 266.

ნააზრი, ზედ. придуманный, размышленный.

ნააზნაურევი, утратившій Дворянство.

ნაათალი, ს. ათის თავი, მეათედი, მეათე ნაწილი, десятая часть, доля.

ნაალაფევი, ზედ. ან ს. აღებული, ваятое добыча, взятая добыча.

ნაალი, ს. ღვინი, შაქუნი, матрацъ, тюфякъ.

ნაალერსი, ზედ. ნათქვამი, сказанный.

ნაალმევი, ს. ხელოვარები, искра, рус. 484.

ნაამაგდარი, ზედ. ნამსახური, заслуженный, იერ. № 1—8.

ნაამაგევი, ს. ნაჭირნახულევი, стяжаніе, трудомъ пріобрѣтенное, трудовое, აბ. 2—35.

ნაამბევი, ნაამბობი, ზედ. ნათქვამი, разсказанный.

ნაანგარევი, ს. ანგარებით მოგებული, что пріобрѣтено лихоимствомъ.

ნაანგარიშები, ს. დათვლილი, сосчитанный.

ნაანდერძევი, ზედ. ანდერძით ნარგები, доставшійся по завѣщанію.

ნააწალი, ს. ათისთავი, მეასედი, сотая доля, ვისრ. 28.

ნააწლი, ს. ყოფილი ვისიმე მწყობელი, сопровождавшій кого, ვეფხ. 684.

ნააწლი, ნაწყ ნაწლი; ქიმოთ. 172.

ნააჯევი, ზედ. ნათხოვარი, выпрошенный.

ნაბადი, ნაბადები, ზედ. ქმნილი, დაბადებული, ან ნაქონები, сдѣланный, сотворенный; имѣвшій; კვე. 226.

ნაბადი, ს. მოთეთრილი ხავსი მაცვლისა; წამოსასხამი ღარი, бурка, ვეფხ. 301; 1272.

ნაბათი, ნ. ნობათი; **ნაბათი**, (არაბ.), ს. მეინვარე შაქარი, леденецъ, рус. 797.

ნაბაში, ზედ. დაბმული, привязанный.

ნაბანაკევი, ს. ბანაკით ნაღგომი აღგილი, мѣсто, гдѣ былъ станъ, лагерь.

ნაბანი, ნაბანები, ზედ. ს. დაბანილი; წყალი რომელშიაც გაბანილა რამე; ანაზმა ხატი და ნაწილთა; обмытый; вода въ которой кто мылся; священная вода; ნაბანები ცრემლითა, обливавшійся слезами, ვეფხ. 474, 1497.

ნაბარათევი, ს. მცირე ბარათი, записочка, письмецо.

ნაბარები, ს. დაბარებული რამ; порученье, наказъ, მიბარებული ნივთი ვისთვისმე, вещь вверенная кому либо.

ნაბარი, ზედ. ბარით მოთხრილი, вскопанный, გუგ. 14.

ნაბატონარი, ს. ბატონ ყოფილი, бывшій господинъ, ან ყოფილი-ყმა ბატონისა, вышедшій изъ крѣпостнаго состоянія.

ნაბაღვი, ს. ნაგლეჯი, обрывокъ.

ნაბაძევი, ზედ. ბაძული, подражаемый, სამ. ლ.

ნაბახურევი, ს. სიმთვრალის შემდგომ, съ похмѣлья.

ნაბდიანი, ზედ. ნაბდით მოსილი, одѣтый въ бурку.

ნაბეზღარი, ზედ. დაბეზღებული, оговоренный.

ნაბელადობა, ს. ავაზაკობა, пиѣзничество, 2 ქრონ. 101.

ნაბერალი, ზედ. ბერად ყოფილი, 2 ქრონ. 210, растрига монахъ.

ნაბერტყი, ს. რაც დაბერტყილია, вытряски; -ქაბალთა, крохи со стола, ქილ. 474, 434; рус. 924.

ნაბერწკალი, ნაბერწკალი, ს. მცირე ბერწკული, искра, ფსალ. 1—12; ხიბრძ. სოლომ. 2—2; 3—7; 11—9.

ნაბეჭდი, ზედ. დაბეჭდილი, печатный.

ნაბვა, ნაბუა (ვკნაბავ, -ბე), ზ. ვ. თავს ზარს დავსცემ, გავაკრთობ, отеломить, испугать нечаянно, (ვინაბვი, ვინაბები), ზ. ვ. გავინაბები, გავეუჩქნები, გავრანდები, оцѣпенѣть отъ страха, пугаться отъ страха, სიბრძ. 25.

ნაბიჭვევი, ს. ბიჭად ყოფილი; სამღვთო წერილში: ნახორწილი, ნამტკვნეკი, ნამეცი ჰურისა; მაც. 15—27; бывшій слуга; крохи, крупица, крошки хлѣба, ან რაც ბიჭს ეკუთვნოდა, что принадлежало слугѣ. [ный.

ნაბიჭვარი, ს. ბეში შვილი, незаконнорожден-

ნაბიჯი, ს. სიგრძე ფეხის გარდანაცვლებისა; шагъ, ნაბიჯი ვინმესა, проступь, ступень лѣстницы, რუსულ. 438.

ნაბლარდნი, ზედ. გახვეული, завернутый.

ნაბლეტი, ნაბლეტი, ზედ. ნაფლეთი, ნაგლეჯი, рваный, обрывокъ, **თვალ ნაბლეტი**, ქ. ი. თვალ დაბრკარი, ослѣпленный, ქილ. 386.

ნაბოლოვარი, ზედ. ბოლონდელი, უკანასკნელი, послѣдній, ან დასასრული, конецъ.

ნაბოზარი, пріобрѣтенный развратомъ.

ნაბოძები, ნაბოძევი, ნაბოძარი, ს. ბოძებული, ნაბუქი, жалованный, дарованный; даръ; рус. 405.

ნაბოძი, ზედ. ხელში ჩაგდებული, къ рукамъ прибранный, 2 ქრონ. 307.

ნაბრძლვენი, ზედ. ნაწირწყნი, общипанный, ივზეკ. 17—3.

ნაბრძანები, ზედ. ბძანებული, приказъ; ან ნალაპარაკევ. сказанное, 2 ქართლ. 539; რუსულ. 400.

ნაბრძვი, ნაბრძვილი, ს. ბრძვილის ღობრძენი აღგილი, сѣдло послѣ раны; шрамъ, рана; ღვთკ. 13—2; 2 ქართლ. 262.

ნაბრძოლი, ზედ. ბრძოლა გათვებული, воевавшій.

ნაბრძწყინი, ზედ. გამონაკრთობი, искра, блескъ, ქვეშ. 209.

ნაბუნული, ზედ. შეშინებული, испуганный, ნ. ნაბვა.

ნაბუნიობი, ს. მზის მობრუნება საზამთროდ ან საზაფხულოდ, поворотъ солнца къ зимѣ, къ лѣту.

ნაბურავი, ს. სართული, кровля, баір. 168.

ნაბურთალი, ზედ. ბურთ-ნათამაში, игра состязался въ игрѣ въ мячь, рустуе. 865; ვეფხ. 817.

ნაბუქარი, ნაბუქი, ს. ქარისგან მოგრილი თოვლი და სხვარამ, груда снѣга или чего либо другаго, нанесенная вихремъ, ვეფხ. 56, 720, ქილ. 179, 305.

ნაბუშვარი, ან

ნაბუშარი, ზედ. незаконнорожденный.

ნაბუსრი, ს. ნაბუსრევი, щебень, щепы.

ნაბძანები, ს. ნაბრძანები.

ნაბჭობი, ზედ. გახმარლებული, приговоръ, აღბ. 90, 141.

ნაგავი, ნაგევი, ს. მოხაოტები, цѣлебн. соръ.

ნაგაზი, ს. მწყვარი ძაღლი, ს. ლაგაზი.

ნაგდები, ზედ. лежалый.

ნაგალობარი, ზედ. გალობით თქმული, пропѣтый; пропѣвшій.

ნაგები, ზედ. ან ს. ნაშენი; შენობა; построенный; строеніе, зданіе; русуе. 415; 2 ქართლ. 394. სუფრა ნაგები, накрытый столъ, სამღვთო წერილში: შეწირული, принесенная жертва, 1 კორ. 10—19; **ნაგევი**, ს. **ნაგავი**, ფილიპ. 3—9.

ნაგერალი, ს. მოშკილს ნახნავზედ მეორედ მოხვნილი ველი დაუთესავად; хлѣбъ, жнемый на старомъ мѣстѣ безъ вспаханія.

ნაგერშე, ზედ. ნაწყართი, выгнал. მიშინო და მისთანანი, выученный.

ნაგვალევი, ზედ. გვალვით წამხდარი მოსავალი, ალექს. 122; засухой попорченный хлѣбъ на корнѣ.

ნაგვემი, ზედ. ნაცემი, избитый; синяки послѣ ударовъ.

ნაგვიანება (ვ). ზ. მ. ნაგვიან მოვლენ, сорить, засорять.

ნაგვირგვინები, ზედ. დაგვირგვინებული, коронованный.

ნაგზები, ზედ. აღგზნებული, აწიებული, возженный, ვეფხ. 921.

ნაგი, ს. შენებულობა; აგებულობა, строеніе; тѣлосложеніе; ვეფხ. 929.

ნაგინები, ზედ. გინებული, обруганный, ხმ. ვახტ. 226.

ნაგირავები, ს. бывшій въ залогѣ.

ნაგლახავარი, ნაგლახაგარი, ზედ. გლახობით

მოგებული ან გლახა ცოფილი, пріобрѣтенный нищенствомъ; бывшій нищій.

ნაგლეჯი, ს. ნაფლეთი, клокъ, обрывокъ, оторванный кусокъ. რუსულ. 673; ქილ. 214.

ნაგრები თოკი, ს. შეგრეხილი თოკი, свитая веревка.

ნაგრძელევი, ზედ. გაგრძელებული, удлиненный, ვეფხ. 810.

ნაგუბარი, ს. წვიმის ღობეებული, запрудь, запруженная вода, ვეფხ. 408; 86.

ნაგუდალი, ს. წიწა, კურკა ჭაჭის; косточка виноградная; уваренный виноградный морсъ, გამოხდ. 6—4; რიცხვი 6—4; ოსმ. 3—1.

ნაგუშალი, ნაგუშარი, ს. მუგუშალი, головешка.

ნაგულვები, ზედ. წინაფვე ღაფიქრებული, задуманный.

ნაგუშინდელევი, ზედ. გუშინდელი, вчерашній.

ნადარბაზევი, ს. აღგილი სადაც იდგა დარბაზი, мѣсто гдѣ бывалъ дарбазъ.

ნადგომი, ზედ. ნასადგომევი, სადაც მდგარა ვინმე ან რამე, мѣсто гдѣ кто жилъ, გუჯ. 32.

ნადებარი, ნადები, ზედ. ღადებული; ახუნებული ხორცი ან თევზი, положенный; лежалый, протухшій (мясо, рыба); გუნებაში ნადები, ან გულს ნადები, ვისკ. 78; ქილ. 261, затаенное въ душѣ, ცვილ-ნადები, ვეფხ. 88, 650; опечаленный, огорченный.

ნადედოფლარი, ს. бывшая царица.

ნადევნი, ნადევრი, ზედ. დევნული, преслѣдуемый; ვეფხ. 688.

ნადენი, ს. აღგილი სადაც მდინარე დიდი უწინ, старое русло рѣки, ხმ. ვახტ. 184.

ნადი, ს. მუშაობა მრავალთაგან, совокупная работа многихъ, обработка земли, виноградника обществомъ крестьянъ.

ნადიმი, ნადიმობა (არაბ.), ს. ხელმწიფობა, წვეულობა, ცხინო, пиръ, пированіе, ვეფხ. 56, 462, 71, 330, 366; ნადიმის ღადება (ღავიდებ), начать пировать; **ნადიმება** (ვ), ზ. მ. ვუმასპინძლებ, ღავუხვდები, угощать, **ნადიმობა** (ვჭ, ვიხალიშებ), ზ. მ. ვლხინობ, შევექცევი, განვსცხრები, пировать, 1 ქართლ. 308; ვეფხ. 672, **ნადიმიანი**, ზედ. бывшій на пиру.

ნადინები, ნადინობი, ზედ. ან ს. текущій; ვისკ. 198; აღგილი სადაც მდინარე ჰხლიხ, русло рѣки.

ნადირება (ვ). ზ. მ. ვიდევნიებ, ღევიჭერიებ ნადირსა, заставить охотиться, (ვი), ზ. მიჩ. ვჰნადირობ, ვიჭერ ნადირსა, охотиться, ვისკ. 71, დარეჯ. 2—116; რუსულ. 364, მოვიპირებ, მოვიცუცებ, заманить, ვისკ. 71; (ვუ), ზ. მიჩ. ღვიჭერ ვისთვისმე ნადირს, охотиться въ пользу кого, ვეფხ. 993, **ნადირებინება** (ვი) ნახე ვანადირებ, ვისკ. 159, **ნადირებული**, ზედ. ნანადირევი, убитой на охотѣ дичь, пойманный, დაბეჯ. 25—28; 2 ქართლ. 324.

ნადირი, ს. ველური ცხოველი, звѣрь, дичь.

ნადირობა, ს. ღევნა ნადირთა, მფრინველთა, птицъ, охота, დაბეჯ. 25—27, 28; ვეფხ. 75, 156; (ვჭ ნადირობ, ხმ. არა აქვს), ზ. უ. ღვიჭერ ნადირსა,

მაკრიბელსა, ოქვნა, охотиться, ловить звѣрей, птицъ, рыбу.

ნადნობი, ზედ. გადნობილი, отлитый.

ნადღება (ვნ), -და, ინად- ში ჩაუდგება, пикироваться.

ნადრობა, ს. გლეხთაგან ერთის სოფლის საზოგადოდ მუშაობა, ნადად შემუშავება მიწისა, ვინაცის მრავალთა გლეხთაგან ერთის გლეხისათვის ან მამაკონისა, Записки Кавк. Геогр. Общ. кн. VII, стр. 746, возделка полей цѣлымъ обществомъ крестьянъ, обработка крестьянскихъ или господскихъ полей цѣлымъ обществомъ одной деревни, ბუნ. კ. 244; (ქართლ, ხრ. არა აქვს), ზ ზ. ნადად მუშაობა, обрабатывать поля цѣлымъ обществомъ.

ნადუმარი, ზედ. ნაჩუმარი, молчкомъ пройденный.

ნადუმილევი, ზედ. ნაჩუმარი, молчалный.

ნადუღარი, ნადუღი, ზედ. ადუღებული, кипяченый, ივერულად ნაღები, сливки, ბაქრ. 174.

ნადღობი, ს. ცისტალი ქვრეტისა, кометъ голубиный, დაბად. 6—25; დაბეჭდილს დაბადებაში ჭეჭრია: ცისტალი ქვრეტისა.

ნაელვები, ელვა ნაკრთოლი, блескъ молніи.

ნაეკლარი, ზედ. ეკლისაგან დასუსხვილი ადგილი, სად. ლ.

ნაენავი, ზედ. ენა მიკანილი, наговоренный.

ნაერთგულევი, ზედ. ერთგულობაზედ გამოცდილი, испытанный въ преданности, ვეფხ. 52; ქილ. 240.

ნაერთგულობა, ს. ერთგულობით საშსახური, заслуга.

ნაეშმაკარი, ნაეშმაკევი, ზედ. ეშმაკობით ნაქნარი, съ хитростью сдѣланный.

ნაეჭვი, ზედ. ეჭვებული; მოფიქრებული, задумчивый, сомнительный

ნავაზირები, ს. ნარჩევი, რჩეული, совѣтъ, ვეფხ. 422.

ნავალები, ნავალი, ზედ. ან ს. ნავალში, ვალად აღებული, взятый въ долгъ; долгъ.

ნავალი, მაგ. გზა, გაბნილი გზა სასიარულოდ; სიარულით ღაღალული проложенная дорога, устатый отъ хожденія.

ნავანები, ს. მოვანებული, გავსებული მთვარესავით, полная какъ луна, ვეფხ. 695.

ნავარჯი, ს. ხლტომა, ფრენით ხლება; ასპარეზზედ თამაშობა, ცხენთა ჯირითი, შავთ. 29, ყირნობა, скачекъ, галопъ, прыжокъ; скачка, испытаніе; бѣгъ; прогулка, რბენა ასპარეზზედ ცხენით ან ქვეით ჭიდაობის წინათ, обѣжка ристалища до схватки, **ნავარჯობა**, ს. скачка; обѣжка мѣста схватки до единоборства; (ქ. ვი), ზ. უ. ყირნობ, შეკვეცვა სიარულით ცხენით ან ქვეით; მოჭიდავეთათვის: განშემოვლება ასპარეზსა უწინარეს შებმისა, скакать, гулять пѣшкомъ или верхомъ; у борцовъ: обѣгать ристалище до схватки, ფარად. 53; 154; კატრ. 93.

ნავარცხნი, ს. вычески.

ნავაჭრი, ზედ. ნაყიდი купленный, დაბად. 42—19.

ნავეზირალი, ზედ. ნარჩევი, рѣшенный совѣтомъ.

ნავენახობი, ს. ვენახის ადგილი აოხრებული, запустѣлый виноградный садъ.

ნავთი, ს. მიწის ცხიმი შავი ან თეთრი; нефть, деготь, ნავთის ფერი, темнозеленый (цвѣтъ).

ნავთ-საღებური, ნავთ-საღებელი, ს. ლიმენი, ნავთ საღებში აღებული ზღვის ნაპირზედ, гавань, пристань, საქმ. 27—12; ვეფხ. 634.

ნავლენი, ნ. ნავლი.

ნავი, ს. საკუთრად ყოველი ხის ნაგები წყალში მოსიარულე, корабль, судно, სახენი ამისნი არიან: **ნუშა**, ერთის კაცის საჯდომი ნავი; ორთა ან სამთა ვარცელი; მრავალთა: **სანდალი, ფარშუნე, განგო, გარაბა, გარაჭაპა, გაფარდა, ნაფტიკი, ოლენჭკანდერი, ონჩახოშელი** ან **ორჩახოშელი, პურგასა**; **დრომონი** შთიცქვს ხუთასკაცს თავის ხაზღით; **ხომალდი** უდიდესია; გარნა **სტოლა**, მრავალი ნავი საომარი; ნავის ღუპვა, кораблекрушеніе, ნავი დამიქცა, я потерпѣлъ кораблекрушеніе, 2 კორ. 11—27.

ნავის უფალი, ს. ნავის პატრონი ან მმართველი, хозяинъ корабля; шкиперъ, капитанъ корабля, მარკ. 4—21; საქმ. 27—11, ნავის მპყრ. ნ. ნავ მპყრ.

ნავკოსპალარი, ს. მენავეთ მთავარი, ხომალდის მპყრობელი, капитанъ корабля.

ნავნები, ზედ. წანახტენი; ხანნებელი; поврежденный; вредъ; поврежденіе, გორგ. 282.

ნავროზი (სპარს.), ს. გაზაფხულის ბუნიობა, მაჭმადიანთ ახალი წელიწადი, мартовское равноденствіе; новый годъ у магометанъ, **ნავროზობა**, ს. ღვთისმოყვარული ახალწელიწადისა, праздникъ новаго года, ვეფხ. 1115.

ნავროტი, ს. ბალახია, подножный кормъ.

ნავსაღებური, ნავსაყუდელი, ნ. ნავთ საღებური.

ნავსი, ს. ხიბლვა, გრძნებით შეკერა, დახშვა, თვალის კურა; очарованіе, злдъ, რ. ქ. ლ. ქვეყანა, ნავსები, ნაკერვალი, დაწნეული ნიშანი, отпечатокъ, слѣдъ, რ. ქ. ლ.

ნავტე, ნავის მპყრ, ს. ნავის მპყრობელი, шкиперъ.

ნავტიკი, ს. მცირე ტივი ან ლასტი ქვეშეღმა მოკრული გაბერილის ტყავებით, паромъ на мѣхахъ винныхъ.

ნავტური, ნ. ნავტე; ნაცნაული, ნ. ნაღვაული.

ნავღველი, ნ. ნაღველი.

ნაზავი, ნაზავები, ზედ. აღზავებული, შერეული, смѣшанный, слитый, მარკ. 1—9, -პირი, условіе, договоръ, აღბ. 60.

ნაზამთრი, ზედ. ზამთარ გამოსული, зимовалый.

ნაზარდი, ზედ. აღზრდილი, воспитанный, ვეფხ. 72, 40.

ნაზაფხულარი, ზედ. ზაფხულს გამოსული, сбереженный черезъ лѣто.

ნაზება (ვა), ზ. ზ. ვანებიგრებ, нѣжить, ვის თავი განაზებია, თავი ღაგიშვიდებია, баловать, ნაზად მოქცულხარ, ты который нѣжно поступилъ; ვეფხ. 284.

ნაზვინები, ზედ. ღაზვინებული, нахламощенный.

ნაზვარევი, ნაზვრევი, ს. აღგილი სადც ზვარი იყო, мѣсто, гдѣ былъ виноградникъ господскій, გუჯ. 14.

ნაზი (სპარს.), ნარნარი, ტკბილი, нѣжный.

ნაზიდი, Зед. Вонъзидя, Вотканный, принесенный.
ნაზითვი, ს. ნამზითვი.
ნაზირი (არაბ.), ს. სახლკარის Зедъ-Вмѣдзущій, дворецкій, Вмѣстникъ Наѣмника, казначей, Вмѣстникъ Наѣмника, домоправитель, дѣйств. 26.
ნაზლა, ნუზლა (ოსმალ.), ს. Наѣзущій, Вражда, мокрота, харкотина; **ნაზლიანი**, Зед. Наѣзущій, мокротный, анат. 5—43.
ნაზმანი, -ნები, Зед. Наѣмникъ, присвившійся.
ნაზობა, ს. Вонъзя, Вонъяѣнъя, Вкусъ, Вкусность; Вкусность, нѣжность, нѣга; (ქჭ. ვი). Ф. у. Вмѣть вкусъ, Вкусѣть, Вкусничать, Вкусность, Наѣмность, нѣжиться; **жеманиться**, Вонъя. 140.
ნაზოში, Зед. Вкусный, изящный.
ნაზორევი, Зед. ад ს. Вѣдущій Вкусъ, въ жертву принесенный; жертва; 2 Цар. 32—38; Вѣд. 15—20; Вѣмоцѣ. 2—14.
ნაზრახი, Зед. Наѣрахъ, позорный, ѵѵѳѣ. 794.
ნაზუქი, ს. Наѣдцѣдъяи Вѣъри грѣвота, кѵѵрцѣяоа ад рѣдяоа; Наѣя, Наѣяѣяи; сдобный хлѣбъ; нѣжный; ѵяѣя. 168; **ნაზუქობა**, ს. Наѣобя, нѣжность, ѵяѣя. 88.
ნაზღაპრი, ს. Цадъяи, Цѵѵцѵяоа, Вѣоѣи, Вранье, ложь.
ნაზღაურება (ვინაზღაურებ, -რე), Ф. В. Вѣяѣдѵяѣдя, уплачивать, Цяѣ. 572.
ნათავადიშვილევი, Зед. Вывшій князь.
ნათალი, Зед. Вѣоѣяоа; Вѣяѣяоа; выстроганный; стружки; Руѳѵѳ. 659; Вѵяяи Наѣяѣя, отрѣзокъ хлѣба; ад. 3—30.
ნათამაშევი, ნათქერალი, Зед. игранный.
ნათარგმანები, Зед. Вяяѣѳѵяоя, переведенный.
ნათება (ვს), Ф. В. ад у. Вѵѵцѵяѣѵѣ; Вяяѣяѣя Цяѣдѵѵ. свѣтить, свѣчивать; свѣтить, освѣщать, озарять свѣтомъ; ѵѵѳѣ. 1243; (ვინათებ), Ф. Вяѣ. Вѵѵѣѵяѣдя, свѣтать; ვინათებ Наѣяѣѵѣя; Ц. я. Вяѵяѣяѣѵѣ, Наѣяѣѵѣя Вяѵяѣяѣѵѣ, свѣчивать себѣ, (ვუ), Ф. Вяѣ. Вяѵѵяѣяѣѵѣ, свѣтить кому, ѵяѳ. 173, Вѣяѳѵ. 20; ѵѵяѣяѣѵѣ, ты свѣтишь намъ, Вяѣѵ. 73, Вѣѵѵяѣ ѣдяѣѵѣя, луна свѣтитъ, Б. Наѣѳяѣя.
ნათელ-თევზა, ს. аккула.
ნათელი, ს. Вяѣяѣяѣ, Цѵѵѣя, свѣтъ, Зед. Вяѣяѣяяя Цѵѵѣяѣѵѣѵяѣ, свѣтлый, Цяѣ. 1—3, 4; Вѣяѵ. 13—24; яяяѣ. 1—7, 8, 9; Вѣѵ. 5—14; Вѣѵѣ. 26—23; Наѣѵѣяя Цяѣ, свѣтлая ночь, Наѣѵѣяя Вяяя, свѣтлое лицо, праздничное; ѵѵѳѣ. 45; Наѣяѣя ѵяѣяѣѵѣ, отсвѣчивать, отражать свѣтъ, Наѣяѣя Вѣѳѵѵѣ, освѣщать, проливать свѣтъ, Наѣѵѣя ѵѣѳѵѵ, крестить, Наѣѵѣя ѵяѣѵѣ, креститься, Наѣѵѣя-Вяяяѣя, -яяяѣя, ს. кумовство, родство по крещенію, Цяѣ. 29; Наѣѵѣя-Вѣяѣяяя, Цяѣ, Вѵѵѣяѣяѣѵѣ, Вяяѣя Наѣяѣяѣя Наѣяѣяѣя, Вѣѳѵѵѣя Наѣяѣя Наѣяѣяѣя, Вѣѳѵѵѣя Наѣяѣя Наѣяѣяѣя, Наѣяѣя-ѣяя ѵяѳѵѵѣя, Вѣѳѵѵѣя Наѣяѣя Наѣяѣяѣя, Наѣяѣя-ѣяя Наѣяѣя

ნათობა (ქნათობ, სჩ. არა აქვს), ზ. უ. სინათლეს გამოსცემ, ნათელს მოჰფენ, განათებ, свѣтить, издавать свѣтъ, озарять, გუჯ. 31, ვისრ. 12.

ნათობი, ზედ. მნათობი, свѣтлый.

ნათოხნი, ზედ. თოხით ნათხარი, ნაბარგვი, вскопанный.

ნათრგუნავი, ზედ. ღათრგუნვილი, попранный.

ნათრევი, ზედ. მოთრეული, истасканный.

ნათურჭალი, ს. ნატეკნავი, ნაშოვარი, добыча, ვეფხ. 55.

ნათქვამი, **ნათქომი**, ზედ. თქმული, сказанный; слово, გორგ. 125. თავისი ნათქომია, опъ умрамъ.

ნათხარი, ზედ. მოთხრილი, выкопанный. [тый.

ნათხევარი, ზედ. ღათხეული, ღაღვრილი, прони-

ნათხზი, **ნათხზედი**, ზედ. ღაწნული მაგალ. თმა; заплетенный, დარეჯ. 131; რუსუდ. 187; ქილ. 476; коса.

ნათხოვარი, **ნათხოვი**, ზედ. ღროებით ნაშოვნი თხოვნით, выпрошенный на время, на подержаніе; სამ. ვახტ. 207, 210; ვისრ. 20; გლახაობით მოგროვებული, собранный, посредствомъ выпрашиванія милостыни; სიბრ. 64.

ნათხოვრება (ვ), ზ. მ. ვითხოვ, одолжать, давать на время, (ვი), ზ. მიწ. ვითხოვ ღროებით, заимствовать на время, სამ. ვახტ. 207, 210; -ურსა, занять хлѣбъ.

ნაიავარი, ზედ. взятый изъ добычу.

ნაიბი (არაბ.), მარზპანი, მოადგილე, მაგიერი, ნაცვალი, намѣстникъ, префектъ, губернаторъ, **ნაიბობა**, ს. მარზპანობა, намѣстничество.

ნაიდი, ს. ადგილი, სადაც კაენი, შემდგომად ძმის მკვლელობისა გადავარდა. Найдъ, мѣсто куда Каинъ, послѣ убіенія брата, укрылся, 1 ქრონ. 300.

ნაქორბილარი, ღაღ-ნოფილი, бывшая сестра, სამ. ლ.

ნაილაჯობით, ზზ. ილაჯის გაწვეტით, ледкомъ съ трудомъ, ყარამ. 240.

ნაირი, ს. გვარი ან ფერი, сортъ; манера, ამ ნაირად, ე. ი. ამ გვარად, такимъ способомъ, ნაირ-ნაირი, различный.

ნაკადი, **ნაკადული**, ს. მცირე ტოტი მდინარისა, ან რუკი, мелкій ручей, потокъ, ручей, ვეფხ. 396; 1049; ქრონ. 47. ფსალ. 118—136; ბუნ. კ. 143; იერემ. 31—9 ნაკადი მდინარისა, ე. ი. მდინარის ადგილი, სადაც ჭსტის, русло рѣки, მროვ. 108; რუს ნაკადი, ვახტ. სამ. რუს ერთი ტოტი, цѣпь каналъ.

ნაკადრები, ზედ. сказанный съ смѣлостью.

ნაკაფი, **ნაკმაზი**, ზედ. მორთული; დარჩეული; ნარჩევი ჩენილი, ჩეული, убранный; очищенный; сорные остатки пшеницы, ячменя и т. п. -ბიტყვა, ე. ი. დარჩეული, დარკვეული სიტყვა, изысканное слово, выраженье, ვეფხ. 1512.

ნაკაბარნი, ს. სარდაფ ქარქაში, კაბარჭი, тулъ, колчанъ.

ნაკარგკაცევი, ზედ. ყოფილი კარგ-კაცად ან კარგის კაცის ხელში ნამყოფი, бывшій хорошій человѣкъ, или вещь, бывшая у хорошаго человѣка, ქილ. 460.

ნაკაფი, ზედ. ან ს. გაკაფული ხე ან რაც დაკაფულია, вырубленный; вырубки, обрубки, ქილ. 574; -ტყვ, вырубленный мѣсъ, ნაკაფი ხლმისა, рана отъ сабельнаго удара, ქილ. 52.

ნაკბენი, ზედ. ან ს. კბენილი; ან კბენის ადგილი, укушенный; слѣдъ укушенія; ვეფხ. 1255; ქილ. 167.

ნაკბენჩი, ს. მოკბენჩილი, кусокъ откушенный.

ნაკბილარი, ს. ნაკბენზედ დანნული ადგილი კბილისა, слѣдъ отъ укушенія на тѣлѣ.

ნაკეთარი, **ნაკეთილარი**, ს. კეთილი რამ ნაქმნარი, благодѣяніе, добро, ქილ. 16, 211, 643.

ნაკეთი, ზედ. გაკეთებული, сдѣланный.

ნაკელი, იმერ. ნაგვი, навозъ, ბაქრ. 180.

ნაკეპი, ზედ. ღაცერილი, წვრილად ღაჭრილი, мелко нарубленный, надрѣзъ.

ნაკენკი, ს. პირში გამოყრილი მეწუკები; ნაყვავილარი, молочница (болѣзнь); рябость; ბუნ. ლ; **ნაკენჩხალი**, ნ. **ნაკერჩხალი**.

ნაკეპი, ზედ. ღაკეპილი, მაგალ. ხორცი, битое, рубленное (мясо).

ნაკერაჭალი, ს. მონაზონის ბუში, незаконный сынъ монаха.

ნაკერი, **ნაკერავი**, ზედ. ან ს. შეკერილი; შეკერილობა; шитый; шитье, шовъ; რუსუდ. 432.

ნაკერპავი, ს. კერპთ ნაზორევთაგანი; ადგილი სადაც იღგა კერპთა ტაძარი, жертва, принесенная идолу; принадлежащій идолу; мѣсто, гдѣ былъ храмъ язычниковъ: 25—2, 1 კორ. 10—29.

ნაკერჩხალი, ს. მცენ. кленъ (дерево), ბუნ. ლ.

ნაკეცი, ს. ადგილი სადაც დაკეცილია სამოსელი, ქალალი, ტანს, перегибъ, морщинка, ნაკეცი სახლი, двухъ-этажный домъ, ასნაკეცი ცრემლი, рубле. 493; сто струй слезъ.

ნაკვალევი, ს. დარნეული კვალი, слѣдъ; борозда; ვეფხ. 97; იხო ზირაქ. 7—3; დარეჯ. 128; ვისრ. 170.

ნაკეთი, ზედ. сдѣланный.

ნაკვები, ზედ. გამოკვებული, выкормленный.

ნაკვეთი, ზედ. ხატვრი, მონაკვეთი; ს. გარეგანი სახე, შესახედავი ნივთისა, фигура, видъ, изображеніе; ვეფხ. 336, 963; ვისრ. 31; 138; ქილ. 59; ლოღიკ. ნაწილი რომლისამე სწავლისა, часть, отдѣлъ науки, и т. п. ლოღ. 92, ნახე ნაკვთი ან ნაქვთი; **ნაკვეთიანობა**, ს. მკვეთრობა მაგალ. ხმლისა; სახე, შეხედულობა, ქანდლობა; острота сабли и т. д.; видъ, стройность; დარეჯ. 27; 10; ვისრ. 23; რუსუდ. 709, **ნაკვეთობა**, ს. გაჭრილობა, разрѣзъ, ვეფხ. კანტ. თ. 891.

ნაკენჩხალი, **ნაკერჩხალი**, ს. მცენ. кленъ, ბუნ. ლ.

ნაკვერცხალი, ს. მნთებარე ნახშირი, горящій уголь, жаръ.

ნაკუთი, **ნაკვთი**, ნ. ნაკვეთი, ნაქვთი; ნაკვრთენი, ნ. ნაკურთენი.

ნაკი, ს. ნაკლულობის შესასრულებელი; ვეფხ. 800; ძველთა ასტრონომოსთა გამორიცხვით წელიწადსა აქვს 365 ღღე და 6 ჟამი; ოთხს წელიწადს 6 ჟამი შეიქმნება 24 ჟამად ან ერთი ღღედ, ამისგამო

მეოთხეს წელიწადსა აქვს 366 ღღე, ერთი ღღე მეტი;ეს ერთი ღღე დაერთვის თებერვალსა და მასში 28 ღღის მაგიერ შეიქმნების ოცდა ცხრა ღღე თებერვლისა; ამ ერთ ღღე მომატებულს წელიწადსა ეწოდების ნაკი; ახალთა ასტრონომოსთა გამოძიებითა შემეცნებულ არს, რომელ წელიწადსა აქვს 365 ღღე და არა სრული ექვსი ჟამი, რომელ ნაკლები 12 ან 15 მინუტით, ასე რომ ასოცსა წელსა ეს ნაკლები მინუტები შეიქმნების მთელი ღღე. ამისგამო, რადგანაც ნაკის კრებითგან ვიდრე აქამომდე გარეხილი 1560 წელიწადი, 12 ღღე ნაკის მეტ არის, ღასავლეთის ეკკლესია და მთელი ევროპა 12 ღღით წინ იდგიდგების ღღეთა, მაგალ. როდესაც ჩვენ ვანგარიშობთ მარიამობის 1 ღღესა, ისინი მოუთვლებენ 12 ღღესა და ანგარიშობენ იმავე მარიამობის თვეს 13. ამას ეწოდება ახალი შტილი და ჩვენს ანგარიშსა ძველი შტილი; высокосъ, высокосный день, ნაკიანი წელიწადი, высокосный годъ, ნაკად აქვს ჭირი სამისოდ, ამ წელიწადსა წლეულსა, ვეფხ. 800; ე. ი. ამ წელსა ნაკიანსაო (უბედურსაო), ჩვმს შერთალებსაო უამისოთე ჩვმი მოშორების მწუხარება მოემატაო, въ этомъ высокосномъ году (несчастливому) моему Шершадину прибавилось и горе моей разлуки.

ნაკიდარი, повѣсившій.

ნაკიდები, Зед. ჩამოკიდებული, повѣшенный.

ნაკიდური, ს. ნაპირი; სამზღვარი, край, берегъ; граница.

ნაკითხი, Зед. წაკითხული, начитанный, ან გამოკითხული, спрошенный.

ნაკლე-გონებიანი, Зед. ჭკუა ნაკლული, ჭკუა თხელი, слабоумный.

ნაკლები, Зед. ხაზომით ან რიცხვით შეუსრულებელი, неполный, початый, недостаточный; недостача; რუსულ. 510; ცოდნა-ნაკლები, недоучившійся, ქილ. 349; ესი ან ესზედ ნაკლები, сто и меньше ста; ჭკუა ნაკლები, слабоумный, გორგ. 282; ნაკლებს ვუზამ, причиню кому изъянъ, გორგ. 235; **ნაკლებობა**, ს. არა სრულება; ზედი, სიხჯი, წუნი; ნაკლულევანება, უპოვრება, უქონლობა; несовершенство, недостатокъ; -ფულისა, недостатокъ въ деньгахъ, **ნაკლებობა, ნაკლულობა, ნაკლულევანება**, ს უპოვრება, უქონლობა, ზედი, სიხჯი; недостатокъ, скудость; ვეფხ. 1467; 2 სჯული 26—14; მარკ. 12—44; **ნაკლული**, Зед. არა სრული, არა საფსე, დანაკლებული, неполный, початый, გორგ. ნაკლული, слабоумный, **ნაკლულევანი**, Зед. უქონელი, გლახაკი, უპოვარი, скудный, недостаточный, бѣдный, лишенный средствъ къ жизни, 2 სჯული 24—14; ფხალ. 33—10; ებრ. 11—37.

ნაკლი, Зед. ნაკლები, недостаточный, недостача.

ნაკმაზი, ს. ნაკაზმი.

ნაკოდავი, ს. ღერი; შეშახ ნაპობი, полѣно.

ნაკოდარი, ნაკოდი, ს. დაჭრილობა, рана.

ნაკორდავი, ს. ხახნავი კორდი, борона, вспаханное поле.

ნაკრავი, Зед. ან ს. ნაცემი, ударенный; слѣды удара; ვეფხ. 70, 74; სამ. ცხტ. 180; 2 ქორილ. 534, წყალნაკრავი ღვინო, вино, разбавленное водою.

ნაკრავი, ნაკრაული, ს. გამოკრული, შეკრული ბოხჩა, ხელსაბოცი და სხ. связка, узелъ, завертка, 31; ან შეკრული, связанный, ღამაღ. 42—27; შაქარ ნაკრავი. подсахаренный сахаромъ; სამზ. 140.

ნაკრაულობა, ს. ღაკვრა, ударъ, სამ. ცხტ. 194.

ნაკრეხი, ნახე ნაძირევი.

ნაკრცენი, ს. მფრინველთ ფრთების ქვეშ წმინდა ბუმბული, пухъ, ან ღიღვინული ფრინველის ბუმბული, перья птицъ отнашія, ქილ. 399; ნაკრცენის შესხმა, опериться послѣ линянія.

ნაკრულობა, ს. ნაკრაულობა, ударъ, ღარეჯ. 2—14.

ნაკუბალევი, ნ. ნაკვალევი.

ნაკუთი, ნ. ნაქუთი.

ნაკუთალი, ს. კუნთი, წვივის სისქე ხორცთა, икры, ляжки.

ნაკუკი, ს. ხილთ გულს კურკათ სცავი, скорлупа фруктовыхъ косточекъ, напр. персиковъ и т. п.

ნაკურთენი, ნაკვრთენი, ს. ქვიც, паршъ.

ნაკურთხი, Зед. კურთხევა მიღებული, благословенный, ნაკურთხი წყალი; святая вода, ნაკურთხი პური, освященный хлѣбъ.

ნაკუფხალი, ს. კუფხლის მონაგლეჯი, сорванная виноградная кисть.

ნაკუწი, ს. ნამკესი, მცირე ნაჭერი ნაქსოვთა და მისთანათა, лоскутъ лоскуток, кусокъ, обрѣзки, ქაღალდის ნაკუწები, обрѣзки бумажные. **ნაკუწ-ნაკუწად**, въ куски.

ნალაპარაკევი, Зед. თქმული; წაკიდებული, ნაჩხუბი, говоренный, сказанный; поссорившійся.

ნალახავი, ნალახი, მაგალ. ფეხითა, Зед. ფეხით გაქელილი; ნაცემი, топтаный ногою; битый; русск. 654; 918, ნალახი მიწა ჩემის ფეხისგან, попранная земля моими ногами, русск. 832.

ნალბანდი, ს. ნალი; ხაჭედარი; ან ნალის დამწყვრელი; подкова; кузнецъ, который куетъ лошадь; **ნალბანდობა**, ს. ნალების დაკვრის ხელობა, кузнечество.

ნალბაქი, ს. პატარა ჩაის პინაკი, блюдечко чайное.

ნალბობი, Зед. დამბალი, вымокшій.

ნალევა, Зед. მღვრივი, გალეული, мутный, тощій.

ნალევი, Зед. ღალეული, вымывшій; нечистый.

ნალევი, ს. ნოტიოს ნაძირალი, ან ძირს დანაჭდენი თხლე, подонки, гуща, осадки.

ნალესი, Зед. გალესილი (დანა), точенный.

ნალეწი, Зед. გალეწილი; დამსხვრეული, დამტვრეული; ნამტვრევი; вымолоченный; разбитый; дребезги; обломки, სიბრ. 146.

ნალია (არაბ.), ს. ლუმპა, ხაჭედარი, подкова, ნალის კბილი, шипъ у подковы.

ნალი, ს. ხოხბებელი, ხარხიშელი, ძელი კეტებელში ღატანებული, брусъ, мауэрлатъ; ნალი კარისა, притолока, ჩ. ქ. ღ.

ნალია, ს. ფიცხა, ხალიმე სახლი, амбаръ для проса.

ნალიქნი, Зед. ჰხვევრობით ქმნილი ან ნაქსოვი, хитрый; хитросплетенье; ვეფხ. 526, 565, 581.

ნალ-ლურსმანი, ს. ნალი და ლურსმანი, полкова и гвоздь; 2 ქართლ. 323.

ნალოა, ს. მარხილივით თოვლზედ სათრეველი ზამთარში საკლეთში, салазки, хвд. ლ.

ნალოკ, ს. ხეთარი, მოგრილი ხე ურგმოს და მარხილთა ზედა მოხვეული ტყიდან მოსათრევლად, отрубленное дерево, брусъ.

ნალოკ (ბურჯნ.), ს. ანალოლია, бурунъ, палой.

ნალოცვარი, ნალოცი, ზედ. ლოცვა გათავებული; отмолившійся.

ნალტოლვარი, ნალტოლვი, ს. გამოქცეული, бѣжавшій; бѣглецъ.

ნალუსმანი, ს. кусокъ желѣза на одну ковку, Эдк. 330.

ნალხენი, ზედ. ლხინ მორჩენილი, окончившій увеселенія, кончивъ пиръ, послѣ веселія.

ნამა (კნამ, ნ. ნამა).

ნამალევი, ზედ. დამალული, დაფარული, скрытый.

ნამალევად, ზს. მალვით, ფარულად, тайно, секретно, хмзс. ხამ. 533; Арсуж. 851.

ნამარგალი, ზედ. შამბი მოკლილი მარგალიოს, вымолотый.

ნამართები, ზედ. მოვალე, должный, хам. ვახ. 36.

ნამართებულობა, ს. მიმართლე, право, правота, хам. ვახტ. 191.

ნამარხევი, ზედ. დამარხული, скрытый, 1 ქართლ 428; -პირობა, тайное условіе, ქილ. 350.

ნამარხულევი, ზედ. დამარხული, დაცული; მარხვის შემხახავი. сокрытый, тайный; воспитавшійся; ქილ. 595.

ნამატი, ს. მომატებული რამ; прибавка, კვაშ. 79.

ნამაქიანი (ხმარ.), ზედ. მარჯვე, მოხერხებული საკუთრად მირილიანი სიტყვა, ხახუნი, და სხ. ловкій; красное словцо, привлечный отвѣтъ. **ნამაქიანად**, краснорѣчиво, привлечно, ნამაქიანი ქალი, ე. ი. სიხდომიანი, привлекательная дѣвушка.

ნამაშია, ქილ. 536?

ნამგალა, ს. მგრახ. сѣрый дроздъ, turdus pilaris, родъ касатки, ერხ. ლ; страженка, ნ. ჩ. ლ.

ნამგალი, ს. მანგალი, სამკალი იარაღი, серпъ.

ნამგზავრი, ზედ. გაგზავნილი; გზაზედ ნამყოფი, დალალული; посланный; кто былъ въ пути, усталый; ვეფხ. 1273.

ნამდვილი, ზედ. და ს. ჭეშმარიტი, უცილო; ღვინო წესრიგის და სხ. подлинный, точный, истинный; подлинникъ; **ნამდვილად**, ზს. подлинно, дѣйствительно, точно, **ნამდვილობა**, ს. სინამდვილე, подлинность; точность.

ნამდიდრევი, ზედ. მდიდარ ყოფილი, бывшій богачъ, სიბრძ.

ნამდურავი, დამდურებული, поссорившійся, хам. ვახტ. 182.

ნამეგობარი, -ბრალი, ზედ. მეგობარ ყოფილი, бывшій другъ.

ნამემანდარელი, ს. მემანდრედ ყოფილი, бывшій пристаномъ при гостяхъ; 2 ქართლ. 548.

ნამეტანი, ნამეტნავი, ნამეტი; ზედ. ნამატი, მომატებული, ზომაზედ ჭარბი, излишекъ, избытокъ, მატ. 12—34; მარკ. 12—44; ლუკ. 21—4; Арсуж. 332, 348, 461; 1 ქართლ. 262; დავრ. 142; სამღვდ. ნამეტნი, болѣе трехъ дней, 1 ქართლ. 262; **ნამეტან, ნამეტნავად**; ზს. მეტად, უფრო, тѣмъ болѣе; ნამეტნავად ცუდია, очень огорчился, გორგ. 1; Арсуж. 421; ნამეტნავი იამა, очень пріятно было ему, **ნამეტანობა, ნამეტნაობა**, ს. ნამეტნე, преизбытокъ, излишество, **ნამეტური**, ზედ. მომატებული, излишній.

ნამეფავი, -ფარი, ს. მეუფე ყოფილი, бывшій царь.

ნამეხარი, ზედ. მეხდაცემული, пораженный громомъ.

ნამვა (კნ), ზ. მ. ღვინამე, ღვინცვარა, ღვინჯელე, намочить, -მეული, мочить сукно, (ვი. მაგალ ცრემლსა), ზ. მ. ცრემლის ღვრა, проливать слезы, ჩონგ. 25; ღვრა ცრემლით მინამა, увлажнилъ щеки свои слезами; ვეფხ. 680; 683; ხასიც იქნა გვინამა, отъ печали нашъ лучъ (влагу) належди, ქილ. 208.

ნამზადი, ზედ. მომზადებული, приготовленный.

ნამზითვი, ზედ. მზითვში მიცემული, отданное въ приданое. [центы.

ნამთავნი, ს. თავნში ნარგები, სარგებელი, про-

ნამთვრალევი, ზედ. დამთვრალ ყოფილი, отрезвившійся, რუსულ. 505.

ნამი (ხმარ.), ს. ტენი ან ცვარი; ორთქლი, ნამცნავად ფლავსა; роса; влага, влажность; паръ; Эфэ. 87; არაფა რა ნამი შეუქმნას, когда водка начнетъ выпускать паръ, ქიმია 51; ნამს თჳნელსა ამკრეფენ, ე. ი. მცირე ცრემლსა ჭერიხენ, прослезились, ვეფხ. 1356, ნამი წვიმის დაცემია, пошелъ дождевой капли, Арсуж. 876; **ნამიზგრია**, ს. ქვა, каменъ, тысяченогъ (насѣкомое), ვ. ფ. ლ. **ნამიანი**, ზედ. ნოტიო, ტენიანი, влажный, сырой, ქიმ. 23; **ნამიანობა**, ს. ტენიანობა, влажность, сырость, ჯვნამიანობ, სრ. არა ჰქვს), ზ. უ. быть влажнымъ, ვისრ. 151.

ნამიჯნურევი, ზედ. მიჯნურ ყოფილი, любившій, ჩანდ. 43.

ნამკალი, ზედ. მომკალი, сжатый (хлѣбъ).

ნამკეკი, ნამკეცი, ნაკემცი, ს. ნაკუწი, წვრილი ნაჭრები, обрѣзки, кусочки, крупинки, крохи, ზედ. ხატარა, წვრილი; крошечный.

ნამკვდრევი, ნამკუდრევი, ზედ. სიკვდილის შემდეგ დარჩენილი, оставшійся послѣ смерти, вымороченное.

ნამკი, ზედ. შემდგარი სხვა და სხვა ამოთაგან, составленный изъ разныхъ частей, კვშ. 345, 346.

ნამკი, ნამკიერი, ნამკობი, ზედ. შემკობილი, შემკული, украшенный, ვაშლი. 11.

ნამკი, ზედ. მომკილი, сжатый хлѣбъ.

ნამონები, ზედ. მონად ყოფილი, бывшій рабъ.

ნამორი, ს. დამრგვალებული ძელის თვი, чурбанъ, обрубокъ.

ნამორი, ს. ამოხვეული ნაწიბური, рубецъ (шитья).

ნამორჩები, ნამორჩი, ს. მორჩად დარჩენილნი, остатки отъ молодыхъ вѣтокъ, 1 ქართლ. 302; მარკ. 2—59.

ნამოქმედება, ს. дѣйствіе, кудр. 43.

ნამოუვრალი, ნამოუვსი, ზედ. მოყვასად ან მოყვრად ყოფილი, бывшій родственникъ или другъ.

ნამოძღვრალი, ს. მოძღვარ ყოფილი, бывшій духовникъ или наставникъ.
ნამრავლი, გურ. рой пчелъ.
ნამრუდი, ნ. ნამურდი.
ნამრუშალი, ს. მრუშება ნაქნარი, прелюбодѣяніе, სამ. ლ.
ნამსახური, ზედ. ვისაც სამსახური და ვრთგულობა წინაუძღვის, заслуженный, ვეფხ. 464; გუჯ. ნოლაყ. 2; **ნამსახურობა, ნამსახურება**, ს. სამსახური, заслуга, заслуженость, 2 ქორწ. 141; ანტ. 11.
ნამსგავსები, -სევი, ნამსგავსი, ზედ. მსგავსი, похожій, подобный.
ნამსუქნი, унавоженная земля; ბაქრ. 180.
ნამსხვრევი, ზედ. ნამტვრევი. ნამუსრი, обломки.
ნამტერები, ნამტერალი, ზედ. მტრად ყოფილი, бывшій во враждѣ, აღბ. 119; სამ. ვახტ. 42.
ნამტვრევი, ზედ. ნამსხვრევი, обломки.
ნამტირალევი, ზედ. ნატირები, бывшій въ слезахъ.
ნამუქრდი, ს. ცის ფერი ქვა, голубой камень, ბუნ. ლ. რუსუდ. 348.
ნამული, ზედ. დანამული, ნამეცრეული, влажный.
ნამუსი (სპარს.), ს. შეგნება, სვინიდისი; ღირსი პატიოსნებისა, совѣсть, честь, репутація. **ნამუსიანი**, ზედ. **სვინიდისიანი, შეგნებული**, честный, **ნამუსობა, ნამუსიანობა**, ს. პატიოსნება, честность, (ქნა)ნამუსობ, вступать честно, ვეფხ. 380; (ვინა)ნამუსები, -სე). ზ. თვ. პატიოსნად მოვექცევი, поступать по совѣсти, სამ. ვ. 110.
ნამუსრი, ნამუსრევი, ს. ნამტვრევი, ნატეხი, ნახორხალი, обломки, щебень, мусоръ; -ჰურისა, крошки отъ хлѣба, ამოს. 9—9.
ნამუშაკევი, ნამუშავარი, ს. ნაშრომი; მუშაობით გაკეთებული ხელმ. трудъ, работа; обработка; ზედ. ნაშრომი, შემუშავებული, обработанный, სამ. ბერძნ. 344; ქილ. 697; მიწა, обработанная земля.
ნამუწუკარი, ს. მორჩენილის მუწუკის ადგილი, мѣсто, гдѣ былъ вередъ.
ნამუხთლავი, ზედ. მუხთლობით ვნებული, получившій вредъ отъ измѣны, თეიმ. განმ. ვეფხ. 1225.
ნამუხლი, ს. ადგილი დარჩენილი მუხლის ძირგმისაგან, слѣды, оставшіеся отъ колѣнопреклоненія.
ნამქერი, ნ. ნანქერი, ბუნ კ. 60, 124.
ნამღერი, ზედ. пѣтый; игранный, ნ. მღერა.
ნამყენი, ნამყნობი, ს. ხის შტო სხვას ხეზედ შეხორცებული ხვლოვნებით, привитъ дерева.
ნამყო, ზედ. ნაქმი, прошедшій, **ნამყო სრული**, прошедшее совершенное, **ნამყო უსრული**, прошедшее несовершенное, **ნამყო უსრულესი**, давно прошедшее, **ნამყოფი**, ზედ. бывалый, აღბ. 100.
ნამშვილობარი, ზედ. მშვილობაში ნამყოფი, бывшій въ мирѣ.
ნამცეცი, ზედ. ნამკეცი, წვრილი ნაჭრელი ბურისა და სხვათა, крошечный, кроха, крошка, малость; ერისთ. 2—49.
ნამცეცობა, ს. ნამცეცის მოგროვება ან დანარჩენისა დიდ-მარხვის ორშაბათს, собираніе крошекъ и остатковъ пищи въ чистый понедѣльникъ.
ნამცვრევი, ს. სოფლის შემდგომ დანარჩენისაგან მოკრეფილი, ожимки.
ნამცენები, ზედ. ან ს. ცნებული; მცნება; заповѣданный; наказанный; наказъ, наставленіе; იხ. 29—13.
ნამძინარევი, ზედ. сонный, спавшій.
ნამცხვარი, ზედ. გამომცხვარი, печеный.
ნამწვარი, ზედ. დამწვარი, горѣлый.
ნამწვი, ს. სანთლის დანარჩენი დაწვის შემდგომ; ნაკისუსალი, огарокъ, ქიმ. 40; 2 სჯული 29—22.
ნამჭევრი, ზედ. ენამჭევრად ნათქვამი, краснорѣчиво сказанный.
ნამხედრალი, ზედ. მხედრად ყოფილი, бывшій воинъ.
ნამხევლარი, ზედ. მხეველად ნამყოფი, бывшая служанка.
ნამხეცი, -ცავი, ზედ. მხეცისაგან დაგლეჯილი, растерзанный звѣремъ, გამოსლ. 22—13; ლევიტ. 17—14; 22—9.
ნამჯი, ზედ. ნაჩხატი, ნაწვერალი, соломина, живо, оставшееся на нивѣ послѣ жатвы, ჩონგ. 98, бороннивъ, ან მომკილი ბური, сжатый хлѣбъ, ბერძნ. 221.
ნანა, ს. ბებია; бабушка, ახალციხ.
ნანა ან ნანინანა, ჩვილთ დასაძინებელი სიმღერის ხმა, баю-баю; баюканье, люлюканье, ნანას თქმა (ნანას ვიტყვი, ვხოქი), баюкать, ჩონგ. 27.
ნანა, ნახე ნანვა.
ნანადირები, ნანადირევი, ზედ. ნადირობით დაჭერილი ნადირი, пойманный на охотѣ звѣрь, ვისტ. 21; რუსუდ. 365.
ნანატრი, ზედ. მოხურვებული, желанный, ნანახვი, ნ. ნანახი.
ნანახი, ზედ. ნახული; გამოცდილი, ნაცდი; видѣнный; испытанный; -ჭირნი, испытанное несчастіе; ქილ. 489.
ნანგრევი, ს. ჩამოქცეული რამ; ნაქცევი, ნამხარი სახლი და სხ. обвалъ, осыпь; руина, развалины; ერისთ. 67.
ნანდვილი, ნ. ნამდვილი.
ნანება, ნანიება (ვი), ზ. მ. ღვინანებ, ვაღვინანებ დანაშაულს, заставить раскаяться, сожалѣть, ვეფხ. 1094.
ნანეხვი, ს. სახუქ-დაყრილი მიწა, удобренная земля, სამ. ვახტ. 250.
ნანვა, სზ. სინანული, раскаяніе, сожалѣніе; ვისტ. 133, 145; (ვინანი, -ნე), ზ. მიჩ. სინანულში შევალ, შევინანებ, сожалѣть, раскаяться, ვეფხ. 1188; მენანება, არ მეშვება, жаль мнѣ; (ვინანები, -ნე), ზ. თვ. არ ვეშვებით; жалѣть, беречь; **ნანობა**, სხ. სინანული, сожалѣніе, раскаяніе; (ვჭინანობ), ზ. უ. სინანულში ვარ, ვჭსწუხვარ, сожалѣть, раскаяваться, განმ. თეიმ. ვეფხ. 13.
ნანოცი, ზედ. ნაცვარევი, დაცვარული, нам-ѣдрный, смоченный, ქილ. 382.
ნანუგვარი, ზედ. ნათხოვნი, выпрошенный.
ნანქერი, ს. ქარისაგან შეგროვებული თოვლი, куча снѣга, нанесенная вьюгою.

ნაობაზტი, ს. სფარაულო, სალარაჯო, гауптвахта.
ნაობლიარი, ზედ. ობლად დარჩენილი, бывшій сирота.
ნაოთხალი, ზედ. მეოთხედი ნაწილი, четвертая часть, четверть.
ნაომარი, ზედ. ომში დაღუპული; ომით აღებული, ნაშოვნი, бывшій въ битвѣ; взятый во время боя, ქვფხ. 1477; გორგ. 80; რუსულ. 609; -ადგილი, мѣсто битвы; ქვფხ. 447; რუსულ. 474; ნაომარიანცალი, ე. ი. ომში გამოცდილი, испытанный въ бою; опытный въ бою; **ნაომრობა**, ს. ომის გარდახდა, битва, ქვფხ. 1042; რუსულ. 609.
ნაორგულევი, ზედ. кто былъ измѣнникомъ, ჩხრ. 46.
ნაოტარი, ნაოტები, ზედ. გამოქცეული ომის დროს, обращенный въ бѣгство.
ნაოფლიარი, ნაოფლი, ზედ. ოფლ-ნადენი, вспотѣвшій.
ნაოში, ზედ. ნახნავი, вспаханный.
ნაოცარი, ზედ. მეოცედი ნაწილი, двадцатая часть.
ნაოცნი, ს. ოცნება, мечтанье, привидѣніе, призракъ, 1 ქრონ. 262.
ნაოჭა, ს. მცენ. მარმიჭა, манжетка растеніе.
ნაოჭი, ს. ცალისამოსის ნაკერში მოფხუკნილი ადგილი, сборы у платья, ნაოჭების ახსნა, собирать сборы у платья, **ნაოჭებიანი**, ზედ. сбористый, **ნაოჭ-ნარჩენილი**, ს. მწიკვლი, მანკი, ნაკლი, ნაწირვა, დაწნეული რაზედმე, порокъ, недостатокъ.
ნაოხარი, ზედ. დაცარიელებული, დაქცეული, გაორებული ადგილი, пустошь, пустырь, разоренная мѣстность, развалина.
ნაპარევი, ზედ. ნაქურდალი, ворованный, краденый.
ნაპარსი, ზედ. მოპარსული, обритый, остриженный.
ნაპარტალი, ს. ნაცვეთი ცალისამოსი მომკვდარის შემდგომ, обноски послѣ покойника.
ნაპატივები, ზედ. заслуженный.
ნაპაქსი, ს. ობი, плѣсень.
ნაპერწკალი, ს. ნაბერწკალი.
ნაპირალი, ზედ. პირში ნაღები; что лежало во рту.
ნაპირება (ვი), ზ. უ. სამზღვარს გარეთ ვილაშქრებ, защищать границы; ქვფხ. 142, 411; (ვუნაპირებ, -რე), ზ. თვ. მცერ სამზღვარზედ ღვეღეგები; ვუპირისპირებ; защищать границы; противустоять; ქვფხ. 774.
ნაპირები, ზედ. ღანაპირი, ღაპირებული, პირობით ნათქვამი, обѣщанный.
ნაპირი, ს. ზოგად კიდური; სამზღვარი; край; берегъ; граница; **ნაპირთა არე**, ნაპირის ადგილები, горѣ. 40; ქვფხ. 309; пограничныя мѣста, წყლის ნაპირი, берегъ рѣки; დარეჯ. 75; 2 ქრონ. 307.
ნაპირობა (ვჭნაპირობ, -რე), ზ. უ. სამზღვარს გარეთ ვილაშქრებ, защищать границы.
ნაპობარი, ს. განწყობილობა, разсѣлина, щель, ქვფხ. 895.
ნაპობი, ზედ. განპობილი, განწყობილი; მოჭრილი ღერი შეშისა, рубленый, колотый; полѣно.
ნაპოვარი, ნაპოვნი, ზედ. პოვნილი, შემთხვევით ნაშოვნი, найденный; находка; იხუ ზემოთ. 29—4; რუსულ. 818, 961.
ნაპრალი, ს. განწყობილი კლდე, ზღუდე და მისთანანი, разсѣлина, трещина, სამღვთო წერილში: ხვრელი, უფსკრული, пропасть, ნაპრალი კლდისა, разсѣлина въ каменной горѣ, იხუ. 2—19; ნაპრალი ზღუდისა, трещина въ стѣнѣ, 1 ქრონ. 74; და დაიმალნენ ერნი ქვეყანა შინა და ნაპრალთა, и люди скрылись въ пещерахъ и въ пропастяхъ; 1 მეფეთ. 136; 2 მეფე. 18—17.
ნაპურობი, ზედ. დაჭერილი, завоеванный.
ნაჟვი, ს. მცენ. ნიხტა, сосна, ბუნ. ლ.
ნაჟური, ს. ღვინის ნაწრეტი, ნაწური, выжѣдки вина.
ნარა, ნარას გაწევა, ს. ხმა მეომართა გამოწვევისა, крикъ для вызова на бой; ყარამ. 24, 95.
ნარაქლემა, ს. მცენ. волчецъ.
ნარაქლემი, ს. ცხოვ. ирь, дромадеръ, ერნ. ლ.
ნარანდი, ზედ. გათლილი, выстроганный, ხეშური, ნახეწი, ნარანდი, стружки.
ნარაჯი, ს. მაგალ. შურაბა, варенье.
ნარბევი, ზედ. აკლებული, ნაკლები, ნაფორიაქები, ограбленное.
ნარბენი, ზედ. ნახრბოლი, набѣгавшійся, -ცხენი, потная лошадь.
ნარბილი, ზედ. ნახნავი კორკი, გაკვეხილი ხნვითა, паръ, вспаханное поле.
ნარგები, ნარგი, ზედ. წილად შეხვდომილი; ხარგა, ხარგებლობა; доставшійся по жребью, ალბ. 54; ქილილ. 637; 36.
ნარგი, ზედ. დარგული, посаженный (дерево).
ნარგიზი (სპარს.), ს. ყვავილი, нарцизъ (цвѣтокъ); ноготки, ერნ. ლ. რუსთველს უხმარია თვალად, у поэтовъ: глазъ; ქვფხ. 152; 969; 1134.
ნარგიზოვნობა, ს. მშვენიერობა ნარგიზთა, красота нарцизовъ; 1 ქრონ. 302.
ნარდად, ზმ. ფახის გარდაკვეთით აღება სამუშაოსი, და არა ღიურად, ნარდად, на подрядъ, гуртомъ, оптомъ, ნარდად აღება, снять на подрядъ, ნარდად მუშაობა, работать на подрядъ, ნარდად ყიდვა, купить оптомъ.
ნარდი, ზედ. ფახის გარდაკვეთით აღებული მუშაობა, оптовой.
ნარდი (სპარს.), სამოთხეთა სამღერელი კამათლებით, шашка, зерно; игра въ шашки.
ნარდი, ნარდიონი (სპარს.), ს. ხურნელი ყვავილი თითო. სუმბული, лат. nardus spica; ბუნ. ლ.; ქილ. 265; 56; ქებ. 4—13, 14; მარკ. 14—3; ან ზეთი მისი, რომელსაც ეწოდება ხელსაცხებელი და ზიდფიაღი; нардъ: пахучее растеніе; благовонное масло, муро; **ნარდოვანი**, ს. ხუნელი ზეთი ნარდისა, благовонное масло, ქილ. 684; **ნარდი ინდიური**, нардъ индѣйскій, **ნარდი ფრანგული**, ს. лаванда, (Lavandula spica), ბუნ. ლ.; ნარდი მთიური, медовка, укропъ медвѣжій, ბუნ. ლ.
ნარდიონი, -დოვანი, ს. благовонное масло изъ нарда.
ნარები, ზედ. ნასარულევი, ходившій, ქვფხ. 1173.
ნარევი, ზედ. შერეული, смѣшанный; смѣсь.

ნარეკალა, ხ. მგრნ. рожденецъ, борщевикъ, Зиф. лс; чертополохъ, сирск. лс. ლურჯი, ნახე ნარი; Зиф. лс.

ნარეკალი, ხ. მგრნ. верблюжья трава, сирск. лс.

ნარეცხი, ზედ. ან ხ. გარეცხილი; ან წყალი ნაბანი სამოსელთა და ანუ ჭურჭელთა; мытый; помой.

ნართაული, ზედ. ზედ-ქართული, придаточный; -სახელი, придаточное имя, ნართაულება (ვინართაულებ, -ლე). ზ. ვ. ქადრთავ. вооружаться; придать себѣ, მარკ. 2—135; ნართაული, ზედ. ქართული, присоединенный, იერთ. 2—11.

ნართი, ნაჲთი, ხ. ცალ-წვეროდ ქართული ბამბა, ღაზური, და მისთანები, ძაძ, ნ. ხოგ.

ნარი, ხ. მამალი აქლემი, верблюдъ, самецъ.

ნარი, ხ. მგრნ. чертополохъ, сирск. лс.

ნარი, ხ. ყვლიანი ბალახი ან ხეჭეჭი მისი, колючія растенія, ყვფხ. 390; ვიხრ. 177; приворотникъ, Зиф. лс. **ნარი თეთრი**, колючка, ჳ. ფ. Зиф. лс.; **ნარი ქიქლი**, მგრნ. куропатки, ქაჯეთში; чертополохъ, волчецъ, ჳ. ფ.; **ნარი ლურჯი, ნარინ ეკალი**, მგრნ. синеголовникъ, сирск. лс.

ნარიბაბა, ხ. ხმა, რომლითაც მაიფუნს ათამაშებენ. ხუმრ. 32.

ნარიგები, ზედ. დარიგებული, наученный.

ნარიდები, ზედ. დარიდებული, устраненный

ნარიკი, ხ. რკინის ყულის წვრილი თავი, остріе у молотка.

ნარიმანდა, ხ. ზუბან ხეზედ მოჭრილი, фальцъ, пазъ.

ნარინჯი (სპარს.), ხ. მგრნ. ან ფერი თეთრწითელი, померанецъ; цвѣтъ померанцовый, оранжевый; ყვფხ. 476; ქიმია. 133; Зиф. ვ. 192; ქიმ. 58; ქილ. 405.

ნარისები, ზედ. ნაბარსი,

ნარიული, ხ. ქარქარაკი, რიყრიყა, რიყეზედ გამონაგდები წყლისაგან ხე ან სხვა რამ; ирибой, наносъ рѣки, выкинутый на берегъ.

ნარკენი, ზედ. ნაჭიდევები, боролшійся.

ნარკვევი, ხ. გამოკრებილი რამ, отрывки, -სწავლის, конспектъ науки.

ნარკნი, იყენ. ხელანი, Гипсъ.

ნარმა (სპარს.), ხ. გათხრებული ხამოსელი, холстъ бумажный, ბაგრ. ბაკ; 20.

ნარნარი, ზედ. ნელი და წყარო, ტკბილი, სანდომიანი, нѣжный, ყვფხ. 1418; ჩახრ. 22, 24; მარკ. 2—35; ნარნარი ხმა, нѣжный голосъ, რუსულ. 485.

ნარონები, ნარონი, ზედ. ნამიარულევი, ходившій, ყვფხ. 1456; -ცურვით, плывшій, ქილ. 187.

ნარუჯუნები, ზედ. რულუნებით ნაშოვნი, нажитый, нажитое трудомъ; трудъ; ეზეკ. 23—29.

ნარუქი, ხ. ჰკული, ახალი ხილი ხანუკვარი ან ახლად შემოღებული რამე ხაგანგებოდ და უცხოდ ნახელოვნები; свѣжіе фрукты; новизна, рѣдкость.

ნარღვევი, ზედ. ღარღვეული, разрушенный, расторотый.

ნარჩევი, ზედ. ან ხ. უღარჩინი დანარჩენი შემდგომ ხუკეთესოს გამორჩევის; уцѣлѣвшее; браковка, негодные остатки; маловажный, ничтожный; 1 კორ. 4—3, რუსულ. 347. შეხვ. ვახტ. მეფ. ხმ. პირველი; уцѣлѣвшій, ничтожнѣйшій, ხოლო მე ვარ ნარჩევი მოციქულთა, ибо я есмь наименьшій изъ Апостолъ, 1 კორ. 15—8; ნარჩევ-ნურჩევი, всякая всячина.

ნარჩევი, ხ. ნალამარაკევი, выгребалка, совѣтъ, рѣшенный совѣтомъ, ყოველივე შთი ნარჩევი მას უამბეს, рѣшеніе совѣта объявили ему, ქილ. 352.

ნარჩენი, -ჩუნები, ნარჩოში, ხ. დანარჩენი, остатокъ; ნარჩუნებს (ვი), оставлять за собою.

ნარჩიტა, ხ. მფრინ. Зиф. лс. птица щеголь.

ნარჩოლი, ზედ. ნაწყინარი, потерѣвшій, ხად. лс.

ნარცეცხლა, ხ. მგრნ. волчецъ (раст.); Зиф. лс.; раст. ძმა, сирск. лс.

ნარცხვენი, ზედ. შერცხვენილი, пристыженный, ჩახრ. 48.

ნარცხი, ხ. წყალი, რომელშიაც გარეცხილა რამე, помой, მოურავ. 205.

ნარძალევი, ნარძლევი, ხ. რძალ ყოფილი, бывшая невѣстка.

ნარწმუნები, ზედ. დაჯერებული, ან ხარწმუნოდ მიცემული; повѣренный.

ნარწყავი, ზედ. მორწყული, орошенный, ქილ. 435.

ნარწყევი, ხ. გამორწყული, рвотина.

ნაჲა (სპარს. ნაი), ხ. ნაშნავს სალამურის მსგავსს საკრავსა, флейта, ყვფხ. 178.

ნაჲადგომევი, ხ. ხიდგური, жилище, мѣстопребываніе.

ნაჲადილევი, ზედ. ხალილ-ნაჭამი, отобѣдавшій, **ნაჲადილევს**, ზზ. послѣ обѣда.

ნაჲაზრი, ზედ. მოგონებული, обдуманный.

ნაჲაკუთრები, ზედ. собственный, წყობ. 845.

ნაჲამაღლი, ხ. მესამედი ნაწილი, третья часть, ყვფხ. 702.

ნაჲამართალი, -თლევი, ხ. განაჩენი ხამართლისა, приговоръ, ზედ. გარდაწყვეტილი, განჩინებული рѣшенный, სამ. ვახტ. 205.

ნაჲარი, ხ. წვრილი და თეთრი ვარდი, бѣлая роза.

ნაჲაუბარი, ზედ. თქმული, сказанный, ქილ. 442.

ნაჲაღი (არაბ.), ხ. აკლება, ხეორიაქება; ограбленіе, опустошеніе, სამ. ვახტ. 13. 97; 2 ქრონ. 322; ალექ. 50; ნაჲაღი უყოს, пусть подвергнутъ грабежу, опустошенію, **ნაჲაღჩი**, ხ. მკრეხელი, злословитель, грабитель; **ნაჲაღჩი ბაში**, ხ. მკრეხელთა უფროსი, глава грабителей, 2 ქრონ. 317.

ნაჲაქმი, ზედ. ქმნილი ხიქმე; дѣланное; сдѣланное или порученное дѣло.

ნაჲახი, изображеніе, ჩახრ. 110.

ნაჲახლარი, ნაჲახლევი, ნაჲახლარი, ხ. ღარეცული ხახლის ადგილი, развалины дома, пустырь.

ნაჲახური, ზედ. ხახე დანგრეული, ეკლით გაკეტილი, ჭირის ხახიცლო, попираемый ногою, жертва, 1 კორ. 4—13.

ნაჲაჯდომევი, ხ. ნაჯდომი ადგილი, мѣсто сидѣнія, ყვფხ. 1016.

ნაჲება (ვჴ), ზ. ვ. ვამდაბლებ, შეურაცხ ვქმოფ, უმაჟად, ღვთ̃ნობ, ღვნისგრაც უფლისს, заставить пить, заглушить цѣтокъ, ყვფხ. 178; შენა-

სება, არ მოწყრობს, მეწოთირება, მეგრგინება, щепотливо, низко для меня, (ვეხასები, ვენასე), ზ. თვ. არ მოვეწონები, не нравиться, მეხასები, мнѣ не нравишься, ვეფხ. 1358; ქილ. 249.

ნაბეზა (ჯ), ზ. ვ. ახად გავზდი, усотеритъ, ვეფხ. 178.

ნაბესხები, ს. სესხად აღებული, ან მიცემული, отданный или взятый въ долгъ.

ნაბესხი, ს. ვალი, სესხი, долгъ.

ნაბედამი, ნაბოძი, ზედ. ღალუული, напившійся; пьяный.

ნაბთი, ს. ნართი, иродъ, ს. ნარჩი.

ნაბი, ზედ. მდარე, ვერ კეთილი, низкій, ничтожный, თვალად ნაბი, некрасивый, ვეფხ. 1199.

ნაბიარულევი, ზედ. ნავალი, ходившій, ვეფხ. 902; გიგ. თეიმ.

ნაბიბური ვარდის წუალი, ვისრ. 135; самаго пріятнаго запаха розовая вода.

ნაბიფური (ბარს.), ზედ. воспитанный, деликатный.

ნაბიკეთარი, ს. კეთილის ყოფა, რუსუდ. 711, 950; დავით. 40, добро, благодѣяніе.

ნაბინაწლი, ზედ. რაც აღებულია ნაწილის გარდასახდის ფასში, удовлетвореніе за кровь, за убійство, раны, სამ. ვახტ. 112; გუშ. 29; 2 ქართლ. 192, 193, კახეთი ნაბინაწლად დავიჭირეთ, мы заняли Кахетію въ удовлетвореніе за кровь.

ნაბიცხის მუწუკი, ს. ხირსული, პარკახტი, лишай. [шаный.

ნაბიცხიანი, ზედ. მუწუხიანი, პარკახტიანი, ли-

ნაბიძავი, ზედ. ხიძეთ ნაპოვნი, пріобрѣтенное прелюбодѣяніемъ, ანდრ. 33.

ნაბიძარი, ზედ. ხიძედ ყოფილი, бывшій зять.

ნაბკვა (ჯ), ზ. ვ. გამოვნახკვევ, ნაბკვად შეკვრა, завязывать въ узелъ (веревку), (ვინაბკვები, -ვვე), ზ. ვ. ნაბკვად გამოვაკვრები, завязываться узломъ, გული მენაბკვება, щемитъ мнѣ сердце, ვისრ. 122; **ნაბკოვანი, ნაბკვიანი**, ზედ. ნაბკვე-ნაბკვები, узловатый, **ნაბკვი**, ს. სკული, ძრგვლად გამოკრული ძაფი, хлѣбецъ და სხ. узелъ, გახსნა ნაბკვისა, развязать узелъ, ნაბკვი გულისა, печаль сердца, რუსუდ. 159; ნაბკვი ხილისა, ядро плода, **ნაბკვლობა**, ს. ნაბკვი, გამონაბკვლობა, узелъ, узловатость, ქილ. 481, 483, 680.

ნაბმენი, ნაბმენალი, ზედ. სმენილი, გაგონილი, слышанный, ვისრ. 11; დარეჯ. 2—21; რუსუდ. 409; ნაბმენ-ნახული, слышанное и видѣнное; ჩახრ. 76.

ნაბნარი, ს. თეთრი ვარდი, бѣлая роза, ბუნ. ლ.

ნაბნაში, ს. მცირე მაიმუნი.

ნაბნებავი, -ბარი, ს. იგივე თეთრი ვარდი, бѣлая роза, ვისრ. 159.

ნაბობა (ნაბობები, -დი), ზ. ვდ. შეკმცირდები, мельчать, ვეფხ. 1567.

ნაბოზი, ზედ. დაბმული, вонзенный, -ახარი, стрѣла вонзенная, ქილ. 16; ერისთ. 23.

ნაბოძი, ნაბე ნაბედამი.

ნაბოფლარი, ს. დაცარიელებული სოფლის ადგილი, разоренная деревня, пустошь, 2 ქართლ. 470; დარეჯ. 44.

ნაბრი, ნაბრანი, ს. თეთრი და წვრილი ვარდი, бѣлая, но мелкая роза, ვისრ. 4; ქილ. 651; ბუნ. ლ.

ნაბრევი, ნაბროლი, ზედ. გატყორცნილი, გასროლილი, брошенный; выстрѣленный; выстрѣлъ; ვეფხ. 70, 74.

ნაბრული, ს. 2 სგული: ნაბას ლექ. ეს სიტყვა ასეა განმარტებული: წარმართნი რომელნიც ახწავებენ ეშმაკთა სიოცულოთა მათ მასრული ეწოდების და რომელნიც შეუძლებოდნენ ამ გვარს სწავლასა მათ ეწოდებოდათ ნასრული; ვ. ი. მასრული, учители волхованія; ნასრული, послѣдователи ученія волховъ.

ნაბუდი, ზედ. სულდგმული, одушевленный, ქილ. 600.

ნაბუფრალი, ს. ხუფრისაგან აღგენილი სჯმელი, остатки отъ обѣда, ქილ. 63, რუსუდ. 234; ანტ. 3—32.

ნაბუქალი, ნაბუქარი, ნაბუქი, ზედ. უსხი ხვასაკანი, откормленный, ვეფხ. 55.

ნაბუღი, ზედ. ხელდული, купленный, სამ. ვახტ. 151; რუსუდ. 113; **ნაბუღობა**, ს. მოხელდულობა, купля, покупка; ნახელდობის წერილი ან წიგნი, купчая, სამ. ვახტ. 160.

ნაბძლობი, ს. რძალ ყოფილი, бывшая невѣстка.

ნაბწავლები, ზედ. დაბწავლებული; გაძრახებული, დარიგებული; ნამცნები, სწავლული, выученный, обученный; подученный; ვეფხ. 772; რუსუდ. 650.

ნაბწავლი, ზედ. სწავლული, მეცნიერი, ученый, ან ნამცნები, подученный.

ნაბწრაფი, ზედ. ახწრაფებული, აჩქარებული, поспѣшный, ვეფხ. 1309.

ნაბხაში, ს. ნაწევარი, ხახარი ასოთა, суставъ, -ძვალთა, составъ костей, ანდრია. 74; ნაბხაში წყალი, проливная вода, ნაბხაში ხილი, висящіе на деревѣ плоды; ნაბხაში მუწუკი, покрытый сыпью.

ნაბხმევი, მოგალ. აღვირ ნაბხმევი, взнузданный, ჩახრ. 49.

ნაბხლეკი, ზედ. წიდნა ვაზისა ნაკაფი ან ეიჩხი, обрѣзки виноградной лозы, хворостъ, იოან. 15—14; დან. 3—46; 1 ქართლ. 77.

ნაბხლეტი, ზედ. გამოსხლეტილი; გოგოს გავარდნილი, выскользнувшійся; незаконнорожденный.

ნაბხურები, ს. სხურებული, окропленный.

ნაბხური, ზედ. უღირსი უნდო, недостойный, ეკლე. ცხოვრ.

ნაგა, ნაგი, ს. ცარსკონი, მოკნილი სამოკვე ან თალითინი, замша, сафьянъ; опоекъ, სამ. ლ.; რუსუდ. 350; ვეფხ. 266, 612.

ნაგამალი, ს. დანაშაული; 1 ქართლ. 272; ჩამომავალი ან მომავალი შემდგომად ნათესავი, ვისრ. 4, 60; სამკვიდრო მამული, სამ. ვახტ. 195; სამღუთო წერილში: ნაოხარი, ქილ. 58; ცოტა აღგილი, უხალმ. 101—7; 108—10; ოხერი, остатокъ; потомство; владѣніе; пустошь; აღარაფერს ნაგამალი არ დარჩენია, у него ничего не осталось, მას არა აქვს სიყვარულის ნაგამალი, у него нѣтъ ни малѣйшей искры любви, თუ პურის ორმო თავის ნაგამალში აქვს, если онъ имѣетъ хлѣбную

аму въ своихъ владѣніяхъ, სვ. ვახტ. 256; შენ ვიროს ეცოლე და მისი ნატამალი გაგვიმრავლე, ты выходи замужъ за Виро и умножи память его потомство; ვიხრ. 6, 60.

ნატანციები, ზედ. ნათამაშევი, танцовавшій.

ნატანჯი, ზედ. ტანჯული, измученный, ვიხრ. 186.

ნატაცები, ზედ. აყლებული, похищенный, отнятый; იხვ. 61—8; იუდ. 22—25; მარკ. 1—133; მარკ. 23—25; ფილიპ. 2—6.

ნატერფალი, ს. ფეხის ტერფთა ღრეტიოთ ღონეული ძგერილი ან ძგანილი მტკერი, слѣдъ, прахъ ногъ, пыль ევფხ. 76, 646, 1547; ქილ. 22.

ნატეხი, ს. მოტეხილი, обломокъ, отломокъ, ломоть; ნატი, ნ. ნატა.

ნატვირნი, ს. გამოქანდაკებული კერპი, изваяніе, статуя.

ნატვიფარი, ს. отпечатокъ, слѣдъ; впечатлѣніе.

ნატირალი, ნატირები, ნატირი, ზედ. ცრემლ-ღვრილი, заплаканный, ევფხ. 513, 628, 822; 947.

ნატისუსალი, ს. სუნი დამწვრის ნატისა, მატყლისა, და მისთანათა, запахъ отъ горѣлой кожи, смрадъ, гарь, -ьемъ, гарью пахнетъ.

ნატიფი, ზედ. ლამაზი ქვა; ევფხ. 1120; მშვენიერი, მოხდენილი, ლამაზი, ევფხ. 1330; ჩახრ. 21; გამოქანდაკებაში: ამოჭრილი სახე; тесанный, граненный, шлифованный; нѣжный, красивый, пригожій; въ скульптурѣ: изваніе, фигура; ნატიფი სიტყვა, красное словцо, **ნატიფად**, ზმ. მშვენიერად, ладно, красиво, нѣжно; ნატიფად გაკეთებული საჭმელი, вкусно приготовленное кушанье, **ნატიფება** (ვა), ზ. მ. დამშვენება; красить, украшать, ევფხ. 205.

ნატკენი, ს. დამტვრეული ადგილი, ушибъ.

ნატკვეფი, ს. ქაჭის ნაწნაწი, мякишки изъ виноградныя, сокъ, рисовый. 6—4.

ნატკივარი, ს. больное мѣсто.

ნატრება (ვა), ზ. მ. მოვასურვება, возбудить желаніе; (ვი), ზ. მიქ. მოვიწადინება, возжелать, пожелать, ევფხ. 994.

ნატრა, სზ. желаніе; (ვჰნატრი, -რე), ზ. მ. დავნატრი, ნეტარებას მივუწერ, хвалю, ублажать, честновать блаженнымъ, прославлять, ლუკ. 1—48, ფსალ. 71—17; 143—15; (ვინატრი, -რე; მენატრება, -რა), ზ. მ. მოვიწადინებ, возжелать, пожелать, ევფხ. 17; 426, 432; გორგ. 245; მნატრი, ზ. მ. სანატრელ, вожделѣнный; მეტრელები; მემშურნები, ублажаешь меня; завидуешь мнѣ; დავით. 30—14; რუსულ. 76; (მინატრი, -რე), ზ. მ. მინდომება, желать, желаешь мнѣ, ამიერითგან მნატრიდენ მე ყოველნი ნათესავნი, отъ нынѣ всѣ племена нарѣкутъ меня блаженною, ლუკ. 1—48; ნახვის ნატრა, до свиданія, **ნატრულობა**, ს. желаніе, (ვჰნატრულობ, სრ. არა აქვს), ზ. მ. მსურს, მენდომება, желать, **ნატრული**, ზედ. მოსურვებული, желанный.

ნატრობაზი, ს. болтовня.

ნატუსალი, ზედ. დამწვარი, გარუჯული ცეცხლით, обожженный, опаленный, ევფხ. 1339.

ნატყვენავი, ს. ნაპოვარი, ალაფი, добыча, ევფხ. 1217, გან.

ნატყვევები, ზედ. ტყვედ დაჭერილი ან ყოფილი, плѣненный, взятый въ плѣнъ; სვ. ვახტ. 61; бывшій въ плѣну.

ნატყორცი, ზედ. გასროლილი, брошенный, выпаленный; ქილ. 204.

ნაუბარი, ნაუბრი, ნაუბნარი, ზედ. ნალაპარაკევი, наговоръ, сказанное, ევფხ. 88; 368, დარეჯ. 117; რუსულ. 577; ქილ. 21, 219.

ნაუზმო, ზედ. უზმოთ უსმელი, непѣвшій, на тощій желудокъ.

ნაუნჯარი, ზედ. ნასაქონლარი, ვისაც ქონება ჰქონია, бывшій богачъ; მონაგები, მონაგარი, пріобрѣтеніе, стяжаніе.

ნაურნევი, ზედ. бывшій подъ попеченіемъ.

ნაუსამართლოები, ზედ. უსამართლოებით მოგებული, незаконнопріобрѣтенное.

ნაუსტარი, ს. წიგნი დაწერილი, списокъ.

ნაუფლარი, ს. უფალ ყოფილი; სამკვიდრო ყოფილი, наслѣдственный; бывшій господинъ, господскій.

ნაუფლის წულევი, ს. უფლის წულობაში ნაქონი, имущество того кто былъ наслѣдникомъ; ევფხ. 52.

ნაუფსკრულევი, ზედ. бездонный, дна неимѣющій, ჩახრ. 46.

ნაუწუები, ზედ. ცნობილი, увѣдомленный, извѣщенный.

ნაფაზი (არაბ.), ს. გულზედ ხიხინი (სნეულება), одышка, нафаши цѣпенѣю, хриплю, сапъ, нафаши შეეკრა, задержало дыханіе; ვარამ. 60. **ნაფაზიანი**, ზედ. одышный, -пирущій, запаленное животное, т. е. опоенное, надорванное, ломб. სვ. 244.

ნაფანები, ზედ. დაფანებული, оцѣненный.

ნაფენი, ზედ. დაფენილი, постланный.

ნაფერკი, მრავ. **ნაფერკები**, ს. პარკეული; თავზედ დახვეული სამკაული; хохолъ, діадема; клобукъ; увясло, діадема; გამოსვლ. 36—32.

ნაფეკვარა, ს. სოკოს ერთგვარი, родъ грибовъ.

ნაფეხარი, ნაფეხური, ს. კვალი ფეხისა, слѣдъ ноги.

ნაფირი, ს. ზრახა კუდი, ზრახა ხვეული, духовой музыкальный инструментъ; რუსულ. 114, 140, 637.

ნაფიცარი, ნაფიცი, ს. დაფიცებული; ნაფიცარი მოსამართლე; присягнувшій, присяжный, судья выбранный и принявшій присягу; სამართალი ნაფიცართა, судъ присяжныхъ.

ნაფიცხოური, ს. შემწვარი და მოხარშული ფეხი, ევფხ. 77, сѣверюжья спина, жареная или вареная.

ნაფლეთი, ს. ნაგლეჯი ტილის რისამე, обрывокъ.

ნაფოთქი თუთიყა, ბუნ. კ. 246?

ნაფორნიაკალი, ზედ. ნაძარცები, ნარბევი, ограбленное.

ნაფოსკა, ს. თევზია, плотва (рыба).

ნაფოტი, ს. ხის ნათალი, щепка.

ნაფრინავი, -ნი, ზედ. დაფრენილი, летавшій.
ნაფრცქვენი, ს. ხილის ქერქი ანათალი, кожура снятая съ плодовъ.
ნაფუშარი, ნაფუძარი, ს. მსოფლიონი უხმობენ: ნახნავარსა, ნათესლევსა და ხვასაგან ნაგდომსა ადგილსა მახლობლად შენობათა, სადაც მინა ფრიად განუქებულია, მოსცემს კეთილსა მოსავალსა; удобренная земля, мѣсто гдѣ была усадьба (фуфу), ив. № 33—14.
ნაფულარი, ს. კაცი რომელსაც ფული ჰქონია, бывшій денежный человѣкъ, ერისთ. 2—67.
ნაფუჩნარი, ზედ. განუქებული ძუძუზედ, откормленный, ჩახრ. 47.
ნაფუშევი, ზედ. დაფუშვილი, მოშლილი, разрушенный, ვეფხ. 1259.
ნაფქვი, ზედ. молотый.
ნაფშვნეტი, ს. ნაფხვენი, ნალეწი, крошки.
ნაფცქვენი, ს. ნაფრცქვენი.
ნაფხეკი, ს. ანათალი, ანაფხეკი; ქვაბის ძირზედ მიწებული ფლავი, оскребки, опилки.
ნაფხვენი, ს. ნაფშვნეტი, крошки.
ნაქადები, ზედ. დაჭრილებული, обѣщанный.
ნაქალაქარი, ნაქალაქევი, ს. დაქცეული ქალაქის ადგილი, развалины города.
ნაქაში ფერხთა (არაბ.), ს. ფეხის ნაფლეთი, ნანგრევი, обрывъ земли погами, ვარშ. 93.
ნაქაჯევი, ს. принадлежавшій дивволу.
ნაქები, ზედ. ქებული, ქებით განთქმული, славный, прославленный, -ღვინო, славное вино, -მხატვარი, славный живописецъ, გორგ. 68.
ნაქვთი, იხხე ნაქუთი, ნაკვეთი.
ნაქვრივალი, ზედ. ქვრივად უოფილი, бывшая вдова, ხომხ. სამ. 165; бывшій вдовецъ.
ნაქვსი, ზედ. ან ს. ნაქსოვი, тканый; ткань, ან სხვე, ანდა ხომალდისა, мачта; ისაი. 33—23.
ნაქვსი, -ქუსი, ს. ანდა ნავისა, ხალე, мачта.
ნაქირავები, ზედ. დაქირავებული, напятый.
ნაქიშპარი, ზედ. მტრული, враждебный, სამ. ვახტ. 183.
ნაქლიბი, ს. ნაფხეკი რკინისა, опилки.
ნაქმაბი, ს. მაქმანი, ოხლად ქსოვილი, кружево.
ნაქმარი, ნაქნარი, ნაქმნი, ზედ. ან ს. ქმნული ან გაკეთებული რამე, содѣланный, учиненный; дѣяніе, дѣло, поступокъ; იერემ. 1—16; ვეფხ. 847; ალბ. 54; ქილ. 455; რუსუდ. 395; 2 ქრონ. 553; ვისრ. 116; თავის ნაქნარი, учиненный имъ самимъ, რუსუდ. 738; **ნაქმი,** ს. მოქმედება; დანაბადი, ნაწარმოები, твореніе, дѣло рукъ, კვეშ. 69, 228, 246; **ნაქმაროზა,** ს. მოქმედება, дѣйствіе, поступокъ; რუსუდ. 251; სამ. ხომხ. 207; **ნაქნარი,** ზედ. იგივე ნაქმარი, сдѣланный, ვეფხ. 457, სამ. ვახტ. 187; **ანაც-ნაქნარი,** отпущенный на волю, **ნაქნაროზა** სამართლისა, სამ. ხომხ. 393; производство суда.
ნაქონები, ნაქონი, ზედ. ქონებული, нажитой, имѣніе, имущество, ალექსანდრე დავით ძისა ნაქონები, Дарвай овладѣлъ имуществомъ его, ვახუშტი: ნაქონები მამული, имѣніе которымъ кто владѣлъ.
ნაქორწილევი, ზედ. დაქორწილებული, обвѣнчанный, სამ. სომ. 179; ახლად ნაქორწილევი, молодые, недавно вступившіе въ бракъ, 2 ქრონ. 549.
ნაქრთამევი, ზედ. ქრთამით მონაგარი, пріобрѣтенный посредствомъ взятокъ.
ნაქრცვენი, ს. ნაფრცქვენი.
ნაქსოვი, ს. ლარი, სამოსელი, ткань; нетканный, ისაი. 33—23; ორმაგი ნაქსოვი, двойная ткань.
ნაქუთი, ნაქვთი, ნაკვთი, ს. ნაკვეთი, გარეგანის სახის შეხედულობა; ვეფხ. 316, 1071; მორგი, მეურხილი, მოხაზული ან გამოქანდაკებული სახეები, ქანდაკი; ნაკვეთი ღრომეტრული; გალობაში: დამაშვენებელი კილოები; образъ, видъ; въ скульптурѣ: начертаніе, эскизъ; фигура геометрическая; въ нѣніи: напѣвъ, ნაქუთების მიცემა, тушевать, наносить тѣнь на картинѣ, დავემგავსე ლომსა ნაქუთად, я уподобился видомъ на льва, ვეფხ. 517; ნაქუთები სიმღერაში, мелодія въ нѣніи, ნ. ნაკვთი.
ნაქულბაქევი, ს. ქულბაქი ადგილი, развалины рынка, გუჯარი ალექსანდრე მეფისა.
ნაქურდალი, ნაქურდავი, ნაქურდი, ზედ. ნაპარები; ворованный, краденный, სომხ. სამ. 245.
ნაქუროები, ს. ავსკა, ხეთაგან ანაგლეჯი უშინაგანესი ქერქი, дубъ, мага, დაბალ. 30—37.
ნაქურივალი, ნაქუსი, იხხე ნაქვრივალი, ნაქვსი.
ნაქურჩალი, ს. გარსი ან ნაფცქვენი ხახვთ და ნორთ, наружная оболочка у лука, чеснока и т. п.
ნაქურცენი, ს. ქეცი. ქიცვი, ქერქლი, გარსი, чешуя, სამ. სომ. 9—18.
ნაქუსი, ს. ნაქვსი ან ნაქსოვი.
ნაქცევი, ზედ. დაქცეული, разрушенный, развалина; ცხრ. 50.
ნალამევი, ნალამური, ზედ. ღამე გამოვლილი, переночевавшій, проведшій ночь.
ნალარა (სპარს.), ს. ღუმბული, სამეკი, ნეხტარი, труба музыкальная.
ნალარახანა, ს. მენალარეთ სახლი, домъ трубачей, დასკ. 89.
ნალარი, ს. ხნულთ შუა დანარჩენი კორდი, лядина, заросль.
ნალდად, ზზ. за деньги.
ნალდი ფული (არაბ.), ს. наличныя деньги.
ნალებავი, ს. შეღებილი, крашеный.
ნალები, ს. რძეთაგან მოხდილი სიმსუქნე, сливки; сметана; спимки; ვეფხ. 449.
ნალვარევი, ს. ღვარის წვალი, потокъ, იერემ. 31—40; მარკ. 1, 2—92, მთრ. 95; 3 მეფე. 17—6; 1 ქრონ. 409.
ნალვაწი, ს. ნაშრომი, ღვაწლით ან შრომით მოგებული ქონება, пріобрѣтенное трудомъ имущество, ქილ. 697.
ნალველი, ს. ცხოველთ შიგანურში ღვიძლთან მიკრული ბუშტი, რომელშიც ჭსდგას შავი ანუ შავმოწვანო სქელი ნოკრო, 2 სჯული 32—32; ფსალმ. 68—21; მატთ. 27—34; მსოფლიურად: ხეკლი, ზრუნვა, ურვა, რულუნი, ვეფხ. 857; ვეფხისა განაჩენევნ ესრეთ: ნალველი და ნალველა ენოლების სხეულის ბუშტსა და ნალველი ზრუნ-

ვახ. სახოგადოდ იხმარების განურჩეველად ვითარც ლექსი წმინდა; желчь; забота, попеченіе; შავი ნაღველი, ипохондрія, შენ რა ნაღველი უნდა გქონდეს, какая можетъ быть у тебя забота, ნაღველ-ჭმული, შეწუხებული, огорченный, ვეფხ. 1560; **ნაღვლიანი**, ზედ. სევდიანი, შეწუხებული, ღრღნებული, მზრუნველი, озабоченный, печальный; დარეჯ. 114, 120; ანდრ. 53; **ნაღვლიანობა**, ს. სევდა, მწუხარება, забота, **ნაღვლება** (ვ), ზ. ვ. ღრღნაღვლებ, ღრღნანებ, შევღრღნებ; опечалить; заставить сожалѣть; სიბრძ. 62, გიორ. 69; ჰირს ვინაღვლებ, рветъ меня изо рта отъ пьянства, სომხ. 374. (ვინაღვლი), ზ. მინ. ფიურვი, ვჭნწუხვარ, печалиться, тужить, заботиться; ვეფხ. 625; (ვუ), ვიურვი ვისთვისმე, ზ. ვ. заботиться о комъ, სომხ. სამ. 157, 332; (მენაღვლება, -ლა), ზ. თვ. მეწუხება, жаль мнѣ, заботитъ меня, (ვინაღვლები, -ლე), ზ. თვ. ვსწუხ ვისთვისმე. ვღრღნებ, сажалѣть о комъ, жалѣть кого, вижу что ты сожалѣешь, какая кому о томъ забота, нужда; ქილ. 556; რა მენაღვლება, какая мнѣ нужда; კალმ. 111; 6, **ნაღვლობა**, ს. მწუხარება, ურვა, ფიქრება; забота, печаль, (ვჭნაღვლობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვჭწუხვარ, тужить, печалиться.

ნაღვენთი, ს. მოვბარეთ სანთლითგან ჩამოღენილი წვეთი, оттопки свѣчные; ნაღვენთი დამეცა კაბაზედ, оплывокъ свѣчной капли попало мнѣ на платье.

ნაღვერდალი, ს. ნაკვერცხალი, жаръ, горящій уголь.

ნაღვთევი, ს. жертва святыни; ვისრ.

ნაღვინევი, ზედ. ღღეული, хмѣльной, пьяный.

ნაღვიძები, ზედ. გაღვიძებული, проснувшійся, ვეფხ. 714.

ნაღვლება, -ვლობა, **ნაღვლიანი**, ს. ნაღველი.

ნაღი კლდისა, ს. გამოკეთული ან შემთხვრილი კლდე, ვეფხ. 585, высѣченная скала..

ნაღიცა, ს. დაბაგრული ხვასკაცი, изуренная скотина.

ნაღმი (არაბ.), ს. კლდეთა ან შენობათა ქვეშე შეთხრილი თოფის წამლის შესაყრელი დასანგრევად, подконъ, мина; ნაღმის კვრა, подвести мину, 317, 318.

ნაღრძობი, ზედ. ღრძობილი, вывихнутый, вывихъ; ნაღრძობის შესაკრავი არკანი, перевязка для ранъ.

ნაგა, ს. წენგო, шелуха орѣховая, ბაქრ. 175, 182.

ნაგანები; ს. посѣвъ, ბაქრ. 180.

ნაგა (ვჭნაგ, -გე), ზ. ვ. ღაგსძეძ, ღაგსცენ, толочь, (ვინაგები), ზ. ვ. ღაგიძეცები, толочься, იერემ. 7—18.

ნაგარი, ზედ. ღაგრილი, брошенный, раскиданный.

ნაგვა, ნ. ნაგ.

ნაგვაგილები პირზედ, ს. პირზედ დანებული ხაზები ფაგილისაგან, рябота, пятна на лицѣ послѣ оспы.

ნაგიდი, ზედ. მოგარდული, купленный, **ნაგიდობა**, ს. მოგარდულობა, купля, покупка.

ნაგმევი, ს. ვმად ცოფილი, бывшій крѣпостной.

ნაგოფება (ვინაგოფებ, -ფე), ზ. ვ. ნაგოფს გამოვიღებ, пользоваться плодами; (ვ), оплодотворять, ნაათა ცხოვ. 114.

ნაგოფი, ს. ხილი გამოღებული მცენარეთაგან გასამრავლებელად ნათესობისა მათისა და სამრეწლად კაცთა, плодъ, 1—11, 29; ფსალ. 1—3; ვისრ. 7; სამ. 14—7; ჩვილი მუცელსა შინა დედისსა გინა შობილი; ლუკ. 1—42; სამ. სომხ. 212; უღელგი, შეღგომილება, ბოლო კეთილისა ან ცუდთა საქმეთაგან; მაკ. 3—8, 10; სარგო, შესაძლო, плодъ; зародышъ, новорожденный младенецъ; послѣдствіе; польза, выгода; ნაგოფის მოკრეფა, собирать плоды, **ნაგოფიანი**, ზედ. ნაგოფის გამომცემი, дающій плодъ, ვისრ. 10, 14; **ნაგოფიერი**, ზედ. ნაგოფის მქონებელი, плодовитый, **ნაგოფიანობა**, **ნაგოფიერება**, ს. ნაგოფის გამოღება, плодовитость; (ვჭნაგოფიერებ, -რე), ზ. ვ. ნაგოფს მოვჭიცემ უხვად, давать плоды, მრ. 72; ფარად. 339; ქილ. 470.

ნაგროვანი, ზედ. გაუმაძღარი, ლარ-შეცველ, ненасытный, обжорливый, **ნაგროვანება**, -ვნება, ს. გაუმაძღრობა, ненасытность, (ვჭნაგროვნობ, -ნე), ზ. უ. ვჭგაუმაძღრობ, быть ненасытнымъ.

ნაგურები, ზედ. დახედვილი, присмотрѣнный, ცხენი მეკარისაგან რომ ავად ნაგურები იყოს, если лошадь со стороны конюха остается безъ присмотра, დახკ. 51.

ნაშალი, ზედ. გაშლილი ან დაშლილი, разостланный; разсѣкрытый; растроенный; ნაშალი ყვავილი, распустившійся цвѣтокъ, ერისთ. 1—30.

ნაშავი, გობრ. ცხოვ. 397?

ნაშარაბი, ს. გამოწურვილი ისრიფის წყენი და მოდულებული, сокъ кислаго винограда сваренный, სამზ. წ. 6, 15, 17, 110.

ნაშე, ს. წყლის პირი რიყიანი და ყაგნარიანი, берегъ рѣки песчаный съ кустарникомъ; სიმ. ლ; ნ. ჩ. ლ.

ნაშენები, **ნაშენი**, ზედ. ან ს. ნაგები, აშენებული; დავრ. 197; დასახლებული, დაშენებული, მოშენებული ადგილი; ვისრ. 42; построенный; постройка; заселенный, застроенный; ნაშენი პირუტყვთა, принадлежащій скота, სამ. სომხ. 86, 156; დახკ. 28; ანკ. 6—32; შეჰფიცოს ნაშენითა, пусть присягнетъ со всѣми своими домочадцами, სამ. აღმ. 140 **ნაშენება**, ს. შენობა, постройка, ვისრ. 30, რუსუდ. 504; ფარად. 132.

ნაშვილი, ზედ. განრისებული შეწყენითა, спасенный, სიბრძ. 10; რუსუდ. 891.

ნაშვი, ნ. ნაშობი.

ნაშვილები, ს. შვილად აყვანილი, შვილებული, усыновленный, ნაშვილების ნიშანი, запись усыновленія, აღმ. 59; სამ. ვახტ. 261.

ნაშთი, ს. დანარჩენი, отстатокъ, ჩონგ. 76.

ნაშობი, ზედ. დაბადებული, рожденный, შობიერება, потомство, порожденіе, რუსუდ. 697; მაკ. 3—7; 12—34.

ნაშოვარი, **ნაშოვნი**, ს. ნაპოვნი; находка; добыча; найденный, пріобрѣтенный; ვეფხ. 55; სამ. სომხ. 401; 2 ქართლ. 547.

ნაშრომი, ს. ნაშუაკვარი, ნაშუაკევი, работа, от-

ѣлка; обработанный, отдѣланный; эп ШрошІоп Шоѳдѣульо, ნაშოვნი, трудомъ пріобрѣтенный, იგივ. 3—8.

ნაშრომი, ნ. ნაშრომი; **ნაშტი**, ნახე ნაშთი, эп ნაშთი.

ნაშური, ს. домн, лѣтнiй, бурметъ, папка.

ნაშუქარი, ნაშუქი, Ზეე. Шщ Шоѳдѣульо, Шщ-Шоѳдѣульо, лучезарный, ვეფხ. 526. ქილ. 179.

ნაშხირი, ნ. ნახშირი.

ნაჩაგ-დაფენი, ს. ჩანგისა და დაფის კრვა. играть на арфѣ и тамбурѣ; ვეფხ. 1439.

ნაჩენი, Ზეე. ნაჩვენები, указанный.

ნაჩენჩი, ს. Шарсѳѳѳа Шѳмонაძრობი კილი, წენწო, ნაშო; шелуха.

ნაჩეჩი, ს. ნავარცხნი, ნაწეწი, вычески, эп გაჩეჩილი, Ზეე. чесанный ленъ и т. п.

ნაჩეხი, Ზეე. ღარჩხილი, отколотый.

ნაჩვევი, Ზეე. ღაჩვეული, привычный, ხიბრ. 80.

ნაჩვენები, Ზეე. ჩვენებული, указанный.

ნაჩვრეტი, ნაჩვრეთი, ს. дыра; норы; глазокъ, ушко, просмъ, Г. ქ ლ. ნახე глазокъ.

ნაჩიჩი, ს. шторжки; **ნაჩიჩნი**, ნ. ნაციცნი.

ნაჩნევი, Ზეე. ღაჩნეული; намѣченный; наметка, знакъ.

ნაჩრობა, ს. ипроѳба, ჭირი; бѣда, несчастіе; ვით ვაი ნაჩრობით, едва, съ горемъ пополамъ, კალა 15; იგივი. № 1—109.

ნაჩუმარი, Ზეე. ნაღუმარი, молчаливый.

ნაჩუქარი, ნაჩუქები, Ზეე ჩუქებული, подаренный.

ნაჩხაკი, ნაჩხენტი, ს კაჭაჭი, ნაწვერალი, живо, стебли, оставшіеся послѣ жатвы.

ნაცხენტალი, ს. ხიწვი, заноза.

ნაჩხვლეტი, Ზეე. ღაჩხვლეტილი, проколотый, мѣсто проколотое.

ნაჩხუბი, Ზეე. поссорившійся.

ნაცადი, Ზეე. გამოცდილი, испытанный; опытный.

ნაცარი, ს. ცეცხლის ფერფლი თოთრად დამწვარი, зола; эп ფერფლი ყურძნის მავნებელი, паразитный грибокъ, oidium tuckeri, Календ. 1887, 185, ნაცრის ფერი, сѣрый, пепельный цвѣтъ; ნაცრის მარილი, поташъ, ნაცარქვაის მარილი, щелочная соль; алкали. **ნაცარქუტი, ნაცარწმული**, ს. ნაცრის წული ხარეხისათვის, щелокъ. **ნაცარქათამა**, ს. მეფე. лебедь, кудрикъ. **ნაცარქექია**, ს. ცული მუოფი კაცი, эп მუშა, бездѣльникъ, -ქექიობა, ს. ცულმაღობა, бездѣліе; იგივ. № 2, 13 (1878).

ნაცარცვი, ს. ნაკრები, эп.ალები, ограбленное, добыча; ხიმ. კახ. 178, ვეფხ. 1217; ალბ. 122.

ნაცდენი, ნაცდური, ნ. ნაცადი; **რუსულ.** 97.

ნაცემი, Ზეე. эп ს. დაკრული, გალახული; ცემა, კვეთება; битый: ударъ; ყარამ. 92; эп ქარი ეჭვს ნაცემი, его сглазили, эп.კახ. 3—8.

ნაცვალება, ნაცვლება (ვ; ვნაცვლი, -ცვლე). Ზ. მ. ნაცვლად ვისისამე უკვიმეება; შეგჭსწირავ თავსა; **замѣнить собою кого; жертвовать собою**; ვისრ. 51; ხიბრ. 98; ქილ. 254; მაისი ღიღსა სიხარულსა სამძიმარი ანაცვალეს, ე. ი. ღიღი სიხარული მწუხარებაზედ გასცვალეს; ვეფხ. 172; **великую радость смѣнили на печаль**; განაცვალებ თავსა, სულსა, ე. ი. თავს დავსდებ ვისთვისმე, თავს შევსწირავ, **полагать за кого свою душу, жертвовать собою**; ვისრ. 51; **რუსულ.** 741, 772; 1 ქართლ. 254; ქილ. 300; მანაცვალებ თავსა, Ზ. მიჩ. თავს შემოწირავს, **ты жертвуешь собою для меня**; ქილ. 498; განაცვალებ. -ლეს; ვინაცვლებ, -ლე), Ზ. მიჩ. გამოვიცვლი, **перемѣнить**, (ვუნაცვლებ, -ლეს). გამოვუცვლი ვისმე რასმე, ვისისამე ნაცვლად დავდებ, დავსდებ; **поставить на мѣсто извѣстнаго лица, кого либо другаго, перемѣнить**, (ვუნაცვლები, -ლეს). Ზ. თვ. ნაცვლად დავიდებ; თავს დავსდებ ვისთვისმე, **замѣняться; стать жертвою для кого либо**; ბრონ. ბრონ. 30; ციმოთ. 109; ჯვთნის ოდენი სისხლი დაეღვრე, და მოაბაღისნიც ერთსა წვეთსა არ ვნაცვლებიან, **я пролилъ цѣлую рѣку крови, Моавадъ же не пожертвовалъ и одной капли**, ვისრ. 100; (მინაცვლებ, -ლეს), Ზ. მიჩ. თავს გამოიშვებ ჩემთვის, **ты жертвуешь собою мнѣ**, შენ ხედვარდსა გაგვარო ეს რაც გენაცვლებიან, ე. ი. შენ როგორ სიყვარულს გაგვარო იმისი სამაგიერო რა უნდა შემოგწიროო; **чѣмъ я могу отплатить, разлучая тебя съ твоей любезной**; ვეფხ. 298; გენაცვალე, მდაბ. გენაცვე, **сжалься надо мною, Тебѣ генацвале, пожалуйста, ради Бога.**

ნაცვალი, Ზეე. эп ს. მაგიერი; მოაგონილე ვისიმე; სამაგიერო; მიზღი, მაგიერის გარდახდა; **замѣняющій; замѣна; возмездіе, вознагражденіе; преемникъ**; ალბ. 80; 1 ქართლ. 319; მოვამწყვე ნაცვალი ჭირნახულისა, **я получилъ вознагражденіе за трудъ свой**, ვეფხ. 1313; **ნაცვლად**, Ზზ. მაგიერ, წილ; **взамѣнъ, вмѣсто**, ვისრ. 15; **ნაცვალი** ქალაქისა, ე. ი. განმგებელი эп Ზეე-მწყეული წესიერებისა ქალაქის შინა, **городничій, полицмейстеръ**, **ნაცვალი**, სოფლისა, ე. ი. მოურავის შემწე эп მაგიერი სოფელში, **помощникъ окружнаго начальника**; **ნაცვალგება**, ს. **воздаяніе**, (-ვგებ), Ზ. მ. ნაცვალს გარდავიხდი, **воздавать въ замѣнъ**, იერემ. 16—18; **ნაცვალ-გებით**, Ზზ. სამაგიეროს გარდახდით, **взаимно**, ნაცვალგებით, Ზეე. მოყვარულობილი, **взаимно**, ნაცვალცვმით, ნ. ნაცვალგებით; **ნაცვალ.ხაზელი**, ს. ღრმმ. მეორე ხაწილი სიტყვისა, мѣстоименіе, **ნაცვლობა**, ს ნაცვლის თანმდგობის აღსრულება; მაგიერობა, **რუსულ.** 14; **исполнять должность полицмейстера или помощника окружнаго начальника; замѣна.**

ნაცვამი, Ზეე. ვისგანმე ხმარებული ცხინისამისი; შემოხილი; **ношеный; одѣтый**; **რუსულ.** 676.

ნაცვეთი, Ზეე. გაცვეთილი, изношенный.

ნაცვეთ-ნუცვეთი, обноски; ветошь, отрепье.

ნაცდი, ნ. ნაცადი; ხიბ. ლ.

ნაცი, ს. უკანა ხაჯდომი, ვეფხ. 1198; задъ, задница.

ნაცია (ფრანც.), ს. ტომი, თუხლი ხალხისა, **нація**.

ნაციკი, ს. მოგებული ცილის წამებითა, **пріобрѣтенный клеветою**, იერემ. 16—19.

ნაციცნი, ს. **поскребки.**

ნაცნობი, Ზეე. ცნობილი, **знакомый.**

ნაცნობობა, ს. ცნობა, знакомство.
ნაცოლარი, ს. ცოლ-ქმილი, бывшая женою, ქვრივი ცოლკაცი, вдова.
ნაცოხნი, ზედ. ღაცოხნილი, жеванный.
ნაცრიანი, ზედ. золистый.
ნაცუნლება, ნაცუალი, ნ. ნაცვალება, нацвлеба,
ნაცურვებული, ზედ. მოოქრული, позолоченный.
ნაცურცლი, ზედ. ნახორკვი; დანაგები, ѣворъ; помет; болтовня; ругань. 924.
ნაცქაფი, ზედ. ნაჩქარევი, ნამალევი; спѣшный, увѣр. 1309.
ნაცხადევი, ზედ. გამოცხადებული, выдѣленный, мрк. 1—151.
ნაცხები, ზედ. ცხებული, помазанный.
ნაცხენტალი, ს. ხიწვი, ѣнда, заноза.
ნაცხვირი, ს. ძელი თვე-გამოხვრეტილი, просверлина въ деревѣ.
ნაძაბი, ნაძაბუნები, ზედ. განაბული, შეშინებული, испуганный.
ნაძალადები, ნაძალადევი, ზედ. ძალადობით მოთვისებული ან ნაპოვნი; отнятый силою, 2 ქართლ. 533, 547; ქილ. 518, 568.
ნაძარცვი, ს. ნაკრები, награбленное, эсѣ. 19.
ნაძებნი, ზედ. მოძებნილი, искапный.
ნაძენძი, ს. ნაწური, ნაწუწი, пакля, вычески, очески льну и пеньки, хлопокъ, Шах. 15—14; ქილ. 356, ცილოს ნაძენძი, корпія, Бун. л.
ნაძვი, ს. ელაკი, ель; кедръ; Бакр. 184, Бун. л.: pinus silvestris. რაღ. 122, 3. ფ. ლ; ლევიტ. 14—4; ნაძვი ლიბანისა, кедръ ливанскій, **ნაძვიანი**, ნაძოვანი, ზედ. еловый; кедровый; იოან. 19—1; **ნაძვნარი, ნაძოვანი**, ს. ტყე ნაძვისა, ельникъ, **ნაძვ-ფიჭვნარობი**, ს. мѣсто, насаженное ельникомъ и кедрами; კიმ. 25; **მთის ნაძვი**, сосна, Pinus Sylvestris. 3. ფ. ლ.
ნაძვირფასე, -სევი, ზედ. ძვირფასი, драгоцѣнный, ქილ. 686.
ნაძინები, ზედ. ნამძინარევი, сонный.
ნაძირალი, ს. ნოკიოს ხალვაი, თხლე, ძირს დანარჩენი, поддонки, гуща жидкости на днѣ; осадки; ქიმ. 153.
ნაძლევი, ს. სანაძლეო, закладъ, ვეფხ. 67, სამ. ვახტ. 197; ნაძლეობა (ვ)ნაძლეობ, -ლევე), ზ. უ დავინაძლევებ, биться объ закладъ.
ნაძოვანი, ს. ნაძვი; **ნაძოვრი**, ზედ. გაძოვებული, потравленный.
ნაძრავი, ზედ. ღაძრული, ხელ-ხლებული, трогапный.
ნაძრახი, ზედ. ხალხში განქიქებული ან მოკიცხებული; ნაძრახავი, განსაქიქებელი, опозоренный; позорный, постыдный; ნაძრახი სიკვდილი, позорная смерть, ვეფხ. 794.
ნაძღვნი, ნაძღვნევი, ზედ. ნაჩუქარი, ძღვნად მოტანილი, принесенный въ даръ; ნაძღვნობი, იგივე ნაძღვნევი; დარეჯ. 84; შალი. 40.
ნაწადი, ზედ. მოხურვებული, желанный.
ნაწამები, ზედ. ან ს. წამებული, ტანჯული; ნაცილი; замученный; клевета, ѣзвѣтъ.
ნაწამლი, ზედ. წამლებით მორჩენილი, вылеченный, кажется, пользованный.
ნაწარმოები. ზედ. წარმოებული, произведенный; ს. произведеніе, მრკ. 2—133.
ნაწახნაგები, ზედ. წახნაგებული, названный, იგავ. 41—25.
ნაწები, ზედ. ნახვლები; ან ღაკვეშირებული, связанный, обманутый; склепанный, связь.
ნაწევარი, ს. ხახარი, ნახხარი, ნახხამი შეღგენილობა; составъ, сочленение; членъ; колѣно. 2 — 19; 1 ქართლ. 353; ვეფხ. 873, გან. თამ. მრწამსი აქვს 12 ნაწევარი, вѣрую имѣетъ 12 членовъ, ს. გეომ. რიცხვის არითმეტიკულად, дробь (аринм.).
ნაწევრი, ს. ნაჭრა, доля.
ნაწეული, ზედ. გაწეული, потянутый, подвинутый.
ნაწერი, ზედ. ღაწერილი, написанный, ღან 5—7.
ნაწეწი, ნ. ნაძენძი.
ნაწნეხი, ზედ. შაშხი, ჭაჭის გამონაწური, выжимки виноградныя.
ნაწვავი, ს. ნაშწვი, огарокъ, ნაუმ 2—11.
ნაწვარითი, ზედ. გაწვრთნილი, обученный.
ნაწვეთალი, ნახე ნაწვეთი, увѣр. 566.
ნაწვეთი, ს. ღაწვეთილი, капля; пятно; ქილ. 59; ეფესო. 2—7.
ნაწვერალი, ს. ნარბილი, крѣпкаго, нажженнаго, знамя, воинскій значекъ, стебли, оставшіеся на корнѣ.
ნაწვიმარი ცვარი, ს. дождевая капля, русск. 675; ქილ. 479; ნაწვიმარი, ზედ. წვიმა ნაკრები, помоченный дождемъ; ვეფხ. 1314.
ნაწოთმი, ზედ. ნაწყვეთი ან ღაწყვეტილი, отдѣлъ. ნაწოთში თვალთაგან ცრემლი, пролитыя слезы, ვეფხ. 993. [желудокъ.
ნაწი, ს. ღვრიტა, ყუელის ღეძ, Шах. 58, телячій
ნაწიბური, ს. კიდური ლარისა ან ნაქსოვისა, кромка, аграмантъ.
ნაწილება (ვა), ზ. ვ. ნაწილებად ღაყოფა, раздѣлить, განაწილება, განაწილება, дѣлить на части, (ვი), ნაწილს მივიღებ, получить долю, дѣлить между собою; (ვუნაწილებ), ზ. მინ. მივუკერძავ, нарѣзать кому часть, удѣлять; (ვუნაწილებ), ზ. თვ. წილად ვერგები, причитаться на долю.
ნაწილი, ს. კერძი, წილი, არშიე, часть, доля; დაბედ. 49—14; წილად ნახვედრი, доставшійся на долю; надѣлъ; **ნაწილაკი**, ს. მცირე ნაწილი, небольшая частица, კაკ. 246, **ნაწილობითი**, ზედ. дольный, имѣющій части; раздѣльный; კაკ. 100, 196, 77; 259; მრკ. 3—122; **ნაწილობა**, ს. ნაწილის ქონება, часть, доля.
ნაწილი, ს. კაცის წმინდათა ან რომელიმე სხვა მათი, мощи.
ნაწინდი, ს. ღაწინდული ნივთი, залогъ, закладъ.
ნაწირავი, ს. წირვა კათაკებული, отслуживший обѣдню.
ნაწისქვილარი, ს. ადგილი, სადაც წისქვილი იყო; мѣсто гдѣ стояла мельница.
ნაწლევი, ს. ნაგანური წყლები, кишки, ან შეცვლი, утроба, 2 კორ. 6—12; სამ. 28—8.

ნაწლეობა, ს. მონაწლეობა; მოწყალება, участіе, милость; განმ. თქმ. ვეფხ. 51.
ნაწნავი, ნაწნევი, ზედ. ან ს. დაწნული რამ, заплетенный, коса; ქილ. 374.
ნაწნეხი, ზედ. დაწნეხილი, выжатый, ს. გამონაწური, выдавленное; выжимки.
ნაწოდები, именованный, ჩახრ. 77.
ნაწოდი, ზედ. წოდებული, званный, ჩახრ. 100.
ნაწოლი ადგილი, ს. ადგილი რომელზედაც წოლილ-იყო ვინმე, мѣсто, гдѣ кто лежало.
ნაწოვი, ზედ. გამოზრდილი ძუძუთი, вскормленный грудью, ქილ 131.
ნაწრეტი, ზედ. ან ს. გამონაწრეტი, нацѣженное; выцѣдки.
ნაწრთობი, ზედ. წრთობილი რკინა, закаленное желѣзо (для стали); ქილ. 237, 249.
ნაწური, ზედ. დაწურვილი, выжимки, ქომ. 107.
ნაწუწი, ს. слѣды отъ брызговъ.
ნაწუხლობევი, ზედ. ნაბოძები, пожалованный.
ნაწუხენი, ზედ. შეწუხებული; огорченный, ალბ. 52; ბაგრ. ბატ. 139; ტკივილი რისგანმე, боль отъ чего либо, ნაწუხენობა, ს. შეწუხება, огорченіе, ქილ. 239.
ნაწუხეტი, ნაწუხეტი, ს. обрывокъ, оторванный кусокъ, ვისრ. 108; რუხულ. 404; ხიბრ. 141; ქილ. 63; ნაწუხეტი ლაშქრისა, остатокъ войска, I ქართ. 108; **ნაწუხეტ-ნაწუხეტი**, ზედ. ნაგლეჯ-ნაგლეჯი, отрывочный, ნაწუხეტ-ნაწუხეტად, ზედ. отрывочно, урывками.
ნაწული, ს. უკანა ქანი, задница.
ნაწუობი, ზედ. დაწუობილი; положенный, **დაწუობილობა**, укладка, **ნაწუობ-ნაწუობი**, ზედ. დაწუობილი ზედ. уложенный.
ნაჭა, ს. ნაჭი.
ნაჭაბუკევარი, ს. бывшій молодецъ.
ნაჭამადი, ს. რაც ეჭამოს მამულისაგან, доходъ съ имѣнія употребленный кѣмъ либо въ свою пользу, სიბ. ლ.
ნაჭაში, ზედ. იგივე ნაჭამადი, ალბ. 53, съѣденное, прожитое, ან ჭმეული, мамлѣвшій, сытый, откормленный, რუხულ. 554; ან ნაჭარალი, наѣвшій, ლეკრ. 87.
ნაჭარი, ზედ. დაჭრილი, нашерн-нашерка, нарѣзанный въ куски, ვეფხ. 1025; ქილ. 487.
ნაჭდევი, ნაჭდობი, ზედ. დაჭდეული, нарѣзанный; нарѣзъ.
ნაჭედი, ზედ. კვერის ცემით შექმნილი, кованный.
ნაჭენავი, ზედ. ანტ. 4—54?
ნაჭერი, ნაჭერალი, ს. ვისაც რა ჰსჭეროდეს, ან ეჭიროს ხელში, державный въ рукахъ, ვეფხ. 85.
ნაჭერი, ს. **მონაჭერი**, ნაკვეთი, ნაკუწი, кусокъ, отрѣзокъ; **ნაჭერ-ნაჭერი**, кусками, **ნაჭერნუჭერი**, лоскутья, куски.
ნაჭვრეთი, ზედ. рѣзаной.
ნაჭი, ს. წუხლო, кора, кожура орѣха и т. п. სან. ლ.; ბუხ. ლ. ბაქრ. 175.
ნაჭირვები, ს. ნაჭირნახულევი, ნალვწი, ნაშრომი, შრომით ან ღვწლით მონაგარი, трудомъ пріобрѣтенный, трудовой, трудъ, ვეფხ. 25.
ნაჭირნახულევი, ზედ. ან ს. ჭირნახულით მოგებული, нажитое, нажитое, ღვწლი, შრომა; нажитое, ვიზედაც ამაგია ღვწებული; пріобрѣтенный трудами, трудовое; трудъ; предметъ заботы; попеченіе; თავისი ნაჭირნახულევი, благопріобрѣтенное.
ნაჭორი, ს. ტყუვილი, ложь, вранье, ложь.
ნაჭრელები, ზედ. დაჭრელებული, испещренный, разукрашенный. რუხულ. 91, 171, 583.
ნაჭუჭი, ს. ქერქი ნიგოზისა, ნუშისა, თხილისა, კვერცხისა, скорлупа.
ნაჭყეპი, ს. შრატი ამძაღებული, не свѣжая сыворотка.
ნახადი, ზედ. გამოხდილი, выгнанный (вино), ქიმია 272. -ერბო, сбитое масло, ქიმ. 1, 4.
ნახადი, ზედ. ახდილი ან გარდახდილი, снятый; испытавшій, ქილ. 552.
ნახაზი, ზედ. ნახაზული რამ, начерченный; нанизованный.
ნახაზობა, ნახაზულობა, ს. მოხაზულობა, начертаніе, планъ; ვეფხ. 1130.
ნახარები, ზედ. გახარებული, обрадованный.
ნახარში, ზედ. მოხარშული, вареный.
ნახარჯი, ზედ. დახარჯული ან დანახარჯი, издержанный; издержки; **ნახარჯულობა**, ს. დანახარჯი, издержки, დავრ 41.
ნახატი, ზედ. დახატული, разрисованный; росписанный; рисунокъ; ნახატი კალმით, красивая картина, კატ. 65; ნახატი ქაღალდი, обои.
ნახედნი, ზედ. გახედნილი, выѣзженный.
ნახევარი, ზედ. ერთი ცალი შუა გაყოფილისა, половина, **ნახევერ-ხმოვანი**, полугласный, **ნახევარ-ნახევარი**, пополамъ, ნახევარ კუნძული, полуостровъ, ნახევრის ნახევარი, четвертая часть, ვისრ. 3; ნახევარ ნახევრად გაყოფა, раздѣлить, пополамъ, ნახევარ ძმა ან ნახევარ და, единокровный братъ или сестра, ერთის დედისა და სხვა და სხვის მამისა ნაშობნი, ან ერთის მამისა და სხვა და სხვის დედისაგან ნაშობნი; сводные братья; сводныя сестры, **ნახევრობითი**, ზედ. половинный.
ნახევი, ზედ. ნაგლეჯი, оторванный; отрывокъ, оторванный кусокъ.
ნახევრება, ზმ. ნახევრად გაყოფა; раздѣлъ по поламъ, ნახევრობამდინ, до половины; დარეჯ. 2—75. (ვანახევრებ, რე), ზ. ვ. ნახევრად გაჭყოფ. дѣлить пополамъ, двоить. (ვჭნახევრებდი, -ლი), ზ. ვდ. განვჭხოგლები, дѣлиться по поламъ, ნახევრობამდინ, до половины.
ნახეთქი, ს. გახეთქილი, разсѣлина, იხ. 7—20, წმიდათა ცხოვრ. 358.
ნახელავი, ზედ. державный въ рукѣ.
ნახელოვნები, ზედ. ხელოვნებით გაკეთებული, ჩახრ. 16.
ნახერხი, ზედ. დახერხილი, распиленный; опилки.
ნახეჩი, ნახლეჩი, ზედ. გახლეჩილი, отколотый.
ნახეწი, ს. ნათალი, нарѣзки, ხუშური, стружки.
ნახვა, სხ. ხილვა, свиданіе; посѣщеніе; ნახვამდინ, до свиданія, ვეფხ. 85; გრიბ. 15; ანტ. 3—42; ნახვა ჭირისა, ან გაჭირვებისა, испытать несчастіе, нужду; ვეფხ. 7, განმ. ნახვის ნაკრვა, желаніе видѣть, (ვჭნახავ, -ხე, უსრულ. მინახავს); ზ. ვ.

ვიხილავ, დავინახავ, მივხედავ, მივალ ან დავდგები სანახავად; видѣть, смотрѣть; посѣщать, имѣть свиданіе; ვეფხ. 84, 85; ვეცდები რომ ვნახო, я постараюсь его видѣть, მე ამისთანა არა მინახავს რა, я подобнаго ничего не видѣлъ, (ვნახავ, მაგალ. ჯიბეს), ზ. ვ. გავუსინჯავ ჯიბეს ღა ხმ. осматривать напр. чей либо карманъ, и т. д. ვუნახავ მაჯას, щупать чей либо пульсъ, (ვინახავ, -ვები; ხვედი, -ხვებოდი), ზ. ვ. ვიხილვები, видѣться, быть видиму; доступну; показываться, რუსუდ. 162; ყოველს ღამეს კუდიანი ვარსკვლავი იხახვებოდა, каждую ночь показывалась комета, (ვეხახვები, -ვე), ზ. თ. დავენახვები, ვეჩვენები, показываться кому, თუ ხელმწიფეს ვეხახვებოდი, если бъ Государь видѣлъ, რუსუდ. 346; (მენახვები, მენახვე ან მენახე, მრავლ. მეხახვინო, ვეფხ. 968), ზ. მიჩ. მეჩვენები, ты показываешься мнѣ, (მენახვებ, მენახავ, მენახა); ვიხილავ. მეხილვება, видѣть, ჭირი გენახა, ты испыталъ несчастіе, გუჯ. 25; გენახენით, если бы вы видѣли насъ, ვეფხ. 968; (მინახავხარ, ვინახავარ, მინახვიდი), я видѣлъ тебя; ты видѣлъ меня, ქილ. 232, **ნახული, ნანახი**, მიმ. ხილული, видѣнный, ერთი მითხარით ნახული ამისთანა საქმე, скажите, виданное ли это дѣло, **მნახველი, მნახავი**, ს. очевидецъ.

ნახვა (ვინახავ, -ხე), ზ. ვ. შევინახავ. დავიცავ. დავჭირდელავ; გამოვზრდი, დავთოკავ; хранить, беречь; содержать, прокармливать, გორგ. 66; ვინახავ მარხვას, поститься, ვინახავ ხვაშიადსა, хранить тайну, ვინახავ ნამუსს, вести себя скромно, ვეფხ. 1245; (ვუნახავ, -ხე), ზ. მიჩ. შევუნახავ, беречь, прятать для кого либо; 2 ქორ. 519; მინახავს, онъ бережетъ для меня, დავრ. 176; **я видѣлъ.**

ნახვევი, ზედ. დახვეული, обвившійся; намотанный.

ნახველი, ს. ხრახტი, ნაზლი, харкотина, мокрота.

ნახვეწი, ზედ. ნაწუწკ-ნაწუწკეტი, отрывистый, **ნახვეწ-ნახვეწი**, кусками.

ნახვეჭი, ს. მოხატული, ურჯულოებით მოგროვებული, незаконно пріобрѣтенное, похищенное.

ნახვინება (ვანახვინებ, -ნე), ზ. ვ. ვახილვინებ, показывать кому, (ვინახვინებ, -ნე), ზ. მიჩ. მივიღებ სანახავად, принять кого для свиданія; (ვინახვინები, -ნე), ზ. ვ. სანახავად გამოვჭსნილები, дать возможность видѣть себя.

ნახვრეტი, ნახურეტი, ს. ხვრელი, ღრუ, щель, скважина, дыра, მარ. 101, 122; ხიბრ. 16; ქიმია. 173; **ნახვრეტებიანი**, ზედ. ფოროვებიანი, ხვრელიანი, дырявый, скважистый.

ნახიბლი, ს. ნაუშაკარი, უშიაობით ნაქნარი საქმე, хитросплетеніе, ხად. ლ.

ნახიდური, ს. ადგილი, სადაც ხიდი ფოთლით, мѣсто, гдѣ былъ мостъ, გუჯ. 27, 1 ქართლ. 246, 429.

ნახირი, ს. მრავლად ძროხათა, ცხოვ, стадо крупнаго рогатаго скота; **ნახირის თავი**, ე. ი. გამოხსენები ნახირზედ, მაგალ. ახზედ ერთი ან ორი, სასარგებლოდ მეფისა, დასტულ. 5; სად. ვახტ. 171; გუჯ. 33. ერთარება ცხვარზედ მარხათავი, იქ ნახე; подать съ рогатаго крупнаго скота въ пользу царя.

ნახიჭება (მინახიჭებ, -ჭე), ზ. მიჩ. ხიჭვს უქმირჭობ, ты колешь меня, ქილ. 450.

ნახიჭი, ს. ნარჭობი, занозенный.

ნახიჭო, ს. შეწვარი ქონის ნაჭოჭზედ, жареное на салѣ; სად. ლ.; оттопки, ჩ. ქ. ლ.

ნახლეში, ს. ხორცის მოხაგლეჯი, оторванный кусокъ мяса.

ნახლეჩი, ს. მოხაგლეჯი, отломокъ, отрывокъ.

ნახლი, ს. ძვირფასი ნაქსოვი, ფარჩა ზარიანი, золототканная матерія, парча, ვეფხ. 684; რუსუდ. 152, 551; შიო. 49.

ნახლი, ზედ. ხელ-ნახლები, початый, тронутый.

ნახმარი, ზედ. ნაცვეთი, подержанный, ношенный, -კაბა, поношенное платье.

ნახმობარი, ზედ. დახარებული, воспѣтый, званый, ვეფხ. 368; ან ხახელებული, прозванный, именуемый, ვეფხ. 893.

ნახნავი, ზედ. ან ს. დათესილი ყანა, отдѣланный; пашня, დასტულ. 7, 28; **ნახნავ-ნათესი**, ს. მოსავალი, урожай, ხომხ. 152; ან დათესილი ყანა, вспаханное и засѣянное поле.

ნახოკი, ნახოკარი, ს. ნაკვერი, ნაფხვნი, царапина; ვეფხ. 491, 606, 493.

ნახორი, ს. ნალეწი ბზე ან კალი ნაცვენის ღობის, полова, отбой отъ молотьбы, отвѣянная лузга.

ნახორხალი, ს ნაბიჭვი, სანოვაგეთ დანარჩენი, ნამკვრევი, остатки отъ обѣда, объѣдки, ქილ. 443.

ნახოცი, ზედ. დახოცილი, убитый, რუსუდ. 292; 2 ქართლ. 263.

ნახოჭა (მინახოჭებ, -ჭე), ზ. მიჩ. მიმკრუნჩხავ, коробишь меня, ქილ. 450; ს. მინახოჭვა.

ნახოჭი, ს. ნახოკი, ნაკვერი, царапина.

ნახუცი (ხოშხ.), ს. მოურავთ უხუცესი, начальникъ округа, სად. ლ. ვეზრ. 5—1.

ნახსენები, ზედ. მოხსენებული, упомянутый.

ნახსოვარი, ნახსოვნი, ზედ. რაც ვის ახსოვდეს, кто помнилъ что.

ნახტი, ნახტომი, ზედ. ხტომილი, скачущій, прыгающій, ბუნ. კარი. 280; ნახტი ცხენი, попятившійся престолъ, ქილ. 613.

ნახუთავი, ნახუთვი, ს. ნათხოვარი ფული სანრინრად დარჩენილი; ნაღდაფული, ნაკრუნი; залогъ; награбленное; ეზეკ. 18—12, 15; 35—15; წყლი გული ნახუთავი ჰქვს, ვისრ. 60, сердце мое у него во власти.

ნახუთევი, ს. მეხუთედი ნაწილი, пятая часть.

ნახული, ზედ. ხილული, видѣнный, очевидно, ნახული ნახული, видѣнное собственными глазами, რუსუდ. 409; **ნახულობა**, ს. ხილვა, видѣніе; свиданіе; ქილ. 480; ნახულება; (ვინახულები), видиться, № 1—60 იგავრ.

ნახურავი, ზედ. დახურვილი, покрытый.

ნახუცარი, ს. ხუცესს ეთვილი, растрига, бывшій попъ, -ცრის შვილი, сынъ растриги.

ნახუჭუჭარი, ზედ. დახუჭუჭებული, курчавый.

ნახში, ნახჩი, ნახე ნახჭი.

ნახშირი, ხ. გამქრალი ნაქვერცხალი შავი სხვა და სხვა ფერი ფარნებში, уголь; разноцвѣтный карандашъ: ქილ. 23.

ნახჭვა (ვ), ზ. ვ. მოვხატვა, обрисовывать.

ნახჭი, ხ. ხატულობა რისამე სამგლითად ან ხელნაწერად, модель; рисунокъ, рисунокъ: 373, 493.

ნაჯაბი (არაბ.), ხ. ხელ-ცული, бердышъ, секира, рубящее: 500; говоръ, вздоръ: 178.

ნაჯგუფლები, ზედ. ნაცემი, битый.

ნაჯდომი, ზედ. ჯდომილი, сидѣвшій.

ნაჯეჯილი, ხ. ნამთხე.

ნაჯინში, ხ. ნაროდოკ. ქალმ. 66.

ნაჯობნი, ნაჯობარი, ზედ. ვისიც უჯობნია, превозмогшій; лучшій; ვეპხ. 114.

ნაჯომარდი, ზედ. испытанный въ храбрости.

ნაჯუფთევი, ზედ. ჩაჩხ. 49, парный.

ნობა (ვნებობ, ზ. უ. ვამბობ, ვლაპარაკობ, говорить, дарбаз. 91; მოიხსენებ, -ნა), მოიხსენებ, разсказываешь мнѣ.

ნგრევა (ვნგრევ, -ნია), ზ. ვ. ღონქვევა, ღონქვევა, შენობის, сломать (строеніе), ვისგრევი, -ნია), ზ. ვ. ღონქვევი, рушиться.

ნდობა, ხ. вѣреніе, довѣріе, -ღე), ზ. ვ. ნებაზედ მივაგდებ; მივანდობ; вѣрять, поручать, отдавать на кредитъ, предоставлять, (ვანდობ, -ღე), ზ. მან გავიცან, ღონდობ; არ გავხდები; თავს ვიღებ, თავზედ ვიღებ, быть преданнымъ, вѣрнымъ кому; принять на свою отвѣтственность, брать на кредитъ; სამ. ვახტ. 207, ვენდობი, -ღე, -ღვე, ზ. თვ. ღავენდობი, მიუენდობი, იმედს ღავდებ ვისზედმე, ვენდობი; ღავმეთი ვისისამე ანაბრად, вѣряться, полагаться на кого, надѣяться, მისდევი, გინდევი, უნდევი, თუმცა უსრული დროა, გარნა იხმარების აწმყოშადეც), я вѣрю, поручаю, ну тебѣ-ли мнѣ, не полагаюсь на него, სიბრ. 132; 2 ქართლ. 332; გნდობივარ, მნდობარ, я положился на тебя, ты положился на меня, ანტ. 55; გრიგ. 197, ვენდობ შევენდობ, прощать.

ნდობა, ხხ. ხურვილი, წადილი, **хотѣніе**, желаніе; ნდომით, ზზ. намѣренно, სამ. ვახტ. 24, (მინდა, გინდა, უნდა, მდაბ. მინა, გინა, უნა; ვეფხ. 589, 1267, დარეჯ. 20, 105; ამირან 29, სხ. მნდომია ან მნდომებია ან მინდომია, მინდომებია, ხშირად წერილში: მინდეს, გინდეს, უნდეს; მატ. 7—12; 8—2); ზ. უ მწყურს, მოწყურიხ ვარ; მეჭირება, მოვიხოვ; хотѣть, желать; нуждаться, имѣть надобность; требовать; ვეფხ. 6; 1082; იობი. 1—20; рѣшуще. 577; ღირი უნდათ, они хотятъ вина, დიდი ხანია მინდოდა თქვენი ნახვა, я давно хотѣлъ повидаться съ вами, რა გინდა რა, всякая вещина, что тебѣ угодно, გინდა ახე, გინდა ისე, такъ и сякъ, გინდა თუ არა, хочешь, не хочешь, ნ. გინდ, გინ; ვუნდივარ, ვუნდოდი, ზ. უ. ხაჭირო ვარ ვისთვისმე, я нуженъ ему, **რუსუდ.** 422; (მინდება, გინდება, უნდება; მინდა (უნდა), ზ. ვდ. მომინდება; მესაჭიროვება, მეჭირება, потребно, нужно мнѣ; (მენდომება, -მა), ზ. თვ. დამჭირდება, понадобится мнѣ, (მინდი ხარ, გინდი ვარ, უნდი ვარ, სხ. მინდოდი, გინდოდი, უნდოდი); ზ. მან დამჭირდები, ты мнѣ нуженъ, я тебѣ нуженъ, онъ тебѣ нуженъ: (ვუნდივარ), я нуженъ ему; მნდომიხარ, გნდომივარ, ჰნდომიხარ; სრული მნდომოდი, გნდომოდი, ჰნდომოდი), ზ. მან. მეჭირებოდი, я желаю тебя, ты желаешь меня, онъ желаетъ тебя.

ნდომილი, მიმ. желанный.

ნდომება (ვანდომებ, -მე), ზ. უ. მოვიწადინებ, მოვისურვებ, желать, захотѣть, ვანდომებ, ნ. მოვანდომებ; **მონდომება**: (ვნდომებით, -მე), ზ. თვ. ვიწადინებით, желать; нуждаться.

ნდომულობა, ხ. желаніе, хотѣніе, (ვნდომულობ, სხ. არა აქვს), ზ. უ. მსურს, желать, хотѣть, ერისთ. 185.

ნება, ხ. ძალი სულიერი წინააღმდეგად რისამე; ცხოვ. 1—2; ნდომა, წადილი, ან ჯერჩინება, ცხოვ. 9—37 20—2; ვეფხ. 16, თავის უფლობა; воля; свобода; желаніе, хотѣніе; согласіе, согласіе; **ნება-ნება**, თავისუფლად, свободно; ვისხ. ღვთის ნება, это воля Божія, თქვენი ნება, воля наша, თქვენის ნებით, съ позволенія вашего; ნებით და შეწევნით ღვთისათა, волею и помощію Бога, ნების დარიგა, позволять, ვეფხ. 16; ნება მიხდილი, лишенный свободы, დილა ნებისა, доброе утро, ძილი ნებისა, спокойнаго сна, ნება არა მაქვს, я не воленъ; ცხენებიც ნებისად იყვნენ, рѣшуще. 294, и лошади пользовались свободой; ნების აღსრულება, исполнить желаніе, 1 ქართლ. 114; თავის ნების მამოძრავი, своевольный, ვისხ. 102; ნებისაებრ ვიყვნეთ, будемъ жить на свободѣ, ვისხ. 64; ვაცა ნება ნებასა, ვეფხ. 106, многу словесы дѣлу вредитъ, но обоюдному желанію онъ попалованъ обѣ щеки; ნება დურთავი, безъ позволенія, ალბ. 75; **ნებისად**, ზზ. своей ნებაზედ, по волѣ, на свободѣ; **ნების მყოფელი**, ხ. ნების აღმსრულებელი, исполнитель воли, 1 ქართლ. 25; ვისხ. 115; **ნება-მყოფლობა**, ხ. ყურჩინება, воля; согласіе; благоусмотрѣніе; вольность, ვისხ. 47; წმის ნება მეოფლობით მოვალ შენ წინა, я по своей волѣ пришелъ къ тебѣ, სიგ. ხოლოფ. 43, № 28; **ნება**, (ვინებ, -ბა; მნებავს, მნებავდა, მინებებია; მინებს, გინებს, უნებს: მენების, -ნება), ზ. უ. მინდა, მწადს, желать, хотѣть, ანდრ. 101; მატ. 15—20; 25—9; რომ. 1—11; ფსალ. 17—19; 1 მეფ. 14—5; 1 ქართლ. 336; ჩაჩხ. 78, (ვნებო, -ბე), ზ. თვ. მოვეწადინები, ვენდომები, желать, გულს გლახ ვისთვის ენებო, ე. ი. წყმს ხეწყალს გულს ვისთვის უძვევრო, უშვებო, на кого покладешь мое несчастное сердце; ვეფხ. 816; ნებება (ვანებებ, -ბე), ზ. ვ. ნებაზედ მივაგდებ, თავს დავანებებ, ვუთმობ, ვაძლევ; оставлять на произволъ кого, предоставлять; уступать; თავს ვანებებ, бросать, оставлять, მღერაც. 375; (ვიწადინებ, -ბე), ზ. მან. მოვიხურვებ, მოვიწადინებ; დავინარჩუნებ, хотѣть, желать; оставлять себѣ; ღმერთმა იწადოს, дай Богъ, ვახშამი იწადეთ, пожалуйте ужинать, თავს მანებებ, оставляешь меня на произволъ, სანელმწიფო იარაღი როგორ ვანებებ, какъ отдали тебѣ казенное оружіе; ქილ. 63, **ნებებუ-**

ლი, ზედ. მოსდომებული, соизволенный, **ნებებითი**, ზედ. მოწადინებული, желанный, მაღლ. 3—12.

ნები, ს. ბრჭალი, ხელის გული, длань, ладонь, ვეფხ. 362, 1366, 1 ქართლ.; 3 მეფე. 18—44; **ძლე ნები**, ე. ი. მომრევი ხელი, мощная рука, ვეფხ. 1398; **ნებეული**, ზედ. ладонный, **ნებეულად**, ზზ. ნაკუწ-ნაკუწად, მაგალ: რომელმან დახნა მყინვარენი ნებეულად, который разбиваетъ ледъ на куски, ფსალ. 147—6.

ნებიანი, ზედ. ნების მქონებელი, гдѣ-нибудь, вольный, единовольникъ.

ნებიერი, ზედ. თვის ნებაზედ მიშვებული, თვისნება, თვითნება; გაქცეზებული, ნაზი, ხარხარი, ანაზი; უზრუნველი, მოსვენებული; своевольный, избалованный; нѣжный; спокойный, беззаботный; ვეფხ. 288; **ნებიერად მყოფობდა**, онъ царствовалъ спокойно, 1 ქართლ. 37; ამოდ ჴსდგეს და ნებიერად, они стояли спокойно, ვეფხ. 1407; **ნებიერება** (ვ-ნებიერებ, -რა), ზ. მ. ვანაზებ; ვაქეზებ, თავს გავიყვან; შევაქცევ; нѣжить; баловать, тѣшить; 2 ქართლ. 566; (ვ-ნებიერებ, -რა), ზ. მიწ. нѣжиться, (ვ-ნებიერები, -რა), ზ. თვ. მივესყვარლები, მივეფერები, ластиться около кого; ласкаться, ერთმანერთს ვენებიერებით, любезничаемъ, куры строимъ другъ другу, ვისრ. 144; **ნებიერობა, ნებიერობა**, სხ. нѣжность; забава; баловство; (ვ-ნებიეროზ, -რე, ვ-ნებიერობ, -რე), ზ. უ. ვ-ნანაზობ, ვ-ნათეთრობ; нѣжиться, ვისრ. 152; ქილ. 85, 526.

ნების-დართვა, ნახე ნება; ნების მიცემა (-მივ-ვე, მივე), ზ. მ. ნების დვრთვ, дать волю, позволить.

ნებოვანი, ნებოძირი, ნ. **ნებიანი, მებოძირი.**

ნებსითი, ზედ. წინა აღრჩევითი, არა იძულებითი, вольный, непринужденный, ნებსით და უნებლიეთ, ე. ი. წინა-აღრჩევით ან იძულებით, волею и неволею.

ნებულება (ვ-ნებულებ, -ლე; მენებულებ, -ლა), ზ. უ. მოვინდომებ, моизволить, захотѣть, соизволить, ეკლეს. 5—7.

ნეგო, მეცნ. медуница (раст.); ნ. ჩ. ლ.; ქილ. 651.

ნეგო, ს. цитварный корень, грязь, лл. вересъ, верескъ, ბუნ. ლ., ჯ. ფ.

ნედლება (ვ-ნედლებ, -ლე), ზ. მ. ნედლად გავხდი, увлажать, ქილ. 79; (ვ-ნედლდები, -დი), ზ. ვდ. ნედლი შევიქმნები, увлажаться, сырѣть.

ნედლი, ზედ. ხმელი, ნოცარ; ახალი მოსაღები ხილით; მოუხარშავი, უმი; ხე ან მცენარე ძირს ზედ თვისსა ორძილოვანი; ლუკ. 2—14; ლუკ 23—31; გამოსლ. 10—16; сырой; свѣжій (фрукты); зеленый, зеленѣющій; ნედლი შეშა, сырые дрова, ნედლი ბალახი, свѣжая трава, ნედლი თევზი, свѣжая рыба, ნედლი ხილი, свѣжіе плоды.

ნედლობა, ს. ხიხოკვე. სანედლე, сырость; свѣжесть; -ბერისა მარცვლისა; **свѣжесть хлѣбныхъ** зеренъ, хомѣ. 394.

ნედომი, ს. სკინკლი ქრელთა, кометъ голубиный.

ნევრი, ნევრო ან **ნერვი** (ბერძნ.), ს. წვრილნი მარღვნი, нервы.

ნეზვი, ს. ლეღლი ცხვარი, овѣ, ягненокъ, самка мелкаго скота: овца, коза, свинья самка. ლევიტ. 3—1; 5—6; რუსულ. 724; ვეფხ. 1198; **ნეზვიკარიგი**, ягненъ, რიცხვ. 7—41.

ნეკენწხალი, ს. მცენ. кленъ, **მეკენწხალი.**

ნეკერი, ს. ჩჩვილი შტოები ხეთა ხვასაგან ზამთრით; почка на деревѣ, самыя нѣжныя вѣтки для кормленія зимой скота.

ნეკი, ს. უმცირესი თითი ხელისა ან ფეხისა, мизинецъ.

ნეკნები, ს. ფერცხალი, გვერდის წიბო; филейныя части говядины; ребра, კავკას. გაზ. 1852 წლ. № 43; მოკლე ნეკნები, край говяжій.

ნეკრესის ქარი, უხეთ ნიკრისის ქარი; კალია. 6.

ნექტარი (ბერძნ.), ს. უკვდავების სასმელი წარმართთა, нектаръ.

ნელა, ნელად, ნელიად, ზზ. წყნარად, აუჩქარებლად, ჩუმად; тихо, легонько, не громко, ვეფხ. 869; 1450; ნელ-ნელა, ნელა ნელა, ზზ. მცირე მცირედ, ღწუნარებით, წყნარ-წყნარა, ცოტ-ცოტა, потихоньку, мало по малу, ხელა ლაპარაკი, тихо говорить.

ნელება (ვ-), ზ. მ. ვაჩუმებ, დავაშოშმინებ; გავაქრობ, ღვივებს; ღვლეპავ, ღვიქცევ; укрощать; гасить; губить; -საჭმელს, приправить кушанье, ვინელებ საჭმელს (ვაჭმახოვის); переваривать пищу (о желудкѣ), ვინელებ ცეცხლსა, гушить огонь, რუსულ. 777; **ნელებინება** (ვ-ნელებინებ საჭმელს), ზ. ხხმ. заставить положить приправу въ кушанье, კალია. 117.

ნელთბილი, ნელტფილი, ზოთბო, тепловатый.

ნელი, ზედ. წყნარი, აუჩქარებელი; მცირედ თბილი, ჭინჭყილი; ხმაზე ხმა; тихій, медленный, не громкій; тепловатый; благовонный; ნელი ხმა, тихій голосъ, ვეფხ. 267; **ნელიადობა, ნელობა**, ს. სიწყნარე, тихость, ნელნელა, ნ. ნელა.

ნელსაცხებელი, ს. სუნნელი ზეთი ნარდონისა, муро, მაკ. 26—8; მარკ. 14—3, 4; 16—1; ფსალმ. 132—2; გამოსლ. 30—25.

ნემსი, ს. მცირე მართული რკინისა, რომელსაც ერთი წვერი აქვს გამახული და მეორე გახვრეტილი მკერდის ასაგებად, იხმარების საკერავად, иголка, **ნემსიანი, -ოვანი**, игольный, игольчатый, **ნემსი-ჰარია**, ს. მწერია ერთგვარი, мошка; ნემსი ყლიპია, ს. рогохвостъ большой, ერის. ლ. **ნემსკავი**, ს. წილკავი, აწკასი თევზის სახელირო, удочка, **ნემს-მახათი**, ს. მოკიდო ნემსი, მახათზედ უმცროსი, большая игла, ნემსვა (ვ-), ზ. მ. ვ-კერავ, шить, **ნემსული**, ზედ. ნაკერი, шитый, მაფრ. 37.

ნენე, გურულად ლეღა, матушка, ბაქრ. 163.

ნერბი, ს. ლეღლი ცხვარი, овца, **ნერბვა**, ს. ცხვართ მაკრთობა ან ხურთობა, случка овецъ, **ნერბცხვირი**, ს. ცხვირ მაღალი, изогнутый носъ.

ნერგა, ნერგვა (ვ-), ზ. მ. დავხმ, დავ-ნერგავ მცენარეთა, сажать, насаждать растенія; მარკ. 2—46; (ვ-ნერგები, -გე), ზ. ვ. დავინერგები, быть посажену.

ნერგი, ს. ახალი დარგული ხე; დაბად. 21—16; 22—13; იხილ. 5—7; 25—5; ლუკ. 13—6; 17—28; дерево для разсадника; წნორი, ше-

люта, краснотал, **ნერგ-ეკალა**, მცენ. золотарникъ, ბუნ ლ.; **ნერგოვანი**, ზედ. дерновый, ნერგ-დასხმული, насажденный, ზაქარ. 11 — 2; **ნერგობითი**, ზედ. მცენარებითი, растительный, კავშ. 104, 323; **ნერგობა**, ს. მცენარე, растеніе.

ნერვი, იხ. ნევრი.

ნერჩი, ს. ქვევრისაკერძო ჭურჭლისა, нижняя часть посуды, кувшина.

ნერწყვა (ვ), ზ. ვ. ვაღუქებ, ქაფურთხებ, плевать, (ვისერწყვები, -ვე), ზ. ვ. ვიფურთხები, отплевываться, მატ. 26—67; მარკ. 2—115.

ნერწყვი, ს. ღვენი, ფურთხი, ბრახვი, плевота, харкотина, слюна.

ნესვი, ს. მცენ. იმგრ. და მეგრ. შინკა, дыня, ამისნი გვარნი არიან: **დასტანბო, ჰუმჰულა, დუთმა, გოგრა ნესვი, თეთრი ნესვი, თურაჯკი, მუხანესვი, ოთმიში, საზამთრო ნესვი და სხ. გული - შამამა**; ნესვის - ჭია, оса, ოვანე ბაკონ. ლ.; **ნესოვანი**, ზედ. ან ს. ნესვიანი, ან ბოსკანი, სადაც ნესვი მოდის; дынный; мѣсто, гдѣ растетъ дыня; იხილ. 1—9; ნ.

ნესკარი, ნ. ნეშკარი.

ნესტვა (ვ)ნესტავ, -ტე), დავნესტავ, ნესტვს დავუკრავ, трубить, играть на свирѣли, რიცხ. 10—2; ისუ. 6—5; იერემ. 51—27.

ნესტვი, ს. ნაბათი, ნალარა, ხვედრი, პირით შთასაბერველი საკრავი, свирѣль, 1 კორ. 14—7; რიცხ. 10—1; ფსალ. 80—3; 97—6; ოთხ. 1—2.

ნესტო, მრ. ნესტოები, ს. პირსვი, ცხვირის ხვრელი, ноздри, იგავი. 30—32. **ნესტოიანი, ნესტოებიანი**, ზედ. ноздреватый.

ნეტა, ნეტავი, ნეტამც, ნეტართუ, ნეტარძი, ნეტარ-რა, ზმ. წადილის სმა, желательно, о когда бы! ვეფხ. 56, 481, 486, 1163, 1082.

ნეტარება, ს. სრულიად უხაკულო კეთილ მდგომარეობა, блаженство, (ვჰნეტარებ, -რე), ზ. უ. ვჰგიებ ბედნიერობით; ვიბედნიერებ; блаженствовать; желать; (ვუნეტარებ, -რე), ზ. ვ. ნეტარებას მივუწერ, ублажать; (ვი), ზ. პირ. მოვისურვებ, желать, пожелать, ვეღარამან მინეტარებს, ე. ი. ნეტარებას აღარავინ შემომწირავს, никто не станетъ меня считать счастливымъ; ვეფხ. 111; **ნეტარეული**, ზედ. ნეტარი, ცხონებული, блаженный, სამ. ლ.

ნეტარი, ზედ. ბედნიერი, კეთილ-მიმთხვეული, ცხონებული, блаженный, счастливый; ფსალ. 1—1; 2—12; მატ. 5—3, 4; **ნეტარ ყოფა** (ნეტარ ვჰყოფ, -ჰყავ), ზ. უ. ვჰგიებ ბედნიერობით, наслаждаться счастіемъ, ნეტარ ცხონებული, блаженный, **ნეტარსხენებული**, ზედ. ნეტარებით მოხსენებული, блаженной памяти.

ნეფის ვაშლი, ს. ვაშლის ერთგვარი, ბაქრ. 181.

ნეფხვა, ს. ცეხვა, ხმელი სიცივე, морозъ, შავთ. 104; ქილ. 77; ბარუქ. 2—25, ფსალ. 118—83; დან. 3—69; 1 ქორნ. 153.

ნეშო, ს. ხორბლის ნაჩეჩი (იმერეთში); мякина ხის შტო მწვანე ფოთლებიანი; шелуха; срѣзанная вѣтвь.

ნეშტარი (არაბ.), ს. შაშარი, სახლის გამოსაშვები იარაღი, лацетъ.

ნეშტი, ს. ნაშთი, დანარჩენი, остатокъ, შთამოგება, ჩამომავლობა, потомство, დაბად. 45—8; მატ. 14—20; 15—20; ხარ. 15—18; ფსალ. 16—13; ანდრ. 137, გამოსლ. 10—5; ფსალ. 20—12; 36—37, 38; ერთი დაბადების წიგნთაგანი, книга παραλιπομενων; ნეშტო, იხ. ნესტო.

ნეცვა, ნეცხა (ვნეცვ, -ცე), ზ. ვ. ვიმტვრევ, ვჰხეთნი, крошить.

ნეძი, ნეძვი, ს. მეგრულად კაკლის ხე; орѣхъ.

ნეჩკა, ს. ხუფთა ქილობი, рогожа тонкая.

ნეხვი, ს. ფუნე, განავალი რქიანთა ცხოსანთა, навозъ, **ნეხვ-ბალახა**, ს. მცენარეა, სამ. ლ. названіе растенія, ნეხვის სოკო, ს. ქამახოკო, шампиньонъ (грибъ).

ნეხიათი, ს. ароматы, ეზეკ. 39—2.

ნეხოთა, ს. ყარამფილი, კასია, კაკული და მისთანანი სუნნელიანი საჭმელნი, гвоздика, нардъ, кардамонъ и т. п. იხილ. 39—2.

ნვინი (ბერძნ.), ს. ანაზღა ან წუთი, ნ. ჟამი, мигъ, мгновеніе; ჟამის აღრიცხვაში: ბლიხის ნახევარი, 4-ая часть терціи.

ნთება, სხ. зажиганіе; горѣніе; воспаленіе; (ვ), ზ. ვ. სანთელს ან შუშას ცეცხლს მოვუკიდებ, зажигать, засвѣчать, (ვანთივარ, ანთიხარ, ანთია; ან ვინთები, ვუნთები, -თე), ზ. უ. ვიწვი (სანთელი ან შუშა), горѣть; воспламеняться, სანთელი მინთია, у меня горитъ свѣча; მირ. 103; სანთელი მენთო, у меня горѣла свѣча; გულს ვუნთებ, разжигать кого; ვეფხ. 863; გული მენთება, сердце мое воспламенено, ნონგ. 150.

ნთქმა (ვჰნთქამ, -ქი), ზ. ვ. ვჰწელაპავ, глотать, (ვანთქამ, -ქი), ზ. ვ. ვიგანთქამ, ვიგლეშავ; поторопить; ს. ანთქმა.

ნთხევა (ვ), ზ. ვ. ვღვრი, ვაქცევ, проливать, პირიდამ მანთხევს, ე. ი. პირიდამ მაზიღებს, მასაქმებს, рветъ меня, тошнитъ меня, **თხევინება** (ვ), ზ. სხ. рвать, тошнить.

ნიადაგ, ზმ. მარადის, მიმდევად, всегда, всегдашнее, навсегда.

ნიადაგება (ვ), ზ. ვ. სანიადაგოდ გავხდი, учащать.

ნიადაგი, ზედ. სამარადისო, სანიადაგო, სამუდამო, всегдашній, ნიადაგი მიწისა, ე. ი. მკვიდრი მიწა ხიდრმეში, слой земли, მკერდი უშლელი და უთხრელი, материкъ; грунтъ, слой земли.

ნიადაგი და თთვის თავი, ს. ერთად იხმარებიან მთოვარის ანგარიშში, эпакта; ნიადაგი არის რუსულად, годовая эпакта, გარნა თთვისთავი, мѣсячная эпакта, ნახე თთვისთავი და ქრონიკონი.

ნიადაგული, ზედ. სამარადისოდ მწუხარე, всегдашній грустный, ვეფხ. 342.

ნიავი, მდან. ნიო, ს. ქარი ნელი და სასიამოვნო, тихій вѣтеръ, зефиръ, ნიავი ღილისა, утренній вѣтерокъ, ვარშ. 91; **ნიავქარი**, ს. ძლიერი და სასტიკი ქარიშხალი, буря, იხილ. 5—28, 4—16; 17—14; ფსალმ. 49—3; 54—8; 82—15; ნიავ წყლიანი, ს. ნელი სიო, тихій вѣтерокъ; прохлада; 3 მეფ. 19—12; **ნიავკეთილი** ან **ნიავკეთილობა**, прохлада, **ნიავ-**

ღვარი, ნიაღვარი, ს. ქარწყიშისგან შემდგარი ღვარი, потокъ; ვეფხ. 858, გან9. თქმ.; **ნიავება** ვა, ზ. პ. გავჭფიხავ ან ქარში გავჭკიდებ, провѣтрить; სიბრ. 124.

ნიავორი (არაბ.), ს. ცხოველი: კლდის თხა, ქურციკი, сайга, რუს. ქ. ლ. 2 სჯული. 14—5; სიბ. ლ. დაბეჭდილის დაბადებაში ქურციკი.

ნიანგი (სპარს.) ს. ხვითქი, крокодилъ, ვეფხ. 962; ქილ. 282; ნ. ჩ. ლ.; ნ. ხვითქი.

ნიაბურა, ს. მცენ. собачья петрушка, კრონ. ლ.

ნიაბური, ს. მცენ. сельдерей, ბუნ. ლ.; პ. ფ. ლ.

ნიბლია, ს. მფრინვ. зябликъ, королёкъ (вт.).

ნიგოზი, ს. კაკალი, орѣхъ волошскій или грецкій: ნიგუზის ზეთი, орѣховое масло, ნიგუზის ხე, орѣховое дерево, ნიგუზებრ, ზზ ნიგუზის მსგავსად, на подобіе орѣха, გამოსლ. 25—33; ნიგუზის გული, самый плодъ орѣха.

ნიდაბუკი, ს. იდაყვი სხვ. локоть.

ნივთეულობა, ს. вещи.

ნივთი (სომხ.), ს. ხელოვნებით შექმნული რამე სახმარი; საჭიროული, ქონება; ვიეთიმე ნივთად უთქვამს ოთხნი კაცნიანი ან სკიპიოსნი; вещь; пожитки, движимое имущество; стихія, элементъ; **ნივთიანი, ნივთიერი, ნივთეული,** ზედ. შეზავებული ნივთად, нещественный, матеріальный; **ნივთეული,** ს. ნივთი რამ, вещица, **ნივთება, ნივთიერება,** ს. შეზავებულება ნივთისა, вещество, матерія, ცამოთ. 143; ქართველებ, თქ, ზ. მიჩ. ლავანელებ ნივთს, имѣть подъ рукою; რამდენიც კვერცხი ინივთო, сколько яицъ будешь имѣть подъ рукою, ქამ. 110.

ნივნივი, ს. ხართულის გარდახურვლობი მეული ჩალაგარ, строшило.

ნივნი, ნ. ნვინი.

ნიშიბი (არაბ.), ს. ქობაზედ გვირისტი, тачка.

ნიკაბი, ს. ქვემოთი ყბის ძირი, нижній подбородокъ.

ნიკარტი, ნ. ნიკარცი; **ნიკარტოვანი,** ზედ. მაგალ. ჯაჭვანი, ზედ. заклепка, кольчуга походящая на клюкъ птичій.

ნიკვეული, ს. ლორის ცხვირი ან ღინგი, морда, рыло.

ნიკორა, ს. ძროხათა თვის: შუბლზედ თეთრი ნიშანი, у коровъ: бѣлое пятно на лбу.

ნიკრისი, ნიკრისის ქარი ოხმ. ს. სენი ფეხების ტკივისა, подагра, 1 ქრონ. 442; კრისთ. 20; პ. ფ. ლ.; ломъ въ костяхъ, ივანე ბაგ. ლ. წათა ცხოვრ. 410.

ნიმი-თოხმარი (სპარს.), ს. გრაგნილი წერილისა ან სიგელისა, свертокъ письма или грамоты; დასტულ. 22.

ნიმუში, ს. ტკბანი, ნახში, образецъ, модель.

ნინველი, ს. ყრმა, младенецъ, **ნინველობა,** ს. ნიყრმე, младенчество.

ნინოფი, ს. მცენ. лилія-маранъ, მზეს-უკუქრიცა, подсолнечникъ.

ნიორი, ს. მცენ. чеснокъ, რიცხვ. 11—5; **ნიორა ბალახი,** конскій чеснокъ, ბუნ. ლ.; **ძაღლის ნიორა,** მცენ. раст. птичье молоко, **ნიორი მთისა, ჯიშკვიდლა,** дикій чеснокъ, ბუნ. ლ.

ნიყარა, ს. ხამანწკის ბუდე, раковина; მარგალიტის ნიყარა, перламутъ.

ნიყარი, ს. ფარფური, ჭიქა თუ ქაშანური, фарфоръ.

ნიყგორი, ნიყგორალი, ნ. ნიჯგორი, ნიჯგორალი.

ნიყვა (ვ), ზ. პ. ვსწვეთ, ვჭსცვარავ, капать, მარკ. 74.

ნიყი, ს. წვეთი, ცვარი, капля, ცრემლის ნიყი, капля слезъ.

ნირი, ნიხრი (არაბ.), ს. გარდაკვეთილი ფასი სავაჭროზედ, такса, ვეფხ. 1067.

ნისია (არაბ.), ს. ვალად გაუღებული სავაჭრო, покупка или продажа въ кредитъ, въ долгъ, ნისიად, въ долгъ.

ნისკარტი, ს. მფრინველთა ცული, клювъ, ნისკარტოვან, მფრინველია, ნ. ყერო.

ნისლი, ს. ორთქლი წყალთაგან ან მიწის ნოტიობისაგან ზეაღმავალი, დამაბნელებული ჰაერის, ზოგჯერ გარდაქცევის თხელ წვიმად და ცვრად ნის ფოშფოში და თოვლიანსა ბორი, бѣлый, туманъ, мгла, ფსალ. 17—10; 96—2; **ნისლიანი,** ზედ. туманный.

ნისპაღი (არაბ.), ს. წესი, ჯერი; очередь, დასტ. 69.

ნიუკა, ს. მცენ. аронова борода, образки (раст.); ნ. ჩ. ლ.; ქალაყოლ, морковь дикая, კრონ. ლ.

ნიფხავი, ს. ჰერანგის ამხანაგი, წვივთ სამოსელი, штаны, портки, **ნიფხვის ტოტი,** соломи у портковъ, **ნიფხვიანი,** ზედ. ნიფხვით მოსილი, одѣтый въ портки.

ნიღაბი, ნ. ნიყაბი, маска, ნიღ. 6.

ნილირი, ს. ცხვირი მწყემს, морда, მარკ. 2—204; морда.

ნილრი, ს. მახვილის გხლე, обухъ у меча.

ნიყაბი, ს. маска; -დაიკრა, надѣлъ маску, ნიღ. 6; ნიყაბი ახსნა, снялъ маску, ნიღ. 7.

ნიყვა, ს. მცენის სოკო, სოკო კვერცხი, пластиночникъ (грибъ) კრონ. ლ.; წითელი სოკო, рыжикъ, ბუნ. ლ.

ნიყვი, ს. წითელი სოკო, рыжикъ, ბუნ. ლ.; ნ. ჩ. ლ.; грибъ, пластиночникъ, კრონ. ლ. ფითრი, ფუთრი, ფიფი; Omela, Viscum album, გრ. ლ.

ნიშა, ს. ნიშნიანი ხვასკაგი, ვითარ სალარი, у животныхъ: бѣлое пятно на лбу.

ნიშაგი, ს. წვეულობა,ლხინი, пиръ, пиршество, ვეფხ. 1439.

ნიშანდობლივ, ნ. ნიშანი.

ნაშადური (სპარს.), ს. მინერალის მიწა, ალვილად გამადნობელი კალისა, ხმარებული მკალავთაგან, нашатырь, სიბრ. 77; -რის წყალი, нашатырный спиртъ.

ნიშანი (არაბ.), ს. რაიცა მსახურებს განსარჩევლად ერთისა ნივთისა მეორისაგან, знакъ, примѣта; сигналъ; знаменіе, предзнаменованіе; клеймо; цѣль, мишень; ვეფხ. 1285; акгъ, ბუკ. ნიშნის ღება, положить мѣту, ნიშანი ზოდიაქოსი, знакъ зодіака; ნაშვილების ნიშანი, актъ усыновленія, ბუკ. 17; აღბ. 59; ნიშანი მარცვლ წერილობისა, удареніе въ правописаніи, ნიშანში ამოღება (ამოვიღებ, ღე), ზ. პ. попадать въ цѣль, ნიშნის მოგება, ნ. იქი, очное моганіе; კაცი 53; 86; упрекать, ნიშანდობლივ, ზზ. სახელობრივ, опре-

дѣйствительно, именно, ნიშანი, ს. წინდი, ან ნივთი რამ მიცემული დანიშნულის ქალისაგან, предбрачный залогъ.

ნიშაგი (არაბ.), ს. ბუნებითი ძალი ან თვისება, ხასიათი; нравъ, свойство, характеръ; веселый нравъ; ვეფხ. 331, 719; ვისრ. 127; ქილ. 198; ნიშაგთა ხიეფრით, ე. ი. თვისებითა იყფის გულისა, свойственное веселому настроенію духа, ვეფხ. 678; ხახელმწიფოს ნიში ეს ნიშაგი გაგო, онъ устроилъ въ государствѣ разныя увеселенія, ქილ. 695; **ნიშაგიანი**, ზედ. მხიარული, веселый, ვისრ. 42; ნიშაგიად იყო, былъ въ веселомъ расположеніи духа; **ნიშაგიანობა**, ს. სიმხიარულე, веселость, ვისრ. 202.

ნიში, ს. ნიშანი, გინა სახეწული; знакъ; признакъ; знаменіе, чудо; მაგ. 24—24; მარკ. 13—22; საქმ. 2—19; მარკ. 1—141; ქილ. 66, 242; გამოსლ. 4—21; ან ნიშაგი, გული მხიარულობა, веселость; ვეფხ. განქ. თ. 674; ქილ. 695; ნ. ნიშაგი; ნიშობა ვქნიშობ, знаменовать; შვთ. 26, ნიში ცეცხლის, язва на тѣлѣ; ლევიტ. 13—3; ნიში მიყო, онъ подалъ мнѣ знакъ, 2 ეზდრ. 2—3, -ჯვრისა, знаменіе креста.

ნიში, ს. წალო, კეცელში დაკანგული, пишъ, устунъ, სან. ლ. ნ. მანდური.

ნიშნება, სხ. указаніе, (ვს), ზ. ვ. ნიშანს მივსცემ, თვალს ვუყოფ, წკმს ვუყოფ თვალ-თვალით, წკმს ვუყოფ, დავანახვებ, გაკვეხნებ, мигать, давать знать; указывать, დავრ. 19; (ვნიშნებ, -ნე), ზ. ვ. ნიშნით მივხვდები, смекнуть, догадаться, ვეფხ. 1303; (ვნიშნები, -ნე), ზ. ვ. შევნიშნები, დავინიშნები, отмѣчаться, замѣчаться; სიკვილი ჩოლეკ. № 26—42; (ვნიშნები, -ნე), ზ. თვ. დავინახვები; ვეჩვენები; მივხვდები, მივაგნებ; указываться; смекнуть, догадаться; რუსუდ. 79; მის კაცის სიტყვა ვნიშნე, онъ понялъ слова этого человѣка, სიბრძ. 159; რუსუდ. 132; მენიშნებ, смѣкаю, სიბრძ. 171; **ნიშნებინება** (ვს), ზ. სხვ. ვაჩვენებინებ, დავანახვებინებ, заставить указать; ვარშ. 468.

ნიშნვა (ვ), ზ. ვ. ნიშანს დავხვდები; ვქნიშნულობ; დავხედავ, მაღლის გარდვუხდი; означать, полагать знакъ; заключать; содержать въ себѣ особый смыслъ; обручить, сговорить; (ვნიშნავ, -ნე), დავნიშნავ, назначать; указывать кому.

ნიშნვა, ნიშნობა, ს. წინდობა დაწინდვა, დანიშნვა ქალისა სამეულოდ ვაჟისაგან სანაცვლის გადახდით; сговоръ, обрученіе, помолвка, ბერძნ. 397.

ნიშნიანი, ზედ. ნიშანის მქონებელი, обозначенный знакомъ.

ნიშნობლივი, ნიშნოვანი, ზედ. обозначенный, **ნიშნობლივ**, ზზ. სახელობ, именно, ქილ. 683; ნიშნოვანი მკვლარი, 3 ეზდრ. 2—24; мертвецъ со всѣми признаками смерти.

ნიჩაბი, ს. ცარიელი ფიცარი სახვეტელი; весло, лопатка; весло; იგზკ. 27—9; ნიჩბის მკეთებელი, гребецъ; **ნიჩბიანი**, ზედ. весельный.

ნიჩვირი, ნ. ჩიჩვირი, რუსუდ. 692; იობ. 40—21.

ნიძლია, ს. მეცნარე. ერის. ლ.

ნიჭება (ვ), ნიჭვა (ვ), ზ. ვ. ვუბოძებ, მაგ. სანუქარს, ვუწყალობებ, დავაჯილდოვებ; даровать; награждать, (გახიჭებ, მახიჭებ, даруетъ мнѣ, ვისრ. 83; ნიჭებული, მიმ. награжденный.

ნიჭებულება, ნიჭიერება, ს. მაღლის ქონება, გულის-ხმიერება, даровитость, дарованіе.

ნიჭი, ს. ხაბოძარი, სანუქარი, ჯილდო; მაღლი, ძალი ზეგარდმო მოხიჭებული კაცთაგან, ცალხანი, გულის ხმიერება, награда; даръ; способность, 1 კორ. 9—25; 1 ქრონ. 150; **ნიჭ-ფრიადობა**, ს. გულის ხმიერება, даровитость, 2 ქრონ. 375; **ნიჭი** სიტყვიერებისა, даръ слова, ნიჭი ღვთისა, даръ Божій.

ნიჭიანი, ნიჭიერი, ზედ. способный; **-ჭიერება**, способность, дарованіе.

ნიხრი, ნირი, ნიხრის ნუსხა, ს. გარდაკვეთილი ფასი სავაჭროზედ, такса, დასკ. 171, ბაქრ. 329.

ნიჯაღი, ს. შეკულული ლაშქარი, სხვის თემიერ, вспомогательное войско.

ნიჯაღორავლი, ზედ. კაპარჭოსანი, კაპარჭით მოხილი, вооруженный стрѣлами. [ისრჭი; сайдакъ, колчанъ.

ნიჯაღორი, ს. დიდი ქარქაში ისრით, ნაკაპარანი, კა-

ნოვაგი, ს. ყოველი სამწყობრო საკრავი, инструментъ струнный, музыкальный, который настраивается, სან. ლ. **ნოვაგობა**, ს. განცხრომა საკრავის კრვით, სან. ლ; 2 ეზრა 12—27; 3 ეზრ. 5—59; (ეს ადგილები დაბეჭდილს დასაღებში არ იპოვებიან); კლემანტში ნოაგობა ჰქვიან გემრიელთა საჭმელთა; музыкальное увеселенье; вкусная пища.

ნობა, ნობაგი, ნაბათი (არაბ.), ს. ბუკი, ნალარა, სალვარი; арав. рогъ; труба музыкальная; набатъ; ვეფხ. 416; 714, 1187, 1408; **ნობათი კარვაგი**, ე. ი. კარავი მხიარულობისა, სამეზიკო; ვისრ. 52, 56; шатеръ веселія, музыки.

ნობათი (არაბ.), ს. ჯერი, ხვედრი, რიგი; очередь; ვეფხ. 1290; ან მორიგე. ყარაული, დარაჯი, მოდარაჯე, ვეფხ. 1412; очередной; караулъ, эр ნობათი ხელობისა მამხდომი, ე. ი. ახლა ჭკუა მცდარობის რიგი შემხვდა, теперь пришла ко мнѣ очередь сумашествія, ვეფხ. 922.

ნოგანი, ს. აბრეშუმის ხეგარა, пошлина на шелкъ.

ნოემბერი, ს. გიორგობის თვე, ноябрь.

ნოეს ჭონი, ს. სიმხეპნე, პოვებული ვეშაპის თავში, спермацетъ.

ნოვაგი, ს. სანოვაგე, провизія, მარკ. 2—82; **ნოვაგება** (ვნოვაგებ, -გე), ზ. ვ. სანოვაგეს გამოვიზოგავ, ეარშ. 407; расходовать провизію, **ნოვაგობა**, ნ. ნოაგობა; **ნოვაბათი**, ნ. **ნობათი**.

ნოინი, ნ. ბეგლარბეგი, 1 ქრონ. 179.

ნოიჭი, ს. იხრიშა, дикія ягоды, дикій виноградъ, 4 მეფეთ. 4—39; სან. ლ.

ნორჩი, ს. ბაბილო, ახალ მოზარდი ნერგი, წუწკილში მორჩი, вѣтвь, вѣтка, ზოგჯ. ქორავ, ჩიჩვილი, нѣжный, молодой.

ნოსოლი, ს. მცენ. названіе травы.

ნოცარი, ნოცარიანი, ს. მოხელე, რომელიც დაამოწმებს წერილთა: ანდერძისა, პირობისა, ხახვი-

ლობის და სხ. нотаріусъ, სამწერლო ოპერაციისა, контора нотаріуса.

ნოტი, ს. ქრელის ნუსხა, нота.

ნოტია, ს. რაიმე ლაღვრებაი, მაგალ. წველი, ღვინო, ზეთი და მისთანანი, იხლე. სითხელე; жидкость, ზედ. ვანტი, სველი, ტენიანი, жидкій, мокрый, сирой. -სახლი, сырой домъ. **ნოტიანი**, ზედ. сироватый, ნოტიობა, **ნოტიერობა**, ს. სინოტიე. სისველე, ტენიანობა, сырость, ქილ. 202. 581.

ნოქარი (სპარს.), ს. ვაჭართ მოკამპანეარე, მოსაქმე, прикащикъ, агентъ купеческій, ან მოხამხურე, слуга, лакей, 2 ქორნ. 92, 340, 348; 116; ალექ. 19.

ნოქვი, ს. ძნელი სავალი გზა, непроходимая дорога.

ნოლარითო, ნოლათო, ს. ქარიანი სასმისი ამხარფუში, чаша для вина съ ручкою.

ნოტა, ს. ლია, სავლობი ადგილი, болото.

ნოტიერი, ზედ. პოხიერი, ყუათიანი საჭმელი, питательный. ლევიკ. 25—36. სად. ლ. დაბეჭდილს დაბადებაში: პოვნიერი, достаточный, -ხე, плодовитое дерево, იერემ. 17—7; **ნოტიერება**, ს. პოხიერება, ყუათიანობა საჭმლისა, питательность; ნოტიერება მიწისა, плодовитость, тучность земли.

ნოშთარო, ს. ქილ. 555?

ნოშიო, ს. ხოკო, сиротка.

ნოშო, ს. ფოთლიანი შტო, вѣтвь.

ნოხი, ს. ხოიანი საფენი, ორხოვა. ხალიჩა; коверъ, ქეფხ. 406; ვისრ. 26; ბალიში ნოხისა, ე. ი. ხოიანის ნაქსოვის ბალიში, подушка, изъ шелковой шелковой матеріи; ქეფხ. 1254.

ნუ, უკუთქმა ბძანებითი, не, ни. ნუ თუ ნუ უკვე. ნუ უმე. იგივე განმკრძალებითი, неужели, развѣ; **ნუმცა, ნუცა, ნულა, ნულარა**; იგივე სანდალად ან ყველებითად, да не, дабы не, ни, ниже, ფსალ. 4—4; 6—1; 24—1; 68—6, 15; 34—19, 24; მარკ. 2—176; კანტ. 358, ნუა, ე. ი. ნუ არის, იერემ. 9—10, да не будетъ.

ნუგბარი, ს. ჰკული, ნარეკი, ახალი ხილი, ახლად შემოღებული რამე სანგნებოდ; свѣжіе фрукты; новизна, рѣдкость.

ნუგეშება (ვ), ზ. ზ. გულს ლხენება, იმედს მიცემა, ნუგეშს ჭმნება, -შე), გულს ლხენება, ნუგეშს ვიცემ, გულ ლხენება, обнадеживаться, утѣшаться, ნონგ. 87; მეგობრობის წერილითა გვანუგეშენ, удостойте насъ письмомъ дружбы.

ნუგეში, ს. ლხენა, იმედი, გულის ლხენება, утѣшеніе, утѣха, ნუგეშის ან ნუგეშინის მცემელი, ს. მანუგეშებელი, утѣшитель; ნუგეშის ცემა, ს. ლხენა, გულის ლხენება, утѣшеніе, (ნუგეშსა ვხცემ, ნუგეში ვქნა), ზ. ზ. ვალხენ, გულს ლხენება, სიყვარულით ან სანდით განვაშხობ ჭირსა შინა; მიგხცემ ნუგეშსა, იხილ. 40—1; ლუკ. 2—25; 1 თესალ. 5—14; ფსალ. 22—3; утѣшать, успокоивать, ნუგეშს ვიცემ, ვინუგეშებ, გულს ლხენება, успокоиться, утѣшиться, ნუგეში მცა, они утѣшили, успокоилъ меня; ნუგეში მცა, я утѣшился, успокоился, **ნუგეშიერი**, ზედ. სანუგეშო, утѣшительный; ვისრ. 2—121.

ნუზლა, ს. мокрота изо рта.

ნუზლი, ს. საგზალი, საგზად მიმზადებული სახრდო, путевая провизія, სიბრ. 111; 2 ქორნ. 294.

ნუკვა (ვ), ზ. ზ. ვსთხოვ, ვემუდარები, ვეხვეწები, просить, умолять, умолять; მენუკვები, მენუკვა -კვე), ზ. თვ. მიუდრეკები, მიხვეწები, умолять, просить меня, ქეფხ. 127, 233, 276; მნუკვა, იგივე მენუკვები; ქეფხ. 930; მენუკვა, -კვ, ზ. თვ. მენატრება, მალიან მომინდება, желательно мнѣ. **ნუკვიული**, 2 ხ. ჯული 28—54, სად. ლ. ან **ნანუკვარი**, მიმ. вымоленный; желанный.

ნუკრი, ს. შვილი ირემის, олененокъ, оленій теленокъ.

ნუმცაოდენ, ზზ. არა იდენ, никогда, ვისრ. 33.

ნუმცავინ, სიც. არავინ, никто, **ნუმცარა**, სიც. არა რა, ничто, ქილ. 2—16.

ნუნა, ს. ფრჩხილთ კარგმარ ცდეი, кожица около ногтей.

ნუნუ, კნინ. ს. ცეინი, вино, вино, ვისრ. 2—128.

ნუფრი, ს. ფიცარია შორის შეთი რიგის დანარჩენი ადგილი, რომელიც ზოგჯერმე გამოვარდება და მისი ადგილი დაცარიელდება გაზვრეტილად, спинка изъ дерева, Р. Ф. ლ. მცენ. ქვერი, ქვინძი, пазанка, ვისრ. ლ.

ნურა, ს. ბალახი გამოცვივნული წვიმისა, состоящія изъ свѣдѣнія волосъ отъ тѣла, ნურა გაქვთ ბოთლი ნაღები წყალი, ჩაასხი ქოთანში, ჩაჭერე წვიმიდან დანაგალი და გამტკეცული ქარი, შემოდგი ცეცხლზედ, ამისაგან ჩაჭერე ი ლიტრი წვიმიდან დანაგალი ზარმანი, Держи одинъ литръ дождевой воды, какъ скоро вскипитъ, всыпь въ нее горсть ржаныхъ отрубей, и вари ихъ, пока не выкипитъ половина.

ნურა, ნაც. არა რა, ничто, ქეფხ. 1476; ნურარა, ნურა რაი, ნურა რამე, ნურა ფერი, ნაც. არა რა, არა ფერი, ничто, ნუ რა ფერი ვინდა, не боюсь ничего, ნუ რა რიხი გეშინიან, ничего не бойся, ნუ რა ფერს იტყვი, ничего не говори, ანდ. 5—49; ნუ რა ვინ, ნაც. არა ვინ, никто, ნუხან, ნუსაღა, არ სადა, нигдѣ, никуда, რუსულ. 377.

ნუსაღია, ს. ბიძის ცოლი, тетка, жена дяди.

ნუსხა, ს. ხის, აღწერა ნივთთა; წერილის პირი; реестръ, описъ, списокъ; конія; ნუსხა ხელი, скоропись, -ქრელისა, ноты; ნუსხით მიცემა მზითვისა, по описи сдать приданое; **ნუსხვა** (ვ), ზ. ზ. ვნუსხავ, აღვსწერ, ხის შეკეთებენ, составить описъ, счетъ.

ნუშაკვე, მდ. ნუშე; ნუშარ, რა; ნ. ნუ.

ნუშაბი (არაბ.), ს. შეწუხება, скорбь, რუსულ. 71.

ნუშარი, ს. хазовый конецъ.

ნუშლი, ნუშული (არაბ.), ს. ნუშის გული დაშქრული, обсахаренный миндаль, ნუშლეული, одно ნუშლი ან ნუშული.

ნუშა, ს. მცირე ნავი, яликъ.

ნუში (სპარს.), ს. მცენ. миндаль, ნუშის ხე, миндальное дерево, ნუშის ზეთი, миндальное ма-

сло. нушів рдз. миндальное молоко, **ნუშნი**, ს. რუსთველს უხმარი ცუდებად, ვეფხ. 1274.
ნუშია, ს. მფრინველია; ბუნ. ლ.
ნუ, ნუცა, ნურცა, ზზ. არა, არამც, ни, ни.
ნქრევა (ვ), ზ. ვ. დავაბნევ, разминать.
ნჩქრევა (ვანჩქრევ, -რიე), ზ. ვ. ვანჯღრევ, შევსძრავ წყალსა და სხ. колыхать воду; ქილ. 182; ს. ნჯღრევა.
ნძრევა (ვ, ზ. ვ. ვარწევ, ვარხევ, двигать, шевелить, трясти; качать, (ვიხძრევი, -რიე), ზ. ვ. ვარხევი, ვირწევი, колыхаться, качаться; трястись; ნძრეული, ხიხძრევი, трясенный, ухъ არ იხძრევს, не обращать внимания, ჩონგ. 70.
ნჯღრე, ნ. ჯღრე.
ნჯღრევა (ვანჯღრევ, -რიე), ზ. ვ. შევსძრავ წყალსა ან სხვა ნოტიოს; ვამღვრევ, взбалтывать воду; мутить; (ვანჯღრევი, -რიე), ზ. ვ. взбалтываться, мутиться, ნჯღრევა ან ნჩქრევა ზღვისა, колыхать море, ქილ. 182, ნჯღრეული, ხიჯღრევი, მიმ. взболтанный.

ო.

ო, არის ხმოვანი ასო ქართულის ანბანისა წოლებული **ონ**, რიცხვში ღონისძიებს სამოცდა ათსა, ფულის ანგარიშში ნიშნითურთ ო სამოცდა ათ თუმანსა; წერილის ფულის ანგარიშში 14 ფულსა ან სამშაბათის ნახევარსა, ან შაურსა და 2 კოპეიკასა (ე. ი. 7 კოპეიკა); ქარაგმაზედნი ლექსნი არიან: ო ვ, უფალი, ან უფალო; ოჳნ, უფალმან; აქა საჭირო არს შენიშვნად, რომელ ასო ო და ჳ ერთად სამღთო წერილში, მიმსგავსებით ბერძნულის წერილისა ო და ჳ ფრანციცულისა უხმარით უნის ადგილს; მაგალ. უფალი, სამღთო წერილში ჴსნეწერი ოჳ, რომელიც გამოითქმის უ. რადგანაც ქართულს ანბანში იპოვება უ ამისთვის შემოკლებულის რთულის ო ჳ ან ფრანციცული ou, არა არის საჭირო, მრავალთა ლექსთა შინა მარცვალი უ შეიცვლების სახოგადო ლაპარაკში ო: ვითარ: გუარგილა, გორგილა; კუმღლი, კომღლი; რაგუარი, რაგორი; ხუთმეტ, ხოთმეტ; ხუთმეტი, ხოთმეტი; ხუარამაკი, ხორამაკი; ხუარბელი, ხორბელი; და სხვანი; კვალად ასო ო საშუალ რთველთაშე ლექსთა ნათესაობითსა ბრუნვასა შეიცვლების უ ან ჳ ზედა, მაგალ. ნიგოზი, ნათესაობითსა ნიგუზისა ან ნიგჳზისა; მინდორი, მინდურისა ან მინდჳრისა; ნიორი, ნიურისა ან ნიჳრისა; სასწორი, სასწურისა ან სასწჳრისა; და სხ. ზოგჯერმე ასო ო შეიცვლების ვი ზედა, ცხრა, ცხვრა; ან უ ზედა, კოკორი, კუკური; კოლაოზი, კულაოზი.
ო, იხმარების ბოლოდ ლექსთა: 1. სახელთა წოდებითის ბრუნვისა: მამაო, უფალო, ბატონო და სხვანი; 2. ბოლოს ზმნათა, რომელსაც მოეთხრობების ვინმე სხვათაგან დაბარებულსა ან ნათქვამსა, მაგალ. შემდგომად სამისა ღმისა აღვსდგეო; მატ. 27—63; კვალად: გამოკეთეო, გამოშიგზავნეო, მიბოძეო; ვაკეთებო, დავლივარო, ვიარეო, და სხვანი; 3. ეგრეთვე დაურთვის სახელთაცა შემდგომად ზმნათა კითხვითთა, მაგალ. ვინ მოვიდაო? ბატონიო, უფალიო, მამაო; ესენი განირჩევიან წოდებითის ბრუნვისაგან
ობა (სპარს.), ს. თურქი ულუსი სიდგომი, ბანაკი

ставъ кочующихъ народовъ; 1 ქართლ. 398; ან ხარგა, ნაბდის კარავი, шалашъ, დასტ. 101.

ობარა, ხ. მეორინ. ღრეობა! **ობედი**, ნ. **აბედი**.

ობი, ს. მომწვანო ბიძგი ხავსივით დატენიანებულთა ნივთთა ზედა მოკიდებული, განს ნოკიათა და სკეურად ღვინისას ეწოდება ბრეც; ობის ბურზედ. ობიანს на хлѣбѣ.

ობლება (ვ), дѣлать сиротою; № 1, 22, ქობლდები), ზ. უ. сиротѣть.

ობლობა, ს. უდედმამობა, сиротство, жлб. 54; ქობლობ, ხრული არა აქვს, ზ. უ. ობლად ვარ, сиротствовать, сиротѣть. ჩონგ. 154. ქობლდები, -დი, ზ. ვდ. ობოლი გავხდები, осиротѣть.

ობობა, ს. паукъ.

ობოლი, ს. ბოგში უდედმამო, сирота. ობლად ითქმის ერთად ერთი რამ განმარტოებული ან სიდიდით სხვა შორის სახინო ან უტოლო. მაგალ. ობოლი მარგალიტი, -ვაზი, და სხ. особилкъ, одинецъ, чему нѣтъ ровны, пары; ობოლი ხახლი, сиротскій домъ, ობოლი დედ-შამით, круглая сирота, ობოლი მარგალიტი, жемчужина крупная, единственная, ვეფხ. 16, ობოლი ვაზი, единственная виноградная лоза, ბუნ. კ. 281; ობოლი ნაკვერჩხალი, единственный горящій уголь, ობოლი შამით, неимѣющій отца, სიმწ. 60.

ობრენიკი, ს. მცენ. დიკ. пшеница яровая, арнаутка; ერის. ლ.

ოგი, ს. ნახოცლთა, ცაშკთა, ხურთა და სხვათა ქვეშ გასაშლელი, подстилка, სპ. ლ.

ოგრა, ს. супъ, жидкая каша, სპ ლ

ოგური, ზედ. შეჩვეულნი ერთმანერთთან ხვასტანგნი, дружный, привычный (объ животныхъ); ოგური ცხენები, дружныя лошади, **ოგურობა**, ს. ხვასტანგთ ერთმანერთის შეჩვევა, дружба животныхъ, კაკალ. 9.

ოდა ოსმ., ს. იმერულად, სახახლე, жилище, სპ. ლ.: **ოდაბაში**, ს. სახახლის ზედამხედველი, смотритель дома.

ოდალამბა, ს. желтая камедь.

ოდალაყი, ს. მცენ. бакаутъ, ნ. ჩ. ლ.

ოდელა, ს. მცენ. ულგის მსგავსი. მოვა მინდორში ან ბოსტანში და მოხარშვეს ისპანახივით; ტრედნი ჭალიან სჭამენ ამ მცენარეს; коробочный горошекъ, ნ. ჩ. ლ.

ოდენ, ზს. მხოლოდ, только, ვეფხ. 847; **ოდენი**, ზედ. ამოდენი, ამხელიდე; такой, такой мѣры, величины.

ოდეს, ზს. რავამს, რა დროს, когда, ვახტ. 86; **ოდესცა**, **ოდესდა**, ზს. როდისმე, ოდეს იგი, ზს. როდისც, когда же, **ოდესმე**, ზს. როდისმე когда нибудь; **ოდესი**, ზედ. когдашній, კაკალ. 82, **ოდესობა**, ს. რას დროს, въ какое время, ცხ. 143, მარკ. 2—182; კაკალ. 9, 155; განუსაზღვრებელობა დროის. неопредѣленность времени; **ოდესობითი**, ზედ. ხათაობითი, განუსაზღვრებელი, условный, неопредѣленный; კაკალ. 114.

ოდვა, ნ. დათვა.

ოდი, ს. მოსავლით წახდენა მზის სიცხისაგან ნაწვიმარზედ, ржа, головня, на хлѣбѣ.

ოდიდგან, **ოდითგან**, ზს. რომლის ვამითგან, რომლის დროდგან, съ котораго времени, ვეფხ. 235.

ოდიკი ბერძნ., ს. ტრაგედიაზედ განსაშლელი გარეშემოხვნა, რომელზედაც ალყასრულებამდის ხდებოდა ქალის წერვა, антимиръ.

ოდოში, ს. ეკლესი მოსავლით პურისათა, სიმინდთა, ცერცვთა ან ხის მოსავლთა, ჯვერეთ შემოსაზღვრული და მწვანე, колосъ, класъ.

ოდრიკალი. ს. მოხრით დარჭობული მიწაზედ წკეპლა ორისაგე თავით, дуга

ოდუნ-ავჩა ოსმ., ს. განდასახადი ფულისა, денежное пособіе, დასტ. 27, 59.

ოდუნ ყაჭერი, ს. წამალთა ერთგვარი, ვ. ფ. ლ. жигунецъ, Pyrethrum, ვ. ფ. ერის. ლ. гуляница благовонная, ლთ. ლ.

ოვსადი, ს. მაკრ. მძოვრი მჭამელი.

ოფირი, ს. დიდი უცხო ნახოის, клубокъ нитокъ.

ოფმა ოსმ., ს. ოცი დასტა ქალაღდი, стопа бумаги.

ოფშაში (ოსმ.), ს. ახალთავი, сотникъ.

ოთაღამბა, ს. მცენ. гумитутъ, желтая камедь, ვ. ფ. ლ.

ოთახი ოსმ., ს. სენაკი, ერთი ხედგომი ხახლისა, комната, ვახტ. 2.

ოთლოთოთლო, ს. თახლო კვერცხი, яйцо въ смятку.

ოთმიში, ს. ნუხეთა, порода дыни.

ოთხბაზარი, ს. ჩარსუბაზარი, рынокъ, ქილ. 425.

ოთხი, ზედ. რიცხ. ორჯერ ორი; четыре, **ოთხად**, ზს. на четыре части, **ოთხნი**, ს. მრ. четверо, **ოთხით**, ზს. კვაჭუნება, вскачь, **ოთხეული**, ზედ. მეოთხედი ხაწილი; ოთხ კაეპოვანი ლეკური, четвертая часть, доля; четверть; четырехстишіе; ან ოთხის რიცხვის შემცველი, четверка; ხრახ ბრ. 62, **ოთხეულად**, ზს. ერთი ოთხად, вчетверо, მოამზე 3, 1867 წ. **ოთხიანი**, ს. ოთხისაგან შემდგარი რამ, четверка, **ოთხნივე**, всѣ четверо, **ოთხ-ოთხი**, по четыре; **ოთხჯერ**, ზს. четырежды, **ოთხმოცი**, რიცხ. ოთხჯერ ოცი, восемьдесятъ, ოთხმოცი, რიცხ. восьмидесятый, **ოთხმოცდაათი**, რიცხ. девяносто, **ოთხასი**, რიც. ოთხჯერ ასი, четыреста; **ოთხება** (ვ), ზ. ვ. ოთხად გავყოთ, четверить, **ოთხ-თავი**, ზედ. четырехглавый (Евангеліе), **ოთხკუთხი**, ზედ. четырехсторонній, **ოთხკუთხედი**, ზედ. четыреугольный, ივდით. 1—4, **ოთხნაირი**, **ოთხ-რიგი**, ზედ. четырехъ сортовъ, **ოთხ ფარგუული**, ზედ. четырехсторонній, **ოთხ-რასხი**, ს. ბედური ცხენი, გვარიანი ცხენი, породистая лошадь, დარეჯ. 2—22; **ოთხფეხი**, ზედ. პირუტყვი ოთხზედ მავალი, четвероногій, დავით. 1—24, 25; სიქმ. 10—12; **ოთხშაბათი**, ს. მეოთხე დღე კვირის, კრშის ღამე, среда, **ოთხფეხობა**, четвероножіе; **ოთხყურა**, მცენ. ряска.

ოთხმოში, ს. ნუხეთა ერთგვარი.

ოთხო, ნ. სამითი.

ოთხო პოლი, **ოხტაპოტი**, ს. მცენ. полынь, ბუნ. ლ.

ოთხყურა, ს. მცენ. ряска, ვ. ფ. ლ.

ოიმაკი (ოსმ.), ს. ტომი ხალხისა, племя, колѣно (народное), 2 ქართლ. 289.

ოიმახი (ოსმ.), ს. ასე უწოდებენ გლეხთა შემშაღილეთა, мужланъ, 2 ქართლ. 531; დასკ. 31.

ოინი, (ოსმ.) ს. თვალთა მაქცობა, ხელოვნება, фокусъ, фигляство; продѣлка; штука, фарсъ, **ოინბაზი**, ს. თვალთა მაქცი, фигляръ, штукарь, ქილ. 500.

ოკტომბერი (ლათ.), ს. სთვლისა ან ღვინობისთვე; октябрь.

ოკეანე, -ნი (ბერძ.), ს. უკიანე. океанъ.

ოკება (ვიოკებ, -კე), ზ. მ. შეკონახვა, გამოზდილი, содержать, кормить.

ოკუმაფუ, ს მეგრ. გუნდრუკი. ხაკმელი, ладанъ.

ოლარი (ბერძნ.) ს. არღაგი; სიქმ. 19—12; სამღვდელო შესამოსელთაგანი მხარზედ ჩამოსაკიდები; убрусъ, начальникъ; орарій, поранина; епитрахиль.

ოლე, ს. ჭაობი, ჭანჭრობი, топкое мѣсто, болото, ნ. ჩ. ლ.

ოლე, ს. მცენ. ბრეწვა, ბრკენა, პანტაფშატი. дѣтская груша, pyrus silvestris; ოხე. 5—1; ბუნ. ლ; ან მცირე ტყე ველთა შუა, перелѣсокъ, ხაბ. ლ.

ოლენა, ს მცენ. ირმის ბალახი, ჩიკის თავა, голубые пролѣски, ერის. ლ.

ოლენჭკანდარი, ს. მომცრო კატარღა, ладья, лодка.

ოლვა (ვიოლავ, -ლე), ზ. მ. თვალს გამოვიხერშავ, сдурить глаза. ქილ. 114.

ოლოლი, ს. მფრინ. ზარნაბო, ზარნაშო, филинъ большой, лапландка, сѣтло-сѣрая неясыть; ერის ლ.

ოლოლო, ს. აგლების და ქორლობის ხმა მრავალთაგან, восклицаніе: что получилъ, или съѣлъ грибъ.

ომაინი, ს. სპარს. ბოლო კარაბი, соколъ пизовой.

ომალი, ნ. ამალია, 2 ქართლ. 382, 391, 395.

ომაზიანი, ზედ. ზახიანი, რიხიანი, მამრ - ხანახაკი, სიტყვით და საქმით მამაცი, бравый.

ომბალო, ს. მცენ. გარეული პიტნა, луговая мята, ერისთ. ლ.

ომბოხი, ს. ფეხ-მოკვეთილის კაცის შეღმული ხე ფეხად. деревянная нога, деревяшка.

ომი, ს. შეშმა, ბრძოლა, битва, сраженіе; война; ქეფხ. 143, 291; სხვა სხვანი ომისა ბრძანია, ქეფხ. 844; ე. ი. სხვა სხვის საქმესა ჰკიის თავისებურადა; о чужихъ дѣлахъ всякій судитъ по своему разумѣнію, **ომ-ნაცადი**, ზედ. ომში გამოცდილი, опытный въ битвѣ, 2 ქართლ. 531; **ომება** (ვაომებ, -მე), ზ. მ. ვაბრძოლებ, შევაბამ, заставить сразиться, **ომობა**, ს. ბრძოლა, ომიანობა, ომისდრო, война, (ვომობ, სრული არა აქვს), ზ. შ. ვებრძვი, воевать, сражаться, (ვიომები, -მე), ზ. თ. ვებრძვი, сражаться, воевать, ქილ. 54; **ომიანობა**, ს. ომის დრო, война, военное время.

ომიდი, ს. ნიგარა კონსერვისათვის, мясо Тунца вяленое, წარულების შემდგომ, раковина.

ომირა (არაბ.), ს. დიდი ღვაწი, посолъ, полномочный министръ, ომარი, ნ. ამირა.

ომონიმია (ბერძ.), ს. ერთსახელი, თან მოსახელე, сонменный.

ომფორი (ბერძ.), ს. სამღვდელო მთავრო შესამოსელთაგანი მხართა ზედა მოსახვევი გრძელი, омофоръ (риза).

ომოფორი, ს. ეპისკოპოზი, епископъ; ბაქრ. 301.

ონავარი, ს. მონავარი, მწერია, шершень (насѣк.).

ონავარი, ს. მეკომბრე, მტაცებელი, хищникъ, грабитель, ონავარ ყოფა, грабить, **ონავარობა**, ს. მეკომბრობა, მტაცებელობა, грабежъ, ამიც. 24, 31; ღარგაც.

ონანა, ს. მცენ. мандрагора.

ონარი, ნახე უნარი, ვარამ. 441; მოურავ. 131.

ონგალი, ს. ბოგირი ქვეშ შესადგმელი ორკაჟელი, ან კაპიანი კრინჩა, подставка, козлы подъ мосты.

ონდოყარი, ს. მცენ. жигунъ, ერის, ლ.

ონე (ბერძნ.), ს. ჭუნე, цѣпи, конь.

ონიქითი, ანქვითი (ბერძნ.), ს. ониксъ.

ონკანი, ს. ღვინისა და სხვათა ნაკეთოს გამოსაშვები და დასახშობი ხრახნილი, кранъ.

ონკოლა, ს. სპონა: ხოკი, болѣзнь, которой наиболѣе подвержены буйволы, свиньи.

ონტკოფა, ს. ღუღუნა, მცენ. можжуха, ბუნ. ლ; кундуракъ, ნ. ჩ. ლ. черноуха, პ. ფ. ლ.

ონტოლოგია (ბერძნ.), ს. სწავლა არსისა საზოგადოდ, онтологія, ученье о существѣ или о сущности, бытіи, сути, ლოღ. 35.

ონჩხოშელი, ს. ორხეთშელი, მოდიდო ნავი, каперъ, барка.

ონჯო, ს. მცენ. Чебрецъ, Душевникъ, ერის, ლ.

ონჯარი, ნ. კაშხალი, карча, плотина въ рѣкѣ.

ოპი ღა უპი, ს. ღვთ ხმიანობა, хапъ-хупъ, крикъ диковъ, რუსულ. 460.

ოპიონი (ბერძნ.), ს. მაძინებელი გომბიო, опіумъ.

ოპიტონი, ს. ფელიკი ღორისა, хомяки, окорокъ.

ოპობი, ნ. ოფოფი.

ოქორა, ს. რკინის ყალიბელი, მაშკარი, линейка; маштабъ.

ორა, ს. ამოთლილი გობა ქვისა, водопойная, каменная колода, ნ. ქვაფორი, ხაბ. ლ.

ორაგული, ს. თევზია, лососъ, ორაგულის ჯუჯუო, провѣсная лососина; დასკ. 89; -ლის შვილი, ს. თევზია, семга, ნ. ჩ. ლ.

ორად, ზმ. ორ-ნაწილად; на двое, ორად გაუფო, дѣлить на двое, ერთი ორად, ზმ. вдвойнѣ, вдвое, ქეფხ. 129.

ორათეული, რიცხ. ოცი, двадцать.

ორათი, ნახე ოლარი.

ორასი, რიცხ. ორჯერ ასი, двѣсти, **ორას-ორასი**, по двѣсти, **ორასიანი**, ზედ. двухъ-сотенный.

ორატორი, ს. რიკორი, ораторъ.

ორბი, ს. არწივი, მფრინ. орелъ, ქეფხ. 974.

ორბიტა (ლათ.), ს. გზა ან სავალი წრე პლანეტთა ან კომეტთა, ნ. ცთომილი, орбита, путь небесныхъ свѣтилъ.

ორგან, ზმ. ორს ადგილს, въ двухъ мѣстахъ.

ორგვარი, ზედ. ორხაირი, двоякій, **ორგვარად**, ზმ. ორხაირად, двояко, ვისრ. 153.

ორგზის, ზედ. ორჯერ, дважды, два раза.

ორგნით, ორგნითვე, ზზ. ორისაგე მხრივ, съ обѣихъ сторонъ.

ორგონება, ორგუნება, ს. ორპირი, მზაკვარი, вѣроломный, 1 ქორწ. 281.

ორგული, ზედ. არა ერთგული, გაუკუღნელი, ღალატობელი, მუხანათი; პირმოთნე, მზაკვარი, ორპირი; двоедушный, лицемѣръ; вѣроломный, невѣрный, ненадежный; ვეფხ. 50; 464, შალ. 4; მატ. 6—2; 23—14, 15; იაკობ. 1—8; 4—8; **ორგულება** (ვუ), ზ. ვ. არ ღალატობ, არ გაუკუღნებ, ვუმუხთალებ, ვუმუხთალებ, измѣнять кому, სამ. ვახტ. 222; (ვუორგულდები, -დი), ზ. ვღ. ორგული გავუხდები, начинать измѣнять кому, **ორგულობა**, სხ. ორპირობა, გაუკუღნობა, ღალატობლობა, ღალატი, измѣна, вѣроломство, ან ეჭვი, предубѣжденіе, сомнѣніе, 1 ტიმოთ. 5—22; (ორგულობ, სქ. არა აქვს), ზ. უ. ვღალატობ, ვჭმუხთალობ, вѣроломствовать, измѣнять; სამ. 10—20; ვეფხ. 438, 468; **ორგულ-ბუნება**, ს. натура вѣроломная.

ორგუნებიანი, ზედ. ორგული, ორპირი, вѣроломный.

ორე, ს. გობი ძაღლისა, колода, корыто, სამ. ლ.

ორება (ვა), ზ. ვ. გავორებ, ორად გავხდი, удвоить.

ორება, ს. მზაკვარი, ორპირი, ერთთან სხვა რიგად მოლაპარაკე და მეორესთან სხვად, лицемѣръ, двуличный, იგავ. 11—13; **ორ-ენაობა**, ს. ორპირობა, двуличность, ალექს. 113; ქილ. 197.

ორეული, ზედ. ორეონი, двойчатый.

ორთაბევრი, რიცხ. ოცი ათასი, двадцать тысячъ.

ორზომად, ზზ. ორკეცად, ორწილად, ერთი ორად, вдвое.

ორთავი, ორთავიანი, ზედ. ორის თავის მქონებელი, двуглавый, двуверхій; ზღურბლი კარის, კარის ქუდი ან ამოლი; гнѣздо въ косякѣ дверей; самый косякъ; იეზეკ. 10—18; სამ. ლ.

ორთავეირი, ოთავეირი, ოსკაჟეირი, ს. საკეც ხოპი მსხვილის ლატანისაგან, весло для силавки илотовъ.

ორთაჭალა, ს. ღელისის ორთა კოკის შორის მდებარე ჭალა, островъ съ кустарникомъ между рукавами рѣки.

ორთითი, ს. მერული, ორკაპი ჯოხი კარიანი ამაღლებულ თივის, вилы.

ორთოხელი, ს. დიდი სარჩო (სახმისი), бокалъ.

ორთოხი, ს. ორგნითად სათხრელი თოხი, заступъ.

ორთუქი (ოსმ.), ს. ცხენთა ზურგზედ გარდასაყარი ფაჯარი, чепракъ, ალექ. 127, матрацъ.

ორთქლი, ს. ოშხივარი, ბული, паръ.

ორთქლიანი, ზედ. ორთქლის მქონებელი, паровой.

ორი, ს. ორიონი, ვეფხ. 1166; ორთა მზეთა, ე. ი. ორიონის მზის მსგავსი ქალი.

ორი, რიცხ. ერთი და კვლავ ერთი შეიქმნების ორი, два, **ორ ორი**, по два, **ორ ორად**, ზზ. по два, попарно; на двое, ორ სათს, въ два часа, ორი სიტყვა მაქვს თქვენთან, мнѣ нужно сказать вамъ два слова, **ორჯელ ორი**, дважды два, **ორნი, ორივე, ორნივე**, оба, ორნივ ძმანი, оба брата, ორშივ, въ обоихъ, ორი ათური, десять конѣекъ, ორშაური, одно изъ двухъ, **ორად**, ზზ. на двое, ორი წერტილი, двоеточіе, двѣ точки, **ორიანი**, ზედ. ორის რიცხვის მქონებელი, двойной; двойка; **ორიანობა, ორობა**, ს. двойственность, სამ. ვახტ. 176; ორიოდ, ზზ. около двухъ; нѣсколько, ორიოდ ღღეს, дня на два; ორიოდ სამი, два три, не болѣе двухъ трехъ.

ორიშა, ს. ბრინჯი, рисъ.

ორიონი (ლათინ.), ს. თხა ვარსკვლავები, оріонъ (созвѣздіе); იობ. 38—31; იხილ. 13—10. ქილ. 459.

ორკაპი, ს. ორ-ფითი ჯოხი, вилы.

ორკბილა თევზი, ს. одутышъ.

ორკერძად, ზზ. ორნაწილად, съ двухъ сторонъ, ანდრ. 147; вдвойнѣ.

ორკეცი, ზედ. ორად შეკეცილი; орѣзомъ, сдѣлонный, ორწილი; въ двое сложенный; двойной, сугубый; აღბ. 122; ორკეცი ნაქსოვი, двойная ткань; ეს ფსალმუნი ორკეცად ითარგმნება, этотъ псаломъ объясняется двояко, ანდრ. 146; ორკეცი ტანისამოსი, двѣ пары одежды; ორკეცი შალვარი, шаровары на подкладкѣ; სამ. ლ. ნ. წვიმა სცვიმა; ორკეცი სისხლი დაეურეოს, пусть возьмутъ вдвое за кровь, აღბ. 12, სამ. ვახტ. 52; ორკეცად, ზზ. ერთიორად, вдвойнѣ, вдвое, **ორკეცება** (ვა), ზ. ვ. ორად შევჰკეც, сгибать, складывать вдвое; двоить; კავკ. 261; **ორკეცობა**, ს. ორჩობლობა, ორობა, двойственность.

ორკიოლე, ს. სათბობი თუნგი, желѣзо чугунное, кувшинъ для воды.

ორლესული, ს. ორპირი მახვილი გალესილი, ფიორცა საჭვარი; ორჭიპრიანი სიტყვა; двулезвіе лезвіемъ ножъ обоюду острый; двусмысленный; дилемма.

ორმაგი, ს. ორწვერად ნაგრეხი მკედი, ან ნაქსოვი მისი; двойная нитка; пряжа вдвое сученная; или ткань изъ нихъ; **ორმაგი ხავერდი**, разрѣзной или рытый бархатъ, **ორმახვილი**, ს. ორ-ლესული.

ორმეოცი, რიცხ. сороковой; сорокъ.

ორმო, ს. მიწის ხარა, ხნარევი, მოხრეშილი, ღრანტე, ფოსო; яма, ровъ; ორმოს თხრა, копать яму; ორმოში ჩავარდნა, упасть въ яму.

ორმოცი, რიცხ. ორჯელ ოცი, сорокъ, **ორმოც და ათი**, რიცხ. пятьдесятъ, ორმოცის წირვა, ე. ი. მიცვალებულისათვის **ორმოცი** ღღე წირვა, сорокоустъ, поминаніе усопшихъ въ теченіи сорока дней за обѣднею, **ორმოცობა**, ს. ორმოცი რიცხვი, число сорокъ.

ორნაკი, ს. ხნულთ კვალი გუთნით გაკეთებული, борозда, гряда; გუჯ. 27—31, нива.

ორნახადი, ს. სახმელი ორჯელ გამოხდილი ეფხვლი ზედ, დუთაში, двойной спиртъ, ბაგრ. 118.

ორობა, ს. უღელი, ლუწი, ორიანობა, ორჩობლობა; двойца, пара; двойственность; **ორობითი**, ზედ. ორიანი, ორჩობლი; двойной, двойственный, ორობითი რიცხვი, двойственное число.

ოროველთ, ნ. ჰორიველთ.

ოროლი, ს. ანკონაკი, ორპირი და ბუნ გრძელი შუბი, конье, 1 შფ. 26—11; იხუ. 8—18; ეზეკ.

39—9; იერემ. 46—4. ქილ. 295; ნერდაშ; 1 ქართლ. 38.

ოროლი, ორორი, რიცხ. подва, двои, двоякій ороли, подва, нѣсколько, სამ. ვეპტ. 51; რუსუდ. 772. **ორორად,** ზზ. поварно.

ოროლობა, ს. двоичность, Газ. Кавк. № 24 (1854).

ორონა, ყურძენია კურაში, ბაქრ. 182.

ორპირი, ს. მახვილი ორ-ლესული; ორ-ენა, მზაკვარი, მცბიერი; мечъ обоюду острый, двоелезвенный, двуличный, დვრ. 188; лицемѣръ; ორპირი რომ წამოღეღდეს, если два раза закипитъ, სამზ. 78, -ნაქსოვი, двухсторонная матерія, т. е. матерія, которая имѣетъ обѣ стороны одинаковы; ორპირი ცხვარი, два стада овецъ, ორპირი თავთ, тафта у которой обѣ стороны одинаковы, ორპირი კაცი человѣкъ лицемѣрный, ორპირად დაუწყო ჯარი, онъ поставилъ для него войско въ два ряда; ორპირად მოდის ლაშქარი, დარეჯ. 105; войска идутъ въ двѣ колонны, ორპირად გაჭრა ჯარი, онъ раздѣлилъ войско на двѣ части; ორპირად წამოვიდა ლეკი, 2 ქართლ. 452; Лезгины выступили двумя отрядами, ორპირ შუბი, დარეჯ. 40; битва съ двухъ сторонъ; **ორპირობა,** ს. ორ-ენობა, ორგულობა, двуличность; лицемѣріе; (ვ', ზ. უ. ორგულობ, ვჭზაკვრობ; поступать двулично; ქილ. 198; **ორპირიანი,** ზედ. ორპირი, ორგული, двуличный. -ხმარი, стрѣла обоюдо острая.

ორ-რიცხვედი, ზედ. ორის რიცხვის მქონებელი, имѣющій два числа.

ორსავე, ზზ. изъ обоихъ, ორსად, ზზ. ორიად, около двухъ, **ორ-სართული** ს. ორძგიდე, двухъэтажный.

ორსული, ს. ქნეკაცი მუცელ ქმნული, беременная, **ორსულობა,** ს. მუცელ-ქმნულობა, беременность.

ორტაბაკი, ორტაბახი, ზედ. გრილისა და მხურვალის საშუალი, ან არც გრილი, არც მხურვალე; умеренный, ქილ. 648.

ორტაბახა, ს. ნაშობი ორთა სხვათა და სხვათა ცხოველთაგან, тума, помѣсь животныхъ.

ორტაეპოვანი, ს. ლექსი ორის ტაეპის მქონი, двустопный.

ორფერი, ზედ. ფრის ფერის მქონი, двуцвѣтный, ორ-ნაირი, ორ-ისა, двойной, ვიზ. 5, 49.

ორფერი, ს. მცენ. раст. медуница, ბუნ. ლ; ჰ. ფ. ლ.

ორფეხი, ს. ცხოველი ორის ფეხის მქონი, двуногій.

ორფეცი, ნ. ოფეცი.

ორქუა, ს. წული, თუნბაში, войлокъ.

ორღანო (ლათ.), ს. უთხაბერველი ხმარება, იარაღი ხელოსანთა; ანო გრძნობისა, ეითარცა: ყური, თვალი, ენა და სხ. органъ; орудіе чувства; органъ, музыкальный инструментъ; инструментъ у ремесленниковъ; ორღანო ხედვისა, органъ зрѣнія, ნაშთ. 16—5; **ორღანოობა,** ს. მოქმედება, дѣйствіе, ალექს. 60.

ორღობე, ს. გასავალი ორთა ღობეს შუა, проходъ межъ заборами, прогонная дорога, прогонъ въ изгородахъ, რ. ქ. ლ. კაც. 28; ვეფხ. 1451, გამგ. თეიმ. იგურია. № 40, გვ. 2.

ორწურა, ს. მცენ. двулистникъ.

ორშაბათი, ს. მთავარის ღღე, понедѣльникъ, ორშაბათობით ზზ. по понедѣльникамъ.

ორშაურიანი, ს. ორის შაურის თეთრი, гривенникъ.

ორჩოფება, ს. ბაშია, წინ და უკან ქუსლი აქვს, башмакъ о двухъ каблукахъ.

ორჩხომელი, ს. ორჩხომელა, მოტიტო ნავი, катеръ.

ორჩხული, ნ. ურჩხული.

ორცხობილა, ს. ბაქსიმაღი, сухарь.

ორცხოველი, ს. ცხოველი, რომელიც წყალში ან ხმელზედ შემძლებელია რომ გასძლოს, ეითარც: კაბო, კუ, კორკოდილო; водоземное животное.

ორძალი, ს. საკრავი მქონი ორის ძალის, двухструнный инструментъ, დარეჯ. 114; ვიზ. 31; ნაბ. 150.

ორძგიდე, ზედ. двуэтажный.

ორძვითი, ზედ. მცენარებითი, растительный. ქილ. 37.

ორძილი, ს. ზრდა, მოზარდობა მცენარეთა, ращеніе, произбеніе, (ორძის), ზ. უ. მოსავალი იზდება, მოდის, ростъ, расти, **ორძვა,** იგივეა ორძილი; **ორძილობა,** ს. მოზარდობა მცენარეთა, растительность, **ორძილობითი, ორძილოვანი,** ზედ. растущій, растительный.

ორწვერი, ზედ. ორის წვერის მქონი; ორმაგი ძაფი ან ნაქსოვი; двуконечный; двойная нитка, ткань;

ორწილი, ზედ. ორზომა, ორკეცი, двойной, сугубый, ორწილად, ზზ. **ორზომად,** ერთი ორად, вдвое, ან ორად, вдвое, **ორწილობა,** ს. ორზომობა, двоичность, ოთ. 42—10.

ორჭოფი, ზედ. კაცი ეჭვიანი, ერის აზრზედ ვერ დამდგარი, нерѣшительный, **ორჭოფობა,** ს. ეჭვიანობა, нерѣшительность, видѣніе, **ორჭოფოვანი,** ზედ. ეჭვიანი, нерѣшительный, мнительный.

ორხელი, ზედ. ორკეცი, ორზომა, двойной, **ორხელობაზ,** ზზ. ორგზის, ორჯელ, дважды, двукратно, два раза.

ორხმაობა, ხხ. ორჭოფობა, ეჭვიანობა, теряться, быть въ нерѣшимости, იერემ. 23—4.

ორხმოვანი, ზედ. двугласный (буква).

ორხოვა, ორხოა, ორხუა, ს. ნოხი, გრძელი ხალიჩა, коверъ, ვეფხ. 406; დარეჯ. 22; რუსუდ. 340, **ორხოული,** ზედ. ხალიჩებრი, ხალიჩას მსგავსი ქსელი, тканный подобно ковру, ვეფხ. 457.

ორჯელ, ორჯერ, ზზ. ორჭილ, ორზომად, дважды.

ორჯოკი, ს. არჯაკელა, дикій артишокъ; ბუნ. ლ.

ოსანნა, ს. ებრ. კურთხევა, благословеніе, სამ. ლ.

ოსარო, ს. თევზთ საჭერი ბადე, рыболовная сѣть.

ოსერო, ს. მცენ. ლაშქარა, спиякъ (раст.); медуница, ბუნ. ლ.

ოსპი, ს. მცენ. чечевица, იეზეკ. 4—9.

ოსტატი (სპარს.), ს. მასწავლებელი, მოძღვარი; ხელოსანთ უხუცესი; კაცი ხელოვანი, ღახელოვნებული, გამოცდილი; ხელუკეთებელი, ხერხიანი, наставникъ изгородахъ, რ. ქ. ლ. კაც. 28; ვეფხ. 1451, გამგ. თეიმ. იგურია. № 40, გვ. 2.

никъ, учитель; мастеръ, художникъ; умный, смышленный; **ოსტატობა**, ს. მოძღვრება;ხელოსნობა; ხელოვნება; ხერხიანობა; наставничество; мастерство; искуство, художество; хитрость, умѣнье; სიბრ. 24; ბუნ. კ. 198; (ვოსტატობ, ვოოსტატებ, -ტე), ზ. უ. ოსტატად ვარ, ვჰხელოსნობ; ვჰხელოვნებ; быть мастеромъ, наставникомъ; ухищряться; лукавить; ქილ. 474; 2 ქრონ. 430; (ვოოსტატებ), ზ. ვ. ივერი № 1; 99, научать искуству, хитрости; **ოსტატობით**, ზზ. მოხერხებულად, мастерски; хитростно; **ოსტატური**, ზედ. მოძღვრებითი; ხელოვნებითი; მოხერხებული; наставничій; искустный, мастерской, хитростный; -რად, ზზ. искустно; хитро.

ოსტრაკონი (ბერძნ.), ს. უსისხლო ცხოველი ზღვისა ნიგრიანი, раковина.

ოსტერა, ს. მცენ. грабильникъ бѣлый, грѣбь. ლ.

ოსტინაგი (სომხ.), ს. სასმელთა საჭმელთა მზე. ეკონომი, ключникъ.

ოსტრაკო, ოსტრაკუ, ოსტრია, ოსტრიდა (ბერძნ.), ს. ხამანწკა სხეფის მსგავსი, устрица.

ოსტრიზონი, ს. მირონის სუნნელი, благовонная трава для муро; სიბ. ლ.

ოსურნელა, ს. მცენარეა; ბუნ. ლ.; სიბ. ლ.

ოტარიდი (არაბ.), ს. ცოფილი: ერმი, меркурій (планета), ვეფხ. 954.

ოტევა, სხ. обращеніе въ бѣгство; бѣгство; (ვოოტევ, -ტე), ზ. ვ. განვსდევნი, გავაქცევ, обращать въ бѣгство, 1 ქრონ. 152; (ვოოტევი, -ტე), ზ. ვ. გავიქცევი ომის ღრო, обращаться въ бѣгство, ოტებული, მიმ. обращенный въ бѣгство, 1 ქრონ. 58.

ოტიო, ზზ. უკან, назадъ, ლარგ. 2—101.

ოტური, ნ. ლორქლიანი; черносливъ, сушеная слива, ვ. ფ. ლ.

ოფაზი, ს. ოქრო გამობრძმედილი, ურიოშო, чистое золото, შავთ. 42; ქილ. 268.

ოფეტი, ს. სმული ხაფოტი. растопка, სიბ. ლ.

ოფი, ს. მცენ. осокорь, გრიბ. ლ.

ოფიკალი, ოფიცარი (ბერძნ.), ს. მოხელე ჯარისა, офицеръ, офицеръ, სიბ. ლ.

ოფიტონი, ს. ღორის ფერქილი, ლორი, окорокъ, სიბ. ლ.

ოფიჭო, ს. ბლის ქერქთაგან შექნილი ხარეცხელი ქვევრთა, ცეკვაორა, мѣшалка для мытья винныхъ сосудовъ.

ოფლი, ს. ცხენის ცვარი, ნამი, потъ, ოფლის ღენა, потѣть, **ოფლიანი**, ზედ. ნამიანი, потный; ვისპ. 15; **ოფლიანება** (ვა), ზ. ვ. заставить потѣть, (ვოოფლიანდები, -დი), ზ. ედ. потѣть, **ოფლიერი**, ნ. ოფლიანი; იერემ. 8—7.

ოფო, ს. მცირე ხაგუბარი წყალთა, небольшая плотина.

ოფო, ს. ცხენთ ქარხნის ხანი, подсѣдъ у лошадей.

ოფოფი, ოპოპი, ს. მფრინველია, удодъ, пустошка, потатуйка, 2 სკული. 14—18; ლევიტ. 11—19.

ოქიმოდი, 510 წელს?

ოქმი (არაბ.), ს. ბრძანება უმაღლესი, указъ, მრაქ. 5; ანტონ. 4—18.

ოქოქა, ს. ანაზა, ერქვანი, გუთანი ორის ხერხა, соха, плугъ.

ოქრო (ბერძნ.), ს. ძვირფასი მეტალი ყვითელს ფერისა, золото, ბაყაღლო ოქრო, голландскій червонецъ, ოქროთი დაფერვა, позолотить, ოქროს ვარაყიანი ქაღალდი, золотообрѣзная бумага, ოქროს ვარაყის დამკვრელი, золотильщикъ, ოქროს ბეჭედი, золотое кольцо, ოქროს თმა, капитель, золотошвейная нитка, ოქროს ქვა. ე. ი. ყვითელი იაგუნდი; хризолитъ, златокамень, გამოც. 21—20; ქიმ. 169: **ოქროს წყალი**, царская или золоторазводная водка, **ოქროს ვარაყი**, сусальное, листовое золото, **ოქროს ვაშლა**, ნ. ბალიშები რუსული; **ოქროს** ცერცვი, ს. მცენ. горохъ; **ოქროს ლილა**, ს. მცენ. василекъ, синецвѣтка (растеніе), პ. ფ. ლ; ბუნ. ლ.; **ოქროს ძირი**, ს. მცენ. инекакуана, рвотный корень; ბუნ. ლ; პ. ფ. ლ. **ოქროს ფხალი**, ს. მცენ. артишокъ, ბუნ. ლ; **ოქროს ცოცხა**, ს. მცენ. immortelka; ბაქრ. 180, ერისთ. ლ.; **ოქროვანი**, ზედ. золотистый; **ოქროიანი**, ზედ. золотой, златый, **ოქროული**, ზედ. золотой, ან ოქროს ნივთი, золотыя вещи, **ოქრო მკედი**, ს. ოქროს ძაფი, капитель, золотошвейная нитка; რუსულ. 727; ოდეს ოქრო გაიწვრილო თმოთებრ ვერ ეწოდების **ოქროს თმა** და სპარსულად **ზირმა**, რა თმა იგი ბრტყელად განსკეცო ჰქვიან **ზრეჰლა**, სპარსულად **მუიბაში**; თუ სხვალა შეასთო, **ოქრომკედის**; და ოქროს თმა ძაფს შესთული **ზეზია**; სხვალა განფართოვებული ფურცლებად არს **ქანდა ან ვარაყი**; **ოქრო მჭედელი**, ს. ოქროსა და ვეცხლის ნივთთა მკეთებელი კვერით, золотыхъ дѣлъ мастеръ; серебренникъ. ვეფხ. 892; იერემ. 10—14; **ოქრო-ქსოვილი**, ზედ. ოქრომკედით ნაქსოვი, ზარბაში, золототканный, ვისპ. 6; ქიმ. 172; **ოქრო ცურვებული**, ზედ. ოქროთი დაფერილი, ოქროს ქანდით დაფარული, 2 ნეშტ. 3—4. позолоченный, **ოქრო ჭედილი**, ზედ. ოქროთ ნაჭედი მაგალ. ცახცა, изъ кованнаго золота, напр. тронъ, 1 ქრონ. 302.

ოქსინო, ს. ზარიანი ხავერდი ან ძვირფასი ფარჩა, дорогая золототканная матерія, ვეფხ. 328, 338, 1377; ვისპ. 28; 1 ქრონ. 256, ან ფარჩა აღსაფლის კარისა, წმიდათ ცხ. 409, занѣса церковная.

ოღვალო, ს. მცენ. ღოლო, конскій щавель, გრიბ. ლ.

ოღი, ს. ხაფურის გრგოლი, колечко сережное, ქილ. 514.

ოღომც, ოღონდ, ზზ. ოღენ, ოღუმც, лишь, только бы, ოღონდ არ ვნახო, только увидать его, რუსულ. 37, 419, 606; ერისთ. 142; **ოღონდაც**, ზზ. конечно, да.

ოღრო-ჩოღრო, ზედ. ღირღალი, მაღლა-დაბალი, ან მიგრეხილ მოგრეხილი, ухабистый; извилистый; ან ს. ухабъ; извилина.

ოფა (ოსმ.), ს. პ. ხკილის წონა, ხამი ოფა ერთი ლიტრა არის, სამზ. 151, ან ორი ლოტრაკი, ბაქრ. 331, 13, 6 ოფა ერთი ბოთმანი, ока, 3 фунта, მრაქ. 115; ან ჭურჭელი, сосудъ, რუსულ. 730, ქიმ. 109.

ოყარი, ს. მფრინვ. კაკაჩა, пилюкъ, сычъ (нт.), ბაყაყი ჭამია, цапля, ерахъ. ლ.

ოყნა, ს. ყანა კანიღამ შესასხმელი ხასაქმებელად, кластиръ.

ოყრის ყილდა, ს. ზილფი, კეკი, локонъ, кудри локонъ. ნ. ზილფი.

ოშვა, სხ. пахание, (ვოშავ, სრ. არა აქვს), ზ. მ. ვჭხნავ მიწას, пахать, ნ. აოშვა.

ოშთაყვირი, ს. ნ. ორთაყვირი; эхмахи, ушурки дикой кани кани, нерзило, дубина.

ოშმე, ს. ღვინის ამოსაღები დიდი კვაბი, ковшъ изъ тыквы для вина.

ოშმეშა, ოშოშა, ოშოშია, ს. მცენ.; будра, котовникъ, ბუნ. ლ.; ჰ. ფ. ლ. котовникъ, ерихъ. ლ.

ოშხივარი, ს. ხქელი ორთქლი, густой паръ; газъ. ფიზ. 36; ბუნ. ლ.

ოშხარი, ნ. ჩხნდე.

ოშხივარი, ნ. ყარყატი, ерихъ. ლ.

ოჩანობა (ოჩანობს ცხენი), ზ. უ. გაქირობს ცხენი, уркомъ, артачиться (о лошадяхъ), непокинуться.

ოჩოპინტრე, ს. მონადირენი უწმობენ ქაჯსა ან ალსა, რეც წინამძღომელსა და მაცარებელსა ნადირთსა, лѣшій, папъ.

ოჩხარი, ან ოჩხრობა (ხომხ.), ს. უქონელნი კაცნი განუმხეღებენ სტუმართა სჯასა და იგინი შეძლებისამებრ მისცემენ შესაწირავსა; пособленіе, дружеское пожертвованіе въ пользу нуждающагося.

ოჩხი, ს. თევზთ სამუნაგე, логовище рыбъ; садокъ.

ოჩხოლია, ს. ურჩხული, ქვეწარმავალი, მძრომი, земноводное животное, гадъ; напр. лягушка, черепаха, ящерица, бун. ლ; ისად. 50—39.

ოცება (ვ), ზ. მ. ოცად გავხდი, удвадцатерить; მით პატარა, გოცების, ვეფხ. 139, тяжкое положеніе, удвадцатеряется.

ოცება (ვოცებ, -ცე), ზ. მ. გავაკვირვებ, удивлять, (ვოცებ, -ცე); ზ. მიჩ. გავიკვირვებ, удивляться, (ვეოცები, -ცე), ზ. თვ. საკვირველად ვეწვენები, გავაკვირვებ; казаться удивительнымъ, (ვეოცების, -ბა), ზ. მიჩ. მეკვირვების. дино мнѣ; ეოცების სიახლოვე სიგვარისა, ვეფხ. 139; привидится мнѣ близость любезной.

ოცი, რიცხ. ორჯელ ათი, ორი ათული, двадцать, ოცდა ათი, რიცხ. სამჯერ ათი, тридцать. ოცდა მეათე, тридцатый, **ოცდა ათეული, ოცდა ათეულობა,** რიცხ. тридцать, ბრობ. ხრონ. 25. ოცი თუმანი, до двадцати тумановъ.

ოცნება, სზ. სიჩქარე, ზმანება; мечта, мечтаніе; дивo; ვიხ. 140; привидѣніе, ჩუნად. 172; (ვოცნებ, ვოცნებ, -ნე), ზ. უ. ვიჩქარებ, ვეცთომილად ვჭეიქრობ, мечтать, мнить; (ვეოცნები, -ნე), ზ. თვ. მოვეჩვენები, მოვეხიზრები, присниться, привидѣться, ეოცნების, -ცნა), ზ. თვ. მომეჩვენა, привидѣлось мнѣ, ვეფხ. 110; კავ. 30.

ოწინარი, ს. ამორთული ძელი თავ-გახვრეტილი, რომელშიაც გაიყრება ძელი ლოკანი ასაწევი დასაწევი, მაღლა ასაწევად ქვათა და სხვათა შენობის სახმართ ან წყლის ამოსაღებად ჭიახგან; рычагъ для поднимания тяжести или для черпанія воды изъ колодца; რ. ქ. ლ. ნ. ჩ.

ოჭვა (ვოჭავ, სრ. არ იხმარება), ზ. მ. შევმოს ოქრო მარგალიტით, усыпать дорогими каменьями.

ოჭრო, ნ. ჩ. 157

ოხ! Охъ!

ოხა, სხ. გაება, გალალი, ოხრვა, оханье, (ვოხავ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვვება, вохрать; охать, вздыхать, ვეფხ. 1254.

ოხა, სზ. ვედრება, ხვეწნა; შეამეცნომელობა შეწევნისათვის; моленіе, мольба; молитва; ходатайство, предстательство; ოხითა, ს. ხაეკლესიოს წიგნთა შინა ოხითა ეწოდების ქრისტესა მის ღმრთის წმინდისახა, სადაც მოახსენებს მეოხებასა მისსა წინაშე ღვთისსა; тропарь; **ოხითა,** предстательствомъ; (ვიოხ, -ხე), ზ. მ. ვევედრები, ვხვეწნი; ვსთხოვ შეამეცნობას, მოხმარებას; просить, молить о заступничествѣ; მარკ. 1—67; იერემ. 7—1; მოხმ, моли за меня. 1 ქართლ. 310.

ოხერი, ზედ. უპატრონო, ხელ-ღებული, დატევებული; მოძაგებული პატრონისაგან; покинутый, безпріютный, оставленный; запущенный, запустѣлый; ოხერი სახლი, запущенный, оставленный домъ; ვეფხ. 1002; სიქ. 1—19; იხად. 1—7; ოხერი კაცი, человѣкъ неимѣющій ни пріюта, ни родственниковъ; ოხრად დაგირჩეს ქონება, чтобъ твое имущество стояло, ოხერი და შენი პირი მიწაზა, страна запустѣлая и обитаемая, ვისპ. 72. შე ოხერო, ты безпріютная голова; ოხერ მოიყვანი, ს. გამოხრებული, опустошитель, ოხრად დავრჩი, остался безъ пріюта и родства; ბარეკ. 4—20.

ოხი (ოხმალ.) ს. მონადირე, охотникъ, **ოხი-ფორჩი,** ს. ფორჩნი მონადირენი, егерь, რუსულ. 365, 366.

ოხრა, ს. ყვითელი ფიქალი, охра.

ოხრა, ოხრვა, სხ. вздохъ, стенаніе; шумъ, звукъ; ოხრა ღელვისა, шумъ волнъ, -წყლისა, шумъ водъ, ისად. 17—13; 1 ქართლ. 270; (ვოხრი, ვოხრავ სრ. არა აქვს; ვიოხრი, -რავ, -რე), ზ. უ. ვჭვნესი სამწუხაროს ხმით; ვჭხვნობ (სავრცოთ თვის); ვჭბგერ (უსულოთა თვის), ვჭხმიახობ; охать, стонать, вздыхать; шумѣть, греметь, издавать звукъ; ლუკ. 21—20; მარკ. 2—335; ფსალ. 45—3; 64—7; ისად. 17—13; იერემ. 48—36; სიქ. 2—1; 1 კორ. 13—1.

ოხრაბოში, ს. მცენ. петрушка.

ოხრება, სხ. разореніе, (ვა), ზ. მ. აღვოხრებ, მოვოხრებ; разорять, опустошать, (ვოხრდები, -და), ზ. ედ. მოვოხრდები, разоряться, опустошаться.

ოხრება (ვი), ზ. უ. ამოვიოხრებ. вздыхать, охать.

ოხრობა, ს. დაქცევა; უპატრონობა; разореніе, опустошеніе; покинутость, запустѣлость; დაბად. 43—7; რუსულ. 303; ერ რა ოხრობაა, какая напасть, какое невзгодье.

ოხრობუში, ს, მცენ. петрушка.

ოხტაში მოხვლა (იმის ოხტაში მოვალ, ვ. ი. მოვეურიგები, доконаю, приберу къ рукамъ.

ოხუჯობა (ოსმალ.), ს. კაცია 7, ალერსი, პირფერობა, ласки, ბიძგ. ლ., шутки; ივერია: № 2—14: 1878 г. (ვოხუჯობ) куролесить.

ოხვანი (სომხ.), ს. დასასრული, ბოლო, დასრულება, конецъ, ფსალმ. 118—96.

ოჯახი (ოსმ.), ს. კერა, ცეცხლი პირი; სახლი, სახლობა, კომლეული; очагъ; семья, дымъ; ოჯახის შვილი, знатный по происхожденію; ანტ. 6—6; **ოჯახჭორი** ოჯას დაქცეული, разорившійся; შენი ოჯახი დაიქცეს, да разрушится твой очагъ; ს. უპატრონო, безпріютный, ანტ. 2—23; 3—27; **ოჯახობა**, ს. სახლობა, კალობობა, семейство, კარი 16, домоводство.

ოჯინჯახი, ს. ნიგოზი წყალში გაქნილი, грецкій орѣхъ, разведенный въ водѣ.

ოჯიჯი, ოჯოჯი, ს. აშრახლა მეგრულად, сѣть для ловли жгребокъ.

ოჰ! Восклиц. ох, охъ, ой; ერისთ. 153.

პ

პ, არის უხმო ასო ქართულის ანბანისა, წოდებული პარ; რიცხვში დასთვლისას ოთხმოცსა. ფულის ანგარიშში ნიშნითურთ პ ოთხმოც თუმანს; წერილს ფულის ანგარიშში 16 ფულსა ან 4 ბისტსა ან რვა კოპეიკას; ქარაგმითნი ლექსნი ამ ასოთი იწყებიან: პი (პირველი; პდ (პირველად).

პ, იხმარების ზოგჯერმე ხაცვლად ბ ან ფ; მაგალ: ეპისკოპოზი, გბისკოპოზი ან ეფისკოპოზი; პალანი, ფალანი; პრძანი, ბრძანი; პრკე, ბრკე; პრწყალი, ბრწყალი და სხ.

პაეგრაცი, ს. მცენ. ქქვსთაღლეში?

პაემანი (სომხ.), ს. ვადა, შეპირებული დრო, срокъ, ევან. 846, 1322; **პაემნობა** (ევ). ზ. ვ. დროს დაკუთვნება, назначить время, срокъ, ეიხრ. 7.

პაექრობა, სხ. ბაასი; ცილობა, прѣніе, диспутъ; 1 ქრონ. 259; და ისრაელთა თანა პაექრობა ჰქონს, онъ будетъ имѣть прѣніе съ Израилемъ, მიქია 6—2.

პაკანაკი (სომხ.), ს. ხალთა-გული, პარკი, сакъ, мѣшокъ, ისია. 46—6; იგავი 1—14.

პაზიონი, ს. ქვა, топазъ, ერისთ. ლ.

პაიკი, ფაიკი (სპარს.), ს. მალე-მსრბოლი, пѣшій; ნარდთა და ჭადრაკთ კაცები, скороходъ; пѣшка въ Шахм. играѣ; ქილ. 58.

პაიჭი, პაჭიჭი, ს. წვივზედ ხაცვამი; щиколенокъ, стопъ, голень, голяшки, поголица.

პაკეთი (ფრანც.), ს. მოკითხვის წიგნის ჩასაღები, пакетъ.

პალანი, ფალანი (თათარ.), ს. კურკანი აქლემთა, хвостовой чепракъ; ნარდთა და სხ. ხმიერთ ხაკმელი, седло, 31—34; ქილ. 298.

პალატი (ლათინ.), ს. დარბაზი სასძლო, სამეფო სახლი ღიდი და ვრცელი, палата; чертогъ; зало; დარეგ. 2—96; რუსუდ. 764; სიბრ. 105.

პალაური, ს. ხათუნზე, садокъ.

პალდუში, ს. კორთ ხაბარკლე; სად. ლ. шлея, ნ. ხაძუვე, лямка, რ. ქ. ლ.

პალეკარიტი, ს. მაზრა, პოლარი, კარმანდი, მონაზონთ წამოსასხმი, монашеская мантія, მარკ. 1—41.

პალეკუნთი, ს. ფოფხი, ხვეული ქაღა; завитой сдобный хлѣбъ, სად. ლ; ნ. ნაზეული ან პლოკუნტი.

პალვანდი, ს. ცხენთ ფეხთ სახლთი თასმა, ремень, სად. ლ.

პალო (ლათინ. palus), ს. მცარე მახა მიწაზედ დასარჭობი დასაბმელად ხვასტანგთა; колъ, спица.

პამპლავაჭი, ს. მეცირარა, მარცეულით, совкій, кто безъ различія вовсе имѣнивается, სად. ლ.

პამპული, ს. მასხარად ახაგებნი კაცი, посмѣшище, კაცია 122; ერისთ. 2—25, 92.

პანაშვიდი (ბერძნ.), ს. ლოცვა მიცვალებულთა თვის, панихида, სამ. სომხ. 353.

პანდუქსიონი (ბერძნ.) ს. ქარავანსა, კაბილიონი მოგზაურთ სადგომი, постоялый дворъ.

პანტა, ს. კვეშკა, ტყის მსხალი, дѣвная, кислая груша, **პანტაფშუტა, პანტაფშატი**, მცენ. лохоная груша, ერის. ლ.; **პანტავაშლი**, ს. ვაშლის ერთგვარი, ბაქრ. 1811; дѣвная груша, გუნ. ვეფხ. თ. 868.

პანღური, პაღური, პანჩური, ს. უკანიდამ მუხლის კვრა, толчекъ, тычекъ колѣномъ, ანტ. 4—16; პანღურას ამოკვრა, дать кому тычекъ ногою, პანღურას ცემით გაგდება, выгнать кого въ шеи, ერისთ. 2—7. [училище.

პანციონი (ფრანც.), ს. სახწავლებელი, пансіонъ,

პანჭკალი, ს. წყალში ჩხუპვა. ერისთ. 2—96, плескаться въ водѣ.

პაპა (ბერძნ.), ს. ბაბუა, მამის მამა; дѣдъ; у Сиановъ: жрецъ; ვეფხ. 595; ბუნ. კ. 259; მამა პაპანი, отцы и дѣды; პაპის პაპა, прадѣдъ, **პაპაბუდა**, ს. ბაბუსაგზალა, უჭუ, бурбушелы, ბაბუას წვერა, მცენ. одуванчикъ, plante: Taraxacum officinale; ბუნ. ლ.; червый глодъ, ბუნების. ლ.; **პაპისხეერა**, ს. მცენ. ქონიოკა, კვარაკუნჭა, ტკვარწყლია, ტუტეფუცი, дрянка (раст.), ერისთ. ლ.; **პაპის პაპეული**, ზედ. მამა პაპეული, родовой, **პაპისეული**, პაპეული, ზედ. პაპის ნაქონები, дѣдовскій, дѣдовъ; ს. პაპის მამული, дѣдина, ქილ. 274.

პაპა (ბერძნ.), ს. რომის უპირატესი მამათ-მთავარი, Папа, римскій первосвященникъ.

პაპანება, პაპანი, ს. ხვარშაკი, უზომო სიცხე, зной, жаръ; სად. ლ.; ბუნ. ლ. **პაპანაქი, -ქები**, ს. იგივე პაპანება; ბუნ. კ. 187.

პაპირი (ლათ. papyrus), ეგვიპტური მცენარე, რომელისაც უშინაგანესსა ქერქსა ხმარობდნენ ძველთა საწერად ქალალის მაგიერ; папиръ (растеніе); бумага изъ этого растенія.

პაპიროსი, ს. თამბაქო შეხვეულს ქაღალდში მოხვეულ, папироса.

პაჟარნი (რუსულ.), ს. ცეცხლის გამქრობი, пожарный.

პარაკად, ბერძნ. უნებურად, უნებლიეთ, невольно, წათ ცხოვ. 538; და პარაკად წარიყვანეს სტიმონ ვინმე და სხ. и противъ воли заставили мимо идущаго Симона, მარკ 15—21.

პარაკლისი (ბერძნ.), ს. საეკლესიო ლოცვა, молебенъ.

პარაკლისტონი (ბერძნ.), ს. წიგნი საგალობელთა: რვა ხმა; октоихъ.

პარასკევი, ს. მეექვსე დღე კვირაკისა, რომელსა ოთხშაბათსა, пятница, წიფელი პარასკევი. დიდი პარასკევი, великая пятница, **პარასკეობით**, ზმ. პარასკევს ღამს, по пятницамъ.

პარაფსიდი, ს. საკმეველის ჭურჭელი, кадильница; ლევიტ. 7—14; заданница, сосудъ для храненія ладана.

პარეგვლაკი, ს. შესამოსელი, облачение, 36—32; риза.

პარვება (ვ), ზ. ზ. ჩუმად გავაცარებ ან გავიკარ; уводить, уносить украдкою; (ვიპარები, -რე), ჩუმად წავალ, уходить украдкою, (ვპარვები, -რე), ზ. თვ. ჩუმად მივალ, пробираться, подкрадываться, подходить украдкою, გული მეპარება, у. о. გული მიმიდის, ს. გული, терію сознаніе.

პარეხი, ს. კლდის ქვაბი, ხვრგური, пещера, გან. ცეცხ. თეიმ. 1488; მარკ. 1—342; пропасть, ბეჭედი სოლომონ II იმერთა მეფისა; კრძელ-კუდ ძაღლსა ეკუთვნის პარეხი, пушистый хвостъ у собаки, სამ. ლ.

პარვა, სხ. воровство, პარვით, ზზ. воровски, украдкою; (ვპარავ, -რე), ზ. ზ. მოვიპარავ ვისმე რასმე, красть у кого что, (ვიპარავ, რე), ზ. ზ. ვქურდობ, воровать, 2 ქრონ. 199; (ვეპარვი, -ვე), ზ. თვ. მივეპარები, украдкою приходить, подкрадываться.

პარი, ზედ. რიც. იხმარების რთულად, მაგალ. წინაპარი, первый, სამ. ორშაბ. იოს 3—2; 1 მეფეთ. 10—5; ახალს დაბეჭდილს დაბადებაში ჰქვია: წინასწარი.

პარია, ს. ქურდი, воръ.

პარკი (სომხ.), ს. მცირე ტომარა ლაზლისა ან ქაღალისი, мѣшечекъ, -მწვანე ლობიოსი, стручокъ, семянникъ бобовъ, гороха и т. п. პარკი ბამბისა, коконъ, кожушокъ въ которой лежатъ личинки хлопчатой бумаги; -ლობიოსი, стручокъ, სიფქე პარკი, кожушекъ шелковичной гусеницы, кокона, куколка; запрядка.

პაროფსიდი (ბერძნ.), ს. პინაკი, ბაღია, სინი, блюдо, поднось, მატ. 23—25, 26, სახმეველი, кадильница, რიცხვი. 7—14.

პარსვა, სხ. бритье, (ვჰპარსავ, -სე), ზ. ზ. ვჰპარსავ, -ნე, მოვჰპარსავ თმის სამართებლით брить, (ვიპარსავ, -სე), ზ. ზ. თავს მოვიპარსავ, бриться, პარსული, პარსვილი, бритый.

პარტახტი, ს. უმეშვარი ვენახი, აბეჩხარი, запущенный виноградникъ, -მამული, пустопорожная земля, გიორგი მეფის სამ. 28; ბაქრ. 327.

პარტახტი, ს. სნეების მსხმო, фолликулы, сыпь, красныя пятна, პ. ფ. ლ. **პარტახტებიანი** სიცხე, краснушная лихорадка.

პარტყა-პურტყუი, ს. ხმაურობა მფრინველთა, шумъ, трескъ паденія птицъ, ბუნ ქ. 25.

პარჭუკი, ს. წვრილმანი პარკი, ручной багажъ, ქილ. 664.

პასენაქი, ს. მეფის წინაშე მდგომი ხელმწიფიანი, მანდატური, წმინდათა ცხოვრება; ნახე მანდატური.

პასექი, ნახე პასქა.

პასკუნჯი, ს. მფრინვ. гриф, ბუნ. ლ.

პასკოფორიონი, ს. სახლი საცავი ქონებისა, сокровищница, იერემ. 35—4, 5.

პასუხება (ვუ), ზ. პ. პასუხს ვაძლევ, მივუგებ სიტყვას, отвѣчать, ვუპასუხებ, -ხე), ზ. თვ. პასუხი მივეცემი, дать отвѣтъ, отвѣчать, 2 ქრონ. 435.

პასუხი (სპარს.), ს. სიტყვისგება; მიგება, отвѣтъ, რა პასუხია, какъ это возможно; პასუხის გება, -მიცემა (პასუხს ვუგებ, მივსცემ), ზ. ზ. ვუპასუხებ, отвѣчать, 2 ქრონ. 477; პასუხის მიმგები, -მგებელი, -გამცემი, ს. მიმგებელი პასუხისა, отвѣтчикъ, რუსულ. 528.

პასჭა, პასხა, პასექი (ებრ.), ს. ჩინებული ღვეზელწკეული ურიათა მოსახსენებელად გამოსლვისა მათისა ეგვიპტით; ან საუფლო ღვეზელწკეული ქრისტეს აღდგომისა; пасха, ან გამომცხვარი პასქის ბური, куличъ, პასექის კვირა, недѣля пасхи.

პასხალია (ბერძნ.), ს. ღვე პასქასა ან გამორიცხვა პასექის დიდებულის ღვიძლის ღამისა, день пасхи; пасхальное счисленіе.

პატა, ზედ. პატარა, კნინი, მცირე, малый, небольшой, რუსულ. 356, 723; პატა შეისვენოთ, отдохнемъ не много.

პატაკარანი (სომხ.), ს.?

პატარა, ზედ. მცირე, მომცრო; -ს. ბოვშვი, ყრმა; малый; небольшой; младенецъ, ребенокъ; -ზზ. მცირე, ცოტა, мало, не много, პატარა ხანს, на малое время, პატარა ბური მაჭამე, дай мнѣ не много поѣсть, პატარა ღვინო დამალევინე, дай мнѣ не много вина выпить, **პატარაობა**, ს. სიმცირე, малость; младенчество; **პატარაობით**, ზ. ზ. ხიმშეწყილით, съ малыхъ лѣтъ; **პატარება, პატარავება** (ვ), ზ. ვ. შევამცირებ; умалить, уменьшать, (ვჰპატარავებ, -დი), ზ. ვდ. შევმცირდები, დავჰკნინდები, умалиться, уменьшаться.

პატარძალი, ს. ქალი ახალ ნაქორწილევი, новобрачная.

პატიახში (სომხ.), ს. აღგილის მთავარი, ერისთავი, воевода, 1 ქრონ. 57, 148.

პატივება, პატიება, სხ. прощеніе, (ვ), ზ. ვ. გავაპატიოსნებ, პატივს მივსცემ, чествовать, отдавать кому почтеніе; რუსულ. 337; 2 ქრონ. 564; ქილ. 270; ვაპატივებ მიწას, удобрять землю, ბუნ. ქ. 195; (ვ), ზ. ვ. მივუტევებ შეცოდებას, შევუნდობ, прощать, извинять; სამ. ვიწყ. 24, 267; 2 ქრონ. 527. (ვი), ზ. ვ. გამოვსთხოვ ვისთვისმე შენდობას, выпросить для кого прощенье, 2 ქრონ. 557; მარკ. 2—142; (ვიპატივები, -ვე), ზ. ვ. პატივი მომეცემის, почитаться,

მარკ. 2—142, (ვპატევებ, -ვე), ზ. თვ. Ѵ прощаю, прощается (вина), სვ. ვახტ. 249; (მპატევებ, -ვე), ზ. მიწ. Ѵ прощаю тебѣ; прощаешь меня; чествуешь меня; სიბრ. 118; მოურავ. 28, მპატიენ, простѝте меня, извините меня, **პატევებინება** (ვიპატევებინებ, -ნე), ზ. მიწ. ჩემის თხოვნით შენდობას აძლევ: прошать вслѣдствіе чьей либо просьбы, კალა 29; (ვა), შენდობინებ, заставать простить, (ვეპატევებინები, -ნე), ზ. თვ. Ѵ შენდობას ვისმე რასმე, прошать кому что, 2 ქართლ. 370.

პატივი (სომხ.), ს. მართლ-სულობა, კეთილ სვინიერებაობა; ღირსება; ჩინებულება, სახელოვნება; честь, честность, благородство души и чистая совѣсть; достоинство; почесть, почтенье, уваженіе; ფსალ. 28—1; 8—5; 48—13, 21; 98—4; რომაელ. 2—10; მდაბ. მიწის სასუქი, удобреніе, ბუნ. კ. 209; პატივს მოვითხოვ, извиняться; -სქონლისა, помет, навозъ, პატივი წერილისა, поля книги; ბლანკა, ამაზე პატივითა იკითხონ, пусть подвергнутъ одинокому наказанію; სვ. გიორგი მეფი. 15; შეჰსწირავდეთ უფალსა ღიდებასა და პატივსა, воздайте Господу славу и честь; ფსალ. 28—1; პატივისება (პატივს ვსცემ), ზ. Ѵ ვსცემ, почитать, чествовать; **პატივის-ცემა**, სს. почтеніе; почесть; (პატივს ვსცემ, -ვცე), ზ. Ѵ პატივს ვუყოფ, გავაპატიოსნებ, почитать, чествовать, благоговѣть, პატივ ეც მამასა შენსა და დედასა, почитай отца и мать; მატ. 18—20; პატივი გვცეს, они почтили насъ, **პატივსაცემელი, პატივსაღებელი**, ზედ. ღირსი პატივისა, достойный почтенія, ქილ. 454, **პატივცემული**, ზედ. почтенный, **პატივის მცემელი**, ს. почитатель, **პატივის ყოფა** (ვყოფ, ვყევ), ზ. Ѵ პატივს ვსცემ, почитать, **პატივის პურობა** (პატივს ვუპურობ, ვუპურე), ზ. Ѵ почитать, პატივის მოყვარე, ს. პატივის მცემელი; 1 ქართლ. 413; ან ღიდების მოყვარე, პატივის მეძიებელი, почитатель; честолюбецъ; პატივის მოყვარება, ს. ღიდების მოყვარება, честолюбіе.

პატიმარი, ს. შეკრულად ტუსაღი, арестантъ, **პატიმარ ყოფა** (ვჰყოფ, -ვჰყევ), ზ. Ѵ დავატუსაღებ, арестовать кого, **პატიმრობა**, ს. ტუსაღობა, арестъ, 1 ქართლ. 213; **პატიმრება** (ვა), ზ. Ѵ დავატუსაღებ, арестовать.

პატინატი, ს. ძველებური ოთხი, старинная монета, გუჯ. 20.

პატიობა, ს. გაპატიოსნება, პატივი, почесть, уваженіе, და ვითარცა მზე სჭობს პატიობით განუკუთღებელ ნათელსა, 1 ქართლ. 337, какъ солнце растилаетъ свои лучи на всѣ одинаковымъ уваженіемъ.

პატივოსანი, პატიოსანი, ზედ. ღირსი პატივისა, პატივ-სადებელი; მართლ-სული, კეთილ-სვინიერებისანი; ჩინებული, მოხსენებული, ხელოვნური; ძვირფასი; почтенный; честный; славный, прекрасный; драгоцѣнный; პატიოსანი კაცი, честный человѣкъ, პატიოსანი სასახლე, прекрасный дворецъ, რუსუდ. 523; პატიოსანი გვამი, почтенная особа, პატიოსანი ქვა, драгоцѣнный камень, პატიოსნად შემკული, превосходно украшенный, ციმ. 34; კარგი და პატიოსანი; очень хорошо и прекрасно; **პატიოსნური**, честный, **პატივოსნება, პატიოსნება, -სნობა**, ს. მართლ-სულობა, კეთილ-სვინიერებისობა, პირიანობა, честность, 1 ქართლ. 324; რუსუდ. 432; ქილ. 421; (ვპატიოსნებ, -ნე), ზ. Ѵ პატივცემულ ვჰყოფ, პატივს ვსცემ; дѣлать кого честнымъ; отдавать кому честь, чествовать; (ვჰპატიოსნობ, -ნე), ზ. უ. პატიოსნად მოვიქცევი, поступать честно, პატიოსნობა აღგილისა, ციმ. 104, превосходство мѣста; გაეცნა პატიოსნებისა, узнаетъ, 71: торговать честью.

პატიჟება (ვჭ), ზ. Ѵ პატიჟს მიუკრძალი, дѣлать приглашеніе; მოვიწვევ, მოვიხმობ, звать, называть; приглашать; взыскать, штрафовать; რუსუდ. 795; (ვი), ზ. მიწ. მოვიწვევ, приглашать, (მპატიჟებ, -ჟე), ზ. მიწ. приглашаешь меня, **პატიჟი**, ს. პატიჟის მიხედ, უპატიჟება; ღასჯა, გარდახდევინება; ჭირი, განსაცდელი; სარჯული; лишеніе чести; наказаніе; напасть, нападки рока, судьбы; бѣдствіе; ვეფხ. 115, 150; 241, 296; 1330; გიორგი Ѵ. სვ. 1: აღბ. 66; პატიჟი ღიდება რჯულით, наказаніе полагается закономъ, ჩემი სიკვდილი შენ ჩემად პატიჟად ნუ გგონია, ты не думай, что смерть будетъ для меня наказаніемъ, ვეფხ. 803, პატიჟობა, სს. приглашеніе; (ვჭ), ზ. მოვიწვევ, სტუმრად. приглашать, звать въ гости.

პატნეში (სომხ.), ს. სიმაგრე, სანგარი ღაჭრილ-ნაგები მიწისაგან ან ალიზთაგან გინა შესხმა ძელთაგან; валъ, земляная насыпь; батарея, окопъ, бастіонъ, острогъ; 3 შეფე. 20—12; ღან. 11—15; იერემ. 33—4, იეზეკ. 21—22.

პატონი, ს. სარკმელი, окно, მამათ ცხ.

პატრეტი, ს. портретъ.

პატრი (ლათინ.), ს. მღვდელი ფრანგთა, патеръ, მრთვ. 109.

პატრიარქი (ბერძნ.), ს. მამათ მთავარი, патріархъ, **პატრიარქობა**, ს. მამათ მთავრობა, патріаршество, ბერძნ. სვ. 128.

პატრიკი (ლათინ.), ს. ერისთავთ ერისთავი, главный воевода, 2 ქართლ. 97.

პატრიოტი (ფრანც.), ს. სამშობლო მამულის მოყვარე, патріотъ.

პატრონება (ვა), ზ. Ѵ მივხვდე ხამკვიდროდ, назначить; вводить во владѣніе; признать кого владѣтелемъ, царемъ; ვეფხ. 175, 504; (ვიპატრონებ, -ნე), ზ. მიწ. პატრონად გავიხდი, გავიბატონებ; признать надъ собою власть чью или покровительство, 1 ქართლ. 192, 2 ქართლ. 102; (ვეპატრონებინი, -ნე), ზ. თვ. ვიპურობ, ვჰფლობ, ვჰპატრონობ, владѣть, имѣть присмотръ; господствовать; 2 ქართლ. 117; რუსუდ. 875.

პატრონი (ლათ. patronus), ს. მფარველი; მფლობელი; патронъ, покровитель, хозяинъ, господинъ; господарь, владѣтель, ვეფხ. 153, 154, 397; ქილ. 432; აღბ. 42; გუჯ. 23; ყმისა და მამულის პატრონი, помѣщикъ, სახლის პატრონი, хозяинъ дома, მკვდრის პატრონი, სვ. ბერძნ. 135; ближайшій родственникъ покойника, душеприкащикъ.

პატრონობა, ს. მფარველობა, მზრუნველობა; მოვლა; ფლობა, მთავრობა; покровительство; уходъ за, присмотръ; владычество, господство, владѣніе; ვეფხ. 160, 162; გორგ. 259; სომხ. სამ. 1, 251; (ვ.) ვ.მფარველობ, ვ.მზრუნველობ; მოვლა; ვ.ფლობ, ვუფლებ, покровительствовать; имѣть присмотръ; владѣть, господствовать; ვეფხ. 167; რუსუდ. 916.

პატრონ-უმჯობი, ს. პატრონი და უმჯ, господинъ и крѣпостной, господинъ и подданный; ვეფხ. 75; **პატრონუმობა**, ს. პატრონუმობა, крѣпостная зависимость отъ господъ.

პატრუქი (სომ.), ს. ფილთა, შეგრეხილი ბამბა სანთლთა შორის ჩაკანებული ან ბაზმაკთა შინა ჩაღებული ასანთებად; фитиль, свѣтильня, мат. 12—20; **პატრუქი მუწუკისა**, ე. ი მუწუკთა შორის მოგროვებული და გამაგრებული მახე, რომელიც დამწიფების დროს გამოვარდების; затвердѣлый гной въ ранахъ, заволока.

პატრუცაგი, ს. მიწერილობა მეფისაგან მეფესთან, переписка царей, 1 ქართლ. 120; ნ. წერილი.

პატრუჭაგი (სომხ.), ს. საკლავი ცხვარი ან თხა, овца на убой, დან. 14—31, 32.

პაქსიმადი (ბერძნ.), ს. ორცხობილა პური, сухарь, აწერ. 14, 44.

პალვი, ს. დიდი მუცელი, пузо, пузище, **პალვიანი**, ზედ. მუცლიანი, толстобрюхій, пузатый.

პალული, ს. კიდობანივით, ларь.

პალური, ს. ცხოვ. крабъ (ракъ).

პალურა, ნ. პახლური.

პაშა, ს. ერთი ქრთილის მარცვლის წონა, грань (мѣра). ფიზიკ. 36, პაშა ხანი, ე. ი. ცოტა ხანი, не много времени, ვეფხ. 417, რუსუდ. 557.

პაშტი, ს. ხორბლის საკმახავი ცხრილი, рѣшето.

პაჩი, ს. მცირე, კოტნა, поплуй, ერისთ. 2—152; აწერ. 4—57.

პაწა, პაწაწა, პაწაწინა, პაწაწკინტელა, ზედ. ერთად მცირე, малый, крошка, ხონგ. 145.

პაწია, პაწიკელა, პაწუა, ს. მატრაკვეცა, პატარა გოგო ან ბიჭი, дѣвчонка, мальчишка.

პაჭანაგი, ს. ხოჯაური პაიჭის, სამ. ლ. стрипки.

პაჭანიკი, ს. Печенѣгъ, 1 ქართლ. 48.

პაჭენისი, ს. გარდაწერი, პირი წერილისა, копія, списокъ.

პაჭიჭი, ნ. პაიჭი.

პაჭუა, ს. ცხვირ ბრტყელი და მოკლე, курносый.

პახტა, ს. მახტი, წლის გამოსაღები ერთის თემისა გარდაკვეთით, годовой оброкъ съ какой либо провинціи.

პეჯანტი, недавтъ, тощедеи. [терпѣливый врачъ.

პეიკარი (არაბ.), ს. მეთოთხმა, ცხენის მკურნალი, ве-

პევში, ს. ერთი მუჭა რამ, горсть чего, ქიმია. 268; ნ. პეშვი.

პელაგონი (ბერძნ.), ს. ზღვა; море, სამ. ლ.

პელელო, ს. იგივე პელაგონი, ზღვა, море, მარკ. 1—84, 125; წერილ. 73.

პელტა (ლათინ. pelta), ს. მომცრო ფარი, небольшой щитъ, სამ. ლ.

პენტეკოსტი (ბერძნ.), ს. მარკვილია, მეცრგასე ღვინის, пятидесятница, სამ. ლ.

პენტელა, ს. ხელოსანი მკანკალი ბამბისა, мастеръ; кто взбиваетъ вату, шерсть.

პენტვა, პენტა (ვ.), ზ. ვ. კანკალებს ან მატყლს ჯოხის ცემით, взбивать вату и т. п. (ინსტრუმენტი, -ტე), ზ. ვ. გავიკუნწები, взбиваться.

პენცია (ფრანც.), ს. ულუფა ნამსახურობისა, пенсія.

პეჟო, პეჟური, ს. წყალთ პერეული, пѣна (о водѣ), სამ. ლ.

პეპელა, ს. მწერი ღიდრონან ფრთებიან და ჭრელი, бабочка. [8—9.

პეპელი, ს. ოქროს ფიცარი, золотая доска, ლევიტ.

პეპლვა (ვ.) პეპლავ, -ლე; ვიპეპლები, -ლე), ზ. უ. მფრინველთათვის: ალეირვეი, ვხურაობ; (о птицахъ): топтать, совокупляться.

პეპლი, პეპენი, ს. პირზე ჭორფლი, ფერის ჭაბელა, веснушка, პ. ფ. ლ.

პერანგი (სპარს.), ს. კვართი, შრგნიდამ საცმელი სამოსელი ქანისა, рубашка, **პერანგის ამწკანაგი**, подштанники, ვეფხ. 120, 1249; პერანგი ტრპეზისა, рачица престольная, **პერანგოსანი**, ზედ. პერანგიანი, одѣтый въ рубашку, ვეფხ. 1349.

პერეული, ზედ. ქაფიანი, пѣнистый, ტიმ. 113; ან თვით ქაფი, пѣна, რუსუდ. 202.

პერექელი, ს. ღიდი ღაფარნი, травоздухъ, покровъ сн. сосудовъ.

პერი, ს. ქაფი, пѣна, накипь, -ზღვისა, пѣна морская.

პერიოდი, ს. მოქცევი რამდენიმე წელთა; როცა რულად: ერთი ან რამდენიმე წინა-ღაღებანი ურთიერთის მოკიდებულნი და სრულის ჰაზრის მქონენი, періодъ.

პერიგმები (ბერძნ.), ს. ხამლი, ჩექმები, сапоги, ღან. 3—21.

პერიპატოელი (ბერძნ.), ს. ბერძნულად მოარული, ვინაიდგან არისტოტელემ შემოიღო სწავლა მოწაფეთა ხარულითა სასწავლებელსა შინა, ამად შეგომილნი მისნი ეწოდებოდნენ პერიპატოელად, შავ. 53, перипатетикъ, послѣдователи Аристотеля, школа ихъ перипатетическая школа, კვშ. 18.

პერიპერაზი (ბერძნ.) ს. გარდათქმითი განმარტება ლექსთა, перифразисъ.

პერო, ს. ქაფი, пѣна, ქილ. 171; **პეროვანი**, ზედ. ქაფიანი, пѣнистый, **პეროვნება** (ვ.), სამღვთო წერილში: ვ.ქვეროი, 3 პირი, ქ.ვეროიხ, უსრ. ვ.ქვეროდი, მარკ. 9—18, 20); ქაფს გამოვუშვებ პირიდამ, ქაფი მომდის, испускать пѣну, **პერუული**, ს. ბერი, ღორბლი ქაფივით, пѣна, რუსუდ. 467.

პერპერა, სპარსული, ს. ოქროს ფული, золотая монета, ვეფხ. 1431; ქილ. 512.

პირხმელი, ს. პირზედ გამდარი, худой.

პეტავი, ს. ერთგვარი თევზის ბადე, рыболовная сѣть, სამ. ლ. ბაქრ. 330.

პეტაკი, ს. ნახე სპეტაკი, რუსუდ. 984.

პეტალო, პიტალო (ბერძნ.), ს. მეტალთ ფურცელი, ჯილკილა, ან სპილენძი, металлическій листъ, ან фортепіанъ, фольга; გამოსლ. 28—36; ბუნ. ლ.; -ლღე, ე. ი. სალი, фигура; каменистая гора.

პეტი ან სპეტაკი, ნ. ქირმანი, бѣлила (краска).

ბეტი, ს. მფრინველია, птица, Бун. ლ.
ბეტალოლი, ს. ღმრთისმეტყველი ერისაა სწავლაში, педагогъ.
ბეტალოლია, ს. სწავლის სწავლა, педагогія.
ბეტრაზილი, ნ. ქვაკრაქილია; Брокг. 20.
ბეტრეტიკონი, ს. ტყავსა, თხის-ტყავს ქაღალდი, пергаментъ, ვისრ. 135.
ბეშვი, ს. ორი ხელი მოშუქვილი, ведро, пригоршня.
ბეწი, -წიანი, ს. გამოკანკალული, чопорный.
ბვირიანი, ს. თეგმარილა ან ქვაში, кварцъ; кремень, Бун. ლ.
ბიდალო (ბერძნ.), ს. ავთიონი, ცისონი, ნავის სამართი საჭე, руль.
ბიდინი, ს. სამწერლებელი, вѣеръ.
ბითიკა (ბერძნ.), ს. ჯაჯა მცირე კაცი ან მაიმუნი, карликъ; обезьяна; 3 მეფეთ. 10—22.
ბითონი (ბერძნ.), ს. მისანი ღმერთები, ქურუმი კერპთა, пиѳія, жрица, სამ. მოც. 16—16; სული ბითონი, духъ пророческій, гадательный, სამ. 16—16.
ბილენძი, ნ. **სპილენძი; ბილო**, ნ. **სპილო**,
ბილპილი, ნ. პირპირ, **ბილწება**, ნ. **ბილწება**.
ბილპილა, ს. სოკო, грузди, ნ. ჩ. ლ.
ბილპილი (სპარს.), ს. მგორგალა, перецъ.
ბილწი, ნ. ბილწი, ვისრ. 71; **ბილწება**, ნ. ბილწება; **ბილწობა**, ნ. ბილწობა.
ბინა, ბინაკი (ბერძნ.), ს. ღილი თაფში ხისა, бляхо деревянное, გამოსლ. 25 — 29; მაკ. 26 — 23; რიცხვ. 4—8.
ბინაში, ს. ზღვილი, морское перо, перпатка (раковина), Бун. ლ.; каракатица, ერისთ. ლ.
ბინაჭნი (ბერძნ.), ს. ზანგური, бѣглое письмо, оглавленіе книги.
ბინჩვი, ს. ნესტო, ცხვირის ხვრელი, ноздри.
ბიპო, ს. ბუზის ძლიერ მგზნებარი, муха кусачка, Бун. ლ.; кровопійца дождевой, ერის. ლ.
ბირად, ზზ. ზეპირად ან პირისპირ; изустно, словесно; лично; **ბირადი**, ზედ. თვისი, личный; **ბირად-ბირადი**, ზედ. ფერად ფერადი, მრავალნაირი, многоразличный, разнообразный, ფსალმ. 44—10; შავთ. 76; ერთბირადი რიცხვი, ე. ი. ჯამი, ჯუმლა, сумма, данное, **ბირად ბირადად**, ზზ. разнообразно, -განშუნებული, разукрашенный, შავთ. 76; ბირად ბირადთა მწერალთაგან, отъ различныхъ писателей; **ბირად ბირადობა**, ს. ფერად ფერადობა, разнообразіе, -შენობისა, разнообразіе строенія, ქამოთ. 21; -სამკაულისა, разнообразіе въ украшеніяхъ, ქამოთ. 172; **ბირადობა**, ს. პირზედ ღრმა, постоянство въ словѣ; личность, რ. ქ. ლ.
ბირ-ალმაზი, ს. მჭრელი, острый, **ბირ-ალმაზობა**, ს. მჭრელობა, острость.
ბირამიდა (ბერძნ.), ს. გოდოლი სამკუთხედ ან ოთხკუთხედ ქვითკირით ნაგები, пирамъ фигура და თავს შეკიწროებული, пирамида.
ბირაკი, ზედ. იხმარების უალრესობითად: უპირაკესი, первѣйшій, первенствующій, უპირაკესი მღვდელთ-მთავარი, первосвятитель, **ბირაკება** (ვ), ზ. ვ. პირველს ხარისხს ვაძლევ, давать преимущество, **ბირაკობა** (ვჭ), ზ. უ. ვუპირველესობა, первенствовать, (ვუპირაკები, -კე), ზ. თვ. ვუფროსობ ვის ზედმე, имѣть преимущество передъ кѣмъ.
ბირ-ალებით, ზზ. პირსხმით, пирогами, разинувъ ротъ; **ბირალებული**, осмѣянный; **ბირად-ალებული**, -მაგალ. თემთაგან პირად ალებული, непопулярный, სიბრძ. 88; -წყევლა, громко проклинать кого, ქილ. 126.
ბირ-ალმა, ბირ-ალმართ, ზზ. პირზეით, წინა-აღმდეგი ამისი პირქვე, лицемъ вверхъ; პირალმა დაეცა, упалъ на спину, т. е. лицемъ вверхъ; 1 ქრონიკ. 354, 382.
ბირ-ალმართი, ზზ. იგივე პირალმა; **ბირალმართი**, ს. -ძნელი ასავალი მთაზედ, крутой восходъ на гору.
ბირ-აქეთ, ზზ. ამპირეს, წინა აღმდეგი ამისი პირიქით, по сю сторону, **ბირ აქათი**, ზედ. აქეთი მხარე, по сю сторонній, გუჯ. 9.
ბირ-აშკაული, ზედ. პირ ღალრენილი, пирогъ разинувши ротъ, пасть.
ბირ-ბადე, ს. თხელი ნაქსოვი პირზედ გამოსაფარებელი ქალთა, вуаль, покрывало, ერისთ. 196.
ბირ-ბამბა, ს. მცენ. царскій скипетръ, медвѣжье ухо, Бун. ლ.
ბირ-ბენელა, ს. მცენარეა; бодрецъ раст. З. ფ. ლ.; черноголовникъ, ერის. ლ.
ბირ-ბენელი, ზედ. პირშავი, დამნაშავე, виновный, виноватый, ვეფხ. 1239.
ბირ-ბუცაური, ზედ. პირზედ გაბერილი, дутикъ, надутый.
ბირ-გამეხებული, ზედ. პირღალრენილი, ვეფხ. 517; разинувши пасть.
ბირ-გამქუშავი, ზედ. მრისხანე სახის მექონი, звѣрское, злое лицо.
ბირ-გათავებელი, ზედ. პირობის არ გამტარი, нарушающій слово, намѣнчивый.
ბირ-დაბდგომა, ს. **ბირ-წაყენება**, очная ставка, ბერძნ. 309.
ბირ და ბირ, ზზ. პირის პირ; პირად; лично, словесно; противъ, насупротивъ; ერისთ. 195; Бун. კ. 10, 189; **ბირ-დაბირება** (ვ), ზ. ვ. პირ და პირ ღაყენებ, противупоставлять, (ვუპირდაბირდები, -და), პირდაპირ ღაყენებები, წინა-აღმდეგები, противустоять, **ბირდაბირობა**, ს. განრისხობა, პირის პირ-მდგომარება, противуположность, (მიპირდაპირდები, -და), ზ. მიჩ. წინა აღმდეგი, воспротивишься, ты возстаешь противу меня.
ბირ-დაბსწავლა (პირ ღაბსწავლა), ზ. ვ. ზეპირად ღაბსწავლა, გავიზეპირებ, вытвердить, выучить наизусть, ვისრ.
ბირ-დაუბანელი, ზედ. უწმინდური, нечистый, нераха, мохрякъ.
ბირ-დაუდებელი, ზედ. შეუბეზღებელი, безъ доказательствъ; неподлежащій обвиненію.
ბირ-დაქცეული, ს. სნეული, სენი ხორცთ მჭამელი, ракъ внутренній (болѣзнь), სიბრძ. 98.
ბირ-დაღებული, ზედ. პირღრენილი, разинувшій ротъ.
ბირ-დაღრენილი, ს. გამოშტერებული, ჩერნეტა, розиня.

პირ-დაღმა, ზმ. პირქვე, на ницъ, вверхъ дномъ, კალა 35.

პირ-დაღმართი, ს. ძნელი ჩახვეული მთაში, крутой сходъ съ горъ.

პირ-დაღრენილი, ს. პირღრენა, разиня.

პირ-დაღროშილი და არა დაღვრემილი, задумчивый, ივერი. № 1, 37.

პირდაცული, воздержанный на языкъ.

პირება, ს. გვამოვნება, თანაწრი ხატი ბუნებისა, упостась.

პირება (ვპირებ, ვუპირებ, -რე), ზ. მ. განიზრახვა, მოვიწადინებ, ვიგულვებ, намѣреваться, имѣть въ виду, 2 ქორნ. 462; რას მიპირებ, что ты намѣренъ дѣлать со мною, სიბრძ. 132; ალექს. 154; (ვი), ზ. მ. გავურიგდები, პირობას გამოვართმევ, договориться, условиться, (ვუ), ზ. უ. პირისპირ ვსდგები; განვიგულებ, противустоять; намѣреваться, (ვპირდები, -დი), ზ. ვე. ალვუთქვამ, პირობას მივსცემ, обѣщать, მპირდები, ты обѣщаешь мнѣ, ს. პირობა.

პირეული, ზედ. დასაბამი, დასაწყისი, начало, წოველს წელიწადს პირეულზედ, въ началѣ каждаго года, დასტულ. 116.

პირველ, -ლად, ზმ. თავად, უწინარეს, წინ და წინ, впереди, во первыхъ, პირველად გახსენით ესრეთ, сначала скажемъ такъ, პირველადული წინა დადება, ლოღ. посылка (логич. т.).

პირველება, ს. პირი.

პირველი, ზედ. დასაბამი სათავლავსა შინა; უწინარესი ჟამთა, აღგილთა, წესთა, პატივით, გინა მიზეზით, первый, первоначальный; прежній, первобытный; главный; превосходный; სჯმ. 1—1; მატ. 19—23, 30; 20—8; 21—28; რომაელ. 1—8; პირველი ღღე კვირის, первый день недѣли, პირველი საათი, первый часъ, **უპირველესი**, самый первый, самый лучшій, **პირველიდგან**, ზმ. თავად, უწინარეს, сначала, იოან. 1—1; **პირველ-მოწაფე**, ს. უწინარეს სხვათა წამებით აღსრულებული, ვითარცა არხილაოსი სტეფანე, первомученикъ; **პირველება** (ვ), ზ. მ. პირველ ვჰყოფ, дѣлать что первымъ; **პირველ-თქმული**, ზედ. прежде сказанный, **პირველობა**, ს. უხუცესობა სხვათა ზედა, первенство, კანონ. 62, 141, 219; კატღ. 96; 1 ქორნთ. 296; (ვუ), ზ. უ. უხუცესობ, первенствовать, (ვპირველდები, -ლე), быть первымъ, (ვუპირველდები, -დი), ზ. ვე. პირველი ვჰხდები, стать первымъ, **პირველ-სახე**, ს. ღრმ. ძირი ღუქსთა, რომელნიც თვით არა ჰსჩანან მოგებულ სხვათაგან, არამედ სხვანი წარმოხდებიან მისგან, первообразный; **პირველ-სახეობა**, ს. первообразность, **პირველ-სახუკუნე**, ს. первое время, сначала вѣковъ, ბუკ. 15; **პირველ-შობილი**, ზედ. პირშო, შობით უხუცესი სხვებზედ, первородный, **პირველ-წოდებული**, ზედ. უწინარეს სხვათა მოწოდებული, ვითარცა მოციქული ანდრია, первозванный, 1 ქორნთ. 166; **პირველ-ხატი**, ზედ. პირველ სახე, первообразный, შატაფ. 173; **პირველძდელი**, ზედ. პირველი, უწინდელი, прежній, რუსუდ. 768. [и т. п.

პირ-ვიწრო, მაგ. ქოთანი, узкогорлый (кувшинъ

პირველ-სათქმელი, ს. წინა სიტყვაობა, предисловіе.

პირ-თეთრი, ზედ. აღალ - მართალი, წინა - აღმდგი ამისი პირ - შავი, невинный, правый, ზოგჯ. თეთრგვრემანი, бѣлокурый.

პირი, ს. განხმულობა პირისა ან შინაგანი მისი, ფსალ. 16—2, 4; 25—21; 1 ქორნთ. 336; ვეფხ. 753; 761; განხმულობა რასამე, მაგალ. ქოთხის პირი, ორმოს პირი და სხ.; პირის სახე კაცისა; მატ. 6—16; 17; ვეფხ. 888, შეხედულობა, გარეგანი სახე რისამე, მაგალ. პირი შენობის; ზედა-სართული, ზედა პირი; ფსალ. 1—4; მატ. 14—3; სიქმ. 17—27; სპირე სიმოსელთა; ნაპირი, კიდე, კიდური ზღვისა, მდინარისა, ჭურჭელთა; ვეფხ. 84, 83; ლეკსული ნაპირი მკვეთელთა მახვილთა, მაგალ. შუბის პირი, ცულის პირი; განუკვეთელი გვამი, სიქმ. 20—16, 28; 11, პირობა, სიტყვის დასკვნა, ვეფხ. 135; 865; ჯვარი, ხამუში, ხელი, მაგალ. ერთი პირი შუშაობა; ფარა, ჯოგი, ვითარ: ერთი პირი ცხვარი, ერთი პირი ღორი; და სხ; ротъ, уста: пасть; отверзтіе; лице, черты, окладъ лица; наружный, внѣшній видъ; поверхность; правая сторона матеріи; край, берегъ, сторона; остріе, лезвіе; лице, особа, персона; слово, условіе; пріемъ, пристѣсть; стадо; დანა პირს არ უბნის, ე. ი. მწუხარეებისაგან სიტყვა ვერ უთქვამს; и пожемъ не застанешь его сказать слово, მგლის პირი, волчья пасть, თოთონ ბატონმა თავის პირით ბძანა, самъ господинъ своими устами приказалъ; პირი დაიჭრა მუწუკმა, растворилась рана, პირით შენით განმართლება ჩვენი გამოვედინ, отъ устъ твоихъ да изыдетъ судъ мой, ფსალ. 16—2; ხორცით აღხდნა პირისა, разговѣться, პირწყალი მომცის, меня тошнитъ; სანამ პირში სული მიდგას, пока я живъ; ქვევრის პირი, отверстіе виннаго кувшина, ორმოს პირი, отверстіе ямы, მრგვალი პირის სახე, круглое лицо, პირი გზის მიაკვარეს, они направили путь; ქილ. 381; პირის ნაკვთი, черты лица; პირში ყურება, смотрѣть кому въ лицо, პირ შიწ დაღება, ე. ი. პირის მიწაზედ დაღება, пасть на ницъ, ქილ. 13; პირში თქმა, сказать кому въ глаза, პირის მარგალიტი, головной уборъ изъ жемчуга; ზამთრის პირი, начало зимы, პირით ქარძო ქარი, противный вѣтеръ, მატ. 14—24; პირითს მინავარდითა, ე. ი. თეთრითელ პირის სახითა, цвѣтущимъ лицемъ, ვეფხ. 327; პირი შენობისა, фасадъ строенія ერთ პირი სახლი, домъ въ одинъ свѣтъ, фишель; ორპირი შენობა, строенія въ два ряда; или домъ въ два свѣта; სოფლის პირს მინდვრები, поля противъ (деревни, ჩემი ოთახი ქუჩის პირს უყურებს, комната моя выходитъ окнами на улицу, პირი ქვეყნისა, поверхность земли, დარეჯ. 2—21; მაუდის პირი, лицевая сторона сукна; სამნის პირი, матерія для лицевой стороны одѣяла; ზღვის პირი, берегъ морской, ცულის პირი, лезвіе у топора, პირი ისრისა, ვეფხ. 818, остріе стрѣлы, გზის პირზედ, на краю дороги, 2 ქორნ. 535; სიკვდილის პირზედ იდგა, онъ стоялъ на краю смерти, რუსუდ. 525, ქარვასლის პირზედ

ლუქნი გავლე, въ лицевой части каравансарая я открылъ лавку, Вдоль пирвъ, у края ограды, ქილ. 692; ქალაქის პირსა ვსდგეთი ჩუენ стояли у окраинъ города, ლარგ. 2—96; შემოდგომის პირი, начало зимы, მარხვის პირი, эп пир мархвы; ხრონ. ბრონ. 28; 1 ქართლ. 248; ერისთ. 203; начало поста, ორპირად ლუწდა ჯარი, онъ поставилъ ему войско въ два ряда; ავსწვნ ალავით პირთამდის, обогатились добычею по горло; 2 ქართლ. 263; ცისის კარი პირთამდის მიწით აჰსთო, отверстіе крѣпостной двери было наполнено землею„ 2 ქართლ. 412; ერთი პირი ძილი წყალსაც მოუვა, въ очередь и рѣка засыпаетъ; эбд. 4—14; ერთი პირი შუშაობა, работа на одинъ присѣстъ; ერთი პირი ცხვარი, одно стадо овецъ, პირზედ შვიდი ცხვარი, со стада семь овецъ, დასტ. 58; შემწყნელი პირი, дѣйствующее лицо; რუსულ. 442; პირზედ ლუღეგრომელი, неустойчивый въ своемъ словѣ, მტკიცე პირი, честное слово, 2 ქართლ. 110; პირს ვაძლევ эп მოვსცემ, дать слово, обѣщать, ჩემი პირი პირია, ერისთ. 79, данное мною слово ненарушимо; ვინც ღალეცილას ამისი პირი ღა პასუხი ჩვენავარ, кто станетъ оное оспаривать у тебя, тому мы будемъ отвѣчать; გუჯ. 28, პირი ზავისა, условіе мира, 1 ქართლ. 207, პირი წერილისა, копія, ნუხის პირი, копія съ копіи; პირი ღვთისა, нерукотворенный образъ Спасителя, ცეცხლი პირსა ღმრთისა, сидѣть передъ огнемъ, ეგის პირშიაც ნუ ჩავვარდე, чтобъ ты не попалъ меня на зубки, რა სასუბრო პირია, ე. ი. პირით რა საუბრელი, стоитъ ли объ этомъ говорить, ვეფხ. 925; წყალმა ჩხირი პირზედ მოიღო, рѣка вскинула по верхъ щенку, დაპირეს ერსე პირი, ვეფხ. 135; ე. ი პირობა ღადეს, дали другъ другу обѣщаніе; პირში ვუყურებ, смотрѣть кому въ лицо, заискивать.

პირველ ხანდობითი, звательный падежъ.

პირიანად, чѣч. рисунокъ, порядочно, пристойно, порядокъ, выгодно купить, ვისრ. 45.

პირიანი, чеч. пирониан, мткицэ эман ныхъэмчеч, пиланан; вѣрный, постоянный; устойчивый, твердый въ своемъ словѣ, ვეფხ. 1089; მაგრამ ჩემი წყევა ღა გინება არა პირიანია, ვისრ. 175; проклинать и поносить меня не основательно; პირიანი კაცი, честный человѣкъ, პირიანი შური, неизмѣнная зависть, ვისრ. 175; **პირიანობა**, ს. მტკიცედ ღგომა თავის ნათქვამზედ, вѣрность, постоянство, устойчивость, твердость въ данномъ словѣ.

პირის-ამბობი, ს. მოქმედი ამბისა, кто разсказываетъ что, ქილ. 18.

პირის აშმა, სხ. პირის ღაღება, разинуть ротъ.

პირის ახსნა, სხ. პირის ღაღება, раскрыть ротъ.

პირის ბრუნება (პირს ვუბრუნებ, -ბრუნე), ზ. ვ. პირს ვუცვლი მაგალ. ცანისამოსს, вывернуть, напр. платье, პირ-ბრუნებული კაბა, вывороченное платье.

პირის გამოწყობა (პირს გამოვუწყობ, -წყე), ზ. ვ. გავლეს, точить, вострить.

პირის გასახსნელი, ს. ფიარეების შემდგომ. პირის გამოსხველებელი მიზეი; эп სამუქარი პატარძლისა, როდესაც თავის ქმარს პირველს სიტყვა გასცემს; плата за питье вина съ водою послѣ принятія Св. Таинствъ; подарокъ тещи, когда новобрачная первый разъ поведетъ разговоръ съ мужемъ, გაზეთი კვკ. 1854 წლ. № 98.

პირის გასველება (პირს გავისველებ, -ლე), ზ. ვ. ვიგემებ, გემოთი ვნახავ, отвѣдать; промочить горло.

პირის გახსნა (პირს გავიხსნი), ზ. ვ. ვიგემებ, გემოთი ვნახავ; გავიხსნილებ; отвѣдать; разговориться.

პირის დასაბუთი, ზედ. გასამტკიცებელი, обличительный.

პირის დაღება (პირს ღავღებ, -ღე), პირის ღაღება პირს ღავღერენ, ზ. ვ. პირს გავღებ, ღავღერენ, разинуть ротъ.

პირის დაჭერა (პირს ღავუჭირე, -ჭერ), ზ. ვ. პირს შევუკერავ, ღავაჩუმებ, გავამტკიცებ; зажать кому ротъ, уличить.

პირის თავი, ს. ხამგფო გამოსაღები ცხვირის эп ღორის ყოველზედ, ასზედ ერთი; подать съ стада барановъ, свиней, დასტ. 5, 80; გუჯ. 17, 33.

პირის თხოვა (პირს ვითხოვ, -ხე), ზ. ვ. პირისაგან გამოვართმევ, взять съ кого честное слово.

პირის მელვინე, ს. მცრიქფი, ღვინის მწნე, მეჭაშნიკე; დასტ. 106, винокурій, кравчій.

პირის მწნე, ს. ღვინის მიმრთმეკი მეფისა, винокурій, подающій царю вино.

პირის მიქცევა (მოვაქცევ, -ქცე), ზ. ვ. გარეშე ვაქცევ პირსა, გავრიღებ, отвратить отъ кого взоръ, ხარ. 27—15.

პირის-მოსართავი, ს. გარდასახდი ხასიძისაგან პატარძლის მორთვისათვის, плата, взимаемая съ жениха за уборъ головы его невѣсты въ день свадьбы; გაზ. კვკ. 1854, № 98.

პირის-პირ, ზზ. პირდაპირ, პირად; წინა აღგომად, განრეშეთად; გამოსლ. 33—11, იხილ. 17—13; лицемъ къ лицу, лично; противъ; ვეფხ. 479; პირისპირ გეტყვი, я прямо скажу вамъ, 2 ჯუღლი 5—3; პირისპირ ლაპარაკი, лично говорить съ кѣмъ, ქილ. 290; თუ პირის პირ შეგინობს, если кто кого въ лицо обругаетъ, სამ. ვახტ. 259; პირისპირ ბრძოლა, поединокъ, 2 ქართლ. 476; პირისპირ აღვსება ხარწუულისა, наполнить кувшинъ до верху.

პირისპირება (ვუპირის-პირებ, -რე), ზ. უ. წინა აღგეღგები; პირის პირ ვუმღგომარებ; противустоять, противиться; лежать, находиться напротивъ; რუსულ. 379; (ვუპირის პირები, -რე), ზ თვ. პირ ღა პირ ვარ; წინა აღვეღგები; лежать напротивъ; противиться; რუსულ. 475.

პირის პირობა, ს. პირდაპირობა, противуположность, პირის პირობით ომი შეუძლებელია, невозможно съ нимъ лично сразиться.

პირის ხანახვი, ს. სამუქარი სამჭრობისაგან როდესაც სახძლო ქალი პირველად იხილის; подарокъ

жениха, когда невѣста въ первый разъ снимаетъ съ лица покрывало.

პირის-სახე, ს. ნაკეთი პირისა, лице, окладъ лица.

პირის-საფერი, ზედ. შესაფერი, приличный, ან სათნებელი, льстительный, ქილ. 482.

პირის სახსნელი, ს. პირის გასახსნელი, ხაჭმელი, пища, ქილ. 362.

პირის ცკივილი, ს. ავადობა პირისა, молочница (болѣзнь).

პირის ფარეში, ს. შინაური მოსამსახურე, уборная комнатная вышивальщица, камердинеръ.

პირისფერი, ს. ტანადი ცხენი, бланжевый.

პირისფერობა (პირს ვუფერებ, -რე), ზ. თ. პირმოთნეობ, льстить.

პირისღრენა (ვღრენ, -რინე), ზ. ვ. პირს ღრენე, разинуть роть; оскалить зубы.

პირისჩვენება (პირს ვუჩვენებ, -ნე), ზ. ვ. წუქება, გაკიცხვინებ, давать потачку, поблажку, ქილ. 636.

პირის წამალი, ზარბაზნის ან თოფის ფალიზე მოსაყრელი წამალი, порохъ для затравки.

პირის წუალი, ს. სვინიდისი ან ნამუსი, совѣсть, стыдъ, честь; ფსან. 44, პირის წყალი გაშრომია, онъ потерялъ совѣсть, კალია 42.

პირის ხსნა (პირს ვიხსნი, ვიხსენ), ზ. ვ. პირს გავიღებ; გავიხსნილებ, раскрыть роть; разговѣться.

პირი ღრენია, ს. პირ-ღრენია; პირი ღუთისა, ს. პირი.

პირიქით, ზზ. იქითკენი, იქითა მხრისა; მის გარდ; по ту сторону; сверхъ того; პირ იქით სცილდეს, ს. პირი; პირ იქით გადაყრა, перебросить, პირი იქითა, ზედ. იქითა მხრისანი, заглад. ლექნი, по ту сторонній, 2 ქართლ. 401; გუჯ. 9.

პირ მარხვა, ს. პირი, 1 ქართლ. 248; ხროხ. ბრიხ. 29; ერისთ. 203.

პირ კეთილი, ზედ. მშვენიერი პირის სახით, красивый лицемъ.

პირმეტყველი, -ტყვი, ზედ. სიტყვიერი, მოსიტყვე, словесное животное, ქუფხ. 995, 1 ქართლ. 281.

პირმზე, პირმთვარე, ს. მზესავით ან მთვარესავით მშვენიერი, лучезарный, ქუფხ. 44; ლრეკ. 83; რუსუდ. 71; სიბრ. 32; красавецъ, -вица, პირმთვარე უფრო აბზარებიან ქალთათვის.

პირმკვახი სიტყვა, грубое слово, ქუფხ. 1402.

პირმოთნე, ზედ. მტრელი, მფერებელი; თვალღებითი, მიფერებითი; льстивый; пристрастный; **პირმოთნეობა,** ს. ტრელობა, მიფერება; თვალღება; прелесть; пристрастіе; ჩონგ. 28.

პირ-მოტეხილი, заглад. ქოთანი, კალია 9, горшокъ съ разбитымъ горломъ.

პირ მოხეული, заглад. ტრაბახობა, безстыдный.

პირ-მსუქანი, ზედ. პირ-სავსე, სრული პირზედ, полнолицій.

პირმფერებელი, ზედ. პირმოთნე, льстецъ.

პირმქისე, ზედ. გულ ნაკლული, недовольный, რუსუდ. 413.

პირმურალი, ზედ. ვისაც პირში სიმურალე ჰსდის; ავაზანი, ბოროტის მოუბარი, имѣющій вопючій ротъ; злоязычный.

პირმშვენიერი, ზედ. ლამაზი პირითა, красивый лицемъ, გალაკტ. 6—12; **პირმშვენიერება,** ს. სიმშვენიერე პირის სახისა, красота лица.

პირმშო, ზედ. პირველ-შობილი; უპირატესი სხვათა; первородный; старшій, პირმშო ძე, ე. ი. უფლის წული, старшій сынъ; ვიქრ. 3; მატ. 1—25; ფსალ. 84—27; **პირმშობება,** ს. უფროსობა, первородство.

პირ-მხიარული, ზედ. веселолицій.

პირ-ნათელი, ზედ. უშინკო, правый, невинный.

პირნაგვიანებრი, ზედ. პირგვიანელიანი, рябой.

პირ-ნაკი, ზედ. ავთვალიანი, дѣлецъ лихой, уродъ, некрасивый, ქუფხ. 1237.

პირობა, ს. სიტყვის დასკვნა, შეკრულობა წერილით ან ზეპირ; слово, обѣщаніе; условіе; პირობა მისცა, онъ далъ слово, პირობის წიგნი, контрактъ, договоръ, условіе письменное. პირობის დადება, условиться, **პირობა,** სზ. დაპირება, поручительство, намѣреніе. პირველ გაჭრისა პირობა, ე. ი. პირველად გარეთ გავრდომის დაპირება, по первыхъ; намѣреніе удалиться. ქუფხ. 387; (ვპირობ, -რე), ზ. ვ. გაპირებ, განვიზრახავ, намѣреваться, имѣть въ виду, მაპირობ წახდენასა, ты хочешь меня погубить; (ვუპირობ, -ბდი), ზ. უ. ვუწინამძღვრებ, предводительствовать, გამოსლ. 15—26; **პირობიანი, პირიანი,** ზედ. პირობის გამთავებელი, честный, твердый въ своемъ словѣ, პირობით, ზზ. დაპირებით, съ условіемъ; **პირობითი,** ზედ. სიტყვა, პირობის დამნიშნველი, условный, ან პირიანი, личный, წყობილ. 27.

პირობვანი, ს. პირობითი, личный, -ზმნა, личный глаголъ, ნაცვალ-სახელი, личное мѣстоименіе.

პირპირ, ზზ. სავსე კიდურებამდე, полно, до верху, თოში პირპირ მოაქვს წყალსა, рѣка несетъ на поверхности своей льдину; **პირპირი,** ზედ. სავსე, полный.

პირსავსე, ზედ. თავმოყრილი, полный, ქუფხ. 1552.

პირსაფერებელი, ზედ. პირმოთნე, льстивый, ქილ. 436.

პირსაცობი, ს. პირის დასაცობი, пробка, затычка.

პირსახოცი, ს. მანდილი პირის შესაწმენდი, полотенце.

პირსადგომა, სხ. очная ставка, ბერძნ. სამ. 339; (პირს ვუდგები, -დეგ), ზ. უ. პირში წუდგები, свидѣтельствовать глазъ на глазъ для улики.

პირსთქუმა (პირში ვეტყვი), ზ. უ. პირ ღ პირ ვეტყვი, გამხილებ, говорить кому въ лицо; ქილ. 186.

პირს მიდგმა (პირს მივუდგები, -დეგ), ზ. უ. პირში წავუდგები, стать къ кому лицемъ къ лицу; 2 ქართლ. 165.

პირს მოდგმა (პირს მოვუდგამ; -დგი), ზ. ვ. ავავსებ, наполнить.

პირსწორი, заглад. კაცი, ს. კაცი პირში მოქმელი, человѣкъ откровенный, прямой, **პირსწორედ,** ზზ. პირში თქმით, откровенно, прямо, ქილ. 568.

პირუბანელი, ს. პირღაუბანელი, неумывака.

პირუთნებელი, -ველი, -უთნეული, ზედ. უთვალ-

ღებო, თვალუბრალი, მიუკერძებელი, безпристрастный, **პირ-უთნეველობა, -ნებულობა**, ს. თვალუბრალობა, безпристрастіе.

პირუკუღმა, ზზ. პირგადმრუნებით; პირ-უკან; наизнанку, навыворотъ, ანტ. 4 — 32; რუსულ. 714.

პირუტევი, მცენ?

პირუტყუი, ს. უენო ცხოველი მზეცი ან ხვასტანგი, безсловесное животное, скотъ, скотина; პირუტყუული საქმე, ზეღ. звѣрскій поступокъ, ქილ. 560.

პირ-ფარო, ზეღ. პირპრტყელი, პირმოგანიერო; პირღიდი, მაგალ. ქოთანი; плосколицій; широкогорлый (кувшинъ и т. п.).

პირ-ფერობა, ს. პირმოთნეობა, лесть.

პირ-ქარი, ს. წინა აღმდეგი ქარი, противный вѣтеръ.

პირ-ქარცი, ზეღ. ფერწახული, ფერმკრთალი, ჩაფითრებული, блѣдный.

პირ-ქვე, ზზ. პირღმობით, დაცემით, на лицъ, ницъ; ничкомъ; ფიზიკ. 37; რუსულ. 875; პირქვე დავეცემი, пасть на лицъ, ქად. 144; პირქვე დავამხობ, повалить на лицъ, **პირქვე მუწუკი**, апостема, ე. ი. შიგნიდამ მუწუკი.

პირქვეტა, ს. ხელი ქარქვეტა, **ბურბურა**, дурнонахучникъ, ბუნ. ლ.

პირქუში, ზეღ. თავით ჩამოყრილი, მწყრალი, угрюмый, суровый, პირქუშად პასუხი უგო, онъ отвѣчалъ ему сурово, ვეფხ. 1153.

პირქუში, ს. სალოცავი უშაფთ, божество Шиавовъ.

პირ-ღია, ზეღ. დაუხურავი, незакрытый, სამ. ვახტ. 256.

პირ-ღნიოში, ზეღ. ავპირი, ავენა, злоязычный.

პირღოი, ს. გოლორი, მამათ ცხ. 8, 93; кузовъ.

პირ-ღრენია, ს. ცეცი, გამოშტერებული, ხეტი, звѣвака.

პირ-უვავილარი, პირ-უვავილიანი, ზეღ. პირნაყვავილარი, рябой.

პირ-შავი, ზეღ. შავ-პირიანი; ღამნაშავე, გამტყუვნებული, черноликій; виновный, пристыженный; ალბ. 18. **პირშავობა**, ს. დანაშაულობა, виновность.

პირ-შემდებელი, ზეღ. პირში მოქმელი, обличающій.

პირ-შენახელი, ზეღ. მოპატებულის არ მოქმელი, сдержанный, ქილ. 247, 423, 526, 643.

პირ-შეუქცეველი, ზეღ. მაგალ. სპა, стойкій, 1 ქრონღ. 247.

პირშექცეული, ს. მაგალ. გოლორი, ე. ი. თევზთ სახელირო გოლორი, верша, кошъ для ловли рыбъ и раковъ.

პირშუშხა, მაგალ. ღვინო, ზეღ. შიგუჩій (вино).

პირ-შუშხა, ს. მცენარე, хрѣнъ, ნ. ნ. ლ.

პირწაგარდნილი; -მამა, онъ весь въ отца, онъ вылитый въ отца.

პირ-წმინდა, ს. მცენ. ночечуйникъ, раст. ბუნ. ლ. 3. ე. ლ; горчакъ, ერისთ. ლ.

პირ-წუალი, ს. გულის რევა, ზიღვა, тошнота; -მომდის, тошнитъ меня.

პირწუალი, ს. ნამუსი, совѣсть, стидъ, პირწუალიანი, ზეღ. совѣстливый, честный; ალბ. 61.

პირჯუარი, крестное знаменіе.

პირ-ჯუარის-წერა (პირჯუარს ვიწერ, -რე; მღაბ. პიჯუარს ვიწერ, ზ. უ. პირზედ გამოვისახავ ჯუარის სახეს, креститься.

პირ-ხმელი, ზეღ. პირზედ გამხდარი, худой на видъ, ვეფხ. 1057, 1071.

პიცავი (ხოშკ.), ს. სავედრებელი წერილი უღრესობაში, просьба, წმინდა გიორგის ცხორ.

პიცალო, ს. შეურევნელი მეცალი, чистый металлъ, безъ примѣси, ნ. პეცალი; **პიცაბში**, ნ. **პაცაბში**.

პიცნა, პიცნაკი, ს. მცენ. мята, მაკ. 23 — 23; ბუნ. ლ; პ. ფ. ლ; ნ. ჩ. ლ; **-გპრეული**, дикая мята, ერისთ. ლ; პიცნა ბალისა, мята русская; პიცნა წყლისა, душица полевая, ერისთ. ლ. ვირის პიცნა, конская мята, ერისთ. ლ

პიცო, პიცვი, ს. ფიჭვი, хвойное дерево, сосна, пихта.

პიკუვარი, ნ. პირკუვარი.

პკურევა (ვა), ლეკურ. 16—14; **პკურება** (ვა), ზ. მ. ვახკურება, დავსცვარავ, დავხეინკლავ ხოცოთი, ებრ. 9—13; ვეფხ. 304; 1356; кромить, окроплять, обрызгать.

პლაკა (ბერძნ.), ს. ფიქალი ქვისა, გინა მეტალლისა; თვითო გვერდი სკამისა ხოებისა, ერთად ჩაწყობილი სამგზრდავად; ხოებისა ჩამოსახსნელი, плита, металлическая доска; разбивка печатнаго листа на страницы; марзаны; პლაკების ჭრა ან დაჭრა, ე. ი. გვერდებად დაყოფა ჩაწყობილის ხოებისა; верстать, разбивать на страницы печатное.

პლაკუნტი, ს. ნაზუქი, слобый хлѣбъ.

პლანეტა (ბერძნ.), ს. ცთომილი ვარსკვლავი, планета.

პლანი (ლათინ.), ს. გეგმა, მოხაზულობა შენობისა, планъ.

პლატე, ს. წვრილი ჭიჭყინა თევზი, мелкая рыба, სამ. ლ; ბუნ. ლ.

პლეადი (ბერძნ.), **პლიადი**, ს. კრებული ვარსკვლავთა, звѣзди, იობ. 38—37; плеяды (созвѣздіе).

პლიკა, ნ. პლაკა.

პლუტა (რუსულ.), ს გაიძვერა, უშმაკი ან გაქნილი კაცი, плутъ, ანტ. 2—41.

პობა (ვაპობ, ვაპე), ზ. მ. ვხეწ შეშას; ან გაგაპობ წყალსა ნაჩხით, рубить, колоть дрова, ნავი წყალს აპობს, корабль разсѣкаетъ воду, 1 ქრონღ. 148; მფრინველი აპობს ჰაერსა, птица разсѣкаетъ воздухъ крыльями, (ვიპობი, ვიპე), ზ. მ. გავიხეწები, колоться, **პობილი, ნაპობი**, მიმღ. колотый, ვარდი პობილი, роза распустившаяся, ვეფხ.

პოგვირიონი, ლიგვირიონი უნდა, იქ ხახე; გამოსლ. 28—4.

პოდირი, ს. პალტოკარკის მაგვარი წამოსახსნამი, შიფთ. 37; мантія, მარკ. 1—50.

პოდნოსი (რუსულ.), ს. სინი, ლაბაკი, подносъ, ანტ. 1—7.

პოეშა, ნ. პოეშა.

პოეზია (ბერძნ.), ს. მესტიხობა, მოლექსეობა, ენა

მჭვრობა; поэзія; **პოემა**, ს. კალექსილი თხზულება, поэма; **პოეტი**, ს. მწერალსა, поэтъ. **პოეტობა**, ს. მოშაირობა, стихотворство, ერისთ. 29; ჩონგ. 17; **პოეტიკური**, ზედ. სამოშაირო, поэтическій.

პოვება (ვჰპოვებ, ვე. ვიპოვებ, -ვე), **პოვნა** (ვიპოვნი, -ნე), ზ. მ. ამოვიგებ დავარგულსა, ვიშოვნი; მოვიპოვებ, გამოვიჩენ; найдти, сыскать, обрѣсти; открыть, изобрѣсть; ფსალმ. 16—3, 36—10, 36; 106—4; შატ. 17—27; მარკ. 11—2, 4, 13; ვისრ. 171; სამ. 5—22; 13—27; ვერა კაცსა ვერ უპოვნია ჩემი გული სნება, ვისრ. 199; никто не нашелъ моего сердца; ვიპოვნი ვისისამე გულსა, найдти въ комъ сочувствіе; ჩონგ. ჩემი ნება შენგან კიდე არავის ეპოვნა, ты одинъ только нашелъ во мнѣ сочувствіе; ვისრ. 169; ვიპოვნი დროსა, найдти время, სანრიყვით ბედს ვერ იპოვნი და თუ ბედმა გიპოვა, ვერ მოიხმარებ, невѣжествомъ не найдешь счастья, а если счастье найдетъ тебя, то ты не съумѣешь онымъ воспользоваться; (მიპოვებ, -ვე, მიპოვნი, -ნე); найдешь меня, или найдешь для меня, და ვერა პირი უპოვეს, დარეჯ. 2—13; ვერ დაიკვრიეს, договорились, не могли согласить; (მიპოვებ, -ვე), ზ. მიმ. ты найдешь меня, გპოვნეს, найдутъ тебя, (გიპოვნივარ, გიპოვნიხარ), ზ. მიმ. ты нашелъ меня; я нашелъ тебя; ვეფხ. 235; (ვუპოვებ, -ვე), ზ. მ. ვუშოვნი, ამოვუგებ, найдти кому, ალბ. 92; ვუპოვნი მიზეზს, найдти причину; (ვიპოვები, -ვე), ზ. გნ. მოვიშოვები, находиться, быть находиму. მეტალნი მიწაში იპოვებიან, металлы находятся въ землѣ; 1 ქართლ. 382; (ვპოვები, -ვე), ზ. თვ. მოვეპოვები; ვერჩი, ვჰპორჩილობ, ვჰპუები: находиться, быть находиму; იხილ. 61—1; ალექს. 71; повиноваться, слушаться, სიბრ. 40; არა ფერში ეპოვება, ни въ чемъ не слушается, იმედი არ ეპოვებოდა მორჩენისა, онъ ненаходилъ надежды спастись; ქილ. 295, და შე გეპოვო თქვენ, и вы найдете меня, 2 კორ. 12—19.

პოვნა, სხ. მოპოვება; нахожденіе, открытіе; изобрѣтеніе.

პოვერენია (რუსული), ს. რწმუნებული, доѣренный, доѣрія. 117; პოვერენიობა, ს. რწმუნებულება, довѣріе, კაცია. 118.

პოვნიერი, ზედ. ქონებიანი, ქონების პატრონი, შემძლებელი, зажиточный, состоятельный, მარკ. 2—144; 2 სჯული. 33—14; **პოვნიერება, -რობა**, ს. შემძლებელობა, зажиточность.

პოვნინება (ვი), ზ. მ. ვაშოვნინებ, ამოვაგებინებ, заставить отыскать, ვისრ. 21; ანტ. 4—21.

პოზნამა, ს. ჩონგური, ქონი, сальникъ, მხედ. 3—22; დაბეჭდილის დაბადებაში არ იპოვება ეს სიტყვა.

პოლიელეოზ (ბერძნ.), ს. ღიდი სამადლო. большой поденѣчникъ.

პოლიტიკა (ბერძნ.), ს. მოქალაქური ცხოლობა; სამოქალაქო ყოფა-ქცევა, политика.

პოლიტიკოსობა (ვჰ), заниматься политикою, წიგნი ცხოვრ. 357.

პოლიცია (ბერძნ.), ს. განმგეობა კეთილ-წესიერებისა, полиція.

პოლკი (რუსულ.), ს. გუნდი მეომართა, полкъ.

პოლოტიკი, ს. სამკერდე ჯაჭვები, нагрудникъ (военный доспѣхъ); დარეჯ. 14; ქილ. 601.

პოლტი, ს. კორნაკი, ჭრილის ან ღორის ვეგი, дикій кабанъ, бабка.

პოლუსი, ს. ქვეყნისა ან რომლისამე ხვედრის ღერძის თავი, полюсъ, ბუნ. კ. 171; დეოლ. 5.

პომპა, ს. ცუმბო, насосъ, ფიზიკ. 79.

პონგინი, ს. ზუმილი, улитка, სამ. ლ. ნ. ნ. ლ. ბუნ. ლ; სალაფსი ჭკვის, гребешокъ; раковина Венеры; ერის. ლ.

პოპინება, სხ. ცხენის დავაჯება, ласкать, гладить лошадь, სამ. ლ.

პოპლიკა, ს. ამითა ან წყვრ ულვაშით მელოტი, лысый; სამ. ლ.

პორტაიტისა ღვთის მშობელი, ს. კარისა ღვთის მშობელი, образъ Иверскія Божія Матери, ცნობ. 36.

პორტოგალი, ს. ფცენ. апельсинъ, ცნობ. 59.

პორფირი, ს. султанка лазоревая, ერის. ლ.

პორფირი (ბერძნ.), ს. მეწამული სამეფო მანტია, порфира, ქებ. 3—10; პორფირის ქვა, порфиръ или порфировый камень, სამ. ლ; ნ. ნ. ლ; ბუნ. ლ. **პორფირისანი**, პორფირისანი, порфировосный, შაჯან. 41; ბერძ. სამ. 25.

პოტკო, ს. კაკაბთა ან ხოხობთ მახე, сѣть для ловли фазановъ, სამ. ლ; ჩ. ლ. ნ. მახე

პოტინება (ვუპოტინებ ხელებს), ზ. მ. ხელით ვეთამაშები, простирать руки къ; ჩონგ. 93.

პოულობა (ვჰპოულობ), ზ. მ. ვიპოვნი, находить.

პოჩი, ს. ბალხიანი მოკლე რიგი ირემთა, თხათა, недолгій хвостъ козій, оленій и т. п.

პოჭოჭკიკი, ს. თეძოს თავის სანერწყავი ძვალი, мышелокъ (кость); ბუნ. ლ; სამ. ლ.

პოხილი, პოხიერი, ზედ. მსუქანი; ნაყოფიერი; ახალი, მაგალ. ზეთი, კარაქი; ნოყიერი; тучный, жирный; плодородный; свѣжій (о маслѣ); сытный; დან. 21—13; ფსალ. 21—12, 29; 67—15; -მიწა, тучная земля, -ხვანკვანგი, тучный скотъ, პოხიერი ზეთი, свѣжее масло, 91—10; მთა პოხილი, тучная, 1 ქართლ. 274; პოხიერება, ს. სამსუქნე, ნაყოფიერება, тучность; плодовитость.

პოხნება (ვჰპოხნები, -დი), ზ. ვე. ვჰხუქები, тучнѣть, жирѣть.

პრაკტიკა, ს. საქმითი სწავლა ან ხელოვნება, практика, ლოც. 13, 35, **-კული**, практическій.

პრანჭვა, ს. кривлянье; ужимки; (ვიპრანჭები, -ჭე), ზ. ვ. ვიგრიხები, ვიბერები, кривляться, жеманиться; პრანჭვია, выпускная кукла, კოკობ-ზიკა.

პრასა (ბერძნ.), ს. ფცენ. лукъ порей, რიცხვ. 11—5; ბუნ. ლ; პ. ფ. ლ; პრასა გარეული, ფცენ. сковорода, ერის. ლ. **პრასიანი**, ზედ. поревный.

პრასი, ს. კურო, бычокъ, დაუკოლები ხარი, нехолощенный быкъ.

პრასიკურო, ს. ქვეწარმავალია ერთი?

პრასწი, -დასცა, пукнулъ, ხუმრ. 50.

პრასტინი (ბერძნ.), ს. სამფოფი ადგილი; сам. ლ; ქრისტ; мѣстопребываніе.

პრაფერანსი (ფრანც.), ს. преферансъ.

პრელატი (ლათ.), ს. ეპარქიოზი ფრანგთა, прелатъ.
პრეწა, ვიპრენ ტუჩს, поднимать носъ; ѵипрѣщѣни, жеманиться.
პრეტორი (ლათ.), ს. მხედართ მთავარი, ქალაქთ მთავარი, преторъ.
პრიალი, სხ. горѣніе съ шумомъ, (ვჰპრიალებ, ლე), ზ. უ. ვჰპრიალებ, пылать, горѣть, (ვიპრიალებ, -ლე), ზ. მ. -ვიხოებ, жечь, сожигать.
პრიანი, ზედ. შეღარ. ხარისხი უპრიანე, хорошо, пріятный, აღბ. 95.
პრიანება (ვიპრიანებ, -ნე), ზ. მ. მოვიხლოებ, მოვიწადინებ, захотѣть, пожелать; ღმერთმა იპრიანა, Богу угодно было. 2 ქრონ. 259; (ვიპრიანებ, -ნე), ზ. თვ. ვისიამოვნებ, ѵიწადინებ, пріятно мнѣ, угодно мнѣ; სჯ. ვიხტ. 155; (მჰპრიანებ, მჰპრიანა), ზ. მიწ. უკლესიაში: მჰწადინებ, მინდა, მნებავს, угодно мнѣ, желаю; სჯ. ვიხტ. 1; შესად. გ. მ. სჯ; გორგ. 301; რა გჰპრიანებით. что вамъ угодно.
პრიკაზჩიკი (რუსულ.), ს. სოჭარი, приказчикъ.
პრიმატი, პრიმატი (ლათინ.), ს. პაპის მოადგილი უპირატესი მღვდელ-მთავარი, римскій папскій посолъ въ Византіи; примасъ.
პრკალი, ს. პრწყალი, ხიწვი მეტალთა, фурнитъ, изѣяніе.
პრკე, ს. პრკე ღვინის ობი, плесень вина, სიბ. ლ.
პრჩე, მცენ. продольный грибъ, ерик. ლ.
პრჩენა, ს. პრკენა, მცენ. პრჩენა, ოლე, პანკაჭაში, яѣсная груша; ნ. ჩ. ლ.
პრობა (ლათინ.), ს. გამოცდა, განსინჯვა; проба, опытъ, **პრობის მართვა** (პრობას ვჰმართავ), ზ. მ. ღრეჭლის გავასწორებ, читать корректуру, პრობის მმართველი, корректоръ.
პრობკა (რუსულ.), ს. პირის საცობი ხისა, пробка; პრობკის მუხა, პრობკის ხე, дубъ пробковый, ბიგრ. ბიტ. 143.
პროვაცკის საბანელი, ს. ეხოვართ საბანელი, სადაც ებრაელნი განბანდნენ სამწუთოდ შესაწირავსა ზედრს, овчая купель; іоанн 5—2.
პროვინცია (რუსულ.), ს. თემი, მაზრა, провинція, მარკ. 1—119.
პროზა (ფრან.), ს. ამბად დაწერილი მოთხრობა, проза. განმ. თ. ვეფხ. 7.
პროკლემა (ბერძნ.) ს. წინ ჩამოგდება, საპრაკტიკო წინადადება მოქნე აღმოჩინებისა, проблема, задача.
პრორი (ბერძნ.), ს. ხომალდის თავი, ან წინა, სადაც ჰგზის მეპრორე და ატარებს ნავსა საჭიროს, носъ, передняя часть корабля.
პროსოდია (ბერძნ.), ს. ნაწილი ღრამმატიკისა, რომელიც ასწავლის მართლწერასა და კანონიერ გამოღებასა ლექსთა; просодія, правильное произношеніе слова, ნიშანი პროსოდიისა, удареніе въ просодіи, ნ. ჩ. ლ.
პროსკომია (ბერძნ.), ს. პირველი საქმელი, შესაწირავი წიგნისა; предисловіе.
პროტი, благочинный монастыря, მამასახლისი მონასტრისა, წათ ცხ. 422.
პროტოდიაკონი (ბერძნ.), ს. მთავარ დიაკონი, протодіаконъ.
პროტონოტარი (ბერძნ.), ს. არხივოტარი, მთავარ ნოტარი, главный нотаріусъ.
პროტოსინგელი (ბერძნ.), ს. ტომ. 174.
პროტოპოპი, პროტოიერი (ბერძნ.), ს. ღეკანოზი, протопопъ, протоіерей.
პროში, ს. უგვანი ტუჩები, губы отвисшія.
პრპენი, ნახე **ბრპენი**; **პრტუელი**, ნახე **ბრტუელი**.
პრწკალი, ს. ხიწვი, ფურჩი მეტალთა, плева металла или камня, -ლობიოსი, оболочка у бобовъ; სამწ. 105.
პრწკენა (ვუპრწკენ, -წკინე), ზ. მ. ვუჩქმეტ, ущипнуть.
პსიხი (ბერძნ.), ს. სული კაცისა, ანგელოზი და მნებაველი. душа, კალენ. ანტ. 61, 248.
პსიხოლოგია, ს. ცნობა მეშვიდეურთა სიზმრაღლე; სწავლა კაცის სულისათვის; психологія, ლილ. 35.
პტული (სომხ.), ს. ნარუჯი, ახალი ხილი; უცხო რამ ახლად შემოღებული; свѣжіе фрукты; новизна, рѣдкость; წვიმ. 55; მცენ. ფერის სულა, баранчики, ერის. ლ.
პტუელი, ნ. **პრტუელი, პტუელება**, ნ. **პრტუელება**.
პტუენა, ს. მცენ. лоховая груша, ერის. ლ.
პტუვნა, ნ. პტყვნა.
პტუენა, ს. მცენ. лоховая груша, ბუნ. ლ.
პუბლიკა (ფრანც.), ს. ხალხი, სიზოგადობა, публика.
პუვება (ვეპუვები, -ვე), ზ. თვ. პატივსცემ, უსმენ, уважать, слушаться, ставить кого во что, არას ეპოვება, онъ не ставитъ его ни во что.
პუმპული, ს. ფურძენი, ნ. ფურძენი.
პუმპული, ს. დასკვნობა ნესტი, канталупка, ბუნ. ლ. колоцинтъ, ერის. ლ.
პუნგია, ს. თაფლი მოდულებული და გაყინული საგვნეცად; თაფლით ან შაქრით ნამზადი ნუში, ნიგოზი; ალვა; медовикъ; обсахаренные фрукты, напр. миндаль, орѣхъ, и т. п.; ნ. ჩ. ლ. ქილ. 202.
პურადი, ზედ. სტუმარი მოყვარე, პურმარილიანი, პურად უხვი, хлѣбосольный, гостепріимный; -კაცი, хлѣбосолъ, პურად ძვირი, нехлѣбосольный, скупой; **პურადობა**, ს. სტუმართა მოყვარება, პურადუხვობა, гостепріимство, (ვჰპურადობ, -დე), ზ. უ. гостепріимствовать.
პურაზკია, ს. მეგრ. პრასა, лукъ поррей, ერისთ. ლ.
პური, ს. ფიცად ნამცხვარი ფქვილისაგან; ან ყველაფერი, ვინ მოუმკია; სიზრდელი; хлѣбъ; пища, пропитаніе; хлѣбъ въ зернахъ, пшеница; პური სკუთრად ეწოდების გაფუვებულსა ნაშით და მარილით ზავებულსა ნამცხვარსა ხორბლის ფქვილისასა და უხაშო და უმარილო ნამცხვარსა ხმიადი; სახენი პირველისა არიან; წინა პური, უკანა პური, ბელის პური, ცვიცა, არა ცვიცა, კვერი, კიკალა პური; კუტი, ლავაში, ლოლო, ორცხობილა, საგარეჯო, ქვაბრიწოვანი, ჯვრული, ფუნთუში; სახენი მეორისა არიან: ბლარჯი, ბაღმა, გომბეჯი, ლელეგო, შაფარხვალა, ხვეზა, ხეზელი ან ღვეზელი, ხვოხანი; კვალად ზავებულნი ერთობით, ზეთით, ხძით, კვერცხით, ტკბილით რითამე არიან: კუპატი, კოლოვირდი, მსუნეული, ნახუქი, პალეკუნატი, ფოფხი, ქალა, შაქრის პური, ხავერი; ხინკალი; და სხ. ქერი-

საკან ნამცხვარს პურს ეწოდებიან: **ქერისპური**, და ფქვილისა და სიმინდისას: **მჭადი**; **თაფლის პური**, ე. ი. გოლი ან კიპრუქი თაფლისა, сотовой медъ, сотъ; ღვინის ყანის პური, ржаной хлѣбъ; თეთრი პური, бѣлый хлѣбъ, შინაური პური, домашній хлѣбъ, პურის გული, мякишъ, პურის ყუე, горбушка, პურს მიირთმევენ, они кушаютъ; ლუკ. 14—16. 17; 20—46; **ყვავილის-პური**, ე. ი. პური ყვავილისა, хлѣбъ съ крестомъ, которымъ благословляютъ новобрачныхъ; კავკ. კავკ. 1854 წ. № 98; პურის ცომი ან ცომი პურისა, хлѣбное тѣсто; закваска; ან ხაში, закваска; закваска хлѣбная, **პურის წვენი**, ე. ი. კონწილი, дрожжи пур, сушъ хлѣбный, хлѣбъ съ водою, **პურის-ცომა**, ს. მცენ. მანრუხა, ხენდრო, გოლარა, клубника, ერისთ. ლ; ვ. ფ. **პურის-მწე**, ს. ზედ მწეველი ხორბლისა, ან ფქვილისა, смотритель хлѣбныхъ магазиновъ; **პურის მტე**, პურის მტეობა, ნ. მტე; პურის უფალი, ს. მასპინძელი, მსტუმრე, кто угощаетъ гостей, распорядитель стола; იოან. 2—8. **პურიანი**, ზედ. პურის მომცემი, ხარჩოიანი, სარგოიანი, хлѣбный, **პურის ჭამა**, ე. ი. სალილი, ვახშამი, ѣсть, т. е. обѣдать, ужинать, закусывать, **პურ-მარილი**, ს. სტუმართ მოყვარეობა, хлѣбъ и соль, **პურ-მარილობა**, ს. სტუმართ მოყვარეობა, хлѣбосольство, **პურობა**, ს. სალილი, სერი, წვეულობა, სტუმრობა, ნადიმობა, დარბაზობა, მასპინძლობა, пиръ, пиршество; гостепріимство; ეფუძ. 56, 1546; 1116; რუსუდ. 200, 374; 1 ქართლ. 110, 308.

პურკაცა, ს. ნავი ერთგვარი, родъ водоходнаго судна, ნ. ჩ. ლ.

პურტი, ხაზ. 12?

პუჭპუჭა, ს. მცენ. ტიტა, тюльпанъ, ბუნ. ლ; шумяникъ, ერის. ლ.

პუჭურიკი, ს. დიდი ქინქლა, комаръ, ბუნ. ლ.

პურობა, სს. держаніе въ рукахъ; владѣніе; (ვჰპურობ, ვჰპყარ), ზ. ვ. ვჰფლობ, ვუფლებ, ვჰმფლობელობ, ვჰპატრონობ, владѣть, (ვიპურობ, ვიპყარ), ზ. ვ. მაგალ. ჭკუას, გონებას, сосредоточить свое вниманіе на; ვიპურობ პატივსა, оказывать почтеніе, уваженіе; ვიპურობ ყურადღებასა, находить изъянъ, სამ. მოს. 41, (ვიპურობ, ვიპყარ), ზ. ვ. ვიჭერ, მიჭირავს; ღვიჭერ, ღვიმონიებ; ღვიპატიმრებ, ღვიტყუსლებ, შევიპყრ; взять въ руки, держать; овладѣть, занять; содержать въ заключеніи; содержать, ლაბან. 39 — 11; მარკ. 12—13. 15—5; მარკ. 7 — 8; საქმ. 3 — 10; 27—41; 2 ქართლ. 298; მოხვს ხამ. 30; ხელით იპყარ, возьми въ руки; ქილ. 547; თვის თან იპყარ, оставь при себѣ, გორგ. 132; ვიპურობ უბეში, ხიბან. 60, держать за пазухой; ვიპურობ გონებასა, размышлять, ალექს. 116; (მიპურობ, მიპყარ), ზ. მიჭ. მიჭერ, დამიჭერ ты удерживаешь меня; ты ловишь для меня; ქილ. 195; მიპყრავს, მიპურიეს, владѣю, გუგ. 29; ანდრ. 39; (ვუპურობ, ვუპყარ), ზ. მიჭ. ვუჭერ, ღვუჭერ, хватать, держать, ვუპურობ ხელსა, взять за руку, საქმ. 3—6; 22—10, 11; ეზრ. 8—9; იხილ. 45—1; ვუპურობ ყურსა, внимать, слушать, ვეფხ. 51; იგავი. 5—1; ვიხრ. 155; უპყარ ხოლო, возьми за конецъ, გამოსლ. 4—4; პურობილი-ვარ, я арестованъ, заключенъ; ლაბან. 40—3; (ვუპურობი, ვუპყარ), ზ. თვ. მოვუფლევი, обходиться съ кѣмъ ласково, суровс **პურობილი**, მამ. ღაჭრილი; კრული, პატიმარი; შეკრული ჯაჭვ; взятый; заключенный; узникъ, невольникъ; მატ. 27—16; მარკ. 15—6; საქმ. 23—18; **პურობილება, -ლობა**, ს. პატიმრობა, ტუსაღობა, арестъ, тюремное заключеніе; იერემ. 52—33; მარკ. 2—45; ქილ. 692.

პჭვალი, ნ. პჭვალი.

პჭუვიალი, ს. ბრჭყვიალი, блескъ, ბუნ. ჯ. 143.

პწუალი, სხზ. 26, ნ. **ბრწუალი**.

ჟ

ჟ, არის უხმო ასო ქართულის ანბანისა, წოდებული ჟანი; რიცხვში დასთვლისა ოთხმოც-და-ათსა; ფულის ანგარიშში, ნიშნითურთ ჟ, ოხმოცდა ათს თეთრსა; წვრილის ფულის ანგარიშში 18 ფულსა, ან $4^1/_2$ ბისტსა ან $1^1/_2$ შაურსა, ე. ი. ცხრა კოპეიკსა; ქარაგმიანი ლეკსნი ამ ასოთი იწყებან: ჟე, ე. ი. ჟამსა.

ჟ, იხმარების ნაცვლად ზ, ნაცვლად ჟ: ერი, ჟრიე; ერი, ჟრიე ან ბერი.

ჟავი, ნაწ ჟავი.

ჟალი, ზედ. მოწითალო, іолый; синевато-красный, фіолетовый цвѣтъ, ნ. ჩ. ლ.

ჟამად, ზზ. დროებითად; ზოგჯერ; временно; иногда; **ჟამად-ჟამად**, ზზ. დრო-დროებით, ხანდახან; დროებითად, კერძოდ, иногда; по времена; на время, რომელთა 11—25, 26; **ჟამადი**, ზედ. დროებითი, временной, **ჟამადი, -დინ**, ზზ. დრომდინ, до времени; ვეფხ. 1052.

ჟამება (მიჟამე), ждя меня, ქეთევ. ცხოვრ.

ჟამ-გამოცდილი, ზედ. ძლე დაოვნებული, опытный, რუსუდ. 642.

ჟამ-გარდასრული, ზედ. დრო-გამოვლილი, прошлое время, რუსუდ. 182.

ჟამეული, ზედ. დროებითი, временной, **ჟამეულად**, ზზ. დროებითად, временно, 1 ქართლ. 158.

ჟამი, ს. დრო, ხანი; ოცდა მეოთხედი ნაწილი ღამისა, საათი; საუკუნო, საათი, ჟამის ან საათის ნათლობისა ეწოდების **წენტილი** ან **რუბი**; წენტილსა აქვს 15 **წამი** ან **მინუტი**; **წამსა** აქვს 60 **წუთი** ან **სეკუნდი**; ნახევარ წუთი არს ერთი **კეში**, ნახევარ

კესი 1 **მაზი**; ნახევარ **მაზი** 1 **არდი**; ნახევარ **არდი** 1 მეფი, ნახევარ **მეფი** 1 წენი; ნახევარ წენი 1 **ვაფე**; ნახევარ ვაფე 1 **ბლიში**, ნახევარ ბლიში, **ნივითი ან ნვინი**; ამისაგან ჩანს რომ ერთი ვაფე არის ცერცილა ნვინი მეოთხედი ცერცილის; ნ. ჩ. ლ. время; часъ; часы; случай; досугъ; მრავლობით: **ჟამნი ან ჟამნ-კანონი**, ლოცვის წიგნი ცხრა ჟამით, ეგრეთვე ცისკრისა მწუხრისა, სადილობისა, და სხ. часословъ; **ჟამი, ჟამობა**, ს. ჭირი, მომხვრელი სენი, моровая язва, повѣтріе: 2 ქრონ. 253; 294; **ჟამის წირვა, ან ჟამი წირვა**, поздняя обѣдня; ჟამსა ვჰსწირავ, служить поздиюю обѣдню, გუჯ. 2; თუ კაცმან კაცსა ჟამისა მიწა დაუჭიროს, если кто либо завладѣетъ по обстоятельствамъ временъ чужою землею, აღბ. 51; ნახევარ ჟამი, полчаса, გამოცხ. 8—1. ჩემს ჟამში, въ свою жизнь; въ жизни; ჟამთ მოწამე ძეგლი, столбъ, свидѣтель времени, ჩონგ. 53; ჟამით გაცხელა, онъ заболѣлъ отъ повальной болѣзни тифа, 2 ქრონ. 294; **ჟამერთ**, Чх. ერთს ჟამს, ერთს დროს, въ одно время, გალატ. 2—5; **ჟამიანი**, Чдр. დროიანი, временной, **ჟამიანობა**, ს. დროიანობა; დრო, როდესაც მომხვრელი სენი არის; время; время повальной болѣзни; **ჟამეული, ჟამიერი**, Чдр. დროებითი, временной; კალ. 106; **არა ჟამიერი**, დრო დაუდებელი, უპასუხო; безсрочный, აღბ. 43; **ჟამიერება** (ვიჟამიერებ, -რე), Ф. у. ожидаю, ждать, временить; **ჟამიერობა დროიანი**, обстоятельство времени, ქილ. 319; **ჟამ-კეთილობა**, ს. კარ დრო; доброе время; благопріятное время; благоденствіе; ჩონგ. 58; **ჟამნა** (ვიჟამნი, -ნე), Ф. у. ჟამსკანონს ვიტყვი, читать часословъ во время службы; სად. ლ. ნახე იქამნა; **ჟამ-ნაახლი**, Чдр. დიდი ხნის მსახებელი, долго служившій кому, რუსუდ. 398; **ჟამნ-გულანი**, გამოკრებული სკვალობელი ჟამნითურთ, обиходъ, миней съ часословомъ церковная (книга); ნ. გულანი; **ჟამნება** (ვიჟამნებ, -ნე), ჟამს ვკითხებ, заставляю читать часословъ, სად. ლ; **ჟამნ-კანონი**, ს. ნახე ჟამნი ზედით, 2 ქრონ. 237; **ჟამნობა**, ს. ჟამსკანონთ წაკითხვა ან ზეპირ თქმა, чтеніе часослова, (ვჰჟამნობ, -ნე), Ф. з. читаю часословъ, სად. ლ: **ჟამობა**, ს. ჭირიანობა, повальная болѣзнь, სიცა ანგელოზი ჟამობს; гдѣ дѣйствуетъ ангелъ; **ჟამოვანი**, Чдр. დროებითი, временной, ჟამითი, Чдр. временной; შესვლა არს ჩემგან ჟამითი, г. е. ჩემი შესვლის დრო არა არისო, ვეფხ. 203; на время мнѣ входить, **ჟამ-ჟამად**, Чч. ხანდახან, по временамъ, иногда, ვეფხ. 712. **ჟამური**, ს. დრო, ხანი, время, სად. ვახტ. 15.

ჟანგარო, ს. ჭვარაი სამხატვრო ჭიქილი, სპილენძის ჟანგისაგან შემზადებული, ярь-мѣдянка, лазурь, ქიმ. 44; ბუნ. ლ; ჰ. ფ. ლ.

ჟანგება (ვ), Ф. з. ვჟანგსლიანებ რკინას, ржавить, (ვჰჟანგდები, -დე), Ф. зр. ვიჟანგი დამჟანგრის, ржавѣть.

ჟანგი (ხპარს.), ს. ჟანგლი რკინისა, ржавчина, **ჟანგიანი**, Чдр. ჟანგლიანი (რკინა), ржавый.

ჟანტი, ს. მეორე სისველე, сырость.

ჟარე, Ф. ბრძანებ. სქ. მესხურად: ხარე, идп.

ჟარვა (ვჰჟარავ, -რე), Ф. у. ვიჟარავ, დავსუხთავ, დავზრავ ყინვით, о морозъ: щипать.

ჟარი, ნ. ერთი.

ჟასმინი (ფრანც.), ს. იასამანი, жасминъ.

ჟარნაშო, ნ. ალალი, მფრინავ.

ჟატკუი, ს. ჟანლიანი თოვლი, изморозь.

ჟელე (ფრანც.), ს. გაყინული ხილის წვენი ან ოჟეზის წვენი, желе, ბაგრ. 93.

ჟეჟა, ჟეჟვა (ვჰჟეჟ, ვჰჟეჟავ, -ვე), Ф. з. ვჰბეჟავ. დავჰჟეჟ, დავჰბეჟვე რბილს რასმე, мять.

ჟერი, ს. ნოშო, щеко, вѣтвь.

ჟერო, ს. ნიასარკ-კოვზი, мфрин. пѣвецъ-древній, ერის, ლ.

ჟვავი, ს. ლეშხი, дождь, остановившійся на листьяхъ дерева, სად. ლ. ნ. წვიმა.

ჟვერი, ს. შაკო ფოთლიანი, вѣтвь.

ჟვინტი, ს. წვინტლი, сопля.

ჟივილი, ჟივილ-ხივილი, ს. მრავალთ ჩჩვილთ ხმიანობა, ან ცოცხალ მფრინველთა; гвалтъ, крикъ, шумъ дѣтей; чириканье; დარჯ 2—11; 1 ქრონ. 81; ბუნ. კ. 49; **ჟივილი** (ვჰჟივი, სად. ვარა ვქნა), Ф. у. ყრმათთვის: ვჰჟყვირი, ერთი ფოფა გაგვიღიმ; ვჰჟივჟივი: шумѣть, кричать; щебетать; чирикать.

ჟივჟავი, ს. მფრინველია ჭიაჭავი, воробей, ბუნ. ლ.

ჟივჟავი, ნ. ჟუჟუნა.

ჟივჟივი, ს. მფრინველთ ხმიანობა, щебетанье (ვჰჟივჟივი, ჟივჟივი გაუღიმ), щебетать, чирикать.

ჟილეტკა, ს. жилетъ.

ჟინი, ს. ახირება, უხაროება, ხუსტი, ხუსტური, капризъ, блажь, упрямство; ერთად. 92, ჩონგ. 137, **ჟინიანი**, Чдр. დაჟინებული, ახირებული, капризный, упрямый, **ჟინიანობა**, Чч. капризъ; (ვჰჟინიანობ, -ნე), Ф. у. ვუჯდომ, ვჰხუსტურიანობ, упрямиться; капризничать, блажить, ერთად. 140.

ჟინჟღილი, ს. დაგრეხილი წვრილი წნელები, гвоздики фигурные, винца, прутъ для связыванія досокъ.

ჟინჟღილი, ს. წვრილი წვიმა, моросъ, мелкій дождь.

ჟიჟინი, სხ. крикъ, шумъ многихъ, (ვჰჟიჟინებ, -ნე), Ф. у. ჟივილი, მრავალთ ხმიანობა, кричать, шумѣть, мфринвелтъ хмианобъ; чирикать, рус. 790.

ჟიჟმაკი, ს. წვრილი მარცვლები, ან ჭიაკა მარგალიტი, მძივი და სხ. зерно, крупинка; мелкій жемчугъ, бисеръ.

ჟირი, ს. სიკრავთ ძალი მსხრიწანას და ბოხს შუა, струна, ნ. ჩ. ლ.

ჟირი, ჟარი, ს. თხელი შაქარწყალი ან თაფლწყალი, сиропъ.

ჟირი, ს. ირმის ტყავი მოქნილი სამოგვედ, замша изъ оленьей шкуры, ბაკონ. თეიმურ.

ჟლეტა, ს. давка, (ვჰჟლეტ, -ლიტე), Ф. з. გავხჟლეტ: ვსრეს; მოვსრავ, დავხოც მრავალთა, давить, тискать; истреблять; ვეფხ. 215; (ვიჟლიტები, -ტე), Ф. з. ვიჰჟლიტები, ვისრისები; მოვისრები; давиться, быть задавлену, истреблену; ერთმან ერთის ცემა ჟლეტა, бить и давить другъ друга,

ხალხი მეიდანზე იყრიტება, народъ тискается на площади.

ცმურტლი, ს. წვრილი წვიმა ნისლიანი, мелкій дождь съ туманомъ.

ცოლა, ს. ხართუმა, тутовое дерево.

ცოლი, ს. მცენ. бисерный кустъ, мирика.

ცოლო, ს. გრიკი, მცენ. малина, бот. л. карагапъ, ს. ჩ. л; ლელვხულელი, черничіе, лѣсная смокиа, 2 ნუშტო. 9—27; ხაბახ ლექს ნ. ლელვხულელი.

ცონვა (ვ), ზ. უ მცირედ გასცრის ნოტიო, протекать на сквозь.

ცოცარიკი, ს. ბალღი ან ხბო, тощій теленокъ, სიბ. ლ. ნ. ცხვარი.

ცორა, ს. ულმუნ.

ცოქო, ს. ცუდი ღვინო გაწყალებული, дурное вино, სიბ. ლ.

ცრიალი, ს. нестройные звуки, шумъ, **ცრიალება** (ვ), ზ. მ. ვიცრიალებ, ვყვირ; звучать, (ვ), ზ. ვ. ვიცრიალებ; поднимать шумъ, трещать (о толпѣ); გორგ. 16; რუსუდ. 592.

ცრუ, ცრუანი, ცრეოლა, ცრუანტელი, ს. წუდოლა, ცანში შეთრთოლება, შეკრთომანი, განკრთომისგან ან შიშის ზარისა, дрожь отъ страха; ცრეოლება, (მაცრეოლებს, -ბდა), ზ. უ მთრთოლებს, бросаетъ меня въ дрожь, კალა 113.

ცრუანტელი, ს. дрожь въ тѣлѣ.

ცრუნვა, ს. ცრეოლა, გულის ძლიერი ძგერა ანაზდის ელდისგან, дрожь, трепетъ.

ცრუნი, ს. მფრინ. чирокъ, лебедь; ბუნ. ლ. ცრუნჩელა, глухарь; глухой тетеревъ; ნ. ჩ. ლ; горная индѣйка, ერან. ლ.

ცუვილი, ნ. ბზუილი ან ბეკეკლი.

ცუნცრუკი, ს. მცენ. мокрица, ერან. ლ.

ცუცუნა, ცივცივი, ს. მაგალ. თვალები, მოხდომილი ან მზიარული თვალები; глаза смѣющіеся, ქილ. 538; ცუცუნა წვიმა, мелкій и продолжительный дождь, ბუნ. კ. 142.

ცუცუნი, ს. ღალობაბა, мочка, мочсніе.

ცუცქვა (ვიცეცქლები, -ღა), ზ. უ. ნათლად არ ვანთიავარ, тлѣть, горѣть не ясно.

ცუცხი, ს. მწიკვლი, ჩირქი, გვემი, მღებიურად ჭუჭყი, грязь на тѣлѣ.

ცურვა (ვ), ზ. მ. ვცხრურავ. ვცხრეტ, щадить.

ცღაბილი, ს. ჩხავილი, крикъ, шумъ.

ცღარუნი, ცღერა, სხ. бренчаніе, звонъ, მარკ. 3, 15; **ცღერა** (ვ), **ცღარუნება** (ვ), ზ. უ ვიცხარუნებ, бренчать, звонить, (ვ), ზ. უ. ვცხრახრუნებ, звучать, производить звукъ; ცღერა ჩანგისა, звукъ арфы, ვეფხ. 483; ერისთ. 36, ცღერა ვეფხთა, ე. ი. ეფხთ წკარუნი, звукъ погремушекъ, ვეფხ. 789; ცღერა საკრავთა, бряцаніе музыкальныхъ инструментовъ; რუხულ. 129, 415.

ცღენთა (ვიცღინთები), ზ. უ. бухнуть.

ცღეროვანი, ზედ. гремучій.

ცღია, ს. მცენ. ужгунъ.

ცღივილი, სხ. жужжаніе, (ვყვლივი, სრ. არა აქვს), ვყბზუკი, жужжать, ბუნ. კ. 279; რუსუდ. 771.

ცღვინტი, ს. დიდი წვინტლი, воробей, сокол.

ცღინთვა (ვიცღინთები, -თე); ზ. ვ. სიხველისაგან გავიჭმეგნი, გავზრენები; გავკარები, გავსდი (ნოტიოთაგან); расширяться отъ напитанія влаги; протекать на сквозь.

ცღლა (ვცღლი, ვყცღლე), ზ. მ. ვიცქლი, ვიყბზრავ, ვიწყოქ, ломать, колоть, щепить, (ვიცქლები, -ლე), ზ. ვ. ვიკბზრავ, ვიწყლები; შეკერილები ითქმის მტკლითთვის აქა იქ გდებისაგან; мяться (о металахъ), ломаться, колоться.

ცღლეშა (ვყცღლეშ, -ლიშე), ზ. მ. ვაცქლეშ, ვყრწკენ, ვყხრუსკავ. ვყხჭიშენი, мять, комкать.

ცქრიალი, ნ. **ცრიალი**; **ცღშურტლი**, ნ. **ცმურტლი**.

ცღუნვა (ვ), ზ. მ. მოვყხოც ხახოცლს ცხვარსა; снимать со сѣчи.

ცღუნი, ს. მაყაში, მოსაწმენდელი ხახოცლთა ცხვარისა, щипцы для сниманія со сѣчи.

ცღურტლი, ს. უკბეროდ ლაპარაკი ენაბრგუნილთა; ჩხიკვი კაჭკაჭთა და მისთანათა; запканіе; чирканье.

რ.

რ, არის ეხმო ახო ქართულის ანბანისა, წოდებული რაც, რიცხვში დანიშნავს ასსა, ფულის ანგარიშში ნიშნითურთ ₾ ასს თუმანსა; წვრილის ფულის თეთრში 20 ფულსა ან 5 ბისტსა ან ორშაურს; ქარაგმიანნი ლექსნი ამ ახოთი იწყებიან: რ, რამეთუ, რა, რათა; რლ, რომელ; რლიცა, რომელიცა.

რ, იხმარების ზოგჯერმე ნაცვლად ს და შ, რითა, რითა, სთვა; ნარი, ნასთი; ბრტო, შტო; რძალი, სძალი; რძე, სძე; რჯული, სჯული ან შჯული; ან იხმარების ნაცვლად ლ; რბილი, ლბილი; ორი რ ერის სიტყვაში, ერთი მათგანი შეიცვლება ლ, მაგალ. წვრილი, წვლილი, ამირახორი, ამილახორი, ან ამილახბერი, მირგარიტი, მარგალიტი; ორჯერ, ორჯელ; ხარდარი, ხარდალი; ძრიელი, ძლიერ; და სხ.

რ, ზოგჯერმე დაემატების თავად ლექსთა ან ტაეფების სწყვეტაცა ახოთა წილ; ვითარ: რკუ, კუ; რხმალი, ხმალი, ან ხრმალი; როქვს, ოქვს; ძიერმა; ძირმა; ჯერჯერმა, ჯემჯემა; ბრუკი, ბუკი; ბრჭე, ბჭე; ბრჭვალი, ბჭვალი; რცხილა, ქრცხილა; რლმა, ლრმა; ზოგჯერმე მღებიურს ლაპარაკში შეიმატების ორთა შორის ხმოვანთა ახოთა; მაგალ; ხბოები, ხბორები.

მეხმარე; დიდი, დიდრონი; ღ რომელთამე ლექსთა შორის რ სრულებით ლარტყვებოს: გრძელი; გძელი, ზრდა, ზღა; ვერცხლი, ვეცხლი; ფერხი, ფეხი; ცერხილი, ცოხილი; წარხვლა, წახვლა ღ სხ.

რა, ზზ. ოდეს, როდეს, когда, ганизвѣсть молчаніе рѣ изліяшѧ іудеи, ученики обрадовались, когда увидѣли Господа, іоан. 20—20: ფსალ. 72—3; რა იყო, когда онъ.

რა, ნაცვალ. კითხვითი მრავლ. რანი, მდებ. რაებსა, что, რა მოხდა, что случилось, რაჲ ბძანებთ, что вы говорите, შენ რა საქმე გაქვს, какое тебѣ дѣло; რა დაგემართა, что съ тобою случилось; რისთვის, რათ, რაღ, почто, за чѣмъ, рачьмъ, отъ чего, რამე, что-нибудь; რა უყავ წიგნი, куда ты дѣвалъ книгу, რა ხანია; какъ давно, არა ეთხოვება რა, ничего не взыскивается, სამ. ვახტ. 135; რა გეგვა, რა გგამა, რა გგლახ, ზ. ვ. რაგრკვახ, рѣдко: что тебѣ за дѣло; რა ზედ, на чемъ, ქართ. 142; რა დროს, въ какое время, когда, რაგან ვმოსენ, აბგ. 36; о чемъ пустомелять; რაითა, чтоже это, ვისტ. 6; რაგინდ, сколько бы ни; **რაბამ, რაბამად**, ზზ. ვითარ, რაზომ, რაოდენ, коль, какъ; რაბამად საშინელ არიან შენნი საქმენი; какъ страшны дѣла твои; ფსალმ. 65—2; 118—103; **რაბაში**, ზედ. ვითარი, какой, какой, რაგვარ, **რაგვარად, რაგვარად ცა**, ზზ. какъ, какимъ образомъ; ვეფხ. 549; **რაგვარი**, ზედ. მდაბიური, грубый, какой, **რაგინდა რა**, ზზ. что, все что вамъ угодно, всякая всячина, სამ. ვახტ. 157; აღბ. 43, 61, **რად**, ზზ. რისთვის, რათ, რაითა, почто, за чѣмъ; **რადგან, -ნაც, რადგანც**, такъ какъ; **რადმე**, ზზ. რისთვისმე; чего ради, по что; ფსალ. 9—53; 51—1; რადმე განარისხა უღმერთმან ღმერთი, почто нечестивый раздражаетъ Бога, **რა ერთი**, ზედ. რაოდენი, сколько, რაზომი, сколько, რა ერთი ფული გაქვს, сколько у тебя денегъ, რა ერთიც გიხდა, сколько угодно; **რა ერთობა**, ს. რაოდენობა, количество; **რაგა**, ზზ. მდაბ. რაგვარად, какъ, какимъ образомъ; კრონ. 2—176; ანტ. 2—49; **რაგდენი**, ზედ. რაოდენი მდაბიურად, сколько, რა ზედ, ზზ. на чемъ; **რაზომ, -ც**, ზზ. რაოდენ, сколько, **რაზომი**, რაოდენი, რა ერთი, какъ большое; какое количество, какой величины; ვეფხ. 95, 109, 110; აღბ. 25, ზზ. რაოდენ, сколько, ვისტ. 120; **რაზომჯერ**, ზზ. რამოსჯერ, сколько разъ, **რაზომსაცა**, ზზ. რაოდენცა, на сколько, ვეფხ. 906; **რათ**, ნ. რად; **რათა**, რათამცა, კანტ. что, чтобы, ფსალ. 9—14; **რათურთით**, ზზ. რათც ფერით, ან სრულებით, какимъ бы то ни было образомъ; ფსალ. 73—6; ხოფონ. 36; არა რათურთით, отнюдь, никакимъ образомъ; 2 სჯული. 28—57, **რაიდა**, ზზ. რისთვის, зачѣмъ; **რაიმე**, რამ, რამე, რაიმე, ზზ. что-нибудь, что-либо; კანტ. 3; 135; **რაისა მიმართობა, რაისა მიმართებულება**, ს. დამოკიდებულობა ურთიერთისადმი, относительность, зависимость, связь, კანტ. 67, 157; რაჲმე, რაიმე, ნ. რაჲ. [ანიკ.

რაბი, რაბუნი, ებრ. მოძღვარი, раввинъ, наставникъ, ზედ. მოხრილი, არა სწორი (ფიცარი); кривой, косой, **მრაბი მრუდი**, მრავლს ადგილს გამრუდებული, кривокосой, **რაბობა**, ს. სიმრუე, кривость, косость.

რაერთობა, ს. сумма, итогъ.

რავა, ზზ. როგორ, какъ, ნ. **რა.**

რაზა, ს. რკინის ყანჭი კოჭკზედ გარდასაცმელი ლახვრად, наметка, нашивка пробоя.

რაზიანა, ს. ვეფხ. კამა, укропъ, ნ. ჩ. ლ: ბუნ. ლ.

რაზმი (არაბ.), ს. ხარა, წყობრი ლაშქართა, строй войска; რაზმის ღაწყობა, поставить въ строй войско, ვეფხ. 308, 1340.

რათურთით, ზზ. какъ, какимъ образомъ, შალო. 26.

რაიმე, ნ. **რა.**

რაინდი, ს. მხედარი; ან ცხენის მწვართმუნელი; всадникъ, берейторъ; наѣздникъ; **რაინდობა**, ს. наѣздничество, ცხენოსნობა, -ღე, ზ. უ. наѣздничать, быть всадникомъ, ქილ. 415; 1 ქართლ. 288; 2 ქართლ. 38; დარეჯ. 2—17.

რაისა მიმართობა, ნ. რა.

რაკა (ებრ.), ს. რაგვენი, სულელი, შეგი, ცოფი, юродивый, идіотъ, მატ. 5—22; თუს ღაცემა ზარისა, ужасъ, შალო. 19.

რაკა თეთრი, ს. ფიცხ. პირმწარე, кирказонъ.

რაკი, ზზ. რას დროსაც, იმავესწამს, лишь только, какъ только, едва; რაკი მზე ჩავიდა, какъ только зашло солнце.

რაკი, ს. კიბო, ракъ, რაკის თევზი, ს. კიბოს თევზი, სიცის გამაგრილებელი წამალი; жерновки, круглые камешки изъ рака; ნ. ჩ. ლ; ბუნ. ლ.

რაკეტა, ს. შუშხუნა, ракета.

რაკრაკი, ნახე კაკარი.

რაკუნი, სხ. რახუნი, стукъ, (ვ), ზ. ვ. ვარახუნებ, ვრქე კართა ღა შისთანათა, стучать, ქილ. 678.

რამაზანი (არაბ.), ს. მეცხრე თვე მაჰმადიანთ წელიწადისა, რომელსაც ღიცვიან მარხვით; рамазанъ, магометанскій постъ, სიბრ. 26.

რამან, რამ, რიული ნაცვალ. ვის, кто, **რამდენი**, ზედ. რაოდენი, რაოდენი, сколько, რამდენსამე ხანს, на нѣкоторое время, რამდენიც განგებით, сколько вамъ угодно, რამდენჯერ, сколько разъ, **რამდენიმე**, ზედ. რაოდენიმე, нѣсколько, **რამე**, ნაცვალ-სახელი რიული, что нибудь, რუხულ. 42; **რამეთუ**, კავშ. მიზეზობითი, потому, потому что, ибо; რამეთუ ცხერ, ибо сей, რამეთუ უფ-თუმცა, поелику, такъ какъ; ფსალ. 1—6; 5—2, 3; 50—5, 6, 16; **რამოენი, რამდენი, რამ-თონი, რამცონი**, რაც. сколько, **რამოენჯერ, რამოთონჯერ**, ზზ. сколько разъ.

რამლი (არაბ.), ს. ხამისნო წიგნი, гадательное искусство; книга по коей гадаютъ; რამლის კურა, гадать, შალო. 17.

რამონი, რიმონი, ნახე, ვარიმონი, задатокъ; რამ-ცონი, ნ. რამოენი.

რამცაღა, ზზ. რამე, что то.

რამწყამს, ზზ. какъ скоро, ბუნ. კ. 90.

რანაირი, ზედ. რაგვარი, какой.

რანდა, ს. ჭრობანი, შალაშინი, ხურით ირაული ფიცრის გასათლელი, рубанокъ.

რანია, ვ. ა. რა არის, ვეფხ. 1149; что это, кто это.

რანილა, ე. ი. რაიმე, ვინმე, что то, кто то, 2 ქართ. 263.

რაობა, ს. კატილ. 139; ვინაობა ნივთისა, состояніе, качество вещи.

რაოდენი, ზედ. რამოთნი, сколько, какое количество; რაოდენი გოდორი აღვსეთ, сколько корзинъ мы наполнили. **რაოდენ**, ზზ. კითხვა სიმრავლისათვის, განსა რაზომ სიდიდისა, сколько, დავით. 1—31; ფსალ. 77—3, 5; მარკ. 16—9, 10; რაოდენგზის, ზზ. сколько разъ, **რაოდენ უმეტეს**, ზზ. რამდენად უფრო, тѣмъ болѣе что, მარკ. 10—25; რაოდენმე, რაოდენიმე, нѣсколько, **რაოდენობა**, ს. რაერთობა, ე. ი. სიმრავლე ან სიდიდე რაიმე აღირიცხვაის ან განიზომების და შესწორებულად მეორისა უდიდესს მისსა არს, ანუ უმცირეს, ანუ თანასწორ, количество, сумма; **რაოდენობითი**, ზედ. რაერთი, количественный, კატ. ანტ. 139, 158, 57; **რაჟამს**, ზზ. когда, **რაული**, ზედ. რაგვარი, какой, каковскій, каковый, рѣдкое. ზზ. რაგვარად, какъ, покаковски, ვეფხ. 457.

რახაითი, (თათრ.); ს. ჯერი, очередь.

რაცა, რაცამ, за что.

რაფა (არაბ.), ს. საფანელი, тюрьма, полка.

რაფათა, ს. თორნეზედ პურის მისაყრელი ბალიში; подушка, употребляемая пекарями во время печенія хлѣба.

რაფინდი, ს. ღაფნა, ღაფნის ხე, лавровое дерево.

რაღა, ზზ. что же, **რაღაცა**, ზზ. что то.

რაყაწი (არაბ.), ს. წერილი; ბრძანება; ასოს ნაკვთი; писаніе; письмо отъ высшей особы; начертаніе буквы.

რაში, ზზ. въ чемъ.

რაში, ს. ბედაური ცხენი, конь.

რაც, რაცა, ზზ. что, чтобы; все что; რაც გნებავსთ, все что вамъ угодно, **რაც წამს**, ე. ი. **რანაც წამს**, въ ту минуту какъ, **რაც რაჲ**, все что, **რაჲი**, ზედ. რა ნაირი, какой, какой, ქილ. 687; მოდი, შენსკე რაჲი უმაწვილი ვარ, иди и посмотри на меня каковъ я молодецъ, რათა უწყოდის რაჲი უყმოხვედი მას, чтобъ знать, что случится съ нимъ; გამოსდ. 2—4.

რაცხვა, ს. აღრიცხვა, счисленіе, რაცხვა ცომთა, родословіе, (ვრაცხ, -ხე), ზ. ვ. აღვრიცხავ, ღაფიქრებული; (ვრაცხ), ვაკლებ რაღმე; исчислять; считать, ставить во что; I კიმოთ. 1—4.

რაჲი, ს. რაც, **რაჲინ**, ზზ. როდის, когда, какъ, каково, ვეფხ. 756.

რაჭული წამალი, ს. მცენ. кирказонъ, ихиовникъ, ბუნ. ლ. [402.

რახან, რახანც, ზზ. нѣсколько, такъ какъ, 2 ქართ.

რახარუხი, რახირუხი, ს. რაკარაკი, стукъ, стукотня; ანტ. 3—32; -ვაქნს, стучитъ.

რახი (არაბ.), ს. არაკი, водка.

რახირუხი, ს. ჩახჩირუხი, стукотня, трескотня.

რახსი, ს. წაბლის ფერი ცხენი, бурая лошадь, ვახტ. 68; დარეჯ. 138.

რახრახი, ს. რახირუხი, стукъ, (ვრახრახებ, -ხე), ზ. ვ. ვარახუნებ; რიკრაკით მოვლიგან (მჭიხრაკითვის); стучать; течь съ шумомъ; ბუნ. კ. 3.

რახტი (სპარს.), ს. ცხენის მოსართავი, лошадиная, конскій уборъ, узда серебряное или золотое.

რახუნი, სს. რაკუნი, стукъ, стукотня, რახუნება (ვ). ზ. ვ. ვარაკუნებ, ღაფრეკ: ვრაკავ, ვრაშავ, ვჭახრახებ, მოვჭარავ; стучать, стукать; болтать, пустое городить.

რბევა, -ბენა, სს. ბრძ, грабежъ, ваканіе, ვეფხ. 20; грабежъ, ვარბევ. -ბიე) ან (ვარბენ, -ბინე), ზ. ვ. რბენით ვატარებ; ვაჭენებ ცხენსა; ვაკლებ, გავჭარხებ, წარვატარებ; ზოგჯერ: ვაზღვევინებ, გარღვეზღვევინებ სხვასანსა; заставить бѣгать, рыскать; грабить, опустошать; штрафовать кого; აღბ. 37; ქილ. 323; ძალზედ ცხენს არბევს, русск. 274; онъ пустилъ лошадь во всю прыть, (ვარბენ, -ბინე), ზ. ვ. ვრბი, ღაღვივარ სარბილით, бѣгать, слѣдовать ნწყვს რბევა ქართლისა, Лезгины начали опустошать Карталинію; (ვარბენ, -ბინე), ზ. ვ. ვარშემოვჭრბი, бѣгать кругомъ чего; მარბენ, бѣгаетъ кругомъ меня, (ვარბევ, -ბიე), ზ. ვ. ვაკლებ ვისისამე ქონებას, опустошать чье либо имѣніе; 2 ქართლ. 521; **რბენინება** (ვ), ზ. ვ. ვაჭენებ, რბენით ვატარებ, заставить бѣжать; (ვარბევინებ ვისმე), ღ. ი. ვაცს ვუგზავნი, послать за кѣмъ, ქილ. 431; **რბევინება** (ვ), ზ. ვ. ვაკლევინებ, заставить грабить, опустошить; სამ. ვახტ. 98.

რბილება (ვ), ზ. ვ. ღავლბობ, мягчить, (ვჭრბილდები), ზ. ვღ. ვლბები, мягчиться.

რბილი, ზედ. ლბილი, ჩვილი, мягкій.

რბილობა, ს. სიჩვილე, мягкость.

რბო, ს. გუნდი მერინველთა, стая птицъ.

რბოლა, სს. ბრძ, (ვჭრბი ან ვსრბი, სრ. ვჭრბიე, 3 პირი ჭრბიედ ან ჭრბიენ); ზ. ვ. მივალ რბენით, бѣжать, 1 კორ. 9—22; ფსალ. 147—4; ვეფხ. 17, 20; ვერბი, -ბოლი; ზ. ვ. ვაკვეცვი ვისმე, бѣжать отъ кого, ქილ. 83; **რბეული**, მიმ. бѣжавшій.

რგება, სს. польза, выгода; ვისრ. 18; (ვ), ზ. ვ. ვეღმაცებ; ვეშვილი, приносить пользу, выгоду; помогать; ამ წამალმა არგო, отъ этого лекарства онъ получилъ облегченіе, ვითარცა იხილა პილატემ, რამეთუ არას არგებს, Пилатъ видя, что ни чѣмъ не можетъ помочь ему, მარკ. 27—24; ვეფხ. 1301; (ვ), ზ. ვ. ვეღმაცებ, სარგებლობას მივიღებ, получить пользу, выгоду; ვეფხ. 14; ქილ. 306, (მარგებ, -რგე), ზ. მან. ты приносишь мнѣ пользу, მარგებს, онъ приноситъ мнѣ пользу, облегченіе въ болѣзни; 1 კორ. 14—6; ვეფხ. 955, 197; რუსულ. 200; ქილ. 666; ჰაერმა მარგო, воздухъ принесъ моему здоровью пользу; (ვერგები, -გე), ზ. თვ. წილად მიმხვდება, причитаться кому на долю, доставаться по жребію; ვისრ. 22; ცოლად ვრგებოდი, по степени родства она можетъ быть его женою; 2 ქართლ. 536; (მერგება), ზ. თვ. წილად მხვდება приходится мнѣ на долю, идетъ мнѣ въ прокъ; ქილ. 220; რა გერგების, какую выгоду получаешь; ვისრ. 22; მერგები, მერგე, ზ. მან. წილად შემხვიდები, ты достанешься мнѣ на долю; ვრგებოდი, ვჭრგებოდი, ზ. ვ. წილად მიმხვდარვარ, я достался ему въ долю, ბუნ. 25.

რგვა (ვჰრგვ, ვჰრგი). ზ. მ. ღარგვა, ღარგვნა, сажать, насаждать, ზ. უ. ღარგულ-ვარ, быть посажену, ვეფხ. 593, რგული, მიმ.

რგვალი, რგუალი, იხმე **მრგვალი.**

რგვალი წამალი, ს. მრგვალი წამალი.

რგუნება ან **რგინება** (ვარგუნებ, -ნე; ვარგინებ, -ნე, ქილ. 666), ზ. მ. წილად ან კერძად მივცემ, удѣлять, давать кому часть изъ чего; (ვირგუნებ, -ნე), ზ. მიჩ. წილად, კერძად ვიღებ; удѣлять себѣ часть, მარგუნებ, удѣляешь мнѣ часть; ერისთ. 33, ჩონგ. 80; **რგუნებული,** მიმ. достающійся на долю.

რე, მარცვალი ენე იხმარების მხოლოდ ლექსთა ღამოშვენებელად, მაგალ. წინა, წინარე; უმეტესად, უმეტესადრე; ზემორე მოხსენებული; დიდითარე.

რება, სხ. ხარული, хожденіе, ходьба, ვეფხ. 278, 773, 1452, (ვარებ, -რე), ზ. მ. ვაცარებ, ვაცლინებ, заставить ходить, очень ухаживать, ე. ი. очень ухаживать, заставляю себя блуждать, ходить туда и сюда; ნ. არება; რუსუდ. 66, (ვუარებ ან ვუარი, ვუარე, უარე, უარა), ზ. მ. გარშემოვალი, обходить, ვარამ. 234; **რებული,** მიმ. ухаживаемый, ухаживающій; მავალი, ходящій, ვეფხ. 187, 1022; რუსუდ. 418, 711, ნარები.

რეგვა (ვჰ), ზ. მ. გავსრეს, ქვეშ მოვიცან. ლავსხვეთ, раздавать, побить градомъ.

რეგვნა (ვრეგვნი, -ნე), ზ. უ. რეგვნულად ვიქცევი ან ვლაპარაკობ; поступать или говорить глупо, ვეფხ. 1252.

რეგვენი, ზედ. სულელი, გიჟი, глупый, идіотъ, ვეფხ. 289. გამთ. თ.

რეგვნობა, ს. სისულელე. глупость.

რედაკტორი, ს. редакторъ.

რედაქცია, редакція.

რევა, სხ. мѣшаніе, смѣшиваніе; (ვჰრევ, ვურევ, -რიე), ზ. მ. ავურევ შევურევ, შევაზავებ; გავრევ საქმეში; ვუშლი; мѣшать, смѣшивать; вмѣшивать, впутывать кого; препятствовать; რუსუდ. 443; ვჰრევ ჭკუაზედ. сводить съ ума, ღვინოში წყალს ვურევ, мѣшаю вино съ водою, ნუ მირევ, не мѣшай мнѣ, გული მერევს, тошнитъ меня, ერის. 2—152; (ვირევი), ზ. ვ. ავირევი; შევიზავები; შევიშლები, быть мѣшану; мѣшаться; приходить въ смятеніе; ხალხი ბუნებისაგან ირევა, народъ нашъ кишитъ, რუსუდ. 504; -ჭკუიდან, помѣшаться, сходить съ ума; (ვირევი, -რიე), ზ. თვ. შევირევი, შევიზავები; ალვირევი; смѣшиваться; вмѣшиваться; принимать участіе; იხ არა ვერში ერევი, онъ ни во что не вмѣшивается, რუსუდ. 347; არ ვირევი იმის საქმეში, я не мѣшаюсь въ его дѣло; (ვურევი ვარ, ვურეოდი), ზ. უ. მონწილეობა მაქვს, я замѣшанъ, **რეული, ნარევი,** მიმ. мѣшанный; замѣшанный; смѣшанный; съумасшедшій, სხვ. ვახტ. 75; ხასხლ რეული, ვისრ. 160; смѣшанный съ кровью, **რევინება** (ვი სიტყვის), ზ. სხვ. Заставлять кого смѣшаться въ разговорѣ.

რევა, რევნა (ვერევი, -რიე), ზ. თვ. მოვერევი, ღავსძლევ, ვაკლობებ; ღავსცემ მიწაზედ, одолѣвать, брать верхъ; повергать на землю; ღ ბჭვნი ყოკოხეთისანი ვერ ერეოლეს მას. и врата ада не одолѣютъ ю, მატ. 16—18.

რევაზბეგი, ს. ვაშლის ერთგვარი.

რევანდი, ს. უშნო, ренень.

რევმა, რევმია (ბერძნ.) ს. ხალველი, ბაური, пораженіе слизистыхъ оболочекъ, простуда, რევმია აუშალა, стало его тошнить; ქილ. 268, 479; ნ. ხილთი ან ბალღში, სან. ლ.

რეკა, სხ. звонъ, стукъ; (ვჰრეკ, -რეკე), ზ. მ. ხარკელით ვუკრავ; ვარახუნებ, ვაკაკუნებ; ღავბერტყ ხილსა; звонить; стучать; сбивать фрукты съ деревьевъ, ერეკ ზარსა, звонить въ колоколъ, (ვირეკი, -კე), იგივე ვრეკ. მატ. 7—7; ლუკ. 11—9; 12—37; საქმ. 12—13.

რეკა (ვჰრეკ, -კე), ზ. მ. ვლაღავ, გავრეკ, გავჭერი; гнать, прогонять; -ნახირსა, гонять стадо, ჩონგ. 143; (ვირეკ, -კე), ზ. მიჩ. წინ წავიგდებ გარეკით, гнать впереди себя; მოვირეკ, მოვიგებ, стяжать, пріобрѣсти, (ვერეკები, -კე), იგივე ვრეკ; ვერეკები ცხენებს, погонять лошадей; ვერეკები ბუზებსა, обмахиваю мухъ.

რეკნა, ნ. არეკნა.

რემა, რემაგი, ს. ხრდილი ვირი ან ჯოგი მსთ; оселица; табунъ ословъ, იობ. 1—14; ვეფხ. 55.

რესპუბლიკა, ს. ქვეყანა, სადაც ერსა აქვს უზენაესი განმგებლობა, республика.

რეტი, ს. თავის გაბრუება ანაზდის შემოკრით, ან თავსხარი სიბრაზის აშბისაგან; потеря сознанія отъ удара въ голову или непріятнаго извѣстія; ვეფხ. 215, 865, ვეღარ გნახვენ თვალნი რეტნი, ე. ი გათეთრებული თვალები ვეღარ დაგინახვენო, измученные глаза мои тебя болѣе не увидятъ.

რეტიანი, ზედ. მწუხარებით ცნობა მიხდილი, ошеломленный, **რეტიანობა,** ს. მწუხარებით ცნობის მიხდა, ошеломленіе, (ვჰრეტიანობ, -ნე), ზ. უ. ვჰგიჟდე, ошеломляться, **რეტიანება** (ვი), ზ. მ. გავრეტიანებ გავგიჟებ, ошеломлять.

რეტინე (ბერძ.), ს. ხუნელი ხისწებო, ритина, смола благовонная.

რეული, ნ. რევა, 2 ქართლ. 390, участвовавшій.

რეფორმა, ს. реформа.

რეცა, კავშ. ვითომც, მითომც; ენე იგი; будто; то есть; ანდრ. 52; **რეცა,** იხმე **დარეცა.**

რეცეპტი, ს. სექიმო ბარათი, рецептъ.

რეცხა, სხ. мытье, стирка; (ვჰ), ზ. მ. წყალში ვლებით გახუთვებ, мыть, стирать; полоскать; (ვირეცხები), ზ. უ. стираться, (ვერეცხები), ზ. თვ. იგივე ვრეცხ; стирать, мыть, **რეცხილი, ნარეცხი,** мытый, ქილ. 581.

რეწა (ვი), ზ. მ. მოვიგებ, ვიშოვნი მუშაობით, стяжать, пріобрѣтать. (მირეწ, -წე), ზ. მიჩ. მომიგებ, пріобрѣтаешь мнѣ.

რეხა, სხ. -კარის, стучать въ двери, ვისრ. 95.

რეხვა, იხმე **ამორეხვა.**

რეხი, ზედ. მქისე, მხატი, лѣнивый, ხრუკიი. რუს. ქართ. ლ.

რეჭანი, (არაბ.), ს. მცენ. **ბაშრა,** базиликъ.

რვა, რიცხ. ორჯერ ოთხი, восемь.

რვალი, ს. ზოგიერთ ეწოლების სპილენძის ან თით-

ბერძ, мѣдь, ან შავი ფული, мѣдныя деньги, მარკ. 6—8; რვალი გუნდრუკის, халколитъ, გამოცხ. 1—15.

რვაწმა, ს. პარაკლიტონი, საეკლესიო წიგნი, октоихъ.

რვევა (ვირვევ, -ევ), ზ. ვ. გავირვევ, рѣдко гавѣдр, восьмерить, ქილ. 296.

რვეული, ს. რამდენიმე თაბახი ქაღალდი შეკეცილი და შეკერილი, тетрадь.

რვილი, ს ერქვნის ხე გრძელი და მოკუნტული, ერქვნის ხელი, вобжа, косуля, оглобля у сохи, ან დათი, თხა-ცხვრისკვლავები; созрѣвшіе медяницы, რვილი მქსოველთა, навой у ткачей; 1 ნეშტ. 11—23.

რთვა, სხ. убираніе, уборъ; (ვჭ), ზ. ვ. მოვრთავ, მოვჭკაზავ, განვაშვენებ, მოვაკელუკებ, убирать, украшать; (ვირთვები, -ეთ), ზ. ვ. მოვიკაზები, მოვირთები, наряжаться, (ვჭრთავ, ვურთავ, -ეთ), ზ. ვ. დავურთავ, დავჭაკებ, დავსძინებ; присоединять, присовокуплять, ვისხ. 144; ქილ. 260; ცოლსა ვჭრთავ, женю, (ვირთავ, -ეთ), ზ. მიჩ. დავირთავ, შევიძინებ, присоединять къ себѣ, ვირთავ ცოლსა, я женюсь, (ვჭრთავ ან ვურთავ ხელსა), приложить руку, აღბ. 60, ხელებიც ვრთოს, будетъ подписанъ; ორთავე ხელი ჭრთავს, имѣется подпись обѣихъ; (ვურთი, -ეთ; ვერთვები, -ეთ), ზ. თვ. გავურთები, შევურთები; შევმეინარებ; присоединяться; впадать (о рѣкахъ); ჩრხ. 52; რასხი ერთვის მტკვარსა, Аракъ впадаетъ въ Куру; ჭირი ჭირზედ მერთვის, рѣдко 405; несчастіе мое слѣдуетъ за несчастіемъ; **რთული,** ზედ. присоединенный; сложный; რთული წინა ლაღება, сложное предложеніе; ლოღ. 76; რთული ლექსი. сложное слово.

რთვა (ვართავ, -ეთ), ზ. ვ. ღავართავ, ღავჭერხ ძაფსა, прясть.

რთველი, ნ. სთველი.

რთმევა (ვა), ზ. ვ. მივუღებ, მივუხდამ, гаомавѣмевъ; წავიღებ, брать, отнимать; снимать, сдирать; მართმევ, отнимаешь у меня, 2 ქართლ. 360; (ვერთმევი მაგალ. ღონე), терлять силу.

რთობა (ვართობ, -ეთ), ზ. ვ. გავრთავ საქმეში, შევაქცევ, занимать; (ვერთობი; ვერთავი საქმეში), ზ. თვ. გავერთავი საქმეში, შევაქცევი, заниматься дѣломъ, забавляться.

რთხმა (ვჭრთხამ, -ხი), ზ. ვ. გავსჭიმავ, растягивать, (ვართხამ, -ხი), ზ. ვ. გავშლი, растилать, (ვერთხმი, -ეხე), ზ. ვდ. შიგგავჭრები, გავსჭდები, проникать на сквозь, протекать, (ვირთხამ, მაგალ. სარჭველსა), ზ. ვ. შემოვირჭვამ სარჭველსა; опоясывать себя; ограждать; საჭურველნი გარჭვენ ვირთხენ უნდა), გ. ა. სამთარი არაფერი ვერ შემოვირჭვია; я не могъ опоясаться мечемъ, ვეფხ. 590.

რთხმელა, მცენ. Виргинскій, ольха.

რიალი, ს. მარცხი, неудача, ვეფხ. 1408; ღარეჯ. 19.

რიგა, ს. სოკოს ერთგვარი, бот. гл. сортъ грибовъ.

რიგი, ს. ღარგი, ხარა, რიგობა: წესი; განწესება, კარგი, განკარგულება; ჯერი; ზნე, ჩვეულობა; წიდღუნება ღელაკეთა, отвѣсъ; рядъ; порядокъ, устройство; распоряженіе, учрежденіе; череда, очередь; обычай, обыкновеніе; мѣсячное очищеніе у женщинъ; რიგი სახლთა, рядъ домовъ, რიგი და იარაღი საყდრისა, все относящееся къ церковному устройству и утвари, სამ. ვახტ. 175; ორრიგი საჭმელი, двѣ перемѣны кушанья, რიგი კარგი და ჭეშმარიტი, постановленіе благое и истинное; რიგის შეცვლება, измѣнить порядокъ; რიგისად ჰურის ჭამა, въ очередь кушать, ღახტ. 8, 30, რიგი ღებულობისა, порядокъ взысканія податей, ღახტ. 20; რიგის მიცემა, распорядиться, **რიგია,** порядокъ того требуетъ; ახლა შენი რიგია, теперь твоя очередь, **რიგის რიგად,** по порядку, რუსუდ. 334, 351, 772; ჩრხ. 35; **რა რიგ, რა რიგად,** какъ, какимъ образомъ, რაგ-რიგად. по порядку, въ шеренгу, რიგზედ. ზზ. по прямой линіи; по очереди; არ იცი რა რიგად მიყვარხარ ты не знаешь, какъ я тебя люблю, ახე რიგად მოიქეცით, такъ поступите, სამ. ვახტ. 116; **რიგიანი,** ზედ. წესიერი, განკარგული, порядочный, რიგიანი ცხოვრება, порядочная жизнь; რიგიანი კაცი, порядочный человѣкъ, რიგიანი ღვინო, порядочное вино, რიგიანი სიტყვა, вѣжливое, приличное слово; რიგიანი ბოლიში მოიხადა, онъ попросилъ вѣжливое извиненіе, ქილ. 423; **რიგიანად,** ზზ. წესიერად, порядочно, ანტ. 3—29; რიგიანად თავი დაუკრა, онъ вѣжливо поклонился; **რიგიანობა,** ს. მართებულობა, вѣжливость, **რიგება** (ვა), ზ. ვ. ღავწყობ, ღავალაგებ; ღავწესებ, განვკარგავ; რიგს მივსცემ; ვასწავლებ, ვმოძღვრი; ღავშავებ, ღავმშვენებ, მშვიდობას ჩამოვაგდებ; 2 ქართლ. 441; სამ. ვახტ. 2; რუსუდ. 480; устроивать, распоряжать; наставлять, давать наставленіе, учить; примирять; ვარიგებ ჯარს, построить войско; (ვარიგებ, ვურიგებ, -ებ), ზ. ვ. განვუწილებ, ღავურიგებ, раздавать, распредѣлять, ვურიგებ ჰურს, раздавать хлѣбъ; 2 ქართლ 425; ვურიგებ ჰანციას, исходатайствовать кому пенсію; (ვარიგებ, ვურიგებ, -ებ), ზ. ვ. განვუწილებ, ღავურიგებ; раздавать, распредѣлять; ვურიგებ ჰურს, раздавать хлѣбъ; 2 ქართლ. 125; ვურიგებ ძღვენსა, распредѣляю подарки; (ვრიგდები, ვურიგდები, -დი), ზ. თვ. შევჭვირდები, ღავეზვები, договариваться; примиряться, **რიგის** ძღევა ან მიცემა (რიგს ვაძლევ ან მივსცემ, -ევს), вводить порядокъ, распоряжать, **რიგობა,** ს. მწყობრი, ხარა, рядъ; ერთი რიგობა სახლი, одинъ рядъ домовъ; **რიგოვანი,** ზედ. რიგიანი, порядочный.

რიგიფი, ს. ჭეა?

რიდე, ს. შალი თავზედ მოსახვევი, фата, чалма, тюрбанъ, ვეფხ. 72, 456; ვისხ. 19; ნიბრ. 85.

რიდება, სხ. щаженіе, ღახტ. 19—16; კრძალულება, მორიდება, предосторожность, ვეფხ. 382; (ვჭრიდები, -ებ), ვჭზოგავ, ვჭკრძალავ, ვჭფარავ საბრალისგან, щадить, беречь, предостерегать, ფსალმ. 71—13; 77—50; საკვდილი არ ვიხა ჭრიდებს, смерть никого не щадитъ; ვჭრიდებ თავსა, щадить себя. 1 ქართლ. 306; ვისხ. 161; (ვრი-

ება, -შრიდე), ზ. შიშ. განმეშორები, отдаляюсь отъ меня; ან დამიფარავ ენებისაგან, ты избавляешь меня отъ несчастія, 3 ლხვართა გულსა შრიდეს; ე. ი. ლხვანი გულისაგან მომეშორნეო, მწუხარება გულიდამომეშორა; грусть моя разсѣялась, ვეფხ. 383; (ვარიდებ, -ეს), ზ. შ. მოვაშორებ, მოვარიდებ, განვარიდებ; удалять, устранять; ვარიდა თავი არიდენო; старался избѣжать несчастія; ვეფხ. 490; ვარიდებ თუალსა, отклонять взоръ отъ чего либо; ქად. 86; ქილ. 654; ვარიდებ პირსა, избѣгать кого; პირს რაი მარიდებ, зачѣмъ ты избѣгаешь меня; ქილ. 292; (ვარიდები, -ეს), ზ. თვ. განვეყოლები, მოვარიდები, მოვაშორდები; удаляться, устраняться, избѣгать, остерегаться кого; 2 კორ. 12, 6; მარიდებს, -ბის, остерегается меня; 2 ქართლ. 518.

რიდი, ს. გაფრთხილება, მორიდება, კრძალვა, осторожность, ვეფხ. 124; 408; 1030; შიში და რიდი, страхъ и уваженіе.

რიდობა, ს. სიძუნძე, скупость; бережливость, 2 კორ. 9—6; კრძალვა, осторожность, ვეფხ. 1482; (ვკრიდობ, -ეს), ზ. უ. ვარიდები, ვკრძალები, остерегаться; რუსუდ. 446.

რითმა (ბერძნ.), ზმ. ერთგვარობა დახასრულთა მარცვალთა ლექსთაჲ, рѣчь.

რიგავება, **რიგაობა** (ვრიგავებ, -ვე), ზ. უ. ვთამაშობ, ვრიგავ, плясать, ანტ. 6—24, ივერია.

რიგი, ს. სათამაშო ჩიტია; ქაჯის სარგილი, ან ჭურჭელთ სეფეში ცხირი; ან კუდის ფოთი უპალნო; свиная игральная; пробка, затычка; хвостъ олений, козій; ქილ. 530; -წრესებრთა, зубы медвѣжьяго колеса, რ. ქ. ლ.

რიგრიგი, ნ. ბურთი; **რიმონი**, ს. ირმონი.

რინება (ვრინებ, -ნე), ნახე განრინება.

რიოში, ს. ყურყული, ურვეული, ღუნწველი; თოლიით, მოსცეთუნებლად შექმნილი, ცილი; желѣзная окалина, огарки; остатки чего либо; фальшивый, поддѣльный, ქილ. 50.

რიპიდიონი (ბერძნ.), სამწერობელი, вѣеръ, опахало; рипида.

რიურაობება (ვი), ზ. შიშ. разсѣтать.

რიურაჲი, **რიურაჲი**, ს. ღილის სინათლის გამოჩენა, утренняя заря; ან გათენება, разсѣтъ.

რისვა (ვჴ), ზ. შ. ვჴპარსავ ცხოვართა, стричь овецъ, брить, 2 მეფეთ. 13—23.

რისიმე, -მეთი, ზედ. რაგინდარა, всякая всячина, 2 ქართლ. 541.

რისხება (ვა), ზ. შ. ვაწერომებ, გავაკვირვებ გულზედ მოვიყვან, ввергать, прогнѣвать, разсердить.

რისხვა, სხ. წყრომა უაღრესთაგან, გარნა სწორთათვის ითქმის ღილეა და უდარესთათვის: დრტვინვა; гнѣвъ, негодованіе; ღმთის რისხვა, гнѣвъ Божій, (ვჴ), ზ. უ. ვიწურები, ვკრისხვები, гнѣваться, сердиться на кого; ხუ უკუნისამდე მრისხავ ჩვენ, ужели вѣчно будешь гнѣваться на насъ, ფსალ. 84—5; 1 კორ. 5—1; ანტ. 6—4; (ვრისხვები, ვკრისხვები, -ეს), ზ. ვი. гнѣваться, сердиться на кого, მორისხები, -ეს, ты гнѣваешься на меня, **რისხვული**, **რისხვული**, ზედ. დაწყევლილი, проклятый; 1 ქართ. 431.

რიტინე, ნ. რეკინე; იერემ. 51—8; ლაბან. 43—11.

რიტორი (ბერძნ.), ს. დაწესოვნებული რიტორებაჲ პირი, მშვენიერ-მოუბარი, риторъ, ораторъ; **რიტორება**, ს. ენა მჭევრობა, ораторство, краснорѣчіе; (ვჴ), ზ. უ. ენა-ვმჭევრობ, говорить краснорѣчиво; ქად. 40; შიო მღვ. 8, **რიტორიკა**, ს. სწავლა მშვენიერ მოუბრობისა, риторика.

რითმა, ს. რითმა; ნ. რითმ.

რიუე, ს. ნაშე, მდინარის პირი ქვიანი და ქვიშიანი; каменистый или песчаный берегъ рѣки, რიუიანი, ზედ. каменистый. [исчислять.

რიცხვა (ვჴ), ზ. შ. ვთვლი, ვანგარიშობ, считать,

რიცხვი, ს. სათვალავი; число, количество; цифра, მთელი რიცხვი, цѣлое число; რომაულნი რიცხვნი, римскія числа, თვისება რიცხვთა, свойство чисель, **ურიცხვი**, ზედ. безчисленный, **რიცხვედი**, ზედ. численный, **რიცხვეული**, ზედ. счетный; числительный; იხილ. 10—19; რიცხვა წელისა, исчисленіе годовъ, რიცხვეულ ფოფა (ვჴფოფ), исчислять, **რიცხვეულობა**, ხრონოლ. 83, счисленіе, числительность.

რიხი, ს. ზავთი, ცუქვა, შერისხვა, выговоръ, острастка; რიხის მიცემა, дать кому выговоръ, **რიხიანი**, ზედ. ზავთიანი, ზახიანი, грозный.

რკალი, ს. სალტე, კრალი, кольцо; ободъ, оболожъ; шина; ბუნ. კ. 145; რკალი გაკეკვა, кольцемъ обвить.

რკენა, ს. ჭიდაობა, борьба, ლარგ. 122; 2 ქართლ. 166; გორგ. 6; ნ. რკინება.

რკვევა (ვი), ზ. შ. ვარჩევ, გაკვარჩევ, დავარკვევ, перебирать; გამოვცვნე, დავცარე, გამოვფარკვინე ნაფოფს ფიხი; выбивать изъ колоса зерна; ანტ. 2—23.

რკინა (სომხ. სპარ.), ს. მოშავო მეტალი, желѣзо, **რკინიანი**, ზედ. რკინის, желѣзный, **რკინეული**, ს. რკინის ნივთები, желѣзныя вещи; желѣзный; სამ. სომხ. 383, **რკინა ვაშლი**, ს. ვაშლის ერთგვარი, ბაქრ. 181.

რკინება (ვარკენ, -კინე), ზ. შ. ვაჭიდავებ, заставить бороться, (ვირკინები, -ნე, ვკრკინები, -ნე), ზ. თვ. ვეჭიდავები, бороться, ლარგ. 115; რუსუდ. 219; 292; იხილ. 3; ვისრ. 159; **რკინობა**, **რკინაობა**, (ვკრკინობ, -ნე, ვკრკინავობ, -ვე), ზ. უ. ვეჭიდავობ, бороться, 1 ქართლ. 389; გვკრკინეს, насъ заставили бороться, იხილ. 2, მერკინების, онъ борется со мною, 1 ქართლ. 402.

რკო, ს. კრკო, მუხის კენკრა, ან თეთ ხე; желудь; дубъ; იხილ. 2—13; 44—14; ოხე. 4—13; **რკოიანი**, ზედ. желудевый, რკოს ფითრი, дубовый клей, птичій клей, ბ. ფ. ლ; ბუნ. ლ. რკოს ქერქი, дубовая кора.

რკონცხი, ს. კონცხი, კუნცხი, мысъ.

რკუ, ს. კუ; ჭადრაკის თამაშობაში სპილო; черепаха; слонъ (въ шахматной игрѣ).

რო, როჲ, ზმ. ოდეს, когда; თუ; когда; если.

როარჩაგი (სომხ.) ს. მეფეთ ბძანება, ოქმი, ან რჯულის ღება; указъ именной, Высочайшій; постановленіе; მამოთ. ცხ. 258.

რობა, ს. როფი, თაბახი, ხელ-გობა, корыто.

როგო, ს. ხეთგან გამოთლილი სკა, борть, роевка, улей; ან ხის სარქველი, деревянная крышка у винныхъ кувшиновъ; ბაქრ. 176.

როგორ, ზმ. რაგვარ, ვითარ, какъ, какимъ образомъ, როგორ ბძანდებით, какъ поживаете, какъ ваше здоровье, როგორ იყიდე, за сколько вы купили, როგორც ჭკუამ გასწავლოს, какъ ты заблагоразсудишь, **როგორმე**, ზმ. როგორც იყო, какъ нибудь.

რიგორი, ზედ. ვითარი, რაგვარი, какой.

როდეს, როდის, ზმ. რას დროს, რას ჟამს; **ოდეს**, когда, როდესმე, когда нибудь.

როდინდელი, ზედ. რომელის ჟამისა, რომელის დროსი, когдашній, съ котораго времени.

როდინი, ს. ხის ფალი სანაყავი, ავაზგადასაც, ступа деревянная, როდინის ქვა, песть, ეფრ. 65.

როდის, ზმ. რას დროს; არას დროს; когда: никогда, не, როდის მოვიდა ჩემთან, онъ не приходилъ ко мнѣ; როდის უთქვამს, онъ не говорилъ этого.

როება (ვ|როებ, ვერობე, -ობ), ზ. უ. ლაღობენ, ходить, блуждать, ეფრ. 37—17.

როიცა, ზმ. როდესაც, когда, 2 ქრონ. 323.

როკი, ს. ხის ცოტის ძირი ან კარი ნაყრილი, сукъ на деревѣ; **როკებიანი**, ზედ. суковатый.

როკვა (სპარ.), ს. სამოთ, ცეკვა, ბუქნა და ყველ ვითარნი თამაშობანი, пляска, (ვ|), ზ. უ. ვ|თამაშობ, ვ|ცეკვაობ, плясать, (ვარკევ, -ეკ), ზ. უ. მოვიგებ, ვიშოვნი, стяжать, пріобрѣтать, საკუნო საგზალს ვიროკი, ეფრ. 10; старайся снабдить себя къ будущей жизни.

რომ, რომე, კავშ. მეორისრად იხმარების ნაცვლად; რომელი, ე. ი. რამეთუ, тотъ, что, что; если: იმიტომ რომ, იმიტომ რომ, იმისთვის რომ, потому что, ოუ რომ, если, ან კაცმა რომ გიმტყუნოს, если этотъ человѣкъ обманетъ тебя.

რომელ, კავშ. ვითარმედ, что, чтобы.

რომელი, ნაცვ. კითხვითი, который, რომელი საათი, который часъ, რომელი ერთი, кто изъ нихъ; **რომელიმე**, ნაცვ. განუსაზღ. нѣкоторый, რომელნიმე მოუთხრობენ, нѣкоторые повѣствуютъ, **რომელობა**, ს. ვინობა, званіе, состояніе; რომელიც, რომელი იგი, ნაცვ. კუალვმოქცევითი, тотъ, который.

რომი, ს. მაგარი სამგელი, ромъ.

რონინება (ვ|), ზ. მ. ვ|ვარებ, заставить ходить; посылать; რუსულ. 42; სამ. კათოლ. 8; 1 ქრონ. 233; ეფეს. 260; ქილ. 138; (მარონინებ, -ნე), მაცარებ, заставляешь меня ходить, ეფეს. 363; (**ვრონინება**), ზ. უ. დავდივარ აქა იქ დაფიქრებული, ходить, скитаться, რუსულ. 161, 327; ანდრ. 14.

რონინი, ს. სიარული, ходьба, хожденіе; ანდ. 9.

როპანაკი, ს. ხარისული ნიფხვი, панталоны на подкладкѣ, გამოსლ. 29—28; სამ. ლ. დაბეჭდილს დაბადებაში არ იპოვება.

როს, ზმ. როდის, когда, ქილ. 28; არას დროს, никогда.

როხვიი (სპარს.), ს. ურიდად მეძავი, блудница, 2 ხეთული 23—18; ოსე 3—1; ეფეს. 573; 2 ქრონ. 144.

როხტაკი, ს. მცენ. лебурa?

როტა, ს. მწრობრი მოლაშქრება, рота.

როტვა (ვრატავ, -ტე), ზ. უ. ვრთხავ, უგვანად ვლაპარაკობ ან ძილში ვლაყბაყობ; болтать, пустое городить; бредить: სიბრ. 162; **როტი, ნ. რობა**.

როტი, როტაი (ბერძნ.), ს. როჭკი, საბოძვარი, ან გარდაკვეთილი ჯამაგირი; даръ, подарокъ; жалованье; 2 ქრონ. 57, 71; ქილ. 539.

როშვა (ვ|), ზ. მ. მსხვილად ვ|ფქვავ, ვლეწ (ითქმის მოსლილის წისქვილისათვის); молочь; крупно молоть; болтать, пустое городить; ეფრ. 148.

როშო, ს. მსხვილად დაფქვილი რამ; крупно намолотое зерно, ბუნ. ლ.

როცა, ზმ. ოდეს, когда.

როჭი, როჭკი, როქი (ბერძნ.), ს. ულუფა, ჯამაგირი, სიზრდო, სულიერი ნიჭი მთავრობისაგან; плата, жалованье, ლუკ. 3—14.

როჭო, ს. მთის ხოხობი, глухой тетерь, **როჭოს ყურძენა**, ს. მცენ. клюква, ივანე ბაგ. ლ.

როხვა, ნ. როშვა.

რტო, ს. შტო, ნოშო, ხეთვ, გამოსლ. 25—31, 32; მაკ. 13—32; 21—9, **რტოული**, ზედ. შტოებიანი, вѣтвистый, ქიმ. 24.

რტყმა (ვარტყამ, -ყი, ვურტყამ, -ყი), ზ. მ. ვ|ჭრავ, ვსცემ, бить, ударить; ნოხკ. 93.

რტყმა (ვარტყამ, -ყი), ზ. მ. შემოვარტყამ, შემოვახვევ, შემოვკრავ; окружить; опоясать; გარშემო მარტყია, окружаетъ меня, ბუნ. კ. 169; (ვარტყამ, -ყი), ზ. მიწ. შემოვკრავ, შემოვიხვევ, опоясаться, (ვერტყმი, -ყი, მერტყმება, -ტყა), ზ. მიწ. შემოვეხვევი, შემოვეკარი, окружать, опоясывать; გამოცხ. 1—13; ხმალი მერტყა, и былъ опоясанъ саблею, რუსულ. 811; დარეკ. 2—10; (ვარტყიავარ, ვარტყმიდი), ზ. მ. შემოვეხვეულვარ; შემოკრულვარ, я окруженъ, я опоясанъ, **რტყმული, ნარტყამი**, მიმ. опоясанный.

რუ, რუვი (სპარს.), რუსმული, ს. ხელოვნებით გაკეთილი საკალული, каналъ, канава, რუს გაკაფა, провести каналъ, ლუკ. 106, 107, რუ ხიხარე, ტირი ნახე, წუხილი სხვამ დალიოს, ეფრ. 11, проконой каналъ, употребы трудъ, а воду будутъ другіе пить, რუ ჩამოშვებული იყოს, пусть въ канаву спустятъ воду.

რუა, ნ. რვა; **რუარეული**, ნ. როარეული.

რუბი (არაბ.), ს. მეოთხედი ნაწილი, ხაოსხული, ჩარეკი, четверть, იმერეთში რუბი ათ-შაურიანი თეთრი, ან მეოთხედი ჰაისკრისა, монета въ 10 каръ или четвертая часть пиастра, ნ. მარჩილი, ბაქრ. 329, სამი რუბი მეცხრეს სააოსა, три четверти девятаго часа.

რუბი, ს. რგვალი სამშაბი თასსავით; მაგალ. ხუსე სათასა რუბები, ეფეს. 1140, ნიშნავს შავ თეთლებს ცრემლითა სავსესა, чаша, рубаи ჯვრებია, ე. ი. ჯვრების გრგოლები, кольца у нѣши, რუსულ. 292.

რუბრევანდი, ს. მცენ. лат. gutta ganba, ან aloes cavalina; ბუნ. ლ; гуммигутъ, ეფრ. ლ.

რუდუნი, ს. გარჯა, შრომა, ღვწლი, ზრუნვა, ამაგი, трудъ, забота, попеченіе: 2 კორ. 11—28; 1 თესალონ. 2—9; შრომითა და რუდუნებითა, трудами и заботами, **რუდუნება** (ვრუდუნებ, -ნე), ზ. უ. გავირჯები, ვიღვწი, ვზრუნავ, трудиться заботиться, **რუდუნებული**, ზედ. ნაღვწი, пріобрѣтенный трудомъ, ცხ. 10; აღწერ. 60.

რუვი, ნ. რუ.

რუსხა, ზუსხა, ს. ვერცხლის, драхма, 1 ქართლ. 135; სას. ლ.

რუკა, ს. გამოხაზულობა რისამე, მაგალ. ღრუბლოფილი ქარცა, ან წერილი: карта географическая; письмо; ვიხილეთან ღვთისმშობლით ქარცა ან რუკანი საქართველოისა, такъ какъ мы начертали карты Грузіи: 1 ქართლ. 6; მათ რუკა დაუწერიათ, они написали письма, ვეფხ. 288; რუკა მეჭადრაკისა, шахматная доска; ცხად. 33; ქილ. 58; რუკად შექმნილი, ე. ი. მიწერით მობმული, клеёный, ქუთ. 59, 62.

რულად, ზმნ. რაგვარად, какъ, какимъ образомъ, ვეფხ. 1200.

რულვა (ვჰრულავ, -ლე), ზ. უ. ვჰოვლემ, дремать, კვშ. 255.

რული, ს. ღრული, თულემა, მსუბუქი ძილი, дремота, дреманіе, легкій сонъ, ვეფხ. 388: ჩემთვალს რული არ მოსვლია, глаза мои не смыкались, იხილ. 5—27, აბც. 4—14. რული მომივა, дремота беретъ меня, (მრულის, -ლოდა), ზ. უ. მეძინება, мнѣ хочется спать, дремать, ჰეტრე 2, 4; ფსალ. 75—7.

რული, მიმ. ნასიარულევი, пройденный, ვეფხ. 716.

რუმბი, ს. დიდი ქილა ძროხის ან კამბეჩის, бурдюкъ, мѣхъ.

რუმკა, ს. ჭიქის სარჩა, кружка, рюмка, მროვ. 52.

რუსი, ს. русскій, **რუსიცაზმი**, ს. русицизмъ, ბუნ. კ. VIII; **რუსობა**, ს. русское владычество; руссофильство, ქრონ. 171; (ვჰრუსობ, სკ. არა აქვს), ზ. უ. корчить изъ себя русскаго; **რუსება** (ვარუსებ, -ბე), ზ. მ. обрусить, **რუსული**, ზედ. русскій; რუსული ბაღანაები, ს. ჩქიან.

რუსუმი (არაბ.), ს. გარეგნობანი, изысканіе, დასკ. 4; აღწერ. 67, **რუსხმული**, ს. რუ.

რუფა, ს. გამონაშვება, штопка; штопаніе, რუფაის მოგება, -შეკეთ, заштопать.

რუქა, ს. რუკა, ქრონ. 128.

რუხა, რუხი, ზედ. сѣрый, сизый, сѣрый.

რუკვა (ვრუკავ, კე), ზ. მ. კავკასიაც, გავრუკავ, опалить, (ვირუკავი), ზ. მ. გავირუკავი, опалиться.

რქა (არაბ.), ს. ოთხფეხთა თავსა ზედა ამოსულნი ძვალნი; ფსალ. 21—22; 68—31; ნესტვი, ხალხა რქისა; ფსალ. 97—6; ძალი, ძლიერება, силищи; ფსალ. 74—5, 6, 10; ზეთის შესახმარი რქის ჭურჭელი, 3 შეფე. 17—14; რქა იოქმის რიცხვისათვის რქიანთა ხვასკანეთა, гдѣ-либо ихъ рѣчь сказана, კამბეჩი, ცხვარი და სხ. ვითარცა მიურიცა წელთათვის იოქმის ფერთა; ეგრეთვე რქა ეწოდების კაცის ბაბილოს ან ყვანის ხორჩის; ფსალ. 16—15; 79—11; ჩემსა მრეველთა ცერცვისა და მისთანათა, лукъ. 15—16; ან თვით მცენარე, растеніе, რომელსაც ეწოდებენ კერკაჯს; სას. ლ; წერილში: ხაზი, черта въ письмѣ; ირმის რქა, оленій рогъ, გგზელმა რქითა, бодать, და მის ღალატსა სარქვანსა მას საფქვილესა არა მოაკლდეს და რქასა მას საზეთესა არა აეუმცირდეს, съ этихъ поръ сосудъ муки не оскудѣетъ и чашецъ елея не умалится; 3 შეფე. 17—14; რქის ნასკვი, роговая труба; მსაჯ. 8—14; ამის გეცვეთ თქვენ, ვიდრემდე წარხდეს ცა და ქვეყანა, იოქმ ერთი, განა რქა ერთი არა წარხდეს სჯულისაგან, ვიდრემდე ყოველი იქმნეს; ამის глаголю вамъ, скорѣй перейдетъ небо и земля, нежели перейдетъ одна іота или единая черта изъ законовъ, такъ чтобы не исполнилось; მატ. 5—18; ვიდრე რქამდე საკურთხეველისა, до порога олтаря; რქა წითელი, ს. ერთგვარი ფერისანი, одна изъ породъ винограда, ვრისხ. ლ; **რქა ფსიქა, რქა კაკალა**, ს. მცენარენი ერთგვარნი, названіе растеній, **რქიანი, რქებიანი**, ზედ. რქისა ან რქებიან მქონებელი, рогатый, სამ. ვ. 181, რქოსანი, ზედ. რქიანი, рогастый; იგავ. 23—32.

რქენა (ვჰრქენ, ვურქენ, -ქინე), ზ. ვ. რქით ვუგმერ, ვჰრქი, бодать, იერემ. 50—12.

რქოსანი, ზედ. რქებიანი, рогатый.

რქუმა (ვარქვამ, -ქვი), ზ. ღვთხურავ, накрывать, (ვარქვამ, -ვი), ზ. მიწ. ღვთხურავ, накрывать надѣвать на себя, თამარ. 10.

რქუმა (ვარქვამ, -ქვი), ზ. მ. დავამხობ, ниспровергать, опрокидывать; ნ. ს. ლ. იხილ. 14—10; (ვარქმევი, -ვი), ზ. თვ. დავმხობი, опрокидываться.

რქუმა (ვარქვამ, ვარქვი, სამლოთ წერილში: ვარქუ, არქუ, ჰრქვი; ან რქუე, მარკ. 14—1; ან ვჰრქვამ, ვრქვი, სკ.), ზ. მ. ვსთქვამ, ვიტყვი: **ვუწოდებ**, სახელს ვაძლევ; сказывать, говорить; называть именемъ; საქმ. 22—12, 13; დარეჯ. 2—9; დაბად. 45—17; მარკ. 2—36; (ვირქვამ, -ვი), ვაგალ. სახელსა; ვიწოდებ, სახელს დავირქვამ, называть себя, (ვერქმევი, -ქვი), ზ. თვ. ვიწოდები, ვუწოდებთ სახელი, называться; (მრქვამ, მრქვი ან მარქე), ზ. მიწ. მეუბნები, говорить мнѣ, საქმ. 22—12, 13; უფალმან მრქუა მე, Господь сказалъ мнѣ; ფსალმ. 2—7, მრქუან, მქუან, სკ. მერქუა), ზ. მიწ. მეწოდება სახელი, именуюсь, называюсь; რასა ჰქუან, что говорятъ; აბც. 6—4. (მერქუან), სახელად მერქუან, я именуюсь, 2 ქართლ. 536; რას მიქუან, что мнѣ за дѣло; რქმეულად, ვრქმული, ზ. ვ. называться.

რქმევა (ვარქმევ, -ქვი), ზ. მ. ვუწოდებ, სახელს მივსცემ, называть, именовать, დარეჯ. 50; ერთმანერთს არქმევს, сказали другъ другу, დარეჯ. 4.

რღვევა (ვ), ზ. მ. ვაქცევ ნაშენებსა ან ნაკეთსა; დავარღვევ წინა-აღმდეგ ჯაჭვსა, ჰირ დავუფოფ, ломать, разрушать зданіе; ворочу, распарываю; опровергать, оспаривать; ძველს კანას არღვევს, онъ ломаетъ старое платье, (ვარღვევი, -ღვე), ზ. ვ. разрушаться; ворочься; რღვეული, მიმ.

რღმა, ზედ. ღრმა, грубокій, **რღმობა** (ვარღმობ, -მე), ზ. ვ. სიღრმეს მოგუმაცებ, углублять.

რღუნა, რღუნობა, ს. წყლის მოვარღნა, წალეკა, наводненіе, потокъ, ბაქრ. 188; ფსალ. 28—2; 31—6.

რყევა, სხ. колебаніе, (ვა), ზ. ვ. ვარხევ, ვარწევ. ვანძრევ, трясти, качать, шевелить; поколебать; (ვირწევი, -ევ), ზ. ვ. трястись; колебаться, 2 ქართლ. 411.

რყუნა (ვჰრყვნი, ვჰრყვენ), ზ. ვ. წუახლენ, განვხრწნი, გახვჰრყვნი, портить, развращать; **რყუნილება**, ს. წუახლრობა, порча, развратъ.

რჩევა, სხ. перебираніе; совѣтованіе; совѣтъ; выборъ, ვარჩევ, ვარჩივ, მარჩევია, მერჩივა), ზ. ვ. გადვარჩევ, გავარკვევ; გამოვჰკრებ; გამოვარჩევ; აღმოვარჩევ უკეთესსა; გავარჩევ, გავსინჯავ ხელს; ჰახრს მივცემ, ჩრჩევს დავასკვნი; перебирать, очищать; выбирать, избирать; судить, разбирать дѣло; совѣтовать; აღბ. 13; დავრ. 183; ანტ. 2—27; რუსულ. 297, 413; ვარჩევ მწვანილსა, перебираю овощи; ქალაქში წასვლა ვარჩიე, я разсудилъ ѣхать въ городъ, ვარჩევ საქმესა, разбираю дѣло; (ვირჩევ, -ჩიე), ზ. მინ. გამოვარჩევ; უმჯობესად შევირაცხ, предпочту; ვიმჯობინებ; избрать себѣ; предпочесть; ლუკ. 19—7; სამ. სოფ. 164; (მირჩევ, ჩიე), ზ. მინ. ჩრჩევას მაძლევ, совѣтуешь мнѣ, (ვურჩევ, -ჩიე), ზ. ვ. ჩრჩევას მივცემ; совѣтую кому. (ვირჩევი, -ჩიე, ვირჩევი, -ჩიე), ზ. თვ. სხვათა შორის გამოვირჩევი, отличаться; ხელმწიფის შვილებში არ ვირჩოლა, ни чѣмъ не отличался отъ царскихъ дѣтей, დავრ. 36, გონებას ვურჩევი, совѣтоваться съ разсудкомъ, (მირჩევნია, მერჩივნა, მერჩივა, მერჩია), ზ. მინ. მიმჯობინებია, предпочитать, ставить что выше для себя; ვისრ. 72; რუსულ. 414, 420; აღბ. 23; გორგ. 299; ხანძ. 14; ბუნ. კ. 268; ვეფხ. 30, შენი მიჯნურობა სულთა მირჩევია, за любовь къ тебѣ я отдалъ бы душу, ვისრ. 34, 35; (ვურჩევნი ვარ), ზ. მინ. онъ предпочитаетъ меня; (მირჩევნიხარ, მირჩევნოლა), я предпочитаю тебя, ты для меня выше всего; იხილ. 22—7; მაკ. 20—16, **რჩეული**, მიმ. избранный; отборный; совѣтованный; **რჩეულობა**, ს. გამორჩევა ან ვეზირობა, избраніе; совѣщаніе; ფსალ. 1—4; ანდრ. 121.

რჩევინება (ვარჩევინებ; -ნე), ზ. ვ. ვავაზირებ; ვამჯობინებ, заставить предпочесть, ქილ. 352; (ვირჩევინებ, -ნე), ვიმჯობინებ, предпочесть.

რჩენა, სზ. продовольствіе; пропитаніе; (ვარჩენ, -ჩინე), ზ. ვ. გამოვზრდი, შევინახავ; გამოვიხსნი ჭირისაგან, მოვარჩენ; დავკვებ, გავუშვებ; содержать, прокармливать, пропитывать; избавлять, спасать; оставлять, излѣчивать; სამ. გახ. 110; თავს ვარჩენ, содержу себя.

რჩობა (ვ), ზ. ვ. წყალში მოვარჩობ; ვახჩობ, სულხვეშეებს, შევაღრძე; утонить; удавить; душить, надѣдать; (ვირჩობი, -ბე), ზ. ვ. ვიხჩობი; სული მიგუბდება; тонуть; давиться; задыхаться, ერისთ. 5.

რჩოლა, სხ. рѣзня, боданіе, რომ თავის თავის რჩოლა არ იცოდეს, если онъ не можетъ себѣ вреда, სამხ. სამ. 332; (ვჰრჩი), ზ. ვ. ვჰსჩივი, жаловаться; (ვურჩი, სრ. არა აქვს; უსრ. ვურჩოდი ან ვურჩიდი), ზ. უ. ვურჩენ, ვსცემ რქითა; бодать, (ვურჩოლები, -ლე), ზ. თვ. ვურქინები, бодаться, (ვურჩი, -ჩოდი, -ჩდი), ზ. უ. ვუმართლებ, წელი შემაქა; ვაჯობებ, ვიგებს მივსცემ, ვსჩაგრავ; имѣть на кого право; дѣлать или наносить кому вредъ; შემომფიცა, რომ არას ვრჩი, поклялись мнѣ, что ты не причинишь ему зла; ერისთ. 199, იალონს ერჩოდის ბრალითა ხელეულისა. солонью онъ дѣлалъ много упрековъ; ვისრ. 31; (ვურჩი, ვურჩოდი), ზ. უ. წერილში: ვჰმორჩილობ, ვემორჩილები, მორჩილ ვექმნები, ვემონები, повиноваться, слушаться, მარკ. 1—27; სჯმ. 5—39; 23—20; 28—34; 1 ტიმოთ. 1—4; კოლ. 3—22; (ვურჩდები, დი), ზ. ვე. ვემორჩილები; повиноваться, 1 ქართლ. 98; სამ. მოს. 9; 2 ქართლ. 29; (ვიჩი, ვირჩები, -ჩდი, -ჩოდი), ზ. ვ. ვიემობ, ვიმონებ; აღბ. 71; ვესარჩლები, ვეღვები; подчинять, покорять себѣ; оспаривать у кого что, судиться съ кѣмъ; გეკ. 19; სამ. ვახტ. 178; რუსულ. 425; ეორახთის სამზღვარზედ იჩოდეს, они оспаривали другъ у друга границу Каранты; გეკ. 19; (ვერჩი, ვერჩიან, -ჩდი ან -ჩოდი; ვერჩები, -ბოდი), ზ. მინ. ვემორჩილობ, ты повинуешься мнѣ, ლაბე. 41-41; ვეფხ. 1525, ხოლო კაცთა შით უკვირდით და იტყოდეს, რამან ვინმე არს ესე, რომელსა ქარნიცა და ღვანიცა ერჩიან მას, люди удивлялись и говорили, кто это, которому и вѣтры и моря повинуются; მაკ. 8—27; რიცა ხელ-ფეხი ვერჩოდა, когда я владѣлъ рукою и ногою, რას ვერჩი, что ты хочешь отъ меня, რას ერჩი, что ты трогаешь его, чего ты отъ него хочешь, ვერჩის, ვერჩებიან, онъ повинуется мнѣ, სამ. მოს. 9; სიტ. ჩოლოყ. 14.

რჩოობა, სხ. пропитаніе, ღვიძლი რჩობა, дневное пропитаніе; ან ხვასტანგი, რქიანი საქონელი, рогатый скотъ, სამ. ვახტ. 188, 204; სამ. ბერძნ. 416; (ვრჩები, ვრჩი), ზ. უ. გამოვიკვებები, გამოვიზრდები; снискивать себѣ пропитаніе, прокармливаться; ვეფხ. 345; ნ. რჩენა.

რჩოობა (ვჰრჩები, -ჩი), ზ. უ. ვშიები, ღვიშიები; ვათვებ, ვახრულებ; თავს ღვიძლსა, ვუშველი, თავს გახვარინებ, მოვრჩები, გავმთელდები; გამოვჰრჩები, ვსარგებლობ ვისგანმე; оставаться; оканчивать; избавляться, спасаться; выздоровѣть; поживляться около кого; (ვრჩებიან, ან ვრჩებს; ვრჩი, უხმარია; უსრ. ვრჩებოდა; остается у меня.

რჩულობა, ს. წესი, ჩვეულობა, законъ, обычай, მოციქ. 54.

რჩხა, ნახე რჯული; ანტონ. 6—29.

რცხა (ვჰრცხი, -ხე), ზ. ვ. ვრცეხ, мыть, смывать, ვისრ. 112; (ვირცხები, -ხე), ზ. ვ. смываться, ქილ. 244, 581.

რცხვა (ვარცხვი, -ოდი), ზ. ვ. ვრცხვენიან, стыдиться, ვისრ. 41; (ვჰრცხვები, -ხვი), ზ. უ. ვუჰრცხვები, ვეღიკვი, устыдиться, ქილ. 662.

რცხვენა (ვარცხვნი ან ვარცხვენ, -ვინე), ზ. ვ. ვა-

ვარცხვენ, შევაცდენ, стыдить, срамить; эксв. 18; (ვარცხვნი თავს), ф. з. მრცხვენის, მერცხვენების; **стыдиться, краснѣть**, эксв. 1522; ან თავს შევარცხვენ, **срамить себя**, эвф. 6—14: (მრცხვენია, მრცხვენიან, სრ. მრცხვენოდა; უსრ. მრცხვენებია; აბ მერცხვენება სრ. მერცხვინოდა; უსრ. მრცხვინებია, (სამღვდო წყარილში აპოვება; იერემ. 8 — 8. ეწყდე. მერცხვის, იერემ. 17 — 18; მერცხვოდის) რიმ. 9—33; იხაი. 1—29: 16 — 18; ან მრცხვენის, იგავი. 20—5; მრცხვენენ, 1 ჰეტ. 2—6; 4—15; მრცხვენოს, მრცხვენების, ფსალ. 30—18; 24—1; მრცხვენა ღა სხ.); **мнѣ стыдно**; **რცხვენილი**, зиф. **пристыженный**, гонр. 140.

რცხილა, ნ. ქრცხილა.

რძალი, ს. შვილისა ან ძმის ცოლი, **невѣстка, сноха**, ნახე სპარს: **რძლობა**, ნ. **ბძლობა**.

რძე, ს. სძე, მღერით ცხოველთა ძუძუთაგან ნაღები თეთრი ნოყიერი, სახრელად ახალ შობილთა ერმათა; **молоко, цѣдное молоко**; რძის ფლავი, **молочная каша**, ნ. სძე: **რძიანი, რძიერი**, ზედ. რძისაგანი, **молочный, рძიანა**, რძიანია (ამბრულ.), რძე ლეღვისა, ს. მცენ. **млечіе молоко, молоканка**; **молочай**; ბუნ. ლ. ვ. ფ.; **молоканка**, ერის. ლ. **რძიანა ხოკო**, **рыжикъ**, ბუნ. ლ. ბაკ. იგანესი; სამხ. 103. [**радъ**.

რძლვამლი, ს. უხურვაზი, კრაკინა; **дикій виноградъ**.

რძეული, ზედ. **молочное**.

რწამსი, ნახე მრწამსი.

რწევა, რწევა (ვარწევ, ვარწევ, -წიე), ზ. ვ. ვარხევ, ვაქანებ ავკანში ერმასა, **качать**; (ვარწევი, -წიე), ზ. ვ. ვარხევი, **качаться**, ქილ. 459.

რწმა (ვჰრწამ, ვურწამ, ზ. უ. მჯერა, მრწამს, **вѣрю**; 1 ქორც. 142; (მრწამს, 3 პირი ჰრწამს, სამღვდო წყარილში: ჰრწამენ; ან მრწამენ, გრწამენ და სხ. იოან. 4—1; უსრ. მრწამდის; სრ. მრწამდა; უუსრ. მრწამებია; ლუკ. 8—14; (იოან. 3—19). ზ. ვსხოვებ, მჯერა; **вѣрую, мнѣ вѣрую во единаго Бога**, ნ. წამება.

რწმენა (ვჰრწმენ, -ნე, ვჰრწმენიდი, ვჰრწმენოდი), ზ. უ. ვჰჯერვარ; **вѣровать, вѣрить**; იოან. 12—44; (ვარწმენ, -მინე), ზ. ვ. ვარწმენებ, ვაჯერებ, **увѣрять, удостовѣрять**; (ვარწმენ, -მიხე), ზ. მოქ. ვიჯერებ, **вѣрить**, მრწმენი, მრწმენიხე, მრწმენებ, 3 პირი მრ. ჰრწმენინ, სამღვდო წყარილში, სამოგვლო ლიპარიტ ჰრწმენით; **ууსრ.** მრწმენებია), ზ. უ. მჯერა, მრწამს, **вѣрую, уже** არა **რწმენით ნუმნი**, если они не **повѣрять** мнѣ, გამოსლ. 4—1; ნ. რწმა.

რწმუნება, სხ. **увѣреніе; вѣра**; (ვა), ზ. ვ. ვარწმუნებ, ვაჯერებ; **увѣрять, убѣждать**; მოგონება, მიგებარება, **вѣрить**, -ობა, ე. ი. კეთილ ვაჯერებ, **увѣриться**, (ვი), ზ. უ. ვიჯერებ, **вѣрить, увѣриться**, (ვუჯერებ), ვარწმუნებ ვისისამე ხიცოცხლეს: **вѣрить кому**; **удостовѣрять, подтверждать**; **ვარწმენებ წერილსა, засвидѣтельствовать актъ**, (ვარწმენები, -ნე), ზ. თვ. ვანდობი, **довѣрять**, გალატ. 1—10; (ვარწმენები, -ნე), ზ. მოქ. მანდობი, **довѣряешь мнѣ**, მარწმენე, **повѣрь мнѣ**, ღმერთს ვარწმენე, **передъ Богомъ**, **რწმუნებული**, зиф. **увѣренный**; **повѣренный**.

რწუევა, სხ. **рвота**, (ვარწევ, -წიე), ზ. უ. ჰირიგ. მასაქმებს, მაზიდავს, ვახთნევ, **рвать, блевать**. რწევინება (ვ. მა); ზ. მ. ვანაძევინებ, **заставить рвать**.

რწევა (ვჰრწევ, -ეი), ზ. მ. მოვჰრწევ, ღვინელებ მიწას; **поливать водою, -ევინებ, поливать цѣлы**; (ვარწევი, -წევი), ზ. ვ. მოვარწევი; მუწუკთოვის: გამოვარწევი, გავაქცევი; **орошаться, о рукахъ: разпариваться**.

რწყილი, ს. ქრწყილი, блоха; **рѣпяной** წამალი, **персидскій порошекъ**; რწყილის ღელ, **жукъ майка**, **რწყილიანი**, ზედ. **блошливый**; **-ლიანება** (ვ), **наблошить**.

რწყმა (ვარწყამ, -ყი), ზ. მ. მაბან ღვინელებ, **растаивать сѣно**, (ვჰრწყამ, -ყი), ზ. მ. განვწყალებ, განვჰყოფ, **дѣлить**, ქილ. 139.

რჭალი, ნ. ჭალი.

რჭობა (ვ), **რჭუმა, რჭმა** (ვარჭმ, -ეი), ზ. მ. ღვინობ, ღვინჭობ, **впикать, вонзать**; თულგაში ეკლები მირჭვია, ანუკ. 13, ვარჭმები, -ჭე), ზ. ვ. ღვინჭობი, **впикаться, вонзаться**, (ვარჭობი, -ჭე), ზ. თვ. ღვინჭობი, ღვინჭირები, ღვინობი, **вонзаться**, ითსი იხარი მარჭვია, გონრ. 31; ვარჭვიარ, **быть воткнуту**, მჭობა წელში ლახვი, **рубцы**. 199; **булава воткнута у меня за поясомъ**.

რხევა, სხ. **колебаніе, шатаніе**; რხევა ცხინის, **походка съ шевеленіемъ стана**; ვეფხ. 96; (ვარხევ, -ხიე), ზ. მ. ვარწევ, ვანძრევ, შევანძრევ. **колебать, колыхать, шатать, качать**; (ვარხევი, -ხიე), ვიძრევი, **колыхаться, качаться, шататься**, ვეფხ. 947; **რხეული**, зиф. მაბან რხეული, ვეფხ. 4; ცხინი მშვენიერად მოარული; **преповеходная походка**.

რჯა, სხ. **трудъ**; забота, безпокойство, ვრჯი, ვხრჯი, სრ. ვხარჯე), ზ. მ. ღვაშრობ, ვარჯი; შევარუნებ, ოდეს ვიღაცნ; **трудить, утруждать, безпокоить**; (ვარჯები, ვიხრჯები, სრ. ვიხარჯე), ზ. ვ. ვშრომობ, ვიხარჯები, ოდეს ვიღაცნ; **трудиться**; **заботиться, безпокоиться**; ქორჯ. 2-135; გორგ. 134; რუსუდ. 143; 2 ქორც. 54ი, კიდი კიდურად ირჯება, ოთ. **поступаетъ по человѣчески**, რა მრჯის, **какое мнѣ дѣло**, რა გრჯის, **что тебѣ за нужда**, ქორ. 109, მრჯი, -ჯიდი), მიჭუბნებ; საქმეს მიღებ, **утруждаешь, безпокоишь меня**; ნ. ხჯა; **дѣлать что охота**, **рჯა**, ნ. ხჯა.

რჯული, ს. სჯული, კანონი, მცნება, სამართალი; სარწმუნოება, **законъ**; **вѣра, религія**; ვეფხ. 1039; ნუ ღალატობ, შენსა ხჯულსა, **не убивай насъ, заклинаемъ тебя закономъ**, **рჯულის კაცობება**, **начну тиранить, терзать**. **рჯული ხჯულებიანება**, **невѣрный**, სამხ. სვ. 196, ღალატი რჯულისა, **преступить законъ**. **рჯული** მუნებია, **естественный законъ**, **рჯულის კანონი, корчая книга**, **рჯულიანი, рჯულიერი**, ზედ. **законный**; **имѣющій вѣру, религію**; სვ. ვახტ. 9; **рჯულიერი შვილი, законный сынъ**, **рჯულიერი ქორწინება**; **законное собраніе**; სამ. 19—39; **рჯულიერობა**, ს. **законность, рჯულის გაბრდ-**

მავალი, ხ. законопреступникъ, **რჯულის გარდამავლობა**, ხ. законопреступленіе, **რჯულის-დება, -დადება**, законоположеніе, **რჯულის-მდებელი, -დამდებელი**, законодатель. **რჯულის მეცნიერება**, ხ. законовѣдѣніе, **რჯულის-მეცნიერი**, ხ. законовѣдъ, **რჯულის-მოძღვარი**, ხ. законоучитель, **რჯულ-მტკიცება**, непоколебимость въ религіи. მოხს ხმ. შუხვ. რჯულ-ძალი, ხ. шифрный.

ს

ს, არის უხმო ასო ქართული ანბანისა, წოდებული სან: რიცხვში ღებულობს ორასსა და ფულის ნიშანსა ორასში ნიშნითური ჳ ორასს ითვისებს; წვრილის ფულის თეთრში 40 ფულსა ან 10 ბისტს, ან ოთხშაურს ან ერას ანბობს ქარაგმიანი ლექსნი ამ ასოთი იწერებიან: ს̃დ, ს̃რულად; სსნი, სხვანი. **ს**, ღვრიტის თავად ლექსთა შესხმული წინაშე კ. პ, და ტ, მაგალ. კუნელი, სკუნელი; პარია, სპარსი; პილო, ხმილო მაინძელი, მსპინძელი; ცრიალონი, ხცრიალონი; ნავა, სნავა; რბოლა, სრბოლა და სხ. ზმნები, რომელნიც იწყებიან ასოთა ღ, თ, ტ, ც, ქ, წ შიიღებენ მიმოხვრაში პირველნის ნაცვალ-სახელის შეძღომ ასოს ს. მაგალ. წერა, ვწ-ს-წერ. ღება, ვღ-ს-ღებ; და სხ.

ს, იხმარების ნაცვლად ზ და რ. ნაწე ეს ასოები; ან წინაშე ასოებისა: პ და ტ შეიცვლების შ. მაგალ. სიშილი, შიშილი; ქიხი, ქიში; ცასკი, ცაშკი; ქისვრა, ქაშტვრა, ფუსტი, ფუშტი; ცასკი, ცაშკი; ქისკი, ქიშკი; ჯერეთვე თუ ლექსში იპოვება ასო შ, ან ჭ, მაშინ თავად ასო შეიცვლება შ. მაგალ. სიში, შიში; სანიშანი, შანიშანი; სიჭყა, შიჭყა; საჭიმელი, შეჭიმლი; სიჭყი, შიჭყი და სხ. ამ ასოთა იწყებიან ორნი მარცვალნი **სა** და **სი**.

პირველი **სა** ღვრიტის არსებითთა სახელთა ღაზედშესრულთა, ცხრეთ რომ მარცვალი **ნა** ჭნიშნავს შეცვლებასა განვლილის მდგომარეობისასა, გარნა **სა** მომავლისა ან მოსალოდნელისა, ნახიძარი, სახიძო; ნარძლევი, სახძლო; სავენახობი, სავენახე; **სა** თავად მრავალჯერ ღანიშნავს კუთვნილებასა: მაგალ: სამანოვე სამოლოთო, სახოგადო, საკომლო, საშენო, სანგრო და სხ. ამგვარნი სახელნი იხმარებიან არსებითადაც, საღილი, საუზმე, საგზალი, სახამთრო, სალარო, საუნჯე, საქონელი და სხ. **სა** ღვრიტის მიმდევებასა მომავლის დროსა, ვითარცა **ნა** განვლილისა, მაგალ: სანერგი, სანერგი; ნაქები, საქები; ნახული, სახული; ნაუბარი, საუბარი; ნახნავი, სახნავი; ნამუშავარი, სამუშავარი; ნაჭმარი, სამჭმარი; ამგვარნი მიმდევებანი იხმარებიან, ვითარცა სახელნი არსებითნი: მაგალ: სანერგელი, სამჭახარი, სამოსელი; კვალად მარცვალი **სა** ღვრიტის თანდებულთა, ზმნის ზედათა, კავშირთა და შორისდებულთა: სააქო, საიქიო; საგარეო, სამანო; საზეთო; სათანადო; სამარადისო, სანიადაგო, სანუთხო, სახვალიო, სავიდრე.

მეორე **სი** ღვრიტის თავად ა. ზედ-შესრულთა სახელთა და შესაცვლის მათ არსებითად, მაგალ. ადგილი, სიადგილე; ძნელი, სიძნელე, ავი, სიავე, ბოროტი, სიბოროტე; ბრძენი, სიბრძნე; მტკიცე, სიმტკიცე; მრავალი, სიმრავლე; მტკიცე, სიმტკიცე, შეისწავე პირველი, რომელნიმე ზედშესრულნი სახელნი, ღაბოლოებულნი მარცვალთა ზედ ლი, იხმარებენ ამას რაკამს ღვრიტისა მათისა; მაგალ. თხელი, სითხე; ზრქელი, სიზრქე, სიხვილი, ს-ხვლო; კეთილი, სიკეთე ცქნილი, სიცქნე; ცფილი, სიცფო; მეორე, რომელსაც ამგვარნი არსებითი სახელთა ღვრიტის ნაცვალ სახელნი ეს ან მაგ, მაშინ იგინი შეიცვლებიან ზედ-შესრულად: მაგალ. ამისიღე, მაგისიღე. **სი** ღვრიტის სახელზმნათაც განსაკუთრებით უმეტესობითა ზმნათა, ვითარ: სიარული, სირბილი, სიყეფილი, სიხარული, სირცხვილი, სიჯღილი, სიჭარული, სიცილი, სიძულილი და ს.

სააბანოვე, ზედ. აბანოში სახმარი, банный, -ное ведро, шапка.

სააბატო, ზედ. აბატისადმი საკუთნველი; ან განსაკუთნებული მისი; игуменскій; аббатство.

სააბგე, ზედ. сумочный.

სააბელო, ხ. трутница.

სააბეზრო, ზედ. ხ. აბეზრ მომგვანი, наводящій скуку, скучный, ვიხრ. 90. 173. 180.

სააბი არაბ., ხ. მაღი ყურძენი, ღიღრონი და ტკბილი, черный виноградъ.

სააბრეშუმო, ზედ. шелковичный.

სააბჯრე, ზედ. საარაკე, ან აბჯართა საცავი აღგილი; къ оружію относящійся, оруженная (арсеналъ). -არაკი, военные доспѣхи.

სააგურე, ზედ. აგურისადმი საკუთნავი; кирпичный. -მიწა, глина кирпичная, ალექს. 131. [361

საადგილო, ზედ. აღგილობითი, мѣстный, ქილ.

საადვილო, ზედ. აღვილი, არ ხაძნელო, легкій, нетрудный. ყყურ. 211. ქილ. 48.

საადრო, ზედ. აღრეული, ранній, ქილ. 513.

საადრო, ხ. ნ. **ღომი**, просо, ბაქრ. 180.

სააეკდ მუოფო, ხ. польщина.

საავაზაკო, ზედ. ავაზაკთ შესაზედრი; ავაზაკთ აღგილი, разбойничій; трущоба разбойниковъ.

საავაკაცო, ზედ. საავაზაკო, разбойничій, -ოდ, ზმ. საავაზაკოდ, на разбой, 2 ქორნ. 578.

საავო, ზედ. ხაბოროტო, საფუფელი, злостный, вредный, სამ. გან. 55, 86. მწყ. გ. სამ. 15.

საავტორო, ზედ. авторскій.

სააზატო, ზედ. къ свободѣ относящійся: ზედ. плата за освобожденіе на волю. -წერილი, воль-

სააზნო, ზედ. ხელიკაცო, вельможный. [ная.

ააფნაურო, ზედ. აფხურთაღმი საკუთნველი, хворанскій.

ააფრო, ზედ. საფიქრებელი, ჰაზრით საგონებელი, минимый, мыслимый, предполагаемый; ქილ. 29, 214, 343.

ააფთაბაგო, ზედ. владѣніе Атабага.

ააფთი (არაბ.), ს. ხაგმო, ნარალი ქვთი მიწვნებელი; ჟამი, ოცდა მეოთხე ნაწილი დღე-ღამისა, часъ; часы; წუთს ააფთს, въ пять часовъ, ამ ააფთს, сейчасъ, сію минуту, ქედლის ააფთი, стѣнные часы; უბის ააფთი, карманные часы; მზის ააფთი, солнечные часы, ააფთობით, по часамъ; ააფთს და ააფთს, ежечасно. {колыбельный, ვეფხ. 464.

ააქვანე, ააქვნე, ზედ. აქვნისაღმი საკუთნველი,

ააღაგო, ზედ. мѣстный.

ააღაფო, ზედ. добычный.

ააღერსო, ზედ. აღერსის თვის ხათქელი ან თქმული, ласковый, привѣтственный; გორგ. 16; ააღაპარაკო, ააშუხფო, къ бесѣдѣ относящійся, ქილ. 217.

ააღისფერე, ზედ. алый, ამზ. 138.

ააამაგო, ზედ. იყვრის № 1, 83, трудовое.

ააამბო, ააამბობელი, ააამბობი, ზედ. ააღაპარაკო, ათქმელი, подлежащій разсказу; **ააამბოდ, ააამბობლად**, ზზ. ააღაპარაკოდ, ვეფხ. 305, ქილ. 522; для разсказа, ააამბოდ ვერ ღირსელა, ქილ. 631; не могъ найдти удобнаго времени, чтобы поговорить съ ними.

ააამბრე, ზედ. ამბრისაღმი საკუთნველი, амбровый.

ააამებელი, ააამელი, ზედ. ააამო, пріятный, რუსულ. 974; ქილ. 417; -სიტყვა, გორგ. 241, пріятное слово.

ააამილახვრო, ს. ამილახვრის მიმული, владѣнія Амилахвара, ღასტ. 10.

ააამო, ზედ. ააამებელი, ააიამოვნო, пріятный, **ააამოდ**, ზზ. ააამებლად, пріятно, -ხმა, пріятный голосъ, 2 ქორთლ. 569, 537; ვისრ. 178.

ააამოვნო, ს. ააიამოვნო, пріятность, ვისრ. 178; რუსულ. 665, 148; ზედ. ააამო, пріятный, -ნოდ, ზზ. пріятно.

ააამური, ზედ. ააიამოვნო, пріятный, радостный.

ააამხანაგო, ზედ. ამხანაგთ ააშიარო, общій (товарищамъ), взаимный, ბერძნ. ააშ. 324.

ააამჯმნო, ზედ. публичный.

ააანგარიშო, ზედ. подлежащій счету.

ააანდაზო, ზედ. сказочный.

ააანდაზო, ზედ. ანდაზად ღირებული ან მოსაგონი, приводимый въ примѣръ.

ააანდერძო, ზედ. ანდერძისაღმი საკუთნველი, завѣщательный, подлежащій завѣщанію.

ააანჯმნო, ზედ. საჯარო, ანქარა, гласный, публичный, -სამართალი, гласный судъ.

ააარაკობა, баснословіе; -ბით, баснословно, ააარ. 75.

ააარაკო, ზედ. არაკად ღასაღები, сказочный, ვეფხ. 554; საარაკოდ გავხღები ან ღავიღები, стану предметомъ разговора, пересуда; ვისრ. 19, 24, 107, 117.

ააარაო, ზედ. არაფერში გამოსაყენებელი ან გამოსაღეგი, ни къ чему негодный.

ააარაფე, ზედ. არაყისაღმი საკუთნვი, водочный, -ქვაბი, водочный котелъ.

ააარება, ს. უბაღრუკება ან უბოვარება, несчастіе; бѣдность, скудость; нищета; ისაი. 60—18; იერემ. 6—26; 6—7; 15—8; 51—56; ოხუნ. 9—6; იოილ. 1—15; საარების ღღე, день бѣдствія Божія, 2—191; **ააარებლობა**, სხ. უბაღრუკობა, бѣдствіе; (ყსაარებლობ, -ლე), ზ. უ-ყუბაღრუკობ, бѣдствовать, იერემ. 4—13; ისაი. 47—11, ციტოთ. 12, 82, **ააარებული**, ზედ. საუბეღურო; გაოხრებული; бѣдственный; опустошительный; იოილ. 1—10; ზაქარ. 11—2, 3; საარებულ ვჭეოფ თვეს; ისაი. 33—1; разорить себя.

ააარებელი, ზედ. საცარებელი, ხვლელი; предназначенный къ хожденію, ციტოთ. 82; ველთა საარებლად, для хожденія по полямъ, ქილ. 203.

ააარსო, ზედ. არსობითი, существенный, კვე. 76.

ააარქიერო, ზედ. ამღვდელ-მთავრო, архіерейскій.

ააარქიმანდრიტო, ზედ. архимандритскій.

ააარმაღნო, ზედ. საჩუქრად, ამღვნოდ ღანიშნული, ვეფხ. 457; предназначенный въ подарокъ.

ააარშიო, ზედ. ააბრკმი, служащій помѣхою, ქილ. 172.

ააასომთავრული, ე. ი. ქარაგმა, титло надъ словами, написанными церковными буквами, ნ. ქარაგმა.

აააშვარეო, ს. ამეიღნო, принадлежащій къ покрышу, -მეიღანი, покрище.

ააატყო, ზედ. ათაკილო, ამზრახვი, позорный.

ააატუტრო, ზედ. ამეკონომი, ამეეკუმნავი, экономическій, ღასტ. 95.

ააატრაკე, ააატრე, ზედ. ატრისაღმი საკუთნველი, парусный.

აააქათ, ზედ. აქათური; ანწიღელი სოფელი, ამწუთრო, გარნა ხაიკო მომავალი ცხოვრება; ამჭიშე, временная жизнь; этотъ свѣтъ; სომხ. ააქ. 263; **აააქათს**, ზზ. ამ წუთს სოფელში, въ здѣшнемъ мірѣ.

აააქიმო, ზედ. ან ს. ააქიმო, ექიმისაღმი საკუთნველი; ან ფახი ექიმობისთვის; лекарскій; плата лекарю, სომ. ვახტ. 194.

ააალაბო, ზედ. მოსახსენებელი მიცვალებულთა, поминальный, заупокойный, -წიგნი, поминанье, -ხიხე, гогг. 33, 2 ქართლ. 524; გუჯ. 13.

ააალდგომო, ზედ. ან ს. აღდგომისაღმი საკუთნველი; სამეამტონო ძღვნი აღდგომის ღღისთვის; воскресный; подарокъ, приносимый крестьянами попѣщику въ свѣтлый день; ღასტ. 5; აღდ. 215.

ააალებო, ააალების-ღღეო, ააალების-ღამო, ზედ. აღების ღღეთ შინა სახმარი, относящійся къ заговѣнію.

ააალებ-მიცემო, ზედ. коммерческій, торговый.

ააალვარე, ზედ. აღვარისაღმი საკუთნველი, уздечный.

ააალსუმო, ზედ. სარაზმო, къ смотру войскъ относящійся.

ააალსარებო, ზედ. გასანღობელი, исповѣдной.

აააშიკო, ზედ. აშიკობის საკუთნველი, ამიჯნურო,

любовный, ვეფხ. 24, 357; -ხიზღარა, любовная нѣжня, -წიგნი, любовное письмо.

საახალწლო, ზედ. новогодній, къ новому году назначенный, ან ძღვენი მოკაზილი გლეხთაგან მეპატრონეთათ; гостинецъ на новый годъ, приносимый крестьянами помѣщику.

საახლოდ, ზმ. новаго знакомства, для нахожденія въ близи кого; ვეფხ. 386, для сближенія.

საახოსაღარი, ზედ. имѣющій отношеніе къ табунщику, გუჯ. 9.

საჯდარი, ზედ. просительный, შესახვეწნი, სახვეწი, ხათრიანი, ვეფხ. 1455, просительный.

საჯდო, ზედ. просительный; სახვეწარი; ხვეწნა, თხოვნა, просительный; прошеніе; ვეფხ. 1051, 675. რუსუდ. 615.

საბა, мѣра 6 четвертей, завѣски Константинова.

საბაასო, ზედ. сварливый, спорный.

საბაბი არაბ., ს. მიზეზი, причина, поводъ, დავრ. 118; ჩემის საბაბით, изъ за меня, დავრ. 156; **საბაბობა**, ს. მიზეზობა, поводъ, მირ. 105.

საბაგირე, ზედ. канатный.

საბადაგე, ზედ. сиротный.

საბადრაგო, ს. მიზღა ბაღრაგობისა, ე. ი. გაცილებისა, плата за конвоированіе, დარეჯ. 2—68.

საბადულობა, ს. ვისაც რა აბადია, т. е. ихъ имущество.

საბადური, ს. ბაღით თევზის სანადირო აღგილი, мѣсто, гдѣ производится рыбная ловля, ან სანადირო, гнѣздо, рустав. 305.

საბაეთო, ზედ. благозвучный, звучный, плавный, горестный; -ხმა, плачевный голосъ.

საბაზიერო, ზედ. ბაზიერთ შესახვეწარი; ბაზიერთ ადგომი სახლი; сокольничій, жилище сокольниковъ, ან სანადირებლოდ ბაზიერთ ღებულობა; повинность въ пользу сокольничьихъ, გუჯ. 40.

საბაზმავე, ს. სანთლე, свѣча, ზაქარ. 4—2, подсвѣчникъ, лампа.

საბაზი, ს. იხვრ. рожь.

საბაზრო, ზედ. ბაზრობაში საკუთნველი, ან თვით ბაზარი, рыночный; рынокъ; ქილ. 214.

საბაითი, ს. ოთხის ყველით თამაშობა, игра въ четыре бабки.

საბაკო, ს. გარს მოკლებული ღობე, околица, ქილ. 626.

საბალახე, საბალახო, ს. საღაც ბალახი მოდის, მწვანე მინდორი; ბალახი საკიბი ან საძოვარი; ღებულობა გამოკვებისათვის ბარათა, ცხვართა, ღორთა მაგალ. საბალახე ღორისა ან ცხვრისა აღებული ახლად ღორი ან ცხვარი; пастбище; сѣнные покосы; подать за потраву скота; დასკ. 7, 29, 5; გუჯ. 16, 33; სამ. ვახტ. 171; რუსუდ. 645.

საბამბე, ს. აღგილი სადაც ბამბა მოდის, мѣсто гдѣ растетъ хлопчатникъ, გუჯ. 30.

საბამი, -ყელისა, ожерелье, **საბამი ხელისა**, запястіе, браслетъ, ვეფხ. 497.

საბანაკო, ზედ. ან ს. სალაგერო ან თვით ბანაკი, лагерный; лагерь, станъ; რიცხვი 33—1; 1 ქართ. 328.

საბანებელი, საბანელი, ზედ. გასაბანი, საბანებელი; ან აბანო, ავაზანა, გიბა ქვაბისა, купальня; купальня, ванна; ეზღრ. 1—9; ნაუმ. 2—6; ნეემია. 11—14; იოან. 5—2; 9—7, 8; -წყალი, вода для умыванія, -წამალი, примочка, საბანელად, для умыванія, ვეფხ. 326.

საბანი, ს. ზედ-ქსახურავი ძილის დროს, одѣяло.

საბანძულო, ზედ. ბანძულობაში საკუთნველი, къ плѣнамъ относящійся.

საბაოთი (ებრ.), ს. -ლმერთი, Саваоѳъ, 1 ქართლ. 315.

საბაჟო, ზედ. ან ს. ბაჟისადმი საკუთნველი; ან ბაჟის ასაღები აღგილი; пошлинный; пошлина; таможня; 2 ქართლ. 519.

საბარათაშვილი, ს. სამკვიდრო ბარათა შვილისა, владѣніе Баратовыхъ, დასტ. 99.

საბარგე, -რგო, ზედ. багажный.

საბარველი, ზედ. დასაბარავი მიწა, пахатный.

საბარკალი, ს. მოკლე ხმალი ცხენზედ ასაკრავი, სამ. ლ.

საბარკი, ს. ტყეთის გვარი ხე ეკლებიანი; хвойное дерево, можжевельникъ, 3 შეფუთ. 19—4.

საბარკლე, საბარკულე, ს. საწყეთე აბჯარი, часть латъ, покрывающихъ ноги, 2 ეზრ. 4—18; 1 შეფ. 17—5.

საბარო, ს. ურემი დაბალ-ჭალებიანი, телѣга, повозка для тяжестей.

საბასრობელი, ზედ. საზრახვი; საკიცხველი, მახარად ასაგდები, поддѣлательный, порицательный, позорный; 2 სჯული 28—37.

საბატე, ზედ. гусиный; гусятина.

საბატონო, ზედ. პატივცემული, ჩინებული; почетный, знатный; ვისნ. 17; სამ. ვახტ. 12; **საბატონო კაცის შვილი**, вельможа, сынъ знатнаго, სამ. ვახტ. 202; **საბატონობა**, ს. პატივცემულობა; достоинство; почетность; знатность; აღბ. 130; ვეფხ. 615; ვისნ. 17; **საბატონური**, ზედ. достойный, почетный, რუსუდ. 963.

საბატონო, ზედ. ბატონისადმი საკუთნველი; своихъ; ხაძანებელი ბატონისა ან შეფისა; господскій, помѣщичій; царскій; владѣніе господина или царя; рустав. 355; помѣстье; рустав. 355; გუჯ. 29; 2 ქართლ. 295; 536; ვახტ. სამ. 202; ვეფხ. 635; -ხათრიანი, оброкъ, -გლეხი, помѣщичій крестьянинъ, **საბატონოდ**, ზმ. на царство, 2 ქართლ. 520; **საბატონო**, ს. ბატონისათვის შეშაობა, барщина, დასტ. 6; **საბატონის შვილი**, ზედ. княжескій сынъ, удѣльное имѣніе царскихъ дѣтей.

საბაჭა, ს. ფულის ჩამოსახმელი, плавильщикъ монетъ, დასტ. 39, 40.

საბაღე, ზედ. ბაღისა მაგალ. აღგილი, садовый, ვახტ. სამ. 12.

საბაღნარო, ს. ბაღი, წალკოტი, садъ, ვეფხ. 35.

საბეგრო, მაგალ. სახეწავლებელი, повинальный.

საბეგური, ზედ. საყარაული, სადარაჯო, караульный, 1 ქართლ. 334, караульня.

საბეგრე, -რო, ზედ. ქვეშევრდომის ბეგარისა, податной; საბეგრო შეშაობა, ე. ი ხვნა, თესა და ლეწა, барщина, გუჯ. 33; სამ. გიორგ. 29.

საბედნიერო, ზედ. Благопріятный, благопріятствующій, благодѣтельный, къ счастію относящійся, для счастія; ქილ. 21, 657.

საბეუწლარი, ზედ. დასაბეზღებელი, вѣдомый, наговорный, ქილ. 532, 558.

საბელი (არაბ.), ხ. Вѣтвистое дерево: **ზეზია**; ზეზის უმსხვილესი **თოკია და შტაგანი**; კარავთ დასაბმელი თოკი **წალია**; ცხენთ ფეხთ გასაბმელი **ტოიტოა**; ხორს სახრალი თოკი მრავლეთ შესასვრობლად **საგდებელი ან ქაშანდი**; თივისგან შეგრეხილი **გოირილი, გვარილი**; ხის ხრალთაგან შეგრეხილი, **ავრიტა**; აბრეშუმისგან ან ხვასაგან წელაბისგან ლამში **ან ლარი**; მოსაშოობელსა თოკსა **შიშოვილი**; სპასლეთ შესაკრავი **საკოშტავი**; გრძელ და ყართოლ ხაჭოვსა ლახტის ხმელსა **ქარშიკი**; ცეკვისას **თაბმა**; თამბაკოს ღეწილსა **ღვედი**; აბგისასვე ერქვინის დასაკრავს **ცვანი და კვაბარა**; ურემსა ზედა ტვირთის გადასაკრავსა **ტაპანი**; ხიით და ღუზით დასაბმელსა **ბაგარი**; переспа, ფსალმ. 15—5.

საბერველი, საბერავი, ხ. Мѣхъ кузнечный; ქილ. 529. მრავ. 65: იერემ. 6—22

საბეჭდავი, ხ. Печатный; типографія, მარკ. 1—10; ღირდ გულსა ჩემსა, ვითარცა საბეჭდავი, какъ печать запечатлѣлась на душѣ моей.

საბეჭავი, ხ. Ткальный челнокъ или костяной ножъ для ткапія,

საბეჭური, ხ. Длинная монашеская мантія, краткая монашеская мантія, სამ. ლ; ნ. ჩ. ლ; эпитрахиль, ბუჯ.

საბეჯითო, ნ. Вѣрно. -ველი.

საბზელი, ხ. Мѣсто гдѣ ставятъ фонарь, мякинница, оплотня, сарай для поклажи плевъ, мякины, ქილ. 374, ბაქრ. 170.

საბზობო, ზედ. Вербному воскресенію относящійся.

საბი, ხ. Рубашка, одежда у рубашки.

საბი, ხ. Шелкъ и хлопчатая бумага,

საბიგლო, ზედ. Вѣтвистое дерево, ребячій, лакейскій.

საბლარჭნელი, ხ. Вѣтвистое дерево или что нибудь; изъ вѣтвей сдѣланное; платокъ для завертыванія чего либо, обшивка, обшой, 2 ქრონ. 346; ბუჯ. 30.

საბლური, ზედ. Завитой, крученый какъ веревка, ქილ. 116.

საბმელი, ზედ. Привязь, узда.

საბნელეთი, ხ. Темница, адъ; სამ. ლ.

საბნელო, ხ. Комната для траура или печали, 2 ქრონ. 289; ღარიბ. 2—122.

საბოგანო, ზედ. Въ бобыляхъ, относящійся къ бобылю, **-ბარათი**, купчая на безземельнаго крестьянина, აღწ. 130.

საბოდიშო, ზედ. Подлежащій извиненію.

საბოზარი, საბოზველი, საბოზო, ხ. Блудилище, ქილ. 117; მოციქ. 87; ან ბოზების შესაფერი, приличный для проститутокъ; ვისრ. 5.

საბოლოვო, ზედ. Окончательный, послѣдній, окончательно; ბუჯ. 14; სიგ. ხოლავ. № 36; Послѣдній, окончательный; годный на будущее время для потомства; конецъ; რუსულ. 250; 2 ქრონ. 544; кто знаетъ какой оборотъ приметъ дѣло въ будущемъ; საბოლოვო არა ჰკნის, невидать конца, გორგ. 58; Намъ не видать послѣдниковъ, 2 ქრონ. 320.

საბოლოვოს გამსინჯავი, предвидящій послѣдствія, ქილ. 137.

საბორკილო, ხ. Плата за освобожденіе отъ кандалъ, 440 Кавк. Календарь за 1859 г.

საბოშინე, ზედ. Блудный, распутный,

საბოროტო, ზედ. Злой, злостный, злобный, ერისთ. 123; **საბოროტოდ**, ზზ. Злобно, -ტრფიალება, злобонь съ преступною цѣлью, ლილ. 26.

საბოსტნე, ხ. Огородное мѣсто; огородъ.

საბოქოული, ხ. Получающій жалованье, получающійся за службу есаулу.

საბოძვარი, ხ. Награда, милость, даръ; **საბოძვარ-ხმარი**, ვ. ნ. Щедрый для наградъ.

საბოჭლო, ხ. Починка куранъ.

საბღლიტა, ხ. Волчокъ, ბაქრ. 188.

საბრალო, საბრალობელი, ზედ. Несчастный, жалкій, достойный сожалѣнія, бѣдный; ვეფხ 42; ვისრ. 34; **საბრალოდ**, ზზ. Жалостно, აღწ. 83; **საბრალო**, онъ достоинъ сожалѣнія, **საბრალობა, საბრალოება**, ხ. Сожалѣніе, жалость, (ვეფხ.) -ვე, ზ. თვ. Сожалѣніе, -ვებრალვება, -ვე, ზ. თვ. Сожалѣніе, жалѣть кого, ქილ. 526; ვისრ. 42.

საბრი (არაბ.), ხ. Сабуръ, -ვითელი, желтый сабуръ, Желтый сабуръ, черный сабуръ, ბუნ. ლ; ბ. ფ. ლ. საბრი უხეური, კორან?

საბრიყო, ზედ. Удѣльный, невѣжественный.

საბრკოსნელი, საბრკოველი, ხ. Камень преткновенія; соблазнъ.

საბრკულნი, ნ. Крючки.

საბრუალა, ნ. Волчокъ.

საბრკოლებელი, ზედ. Препятствующій, что служитъ къ препятствію; 1 ქრონ. 126.

საბრუნებელი, ზედ. Приводящій въ чувство, рѣшеніе, რუსულ. 66.

საბრძანებელი, საბრძანისი, ზედ. Приказный; ხ. Присутственное мѣсто; ან хозяйственное, хозяйственное, хозяйственное,

სიომარი, სალაშქრო, ратный, 2 ქართლ. 390; ჩხუბი საბრძოს მიკუნას მიაღგა, споръ дошелъ до предѣловъ войны, ქილ. 352; საბრძოლი ადგილი, мѣсто битвы, რუსუდ. 962; შენსა და ჩემსა საბრძოლველი რა არის, какой поводъ войны между мною и тобою; დარეჯ. 72; ანდრ. 44; **საბრძოლი**, ზედ. сіомарный, для осады, ვროვ. 140; **საბრძოლველი აბჯარი**, военный доспѣхъ; ანდრ. 126; მოურავ. 64; საბრძოლი, ს. და აღაშენნე მას ზედა წინა საბრძოლი, и построй на немъ укрѣпленія противъ него, იგზეკ. 4—2.

საბრჭო, საბჭო, ზედ. сѣдло, сѣдельный; გასასინჯავი, относящійся; დასჯაღილობა საბრძოლისა, судебный, тяжебный; подлежащій суженію; приговоръ; **საბჭო**, вознагражденіе судьи, ბაქრ. 310. აღმ. 35, 53; 1 ქართლ. 256; 2 ქართლ. 528; -ს. სასამართლო, судебное мѣсто, судилище; 1 ქართლ. 343. საბჭო დასწერა, онъ написалъ приговоръ, ანდრ. 63; საბჭოდ, въ для сужденія: для искапія по суду; на судъ; გორგ. 213; მოურ. 13.

საბრხე, საფრხე, ს. უცხო მოსაბაში მახე; ловушка; სანადირეთელი, сѣтчатый: ფსალ. 30—4; 34—8; сѣть для ловли звѣрей; соблазнъ; ს. საფრხე.

საბრჯენელი, მაგალ. კრონი, ს. палка на которой кто опирается; опора.

საბუდარი, ს. სასუნაგო, гнѣздо; нора, იერემ. 10—22; корзина для вывода цыплятъ, ვახტ. 16.

საბუთი (არაბ.) ს. აღმოჩინება, свидѣтельство или письменное доказательство, доказательство, доводъ.

საბუნაგო, ს. საბუდარი, норы, ჩიბე. ბუნაგი, гнѣздо, логовище, трущоба, საბუნაგო თევზთა, ს. ღრეული; ქილ. 171.

საბურავი, -რველი, ს. თავსახურავი ან გადასაფარებელი; покрышка; покрывало; крыша; გიომარ. 26—6; 28—26; ვეფხ. 1142; ვახტ. 175; **საბურველობა** (ვეფხისტყაოსანი, -ლ.) ზ. თვ. გარდაფენა, служить покрываломъ; **საბურვიანი**, ზედ. покрытый.

საბურთალი, ზედ. ან ს. ბურთის სათამაშო, მაგალ. მოედანი; поприще для игры въ мячъ; ვეფხ. 100; ვროვ. 13; რუსუდ. 572.

საბუსნო, ს. სადარბო, სადარიო, მცერი დასაშალავი ადგილი, мѣсто засады, ვეფხ. 1406; ქილ. 215.

საბუსარი, ვრ. საბუსრები, ს. საბღელეთოთ შესახმოსელთაგანი მაჯებზედ შესაცმელი, поручи, рукавицы, 2 ქართლ. 26.

საბუჯანი (არაბ.), ს. ფარავ. გმირი, воинъ, герой.

საბძელი, საბჭო, ნ. საბზელი, საბრჭო.

საგაზაფხულო, ზედ. გაზაფხულისადმი საკუთნველი, весенній.

საგათა, ს. летаргическій сонъ, სიბრ. 99, -შეჭქონდა, онъ былъ въ летаргическомъ снѣ.

საგაზრდილო, ს. საშობლო ქვეყანა, родина, ვეფხ. 211.

საგანზრახო, ზედ. საგულვებელი, გულში ნაქონი, задуманный, ქილ. 343.

საგაისო, ზედ. საშვრშისო, будущее, на будущее время.

საგალი, ს. მცენ. ძარხაოტი, мягкая трава, ბუნ. ლ. blattaria; **კირ.-საგალი**, ს. კირში არეული საგალი თევზთ საჭერად, мягкая трава, смѣшанная съ извѣсткой для ловли рыбъ; ქართლ. ცხოვრ. 2 ტ. 29 გვერდ, ფრანც. თარგმ.

საგალობელი, ს. კანონი ციხეების ან ხერობის ხმის ზედა ზირზედ სათქმელი: ორგანო, хоръ пѣвцовъ: ფსალ. 80—2; 137—2; гимнъ, пѣснь божественная, каноиъ; органъ, ისია. 23—1, საგალობელ ჴმითა სახელსა შენსა, хвалою имя твое.

საგალობო, ზედ. საქებელი გალობით, хвалебный, მარკ. 1—207.

საგამგეო, ზედ. административный.

საგამგეო, ს. სამოსლის ოთახი, дѣвичья.

საგამზდელო, ზედ. აღსაზრდელი, воспитательный.

საგამომჩვენებლო, ზედ. ძიდ-ძიდებული, ძიდ-მშვენიერი, торжественный, რუსუდ. 640, 901.

საგამყოფო, ზედ. გასაყოფი, раздѣльный.

საგანაზრახოდ, ზმ. განგებ, нарочно, нарочно, რუსუდ. 663.

საგანაყოფო, ზედ. გასაყოფი, подлежащій раздѣлу, -ეში, крестьяне подлежащіе раздѣлу, გეგ. 19.

საგანაჩენო, ზედ. განაჩენისადმი საკუთნველი, къ приговору относящійся, სამ. ვახტ. 205.

საგანგებო, ზედ. განზრახული, საგანაზრახო, нарочный, **-ოდ**, ზმ. განზრახ, нарочно, рѣшеніе, რუსუდ. 663.

საგანგარო, ს. სახლი სამოსელთა, საბრძანებელი; განსაგებელი; ქარხანა, домъ приказа; управленіе; заводъ, мастерская; ქილ. 674; 519; -განმგებელი, ს. ეზოს მოძღვარი, домоправитель, სამ. ლ.

საგანი, ს. ისრის ნიშანი, განი, мишень; ჭიზრი, განზრახვა; გულის-წადილი, желаніе, намѣреніе; предметъ; საგანში მოხვედრება, попасть въ цѣль; ნივთიერი საგანი, предметъ вещественный, საგანი წერილისა, предметъ сочиненія.

საგანმგებელო, ზედ. განსაგებელი, управленіе.

საგანძური, ს. განძი, სალარო, საუნჯე, сокровище, кладъ, ვეფხ. 54.

საგარეო, ზედ. გარეობაში სახმარი; სალაშქრო; внѣшній, употребляемый во внѣ; парадный, праздничный; походный, парадный.

საგარეჯო, ს. თხელი პური ლავაშზედ უფრო მოსქვ, лепешка тонкая и длинная, получившая свое названіе отъ мѣстечка Гареджи, დარეჯ. 97.

საგარი, ს. საგზალი, провизія, იერემ. 11—5.

საგასაღებო, ზედ. გასაღებისადმი საკუთნველი, ключной.

საგასაყოფელო, ზედ. გასაყოფი, გასაჩილი, раздѣльный, კვე. 102.

საგბოლველი, ზედ. მოსახარშავი, пищеварительный.

საგბოლიში, ს. სახარშე, ბაზრის სამზარეულო, харчевня.

საგდებელი, საგდები, ს. ქამანდი, ბორბს საგდები საბელი ხვასტაგთ შესაბურობლად, аркань, силокъ, кусокъ. 278, 771; ვეფხ. 1389; მრთვ. 49; **საგდებლოსანი**, ზედ. საქამანდე, силочный, дрегунъ.

საგდოლი, ს. კარის დასაკეტი, щеколда, зап. ლ.

საგებელი, საგები, ს. ქვეშ საფენი, ქვეშაგები, გასაშლელი რამ, постилка, постель; ვისრ. 81, 126, 173; ვეფხ. 347; 1014; სიბრ. 64; 7; დარეჯ. 49; 1 ქართლ. 244; რუსუდ. 23; ქილ. 365; საგებელი სიტყვის, пререканіе; ლუკ. 2—37; **საგებელი**, ს. მიზეზი, სამაგიერო, მისაგებელი, возмездіе, вознагражденіе, რამ. 1—27; **საგებლობა**, ს. возмездіе, მაკ. 102; **საგები**, ზედ. საფასელო, должное, подобающее, იერემ. 14—25, 25; გება საგებელისა, воздавать должное.

საგერგილო, ზედ. дѣло ловкости.

საგემბელი, ს. საჭმელი, пища, ქილ. 365.

საგერშო, ს. გერშის სამაგიერო გარდასახდელი, вознагражденіе за нанесеніе раны; აღმ. 97.

საგვანი, ზედ. მსგავსი, მუზრი, похожій, ქილ. 658; მარკ. 1—151 (ლექსი).

საგვარტომო, ზედ. фамильный; національный.

საგველა, ს. მცენ. სალათა, კუდანი, Аржешецъ луговой, ერის. ლ; рута, зап. ლ.

საგვემელი, ს. მოსაწყლავი, მოსაკლავნებელი, убійственный, დავად. 4—23; გასალახავი, достойный наказанія.

საგვერდო, ზედ. გვერდის, боковой, -ъвздовой, книжать.

საგზალი, ს. სასმელ-საჭმელი მოგზაურთა, путевая провизія, საქმ. 28—10; საუკუნო საგზალი, добрыя дѣла, ვისრ. 10.

საგზაო, ზედ. გზაზედ სახმარი, путевой, бывалый, путевая провизія.

საგზაურო, ზედ. გზისათვის, путевой, აბ გზა, მოგზაურობა, путь, путешествіе, იერემ. 2—28; 14—16.

საგზებელი, ს. ანთები რამ, შეშა და მისთანანი, топливо, იხილ. 44—14.

საგზლება (ვ), ზ. ვ. საგზლად მიეცემა, снабжать на дорогу провизіею. [гательный.

საგინებელი, ზედ. საგინებელი, ругательный, ру-

საგიობელი, ზედ. საკიცხავი, საგინებელი, предосудительный, новосительный, позорный, ვეფხ. 89; ვისრ. 171, მარკ. 2—25.

საგირაო, ზედ. закладной.

საგლახაო, ს. აბ ზედ. გლახათ კაცთ სადგური; აბ შესაფერი გლახაკის; богадѣльня; нищенскій, საგლახაოდ დავდივარ, собираю милостыню, სიბრ. 166.

საგლეხო, ზედ. გლეხთადმი საკუთნელი, крестьянскій, -ушій, крестьянская усадьба, აღმ. 56.

საგლინავი, ს. სახრიალებელი ყინულზედ, коньки.

საგლინველი, ზედ. აბ ს. გასახრიალებელი; აბ სახრიალო ადგილი ყინულზედ; къ катку принадлежащій; катокъ на льду; ფიზიკ. 108.

საგლოველი, ზედ. სახმობით, საგოდებელი, похоронный; плачевный; трауриый; 1ქართლ. 125.

საგმარება (მისაგმარის, -რე), ზ. უ. ვ. ი. მახვილით გაწმენდის, ვეფხ. 737, хотя бы онъ произнялъ меня мечемъ.

საგმირო, ზედ. გმირი საფერი, გმირული, ვეფხ. 374, геройскій.

საგმობარი, ზედ. საკიცხავი, ხაზრახი, поносительный; предосудительный, позорный; ქილ. 207, 319.

საგმობელი, ს. საგმობარი.

საგნავი, ს. деревянная соха съ желѣзнымъ наконечникомъ.

საგნობა, სს. ნაშთში ამოღება, ნაშთში ხრილა, стрѣльба изъ цѣли, ვსაგნობ, -ნეს, ზ. ვ. ნაშთში ვესვრი, стрѣлять изъ цѣли, ვისრ. 65.

საგოგმანები, ზედ. სათამაშო; служащій для игры, ხელის ხელ საგოგმანები, ე. ი. ხელ ღა ხელ სათამაშო, ვეფხ. 16; игорный, переходящій изъ руки въ руку.

საგოდინი, საგოდებელი, ზედ. სავაშო, плаченный; მარკ. 2—111.

საგოდრე, ზედ. გოდრისადმი საკუთნელი, корзинный.

საგოზელი, ს. გასაგლესი, შესახეები ან წასასმელი, шекотурка, мазь, замазка.

საგონებელი, ზედ. ან ს. საზრო, სატყრებელი, умственный; мысль, дума, разумѣніе; საქმ. 16—13; გალატ. 2—2; ვეფხ. 185; ვისრ. 12; რუსუდ. 64, 681; 33, 102; ქილ. 211; 270; საგონებელი შეეშინა, онъ сталъ задумываться, рѣшать. 28; მოყვრისა საგონებელი, предполагаемый родственникъ, ვისრ. 139; საგონებელ ჩემდა იყო, я всегда думалъ, ქიმ. 10; საგონებელს მივეცემი задумываться, გული საგონებელისგან ამისა მქონდა. ვისრ. 181, я ни о чемъ инумалъ; საგონებელ არს, нужно думать, полагать. 2 ქართლ. შესავალი; საგონებელი ჩემდა იყო, ქიმ. 10; я всегда думалъ, **საგონებლად**, ზზ. მოსაგონებლად, въ память, ვეფხ. 170; ვისრ. 81, **საგონებლობა**, ს. მოგონება; мысли; память; раздумье; ქილ. 270, 468.

საგონი, ს. საგონებელი, მარკ. 2—21.

საგორავი, საგორველი, -ველი, ზედ. გასაგორებლად სახმარი, катильный; цилиндръ, საგორავი ლოდი, 1 მეფე. 14—14; 2 მეფ. 2—22; 1 მეფ. камень, которую нужно катать; полевой кремень; საგორავი სკამისა, валикъ (книгопеч.).

საგორი, ზედ. буторный, მაკ. 44, 5—6.

საგრაგნელი, ს. გარემოსახვევი, обвертка.

საგრემი, საგრემელი, საგრემილველი, ს. საოსავი, წარბთ საქუთნო ხერშა; колиріи, сурьма; იერემ. 4—30.

საგრილი, საგრილობელი, ს. თვის შესაფერები ადგილი, სანრკილებული ადგილი, прохладительный, сѣнь, тѣнь, 1 ქართლ. 76; საგრილად, ზზ. გასაგრილებლად, для освѣженія, ვეფხ. 83.

საგრკველი, ს. უკანა კარი; задній проходъ. 1 მეფე. 6—6; სიბ. ლ. ლაბეჭდილის დაბეჭდებაში ჰკუნია; **საწყდომელი**.

საგრობა, სს. походъ, (ვ); ზ. უ. ვლაშქრობ, ვჰგრიობ საბრძოლად, быть въ походѣ, воевать, ве-

ста войну; 1 кор. 9—8; 1 тим. 1—19; Зевг. 79; (მსაგრობ, -რე), ზ. у. воевать, защищать, заступаться, ქართ. 19; საგრობის საგზალი, провіантъ для похода, ქილ. 523.

საგრძელოდ, ზზ. долго, на долгое время, ვისტ. 59.

საგრძნეულო, ზედ. волшебный, ლარგ. 2—77, 104.

საგრძნო, ზედ. ощутительный.

საგრძნობელი, -ნობი, ს. ощущеніе; способность ощущать, чувствовать; ощущеніе; чувство, ощущеніе, ქართ. 19; საგრძნობელი ამისი ესრეთ არს, ვითარცა ქვემდებარე ამისი ესე, ესრეთ ამის საგრძნობელი არს, ვითარცა ქვემდებარე ამისი; ощущеніе его такое, какъ подлежащее его; ощущеніе его такое, какъ подлежащее его, ქილ. 378; ბარლ. 6—48; მარკ. 1—186.

საგუბარი, ს. დაგუბებული წყალი; წყლის დასაგუბარი, ოფო, ბოგირი; прудъ; плотина; запоръ.

საგუდალი, ს. გულისმიერი საკუთნელი, мѣшечный, **საგუშჭელი,** ნ. საგუშელი. [ხან. ლ.

საგუთნე, ზედ. кишечный, кишечный.

საგულავო, ზედ. სასეირნო, къ гуляніе относящееся, ვის. 104.

საგულე, ზედ. გულის დასაფარები, გულის ბარი, нагрудникъ, манишка, საგულის ბარე, იგივე საგულე.

საგულვებელი, ზედ. დაგულებული, სამყოფო გულვებელი, помѣщеніе, имѣющійся въ виду, предполагаемый.

საგულისო, ზედ. გულითადი, сердечный, желанный, ვეფხ. 713; ვისტ. 81; -უბნობა, сердечный разговоръ.

საგულისხო, ზედ. გულზედ მოსაფენი, გასაფენელი, приходящій во гнѣвъ.

საგულის-ხმებელი, ზედ. განსაგონი, внятный, вразумительный.

საგულისხმო, ს. საყურებელი; ფიქრი; подлежащій вниманію; мысль, дума, ვეფხ. 17; მარკ. 2—140; 1—10; 9—1; **საგულ-ხმებელად,** для уразумѣнія.

საგუნდრუკე, ს. გუნდრუკის შესანახავი, сосудъ для храненія ладана, ქილ. 62.

საგუსი, საგუსალი, ს. საქსელი, საქსოველი ქსელი ნაქსოვი; ან ნაქსოვი; вышивка; основаніе въ ткани; ткань; опушка, обшивка у платья; გამოსტ. 28—33, 34; ლეკურ. 13—40; მხედ. 16—13, 14.

საგუშაგო, ს. საგუშაულო; караульный; караульня.

სად, სადა, ზზ. вездѣ, гдѣ, куда; სჯ იყო, гдѣ онъ былъ, სადაც უნდა იყოს, гдѣ бы то ни было; სად მიხვალ, куда идешь, **სადაც,** гдѣ бы; **სადმე, სადამე,** гдѣ нибудь, гдѣ либо, **სადით, სადეთ,** куда; **საიდამ,** откуда, **სადამდე,** до котораго мѣста, дотуда, поэтому, посему.

სადა, სადაგი, ზედ. простой; повседневный, будничный; сѣрый, простой, простодушный, ქილ. 645; სადა, სადაგი ტანისამოსი, будничное платье.

სადაგე, ზედ. სადაგი. წრფელი, простой, ვისტ ბაგე, ლილო სადაგე. ея уста, похожія на простаго рубина, ქილ. 536.

სადაგება (ვ), ზ. ვ. გავახშირებ, განვამტკრებ; განვამრავებ, სანიადაგოდ ვაგებ; ვეფხ. 136; პირველი სტრიქ. საუბარი ასადაგებს, ე. ი. ხუთბარი გააბარებს; მეორე სტრიქ: ბრილი ბალიშში და გიშერი ასადაგებს, ე. ი. პირი, ტკბილი და შენი ბილიკები ერთმეორის შეეწყობენ; მესამე: მჭვრეტელთა თვალ ხელი ასადაგებს, ე. ი. შენთა მზახველთა თვალ უჭკუოდ გაიბადრებს; გული ჩემი ასადაგებს, ე. ი. გული ჩემი ასჯერ ადიდებს.

სადაგეველი, ზედ. რაიმე ღირს დასასმელად; დასადები; клеймо, желѣзо для клейменія; подлежащій клейменію.

სადაგი, ნ. სად.

სადაგიანი, ზედ. სადაგი, სად, მარტივი, простой.

სადაგლად, ზზ. დასადაგებად, для прижиганія; ქილ. 427.

სადავე, ს. ლაგმის საჭერი თასმა, поводъ, вожжи; გრაფიკ. ვეფხ. 84, 989; ვისტ 38; სამ. 24 — 3; ნათ. 2—3; ქილ. 511; სადავოდ გაზდა, выѣзживать лошадь, ბაბრ. 78.

სადავო, სადაო, ს. საცილობელი, вызывающій споръ, иски; спорный; **სადავობა,** ს. სადაო საქმე, споръ, ссора, тяжба.

სადაოდ, ზზ. მარტივად, просто.

სადავიდარებო, ზედ. спорный, тяжебный.

სადაო, ზზ. სად, гдѣ, 1 ქართლ. 72.

სადაპატრო, ს. დაბატის ტუჩი, цирюльня, ზედ. დაბატისადმი საკუთნელი, цирюльничій.

სადამდინ, -დის, ზზ. რომელს ადგილამდის, до которыхъ поръ, ლარგ. 105.

სადამე, ნ. სადმე, სამ; **სადაო,** ნ. სადაო.

სადაობა, სადაურობა, ს. ვინც რომლის ადგილიდამ არის; кто либо какой мѣстности; мѣсто происхожденія, откуда родомъ, ვეფხ. 1198, მრთ. 111; ქიმ. 100; კალ. 99, 158; ქილ. 688; ნერგი ადმოთხრილი და დანერგული სხვას ადგილსა მოიღებს გარდასლვასა ერთისაგან სადაობისა სხვად სადაობად, молодое дерево, выкопанное и пересаженное, переходитъ изъ одной мѣстности на другую мѣстность, კალ. 99; ჰკითხა მას სადაობა, онъ спросилъ у него, откуда онъ.

სადარაჯო, ს. საგუშაულო, სასმილავი, караульный; караульня.

სადარბაზო, ზედ. სახლისა, დარბაზისადმი საკუთნელი, палатный, **სადარბაზოდ,** ზზ. სალამაზოდ, სამუსაიფოდ, სარჩეველად, для бесѣды, для совѣщанія; ვეფხ. 141, 1576; კალ. 28.

სადარდო, ს. საზრუნავი, печаль, забота, ქილ. 202.

სადარება (ვასადარებ, -რე), ზ. ვ. уподоблять, сравнивать, (ვასადარები, -რე), ზ. თვ. уподобленъ, уподобляться, ქილ. 67.

სადარი, ზედ. შესადარებელი, მსგავსი, подобный, ქილ. 450, შაჰთ. 3.

სადარისო, სადარნო, სადაროვანი, ს. სა-ბუნო, ლაშქართ დასაზვერავი ადგილი, засада, скрытое мѣсто, гдѣ войско находится въ засадѣ, იხუ. 8—9: ვეფხ. 1405.

სადარ-ბარბაში ს. კრეჭი (ხუსოვი), крепъ, фіёръ.

სადარო, სადარნო, ზედ. შესადარი, მსგავსი; подобный, ვეფხ. 40, ქილ. 109; ან დარის მომხმწუვებელი, предвѣщающій хорошую погоду, სადარო მოჯირე, лупа предвѣщающая хорошую погоду.

სადაური, ზედ. საიდან მოსული, откуда, съ какой мѣстности, დარეჯ. 2—57; ვეფხ. 254; 945; ან რა ნაირი, როგორი, каковой, სადური საქმე, приличное ли это дѣло; დარეჯ. 229; სადური ლაპარაკია, идетъ ли этотъ разговоръ къ дѣлу, სადურია, но каковски.

სადაურობა, ნ. სადაობა; სიბრ. 114; 1 ქორთ. 156.

სადაფა (არაბ.), მცენ. ცეკვანი, рута (раст.), ბიანგ. ლ; ლუკ. 11—42; -მინდვრისა, მცენ. ხატკბუნარი, луговая рута.

სადაფი (არაბ.), ს. მარგალიტის ნიგარა ან ბუდე: перламутъ, жемчужная раковина, ბიანგ ლ. ვეფხ. 1439, 850; ბუნ. ლ. ვ. ლ.

სადაფო, ს. საცისკრო (დაფიანი ცისკარია), относящійся къ утренней зарѣ, ვეფხ. 147.

სადაფქარი, ნ. ლობოკონი.

სადაღე, ზედ. ღალიანი საკუთნველი, къ клейменію, относящійся; გული მისი რამინს სადაღე ხელით ღელდა, Рамиръ нанесъ ей клеймомъ рану въ сердце; ვისრ. 134, მისთვის თავი სადაღად დავკვდე, мы рѣшились принести для него себя въ жертву, რუსუდ. 820.

სადაგაში, ს. ცხვარი კარის მოდგმისა; баранъ хорошей породы, ხად. ლ. ნ. ცხვარი, ბერანგის სადაგი, вставка у рубашки, заплата

სადაგარი, ს. რაზედაც დადგმის, на чемъ что стоитъ, განმ. თ. ვეფხ. 5.

სადაგისი, ს. ცარიანი გრძელი სამჭედლოტი, шило.

სადაგმელი, ს. საკერებელი, დასადები საკერავზედ, заплата, вставка для починки платья, 2 სჯული. 22—12; ეზეკ. 13—18; გამოსლ. 28—39; მატ. 9—16.

სადგომი, ს. სახლი, საცხოვრებელი, домъ; жилище, пристанище, пріютъ, квартира, ვეფხ. 1062; -გზაზედ, гостиница на станціи, გორგ. 32.

სადგური, ს. სადგომი მოგზაურთა, მანდატსაცავი, пріютъ, пристанище; квартира; постоялый дворъ, гостиница; 2 ქორთლ. 372; ნავთ სადგური, пристань, ვეფხ. 634; სადგურის მოლვაწე, содержатель гостиницы.

სადგურა, ს. ფუძე, усадьба; **სადგურება** (ვასადგურებ, -რე), ზ. მ. დავასახლებ, поселять кого на жительство, (ვისადგურებ, -რე), ზ. მიქ. დავასახლდები, поселяться, (ვუსადგურებ, -რე), ზ. მიქ. სადგურს მივსცემ, пріютить; 2 ქორთლ. 431; ქილ. 409; (შესადგურები, -რე), შემომეკედლები, останавливаешься у меня на жительство, რუსუდ. 886; **სადგურობა** (ვჰსადგურობ, -რე), ზ. უ. ვჰ-სახლობ, жить, обитать, რუსუდ. 402, ქილ. 108; **სადგურობა**, ს. სახლობა,ცხოვრება, жительство, ქილ. 217.

სადენი, ს. ცვირთი ურემზედ დასადები, поклажа, грузъ; უმს მკლავი სადენლად თავისა, рука ему служитъ подушкою, ვეფხ. 180; ჭუბედ სადენლად ალისა, для усиленія печали моей, ვეფხ. 340.

სადედაკაცო, ზედ. საქალო, женскій, სადეკაცო.

სადედამ, ზზ. სადამ, откуда.

სადედე, ს. дрожжи, სამზ. 129.

სადედლე, მაგ. ვარია, ს. დედლად დანიშნული ვარია, цыленокъ-курица.

სადედლო, ზედ. ან ს. დედისადმი საკუთნველი; ან დედათ სადგომი სახლი; материнскій; женская половина; ვისრ. 54, 61.

სადედოფლო, სადედუფლო. ზედ. დედოფლისადმი საკუთნველი, царицынъ. -სახლი; царицынъ домъ, სადედოფლო შემოსავალი, доходъ въ пользу царицы; სადედოფლო კარი, дворъ царицынъ; სადედოფლო მამული, поземельное имущество, принадлежащее царицѣ.

სადეთ, სადით, ზზ. სადამ, откуда, ან სად, куда; სადით მიხვალ, куда идешь, სადითგან, откуда.

სადეკანოზო, ზედ. დეკანოზისადმი საკუთნველი, протоіерейскій, ვეფხ. 27.

სადენი, ზედ. ღვინისადმი საკუთნველი, проточный, მდინარის სადენი ადგილი, ложе рѣки; სადენი ღვარისა, потоки, напр. слезъ; მარგ. 2—33.

სადიდებელი გალობა, ს. გადიდებანი.

სადიავი, ზედ. პატივ-საცემელი, заслуженный, почтенный; упованіе, надежда; ვეფხ. 497.

სადიაკვნო, ზედ. დიაკვნისადმი საკუთნველი, діаконскій.

სადიასახლისო, ზედ. საქალო; სადედოფლო; діаконскій; царицынъ; დასტ. 96, 150.

სადიდებელი, ზედ. ან ს. ხვებელი; хвала, славословіе, величаніе; похвалы; **სადიდებელად**, ზზ. по славу, სადიდებელად წმინდის სამებისა, по славу святыя троицы.

სადივანბეგო, ზედ. დივანბეგისადმი საკუთნველი, совѣтничій, -სამსახური, обязанности совѣтника, 2 ქორთლ. 538.

სადილი, ს. უადრეს სანოადგე, обѣдъ, სადილის მირთმევა, обѣдать, სადილის ალება, отобѣдать, **სადილობა**, ს. სადილის დრო; ან თვით სადილი, время, წვეულობა. время обѣда; обѣдъ, пиръ; ალექს. 32; ვეფხ. 636; (ვჰსადილობ, -ლე; ვასადილებ, -ლე, ზ. უ. სადილს ვჭამ, обѣдать.

სადინარი, სადინელი, ზედ. მომდინარე, текущій, -წყალი, текущая вода, ქილ. 85; სადინარი ადგილი მდინარისა, ложе рѣки, სადინარი წყლისა, источникъ, ქილ. 337; ვისრ. 70.

სადიღი ინდი, სახე სახიჭი ინდი

სადმე, ზზ. სადამე, სადაც; гдѣ-нибудь, гдѣ то, гдѣ либо.

სადმომწუვიტე, ს. გვლითი ან გიჟი სოკო, грибъ ядовитый, напозный; ბუნ. ლ; сыпикъ (грибъ), ერის. ლ.

სადღობი, ზედ. отъ гл. დასაღობი; отъ имѣющій защищать; литейный, плавильный; литейная; **სადღობელი**, одного значенія.

სადღისტაქანე, ზედ. сапожный; кружечный; заздравный (бокалъ), ср. 29.

სადღუშაკე, ზედ. духовникскій, тюфячный.

სადრეზა, напр. სადრეზა.

სადრეკი, ზედ. отъ гл. მოსაღრეკი; напр. ძვალსა, сгибной; сгибъ, сустав.

სადრი (არაბ.), ს. მჭვრეტელი რჯულის თავი, библ. 144, 145; глава магометанской религіи, нѣк. дух.

სადრისტავი, ზედ. іезуитскій, іезуитскій.

სადროშე, ზედ. отъ гл. დროშისადმი საკუთნველი; **განსაგებელი** епископства отъ епископа; къ знамени относящійся; эпархія, военачаліе; **მეფემ გაჴყო ქართლი ოთხ სადროშოდ**, царь раздѣлилъ Карталинію на четыре военачалія.

სადუმარი, ს. სიჩუმარი, молчаніе.

სადუნი, ს. კაცი მრავალთა ენათა მცოდნე, лингвистъ, нѣк. дух.

სადურგლო, ზედ. столярный.

სადული ყავისა, ს. მოსაღუღებელი ყავის, кофейникъ, ქიშ. 85.

სადღაბც, სადღამცა, იხ. იხ. то.

სადღეგრძელო, ზედ. **ღეგრძელობისთვის შესაფერი**, заздравный; тостъ, **ვსთქვა თქუენს სადღეგრძელოსა, ჩემი** за ваше здоровье. [нал.

სადღეო აღწერა, ს. дневникъ, журналъ.

სადღესასწაულო, ზედ. отъ ს. დღესასწაულისადმი საკუთნველი; отмѣченный отъ церкви **სასთიხენი ეკლესიაში დღესასწაულს**; праздничный; относящійся праздничная.

სადღვები, -ვებელი, -ვებავი, ს. **მრგვალი კასრი კარაქის გამოსახდელად**, маслобойня, кадка для сбиванія масла, нахтанье, **სადებისკოპოზო**, ს. **სადებისკოპოზო**.

სადგუტერო, ზედ. колесный.

სადეკლეზე, ს. **ეკლიანი ხე**, терновое, колючее дерево; **იხ.** 34—12.

სადელჩო, ზედ. посольскій; посольство.

სადეკლესიო, ზედ. **ეკლესიისადმი** საკუთნველი, церковный, **-ცხოვრება**, церковная исторія.

სადელვებელი, ს. **შეტალი სარკე**, металлическое зеркало.

სადენკენიო ვაშალი, порода грушъ, **ბაქ.** 181.

სადეპარხიო, ზედ. **ეპარხიისადმი** საკუთნველი, епархіальный.

სადეპისკოპოზო, ზედ. **ეპისკოპოზისადმი** საკუთნველი, епископскій, **ხომხ. სამ.** 189.

სადერთგულო, ზედ. **სარწმუნო, ხანდა**; вѣрный, преданный, **ქილ.** 313; **სადერთგულოდ შემოჰფიცეს**, поклялись въ вѣрности.

სადერთმანერთიო, ზედ. **ერთმანერთისთვის**, взаимный, **ვიქრ.** 110, 178.

სადერთო, ზედ. **საზიარო, სამხანაგო**, общій, взаимный, **სამ. კანტ.** 105; 107; **სამ. ხომხ.** 368; **სადერთო სამჭო**, общественный судъ, **ქილ.** 257.

სადერთხელი, ზედ. **ერთად ერთი**, единичный, **ქილ.** 505.

სადერისთავო, სადერისთო, ს. **ერისთავისადმი საკუთნველი**; отъ этой должности **განსაგებელი ერისთავისა**; военачаліе; военачаліе.

სადერკაცო, ზედ. **ერის კაცისადმი** საკუთნველი, міpской, свѣтскій.

სადერკოლატო, ზედ. **მთავართ საჯდომი**, **გამოსლ. 11—3, დაბეჭდილს დაბალებაში**: **რომელი ჯდის სადიდართა ზედა**, престолъ.

სადერო, ზედ. **ერისადმი საკუთნავი**, народный, міpской, публичный, **სადრო მსაჯული**, міpовой судья, т. е. народный; **სადრო სამართალი**, міpовой, народный судъ; **სომხ. სამ.** 393; **სადრო სწავლანი**, публичныя науки, **რუსულ.** 1.

სადესავი, ს. **სამყალო, მისამართი**; надежный; надежда; **ფუნტ.** 1321, 1440; **-ადგილი**, мѣстность, часовня.

სადეტლე, ზედ. **ეტლისადმი საკუთნველი**, колесничный, экипажный, **იუზუ.** 27—20.

სადეტლო, ზედ. **ეტლისადმი საკუთნველი**, къ судьбѣ относящійся, **დავრ.** 156; **რუსულ.** 647; ს. **ეტლი, ბედი, ბედისწერა**, судьба, **რუსულ.** 533, 680.

სადეფისკოპოზო, ნ. **სადისკოპოზო**; **სამ. ხომხ.** 189; **სადექიმო**, ნ. **სადექიმო**.

სადეში კალაბახო, ზედ. **ეშიკაღაბახისადმის კუთნველი**.

სადექიმო, ზედ. врачебный.

სადეშვე, ზედ. **ეშვისადმი საკუთნავი**, кабаній, **-ღოჭი**, **ხიბრ.** 40, **ზამალი ღოჭი**, поросенокъ мужескаго пола.

სადეშმაკო, ზედ. **ეშმაკისადმი საკუთნველი**; **ეშმაკობა, ეშმაკური საქმე**; дьявольскій; дьявольщина, хитрость.

სადეჭვი, სადეჭვავი, სადეჭველი, სადეჭვარი, სადეჭო, ზედ. **ქუემდებარე ეჭვისა**, сомнительный, подозрительный; **ფუნტ.** 126, **ვიქრ.** 11, 22, 72; 1 **ქართლ.** 336; ს. **სადეჭრებელი, ეჭვი**, сомнѣніе; дума, помышленіе; ревность; **ვიქრ.** 15, 16, 72, 129; **მისი სადეჭვი სხვებრ იყო და ღმრთის განგებაჲ სხვებრ, ონ думалъ такъ, а Богъ располагалъ иначе**; **ვიქრ.** 15; **არვისგან სადეჭველია, никто не сомнѣвается**, **ფუნტ.** 360.

სადვაგლახი, -ხო, ზედ. **სადვაბო, სადვალო, სადვაბო, სამწუხარო**, горестный, плачевный; **ფუნტ.** 108; **-მწვანილი**, ს. **სალახარა**.

სადვაგრო, ს. **სახიამოვნოდ შესაფერი**, пріятность, **ქილ.** 290.

სადვაებო, ს. **თაში სადვემი, სამწუხარო**, горестный, **ქილ.** 330.

სადვაზე, ს. **ვაზის სახმლავი ღანა**, плодовникъ, садовый ножъ.

სადვაზირო, ს. **სარჩეველი; რჩევა**; совѣщательный; совѣщаніе; совѣтъ; **ფუნტ.** 148.

სადვათი (არაბ.), ს. **მგრიხველი, დრაჰმა, дудакъ**.

სადვალად, ზმ. **სასიარულოდ, для хожденія; ყული აღუბერა სადვალად, далъ за руку, чтобы вести**.

სადვალებელი, ზედ. **დასადვალებელი**, обязательный.

სადვალალო, ზედ. горестный.

სადვალი, ს. **სასვლელი გზა; აღვილად სავლელი**; путь, дорога; удобопроходимый; **-გზა**, переходъ, разстояніе, **ოთხი ღღის სავალი, путь въ четыре**

дня ѣзды, дневной переѣздъ, суточный проѣздъ, საქმ. 27—2; სიბრ. 31.

სავანე, სავანო, ს. სადგომი, ბინა, სადგური; монастырь, მონასტერი, უდაბნო; обитель; жилище; монастырь; მარკ. 14—14; ლუკ 22—11; ქად. 14 აღბ. 52; პანდუსიონი, მოგზაურთ სადგომი სახლი, гостиница, ლუკ. 2—7; სავანე, ზზ. для жительства, დაბად. 45—7.

სავაკვაო, ზედ. ვაჟკაცისადმი საკუთნველი, молодецкій, რუსულ. 419.

სავარგი, სავარგისი, სავარგებელი, სავარგული, ზედ. გამოსადეგი, გამოსაღები, полезный, годный, ვეფხ. 50, რუსულ. 267; სავარგით ჭამა, ѣда на здоровье, ქილ. 321.

სავარდე, ს. მკრთალი ან წალკოტი ვარდთა, ვარდის უბანი, розовый; цвѣтникъ изъ розъ; ქილ. 264.

სავარდი, ს. 150 მარცვალი ქრისტესხატი ფსალმუნთ სათვალავზედ, четки, зерна по коимъ молятся.

სავარცხელა, кого?

სავარცხელი, ს. თავის დასაფხანი ძვილებიანი; მფრინველთ პიპილო, მაგალ. მამლისა, კრძალად თავზედ ამოსული; კარის ფიცართ გარდახურვი ხე; гребень; чесалка; хохолъ у птицъ; засовка дверная; სავარცხელი (თევზი), ს. пила рыба, სავარცხელი (მწერობი), ხელიკს ჰგავს; ს. зеленая ящерица, ящеръ глухой; რუსულ. ქ. ღ.

სავარძელი, ს. ხის სკამი კეთილ-წრფელებული, кресло, გუჯ. 27.

სავარჯიშო, для упражненія; урокъ.

სავალალი, ს. საგუსალი, ქსელი ნაქსოვი, основа въ ткани, ლევან. 13—51.

სავაჭრო, ს. ვაჭართაგან საკუთნველი; ბაზარი; საფარეული; საქონელი გასასყიდი; купеческій, торговый; рынокъ; товаръ; იხად. 23—17; დაბად. 23—14; მაგ. 25—26; იოან. 2—16.

სავაჭრო, ს. ღორის ხნტური, კალეიქი (მცენ.); бѣлена.

სავაჭო, ს. ვალი, ვაჭო, заемъ, долгъ; заемный; აღბ. 83.

სავაჭშე, -შო, ზედ. ვაჭშად დანიშნული, предназначенный къ ужину, ქად. 57.

სავედრებელი, ს. ან ზედ. სახვეწარი; ხვეწნა, თხოვნა; молебный, просительный; мольба, просьба, მარკ. 12—8; გუჯ. 21; 30; სალოცავი, -ცველი, лоцва, молитва, -წიგნი, прошеніе письмо.

სავენახე, -ხო, ზედ. ან ს. ვენახისადმი საკუთნველი ან თვით ვენახი, виноградный; виноградникъ; ადგილი, виноградное мѣсто; ქად. 144.

სავერცხლე, ს. ვერცხლის შესანახავი ხანდაკი, шкатулка для храненія серебра; ქილ. 208.

სავლელი, მაგალ. გზა, ზედ. удобопроходимая (дорога.

სავნებარი, სავნებელი, ზედ. ვნებაის შემამთხვეველი, вредный; вредъ; -წამალი, вредное лекарство, სავნებელია, вредно (есть), ვეფხ. 277.

სავსე, ზედ. პირპირი, ხრული, უნაკლულო, полный, სავსე ჭიქანი, полный стаканъ, სავსე გოლორი; полная корзина, სავსე მადლითა, полный благодатью, იოან. 1—14, **სავსება,** ს. სრულება უნაკლულოდ; ფსალ. 23—1; 49—12; ყოველი ღუთის მადლი, полнота, изобиліе, богатство, довольство; დაბად. 41—31; ქად. 49; მარკ. 2—96; უფლისა არს ქვეყანა და სავსება მისი, Господня земля и все что наполняетъ ее; ფსალმ. 23—1; **სავსებით,** ზზ. въ полнотѣ, въ изобиліи, **სავსედ,** ზზ. პირპირ, полно, **სავსები, სავსებელი,** ს. წყალთ ამოსაღები, черпало для воды, кончикъ, იოან. 4—11; იხად. 52—18; **სავსებელი,** ს. ან ზედ. полнота, 1 ქორნ. 337; მარკ. 1—12.

სავსებელი, ს. ან ზედ. დასაშრეტი, гасильный; гасило, гасильникъ; სავსებლად ალისა, ვეფხ. 1339; для успокоенія волненія.

სავსავებელი, ზედ. ან ს. განსავსებელი, განახშნელი, მაგ. წყალში; растворяющійся въ растворенію въ водѣ; снадобье, приправа; აბერ. 31.

სავსამთრო, ზედ. ან ს. შესანახავი ან სახმარი ზამთარში, зимній; зимній домъ, შენაგ. გიორგ. მეფის სამ; სავსამთროდ, ზზ. зимнее время, на зиму.

სავსამთრო, ს. მცენ. арбузъ, -ნესვი, порода дыни, ბენ. ლ.

სავსანდარი, ს. მგოსანი, მესტვირე, свирѣльникъ, импровизаторъ; დასტ. 91; აბერ. 3—67. [ბ. ლ.

სავსანჯალუხი, ს. თევზი, карпъ (рыба), იხად.

სავსარლად, ზზ. სამძიმოდ, ужасно, страшно.

სავსარდული, ს. ბარკლის სიდრეკი ბაკარა მუცლის ქვეშ; ხანი ფერდის ქარი; пахъ, сгибъ ляжки; паховая грыжа.

სავსარელი, სავსარო, ზედ. სამინდელი, ხოც. ნი; наводящій ужасъ, страшный; громкій; ვისრ. 177, -ხმა, громкій голосъ, -კაცი, страшный человѣкъ; великанъ; ვეფხ. 14, 125; სავსაროდ მიწნს, страшусь, это ужасно для меня, ვეფხ. 637.

სავსაროება, ს. სამინდლება, страшилище, ужасъ; (ვესავსაროვები, -როვე), ზ. თე. სავსაროდ ვეჩვენები, казаться ужаснымъ, ვეფხ. 637.

სავსაფხულო, ზედ. ზაფხულში სახმარი, лѣтній.

სავსდელი, სავსდო, ნ. სავსრდელი, სავსრდო.

სავსედაო, ს. სარბიკი, ქსელში გასაკარები ან ზედ შეკსოვილი ნახთი ბიგანებზედ, крока, ნ. ქ. ლ. утокъ въ ткани.

სავსედაშე, ს. сосудъ церковный для теплой воды; სავსედაშე, ღვინო, ს. ღვინო ეკლესიაში სახმრებული, церковное вино.

სავსევი მაგალ. წყლისა, ს. წყლის ამტანი ზევით ტუმბო, ყარამ. 184, насосъ, подымающій воду вверхъ.

სავსეთე, ზედ. და ს. ფეთისათვის სახმარი; ფეთის ჭურჭელი, масляной; посуда для храненія масла.

სავსელი, ს. სამსატყრო წამლების გასახლესი ქვა, камень для растиранія красокъ, ქად. 24; გული ჩემი, ვითა ცვილი გაქვს სავსელად, ვისრ. 47; ты размягчаешь мое сердце подобно воску.

სავსენაო, სავსეო, ზედ. უფლისა, церковный, ვეფხ. 27; სავსეთა ადგილი ან სავდღეში, ქად. 45, предсѣдательское мѣсто.

სავსებელი, ს. ცარიელი ჯუნძი ან ფიცარი მიწის დასატკეპნი, სატკეპელი, трамбовка, ручная баба.

საზეპირო, ზედ. Заучивающій, устный.

საზეპირო, საზეპურო, ზედ. Удостоенный или имѣющій участіе въ благѣ небесномъ, 2 ხუცუნ. 7—6, 14; 24—6, 26, 18; 26—16; 14—2; 1 ქრონ. 41; შავნ. 52.

საზერგნელი, ს. Свѣтильникъ, трехсвѣчникъ.

საზესთაო, ზედ. Высшій, верховный, Божественный, царь сыше.

საზვერე, ს. Таможня; пошлина; მაკ. 9—9, პარკ. 2—14; რომ. 13—7; **საზვერელი,** ს. Пошлинный сборщикъ, 2 ქრონ. 40, 139.

საზი (სპარს.), ს. Музыкальный инструментъ, ვარამ. 213; დავით. 28; ბიბ. ნტკ. ლ.

საზიანო, ზედ. და ს. Убыточный; вредный; убытокъ; ущербъ; вредъ; ალბ. 40; ვისრ. 162; რუსუდ. 401; მოურავ. 6.

საზიარება, ს. Общность, **საზიარებელი,** ზედ. Причастный; причастникъ. См. таинствъ: **-ბლად,** ზმ. къ причастію, ანტონ. 3—4.

საზიარო, ზედ. Общій, взаимный; ვეფხ. 939, 1449; სიბრ. 149; **საზიაროდ,** ზმ. Взаимно.

საზიდავი, საზიდი, ზედ. Подлежащій отнесенію; ან თვით ლეგრით, ноша, **საზიდავად,** ზმ. для носки; რუსუდ. 304.

საზიზღარი, საზიზღებელი, ზედ. Отвратительный; противный.

საზიგჩი ინდი (სპარს.), ს. Индѣйскій лавръ.

საზნეო, ზედ. Обычный.

საზოგადო, ზედ. Общій, общественный; **საზოგადოება, -დოობა,** ს. Общество; сословіе; (ქ)საზოგადოთ, -დოდ(ა), ზ. у. საზიარო ვარ, быть общественнымъ, კალენ. 75; **საზოგადოებრიული,** ზედ. Общій, **საზოგადოებრიობა,** ს. Общность.

საზომღნელი, საზომღინარი, ზედ. Произносимое, произносимое (слово); мѣткотный, ვეფხ. 471.

საზომი, ს. Мѣра, мѣрность, мѣрило, предѣлъ, граница; мѣра протяженій; мѣрильный, мѣрный; ვისრ. 173; ქილ. 462; საზომი ლექსთა, размѣръ стиховъ, стихосложеніе, სიმ. 27—27; საზომ-ზედ მეტი, болѣе мѣры, დავით. 68; **საზომისაებრ,** по мѣрѣ, **საზომიერი,** ზედ. Мѣрный, ვისრ. 5.

საზორავი, საზორველი, ს. Жертва; жертвенникъ.

საზრახი, საძრახი, ზედ. Позорный, предосудительный; ქილ. 687: -ვიდ ვუდგები, начинаю хулить.

საზრდელება (ვ), ზ. ვ. Питать, прокармливать.

საზრდელი, საზრდო, ს. Пища, пропитаніе; содержаніе; дневное пропитаніе, **საზრდელად,** ზმ. На воспитаніе, ვისრ. 4, 5; 1 ქრონ. 110; დავით. 22.

საზრდოება, ს. Пища, (ვ), ზ. ვ. Питать, прокормить, ანტ. 4—43, (ვისაზრდოებდი, -ვ), ზ. თვ. Прокармливаться.

საზრი, ს. Мысль, предположеніе, соображеніе, **საზრვა** (ქ)საზრვ, -რე), ზ. ვ. Думать, мыслить, соображать, **საზრვილი, ნასაზრი,** ზმ. Соображенный.

საზროხე, ს. Корона, царскій шлемъ, 2 ხუც. 32—29.

საზრუნავი, საზრუნველი, ზედ. ან ს. Подлежащій заботѣ; предметъ заботы, заботы; ვისრ. 4; ქილ. 49.

საზურგე, ზედ. ან ს. Спинной; утокъ у ковровъ

საზღაური, ს. Награда, жалованіе, штрафъ, взысканіе; სამ ვიწ. 156, 247.

საზღვარი, ს. Предѣлъ, граница, опредѣленіе (логика); ეფკ. 47—17; ლოღ. § 66; ფსალ. 103—9; მაკ. 2—16, 22; საზღვრად, ზმ. границею, 1 ქრონ. 39; **საზღვრებითი,** ზედ. Опредѣлительный, **-ზმები,** повелительное наклоненіе.

საზღვევარი, საზღვეველი, ზედ. Подлежащій платежу; штрафъ.

საზღვეო, ს. Награда, сумма, штрафъ.

საზღვრება (ვისაზღვრები, -რე), ზ. თვ. Ограничивать, ვმოსაზღვრები, მოიკიდებდეს ვარ, граничить.

საზღვრა (ვსაზღვრავ, -რე), ზ. ვ. Разграничить, опредѣлить; შეკრ. 8.

საითაბარუქო (არაბ.), ს. Наслѣдованіе, счастіе, რუსუდ. 305.

საითავადო, ზედ. Княжескій, ს. Княжеское имѣніе, სამ. სიმწ. 181.

საითავადო, ზედ. ან ს. Подаренное; княжескій подарокъ; ვისრ. 28.

საითავდებო, ზედ. ან ს. Подаренное; ან ფული გასესხებული სხვის თავდებობით; относящійся къ поручительству; капиталъ отданный за поручительствомъ кого либо; ალბ. 69.

საითავე, ს. Начало, источникъ, ქართ. ენ. 9; რუსუდ. 373; სამ. ვიწ. 170; სიბრძ. 87: საითავე ცხენისა, оголовокъ узды, оголовь; რუსუდ. 532.

ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲗᲐᲕᲝ, ზედ. თვის თვისთვის, ხათაისო, собственный; свой, სჯ. ვახტ. 105; 234: ხათავის თავოდ. ზზ. თავისთვის, собственно для себя, სჯ. ვახტ. 107. ხათავისთავოდ შემირთმევია, жалую взять въ собственность, რუსუდ. 321.

ᲗᲐᲗᲐᲕᲘᲡᲝ, ზედ. თვის თვისთვის, собственно для себя; იერემ. 49—32; собственный, ხათავისოდ გარდიდვა, онъ отложилъ для себя. ხათავისო ჭირი, собственное несчастіе, ვისტ. 97. რუსუდ. 508. 615; ვისტ. 79, 97, 150; ქილ. 477; რაც ხათავისოდ მოგეწონოს, იგივე ხხვათათვის გინდოდეს, ვისტ. 179; чего желаешь себѣ, того желай и другому.

ᲗᲐᲗᲐᲕᲜᲐ, ს. მაია თავნად დადებული თეთრი სარგებლის მოშგება, капитальная сумма. ფიოდ., მატთ. 21—37; ლუკ. 20—18; ქილ. 356, 597; 509; დავრ. 30; ხათავნოს ვაჭაში, процентъ на капиталъ, ნ. სარგებელი; ხათავნო ამხანაგთა, основной капиталъ товарищества, ქილ. 81, 512, начало жизни, ვირე სიცოცხლისა ხათავნო ხელთა გაქვს, ქილ. 683; пока основа желанія у тебя въ рукахъ; კაცსა უკეთესი ხათავნო სირცხვილია, самый лучшій капиталъ для человѣка есть стыдъ; ვისტ. 40; ხათავნო ჭირისა, начало несчастья.

ᲗᲐᲗᲐᲒᲘᲚᲝ, ზედ. არ საკადრისი, недостойный, неприличный, оскорбительный, აცა 34.

ᲗᲐᲗᲐᲚᲘ, ზედ. ან ს. გასათლელი; ზეთხის გვერდები გამოსული შაშხა; подлежащій строганію; провѣсные бока осетрины; ანტ. 3 — 23; დასტ. 128.

ᲗᲐᲗᲐᲛᲐᲨᲝ, ზედ. და ს. თამაშობის თვის ხახმარი; შესაქცევი რამ ვრმათა, игральный; игрушка; რუსუდ. 767; ქილ. 419; -ქაღალდი, игральныя карты, **ᲗᲐᲗᲐᲛᲐᲨᲝᲓ**, ზზ. для забавы, для игры; რუსუდ. 885.

ᲗᲐᲗᲐᲜᲐᲓᲚᲝ, ზედ. ყველაკანი, მრთებული, должный, надлежащій, мѣстный, ხათანადოა, должно, დან. 11—26; მარკ. 1—10.

ᲗᲐᲗᲐᲝ, ზედ. ხასარგებლოდ თვისა, въ пользу свою; დასტ. 54; 166.

ᲗᲐᲗᲐᲜᲐᲝ, ს. თან საკარებელი, თან წასაღები, все то что кто либо имѣетъ при себѣ; რუსუდ. 508; 615, 766; -ჯარი, войско, которое должно имѣть съ собою, ხათანაო ბარგი, დავრ. 48; багажъ, который необходимо имѣть при себѣ.

ᲗᲐᲗᲐᲜᲐᲒᲠᲛ, ს. სანანური, შესანარალი, сожалѣніе; жалость.

ᲗᲐᲗᲐᲠᲒᲛᲐᲜᲔᲑᲔᲚᲘ, ზედ. გალათარგმნითი, აღსნითი, переводный, объяснительный.

ᲗᲐᲗᲐᲠᲘ, ს. ნალო, შეშა მოთრეული, низка дровъ, დასტ. 19.

ᲗᲐᲗᲐᲡᲘ, ს. ნალბაქი, блюдечко.

ᲗᲐᲗᲐᲣᲠᲘ, ს. ხათვე ცხენისა, оголовъ узды; იობ. 40—20, -წიგნისა, заглавіе книги; -ბიწრისა.

ᲗᲐᲗᲔᲣᲜᲐᲜᲔ, ᲗᲐᲗᲔᲣᲜᲐᲜᲝ, ზედ. თაყვანის საცემელი, достойный почитанія, ბაქრ. 282.

ᲗᲐᲗᲔᲑᲝᲜᲘ, ზედ. გასათბობი, нагрѣвательный, ქონია 125.

ᲗᲐᲗᲔᲑᲣᲠᲘ, ს. აჭარულად ახალუხი, архалукъ; ბაქრ. 164, узелъ у веревки: სამზ. 114.

ᲗᲐᲗᲔᲐᲢᲠᲝ, ზედ. თეატრისადმი საკუთნველი, театральный, -თხზულება, театральная пьеса.

ᲗᲐᲗᲔᲕᲖᲔ, ზედ. თევზთ საჭერი, рыболовное (мѣсто). ნეშია 3—3, დარეჯ. 2—131; გეჯ. 6; მამული ბარითა, წყლითა და ხათევზოთი, помѣстье съ пахатною землею, водою и рыбною ловлею.

ᲗᲐᲗᲔᲕᲖᲝ, рыбій.

ᲗᲐᲗᲔᲕᲘ ᲛᲐᲛᲘᲜᲐ, ს. უმჯობოდ გასაკვრებელი ღომინა, для посѣва будущаго ѣдѣнія назначенный.

ᲗᲐᲗᲔᲚᲔᲚᲘ, ზედ. გასათელავი, вальный.

ᲗᲐᲗᲔᲛᲝ, ზედ. თემისადმი საკუთნველი, областной; общинный, ხათემო მიწა, общинная, мірская земля, სამ. ვახტ. 256; გეჯ. 33.

ᲗᲐᲗᲔᲠᲘ (ბერძ.), ხახე საკერი, I ქართლ. 389.

ᲗᲐᲗᲔᲡᲐᲕᲘ, -ᲡᲘ, ზედ. ან ს. დასათესი, ან თესლი, сѣятельный; посѣвный; посѣвъ.

ᲗᲐᲗᲔᲡᲚᲔᲒ, ზედ. თესლიანი; ან თვით თესლი. сѣменной; сѣмя; ბუნ. კ. 246, зерновикъ; **-ᲙᲐᲪᲘᲡᲐ**, кватикъ.

ᲗᲐᲗᲕᲐᲚᲐᲕᲘ, ს. რიცხვითი ან რიცხვი, числительный; число; счетъ; ვისტ. 150; ხრონ. ბრ. 28; გორგ. 196, სჯ. სიმზ. 125; **-ᲬᲔᲚᲘᲬᲐᲓᲘᲡᲐ**, лѣтосчисленіе, I ქართლ. 344.

ᲗᲐᲗᲕᲐᲚᲔ. ს. ხალტე შემოკრული რგვალი ჭიქა ხუსგად მწყეველთათვის, очки; -სიტყვა, заговоръ отъ глаза, ვისტ. 28; ზედით დაბურეს ხათვალით, верхъ прикрыли стеклянной крышею, რუსუდ. 535, **ᲗᲐᲗᲕᲐᲚᲔᲒᲘᲐᲜᲘ**, ზედ. носящій очки.

ᲗᲐᲗᲕᲐᲚᲝᲠ, ზედ. თვალად მოსაწონი, წამოსაღები, видный, взрачный, -კაცი, видный мужчина, დარეჯ. 2—73; 97, 2—146; -ხათვალო საქმე, русуд. 313; очевидное дѣло.

ᲗᲐᲗᲕᲔᲚᲘ, ს. სწეთ 80 ქისკანის, ან ახლი ლიტრისა, ძველებური ლიტრა ერთის გირვანქის ოდენი იყო; იქნა три пуда, ლეკტ. 5—11; 6—20; სამ. ლ. ნ. ხათველი.

ᲗᲐᲗᲕᲘᲗᲝᲗᲝ, ზედ. თვითოეულისადმი საკუთნველი, каждому особенно принадлежащій; ლოც. 124; ანტონ. 7; -სახელი, собственное имя.

ᲗᲐᲗᲕᲘᲡᲝ, ზედ. თავისი საკუთარი, собственно свой, 2 ქართლ. 368; **ᲗᲐᲗᲕᲘᲡᲝᲓ**, ზზ. თავისთვის, для себя, ვისტ. 116.

ᲗᲐᲗᲕᲚᲔᲚᲘ, ზედ. ხანგარიშო, счетный.

ᲗᲐᲗᲕᲔᲔᲠ, ზედ. თვეისა, мѣсячный, მარკ. 2—163; **-ᲛᲔᲪᲐᲛᲔᲠᲐᲡᲘ**, четьи минеи, распредѣленныя по мѣсяцамъ, მარკ. 1—35.

ᲗᲐᲗᲘ (არაბ.), ს. გიშერი, черный драгоцѣнный камень, ვეფხ. 829, 831, 861, ვისტ. 28, 29; რუსთველს უხმარია ხათი წამწამად, ვეფხ. 1274.

ᲗᲐᲗᲘᲑᲔᲚᲘ, ს. პაკარა ნამგალი ბალახის გასათიბავი, ჭალვა; серпъ, коса.

ᲗᲐᲗᲘᲑᲘ, ს. მინდორი ბალახიანი გასათიბავი, покосъ, покосные луга; გეჯ. 21.

ᲗᲐᲗᲘᲕᲔ, ზედ. თვის მოსათიბი, ან თვის შესანახავი ადგილი; покосный; сѣнной сарай; სამ, სიმზ. 381.

ᲗᲐᲗᲘᲗᲝᲗᲝ, ზედ. თვითოეული, каждый, **ᲗᲐᲗᲘᲗᲝᲗᲝᲓ**, ზზ. თვითეულს, каждому особенно, ანტ. 6—33.

სათითე, ს. მცენარისაგან შექმნილი თოკისე შესაც-მელი მკერდისაგან, наперстокъ.
სათითო, ს. სათვითო; იხ. 7.
სათითურა, ежа (песья трава), ნ. ჩ. ლ; ერის. ლ.
სათითური, ს. ხელის ბურნუკი, наконечникъ у сабельныхъ ноженъ.
სათირგმლე, ზედ. თირკმლისა, почечный.
სათიხარი, ს. ხმლის ბურნუკი, наконечникъ у ноженъ, გუჯ. 25; სამ. ლ.
სათლელი, ზედ. სათლი, ხელსილ გასათლელი; საკუთრად: იარაღი წიგნთა პირის მოსათლელი; подлежащій строганію, рѣзанію, инструментъ для обрѣзыванія книгъ; рѣзецъ; ვეფხ. 5, გან. თეიმ.
სათლი (არაბ.), ს. ცოლინა, кастрюля.
სათლი ჯდომი (სპარს.), ს. გაცივება, простуда.
სათმე, ს. ნავარცხნ თმაში ღაკანგებული სამკაული, ვისრ. 28; украшенія волосъ.
სათნები, -ნევი, ზედ. პირველრობითი, лестный; пріятный, ვეფხ. 487; -ნევი სიტყვა, лестное слово, ვეფხ. 1397.
სათნო, ზედ. სასმოვნო, კეთილად მისათვალველი, лестный, пріятный, угодный; 1 ქართლ. 226, 349; მშვენიერი, ლამაზი; красивый, ნ. მკერდზე ნ. ჩ. ლ; 2 ქართლ. 216; **სათნოდ**, ზზ. სასიამოვნოდ, пріятно, სათნოდ მიჩნევა (სათნოდ მიჩნს ან მოვიჩნევ), ზ. მ. одобрить, ღამაღ. 41—38, **სათნოება**, ს. სასმოვნება. გულის სრულება; კეთილის მოქმედება, სიქველე; მადლი; კეთილად მიჩნევა, კეთილ-ნებობა; ღამსკ. 4, 3; ფსალ. 5—12; ლუკ. 2—14; угодливость, угодность; добродѣтель; благоволеніе, милость; სათნოების სიტყვა, лестныя слова. (ვსათნოვებ, -ვე), ზ. თვ. ვსასიამოვნებ, ვიამებ, нравиться, быть пріятну; ვეფხ. გან. 1084; მესათნოვა, ე. ი. მესიამოვნა, მიამა, понравилось мнѣ, ვეფხ. 624; **სათნოება** (ვჭ), ზ. უ. სათნოდ მოვექცევი, ვასიამოვნებ, угождать, მოურავ. 371; სათნოებიანი, ზედ. კეთილი, ქველი, благій, добрый; благочестивый; 1 ქართლ. 379, 430; **სათნოყოფა**, ს. благоволеніе, угожденіе; (სათნოვიყოფ, -ვიყავ), ზ. უ. კეთილად მივითვლავ, კეთილად მიგიჩნევ, ფსალ. 43—3; благоволить, быть милостиву, доброжелательствовать; ესე არს ძე ჩემი სავნარელი, რომელი მე სათნო ვიყავ, сей есть сынъ мой возлюбленный, въ которомъ мое благоволеніе, მარკ. 3—17; (სათნო მიყოფ, -მიყავ), ზ. უ. კეთილად მიმიჩნევ, ты благосклоненъ ко мнѣ, ღამაღ. 33—9; (სათნო ვყოფი, -ვყავ), ზ. უ. ვამებ, ვასიამოვნებ, угождать, ფსალ. 55—13; სათნო ეყვნენ უფალსა, они угодили Господу, გუჯ. 19; **სათნოჩენილი**, ზედ. благосклонный.
სათოველი, ნ. სათველი, რიცხ. 5—13; იხაი. 5—10; ლუკ. 16—7.
სათოველე (მთა), ს. святая гора.
სათოკე, № 4—8, ივერი. 1878.
სათოფურა, ს. проемъ въ стѣнѣ крѣпости для стрѣлянія изъ орудія, გორგ. მეფ. ცხორ. ცისკ. ვფ. 103.
სათორნე, ზედ. თორნისადმი საკუთნველი, вечной, ნ. თორნე.
სათოფე, ზედ. თოფისადმი საკუთნველი, ружейный, მოურავ. 240.
სათოხარი, ზედ. თოხით სამუშაარი, подлежащій къ копанію.
სათრევლა ძელებისა, ს. волокуша.
სათრეველი, სათრევი, ზედ. თრევით საკრებელი; გასათრეველი, გასალანძღავი, საგინებელი; предметъ таскапія; поносительный, ругательный; ვეფხ. 24; ვისრ. 171; იხაი. 29.
სათრეველი, სათრემელი, სათრობელი, ს. სათხეველი თევზთ ბადე გრძელი და შორს საჭდები, неводъ, მარკ. 13—47; ნაუმ. 1—15.
სათრობელად, ზზ. для пьянства.
სათუთება (ვ), ზ. მ. ვანებიერებ, ვასაზრდ, нѣжить.
სათუთი, ზედ. ნაზი, ნებიერი, нѣжный, горд. 17; ქილ. 164; სათუთად ვჰზრდი, воспитывать въ нѣгѣ.
სათული, ზედ. საავაზაკო, разбойничій, ხელ 220.
სათუთობა, ს. ნაზობა, სინარნარე, нѣжность; ვეფხ. 63.
სათუნაული, ს. ბალიში, თავქვეშ ღასადები, подушка, 3 ეზრ. 3—8.
სათუო, ზედ. საეჭვო, ეჭვიანი, პირობითი, условный, ვეფხ. 846, 1394; გუჯ. 33; -ხქონი, условное наклоненіе, სათუოდ მაქვს, я обязанъ условіемъ, გუჯ. 33; საქმე სათუოდ გაუხდა, дѣло стало условнымъ, 2 ქართლ. 291.
სათუობა, ს. ეჭვიანი, პირობა, условіе, (ვჰსათუობ, სრ. არა ავქვს), ზ. უ. პირობით ვარ, быть подъ условіемъ.
სათქვენო, ზედ. принадлежащій вамъ.
სათქვეფელი, ს. ხარვეზი ჯოხი; ხაღეველი; мутонка, болтень.
სათქმელი, ზედ. სალაპარაკო; სიტყვა; сказательный, подлежащій къ говоренію; предметъ разговора; слово, разговоръ; ვისრ. 52; 116, 155; ალექს. 33; გორგ. 56; ეგრა სათქმელია, стоитъ ли объ этомъ говорить, სიბრძნ. 141; ცუდი სათქმელი, რუსულ. 465; пустой разговоръ, **სათქმელად**, ზზ. სალაპარაკოდ; для разговора, ვეფხ. 38, 461; ვისრ. 18; 1 ქართლ. 310; სათქმელად ერთი სიტყვა მაქვს, я имѣю вамъ сказать одно слово, ქილ. 245.
სათქმელობა, ს. სალაპარაკო სიტყვა, предметъ разговора.
სათხელი, ს. მოკლე შუბი, небольшое копье, дротикъ, ვისრ. 200.
სათხეველი, სათხევი, ს. სათრობელი, სასროლი-ბადე, неводъ, мрежа; აშშაკ. 1—15; ფსალ. 140—10; მარკ. 4—18.
სათხელელი, სათხებელი, ს. ხრახნელი, ნალი კელელში ღაკანგებული სიმაგრისათვის, брусъ, положенный въ каменной кладкѣ для крѣпости, 1 ეზრა, 5—8; ღაბეჭდილს ღაბაღებაში ამის მაგიერად ჭსწერია: ხელი ეცანებიან ზღუდეთა შინა.
სათხოვარი, -ველი, -ვნელი, ს. რასაც ვინ ითხოვს; გარდასახადი, გამოსაღები; просьба; налогъ, подать; ღაბაღ. 34—12; 1 ქართლ. 338; სამ. სიმბ. 42; გუჯ.; 2 ქართლ. 367; ანდრ. 121; **სათ-**

ხოვნელად, ზბ. для испрашиванія, просьбы ходатайственно, для сватанія, для женитьбы, русск. 557, 590; 387; **შენდობის ხოხოვნელად**, для испрашиванія позволенія, русск. 198; зизн. 126.

ხაია (არხ.), ზედ. хадаги, мягкій, не ѣдкій, простой, нечистый; хад. ст.; 2 картл. 351; **ხაია არაკი**, простая водка, хамзат. ц. багр. баг. 131; **-ოქრო**, чистое золото, русск. 353.

ხაიაგარო, ზედ. хаядеби, подлежащій грабежу; **ხაიაგაროდ**, ზბ. хаядебад, для грабежа; иагрз. 50—10.

ხაიაწმე, ზედ. хацмисеули хацмари, относящійся къ священной водѣ; **-ჯვრი ან ბაღა**, водосвятная чаша; цимоти, 47.

ხაიაჩაულო, ზედ. ან ს. хаяулобаши хаяулеби, хаяулоба хаяулеби, хаяулобаши хаяулеби, хаяулобаши хаяулеби, хаяулобаши

ან კარვებზედ ახლები ლებულება, сборъ съ шатра, გუგ. 28.

საკართული, ს. წვივსარტავი, голенище; подвязка.

საკარეწული, ს. მცირე ხალთოკანი, небольшая кровать съ постелью; სბ. ლ. ცილოდ. 2—2.

საკარი, ზედ. სიცოცხლე, подлежащій наказанію палкой, ქილ. 200.

საკარკარი, ზედ. კულის ხმისდმი სკუთნველი, ловецъ дикихъ животныхъ, ქილ. 200, шумъ или, льющагося изъ кувшина.

საკაბარო, ს. შეუნ კალთიანი, длинный кафтанъ, საკვალახო მწვანილი, бѣлена, ბუნ. ლ.

საკაბპო, ს. ცხენთა საკლავი ადგილი, рѣзница, бойня.

საკაცე, ს. მოსახვევი მკვდართ წასაღები, одръ, носилки для покойника, დასკ. 119; გორგ. 21; ლავრ. 69; სამ. 5—16; 2 ქართლ. 554.

საკაცო, ზედ. კაცისადმი საკუთარი, мужской, საკაცო ბუდარი, т. е. грязь какъ бываетъ мужчинамъ, ფსალ. 1013; вооруженіе на одного человѣка; вещи мужскія, имущество, принадлежащее мужчинѣ, სამ. კან. 231, ს. დამატება

საკაციობო, ზედ. სიდამეანო; мірской, свѣтскій и духовными дѣлами; 1 ქართლ. 375, 427.

საკაცრავი, ზედ. კაცთ შესაფერი, свойственный, приличный, пристойный.

საკაბპაო, ს. სამეძავო, помѣщеніе, жилище проститутокъ.

საკაჭკაჭე, ს. კუდუსუნი, კუჩაბა, хрящеватая часть, конецъ хребтовой кости, დასკ. 113; სბ. ლ.

საკბენი, ზედ. კბენისადმი შესაფერი, სიბრ. 74, предметъ кусанія.

საკბილე, საკბილავე, ს. ხალგმე, удило уздечки, желѣзко.

საკბილო, ზედ. კბილისადმი საკუთნველი, зубной, ზოგჯ. სანოვაგე, пища, ბუნ. კ. 32.

საკდემელი, ზედ. ან ს. სირცხვინველი, совѣстливый; სირცხვილი: странный, позорный; страмъ, позоръ; 1 კორ. 4—14, საკდემელად, къ стыду, 2 კორ. 11—21.

საკეთე, ს. ლუწვი ცრემლთ სადენი ან ცრემლიანი, канатъ, щека, слезникъ, 1—2.

საკეთებელი, ზედ. გასაკეთებელი, всякое дѣло, что нужно дѣлать.

საკეთილო, ზედ. კეთილი საქმე, добродѣтельный; добродѣтель; ქილ. 503, -ლოდ, ზს. კეთილისათვის, къ добру; იერემ. 14—11; 39—16.

საკეთო, ს. კეთილი საქმე, добро, სიკეთე, добро, ბუნ. 170.

საკეკლუცო, ზედ. მოსახდენი, нарядный, ვისრ. 142.

საკენკი, ს. მცირენაწილი საჭმელი მარცვალი; кормъ для птицъ, зерна.

საკერავი, საკერველი, ს. რაც რამ შესაკერავი, шитье, работа шитья.

საკერებელი, ს. სადგამი, სადგმელი ძველის ტანისამოსისა, заплатка.

საკერპე, საკერპო, ს. ბოშონი, კაბარი კერპთა, капище, храмъ языческій, ან ზედ. капищный, языческій, მარკ. 1—45; გორგ. 261.

საკერშილო, ზედ. სამკონცალო, для случки назначенный.

საკერძო, ს. საწილო, часть, доля, ქილ. 390.

საკეტი, ს. დასაკეტი რამ, замокъ, запоръ.

საკვაღთი, ს. კარი ასადგ ჩამოსაყარი, задвижка, სბ. ლ.

საკვამლური, ს. კვამლის ადგილი ბუხრის თავი, отверстіе трубы для дыма, ქილ. 667.

საკვართული, ს. წვივსარტავი, подвязка.

საკვდავი, ზედ. მოსაკვდინებელი, смертельный, საკვდავად, იხ. насмерть, ვისრ. 189.

საკვდარი, ზედ. სასიკვდინე, смертельный, ქილ. 86.

საკვდინებელი, ზედ. მოსაკვდინებელი, смертоносный, ქილ. 117.

საკვები, ს. საჭმელი ცხენთა და სხვათა, фуражъ, кормъ.

საკვეთი, -თელი; ს. სახნისის გრძელი საჭრელი მიწის რკინა, рѣзецъ у сохи; ზედ. მოსაწყლველი, поразительный, ვისრ. 172.

საკვერთხი, ს. მრგვალად დასწველი შესაწირავი, всесожженіе, жертва; ფსალ. 39—6; 49—8; 50—18; მარკ. 1, 2—59.

საკვერცხელა, ს. კერაკი, მაგალი, глиняный сосудъ для жертвоприношенія; огнище, горнило, жертвенникъ у огнепоклонниковъ; იხ. 6—6.

საკვესე, -სი, ს. მცირე ჩანთა კაბაზედ ლაგვრგვალი უბის ადგილის შესახებად ტალავსონი; кожаная сумка на кафтанѣ для огнива.

საკვესი კაჟი, ს. кремень.

საკვეხარი, -ხელი, -ხნარი, ზედ. დასაკვეხნი, достойный хвастовства.

საკვირაკლეო, ზედ. воскресный.

საკვირველება, ს. ხოცრება, диво, удивленіе, чудо; ფსალ. 9—1; 77—4, 11; იხ. 9—6; ვისრ. 121.

საკვირაკო, ზედ. კვირისადმი საკუთნველი, воскресный.

საკვირველი, ზედ. გასაოცარი, достойный удивленія, дивный, удивительный; чудный; რა საკვირველია, неудивительно, конечно, безъ сомнѣнія; საკვირველია, удивительно (есть), -ველად, ზს. удивительно.

საკვირველობა, ს. ხოცრება, диво, удивленіе, ვეფხ. 1354, (ჭკუსაკვირველობ სხ. არა აქვს), ზ. უგოცებული ვარ, удивляюсь, მარკ. 2—75.

საკვირვო, ს. გასაოცებელი რამ, диво; дивный, ტრიმ. 179.

საკვლელი, ზედ. საკლავი, подлежащій закланію, ამოს. 5—25.

საკრველი დუმილისა, ს. წუმობა, молчаніе.

საკიდარი, -დებელი, -დელი, ს. დასაკიდებელი, вѣшалка; ушко у кадки; дужка: ქილ. 171; 1 ქართლ. 293; -სანწვრის, ე. ი. სანწვრის თავალი, вѣсовая чашка, სბ. ლ. ნ. უღელი.

საკიდარი, ს. ყელთაო, шея, вьюкъ, 2 ქართლ. 125; სპასლის ზნიდევი ხვასტაგი; скотъ, вьючный скотъ.

საკიდელი, ს. цѣпь для вѣшанія котла надъ очагомъ. [ანდრ. 84.

საკიდური, ნ. საკიდარი; -ლოდი, висячій камень.

საკითხავი, ზედ. ან ს.; კითხვითი ან წასაკითხი რამ; კითხვა, შეკითხულობა, вопросительный, вопросный; спросъ; предметъ чтенія; იერემ. 48—27; ქილ. 609; გამოსლ. 28—23; **-ვად**, ზმნ. для спроса, ეფრემ. 140.

საკილველი, ზედ. достойный порицанія, ქილ. 696.

საკილოვე, ს. კუშტაბანი, петля для пуговицы.

საკინძე; **-ძი**, **-ძავი**, ს. შესაკრავი ჰერანგის გულის პირისა, застежки у рубашки.

საკირე, ს. კირის დასაწვავი ან შესანახავი ადგილი, мѣсто храненія или выжиганія извести; ეფრემ. 428; სიბრძ. 138, творило.

საკისკასო, ზედ. სამარტო, სიცქვიტო, относящійся къ проворству.

საკისრე, ზედ. კისრისადმი საკუთნველი; საქედური, ჯოჭვის ბოლო კისრის მცველი; шейный; отейникъ; ვეფხ. გამ. 1361.

საკისრო, ზედ. კისერზედ აღებული, взятый съ отвѣтомъ.

საკიცხავი, **-ცხველი**, ზედ. საკილველი, განსაქიქებელი, ასაგდები, სამაძრობელი, бранный, позорный, поносительный; ქილ. 687, 667; ვისრ. 114; ტრიოდ. 58.

საკიში, ს. ჭკიჭი, ჩამიჩი, сушеный виноградъ, изюмъ, ჩიტობ. 6—3.

საკლავი, **საკლველი**, ს. დასაკლავი ცხვარი, скотъ на убой, დაბად. 43—16; სამ. 7—42; ან მოსაკლავი, подлежащій смертной казни, ვისრ. 69; ბუნ. კ. 269; ადგილი სადაც ცხვარს დაჰკლავენ, бойня, 1 ქართლ. საკლავი გულისა, пронзающій душу.

საკლიტე, ს. სასახ ჩამონაკიდები ენის ძირს, язычекъ въ горлѣ; ზედ. კლიტისადმი საკუთნველი, замочный, დავრ. 126.

საკმაებელი, **საკმაო**, **საკმარი**, ზედ. საყოფელი, სამყოფი, достаточный; довольный; ზმნ. довольно; საკმაოა, довольно есть.

საკმარი, ზედ. საკმაო, достойный.

საკმეველი, ს. საცეცხლური, кадило; ნ. საკმელი.

საკმევლისხე, ს. алой.

საკმევი, ზედ. საცეცხლური, паяльщикъ, курильница, ქად. 62.

საკმელა, **საკმეულა**, ბაქრ. 229, ს. მცენ. ყურძნის ერთგვარი, сортъ винограда, გაზ. კვკ. 1851, № 72; богульникъ, розмаринъ дикій, ერეკ. ლ.

საკმელი, **საკმეველი**, ს. ხეთ ნაღვენთი თეთრი წუნბო დასაკმევი, гуттаперча; ладанъ, **მამალი საკმელი**, ან საკმეველი, ს. გუნდრუკი ნახე; **დედალი საკმელი**, ბერძნ. ლიგანისი; ბუნ. ლ. **საკმელი ქარვა**, ს. მცენ. ანზარითი, камедь, бѣлымокъ, ბუნ. ლ; **საკმელ-მძივა**, ს. დანამსკაკი, мастика, ბუნ. ლ.

საკმუნი, **საკუმენი**, ს. მცენ. რძიანას გომიზი, сокъ scammonea; ბუნ. ლ.

საკნატელა, **საკნატუნებელი**, ს. რბილი ძვალი საკმელად, хрящъ.

საკოდელი ქვა, ვ. ი. ქვაგასთლელი, большой камень, назначенный для обтесанія, ნახე ცხვარი; ლრამ. 37.

საკოკა, ს. მცენ. გოქშო, бурдючникъ, ეფრემ. 140.

საკოლოტე, ზედ. საკოკე, ტიკისადმი საკუთნვი, бурдючный, -ხალო, კოლოტის საცომი ხალო, кожъ, тычина.

საკომლო, ს. ერთი კომლის გლეხის სამოსელი ვ. ი. მიწა ან გამოსაღები, подымная подать, დასტ. 11. ხაკომლო მამული, тяглая земля, надѣлъ; სამ. ვახტ. 12; ალექს. ძ. 30; ოთხმეტი საკომლო გლეხი, двѣнадцать дымовъ крестьянъ, გუჯ. 9; 32, ალექს. 160; დასტ. 28.

საკონე, ს. კონზედ ასაღები ბეგარა, подать за право, ловить рыбу; გუჯ. 16.

საკოცნელად, ზმნ. სამბოროტო, для цѣлованія, ქრისტე. 564; -ცნელი, ზედ. სამბორებელი, цѣлованіе.

საკოჭავი, ს. საბელი სამალთეო შესაკრავი, веревка для пьюковъ.

საკოჭური, ს. ავლაბრ, პაიჭის ლანჩის თასმა, ремень у обуви, штрипки.

საკუნაჭი, ს. მცენარე, იცალიანურად, Asa-fetida, ვ. ფ. ლ.

საკრავანსხე, ს. მცენ. იხა, ივანე ბაკონ. ლ.

საკრავი, ს. შესაკრავი, завязка, საკრავად აილო ხელი, онъ поднялъ руку, чтобы ударить, დარეჯ. 2—53.

საკრავი, ს. ზოგადი სახელი სამუსიკოთო ორღანოთა, музыкальный инструментъ, სამუსიკო ორღანონი; არიან. 1, შეასახვრელნი: **ავილი**, **ბუკი**, **ზროხაკუდი**, **ზურნა**, **ნაღარა**, **ნაფირი**, **ნაბათი**, **ორღანო**, **ნესტვი**, **სამკიკი**, **სანტკვინელი**, **ხბილენბ-ჭური**, **სტვირი**, **გუდა-სტვირი**; 2 ძალებით ან სიმებით სამნობელი: **ათბალი**, **სუთბალი**, **საორძალე**, **ეგანი**, **ქნარი**, **საფსალმუნე**, **კითარი**, **სამუსი**, **სანთური**, **საზი**, **ფანტური**, **ჩანგი**, **თარი**, **ჩონგური**, **ჭიანური**, **ხოინარი**, **ჩაღანა**; 3 ტყავ გაჭიმულნი ხელით ხერით ან ჩხირებით სამნობელი: **ბობღანი**, **დაფი**, **დაბდაბი**, **დაირა**, **დუმბული**, **ტიმპანი**, **ქოსი**, **წინწილი** და სხ.

საკრამანგი, **საკრამანგი**, ს. ჰერანგის გულის პირის მარგალიტი, заплонка жемчужная, საკრამანგი ფლასი ცხენისა, ვ. ი. ცხენის ჩული ნაკერი მარგალიტოთა, попона лошадиная, вышитая жемчугомъ, დარეჯ. 14.

საკრებული, ზედ. ან ს. შესაკრებელი, соборный; соборное мѣсто; зало; ლექ. 12—60; 1 ქართლ. 256; ქილ. 393, სამღვთო წერილში: კრებისადმი საკუთნველი, соборный.

საკრებო, ზედ. მოსაგროვებელი, подлежащій собиранію.

საკრეჭი, ზედ. გასაკრეჭი, бритвенный, подлежащій стрижкѣ.

საკვერელი, ს. საცემელი, битокъ, чѣмъ бьютъ.

საკრველი, ს. შესაკრველი; перевязь; რუსულ. 261; ბორკილი, შესაკრველი ჭაჭვი ლომსაშვებო, узы,

оконц. ибил. 28—22; 49—9; იერემ. 11—9; წათა ცხოვრ. 386, იერემ. იეზეკ. 4—8; იოსიფიან. 6—20; ფსალ. 115—7; ლუკ. 8—29; მარკ. 2—39; ქილ. 482.

საკრთოლი, ნ. საშაშ.

საკრულავი, ზედ. ღასაწყევლი, подлежащій проклятію.

საკრძალავი, ზედ. ან ს. ღასამალავი, არ გამოსაჩენი, ხარებული, განფრთხილებული; ძვირფასი, ან საცავი, შესანახავი უცხოთა და ძვირფასთა ნივთთა; достойный храненія; рѣдкость; хранилище рѣдкостей; ეფეს. 405, 1468; ქილ. 392; საკრ. არ საკრძალავი, предметъ просьбы нескрываемой; ეფეს. 1051; ღიდი და საკრძალავი ხელმწიფე, ვისრ. 59; великій и достойный уваженія Государь; საკრძალავი და უკადრი, ეფეს. 981; ვისაც უნდა ეკრძალოს და უკადრისი არ გაუბედონ, котораго должны бояться и остерегаться.

საკრძალველი, ზედ. ღასამალავი, скрываемый, საკრძალველად აუგისა, для скрыванія непристойности, ეფეს. 396.

საკუდური, ნ. ხაძეკე.

საკუთარი, საკუთნველი, ზედ. ან ს. განსაკუთრებით შესახვედრი, განკუთნვილი; საკუთრება, собственный; собственность; ეფეს. 163; საკუთარი ამხანაგი, сердечный другъ, ქილ. 302; ვისრ. 35; **საკუთრად**, ზმ. განთვისებით, исключительно, собственно, **საკუთრება, -რობა**, ს. განკუთნვილება, собственность; კარ. 10; თვისება, ხასიათი, свойство. (ვისაკუთრებ, -რე). ზ. ვ. შეეთვისებ, присвоивать; успокоивать, საკუთრობა, ხრ. არა აქვს; ეფეს. 1051; საკუთრები, -რე), ზ. უ. ეკუთნი, принадлежать.

საკუთხე, ს. კუთხეების გასაზომელი ორალი, наугольникъ; наугольный.

საკუდლადიო, საკუდლავო, ზედ. სახოლოვო, მომავლის ღროსთვის სახმარი, будущій; пригодный на будущее время.

საკუდლევარი, ს. საახალწლო მისაკვლევი; сласти, съ которыми приходятъ въ новый годъ съ поздравленіемъ.

საკურთხეველი, ს. მსხვერპლის შესაწირავი ალგილი, олтарь, жертвенникъ, ღაბად. 12—7; გამოსლ. 40—5; 26—35; 27—1; იეზეკ. 43—13, 14; ფსალ. 50—21; 83—3; მატ. 5—23; გამოცხ. 8—5.

საკურთხი, ზედ. კურთხევაზე ღანიშნული, назначенный къ освященію, ეფეს. 10—8.

საკურკურო, ზედ. ხაშაკო, любопытный.

საკურნებელი, ზედ. მოსარჩენი, цѣлебный, цѣлительный; -წყალი, цѣлебная вода.

საკურჭკეე. ზედ. კურჭკისებური საკუთნველი; курточный, -ჯაჭვი, ჯაჭვი კურჭკა, панцырь. ეფეს. 553.

საკურჭუმე, ს. კურჭუმი მფრინველთა; птичій огузокъ, ქიც. 28.

საკუჭნაო, ს. სახლი სახოვაგეთ შესანახავი, кладовая съѣстныхъ припасовъ; ქიმ. 43.

საკუხი, ს. წამოსასხმელი ღართი, суконная, епанча.

სალა, ს. თხელი და მრგვალი ქვა სახროლი ჯაგთა თამაშობაში, плоскій, но крутлый камень, употребляемый во время игры въ бабки.

სალაბი, ს. მცენ. шалфей.

სალაგმე, ს. ცხენის ღიდი კბილი, большой зубъ у лошади.

სალათა (ოსმ.), ს. მცენ. салатъ.

სალაკლავი, ზედ. საცილობელი, спорный.

სალამაზო, ზედ. მოსახდენი, нарядный, **-ზოდ**, ზმ. მოსახდენად, приличествуя, для наряда, ეფეს. 1, 11; **-ზეთხისა**, хвость осетровый; ბაქრ. 310.

სალამანდრა (სპარს.), ს. ცხოველი მსგავსი ხვლიკისა, ფხიერნი ფრილი, რომელ ცეცხლსა შინა არ ღაიწვის ცხენი და ცეკვი მისი; ცხოველია; саламандра, ქიმ. 24; ქიმ. 90; მეზღაპრენი უბრობენ ცეცხლის ალსა ან მაგნეს, живой.

სალამანდრო, ნ. ოლიხიქვა, ბუნ. ლ.

სალამატი, ს. ფორა, саламата, каша. [1569.

სალამე, ზედ. ღამისთვლებელი, увлажняющій, ეფეს.

სალამება (ეფეს. სალამე, -მე), ზ. მოვიკოთხავ, თავს ღავკურავ, здороваться, кланяться, (ესალამები, -მე), ზ. თვ. სალამს, გამარჯობას ვეტყვი, поздороваться съ кѣмъ, ვისრ. 123; რუსუდ. 127, 624; მისალამეს, ე. ი. სალამი მომცეს, ეფეს. 1166; поздоровались со мною; ეფეს. 1071.

სალამი (არაბ.), ს. მოკითხვა, თავის ღაკურა; поклонъ, სალამის მოხდა, ე. ი. თავის ღაკურა, поклониться, ეფეს. 226, 142, 1023, 1569; მარ. 121, შენი სული სალამს გითხოვს, душа твоя прощается съ тобою, რუსუდ. 473.

სალამური (ფარსიც.), სახვრინელი, ზურნაკი, свирѣль.

სალაპარაკო, ზედ. ან ს. სასაუბრო, საუბრელი სიტყვა; სალაპარაკო, предметъ разговора, слово; спорный, тяжебный; აღარა ღარჩა სალაპარაკო, спорнаго ничего неосталось, გეკ. 24; ქვეყანაში სალაპარაკო უნდა ღავრჩე; я долженъ остаться посмѣшищемъ въ народѣ.

სალარო, ს. ლარი საუნჯე, ბაზინა, საგანძური, сокровищница; касса; რუსუდ. 370; **სალაროს ნაზირი**, казначей, кассиръ; ღასკ. 51, 86; სალაროს მუშრობი ან თავლიერი, писарь казначейства, ღასკ. 103.

სალაჩარჩარი, ს. თორთის მარილი, кремортартаръ, ქიმ. 26, 263.

სალაფავი, ს. ქაღისაგან და მისთანათა გათქვეფილი საჭმელი შინაურთა ცხოსკვეთა, пойло.

სალაფარდა, ს. ალაფარდა, ფარდა, занавѣсь, гардина; სეილ. 104.

სალაფი, ს. მცენ. ურიშა, вѣтлушка, дикій боръ; (раст.), panicum sylvestre; ჰ. ფ. ლ; ბუნ. ლ. клещевина, Ricinus; ჩ. ქ. ლ. -ღილი, ягрышникъ, ერის. ლ.

სალალო, სალალობა, სალალობელი, ზედ. სამასხარაო, лѣнивый, плутовской, забавный, ვეფხ. 24, 58; ვისრ. 81, 180; -ბოლ, ზმ. სახუმროდ, въ шутку; ვისრ. 174.

სალაფობა, ს. სავაჭრო შეღრმა; рыночная площадь, толкучій рынокъ, ანჯ. 4—32.

სალაშქრო, ზედ. სამხედრო, воинскій, походный, გ. ვ. სამ. 28; **-სქვე**, военное искусство, 1 ქართლ.

211; **სალაშქროდ**, ᲒᲖ, съ походъ, სვ. ვ. 229.

სალახავი, ზედ. ფეხით გასაქელავი, რუსულ. 885; непригаемый ногой.

სალახანა (სპარს.), ს. საქალაქო ადგილი, ბინძური, უწესო სალახანა არა ვარ, я не предметъ твоей насмѣшки.

სალბაში, ს. თათრ. плата за рубку дровъ.

სალბი, ს. მცენ. шалфей. ვ. ფ.

სალბილებელი, მაგ. წამალი, ზედ. დასარბილებელი, მოსარბილებელი, мягчительный, ან კუჭის მოსანელებელი, ან საერთოდ საჭმელი, слабительный, легкая пища.

სალბუნება (ვასალბუნებ, ნე), ზ. ვ. მოვარჩენ ირას, залечить рану, მსალბუნებიან, облегчили мой недугъ, ჩონგ. 57.

სალბუნი, ზედ. საქიმო, врачебный.

სალბუნი, ს. მალამო, ცვილისტარო, пластырь, იხ. 1—16; ქილ. 181.

სალდა, ს. მეცხვარეა, სვ. ლ.; ბენ. ლ.

სალდათი, ს. მოლაშქრე, воинъ, солдатъ.

სალეკო, ზედ. назначенный для Лезгинъ.

სალესავი, ს. ქვა სახრეკი ირისთვის ან გასალესი სამუსაიკურო ჩამალთა, ხუთოთა და სხ. точило, брусокъ; камень для растиранія красокъ; ქიმ. 1, 4, **ღოჯის სალესავი**, ს. გორაკის, горки задніе ноги, у кабана зубъ противуположный клыку.

სალეწავე, ზედ. ლეწვისთვის შესაფერი, для вымолота (матеріи).

სალეწავი, სალეწი, ზედ. ან ს. გასალეწავი, молотильный, подлежащій къ молотьбѣ; молотильня, იხ. 9—3; ლაკ. 109.

სალითანათი (არაბ.), ს. მორჭმა, ღიდება, могущество, слава, რუსულ. 614.

სალითი მეთოფე (თათრ.), вооруженный однимъ ружьемъ. 2 ქრონ. 356.

სალითხუცესი, სახლითხუცესი, ს. სახლის გამგე, гофмаршалъ двора; правитель; სამ. სოფ. 8, **სალითხუცესობა, სალითხუცობა**, ს. სახლის გამგეობა; гофмартальство, 2 ქრონ. 379.

სალი, ს. მაღალი ქორაო, ნ. კლდე, крутая скала, крутой утесъ; ვეფხ. 1240; სალი გული, твердое, какъ камень, сердце, წყობ. 406.

სალიკი, ს. ბადე თევზი საჭერი, мрежа, неводъ.

სალიზღარი, ზედ. სალაღობო, მასხარად ასაკრები; насмѣшливый; насмѣшка; **-რად**, ᲒᲖ. მასხარად, въ насмѣшку, ქილ. 487; **სალიზღობელი**, ზედ. სახუმარო, шуточный, ქილ. 1.

სალიტანიე, ზედ. торжественный, წათ ცხ. 409.

სალიტერატურო, ზედ. литературный.

სალიქნელი, ზედ. მოსაცთუნებელი; льстивый, -სიტყვა; льстивое слово.

სალმანდი, ს. გამჭვირვალე ქვა, талькъ (камень).

სალმანური ჯვაჭვი, ს. ვ. ი. ჯაჭვი ფრანგ მაგარი, крѣпкіе латы, გორგ. 151.

სალმება (ვასალმები, -მე), ზ. თვ. გამოვეთხოვები, прощаться.

სალმობა, ს. ცკრივილი, სატკივარი, болѣзнь, немощь, недугъ; იხ. 19—19; ფსალ. 7—13. 15; საქმ. 2—24; მატ. 14—7; 1 ქრონ. 355; 2 სჯულ. 2—26; გარემოვლგეს მე სალმობანი სიკვდილისანი, обьяли меня болѣзни смертныя, ღვთით. 17—4; სალმობა შობადისა, муки во время родовъ; თუსალ. 6—3; -შუენისა, боль живота, поносъ, 1 ქრონ. 238, 401; სალმობამ შეიმძრა, заболѣлъ, იხ. 12—8.

სალმობიერი, ზედ. გულმტკივნეული, сердобольный, жалостливый, умилительный, სალმობიერ ვიქმნები, заболѣть, 2 ქრონ. 513; სიმალმობიერება, ს. ავადმყოფობა, болѣзненность, недугъ, იერემ. 8—18.

სალოცე თითი, ს. ცერის შემდეგი თითი, указательный палецъ.

სალოკელი, ს. язык. ქილ. 505.

სალოკველი, სალოკი, ზედ. სალოკავი, что нужно слизать, ან ჭამეთა და შაქრით მოხარშული საჭმელი სნეულთათვის; сладкокислая пища для больныхъ, სხვ. ლ. ნ. ნ. ლ. ბენ. ლ.

სალოსი, ზედ. სულელი, შეზგი, глупый, юродивый, **სალოსობა**, ს. შეზგობა, юродство, ანდრ. 1; 12; (ვჭ. ზ. უ. ვქშეზგობ, юродствовать.

სალოცავი, სალოცველი, სალოცვი, ს. სახლი დანიშნული ლოცვისათვის; молельня, часовня, ეზეკ. 41—11; მატ. 21—13; ყიბრ. 32; ანტ. 6—3; სალოცავი შაირი, стихъ благословенія, ყიბრ. 125, 126.

სალპინგი, სალპინი (ბერძ.), ს. სარკველი სათამაშო, ან გასალეშებელი სალოცავად, дило, клевало.

სალტე, ს. მეცალთის კრკალი მოსაკრავი რისამე, იხ. 3—20; ვეფხ. 605; რიცხვი. 31—50; ლაზარ. 24—12; **кольцо**; металлическій обручь, ободъ; ან დასაკრავი, ქალთ სამკლავე, браслетъ, запястіе; ეზეკ. 16—17; გამოსტ. 35—22; ურმის თვლის სალტე, шина.

სალტურსმენე, ზედ. гвоздяной.

სალუქი, ზედ. ან ს. ნაზი, წმინდა; კაცი შემკობის მოყვარე, ვითარცა ქალთათვის ითქმის კოხტა; ნ. ლამაზი; опрятный; щеголь, фратъ, **სალუქობა**, ს. კეკლუცობა კაცისა, щегольство, франтовство, ქილ. 316.

სალფეტკი, ს. салфетка.

სალხენი, ზედ. შესაქცევი; მოსალხენი, სამხიარულო; увеселительный; радостный; ჩონგ. 51.

სალხი, ს. თილისმა 188?

სალხინარი, ზედ. სამხიარულო, შესაქცევი, радостный, увеселительный.

სალხინებელი, ს. სანუგეშო, ნუგეშის მომცემი; утѣшитель; увеселительный; радостный; ჩონგ. 51.

სალხი, ს. თილისმა 188?

სალხინარი, ზედ. სამხიარულო, შესაქცევი, радостный, увеселительный.

სალხინებელი, ს. სანუგეშო, ნუგეშის მომცემი; ქრისტეს გვალვა, სიხარულითებელი; საკურთხეველი; утѣшитель; благодатнымъ надъ святилищемъ; святилище, олтарь; გამოსტ. 25—67; 35—12; ლევიტ. 16—2, 14; ეზეკ. 42—14; 43—22; ეზრ. 9—4; ქიმ. 25, 34; 15; ამოს. 9—1, სალხინებელი სულისა, ე. ი, სულის განსუფთავებელი ადგილი, чистилище души.

სალხინე, -ნო, ზედ. სამხიარულო, ლხინის საკუთარი, увеселительный, მოსალხინებელი ადგილი, мѣсто увеселенія, гулянье, ან ბარაში სანადიმო; залъ для пированія, ვეფხ. 338, რუსულ. 493; 798; ქიმ. 116; სალხინოსბაღი, садъ удовольствія;

სალხინოდ, ზმ. насчастье, violence, на радость, **-ბელი**, ზედ. სამხიარულო, радостный; რუსუდ. 991.

სამ, ზმ. здѣсь, тутъ нигдѣ, здѣсь, 166.

სამა, ს. рыбка, შუშარი, плотва, სამ. ლ.

სამაგალითო, ზედ. назидательный, примѣрный.

სამაგდანი, ს. 12 უნის წონა, мѣра 12 унцій; გამოგზ. 6—6.

სამაგიერო, ზედ. взаимный, соотвѣтственный, возмездный; запасный, -როდ, ზმ. **სანაცვლოდ**, въ замѣнъ.

სამაგრისო, ზედ. მაგრი შესაფერი, приличный ему, рустуе. 446; სამაგრისო არა მჭირს რა, рустуе. 726, я особенно не страдаю ни чѣмъ.

სამად, ზმ. სამნაწილად, на три; **ერთისამად**, въ трое.

სამადი, ზედ. სამკერი, тройной.

სამადლო, ზედ. მადლის მქმე, богоугодный, благодѣтельный; благотворительный, -საქმე, богоугодное дѣло, ქილ. 36; **სამადლოდ**, ზმ. на богоугодное дѣло, ქილ. 681.

სამადლობელი, ზედ. მადლობის გამოსაცხადებელი, благодарственный, -წიგნი, благодарственное письмо, სამადლობელი ლოცვა, благодарственный молебенъ, 2 კორ. 9—9; აღწ. 210, 1 ქართლ. 243; ქილ. 70; სამადლობლად გალხობა ზედ გაცა, съ благотворительною цѣлью отъ роздать нищимъ; ვისტ. 201.

სამაია, ს. хлопотливая; хороводъ; სიბრძ. 58.

სამალავი, **-ლი**, ს. უბნელი უჩინარი ადგილი დასამალავად რისამე, мѣсто потаенное, скрытное, тайникъ, ვეფხ. 440; 1 ქართლ. 251; დარეჯ. 2—20, 23; მაგრეთ სამალი, сокрываніе несчастія, ვეფხ. 702.

სამალდი, ს. ხვაური, временный ремень.

სამალვე, **სამალი**, ს. სამალავი, ქილ. 308.

სამალი, ს. ისარი ერთგვარი, стрѣла, ვეფხ. 702; შუთ. 24; ს. ისარი.

სამალი, ს. ცხელი ქარი აფრიკისა, знойный, самумъ (жаръ), ვეფხ. 702; გაბმ. ო.

სამალი, ს. სამალავი.

სამამასახლისო, ზედ. მამასახლისისაგან საკუთარული, старостинскій.

სამამაცო, ზედ. ხაგმირო, მამაცური; мужественный; къ военному дѣлу относящійся; **-ხელოვნება**, военное искусство, ვეფხ. 62; რუსუდ. 421.

სამამლე, ს. მამ. ვარაა, диленокъ мужескаго рода, სიბრძ. 140.

სამამულო, **-ლო**, ზედ. მამულისადმი საკუთარული, вотчинный; отечественный; გუჯ. 24; აღწ. 18, 31, 61; 81; სამ. ვახტ. 84.

სამანდარი (სპარს.), ს. სალამანდრა; სიბრძ.

სამანდრო, ს. ცეცხლის მფარველი, სამ. ლ.

სამანი, ს. მიწის, სინორი, ან ქვა ღობეული სამზღვრად; межа, межевой знакъ, пограничная черта; გუჯ. 7, 19. სამ. ვახტ. 240, სომხ. 397; სიბრძ. 87; ჩასმ სამანის, поставить межу.

სამანქანი, ს. ერთგვარი ჯავში, ს. ჯაჭვანი, кольчуга, броня, колчатая рубашка.

სამარაგდო (სპარს.), ს. მწვანე ზურმუხტი, изумрудъ, самарагдъ; გამოსდ. 25—7; გამოცხ. 21—19; 4—3; ქილ. 50; ქიმია. 169.

სამარად, ზმ. სამიდგომ. навсегда, вѣчно, **სამარად დღეო**, ежедневный, повседневный, სამარად მეთვი, ზედ. მარადის მეთვი, вѣчно пребывающій, ქილ. 57.

სამარადისო, ზედ. სამიდგო, вѣчный; вѣковѣчный, всегдашній, повседневный, ქრ. 61.

სამარადისობა, ს. სამიდგომა, всегдашность, вѣчность, ქილ. 27, 164, 198, 339.

სამარადო, ზედ. სამიდგო, вѣчный; всегдашній, повседневный; ქრ. 7.

სამარაგდე, ს. სამარაგდო; სიბრ.

სამარად ხსენება, ზედ. მარადის ხსენებული, вѣчно-памятный; ქილ. 13.

სამარაქო, ზედ. სალამარაკო ლეკაკეთი, къ бесѣдѣ женщинъ относящійся, **-სახლი**, комната для бесѣды женщинъ, რუსუდ. 429, 492.

სამარგალიტე, ს. მარგალიტის შესანახავი ყუთი, футляръ для жемчуга.

სამარგლე, ზედ. მარგილისადმი საკუთარი, свайный.

სამარე, **სამარი**, ს. საფლავი, могило-гробница, იერემ. 26—23; ფსალმ. 5—10; 87—5, 11; მაკ. 23, 29. ბუჯ. 27; სამარის ხმით, ჩონგ. 27; гробовымъ голосомъ.

სამარეგა (ვესამარეგი, -რე), ზ. თვ. მიწას მიეგებარები, მიწის ამარად გავსდები, дѣлаться достояніемъ земли, умирать; მიწა შეხამოს, უმჯობ. მიწამ მიხამოს, ე. ი. მიწა სამარედ გამიხდეს, пусть земля приметъ меня; ვეფხ. 737; **სამარეობება**, ს. სამარეში ყოფნა, мертвенность, ჩახრ. 26.

სამართალი, ს. სჯა, მიგება ცილისმამებრ; მსჯავრი; სჯული; ხელი, უფლება; судъ; законъ, законодательство; право; სამართალი მიმიძღვის, я имѣю право, სისხლის სამართალი, уголовный кодексъ; სამოქალაქო სამართალი, гражданскіе законы, სამართალში მიცემა, отдать подъ судъ; სამართლის წიგნი, сводъ законовъ, თუ თავის სამართლით ნახოს, если по усмотрѣнію своему онъ увидитъ; სომხ. სჯ. 41. სამართალი უყავ, разсуди ихъ, ვეფხ. 953; **სამართლად**, ზედ. законно, основательно, справедливо.

სამართებელი, ს. თმის სასარჯავი ხარალი, бритва.

სამართი, ს. შაშის კალაბოზის და ხერხის, мѣрило, правило, линейка.

სამართლება, ს. судъ; სამართლებლად, въ оправданіе; აღწ. 86; (ვა), ზ. ვ. გავამტყიც, სამართლის გავუწყე; судить, производить судъ, (ვე), ზ. მიჩ. სამართლით გადავწყვეტ, присудить судомъ; სამ. ვახტ. 246; (ვესამართლებ, -ლე), ზ. თვ. სამართალი მიმიძღვის, ხელი შემივა, უფლება მაქვს; имѣть право, доказывать свое право, ევთვ. ცხოვრ. (შესამართლება, ზ. თვ. სამართალი მიუძღვის რამეზედ, онъ правъ поступать со мною такъ, (ვისამართლებ, -ლე), ზ. ვ. გავამტყიც, გავისამართლებ, судиться, სამართლებელი, ზედ. გასამართლებელი, оправдательный.

სამართლიანი, -თლოვანი, ზედ. სწორე. ქართ. ჭკუამარიცა, რჯულოვანი; законный, справедливый; სამ. ვახტ. 124; სამართლიანის საქმით, на законномъ основаніи, по справедливости; სამართლიანი სამზღვარი, законныя границы; სამართლიანი სარგებელი, законный процентъ; სამართლიანი ფასი, настоящая цѣна; სამართლიანად, ზედ. законно, справедливо, ვახტ. სამ. 124; **სამართლიანობა**, ს. законность, право.

სამართლობა (ვქსამართლობ, -ლე), ზ. უ. მოსამართლედ ვარ; ვქნებოდ, სამართალს გავუწენ, быть судьею; судить, производить судъ; ქსოვ. ბერძ. სამ; ბერძნ. სამ. 185; 2 ქრონ. 316; სამართლეში ისხენრე სამართლობელს, ქილ. 518, пусть правда господствуетъ въ судахъ.

სამარი, ზედ. ამარი; მის სამარი, на произволъ его.

სამარი, ნ. სამარე.

სამარილე, ს. მარილის ჭურჭელი, солонка.

სამაროვანი, -როიანი, ზედ. ან ს. სამარხებიდი სასუთნველი, ან თვით სასუთნველი; кладбищенскій; кладбище; ღარეკ. 105; ვისტ. 56.

სამარტვილე, -ლო, ს. სიწამებელი, მოწამეთა სამარხი, кладбище пріявшихъ мученическую смерть, 1 ქრონ. 213, еклеш, მარკ. 2—36; ან მარტირაკა, მოსხრობა წმიდათა თვის წმინდათა; жизнеописаніе Св. мучениковъ.

სამარტოვო, -ტო, ზედ. სამხოლოო, единочный, единственный, სამარტოვოდ სახელის ძებნა, искать для себя славу, 2 ქრონ. 285; 518; -ყურე, уединенный уголъ, ქილ. 524.

სამარცხვინო, ზედ. постыдный.

სამარხავი, ს. სასაფლაო, кладбище, 1 ქრონ. 106.

სამარხი, ზედ. დასამარხი, დასასაფლავებელი ან ფასი დამარხვისა, похоронный, погребальный; плата за похороны, სამ. ვახტ. 194.

სამარხი, დასამარხავი (ხარკი). издержки на похороны.

სამარხი, ფურძენია, ბაქრ. 181, эфиръ.

სამარხილე, ზედ. მარხილისადი საკუთ[illegible]ელი, санный.

სამარხო, ზედ. მარხვის საჭმელი, არა სახსნილო; სასაფლაო; постное (кушанье). სომ. სამ. 291; могила, еклеш; გუჯ. 14; ქრონ. 52; ანდრ. 121.

სამარჯვენე, ზედ. მარჯვნის ხელისა, правый.

სამარჯვენე, ს. დასაკანკალი, ქართ სამკლავე სალტი, занятіе, браслетъ, ისტ. 3—21.

სამარჯვო, ზედ. მოსარჯვებელი, приспособленный, приноровленный.

სამასალო, ზედ. საკუშაო, сторожевой, სამ. ლ.

სამასალო, ზედ. მასალისადი საკუთნველი, матеріальный.

სამასი, რიცხ. ს. სამჯერ ასი, триста, **სამასიანი**, ზედ. трехсотенный.

სამასრე ტრირეი, ს. მეენ. гребецъ, бунк. ლ.

სამასპინძლო, ზედ. დასახვედრი საკუთრად; предметы угощенія; угощеніе, დასკ. 27, 98; **-ძლოდ**, ზზ. დასახვედრად, на угощеніе, ქილ. 665; გორგ. 141; 2 ქრონ. 525; გუჯ. 9. 32; **სამასპინძლო ძღვენი**, подарокъ на угощеніе.

სამასხარო, ზედ. სახუმარო, смѣшной, шуточный.

სამაუდე, ზედ. მაუდისადმი საკუთნვი, суконный.

სამაცდურო, ზედ. მოსაცთუნებელი, соблазнительный; соблазнъ; კანონ 29.

სამაცხოვარებო, -ცხოვრებელი, ზედ. სალხინებელი, საშველელი, спасительный, ეფრ. 5—22.

სამაძღროდ, ზზ. გაძღომისათვის, на насыщеніе, ისტ. 65—15.

სამაჭანკლო, ზედ. ან ს. მაჭანკლისადმი საკუთნველი; მაჭანკლობის ფასი, сводничій, плата за сводничество, ანტ. 2—42; -ლოდ მოყვლ, пришелъ свататъ, ანტ. 6—12.

სამახარობლო, ს. ფასი სასიამოვნო ამბის მოსანისათვის, плата за пріятное извѣстіе; ვისტ 128; წინალდეგი ამსკგვისა: სამძიმარი.

სამახსოვროდ, ზზ. სახსოვნელად, въ память.

სამახვებო, ს. პურის გამოსაღები სამგერელოში, полать съ хлѣба.

სამბიკი, ნ. სამგიკი.

სამბობლად, ზზ. სალაპარაკოდ, для разсказа, ვეფხ. 1228.

სამგალობლო, ზედ. მგალობელისადმი საკუთნვი, пѣвческій.

სამგვამოვანი, ზედ. სამპიროვანი, трехличный.

სამგვამოვნება, ს. სამპიროვნება, трехличность, მარკ. 1—116.

სამგვარი, ზედ. სამრიგი, троякій.

სამგზავრო, ზედ. გზაზედ სახმარი, путевой, გორგ. 3.

სამგლოვიარო, ზედ. სამგლოთ; მოსატრებელი, траурный; плаченный; -ტანისამოსი, трауръ.

სამდგომი, ს. სპარსული; ძველთა მეგვიპტელთა ჰქონდათ ჩვეულობა, რომელი იბრძოდიან ეტლებითა, თითოეულს ეტლში ჰხმდებიან 50 მხედართა და სამთა სამდგომთა, რომელთაგან ერთი ჰმართებდა ეტლსა, მეორე ცხენთა და მესამე ამხედებდა საჭურველთა; тристать, военноначальникъ, გამოხლ. 16—7.

სამდიდრო, ზედ. მდიდრისადმი საკუთნველი, принадлежащій къ богатому, ქილ. 66.

სამდივანბეგო, ზედ. მდივანბეგისადმი საკუთნველი, совѣтничій, დასკ. 66.

სამდივნო, ზედ. მდივნისადმი საკუთნველი, письмоводительскій, секретарскій, -სახლი, домъ секретаря, 2 ქრონ. 323; სამ. სომხ. 25.

სამდურავი, ს. მომდურავობა, გულ-ძვირობა, უსიამოვნობა; неудовольствіе, ანტ. 3—39; **სამდურავობა**, ზზ. выговоръ, (მისამდურავებ, -ვე). ზ. უ. სამდურავს მეტყვი; выказываешь мнѣ свое неудовольствіе, სამდურება (მისამდურებ, -რე), იგივე სამდურავება, გუჯ. 13.

სამდღეგრძო, ზედ. მდღეგრძო, სამრავდღიანო, дневный.

სამდღეგზითი, სამდღიური, ზედ. სამის დღისა, трехдневный.

სამე, ზზ. კან, მასაძრომე, развѣ; а потому; ღარისამე ვკლდი, ე. ი. რასთვის დავეკლები, за чѣмъ я отсталъ; 1 ქრონ. 74; მაშინსამეც, нежели, მატ. 11—22.

სამე, სადმე, ზზ. гдѣ либо, ვეფხ. 290.

სამება, ს. წმინდა სამება, ერთი ღმერთი სამ-გვამოვნად ცნობილი: მამა, ძე და სული წმინდა; Св. Троица; სამებით დიდებული, Трисвятый.

სამება (ვსამებ, -მე), ზ. მ. სამად გაჭეთოფ. тронть.

სამეგობრო, ზედ. მეგობრული, дружескій, ქილ. 286.

სამეკობრე, სამეკობრო, ზედ. ხავზაკო, разбойничій, სამეკობრო მძებნელი, сборъ въ пользу сыщиковъ, **სამეკობროდ**, ზმ. ხავზაკად, съ разбой, გ. მეფ. 44, на разбой.

სამელიქო, ზედ. მელიქისადმი შესაფერი, გუჯ. 28; мелико̀вскій; მელიქის სასარგებლო, доходъ въ пользу Мелика.

სამელნე, ზედ. მელნისადმი ხკუთნველი, чернильный.

სამემანდრო, ზედ. მემანდრისადმი შესაფერი, приставкій, დასკ. 101.

სამემცა, ზმ. სიმშიერ, гдѣ то; ფსალ. 43—21.

სამეოცო, ზედ. გასაქცევი, относящійся къ бѣгству. მეცნიერება სამეოცო გზისა, знаніе дороги для удобнаго бѣгства, 1 ქრონკ. 49.

სამეოცო, სამოცი, რიცხ. სამკურ ოცი, шестьдесятъ; სამოც და ათი, სამოც და ათი, семьдесятъ.

სამერმისო, ზედ. საგანი, მომავალი წლისთვის დაგულვებული, на будущее время назначенный.

სამერხული, ს. ბუღური, архитравъ, фризъ.

სამესამედო, ზედ. მესამედი, третной, ან მესამედი ნაწილი, третья часть.

სამეული, ზედ. სამიანი, тройной, 1 ქრონკ. 158.

სამეურნო, ზედ. სამოჭირნახულო, огородный.

სამეუფო, ზედ. ხაუფლო, სამეფო, царскій; господскій; -ქალაქი, столица, столичный городъ, აწ. 136; სამეუფოთ, изъ царедворцевъ; აფან. 4—46.

სამეფო, ზედ. ან ს. მეფეთადმი ხკუთნავი, შესაფერი; სამეფლობელო, ხარძანებელი მეფისა; царскій; царство; -სახლი, царскій домъ; дворецъ; სამეფო ხკიპტრა, царскій скипетръ, -ზრდილობა, царскія манеры, ცხ. 24; **სამეფოდ**, ზმ. на царство, **სამეფო ვაშლი**, сортъ яблоковъ, ერისთ. ლ.

სამეღვინის თავლიდარი, ს. писарь винный.

სამეტკვისო, ზედ. მეტკვისისადმი ხკუთნველი, собственный, принадлежащій ближнему, ქეფშ. 713.

სამეცნიერო, ზედ. ან ს. მეცნიერებისადმი ხკუთნველი; სწავლისა სიტყვიერებისა და ფილოსოფიისა научный; науки словесныя и философія, ცხ მოთ. 10.

სამეცნო, ს. მეცნიერება, ученіе, знаніе, ცხ. 44; ან ზედ. მეცნიერებისადმი ხკუთნავი, научный.

სამეცხვარო, ზედ. მეცხვარისადმი ხკუთნველი, пастушій.

სამეძავო, ზედ. მეძავისადმი ხკუთნველი, блудный, იგზკ. 16—24; -სახლი, блудный домъ, ანდრ. 11, 124.

სამეწამული სამოსელი, ს. წითელი ქსანისამოსი, ისთ. 63—1, червленная риза.

სამეხრეო, ს. მეხრესთვის გამოხაღები სარწმ, содержаніе, выдаваемое крестьянами, тому кто обрабатываетъ господскую землю, დასკ. 5, 23, 28.

სამეჯინიბო, ზედ. მეჯინიბისადმი ხკუთნველი, ან ხჯინიბო გამოხაღები, მაგალ. ქერი და სხ. конюшенный, подать для конюшни, какъ напр. овесъ и т. п.; конюшня, სამეჯინიბო ცხენი, დარეჯ. 2—123, лошадь изъ конюшни.

სამეჯლისო, ზედ. მეჯლისისადმი ხკუთნველი, къ пиршеству относящійся, -სახლი, залъ для пиршества, რუსუდ. 388.

სამვიკი, სამმიკი, ს. ძველებური ხკრავი ქალღეველთა მცირე ხალარა, самникъ, рожекъ музыкальный, დან. 3—10.

სამზადი, სამზადისი, ზედ. ან ს. მოსამზადებელი; მომზადებულება; приготовительный; приготовленіе; ჩოხე. 62.

სამზარეულო, ს. სახლი სახოვაგეთ სახარშავი; ან ბაზარი სადაც სახოვაგე იყიდება, кухня, поварня; сытный рынокъ; 1 კორ. 10—25; -წიგნი, წიგნი მასწავლებელი სამზარეულის გაკეთებისა, поваренная книга.

სამზე, ზმ. ნათლად, ясно, ქილ. 518.

სამზერელი, სამზერი, ზედ. სახედველი, смотрѣніе, зрѣлище, **-რელად**, ზმ. სახედველად, для смотрѣнія, მარკ. 1—142; რუსუდ. 395; -ადგილი, мѣсто откуда можно видѣть зрѣлище, რუსუდ. 486; ложа.

სამზეური, სამზიური, ს. მცირე სარწილობელი მზისგან წელთ-სამკერი, зонтикъ, парасоль, ცხ. 186.

სამზითო, ზედ. მზითვისადმი შესაფერი, приданный, სამ. ვახ. 257.

სამზირალი, ს. მზირის აღგილი, зрѣлище, смотрѣніе, потаенное мѣсто, засада; 2 ქრონკ. 476; **სამზიური**, ნ. **სამზერი**, ვეფხ. 71.

სამზოდ, ზმ. სიფრთხილით, осмотрительно, для смотрѣнія.

სამზრუნველო, ს. მონასტერი, монастырь; предметъ заботы.

სამზღვარი, სამძღვარი, სამღჳარი, ს. მიჯნა, სამიჯნაო, предѣлъ; граница; სამზღვრის ღობა, разграничить; **სამზღვრება** (ვისამზღვრებ, ვესამზღვრები), ზ. მ. მომიჯნავედ ვარ, граничить.

სამთავი, ს. სამკუთხათხი, трехкупольный, ქილ. 697.

სამთავნო, ს. თავნი, капиталъ, фондъ.

სამთავრო, ზედ. ან ს. მთავრისადმი ხკუთნველი, ან მთავრის განსაგებელი; княжескій; княжество, владѣнія князя.

სამთელებელი, ზედ. გამამთელებელი, зажигающій, -მალამო, пластырь, რუსუდ. 730.

სამთენო, ს. სინათლე, лучъ, свѣтъ.

სამთვარო, -ობა, ს. ცისაღ ცისად გვეშმ, лунатизмъ.

სამთვითება, სამთვისება, ს. სამის თვითების ან თვისების მქონი ერთი ღმერთი, три естества, троичественность, უსახ. მოხ. სამ. ვახტ. 204.

სამთვრალო, ზედ. მთვრალისადმი ხკუთნველი, къ пьянству относящійся.

სამთითი, ს. სამკაპიანი ჩანგალი, вила, или вила о трехъ остріяхъ.

სამთო წუხელი, ს. მთისწუხელი, горный источникъ.

სამთხვეველი, ზედ. თაყვანის საცემლად, для поклоненія.

სამთხზული, ზედ. სამ-ნაწილი, სამ-წყერი, სამრიგი, троякій, трехобразный, გზკ. 23—15.

სამთხრობელო, ს. სამპობელო, ჯილდო მოხრობელისა; вознагражденіе; награда тому, кто укажетъ на похитителя; поощрительный; სამ. ვახტ. 152: 236, ქილ. 666.

სამი, რიცხ. ერთი და ორი, три, სამიშაური, три пятака: სამ-სამი, по три, **სამიანი**, ზედ. тройка; **სამნი**, трое.

სამითლე ტილო, ს. тикъ для наволочки.

სამიზეზო, ზედ. მიზეზის მომცემი, შემთხვევი, подающій поводъ, случай, ვეფხ. 105; კვშ. 100; ქილ. 430.

სამინდვალი, **სამინდო**, ს. სემიდლი, ხლართი ფქვილი ზანდურისა წმინდად გაცრილი, арнаутка; იხაი. 1—13; ლევიტ. 2—1; დაბად. 18—6; 40, სტ. გამოსლ. 29—40.

სამინდვრო, ზედ. минденный, полевой, ვისრ. 160.

სამინდღეშო, ზედ. სინაღვ-ღლეო, каждодневный, რუსუდ. 961; **სამინდღეშოდ**, **-შოდ**, სტ. всегда.

სამიოდ, **სამიოდე**: სტ. სამრიცხვამდი, около трехъ, სიბრ. 34; სამიოდ ღღე. около трехъ дней.

სამირონე, **-ნო**, ს. მირონის შესანახავი ჭურჭელი, мурница, შჯულ. 15.

სამისებრო, свойственный ему, შჯულ. 91.

სამისნველი, **სამისნო**, ზედ. მისნობისადმი შეხებული, къ гаданію относящійся, волшебный; რიცხ. 22—7; -სისნველი, волшебный напитокъ, მარკ. 2—336; სიბრ. 4.

სამისო, ზედ. სიმისო, იმისი, ему принадлежащій, его; ვისრ. 79: 36; 88; სამისოდ, სტ. იმისთვის, для него.

სამიტროპოლიტო, ზედ. митрополитскій.

სამიწო, ზედ. მიწისადმი სკუთნველი, земельный, სამიწოდ, სტ. დასამარხავად, для преданія землѣ, ვეფხ. 1440.

სამიყვნურო, ზედ. სიშოკო, любовный, ვისრ. 182; ვეფხ. 1083; 25; -შაირი, любовные стихи; ვისრ. 71; -წიგნი, любовный романъ.

სამკალი, ს. ყანა მოწეულის მკის ჟამისად, жатвенный; жатва; გამოსლ. 32—6; ლევიტ. 19—9; დასტ. 5, 109; მატ. 9—37; იოან. 4—36; 1 ქორ. 71; ყანა, нива, სამ. მოს. 46; სამკალოდ, სტ. მოსამკლად, для жатвы.

სამკაბი, ს. სამწვერი კოხი, вила съ тремя рожками.

სამკაული, ს. ნივთი შესამკობლად სხვისა; мокасрѣ, украшеніе, нарядъ, уборъ; регалія; утварь, церковное облаченіе; 1 კორ. 11—15; სამეფო სამკაული, царскія регаліи, თმა სამკაული ღვთის, волосы суть украшенія женщинъ; ვისრ. 28; -თავისა, головной уборъ, იხაი. 24—21.

სამკერდე, ს. მკერდზედ მოსაფარებელი, нагрудникъ, наперстникъ, გამოსლ. 28—4.

სამკერდული, ს. ცხენის შესამაგრებელი, მკერდზედ მოსაკრავი თასმა, нагрудникъ у лошади.

სამკერვალო, ზედ. швейный.

სამკერვალო, ს. მკერვალის სახლი ან ღუქანი, магазинъ портнаго, ქილ. 576.

სამკეცება (ვასამკეცებ, -ცა), ს. ვ. სამკეცად გავხლი, утроить, კვშ. 58.

სამკეცი, ზედ. სამრიგი, სამჯერ ღაკეცილი, тройной, въ трое сложенный; კვშ. 314; სამკეცი სახლი, трехъэтажный домъ, სამკეცი ღაბანი, отвислый подбородокъ, კაცია. 120.

სამკვეთა, იმერულად ღვრიტა იქ სახე.

სამკვდრო, ზედ. მკვდრისადმი სკუთნველი; ან ქვეყნებარე სიკვდილისა; принадлежащій покойнику; смертный; ან სამარხი; на похороны, სამ. ვახტ. 225; (დამატ.).

სამკვეთელო, **სამკვეთლო**, ს. საკურთხეველში შემზადებული აღგილი, სადაც აღესრულების კვეთა, жертвенникъ въ олтарѣ для проскомидіи.

სამკვიდრებელი, ს. სკუთარ-სამფლობელი, სამართონა, მამამიცული მამული; სამეფო აღგილი; достояніе, наслѣдственное владѣніе; мѣстопребываніе, осѣдлость; ლევიტ. 25—33; ფსალ. 2—8; 27—9; 78—1; მატ. 21—38; ლუკ. 12—13; ბერძნ, სამ. 80; ქიმ. 105; ალექს. 41; ქილ. 671; იხაი. 19—25.

სამკვიდრო, ზედ. ან ს. მკვიდრი, მემკვიდრეობით შესაძენი; მამა მიცემული მამული, მკვიდრი ქონება; სამეფო აღგილი; наслѣдственный; по праву наслѣдства принадлежащее; наслѣдственное имѣніе; наслѣдство; мѣсто жительства, осѣдлость; სამართ. ვახტ. 199, 248, 259 (დამატ.); მოურავ. 399; სიბრ. 66, 169; -ამა, наслѣдственный крѣпостной крестьянинъ; სამკვიდროდ ბატონობა, управлять наслѣдствомъ, родовымъ имѣніемъ; სამკვიდროდ, სტ. მკვიდრად, въ наслѣдство; на твердомъ крѣпостномъ правѣ; გუჯ. 28.

სამკიდურება, ს. სამიანობა, тройственность; (ქვსამ კიდურებ, -რე), ზ. უ. სამად ვიყოფები, სამად ვარ, дѣлиться на трое, მარკ. 2—76.

სამკლავე, ს. ზეწა-ნაგი; სამუხარი; დასკანაგი, მკლავის სამკაული ქსოთ, поручи изъ латъ; поручь, нарукавникъ; браслетъ, запястіе; рукавъ, ყარამ. 61, 367.

სამკუთხი, **-თხოვანი**, ზედ. სამკუთხიანი, სამისკუთხის მქონე, трехъугольный.

სამკურნალო, ზედ. საკურნებელი; მოსარჩენი; სახლი, სადაც მოარჩენენ სნეულთა; цѣлебный, цѣлительный; лечебница, больница; -წიგნი, лечебникъ, -წყლები, цѣлебныя воды.

სამლოცველო, ზედ. ან ს. ჯილდო ლოცვისთვის; ან აღგილი, სადაც აღესრულებენ ლოცვას; ქველის საქმე, მისაცემელი გლახაკთაღმი, плата за молитву; молельня, часовня; милостыня; გუჯ. 13; სამხ. სამ. 351; გორგ. 78; სიბრ. 134.

სამმართებელო, ზედ. ან ს. განსაგებელი ამართებლობისა; დაწესებულება ამართებლობისა; административный; административныя учрежденія; აბიდ. 36.

სამმართველო, ს. განსაგებელი, управленіе.

სამნეო, ს. სახელო, საკარგავი, სავანგიო, განსაგებელი, должность; управленіе.

სამნივე, Зед. სამნი ერთად, всѣ трое.
სამოახლო, ს. საგამდელო ოთხი, дѣвичья.
სამოაქცირე, Зед. მოაჯირისაგმე შესაფერი, перильный.
სამობა, ს. სამეობა; ან წმინდა სამება; троичество; Св. Троица; მარკ. 2—75; (ქ)სამობ, სრ. არა აქვს). ზ. უ. სამად ვარ ერთი; троичествовать.
სამოდე, Зед. სარწყავი, мѣра хлѣбная въ одинъ гарнецъ, бакр. 327, 6 მოდ.
სამობითი, Зед. სამიანი, троичественный.
სამოგვე, ს. სარეცხის ტყავი, опоскъ, сарпинокъ, овчія кожа, сафьянъ.
სამოედნე, Зед. მოედნისაგმი საკუთნველი, площадный.
სამოვარი, ს. ჩაის მოსადუღებელი ჭურჭელი, самоваръ.
სამოთხე, ს. საშვებელი მკილი, ხეხილით შემკული რომელი დასხნა ღმერთმან; хилтарь, балясы; рай; иертоградъ, დაბად. 2—8; დან. 13—7; იერემ. 29—5; ლუკ. 23—43.
სამოთხიანობა, ს. სიამოვნება, пріятность, კან. 50.
სამონადირო, Зед. მონადირისაგმი საკუთნველი, охотничій.
სამონაზონო, Зед. მონაზონისაგმი საკუთნველი, монашескій. [ница.
სამონველი, ს. სამურველი, ცხენთ საფხანი, скребъ
სამორდლო, Зед. მორდლისაგმი საკუთნველი, принадлежащій хранителю печати, დასტ. 78; или плата ему за приложеніе печати.
სამორინო, ს. სათამაშო სახლი მეწინარეთა, მეჭიდრაკეთა და მისთანათა, игорный домъ.
სამოსამართლო, Зед. მოსამართლისაგმი საკუთნველი; ან სასამართლო; судейскій; судейская.
სამოსელი, სამოსი, ს. ცხენთ საცმელი; მდაბ. თეთრი შეულებავი ნაქსოვი ბამბისა; одежда, платье; риза; бумажная холстинка, некрашенное полотно; ფსალ. 44—8; 103—2, 6; მატ. 6—25, 26; ვისრ. 5; ვეფხ. 1250.
სამოურავო, Зед. ან ს. მოურავისაგმი საკუთნველი; მოურავის განსაგებელი; ან გამოსაღები მოურავის სახარგებლოდ; волостной; приставство, волость, округъ управляемый приставомъ; налогъ въ пользу моурава или пристава; დასტ. 6, 66.
სამოქალაქო, Зед. მოქალაქეობისაგმი საკუთნველი, гражданскій, -ისტორია, политическая исторія, -სამართალი, гражданскіе законы, ლოლ. 6; 163; მარკ. 2—10.
სამოქმედო, Зед. სამუშაო; дѣятельный, კვაშ. 51.
სამოღვაწო, Зед. ან ს. მოღვაწეთაგმი შესაფერი; аскетическій, ან жилье монаховъ, мѣсто для отшельниковъ, ქილ. 524.
სამოყვრო, Зед. ან ს. მოყვრობისაგმი შესაფერი; ქორწილის ღღეს: სიწუკარი, რომელსაც მიართმევენ მოყვარეთა; родственный; дружескій; подарокъ во время свадьбы родственникамъ невѣсты; აღბ. 61, ქილ. 600; გორგ. 5; ანტონ. 6—12, 26, 28; სიმონ. 167; რუსუდ. 424.
სამოყვნო, Зед. მოყვანისაგმი შესაფერი, родственный, дружескій; ქილ. 600.
სამოცი, რიცხ. სამჯერ ოცი, шестьдесятъ.
სამოციქულო, Зед. ან ს. მოციქულთაგან ღაწერებული, мотиквлетвори; წიგნი, რომელშიაც აღწერილ არიან საქმენი მოციქულთა ან მიწერ-მოწერა მათი; апостольскій; апостолъ (книга).
სამოძღვრებელი, Зед. დასარიგებელი, наставительный, поучительный, назидательный; назиданіе, наставленіе; რჯულის სამოძღვრებელად, для наставленія въ вѣрѣ, აღბ. 57. 1 კორ. 10—11.
სამოწაფო, Зед. სამაგირეო, ученическій.
სამოწმობელი, Зед. შესამოწმებელი, -ლად, Зв. для свѣрки.
სამოწმო, Зед. მოწმისაგმი საკუთნველი, свидѣтельскій, სამოწმოდ მოვიდა, пришелъ свидѣтельствовать, ბერძნ. სამ. 146.
სამოხელო, Зед. ან ს. მოხელესაგმი საკუთნველი; მოხელეობა, мѣсто; чиновничій; должность, ბერძნ. სამ. 209; დასტ. 42. [бакъ.
სამოხმურო, Зед. სამეთვრალო, питейный; ს. ка-
სამპიკი, ნ. სამეკი, სპ. ლ.
სამპიროვანი, Зед. სამკვთოვანი, тригранный, трипостасный.
სამპყრობელო, ს. საპრძანებელი, владѣніе.
სამრავალკაცო, Зед. ან ს. სამრავალ საფლავო, საძულე აკლდამა, катакомба, погребальная пещера, იერემ. 2 — 23. 18 — 2; 19 — 2; ეზეკ. 39—11.
სამრევლო, სამრეამლო, ს. ეროის ეკკლესიის შესახვედრი სამწყსო; приходскій; приходъ церковный.
სამრეკლო, ს. ეკკლესის სახლობლად კოშკი ზარების დასაკიდებლად, колокольня.
სამრიგი, ნ. სამგვარი; **სამრემლო**, ნ. სამრეველო.
სამრეცხო, ს. სამურკნელი, прачешня, სპ. ლ.
სამრიცხვედი, Зед. სამის რიცხვის მქონებელი, трехчисленный. [нлески.
სამროკველო, ს. სათამაშო აღგილი, мѣсто для
სამროწყე, ს. სანახირო აღგილი; пастбище; стадо быковъ, овецъ; დაბად. 18—7; ამოს. 6—4; 2 სჯული. 7—13.
სამსალა, ს. საწამლავი, ядъ, отрава; ვეფხ. 1020; **სამსალიანი**, Зед. ядовитый.
სამსამი, რიცხ. потри, самыхъ, Зв. -ღღე, около трехъ дней, ქილ. 88.
სამსართული, ს. სამძგიდე, трехъ-кровельное зданіе, ეზეკ. 41—7; საქმ. 20—9.
სამსარი, ს. ცხოვ. კატუნი, дикая кошка.
სამსახურებელი, ს. სამლოცველო, молельня, საქმ. 17—23; გალ. 7; სამსახურის შესაფერი, служебный, -ჭურჭელი, столовая посуда, 1 ქართლ. 237, 385; -ეკკლესიისა, церковные сосуды, რუსუდ. 408; -რებლად, Зв. на служеніе, გალ. 8, 1 ქართლ. 324; მოსახ სამ. 10.
სამსახური, ს. აღსრულება თანამდებობისა, მსახურება; მდაბ. ბეგარა, გამოსაღები; служба, должность; повинность; ვისრ. 5; გალ. 2, 28; დასტ. 5; პატრონისა სამსახური არა ოდეს არ წახდების, служба за царемъ не пропадаетъ, ვეფხ. 774, სამსახურად, Зв. для службы, ვეფხ. 133.

სამსახურო, ზედ. სამსახურისადმი შესაფერი, служебный.

სამსაჯულო, ს. სახამრთლო, судъ, судебное мѣсто; შაგთ. 13; სამსაჯულო წიგნი, судебникъ; სმ. კან. 204.

სამსგეფსო, ზედ. საშვილველო, пеленальный.

სამსკოვრო, სამსკრო, სამსკვარი, სამ. სკვერო, ზედ. სამზირველი, სახმილავი, მსტოვრის ადგილი; სადარაჯო, საყარაულო; засада; караульня; იხ. 41—9; 21—5; **სამსკროდ**, ზს. სახმილავად, სადარაჯოდ, для подстереганія, იხ. 21—7.

სამსჭვალი, ს. ლურსმანი, гвоздь, იხ. 41—7.

სამსწრაფელო, ზედ. საჩქარო, посыльный, ვეფხ. 698.

სამსხვერპლო, ს. საცხო გინა შესაწირავი მსხვერპლთა, жертвенникъ; საკმევლური, кадильница, ეფრემ. 52—19.

სამსხემო, ზედ. სამწირო, мѣдномѣдное, странническій, 1 ქართლ. 262.

სამსჯავრო, ს. სახამრთლო, შემცოდეთ გასაკითხავი ადგილი, судилище, судъ; ქილ. 342; судебная палата.

სამტერი, -რო, მტრული, მტრობითი, враждебный.

სამტვერო, ზედ. ხილოსნო, рубцовый, რუსუდ. 984.

სამტვრევი, ზედ. დასამტვრევი, გასატეხი, подлежащій ломкѣ.

სამტოლვარო, ზედ. მაგალ. გზა, дорога для бѣгства, 1 ქართლ. 251.

სამტრო, ზედ. მტრული, მტრობითი, враждебный, სამტროდ, ზს. მტრობისათვის, для вражды, ღვთ. 29, 91; გორგ. 108.

სამუგზურე, ს. ცხორ. საბალახოში ადებული ცხვარ შემრგებთა ისაულთათვის; подать со стада свиней въ пользу ясаулов.

სამუდამო, ზედ. სამარადო, всегдашній, სამუდამოდ, ზს. სამარადისო, навсегда.

სამუდარე, -რი, -რო, ზედ. ან ს. სათხოვარი, სახვეწნი, просительный; просьба; ქილ. 356.

სამუკუნო, ე. ი. მამული, ს. უშენი, отчужденное имѣніе, пустошь.

სამუმლე, ს. ოხერი გავალაკი სარეცელთა გარშემოსაყარებლად ზაფხულს მწერთ მოსაგერებლად, запасъ сѣна подъ постелью, სპ. ლ.; ს. ჩ. ლ.

სამუნათო, ზედ. დასავლებელი, обязательный, ვიხრ. 117.

სამუნაჯიბო, ზედ. относящійся къ астрологу.

სამურავი, ს. ცხოველი, бѣлодушка, каменная кунница.

სამურავი, ს. მური, ბალზამი, სუნნელი ზეთი, მკვდართ შემურვისათვის სმარებული, бальзамъ.

სამურველი, ს. სამოსველი, ცხენთ საფხანი; скребница.

სამური (სპარს.), ს. ცხოველი, соболь.

სამურკნო, -კნალო, -კნელი, ს. სამრეცხლო; საცემელი სარეცხისა; прачешникъ; валекъ.

სამუსო, ს. სამუზიკო საკრავი ძალებიანი, музыкальный инструментъ, წყობ. 633.

სამუსიკელი ლექსი, ს. სამღერელი ლექსი, стихи для пѣнія, ქილ. 301.

სამუღაბნო, ზედ. შესაბრალისი, достойный сожалѣнія.

სამუქაფო, სამუქფო, ზედ. სანაცვლო, въ замѣнъ, въ вознагражденіе, вознагражденіе, замѣна.

სამუშაო, სამუშაკო, ს. საქმე, საკვეთებელი, трудъ, работа, занятіе, дѣло; გუჯ. 28; ან ყოლდო მუშაობის, плата за трудъ.

სამუშავებელი ჰაერისა, ს. სანაავო, вентиляторъ.

სამუშავებლად, ზს. მაგალ. წისქვილისა, для приведенія въ дѣйствіе мельницы; -საათისა, для приведенія въ дѣйствіе часовъ.

სამუშაითო, ზედ. მუშაითადმი საკუთნველი, принадлежащій акробату, ვეფხ. 1388.

სამუშკე, ზედ. მუშკისადმი შესაფერი, мускусный, ქიმ. 58.

სამუჩირო, ზედ. მუჩირობით სათხოვნი, выправляемый, ს. მიჩირობა; სპ. ლ.

სამუხთალი, -თალო, -თლი, ზედ. ან ს. სადღეაცო, подлежащій измѣнѣ; измѣнный, измѣна; ვეფხ. 452, 1479.

სამუხლე, ზედ. ან ს. მუხლისადმი საკუთნველი; მუხლის ჯვრედნი; колѣнный; -ბოლოკები, латы, покрывающіе колѣна, სპ. ლ.

სამუხოველი, ს. ფირფიტა, планка, дощечка на которую навиваютъ нитки.

სამფარეშოსანი ჯვაშანი, ს. колчатая броня.

სამფლობელო, ს. სამბრძანებელი, სამეფო, владѣніе, царство, 1 ქართლ. 283; 2 ქართლ. 195.

სამფორჩხი, ს. სამკაპი, სამწვერა ხე ან ჯოხი, вилы съ тремя рожками.

სამქებრო, ზედ. საქებული, похвальный.

სამღელვა, ს. მღელვარება, მოუსვენრობა, тревога, пеніе.

სამღერწალი, -რელი, ზედ. სამღერით სათქმელი, სათამაშო; подлежащій пѣнію, игрѣ, ს. სამღერის ან თამაშობის ადგილი, мѣсто для пѣнія, для игры, ვეფხ. 24; 11; ქილ. 611.

სამღვდელო, ზედ. სასულიერო, მღვდლისადმი საკუთნველი, священническій, духовный; შრ. **სამღვდელონი**, священство, духовенство, სამღვდელ მოძღვარო, священноначальникъ, 1 ქართლ. 228; რუსუდ. 460; **სამღვდელოება**, ს. სამღვდელონი, духовенство, священство; ყოვლად სამღვდელოება, первосвященство.

სამღთო, სამღუთო, ზედ. ღვთისადმი საკუთნავი, Божескій, Божій; жертва, назначенная для Бога; ჩა მარინეს ცხოვ. ან აბრამიანი 15, -წერილი, священное писаніе, -კაცი, духовный человѣкъ, -სწავლა, богословіе, -ცხვარი, агнецъ Божій, სამღუთო შეჰწირა, онъ принесъ въ жертву агнца.

სამუარი, ს. შესაღებელი ბოძი, подпора, ქიმ. 62.

სამუარო, ს. ცა და ქვეყანა, вселенная, ვეფხ. 1; ღვთბ. 1—6; ფსალ. 81—1.

სამუე, ს. ჩუბო, камедь, ს. ფ. ლ; ქიმ. 180, ს. მცენ. ბდელიშნიკ, ერის. ლ.

სამუენი, სამუნოში, ზედ. შესაძერწავი, прививочный.

სამყო, ს. სამყოფი, мѣсто, жилище.
სამყოვრო, Чеч. საგვიანო, мѣшкотный, зад. л.
სამყოველი, სამყოფი, Чеч. аб ს. საცგური, сосредоточеніе, жилище; содержаніе; средство къ пропитанію; მოურავ. 22; ცის. 35; რუსუდ. 39; დარეჯ. 30; ვისრ. 12; ვეფხ. 166, 326; სამშობლო ქვეყანა, родина, дѣт. 55; -Чеч. კმა სამყოველი, достаточный, довольный; სამყოფელად, Чч. საცგომად; კმა საყოფელად, для жительства; достаточно.
სამყოფინარი, Чеч. კმასაყოფელი, საკმაო, достаточный довольный.
სამყუდრო, ს. мѣсто спокойствія.
სამყურა, ს. Мегр. ცოფური, медовикъ, бѣлая дятловина: раст.; plante: trifolium repens; З. ფ; ი. ბაქ. ერისთ. ლ.
სამყური, ს. Мегр. донникъ, Бун. л.; лядвенецъ рожечковый, ерис. л.
სამშაბათი, ს. Чеч. სამშაბათი, вторникъ. [украшеніе.
სამშვენიერო, Чеч. სალამაზო, служащій къ
სამშვინველი, ს. органъ дыханія.
სამშვიდობო, ს. უშიშარი ადგილი, безопасное мѣсто. -Чеч. განსასვენებელი; მოსასვენებელი, спокойный,
სამშვილდველი, ს. ხილიფა, Мшвилдисъ-цихе, тул.
სამშვილდოსნო, Чеч. მშვილდოსნისადმი საკუთნველი, стрѣлецкій.
სამშვილდოსნო, ს. საშვილოსნო.
სამშვინვე, სამშვინველი, ს. ფშაველ.; იხ. 2—22; მარკ. 1—84; ხელი მშვინვიერი, დაბად. 1—20, 24, 15; 1 კორ. 15—45. органъ дыханія; душа; სიფშვინველი. Чеч. სულთ-სათქმელი, дыхательный, -ხორცი, дыхательное горло. -ცხოველი, душа дышащая, живущая, დაბ. 1—18; 1 კორ. 15—45.
სამშობიარო, Чеч. მშობიარეთადმი საკუთნველი, родильный, -ბიცე, дѣтское мѣсто, послѣдъ.
სამშობლო, ს. მშობელთა სახლი ან ქვეყანა; родительскій домъ, родные нѣсты; родина; სამ. ვახტ. 224; სიბრძ. 117 ჩონგ. 131; -ქვეყანა, отечество, родина, -ენა, родной, природный языкъ.
სამცველი, -ლო, Чеч. დასაცველი, охранительный, для защиты, აღმ. 121.
სამცო, ს. დასაცველი, შესანახავი, хранилище, -მწყემს, анѣрпецъ, ерисх. 7.
სამძგიდე, Чеч. სამკუთხა, треугольный, სამძგიდე ლახვარი, трехсторонное копье; სამ. ლ. ნ. ლახვარი.
სამძეგნველო, ს. колбщная.
სამძიმარი, ს. მძიმე ტვირთი, ხიდები; სიმძიმილი, მწუხარება, ნაღველი; სამწუხაროს ამბის თქმა, тяжесть грузъ; печаль, грусть, горестное напоминаніе о несчастіи; ვეფხ. 58, რუსუდ. 778; 381; 449; 132; ვისრ. 110; დავრ. 54; ფარად. 111; სიბრძ. 122; 1 ქორთლ. 281; -Чеч. მძიმე, тяжкій, დარეჯ. 2—36; -წიგნი, письмо съ горестнымъ напоминаніемъ о потерѣ близкаго.
სამძიმო, სამძიმოველი, სამძიმური, Чеч. სამნველო, გასაჭირვებელი, მძიმედ მოსაღები, трудный, тягостный; ს. მძიმე ტვირთი, тяжесть, тягость; 2 ქორთლ. 427; სიბრძ. 54.
სამძიმოება, тяжесть; важность, ს. ქ. ლ.
სამძულვარო, Чеч. სამძულველი, სამძაგელი, ненавистный.
სამძღვარება (ვისამზღვრები, -რე), Ч. თე. ვემიჯნები, გომიჯნავედ ვარ, граничить, примыкать къ границѣ.
სამძღვარი, ს. სამზღვარი, მიჯნა, граница, предѣлъ.
სამწარო, Чеч. მწარე, горькій, ქილ. 246.
სამწდეო, ს. ღვინის სასმელი ოთხლი, მაგ. თასი, ბაზრუაშა, ყული და მისთანანი, чаша для питья вина, 1 ქორთლ. 237.
სამწერლო, ს. მწერალთა სახლი, канцелярія, -ლოდ, Чч. აღსაწერად, для описанія, დასტ. 6.
სამწეროველი, ს. რიგიერთნი, გრძელ-ტარიანი მარო, მწერთ მოხატვრებელი, ნ. ნ. ლ., вѣеръ, рипида, опахало; სჯულის კან.
სამწვადე, ს. მწვადად დანაშნული ხორცი, мясо и т. п. на жаркое.
სამწვანო, Чеч. მაგალ. ბალახი, зеленая, свѣжая трава.
სამწიგნობრო, ს. სახლი მწიგნობართა, библіотека.
სამწიკულე, ს. აბანოს ქისა, банная суконка, служащая за мочалку.
სამწილად, Чч. სამნაწილად; на три части.
სამწირველო, ს. სამსხვერპლო. ყილდო წირვისათვის; олтарь; плата за отслуженіе обѣдни; მრავ. 97; გუჯ. 13.
სამწირო, Чеч. სამწყემო, странническій, სამწიროდ წავიდა отправился странствовать.
სამწნილო, სამწ. 165, посуда для соленыхъ овощей.
სამწმინდა, ს. სამწმინდა ღმერთი, трисвятый.
სამწყემსო, Чеч. მწყემსისადმი საკუთნველი, пастушій.
სამწყობრო, Чеч. მწყობრისადმი საკუთნველი, къ строю относящійся, строевой, -აღგილი, плацъ; სად. ლ. -საკრავი, инструментъ музыкальный, который настраивается.
სამწყსო, ს. არვე. მრავლე, ნახირი და ეგე ვითარი; სამრევლო მღვდელთა ან ეპისკოპოზთა, стадо; паства, епархія, приходъ; დაბად. 26—14; იხ. 17—2; ფსალ. 49—9; Чеч. მწყემსისადმი საკუთნველი, пастушій, სამწყსო ეკკლესია, приходская церковь, ჭრ. 123. **სამწყსოობა**, пастырство, ჩახრ. 89.
სამწუხარო, Чеч. სამაგიო შესაწუხნველი, печальный, прискорбный, **-როდ**, къ прискорбію; რონგ. 19.
სამწუხრო, Чеч. ან ს. სალამოს ვამისა; მწუხრი (ლოცვა); вечерній; вечерня; დაბად. 29—4, 32—16; -მსხვერპლია, жертва вечерняя; ფსალ. 140—2; **სამწუხროდ**, Чч. სალამოს, къ вечеру.
სამჭაჭა, ს. Мегр. ერთნაირი ყურძენი.

სამჭედლო, ზედ. ან ს. მჭედლისაღმი საკუთველი; მჭედლის სამუშაო ადგილი, кузнечный; кузница.

სამჭედურა, -რო, ს. თევზთ სანადირო კავი, бамбуковая удочка, удочка, ბაგრ. 17—27; ქად. 68; იობ. 40—20; ამბან. 1—15; ან кузница, ძრთ.

სამჭევრმეთქო, ს. მჭევრ მეტყველება; краснорѣчіе, მარკ. 1—9; 1—13.

სამჭირნო, ზედ. საჭირო, необходимый, нужный; 2 ქორთლ. 58, -ადგილი, нужное мѣсто, 2 ქორთლ. 218.

სამწუხარო, ზედ. სამწუხარო, печальный, грустный, -როდ, ზმ. къ несчастію, ერისთ. 39.

სამხაზველო, ზედ. ან ს. სახაზავი, чертежный; чертежная.

სამხარი, სამხრეთი, ს. თემანი, კერძო ქვეყნისა, საღამაც შუადღის ცეშს მოეფინების ნათელი მზისა გარნა პირისპირ ამისა არს ჩრდილო, полдень, югъ, ფსალ. 45 — 17; მარკ. 12 — 42; ღაბად. 13—13, გამოსლ. 28—4.

სამხარი, ს. ხელისის შემდგომ ხერი, დაღამებისწინ, полдникъ, ლან. 14—32, ან სალამოს ლოცვა, вечерня, 1 ქორთლ. 440; ღვრ. 47; 2 ქორთ. 106; ლუკ. 14—12.

სამხარი, სამხვეწლო, ს. კარის ზვინით ქუდი კედელში მიკრული, шипъ у дверей, стержень.

სამხარი, სამხრე, ს. მხრებზედ ლაკრებული სხვა ფერი ფარჩა სამღვდელოთა შესამოსელთა ზედა; **наперникъ, наплечникъ, омегъ**, эполетъ, გამოლხ. 25—8; 28—4, 7; ლუკ. 8—7; ფსალ. 132—2.

სამხატვრო, ზედ. ან ს. მხატვართა შესაფერი; მხატვრობა; рисовальный; живопись; -ნაწილი, краска для картинъ.

სამხატოვანი, ზედ. სამკვიმოვანი (ღმერთი), трипостасный, შავთ. 14.

სამხატურო, ზედ. მხატვრობისაღმი შესაფერი, рисовальный, живописный, -კალამი, кисть живописная.

სამხედველო, ზედ. საჭვრეტი, სახედავი, зрительный.

სამხედრო, ზედ. მხედართაღმი საკუთველი, воинскій.

სამხეცო, სამხცო, ს. მხეცთ შესანახავი ადგილი, звѣринецъ.

სამხვეწლო, ნ. სამხარი.

სამხიარულო, ზედ. სიშვებელი, სალხინო, სასიხარულო, შესაქცევი, радостный; забавный; увеселительный; ყარშ. 35, 246; ქილ. 207, 518, ანტ. 6—36.

სამხილავი, სამხილებელი, ზედ. გასამჟღავნებელი, обличительный.

სამხოლოვო, ს. სამწირო, хлѣбъ, мѣсто уединенія, მარკ. 1—89.

სამხრე, ს. ბაზმანი, სამკლავე, ვეფხ. 891; 2 მეფეთ. 1—10; სახელო ცხინვალისა, ხიბრ. 4; სამკლავე, სახურავი ჯვრისა, ვეფხ. 492; სამჭედური მონადირეთა, სამხარი (ნახე სამხარი); გამოსლ. 28—4; ლუკ. 8—7; ერთი რომელიმე მხარი შენობისა; **სახ. ლ.; амулетъ, браслетъ, запястіе**; рукавъ у платья; поручъ, нарукавникъ; наранникъ, наплечникъ; крыло строенія; -მონაზონთა, ნ. სამჭური; სამხრე, ალავერდის ალაშენი, 2 ქართლ. 266; онъ пристроилъ крыло къ Алавердскому собору.

სამხრე, ს. ალამი, значекъ, флагъ.

სამხრება, (ვი), полдникать, закусывать.

სამხრეთი, ს. მდაბ. თემანი, югъ.

სამხრო, ს. ერთი რომელიმე მხარი შენობისა, крыло у зданія; **გუკ** 25; -სიონსა, боковой придѣлъ къ Сіонской церкви, 2 ქართლ. 323.

სამხრობა, ს. სამხრის მილება ან ღრო სამხრისა, полдникъ, закуска послѣ полудня; სამხრობამდინ, ზმ. до полудня, რუსუდ. 138; 2 ქართლ. 524; (ვკსამხრობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. სამხრისა ვქმნ. полдничать, ღაბად. 43—25.

სამჯერ, ზმ. სამგზის, трижды.

სამჯობინარი, -რო, ზედ. ან ს. საკეთესო, უმჯობესი, удобный, удобное; სასარგებლო; предпочтительный, лучшій; польза, выгода; **გუკ** 33; სიბრ. 48; ქილ. 180, 215.

სანაბდე, ზედ. войлочный.

სანაგვე, ს. ადგილი ნაგავთ შესაყრელო, сорная яма.

სანაგო, ზედ. აღსაშენებელი, строительный.

სანადიმო, ზედ. ნადიმობის დროს სახმარი, относящійся къ пиршеству, მოც, ზმ. для пира, ვეფხ. 24; რუსუდ. 122.

სანადირო, ზედ. ნადირობაში გამოსაყენებელი ან ადგილი, სადაც ნადირობენ; охотничій; мѣсто охоты; ვეფხ. 148; -მფრინველი, птицы противъ которыхъ охотятся, რუსუდ. 182.

სანავარდო, ს. სასეირნო, увеселительное мѣсто, мѣсто увеселенія.

სანავე, -ვო, ზედ. ნავთათვის სახმარი, მიზედ ნავით წაღებისათვის ან წასაღები, корабельный; плата за перевозъ; სანავო მდინარე, судоходная рѣка.

სანავროზო, -რუზო, ზედ. საახალწლო, на новый годъ, ღვთ. 27, 100.

სანათესავო, ზედ. სათესაო, родственный, სანათესაო საკუთარი, къ роду относящійся, общій роду.

სანათი, ს. ბაზმა ან მისთანანი ასანთები სასინათლოდ, лампа, свѣтильникъ, и т. п. გამოსლ. 25—6.

სანათი, (თთრ.), ს. ხელწერილი, тамъ-тутъ, роспись.

სანათლავი, ს. მოსანათლავი ადგილი, купель, мѣсто крещенія, 1 ქართლ. 91.

სანათლი, ზედ. ნათლობისაღმი შესაფერი, крестильный, крестный, **სანათლოდ**, ზმ. მოსანათლავად, для крещенія.

სანათურა, ს. სასინათლო ფანჯრისა, просвѣтъ окна, окно; ქად. 27; ვეფხ. 264.

სანაკაში, ს. სახეორი კლათოზთა, кладовой камень, точило; ватрушка.

სანამ, ზმ. მანამ, пока, **სანამდინ, -დის**, -დისათ, ზმ. ვიდრემდის, до тѣхъ поръ пока.

სანამეცნავო, ზედ. მომცველი, излишній.

სანანდარი, ს. მცენ. ხეძვი ხეც.

სანანელი, სანანური, ზედ. достохвальный, похвальный, достойный сожалѣнія, ქილ. 914; ქილ. 452, 626.

სანაპირე, -რო, ზედ. прибрежный; пограничный; ქეფხ. 148.

სანაჟურე, ს. ჭურჭელი დანაშთთა ნოკაოთა შთახწურავი; кувшинъ, въ который сливаютъ остатки вина. ალექს. 129; ქილ. 218.

სანაზრელა, ს. ფირფიტა ამოსახვევი ძაფთა, витокъ, катушка, мотушка, дощечка на которую навиваютъ нитки.

სანატრელი, ზედ. სასურველი, სანუკვარი; ღირსი ნეტარებისა; желанный; любезный; блаженный; ქეფხ. 121; ტუჯ. 1; -ხტუმარი, желанный гость, სანატრელი შვილი, любимый сынъ. სანატრელი მამა თქვენი, блаженный памяти отецъ вашъ.

სანატრი, ზედ. სასურველი, желанный, შაჰნ. 21.

სანაქებო, ზედ. хвалы, похвальный, ანტ. 6—11.

სანალულო, -ველო, ზედ. სახრუნავი, предметъ заботы, ს. სინაღვლე, забота.

სანაცავი, ს. ავანგარსკა, ფილი, ступка, **სანაცი,** ზედ. დასანაცავი надлежащій толченію.

სანაყოფო, ზედ. ნაყოფის მომცემი ან ნაყოფის გამომღები, плодовитый, плодоносный, სანაყოფოდ ნერგი ღარგა, для плода онъ посадилъ дерево, ქილ. 418.

სანაცვლო, -ცვლო, ზედ. სამაგიერო, სამუქთო, взаимный возмездный, запасный, ს. заѣна, ქეფხ. 1303; 1323; ქილ. 499; გორგ. 204; ნონგ. 154; შენი ჭირის სანაცვლო იყოს, ради твоего счастья пусть онъ пропадетъ, შენი ჭირის სანაცვლო შეიქმნა, онъ приказалъ тебѣ долго жить, умеръ, **სანაცულოდ,** въ заѣнъ.

სანაცრე, ს. ნაცრის ჩასაყრელი, ჭურჭელი, зольникъ, горшочка въ которую высыпаютъ золу.

სანაცულო, ს. ნაცვლისადმი შესაფერი, заѣтный.

სანაძლეო, ს. ნაძლეულის საწინდარი, закладъ, пари; სანაძლეოს დადება, биться объ закладъ, სანაძლეოს მოგება, выиграть закладъ.

სანაწილე, ს. წმინდათა ნაწილთა სამყოფი კოლოფი, дарохранительница, ковчегъ, дароносица.

სანაჭუეპო, ს. მღვდელთაგან გამოსაღები ბეგარა, რომელიც შემდგომ რჯულს ამოუკვეთია, подать плотимая священниками, въ послѣдствіи закономъ уничтоженная, ხად. ლ.

სანახავი, ზედ. ან ს. სახილველი; სამზერელი; შესახედობა, სახე; зримый; зрѣлище; видъ; ვისრ. 87; რუსუდ. 352, 396; ქარამ. 139; უცხო სანახავი, странное зрѣлище, видѣніе, ქეფხ. 85; ავი სანახავი, онъ непріятенъ на видъ, на взглядъ; დავრი. 109; ქილ. 377; სანახავად, ზზ. ნახვისთვის, для свиданія, ვისრ. 30; სიბრ. 146.

სანახაობა, ს. შესახედაობა, სახე, видъ, ვეფ. წიგნ. 17; ქილ. 58, зрѣлище.

სანახევრო, ს. შუაზედ გასაწილავი, совмѣстное, общее имущество съ кѣмъ нибудь пополамъ; აღბ. 112; სანახევროდ ბაღის შემუშავება, обработывать съ кѣмъ либо садъ по поламъ.

სანახველი, სანახი, ს. სახილველი; зрѣлище; видъ; ზედ. სამზერელი, სანახავი, что нужно видѣть, зримый; ქეფხ. 1436.

სანახი, (არაბ.), მრ. სანახები, ს. გარემოანი, окрестности, округъ, მარკ. 6—36; მატ. 14—35; ან სამზღვარი, граница, 1 ქართლ. 73; 281.

სანახები, ს. პირადპირი შეურაცხება; აღბ. 159, личная обида.

სანახვე, ს. ნაჯის ჩასაყრელი ორმო, навозная яма.

სანახირო, ს. სამრეწლე, ნახირის სამოყარი ადგილი; მენახირის მიზედ; пастбище; плата пастуху.

სანახმეტო, ს. სეფისთო, სამთავრო, воеводство, ისტ. 13—3.

სანახშირე, ს. ნახშირის დასაწვავი ან შესანახავი ადგილი; угольный; мѣсто гдѣ выжигаютъ уголь или сберегаютъ.

სანახშირო, ს. როდესაც მეზობლები დაზავდებიან პირველად საწინდარს რასმე მისცემენ სახიხლოთ ფულის გარდახდამდის, ამ საწინდარსა ჰქვიან სანახშირო; აღბ. 162; ტუჯ. 20, 21; предварительный задатокъ до уплаты за кровь.

სანგალი, 2 ქართლ. 484; **სანგარი,** ს. სამარი მცენარ დასხმისაგან, თხრილი, палъ, оконъ траншея; -მიწარა, земляной окопъ, 2 ქართლ. 359; 344.

სანგი, ს. ურო, დიდი კვერი რკინისა молотъ.

სანგი, ს. მცენ. იტალიასურად, pietra giadica, ჰ. ფ.

სანგორელი, ს. მწვრილ ლორთა საგორავი, тина, лужа, 2 ბეკრე. 2—22.

სანდალი, (არაბ.), ს. საურნელი ხე ინდოური, сандалъ (дерево); რუსუდ. 357; ბუნ. ლ.; ჰ. ფ.

სანდალი, (ბერძნ.), ს. ფეხსაცმელი, обувь, сандалій; სეჯ. 7—33; მარკ. 6—9.

სანდალი, ს. მომცრო ნავი, ладья, лодка, მოთ ცხ. 6, 63.

სანდალოზი, ს. სამხატვრო წამოლი გასაღებრად წასასმელი, лакъ, -ჯოხისა, рубаха на палкѣ.

სანდო, სანდობი, ზედ. დამნდობი, კისზედაც შეიძლება მინდობა надежный, вѣрный, ვისრ. 7; -გულისა, вѣрный другъ, რუსუდ. 235.

სანდომელი, ზედ. სასურველი, желанный, ქილ. 286.

სანდომი, სანდომიანი, ზედ. მოხდენილი, ღიმაზი, მარილიანი, привлекательный, милый, пріятный, ვისრ. 32, 64.

სანდომიანობა, სანდომობა, ს. მოხდენილობა, სილამაზის მარილი, красота, привлекательность, ქილ. 630.

სანდრაკია, ს. მცენარულად: წულისანა, წალიკა, მცენ. спорышъ, plante: Polygonum aviculare; ერისთ. ლ.

სანდარაზი, ს. сандараковая смола, сандаракъ; ჰ. ფ.

სანებელი, ზედ. მოწადინებული, желаніе душевное, ქილ. 306.

სანებური, ზედ. სასურველი; ნებსით, желанный; произвольный, მარკ. 1—143, 161.

სანეკრე, ს. ხელც ნეკერს ინახამდნე; мѣсто храненія древесныхъ почекъ.

სანელეზელა, ს. სოკო, рыжикъ, грибъ. ლ.

სანელეზელი, ს. სუნნელი, რომლითაც საჭმელი შენელდება: კოჭა, პილპილი და მისთანანი; спадобье, приправа; ზედ. განმგრილებელი, прохладительный; რუსულ. 461.

სანემსე, ს. მანრა ნემსების ჩასაწყობი, игольникъ.

სანერგე, -რგო, ს. ღასანერგავი ბაბილო, молодое дерево для посадки, ქილ. 509.

სანეტარე, -რო, ზედ. სანატრელი ან ნეტარების ოვის გარდაქმული, желательный, вожделенный; блаженный; ქად. 96.

სანერწუველი, ს. საფურთხებელი ჭურჭელი, плевальница, სანერწყველ ვიქმნები, 1 ქორთ. 299, пусть оплюютъ меня.

სანეშტე, ს. ფეხის ადგილი, отхожее мѣсто.

სანთელა, ს. მცენ. заразиха, солнечный корень, ს. ფ. ლ.; ბუნ. ლ.; проходи, грибъ. ლ.

სანთელი, ს პატრუქზედ ჩამოსხმული ცვილი ან ქონი ასანთებლად, свѣча, -ოლის ჩამოსხმა, отливать свѣчи, მარკ. 5—15; ლუკ. 15—8; სანთლად, ЗЗ. для освѣщенія, წმინდა სანთელი, восковая свѣча, სამიანი კვერის სანთელი, трикирій, **სანთლიანი**, ზედ. свѣчной, **სანთლისანი**, ზედ. имѣющій зажженную свѣчу.

სანთური, ს. ქნანი, ქნარი ან ჩანგი, гусли.

სანიადაგო, ზედ. სამარადისო, вѣчный, всегдашній, непрерывный; -ნაწევარი, непрерывная дробь, **-გოდ**, ЗЗ. სამუდამოდ, навсегда.

სანიავებელი, ს. мѣхлка.

სანიავო, ს. ჰაერის სამუშაებელი, вентиляторъ, отдушина; ან საგრილი, прохладное мѣсто იერემ. 22—14.

სანივთო, ზედ. ნივთიერი, вещественный, -ეთო ღალატი, измѣна въ самомъ дѣлѣ, ალბ. 59.

სანიფხვე, ს. матерія на панталоны.

სანიშნი (სპარს.), ს. ქორი ან ჯერეკუმის, галлерея, антресоль; ერემ. ბანი, строи.

სანიშნველი, ზედ ნიშნის მისაცემი, указательный.

სანიშნო, ს. ნიშანი, знакъ.

სანიჭარი, ს. საბოძვარი, даръ, награда.

სანოვაგე, ს. შეზავებული და შენელებული საჭმელი, დაბად. 27—4; სახრელი, ჭამადი, хорошая, кушанье; провизія; გამოსღ. 40—23.

სანუგეშო, ზედ. ნუგეშის მცემელი, утѣшительный.

სანუზღე, ზედ. ნუზღისათვის, провіантскій.

სანუკვარი, ზედ. სასურველი, სასიამოვნო ან სახარბიელო, желательный; прелестный, привлекательный, -საჭმელი, деликатная пища; сласти; ვისრ. 123; ბუნ. კ. 287; მრ. 42; ქად. 66; рѣдк. 68.

სანუკვარი, სანუკველი, ზედ. ან ს. სათხოვარი, სახვეწარი; отъ слезъ, вздоховъ; просительный; просьба, мольба; ჩონგ. 155.

სანუქფო, ზედ. ან ს. სამაგიერო, возмездный; возмездіе; -ქვოდ, ЗЗ. სამაგიეროდ, въ замѣнъ.

სანულე, ზედ. სასანოვაგო, провіантскій, -ეული, корзина для провизіи, ნიშრ. 118.

საოდესმე, ზედ. საროდის; когдашній, для какого времени, ვისრ. 192.

საოლთავი, ს. ბალთანი ცხენის ქაჩაჩისა, волосы у конытной стрѣлки, или самая стрѣлка у копыта.

საოლთავი, ს. თვალთ საგრემელი, სურმა, сюрьма, коллурій; საოლთავიანი ვერცხლი, сурьмянистое серебро, т. е. серебро съ сурьмою; ქილ. 602.

საოლე, ს. გოჯი, კოჭი, бабка, пуговая кость, волосень.

საოლველი, ს. მანიკი, ფარულები ან ორშია, ожерелье; кайма, нашивка; გამოსღ. 28—32.

საომარი, ზედ. ომში სახმარი, боевой, -ალაგი, мѣсто битвы. განსაცმელი, доспѣхи, латы, ჩონგ. 51; **საომრად**, для битвы.

საორბაგულო, ზედ. хлосій.

საორგულო, ზედ. საღალატო; лживый, измѣнническій; измѣна; ქილ. 240, 157.

საორძაღე, ს. ორძაღიანი საკრავი, двухструнный инструментъ.

საოსტატო, ს. მიზღი მასწავლებელისა, плата учителю за уроки, სამ. სომხ. 373.

საოსტატოანო, ზედ. საკუთნო, экономическій.

საოფლე, ს. სახადი, სენი ხურვებისა, რომელიც ოფლით განიკურნების, горячка (болѣзнь).

საოფლე, ს. თავალთო, ნაბადი უნაგირის ქვეშ, потникъ.

საოქრომჭედელო, ზედ. ოქრო მჭედელთაში საკუთნო ან სახმარი; серебряничій; употребляемый серебряниками, ქად. 61.

საოჩე, ზედ. საქირაო, наемный, арендный.

საოცად, ЗЗ. განკვირვებლად, на удивленіе, ქილ. 202; на диво.

საოცარი, ზედ. ან ს. განოცებელი, განკვირვებელი; მოლოდნება, ოცნება; საშინელება, საკვირველება; дивный, удивительный; диво, чудо, диковина; страшилище; призракъ; მარკ. 6—49; ქილ. 76; მატ. 14—26; **საოცარია**, диво (есть).

საოცებელი, ზედ. განოცებელი, удивительный.

საოცერა, ს. ვეება, უშველებელი, громада, ზედ. უშველარი, დიდი, громадный, огромный.

საოცნებელი, ზედ. განოცარი, საკვირველი; მოსალანდებელი, удивительный; призрачный.

საოცრება, ს. საზაროება; საკვირველობა; მეიდუარად განომჭვენება; дивность; пышность, великолѣпіе; გბრ. 12—21; 1 ქორთ. 156; ოცნება, привидѣніе, და ხვალისაგან მოვიდა აღრიპა და ბერნიკა მრავლითა საოცრებითა, на другой день, когда Агрипа и Береника пришли съ великою пышностію; საქმ. 25—23.

საოხარი, -ხრებელი, ზედ. განოხრებელი, опустошительный, **-ხრად**, ЗЗ. განოხრებლად, для опустошенія, **საოხრო**, ზედ. ოხრად დარჩენილი, оставшійся безъ хозяина, ანტ. 4—14.

საოხარი, ზედ. სახვნელი, სავენახო, пахотный, горестный.

საოხი, ზედ. სახვეწნო, сѣтующій, просительный, просьба.

საოხრველი, ზედ. ან ს. სავეგნო: ოხრვა, ვაება, плачевный; вздохъ; ioв. 30—6.
საოხუჯო, ზედ. მიუერებითი, плетный, кнут. 7.
საოჯახო, ზედ. სოგვარი, სახლკარი, фамильный, семейный.
საპაექრო, ზედ. სასარჩლო, სალაო; სამაჯახო; სამაჯახო ადგილი; спорный; мѣсто, гдѣ рѣшается споръ.
საპალნე, ს. სახედრით ტვირთი, პალანზედ ასაკიდები; ღვინის საწყაო 30 ჩაფი, გარნა ჩაფი არის სხვადასხვაგვარი ან 27 ფუთი; სამი საპალნე არის ერთი ურემი; вьюкъ, ноша; мѣра въ 30 ведеръ, (около 27 пуд.); ორი საპალნე პური, 54 пуда муки. გეგმ. 28; კვეკ. კალენდ. 1851 წლისა: დასკ. 135.
საპალურო, ს. თევზთა საჭერი ადგილი მდინარეში, заколокъ, мѣсто, гдѣ устроена тоня для рыбной ловли, сам. см. тоня.
საპარავი, ს. ნაქურდალი ნივთი, ворованная вещь.
საპარავი, ს. ზროხის შუაღლის ქონი, сальникъ, დასკ. 113.
საპარაკლისე, ს. სალოცავი, молельня, Врем. 31.
საპასექო, ზედ. пасхальный.
საპარო - საუნჯო, ს. გარდასახდელი ქურდობისა, взысканіе за воровство, лѣт. 66.
საპარსველი, ს. სამრეცველი, бритва, ან მოსაპარსი. бритвенный, Нѣжн. 16—17.
საპასუხო, ზედ. პასუხის მისაცემი; ან პასუხის მიცემა; отвѣтный; отвѣтъ; іоан. 354; Флоріз. 14; ან სალაო, სადილობელი, спорный, рѣшен. 446; საპასუხოდ, ზზ. პასუხის მისაცემად, въ отвѣтъ, Сказ. Чолокаш. 34, № 10; ქრონ. 48; საპასუხოს მიგება, отвѣчать; отплатить; іоан. 496.
საპატიმრო, ს. სადგური პატიმრთა, ან პატრონისათა, арестантская тюрьма; карцеръ; **საპატიმრობა,** ს. პატრონობა, заключеніе, арестъ, ქრონ. 18.
საპატიო, ზედ. პატიოსანი, პატივცემული, პირიანი, почтенный, почетный; ქეთხ. 1064. საპატიოდ დაჭერა, содержать въ почести, ქრონ. 9; -ვაჭარი, почетный купецъ, лѣт. 91, -კაცი, вельможа.
საპატიო, საპატივებელი, ზედ. შესანდობი, простительный.
საპატიოო, ს. სასჯელი; გარდასახდი, наказаніе, штрафъ; достойный наказанія, рѣшен. 260; ზედ. წარჩინებული, საპატიო, почтенный, важный; -ადგილი, важное мѣсто, лѣт. 167.
საპატიოსნო, ზედ. პატიოსნობითი, კეთილ-შობილური, благородный, честный; **საპატიურობა,** ს. პატიოსნება; благородство; вѣжливость; ქილ. 116, 649; დარიგ. 131. [ный.
საპატენიო, ზედ. პატენიანში საკუთნელი, окон-
საპატრიარქო, ზედ. პატრიარქისადმი საკუთნელი, патріаршій, გეგმ. 1; Врем. 21; Флоріз. 5.
საპატრონო, ს. სამკვიდრებელი, მკვიდრი ქონება, владѣніе; наслѣдство; სამ. Сомѣс. 251; 100; საპატრონო არის ეკლესიათა კურთხა, неотъемлемая собственность всѣхъ красавицъ есть, ქრონ. 161; იარე, წაიყვანე ცხვარი საპატრონოდ, ступай, пойдемъ оберегать свое стадо, лѣт. 6—45; რუსუდ. 622; საპატრონოობა. крѣпостной зависимости.

საპერანგე, ს. ნაქსოვი პერანგისათვის დანიშნული, матерія на рубашку.
საპილპილე, ს. перечница.
საპირე, ს. ზევითი პირი სამოსელთა გარნა ქვევითი ან შიგნითი სარჩულია. лицевая матерія, покрышка; наволочка.
საპირის - ფარეშო, ს. სახლი ტანთ ჩასაცმელი, ან მორთულობა მისი, гардеробная; гардеробъ; -ყუთი, бѣлильница.
საპირისფერე, ზედ. розовый цвѣтъ.
საპირის წამლე, ს. თოფის ან ზარბაზნის ფალიაზედ მოსაყრელი წამლის ჭურჭელი, натруска, запалъ, затравка, пуфиа для сыпанія пороха въ пушечное дуло.
საპირო, ზედ. ან ს. პირის პირი; ან პირის პირი შეურაცხება, личный; личная обида; лѣт. 112, 159, 160.
საპკურებელი, ს. სახეკურებელი; შესასხმელი (ნოქროთა); кропило, тріод. 144, брызгалка.
საპნვა (ვჭსაპნავ, -ნე): საპნა (ვჭსაპნი, -ნე), ზ. ვ. საპონს წავუსვამ, намылить, (ვისაპნები, -ნე), ზ. ვ. намыливаться.
საპობი, ზედ. ან ს. დასახეწი; გასახლეში მაგალ. ავაში; подлежащій колотью; перекъ, который колетъ.
საპოვნი, საპოვარი, საპოვნელი, ს. ყოლდა დაკარგულის ნივთის მპოვნელისა, вознагражденіе за находку, лѣт. 92, **პოვნადი,** находимый, дѣйствіе находимаго, съ трудомъ находимый, рѣдкость. [ლოლ. 163.
საპოლიტიკო, ზედ. პოლიტიკური, политическій,
საპონი (ოსმ.), ს. ქუმბა. ქონი მოდუღებული და გახმობილი სარეცხისათვის, мыло; მარანდულის საპონი, турецкое мыло, საპნის წასმა, намылить.
საპრაკტიკო, ზედ. საქმითი, практическій, ლოლ. 13.
საპურე, ზედ. ან ს. პურისადმი შესაფერი; ან პურის გასასდელი ღუმანი, პურის საცხობი; ან პურის მოსავალი ვანა, пашня: хлѣбный; хлѣбная, булочная; **საპურობო,** ზედ. სასადილო, обѣденный, **-რობოდ** ან **საპუროდ,** для обѣда, დარიგ. 2—61, 86.
საპურე, ს. მცენ. береск, сем. ლ.
საპეირი, საპეირონი (ბერძნ.), ს. ლურჯი ან იისფერი იაგუნდი, сапфиръ, синій или голубой яхонтъ; იუდ. 9—12; გამოცხ. 21—19. შდრ. 15.
საპეთო, ს. საბანელი, ქანცი, умывальница, იერემ. 52—19.
საპეორი, ს. წუმწუმა, стіра, ეზეკ. 9—2.
საპეარანი (არაბ.), ს. კაცი სვე-სვიანი, вѣдьгарь, счастливый, ბიბლ. ლ.; ფარად. 52.
საპეარება, სზ. арестъ, (ვასაპეარებ, -რე), ზ. ვ. დავიჭერ, ან ხელ ფეხს მოვსჭრი, хвачу, арестовать; хватать ноги, руки; ვეფხ. 130, 611.
საპეარი, ზედ. უფეხო, кутя, безногій, ვეფხ. 611, 1546; ან დატუსაღებული, арестантъ, рѣшен. 407; ქილ. 671.
საპეარანობა (ვჭსაპეარანობ, -ნე), ზ. ვ. ვჭსაპრონობ, властвовать, фарад. 448.
საპურობელი, ს. დასაპურობელი, შესაპურობელი, удерживаемый, ქილ. 476.

საპყრობილე, ს. ბნელი, შემცივდეთ შესაპყრობი; ესე არს სამ-გჯარი: ტილეგი, სახლი სცავი შეპორკილებულთა; საპატიმრო, სადგომი შეუკრავთა და უკეთჳოთა, ქერეთი, ხარო ან მღვიმე, арестантская, тюрьма, темница; იერემ. 51—18; მატ. 4—12; 5—25.

საპყრული, ზედ. საპატიმრო; კუტიხადში შესაფერი, арестантскій; относящійся къ безногому; ვეფხ. 368.

საჟამნე, ს. ჟამნი, ლოცვანი საათჳელნი ეკლესიათ შინა, часы, часословъ; **საჟამო**, ს. ეგუცერი, придѣлъ, зап. ლ.

საჟამო, ს. სათი, часы.

საჟენი, ს. სამის აღლის საზომი, сажень.

საჟღერი, ს. სარკუნებელი, бригадо, მარკ. 2—158, 180, ქევანი, погремушки.

სარაგვავი ჭუთრი, ს. ჳცენ. კვლიაზი, рододендронъ, цьвѣтникъ, ерик. ლ.

სარავარი, მრ. -რები, ს. ნიფხავ ჰერანგი, бѣлье, ермол. 3—2, ნ. შალვარი.

სარაზმე, ზედ. სამწეობრო, зимній рязанскій строевой, строевой, ალექს. 124.

სარათი (სპარს.), ს. სახლი, зданіе, домъ, жилище, 2 ქართლ. 380.

სარაია (სპარს.), ს. სასახლე, სრა; дворецъ, 2 ქართ. 313. ლეონ. 2—1; მირი. 105, (печати.).

სარაიდარი, ს. ზედ მხედველი სასახლეთა, смотритель дворцевъ.

სარაკუნა, ნ. სარეკელი.

სარანგი (სპარს.), ს. ბოქაული, ясаулъ, полицейскій или жандармскій чиновникъ, ვეფხ. 1173, 1455, ქილ. 434.

სარაფარდა, -დაგი, სალაფარდა, სრაფარდა, ს. კედელზედ მოსაკრავი ფარდაგები, стѣнной коверъ, ვისრ. 2; 1 ქართლ. 302, 320; 268; რუსუდ. 780; დარეჯ. 2—123; ან სახლი ან კარავი მოკრული ფარდაგებით, комната, шатеръ, увѣшанный коврами.

სარაღუჯი (სპარს.), ს. ძველებური ქართული ქუდი ხმარებული კაცთაგან და ქალთაგანცა, боевой головной уборъ мужчинъ и женщинъ; ქუდის ფრთა ან ბუმბული; корабликъ, старинная шапка, у которой задъ и передъ изогнуты были носами вверхъ; перья на шляпѣ, султанъ, плюмажъ.

სარაცხი, ზედ. შესარეცხავი, считаемый; არა რაჲ სარაცხი, пяточный, მარკ. 1—10.

სარაჯი (სპარს.), ს. შადრევანი, фонтанъ, ვეფხ. 338.

სარბენი, ს. სახლის კალანი, галерея, балконъ.

სარბიელი, ს. ცხენთ საჭენებელი ადგილი, ристалище, ипподромъ.

სარბიკი, ს. სახვადაო ქსელში, утокъ въ тканяхъ.

სარგანი, სარგნისი, ს. ღილი და მაგარი სფირილი, кошница, корзина; 2 კორ. 11—33.

სარგებელი, ს. შესამატი; მოგება ვაჭრობაში; ნამთავნი, пожитки, имущество; выгода, польза; прибыль, барышъ; процентъ, лихва. 30—5; ფსალ. 29—9; მატ. 16—26; ვეფხ. 1061; აღმ. 60; **სარგებლება, სარგებლიანება** (ვა), ზ. 3. შეკმაცებ, доставить кому получать пользу, выгоду; давать деньги на проценты; ბერძნ. 301; ქილ. 93; ვისრ. 48; **სარგებლიანი**, ზედ. прибыльный, ალექს. 5; (ვისარგებლებ, -ლე), ზ. მიწ. ვირგებ, пользоваться выгодою, ქილ. 675; (მასარგებლებ, -ლო), ზ. 3. доставляешь мнѣ выгоду, пользу; სიბრძ. 86, -ბელობა, прибыльное ремесло. ქილ. 670; **სარგებლიერი**, ზედ. სასარგებლო, полезный; **სარგებლობა**, ს. **სარგოიანობა**, ს. მოგება, пользованіе, польза; (ვჰსარგებლობ, -სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვირგებ, воспользоваться, пользоваться, получать выгоду.

სარგილი, ს. რიკი, ქიზი, колодокъ кѣнрки, затычка, пробка винныхъ мѣховъ; зап. ლ.

სარგო, ს. საშოვარი, შესამატი, სარგებლობა, польза, выгода; доходъ; прибыль, წონგ. 15; **სარგოიანი**, ზედ. სარგებლიანი, доходный, прибыльный, выгодный.

სარდალაპალუხი, ს. წვრილი თევზი, анчоусъ.

სარდალი (სპარს.), ს. მხედართ მთავარი, полководецъ, военачальникъ, воевода, **სარდარ-საროხი**, ს. лучшій кипарисъ; მთვრ. 8.

სარდაჩა (სპარს.), ს. ვიხაც თავი ცოცხლად დარჩენია, ქართლ. 323; у котораго голова на плечахъ, живой.

სარდაფა, ს. მცენ. рута, рутовое растеніе, зап. მატ. ლ.

სარდაფი (სპარს.), ს. სახლთ ფსკერში დაკანებული შენობა, погребъ, подвалъ.

სარდიონი (ბერძნ.), ს. თვალი პატიოსანი წითელი და ნარინჯი, сердоликъ, камень; ეზეკ. 28—13; გამოცხ. 21—20.

სარდლობა, ს. წინამძღოლია ლაშქართა, командованіе войсками, военачальство, მოურავ. 37; 2 ქართლ. 549; (ვსარდლობ, სრ. არა აქვს.; ვისარდლებ, -ლე), ზ. უ. წინაუძღვი ლაშქართა, командовать, предводительствовать, 2 ქართლ. 363.

სარდონიქსი, (ბერძნ.), ს. ქვა პატიოსანი, сердоликъ, გამოცხ. 21—20.

სარებელი, ზედ. სახელელი, для хожденія или путешествія необходимый.

სარებლად, ზმნ. საჭალად. სახელელად; ვეფხ. 1590; для хожденія,

სარეგვავი, ს. მახე თაფს დასაცემი, западня, ловушка, слопецъ.

სარეგუნო, სარეგუნოდ, ზმნ. поглупости, აღმ. 45.

სარევი, -ველი, ს. მოსარევი, мѣшалка, мутовка.

სარეკელი, -რეკი, ს. კანკური, колокольцы; წისქვილის ქვაზედ დაკიდებული ხე ფეხის გვარად გაკეთილი, რომელისაც მოძრაობით ჩამოდის ხორბალი ქვრიტელში; клепало, звонокъ, жолобъ у мельницы черезъ который проходитъ пшеница.

სარემო, ზედ. რემისადმი საკუთნელი, принадлежащій стаду; ქილ. 344.

სარეცელი, ს. სახოლი ქვეშაგები, постель.

სარეცხელი, ზედ. გასარეცხი, подлежащій стиркѣ.

სარეცხი, ს. გასარეცხი ჰერანგი, ჰერანგის ამხანაგი და მისთანანი, черное бѣлье, тѣлесное бѣлье, добро тебѣ снѣяться.

სარეწავი, ს. სარგო, საშოვარი, სამუშაო, ხელობა, მიზდა, промыслъ; заработка; საქმ. 16—16, 19; 19—26.

სარვა ქსარვ. -რე, ზ. ქ. სარს შევედგამ ვაზებსა ставить подставы подъ виноградную лозу.

სარვა ჯუარვი, -რე, ზ. თე. იხარხვით ლაშქრებში, поражать какъ стрѣла поражаетъ, შვეთ. 11.

სარვაგი, ს. გამოზოგვით ხარჯვა, расчетливость, ქილ. 249, 309, 434; ხაბ. ლ. **სარვაგიანი**, ზედ. расчетливый, ქილ. 493.

სარვალი, ს. власть, сила; ქილ. 181.

სარვანი (სპარს.), მფარველი, покровитель, დასტ. 54.

სართავი, სართი, ს. მოშაქება, придача, добавка; სპ. ვახტ. 167.

სართაული, ზედ. დამატებითი, придаточный.

სართვანელი, ს. საფოხული, путало, ბარქ. 6—69.

სართი, ს. **სართავი**.

სართველი, ზედ. დასართავი, придальный, ს. სთვა; зажа, куртякъ.

სართული, ს. სახლისა ზედაკერძო ბანი, горница, кровля, მატ. 8—8; ნავი ორსართული, корабль о двухъ палубахъ, **სართულიანი**, ზედ. кровельный, имѣющій кровлю.

სართხმელა, მცენ. чихотная трава, горьк. ლ.

სართხმელი, ს. ხელი კედელში, выпускъ, брусъ, положенный въ каменной кладѣ для крѣпости, мауэрлатъ.

სარი, ს. ჭიგო, вѣха въ полѣ; таркальникъ, подставка подъ виноградную лозу, დასტ. 57, თავზედ თითო კონა სარი ადევს; каждый долженъ доставить связку таркальника, დასტ. 5; სარი გიშრისა, ე. ი. წამწამი; у поэтовъ: ресница, ვეფხ. 1222, **სარის-კუდი**, оконечность таркала, მარკ. 1—162.

სარიგებელი, ზედ. რიგზედ დასხდგული, разсѣвшійся по порядку поставленный, подавасмый.

სარიგო, ზედ. რიგში ჩასაგები, рядовой, очередной.

სარიდალი, სარიდო, ზედ. საშიშარი, გასაფრთხილებელი, опасный, ვიზრ. 59; ქილ. 405, 494; -ება, заразительная, болѣзнь.

სარიელო ჯოხი, ნ. ჩალიკა ჯოხი.

სარიოშე, ს. ხასპიათ ლ წყლით გასარეცხი ღრმა ჯამი, полоскательная чашка.

სარისველი, ს. ღრმა მაკრატელი, садовыя ножницы.

სარის-ლობიო, ს. მცენ. фасоль многоцвѣтный.

სარისხველი, ს. საწერომი, достойный похвалы, порицанія; ქილ. 157, 515, 533.

სარიქიფო, ზედ. საღვინო, винный, რუსულ. 350; ქილ. 623; **-ფოს თავლი-დარი**, пріемщикъ вина.

სარიყე, ზედ. რიყისაკენ საკუთნველი, береговой, прибережный, -გამოსაღები, подать за право рыбной ловли; ჯუმ. 16.

სარკე, ს. зеркало, იაკობ. 1—23.

სარკინე, ს. რკინის მაღნი, желѣзный рудникъ, 1 ქართლ. 35.

სარკინებელი, ს. საჭიდაო ადგილი, поле для борьбы, ვეფხ. 100.

სარკინოზი, ს. მაჭმადიანნი, сарацины, 1 ქართლ. 11.

სარკმელი, ს. ფანჯარა, სანათური, окно; отверстіе, დაბად. 8—7; იხილ. 21—18; დან. 6—10; ვეფხ. 264, 266; 2 კორ. 11—13.

სარმუზი სპარს., ს. მაშია, ქოში, деревянный башмакъ, **სარმუზოსანი**, ზედ. ქოშებიანი одѣтый въ деревянные башмаки, რუსულ. 151, 190, 568; დავრ. 27, 143.

სარო სპარს., ს. კვიპაროზის ხე, кипарисъ, ნეშტ. 2—2; ვეფხ. 40; ბუნ. ლ. ერის. ლ.: **საროს ტანისა**, статный, стройный.

სარო, ს. მცენ. ბორანჯო, огуречная трава, ბუნ. ლ; волчій языкъ, ჰ. ფ. ლ; **-ოს-ენავილი**, ს. მცენ. царская свѣча, გრიბ. თ. ლ.

საროება, ს. მოსავარი, пожатки, ივერ. 25—37.

საროთი, ს. ხოტიახ კენჭი, мозаика, გუჯ. 10; 2 ქართლ. 380.

საროკველი, ზედ. ან ს. ხათაშო. სალანცო; ადგილი სადაც როკვენ; танцовальный; танцовальное зало.

საროსკიპო, ს. სამეძო, სახლი რისკიპოს, домъ проститутокъ. [русскихъ.

სარუსო გამოსაღები, ს. подать въ пользу

სარსარაკი, ს. მფრინვ. стрепетъ, птица; ნ. ნ.

სარტყელი, ს. წელზედ შემოსაკრავი; цѣпочка карманныхъ часовъ **ქამარი და ფოსტერი**; ვეწერის **სირიფი** და ცულს თოკისას **კენდრო, ფარავი**; поясъ; **ცის სარტყელი, ან სარტყელი ეტლებისა**, орбита, ბერძნ. სიმ. 347; ქმნულ. წ. 10; ანდრ. 136; **ცის სარტყელა**, ს. ცის მშვილდი, радуга, **სარტყლოსანი**, ზედ. სარტყლით მოხილი, опоясанный кушакомъ; რუსულ. 118.

სარუე, ზედ. რუისადმი საკუთნველი ან თვით რუ; къ каналу относящійся, водопроводный; водопроводъ.

სარფა (არაბ.), ს. ხარგებლობა, სარგო, выгода, польза, прибыль; მორ. 106.

სარქარდი, სარქარი (სპარს.), ს. უფროსი, ზედამხედველი, главный начальникъ, смотритель, 2 ქართლ. 348; დასტ. 33, 54, 92.

სარქენელი, ს. рога; сила; გობრ. 398.

სარქვანი, ს. მცირე ჯვრგი, мучная кадка; 3 მეფ. 17—12.

სარქველი, სარქმელი, ს. თავსახურავი, крышка; ქუდი, крышка у посуды; покрышка, шапка, ვეფხ. 85; გომოსტ. 27—3.

სარქველი, ს. თევის ქალა, черепъ.

სარუნელი, ზედ. ნასახლარი, губительный; -ლად, на погибель, ივერ. 29—18.

სარჩა, ს. ნ. ისართან, стрѣла, 2 ქართლ. 324.

სარჩე, სარჩევი, ს. გამოსარჩევი, избранный, ქილ. 171, ჰე სულთა ჩემთა სარჩეო, ты избранникъ моего сердца, ვის. 38; 184; 90.

სარჩეველი, ს. რჩევა, совѣтованіе, совѣтъ, предметъ совѣщанія, совѣтъ.

სარჩევი, ს. პინაქსი, წიგნის შინაარსი, содержаніе книги, оглавленіе.

სარჩელი, ს. ლავ, ცილობა; ჩივილი, სარჩევრა, жалоба; споръ; ვეუხ. 233; რუსუდ. 792; ზოგად. სასჯელი, სამართალი, судъ, карательное правосудіе, будущій судъ; სჯმ. 24—25; ქილ. 29.

სარჩლა, ს. -ჩლად. ზზ. въ оправданіе, 1 ქართლ. 62; (ვსარჩლი. -ჩლე; ვესარჩლი, -ლე), ზ. მ. ვექომაგები, ვესარჩლები, оказывать помощь, заступаться за кого, вступаться, (ვისარჩლი, -ლე), ზ. მინ. ვლავობ, ვეცილები, ვეჩივი, жаловаться на кого, оспаривать у кого что; искать по суду что; სამ. მოსც. 8; ვეუხ 200. გეგმ 24; (ვესარჩლები, -ლე, ზ. თვ. ვლავები; ვექომაგები სხვის მაგიერ ვსჩივი ან ვლაპარაკობ, спорить съ кѣмъ; защищать по суду кого; (ვესარჩლები, -ლე), ვლ. ვექომაგები, заступаться, (ვისარჩლებით, -ლეთ, ზ. ვ. ვლავობ, тягаться, спорить, сам. ვახტ. 213; ქილ. 216.

სარჩლობა, ს. თანა მდგომელობა, заступничество, защита; სამ. ვახტ. 99; (ვსარჩლობ), ზ. უ. ვლავობ, ვეცილები; აღბ. 77; ვექომაგები, ვისიმე მხარეს დავიჭერ, тягаться, судиться; защищать кого по суду; გეგმ. 24.

სარჩო, სარჩოი, ს. სარგებელი, სიმდიდრე, გამოსაზრდელი, пропитаніе, содержаніе; промыселъ; სარჩოს პირი, промыселъ, р. ქ. ლ.

სარჩოობა ვისარჩო, -ჩე), ზ. უ. გამოვრჩები, извлекать пользу, выгоду; ქილ. 625.

სარჩოობელი, ს. შიშველი, внѣшница, ქილ. 668.

სარცხელი, ზედ. სარეცხელი, подлежащій стиркѣ.

სარცხი, ს. мѣшалка, мутовка; სამ. 128.

სარცხული-კვაში, ს. მცენ. ირო, გოგრა ყელიანი, მწარე კვახი, მწარე ხახი; кубышка, сорта тыквы.

სარცხვინელი, ს. საკვირველი, შესარცხვენი, странный, позорный; срамъ, срамота; 2 სჯული. 23—13, ლევიტ. 18—13; მარკ. 1—160. **სარცხვინო, სარცხო**, ზედ. შესარცხვენი, постыдный, срамной. 2—250.

სარძევე. ს. ძაძის ჭურჭელი, ან ძაძისაგან საკეთებელი, молочникъ; молочный, -კბილები, молочные зубы.

სარძეულა, ს. მცენ. იხილე ძაძაბა.

სარძელო, ნ. სასძლო. [бедн.

სარწეველი, სარწევი, ს. აკვანი, люлька, колы-

სარწმუნებელი, ზედ. დასარწმუნებელი ან დასაჯერებელი; удостовѣрительный; вѣрный, надежный; **სარწმუნო**, ზედ. სანდო, უეჭველად მისანდო, შეუორგულებელი; ჭეშმარიტი, სამდვილი; вѣрный, надежный; истинный, исходный; ფსალ. 13—7; 88—39; მარკ. 25—21, 22; -კაცი, человѣкъ надежный, **სარწმუნო** იყავით, будьте увѣрены; **სარწმუნოება**, ს. შეუორგულებელად აღსარება ჭეშმარიტებათა ღვთისა მიერ ჩვენდამო განცხადებულთა; სჯული, вѣра, увѣренность; надежда; вѣроисповѣданіе, религія; მარკ. 8—10; 9—2; ებრაელ. 11—1, 2; **სარწმუნოებრობა**, ს. დარწმუნებულობა, достовѣрность; ლოც. 145; **სარწმუნოებითი**, ზედ. დასაჯერებელი, достовѣрный.

სარწუავი, ზედ. მოსარწუავი, орошаемый, -მინა, поливная земля, დაბად. 13—10; იერემ. 39—11; გეგმ. 32; სამ. ვახტ. 250; **-ვად**, для орошенія.

სარწუალი, ს. დიდი ლულუანი, лейка.

სარწუვნისი, სარწუნისი, ს. თუნგრაული, фляга.

სარწუული, ს. სარქვანი, წელის სახმისი; სხვანი ამისნი არიან: **აბრაკი, გოვზაკი, დერგი, იათული, კალპინი, კოკა, კოკოშა, კუტალი, ლაგვინი, ლულეინი, ლიტრა, მათარა, მაშრაფა, სარქვანი, სურა, ტაბნი, წურწუმა, ხელადა**; посуда для воды, водонос, ушатъ, жбанъ. 53; იოან. 2—6; მხედ. 7—21.

სარჭობი, ს. затычка.

სარხათი სპარს., ს. ბეგარა, გამოსაღები, подать, ვახტ. 38, 66; ბიბლ. ლ.

სარჯელი, ს. შრომა, გარჯა ან საქანჯველი; ხახე სასჯელი: трудъ, безпокойство, хлопоты; мука, мученіе; 1 ქართლ. 149; შესხ. 2, სიმწ. სიმართ. რუსუდ. 388; სამ. სიმწ. 185; ცუდი სარჯელი, напрасный трудъ.

სარჯვა (ვჭსარჯავ, -ჯე), ზ. მ. ვარჯი, ვაშრომებ, заставить трудиться, утруждать, безпокоить; (ვისარჯვები, -ჯე), ზ. ვ. ვარჯვები, трудиться, ალექსი. 88.

სარჯვლვა (ვჭსარჯლავ. -ლე), ზ. მ. ვჭრჯი, თავს ვარჯვენ, ვეწუხები, утруждать, безпокоить, (ვისარჯლვები, -ლე), ზ. ვ. ვარჯვები, трудиться, безпокоиться; мучиться, რუსუდ. 56.

სარჯულო, ზედ. რჯულისა ან სარწმუნოებისადმი საკუთნავი, религіозный, ვახტ. 197.

სასა, ს. ენის ძირის ზედაი ცა, небное небо ротъ; гортань.

სასაბნე, ს. საბანისპირი, верхъ для одѣяла.

სასაგალობლო, ზედ. საქები, хвалебный, მარკ. 1—2.

სასაგნო, ს. ისარი სასროლი ღეღებული ნიშანი, цѣль, мишень; ვახტ. 145; ზედ. სავნისადმი საკუთნველი, мишенный; -სადარი, мишень, ვახტ 145.

სასაგონებელი, ზედ. ნ. წელის სასაგონებელი.

სასადილო, ზედ. სადილისადმი დანიშნული, обѣденный, ქილ. 140.

სასაკარგო, ზედ. გასარიგებელი, закладной; завѣдываемый; распорядительный; აღბ. 55.

სასაკმევლე, ს. საცეცხლური, кадильница, იერემ. 52—19.

სასალიკო, ს. თევზთა სასადარო აღგილი მდინარის პირს; мѣсто для рыбной ловли.

სასალბუნე, ს. მალამო, пластырь.

სასალუქო, ზედ. მოსახდენი, къ кладкѣ, щегольской, хозяйный, ვეუხ. 1072; მათ. 8; нарядный, ვახტ. 159, -სამკაული, нарядное украшеніе, რუსუდ. 987.

სასამართლო, ს. განსაგებელი მმართებლობისა; სამსჯავრო; правленіе; судъ: -წიგნი, сводъ законовъ, законодательство; სასამართლოდ ღაჯდეს, сѣли судить, სამ. ვახტ. 205.

სასამღურავო, ზედ. დასამღურავი, предметъ неудовольствія, რუსუდ. 426, 746.

სასამოსელო, ზედ. სამოსლისაებრი საკუთარი, одеждѣ относящійся. 13—11: къ одеждѣ относящійся.

სასამსახურო, ზედ. სამსახურისაებრი საკუთარული, служебный, -рное, для службы. ქილ. 95, 227.

სასანთლე, ს. შანდალი, სანთლის ჩასადგმელი ჭურჭელი, подсвѣчникъ. გამოსლ. 1—13; 25—31; შად. 5—15; იერემ. 52—19.

სასაპნე, ზედ. საპნისებრი საკუთარი, мыльный, объ мылѣ. საპნის ჭურჭელი, мыльница.

სასაჭირო, ზედ. საჭიროსებრი ან დაშვებისა თვის, за умѣлое, სამ. ალბ. 18.

სასარგებლო, ზედ. მარგებელი ან სარგებლის მომცემი; полезный; выгодный; ვეფხ. 656; **-ბლოდ**, ზმ. на проценты, ალბ. 94.

სასართულო, ზედ. სართულისაებრი შესაფერი, кровельный.

სასარტყელე, ზედ. სარტყლისაებრი საკუთარი, поясный.

სასარჩლო, ზედ. საღაო; спорный; -ბიწა ან ალაგი, спорная земля, გუჯ. 19, 27; რუსუდ. 426; ს. სასამართლო, სასჯული, судъ, ქილ. 262.

სასარჩლო, ზედ. მოსარჩლისაებრი საკუთარი, заступничій; **სასარჩლობა**, ს. მოსარჩლეობა, заступничество; ქილ. 482.

სასარეცხო, **სასარცხო**, ზედ. გასარეცხი; ან სარეცხი; стирки подлежащій; черное бѣлье, ქილ. 444, 581.

სასარჯლო, ზედ. საცანჯარი, мучительный, ქილ. 127, 185.

სასასრიალებელი, ს. სასრიალისაი, коньки.

სასაუბრო, ზედ. სალაპარაკო. ენა; къ бесѣдѣ относящійся; языкъ, органъ рѣчи; ერთგან სასაუბრო, ვეფხ. 35; ე. ი. ჩვენ შორის სალაპარაკო, предметъ разговора между нами.

სასაური, ს. გარდასახადი; საურავი, სახლური; повинность; штрафъ, взысканіе; ზედ. გარდასახადული, штрафной.

სასაფლაო, ს. ეკლესია მიწდორი, განსაზღვრებული დასაფლავებლად მკვდართა, кладбище.

სასაფრასი, ს. მცენ. сасафрасъ (дерево).

სასაფრო, ს. საფრწე (ბადე), сѣть, ловушка.

სასაქებო, ზედ. хвалебный, ჩახრ. 114.

სასაქმებელი, ზედ. ცხენი გასაგვანი слабительное.

სასაქმო, ს. საქმე, дѣло; გიორგი 3. სამ. 27; სასაქმო წიგნი, ს. სიგელი საქმისა, дѣловой актъ; ალბ. 60.

სასაქონლო, ზედ. ან ს. საქონლისაებრი საკუთარი, ან თვით საქონელი, имущественный; имущество; ალბ. 33, 61, 81, სამ. გ. 3. 44.

სასაჩივრო, ზედ. საღაო, исковый, жалобный.

სასაჩუქრო, ზედ. დასაჩუქრავი, дарственный, დასტ. 11.

სასაცთურო, ზედ. მოსაცთუნებელი, соблазнительный.

სასაცილო, ზედ. ან ს. მასხარად ახაგდება, გასაცილავი, достойный насмѣшки; смѣшной; посмѣшище; -ლოდ ადება, поднять на смѣхъ; სასაცილოა, это смѣшно.

სასაცხოვარო ადგილი, ს. საძოვარი ადგილი цвѣтная, мѣсто для пасенія овецъ, пастьбище, რიცხვი. 32—1.

სასაცხოვრო, ზედ. საცხოვრებელი, для житія.

სასაძოვრე, -რი, ს. საძოვარი ადგილი, пастьбище. იხაი. 32—14.

სასაჭმელი, ზედ. საჭმელად სახმარი, употребляемый въ пищу, დასტ. 6—20, 21.

სასაწნახლე, ს. საწნახლის ადგილი, мѣсто для виноградной давильни, точило, იხაი. 5—2.

სასახავი, ს. გონებაში გამოსახავი, воображаемый.

სასახლო, ზედ. ჩინებული, ნაქები, именитый, знаменитый; славный; хорошій, порядочный; -ლო კაცი, славный человѣкъ, -ური, хорошій хлѣбъ, სახახლოდ ჰსწერს, онъ пишетъ хорошо.

სასახლო, ზედ. სოფლისა, სახლისებრი საკუთარული, принадлежащій дому или семейству, სამ. ვახტ. 111; 234; -ლოდ დახარჯული, употребленный въ домъ, სამ. ვ. 107.

სასახლე, ს. სრა, ღიღებული სიდგომი, дворецъ, სასახლის კაცი, придворный человѣкъ.

სასახოდ, ზმ. გამოსახვაკეთილად, для изображенія, -ებიდება, становится примѣромъ, სამ. ვ. გ. 15.

სასდუნი, ს. სუნდური, ჯირკვინი, მწვრის გასადენი, каналъ для отвода грязной и дождевой воды.

სასებისკვრო, ზედ. просфорный.

სასეირნო, ზედ. შესაქცევი. для гулянія назначенный, гулянье, гульбище.

სასენაკე, ს. мѣсто для кельи.

სასთუმლებელი, ზედ. მოსაკრეფი ყურძენი, виноградъ подлежащій собиранію, იხაი. 16—9, შავთ. 87.

სასთუმლო, ზედ. плата смотрителю винныхъ откуповъ.

სასთველი, ზედ. დასართავი ძაფი, къ пряжѣ относящійся, 1 ქართლ. 337.

სასეფო, ზედ. სამეფო, царскій, царскимъ, ზმ. въ пользу царя, სამ. გ. 3. 2.

სასვენი, -ნელი, -ნებელი, ს. მოსასვენებელი ადგილი, განსასვენებელი; покой; опочивальня; спальня; სამ. 12—20; ფსალ. 305 გვერდი, 1 ქართლ. 276, 336, ქილ. 603, სასვენი სამსჭვლისა, мѣсто гдѣ положенъ былъ священный гвоздь, 2 ქართლ. 208.

სასვიანო, ზედ. სანეტარო, счастливый, დასტ. 160, 161, 162. ან მისართმევი ბაკონისაებრი ქორწილის ღვინო, подарокъ, подносимый господину крестьяниномъ его, въ день свадьбы; გუჯ. 31.

სასთაული, ს. ბალიში, подушка, изголовье; რუსუდ. 728; 1 ქართლ. 283.

სასთუნალი, ს. თავის დასადები ფიცარი ან სხვარამ, изголовье, დასტ. 28—11; ვეფხ. 525; 1142; 3 შუფთ. 19—4.

სასიამე, ს. სიამოვნობა, пріятность.

სასიამოვნო, ზედ. სამო, სამური, пріятный, удовольствіе, наслажденіе; ეს თვალისთვის სასიამოვნოა, это пріятно для глазъ.

სასიარულო, ზედ. ქვემდებარე სიარულისა, подлежащій къ хожденію. მოთ. 104. კაი სასიარულო გზა არის хорошая дорога для хожденія.

სასიბრძნო, ზედ. სიბრძნისადმი მიკუთვნული, относящійся къ мудрости; ცის. 68; -ობა, умный разсказъ, ქილ. 35.

სასიზმრო, ზედ. სიზმრისადმი მიკუთვნული, принудм. ქილ. 214.

სასიკეთო, ზედ. მკეთილი, добродетельный, ქილ. 122.

სასიკვდილო, სასიკვდინე, -ნო, ზედ. სიკვდილის მომასწავებელი, მომაკუდინებელი, смертоносный; смертельный. 1 კორ. 4—9; მარკ. 16—18; ვიპრ. 135; 2 ქორილ. 24; ქილ. 559; ან მოსაკვდინებლად დანიშნული, къ смерти приговоренный; სიბრ. 106; -ნე წამალი, смертельное лекарство, სამ. სიმხ. 169. -ხვედრი, уголовное преступленіе; სასიკვდილოდ თავი არ მეშურდა, Моурав. 393; я не желѣлъ обречь себя на смерть; ჩემზედ სასიკვდილოდ წამოვიდა, онъ отправился съ намѣреніемъ убить меня. Моурави 82. 11; სასიკვდილო ადგილი, смертельное мѣсто, напр. высота, სამ. ვახტ. 229. დამატებ.

სასიმამრო, ზედ. სიმამრისადმი მიკუთვნული, принадлежащій тестю. ანტ. 3—11.

სასიმრთელე, ზედ. სიმთელისადმი მიკუთვნული, санитарный.

სასიმინდე, ს. სიმინდის შესანახავი კალათა, корзина для храненія кукурузы.

სასინათლო, ს. სანთური, окошко.

სასინანულო, ზედ. подлежащій раскаянію.

სასინჯავად, ზმ. განსინჯად, на разсмотрѣніе, რუსულ. 711.

სასირაჯო, ზედ. სირაჯისადმი მიკუთვნული, ან ღუჭანი, სადაც სასმელებს ჰყიდიან ან სმენ, кабацкій; кабакъ.

სასირცხვილო, ზედ. ქვემდებარე სირცხვილისა, стрaмный.

სასირცხო, ზედ. ან ს. სირცხვილეული. სირცხვილი; стрaмный; стрaмота; რუსულ. 452. 892; სიმხ. სამ. 178; სიბრ. 87.

სასისწრაფო, ზედ. საჩქარო, поспѣшный.

სასისხარი ალაგი, ს. ცხოველის სხეულში ისისთანა ადგილი, რომელზედაც მოხვედს თოფი ან ისარი მაშინვე მოკლებდა, მაკალ. საუთქელი, დანა. რუსულ. 420, 865; დარეჯ. 126; мѣсто въ животномъ организмѣ, въ которое если кто попадетъ стрѣлу, пулю, то тотчасъ послѣдуетъ смерть, напр. високъ.

სასისხევი, ს. შურის ძიება, შურის გება, месть, мщеніе; სასისხევით შეღვალთ, ე. ი. შურის მისაგებლად შეგვალთ, будете мстить, ალბ. 169.

სასისხლე, ს. დასისხლებული ადგილი, злобное мѣсто. ზედ. მომწყვლელი, наносящій рану; ვიპრ. 31.

სასიტყვეული, -ტყვო, -ტყო, ს. საუბრელი, злословіе; მარკ. 1—51; დარეჯ. 2—86, 138; ქილ. 35, 338; ხალხ. განსანძღვნავი, ругательство. 23—10; поносительный.

სასიქადულო, ს. ღირსი სიქადულისა, предметъ гордости.

სასიყვარულო, ზედ. სიყვარულისადმი მიკუთვნული, влюбленное, ласковое, ქილ. 423.

სასიცოცხლო, ზედ. სიცოცხლისადმი მიკუთვნული, жизненный; ქილ. 433, 454, 455; სიბრ. 100; ალუკ. 216.

სასიძვეული, ზედ. სიძვისადმი, სიძვიერი, домъ, жилище проститутокъ, იუზეკ. 16—31.

სასიძო, ზედ. სიძედ დანიშნული, суженый, женихъ.

სასიხარულო, ზედ. განსახარელი, სიხარულის მომცემი; радостный, ვიპრ. 203. დარ. 175; -ლოდ, ზმ. на радость.

სასისხლო, ზედ. სისხლის გარდასახადი, изысканіе за кровь, т. е. за убійство, рану, ალბ. 159.

სასკე, ს. სკის ადგილი, помѣщеніе, пчельникъ, 1 მეფ. 14—26.

სასმადი, სასმელი, ს. დასალევი რამ, напитокъ; питейный, къ питію относящійся; ქილ. 680; დაბად. 10—11; რომ. 10—16; 1 კორ 12—16; ანტ. 6—26; სასმელ-საჭმელი, пища и питье, ფუფხ. 1211; სასმელად, ზედ. დასალევად, для питья; **სასმელი**, ს. სამზმისი, წყლისა ან ღვინის ჭურჭელი, чаша, стаканъ и т. п. ფსალ. 10—6.

სასმენელი, ს. ყური, ორღანო სმენისა; способъ для выслушанія; ухо, слухъ; внятный; къ слушанію относящійся; ვიპრ. 77; საქმე. 17 — 20; 1 ქორილ. 348; რომ. 10 — 16; 1 კორ. 12 — 16; იოან. 12 — 38. ავის სასმენლის მოსმენა, услышать дурную вѣсть, მოურავ. 81; **სასმენელად**, ზმ. განსარად, для выслушанія. რუსულ. 979; ქეგმ. 29.

სასმი, ზედ. დასალევი, питейный, для питія; ვიპრ. 93.

სასმინარი, ზედ. მოსასმენი, подлежащій къ слушанію, მარკ. 3, 17.

სასმისი, ს. წყალ. ჭურჭელი, რომლითაც დალევენ სასმელი, მაგალ. ყულა, თასი, სკვანი; ბარძიმი, ღვინჯაფა, ღოსთქანი, თასი, კათხა, ყურასკული, კვანჩხი, ყულა, ყოკოშა, მათარა, მაშრაფა, ორთოშელი, ხირჩა, სურა, ფიალი, ოშმე, ქარახსი, ფანწი, ჩარა, ჩაბარდანი ჭაბაკი, ჯოარფეში; чаша, стаканъ, посуда для питья. მარკ. 23—25, 26; მარე. 7—4, 8, 9, და სხვანი მრავალნი, ს. ჩ. ლ.

სასმური, ს. იგივე სასმისი, посуда для питья, 1 ქორილ. 237. 322.

სასნეულო, ს. სნეულთ მოსარჩენი სახლი, больница.

სასპასპეტო, ზედ. ან ს. სპასპეტისადმი მიკუთვნული, ან სპასპეტის გასაგები საქმეები, военодскій; военодство.

სასო (სომხ.), ს. იმედი, იმედად საგულვებელი ვინმე, მისამართი; упованіе, надежда, ფსალ. 13 — 6; 39—4; 64—5; ქილ. 207; (სიტყვა ესე წარმოსდგების სიტყვისაგან სვე, სხვე).

სასოები, ზედ. დასარჭობი, დასასმელი, მაგალ. ისარი, вонзающій, ფუფხ. 339.

სასოება, ს. სხვა, იმედის ქონება, იმედგეულება; სარწმუნოება; упованіе, надежда; вѣра; სასოების ქონება, имѣть вѣру, надежду, სასოება სულ

არა აქვს, онъ не имѣетъ вѣры, საქ. მოც. 16—19; ფსალ. 4—8; ფს. 34 — 28; (ვ)სასოებ, -სოვე ან ვესასოებ(ი), ზ. უ. იმედი მაქვს, уповаю, надѣюсь; уповать, надѣяться; полагаться; вѣрить; მარკ. 2—76.

სასოებიანი, სასოიანი, ზედ. მოსავი, მქონებელი სარწმუნოებისა, уповающій, надѣющійся; вѣрующій.

სასოფლო, ზედ. სოფლისადმი საკუთნველი; мірскій; сельскій; -კრება, ნ. მსოფლიო კრება; -ადგილი, мѣсто для деревни.

სასო-წარკვეთა, -ობილება, ს. უიმედობა, გაწირულობა, отчаяніе, безнадежность; (სასოს-წარ-ვკვეთ), ზ. უ. უიმედო გავხდები, потерять надѣжду, отчаяться; (სასოს წარვჰკვეთ ან წარვეკვეთ, -ე), ზ. მ. განვხწირავ, უიმედო ვჰყოფ, ущемъ раздражу, лишаю надежды, отчаяніе, обезкуражить, отнять у кого всякую надежду; სასო წარკვეთილი, ზედ. უიმედო, отчаянный, безнадежный, отчаянный.

სასრბო, ს. სარბიელი, поприще, ристалище, იერემ. 8—7, 9.

სასრევი, ს. სალესავი ქვა; ცულის სალესავსა ჰქვიან: **ხარაჭი:** სამართებლოთა, პაპართა და მისთანათა **ბოლაზნა:** სალესავი დანათა **ქაბური** ან **მაქური,** რკინის ან ბასრის სასრესა **მასათი;** პირის გამოსაწყობი უკეთესს გალესვისთვის **ლანგი:** ოქროს გამოსაცდელი სასრესი **კიდნტი.** მრგვალი სალესავი ჩარხით **საბრუნავი;** **ანგარი;** точило, брусокъ для точки.

სასრევი, ზედ. საგდები, სასროლი, метательный, -შუბი; метательное копье.

სასროლი, ზედ. საგდები, სასრევი, метательный, -ბადე, сѣть, которую закидываютъ рыболовы.

სასტერი, ზედ. განსაცვიფრებელი, удивительный, გურამ.

სასტვინელი, ს. სალმური, სკვირი, свирѣль, свистокъ; იერემ. 51—37; დან. 3—7.

სასტიკი (სომხ.), ზედ. მძაფრი, ფიცხელი, ძლიერი; მძაფრი, ხვეშკი; сильный, жестокій, строгій, свирѣпый; -ქარი, порывистый вѣтеръ, -კაცი, жестокій человѣкъ, -ომი, жестокая битва, რუსუდ. 472; **სასტიკობა,** ს. ფიცხელობა, მძაფრობა, жестокость, свирѣпость, 1 ქართლ. 117; (ვ)სასტიკობ, -კე), ზ. უ. ვჰმძაფრობ, ხასტიკად ვიქცევი, свирѣпствовать, **სასტიკება** (ვახახტიკებ, -კე), ზ. მ. განვაძინებ остервенять.

სასტუმრო, ს. სტუმართ დასახვედრი სახლი, гостиная, მროზ. 32; ზედ. სტუმართ შესახვედრი, къ гостямъ относящійся.

სასტური, ნ. სამსკორო.

სასულე, ს. სიცოცხლის ხორხი, дыхательное горло, трахейная артерія, რუსუდ. 290; ზოგჯ. განმზადობა, пиръ, отверзтіе.

სასულიერო, ზედ. სამღვდელო; ან სულისადმი საკუთნველი; духовный, душевный; къ душѣ относящійся. ვეფხ. 203; ბაგრ. 33.

სასულტანო, ზედ. султанскій, 1 ქართლ. 308.

სასუმაღი, ს. სასმელი, питье.

სასუმელობა, ს. შეილად აყვანა усыновленіе; ან უკეთუ ვინმე მოკვდეს და ცოლი მისი დაშთეს უშვილოდ და იგი შეირთოს მოყვარემან მისმან და მასულად მისი მოიგოს, ამას ჰქვიან სასუმლობა; принятіе наслѣдства посредствомъ вступленія въ бракъ съ бездѣтною вдовою, умершаго родственника; სად. ლ., (ვ)სასუმლებ, -ლე), ზ. მ. შევირთავ მოყვრის ქვრივსა, застанить вступить въ бракъ со вдовою умершаго родственника, (ვ)სასუმლებ, -ლე), ზ. თ. შევირთავ მოყვრის ქვრივსა, жениться на вдовѣ своего родственника, სად. ლ.

სასუნა, ს. მცენ. деревъ, глогъ (плодъ), ვ. ფ. ლ.

სასუნებელი, ზედ. სასნოსელი, нюхательный, ზოგჯ. სურნელი, სურნელება, духи, -სპირტი, нюхательный спиртъ.

სასუნთქველი, -ქავი, -ქი, ზედ. სავშვნველი, дыхательный, -ყურეხტო, дыхательное горло.

სასურველი, ზედ. სატრფიალო, სანუკვარი, სავნერელი, желательный; милый, любезный; -ფერი, любезный синь, ვეფხ. 471.

სასურვი, -ვო, ზედ. სასურველი, სანუკვარი, желанный, მარკ. 2—4.

სასუფეველი, ს. განსასვენებელი ან საშვებელი აღგილი ზეცაში, вездѣ сущіе духи праведныхъ блаженствуютъ, царство небесное, рай, მატ. 3 — 2; 5—3. 4; ლუკ. 22—18, 19.

სასუფრაჯგო, ზედ. სუფრაჯისადმი საკუთნველი, тафельдекерскій.

სასუქი, ს. ესხი, ჭმეული საკლავი; откормленное животное на убой; -მინაბა, навозъ, удобреніе; განაოხება მინისა სასუქით, удобрить землю.

სასქესო, ზედ. სქესისადმი საკუთნავი; სახე სქესი: ან შესაფერი, соотвѣтственный; საკითხ. 26 იანურ. მცირე მწუხრზედ. ლიდა სხვ ბ: 2 კლოშ, მცირე მწუხრზედ დასაღებელი, და 27 იანვრისა კალობა 9; წყობ. 541.

სასყიდელი, ს. ფასი ან მოსაგებელი, мзда, награда, возмездіе, плата за трудъ, вознагражденіе. მატ. 5—12: 26—6; სად. პოხ. 37: 1 კორ. 6—20, სასყიდლის მიღება, получить награду, სასყიდლის მოგება, воздать, вознаградить, დიდი სასწაო სასყიდელითა თვისით, საქმ. 28—30; и остался жить въ домѣ на своемъ иждивеніи; მრავალ-სასყიდელი, драгоцѣнный.

სასყიდელი, სასყიდი, ზედ. ან ს. მოსაყვარებელი, რაც რამ საჭირო არს სყიდვად, покупной; покупка; აღბ. 55; სად. მოხს. 10.

სასყიდლიანი, ზედ. ფასიანი, цѣнный, მრავალ სასყიდლიანი, многоцѣнный, 1 ქართლ. 309.

სასძეო, სასძეური, ზედ. რძისათვის სახმარი, молочный, თხიერი სასძეური, мѣхъ молочный, ნ. სარძევე.

სასძლო, ს. ქალი გასათხოვარი, дѣвица; საქორწილო შემკული სახლი, свадебная залата; невѣста; чертогъ. ზედ. საქორწილო, брачный, ესთერ. 2—3; შავთ. 95; ცის. 99; ან სახლი სასძლოსი, помѣщеніе для невѣсты, მარკ. 3, 6; სასძლო ჰხედა, возмужалость дѣвицы, აბო. 20. -ქალი, дочь невѣста, -სახლი, брачный чертогъ.

სასწავლებელი, ზედ. ან ს. სწავლისათვის სახ-

მარი; შკოლა, სახლი სადაც ასწავლიან წერა-კითხვას; учебный; училище, школа, სასწავლებლად, ზზ. შეგირდად, სწავლისათვის, въ ученіе, ვეფხ. 316.

სასწავლო, ზედ. სწავლისათვის დანიშნული; სწავლობითი, научный, образовательный; поучительный; ს. სწავლა, მეცნიერება, наука, რუსუდ. 397, 647; სიბრ. 29; სასწავლოსი მრავალი და სიცოცხლე მოკლეა, научныхъ предметовъ много, а жизнь коротка; ქილ. 2. ადვილი სასწავლოა, легко научивается, 1 ქართლ. 343; სასწავლოდ მისცა, отдалъ въ ученіе, анерч. 1.

სასწაული, ს. საკვირველება, საქმე ზესთა ბუნებისა, მიუწითმელი კაცთაგან; მარკ. 21—16; იოან. 2—11; საქმ. 4—10. 22; ფსალ. 64—8; ნაში, ნაშანი რისამე, ნიშნება; დაბად. 1—14; მატ. 26—48; ლუკ. 2—12; чудо, чудеса; знаменіе; **სასწაულთ მოქმედი ხატი**, образъ чудотворный, **სასწაულიანი**, ზედ. სასწაულის მოქმედი, чудотворный, **სასწაულება**, ს. სასწაულთ მოქმედება, чудодѣйствіе, чудотвореніе, ქიმოთ. 144; ქისასწაულები, -ლე, ზ. ვ. ознаменоваться, 2 მაკაბ. 2—1; праздноваться.

სასწორი, ს. სიმძიმეთ საცნობი იარაღი, лѣтописъ. 19—35; ამოს. 8—5; რიცხვი. 7—13; იერემ. 52—20; გამოსლ. 30—23; წონა 4 დრახმის ოდენი, სად. ლ. 4 შეფეთ. 4—23; ნაშანი ზოდიაქოსი, რომელიც მიითვლის მზეს სვლემბერში; вѣсы; вѣсъ въ 4 драхмы; сентябрскій знакъ зодіака; სასწორის ბაგი, вѣсовое, **სასწორის თასი** ან ჭიქა, вѣсовая чашка, ლუკ. 19—18, 19.

სასწრაფო, ზედ. საშური, სასჩქარო; ან საჭირო, აუცილებელი; ჩანთა მანრგანის; скорый, поспѣшный; нужный, необходимый; натронница; ვეფხ. 147; -ფოდ, ზზ. სასჩქაროდ, поспѣшно, ანტ. 3—11.

სასხარტი, ზედ. დასახლეკით სასროლი, метательный.

სასხლომელი, სასხლომი, ს. საჯდომი რამ, сѣдалище, ყარამ. 134, 186; 1 ქართლ. 291; მოხ. სამ. 21.

სასხენე, ნ. სახსენე.

სასხვისო, ზედ. სხვისადმი საკუთველი, чужой.

სასხლევი, ს садовый ножъ.

სასხლევი, მაგალ. მამული, ს. ვენახი, виноградникъ, სიგ. ჩოლაყაშ. 41, № 29. სახლევი საკუთარად ნიშნავს ბაღში სახმარსა დასას, полольникъ, садовый ножъ.

სასხლეტი, ნაჯ სარეგვავი.

სასხლეტი, სასხლეტომი, ზედ. დასასხლეტი, скользкій, სად. ლ.

სასხმელი, ზედ. ჩასაცმელი, одѣваемый, ფეხთ სასხმელი სამოსელი, обувь, გამოსლ. 28—4.

სასხნე, ნ. სახსენე.

სასხნილო, ზედ. სახსნილო, скоромный.

სასხოლასტიკო, ზედ. სხოლასტიკოსთადმი საკუთველი, схоластическій.

სასხრტო, ზედ. დასასხლეტი, скользкій, სად. ლ.

სასხურებელი, ს. ულუხის ბალთნის კონა ორმის სასკურებელი, кропило, брызгалка, ზედ. სასკურებელი, **შესასხმელი**, кропильный.

სასჯელი, სასჯელი, ს. სამართალი, ბჭობა; ბატკი, დასჯა ბოროტთა და ურჩთა, წვალება; ფსალ. 1—5; 71—1; იგავი. 23—29; ისაი. 19—22; 3—14; ვისრ. 169; 11—3, მატ. 12—40; იოან. 5—29; იაკობ. 2—13; ვეფხ. 844; 859; შრომა, ღვწლი; სად. ვახტ. 204; ლევრ. 41; судъ; наказаніе по суду, казнь, мука; мученіе; трудъ; უფალო, სასჯელი შენი მიგე მეფეს და სიმართლე შენი ძეს მეფისას, Боже! дай царю судъ твой и правду твою сыну цареву; ფსალ. 71—1; სასჯელის მიგლინება, казнить, საკუნო სასჯელი, вѣчная мука; გბრ. 6—2. სასჯელი სიმართლით, судъ справедливый; სად. მოხ. 7.

სასჯელო, ზედ. ან ს. დასასჯელი, ან მსჯავრი, судебный; судъ; გუჯ. 30.

სასჯულო, ზედ. -საქმე, судебное дѣло, შესად. ს. სამართალი.

სასჯულო, ზედ. სჯულისადმი ან სამართლისადმი საკუთველი; სამართლის წიგნი, судебный; судебникъ; ზაქარ. 1—6.

სატა (ბერძნ.) ძველებური საწყაო, რომელიც შეიცავდა ვიდრე 150 ქოშის კვერცხსა ან $1\frac{1}{2}$ მოდი. ანგარ. 2—12; сата, мѣра, вмѣщающая въ себѣ 150 куриныхъ яицъ.

სატალი, სატლი, სატლობი, ს. შეცვლა, замѣна, 1 ქართლ. 176.

სატალო, ზედ. სადარაულო, стороженой, ლევრ 2—102.

სატამაზლუხო, ზედ. животное, назначенное для приплода.

სატანა (არაბ.), ს. ეშმაკი, сатана, діаволъ, ვეფხ. 2.

სატანი, ს. დასატანებელი რამ, вставочный, **ომის სატანი** ან სხვა რამ, замкнутый, სად. ვახტ. 153; уборъ волосъ и другія украшенія.

სატანჯავი, -ჯველი, ს. დასჯა, წვალება; ან დასასჯელი ადგილი შემოღება; казнь; мука, мученіе; мѣсто казни, ლუკ. 16—23, 28; ზედ. სასჯელი, мучительный, გორგ. 194; სიბრ. 29; **სატანჯველად**, ზზ. საწვალებლად, на мученіе.

სატარებელი, ზედ. საგლინებელი, დასატარებელი, требующій носки или возки, ბეღით სატარებელი, нуждающійся въ руководительствѣ.

სატარულო, ზედ. ან ს. ტარულისადმი, შესაფერი; ღებულობა სასარგებლოდ ტარულისა, градоначальничій; подать въ пользу градоначальника, დასტ. 30.

სატაცებელი, ზედ. ახალგაზ., подлежащій къ расхищенію, იხაი. 5—5.

სატაცური, ს. ვეფხ. спарка.

სატაძრე, ზედ. საეკლესიო, храмовой.

სატახტო, ზედ. სამეფოს ტახტისადმი შესაფერი, престольный, რუსუდ. 67; -ქალაქი, престольный городъ, столица.

სატევი, ს. საჩრდილობელი, тѣнь, сѣнь.

სატევარი, ს. ხახვლი, книжатъ, 2 ქართლ. 371.

სატენი, ზედ. გასატენი, набивной; начинка.

სატერფული, მაგ. ბარის, ს. мѣсто у заступа, гдѣ ставятъ ногу; სად. ლ.

სატეხი, ზედ. ან ს. სამტკერეკი; დიდი საჭურველი ძელთა; для ломки; долото, долбня.

საქვირთავი, -თველი, ს. ქვირთი; დასაქვირთავი; ноша; вьючный; გომბორ. 25—28; 1 ქართლ. 175. **-ვად,** для вьюченія.

საქი, ს. ხელი, обручь; кольцо; ქილ. 626; მელექსეთ ეხვირათ წაწნაზე, рисунки, ვეფხ. 266.

საქიალო, ზედ. нагубный.

საქივე, საქიო, ს. ადგილი წყლის პირზედ, სადგური მიადგება, пристань, гдѣ останавливаются идти; 2 ქართლ. 335, 182, საქიოს პირი, ს. ცივზედ. ასღები დებულობა, помазанісъ плотонь, დასტ. 94.

საქიკის პირო, ს. плата закѣдувшаго бурдюками.

საქილოვე, ზედ. холщевой.

საქირალი, ზედ. საგლოველი, плачевный, დარეჯ. 136; ხიბრ. 153; ქილ. 267.

საქირელი, -ქირი, ზედ. იგივე საქირალი, оплакиваемый, плачевный, ვეფხ. 197, 1453.

საქირი, ს. ძველებური ოქროს ფული წონით ორი დიდრაქმისა ან 4 დრაჭნის ოდენი და ფასით 20 ვერცხლ. დრაჭნისა, статиръ, древняя золотая монета въ 4 драхмы, цѣною въ 20 серебр. драхмъ. მატ. 17—27; ლუკ. 27—6; მოსეს სამართ. 33; дидрахма.

საქირი (ლათინ.), ს. ხაირხავი თხზულება ლექსად ან პროზად, сатира.

საქიშარი, საგანი ფიცრში, вставка въ доскѣ.

საქვაბილე, ს. მაჭრის ნასხმელი ცაკი, бурдюкъ для молодаго вина.

საქვაბოში, ს. დასაქვაბოში სიტყვა, эпитетъ, ласки, რუხულ. 400.

საქვაბუნარი, ზედ. лакомый, сладкій, დასაქვაბოში; ს. მცენ. луговая рута, лунута.

საქვაბურა, ს. გართხმული მუწუკი გარდიდება, გლქუნი, золотуха, лишай; მეცხარე. луговая рута, сузикъ, лунута.

საქვენი, ს. ნაქვენი ადგილი, больное мѣсто, ушибъ, ქილ. 606.

საქვეპელა, ს. საჭვეპელი. ручная баба, трамбовка.

საქვივარი, ზედ. ან ს. საწუხარი, სანანური, ვეფხ. 1362, 1450; ხვნი, ალაობა ტკივილით, жалкій, жалостный; боль; ზედ. -ადგილი, больное мѣсто; დარეჯ. 138; საქვივრიანი, ზედ. მაგალ. საქვევ, ვისრ. 127, გულის მომწუველი სიტყვა, язвительное слово.

საქელი, ნ, ხაქალი; **საქელობა,** ს. ჭეშელა ან ყმა ჭეშლის ტკივილის ხვნისა, холерное время.

საქოშრე, ზედ. мѣшечный.

საქრაბაზო, ზედ. напаченный для болтовни.

საქრაბეზო, ზედ. სახადილო, обѣденный, -პალატი. столовая.

საქრაპესი, -პეტი, საქრაპი, (სპარს.), ს. ერისთავი, თემის განმგებელი, сатрапъ, воевода, ღან. 3—94; 6—4.

საქრე, ს. ჭეშ. бересклетъ, грибъ, ლ.

საქრედო, ზედ. ტრედისებრი საკუთნველი, голубиный, ს. ტრედის ბუნება, голубятня, ქილ. 321.

საქრიო, ზედ. გულითადი, сердечный, искренній, მოსეს სამ. 3; ახალს დაბეჭდილს დაბადებაში (2 სჯული 13—6), ჭეშმარიტ: სწორ იყოს თავისა შენისა და სხ. ამითი ჭსნის სხვათა ძველის დაბადებისა დაბეჭდილისაგან.

საქრფიალო, ზედ. ტურფად სახილველი, სანდომიანი, სასურველი, милый, любезный, привлекательный; ან საშიკო, предметъ обожанія, რუსულ. 443; მარკ. 1—10; ქილ. 245.

საქრფიო, ს. საშიკო, предметъ обожанія, ერისთ. 7; ვეფხ. 8; განშ. ი.

საქურფიალი, ზედ. ან ს. საკრფიალო, სანდომიანი, милый, достойный обожанія, ვეფხ. 646, 1548; ქილ. 685; ყოველსა საკურფიალსა შენა ჭსჯობიხარ, ქილ. 378; ты превосходишь красотою всѣхъ красавицъ.

საქურფო, საქურფიალი, ზედ. ტურფისებრი საკუთნველი; ტურფა; относящійся красотѣ, красивый; ქართლ. 300.

საქუსალო, ზედ. ტუსალთადმი საკუთნველი, арестантскій; ს. тюрьма.

საქფური, საქფურება, ს. ენკენობა. განახლება ჭაძრისაწლითი წესად აღსრულებული, обновленіе освященіе храма, 1 ქართლ. 32; მოსეს სამართ. 15; რიცხვი. 7—10; დაბეჭდილი დაბადების მეწილი, ხადაც იხოვება საქფური არ ეთანხმება მოსეს სამართალსა, რომელიც არის გადმოწერილი ძველის დაბადებისაგან; პირველში დაბეჭდილია: და ეტყოდეს ერსა მას და ჰრქუას: თუ ვინმე (ვისმე) კაცთა თქუენთაგანსა სახლი ახალი აღუშენოს და საქფური არა ეყოს მას შინა, განვიდეს წიენგან და მიიქცეს მუნ სახლ თჳს, მეორეში ჭსწერია: ეცეთოდე ერსა მას და არქუ: ეუშენოს თუ ვისმე კაცსა სახლი ახალი და საქფური არა ეყოს მას შინა, განვიდეს ბრძოლისაგან და მიიქცეს სახლ თჳსაკე. ტექსტი მეორისა ე. ი. მოსეს სამართლისა უნათლესია ვიდრე დაბეჭდილის დაბადებისა, 2 სჯული. 20—5.

საქუჭსარი, ზედ. დასაქუჭსავი, სასაფქვერო, ან თჳთ საფქვერი, къ выговору относящійся; выговоръ, выговорный, выгонка; ქილ. 265, 460.

საქუხელი, ზედ. საზიზღარი, საძაგელი, უწმინდური, гнусный, отвратительный, мерзостный; შიკ. 5, 83; ს. мерзость; აღბ. 20; 1 ქართლ. 335; საქუხელი მწუხარება, отвратительная печаль, გეგმ. 23.

საქფობი, ს. топливо.

საქფეო, ზედ. кожевной.

საქფეო, ზედ. ტყისადმი საკუთნველი, лѣсной.

საქფეველი, ზედ. ტყისადმი საკუთნველი, плѣнничій, საქფეველ შენი გული დაუტრიალებ ოხ плѣнилъ твое сердце, ვისრ. 56.

საქფეველო, მაგალ. ხარკი, ს. налогъ для покупки рабовъ шаху, ღასტ.

საქფეველობო, ზედ. ტყისადმი საკუთნველი, плѣнничій, -ბორკილი, узы плѣнника, кандалы.

საქფეველი, ს. ჭანჭრის ხე ან საჭეშელი, калекъ; трамбовка.

საქფორცი, -ცებელი, ზედ. სახროლი, გასახროლი, метательный, ვეფხ. 698; 1 ქართლ. 75.

საცუვარი, ზედ. მოსატყუებელი, სცთური, ცუდი, ложный; обманчивый; ложь, обманъ; ქილ. 5, 474, 483, საცუვრად გულისა, для обмана сердца.

საუარე, ზედ. უარის მთქმელი, къ отказу относящійся, ვეფხ. 795; ქილ. 499.

საუბარი, ს. ლაპარაკი, უბნობა, რჩა, бесѣда, разговоръ, ვეფხ. 20, 34, 307, 656; ვისრ. 35; საუბრად, для бесѣды.

საუბე, ზედ უბისაღმი საკუთნველი, карманный, -ხათი, карманные часы.

საუბედურო, ზედ. არ საბედნიერო, несчастный, -როდ, ზმ. къ несчастію.

საუბნარი, ს. საუბარი.

საუბრობა, ს ლაპარაკი, უბნობა, разговоръ, бесѣда, (ჭკნაუბრობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ელაპარაკობ, უბნობ, говорить, бесѣдовать; ქრწ. 150; მესაუბრები, -რე), ზ. თქ. მელაპარაკები, ты говоришь со мною, ты бесѣдуешь со мною; აწყ. 6—13, 28.

საუდაბნო, ზედ. აწ ს. უდაბნოსაღმი საკუთნავი აწ თვით უდაბნო, монастырь; къ пустынѣ относящійся; пустыня, монастырь; ლაგრ. 43.

საუდიერო, ს. ავხაურთ გლეხების გარდასახადი, რაც ყმასაც ამკვიდებდ ავხაურის თავადი შვილსა, своимъ крестьянъ, принадлежащихъ дворянину князю, Зак. Кавк. Геогр. Общ. № VII, стр. 47, подать натурою хабзомъ отъ 6 батм. (18 фунт.), пшена 15 батм. 120 тунгъ вина, см. Кавк. Календ. за 1859 г.

საუდიერო, ზედ. უსაფუძო, безчестный, ქილ. 113.

საუზმე, ს. ღილაზედ, გამოღვიძების შემდგომ პური ჭამა, закуска.

საუკაღრისო, ზედ. აწ ს. არ ხაკაღრელი; საური, გარდასახადი უპატიობისა, непристойный, неприличный; взысканіе за безчестіе; ქილ. 342; სამ. გახტ. 90.

საუკეთესო, ზედ. ფრიად კარგი, რჩეული, изрядный, отмѣнный, прекрасный, 1 ქართ. 268.

საუკაცროვო, ს. საუპატიო, взысканіе за безчестіе, მოურავ. სიგ. 5.

საუკუნე, ს. დაუსრულებელი, განუზომელი დრო; აწ ასი წელიწადი, вѣкъ, вѣчность; вѣкъ, столѣтіе; იხილ. 13—20; საუკუნე ვსე, это столѣтіе; этотъ міръ; საუკუნესა ჟამსა, на вѣчныя времена.

საუკუნო, ზედ. სამარადისო, სანაღვლო, вѣчный, მრთ. 46, -ცხოვრება, вѣчная жизнь; საუკუნო ტანჯვა, вѣчная мука; -განკითხვა, послѣдній судъ; ვისრ. 12; საუკუნოდ, ზმ. вѣчно.

საუკუნობა, -ნოება, ს. მარადისობა, вѣчность, კვშ. 108; (ვსაუკუნოებ, -ნოვე), ზ. უ. быть вѣчнымъ, 1 ქართლ. 309, **საუკუნობითი**, ზედ. სამარადისო, вѣчный, კვშ. 108. [наслѣд.

საულუფე, ს. ულუფასაღმი საკუთნველი, улуфа,

საუმცროსო, ს. უმცროსობის შესახებელი წილი გაყრაში სამართალი, часть доля меньшаго брата въ имѣніи послѣ отца; სამ. გახტ. 108; ალექ. 173; ს. საუფროსო.

საუნაღლო, повинность, замѣняющая личныя полевыя работы.

საუნაგირე, ზედ. сѣдельный.

საუნჯე, ს. უნჯი, სიმდიდრე; საცავი უნჯისა სამდიდრისა, სალარო; საცავი პურისა, житница, амбаръ, хлѣбный магазинъ; кабинетъ, комната; საუნჯენი სამხრეთისანი, южные вѣтры, იობ. 9—9; ნუ იუნჯებთ თქუენ საუნჯეთა ქუეყანასა ზედა; не собирайте себѣ сокровищъ на землѣ, მათ. 6—19; ხოლო შენ რაჟამს ილოცვიდე შევედ საუნჯესა შენსა, ты же когда молишься, войди въ комнату свою, მათ. 6—6; ეგ შეჰკრიბოს იფქლი საუნჯესა თჳისსა, и соберетъ пшеницу свою въ житницу, მათ. 3—12, 13—32; -წიგნთა, библіотека, ქრწ. 102.

საუპატიო, ს. საუკაცრიო, გარდასახადი უპატიობისთვის, взысканіе за безчестіе, სამ. გახ. 110, გეკ. 9, 33; ანუ თვით უპატიობა, безчестіе, ვის მმოა უპატიობა ჭკადრეს, кто братьямъ нанесетъ безчестіе, გეკ. 20.

საურავი, ს საზრუნავი საგანი, სასიცოცხლო; საცხოვრებელი, განსაცდელი, გასარჯებელი; თხა მლეობა; предметъ заботы, попеченія; недоимство, управленіе; должность, обязанность; ვეფხ. 333, 335, 726, 548; 1 ქართლ. 380, ვისრ. 103, 132; დარეკ. 140; წელის საურავი, должность, званіе съ обязанностями, ვეფხ. 335; საურავი სულის, забота о душѣ; поминаніе усопшаго; აღმ. 82; საურავი ჰქონდა, онъ имѣлъ заботу, ვისრ. 200; სამეფო საურავი, заботы государственныя, государственное управленіе.

საურავი, ს. გარდასახადი, სამღაური, ს. საური, взысканіе, пеня.

საურავი, ს. სამწერელი ცხვნისა, скребница.

საურვალი, ზედ. წუწული კაცი, яйце шуйтное, სამ. ლ.

საურველი, -ველელი, ზედ. საზრუნავი, требующій заботъ, попеченія; тревожный; დარეკ. 30; ზოგკ. გარდასახადი, пеня, взысканіе; აღმ. 17.

საური, ს. ხარკი; საურავი, გარდასახადი, სამთოფარი; საური არ იყო საფიველ-წელიწადი ლეკთ ქუეყანასა, რომელსაც შეჰკრებოდა თითოეულს კომლსა ვითარცა თოთხმეტი შაური; თორმეტი შაური ვერცხლი მარილი მეფისა იყო, ვერცა შაური და ნახევარი მესაურისა, და ნახევარ შაური სალითუცისა და მეფის მღვინებისა; пошлина; взысканіе; გასამგრელო საური, пошлина за раздѣлъ имѣнія; временная денежная подать, დარეკ. 28, 29, 57, 97; საური ბოგანისა, оброкъ съ крестьянина безземельнаго; სამთო საური, дань въ пользу Персовъ или Турокъ.

საურმე, ს. მაგალ. გზა, проѣзжая дорога, ჩონგ. 133; ზედ. ურმისაღმი საკუთნავი, телѣжный.

საურჩო, ზედ. აწ ს. ურჩობისაღმი საკუთნველი; ურჩობა, относящійся къ упрямству; упрямство, ქილ. 625.

საურწუო, -ვო, ს. რძე, ერბო, კვერცხი, და მისთანანი, საკვებელეული, молочное, сыропустное, мясо, ლ ბუნ. ლ.; -ქილა, горшокъ, გუშ 28.

საუფლოს წულო, ზედ. ან ს. უფლის წულისადმი ხატუნებელი მამული, ქონება, удѣльное имѣніе, удѣлъ, 2 ქართლ. 538.

საუფლო, ზედ. ღვთისადმი ხატუნებელი, Господскій, Господній; 1 ქართლ. 268; 270; 312. **-დღესასწაული**, ახე იწოდება ქართველ, რომელიც ჰზის საუფლოთა ღმერთის ზედა, титло надъ словами божественными, какъ напр. Ѣгъ, Ѣдъ, этотъ зналъ изображается ; ნ. ქრისტეს; ან Господній праздникъ.

საუფროსო, ს. უფროსისადმი შესახებელი წილი გვერაში, საუფროსო ახე იყო: ძმებსა ან ხატისა ვებს რაც ყმა ან მამული ჰქონდათ მეფის მცირეთ ალწერა ორს კვამლზედ ერთს კვამლს უფროსი ძმა გამოირჩეოდა და ერთს უარესს სხვა ძმები მისცემდნენ, ამას ერქვა, საუფროსო; შეა თანა ძმას ხამეულო ორს კვამლზედ იყო დანიშნული ერთი კვამლი; უმცროსს ძმას საუმცროსო ერგებოდა მამის სახახლე; ამას გარდა ძმები რომელნიც იყოფებოდნენ სახარგებლოდ მეფისა უნდა დაეყოთ ორს კვამლზედ ერთი კომლი, რომელსაც ამოირჩევდა იმ უნდა მიეცათ, ამას ერქო გასამრჯელო, სამ. მეფის. ვახტ. 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 108; 1 ქართლ. 268; ალექს. 161; ერისთ. 8; часть крестьянъ, отходящихъ во время раздѣла братьевъ, помѣщиковъ въ пользу старшаго брата, доля за старшинство.

საუცხოვო, ზედ. საუკეთესო, наилучшій, отмѣнный, изящный, **საუცხოვობა**, ს. უკეთესობა, отмѣнность, изящность.

საუწესო, ს. საუბარი, უწესობის გარეშახედი, взысканіе за безчестіе, ალბ. 48.

საუწყებელი, საუწყო, საუწყო, ზედ. ან ს. სამცნებელი; სანცნობელი, უწყება, მცნება; подлежащій сообщенію; предувѣдомленіе, сообщеніе; კვშ. 247; ხრონ. ბრას 24; საუწყ-არს, слѣдуетъ знать, კვშ. 43; **საუწყებლად**, ზზ. შესაცნობლად, სანცნობლად, для увѣдомленія, რიცხვ. 10 3.

საუხუცესო, ნ. საუფროსო; ალბ. 53; 1 ქართლ. 178.

საუჯათო, ზედ. ან ს. ღვთისებითი სათხოვნელი; უჯათობა მოღვაწეობა; настойчивый; настойчивость.

საფალარი (სპარს.), ს. ხარჯარი, посначальникъ, მოხ. სამ. შესავ.

საფათერაკო, ზედ. საუბედური, несчастный, სამ. ვახტ. 92, 188, 193; სიბრძ. 79.

საფანელი, ს. გაცრილი ფქვილი ცომის გარშემოსაყრელად, мука какъ приправа.

საფანველი, ს. რაფა, მაღალი და ვიწრო თარო, полка, ქილ. 536.

საფალავნო, ზედ. საგმირო, геройскій, ლარეგ. 113; -იარაღი, богатырское оружіе; ქართ. 322.

საფალასო, ზედ. доспѣшный.

საფანტი, ს. წვრილი ტყვიო ოფოსა ან ზარბაზნისა, дробь, ქიმია. 262.

საფანჯრე, ზედ. окошный.

საფარავი, ს. დასაფარებელი, покрывало, ვისრ. 21, убѣжище.

საფარავი, ს. თეძოს ნაჭერი, осѣкъ, კვკ. გაზ. 1852, № 43, იგივ. № 1. ღმრკ. 60.

საფარალათო, ზედ. слабительное.

საფარდო, ზედ. ბუსუფერი, სამკაერო, сорамнѣрный, ალექს. 42.

საფარდული, ს. ხელჭრა ან გასაყიდველი, продажный, торговый.

საფარდული, ს. ხელჭრა, базаръ, рынокъ.

საფარებელი, ს. ხიბურველი, ჩამოსაფარებელი, покрывало; запавѣсь; ქილ. 307, ციმ. 62.

საფარეშო, ზედ. ხელმძღვანელი; სახაქმეველი, магнительный; слабительный.

საფარეშო, ს. ფარეშთ სიდგომი ოთხი, лакейская, ღმრკ. 91; რუსუდ. 349.

საფარველი, ს. მოსაფარები, დასაფარებელი მფარველობა, სარჩლობა, ან საგრილი, სამრგლობელი; покровъ; покрывало; отъ покровительство; защита; убѣжище; გამოხდ. 26 — 13; იხსი. 4—5; ფსალ. 17—11; 16—8; 56—1; 60—4; 2 კორ. 3 — 13; საფარველი ყოველად წმინდის ღვთის-მშობლისა, Покровъ Пресв. Богородицы, ღვთისწაული; საფარველად, ზზ. для покрыванія; для защиты; **საფარველიანი**, ზედ. საფარველის მქონებელი, имѣющій защиту, ვისრ. 106.

საფართე, ნ. საფარე.

საფარი, ს. სახგარი, პატნეში ან შესაფარებელი მკერთაგან: დასამალავი ადგილი; окопъ, траншея; или мѣсто засады.

საფარი, ს. დასაფარებელი, покрывало, покровъ; ვისრ. 21; კარის საფარი ფიცარი, ставни дверныя.

საფარი, ს. შესაფარებელი ადგილი, мѣсто для укрыванія, убѣжище; ან თხრილის სამაგრე, траншея; 2 ქართლ. 463.

საფარნა, ს. მცენ. sassaparil, З. ф. л.; ბუნ. ლ.

საფარხაგო, ზედ. გამოსაფენებელი, сѣрякъ, годный, порядочный, რუსუდ. 290; ქილ. 487.

საფარცხავი, ს. ფარცხი, კაბლო-ლასტი, борона.

საფასე, ს. ხარჯი, წარსაგებელი; вознагражденіе; пеня; ожиданіе, издержки; плата за трудъ; მარკ. 2—136; მარკ. 10—23; 2 კორ. 4—7; გუშ. 27; 1 ქართლ. 440. [1 ქართლ. 370.

საფასო, ზედ. ფასის მქონებელი, дорогой, цѣнный,

საფეთქელი, მრ. საფეთქლები, ს. ადგილი წარმოთ ბოლოს და ყურთა შორის, виски,

საფეთქი, ს. თოფის ასაფეთქი, пистонъ.

საფეიქრო, ზედ. ან ს. ფეიქრისადმი შესაფერი; ან ადგილი სადაც ქსოვენ ფეიქრნი; ткацкій; ткацкая, ткальня.

საფენა, ს. ერთგვარი ყურძენი, сортъ, ლ.

საფენელი, ს. საგებელი, постилка, რუსუდ. 114.

საფენი, ს. ქვეშ გასაშლელი ხალიჩა, ქეჩა, ფარდაგი და სხვანი სახლის მოსახათაებელი; коверъ для убранства комнатъ, რუსუდ. 112; 1 ქართლ. 328; ქილ. 263.

საფერავი, ს. შავი ყურძენი ღვინის შესაღებავი, черный виноградъ, для окрашиванія винъ; ღმრკ. 119; ბუნ. ლ.

საფერავი, ზედ. საღებავად სახმარი; საღებავი; ლა-საფერავი ოქრო ან ვერცხლი; **красильный; краска; позолота**; ქომ. 105, 177; -თოფანა, ნ. კოლბოხი; ნ. საფერი.

საფერებელი, სათო, პირმოთნეობითი, **льстивый**.

საფერი, -როპი, შავთ. 107, ზედ. შესაფერი, **приличный, пристойный**, ქილ. 91.

საფერი, ზედ. შესაგები, შესამკაზე; სახვეწარი, საჯდრებელი; **приличный, пристойный; соразмѣрный; просительный**, რუსუდ. 3, 385, 437; 584; თქვენდა ხუთრად, **какъ прилично вамъ**, რუსუდ. 49; საფერი ფერშენი, ე. ი. საფერავი ფერძენი; რუსუდ. 562; მის საფერად, **взамѣнъ этого**, სამ. ვახ. 256.

საფერისცვალებო, ზედ. ფერისცვალებისადმი შესაფერი, ან ძველი ფერის ცვალობის ღირსი; **преображенскій; приношенія крестьянъ помѣщику въ день Преображенія**; დასკ. 103.

საფერფლე, ს. **пепельница**.

საფერცხე, ს. **ბაზი სამხარ-ილლიაე?**

საფეხე, ზედ. ფეხისადმი საკუთნეველი, **ножной**, ნ. საფეხური.

საფეხო, ნ. საიფეხო.

საფეხური, ს. ფეხი კიბისა, **ступень**.

საფთე, ნ. ხფრთე, 2 ქართლ. 545.

საფთხე, საფთხობი, საფთხული, ს. სარწყანელი, შესაშინებელი, **пугало**; წონგ. 133, 145; ბარქ. 6—69.

საფილოსოფოსო, **философическій**, 2 ქართლ. 404.

საფირი, (არაბ.), მგალობელი მფრინველი, **птичій пѣвчій**, შავთ. 44.

საფირონი, ხანე საჰფირონი ან საჰფირი.

საფისი, ს. მცენ. ხეკეპი, **тапсія (раст.)**.

საფიქრებელი, საფიქრი, საფიქრო, ზედ. ან ს. დასაღონებელი; საშიში; ფიქრი, ღონის ძიება; **озабочивающій; опасный; дума, забота**; ვისრ. ვარამ. 351; -ადგილი, **опасное мѣсто**, 2 ქართლ. 496.

საფიჩხული, ს. ფიჩხის ხელა მდინარეში ჩაგდებული პირშექცეული გოდრებითური, სახელიროდ ფიჩხულთა; **плетеный изъ прутьевъ конусообразный снарядъ для ловли рыбы; кузовъ рыболовный; (ест.)**; сборъ за право рыбной ловли ничхули; დასკ. 165.

საფიცარი, ს. ფიცის წერილი; ვეფხ. 413, 1147; შავთ. 7; ვისრ. 4, 32; გორგ. 125; რაიც ვისრა მიახნია ფიცად და ჭეშცავს შეუშლელად; ვითარ ღმერთო, სარწმუნოება, თავი თქვი, ხატი, ჯვარი და სხ.; 1 ქართლ. 393; **клятвенное обѣщаніе; предметъ клятвы**: Богъ, мѣра. **евангеліе, крестъ**, и т. д. **საფიცრად**, ზმ. დასაფიცებლად, **для принесенія клятвы**; დასაწყევლად, **на проклятіе**, იერემ. 29—18.

საფიცი, ზედ. ან ს. დასაფიცებელი; ან საფიცარი წიგნი, **клятвенный; клятвенное обѣщаніе; предметъ клятвы; присяжный листъ**, ბაქრ. 291, ვისრ. 4; 32; დარეჯ. 94; საფიცად, ზმ. **въ укоризну**, იერემ. 44—12.

საფლავება (ვასაფლავებ, -ვე), ზ. ე. დაგმარხვა მიცვალებულისა, **похоронить, предать землѣ**; (ვასაფლავი ვარ), ზ. ე. დასაფლავებულ ან დამარხულ ვარ, **быть похороненну**, მროგ. 173; მისაფლავიან ღედ-მამანი, **у меня похоронены здѣсь отецъ и мать**, ქიმ. 119.

საფლავი, ს. ადგილი მკვდართ დასამარხავი, სამარე; ისია. 22—16; მარკ. 5—2; 8—28; სხვანი ამისნი არიან: **ცაგრუცი** მიცვლად ნაგები; **სამარხო** ხორცთა ღირსთა წმინდათა; **სამარცვილე და საწამებელი**, სარწმუნოდ ნაგები სამარხო წმინდათა მოწამეთა; **ლარნაკი და ლუსკუმა**, კუბო, რომელსა შინაც გვამნი წმინდათანი მოუშლელად მღებარებენ; **აკელდამა**, მიწაში კამარა შეკრული დასაღგმელი გვამთა კუბოებითა; **საპაფლაო** და **სამრავალკაცო**, ვრცელი მინდორი სახელოვან; **მატყური**, სასაფლაო გალავნითური; гробъ, могила.

საფლობი, ზედ. ღრმა ადგილი ფეხთ შთასავარდნელი და ძნელად ხვალი; ღრმა ქვიშიანს ეწოდების **შლამი**; ლილეწოვანსა ლიპა; და მწყანეულოვანთა ქვეშე მდგომსა წყალსა **ჭაობი, ჭანჭრობი**; гнилого, топкій. -ადგილი, **топкое мѣсто**, გორგ. 173; **საფლობიანი**, ზედ. საფლობი, **топкій**.

საფოველი, ს. ხაში, ჰურის ცომი, **закваска**.

საფორიაქო, ზედ. ახალგაზრდა, **подлежащій расхищенію**, ქილ. 310.

საფრთე, ს. კამარქი, ნიჯაღარი ისრისა, **колчанъ**.

საფრთე წისქვილისა, **мельничное крыло**, რუსულ. ქარ. ლ; ნ. маховой.

საფრთე, ს. ეკკლესიის გუმბათის ქვემოთ ნაშენი ერდო ლიმაცრად, **небольшая терраса подъ куполомъ зданія**.

საფრთხილებელი, საფრთხილო, ზედ. მოხარებელი, **предостерегательный**, გუჯ. 33, ქილ. 459.

საფრთხული, საფრთხობი, ნ. საფთხული.

საფრინავი, ზედ. ახფრენი, **полетный**, სამ. ლ.

საფრხე, ს. საბრკობელი ფეხისა, **камень преткновенія**, -გზისა, **препятствіе дороги**, იგავ. 22—5.

საფრხე, საბრხე, ს. ფეხთ გასაბმი ბახე, რომ. 11—10; ლოყუშა, ყეგლებ საფრხესა, **наставить ловушку**, მატ. 22—13; საფრხე ეშმაკისა ლიმერთო, **я попалъ въ ловушку дьявола**; გუჯ. 12.

საფრხება (ვასაფრხებ, -რე), ზ. ე. წირხლის ჭკერა, **дать напокъ**, იერემ. 16—18.

საფსალმუნე, ზედ. ფსალმუნისადმი საკუთნეველი; ან ქსარი სამღერელი ან სახალობელი; **псаломный; псалтырь, нѣвница**, დას. 3—7; ფსალ. 143—8; **საფსალმუნებლად**, ზმ. **для хваленія, для прославленія**, ბაქარ. 6—14; ანდრ. 122.

საფსმელი, ს. ფსლისათვის დანიშნული ჭურჭელი; **урыльникъ**, ან კაცის ახო, ძუთროდიგი ურა, სამ. მოხ. 36, დაბეჭდილს დაბადებაში ამის ადგილს ჰხედრია სირცხვილეული, დასად. 23—13.

საფუვარი, ს. ჰურისცომი, ხაში, **закваска**, ქილ. 232.

საფუტკრე, ზედ. ან ს. ფუტკრისადმი საკუთნეველი; ფუტკრის ბუდე; **пчельный; пчельникъ, улей**.

საფუძარი, ზედ. ან ს. სოფლის სახლის ადგილი; ან ფუძე, **усадебный; усадьба**.

საფუძველი, ს. ხაძირკველი, ფუძე; დასაბამი, დასწყისი; მიზეზი; სამკვიცე, ბურჯი; основаніе, фундаментъ, основа, подпора; начальныя основанія, первыя начала; крѣпость, твердость; ფსალ. 17—15; 81—5; 86—1; საფუძვლის ჩაგრა, класть основаніе, დაგება საფუძვლისა, положить основаніе, საფუძვლის დამდებელი, основатель, საფუძვლიანი, ზედ. საფუძვლის მქონებელი, вѣрный; фундаментальный; основательный.

საფქვავი, საფქველი, ს. წისქვილში მიცანილი ხორბალი დასაფქვავად, перемолъ, зерно, назначенное для молотья, ზოგჯ. жерновъ, სიბრ. 156; სომხ. სჱ 394, შდრ. 9—53; ბერძ. 25—10.

საფქველი, ზედ. საწისფქვილე, мельничный.

საფცქვნელა, ს. ფცქნ. ბჭობორკა, ерш. ლ.

საფშვინველი, ს. სამშვინველი.

საფშვნელი, მარცვლი, разсѣчатый.

საფხეკი, ს. ასკომი, ქუსტარი, скребокъ, -ცვლისა, ножъ для очищенія кожи.

საფხუფი, მაგალ. ქუდის, სიბრ. 107?

საქაბაბე, სამხ. 52, гдѣ готовятъ кабабъ.

საქადაგებლო, ზედ. ქადაგებისდმი საკუთნველი, относящійся къ проповѣди, სომხ. სჱ. 266.

საქადაგო, ს. ამბონი, სიდიდით ოთხის ქადაგებს, каѳедра для проповѣди.

საქადი, ს. დასაკვეთი, хвастовство.

საქადელი, ზედ. საქადი, საკვეთი, хвастовство, ვეფხ. 884; ამ ადგილს შეეთხზით ჴსნერია საქადელი საწადელი უნდა.

საქადულობა, ს. საქადულობა, предметъ гордости, მარკ. 2—103.

საქათმე, ს. ქათმების შესანახავი ადგილი, куратникъ.

საქალამნე, ზედ. ქალამნისდმი საკუთნველი, лаптевый.

საქალაქო, ზედ. საკუთნველი ქალაქისდმი, городской, -რიგი, гражданскій законъ, სამ. სომხ. შესვ. 2.

საქალო, ზედ. ქალისდმი საკუთნველი, дѣвичій; женскій; სამ. ვახტ. 2, 24; სიბრ. 115.

საქალწულო, ზედ. ქალწულის, дѣвичій.

საქანელა, ს. ხეზედ ჩამობმული თოკი ყრმათა საქანაობლად, качель.

საქანელი წყლისა, ს. водокачальня; насосъ; საათის საქანელი, маятникъ у часовъ; წყლის საქანელი, водолей, знакъ зодіака.

საქანჩავი, საქაჭავი, საქაჭელი, ს. ჭახრაკი, вращающаго приспособленіе, тиски.

საქარავნო, ზედ. ქარავნისდმი საკუთნველი, принадлежащій къ каравану, -ეზო, ვეფხ. 114, постоялый дворъ.

საქარე, ზედ. ქარისდმი საკუთნველი, вѣтренный, -იალქანი, парусъ.

საქარვეველი, ზედ. მოსაქარვებელი, сѣдло для разсѣиванія тоски, საქარვებელად სევდის, для разсѣянія грусти, რუსუდ. 956.

საქარჭაშო, ზედ. ножевой.

საქარხანო, ზედ. ქარხანისდმი საკუთნველი, заводскій.

საქაჭავი, საქაჭელი, ს. **საქანჩავი.**

საქაჭო, ზედ. ხაშმაკო, дьявольскій, ქილ. 95.

საქებარი, საქები, საქებელი, ზედ. ღირსი ქებისა, похвальный, достославный; 2 ქართლ. 545; ვეფხ. 5, 368, საქებრად, ზზ. въ похвалу.

საქედლო, ზედ. шейный.

საქედურე, ს. კაჭვის ბაღე კისრის მცველი, ვეფხ. 1361; сѣтка желѣзная, надѣваемая на шею.

საქევნო, ზედ. ქევნისდმი საკუთნველი, старостинскій.

საქეშიკო, ზედ. принадлежащій тѣлохранителю.

საქეიფო, ზედ. საშხარულო, увеселительный.

საქენჯელი, ს. საწერტელი, жало, бодень.

საქვაბე, ქვაბის საკეთებელი კაჭვი, сокетный ножъ.

საქვეითო, ზედ. ფეხით სახარკლო, пѣшеходный, -ხიდი, пѣшеходный мостъ, ღარაკ. 2—74.

საქველის მოქმედო, ზედ. добродѣтельный.

საქველო, ზედ. доблестный.

საქვემდებარე, ზედ. დამოკიდებული, подлежащій.

საქვეყნო, ზედ. ქვეყნისდმი საკუთნველი; საერკნო; საჯარო; საზოგადო. ზოგადი ერთის აღგილისა, განსაკარი, ხატარ. 2—4; публичный, народный, общественный, -განსაგებელი, общественное управленіе. ქილ. 643; -საქმე, общественное дѣло, სამ. სომხ. 197; საქვეყნოდ, ზზ. публично, საქვეყნოდ გახდა, онъ обнаружилъ на весь міръ.

საქვეშაგებო, ზედ. ქვეშაგებისდმი საკუთნავი, постельный, ან წალო ქვეშაგებისა, мѣсто, куда складываютъ постель.

საქვისლო, ზედ. принадлежащій сковку.

საქურივო, ზედ. ან ს. ქვრივისდმი საკუთნველი; დებულობა, ოდეს ქვრივი გლეხის ღელავიცი გათხოვდებოდა, იმის საქმოს უნდა ღელავიცის მეზობლისაგის ციგრომია ერთი ხარი და ერთი მარჩილი; ვაჟი შვილები ქვრივის ღელავიცისა ღარჩებოდნენ უმცრ მეზობლისა, ქალი შვილები კი არა, თავის უფალნი იყვნენ მეზობლეს არშეეძლო მოახლედ აყვანა, სამ. ვახტ. 203; вдовій; выводное, повинность, состоящая изъ одного быка и одного марчила (60 коп.), которую долженъ былъ уплатить помѣщику крестьянской вдовы, на которой кто либо намѣренъ былъ жениться; დახკ.

საქვიშე, ს. ქვიშის ჩასაყრელი ჭურჭელი, пѣсочница.

საქირავებელი, ზედ. ქირით გასაცემი ან დაჭერილი, наемный, прокатный.

საქირდავი, საქირდალი, საქირდველი, საქიქელი, ზედ. მასწარად ასაგები, заказной; ასაგ. 82; достойный поруганія, **საქირდველობა, საქიქელობა**, ს. გაკიცხვა, ძრახვა, поношеніе.

საქლეში, ს. საფხეკი ცულის, скобель, скребокъ.

საქლიბი, ზედ. გასაქლიბავი, ქლიბით გასაწმენდი, подлежащій къ сниманію накипи.

საქმარი, ს. ხელთ საქმე; საქცველი, ремесло, ხატარ. 2—4; публичный, народный, общественный, -განსაგებელი, общественное управленіе. ქილ. 643; -საქმე, общественное дѣло, სამ. სომხ. 197; საქვეყნოდ, ზზ. публично, საქვეყნოდ გახდა, онъ обнаружилъ на весь міръ.

საქვეშაგებო, ზედ. ქვეშაგებისდმი საკუთნავი, постельный, ან წალო ქვეშაგებისა, мѣсто, куда складываютъ постель.

საქვისლო, ზედ. принадлежащій сковку.

საქურივო, ზედ. ან ს. ქვრივისდმი საკუთნველი; დებულობა, ოდეს ქვრივი გლეხის ღელავიცი გათხოვდებოდა, იმის საქმოს უნდა ღელავიცის მეზობლისაგის ციგრომია ერთი ხარი და ერთი მარჩილი; ვაჟი შვილები ქვრივის ღელავიცისა ღარჩებოდნენ უმცრ მეზობლისა, ქალი შვილები კი არა, თავის უფალნი იყვნენ მეზობლეს არშეეძლო მოახლედ აყვანა, სამ. ვახტ. 203; вдовій; выводное, повинность, состоящая изъ одного быка и одного марчила (60 коп.), которую долженъ былъ уплатить помѣщику крестьянской вдовы, на которой кто либо намѣренъ былъ жениться; დახკ.

საქვიშე, ს. ქვიშის ჩასაყრელი ჭურჭელი, пѣсочница.

საქირავებელი, ზედ. ქირით გასაცემი ან დაჭერილი, наемный, прокатный.

საქირდავი, საქირდალი, საქირდველი, საქიქელი, ზედ. მასწარად ასაგები, заказной; ასაგ. 82; достойный поруганія, **საქირდველობა, საქიქელობა**, ს. გაკიცხვა, ძრახვა, поношеніе.

საქლეში, ს. საფხეკი ცულის, скобель, скребокъ.

საქლიბი, ზედ. გასაქლიბავი, ქლიბით გასაწმენდი, подлежащій къ сниманію накипи.

საქმარი, ს. ხელთ საქმე; საქცველი, ремесло, ხატარ. 2—4; публичный, народный, общественный, -განსაგებელი, общественное управленіе. ქილ. 643; -საქმე, общественное дѣло, სამ. სომხ. 197; საქვეყნოდ, ზზ. публично, საქვეყნოდ გახდა, онъ обнаружилъ на весь міръ.

საქმაროება (ვ), ზ. ვ. ვქმოქმედებ, дѣйствовать.

საქმე, ს. მოქმედება, შრომა: გარდასული ვიღაც, საქციელი; ლაზ. 2—14; 9—21; ბაგ. 16—27; საქმ. 19—25; რომელ. 2—6; კოლას. 3—9; საქმიანო. საგნობელი. ხელ-საქმრი: წერილით საბჭოში ხმამრთელი საჭიროება; ვისთანმე მოსახსენებელი ან გასარგებელი; дѣяніе, дѣло, работа; тяжебное дѣло, иски; дѣлопроизводство; поступокъ; дѣло, надобность, нужда: -მოციქულთა, дѣяніе Апостоловъ, საქმენი ბერძე დიდისა, дѣяніе Петра Великаго; მიჰკო ხელი საქმესა, онъ принялся за работу, взялъ за дѣло, тяжебное дѣло, судебное производство; საქმე საქმეზედ მოიყვანა, дѣло дало ходъ, привелъ въ порядокъ; შენ რა საქმე გაქვს იმასთან, какое тебѣ до него дѣло.

საქმება (ვ), ზ. მ. ვაშრომებ, საქმეს ვაკეთებ; ვმოქმედებ (იმის სახელებელის წარმოსათვის); упражнять, заставлять работать, поручить дѣло; слабить: ცხინდამ მასაქმებს, слабитъ меня, ალბ. 58; ჰირიდამ მასაქმებს, тошнитъ меня, ვის, ვმოქმედებ. дѣйствовать, трудиться, работать, бугж. 38; რუსუდ. 881; ქილ 183; დიდ. 23; მასაქმებ, заставляетъ меня работать. дѣло обдѣлывать; ქილ. 14; საქმიანება ვა, ზ. მ. დავასაქმებ, საქმისრულებ. поручить кому дѣло.

საქმიანი, ზედ. საქმის მქონებელი; თვიანი, თავს გამოჩენები. გამჭრიახი; საქმის მცოდნე, დახელოვნებული საქმეში; занятой; дѣятельный; дѣльный, дѣловой; გალეს. 9—1; -ხალხი, дѣльное слово, резонъ, ხიზრ. 29; **საქმიანობა**, ს. თვიანობა, გამჭრიახობა, ფხი, дѣятельность, ან ოსტატობა, искусство, ქილ. 111, 335.

საქმიური მაგალ. სწავლა, ს. სწავლა რომელშიაც უფრო იხმარების ხელოვნება და გამოცდილება, წინა აღმდეგი ამ სიტყვის ხელოვნი, იქნება; практическія и опытныя науки, **საქმიერი**, ზედ. საქმიანი, дѣловой. რუსუდ. 967.

საქმობა, ს. მოქმედება; შრომა, მუშაობა, მუშაობა; ყველა მუშაკში, ან პირიდამ ცხინება; дѣйствіе, дѣланіе; работа, занятіе, попость, рвота: პირიდამ საქმობა; рвота, ქილ. 14, 218, 473, 553; საქმობა, ხზ. თავსგამოდება საქმისა, дѣятельность; სამ. ბერძნ. 128; ვქსაქმობ, -ე, ზ. მ ვქმოქმედებ; ვშრომობ, ვმუშაობ; дѣйствовать; дѣлать, трудиться, работать; ვქსაქმები, -ე, ზ. თვ. ვქშრომობ, трудиться, совершать дѣло, ალბ. 60; ყველს ეთქვენოდ ვქსაქმენით, ни есть насъ трудилась для шаха, ქართლ. ცხოვ; სიგელი 9; მესაქმება, -ე, ზ. თვ. საქმე მქონდა, имѣть дѣло, что сдѣлать; ვქსაქმებოდა აღვასრულე, я сдѣлалъ все что онъ поручалъ мнѣ; ხიზრ. 16; დავრ. 23.

საქმრო, ს. ქმრად დანიშნული ყმაწვილი, женихъ. -როდ. ზზ. для замужества, გორგ. 30.

საქნარი (ხანრ. 23, 22), поступокъ, дѣйствіе.

საქნელი, ს. საქმე, რაც უნდა ვინმე გააკეთოს, ან რაც უნდა მოხდეს, дѣло, подлежащее дѣйствію, дѣланію, что можетъ случиться, статься; ყველ. 189, 418, სამ. ჯიხტ. 40; ქილ. 66, 127, 577; მასახ სამ. შესაფერი ეს საქმე შენგან არ საქნელია, этого ты не можешь сдѣлать; ქილ. 306, **საქნელად**, ზზ. для дѣланія, ისტყ. 14—7.

საქონდრაკე. ს. ხორცი საკვები, голо овечье мясо, баранина, სამ. ლ.

საქონე. ზედ. ქონისაგან საკეთებელი; ან ქონის შესახებები პირი, сальный; сальникъ, куда кладутъ сало.

საქონებელი, ს. საქონელი, имущество, -სიგლისა, церковное имущество, ალბ. 179.

საქონელი, ს. მოსაგები ნივთი ან თეორი, სავაჭრო; სავაჭრო; შინაური ხვასტანები; имущество, имѣніе; товаръ; рогатый скотъ, животныя; 797, 798; დან. 16—7. საქონლის მოშენება, скотоводство; **საქონლიანი**, ზედ. გაკეთებული. მდიდარი, зажиточный.

საქონი, ზედ. ხელ და ხელ საქონელი სახმარი ნივთი ან ფული, необходимыя вещи, деньги, которыя нужно имѣть при себѣ; ქილ. 99.

საქორე, ზედ. соколиный.

საქორწილო, -წინო, ზედ. ქორწინებისადმი ხელკეთებელი ან შესაფერი; ძღვენი გმათ შეპატიჟების ქორწილის დროს; брачный, свадебный, подаренный; или подарокъ крестьянъ на свадьбу своего помѣщика; **საქორწილოდ**, ზზ. на свадьбу, свадьбѣ, 12; ანკ. 2—35, -მზადება, приготовляться къ свадьбѣ.

საქორწილებელი, ზედ. ან ს. საქორწილო; ჯვარის დაწერის მიზდი, свадебный, плата за вѣнчаніе; სამ. ხოშკ. 151.

საქოჩრე, ს. ქენო, წინა ქოჩორი; чубъ, хохолъ, ბენ. კ. 264.

საქრთამო, ს. ქრთამი, взятка, рѣшеніе. 78; ალბ. 85.

საქრთილი, ს. ადგილი სადაც ქრთილი მოდის, мѣсто гдѣ родится ячмень, 2 სვეტიც. 8—8.

საქრისტიანო, ზედ. ან ს. ქრისტიანობისადმი შესახებები, христіанскій; христіанство; 1 ქრონ. 142.

საქრმო, ნ. საქრო.

საქსოველი, -ვარი, ზედ. მოსაქსოვი, тканый.

საქსონის ჭურჭელი, ს. ფაიანსი (ჭურჭელი), фаянсъ, фаянсовая посуда.

საქულბაგე. ს. ქვეშ რომ ღუნები იყოს და ზედით სახლები. здание въ которомъ, въ нижнемъ этажѣ лавки, а во второмъ жилье, покой, ვეფხ. 609.

საქუმელი, ს. მოაბა, კუბო, носилки, портъ-шезъ.

საქურივო, ნ. საქვრივო.

საქუდე. ზედ. шапочный.

საქურდალი, ზედ. ქურდობის შესაფერი, воровской; -დლად, ზზ. для воровства.

საქუსალი ან **საქუსლი**, ზედ. საქსოველი, ხაგუსლი; тканый; основа въ тканяхъ.

საქუსლე, ს. ქუსლის ადგილი ფეხსაცმელში, пята у чулокъ).

საქუფთე. ს. შოსაცმელი, მახლაკი, мѣшокъ, ლუკ. 22—36.

საქცეველი, ზედ. დასაბრუნებელი, ухо возвращенію, ზეთ. 97.

საქცეველი, ს. საქცელი, поступокъ.

საქცევი, ზედ. ან ს. დასაბრუნებელი, დასაქცევი უნობა;

ითრიალი დასაქცევად რისამე სახმარი; საკრიალებელი, საბრუნავი; ломкій, назначенный для ломки; ломъ, инструментъ чѣмъ ломаютъ зданіе; поворотъ; обращеніе, движеніе; საქცევი ბიჭვისა, ე. ი მობრუნვება, მოხვრება ბიჭვისა; გახე ცვლება ლექსთა; оборотъ рѣчи; измѣненіе словъ, т. е. склоненіе, спряженіе; საქცევი მუზიკისა, გადაბრა, ე. ი. საბრუნი კილო, ხმის აძაღლება ან დაბლება, тонъ, напѣвъ; საქცევი მიწისა, ე. ი. ერთი დღიური; ან ხახნავთ დასახრული; одно дневное пахапіе, или пространство земли въ длину и ширину по 30 квадратныхъ сажень, 900 кв. саж. границы пашни; დას. 46.

საქციელი, ს. ყოფაქცევა, ქცეულება, საქმე კეთებრივის ქცევისა; ზრდილობა, კეთილი ან ცუდი ზნე; поступокъ, поведеніе, нравственность; вѣжливость, учтивость; пристойность; გორგ. 55; ქილ. 119, კარგი საქციელი, хорошій поступокъ, გორგ. 36; რა საქციელია, прилично ли? **საქციელიანი**, ზედ. კარ ყოფაქცევის, приличный.

სალამატო, ზედ. ან ს. დალაკისაგან საკუთნველი, ან თვით ღალატი, относящійся къ измѣнѣ; измѣна; ვეფხ. 229; აღბ. 133; გორგ. 194; **სალამატოდ**, ზბ. для измѣны, ‖ ქართ. 290, 426.

სალახო, -ლოვე, ზედ. იკარით აღებული მიწა-ღრის გარდაკვეთა, пропаханная (земля).

სალამო, სალამოს ჟამი, ს. მწუხრი, დღის დახარული, вечеръ, ვეფხ. 218; **სალამოთი**, სალამოს ჟამს, ზბ. მწუხრს, вечеромъ; **სალამ.სალამოთი**, ზბ. по вечерамъ; **სალამური**, ზედ. вечерній, **სალამოება** (ვსალამოება, -მოვე), казаться вечеромъ, მგასალამოებას, день кажется мнѣ ночью, ვეფხ. 637.

სალარი, ს. შუბლ-თეთრი ცხენი, бѣлое пятно на лбу у лошади, ბაქრ. 283.

სალარიბო, ზედ. საგზაური, путевой, для путешествій, გორგ. 6; დავრ. 140.

სალაღობო, ზედ. ღალობისი, вѣстникъ, провозвѣститель; 1 ქართლ. 276.

სალბავი ფლური, 283 ბაქრ. чистый флоринъ.

სალებავი, ზედ. და ს. შესაღებავი, შესაღებავად დანიშნული; შესაღებავი წამალი, краска, краснльный; красна.

სალერწელი, ზედ. სანუკვარი საჭმელი, вкусная пища, -ვსალა, у него появился аппетитъ; კაც. 67; выздоровѣлъ, იკარა № 1, 29.

სალერწე, ს. საშუალო, ადგილი მრგვალში, діаметръ, центръ.

სალეჭავი, -ჭი, ზედ. საღეჭავი, подлежащій жеванію.

სალვაწო, ზედ. ლვაწლით საშოვნი, трудомъ пріобрѣтаемый; 1 ქართლ. 244; რიცხვი. 1—16; აბერ. 35.

სალვაწო, ს მოწამეობის ადგილი, подвизалище, мѣсто мученичества, ან подвижничества, трудовой.

სალვინე, ს. წყალ, ღვინის ჩასხმელი ჭურჭელი; სახელი ამისნი არიან: **გოვზა, გოვზაური, დაბაცა, დერგი, დოქი, კოპე, სავდე, სურა, ფიჩქაური, ფლასკი, ჩარექა, ჩაფი, ჭიქილა**, და სხ. винный сосудъ, ზედ. ღვინისაგან საკუთნველი, винный; -ნეს მოხელე, чиновникъ, завѣдывающій виномъ, დას. 94.

სალვინო, -ნოთი, ს. ვენახი, виноградникъ, ბაქრ. 12.

სალვთო, სალუთო, სალთო, ნ. სამღთო; სალოთოაგანი, ზედ. სამღვდელოთაგანი, духовный; სამ. ვახტ. 17.

სალი (არაბ.), ზედ. მთელი, ხელ-უხლებელი; здоровый; цѣлый; свободный; -ქონება, свободное отъ ареста имѣніе, აღაქმ. 74.

სალილე, ს. კილო ღილისა, петля для пуговицы.

სალირი, ზედ. ფასის მქონებელი, цѣнный, მოკრძ. 133.

სალირსი, ზედ. ღირსი, достойный, ივრცმ. 4—11.

სალომე, ს. нашня гдѣ растетъ ломъ.

სალონე, ს. ბაღის მეურვე, конецъ у повода.

სალონის-ძიებელი, -ძიო, ზედ. ღონის საძიებელი, ищущій средство, ქილ. 142.

სალორე, ს. აშალა, ფარეხი ღორთა, свинарня.

სალორებელი, ზედ. სატყუარი, მოსატყუებელი, льстивый, обольстительный, -სიტყვანი, льстивыя слова, გამრ. 20, 38.

სალოტე, ს. რუხად. 98?

სალრტილი, ს. უნაგირის საწყვეტი, подпруга у седла, რუხად. 175; 1 ქართლ. 277.

სალრტილი, ს. კენჭი, ცალი, кремень.

სალრბილე, ს. სავბილე, челюсть.

სალსალამათი, ზედ. здоровый.

სალსალაკი, ს. ტყემ. ნ. კუკი.

სალა, სალა-ჩიტა, ს. მგრიხ. щегленокъ, ნ. ნ.

სალა (არაბ.), ს. წყლის მზიდავი, водоносъ, დას. 123.

სალაენო, ზედ. შაჰისა, шахскій.

სალათი (არაბ.), ს. საწყაო, русскій гречневый четверикъ (мѣра), ბიან. ლ. დას. 124; 137.

სალალნო, ს. ისარი ერთ გვარი ردح стрѣлъ, ნ. ისარი, ქილ. 48.

სალანე, სალანური, ს. ყანობირი, დათესილი ნაყელი, пахатная земля, пашня.

სალანო, ზედ. ყანისაგან საკუთნველი, пахатный, -მიწა, пахатная земля, ბერძნ. სამ. 23.

სალანეური, ს. ულამის თევზი; ბუნ. ლ; ან მისნაერის. ლ. порода ящерицъ, ნ. მისნი.

სალარაულო, ს. სადარაჯო, караульня.

სალასპო, ს. ხორცის საჭრელი ადგილი, ან სალახანა, საკლავი დასახოცი ადგილი, мясной рядъ; бойня.

სალაფიჩო, ზედ. ფეიქრისაგან ან მეკარის საკუთნავი, принадлежащій.

სალბაური, იჯარულად აბაური.

სალებეური, ს. მანიკი, ფარული, удочка ჩამოსაკიდებელი, ожерелье, 2 ქართლ. 57; აღაქ. 48.

სალდარი, ს. ციხე, დალიქი; ფხაზ. 9—4; 7; 10—4; დაბად. 41—41; სახარებაში ლაპარაკია: ეკლესიის престолъ; церковь; მრ. სალდარნი, ს. პირველი დასი ანგელოზთა, престолы, чинъ Ангеловъ, 2 კორ. 5—10; ლუკ. 1—33; სალეროვანი, ზედ. სალეროსაგან შესახებელი, церковный; -მოსამართლე, церковный судья, სამ. სიმწ. 187; სალოციქულო ეკლესია სალეროვანი Каѳолическая Апостольская церковь, სამ. სიმწ. 42.

სიტყვა, ს. языкъ, гнѣвъ, щегла, мачта, ибн. 30—17; 33—23.

სიტყვარი, ს. ураніи отъ лѣвой ноздри къ правой, или отъ правой къ лѣвой, ноздрями называемыя, ноги, вязекъ у дышла.

სიტყელო, ს. клѣтка для хранѣнія одежды, воротникъ, **სიტყენო**, ნ. სიტყენო, 1 ქართლ. 426.

სიტყენი, ზედ. длинноусый, длинноборый; имѣющій длинные усы, длинноусые, длинноборые; длинные усы, длинная борода, усы; имѣющій длинную бороду, усы; длинноусый; отпускающій бороду, усы; имѣющій длинную бороду, усы; имѣющій длинные усы,

საფური, ს. ცხენოსნებული ერთგვარი, одежда особаго рода, რუსულ. 363, ფუძ. 213.

საფურიანი, ზედ. საფურის მქონებელი.

საფურძნე, ზედ. ყურძნისებრი საკუთისი, виноградный; ან ვენახი, виноградникъ, 2 სჯული. 32—32; რიცხვ. 16—14; მოსეს სჰ. 47.

საშაბათო, ზედ. შაბათისებრი საკუთისი, субботній.

საშავარდენო, ზედ. შავარდენისებრი საკუთისი, соколиный, ცხ. 56; გამოსალები, ე. ი. შავარდნის ფიცი ან საზღაური, грам. 6.

საშაირო, ზედ. სალექსო, стихотворный.

საშარბათე, ზედ. ან ს. შარბათის საკუთისი; сиропный, **საშარბათო**, აღებული ხილიც შარბათის ამოუთვნებ; ან შარბათის ჩასასხმელი ჭურჭელი; мѣсто гдѣ приготовляютъ сиропъ; или посуда для сиропа; დასკ. 94; 130; რუსულ. 347; 90.

საშაქრე, ს. შაქრის ჩასაყრელი ჭურჭელი, сахарница.

საშევარი, ს. ფარღაგთ ან ორხოვთა საქსოვი ღვიძი, гребень у ковершиковъ, берда.

საშემოდგომო, ზედ. შემოდგომისებრი დანიშნული, осенній.

საშენებელი, საშენი, ზედ. შენობისებრი სახმარი, строительный.

საშენო, ზედ. შენი, შენთვის დანიშნული, твой, тебѣ принадлежащій, დრეკ. 10; **საშენოდ**, для тебя, ვიზრ. 169, 171.

საშესაძლო, ზედ. ნაწყვარი შემძლარი ნაწილთაგან, составной, კვშ. 119.

საშვებიერი, ზედ. შესაქცევი, увеселительный, ჩახრ. 105.

საშვებელი, ს. აღგილი უზრუნველი, სამხიარულო, შესაქცევი; ან ზედ. შესაქცევი, სამხიარულო; мѣсто наслажденія, увеселенія; увеселительный; 1 ქართლ. 310; ლუკ. 7—25; დრეკ. 10; ვიზრ. 11—25; -სამოთხე, рай радости, ბუკ. 2. 28; დიად. 2—15.

საშველებელი, ზედ. შესაწევარი, вспомогательный.

საშველი, ს. შველის ღონე, საშუალობა, пособіе, помощь, **საშველად**, ფზ. შესაწევნელად, на помощь.

საშვილო, ზედ. შვილისებრი საკუთნეული; ს. საშვილოსნო ან ქუდებელი; дѣтскій; матка; блонь сорочка въ которой лежитъ плодъ въ утробѣ; 2 სჯული. 28—57; **საშვილიშვილო**, ზედ. შვილის შვილისებრი საკუთისი, потомственный, **საშვილიშვილოდ**, ფზ. потомственно, наслѣдственно, ჩონგ. 53.

საშვილოსნო, ს. საშვილო მუცელი, საშო; матка, -სნოს ქარი, болѣзнь матки; истерическіе припадки.

საშთობელი ს. ნასკვი პიშთოლისა, ან თვით შიშთოლი, ჩამოსარჩობი, петля веревочная у насѣлицы; виселица.

საშინაო, ზედ. შინ სახმარი, домашній, для домашняго обихода, -კაბა, домашнее платье.

საშინელება, ზედ. ხოცრება, სიზარება, საკრთოველი ან შიშის ზარი, страхъ, ужасъ; მატ. 28—4; 1 ქართლ. 337; 2 ქართლ. 480.

საშინელი, ზედ. სიზარული, შიშის ღირსი, страшный, ужасный; -ქარი, сильный вѣтеръ, საშინლად სწუხდა, ужасно грустилъ; -დღე, день страшнаго суда.

საშიშარი, საშიში, საშიში, ზედ. სარიდელი, опасный, страшный, **საშიშად**, ფზ. опасно, страшно, დიად. 49—26; ქილ. 208.

საშიშროება, ს. опасность.

საშკმელი პირისა, клювъ; хватка.

საშლელი, ზედ. მოსაშლელი, **დასაშლელი**, разрушительный.

საშო, ს. საშვილო მუცელი, ложесна, утроба, чрево, 1 ქართლ. 103.

საშობაო, -ბო, ზედ. შობისებრი, საკუთისი; ქრისტეს შობის ღღეს მირთმეული ძღვენი გლეხთაგან; рождественскій; подать съ крестьянъ ко дню Рождества Христова; საშობაო ორი ცხვარი, ко дню Рождества два барана, დასტ. ბუკ. 28.

საშობელი, ს. ძეობა, родины, пора родовъ, и празднованіе родинъ; ვეფხ. 322.

საშოვარი, ს. ხარჯისა, ხარგი, შესამატი; ნაშოვარი, прибыль, добыча; რუსულ. 821; სამ. სიმ. 152; სამხრ. 141; ლუკმა პურის საშოვრად, для пріобрѣтенія куска хлѣба.

საშოვნელი, საშოვნი, ზედ. მოსაგები, მოსახვარი, მოსარგისი, что нужно пріобрѣсти, ძვირად საშოვნელი, рѣдкій, съ трудомъ пріобрѣтаемый, 2 ქართლ. 425.

საშოვრიანი, ზედ. გაკეთებული, зажиточный.

საშრეტი, ს. საქრობი, гасило.

საშრიალი, ს. შრიალი; სამ. ღ.

საშრობელი, ს. გასაშრობი რისამე აღგილი, сушильня, ზედ. გასაშრობი, сушильный.

საშრომელი, ზედ. საშრომო, საქმის მოქნე, подлежащій труду; трудъ, работа; ზოგჯ. ძნელი, трудный, ანდრ. 126.

საშროშნე, ს. შროშანის ბაღე, гнѣздо скворца, ქილ. 164, 264, 498.

საშუადღე, ს. შერიღინი, საშუადღეო ხაზი ღამღრაფულად, меридіанъ.

საშუადღეო, ზედ. შუადღისა, полуденный.

საშუალ, ფზ. შუაგულს, შუას აღგილს; შორის, посреди; между, საშუალ ცისა და ქვეყნისა, между небомъ и землею; საშუალ მთით, между горъ.

საშუალი, ზედ. ან ს. მღებარე შორის ორთა კიდურთა ღიდისა და მცირისა, გინა კვთილისა და ავისა; средній, серединный, промежуточный; средина, центръ; центральный, -გზა средняя, промежуточная дорога.

საშუალო, ზედ. ან ს. მღებარე შორის ორთა კიდურთა, საშუალი, შუაგული; შუაკაცი, შუამავალი; აღბ. სამ. 164, ხვედრი შუა ძმისა, ვახტ. სამ. 100, ნ. ხაუფროსო; средній; промежуточный; посредникъ; часть, доля въ раздѣльномъ имѣніи средняго брата; გამოსტ. 27 — 4; კალენ. 92; **საშუალობა**, ს. შუაგული, შუა აღგილი; ღონის ძიება; შეწევნა; средина, центръ; средство; помощь, 1 ქართლ. 300; კალ. 92; **საშუალობით**,

მაკალ. ზმნა, средній; **საშუალობით**, ზმზ. посредственно, посредствомъ.

საშულოვე, ს. კარაბუ, Шулеи для размотки пряжи.

საშური, ს. მცენ. ЗЗЗИА, რჭანი, ЗЗЗИА, базиликъ, растен., ერისთ. ლ.

საშურებელი, ზედ. დასაწერებელი; საწერი; письменный; **-რებლად**, ზმზ. ЗЗЗИЗЗЗЗЗ, ревностно; съ завистью, ияков. 4—4; римл. 11—12.

საშური, ს. მცენ. რჭანი, ЗЗЗИА, базиликъ.

საშურველი, ზედ. საჩქარებელი, завидный, ревностный, ияков. 4—4; римл. 11—12.

საშური, ზედ. საჭიროო, საჩქარიდ გასაკეთებელი, спѣшный, нетерпящій отлагательства; ვისრ. 125.

საშურო, ზედ. საჭირბელო, შურად ვალები, завидный, მტკრო, противный, непріятный, врагамъ, ვისრ. 177.

საშუქარი, ზედ. лучезарный, ჩახრ. 114.

საშულდარი, ზედ. საღაო, спорный; ხანრ. 82.

საშულლო, ზედ. ხიმო, боевой; ვისრ. 139; ხაღაო, спорный, тяжебный.

საშუოთარი, ზედ. შუოთის ანაშღელი, полемический, ანტ. 2—37.

საშკელი, ს. სასკელი; **საშკულო**, ს. სასკელო.

საჩაიო, ზედ. ჩაისაგნი შესაფერი, чайный.

საჩალთუკე, ს. ჰრიგის ხოცხი ადგილი, мѣсто для посѣва риса, გუგ. 32.

საჩალიხფერე, ზედ. бухарскій, ხმზ. 138.

საჩემებელი, ზედ. დასაჟინებელი, упорный, ხაბ. ლ. მოთვისებითი; приспособляемый.

საჩემო, ზედ. ჩემდამ თვისებული, ჩემად საკუთნი, ჩემი შესაფერი, мой, мнѣ свойственный, мнѣ принадлежащій, ვისრ. 32; რუსულ. 781; **საჩემოდ**, ზმზ. ЗЗЗИЗ, для меня, ვეფხ. 768.

საჩენი, ზედ. ნათლად გამოჩენილი; თვალით დასანახავი, явный, видный.

საჩეჭმე, -მო, ზედ. ან ს. ჩეჭმისადმი საკუთნელი; გარდასაცმელ გლეხის ქალისა, რომელსაც მისცემდა მაბაკონაჲ, ქმრის შერთვის დამს, და მიეთხოვებოდა სხვის შებაკონის გლეხსა, გარდასაცმელი ესე იგი სამი ანაბი; დასკ. 28; саножный; выводная, плошь шестидесяти коп. крѣпостною деньгою, когда она выходила замужъ за не крестьянина своего господина.

საჩეჭმო, ზედ. саножный.

საჩეჭელი, ს. გასაჩეჭავი, чесалка, шерсточесъ.

საჩეხი, ს. ლერწუთით ზედა, ფანჯარათა და შესავლით კართა ზედა ჩამოფარებული ფიცრული, навѣсъ, понтикъ; წიგნების შესწორებითგან ხმარებული პანით ხახის გამოფენისა თვის წიგნის ფანზედ, чѣмъ у переплетчиковъ, ქრ. 245, ხარჭი ქუდი, шапки изъ курчавой бараньей кожи; **-ხიმალის**, валуба, ანდრ. 127, 128; ხაბ. ლ. **საჩეხიანი**, ზედ. ბუკეული, ხუჭუჭიანი ტყავი, курчавый (о кожѣ); ხანე წიგნისა.

საჩეხი, ს. რკინის ყოხი სამკერვალო მიწისა, ломъ.

საჩვენებელი, ზედ. დასანახებელი, დასანახვებლი, выставляемый на показъ; указательный; **-თითი**; указательный пальцемъ, ქილ. 244; ხანვენებელ-ქმნა (ვიქმ. ვქქმენ), показать, выставить на показъ, ქილას. 2—15; **-ნებლად**, ზმზ. დასანახვებლად, на показъ.

საჩვენებელი, ს. ვორვენება ოცნება, привидѣніе, мечта, იგლ. 1—8.

საჩვენო, ზედ. ჩვენი საკუთრი, ან ჩვენდამო შესაფერი, принадлежащій, свойственный намъ, **-სათნოვარი**, подать въ пользу нашу; დასკ. 7; გუგ. 28; **საჩვენოდ**, ზმზ. ჩვენთვის, въ пользу нашу; რუსულ. 434.

საჩვეულებო, ს. ჩვეულება, თვისება რომლისამე პირისა, обычай, привычка, ქილ. 137.

საჩივარი, ს. სარჩელი, ჩივილი, жалоба.

საჩივლელი, ზედ. სასივრისადმი შესაფერი, къ жалобѣ относящійся, **-ლად**, для жалобы. [ный.

საჩივრიანი, ზედ. საჩივრის მქონებელი, жалобо-

საჩითე, ზედ. ситцевый.

საჩინარი, явственный, ясный; თვალით სანახავი, ჩახრ. 24.

საჩინო, ზედ. ან ს. ცხადი, თვალით სახილველი, დასანახავი; ჩინებული; იხ. 65 — 1; 2 ქართლ. 104; 297; ზედაჩინი, ზედ-საჩინო, სიურიფანე, ვპიფანია, 1 ქართლ. 343; 391; ს. ჩ. ლ: явный, ясный, ясный; публичный; знатный; поверхность, наружность; **-ლაგი**, видное мѣсто, **საჩინოდ**, ზმზ. въ явственномъ, публично, явно.

საჩინოება, ს. გარეგანი შეხედულობა, внѣшній видъ, наружность; (**საჩინოების-ვე**), ზ. ვ. ნათლად გამოვანენ, წარმოვიდგენ, изъяснять, ვეფხ. 198, გან.

საჩირქო, ზედ. гнойный.

საჩიცო, ზედ. птичій.

საჩიჩქნელი ფურცა, ს. уховертка.

საჩმახი, ს. ცეცელი უბედობა, ცრუ ლაპარაკი, წარამარა, болтовня, ქილ. 286.

საჩოხე, ს. для монашеской одежды, для рясы.

საჩრდილი, -ლობელი, ს. ამირთულ რამე ჩრდილისათვის; шалашъ, шатеръ, бесѣдка; для тѣни; იხ. 4—6; 66—20; 1 ქართლ. 384; ლეკ. 131; рѣдко. 506.

საჩუმარი, ს. საიდუმლო, не высказываемый, секретный, ხაბ. ლ.

საჩურჩნელი, ზედ. ჩურჩულით სათქმელი, подлежащій шушуканію.

საჩურჩხლე, ხმზ. 114; для чурчхелы.

საჩუქარი, ს. საბოძვარი, не вѣрный дѣлами, даръ, подарокъ, ვეფხ. 1450; საჩუქრად, ზმზ. въ подарокъ, **საჩუქი**, იგივე საჩუქარი.

საჩქარო, ზედ. სასწრაფო, საშური, спѣшный, къ спѣху нужный, **საჩქაროდ**, ზმზ. поспѣшно, скоро; вдругъ.

საჩხარუნებელი, ს. საწკარუნებელი, трещотка.

საჩხვლეტი, ს. საწვრილელი; жало, бодецъ, ияков. 41—22; ბრილ. 104; ვეფხ. 622. გან.

საჩხინტი თვალში, ს. თვალში ცვილი; бѣльмо въ глазахъ, ანქ.

საჩხირე, ს. спичка.

საჩხრეკი, ზედ. გამოსაკვლეველი, გამოსახსნელი; ნივთ.-ცვლილის საჩხრეკი; подлежащій изслѣдованію; которга.

საჩხუბარი, ზედ. სადაო, საცილობელი, спорный, 3 ქართლ. 528; **საჩხუბრად**, ზბ. для ссоры, სამ. ბერძნ. 145.

საჩხუნეტი, ს. საწყლეტელი.

საცა, ზბ. სადაც, რასაც გინდა ადგილის, гдѣ, гдѣ бы.

საცადელი, საცადი, ზედ. საბედნიერო, მოქნეც ცდისა, подлежащій, требующій старанія; попытка; ქილ. 24, 65, 128, 274, 393, 471.

საცავი, ს. შესანახავი რისამე ადგილი, хранилище, -წიგნთა, библіотека, ფსალ. 78—1; ღვთივ. 40—13.

საცალთო, ს. ორთა ცხრამთაგან ერთი ცალი, одна часть у переметной сумки.

საცდელი, ზედ. გამოსაცდელი, испытательный, ვისრ. 179; ცდ., ბედთა, стараніе, რუსუდ. 393.

საცდური, ს. საცოური.

საცეკვარი, ზედ. სარეკვი, хороводный, танцовальный.

საცემელი, ზედ. მისაცემელი, სარუჯარი, дарь, ღან. 2—6; ფილიპ. 4—17.

საცემელი, საცემი, ზედ. ქვემდებარე ჯოხით დასჯისა; ან საკვრელი, битокъ, чѣмъ бьютъ, ударяютъ; подлежащій наказанію, პატივ-საცემელი, достойный почтенія; თაყვანის საცემელი, достойный почитанія, ბოლთის საცემლად, для хожденія по комнатѣ.

საცერი, ს. რითიც გამსკდარ ფქვილს, сито.

საცერკოდი, ს. ფქვერკოლი, тѣсто.

საცერცვე, ს. ცერცვის ჭურჭელი, посуда для бобовъ.

საცეცხლე, ზედ. ან ს. ცეცხლისადმი საკუთარი; სა-კურთხეველი ცეცხლთ მსახურთა, ვისრ. 129, 197; огневой; олтарь огнепоклонниковъ.

საცეცხლო, ზედ. ცეცხლით სახროლი, огнестрѣльный.

საცეცხლური, საცეცხლე, ს. მახვანა, მუკაძარი; ეკკლესიაში ხმარებული სახარშველე, жаровня; кадильница, кадило, გამოს. 27—3.

საცეხველი, ს. ჯანღრის ხე; ხაჭეტველი, ღინგი სამეგველი ბრინჯისა, ლომისა და მისთანათა, большая каменная ступа, въ которомъ толкутъ зерна гоми; -ლის ხელი, ერისთ. 152 -სახლი, рига. (колотушка; молотило; бѣльное дерево).

საცვალი, ზედ. გამოსაცვლელი, запасный, смѣнный; ერთი ხელი ტანისამოსი, одна перемѣна платья.

საცვამი, ს. საცმელი.

საცვეთი, ს. ნაგის ხაფი, раструбы, краги, -ტყავისა, чеваки кожанные.

საცვილე, ზედ. восковой.

საცვიფრო, ზედ. удивительный, восхитительный.

საცთომელი, ზედ. საშიშროებელი, опасный; -ველი სავალი, опасное плаваніе, სჯმ. 27—9.

საცთური, ს. შესაბრკოებელი; მოსაცთუნებელი საქმე. მიმზიდველი ცოდვისა და შეცოდებისაკენ; соблазнъ; обманъ, коварство; საცთურის ღიღმა, стараться соблазнить кого; ფსალმ. 139—6 ქილ. 206; **საცთურება, -რობა**, ს. შეცთომა, соблазнъ. ქილ. 487; **საცთურიანი**, ზედ. მოსაცთუნებელი, соблазнительный, მარკ. 2—335.

საცივედ, ს. на холодное.

საცივებელი, ს. გასაცივებელი, охладительный.

საცილი, საცინელი, ზედ. ასაცილებელი, სასაცილო, достойный осмѣянія, смѣшной, მრთვ. 153.

საცილობელი, საცილო, ზედ. სადაო, ხელმძრახო, спорный, ვისრ. 6, რუსუდ. 426; გეგმ. 27, 33; ქილ. 60; ღვთკ. 46; предметъ спора, ვეფხ. 861; **საცილობლად**, на споръ, სამ. სიმწ. 248.

საცინარი, საცინელი, საცინებელი, ზედ. ასაცინებელი, სახაცილო, смѣшной, სიბრძ. 153; იოს. 17—4; посмѣшище.

საცისკრო, ზედ. დილისა, утренній, -ლოცვა, утренняя молитва, заутреня, ანდრ. 55.

საციქველი. ზედ. ხამოციქლო; მრავ. ხამეზობლო სათხოვებელი ხახლში სახმარნი ნივთნი; посудъ, ჭურჭელი; апостольскій; вещь, одолжаемая по сосѣдству.

საციხისთავო, ზედ. ციხის თავისადმი საკუთნველი, комендантскій.

საციხო. ზედ. ციხისადმი საკუთნველი, крѣпостной, გეგმ. 27; подать на содержаніе гарнизона.

საცმელი, ს. სამოსელი, ცანთა ან ფეხთ ჩასაცმელი, одежда, обувь; ცანთ საცმელი, одежда, ფეხთ საცმელი, обувь.

საცმელი, ზედ. შესაცმი ან ჩასაცმელი, надѣваемый.

საცნაური, ზედ. გამოჩენილი, явный, ცნობილი; ქვემდებარე ცნობისა, ცნობაში; კეკ. 57, 135, 204, 334; извѣстный; познавательный, საცნაურ-ყოფნ, и сталъ извѣстенъ, -ყოფნები, становиться извѣстнымъ, სჯმ. 1—19; 1 კორ. 14—9.

საცნეველი. მგოსანი 35 ღ

საცნობარი, საცნობელი. საცნობი, ზედ. ან ს. ქვემდებარე ცნობისა; შინაგანი საგრძნობელი, მიხლომა, გაგება; извѣстный; познавательная способность, умъ, смѣтливость; ვეფხ. 40; იგავ. 3—15; 24—3; კეკ. 45; რუსუდ. 647; **საცნობელად**, ზბ. შესაცნობლად, для узнанія.

საცო, ს. დასაცველი, შესანახავი, საგრძალავი; хранилище; მაკ. 23—5; ფსალ. 143—1; საცო თავისა, подушка, იგზეკ. 13—20; ქილ. 323; ღვსლი საცო პირსა ჩემსა, буду обуздывать уста свои, ფსალ. 38—1.

საცობი, ს. დასაცობი პირისა, пробка, затычка.

საცოდავი, ზედ. ცოდვის შემამთხვეველი; სახრალო, შესახრალისი, грѣшный; жалкій, бѣдный, несчастный; ერისთ. 151; -კაცი, жалкій человѣкъ, **საცოდავობა**, ს. სახრალული; უბედურობა; жалость; несчастіе.

საცოდინარი, -დნელი, ზედ. საცნობი, შესაცნობი, что нужно узнать, узнаваемый; ვეფხ. 34; სიმწ. სჯმ. 265; საცოდნელად, ზბ. შესაცნობლად, для узнанія

საცოლო, ს. სასძლო ქალი, невѣста, -ლოდ; для супружества, მოურავ. 161; ქილ. 420.

საცოლ-ქმრო, ზედ. супружескій.

საცომო, ზედ. для тѣста приготовленный.

საცოხნელი, ზედ. жевальный.

საცრუო, საცრუო, ზედ. ცრუობით მოგონებული, ложный; забавный, кунье. 434; ქილ. 133; -მოგონებული, ложно выдуманный.

საცუალი, ს. საცვალი.

საცურავი, ზედ. ცურვისადმი დანიშნული, назначенный для плаванія, იხილ. 25—11, кунье. 62.

საცქერელი, ს. საყურებელი, зрѣлище, -ръльце, для смотрѣнія.

საცხადი, -დო, ზედ. ცხადი, საჩინო, თვალით ხილული, явный, ясный, გამოსლ. 28—30; **საცხადო და საფარული**, явный и скрытый, ვისრ. 107; **საცხადოდ**, ზმ. явно.

საცხავი, ს. საცერი მსხვილად გამცრელი, рѣшето.

საცხებელი, საცხები, ს. ზეთი სუნნელით და მისთანანი წასასმელნი ან მირთმი ცხებისა; мазь, масть, елей; დან. 10—3, ფსალ. 88—20; იხილ. 61—3, გამოსლ. 30—24, ამისთვის ცხო შენ ღმერთმან შენმან საცხებელი სიხარულისა; **по сему помазалъ Господь Богъ твой елеемъ радости**; ფსალ. 44—7.

საცხენო, ზედ. конный.

საცხენ-ძალო, ზედ. სამხედრო, за мужество, за храбрость, სმ. ვახტ. 255; **საცხენძალო** ცხარის: ომში თუ ამხანაგებს ან მეომრებს პირობა ღებულით რომ რაც საშოვარი იშოვნონ ომში უხლ თანასწორად გაიყონ; უწილოდ არა ვინ დარჩება და ვისაც უშოვნია საშოვარი თავისის მამაცობით, ე. ი. საცხენ მალობით, იმას სამწყობი მეათედი ნაწილი ერგება და ცხრას დანარჩენს ნაწილს გაიყოფენ სწორედ და უკლებლივ მოამხანაგენი, თვით ვისაც უშოვნია იმასაც ერგება წილი ათის თავის გარდ.

საცხვირე, საცხვირო, ზედ. носовой.

საცხვრე, ს. ცხვრისადმი საკუთნველი, ცხვრის ფარეხი; бараній, овечій; овчарня; -ძაღლი, собака при стадѣ овецъ.

საცხინველი, ს. მარგალიტი სარევნი თლილნი თვალნი ან ოქროს მძივები; привѣски къ ожерелью, ниевница, გამოსლ. 35—22.

საცხობი, ზედ. ან ს. პურის გამოსაცხობი, ან საღაც პურს აცხობენ; пекарный; пекарня.

საცხოვარი, -ვრებელი; ს. ცხვარი, ხვასტაკნი დანიშნული კვრის გამოსაკვებად; имѣющій, имѣніе, скотъ, стадо овецъ; ქრონ. 4—22; 2 სკანდი 4—17; მარკ. 12—44; ვისრ. 12; მოხს სამ. 1; кунье. 762; ზედ. საჭირო სიცოცხლისთვის, рогатый скотъ, напримѣръ овца; средство къ жизни, пища, пропитаніе, содержаніе; пожитки; необходимый для жизни, -პირუტყვი, безсловесное животное, 2 პეტრე. 2—12; ღუქნები და ყოველი საცხოვრებელი ჩვენი, лавки и всѣ пожитки мои (т. е. состояніе).

საცხოვრებელი, ზედ. ან ს. საჭირო სიცოცხლისთვის; пищи, содержаніе, средства къ жизни; სამ. 14—99; რუისის კან. 3, რომ. 10—1; სიდგომი, дома; необходимый для жизни; спасительный; домъ, жилище; ქრომ. 13; საცხოვრებლად, ზმ. для жизни, для пропитанія.

საცხრომელი, ზედ. მოსაკლები, ущербный; **საცხრომელად**, ზმ. მოსაკლებლად, იოქმის მთვარე ზედ როდესაც იკლებს, говоря о лунѣ: на ущербъ, ხრონოლ. ბრონ. 28.

საცხურე, ს. საცხერე.

საძაბუნი, ზედ. საჯაბნო, სამოსამარო, свойственный робкимъ, несмѣлымъ, კვფხ. 791.

საძაგლება, ს. სიზიზღრობა, სიძულვილობა, мерзость, гнусность, (ვ), ზ. მ. საძაგელ, სიძულველ გვხდი, мерзить, отвращать; ფსალ. 5—4; სმ. მოხ. 36; იერემ. 44—22; (ვი), ზ. მიჩ. საძაგლად მივიღებ, гнушаться; (ვსაძაგელები, -ლე), საძაგლად ვეჩვენები, казаться гнуснымъ, отвратительнымъ.

საძაგელი, ზედ. ღირსი შეძაგებისა, სიზიზღრი, საძულველი, мерзкій, гнусный, отвратительный, ненавистный; ფსალ. 87—8; გამ. 1; -კაცი, мерзкій человѣкъ, -სუნი, отвратительный запахъ, საძაგლის შემძინე, ე. ი. ანგარი, мокрожа, უსამართლოდ შემრჩები, лихоимецъ: корыстолюбецъ; 1 ქრონ. 3—3; საძაგლის შეძინება, ს. ანგარება, лихоимство, 1 ქრონ. 1—7.

საძაგი, ზედ. საძაგელი, სიძულველი, отвратительный, ненавистный, საძაგე, ზმ. **საძაგლად**, мерзко.

საძაგლება, ს. საძაგელება; მგსაძაგლება, -გელა, ზ. ფ. მგბილწება, противно, отвратительно мнѣ, კვფხ. 231, გამ.

საძაგლობა, ს. სიზიზღრობა, სიძულველობა, мерзость.

საძაგრავი, ს. ხოტელე, ცხვნის ჩული, поповна, ქილ. 444.

საძალნი, ს. კართ ურდული, засовъ у двери.

საძალო, ზედ. ძალის ღატანებით, насильственный.

საძარღვო, ზედ. жильный.

საძაღლე, ზედ. ან ს. ძაღლისადმი შესაფერი; ხუხულა ძაღლისა; собачій; собачья конурка; **საძაღლე-ღორო**, ზედ. ძაღლ-ღორისადმი შესაფერი, приличный собакѣ и свиньѣ, დავრ. 95.

საძახი, ს. **დასაძახავი; საძახელი**, ზედ. ყვირილით მოსაწოდები, призываемый, სამ. ლ.

საძგერად, ზ. для произнесенія.

საძგიდი, ს. გახლობი ძგიდე, перегородка.

საძებარი, ზედ. ქვემდებარე ძებნისა, кунье. 131, 257, 782; სადაო; подлежащій искаженію, неку, спорный; угодья, რ. ქ. ლ. საძებარი და უძებარი, удобныя и неудобныя земли; წამოველ ნისლის საძებრად, я пришелъ сюда искать мщенія за кровь, кунье. 603; **საძებნელი**, იგივე საძებარი.

საძეგველი, ს. საცეხველი, молотило, колотушка.

საძეგლე, ზედ. стозбовой.

საძელი, ს. ჭურთ-ხარეცხელი, ступа, вѣникъ, мочалка для мытья посуды.

საძეო, ზედ. სავაკი შვილო, сыновій.

საძეობო, ზედ. ძის შობისადმი საკუთნავი, родильный, кунье. 393, 432.

საძველისა-ძველოდ, ზზ. издревлѣ; на долгое время, სმზ. 129.

საძვალე, საძვლე, ს. სასვენებელი მკვდართა გვამთა, могила, могильный склепъ; სამრხო და საძვლე ეკლესია, кладбищенская церковь. გუჯ. 30.

საძვილე, ს. მიხრწნილება, дряблость, ветхость.

საძიებელი, ზედ. ქვემდებარე ძიებისა, искомый; искъ; оглавленіе книги; -რიცხვი, искомое число, ბრონ. ბრახ. 29.

საძილე, -ლი, -ლო, ზედ. ძილისათვის სახმარი, спальный, ვისრ. 193; საძილო წამალი, усыпляющее лѣкарство, ქილ. 652.

საძირკველი, ს. კეცელთ ფსკერი მიწაში ამოშენებული, гдѣ. 6—1; основаніе, фундаментъ, საძირკვლის ჩაყრა, положить основаніе, забутить.

საძიძაო, საძიძო, ს. ყოლო ძიძისა, плата кормилицѣ, ალექს. 198.

საძლეველი, ზედ. სამრეო, მოხერხი, побѣдоносный, побѣдительный, ყოვი შენი უძლეველი, საძლეველი და ძლიერი, крестъ твой непобѣдимый, побѣдоносный и сильный, გუჯ 18, 24; **საძლეველად**, ზზ. для побѣды, იერემ. 3—5.

საძლეები, ზედ. გასაძლები, сносный, სას. ლ.

საძლი, ზედ. გამძლები, жилистый, мускулистый, крѣпкій, 2 ქართლ. 315.

საძმო, ზედ. ძმისაგან საყოფელი, братій; братскій, общій братьямъ; სამ. ვახტ. 80; სიგ. ნოლაგ. № 39—41.

საძმრე, ს. укосница.

საძნაური, ს. ძნული ყოფობა; рабство, ისტ. 10—1; ზედ. ძნელი, ძნიმე, трудный, тяжелый, 1 ქართლ. 257, 286.

საძნე, ს. ძნის ბელო ან ფორანი სახიდი ძნისა; сноповый; мѣсто для поставки сноповъ; телѣга для сноповъ.

საძნელო, ზედ. ძნელად საქმარი, ძნიმე, трудный, тягостный; тяжелый; мудреный; რუსულ. 443, 2 ქართლ. 430.

საძოვარი, ზედ. ან ს. საყოველი, მწვანე და ბალახიანი ადგილი, სადაც პირუტყვნი საძოვრად მიიგდებიან; ან თვით ბალახიანი მიწა, სადაც პირუტყვნი საძოვრად გაიგზავნებიან და სწყობა; საბალახე, ლეწილება ბაძოვებისა-თვის ხართ, ცხვართ და სხვათა; пастбищный; пастбище, подножный кормъ; плата за право пользованія пастбищными мѣстами; გუჯ. 195; სამ. ვახტ. 230; **საძოვნელი, საძოვებელი**, ზედ. საყოველი, пастбищный.

საძოხნე, ზედ. травочный.

საძრაობა, ს. მოძრაობა, движеніе, ქილ. 134; ფარშ. 275.

საძრახავი, საძრახი, ზედ. საქიქლი, დასაძრახი, предосудительный, позорный.

საძრახავი, საძრახი, ზედ. საფიქრებელი, ან ფიქრი, განზრახვა; предполагаемый; предположеніе, мнѣніе; გუჯ. 1085.

საძროხე, ს. ძროხისაგან საყოფელი; коли, говяжій; бычій; хлѣвъ.

საძრწუნველი, ზედ. საკრთოლი, საშიში, страшный, მარკ. 2—160.

საძუე, ს. უხეიროს თესლი ცხენთა და საკედართა ბეჭისკენთა კუდს ქვეშ გამოსაყენებლი დასამაგრებლად; плечь, сѣдельный ремень, подкѣдываемый подъ хвостъ лошади; подхвостникъ.

საძულე, ს. საძვალე.

საძულველი, საძული, საძულვებელი, ზედ. საძაგელი, ღირსი შეძაგებისა, отвратительный, гнусный, ненавистный; ვისრ. 44, 82; ქილ. 378; **საძულად**, ზედ. შესაძულებლად, для отвращенія, 2 ქართლ. 291.

საძღოში, ზედ. გასაძღომი, служащій для насыщенія, **საძღომად**, ზზ. გასაძღომად, для насыщенія

საძღვნო, ზედ. ძღვნად ღანიშნული ან თვით ძღვენი, назначенный въ подарокъ; подарокъ, приношеніе; 2 ქართლ. 71; **საძღვნოდ**, ზზ. въ подарокъ, გუჯ. 458.

საწადელი, საწადი, -ლიერი, ზედ. სასურველი, გულის სათქმელი; სურვილი; желанный, желательный; желаніе; რუსულ. 807; 1 ქართლ. 337; ვისრ. 5; -გულისა, сердечное желаніе, ვისრ. 91; საყვარელი, желанный другъ, ქილ. 51; **საწადლობა**, ს. წადილი, სურვილი, желаніе, ვისრ. 123.

საწაითხე, ს. ღეგუნი, фонтанель, гноячка.

საწალოვე, ზედ. постельный.

საწამებელი, ზედ. დასაყვირებელი, სარწმუნო; საწონებელი, დასაჭეშმარიტებელი; მოწმობა, აღმოჩინება; достойный вѣры; свидѣтельство, доказательство; подтвержденіе; გამოსლ. 25—16, 24; 30—36; 27—21; 2 კორ. 3—1; **სარწმუნოების საგანი**, предметъ вѣры, გამოსლ. 12—13; 1 კორ. 2—6; საქმ. 7—13; 1 ქართლ. 179; კილობანი საწამებლისა, книга свидѣній, გამოსლ. 24—33; **საწამებლად**, ზზ. დასარწმუნებლად, во свидѣтельство, для доказательства, მარკ. 8—3; 24—14; მარკ. 2—198.

საწამებელი, ს. საცხედველი; აღგილი ცხედვისა წამებისა; სამარკვლე; къ мученію относящійся; мѣсто мученія; гробница мучениковъ; ცხონ. 10. 186; **საწამებლად**, ზზ. საწვალებლად, на мученіе, გუჯ. 744; გრიგოლ. 2—107; საწამებლად ღებულა თავისა, жертвовать собою; გორგ. 93, 1 ქართლ. 294.

საწამლავი, ს. სამსალა, საკვლინებელი წამალი, отрава, ядъ; ზედ. მოსაწამლავი, отравительный.

საწამლავი, ზედ. მოსახიბლავი, შემშლელი კაცის, ვითარცა ჭკუისშემხრობი, очаровательный; любовный напитокъ.

საწამლო, ზედ. წამლებისათვის ღანიშნული, лекарственный, врачебный, სახლი, аптека, ქილ. 285.

საწანგრო, ყუთიმის ცხოვრ. სამ. ლ?

საწარბე, ზედ. წარბისაგან საყოფელი, бровный.

საწარმართო, ზედ. საყურმო-მსახურო; ან ქვეყანა წარმართთა; языческій; страна язычниковъ.

საწავი, ს. უღლის დასაშმიშველი?

საწალმართო, ზედ. სამომავლო, будущій, на будущее время годный.

საწბილო, ზედ. სარცხვინელი, срамный, стыдный, აღბ. 13.

საწდე, საწდისი, საწდეველი, ს. ведро, пивный кувшинъ.

საწდეველი, ზედ. служащій для питья. Мочарид. 343.

საწებელი, საწები, ს. приправа, что-либо для вкуса, напр. соль, уксусъ, горчица, соусъ изъ тканей къ кушанью, хмѣли къ пивоварению, хмѣль. 109.

საწეველი, ზედ. растяжной; тянущій назадъ; растяжимый, тягучій; надлежащій дорогѣ; подлежащій дорогѣ; растяжной; надо тянуть назадъ, его нужно тянуть назадъ, хлѣб. 333. კუდით საწევი გაბდე, его нужно тянуть за хвостъ, анд. 5.

საწევნელი, ზედ. вспомогательный.

საწელიწადო, ზედ. годичный, годовой, გუჯ. 28; -ისტორია, хронологія, მარკ. 1—13.

საწერელი, ს. чернильница, письменный столъ, письмо, писчее перо, писчая бумага; писчее перо, имѣю много письменной работы, налогъ на народную перепись въ области, გუჯ. 33.

საწერკალამი, ს. перо и чернильница, анд. 2—3.

საწერტელი, ს. жало, бодецъ; 1 კორ. 15—55; 2 კორ. 12—7; -ნი წერთა, ე. ი. ისრის გასხლეტილი, выдвижная игла у насѣкомыхъ.

საწესიერო, обычный, ჩახრ. 107.

საწესო, ს. должность, возвращеніе по должности или исполненіе требъ; სამ. სიმწ. 151; 301.

საწეწელა, ს. ивовый, ერის. ლ.

საწვავი საწველი, ზედ. надлежащій сожженію, წესიერი მწვადი, жаркое, რუსუდ. 346.

საწვალებელი, ზედ. мучительный; подлежащій мученію.

საწვეველი, ზედ. ან ს. приглашеніе, письменное приглашеніе, მიხაწვევი; სამღვდო წერილში, გამოსლ. 25—8; სამკურნე, благословенный; приглашительный; наперсникъ, нагрудникъ, часть одежды, покрывающей грудь; ვეფხ. 1091, გორგ. 45, 228; ქილ. 609.

საწველელი, ს. коровы, которыхъ доятъ, дойникъ.

საწვერიწნო, ს. борода.

საწვთო, ზედ. непостоянный, მარკ. 4—17.

საწვივე, ს. голень, ногавицы, ногавицы, штаны, გამოსლ. 28—42.

საწვიმარი, ს. плащъ или мантія изъ войлока, ქოლგა; плащъ; зонтикъ.

საწუმისი, საწვიმი, ს. საწვიმი, ფსალ. 71—6.

საწვნე, საწუნე, ს. чашка, суповая чаша.

საწვრთელი, საწვრთნელი, ზედ. наставительный; назидательный; подлежащій научанію; научный, воспитательный; ქილ. 505, გუჯ. 21; საწვრთნელად ცოდვათა ჩვენთა, въ наказаніе за грѣхи наши.

საწვრილმანო, ს. мелочной товаръ, -ებრ მიცემა, мелочная продажа.

საწიგნე, ს. книга, книгохранилище, библіотека.

საწიკავი, ზედ. что нужно взять, поднять, ხეების საწიკავი ურემი, повозка для дровъ.

საწილი, ს. вторая пара заложенныхъ въ плугъ быковъ.

საწილო, ს. часть, доля, участіе.

საწინამძღვრო, ზედ. настоятельскій, ს. წინამძღვრის, настоятельскій, все что находится въ веденіе настоятеля.

საწინაო, ზედ. передовой, передній, будущій.

საწინასწარმეტყველო, ზედ. пророческій, წინასწარმეტყველთა წიგნთაგან, паремія, книги пророчества.

საწინდარი, ს. залогъ, заложникъ, аманатъ, საწინდრად მიცემა, отдать въ залогъ.

საწინწკარო, ს. ключица, кость соединяющая грудную кость съ плечевою.

საწირავი, ს. плата за отслуженіе обѣдни, სამ. სიმწ. 351.

საწისქვილო, ზედ. мельничный, გუჯ. 19; ან წისქვილზედ გამოსაღები, подать за содержаніе мельницы, გუჯ. 33, -ადგილი, мельничное мѣсто, სამ. გაბრ. 12.

საწკეპავი, -ბი, ს. бодецъ, ერქვნის მეხამე უღელი ხარი, врутъ, врутникъ; пугъ, третья пара, заложенныхъ воловъ.

საწმისი, საწუმისი, ს. руно, шерсть; მსაჯ. 6—37; ფსალ. 71—5, შავთ. 20.

საწნახელი, საწნეხელი, ს. точило; давильня, виноградное точило; რიცხვ. 18—29; დაბად. 30—38; -ზეთისა, маслобойня, ლუკ. 16—6.

საწოდი, ზედ. призываемый, называемый; ბარლ. 6—39.

საწოვარი, ს. соска у груди, საწოვრად, для сосанія, ქილ. 487.

საწოლი, ს. спальня, постель, ложе; ვეფხ. 101; 121; ებრ. 13—4; იხილ. 11—8; გარეუნილობა, разпутство, რომ. 13—14.

საწონი, ს. гиря вѣсовъ; весомый, вѣсовой, ზედ. весовой; მისწალი, სტილი, ლიტრა, вѣсы; гиря вѣсовъ; საზოგადოსა შინა ხმარებასა რაოდე-

ნობა ნივთის ცნობილ არს: 4 ქრთილის მარცვალი არს 1 კერატი; 13 კერატი არს 1 მისხალი; ან 18 ქრთილის მარცვლის წონა არს 1 დანგი, 6 დანგი არს ერთი მისხალი; 33 მისხალი არს ერთი სტილი, 20 სტილი არს 1 ლიტრა ან 4 ჩარექი, 10 ლიტრა არს 1 კოდი; კვლავე ჴსოვლიად ესრეთ: 3 კვერცხის წონა არს ერთი სტილი; და 7 კვერცხის წონა არს 1 გირვანქა; თურქთა საწონით 8 სტილი არს ერთი ოკა და 12 გირვანქა ერთი ბითმანი; ამის კვალობაზედ იცნობებიან სხვანიცა ძველებურნი საწონნი, მოხსენებულნი ხელთა წერილსა: პაშტა არს ერთი ქრთილის მარცვლის წონა, ორი პაშტა არს 1 გრანი; 10 გრანი არს 1 ვოილი, 6 ვოილი არს 1 დრაჰმი ან 8 დრაჰმი 1 უნკი, 12 უნკი 1 სამგლდანი; კვალად თუმცა არს 1 სტილი, 96 გირვანქის ოდენი; ქსესტი 24 მნა; 10 ქსესტი არს 1 მარი ან ხოიში, გუში არს ნახევარ კოდი; თალარი, გუშის ნახევარი; გარნა მნახი, ცალთანტი, ქანჭარი და ძველებური ლიტრა არიან 1 მნა ანუ გირვანქა; ხოლო ახარი, დრაჴმანი, დიდრაქმი, ხაკარი და სხ. თუმცა იხმიან საწონად გარნა ჴნაშნევენ რაოდენობასა საფასეთა ანუ ფულისასა; ამიკომ რომ ძველად დაფულის მაგიერად ჴწონდიან თეთრსა; იობ. 28—25; ამოს. 8—5; 2 შეფ. 16—2; 3 შეფე. 3—47.

საწონის ქვა, ს. განსაზღვრებული სიმძიმის ქვა ან შეკრული დანაღები ერთის მნარსა სასწორისასა აწონის დროს, гиря.

საწრთობი, ზედ. რისა წრთობისათვის დანიშნული, подлежащій раскаливанію, тамъ. 249.

საწუთელა, ს. მცენ. გარეული ვარდკაჭაჭა, одуванчикъ, хаспмъ, (раст.) Э. ф. л. гуменце попова, в. л.

საწუთო, საწუთრო, ზედ. ან ს. წუთის ქმისა; მატ. 13—21; 2 კორ. 4—17; სიბრ. სოფელი ესე ან ცხოვრება; ვეფხ. 309, 332, 340; 345; რუსუდ. 68; 105; 638; ბედი, ბედისწერა; ვისრ. 4, 20; минутный, кратковременный, непостоянный; временная жизнь; судьба; ვარ საწუთროსა თმობითა, эту временную жизнь сношу терпѣливо, ვეფხ. 63; -გაუწყრომელი, несчастный въ этой жизни горькой участи, ვეფხ. 309; -გაცუდებული, несчастный въ этой жизни, ვეფხ. 332; გარდახდა საწუთროსა ვალისა, платить долгъ природѣ, ვეფხ. 340; საწუთრო წისქვილის ქვისაგით ბრუნავს, судьба подобно мельничному жернову вертится, ვისრ. 173.

საწუთრული, ზედ. საწუთროსავით, подобно временной, жизни, перемѣнчивой судьбы, ვისრ. 21.

საწურთნელი, ს. განსაცდელებელი, поучительный.

საწულო, ზედ. სიტყვა, сыновій.

საწუნარი, საწუნელი, საწუნი, ზედ. დასაწუნებელი, არ მოსახსენები, непохвальный, неодобряемый, ვეფხ. 34, 36, 1288; 1 ქორნ. 70, 339; 1 კორ. 4—3; იერემ. 49—15; მარკ. 2—181, მისგან საწუნელია, имъ пренебреженъ.

საწურავი, -ველი, განსაწურავი ფლავისა, ჩაისა და მისთანათა, сито, ситечко, цѣдилка, іерем. 52—19.

საწუხარი, ზედ. მომცემი მწუხარებისა, печальный, грустный; горе; საწუხარი რა გაქვს, какое у тебя горе.

საწუავი, ს. საწუაული, რუსულ. 438.

საწუალი, საწუალობელი, ზედ. საბრალო, ღირსი შებრალებისა, несчастный, жалкій, საწუალობელი მამა ჩემი, достойный сожалѣнія отецъ мой, საწუალობელად მტერთა, достойный сожалѣнія отъ враговъ; ვეფხ. 94

საწუალკურთხეო, ზედ. крестьянскій; დასტ. 165.

საწუალობელო, ს. მოწყალება, милостыня; милость, ქილ. 215.

საწუარიოვო, ზედ. ключевой.

საწუაული, საწუავი, საწუაო, ს. ჭურჭელი, საცნობი რაოდენობისა ნოყოთა და მრცვალთა; мѣра жидкостей и сыпучихъ вещей; იხ. 5—10; ამოს. 8—5; მატ. 7—2; მოხ. სამ. 50; საწუაო არის 5 დოქი ან 2 ჩაფი. ბაქარ. 331, ან 12 მანეთსა. ბაქარ. 101, ნოყოთა საწუაოთაგან უმეცესად ხმარებულია სამოგალობასი შინა: **თუნგი**, რომელიც შეეფარდების ერთის ლიტრის საწონსა და ესრეთ თუნგის მოცულსა ნაწილსა უხმობენ **ჩარექად**, და მეოთხეს **ჩარექად**: სამი თუნგი არის ერთი **ჩაფი**, და 30 ნაფი **სამპალნე**; 12 თუნგი არს ერთი **კოკა**, და სუთი ნარეკი 1 **დოქია**, 16 დოქი არს 1 **გორა**; მრცვალთა საწუაოთაგან უფრო ხმარებულ არს **ჩანაში** ან **მოდი**, რომელიცა შეიცავენ 1 ლიტრის საწონსა, 8 ნანაში არს ერთი **კასრი** და ან ერთი კოდი; ნ. ჩ. ლ. კოკის. კალენდარში 1846, ტფილისის გუბერნიაში: კოდი არის 2 **ჩანახი**, ჩანახი 5 **ლიტრა**, ლიტრა 9 **გირვანქა**, გორის უეზდში კოდსა აქვს 4 **კასრი**, კასრსა 4 **ჩანაში**, ჩანაშსა 11 **გირვანქა**, 48 **მისხალი**; ზოგგან იხმარებიან თურქთა საწუაონი: **ფოხალი** არის ნახევარ კოდი; **თალარი** 3 კოდი; **ხარვალი**, ან **ხარვარი**, ქართულად ქარვანი არს 12 კოდი და ნახევარი. ძველებურნი საწუაონი მარცვალთა, რომელნიც სიმეტრით წერილში მოიხსენებიან: **ახსარონი, არტავი, გრივი, დორი, დორაგი, კოროსი, კოტვილი, მარი** ან **ხოროსი, საკა, ხომარი, ქსენაკი, ლომორი**, და სხ.

საწუალობელი, ზედ. несчастный.

საწუევარი, ზედ. ან ს. ღირსი წუევისა ან თვით წუევა; достойный проклятія, проклятіе, іерем. 26—6; 44—12.

საწუენელი, -ნი, -ნო, საწუინარი, ზედ. შესაწუხებელი, სამწუხარო, огорчительный, непріятный, обидный, досадительный, вредный; ვეფხ. 66; 752; მოურავ. 384; ვისრ. 110, 149; 188; ქილ. 16, 49; 268, 528; ღმთის საწუენია, это противно Богу, გორგ. 51; საწუინარი გზა, противная, несносная дорога; ვეფხ. 1324.

საწუვეო, ს. საწუავი, мѣра, სამ. სიმბ. 194; ეზეკ. 46—14.

საწუვეტი, ს. საღრეჯილი, უნაგირის თასმა ან ბაწარი დასაკრავად რისამე, горокъ, ремень, бичевка у сѣдла для привязыванія чего-нибо, ქილ. 462.

საწუთილო, ზედ. парный.

საწუთლიანო, ვეფხ. 758, წუთლიანის სიტყვისათვის, бодрый, остроумный.

საწუთობი, ს. დასაწუთობი რისამე, мѣдл. ქვაშაგების საწუთობი, мѣсто куда кладутъ что-либо; рубеж. 728.

საწუთური, საწუთურველო, ზედ. ან ს. წუთურიანში ან თვით წუთურველი; къ жажда относящійся; жажда; მარკ. 2—87; 1—116; 2—136; ანდრ. 51; სულებრ საწუთური სიტრფო, подобно душѣ жаждущей любви.

საჭაბუკო, ზედ. ჭაბუკისადმი საკუთარული; юношескій; молодецкій; 1 ქართლ. 371; -საქმე, молодецкое дѣло, დარეჯ. 2—22; საჭაბუკოდ შექმნილი, рожденный молодцомъ, 2—89; დარეჯ.

საჭამადი, ს. შესაჭამი, სანოვაგე. ჭამადი, кушанье, пища, ვისრ. 91, ეზეკ. 47—12. გოდება იერემ. 136—2; პურის სიცივე, житница, ვისრ. 59. საჭამადი ღღისა, дневная пища, 1 ქართლ. 312; **საჭამადად**, ზმ. საჭმელად, въ пищу, დავით. 1—31.

საჭანგე, ს. ბაზთ-მოდგმისა ან გაწურთნის მიზღი ან საფუძარი, плата за обученіе ястреба.

საჭარბავი, საჭარბე, ს. სასწორის ისრის, прибѣсокъ для уравненія вѣсовъ.

საჭალე, ზედ. ჭალისადმი საკუთარი, плочный.

საჭადე (ჯორი), ს. бирка, насѣчка.

საჭე, ს. ცხენი, ხარის ხალა, корма, кормило.

საჭედარი, ს. ცხენის ხალა, подкова, ჭედილი, გრეხილი, მეტალთ ფურცელი, тонкій металлическій листъ.

საჭედი, ს. რაზედაც ჰსჭედენ მეტალთა, наковальня, ვეფხ. 5. განჭ.

საჭენელი, ს. ცხენთ ხარბელი, овсарня, ристалище, ვეფხ. 20 განჭ.

საჭერი, საჭირავი, ზედ. ხელით დასაჭერი, служащій для держанія въ рукахъ, ვეფხ. 1460; ს. მაგ., мѣдл. საჭერი თეფშისა, сѣть, **საჭერად, საჭერლად**, ზმ. დასაჭერად, для ловли.

საჭეშმარიტო, საჭეშმო, ზედ. სწორე, ნამდვილი, истинный, достовѣрный.

საჭვირო, ზედ. მჭვირვალე, მჭვირონი, прозрачный.

საჭვიროება, ს. გამჭვირვალობა, прозрачность, **საჭვიროებელად**, ზედ. для проницанія на сквозь, იგზეკ. 41—16.

საჭვრეთი ლ

საჭვრეთელი, ნ. საჭვრეთელი.

საჭურეტი, -ეელი, ს. სახილველი, зрѣлище, ვეფხ. 787; საჭვრეტელად, для смотрѣнія, ვეფხ. 449, საკურეო საჭვრეტი, пріятный на видъ, 1 ქართლ. 282; ქმნულ. წ. 40; ჩახრ. 100.

საჭიე კონა, ნახ ჩახი.

საჭირვება, ს. გაძნელება, затрудненіе.

საჭირველი, ზედ. ძნელი, გასაჭირი, трудный, затруднительный.

საჭირისუფლო, ს. საშვლოვიარო სახლი; траурная комната, აღბ. 34; ზედ. ჭირის უფლისადმი საკუთარული, душепрікащичій, აღბ. 34. 25.

საჭირნახულო, ს. მოწულის შემატებისათვის შესახვედრი წილი მოჭირნახულისა, вознагражденіе за трудъ, по управленію общимъ имѣніемъ, за приращеніе одному изъ родственниковъ, სჯ. ვახტ. 103, 236.

საჭირო, ზედ. მიუცილებელი, თანა წარუვლელი; нужный, необходимый, нужный; трудный; ან საშინელი, შესაშინებელი, печальный, бѣдственный; ვეფხ. 27; 123; დარეჯ. 103; რუსუდ. 199; -გზა, трудная, опасная дорога; 2 ქართლ. 452; რუსუდ. 19; -ადგილი, опасное мѣсто, ვისრ. 71; **საჭიროება**, ს. საქმე ისეთისა, თანა წარუვალი; დაჭირება, ხელ მოკლეობა; გაჭირება; нужда, необходимость; надобность; недостатокъ; трудность; (მესაჭიროება, -როვ), ზ მიწ. დაშეჭირ, встрѣтить я нужду, მრთ. 31, 99; (ვესაჭიროები, -რიყე), ზ თვ. ვეჭირები, მოვუნდები, быть необходиму, я нуженъ, надобенъ ему; (ვესაჭირობ, -რე) ზ. უ ვემოქენოობ, имѣть нужду, ბუნ. კ. 11, нуждаюсь.

საჭიქე, ზედ. სამინე, стекольный.

საჭმელი, ს. სანრელი, სანოვაგე, ჭამადი, пища, кушанье; съѣстное; პურის საჭმელი, мѣсто гдѣ кушаютъ, 1 კორ. 11—20; საჭმელ სასმელი, пища и питье, **საჭმელად**, ზმ. для ѣды, 1 ქართლ. 315.

საჭმუნავი, საჭმუნვარო, ზედ. ან ს. საწუხარო; მწუხარება, печальный; прискорбный; печаль, прискорбіе, სიბრ. სოლ. 2—1; ქილ. 483.

საჭოჭმანეში, -მანი, ზედ. სახელოვანი, საქებო, славный, похвальный, ვეფხ. 16.

საჭრელი, ზედ. ან ს. დასაჭრელი, დასაკუთი; მჭრელი დანა, подлежащій рѣзанію; рѣзецъ; იერემ. 36—23; საჭრელი კბილები, рѣзцы, კალმის საჭრელი დანა, перочинный ножъ; დანით საჭრელი, что нужно рѣзать ножемъ, მრ. 47.

საჭრელი, ზედ. ჭრელი, пестрый.

საჭრიანტელე მზალი, ნ. მზალი საჭრიანტელე.

საჭრიანტელი, საჭრეთი, ს. ძელთ ამოსაჭრელი საჭრელი, საცეკი, долото, сверло.

საჭურველი, საჭური, ს. აბჯარი ან საომარი იარაღი, оружіе; ჭურჭელი, ჭური, посуда, იხილ. 10—28; -ლთ საცავი, оружейная, -ლთ მიხდა, обезоружить, იხილ. 12—6.

საჭურისი, ს. კაცი დაკოდილი, მეცენები, მოკლებელი შეილიერებისაგან; евнухъ, кастратъ, скопецъ; დავით. 39—1; მაკ. 19—12; საქმ. 8—27.

საჭურჭელე, ს. საგანძური, საუნჯე, სალარო, საცავი ნაზისისა და მისთანანი; кладезь, сокровище, казнохранилище; оружейная, арсеналъ, შეენების საჭურჭლე ჰქონა და მას შინა მოეთხარი იოგუნდი, ვისრ. 22. онъ нашелъ сокровище красоты и въ немъ улыбающійся яхонтъ.

სახაბაზო, ზედ. ხაბაზისადმი საკუთარი, პურის საცხობი ან გასაყიდი; хлѣбничій; хлѣбная, булоч-

ная; пекарня; рустр. 345, 733; Эрекл. 30; დასკ. 93.

სახადი, ს. სოფლე, სენი გარდამდები, горячка; ს. ფ.

სახათი, Эрекл. 272

სახაზავი, ს. ქაღალდის და მისთანათა დასასმელი ორკალი, линейка, транспарантъ, доска напершутая нитками для линованія.

სახაზინო, Чел. სახაზინის შესახებული, казенный; казначейство.

სახალხო, Чел. народный.

სახალხო ბალახი, ს. მცენ. коронакъ, царскій скипетръ (раст.); ს. ფ. ლ.

სახამებელი, ს. წყალში მოღეღილები და გახმობილი ბღორჩი ფქვილი, употребляемый для глаженья, для крахмаленья бѣлья, крахмалъ.

სახანრო, Чел. სახარო სავაჭრო სახლი. нитейный домъ, кабакъ; ს. სამარი.

სახანსო, Чел. სათნო, შესაბამი, надлежащій, приличный, пристойный; ვისრ. 5, 20, 28, 134, 139; 1 ქართლ. 284, სახანსოო, ე. ი. **სათანადოდ**, надлежитъ, прилично; **სახანსოება**, ს. შესაბამობა, შესაფერობა, приличіе, ქილ. 350.

სახანაგო ს. საქალაქო და ობოლთა საკრებულო სახლი. богадѣльня, сиротскій домъ; ქილ. 432.

სახარაზო, Чел. ან ს. ხარაზისადმი სკუთხავი, ან ტუქნი შეწალეთ; сапожный; сапожная лавка.

სახარაჯო, Чел. სახარკო, оброчный; ვეფხ. 374.

სახარბიელო, Чел. სარგოს და შემატების ღირსად განწესებული ან სასუქკარი, лакомый, приманчивый; **სახარბიელობა**, ს. ხარბობა, жадность.

სახარე, Чел. ხარისადმი სკუთხავი, бычій, -ხვო, теленокъ.

სახარება, ს. მოძღვრება მაცხოვრისა ჩვენისა იესო ქრისტესი, მის მიერ მოწაფეთათვის თქმა ჩვენდამო სახეფეველისა; შარკ. I—14, 15; 16—15; წიგნი ოთხთა მახარობელთაგან აღწერილი ქვეყანასა ზედ ცხოვრებისასა და საქმეთა თვის ქრისტესთა: благовѣсть; Евангеліе. [149.

სახარელი, Чел. სახარულო, радостный, დარეკ.

სახარკე, ს. ხარკი, подать, რომ. 13—7.

სახარკო, Чел. სახარაჯო, оброчный, ვეფხ. 374.

სახარულევანი, -რული, Чел. სახარულოი, радостный, ფსალ. 80—2; რუსეკ. 116; მარკ. 2—171.

სახარჯავი, ს. დასახარჯავი ფული; издержки, расходъ, ქილ. 392.

სახარჯო, Чел. დასახარჯავი, расходный, -ფული, деньги на расходъ, **სახარჯოდ**, на расходъ, გორგ. 282, 2 ქართლ. 285.

სახასო, Чел. სამეფო, შეფისადმი შესახვედრი, მაგალ. ფარი, ხიდანური, ან კაცნი მსახურნი, казенный, царскій; სამ. გ. მ. 202; დასკ. 14; ან სამეფოთანო, помѣщичій.

სახატავი, Чел. სამხატვრო, рисовальный, кисть, живописная кисть, ქიმია. 174.

სახატე, Чел. ან ს. ხატისადმი სკუთხეული, ან ხატის დასასვენებული, принадлежащій образу; кивотъ.

სახაშე, ს. სგბოლისი, ბაზრის სამზარეულო, харченя.

სახაშეე, ს. იგივე სახაშე, სგბოლისი, харченя.

სახდელი, Чел. ახმარების რთულად სხვათ ლექსთ თანა; მაგალით. ფარის სახდელი, наводящій ужасъ; გუგ. 8, ფეთის სახდელი, маслобойня, დასკ. 127; სახდელი მახვილი, мечъ, которую нужно обнажить.

სახე, ს. პირი, ნაკეთის ხატი, გამოხატულობა; გარეგანი შესახედაი, შეხედულობა; გვარი, ღარგი, მაგალითი; ფილოსოფიურად: რაიც ღაეწესების ნათესავს ქვეშე, лице, очертаніе лица; физіономія; видъ, наружность; картина, изображеніе; примѣръ, способъ; видъ, подобіе, сходство, მრავლ. სახენი, ე. ი. ნაგშები, узоры, ვეფხ. 1, 2; ღაბად. 29—18; I კორ. 10—6; წულიანი სახე. красное лицо, сказанный; პირის სახე, окладъ лица, რა სახით ლაპარაკობს, какъ онъ говоритъ, სახე წმინდის, образъ Святаго, შენ შეჰქმენ სახე ჟოლის ქვისა, ты создалъ образъ тѣлесныхъ; ვეფხ. 1; სახის მეცნიერება, физіономія. რაინდი 7; თვით სახედ, на различные виды; სახედ ქმნან, будь образцомъ, примѣромъ, 1 კორ. 4—12; სახე მონაზონებისა, образъ монашескій; ბეჯ. 27; ესრედ სახედ, აშსახედ, такимъ образомъ, I ქართ. 92; ანდრ. 105; **სახედ, ზზ.** მსგავსად, ფსალ. 41—1; იხილ. 31, 4, такъ, такимъ образомъ, სახედ დაუდეს, приводятъ въ примѣръ, ქილ. 164; დადება სახედ, поставить кому что на видъ.

სახება (ვა), ზ. ვ. ვამსგავსებ, уподобляю, კიმ. 58; ქილ. 86, ვსახებნი, -ხე. ზ. თვ. ვემსგავსები, уподобляться, კიმ. 58. ვისახები, изображаться, გამოვიხატები.

სახედ, ნ. სახიდ.

სახედავი, ს. შესედულობა, ნაკეთი. видъ, наружность; видимое глазами; ვეფხ. 696, 1017; სახედავს თვისსა მისცემდეს, онъ имѣлъ въ виду, наматывать себѣ на усъ, 1 ქართლ. 337, რუსედ. 113.

სახედარი, ს. საჯდომი ცხენი ვირი ან ჯორი, верховая лошадь, катеръ, оселъ; ალბ. 79; სომხ. სიმ. 222; დასკ. 124; დარეკ. 48; 1 ქართლ. 29; სექმ. მოც. 23—24; 3 შეფ. 22—4.

სახედი, ს. იგივე სახედარი, სიმ. სომხ. 133.

სახედველი, Чел. ან ს. დასანახავი; ან ორლანო სანა თლისა, თვალის სინათლე, подлежащій зрѣнію; взоръ, зрѣніе, глазъ; რუსედ. 113; ქილ. 334, 467; სახედველის გუგა ან სახედველი გუგა, зрачекъ глазной, 1 ქართლ. 279.

სახედნელი, Чел. გასახედნავი ცხენი, назначенный для выѣзживанія, напр. лошадь, დასკ. 51.

სახედნობა, ს. გახედნილობა ცხენისა, объѣзженность лошади, ვეფხ. 641.

სახეებიანი, Чел. ხატიანი, узорчатый.

სახევისთავო, ს. გამოსაღები სასარგებლოდ ხევის თავისა, сборъ въ пользу старосты ущелья; გუგ. 16, 17, 31; დასკ. 43.

სახელ-განთქმული, Чел. სახელოვანი, წარჩინებული, знаменитый, славный, именитый; 1 ქართ. 269; ქილ. 208.

სახელ-განთქმულობა, ს. სახელოვნება, знаменитость, слава; известность, ქილ. 208.

სახელდაუდებელი, ზედ. უმჯობესი, безпримѣрный.

სახელდახელო, ზედ. სმხ. 163, необходимый, что нужно имѣть подъ рукою.

სახელდობ, -ბით, -ბრივ. ᲥᲒ. სახელის დასმით, именно, დარეჯ. 36; ვეფხ. 864.

სახელდება (სახელის ვქმევ, -ება), ზ. შ. სახელის დარქმევა, დაძახება, именовать, называть; (სახელი ჰქვიან, -და), ზ. თუ. სახელი მერქმევის, называться, 1 კორ. 5—1; სახელს ვიდებ, ზ. მინ. называть себя.

სახელება (ვ), ზ. შ. სახელის დადებაზე, გეშოდ, სახელობა მოგებისაგან; განდიდება, სახელის განთქმა; სახელის გატეხვა, ცუდად მოგონება; именовать, наименовывать; пренебрегать; проклинать чье имя; хулить, порицать; ვეფხ. 14; ვახსენებ ფიცით, именовать шахомъ, გორგ. 145; ვიხსენებ, -ება), ზ. მინ. მაგალ. თავს, თავს ვიქებ, прославлять себя, считать для себя славою; ვეფხ. 725; ვიხსენებ, -ება), ზ. ვ. именоваться, (ვიხსენებ, -ება), ზ. თვ. славиться, хваляться, (ვიხსენებ), ვ. ი. სახელად მაქნია, считаю себѣ за честь.

სახელ-ზმნა, ს. ენათ. ზმნის ძირი განუსაზღვრებელის სქემის ადგილს, безъ формообразованія, отглагольное имя.

სახელი, ნათ. სახელისა. მრავლ. სახელები, ს. წოდება პირისა ან ნივთის; ნათქვამი, განთქმულება, სახელოვნება; имя; слава; ფსალ. 5—12; ლუკ. 1—5, 13 და შემდგომი; ვეფხ. 26; მრავლ. **სახლები**, ე. ი. ეკონომია, კაბის ზედ მკლავის ჩასაცმელი, კაბის სახელი, рукавъ у платья; საკუთრ. სახელი, ენათ. собственное имя, არსებითი სახელი, существительное имя, ზედ შესრული სახელი, прилагательное имя, ხატვალ სახელი, мѣстоименіе, სახელის გატეხვა (სახელს გავუტეხ, -ხე), обезславить, ჩემი სახელი დარჩეს, пусть намять обо мнѣ останется; ვიხსენ. 2; სახელის გამოჩენა, прославиться, რუსულ. 323; **სახელიანი**, ზედ. სახელის მქონებელი, славный, именитый; ქილ. 504.

სახელი-ნდება, ნ. სახელდება; სახელდებული, ზედ. именованный, названный, ვეფხ. 472.

სახელ-მოდგამი, ზედ. თანა მოსახვლე, დროის სახელის მქონე, современный, ტიმ. 143.

სახელ-მოქმედი, ნ. ᲥᲒ. ზედ.

სახელის მოყვარული, ზედ. პატივის მოყვარული, честолюбивый, ქილ. 97.

სახელ-მძღვანელობა, ს. руководство.

სახელმწიფო, ზედ. ან ს. შესაფერი ან საკუთარი ხელმწიფისა; ქვეყანა ხელმწიფის სამართებელი; государственный; государство; ვეფხ. 1004; სამ. სოფ. 408.

სახელ-ნართაული, ს. მოპატებული სახელი, придаточное имя, прозваніе; ქად. 7, 165; მარტ. 2—122; **სახელ-ნართაულება** (ვიხსენ-ნართაულებ, -ლე); ზ. ვ. დართული სახელით ვინმეობა, прозываться, მარტ. 2—112.

სახელო, ს. მრავლ. სახელოები, სახელოები, სამსახური, განსაკუთრებული მოხელეობა, чинъ, званіе, должность, управленіе; დასტ. 27; ქილ. 274; ვახტ. სამ. 115; რუსულ. 345, 347, **სამართველო** სახელობა, разжаловать. **სახელობა**, ს. სამსახური, должность, ალექს. 196.

სახელობა (ვსახელობ), ზ. შ. ვინმეობა, именоваться.

სახელობითი, ზედ. პირისპირი, საკუთარის ხელით, именной, -ბის ბრძანება, именное повелѣніе.

სახელოვანი, ზედ. სახელ-განთქმული, именитый, славный, ვეფხ. 794; ვისტ. 133; **სახელოვნად**, ᲥᲒ. ჩინებულად, знатно, ქილ. 668.

სახელოვნება, ს. ჩინებულება, слава, имя, ქილ. 597, (ვ), ზ. შ. სახელს გახვეულებ, ვაქებ, ვადიდებ, прославлять, превозносить.

სახელოსნო, ზედ. ремесленный, -ური, ремесленная школа.

სახელსვნა, ს. ერთსახელი, სახელ მოდგამი, თანა მოსახელე, тезка, **სახელსვნობა**, ს. სახელწოდება, тезоименитство, именины.

სახელური, ს. ხელის მოსახვედები ჭურჭელი, იარაღის და სხ. ხეცარი, ухо ведра; рукоятка, ვეფხ. 601.

სახეობა, ს. შესახედაობა, სახე, видъ, образъ, კეკ. 121, 221, 236; **ერთ-სახეობა**, однообразіе, ქილ. 2, შეუნიღარი სახეობა, გორგ. 245, прекрасный видъ, სასახეობა, კაშკი, 106, სამის სახის ქონება, тропическій видъ; სახეობითი, ზედ. видовой.

სახერხო, ზედ. ხერხიანი, ოსტატური, хитрый, коварный; хитрость, коварство; ქილ. 190; არც სახერხოდ გეუბნები, неговорю тебѣ это съ коварствомъ, ჩოლოყ. 46, № 37.

სახეში, ზედ. კახეხური; подлежащій колотію; სახეში ატანა, быть въ колотушкахъ.

სახეუკეთებელი, ზედ. მოხდენილი, ლამაზი, видный, красивый, **სახეუკეთებლობა**, ს. красота.

სახვა, სზ. изображеніе, (ვსახავ, -ხე), ზ. შ. გამოვსახავ. გამოვსახავ. გამოვსწერ; изображать, рисовать, სასახავი ღირსი სახის, ე. ი. გამოსახვაღვენი საქმით თუ სიტყვით გამოხატა, ვეფხ. 1041; опъ далъ широкій просмотръ своему воображенію; გასახავ. изображаю тебя, ჩახრ. 53, (ვასახავ, -ხე), ზ. მინ. გამოვისახავ, გამოვისახავ, изобразить, представить себѣ; (მსახავ), изображаешь меня, представляешь меня, ვეფხ. 1299; ჩონგ. 152; ტიმ. 172; ვასახავარ, სასახარ, სახია, я изображенъ, ტიმოთ. 61; (ვასახვები, -ხვ), ზ. ვ. გამოვისახვები, изображаться, **სახული**, ზედ. დასახატული, изображенный, ვეფხ. 1313.

სახვადო, ზედ. самовлъ.

სახვაითნო, ზედ. სამუშაო, შესაფერი, вспомогательный.

სახვალიო, სახვალო, ზედ. ხვალისადმი დანიშნული, назначенный на завтрашній день, **-ლიოდ, ლიად**, ᲥᲒ. на завтра.

სახვაშიადო, ზედ. ან ს. საიდუმლო, секретный; тайна, секретъ; ქილ. 2, 141.

სახვედრი, ზედ. შესახვედრი, სკერძი, წილად რგებული, слѣдующая, причитающаяся часть по жребію.

სახვეველი, ს. ჩჩვილის შესახვევი მრვარი; სამღორებელი, пелена; повязка: ლუკ. 2—7; იოან. 11—44; რუსულ. 391. ვეფხ. 461; სამ. 9; შეხვევა სახვეველითა, пеленать ребенка, ლუკ. 2—7.

სახვევი, ს. ზონარი ან ბაწარი მოსაჭირავი; ან გასახვევი ქაღალდი; перевязь, оберточная бумага, обвертка.

სახვეპელი, სახოპელი, ს. თევზის საჭერი ბადე сѣть для рыбной ловли, невод.

სახვეწარი, სახვეწი, ზედ. სავედრებელი, შესახვედრებელი, სათხოვარი, просительный; просьба; мольба; ჩონგ. 86; -წიგნი, прошительное письмо, გორგ. 38. **სახვეწრად**, ზმ. для умоленія, გორგ. 6, ლეკ. 125.

სახვეწი, სახვეწელი, ზედ. ან ს. წნორი შტაცლისა ძაფთ საწვენელი, чулочная иголка, служащая для очищенія нитки.

სახვნილავი, სახუნილავი, სახნილავი, სახნილი, ს. სადარჯო, აღგილი მზმილავთა; დროშმილავთ გამოცვლისა, постъ для караула, карауленія; стороженіе, сторожа; იხილ. 21—8; მატ. 24—43; სამი ჟამი ღამისა ერთი სახმილავი არის, სამ. ლ. три часа ночи, время очередной стражи, -განთიადისა, утренняя стража.

სახვნელი, ზედ. სახნავი, вспахиваемый, пахатный.

სახვნეში, ზედ. სათხარი, სავენო, сошный, гоpестный.

სახვრეტელი, სახვრეტი, ს. წვნიანი რამ, похлёбка, бульонъ; ვეფხ. 354.

სახვრეტი, სახვრეტელი, ან **სახურეტი**, ზედ. ქვემდებარე ხვრეტისა; მაისბი, сверло, бураvъ, сверло; подлежащій бураленію: სიბრ. 27, сверло.

სახიბი, ს. ძაღლთ-დასაბმელი ჯაჭვი, цѣпь для привязыванія собакъ, იგავი. 7—23.

სახიდ, ზმ. სახლად, შინ, въ домъ, дома, во своясi, გამოსლ. 7—23; მოვედით და ავედით მთად უფლისად და სახიდ ღმრთის იაკობის, пріидите и взойдите на гору и въ домъ Бога Іакова, იხილ. 2—3.

სახიერება, ს. სათნოება, მოწყალეობა, благость.

სახიერი (არაბ.), ზედ. კეთილ-სახიანი, შვილობითნის სახისა; კეთილი, ტკბილი, მოწყალე, სახიერი ძვირუსხენებელი, благовидный, красивый; благій, добрый.

სახივი, ს. ქედის ბორკილი ან ხუნდი, колодка, надѣваемая на шею осужденныхъ, იერემ. 27—2. ჯიმ. 159.

სახიზარი, სახიზნავი, სახიზნარი, ს. მკერთაგან სამალავი ადგილი, убѣжище, мѣсто, гдѣ скрываются отъ непріятеля, გორგ. 271; ქილ. 523.

სახიზი, მაგალ. თხა, ს. ჭამებული ან გასუქებული თხა, откормленный козелъ, დიხ. 101.

სახილავი, სახილველი, ს. სანახავი, სამჭვრეტი, видимый; зримый, очевидный, зрѣлище; იერემ. 23—18; მარკ. 141; -თვალი, смотрящій глазъ, თვალით სახილველი, зримый, видимый глазомъ, очевидный, სახილველ ვიქმნები, быть зриму, **სახილველად**, ზმ. დასანახავად, чтобы видѣть, მატ. 6—7; სახილველობა, ს. დანახულობა, თვალით გაწვდომა, видимость, очевидность.

სახიმარი, ს. ცხენის კუდი უმუო, волосяной хвостъ у лошади.

სახიობა, ს. ძრობა, ხმა სამუსიკოთა საკრავთა, საგალობელთა ან სიმღერათა, звукъ музыки, пѣніе; музыка; 1 ქრონ. 2; ეზეკ. 33—32; დარეჯ. 57; სათეატრო სახიობა, театральная музыка.

სახიფათო, ზედ. ხიშტი, опасный.

სახიჩარი, ზედ. უსახური, უხუჭარი, დაშავებული, ასო-ნაკლები; безобразный, уродъ; обезображенный, **სახიჩრობა**, ს. ხუჭარობა, уродство, безобразіе.

სახიძნავი, ს. სახიზარი.

სახლათავი, ს. სახეველი, სამღორებელი, переязь, служащій къ спутыванію, сѣть, силокъ.

სახლე, ს. ფეხქვეშ გასაშლელი საფენი, ფეიდანზი, постилка, все что стелется подъ ноги, ქილ. 20, 592.

სახლება (ვ), ზ. ვ. დავაშენებ, დავაბინავებ; დავასახლებ, სახლკარობას გავუწყებ: поселять; объявести кого семействомъ; -ვქსახლები, -დ. ზ. ეგ. ვბინავებ, სახლკარობას გავიწყებ; принять осѣдлость; обзавестись семействомъ; ვისაც გული შერა ისახლებს, ქილ. 43; у кого въ душѣ поселится зависть; ს. სახლობა.

სახლეული, მრ. სახლეულნი, ს. დავაშენებული, ცოლშვილი, სახლის შვილნი, შინაური ხრულიად მოსამსახურითურთ; დამაღ. 31—39; დან. 13—26; მატ. 25—36; საქმ. 16—34; გალატ. 6—10; ეფეს. 2—19; ვეფხ. 101, გამ.: მოსეს სამ. 4, 10; 1 ქრონ. 256; семейство, домашніе; სახლეული ღვთისა, семейство Божье, ეფეს. 2—19; 1 ქრონ. 256; **სახლეულობა**, ს. ცოლშვილი, семейство, საქმ. 21—5.

სახლით-ხუცესი, სახლთ-უხუცესი, ს. სალთხუცესი.

სახლი, ს. სიდგური, სიდგომი კაცთა; თავის შესაფარებელი, ბინა; ჯალაბი, სახლკარი, დაშენებული, გვარი, გვაროვნობა; მატ. 8—14; ლუკ. 10—5, 7, 8; 2—4; ფსალ. 117—2; ესთ. 12; ზოგჯ. ცოლშვილი, ლუკ. 19—45, 46; სახლსა შეფეთა და ლტოლვილთა ეწოდების: **სასახლე, ხრმა, ბალაბი**: მათ შინა გამოსამწყვედლად შემკულსა ლიხთ ოთხსა: **დარბაზი, ბალაბი, ხალხინო, ხაშძლო**; სხვათა შეი-ყოთ ოთხთა: **საწოლი, ნენავი, ხასაკუმრო, ხამფარეშო, ხამოახლო, ხამზარეულო, ხაბაბაზო**; სვეტთა ზედა გარემოკიდებულთა ოთხთა ზედაჲ სამყოფად: **ქორი, ქორედი, ხანიშინი, კვერაკუშო**; ღროებით ხიცხოვრებელისა ან ქირით დაჭერილსა: **ვანი, ხაღგოში, ხაღგური, ბინა** და სხ; ტკბილთა სახლთა სოფლებში: **ტკალავარი, მიწური, ქოხი, ქოხრობა, ფაცხა, შრამუელი, ჩალური, ჩოდოლო**; домъ; семейство, фамилія; храмъ; სახლისაგან და ტო-

მახგან დავითახ, изъ дома и рода Давидова, სახლითი სახლად, изъ дома въ домъ, лук. 10—15; ჯერ ხომ სახლი წყალში არ გიგდებს, вѣдь ты не въ опасности, ვეფხ. 221; სამეფო სახლი, царская фамилія, სახლის მპყრობი, хозяинъ дома, ქვითკირის სახლი, каменный домъ, სახლის შვილი, членъ семейства, домочадецъ, დ.ბაძ. 17—12, 27, 14—14; რუსულ. 768; სახლის კაცი, сродственникъ, сродникъ, დ.ბაძ. 6—27; სამ. გან. 27, 113; სახლის შვილობა, ს. принадлежность къ одному роду, 2 ქართლ. 392; სამეფო სახლი, мѣсто жительства, სახლის უფალი, -უფრობი, -უხუცესი; -უხუცესული, глава семейства; хозяинъ дома; დ.ბაძ. 44—1; რუსულ. 615; **სახლთ-უხუცესობა**, ს. старшинство въ родѣ, სახლის კახილება, освященіе дома, послѣ родовъ; სახლის კალი, общій долгъ цѣлаго семейства, გან.ც. სამ. 221.

სახლიერება, ს. სახლკარის ქონა, домовитость, имѣніе дома и семейства, იერემ. 3—6.

სახლკარი, ს. ცოლშვილი ან სახლი მისით გამრთელობით და შესახვედრით; домъ, семейство; домъ со всѣмъ устройствомъ; სიმბ. სამ. 109; ონტ. 96; რუსულ. 332; **სახლ-კარობა**, -კარიანობა, домовитость, ს. ცოლ შვილის ფალი, სახლისნობა, семейная жизнь; домовитость; семейство; домашній скарбъ; -რიანობა, სამინარობა, осѣдлость.

სახლობა, ს. სახლიერება, სახლეულნი, семья, семейство; домъ; იერემ. 3—8; ალექს. 206; სიმბ. 400.

სახლობა, სხ. მინაობა, სიდგურობა, სიდგომობა, ცხოვრება ერის ადგილს; житье, обитаніе; мѣсто жительства; (ვსახლობ, სხ. არა აქვს), ზ. უ. ყ.ნინაობ, ვსიდგურობ, ვყოფიერებ ერის ადგილს, обитать, жить, населять; ვინც. 101, (ვსახლებ, -ხლე), ზ. თვ. დავსახლებ, დავსიდგურებ, поселяться на жительство; ქილ. 668; რაც ელი გახსოვობს, сколько у тебя живетъ кочевыхъ народовъ, 2 ქართლ. 423; რამდენი კომლი გვსახლებოდეს, сколько дворовъ крестьянъ живутъ у насъ, ბიგელ. ჩოლად. 28.

სახლოსანი, ზედ. ცოლშვილიანი; მეურნე, მქონებელი სახლისა; семейный, домовитый; **სახლოსნობა**, ს. სახლ-კარის ქონება; სახლის მეურნეობა, გაძღოლა; имѣніе семейства; домовитость.

სახმარება, ს. მოხმარება, ხმარება; употребленіе, потребность, годность; выгода, польза, ლიმონ. 148; (ვ), ზ. ვ. ვახმარებ, მოვახმარებ, употреблять на кого что, სამ. ლ.; (ვსახმარები, -რე), ვეშველები, მოვსცემ შეწევნას, вспомоществовать, помогать, (ვი), ზ. მიჩ. მოვიხმარებ, употреблять для себя, (მესახმარების, -ბა), ზ. მიჩ. გამოსადეგება, пригодно мнѣ, тебѣ, ему, ალექს. 24; **სახმარებელი**, ნ. სახმარი.

სახმარე, სახმარი, ზედ. ვარგისი, გამოსადეგი, სახმარებელი, годный, употребительный, нужный, потребный; ფილიპ. 4—19. შამთ. 21, რუსულ. 145, 475; 1 ქართლ. 336, 448; ვინც. 32; ქეთ. 10; -კაცი, нужный человѣкъ, რუსულ. 448.

სახმარობა, ს. გამოსადეგობა, სჭიროება, годность; потребность; ვინც. 6, 187; რუსულ. 475, ვეფხ. 536; (ვსახმარობ, სხ. არა აქვს), ზ. უ. ხმარობ, употреблять, ნ. სახმარება.

სახმილავი, სახმილი, იხმე, სახმილი.

სახმილი, ს. ღობი ქვის ან ფიცრის ცემცლით შეგებული, печь, დ.ბაძ. 3—6; დ.ბაძ. 43—17; ფსალ. 20—9; რუსულ. 118; გამოსტ. 9—8; შეკაც: -მიკვნერობისა, ვ. ი. სიგვირულის ცემცლი; огонь любви, რუსულ. 2; სახმილი აღრიცხა, печь для выжиганія кирпича; 2 მეფეთა 12—31; სახმილი ცხრისა, банная печь, ქილ. 294; ჩემთა სახმილთ გზნებასა, пламенные порывы мои; ვეფხ. 188; სახმილი ცეცხ ან კვირებ, имѣ охлаѣвать печаль, грусть; ვეფხ. 871.

სახმრობა, ნ. სახმარობა, ვეფხ. 1262.

სახნავი, ზედ. მოსახნავი მიწა, пахатная земля, пашня; пахатный; სამ. სიმბ. 182; სიგ. ნოლად. 41. № 25; სახნავი მამული, пахотная земля.

სახნეველი, ზედ. სახნავი, სამუშაებელი, пахотный, -იარაღი, земледѣльческое орудіе; ქილ. 474.

სახნველი, სახნისი, ს. ერქვანი, ჯილა, ოქრქე და მისთანანი, მიწის სახნეველთნი იარაღნი; соха, плугъ, ვეფხ. 1027; სახნისის სკვეთი, рѣзецъ у сохи, იხმ. 2—4.

სახობა (ვსახობ, სხ. არა აქვს), ზ. უ. სახე მაქვს, имѣть видъ.

სახოვანი, ზედ. მსგავსი, подобный, დ.ბაძ. 5—3; შამთ. 11. ან სახის მქონებელი, имѣющій видъ; видный, красивый; 1 ქართლ. 253; რუსულ. 250; სახოვან ჰგო, онъ далъ видъ, იხმ. 44—13.

სახოვნება, ს. მსგავსება სახისა, подобіе, сходство.

სახონთქრო, ზედ. ხონთქრისეული საკუთარი, султанскій, 2 ქართლ. 171.

სახოშინო, იხმე სახვაშნო.

სახორცე, ს. ხორცეული, мясной.

სახორციელო, ზედ. ხორციისები საკუთარი, მოელთა, საქვეყნო, საცხოვრებელი; тѣлесный; житейскій; სამ. ხიმბ. 153; სახორციელო და სასულიერო, духовное и тѣлесное.

სახრავი, ზედ. გამოსახრავი, გამოსაღრღნელი, что нужно грызть; хрупкій для зубовъ; -ადამი, особый родъ персиковъ, хрупкій для зубовъ, ბუნ. კ. 88.

სახრე, ს. მოქნილი ჯოხი ხვასტაკით გასარეკი, изгибистый посохъ.

სახრელი, ზედ. სადრეკი, сгибной.

სახრვა, ს. обаяніе, заколдованіе, იერემ. 14—14; (ვ), ზ. ვ. მოგონით ან გრძნეობით შეკვერვა, мозговорить; обаять, заколдовывать, მსახრველი, ს. обаятель, очарователь.

სახრვალი, ს. ეშმაკობა, хитрость, ქილ. 339.

სახრიკო, ზედ. საეშმაკო, хитростный, къ хитрости относящійся, ქილ. 286, 340.

სახსალამათი, ზედ. მრთელი, უარავ-უგონებელი, цѣлый, невредимый.

სახსარი, ს. ნასხამი, ნაწევარი ასოთა, суставъ, -ხელისა, сустав руки, ბუნ. კ. ფზ.; კელი სახსარში ამოხვერა, хвость вынулъ изъ сустава, ქარაგ 2—138.

სახსარი, ს. ფასი გამოსახსნელად რასმე, выкупъ.

სახსენე, უკუნ დიდი ნაწლავი, задненроходная кишка.

სახსენებელი, ზედ. ან ს. მოსახსენებელი; ქონება ან ქვეშეგებარე ხსენებისა; ხსოვნა, მოგონება, ხსენება; номинальный; память, памятованіе, воспоминаніе; უგალობელით უფალსა, ღირსნი მახსნი, და აუარებელით სახსენებელსა სიწმინდისა მისისა, пойте Господу святые его и славьте имя его, ფსალ. 9—6; 29—4; შენი სახსენებელი აშოვარდეს, да исчезнетъ память о тебѣ, **სახსენებელად**, въ память.

სახსენი, ზედ. მოსახსენებელი, поминальный.

სახსენო, სახსენონი, ს ხსენება, სახსენებელი, память, воспоминаніе; I ქორნ. 243; ქილ. 264, 317.

სახსი, ს. თუთის ნახე; 3. ე.

სახსნელი პირისა, ზედ. პირის გასახსნელი, служащій для открытія аппетита пища, ქილ. 362.

სახსნილო, ს. საჭმელი, სანოვაგე ხსნილისა, скоромный, скоромная пища.

სახსოვარი, ზედ. ან ს. ნიადაგ-სახონებელი; მეხსიერება; ძეგლი ან ნაშთი რამ მოგონებელი ძველთა ჩინებულთა საქმეთა; памятный; память; памятникъ.

სახუმილავი, ნ. სახმილავი, სახუმილი, ნ. სახმილი.

სახტი, ს. იხმარება რთულად: სახტად დარჩა, сталъ въ тупикъ, остался съ носомъ.

სახტიანი (სჰარ), ს. სნაცი, сафьянъ.

სახული, ზედ. დახატული, нарисованный, изображенный; ვეფხ. 1164.

სახუმილი, ნ. სახმილი; იერემ. 11—4.

სახუმარო, ზედ. სალიზღარი, шутливый, шуточный.

სახუნდარი, ს. ჭალიში სადგური მზეთა, ბუნაგი, логовище, зоб. ვახტ. 183.

სახუნი, ს. ძნგული, спонъ, იხო. 2 — 6; ძველს დაბადებაში ჰქწერია სხვენი.

სახურავი, -ური, ს. გადასახურებელი ან დასახურავი რამე, покрышка, ვეფხ. 1112, ჩონგ. 88.

სახურვებელი, ნ. სახურავი; გამოსლ. 35—11; ზედ. გასახურვებელი, разторачительный.

სახურვიანი ცხენი, ს. ცხენი სამაგრავით, ჩულითა, лошадь въ попонѣ, მოურავ. 109.

სახუცესო, სახუცო, ზედ. სამღვდლო, ხუცისადმი საკუთნეული; поповскій, -ხარკი, ს ხუცისაგან მისაცემი ხარკი გმობაზოზისადმი ძველებური განწესებითა; подать, платимая священниками епископамъ.

სახშველი, ს. კარი-საკეტი, запирка, затворка.

საგაბადრო, ს. აბჯარი საცავი, арсеналъ; დასტ 92; ზედ. ჯაბადრისადმე შეხებული; относящійся къ смотрителю оружія.

საგაგავი, ზედ. ხშირად სახმობი, замучивающій, рабочій, -ცხენი, ломовая лошадь.

საგავრელი, საგავრო, ზედ. გასაგავრებელი, причиняющій злость, досаду.

საგალაბო, ს. არაბული, ალაბის სადგომი სახლი, гаремъ, женская половина, გორგ. 1, 128, 245; მროვ. 26; ქილ. 491, 537.

საგამაგირო, ს. ჯამაგირი, уплата, жалованье, плата за трудъ, ალექ. 76.

საგანგელო, ზედ. სავანო, დასაგვიანებელი, мѣшкотный.

საგარიმე, -მო, ზედ. ან ს. სახლური, штрафной, штрафъ, ჩოლაყ. შვ. სიგ. 38, № 18.

საგარო, ზედ. საქვეყნო, სანაქებო, აშკარა, всенародный, публичный, **-როდ**, публично, სამ. ბერძ. 20; დასტ. 3; 129; ქილ. 342; -მოკაზმვა, публичное, рыцарское ристалище, ქილ. 493, одѣться по праздничному, **-თქმა**, сказать публично, ქილ. 368.

საგარო, ზედ. სამწყსო, поповскій.

საგაჭვე, ზედ. ჯუჭვისადმი საკუთნეული, цѣпочный.

საგგუფო, ზედ. къ грунтъ относящійся.

საგდომი, ს. დასაგდომელი რამ, сѣдалище, стулъ, диванъ, и т. п. სამეფო საგდომი, г. о. царскій престолъ, престолъ, ვეფხ. 44, 817, 635; საგდომი ცხენი, верховая лошадь, ვისრ. 12, სიბრძ. 72; მროვ. 23.

საგებლად, ფზ. სათნოვრად, для пользы, გორგ. 2.

საგება (ვუსაგებ მაგალ. ობოლსა), ზ. ს. ვუსარჩლები, тяжущіеся, ვუსამართლებ, защищаться, ისაია. 1—17; ვუსამართლებ, защищаю, заступаться, оправдать.

საგელგო, საგერგო, ზედ. ყორგისადმი საკუთნეული; охотничій, ს. ყელგა, დასტ. 71, 88, 122, 149.

საგერო, საგერებელი, ზედ. დასაგერებელი, სარწმუნო, правдоподобный, I ქორნ. 367; სამ. ლ. **საგეროება**, ს. დარწმუნებულება, удостовѣреніе, ალბ. 60.

საგვა (ვსაგავ, -გე), ზ. ს. დავსჯი, осуждать.

საგვარო, ზედ. крестовый.

საგი, ს. ცაგი; მცენ. ურთხელი, сковородка; раст. вегной. taxus baccata; ბუნ. ლ; ერისთ. ლ.

საგიბე, ზედ. карманный.

საგილდაო, საგილდო, -დოვე, ზედ. ან ს. ყილდოსადმი შესაფერი; ყილდო, вознаграда; наградный, награда; **საგილდოდ**, ზედ. სანაქებოდ, въ награду, გორგ. 213; მოურავ. 167.

საგინაბო, ზედ. ან ს. საგინაბოს გამოსაღები; ეკუნო-სადგომი სახლი, конюшенный сборъ; конюшня; გუჯ. 9, 28; ვეფხ. 1195, ბაქრ. 171.

საგონებინარი, ზედ. უმჯობესი, უალრესი, უპრიანე, предпочтительный.

საგოგე, ს. ცოგა-სადგური, мѣсто для стада.

საგორე, ზედ. ყორისადმი, საკუთნეული, лошачій, къ лошаку относящійся.

საგოყლოხეთო, ზედ. адскій.

საგოხე, ზედ. палочный.

საგულაბე, ზედ. ან ს. ყულაბისადმი საკუთნეული, ან ყულაბის ჭურჭელი, относящійся къ слабительному; посуда для слабительнаго.

საგუფთო, ზედ. შემოგვენული ცოლისა ან ცალისა, парный, რუსუდ. 359.

საჭოარათ, ზედ. არც ასე არც ისე, ни такъ, ни сякъ, საჭოარათ რათ გავიძლი საქმეს. კალ. 68; затѣмъ доведу слов дѣло до ни такъ, ни сякъ.

სეგაზი, ს. მსხვილი ქილო, портянка.

სევა (ვუსევ. -სიე., ზ. მ. მივუტევებ, მივუშვებ ძალღებს, напускать, травить собаки; -ვარსა, пускать для нападенія войско; 2 ქართლ. 374.

სავაღა (ხპარს.), ს. ვეცხლზედ სიშავე, чернь на серебрѣ; чернѣть, **სევაღიანი**, ზედ. სევაღით დაფერილი ვეცხლი, покрытый чернью серебро; კალ. 89.

სევანი (ხპარს.), ს. კარავი, шатеръ, палатка, 2 ქართლ. 321, 370, 383, 440; 2 რუსულ. 49, 350; 562; დასცეს სევანი, дрлгж. 2—123; поставили шатры.

სევდა (არაბ.), ს. ქვეშანი, შავი ნაღველი, меланхолія, ипохондрія; тоска, грусть; სევდის ჭირი, ипохондрическіе припадки; სევდის ჭირი მეტრფო, истерика; ფილენჯის სენი, дергота; სევდა მოამწვა გულზედ, тоска скрутила мнѣ сердце; **სევდიანი**, ზედ. ნაღვლიანი, грустный, **სევდიანობა**, ს. ნაღვლიანობა, грусть, тоскливость; ვეფხ. 102; მოურავ. 204.

სევიაკი ციება, четырехдневная лихорадка, პ. ფ.

სეილანი, ს. цирконъ (камень).

სეირი, ს. ნავარდობა, შესაქცევად სიარული; гуляніе, прогулка; ზოგჯ. შექცევა ან სახილველი რამ, თამაშა; гульба, зрѣлище; ერეკლ. 6; ანტონ. 4—24; **სეირნობა**, **სეირობა**, ს. ნავარდობა, შესაქცევად სიარული; прогулка, (ვსეირნობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. სახეირნოდ დავდივარ, гулять, прохаживаться, (ვისეირნებ, -ნე), იაგნე ვსეირობ.

სეირება (ვ), ზ. მ. водить гулять.

სეკდემბერი, **სეკტემბერი**, ს. ენკენის თვე, сентябрь.

სელანი, ს. თევზი, гвоздь.

სელაპი, ს. ღალეოღლი, ძაღლ-თევზი, тюлень.

სელევკო, ნ. ქარბი.

სელი, ს. მცენ. ლინ, **სელის ზეთი**, льняное масло, -ლის მარცვალი, льняное семя; -ველური, дикій левъ.

სელი (ლათინ.), ს. სკამი შესაკრავი და გასახსნელი, складной стулъ, ვეფხ. 124. 1 ქართლ. 281.

სელმაქი, ს. მცენ. брусника.

სელნაქი, ნახე ზემოლი.

სელი-შავა, ს. მოცვი ხე, гонобобель, plante: vaccinium uliginosum; ბუნ. ლ; брусника, ერეკ. ლ.

სემიღალი (არაბ.), ს. სამინდო, семидаль, 3 მეფ. 4—22; იეზეკ. 16—13; გამოცდ. 18—13.

სემინარია, ს. სახელმწიფო სასწავლებელი, семинарія.

სემური, (არაბ.), алмазъ, შაგრ. 8, ბიბლ.

სენაკი, ს. სამართლო ოთახი, келья, кабинетъ.

სენატორი, ს. სენატის-მღვდებელი, сенаторъ.

სენი, ს. ავადობა, უძლეობა; სნება, ჭირი, უკმარი, болѣзнь; зараза; -გარემოცვა, заразительная болѣзнь, მაც. 4—23, 24: 10—1; ვეფხ. 350.

სერა, ს. ქოთნის პირის საკრავი, обвязка горшка.

სერა, ნ. სერი.

სერანგი, ს. ფეშმანის ლარი, кумачъ, სპ. ლ.

სერაფიმი (ებრ.), ს. ფრთა ცხრათა დასთაგანი ანგელოზთა, серафимы, ისა. 6—2.

სერება (ვ), ზ. მ. საზრდოს მივიღებ, полдничать, ужинать; იაგნ. 23—1; 6; 1 ქართლ. 314; ლუკ. 17—8; სერება, ნ. სერვა; (ვუსერებ ფერად), ზ. მ. ფერებ დავაჭრი, обрѣзывать уши; ალექს. 116.

სერვა (ვჭსერავ), სერა (ვჭსერ, ზ. მ. დავჭსერავ, დავჭკოდ, ვჭსჭრი, насѣкать, дѣлать нарубку, нарѣзки.

სერი, ს. საღილი ან ვახშამი თავისად ან გამომწვევებით სტუმართა თანა, обѣдъ, ужинъ; виръ: ესე ზოგიერთ სახელია: პირველი მალეა საჭმლის არის **საუზმე**, მეორე საღილი; მესამე: სამხარი; მეოთხე ფარშანგალი; მეხუთე სერის კეცი; მაც. 23—6; მარკ. 6—21; 12—39; ლუკ. 14—12; იოან. 13—2; ან სამხარი, полдникъ, სერიხეული, სირიხეული, ე. ი. ვახშმის უკან დაწოლის ჟრიამს ჭამა, пріемъ пищи послѣ ужина; სერი ღამე, нарядный обѣдъ; ღამ. 104.

სერი, ს. მოგრძედ წარმოზიდული გორა, холмъ.

სერობა, ს. ცრემლნი მწუხრის სანთელისა; вечеря, вечерній столъ, ლუკ. 14—24; იოან. 13—12; 1 ქართლ. 124; **სერობა ან სერობის ლოცვა**, вечерня, долгая служба, соимоны, вечерняя церковная служба въ великій постъ.

სეროვნული, ზედ. გორებიანი, холмистый.

სერსეროთი, ს. ბალახიანი ადგილი რკინის მარილა, сѣтка проволочная, рѣшетка.

სერტყი, ს. ნარგავი დანიშნულია სამარხოდ კერპთა, дубрава, роща, посвященная какому либо божеству, 2 ხჯული 16—21; იერემ. 17—2: იეზეკ. 27—5; ან სერგი, молодое дерево; 2 ხჯული. 16—21, **სერტყიანი**, ზედ. -მრგვალ. ადგილი, ე. ი. ადგილი ჭალიანი, კორომი, დენრი, роща, 1 ქართლ. 158; **სერტყეულნი**, ს. дубрава.

სესხება (ვ), ზ. მ. ვალად მივცემ უსარგებლოდ, ссуждать, давать взаймы, одолжать; (ვისესხებ, -ხე), ზ. მიწ. სესხად ვიღებ, занимать, занимствовать, (ვისესხები, -ხე), ზ. თ. სესხად ვთხოვ ფულსა, просить у кого взаймы.

სესხი, ს. ფული უსარგებლოდ, заемъ безпроцентный, სესხად მიცემა, ссуждать, дать въ займы, სესხად აღება, брать въ займы; занимать.

სეტყვა, ს. კოხი, წვიმის ცვარი ჰაერში გაყინული градъ, ფსალ. 77—47, 48.

სეტყვა (ვჭსეტყვავ, -ვე), ზ. მ. დავსეტყვავ, გვლოცავ (ოქტომბრის სეტყვისა თვის), побить градомъ, выпасть. ცრემლსა ვჭღვრი, проливать слезы. ვეფხ. 137; გაუწყვეტლად თვალთა დაწვა გისეტყვა, ты безостановочно градомъ слезъ орошалъ свои щеки, ვეფხ. 128. (სეტყვავს, -ვეს), ზ. უ. სეტყვა მოდის, идетъ градъ, ვეფხ. 1137.

სეული, ზე. სოული, დაბოლოებაა ზმნის ზედათა, მაგალ. დგეულისეული.

სეფე, შემოკლებით სიტყვა სუფლო ან სამეფო, ზედ. ან ს. სამეფო, საუფლო, სპასტონი, ან მეფე. უფალი, ბატონი; царскій, господскі, боярскій; царь, господинъ, бояринъ; ვეფხ. 1073; 2 ქართ. 383; ხანძ. 125; 60; უტურფესი სეფენი დასხმენ, ე. ი. გალხენენ, лучшее откладывают для

царя, ქეგხ. 1063; სეფე ლარბაზი, ქეგხ. 678, 1498; торжественный залъ; სეფე ტახტი, главный престолъ, ვისრ. 118; სეფეთ უხუცესი, царедворецъ главный, სიბრ. 2, სეფე ქალი, царевна; дочь боярская, აღბ. 24, სეფეწული, принцъ, или боярскій сынъ; სეფე მწიგნობარი, статсъ-секретарь, სეფე ლარაშ, главное знамя, 1 ქართლ. 350; ქეგხ. ლიდან აწყვნა სეფეთა ქეყანისათა, онъ огорчилъ вельможъ страны; 1 ქართ. 349; **სეფეობა, სეფობა**, ს. მაკონობა, достоинство, господство, вельможество, боярство, ქეგხ. 615, ქორქ 121; ან მაკონის მაშულა, помѣстье, удѣлъ, სიქველ როსკამ მეფისა;

სეფესტანი, ს. შეგხ. sebeste, ჰ. ფ.

სეფილა, სიფილა (ფრანც.), ს. ხონჭა, посудина или ложечка, латокъ, სპ. ლ.

სეფისწყერი, ს. ღიღებული პური, ყვერი, გარნა საკურთხეველის ეწოდების ჟამსა შინა; შესწირავს პურსა, რომელსა ზედა აღნერილების სამღვთო ლიტურგია, просфора, -დასარიგებელი, антидоръ, 1 ქართლ. 364.

სეფური, ზედ. სეფესაგან საკუთნელი, царскій, государственный, ეს სიტყვა უკანასკნელ უმეტესად სიტყვის მაგიერ ვარჯიში, ხელობა, ქილ. 500; 369; მაკონ. შდ. თ. მცირე ლექსიკონი.

სეფქა, ს. იხილი ფრთე მაღალი, особый родъ стрѣлъ, მაკალ. 35, ნ. ასარი.

სეხნა, ს. სახელ-მოღვაწე, знаменитый, опытный, опытъ მოსახელე, ერთის სახელის მქონე, тезка, однофамилецъ, მაკალ. 20; სეხნობა, ს. თან მოსახელეობა, сожительство, сожительность.

სვა, სუა (ვსვი, ვსვი, ვსვის ვსვით, ესვით, ესვიან, სამლ. წ. ესვა; ქმნ. ხრ. ვსვიე, ესვე, ესვ, ვსვიან, ესვით, ესვენ, სამლ. წ. ესვინ; ქნ. უკურ. მესვია (აქვითიც იხმარება); თურმ. აწმლგ. ვსვიდე; ქმნ. ხრ. მესვი სამლ. წ. მესვინ; ქნ. უკურ. მესვის, ქმნილი ვსვი, ესვი, ესვის; გვესვით, გესვით, ესვით ხილ. წ. ესვინ; ბძნ. სქ. ხილეთო წერილში: ესვედე; ესვით, ესვენ), ზ. უ. ვერწყუნები, ვსიხოვ, იმედი მაქვს, уповать, надѣяться, вѣрить; დაბად. 4—26; იხილ. 10—11; 29—8; ფსალ. 4—6; 36—3; ლუკ. 18—9; სქმ. 26—7; 2 კორ 1—9; 8—3; **რომელნი ესვენ თავთა თვისთა**, которые уповаютъ были о себѣ, ლუკ. 18—9; **ვესვით წყალობასა თქუენსა**, мы уповаемъ на милость вашу. (მესვე, გესვ. ესვ; მესვედი ან მესვიდი; მესვედე, ან მესვიდე; დასარჩენი ძრიელი არა აქვს). ზ. მარ. **ты уповаешь на меня, ты вѣришь мнѣ**, 2 კორ. 2—3; (მივის, გივის, უვის; ან მივა, გივა, უვა მიან, უ. ან მევი, გევი, უვი მივიდა, ხრ. მესვი, გესვი ესვი; გესვით, გესვით, ესვით, სამლ. წერილში: მესვინ, გესვინ, ესვინ, მარკ. 12—6; ან მესვის; უ. მივიდის; უუ. მესვნეს; აწ. ს. მივიდეს; ს. ხრ. მივიდა; ს. უუ. მივიდეს; მწ. მივიდე ან მესვის); ზ. უ. მესვის, მაქვს, დაბად. 44—18; რომ. 9—9; 1 კორ. 7—2; მარკ. 12—6; ქეგხ. 317; ვისრ. 3; ქეგხ. 32; **ერთი ძე ესვა, ონ имѣлъ одного сына, არა ყოფ არს შენდა, ვითარმცა გესვა იგი ცოლად, ты не долженъ имѣть ее въ женахъ**; მარკ. 14—4; **ღარი არ უვის** (უვა, უა), **онъ не имѣетъ себѣ подобнаго**, ქილ. 479, **ესვა ქმარი.. она имѣла мужа**, გალატ. 4—27.

სვავი, ს. მფრინ. беркутъ грифъ, ბუნ. ლ; ბრინ. ლ.

სვანური, ს. ყურძენია, сортъ винограда.

სვანობა, ს. სიდგური, мѣсто пребыванія, იხუ ზირაქ. 43—22.

სვე, სსვე (ლექსთაგან სვა ან სხუა), ს. ბედი, вѣдѣніе, წინაუწყებულ განსაზღვრება, განჩინება, предопредѣленіе, судьба, рокъ; 1 ქართლ. 30, 32; სიბრ. 77; წილი, ხვედრი, доля, часть, 1 ქართლ. 62; სვე სრული, надѣленный счастьемъ, 1 ქართ. 275, სვე ბედი, счастье, ქილ. 586; **სვე სვიანი**, ზედ. ბედნიერი, счастливый, **სვესვიანობა**, ს. ბედნიერობა, счастье. благополучіе, ქილ. 323, სვე აბალუბელი, 1 ქართლ. 269; возвеличенный счастьемъ.

სველება, სს. мочка, мочеше, (ვს), ზ. ვ. ლეკლეკობ. ლეახველებ, мочить, увлажать; ქეგხ. 151, 586; (ქსველდები, -დის), ზ. ვდ. ლესველდები, ლეველკობი, мокнуть.

სველი, სოველი, ზედ. ლალობილი, ლასველებული, мокрый, -ხელები, мокрыя руки, -ტანისამოსი, мокрое платье.

სვენა, სვენება (ვს), ზ. ვ. ლეცხრობ, შვახვენებ, მოსვენებას მიეცემ, дать покой, отдыхъ; ან მაკონი მოვლებ ხატს, ჯვარს, მიცვლებულსა, поднять образъ, покойника, или ставить образъ; -სანთელსა, гасить свѣчу, კუბოში ჩახვენებ მიცვლებულის გუმს, полагаю во гробъ тѣло усопшаго, (ვი), ზ. მარ. მოვისვენებ, ლეისვენებ; взять отдыхъ, отдыхать; (ქსვენი, -ნა; ვისვენი ვარ, ესვენი ვარ), ზ. უ. ლესვენებული ვარ ერის ლღეის მაგალ. ხატი, ჯვარი; о образѣ: быть поставлену на одномъ мѣстѣ, ხატი მისვენია, у меня образъ поставленъ, ქეგ. 27.

სვეტი (სპარს.), ს. შენობათა ქვეშ შეღგმული ქვითკირისა ან ძელისა ღიდი ბოძი, მრგვალი, გინა კუთხეკიანი, столбъ, колонна, სვეტის თავი, верхняя часть колонны, იერემ. 27—13; 2—22; **სვეტი ცხოველი, столбъ животворящій, სვეტი ცხოველობა**, праздникъ 1 октября въ память животворящаго столба въ Мцхетѣ, ჯეგ. 31.

სვია, ს. ფშალა, ѳеѵ. **хмѣль**.

სვია, ს. თევზი, камбола рыба; ბუნ. ლ; бѣлуга, ერის. ლ.

სვიანი, ზედ. ბედიანი, ბედნიერი, სვის მქონებელი, კეთილ მოთხვეული, счастливый, благодѣтственный, благополучный; მეფე სვიანი, благополучно царствующій царь, ვეფხ. 31; **სვიანობა**, ს. ბედი, ბედნიერება, წარმატება, счастіе, благополучіе; благодѣяніе, ვისრ. 155, 201; ქილ. 87, ქსვიანობ, благодѣтствовать, (მისვიანებს), ზ. უ. ბედი სურს ჩემთვის, желаетъ мнѣ **счастья**, სიბრ. 10. [111.

სვიავა, ს. არჯველი, ѳеѵ. артишокъ, ბაგრ. ბაკ.

სვიერა, ს. ჭვავი, ѳеѵ. рожь, ბუნ. ლ.; ერის. ლ.

სვინა, ს. შვილის მომწიფებელი ან ნათლულის მამა, кумъ, **სვინობა**, ს. სვინად ყოფნა; კარგვინილება, უნათლობა; **кумовство**; **крестничество**, სვ. კათოლ. 3, 8.

სვინაქსარი (ბერძნ.), ს. Краткія біографіи святыхъ, четьи минеи, прологъ, Р. Х. Л.

სვინიდისება (მეხვინიდისება), совѣстно мнѣ, თამარ. 164.

სვინიდისი (ბერძნ.), ს. Совѣсть, пониманіе, знаніе, самосознаніе, совѣсть, ეკლ. 1; ქართლ. 233; სიბრძ. 50.

სვინკლიტი (ბერძნ.), ს. Высшій совѣтъ, сенатъ, сенаторы, სვინკლიტი, сенаторъ.

სვინტრი, ს. раст. кунена, ланена; plantes polygonatum multiflorum, სამც. 91.

სვინტაგმოსი წიგნი, ს. Служебникъ, просьба, 2 ქართლ. 213.

სვირინგება, ს. დახვეული მუწუკი, მალინგები შალალისა, вереда, нарывъ, ლეონტ. 13—30, 31, 32, 35; 14—54; სვირინგებული, ზედ. нарывный, ლეონტ. 13—14.

სვლა, ნ. სლვა.

სვლება, სუნლება (ვჰსვლებ, -ვე), ზ. в. говѣть, ѣсть постную пищу, поститься, სვლა, სუნლა, სვლება, სუნლება, ეკლ. 1; ქართლ. 233; სიბრძ. 50.

სუმა, სვმა, ნ. სმა; სვრა, ნ. სვრა.

სვრემა (ვხვრემ, -რიმე), ზ. в. тереть рукою, разминать, растирать, ან ვჰხელ, мѣсить.

სთვა, რთვა (ვ), ზ. в. завивать, вить, прясть, ნ. რთვა, მაც. 6—27; ლუკ. 12—24; **სთული, ნასთი**, მიმღ. свитый, скрученный, прядённый, გამოსლ. 26—31.

სთველი, ს. Время сбора винограда; ან დრო ყურძნის მოკრეფის, შემოდგომა, ლუკ. 5; уборка винограда; время уборки винограда; осень; ეკლ. 18.

სთლობა, ს. собираніе винограда.

სთვლისა ან სთველის თვე, ს. Октябрь, октябрь.

სი, შორისდ. Вотъ, вотъ, вотъ,

და კინკილი; ჭენება იოქმის უფრო ცხენზედ ჯდომითვის.

სიარშე, სიარშე, ს. არ შერგებ, не въ прокъ, ვიხრ. 150.

სიაჩაშური, ს. ბეწვი სამურისა, соболій мѣхъ, 2 ქართლ. 319.

სიახლე, ს. ახალი საქმე ან ამბავი, ახლობა, ახალახალი: новизна, новость, хорош. синѣлъ. д. о. Бѣлое Шуро, Бѣда, рвеніе къ божественному, ვეფხ. 29.

სიახლე, სიახლოვე, ს. ახლოს ყოფნა, მახლობელობა, близость, ვეფხ. 121, 139, 274, 701, 771; ვიხრ. 70, სიახლოვეს, по близости; სიახლით, близостію, ვიხრ. 71, შრ. 51; ქილ. 604.

სიბა, ს. ფერდების გარშემო წელი შემოხვრვი სარტყელისა, поясница, ქილ. 393.

სიბა, ს. ნაღმი, შეთხრილი მტრის ციხის ქვეშ დასაქცევად თოფის წამლით, мина, 2 ქართლ. 281; 530; გორგ. 277, 426.

სიბაბერე, ს. სიმახვილე, მჭრელობა, острость.

სიბეჭდითე, ს. ბეჭდითობა, უგვანობა, უხამსობა, подлость, низость.

სიბევრე, ს. სიმრავლე, множество, обилie.

სიბერე, ს. მოხუცებულება, старость, ფსალ. 70—9, 18; 91—10, 15; სიბერით მოკვდილი, согбенная старость, გორგ. 177.

სიბერეკაცობა, ს. старость.

სიბერეწე, ს. ბერწობა, უშვილობა, безплодность.

სიბილწე, ს. არა წმინდება, სიმუქრალე, нѣчистота, мерзость, нечистота, ვეფხ. 118.

სიბინდე, ს. სიბნელე, бѣлерiя, сумракъ, ქილ. 864.

სიბინძურე, ს. нечистота.

სიბი ციხისა, ნ. სიბა, გორგ. 240.

სიბნელე, ს. წყვდიადობა, ბნელობა, темнота, -ღამისა, темнота ночи, ვიხრ. 119.

სიბოროტე, -ვილე, ს. სიცოფე, გახელება, ბორგვნილება, бѣшенство, неистовство, ярость, კვშ. 254, შჯო. 46.

სიბოროტე, ს. სიავე, სიავკაცე, злоба, злодѣйство, 1 ქართლ. 349; 2 ქართლ 105; ფსალ. 51—3; ლითღ. 13; ქილ. 366.

სიბრაზე, ს. ბრაზიანობა, сердитость, бѣшенство, ერისთ. 55.

სიბრალული, ს. გულის შეტკივება, შებრალება, თანა-ლმობა, жалость, соболѣзнованіе, ვიხრ. 34, 35, 147; ქილ. 573; ერისთ. 55.

სიბრგე, ს. წამოსაღეგობა, дородность.

სიბრეგნილე, ს. косноязычіе.

სიბრიყვე, ს. უზღვლობა, ბრიყობა, невѣжество, грубость.

სიბრმავე, სიბრმე, ს. დაბრმავებულება, слѣпота, ეფეს. 4—17.

სიბრტყე, ს. სიბრტყე, პლეელობა, плоскость.

სიბრუნდე, ს. косость.

სიბრძნე, ს. შეცნიერება, ზედ-მიწევნილებით ცნობა ნივთა და მიზეზთა მათთა; გულის ხმიერობა; ჭკუა, мудрость; ვეფხ. 8; ვიხრ. 183, სიბრძნე სიცრუის წიგნი, басни.

სიბრძნება (ვჰსიბრძნე; -ნე), ზ. ვჰზრახავ, გულის ვსიტყვავ, ვჰბრძნობ, мудрствовать, мудрить; (ვისიბრძნებ, -ნე), ზ. მიჩ, სიბრძნეს, ჭკუას მოვიხმარებ, умудриться.

სიბრწყინვალე, ს. ბრწყინვალება, ელვარება; სილამაზე; блескъ; красота; ქართლ. ქრონკ. 2 გამოც. 104; რუსუდ. 46.

სიბრჯგვე, ს. სიგვიანე, медленность, სიბ. ლ.

სიბრჯგუე, ს. გაუგებლობა ან სიგვიანე; тупость, непонятливость; медленность, тихость.

სიგანე, ს. სივრცე, სიგარეე, широта, ширина, **სიგანეზედ,** въ ширину, вдоль.

სიგელი (ლათ.), ს. წყალობის წიგნი მეფეთაგან ხელობები, грамота, შრომ. 163; -ხასყიდლისა, купчая.

სიგემრიელე, ს. გემრიელობა, გემოვნება, вкусность; სიბ. ლ.

სიგვეზე, ს მზაკვრობა, коварство, злыя цѣлбн.; სიბ. ლ.

სიგვიანე, ს. გვიანობა, медленность.

სიგიჟე, ს. გიჟობა, უჭკუობა, дурачество, глупость; ლევრ. 7.

სიგლახაკე, ს. უქონლობა, უპოვარება, бѣдность, нищета, ყოველს სიგლახაკეს სიბერე ურესია, старость хуже всякой нищеты; 2 ქართლ. 538.

სიგლიხვე, ს. სიხარბლე, გლიხობა; капризъ, злость; ქილ. 238.

სიგონჯე, ს. ღუნჭირობა, სიხუნეშე, уродство.

სიგრილე, ს. თვისება გრილისა სიმხურვალის წინააღმდეგი; გრილობა; свойство прохладительнаго; прохлада, свѣжесть воздуха; -სმჭმლისა, кушанье прохладительнаго свойства, ვიხრ. 30.

სიგრძე, ს. წარმოდგენილი განჭიმულება ნივთისა ერთის წვერით მეორემდე, длина, долгота; სიგრძეზედ და სიგანეზედ, вдоль и поперекъ, სიგრძე წელიწადთა, продолжительность годовъ; 1 ქართ. 13; -გზისა, длина дороги.

სიგრძელე, ს. გრძელობა, длинота, продолжительность; ქილ. 110; ვიხრ. 162.

სიგრძეობა, ს. გრძელობა, длинота.

სიგულ-პილწე, ს. გულისწყრომა, сварливость, ярость.

სიგუსე, ს. სიგვიანე. ფრიადი მზაკვრება, коварство, მაშთ. 7—5.

სიგძე, ს. **სიგრძე; სიგძივ,** ზზ. въ длину, მოურავ. 395.

სიდაბლე, ს. სიმაღლის ნაკლებობა, низость, низменность, ნ. სიმაღლე; -ადგილისა, низость мѣста.

სიდამდის, -სინ, ზზ. სადამდისინ, до какихъ поръ, გორგ. 265, 2 ქართ. 528, 558.

სიდედრე, ს. დედრობა, женственность, женскій полъ; ვეფხ. გამ. 39.

სიდედრი, ს. ცოლის დედა, теща.

სიდიდე, ს. რაოდენობა დიდისა; დიდებულება; величина; величіе, слава; многочисленность; ვიხრ. 70; -ლაშქართა, многочисленность войска, დარეჯ. 56.

სიდიდებული, იგივე სიდიდე, рѣчен. 262, 933.

სიდონი, სინდონი (ლათ.), ს. თეთრი ქსარი ან სამოსული, тонкая бумажная матерія, кисея, -ქარვისა, паметъ шатра.

სიდრიტიდონი, ს. მცენ. живики, бот. л.

სიდრკუე, ს. სივერაგე, коварство, 1 ქორ. 285.
სიდუხჭირე, ს. სიგონჯე, მახინჯობა, неуродливость; ვეპხ. 130.
სიდღლუჱე, ს. სითხეე, жидковатость; жижа.
სიელვარე, ს. სიბრწყინვალე, блескъ, ვეპხ. 34.
სიეშმაკე, ს. ეშმაკობა, ეშმაკური საქმე, лукавство.
სივაკე, ს. სიამაყე, თავაზორობა აღგილება, плоскость.
სივაჟე, ს. სიგრძე, სიმაწვილე, юность, молодость, ვეპხ. 53; ტარ. 19; რუსუდ. 213.
სივარდე, ს. ვარდის ფერობა, ვარდობა розовый цвѣтъ, სამ. ლ.
სივება ჯ, ზ. ვ. ღვიშუპვე, დავჯირჯვე, вызвать опухоль; ჯუ. ზ. მორ. ღვეშუპება, причинять опухоль; ესიღვება, -და, ზ. ყდ. ღვეშუპება, ღვეჯირჯვება, опухать, მიბიეს, მიბიეთ; მიბიღება, ლ. ზ. მორ. нухнетъ у меня.
სივერაგე, ს. ვერაგობა, მზაკვრობა, коварство, хитрость, вѣроломство; 1 კორ. 3—19; 1 ქორ. 44, 281; რიგხ. 24—2; ქილ. 382.
სივილი სივის, -ყოლ, ზ. უ. ტეტლთათვის: შიბის, წივის ან შუის; вить (змѣя); свистѣть стрѣлы.
სივიწროვე, სივიწრე, ს. ვიწროობა, მჭიდროობა, тѣснота, 1 ქორ. 428.
სივლტოლვა, ს. ლტოლვა, გაქცევა მოტრიალება, бѣгство, მაკ. 21—20; ფსალ. 141—4; იხაი. 52—12; 1 ქორილ. 44.
სივრცე. სივრცელე, ს. სიგრძითვე, განფენილება; სავსე пространство; широта.
სიზანტე, ს. ზარმაცობა, ზანტობა, лѣность, ვეპხ. 171.
სიზარშაცე, ს. ზარმაცე, лѣность.
სიზმარი, ს. ძილის შორისი, ფიანება, ჩვენება ძილში, сонъ, сновидѣніе, სიზმართა ახხსნა, толкованіе сна, **სიზმრივ**, ფზ. სიზმარივით, какъ сонъ, სიზმრება ვესიზმრები, -რე, ზ. ფ ძილში მოვეჩვენები, сниться, მესიზმრება, мнѣ снится, ჩონგ. 90.
სიზრქე, ს. ბაწრის, სიგრძე, толщина.
სით, ფზ. სიდან, откуда, სით მოხვალ, откуда идешь, ვეპხ. 9; სითა, ფზ. ერთ-ით, куда-нибудь, სითგან, откуда.
სითავდაბლე, ს. თავდაბლობა, смиренность, обходительность, кѣжливость, გორგ. 5.
სითამამე, ს. თამამობა, გამბედაობა, смѣлость, развязность.
სითაფლითე, ს. სიფლე, სირიოშე, подлогъ.
სითბო, ს. სიცხე, ვითრება თბილისა, теплота.
სითეთრე, ს. თეთრება თეთრისა; მსოფლიოში უხმობენ რძეფერს, бѣлизна; въ простор. молочное.
სითიკანი, ს. მაძით მთავარ ხატდომი, сѣданіе архіереевъ, სამ. ლ.
სითკენ, ფზ. სითკენ, откуда, სითკენაც, ფზ. სიდანაც, откуда бы.
სითმე, ფზ. სიდამე, откуда-то, გორგ. 265.
სით-რა, ფზ. სითრა, откуда что, ხდ. 58.
სითხე, ს. ვითრება თხელისა, ვეპხ. 357; жидкость; тонкость; рѣдкость, мелкость.
სიეფე, ს. იფეობა; ხელფურჩობა, дешевизна; щедрость; ვეპხ. 678; მიმჭვდრობენ ნიშაცთა სიკეთესა, ე. ი. იგრძნოთ გულის მწარულობის გარდა მაგებთა; онъ понялъ, что ему превеликая радость, ვეპხ. 678; სურვილით სიეფე, ე. ი. სურვილით სავსე; ვეპხ. 1498, преисполненный желаніемъ.
სიინაზე, ს. ინახით ყდრობა, 3 ეზრა 2—23; совозлѣжать съ кѣмъ, сидѣть съ кѣмъ либо.
სიკარგე, ს. კარგობა, доброта, **სიკარგობა**, იგივე სიკარგე; ღრამ. ნ. ჩ.
სიკეთე, ს. თვისება. კეთილის, კეთილობა; კეთილი საქმე, доброта; добро, доброе дѣло, благодѣяніе; სიკეთის ღავიწყება, забыть благодѣяніе, სიკეთის მაგიერად ავიზდოფა, воздать за добро зломъ, აღმატებული სიკეთით, преисполненный добротою; 1 ქორილ. 385.
სიკეკლუცე, ს. სილამაზე, красота, ღარეკ. 49.
სიკვდიდ, ფზ. სიკვდილზედ, на смерть; ბარეკ. 5—17; სიკვდილშე, ფზ. სიკვდილად შე, по смерти, ვეპხ. 2.
სიკვდილიანი, ფყდ. მომაკვდავი, смертный; 2 კორ. 6—8.
სიკვდილი, სიკუდილი, ს. ღასრულება სიცოცხლისა, განყოფა სულისა ხორცთაგან, смерть, ღასჯა სიკვდილად, осуждать на смерть, სიკვდილის ჟამს, въ часъ смерти.
სიკილა (ბერძნ.), ს. ერთი ღიღრაქმა, ძველებური ფული ან ხაზინა ვბრალთა, сикль, вѣсъ и монета еврейская, ღიღრაქმა ფასობდა 14 შაურად; გამოსწ. 39—1; რიგხ. 31—52; ღახ. 39, 40.
სიკისკე. სიკისკანე, ს. სიცქვიტე, სიმკვირცხლე, სიმალე, სისწრაფე, проворство, 1 ქორილ. 320, 118; 2 ქორილ. 478.
სიკნინე, ს. სიმცირე, კნინობა, малость.
სიკორწე, ს. გაკორწებული, უმუშავარი მიწა, заросль, пустошь, იხაი. 7—25.
სიკრენე, ს. ოხრება, опустошеніе, ვეპხ. 1410.
სიკუშტე, ს. კუშტობა, მწუხარება, горе, печаль, ვაჩრ. 10, 51.
სილა, ს. წვრილი ქვიშა, мелкій песокъ, იხაი. 7—21.
სილა (თათრ.), ს. ყბაში შემოკვრა, оплеуха, пощечина, სილის შემოკვრა, дать пощечину.
სილა, ს. ლორწო ბეხიერისა, слизь геморроидальная, 3. ფ ლ.; მრეგ. 140.
სილა, ს. ავარა, недоумѣніе, ნ. ჩ. ლ.
სილამაზე, ს. სიშვენიერე, მშვენიერება, красота.
სილაჟა, ს. ნაცარი კირში გარეული და ღანაწული ტყავების გამოსახნელად, зольникъ, растворъ золы и извести въ которомъ золятся шкуры, для сгону съ нихъ шерсти.
სილაჯე, ს. კაცნიერება, ბერობა, შეუპოვრობა, თავხედობა; наглость, буйство, дерзость; ფაქარ. 12—7; 1 თიმ. 6—16; რუსუდ. 716.
სილბილე. სილბო, ს. ხირბილე, мягкость, ვეპხ. 1143.
სილი, ს. ხველის ხმა ან ხიჭვილე, кашель, чахотка, იერემ. ხაკ. ლ.
სილიფა, ს. ნაწიბური ნაჭრილობა, окромка.

სილირფე, სილირბე, ს. გლისპობა, უსიმუსობა, თავხედობა, უზღვლობა. бесстыдство, нахальство; наглость.

სილოგიზმი (ბერძნ.), ს. მიღმოგონება, გონებით მიხდომა, აღმოჩინება, ლოგ. ბუქ. § 87, 105; силогизмъ, умозаключеніе, მარკ. 2—164.

სილოსმე, ს. ვაჟკაცობა, храбрость.

სილტოლვა, ს. ლტოლვა, бѣгство, ეფრ. 2—14.

სილურჯე, ს. синеватость.

სიმაგრე, ს. სიმკვიდე; ციხე, გამაგრებული შენობა; твердость, прочность; крѣпость, укрѣпленіе, დაბად. 40—14, ზაქარ. 9—3, 12; ვეფხ. 152, 454; 1419.

სიმალე, ს. სისწრაფე. быстрота, поворотство, скорость, поспѣшность, რუსუდ. 632.

სიმამაცე, ს. სიჭაბუკე, ჭაბუკობა; მამაცობა; возмужалость, мужество.

სიმამლე, ს. მამლობა, мужественность, мужской полъ. ვეფხ. გამ. თ. 39.

სიმამრი, ს. ცოლის მამა, тесть.

სიმარდე, ს. მარლობა, სიქნარე. проворство, ловкость. 120.

სიმართლე, ს. უზაკვლობა, ჭეშმარიტება. истина; правда, истинность; справедливость; святость, непорочность; право; правота; სამღთო წერილში: მცნება, დარიგება, სამართალი ღვთისა, законъ, уставъ; ფსალ. 119—5, 8, 12. 13; სიმართლით ახორგა, справедливое требованіе, სიმართლით თქმა, говорить по справедливости, სიმართლით ქცევა поступить по справедливости, -ნაკვთა, правильность черты лица, გიორ. 177; სიმართლე მიმიძღვის ან მაქვს ე. ი. უფლება მაქვს. სული შენია, имѣю право; **სიმართლიანი,** ზედ. სიმართლის მქონებელი, справедливый.

სიმარტივე, სიწრფელე. სიწრფოება; უზაკვლობა; უხლო-მართლობა, правота; простота.

სიმარტოვე, ს. მარტოობა, თავის წინ ყენა, одиночество, ფიზრ. 26; ქილ. 199; 203.

სიმარლე, ს. косость.

სიმარცხე, ს. მარცხი, უბედობა неудача.

სიმარცხენე, ს. წარუმართებლობა საქმისა; დამარცხება; неудача, пораженіе, ვეფხ. 610.

სიმარჯვე. ს. სისწრაფე, გარგალი; მოხერხება; проворство, ловкость; удобство; იერემ. 4—5, 18; მარკ. 2—156; 1 ქორნ. 140, 284; დარეჯ. 2—140, **სიმარჯვეობა,** ს. მომარჯვებულება, მოხერხებულება, удобство.

სიმაუდრი, გურულად მამამთილი, свекоръ, ბაქრ. 163.

სიმაღლე, ს. მაღლობა, ხაზომი მაღლისა; და უმაღლესობა, ციცქა მეფეთა ან მთავრთა; вышина, высота; возвышенность; гордость; высочество; დარეჯ. 146; -ხელმწიფისა величіе Государя, რუსუდ. 933.

სიმაშვრალე, ს. დაღლილობა, მოქანცულობა, მოწყენება. усталость, рѣдко. 355.

სიმაძღრე, ს. მაძღრობა, сытость, იხილ. 1—14; იერემ. 14—22; ქილ. 511.

სიმაწვე, სიმაწვილე. ს. სიმკვეთრე, острота. острость, სიმკვეთრე გონებისა, острота ума, 2 ქორნ. 307.

სიმგრგველი. ს. სიმრგვლე; 1 ქორნ. 337.

სიმგუდვანე. ს. გულოვნობა, გაჯეთობა, храбрость, ვეფხ. 164.

სიმდაბლე, ს. სიდაბლე, ქვეშეობა; თავ-მდაბლობა, გულით ალუზვნელობა; низость, ничтожность, низменность; смиренность, покорность, простодушіе, простота, ფსალ. 9—13; 24—18; ლუკ. 1—48; 1 ქორნ. 15, 253; სიმდაბლით მოკითხვა, нижайшій поклонъ.

სიმდარე, ს. უკანასკნელის ღირსებისა, худшія доброты.

სიმდედრე, ს. მედედრობა, медедрули ქცევა, женственность.

სიმდიდრე, ს. მდიდრობა, богатство.

სიმდოვრე, ს. ნელი მოძრაობა წყლისა; სიწყნარე. დაწყნარებულება, тихое теченіе рѣки; тишина, спокойствіе на морѣ; -ჭკუის, ქილ. 104; спокойствіе ума.

სიმედგრე, ს. წარმეტებობა, მეთანხება. ловкость. безалаберность.

სიმეცნე, ს. ღირსება, ღირსეულობა, доведеніе, ქადაგ. 100; § 227.

სიმვოლო (ბერძნ.), ს. ნიშანი, символъ вѣры.

სიმთელე. ს. მთელობა, კარგათ ყოფნა; цѣлость, невредимость; здоровье; რუსუდ. 731.

სიმთვრალე, ს. მთვრალობა, пьянство.

სიმთქნარე, ს. მთქნარება, зѣвота, ეფრ. 7.

სიმი, ს. ძალი ხერხეის მეკლავებ; струна металическая, ეფრ. 18.

სიმიათა-მწერალი ბერძნ., ს. ღირს სახსოვრათ საქმეთა აღმწერი, писатель достопримѣчательностей.

სიმინდი არაბ., ს. მცენ. кукуруза.

სიმკაცრე, ს. სიგრუხილე; სიმქისე, ზედი; სიფიცხე; осторожность; строгость; ან გამოძიება საქმეთა, изслѣдованіе дѣла, დან. 7—16, 19.

სიმკდომნე, ს. მკლავება ან ცხრილი სიკვდილისა. смертность; нищета, ქად. 12.

სიმკვეთრე, ს. მკვეთრობა, მჭრელობა; სიფხიზლე. острота; осторожность;

სიმკვრივე, ს. სიმკვიდე, твердость, массивность.

სიმკვირცხლე. ს. სიცქვიტე. სისწრაფე, проворство.

სიმლაშე, ს. მლაშეობა, თვისება მლაშისა, солность, -სისხლისა, испорченность крови, ქილ. 231.

სიმმკაცრე. ნ. სიმკაცრე.

სიმპალე, ს. დაბლობა, низость, напасть; სიბრ. 57.

სიმოკლე, ს. მოკლეობა, короткость.

სიმუავე, ს. თვისება მეჟეის, кислота.

სიმრავლე, ს. უთვალავი რაოდენობა, множество, -ერთა, множество народа, сборище, 1 ქორნ. 58.

სიმრგვლე, ს. თვისებ მრგვალისა, ან ერგებული მოვლებული რგვალი წრე; круглость, круглота; окружность, кругъ; 1 ქორნ. 337; -ცისა, сводъ небесный; экваторъ; რუსუდ. 774; სიმრგვლე საზღვრისა, окружность границъ, ლოც. 68.

სიმრთელე, ნ. სიმთელე.
სიმრუდე, ს. მრუდობა, кривизна, ვისრ. 7.
სიმსივნე, ს. ლაჯრაკვებულება, აუკვებულება კანისა, опухоль.
სიმსუბუქე, ს. მსუბუქობა, легкость.
სიმსუქნე, ს. გახუქებულება, тучность, жирность.
სიმსწრაფელე, ს. სიცქვეტე, სიმალე, скорость.
სიმსხო, ს. სიმრქე, სიხქე. толстота, толщина.
სიმტკიერე, ს. მტკიერობა, სიქაჩლე. цѣпкость, цѣпь, ლეკტ. 13—40, იხი. 3—24; იერემ. 47—5.
სიმტკიცე, ს. ძალი. ძლიერება. მტკიცეობა, სიმაგრე; შეურყვეველობა; სიმკვრივე; შეხივთებულობა, შემტკიცებულობა; сила, могущество; крѣпость, твердыня; твердость; плотность; 1 ქრონ. 182; 182; ფსალ. 61—11; 70—3; 89—10; 138—15; ვეფხ. 1143; -მკლავისა, крѣпость мышцъ, ლარეკ. 2—145; მან მოსცეს ძალი ღა სიმტკიცე ერსა თვისსა, онъ дастъ силу и крѣпость народу своему, ფსალ. 17—34; -პირობისა, твердость въ данномъ словѣ; -რჯულისა, твердость, непоколебимость въ вѣрѣ; ვეფხ. 1164; **სიმტკიცეობა**, იგივე სიმტკიცე.
სიმტკნარე, ს. მაგალ. სიმწრისა ან წყლის უმარილობა, прѣсность.
სიმტუტე, ს. მომტკნებული სიმლაშე, соленость.
სიმტყუარე, სიმტყუვნე, ს. ცბიერება, ложь, обманъ; რუსულ. 669; ქილ. 163, 294, 558.
სიმურტლე, ს. მურტლობა, поганство, нечистота.
სიმუხანათე, ს. მუხანათობა, измѣна.
სიმუხთლე, ს. მუხთლობა, ლალატი, გაცემა, დაუნდობელობა, измѣна; хитрость; ვეფხ. 452.
სიმქისე, ს. სიმკაცრე, ზავთი, строгость, 1 ქრონ. 336; დამშხლულობა; უგლახმობა, გაქხუკებულება; рыхлость; грубость; სასუარ, ხორკლიერება, шероховатость; სან. ლ. [ლოლ. 56.
სიმქნარე, ს. ჩქერა მდინარისა, бienie ключа,
სიმღერა, ს. შეკრება ნარდის თამაშობისა; 1 კორ. 10—7; მხიარულება გალობა; игра въ нарды; пѣсня. [nanie.
სიმღვიძარე, ს. მღვიძარება, არ ძილობა, бодрствование.
სიმღვრივე, ს. მღვრიობა, мутность.
სიმღიერე, ს. სიმკიერე ან ქება, пѣснь, пѣтиность. ლეგტ. 21—22.
სიმღაფრე მთისა, ს. ღირღოვნება მთისა, крутизна горы, 1 ქრონ. 405.
სიმღვირტლე, ს. სიმძიმე, прогорклость.
სიმთიფე, ს. ღირღოვნება, крутизна горы, გორგ. 173.
სიმთრალე, ს. ცუდი სუნი, მწარლობა, вонь, смрадъ, вонь; мерзость; გორგ. 173.
სიმშვენე, -ნიერე, ს. მშვენიერობა, краса, красота, ლარეკ. 57.
სიმშვიდე, ს. ნიჭიერება, აუჩქარებლობა, სიმდაბლე, кротость, смиреніе; скромность; ფსალ. 131, 1.
სიმშრალე, ს. მშრალობა, сухота.
სიმშიაფე, ს. დამშხლულობა, სიხლქტე, рыхлость.
სიმშჩერვალე, ს. სიმქნარე, ჩქერა მდინარისა, бienie ключа, ლეონ. 26. [101—21.
სიმცირე, ს. მცირობა, სიკნინე, малость, ფსალ.
სიმცრო, ს. მცირობა, малость, კანქ. 259; **სიმცროება**, იგივე სიმცრო.
სიმცხინვარე, ს. სიკაშკაშე, ნათლად მნოვარება, яркость огня; ქილ. 290.
სიმძაფრე, ს. ხიცხარე, სასტიკობა, жестокость, свирѣпость; საქმ. 27—42; რიცხვ. 11—11; -ქარისა, свирѣпость вѣтра, -ცეცხლისა, жестокость огня.
სიმძაღე, ს. прогорклость.
სიმძიმილი, ს. მწუხარება, печаль, ვისრ. 42.
სიმძიმე, ს. მძიმობა, მძიმე ყოფობა, тяжкая болѣзнь, ანდრ. 73; ქართლ. 148; სიმწუხარე, მწუხარება, печаль, ვისრ. 42.
სიმძიმე, ს. თვისება მძიმისა; тяжесть; тягость; მარკ. 68; მარკ. 20—12; -სხეულთა, тяжесть тѣла, -ჰაერისა, тяжесть воздуха.
სიმძიმილი, ს. სამძიმარი, მწუხარება, печаль, грусть, ვეფხ. 556, 1453, 789; ვისრ. 15; რუსულ. 977.
სიმძლავრე, ს. მძლავრობა, მტანჯველობა, მწვალებლობა, тиранство, рабство, рабство, раб

ხინა (თათრ.), ს. თუთრი რვალი, მაურახი, жесть, бронза, ხინის ჯამი, бронзовая чаша; ქრ. 275, ნ. ხინი.

ხინაზე, ს. ხინარნარე, ნაზობა, нѣжность, -ѣжность, нѣжность голоса, ვეფხ. 1542.

ხინათლე, ს. ნათელი, შუქი; თვალის ჩინა; свѣтъ; свѣтлость, ясность; зрѣніе, глазъ; ჩემო თვალის ხინათლე, свѣтъ очей моихъ, **ხინათლიანი**, ზედ. ნათელი, свѣтлый.

ხინაკლე, ს. ნაკლულევანება, недостатокъ, недостатокъ.

ხინამ, ზბ. ხანამ, до тѣхъ поръ пока.

ხინამაქი (თათრ.), ს. александрійскій листъ.

ხინაშდვილე, ს. ნამდვილობა, подлинность.

ხინაშდილ, -ხინ, ზბ. ხანამდის, до тѣхъ поръ пока, ქრონ. 2—125.

ხინანული, ს. ნანობა, სოდება ან ვის ჩაქმახათის წუხილი, покаяніе; раскаяніе; **ხინანულიანი**, ზედ. მონანებული, раскаявшійся, ვიზრ. 133.

ხინარნარე, ს. ხოუობა, ნაზობა, нѣжность.

ხინაციფე, ს. მოხდენილობა, თვალობა, красота, ვეფხ. 498.

ხინაყოფიერე, ს. ნაყოფიერება, плодовитость.

ხინგური (თათრ.), ს. ვეფხლის წყალი და გოგირდი ცეცხლით შეზავებული და გაწითლებული, ინჭარის ხიმწარული წამალი, киноварь, ქრ. 45.

ხინდიკი, ს. ცერცხლის წყალი, ртуть, ბუნ. ლ.

ხინდიკოსი (ბერძნ.), ს. ქაქილი, მაგიერი, მოსარჩლე სასამართლოში, адвокатъ, поверенный.

ხინდილი, ს. მცირე ავადობა, легкая болѣзнь, хворость; **ხინდილიანი**, ზედ. ფერქაქვენე ავადმოფი, хворый; **ხინდილიანობა** (ქართ. არა აქვს), ზ. ე. ჯჭირმეზიანობა, ავადობა, хворать.

ხინდიფი, ნ. **ხინდიკი**.

ხინდონი, ს. თეფშირი, шарфы.

ხინდური (თათრ.), ს. сандарак, ქრ. 86.

ხინეფდე, ს. ნეფლობა, сырость, влажность; свѣжесть.

ხინელე, მაგალ. მწუხარებისა, умѣренность печали, წმიდათა ცხოვრ. 161.

ხინეშტე, ს. ნაშთი, დახარჩენი, остатокъ, ითხრ. 2—20; ვიზრ. 188.

ხინი (თათრ.), ს. ხინა, ლანგარი, подносъ, ხანი ზარბაზნისა, форма для выдѣлыванія очковыхъ стеколъ, ქრ. 215, ლრმა ხანი, плоско жестяное, ხინის ქვა, ე. ი ქვა ბისხლის შემწყვეტელი, камень уничтожающій кровотеченіе; лат. lapis sangvinalis; ბუნ. ლ.

ხინიბი, ს. ცხენი ფეხმაგარი და გამძლე, крѣпкая на ноги лошадь, битюкъ, ზაქარ. 6—3.

ხინისქვა, ს. лапись.

ხინკლიტი (ბერძნ.), ს. მაღალი ხამწყვერო, сенатъ, ხენაკორი, сенаторъ.

ხინოდი (ბერძნ.), ს. ხასულიერო უმაღლესი ხამწყვერო, синодъ.

ხინონიმია (ბერძნ.), ს. თანა-ზოხვილე; ხიტყვები ერთის და იგივე მნიშვნელობისა; синонимъ.

ხინორი (ბერძნ.), ს. მიწყნა, ხამზღვარი, рубежъ, межа, граница, გუჯ. 33.

ხინოტიე, ს. ნოტიო, сырость, влажность.

ხინოფიერე, ს. ნაყოფიერება, плодовитость, тучность, плодовитость земли, -ხნულისა, сокъ.

ხინოხი, ს. ხუნდი ხელისა ან ფეხისა, ხახვი, колодка надѣваемая на шею или на ногу преступнику; იგრძ. 29—26.

ხინხილა, ს. ახალი გამოჩეკილი მართვე მფრინველთა ან მძრომთა, птенецъ; дегенышъ, -гнѣздовъ, детеныш змѣиный.

ხინხილი, ს. ღორბლი, ლოშქრი, нѣпа, слюна, ცეცხ. ცნ. 126, 60, -მოხდის, текутъ слюни.

ხინტაქსი (ბერძნ.), ს. ლექსთ თხზულება, синтаксисъ.

ხინჯაფი (თათრ.), ს. ხიბრული თრითონა, ртяжка.

ხინჯება (ვ', ზ. მ. ღუნაჯვენ, ვიჯენენ; ვაშინჯვ, показывать.

ხინჯვა, ხხ. разсматриваніе; разбираніе, изслѣдованіе; (ვხინჯავ, -ჯვ), ზ. მ. განვიხილავ, განვიჭვრეტ, განვიხილავ, разсматривать, разглядывать; разбирать; изслѣдовать; მხინჯავ, ты разсматриваешь меня, (ვხინჯავი, -ჯვ). ზ. ე. განვიხილები, разсматриваться, быть разбираему.

ხინჯი (სპარს.), ს. წუნი, ნაკლულობა, порокъ, недостатокъ, რუსულ. 389, 447; ხამ. ხომ. 335.

ხიო, ს. მცირე ნიავი ნაწვიმარზედ ან მდინარის პირს, ночная; прохлада, свѣжесть; сырость; ხაო არ ეცეს, чтобы сырой воздухъ не хватилъ, ქრ. 115.

ხიობლე, ს. ობლობა, сиротство.

ხიონჯა, ს. მეკვ. ჩორაბოლა, червуха, мацокъ, гумба, ნ. ნ. ლ. ბობოშია, мышки, грыж. ლ.

ხიორძილე, ს. ძეკვნარება, растительность.

ხიორჩნე ცხენისა, замина у лошади.

ხიპატარაკე, ს. პატარაობა, малость.

ხიპატიოსნე, ს. პატიოსნება, честность.

ხიპი, ხიპი ქვა (ხომხ.), ს. რგვალი, და პატარა მაგარი ქვა, булыжникъ, **ხიპიანი**, ზედ. булыжный, ს. ნ. ზღვისა; ხამილწე, ს. ხიმილწე.

ხიპინი (სპარს.), ს. каракатица (моллюскъ), слизь морская.

ხიპოხე, ს. ხიმსუქნე, тукъ, тучность, жирность, დაბად. 27 — 27; იხოდ. 17 — 7; რიმ. 11 — 19; ფსალ. 35—8; 62—5; 64—11; 80—16.

ხიპრტუე, ნ. ხიბრტუე.

ხიჟანგე, ს. ржавость.

ხიჟანტე, ს. сырость, влажность.

ხირა, ს. ხამის თოხ ხიფარულე წნული ხეშინი, რომელიც არშიად გარშემოეკერება ხვირთა და მიხთახთა, кромка у корзинки, и т. п.

ხირა (არაბ.), ს. მწკრივი, ხამწკრივე. სწორედ გაწეული რიგი, ряд, шеренга; родъ, потомство; ქილ. 7, ან წესი, რიგი, порядокъ; კორ. 60; ხირად და მრგვლად, рядомъ и кругомъ; въ шеренгу и вокругъ, всѣхъ ихъ, т. е. всѣхъ домочадцевъ, душъ разставленныхъ по порядку, ვეფხ. 878.

ხირაქლემი, ს. მფრინვ. страусъ, ითხრ. 31—11; 2 ხრ. 14—15.

ხირაჯა, ნ. კატუჯარი.

ᲕირᲐᲯი (ᲕარᲐ), ხ. ღვინის გამსყიდველი, виноторговецъ, **ᲕირᲐᲯობა**, ს. ღვინის გასყიდვა, виноторговля, **ᲕირᲐᲯᲮანა**, ს. ღუქანი სადც სასმელები იყიდება, винный погребъ, кабакъ.

ᲕირაᲮოხა, ს. ფრინველია, названіе птицы.

Ვირბილე, ს. რბილობა, сердце, мягкость.

Ვირბილი, სხ. რბილად, рѣдко, 61ганіе.

Ვირეგვნე, -გუნე, ს. რეგვნობა, вялость, глупость, грубость, ГОНС. 20, 75; ვეფხ. 759.

Ვირვა, ს. სქელი ერბო კვერცხი, густая яичница.

Ვირ-ვაშლა, ს. ძცნ. ჩრდილ ვაშლა, дикая яблоня, ფოთოლ-ყუმბალა, ველის-ყურძენა; pacr. mespilus pyracantha; ბუნ. ლ.; жимолость, ს. ჩ. ლ.; чимкосое дерево, ერისთ. ლ.

Ვირი, ს. ჩიტი, воробей, მატ. 10—29; ლუკ. 12—6; ვეფხ. 317; იერემ. 8—7; ბუნ. ლ.; სხვა ადგილებში სამლეთო წერილებისა: ბრიყვებში, страусъ; ლევიტ. 16—11; иное. 43—20; გოდებ. 4—3.

ᲕირიᲡკუდი, ნ. სერა, ласточка.

Ვირინი, ᲕირინოᲖი (ბერძნ.), ს. კეტრევზი მეზღაპრული, сиринъ, баснословная рыба; иное. 13—20; 43—20; იერემ. 50—39; ვეფხ. 338. კალია 60.

ᲕირინოᲖი, ს. მერინე?

Ვირიფი (თათრ.), ს. ვიწრო და წვრილი ჩაფარიში ოქრომკედით, галунъ, позументъ.

ᲕირკაᲭაჭი, ს. მერინ птица: lanius, сѣрокъ. ლ.

ᲕირᲛა (ᲕარᲛ.), ს. ოქროს თმა, ოქრომკედი; ᲕირᲛა-ოქრო, ვეცხლი, ე. ი. ურიათო ოქრო, ვეცხლი; золотошвейная нитка, чистое золото, серебро.

ᲕირᲛა ვაშლი, ს. ვაშლის ერთგვარი, родъ яблоковъ, ერის. ლ.

ᲕირᲡვალი, ს. კირკეტი, მოხარშული მარცვალი სამარხოთა უწყნოდ, пшеница, крупа разсыпчато сваренная, ქიმ. 256. [608.

Ვირჩა (თათრ.), ს. რუმკა, კვანძი, рюмка, ქილ.

ᲕირᲬველი, ს. სენი ხორცთ-მჭამელი; სნეული, гангрена, ракъ; ან პარკუჭი, ნაწიბნის მუწუკი, лишай, струпъ. ქ. ლ.; იერემ. ლ.

ᲕირცᲮვილეᲣლი, ზედ. ჭედული, пристыженный, ქილ. 197, 471; иное. 29—22; 1 ქართლ. 312; ᲕირცᲮვილეულობა სიფარველი, штаны, 2 ქართლ. 296.

ᲕირცᲮვილი, ს. ჭედულობა, рѣдкость, стыдъ, срамъ; ᲕირცᲮვილია, стыдно. ᲕირცᲮვილი არა აქვს, не имѣетъ стыда, **ᲕირცᲮვილიანი**, ზედ. ᲕირცᲮვილის მქონებელი, стыдливый; ვეფხ. 821; **ᲕირცᲮვილობა, ᲕირცᲮვობა**, სხ. стыдъ, срамота, (ვეᲕირცᲮვები, -ვე), ზ. თვ. ვერცხვინები. ვეჭლიმები, стыдиться, (შეᲕირცᲮვები, -ე), ზ. მინ. Ვერცხვინები, მეჭლიმები, стыдно мнѣ, ვჭᲕირცᲮვილობ ვჭᲕირცᲮვილობ), ზ. უ. стыдиться.

ᲡიᲕავᲮე, ს. სავსება, полнота, ეზეკ. 16—49 ГОНС. 137, 151, 194; -პირის სახისა, полнота лица.

ᲡიᲕაᲜი, ს. ფრინველ მცირე ბარი, воробышекъ, ნ. ჩ. ლ.

ᲡიᲕაᲜკაცე, ს. სახეკაცობა, жесткость.

ᲡიᲕაᲠᲓე, ს. ჯიშიერი. здоровье, крѣпость.

ᲡიᲕაᲬᲧᲚე, ს. ხეწყლობა, бѣдность, нищета, ანდრ. 35; ქილ. 452.

ᲡიᲕᲔᲚე, ს. სველობა, мокрота.

ᲡიᲕᲮი, ზედ თეთრშავად არეული ბალახი, сѣрый о шерсти или мѣхѣ, -ცხენი, сѣрая лошадь, ალექ. 166.

ᲡიᲓიკონი, ს. ფანჩატური, сѣнь, шатеръ, намет, ნ. ქალაქური ნ. ჩ. ლ.

ᲡიᲚინი (სილინგებს), ზ. სიგელი, кѣмахобъ дѣлать; шинѣніе; шитьё.

ᲡიᲚირი, ს. ცერცვი, горохъ, ლათინ. cicer; ხარ. 96, შუაღლ მოხარშული მთლად ამოლეწილი ღა მგბარი ხახვითურთ.

ᲡიᲚოვანე, ნ. სისველე.

ᲡიᲚპეტაკე, ს. სიფაფრე, რბილობა, ლეკურ. 13—13.

ᲡიᲚᲠა, ს. სროლა ისრის; стрѣльба, бросать, или поражать стрѣлою; 1 ქართლ. 69.

ᲡიᲡრულე, ს. სრულობა, полнота, совершенство; ეზეკ. 6—1; ვეფხ. 7; 1 ქართლ. 418.

ᲡიᲡტემა (ბერძნ., ს წესი, განკარგულება, დაწყობილება, შეღგმულობა, система; ლოღ. § 204; მარკ. 1—34; 2—112; წათ ეწოფ. 353, **ᲡიᲡტემატიკეᲑრი**, ზედ. წესიერებითი, систематическій, ლოღ. 14.

ᲡიᲡუᲑუქე, ს. სებუქობა, легкость, მარკ. 1—124.

ᲡიᲡულელე, ს. სულელობა, глупость, ჩონგ. 20.

ᲡიᲡუსტე, ს. სუსტობა, слабость.

ᲡიᲡუფთაᲕე, ს. სუფთაობა, წმინდობა, чистота. მარკ. 1—123; ქილ. 648.

ᲡიᲡქე. ᲡიᲥრქე, ს. სიგანე ან სიგრძე. толщина, толстота, густота; 2 ქართლ. 147.

ᲡიᲡწორ, ნ. სისწორე.

ᲡიᲡწორე, ს. სწორობა, არ მრუდობა, სიმართლე; თანასწორობა, პატიოსნება, პირიანობა; прямота; равенство; правильность; вѣрность, честность; ქილ. 59, 470; **ᲡიᲡწორ, -Რით**, ზმ. по прямому направленію, прямо. ქილ. 56; ლუკ. 45.

ᲡიᲡწრაფე, ს. სიჩქარე, скорость; поспѣшность; რუსულ. 195. 428.

ᲡიᲡხა, ᲡიᲡხაᲛი, ს. შემწველი სიცივე, жестокій морозъ.

ᲡიᲡხა, ს. სისხლზედ ყვავი, кровяной попосъ. ბუნ. ლ.

ᲡიᲡხი, ს. ხუსტარი, сварливость, капризъ, злоба; **ᲡიᲡხიანი**, ზედ. ხუსტარიანი, упрямый, капризный, სისხის ბალახი, медуз лавзанный корень.

ᲡიᲡხლი, ს. ცხოველთა სხეულთა შინა ნაკადი მწურვალის თვისებისა, красная жидкость, რომელიც ბუნებამ განაფენებინ ძარღვთა შორის, და მისცეს ყოველსა ხორცთა ცხოველთასა ხათბობა; ფსალმ. 49—13; 78—3, 11; ბრალი კაცის კლვისა; მატ. 27—4; ლუკ. 11—50; საქმ. 18—6; кровь; убійство; სისხლის გამოშვება, пустить кровь; სისხლის ძიება, месть за кровь, за убійство, სისხლის მსმელი, кровожадный, ქილ. 182; სისხლის ნაკადი, потокъ крови, სისხლის ჭარბობა, полнокровіе, ზღაშე სისხლი, испорченная кровь, ჩემი სისხლი ჩემს ქედს, самъ буду повинент въ своей крови, ვეფხ. 855; **ᲡიᲡხლოვანი, ᲡიᲡხლიანი**, ზედ. სისხლით შესვრილი, окровавленный, кровяной, кровавый, ვისრ. 152.

ღრეჯ. 9; სისხლის ალრევა, ს. кровосмѣшеніе, სისხლის ღვრევა, проливать кровь, სისხლის ღენა, кровотеченіе.

სისხო, ს. სიმქ. толщина, ქილ. 466.

სიტიტულე, ს. ტიტულობა, голизна.

სიტკბო, სიტკბილე, გემოტკბილობა; ალერსი; сладость; ласки, -ვუჩვენებ, ласкать, ქილ. 517.

სიტკბოება, ს. სიტკბილე: სიხარება, სიალერსე, თვისებობა; сладость; доброта; ласкательство; ფსალ. 13 - 1, 3; 24—7; 36—3; სიტკბოებაჲ გულისა, доброта души, ქვფხ. კანტ. თ 3; ვისცე უფალსა და ჰყავ სიტკბოება, уповай на Господа и дѣлай добро, ფსალ. 36 — 3; მოიხსენე მე სიტკბოებისათჳს შენისა, чудесъ, вспомни меня, ради благости твоей, ფსალ. 24—7.

სიტრელე, ს. ალერსი, ალერსობა, ласки, ქილ. 414.

სიტფო, სიტფოება, ს. სიათო, теплота, ვისრ. 70.

სიტურფე, ს. მშვენიერება, სილამაზე, красота, прелесть, ქვფხ. 8, 1056; ფარშ. 262.

სიტყვა, ს. თვითეული ლექსი, სიტყვა, სიუბარი; მარი, მირობა, შეპირება, მირობის შეკრა; слово; бесѣда, разговоръ; условіе, уговоръ; მარტივი სიტყვა, простое слово, სიტყვის გატანა, устоять въ словѣ; სიტყვითი სიტყვითი, слово въ слово; უქმი ან მცდარი სიტყვა, праздное слово, ქვფხ. 1100; სიტყვა ღმრთისა, Слово Божіе, ამაზედ რაღა სიტყვა გაქვს, что же ты на это можешь сказать, თქვენთან სიტყვა მაქვს, я хочу сказать вамъ слово, სამ. სიმფ. 307; სიტყვისგება (ვ-გებ), отвѣчать, სიტყვა მომგო, онъ отвѣчалъ мнѣ, **სიტყვა ვსტყვივ, -ვ**, ზ. უ. ვამბობ, წარმოვსთქვამ სიტყვას, говорить, сказывать, იერემ. 18—11; ლუკ. 1—22; გვისიტყვიან, мы говорили, ქილ. 608; (ვისიტყვივ, -ვ), ზ. პირ. ვილაპარაკებ, გულში ვსთქვამ, говорить; помышлять, думать, იხილ. 44—19; (ვისიტყვი, -ვ), ზ. პ. ვითქმი, быть сказану, იერემ. 11—19; ქილ. 343; **სიტყვება** (ვ), ზ. პ. ვალაპარაკებ, заставить говорить, შრომ. 158, **სიტყვებობა** (ვ), ზ. უ. ვსთქვამ, произносить слово, говорить, მარკ. 1—49; **სიტყვიერი**, ზედ. პირ-მეტყველი, მეტყველი; словесный; одаренный словомъ; 1 ქართლ. 314; ალექსან. 162, 216; **სიტყვიერება; -რობა**, ს. ხატი ლაპარაკისა; ძალი სიტყვიერებისა; სიტყვიერი სწავლა; дѣйствіе, дѣятельность, дѣйствіе словесности; словесность; дар слова, способность говорить; словесность; ზოგჯ. краснорѣчіе, მარკ. 1—10; სიტყვის შემნახველი, хранящее молчаніе.

სიუცხოვე, ს. სიკეთე, უცხოობა, სიკარგე. სიმშვენიერე, უკეთესობა, доброта, изящность, превосходство; ვისრ. 20; ქიმ. 25, 51; ქილ. 585.

სიუხვე, ს. უხვობა, щедрость, тароватость; ქვფხ. 49, 50; ქილ. 308.

სიფარდე, ს. მოფარულობა, დამალულობა, скрытность; ქილ. 37.

სიფართე, -თოე, -თოვე, ს. სიგრძე. სიგანე, пространство, широта; ქილ. 46, 664; რუსულ. 415.

სიფაქიზე, ს. სიწმინდვე, чистота.

სიფთხილე, ს. ფრთხილობა, осторожность; бережливость; სიფთხილეს თვით არა ჴსტკივა, у осторожности не болитъ голова.

სიფილი, ნ. სფილი.

სიფიანთე, ს. სიღნაოშე, სიცუდე. мерзость.

სიფიცხე, სიფიცხლე, ს. ფიცხობა, სიმძაფრე, სისასტიკე, жестокость; нетерпѣливость, горячность; ярость, лютость; ქვფხ. 610; რუსულ. 425; -ცხენისა, горячность лошади, რუსულ. 447; -ომისა, жестокость битвы.

სიფიცხე, ს. სიმხნეობა, храбрость; ქვფხ. 643.

სიფლი, ს. მოკრძე კაბისა, продолговатый полосъ, სან. ლ.

სიფონა ქარი, სიფონი, ს. წყლის სვეტი ზღვაში, сифонъ, анд. 112. სან. ლ.

სიფრთხილე, ნ. სიფთხილე. [103.

სიფრთხო, ს. სიმარდე, სიჩუქე. проворство, 1 ქართ.

სიფრიფანა, ზედ. ან ს. ფრიალი თხელი ნივთი, ვითარცა ქაღალდი; ქსოვილი, ზედსაჩინო, ზედპირი, განვენილება თვისიერ ხილვისა; рѣдкій, тонкій; прозрачный; пространство; поверхность; горизонтъ, -ქაღალდი, тонкая бумага.

სიფუძეულე. ნ. ფუძეულობა, ქმნულ. წ. 3.

სიქა (ირან.), ს. ფულისა ან ოქრო ვერცხლის ბეჭედი, чеканъ, штемпель, ქვფხ. 1544; დასკ. 39.

სიქადული, ს. საქმე საქებელი, ღირსი ქებისა, гордость, слава; იაკობ. 4—16.

სიქალე, ს. ქალობა, женственность, ვისრ.

სიქალწულე, ს. ქალწულობა, дѣвственность, дѣвство.

სიქაქუნი, ს. საქის დამკრელი, кто чеканитъ или кладетъ чеканъ на деньги, დასკ. 40.

სიქაჩლე, ს. სიმკერე, ქაჩლობა, жадность, алчность.

სიქერაჲე, ს. ქერაობა, рыжеватость.

სიქველე. ს. სიკეთე. ქველობა; ვეკაცობა, გვარიანი კაცობა, доблесть, добрые дѣла; мужество, храбрость; ქვფხ. 610.

სიქვრივე, ს. ქვრივობა, вдовство.

სიქილთანჯაჲ ფხალი, ს. зелень? ბაქრ. 179.

სიქილინჯი, ს. გურულად; ось, ბაქრ. 176.

სიქიშპე, ს. ქიშპობა, თავხედობა, ჯიქობა, კერპობა, упрямство, ან მკერპობა, пражда.

სიქსუეე, ს. ვისრ 28, одичалость.

სიქუშე, ს. ქუშობა, სიკუშტე. პირ-ქუშობა, угрюмость.

სილამე, ს. ღამე ან ღამის სიბნელე, ночь; почная темнота, ღრეჯ 111; რუსულ. 319, 2 ქართლ. 489.

სილარიბე, ს. ღარიბობა, სიგლახაკე, бѣдность, нищета.

სილნიოშე, ს. სიფიანე, мерзость, ქილ.

სილოდე, ს. აურზაურობა სიმთვრალეში, безчинство, გალატ. 5—21; 1 ქართლ. 341.

სილონივრე, ს. ღონიერობა, мощность.

სილრმე, ს. თვისება ღრმისა, сизрцу ზეიდამ ქვენაწილი, глубина, -ზღვისა, глубина морская, 1 ქართლ. 320.

სილრუე, ს. ორღობილობა, უსწორობა ადგილისა, впадина, неровность мѣста, სან. ლ. ნ. ძრვ.

სიყვარული, ს. ქრ. ობა, შეშფოთებულება, შესაწუხრება, სულით მიდრეკილება, любовь, 1 კორ. 13—1; ეფეს. 2—4; ვისრ. 18; 19; **-ლიანი**, ზედ. სიყვარულის მქონებელი, любящій, ერისთ. II, 97; **-ლიანობა**, ს. любовь.

სიყვითლე, ს. ყვითლობა, желтизна, бѣдность, ან სიყვითლის ხენი, бѣль, Вахр. Вак. 141.

სიყმაწვილე, ს. ჭაბუკობა, юность, молодость; ეფეს. 62.

სიყმე, სიყრმე, ს. სიჭაბუკე; ვაჟკაცობა; юность, молодость; мужество; მარკ. 9—21; ეფეს. 8; ვისრ. 25.

სიყმილი, ს. შიმშილი, голодъ.

სიყრუვე, ს. ყრუვებულება, глухота.

სიშავე, ს. შავი ფერი, черпота, грязь.

სიშვენე, სიშვენიერე, ს. შვენიერობა, красота.

სიშიში, ს. შიში, страхъ, ნ. შიში.

სიშიშვლე, ს. შიშლობა, нагота, ლუკ. 13—41; ხნერ. 11.

სიშმაგე, ს. შმაგობა, безуміе, бѣшенство.

სიშმორე, ს. შმორის-ხენი, затхлость.

სიშორე, ს. განშორებულება, дальность; разстояніе, ეფეს. 1075.

სიშურე, ს. შურობა, зависть, ჩუხულ. 200.

სიშურე, ს. სიწკარე, посѣщаемость.

სიშუქე, ს. лучезарность, блескъ, 90.

სიჩალხე, სიჩარხე, ს. გარჩხულობა, вооруженность, пастроеніе инструмента, ეფეს. 1591.

სიჩაუქე, ს. სიქვიტკე, зрѣлость, старость, проворство, живость; мужество, ეფეს. 400, 498; ქილ. 244.

სიჩვილე, სიჩჩვილე, ს. სიჩვილე, რბილობა; სიფრქე; мягкость, младенчество; ჩუხულ. 934.

სიჩუმე, ს. ჩუმობა, молчаніе.

სიჩქარე, ს. ჩქარობა, დაშურება, поспѣшность, торопливость, **-რით**, ზმ. поспѣшностью.

სიჩქურე, ს. იერება, ფიქრი, მოლანდება, ზმანება; მზაკვრება, ხელოვნება მეძავლობა. სურვილი ცნობად რასმე; мечта: коварство; любопытство; მარკ. 1—336; რუთ. 3, და უწინდეს სიტყვანი მისნი, ვითარცა სიჩქურისანი მათ წინაშე, они почли слова ихъ за мечтаніе, ლუკ. 21—11.

სიჩჩო, სიჩჩოება, ს. სიფრქე, ნინვილობა, младенчество, 1 ქორ. 154; ჩუხულ. 912.

სიჩხიე, ს. თვალად სახიჩრობა, დედაჭრობა, уродство; სად. ლ. კუკ. 19.

სიჩხინტე, ს. მცირედი სიმსუქნე წვენისა, жижа, жижица, -თვალში, бѣльмо.

სიცალიერე, ს. пустота.

სიცანცარე, ს. ცანცალი, ჭაპრობად სირული, продажничество, ქილ. 424.

სიცბილი, ს. ცბილება, ცთომა; ან სახულებე. სიგრეე; მეცბიერობა; лицемѣріе, бѣшенство, сумасшествіе; лукавство; ხაქ. 26—24.

სიცელქე, ს. ცელქობა, рѣзвость, шалость.

სიცივე, ს. ცივი ჭაროსი, холодъ.

სიცილი, ს. კისკისი, ხარხარი, თქართქარი, смѣхъ, ს. ცინა, ცინვა, სახენი ამისნი: **ლიმილი**, სიმშვიდით და უხმოდ სიცილი მხოლოდ პირთა ზედა გამოჩენილი; **კაკასი, კაკაში**, მალალი, წვრილი მოხდომილი სიცილი; **თქართქარი**, სიცილი მრავალთა; **ლინცილი**, ცუდი სიცილი და უწესო მასხარაობით; ხილიდა, იგივე; **ლრჭენა**, კბილების გამოჩენით უშვერად სიცილი; **ფრუსტუნი**, ვის არ ენებოს სიცილის გამოჩენა, წაცინოს და ლაღუმოს; იობ. 8—21.

სიცონილი, ს. ცონვა, მეოხრება, სიზარმაცე, лѣность, филоп. 3—1.

სიცოცხვე, ს. ცოცხობა, малость, 2 ქორ. 522; малочисленность.

სიცოფე, ს. ხიშმაგე; სიხულელე, უგუნურება; бѣшенство; безуміе; гнѣвъ, яростъ; 1 კორ. 1—18.

სიცოცხლე, ს. სულის ღგმა, ცხოველობა, жизнь; здоровье: რუსულ. 906; სიცოცხლის მოკლება, сократить, лишить жизни, სიცოცხლე მისი ძაფზედ ჰკიდეს, жизнь его виситъ на ниточкѣ; ხარხსი სიცოცხლე, позорная жизнь, უცხო სიცოცხლეს, клянусь вашей жизнію, ჩემს სიცოცხლეში, мъ жизнь свою.

სიცრუე, ს. ცრუობა, ტყუილი, ложь, неправда; ფსალ. 4—2; 5—6; 7—13.

სიცუდე, ს. ავობა, ხავე, ვითარება ცუდისა, дурнота, безобразіе; ვეფხ. 118, -პირის ხახის, безобразіе лица, -გზისა, дурнота дороги.

სიცუდკაცობა, ს. подлость, изувѣрство № 34—6.

სიცქაფე, ს. სიმარდე, сноровка, проворство.

სიცქვიტე ს. სიცქვიტე, სიხნრაფე, проворство.

სიცხადე, ს. განცხადებულება, явность, видимость.

სიცხარე, ს. თვისება ცხარისა; სიმძაფრე; სიმკვრივე (სხეულისა); вспыльчивость; жестокость; крѣпость напитка; -ჟმრისა, острота уксуса.

სიცხე, ს. ცხელი ჭაროსი, ხვარშაკი მზისა; ანთება, განკურნება სიხლისა სნეულებისაგან; жаръ, зной; жаръ, горячка; ლუკ. 4—38; იხი. 4—6; მარკ. 20—12; ვეფხ. 1341; **სიცხიანი**, ზედ. სიცხის მქონებელი; жаркій; имѣющій жаръ; **-ხოვანება**, ს. სიცხე მზისა, зной, жаръ, -ქილ. 305.

სიცხოველე, ს. სიცოცხლე. ცხოველობა, жизнь.

სიცხოველე, ს. სითბო, მწვანილობა სიცხისა; სინათლე მთავარება ნივთთა; სიცხლე, მეცნიერება, ხანაბოება წერილთა ან ხატთა; ფიქრ. ხანწაულთ მომქმედი ხატი ან სალოცავი; жаръ, теплота; свѣтъ; живость, ясность; чудотворный образъ.

სიძე, ს. ქმარი ვისისამე ნათესავის ქალისა; зять, დანიშნული სიძე; ფსალ. 18—5; მარკ. 9—15; 25—1, 2, зять; женихъ, обрученный; სიძე და სპალი, зять и невѣстка, ვისრ. 10; **სიძეობება**, ს. სიძე და რძალად ყოფნა, быть зятемъ и невѣсткою, ვეფხ. 532; сговоръ, ნ. ქ. ლ. **სიძეება** (ვისიძებ, -ძე), ზ. ვ. გავიჭი სიძედ, взять кого въ зятья, **სიძეობა, სიძობა**, ს. სიძედ ყოფნა, быть зятемъ, ვისრ. 3, 11; (ვესიძები, -ძე), ზ. თვ. стать зятемъ, 1 ქორ. 302; 2 ქორ. 36; მეხიძა, онъ сталъ моимъ зятемъ.

სიძვა, სიძუა, ს. მეძავობა, блудодѣяніе, прелюбодѣяніе, блудъ; ფარნა უკუღებილთა თვის იქთმის მრუშობა; прелюбодѣяніе, блудъ; მარკ. 15—19; გალატ. 5—19; საქმ. 15—20; (ვსიძავ. -ძე, ვისიძავ. -ძე. სიტყვათა წერილში: ვჭსიძევდე; იეზეკ. 23—19), ზ. უ. ვჭმეძავობ, ვჭმოსიძ, прелюбодѣйствовать,

დაბად. 38—24; გამოსდ. 34—16; იეზეკ. 16—33; 1 ქრონ. 124, ს. მრუშობა.

ძიძველე, ს. ძველებულება, ветхость, старость; древность, старина, давность.

ძიძვირე, ს. ძვირობა; ძიძუნწე, дороговизна; скупость; ქილ. 93.

ძიძლიერე, ს. ძლიერება, мощность, сила.

ძიძნელე, ს. სიმძიმე, трудность.

ძიძულე, ძიძულილი, ს. მძულვარება, ненависть; ფსალ. 24—13; 108—5; 138—21.

ძიძუნტე, ს. უოხერობა, არა გულმოდგინება, безпечность, леность. 1103.

ძიძუნტე, ძიძუნწე, ს. სიძვირე, вел. მოჭირნაბულება, სიწუნწე. скупость, леность. 544, 61.

ძიწვრილე, ს. სიწულილე.

ძიწითელე, ს. წითელი ფერი, краснота.

ძიწლო, ს. სიწვრილე, мелкость; ვისრ. 49; -პირის სახისა, мелкія черты лица, მარკ. 2—160.

ძიწმინდე, ს. სისუფთავე; ბიწიერებისაგან თავის უფლება; სიწმილილე, чистота; святость; тонина; ფსალ. 29—4; 92—6; 95—6; 17—24; მაკ. 7—6; ვისრ. 46; 1 ქრონ. 273.

ძიწრფო, -ფოება, -ფელე, ს. წრფელობა, სიმარტივე, ალალ-მართლობა, простота, простодушіе; правота, праведность; სამნ. სოლ. 1—1; იერემ. 34—15, ფსალ. 9—8; 10—7; 36—37.

ძიწუწლილე, ძიწვრილე, ს. სიწმინდე, тонина, ვისრ. 24.

ძიწუხლულა, ს. სიბრალული, жалость.

ძიწულტუვე, ს. სისწორე, гладкость.

ძიწუნარე, ს. სიმშვიდე, უფიქრებლობა, кротость; тихость; ვეფხ. 214, 1173, 1339; ვისრ 79.

ძიჭაბუკე, ს. ყმაწვილობა; სიმამაცე, ვაჟკაცობა; юность; храбрость; დაბად. 48—15.

ძიჭანგე, ს. დაძმარებულება, прокислость.

ძიჭარბე, ს. ჭარბობა, დაძალვა ნამეტნაობისაგან, перевѣсъ, მარკ. 2—204.

ძიჭარტალე, ს. ყბედობა, болтовня.

ძიჭლერქე, ს. ჭლერქობა, чахотка, ბუნ. ლ.

ძიჭრელე, ს. ჭრელობა, пестрота.

ძიჭუჭყე, ს. ჭუჭყი, грязь.

ძიხარბე, ს. ხარბობა, жадность, ненасытность, ვეფხ. 119.

ძიხარკე, ს. გაჭირება, სიძნელე трудность, ვეფხ. 1406; (ვისკ. მ. დაბეჭდ.).

ძიხარულა, ს. თავის-უფლება ჭმუნვისაგან, радость; მოსეს სჯ. 7; 5—22.

ძიხაფე, ს. ხმა-მაღლობა, громогласность, ვეფხ. 1591.

ძიხაშე, ს. წუნი, ნაკლებობა, ხაშიანობა, порокъ, недостатокъ; нездоровость мѣстности, 2 სჯული 15—21.

ძიხელე, ს. ხელობა, глуность.

ძიხელოვნე, ს. ხელოვნება, искуство, ანდრ. 149.

ძიხენეშე, ს. სიბოროტე, злоба, სიბრძ. სოლომ. 4—12.

ძიხვესტე, ს. სილაჟე, კადნიერება, наглость, იერემ. 16—12.

ძიხვიშრე, ს. ხვიშრობა, мелина, мелкота; ქიმ. 112, 113.

ძიხმე, ძიხმელე, ს. სიმშრალე, сухость, ანდრ. 115; მარკ. 2—191.

ძიხურელე, ს. ხურელი, разсѣлина, იერემ. 13—4.

ძიხუშტე, ს. სიკუშტე, სილაჟე, სიხშირე, ხუსტური, ხუშტობა, თავშირის ჩამოშვება, угрюмость.

ძიხშირე, ს. ხშირობა, სიხშირე ტყვრთა ან სიხქელე ნისლთა და ღრუბელთა; густота, 2 მეფ. 18—9; მარკ. 1—97; -ტყისა, густота лѣса, -თმისა, густота волосъ.

ძიხშო, -შოება, ს. ხუთა, მაგალ. ტყვრისა, густота лѣса, ვაშლი 7; -ბნელისა ვაშლი 20, темнота.

ძიჯაბნე, ს. მოშიშარობა, трусость, робкость.

ძიჯაბრე, ს. ვლეტა.

ძიჯანჯალე, ს. ჯანჯალობა, немощность.

ძიჯერჯვალე, ს. გამხდარობა, исхудалость, იერემ. 29—17.

ძიჯვა (ვუსიჯავ საქმეს ბოლოს), ზ. უ. ხიფრთხილით მოვიქეცი. принять предосторожность, ქილ. 254.

ძიჯიმი, ს. ხეზი, бичевка, სამ. ლ.

ძვა, ს. ენული სამეღარი ფუთურთა, გარნა ძელთაგან გამოთხრილსა ეწოდება როგო და სახლირის მაგვ: уголъ.

ძვალატი, ნ. ძალატე.

ძვამი (ლეთხ.), ს. ხისაგან შექმნილი საჯდომი ფეხებიანი, скамейка, стулъ; ვეფხ. 103; 502; 689; 1 ქრონ. 443.

ძვამლოგინი, ს. пары устланныя коврами.

ძვანთარი, ს. ჭია ერთგვარი, ბუნ. ლ.

ძვანური, ს. ყურძენია ერთგვარი.

ძვანჯამანი, ს. ძომეჯო ვაენი, кисловатый спиртъ, პ. ფ. ლ.

ძვარა (ბერძნ.), ს. ფეხდგი რკინა დაფინჯრული მწვადთ შესაწყობად, жаровня.

ძვარამანგი, ს. ოქრო-ვეცხით დაწიგნით ნაკერი რამ, шитье канителью въ строчку; წათ ცხოვ. 409.

ძვაროსი, ს. თევზია, зеленобрюшка (рыба), scare.

ძვეოფილაკი (ბერძნ.), ს მოლარე მონასტრისა, ризничій.

ძვეერის ყუჯი, ს. მცენ. Каприфолій, ერიხ. ლ.

ძვენჩა, ს. მფრინვ. песчанка (итица), ბუნ. ლ.; заблякъ, ერიხ. ლ.

ძვივართა გულისა, ს. ქილ. 321?

ძვივეა, ს. ყურძენია ერთგვარი.

ძვენა, ნაჯ ბაენა.

ძვივრი, ს. ხანჯ კი, ბარდახში, сундукъ.

ძვინტლი, ს. მფრინველთ განავალი, помъ, калъ, гной птицъ, **ძვინტლიანი**, ზედ. о птицѣ: гнойный.

ძვიპტრა (ბერძნ.), ს. ფაენი, ხმიფო ჯოხი, скипетръ, ვეფხ. 45. 1550; ბარლაამ 6—13.

ძვიფი, ს. კბილების სახიჩენელი, зубочистка, ცხენრაბეჩი, зубочистка.

ძვიჯი, ძვიჭი, ძაგიჭი, ს. გამხმარი ყურძენი, изюмъ, რიცხ. 6—3.

ძკლატი, ძკალატი, ს. მაენი, сукно, რუხეც. 350.

ძკნისი, ს. კალათა, корзина, ნ. ურაგული.

ძკონდიო, ს. მჭადი ქვა, немза.

სკუმა (ვასკვამ, -ვი), ზ. ვ. ვჭკრავ. ударить, отдать Васкуа, ქილ. 684, ударить меня въ голову.

სკოლოფარია, ხ. მცენ. уховникъ.

სკორპუთო, ხ. ხურავნების სანი, цинга.

სკორე, ხ. კახავალი ცხოველთა, ნეხვი, помет, калъ, -ცხენისა, лошадиный калъ, ფსალ. 82—10; 109—7; იხილ. 36—12; იერემ. 25—33.

სკული, სკნული, ზედ. გამოსკვნილი, ნასკვი, завязанный въ узелъ; узелъ.

სკუნა (ვასკვნი, -სკვენ), ზ. ვ. გარდავსწვევ, გადავსჭრი, დავასკვნი, рѣшить, опредѣлить; -მიწასა, ударить объ земь, (ვუსკვნი), -გვირგვინისა ჩხირ-ჭით, (ვისკვნი გვირგვინსა), вѣнчаться, კომბალი თავში მასკვნა, онъ ударилъ меня по головѣ дубиной, ქილ. 685; გულში მისკვიდნენ ударили меня въ грудь; (ვასკვნი, ვასკვენ), ზ. ვ. გამოვასკვნი ნასკვს, завязать въ узелъ; **სკული**, **სკნული**, ნ. თავის აღგილს.

სკუნელი, მცენ. боярышникъ (раст.), ერის. ლ.

სკუპვა (ვასკუპავ), ზ. უ. ცხენი, прыгать, ჩონგ. 119; **სკუპება** (ვასკუპებ ცხენსა), ზ. უ. ცხენს ვაჭენებ, ристать на лошади, ჩონგ. 132.

სკუფა, ხ. პაპარა თავსახურავი ქუდ ქვეშე, скуфья, მროვ. 74.

სლაპი, ხ. ხლაპი, глотокъ.

სლოკა, სლოკინი, ხ. გულზედ ლამპრის მოდგომა სასულეში და იძულებითი ხმის ამოღება, икание, икота; **სლოკინება** (ვასლოკინებ, მასლოკინებს), ზ. უ. икать, икаться.

სლა, სლვა ან სვლა, სული (უფრო გავრცელებულია; სხ. სიარული, хожденіе, ходьба, -ნავთა, плаваніе, -სავმოთა, ходъ часовъ, (ვალ, ვყალ, ვალს; ვალთ, ვყალთ, ვლენ, -ნან ან ვლიან; ნ. უ. ვიღოლი, ვყიღოლი, ვიღოლა ან ვლიოლი, სრ. ვყე. ვყეე, ვიღა, ვყიღით, ვყყიღით, ვიღნენ; ნ. უუ. მივლიან; სათუო სქ. აღწმყო. ვიღოლე; სრ. მყვლია; უსრ. მყვლის; მფ. ვიღე, ვყიღე, ვიღეს; ვიღეთ, ვყიღეთ, ვიღნენ, ვიღეს; ბძან. ვყე, ვყიღით; ვყყე, ვყვლით; ვყ ვყალ, არ ვყიღე; მიმღ. მყლელი, ვლილი, ვყვლია, ვყვლიან), ზ. უ. უკანონო, გმეძრაობ, ვდივარ, ходить, იმ ფშნისაგან ჰსწარმოებენ ფშნანი: ვლა ვყლი, ვყიღე, არგვა (ვიარებ, -რე), სახე თავთავის აღგილებს; ვუვლე. ვუყვე. ზ. უ. გარშემო ვავდივარ. ходить кругомъ, (მიდიოდა, გიდიოდა, უდიოდა), ზ. მიმ. გარს მივლიდა; ходилъ кругомъ меня, ხმა ჩემი არ უდიოდეთ ე. ი. ჩემი ხმა არად მიაჩნდათ, голосъ мой считали ни за что, не слушали; ვყფხ. 597; მივა, გავა უყვა ან უა, ე. ი. მომიდის, приходитъ ко мнѣ; ან მყავს, имѣю, ნახე სვა; სუნი არუა, неиздаетъ запаха, ქილ. 479.

სლუკ-სლუკი, სხ. ამოხვინჩვა, გულის ამოსკვნა, ქვითქვითი, всхлипываніе, ვეფხ. 247; კანმ. თ.

სმა ან სუმა, სხ. питье, ვასვამ თუთუნსა, курю трубку; ბაქრ. 180, (ვასმევ, მდაბ. ვხამ, ვასვამდი ან ვასმიდი; ვსვი; (3 პ. მრ. ასყუს ან ასხენს, ასყენ, მასყია ან მასხამს, მესვა, მესვას; ვასხამდე ან ვასმიდე; ვხო; ბძან. სვი ან სე, სვით; მიმღ. სმული, მსმელი, ნასვამი; ზ. ვ. მუსვამ, დავლეკ სასმელსა, пить, утолять жажду; упиваться; ბძან. ასვი, ან, ასე; (ვასვამ, ვასვი), ზ. ვ. დავალევინებ, дать кому пить, იხილ. 19—33; იერემ. 35—3; იოან. 4—7, 13; ვიხრ. 64; (მასვამ, მასვი, ბძან. მასვი, მასე), ზ. მიჩ. дать мнѣ пить, ნაღველი არ გასვამს, ты не испытать несчастія; (ვასმია), დავალევინე, მგ. 27, напиваться.

სმა, სუმა, სხ. сажаніе, (ვასვამ, ვსვი), ზ. ვ. დავაგდინებ, დავსხამ, დავსვამ, сажать; дѣлать, класть, полагать, რუსულ. 282; (ვასვამ, ვასვი), ზ. ვ. დავასობ, დავარჭობ, ვჭედურ, вонзать, втыкать, ნახვასობა; (ვსვამ ან ვასვამ ბეჭედს, прикладывать печать; რუსულ. 162; ვჭსვამ ასოს, ставить букву, გვერდით ვუსვამ, сажать подлѣ кого, ვუსვამ რიცხვსა, ставить число, (ვისვამ, ვისვი), ზ. მიჩ. ვიფოლიებ, მაგალ: ვისვამ ცოლსა, брать жену, жениться, 2 სჯული, 22—13; იერემ. 16—1; სამ. სოფხ. 29, თავზედ ვისვამ, сажать себѣ на голову; (მისვამ, მისვი), ზ. მიჩ. ты ставишь мнѣ по цѣнѣ; მისვამს, მისმენ, онъ сажаетъ около меня; втыкаетъ мнѣ; или онъ ставитъ мнѣ по цѣнѣ; მისმენ ენაზედ ეკალსა, вонзаютъ мнѣ иглы на языкъ; ქილ. 220; უუბი ცხენსა ზედა ესვა, лошадь была пронзена копьемъ, 1 ქართლ. 329; ღანა გულს მესვა, я пронзенъ былъ ножемъ, ვეფხ. 389; (ვსმია), ზ. თვ. დავურჭობი, пронзаться, втыкаться, სმული, посаженный; поставленный.

სმა, სუმა (ვასვამ, ვასვი ზეთსა, ხელსა), ზ. ვ. წავასვამ, წავსცხებ, ან ხელს ვაბან, ვაგლუსნებ; тереть, натирать, гладить; ხეს ხეზედ ვასვამ, тереть дерево объ дерево, ვასვამ ნიჩაბსა, грести веслами.

სმა, სუმა (მივის, მესვა) სახე სვა, სუ.

სმევა (ვასმევ, ვასვი), ზ. ვ. დავალევინებ, поить, გამოსლ. 11—4; იერემ. 35—3; მასმევ. მასვი, ты поилъ меня.

სმევა (ვასმევ. -ვი, -ვე ან ვასმიოდე), ზ. ვ. შევასმენ, დავასმენ, обвинять, доносить на кого, აღბ. 120.

სმენა (ვასმენ, -მინე), ზ. ვ. გავაგონებ; დავასმენ, დავაბეზღებ, заставить слышать; доносить, наговаривать на кого; клеветать; მარგ. 7—37; სიქმ. 17—20; 19—3; ფსალ. 70—13; 108—20. 29; ვეფხ. 864; 90.

სმენა (არიბ.), სხ. ერთი ხუთთა საგრძნობელთაგანი, слухъ; ყურთა სმენა აღარ არის, отъ шума ничего не слышно, ანტ. 3—26; (ვისმენ, -მინე, უუ. მისმენია ან მსმენია, სათ. უუ. მესმა), ზ. უ. გავაგონებ, слышать; слушаться, повиноваться, ჩემი არ ისმინა, онъ не послушалъ меня, ვისმენ წირვას, слушаю обѣдню, არ ისმინა ჩემი, онъ не послушалъ меня, (ვსმია ან ვისმი, სრ. არა აქვს რუსულ. 240); ზ. თვ. ვყეურები, быть слышану, (მესმის ან მესმიან, ლუკ. 16—2; მესმოდის, მესმოდა, უუ. მსმენია ან მსმოდა, 2 ქართლ. 408; ან მასმიენ, გასმიან, ასმიან, სიქმ. 9—7; იოან. 12—34; ვიხრ. 11, 94, 191; მესმინა, ფსალ. 1—12; სათ. აწ. მესმოდეს, სრ. მსმენოდა, უუ. მსმენოდეს (მდაბ. მასმოდეს, სიბრ. 9; слышать, არა ფერი მესმოდა, я ничего не слыхалъ, კარგათ უნდა გსმოდეს,

онъ долженъ хорошо понимать, (ვასმივარ, ვჴსმენივარ ვჴსმონოლი, ვჴსმოდი, ვასმოდი, რუსული. 228, онъ долженъ былъ слышать, მსმენი ხარ, მსმენოდი, დარუჯ. 425; и слышалъ.

სმინება, ს. სმენა, слухъ, ისო ზირაქ. 31—28; (ვასმინებ, -ნე), გავაგონებ, заставить выслушать, იერემ. 50—2; (ვისმინებ, -ნე), ზ. ვ. გავიგონებ, მოვისმენ, выслушивать. (ვჴსმინები, -ნე), ზ. თვ. быть слышну, ხიბრ. 143.

სნაკი, ს. ნაკი, дерзостно вѣщун, замша, сафьянъ; драгоцѣнная постилка на волъ, **სნაკიანი**, ზედ. сафьянный.

სნება, ს. გარდმცემი სენი, заразительная болѣзнь, зараза, მრთ. 56; ანტ. 5—16, ვეფხ. 1539; კაც. 75; 166; **სნებოვანი**, заразительный.

სნევა (ვსნევ, -ვე), ზ. ვ. ვსთხრი, копать, ქილ. 661.

სნეკვა, ნ. **კუნესა**.

სნეულება, -ლობა, ს. სენი, სატკივარი, ავადობა; болѣзнь, недугъ, 2 მეფეთ. 13—2; სამ. ვახტ. 166; ქილ. 406; (ვასნეულებ, -ლე), ზ. ვ. დავსნეულებ, ავად გავხდი, повергать въ болѣзнь, (ვსნეულობ, -ლე), ზ. უ. ვავადობ, ავად ვარ, хворать, болѣть.

სნეული, ს. უძლები, ავად-მყოფი, больной, немощный.

სობა (ვსობ, ვსე), ზ. ვ. დავრჭობ, დავსობ, განვრცობ, განვჭიმერ; втыкать, вонзать, ვეფხ. 7, 1011, 1081; (ვსობი, ვსე), ზ. თვ. დავერჭობი, განვეწონები, вонзаться, втыкаться, (მჭსობ, მესე), я былъ прощенъ, დანა გულს მესე, ножъ пронзилъ мое сердце; ვეფხ. 389; (მსობ, მესე), ზ. მიჩ. განმიწონ, пронзаешь мнѣ. მასმენ ენა-ზედ ეკალსა, იერ. 220; иглами пронзываютъ мнѣ языкъ.

სოგმანი, ს. ქვისა ან ფიცრის ნაკლებობის ჩასაგები საკრებლითი, у камотесовъ и столяровъ: вставка; шпонка.

სოდომის ნაწლევი, ს. გახი, оолитъ.

სოვბათ-იასაული (თათრ.), ს. ზედა მხედველი იასაული, надсмотрщикъ, რუსული. 630, დასტ. 69.

სოვდა, ს. ერთად ვაჭრობა, валовой торгъ.

სოვეული, ნ. სვეული.

სოვდაგარი (სპარს.), ს. ვაჭარი, купецъ.

სოთი, ს. მოხდენილი ცხვარი, красный посъ.

სოიბათ-იასაული, ნ. **სოვბათ-იასაული**.

სოინარი, ნ. **სოლინარი**.

სოინკა, სოლინკა, სონკა, ს. მცენ. чернуха, раст. nigella; ისაი. 28—25, 27; პ. ფ. ლ.; ბუნ. ლ.

სოკო, მცენ. грибъ, სახენი ამისნი არიან: არი სოკო, ხრაშუნა, ბუბრის სოკო, გველის სოკო, კალმახი, ლებანი, მარქვალის გური, ნიგვა, მაჩალა, მგლის სოკო; მერცხლის სოკო, მინდვრის სოკო; ნიფტვარა, ნიგვა ან მარქვალის გური; ნოშო; პილპილა, რძიანა, ხაღ-მომწვერეტა, სანელებელა, ხილის სოკო, სოკომჭადა, სოკო-პილპილა; სოკოფიჩხა; ტრელა, ტყურბელა, ფიჩხა, ქამა სოკო, ღარალონა, ყურა სოკო, ყურჭატა, შხამა სოკო, წერის სოკო, წერის წვეგა, წითელ კაბა, ჭკაღეგა სოკო, ხის სოკო, ხრაშუნა, მჭადა სოკო; ერისთ. ლ. ბუნ. ლ; **სოკო ბიმბილა**, ს. грудь; **გიჟი-სოკო**, ядовитый грибъ.

სოკო, ზოკო, ს. სენი ბოასილისა, почечуй, геморой.

სოკოიანი, ზედ. грибной; геморроидальный.

სოკო ფიჩხა, ს. ხის სოკო, грибъ древесный.

სოლი, ს. ხეთ ან შეშათ გასაპობი პალო; клинъ, გასაგარი ლახკეცად; клинъ; задвижка; ურმის თვალის სოლები, спицы колесныя.

სოლინარი (ბერძნ.), ს. წყლის გასაღინარი მილი, ლული; труба водопроводная; кранъ.

სოლინკა, ნ. სოინკა.

სომბარი, ს. სიწეთო კაპიწის ნახევარი ან $1^1/_2$ გრივნის, мѣра хлѣбная около 6 пуд.

სომი, ს. საკამარე ქვა მოხრილი, камень для свода, სამ. ლ. 1 ნეშტი 29—2; დაბეჭდილს დაბადებაში არ იპოვება ეს სიტყვა.

სომხითარი, ს. სომეხი, армянинъ.

სონა, ნ. ნაძვური, петрушка.

სონლული (თათრ.), ს. მფრინ. შავარდენი, кречетъ, ბიბლ. ლ; რუსული. 129; 336; 529, 797; ქილ. 267, 1 ქართლ. 271; გორგ. 288.

სონკა, ს. მცენ. ნ. **სოინკა**, ისაი. 28—25.

სორგა, ს. ხეზის დახვევული ფიცარი, фигурка, навойная, планка, катушка.

სორგო, ს. მცენ. ჩალაშაქარა, сорго, ცოცხა, ცოცხა-ტკბილა, сахарное сорго; ერისთ. ლ.

სორტული, ს. односемейная пшеница, дающая отмѣнно бѣлый хлѣбъ.

სორტა, სრუტი (ბერძნ.), ს. სალაც ზღვის ტოტი დავიწროებით შავზღს ხმელეთსა და ან შეერთების შორეს ზღვასა; проливъ; заливъ, рукавъ рѣки.

სორექა, ს. ვაზისაგან რჩეული ვენახი, виноградникъ; ისაი. 5—2; შავთ. 87.

სორო, ს. მხეცთა და ნადირთ ბუნაგი, იერემ. 48—28, берлога, нора, ან ორმო, მოხრებული, яма, იერემ. 48—28; -ლომისა, берлога медвѣжья.

სორო, ს. გუნდი თოლიისა, комъ снѣга, ბუნ. ლ. რუსულ. ქ. ლ. ნ.

სოროიანი, ზედ. ямистый.

სორსალება (ვ), ზ. მ. დავაგუნდვებ, обмазывать, обваливать въ комокъ, валять тѣсто.

სორსალი, ს. ამოქნილი გუნდა, комъ, комокъ.

სოსანი (სპარს.), ს. მცენ. лилія, ვეფხ. 73; -ფერი, лиловый цвѣтъ.

სოსანი, ს. მცენ. сокерки, васильки рогатые, ბუნ. ლ.

სოტელია, ს. მცენ. ჭარხალი, წითელი ფხალი, свекла.

სოუდა, ს. მცენ. касатикъ, снаженикъ: родъ ситника, ბუნ. ლ.

სოუსი (რუს.), ს. წვენი საჭმელზედ დასასხმელი, соусъ; ბაგრ. ბაკ. 30.

სოფა (თათრ.), ს. საჯდომი ტახტი, софа, диванъ, ერისთ. 100.

სოფელი, ს. ცა და ქვეყანა და საცხებლა მათი; фиваид. 21, 1, 89—4; მაკ. 24—21; ზღვა და ხმელი, земля ან სამრგულა ქვეყნისა; фиваид. 49—12; ლუკ 2—1; კაცნი მკვიდრნი სოფლისანი, იოან. 15—18, 19; მხარე ქვეყნისა, მაკ. 2—12; მარკ.

6—4; ლუკ. 2—8; დაბ, მცირე უნობა, სჯმ. 28—7; მატ. 10—11; свѣтъ, міръ, вселенная; земной шаръ; міръ, обитатели земли; страна; село, деревня; დასაბამიდგან სოფლისა, отъ начала міра; უკეთუ სოფელი გძულობს თქუენა, если міръ ненавидитъ васъ, іоан. 15—18; არამედ სხუით გზით წარვიდეს სოფლად თჳისა, инымъ путемъ отправился въ страну свою, სოფლად-სოფლად, изъ одной деревни въ другую; **სოფლელი**, ზედ. и ს. деревенскій; деревенскій мужикъ; **სოფლური**, ზედ. деревенскій, сельскій; міркой; простонародный; **სოფლიერი**, ზედ. свѣтскій, міркой, свѣтскій, -ланнои, ე. ი. მოქალაქობის კანონი, гражданскіе законы; ბერძნ. სჰმ. 3—4. **სოფლიო**, ზედ. სასოფლო, деревенскій, სჰმ. გ. 3. 12; ნ. მსოფლიო; **სოფლობა**, ს. სოფელში მცხოვრებნი, обитатели деревни, აღაქს. 75, ყჱსოფლობ, სრ. არა აქვს), სოფელში ყჱსცხოვრებ, жить, населять деревню.

სოფიანჲ კენჭი, ს. სართი, плита или что другое, украшенное мозаикой изъ разныхъ камней, мозаика, მრ. 23.

სოფირი, იხ. საფირი, ბუნ. ლ.; ესთ. 13—12.

სოფისტანი, სოფისტეა (ბერძნ.), ს. ритора, софистъ, სჰმ. ლ.

სოქალი ს. საზოგადო სახელი ძვირფასთა ქვათა, драгоцѣнный камень, ვეფხ. 42, ნ. **სპეკალი**.

სოლდა, ს. მრავალ ფერი ყვავილი, სჰმ. ლ.; ბუნ. ლ.

სოლო, ს. დიდი ქოთანი, цицарка.

სოჭი, ს. ელაკი, ნაძვი, ель (дерево), ტრმ. 26; сосна, ბაქრ. ქნკ. 31—8; пихта, ერისთ. ლ.

სპა (სპარს.), ს. მხედრობა, დიდი ლაშქარი, войско, армія. სპაჲ მეფეთა, военачальникъ, დან. 3—93.

სპაღა (იტალ.), ს. შპაგა, кинжалъ, шпага.

სპაღარი (სპარს.) სპაოთარი, ს. მახვილით შეჭურვილი, меченосецъ; ან მხედართ მთავარი, военачальникъ, სჰმ. ვახტ. შესხვალი.

სპანძელი, ნ. იხვანძი, ბუნ. ლ.; სჰმ. ლ.

სპარაზენი, ს. მხედართ მთავარი, военачальникъ, **სპარაზენობა**, ს. მხედართ მთავრობა, военачальство, გამოსლ. 15—4; მარკ. 1—156; შავთ. 4; 4 შეფეთ. 9—24; ნ. სიმღერაში, ნ. ჩ. ლ.

სპარეზობა, ნ. ასპარეზობა.

სპარსალარი (სპარს.), **სპასპეტი** (სპარს.), ს. მხედართ მთავარი, главнокомандующій, маршалъ, დან. 3—3; ვეფხ. 40; შავთ. 19.

სპეკალი, ს. ზოგადი სახელი პატიოსანთა თჳალთა, общее названіе драгоцѣнныхъ камней, ვეფხ. 42; ქილ. 420.

სპეშური, ს. ზურნა ნაღარა, труба музыкальная, 1 ქართლ. 306.

სპერე, სპერელი, ს. ხარკშული შესადგმელი რისამე, окно; ишь, სჰმ. ლ. ნ. ჩ. ლ.

სპეტაკი, სპეტი (სომხ.), ს. თეთრი, მოთეთრო, бѣлый, დაბალ. 30—35, მატ. 17—9; მარკ. 9—3; 16—5; ვეფხ. 495; ტრმ. 54; დასტ. 150, -სომოსული; бѣлое платье, სპეტაკი ვით თოვლი, бѣлый какъ снѣгъ; **სპეტაკობა, სპეტობა**, ს. თეთრე, бѣлизна, **სპეტი**, ს. უფარული, бѣлила для лица, სჰმ. ლ.; ბუნ. ლ.

სპილენძეული, ს. мѣдная посуда.

სპილენძი (სომხ.), ს. წითელი რკალი, красная мѣдь, სპილენძის ჯანჯარა, мѣдянка, лазурикъ; ბუნ. ლ.; სპილენძის ფარეული, фольга, мѣдный листъ, тонкій какъ бумага, -წყალი, ლურჯი წყალი თჳალისა, глазная примочка, ბუნ. ლ. -ნძ-ჭური, დიდი ნაღარა, ქოსნაღარა, мѣдная музыкальная труба, რუსუდ. 581; 1 ქართლ. 278; ან დაბდაბი, барабанъ, ნ. ქოსი.

სპილოჲ (სპარ.), ს. ნ. ბილო, слонъ, სპილოს ძვალი, слоновая кость, ბუნ. ლ.

სპირტი, ს. спиртъ.

სპობა, სპოლვა, სხ. истребленіе, (ვჴსპობ). ზ. ვ. ავხოც, ამოვაგდებ, მოვსპობ; истреблять; прекращать; ზოგჯერშე მოვჴედეთ, отсѣчь, (ვისპობი, -პე). ზ. ვ. აღვიხოცებით, ამოვაგდეთი, მოვისპობი, истребляться; прекращаться; отсѣкаться; კანელ. 139; დაბოლოება, რომელთაშე სიტყვათა ისპობის, окончаніе нѣкоторыхъ словъ, отсѣкается, **სპობილი**, სპოლვილი, მიმ. истребленный.

სპონდიო, ს. ბრაგა, ბღაჟი კლდე უხილავი; ან მრავი ქვა შეზობილთაგან, покрытый или добываніи мягокъ, въ кладкѣ строенія твердѣетъ; მცხეთ. გუჯ. 44.

სრა (ოსმ.), ს. სახახლე, палата, дворецъ, 1 ქართ. 270; ვეფხ. 328.

სრა, ნ. სრუა; სრაფარდა, ნ. **სარაფარდა; სრაფარდაგი**, იგივე სარაფარდა, -დაგი; 1 ქართ. 250; რუსუდ. 780.

სრნა, სრნობილა, ს. სირბილი; ცხოვრება, ქცევა-ნაირობა; ცხრ. ცხranie; теченіе жизни; 1 ქართლ. 263; მარკ. 2—143; სრნაზედ, на бѣгу; სრნა საქმისა, теченіе, производство дѣла, დარეკ. (სრნაი, სრ. არა აქვს), გავიქცევი, бѣжать.

სრევა, სხ. бросаніе, метаніе; (ვისრევ, -რიე), ზ. ვ. ვისერი, გავსცურცნი, бросать, метать, стрѣлять, ვეფხ. 330, 1413; **სრეული, ნასრევი**, брошенный.

სრელა, ზედ. ხოლ ხოლი, სხვა და სხვა ფერი ბეწვისა, пестрый.

სრესა (ვჴსრეს, -სე), ზ. ვ. ვჴსვრეშ, ვხეხ, სკლით ან ფეხით გავსრეს, тереть, разминать; раздавить ногою, ვჴსრეს ერთმანერთსა, давить другъ друга, тискать; (ვისრისები, -სე), ზ. ვ. ვისფრიშები, растираться; разминаться.

სრვა, იხ. სრევა.

სრიალი, ს. вылетъ съ шумомъ, напр. стрѣла, пуля; скоротечное паденіе чего либо съ шумомъ. სრიალება, (ვ), ზ. ვ. ვაწრიალებ სრიალის ხმასა, производить шумъ, свистъ, напр. быстрою ѣздою, и т. п. (ვი). ზ. მიმ. ვჴწრიალებ. წრიალით გამოვაგდებინი, вылетать со свистомъ.

სრილი, მიმ. გასროლილი, გაცურცელი, брошенный, ვაშლ. 49.

სრინვა (ვჴსრინავ, -ნე), ზ. უ. ვჴვეთვეთებ, коптиться, ქილ. 58.

სროლა, სხ. бросаніе, метаніе, стрѣляніе; (ვისვრი, ვისროლე); ზ. ვ. გავისვრი, გავსცურცნი.

გავგდებ, დავსცელი თოფს, ზარბაზანს; გავსვრი; бросать, метать; стрѣлять; (ცხენი წინდებს იხვრის, лошадь лягается, იხვრის სარკმე, фонтанъ бьетъ, ვისვრი თოფის გუნდებს, бросаю снѣжками, (ვსვრი, ვესროლები, -ლე), ზ. თვ. ვარტყამ ვისმე თოფს, ქვას, стрѣлять, метать въ кого чемъ, (მესვრი, მესროლები, -ლე), ზ. მიჩ. გამიხვიეს თოფს და სხ. ти стрѣляешь въ меня, ვიხ. 104.

სროლება (ვიხროლებ), ზვნ. бросаться, кидаться.

სრულიალი, ს. კუ, ხვნი ხორცთ მძოვარი; гангрена, ракъ.

სრუა, სრვა, ს. მომსვრელი სენი, моровая язва, зараза, эп გავრცელებ პირუტყვთა, падежъ скота, მაკ. 24—7.

სრუა სრვა (ვჰსრავ, -სერ); **სრა** (ვსრი, ვსრ), ზ. მ. აღვსპობ, დავხოც, истреблять, искоренять, губить; эп გავსრეს ფეხთა, растоптать, ეფუძ. 731; იხი. 2—19; ფსალ. 105—30.

სრული (სპნს.), ზედ. უხვკლულო, მთელი; სრულიად; შესრულებული, გათავებული, цѣлый, полный; конченный, совершенный; исполненный; მაკ. 5—48. 19—21; ფსალ. 138—21; **სრული მთავარ.** полная луна, -ღუნარული, полный генералъ, **სრული ჰხსკი**, совершеннолѣтіе, **სრულს გონებაზედ**, въ полномъ разумѣ, სრულ ყოფა (ვჰყოფ, -ქმეს), совершать, исполнить, окончить, **სრული კეთილება**, ვიხ. 1; полная человѣчность, полное мужество; **სრული ევროპა**, цѣлая Европа; **სრული ყოველთა სიკეთით**, одаренный всѣми хорошими качествами; **სრული ჯანთა**, высокій ростомъ, полный станомъ, 1 ქრონ. 33; ესე უიცი ჩემგან სრული, данное мною слово выполнено, ეფუძ. 856; სრულად, სრულიად, სრულებით, ზედ. უხვკლულოდ, მთლად, მთლიგ; არას დროს; 1 ქრონ. 313; სიტყვა, въ полнѣ, до конца; вовсе, никогда; ფსალ. 9—6, 18, 31, 32; 73—1, 3, 10, 11, 19, **სრულება**, ს. სისრულე, დასრულებულება, полнота, совершенство, окончаніе, გამოსლ. 29—23; კორ. 256; მარკ. 1. 122 (ვ), ზ. მ. შევასრულებ, გავათავებ; აღვასრულებ. окончить, совершить; исполнить; ჩემს სიტყვას არ ასრულებს, онъ не исполняетъ моего приказанія, (ვასრულებ, მაგალ გულის წადილს), ზ მიჩ, აღვასრულებ, შევასრულებ, გავათავებ, ვაბას, удовлетворить себя, удовольствоваться, (ვჰსრულდები, -და), ზ. ყდ. ვთავდები, оканчиваться; исполняться, **სრულიადი**, ზედ. სრული, მთელი, полный, цѣлый; -წელიწადი, цѣлый годъ, **სრულიადობა**, ს. სისრულე, სრულობა, полнота, цѣльность; цѣлость; **სრულობა**, ს. სისრულე, полнота; совершенство; გულსრულობა, ს. довольство; ქილ. 114, 407; ვიხ. 49; **სრულობით**, ნ. სრულიად, ზედაც რასმე. 654; **სრულქმნა** (ვიქმ, ვჰქმნ), ზ. მ. აღვასრულებ, შევასრულებ, окончить, исполнить; ეფუძ. 152; **სრულ-წელოვანი**, ზედ. ჰხსკი მოსული, совершеннолѣтній.

სრუტვა (ვჰსრუტავ, -ტე), ზ. მ. ვსწოვ, ვსწოვ, всасывать.

სრუტი, ნ. **სორეტი, სნუე, სნვე**, ნ. **სვე**, მეტ. 97, 98; სნუა ნახე სვა.

სტადიონი (ბერძნ.), ს. სარბიელი ან უცნაური, რომელი 125 ნაბიჯი ან 569, ფუტი, არშ. იხ. 1 ტომი განმარტ. 1, стадій, поприще или 125 шаговъ пространства.

სტავრა, ს. ყარნა ოქრო ნაქსოვი, парча, ეფუძ. 467, 484, 680, 765; ვიხ. 17; 1 ქრონ. 308, შდგ. 49.

სტამბა, ს. წიგნთ საბეჭდავი სახლი ან იარაღი, типографія, სტამბაში გამოვცემ, отпечатать.

სტამნი (ბერძნ.), ს. პირფათრთ სარწყული, чашъ, кувшинъ, მარკ. 7—4, 5.

სტანობა, სზ. არსებობა, существованіе; существо; ქილ. 203.

სტატია, ს. ძახულება რაზედმე; ან მუხლი წერილში; статья.

სტატირი, ს. ნ. ხაცარი ან 4 დრაჭკანი, 4 драхмы, მაკ. 17—27; 86 კორ.

სტაფილო (ბერძნ.), ს. მცენ. морковь.

სტაქანი, ს. თასი, ხასპინი, стаканъ, **სტაქნეული**, ს. стеклянная посуда, преимущественно стаканы.

სტახტი, ს. стиракса, დაბად. 27—22.

სტეკი, ს. აქლემის მაგარი, верблюжья шерсть.

სტერეონი (ბერძნ.), ს. სხეული სიმაღლის მქონეული, толщина тѣла, величина геометрическая, **სტერეომეტრია** (ბერძნ.), ს. стереометрія.

სტერი, ს. ნ. შტერი.

სტვენვა, სზ. გამზერობა, соглядать, подстерегать, სპ. ლ. ნ. ლ.

სტვირი, ს. дудка, свирѣль.

სტვენა, სზ. свистаніе; свистъ; (ვჰსტვენ, ვისტვენ, ვუსტვენ, -ვინე), ზ. უ ვუსტვენ, მაგეებით ვსწერი, свистать, იერემ. 25—18; ახლ. 97; **ბულბული ჰსტვენს**, соловей свищетъ, **სტვინვა** (ვჰსტვინავ, -ნე), ნახე სტვენა; 1 კორ. 14—7, (ვისტვინები იგივე; ვისტვენ მაგალ ცხვირს, сопѣть, ნოსე. 44; გისტვენდით, мы свистали вамъ, мы пасвистывали вамъ игрою, მატ. 11—17; ლუკ. 7—32.

სტიგმა (ბერძნ.), ს. მძიმე წერაში, запятая.

სტილი (სპორტ.), ს. თუხუთ წონა, ე. ი. 33 მისხალი ან 50 დრამი, ბაქრ. 331, ან 21 მისხალი, სამზ. 152, იხ. 33 золотника, ნ. ჩ. ლ.; ვახტანგ მეფის სამართალი, 3 უხლი 123 (36 მისხალი) ასე განმარტებული: სტილი სამი მისხალთანის და ათი შაურის წონა არის, 5 სტილი არის 1 ჩარეკი, ოთხი ჩარეკი არის ერთი ლიტრა. კავკასიის კალენდარში 1850 წლისა გვერდი 96, 97, 98 იპოვება: სტილსა აქვს 43½ მისხალი, 5 სტილი ერთი ჩარეკი, ოთხი ჩარეკი 1 ლიტრა.

სტირი, ს. ორი უნკი ან 16 დრამისწონა, 2 унція.

სტიქარონი (ბერძნ.), ს. მწუხრად საგალობელი მუხლი, стихиръ, тропарь.

სტიხარი (ბერძნ.), ს. ხალიკვნო ან სამღვდელო ქართი, стихарь. |стихъ.

სტიხი (ბერძნ.), ს. ლექსი, შაირი; მუხლი წერილისა; **სტიხიონი, სტიქიონი** (ბერძნ.), ს. ოთხნი ნივთნი ან კაეშირნი, ე. ი. მიწა, წყალი, ჰაერი და ცეცხლი, стихія, элементъ.

სტო, ს. შტო, ან ზღვის ცოცი; вѣтвь, рукавъ рѣки, заливъ моря; Врем. 100.

სტოა, სტოვა (ბერძნ.), ს. მიშენებული კამარა, придѣлъ; притворъ; навесъ; З Мѳѳ. 6—3; ეზეკ. 40—18; трапеза церковная, Іоан. 5—2; 10—23; 1 ქართლ. 212; -კარიხა, ე. ი. კარის შესავალი, входъ у дверей, Экзод. 39.

სტოიკი (ბერძნ.), ს. ასე იწოდებოდნენ მოწაფენი ზენონის ფილოსოფოსისა, стойкъ, 1 ქართლ. 1.

სტოლა (ბერძ.), ს. მრავალი სამოსი ნაირი, флотъ, Экзод. 39.

სტოლი (რუსულ.), ს. ტახტა, столъ, анд. 2—8.

სტომაჭი (ლათ.), ს. კუჭი, желудокъ.

სტრატილატი, სტრატილოსი (ბერძნ.), ს. მხედართ მთავარი, военачальникъ.

სტრატიოტი (ბერძნ.), ს. მხედარი, მოლაშქრე, Мрк. 15—16; ან მიერეკი, ჩაფარი, 1 ქართლ. 67; воинъ; курьеръ. [4—2.

სტრატული, ს. ჯორის შვილი, лошакъ, იხ. ა

სტრიდია (სპარს.), ს. ხამანწკა, устрица, სამ. ლ.; ნ. ყათრი, ნ. ჩ. ლ.

სტრიობა, ნ. ტრიობა.

სტრიქონი, ტრიქონი, ს. ნაწერთ რიგი, строка.

სტროლაბი (ბერძ.), ს. ხაზომი იარაღი ასტრონომოსთა, астролябія, ქილ. 590.

სტროში, ს. თევზია, порода рыбъ, ბუნ. ლ.

სტუდენტი, ს. მოსწავლე უნივერსიტეტისა, студентъ.

სტრუკი, ს. შეურაცხი რამ, ничтожество, სამ. ლ.

სტულობა, სხ. სტომა, скакать, მალაქ. 4—2.

სტუმარი, ს. კაცი მიწვეული ნადიმად ან მოსული სანახავად, გინა უცხოს მხრისა, гость, ფაქარ. 29 — 30; ვეფხ. 723; **სტუმრად,** въ гостяхъ; სტუმრად ყოფნა, быть въ гостяхъ; დაიწვიეს სტუმრათა, принимать гостей, **სტუმრული,** ზედ. სტუმართა შესაფერი, приличный гостямъ; **სტუმართმოუყვარე,** гостепріимный, **სტუმრება** (ვისტუმრებ, -რე), ზ. მ. გავჭმაზუნი; სტუმარს ღვინისგება, отправлять; принимать гостей; угощать; 2 ქართ. 229; (ვუ), ზ. მ. ღვინისგება სტუმარს, угощать, გორგ. 5; ისე ზირაქ. 29—29; 2 ქართლ. 508, (ვისტუმრები, -რე), ზ. თ. სტუმრად მივალ, придти къ кому въ гости, ხვტუმრებულვარ, გვისტუმრებოდი, быть въ гостяхъ у кого, გორგ. 55; მისტუმრა, онъ угостилъ меня, Врем. 117; მეხტუმრა, онъ пришелъ ко мнѣ въ гостя, ვისტ. 66; **სტუმრობა,** ს. წვეულობა, პურობა, სადილობა, пиръ, пиршество; обѣдъ, вечеръ.

სტურაკი, სტურაკოსი (ბერძნ.) ს. ხის ნაწვეთი გუნდრუკის მსგავსი, росной ладанъ, стиракъ.

სტუქო, ნ. სტიხოსი, სტიქოსი.

სუ, შორისგ. ჩუმათ, тайно, ვისაც ეშინოდა, тсъ, молчи.

სუ, ს. სელი მეგრული ლეჩ; ერის. ლ.

სუა, ნ. სვა.

სუაბრი, ზედ. უეშური, ცუდი, несвоевременный; худой; -ლეღვი, худая смоква, იერემ. 29—17.

სუარი, ს. ერმა, ჩჩვილი, младенецъ.

სუბა, სუბაობა, ს. ხალვათი, მარტოობა, уединеніе, спокойствіе; ვეფხ. 1001, ნ. განმ. ო. ბაკ; მოუარე 311; ღვინ.

სუბუქი, სუბუქება, ნ. მსუბუქი, მსუბუქება.

სუდარი (ლათ) ს. მკვდართ სამოსი, саванъ, ვეფხ. 27; რუსულ. 470; **სუდარება, სუდრვა** (ვასუდარებ, -რე, ვჰსუდრავ, -რე), ზ. მ. სუდარში გავახვევ მიცვალებულს, одѣвать въ саванъ покойника; ვეფხ. 710.

სუდაშვრივა, ს. მცენ. костеръ, раст.; ნ. ჩ. ლ.; нивсюгъ, ერის. ლ.

სუვი (თათრ.), ძირი მცენარისა, корень растенія, ქილ. 224; ბიბლ. ლ.

სუზანი, ს. ხნაკი, მცირფასი ხალვანი, коверъ, ღვრ. 28; ანტ. 3—69; 10: რუსულ. 350.

სუთი, ს. ღუმა, გავის ანაპრიში ქონი, курдюкъ.

სუკი, ს. ხერხემლის ორსავე მხარეს შიგნიდამ გრძლად რბილი ხორცი, англійскій филей, ростбифъ; კალა 21; გაზეთი კავკ 1852, № 43, бифштексъ, სამხ. 162, 39.

სულ, სულა, ზმნ. ყოველივე, всѣ, всѣ; რუსულ. 43; მე სულ ვიცი, я все знаю, სულ-ერთია, все равно, სულ გაჯავრობს, онъ все сердится, სულ-მუდამ, за всегда, სულ მცირე ღრუბელი, малое облако.

სულა, ს. შაქრის ღერწამი, сахарный тростникъ.

სულა, ნახე სლვა.

სულადი, ზედ. ხაზრდო ან საგზალი ნუშლი, съѣстные припасы, провизія, სულადი არავი, ე. ი არავი სულის მოსაცმი, одѣяніе, გამომაღვინებული, водка жизненная, ანტ. 6—20, 31.

სულადიანი, ზედ. უხვ. щедрый; ჩახრ. 115.

სულაც, ზმნ. вовсе.

სულად მოსვლა (მოვალ, მოვედ), ზ. მ. მოვბრუნდები, გავსცოცხლდები, ожить, ღრეკ. 2—80.

სულ-ამომავალი, ს. სულთ მბრძოლი, умирающій; რუსულ. 247; **სულ-ბრწყინვალე,** ზედ. ნაკან ხსენებული, названный; 2 ქართლ. 432; სამ. ვახტ. შესავალი, ჩოლოყ სიგელი 31, № 4; ღვინ. 1, **სულგანაბული,** ზედ. შემკრთალი, смущенный; ჩონგ. 82; **სულ-გაწირული,** ზედ. თავზედ ხელ აღებული, отчаянный, ვისტ. 47, **სულ-გაწირულობა,** ს. თავზედ ხელის აღება, отчаяніе, **სულგრძელი,** ზედ. აუჩქარებელი, ломолинъ; ფსალ. 7—10; 84—15, თანალობ. 5—14, терпѣливый, **სულ-გრძელობა,** სხ. долготерпѣніе, великодушіе; (ვსულგრძელობ, -ლე), ზ. უ. მოვითმენ, терпѣть, **სულ-გრძელება,** ს. ფრიადი მოთმენება, აუჩქარებლობა, медленіе, თვინიერ სულ-მოკლეობისა; საქმ. 26—3; რომ. 2—4; долготерпѣніе, великодушіе; (ვასულგრძელებ, -ლე), ზ. მ. მოვითმენინებ, заставить терпѣть, (ვასულგრძელებ, -ლე), ზ. მიჩ. მოვითმენ, терпѣть; **სულ-დაბლობა,** ს. смиреніе; **სულ-დაბლებული,** ზედ. მცირე ხარისხისა მოსურნე, нетерпѣливый, ვეფხ. 1457; ან ს. მოთმენლობა, нетерпѣніе; ან შიშით განაბული, застращенный; შავთ. 29; **სულ-დადებითა,** ზმნ. წყნარად, აუჩქარებლად, помолвенно, спокойно; ნ. სულის დადება; **სულ-დადებული,** ზედ. მოსვენებული, წყნარი, спокойный, отдохнувшій; ვეფხ. 366, 332; **სულ-დადებულობა,** ს. მოსვენება, спокойствіе, отдыхъ, ვისტ. 129, 130, 190; **სულ-დგმული, სულ-დგმური,**

ზედ. მფშვინავი, ცოცხალი; живой, одушевленный; ვფხ. 117, 337; 433; **სულდგმულობა**, ს. სიცოცხლე, жизнь, живучесть, ვფხ. 501; 1208; (ვჰსულდგმულობ, სრ. არა აქვს; სულდგმულვარ), ზ. უ. ცოცხალვარ, ვჰსცოცხლობ, жить, ჩონგ. 155; **სულ-დიდი**, ზედ. დიდსული, სულგრძელი, აუჩქარებელი, великодушный, терпѣливый, ვფხ. 792; **სულება**, ს. სიცოცხლე, სულდგმულობა, жизнь, живучесть; (ვსულებ, -ლე), ზ. ვ. სულზედ მოვიდგამ, დავმშვიდებ, успокоить, სამ. ლ. ნ. ვსულებ; (ვისულებ, -ლე), ზ. მიწ. სულს დავიღებ, успокоиться, (ვსულებ, -ლე, ბძნ. სულე ვფხ. 232), ზ. უ სულს დავიღებ, დავისვენარდება, успокоиться, **სულე**, ძაღ. დადუმდი, დასწყნარდი, молчи, успокойся.

სულელება (ვ), обезумлять, дурачить.

სულელი, ზედ. ჭკუა ნაკლები, дитя, глупый, безумный, дуракъ; -კაცი, глупый человѣкъ, სულელია, онъ глупъ, -ქრისტეს-თვის, юродивый; 1 ქორთლ. 321; **სულელობა**, ს. გიჟობა, глупость, дурачество, სულელობა (ვჰსულელდები), ზ. თვ. обезумѣвать; ვჰსულელობ, ზ. უ. дурить; სულელური, ზედ. გიჟური, дурацкій, ანკ. 4—53.

სულემანი ქვა, ს. აკატი, ბუნ. ლ.

სულება (ვსულებ, -ლოპე), ზ. ვ. ენით აღვსებავ, вѣществую, локать.

სულ-ერთად, ზზ. ერთად, შეერთებით, имѣстѣ, **სულერთია**, ზზ. все равно; -თიას, ზზ. სულ-ერთად. სულ-სრულებით, все; სულ-ერთ პირად, ზზ. საზოგადოდ, вообще; ქიმია. 241.

სულთანი, ს. ხოხთქარი, султанъ турецкій.

სულთა-მწუთავი, ს. სულის ამომხდელი ანგელოზი მღებიურად; მაწამებელი, мучитель, который принимаетъ душу усопшаго; мучитель; 2 შჯული 24—6.

სულთა მბრძოლი, ზედ. მომაკვდავი, агонія.

სულთ-ბრძოლა, ს. უკანასკნელის აღმოფშვნის ჟამი, смертная агонія, (სულთ მებრძვის, -ძოლა), ზ. უ. სული ამომდის, ვჰკვდები, умирать, **სულთ-გაწირვა**, სხ. თავზედ ხელის აღება, отчаяніе, ვისტ. 71, **სულთ-დგმა** (სული მიდგს; -დგა), ზ. უ ცოცხალვარ, быть живымъ.

სულთა მწდელი, ს. угнетатель.

სულთაობა, ს. მოხსენება მიცვალებულთა დიდ-მარხვის აღების წინათ შაბათს, родительская суббота.

სულთნობა (ვჰ), ზ. უ. ვჰმეფობ, султанствовать.

სულთ-სათქმელი, ს. სამშვინველი; дыхательное горло.

სულ-თქმა, სულთ-თქმა, სულთ-თქუნა, სხ. вздохъ, стонъ; საქმ. 7—33; ვისტ. 22; ვფხ. 10; რუსულ. 72; ფსალ. 6—6; 37—8, 9; (სულთ-ვითქვამ ან ვითქვნი, ვითქვენ, 3 პ. სულთ-ითქნა ან სულ-თქუნა, სულთ-თქმია); ზ. უ. აღმოვიოხრავ, ვჰკვნესი, აღმოვიხვნეშ, вздыхать, стонать; მარკ. 7—34; 8—12; ისტ. 59—11; ვფხ. 305; 193; რუსულ. 228; ვისტ. 80; 1 ქორთლ. 68; სულს დავიღებ, მოვიბრუნებ; вздохнуть; ისტ. 21—2; მარკ. 8—2. [ханіе.

სულთქმა-უსი, ს. ვაება, охрѣніе, вздохъ, вздыхание.

სული, ს. არსება უსხეულო, გულის-ხმიერი, მნებელი და სიცოცხლე, духъ, душа; дыханіе; совѣсть; запахъ; სული წმინდა, святой Духъ, ლმობ. 1—2; მარკ. 3—11. 16; იოანე. 1—14, 26; სული გულს მოდგინე არს, духъ бодръ, но плоть немощна; მარკ. 26—41; ხოლო ვიეკვნით ნავსა მას შინა კაცნი ორასი სამოცდა ათექვსმეტი სული, было же насъ на кораблѣ всего двѣсти семьдесятъ шесть душъ, სულნი გარდაცვალებულნი, души усопшихъ; სულთა ღმე, სულთა შაბათი, ს. სულთაობა; родительская суббота; სული შემოგუბდა, и задохся, სული უღგს, онъ живъ, рѣшуе. 673; სულად მოსვლა, ожить; ბეღლის სული, низкая душа; კეთილი სული, добрая душа; მშვიდობიანი სული, миролюбивый человѣкъ; ავი სული, злая душа; ანგარი სული, человѣкъ корыстолюбивый; სულზედ შევკრდა ან შეგდება, отдать на душу, на совѣсть кому; სამ. ვიხ. 14, **სული ქვემდებარე**, ზედ. შაგ. 54, лежащій безъ признаковъ жизни; სანამ პირში სული მიდგას, пока живъ, пока дышу, ამან იცის და იმისმა სულმა, онъ знаетъ и его совѣсть, т. е. я полагаюсь на его совѣсть; ამი სული გლეხი, сто душъ крестьянъ, ამი სული ძროხა, сто быковъ, ამი სული ქათამი, сто куръ; ღმეს სულისა ვისთვისმე, полагать за кого душу, жертвовать собою; შორის სული ჰსდის, пахнетъ затхлостію, ჩემმა სულმა, клянусь своею душою, მამი ჩემის სულის მზემა, клянусь прахомъ моего отца; ჩემი სული და გული, душа и сердце мое; **სულიერი**, ზედ. სულ-დგმული; არსი, вещество; თავის უფალი ხორციელთა ძრუნვითგან; სასულიეროს წოდებისა; ღმეის მოშიში; 1 კორ. 10—3; 15—44; გალატ. 4—1; одушевленный; существо; духовный; набожный; душевный; რუსულ. 357; ერთი სულიერი, нѣкто или кто-то; სულიერი მამა, духовный отецъ, -შვილი, духовный сынъ, **სულიანი**, ზედ. სულდგმული, одушевленный, -თე უსულო, სამ. სიმწ. 355; одушевленный или неодушевленный.

სულიად, ნ. სრულიად; **სრულიადი**, ზედ. სრულებითი, конченный, совершенный; 1 ქორთლ. 354; ან სულ, все.

სულიერება, -რობა, ს. არსებობა, მყოფობა, სულდგმულობა; სამღვთოობა; одушевленность; духовность; კეკუ. 316; სიბრ. 143; ქილ. 136; (ვსულიერებ), одушевлять.

სულითად, ზზ. გულის სურვილით, душевно, სულითადი, სულითი, ზედ. გულითადი, душевный.

სულის ამოხდა (სულს ამოვხდი, -ვხდე), ზ. ვ. ვწუალებ, ვეწამები, утомить, намучить; (სული ამომხდება, -მხდა), ზ. უ. გავიცანჯები; მოვქანცდები, утомляться; умирать.

სულის-გამწყრობი, ს. გულითადი მეგობარი, сердечный другъ, ქილ. 402.

სულის გაწირვა (ვსწირავ, -რე), ზ. ვ. отдавать собою, жертвовать собою, ვისრ. 35; **სულის დადება** (სულს დავსდებ, -დე), ზ. ვ. სულის გაწირვა, отдать душу свою за кого, жертвовать собою, სბ. ლ.; სულის ღალვა, задыхаться, სულის ღებვა (დავღებ, -ღე), ზ. ვ. სულს ვიბრუნებ, переносить духъ; успокоиться; отдохнуть, ვეფხ. 1003; ვისრ. 22, 178; **სულდგმა** (სული მიდგას, სული მედგა), ზ. უ. существовать, я живъ, ქილ. 345; **სულის კვეთა**, ს. სულით ბრძოლა, агонія; სულის კვეთა ან სულის კვეთება ღრმ. ამოხვრა; дыханіе, კათ. ღრმ. 2 გვერდი, **სულის ოხრვა**, ს. კვნესა, вздохъ; **სულის ლევა** (სულსა ვლევ ან დავლევ, -ლე), ზ. უ. ვჰკვდები, умирать, **სულის მობრუნება**, ს. отдыхъ, (სულს მოვიბრუნებ, -ნე), ზ. ვ. დავისვენებ, отдохнуть, перенести духъ; **სულის შაბათი**, ნ. სული; **სულის ჩადგმა**, (სულს ჩავუდგამ, -დგა), ზ. ვ. გავცოცხლებ, оживить; სულის წაღება (ვე), восхищать, **სულის-წამღები**, ს. გულის წამღები, восхитель.

სულ-ვნიანი, ზედ. სულ მოკლე ან ძალიან მცირე; малодушный; весьма малый, **სულ-კურთხეული**, ზედ. განსვენებული, блаженный, გუჯ. 1, 26; **სულ-მობრძავი**, ზედ. სულით მებრძოლი, умирающій; რუსუდ. 454; ვეფხ. 290; 1231; **სულ-მოკლე**, **სულ-მცირე**, **სულ-სწრაფი**, **სულ-წაბნელი**, ზედ. მოუთმენელი, გულისის გამომჟღავნებელი, малодушный, нетерпѣливый; სულ-მოკლეობა, სულსწრაფობა, ს. малодушіе, нетерпѣніе, ქილ. 463; მარკ. 2—5.

სულ-მთლად, ზზ. სულ-გრძივად, все.

სულ-მუდამ, ზზ. ნიდაგ, всегда.

სულ-მძიმობა, ს. სულით ღონეგაულება, задумчивость, ვეფხ. 1482. [29—41.

სულნელი, სახე სუნნელი, გამოსლ. 30 — 23;

სულობა, ს. სიცოცხლე, არსებობა, жизнь, существованіе; რა სულობას მოვიდეს, когда я пришелъ его въ чувство, რუსუდ. 617; 311; დავრ. 156; რა სულობას მოვიდა, когда онъ пришелъ въ чувство, დავრ. 156; სულობამდის, пока живъ; სიბრძ. 149.

სულობა, ს. სვლა, хожденіе, ქილ. 397.

სულობით, ნ. სრულობით.

სულს-მოსვლა (მოვალ, მოვედ), ზ. უ. опомниться, придти въ себя, 2 ქართლ. 529; სულ-სულობას მოვიდა, когда онъ пришелъ въ себя, რუსუდ. 526.

სულტანი, ნ. **სულთანი**; **სულტნობა**, ს. султанство, 1 ქართლ. 308.

სულ-უდგამი, ზედ. უსულო, безжизненный.

სულუდგუნი, ს. გარდაცვლილი ყველი, სბ. ლ. ნ. ყველი.

სულუფი, ს. მეცნარეა სახე ურიაშ.

სულუხი, ნ. თულუხი, ვრამ. 184.

სულ-ქმნილი, ზედ. სულიერი, სულდგმული, одушевленный, გუჯ. 2.

სულლებული, ზედ. დასვენებული, ვეფხ. 1124, успокоенный.

სულ-ღმერთობა, ს. სვინიდისი, совѣсть, ისულ-ღმერთოს, пусть онъ опѣлнитъ во совѣсти, გუჯ. ჩოლაყ. 38, № 18.

სულ-წაბნელი, ზედ. მოუთმენელი, нетерпѣливый, малодушный; ვეფხ. 1004, 1069, კორ. 50. **-ლობა**, малодушіе, нетерпѣніе.

სუმა, სახე სმა; 1 ქართლ. 226.

სუმბული, **სუნბული** (სპარს.), ს. ნარდი ყვავილი, гіацинтъ, нардъ, ბიბლ. ლ.; ქილ. 265; ფრანგული სუმბული, лаванда, ბუნ. ლ.; სუმბული, клещевина ან მთის, крыжовникъ, растъ.

სუმბული, სუნბული, ს. მცენ. сумбулъ, мускусный корень.

სუნაგი, ნ. მსუნაგი.

სუნდური (თათრ.), ს. ყარგანი წყალთ გასაყანი, водопроводная труба, სბ. ლ.; ნ. ჩ. ლ.

სუნება (ვახუნებ, -ნე), ზ. ვ. ვიყნოსებ, дать понюхать; (ვისუნებ, -ნე), ზ. ვ. ვიყნოსებ, нюхать, обонять; ქილ. 170, 584; ვისრ. 122; ვასუნებ, -ნე), ზ. თვ. ვყნოსავდი, ощущественно нюхать запахъ; ქილ. 170; მასუნებს, поражаетъ меня запахъ, ქილ. 584; **სუნელი**, **სუნელება**, ნ. **სუნნელი**, **სუნნელება**.

სუნვა (ვჰსუნავ, -ნე), ზ. ვჰყნოსავ, нюхать.

სუნთქვა, სხ. дыханіе, ჩონგ. 102; (ვჰსუნთქავ, -ქე), ზ. უ. ვჰყშვინავ, ჰაერს შეყსვამ; დავსუნთქამე, дышать; отравлять, заражать ядомъ (напр. змѣя).

სუნი, **სუული**, ს. ეთრება ნივთისა ქვემდებარე სუნთისაგან; запахъ; вонь; სუნი ჰყრის, пахнетъ, სუნი არ უა, не издаетъ запаха; ქილ. 479, კეთილი სუნი, пріятный запахъ, ცუდი სუნი, дурной запахъ, მძიმე სუნი, тяжелый запахъ; შმორის სუნი, затхлый запахъ, ზინზილის სუნი, ე. ი. ცუდი სუნი უწმინდურთა ცხოველთა ან წარმართთა, смрадъ, ფსუტის სუნი, дурной запахъ, вонь; სუნის ალება, тухнуть, **სუნიანი**, ზედ. მაგალ. ყვავილი, душистый; вонючій.

სუნნელება, **-ლობა**, **სურნელება**, ს. კეთილსუნიობა, სასიამოვნო სუნი, пріятный запахъ, благоуханіе; духи; დაბად. 27 — 27; გამოსლ. 5—21; (ვჰსუნნელებ, -ლე), ზ. ვ. ვჰყნოსებ, издавать запахъ благовоній; შავთ. 23.

სუნნელი, **სურნელი**, ზედ. კეთილ-სუნოვანი, ლუკ. 24—1; ароматный, душистый; **სუნნელება**, **სურნელობა**, სბ. душистый запахъ, духи, რუსუდ. 363; 415; (ვჰსუნნელობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვჰყნოსებ, издавать благоуханіе; ვისრ. 89; 35; **სუნნელიანი**, **სუნნელოვანი**, **სუნოვანი**, ზედ. კეთილ-სუნოვანი, душистый, ვისრ. 52; 168.

სუნობა, ს. ხალხნი სუნის სარწმუნოებისანი, ვითარც თურქნი, სუნიტ, 2 ქართლ. 28.

სუპი, ს. ხორციანი წვნიანი, супъ.

სუპერაზმი (სპარს.), ს. წყობაჩი მხედრთა, строй войска, 1 ქართლ. 267.

სუპოვნიკი, ს. супонникъ.

სურა, ს. ვეცხლის ხაღვინე ან მცირე კოკა ღვინისა, небольшой кувшинъ для вина, რუსუდ. 729; დასტ. 141.

სურა ვჰსური, ვსური, ვსურე), ზ. ვ. გავხური, გავხთხუნავ, ვაჩარქიანებ, марать, пачкать;ხახვს გავუცქერ, გავაბრუებ. безчестить, безславить; ვისნ. 53; (ვისურები, -სურე), ზ. ვ. გავითუთხნები, мараться, хвалу моя мараетъ мое имя.

სურა (ვისური, ვისროლე), ზ. ვ. გავსტყორცნი, метать, бросать, ნ. სროლა.

სურავანდი, ს. ხენი, სკკიური თუს-პირისა, скорбутъ, цинга, цингота; ნ. ჩ. ლ. ფიცხ., პ. ფ. ლ; ბუნ. ლ.; **-ბალახი**, цинготная трава.

სურათი (არაბ.), ს. სახე, გამოხატულობა რისამე, картина.

სურაია, ს. მოაჯარი, ლიანდი, балюстрада, перилы, ნ. ჩ. ლ.

სურდო, ს. ხენი ცხვირის ნესტოთაგან ნაზღის მაღვნი ან შემკურელი, насморкъ, ქილ. 153; **სურდო ხველა**, насморкъ и кашель.

სურვა, ს. მცენ?

სურვა, სურვილი, ს. წადილი, ნდობა; ტრფიალი, სიყვარული; желаніе; любовь; любопытство; ვეფხ. 2, 102; (ვისურვი, ვჰსური, -როდი), ზ. უ. ვიწადე, ვიხლომებ, желать, მაფს. 1; თამბა სურვილისა, терпѣть любовь, 1 ქორნ. 286; (მსურს, მსურდა ან მსუროდა), ზ. მიწ. მწადს, მინდა, желательно мнѣ; (ვეხსურვი, -ვები, -ვე), ზ. თვ. ვეწადინებინ, желать, კვშ. 201; (ვჰსურვარ, -როდი), ზ. უ. онъ желаетъ меня.

სურვება (ვასურვებ, -ვე), ზ. ვ. მოვიხლომებ, заставить желать, ხიდრ. 136 შაფ. 77, (ვისურვებ, ვე), ზ. უ. მოვიწადინებ, пожелать.

სურვიელი, ზედ. მოსურნე, მოწადინე, желающій; любопытный; **სურვიელობა**, ს. წადილი, желаніе, ფილიპ. 2—27.

სურთი ეკვლესია, კომ. 146?

სურიელი, სახე სულიერი.

სურიკი, ნ. სურინჯი.

სურინჯანი (სპარს.), ს. ბალახის ძირა, клубень, корень шишковатаго приса, პ. ფ. ლ; ბუნ. ლ.

სურინჯი (სპარს.), ს. სურიკი, წითელი წამალი ხამხატურა, сурикъ, პ. ფ. ლ; კომ. 217, 218, 219; ყვითელი სურინჯი, колчеданъ.

სურიჯა, ს. მცენ. тимовъ черный, ერის. ლ.

სურმა (სპარს.), ს. ანთიმონია, ხაგრვილი, ხაოლავი, сурьма, პ. ფ. ლ; ბუნ. ლ; **სურმვა** (ვსურმავ, ვისურმავ, -მე), ზ. ვ. სურმით გავიშავებ წამწამთა, сурьмить.

სურნელი, -ლება, ნ. სუნნელი, სუნელება.

სურნელი, ს. სასუნელები, приправа, снадобье.

სურო, ს. მცენ. ილიქი, ბუნ. ლ.

სურსათი, ს. მხედრობის სულაღი ან ხაგზალი, провіантъ.

სუსამბარი, ს. მცენ. სოსანი ვარდი, желтяница, раст. ნ. ჩ. ლ.; **გულიბიკ, -წყლისა**, მცენ. იტალ. srescione, პ. ფ. ლ.

სუსანი, ნ. სოსანი; სუსანი (სპარს.), ს. ქალთა-სამოსელი, одежда, 2 ქორნ. 325; ბიბლ. ლ.

სუსტება (ვი), ზ. ვ. მოვაუძლურებ, ослаблять, (ვჰსუსტდები, -დი), ზ. ვე. მოვუძლურდები, ослабѣть, სხა მოუსუსტდა, у него ослабѣлъ голосъ.

სუსტი (სპარს.), ს. ღონე, უძალო, უღონო, უხუხური, слабый, -გონებისა ან ჭკუისა, слабоумный, სუსტად არის, онъ нездоровъ, ვეფხ. 494; **სუსტობა**, ს. სისუსტე, слабость; (ვჰსუსტობ, ხრ. არა აქვს), ზ. უ. ვუძლურებ, быть слабу, ერისთ. 22.

სუსუნაში, ს. მილიდან ჩირქის ღენა, перелой.

სუსხვა (ვსუსხავ, -ხე), ზ. უ. ვსწვავ (ციცვე, ჭინჭარი), жжетъ морозъ, крапива.

სუსხი, ს. ციცვისაგან ან ჭინჭრისა წვა; жогъ мороза, крапивы, **სუსხიანი** ქარი, пронзительный вѣтеръ.

სუსხუნი, ს. ნ. ხრიალი.

სუსხური, ს. ღილი იხვი, большая утка.

სუტი, ზედ. ცრუელი, ложный.

სუფევა, ს. მაღალი მეფობა; ცოფნა მშვიდობით; царствованіе; пребываніе въ вожделенномъ здоровіи; блаженство; მოვიდინ სუფევა შენი და იყვენ ნება შენი, да будетъ царство твое и да будетъ воля твоя, მატ. 4—8; ლუკ. 23—42; 1—33; ვეფხ. 802; (ვჰსუფევ, ხრ. არ აქვს), ზ. უ. ვჰმეფობ; კარგით ვიმეფებინ, дал мнѣ царствовать; царствовать; пребывать въ счастіи; блаженствовать; ფსალ. 98—1; 92—1; 96—1; 1 ქორნ. 310; კომ. 12.

სუფთა, ს. ქაფნა ყველის სალებავი, терка (у штукат.).

სუფთა (სპარს.), ზედ. თეთრი; წმინდა; бѣлый; чистый. **სუფთავება** (ვი), ზ. ვ. ვჰსწმენდ, чистить.

სუფთირული ოქრო, ს. ღარუმენდელი ოქრო, нечищенное золото; იხილ. 13—12.

სუფრა (სპარს.), ს. ტაბლაზედ გასაშლელი ტილო, ან სამოსელი, скатерть; სუფრის გაშლა, накрыть столъ, სუფრის აღება, убрать, снять со стола, отобѣдать; სუფრას ირალი, столовый приборъ; ლევ. 143; **სუფრაქეში**, ს. სუფრის გამშლელი; кто накрываетъ на столъ, **სუფრაჯი**, ს. სუფრის ზედა მხედველი, стольникъ, смотритель за царскимъ столомъ; ლხტ. 3; 93; **სუფრაჯობა**, ს. მეტაბლეობა, მატაკრანობა, званіе стольничье; (ვჰსუფრაჯობ, ხრ. არა აქვს; ვისუფრაჯებ, -ჯე), ზ. უ. აღვასრულებ სუფრაჯობასა, метаблеобаль, исполнять должность стольника, აღქს. 36.

სუქანი, ნ. მსუქანი.

სუქება (ვი), ზ. ვ. გამოვკვებ სასუქად ბატს, ქათმებს; განავათხებ, მოვაყრი მინას სასუქს, откармливать; утучнять; удобрять землю; (ვსუქდები, -დი), ზ. ვე. ხორცს შევისხამ, გავსქელდები, жирѣть, тучнѣть; толстѣть, **სუქობა** (ვჰსუქობ, ხრ. არა აქვს), ზ. უ. жирѣть, полнѣть.

სუქვა (ვჰსუქ, ვჰსუქავ, ვჰსუქი), ზ. ვსქელდები, ხორცს შევისხამ, толстѣть, жирѣть.

სუქი, ზედ. მსუქანი, жирный.

სუქური, ს. შესაკეცი ხაჩრდილობელი, зонтикъ для тѣни, 1 ქორნ. 379; სხა. ლ.

სუყველა, ზზ. всѣ, სუყველა ფერი, все.

სუქი, ს. ნახშირი, уголь, ბუნ. ლ.

სუსტი (სპარს.), ს. წონა, вѣсъ, ლხტ. 39, 40.

სჯულოგიობა, ნ. **სიტოგიობა**; **სჯნაქსარი**, ნ. **სვინაქსარი**.

სფარი, ნ. ტაგანი, თლარი; სხა. ლ.

სფერა, სფერო (ბერძნ.), ს. მრგვალი სხეული ვითარცა ბურთი, შარი, მარკ. 1—9; 2 ქართ. 385; -ქვეყნისა, земной шаръ, შავთ. 74; **სფერო,** кругъ, движеніе, ქილ. 574; **სფერებრი,** ზედ. მსგავს სფერისა, шарообразный.

სფირიდი (ბერძნ.), ს. ჭილობის ტომარა, кулекъ, სამღვთო წერილში: კალთა, корзина, корзина, მარკ. 15—37; მარკ. 8—8. 20.

სქდომა (ვსქდები, -დი), ზ. ვდ. ვისეთქები, ვიბზარვი; ვსტყდები; трескать, щелиться; лопать, надаться.

სქელება (ვ), ზ. ვ. შევაქეცე, სქლად გავხდი, გავმსხვილდ, сгущать, (ვსქელდები, -დი), ზ. ვდ. სქელი გავხდები; გავსთქვირდები, გავსქელდები, густѣть; толстѣть.

სქელი, ზედ. შეკეცებული ნოტია; ზრქელი, мясной, густой; толстый; ნისლი, густой туманъ; სქელი მაუდი, толстое сукно, **სქელობა,** ს. სისქე, სიმსხვილე, густота; толстота.

სქემა, სქიმა (ბერძნ.), ს. ნაკვეთი, სახე, ქანდაკი; схема, образъ, видъ; таблица; **სქიმა,** (ბერძნ.), სამოსელი მონაზონთა, схима; კურთხევა (ვი, სქემის, облекать въ схиму; **სქიმოსანი სქემოსანი,** ს. схимникъ, 2 ქართლ. 126.

სქესი (ბერძნ.), ს. მსგავსება, რაიმე მიმართობა; ლარიბ. სქესი ზმნათა, რომელა: სიზღურებითი, ბძანებითი და სხ.; сходство, соотношеніе; наклоненіе глаголовъ; **სქესობა,** ს. წარმოება, происхожденіе, მრთ. 155.

სქეტი, ს. მსგავსება, თანა-სახე, образъ, подобіе; сходство, მარკ. 131 იაშბაიო; კორ. 8, წათ ცხორ. 393.

სუიდვა, სახე ყიდვა.

სუიდულობა, ს. მოვაჭრება, покупка, ბერძნ. სიმ. 382.

სცენა ფრანც. ს. თეატრში სათამაშო ადგილი, сцена, ანტონ. 2—3.

სძალი, ს. რძალი, ცოლი ძმის ან ძმისა; ან ღირსი ქალი, невѣстка, невѣста, обрученная, **სძლობა,** ს. რძლად ყოფნა, ან ჰქონია სძლობისა, быть невѣсткою; возрастъ невѣсты; დავრ. 99; მარკ. 2—35, **სიძე-სძლობა,** ს. ნიშნობა საქორწილოდ, обрученіе; сватовство; ვეფხ. 532, 1186; სძლის-პირი, ველარ. ძილის-პირი, ს. საგალობელნი შეუხლნი რვა-ხმათანი, შეთხზულნი იოანე დამასკელისაგან, დარიულნი თვით საეკლესიოთ ან სერობის გალობათა, რომელთაც ხმათა ზედა გარდაითქმიან სხვანი შემდგომნი მათნი საკუთნი, подобенъ, вечеръ, сумерки, вечеръ.

სძე, ს რძე. რძიანი, ს. რძიანი.

სძლობა (ვსძლობ), обручить, შავთ. 95.

სჩი, რუსულ. ხორცის წვნი კომბოსტოთი, щи.

სწავება, სწავლება, სხ. наставленіе, обученіе; ვიხრ. 21; (ვასწავებ, -ვლებ. -ვლე, უხრ. ვასწავებდი, ვასწავიდი); ზ. ვ. ვმოძღვრი, ვაკარიგებ; учить, научать, наставлять; მასწავებ, ты научаешь меня, 1 ქართლ. 404; (ვისწავებ, -ვლებ, -ვე. ვლე), (ზ. მიჩ. ან ვისწავლები, -ვლე), ზ. ვ. გავისწავლები, სწავლული ვიქმნები, научаться, ვეფხ. 784; იოან. 6—45; ისია. 2—4; მარკ. 9—13; (ვასწავებ, -ვე), ზ. თვ. ვმოძღვრები, ვემცნები, быть внушаему, наставляему, მასწავებს, внушается мнѣ, სიმ. 416; **სწავლული, -ლებული, ნასწავლი,** მიმ. ученый, обученный, ვეფხ. 53; **სწავლება,** ს. სწავლა, ученіе, наука, ვიხრ. 166; 1 ქართ. 103, **სწავლულობა,** ს. მეცნიერება, ученость, ლოც. 7; ვეფხ. 896; დარიგება; მოძღვრება, наставленіе, იგავი 10—17; დასჯა, გარდახდევინება, наказаніе, იგავ. 1—1, 2, **სწავლობა** (ვჰსწავლობ, სრ. არა აქვს), ზ. ვ. ვისწავებ, განვისწავლები, научаться, 1 ტიმოთ. 5—41; მასწავლოს ან მასწავოს წერილი, пусть научать меня грамотѣ, **სწავლა,** სზ. დარიგება, მოძღვრება; იგავი. 23—23; ვეფხ. 6—4; წიგნი, ხელოვნება სასწავლებელი; ученіе; наука; იგავი 1—2; **სწავლა** (ვასწავლი, ვასწავლე, შემოკლ. ვასწავე), ზ. ვ. ვმოძღვრი, ვაკარიგებ, учить, научать, наставлять, დავსჯი, ლუკ. 23—6, 22; наказывать, მასწავლი, наставляешь меня, наказываешь меня, ფსალ. 1—6, (ვასწავლი, -ლე), ზ. მიჩ. განვისწავლები, научаться, მასწავებს, მასწავლება, -ვა, -ვლა. ზ. მიჩ. ვემოძღვრები, ვემცნები, быть внушаему, наставляему, ვეფხ. 62; (ვასწავლი, -ლე), ზ. ვ. დავსჯი, наказывать.

სწავლულობა, ს. ученость.

სწვრივ, ზბ. параллельно, вдоль.

სწორაბრძინ, ზბ. ერთის კვირის ღამიდგან მეორე კვირის ღამემდე; въ продолженіе одной недѣли; ровно недѣлю; გორგ. 45.

სწორედღეობა, ს. ღამის განსწორება, равноденствіе.

სწორე, ზედ. უმრუდო, თანასწორი; მსგავსი; მართალი, უცთუვარი; ნამდვილი, прямой; ровный; справедливый, настоящій, истинный, точный; ვეფხ. 946; -გზა, прямая дорога, ქილ. 355; -ხაზი, прямая черта, -რიცხვი, равное число, სწორე კაცი, человѣкъ не хитрый, справедливый, სწორად, прямо, равно; вѣрно; **სწორედ,** ზბ. უმრუდოდ, თანასწორად; მართლად, უსაცილოდ; прямо, ровно, равно; точно, справедливо; -დგომა, стоять прямо, **სწორება,** სხ. განსწორება, გამართვა; სწორობა, поправка; равенство; 2 კორ. 6—15; (ვ), ზ. ვ. სანსწორეს მივხვევ, გქმართავ; თანასწორ ვჰყოფ, выравниваю; გავქმართავ. განასწორებ; прямить; ровнять; уравнивать; поправлять, исправлять; (ვისწორებ, -რე), ზ. ვ. მოვიმართავ, განვისწორებ, поправлять на себѣ что; ეზრახ. 2—260; (ვასწორებ; -რე), ზ. მიჩ. გავუმართავ, исправить кому что, (განვასწორებები), თავს არ ჩამოვუვალ, განვისწორებები, сравняться съ кѣмъ; რუსულ. 257; მისწორავს, онъ тягается со мною, онъ старается сравняться со мною; ვიხრ. 37; (ვასწორებები, -რე), ზ. თვ. თავს არ ჩამოვუვალ, равняться съ кѣмъ, რუსულ. 973; ქილ. 377; (ვისწორებები, -რე), ზ. ვ. განვიმართები, исправляться, поправляться, **სწორებით,** равно, одинаково, რუის. კან. 6.

სწორი, ზედ. უმრუდო, თანასწორი, მართალი, უცთუ-

ვარი, ქუშმარიტი, ნამდვილი; прямой, ровный; равный; справедливый, вѣрный, точный; **სწორნი**, равные по годамъ, ровн. 159; სწორის სწორობრივ, ровно черезъ недѣлю, черезъ годъ; ალბ. 70; სიბრ. 147; სწორზედ, черезъ недѣлю; 2 ქართლ. 524; ერთი სწორი, ე. ი. ერთი კვირა, **неділя**, ბაქრ. 190, სწორი ჰხადოთ, ე. ი. ერთის ხნისა, ტოლი ровестникъ, сверстникъ. გალაკტ. 1—13; **სწორი სამართლი**, справедливый судъ; კოლ. 4—1; სწორს, ზზ. ერთის კვირის უკან, черезъ недѣлю, другой недѣли, на будущей недѣли въ этотъ самый день; **სწორობა**, ს. სისწორე, თანასწორობა, გაერთება, ერთობა; прямота; равенство; რუსულ. 644; (ვსწორობ, ხრ. არა აქვს). ზ. უ. კუდრი, равняться, **სწორ-უპოვარი**, ზედ. უგნური, უმეცნიერო, უტოლო; კვფხ. გან. ო; ჩახრ. 93, безподобный, несравненный, **სწორწონა, -ნება**, მაგალ. ჰაერისა, равновѣсіе воздуха.

სწრაფა, სწრაფვა (ვისწრაფი, -ფე), ზ. უ. კუშურები, კვსწრაფობ, торопиться, спѣшить; კვფხ. 1277; ფსალ. 15—3; ვისრ. 17; **სწრაფა**, ზზ. მოსწრაფეობა, გულს მოდგინება, რომ, 12—11; 2 კორ. 7—1, 3; 8—17; ან შიში, იერემ. 8—15; стараніе, усердіе; болѣзнь; **სწრაფად**, ზზ. მალიად, ჩქარად, поспѣшно, проворно; **სწრაფება** (ვისწრაფებ, -ფე), ზ. მ. ვაშურებ, ვჩქარებ; торопить, ускорять; მასწრაფებ, ты торопишь меня, (ვისწრაფებ, -ფე: ვისწრაფი, -ფე: ვისწრაფები, ფე), ზ. მიზ. ან თვ. ვჩქარობ, ვაშურები, спѣшить, торопиться, ფსალ. 30 — 2; 69 — 1, ანდრ. 7; წონგ. 50; ქილ. 396; (მესწრაფების, -ფა), ზ. მიზ. მეშურების, მეჩქარების, я тороплюсь, мнѣ нужно къ спѣху, (მისწრაფებ, -ფე), предупреждаетъ меня, რუსულ. 218; მისწრაფის გული, сердце мое стремится, бьется, рус. 802; **სწრაფობა**, სხ. торопливость, поспѣшность, (ვჭ), ზ. უ. ვჩქარობ, торопиться, спѣшить, ლაბალ. 10—15; рус. 368.

სწრაფი, ზედ. ჩქარი, აჩქარებული; мягкій, скорый, быстрый; проворный; სწრაფი სვლა, скорая походка.

სწრება (ვსწრებ, ვსწერ), ზ. მ. გავუსწრობ, ვკან მოვიგდებ; წავუსწრობ, опередить, перегнать; 2 ქართლ. 76; (მისწრებ, მისწერ), ზ. მიზ. ვკან მომიგდებ, ადრე წარიმართებ საქმეს, предупреждаетъ меня, опережаетъ меня, рус. 57; (ვსწრებულვარ, ვსწრებოდი), ზ. მ. მოსწრებულვარ, застать.

სწრობა (ვუსწრობ, ვუსწერ, ფსალ. 16—12; ვჭსწრობ; ხრული არა აქვს); უადრეს სხვისა ვიქმ რასმე; მოვუსწრობი; предварить, успѣвать передъ кѣмъ что, опережать; поспѣвать; ან გაფრთხილებ, предостерегать, ფსალ. 67 — 30, მარკ. 18—8; კვფხ. 294; ვისრ. 163; 1 ქართლ. 287; рус. 382, 447, 469; აღსდგა უფალი, უსწრა მათ, возстань Господи и предупреди ихъ; ფსალ. 16—12, ერთმანერთს უსწრობდით პატივის ცემასა, предупреждайте въ почтительности другъ друга; რომაელ. 12—10; უსწრა მას, онъ предупредилъ его, მაკ. 17—25; თვალი ვერ უსწრობს, იერემ. 115; глазъ подосягаетъ; (ვასწრობ, ვასწარ), ზ. მ. მოვასწრობ, დროზედ მოვალ, поспѣть, рус. 469; (ვასწრობ, ვისწარ), ზ. მ. успѣть, поспѣть, (მისწრობ, მისწარ), предупреждаетъ меня, опережаетъ меня; (ვასწრობი, ვასწარ), ზ. თვ. დავასწრობი, поспѣть, застать; დარეგ. 2—4, 5; **სწრობილი**, მიმ. მოსწრებული, поспѣлый; спѣлый; ჩახრ. 9, ცნობა სწრობილმან, съ зрѣлымъ умомъ, ქილ. 642; სწრობილი ეცლი, подоспѣвшее счастье; ვეფხ. 1329; სხვის ვერ ვასწრებ სწრობილი, ე. ი. სხვათ შორის პირველ მოსწრებული, ни кѣмъ неопережаемый, ვეფხ. 1367.

სწორ-უპოვარი, ს. უგნური, უმეცნიერო, безподобный, безпримѣрный.

სხალი, მსხალი, ს. ხეხილი ცნობილი, груша, дуля, **სხალნარი**, ს. აღგილი სადაც სხლის ხენი დარგულნი არიან, мѣсто гдѣ растутъ груши, грушевникъ.

სხაპასხუპით ლაპარაკი, ს. ჩქარი ლაპარაკი, говорить скоро.

სხარტი, -ტული, ს. კაპიანი კეთი, хватающій, ловкій, მონადირეთაგან მფრინველთ სახმილი, палка съ рожками, употребляемая охотниками во время ловли птицъ; ან ხერგი. засѣка, 1 ქართლ. 251.

სხლტომა, სხ. спѣшеніе, (ვსხლტები, ჭსხლე - ხართ, სხლეან ან სხლიან, 1 ქართლ. 136; ვეფხ. 689, უხრ. ვჭსხლეთ, 3 ვ. სამღ წერ. სხლენ, მაკ. 11—15; ან ვიხლეთ, უსრ. ლ სხ. არა აქვს; იხმარების მწოლოდ მრავლობითად; ვჭსხლი, ჭსხლი, ჭსხლის, ვჭსხლით, ჭსხლით, ჭსხლენ; სხ. ვჭსხლე, ჭსხლე, ჭსხლა, მრავლ. ვჭსხლით, სხლით, სხლენ ან სხლან; მაკ. 4 — 16). ზ. უ. ვჭხივარ, ვჭხივართ, спѣшить, суетиться, მაგალ. უსხლეს ლაღი, осыпали рубиномъ; ვეფხ. 1544.

სხეპა (ვისხეპ, -ხე), ზ. მ. ნახე ცხეპა; სისხლი ისხეპს, ე. ი. სისხლით შეისვრინენ, ვეფხ. 77; обагрялись кровью.

სხეპა (ვჭსხეპ, -ჰე), ზ. მ. ვჭაფ. გარღვჭაფ, отрѣзывать, отсѣкать; драть, сѣчь розгами.

სხეპლა, ს. ოქროს ან ვეცხლის თმა; мишура; წკვილა; бить золотой, серебряной; проволока; прутъ; ქილა 125.

სხეული, ს. ტანი, გვამი ან ნივთი მყარნი სამთა განზომილებათა: სიგრძე, სიერცე, სიღრმე, ღაბაში სხეულისა არს **წერტილი**, არა მყარნი სამზომისა გან რიცხვისა, რა წერტილი წარმიდეს შეიქმნების **ხაზი** ან **ღრმა**, მყარნი მწოლოდ სიგრძისა; რა ხაზი მოიდეს მრგვალად ან კუთხეებად, მაშინ საშუალი მისი განიზომების სიგრძედ და სიერცედ, ამას ეწოდების **ეპიფანია, სანახი, ზედ-სანახი, ზედა პირი, სიფრიფანა**; რაჟამ ეპიფანია განზრქელდეს კერძოებითა და ნაკვეთებითა, მაშინ შენივთების სხეული მყარივი და ამას ეწოდების ღეომეტრიულად **ცერეო**; тѣло; стерео, геометрическая величина, სხეული სახლისა, членъ семейства, ლაბალ. 36 — 4; შინა სხეულნი, внутренности, ქილ. 25; **სხეულეული**, ზედ. სხეულის მქონებელი, телѣсный,

სხეულის მცველი, ს. კაცი შეჭურვილი მეფეთა და დიდებულთა თან მხლებელი, тѣлохранитель.

სხვა, ზედ. მეორე ან განსხვავებული მეორისაგან, другой, иной; прочій; სხვა და სხვა, различный, მრთ. 20; სხვა და სხვა გვარი, ფერი ან რაგი, разные роды. ეგ სხვა საქმეა, это другое дѣло. სხვას დროს. въ другое время, ამ სიტყვას აქვს სხვა და სხვა ჰაზრი это слово имѣетъ различныя значенія. **სხვაგნიური, სხვაგნებური**, ზედ. უცხო, სხვის ადგილიდან მოსული, чужой, иностранный, დსტ. 134; რუსუდ. 438; **სხვებრ, სხვაფრივ, სხვაფერ, სხვაგვარ**, მარკ. 3 — 6; ზედ. სხვა ხარისად, иначе, впрочемъ, სხვაფერება (ვ), переиначивать; отличать; სხვაგნით სხვათა ე. ი. სხვა და სხვა, различный, ვეფხ. 46; იუდეკ. 3—13; **სხვაება** (ვსხვაებ, -ებ), ზ. მ. განირჩევ, различать, отличать; (ვესხვაები, -ებ), ზ. თვ. ვესხვაობ, отличаться, მრთ. 67.

სხვა ფერი, სხვა გვარი, ჰხვა ხარი, ზედ. иной, имѣющій отличіе, различный, **სხვაობა**, სხ. განსხვავება, განსხვავებულება; разность, различіе; (ვესხვაობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. განვსხვავები, განვირჩევი, различаться, отличаться, разстановать, კატ. 166; კუშ. 69; ქილ. 158; **სხვა და სხვაობა**, ს. მრავალ-გვარობა, მრავალ-ფერობა, разнообразіе, **სხვით-კერძო**, ზედ. სხვის ადგილიდან, съ другой стороны.

სხვენი, ს. ძნელი, окно; იერემ. 22—14.

სხვეპა (ვსხვეპ, -ვიპე), ზ. მ. ვჭუურჩნი მხალსა, წვენგლეკ დამჭკნართა ფურცელთა, щипать, рвать негодные листья.

სხვილი, ნ. მსხვილი; **სხვილ-ბარკალი**, ს. ბარკლის ძვალი ან მუხლის ზედეთ თეძოძლის, голень, ფსალ. 146—10.

სხვირპლი, ს. ტანზედ მუწუკი ამოსვლილი, сыпь, нарывъ; სხვირპლვა, ს. ტანზედ მუწუკი სხმა, нарываніе, нарывъ, ნ. ჩ. ლ.

სხვისა, სხვისი, ზედ. უცხო, გარეული, чужой, не свой; სხვისა და სხვისა, различныхъ, კატ. 167; სიბრ. 26.

სხვისი, ს. ტული, რომელსაც პირი აქვს გარდიგარდმო და არა სწორედ ხელ ტარისა; тесла; сверло, რ. ქ. ლ. топоръ съ поперечнымъ остріемъ; იხილ. 44—12; რუსულ. დაბლებაში: ხვედა, ухо, молоть.

სხვნა, სხუნა (ვსხვნი, ვსხვნე), ზ. მ. დავსჭინჭრავ, დავხუსავ ჭიხვარით, жечь крапивою, სხმ. ლ. ნ. სხუნა.

სხივება (ვსხივებ, -ებ), ზ. მ. სხივს გამოვუშვებ, испускать лучи, კრონ. 39.

სხივი, ს. შარავანდედი, შუქი ან ნათელი გარემოს მზისა, лучъ, სხივი მკლთოლვარე, блестящій лучъ; შჯო. 45; -ხატისა, сіяніе на иконахъ; სხივ-ცისკროვანი, სხივ-მოსილი, სხივ-ნათლიერი, лучезарный.

სხივილი, ნ. შესივილი.

სხირპვა (ვს), ზ. მ. გავსჭიმავ, растягивать.

სხირპლი, ს. შტოების მცირე ნაკაფი, სხმ. ლ. обрѣзки вѣтвей дерева.

სხლეტა (ვსხლეტი, -ტ, ვესხლეტი, -ტ), ზ. უ. უნებურად გავრდნა ან ფეხის ლიცურება, поскользнуться; выскользать, выскакивать.

სხლტვა, ზ. მ. обрѣзка лозъ; (ვესხლტვ, ვესხლტ), ზ. მ. მოვჭიმავ ურგებთა რქათა ხეთაგან, დახეკორად ვაზთაგან; обрѣзывать виноградныя лозы.

სხმა (ვასხამ, ვასხი, მე. ვასხა), ზ. მ. გამოვუშვებ ნოტიოსა, დავასხამ; დავლერი, დავთხევ ვასხურებ, ვაჭურებ, შევასხამ წვეთსა. ვეფხ. 319, 613; лить, выливать, наливать; брызгать, окроплять; -საჭმელსა, разливать кушанье; -ისრისა, пронзать стрѣлами; ვასხამ თავზედ ლაფს, острамлять, -ცვეთას, კალას, ე. ი. ვადნობ, выливать, отливать свинецъ, олово; -ქუბას, ე. ი. ქუბას ვაცლი, შევასხამ ქუბითა, хвалить, 2 ქორთლ. 318; -ხაკუნსა, სამლარდნელთა, накидывать на кого знамя, шаль, и т. п.; -ძაფზედ მძივსა, მარგალიტსა, ე. ი. ვაკეთებ მარგალიტს ან მძივს ძაფზედ, нанизывать; -ღვინისა, ე. ი. ღვინის ამოვლებ, дѣлаю-мая; надѣвать узду, взнуздывать; არ ღვინო ასხმიდეს ცხენსა, необуздывалъ своего языка; იაკობ. 1 — 24; -ხელსა, ე. ი. ხელს ვჭიდებ, დავასხამ ხელსა ან ხელის ლიქნით ვიკურთხებ; налагать руку, хватать; рукополагать, посвящать; (ვისხამ, ვისხი), ზ. მიწ. ღვინოსა, ვისხურებ, დავისხამ ღვინოს, წვეთს; наливать на себя; наливать себѣ; მეცნარეთაგან გამოვიღებ ხილს; მარკ. 11 — 13; ზეღეთის ცხინის მისისათვის: წამოვისხამ; приносить плоды; давать плодъ; надѣвать, накидывать на себя верхнюю одежду, ვისხამ თავზედ ლაფს. страмиться; ისხმიდეს მისთვის თავსა ოქროსა, бросали ему на голову золотой; ესთ. 1 — 24; ვისხამ თავზედ მტვერს იერიხონელ მწუხარებისაგან; ვეფხ. 605; ვისრ. 204; 1 ქორთლ. 334; сыпали прахъ на свою голову въ горести; ვაზი ისხამს ყურძენსა, виноградная лоза даетъ виноградъ; (ვასხამ, ვასხი), ზ. მიწ. ღვინოსა ვასხამ წვეთსა, подавать кому мыться, (მასხამ, მასხი), ზ. მიწ. ასხამ ჩემ ხელსა წყალსა, თავზედ ლაფს მასხამ, страмишь меня; ხეს ფოთოლი ასხია, дерево одѣто листьями; თავს მასხია, ე. ი. თავზედ მახვევია, голова моя покрыта; я окруженъ; ოფლს მასხამს, бросаетъ меня въ потъ; მასხამ, ты наливаешь мнѣ, (ვისხმები, ვისხი), ზ. ვნ. ღვინოღვრები, литься, (ვესხმი, ვესხმები; -სხი), თავს ღვესხმი, напасть на кого; ტყეს ესხმის ფოთოლი, лѣсъ одѣвается листьями; ხშირად ესხა მარგალიტი, ლაგამ-აბჯარ-უნაგირსა, уздѣчка, оружіе и сѣдло были усѣяны жемчугомъ, ვეფხ. 84; (მასხამს, სრ. მასხია, უუ. მესხა), ე. ი. წამოხურვილი მაქვს, მაგ. ნაბადი, на мнѣ накинута бурка; ნახე ღამე სხმა, дождь шелъ; (მესხმება, მესხა), ზ. თვ. თავზედ დამესხმება, ни подаетъ на меня, მთლად ხოფელი გესხმის თავს, вся деревня нападаетъ на тебя; ანტ. 6—5; თავბრუ მესხმება, у меня голова кружится, (ვესხმივარ, ესხმიხარ, ესხმია, უ. ვესხმოდი; ან ვახხივარ), ზ. უ. ნაყოფთა თეის ღაკეცებულ ვარ ხეზედ; о фруктахъ: висѣть на деревѣ.

სხმა, სხნა, სხ. ყრენება ან ნერგვა, сажаніе, садка; -ვენახისა, разведеніе винограднаго сада; 2 სჯუ-

ლი. 28—37; სხმა ორთა თვალთა, имѣть оба глаза, **სხმით გარდასვლითი**, переходящій; производный; (ვჰსხმ, უ. ვჰსხმი ან ვასხმიდი; სრ. ვჰსხი; უუსრ. მისხმს; ხათ. აღწმ. ვჰსხმიდე; ან ვჰსხმიდე. სრ მჰსხა; უუს მჰსხს; მწ. ვჰსხი; **სხნა** (ვჰსხნი, ჰსხნა, ჰსხნის; ვჰსხით, ჰსხნით, ჰსხნიან ან ჰსხნიან; სრ. ვჰსხენ, ჰსხენ, ჰსხნა; ვჰსხენით, ჰსხენით, ჰსხნეს; უუსრ. მისხნია; ხათ. აწმ. ვჰსხიდე; სრ. მჰსხნა, უუსრ. მჰსხნას; მყობ. ვჰსხნა; ან ვჰსხმ, ვჰსხი; ზ. ვ. ღვაკლდენ მრავლთა, ღვსხმ, ღვჰსხმ, ღვჰსხენ, ღვჰსხეს; ვჰკრძალვ; ღვჰნერგავ; сажать, ставить, класть; хранить подъ замкомъ; ვჰსხმ ნერგსა, **сажать молодое дерево**, იქ. 25; ვეფხ. 613; ლუკ. 17—28. -ვენახსა, разводить виноградный садъ, 2 სჯული. 28—37; ვჰსხმ ბეჭდსა, приложить печать; ვსხმ ასოთა, ставить буквы, (ვისხმ, უ. ვისხმი ან ვისხმიდი, ვისხმი, სრ. ვისხი, ზ. მიწ. მოვაკლენ, მოვისხმ; ვიოლიებ შვილთა, ცოლსა, сажать около себя; имѣть дѣтей, жену; 1 ქიმ. 5 — 4. 14; ისაია. 65—23; ამბრი ფურსა ღა ხუსა მისგან ისხმდა, ვისრ. 122; амбра имѣла отъ него и цѣпь и запахъ; (ვუსხმ, ვუსხი), ზ. მიწ. მოვუსხმ მრავლთა, сажать около кого многихъ, (ვუსხნი, ვუსხუნ მაგალ ხელთა), ზ. მიწ ხელში ვაძლევ, отдавать въ руки, предать, 1 ქართლ. 242. მისხმს ან მისხია უს. მისხიდის ან მისხმიდის; სრ. მისხიდა; უუს. მისხმია, ხათ. აწმ. მისხმიდეს, სრ. მისხმოდა, უუსრ. მისხმოდეს, მყ. მისხოდე; ან სიზლ. აწმ. მისხუნს, გასხნეს, ასხნეს; გვასხნესთ, გასხნესით, ასხნენ ან ასხნანან; -ადგილთაგ მისხნან, მასხუნ, მასხნან; ეს აწმყო ტრონი იხმარებიან მარცვლ ხმელეთ წერილში) ზ მიწ. ნაქეს ან მყავს იმჭერ, მატ. 25—30; **ასხმს ხორცი**, онъ возлюбилъ, დრკ. 2—103; ლაწვნი ასხნეს ნახოკრნი, ე. ი. ლოყები ჭკონდა დაკურული, ვეფხ. 1096; у него щеки были нацарапаны; თვალნი ასხნეს ან ასხუნ, у него есть глаза, 2 პეტრე 2—14. მატ 8—18 მარკ. 1—188; რომელსა ასხუნ ყურნი სმენად ისმინეს, кто имѣетъ уши слышать, да слышитъ; მატ. 11—15. მარკ. 4—23; ფსალ. 113—14; მასხნან ყურნი, я имѣю уши, გამოცხ. 2—29; ვასხივარ, იწერვის გულთა-ვანი ხალხი ასხია; რაზომნი თმანი მასხია, მისგან უმრავლესი არიან ჩემნი მიკუნარნი, ვისრ. 180; у меня любопытковъ болѣе чѣмъ на головѣ волосъ; (მისხუნ, მისხუნან, მისხნენ, გისხუნ, გისხნენ, -ნან; უსხენ, -ხნენ, -ხუნან; სრ. მასხნა, გისხნა, უსხნა; უსრ. მისხმია; ხათ. აწმ. მისხმოდეს; სრ. მისხმოდა; უუსრ. მისხმოდეს; მყ. მისხმოდე). ზ. მიწ. მაქვს ან მყავს; имѣть, абср. 101; თვალნი არ მისხუნ მათი შემხედველი, ვისრ. 11; я не имѣлъ глазъ, которые обращали на него вниманіе, რაზომნი ღღენი მისხნენ, ვისრ. 20, 30, ქილ. 498; сколько дней оставалось мнѣ жить; გზა გასხენ შორანი, ე. ი. შორი გზა გაქვს, тебѣ предстоитъ дальній путь, ვეფხ. 1262; მისხუნან შვილნი, я имѣю дѣтей, ქიმოთ. 3—4, (მესხნა, სრ. მესხნეს), ზ. მიწ. მყავს, имѣть, ხქმ. 7—29; მესხნეს ორნი ძენი, я имѣлъ двухъ сыновей, გალატ. 4—22; 1 ქართლ. 16 — 65; რა ღღენი მესხნეს, сколько дней буду жить, რუსულ. 258; **სხმული**, მიმ. посаженный, (ვისხმები, ვისხმი), ზ. ვ. ღვაკლნებელ ვიქმნები, быть посажену.

სხმილი, ს. კრეული, ხრისული, ხორცის ჭრილი, гнида въ сыромъ мясѣ.

სხნა, ნახ. სხმ.

სხნა (ვჰსხნი, ვჰსხენ, ნახ. სხნ.

სხოლა (ბერძნ.), ს. სასწავლებელი, школа, ლიტ. 57.

სხოლარი (ბერძნ.), ს. სასწავლებლის უფროსი, начальникъ школы, директоръ.

სხოლასტიკა (ბერძნ.), ს. გარემოების თვალთახედვა ღვთაებრივი ლოლაობენ ან კაცობრიობენ. схоластика.

სხოლიო, მრ. სხოლიონი, ს. შენიშვნა ან წერილის თარგმანი, განმარტება, Объясненіе, примѣчаніе.

სხრტი, ნ. სხარტი, 1 ქართლ. 251.

სხუა, სხუაობა, ნ. სხვა, სხვაობა.

სხუნი, ს. ჩაკერებული ხვეპიან-ბაქნად, ნ. ჩ. ლ. ბაქან ბაქნად ხით დაკერებული მიწა; სად. ლ. ეს ხიკვეა და სხვანი ერთ უდა იყოს, ნ. სხვანი.

სხუნა (ვჰსხვნი), ნ. დაჭინჭრა.

სხურება (ვ), ზ. ვ. ვაკურებ, წვალს შევასხამ, кропить, окроплять, **სხურებული**, მიმ. окропленный; ვნბ. 10—22; ოხ სხურებული, коза съ краниками, ღვაბ. 30—32; 31—11.

სხვლი, ზედ. ნ. მსხვილი.

სჯა, ს. ბჭობა, განბჭობა; სახჯელი, სარჯელი, დასჯა, მაკრი; суждение; кара, наказаніе; мученіе; მას უანბენ სჯანი ჩემნი. ვეფხ. 957; ты разскажи ему мученія мои, (ვჰსჯი, ვჰსჯე ან ვჰსჯენ), ზ. ვ. ვჰბჭობ, ვჰსჯრობ, მიმოვიგრიებ; სააქ. 15—18; 25—25; განვჰბჭობ, გავსამართლებ; ფსალ. 9—19; ლუკ. 18—3, 5; მაგიერს მოვაგებ. ღვსჯი, ღვსჯე; ფსალ. 5—10; 34—1; ვეფხ. 834; судить, разсуждать; производить судъ; осудить, наказывать; ნ. რჯი (ვჰრჯი); ნუ ჰსჯი თვალებით, не суди пристрастно; სჯასა და რჯას შუა, თუმცა ერთი და იგივე ზმნაი არიან, განსხვავებულობა აქვსთ სხვა და სხვა; პირველი, ე. ი. სჯა, ნიშნავს ბჭობასა; ტახჯავსა და მეორე რჯა, ნიშნავს გარჯასა. თავის ცქენასა ან უფუნებასა; სამართალი სჯული ჰსჯეთ, творите судъ правый, სიმართლით ჰსჯეს, суди по справедливости, ვისჯი, -ჯე, ზ. მიწ. ვითხოვ, ვიჯე. просить, (ვუსჯი, ვუსჯე). -ჯენ, ზ. მიწ. მწე ვქქმნები, ვქქოშაგები, ვეხვარები, თან ვეცდები, защищать, заступаться; ლუკ. 18—5; ან ვეწარმოვებ სამართალს ვისზედმე, производить надъ кѣмъ судъ; (მსჯი, მსჯე), ზ. მიწ. ты осуждаешь меня; (მსჯის, მსჯეს), онъ осуждаетъ меня, т. е. приговариваешь къ наказанію; мучаетъ меня, ღვაბ. 30—5; სააქ. 15—18; მსჯიან, მსჯეს), ზ. მიწ. они наказываютъ меня, მისჯიან, გისჯიან მაგალ. თავნი თქვენი), ზ. მიწ. мы подвергаемъ себя казни, мы мучимъ себя; მისჯე, მისჯეს), ზ. ვ. მისამართლებ; მეხვარები; ты судишь меня; ты защищаешь меня; ფსალ. 7—9; 34—24; ლუკ. 18—3; (ვისჯები, -ჯე), ზ. ვ. ღვისჯები, განვიმტკიცები, подвергаться суду; быть судиму, нака-

зану; судиться съкѣмъ; (ვისჯები, ვისარჯე), ზ. ვინ. ვჩხრომობ, трудиться, 2 ქორნ. 57; ისჯებოდნენ მამულზედა, გუჯ. 29; трудились на пользу отечества, (ვესაჯები, -ჯე), ზ. თვ. ვეღავები ან ვეხჯი, -ჯე, ვეხჯები ვეხჯე), судиться, оспаривать, ოსებ. 2—1; დაბად. 26—21; ვუშაკო ვესჯოდის; они спорить съ діаволомъ, იობ. 1—9; ანდრ. 79; ზაქარ. 1—4.

სჯადი, ზედ. подлежащій суждению; осужденію.

სჯულვილი, მიმ. преданный; მარკ. 2—136.

სჯული, სჯულიერი, სჯულის-დება, სჯულიერობა, სჯულის-მეცნიერება, ნ. **რჯული, რჯულიერი, რჯულისდება, რჯულიერობა, რჯულის მეცნიერობა.**

სჯულდებულება, ს. რჯულის დადება, წესი, წესდებულება, законоположеніе.

სჯულის-კანონი, ს. საეკლესიო წიგნი წეს-დებულებისა, кормчая книга.

ტ

ტ, არის უხმო ასო, წოდებული ტარად; რიცხვში დანიშნავს ხუთსა და ნიშნიერთა ტ ხუთას თუშანსა; წვრილის ფულის ანგარიშში 60 ფულსა ან 15 ბისტსა, რომელსა 6 შაური ან ერთ აბაზი და ნახევარი.

ტ, რომელთამე თემთა შინა ხმარობენ ნაცვლად წ და მეტადრე რაჟას წინაშე ვისა არის ასო ს. ვითარ სწავლა, სასწაული, იწერნი გამოსთქმენ: სტავლა, სასტაული; აგრეთვე მესხურად მარტვილი ნაცვლად მარწვილი ან ყმარწვილი, აგრეთვე ქარაბახა ნაცვლად წარაბარა; მოტმასნა, ნაცვლად მოწმასნა; ტრვა, ძრვა, და სხვანი; ასო ტ ზოგჯერმე იხმარებიან ნაცვლად ჭ, მაგალ. პიტვი, ფიტვი; ფიტი, ფიჭი; ხვეტა, ხვეჭა; ასო ტ, რომელიც არის მტკიცეთა ასოთა, მაგალ. ტფილისი და არა ტბილისი, შეიძლება დაიწეროს თბილისი და არა თფილისი; რედაკტორი და არა რედაქტორი; რეკტორი და არა რექტორი და სხვანი.

ტაბატი, ზ. უ. ჩჩვილთა ხელის ტარებით სვლა; водить младенца, взявъ за руку.

ტაბაკა, ს. თხლად დაჭრილი ხორცი, თევზი, ხახვი და მისთანანი ფქვილში გაგლეჯული და მოწყვარი ერბოთი ან ზეთითა ტაფა ზედ; говядина, рыба, нарѣзанная плоскими кусками, посыпанная мукою и зажаренная на сковородкѣ; ხამზ. 36, 37, 31.

ტაბაკათევზი, ს. камбала, бот. лг.

ტაბაკი, ს. დიდი ხონჩა ან ლანკანი ხისა, лотокъ, зап. 1158; 1460; **ჯამტაბაკი**, большая деревянная чаша, ვისრ. 6; **ტაბაკობა** ჴურისა, продажа хлѣба на лоткахъ, ქილ. 311.

ტაბარი, ტაბარძენი (სპარს.), ს. სპარსულად ორპირი ნაჯახი უნაგირზედ ჩასაკრავი, бердышъ, баталь. лг.

ტაბარუკი, ს. გლეხი ახლად მოხული, бобыль, батракъ.

ტაბახობა, ნ. ქანაობა.

ტაბახტა, ს. სისხლის დინება ძნელად შესაწყვეტი, сильное кровотеченіе, სპ. лг.

ტაბახტო, ს. ლეიბი, მცირე ბოქუნი, матрацъ.

ტაბელა, ს. მცენ. ჩაღკოკო, лягушонокъ, черный напоротникъ, ერისთ. лг. ჩაღუნას მსგავსი ბალახი конькообразный напоротникъ, ბუნ. лг.

ტაბითი, ს. ნაღირია ქურციკის გვარი, серна, სპ. лг.; ნ. ჩ. лг.

ტაბიკი, ს. უღელში ჩასარჭობი მახა ხართ შესაბმელად, თვალბიკი, деревянный шкворень, притыка у ярма.

ტაბლა (ბერძნ.), ს. მაგიდა, წინ დახატგმული ფეხები ფიცარი, столъ; მარკ. 15—27; 21—12; გმრ. 9—2; მახ ზედა დაგებული სხოვაგე, ფსალ. 22—4; 77—19, 20; 127, 4; სიმ 16—31; столъ; трапеза, кушанье, пиръ; განმზადება ტაბლისა, накрыть на столъ; მარკ. 21—12; ტაბლა მზა, готовый столъ, რუსუდ. 912.

ტაბლა იხარა, ს. საქანჩავის ძირის ფიცარი, нижняя доска тисковъ.

ტაბლაკი, ს. დოფი, ლიკავკა, литавра, ვეფხ 1502; სიმრ. 115; რუსუდ. 318, ან მცირე ხალხა труба музыкальная, ვეფხ. 446, 1172; სპ. лг ან ნაბათი, набатъ.

ტაბლი, ს. წყალმანკი, водяная болѣзнь.

ტაბლი, ს. საქორე ხალხა, рожёкъ, სპ. лг.

ტაბლიცა, ნ. სხემა.

ტაბულა, ნ ტაბელა.

ტაბუცი, ს. სამრეცხელო ქობინი, вальекъ; бѣльное дерево,

ტაბუცუნა, ს. მცენ. სალათა, салатъ.

ტაბუხი, ს. თეძოს ძვალი, бедренная кость.

ტაბუხის თავი, ს. თეძოს ძვლის თავი; чашка бедренной кости, вертлугъ. [вина.

ტაგანი, ნ. თალარი; ანაგ. 6—26, 31; -ღვინო, чаша

ტაგარი, ს. ახლად დაწურვილის ტკბილის ჩასახდინარი ხუფი საწნახელს ქვეშა; ანგია. 2—17; подточникіе, подточильное корыто, куда стекаетъ изъ виноградной давильни вино.

ტაგვა, ს. ქოხი, სახლი მგებიოთა, изба, აღბ. 20.

ტაგური, ს. ხაფანგი მაღლად ნაგები, курганъ.

ტაეპი, ს. ერთი შუბლი სტიხისა ან შაირისა ან თვით შაირი; стихъ; стопа; **ტაეპოვანი**, ზედ. орѣзговидный, двухъ стопный стихъ.

ტავარა, ტავარნა, ს. ფეხთ ანაკრი ტალახი, грязь, приставшая къ подошвѣ сапога.

ცავარო, ს. цѣлая пѣшня, одна горсть.

ცავარჯუნი, ს. ѣлпы, пѣстрое сѣно, пестушеская сумка, котомка, 1 მეფეთ. 17—40; მარკ. 2—12.

ცაიჭი (თათრ.), ს. жеребецъ, жеребенокъ, жеребецъ, ბიბლ.; меринъ, გიორგ. 20; ვეფხ. 56; შალთ. 49; **ცაიჭოსანი**, ს. сидящій верхомъ на жеребцѣ; დარეჯ. 2—38, 101.

ცაკება, ფრან. (ვჰსცაკებ, -კე), ზ. ვ. ударить кого, (ცაკაკებ, -კე), ზ. ვ. ვაგერებ, ვაჯახებ, დავაჯახებ; толкнуть, ударить обо что; გულში დანა ჰსცაკა, онъ вонзилъ ему въ грудь ножъ, (ცაკაკებ, -კე), ზ. მიჩ. ვაგერებ, ударять, пронзить себя чѣмъ; თვალში დანა იცაკა, онъ пронзилъ свой глазъ ножемъ; (ვეცაკები, -კე), ზ. თვ. დავეჯახები, დავეცაკები, удариться обо что; броситься; ფალავანნი ერთმანერთს ეცაკნენ, борцы бросились другъ на друга.

ცაკვი, ს. вѣлъ-мокѣсѣшлои мѣсѣлаи, рука отрѣзанная.

ცკვია, ს. цѣлѣвѣлаи ан лѣнѣкѣаи, цаца, лишенный одной руки; лѣвша.

ცაკი-ცუკი, ს. рѣкѣнѣи, стукъ,

ცაკუკი (სომხ.), ს. вомбрѣ цѣрианѣи тѣпѣи оѣрѣпѣа ан ѵецѣлѣпѣа, возливальникъ, кошъ для теплоты, გამოსლ. 16—33; 25—30; რიცხვი, 4—8; ვნრ. 9—4.

ცალა, ს. лѣмѣп шоларѣкѣи вѣзѣаѣрѣма, ночная стража, караулъ, დარეჯ. 11; 2 ქართლ. 84, 72, 124; ქილ. 324; სიბრ. 87; იდგა ცალად, онъ стоялъ на стражѣ; გიშრის ცალა, вѣлеѳѣлѣпѣа кѣвѣрѣвѣп ѣаѣѣѣмѣп ѣѣлѣѣѣп ѣѣлѣѣѣп; у поэтовъ рѣсницы; ვეფხ. 1334. [ბუნ. ლ.

ცალა, ს. дѣпѣлѣп ѣѣѣрѣи, нечистота на зубахъ,

ცალავარი, ს. ѣѣѣрѣлѣоѣвѣлаи ѣѣѣѣоѣѣп, фанѣѣѣ-ѣурѣи, куща, шатеръ, იხუ. 2—6; მარკ. 17—4; მარკ. 9—5; **ცალავრობა**, ს. дѣрѣоѣвѣ, ѣѣѣѣѣѣ-ѣѣлаи ѣѣѣѣѣѣѣѣ вѣѣѣѣѣѣѣѣ ѣѣѣѣѣѣ, ѣѣѣѣѣ ѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣ ѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣ

ცანი (სვარს.), ს. სხეული ცხოველთა, გვამი. ვეფხ. 2, 85; სიღრეე ან სიგრძე რასამე; 1 ქართლ. 177; იეზეკ. 42—12; тѣло; станъ; туловище; талія; форматъ; ცანი გემისა, остовъ корабля; ჰპოვეს სამი ცანი აბჯარი, они нашли три пары оружія, ვეფხ. 1363, ერთი ცანი მაული, сукно на одну пару платья; უკანა ცანი, задница, ягодица, რომელმან შექმნა სახე ყოველთა ცანისა, кто сотворилъ образъ каждаго существа, ვეფხ. 2; ამ ქალს ცანი სულ არა აქვს, эта дѣвушка не рослая; ცანი-გახლილი, раздѣтый, ცანიდან ხდომა, ცანში გახსნა; слабить, ცანის ხერა, подрости, ქალური ღილი ცანისა, бумага большаго формата.

ცანისამოსი, ცანი-საცმელი, ცანი-სამოსელი, ს. სამოსელი, საცმელი, одежда, платье, რუსუდ. 363, 449.

ცანოვანი, ცანიანი, ზედ. ღილის ცანის მქონებელი, статный, рослый; **ცანოვანობა,** ს. ღილის ცანის ქონება, рослость, статность.

ცანცარაბეჩი, ს. ცურა და კბილთა საწმენდელი, уховертка, зубочистка.

ცანცალი, სხ. წანწალი, отлучка, таскотня, шатанье; **-ლება** (ვ), ზ. უ. ვეორვეი ავი იქ უსაქმოდ, ვჰწანწალებ, таскаться, шататься, бродить.

ცანფენი, одежда и обувь, Зақр. 164.

ცანციება, ცანციობა, ს. როკვა, танцованіе, (ცანციებ, -ცია), ზ. უ. ვროკავ, ვჰთამაშობ, танцовать, ერეთი. 59, 12; აბაგ. 5—52.

ცანჯვა, სხ. წვალება, мученіе, страданіе, (ვჰ), ზ. პ. ვიწვალებ ვიწამებ, ვჰტანჯავ. мучить, терзать; досаждать; безпокоить; ნუ მტანჯავ, не мучь меня, მარკ. 13—9; აბერ. 76; (ვიტანჯები, -ჯე), ზ. ვ. ვიწვალები, ვიწამები, мучиться, страдать; (ვეტანჯები, -ჯე), ზ. თვ. ვეწამები, мучиться, томиться, тревожиться.

ცაო, ს. ქუთის გრძელი ხაო, ворсъ.

ცაპაკი, ს. ცაპაკი; ცაფა, подносъ; сковородка.

ცარაბუა, ს. ხაშუალოკე, ოთხკუთხედ შექმნილი ხეკრიალებელი კრალები შალოების გამოსახვევად; прядильное колесо, прялка.

ცარაკუჭა (ხომხ.), ს. მეკიბრე, сокій, кто во все вмѣшивается; фанфаронъ; **ცარაკუჭაობა,** переумничанье.

ცარალი, ნ. ცრალი; ганзъ.

ცარამანა, ცარაკურა, ს. წარამარა, мясорубка, болтушка.

ცარაღანა, ს. ცქერინა, уничижительно ѳуакіи, стерлядь.

ცარბი, ს. ფერინ. каменный скворецъ, зоол. лл. красный дроздъ; ერეთ. лл.

ცარება (ვ), ზ. პ. ვიველინებ, водить; ხელით ვიცარებ, водить за руку, -ღროს. проводить время, ვიცარებ ენას, переносить разговоръ, пересказывать, გულში ვიცარებ, подумывать, помышлять; (ვეცარები, -რე), ზ თვ. ღიეღივარ, ходить, სიბრ. 164; ქილ. 49; 511; **ცარებინება** (ვ), ზ. სხვ. ვიველინებინებ, заставить водить, ღროს მიცარებინებ; въ забавахъ заставляешь меня проводить время.

ცარი, ს. კოცა ან ბუნი ღანისა, მახვილისა, შუბისა, ცულის ღა სხ. рукоять, черенокъ; მსაჯ 3—22; ხელშის ცარი, ефесъ, оконо-ცარი, веретено, ცარი ნაბუნისა, трубка.

ცარიგი, ს. კრავი წელისა უმინო, агнецъ.

ცარკოში (ხომხ.), ს. ცარიანი სასმისი, ковшъ.

ცარო, ნასხ ნურა.

ცარო, ს. მაგალ. სიმინღისა, სიმინღის ღეროები მარცვლებით სავსე, стебель кукурузы съ зернами.

ცაროსი, ს. ღარი, ამინდი; ღრო; погода; година, время, ვეფხ. 699, 1054; წასხ. 56; კარგი ცაროსი, хорошая погода; ავი ცაროსი, дурная погода.

ცარსიკონი, ს. სახტიანი, შეღებული სამოკვე, сафьянъ бараній, გამოსულ. 45—7; 25—4.

ცარცარა, ს. ვაბედი, ჭორიკანა, пустомеля.

ცარცარი, ს. ცული ლამარაკი, ვაბედობა, болтовня, **ცარცარება,** ს. ცული ლამარაკი ვაბედობა, болтовня, **ცარცარება** (ვჰცარცარებ, ვიცარცარებ, -რე), ზ. უ. ვჰვაბედობ, ვროკავ. ვროშავ, болтать, რუსუდ. 964.

ცარცაროსი (ბერძნ.), ს. ყოყოხეთი, адъ, 2 ჰეტრე. 2—4.

ცარცმანი (ვჰცარცმანებ, -ნე), ზ. უ. ფეხზედ ვერა ვჰძღებივარ, ვიარბაზებ, нестоять на ногахъ, шататься, ნ. ცორცმანი.

ცარული (სპარს.), ს. ქალაქის უფროსი, полиціймейстеръ, აბაგ. 4—32.

ცარფი, ს. ბოხჩა ოთხკუთ ნაკერი ოქრომკედით; платокъ съ четырехъ сторонъ вышитый золотомъ.

ცარხუნა (სპარს.), ს. მცენ. эстрагонъ, зоол. лл.

ცაცანი, ნ. ცაშკი. [вица.

ცაცაბო, ს. ღიდი და ფართო ღილი, большая пуговица.

ცაცანი, ს. ვარსკვლავ მორბედი, რომელიც ღამე გამოჩნდება და თანდაეე გაქრება, блуждающіе огни.

ცაცაში, ს. კეროსთავი, ხარი ღიდი, волчецъ, чертополохъ, ბუნ. лл.; остролистъ, ერეთ. лл.

ცაცაში რკინისა? ხელ. 28, 23?

ცაცუატი, ხელ. 29?

ცაცფარაკი, იმერელია, ნ. ჩილაკა ყოხი; Зақр. 188.

ცაცუი ფეხი, ს. грязная нога.

ცაფა, ცაფაკი (არაბ.), ს. არა ღრმა ქვაბი ცარიანი მოსაწვადად მწვადისა, сковорода, 2 ეფეს. 13—9; ლევიტ. 2—5; გზეკ. 4—3; **ცაფაზეწვარი,** ს. ცაფაზედ მომწვარი რამ; жареное на сковородкѣ; оладья, ცამ. 53; იმერულად ერბო კვერცხ. яишница.

ცაფელა, ნ. ჩილაკა ყოხი.

ცაფჭალოვანი აღგილი, ს. ღაბლობი აღგილი, низменное мѣсто, მარკ. 2—77.

ცაღანა, ნ. **ცაგანა; ცაღარი,** ნ. **ცაგანი.**

ცაღმა, სააბაკო გარდასახადი, пошлина, 1 ქართლ. 389.

ცაღმა, ს. გუნდი მხედრობისა, отрядъ войска, 1 ქართლ. 216.

ცაცცაცა, ს. მცენარეა? ბუნ. лл.

ცაში, ცაშის-კურა, ცაშის-ცემა, სხ. შემოკერა ხელის ნაბისა ნაბზედ; рукоплесканіе, (ცაშს

ვუარვე, -ვჰცემ), ზ. в. руконлескать, бить въ ладоши.

ცაშიდი, ცაშიფი, ს. ქორთ საუზმე. кормленіе ястребокъ въ утреннее время; ქილ. 54; სიბ. ლ.

ცაშკი (სპარს.), ს. ხელ-საბანი, ლაგანი მეცხლისა, тазъ, **ცაშკ-აბირაკი**, рукомойникъ и тазъ, დარეჯ. 96—2.

ცაცება (ვჰსცებ, -ცე), ზ. в. ძალით წავართმევ, წავჰგლეჯ. вихватить; схватить; -ხელსა, схватить за руку. (ვცაცებ, -ცე), ზ. მიწ. დავცაცებ, ავიკლებ, расхищать, похищать, თვალს იცაცებს, приковываетъ глазъ, მცაცებ ხელსა, хватаешь меня за руку; (ვცაცები, -ცე), ზ. в. დაცაცებულ ვიქმნები, быть расхищену; ნავი იცაცებოდა, корабль носился; დაბად. 7—18; (ვცაცები, -ცე), ზ. თვ. ვეჭიდები, хвататься.

ცაძარი (სომხ.), ს. სახლი სალოცავი ღვთისა; სალოცავი კერპთა; ბალაკი მეფეთა ან მთავართა, სადაც იგინი ბჭობდენ და სამართლობდენ; храмъ; палата, хоромы, гдѣ производился судъ; მატ. 21—12; ლუკ. 1—9; სჯმ. 19—24, 27; მარკ. 15—16; **ცაძრად მიუვანება**, ს. ღრესხსწაული, Введеніе во храмъ; **ცაძრეული**, ზედ. სასახლისა, дворцовый, придворный, 1 ქართლ. 180; ან მეფისმხლებელნი ომში, царская дружина, 2 ქართლ. 17; 1 ქართლ. 245; 180; **-ისწული**, царскій дворянинъ, აღბ. 2; **ცაძრეულობა**, ს. დარბაისლობა, нельможество, **ცაძრობა**, ს. დარბაზობა, вельможа, ლ-ნი, ნადიმი ღრესხსწაულობით, იერ. იობ. 1—5.

ცახი, ს. მამალი ღორი, хрякъ, кабанъ.

ცახცა, ნ. **ცახტი**.

ცახტი (სპარს.), ს. დალიჭი; საჯდომი, престолъ, тронъ; софа, диванъ; **ცახტის ქალაქი**, столица, ცახტზედ აღსვა, восшествіе на престолъ; **ცახტი ან ცახცა ცხენის** უნაგირისა, остовъ сѣдла, ვეფხ. 439, განქ. ი; გორგ. 180; დარეჯ. 2—12, 87, 99; **ცახტოსანი**, ს. ცახტის მქონებელი, престольный; **ცახტ-რევანდი**, ს. ქეჯარ, მოახე, портъ-шезъ, აბაკ. 26; ვეფხ. 1416, ი. განქ. **ცახტიანი**, ზედ. имѣющій диванъ.

ცაჯაჯანი, ცაჯკანი, ს. ერთგვარი მთრახი, плеть, 1 ქართლ. 283; ნ. მთრახი.

ცაბა, ს. მცირე ზღვა. лужа. 5—1; ვისალ. 106—35; 113—8; ზოგჯერ ნავთ-სადგური, სჯმ. 27—12; 13; озеро; ив. пристань; **ცაბა** მელნისა, ე. ი. შავი თვალები, черные глаза, ვეფხ. 1003.

ცაბორე, ს. ცული გუბე ან ჭაობი, лужа, болото.

ცაგანი, ს. სადაც ბილახი და არა ცარხუნა, поганъ, ერის. ლ. рута; ლუკა. 11—42; ბუნ. ლ.

ცაკა, ცაკება (ვკ, -კე; ან ვჰსკავ, -კე), ზ. в. დავგდებ, გავუშვებ; ხელს ავიღებ; მოვუკვდე, მოვუხვევ, მაგალ. ხელსა, оставлять, пускать; попускать, натравлять на кого напр. собакъ; 1 მეფეთ. 18—3; ქილ. 21; **-ქორსა**, пускать ястреба; (ვცაკ. -კე; ვცაკავ, -კე), ზ. მიწ. დავიკავ, имѣщать въ себѣ; მიხედორი ვერ იტაკვის, площадь не имѣла, ვისალ. 83; მიტკვეს ან მტკვ. იმყო. მტკო. დაბად. 20—8; оставляешь меня; ты позволяешь мнѣ, მრავ. 43; ვისალ. 83, სჯმ. 8—21; 27—7; 28—4; მიტკვე შესვლად позволь мнѣ войдти, დაბად. 38—37; ანტ. 6—9; **ცევინებინება** (ვა), ზ. სხვ. გავაშვებინებ, заставить, оставить.

ცევნა (ვსცევნი, -ნე), ზ. в. დავსცევ, помѣщать, (ვსცევი, -ცივ), ზ. თვ. დავცევი, помѣщаться.

ცევნები, ს. მტევანი, виноградная кисть.

ცევთიდა, ნახ. **ფუმილი**; **ცევნიანი**, ნ. თითმავალა.

ცევრება (ვა), учащать, дѣлать частымъ, ნახარ. 47, ვაჩრდილებ, оттѣнять.

ცევრი, ს. ტიტი და ხშირი ტყე. чаща, густой лѣсъ, სახელი ამისსი არიან: **კორეში** მცირე ტყე საშუალ მინდვრისა; **მალნარი** ტყე შამბიანი და ხშირი მთაზედ. **ბუჩქი** დაბალი და მცირე ტყე. **ჯაგი და ჩირგვი**, ბუჩქზედ უმცირესი ტყე; **ჭალა**, ტყე მდინარის პირსა და დაბლთა ადგილზედ; **წნორი, წარაფი და მარნეული**, ტყრიფის ტყე; თეთრეულთა ხეთა გრთად მდგართა ბოლოს დაუსმის მარცვალი ნარი, მაგალ. ფიჭვი, ფიჭვნარი; მუხა, მუხნარი; თხილი, თხილნარი, ძეძვი, ძეძვნარი, ჯაგი ჯაგნარი და სხ. ტყენი მცენარენი ცალ-ცალად წარმოთქმად, ვეფხ. 999; ტყენი თხისა, ე. ი. ხშირი თმა, ვეფხ. 225; **ცევნარი**, იგივე ტყენი; **ცევნარიანობა**, ს. ტყეწარიანი ადგილი, лѣсистость.

ცეზი, ს. ნაღლი და ცული შეშა, сырые дрова.

ცელესკოპი (ბერძნ.), ს. ჭოგრი, телескопъ.

ცენა (ვჰსცენ, -ნე), ზ. в. მჭიდროდ ავავსებ, ვჰსცენ, გავსცენ, набивать, наколачивать; совать; პირში ვჰსცენ, набивать кому ротъ; (ვცენებენი, -ნე), ზ. ვნ. მჭიდროდ ავავსებ, набивать себѣ, რას იტენები, чѣмъ ты набиваешь себѣ животъ, (ვცენებენ, -ნე), ზ. თვ. ვეწრები, соваться.

ცენი, ს. ეანტი, ნოტიობა, მცირე სისველე, сырость, ქომ. 239; **ცენისჭია**, ს. წყური, кашель, насѣкъ.

ცენიანი, ზედ. сырой.

ცენონი, ს.-მგრძნობელი ძარღვი, нервъ.

ცენცო, ს. წყლის პიტნა, მცენ. водяная мята, ბუნ. ლ.; душица полевая, ერის. ლ.

ცერება (ვცერები, -რე), ზ. თვ. შევეწევი, საფარველს ქვეშ-ვიეთლევ, ვეშველები; ვეცერები, ნ. ცრეულება; покровительствовать, защищать; ნახე ცერი; (ვეცერები თავსა), ე. ი. თავს მოვუფრთხილდი, შევეწევი, охранять себя, ვეფხ. 645; ღმერთი მეც მას ვეცერები, Богъ да хранитъ его, ვეფხ. 1292; ცერება თავისა, ე. ი. სიფთხილე, გაფთხილება თავის предосторожность, защита себя, ვეფხ. 1392.

ცერევინთო (ბერძნ.), ს. ბალეკონი, терентинъ.

ცერცერა (სომხ.), ს. მღვდელი სომხურად, священникъ армянскій.

ცერი, ს. გაღასაფარებელი; საფარველი; ვეფხ. 1892; 2 მეფეთ. 17—18; ეს სიტყვა დაბეჭდილს დაბადებაში არ იპოვება, და მუხლი რომელიც მოყვანილია უაზრო: და მოიღო ღმერთმან და დააფარა პირსა ზედა ხნარცვისასა და სხ. რა მოიღო, ღმერთმან დასაფარებელად ორშოს ხნარცვისა? ძველს დაბადებაში, როგორც ჩანს საბას ლექსიკონისგან ცერი ეწერა; საბას ლექსიკონში ცერი გან-

მარცვლულია ასრე: შოგადი ქვეშ გასაშლელი და-სგვებელი საფენი, რომელ არიან: ორხოვი, ნოხი, ხალიჩა, ფარდაგი, ქუნთი, ხირაული, შალქუნი, ცხვა-ტყა ან ლეიბი, ნაღალი, ჩალიჩეში, საბანი, ბალიში და მისთანანი; покрывало; покровительство; у Сапны Орб. всякая постилка, напр. конверт, тюфякъ и т. п.: საცრია ნ. ცრელი.

ცერი, ს. მცერი, врагъ, ушк. 18.

ცერობა (ვ), ზ. მ. оставлять слѣдъ.

ცერფი, ს. ფუხის გული, пятка, стопа, დაბალ. 14—24; 19—18; ვეფხ. 76, 1354; ან ჩლიქი ცხვ-ნის, копыто, რუსულ. ქართლ. ლ.; მრავლ. ცერფები, სამღვდელ-მთავრის მანტიის სამჯერები სხვა და სხვა ფერისა, ушки на мантіи, **ზღმის ცერფი,** ე. ი. ამ გვარი ხუთა ცერფი არს ერთი ნაბიჯი ან ორჯელ ფეხის გარდადგმა; пядень, пядь, ცხენის ცერფი, раковина у копыта, ცერფიდამ ვიღრე თავადმდე, отъ ногъ до головы; 1 ქართლ. 18. [ній копыто, ნემფხ. 1.

ცერფოსილი, ზედ. слоноподобный, имѣю-

ცეტიკში (ბერძნ.), ს. მფრინავ. აუს; ნ. ჩ. ლ. тетеревъ кавказскій, ერთხ. ლ.

ცეტრი, ცეტერი, ს. ხუცელი, глупый; недалекъ.

ცეხა, სხ. ломаніе, ломка; ломъ (боль); ცეხი ზეხისა, ударъ грома; ცეხი თავის, сильная головная боль, გულში ცეხი დაუწყო, у него сердце стало ныть, კალ. 99; მუცლის ცეხი, рѣзь въ животѣ, (ვ)ცეხ, ვ)ცეხ -ხე, ზ. მ. ломать, შეცეხვა; биться, ломать, -ვინა, ломать хлѣбъ; -ფიცეხა, нарушить клятву; გუჯ. 8; (ვ)ცეხ, მაგალ. თავსა), ზ. მიწ. сломать себѣ голову, ხუ მიცეხ ბერსა, не лишай меня куска хлѣба, ჩონგ. 98; (ვ)ცეხ თავსა. ჰირობასა), ზ. მიწ. сломить кому голову, нарушить данное слово; მცეხს, მცეხ), ზ. მიწ. მცეხია თავი და სხ. ломить (боль), **ნაცეხი,** обломокъ, **ხაცეხი,** ზედ. ломкій; подлежащій ломкѣ.

ცეხური, ს. მძაფრი ვინვა, трескучій морозъ.

ცვია, ს. გიო მეცხ. можженельникъ казацкій, ბუნ. ლ.; ნ. ჩ. ლ.; ივანე ბაგ. ლ.; ჰ. ფ. ლ.; იხილ. 55—13; жирта, ერთხ. ლ.

ცვინთხელი, ზედ. глуповатый, -ლობა, глуповатость, ივერია № 1—114.

ცვინი, ს. ჩვილი კერძო და ცხიმი თავის სარქველისა და სხვათა ძვალთა, мозгъ; ცვინიანი, ცვინოვანი, ზედ. ცვინიან ან სომხურით გაკეთილი, мозговой; тучный, жирный; ფსალ. 65—14.

ცვირთვა (ვხ,ცვირთავ, -ოს), ზ. მ. ცვირთს დაუცეს; ვამძიმებ, სიმძიმეს დავხდებ; нагружать; обременять; (ვ)ცვირთავ, -ოს), ზ. მიწ. თავზედ ვიცვამ ცვირთსა; нести тяжесть; брать на себя бремя; ერთხ. 76; (მი)ცვირთავს), ზ. მიწ. მიკისრავს, კისერზედ ვიღებ, я беру на свою ответственность; გალატ. 8—18; რუხედ. 342; ქილ. 50; იცვირთის სარჯელი, ე. ი. დასჯა მიიღოს, пусть подвергнется наказанію, (ვ)ცვირთავ, -ავ -ოთ ან თვის), носить бремя, გამოს. 28—30; **ცვირთული,** навьюченный, нагруженный, ვეფხ. 1027; **მცვირთავ, -თველი,** მიწ. берущій на себя, 2 ქართლ. 363.

ცვირთი, ს. სიტყვა ურემთა, გემთა; სამალხე კაცთა ან ხვასტაგთა; სიმძიმე; бремя, грузъ, поклажа; ноша, ფსალ. 37—4; 80—6; ხუმ. 27—18; სიბრ. 68; ცვირთ-მძიმე, ზედ. დამძიმებული ცვირთითა, тяжелонѣженый, обременный, მაც. 11—28; 23—4; **ცვირთობა,** ს. ვებულობს, რომელი მუ-ხლთახის სიმძიმის გადატანა გლეხთაგან, повинность, по которой крестьяне въ Имеретіи должны были переносить тяжести, принадлежащія ихъ помѣщику; зак. Геогр. Кавк. Обш. № 7, ст. 46; **ცვირთულობა** (ვ)ცვირთულობ, სხ. არა აქვს; брать на себя бремя, ერთხ. 2—116.

ცვიფვარი, ს. სხვა ბეჭდის დაბეჭდილის, ან მოჭრილის ქვაზედ მხატვრობისა; рѣзьба; печать; эстампъ, отпечатокъ; **ცვიფვრვა** (ვ)ცვიფვრავ, -ფრე), ზ. მ. ვცვიფვრავ, отпечатать, დაბეჭ. 44—11; სიბ. ლ.

ცვიფი, ს. ჰაერი კვძლივით შესქელებული, густой воздухъ.

ცვიქი, ს. მალალი სასხლომი მრავალთა გარემოვლე-ბით, ბემი, ბემონი, ცოგუნი; амфитеатръ.

ცივალი. ს. დატეხებული, ოხერი, დაცარიელებული; пустошь; пепь покинутая, оставленная; -მინ-ლორი, степь, ცივალი ტყე, дремучій лѣсъ; შე ოხერო ცივალო, ты безъ дома и крова; ცივალი მზისა, ე. ი. მცირე მზის შუქი ჩასვლის დროს; бѣлесъ солнечныхъ лучей во время заката; ვეფხ. 622.

ცივარი (ლათინ.), ს. თავსაბურველი ხოირა, тіара, ეგზე. 23—15; დან. 3—21.

ცობიკონი (ბერძნ.), ს. წიგნი, რომელიც იცვრთვს წესსა ან განკარგულებასა სამღვდო სამსახურისა, правило, уставъ церкви.

ცობერი, ს. ჯარას ცარი, царекій цезарь, вретено.

ცოგრი, ს. მხეცი ვეფხვის გვარი, тигръ.

ცივი, ს. ძველი ერთად შეკრულნი მდინარეზედ სატა-რებლად, плотъ.

ცივცივი, ს. წყლისაგან პირზედ მოგდება რისამე, плаваніе на поверхности воды; ივერია № 1—88.

ცილი, ს. რაკი, კოლტის ჩხირი, სავობი, иробка, затычка.

ცილი, ცილჭორა ზომხ., ცილი და ჭური, თხილი, бурдюкъ, мѣхъ винный; **ცილი-ცომარა,** ს. ცხვ-ების ცომარა, кожаный мѣшокъ, გუჯ. 9; ვინი ცილიცომარა ხარ, ჩონგ. 122.

ცილისა, ს. მუცლის ჭუჭყეული, бурчаніе въ животѣ, სიბ. ლ.; ბუნ. ლ.

ცილინი (ზომხ.), ს. კეკი, ჭუპრი, кукла.

ცილცილი, სხ. ენიის ლაპარაკი, лепетъ, говоръ младенца.

ცილცილება (ვ)ცილცილავ, სხ. არა აქვს; ვიცილცი-ლებ, -ლე), ზ. უ. ენისა თვის გამოთქმობ, лепетать, ჩონგ. 155; (ვ)ცილცილავ, -ლე), ზ. მ. ენის ვამეცნებ ლაპარაკს, заставить лепетать.

ცილი, ს. მცნებარი, вошь, **ცილების კეერცხი,** гнида, **ცილის ბალახი,** წ. მცენ. вишная трава, ბუნ. ლ. **ცილიანი, ცილებიანი,** ზედ. ცილების მქონე. вшивый, -ნობა, ს. вшивость; **ცილიანება** (ვ), ზ. მ. вшивѣть, **ცილი ბურნუსა,** долгополякъ, хлѣбный червь, ენის ლ.; **ცილი ქათმისა,** гамма, ენის ლ.

ცილისწმა (არაბ.), ა. მოხიბლვა, თვალთ მაქცობა;

გრძნებით შეკერა; ბაზმანი, რომელსაც შეიბმენ მკლავსა განსხრენებულად ვნებისაგან ან მავნეთა; შდრ. 19, 104; очарованіе, заколдованіе, чародѣйство; амулетъ, талисманъ.

ცილო (ლათ.), ს. სელის ან კანაფისგან ნაქსოვი ქარი ან სამოსელი, ქათინი, холстъ, **ცილოს ძენძი**, пакля.

ციმონი, ს. ნავი სამარი ფიცარი, мачтовина, мѣрный, кормило.

ციმოსი (ბერძნ.), ს. ველის ანისული, ბე ურცა, дикій баранъ, чедрецъ; ბუნ. ლ.

ციმპანი (ბერძნ.), ს. სალაშქრო ხმაური ან ქნარი, литавры, тимпанъ, барабанъ. бубны, литавра.

ცინი, ს. კლდე ხალალი და დაუმუხლელელი, высокая и отвѣсная скала; ვეფხ. 416; **ცინივ-ლდე**, იგივე ცინი; ვეფხ. 1020; ვისრ. 46; დარეჯ. 116; **ცინური**, იგივე. скалистый, гдѣ. 109.

ცინპიკონი, ს. ცაბიკონი.

ცირანი (ბერძნ.), ს. მძლავრი, მკაცრკელი, тиранъ, мучитель, შდრ. 2—161.

ცირება (ვ), ზ. მ. ცრემლის დადინებინებ, заставить плакать, ვეფხ 142; მაცირებ, вынуждаешь меня лить слезы, ხიბრ. 147; **მაცირებ**, -ნე, ზ. მის, გამოიხ ცრემლის მამოქმედი, ты станешь оплакивать меня; ხიბრ. 125; 2 ქრონ. 524; ვეფხ 156; ქალი და მამაკაცი ზედ მტირალნი, мужчины и женщины оплакивали меня; ვისრ. 124; გული მტირალი, сердце плачущее, (ვიცირებ, -ნე, ზ. მის, ცრემლის ქმნა, плакать, **ვიტირებ ქმრისა**, оплакиваю мужа.

ცირილი, სხ. მწუხარების გამოხატვა ცრემლის დენითა, плачь, рыданіе, похвальное знаменіе, **ქვითინი, ქვითქვითი, კოკოლება** არის მოულოდნელად ტირილი; **ვაება** და **გოდება** მოთქმით და ოხრვით ტირილი; **ზრუნი**, შებინება მოტირალთაგან; **გლოვა**, მიცვალებულთა თვის შვება შემოსა და ტირილი ხან ლხინი; **სლუკ-სლუკი**, გულის ამოხეთქვით ტირილი; წუწუნი, უცრემლო და უგვანო ტირილი; **ბღურიალი, ღრიალი** და **ბღავილი**, ურმთა მოსილი და ცუდი ტირილი; **წკმუკილი და წკნუკუნი** ტირილი ლეკთა; **ღმუვილი**, ლიდთა მწყემთა ტირილი; მაკ. 2—18; 8—12; ფსალ. 6—8; (ვსტირი, -ირა, სრ. არა ვქმ, ზ. ც. ცრემლის ქმნა, плакать, **ნატირი, ნატირალი**, плакавшій, **მტირალი**, плачущій, **სატირალი**, ზედ. плаченный.

ცირისდენი, ს. ღვინობერი, ქრისტეშობის თვე, декабрь.

ცირისკონი, ს. ნოემბერი, ноябрь.

ცირიფი, ს. მცენ. ციმ, ბუნ. ლ. ერისთ. ლ.; ლეკიკ. 23—38; ხიბრ. ამისნი არიან: **ჰეწნი** და **ნერგნი** გრძელ ფესვლებიანი კალთაგან დარგული; **მდგნარი** ან **კბატა ცირიფა**, ფართოფესვლებიანი; **წნორი**, თვით მდგარი ჭალათა და მდინარის პირთა ზედა; **მარნეული**, ვენახი შესანერგი ცირიფი ან შესადგელი.

ცირტა, ს. ფეკილი, ხმიან ტილიან, -ცეული, ს. მცენ. чаберъ, поперечная трава, lepidium.

ცითველი, ზედ. მიშველი, пагой, ცითველ მიშველი, ზედ. იგივე ცითველი; **ცითველა**, ზზ. მიშველა, паго, пагоно, **ცითველება** (ვცითველებ, -ლე), ზ. მ. გავიშველებ, сдѣлать, 2 ქრონ. 441; (ვმცითველდები), ზ. ვდ. გავიშველდები, отолѣться.

ცითი, მრავალ არ იხმარების, გარნა რთულად მაგალ. ლაცითული, იქ ნახე.

ცითიში, ს. ბრონეული ქერქი ვაზის ხილებისა, гранатная корка, употребляемая въ черную краску.

ცითინი, სხ. ცოკავი, лепетъ, **ცითინება** (ვცითინებ, ვიცითინებ, -ნე), ზ. ე. ვმცითინებ, лепетать, რუსუდ. 957; (ვცითინებ, -ნე), ზ. მ. ვაცითინებ, заставить лепетать.

ცითკნა (ვხცითკნი, -ნე), ს. ვხმეტყუნი, ვმცრეკვამათ, комкать.

ცითლისკანი, ზედ. ცოტელი, пѣвческій, пагій.

ცითლო, ცითული (ლათინ.), ს. ზედა წარწერა კაცთა ღირსებისა ან ხმელი ღირსებისა, почетное названіе, титулъ.

ცითი, ს. ფორნ. сычъ, совушка. ბუნ. ლ.; рябоголовка, чайка; 2 სჯული. 14—19.

ცითკონი, ს. წელის ბეგელი ზღაპრა; смерчъ.

ციხი, ს. ნიშანი, чудо; ცხი ღმერთი случилось чудо, მარკ. 13—1; 180—2.

ცკბაცი, ცკბატანი, ს. ცრცილი, ѣсть, трескъ, щелкъ, хлопъ, бацъ, ვეფხ. 819; ცკბატანი მარილის ცეცხლში, трескъ соли въ огнѣ, ცკბაცი ცხეში, იგივე ცკბაცი, хлопъ, трескъ, გორგ. 282; **ცკბაცუნება** (ვ), ზ. მ. ვაცკრცილებ, ვხეჭ, производить трескъ, (ვმცკაცუნებ, -ნე), ცკბაცი ცხეში ცხმილის, ზ. მ. трещать, производить трескъ.

ცკბანური, ს. წელისპური პირის, шелканіе языкомъ.

ცკბილეულები, ცკბილი საჭმელები, сласти.

ცკბილი, ზედ. ხასიამოვნო ვეძო ვითარცა თაფლისა, შაქრისა მაკ. 11—30; იაკობ. 3—11; ხამო, ხახარული, ხალხიო, ხაშვებული; ვეფხ. 1299, ახალი დაწურული მაჭარი ან თვით ღვინო, ხატ. 2—13; ყვავი, თათარა; ზოგჯერ: ხახიერი, ფსალ. 24—8; 33—8; 51—9; **ლამაზი**; пріятный; молодое и сладкое вино; сладкая пастила изъ виноградного сока; благій, сладкій напитокъ; ცკბილი ვაშლი, сладкое яблоко, ცკბილი ხმა, пріятный голосъ; ცკბილი სიტყვა, ласковое слово, -კაცი, ласковый человѣкъ, 1 პეტრე 2—19; ერთი კოკა ცკბილი, одно ведро молодого вина; ხად. ყურ. 119; დასტ. 5, ცკბილი ლექსი, звучные стихи; ვეფხ. 5; ცკბილის გულით, съ теплою душею; ცკბილსა მწარედ ჰპოვებ, გ. ი. მშვილობას ღიდის ჭირით ან სიმწარით იშოვნიო, пріятное въ жизни съ трудомъ найдешь; ვეფხ. 872; ცკბილად, -მოუბარი, сладкорѣчивый, ვეფხ. 895. **ცკბილება** (ვ), ზ. მ ცკბილ ვჰყოფ, подслащать, (ვმცკბილებ, -ლე), ზ. ვდ. ცკბილი შევაქმნები, дѣлаться сладкимъ. **ცკბილობა**, ს. სიცკბო: კეთილად შეწუნარება, сладость, мягкость въ обращеніи; ქილ. 429; **ცკბობა** (ვცკბობ, -ბე), ზ. მ. ღავცკბობ, подслащать; услаждать; აცკბენ შენი ყურნი, услади свой слухъ, ეფრთხ. 59; სიტყვაჲ პირსა შიგან შაქრისა-

ვით ატკბობდა, ვისრ. 135, изъ устъ его лилась сладкая рѣчь; (ვსტკბი, -ბე, უსრ. ვჰსტკბოდი, ერისთ. 5; ვსტკბები, ჰსტკბი), ф. у. дѣлаться сладкимъ, ტკბილი შევიქმნები, становиться сладкимъ; услаждаться; ერისთ. 2—95, 110; (ვუტკბები, ვუტკბი), ф. зв. дружелюб. выражать ласково принять кого либо; (მატკბობ, -ბე), ф. მიჩ. დამატკბობ, მახუჭუჭებ, მასიამოვნებ, услаждаешь, утѣшаешь меня, აბა. 40; ქიმ. 172; მეტკბობის, -ბა), ф. მიჩ. ტკბილად მეწვენება, мнѣлось, будто бы ему сладко; მირში ეტკბობის, вкусъ сладости у него долго остается въ рту, ქილ. 392; **ტკბუნება** (ა), ф. ф. გასიამოვნებ, услаждать, ვეფხ. 741.

ტკენა, სხ. ушибъ, боль; (ვატკენ, -ტკინე), ф. ф. დავუშავებ დაკერით ან წაქცევით, ушибать, причинять боль ударомъ; ვატკენ გულსა, огорчать, ვეფხ. 14; ქილ. 557; თავს ვატკენ, г. о. შევიწუხებ, безпокоить, безпокоиться, (მატკივა, -ოდა), боль, досадно мнѣ, დავრ. 176; ვისრ. 106; 115; რუსუდ. 305, гдѣ მატკინა, онъ огорчилъ меня, რუსუდ. 654; (ვატკინებ, -ნე), ф. ф. ვჰგრძნობ ტკივილსა, чувствовать боль, გული ეტკინა, онъ огорчился.

ტკეპნა, სხ. топтаніе, (ვჰსტკეპნი, -ნე), ф. ф. ფეხით გავქექავ, დავჰსტკეპნი, დავჰსტერფავ, топтать, трамбовать землю; ვეფხ. 1275; (ვატკეპნებ, -ნე), ф. ф. დავატკეპნებ, утрамбовываться.

ტკეცა (ვჰსტკეც, -ცე), ф. ф. ვაბრტყელებ ოქრას, ვჰკონავ, плющать, раскатывать въ листъ, утаптывать, утрамбовывать.

ტკეცება, -ბის ხმა, ф. ჯახჯახი, შეხეთქება, трескъ.

ტკეცი, ф. მაშა, მარწუხი, ნაკვერცხალთ ასაღები, щипцы.

ტკვარჩელია, მცენ. ნ. ჰიპის ყვარა, дрянка.

ტკველვარება, სხ. ცაშის კვრა, руколепсаніе, აშოხ. 6—5.

ტკივება (ვატკივებ, -ვე), ф. ф. ტკივილს ვაწარმოებ, вызывать боль; (ვატკივებ, -ვე), ф. მიჩ. ვატკენ, მგლმის; მატკივა; გულს შევიტკივებ, чувствовать боль; соболѣзновать, მწოფ. 39.

ტკინება (ვატკინებ, -ნე), ნ. ტკენა (ვატკენ).

ტკივილი, ф. ლმობა, გრძნობა ხატკივარისა, боль, ломъ, **თავის ტკივილი**, головная боль, **კბილის ტკივილი**, зубная боль.

ტკივნეულება, -ლობა, ф. ტკივილი, боль, ქილ. 156.

ტკივნეული, больной. [ლ.

ტკიპა ლობიო, ф. Dolichos monachalis Brot. ერის.

ტკიპი, ф. მწერი მკბენარი ოთხფეხთა, клещъ (насѣк.).

ტკრეცა (ვატკრიცებ, -ცე), ф. ф. დავსიცებ. ავბურცებ დაწვისაგან, припухнуть отъ ожоги,

ტკრციალი, ტკრცოლა, ф. ხმა ხაკრავისა ან მტკრეცისა; ბუნ. კ. 290; трескъ, (ვჰტკრციალებ, -ლე), ф. у. ვჰბგერ, ვჰსტკე; трещать, издавать трескъ; ვეფხ. 1498; ცეცხლის ტკრციალი, трескъ огня, ტკრციალი ბუკისა, звукъ трубы.

ტკუპვა (ვტკუპები, -პე), ф. ф. ვუხვევი, ვოვუხვევი, ვეკონები, лишусь, приниматься, обниматься, აბა. 4—51.

ტკფოლება (ვჰსტკეფი. -ფე), ф. у. წელულთა თვის. წითლად მოვჰსჩინ, о рыбахъ: краснѣть; გამოსლ. 9—11.

ტლანქი, ზედ. ქოფაკი, გაუთლებელი, не выдѣланный, грубая, черновая работа.

ტლაპო, ს. თხელი ტალახი, жидкая грязь.

ტლაშა-ტლუშა, სხ. უგვანი კოცნა, чмокание.

ტლე, ს. თხლე. ღობელეკი, ღურღო, гуща, рус. ქ. ლ.; ტლე. არაბ. ან სიცხიანის სალები წამალი, банныхъ изъ травъ во время военанія, ბუნ. ლ.; სპ. ლ.

ტლიკვი, ზედ. ურთო, რომელსაც არა მოეცლების რა, გაუტლეკული, гладкій, голый; ნ. ჩ. ლ.

ტლინკი, ს. ცემა ორისაგე უკანა ფეხებითა, ბაკალ. ცხენისა, ხარისა, კაცსა ერთის ფეხით ითქმის წიხლი, лягание задними ногами; **-კის ცემა**, лягаться, ბერძნ. სპ. 10; **ტლინკიანი**, ზედ. უკანის ფეხებით მცემელი, брыкливый, **ტლინკვა** (ვჰტლინკვე, -ვე), ф. ф. წიხლებს ვისვრი; ვჰტკეპ, ვწკი; брыкаться; скакать, прыгать, не сидѣть на мѣстѣ, სიბრ 157; (ვატლინკები, -კე), ф. зв. წიხლებს ვიხვრი, брыкаться, лягаться.

ტლოშნა, ს. чмокание. (ვჰტლოშნი, -ნე), ф. у. ვჰტლოშნი, უგვანად ვჰკოცნი, чмокать.

ტლუ, ზედ. მარტო; ან უშტო ხე; одиночный, голое безъ вѣтвей дерево.

ტლუბიჭი, ს. გაუნილი, ვერაგი, плутъ, негодяй; ან უსახლკარო ყმაწვილი, უპატრონო; человѣкъ немѣющій пріюта и куска хлѣба.

ტოშატი, ს. სამფეხი ჭურჭელი სანოვაგეთ მისართმელი, сосудъ о трехъ ножкахъ, ნ. ჩ. ლ.; სპ. ლ.

ტოგუნი, ს. მაღალი საყდრიში გარე მოვლებით, цирки, амфитеатръ.

ტოვა (ვჰტოვ, -ვე; ტოვებ ვჰსტოვებ, -ვე), ф. ф. ვუტევ, გავუშვებ, оставлять, покидать, бросать.

ტოლორო, ს. ცხენის ფეხთ გასაბმელი, веревка, которою опутываютъ ноги лошадямъ, ვისრ. 162, 190.

ტოკვა (ვჰსტოკავ, -კე), ф. у. ვჰტლინკავ, ვჰკოცნ, ვბრძვიგებ, прыгать, ерзать.

ტოლა, ნაზე ტოლი; გუგული ტრედის ტოლა, кукушка молодая съ голубя.

ტოლ-აშხანაგები, ს. сверстники.

ტოლობება, ს. თევზის ლ გველთა მეზლვა, случка рыбъ, змѣй.

ტოლება (ვატოლებ, -ლე), ф. ф. შევადარებ, შევათანასწორებ, შევატოლებ, შევადარებ, перестать, сравнивать.

ტოლვიანი, ს. მაკუდინებელი მალახი, аконитъ, борецъ, волчій корень, царь зелье, ბუნ. ლ.

ტოლი, ზედ. სიფერი; თანასწორი ტანით, ხნით,

სიდიდით, равный, равной величины; ровесникъ, сверстникъ, იმ-ტოლი, მდაბ. იმჭამი, столько.

ტოლმა (თათრ.), ხ. საჭმელი, ე. ი. დაკეპილი ხორცი ბრინჯ არეული და გუფთად გაკეთებული და გახვეული ვაზის ან კომბოსტოს ფოთოლში მწვრთ დახშული, мелко нарубленная говядина съ рисомъ, завернутая въ листъ капусты или виноградной лозы, сваренная и политая сметаной; толма. ბიბლ. ლ. -კომშისა, სამზ. 41.

ტოლმეტი, ზედ. неравный.

ტოლ-მეტად, მაგალ. ხახოვი ძაფი, неровно крученная нитка, ხაბ. ლ.

ტოლობა, ს. ხასწორე ხნითა, равенство.

ტოლომა (თათრ.), ხ. ბეწვეული, ქურქი, тулупъ, шуба.

ტოლტოლი, ზედ. სწორე სიდიდით, ხნითა равный ровесный.

ტოლმა, ს. ხანდისა. წყლის ამოსაღები ჭიქის ჭურჭელი, черпало, кедро.

ტომარა, ს. ხავალო, ზოხსაფარელი ხორბლისა და მისთანათა, кулъ, мѣшокъ.

ტომარი (სომხ.), **ტომარაკი**, ს. ქარტა, გრაგნილი ან ხარჭვა წიგნთა, бандероль, пачка, свитокъ; оглавленіе книги.

ტომპაკი, ს. ბრინჯაო, томпакъ.

ტომი (ბერძნ.), ს ნათესაობა, ჩამომავლობა; колѣно, поколѣніе, родъ; нація; 1 მეფე. 10—15, 20; მაკ. 19—28; ლუკ. 2—4, 36; ვეფხ. 993, 1 ქართ. 261; адамовъ родъ, человѣческій родъ, библ. 123; **ტომობა**, ს. ნათესაობა; поколѣніе, племенность, національность; ტომობა და ჩამომავლობა, поколѣніе и потомство; **ტომელი**, ს. ერთის ტომისაგანი მაგალ. ბრძენთ ტომელო, потомокъ мудрецовъ; ხახრ. 2.

ტომი; ს. ნაწილი წიგნისა ცალკე შეკრული, томъ книги.

ტოპაზი, ტოპაზიონი (არაბ.), ს. თეთრი, ღილივი ძვირფასი, топазъ, ქიმ. 169.

ტოპვა (ვ-ტ-ტოპავ, -პე), ზ. უ. ვსჭყეპავ. ვაჭყაპუნებ წყალში ფეხს, топать въ водѣ.

ტორი, ს. სამეცხვრო ჯოხი, посохъ пастушій.

ტორტმანი, სხ. шатаніе, колебаніе, валкость, ტორტმანება (ვ-ტ-ტორტმანებ, -ნე), ზ. მ. ვ-ტ-ბარბაცებ, ვ-ტ-ტოკავ; ტორტმეობა, ვ-ტ-ღელეობა ჰაზრზედ; шататься; колебаться, быть нерѣшительнымъ, шаткимъ, гомозиться, ჩონგ. 44.

ტორუა, ტორროლა, ს. მერინ. жаворонокъ.

ტოტი (სომხ.), ს წინა ფეხი ცხოველთა მწყერთა, თათი დასახრული ხეწვეული და შალვარით; ხორცი, ნაკეცული, შტო ძირისაგან, ზღვისა; შტო ხისა; лапа; рукавъ, заливъ рѣки, озера; вѣтвь; конецъ брюкъ; ტოტი ლომისა, львиная лапа. ვეფხ. 1068; მტკვარი განიყოფების მრავალ ტოტად, Кура дѣлится на многіе рукава. ხახ ტოტი, вѣтвь дерева. ნიფხვის ტოტი, концы у штановъ.

ტოფური, ს. მცენ. სამფური, медовикъ.

ტოღა, ა-ჭარ. ღერი, стебель, ბაქრ. 182.

ტოღი, ს. ვენის ჯოხი, თოხანი, плоцка, бокъ у бабки, ხაბ. ლ.; ნ. ჩ. ლ.

ტრაბახი, ს. კვეხნა, თავის ქება გარდამატებით; უბრალო ლაპარაკი, лаяніе, хвастовство; болтовня; **ტრაბახობა** ვ-ტ, ზ. უ. ვიკვეხი, თავი მოვიქსე; ვრომაე. ვ-ტ-ტებელობ; хвастать; болтать; пустое городить; **ტრაბახება** ვ-ტ, ზ. მ. ვ-ტ-კვეხებ; წარამარა ვიქმევინებ, заставить хвастать, городить пустое.

ტრავი, ს. სიგლეჯი, задница.

ტრაფანა, ს. მცენ. зигѣробой (раст.); პ. ფ. ლ.

ტრაკუნი, ს. ტრაბახი, წარამარა, болтовня, ласы, **ტრაკუნება** ვ-ტ, ზ. უ. ვრომაე, болтать.

ტრაკუნტი, ს. თევზის; ბუნ. ლ. порода рыбъ.

ტრალი, ს. დიდი მპარავი, страшный воръ; ქილ. 425; ვისრ.

ტრამა, ტრამალი, ს. ვრცელი მინდორი უშენი ტიალეთი, обширная степь, ვეფხ. 589.

ტრაპეზი ბერძ., ს. ადგილი საკურთხეველს უკან, რომელზედაც აღესრულების ქრისტე წირვა; მოხატული შინა საკრებულო სახლი, სადაც დაეგების ძმათა თავის ტაბლა ან მიიღებენ საზრდელსა; სადილი, ვახშამი და სხ. престолъ въ алтарѣ; трапеза, столъ, кушанье, въ монастырях столовая. **ტრაპეზობა**, ს. ჭირის ჭამა, принятіе пищи, ცხად. 43.

ტრაპი, ნ. ტროპი.

ტრაბტატი, ს. პირობის წერილი, трактатъ.

ტრაფუკი, ს. დიდი რამ უშნო, безобразно большой.

ტრაწი, ს. ნოხის, помытуха; ტრაწიანი, ზედ. страдающій поносомъ.

ტრბუ, ს. ცელლუკი, вертопрахъ.

ტრედა, ს. ხოკოს ერთგვარი, порода грибовъ.

ტრედი, ს. ცნობილი მფრინველი; голубь, ტრედის ფერი, голубой цвѣтъ, ტრედის ფერად ქათენება, разсѣчь, **ტრედის ფეხა**, ს. ყურძნის ჯიშის, сортъ винограда, ცრიხთ. ლ.

ტრედი, ს. ხრახნილთ ქანჩი, гайка.

ტრედ-ფილი, ს. სპილენძის რიგითი, мѣдная стуика.

ტრელება (ვ-ტ-ტრელებ, -ლე), ზ. თვ. ფრიად ყეფვება, угожлять, ухаживать, прислуживаться, ласкаться; ან ვეხვეჭვარლება, ვენებიერება, любезничать, куры строить.

ტრელი, ს. მფერებელი, ласкатель, 1 ქართლ. 269; ქილ. 327; **ტრელობა**, ს. პირფერობა, ласки, მოქც. 18. 19; ვაშლი 68.

ტრეა (იტრნენ, ე. ი. შეიბრნენ, ნახე შესავალი ახოხი ტ), ზ. უ. ვიძრვი, შევიძვრი, ალხენებით წასხლელილე, трогаться съ мѣста, გამლ. 10—5.

ტრიალება (ვ-ტ), ზ. მ. ვაბრუნებ, поворачивать, вертѣть, -თვალებსა, поводить глазами, ვ-ტ-ტრიალებ ან ვიტრიალებ, -ლე), ზ. უ. ვ-ტ-ბრუნავ, ворочаться, вертѣться, უმეტეს თავისა ჭიტრიალებს; колесо вертится, **ნატრიალები**, **ტრიალებული**, მიმ. вертѣвшій, **ნატრიალებელი**, ზედ. вертящій; **მატრიალებელი**, кто вертитъ.

ტრიალი, ს. ბრუნვა, вертѣніе, круженіе, вертѣжъ.

ტრიალი, ს. უშენი, უდაბური მინდორი, пустошь.

ტრიალობა (ვ-ტ-ტრიალობ, სხ. არა აქვს), ზ. უ. ვ-ტ-ბრუნავ, вертѣться, თვალი მაგალ. ქალებზედ ტრიალობს, дѣвица является одна поддержкою семьи

ცრიგონა, ს. თევზია, порода рыбъ, Зап. ლ. .
ცრიში, ს. ცხენის თვალთაგან შეკნეშული ცვლილი, брызги лошадиныхъ конитъ.
ცრიშისი, ს. ცრაჭკნის შესხმული.
ცრიობა, ს. ცრფიალი, любезничанье, куры. ქილ. 316; ხან. ლ.
ცრიონი, ს. წერილა სამკერდით ლილვა; шнуритъ, ნ. ჩ. ლ.; ფართო სამოსელი მატელისა, шерстяная широкая одежда, Этн. 21.
ცრიპილი (ბერძნ.), ს. სიწმინდეთა მოსაგერებელი, рѣшетчатое покрывало дикирія и трикирія для благословенія народа, рипида.
ცრიუმფი (ბერძნ.), ს. გამარჯვება, побѣда или торжество надъ врагомъ, тріумфъ.
ცრიფელი, ს. თეთრი მიწა, фарфоръ для чистки стеколъ, ქიმ. 215.
ცრიფსიდა, ს. მირთხის სურნელი, душистое маслянное вещество.
ცრიქონი, იხ. ნ. სცრიკონი.
ცრისპაკონი (ბერძნ.), ს. ფართო წვრილსახვიანი; дорогая шелковая матерія; накидка изъ этой матеріи; ნ. ჩ. ლ.
ცრიცეცკა, ხან. 151, ოთხი ცრიცეცკა ერთი ნარქია?
ცრო, ს. ხარკლის ჭიქა ბრტყელი, оконное стекло, ხან. ლ.
ცროპარი (ბერძ.), ს. ოხრათ, შუხლი ღრიხი წვინდისა წასაცთხავი ქიმოსათა ზედა; тропарь.
ცროპი (ბერძნ.), ს. რიტორულად ხმარება ლექსთა გარდაღებულსა შინა მნიშვნელობასა, тропъ риторическая фигура.
ცროპი. ცრაპი, ს. ზურგის ძვალი, спинной хребетъ; позвоночная кость; остовъ корабля, ხან. ლ.
ცროპიკი, -კონი (ბერძნ.), ს. მზის მოსვლისანი ხაზი ღვთლრიფიულად, тропикъ, поворотный кругъ, ღვთლრ. 9.
ცრუბანი, ს. ხელის შალაფი ან ხელგანი, буравчикъ, шило
ცრუსი, ს. ნაკოსუსალი, гарь, тяжелый запахъ отъ горѣнія, ხან. ლ.; ნ. ჩ. ლ.
ცრუშული, ს. მსხვილი წნელის ღობე ორპირად, плетень.
ცრუსუნი ღორისა, ს хрюканье.
ცრფიალი, ს. ცრფიალობის მქონებელი, влюбленный; ან თვით სიყვარული, любви; ხერგილი; მიკვნურობა, любовь, страсть, ქვეხ. 18; ცრფობა (ცაცრფობ), очаровать, ოხეხ. 2 — 12; ჩახრ. 45; **ცრფიალება** (ცაცრფიალებ, -ლე), ზ. მ. გაყვარშეყვებ. влюблять, заставить любить; ცრფიალობა, ცრფობა, სხ. любовь, კვშ. 25, 2 ქართ. 207; (ჭკსცრფიალობ, სრ. არა აქვს; ცაცრფი, -ფე. ცაცრფობი, -ფე. ცაცრფიალები, -ლე; ზ. თე. გაშეღობ, გაშიგობ, ცუხუცარლება, влюбляться; любезничать, куры строить; ქვეხ. 18, 970, 1428, ეიხრ. 71; რუსუდ. 256; მკცრფი, ე. ი. შეყვარებული, ухаживаешь за мною; ერისთ. 8.
ცრფობა (ჭკსცრფობ, ცსცრფი), восхищаться, радоваться. [ზენა.
ცუბილი, ს. ბინა, სიდგომი, жилище, ხან. ლ. ნ.
ცუმცა, ნახე ამოცუმცა.
ცუმი, ს. კოკო სათამაშო ქალაღში, тузъ (въ картахъ).
ცუკი სომხ., ს. წელის წიდნი, холодная лоза.
ცულაობა, ს. თევზთ ბეჭდვა, ловля рыбъ.
ცულუბაში, ს. ღვინის ხმაში უფროსი, старшина во время попойки; ერისთ. 129.
ცუმბო ოსმ., ს. წყლის ამოსაწოვებელი სილანარი, насосъ, ფიზიკ. 14; **ცუმბო თევში**, карантина, იხილ. ბაკ. ლ.
ცუნკია, ს. ვირის ჩანგი, вязи, жгутъ.
ცურა, ს. ქარული ძაღლი, чекалка, **ცურას უკეთი**, მცენ. ცარ ტრავა, ერის. ლ.
ცურბანი, ს. რაღც თავზედ მოსახვევი შალი, тюрбанъ.
ცურნება (ვეცურნებ. -ნე), ზ. მ. ყურადღებ, ухаживать, караулить, выжидать случая.
ცურტლი, ს. თევზი გახვალი; უწმინდურება; рыбій помет; нечистота; **ცურტლიანი**, ზედ. გასვრილი, замаранный.
ცურტლება, ცურტლიანება (ვ), ზ. მ. გავსვრა замарать, испачкать, (ჭკცურტლიანებ, -ლი, ზ. ვე. გავისვრები, испачкаться.
ცურფა (არაბ.), ს. ლამაზი, მშვენიერი; нарядный, красивый; ცუნარი, ნარნარი, ნაზი: ცუნარ რამ, милый, красивый, прелестный; нѣжный; ს. рѣдкость; ქვეხ. 8, 37; 121; 338; 347; 426; 470; 1341; 872. რუსუდ. 936; -ქალი, милая женщина, **ცურფა ბალი**, прелестный садъ, მიკვნურობა არის ცურფა, любовь нѣжна, -ხახლი, красивый домъ; ქვეხ. 605; -ქალაქი, красивый городъ, ქალაქი ხავსა ცურფათა, городъ полный рѣдкостями, ქვეხ. 1059; **ცურფება** (ვ), ზ. მ. მოვალამაზებ, მოვამშვენიერებ, придавать прелестный видъ; ვეცურფები, -ფე. ზ. თე. მოვეწონები, нравиться, ქვეხ. 606; მეცურფება, -ფე, онъ нравится мнѣ, მეცურფები, -ფე, ты нравишься мнѣ, **ცურფობა**, ს. სიმშვენიერე, სილამაზე, миловидность, красота, (ჭკსცურფობ, სრ. არა აქვს; ჭკშვენი, присоваться, ქვეხ. 192.
ცუსალი, ს. პატიმარი, арестантъ, узникъ. ფრიმ. 382.
ცუსება (ჭკცუსებ, -სე), ზ. მ. გავრჯაჯ. გავცუსება, оналять; ლევიტ. 23 — 13.
ცუსის ხუნი, ს. ნაკოსუსალი, гарь, запахъ отъ горѣнія, палежина, ცუსალი, მიმ. გაცუსული, горѣлый.
ცუფა (არაბ.), ს. მცენ. ხეთოთა, тутовое дерево, дающее черные плоды.
ცუტი, ს. ნაცრის წვენი, щелокъ; შარლი, мочевина.
ცუტრუჩანა, ცუტლუცანა, ს. მოსულელო გოგო, дурочка.
ცუტუნი, ს. ღუღუნი, бульканье, клокотанье, рокотъ, **ცუტუნება** (ვ), ზ. მ. ვაღრეანებ, გაბუღუნებ, клокотать, ворчать, (ჭკცუტუნებ. -ნე), ზ. უ ჭკლრეანებ, ჭკბუღუნებ, ворчать.
ცუცუცი, ს. გიჟი, სულელი (ქალი), глупая, **ცუცუცობა**, ს. გიჟობა, სიგიჟე, глупость, (ჭკ-

ტუტუობ, სრ. არა აქვს; ზ. უ. ჰქონიან, дурить, ералаш. 2—170; ანტ. 3—64.

ტუტუი, ნ. ჭუჭკი.

ტუფი (ხოშ.), ს. ბოსტნის კვალი, борозда, грядка.

ტუქსვა, სხ. выговоръ, порицаніе; (ვჰკუქსავ, -ქსე), ზ. ვ. უყრისხავ. ვეჯელრებ, бранить, ненавидѣть, ქილ. 115.

ტულტური, ს. Вертопрахъ?

ტუჩი, ს. პირის ორხივე ბაგენი, губы, морда, рыло.

ტუხი, ტუხი-ტუხი, შორიხ. ლორი მოწოდების ხმა, чухъ, слово употребляемое для созванія свиней.

ტუხილი, ს. ზიზღი, ხასაგლობა, мерзость.

ტუხინი, ს. ლორი ხმაობა, хрюканье. [ბუნ. ლ.

ტუხცა ვარდი, ს. მცენ. ლათინ. Anacamperos.

ტუხტი, ს. მცენ. плетка, плеть-трава, ნ. ჩ. ლ.; ბუნ. ლ.; ტუხტის ხე. მცენ. Азіятская рожа, ერის. ლ.

ტფილი, თბილი, ზედ. ნ. თბილი, теплый; (ვტფობ, -ფე), ზ. ვ. გავთბობ, согрѣваю; **-ფეჩსა**, топить печку; **ტფილება** (ვ), грѣть, согрѣвать, согрѣваешь меня, (ვხტფები, -ფი), ზ. ვედ. გავხთბები, грѣюсь, грѣться.

ტუაბუნა, ს. განყოფა ნახე, სახ. ლ.

ტუბავი, ს. კანი და მწიფე ხორცი გარეგანი ხეირველი გარსი: იობ. 2—4; ეზეკ. 37—6; დანიელ. 3—21; ბენეკული, кѣнѣ; ეპრ. 11—37; რუსუდ. 225. 33; ქერქი ხილთა ან ხეთა, кожа; кожа, шкура; мѣхъ на шубу; кора на деревѣ; кожура плодовъ; მოქნილი ტყავი. выдѣлавная кожа; წიგნისა, пергаментъ, **ტუბავიერი, ტუბავიანი, ტუბავთაგანი**, ზედ. кожаный, **ტუბავკაბა**, ს. კაბა ბეწვ-დავთბული; шубка, шубейка, **ტუბაბუჭი**, ს. გლეხთ ჩასაცმელი ტყავ-კაბა, полушубокъ нагольный, **ტუბავ-კეცი**, ს. скорлуна; **ტუბავ-კეციანი ცხოველნი**, скорлунныя животныя, **ტუბავ-კორპა**, ს. ჭურჭი სარეცხელი, бѣлая кѣрѣнка. მაწაწური, ოფიცო, სახელი; мочалка для мытья посуды, **ტუბა-ეცოლოშა**, ს. ღიდი და ფართო ბეწვეული, тулупъ; **ტუბავება** (ვტყავებ, -ვე), ზ. ვ. ტყავს გავაძრობ, გავხდი; გავცარცვი, გავჭრეხ; снять, содрать кожу; ограбить, оголить; (ვჰტყავდები, -ლი), ზ. ვედ. გავიცარცვები, გავიკრიბები; быть ограблену, оголену, მატყავებს, разорять, грабить меня.

ტუბანი, ს. ღრეჭის ხმა, шумъ паденія.

ტუბანი-ტუბანი, ს. тонотъ, -გამოვ, бухнуться.

ტუბანი-ტუბანით, მაგალ. ლაპარაკი, ჩაბჩახი, трещать, говорить съ шумомъ. [ერის. ლ.

ტუბარა თხილი, მცენ. გარეული თხილი, лѣщина.

ტუბაფუნი, ს. ფეხის ხმა, шумъ ногъ, тонотъ, стукъ ногами, **-ნება** (ვ), ზ. ვ. ფეხებით კაბაკუნებ, топать ногами; კაბის. 10.

ტუბაშა, ს. მცენ. трава о трехъ цвѣтахъ, быковникъ, лѣсной, verbascum nigrum; ბუნ. ლ.

ტუბაჭი, ზედ. უგვანი პრტყელი რამ, безобразно плоское что либо; ტყეჭება (ვტუბაჭებ, -ჭე), ზ. ვ. გავშლართავ, растягивать, растопырить.

ტუბჭუნი, -ნება (ვტუბჭუნებ ჭორხა), ზ. ვ. ვრთაშავ, წარამარას ველაპარაკობ, болтать вздоръ.

ტუდობა (ვსტუდები, -დი), ზ. ვედ. გავსტუდები, შევიმუსრები, ვიმტვრევი, ломаться, ან მოვუძლურდები, слабѣть, стараться, терять силу; ნ. ტეხა; (ვტუდები, -დი), ზ. უ თავზედ ღრეცემი, ღრეჭები; обрушиться на кого, злая болѣзнь, ალექს. 109; попасть въ долгъ.

ტუე, ს. მრავალნი ხენი ერთად მდგარნი, лѣсъ, **ნეტუე**, строевой лѣсъ, бурелом ტუე. дремучій лѣсъ, გაცხელი ტუე, расчищенный лѣсъ, **ტუის თხილი**, ე. ი. გარეული თხილი, лѣщина, (раст.), ერის. ლ.; ბაგრ. ბაკურ. 72; **ტუის-ლელვი**, ს. черничье, лѣсная смоква; **ტუის-მაღლახოზი**, петрушка лѣсная, ჰ. ფ. ლ.; **ტუის-ქათამა**, მფრინ, пальшивецъ, ერის. ლ.

ტუება, ს. плачъ, вопль; (ვტუებ, -ბე), ზ. უ. ვხვებ, თავში ვიცემ. ვვალლებ, ვჰგოდებ, ვჰგვრიხავ, рыдать, оплакивать, 1 ქართლ. 275; 334; მაც. 2—18; სამ. 8—2; სამღვთო წერილში ვიტყვებით მაგიერად უბმარათ ვეტყვი, ეტყვიდეს, ეტყვიდენ, იერემ. 8—2: 16—6, ნ. ტყვა.

ტუეებიანი, ზედ. ტყე მრავალი (ადგილი), лѣсистый.

ტუეშალი, ს. იმგრეულად ფოთური, слива дикая, ტყემლის მკვეც. кислота изъ лѣсной сливы; **ტუემლოვანი**, ს. ტყემლის ბუჩქი. лѣсъ изъ сливъ, сливнякъ.

ტუება (ვჰსტყავ, -ვე), ზ. ვ. ვჰსტყავ, ვჰგვემ, быть, колотить; (ვტყეპ თავსა), ზ. მიწ. თავში ვტყეპ, бить себя въ голову, (ვტყეპები, -პე), ზ. ვ. ვტყეპები, быть биту; თავში მიტყეპს, бьетъ меня въ голову.

ტუვა, სხ. თუმცა არ იხმარება, მაგრამ ჰსწარმოაჰს ზმნა (ვიტყვი, სრ. ვსთქვი); ნ. თქმა.

ტუეშავი, ნ. შინდანწლა.

ტუვე, ს. ომნი, ომში ნაშოვნი კაცი, плѣнникъ; невольникъ, рабъ; ტყვედ-ჩავარდა, попалъ въ плѣнъ, въ неволю, **ტუვეება** (ვ), ზ. ვ. ტყვედვიჭერ; დავიმონებ; მოვხიბლავ, მოვჰსტყვევ გულსა; брать въ плѣнъ; плѣнять, восхищать; იხილ. 7—13; 2 ქართლ. 270; **მატუვეებ**, ты плѣняешь меня, მარი. 106.

ტუვება (ვსტყვევ, სრ. არ აქვს), ზ. ვ. ვალაპარაკებ, ენას ჩავუდგამ პირში, заставить говорить, მარკ. 7—37; ან მოვწევ ვისმე რასმე, შევამთხვევ, навлекать, причинять, ნ. მოტყვევ.

ტუველება, სხ. руконлесаніе, (ვტყვეველებ, -ლე ხელსა), ცაშსა ვჰსტყვი, руконлескать, იეზეკ. 24—14; ანდ. 53; მარკ. 2—180.

ტუვენება, სხ. опустошеніе, плѣненіе; 1 ქართლ. 33; 63; 2 ქართლ. 138; იხილ. 11—14; ეპრ. 1—17; (ვჰსტყვენავ ან ვჰსტყვენი, -ვე, -ნე), ზ. ვ. ვიფორიაქებ, წარვხტყვენავ; დავატყვევებ; опустошать; грабить; разорять; плѣнять.

ტუვეობა, ს. ტყვედ ყოფნა, плѣнъ, იხილ. 33—23; იერემ. 1—3; 2 ქართლ. 242.

ტუვია, ს. ბრძენი, свинецъ; ტყვიის უმრალო, свинцовая бѣлила, **ტუვიის-ქვა**, ს. სურინჯი, горная киноварь, сурикъ, ბუნ. ლ.

ტუვიანი, ზედ. ტუვეების მქონებელი, обременный плѣнными, ЭГВ. 459.

ტუიანი, ზედ. лѣсной, лѣсистый.

ტუინება ვ-ტუინებ, -ნე). ზ. მ. ცეცხლს ვანთებ, зажигать. ЭГВ. 17, გან3, თ.

ტუინვა (ვ-ჰ-ტუინავ, -ნე ან ვ-ტუინები, -ნე). ზ. უ. ვანთები, зажигаю, горѣть: იხილ. 33—12; ტუინებოდა გული, ныло сердце, 1 ქორნ. 438.

ტუირინი, ხ. ქაცვი.

ტუირპი, ხ. კლენთა; селезенка, აბ ჭიპი, пупъ, пупокъ, ბუნ. ლ.; **ტუირპის დაკურა**, სტომაქის დამშვიდება და მოშლა, запалъ желудочный.

ტუიურა ბალაბი, ხ. მცენ. лютик. carfifolium, თათრ. ყარღანა, ბუნ. ლ. старолунъ, ерихт. ლ.

ტუის-ქათამა, гагара, მურინ. რ. ქ. ლ.

ტუის-ქათამა, ნ. ტუე.

ტულაბი, ხ. ტუემლის თითარა, постила изъ лѣсной груши, ბუკ. 27; დასტ. 172; აბ ქალამნის ძირი, подошва лаптей.

ტუობა (ვ-ტუობ, -ნე), ზ. მ. შეკამცნევი, შევიგნებ, გავიგებ; замѣчать, примѣчать; узнавать; ვ-ტუობ ჩემს თავს, замѣчаю надъ собою. (ვ-ტუობ, -ნე, ზ. მიწ. შევიტყობ, გავიგებ, ვ-ჰ-ტუობულობ, ვ-ჰ-ცნობილობ, узнавать, смѣкать; (ვ-ტუობი, ვ-ტ-ნე), ზ. თვ. შევიმეცნები, გავიგები, ვ-ჰ-ხვდ, быть видиму, казаться. მეტუობა, замѣтно на мнѣ, კალ. 123; ეტუობა, кажется, რუსულ. 524, 694; კალ. 112; დუად. 186. მ-ტუვია, замѣтно на мнѣ. **ტუობინება** (ვ-ტუობინებ, -ნე), ზ. სხვ. ვამცნევ, давать знать, (მ-ტუობინებ, -ნე), ты даешь мнѣ знать; ტუობულობა (ვ-ჰ), узнавать.

ტუოვანი, ზედ. ტუიანი, лѣсистый.

ტურობა (ვ-ჰ-ტყვრები, -ვერ), ზ. უ. მეტად გავსძლები; ვ-ტეთ, გავსქლები, наполняться, натрескаться, пажраться.

ტუორცა, -ცნა, სხ. бросаніе, метаніе; (ვ-ჰ-ტუორცნ, -ვე ვ-ჰ-ტუორცნი, -ნე) ზ. მ. შორს ვესვრი, бросать, метать; ვისრ. 145. 1 ქორნ. 18. 29; (ვ-ტუორცები, -ცე), ზ. ვ. ვისვრი, бросаюсь, кидаюсь, напр. камнемъ; ლოლ. 27.

ტურუშული, ხ. მსხვილი წნელის ღობე, частоколъ.

ტუუბება (ვ-ტუუბებ, -ბე ან -ბნე), ზ. მ. ერთმან ერი გავუსწორდები, сравниваюсь съ кѣмъ, сблизиться; მოურავ. 42; ხელი ხელსა იტუუბნეს, ვარშ. 154; ударили въ ладоши.

ტუუბი, ხ. მარჩხიერი ან მრჩობელი; близнецы; пара; ЭГВ. 476; 1140; აბა. 3—26; ტუუბ ტუუბსა ჰშობს, она рождаетъ близнецовъ; სხვანი ამისნი არიან: **მარჩხიერი**, ორნი ყმანი ერთად დაბადებულნი: **ტუუბი**, ორნი პირუტყვნი ერთად დაბადებულნი; **ტუუჭი**, ხილნი ორნი ერთად შეერთებულნი; სამ. ლ.

ტუუვება (ვ-ტუუვებ. -ვე. უუსრ. მიტუუვებია ან მიტუუვნია, დარეკ. 2—94; სამ. სრ. მეტუუვა ან მეტუუვნა; უუსრ. მეტუუვნოს, დარეკ. 49); ზ. მ. ვაბრაუვებ ვცთუნებ, ვაღორებ, обманывать, (ვ-ტუუვებ, -ვე), ზ. მიწ. მოვიზიდავ, მოვიბარებ, сманить, приманить; (ვ-ტუუვებ, -ვე). ზ. მიწ. არ დავიწერობ, ვეულოტყებ, обмануть, измѣнить кому, ფსალმ. 26—12; (ვ-ჰ-ტუუვებები, -დი), ზ. ვ. ვ-ჰ-სტყები, ვ-ჰ-ბრიყვებები: აბ გავ-ჰ-ტუუნებები, გავ-ჰ-სტრუვებები, მტუუსი, გამოვალ; обманываться; уличаться; быть обличену во лжи; ჩონგ. 150; მ-ტუუვებ, ты обманываешь меня, მ-ტუუვებ, ты сманиваешь меня, უთხრა, ძმო, არ გ-ტუუვებ. онъ сказалъ, братъ, я не обманывалъ тебя; ЭГВ. 867.

ტუუვილი, ტუუილი, ხ. სიტყვა აბ საქმე არ მართალი, სიცრუე, ложь, ცოცხალი ტუუვილი, явная ложь; ვ-ჰ-ტუუვი, ვ-ტუუვი ვ-ჰ-ტყვის; ვ-ჰ-ტუუვით, ვ-ტუუვით, ვ-ტუუვიან აბ ს-ტუუნ, ფსალ. 32—18; -ვე), ზ. უ. ვ-ჰ-სცრუობ, лгать, быть ложнымъ, ЭГВ. 61; ტუუილად, ზმნ. უბრალოდ არა ფრად, напрасно; ტუუილ, ზმნ. უბრალოდ, по напрасну, ტუუვილია, это ложно; ტუუვილება (ვ-ჰ), обманывать.

ტუუობა (ვ-ჰ-ტუუობ, -ვე), ზ. უ. ვ-ჰ-სცრუობ, быть лживымъ.

ტუუვნება (ვ-მ-ტუუვნებ, -ნე), ზ. მ. ვამხილებ, ვცრუვებ; ვაბრალებ, ბრალს დავსდებ; обличать; обвинять; (ვ-ჰ), ზ. მიწ. ვეულოტყებ, измѣнять; (ვ-მ-ტუუვნები, -ნე), ზ. თვ. ვეცრუვები, измѣнять, обманывать, ალექს. 201.

ტუურბელა, ხ. ხის სოკო სანმელი, родъ грибовъ.

ტუუტუცია, ხ. მცენ. პაპის-ყვერა, дрянка, ერის. ლ.

ტუუჭი, ხ. ტუუბი ხილის; წყვილი; сросшіеся фрукты; пара.

უ.

უ, არის ხმოვანი ასო წოდებული უნად; რიცხვში დანიშნავს ოთხასს და ნიშნითურთ უ ოთხასს თუჴუნს; წერილის ფულის ანგარიშში 80 ფულსა აბ 20 ბისტსა, რომელსა 8 შაური აბ ორი აბაზი.

უ. დასმის თავად სახელთა: 1 დასანიშნველად უკუთქმისა აბ უქონლობისა და შეუძლების ბოლოს ო ან ური, ვითარ: უძღვილო, უაზნო, უბელო, უბეღური, უკაცო, უკაცური; უმაო, უძველ; უთვალო, უუგნო, უძალო, უძლური, უძიერო და სხ. უკეთქმითი მიძღებანი ბოლოს ძირეულსა ელი აბ რი, ვითარ: უსმელი, უჭმელი, ღუნეგრომელი, ღუნეგარი, მოუხვენებელი, მოუსვენარი, ღუწერელი და სხ. 2, ზედ-შესრულთა უარსებობითისა ხარისხისათა, რომელთა ბოლოს ღვრთისა ელი; ვითარ: ძილი,

უღირსი; მცირე, უმცირესი; მძიმე, უმძიმესი; ფართო, უფართოესი, ან უფართესი; და სხ. ზედ-შესრულნი სახელნი დაბოლოვებულნი მარცვლსა ზედა ლი, იხმობენ მას, ვითარ: კეთილი, უკეთესი და არა უკეთილესი; ტკბილი, უტკბესი და არა უტკბილესი; ბრძენი, უბრძენესი; შემდგომნი ზედ-შესრულნი სახელნი იხმარებიან მხოლოდ უღრესობითად და არა აქვთ ღირებითი ხარისხი: უღრესი, უპირატესი, უარესი, უჩინებული, უდარესი, უწუცესი; ან უპრიანი, უარი, უმჯობი უფრო ნაცვლად უფროსად; ქარაგმიანნი ლოგუნი ამ ახოთა იწყებიან უ-, უფალი; უკი, უკუნითი; უკე, უკუნისამდე.

უ, უბრალო ან უხი ძოკლე გამოთიქმის ხმაულ ვ და უ და არს ხახეყარ ხმოვანი ასო: ცუმა, სუმა, თქუმა და სხ. უ ბრალუსა ხშირად ხმარობენ ნაცვლად ვი: გუპი, გუამი; ზღუა, ზღვა; ქუა, ქვა; და სხ.

უადგილო, ზედ. არ მექონი ადგილისა ან უკუერო; неумѣстный; неприличный; безмѣстный; უადგილო ხარჯი, неумѣстная трата денегъ; ქილ. 93; უადგილო ადგილი, мѣсто неподходящее, 1 ქართ. 79; ქილ. 298.

უადგილო, ს. უღაბური ადგილ, пустыня, ვეფხ. 211.

უადგილობა, ს. უკუერობა, არ შესაბამობა, неумѣстность.

უადვილესი, ზედ. легчайшій, მარკ. 19—23.

უადვილო, ზედ. нелегкій; **-ლობა**, ს. нелегкость.

უადრევე, ზედ. შედ. ხარისხისა: ადრე; ранній, უადრევეს, ранѣе, 1 ქართლ. 2.

უავადო, ზედ. მთელი, არა სნეული, здоровый, **-ლობა**, здоровье.

უავე, ზედ. უღარესი, худшій.

უავო, ზედ. незлобный; **-ობა**, ს. незлобіе.

უავყანდო, безъ стремянн.

უაზაოო, ზედ. несвободный, невольный.

უაყუჩესი, ზედ. უსაღუმოესი, უღიღებულესი, августѣйшій, **უაყუჩესობა**, ს. უღიღებულესობა, величество.

უაზნაურესი, ზედ. благороднѣйшій, სჭმ. 17—10.

უაზნო, ზედ. უღიდგვარო, მღაბიო, незнатный, 1 კორინ. 1—28; მარკ. 1—17; ქილ. 542; **უაზნობა**, ს. незнатность.

უაზრავი, ზედ. მოუფიქრებელი, мозображаемый, 1 ქართლ. 249.

უაზრო, ზედ. გაუგებელი, ჭაზრისა არ მქონებელი; მოულოდნელი, მოუფიქრებელი; безсмысленный, безтолковый; нежданный, невообразимый; ვისრ. 33; ქილ. 124; **უაზროდ**, ზზ. მოულოდნელად, нежданно; ვისრ. 97, 183; **უაზრობა**, ს. აზრის არ ქონება, безсмысленность, безтолковость, 2 ქართლ. 541.

უალაგო ადგილი, ზედ. неумѣстный, ვისრ. 183; **უალაგო ალაგს**, неумѣстно, **-ლაგობა**, ს. неумѣстность.

უალეთ, ს. ალეობა; ვეფხ. 205.

უალაფო, ზედ. бездобычный, **-ობა**, ს. бездобычность.

უალღო, не чуткій; **-ღობა**, нечуткость.

უამაოოდ, безъ ихъ.

უამაყო, ზედ. негордый; **-ობა**, негордость.

უამარი, ზედ. უანგარიშო, უთვალავი, безчисленный, ვეფხ. 1314; ვისრ. 17; 1 ქართლ. 306.

უამბოდ, ზზ. სახელის უხსენებლად, безъ вѣсти, **-ებაკარგა**, онъ пропалъ безъ вѣсти, გორგ. 266, რუსუდ. 734.

უამე, უამებელი, უამი, ზედ. არ სასიამოვნო, непріятный, მარკ. 2—2; ვისრ. 44, 157; ქამ. 57; გუჯ. 9; უამებლობა, ს. არ სიამოვნება, непріятность, გუჯ. 32; **-მობის**, неповиновеніе отцу, ვახტ. სამ. 78; სამ. გ. მ. 15.

უამე, უამესი (ამო), ზედ. შედარ. ხარისხი, пріятнѣйшій, ვეფხ. 479; უამეა, пріятнѣе.

უამინდობა, ს. უღირობა, ცუდი ღრო, непогода, ან მოუსავლობა, неурожай.

უამისოდ, უამისოთ, უამისოთც, ზზ. ამის არ დახურებით, безъ него, безъ этого.

უამისობა, ს. ამის დაუსწრებლობა, безъ его присутствія, ქილ. 626.

უამპარტავნე, гордый; **-ნობა**, ს. гордость.

უამრავი, უამრო, ზედ. უამარი, უანგარიშო, безчисленный, 1 ქართლ. 306; მარკ. 1—158.

უამხანაგო, -კო, ზედ. ამხანაგისა არ მყოლი; უცოლო, უცხლო, უმეგლითო, ხუცხოვო, სწორ უპოვარი, неимѣющій равнаго; безподобный, несравненный; ვეფხ. 32, გახმ. თ.; რუსუდ. 234, **უამხანაკობა**, ს. ამხანაგის არ ყოლა, неимѣніе товарища, ქილ. 264.

უანბო, ზედ. безвѣстный, **-ბოდ** ღაკარგა, пропалъ безъ вѣсти.

უანგარიშო, ზედ. უთვალავი, აუთვლელი, несмѣтный, безчисленный; ვეფხ. 52; **-შოდ**, ზზ. ღაუთვლელად, безъ счету, **უანგარიშობა**, ს. ღაუთვლელობა; უმრავლესობა; безсчетность; безчисленность.

უანგარო, ზედ. არ ანგარი, არ ხარბი, некорыстолюбивый, **უანგარობა**, ს. არ ხარბიელობა, безкорыстіе.

უანდერძო, ზედ. ანდერძის არა მქონი, неимѣющій завѣщанія, **უანდერძობა**, ს. არა ქონა ანდერძისა, неимѣніе завѣщанія.

უარაკო, ზედ. უეგვო, უმაგალითო, безпримѣрный, ვეფხ. 873.

უარ, უარე, ზზ. უარეს, უცუღეს, хуже; უარ ვჰხდები, я становлюсь хуже, ვეფხ. 355, რა უარეა მამაცს სულიერსა წასვლა გვიანსა, ვეფხ. 792; უარესი-რა იქნება კაცისა თვისა, რომელიც თვის სულ-გრძელობით საქმეს არა შეუღგებაო, что можетъ быть хуже того, что храбрецъ по своему долготерпѣнію, замѣдлитъ отъѣздъ; ან რა უარეა მამაცს ომშიგან პირის მღმეჭველობა, ვეფხ. 793; ამაზედ უარესი რა იქნებაო რომ მამაცი ომის ღროს შიშისაგან პირზედ შეიცვალოსო; что можетъ быть хуже того, когда витязь во время боя измѣнится въ лицѣ (отъ страха).

უარარაო, ზედ. არა ფრის მქონი, неимѣющій ничего, კალ. 55.

უარე, უარესი, ზედ. აზედ უკეთესი, худшій, ვისრ. 15, 130; ვეფხ. 1293, 1295.

უარება (ვუარებ, უსრ. ვუარდი, სრ. ვუარე ან ვუა-

რებ'; ზ. უ. უარს ვიტყვი, отпѣкиваться, отрицать; სამ. კანტ. 205; ქილ. 516; ვეფრებ, Экзот. 73. заставляю отпѣкиваться.

უარესობა, ს. უმჯობესობა, худшее состояніе, положеніе, ქილ. 109.

უარი, ზედ. იხ სიტ. უარის მოქმედი; არ გაგლენა სიმართლისა; ცუდი, არ შესაფერი; кто отпѣкивается, отказывается; худой, непристойный; отказъ; უარნი და უარნი წერილნიო, опустошимъ непокорныхъ и непокоряющихся, გორგ. 140; მაგრამ მეცა უარია არა თქმა და ჭირთა მალვა, ვეფხ. 109. худо долго хранить тайну и не высказываться, რა უარი გავუწიოთ, нельзя было противорѣчить; რუსულ. 855. **უარის თქმა** (უარს ვიტყვი ან ვსთქვამ, ზ. უ. არ დავჰფიცები, არ ვეთანხმები, отказываться, несогласиться. **უარის უთქმელად**, неотказывая. **უარის უფლება** (უარს ვჰფიცე, -ჰფიცე), ზ. უ. არ გავსცემ ცოლად, უგულებელს ვჰყოფ, არ ვეთანხმები, отвергать, отрицать, отпѣкиваться, непризнавать; მატ. 10—33; ლუკ. 12—9. **უარ ქმნა** უარ ვიქმ, -ჰქმენ, ნიკ უარგოფა; ლუკ. 12—9; იხილ. 15—2; უარის ქმნას ღმრთისას, отказаться отъ Бога, ეფეს. 532; **უარობა**, ს. უარის თქმა, უკუთქმა, გალთქმა, отрицаніе, отказъ; რუსულ. 494; ვეურობ, ხრ. არა ავქვს, ზ. უ. უარს ვიტყვ. отпѣкиваться, отрицать. [31, 32.

უარზანაკობა, ს. უმაკობა, обида, სამ. გ. 3. 30.

უარსო, ზედ. არსებობის არ მქონი, несущій, სამ. კანტ. უსაფუძვლო; -სობა, ს. несущественность.

უარშიო, ზედ. გაუწყობელი, მოუმორჩილი; ურჩი, არ გამგონი სიტყვისა; нестройный; непокорный, бѣдокуръ, непослушный, სამ. კანტ. 213; **უარშიობა**, ს. ურჩობა, непокореніе, непослушаніе, სამ. სოფ. 155, (ვეურშიობ, ხრ. არა ავქვს), ზ. უ. ვეურჩობ, არ ვემორჩილები, непокоряться, несмущаться, бѣдокурить. 2 ქრონ. 322.

უარძანიკო, უარზანიკო, ზედ. უმარილო, безсольный, прѣсный.

უასაკო, ზედ. მცირე წლოვანი, несовершеннолѣтній, **უასაკობა**, ს. მცირე წლოვანება, несовершеннолѣтіе, ვისრ. 178.

უაუგო, ზედ. ურცხვი, უსამუსო, безстидный, безсовѣстный, **უაუგობა**, ს. ურცხვობა, უსამუსობა, безстыдство, ვეფხ. 792, ქილ. 520; ვისრ. 6. 114.

უაქიმო, ზედ. აქიმის მოუვლელად, безъ пособія врача, **უაქიმობა**, ს. არ წამლობა, нелеченіе, ვისრ. 145.

უალაპო, ზედ. безъ поминовенія.

უალვირო, ზედ. თვის-ნება, своеволіе, თავ-დაუჭერელი, თვითნება, თავხედი, необуздавный, своевольный.

უავგუსტესი, უდიდებულესი, ზედ. августѣйшій.

უალრესი, ზედ. უპირველესი, უსაზღვებულესი, მაღალი, верховный, высшій; превосходный, преимущественный; **უალრესობა**, ს. უპირველესობა, აღმატება, **უკეთესობა**; превосходство, преимущество; (ფუალრესობ, -სე), ზ. ვ. აღვემატები, უპირველესობ, ვუკეთესობ; превосходить.

უალსარებო, ზედ. безъ поношенія.

უახლოესი, ზედ. უფ. ხარ. ближайшій, დარჯ. 2—16.

უახლოება, ს. არ ახლოს ყოფნა, неблизость.

უახოვნესი, ზედ. უფ. ხარ. храбрѣйшій, 1 ქრონ. 245.

უახოვნება, ს. მამაცობის არ მქონი, გაუბედაობა, უმუხრუჭებლობა, нерѣшеніе, нерѣшащій храбрости.

უაჯგო, ზედ. უთხოვნელი, безпросьбный.

უბაასო, ზედ. безаповѣдный.

უბადო, ზედ. ცუდი, бѣдный или убогій, несчастный; низкій, подлый; დარჯ. 2—92; ქილ. 427; **-დოს თქმა**, говорить непристойно, **უბადობა**, ს. ბედისობა, უკანასკნელობა, низость, подлость.

უბადრუკება, ს. უბედურობა; სიგლახაკე; несчастіе; бѣдность; მარკ. 2—119; **უბადრუკი**, ზედ. უბედური; გლახა; несчастный, бѣдный.

უბაღური, ზედ მაგალ. მინდორი, ე. ი. უშენი ადგილი, ოხერი, необитаемое поле, დავრიშ. 180.

უბანელი, ზედ. დაუბანელი, გაურეცხელი; нечистый, нечистый; მარკ. 7—2, 5.

უბაღიაბო, ზედ. безстрашный; -ბობა, ს. безстрашіе.

უბალიშო, ზედ. безъ подушки.

უბამბო, ზედ. бѣлотный.

უბანი, ს. შეკა, ქუჩა; ან ერთი კერძო ქალაქის, улица; кварталъ, слобода; გარეთ-უბანი, форштатъ, მატ. 11—15. 20—3; სიტ. 5—15; 19—38; მხედ. 19—21; უბან უბნად, рѣчь 245, изъ улицы въ улицу.

უბანო, ზედ. безкрыши.

უბანქვეშო, ზედ. безволосый.

უბაყო, ზედ. безпомѣтливый.

უბარავი, ზედ. невспаханный.

უბარაქო, ზედ. безплодный, **-ქობა**, безплодіе.

უბარი, ზედ. უმზრახი, კუშტი. молчаливый.

უბარგო, ზედ. ბარგის არა მქონებელი, неимѣющій поклажи, რუსულ. 443; -გობა.

უბარი, ზედ. უტოლო, უცვალო, უმაგალითო, безподобный, безпримѣрный; **უბაროობა**, ს. უტოლობა, სიბრ. 89; превосходство.

უბატონო, ზედ. вольный, безъ хозяина; უბატონობა, ს. ბატონის არა ყოლა, неимѣніе царя, господина, 2 ქრონ. 554.

უბაძავი, ზედ. неподражаемый.

უბე, ს. წიაღი; ხამოსლის გვერდზედ მოკერებული შოსაღებელი ჯიბე: ბარკვი, ახლული, ხიშკვი ნიფხვისა; пазухъ, лоно; боковой карманъ; клинъ у портковъ; უბის საათი, карманные часы; უბე ზღვისა ან მდინარისა, заливъ, рукавъ рѣки, моря; უბე ხომისა, каюта корабля, იონა. 1—5; უბე ტკივილისა, внутренность экипажа, ნ. ჩ. ლ.

უბეგრო გლეხი, ს. გლეხი თავის უფალი ბეგარისაგან, крестьянинъ неплатящій подати, ქილ. 290.

უბედით, ზმ. უნებლიეთ, невольно, **უბედით და ბედითო**, волею и неволею, აღმ. 36.

უბედო, ზედ. ბედის არ მქონებელი. несчастный, უფხ. 1135; **უბედობა**, ს. ბედის არ ქონება, неимѣніе счастія, ვეფხ. 276, 784, 1178.

უბედობა, ს. несчастіе.
უბედურობა, ს. არ ბედნიერობა, несчастіе, უბედურება, სრ. არა აქვს, ზ. უ. უბედურად ვიმოყვნები, находиться въ несчастіи. უბედურდება, -და, ზ. ვე. გავუბედურდები, უბედური გავხდები, становиться несчастнымъ, ქრისთ. 56; უბედურდები, ზ. თე. წინა მიძღვის უბედურობა, несчастливиться, **უბედურება** ვაუბედურებ, -რე), ზ. ვ. უბედურად გავხდი, сдѣлать несчастнымъ.
უბევა ვუბევ, -ვდი, ზ. ვ. უბეში ჩავიდებ, класть въ карманъ, მოურავ. 102.
უბეზარი, ზედ. მარგვე, გაჭრიახი, расторопный, ქილ. 45.
უბელო, ზედ. შეუკაზმავი (ცხენი), несбруженная (лошадь), სამ. ლ. მამით ცხ. 8, 10.
უბეჭდო, ზედ. დაუბეჭდელი, ბეჭედ დაუსმელი, незапечатанный, **უბეჭდოდ**, ზზ. безъ приложенія печати, სამ. ვახ. 163.
უბილწო, ს. უბინო.
უბინაო, ზედ. ბინის არ მქონებელი, безпріютный, ან უსახურველო, неосновательный, **უბინაობა**, ს. неимѣніе пріюта.
უბინდო, ზედ. ნათელი, უმწუხრო, нетемный, свѣтлый; შავთ. 54, დარეჯ. 2—134; **უბინდობა**, ს. ნათლობა, свѣтъ.
უბირი, ზედ. უსწავლელი, невѣжа, неучка, ს. უგბილი.
უბიწო, ზედ. უმანკო, თავისუფალი ბიწისაგან, непорочный, **უბიწობა**, ს. უმანკოება, непорочность.
უბიჭო, ზედ. безъ прислуги.
უბნარება (ვუბნარებ, -რე), ზ. ვ. ვალაპარაკებ, заставить говорить, (ვუბნარები, -რე), ზ. თე. ვალაპარაკები, говорить съ кѣмъ, бесѣдовать; ქიმ. 180.
უბნება (ვუბნებ, ვუბნე, ზ. ვ. ვალაპარაკებ, заставить говорить, მუბნებ, -ბნე, ზ. მან. заставляешь меня говорить; (ვიუბნებ, -ბნე, ზ. უ. ვალაპარაკებ, ვჰსთქვამ, говорить, сказывать, (ვუბნები, -ბნე), ზ. თე. ვალაპარაკები, ვკაცავი, говорить кому, ვახტ. 32; ვეფხ. 1022. ვეფხ. 198; მე გული მეუბნება, душа шепчетъ мнѣ, ანტ. 17. **უბნობა** (ვუბნობ, -ბნე), ზ. უ. ვამბობ, ვალაპარაკობ, წარმოვსთქვამ, говорить, ვეფხ. 18.
უბოზურად, ზზ. безъ прекословія, სამ. სოფხ. 159.
უბორკილო, ზედ. свободный отъ оковъ.
უბოლოვო, ზედ. нескончаемый, -ოება.
უბოროტო, ზედ. უმანკო, ბინ-შეუხებელი, განშორებული злонравія, незлобный, **უბოროტესი**, ზედ. ზედ. ზედ. злѣйшій; **უბოროტობა**, ს. злонравіе, злость, злѣйшій; **უბოროტობა**, ს. злонравія არ ქონება, неимѣніе злости, მარკ. 2—122; **უბოროტესობა**, ს. დიდი злонравіе, величайшая злость.
უბოძვარი, ზედ. არ დაჯილდოვნებული, неполучившій подарка, 2 ქართლ. 324.
უბრალო, ზედ. უცხო ბრალისაგან, უმანკო, მართალი, ლიტონი, არა ბინებული, ცუდადი რამ; неповинный, невиновный, непорочный; пустой, тщетный, ничтожный; ფსალ. 9—28; 23—8; მარკ. 12—5; 27—29; უბრალო კაცი, человѣкъ невинный или пустой, უბრალო საქმე, пустое дѣло, უბრალოდ ნუ ეორავი, не хоти по пустому, **უბრალობა**, ს. უმანკოება, невинность, **უბრალოება**, ს. იგივე უბრალობა, ან არად ლირებულება, შეურაცხება, ѣдкость; невинность; ничтожество; დარ. 41; (ვაუბრალოვებ, -ვე), ზ. ვ. არაფრად გავხდი, ჩავაგდებ, обращать въ ничтожество, ან უმანკო შევაქმ, дѣлать кого невиннымъ, იერემ. 18—23; ვაუბრალოვებ, -ვე), ზ. უ. უბრალო, უმანკო ვარ; ვჰფუძობ, быть невиннымъ, მარკ. 2—47; пустовать, რ. ქ. ლ.
უბრება, (ვ), заставить говорить, ვეფხ. 244.
უბრუნველო, ზედ. წმინდა, სუფთა, ბრწყინვალის არ მქონი, чистый, безъ пятенъ; -ბარე) чистое безъ пятенъ зеркало, მარკ. 1—136. 87, -გული, чистое, непорочное сердце; -ლობა.
უბრძანებელი, ზედ. უბრძანო, არ ნაბძანები, неприказанный, **უბრძანებლად**, ზზ. დასტურის დაუცემლად, безъ приказанія.
უბრძვილო, ზედ. უმანკო, непорочный, ან ხუფთა, უბრუნველო, чистый, безъ пятенъ.
უბრძოლველი, ზედ. ბრძოლით ალუებელი, მაგალ. ციხე, непристуиный, ვეფხ. 1236.
უბუნაგო, ზედ. безпріютный.
უბურტყელო, ზედ. ბურტყლისა არა მქონი, безперый.
უბუხრო, ზედ. რასაც ბუხარი არა აქვს, неимѣющій дымовой трубы.
უგავსებლობა, ს. ელვის უგავსო, молніеподобный, ჩახრ. 3.
უგანათლებულესი, ზედ. ძალიან რუსეთის ხარისხის თავადი, свѣтлѣйшій; **-ლებობა**, ს. свѣтлость.
უგანგებოდ, ზზ. მოულოდნელად, უეჭველად უსაფუძვლოდ; непредвидимо, безъ сомнѣнія, ვეფხ. 1033.
უგანზრახოდ, ზზ. განუზრახველად, безъ намѣренія.
უგბილი, **უგბოლველი**, ზედ. უმი, მოუხარშავი, გამოსალ 12—9; უსწავლელი, უმეცარი, თავხედი, ახირებული, შავთ. 83; сырой, невареный; неучтивый, невѣжа, упрямый; ქიმ. 11; ქილ. 54, 184, 321; **უგბილად**, ზზ. невѣжливо, **უგბილობა**, ს. გაუთლელობა უმეცრება, невѣжество, ქილ. 299, **უგბილი მეტყველება** (ვუგბილ-ვჰმეტყველებ), ზ. უ. ვრიალავ, ვროკვ, წარმოვსთქვამ ვალაპარაკობ, пустомелить, ქიმ. 11.
უგბო, **უგბოლველი**, ზედ. მოუხარშავი, сырой, невареный, ალექს. 2.
უგემო, **უგემური**, **უგემოვნო**, ზედ. ცუდის გემოსი; უსიამოვნო, უთავზო, ვეფხ. 182, 278; უძლები, ჭკვიერ, ხაზეუზიანი, ვეფხ. 1121; невкусный, противный, отвратительный; грубый, суровый; нездоровый; ვახტ. 16; -სჭმელი, невкусная пища. -ცხოვრება, противная жизнь, -ხუმრობა, непріятная шутка, უგემურად ფოფხი, быть въ нерасположеніи духа, სამ. გ. მ. 20; **უგემობა**, **უგემურობა**, **უგემურება**, სს. безвкусіе, безвкусица; отвратительность; (ვაუგე-

მურებ, -რე), ზ. ვ. უგემურ გავხდი, გაუსიამოვნებ, ქნილ что противнымъ, (ვიუგემურებ, -რე. უგემურად მივიღებ, принять что съ отвращеніемъ, (ვუგემები, -მე), ზ. თვ. უგემურად მოვეჭერობი, გუჯ. 28; отвратительно вести себя съ кѣмъ.

უგერგილო, ს. ხელია, მოუხერხებელი, неловкій.

უგერგილობა, ს. მოუხერხებლობა, неловкость.

უგესლო, ზედ. не ядовитый.

უგვამო, ზედ. безтѣлесный.

უგვანი, უგუანი, -ნო, ზედ. უშნოგვანი, უხამხი. უშნობობით, неприличный, непристойный; რუსედ. 633, 892; 2 ქართლ. 79, 171; უგვანობა, ს. безобразіе.

უგვარიანესი, ზედ. უზნო, მდაბიო, невельможный, 1 ქართლ. 377.

უგვარო, ზედ. უზნო უღირგვარო; ბელითი, უბალო, უხამხი, გაუწყობელი, незнатный; безобразный, нескладный, подлый, низкій; ვისტ. 176; უგვარობა, ს. უზნობა, უღირგვარობა, незнатность, ქილ. 650.

უგვარძნილო, ზედ. უმანკო, неразвращенный, იხაი. 59—14

უგვირგვინო, ზედ. невѣнчанный.

უგზაური, ზედ. გაუვლელი, უკალი, непроходимый.

უგზო, ზედ. გაუვლელი, გზისა არ მექონი, უკალი ფხალ. 62—1; непроходимый; იხე. 63—13; ქილ. 505; უგზო გზა, непроложенная дорога, უგზო-უკვლო, безпутный, изъ чего нѣтъ толку, проку, კალა. 117; ჩონგ. 77, უგზოდ ლაპარაკი, говорить неосновательно, безтолково; **უგზობა,** ს. გზისა არ ქონება, неимѣніе пути, дороги, безпутица.

უგი, ზედ. უძვი, უკრავად მწველელი ცხვარი, овца яловая, но дойная.

უგიობელი, ზედ. შეუგონებელი შეურცხვი, неосужденный, მარკ. 2—25; 1 ქართლ. 259; непорочный.

უგლიმი, ზედ. ურიდი, შეუპოვარი, безстыдный, нахальный, იერემ. 49—4; შჯმ. 6; ქილ. 455; **უგლიმობა,** ს. ურიდობა, შეუპოვრება, безстыдство, нахальство.

უგმობი, უგმობელი, ზედ. შეუგონებელი, უბიწო, непорочный, მარკ. 175—1.

უგონებო, უგონობო, უგონო, ზედ. უგუნური, უჭკუო, გონება მიხდილი, უცნობო, უგრძნობელი; безумный, безпамятный; безчувственный; გული უგონო შემქნია, ვისტ. 73; сердце мое утратило чувствительность, **უგონოება, უგონობა,** ს. გონების მიხდა, безпамятіе. რუსედ. 2. **უგონლობა,** ს. მოუსმენელობა, упрямство, непослушаніе, სამ. სიმწ. 262.

უგონებელი, ზედ. მოუფიქრებელი, необдуманный, 1 ქართლ. 6.

უგრესელა, ს. ქვიშნა, сочевичникъ (раст.), ბუნ. ლ; ვ. ფ. ლ; дикая гречиха, дикуша, куралукъ, ს. ნ. ლ.; вика, грѣх. ლ.

უგრძელესი, ზედ. длиннѣйшій, ვეფხ. 138.

უგრძნეული, უგრძნობარი, უგრძნობელი, უგრძნული, ზედ. არა მგრძნობელი, არ სჯრძნობარი, безчувственный; неожиданный; ვისტ. 145, ვეფხ. 88; **უგრძნულად, უგრძნეულოდ, უგრძნობელად,** ზზ. უეცრობრად, უცებ, неожиданно, 1 ქართლ. 225, 270; 429; მოქც. 149. 2 ქართლ. 110, 488; ვისტ. 22, 100; -წვიდა, неожиданно уѣхалъ; -დახვდა, неожиданно напасть на кого, 2 ქართლ. 110, **უგრძნობელობა, უგრძნეულება,** ს. безчувствіе. безчувственность, **უგრძნეულობ, -ლე),** ზ. ვ. არა ვგრძნობ, нечувствовать; **უგრძნებელობითი,** нечувствительный.

უგუანი, უგუარო, ს. უგვანი, უგვარო.

უგულებელ-ყოფა (უგულებელ-ვჰყოფ, -ჰყოფ), ზ. ვ. არაფრად მიეიჩნევ, ღირსებად; презирать, пренебрегать, отвергать, оставлять безъ вниманія; **უგულებელ ქმნა** (ვიქმ, ჰყოფ), იგივე **უგულებელ ყოფა;** იხაი. 58—7; ფხალ. 9—21; 54—1; მალაქ. 2—9; ქილ. 278; სჯმ. 6—2; 1 ქართლ. 142; უგულებლობა, ს. უარყოფა, ყურის არ მიგდება, невниманіе, ლევიტ. 6—1; 20—11.

უგულის ხონავარდი, ს. მცენ. чашковое дерево, ერის. ლ.

უგულისნებო, ზედ. უნებური, невольный, ვისტ. 101, 104.

უგულისუსურო, ზედ. ვისაც გულის ყური არა აქვს, неспособный, безталантный.

უგულისხმო, ზედ. უგულის ყურო, ვისაც გულის ხმა არა აქვს, бездарный, неразсудливый, неразумный; მატ. 15—16; რომაელ. 1—21; ანდრ. 118, 143. რუსედ. 55; **უგულისხმიერი,** ზედ. შეკრ. ძალიან გულის ხმიერი, разумнѣйшій, დანიელ. 41—39; **უგულის ხმიერობა, -ხმობა, -ხმოება,** ს. უგულის ყურობა, бездарность, იგივ. 22—16.

უგულ-ხონავარდი, ს. მცენ. чашковое дерево, ერის. ლ; ვ. ფ. იტალ. madrisselva.

უგულო, ზედ. გულ-გრილი, безушный, хладнокровный, იერემ. 5—22: ვეფხ. 8, 842; ვისტ. 18, 34, 89; ქილ. 436; **უგულობა,** ს. გულგრილობა, ქილ. 452, 633; სიმხდლობა, ქალაჩუნობა, ვეფხ. 1198; безушіе; холодность; трусость; ვისტ. 40.

უგუნებო, ზედ. უქეიფო, невеселый, нерасположенный, 2 ქართლ. 291; 293; ქილ. 547; **უგუნებოდ ყოფა,** быть не въ духѣ, быть самъ не свой, **უგუნებობა,** ს. უქეიფობა, нерасположеніе, недоброніе.

უგუგუნურება, -რობა, ს. უჭკუობა, безуміе, მარკ. 7—22; 2 ქართლ. 100; **უგუნური,** ზედ. გონება მიხდილი, лишенный разсудка, უჭკუო, безумный, глупый.

უდაბნო, ს. უშენი, უსახლო, ფხალ. 28—8; მატ. 3—1, 3; იოან. 6—31; ვეფხ. 1324; მონასტრის, სავანე. განშორებული შენობათაგან; пустыня, необитаемая мѣстность; пустыня, уединенная обитель; იხაი. 14—18; ლუკ. 15—4; **უდაბნოელი,** ს. მკვიდრობ. пустынникъ.

უდაბური, ს. უშენი ადგილი, пустыня, необитаемая мѣстность; სამ. მოკ. 32; **უდაბურობა,** ს. უკაცურობა, безлюдность.

უდაველი, უდავო, ზედ. მოუდეკარი, უცილობელი, неоспоримый.

უდანისცროდ, ზედ. უდისცროდ, ნების დაურთველად, безъ позволенія. დას. 15.
უდარაჯო, ზედ. неохраняемый стражею.
უდარდო, ზედ. безпечный.
უდარესი, ზედ. შველ. ხარისხ. ძალიან მდარე; უმცირესი, უკანასკნელი; низшій, низкій, худшій, ორის წლის და უდარესი, двухгодовалый и менѣе, **უდარესობა**, ს. სიკნინე, სიმცირე, малость, ничтожность; კვაშ. 120, 253, 254; ქილ. 151, -სობითი, худшій.
უდარობა, ს. неурожай, безплодіе.
უდასცუროდ, ზს. ნების დაურთველად, безъ позволенія, იხ. 86.
უდაღაჟო, ს. მცენ. ოდაღაჟი, ракауть, კიმ 57.
უდებება, **-ობა**, ს. მცონარება, დაბნელობა; დაუდევნელობა; тупеядство; ანდრ. 97; მარკ. 1—185; ფუდებებ, ბე, ზ. უ ჭმეობარებ, ჭკუაუდევნელობ, тупеядствовать, безтолковничать; 1 ქართლ. 243; **უდები**, ზედ. მცონარი, დაბნელი, მეგობარი; ან დაუდებელი; тупеядный; неположенный; 1 ქართლ. 336; კიმ. 13, 169; ჩემს სამეფოში მრავალი უდები დადგა, на мое царство онъ много требовалъ налога неположеннаго закономъ; სამ. ვახტ. 214. გორგ. 147; **უდებ-უოფა** (ჭკოფ, -ჭკებ), ზ. ვ. უგულებელს ჭკოფ, ვიწუნებ; пренебрегать, презирать; оставлять въ пренебреженіи, მარკ. 22—5; 1 კიმ. 4—11; სამ. მოხ. 22; დაბად. 42—21; **უდებ, -ბად**, ზს. დაუდევნელად, въ пренебреженіи. კიმ. 19; უდებარ, -ეიყუ, ზ. უ. დაუდევნელად ვარ, быть въ пренебреженіи; უდებ ქმნა (-ჭკქმნი, -ჭკქმენ), ზ. ვ. უგულებელს ჭკოფ, пренебречь; (უდებ ვიქმნები, ზ ვ. დაუდევნელად ვარ, быть въ пренебреженіи, 1 ქართ. 86.
უდედო, ზედ. неимѣющій матери; უდედობა, ს. неимѣніе матери.
უდედმამო, ს. ობოლი დედის და მამის, круглая сирота; -მამობა.
უდი, უდისზე, ს. ალოსზე, бабки, алой, ბუნ. ლ.
უდიარი, უდიარობა, ნ. უდიერი, удіерство.
უდიდებულობა (ვუდიდებულობ -ლე), ზ. უ. უპატიობაში ვარ, безславиться, იხ. 52—14.
უდიდებულესი, ზედ. შველ. ხარ. უდიდესი, უმაღლესი, величественный, августѣйшій.
უდიდებულესობა, ს. დიდებულობა, величество; ქილ. 214, დაბად. 34—16; რუსუდ. 916.
უდიერი, ზედ. ძალიან შეუძლებელის მდომი, ან მთხოველი, მიბრკნალი, очень-убогій; настойчивый, упрямый; მარკ. 2—16; სამ. სამს. 152; **უდიერობა**, ს. შეუძლებელის ნდომა, მიბრკნალობა, настойчивость, упрямство, ქილ. 396; **უდიერ-ქმნა** (ვიქმ, ჭკქმენ ან უდიერ ზედ ვყობ ჭკსკვერ, ვიდეგ) ვიხარებ, упрямиться, стоять на своемъ.
უდიდებლობა, ზს. გაუთენებლივ, до наступленія дня, ვეფხ. 1571.
უდრეკი, ზედ. მოუდრეკი, მაგარი, жесткій, непокій. -კობა, ს. жесткость.
უდრი, ზედ. დაუდარებელი, безподобный, несравненный, ჩახრ. 102.
უდრკუა, ნელხიტროსიმი; **-კუობა**, нелхитроетность.
უდროვო, ზედ. უქამო, უშუახამოს ღროს, несвоевременный; უდროვო ღროს, не во время, სამ. ვახტ. 87; **უდროოდ**, ზს. უქამოდ, не вовремя.
უდრტვინველი, ზედ. безропотный.
უდღეობ-შობილი, ს. недоносокъ.
უდღეობ, ზს. უდროოდ, не вовремя, ხაბრ 31.
უდღეო-ღდე, день-недель.
უდღეგრძელო, ზედ. недолговѣчный.
უები, ს. ვაი-ვაგლახი, плачъ, ვეფხ. 816.
უებარი, უებრო, ზედ. უმსგავსო, უმზანაგო, უმაგალითო, безподобный, несравненный. ვეფხ. 32: 122. 457; უებრობა ს. უმზანაგლობა, წარჩინებულება, безподобіе, несравненность, ვეფხ. 767; ვისრ. 5, 165, плавство, ვისრ. 31.
უეკლო, ზედ. ეკლის არ მქონი, безъ шиповъ, ვეფხ. 871; ვისრ. 26, 126.
უელი, ს. მოკრძე მარწყვი, земляника, ბუნ. ლ.
უენო, ზედ უცოდინარი რომლისამი ენისა ან ყოთლად ვერ მოლაპარაკე; მუნჯი, косноязычный, незнающій какого либо языка, или неспособный говорить; იხილ, 74, **უენობა**, მუნჯობა, იხილ.
უეპარხიო, ზედ. неимѣющій анархію.
უერთმანერთო, ზედ. ერთმან ერთის განუყრელად, другъ безъ друга, რუსუდ. 228; უერთმანერთოდ ან უერთმანერთოსდ, ზს. ერთი მეორისაგან განუყრელად, одинъ безъ другаго; ვისრ. 141; **უერთმანერთობა**, ს. განუყრელად ყოფნა ერთმან ერთთან, нераздѣльность двухъ лицъ; ვისრ. 106. [352.
უერთპიროდ, ზს. უთანხმოდ, несогласно, ქილ.
უერო, ზედ. безлюдный, -რობა, ს. безлюдіе.
უეფლო, ზედ. злополучный.
უექიმობა, ს. нелеченіе.
უეცარი, ზედ. ანაზდი, მოულოდნელი, нечаянный, внезапный; ანკარ. 8: უეცრად, ზს. ანაზდად, внезапно, ერისთ. 13; **უეცრობა**, внезапность, нечаянность.
უეცი, ნ. უკიცი.
უეჭველი, უეჭვო, ზედ უსათუო. ხარჭშენო, несомнѣнный, вѣрный; -ოდ, ზს. უსათუოდ, несомнѣнно. **-ლობა**, ს. უსათუობა, вѣрность, несомнѣнность.
უვადო, ზედ. უპატიო. безсрочный.
უვადო ხმალი, ს. ჩარქვეული ხმალი, шашка.
უვაკო, ზედ. უსწორო ადგილი, неровное мѣсто; **უვაკობა**, ს. უსწორობა ადგილისა, неровность мѣста, ხად. ლ.
უვალი, ზედ. გაუვლელი, უხვედრი კაცთაგან, непроходимый, **-გზა**, непроходимая дорога.
უვარგისი, ზედ. негодный; -ობა, ს. негодность.
უვასხო, ზედ. неимѣющій долга.
უვაჟშო, ზედ. безъ ужина.
უვაჭრელი, უვაჭრო, ზედ. მოუფარდველი, არ ფიდული. უსხვილო, некупленный, ვეფხ. 161; ქილ. 414; უვაჭრობა, უვაჭრელობა, ს. მოუფარდველობა, некупность, ხაბრ. 43.

უვერაგო, ზედ. წრფელი, არა მზაკვარი, нелукавый, безхитростный, **უვერაგობა**, ს. იგივეა, უმზაკვრობა, нелукавость, простота.

უვერცხლო, ზედ. безсеребряный, -любіе, -лобіе, нелюбіе серебра.

უვითარი, ზედ. ნაკლი ვითარებისა არ მყოფი, кгуш. 155, неимѣющій качества (нечто), безличный, **უვითარებლობა**, ს. ვითარების არ ქონება, неимѣніе качества.

უვიცარი, ზედ. არ ცნობილი, неизвѣстный, ქუფხ. 700; ან უცნობი, незнаемый. ქუფხ. 1442.

უვიცი, ზედ. უცოდინარი, უსწავლელი, უმეცარი, неѣжа, ქუფხ. 518.

უვიცობა, ს. незнаніе.

უვიწყი, незабвенный, -ѣбіе, незабвеніе.

უვნები, უვნებელი, ზედ. უცხო ვნებისაგან, невредный, безвредный, 1 ქართლ. 309; მარკ. 1—30; **უვნოდ, უვნებურად**, 2 ქართ. 339; **უვნებელად**, ზმ. უვნების მიუგებლად, невредимо, უვნებელობა, უვნებობა, ს. იგივეა ვნებისაგან; непрекимость; 1 ქართ. 361; 2 ქართ. 117, 339.

უვსები, ზედ. გაუკრთობელი, დაუვსებელი, неугасимый, **უვსებობა**, მარკ. 2—29; 1—39. ს. გაუკრთობელობა, неугасимость.

უზაბარი, უზამბარი, ს. ზარდა, ქილ. 94, 139, 561; სამ. ლ. ბუნ. ლ. რუსულ. 315, пѣна.

უზადო, ზედ. ურთხო, მარკივი, შეურყვნელი; უზაკველი, უბიწო, უზადო არს უიგივეო, ერთი და თვით ხრული, უნაკლულო; კგუშ. 14—24; ქუფხ. 1486. ვიხრ. 17; чистый, безъ примѣси; безгрѣшный; цѣлый, цѣльный; **უზადობა**, ს. სიწმინდე, უზაკველობა, цѣлость, чистота, безгрѣшность; მარკ. 2—185. უზადო ერთი цѣлая, полная единица; კგუშ. 6. უზადო რიცხვი, цѣлое число.

უზავი, ზედ. დაუზავებელი, შეურიგებელი, непримиримый, -მტერი, непримиримый врагъ. მოხს. სამ. 21; 2 ტრ. 3—3.

უზაკველი, უზაკვო, ზედ. უმანკო, ალალ მართალი, უშმაკო, безхитростный, простой, чистосердечный; ან ალალ მართალი, невинный; 1 ქართ. 6; **უზაკველობა**, ს. ალალ-მართლობა, ს. უმანკოება, უშმაკობა; ალალ მართლობა; простота невинность.

უზამბარი, ს. უზაბარი, пѣна, ბეღურ. 10.

უზალთუნი (ოსმ.), ს. ორშაურ ნახევარი, двѣнадцать коп. съ полтиной, ვახტ. ვ. სამ. 16; დახტ. 158.

უზამთრობა, ს. невзгодье зимы.

უზანგი (სპარს.), ს. უნაგირის ავეთლი, стремя.

უზანგობა, ს. შეურაცხება, უპატიობა, обида, გიორგი ვ. სამ. 38.

უზანი, უზნისხე, ს. მცენ. черная калина, городовина, гордъ (раст.), ჰ. ფ. ლ.; ბუნ. ლ.

უზარალო, ზედ. безпотерный; -лобіе, ს. безъ потери.

უზაობა, ს. დაუზავებლობა, შეურიგებლობა, непримиримость, несговорчивость; იერემ. 3—7.

უზარმაზარი, ზედ. სახარლად დიდი, огромный.

უზაროდ, ზმ. განკურთხებელად, უშიშრად, безъ ужаса, ვიხრ. 97.

უზბაში (თურქ.), ს. начальникъ, сотникъ.

უზდელი, უზრდელი, ზედ. გაუზდელი, უწვრთნელი, ბრიყვი, невѣжливый, неучтивый, неучъ, невѣжа, **უზდელობა, უზრდელობა**, ს. გაუზდელობა, უწვრთნელობა, невѣжество, неучтивость; **უზდელური**, უზრდელური, ზედ. თავხედური, უმეცრული, невѣжественный, ხონგ. 70.

უზენაესი, ს. ქილ. 139. ს. ცის უზენაესი.

უზენაესი, ბაქარ. 31, высшій, верховный.

უზენაესი, ზედ. უღუთო, безбожный, ვიხრ. 126, 176; **უზენაესობა**, ს. **უღუთოება**, безбожіе, ვიხრ. 51.

უზენაესი, ზედ. შეღარ. ხარისხ. ზენა), უმაღლესი (ღმერთი); უპირველესი; всевышній; верховный, высшій; **-არსება**, всевышнее существо, მარკ. 1—10, 165.

უზესთაესი, ზედ. შეღარ. ხარისხ. (ზესთა, ზეშთა), ზედ. უზენაესი, უმაღლესი, вышній; высшій; Всевышній; 1 ქართლ. 275. 336; რუსულ. 389; ქიმ. 11; **უზესთაეს**, ზმ. უმაღლეს, превыше, **უზესთაესობა**, ს. უმაღლესობა, უპირველესობა, преимущество, რუსულ. 825.

უზვერელი, ზედ. 142 უზსკოვარო, не оберегаемый стражею, შავთ. 14.

უზვი, ზედ. უგე. ურწანი, ბერწი ხვასკაგი, яловая, нетельная, -ფური, яловая корова. 2 სჯულ. 7—15; ს. ფუვი.

უზიანო, ზედ. ვისც ზიანი არა სჭვს; უვნებელი; неимѣющій убытка; невредимый, ხიბრ. 139; **უზიანოდ**, ზმ. ზიანის მიუგებლად, безъ ущерба, -ნობა,

უზიარებელი, ზედ. ვისაც მონაწილეობა არა აქვს რაშიმე. არა თან-ზიარი; непричастный, კგუშ. 66; 292; ალბ. 78; -მოკვდა, опъ умеръ не пріобщившись; **უზიარებლობა**, ს. გაურკვნელობა, непричастность, **უზიარო**, ზედ. მონაწილეობას არ მიმღები, გაურკვნელი, непричастный, ალბ. 78; გულსა გონებითურთ შენ მოგცემ უზიაროდ, всею душою и разсудкомъ всѣмъ отдамся тебѣ; ვიხრ. 162.

უზითო, ს. უმზიაო.

უზიზღო, ზედ. не брезгливый.

უზმა, უზმო, ზედ. უჭმელი, დილითგან ჯერეთ საჭილ მიუღებელი, тощій, голодный желудокъ; უზმოდ, ზმ. უჭმელად, на тощакъ, **უზმობა**, ს. უჭმელობა, голодъ, სამ. 27—21.

უზნეო, უზნეობო, ზედ. უსაქციელო. უზრთებული, безправственный, 2 ქართლ. 214; უზნეობა კაცი, человѣкъ безправственный, რუსულ. 498.

უზომო, ზედ. არა მყოფი ზომისა, უსაზომო; გარდასული, უანგარიშო, безмѣрный, неизмѣримый, неисчисленный; ქუფხ. 52; 54; ლოდ. 20; **უზომოდ**, ზმ. უსაზომოდ, უანგარიშოდ, неизмѣримо, 1 ქართლ. 331; დარეჯ. 94; უზომო, სიმრგვალე ცისა, неизмѣримый небесный кругъ, უზომო უანგარიშო, безчисленное множество, უზომო სიხარული, неизмѣримая радость; 1 ქართ. 381; -ქონა, неизмѣримое бѣдствіе, 2 ქართლ. 261; **უზომობა, უზომოება**, ს. უსაზომოება, უანგარიშობა, неизмѣримость, безмѣрность.

უზრახავი, ზედ. ხმა გაუცემელი, უპასუხო, недовольный, недовольный, **უზრახაობა**, ს. პასუხის არ მიგება, უპასუხობა, безмолвіе, кругъ. 358.

უზრდელი, **უზრდელობა**, **უზრდელური**, ს. უზღვლი.

უზრუნველი, **უზრუნავი**, ზედ. თავის უფალი ზრუნვისაგან, безпечный, беззаботный, მატ. 28—14; **უზრუნველობა**, ს. თავის უფლობა ზრუნვისაგან, უნაღულობა, დაუდევნელობა, უთაურობა безпечность, беззаботность. **უზრუნველ-ყოფა** (ვყოფ, ვყავ, ვყოს), ზ. ვ. უნაღულო ვყოფ, обезпечивать, сдѣлать кого беззаботнымъ, **უზრუნველ-ქმნილი**, ზედ. უნაღულო ქმნილი, обезпеченный.

უზუში (ხვარს), ს. плюмъ.

უზღვო, ზედ. неимѣющій моря.

უზღუდო, ზედ. ზღუდის არ მქონი, неимѣющій оградъ, დრეგ. 16; ვისრ. 1.

უთავბედური, ზედ. старѣйшій.

უთავბილური, ზედ. ურგო, დაუწუნებელი, არეული, безтолковый, безсвязный, безсмысленный, безалаберный, безпутный; -ლო ლაპარაკი, безтолковый разговоръ.

უთავდებო, ზედ. ვისიც თავდები არ ჰყავს, неимѣющій поруки; **უთავდებობა**, ს. თავდების არ ყოლა, неимѣніе поруки, **უთავდებოდ**, ზზ. безъ поручительства, ხად. გაკ. 265.

უთამასუქო, ზედ. ვისიც თამასუქი არა აქვს, неимѣющій письменнаго доказательства; ხად. გაკ. 147.

უთავიმ, ზზ. თავისის რისამე არ ყოლა, безъ своего; უთავის ეპისკოპოზოდ, безъ своего епархіальнаго архіерея, ხად. რომ. 309.

უთავო, ზედ. თავ-დაკარგული, გონება მიხდილი; ან ვისიც ხელ-მძღვანველი არა ჰყავს; დაუსაბამო, безголовый, потерявшій голову; неимѣющій руководителя; безначальный, чудище. 473; ზოგჯერმე: უკუნითი, დაუსაბამო, вѣчный, (ნასიც. წიგნი ან უთური, დაუდევნელი; безпечный; -ლაშქარი, войско безъ предводителя, ვისრ. 139, -ბურთი, кругъ мячъ, т. е. неимѣющій ни начала ни конца, ვისრ. 34.

უთავსი, ზედ. მოუთავსებელი, უთანხმობით მცხოვრები ვისთანმე, неуживчивый.

უთანასწორო, ზედ. неровный, -რობა, неровность.

უთანაშრომლად, ზზ. თანაშრომლად, გამოუკიდებლად, безъ труда, вдругъ, ხრონ. ბრ. 31.

უთანხმო, ზედ. არა თანხმა, გაუწყობელი, შეუთანხმებელი, несогласный, **უთანხმობა**, ს. გაუწყობელობა; გარემოზომობა, несогласіе, разногласіе, разладъ, неурядица; (ვეუთანხმები, -მე), ზ. თვ. არ ვეთანხმები, несоотвѣтствовать, несогласоваться; **უთანხმება** (ვუთანხმებ, -ხმე), ზ. ვ. მოვშალი, вѣрую, разстроить.

უთაო, ს. უთავო.

უთაური, ზედ. დაუდევნელი, გარეწარი, безпечный, безалаберный, **უთაურობა**, ს. დაუდევნელობა, გარეწრობა, безпечность, нерадѣніе; ვრისთ. 2—21.

უთაუვანებლობა, ს. არ თაყვანის ცემა, безъ поклоненія, ვისრ. 187.

უთევზო, ზედ. безрыбій.

უთესველი, ზედ. დაუთესავი, незасѣянный.

უთვალავი, ზედ. ურიცხვი, უთვალთვალო. несмѣтный, безчисленный; ვეფხ. 1, 199.

უთვალო, ზედ. უსინათლო, слѣпой, 2 ქორთლ. 57; **უთვალობა**, ს. უსინათლობა, слѣпота, 2 ქორთ. 202.

უთვალტვებო, ზედ. მიუყვარებელი, нелицемѣрный.

უთვისობა, ს. არა ყოლა თვისთა, неимѣніе родныхъ.

უთვისტომო, ზედ. უნათესავო, безродный; **უთვისტომობა**, ს. უნათესავობა, безродіе, безродство, ჩონგ. 154.

უთმინო, **უთმობელი**, ზედ. მოუთმენელი, нетерпѣливый, **უთმინოება**, **უთმინობა**, **უთმობელობა**, ს. მოუთმენლობა, нетерпѣніе, ვისრ. 175; 2 ქორთლ. 193.

უთნევარი, **უთნეველი**, ზედ. მიუყვარებელი, уличенный, полицепріятный; ალ. 66.

უთნო, ზედ. სათნოები არ მყოფი; უპატარა, უსათნოთა, უკეთილო; неугодливый; нечестивый; ისტ. 55—7, 21; 5—23; უთნო ვიქმნები, ვიქმენ, ზ. ვ. სათნო არ ვიქმნები, неугождать, იერემ. 3—13; **უთნოება**, ს. უპატიობა, უსათნოება, непочтительность, неугодливость; იერემ. 5—6; ისტ. 59—20; ვისრ. 119.

უთოფსანოდ, ზზ. უარტელერიოდ, безъ артиллеріи.

უთო (ხვარს), ს. რკინის ან თუჯისაგან შექნილი სიფეხლე გასაძეგავი ნაკერავის, утюгъ.

უთოფო, ზედ. безъ ружья.

უთუო, ზედ. უსათუო, უცილობელი, безусловный, непремѣнный, **უთუოდ**, ზზ. უსათუოდ, მიუცილებლად, непремѣнно, безъ сомнѣнія.

უთქვენოდ, ზზ. безъ васъ, ქილ. 179.

უთქმელი, **უთქმი**, ზედ. ვერ სათქმელი, თქმად შეუძლებელი; 2 კორ. 12—4; ცის. 174; непарѣчимый, невыразимый, **უთქმელად** წავიდა, ушелъ несказавшись, **უთქმელობა**, **უთქმობლობა**, ს. ხმის არ ამოღება, молчаніе, ვისრ. 18; ვეფხ. 932; ქილ. 257.

უთხოვარი, ს. მცენ. სამკ. ურთხლი, ურთხმელი, раст. вегной; ვრისთ. ლ.; ნ. ს. ლ.

უთხოვარი, **-ვნელი**, ზედ. არ თხოვნილი, непрошенный, **უთხოვნელად**, безъ просьбы, დავრ. 145; **უთხოვნელობა**, ს. непрошеніе, 2 ქორთ. 309.

უი, **უიმე**, ნ. ვაი, ვაიმე, ვეფხ. 960; ვრისთ. 2—152; კალ. 29; ისტ. 2—14; 6—7; ахъ! охъ и.

უიარაღო, ზედ. უსაჭურვლო, უჭურველი, безоружный, **უიარაღობა**, ს. უსაჭურველობა, безоружность.

უიმათოთ, ზზ. безъ нихъ, დავრ. 12.

უილაჯობა, ზედ. ულონო, უღონო, ღონე მოკლებული, неимѣющій силъ, средствъ, -გავხდი, я остался безъ средствъ, სიგ. ჩოლაყ. 19, **უილაჯობა**, безсиліе.

უიმ, **უიმისოდ**, ზზ. безъ него, ხად. ხარბ. 282; безъ этого, უიმისოთც, и безъ этого, ჩონგ. 19.

უიმედო, ზედ. იმედ გარდაწყვეტილი, სასო-წარკვეთილი, безнадежный, унын. 22; **უიმედობა**, ს. სასოწარკვეთილობა, безнадежность.

უიჭველი, უიჭვო, ნახე უეჭველი, უეჭვო.

უკაბნიერი, ზედ. არ კადნიერი, გაუბედავი, несмѣлый.

უკადრებელი, ზედ. არ გასაბედავი, недерзновенный; 1 ქორთ. 320.

უკადრი, ზედ. შეუკოვარი, გამბედავი მცერზედ; ვეფხ. 96; მოთაკლე ან სათაკლო, უკადრისი, უსაკადრისო, უმართებული; смѣлый, отважный; обидчивый; неприличный, непристойный; **უკადრისა**, ს. მცენ. ძალლის ენა, песій языкъ, рас.; ბუნ. ლ.; ნ. ჩ. ლ.; нуи дѣвичій, орнѣ. ლ. **უკადრისი**, ზედ. სათაკლო, უხამსი, შეუფერებელი, უმართებული, უსაკადრისო, неприличный, ან вожделѣющій, обидчивый, презирающій; **უკადრისობა**, ს. -მართებულობა, უსაკადრისობა, неприличіе, 2 ქართლ. 535; ქიაკადრისებ, -სე). ზ. უ. გაბედვა, осмѣлиться; არ გეუკადრისება, неприлично тебѣ, ქილ. 409; **უკადრო**, ზედ. გაუბედავი; უსაქმო, ბაკაონებისა არ მქონი; несмѣлый; нечестный; -სიტყვა, неприличное слово; ვეფხ. 396.

უკაზმავი, ზედ. არ მორთული, არ ჩაცმული, მოურთავი, ჩაუცმელი; вооружённый; უსჯული; неодѣтый, неприпаряженный, неприготовленный; безоружный; ვეფხ. 590; დარეჯ. 147, 148; русск. 484.

უკან (ხოშტ.), სხ. უკანით ან ზურგით კერძო; ворѣмъ. მახუკან; назадъ; позади; потомъ, послѣ; წემს უკან, послѣ меня, дарѣ. 3; თქვენს უკან იყვნი, они сидѣли позади васъ; მახუკან, послѣ того, вчерашн უკან, послѣ завтра.

უკანა, ზედ. ბოლონდელი, უკანასკნელი; უკანკერძო, უკანითა; задній; послѣдній; მატ. 19—20, 30; 20—16, დარეჯ. 2—59; უკანა კერძო, задняя часть; უკანა კბილები, задніе зубы, т. е. коренные. უკანა კარი, задница, бун. ლ.: **უკანანი**, ворѣмъ. უკანა კერძონი, задки, **უკანა პური**, ს. პური.

უკანასკნელ, ზზ. ბოლოს დროს, დასხრულ, напослѣдокъ, наконецъ, мат. 21—29, 32, 37. შათ. 3. **უკანასკნელი**, ზედ. ნაბოლოვარი, ბოლონდელი, დასხრული; დანაშთენი, დანარჩენი, ნაშთომი; ნარჩევი, цуды; послѣдній; остальной; висѣй, худой; -სიღარიბე, крайняя бѣдность, -ღამი, крайняя нѣча. -დღე თთვისა, послѣдній день мѣсяца, გამოცხ. 1—7; **უკანასკნელობა**, ს. ნაბოლოვარობა, ბოლონდელობა; უბედობა, бѣдность; послѣдокъ; низость, подлость; კანონ. 24.

უკანდგმა (უკან ვსდგამ, -დგი), ზ. ვ. დავსდგამ უკანით კერძო, ставить позади.

უკანდგომა (უკან ვსდგები, -ვსდეგ). ზ. უ. უკანით კერძო ვჰსდგე-ვარ, стоять позади, ვისხ. 8; **უკან მდგომი**, ზედ. უკან მიმდევი ან მდგარი, преслѣдующій, ვისხ. 44, или стоящій позади.

უკანიდან, ზზ. უკანა კერძოდგან; сзади, უკანიდამ. ზზ. დასხრულ, ბოლოს დროს, напослѣдокъ, 2 ქართლ. 547; **უკანით**, ზზ. **უკანიდგან** ან **უკან**, сзади, назадъ. **უკანითი**, ზედ. უკანა, задній; **უკანის, უკანისად**, ზედ. უკანიდგან ან დასხრულ; сзади; наконецъ; хоѣвр. 130; дарѣдж. 80; 1 ქართლ. 142; სამ. ვახტ. 235; ფარსმ. 52, აღბ. 50; 60; უკანის დროს, напослѣдокъ, გორგ. 288, უკანის არა გზრახავ, не порицаю тебя за глаза, ვისხ. 26.

უკანთო, ს. მცენარეა, ерлов. ლ.

უკან მობრუნება (ვ-. ზ. ვ. უკან დავაბრუნებ, **უკან მოვაქცევ**, поротить, (-მოვქბრუნდები, -დი), ზ. ვდ. უკან მოვალ, воротиться.

უკან მოხედვა (უკან მოვიხედავ, -დე), ზ. მიხ. უკან ვიყურები, оглянуться.

უკანობა, ს. უკან დაწევა, пяченіе, поданаіе назадъ. ფარსმ. 99.

უკანონო, ზედ. გარეგანი კანონისა, უწესო, ურიგო, неправильный, **უკანონობა**, ს. უსამართლობა, беззаконность, ქილ. 594.

უკანქცევა (ვიქცევ, ვიქცე), ზ. ვ. უკან ვიბრუნებ, возвратить, (ვიქცევი, -ქეც), ზ. ვ. უკან დავბრუნდები, возвратиться.

უკანუოლა (უკან ვჰყვები, -ყევ), ზ. უ. უკან მივდევ, слѣдовать, ვეფხ. 79; უკან მყვები, слѣдуетъ за мною. უკანა მყავს, имѣю позади себя.

უკაპარჭო, ზედ. უსაფრო, невооруженный колчаномъ, ვეფხ. 365.

უკარო, ზედ. კარისა არ მქონი, не имѣющій дверей; ცხ. 179.

უკაცრავად, უკაცრაოდ, უკაცროვოდ, ზზ. კაცის შეუფერებლად, извинить, простите, извините, უკაცრავად ნუ ვიქნები, не буду невѣжей, извините меня, უკაცრავად არ დავრჩები, неостанусь невѣжей, неостанусь въ долгу, русск. 316; ქილ. 245; 130. **უკაცრავო; -რული**, ზედ. შეუფერებელი, неприличный; უკაცროთოვარ, я извиняюсь, я невѣжа, виновать передъ вами, **უკაცრავება** (ვუკაცრავებ, -ვე). ზ. ვ. შეუფერებელ ვჰყოფ, дѣлать кого невѣжей, (მეუკაცრავების, -ვა), ზ. თვ. შემენდობის, извиняется мнѣ, русск. 505, **უკაცრაობა**, ს. უკაცურობა, მოუშენლობა, безлюдность, ненаселенность; ქილ. 669; **უკაცრული**, ზედ. არ შესაფერი, неприличный, -მოსხენება, извините меня за невѣжливое слово, -მკარა, онъ осмѣлился сказать мнѣ невѣжественное слово, **უკაცრიელი**, ზედ. უკაცური, დაუსახლებელი, необитаемый, ненаселенный, აღბ. 56; **უკაცროობა**, ს. ბოლოში, извиненіе, ქილ. 636; **უკაცური**, ზედ. უკაცრიელი, მოუშენებელი, დაუსახლებელი, ვეფხ. 648; ვისხ. 31, 160; 1 ქართლ. 29; безлюдный, необитаемый, ненаселенный, **უკაცურობა**, ს. მოუშენლობა, безлюдство, русск. 871; უკაცურ ყოფა (ვჰყოფ, ვჰყავ), ზ. ვ. მოვსპობ მოსახლეობას, обезлюдить, 1 ქართლ. 174; უკაცრაულ ვიქმნებ, -ვიქმენ), ზ. ვ. მოსახლეობა მოისპობა, обезлюдѣть.

უკაცრო, ზედ. კბილების არ მქონი, беззубый.

უკბეჭელი, ზედ. ურცხვი, незастенчивый.

უკეთ, ზზ. რჩეულ; კარგად, лучше; უკეთ ვარ, мнѣ

лучше, я поправляюся, ამაზედ უკეთ არავინა ჰსწერს, лучше его никто не напишетъ, **უკეთესი**, ზედ. რნული, სხვათა ზედა მეტი სიკეთითა; лучшій; **უკეთესება** ვუკეთესებ, -ნე, ზ. მ. კარგს მდგომარეობაში მოვიყვან, улучшать; **უკეთესობა**, ს. უპირესობა, წარჩინებულება, превосходство, ქილ. 351; რუსულ. 809; ვუკეთესობ, -ბე), ზ. მ. ვუპირესობ, ვჰწარჩინებულობ; превосходить.

უკეთილ-მსახურესი, ზედ. მართლ-მორწმუნე, благочестивый.

უკეთილ-მსახურება, ს. მართლ-მორწმუნეობა, православіе, **უკეთილ-მსახური**, ზედ. მართლ მორწმუნე, благочестивый.

უკეთუ, კავშ. ხათუ, თუ, ვინათგან, если, ежели, უკეთუმცა, კავშ. თუცა, если бы, ежели бы, **უკეთუობა**, ს. თუობა, условность, მცხეთაზ. 43; ლოლ. 102; **უკეთუობითი**, ზედ. ხათუო, условный.

უკეთურება, -რობა, ს. ავკაცობა, არ კეთილობა, злодѣйство, зло, бездѣльничество; მარკ. 2—7; გორგ. 48; ვუკეთურებ ან ვიუკეთურებ, -რე), ზ. მ. ვჰმორიკობ, ვავკაცობ, злодѣйствовать, дѣлать зло, упорствовать; бездѣльничать, აღაქს. 205; იერემ. 2—33; 16—12; (ვუკეთურები, -რე), ზ. თვ. უკეთურად მოვექეცი, поступать съ кѣмъ злодѣйски, **უკეთური**, ზედ. ავკაცი, вороча, цѣлая кость; недобрый, злой; бездѣльникъ; извергъ; მარკ. 7—11; 13—19; ფსალ. 14—4; 17—48; 139—1; -ხული, злой духъ, лук. 7——21.

უკერული, უკერავი, -რველი, ზედ. შეუკერავი, მაგალ. საუფლო კვართი; несшитый, 1 ქართ. 67.

უკვამლო, ზედ. ცეცხლი რომელსაც კვამლი არ ახლის, недымящій, უკვამლო ცეცხლი მოედო, ვისრ. 81; воспылалъ пламенемъ недымящимъ.

უკვდავა, ს. მცენ. კლდის ვაშლა, молодѣжникъ, пролѣски, ростики, проскрѣнь; раст. sempervivus major; бунд. лук.; морозъ, раст. ерись лук.; портулакъ, ерись лк.

უკვდავება, -ობა, ს. **უსიკვდილოება**, безсмертіе, -წყალი, живая вода, ვისრ. 74; (ვუკვდავებ, -ვე), ზ. უ. მოუმკვდარი ვარ, быть безсмертну, **უკვდავი**, ზედ. მოუმკვდარი, მარადის ცოცხალი, безсмертный.

უკვე, კავშ. განა, неужели, развѣ? ვინათგან უკვე მრავალთა ხელ-ჰყვეს აღწერად მოთხრობისა საქმეთა თვის ტკბილსაც ქმნილთა ჩვენ შორის, какъ уже многіе начали описывать происшествія, извѣстныя между нами, лук. 1—1; ნუ უკვე, неужели.

უკვლო, безъ слѣда.

უკიანე (ბერძნ.), ს. ვრცელი ზღვა, океанъ.

უკიდურება, ს. დაუსრულებლობა ან განკიდურება, სიზომის გარდასვლა, безконечность; крайность.

უკიდურესი მაგალ. თვის მოყვარეობა, безграничное самолюбіе; 39 ხუმრ.

უკითხავად, ზმნ ნებას დაურთველად, უღისტუროდ, безъ спросу, უკითხავი, ზედ. ნება დაურთველი, უღისტური, непитающій позволенія, 1 ქართლ. 295; 2 ქართლ. 434.

უკლები, ზედ. ხელ უხლებელი, უხაკლული, მოუკლებელი, მოულეველი, цѣлый, невочатый, полный; нетощимый; ვისრ. 192; 193; რუსულ. 819; 1 ქართლ. 281; სახითა და შვენებითა უკლები, лицемъ и красотою совершенный; ვისრ. 39; 73, 122; ზნე უკლები, русск. 435; усовершенствованный въ манерахъ обращенія, **უკლებლად, უკლებლივ, უკლებელად**, ზმ. ხელ უხლებელად, მოუკლებლად, სრულებით, сполна, безъ; 27; დარეჯ. 139; უკლებლად ტურფა, совершенно красивая, ვისრ. 34; მოიწივა სრულად და უკლებლად, она совершенно и вполнѣ возмужала, ვისრ. 31; **უკლებობა, უკლებელობა**, ს. ხელ-უხლებელობა, უხაკლულობა; სისრულე, სრულობა; цѣлость; полнота, совершенство; ვეფხ. 773; ვისრ. 51, 53; **უკლისად**, ზმ. მოუკლებლად, сполна, безъ пропуска, დარეჯ. 117.

უკლი, უკლო, полный, ჩახრ. 76.

უკმაყოფილო, ზედ. გულ ნაკლული, შეუწყნარებელი, недовольный; უკმაყოფილება, недовольство, неудовольствіе.

უკმენი, ს. საწყენის სიტყვის ბასუხი, оскорбительный отвѣтъ.

უკმისაგებელი, ზედ. გარდასახდი, вознаградительный.

უკმიცემა (უკმივცემ, -ვეც), ზ. მ. უკან დავუბრუნებ, возвратить, отдать обратно.

უკმო, თანდ. назадъ, обратно.

უკმობრუნება (უკ-მოვაბრუნებ, -ნე), ზ. მ. უკანდავაბრუნებ, возвратить, обратить назадъ, (-მოვქბრუნდები, -დი), ზ. ვდ. უკან დავქბრუნდები, возвратить назадъ, возвратиться.

უკმოვლა (უკმოვლი, -ვლე; უკმოვიარ, -რე), ზ. მ. გარს-მოვუვლი, обходить кругомъ, 1 ქართ. 168, 215.

უკმოვრდომა (ვუკრდები, -დი), ზ. უ. უკან მოვირბენ, прибѣжать назадъ, მარკ. 1—162.

უკმოზღვა (უკუმოვუზღვ, -ღე), ზ. მ. სამაგიროს გარდვუხდი, вознаградить кого, (ვი), ზ. მიქ. ამოვიგებ სამაგიროს; вознаградить себя, მარკ 2—118.

უკმორება (-მოვიარე), -რე), ზ. უ. გარშემოვუვლი, обходить, ქილ. 358.

უკმორეცდომა (უკმორევსცდები, -დი), ზ. უ. მოვსცილდები, უკან დავრჩები, вѣвѣ. 228, отстать.

უკმოქცევა (უკმოვაქცევ, -ქცე), ზ. მ. უკან დავაბრუნებ, возвратить назадъ, (უკმოვიქცევი, -ქცე), ზ. ვ. დავბრუნდები, возвратить.

უკმოღება (ვიღებ, -ღე), ზ. მ. უკან მოვიტან, принести назадъ; возвратить, завоевать обратно; 1 ქართლ. 135; **უკმოღებული**, მიმ. принесенный назадъ; обратно завоеванный, 1 ქართლ. 127.

უკმოყვანა (ვაყვან, -ყვანე), ზ. მ. უკან მივიყვან, приводить назадъ.

უკმოცემა (-ვჰცემ, -ვეც), ზ. მ. მივუბრუნებ, отдать назадъ.

უკმოწოდება (-მოვუწოდებ, -დე), ზ. მ. უკან დავიბარებ, отозвать, მარკ. 1—87.

უკმოხვნა (-მოვიხვნი, მოვიხვენ), ф. в. возвратить себѣ потерянное, принести назадъ; 1 ქართლ. 51.

უკმოხმა (-ვიხმა, -ხვი), ф. в. уканъ моканъ, приносить назадъ; (-მოვიხმა, -ხვი, 3 л. უკმოვიხვენ), ф. в. уканъ гамоваленъ карсъ, отворить къ себѣ дверь, ვეფხ. 1122.

უკრავ, ზედ. мавзилукрав, кѣмпи дукоцвили, нераненый мечемъ, ჩახრ. 48.

უკრავ-უგონებელი, ზედ. სახსლამთა, ალალ მრთელი, невинный, უკრავ-უგონებლად, ზზ. невинно, ни за что, ни про что, на чистоту.

უკრიდება (-ვრიდებ, -და), ф. у. моцверидеби, гзаз ацуцевс, устраняться, удаляться.

უკრძალავად, ზედ. умиерад, безъ страха; ვეფხ. 455.

უკრძალველი, ზედ. неимѣющій стыда, -გონებით, умомъ неимѣющимъ границъ.

უკრძალველობა, ს. умиераба, гацуфрохилебloба, безстрашіе; неосторожность, მარკ.1—3; ქილ. 415.

უკრძალულესად, ზზ. симкаріт, строжайше, სქმ. 22—30.

უკუანი, ზედ. уканъ, задній, იხაი. 30—21.

უკუარება (უკუვარები, -რა), ф. в. уканъ моцевари, идти назадъ, დარეჯ. 81.

უკუბირება (უკუ-ვბირებ, -რა), ганцкѣдреба, гулсгамоуцеслеви, отклонять, (-ვკბირდები, -დი), ф. дс. ганцкѣдреби, отклоняться, отстать.

უკუბრუნება (ვს), ф. в. дацварунеба, уканъ моцевцан; гадмоварунеба, возвратить, привести назадъ; повернуть; ქილ. 287; 2 ქართლ. 514.

უკუგდება (ვს), ф. в. дацуцеба, дацварда, гадавлеба, моцварда; оставлять, покинуть, бросить; უკუვაგდებ მწუხარებას, разлечься, разсѣяться; უკუვაგდებ ბერთსა, отбросить назадъ мячъ; (უკუვაგდები, -და), ф. дс. моцваградеби самѣо дасцролсъ, прилечь.

უკუდავი, -ება, н. **უკვდავი, -ება**,

უკუდაქცოშა (ვჭკდები), уканъ дацкѣдеби, отступить.

უკუდგენა (უკუვადგენ, -გინე), ф. в. уканъ дацвацлебъ, отставить, устранить, -ეპისკოპოსსა, низложить епископа; 1 ქართლ. 145.

უკუდგმა (უკუვსდგამ, -დგი), ф. в. уканъ дацсдгамъ, отставить.

უკუდგომა (უკუვსდგები, -დეგ, ზოგჯ. უკუვდგი, უკუდგის), ф. в. уканъ дацсдгеби, уканъ дацирцевъ: моцашорцеби, ганцгашорцеби, гацвцеслеби; ганцуцдеби, зцслсъцеб; отступить, ретироваться; устраняться; отпасть, измѣнить; ვეფხ. 46, 753; რუსუდ. 392; 2 ქართლ. 543; უკუვსდგები პიროზისაგან, измѣнить данному слову. უკუმიდგინენ, отложились отъ меня, 2 ქართლ. 397.

უკუდება (ვჭსდებ), ф. в. откладывать.

უკუდო ზედ. кудіса ан мцѣрно, безхвостый, ფცხ. кавказская брусника, ქრან. ლ.

უკუვარდნა ან **უკუვრდობა** (უკუვვარდები, -და), ф. дс. уканъ цвацвцеви; дацсцхрени, моваклеби, упасть назадъ; прекратиться, перестать; ამისთვის გიორგის მეფობა ცოცა ხანს უკუვარდა, поэтому царствованіе царя Георгія на нѣкоторое время прекратилось, 2 ქართლ. 548, 550, უკუვარდა ჭირი, чума прекратилась.

უკუვლა (უკუვალი, -ვლე), ф. у. гарсцуцели, обходить.

უკუვლება (უკუვავლებ, -ლე), ф. в. гарцумовацлеби, обвести, обвести, თვალთა ხელი უკუავლო, потеръ глаза рукою; დარეჯ. 126; ვისრ. 22; ვეფხ. 93.

უკუვრდობა, н. უკუვარდნა.

უკუზიდვა (-ვჭზიდვ, -და), ф. в. уканъ моцицан, приносить, приводить назадъ; რუსუდ. 298.

უკუზიდილობა, მაგალ. ხაზისა, протянутость черты въ противоположную сторону, ქმნ. წიგნი 5.

უკუზღვა (ვჭზღვ, -და), ф. в. мацгурс гардавзрдеи, вацвалъ ვაგებ; отлагивать.

უკუთვლა (უკუვჭთვლი), исключить, вычесть, ხრონ. 65, 66.

უკუთქმა, нѣ. отрицаніе; отговорка; მოურავ. 86; (უკუვსთქვამ, -ვი), ф. у. уцнс ვიტყვი, гадавцхвамъ, ამას ვჭკრავ; отрицать, отнѣкиваться, отвергать; ამარწუნოებასა, отказаться отъ вѣры, მარკ. 1—16; ლოღიკ. 32; **უკუთქმითი**, ზედ. цнс дамткицебити, წინა ალმდეგი, отрицательный; მარკ. 155.

უკულაგმა (უკუვლაგმავ, -მე), ф. в. лагамъ амоуцеба, надѣть узду, უკულაგმა გონება ჩემი სამსახურებლად, გუჯ. 828, онъ обуздалъ умъ мой на служеніе.

უკუმართი, н. უკუღმართი.

უკუმდგარი, ზედ. гандгомили, отложившійся, взбунтовавшійся, мятежный, 2 ქართლ. 322, 405.

უკუმიზღვა (უკუმივუზღვ, -ზღე), ф. в. нацвалъ гарцуцда, отнимать.

უკუმიქცევა (-ვიქცევ, -ქცე), ф. в. уканъ мивцрунеб, отдать, отправить обратно.

უკუმობრუნება (ვაბრუნებ, -ნე), ф. в. уканъ дацварунеб, вернуть, воротить назадъ.

უკუმოგება (უკუმოვაგებ, -გე), ф. в. уканъ миццемъ, отдать назадъ, უკუმომაგებ, отдали мнѣ назадъ, ბარუქ. 4 — 23; უკუმოვიგებ, получить назадъ.

უკუმოდგმა (უკუმოსდგამ, -დგი), ф. в. уканъ дацсдгамъ, отставить, დარეჯ. 70.

უკუმოდგომა (უკუმოვადგები, -დეგ ან -დგი), ф. у. гарцумоваздгеби, обступить; (უკუმოვსდგები, -დეგ), ф. у. уканъ дацсдгеби, отступить, ვისრ. 178.

უკუმოზიდვა (ვზიდვ, -და), ф. в. уканъ дацсцвеб, тянуть назадъ, რუსუდ. 91, 551.

უკუმოსაგებელი, ზედ. уканъ миццеми, возмездный, вознаградительный.

უკუმოუდებრობა, ს. ан моцмореба, неразлучность, сомкнутость, პირისაგან პირის უკუმოუდებრობა, неотрываніе взора другъ у друга, ვისრ. 156.

უკუმოქნევა (-მოვიქნევ ხელსა, -ქნიე), ф. в. гарцу-

მოს მოვიქნევ ხელსა, отмахнуть рукою; რუსუდ. 90.

უკუმოქცევა (-მოვაქცევ, -ქცია), ზ. ვ. დავაბრუნებ, უკან მოვაბრუნებ, возвратить; (-ვიქცევი, -ქცე), ზ. ვ. დავბრუნდები, მოვბრუნდები, возвратиться, **უკუმოქცევითი**, ზედ. გარემოქცევითი, დაბრუნებითი, обратный; კავშ. 84; ანდრ. 133; მრთვ. 1.

უკუმოღება (-ვიღებ, -ღე), ზ. ვ. უკან მოვიტან, приносить назадъ, 1 ქართლ. 154.

უკუმოღმართ, ზმნ. უკან დაბრუნებით, обратно.

უკუმოცემა (მოვსცემ, -მოვეც), ზ. ვ. უკან დავუბრუნებ, უკან მივსცემ, возвратить, отдать назадъ.

უკუმოძახება (უკუმოვსძახებ, -ხე), ზ. ვ. უკან შევჯვირი; ან ამოვიძახებ, кричать сзади кому; откликаться; კლდესა რასაც უყოლებ, მასვე უკუმოგძახებს, скала издастъ эхо, ქილ. 565.

უკუმოხედვა (უკუმოვიხედივ, -ედე), ზ. ვ. უკან მოვიხედივ, посмотрѣть назадъ; оглянуться, დავრ. 153.

უკუმოხსნა (უკუმოვიხსნი ცხენო, -ხსენ), ზ. ვ. დავაბრუნებ ცხენსა, размѣнять плѣнныхъ; 1 ქართ. 119, 257; возвратить назадъ плѣннаго.

უკუმოხუმა, -ხუნა (-მოვიხუმ, -იხუნი, სრ. მოვიხუნ), ზ. ვ. უკან მოვიტან, взять назадъ; 1 ქართ. 120; 2 ქართლ. 175; უკუმოვახუნი კარსა, ვეფხ. 1122; отворить къ себѣ дверь.

უკუმოხტომა (უკუმოვხტები, -ტი), ზ. უ. უკან დავახტები, отскочить назадъ, რუსუდ. 156.

უკუმოხურხნა (-ვჰხურხნი კარსა, -ვჰხურხენ), ზ. ვ. შემოვიხურავ კარსა, притворить за собою дверь; 1126.

უკუმქცეობა, ს. გარშემო ტრიალი, вращеніе вокругъ; обратность; კავშ. 44, 84. [кающій.

უკუმტერელი, ზედ. სვლის მომპარველი, раскаи-

უკუმხედველი, ზედ. ვინც უკან იხედება, смотрящій назадъ, 1 ქართლ. 154.

უკუნი, ს. მიუწითომელი ბნელი, совершенная темнота; ნათ. ლ., **უკუნითი, უკუნობითი**, ზედ. სამყაროო, სახიდგრო, мѣчный, კავშ. 169; **უკუნითი უკუნისამე** ან **უკუნისაღმე**: ზმნ. სამარადისოდ, вѣчно, во вѣки вѣковъ.

უკუნქცევა (-ვიქცევ, -ქცია), ზ. ვ. დავაბრუნებ ან უკან მივსცემ, 1 ქართლ. 405; 2 ქართლ. 189; დაბად. 9—25; სამართ. მოს. 46; возвращать, приводить обратно кого либо; отдать обратно; (უკუვიქცევი, -ქცე), ზ. ვ. უკან დავბრუნდები; დაბად. 9—25; რიცხვი. 32—13; ფსალ. 9—2; 113—3. 5; მატ. 24—18; უკან დავიწევ; ლოც. 102; დაბად. 18—6; возвращаться, идти назадъ; пятиться назадъ.

უკუნცემა (უკუნვჰსცემ, -ვეც), ზ. ვ. უკან მივსცემ, დავუბრუნებ, возвращать, отдавать назадъ, 1 ქართლ. 325.

უკურიდება (უკუვრიდებ, -დე), ზ. ვ. მოვერიდები, გზას ვუქცევ; устраняться, отстраняться, ვეფხ. 262; უკუმრიდა მაგალ. სანმა, болѣзнь миновала; ვეფხ. 270, 515; **უკუვერიდები**, იგივე უკუვრიდებ.

უკურნებელი, ზედ. მოურჩენელი, неизлѣчимый.

უკურღვევა (უკუვარღვევ, -ვე), ზ. ვ. დავარღვევ, დავაქცევ; დავარღვევ წინა-აღმდეგს ჯაჭვსა, პირს დავუფოფ; разрушить; опровергнуть, оспорить, 1 ქართლ. 292, 313.

უკურჩობა (-ვჰრჩები, -ვჰრჩი), ზ. უ. დავრჩები, მოვრჩები; უკან ვრჩები; оставаться; отстать; მარკ. 1—120, 2 ქართლ. 294.

უკუსაურელი, უკუსაფარი, ზედ. სვლის მოსაგრელი, разлекающій, ქილ. 643, რუსუდ. 666; 891; ადგილი მზეთა უკუსაფარი, убѣжище, пристанище звѣрей; ჩხეიძეს მოთხრობა.

უკუსაჯდომი, -მელი, ს. საჯდომი, сѣдалище, лавка, სიბრ. 5.

უკუსხლტომა (უკუვჰსხლტები, -ტი), ზ. უ. უკან გავსხლტები, отскочить.

უკუფარება (ვეფარები, -რე), ზ. თვ. დავიმალები, скрыться въ лѣсу; 2 ქართლ. 282.

უკუქარვება (უკუვჰქარვები, -დი), ზ. ვ. გადავიგრძნობ სვლა, ვიწრო; проходить вечаль, хмѣль; დავრ. 23; უკუმქარდი, ე. ი. დაგიავიწყე; я забылъ тебя, ვეფხ. 660.

უკუქცევა, ს. უკუნქცევა.

უკულება (უკუვულებ კარსა, -დე), ზ. ვ. გამოვაღებ კარსა, отворить дверь, დავრკ. 19—2.

უკულმა, უკულმართ, ზმნ. ზურგით კერძო, უკანით, პირის ბრუნებით, на выворотъ, сзади, наизнанку, на оборотъ, ვეფხ. 137; ვისრ. 28; რუსუდ. 551; დავრკ. 2—92; უკულმა იხედება, онъ осматриваетъ назадъ, უკულმა უჭირავს წიგნი, онъ держитъ книгу вверхъ-ногами, უკულმა დაბრუნება ბედისა, поворотъ счастія, სიბრ. 166; უკულმა ნაზარდი, ს. მცენ. жимолость козья; ბუნ. ლ., **უკულმართი, უკუმართი**, ზედ. წინააღმდეგობა, არა სწორი, დაკუნკულილი; უკუთი, პირიბული; превратный; упрямый; იერემ. 7—24; ქილ. 643; რუსუდ. 531; -კაცი, человѣкъ упрямый, რუსუდ. 687; ქილ. 643, **უკულმართობა** (ვუ), противодѣйствовать; **უკულმა ნაზარდი**, მცენ. жимолость козья.

უკუოენება (-ვაუნებ, -ნე), ზ. ვ. უკან დავაუნებ, отводить, ставить назадъ; устранять; სიბრ. 119; (უკუვაუნებ, -ნე), ზ. მრ. ალვსძრავ ვისმე ვინმეზე, возмущать кого противу кого; უკუმიაუნა, ты вооружаешь его противу меня.

უკუოვლა (-ვჰკოვი, -ოლი), ზ. უ. უკანდამ მივჰსძახი, შევჰკივი, кричать сзади, რუსუდ. 274.

უკურა (უკუვჰკერი, -ვჰკერე), ზ. ვ. უკან გადავჰკერი, გადავკერავ; 2 ქართლ. 319, 326, 419; ან უკან ვკერავ, დავარჩენ; рубить. 201; отбрасывать; оставлять кого позади; უკუვჰკერი სიღვეს, ე. ი. სიღვეს წავჰკერი; снять узду, ვეფხ. 560; -სვენას, разсѣять кого, заставить забыть горе; 2 ქართ. 326; -ლაშქარსა, приказать отступить войску, დავრკ. 82; უკუვაკერი, -კერე, ზ. ვ. ზედ. შევაკერ; უკან მივაკერავ, бросать обратно кому что; (უკუ-

ვიერი, -ყარე), ზ. მიჩ. გაღვიერი, გაღვიგღებ, сбросить съ себя, -სვედს, разсѣять печаль, რუსუდ. 281; ჩონგ. 39; ვეფხ. 644, უკუვიერები, -ყარე, ზ. ვ. გავიერები, **მოგშორდები**, расходиться, ვისრ. 14; უკუვიერები, -ყარე, ზ. თვ. მოვეშორები, გავეშვები, оставить, удалиться, **უკუვარა სჭეს**, у него прошла тоска, რუსუდ. 362; -სენი, у него прошла болѣзнь; რუსუდ. 518; -ცისეს, оставляю осадку крѣпости.

უკუურდენა (უკუვეურდენები, -ნე), ზ. თვ. მიკუეულები, прилощитьси; მხედ. 16—27.

უკუშთომა (უკუ-შთომების), ზ. მიჩ. ღმერთების ღმეტყოლს დაბადებაში გამოცხლილია ეს სიტყვა სიტყვაზედ ღმიშთების, **დაგიშთეს**, остается у меня, 2 სჯული. 24—21; მოხეს სამ. 47; უკუშთომები, -თი, ზ. უ. უკან ღარჩები, оставаться назади; отстать.

უკუცემა (-ჴსცემ. -ვეც), ზ. ვ. უკან მიეხცემ. отдать назадъ, возвратить, უკუმცემ, ты возвращаешь мнѣ; 1 ქართლ. 182.

უკუცილება (-ვიცილებ, -ლე), ზ. ვ. მოვაშორებ, отстранять, удалять: უკუმეცილება, -ცილე), ზ. თვ. თავიდან მომაშორებს, **минуетъ меня**; უკუვეცილები, -ლე), ზ. თვ. უკან ვეღევები, оспаривать назадъ.

უკუცლა (-ვეცლები, -ვეცალე), ზ. უ. მოვაშორდები, отстраняться, удаляться, 2 ქართლ. 519; რუსუდ. 290; უკუვეცლები ციხეს, отступить отъ крѣпости; უკუგვეცალნეს, они удалились отъ насъ, უკუმცალდა გულიდამ, я выкинулъ это изъ головы, ქართ ქრისტ. 2, გამოც. გვერდი 106.

უკუცმა (უკუვაცვამ ისარს, მშვილდსა, -ცვი), ზ. ვ. მშვილდს მოვხდებ ისარს, наложить стрѣлу на тетиву; რუსუდ. 295, 471; ან გარდავაცვამ, продѣть, რუსუდ. 78.

უკუწვილება (-ვაწვილებ, -ლე), ზ. ვ. გავაწვილებ, **გავაჩიხებ**; осрамить, (-ჴსწვილებები, -ლი), ზ. ვე. გავსწვილები, **ვიჩხრე გავხდები**, осрамиться; ქილ. 242, 322, 430.

უკუწევა (-ჴსწევ, -ჴსწიე), ზ. ვ. უკან ღავსწევ, тянуть назадъ; უკუვწევი, უკან ღავწევ, нятиться назадъ.

უკუწვევა (უკუვწევ; -წევე), ზ. ვ. მოწვეულს სტუმარს ღავთხოვ, удалять приглашенныхъ; ვეფხ. 1091.

უკუჭერა (-ვიჭერ, ვიჭირე), ზ. ვ. უკან ღავიჭერ, задержать, გუჯ. 19, -ციხე, ზ. ვ. ციხეს ზედ ახლად ვიღებ, взять вновь крѣпость, გორგ. 151.

უკუჭრა (-ვუჭრი წყალსა), ზ. ვ. წყალს შევუგებებ, отрѣзать воду, залержать теченіе рѣки, ღარეჯ. 102, 2 ქართლ. 281; (უკუვიჭრები, -ჭერ), უკან გავხტები, отскочить.

უკუხდა (-ჴსხდი, -ვსხადე), ზ. ვ. უკან ღავიბარებ, отозвать назадъ; (უკუვიხდი, -ხადე), ზ. უ. მოვიხდი, снять съ себя; რუსუდ. 466.

უკუხდომა (უკუვხდები, -ღი), ზ. ვე. გარღავეცემი, მოგლ. შუქი, отражаться, ფიზიკ. 136.

უკუხედება, უკუხედვა (უკუვიხედი, -ღები, -ღე), უკან ვიხედები, оглядываться, (უკუვიხედებ, -ღი), ზ. ვ. უკან ვაგურებინებ, заставить оглядываться.

უკუხტომა (-ვჴხტები, ვჴხტი), ზ. ვე. უკან გავხტები, отскочить, ღარეჯ. 128.

უკუჯდომა (-ვჴსჯდები, ვჴსჯდე), ზ. უ. უკან ღავსჯდები, сѣсть позади, რუსუდ. 554; ქილ. 527.

ულაზათო, ზედ. негодный.

ულალველი, ზედ. უჩხუბარი, несварливый.

ულამი (თათრ.), ს. მოვაჭრება, **ყიდვა**, покупка, ბიბლ. ლ.; ღა თუ ულამი ვერ თქვას მართალი, если онъ недокажетъ непреложно покупку, ალბ. 66.

ულაპარაკოდ, ზედ. უთქმელად, безъ разговора.

ულაფი (ოსმალ.), ს. მამალი ცხენი, ჯორი, აქლემი, ვირი, ხერებლი, ღასტ. 18; ულაფაში, ს. ულაფის ზედა-მხედველი, ღასტ. 166; смотритель за жеребцами. [безъ спѣха.

ულები, ზედ. ღაულურჯებელი ცხენი, ვეფხ. 172.

ულობა (არაბ.), ს. მცენ. раст. foenum graecum; ბუნ. ლ.; მუნიფ. ლ. სამ. ლ.

ულეველი, ულეველი, ულევი, ზედ. უკლები, გამოულეველი, неистощимый, ვეფხ. 52; ულეველი მიჯნური, вѣчно влюбленный, ვისრ. 77.

ულეწავი, ზედ. გაულეწავი, немолотый; მცენ. ვარდ-კაჭაჭა, цикорій, ერეკ. ლ.

ულვაში, ს. ომა ზეკითია ბაგეთა, усы, **ულვაშოსანი**, ზედ. ულვაშების მქონებელი, усатый, ანტონ. 6—9.

ულმობელი, ზედ. უწყალო, немилосердый, 1 ქართ. 306; **ულმობელობა**, ს. უწყალობა, გულის შეუწყალებლობა, немилосердіе, მარკ. 2—68.

ულო, ს. ძაფის შესაკრავი გრძელი ჯაჭვი, соломка для вязанія въ нукъ спицами; ბუნ. კ. 277; სამ. ლ.

ულოცავი, ულოცველი, ზედ. ვისაც არ ულოცავს, непоколебимый, 2 ქართლ. 212.

ულპოლველელი, ზედ. ღაულპობელი, непріемлю, ს. მცენ. უთხოვარი, რომელიც არ ღალპება; раст. пепной, ღიპად. 6—14; გამოსლ. 25—28, 29; ისად. 40—20.

ულუკი (არაბ.), ს. მოგვი ან ქურციი კურჭათა, რომელიცა განსილვითა ღაკლულის ზეკრის შინაგანთა წიაათ მოუთხრობლა მომავლთა საქმეთა, ვითარცა მეხეჭე; утробо-волхвователь, 2 სჯული. 18—11, მოხეს სამ. 11; ქილ. 220.

ულუკმო, ზედ. безъ куска (хлѣба), нищій.

ულუმპია, ს. მთა სპარძნეთში, олимпъ; 2 ქართლ. 278; **ულუმპიანი ძლევა**, олимпійская побѣда; **ულუმპიანობა**, ს. ასპარეზობა, олимпійскія игры, 1 ქართლ. 285.

ულუსი (ოსმალ.), ს. ბანაკი თურქთა ელის ხალხისა, улусъ, станъ кочующихъ татаръ.

ულუხობა, ს. სიბეზარი, სიბოროტე, неистовство, სამ, გორგ. მეფ. შესავ.

ულუფა (სპარს.), ს. სარწო, სახრდო, გარდაკვეთილი როჭიკი, содержаніе, жалованье; ჩოლოყაშვ. სიგ. 14.

ულხენი, ულხინებელი, ულხინო, ზედ. უნუგეშო, გაუხარელი, безутѣшительный, неотрадный; непзлѣчимый; ვისრ. 39; 41; ულხინებელი ჭირი, непзлѣчимая болѣзнь, 1 ქართ. 355; ქილ. 643. **ულხენობა, ულხინობა**, ს. უნუგეშობა; безутѣшительность; непзлѣчимость; ვისრ. 25; გორგ. 121; ვისრ. 121.

უმაგალითო, ს. უამხანაგო, უუბარი, безприятный, безнодобный.

უმაგისო, Зед. умэнэо, безъ него, **-ობა, უამისობა**, ს. აბის დაუსწრებლობა, безъ его присутствія, **უამისოდ**, ზზ. მის დაუსწრებლად, умэнэ; безъ него; безъ этого; грим. 2—105; **უამათობა**, ს. безъ нихъ; гиор. 79.

უმადლო, უმადური, Зед. დაუმადლებელი, არ დამწსოში ხაკეთა, неблагодарный; грим. 2—103; **უმადლო**, Зед. უნიჭო, უგულისხყური, безразный; **უმადურობა, უმადლობა**, ს. დაუმადლებლობა, неблагодарность, ქილ. 550; **უმადლობა**, ს. უნიჭობა, безразность.

უმალ, ზზ. უჩქარეს, ჩქარა, быстро, скоро, поспѣшно; სამ. ვახტ. 178; დახტ. 146; უწინ, прежде, **უმალედ, უმალეს**, ზზ. ჩქარა, скорѣе, грим. 98, **უმალესი**, Зед. სწრაფი, скорѣйшій.

უმალავი, Зед. დაუმალავი, нескрытый, 2 ქართლ. 522.

უმამულო, Зед. მამულის არ მქონი, безимѣстный, **უმამულობა**, ს. მამულის არ ქონება, неимѣніе помѣстія, აღმ. 83; გუჯ. 13; ალექს. 57.

უმანკო, Зед. უნიწო, идол.-Мартолы, Шеугунѣбелы; двир.-Ухынгнѣбелы, Мт. 10—16; Фѣлск. 24—21; Римлск. 16—19; неворочный; невинный; незломышленный, **უმანკოება**, ს. უნიწოება; двирыс ухынгнѣблобэ, неворочность; незломышленность; 1 ქართლ. 338; -ѳнэа, чистота правоѣ.

უმართებულო, Зед. урыгэ, ужъгулэ, ужъгулэри, неправѣдный, неправильный, грам. 402; ქილ. 83; უმართებულო მოხსენებაა, съ позволенія сказать, **უმართებულოდ**, ზზ. урыгэд, неправильно, **უმართებულობა**, ს. урыгэба, ужъгэба, неправѣдность; неправильіе; ქილ. 83.

უმართლე, Зед. ѣнэ эсмэдэгэ ымэрдэлэбэ, противузаконный, **უმართლესი**, Зимолг. **უმართლე**, Зед. невинный, სამ. ვახტ. 7; რუხეჯ. 274; უმართლე ვარ, я правъ, ვეფხ 843, **უმართლობა, უმართლეობა**, ს. უსამართლობა, უსჯულობა, беззаконіе, несправедливость, 1 შჯე. 14—41.

უმარილო, ს. კლიის ნაკლი, Зарая ѣкѣнэ гэлэотэргъбэлэ, рѣдкая, умарилэ ѣсѣнэ, рѣдкость.

უმარილო, Зед. ужужъгъбэл умарилэт, несоленый.

უმარჯვე, უმარჯვო, Зед. мэумарчгъэбэлэ, несособный, неудобный; სამ. 27—11; უმარჯვე ნავი სიდგური, неудобная пристань, **უმარჯვესი**, Зедр. ѣнэ Зед ужъгулэ сыгъэгэнэ умарчгъэ, удобнѣйшій, **უმარჯვესად**, способнѣе, удобнѣе, 1 ქართლ. 129; **უმარჯვეობა**, ს. **მოუმარჯვებელობა**, ужъгэгэнэба, неудобство, კვშ. 254.

უმაღლესი, Зед. уцэгэбулэсы, высочайшій, высокій, **უმაღლესი, უმაღლესობა**, ს. ცისკრის მეფეთა და მთავართა, высочество, грам. 100; **უმაღლესობა**, ს. уцэгэбулэсобэ, высокость; ქმნულ. წიგნი 28.

უმაძღრობა, ს. გაუმაძღრობა, უძღებობა, ненасытность.

უმახლობელესი, Зед. ужэдг. ѣнэ. ѣлэнэ эбгэнэ, ближайшій, -лэс ѣнэ (ѣдгэнэ), двэмбгэнэгэ, приближить къ себѣ, 2 ქართლ. 372.

უმგბარი, Зед. мэужъгэшэгэ, невареный, ქილ. 53.

უმდგომო, Зед. убэлэ, двэдгэгэ, непостоянный, ბუჯ. 26.

უმდურავი ბედისა, Зед. двэмдгэгэбэлэ, не рощущій на судьбу.

უმე, ნუ უმე, ѣлэ ужъгэ, ѣлужъгэ, კვშ. 168, **ნუუმე, ნუუკვე**, явось, развѣ, ѣнэ гъбэгэ. 358.

უმეზობლო, Зед. мэзобэлэ эбгэ ымолэ, неимѣющій сосѣда; **უმეზობლობა**, ს. мэзобэлэ эбгэ ымолэ, неимѣніе сосѣда.

უმეტეს, ზზ. ужгэлэ, болѣе, напаче, тѣмъ болѣе, **უმეტესი**, Зед. уцэгэбулэ ыкъэнэ Зедэ гэлэдгэнэбэнэ эбгэ ыкъэнэ, наибольшій; изящный; **უმეტესობა**, ს. გარდამატებულობა, изящество, большинство, превосходство; 1 ქართლ. 429; ბჭკვესახეი, 1—2; ыкъэнэ умэтгъэсобэт, преимущественно передъ другими, კვშ. 219.

უმეტნაკლები, Зед. эгъэ мэтгэ, эгъэ ѣкълэбэ, ѣэмбэгэгэ, соразмѣрный, соотвѣтственный извѣстному размѣру, **უმეტ-ნაკლებობა**, ს. თანაზომიერება, соразмѣрность, **უმეტნაკლებოდ**, ზზ. სრულიად, უკლებლივ, сполна.

უმეფობა, ს. ერთა შეღგომად ერთის მეფის ხეკვდილისა და მეორის გამეფებისა, междуцарствіе, 1 ქართლ. 374.

უმეკონო, Зед. эгъэ мэкънэбэлэ, немущій.

უმეფეო, Зед. ѣнэ мэфэбэлэ эгъэ мэолэ, безродный.

უმეშვეობითი, Зед. ѣшэлэ. средній, -ѣэнэ, средній глаголъ, -ѣэнэгэ ѣкъэлэ, средній родъ именъ существительныхъ.

უმეცარი, Зед. уцэгэнэгъэ, ученый; неучъ, невѣжа, гиор. 11, 141, 177.

უმეცარი, Зед. эгъэ мэгэнэ, незнающій, неизвѣстный, უმეცრად, ე. ი. эгъэ гэгэ, мнѣ неизвѣстно; ხაქმ. 4—13; 13—26, **უმეცრება, უმეცრობა, უმეცრეობა**, ს. эгъэ гэгэнэ, ученъ, ученъ, ученъ

უმოელებელი, ზედ. მოურწყველი, неполивный.
უმოვარო, მაგალ. ღამე, ზედ. нелунная ночь.
უმოვრალობა, ს. არ მოვრალობა, трезвость.
უმონო, ზედ. ურწმუნო, უღთო, უსჯული, нечестивый, იერემ. 5—26; **უმონოობა**, ს. უსჯულოება, нечестіе, **უმონოება**, უთნობა; ვიუმონოვებ, -ვე, ზ. უ. ვურწმუნოებ, быть нечестивымъ, ისაი. 59—13.
უთხოვრად, ზზ. დაუკითხავად, безъ просу.
უმი, ზედ. ნედლი, მოუხარშავი, უგბილი, сырой, непареный, -ხორცი, сырая говядина, **უმგბარი**, იგივე უმი; გიორ. 188.
უმიზეზო, ზედ. მიზეზ დაუდებელი, безпричинный, უდიდო, მოულოდნელი, безспорный, აღბ. 55; ვიორ. 181; გუჯ. 20; **უმიზეზოდ**, ზზ. მიზეზ დაუდებლად; მოულოდნელად, безъ причины, безспорно, **უმიზეზობა**, ს. მიზეზ დაუდებლობა, неимѣніе повода, причины.
უმის, უმისოდ, ზზ. безъ него, ვეფხ. 748; ვიორ. 61; უმის კაცისოდ, безъ того человѣка, სამ. ვახტ. 174; უმის ჟამისოდ, ზზ. უმისოდ, სხვას დროს, въ другое время, ვეფხ. 1362; უმის კრებლოდ, ზზ. безъ его прихожанъ; სამ. სომხ. 310; **უმისობა**, ს. მისის დაუსწრებლობა; безъ его присутствія, ვეფხ. 105, ვიორ. 64.
უმკაცრული, ზედ. კაცის მიუკარებელი, нелюдимъ.
უმკაცრო, ზედ. უმძიმესი, взыскательный, строжайшій, მარკ. 1—72.
უმკვიდრო, ზედ. უშენი, დაუსახლებელი, 1 ქართლ. 17; რუხუც. 50; ან ხამკვიდრებელის არ მყოლნი, უმპყოლი, სამ. ბერძნ. 293; გუჯ. 28; необитаемый, невоселенный; неимущій поземельной собственности; **-უოფა**, обезлюдить мѣстность, 1 ქართლ. 138; 2 ქართლ. 82; უმკვიდრო იქმნას, да лишится наслѣдства.
უმკვირცხლესი, ზედ. მარდი, მკვირცხლი, проворный, **უმკვირცხლესობა**, ს. ხამარდე, проворство, სამ. ლ.
უმკობელი, ზედ. მოუკმაზავი, მოურთავი; უქები; неукрашенный; невосиѣтый.
უმოთნო, ზედ. მიუფერებელი, нелестный, 1 ქართ. 337.
უმორჩილესი, ზედ. უმეტეს. ხარისხ. покорнѣйшій, უმორჩილესად, ზზ. покорнѣйше.
უმორჩილო, ზედ. ურჩი, непокорный, **უმორჩილობა**, ს. ურჩობა, непокорность, სამ. სომხ. 355.
უმოსამსახურო, ზედ. მოსამსახურის არ ყოლა, неимѣніе слуги, აღაქს. 62.
უმოსელი, ზედ. ქანონიერებელი, неодѣтый.
უმოსწრაფესი, ზედ. უმეტეს. ხარისხ. скорѣйшій; усерднѣйшій; 2 კორ. 8—17.
უმოქენეო, ზედ. მოუთხოვარი, საჭიროებისა არ მომთხოვი, ненуждающійся, კანკ. 27; **უმოქენეობა**, ს. საჭიროებისა არ მოთხოვნა, ненужность, непотребность.
უმოყვრო, უმოუყრო, ზედ. მოყვარის არა მყოლი, неимѣющій друзей, близкихъ; безродный; ვიორ. 45, 62; ქილ. 432; **-ურად, -უყრო-ად**, ზზ. безъ друзей; ქილ. 432, **უმოყვრობა, უმოუყრობა**, ს. ყოფა უმოყვროდ, неимѣніе близкихъ, ვიორ. 190.
უმოძღვრო, ზედ. მოძღვრისა არ მყოლი, неимѣющій духовнаго отца; **უმოძღვრად**, ზზ. безъ наученія, безъ непонятія; სამ. 23.
უმორწმო, ზედ. მორწმისა არ ყოლა, неимѣющій свидѣтеля, 2 ქართლ. 6.
უმოწყალესი, ზედ. უმეტეს. ხარ. милостивѣйшій.
უმოწყალო, ზედ. უმეტესად, немилосердный. **უმოწყალეობა**, ს. უმეტესლობა, немилосердіе, სამ. სომხ. 360.
უმრავლესი, ზედ. უმეტ. ხარისხ. премногій, **უმრავლესობა**, ს. სამრავლე, премножество, ისაი. 22—9.
უმრწემესი, ზედ. უმეტეს. ხარისხ. დაბებითი მრწემი, უმცროსი, меньшой, младшій; ფსალ. 151; დაბად. 1—16; მარკ. 2—6; ლუკ. 15—13; **უმრწემესობა**, ს. უმცროსობა, меньшинство, младость, დაბად. 43—31.
უმსახური, ზედ. არ მსახურებელი, неслужившій, არ უღთო, нечестивый, 1 ტიმოთ. 1—9; **უმსახურობა**, ს. არ მსახურება, неслуженіе.
უმსგავსი, -სო, ზედ. უგვანი, უხამსი; შეუფერებელი, შეუსწორებელი; безобразный; несообразный, непохожій; სამ. 85; ვარშ. 402; შეფარ. გიორგ. სამ. 1; ვეფხ. 1161, 1084, 22; უმსგავსოს თქმა, говорить непристойно, **უმსგავსობა**, ს. უგვანობა; უხამსობა, несходство; непристойность; კანკ. 187, 83; ქილ. 560, 638.
უმსჯავრო, ზედ. განუსჯელი, უგუნური ან არა ქვემდებარე სამართლისა; безразсудный; неподсудный; 1 ქართლ. 220; ალექს. 149; უმსჯავრობა, -როება, ს. განუსჯელობა, безразсудство, 1 ქართლ. 125, მარკ. 2—310.
უმტერო, ზედ. მტერისა არ მყოლი, неимѣющій врага, აღბ. 40; **უმტეროება, უმტრობა**, ს. მშვიდობა, спокойствіе, жит. 2 ქართლ. 127.
უმტკიცე ზედ. არა მტკიცე, нетвердый, **უმტკიცეობა**, ს. არა მტკიცეობა, нетвердость.
უმურკნელი, ზედ. გაურეცხელი; გაუთეთრებელი, нестиранный; небѣленный; მარკ. 9—16.
უმუქაფო, ზედ. გარდაუხდელი, безвозмездный; **უმუქაფობა**, ს. გარდაუხდელობა, безвозмездность, ვიორ. 120.
უმუხანათო, ზედ. ულალატო, неизмѣнный, вѣрный, რუხუც. 456.
უმფერვალო, ზედ. შეუფერებელი, несвойственный, неприличный, რუხუც. 883, 900.
უმღიმარი, ზედ. გაუცინარი, неулыбающійся.
უმღუთო, ზედ. ურწმუნო, безбожный, **უმღვთო**, ზედ. ურწმუნო, безбожный, **უმღუთოება**, ს. ურწმუნოება, безбожность, ნ. ულთო, улетовъ.
უმყოფი, -ფო, ზედ. არა მყოფი, არა არსი; несущій, ვეფხ. 1503; სამართ. ვახტ. შესავ. **უმყოფობა, უმყოფლობა, -ფეელობა**, ს. არ ქონება, არ ყოფა მენ, отсутствіе, 2 ქართლ. 491; ქილ. 191.
უმშვიდებელი, ზედ. დაუმშვიდებელი, безпокойный. [ный.
უმცველო, ზედ. დაუცავი, უმფარველო, беззащит-

უმცველობა, ს. უმფარველობა, беззащитность.
უმცთომი, ზედ. непогрѣшимый, ჩახრ. 20.
უმცირესი, ზედ. ნაკლები ხვაზედ სიდიდით, რაოდენობით, ჭასკით, ხნით, პატივით და სხ. ვეფხ. 205, 207; младшій, меньшой.
უმცროსობა, ს. მცირეობა, меньшинство, малость.
უმცხვარი, ზედ. არ გამომცხვარი, непеченный, ანტ. 4—59.
უმძვინვარე, ზედ. ფრიად მძვინვარე, жестокій, 1 ქრონ. 367.
უმძრახი, ზედ. უბარი, молчаливый.
უმწო, ზედ უმფარველი, беззащитный.
უმწვერვალესი, ზედ. განსაკუთრებული, крайній, искренній.
უმწიკვლო, ზედ. უბიწო, непорочный.
უმწუხარო, ზედ. შეუწუხებელი, უჭირველი, безпотный.
უმწყუსი, **უმწყუსო**, **უმწყვსელი**, ზედ. უწურთნველი, невоспитанный, 1 ქრონ. 152, 2 ქრონ. 441.
უმხარკესად, **-სადრე**, ზმ. მოჭირვებით, თვალმოდებით, прилежно, тщательно.
უმხდური, ზედ. არა სჯულიერი, запрещенный закономъ, სამ. სომხ. 56; **უმხდურობა**, **უმხდრობა**, ს. უსჯულიერობა, რჯულით არ შეხვედრობა, მოგალ. ქორწილისა, воспрещеніе, невозможенное закономъ вступленіе въ бракъ съ родственницею; სომხ. სამ. 362, 363.
უმხიარულო, ზედ. არა მხიარული, невеселый; **უმხიარულობა**, ს. არ მხიარულება, невеселость, ერისთ. 111.
უმჯობ, **-ბესი**, ზედ. უკეთესი, превосходный, лучшій, უმჯობეს, ზმ. უკეთესს, лучше, -ვარ, я лучше, имѣю преимущество, **უმჯობესობა**, ს. უკეთესობა, превосходство, **უმჯობესია**, лучше есть, (ვუმჯობესობ, ხრ. არა აქვს), ზ. უ. ვუკეთესობ, უკეთესი ვარ, превосходить.
უნაბდო, ზედ. არ მქონი ნაბდისა, неимѣющій бурки, **უნაბდობა**, ს. ნაბდის არ ქონება, неимѣніе бурки; ალექს. 35.
უნაბი (არაბ.), ს. მცენ. раст. грудная игла, придорожная игла, грудная ягода, шиншинкъ, jujube, plante: ბიანკ. ლ.; ბუნ. ლ.; ერისთ. ლ.; კავკ. გაზეთი 1853, № 6.
უნაგირი, ს. ცხენთა შესაკაზმავი ზურგზედ სადგმელი შესაჯდომად; сѣдло; ლეკურ. 15—9; ვეფხ. 84, 1013. უნაგირიანი ცხენი, осѣдланная лошадь, მოურავ. 118.
უნაზო, ზედ. არ ნაზიანი, სინაზისა არ მქონებელი, ვისრ. 179, не нѣжный.
უნათესავო, **-საოიანი**, ზედ. ნათესავისა არ მყოლი, безродный, კავშ. 118.
უნათლესი, ზედ. ძრიელ ნათელი, свѣтлѣйшій, ясный, უნათლესად გამოჩნდების, ясно будетъ видѣнъ.
უნათლიეორო, ზედ. ნათელ მიღებული, несвѣтлый, ჩახრ. 3.
უნათლო, ზედ. სინათლისა არ მქონებელი, неимѣющій зрѣнія; თვალთა მისგან უნათლობა, ე. ი. თვალი რომელიც მისის მშვენიერებისგან უნათლოდ შეიქმნა, глаза, ихъ видѣ ея красоты затмился, ვეფხ. 17.
უნაკლებო, ზედ. სამყოფი, достаточный.
უნაკლო, **უნაკლულო**, ზედ. მოუკლებელი, სრული, неочатый, цѣлый, полный; **უნაკლულოდ**, ზმ. მოუკლებლად, სრულიად, сполна, ალექს. 12; **უნაკლულობა**, **უნაკლულოება**, **უნაკლებობა**, ს. მოუკლებლობა; სამყოფიერება; цѣлость, достаточность: 1 ცამოთ. 6 — 6; **უნაკლულევანესი**, ზედ. შედარ. ხარისხ. ღრეჯ. ნაკლული; უღარესი, худшій, 1 კორ. 11—17.
უნაკო, ზედ. ნაკისა არა მქონებელი, невысокосный (годъ).
უნაკრძენო, ზედ. ბეშბულ ღიცვენული მგალ. ყვავი, линявшій, потерявшій перья, ქილ. 88.
უნამეცნავესი, ზედ. მომატებული, наибольшій.
უნამუსო, ზედ. უსირცხვილო, ურცხვი, безстыдный, безсовѣстный, **უნამუსობა**, ს. ურცხვობა, безстыдство.
უნანელი, ზედ. შეუნანებელი, нераскаянный, неоканный, **უნანელობა**, ს. შეუნანელობა, нераскаяніе, ანდრ. 141.
უნარი (არაბ.), ს. ქმობა, ქმაკური საქმე, искусство, продѣлки, мошенничество, მოურავ. 131; ვარამ. 441; ცისკ. 44.
უნარჩევესი, ზედ. შედარ. ხარისხ. ღრეჯითი ნარჩევი, худшій, უღირსი, უნდო, ничтожный, გეგმ. 2; სამართ. ვახტ. შესავ.; **უნარჩევესობა**, ს. უნდობა, უღირსობა, ничтожность.
უნახი, ზედ. უნამუსო, безстыдный, უნახის მომქმედი, безстыдникъ, ვისრ. 97.
უნაღველო, **-ღულო**, ზედ. უზრუნველი, უთვრი, ღონეგვნელი, безпечный, безпечный, **უნაღულობა**, **უნაღულელობა**, ს. უთვრობა, უზრუნველობა, ღონეგვნელობა; безпечность, სამ. სომხ. 304, 221; სამ. ვახტ. 207.
უნაყოფო, ზედ. ნაყოფისა არ მომცემი, безплодный; безполезный; გეგმ. 33; ვისრ. 159; **უნაყოფოება**, ს. ნაყოფისა არ მოცემა, უხარგებლობა, безплодіе; безполезность.
უნაშური, ს. ლარფი, უნამუსო, безстыдный.
უნაცულო, ზედ. უკბრი, უამხანაგო სახითა, სანძრძნითა, სიყვარით, безподобный, безпримѣрный, 1 ქრონ. 227; უნაცულოდ და ბედით, безподобно, но несчастно, ვისრ. 177.
უნაწევრო, безчленный.
უნაწილო, ზედ. წილისა არ მქონი, безучастный, დავრ. 144; ვისრ. 160, უნაწილოდ დარჩომა, не получить слѣдующей части, რუსუდ. 897.
უნახავი, **უნახევი**, ჩახრ. 42, ზედ. არ ნახული, უნილავი; невиданный, невидимый; ვეფხ. 479; თვალით უნახავი, невиданный глазами, рѣдкій, **უნახაობა**, ს. უხილველობა, არ ნახულობა, невидаль; невиданіе; разлука; განმ. ვეფხ. თეიმ. 17; ვეფხ. 1360; მირი. 102 დაბეჭდ: შენს უნახაობით ვერ გავძლებ, я не могу вынесить разлуку съ тобою.

უნახურეტო, ზედ. нѣкурящій, не курящій.
უნახშიროდ, ზედ. умѣренно, умѣренно, сполна, 2ღ. 123.
უნდა, ნ. хочу, желаю; უნდა თუ არა, невольно, 2ისტ. 2.
უნდი, ს. желаніе, хотѣніе; უნდი ლ. ს.; ერთხთ. ლ.?
უნდილი, ზედ. нѣдѣлый, желанный, желаемый, нежеланный; нелюбимый, не любимый; нелюбезный, не любезный; უნდილი ცოლი, нелюбимая жена, 2 კორ. 12—14; ქიმ. 12; ვუნდილე, -ილ, ზ. მინ. желать, хотѣть, имѣть желаніе, желать, хотѣть чего, 2 კორ. 12—14; ქიმ. 12; ვუნდილე, -ილ, ზ. მინ. желать, хотѣть, имѣть желаніе, желать, хотѣть чего, ფსალ. 38—6; მატ. 6—19; 2მოს 3—10; 2 ქორთლ. 387; რომ. 2—5; ვუნდილი, -ილ, ზ. ვ. желаться, быть желаемымъ, 1 ქიმოთ. 6—20.
უნდო, ზედ. урѣзанный, урѣзанный, урѣзанный; **უნდოება**, ს. урѣзаніе; урѣзаніе; урѣзаніе.
უნდო, ზედ. безполезный, безполезный, безполезный; **უნდოება**, ს. безполезность, безполезность, безполезность; 2 ქორთლ. 122.
უნდობელი, ზედ. недовѣрчивый, недовѣрчивый, недовѣрчивый; უნდობლობა, ს. недовѣріе, недовѣріе, недовѣріе, ოთხთ. ბაკ. 209.
უნდომელი, **უნდომი**, **უნდომო**, ზედ. нежеланный, нежеланный, нежеланный; 2 ქორთლ. 307; უნდომლად ლაპარაკი, говорить неохотно, 2ღ. 47; **უნდომოდ**, **უნდომლად**, ზმ. невольно, невольно, невольно, სამ. ვახტ. 24; **უნდომლობა**, ს. нежеланіе, нежеланіе, нежеланіе, **უნდომება**, ვუნდომებ, -ებ, ზ. ვ. не желать, не желать, не желать, სამ. ვახტ. 214.
უნე, ს. дикая лошадь, дикая лошадь, дикая лошадь, 1 ქორთლ. 299. შატ. 27.
უნებელი, **უნებური**, **უნებლიეთი**, ზედ. невольный, невольный, невольный, 1 კორ. 9—16, 17; ლუკ 14—18; სამ. ვახტ. 78, 207; ფილიპ. 1—25; ვისრ. 54, 191; невольный, неминуемый; უნებელი, **უნებური**, ზედ. не желающій, не желающій, не желающій, ნებისა არ აღმასრულებელი, непослушный, непослушный, непослушный, ჩემს უნებელად ან უნებურად, безъ моего согласія, безъ моего согласія, безъ моего согласія, ალექს. 178; 2 ქორთლ. 547; **უნებით**, **უნებლად**, **უნებლიედ**, **უნებურად**, **უნებრივ**; ზმ. невольно, невольно, невольно, по неволѣ, по неволѣ, по неволѣ, ვისრ. 16, 18; გორგ. 234; 29. 1 ქორთლ. 412; 2 ქორთლ. 327; 547, ლუკ. 23, 17; რუსუდ. 400; ნებით თუ უნებოდ, волею, не волею, не волею, ქილ. 610; უნებურად ბატონ ყმობა, безъ желанія подчиняться кому либо, безъ желанія подчиняться кому либо, безъ желанія подчиняться кому либо, გორგ. 235. უნებურად გახლავსო, онъ нездоровъ, онъ нездоровъ, онъ нездоровъ, **უნებლობა**, **უნებლება**, ს. იძულება, არ ნება, нежеланіе, нежеланіе, нежеланіе, невольность, невольность, невольность, принужденность, принужденность, принужденность, ან ურჩობა, неповиновеніе, неповиновеніе, неповиновеніе, ვახტ. სამ. 78.
უნელებელი, ზედ. неудобоваримый, неудобоваримый, неудобоваримый, трудно переваримая желудкомъ пища, трудно переваримая желудкомъ пища, трудно переваримая желудкомъ пища, ანტ. 4—22.
უნელი ცეცხლი, ს. неугасимый огонь, неугасимый огонь, неугасимый огонь.
უნერგო, ზედ. безкорневой, безкорневой, безкорневой, ნერგისა არ მქონებელი, безъ корня, безъ корня, безъ корня.
უნივთო, ზედ. безвещественный, безвещественный, безвещественный, არა ნივთიერი, нематеріальный, нематеріальный, нематеріальный, გეგ. 6, 28; ანდრ. 146; არ ხახმარი, უხმარი, негодный, негодный, негодный, უნივთო სიტყვა, нелѣпое слово, нелѣпое слово, нелѣпое слово, ვისრ. 67; **უნივთობა**, ს. ნივთიერების არ ქონა, безвещественность, безвещественность, безвещественность.
უნისკარტო, ზედ. безклювый, безклювый, безклювый, ნისკარტის არ მქონებელი, безъ клюва, безъ клюва, безъ клюва, -ზუთხი, ნ. ქართლის.
უნიშნო, ზედ. безъ знака, безъ знака, безъ знака, ნიშანის არ მქონებელი, безъ знака, безъ знака, безъ знака.
უნიჯო, ზედ. безродный, безродный, безродный, უჯახო, безродный, безродный, безродный.
უნკი (ლათინ., ruga დრამის წონა, унція, унція, унція.
უნობ, მეღ. говорю, говорю, говорю, ვამბობ. ვლაპარაკობ, говорю, говорю, говорю..
უნუგეშო, ზედ. безотрадный, безотрадный, безотрадный, ნუგეშის არა მქონე, безотрадный, безотрадный, безотрадный.
უნჯება, სჱ. собираніе, собираніе, собираніе, сборъ, сборъ, сборъ; ვუნჯებ, -ჯებ, ზ. ვ. накопить, собрать, накопить, собрать, накопить, собрать, სიმდიდრით ვამსებ, надѣлять кого богатствомъ, надѣлять кого богатствомъ, надѣлять кого богатствомъ, მაუნჯებ, надѣлять меня богатствомъ, надѣлять меня богатствомъ, надѣлять меня богатствомъ, 2 კორ. 12—14; ქიმ. 12; ვიუნჯებ, -ჯებ, ზ. მინ. собирать, собирать, собирать, собирать, собирать, собирать, собирать, собирать, собирать, ფსალ. 38—6; მატ. 6—19; 2მოს 3—10; 2 ქორთლ. 387; რომ. 2—5; ვიუნჯები, -ჯებ, ზ. ვ. обогащаться, обогащаться, обогащаться, 1 ქიმოთ. 6—20.
უნჯი სომხ.), ს. богатство, богатство, богатство, სიმდიდრე, сокровище, сокровище, сокровище, богатство, богатство, богатство.
უნჯუფა, ს. большой домъ, большой домъ, большой домъ, ობოლი, теплый домъ, теплый домъ, теплый домъ.
უომარი, **უომო**, ზედ. не-воинственный, не-воинственный, не-воинственный, ომ-გარდუხდელი ან ომ შეუმართავი, უძლეველი; непобѣдимый, непобѣдимый, непобѣдимый; -ცხვ. неприступная крѣпость, неприступная крѣпость, неприступная крѣпость; **უომრად**, ზმ. ომგარდუხდელად, უომოდ, безъ боя, безъ боя, безъ боя, **უომრობა**, ს. ომის არ გარდახდა ან ღრო უომობის, не военное время, не военное время, не военное время; 2 ქორთლ. 445.
უოსრულოდ, ზმ. безъ конца, безъ конца, безъ конца, გეგ.
უოცო, ზედ. ста безъ двадцати, ста безъ двадцати, ста безъ двадцати, ოცის დაკლებით, безъ двадцати, безъ двадцати, безъ двадцати, ხრონიკ. ბრ. 29.
უოხჭნო, ზედ. неистощимый, неистощимый, неистощимый, დაუსრულებელი, нескончаемый, нескончаемый, нескончаемый, ქილ. 32; ქიმ. 96.
უპასუხო, ზედ. безотвѣтный, безотвѣтный, безотвѣтный, პასუხის არ მიმცემი, безъ отвѣта, безъ отвѣта, безъ отвѣта, **უპასუხობა**, ს. безотвѣтность, безотвѣтность, безотвѣтность, პასუხის არ მიცემა, უპასუხ. გაბ. 358, безотвѣтность, безотвѣтность, безотвѣтность.
უპატიო, **უპატიური**, ზედ. безчестный, безчестный, безчестный, პატივ მიხდილი; უშესაბამო, უკადრისი; безчестный, безчестный, безчестный; неприличный, неприличный, неприличный, непристойный, непристойный, непристойный; ისტ. 52—3; ხამ. ვახტ. 159; ვისრ. 44; უპატიოდ ვახსენებ, ругать кого, ругать кого, ругать кого, безчестить, безчестить, безчестить, უპატიო ყოფა (-ქნა, безчестить, безчестить, безчестить, ბერძნ. სამ. შესაბ; უპატიო გამხდარ, ты осрамилъ меня, ты осрамилъ меня, ты осрамилъ меня, უპატიო გამხდარი, обезчещенный, обезчещенный, обезчещенный, осрамленный, осрамленный, осрамленный, რუსუდ. 248, 332; **უპატიოდ**, **უპატიურად**, ზმ. პატივის ახდით, უმართებულოდ; безчестно, безчестно, безчестно, непристойно, непристойно, непристойно, 1 ქორთლ. 381; ალექს. 23: **უპატიობა**, **უპატიოება**, **უპატიურება**, ს. პატივის ახდა, ბაიბრუობა, безчестіе; неприличіе; неприличіе, неприличіе, неприличіе; непристойность, непристойность, непристойность; ვისრ. 17; ამბაკ. 2—16; სამ. ვახტ. 18; ვუპატიურებ, ვიუპატიურებ, -რე, ზ. ვ. უპატიოდ გავხდი, безчестить, безчестить, безчестить, (გავუპატიურებინ, ღ), ზ. ვ. უპატიო გავხდები, обезчещусь, обезчещусь, обезчещусь.
უპატიოსნესი, ზედ. უფ. ხარ. честнѣйшій, честнѣйшій, честнѣйшій.
უპატიოსნება, ს. პატიოსნების არა ქონა, безчестность, безчестность, безчестность, ვისრ. 2—28; ისტ. 10—15.
უპატრონო, ზედ. сиротливый, сиротливый, сиротливый, ოხერი, პატრონისა ან მფარველისა არ მყოლი, неимѣющій хозяина, покровителя, покровителя, покровителя; 2 ქორთლ. 208; ქვეყანა, страна безъ хозяина, страна безъ хозяина, страна безъ хозяина, რუსუდ. 379; **უპატრონობა**, ს. პატრონის არ ყოლა, неимѣніе хозяина, покровителя, неимѣніе хозяина, покровителя, неимѣніе хозяина, покровителя, ჩონგ. 60; სიბრ. 58: სომხ. სამ. 6; **უპატრონობით**, ზმ.; ოხრად, უპატრონოდ, по неимѣнію хозяина, по неимѣнію хозяина, по неимѣнію хозяина, გორგ. 11.
უპე, ს. ящикъ или сундукъ, ящикъ, ящикъ, ყუთი ან კუბო, ящикъ, ящикъ, ящикъ; желудокъ, желудокъ, желудокъ; ქუბ, 2—2; ვისრ. 69, 177; 186; სიბრ. 61; უპე

გაუპო, онъ разрѣзалъ животъ; ქილ. 170; ვისტ. 200; უპე მუშაის, мѣшокъ изъ пузовины для храненія мускуса; ვისტ 50; ქილ. 52, 648; უპე მუცლისა, внутренности желудка, მარკ. 2—204.

უპირატესი, ზედ. მპირიბელი, უღრესი, первенствующій, **უპირატესობა**, ს. უღრესობა, первенство, 1 ქართლ. 365; მროვ. 140; (უპირატესობ, -ს), ზ. უ. უპირველესობ, первенствовать, ერისთ. 88.

უპირველესი, ზედ. უფროსი, •პირველი, первый; главный; **უპირველობა, უპირველესობა**, ს. უპირატესობა, უღრესობა, первенство; (უპირველესობ, -ს), ზ. უ. უღრესობ, первенствовать.

უპირის-წყლო, ზედ. უსინიდისო, такой безсовѣстный, безстыдный, **უპირის-წყლობა**, ს. უსინიდისობა, безсовѣстность, безстыдство; სამ. სომხ. 287; ქილ. 326.

უპირო, ზედ. ზშნა მესამის პირის მქონებელი, безличный; უპირო, უპირობა, უპირული, ზედ. გაუცნელი, უპირობის გამქრალი, неустойчивый, измѣнчивый, სიგელი მოურავ. 9; უპირო პირი, личность неустойчивая, ქილ. 647; **უპირობა**, ს. თავის სიტყვაზედ ან ნათქვამზედ არ დგომა, безсловесность, непостоянство; 2 ქართლ. 134. ქილ. 481; უპირული, იგივე, უპირო. ვისტ. 67, 126; ან უსიმური, безусловный.

უპოვარი, უპოვნელი, ზედ. არ საპოვნი, ненаходимый; უპოვარის პოვნა, открыть неизвѣстную вещь, ქილ. 286; **უპოვნელობა**, ს. გერ პოვნა რისამე, ненахожденіе, неоткрытіе.

უპოვარი, უპოვნელი, ზედ. უქონელი, бѣдный, убогій, нищій, სიბრ. 87; მროვ. 87; ქილ. 313; **უპოვარება, -რობა**, ს. სიღარიბე, нищета, нужда, რუსულ. 38.

უპოვარი, ზედ. შეუპოვარი; смѣлый, -мужественный, врагъ настойчивый, ანტონ. 6—31.

უპრიანი, ზედ. უმეტეს შესაფერი, предпочтительный, преимущественный, угодный; სამ. გ. მ. 15; **უპრიანობა**, ს. სასიამოვნება, пріятность, удовольствіе, предпочтительность.

უპურო, ზედ. პურის არ მქონებელი, неимѣющій хлѣба, **უპუროდ**, безъ куска хлѣба, безъ пищи; ერისთავ. 2—112, **უპურობა**, ს. პურისა არ ქონა, შიმშილი, безхлѣбица; недостатокъ въ хлѣбѣ; голодъ; ან მოუსავლობა, неурожай, ალექს. 9.

უჟამებული, ზედ. შემოუსვლელი, недозрѣлый, **უჟამო, უჟამური**, ზედ. უღროთო, несвоевременный, აღბ. 50; ვისტ. 6, უჟამო ცემა, ე. ი. სამარადისო, вѣчный; უჟამო სიკვდილი, преждевременная смерть, ცემა და უჟამოსა, ე. ი. სამარადისოდ, навсегда, вѣчно, завсегда, ვეფხ. 830, ვისტ. 32, უჟამური სენი, зараза, უჟამო ან უჟამური ცემანია, несвоевременное возобновленіе лихорадочныхъ припадковъ; უჟამოდ, ზზ. უღროდ, несвоевременно, ვეფხ. 1136; **უჟამო**, ს. სიბნელე, мракъ, ისტ. 59—9, **უჟამობა**, ს. უღროობა, несвоевременность, **უჟამურობა**, ს. ღრო მომსწრეთის სენისა, время эпидеміи.

უჟიკეთი, ს. ბაღდადის ქვეყანა, Халдея, месопотамія. ს. მცხოვრებნი მესოპოტამიისა ქალდეველი, Халдеи, жители месопотаміи, სამ. 2—9.

ურა, ზედ. ქურა, бурая лошадь, ქილ. 622.

ურაკი, ს. ზღუდე, стѣна, იერემ. 49—27.

ურაკპარაკი (სომხ.), ს. მეიდანი, площадь, ისტ. 15—3; ტიმ. 171; რუსულ. 987; **ურაკპარაკად**, ზზ. მეიდანზედ წინაშე ერებულთა, на площади, публично; სამ. 16—37.

ურანო, ს. ცთომილი, уранъ (планета), ქილ. 46; სამ. ლ.

ურაოდენო, მაგალ. სხეული, ზედ. ისეთი რომელსაც რაოდენობის რიცხვი არა აქვს, неисчисляемый, несчетный; ურაოდენობა, ს. რაოდენობის არა ქონა, неисчисляемость.

ურაზი, მაგალ. კვიცი, ს. жеребецъ, 2 ქართლ. 157.

ურგებელი, ურგები, ზედ. გამოუსადეგი, უხმარი, безполезный, негодный, **ურგებობა**, ს. გამოუყენებლობა, безполезность; ამილ. 29.

ურდავი საქონელი, ზედ. ურიცხვი, безчисленный; დავრ. 10.

ურდო (თათრ.), ს. ბანაკი ლაშქართა, орда, лагерь.

ურდული, ს. კეტი კარის დასაკეტავი, запорка, засовка дверная.

ურეგულო ჯარი (ფრანც.), ზედ. ჯარი გაუწვრთნელი, иррегулярное войско, 2 ქართლ. 484.

ურემი (არაბ.), ს. საზიდი მრავალგვარია ცვართა ან საკარებლად კაცთა სახსრთში, თუალებზედ დადგმული, შესაბმელი ცხენთა, ხარკამბეჩთა და სხ. დაბალ. 45—21; ურემნი არიან; **საბარო**, ჭალებიანი საზიდი მძიმეთა ცვართა; **საძნე**, ჭალებიანი მაღალი, საზიდი ძნისა, თივისა და მისთანათა; **ეტლი** ურემსავით შემზადებული საჩრდილობელითურთ, საფლობი ჩინებულთა კაცთა; **მარხილი**, უგოგოროდ საორევი თოვლზედ; **მანჯიკი**, მომცრო მარხილი; **ჩანა და ცოგა** თოვლზედ საორევი და **ნალო** ამგვარივე ეტლივით კაცთა საფლობი. ურემი იხმარების ვითარცა საზიდი ან საწყობ; ტალჭა, არბა, ერთი ურემი, ფქვილი, одинъ возъ муки, или 25 кодъ, т. 55 пуд. ერთი ურემი ღვინო, ე. ი. 3 საბალნე ღვინო, 93 ჩაფი ან 3 საბალნე სამზ. 151, ან 84 ფუთი; возъ вина, т. е. вѣсомъ 81 пудъ; ერთი ურემი შეშა, одинъ возъ дровъ.

ურვა, სხ. тоска, грусть, печаль; трудъ, попеченіе, забота; ზოგჯ. нужда; бѣдствіе; ფსალ. 106—6; 13, 19; ნუთუ მხეცთა სიახლემა უკუღრის გულსა ურვა, ვეფხ. 644; авось охота разгонитъ скорбь мою; (ვურვი, -ვ), ზ. უ. ვჰწუხარებ, ვჰსწუხვარ, ვჰჭმუნავ, ვჰნაღლობ, ვჰზრუნავ, ვრუდუნებ, тужить, тосковать, печалиться, заботиться, пещись; ან ვიოხ, ვევედრები, ვეხვეწები, просить, умолять; 1 ქართლ. 380; ზოგჯ. უბედურობაში ვარ; бѣдствовать; მატ. 26—33; იოან. 10—1; მარკ. 14—33; სამ. 19—40; კოლ. 3—21; გეჯ. 13; 1 ქართლ. 334; 409; ქილ. 141; ვისტ. 52; დარეჯ. 37; გორგ. 146; (ურავ, ვეურავ, -რე), ზ. უ. ვეშაშვლობ, ვეშაშვლებოდ ვისთვისმე; ვიოხ; хлопотать о комъ либо, ходотайствовать; 1 ქართლ. 228; ურვება (ვეურ-

ვებ, -ვე), ზ. ვ. შეღონება, ღონღლინება, ღონეფიქრება, озабочивать; затруднять кого; 2 სჯული 8—2; საქმ. 15 — 19; (ვიურვებ, -ვე). ზ. უ. ვჭსჭმუნავ, ვჭნალულობ; заботиться, алдр. 101; (ვიურვებ), гладить, ласкать; ან გარღვიხლი ჯვრიმას, платить штрафъ; აღბ. 66; ვიურვებ ცხენსა, чистить скребницею лошадь; (ვიურვები, -ვე), ზ. თვ. გარღვევნდები, взыскиваться; (მიურვებ, -ვე), ზ. მიწ. შეშაურვებ, დამაფიქრებ, ты озабочиваешь меня, ქილ. 461, რომ შენ არა ვის გაურვებდეს ე. ი. გაწუხებდეს; чтобы тебя никто небезпокоилъ, ქილ. 545; (მეურვების, -ვა), ზ. თვ. მენაღულების; это заботитъ меня, არ მეურვების, ე. ი. არ მენაღვლების, мнѣ нѣтъ нужды, заботы, алдр. 45; მეურვება, жалко мнѣ, грустно мнѣ, 1 კორ. 7—19; **ურვეული, ურვილი,** ზედ. озабоченный, 1 ქართ. სახ. 52; **ურვეულობა,** ს. ჭირვეულობა, შეჭირვებულება, затрудненіе, печаль.

ურვათი, ს. თთრეთიგან სიფოლოს გარდასახდი ფული, калымъ; სახოფლო გაზეთი. № 2, 1876 წ.

ურთ, ორთ, თანდ. съ.

ურთავი, ზედ. უსართულო, უჭერო, თავ-ღაუხურავ; не покрытый, безъ крыши; неприсоединенный; ეზეკ. 10—40, 40—15.

ურთიერთი, ზედ. ერთმანერთი, ერთი და მეორე, რაისამე მიმართობით, другъ другъ; между собою; მაკ. 24—10; 25—32; მარკ. 10—26; 16—3; ლუკ. 2—15; 2 ქართ. 5, ურთიერთ არს, имѣетъ, მაკ. 13 — 30; **ურთიერთობა,** взаимность; международность.

ურთხელი, ურთხლი, ურთხმელი, ს. უთხოვარი, ხე ულპოლველი, раст. негной.

ურია, დიმოლოგების მარცვალი ზედ-შესრულთა სახელთა დასანიშნავად ხალხურობის ნიშით, окончаніе прилагат. имен., какъ русское -скій; სალხური, съ какого мѣста; აქაური, здѣшній.

ურიბა, ს. იუდაელი, ნათესავი ებრაელთა, еврей, жидъ, **ურიის ენა,** მფრი. чибисъ, иголапа, ერის. ნ. ურიობა, ს. ურიაღთოფა, жидовство; (ვურიავობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ურიავარ, жидовствовать, გალატ. 3—24.

ურიბი, ნ. ირიბი.

ურიგო, ზედ. უწესო, უმართებულო, უშესაბამო, безпорядочный, непристойный, неприличный; რუსულ. 301, 422; ყუფ. კანმ. 13; ურიგო მოხდება, დასკ. 6, можетъ повлечь за собою непріятность; ურიგო უკაცრავია, онъ осмѣлился сказать дерзость; სამ. კანტ. 267; ურიგო კაცი არის, онъ не дурной человѣкъ, ურიგო სიტყვა, непристойное слово, ურიგო საჭმელი არ არის, это не дурное кушанье, ურიგოდ არ გაუკეთებია, онъ сдѣлалъ это недурно; **ურიგობა,** ს. წესის მოშლა, გარდახდომა, უმართებულობა, უშესაბამობა, безпорядочность, непристойность, კაც. 125; სამ. ხოშტ. 359; 88; ქილ. 594; -რიგულის, противузаконное дѣйствіе; (მეურიგოვება, -გოვა), ზ. თვ. мнѣ это непріятно; რუსულ. 649.

ურიდებელი, ურიდველი, ურიდი, ზედ. დაურიდებელი, არ მორიდებელი, безцеремонный, смѣлый; отважный, неустрашимый, 2 სჯული 28—52; სამ. ვახტ. შესავ; **ურიდებლად,** ზმ. დაურიდებლად, безцеремонно, смѣло; безпощадно, ცხად. 9 ანდრ. 45; **ურიდობა, ურიდლობა,** ს. დაურიდებლობა, არ მორიდებლობა; безцеремонность, смѣлость. ქილ. 273.

ურიოშო, ზედ. უზიდო, შეურეველი, წმინდა, ხირშა, чистый, безъ примѣси.

ურისხველი, ზედ. გაუკვირვებელი, გაურისხებელი, несердитый, незлобный; **ურისხველობა,** ს. გაუკვირვებლობა, გაურისხებლობა, незлобіе, მარკ. 1—124; ქილ. 446.

ურიშა, ს. მცენ. სულუფი, სალაფი, дикій-боръ, черное, птичье просо, просонка, раст. ბუნ. ლ.; ჰ. ფ. ლ.; снѣгоголовникъ, ერის. ლ.

ურიცხვი, ზედ. უანგარიშო, უთვალავი, безчисленный, несмѣтный. **ურიცხველობა, ურიცხვობა,** ს. უანგარიშობა, безчисленность.

ურმისთუჯელი, ნათ. თუჯისა, ს. ეკლის ღა ურემთა გოგორა ფერხოებიანი, колесо.

ურნაცი (ხოშტ.), ს. ნაცის გული შთასაღებელი, сакъ.

ურო, ს. მცენ. бородатая трава, ერისთ. ლ.

ურო, ს. სანგი, ხვედა რკინის, молотъ, полупра? რკინის ურო, долото для долбленія камня, იერემ. 50—23.

უროვაზი, ნახე. რძღვაზელი.

ურულო, ზედ. ღაუძინებელი, несмыкавшій глазъ; გუჯ. 27.

ურუხი, ს. მოღგმა, გვარი ხვასტანგთა, порода животныхъ, აღბ. 92, **ურუხიანი,** ზედ. გვარიანი ხვასტანგი, породистый.

ურჩქველი, ზედ. ღაუხურავი, непокрытый.

ურჩება (ვ), ზ. ვ. ურჩად გავხდი, заставить упрямиться.

ურჩევად, ზმ. ურჩევლად, ღაუკითხავად, безъ совѣта.

ურჩევნილი, ზედ. უთანხმო, ღაუთანხმებელი, აღბ. 49, несогласный.

ურჩეულობა, ს. არ მორჩილება, неповиновеніе, გორგ. 75; (ვუ), ზ. უ. არ ვჰმორჩილობ, неповиноваться.

ურჩი, ზედ. ურჩია, არ მორჩილი, თავის ნება, ახირებული, მიბრკნილი, упрямый, непослушный. რიერ. 17—10, ლუკ. 1—17; ყუფ. 712; **ურჩქმნა** (-ვქმნები, ვქმენ), ზ. თვ. ვეურჩები, неповиноваться.

ურჩობა, ს. უმორჩილობა, ღაუთანხმება, ახირებულება, упрямство, непослушаніе; რუსულ. 923; 224; გუჯ. 33; 2 ქართლ. 93; ყუფ. 345; სამ. მოს. 21; (ვურჩობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ულიერზედ ღავსდგები, მივიბრკნი, ავიხირებ, ვქეიხანობ, ვქეუპოვრობ, თავს გავიზიდები, გავჭკვრდები, упрямиться; (ვეურჩები, -ჩე), ზ. თვ. არ ვემორჩილები, არ ვემორჩილები, წინა აღვუდგები, неповиноваться, непокориться. (ვურჩები, -და), ზ. ვე. არ ვემორჩილები, ღავწევ, მოვჭვები ურჩობას, ძალით непокорнымъ, мнѣ непокоряешься мнѣ.

ურჩხი, ზედ. გაუწოპარი, უგემური; უკანა ნაწლავი, неуклюжій; задній проходная кишка.

ურჩხული, ორჩხოლი, ს. ჰაზრით მოფიქრებული ცხოველი რამე, ვითარცა გველეშაპი, ხარანი, ივი-კენტავრისი და სხ. чудовище, драконъ; существо воображаемое, степная звѣри, ингуш. 50—39.

ურცხვენელი, ზედ. შეურცხვენელი, непостыдительный, მარკ. 1—131.

ურცი, ს. მცენარე, огородская трава, полевой типъ, ბუნ. ლ.; ვ. ფ. ლ.; ს. ს. ლ.

ურცხელი, ზედ. გაურცხელი. нестираный, 1 ქართ. 324. рубище. 324.

ურცხვენელი, ურცხვი, ურცხვინო, ზედ უსირცხვილო, არა მქონი სირცხვილისა, безстыдный, მარკ. 2—121; ქილ. 366; рубище. 396; **ურცხვინოება, ურცხვობა,** ს. უსირცხვილობა, безстыдство.

ურწყანი, ს. უზვი, ბერწი კამბეჩი ან ცხენი, яловая буйволица, кобылица.

ურწყვნელი, ურწყუნი, ზედ. სარწყუნოების გარეგანი, უსჯული; დაუჯერებელი, невѣрующій, невѣрный; недовѣряющій; სამ. ბერძნ. 53; ფილიპ. 3—3; მარკ. 17—16; **ურწყვნელება, ურწყვნობა,** ს. უსჯულობა; დაუჯერებლობა; безвѣріе, невѣріе; недовѣрчивость; სამ. 26—8; рубище. 1, (ვურწყვნოვებ, -ნოვე), ზ. უ. ვუსჯულოვებ, არა ვუჯერებ; невѣровать; невѣрить, недовѣрять.

ურწყავი, ზედ. მოურწყავი, неорошаемый; -მიწა, неполивная земля.

ურწყუული, ურწყო, ურწყულეული, ზედ. უწყლო, безводный, безъ воды, მარკ. 12 — 42; გამოცხ. 14—10; -ქვეყანა, безводная земля.

ურჯული, ზედ. მდაბ. ურჯულო, რჯულის გარეგანი, невѣрный, иноѣрь, აბდ. 47; ერისთ. 38; **-ობა,** иноѣрство.

ურჯულო, ზედ. რჯულის გარეგანი, უსჯული, невѣрный; სომხ. სამ. 413; ან რჯულის გარდამავალი, ურჩი რჯულისა, незаконный, беззаконникъ; 1 კორ. 9—22; მარკ. 15—28; ურჯულის კანონი, безправность, ბერძნ. სამ. 2. **ურჯულოება, უსჯულოება,** ს. невѣріе, ან რჯულის გარდასვლა, უსამართლობა, беззаконіе, (ვუსჯულოვებ, ვიუსჯულოვებ, -ვე), ზ. უ. უსჯულოდ ვიქცევი, ვუსამართლობ, беззаконничать, 2 სჯული 4—25; 31—28; იეზეკ. 22—11; მარკ. 2—119, 157.

უსაბამო, ზედ. დაუსაბამო, безначальный, вѣчный, **უსაბამოდ,** ზმ. დაუსრულებლად, безначало, вѣчно.

უსაბაქიოესი, ზედ. შეღარ. ხარ. ლექს. საბაქიო, невозможный, აღმ. 30.

უსაბრალო, ზედ. უმანკო, უბრალო, невинный, ვისრ. 61.

უსაგნო, ზედ. უბოლოო ან უცოდინარი საგან ზედ ხროლისა, безцѣльный; немѣткій; ერისთ. 22; **უსაგნობა,** ს. საგნისა არა ქონა; неимѣніе цѣли; немѣткость.

უსადავო, ზედ. უეჭველო, несомнѣнный.

უსაეჭვო, ზედ. უსაეჭვილო, აუცილებელი, несомнѣнный; ვისრ. 37; **უსაეჭვოდ,** ზმ. უეჭველად, безъ сомнѣнія, ვისრ. 178.

უსავანო, ზედ. უშენი, нежилой, необитаемый.

უსაზარელესი, ზედ. ძალიან საზარელი, ужасный, ужаснѣйшій.

უსაზომო, ზედ. უზომო, არა მქონი ზომისა; განუზომელი; უთვალავო; неизмѣримый, неизмѣренный, безмѣрный; неисчисленный; ვეფხ. 275; სამ. კ. 3. 1; 1 ქართლ. 286; ვისრ. 151; **უსაზომოდ,** ზმ. უზომოდ, неизмѣримо.

უსაზრდელო, ზედ. არ მქონი საზრდელისა, неимѣющій пропитанія, **უსაზრდელობა,** ს. საზრდელის არ ქონება, неимѣніе пищи, 2 ქართლ. 484; აღაქ. 57.

უსაზღურო, ზედ. საზღვრისა არ მქონი, საზღვარ დაუდებელი, безграничный; неограниченный.

უსათნო, ზედ. არ სათნო, непріятный, ვისრ. 146.

უსათუო, ზედ. აუცილებელი, უთუო, безусловный, непремѣнный, **უსათუოდ,** ზმ. უთუოდ, непремѣнно, **უსათუობა,** ს. აუცილებლობა, безусловность.

უსაგუთრება, -რობა, ს. საკუთრებისა არ ქონა, неимѣніе собственности, ვისრ. 88, 196.

უსამართლო, ზედ. სამართლის გარეგანი, არა მართალი, несправедливый, неправый, ვისრ. 16, 178; ვახტ. 214; **უსამართლობა, -ლოება,** ს. სამართლის გარეგანი საქმე, უკანონობა, несправедливость, (ვუსამართლოებ, -ლოვე), ზ. უ. უსამართლოდ მოვიქცევი, поступать несправедливо съ кѣмъ либо, (ვუსამართლოვები, -ვე). იგივე ვუსამართლობ; ვისრ. 67.

უსამზღურო, ზედ. სამზღვრის არ მქონი, საზღვრის არ დაუდებელი, безграничный, безпредѣльный, **უსამზღუროება,** ს. სამზღვრის დაუდებლობა, безграничность, კვენ. 177, 264, **უსამზღურებითი,** ზედ. სამზღვარ დაუდებელი, безграничный.

უსამშობლო, ზედ. ქალი რომელსაც სამშობლო არა ჰყავს, замужняя женщина, которая лишена родителей и родныхъ, 1 ქართლ. 275.

უსაპირო, ზედ. საპირეს არ მქონებელი, неимѣющій покрышки, -ჟარგუმი, горностаевый мѣхъ безъ покрышки, ვეფხ. 123.

უსარგებლო, ზედ. ურგები, გამოუყენებელი, безполезный, **უსარგებლობა,** ს. ურგებობა, безполезность, ვისრ. 22; აბიღ. 27; **უსარგოიანო,** ზედ. სარგოს არ მქონი, უსარგო, невыгодный.

უსართულო, ზედ. ურთავი, ურქველი, დაუხურავი, სართულის არ ქონება, თვის შესაფარებელის არ ქონება, უსახლკარო, უბინაო; безкрышій; безпріютный; ასაკ. 58—7; მარკ. 136; 191, იეზეკ. 9 — 3; -სახლი, домъ безъ крыши, **უსართულობა,** ს. თვის შეუფარებლობა, безпріютность.

უსარჩევესი, ზედ. გამორჩეული, избранный, ვისრ. 149; **უსარჩეველესი,** უპირველესი, преимущественный, ვისრ. 23.

უსარჩლავი, -ჩლელი, ზედ. მოუდევარი, უცილობელი, неоспоримый, 1 ქართლ. 243; **უსარჩლელად, -ჩლავად,** ზმ. უსაცილობელად, неоспоримо; **უსარჩლელობა,** უსარჩლოება, ს. უცილობლობა, неоспоримость.

უსაფრთხო, ზედ. უფიქრებელი, безопасный.
უსაფრთხოდ, ზმ. უფიქრებლად, безопасно, безопасным образом.
უსაფრთხოება, ს. უფიქრებლობა, безопасность.
უსაფრთხოების, ზედ. უფიქრებლობის, безопасный.
უსაფრთხოებისათვის, ზმ. უფიქრებლობისათვის, для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის, ზმ. უფიქრებლობისთვის, для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღება, ს. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღება, принятие мер безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებული, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებული, принятый для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულად, ზმ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულად, принятыми для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსა, принятому для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისისით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისისით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისისის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისისის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისისისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისისისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისისისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისისისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისისისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისისისისისისისისისისისისისისისისისისისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისა, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისა, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისათვის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისათვის, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსისაგან, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსისაგან, принятого для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსით, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსით, принятым для безопасности.
უსაფრთხოებისთვის ზომების მიღებულსის, ზედ. უფიქრებლობისთვის ზომების მიღებულსის

словно, эсх. 92; **უსიტყვობა**, ხ. ჩუმობა, безмолвіе, (ვუსიტყვობ, -ვ), ზ. უ. ვჰსწუმობ, безмолвствовать, დან. 1—8.

უსიტყველი, ზედ. მოწუმარი, უცილობელი, безотвѣтный, безспорный; 1 ქართლ. 209; 331, **უსიტყველობა**, ხ. ჩუმობა, безмолвіе, молчаніе, ვისრ. 161.

უსიყვარულო, ზედ. გულ-გრილი, кто не любитъ, холодный въ любви; **-ლობა**, ხ. გულ-გრილობა, холодность въ любви; გრიხო. 105.

უსიხარულო, ზედ. გაუხარელი, нерадостный, невеселый, ჩონგ. 80.

უსკურა, ხ. ლიბანი მცირლისა, Шумъ ли отъ ударовъ деревянныхъ другъ о друга, или отъ ударовъ ногъ по деревянному судку, судокъ.

უსმელი, -უსმი, ზედ. ვისაც არ დაულევია, не пившій, უსმელი და უჭმელი ან უსმელ-უჭმელი, не пившій и неѣвшій, голодный, **უსმელობა**, ხ. წყურვილი, жажда, ღვინის უსმელობა, не пить вина; უსმელობა, მაგალ. შვილთა, ცოლისა, неимѣніе дѣтей, жены.

უსმენლობა, ხ. სიყრუე. глухота, ხიბრ. 2.

უსმი, უსმინარი, ზედ. ყრუ, ვისაც არ ესმის; глухой; непослушный; იერემ. 6—28; ფსალ. 37—15; სამ. სამხ. 332; ქილ. 667.

უსო, ხ. გლეხთა ღირსთა შორის უპირველესი, пожилая, у крестьянъ: почтенная женщина, უსო თითი, ე. ი. ცერი, большой палецъ; სამ. ლ.; ნ. ცერი.

უსპობა, ხ. სპისა არ ყოლა, неимѣніе войска.

უსრული, ზედ. არ მყოფი სრულებისა; დაუსრულებელი; несовершенный; неоконченный; კიკ. 88.

უსტა (სპარს.), ხ. ოსტატი, мастеръ, **უსტაბაში**, ხ. ჭანთაო უფროსი, глава ремесленниковъ, **უსტაში**, ხ. ჭანთაო, цехъ, ცუსტატის ცხოვრ.

უსტარი, ხ. მოკითხვის წიგნი, письмо, ვეფხ. 173, 240, 378; 1288.

უსუარი, ხ. ჩჩვილი ახლად შობილი, ребенокъ, младенецъ, დარეჯ. 2—73.

უსულაძლო, ზედ. უსაზრდოო; ხ. მშიერი, голодный, голодающій; безъ пищи, безъ пропитанія; удавленникъ.

უსულელი, ზედ. არ სულელი, несумасшедшій, მაგალ. 23.

უსულო, ხ. მოხდომილობა, სილამაზე; ან ლამაზი, красота; красивый; ვისრ. 21; ქილ. 345; ნ. ლამაზი, **უსულიანი**, ზედ. ტურფად ლამაზი, приятный, **უსულიანობა**, ხ. ტურფა სილამაზე, красота; ქილ. 536, 685; სამ. ლ.

უსულო, ზედ. არა სულდგმული ან არ ცოცხალი, სულ-ღაფეული, мертвый; неодушевленный; безъ признаковъ жизни; ვეფხ. 208, 863, 873; 1 ქართლ. 262; ქიმ. 132; დავით. 105, ვისრ. 134; რუსუდ. 250, 534; 2 ქართლ. 528; უსულოდ იდვა ან ყვდა, лежалъ безъ признаковъ жизни; რუსუდ. 617.

უსულობა, ხ. უსვინდისობა, безсовѣстность.

უსუნო, ზედ. безъ запаха.

უსუსი (არაბ. ან ბერძნ.), ხ. სურნელი ბალახი, ромашка, ბუნ. ლ. ა. ფ. ლ.

გამოსლ. 12—22; ლევიტ. 14—4; ფსალ. 50—6; ბუნ. ლ. ან თვით სასხურებელი, кропило, იოან. 19—29; უსუპის ყვავილი, მცენ. зверобой.

უსურვაზი, ხ. რძელშამლი, კრაკინას ვაზი, дикій виноградъ, ბუნ. ლ.; ნ. ნ. ლ.

უსუსური, ზედ. სუსტი, უღონო, უძლური; слабый, немощный; რომ. 15—1; ხიბრ. 102; რუსუდ. 643; ან ჩჩვილი, ქორფა, უსუარი; младенецъ; ვისრ. 46; ჩონგ. 107; **უსუსურობა**, ხ. სისუსტე, უღონობა слабость, немощность, ვისრ. 204, 138, 159; უსუსური ცნობითა, не развитый, 1 ქართლ. 220; დარეჯ. 17; უსუსური ვაზი, молодая лоза, ვისრ. 64.

უსუქპარი, ზედ. გაუსუქებელი, неоткормленный, худой; ხიბრ. 6.

უსქეტო, ზედ. უმსგავსო, непохожій.

უსყიდლო, ზედ. უყიდველი, некупленный.

უსწავლელი, ზედ. გაუწურთნველი, გაუზედელი, необразованный, неученый; **უსწავლელობა**, ხ. უწურთნველობა, უზედლობა, необразованность, невоспитаніе; ლოც. 17; ანტ. 3—4.

უსწორო, ზედ. მრუდი, არა სწორი; **უტოლო**, ვისაც ცალი არა ჰყავს, непмѣющій ровнаго; не прямой, неправильный; не ровный; **-გამოკვლევა**, неправильное изслѣдованіе, **უსწორ-მოსწორო**, не ровный; зигъ-заги, **უსწორობა**, ხ. სიმრუდე, არა სწორობა, неровность, невѣрность; неправильность; 2 ქართლ. 10.

უსწორო, ზედ. უტოლო, შეუდარებელი, უებრო, безподобный, несравненный, ვისრ. 5, 1 ქართლ. 28; **უსწორობა**, ხ. უტოლობა, უებრობა, превосходство, неимѣніе равнаго себѣ; ვისრ. 34, სახელ უსწორო, მაგალ. 19.

უსხეულო, ზედ. არა მყოფი სხეულისა, безтѣлесный, безплотный, -ცხოვრება, жизнь ангеловъ; 1 ქართლ. 277; **უსხეულობა**, ხ. სხეულის არა ქონა, безтѣлесность, კიკ. 341, მაგალ. 22.

უსჯული, უსჯულობა, ნახე ურჯული, ურჯულობა.

უქვლო, ზედ. უცეცხლო ქვა, არა ქვალი ან კენჭი, камень безъ огня, не кремень, ვისრ. 35.

უქნო, ზედ. ცნობის არ მყოფი безозерный, 1 ქართ. 317.

უქიანი, ხ. სტადიონი, 126 ნაბიჯის აღგილი, стадій, пространство въ 125 шаговъ, ვეფხ. 442; მრავ. 24; ხიბრ. 115.

უქვინო, ზედ. ქვინისა არ მყოფი, უჭკუო; безмозгій; безмозглый; **უქვინობა**, ხ. უჭკუობა, безмозглость.

უქკივარი, ზედ. ხახასლამათი, კარგად-მყოფი, здоровый.

უქოლო, ხ. სწორ-უპოვარი, უამხანაგო, უებრო, безподобный, несравненный; неимѣющій себѣ равнаго, ვეფხ. განშ. 32.

უქრიალო, ზედ. ქრიალობის ან სიცივარულის არ მყოფი, равнодушный, **-ლობა**, ხ. სიცივარულის არ ქონა, равнодушіе, 1 ქართლ. 4.

უქუსა, ხ. საყურე, серга, ან გრძელი ღილი, продолговатая пуговица.

უქუსუნა, ხ. მცენ. глухая крапива, яснотка, ბუნ. ლ. ა. ფ. ლ.

უტყეობა, ს. безлѣсіе. [ника.
უტყვეობა, ს. свойства не имѣющаго языка,
უტყვად, ზმ. умѣлымъ, безмолвно.
უტყვი, უტყვები, ს. умѣлый, безмолвный, безсловесный; ფსალ. 30—18; 37—13; გამ. 33; ლიმ. 85; 1 ქართლ. 152.
უტყველი, უტყუველი, უტყუვარი, უტყუარი, ზედ. добросовѣстный, честный, непреложный, нелживый, неизмѣнный; გამ. 26. ლიმოთ. 1—2; 1 ქართლ. 308; რუსუდ. 242; ვახტ. სამ. შესავ; უტყუვარითა პირითა პირობასა მოგცემ, даю тебѣ честное слово; ქილ. 180; უტყუვარად, ზმ. истинно, дѣйствительно, безъ обмана, честно; ვეფხ. 71; **უტყუარობა**, ს. истинность, не мошенничество, честность, необманчивость.
უუბარი, ზედ. умѣющій говорить, умѣлый, безмолвный, безотвѣтный; ვეფხ. 408. ლარგ. 97.
უუგო, ზედ. умѣющій, безстыдный.
უფათერაკო, ზედ. добродѣтельный, не заслуживающій, небезполезный.
უფალი, ს. господинъ, владѣтель, господь, господинъ; უფალო შემწყალე. господи помилуй, უფალი სახლისა, хозяинъ дома, უფალი ფშინისა, г. п. помѣщикъ, князь области ингилойскій, (грам.); უფალ ყოფა (-ქმოფ), повелѣть, сдѣлать кого господиномъ, მარკ. 1—120; უფალი ვარ, я имѣю право.
უფარეშო, მაგალ. крючокъ, ს. безъ металлической застежки или хватки; სამ. ლ. ნ. კრავშანი.
უფასო, უფასური, ზედ. безцѣнный, неоцѣненный: даровой; **უფასოდ**, ზმ. даромъ. ვეფხ. 156.
უფერი, ზედ. безчестный, безсовѣстный, непристойный; несоотвѣтственный; ბერძნ. სამ. 229; უფერი საქმე, неподручное дѣло, -კაცი, человѣкъ неумѣлый, не по нраву, ქილ. 287.
უფერო, ზედ. безцѣнный, безчестный, бѣдный.
უფერსო, ზედ. безъ ступицъ (колесо).
უფერული, ზედ. безчестный; безцѣнный.
უფესვო, ზედ. безъ корня, безъ основанія.
უფეხო, ზედ. безногій.
უფიქრებელი, ზედ. безразсудный, безразсудный; безсовѣстный; безъ совѣсти; необдуманный; безсовѣстный.
უფიცარობა, უფიცრობა, ს. неданіе присяги, безъ клятвы, სამ. ვახტ. 205.
უფლება, უფლობა, სხ. господство, власть; право; 1 ქართლ. 21; მრავლობ. უფლებანი, ს. четвертая степень Ангеловъ, господство; ერთი უფლება, одна воля; გამ. 8; შენ ამაზედ რა უფლება გაქვს, какое ты на это имѣешь право, უფლება არა მაქვს, я не имѣю права; (ვიუფლებ, -ფლე). ზ. з. господствовать, повелѣвать, быть властелиномъ, имѣть власть; (ვიუფლებ, -ფლე). ზ. з. господствовать, владѣть, повелѣвать, (ვიუფლებ, -ფლე), ზ. з. უფლად ღირდეს, подчиняться чьей власти, იხილ. 14—2. ანტ. 4—52; (ვეუფლები, -ფლე), ზ. თვ. господствовать, владычествов

нездоровый, нерасположенный; უქეფოთა ვარ, я самъ не свой, я въ нерасположеніи духа; უქეფოთ არის, онъ боленъ, **უქეიფობა**, ს. მაზუზიანობა, нерасположеніе духа, болѣзнь; ერისთ. 110.

უქვედაესი, უქვემოესი, უქვენაესი, ზედ. უმდაბლესი, низшій, нижайшій; კაცი უზნაესი გინა უქვეკნესი, человѣкъ низкаго или высокаго происхожденія, ვახტ. 3. სამ. 106; ალბ. 128; უქვეკნეთ, ზზ. უღირსთან, ниже (достоинствомъ), ალბ. 108; **უქვემოება**, ს. სიმდაბლე, მდაბალი ხარისხის კაცი, незнатность; ალბ. 33; უქვემოესი, низшій, **უქვემოესობა**, ს. დამოკიდებულება, зависимость, მარკ. 1—2.

უქვითკირო, ზედ. ქვითკირით არ აშენებული, непостроенный на извести; ვეფხ. 148.

უქი, უქები, ზედ. უღიებული, непрославленный, ვეფხ. 1137.

უქიშპარი, ზედ. უმტრო, невраждебный, სამ. ვახტ. 42.

უქმად, ზზ. მოცლით, უსაქმოდ, праздно.

უქმათი (არაბ.), ს. შეგონება; არაკი, преподученіе; пословица; ვისრ. 19.

უქმარი, ზედ. უქნელი, нездѣлавный.

უქმება (ვა), ზ. მ. გავუქვებ. მოვშალი, упразднять, 1 ქართლ. 337; არა ოდეს აუქმა გონება მისთა რწმენებულთა საქმეთა, не отвлекалъ вниманія отъ завѣренныхъ ему дѣлахъ, ან ვამუშავებ, заставить работать, 1 ქართლ. 328; (ვიუქმებ, -მე), ზ. მ. არ ვიმუშავებ, неработать.

უქმე, უქმი, ს. ღვთ უქმობისა, праздничный (день).

უქმი, ზედ. უსაქმო, მოცლებული, досужій, свободный отъ дѣла; праздный; незанятый, свободный, пустой; უქმი ადგილი, незанятое мѣсто, უქმი დრო, праздное время, -სიტყვა, праздное, негодное слово, უქმად რათ ხარ, зачѣмъ ты не въ занятіяхъ, უქმი ამბავი, пустая вѣсть, ვისრ. M1, **უქმობა**, ს. празднованіе, праздность, бездѣйствіе; 1 ცნობ. 5—13; ეკლესიასტე, 10—18, (ვუქმობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. უქმეს შევინახავ, праздничать.

უქმნელობა, ნ. უქნელობა; უქმნელი, ნ. უქნელი.

უქმრო, ზედ. ქმრისა არა მყოლი, незамужняя, **უქმრობა**, безбрачіе.

უქნელი, ზედ. შეუქმნელი, нездѣланный, несозданный; **ხელით უქნელი ხატი**, нерукотворенный образъ, მარკ. 262.

უქნარობა, უქნელობა, ს. შეუქნელობა, нездѣланіе; бездѣйствіе; ვისრ. 134, 172; ქილ. 529; 105.

უქონელი, უქონებელი, უქონო, ზედ. არა მქონი, უპოვარი, неимущій, нищій, ვეფხ. 1061; კვშ. 110; ვისრ. 196; ქილ. 310; სამ. სიმწ. 360; უქონებელი თმობისა, неимѣющій терпѣнія, ვისრ. 101; **უქონობა, უქონლობა**, ს. არა ქონება, უპოვრობა, неимѣніе, бѣдность, ვისრ. 134; უქონობით, ზზ. побѣдности, -ამისა, неимѣніе времени; ვისრ. 199.

უქონო, ზედ. არ მსუქანი, нежирный.

უქორწინო, ზედ. არა ქორწინებული, безбрачный.

უქორწინებელი, იგივე უქორწინო, **უქორწინობა, უქორწინოება**, ს. არ დაქორწილება, უცოლობა, безбрачіе.

უქრთამო, ზედ. ქრთამის არ მიღებელი, невзяточникъ, **უქრთამობა**, ს. ქრთამის არ აღება, небраніе взятокъ, безкорыстіе, სამ. ვახ. 99.

უქრობელი, ზედ. გაუქრობელი, დაუსებელი, неугасимый.

უქცეველი, ზედ. გამოუცვლელი, გარდუქცეველი, შეუმცდარი, ზურგის არ მაჩვენებელი; непзмѣнный, несомнѣнный; необращающійся въ бѣгство; კვშ. 247; მარკ. 1 — 31; რუსულ. 439; **უქცეველობა**, ს. გარდუქცეველობა, გამოუცვლელობა, неизмѣняемость, стойкость; მარკ. 1—160, 111.

უღალატო, ზედ. ურგული, преданный, неизмѣнный, **უღალატობა**, ს. არ ორგულობა, ერთგულობა, преданность.

უღამო, ზედ. რომელსაც ღამის სიბნელე არა აქვს; მაგალ. უღამო ნათელი, ясный свѣтъ; ვეფხ. 676; უღამო თვალი, драгоцѣнный камень съ водою; съ игрою, съ блескомъ и прозрачностію, 1 ქართლ. 287.

უღაფარი (სომხ.), ს. მართ მადიღებლობა, ხარწმუნოება, православіе, вѣра, 1 ქართლ. 337.

უღელი, ზედ. ძნელად სავალი მთა, крутая гора, скала, 1 ქართლ. 158; ქამ. 58; ქილ. 491.

უღელი (ბერძნ.), ს. ურმის მოსართავი ჯრძელი ხე, შუაზედ დახმაგრებული თვკაბიკითა ურმის თვზედ და წვერებზედ ჭკონან ორ-ორნი კაბიკნი შებმულთა ხართ კელთა შესაკრავი; 2 სჯული 21—3; წყვილი ხარი ურემში აყენებელი; კირთება, მონებაა ქვეშე ყოფნა; დაბად. 27—40; ფსალ. 2—3; მატ. 11—30; ярмо; пара воловъ, плугъ; рабство, неволя; დაღება უღლისა, поработить, საქმ. 15 — 9, 19; უღელი მონებისა, иго, рабство, გალატ. 5—1; ოთხი უღელი ხარი, четыре пары воловъ, ცალი და უღელი, четъ и нечетъ; ხანწკრის უღელი, коромысло у вѣсовъ, **უღელ-ტი ხილი**, ს. მთის ქედის მცირე დაბლობი, гребень горы, ნ. მთა.

უღეჭელი, ზედ. დაუცოხნელი, нераженванный; იობ. 20—5.

უღვივარი, ზედ. უფოვარი, неподнявшееся, пріѣсное, не пришедшее въ броженіе.

უღვინობა, ს. неимѣніе вина.

უღვთო, უღთო, უმღთო, ზედ. ურწმუნო, არ ღმრთისმეტყველი მენებათა ღვთისათა; ან ღვთის გარეგანი, დამრღვეველი ღვთის არსებისა; ფსალ. 1—1, 4; **უღვთოდ**, ზზ. безбожно, **უღვთობა, უღთობა, უმღთოობა, უღთოება**, ს. ურწმუნოება, უსჯულოება, безбожіе, სამ. ვახტ. 125; ვისრ. 140; ფსალ. 5 — 10; (ვუმღთობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. безбожничать, სამ. სიმწ. 362; მარკ. 1—62; ვუმღთოებ, безбожничать.

უღვწო, ზედ. დაუშრომელი, непрудившійся, რუსულ. 211.

უღირსი, არა ღირსი, недостойный, 1 კორ.

11—24; 1 ცხოვ. 1—6; **უღირსობა**, ს. არა ღირსება, недостоинство, სჰ. კათოლ. 19; გორგ. 140.

უღლება (ვუღლებ, -ღე), ზ. ვ. შეკვრაშე, შეკვეთლებ, соединять, сочетать, **უღლებული**, ს. ერთი ორად დაწყობილი ხვასტაკი; წყვილი, пара, дюжина; чета, супруга; ხუთი უღლებული ხარი, пять паръ воловъ, уღლებული ხარი, рабочій волъ, ბერძნ. სჰ. 9, парный волъ; пара воловъ, იობ. 42—12; **უღლებილება**, ს. ღრმ. მიმოხვრა ზმნათა, спряженіе глаголовъ.

უღმთო, უღმთოება, უღმრთო, უღმრთოება, ნ, უღვთო, უღვთობა,

უღონიოდ, ზზ. უსათუოდ. უეჭველად, безсомнѣнія, ვეფხ. 191, 931.

უღონო, ზედ. უძალო, ღონე მოკლებული, სუსტი, безсильный, немощный; უღონო კაცს იბრიყვებს, онъ угнѣтаетъ слабаго, უღონობის ღონე, послѣднее средство, ვეფხ. 256, 245; შავთ. 52; ვისრ. 16; 1 ქართლ. 349; უღონო ქმნა, обезсилить; უღონო ვიქმნები, ослабѣть, обезсилиться, მარკ. 2—156; **უღონობა, უღონოობა, უღონოება**, ს. უძალობა, безсиліе, безсильность, სჰ. ვახტ. 80; ქილა 216; უხელმწიფობა, беззаботность; 1 ქართლ. 314, 372; ცხოვ. 9; ქილ. 653; **უღონოებითი**, ზედ. უძალოობითი, безсильный, კანკ. 328. **უღონოება** (ვუღონოებ, -ნოვე), ზ. უ ვუძლურებ; ვორჭოფობ. შევჭირვებულები; становится больнымъ, слабымъ, недоумѣвать, смущаться; **უღონოდ**, ზზ. უძალოდ; უეჭველად, безсильно; безсомнѣнія, აღმ. 85, 47.

უღრუო, ზედ. ღრუსი არ მქონი, безъ скважины.

უღრუბლო, ზედ. მოუღრუბლავი, მოწმენდილი ცა, безоблачный.

უღაღი, მაგალ. მთა, ზედ. კლდოვანი, скалистый, ცხოვ. 41.

უღე, ს. ლია, საფლობი, მწვირე, წუმპე, тина, лужа.

უღვაწილო, ზედ. ღვაწილისა არ მქონი; безцѣнный, (раст.), ვისრ. 89; მცენ. аконитъ, лютикъ, ჰ. უ.

უღვარელი, ზედ. შეუყვარებელი, нелюбящій; нелюбимый; ვისრ. 176; **უღვარულობა**, ს. სიყვარულისა არ ქონა, нелюбовь.

უღვეძრულად, უღვეძრულ, ზზ. დაუყვედრებლივ, безъ упрека, ეფრთხ. 2—124.

უღიანი, ზედ. ღამპალი ლია, болотистое, тинистое, тинное (болото), 1 ქართლ. 418.

უღოლი, ზედ. არა მჭოლი, неимущій, -цѣлый, нетелившаяся овца, **უღოლობა, უღოლიობა**, ს. არა ყოლა, неимѣніе, ვეფხ. 762; -შვილთა, неимѣніе дѣтей.

უღოფი, მაგალ. კაცთაგან დაუსახლებელი, უშენი, необитаемый, **უღოფლობა**, ს. არ ღასწრება, небытность, отсутствіе, 1 ქართლ. 327.

უღურადღებოდ, ზზ. დაუდევნელად. безъ вниманія.

უშ, ნ. უში, ах ო ჰ!

უშალი, ს. უხნავი მიწა, цѣлина.

უშამოდ (არაბ.), ზზ. თავლის უცემლად, безъ сглаженія, ქილ. 491.

უშემწეო, ზედ. შეუწყნელი, безпомощный.

უშენი, ზედ. დაუსახლებელი, უდაბური, უკაცრო, необитаемый, ненаселенный, **უშენოფა** (ვუ-ყოფ), опустошить, **უშენობა**, ს. необитаемость.

უშენად, ზზ. შენის არ ღასწრებით, безъ тебя, **უშენობა**, ს. შენი არ ღასწრება, отсутствіе твое, ვეფხ. 1090; ვისრ. 88; 145, 138; რუსუდ. 111, მარკ. 2—23.

უშესავლობა, ს. შეუსვლელობა, непроходимость.

უშვებელი, ზედ. გაუშვარელი, безотрадный.

უშველებელი, ს. ძალიან ღიდი. ვეება ერთი; სოფელი, აუცილებელი, თანა წარუხლომელი; огромный, громадный, большой; -სოფელი, огромная церковь, -კაცი, громаднаго роста человѣкъ; ანტ. 2—42; 5—17.

უშვერა, ზედ. უშველებელი, ძალიან ღიდი, огромный.

უშვერება, ს. უშნოობა, უმორგებულობა, неблагопристойность, непріличіе; 1 კორინ. 11—14; уродливость.

უშვერი, ზედ. უშნო, უშესაბამო, უმორგებულო; მოკლებული მშვენიერებისაგან ან პატივსა, непріличный, непристойный, отвратительный, уродливый, безобразный; ღაბაღ. 41 — 20; ვეჟხ. 4—29; უშვერად ღიდი, до безобразія большой; -ხასიათით, отвратительнаго нрава; -სახით, уродъ, ღაბაღ. 41 — 3, 17; -წყალი, негодная вода, მროგ. 89.

უშვი, ზედ. არა მშობელი, бѣсплодная, яловая неплодная.

უშვილო, ზედ. არა მყოლი შვილთა, მოკლებული შვილთაგან, бездѣтный, **უშვილობა, უშვილოება**, ს. შვილების არ ყოლა, неимѣніе дѣтей, სჰ. სომხ. 322; ღავრ. 1; (ვუშვილოვებ, -ვე), ზ. უ. შვილი არა მყავს, неимѣть дѣтей, უშვილო ვჰყოფ, обезчадить, უშვილო ვიქნები, обезчадѣть.

უში, უშ, შორისხ. ოჰ, ვიშ, охъ!

უში, უშნი, ს. ოხრვა, ვიშის თქმა, оханье, вздохъ; ვეფხ. 10; რუსუდ. 54.

უშინაესი, უშინაგანესი, ზედ. შინაგანი, შიგნიშიგანი, უფრფელესი; внутренній; искренній.

უშინჯველი, ზედ. გაუშინჯავი, неосмотрѣнный; ან დაუსჯელი, ненаказанный, იგავი. 19—9.

უშიშარი, უშიში, ზედ. შეუშინებელი, არ სარიდო, неустрашимый, нестрашный, безопасный; ადგილი, безопасное мѣсто; კაცი, неустрашимый человѣкъ, **უშიშრობა, უშიშროება, უშიშობა**, ს. შეუშინებლობა; დაურიდებლობა, უფიქრებელობა, неустрашимость; безопасность; აღმ. 66; ვისრ. 114; 1 ქართლ. 226; 2 ქართლ. 352; ეფრთხ. 9.

უშმაგო, ზედ. ჭკვიანი, არ გიჟი და შმაგიანი, несумасшедшій, ვეფხ. 14.

უშნა, ნ. უში; ვეფხ. 574; ქილ. 304.

უშნო, ზედ. უსახური, შნოსი არა მქონებელი, некрасивый, непристойный, непріличный, **უშნოება, უშნოობა**, ს. უსახურება. შნოს არ ქონება, не-

красивость, дурнота; некрасивость; (ვუშნოვებ, -ვე), ზ. ვ. უნოს არ ვაძლევ, некрасить, не украшать, რუსულ. 160; (ვუშნოვები, -დი), ზ. ვე. გავუშნოვებთი, უშნო გავხდები, дѣлаться некрасивымъ, непристойнымъ.

უშობა (ვუუშობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ამოვიხუნეშე, вздохнулъ, вздыхать, ვეფხ. 770.

უშობელი, ზედ. დაუბადებელი, უცნებელი, нерожденный, не родившійся, нерождающій, ненмущая еще дѣтей, ვეფხ. 114; ვისრ. 4; უშობელი და შობელი ღმერთი, Богъ несотворенный, но творящій; იხილ. 146; **უშობელობა**, ს. დაუბადებლობა, нерождаемость.

უშოვარი, ზედ. უპოვარი, непріобрѣтаемый, ვისრ. 3, **უშოვრობა**, ს. უპოვრობა, непріобрѣтеніе, სამ. ვახტ. 108, ქილ. 215.

უშორ, უშორე, უშორეს, ზმნ. მცირედ შორს, მოშორებით, подальше, იხილ. 79; უშორესი, ზედ. შორი, дальній.

უშრეტი, ზედ. გაუქრობელი, დაუშრებელი, неугасимый; მატ. 3—12; მარკ. 9—45. **უშრეტობა**, ს. გაუქრობელობა, неугасимость.

უშრობელი, ზედ. გაუშრობელი, შეუშრობელი, неосушимый, ვეფხ. 347.

უშრომელი, ზედ. გაურჯელი, не трудившійся, безъ труда полученный; **-მელად**, ზმნ. გაურჯელად, безъ труда, ქილ. 82.

უშტი, ს. ერთ ნაირი შუბნარი თესლი, რომელიც ათით გამრავლდება, მაგალ. ათჯერ ერთი ათი (10); ათჯერ ათი, ასი (100); ათჯერ ასი, ათასი (1000); ათჯერ ათასი, ათიათასი (10,000); ათჯერ ბევრი ან ბევრის ბევრი, ასი ათასი (100,000); ათჯერ ბევრის ბევრი, ერთი მილიონი ან ერთი უშტარი ათი უშტარი, რომელსა უშტი ან ათი მილიონი (10,000,000); ათჯერ უშტი ან უშტის უშტი, რომელი ასი მილიონი (100,000,000), გარნა უშტი არს საკუთრად ათი მილიონი, ვითარცა იხილება წინა ხათქვამში; десятичное счисленіе; десять милліоновъ.

უშურვება, ს. ურცხვობა, უნამუსობა, стыдъ; იერემ. 16—8; იეზეკ. 23—17.

უშურველი, ზედ. დაუშურებელი, უძვი, ბარაქიანი, щедрый, обильный; незавидливый, 1 ქართლ. 279; გორგ. 148; -წყალობა, щедрая милость; 2 ქართლ. 319; **უშურველობა**, ს. დაუზოგველობა, щедрость; 2 ქართლ. 432, ვუშურველობ, быть щедрымъ, ჩახრ. 97, ჩემგან უშურველი გული; чистая душа моя, открытая для тебя, ვისრ. 47; თუ სულიცა ჩემი გინდეს, უშურველია, ვისრ. 124; если бы ты захотѣлъ душу мою, то я не жалѣю для тебя.

უშუდლარი, ზედ. უშიშარი ადგილი ან მოულეველი; безопасный, безспорный, სიბრძ. 43.

უშფოთველი, ზედ. შფოთი, არ აჩქარებული, безмятежный, **-ლად**, ზმნ. безмятежно, **უშფოთველობა**, ს. დაწუნარებულება, безмятежность, ქილ. 724; იაკობ. 42; 1 ქართლ. 356.

უშქარი, ს. ერთი მილიონი; 1 милліонъ, ნ. უშტი.

უშქური, ს. მეგრულად ვაშლი, яблоко, грѣшн. ლ.

უშხამო, ზედ. შხამის არ მქონი, неядовитый, **უშხამო გველი**, ს. ცხოველი გველისებური, ужъ.

უშხუნი, მცენ. репей колючатый, грѣшн. ლ. ყვავილი, дикая слива, ნ. ჩ. ლ.; მცენარე ან მოის რევანდი, кислецъ, ревень сибирскій.

უშჯულო, -ლოება, ნ. ურჯული, урджульцы.

უჩაში, ს. ყურძენი ერთგვარი, сортъ винограда, ერთხ. ლ.

უჩენლობა, скрытность, ვისრ. 48.

უჩემობა, ს. ჩემის დაუსწრებელობა, неприсутствіе мое, უჩემობას ვერ გასძლებ, ვისრ. 120; ты не въ состояніи остаться долго безъ меня.

უჩვევარი, უჩვეველი, უჩვევი, ზედ. დაუჩვეველი, непривычный, необычный, რუსულ. 519.

უჩიგანი, ს. კენჭების თამაში, игра въ косточки.

უჩინარი, ზედ. დაუნახავი, მიქრალი, მიფარებული, თვალით უხილავი, невидимый, скрытый; უჩინარი ადგილი, потаенное мѣсто, ვისრ. 32; იხილ. 125; ვეფხ. 131; **უჩინარად**, ზმნ. დაუნახავად, невидимо, безслѣдно.

უჩინარობა, ს. უნახაობა, невидимость, скрытность.

უჩინო, ზედ. დაუნახავი; უხილავი; მიქრალი; გამოუცხადებელი, განუსაზღვრებელი, невидимый, скрытый; неясный, неопредѣленный; 1 კორ. 14—8; 1 ქართლ. 6; უჩინო ჴმა თავისა, скрыться, ვეფხ. 263; იერემ. 4—23; უჩინო იქმა, скрылся, უჩინო ვჰყოფ, скрыть, 2 ქართლ. 1; **უჩინოდ**, ზმნ. უხილავად, не видимо, ვეფხ. 1232.

უჩინჩაჩინი, ს. Китай.

უჩუმრად, ზმნ. ხმის ამოუღებლად, молча, безмолвно, სიბრძ. 144.

უჩუნი, ს. ძლიერი მუცლის ჭრილვა, сильная рѣзь въ животѣ.

უჩხვლეტად, ზმნ. მაგალ. ეკლისა, безъ укола, ქილ. 405.

უცხ ან **უძს**, ზმნისაგან მიცს, მიძს, ნახე ქვეშ.

უცალო, ზედ. მოუცლელი, занятый, -კაცი, человѣкъ занятый, უცალო ვიქმნები, -მეხ, быть занятому, имѣть времени, 1 ქართლ. 23; 163; უცალო იყვნენ, не были свободны, 1 ქართლ. 142; უცალო ვარ, мнѣ не досужно, ქილ. 666.

უცალო, ზედ. ცალისა არ მქონებელი, праздный, непарный.

უცალობა, უცალოება, ს. მოუცლელობა, недосугъ, недосужность; недосугъ; 1 ქართლ. 163, 356, 379; -დროთა, неимѣніе времени, ქილ. 135.

უცბი, ზედ. უმეცარი, გაუზღელი, невѣжа, უცბად, ნ. უცებ.

უცდენი, ზედ. გამოუცდელი, неопытный, неиспытанный, რუსულ. 908.

უცდომელი, ზედ. შეუმცდარი, безошибочный; -ლად, ზმნ. შეუმცდარად, безошибочно; უცდომელობა, ს. შეუმცდარობა, безошибочность.

უცდური, უცდენელი, ზმნ. მოუხდომელი, безъ промаха; безошибочный, რუსულ. 977.

უცებ, უცბად, უცებად, ზმნ. უცნარად, мгновенно,

ლად, неожиданно, вдругъ, внезапно, нечаянно, უცებ მოკუდა умеръ, скоропостижно.

უცები, ზედ. მოულოდნელი, неожиданный, внезапный, უცებ და უცბად, неожиданно и негаданно.

უცები, ზედ. უცოდინარი, უმეცარი, გაუზდელი, неизвѣстный, невѣдомый; неучъ; 1 კორ. 14—16; 1 ქართლ. 27; ან უცხო, странный, **უცებობა**, ს. უმეცრება, невѣдѣніе, незнаніе.

უცეცხლო, ზედ. მაგალ. თოფლი, ზეთი, нетопленный (медь, масло); сырой, -ოქრო, იხ. 12—12; нетопленное золото.

უცვავი, ზედ. დაუცველი. უმფარველო, беззащитный.

უცვალებელი, უცვლელი, ზედ. შეუცვლელი, მარადის მგები წესსა ზედა თვისსა შეურყეველად, неизмѣнный, მატ. 17—25; 25—32; **უცვალებლობა**, ს. შეუცვლელობა, გამოუცვლელობა, неизмѣняемость; რუსულ. 520; ქილ. 465.

უცვეთელა, ს. მცენ. чубушникъ - воздушный, ერის. ლ.

უცვეთელი, უცვეთი, ზედ. გაუცვეთელი, неизнашиваемый, воскій; ერისთ. 2—248..

უცთომელი, ზედ. შეუმცდარი. შეუგონებელი, უცხო ცთომილებისგან. безошибочный, непогрѣшимый. 1 ქართლ. 256; **უცთომელობა, უცთომლობა**, ს. შეუმცდარობა, безошибочность; непогрѣшимость, 1 ქართლ. 336; (უცთომლობ, -ლე), ზ. უ. შეუმცდარომ, непогрѣшать, **неошибаться**; ლოტ. 9.

უცილო, უცილობელი, ზედ. უსაცილო, მოუდგარი, ხელ-შეუკვეთი, თანა წარუხდომელი, აუცილებელი, безспорный; неоспоримый; неминуемый; **უცილოდ, -ლობელად, -ლობლივ**, ზმ. ხელ-შეუკვეთად, მოუდგრად, აუცილებლად, უსათუოდ, უსაცილოდ, დასტურად; безспорно; безсомнѣнія, ვეფხ. 257; 1163; ვისრ. 35; დარეჯ. 2—77; **უცილებლობა, -ლობლობა**, ს. ხელ შეუკვეთლობა, неоспоримость; გორგ. 213.

უცისო, ზედ. ცისა არ მქონებელი, неимѣющій крѣпости; 2 ქართლ. 393.

უცმელი, ზედ. ცხენი ჩაუმღელი неодѣтый, ან უხმარი, ненадеванный, рус. 248; -ავაზრისა, невооруженный, დარეჯ. 76; **უცმელობა**, ს. ცხენი ჩაუმღელობა, безъ одежды.

უცნაური, ზედ. არ საცნური, უცნობი, невѣдомый, неизвѣстный; не постижимый, не понятный; странный; незнакомый; საქმ. 17—23; 2 კორ. 6—9; 1 ტიმ. 6—9; დარ. 118; 2 ქართლ. 210; ვეფხ. 803; უცნაური კაცი, человѣкъ непостижимый, чудакъ; **უცნაურად**, ზმ. უცნობად, შეუცნობლად; უცხოდ; по незнанію; безъ дома; странно; უცნაურად წავიდა, ушелъ безъ дома, 1 ქართლ. 365; **უცნაურობა**, ს. **უცოდინარობა**, невѣдѣніе, незнаніе; странность.

უცნობება (უცნობებ, -ბე), ზ. უ. არ ვიცნობ, незнать, იერემ. 10—20.

უცნობელი, ზედ. არ ცნობილი, неизвѣстный, რუსულ. 634; ლუკ. 24—25; **უცნობელობა, -ბლობა**, ს. უცნობობა, არ მეცნიერება, არა ცნობა, незнаніе, дѣло. 31—28; рус. 1. 453, 946; неизвѣстность.

უცნობი, ზედ. გაუცნობელი, არ გაცნობილი, შეუსწავლელი, незнакомый, невѣдомый, неизвѣстный; -კაცი, незнакомый человѣкъ; ბანკის ბილეთი უცნობის სახელზედ, банковый билетъ на имя неизвѣстнаго; უცნობი გზისა, незнающій дороги; рус. 674; უცნობი ადგილი, неизвѣстная мѣстность; **უცნობობა**, ს. უცნობელობა, არა ცნობა, незнаніе; неизвѣстность; დარეჯ. 2.

უცნობო, ზედ. ცნობა მიხდილი, უშაგი. ცნობა მიღებული; უგრძნო; უგუნური, უგონო, безразсудный, лишенный разсудка, сознанія, იერემ. 4—21; უცნობო შეიქმნა, онъ лишился сознанія, ქილ. 143; გალატ. 3—1; ვეფხ. 215; ვისრ. 31, 34; 1 ქართლ. 406; დარ. 19; **უცნობობა**, ს. მიხდა ცნობისა, безразсудность, безпамятство; ვისრ. 34; 81; 170; ან არ ცნობა, незнаніе, დარეჯ. 2; **უცნობილესობა**, ს. ცნობის მიხდა, безразсудство.

უცოდველი, ზედ. ცოდვისგან უცხო, безгрѣшный, невинный; непогрѣшимый, **უცოდველობა**, ს. უმანკოება, შეუცოდველობა, безгрѣшность, непогрѣшимость; 2 ქართლ. 478.

უცოდინარი, უცოდნელი, ზედ. უმეცარი, არა მცოდნე. უსწავლელი, незнающій, неизвѣстный; невоспитанный, невѣжа. **უცოდინარობა, უცოდნელობა**, ს. უმეცრება, არ ცოდნა, უზრდელობა, უსწავლელობა; незнаніе; невѣжество; აღმ. 113; ვისრ. 178; მარკ. ჩემგან უცოდნელია, это было мнѣ неизвѣстно, ვეფხ. 471.

უცოლო, ზედ. არ ყოლა ცოლისა, холостой, неженатый, უცოლობა, ს. ცოლისა არ ყოლა, холостая жизнь, неимѣніе жены.

უცოლშვილო, ზედ. არა მყოლი ცოლ-შვილთა, неимѣніе жены и дѣтей, несемейный, холостой; **უცოლშვილობა**, ს. არა ყოლა ცოლისა ან შვილისა, неимѣніе жены и дѣтей; ანტ. 3—33; 5—18.

უცოხო, ზედ. უფოველი, ბლარჯი, ხმაღი, опрѣсокъ, **უცოხობის დღესასწაული**, праздникъ опрѣсоковъ; მარკ. 14—1; 1 ნეშტთ 5—8; მათ. 26—17; ლუკ. 22—1.

უცონელი, ზედ. დაუზარებელი, нелѣнивый.

უცოხნელი, ზედ. დაუღეჭავი, неженанный, ვეფხ. 267.

უცრემლო, ზედ. ცრემლისა არ მქონი, безслезный, რუსულ. 983.

უცრუო, ზედ. უმტყუანო, необманчивый, ვეფხ. 1406; უცრუებლობა, ს. არ სიმტყუანე. სიმართლე; ვისრ. 153; неизмѣнчивость, необманчивость.

უცუნა, ს. მცენ. безвременница, расшутина, ივან. ბაგ. ლ.; ბ. ფ. ლ.; нѣтушья голова, ერის. ლ.

უცხენმალეს, ზმ. ცხენზე სწრაფი; быстрѣе хмади; ვეფხ. 172.

უცხენოდ, ზმ. ქვეითად, пѣшкомъ, нѣхтурой.

უცხო, ზედ. სხვა ქვეყნისა, შორით მოსული; საუცხოო, რჩეული, უამხანაგო; ისეთი; უცნაური; გარეშე, სხვა; иностранный, иноземный, прекрасный, безподобный; рѣдкій; странный; чу-

жой, посторонній; უხალ. 48—11; 68—8; მატ. 17—25; 25—35, 24—7; ვეფხ. 660, უცხო კაცი, иностранецъ; славный человѣкъ; чудакъ; უცხო თესლი, უცხო ტომი, чужестранецъ, უხალ. 143—7; 1 ქრონ. 214; იხაი. 11—14; უცხო მხრიდან მოსულან, пришли съ чужихъ странъ, უცხოდ ნუ გგონიან, да не кажется тебѣ страннымъ, თუ შეგემთხვასთ უცხო რამე, если приключится вамъ что нибудь странное, 1 პეტრ. 4—12; უცხო და უცხოდ ჰქონდა სახლი მორთული, разнообразно былъ убранъ у него домъ, სიბრ. 3; უცხო ძღვენი, прекрасный, рѣдкій подарокъ, რუსუდ. 539; -სურნელი, ნ. მურაბა ბალახი, грил. ლ.

უცხოება, ს. მწირობა, მხნეობა; სხვას ქვეყანას ყოფა; უკეთესება; странничество; чужестранство, чужеземство; улучшеніе, (ჟ), ზ. მ. კეთებას, გამშვენიერებ; улучшать, украшать, (ვიუცხოებ, -ებ), ზ. მ. უცხოდ მივიწევ, мнѣ кажется странникъ, прекраснымъ, рѣдкимъ; (მიუცხოებ, -ებ), ზ. მიწ. უცხოსავით მიმიღებ, считаешь меня за чужаго, გრიგ. 152; ვეუცხოებით, ზ. თვ. უცხოდ ვეჩვენები, казаться кому страннымъ; прекраснымъ; რუსუდ. 641; მეუცხოებ, -ებ, ზ. თვ. უცხოდ მეჩვენება ან მეკეთებ, кажется мнѣ страннымъ, прекраснымъ, рѣдкимъ; ვეფხ. 964; ქილ. 633; რუსუდ. 285; მროკ. 108.

უცხოვლო, безжизненный; **უცხოველობა**, безжизненность.

უცხოობა, ს. მწირობა, მხნეობა, სხვას ქვეყანაში ყოფა; უცხობობა; ვეფხ. 281, 982; ქილ. 50; დარეჯ. 109; странничество, чужеземство; незнакомство; უცხოობაში ვარ, я странствую, скитаюсь на чужбинѣ; უცხოობით ნუ გამრიდებ, не убѣгай меня какъ чуждаго тебѣ, ქილ. 327; (ვუცხოობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ჭკუასხვომობ, ვჭკუწირობ; თავს მოვიუცხობებ; 1 ქრონ. 73; ქიმ. 13; странствовать; игнорировать себя, დავით. 42—3, 7.

უძალო, ზედ. უღონო, სუსტი, ძალისა არ მქონი, безсильный, слабый; დარეჯ. 133; **უძალობა, -ლოება**, ს. безсиліе, безсиліе, კალილ. 77, 142.

უძალღონო, ზედ. безсильный.

უძარღვო, ზედ. მხრტილი, ფაშარი, рыхлый.

უძებარი, ზედ. მოუძებარი, უდო, безспорный, ნ. საძებარი; უძებარ საძებარი, спорное и неспорное, ბაქრ. 282.

უძეო, ზედ. უშვილო, бездѣтный, რუსუდ. 166; უძეობა, ს. შვილის არ ყოლა, უშვილობა, неимѣніе дѣтей; რუსუდ. 166, 241; ვისრ. 4.

უძვალო, ზედ. ძვალისა არ მქონი, безкостный.

უძველესი, ზედ. შეხვ. ხარ. დაძვ. ძველი, древнѣйшій, **უძველესობა**, ს. საძველე, древность, კალილ. 95.

უძვირესი, ზედ. ძალიან ძვირი; არა ხშირი; უძვირესი, ურვანი, самый дорогой, рѣдкій; худшій; მატ. 14—15; 27—64; იოან. 5—14; მარკ. 2—21; 2 ქრონ. 90.

უძვირფასესი, ზედ. ძვირფასი, драгоцѣнный.

უძიებელი სიხსლი, ს. არ ძებნა სისხლისა, неисканіе кровомщенія, 1 ქრონ. 49.

უძილო, ზედ. ძილისა არ მქონი, безсонный, 1 ქრონ. 242; ვისრ. 38, -თვალი, глазъ незасыпавшій, **უძილობა**, ს. ძილის არ მოსვლა, безсонница, безсоніе.

უძირო, ზედ. ძირისა არ მქონი, бездонный.

უძლებელი, უძლები, ზედ. სუსტი, უღონო, слабый, немощный; 1 ქრონ. 37; რუსუდ. 777; ვეფხ. 951; **უძლებობა**, ს. სისუსტე, უღონობა, слабость, нездоровье.

უძლეველი, ზედ. არ ძლეული, непобѣдимый, **უძლეველობა**, ს. непобѣдимость, მარკ. 1—38; 2—131.

უძლიერესი, ზედ. ძალიან ძლიერი, сильнѣйшій, **-რესობა**, ს. чрезмѣрная сила.

უძლური, ზედ. შეუძლებელი, უძალო, სუსტი, სნეული, безсильный, слабый, немощный, больной; უხალ. 6—2; იოან. 11—1; 1 თესალ. 5—14; უძლურვიქმნები, терять силу, слабѣть, დავით. 29—17; საქმ. 4—9; **უძლურება, უძლურობა**, ს. სნეულება, недугъ, немощь; მატ. 5—24; 10—1; რუსუდ. 983; მარკ. 3—10; დავით. 42—3; საქმ. 28—9; მარკ. 2—341; 2 ქრონ. 273; (ვუძლურებ, -რე), ზ. უ. სნეულობ, хворать, (ვუძლურებები, -დი), დავსუსტებები, хирѣть, хилѣть. იხაი. 28—21, ვუძლურებ, ზ. სხვ. ослабѣть, приводить въ немощь.

უძლო, ზედ. უძლეველი, непобѣдимый, ჩახრ. 44.

უძნელე, -ლი, ზედ. ძალიან ძნელი, тяжкій, трудный; ვისრ. 191; უძნელესი, ზედ. იგივე, самый трудный, ვისრ. 22, 62.

უძრავი, ზედ. შეუძრეველი, დაუძრველი, неподвижный, -ქონება, недвижимое имѣніе; -რავად, ზმ. неподвижно, -ვობითი, ზედ. неподвижный, კვშ. 337.

უძრახი, ზედ. უუბარი, ხმა გამოუცემელი, безмолвный, безотвѣтный, ვეფხ. 358; недовольный, სამ. ვახტ. 76; ალექს. 69.

უძრახი, ზედ. დაუძრახავი, безукоризненный.

უძს, 3 პირი ზმნისა ვაქს, ნ. ქონა (ჭ).

უძლებება, -ბობა, ს. გაუმაძღრობა, ненасытность.

უძღები, ზედ. გაუმაძღარი, ненасытный, 1 ქრონ. 46; სამ. ვახ. 148.

უძღვნო, უძღვენო, ზედ. ძღვენის მიურთმეველი, безъ подарка.

უძღომელი, ზედ. ненасытный.

უწადელი, უწადინო, ზედ. მოუწადებელი, უნდოველი, нежеланный; რუსუდ. 440; ქილ. 159.

უწამებელი, ზედ. დაუმონწმებელი, несвидѣтельствованный, საქმ. 14—17.

უწამლო, ზედ. безъ лекарства, -ლობა, безъ леченія.

უწდომელი უწდომი, ზედ. მიუწთომელი, ვერ მისახწდომი ტანებითა, თვალითა, непостижимый, თვალით უწდომელი, необозримый, 2 ქრონ. 318; დარეჯ. 125; რუსუდ. 285.

უწევარი, მატ. თავისა, ზედ. შეუწევნელი, безпомощный, ვისრ. 47, 72, 155.

უწელიწადო, ზედ. უამო, безвременный, мрач.
უწესო, ზედ. ურიგო, უთავბოლო, безпорядочный, безчинный; безсовестный; безаконный; ადბ. უშხავ; **უწესოდ ქცევა**, безпорядочно вести себя, 2 ქართლ. 417; რუსულ. 958; **-ქორწინება**, незаконный бракъ, **უწესობა, -ობება**, ს. ურიგობა, უთავობა, წესის გარღვევა ან პოპლი; безчинство, безпорядокъ; беззаконность; 1 ქართლ. 208.
უწვევარი, ზედ. მიუწვეველი, დაუპატიჟებელი, непрiглашенный.
უწოთმი, უწოთმელი, ნ. უწლომი, უწლომელი, რუსულ. 442.
უწვერო, -რულო, ზედ. წვერისა არ მქონი, безбородый, ვეფხ. 196.
უწვიმარი, ზედ. წვიმა მოუსვლელი, бездождный, **უწვიმრობა**, უწვიმობა, ს. წვიმის მოუსვლელობა, бездождіе, ადბ. 114; ვისრ. 10.
უწვრთელი, ზედ. გაუზდელი, უსწავლელი, невоспитанный, необученный, неучь; **უწვრთელობა**, ს. გაუზდელობა, გაუსწავლობა, невѣжество.
უწიგნოდ, ზმნ. უწერილოდ, безъ акта, ადბ. 158; **უწიგნო**, ზედ. წიგნისა ან წერილის არ მქონებელი ან უცოდინარი წერილთა, სამ. 4—13; безъ книги, безъ акта, безъ письменнаго доказательства; неграмотный.
უწინ, უწინარეს, ზმნ. პირველად, адрiд: прежде, напередъ; მატ. 8—29; იოან. 12—1, **უწინარესი, უწინდელი**, ზედ. ადრინდელი, прежній, старый, უწინარესობა, ს. უპირველესობა, преимущество, 1 ქართლ. 145.
უწინააღმდეგო, безъ сопротивленія.
უწინდო, ზედ. წინდის არ მქონი, безъ носковъ, ანტ. 6—18.
უწირავი, -რველი, ზედ. ვისაც არ უწირავს წირვა, неотслужившій обѣдню; სამ. ხომ. 379; 2 ქართ. 212; არა მოწყალე, немилостивый, რომ. 1—31.
უწლოსი, ზედ. უწვრილესი, тончайшій, ველის უწლოსი სოლია, клинъ тоньше чѣмъ терновая игла, ქილ. 663.
უწმაწური, ს. ცუდი ლაპარაკი, пустая болтовня.
უწმინდესი, ზედ. უწ. ხარ ფრიად წმინდა, святѣйшій, **უწმინდესობა**, ს. ტიტლო პატრიარქის, Святѣйшество.
უწმინდური, ზედ. არა წმინდა, მურტალი, ბინძი, არა სუფთა, нечистый, несопратый; **უწმინდურება, -როება**, ს. არა სუფთაობა, ბინძი, нечистота; ქილ. 273.
უწოველი, უწრფელი, ზედ. უხელო, წინდაუბნელი, გაუსწავლელი, ვეფხ. 1159; грубый, невоспитанный, невѣжа.
უწურთნველი, ნ. **უწვრთელი**.
უწუხ (ვუწუე), ნ. უწუებს.
უწუხელო, ზედ. უეუხლებელი, არა მქონებელი უწუხლების; немилосердный, безчеловѣчный, ვეფხ. 26, ვისრ. 14; 22; 1 ქართლ. 349; **-ხისჯელი**, строгій судъ, **უწუხელოდ**, ზმნ. немилосердно, безпощадно; რუსულ. 248, **უწუხელობა**, ს. შეუბრალებლობა, немилосердіе, безчеловѣчность, ქილ. 179.
უწუება, უწუვა, ს. вѣдѣніе; знаніе; извѣстіе; (ვუწუი, -ვე), ღებულ. 41—53; სიბრძნ. 75; ზ. მ. ვიცი, ცნობილვარ, вѣдать, знать; ღმერთმან უწუის, Богъ знаетъ, (ვუწუებ, -ვე), ზ. მ. ვიცნობებ. შევატყობინებ, извѣстить, увѣдомить, (ვუწუები, -ვე). ზ. ოვ ვიცოდინები, извѣщаться; знать; (ვუწუებით, -ვე), ზ. მ. быть извѣстну, ქრონ. 10; (ვუწუებ, -ვე), ზ. უ. вѣдаю, вѣдаюсь, узнать, освѣдомиться, 2 ქართლ. 340; მუწუე, извѣсти меня; სამ. 10—29; 23—23; მეუწუების, извѣстно мнѣ; სამ. 9—24; 23—30; **უწუებული**, ზედ. извѣщенный, извѣстный.
უწუებულება, ს. ცნობა, знаніе, 2 ქართლ.
უწუენელი, ნ. უწუინარი.
უწუვეტი, ზედ. მოუწყვეტელი, непрерываемый, რუსულ. 819, **უწუვეტლად**, ზმნ. непрерывно, ქილ. 75.
უწუინარი, უწუენელი, ზედ. არ საწუენი, неоскорбительный; невредный; необидчивый; -კაცი, человѣкъ необидчивый; სიბრ. 153; **უწუენლობა, უწუინარობა**, ს. არ წუენება, სიტყვის ან საქმისა; არ მაწუინარობა; необидчивость; безвредность.
უწულო, ზედ. წულისა არ მქონი, безводный; -ლობა, ს. წულისა არ ქონა, безводіе, ვეფხ. 913.
უჭაბუკესი, ზედ. უმცირესი, უმრწყვესი, младшій, ღებულ. 9—24.
უჭამი, ზედ. მიუღებელი საჭმელად, нѣдомый, იერემ. 34—2.
უჭაღარო, ზედ. ჭაღარა თმისა არ მქონებელი, не сѣдой.
უჭედელი, ზედ. მოუჭედავი რკინა ცხენისთანი, неподкованный.
უჭეშმარიტო, ზედ. არა მართალი, неистинный, 1 ქართლ. 245.
უჭვო, ზედ. უეჭველი, несомнѣнный, ვისრ. 150.
უჭვრეტელი, ზედ. უხილავი, невидимый, ვისრ. 166.
უჭინკარი, ზედ. ღუდღებლად, ზედის-ზედი, непрерывный, სიბ. ლ.
უჭირველი, ზედ. გაუჭირებელი, აღვილი; უზრუნველი, нетрудный, легкій; беззаботный; **უჭირველად**, ზმნ. აღვილად, легко, безъ труда, безъ заботы, **უჭირველობა**, ს. გაუჭირებლობა, აღვილვე, легкость; беззаботность; ვეფხ. 988, დარეჯ. 2—90.
უჭიროდ, ზმნ. გაუჭირებლად, безъ труда, легко.
უჭკუო, ზედ. ჭკუა მიხდილი, უგუნური, безумный, რუსულ. 283; უჭკუოდ იქეა, онъ лежалъ безъ памяти, ვისრ. 22; **უჭკუობა**, ს. უგუნურება, безуміе, рѣшеніе. 2; სამ. ხომ. 315; ბერძნ. სიბ. 59.
უჭმელი, ზედ. საზრდელის მიუღებელი, нѣвшій, голодный, 1 ქართლ. 316; **უჭმელობა**, ს. საზრდელის მიუღებლობა, нѣденіе, голодъ; **-ხორცისა**, неупотребленіе въ пищу мяса.
უჭირველი, ზედ. საჭიროების არ მქონი, немѣющій нужды.
უჭნო, ზედ. დაუმჭნარი, неувядаемый.
უჭო, ს. ქვაბისა ან ქოთნის პირი გარდმონაღული და ნაპირზედ მიმწყარი, засохшая пѣна у краевъ горшка; იოველ. 2—6; ან ჰაერის ხქელობა, густота воздуха.

უჭუვარი, ზედ. არ მჭმუნვარე, безпечальный; фил. 2—29.

უჭურველი, ზედ. უიარაღო, უსჭურველო, невооруженный.

უხ! охъ.

უხამლო, ზედ. ფეხ-შიშველი, босый, მიქია. 1—8; უხამლიერო, იგივე უხამლო; იხილ. 20—8.

უხამხი, -მხო, -ხური; ზედ. უჯერო, შეუსაბამო, შეუფერი, неприличный, непристойный, აღბ. 52; ვეფხ. 126; ვისრ. 103; უხამხია, это непристойно; ვისრ. 108.

უხამური, ზედ. ფეხშიშველი, босый, ვისრ. 105.

უხანო, ზედ. ცოტა ხნისა, არა ხანგრძელი, უკადრო ან ძალგრომელი, გაუძლებელი, недолговременный; непостоянный; ვეფხ. 524; ვისრ. 134; რუსულ. 914; **უხანობა**, ს. უკადრობა; ძალგრომელობა; непостоянство; безвременность; ვისრ. 4, 96, 187; -სოფლისა, непостоянство міра сего, ქილ. 49.

უხარშავი, ზედ. მოუხარშავი, невареный.

უხასიათო, безхарактерный; **-ობა**, безхарактерность.

უხდელი, ზედ. მოუხდელი, несшитый; ქაფ-უხდელი, несшитая ичиги, ანტ. 4—59.

უხდური, ს. მუშაის ჭურჭელი, посуда для мускуса, ვისრ. 171; სამ. ლ. [ный.

უხედი, უხედნი, ზედ. გაუხედნელი, неимѣющій

უხეირო, ზედ. გამოუყენებელი; უგერგილო; მოუხერხებელი; негодный, неловкій, неспособный; **უხეირობა**, ს. გამოუსადეგნლობა; უგერგილობა; негодность, неловкость.

უხელმწიფო, ზედ. ხელმწიფის არ ყოლა, неимѣющій государя, რუსულ. 500.

უხელო, ზედ. ხელისა არ მქონებელი, безрукій.

უხელობა, ს. უსაქმო, безъ занятій.

უხელოულად, ზზ. ხელის შეუწყნელად, безъ посредства рукъ, რუსულ. 362.

უხელფასო, ზედ. მუქთა, безплатный, **უხელფასოდ**, ზზ. მუქთად, безплатно.

უხელფეხო, ზედ. ხელისა და ფეხის არ მქონი, неимѣющій рукъ и ногъ.

უხვაიშნო, ზედ. უშველო, შველის უქონელი, безпомощный, беззащитный; безприютный; ქილ. 443; რუსულ. 922; 983, 77.

უხვება, უხვობა, ს. ხიუხვე, გამცემლობა: სიმრავლე, ხვიბა, щедрость; изобиліе; ვეფხ. 49; (ვეფხვობ), ზ. უ. უხვად გავსცემ, не сдѣлаюсь, быть щедрымъ, ქილ. 639; მოუხვის, უ. ი. უხვად მომცის, ვეფხ. 386; щедро вознаграждаетъ меня.

უხვედრი, ზედ. უდაბური, უკაცო ადგილი, глухое мѣсто, глушь; -ცოლად, უ. ი. ვისც ცოლად არ შეხვედის ნათესაობის გამო, не могущая быть женою кого либо по родству; უხვედრობა, ს. უწესობა, უსამართლობა, безаконіе, бѣз. უსამ. შესავ.

უხვი, ზედ. მრავლად გამცემი, ხელ გახსნილი, ულეველი, უშურველი; щедрый; обильный; ვეფხ. 32, 49, 680; **უხვად**, ზზ. ხელ გაშლილად, щедро, **უხვობა**, ს. უხვება.

უხიაკი, ზედ. უკადრო, თავის-ნება; упрямый; бранжной; ან გამრიგებელი ადამიანის, нелюдимый; **უხიაკობა**, ს. ქონი, უკადრობა, упрямство, (უხიაკობ), привередничать, რ. ქ. ლ.

უხილავი, ზედ. დაუნახავი, ვერ სახილველი, невидимый, **უხილავობა**, ს. არ ხილვა, невидимость, უნახავი ან არ სახული რამ, невидаль, рѣдкость: სამ. ვახტ. შესავ.

უხიფათო, ზედ. უჭირველი, უბოროტო, безъ бѣды, безъ напасти.

უხლებელი, ზედ. შეუხებელი, нетроганный, непочатый, აღბ. 47.

უხმარი, -რებელი, ზედ. ვისც არ ხმარებული ან უსარგებლო, ურგები, არ გამოსაღები, недержанный, небывшій въ употребленіи; негодный, непотребный; მატ. 25—30; ვისრ. 159; რუსულ. 701; უხმარად, ზზ. უსარგებლოდ, безполезно, 1 ქორ. 139.

უხმო, უხმობელი, ზედ. ხმის უქონებელი, безголосый; უხმო ასო, согласная буква, 1 ქართლ. 317; **უხმოდ**, безмолвно.

უხოობა, უხოიშნო, ნახე უხვობა, უხვაიშნო.

უხნავი, ზედ. მოუხნელი, непаханный, გეკ. 32.

უხორაგობა, ს. უსაზრდოება, неимѣніе провизій.

უხორცო, ზედ. უსხეულო; არა ხორციელი; безплотный, ვეფხ. 1240; მარკ. 1—76; **უხორცობა**, ს. ხორცის არ ქონა სჯულისა, неимѣніе мясной пищи, ქილ. 289.

უხრავი, ს. მცენ. черный грахъ, грахъ ლ.

უხრწნელი, უხრწნო, უხრწო, ზედ. არა ქვეშეგებარე ხრწნილებისა, нетлѣнный, 1 პეტრ. 1—25; 1 კორ. 9—26; ხიბრძ. სოლ. 12—1; მარკ. 1—163; **უხრწნელება, -ლობა**, ს. нетлѣнность, ვეფხ. 6—24; კორ. 27; უხრწობა, неиорочность, მარკ. 1—164.

უხსენებელი, მაგალ. ძვირისა, ზედ. არ შეხსენება ძვირისა, ცუდი, неупоминаемый злаго; 1 ქორ. 205; ან მოუხსენებელი, неупоминаемый, **უხსენებლობა**, ს. არა მოხსენება, невспоминаніе, 1 ქორ. 141; უხსოვნელი, ზედ. არ დახსოვებული, неупоминаемый; ვისრ. 186.

უხუმრობელად, ზზ. безшуточно.

უხუცესი, ზედ. ან ს. ვინც-ვინმეზე ასაკით უხუცესი, უფროსი; თავი, უხარგესები; старшій; главный, старшина; -ძე, старшій сынъ; მხარეთა უხუცესი, главный надъ судьями, министръ юстиціи; სახლის უხუცესი, старшій въ родѣ; **უხუცესობა**, ს. უფროსობა, старшинство.

უხშირო, ზედ. არა ხშირი მაგალ. თმა, нечастый, негустой, ვეფხ. 123.

უჯათი, ზედ. ქონიანი ხორციანი, упрямый, **უჯათობა**, ს. ქონიანობა, упрямство, (უჯათობ, -თე), ზ. უ. ვქეიფობთ, გახარებულობ, упрямиться.

უჯანო, ზედ. ულონო, უძლო, სუსტი, безсильный, немощный, слабый, **უჯანობა**, ს. ულონობა, безсиліе, слабость.

უჯარო, ზედ. ჯარისა არ მქონი, безъ войска.

უჯერესი, ზედ. უცუდესი, худшій, იოან. 2—10.

უჯერკუთო, ზედ. უბერო, непорочный.

უჯერო, ზედ. უხამსი, უშუსაბამო, ურიგო, непри-

личный, непристойный; ლუკ. 23—41: 1 ტიმ. 5—14; 1 ქორნ. 42. 349. 449; კანტ. 367, ან არ დამკერი, უწესოდ, нецивилизованный. კანტ. 95. -სიქმე, безнравственное дѣло. სამ. კათოლ. შენიშ: **უკერობა, უკეროება**, ს. უწესობა, непристойность, 2 ქორნ. 199, 215; **უკეროვნება**, ს. უმარკვლობა, неуловство; გულის უკეროებით, ფზ. გულის არ დაჭერით, უწესოდ, нецивилизованно, სამ. სიმწ. 344

უკესდაესად, ფზ. უმეტესად, უსაკუთრესად, болѣе всего, собственно; სამ. სიმწ. 291, 362; ეს სიტყვა გარეგნილია უნდა: უმეტესადად, ე. ი. უმირველესად.

უკიშო, უკინშო, ზედ. უგვარო, უსწნო, безнатный, бѣсѣд. 70.

უკმაკლური, ს. მორჩენება, ოცნება რამ კვამლის სახით, привидѣніе изъ вида дыма, облака; სამ. ლ.

უკნო (არაბ.), მცირე ეული სკოლისა, ящикъ въ столѣ.

უკნუფოო, ზედ. ვისაც ცალი არა ჰქონს, лишающій себѣ пары, безпарный, რუსულ. 188, 865.

უკნუქამოდ, ფზ. უუნებელად, безъ цѣли.

უკნესკო, ს. უახაკო.

ჯ. ჟ

ჯ, თუმცა არ იხმარების და როგორც ამქვეყნებს სამა სულხან ორბელიანი თვის ლექსიკონის შესავალში და მოიხსენებს, ვითამცეს ასო ძველს წერილებში იყოდა და შემდგომთ მწერლებს უგულებელს ექმნათო, გარნა მე ახლად დავსწერეთ, თუმცა ჩვენს ენაში ეგოდენი სიხშირე არ არისო; მაგრამ სხვათა ენათა ლექსთა თვის ღიღად საჭირო არისო, და სხ. თუ ჯგროვნად განვიხილოთ ამ ასოს გამოთქმასა, თვისებასა და ხმარებასა, მწოლოდ მაშინ დავიჯერებთ, რომ ეს ასო არც საჭიროა ითოდ ბერძნულის ენისაგან შემოღებულთა ლექსთა დასაწერად, არც სიხშირებლად ქართულს ლექსებში: ასო ჯ ითხზვების ბერძნულს ასოსა γ. რომელსაც ქართველები გამოსთქმენ, ვითარც ი, მაგალ. არა ვინა ჰსწერს და გამოსთქვამ ჯაკობი, ჯერბოლა, ჯვაკრონი, ეგჯპტი და სხ. არამედ ი იკითხი, იერბოლა, იჯაკრონი, ეგვიპტი. ხქა ჯგრ არს შენიშნა, რომელ ბერძნულის მიმხგავსებით ფრანციულს ენაში ასოსა უ ჰსწერენ ორის ასოით o და u ერთობით ou, მსგავსად ამისა საშღუთო წერილში უწერიან ო და ჯ ნაცვლად უნისა. ვითარც სიტყვებში ოქტავლო, ავსოჯ, ოჯბიწრომან (ნახე ბეცური დაბეჭდილი დაბადება და სხვანი წიგნები, ჯგრ არს დაწერა უფალო, იესო, უბიწრომან და სხვანი მისთვის რომ ჩვენი გვექმს ასო უ და არა არს საჭირო ხმარება მოსახლად ო და ჯ. ნაცვლად უ; ქართულს ენაში ჯ იხმარების არა ბერძნულის γ ადგილსა; არამედ ვი და ი მაგიერად მაგალ. მოგჯ, ლეღჯ გამოვსთქვამთ და ვჰსწერთ მოგვი, ლეღვი; მიმსგავსებით ამისა ჰსწერთ ლავრა ე. ი. დიდი მონასტერი; ეკლოგია ან ეკლოგი, ე. ი. კრებითები და სხ. ჰსწერთ და გამოვსთქვამთ ლავრი, ეკლოგია.

ჟ, ბრჯგჭ, არის ნახევარ ხმოვანი ასო და გამოითქმის საშუალ უ და ვ: თუმცა ქართულს ანბანში არა აქვს აღგილი, გარნა დასწერად, მრავალთა ლექსთა საჭიროა, მაგალ. ჩუმა, თუჟუ, ხუნა, ჩუმა, რომელნი მღებიერად გამოითქმებიან სმა, თჟმა, ხმა, ხმევა; ჟ ბრჯგჭ ამ სიტყვების მიმხგავრებში შეიცვლება ვ, მაგალ. გხ-ვ-ამ, ეთქ-ვ-ამ, ვხვნავ, ვითხვამ, რომელთა შესაძლებელს არს დაწერა ვსუამ, ეთქუამ, ვხუნავ. ვიხუამ და სხვანი მრავალნი.

ფ.

ფ, არის უხმო ასო, წოდებული ფარ; რიცხვში, დანი შენავს 500, ფულის ან გარიშში ნიშნოთურთ ხუთასს ოქმასა; წერილის ფულის ანგარიშში 100 ფულსა ან 25 ბისტრა, რომელია ათი შაური ან ორ აბაზ ნახევარი; ქართველიანი ლექსი ამ ასოსა ზედა იწყებიან: ფ ღ, ფრიად.

ფ, იხმარების ზოგჯერმე ნაცვლად ბ, მ, პ, ფ, ვითარ: სეფისკვერი, მღვდ. სებისკვერი; მხსნელ, ჩღვ. ფხსნელი; კისკოპოზი, მღვდ. ეფისკოპოზი: ფილოსოფოს, სწერენ და გამოსთქვენ ფილოსოფოს, ე. ი.

ფაბრიკა (ფრანც.), ს. ქარხანა ხელ-საქმართ სამუშაოთა აღგილი, фабрика.

ფაგაბაში, ს. გუჯ. 912

ფაგეტანი, ს. უმოლებელი წელული, Щалялись вводящій, лукавый, 24, говорящая рапа, სამ. ლ.

ფადილი, სსხ, სიტყვით ხელ-ზედ ხვევნა, მოტყუება, водить за носъ, обманывать; სამ. ლ.

ფადიშა, -შაჰ, ს სპარსთა ხელმწიფე, царь, падишахъ.

ფაენი, ს. სამფეო სკოტრა, რომელსაც თავზედ აქვს ხვირი ან ჯვარი, скипетръ.

ფაეტონი (ფრანც.), ს. ეკლი, фаэтонъ.

ფავარი (არაბ.), ს. შადრევანი, სარკმე, წყლის მჩქეფარე, фонтанъ, водомет; ქიმ. 111.

ფაზარი (სპარ.), ს. ქვა ბოვებული ღვიძლთა და ნაღველთა შინა ცხოველთასა და უფერორე ნაამრთა ან კლდეთა შორისცა; იხმარების ვითარცა სამკურნალო წამალი. გალესენ წყალშე და დალევინებენ სნეულთა; ვეფხ. 326; ჰ. ფ. ლ. безоаръ, животный камень; срюстокъ; фазаръ ложка, окатышъ изъ желудка свиней, ჰ. ფ. ლ.; ბუნ. ლ. **ფაზარი თხისა,** окатышъ изъ желудка дикой козы, ბუნ. ლ.; **ფაზარი მაღნისა,** безоаръ минеральный; ბუნ. ლ. **ფაზრის ბალახი,** მცენ. роговикъ, cerastium, ბუნ. ლ. ნ. მუხლუხა.

ფათალო, ს. კახურად ხერა, მცენ. плющь, ბუნ. ლ.; ჰ. ფ. ლ.; ჩონგ. 103; -წყლისა, ნ. ნინოელი.

ფათერაკი (არაბ.), ს. მოულოდნელად შეხდომილი უსიამოვნობა ან უბედურება. უცხო გახსენებელი, несчастный случай; ბჭა. несчастіе; ვეფხ. 163. 625, სამ ვახტ. 91; ფათერაკი დავმართე, съ нимъ случилось несчастіе, ხიბრ. 158; **ფათერაკება** (ვეფათერაკები, -კე), ზ. თვ. გეუბედურება, не счастливиться, დარეჯ 70; სამ. გაორგ. მეფ. 3.

ფათრათიონის შალი, ს. კამლოტი, камлотъ, стамедъ.

ფათურა, ს. ფეხის ხმა, хожденіе, топотъ.

ფათხი, ს. ჩხირთი, ბაღეთ საქსოვი ჩხირი, игла для вязанія сѣтей.

ფაიკი (სპარს.), ს. ჰაკი, ეიკრივი; скороходъ, курьеръ, ვისრ. 128; დარეჯ. 11; ჭადრაკის სათამაშო ძვლები, шахматы.

ფაიტონი, ნ. ფაეტონი.

ფაიფური (არაბ.), ს. ფარფორი, фарфоръ, фарфоръ.

ფაკელი, ფაკლა (ლათ.), ს. სასანთლე წინასახეღოლად, канделябръ, факелъ, ქილ. 21; 183.

ფაკტი (ფრანც.), ს. მოქმედება, дѣйствіе, фактъ.

ფაკტორი (ფრანც.), ს. მომქმედი, მოსაქმე. ნოქარი ვაჭართა, факторъ, комиссіонеръ; ან სტამბის უფროსი, начальникъ типографіи.

ფალავანა, ს. მცენ. ბუნ. ლ?

ფალავანი, ფალეველი (სპარს.), ს. ბუმბერაზი, გმირი, მამაცი, ვეფ-კაცი, ჭაბუკი; богатырь, герой; рыцарь; борецъ; **ფალავნური,** ზედ. მამაცური, богатырскій, **ფალავნება** (ვიფალავნებ, -ნე), ზ. უ. ვქმამაცობ, ვქმგულოვნობ, храбриться, ვარამ. 441; **ფალავნობა,** სახ. მამაცობა, ვაჟკაცობა, геройство, (ვქფალავნობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვქმამაცობ, ვეაჟკაცობ, творить чудеса храбрости, რუსუდ. 317.

ფალანგა (ბერძნ.), ს. გესლიანი ღრიანგალი ობობას ჰგავს, ядовитое насѣкомое, сороконожка.

ფალანგა (სპარს.), ს. ფიცხი ან სახლი ნაბდისა; балаганъ; шалашъ войлочный.

ფალანგა, -გი (ლათ.), ს. ქვეითობა. ქვეითი მწყრობა შებმისნი რომელთა, фаланга, пѣхота.

ფალანგი, ს. ფაშფუშა, требуха, внутренности.

ფალანი, ნახე ბალახი.

ფალახი, ფლახი (სპარს.), ს. პოხპი, ბაძა; მწვარე; грубая шерстяная одѣжда, тряпье; трауръ, ზოგჯ. ქვეშაგებელი ნაბადი, ჩული, полсть, половникъ; დარეჯ. 2—122; რუსუდ. 969; ძაძა ფალახი, вѣтошь.

ფალაური ენა, ს. ძველი სპარსული ენა, пехлевійскій, древне персидскій языкъ.

ფალია, ს. სპირისწამლე თოფისა, зарядъ, запалъ, затравка у пушки.

ფალუსტაკი, ს. ერბოთი ან ზეთით ახშრემილი ფქვილი, ხავებული თაფლითა ან შაქრითა და სანელებელითა და მოხრაკული, поджаренная мука, смѣшанная съ масломъ и медомъ или сахаромъ; ქილ. 205; სამხ. 67.

ფამილია (ლათინ.), ს. სახლი, სახლობა, ღვიწულნი; семья; გვარი, გვაროვნობა, родъ, родословіе, фамилія, семья.

ფამფალაკი, ს. ერქვანთ იარაღი, принадлежности ярма.

ფანფალი, სხ. трясеніе, **-ლება** (ვქ), ზ. უ. ვიძვრი, шататься, კბილი მიფანფალებს, у меня зубъ шатается.

ფამფარა, ს. მცენ. козлецъ, мохнатка, полуночникъ, растеніе; ბუნ. ლ.; ჰ. ფ. ლ.; ისტორ. ნ. ჩ. ლ.

ფანარი (სპარს.), ს. ლიფლიფი, фонарь.

ფანატიკი, -ტიკოსი, ს. მიბრძანილი რაზედმე, ახირებული, фанатикъ.

ფანდაკი (სპარს.), ფანდალი, ფუნდალი, ს. მაღალი ქუსლი მაჩიოს ან ჩექმისა, высокій каблукъ, 1 ქართლ. 144.

ფანდი (სპარს.), ს. რჩევა, სარჩეველი, совѣтъ, ვისრ. 116; ლინგი, ხლინგი, მორკინალთა ხელოვნება, ухватка, пріемъ борцевъ.

ფანდური, ნ. ფანტური.

ფანიერება (ვა), ზ. მ. მიეჭმალავ, მიეფანიერებ, скрывать, прятать, (ვეფანიერები, -რე), ზ. თვ. მიეფალები, მიეფარები, скрыться; **ფანიერი,** ზედ. მიფარებული, მიმალული, скрытый.

ფანოსი (ბერძნ.), ს. ფანარი, фонарь, ვეფხ. 1371.

ფანტაზია (ბერძნ.), ს. გუნება, фантазія.

ფანტვა (ვქ), ზ. მ. ვაბნევ, ან იქ ლეჭერი; разбрасывать, раскидать, -ფულსა, мотать деньги, (ვიფანტები, -ტე), ზ. ვ. გავიბნევი; წყალი წამოვალთ, разбрасываться; расходиться; გონება მეფანტება, теряю разсудокъ.

ფანტია, ს. мотъ.

ფანტური (ბერძნ.), ს. საკრავი, гандура, балалайка.

ფანჩატური, ს. ფოთლის ლერეფანი, фцхъ, ქოლგარი, шалашъ.

ფამფარონი (ფრანც.), ს. მოკრაბაზე, знакъ знаменитости, фанфаронъ.

ფანჩვა, სხ. ლაჭერი, მოცვა ადგილისა ნადირობის დროს, опѣнить мѣстность во время охоты, ქილ. 270.

ფანცქალი, სხ. барахтанье, біеніе (сердца), ფანცქალება (ვქფანცქალებ, -ლე), ზ. უ. ვქფორთხალებ, ვქსჩუჩუნებ, барахтаться, биться, шевелиться, გული მიფანცქალებს, у меня бьется сердце.

ფანჯარა (სპარს.), ს. ხარკმელი თქლეშიანი, окно.

ფანჯიაქი (სპარს.), ს. ნარდის თამაშობაში: ერთი ლა

ხუთი; ან ხუთის თავი, ერთი ხუთისაგან; въ игрѣ нарди одинъ и пять, пятая часть; სპ. ვახტ. 255; 1 ქრონ. 308.

ფარა, ს. ცხოვრთა, ცხვართა, ღორთა და სხვათა, стадо овецъ, свиней; ანტ. 6—10; მაგალ. ფარის თავს თითო ცხვარი.

ფარა, ნ. გლეჯურობი.

ფარა (ოსმ.), ს. ერთი ფული ან კოპეიკი შავი-ფულისა, 40 ფარა ღირდება ერთი პისტრი, 6 კოპ. თეთრი, копѣйка на ассигнаціи.

ფარაგი, ფარაქი, ს. ქამრის გვერი სარტყელი, полосъ, кушакъ, სამახ. ლ.; ყაბე, карманъ. სპ. ლ. ანტ. 121; 8. 13.

ფარავანა (სპარს.), ს. ბებელა, бабочка.

ფარავანი, ს. თევზთ საჭერი ბადე. рыболовная сѣть, ღვთ. 25.

ფარანჯა (სპარს.), ს. მერინვ. журавль, ვიხრ. 130; ბიანკ. ლ.

ფარანისა, ფარისი, ს. მცენ. ავშანა, შავშანა, волосатикъ; сухостебельникъ, женскій волосъ; ე. ფ. бѣлые вѣники, ერის. ლ.

ფარაჭინი (სპარს.), ს. ნაგლეკი, ნაკუწი მაგალ. ქაღალდისა, лоскутокъ бумаги и т. п.

ფარაჭი, ნ. **ფარაგი**.

ფარაღათი, ზედ. ხალათად მოხმარი, შინაურის ჩანიაფოსით, одѣтый въ домашнемъ въ свободномъ платьѣ; ცანში ფარაღათი, новость, **ფარაღათად**, ზ. თავისუფლად, на свободѣ, на распашку; **ფარაღათობა**, ს. ფარაღათად ყოფნა, распашка, ან მოსვენება, отдыхъ, свобода, რუსუდ. 686, 397.

ფარაჯა (არაბ.), ს. ზედად წამოსასხმი სწვიმარი, епанча, ჩონგ. 97.

ფარგა, ს. თევზის, судакъ, ბაქრ. 330; ხოშტ. 77.

ფარაგალი (ოსმ.), ს. კარკალი, ირაღი ხმარებული ხაზომად წარხაღულთა განფენილებათა, мозольщиковъ циркуль.

ფარგლვა, (ვ), ზ. მ. მოეხაზვ ფარგლით, чертить круги и т. д.

ფარდა (სპარს.), ს. ხარკმელთა ან კართა ჩამოსაფარებელი, რომელთაგანც მცირეს ეწოდება კოხტა და ღირს კრეტსაბმელი; თბილი კანი გინა აფხაკ ტყავისა; занавѣсь, штора, гардина; переплетъ, -ქვენისა, мозговая перепонка, 2 ქრონ. 107.

ფარდაგი, ს. ეზოთ ნოხი ან ხალიჩა; ან ფარდა ჩამოსაფარებელი-კართა. коверъ гладкій безъ ворса, гардина, занавѣсь, ვეფხ. 338, 341, 391; ქილ. 357; ფარდეა, ნ. ფრდა.

ფარდი (ლათ. pars; სპარს.), ს. ტალი, ტოლი, თანასწორი ნაწილი, часть, доля, სპ. ვახტ. 104; ხუთი ფარდი მიწა, пять участковъ земли.

ფარდული, ს. წაბლის ხართული, палѣнъ изъ прутьевъ, балаганъ.

ფარდული, ზედ. გასაღებული, проданный.

ფარებვა (ვ), ზ. მ. დავბურავ, დავჭურავ, დავჭყარავ; покрывать, закрывать, занѣшивать; ვიფარებ პირსა, закрываю лицо, ვეფხ. 1523, მოფარია ფარეული, ანტ. 3—58; на меня надѣть фартукъ; (ვეფარები, -რე), ზ. თვნ. უჩინო ვიქმნები, скрыться, укрыться; ერთმანერთს ვეფარებით, скрываемся другъ за другомъ; აფარია, занѣшено, ანტ. 6—29.

ფარეზი (სპარს.), ს. ხელის შეწყობა, გაფრთხილება საჭმელ სასმელზედ; діета.

ფარეში (სპარს.), ს. შინ-მოსამსახურე, слуга, лакей, прислужникъ; პირის-ფარეში, ხანე თავის აღგილს; **ფარეშთუხუცესი**, начальникъ прислуги, დასტ. 3; **ფარეშთავლი დარი**, счетчикъ; დასტ. 12.

ფარეში (არაბ.), ს. რკინის ჭანჭიკი მარწუხთა, მაკრატელთა და მისთანათა, болтъ, винтъ у ножницъ, у щипцовъ и т. п. ნ. ჩ. ლ.; კლიტის ენა, замочный языкъ; ფარეშის გაცრა, продѣть засовку, ქიზა 244; **ზის ფარეში**, ნ. ჭანჭიკაკი.

ფარეშოსანი, ზედ. ჭანჭიკის მქონებელი, винтовой, на винтахъ, ფარეშოსანი ყვავანი, нанцыръ на винтахъ, სპ. ლ. ნ. ყვავანი.

ფარეხი, ს. ხაცხურე პოხელი, овчарня, хлѣвъ, хлѣвецъ; прорѣха; прошасть; ნ. პარეხი.

ფარვა, სზ. защита, ნ. ცვა-ფარვა. (ვ), ზ. მ. ვჭურავ. ვჭბურავ; დავიცავ; покрывать, закрывать, укрывать, сохранять, прятать; скрывать, (ვიფარავ, -რე), დავიცავ, დავიფარავ, защищать, охранять, взять кого подъ защиту, охрану; (ვიფარები, -რე), ზ. ვ. დავიფარვი, დავიხურვი, დავიცვი; მივეფარები; покрыться, укрыться, прятаться; ქილ. 438; მატ. 17—5; (ვეფარავ, -რე), მივეფარები, заслонять, (ვეფარები, -რე), ნ. ფარება; მფარავს, მფარავდა, სალუთო წერილში მფარველი, მფარველი), ზ. მიჩ. დამიცავს, защищаетъ, оберегаетъ меня, ლუკ. 1—35; გუკური. 27.

ფარვანა, ს. ფარავანა; **ფარვანი**, ნ. ფარმანი.

ფარზვალი, ს. თასმა ხარაზთა დასაჭერად ხაკერავისა, потягъ, ნ. ქ. ლ.

ფართალი, ს. წვრილმანი ხავაჭრო, ე. ი. ღალატისა, мелочной товаръ разнощика; ნ. ჩ. ლ. № 1; ანტ. 6—16.

ფართო, ზედ. ვრცელი, განიერი, просторный, широкій, пространный; ფსალ. 17—19. 36; 30—8; მატ. 7—13; -ქანისაპოსი, широкое платье, -გზა, широкая дорога; **ფართოდ**, ზზ. просторно, широко, **ფართოება**, ზზ. ხივრცე, пространство, широкость, ლაბან. 26—22; წათ ცხოვ. 397, -მკერდის, полнота плечъ, რუსუდ. 1, (ვფართოვებ, -ვე), ზ. მ. ვავრცელებ, ვაგანიერებ, расширять, распространять, (ვეფართოვები, -დი), ზ. ვე. ვრცელდები, расширяться, распространяться. [пикъ.

ფართუკი (რუსულ.), ს. წინ მოსაფარებელი, перед-

ფართხა, ს. მცენ. скрипуха, скерда кровельная, ერის. ლ.

ფარი, ს. მრგვალი ფიცარი მეკალლიხა მოსამართ სამჭარი მოსაფარებლად; щитъ, ფსალ. 34 — 1; 45—9; ვეფხ. 6—16.

ფარკა, ს. სენი ცხენთა ხარცხვინელისა, болѣзнь дѣторожденныхъ частей у лошади, სპ. ლ.

ფარიკაობა, ს. ხმარება ხამთარო ირაღის ხმარებათა, фехтованіе, ქილ. 67.

ფარილი, ს. მური, ჭვარტლი ბაზმისა, сажа, копоть замка, მარხვ. 1.

ფარისეველი (ბერძნ.), ს. ორპირი კაცი, თვალთმაქცი, лицемѣръ, фарисеецъ; **ფარისეველობა**, ს. ორპირობა, მზაკვრობა, мошенничество, лицемѣріе, (ქ)ფარისეველობ, ფარ. არა აქვს; ზ. უ. ფორპირობ, ქ)მზაკვრობ, ქ)მცბიერობ, лицемѣрить, სამ. ხომხ. 291.

ფარისი, მეგრ. ნ ავშინა.

ფარმანი (სპარს.), ს. ბძანება, ნების დართვა; приказъ, позволеніе; -მიბოძე, позволь мнѣ, ქეფხ. 65; რუსუდ. 681; ფარმანის თხოვნა, просить позволенія, ვისრ. 6; ვინც ფარმანსა ქვეშე მისსა მყოფნი იყუნენ, ученые, которые были подъ его начальствомъ, ვისრ. 6.

ფარნა, ს. ფერდელა, თეთრი ზრახა; бѣлый волъ, სამ. ლ.

ფარნაჯი, ს. მალე მსრბოლი, скороходъ, курьеръ, ვისრ. 6.

ფაროსანი, ზედ. ფარით შეჭურვილი მხედარი, სამ. 23—23; вооруженный щитомъ.

ფარსაგი, ზედ. გამოსაყენებელი, გამოსადეგი, კეთილსა ღა ცელს საშუალი, годный, порядочный, изрядный, -კაცი, человѣкъ порядочный; იმისგან ფარსაგი არა გამოვარა, отъ него добра нельзя ожидать.

ფარსანგი (სპარს.), ს. შვიდი ვერსი ან ერთი მილი ღეღლისფიული, миля, 7 верстъ.

ფარტენა, ს. მატყლის ფთილა, клубокъ непряденой шерсти, სამ. ლ.; косы, кудерь, сплетенная прядь.

ფარული, ზედ. იღუმალი, მალვითი, тайный, скрытый, **ფარულად**, ზზ. იღუმალ, секретно, тайно.

ფარფარი (სპარს.), ს. хвастовство, (ქ)ფარფარებ, -რე), ზ. უ ქ)ქრაბახობ; ან თავი მოიწონს, хвастать, фанфаронить.

ფარფინა, მეგრ. ღანდრანჯა, ღანდური, португалъ, სამ. ლ.

ფარფიონი, ს. მცენარე, молочай, раст.; ბ. ფ. ლ

ფარფელი, ს. თევზთ ფრთა, плавательныя перья у рыбъ.

ფარფური, ს. ფაიფური, фарфоръ.

ფარღია, ფარღალაღა, ს. გვერდებღია სახლი, фасадъ, хижина со скважинами со всѣхъ сторонъ, -ღღლობა შენობისა, скважины въ строеніи.

ფარღული, ს. მინაკი, მარგალიტის ჩამოსაყელებელი; მსაჯ. 8—26; ქეფხ. 1460, ожерелье, მარკ. 1—39.

ფარშამანგი, ს. მფრინველ. павлинъ; 3 მეფ. 10—22.

ფარჩა (სპარს.), ს. ხაჭერი; ან ძვირფასი ღარი; кусокъ; парча, драгоцѣнная матерія; ერთი ცხვარი ექვსი ფარჩაა, баранъ дѣлится на 6 кусковъ, დასტ. 26.

ფარჩეულობა, ს. разныя шелковыя матерій.

ფარჩი, ს. მომცრო სალვინე, небольшой винный кувшинъ; ან ხელიდა ვერცხლისა; ქეფხ. 1160; რუსუდ. 496, 499.

ფარჩხატი, ფარცხატი, ს. საკარცხელის მსხვილი კბილები, зубцы у гребня, ან ხშირი, большіе зубцы у гребня, ან თხელი, მაკალ. ნაკლოვი, рѣдкій, неплотный.

ფარ-ცვა, ს. ღიცვა ღა ღაფარვა, покровительство, защита.

ფარცხვა (ქ)ფარცხავ, -ხე), ზ. ვ. ქ)ქარავ, боронить, ღაქ)ფარცხავ; боронить.

ფარცხი, ს. კაბალასტი, ღათესილთა ხნულთა ზედა საკარავი ღასაფარებელ თესლისა, борона.

ფასაუღებლად, ზზ. მუქთად, даромъ, ქილ. 474.

ფასადი, ს. გარეგანი მოხატულობა სახლისა, фасадъ дома.

ფას-ღაუდებელი, ზედ. ღაუფასებელი, неоцѣненный.

ფასება (ვაფასებ, -სე), ზ. ვ. ღავაფასებ, ვალირებ, оцѣнивать, (ქ)ფასდება, -ღა), ზ. ყდ. ღაფასდება, оцѣниваться, (ვაფასებდი, -სე), ზ. თვ. ვალირებ, стоить, ქეფხ. 1171; ვახტ. სამ. 16.

ფასგაუღებლად, მუქთად უფასოდ, безплатно.

ფასი, ს. ღირებულება ნივთის ან თეთრი საჭირო სახელდებლად ნივთის; ღირსება, достоинство; ფასის მოპატება, набавлять цѣну, ფასის საცავი, лавочка, товарный складъ, выручка, хранилище денегъ, მარკ. 12—41.

ფაში, ქალაქის თამაშობაში, пасъ.

ფაშკუნჯი, ს. მფრინ. ყანჩა, графъ (птица); 2 ხელთ. 14—13; ვარამ. 388; რუსუდ. 506; ბუნ. ლ.

ფაშორა (ვ)ქ). ზ. უ. ქ)ღირებ, стоить.

ფაშონი (ფრანც.), ს. ნიმუში, მოყვანილობა კაბისა, фасонъ.

ფაცარი, ფაცრი, ს. ფულური, дупло, пустота въ деревѣ, ქილ. 247; ბუნ. ლ.

ფაცი, ს. ფეტვი, მჭადი, просо, ერთხ. ლ.

ფაფა, ს. ფოთ, ღუღლით შესქელებული ფქვილის ხაჭმელი, саламата, мучная кашица; კავკ. გაზ. № 23. 1851 წ.

ფაფანაკი, суконка, которою прикрываютъ голову Имеретины отъ солнца.

ფაფარუჭობა, 34 მოურავი?

ფაფარი, ს. ცხენთა ქერის ბალანი, грива.

ფაფახი, ს. ჩურქეზული ქუდი, папаха.

ფაფეულობა, ს. кашица, სამხ. 47.

ფაფი, ს ხახე ღაბლაბი; ბაზმ. ქეფხ. თეიმ. 1168.

ფაფუკი, ზედ. რბილი მაკალ. ბუსი, мягкій хлѣбъ.

ფაფხუა, ფაფხვა (ვ)ქ), ზ. ვ. ქ)ქქევი ცხენზედ მჯდომისაგან: сидѣть, покачиваясь на лошади, пронаторить лошадь.

ფაქიზი (სპარს.), ზედ. ხეფთა, წმინდა, чистый, опрятный; ფაქიზება (ვ), дѣлать опрятнымъ; ფაქიზობა, ს. опрятность.

ფაქლი, ს წეთხი შალალიანი, მქანოვანი ღა გამოცხვეული, суховница изъ болячкахъ; გამოსლ. 9—9; парынь.

ფალარათი, ზედ. ნახე ფარალათი.

ფალირი (არაბ.), ს. გლახა, უპოვარი, бѣднякъ; დასტ. 31.

ფაშა (ოსმალ.), ს. წინამძღვარი მხედრობის, паша.

ფაშარი, ზედ. უმარილო, მჩატე, рыхлый; наленецъ, ქ. ქ. ლ. ნ. ჩ.

ფაშატი, ს. ხრდალი კვიცი, ჭაკი, молодая кобылица.

ფაშვი, ს. ღიღი ნაწლავი, требуха, брюшная внутренность; **ფაშვიანი**, ზედ. მუცლიანი, пузатый, კეთ. 21; **ფაშვნიერი**, ზედ. требушиный, пузатый, ს. требуха, ლეკურ. 4—11, სამღვთო წე-

რილში: განავალი, სკორე, калъ, пометъ, гноекъ. 29—13; лев. 4—12.

ფაშიფუში, ხ. შინაგანი მუცლისა, требушина.

ფაშობა, ხ. быть нашею.

ფაჩაჩი, ხ. ნაბდის ქუდი, войлочная шапка, бур. д. 206.

ფაჩვი, ხ. კანზედ ბალანი, волосы на телѣ у человѣка; **ფაჩვნიერი**, зед. волосатый, косматый

ფაჩჩა, ხ. მცენ. შავი ფუტკუ, черное, птичье или боровое просо.

ფაცაფუცი, ფაციფუცი, ხ. აქ აქ მირბენა, ფაცურობა, ჩოჩქოლი, бѣготня, суетня, бур. д. 246; კაც. 15. ფაცფუცში, въ поискахъ.

ფაცახი, ხ. მსხვილი მატყლი, толстая шерсть, зоол. л.

ფაცერი, ხ. მახე თევზთა, рыболовный кузовъ, бур. 31.

ფაცერკოლი, ხ. მფრინველთა საჭერი მახე. сѣть для ловли птицъ, учугъ, силокъ.

ფაციფუცი, ნ. ფაცფუცი, суетня.

ფაცურობა, ხ. ფაციცურება, ფაცი ფუცი, ჩოჩქოლი, суетня, бѣготня.

ფაცქი, ხ ერთბაშად შეხტომა, прыганіе.

ფაცხა, ხ. ფალანგა, ფანჩატური, წნულით ან ტყრწნით ღობნული სახლი, плетенная изба, балаганъ.

ფაწალა, ხ. ტყირპი, ელენთა, селезенка, бур. л.; ნემსი 27.

ფაჭა, ნ ფიცი ან ფიჭი.

ფაჭაფუჩი, ფაჭუნი, ხ. ცუდი ბაქი, хвастовство, зоол. л.

ფაჭალი, собственная земля крестьянъ у Мингрельцевъ.

ფაჭვა (ვ), ზ. ვ. ვჭიტავ, -ხე), ზ. ვ. ვჭხუჭავ თვალთა, жмурить глаза, щурить.

ფაჭი, ხ. ცუდუდი მუქარა, пустая угроза.

ფე, ფეი, შორიხე. фу, фи! фу!

ფეანდაში, ფეინდაში (სპარს.), ხ. ქვეშ გასაშლელი ხელმწიფის სავლელად. постилка, которую стелятъ по дорогѣ для прохода Государя.

ფებერვალი, ხ. თებერვალი, სარწუნისი, февраль.

ფეთება (ვ), ზ. ვ. ვაფთხობ, ვაშინებ, ვაკრთობ ძილში; испугать, встревожить, привести въ недоумѣніе; (ვეფეთები, -თე), ზ. თვ. ვიფთხობი, ვჭკრთები ძილში, пугаться во снѣ; თუ ხორცი რაგორ მეფეთა, Моск. 220, какъ дрогнуло мое тѣло.

ფეთი, ხ. ლაფთხობა, შეშინება ძილში სთრთხებისგან, испугъ отъ привидѣній; ფეთიანი, зед. обѣнуемый привидѣніями.

ფეთ-მაგი, ხ. ლეკვერთხი, წვიე-სკრავი, подвязка.

ფეთქვა, სხ. біеніе, трепетъ, нѣмг. 132; (ვჭ), ზ უძარღვთა თ ს: ვჭსცემ, ვიძგერი, биться, шевелиться, трепетать. (ვიფეთქ, -ქე), ზ. მან. тѣлесныя движенія: ворочаться, ерзать (двигаться, о порохѣ: испыхнуть; (ვიფეთქები, -ქე), ზ. ვ. ვიწვი; мгновенно загораться; тотчасъ вспыхнуть; о растеніяхъ: выходить изъ земли, пускать ростки; бур. д 126; (მიფეთქს, გიფეთქს, უფეთქს. მაგალ. გული, მაჯა), ზ. მან. მიცემს გული, მაჯა, бьется у меня сердце, пульсъ; ვიხ. 12; нѣмг. 132; ერისთ. 2—88.

ფეიერვერკი, ხ. შუშხუნა, фейерверкъ.

ფეინდაში, ნ. ფეანდაში.

ფეინი (სპარს.), ქიმ. 110. калъ лошадиный.

ფეიქარი (სპარს.), ხ. ლარით ან სამოსელთა მქსოველი, ткачъ. [стила.

ფელამუში, ხ. ტყბილის კვერი, სქელი თითარა, пе-

ფელგამი, ხ. ბალღამი, флегма, бур. ლ.

ფელდმარშალი (რუსული.), ხ. ამირ სპარსალარი, адмиралъ, фельдмаршалъ.

ფელთეგერი, ხ. შიკრიკი, მალემსრბოლი, фельдъегерь.

ფელიკი, ხ. ოფიცრონი, შაშხის ნაკვეთი, окорокъ.

ფელონი, ნ. ფილონი.

ფელცეხმეისტერი, ხ. фельдцигмейстеръ.

ფელშერი, ხ. ლანცეტი სისხლისაში, фельдшеръ.

ფენა, სხ. стланіе; развѣшиваніе, (ვჭფენ, ვჭფინე), ზ. ვ. ვაფენ, გავშალ, მოვჭფენ. ვიჭფენ; стлать, растилать; ან ღვინეებ გასაშრობლად ხარებსა, გავჭფენ; развѣшивать бѣлье, и т. п. (ვიფინები, -ნე), ზ. ვ. მოვიფინები. გავიშალები; развѣшиваться; распространяться; ვეფხ. 414; (ვჭფენივარ, ვჭფენორი), ზ. ვ. გაფენილვარ, быть разостланну, распространену, ვეფხ. 1206; **ფენილი**, ნაფენი, მიმ. постланный, აქა ფენილი, имѣющенный камнемъ; **ფენდალი**, ხ. ფანდაკი; **ფენი**, ნ. ფიანი.

ფენიქსი, ხ. ვარსკვი მფრინვ. фениксъ.

ფენომენი, ხ. ცისკერი, რაიც შეხედვების ჰაერში ვითარ წვიმა, თოვლი, ელვა, ცისკრები, ბაკი მზისა, феноменъ.

ფერადება (ვ), ზ. ვ. შეფხამე, ჩაფაფერადე, раскрашивать, **ფერადობა** (ვჭფერადობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ფერად-ფერადი ვარ, быть разноцвѣтну, (მიფერადება, -დე), ზ. მან. მიმშვენიერება, фигурально украшеніе, становиться для меня краснымъ, разнообразнымъ; ფერადობა სიტყვისა, разнообразіе въ словахъ; მარკ. 1—49.

ფერადი, зед. შლილი ძაფი ანრეშუმისა ან ღაზლისა შეღებული სხვა და სხვა ფერად; ჩაფერადებული; ტრელი სხვა და სხვა ფერი ან რიგი, разноцвѣтный (шелкъ); разнообразный; გან. 2—4; ანდრ. 18; ფერადი ჩაშვებული, затканный разными цвѣтами, Рустав. 361.

ფერადი, ხ. დაუგრეხავი ანრეშუმი; საბუკრო წვიმალი, несученый шелкъ; краска.

ფერად-ფერადი, зед. სხვა და სხვა ფერი, რიგი, разноцвѣтный, пестрый; различный.

ფერა-ფერა, ხ. მცენ. ჭიაფერა, კამფაზია, шпинатъ американскій, жирная трава, ерисх. л.; მცენ. ночная красавица, раст. ерисх. л.

ფერ-გადაკრული, ფერ-გამჭრალი, зед. ფერმიხდილი, блѣдный, Рустав. 42.

ფერდა, ნ. ალკაჰი.

ფერდებ-ჩაცივნული, зед. დამშეული, გამხდარი ხვასკანგი, тощій, худой (скотъ).

ფერდელა, ხ. თათრი ძროხა ან ფერდის ქარი, бѣлый волъ; паховая грыжа.

ფერდი, ს. გვერდის ძვლებს ქვემოთ ნაწილი მუცლის ორგანოებე, пахъ, фэрдэ ыкъи, бок и поясница.

ფერდობი, ს. გვერდობი მთის, подгорье, косогоръ.

ფერება (ვ), ზ. ვ. შეღებვა, ჩაფერვება, красить, цвѣтить; ცრემლის სისხლის ფერება, ე. ი. სისხლით შელება ცრემლისა, кровью окрасить слезы, ქუფხ. 778; (ვ), ზ. მიჩ. შეფერება, შეფითება, შეფერფლება; ფიქრება, усвоить себѣ, ужиться; осмѣливаться, рѣшаться на что; ქუფხ. 1252; არსით უნდეს მიფერება, эрэ зыдэ иофэрэбдэн, ქუფხ. 13; სხვისთან მიფერება არ უნდა ჭქონდესო და არც უნდა იფიქრო, онъ не долженъ ни любить, ни рѣшаться на любовь съ другою; იფერება სიყვარულსა, ე. ი. სიყვარულს ითვისებს, сносить любовь; ქუფხ. 30, 1245; (ვ) ფერება, -რე), ზ. თე. შეფერება, фэкъэдэбэ; ფერფლება, -ფლე), ზ. მიჩ. ფერი წამივა, фэрэ мэгъэбл, побѣлѣть, ქუფხ. 172.

ფერმუარი, ს. თთ. февраль, февраль, ქრისთ. 186.

ფერნაკლული, ფერნაკლულევანი, ფერნაკრთალი, ზედ. ფერმიხდილი, бѣдный, -жёлтолицый, ფერმიხდილობა, бѣдность.

ფერნაქცევი, ზედ. გახუნებული, полинялый, ქსნ. 146.

ფერო, ზედ. თეთრისა და შავის სამუალი, темно-сѣрый; სამღუთო წერილში: ჭრელი, пестрый, пегесый, ლაბან. 30—33.

ფეროვანი, ფეროვანი, ზედ. მწითური, თეთრ-ფერმიხი, румяный, მარკ. 1 — 187; ქსნ. 52; **ფეროვანობა**, ს. მწითურობა, румяность, румянецъ, ქუფხ. 187; ქილ. 5; ფიზიკ. 140; ქილ. 459; ქსნ. 193; ტურფა ფეროვნება, нѣжный цвѣтъ лица.

ფეროობა, ს. ტრელება, მოფერება; მწითური ფერიანობა; ласки, угожденіе; румянецъ, краски на лицѣ; цвѣтъ; მოურავ. 377; ტურფა ფეროობა, нѣжный, яркій цвѣтъ лица; ქუფხ. 37; მწვანე ფეროობა, зеленый цвѣтъ, 1 ქორნ. 24; ქსნ. 87; **მრავალ-ფეროობა**, многоразличность, ქსნ. 200; (ჭკუფრობ. სრ. არა აქვს). ზ. უ ჭკშვენი, ვეკადრები ან ჭკშვენიერობ, красоваться, щеголять, 29, приличествовать, соотвѣтствовать; ქსნ 5. (მფეროობს, მფეროდე), ზ. მიჩ. შეშვენის, прилично мнѣ, დარეჯ. 2—84; ქსნ. 47, 171; ანტ. 1—22.

ფეროვანი, -ვნება, იხე ფეროვანი.

ფეროზი, ფერუზი, ს. თეთრი, бирюза, ქსნ. 51; რუსულ. 112.

ფერსო, ს. ურმის თეთრის გარემორტმული სქელი ხის კრეული, коло, деревянный ободъ у колеса.

ფერფლი, ს. ნაკვერცხლზედ შენივთებული თხელი ნაცარი, пепелъ, -пепелъ, ე. ი. ბრძენი, წიდა მეტალთისა, окалина, -окалина, шелуха пшеничная.

ფერქცეული, ფერშეცვლილი, ფერწასული, ზედ. ფერმიხდილი, бѣдный, ქუფხ. 102; ლევიტ 13—4.

ფერცხალი, ს. გვერდის ნიბო; клещъ у замка, ლაბან. 2—22; ქილ. 39.

ფერხთ-შესაწყმელი, იხე ფეხთ სატმელი.

ფერხი მჭამელა, ს. ჰირის სახეზედ მსხმო ან შავი ფოლაქები, веснушка, угорь, прыщъ; მცენ. Dancus, ქრისთ. ლ.

ფერხს ცვალა, მცენ. бодренецъ.

ფერხს-ცუალება, სხ. ფერის შეცვლა ღვინისწუნლი ნ აგვისტოს. ღვინოგებული, მოსახსნებელზე მისხა რაჟამს მაცხოვრისამ ფერი იცვალა წინაშე მოწაფეთა თვისთა; მარკ. 9—2; преображеніе (праздникъ); (ფერს ეუცვლი, ეუცვალე), ზ. ვ. სახეს გამოვუცვლი, преобразить, (ფერს ვიცვლი, -ვიცვალე), სახეს გამოვიცვლი, преобразиться.

ფერშენთინის ზეთი, ს. терпентиновое масло, ქიმ. 143.

ფერშიხდილი, ფერშკრთალი, ზედ. ფერწასული, бѣдный, ქუფხ. 318; **ფერშკრთალება, -ლობა**, ს. ფერის მიხდილობა, бѣдность; (ფიფერშკრთალებ, -ლე), ზ. მიჩ. ფერი წამივა, ფერს მივიხდი, побѣлѣть, ქუფხ. 172.

ფერშუარი, ს. თთ. февраль, ქრისთ. 186.

ფერნაკლული, ფერნაკლულევანი, ფერნაშკრთალი, ზედ. ფერმიხდილი, бѣдный, -жёлтолицый, ფერმიხდილობა, бѣдность.

ფერნაქცევი, ზედ. გახუნებული, полинялый, ქსნ. 146.

ფერო, ზედ. თეთრისა და შავის სამუალი, темно-сѣрый; სამღუთო წერილში: ჭრელი, пестрый, пегесый, ლაბან. 30—33.

ფეროვანი, ფეროვანი, ზედ. მწითური, თეთრ-ფერმიხი, румяный, მარკ. 1 — 187; ქსნ. 52; **ფეროვანობა**, ს. მწითურობა, румяность, ქუფხ. 187; ქილ. 5; ფიზიკ. 140; ქილ. 459; ქსნ. 193; ტურფა ფეროვნება, нѣжный цвѣтъ лица.

ფეროობა, ს. ტრელება, მოფერება; მწითური ფერიანობა; ласки, угожденіе; румянецъ, краски на лицѣ; цвѣтъ; მოურავ. 377; ტურფა ფეროობა, нѣжный, яркій цвѣтъ лица; ქუფხ. 37; მწვანე ფეროობა, зеленый цвѣтъ, 1 ქორნ. 24; ქსნ. 87; **მრავალ-ფეროობა**, многоразличность, ქსნ. 200; (ჭკუფრობ. სრ. არა აქვს). ზ. უ ჭკშვენი, ვეკადრები ან ჭკშვენიერობ, красоваться, щеголять, 29, приличествовать, соотвѣтствовать; ქსნ 5. (მფეროობს, მფეროდე), ზ. მიჩ. შეშვენის, прилично мнѣ, დარეჯ. 2—84; ქსნ. 47, 171; ანტ. 1—22.

ფეროვანი, -ვნება, იხე ფეროვანი.

ფეროზი, ფერუზი, ს. თეთრი, бирюза, ქსნ. 51; რუსულ. 112.

ფერსო, ს. ურმის თეთრის გარემორტმული სქელი ხის კრეული, коло, деревянный ободъ у колеса.

ფერფლი, ს. ნაკვერცხლზედ შენივთებული თხელი ნაცარი, пепелъ, -пепелъ, ე. ი. ბრძენი, წიდა მეტალთისა, окалина, -окалина, шелуха пшеничная.

ფერქცეული, ფერშეცვლილი, ფერწასული, ზედ. ფერმიხდილი, бѣдный, ქუფხ. 102; ლევიტ 13—4.

ფერცხალი, ს. გვერდის ნიბო; клещъ у замка, ლაბან. 2—22; ქილ. 39.

ფერხთ-შესაწყმელი, იხე ფეხთ სატმელი.

ფერხი, ნ. ფეხი; -მგალობელთა. хоръ пѣвчихъ.
ფერხიანი, ფერხული, ს. მოქმედი რაკვა მრავალთა, хороводъ.
ფერხის, ფერხად, ზზ. კუალის კვალ. (მაგალ. ლევნა), по пятамъ, преслѣдовать кого; იხილ. 41—2.
ფერხმალე, ზედ. მალე მოსიარულე, быстроногій, **ფერხმალეობა**, ს. მალე ან ჩქარა სიარული, вороворство.
ფერხმრავალა, ს. კიბორჩხლა, круглый ракъ.
ფერხ-საფეხელი, ს. ხარისხი, ფეხის დასაფეხელი კიბისა, ступень.
ფეხანგი, ზედ. ჭრელი ცხოველი, о животныхъ; пестрый.
ფეხვედი, ს. კრძალი საშოსელი ძიძებულთა ქალთა ოქროსთოკილი და შემკული თვალ მარგალიტთა; ряса, платье со шлейфомъ, шитое золотомъ, გამოსულ. 28—4, 14; ფსალ. 44—13; იხილ. 3—20; 1 ქართლ. 274.
ფეხვეებიანი, ზედ. ძალი ფეხვების მქონებელი, ფეხვ განძებული; о деревѣ: имѣющій корни.
ფეხვი, ს ძირი ნერგთა და მცენარეთა, მიწაში დათესილი; ან ძირი კბილთა დათესილი ღრძილებითა; გრძელი და ფართო კალთა საშოსელისა; корень дерева; корень зубовъ; подолъ у платья, шлейфъ; გამოსულ. 28—22; მატ. 14—36; 23—5; 1 ქართლ. 98; -მთისა. подошва горы.
ფეტვი, ს, просо, იეზეკ. 4—9; იხილ. 28—25, крупа.
ფელამბარი (სპარს.), ს. მოციქული, წინასწარმეტყველი, посланникъ, пророкъ; შალვ. 82.
ფელამბარ-ალაგი, მცენ. бакаутъ, Z. sp. l.
ფეშო, ფეშხო, ს. საკლავი ცალი გვერდი ბანაბაგი, одна половина зарѣзаннаго барана.
ფეშქამალი (სპარს.), ს. წინ მოსაფარებელი, зд. фартукъ, передникъ.
ფეშქაში (სპარს.), ს ძღვენი, даръ, დასკ. 91. **ფეშქაშება** (ვ), ზ. ვ. ვეძღვნი, სამეფოდ მივსცემ, подарить, **-შებინება** (ვ), ზ. სხვ. სამეფოდ მივსცემინებ, заставить подарить. მეფეშქაშებინოს, дарю, ერისთ. 2—160, **ფეშქაშ-ნივთი**, ს, მოხელე. რომელიც ანუხმად სამეფოდ დანიშნულთა ან მიღებულთა ნივთთა, чиновникъ, который велъ списокъ получаемыхъ и отсылаемыхъ подарковъ; დასკ. 114.
ფეშხანა (სპარს.), ს. კარავი თავისის მომართულობით, палатка со всѣми принадлежностями для ихъ устройства, რუსულ. 562, 754.
ფეშხვანი, ს. კალთა, корзина, დაბად. 40—16.
ფეშხვენი, ფეშხუმი, ს. ძირანი თეფში, მარკ. 6—28; ტკბილისაცა შინა წმინდათა ნაწილთა დასასვენებელი ჭურჭელი; блюдо; дискосъ, церковный сосудъ; მარკ. 6—23; 1 ქართლ. 308.
ფეშხო, ნახე ფეშო.
ფეჩი (რუსულ.), ს. ფურნე, печь.
ფეხაკრეფით, безъ шуму, იგავრ. № 39—12.
ფეხ-აღებული, ზედ. სასიარულოდ განმზადებული, მრთ 77; поднявшій ногу.
ფეხბანა, ფეხთბანა, ს. ფეხთ -დაბანა, умовеніе ногъ
ფეხ-დახეთქილი, ზედ. ცოტკელას ფეხით ბევრის სიარულით ფეხის გულის ღრღნაჯ, отъ многаго хожденія босыми ногами, намозоленная нога; კარგ. 122.
ფეხებიანი, ფეხედი, ზედ. ფეხების მქონე, имѣющій ножки, напр. столъ и т. п.
ფეხთით, ზზ. ფეხთ უკან, მაგალ. ფეხთით მიწყაბილი, დავრ. 123. у ногъ.
ფეხთსაცმელი, ზედ. ბოგვი, ჩუსტი, ხანდალი, ქოში და სხ. обувь, რუსულ. 555.
ფეხთუცმელი, ზედ. ფეხშიშველა, босый.
ფეხი, ფერხი (სპარს. ლათინ. pernа), ს. ახო კაცთა და სხვათა ცხოველთა სახმარი სლვისათვის; ფეხი ითქმის ნივთ თვისცა: ფეხი სკამისა და სხ, სიმაღლე 12 ღუმისა; нога; ножка у стула; мѣра 12 дюймовъ, ფეხი კიბისა, ე. ი. საფეხური, ступень у лѣстницы; ფეხისგული, ე. ი. ტერფი ფეხისა, стопа, пята, ფეხის წინაწილი, кисть ноги, ფეხის ადგილი, нужное мѣсто, ფეხის თითებზედ სიარული ходить на цыпочкахъ; ფეხი არ მოუცდებოდა, не уступилъ, не сбавилъ цѣны, ჩემს ფეხებს, მდებ какое мнѣ дѣло, ფეხის ქირა, плата за хожденіе по дѣламъ, კი ფეხი გაქვს, счастливая у тебя нога, რუსულ. 421; ფეხ და ფეხ გაბედულ მეომრისა, видавъ переплыть рѣку, ფეხ და ფეხ მიხედეს, преслѣдуетъ шагъ за шагомъ. **ჩახმახის ფეხი**, ე. ი. საკეც ქალის დასაჭერი, курокъ, ბუნ. კ. 68; **ფეხ-მძიმე**, ზედ. ფიზიკ. тяжелый на подъемъ. **ფეხ მძიმობა**, ს. ორსულობა, беременность, ანკონ. 5—5; **ფეხ მაგარი**, ზედ. კრჭიკი на ногахъ, -ცხენი, крѣпкая на ноги лошадь, **ფეხის ხუნდი**, колодка, которую надѣваютъ на ноги преступнику; **ფეხმრავალა**, ს полипъ, многоногъ (животное подлое), ბუნ ლ.; лампреты, ერის. ლ. ფეხშიშველა. ზედ. ფეხთ უქმელი, босый, რუსულ. 537; ფეხშიშველობა, ს. босота, რუსულ. 555; **ფეხშიშველა, ფეხშველა**, ზზ. босикомъ; **ფეხიანი**, ზედ. имѣющій ногу. **ფეხობა**, ს. მარკვევად არ იხმარების, слѣпая игра, მაგალ. ოთხფეხობა, четвероногія животныя, **ფეხ-საცმელი**, обувь, **ფეხ-წყნარა**, зд тихимъ шагомъ, ქილ. 426; **ფეხური**, ზედ. იხილ, -ყინჭვილისა, мелкія черты рисунка, ქილ. 602.
ფვილიტი, ს. ჭიაა ერგვარი, ბუნ. ლ.
ფვიშო, ს. მცენარე, ბუნ. ლ?
ფთა, ნ. ფრთა; **ფთილა**, ნ. ფრთილა.
ფთხვინვა (ჭკუთხვინავ, -ნე), ზ. უ. ცხენთათვის: ვაფრაზვენებ, фыркать, რუსულ. 247
ფთხილება, ნ. ფრთხილება; ფთხილა, ნ. ფრთხილა.
ფთხრიალი, ს. ფრთების ხმა გაფრენისჟროს; шумъ, порханія птицъ.
ფთხობა, ნ. ფრთხობა.
ფი, შორის, ფუ. ფი.
ფია, ს. ჩიჩილთ ფაფა, кашка для дѣтей.
ფიალი (ბერძნ.), ს. სასმისი თხი, чаша для питья, გამოსულ. 27—3; რიცხვი. 4—8; იგავი 23—29; ქებ. 5—13. 1 ქართლ. 243, 308; სიბრ. 163.
ფიალწყაში (სპარს.), ს. ფინჯანი, кувшинъ для умыванія

მწ̃ონთა, ნაღებთა, ჩაისა, чашка, ნ. ფინჯანი; **ფიანდაზი, ნ. ფეინდაზი.**

ფიგურა (ფრანც.), ს. მორფი, ნაკეთი, фигура.

ფიდანი, ს. ბაღია, большая чаша, რუსულ. 350.

ფიდრო, ყურძენია, ბაქრ. 229.

ფიზიკა (ფრანც.), ს. სწავლა ბუნებისათვის და ნივთთა თვის მყოფთა ბუნებათა შინა; физика, ლოღ. 14; -ური, ფიზ. физическій.

ფიზიონომია (ბერძნ.), ს. ნაკეთი პირის სახისა, физіономія.

ფიზიოლოლია (ბერძნ.), ს. სწავლა ყოფა ცხოვრებისა ან თვისებისათვის სხეულთა, физіологія, **ფითილა, ნ. ფილთა.**

ფითილა, ს. ოქრომჭედის დასახვევი ფირუზეკ, плавка.

ფითრება (ყ̃ჭფთრება), желкнуть къ лицу, блѣднѣть; იგავი Ს. 1—62.

ფითელი, ფითრი, ს. მცენ. ნიგვი, фиѳа, омела, птичій клей, ბუნ. ლ.; нарость на вѣтвяхъ дерева, -ფუხის, дубовый нарость, ქრ. 259; ბუნ. ლ.: дубовый клей, ბ. ფ.; -ნოგუზისა, клей орѣховаго дерева.

ფითხი, ს. აქანდაზი, რკინის ნიჩაბი, вязальная лопатка.

ფიკია, ფუკია (ბერძნ.), ს. ზღვის ბალახი, раст. морской водоросль, ბუნ. ლ.; ნუშ̃ს. 1.

ფილაკი, ნ. ფინაკი, ს რკ. ბრას. 106.

ფილაგანი, ფილაკანი, ს ძველ ჯარად: ქვის ან ისარი სასხლეტი მაშინ ომის დროს ციხის შუა მუხრვლად, катапультъ, стрѣлометъ, სიბ. ლ. ვიხ. 166; 1 ქართლ. 211.

ფილაგანი, ს. მფრინ. ვარხვი, пеликанъ, птица бабка.

ფილანცროკი (ბერძნ.), ს. კაცი მოვლილ. филантропъ.

ფილაქანი, ს. ფიქალის ქვა, плита каменная, лещадь, базальтъ.

ფილაქი, ფილახი (სპარს.), ს. ბედი, благополучіе, судьба, ვიხ. 31; ალექს. 133.

ფილენჯი (სპარს.), ს. სანი დაგრეხისა, დამანჭვისა, конкупьсція, болѣзнь; плеска Виттова, **ფილენჯის ჭარი,** параличъ одной какой либо части тѣла, 1 ქართლ. 281; ბუნ. ლ.: 3 ფ. ლ.

ფილთა (არაბ.), ს. პაკრუკი სისხლთა, вязкость; წვლილთა შინა შთასხმული პაკრუკი მალამოთაგან; фитиль, свѣтильня; корпія для ранъ; -ზარბაზნისა; фитиль, запальникъ; ფილთა მცხი, ს. ყუმბარა დიდი ლ. ზარბაზანი, мортира.

ფილთაქვა, ს. пестъ.

ფილი, ს. დიდი როდინი, ступка, пестъ, ряды, 11—8; ან ქაშაკი ხელის სამანი, ѳокдк. ცულის კვერი; тазъ; кружекъ воску; სიბ ლ.

ფილოლოლოლია (ბერძნ.), ს. სიტყვიერი სწავლა, филологія.

ფილონი, ფელონი (ბერძნ.), ს. ფელეთი სამღვდელო შესამოსელი, фелонь, священническая ризы.

ფილოპაკი (ბერძნ.), ს. ნადირთა ღ. მხეცთ შესაწყვდევი ადგილი, звѣринецъ, 1 ქართლ. 302.

ფილოსოფია (ბერძნ.), ს. სიბრძნე, философія, **ფილოსოფოსი,** ს. კაცი ბრძენი, философъ, **-სობა,** ს. ბრძნობა, философствованіе, (ყ̃ჭფილოსოფოსობ, ხრ არა ახლს), ზ. უ. ყ̃ჭბრძნობ, философствовать, მარკ. 1—46; ლოღ. 28; ფილოსოფოსება (ეიფილოსოფოსებ, -ხე), ზ. უ. умничать, ვრიხ. 98.

ფილტვი, ფირტვი ს. თხელი და რბილი კერძო კაცთა ან ცხოველთა შიგანურისა, მდებარე შორის ღეიძლისა ღ გულისა, რომელიც იხმარება სამშენებლოდ გაბერვით ღ დაფუკვით, легкое, легкія; **ფილტვის ბალახი,** ს. მცენ. ორგვარი ბალახი; медуница (раст.), ჰ. ფ. ლ.: ბუნ. ლ.

ფილწვა ყ̃ჭფილწვ, -წე), ზ. ჰ. ვინაცვან პურსა, рѣять.

ფინა, ფინია, ს. გოშიაზედ მოდგილი ძაღლი, нудель.

ფინა, ფინაკი, 10 ოკა ან 3 ქილა, ბაქრ. 13.

ფინანხი, ს. სახელმწიფო შემოსავალ გასავალი, финансы, финансы.

ფინდიხა (ოსმ.), ს. თოფის ტყვია, пуля, 2 ქართლ. 309, 325, 535.

ფინთი (სომხ.), ფენ. ცული, плотничій, маленькій, морской; дрянь, гадость, помоть, калъ; ფინთი-ფუნთი, ს. ცუდმაღი, дрянь, всякая всячина, ქიმ 44.

ფინთილა, ს. იმერულად ავეჯი, утварь.

ფინია, ს. **ფინა,** რკინ. ჰ.

ფინიკი (ბერძნ.), ს ღეჩვის ტყვი, ногтьная пальма; финикъ; გამოცნ. 7—10 ფსალმ. 91—12.

ფინიფტი, ფინიქტი, ს. მინაჭარი, финифть, эмаль.

ფინიქსი (ბერძნ.), ს. მაზღაჩრული მფრინველი, фениксъ. [чайная.

ფინჯანი (სპარს.), ს. სასმისი ჩაისა, ყავისა, чашка

ფირანსუზულა, ფირუსულა, მცენ. ბარაქიკი; ვრისთ. ლ.

ფიროზი რუსულ.), ს. ქვაკაცი, бирюза, ფერით ღ ქვერცხით გაცვენილი, ирогъ.

ფირტვა ბალახა, ფირტვი, ნ. ფილტვი, ფილტვის ბალახი; **ფირტვის ქლერქი,** ს. чехотка легочная.

ფირუზი (სპარს.), ს. მწვანე თვალი პაკროსანი, бирюза, ვეფხ 479; შავთ. 14.

ფირფიტა, ს. პაკარა ფიცარი ხისა ან ძვლისა ძაფის დასახვევი, სანახერელი, планка, мотовило, мотушка, иронія; ანტ. 3—7; რუსულ. 953; სამი ფირფიტა აბრეშუმი, три мотка шелку.

ფისა, ფისო, ფისუა, ს. კატა, кошка, **ფისფისი, ფისოფისო,** პირისფ. кисъ-кисъ.

ფისარუა, ს. ნ. ბირკა.

ფისება (ყ̃ვეფისება), ზ. ოვ. ფისსავით დაყვავი, слѣпляться, შავთ. 17; თვალი ეფისება, глаза слѣпнются.

ფისი (ბერძნ.), ს. ღვინელი, ნაღები ფიჭვისა ღ სხვათა ხეთ უფრორე პატ. смола, **ფისიანი,** ფენ. смолистый, **ფისვა** (ყ̃ჭფისვ, -სე), ზ. ჰ. გაყ̃ჭფისვ, ფისს წაეყინოს, осмолить.

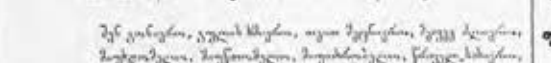
ფისო, ფისუა, ნ. ფისი ვრისთ 2—250.

ფისოსი, ს. ძირფრთო შანდანი, подсвѣчникъ, шандалъ, რუსულ. 350, 351, 530; ზოგჯ. ფანარი, фонарь: ქართ. ქრისთ. 60.

ფისტა (სპარს.), ს. ბუსტული, фисташковое дерево или плодъ, ბუნ. ლ.; ჰ. ფ. ლ.

ფისტო, ფისტოლი (итал.), ს. დამბაჩა, пистолетъ.

ფისტიკაური, ს. შაირი რომელსაც აქვს ოცი მარცვალი თითო ლექსში და 4 ხაზი, расположенный, родъ стиховъ имѣющихъ въ каждомъ стихѣ 20 слоговъ, а въ куплетѣ 4 стиха, напр.

ფისო, ფისუა, ს. кошечка.

ფიტა, ს. ცვილი, სპ. ლ. ბუნ. ლ?

ფიტვი, ნ. ფიჭვი, იქზეკ. 31—8.

ფიტი, ფიჭი, ფაჭა, ს. თაფლის ჩენგო ან გაღეღმრული სანთლის ნაშრომი, сотъ, нечистота мёда или остатокъ растопленнаго воска.

ფიტი, ს. ხის ქერქი, древесная кора, ნ. ფუტი.

ფიფიდაკი, ს. ხალი ბირზედ, родимое пятно на лицѣ.

ფიფანი, ს. ბრინჯის ფუშრუკი, შორავ, каша рисовая; ნ. ფიფინა.

ფიფანური, ფიფინაური, ს. ოთხი ფული ან ერთი ბისტი, грошъ; пятакъ.

ფიფი, ნ. ფითრი.

ფიფინა, ს. შორავ, ბრინჯის ფუშრუკი, кашица изъ риса.

ფიფქი, ს. ახალი მოხული თოვლი, порошa, свѣжій снѣгъ; ქეთ. 680.

ფიფქა (ჭ'ფიფქ, -ქე; -ქვა (ვჭ), ზ. უ. ჭ'ხთოვ, порошить (снѣгъ).

ფიქალი, ს. კლდის ქვა ბრძყინვითი, რომელიც თავის თავად დაიშლება ფიცრებად; შავთ. 40; лещадь, плита; славецъ; плитникъ; фиктали клдеа, сланцовая гора, ფიქალი გვერდი აქვს, у него твердые бока, 2 ქართლ. 558; ოქროს ფიქალი, золотая доска; რუსუდ. 248; 1 ქართლ. 176; ფიქალი მარმარილოსი, доска мраморная, რუსუდ. 346, 712.

ფიქრება (ვაფიქრებ, -რე), ზ. მ. დავალონებ, დავაფიქრებ, ფიქრში შევიყვანინ, заставить думать; (ვიფიქრებ, -რე), ზ. უ. გულის ხმის ვჭვრეტ, ვიაზრებ, думать, (ვჭფიქრები, -რე), ზ. თვ. ვაზრებინი, думаться, ჩონგ. 154; შეფიქრება, опасаюсь, შეფიქრება ხელმწიფისაგან, опасаюсь государя, 2 ქართლ. 355, 415; **ფიქრებინება** (ვა), заставить думать.

ფიქრი (ხპარს.), ს. ხაგონებელი, განზრახვა, წადილი ან გულის თქმა, мысль, дума; намѣреніе; забота, безпокойство; ფიქრი ნუ გაქვს, небойся, ფიქრში მომივიდა, мнѣ пришло на умъ; ფიქრში დაღრმა, задуматься, ფიქრში შეყვანა, озаботить, ფიქრში წავიდა, задумался, **ფიქრიანი**, ფიქრში წასული, ზედ. დაღონებული, დაფიქრებული, мнительный, задумчивый, დაბად. 45—6; **ფიქრობა**, სხ. дума, (ჭ'ფიქრობ, სრ. არა აქვს); ზ. უ. ვფიქრობ, გულის ხმის ვჭვრეტ, размышлять, думать, **ფიქრება** (ვა), ს. დავაფიქრებ, заставить задуматься; (ვი), думать, воображать, **ფიქრიანობა**, სხ. დაღრმა ფიქრში, დაფიქრებულება, задумчивость.

ფიცალთანი, ნ. ფიცალი; 1 ქართლ. 176. [543.

ფიშვაში (სპარს.), ს. მიგებება, встрѣча, 2 ქართლ.

ფიშტო, ნ. ფისტო. [39.

ფიშჭარი (სპარს.), ს. ხელოსანი, мастеровой, ლხტ.

ფიჩქაური, ს. მომცრო ხელვინე, кувшинъ для вина.

ფიჩვი, ს. ფლასი, სოგები ნაბადი ან ცული ფარდაგი, полсть, იქზეკ. 12—12; მოხეს სამ. 23, 45; ან ძაძა, ძველი ქანისამოსი, рубище.

ფიჩვოსანი, ფიჩოსანი, ს. ძაძით მოსილი, одѣтый въ рубище, 1 ქართლ. 206; -ბერი, монахъ въ рубище, გუჯ. 30.

ფიჩხაური, ბაქრ. 330?

ფიჩხა, სოკოა?

ფიჩხი, ს. გამხმარი ხის შტოები კონებად შეკრული დასაწვავად; хворостъ, **ფიჩხოვანი, ფიჩხიანი**, ზედ. хворостяный, მარკ. 2—51.

ფიჩხული, ს. თევზია, пячхули (рыба), саргоеta fandulus, კვხლ. 37; канадишъ.

ფიჩხურა, ნახე ფიჩქაური, სამ. ლ.

ფიცარი, ს. თხლად დახერხილი ძელი, доска, ფიცარი სკვლისა, ე. ი. ქვის ფიქალნი, слоистый мягкій мраморъ, რომელთა ზედაც დაწერილ იყვნენ ათნი მცნებანი; скрижаль завѣта; კბრ. 9—4, -ბრილისა, гладкая. მშვენიერი მკერდი, прелестная грудь. ვეფხ. -შუბლისა, лобковая кость; გულის ფიცარი, грудная кость.

ფიცება (ვა), ზ. მ. ვაფიცებ, დავაფიცებ. ფიცს წარმოვათქმევინებ, მარკ. 5—7; заклинать, заставить принести клятву, присягу; გაფიცება შენ ღმერთსა, ნუ მაკანკალებ. заклинаю тебя Богомъ, не мучь меня, სამ. ვახტ. 12; ვეფხ. 558; რუსუდ. 556; ვისხ. 4, (ვიფიცებ, -ცე), ზ. მიწ. ფიცს წარმოვსთქვამ, დავიფიცები, клясться, божиться; присягать; ძმად იფიცნეს, поклявшись быть братьями; დარეჯ. 32; (ვუფიცებ, -ცე), ზ. მ. клясться кому; სამ. ვახ. 12. (ვეფიცები, -ცე), ზ. თვ. ფიცით ვარწმუნებ ვისმე, клясться кому, დედაკაცს არ ეფიცების, женщина не приводится къ присягѣ; სამ. ვახტ. 239.

ფიცვა (ჭ'ფიცავ, -ცე), ზ. უ. დავფიცავ, ფიცს წარმოვსთქვამ, клясться, ჭ'ფიცავ ღმერთსა ცხოველსა, клянусь Богомъ живымъ, ფიც-ვარ, ზ. უ. ჭ'ფიცავ, клянусь, 2 ქართლ. 139; ვეფხ. 277. 1147.

ფიცი, ს. ფუცვა, ზენაარობა, დიდება ალაქმისა, საფიცარი, клятва, божба; присяга; საქართველოში რიგი და საშართალი ექვსი იყო, რითაც თავს იმართლებდნენ: პირველი ფიცი, მეორე შანთი, მესამე მღვდლის, მეოთხე ხმალი, მეხუთე მოწამე, მეექვსე ცოდვის მოკიდება; ამათ თითოს და თითოს თავისი სამფლობელო ჰქონდა: ხმალში გაცანა მეფის ორგულობასა და ღალატზედ, მეფის სალაროს გაცემა ზედ, ხატისა და ეკლესიის გაცრცვაზედ დაიდებოდა. ამ წესით იყო: ვისზედ გუმანი ჰქონდათ იმ კაცს ორშიცს ღამეს ალოცვენდნენ: ისაზღორო და საშართალო ღმერთო! გვაჯვნი ხმაის დანაშაულს ნუ მკითხავ და რასაც ეს კაცი მიდებს და მეწამების, თუ იმაში უშართლე ვიყო და არ გვრთო, იმისი თავი მე დამინარჩენე, თუ არა და ჩემი თავი

იმას დაუნარჩუნე; შემდგომ ორმოცის ღლისა ორთავე მცილებელსა და მცილებელსა გამოიყვანდნენ, ერის მოქნის თავს და მეორეს მოქნის ბოლოს დაუყენებდნენ და თითო მეშარახს ჩაკანებდენ, რომელთაც ფარისა და მახრახის მეტი ხელთ სხვა საჭურველი არა ჰქონდათ, მახეკან შეაბამდენ და რომელიც გაღვარღებოდა ცხენიდამ, მემთრახე მიუშველებოდა, რომ მოპირდაპირეს არ მოეკლა; მეფეს მოართმევდა და მეფე როგორც ინებებდა ისე დასჯიდა; შახთი და მღელარე ორივე იყო, დაიდებოდა მეფის ღალატობაზედ, ხადრახი და ხატის გაცრუებაზედ, ბოზობაზედ და სხვათა მსგავსი ამისთა შემთხვევაზედ. მღელარე ამ წესით იყო: დაწვამენ ულს კაცს ალოცავდენ, მერე გამოიყვანდნენ მოედანზედ. სადაც დიდის ქვაბით წყალს აადულებდნენ, ქვაბზედ ჩხირს გაუდებდნენ და იმ ჩხირზედ სპილენძის უხვწილო ყდარს ჩაჰკიდებდნენ ქვაბში. მღელარე წყალში; წამებულს უნდა მღელარეში ხელი ჩაეყო სახელსა ზედა ღუთისასა და ამოეღო, როდესაც ამოიღებდა, მაშინვე ხელს ჰარკში ჩაუდებდნენ, დაუბეჭდავდენ და მესამეს ღღეს გაუხსნიდენ, თუ ხელი არ დასწოლია მართალი იყო, თუ დასწოლა მტყუანი; შახთი ამ წესით იყო: გაახურებდნენ შახთსა, ახე რომ გაწითლებულ იყო, შეწამებულს კაცს ხელზედ ქაღალდს დაუდებდნენ და მერმე გაუხსნიდენ ულს შახთსა სამს ნაბიჯზედ უნდა წახტომილი იყო და მახეკან გარდეგდო, თუ არ დასწვა მართალი გამოვიდოდა, თუ დასწვა ხელი მტყუანი და დაისჯებოდა. ფიცი ასე იყო ერთის ხარის ქურდობის აქნამებისა, ერთი შეუეტებელი მოწამე უნდა დაენახვათ და თუ მთხრობელი ჭეშმარიტი შეტყობილი მოფიცარი მოუნდებოდათ, ასე რომ რამენი ხარის საქმე იყო იმდენი მოფიცარი შეევრებოდა; მოფიცარმა ფიცის დროს ხატი უნდა ჩამოერთმიათ მღუდლისაგან და მისჯან ასრე უნდა ეთქვა: ამ ხატზედ მაღლმან, შენ მომავალო კაცო, რაც აქა წეშობ, სახელდობრივ ჩაკანის, მე ამისი მქნელი არა ვარ და არ ვიცი; მოწმეებს უნდა წარეთქვათ: მართალი ჭეშიც მაგისმა მაღლმა; თუ სე ფიცი გამართლებული იყო, თუ არა და დაისჯებოდა; ფიცი მამულის ცილობაზედაც იყო: მამულის მიმთვისებელს ხატს ხელში ჭერით უნდა ეკვლო სადაო აღგილზედ და ეთქვა: ეს აღგილი ამ ხატზედ ვრამდენ, ამ ალაგამდის ჩემი ალაგია, ჩემი იყო და ცხუელად მეცილება; მოწმობით სამართალი უფრო იცოან ბერძენთა, ფრანგთა და რუსთა, სჯართველოში იშვიათად გასამართლებდნენ მოწმობით, ცოლის მოკიდება დიდებოდა ქურდობაზედ. ნიღთზედ რომელიც ღირდა ერთ მანჩილად ან მეტად, ვისაც ამ გვარი საქმე შეეწამებოდა, იმას უნდა ზურგზე მოეკიდა შეწამებული კაცი და ასე უნდა ეთქვა: შენთან ცოლი მეორეც მოსვლის მაქვს და შენდა ხიცშლიდეც განგიკითხავი თუ მე ეგ მეკნია, ამ რიგად თავს იმართლებდა; ვახ. სამ. 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 და 14; ფიცის გატეხა, нарушить клятву. **ფიცითი** ალთქმა, клятвенное обѣщаніе, ძმად ფიცნი, ე. ი. ძმად ფიცებულნი, поклявшись быть братьями, ვეფხ. 1018; **ფიცითი**, ზედ. клятвенный, ფიცის კაცი, ე. ი. დაფიცებულნი, присяжный.

ფიცრედი, ფიცრული, ზედ. ფიცრებისაგან შეკეთილი, дощатый.

ფიცრული, ს. ფიცრის ღობე, заборъ дощатый.

ფიცულობა, ს. ფიცი, ზენაარობა, клятва, божба.

ფიცხელი, ზედ. სასტიკი, მძაფრი, ხვესკი, жестокій; вспыльчивый; -ომი, жестокая битва, дѣло. 42—7, 30; ფსალ. 16—4; მაკ. 25—24.

ფიცხი, ზედ. ფიცხელი ან სწრაფი, пылкій, горячій, скорый, быстрый.

ფიცხლად, ზმნ. სასტიკად, მძვინვარედ, жестоко, яростно. 21—2.

ფიცხლა, -ლაჲ, ზმნ. ერთსწუთს, ერთსწამს, вскорѣ, скоро, быстро, рѣшуе. 431; ვეფხ. 230, 400.

ფიწალი, ს. თითებიანი ნიჩაბი, вѣялo, лопата.

ფიწლვა (ჰ)ფიწლავ, -ლე), ზ. მ. ჰ)ფილწავ, ухватить клѣщи, взять клѣщи, хвать ел.

ფიჭვი (ბერძნ.), ს. მცენ. сосна, ბუნ. ლ.; 3. ფ. ლ.; იხილ. 60—13; -ვის წვეთ, -ვის ფისი, смола изъ дерева; ბუნ. ლ.; 3. ფ. ლ.; **ფიჭვიანი**, ზედ. ფიჭვისაგან შექმნილი, сосновый; **ფიჭვნარი**, ს. ფიჭვის ადგილი, сосняк.

ფლაგი (რუსულიდან), ს. ალამი, флагъ.

ფლავი (სპარს.), ს. ბრინჯის საჭმელი მარცვლებად ლ უწვნოდ. плавъ, вареный рисъ, ე. ი. ფლავი ხილითა, ქიშმიშით და ნუშით, плавъ съ фруктами; დასკ. 3, 122; ყანელე ფლავი, ე. ი. ფლავი მომწვარის ხორცით შემზადებული, плавъ съ поджаренымъ мясомъ, დასკ. 28.

ფლანგვა (ჰ)ფლანგავ, -გე), ზ. მ. გავჰფლანგავ, ცუდად წარვაგებ. გაბნევა. мотать, тратить, **ფლანგვი, ფლანგი**, ს. წარმგებელი, გამფუჭებელი, мотъ, расточитель; ქილ. 135; 134.

ფლაგი (გოლანდ.), ს. ალამი, флагъ.

ფლანელი, ს. თივიაკის შალი, фланель, **ფლანი**, ს. მსხვილი შავი შალი სამგლოვიარო, ძაძა, ფიჩვი, черная, грубая шерстяная матерія для траура; დარეჯ. 2—122; ვეფხ. 163, 1199; **ძაძა ფლანი**, ветошь, рѣшуе. 969.

ფლანჯი, ს. ხის სალვინე, деревянная посуда для вина, სამ. ლ.; ნ. ჩ. ლ.

ფლაჟე, ს. ჩამონგრეული მიწა ხევში ან მდინარის კიდეზედ, яръ, рытвина; обрывъ берега, водою подмытое мѣсто, ნ. დაფლაკვება; -ოვლილი, обвалъ снѣжный, დასკ. 484.

ფლაფნა (ჰ)ფლაფნი, -ნე), ზ. უ. ჰ)ნიფრიფნა, ჰ)ლელლეა, უკაფიოდ ლაპარაკობ, шамкать, шаркать, говорить, какъ беззубые.

ფლაშუნი, ნ. ფრაკუნი.

ფლეგმა (ფრანც.), ს. გულგრილი, флегма.

ფლეთა (ჰ)ფლეთ, -ლითე), ზ. მ. ჰ)ბლეკ ნაკუწებად, рвать, драть.

ფლეგმატიკოსი, ფლეგმატიკი, ნ. ბალღამი.

ფლვა (ჰ)ფლავ, ჰ)ფალ), ზ. მ. დავმარხავ, მიწაში დაბმალავ, зарыть, закопать; ჰ)ფლავ, ზ. უ. დამარხულვარ, быть зарыту, ჰ)ფლავს ვერცხლი მიწაში, серебро зарыто, находится въ землѣ, ქილ. 166; (ვ)ფლვი), ზ. ვ. დავიმარხები ან ვფლვი, быть похоронену; вязнуть въ грязи; (ვ)ფლოში, -ფალ), ზ. თვ. вязнуть, угонать въ грязи, ამოს. 9—2; ვისრ. 80.

ფლიგელი, ს. გვერდი, მხარე, ფრთა; შენობა ეზოში; დიდი საკრავი ფორტეპიანოს გვარი; флигель.

ფლიგვი, ს. ორი მანეული, полушка.

ფლიგელ-ადიუტანტი, ს. флигель-адъютантъ.

ფლიდი, ს. წბილი, ურცხვი, ლირფი, подлецъ, нахалъ, безстыдникъ; ვეფხ. 776, 813; 1090; სიბრ. 143; **ფლიდობა**, ს. სიწბილი, ლირფობა, ურცხვობა, подлость, безстыдство; ვეფხ. 674; 1048, ქილ. 667; ჩონგ. 149; (ჰ)ფლიდობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ურცხვობ, უუნაწყობ; ჰქსტეუეი; შეურცხ ჰქოფ, არა ფრად ვაგლებ; подличать, обманывать; ни во что не ставить; უშიხ ფშიხოდ ხოფელსა ეხაწუთრობა მის თვის ფლიდობს, ე. ი. უიშიხოდ ხოფელს ეხაწუთრობ არა ფრად აგლებსო; ვეფხ. 748, безъ него онъ ни во что не ставитъ временную жизнь и здѣшній міръ; არ გეფლიდები, необманывай тебя, ქილ. 324.

ფლისკინა, ს. თხრილი, გარშემოვლებული ციხეთ ეკ ქალაქთ სიმაგრისთვის, вокругъ крѣпости; ნ. ჩ. ლ.

ფლობა (ვიფლობი ან ვეფლობი), ზ. თვ. ვეფლვი, вязнуть, тонуть.

ფლობა, სხ. უფლება, მპყრობობა, მფრობა, обладаніе, господство, власть, право; მარკ. 2—117; ვეფხ. 804; 1 კორ. 9—6; 11—10; (ჰ)ფლობ. სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვეუფლებ, ჰქპყრობ, владѣть, обладать; ან ჰქმეფობ, царствовать, ისაი. 22—4.

ფლორინი (იტალიან.), ს. ფლური, флоринъ, нѣм. гл.

ფლოტა (ფრანც.), ს. კრებული ხომხართ ხომალდთა, флотъ.

ფლოშტა, ს. ფეხსაცმელი, обувь, ოყურია № 33—14.

ფლური, ს. ორი შაურის ტონა ოქრო ან შვიდი აბაზი, золотая монета въ рубль сорокъ коп. серебр. ვახტ. სამ. 15, 16; რუსუდ. 32; 391; გეგმ. 8; 2 ქართლ. 369, 372; სიბრ. 83; ბაქრ. 329—331, თითპრის ფულები შესხმული ლირსზედ და ცნობისმოხმე ზედაც, гремушка, погремушка.

ფოთება (ვიფოთებ, -თე), ზ. მ. ვიფთხობ, ვიფუთებ. пугать, тревожить; 2 ქართლ. 306.

ფოთება ჰქფოთე. -თე), ზ. უ. ჰქმოუსუფრობ, ჰქცოკე. пугать, шевелиться.

ფოთითია, ს. მეტნარე.

ფოთოლი, ს. ფურცელი ხეთ ეკ მოლთა, листъ дерева. ფოთოლი ჰხცვიე, листья опадаютъ.

ფოთქვი, ს. მცენარე, სიბ. ლ?

ფოკინი, ნ. ფუკინი.

ფოკუსი, ს. ცეცხლის მოხაკიდებელის ჭიქისაგან ერად შეკრებილი სხივი მზისანი, რომელსა ქვეშე ლიდებული ნივთი ავხთების; огнивъ, отдѣлка машины; ფოკუს, фокусникъ, ს. ოინბაზი, отдѣлка фокусникъ.

ფოლადი სპარს.), ს. ბასრი რკინა, сталь.

ფოლაჭი, ს. ლაღუქებული ხალი ცხენზედ, пятна на тѣлѣ.

ფოლი, ნახე ფული, ანდრ. 13.

ფოლორო, ს. მცენ. златоцвѣтъ, бот. гл.

ფოლორიე (სომხ.), ს. შუაბაზარი, მეიდანი; центральный рынокъ, торговая площадь; загородь; ლუკ. 14—23. ზოგჯ. ქუჩა, 1 ქართლ. 73; ვიხრ. 5; 154; სიბრ. 96, 134, улица, рядъ. 22—24; გორგ. 119, ან დან გრეული რამ, развалины; ვაშლი. 21, **ფოლორიეს ბალახი**, ს. მცენ. шандра, конская мята.

ფოლხვება (ვი), ზ. მ. მოვუშვებ, მოვალუნებ, ослабить натянутое, ружье. 984.

ფოლხვი ან **ფონე**, ზედ. მოშვებული, ფოლხვი, слабый, ненатянутый, სიბ. ლ.; (ვი), ზ. მ. მოვუშვებ, მოვალუნებ, ослабить натянутое, облегчать; (მეფონება, -ნა), ზ. თვ. შვებას მივიღებ, получаю облегченіе, ქილ. 288, 253; ვარამ. 207.

ფონი (სომხ.), ს. მოშვებული და ლაგებული წვალი; თხელი ადგილი მდინარეში სადაც ფეხით გაისულება; прудъ, запруженная вода; бродъ; ვეფხ. 580, 1022; ცრემლთა ფონი, ვეფხ. 241.

ფონტანელი, ს. ლუგუნი, фонтанель.

ფონტანი (ლათ.), ს. ანარნები, фонтанъ.

ფორანი, ს. მოწნული ურემი ბძის სატრელად, телѣга для возки соломы.

ფორაჯი (თათრ.), ს. ჯაგარი, щетина, бот. д. 81.

ფორე, ფორო (ლათინ.), ს. მეიდანი, площадь, андр. 41.

ფორეჯი, ს. ზეთხსი ჭკავს თეფში, шинъ (рыба), бот. ლ.; სიბ. ლ.

ფორთოშინი, ს. ლიდებული გვარისა, князь, ქილ. 1—3.

ფორთხალება, ფორთხვა, სხ барахтанье, (ჰ)ფორთხალებ. -ლე. ჰქფორთხავ. სრ. არა აქვს ზ. უ. ვიძერი ითქმის ლიცემულთა ცხოველთათვის ან თევზთა, ეცემი ხმელზედ, барахтаться, биться; ქილ. 156.

ფორთოხალი, ს. ჰველენი, апельсинъ, грибок. ლ.

ფორთხალი, ს. ძრვა, ან ცემა თევზთა, барахтанье.

ფორი (ბერძნ.), ს. ცხრილი კანისა ურინარი, რომლისგან ჰქმნის ოფლი, поры, потовыя скважины, კაკიე ანტ. 168.

ფორიანი, ფორებიანი, ზედ. დაჩურეკილი, воздреватый. **ფორიანობა**, ს. დაჩურეკილობა, воздреватость, ფიზიკ. 2.

ფორიაქება (ვი), ზ. მ. ვიტაცებ, грабить, расхищать, ან გავისაღგურებ, გავჰფლანგავ, расточать, ქილ. 91; მფორიაქობენ, грабятъ меня, ქილ. 306.

ფორიაქი, ს. ატაცება ხაქონელთა, ეურთგლეკი; грабежъ, расхищеніе.

ფორიაქობა, ს. ატაცება, грабежъ, (ჰ)ფ, ზ. უ. ვიტაცებ. грабить, расхищать.

ფორმა (ფრანც.), ს. მორგი, სახე; ყალიბი: форма.

ფორო, ნახვრეტი, дыра, скважина, ნ ფორი.

ფოროვანი, ზედ. დაჩურეკილი, воздреватый, **ფოროვანება**, ს. დაჩურეკილობა, воздреватость, ფიზიკ. 76.

ფორტაპალი, მაგალ. ოქრისა, ს. ოქრის ფურცელი, золотой листъ, ან კილიტა, бумажка, пластинка, ქაღალდი, фольга.

ფორტეფიკაცია (ფრანც.), ს. სწავლა სამხედროთ სიმაგრეთათვის, фортификація.

ფორტკა (რუსულ.), ს. საჭურეკი ფანკრისა, фортка.

ფორტოპიანი (ფრანც.), ს. ხკრავი სამუხიკო, фортепіано.

ფორშტატი, ს. გარეთუბანი, форштатъ.
ფორხვენა, ფორხვი, ს. მცენ. девясилъ проносный, grin. ლ.
ფორხვი, ს. ფოხი, მცირე ღრმამკვებული ადგილი, ухабъ, ямина.
ფოხიერი, ზედ მგ. -ადგილთ, ухабистый.
ფოხი, ფოხოვი, ს. მცირედ ღრმამკვებული ადგილი, ямина, ухабъ, -თვალისა, впалыя глаза, **ფოხოვნობა**, ს. ოდრო ჩაღრმაებობა ადგილისა, неровность мѣста, **ფოხიანი**, ზედ. ოდრო ჩაღრმ. ухабистый.
ფოხკალი, ს. ხანდაზი. უქუსლო ქოშები, туфли.
ფოხფორი, ს. თვით მანათი ნივთი შეთხილი ბიმიურად. фосфоръ.
ფოფინება (ვ), ზ. ვ ვდუე ქაფქაფით, кипѣть ключемъ, (ვაფოფინებ, -ნე) ზ ვ ვდუეუე, кипятить.
ფოფინი, ს. ქაფქაფი წრმათითოეს: ნელა სადრული; кипѣніе ключемъ; о малыхъ дѣтяхъ: не скорая ходьба; -წყლისა, небольшія волны; წათ ცხოვ. 347.
ფოფოლია (რუსული), სმ. მღვდლის ცოლი, попадья.
ფოფრი, ს. მცენარეა; ბუნ. ლ; სიმ ლ?
ფოფხი, ს. ხვეული ქაღალდისაგან ქაღალდი, сдобный хлѣбъ завитой.
ფოლორო, ს. ფუღურო.
ფოშა, მაგალ. ხალმახი, ს. წვიმიდან დანაყრილი ხმელი, лапоть изъ поросшей лыкомъ, ბუნ. ლ.
ფოშფოში, ს. თხელი ნისლი, мелкій дождь съ туманомъ, ნ ჩ. ლ, სიმ ლ
ფოჩებიანი, ზედ. ფოჩების მქონებელი, украшенный кистями.
ფოჩვი, ს. გრძელად თმა, волосы, ბაქრ 182.
ფოჩი, ს. ძაფების კონა, ფუნჯი; ფერადებიანი ღერი მხალთა; рисунокъ, кисти; изтыкъ съ листьями; ფოჩი ოხრახოშისა, სამხ. 26; листья петрушки.
ფოჩკა (ნემეც.), ს. განწესებულება გასაგზავნად წერილთა, почта, **ფოჩკალიონი**, ს. წერილების მიმტანი მოჩკისი, почтальонъ.
ფოცხვერი, ს. მხეცი, рысь (звѣрь). ვისრ. 79; ბუნ ლ. [ბუნ. ლ
ფოცხვი, ს. ჭარო, чайка, рыболовъ (птица);
ფოცხი, ს. ორთითზედ მოკრული ბაკანა კაბელო, ჩხირად დასხმული მოსაგრაგნებლად ჩამოცვნული ხის ფოთლების ან ქულების ასაოშავად, грабли.
ფოხალი, ს. კახრი, ხახვარ კოდი; кадка; мѣра 1¼ пуда. დიპლ. 5, 126; ბათმან ფოხალი, лубъ. 20 фунтовъ.
ფოხვერი, ნ. ცუნცი.
ფრაზი (ფრანც.), ს. ანაქვსი, გვარი საუბრისა ან წერილისა; წარჩევა, фраза, მარკ 3—19.
ფრაკი (ნემეც.), ს. მოკლე კაბა კაცის, фракъ.
ფრანკი, ს. ხუთშაურიანი ფული ფრანციული, франкъ.
ფრანგული ფანჯარა, ს. косое окно, **-ხუმბული**, лавенда, ვ. ფ ლ; ბუნ. ლ.
ფრანტი, ს. სალუქი, კოხტა, მორთვა-მოკაზმის მოყვარული კაცი. франтъ; **ფრანტობა**, ს. კოხტაობა, франтовство. (ვქ). ზ. უ. франтить, **ფრანტული**, ზედ. სკოხტად, франтовской.
ფრანტუნება (ვ), ზ. უ. ვქფოხვინავ. фыркать.
ფრანტუნი (უფხვებს ვაფრატუნებ, -ნე), ზ. უ ვქბლოქავ. шаркать, производить шумъ ногами,
ფრანხი, ს. უსირცხვილო, безстыдникъ.
ფრდა, ს. ვაჭრობა, торговля, (ვქფრდი, ვქფრდე), ზ. ვ. გავქვილი, продавать, (ვიფრდი, ვიფრდე), ზ. მიჩ. მოვიგვქრავ. ვიყიდი, покупать, დაბად. 17—13; **ფრდილი**, ზედ. მოხვიდული, ввозный, купленный
ფრე, ს. წყარო ჭისა. ключь колодезный.
ფრეგატი (ფრანც.), ს. ლრომონი, მზუბუქი და მოკერო ხომალი ხომალდი. фрегатъ.
ფრეილინა (ნემეც.), ს სამაკაო სუფეკლი, фрейлина
ფრენა (სპარს.), სხ. летаніе; полетъ; **ფრენით**, ზზ. скоро, поспѣшно, (ვაფრენ, -რინე), ზ. ვ. გავეშვებ ფრინველთა საფრენად; საჩქაროდ გავგზავნი; пускать летать; отправлять поспѣшно; (ვაფრინდები, -დი), налетѣть на кого, накинуться; ფრენინება (ვ), заставлять летѣть; наскоро посылать, **ფრენილი**, ნაფრენი, летавшій, налетѣлый.
ფრეწა, სხ. рваніе, разираніе: (ვქფრეწ, -რიწე), ზ. ვ. ლავქნევ. ლავქფრეწ. ნაკუწნაკუწად ვაქცევ, рвать, драть, ვეფხ 1410, (ვიფრიწები, წე), ზ. ვ. ვიხევი. ვიფლითები. ვქსკვეროვ, раздираться, выходить изъ себя, злиться, **ნაფრეწი**, ს. кусокъ оторванный.
ფრთა, ფრთე, ფთა (სპარს. ბერძნ. ნემეც.), ს. მფრინველთ მხარნი გრძელის ნაკრკნით შემოსილნი, რომლითაც ჰფრინვენ; იეზეკ. 9 — 13; ფსალ. 54—6; თევზთა და მღამაობთა საკუთარად ეწოდების **ფაფრფლი**; ბუხთა, ფუტკართა ან ჰაეროსანთა **ქერეჭი**; ფრთად იწოდების კალთა ან ფეხვი სამოსელთა, I მეფეთ. 24—5; ოთხნი კუთხენი ხმელეთისანი; ისაი. 11—12 შენობათა მიღმეული სახურე; ლუკ. 4—9 ბოძებელის ან ჩარხთა ფიცრები, შეხსმული სიბრუნებლად; რიცხვი მფრინველთა. მაგალ. ახი ფრთა ქათმი, სამღუთო წერილში: სიფარნული: ფსალმ 16—8; 35—7; 56—1; მატ. 23—37; крыло; перо; водолъ у платья; крыло, край, сторона; части свѣта, т. е. сѣверъ востокъ, югъ, западъ; крыло строенія, пристройка; махи, крылья у мельницы; штука живности; въ св. пис. покровъ, покровительство; ფრთების გაშლა. раскинуть крылья, ფრთების დაშვება. опустить крылья, ოთხი ფრთე ქვეყანისა. четыре стороны земли, ისაი. 17—12: ახი ფრთა ქათმი, сто штукъ куръ. წისქვილის ფრთები. мельничныя крылья. 3 მეფე. 6—22; ფრთა მოქცეული, კაც. 38, сломанымъ крыломъ; ფრთა გუთნისა, отвальная лопатка у плуга.
ფრთებიანი, ფრთეებიანი, ფრთიანი, ზედ. ფრთების მქონე, крылатый, перватый.
ფრთედი, ს. სახლის გვერდზედ მიშენებული სადგომი, пристройка, боковое строеніе, флигель, ამოს. 3—15; ან სარბენი, балконъ, ნ. ჩ. ლ. ნახე წამოსაწყობი.
ფრთილა, ფთილა (ბერძნ.), ს. გაპენტილის ბამბის კერძო შესარსილებული სასთველად. сѣтильня,

ფითილ; кудель, мочка, приготовленный для пряжи бумага, лень и т. п.

ფრთოგუნება, -თოგუნი, ს. საკრავთ შეწყობა, настраивать инструмент. სამ. ლ.

ფრთოვანი, ფრთოსანი, ზედ. ფრთებიანი, крылатый, нерпатый; დაბად. 1—21 ფსალ. 77—27; 148—10.

ფრთონა, ნ. ფურთუნი; **ფრთხა,** ნახე ფრთხოლა.

ფრთხვინვა (ვ)ფრთხვინავ. -ნე). ზ. უ ვ)ჩრთებვა, пугаться, фыркать. 1—38; ან ცხენთა თვის: ვფრა სტუნვა, ვ)ფრთვინავ. фыркать.

ფრთხვიალობა, მფრინველთა, шумъ птицъ.

ფრთხილება (ვ). ზ. მ. მოკრძალება, გაფრთხილება, предостерегать кого; (ვუფრთხილდები, -და), ზ. ვდ. ვ)ჩრიდე, ვ)ზომავ. ხელს შეკუნვა; ვფრიდები, беречь, сохранять; опасаться кого.

ფრთხილი, ს. განკრძალული, სარიდალი, უხიზული, осторожный. **ფრთხილობა,** ს. განკრძალულება, სიფრთხილე, осторожность, ვ)ფრთხილობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვ)ჩრიდობ, განკრძალულ ვარ, остерегаться.

ფრთხილება (ვ)), ზ. უ. განკრძალულვარ, ვ)ფრთხილობ; остерегаться, მიფრთხილია, გიფრთხილია უფრთხილია, я былъ остороженъ, სამ. სომხ. 388.

ფრთხობა, სხ. пуганіе, (ვ), ზ. მ. ვაკრთობ, ვაშინებ, пугать, ვეუხ. 1336; (ვ), ზ. უ. ვ)ჩრთები; გამოვ)ფხიზლდები; пугаться; встрепенуться, проснуться, вытрезвиться; (ვუფრთხობი, -ხე), ზ. თე. ვეკრძალები, ვეკრთები, пугаться, ვისრ. 31; (ვუფრთხობ), ზ. უ. ვ)შიშობ, бояться, მარკ. 1—22; რუსულ. 417. ჩონგ. 135; -ძილსა, проговать чей либо сонъ, недовать спать; (ვ)ფრთხობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ ვეევი, ვეკვეობები, биться, барахтаться, ვ)ფრთხობდი, ვითაშფრინველი თაფმოკვეთილი; я бился какъ птица заколотая, ვისრ. 61.

ფრთხოლა (ვ)ფრთხი, -ხე), ზ. უ. ვ)ჩრთები; ვეევი, ვეკვეობები (მოკლულთა მფრინველთა თვის; пугаться, биться (о заколотыхъ птицахъ); 1 ქართ. 158; (ვუფრთხი, -ხე), ზ. უ. ვეკრძალები ვისმე, ვფრიდები, остерегаться, трепетать передъ кѣмъ. ქილ. 302; ქორი კაცს უფრთხის, ქილ. 108, передъ человѣкомъ истребъ трепещетъ, (ვ)ფრთხვინავ, -ხე), ზ. ვდ. ვ)ჩრთები, пугаться.

ფრიად, ზზ. дидедъ, мрвелдъ, дедоба, весьма, очень, крайне, **ფრიადი,** ზედ. дидъ; дедоба, мравалъ, великій, многочисленный, სამ. 27—21; 1 ქართლ. 173; **ფრიადობა,** ს. дидеба, мравлеба, великость, многочисленность, 2 ქართლ. 375, 399.

ფრიალა, ს. ფრიალი ხალამანი, замѣнъ бумажная.

ფრიალი, სხ. развѣваніе, (ვ)). ზ. უ. ქარისაგან ვექანები, მაგალ. ალი და მისთანანი; ვ)ფრიალავ (ითქმის ფრიალითათვის); ვ)ფიფქობ, ვეცემ მაგალ. ბუღი, მაჭა; развѣваться; летать (о бумажныхъ змѣяхъ); о сердце: биться, ბუნ. კ. 289.

ფრიკანე, ს. ცალი ფრჩილი, фрикасе.

ფრიალო, ს. ციცაბი კლდე, крутой утесъ, яръ.

ფრინვა, სხ. летаніе, (ვ)ფრინავ, სრ. არა აქვს), ზ. უ ჰაერში სვლა მფრინველთა, მწერთა და მისთანათა, ფრენით მიქცევა; აღმავ)ფრინავ გონებით; летать; весьма скоро бѣжать; возноситься умомъ; **ფრინველი,** ს. მფრინველი, птица.

ფრონტი (ფრანც.), ს. წყობრი რაზმისა, რაზმი, фронтъ.

ფრქვინვა (ვ)ფრქვინავ, ვიფრქვინავ, -ნე), ზ. უ. ვ)ფრთხვინავ. ვიფრანცუნებ მაგალ ცხენი), фыркать, вылетать вонъ, ვ)ზავობ, чиститься, выступать гордо; ვზავ. 24—21.

ფრქვიანელი (ვ)ფრქვიალებ, -ლე), ზ. უ. მფრინველთა თვის: ფრთებსა ვ)ხეცვ, биться крыльми, ქილ. 54; 279.

ფრუალი, ნ. ფლური; рубецъ. 42.

ფრუსკუნი, ფრუშკუნი, სხ. დაცხვიკვება ან ჩუმი სიცილი, чиханіе; фырканіе, смѣхъ; ფრუსკუნება, შკუნება (ვ). ზ. უ. ცხვირს ვაცემინებ ან ჩუმათვისი чихать; фыркать, смѣяться сквозь зубы.

ფრუტი, ს. თოკი, морозъ, мельчайшій дождь.

ფრფინვა, ნ. ფრინვა.

ფრქვევა (ვ). ზ. მ. ვაკურებ, ვასხურებ; შევაბნევ, გავფანტავ, прыскать; бросать, сыпать; ფრქვევ ცრემლთა, проливать слезы; ვეუხ. 46, 242; ქილ. 480; (ვიფრქვევი, -ვე). ზ. მ. დავიღრეობი; დავიბნევი. разливаться; разсыпаться; **ფრქვეული,** ზედ. разсыпанный, ფრქვეული წითელ ფერთა თვალითა, осыпанный, красножелтыми камнями, ვეუხ, 1457; რუსულ. 187; **ფრქვევინება,** (ვ), ზ. მ. ვაბნევინებ, заставить разбросать, მაფრქვევინებ ცრემლსა, ты заставляешь меня проливать слезы, ცრემლთ. 27.

ფრჩხვნა (ვ)ფრჩხვი, -ჩხვნე), ზ. მ. ვ)ჩრდევ. მაგალ. ვარდს, ვ)ფაშვნევ, щипать розу; ქილ. 338; (ვიფრჩხვნები, -ჩხვნე), ზ. მ. ვარდთ თვის: ვიფაშვნიები, разсыпаться (о розѣ).

ფრჩხილი, ს. ფრჩხილი, რაც თითის ან ფეხის წყვრდელთა: ზრახთა ფრჩხილთა ენოდების: ჩლიქი; ჭლიკი; ცხენთა ფრჩხილსა ქვეშე; მხეცთა და ფრინველთა ჭანჭი, კლანჭი: ноготь; копыто; мѣрило წერაში: точка, въ правописъ: скобки; **თვალში ფრჩხილი,** ფ. и. бѣльмо.

ფრჩხილი, ფრცქილი, ფრცხილი, ს. მტკიცისანი ქვა, агатъ, ониксъ; იერემ. 28—13; გამოხ. 30—34; იეზეკ. 38—13; ქიმია. 169.

ფრცქვნა (ვ)ფრცქვნი, -ვნე). ზ. მ. ვ)ხეცვ, ავაცრცნი, შემოვაცლი ქერქს, კარს: лущить, обдирать, (ვიფრცქვნები, -ვნე), ზ. მ. შემოვეცლები კანი, кожи, очищаться отъ кары.

ფრცხილი, ს. ჩლიქი კიღური, копыто, 11—13; назокть.

ფრჩკვნა (ვიფრჩკვნები), ზ. უ. увядать.

ფრხვა (ვ)ფრხვი, ხე), ზ. მ. თეუანის ვსცემ, отдать поклонъ землей.

ფრხვა (ვუფრხვი, ვეფრხვი, -ვე), ზ. თე. ვიშიშვი, пугаться, ლიტ. 33.

ფრხიკ, ზზ. ფეხით, пѣшкомъ, ფსალ. 65—5.

ფსალი, ფსალთი, ს. ბერძნულად ჭილობი, рогожа.

ფსალმუნება, ს. ფსალმუნის თქმა გალობით, пѣніе псалмовъ. მარკ. 4—3; 1 ქრონ. 321; **ფსალმუნება მიმოგდებით**, псалмодія, псалмопѣніе, (ვ)ფსალმუნებ, -ნე). ზ. უ. ფსალმუნის წარვსთქვამ, пѣть или читать псалмы.

ფსალმუნი (ბერძნ.), ს. გალობა ან საგალობელი ღვთისაა; თვითეული თავი ღვთისა, псаломъ.

ფსელი, ს. შარდი, моча, იხილ. 36—12.

ფსვენი, ს. ბაბაჭუა, ლეღვხარლისა, паукъ. იგავი. 30—28.

ფსიაქი, ს. სახაკმევლე, кадило, ѳміамникъ, კანონი. 25—30. возлигальникъ.

ფსინი, ს?

ფსიცი, ნ. არჩი ან ნიამორი.

ფსკერი, ს. შინაგანი სალმე მთხრებელთა, გინა ძირი ჭურჭელთა, ქილებისთა, ხაცთა; ფსკერი განგებანი ქვეყნისა ან სხვათა ჭურჭელთა ეწოდების ხერხი, და ორთავე ზოგად ძირი; იგავი. 9—18; дно; стебель.

ფსკვნა, მდრ. ნ. ხვნა; მიფსკვნა ხილა, опъ далъ мнѣ пощечину. აბა. 3—8.

ფსლატი, ხახე ყურძნისა, ушной червь, ბუნ. ლ.

ფსმა (ვ)ფსამ, ვ)ჭსამ, ვ)ჭსი, ვ)ფსი), ზ. უ. შარდზედ გავლენარ, мочиться, ქვეშ ვიფსამ, мочиться подъ собою.

ფსოვი, ს. ღილი არწივი, რომელიც ალიტეტებს ქუსა და ღანჯუმს კლდესა რათა განიპოს და ესრეთ შეჭსჭამს, беркутъ (птица).

ფსონი (ბერძნ.), ს. ნაკიმი ამხანაგთა თავთავისი ხარჯით, ერმათა თვის ითქმის არიფანა, товарищескій обѣдъ, ალუქს 2, **ფსონობა**, იგიეე ფსონი, ქილ. 301; იგავი № 3—4. (1878).

ფსუტი, -ტის სუნი, ს. ხინჭლის სუნი, смрадъ, вонь, რუსულ. 306. вонна, о. б. с.

ფუ. ფუი, შორისდ. фу, тфу! დარჯულ. 2—11; ქუფ. 904; ს. შეფურთხება, плевокъ, წვერთა ფუ მიფუე. наплюй мнѣ бороду; ქუფ. 1095.

ფუ, ს. ბაბუსაგზალი, бабья (травка), одуванчикъ; ერისთ. ლ.

ფუაბრე, ს. ჰური გაფუებულ, квашеный хлѣбъ, 2 სჯული. 15—3.

ფუდფულობა, ს. ნამეცნობა, плутовство, სამ. ლ.

ფუვარი, ზედ. გაფუებულ ჰური, хлѣбъ не пресный.

ფუვება (ვ)ფუებ, -ვე), ზ. მ. გავლეფვებ ცომს, вскладывать тѣсто.

ფუვილი ვ)ჭფუვი, სრ. არა აქვს) ზ. უ. ცომისთვის; ვ)ჭლეფვი, вскладываю, о тѣстѣ: поднимается.

ფუვილი, -ფუოფუოი, სახ. кишеніе, жужжаніе, ფუვილი გაუქსთ, они кишатъ, (ვ)ჭფუვი, სრ. არა აქვს; ვ)ჭფუოფუოებ, -ოე), ზ. უ. ვ)ჭსზფუვი, кишѣть, жужжать, ამოს. 7—1.

ფუზა, ს. ზეთიანი მაგელი ფეიქრის საფარცხელ ზედ წასასმელი, пакля, напитанная масломъ для смазки гребня ткачей; სამ. ლ. ნ. ჩ. ლ.

ფუზე, ს. ფუძე, усадьба, ნ. ფუძე.

ფუთი (რუსული), ს. წონა ორმოციის გირვანქისა, пудъ, ფუთობით გასყიდვი, продавать пудами.

ფუთრი, ნახე ფითრი; **ფუთფუთი**, ნ. ფუვილი.

ფუთქური, ს. ხავსი, оленій мохъ, ягель, ერის. ლ.

ფუთხი, ს. ცული სიქარელე, безобразный варшъ.

ფუთხიერი, ზედ. ქაბალი, мѣшковатый, мѣшивый.

ფუი, ნ. ფუ; **ფუი**, ს. მცენ. смилакъ, тинь (раст.), იგავნ ბაკ. ლ.

ფუკა, ს. ძელთაგან გათლილი ჭურჭელი: ბაკი, გობი, თეფში, ხონჩა და სხ. посуда деревянная, 1 ქრონ. 266, 306.

ფუკვა (ვ)ჭფუკ-, -კე), ზ. მ. შევ)ჭკუმშავ, შევხრუკვ. შევხრუკე; сжимать, (ვ)ფუკებ, -კე), ზ. ვ. сжиматься.

ფუკია (ბერძნ.), ს. ზღვის ბალახი, лишайникъ, ягель (раст.), ბუნ. ლ; ნუმც. 1 სან. ლ.

ფუკინი (ბერძნ.), ს. ზღვის ძაღლი, тюлень, ბუნ. ლ.

ფული (სპარს.), ს. თეთრი, монета; ან ბისტის ნახევარი, деньга; полъ копѣйки, двѣ полушки, ორი ფული, мѣдныя деньги, оторы фулы, серебряныя деньги, წვრილი ფული, мелкія деньги, ერთ ფულად არა ღირს, нестоитъ гроша, **ფულიანი**, ზედ. ფულის მქონებელი, денежный, **ფულიანობა**, ს. ფულის ქონება, имѣніе деньг.

ფუმფული, ს. მწიკვ ფუტკრის და სხვათა მწერთა, молодая пчела, мушка.

ფუნდრუკი, ს. თმაშობა, ласка, шалость, სიბრ. 18, 43; **ფუნდრუკობა**, სხ. ласка, (ვ)ჭ. ზ. უ. ვ)თმაშობ, ვ)რაკვ. ласкать.

ფუნდრუკი, ფუნდუკი (სპარს.), ს. ბანდუსტონი, ქარავანსა; караванъ-сарай; гостиница, каравансарай; кладовая; ვიხრ. 202; სიბრ. 86, 130, 141, ქილ. 571.

ფუნდურა, ს. ნეხვის ჭია, жужелица (насѣк.).

ფუნე (ბერძნ.), ს. სკორე. განვალი, нѣчто, წიკა; кометъ. ეზეკ. 4—12.

ფუნთუში ს. კვეში ნამცხვარი დიდი ჰური, калачъ, булка, სიბრ. 113.

ფუნტი (რუსული), ს. ერთი გირვანქა ან ორი ბატკანი, фунтъ.

ფუნუში (სპარს.), ს. ყელსახვევი, повязка шейная, 2 ქრონ. 529.

ფუნჩი, ს. მომრგვალო და მოხდენილი ცხვირი, пухленькій носъ, ან ცხვარი, ნ. იქ.

ფუნჩული, ს. ძუძუ ზედ გახვეჭული ცხოველი, толстенькій, пухленькій (грудной ребенокъ).

ფუნჯი (ფრანგ.), ს. თმილი წვეული რომით, пушокъ.

ფუნჯი (სომხ.), ს. ფოჩი ან ბოჭკო, кисть бахромчатая. [буруны.

ფურთუნი (თათრ.), ს. ღელვა, волны у береговъ,

ფურთხი, ს. ხრასტი, плевокъ, **ფურთხება, -თხვა** (ვ)ფურთხებ, -ხე), ზ. უ. плевать, **ნაფურთხი**, ს. плевокъ, **ფურთხიანება** (ვ), ზ. მ. заплевать.

ფური, ს. ღელელი ზრახვა, клевета, ან მისთანანი. корова; ფურისფური, самка оленя, ფურკამბეში, буйволица, **ფურის ენა, ფურისხსულება**, ს. მცენ. бѣлая буквица, свербигузъ, ბუნ. ლ.; ნ. ჩ. ლ.; ქილ. 65; ჳ. ფ. ლ.

ფურისხულა, მცენ. მიეხნარა, бараночники, ერის. ლ.

ფურნე (ლათინ. ოსმალ.), ს. ღუმელი, ღვინელი, ჰურის საცხობი, печь.

ფურჩი, ს. ბრწყინვალი რკინისა ან სხვათა მეტალთა ან ნაკეცი შუა ლარჩომილი, плена, тонкая чешуйка на металлахъ, **ხელ-ფურჩი**, ნ. თვის ხელგულს;

ფურჩნა (ჴ)ფურჩნი, -ჩნე), ზ. მ. ღრჭობლივ ჟღრიალით ფურცლოთა; щипать цѣты; (ვ)ფურჩნები, -ჩნე), ზ. ვ. ყვავილთაფოლ: развиваться о цвѣточкахъ; Зефт. 51.

ფურცელი, ს. ფოთოლი ხეთა ან მცენართა; листъ, листья; листъ бумаги; ფსალ. 1—3; მატ. 21—19; ყფყნ. 1342.

ფურცქვნა, ნ. ფრცქვნა.

ფუსტული (სპარს.), ს. ხილი ნუშის გვარი, რომელსაც აქვს მომწვანო ნაჭუჭი ან ფერი მისი; фисташка; цвѣтъ фисташковый; ბაგრ. ბაგ. 68, 74.

ფუსფუსი (თათრ.), ს. ჩურჩული, გურგური, шепотъ, **ფუსფუსობა** (ჴ)ფუსფუსობ, ხრ. ობა აქს), ზ. უ. суетиться. [ный.

ფუტა, ს. წინ მოსახვევი ბანოში, передникъ банный.

ფუტი, ს. ხის ქერქი, ანაძრობი, ფიტი, древесная кора, ღიღი ფუტი ავი კვამლი, толстая кора даетъ много дыму.

ფუტი (რუსულიდგან), ს. ზომაი 12 ღუიმი ან გოჯი, футъ (мѣра), ნ. ჩ. ლ.

ფუტკარი, ს. ბუზი თაფლის მომჭმელი, пчела, იხა. 7—17; ფსალ. 117—12.

ფუტკნა (ჴ)ფუტკნი, -ნე), ზ. მ. ავსლა, ავბურძგნი, трепать; конопить.

ფუტლარი, ს. ბუღე. футляръ.

ფუტურო, ს. ფუღურო, дупло, пустота, скважина въ деревѣ; **ფუტუროება**, ს. пустота въ деревѣ.

ფუფალა, **ფუფულა**, ს. მაგალ. მაჰალი, пустой мускатный орѣхъ; ჳ. ფ.

ფუფუალა (სპარს.), ს. მცენ. арека, капустная пальма, (дерево).

ფუფულა, ს. გარეთმყოფი მუწუკი.

ფუფუნება, ს. შვება, განცხრომა, ნებიერად განსვენება, наслажденіе, итга, ეკლი. 30, ფსალმ. 138—11; Зефт 75, 95; 2 სჯული. 5—12; ზრუნვა, заботливость, 1 ქრონ. 104; ერისთ. 2—110; ფუფუნებით გაზრდილი შვილი, дитя, воспитанное въ нѣгѣ; ფსალ. 2—7; ქილ. 545; 400. (ვ)ფუფუნებ, -ნე), ზ. უ. სინაზით ეზრდი, ვანებიერებ, ვანაზებ, нѣжить. (ვ)ფუფუნებ -ნე). ზ. უ. ვ)ნაზობ. нѣжиться; ან ვ)ზრუნავ ვისთვისმე, заботиться о комъ, 1 ქრონ. 244; 2 ქრონ. 112; ან განვაფოთ, согрѣвать, არაფერ ჭზრის ლ ფუფუნებს მას. говоритъ христосъ екклезіясъ, онъ питаетъ и грѣетъ ее, какъ Господь церковь; ყფყნ. 5—29; ვითარცა მშრალნი ფუფუნებენ შვილთა თვისთა, какъ воспитатели нѣжно заботятся о своихъ дѣтяхъ, **ფუფუნებული**, ბუღ. ნაზად გაზრდილი, нѣжно воспитанный, ბარყ. 4—26, ფსალ. 91—14; 2 სჯული 28—55, **ფუფუნებულება**, ს. изнѣженность; ჩონგ. 64.

ფუფუნი (ჴ)ფუფუნებ, -ნე), ზ. უ. ვ)ფუფუფუებ, нѣжить.

ფუფქვა (ჴ)ფუპქვ, -ქე) ზ. მ. ღრმღულრავ, взбивать кипяткомъ, ошпарить.

ფუფქი, ს. ცხელი ნაცარი, горячая зола.

ფუქვა (ჴ)ფუქვ, -ქე). ზ. მ. გაბერილის ღვიძლი, ჰაერს გამოვუშვებ, выпускать воздухъ изъ надутаго.

ფუქსავატი (ლათინ.), ზედ. მზიდე. მქონე, ბრა მკვრივი, ცალიერი, უბრალო, рыхлый, неплотный, жидкій, пустой, малый, незначительный; -კაცი, пустой человѣкъ; **ფუქსავატება** (ჴ). ზ. მ. გაუმჯობესებ, გავაუბრალოებ, дѣлать рыхлымъ, ничтожнымъ. (ვ)ფუქსავატებ, -ტე). მზიდე. უბრალოდ ვ)ნებენები, казаться ничтожнымъ.

ფუქსი (ბერძნ.), ს. საბერველი გულ მჭედლის ცეცხლის გასაღვივებელი, мѣхъ раздувальный.

ფულვრა (ვ)ფულრავ, ვ)სჭვრეთ, ვ)ხერეტ, сверлить, буравить.

ფულურო, ს. ფუტკრო, ღრუ ხეთა; дупло, пустота въ деревѣ.

ფუმი, ზედ. გამოფუტკრებული, ფუჭი, дупловатый, пустой.

ფუშვა (ჴ)), ზ. მ. მოვშალი, ღავშალი, разрушать, разстроивать. (ვ)ფუშები, -შე), ზ. ვ. разрушаться, разстраиваться.

ფუშვილი, ს. ნ. თრიმლი.

ფუში (სომხ.), ს. ფურლის ქარი, кила.

ფუშრუკი, ს. ფქვილის შეჭამადი, кушанье изъ муки и меда; ქილ. 63.

ფუჩჩი, ს. ბუნ. კ. 128, 244; ნ. ბანან.

ფუცება (ვ)ფუცებ, -ცე), ზ. მ. ვ)ფიცებ, ფიცს გავაკრთმევ; заставить клясться; заклинать; приводить къ присягѣ; გ)ფუცებ, заклинаю тебя, მ)ფუცებ, берешь съ меня клятву; ფსალ. 5—27; ღაბად. 50—16; იხუ. 2—12; 1 მეფეთ. 14—21; (ვ)ფუცებ, -ცე), ზ. ფ. ვ)ფიცებ, ფიცს ვაძლევ. клянься, იხუ 9—18.

ფუცვა (ჴ)), ზ. უ. ვ)ფიცებ, клясться, божиться, ლევიტ. 19—12.

ფუცი, ს. ფიცი, клятва, божба.

ფუცუნი, ს. ღაბძარული ქვა, камень треснутый.

ფუც-ფუცი, ს. суета, -ловъ, суетиться.

ფუძნი, მრავლ. ფუძნენი. ს. რკინის ფიცხი, клинъ, гвоздь. გამოსლ. 27—3; იერემ. 52, 18, მარკოზ ნ)ბ. 7.

ფუძე, ს. საფუძველი, საძირკველი; ხოფელში მგზავრობის ან გლეხის შენობა მიწითურთ, избъ. 56; სპ. ვახტ 103; 12; основаніе, фундаментъ; усадьба, осѣдлость; **ფუძნება ან ფუძნვა** (ვ)ფუძნებ, -ნე; ჴ)ფუძნავ, -ნე). ზ. მ. საძირკველს ღავსდებ, ღავფუძნებ, ალვაშენებ; класть фундаментъ, основывать.

ფუჭა, ზედ. ფუჭი. пустой (орѣхъ и т. п.).

ფუჭება (ვ). ზ. მ. ვიხდები; ჴ)ფლისგავ. ტყუილად წარვაგებ; ვ)ხრწნი; портить; мотать, тратить по пустому разбрасывать; (ჴ)ფუჭდები, -ძე), ზ. ვ. ვ)ხდები; гніваться; портиться; разбрасываться; тратиться по пустому.

ფუჭი, ზედ. უგულო კაცი ლ მისთანა, пустой орѣхъ; **ფუჭია**, это пустое, **-გოგრა**, пустая голова; -კაცი, пустой человѣкъ; -ცხოვრება, пустая, негодная жизнь.

ფუჭრობა (ჴ)), ზ. უ. ჴ)ცალიერობ, пустовать.

ფუხფუხი, სზ. дребезгъ; **-ხება** (ჴ)), дребезжать.

ფუჭფუჭა, ს. მცენ. пузырникъ, сирѣчь. ლ.

ფუხალი, ს. მცენარე.

ფქვა, სხ. молотье, (ვ)ფ(ი)ქვ-, -ვი), ზ. ვ. დავწვრილებ, გარდავქცევ ხორბალს ან სხვათა მარცვალთა წისქვილსა ზედა ფქვილად, молоть, (ვიფქვები, -ვი), ზ. ვ. გარდავექცევ ფქვილად, молоться, **ფქვილი,** მიმ. ნაფქვავი. ზედ. молотый.

ფქვილა, ს. სოკოა ერთგვარი, родъ грибовъ.

ფქვილი, ს. ნაფქვი ხორბლისა და სხვათა მარცვალთა, мука, გამცრცილი ფქვილი, ситная мука, ფქვილიანება (ვიფქვილიანებ, -ნე), ზ. ვ. გავაფქვილიანებ, ფქვილში მოვსურვებ, осыпать, мазать мукою; (ვ)ფქვილიანდები, -ი), ზ. ვე. ფქვილით ვიხვრამები ან გავითუხნები; обсыпаться мукою, мараться въ мукѣ; ფქვილიანი, ზედ. мучнистый.

ფქვილეულობა, ს. мучное, ხაზ. 59.

ფქურევა, ნ. ფრქვევა.

ფშა, ფშანი, ს. ღრუ ლო, მგლინავთ ახლოს ქვაშაზედ გამომდინარე წყარო, ключевина, старица, покинутое русло рѣки.

ფშალა, ს. ხვი, хмѣль, ბუნ. ლ.

ფშატალა, ს. გაზაფხულის ნაიალევარი თოვლისარევი, потокъ, ხად. ლ.

ფშატი, ს. მცენ. лохъ, лоховина (раст.), ბუნ. კ. 192; ბუნ. ლ.: იტალიანურად, ginggiole farinose; ვ. ფ. ლ.

ფშეკა (ვ), ნ. ტყუპევა.

ფშვა, ფშუა (სომხ.), ს. пріятный запахъ, благовоніе: ქება, 5—13; შაგი. 23; ქილ. 2, 5°; (ვ)ფშვი, ვ)ფშუე). ზ. უ. კეთილად ვ)ხუნველებ, благоухать, ქილ. 3. [земля.

ფშვიერი, ს. მშრალი წვიმის მიწა, сухая, мелкая

ფშვიანდი, ზედ. ხუნწელი, душистый.

ფშვინვა, სხ. дыханіе, дышаніе; соитіе; (ვ)ფშვინავ, -ნე), ზ. ვ. მშვინავ, შეუსვამ ჰაერსა, ჰაერს შევუშვებ და გამოვუშვებ ფილტვთა მოძრაობითა, ვ)ხუნთქავ ვ)ქშინავ; дышать; соитіе.

ფშვნეტა (ვ)ფშვნეტ, -ნიტე). ზ. ვ. დავლეწ ხელითა გამხმარსა რასმე, ვ)ხვნ, ვ)ხრეს, ვამცურვე, ვ)ქრეს; тереть; крошить; ვიფშვნეტ თვალებსა, протирать себѣ глаза, ერისთ. 2—73.

ფშიკი, ზედ. მოუღრეკელი, жесткій, несгибаемый.

ფშრუტუნება (ვ), ზ. ვ. ვ)ქშინავ ძილში, соитіе во время сна.

ფშუკურა, ს. მცენ. ძილისგული, გულფშუკა, გულფშუკა, ლურიშგული, бадьянъ, ერისთ. ლ.

ფშხალული, ზედ. ხახუკი, ალაკი, მჩატი, მქინე, ფაშარი, рыхлый, разсыпчатый. [ლი, ფხვნილი.

ფშხვნა, ფშხვნადი, ფშხვნილი, ნ. ფხვნა, ფხვნადი, **ფჩხილი, ფცქუნა,** ნ. **ფჩჩხილი, ფრცქუნა.**

ფხა, ს. ძუალი თევზთა: წვეული ან თხელი ტკბილი მოსავალთა თავ-თავისა, თვისებრნი, ტერტილი, ხიმკერდი: рыбья кость; иглы у хвойныхъ растеній; дѣятельность, строгость; ფხა გამოიჩინა, онъ показалъ свою дѣятельность, свою строгость; ფხა ფრჩხილზედ, нунуа, усевшая, ფხა დამიდგა ყელში, я подавился рыбною костью.

ფხაკო, ს. გვერდები კლდისა, склонъ скалы.

ფხაკუნი, სხ. კატის ან ძაღლის ფეხით ფხკვის ხმა, царапанье, скребъ; (ვ)ფხაკუნებ, -ნე), ზ. ვ. царапать, скресть, ხად. ლ.

ფხალი, ს. მიწის კომბოსტო, дикій лукъ ხმარობენ ბოლოკივით, იშურლები ხმარობენ; курчавая капуста безъ вилокъ, брунколь; варевая овощь; ბაქრ. 179.

ფხანა, სზ. ქაღალი, чесаніе, свербѣжъ, (ვ)ფხანი, -ნე; ვიფხან, -ნე), ზ. ვ. კანს მოვიქაღალებ სავარცხლით ან ფრჩხილებით; чесать, почесывать; (ვ)ფხანები, -ნე), ზ. ვე. მექაღალება, свербѣть, чесаться, კანი მეფხანება, у меня чешется тѣло; ქალთაც რად ვეფხანე, ვ. ი. ეკლით რად დავიხუხხო ხელიო, ვეფხ. 704; зачѣмъ крапивой стану жечь руки.

ფხაჭნა (ვ)ფხაჭნი, -ნე), ზ. ვ. დავიკაწრავ ხელს ან სხ. დავიხაშავ, царапать, (ვიფხაჭნები, -ნე), ზ. ვე. ვიკაწრები, царапаться.

ფხენიანი, ფხეენიანი, ზედ. ძუღიანი თევზი, костлявая (рыба), игластый.

ფხეკა (ვ)ფხეკ, -ხიკე), ზ. ვ. ვ)ხეწვენე დანით, მაგალ. ბოლოკს, ხიწურს და სხ. скоблить, (ვიფხიკები, -კე), ზ. ვ. ვიკეწვინები, скоблиться.

ფხვიერი, ფხვნიერი, ზედ. ალაკი, მჩატი, მქინე, ფაშარი, рыхлый, ბუნ. კ. 13.

ფხვნა, ფშხუნა, სზ. крошеніе, (ვ)ფხვნი, -ხვნე), ზ. ვ. ვ)ხუნველ.ა. დავლეწ ხელით გამხმარსა რასმე, ვ)ხრეს, ვამცურვე; крошить, (ვიფხვნები, -ვნე), ზ. ვ. ვიფშვნიკები, დავნეცვები, крошиться, ფიზია 105; ჭია ფხვნის პურსა, червь точитъ хлѣбъ; ბუნ. კ. 244; **ფხვნადი,** ზედ. მჩატი, ფაშარი, рыхлый, **ფშხვნილი** მაგალ. ნახშირი, мелкій уголь, ანტ. 5—10.

ფხვრა, ფხურა (ვ)ფხვრი, ვ)ფხვერ), ზ. ვ. ძირიანად ამოვ)ხეწვენ, ამოვეფხვრი; ამოვიღებ, ამოვხსნ; рвать съ корнемъ; выдергивать; истреблять, искоренять; ვიფხვრი თმასა, წვერსა, рвать на себѣ волосы, бороду; 1 ქორნ. 299; 431; (ვიფხვრები, -ფხვერ), ზ. ვ. ამოვვარდები; ამოვხსნები, вырываться; истребляться.

ფხიანი, заносчивый, ივერ. ნოემბ. 1881.

ფხიზელი, ზედ. მღვიძარე, არა მძინარე, არა მთვრალი, трезвый; бдительный; ფხიზელობა, ფხიზლობა, ს. მღვიძარება, трезвость, (ვ)ფხიზლობ, -ლე), ზ. უ. ვ)ხიზლავ, бодрствовать, не спать, ფხიზლება (ვიფხიზლებ, -ლე), ზ. ვ. გამოვიღვიძებ, გამოვიფხიზლებ, протрезвлять.

ფხიკიანი, ფხუკიანი, ზედ. ხუსტურიანი, мнительный, обидчивый, ქილ. 377, **ფხიკიანობა,** ს. мнительность, обидчивость, (ვ)ფხიკიანობ, -ნე), ზ. უ. ვ)ხმოთკილებ, обижаться, выходить изъ себя.

ფხინი, ს. რქა ცხელის სასწორებელი, ხად. ლ.

ფხიჭება (ვიფხიჭები, -ჭე). ზ. ვ. ვიჭეჭები, თავს გამოვეხით გამხმობ, выходить изъ себя.

ფხიჭო, ს. ზურგმწვანე ჭია, алачка, бронзовка.

ფხუკუნი, ს. კერდგლისა და მაჩვის, რეცა ხაშაშარი ხმაითობა.

ფხუნწვა (ვ)ფხუნწ-, -წე). ზ. ვ. მოვ)ხეწვენ, მოვ)ღუნავ, მოვკრუნჩხავ; ნაოჭებს ვ)ხვრეწ: сжать, сжимать; собирать складки; (ვიფხუნწები, -წე), ზ. ვ. მოვიხეწვნები. сжиматься.

ფჭუ. მცენ. балдырьянъ, valeriana officinalis, ვ. ფ. ლ. ნ. უუ.

ჭ

ჭ, ანის უხმო ასო, წოლებული ქან; რიცხვში ღანიშნავს ექვსასს (600). ფულის ანგარიშში ნიშნიერთ ექვსას თუმანსა; წერილის ფულის ანგარიშში 120 ფულსა, რომელიც 30 ბისტი ან 12 შაური, ე. ი. 3 აბაზი; ქარაგმიანი ლექსნი: ქ (ქრისტე) ქ'ეანე (ქრისტიანე); ქ'ჯ, ქრონიკონსა; ქ'ანა (ქვეყანა) მსოფლიოთა მწერალთა წყაულებად ჭეხრდათ ღახსენებისა ან თავსა წერილთა ღახსმენენ ქ. ნიშნულად ქრისტე ღაისახიშნველად ქრისტიანობისა თვისისა; ზოგნი სწერდნენ ამის აღგილს ლექსსა ღ'თო; იხილე ღ

ჭ, მრავალთა ლექსთა შინა, რომელნიც მოღებულ არიან სპრძნულის ენისაგან ხმარებულია ნიშნულად ჳ, (X). ქარცა, ქარაგმა ქლიშინი, არქიმანდრიტი ღა სხ. მრავალნი.

ჭა, შემოკლებით ქალო, იხმარების მღაბიურად; дѣва? жено? კიცია 73.

ჭაბაბი, ს. წვინდად ღაკეფილი ხორცი, ხახვითურთ ღა სხვათა სანელებელითა მომწყარი, котлеты, **ჭაბაბჩი**, ს. ვინც ქაბაბს ჭყიღის, кто продаетъ котлеты, გრიბოე. 2—262.

ჭაბისჩაღა, ს. მცენ. ლათ. maranta orundinacea, ივანე ბატ.

ჭაბიწი, ს. ერთი ხარვალი ან თორმეტი კოღი ღა ნახევარი, харвалъ, или 12½ кодъ (мѣра).

ჭაბრაწოვანი, ს. ღიღი ბალი, фунтовщикъ, палачъ, ქილ. 530.

ჭაღა, ს. ერბოთი შეღილი ბური, сдобная булка, გულიანი ქაღა, ხმპ. 63; **ჭაღაბური**, იგივე ქაღა.

ჭაღაგება, ს. მოძღურება, სიტყვა სწავლისა, проповѣдываніе; проповѣдь, поученіе; (ვჭაღაგებ, -გე, ვიქაღაგებ, -გე), ზ. ვ. ვჭმოძღვრი, გასწავებ სმა მაღლა; მარკ. 1—4, 7—14; გავსთქვამ, სმას ღავგაგებ; მატ. 6—2; 1 ტიმ. 3—14; проповѣдывать, провозглашать; наставлять; поучать, говорить проповѣди; ჭქაღაგებ ყველგე, провозгласилъ шахомъ; 1 ქართლ. 420; (ვიქაღაგები, -გე), ზ. ვ. ვისწავები, ვითქმი სამოძღვრებლად; быть проповѣдану, მჭაღაგებ ან მიქაღაგებ, ты проповѣдываешь мнѣ; **ჭაღაგებელი, ნაჭაღაგებული**, მიმ. проповѣданный, **მჭაღაგებელი**, ს. проповѣдникъ.

ჭაღაგი, ს. **მჭაღაგებელი**, ღაღაბი; ღან. 3—4; ღაბაღ. 41—43; გზარი, მოლაკი, რომელიც სმა მაღლა სოფლელთა გამოუცხაღებენ რასმე. გუჯ. 1, 31; მარკ. 19—2; 1 ქართლ. 124. 169; წარმომთქმელი მომავალისა ან მოსაგალისა ვის თავზედ მე (ქალი ან კაცი), გაზეთი კავკაზისა 1853 წლისა, № 56; **проповѣдникъ, глашатай, бирючъ**; **проницатель, -льница**; ქაღაგი ღაღაცი, **проницательница**.

ჭაღება, სხ. обѣщаніе; угроза; хвастовство: გუჯ. 7; (ვიქაღებ, -ღე), ზ. ვ. упрекать; **ვემუქრები, მუქარით ვეუბნები**, угрожать, 1 ქართლ. 418; 2 ქართ. 43; 157; ვუქაღებ, -ღე), ზ. ვ. ღავჭირღები, ალვუთქვამ; **ვემუქრები ან ვეუბნები**, ღავმაღლებ, обѣщать, сулить; грозить, угрожать; упрекать; ჩონგ. 123. ზაქარ. 9—14; რუხულ. 394; მოურავ. 282, -ქრთამს, сулить взятку, идѣ. 99; (ვიქაღებ, -ღე; ვჭქაღი. ღიღი, ვიქაღი, -ღე), ზ. ვ. ვიკვეხი; თავი მომაქვს; хвастать, гордиться чѣмъ; (ვიქაღები), роптать на. თავის ბედისაგან იქაღება, ропщу на свою судьбу. ვახტ. 28 (ვჭქაღები, -ღე), ზ. ვ. ვჭპირღები ან ვემუქრები, обѣщать; угрожать; (მიქაღებ, -ღე, обѣщаешь мнѣ; угрожаешь мнѣ; ღარეჯ. 17, ვეფხ. 840. ბევრს კარგს მიქაღებ, онъ много хорошаго обѣщалъ мнѣ; ჩონგ. 20; მიქაღები, грозишь мнѣ. **ჭაღებული, ნაჭაღები**, მიმ. обѣщанный, ვეფხ. 845, 757.

ჭაღილი, ს. მუქარა, ზავთი, ბაქი ან კვენძა; угроза; хвастовство; ქაღილად მიქვს, это гордость моя.

ჭაღილობა (ვჭქაღილობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. თავი მომაქვს. ვჭზავთობ, гордиться.

ჭავება, ჭავილი, სხ. свербь, свербежъ, зудъ: (ვჭქავი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვეფხანები, свербѣть, зудѣть; (მქავ, -ეოდ), ზ. უ. მეფხანება, чувствую зудъ, (ვჭქავები, -ღი), ზ. ვღ. ეჭანა ამეშლება, начинаетъ свербѣть.

ჭათალიკოზა, მცენ. ნ. კათალიკოზა

ჭათაში, ს. ცნობილი შინაური მფრინველი; курица, ქათმის ხორცი. курятина, **ჭათმის ბიბილო ან ჭათმის ქოჩორა**, ს. მცენ. ძაშელი, бархатка, пѣтушій гребень; амарантъ (раст.), **ჭათმის კუჭეჭა**, ს. მცენ. мокрица (раст.); ბუნ. ლ.

ჭათანი (არაბ.), ს. კობალა ქილო, холстъ.

ჭათიბი, ს. ბეწვეული კაბაზედ ჩასაცმელი, шубка.

ჭათირი, ს. მცენ. сирійскій трагантъ.

ჭალა, ს. თავის ხარქველი, თხემი; черепъ, тулья, ქალა შაქარი, ე. ი. ღაბალი შაქარი, сахаръ низкаго сорта, **ჭალაბიჭა**, ს. გოგოჩუა, ქალაწუნა; ორის ბუნების მქონი ქალისა ღა კაცისა, мущина, бабникъ, женственный мужчина, нѣженка; гермафродитъ, двуполый; **ჭალაბიჭობა** (ვჭქალაბიჭობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. კაცთ თვის: ქალაბიჭად ვიქცევი, дѣлаться.

ჭალიაკოდა, ს. მცენ. ნიყა, ქინჯილოკა, სტაფილო გარეული, дикая морковь, сорн. ლ.; аронова (города, образки, (раст.); ნ. ჩ. ლ.; ხის ძირი, корень дерева, образки; ბუნ. ლ.

ჭალიამანი, ს. კოთხუკი, თხმით ამოსხმული ფეხსაცმელი, лапти.

ჭალიანთარი (სპარს.), ს. ქალაქის უფროსი, градоначальникъ.

ჭალიაქელი, ზედ. ან ს. ქალაქისა ან ქალაქში მცხოვრები, городской; житель города.

ჭალიაჭი (სომხ.), ს. კრ მრავალი შენობა შეკა ბაზ-

რებითური და გალაყნით ან თჳრილით მოზღუდვილი; городъ, крѣпость. 9—6; ლუკ. 2—3, 4; წოდება ცხოველისაჲ ქალაქისა, ვითარცა რომისა ლათინურად urbs, городъ Тифлисъ, «გაბაის ქალაქი, столичный городъ, ქალაქ-ქალაქად, изъ одного города въ другой, по городамъ; ლუკ. 8—1; **ქალაქის მთავარი, ქალაქმეტი,** градоначальникъ,ხარ. 17—6, 8; შდრ. 19. **ქალაქის ნაცვალი,** ს. ნაცვალი; **ქალაქოვანი,** зоол. ქალაქის მკვიდრ ქალაქიანი; имѣющій городъ, ქილ. 27; **ქალაქური,** зоол. ქალაქისაგანი, городской, **ქალაქება** (ი), ჴქცხოვრებ, гдѣ-нибудь жить въ городѣ, ბაბრ. 17.

ქალაჩუნა, ს. მხდალი, მოშიში; трусъ, трусливый.

ქალაჭოშია, ს. ლოს შეჭამდი, похлебка изъ кислаго молока.

ქალბაღია, ს. მაჭახიანი სალიცვი ადგილი, ხიბრ. 143.

ქალბანა (ეგრ.), ს. ხუნდელი, ნაწვეთი ხეთა, выступившая смола, ладанъ, смолокамедь, изъ растенія: galbanum; ბუნ. ლ.; 3. უ. ლ.

ქალბატონი, ს. ქალი ბატონი, барыня.

ქალდეა, ს. უეკვეთი, Халдея, Месопотамія.

ქალვაჟი, ს. ქალი და ვაჟი; дѣти мужескаго и женскаго пола; сынъ и дочь; **ქალ-ვაჟიანი,** ს. წიგნის სახელი, книга приключенія кавалера и дамы.

ქალი, კნინობ. ქალუა, ანკ. 2—13; ს. ახალი შვილი; გარნა ზოგად ცოლებიან მცირედმა ვინმე სიბერემდე, უფრო პატივის ცემისათვის, ამისი რიგისა: სეფექალი, ქალბატონი; და სხ. дочь; дѣвица; дама; **ქალიშვილი,** дочь, дѣвица и дама, сынъ и дочь, **ქალთაშორი,** ს. საკუთარი სახელი, მშვენიერი ქალი, красавица, собств. имя: Красная дѣва; ქალის ბიწეა, მცენ. ნ. ზანკენი, **ქალის თმა,** ს. მცენ. ფარისა, ავშანა; степная полынь, нефорщь; ავშა ბატონ. ლ.; **ქალი შვილობა,** ს. ახალობა, молодая пора; дѣвство **ქალობა,** ს. ნათესავი ქალთა; женскій полъ; дѣвичество; **ყმაწვილ-ქალობა** ან მდგომარეობა, თვისება ქალთა; ვეფხ. 1223; дѣвство; женскій полъ; дѣвичество; შენიცი და შენმა ქალობამ, ანკ. 6—13; какова ты дѣва, докажи на дѣлѣ; **ქალური,** зоол. ქალისაებრი შესაფერი, дѣвичій, დავრ. 23, **ქალ-ყმა,** ს. ქალი და კაცი, женщины, дамы и кавалеры, ქილ. 479; რუსულ. 140.

ქალიცოდა, ს. მცენ. ნიგა, раст. аронова борода, образки, პ. უ. ლ.

ქალიშვილი, ს. дамы и кавалеры, ქაშლი 17.

ქალიფაკი (ოსმალ.), ს. თლეული, არაღმინი, ხუფია, колпакъ.

ქალმაყა, ქარმაყე, ს. მცენ. раст. волосатый язык, ერისთ. ლ. ერისთ. 31.

ქალწულება, ს. უმანკოება, მდგომარეობა ქალწულისა, дѣвство, ლუკ. 2—36.

ქალწული, ს. ქალი უქმრო, უმიწო. უმანკო; მსახ. 21—12; ეფესო. 44—14; მატ. 5—1; ნიშანი ზოდიაქოსი, რომელიც ჰგვანს იმა შინა მითხოვილს მზეს; дѣва, дѣвица; Дѣва, знакъ зодіака; **ზოგჯერ; ვეღი უმიწო,** дѣвственникъ, -ственная земля, ვისხ. 199, ქალწულ მოწამე, ს. ხანად ღვთის შეწირული ქალწულებით და მოწამეობითაც მრჩობლად, дѣвственномученикъ, -ница; **ქალწულობა,** ს. ქალწულება ნაწ, дѣвство, (ვ), дѣвствовать, **ქალწულოვანი,** зоол. дѣвственный.

ქამა, მაგ. ხოკო. ს. ხოკოს გვრილი, шампиньонъ.

ქამანდა, -დი (სვარს.), ს. ხაგდებელი, ნაღირთ შესაპყრობი თოკი, арканъ, силокъ, ვარამ. 298, 362; **ქამანდარი,** ს. ქამანდის მსროლი, кто арканитъ, მოურავ 65

ქამანჩა (სვარს.), ს. მცირე მშვილდი გაბმული ცხვნის ძაგებით ჭიანურის საკრავად; рѣзное. 555; смычокъ.

ქამარი (სვარს), ს. ტოსტერი, ქვეყის სარტყელი, поясъ изъ ремня.

ქამელეონი (ბერძნ.), ს. მსვენლობი, хамелеонъ.

ქამენია, ს. მცენ. კვირილა, ძაღლის ქინძა, анбурна; ромашка поповая, ერისთ. ლ.

ქამუქი, ს. ხარკი, რითაც, კვერკვლა; огарки металла.

ქამური (სვარს.), рѣдкій, цѣнный, ბიანკ. ლ.

ქამხა (სვარს.), ს. აბრეშუმის ნაქსოვი, камка, шелковая ткань съ разводами, რუსულ. 143, 763.

ქანარა, -რი (სვარ.), ს. ნაღარასებრი საკრაველი, труба музыкальная, 2 ქრონ. 314; დანკ. 86; გეგ. 29.

ქანდა, ს. დარიჩანი, коринца, ერის. ლ.

ქანდა (სვარს.), ს. ოქროს ვარაყი, накладное сусальное золото, ქილ. 316.

ქანდაკება, ს. ваяніе, скульптура, (ვ)ქანდაკებ, -კე). ზ. ვ. მოვქსჭრი, გამოვქსჭერ ხეზედ, ქვაზედ, მეტალზედ, გამოვქსჭვეთ ჩოქურთმად; ვქმეპიერობ, ვეერაგობ, ალექს. 60; **ქანდაკი ქანდაკებული,** ს. ხატად ჩამოსხმული მეტალი ან ხატ მოჭრილი ქვაზედ, ძელზედ, изваяніе, скульптура, გამოს. 25—31; ისაი. 10—10; შდრ. 42.

ქანდალი ნაღვლისა, ან თხლის ბუშტა, мочевой пузырь, ს. ქანთალი.

ქანდარა, ს. მფრინველთა საჯდომი ხარახა, жердь для куръ, ბაქრ. 168.

ქანდაქარი (სვარს.), ს. გამომქანდაკებელი, მომჭრელი ქვაზედ ან ქანდაკებაჲ; скульпторъ, рѣзчикъ, граверъ; скульптура, рѣзьба; ქილ. 202.

ქანდაქი, ს. ოქროს ვარაყით დაფერილობა, позолота.

ქანდირბაზი, ს. ოინბაზი, თვალთ მაქცი, фокусникъ, штукарь.

ქანება, სხ. качаніе, (ვქანებ, -ნე), ზ. ვ. ვარწევ, ვარწევ ხაქანელოზედ ან ჩამოკიდებულსა, качать; шатать; (ვქანები, -ნე), ზ. თ. ვქრწევი, ვირხვი; გავიქრები, გავქანები; качаться; бросаться бѣжать; **ქანობა** (ვქანობ, სხ. არა იქნე), ზ. უ. ვქრწევი, ვირხევი, качаться. [мочевой.

ქანთიალი, ს. ბუშტა შარდის, ნაღვლისა, пузырь

ქანი (სვარს.), ს. ღილონი, ადგილი, სადაც იპოვების მეტალთა ან მარილი, მაბი, გვარკვილა; рудникъ, ქანი მარილისა, მაბისა და სხ. рудникъ каменной соли, квасцовъ и т. п.; ქანი მარმარილოსი, мраморный пластъ.

ქანქანა, ს. ქოქანაკი, ხელოვნებით გამოთხრილი ღრულობა ღა გამოშვებანი წყლის, рудокопатель; искусный копатель земли для проведенія воды и т. п.

ქანქარა, ს. საქანელები კედლის საათის, маятникъ.

ქანქარება (ვა), ზ. მ. ვარწევ, ვაქანებ, качать.

ქანქარი, ს. ცალანტი, წონა ან თეთრი რომელიმე, таланть, монета римская; გამოსლ. 38—24; 39—1; მაკ 25—15.

ქანქარი, ს. რწევა, რხევა, качаніе, качка.

ქანჩი, ს. ხრახნილით მოხვეჭილები კრეტი, ან შეშარტყული მოხვეჭილები კეტი; гайка. [изъ силъ.

ქანც-გაწუწვეტილი, ს. ილ. წყლებული, выбившійся

ქანცი, ს. მეტი დაშრომა, ღალატი; изнеможеніе, усталость, ქანცი გამწყდა, я утомился, выбился изъ силъ.

ქარაბაკი, ს. ნაკაფთაგან წნული ბაკი ან ზღუდე ტრუშული; плетень, заборъ изъ прутьевъ.

ქარაბიკა, ს. ქალბიჭი: უღრიცა დამკვდარი ცხვარი; гермафродитъ; овца не во время ягненая ягненкомъ; ხაბ. ლ.

ქარაგმა (ბერძნ.), ს. ნაკლებათ ათად ნიშანი ლექსთა ზედა; ქრონოლოს წერილში იხმარებიან ხშირგზის ქარაგმანი, ხუთლითა ლექსთა ზედა, ამის ეწოდების ხუთული; სხვათა ლექსთა ზედა ხუთეულად დაწერილთა, რომელსა ეწოდება სახმოვრული ღა, არის ხმოკიდად ხმარებული სიტყვათ ზედა დაწერილთა მწყრეულად. титло, знакъ выпущенныхъ буквъ въ словѣ; **ქარაგმიანი**, ზედ. ქარაგმის მქონი, имѣющій титло.

ქარაგოზა, ს. ქვის ხვრი, ягель красноголовый, ерисъ л. мохъ на камняхъ.

ქარადული, ს. გაწურული მაწონი ან მოდუღებული ღო, пріѣженное и сваренное кислое молоко; ხაბ. ლ.

ქარავანი (სპარს.), კრებული მოგზაურთა, კაცუად მიმავალთა სავაჭროდ ან სალოცავად, караванъ, ვეფხ. 1024; 1067; -ობა, ходъ рыбы; **-ვან-ბაში**, ს. ქარავანის უფროსი, начальникъ каравана; რუსუდ. 409; **ქარავნება** (ვა), ზ. მ. ქარავანსავით გამოვიყვან, заставить выступить какъ караванъ; ვეფხ. 440; ვიქარავნებ, -ნე), ზ. უ. დავიბანაკებ, დავსდგები (ქარავანისათვის); остановиться (о караванѣ), მრეთ. 11, 88.

ქარაია, ს. ქანარა, გუჯ. 29; 2 ქართლ. 519.

ქარაკაბა, ს. ჭიქის კრიალოსანი, четки изъ стеклянныхъ зеренъ, ხაბ. ლ.

ქარაფი (სომხ.), ს. დიდი კლდე ხალი კარკატოვანი, утесъ, მარკ. 1—176; ქაშ. 56; მრ. 89; **ქარაფოვანი**, ზედ. კლდიანი, კლდოვანი, скалистый.

ქარაფინძა, ს. ქარიფშუტა, вѣтренникъ 2 ქართ. 28.

ქარაფქა, ს. ყურშანი.

ქარაფშუტა, ს. вѣтренникъ.

ქარაჭენძა, ს. თმიანი ვარცკნილი, მცენ. черноплынникъ; ნ. ჩ. ლ. ნ. ვარცკნილი ან ხალბი, шалфей, ბუნ. ლ. ქიმია 164; земляной ладанъ, ерисъ. ლ.

ქარაჭნა, ს. ყანწი ყოხვის, турій рогъ.

ქარბანი (ბერძნ.), ს. ხუნწული ნაწვეთი ხვთ; **халванъ, галванъ**; გამოს. 30—34.

ქარგა, ქარგის-ტყა (სპარს.), ს. ყალღა ოქრომკედის ხატვრათ გასაბმელი ღა გასაჭიმავი, пяльцы.

ქარგალბაი (სპარს.), ს. თასმა ფარისა, ремень у щита, :: ქართლ. 315.

ქარდული, ნ. ქარდული, бунъ л.

ქარვა, ს. ილეკტრო ყვითელი ღა გამჭვირვალე, янтарь.

ქარვანი, ნ. ქარვანი

ქარვასლა, ქარვასრა (სპარს.), ს. ხანდუქხოონი, фунду, караванъ-сарай.

ქარვაზუთო, ს. თეთრი ქარვა, бѣлый янтарь.

ქარვება (ვა), ზ. მ. გავახანგურებ, განვქარვებ, уничтожать, обращать въ прахъ; რუხუ 327; (ვიქარვებ სვედს), ზ. მიწ განვიგდებ მწუხარებას, разсѣять грусть, печаль, ვეფხ. 1122.

ქართველურად, ქართულად, ზედ. по-грузински.

ქართველი, ს. грузинъ, **ქართველობა**, ს. грузины, ვქქოველობ, ხრ. არა იქვს), грузинофильствовать; **ქართველური**, ზედ. картвельскій, грузинскій.

ქარი, ს. პოპრაობა ჰაერის ერთის მხრიდამ მეორისაკენ; სახენი ამისნი ნიავი, ნიავ-ქარი, ქარი მშვიდი, ბუქი, ბორეასი, ზეფირონი; ქარი აგრეთვე ჭნობასა ხატვაშია, რომელი ჟამისად ეშლების კაცსა; მაგალ. თეთრქარი, ფერის ქარი, ღა სხ. вѣтеръ, вѣтеръ, ქარი მეშლობს, ненажется, проѣтриваетъ зданіе, ქარის შეხვა (ვახვამ), бросать кому выль въ глаза; ქარი ღვება ამოდის, вѣтреѣетъ, ქარი ჭქრის, вѣтеръ дуетъ, **წითელი ქარი**, рожа (болѣзнь); **ხევდის ქარები**, меланхолическіе или истерическіе припадки **ნიკრისის ქარი**, подагрическіе припадки. **ქარი, ქარები**, вѣтры образующіеся въ желудкѣ, газы; **ქარიანი**, ზედ. ქარის მქონებელი, вѣтреный, **ქარიანობა**, ს. ღაღერგობა, вѣтреность. ერისი 91.

ქარიზი, ს. წყლის გასაკანი რუი, водопроводъ, ნ. ჩ. ლ.

ქარიფანტია, ქარიფშუტა, ს. მხუბავი გონებისა, ჭკუ თხელი, вѣтрогонъ, вѣтренникъ; егоза.

ქარიყლაპია, ს. თევზია, щука.

ქარიშხალი, ს. მძაფრი წვიმა ქარიანი, вьюга, вихрь, буря.

ქარსალა, ს. ჭიჭყინა, мелкая рыба, кильки.

ქარსი, ს. ცის ნაკვეთი ან ქვის ღანაკი, черный камень похожій на стекло, გამოსლ. 4—24, 25.

ქარში, მცენ. хвощъ, პ. ფ.

ქარტა (ბერძნ.), ს. ქაღალდი, უფრო ძველებური ტკრაცი; გრაგნილი, ღაწერული წერილი; ოქმი, წესთაბის წერილი; ან ღეღლისაღმი ხელმწიფეთა მოხსენებისა; бумага, пергаментъ; свитокъ; грамота; карта географическая; იერემ. 36—2, 28; გუჯ. 28; 2 ქართლ. 329; ქიმ. 13.

ქარტეზი, ს. წერილით მოწმობა, письменное удостовѣреніе, ხაბ. სომხ. 152, 414.

ქარტლი, ს. ზედმეტალი მკვეთრი, пыль, прахъ, ისია 17—13.

ქარულად, ზმ. ქარის სიმალის სისწრაფის გვარად, мгновенно, въ мигъ, ქილ. 244.

ქარქარაკი, ს. წვალთაგან გამოყრილი წყრილოშეშა, мелкія дрова выброшенныя на берегъ рѣкою.
ქარქაბა (სომხ.), შურჩხი, მფრინ. ცრუნი, горная индѣйка, б. ჩ. ცრის. ლ.
ქარქაში (სპარს.), ს. ზოლადგებული ბუდე ხმალთა, ხანჯალთა, ისრთა და სხ. ножны; колчанъ: ვისრ. 177; მაგალ. ორი ხმალი ერთს ქარქაშში არ ჩაიდების; ქარქაშოსანი, ფეხ. ქარქაშით-მოხილი, вооруженный колчаномъ, ვეფხ. 72.
ქარქვეცა, ს. მცენ. дурнонахучникъ, вонючка (раст.), ბუნ. ლ.; ვ. ფ. ლ.; ცრისთ. ლ.
ქარქვეტი, ს. ხმელი კენწერო, ფიჩხი, сухая хворость, ხაქმ. 283; ფსალმ. 101—3; ოსპ. 10—7; ისაი 40—24.
ქარქუში, ს. ყარეული (ცხოველი), горностай.
ქარცუნილობა, ს. ქარისაგან წახდენა, поворченное вѣтромъ: ოხე. 8—18: ხაბ. ლ.
ქარშიკი, ს. ფართოდ და გრძლად ნაქსოვი ღობლისა, карусная тесемка.
ქარცეშული, ფეხ ქარისაგან გამხმარი, растеніе высохшее отъ вѣтра; ღაბაღ. 41—7.
ქარცეცხლა, ს. მცენ. дикая желтянца, ცრის. ლ.
ქარცი, ფეხ. უუცრული, თეთრად მოყვითლო ან მოწითალო, рыжій, ალექს. 2; ხაბ. ლ. ან ფერ მკრთალი, ჩაფითრებული, бѣдный.
ქარცხი, ს. ყვავილი, (инанія), ცრის. ლ.
ქარწყლი, ს. ქვა ჭიქის მსგავსი, хрусталь.
ქარწყივინა, ს. ქარი წვიმითური, дождь съ вѣтромъ; მრ. 38.
ქარწყულივით, იხ. გაქარწყლებით.
ქარხანა (სპარს.), ს. ფაბრიკა, ხელ-ხაქმარი ხამუშაო ადგილი; საუქნაო, ადგილი შესახებები სამყელ საქმელთა; სამზარეულო, фабрика, мастерская; кладовая; кухня; რუხუდ. 242; ღაბაღ. 14, 71; ქარხნის ჭურჭელი, кухонная посуда; **ქარხნის მუშრიში**, писарь который записываетъ приходъ и расходъ царскихъ припасовъ; **ქარხნის ნაზირი**, смотритель царскихъ припасовъ; ღაბაღ. 51; 52, 84.
ქასლითბოია, ს. свинцовая окись, რ. ქ. ლ.
ქასრი, ს. მცენ. жабникъ, ცრის ლ.
ქასური, ს. მაქური, ხანრევი, ხელსაცი ქვა, оселокъ.
ქატო, ს. ფქვილის ანაცრი, რაოში, отруби.
ქაფარი (არაბ.), ურჯულო, ურწმუნო, кафиръ, гяуръ. 2 ქართლ. 551, ვისრ. 158.
ქაფი, ს. მხარ ირლივ გარდასაკეთებელი ძენკვი, цѣпь, цѣпочка, надѣваемая черезъ плечо на латы, ვეფხ. 437, 1013.
ქაფი (სპარს.), ს. ბერი, მერული, цѣпа, ქაფის მოხდა. снять цѣпу.
ქაფური (არაბ.), ს. შეღებებული ქაფი ნაღუდის ხისა, камфора, ქიმ. 37; ვისრ. 32, 49, რუხუდ. 988; -ფერი, смуглый цвѣтъ.
ქაფქაფი, სხ. ფოფინით ღეღილი, кипѣніе ключемъ, (ვჰქაფქაფებ), ფ. უ. ვჰფოფინებ, кипѣть ключемъ.
ქაფქირი (სპარს.), ს. ქაფის მოსახღელი კოვში, шумовка для снимания пѣны.
ქაფშია, ს. თევზის ერთგვარი; ხაბ. ლ.; ბუნ. ლ.
ქაფჩა (სპარს.), -კალთოსთა, ს. მწირე ნიჩაბი გაკის ასაღებად. терка щекатуровъ, лопаточка у каменьщиковъ.
ქაქანება, სხ. ქშენა ღაღადისაგან, скорое дыханіе отъ усталости, (ვჰქაქანებ, -ნე), ფ. უ. ვჰქშენ (ღაღადულთათვის), трудно дышать отъ усталости.
ქაქანი, ს. ქშენა ღაღადისაგან, скорое дыханіе отъ усталости. ვეფხ. 974.
ქაქლინდი (სპარს.), ს. წამალია ერთგვარი, японская земля (лекарство).
ქაქუნი, მცან. ნ. ქუქუნი.
ქალაფნიბადამი, ს. მცენ. миндаль тонкокожій.
ქალალდი (სპარს.), ს. ქარგა საწერი ან ხატობისა; бумага писчая; **ხატობის ქალალდი**, игральныя карты; ვისრ. 175; ფოჩტის ქალალდი, почтовая бумага.
ქაშა (რუხული), ს. ფაფა, каша.
ქაშაყი, ს. ცხვენ გასასვრელად ღანიშნული მოზრდილი ყრმა, рослый юноша, назначенный въ продажу, въ неволю, ხაბ. ლ.
ქაშაყაშლი, ს. ვაშლის ერთ გვარი, сортъ яблоковъ.
ქაშაში, ს. თოვლზედ ან შამბზედ გაქელილი ბილიკი, тропинка, სიბრ. 80, 104.
ქაშაჩური, ს. ინგლისის ჭურჭელი; თიხის ჭურჭელი, გაგლეხებული; ან ჭური; муравленная посуда. изразецъ; ქიმ. 25; ქიმ. 1, 7, 38.
ქაშაში, ნ. კაპეიკი.
ქაშაყი, ნ. ლიფსიკა.
ქაშაყი (სპარს.), ს, თევზი, сельдь.
ქაშითაყი, ს. აბი, иглюля.
ქაშური, ფეხ. ქონია იქ ნახე.
ქაშქანი, ს. ყავაშანი ხამხარაღლივე, парамникъ, ხაბ. ლ.
ქაშქის წუდალი, ს. ნაღული ქვრის ღული, полипно.
ქაჩაბური, ს. სამყსო ღიდი ცრო, настуній посохъ.
ქაჩალი, ფეხ. მტერი, ფუთხიერი, нѣтшивый; нарошивый; шолудивый; **ქაჩალობა**, ს. ხამტერე, ფუთხი; нѣтшивость; нарошивость.
ქაჩაჩი, ქაჩაჩო, ს. გაუპობელი ჩლიქი ცხვნის, ყორნის და მისთანათა, копыто; გორგ. 1; **ქაჩაჩოვანი, -ჩოიანი**, ფეხ. ქაჩაჩოს მქონებელი, имѣющій копыта, კავშ. 136, გორგ. 186; **ხალტიბვი ქაჩაჩისა**, стрѣлка у копыта, 1 ქართლ. 384.
ქაჩუობა, ს. ხიშხელე. ქალიშვილობა, трусость.
ქაცვი, ს. ეკლიანი ხე ან თვით ეკალი ხისა, терн, игла терноваго дерева, ვეფხ. 703, 683, ხხარელი, ჩხარტლა, ფქვილის ცქვიმალა, კვალაცი, о ѣжиха, **-თეთრი**, жестеръ, крушина колючая; ივანე ბოტონ. ლ.
ქაცქაცი, სხ. თრთოლა, дрожь, **ქაცქაცება** (ვჰქაცქაცებ, -ცე), ფ. უ. ვჰხთრთი, дрожать.
ქაცხაცი, მცენ. ხეკოკა, ბურჭგალა, ворсянка (раст.). ცრისთ. ლ.
ქაჟი, ს. ავიმყნე, მრეული, кривой, ѣшій; **ქაჟიანი**, ფეხ. გიჟი, ხელი, рѣшительно; მცბიერი; ѣшенный, сумасшедшій; хитрый; **ქაჟიანობა, ქაჟობა**, ს. ეშმაკობა, чертовщина. хитрость; ქილ. 242, 531.

ქება (თორ.), ხ. ქქვსი ასური, тридцать коп.

ქება, ხხ. хвала, хвалить, осмнать похвалами, ქება-ქებითა, книга ц. соломона: пѣснь пѣсней, ქება შოიქმით, со слезами на глазахъ произносить хвалу покойнику; 2 ქორთლ. 534; (ვიქებ, -ქე; მეორობ. ხათ. ხქ. ვუქო, უქო, ძველს წერილში უკანასკნელ ჰსწერია უქნა ვუფ. 1624), ზ. მ. ქებას მეგასხმ, ვისისამე კეთილობასა წარმოქმსთქმამ; хвалить; прославлять; ვქლეხ. 4—2; ფსალ. 9—14; ვიქებ თავსა მაგალ. ანდაზა თავის ქება კატრთა ცორს), ზ. მინ. хвалить себя; (ვიქები, -ქე), ზ. ვ. ქებული ვიქმნები, быть хвалену, прославляему, **ქებული, ნაქები**, მიმ. ჩინებული, დიდებული; хваленый, прославленный; славный.

ქებინი, ხ. მარი, მაჭმადიანთ ცოლის მიზდი, ნ. მარი. ქალის, ან დალოცვა ცოლ-ქმრობისა მოლოცვან благословеніе брака мулою.

ქებულება, ხ. ქება, хвала.

ქედა (ვიქედ, -დე), ზ. მ. თავზედ ვიღებ, брать на себя, გორგ. 152; იქნეს ჩემი სისხლი, отвѣчай за мою жизнь.

ქედანი, ბ. დიდი ტრედი გარეული, дикій голубь.

ქედგორება (ვიქედგორებ თავსა), ზ. უ. თავს მოვიმაღლებ ქედსაით ან გორასაით რომ კარგად დავინახო, ვეფხ. 1562. поднять голову, чтобъ видѣть хорошо.

ქედდადრეკილი, ზედ. თავ-დადრეკილი, მოხრილი; მორჩილი, покорный, покорившій головою; покорный; ებრ. 4—13.

ქედი, ს. კისერი, ქინო, ныя, шея, затылокъ; завѣсъ; დაბად. 27—15; 41—43; გამოსლ. 33—5; იერემ. 18—17; მატ. 18—6; საქმ. 15—10; ისაი. 3—16; ქედი მთისა, хребетъ горы; ვეფხ. 855; ილეს ხმალი თავის თავისა ქედითა, ე. ი. თავ-თავისი ხმალი ილესი, одинъ-другой, ვეფხ. 1365; каждый надѣлъ на себя свое оружіе.

ქედი, ხ. თხემი გორაჲ, темя, вершина горы, ვეფხ. 199; 435.

ქედი, ს. ჲერა, კონცხი, мыс, ვეფხ. 616.

ქედ-მაღალი, ქედ-მოუდრეკელი, ზედ. ზვიადი, ამპარტავანი, высокомѣрный, гордый; ქედ-მაღლობა, ხ. ზვიადობა, гордость, 1 ქორთლ. 266.

ქედფიცხელი, ზედ. ურჩი, შეუპყრობელი, ხირხიბული, упрямый, настойчивый; საქმ. 7—51; გამოს. 32—3; 1 ქორთლ. 284, 2 სჯული 9—7; 31—27.

ქევქევი, ზმ. ცხენის მოქუხელი ლეზგიით, пришпорить лошадь.

ქევხა, ქევხუდა, ს. მამა-სახლისი, староста, ნ. ქეხუდა, выборный.

ქეხება (ჲ), ზ. მ. ჭალილებ, ქკრწუნი, топ-топтать, потворствовать, потакать, поблажать, (ვქქუხები, -დი), ზ. ყდ. ჭალილები, портиться, разрушаться.

ქეხუდა (სპარს.), ხ. პირველი მოქალაქე ან მამასახლისი სოფლისა, первостатейный купецъ, староста въ деревнѣ, დასკ. 118.

ქეიბური, ს. стрѣла съ широкимъ остріемъ.

ქეიფება (ვიქეიფებ, ფე), ზ. მ. გავიმხიარულებ, შევიქცევ, увеселять, (ვქ ან ვი), ზ. მიზ. შევიქცევი, веселиться.

ქეიფი (სპარს.), ხ. შექცევა, განცხრომა, наслажденіе, веселіе; расположеніе духа; ქეიფზედ იყო, онъ былъ въ веселомъ расположеніи духа, ქაქა 111; ქეიფი როგორ გახდავთ, хорошо ли вы веселились, ქეიფზედ. როგორ არის, въ какомъ онъ расположеніи духа (веселъ или печаленъ), **ქეიფობა** (ვქქეიფობ, უხმ. მიქეიფია), ზ. შ. შევიქცევი, веселиться.

ქელეშბალახი, მცენ. ацютины глазки.

ქელეხი, ხ. ალაჰი, поминовеніе.

ქელეხ (ვქქელავ, -ლე), ზ. მ. ფეხით ღვეზორგუნავ მაგალ. ბალახს, топтать, мять.

ქელიანი, ს. რქიანი ცხვარი, рогатый баранъ.

ქელიონი, ხ. ხაღაფის მსგავსი თევზია.

ქენება, ხხ. убѣжденіе, просьба, обхожденіе, ვიხრ. 37, 47; ქენებით, ზზ. убѣдительно, ვიხრ. 46; 1 ქორთლ. 223; ვეფხ. 205; (ვიქენები, -ნე), ზ. რთ. ვეხვეწები, ვიცდერები (თორ: ჭქენ ნება ჩემია), მოშექცევ; მოშეპყრობა; убѣждать, усильно просить, обходиться съ кѣмъ, ვეფხ. 1064; ვიხრ. 26, 37; 166; მკერთებან შექებოდი, ты обошелся со мною, какъ съ врагомъ, ვიხრ. 132; მექენები, ე. ი. მოშწონს, мнѣ нравится, нравиться мнѣ; ლარეკ. 38; (ვიქენები, -ნე), ზ. ვ. მიქენე ვარ, მოვითხოვ, нуждаться, требовать, ქორთლ. 508.

ქენჯნა, ქენჯნა, ხხ. истязаніе, мученіе; (ვქქენჯნი, -ჯნე), ზ. მ. ვქსტანჯავ, ვიწამებ, ვიწვალებ, ვქცვამ, истязать, мучить; 2 ქორთლ. 169; (ვიქენჯნები, -ჯე), ზ. ვ. ვიწამები, ვიწვალები, мучиться, მარკ. 2—139; 1 კორ. 4—11; მქენჯნი, ты мучаешь меня, ცხად. 80.

ქერა, ზედ. თეთრად მოყვითლო ან მოწითლო, ქურანი, ხბელი, მრეში, ქარცი, рыжій.

ქერაბინი (ბერძნ.), ხ. херувимъ, ერთი ღმი ანგელოზთა; ნ. ღმი.

ქერახსი, ნ. ქარახსი.

ქერეთი (ებრაულად), ხ. მღვიმე, ხარო; ან ხვერობილეში მუშაობა, სიბ. ღ. იერემ. 37—14, 17; пещера; каторжная работа.

ქერელი, ს. ქერქისგული, კანაფის და მისთანათა; веревка, канатъ; სიბ. ღ.

ქერეჭანი, ს. ფიჭვის ქერქი, кора сосновая.

ქერეჭი, ს. ფრთა მწერთა, крылья у насѣкомыхъ.

ქერი (ბერძნ.), ხ. ხორბი გახაოჭულისა, გარნა ქრთილი შემოღგომისა, ячмень.

ქერქეჭელა, ხ. ოვალი ხანაღირის ხამჭედურზედ შესაბმელი ხის ქერქი; полавокъ на удочкѣ.

ქერქი (ბერძნ. ლათინ.), ს. კანი ხეთა, ხილთა და მისთანათა; кора и скорлупа плодовъ ქერქი ვწრიტე ვაშლისა, მსხლისა, ნუშისა, ფიჩხისა, ბაგანი, კუცოვანი და პიცტუკი; кожура ნიგოზისა; ქერქუჭა ხეჭუჭი; ხეჭუჭის შინაგანსა და ქვრთის გარშემო გარსი და აფსკა; ნიგოზთა ან თხილთა ნაჭუჭი; წაბლთა ხეჭბი, ქერქნი ჭიპნი; საზოგადოდ ხილთა ნაფრცქვენი; ხახვთა, ნიორთა ნაჭურჩალი; მარცვლთა

კილი, ქუჩუნა; ცერცვის და ლობიოს ბარკი, ჩენჩო და ჭოკი; ხეთა შენაჭრობი ხქელი ქერქი ხოკი და ხოკერი; ფიქვის ქერეჭანი; თხლათ, ცალვად: ლობიანი და ხრახლი; და შიგნით ახხკის მთხა ქურთენი, ქურთალი, ნაქურთენი და ნაქურცენი; кора, корка, кожура, шелуха, скорлупа; ხეხის ქერქი, дубовая кора, ქერქის ახრობა, снять кожу, ქერქი ჰურისა, корка хлѣбная, ქერქი ლიმონისა, кора лимонная, ქერქიანი, прил. ქერქის მქონებელი, имѣющій кору.

ქერცლი, ქერქლი, ხ. ქეცელ, ქიცელ, თევზთა, გველთა კანი; овечья шерсть, чешуя; перхоть.

ქეზა (სპარს.), ს. ქისა, პარკი, ამანური, ოც და ათი თუმანი თანხა ფული; см. ვახტ. 16; ან ხუთ პიასტრა; венг. кошелекъ; 50 руб. или 500 піастровъ; 2 ქართლ. 170; ბაქრ. 13.

ქეზაკობა, ს. უფულობა, безденежіе.

ქეკურა, ნახე მეკვანა.

ქეოხუტი, ს. მტერი, მეხლოკი, ქიშლი, плѣшивый.

ქეჭა, სხ. рыть, (ვჭქე. -ქე), ზ. ვ. ჭეხრი პირას; ვაქოთებ; рыть, разрывать, приводить въ безпорядокъ; рыться, искать; ქათმი ჭექეს პირას, курица роется въ землѣ, (ვიქეჭები, ზ. ვ. ვიეხან ცას, чесаться; ნაქეჭი, მიმ. рытый.

ქეშად, ქეშათ, ზზ. გახედ, ქვეშის ზომით, параллельно.

ქეშათ, ს. ერთის ლარიდან მეორეზედ გრძელად ასხლები ზომა; параль, параллельный.

ქეშელა, ს. ახალი მომცრო რეშნი, небольшой винный мѣхъ; ზედ. ქვეშელა მეცელი, изр.

ქეში, ს. კონა ისრით, связка стрѣлъ, მოურავ. 216.

ქეშიკი (სპარს.), ს. გვიმის მცველი, сторожъ, тѣлохранитель, ქეშიკთ უხუცესი, начальникъ тѣлохранителей, ქეშიკობა, ს. охрана, დასკ. 29, 64; გეგ. 9; ხალხის ქეშიკობა охрана сокровища.

ქეშიკჩი (სპარს.), მეკარე, კარის მცველი, привратникъ, 2 ქართლ. 526.

ქეშიკხანა, ს. ქეშიკების საცხოვრებელი სახლი, домъ для тѣлохранителей, 2 ქართლ. 325.

ქეჩა (თათრ.), ს. ხიფანი ნაბადი ხუფთა და ხახვიანი, войлочный конверъ, верблюжій войлокъ.

ქეჩერა, ს. მოშუელარი, придирчивый.

ქეჩო, ს. ამოზვეული გვგრიანი ქელი ცხოთა, დათუთა და სხ; ან ტიხა ქოხორი; затылокъ щетинный кабана, чулъ, хохолъ.

ქეჩხო, ს. მოქნილი ცხვრის ტყავი ბეწვიანი, выдѣланная овечья шкура.

ქეცეცი, ქეცი, ს. თევზი ქეცი, чешуя; 2 სჯული. 14—9.

ქეცი, ს. მქკვანი სენი ძნელად საკურნებელი, паршъ, шолуди, ქეციანი, прил. паршивый, ქეციანობა, ს. паршивость, ნახე ფუნი.

ქეჯათ, ს. მოაბე, ცხვრევანტი, человѣкъ, нанятый на сѣдѣ; ვეფხ. 1416, განმ. თეიმ. რუსულ. 138.

ქეჯი, ს. გზა მაგალ. შამზედ, тропинка, ვეფხ. 944; თეიმურ. განმ. 940.

ქეჯრიმი, ს. ცხენთ სამკაული, гвоздь, украшающій сбрую, ნაკერი ოქრო-ვეცხით, чепракъ.

ქვა, ქუა, ს. მიწაში პოვებული მაგარი ნივთი, მრავალ გვარად ხახმარი; სახენი ამისნი არიან: სილა, წვრილი ქვა შლამისა წმინდა, ვითარცა გაცრილი, ქვიშა, უმსო; ქენჭი ცერცვის ტოლი და უდიდესი, ხვინჭა ქვიშა ხარევი ქენჭებით; ღორღი, ხამკვრევი უდიდესი ქენჭთა; რიყე ქვა და ქვიშა მდინარის კიდისა; ხალი, ბრტყელი ქვა ხმარებული ვაჟთაგან ხათმობოდ ან ხარქველად ქოთნის; ხიში ქვა გლესუნი; კოში მქისე და ხორკლებიანი; კაჟი და ტაში ცეცხლის მპობელი; ქარწყი ქვა ჭიქის მსგავსი; ხანრეცი ქვა მახვილთა ასხლეტისავე; ლოდი დიდი ქვა და ბალავარი უდიდესი ხაძირკველში დასადები; ფილაქანი, ფიქალი. ქვის ფიცარი; ართქანი კლდეთაგან მოკვეთილი ლოდი ან მარილის ქვა; ბრაგი, ხპონიო წვრილთა შიხა დაფარული კლდე; გარკვარი და გარკვარკანი სალი ქარაფოვანი და ხმაგანი ნაწე კლდე; ფხალ. 20—3; ვეფხ. 5; камень, драгоцѣнный камень, ქვის ხნეულება, ქ. ი. ხარაში, каменная облѣзь, ქვით დაფენა, вымостить, ქვის-ცვინი, ს. მცენ. კაკბის ხაკენკელი, воробейникъ, деребинка (раст.), ბუნ. ლ. ქვის ნახშირი, каменный уголь; ქვის ხაცი, მცენ. ягель красноглавый; ერის. ლ., ქვის ხაცენი, მცენ. боданъ водяной; монгольскій чай; ერის. ლ. ქვაშუნა, მცენ. ქვატყემალა, ს. მცენ. прга, mespilus piracanthe; ბუნ. ლ. ქვა-კამოეტი, ს. ზურმუხტი, изумрудъ, დაბედ. 2—12; ქვა მწვანე. ზურმუხტი, оникъ, ქვის ღრკვნა, побить камнями, ხამ. პოხეს 8, ქვის მთლელი, каменотесъ, ქვაფოხრალი, немза.

ქვაბი, ს. გამონაკვეთი კლდე; вертепъ, пещера; მატ. 21—13; 25—15; იოან. 11—38; ვეფხ. 218. 648.

ქვაბი, ს. ხპილენძის ხიაგი, котелъ, костромя.

ქვაბოვანი, ს. კლდე ქვაბებიანი, гора, обильная пещерами; ვეფხ. 1492; 1 ქართლ. 327.

ქვაბქოთანი, ს. კარდალი, ღრმა ხიაგი კრკლიანით პირზედა ხელით დასაჭერი, ვითარც ხოლი ან ტოლჩა; котелъ.

ქვაბნარი, ს. ქვით აღგილი, мѣсто каменистое, ხამ. ლ.

ქვაკაცი, ს. ანდრიანტი, ხკაცუა, статуя, ნ. ჭორტა.

ქვაკუთხედი, краеугольный камень, იგავი № 1, 144.

ქვაკამოეტი, ქვამწვანე, ს. ზურმუხტი, დაბედ. 2—12; изумрудъ. [327.

ქვაოშა, ს. გაქვავებულება, окаменѣлость, რუსულ.

ქვაფენიშალა, ს. მცენ. ვეკის ტყემალა, მელის ფურქანი, ჩიტის ვაშლა, ხირვაშლა; раст. живолость; ნ. ჩ; ლ.

ქვაფენილი, прил. ქვით დაფენილი, вымощенный, каменная мостовая, მატ. 27—23; იოან. 19—13; 1 ქართლ. 257.

ქვაფორი, ს. ამოხლილი გობა, ქვის ორგ, водопойная каменная колода, ხამ. ლ.

ქვაღორღი, ს. კაპანი, ქვიანი აღგილი, каменистое мѣсто.

ქვაბურილი, ს. ქვა ფუნილი ადგილი, покрытое каменьями мѣсто, გუჯ. 20: დასტ. 49.

ქვაბწყვა, ს. ძალიან ხელ მოჭირებული, скаредный.

ქვე, თანდ. მოშორება შემდგომად თვისის ნათესაობ. ან მიცემითის ბრუნვათა, подъ, внизъ, ибо 5—30; ვეფხ. 470; ქველდრო, оставить, бросить внизъ, ვეფხ. 1236; ან ფხ, ძირს, დაბლა, внизъ, ქვედ დაცა, онъ повалилъ на землю; ქვექვე იცინოდა, смѣялся сквозь зубы, ქვექვე წვავ, приглашалъ сѣсть, ვეფხ. 541.

ქვე. ქვემცა, ფხ. დიად. ვეფხ. 56, 434, 1107, 1233; ქვე გაშწარდა, да, онъ ожесточился.

ქვებიანი, ფედ. მრავალქვიანი, каменистый.

ქვებლანდნისა, მცენ. тунеядное растеніе на кустѣ, hypocistis, ბუნ. ლ.

ქვებუდანი, ს. ჩუმი ვერაგი, пронира; **ქვებუდანობა,** ს. ჩუმი ვერაგობა, пронырливость; пронырство.

ქვებურობა, ს. უძღებება ან უწმინდურება, нечистоплотность; ხან. ლ.

ქვეგანხედვა, ქვეგანმხედველობა, ს. ქვებუდანობა, ავის თვალით მზერა; шпионство; пронырство' памѣна, **ქვეგანმხედველი, -დარი,** ს. ქვებუდანი, ჩუმი ვერაგი; გამცემი, შუახითი, ორგული, проныра; намѣнникъ; 1 ქრონ. 223, 398, 2 ქრონ. 59.

ქვედა, ფედ. ქვემო, ქვემოური, ქვენა, нижній; низъ.

ქვედაგდება (ვი), ფ. ვ. თავს დავანებებ, გავუშვებ, оставить, бросить, ვისტ. 21.

ქვედადება (ქსენ, -დე), ფ. ვ. ძირს დავსდებ, положить, поставить. ქველიდევ. ვ. ი. თავზედ მოპირებე, предоставъ мнѣ, დარგვ. 21.

ქვედაზევა (-ვჭვევ, -ზიე), ფ. ვ. ძირს დავსწევ, потянуть внизъ; (-დავზევი, -ზი), ფ. ვ. ჩამოვსწევი, обвинсить; ქველაზეული, მიქ. обвисшій.

ქვედაკვეთება, ს. ქველაცემა.

ქვედაკერძო, იხე ქვემოკერძო.

ქვედამზიდველი, ფედ. ქველამწევალი; увлекающій.

ქვემოს, ნ. ქვეყნა.

ქვედანთქმული, ფედ. დამხობილი, низверженный, მარკ. 1—341.

ქვედაპირი, ფ. უკანი პირი, нижняя часть.

ქვედაფენილი, ფედ. გარდაფენილი, постланный внизу, გუჯ. 238.

ქვედაცემა (-ვჭეემ, -ვეც), ფ. ვ. ქველავაკვეთ, низвергнуть, ვისტ. 175.

ქვედაწევა (-ვსწევ, -წიე), ფ. ვ. ქველავზევ, потянуть внизъ; отодвинуть; (დავწევი, -წიე), ფ. მიწ. უკან დავსდგები, отодвинуться, ან ჩამოვსწევი, отвинсить.

ქვედგომა (ვჭსდგვარ), ფ. უ. стоять внизу.

ქვედაწესებული, ფედ. დაწესებული რჯულითა; ან დამოკიდებული, постановленный; зависимый.

ქვედება (ქვემოს, -ძე, მდებარ. ქვემიც, გიც, უც); ფ. უ. თანამდებარ, ქვემდებარე ვარ, подлежать; подчиняться, слѣдовать, быть должну, палобну; ვეფხ. 29; ქვე უც კაცსუცო ფედან ფრანთა; ვ. ი. ბუნებად აქვს ლამაზთა ფედ ცრფიალისაო; **у него, въ натурѣ, увлекаться** красотою; **ქვედებული,** მიმ. подлежащій, зависимый, გუჯ. 143.

ქვედგება, ს. მცენარეა ერთგვარი.

ქვედნება, ს. ხანაში ტყვია გასაშორებელად ლეწსთ; типогр. пробѣлъ, прокладка, шпація.

ქვევა (ვიქვევი, -ქვიე), ფ. თვ. ქვემდებარე ვიქნები, подлежать, მიქა 7—9.

ქვევარდნა (ვვარდები), ფ. უ. упадать.

ქვევითი, ფედ. ფენით მავალი, нѣшій. [кого.

ქვევრდომა (ვვარდები), ფ. უ. пасть къ погамъ

ქვევითი, ფედ. ქვენა. ქვემო, ქვემოკერძო, нижній, **ქვეითნი** მეფენი, послѣдующіе царя, 2 ქრონ. 2, მათ ქვეითზედ, ниже ихъ, სამ. ვახტ. 12.

ქვევრი, ს. დიდი კეცის ჭური ღვინის ჩასახმელი; большой кувшинъ врываемый въ землю для вина.

ქვეითი, ნ. ქვევითი; ქვეით, ფფ. ძირს, დაბლა, внизъ; **ქვეით, ქვეით, ქვეითად,** ფფ. ფენით, нѣшкомъ.

ქვეითობა, ს. ქვეითად სიარული; ქვეითად მავლობა; ქვეითი ლაშქრობა; нѣшеходство, нѣшеходы; нѣхота; (ვჰქვეითობ, ვიქვეითე, -ობ); ფ. უ. ქვეითად დავდივარ; დავქვეითდები; идти нѣшкомъ; слѣдишвать; **ქვეითება** (ვიქვეითე, -ობ), ფ. ვ. დავიქვეითე, ქვეითად ვიარები, слѣдишвать.

ქველთობისა, ქველთობის-თვე, ს. მარია მთაბისთვე, августъ мѣсяцъ.

ქველი, ფედ. კეთილი, სახიერი; ზნე. შემზრთებელი; უხვი, ხელ-ფურჩი; добродѣтельный, доблестный; храбрый; щедрый. ვეფხ. 425, 1031, 1037, 1460; შავთ. 4: ქველის მოქმედება, ქველის-ხმე. ს. კეთილის მოქმედება; ზნეობა; უხვობა; მოწყალება; благодѣяніе: доблесть; щедрость; милостыня; მარკ. 6—1: ლუკ. 12—32; სამ. 3—2; 4—9; ქველის მოქმედი. ს. მოწყალე, კეთილის მოიფელი; благодѣтель, ფსალ. 56—2; **ქველობა,** ს. კეთილობა; ზნეობა; უხვობა; доблесть; щедрость: ვეფხ. 143; შავთ 19.

ქვემდებარე, ფედ. ძირს დებული, 1 ქრონ. 411; დამოკიდებული, ქველწესებული, ხელის ქვეშე; ლოც. 10; ნაწილი წინადადებისა, რომელსაც ვჰსდით; ლოც. 76; низу, на землѣ лежащій; зависимый; подлежащій (грам.); 1 ქრონ. 29; გუჯ. 256; -ხ კულისა, подлежащій закону. **ქვემდებარედ,** ფფ. подлежательно, **ქვემდებარება,** ს. დამოკიდებულება, зависимость, გუჯ. 79, 325; (ვჰქვემდებარებ, -რე ან ქვეჰქმდებარებ), ფ. ვ ქვემდებარე ვარ, სათნოდ ვარ, подлежать, (ვიქვემდებარები, -რე). დამოკიდებულვარ, ხელქვეშ ვიხიზმე ვიმეორები, зависѣть; მარკ. 2—122; 86.

ქვემენჯაკი, ს. კალთა, подолъ, გამოსლ. 36—31.

ქვემეხი, ს. ხარბაზანი, ფილთა მეხი, пушка, мортира.

ქვემო, ფედ. ქვენა, ქვედა, დაბლა; нижній, **ქვემო კერძო,** ვ. ი. წიაღი მეორისა; 2 ქრონ. 272; низовая рѣки, **ქვემო ქარი,** низовой вѣтеръ.

ქვემო, ქვემოთ, ფფ. ძირს, внизъ, внизу.

ქვემოთი, ფედ. ქვენა, ძირის მეორი, შემდგომი; нижній, исподній; ქვემოთნი, низовые жители.

ქვემორე, ფფ. დაბლა, ძირს ან შემდგომ, ниже сего, ვეფხ. 26.

ქვემოური, ზედ. нижній, низовый.
ქვემოდრეკი, ზედ. опрокинутый, нижній, собственный, ист. 537.
ქვემოღება (-მოვიღებ, -ღე), ზ. в. снять, спустить; принести, дрнд. 83.
ქვემო-ყოფა, ზ. находиться внизу, быть въ низу, лаз. 61.
ქვე-მძრომი, ს. пресмыкающійся.
ქვემწოლი, ზედ. нижній, лежащій внизу, дрнд. 2—72.
ქვენა, უძარ. უქვნესი, ზედ. нижній, нижняя, нижнее, низовой, ист. 278; ან შემდგომი, слѣдующій, ვეფხ. 28, ქვენა ქარი, низовый вѣтеръ, ქვენა ქუთუთო, скула. ქვენა კერძო, нижняя часть, ღმერთო, გევედრები, რომელი ჰხედავ ქვენა ზენა, о Боже! Боже! молю тебя, какъ обладателя неба и земли.
ქვენაბამი, ზედ. привязанный (напр. лошадь). ვეფხ. 55.
ქვენკნელი, ს. умершій, преисподняя.
ქვეხდომა (ქვეღავხდებით), ზ. у. спѣть по ниже кого. сѣсть по ниже кого.
ქვექვე თქუმა (ვხთქვი, -ვი), ზ. в. сказать про себя; ვეფხ. 409.
ქვექცევა, ზზ. нѣчто подтишка, лаз. 57.
ქვეყანა, ს. мѣстность, страна, земля, область, ист. 1—1; ფსალ. 23—1; ზოგჯერ სხვადასხვა განსაფენი წყალთაგან, ფსალ. 1—4; თქმი, ერთი მხარე ან სახელმწიფო; ფსალ. 77—12, 51; ხაზოგჯერ კაცთა, სიფული ესე; ფსალ. 2—2, 10; земля, земной шаръ, суша; свѣтъ, вселенная, страна, государство; ქვეყნის ენა, народная молва; ქვეყნის თვალი, сокровище міра, ქვეყნის გული, мѣсто. чертово лѣто, веселка, პირი ქვეყნისა, лицо земли, უშენი ქვეყანა, необитаемая, ненаселенная земля, **ქვეყნის მოქმედი**, земледѣлецъ. მარკ. 12—9; ქვეყნის მზითველი, землемѣръ, სხ. ლ.: **ქვეყნიერი**, ზედ. ქვეყნისაგანი, ქვეყანას-ზედა მყოფი; земной; свѣтскій; **ქვეყნიერობა**, ს. ქვეყანა ზედა ცხოვრება, земная жизнь.
ქვეშ. ქვეშე, თანდ. подъ, подъ, внизу, подъ ногами, ერისთ. 151; ხის ქვეშ ყოფა, сидѣть подъ деревомъ.
ქვეშ, ზზ. подъ, подъ, внизу, подъ окномъ.
ქვეშა-ფსია, ს. засѣка.
ქვეშდაგება (ვ-), ზ. в. подослать. [исподній. ალბ. 3.
ქვეშე, ქვეშეთი, ზედ. нижній, нижній,
ქვეშაგები, -გებელი, ს. постель.
ქვეშედადება (ჰქუნ, ვქუნე), ზ. в. подстлать.
ქვეშედაწესება (-დავწესებ, -ნე), ზ. в. подчинять, подчинить, 1 ქართლ. 388.
ქვეშევრდომა (-ვყარები, -ება), ზ. у. подчиниться, ქვეშევრდომი. ზედ. подчиненный, подданный.
ქვეშეთი, ნახ ქვეშე. нижній.
ქვეშეური, ზედ. ქვეშეთი; зависимый подчиненный; нижній; подчиненный; მარკ. 2—84; 1—153; 9—1.
ქვეშეშევრდომილი, ზედ. подчиненный.
ქვეშთაზოგდება (-ვიგდებ, -ნე), ზ. в. бросить внизъ.
ქვეშე-კერძო, ზედ. нижняя часть; исподняя часть; ქართლ. 103.
ქვეშლანდისა, ს. anat. hypocistis, ბუნ. ლ.
ქვეშლეღვისა, ს. anat. ლეღვის ხასი, плавунъ, раст. ნ. ნ. ლ.
ქვეშმოტანა (-მოვიტან, -ნე), ზ. в. снять, задавить.
ქვეშნიგზისა, ს. anat. подвѣшникъ, конецень; ნ. ნ. ლ.: подоперѣшникъ, ერის. ლ.; ბუნ. ლ.
ქვეშ-საგები, ქვეშაგები, ს. хасуни, лоскутъ или хорошее; постеля; постилка, რუსულ. 248.
ქვეშ-ქვეშ, ზზ. тихо, секретно.
ქვეშ-ქვეშა, ს. ჩუმი ვირაგი, скрытный, пронырливый.
ქვეშქვეშობა, ს. пронырство.
ქვეჩამოხუნა (-ვიხუნ), ზ. в. снять, дрнд. 71.
ქვეძურომა (-ვჰსძერები, -ება), ზ. у. пресмыкаться.
ქვეწარმავალი, ქვეწარმძრომელი, ზედ. пресмыкающійся, ქვეწარმძრომი, ქუელით მავალი, მაგალ. ქრა, მაცდი, ქვეწერა, пресмыкающійся, დაბად. 1—20; საქმ. 10—12; იხილ. 15—9; მატ. 15—20.
ქვეჯდომა (-ვჯები, ვჰსჯდე), ზ. у. сѣсть; сидѣть послѣ кого либо; ვეფხ. 1265.
ქვიანი, ზედ. ქვისაგანი ან ქვით სავსე; каменный; каменистый.
ქვიერი, ზედ. ქვისაგანი, каменный.
ქვითინი, ქვითქვითი, სხ. გულის ამოხეთქვით ტირილი; всхлипъ, -тѣрѣлый, взрывъ, всхлипываніе, плачъ на взрывъ, **ქვითქვითება** (ვჰქვითქვითებ, -თე), ზ. у. გულ ამოხეთქვით ვჰსტირი, рыдать какъ бы задыхаясь, ჩონგ. 33; ფარამ. 476.
ქვითკირი, ს. შენობა ქვისა და კირისაგან, каменное строеніе, 1 ქართლ. 23.
ქვით-მანკიერი, ს. შირიმის მჭონვილი, больной каменною болѣзнью, **ქვით მანკიერება**, ს. შირიმი, каменная болѣзнь.
ქვითქვითი, ნ. ქვითინი.
ქვითხურო, ს. გალავანი, каменщикъ, ქვით-ხუროებული, ზედ. ქვითკირით აღშენებული, каменная кладка; ცოტ. 64.
ქვინკილოკა, -კი, ს. anat. дикая морковь.
ქვირითა, ს. თევზთ ახალი ქვერცხები, икра молоки.
ქვირითიანი, ზედ. ქვირითის მქონებული, молочный (рыба).
ქვისდაკრება (ქვის დავჰკრებ, -რიბე), ზ. в. побить камнями, ხეკ. 7—58, 59; 14—19.

ქვიშლი (სომხ.), ს. ცოლის ღის ქმარი, ან ორთა ღის ქმარნი, გარნა ორთა ძმათა ცოლნი: шурья, свояки.

ქვიშმთლელი, ქვის-ნაწილარი, ნახე ქვა.

ქვიშ-ხაჭეშა, ს. მცენ. баданъ, растен. ч. л. монгольскій чай.

ქვიშა (სომხ.), ს. მოწსხო ხილა, песокъ, кремнистый, ზედ. ხილიანი, песчаный.

ქვიშნა, ს. ალუბალი, вишня; გრიბ. ლ.

ქვიშნი (სპარს.), ს. მცენ. უგრუხელა, вика, журавлиный горохъ; ბიბლ. ლ дикуша, курлукъ, г. ч. л.

ქვიშპარი, ს. ნარდის პაიკის მარცა ყლომა; სპ. ლ; ნ. ნ. ლ.

ქვიყვა, ს. მცირე როდინი, ступка, ქვმა, ნ. ქვმა.

ქვირდღმელი, ნ. გრილმელი.

ქვრივი, ქურივი, ს. კაცი ან ქალი უმეუღლოდ დაშთომილი შემდგომად სიკუდილისა, вдовецъ, вдова, фпсал. 67—5; მარკ. 12—42. ლუკ. 2—37; **ქვრივ-ობოლი, ქვრივ-ობერი**, вдова безпріютная, беззащитная, გორგ. 28; **ქვრივობა**, სზ, вдовство, (ვქქვრივობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. вдовствовать.

ქურიშა, ქვრივა, ს. უეტკი ღომის მსგავსი, просо, ჯაფხ. 1213; ბუნ. ლ.

ქიბ, ს. ცილა მტკაველა, пясть, мѣрило руки, порода обезьянъ, 3 შეფთა 10—22.

ქიბორჯი, ს. ისარია ვრთგვარი, ნ. ისარი, сортъ стрѣлъ.

ქიზგა, ს. ოსურად გოგო, дѣвка, ანტონ. 4—5.

ქიოთრა, ს. მცენ. ужевникъ, ა. ფ. ლ.

ქილა, ს. ჭურგი. მცირე ქოთანი; ღომის სწორედ იმყრუოში, ორი ბათმანი; горшокъ, вмѣстъ 1 пудъ; ბაქრ. 331.

ქილაბქი, ს. ფოსტილი, კოლის ნახევარი, $^1/_2$ кади.

ქილავაში, ს. წყვრილად ულვაში შეხვეული, бакенбарды.

ქილიგი, ს. მასხარა, ხუმარა, შემოქმედარი, шутъ, **ქილიგობა**, ს. ხუმრობა, шутовство, (ვქილიგობ, -ეს), ზ. უ. кривляться, шутить.

ქილიფთარი (სპარს.), ს. ხმე ხასმელთა, ღვინოთა, პირის მეღვინე, хранитель напитковъ, დასტულ. 81, 155.

ქიმი, ს. კილერი ნივთი და მისთანაა, ребро, край, კარის ქიმები, стержень дверной.

ქიმია (არაბ.), ს. ხელოვნა, химія.

ქინაქინი (არაბ.), ხის ქერქი ცოვების წამლად ხმარებული, хина, ჰ. ფ. ლ.

ქინგური, ნ. ქონგური, гарпій. 1, 438.

ქინქლა, ს. წყრილი კოლო, комаръ.

ქინძარა, მცენ? грибъ. ლ.

ქინძი, ს. მცენ. кишецъ, ქინძის თესლი, кишецъ, გამოსტ. 16—14; რიცხვი. 11—6.

ქინძის თავი, ს. თავ-მრგვალი ნემსი, булавка, ნუხვრეტო, пуговка.

ქინძის ყორი, მცენ. ნ. ქალაყოლა.

ქინძმანუკა, მცენ? названіе растенія.

ქინ ილოკა, ნ. ქინყლოკი.

ქირა (სპარს.), ს. გარდაცვლილი ფასი, ხელ-ფასი, ბიზღი, наемъ; наемная плата; აღმ. 79; ქირით მიცემა, отдать въ наемъ, ქირით აღება, нанять, ქირით ყოფა, жить по найму; ქირით დაჭერილი სახლი, наемный домъ.

ქირავება (ვა), ზ. ქირით გაძლევ, отдавать въ наемъ, (ვი), ქირით აღება, нанимать.

ქირაობა, ს. наемъ; нанимание; (ვქქირაობ, სრ. არა აქვს), ზ. ქირით აღება, დავიქირავე, ფსალ. დავიკავე რასმე, нанимать.

ქირაფქა, ს. ჯაჭვიანი აბჯარი, кольчуга, доспѣхъ изъ мелкихъ колецъ.

ქირდაღ აგდება (აგდებ. -ეს), ზ. უ. насильно заставлять, поднять кого на смѣхъ, ქილ. 306.

ქირდეა, ს. თავ-სავალი, მასხარად აგდება, насмѣшка. (ვქქირდეა. -ეს), ზ. უ. მასხარად აგდება, насмѣхаться, издѣваться, глумиться, **მქირდეველი**, насмѣшникъ.

ქირმანის შალი, ს. სპარსული შალი ჯამოსასხმი, персидская шаль.

ქირშანი, ს. თოთო ხამხატური ჭამადი, ѣдила, ჰ. ფ. ლ.

ქიშა, ნ. ქუდი; ბანოს ქისა, банная сукопка.

ქიშლობოია, ს. свинцовая окись, сурикъ, ჰ. ფ. ლ.

ქიშმი, ქიშტი, ნახე ქიშმი.

ქიტა, ს. ქაფქირი; шумовка, ან ცალიერი, пустой, 1 ქორილ. 318.

ქიქინი, ნ. შეკიქინება.

ქიშვერდიანი, ბეგან. 5?

ქიშა, ს. ხაწილ. винный кувшинъ, ხაბრძ. 163.

ქიში, ს. ჭადრაკის თამაშობაში გაქცევ მოპირდაპირისა мать въ шахматной игрѣ.

ქიშმიში (სპარს.), ს. ხალჭი, кишмишъ, წვრილი ქიშმიში, коринка, იადონ ბაკ. ლ.

ქიშპება (ვა), ზ ჭ. გულზედ მოვეყენ, злить.

ქიშპი (სპარს.), ს. ისარი, ჯაბრი; ან ზედ. უკეთო, თავისებრ, ხერხებული; злость; вражда; упрямый; სამ. ვარკ. 42. **ქიშპობა**, ს. ინადი, ჯაბრი, უკეთობა, ხერხებულება, завистъ; злость; упрямство; капризъ; **ქიშპობით**, отъ злости, გორგ. 106; (ვქიშპობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ქუკეთობ, упрямиться, (ვქიშპება, -ებ), ზ. თვ. ქუკერება, враждовать, ქილ. 239; მქიშპებელი, онъ враждовалъ имъ, ქილ. 557.

ქიშტი, ქიშტი (ბერძნ.), ს. ხელით წაკერა, ქურდვა, тумакъ, ударъ кулакомъ.

ქიშური, ნ. კირჩი.

ქიცვი, ს. ქერქლი თევზთა და მისთანათა, рыбная чешуя.

ქლაკვი, ს. ხახვი, лукъ, ბაქრ. 178.

ქლამიდა (ბერძნ.), ს. სამეფო მანტია, хламида, царская мантія; მაკ. 27 — 28; ქლამიდოსანი, ზედ. მოსილი მანტიით, одѣтый въ хламиду, ანდ. 21.

ქლაქუნი, ნ. ქუქუნი.

ქლეშა (ვქქლეშ, -ლიშე), ზ. ჭ. ძრიელად გქნევ, ან ვთელი; тереть, растирать, (ვიქლეშ, -ეშე), ზ. შინ. მოვიგლეჯ, დავიხეხე, ушемить себѣ.

ქლიავი, ს. ხოლიდა და მოკლედ უშხუნა ხეცი ან მოწიახო; გვარნი ამისნი: **ადიბუშხარი, და**

ბაზი, ოტური, ლოლნოში, ლორჭლიბვი, ალუზა, კორკიშელი, კაკვინარი, ბანცქლა, უსხუნა, ბაკქლიბვა, ქანჭური, слива.

ქლიბვა (ვ), ხ. ქლიბით გაკქლიბვა. გაკჭოპნაკ ивлить напилкомъ.

ქლიბი, ხ. რკინით ხაზვაკი ჭოპანი, напилокъ.

ქლოველი, ხ. გამოკვეიბული, насѣдовать, 1 კორ. 3—11; (ქვაკის ხამუშაოში).

ქმა, ნ. ქმაბ.

ქმარება (ვიქმარებ, -რე), ზ. ვ. ქმრად გავუხდი, выдавать замужъ, (ვიქმარებ, -რე), ზ. შიკ. ქმრად გავიხდი, выходить замужъ; (მიქმარებ, -რე), ზ. შიკ. ქმრად გამხდი, выходить за меня замужъ; ჩოგნ. 87. (ვიქმარები, -რე), ზ. ვე. გავუხდები ქმრად, дѣлаться мужемъ; ვეფხ. 1466.

ქმარი, ხ. კაცი შეუღლე ცოლისა, мужъ, супругъ.

ქმარიანი, ნ. ქმრიანი.

ქმარშვილი, ხ. ქმარი და შვილებიანი ქალაკაცი, семейная женщина; ხიმხ. ხ.ვ. 251.

ქმნა, ქნა, ქმა, სხ. дѣланіе; твореніе; წიგნი ქმნისა, книга бытія, (ვიქმნი, ვიქმენ; ან ვიქნი, ვიქნენ, ან ვიქმ, ვიქმენ; ბრძნ. სიღუთო წერილში: იქმენ, რიცხ. 15—38; ზ. ვ. ვიქეოთ, ვიქოთ, ვიხმარმოვეც საქმეს; შეიქმ, ქმნიბდეს; ქიბდ. 1—1; 2; მატ. 12—2; дѣлать, производить; создать, творить; ღმერთმან ქმნა ხამყარო; Богъ создалъ вселенную, ღმერთმან ნუ ქმნას, не дай Богъ, რაც ქმნა, что мнѣ дѣлать; რა შეიქნა, что же мнѣ было дѣлать; 2 ქორილ. 116; ჩონგ. 20; შეიქნეს ბოროტი. я сдѣлалъ зло; ხაქმე. 25—11; (ვიქმ, -მენ), ზ. ვ. განვაზავებ, растворять, разводить въ водѣ; (ვიქმნი, ვიქმენ), ზ. შიკ. ვიქეოთ, ვიქიქმ; дѣлать кому что, ვიქმნ ვისმე ბოროტი, сдѣлать кому зло, (მიქმნი, მიქმენ), ზ. მიბვე, ты создалъ меня, (მიქმნ, მიქმენ), ზ. შიკ. გამიკეთე, приготовь мнѣ, ხაქმე. 7—40; მიქმენ მე ხანოვაგე, приготовь мнѣ кушанье, ქიბდ. 25—4: 27—11, (ვიქმნები, ვიქნები, სხ. ვიქენ, ვიქმენ), ზ. ვ. ვქნები, შეიქმნები, გავხდები, стать, становиться, дѣлаться, ქიბდ. 49—15; ვეფხ. 1090; ხაქ. ვ. 261; ღეღ ივასთან ვიქნები, и сегодня буду у него; და ქნიქეა ღმერთმან: იქმენინ ნათელი და იქმნა ნათელი, и сказалъ Богъ: да будетъ свѣтъ и бысть свѣтъ; რა იქნა, куда онъ дѣлся, что сталось; რა იქნება ერთი ცხენი მაჩუქოთ, недурно если вы пооодарите мнѣ лошадь; არ იქნა არ მოიშუა: при всемъ томъ онъ неотставалъ, მარ. 75; იქნება, იქნების, можетъ быть, можетъ статься, (ვიქმი, ვიქმენ), ზ. ვ. ვქმნილები, дѣлаться, (ვეიქმნები, ვეიქნები, ვეიქნ), ზ. ოვ. ვეშეოდები, გავუხდები, дѣлаться, становиться для кого либо чѣмъ, შემწე ვეიქმნები, помогаю ему, ეოველთა ვეიქმენ ეოველად. для всѣхъ я былъ, ხაქმ. 9—22; უცხო ვეიქმნები, казаться чуждымъ кому, 1 ქორილ. 311; მწე მეიქმნები, ты для меня становишься помощникомъ; იხიკ. 43—9.

ქმნადი, ზედ. ხაქნელი ან მოსაგალი; подлежащій къ дѣланію; будущій; ღრმ, будущее время.

ქმნევა, იხე ქნევა.

ქმნევინება (ვაქმნევინებ, -ნე), ზ. ვ. ვაეოვინებ, ვაწარმოვინებ; заставить дѣлать, ღიბდ. 30; (მეიქნევინოს, -ნა), ზ. ოვ. შეშეხხეოს, მეიქოხს ვისთვისმე, причинять кому, ხღბ. 40; ნ. ქნევინება.

ქმნილება, ქმნულობა, ხ. წარმოებულება, ნაქმარი; твореніе, тварь; созданіе; дѣло, содѣяніе, კეშ. 6; 2 ქორილ. 97; გორგ. 189; ვრისხ. 47; 240; ჩონგ. 37; და ღირეს ქმნულება ხატისა შენისა, ანდრ. 29; сохрани образъ лица твоего.

ქმნული, ზედ. ან ხ. ხაქმე. ნაქმარი; წარმოებულობა; сотвореный, созданный; сочиненный; твореніе, созданіе, дѣло; **ქმნულ-კეთილი**, красивый, пригожій, андр. 58.

ქმრიანი, ქმრობიანი, ზედ. ღელაკაკი ქმრის,მეუღლე, замужняя.

ქმრობა (ვიქმრობი, -ბე), ზ. უ. ქმრად ვეიეო, быть мужемъ. ვეფხ. 375; ვიხკ. 59. [292.

ქმრობიბობა, ხ. ქმრის ეოლა, замужество, 1 ქორი.

ქნა (ვიქნი, -ქნე), ზ. ვ. ვიქრი, ვიხკრეე; მოვიქნი, сгибать, (ვიქნი, -ქნე), ზ. ვ. მოვიხოელაკ, დავიხრილებ ტყავსა, მოვიქ. выдѣлывать кожу, (ვიქნი თმას), ზ. ვ. ვიბღლეკ. ეოგლეკ თმაკი рвать, щипать себѣ волосы.

ქნა (ვიქნი, ვიქენ), ზ. ვ. дѣлать, ნ. ქმა.

ქნარი, ხ. რიხგი ოთეებით ხაკრავი, арфа; лира; ვეფხ. 102; იხიკ. 5—12.

ქნევა, სხ. маханіе; киваніе; (ვიქნევ, -ნიე), ზ. ვ. ჰაერში ვატრიალებ ან მოვეელებ მისკიერს ან ხელს დახიკრავად; махать; кивать; მარჯვე ქნევა ბერიოს, вѣрно бить въ мячъ и въ нопадъ направлять удары; ვეფხ. 20; (ვიქნევ, -ნიე), ზ. ვ. მოვეელებ მიხგიერს, ხელს; ან თავის დაქნევით ან წელით ვინიშნებ; замахиваться; кивать кому головою; давать знать рукою; თავს მიქნევს, онъ киваетъ мнѣ головою.

ქნევა (ვიქნევ, -ნიე), ზ. ვ. ვეხმარ, ვეეოეო. дѣлать изъ чего какое либо употребленіе; дѣлать; дѣть; მატ. 25—16; ვეფხ. 292; რუხეე. 276; 324; რას იქნევ, начто тебѣ это; რას მიქნევ, начто тебѣ меня; (ვიქნევ, -ნიე), ზ. შიკ. გამოვიყენებ, дѣлать изъ чего полезное употребленіе, რუხეე. 333.

ქნევინება (ვა), ზ. ვ. ვაზმევინებ, ვაწარმოვინებ, მოვახეენინებ, заставить дѣлать, ვეფხ. 188; 2 ქორი. 548; რუხეე. 791. -შეშხრის, заставить танцовать, ვიხკ. 3.

ქობა, ხ. ხრშია, ხამოხეელი კილერი, кайма, опушка.

ქობაური, ხ. მეგრულად იფქლი, пшеница, ვრისხ. ლ.

ქობინი, ხ. ცაბეეკ ხალეკ; ეიეენ. ბჭიхльное дерево.

ქობინი, ხ. კარავის, გაეალაკის, ღორეულთა ან ტყლეო ზედა ჩამოცმული მოოქროვილი ბერკი ვაესის ხახეე, бронзовый шаръ на палаткѣ, перилахъ и т. п.

ქოგური, ხ. ხიხ ბერია, деревянный мячъ.

ქოდბვი, ხ. გამოხეელები ფული ცხვარზედ იგო ერთ შიერი, ღიბდ. 27, 58, 64, 116, ვეფ. 31; денежная подать съ рогатаго скота.

ქოდუნა, ს. მცენ. Сухоребрица, Э. ф.
ქოდქოდა, ს. Аспидъ.
ქოვლი, ს. მორი, დიდი კუნძი, колода, Мо.ж. 16—14.
ქოთანი, ს. კეცის სადუღარი, горшокъ.
ქოთაო, ს. ცხენის სენი, ყელში ქოშინი, удушье (болѣзнь у лошадей).
ქოთარედი, ს. სვეტის თავზედ მრგვალი რამ, шаръ верхней части колонъ; 2 ნეშტი 4—12; (ბეჭდის დაბეჭდვაში).
ქოთება (ვქქოთებ, -ოთ), ზ. უ. ვალლვა, ვჭყოლვა, рылать, ѣ. ѣ. ღრმ.
ქოთება, სხ. переполохъ, Мрк. 1—128; (ვქოთებ, -ოთ), ზ. მ. ჯურეკ. ვჭეშტკნი, ვჭქეკ. рыть, приводить въ безпорядокъ.
ქოთვა (ვქქოთავ, -ოთ), ზ. უ. ერის აღგილზედ მოხვენებით არა ვჭიდარ, не сидѣть на мѣстѣ спокойно.
ქოთილოსანი, ს. ციხის მცველი, ალბ. 9, 10; хранитель крѣпости.
ქოლგა (ოსმალ.), ს. საწვიმარი ან საშუკური, зонтикъ, ქიმ. 172. რუსულ. 787.
ქოლვა (ვქქოლავ, -ლე), ზ. მ. ჩავქქოლავ ქვის დაგრეფით ან მოვქქოლავ, замучить каменьями; завалить камнемъ; 2 მეფეთ. 16—6; მარკ. 2—45; 1—57. ჩახრ. 40.
ქოლიაგი, ს. ურჩო ცხვარი, баранъ безпорядокъ.
ქომაგი, ს. მოსარჩლე, მშველელი, вступникъ.
ქომაგობა, სხ. заступничество, (ვუქომაგებ, -გე); ვესარჩლები ან ვუსარჩლი, заступаться, ახც. 5—53.
ქონა, სხ. имѣніе, (ვიქონ, ვიქონე ან მაქვს, მქონდა, მქონია, მქონებია), ზ. მ. ვქმულობ, ვქმაკრთობ, მავის, მაბადია, имѣть, владѣть; ღონე არა აქვს, онъ не имѣетъ силы, სვ. ვახტ. 131; ქილ. 616; ფული თან არა მაქვს, не имѣю съ собою денегъ, გული, გონება და ახალი მაქვს შენკენ, все вниманіе мое обращено на тебя; ერთად ერთი სახლი მაქვს და მაქვს, давно владѣю однимъ единственнымъ домомъ.
ქონა-ლობიო, ს. მცენარე, фасоль, ბაქრ. 179.
ქონა-ქონა, ნ. დანდური.
ქონგური გალავნისა, ს. зубцы на стѣнахъ, см. ზუბაც, Р. Г. С.
ქონდარი, ს. მცენ. чаберъ, ნ. ნ. ლ; გარეული ქონდარი, ს. მცენ. ცხვარ-საკმელი; чахотная трава, гулянца, дикая заря, ქონდარი კაცი, каракъ.
ქონდაქარი, ს. მზარეული; იერემ. 62—12, 19; ფასანი, მეხორცე; ნიკ. ჩ. ლ.; სან. ლ.; კალითა; ქილ. 236, 237; გვამის მცველი, ქუშიი, ухорѣзъ; იერემ. 39—10; поваръ царскій; мясникъ; палачъ; тѣлохранитель. **მთავარ-ქონდაქარი**, მზარეულთ უხუცესი, главный поваръ, იერემ. 40—5.
ქონება, ს. საქონელი, მონაგარი, ნაქონები მამული, имущество, имѣніе; შესავ. გიორგი მ. სამართალი; მოძრავი ქონება, движимое имущество, უძრავი ქონება, недвижимое имѣніе, (ვიქონებ, -ნე), ზ. მ. გავაკრთობ, отдавать кому что въ собственность; ვეფხ. 453; სამ. ვახტ. 261; (ვიქონებ, -ნე), ზ. მ. ვქმულობ, მავის, მაბადია, имѣть, ქონიება, ნ. «ოვის აღგილას; სიმწ. სამ. 178; შიში არ იქონიოს, да небоится, მაქონებ, отдаешь мнѣ въ собственность, ვეფხ. 246; 766; (ვქქონებ, -ნე), ზ. მ. ვეკუთვნები, принадлежать кому; მეკუთნების, это будетъ принадлежать мнѣ. **ქონე, ბული, ნაქონი**, имѣвшій, **მქონებელი, მქონიზე.** имѣющій.
ქონება, ს. имущество; (ვი), имѣть.
ქონებადი, ზედ. движимый, имущественный, კანმ. 109.
ქონებიანი, ნ. богатый.
ქონი, ს. ცხიმი, говяжье сало, говяжій жиръ, сало; ცხვრის ქონი, сало баранье; ღორის ქონი, свиное сало, ქონის სახოელი, сальная свѣча, **ქონიანი**, ზედ. сальный, **ქონიანება** (ვი) ზ. მ. ქონით შევსვირი, გავაქონიანებ, салить.
ქონიება (ვაქონიებ, -ნე), ზ. მ. ვაქონებ, заставить имѣть; სიმწ. სამ. 178; (ვიქონიებ, -ნე), ზ. მან. ვიქონებ, ვქმულობ, имѣть.
ქონიერი, ზედ. богатый, имѣющій, зажиточный.
ქორაკი (სომხ.), ს. ავშარა, недоуздокъ.
ქორაფი, ს. ბოკვი, осокорь (тополь), ნ. ჩ. ლ.; ბან. ლ.; მ. ფ. გიშრ. 24.
ქორაფი, ს. მცენ. названіе травы, ბუნ ლ.
ქორაფიანი, -ფოვანი, ზედ. осокоренный, -ვანი ტყე, осокорникъ.
ქორება (ვაქორებ, -რე), ზ. მ. ზომიერად მავიღებ სახრჩელს, მაგალ. მუცელს აღორებ ღორის, აქორებ ქორის; умѣрять.
ქორედი, ზედ. სახლი სახლზედ მრავალსართულიანი; много этажный домъ, იერემ. 20—2; хозяйскій чердакъ, палуба.
ქორეპისკოპოზი, ს. უმაღლესი ეპისკოპოზი ან მაგალითი უმრავლესის მღვდელ მთავრისა, викарій, ტ'ქმ. 27; სამ. სომხ. 284; კათოლ. სამ. 8; ბაქრ. 131, 143, 241, **ქორეპისკოპოზობა**, ს. викаріатство.
ქორი ს. მთავარი ან უპირველესი, главный, ქორ-ქანდელი, главная люстра, ქორ-ეპისკოპოზი, архіепископъ, ქორ ისაული, главный эсаулъ.
ქორი, ს. მფრინველ. ястребъ, ლევიტ. 11—16; ვეფხ. 363, 443, 473; 2 სეფელი 14—15; **ქორის ნისკარტი**, მცენ. გეშიკის მთრახი, ястокъ; шиповникъ, ერიხით. ლ. ქორის კვერნი არიან; бурачникъ, გუზელი, მწყაზარი, Шабалдухи; ღახტ. 104, ბაქრ. 184.
ქორი, ს. ქორედი, სახლის ერდოსა ზედა შენებული სახლი, этажъ дома, იერემ. 22—14.
ქორი, ს. ბრმა, слѣпой; ოჯახ-ქორი; проклятой.
ქორიანაბაული, ნახე ისაული.
ქორკანდელი, ს. მაღალი საკიდარი ხიმლი, главная люстра, ქიმ. 25.
ქორკოზი, ს. მონაცვალე მეფისა, вице-король, ჩაბ. ლ.; 2 ქრონ. 26, 27, 28.
ქორონიკონი, ნ. хронологія.
ქორონოგე, ნ. ბავშ-ქათაბ.
ქორწილი, ზედ. ქორწინებრივი, истребительный, ქილ. 57.
ქორწა, ს. ჩიტელი, უსუარა; ახალი ბოსტნეული, მწვანილი, ხილი და მისთანა; младенецъ; моло-

дая трава, зелень, фрукты и т. д. -ჭინჭარი, молодая крапива.

ქორწილობა, ს. მცენ. კვარკუნჭა, ცეკვარჭელია, ჯიჯა; ერის ლ.; **ქორწილება**, ნ. ქორწინება, ვეპრ. 126; ანგ. 6—31.

ქორწილი, ს. ლხინობა სძლის მოყვანის ღრის, свадьба, свадебный пиръ; მატ. 22—2, 3; იოან. 2—1; კვფხ. 1427, 1428.

ქორწილობა, ს. ქორწილი, свадьба.

ქორწინება, სხ. კურთხევა გვირგვინის, ერთი შვილობა ეკლესიურთა საიდუმლოთაგანი, брак, бракосочетаніе; (კ), ზ. ვ. გვირგვინს ვაკურთხებ მეუღლეთა, вѣнчать, გუჯ. 29; (ვიქორწინებ, -ნე; ვქორწინდები, -დი), ზ. მიქ. ცოლს შეერთოდე, жениться, бракомъ сочетаться, 2 ქორლ. 67.

ქორწილა, ს. თევზი, окунь.

ქოსა, ს. პოპლავე, უწვერო, безбородый.

ქოსალი (თთრ.), ს. телка.

ქოსდაბდაბი, ს. დიდი დაბლაბი, барабанъ, კვფხ. 715.

ქოსი (სპარს.), ს. სპილენძ-ჭური, ქოსნალარა, мѣдный барабанъ, ვისრ. 13.

ქოსმენი, ს. სახვნელი ლორი, боронъ.

ქოსნალარა (სპარს.), სპილენძ-ჭური, დიდი ნალარა, музыкальная труба, კვფხ. 1573.

ქოსტორი, ს. მცენ. мочекрасъ, პ. ფ.

ქოფაკი (სპარს.), ს. დიდი კარის ძაღლი, дворовая собака, ერისთ. 2—155.

ქოფილი, ს. ცალნაჭედ შეკმნილი რაიმე, ჯერეთ გაუწმენდელი, обоженный, въ черепѣ сдѣланный.

ქოქანიკი, ნახე ქანქანა.

ქოქლვა (ვქოქლავ. -ლე), ზ. ვ. ველარავ, ხელჩქარად შეკვერავ, шить на живую нитку.

ქოქი, ს. ჩირგვიანი ეკალი, терновый кустъ. -მაყვლისა, кустъ ежовики.

ქოქოლა, ს. მეზის ღუარი, დაცემა; დაკრულვა, проклятіе, анаѳем. 3—5; 4—25; ქოქოლა დავაყარე, я проклялъ, გალა. 48.

ქოქუსი, ს. кокосъ, какао.

ქოში, მრ. ქოშები, ს. ქუსლიანი ფოსტლები, башмаки съ высокими каблуками.

ქოში, ქოშიკი (სომხ.), ს. ვაცეკი, წლის ბოტა, годовалый козелъ.

ქოშინი, ს. კულაზედ ხიხინი, одышка, ქოშინება (მაქოშინებს, -ნა), и одержимъ одышкою, (ვქოშინებ, -ნე), ზ. უ. გაგძელებით ფშვინვა ხვეულისაგან ან ფუილის ცეცეულისა; хрипѣть, сопѣть.

ქოჩაბანდი, ს. მცენარეთაგან ცისე ქლაჟი გარემოცვა ღ გზის შეკერა; обложеніе крѣпости, блокада, ნ. ჩ. ლ.

ქოჩაბური, ნ. ჯოხი, посохъ пастушій.

ქოჩი, ს. შეფოთლილი ან ვარგოვანი ხე, лиственно дерево, -მაყვლისა, кустъ ежовики, 1 ქორლ. 77, 83.

ქოჩი (ოსმალ.), ს. ელი, ქოჩად მავალი ხალხი, кочевой, ქოჩის ხალხი кочующій народъ.

ქოჩორა, ს. ქოჩრიანი ქათამი, хохлатая курица.

ქოჩორი, ს. მრგვალად შემოკვეცილი თმა; хохолъ.

ქოჩრვა (ვქოჩრავ. -რე), ზ. ვ. თმის გაგუწვა, драть за волосы.

ქოჩრიანი, ზედ. ქოჩრის მქონე, хохлатый.

ქოჩქოჩანი, ს. მორევი, წყლის ცრიალა, водоворотъ.

ქოცო, ს. მცირე ქვევრი, небольшая корчага для вина; ან **ჭოთანი**, горшокъ, სამზ. 105.

ქოჩი, ს. კურტანი სხვადასხვა კოლების უთხეხეგმეულად, стадо двуличныхъ скотовъ, ნ. ჩ. ლ.; სამ. ლ.

ქოხი, ს. ცალკეკარი, სოფლის სახლი, лачужный домикъ или балаганъ; იავნ.

ქოხმახი, ს. неуклюжій домъ.

ქოხმახობა, ს. სახლის აუგებლობა, домашній скарбъ.

ქოხრობა, ს. ქოხში ცხოვრება, жить домкомъ.

ქრთამი, ს. იძულებით და უნებართლოდ მირთმეული ძღვენი საქმის გასწორებლად; იხოს. 5—23; ფსალმ. 14—5; 25—10; კვფხ. 735, 758; взятка, бакш. 291—296. **ქრთამობა**, ს. ქრთამის ღება, взятничество, (ვქრთამობ, სხ. არა აქვს), ზ. ვ. брать взятки, **ქრთამება** (ვაქრთამებ, -მე), ზ. ვ. ქრთამით მოგვედი, подкупить, (ვაქრთამებ, -მე), ზ. ვ. ქრთამს ვაღებ, брать взятку, სამ. კუნტ. 101; **ქრთამებინება** (ვაქრთამებინებ, -ნე), ზ. სხვ. заставить подкупить кого.

ქრთილი, ს. შემოდგომის ნოყიერი ქერი, ячмень, გამოსწ. 9—29; ლევიტ. 27—16; ქილ. 522; ან ერთი ქერის მარცვლის წონა, гранъ (мѣра). ქრთილის მაცვალი, ячменное зерно, იხოს. 28—26; იოან 6—9.

ქრისტე, ს. ბერძნულად ცხებული, საკუთრად მიეწერების მაცხოვარს, Христосъ, Спаситель, **ქრისტეს შობის თთვე**, декабрь мѣсяцъ, **ქრისტეს ბეჭედა**, მცენ. жабинецъ; лютикъ, курячья слѣпота; **ქრისტეს თვალა**, астра, რუსულ. კ. ლ. **ქრისტეს ნისხლა**, მცენ. чистякъ, бородавникъ, раст. ბუნ. ლ.; ერის. ლ.; **ქრისტეს გვირგვინა**, ს. მცენ. გლუტინია, гледичія; набакъ, ერის. ლ. **ქრისტეს ხელა**, ს. მცენ. кукушникъ; ბუნ. ლ. **ქრისტიანე, ქრისტეანე**, ს. ქრისტეს მოსავი, христіанинъ, **ქრისტიანება** (ვ). ზ. ვ. ქრისტეს სარწმუნოებაზედ მოყვანილვა, обращать въ христіанство, (ვქრისტიანებ, -დი), ზ. ვ. მივიღებ ქრისტეს სარწმუნოებას, обращать въ христіанство, **ქრისტიანობა**, ს. სარწმუნოება ქრისტესი; христіанство; 2 ქორლ. 387; -ბის წესი, законъ христіанскій, (ვქრისტიანობ, სხ. არა აქვს), ზ. უ. ქრისტეს სწავლებაზედ ვსხდებივარ, быть христіаниномъ, ბერძნ. სამ. 39; **ქრისტიანული**, ზედ. христіанскій.

ქრისტნება (ვქრისტნავ. -ნე), ზ. ვ. ქრისტიანედ მოყვანვა მირონის ცხებით, обращать въ христіанство, მისთ. ცხოვ. 265.

ქრმოსანი, უკანონოა, ნ. ქმრისანი ან ქმრიანი.

ქრობა (ვაქრობ. -ქრე), ზ. ვ. ლვივებას, მოკლებას ცეცხლის, სანთლის, გასმა, ჩაქრობა, (ვქრობი, -ვქრე), ზ. უ. ლვივებაი (სანთელი, ცეცხლი), გასმა, ან თვალთაგან დავიკარგები, исчезать.

ქროლა, სხ. ჰაერის მოძრაობა, дуновеніе, (ვქრი სხ. აქვს), ზ. უ. ქარისთვის: ვქრებივარ, მოვქრი; ი ჰაერს: дуть, სხვაგან ქრის მისი გონება, კვფხ.

89; иное онъ думаетъ; წიგნები ჰქრიდა, письма летали, переносились; 1 ქართლ. 320; **ქრონდება** (ვ), ზ. 3. заставить дуть.

ქრონიკო, ქორონიკო, ქრონიკონი (ბერძნ.), ჭნიშნავს წელთ-აღრიცხვასა, რომელსა ბასსარია ან ცხრილი ქართველთა; великій индиктіонъ; цикль, пасхалія эрячая; ქრონიკონი ან ღიდი ინდიკტიონი ბერძენთა შეიცავს 532 წელსა, რომლისაც მობრუნების შემდგომ კვირიაკის ღღენი, მთოვარის განახლებანი, პასექის ღღენი, ამანნი წინა მაგალნი და შემდგომნი ღღესასწაულნი, მარხვათ აღების ღღენი და სხვანი თვითოეულის წლისანი, იმავე შეიღეულს ღღეებსა და თთვეთა რიცხვში მოყვანს, როგორც 532 წლის წიხით ყოფილა ქრონიკონი განახლდა ან ღიდგა 781 წელსა, შეორე 1313 და მესამე 1845 წელსა. პასექი 1845 წელსა იყო 15 აპრილსა, აგრეთვე ამ რიცხვში და თთვეში იყო 781 და 1313 წელთა; 1846 წ. პასექი იყო 7 აპრილსა, აგრეთვე 782 და 1314 წელთა იყო ამავე თთვეში და რიცხვში; ამითი ჭჩანს რომ 532 წელს რიგი და წესი პასექის ღღეთა და სხვათა მოძრაობა ღღესასწაულთა ღიაცვის, როგორც გასულსა ისე შემდგომსა ხუთასეულსა წელსა. რიცხვი 532 შესდგების განმრავლებისაგან რიცხვთა $28 \times 19 = 532$; პირველი, ე. ი. 28 არიან წელნი მზის მოქცევისა; 28 წლის უკან თთვენი და ღღენი შეიღეულისა, იგივე არიან, რომელნიც იყვნენ 28 წლის წინათ; მეორე რიცხვი, ე. ი. 19 არიან წელნი მთოვარის მოქცევისა, 19 წლის განმეორით მთოვარის განახლების ღღენი და თთვენი, იგივე არიან, რომელნიც იყვნენ 19 წლის წინათ. თუ არ იცი და გნებავს პოვნა რაოდენს ქრონიკონზედ ხარ, მოიღე მაგალ. წლეულნდელი, მღგომარე წელიწადი 1877, მოუმატე 284, წელი. ღღეებად 2161, გაჰყავ ეს რიცხვი 532; კვრძოობითი რიცხი მოიპოვებს 4 და ნაშთი 33. ეს იმას ნიშნავს რომ მღგომარე წელიწადი არის 33 წელი მეზუთის ქრონიკონისა. თუ ინებო მზის მოქცევის წელიწადის პოვნა, მოიღე წელიწადი ქრისტეს შობიდგან, მაგალ. 1877, მოუმატე ამას 20 (ხოცლის დარხევითგან გასრულა ქრისტეს შობამდე. 5508 წელი ეს რომ გაჰყო 28 ღღეებად კვრძოობითი რიცხვი 196 და ნარჩომი 20) ღღეებად 1897 წელი და გაჰყავ 28 იქნება კვრძოობითი რიცხვი 67 და ნარჩომი 21, ან რიცხვი მზის მოქცევის წელიწადისა; აგრეთვე იცნობება მთოვარის მოქცევის წელნი, მოიღე 1877 წელი, მოუმატე 17, ნარჩომი განყოფისაგან 5508 მთოვარის მოქცევის 19 წელზედ ღღეებად 1894 წელი, განჰყავ 19 დარჩება კვრძოობითი რიცხვი 111 და ნარჩომი 13, ეს არის წელი მთოვარის მოქცევისა. თუ პასექი რომელს თთვეს და ღღეს მოვა დანიშნულს წელიწადში, ამისთვის საჭიროა რომ ვიცოდეთ მთოვარის განახლების რიცხვი თვითოეულს თთვეში და ღღენი შეიღეულისა. მთოვარის განახლებანი ანგარიში ახე არიან: პირველად უნდა მოვიღოთ ზედ-ნაღები წლისა, ე. ი. სხვაობა მზის და მთოვარის წელიწადთა, რომელი 11 ღღე (მზის წელსა აქვს 365 ღღე, მთოვარისას 354), ეს იქნება პირველის მთოვარის მოქცევის წლის ან თვითრა მეტური ზედნაღები; მეორე წლისა შეღგება 11, მომატებითა სხვის 11 შეიქმს 22 ღღეს; 22 რომ მოუმატოთ 11 ღღეებად 33; აქედამ უნდა გამოხვიღე 30 დარჩება 3, ეს არის ზედნაღები მეხუთის წლისა; ამგვარად 3+11=14 (მეოთხე წლისა); 14+11=25 (მეხუთე წლისა); 25+11=36—30=6, მეექვსე წლისა; 6+11=17 (მეშვიდისა); 17+11=28 (მერვისა); 28+11=39—30=9, (მეცხრისა); 9+11=20 (მეათე წლისა); 20+11=31—30=1 (მეთერთმეტე წლისა); 1+11=12 (მეთორმეტე წლისა); 12+11=23 (მეცამეტე); 23+11=34—30=4 (მეთოთხმეტე); 4+11=15 (მეთხუთმეტე). 15+11=26 (მეთექსმეტე); 26+11=37—30=7 მეჩვიდმეტე; 7+11=18 მეთვრამეტე; 18+11=29 მეცხრამეტე წელი მთოვარის მოქცევისა. ზემო გამორიცხვისაგან ვიცით რომ წლეულნდელი წელი ე. ი. 1877 არის მეცამეტე წელიწადი მთოვარის მოქცევისა და ამისი ზედნაღები არის 23. მეორე რიცხვი მთოვარის გამორიცხვისთვის არიან: ნიღაღი და თთვისთავი, ეს არის სხვაობა მზის თთვისა და მთოვარისა, რაღანაც მზის თთვესა აქვს 30 ღღე და მთოვარისას 29; თუ მზის თთვესა აქვს 30 ღღე მაშინ მოემატების 2 რიცხვი ნიღაღი და თვისთავი და თუ 31 მაშინ მოემატების მხოლოდ ერთი რიცხვი ან ნიღაღი. ახლა თუ გინდა შეიტყო მაისის 20, მღგომარის წელიწადისა ე. ი. 1877 რამთონის ღღისა იყო მთვარე; ამისთვის მოიღე ამ წლის ზედ-ნაღები 23, ნიღაღი თვისთავი 2; 5 რიცხვი რაღანაც მაისი არის მეხუთე თთვე წელიწადისა და 20 რიცხვი მაისის ღღისა: 23+2+5+20=50; აქედამ გამოღი 30 დარჩება 20. ოცს მაისს მთვარე 1877 წ. იქნება 20; იანვრის ოცსს 1877 წ. რამთონისა იყო მთოვარე? ზედ. 23; და ნიღაღი, თვისთავი 2, რიცხვი თთვისა 3 (იანვარი, თებერვალი და მარტი მუდამ ირიცხება 3). და ოცი ღღე იანვრისა: 23+2+3+20=48—30 დარჩება 18, ოცს იანვარ მთვარე იყო 18. შეიტყული ღღე თთვის იცნობების ხელთათა; ხელთა აკვრობს მზის მოქცევის 28 წელიწადსა, პირველის წლისა შეიტყული ღღე დაინიშნების ერთითა რიცხვითა, მეორე წელი ორითა, მესამე სამითა, მეოთხე 5 რაღაცნც ნაკა, მეხუთე 6, მეექვსე 7; მეშვიდე 1, მერვე 3 (ნაკი); მეცხრე 4, მეათე 5, მეთერთმეტე 6; მეთორმეტე ნაკი 1; მეცამ. 2; მეთოთხ. 3; მეთხ. 4; მეთექს. ნაკი 6; მეჩვიდ. 7; მეთვრამეტი 1; მეცხრ. 2; მეოცე ნაკი 4; მეოცდაერთე 5; მეოცდაორე 6; მეოცდა სამე 7; მეოცდა ოთხე ნაკი 2; მეოცდახუთე 3; მეოცდა ექვსე 4, მეოცდა შვიდე 5, მეოცდარვე ნაკი 7, ამის გარდა უნდა ვიცოდეთ თთვების რიცხვი: იანვარსა აქვს 3, თებერვ. 6; მარტს 5, აპრილსა 1; მაისსა 3; ივნისსა 6; იულ. 1, მარიამობ. 4; ენკენ. 7; ოქტომბ. 2, ნოემბ. 5; ღეკემბერსა 7, გინდა ჭსცნო მაისი 1877 რომელს შეიტყულს ღღეს ღღეებად, ამისთვის მოიღე მზის მოქცევის წელი, რომელი 21; ხელთაში ნახე 21 რომელს რიცხვის ეთანხმება, გამოვა 5, ამას მოუმატე მაისის რიცხვი 3, ღღეებად რვა, რიცხვი რვა ეთანხმება კვირასა, რაღანაც კვირისაგან ვიწყებით აღრიცხვას. მაშა ხალამე 1 მაისი ღღეა კვირაღღეს; ენკენის თთვე რაღღეს ღღეებად 1877 წელსა, მოიღე ხელთის რიცხვი 5, ენკენის

თთვისა 7, ერთად იანვარისში დაიდგება 12; კვირიდამ წყებული მეთორმეტე დღე იქნება ხუთშაბათი, ეს არის დამდეგი ენკენის თთვისა: აქ უნდა შევნიშნოთ წელიწადი რაგვანაც იწყება მარტიდამ და არა იანვრიდამ, ამისთვის იანვარი და თებერვალი ეკუთნვის გასულს წელსა. აღდგომა 1878 რომელს თთვეს და რიცხვში მოვა? ამისთვის უნდა ვპოვნოთ მთოვარის გახსნილება 20 მარტიდამ ვიდრე 18 აპრილამდინ, მოვიღოთ მარტისა 23 დღე, მოვუმატოთ, ზედნადები 4, ნიადაგი 1; რიცხვი თთვის 3 და 23 დღე მარტისა, სულ დაიდგება 31; გამოდი 30 დარჩება 1; მაშა საღამე ახალი მთოვარე დაიდგება მარტს 22 და სრული შეიქნება აპრილის 1, გამოვიძიოთ 7 აპრილს რომელი დღეა შეიდეულისა; მზის წელიწადი 22, ამ რიცხვის ხელით (ნახე ზევით 6 და აპრილის თთვის რიცხვი 1, შეიქმს 7; მეშვიდე დღე კვირიდამ არს შაბათი; შაბათს დაიდგება აპრილის თთვე, და 7 აპრილი იქნება პარასკევი; როდესაც პარასკევს ან შაბათზედ იქნება ბედრი მთოვარე, მაშინ წმინდა აღდგომას ვჰდღესასწაულობთ, არა პირველს კვირას; არამედ შემდგომსა; შემდგომი კვირა იქნება 16 აპრილსა რომელსა 1878 წელსა პასექის დღე. კვალად მეორე მაგალითი, გავიხსენოთ 1879 წელსი, რომელს თთვეს და რიცხვში იქნება აღდგომა? ზედნ. 15, ნიადაგი და თთვის თვი 2; რაოდენობა მარტისა 3, რიცხვი 21, სულ დაიდგება 41, გამ. 30, დარჩება 11, ახე რომ 21 მარტსა არის მთოვარე 11, მაშასადამე 15 იქნება მარტს 25. გამოვიანგარიშოთ მარტი რა დღეს დაიდგა, ხელით 7, მარტს რიცხვი 5, სულ 12. მეთორმეტე დღე კვირიდამ დაწყებული არის ხუთშაბათი; ამისგამო 1, 8, 15, 22, 29 რიცხვნი მოვლენ ხუთშაბათს; 25 მარტი მოვა კვირას და 1 აპრილს, რომელსა კვირა პასექის დღე არის; 1880 წ. რომელს თთვესა და რიცხვში იქნება პასექი? ზედნ. 26, ნიადაგი 1; რაოდენობა აპრილისა 4, რიცხვი აპრილისა 10. სულ დაიდგება 41, გამოდი 30, დარჩება 11; ათს აპრილს მთოვარე თერთმეტისა, მაშასადამე 15 იქნება, 16 აპრილს; გამოვიანგარიშოთ აპრილი რახ დღეს დაიდგება: ხელით 2, აპრილის რიცხვი 1, სულ 3. მეხსმე დღე კვირიდამ სამშაბათია, 1, 8 და 15 აპრილი არის სამშაბათი, მომავალი კვირა იქნება 20 აპრილს, რომელსა პასექის დღე; ქრონიკონი ან კონკლოსი, ქართულად მეცხრალი პირველად მოიპოვა მღვდელ მონაზონმა დიონისიმ 516 წელსა ქრისტეს შემდგომ და ქართველებს შემოულიათ 781 წლიდამ ქრისტეს შობიდა და შეუთხზვნიათ პონტოს ეპისკოპოსთან, რომელიც იწყება ქრისტეს წინათ 284 წელიწადსა; ეს 284 რიცხვი რომ დავამატოთ 780 შეიქნება ორი ხრული ქრონიკონი, ე. ი. 532 + 532 = 1064, ახე რო 781 იწყო ახალმა; ამის უკან ქრონიკონი გახსნილა ორჯერ ერთი 1213 და მეორე 1845; ახე რომ მეცხრამეტე წელიწადს 1877 არის მეზუთის ქრონიკონისა 33 წელი, ზევითა ვსთქვით რომ ჩვენი ქრისტიანები იწყებიან 284 წლის ქრისტეს წინათ; ეხლა ბერძენთა ქრონიკონები დასაბამითგან სოფლისა და ჩვენი სხვაობა 96 წელიწადი; დასაბამ. სოფლისა 5508 წ. ქართ. ხუთასიანი 780 წლისა და 96 სულ დაიდგება 6384, გამოკლე 532, მაშინ გამოჩნდება რომ 780 წ. იყო ბერძნულის ანგარიშით შესრულებული თორმეტი ხუთასიანი წელიწადი. როდესაც ჩვენი ქრონიკონი შესრულდა 780, 1312, 1844 წ. მაშინ ბერძნებისა იყო 876; 1408, 1941, უკ. ბრისვე ვერ მიხვიდა რომ ჩვენი ქრონიკონი იწყება 284 წელსა ქრისტეს წინათ და არა დასაბამითგან სოფლისა, ვითარცა ბერძენთა ქრონიკონებ.

ქრცვინი, ქრცუნი, ს. ცხოველი ღეღლოსი, ლასიცა, ლორკა; ბუნ. ლ. ლევიტ. 11—29.

ქრციალი, ნ. ქრცხილა.

ქრცხვმალი, მცენ. ხავ ქრცხილა, черный букъ.

ქრცხილა, ს. მცენ. ცხიმური; грабъ, бѣлый букъ, бунь. ლ; ჳ. ფ. ერთხ. ლ. ხავი ქრცხილა, черный букъ, იოანე ბაგრატ. ლ.

ქსანი, ს. ვრთა თუხცი ან სკილი, იჭირ 33 золотника, დასტ. 63; ან ორი ლიტრა, ანტ. 63; ან ორი კვერცხის წონა, კრებ. ვალ. 1887 წ. გვ. 63, სამხ. 152, ან ორი ხვალი, ბაქრ. 331.

ქსაქსვა (ვჭ), დავკბეჭდავ, запутывать.

ქსელი, ს. საქესელი, გრძელად დაქსელილი ძაფები მოსაქსოვად; ვეფხ. 457; 693; основа въ ткани, გარხა სიგანეზედ შენაქსოვთა ძაფთა ეწოდების საზელაო, იქ ხახე: -ედეა ზარდლისა, паутина, ადრის ქსელი, парусъ; парусина.

ქსელვა (ვჭ), ზ. მ. დავქსოვ, ткать.

ქსენო, მრ. ქსენონი, ს. სახნაულო სახლი, больница; ქილ. 599; 1 ქართლ. 244.

ქსერქსი, ს. მეცნარეა, бунь. ლ.

ქსესტი, ს. ძველებური სწორი ლიტრა ნახევარი, мѣра; мѣра 12 фунт.

ქსირიანი, ს. მალამო წელულის გამაშრობელ და გამხმობელი, сушекъ (мазь); бунь. ლ.; хаб. ლ.

ქსიროზინი, ნ. ბალახინის ხე

ქსოვა (ხოქხ.), სხ. ткание; вязание; (ვჭ), ზ. მ. შევქსოვნი ქსელსა ან სახელაოს ან მოვქსოვ წინდას, ткать; вязать; მარკ. 2—185; **ქსოვილი, ნაქსოვი,** вязанный; тканный.

ქსიფენი, ს. თევზია ერთგვარი.

ქსუ, ქსუკი, ზედ. ხანი, შეურჭეველი, გაქსეებული; дикій, одичалый; ვისრ. 35.

ქუა, ქუაბი, ნ. ქვა, ქვაბი.

ქუბი, ნ. ხვილა ან ჭკვავი.

ქუდბედი, ს. ხაშვილო, ოთხილის ყრმის ბუდეზედა, сорочка, дѣтское мѣсто.

ქუდი, ს. თავზედ სახურავი ან თავზედ სახურველი კაცთა ან ქალთა; თავსარქველი; ჰაკარა ფიცარი ამოჭრილი და დალურსმილი კართა ზედა ქუსლთა მათთა საბრუნებლად, სამხვეწელო, კარის ქიშები. ზღურბლი; шапка; гнѣздо у дверей, стержень, 1 ქართ. 122; ქუდი შენობისა, крышу. 122; карнизъ; კალმუხის ქუდი, шапка изъ шкуры калмыцкаго барана; **ქუდიანი, ქუდოსანი,** ზედ. одѣтый въ шапкѣ, ანტ. 6—4; ქუდიანი მფრინველი, хохлатая птица, რუსულ. 354; **ქუდოსნობა,** ს. ქუდის მხურვალობა, покрытіе головы шапкой, ანტ. 6—14.

ქუდმოხდილი, съ открытою головою.

ქუდუნა, ს. მცენ. мыльная трава, мыльникъ, ბუნ. ლ.; сухоребрица, ერის. ლ. [730.

ქუზანა (ოსმ.), ს. ხაცხვველი, колотушка, რუსულ.

ქუზი (арав.), ს. ხარწყული, кувшинъ, чашецъ. 362.
ქუჩვით, -თი, ქუჩუსა, ქუჩუსკენა, назадъ къ задней, -თი, ქუჩუსა, ქუჩუსკენა; ქუჩუთა, н. къ задней.
ქუთვალი, ს. ციხის თავი, начальникъ крѣпости.
ქუთი, ქუთი! ქუცი, звательное междометіе къ собакѣ, кутъ, кутъ! слово, которымъ зовутъ собакъ, н. ნ. ლ.
ქუთუთი, ს. თვალის ხავერდელი, вѣко, вѣка, вѣжды.
ქუდა, ს. გაკუნკულის ბამბისაგან დახვეული ბურთი ბასთვლად, клубокъ некрученной бумаги; -თოკლისა, комокъ сѣчку, клубокъ пеньки, клубокъ шелку некрученнаго; დასკ. 61.
ქუდა, ს. მარავე ქორი, Чеглокъ, ястребъ, орелъ, დასკ. 131.
ქუდა, ხუდა, ქუდაბაგი, ს. ბაზრის ღუნები, ряды лавокъ; გუგ. I, ქუდაბაგი შეღებინა, ряды винноторговцевъ.
ქუდაგი, ს. ანეულის ოფლი, крохая пшеница.
ქუდაშა, საშ. 36, ნ. ბასკური.
ქუდაჯვა, овчар. бат. 23, верхнее платье.
ქუდუგი ხმალი, Хрол. 71, 258?
ქუდუჭათი (осм.), ს. ხმლებელნი, свита; 2 ქართლ. 325.
ქუმა (ვიქვამ, ვიქვი). ზ. ვ. მივიღებ ორისავე ხელით ან გულზედ მივიკრავ; принимать, воспринимать; обнять, прижать къ груди; -ებინა, повивать, принимать младенца.
ქუმელი, ს. ხალის ფქვილი; მოხარშული ხორბალი თაფლითა; толокно; вареное пшено съ медомъ; ნ. ჩ. ლ; კავკას. გაზეთი, 1851, № 23, Зуб. ლ.
ქუმკაბაი, пояс гдѣ-то.
ქუმი (арав.), ს. აბგილი სადაც აბრეშუმის ჭიას ჰზრდიან, мѣсто, гдѣ воспитываютъ шелковичную червь, დასკ. 61; **ქუნარი**, н. ქუნური.
ქუნთა, ს. ბოჭკოიანი საფენი, мохнатый конверъ.
ქუნთრუშა, ს. ჯარკოხა, სენი წითელას გვარი; лихорадка съ красными пятнами, Зуб. ლ. корь, Зуб. ლ.
ქუნქური, ს. ხასწელი პოზას მსგავსი, буза напитокъ; დიარ. 34, 36.
ქუნჩი, ს. ქუნჭული, уголь, уголокъ.
ქუნჯუთი, ს. შირაბაჯი, кунжутъ.
ქურა, ს. ხრმელი, горнило, химическая печь, ქიმ. 25.
ქურა, ქურანი, ს. რასხი, წაბლის ფერი ცხენი, гурая лошадь, ჩონგ. 133.
ქურახანა, ს. აღგილი სადაც ჩამოასხმენ რასმე, литейная.
ქურდ-ავაზაკი, ს. воръ-разбойникъ.
ქურდ-ბაცაცა, ს. თვალ და თვალ ქურდი, воръ-воровецъ.
ქურდვა (ვქურდე, -ეს), ზ. ვ. ვიპარავ, ვქურდობ, воровать, красть; **ნაქურდი, ნაქურდალი**, ზედ. ворованный.
ქურდი, ს. მპარავი; воръ, **ქურდობა**, სს. воровство; (ვქ), ზ. ვ. ვიპარავ, ვქმპარობ, воровать, красть, **ქურდული**, ზედ. воровскій, **ქურდულად**, ზს. воровски.
ქურთალი, ქურთენი, ს. შიგნითი აფსკა ხეთა, ნაქურთენი, плева, болона, тонкая кора.
ქურთნა (ვქქურთნი, -ნე), ზ. ვ. კანს ავაძრობ ხეთა, очелять дерево, снимать кору, დიარ. 30—37.
ქურთუკი, ს. მოკლე კაბა, куртка, ვეფხ. 1582.
ქურია, ს. ჯოგი ცხენთა, табунъ лошадей, აღბ. 116.
ქურივი, ქურიმა, ნ. ქვრივი, ქვრიმა.
ქურო, ს. ბეწვიანი ხალიჩები ორსავე ხელთა ერთად შესაცმელი, гарна цѣлаго хѣлаго тѣлодвижения да хѣлодержанія, муфта.
ქურსი (тюрк.), ს. ცეცხლი გადაფარებული ხანძით, рѣшетка надъ которой сидятъ, чтобы согрѣться, койка обитая одѣяломъ, подъ которой стоитъ жаровня съ горячими углями для грѣнія.
ქურუში, ს. კურთა მოქსოვილი, жрецъ; Зазн. 79.
ქურუხი, ზედ. მოქურუხებული, წარბ-შეკმუხნილი, нахмуренный, угрюмый.
ქურჭი (ოსმალ.), ს. ბეწვეული, ткань, шуба, Хрол. 722; **ქურქჩი**, ს. ბეწვეულის მკერავი ან გამყიდველი, скорнякъ, **ქურქჩობა**, ს. ბეწვეულის შეკერვა და გამყიდველობა, скорняческое, (ვქ), ბეწვეულის შეკერვას ან გაყიდვა, скорнячить.
ქურქუმა, ს. კრკო, ზაფრანა, шафранъ, ქვ. 4—14; ქიმ. 651; Зуб. ლ. ნ. ლ.; остъ-индскій Аррорутъ, ერის. ლ.
ქურცვინი, ს. ცხოველი, ხახე ქრცვინი, ლეკრტ. 11—29.
ქურციკი, ს. კვრანი, ნიამორი, გარეთხა, сернъ, საქმ. 9—36; იხილ. 13—14; 2 ხუთი 14—6, დარეჯ. 2—5; ვეფხ. 75; сайгакъ, маргачъ, ერის. ლ.
ქურწლი, ს. ხურწლი, ხეზედ ღრღნული თოვლი, снѣгъ, оставшійся на листьяхъ дерева, ნ. ჩ. ლ; საბ. ლ.
ქურჭნა, სხ. толчёкъ, (ვქქურჭნი, -ნე), ზ. ვ. კინწაში ვჰკრავ, толкать въ шею, მარკ. 1—37.
ქუსლი, ს. ფეხის უკანა კერძო; ფეხსაცმელის უკანა კერძო; пятка у ноги; каблукъ; -კრისა, стержень дверной.
ქუსლი, ქუსტი, ს. გრძელი ნაწლავი ან ფაშვი, длинная кишка, трубуха; ლეკრტ. 3—3; გაზეთ. 29—21.
ქუსტარა, ს. გრძელი რანდა, долбежникъ, фуганокъ, рубанокъ.
ქუფრი (სპარს.), ს. სიბნელე, წყვდიადი, темнота, мгла, **ქუფრვა** (ვქქუფრავ, -რე), ზ. ვ. ვაბნელებ, темнить, მწვანე ქუფრილი, темнозеленый.
ქუქვა, ს. ჭრანჭვა, გრეხა, ужимка, кривляніе.
ქუქუნაგი, ს. კურკაჟი, мокрая ворона, полушубокъ.
ქუქუნი ცხენთა, ს. ჯაქუნი ცხენთა, ხუროობა ვირთა, случка лошадей, იგზავ. 23—21.
ქუშად, ზს. ღრეჯით, морщинясь, угрюмо, ვეფხ. 122.
ქუშვა (ვქქუშავ, -შე), ზ. უ. ვქუშვარ, скучать, быть не въ духѣ; (მექუშვის, -შვა), ზ. უ. მაჭ скучно.
ქუში, ზედ. მოწუნებული, წარბშეკრული, нахмуренный, угрюмый, ვეფხ. 10.

ქუში, ხ. ძაძველებული ხველა ღ ქოშინი, хрипѣніе, сиповатость голоса.

ქუში, ხ. თვალ-ყლაში, მარღი, косой, б. ჩ. ლ.; ქუშად იყურების, онъ косо смотритъ на него.

ქუშობა, ხ. სიქუშე, პირქუშობა, угрюмость, ვეფხ. 10; (ჰქუშობ, ხარ არა ახს), ზ. უ. ჰქუშ-ხარ, სახეზედ ეტყობოდა, угрюмѣлъ, ვეფხ. 243, 1523, 1225.

ქუშტი (სპარს.), ხ. წარბ-შეკრული, хмурый, угрюмый, ქუშტის ღიმერა, угрожать, 156, სელ.

ქუჩა (სპარს.), ხ. უბანი, улица, **ქუჩაქუჩა**, ზზ. по улицамъ, **ქუჩაბანდი**, ხ. глухой переулокъ; ქუჩის ყურე, уголъ улицы.

ქუჩება (ვიქუჩებ, -ჩე), ზ. ვ. კაკრიფვებ, собирать въ кучу.

ქუჩი, ხ. თოშ.

ქუჩმანია, ხ. მცენ. медвѣжье ухо (раст.), გრიხ. ლ.

ქუჩუბო, ხ. მარცვლის ჩენჩო, шелуха.

ქუჩულა, ხ. ყვავ-მაიორობელა წაბლა, нѣлибуха, ბუნ. ლ.

ქუცება, **ქუცვა** (ვჰქუცებ, -და), ზ. ვღ. ამას ან ბუმბერს ვჰკარგავ, ვჰწელოცენი, терять волосы, перья, линѣть; **ქუცვა** (ვ), молотить, рѣдк.

ქუცი, ზედ. მკლოცი, ამა ან ბუმბერ ცვენილი, кущій, голый.

ქუცნა (ვჰქუცნი, -ნე), ზ. ვ. მოვკვი ბერხა, жать хлѣбъ.

ქუცმაცება (ვი), кромсать, р. ჭ. ლ.

ქუცი, ქუცი; звукопод. ლარი მოწოლების ხმა, чухъ! чухъ.

ქუხვა, ქუხილი (ვჰქუხ, ვჰქუხდარ; ვიქუხე, -ხე), ზ. უ. ღვთჭქ, (громъ) гремѣть.

ქუხილი, ხ. ძრიალი ჭექა ღრუბელთაშინა, შემკვთველობა, громъ; რუსულ. 687; **ქუხილიანი**, მკაც. ღრუბელი, громовая туча, ვიხრ. 81.

ქუჯრო, ხ. ფქვილის მოსაგველი.

ქჯოქვითი, ქჯოთნი, ქჯრითა, ქჯუში, ნ. ქვითქვითი, ქვითინი, ქვირითა, ქვიშა.

ქშება (ვიქშევ, -შიე), ზ. ვ. ღვაფთხობ ქათმებს, пугать куръ.

ქშენა, ქშენი, ქშინვა (ვჰქშინავ, -ნე; ვჰქში, ხარ არა ახს), ზ. განაგონდ ფშვინვა, ქანში, сопѣть, გრიხ. 23.

ქში, ქში! ხმა ქათმთ დასაფთხობი, кши, кши, голосъ для пуганія куръ.

ქშინვა (ვჰ), пыхать; сопѣть.

ქშუკილი, ხ. ქათმი შეშინების ხმა, шумъ смятеніе куръ.

ქცევა, სხ. ხომა ზანია, (ვიქცევ, -ცე), ზ. ვ. ღვიქცევ. ღვარცევ შენობათა; ღვლეობას მივსცემ, ღვაგლახვევ; ломать, разрушать; разорять, ввергать въ нищету. ანტ. 6—6; (ვიქცევ თავს), თავს მოვკლავ ქლიდან ჩამოვარდნით, бросаться съ высоты вершины для самоубійства; (ვიქცევ, ზ. ვნ. ღვიქცევ, ჩამოვარდნილვარ, ღვარცევი; ჰქლახვები; рушиться; нищать.

ქცევა (ვიქცევ, -ცე), ზ. ვ. ღვლერი წყალს, ცრემლს, ღვაქცევ, лить. проливать; ხიქცევი, მინ. пролитый, (ვიქცევი), ზ. ვნ. литься.

ქცევა, ხ. обращеніе; вращеніе; перемѣна, поведеніе, поступокъ; ანკ. 1—17; ცრიხ. 44; ქცევა ხიცქვითა, оборотъ словъ, ქცევა ზმა, ვ. ა. ფოფა ქცევი, поступокъ, ვეფხ. 222, 316; ქცევა ქცლთა, вращеніе колесъ; измѣнчивость судьбы; მოურავ. 396; ხუთრის ქცევი, превратность судьбы, ვიხრ. 82; (ვიქცევ, -ცე), ზ. ვ. მოვიქცევ, მოვბრუნვე, მოვაცრიალებ; პირსუქცევ; გარდავიქმ, გარდავიქცევ. გამოვცვლი; обращать, возвращать; переворачивать, поворачивать назадъ; водить, двигать; ღუმე ღუმეზე ვიქცევ, изрѣжу въ куски, ფულად ვიქცევ. მაგალ. ნივთის, обращать въ деньги, напр. вещь; ღვრ. 95; ფერად-ფერებს ვიქცევ, обращать вниманіе, (ვიქცევი, -ქცე), ზ. ვ. ვჰმოძრაობ, მიმოვალ, ვჰბრუნავ, ვჰტრიალებ; გარდავიქცევი, გამოვიცვლები, ვიმეოფები, ვჰსცხოვრებ; მოვიქცევი, ვჰმურნები; вращаться, ходить туда и сюда; обращаться, вертѣться; двигаться, носиться; превращаться; пребывать, находиться гдѣ; поступать съ кѣмъ; ღვაღ. 1—2; ხიქ. 14—3; 17—28; 20—25; 25—6; 1 შეფ. 18—4; 2 შეფ. 6—17; 1 კორ. 1—12; 1 ფეტრ. 2—2; მაკ. 17—22; ხმალი იქცეოდა ხელთა მისთა, сабля вращалась въ его рукахъ, 1 ქრონ. 74; სული ღმრთის იქცეოდა წყალთა ზედა, и духъ Божій носился надъ водою, მარკ. 5—5; მაკ. 21—10; უფალი ჩვენი რაჟამს იქცეოდა ქვეყანასა ზედა, когда Господь нашъ жилъ на землѣ, ანდრ. 109, 136; იქცეოდა კაცთათნ, онъ вращался между людьми: 1 ქრონ. 314; თუ ღმრთის გრეხვნოდა, ეგრეშვე არ იქცეოდი, если ты боялся Бога то непоступилъ бы такъ; ვიხრ. 116: სიდიდ გხურდეს შენ იქცეოდე, гдѣ желаешь тамъ и живи; ანდრ. 7; შენ ღმის უპრავდ ღ გარეთ მისსა იქცევის ქვეყანა, солнце стоитъ, а земля обращается около его; ღმოლრ. 4; ვიქცევი თვისდ, прихожу домой, რამდენ ფერად იქმ, рѣдк. 99, 330; сколько разъ онъ измѣнялся; (ვიქცევი, -ქცე), ზ. თვ. გარს რახამე ვჰტრიალებ, ვჰბრუნავ; მოვიქცევი, მოვეჰქრობი; ვიცვლები (ფერი); вращаться около чего; обращаться, поступать съ кѣмъ; измѣняться, ვიქცევ ფერი, терять цвѣтъ, краску, ვიხრ. 46; ბელი ვიქცევი, съ нимъ дѣлается дурно; ვიხრ. 50; ცუდად ვიქცევი, дурно поступаетъ съ нимъ; მაქცევ, заставляешь меня поступить такъ, რუსულ. 333; (ვიქცევ პირსა): გადავბრუნდე, გარდავსდი, მაგალ. გაითბულის თავის ღ სხ. перевернуть на другую сторону, отвратить лице отъ чего либо, ვიქცევ გზასა, обходить дорогу, რუსულ. 285; оставлять одну дорогу идти по другой.

ქცევა (ვიქცევ, -ცე ან ვიქცინე, ანდრ. 132); ზ. ვ. ვოცნებ, გავიქცევ. обращать въ бѣгство, ანდრ. 132; (ვიქცევი, -ქცე), ზ. ვ. ღვეციმი, ღვარცევნე, упасть, (ვიქცევი, -ქცე), ზ. თვ. გავიქცევი, გარიღვ, убѣгать.

ქცევა, ხ. перемѣна тона; (ვიქცევ ხმასა), перемѣнить тонъ, შეცხელი კილოსა გალობასა.

ქცევა, სხ. გვარი ცხოვრებისა სამოგადოებასა შინა,

ჭ. ი. კეთილი ან ცუდი საქციელი, ვეფხ. 221; შავთ. 100; поступокъ, образъ жизни, манеры, пріемы.

ქცევა, -მინისა, იმერეთში ხაზოში მიწის ხახნავისა, რომელსაც აქვს 30 მხარი ან საკენი სიგრძე და ეგოლენაკე სიგანე, ვითარც ქართლში ღლიური ან საქცევი; пространство пахатной земли въ 900 кв. саж.; однодневное паханіе.

ქცევადი, ზედ. მბრუნავი, вращающійся.

ქცეულობა, ს. მიხრა მოხრა, საქციელი, манера, пріемы, **ფერ-ქცეულობა**, измѣненіе цвѣта, ქილ. 83.

ღ.

ღ არის უხმო ასო, წოდებული ღან, რიცხვში ნიშნავს შვიდასსა (700); ფულის ანგარიშში ნიშნავს შვიდას თუმანსა; წვრილის ფულის ანგარიშში 140 ფულსა ან 35 ბისტოსა, რომელსა თოთხმეტი შაური ან ხმ-ბაზე ნახევარი; ქარაგმიანი ღ ქუჩნი არიან: ღ̃ი, ღმერთ; ღ̃თება, ღ̃თობა; ღ̃თ მოვერობა, ღ̃თის მშობელი, ღ̃თ შემოსილი, ღ̃თისულიერი, უკანონო ხმარება ღმრთისა ან ღმრთიური, უნდა ღ̃თისა, ღ̃თიური, საჭიროა შენიშნვა, რომელ კერძო მსახურთა ღმერთთა ქარაგმას უსმენ ქვეყანა, ვითარ: ღთი.

ღა, მარცვალი ესე უყოფილების სხვათაღმნიშნელი და განვითარებს მათ: 1, ზმნათა საყოფოს კითხვასა ვითარ; არსღა, развѣ есть, იქმნებისღა, будетъ ли, მოვალისღა, развѣ онъ придетъ, 2, ზრკალთა ზმნის ზედათ და კავშირთა: არღარა, ни ни; ნუღარა, болѣе не; ვიღრეღა, нежели, კნისღა, едва не; თუმცაღა, хотя; ღალთე, такъ какъ.

ღაბაბი, ს. ნიკაპის ქვეშ ჩამოზეული ხორცი, отвислый подбородокъ.

ღაბუა, ს. ქათმი ან სხვა მფრინველი ნიკაპს ქვეშ ბუმბულით, მოსილი წველის მსგავსად, ვითარცა თავზედ ქოჩორა; курица ушатка.

ღაბღარა, ს. წვრილი ნაკვერცხალი ცხელს ნაცარში; мелкій горячій уголь въ золѣ; ხაბ. ლ.

ღაბღარი (არაბ.), ზედ. ღაუნდობელი, მოღალატე, вѣроломный, ვეფხ. 751; ქილ. 472; 1 ქართლ. 142; თვალმა ღაბღარი მიყო, глазъ измѣнилъ мнѣ.

ღაბღარინელი, ნ. ღაზარინელი, მარკ. 2—196.

ღაბღირი, ს. წარზიდული სერი, гора выдающаяся, 1 ქართლ. 261, 310; бугоръ.

ღაბლო, ს. ზღვით ღელვის ნჩქრევა, фуркунъ, волна, მირ. 230; ქილ. 15.

ღაბრად, ზმ. ღაუნდობლად, вѣроломно, ვეფხ. 751.

ღაბრობა, ს. ღაუნდობელობა, ღალატი, вѣроломство, измѣна: 1 ქართლ. 129; ქილ. 488.

ღაბუილი (არაბ.), ს. ბღერილი, ცუდი ტირილი, вой, плачъ, вопль; (ვჰღაბი, სრ. არა აქვს), выть.

ღაგდაგი, სხ. განგაშით ღრეობისა მრავალთაგან, ропотъ, шумъ, (ვჰღაგდაგი, სრ. არ აქვს), ზ. უ. шумѣть, производить шумъ.

ღაზარინელი, ს. ვარსკულავთ მრიცხველი, ან მუსიზმრე, астрологъ, звѣздочетъ, сиотолкователь; დან. 5—11.

ღაზი, ს. ხინოკოს მჭონე შეხვეულებული ჰყური, რომელიც იხმარება ასანთებად, газъ, ფიზ. 36, 44.

ღაზლა, ს. მსხვილი მკერდი მატყლისა ან შლილი ფერადი, гаруса, დასკ. 21, ღაზლის წინდები, шерстяные носки.

ღაზრო, ს. სიფხიზლის შური, ревность, ვეფხ. 140; 1 ქართლ. 306, 310.

ღაზრობა, ს. სიფხიზლის შურობა, ревнованіе.

ღალა (არაბ.), ს. ხაწილი მოსავლისა მამულის პატრონისადმი ბეგარად მისაცემი, плата съ урожая хозяину земли.

ღალატება (ვუ), ზ. ვ, ვუმუხთლებ, გავსცემ, არ დავიცავ, измѣнить кому, ვისრ. 167; (მიღალატებ), ты измѣняешь мнѣ, ვეფხ. 1075; **ღალატებინება** (მელალატებინოს), ზ. მიწ. მემუხთლოს, если бы я измѣнилъ; სამ. ბერძნ. 128.

ღალატი, ს. მუხთლობა, ღაუნდობლობა; განცემა, შეურჩენლობა, измѣна, вѣроломство, **ღალატობა** (ვჰღალატობ, სრ. არ აქვს), ზ. უ. ვჰმუხთლობ, არ ღავიცავ, измѣнять, нарушать вѣрность; ვეფხ. 430; მღალატობ, измѣняешь мнѣ; **ღალატიანი**, ზედ. მუხთალი, измѣнчивый, ვეფხ. 792; ვისრ. 69.

ღალეოდი, ს. სელაპი, тюлень, ბუნ. ლ.

ღალვა (ვღალავ), ზ. ვ. ღავღალავ, მოვჭანცავ, სიარულით ან მუშაობით, утомлять, (ვიღალები, -ლე), ზ. ვ. მოვიქანცები, ღავიღალები, მოვსწუხები, утомляться, уставать; ბუნ. კ. 105.

ღალვა, ს. სამკალი, жатва, იერემ. 51—33.

ღალია (არაბ.), ს. სურნელი ზეთი, благовонное масло, ვისრ. 167, 204; შავთ. 49.

ღალღა, ს. მფრინველი ყვავის გვარი, галка; куликъ; ნ. ჩ. ლ; ივან. ბ. ლ.

ღამე, ს. დრო ღამღიდგან მზისა, ვიდრე ამოსვლამდე, ночь, ზზ. ღამით, ночью, ღამღამე, по ночамъ; ვეფხ. 830, **ღამის მხმობელი**. ღამის მხმობი; მფრინ. филинъ, сова, ლევიტ. 11—19; 2 სჯული, 14—18; **ღამღამე**, ღამეობით, по ночамъ, **ღამის თევა**, бодрствованіе, неспаніе по ночамъ; (ღამეს-ვათევ, -თევ), ზ. უ. ღამეს გავატარებ უძილოდ, бодрствовать неспать во всю ночь; **ღამება** (ვღამებ, -მე), ზ. ვ. ჩამოვაბნელებ ან ღამეს ვაკარებ; ღამეს გავათენებ, проводить ночь; მირ. 288; (ვჰღამდები, -და), ზ. ვ. ჩამოვჰბნელდები, смеркаться; темнѣть; გული მიღამის ან მიღამდება, ე. ი. გული მიწუხდება მწუხარებით; ვეფხ. 586; ქილ. 222; **ღამიანი**, ზედ.

ночной, ღამით აღგეს, встали когда было темно; ქილ. 233; **ღამობა** (ვ̃ქლამობ„ სხ. არა აქვს), ф. у. ჩამოვქვნელდები, наступаетъ ночь, смеркаться; **ღამორა, ღამურა**, ს. **მღამიობი**, მაჩაქათელი, нетопырь, летучая мышь; цапля, სამ. ლ.; ночной вранъ.

ღამინდელი, ზედ. ночной,

ღანუხობა, ს. გახაფხულის დრო, наступленіе весны, весенняя пора; 1 ქართლ. 290,

ღანძილი, ს. მცენ. ჯიშკვილა, черемша, черемица, ნ. ჩ. ლ.; ერისთ. ლ. ბუნ. ლ. პ. ფ. ლ.

ღაპაღუში, ს. ხშირი წვიმა, сплошной дождь; потокъ слезъ.

ღაპი, ს. ნიკაპი, подбородокъ.

ღაღო. ს. ყინჩა (მფრინ.), журавль, хищная птица; сорокапутъ, ერის. ლ.

ღაქლაქი, ს. ფურცელთა ფერადობა, цвѣтокъ растенія; **ღაქლაქება** (ვეღაქლაქებ, -და), მაგალ. ლოყები ეღაქლაქებს ცეცხლივით, щеки горятся, краснѣются какъ огонь; ანკ. 3—33; (ვღაქლაქები, -და), ф. ვე. гореться, рдѣть. 787.

ღარვა (ვ̃ქ), ф. პ. ღაქლარავ; ღავაღრუვებ, прожелобить, продолбить, ვეფხ. 910, пробуравить.

ღართი, ს. ჭამოსასხმი სწვიმარი, плащъ, бурка, ქარაჟ. 2—122.

ღარი, ს. გრძელი ხე შუა ამოჭრილი გასაღინებლად წყალთა, желобъ, ვეფხ. 708.

ღარიბება (ვიღარიბებ, -ბე), ф. პ. ღავაგლახაკებ, приводить въ нищету кого, (ვიღარიბებ, -ბე), ф. პირ. მწირად ვარ; странствовать, скитаться, (ვქღარიბდები, -და), ф. ვე. ქვაგლახაკებები, нищать.

ღარიბი (არაბ.), ს. უცხო; გლახაკი; ობოლი; странникъ, чужестранецъ; бѣднякъ; сирота; -კაცი, бѣдный человѣкъ; -მარგალიტი, большая жемчужина между малыми; ვეფხ. 405, 816; 978; ღარიბობა, ს. უცხოება ან სიგლახაკე странствованіе, путешествіе; бѣдность; რუსუდ. 32; ვისხ. 10; (ვ̃ქ), быть въ нищетѣ.

ღარიბული, ზედ. მწირებრი, странническій, ვისხ. 193.

ღარიღონა, ს. სოკოს ერთ გვარი, сортъ грибовъ, პ. ფ. ლ.; ერისთ. ლ.; грузды.

ღაროხანი, მაგალ. ხმალი ზედ. ღარღული ხმალი, родъ сабель,

ღარღაროვანი, ზედ. ღარღული, желобистый.

ღატაკი, ს. ფრიად გლახაკი, მკლოვანი და შიშველი, голякъ, нищій.

ღატაკობა, ს. უბოვარება, большая бѣдность, нищета.

ღაფალი (არაბ.), ს. უთაური კაცი, გარეწარი, წარწყმენი, нерадивый, лѣнивый, ленивый; ვეფხ. 646, 724.

ღაფლად, ზზ. წარწყმენად, გარეწრად, лѣнивo, ვისხ. 95; სიბრ. 130.

ღაფიტი, ს. მირონის ხარშული, благовонное масло, ბუნ. ლ.

ღაფლობა, ს. უთაურობა, нерадѣніе.

ღაღადება, ღაღადი (არაბ. ბერძნ.), ზზ. восклицаніе, вопль, взываніе; (ვ̃ქღაღადებ, -და), ф. у. ხმა მაღლად ვიძახი, восклицать, взывать, кричать; ფსალ. 9—6; 12—26; 30—33; მაკ. 2—18: 25—6; საქმ. 19—28, (ვეღაღადებ, -და), ф. პ. შევეხვეწები, умоляю, молить, просить, საქმ. 25—11; **ღაღადეთება** (ღაღადებ̃ქობ, -ვ̃ქვევ), ф. у. ხმა მაღლად ვიძახი, вопить, взывать, მსჯ. 7—23; ღან. 13—24; 42—60; მაქარია, 7—14, 17. მაკ. 8—29; 1 ქართლ. 354.

ღაღადისი, ს. სამეფო საქმეს მოამზე ხმა მაღლად, вѣстникъ, 1 მეფ. 11—9; იოან. 1—16; ან ბაასი, ლაპარაკი, споръ, ღაღადისის აღმქვევა, поднять споръ, 1 ქართლ. 313.

ღაწვ-ბალახში, ს. წითელი ლოყები, щеки, какъ кровь съ молокомъ, ვეფხ. 3.

ღაწვი, ს. ლოყა, щека, ланита.

ღაჭაღუჭი, ს. ღრჭენი, жеваніе жвачки.

ღება (ვიღებ, -ღე), ф. პ. განვიღებ, განვახვამ, отворять, открывать.

ღება (ვიღებ, -ღე), ф. პ. ავიხვამ ხელის მოკიდებით, ავიღებ, მივიღებ, მივიბარებ; брать, снимать; принимать, получать; ვიღებ ვალს, дѣлать долги; ვიღებ თავზედ, брать на себя; ნათლის ვიღებ, креститься, მეცოლედ ვიღებ, забеременѣть; 2 მეფ. 11—5, ყურად ვიღებ, выслушивать; პანან 26, ხულს ვიღებ, ვ. ი. ღავაშვინებ, ღავაშოშინებ, ღავახვენებ, успокоить, угомонить; ვეფხ. 282; ღებული. პირ.

ღება, ღებვა (ვ̃ქ), ф. პ. ღავაფერადებ, ჭკვიბავ, красить, ვქღებავ მატყლს, красить сукно.

ღებინება (ვ), ф. სხვ. გავაღებინებ; ავაღებინებ; შევაღებინებ, заставить отворить; заставить взять; заставить красить; ნათლის ვაღებინებ, заставить принять крещеніе, სომხ. სამ 206; პირიდან მაღებინებს, тошнитъ меня, рветъ.

ღებულობა (ვ̃ქ), брать, принимать; ივერია № 2, 1878.

ღელაღუნკა, მცენ. ძირხვენა, ренейникъ, лапушникъ, ბუნ. ლ; პ. ფ: ძურწი. ხოზიკი, смолка, родъ марены.

ღელე, ს. ჩავარდნილი აღგილი მინდორზედ ან მთათა შორის; ложбина, низменность; ღაბაღ. 14—10; 20—15; იხაია. 10—28. 29; იერემ. 48—8; 31—40; 1 მეფ. 17—3; მსჯ. 7—12; **ბუჯ**. 33; ღრმა ღელე ჩადის, слѣдуетъ глубокій оврагъ, **ბუჯ**. 9, ღელეღელე, ზედ. სავსე ღელეებითა, наполненный ложбинами, ухабистый.

ღელვა, ს. ზღვის ფურთხენი, вѣтренъ, волна, валъ, -სოფლისა, волненіе, смятеніе, -აქვსილი, волнующійся, ვეფხ. 4—14; (ვ̃ქღელავ, -ღე), ф. у. ზღვა აღელვება, ფურთხენებს; волноваться, ვისხ. 79; ნაქსოვი ღელავს, ткань волнуется, переливается, ბალახი ზურმუხტის ფერად ღელავს, рус. 43; трава какъ изумрудъ переливается; გული ღელავს, сердце волнуется.

ღელვა გემისული, -ტეხილი, ზედ. потерпѣвшій кораблекрушеніе; ქილ. 281; ღელვა გემისულობა, ს. ღელვა-ტეხილობა, ს. кораблекрушеніе.

ღელვება (ვიღელვებ, -ვე), ф. პ. ავაღელვებ, ავაფურთხებ; ავრევ, აღავშფოთებ; волновать; (ვიღელვები, -ვე), ф. ვ. ვქმღელავრებ, ავირევი; волно-

ваться; ГИСТ. 88; ქვეყანა იღელვებოდა, страна волновалась; 1 ქორთ. 220.

დელვებიანი, დელვიანი, Зед. волнистый; -ნაქსოვი, волнистая ткань.

დელოვანი, Зед. ლელვებიანი, наполненный ложбинами; ღაბაღ. 23—2.

დენერალი (фран.), ს. генералъ.

დეო, ს. ძნა მდგარი ხუთულიან ოცულიდგე, вязка сноповъ; ხად. ლ.

დეოგრაფია (ბერძნ.), ს. ქვეყნის აღწერა, географія.

დეოდეზია (ბერძნ.), ს. სწავლა მიწის გაზომვისა, геодезія.

დეომეტრია (ბერძნ.), ს. სწავლა განზომილების თვალთა ნივთთა ხაზებზედ, ზედაპირზედ და სიმაღლეზედ, геометрія.

დეპები, ს. ფრთის ღერო, стебель у пера; ხად. ლ.

დერბი, ს. ბეჭედი, гербъ, ღერბიანი ქაღალდი, гербовая бумага.

დერება (ვი, ვუ), ზ. ვ. მოუღერებ, замахиваться, грозить кому ударомъ; (ვიღერებ კისერს, თავს), ზ. ვ. გავიშიშვლებ კისერს ან თავი მაღლა მოვიქნე; обнажить шею; держать голову прямо, гордо.

დერი, ს. მცირე ნაპობი შეშისა; ზრო მცენარეთა, стебель; полѣно; გამოსლ. 25—31.

დერო, ს. ზრო ბალახთა და მხალთა, стебель, ღეროებიანი, Зед. ღეროების მქონებელი, стебельчатый.

დერღა, დერღვა (ვჭღერღ, -ღავ, -ღე), ზ. ვ. ხოშორად ღეღლეწ მარცვალსა; молоть, крупно молоть; грызть; **დერღილი,** სხვისად ღეღჭილი ან ძაღლისაგან ღეღლეწილი; крупный помолъ; растерзанный собакой.

დერღილი, ს. მცირე კიტრი, იხ. ლ.

დერღეტი, ს. ხატი, гусь, Шиб. 61; ბუნ. ლ.

დერძი, ს. ურმის თვალთა და ბორბალთა ხაშუალ გაღლებული ხე ან რკინა, ось, **დერძის თავი,** концы оси; волюсь; ქმნულ. წ. 10; ღერძის თავი ჩრდილოსი ან სამხრისა, полюсъ сѣверный, южный.

დეღა (ვიღეღ), ზ. ვ. გავიშიშვლებ, გარღვიღებ, обнажать тѣло.

დეშო, ს. ქერქი ხისა, кора на деревѣ, რუსულ. 764.

დეჭა (ვჭლეჭ, -ჭე), ზ. ვ. ვკბეღნი, ღეღეჭ; жевать; ვჭლეჭ სიტყვასა, ე. ი. ზოზღნ, запинаться, ქვეყნ. 471, мямлить.

დვაზლა, ს. ღვარძლი.

დვალო, დოლო, ს. მცენ. дикій щавель.

დვალოშმაგი, დოლოშმაგი, ს. მცენ. чистотѣлъ, конскій щавель, ერიხ. ლ.

დვაში, ს. ღომი.

დვანჭი, ს. стебъ въ чаеныхъ.

დვარი, ს. წყლისაგან მოგარდნილი წყალი, потокъ; ფსალ. 17—4; 35—9; ქვეყნ. 1405; ღარჯან. 128; -ცრემლთა, потоки слезъ; ღვარული, Зед. подобный потоку; რუსულ. 475.

დვარძლი, ს. მიწყინარი ხვარძალი; злодѣяніе; ხად. 58; плевелы; пьяный хлѣбъ; ბაქრ. 180, ненависть, ревность, злоба; მატ. 13—25; რუსულ. 475; მარკ. 1—603; ს. ჩ. ლ; ჰ. ფ. ლ; ბუნ. ლ; ღვარძლი მტრობისა, семена раздора; რუსულ. 911; **დვარძლიანი,** ревнивый, завистливый.

დვაფი, ს. ღვიფი.

დუაწება (ვიღვაწებ, -წე), ზ. უ. შეიმეშვაებ, ღვაწებენ, трудиться, ს. ღუწ.

დვაწლი, ს. შრომა, გარჯილობა, трудъ, подвигъ; ლუკ. 22 — 44; 2 ტიმოთ. 4 — 7; კოლ. 2 — 1; ღვაწლით მძლე, ს. გამარჯვებული ბრძოლასა შინა, побѣдоносный.

დვაძელი, ს. მღვდელი, священникъ.

დვედი, ს. ღარწული თასმა, веревка изъ ремней; ვეფხ. 1365; ხად. ვეპტ. 204.

დვედკეცი, ს. ჯაჭვური, ჯაჭვკეცა, мѣдн. оковникъ, Шиб. 60, ერიხ. ლ.

დვედული, Зед. ღვედისაგანი, ременный; ოქრო-ღვედულნი, ибид. 18; золотой шнуръ.

დვეზედი, ნაბუ ღვეძელი.

დველფი, ს. ნაღვერღელ-მრავალი ან ნაცარი წითლად გახურებული ნაღვერღლის ქვეშე, жаровникъ, горящій уголь, зола; ანტ. 5—8.

დვენთება (ვი), ზ. ვ. ღავწვეთებ, წვეთს ღაჰცემ, капать; (ვიღვენთები, -თე), ზ. ვ. ვიწვეთები, წვეთს ჩამოვაგდებ; оплывать; капать; ქილ. 232.

დვენთი, ს. ნაწვეთი ხანთლისა, капанное пятно или капля, оплывокъ.

დვერფი, ს. გროვა, ყვავი, куча; იხუ. 8—29.

დვეპილი, დვეზელი, ს. ხმიადის კუპატი ხორცით ან თევზით მცხვარი; 3 შეფენ. 14—3; пирогъ съ говядиной или рыбой на пресномъ тѣстѣ.

დვთაჲ, დვთაება, ს. ღუთაე, ღუთაება.

დვია, ს. ეკლეენიანი ხე, იხილ. 55—13, можжевельникъ, ნ. ნ. ლ.; ჰ. ფ. ლ. ბუნ. ლ; ერის ლ. ღვიის კენკრა, можжевельныя ягоды.

დვიბრება (ვიღვიბრებ, -რე), ზ. ვ. ვრწყმს, ვწყვრ; წარმოვსთქვამ სიმართლეს, გამოვაცხადებ; давать клятву; вѣровать, исповѣдывать; признать; рѣшиться; ანტ. 5—55; ს. აღვიარება.

დვივება (ვი), ზ. ვ. გავაღვივებ ცეცხლს, ნახშირს ცეცხლს მოვუკიდებ; ცომს გავაფუებ, возжигать, раздувать огонь; заквасить тѣсто; **დვივილი** (ვჭღვივი, სხ. არა აქვს; ვღვივებენი, -დი), ზ. უ. ნაკვერცხალი წითლად ჭსჭვირს; тѣсто бродитъ; გავთქვირებენი, ქსუქლებენი; горѣть (объ углѣхъ); некисать, закисать, подниматься (о тѣстѣ); полѣть, краснѣть.

დვივილი, ს. ღვივება; **დვიმე,** ს. მღვიმე.

დვივის ხე, ს. ღვია, можжевельникъ.

დვიმელაკი, ს. ფურნე, печи, ს. ღუმელი.

დვინაღვინა, ს. მცენ. Аронова борода, ერიხ. ლ.

დვინო (ბერძნ.), ს. ყურძნის ნაწური ხსმელი, вино, ახალს ნაწურს ეწოდების **ტკბილი;** კვერეთ ღვინოში მდგომს **ამბოხი;** ღაღუნებულს **მაჭარი;** ცეცხლზე ხარულს **ბადაგი;** წყლით ზავებული **დვივი;** უწყლოსა ტკბილსა **შუშა** და არშუკი; გაწვალებულსა **ჟოლო;** ნაწნახს ჭაჭას რა ღაღლობენ წყლითა და მეორედ გამოჭანჭყნენ ყურძნის **ბაბანი;** ღვინოსა მგბარსა პაპრით და სუნნელით ზავებულსა **კუნტიტი;** ღამურევებულსა **ამბარი;** თეთრი ღვინო, бѣлое вино, წითელი ღვინო,

красное вино, ღვინის მწდე, винотерпій; ღვინის მოვარდული, винооргонецъ; ღვინის სავარდული, винный погребъ, ღვინო ხანგში, пьяный, ღვინოში, въ пьянствѣ, въ пьяномъ видѣ, სამ. ვახტ. 93; ღვინის მწველი, пьяница; **ღვინის მარილი**, винный камень, **ღვინობის თთვე**, ს. სოფლისა, октябрь.

ღვინჭა, ს. ხვინჭა, მცირე კენჭები, гравій, хрящъ, იოან. 8—17.

ღვინჭილა, ღურინჭილა, ს. წვრილი ნიგარა, ракушка, პ. ფ: ბენ. ლ. цикрея, Столида, ერის. ლ. -შუშუბისა, стеклянныя раковины.

ღვინჭრობი, ს. ხვინჭიანი ადგილი, мѣсто песчаное, 2 ქორთლ. 284, 365.

ღვიფი, ღვაფი, ს. ღიდი ცვარი მრავლად წამოცვივნული; крупный, проливной дождь.

ღვიძება (ვ), ზ. მ. გამოცოცხლება ძილისაგან, აცხუნება, будить, ჩონგ. 132. (ვი), ზ. მინ. **გამოცოცხლება, აღდგომა**; ჭკვიანობა, ჭკუსვლა; пробуждаться; бодрствовать, пѣснать; იერემ. 5—5; 31—28. მატ. 26—45; მარკ. 19—34; საქმე. 20—30; კოლ. 4—2; (ვღვიძებ, -ძე), ზ. თვ. ჭკვიანობა, пѣснать, რუსუდ 396: მაღვიძებ, будишь меня, მეღვიძები, пѣсню.

ღვიძილი, სს. ფხიზლობა, უძილობა; бдѣніе, пѣсніе; (მღვიძავს, ურ. მღვიძავდა, უუსრ. მღვიძებია ან მეღვიძება, -ძა), ზ. უ. ჭკუსვლა, არა ძინავს, бодрствовать, не спать.

ღვიძლი, ს. ნაწილი ცხოველთა შიგანურისა გულთან მდებარე მოშავოდ წითელი; печень, печенка; დაბად. 49—6; გამოს. 29—13; ღვიძლი და ან ძმა, родной братъ, родная сестра; -შვილი, родной сынъ; ღვიძლის ყურა, сальникъ на печени, ლევიტ. 3—10; ღვიძლის კენჭი, камушки въ печени; ღვიძლ-ღამწვარი, огорченный, ვისწ. 15, ღვიძლის წამალი, медв. пятилистникъ; 3. ფ. ლ.

ღვლარჭა, ღვრა, ღვწა, ს. ღვლარჭნა, ღვრა, ღვწა.

ღვლერჭი, ღულერჭი, ხანე წნელი; ивовыя прутья, ღლაპი.

ღია, ზედ. გახსნილი, ახდილი, არ დახშული, открытый, отпертый; ღია ფერი, свѣтлый, яркій цвѣтъ.

ღილი, ს. მრგვალი შესაკრავი, пуговица; ღილ-ნახსნილი, ზედ. разстегнутый; ვეფხ. 305.

ღილი-კილო წიგნისა, застежка у книги; წაით ცხოვ. 409.

ღილოშპაგა, ს. მცენ. гриженникъ, პ. ფ. ლ.

ღიმა, ს. მცენ. ქარქვეცასავით ბალახის ძირი სჭმელი მწარედ; ლიმახმელა, анделика; дятель, коровникъ (раст.), ბუნებ. ლ.

ღიმება (ვ), ზ. მ. მცირედ ღაცინება; вызывать улыбку; (ღიღიმები), ზ. ვ. მცირედ ღიცინი, მეცინის პირი; улыбаться, **ღიმვა** (ვღიმავ. -მე; ღიღიმები, -მე; ვჭკიმეღმი), ზ. ვ. მეცინის პირი, улыбаться, ვეფხ. 1252. 1 ქორთლ. 268.

ღიმი, ღიმილი, ს. მცირედი სიცილის ნიშანი პირველ ზედ, улыбка, ღიმილი მოსწონს, улыбается.

ღიმნაზია (ლათინ.), ს. სასწავლებელი, гимназія.

ღიმნასტიკა (ლათინ.), ს. წურთნა რკინაობისა, ხრმოლისა, ჭენებისა და სხვანი მოძრაობანი ცხენისა, გამოგრძნობისთვის სხეულისა, гимнастика.

ღინღილი, სს. ხიხხილი, ღონღილი, სხეულთ ძლივს ხიარული, о больныхъ: едва двигать ноги, колобродить.

ღინცილი, ს. სიცილი, უბაბი და უშვერი ხმიანობა, скалить зубы, непріятно смѣяться.

ღინწი, ს. პატარა ლანი კალმის საჭრელი, перочинный ножикъ, ქილ. 106.

ღიპი, ს. ღიდი შეცული, отвислое брюхо, კაცი. 10.

ღირება (ვ), ზ. მ. ვინმესგან, оцѣнять, **ღირებული**, მიმ. ფასიანი, ფასის მქონი; дорогой, драгоцѣнный, უსასყიდო ფასის; цѣнный; стоющій; **ღირებულება**, ს. стоимость, цѣнность.

ღირვა, ვჭლირ (ვჭლირვარ; ვჭლირიდი; ვღირებდი, -რე), ზ. უ. ფასი მაქვს, стоить, მიღირს, გიღირს, ულირს; მღირებია, მეღირა, მიღირდა, ზ. მინ. მიმღირებია, ღამიჯდება, стоить жить, იოან. 39.

ღირს არსი, ს. გალობა ღმრთის მშობლისა, достойно (молитва).

ღირს-საცნობი, ზედ. ღირსი შესანიშნავი, замѣчательный.

ღირსება, სს. მართებული გება ხარისხისაებრ ან თვით ხარისხი, მოვალეობა; ცოტლო სამღვდელოთა; достоинство; преподобіе (титулъ священниковъ); ლუკ. 1—75; (ვი), ზ. მ. მივამხვედრე ღირსებას; ღირსად ვჭოფ. მივანდე; удостоить; ვეფხ. 526. (ვი), ზ. მინ. მივარდვე თავსა ღირსად, удостоить себя, (ვეღირსები, -სე), ზ. თვ. ღირსვიქმნები; удостоиться, ვეფხ. 47; მეღირსება, я удостоюсь; მიღირსებია, გიღირსებია, ულირსებია, я удостоялъ, почтилъ его; რუსუდ. 156; **ღირსება** (ვჭლირს ვარ, -ვიყავ), ზ. უ. ღირსი ვიყავ, я былъ достоинъ; **ღირსებინება** (ვი), ზ. სამ. заставить удостоить кого; (მეღირსებინა), я удостоилъ его; რუსუდ. 327, 328; **ღირსებული**, ზედ. достойный, ღირსებულება, ს. ღირსება, достоинство.

ღირსი, ზედ. მართებული, კეთილი; ნამსახური, ღირსებისა ან ადგილის მქონე; мѣстный, წმინდა (ცოტლო მღვდელთა); достойный; заслуженный; преподобный, святый; ღირსი ქებისა, достойный хвалы, ღირსი მამა, преподобный отецъ.

ღირსობა, ს. ღირებულება, стоимость, (ვჭლირსობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვჭლირვარ, стоить, быть достойнымъ.

ღირსქმნა (ღირს ვიქმნები), ზ. ვ. ვეღირსები, удостоиться, сподобиться.

ღირსყოფა (-ვჭყოფ. -ვჭყავ), ზ. მ. ვაღირსებ, удостоить, сподобить.

ღირღალი, ს. მრავი მრუდი, ოღრონოღრო, неровный, ухабистый; крутой, 1 ქორთლ. 29, 18, 329, **ღირღლოვანი, ღრიღოვანი**, იგივე ღარღალი, ვ. ა. ღელე-ღელე; **ღირღლოვანება**, ს. ხიმაყრე; крутизна горы.

ღირღიცა, ს. გუთნის მეორე პატარა გოგორა, второе небольшое колесо у плуга, ჩონგ. 80.

ღირღიცი (ვუ), ზ. მ. ღვთსტვრები, ღვთცქერი, смотрѣть пристально.

ღიტონი, ს. გრგვნა, ჩითარი; шекотаніе, щекотка; ვუ), ზ. მ. ვუწითრებ, ვჭგრგვნ, щекотать; (მე-

ღიტინება, -ნა), ზ. თვ. მგროთირება, მგგრგინება, щекотно мнѣ.

ღიდველი, ზედ. ნაკრძალ ღმერთული მფრინველი; naril; безверый.

ღილინი, ს. ხმაკა, речитативъ, хвор. გამ. ო. 895.

ღიჭა, ს. მცენარე. ველის ერდელი, ველის ყვავილი; осотъ, сернуха полевая. ბუნ. ლ; პ. ფ. ღ; навой, ѣрки. ლ. **ღიჭა წულისა**, მცენ. оленій языкъ, водяной омегъ; ბუნ. ლ; პ. ფ. ლ.; **ღიჭა-რბილა**, მცენ. smylax levis; ბუნ. ლ. **ღიჭა ვენახისა**, მცენ. повилица; convolutas saepium ბუნ. ლ.

ღიჭი, ს. მცენ. ეკალა, ბრწყვილი, ბურწუმალი, კაკალარი, дереза (дерево); ერიხო. ლ.

ღიჭმანჭელა, ს. მცენ. ღომა, раст. дягиль, коровникъ; პ. ფ. ლ.

ღიჭინი (ვჭღიჭინებ, -ნე, ვეღიჭინები, -ნე), ზ. თვ. უგვანი თხოვნა; надоѣдать, неотступно просить; ახერ. 2, 41.

ღლაბუკა, ს. პაკარა ლოქო; небольшой сомъ.

ღლაბუცი, ს. ცუდი ხუმრობა ან ხვევნა; непристойная шутка, или обниманіе; რიხლი. 19.

ღლაკვი, ს. ლოქო, сомъ, ხაბ. ლ.; ბუნ. ლ.

ღლანი, ს. თევზია, ნ. ღლავი, ბაქრ. 175.

ღლაპი, ს. მართვე მფრინველისა, ლაპი, ятецъ.

ღლაფი, ღვაფი, ღვიფი, ს. ლაფი, грязь.

ღლევა (ვჭღლევ, -ლე), ზ ჭ. ვხვამ, ვჭსთვრები, пить, пьянствовать; ღლეული, მიმ. **მოვრალი**, пьяный.

ღლია, ს. იღლია, подмышка.

ღლოფო, ს დიდი წვიმა შხაპუნა და დამაბნელებელი, проливной дождь при черныхъ тучахъ.

ღმენჭი, ს. ღაღმენჭილობა, морщина, гримаса.

ღმერთი (სპარს.), ხათურ. ღუთისა; მიც. ღმერთსა; მოქმ. ღუთითა; ს. არსება პირველ საუკუნო და მხოლოდ მიზეზი არსთა დანაბადმერთი, რომელნიცა არსებენ მის მიერ; ლაბად. 1—1; იოან. 1—1, Богъ, Божество; **ღმერთი**, слава Богу, ღუთის წყალობა, Божія милость; будь здоровъ (когда чихаютъ); ღმერთმან ინებოს, дай Богъ, ღუთის გულისთვის, ради Бога; ღმერთმან აშოროს, сохрани Богъ, ღმერთმანიცის (შემოკლ. ღმერთმანი), ей Богу, ღუთის წინაშე, передъ Богомъ, ღუთის განგება, предопредѣленіе Божье, თუ ღმერთი გწამს, ради Бога, ღმერთო შემიწყალე, ს. იღთოს სული, душа умерш; ბუნ. ლ. **ღმერთია, ღმერთაკი, ღმერთა**, მრ. **ღმერთნი** ან ქარაგმით **ღთი, ღთნი, ღთა** (ნაწე შესავალი ღ ასოსი), ს. კერპთა ღმერთნი; боги языческіе, ღმერთ, მდედ. богиня, ერიხო. 4; ღმერთ-მოთქველი, ზედ. Боготворящій; 1 ქართლ. 293; გუჯ. 1, 30; მარკ. 2—96; **ღმერთ-მოყვრობა**, ს. განგებულება ღუთისა მიერ სოფლისა ზედ და სავსებასა მისსა, Богоначаліе; 1 ქართლ. 309, მარკ. 2—2; **ღმერთ-შემოსილი**, ზედ. ღირსებული ზეკარდოსის მადლისა, богоносный, ღმერთ-მამაკაცი, ს. ხახელი განკაცებულის ძისა ღუთისა, Богочеловѣкъ.

ღმერთობა, ს. ღუთაებობა. божество, 1 ქართლ. 72 (ვჭღმერთობ, ხრ. არა აქვს). ზ. უ. თავს ღმერთად ვჭყოფ. боготворить себя.

ღმეჭა (ვჭღმეჭ, ვეღმეჭ, -მიჭე; ვეღმიჭები, -ჭე); ზ. უ. ვეღრიჭები, დავეღრეჭ, შევიჭმუხნი პირს, დავიბღნიჭები, морщиться, гримасничать; ვეფხ. 793.

ღმუვილი, სხ. მხეცთა ბღვრიაღ; мычаніе, ревъ; (ვჭღმუვი, ხრ. არა აქვს; ვეღმუვებ, -ვე). ზ. უ. ვჭბღვრიალებ, мычать, реветь.

ღნიში, ს. უწმინდურება, нѣчистота.

ღნიოში, ს. ხაბაგელი, ცუდი რამ, нечистота, грязь, ქილ. 315.

ღობე, ს. ყანელის ზღუდე, ან გავლებული რამ გზის შესაკრავად; заборъ, барьеръ; დაბალი ღობე, низкій заборъ, низкій рабъ, слуга; ღობე ყურე, глухой заборъ; **ღობება**, (მიღობენ), ზ. მ. загораживаютъ мнѣ; ღობე-მძღვარი, ს. მცენ. крапивникъ, ერიხ. ლ.

ღოლო, ღოლოშმაგი, ნ. ღვალო, ღვალოშმაგი.

ღომაჩიტა, ს. მფრინ. иолка, жаворонокъ, ერიხ. ლ.

ღომი, ს. მცენ. ღვამი, წვრილი და თეთრი ფუტკუნა; италіянское просо, гоми, ბუნ. ლ; პ. ფ. ლ. mil d'Italie.

ღომონიმია (ბერძნ.), ნ. ომონიმია.

ღომორი, ღომური (ებრაული), ს, საწყაო 15 მოლი ან 10; გამოს. 16—16; еврейская мѣра, десятая часть ефи.

ღონა, ს. ღაკა, პაკარა ლოქო, головачъ (рыба).

ღონე, ს. ძალი, ძლიერება; ყუათი; შემძლეობა, საშუალობა, იღაჯი, сила; способъ, средство; წამალი და ღონე ჩემი შენა ხარ, ვიხრ. 176; на тебя вся надежда моя, ღონე-გაცუდებული, ღონე მოკლებული, лишенный средствъ; ვეფხ. 466, ღონე მილეველი, лишенный силъ, средствъ; ღონის ძიება, სხ. способъ, средство; (ღონეს ვეძებ, -ბე; ვიღონის ძიებ, -ძიე, ქილ. 86, 195, 465; 2 ქართ. 509). ზ. მ. მოვსძებნი საშუალობას, искать средство.

ღონება (ვი). ზ. მ. ღაფიქრებ, მწუხარებას მიეცემ, заставить задуматься, опечалить; (ვჭღონდები, -დი), ზ მ. ჩავჭფიქრდები; მწუხარებაში ჩავვარდები, задуматься; печалиться; სამ. ვიხრ. 135; ერიხთ. 158; გული მილონდება, душа моя скорбитъ, კაცი 99, ნუ მაღონებ, не заставляй меня печалиться; (ვიღონებ, -ნე), ზ. მიზ. მოვიფიქრებ, придумать; ვეფხ. 252; ქილ. 171; მილონე, ე. ი. ღონე მიპოვნე, ვიხრ. 104; помоги мнѣ придумать средство; (ვეღონებ, -ნე), ზ. მ. фиѣрши заставлять, заботить, печалить кого; სამხ. სამ. 157; -გეღონა, опечаливать кого, ბუნ. კ. 234; (ვეღონები, -ნე), ზ. თვ. ღაფიქრდები, задумываться.

ღონიერება, ს. ძლიერება, ღონის ქონება, сила, мочь; (ვიღონიერებ, -რე), ზ. მ. ძალას, ყუათს ვაძლევ, усиливать, придавать силу; (ვჭღონიერდები, -დი), ზ. ვე. ძალა, ყუათი მოვეცემა, получать силу.

ღონიერი, ზედ. ძლიერი, ძალის მქონებელი, сильный, могущій, -ნიეჯი, растительная почва.

ღონობა, ს. ღაფიქრებულება, წუხილი; захумчивость, печаль; (ვჭღონობ, ხრ. არა აქვს), ზ. უ. ვჭ-

ფიქრობ, ვჰსწუხ, задумываться, печалиться; ქილ. 627.

ღონდილი, იხ. სნეულის სლეპა; **ღონდილობა** ვჰღონდლილობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. о больныхъ: едва таскать ноги, брести.

ღორდათვი, ს. მიწის შავი ბოლოლი, земляной червь.

ღორება (ვაღორებ, -რე), ზ. მ. გაუმაძღრ გავხდი; მოვაქცევებ, მოვაცთუნებ, дѣлать ненасытнымъ; обманывать, соблазнять; მუცელს აღორებ ღორია, აქორებ ქორია, желудокъ можетъ пріучить къ умѣренности или обжорству.

ღორი, ს. ტნობილი შინაური ხვასკაცი; მატ. 6—7; 8—30; მამალი ღორი **ეშვია** ან **ცალხი**, დედალი **ქუბი** და **ნეზვი**, დაუკოლები **კერაკი**, სასუქი **ქოსმენი**; შვილი მათი **გოჭი**, **თელი**, მოზდილი; ბერვაკი; свинья, **ღორთა-მგროველა**, ს. онухоль шелушистая, **ღორთა-მტვერი**, ს. პარკახტი ქვილით; чешушка, почешушка (сыпь); ბუნ. ლ.: **ღორებრი**, **ღორული**, ზედ. ღორისებრი, свиной; **ზღვის-ღორი**, ს. ფუკინი, дельфинъ, тюлень; **ღორის-თვალი**, ს. ყურძენია ერთგვარი, порода винограда; **ღორ-ინვი**, თევზი, бакланъ, ერის. ლ. **ღორის-ხოკო**, ს. ხოკოა ერთგვარი, ид. ბოტ. ლ. свинушка (грибъ); **ღორის-ქადა**, ს. მცენ. молочайникъ, кура (растеніе); ბ. ფ. ლ. ერისთ. ლ. **ღორის-ქონი**, свиной жиръ; сало; **ღორის-ხნდურა**, ს. მცენ. კალვიწი, бѣлена (раст.); **ღორის ჭალა**, მცენ. ჭინა, водяной омегъ, -რის-ტყემალი, ნ. კვრინჩხი.

ღორიზონტი, ს. სახედაო ცისა, რასაც თვალი გადასწვდება, горизонтъ.

ღორ-მუცელა, ს. გაუმაძღარი, обжора, обжорка.

ღორობა, ს. ღორის ხასიათის ან თვისების ქონა, свинство, грубость; გორგ. 2; (ვჰღორობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ღორსავით ვიქცევი, свинствовать, свинячить.

ღორღვა, ს. მცენ. კვერდლა, бедренецъ, совиная стрѣла.

ღორტკეცი, ს. მცენ. ჯიშიკა, ლვეძკეცი, обойникъ, бот. ლ. [ная.

ღოროკოკო, ს. ფიფ. ღრ. 55, труба музыкаль-

ღორტუკი, ჭია მცენარეული, ნ. მცენარეული.

ღორული, ს. ღორი.

ღორქლიანი, ს. ხეხილი, сортъ сливъ.

ღოროყო, ს. მცენ. ერი.

ღორღი, ს. წვრილი ხალეწი ქვა ან ხვარი, щебень.

ღორძი, ს. ფესვი, ძირი, корень, пласта.

ღორჭილა, ნ. ღრინჭილა.

ღორჯო, ს. თევზია, сомъ, ბაქრ. 175.

ღოღვა (ვჰღოღავ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვხმერებ; ძლივს დავდივარ; ползти; едва ходить; უმცროსი ღოღავს, ребенокъ ползаетъ; გორგ. 260.

ღოღნოშო, ს. ქლიავია ერთგვარი, круглая слива, გარეული, ნ. კრინჩხი.

ღოღო, ს. კამბეწის ხბო, телеонокъ буйволій. ქილ. 380.

ღოჯა, ს. ღონა თევზი, головачъ (рыба).

ღოჯი, ს. ღიდი კბილი, большой некрасивый зубъ.

ღოჯიანი, **ღოჯებიანი**, **შუანი**, ზედ. зубанъ.

ღრაღუსი (ლათინ.), ს. ხარისხი, მუნიკა მზოგელობისა, градусъ; ღიღორ. 7.

ღრაფმა, **ღრაფმი** (გერმნ.), ს. ხაზი, черта, линія, კალენ. 20, полоска.

ღრაფმატიკა (გერმნ.), ს. სწავლა მართლ ლაპარაკისა და წერისა, грамматика, **ღრაფმატიკოსი**, ს. ღრაფმატიკის მცოდნე, წერილთ მეცნიერი, მწერალობარი; грамматикъ, იხსი. 33—18; **ღრაფმატიკოსობა**, ს. მართლ წერის ცოდნა, знаніе правилъ языка; დან. 1—17.

ღრაგნა (ვიღრაგნები, -ნე), ზ. ვ. ვიკვლაკვნები, ვიკრუნჩხები, корчиться,ежиться; ქილ. 879.

ღრანტე, **ღრანტალი**, ს. ღრღალი, ღრე, ухабъ; ღრანტიანი, ღრანტეებიანი, ღრანტოვანი, ზედ. ухабистый, ნ. ამოღრანტვა.

ღრაჭა, ს. ხრტილი, ძვალთა და რბილთა საშუალი, хрящъ, **ღრაჭიანი**, ზედ. хрящеватый, хрящевой.

ღრაჭუნი, ს. კბილთ ღრჭენა ან ღაჭაღუჭი, скрипъ, скрежетъ зубовъ, **ღრაჭუნება** (ვი, ვი), ზ. მ. ვიკრაჭუნებ კბილთა, ვიღრჭენ; ვჰხრავ კბილით; скрежетать зубами; грызть.

ღრე, ს. ხღრე, ფლატე და სოროებიანი ადგილი, ухабъ.

ღრედი, ს. მფრინველია, ოდარა, ბუნ. ლ.

ღრეგა (ვჰღრეკ, -რეკე), ზ. მ. მოვჰკეკვე, сгибать, (ვიღრეკები, -კე), ზ. ვ. მოვიკეკვები, согнуться, сгорбиться.

ღრენა, იხ. ბრდღვინვა მხეცთა, звѣрей, ворчаніе (собаки), (ვჰღრენ, ვიღრინები), ზ. უ. ვჰღრინავ, ვბრდღვინავ მხეცთა და ძაღლთა თვის); ворчать (о звѣряхъ); (ვიღრენ პირსა), ზ. მ. პირს ვაღებ, разинуть ротъ; показывать зубы (о звѣряхъ).

ღრეობა, ს. ხრიანცელი ან ღინცილი მთვრალთა; шумъ пьяныхъ.

ღრეული, ს. მომთვრალო, пьющій запоемъ.

ღრეჭა, ს. კბილების გამონენით სიცილი; (ვიღრიჭები, -ჭე), ზ. უ. უშვერად ვიცინი, скалить зубы.

ღრეჭია, ს. розная ротъ.

ღრეჯა (ვიღრეჯ, -რიჯე; ვიღრიჯები, -ჯე), ზ. უ. ვიღრეჭ, ვიღრეჯ პირს; ვჰხჭმუხავ, морщиться, хмуриться.

ღრიალება (ვა), ზ. მ. ვაყვირებ, заставить реветь; (ვჰღრიალებ, -ლე), ზ. უ. ვჰყვირი, ვჰბღავი, реветь, кричать, плакать; ერისთ. 181; 2—149

ღრიალი, ს. ბღუჩრიალი, ბღაჭილი, ревъ, вопль.

ღრიანჯალი, ს. მორიელი; სახოგადო ლაპარაკში: ფალანგა, გესლიანი ობობას მსგავსი; скорпіонъ; фаланга, сороконожка; ნიშანი ზოდიაქოსი, რომელიც ოქტომბერში მიითვლების მზეს; скорпіонъ, знакъ зодіака; გზეკ. 2—6; ვისრ. 13, 81.

ღრინვა (ვჰღრინავ, -ნე), ზ. უ. ვიღრინები, ვჰბრდღვინავ; (о звѣряхъ): ворчать, зарычать, онъ ворчалъ на меня; ვეფხ. 905.

ღრინჭილა, **ღრიანჭველა**, ს. მცენ. водяной омегъ, cicutaria, (раст.).

ღრიპონი, ს. ღიდი ბადე და გრძელი, неводъ, мережа.

ღრილალი, **ღრილო**, ნ. ღრღალი; 1 ქართლ. 29.

ღრილოვანი, ნ. ღრღოვანი.

ღრმა, ზედ. ძნელად ჩასწდომი გინა მიუწთომელი,

არ გახსნილი, глубокій, непонятный, трудный; глубокомысленный; ღრმა სწავლანი,, глубокія науки, ღრმად მოხუცებული, глубоко старый, ქად. 21; **ღრმავება** (ვღრმავებ, -ვე), ზ. ვ. ღავღრმავებ, ღრმად ჩახვრა, углублять, (ვჰღრმავდები, -და), ზ. ვე. ღავღრმავდები, углубляться.

ღრჟუ, ზედ. მგლ. ღრჟუვული? 359.

ღრუ, ს. მიწაში ფუღურო, норa, скважина, пустота; дупло: ქად. 72.

ღრუბელი, ს. შესქელებული ორთქლი ზეაღწეული ჰაერში, რომელიც გარდაქცევის წვიმად ან თოვლად, облако; туча, ღაბაღ. 9 — 14: ფსალ. 17—11, 12; 96—2; ვეფხ. 248, **ღრუბლიანი**, ზედ. ღრუბლით მოსილი, пасмурный, **ღრუბლიანობა**, ს. ღრუბლით მოსილობა, пасмурность, **ღრუბლვა** (ვიღრუბლები), ზ. ვ. ღრუბლით შეკვმოსვა, становиться пасмурнымъ.

ღრუბელი, церковный воздушекъ, გუშ.

ღრუბელი, ს. ხავსი სოკოსებური, губка.

ღრუდო, ს. ქარიზი, წყლის გასაკვანი რკ; ქად. 198; მცირე წყარო; ან თვენი საბუნაგო ადგილი; водопроводъ; небольшой ручей; берлога рыбъ;

ღრუჭუნი, ს. воркованіе, (ვჰღრუჭუნებ, -ნე), ზ. უ. ვჰჭრუჭუნებ, ვჰღუღუნებ, ворковать.

ღრღნა (ვჰღრღნი, -ღნე), ზ. მ. ვჰჩრეკ ძვალსა, ტკილეულისათვის: (ვჰსტკნ); грызть; производить боль, ломъ въ костяхъ.

ღრძილი, ს. კბილთ ფესვის გარემოი ხორცი, десна.

ღრძობა (ვიღრძობ, -ძე), ზ. მ. ამოვიგდებ ხახრიდამ ძვალსა, выплюнуть, (ვიღერძვები, -ძი) ზ. უ. ჩავირწობი; პირუტყვთათვის: ვჰკვდები; утонуть; околѣть.

ღრჭენა, სხ. скрежетаніе зубами, (ვიღრჭენ, -ჭინე), ზ. უ. კბილთ ღრჭენი, скрежетать зубами; ვისრ. 11.

ღრჯა, ს. მწვეტიანი ისარი, стрѣла остроконечная.

ღრჯნა (ვიღრჯნი გულს), ზ. მ. გულს გაღვიღეღ გაჟიშვლებ, раскрыть грудь; ქილ. 179.

ღუაჩრი, ღუარძლი, ღუარძლიანი, ს. ღვარი, ღვარძლი, ღვარძლიანი; ღუაწლი, ს. ღვაწლი.

ღუბერნია, ს. სამფლობელო, განსაგებელი გუბერნატორისა, губернія, **ღუბერნატორი**, ს. გამგე ერთის მფლობისა, губернаторъ, **-რობა**, ს. губернаторство.

ღუდება (ვიღუდებ, -დე), ზ. მ. ნელად ვანთებ, заставлять тихо горѣть; ქილ. 400.

ღუდუდი, ს. წითლად აშოშმინარი ფოლაქი მწერი კბენისაგან, რომელიც მაღე განქრების, красное пятно на тѣлѣ отъ укушенія, короста.

ღუდუდება (ღუდუდებენ ცანს), ზ. უ. გაეუწოლებ ცანს კბენით, накусать кому тѣло.

ღუდუდი, სხ. яркое горѣніе огня, (ღუდუდებს), ზ. უ. ვარვარებ, ელამპარებ, კეთილად ვანთებიან (ცეცხლი); ярко горѣть.

ღუზა (ბჭარს), ს. ხომალდთ ღასაბმელი დიდი კავი, якорь.

ღუთად, ზზ. ღმერთად, въ видѣ. ღუთად შერაცხვა, считать за Бога.

ღუთაება, ს. არსება ან თვისება ღუთისა; მსოფლიო ღუთებაზე, მღუთებაზე ან პირი ღუთისად უწოდებენ ხელთ-უქმნელსა ხატსა მაცხოვრისასა; божество; нерукотворенный образъ.

ღუთაებრი, -რივი, ზედ. ღუთის მსგავსად, божескій, божій, კავშ. 134.

ღუთება, ღუთებობა, ს. ღუთება, ვეფხ. 1448.

ღუთიანი, ზედ. ღვთის მოშიში, набожный.

ღუთივ-განბრძნობილი, ზედ. ზეგარდმოთი სიბრძნით განათლებული; богомъ умудренный; 1 ქორილ. 99.

ღუთივ-განცხადება, ღუთის-განცხადება, ს. ღვთსახსნაული ქრისტეს ხილვის-ღებისა 6 იანვარს, богоявленіе.

ღუთივ-გვირგვინოსანი, ზედ. ღუთისაგან კურთხეული (მეფე), богомѣнчанный, ხგ. ჩოლაღ. 31, № 3.

ღუთივ-ღაცვული, ზედ. გაბული სამფარველსა ქვეშე ღუთისა; богохранимый.

ღუთივ-მიმადღებული, ზედ. სავსე ზეგარდმოთი მაღლითა, წყალობითა და იოანეურთათ (იოქმის ყოველად წმინდისა ღუთის მშობლისათვის), богоблагодатный.

ღუთივი-მქადაგებელი, ზედ. მახწავლებელი და აღმსაარებელი ცნობისა ღუთისასა, богоизповѣдникъ, богочѣститель.

ღუთივ-სანაცრელი, ზედ. ღუთისაგან დაღებული, богоблаженный.

ღუთივ-სულიერი, ზედ. ნიჭებული ზეგარდმოთი ნიჭით, богодохновенный, 2 ქად. 3—16.

ღუთივ-შვენიერი, ზედ. შესაბამი ღუთისა ან განშვენებული მის მიერ, богочѣтный.

ღუთის-გარეგანი, ს. განდგომილი ღუთისაგან და სარწმუნოებისა, богоотступникъ.

ღუთის-მბრძოლი, ღუთის-მოლაშე, ს. ურჩი და წინააღმდეგი ღუთისა, богоотступникъ, богопротивникъ, საქმ. 5—39.

ღუთის-მეცნეველება, ს. სწავლა ღვთებისა თვის და პატივცემის მისი, богословіе, (ღუთის ვჰმეცნეველებ, -ლე), ზ. უ. წარმოვსთქვამ ღუთის მეცნეველების სწავლას, богословствовать; საქმ. 363, ღუთის მეცნეველი, ს. მეცნიერი ღუთის მეცნეველებისა, богословъ.

ღუთის-მეცნიერება, ს. ცნობა ღუთისა და სწავლათა მისთა, богопознаніе.

ღუთის-მოყვარე, -რული, ზედ. ღვთისანი, მქონი სიყვარული საღუთოისა, боголюбивый, -ство, набожный.

ღუთის-მოძულე, ღუთის-მტერი, ს. ულთო, ღუთის გარეგანი, богоотступникъ.

ღუთის-მსახური, ს. განკრძალული მსახურებისა, პატივისცემისა და შიშსა ზედა ღუთისასა; благочестивый, -рство, ს. благочестіе.

ღუთის-მოშიში, ზედ. богобоязненный.

ღუთის-მშობელი, ს. ღედა ღუთისა, ყოველად უბიწო ქალწული მარიამ, Богородица.

ღუთის-რისხვა, ს. რისხვა ღუთისა; ან არ ღასაცღებელი; гнѣвъ божій; наказ.

ღუთის-წყალობა, благодать божія, სუბარ. 50.

ღუკუნდანი, ს. нечура, кѣлъ.

ღუთიული, ღუთიური, прил. ღუთისა, божескій.
ღუკიანე ზღვა, ს. დიდი ზღვა სმელეთისა, океанъ, ქრან. 147.
ღულამშვარი, ს. წინამო, ზილფი. локонъ. ნ. ობ.
ღულარძნა (ვჭღულარძნი, -ძნე), ზ. ვ. ღუნლართავ, коверкать, кривить.
ღულარჭა, ღულარჭნა ვჭღულარჭნი. -ნე), ზ. ვ. ჰიმოვჭრავ. ღეჭკლაკვნი, кривить, корчить; ვიღულარჭნები, -ჭნე), ზ. ვ. ვიკრუნჩხები, екорчиться. съежиться. ეის. 35; გამოსლ. 30—3; ღულარჭილი სიტყვა, нековерканное слово, ქილ. 5.
ღულაღუნა, ს. ბირხვენა; ღუნაობი, ს. ღლობი.
ღულე, ს. ჩავარდნილი ადგილი, низменное мѣсто, ს. ღელე. ხად. ლ.
ღულეჭკი, ნახე წნელი; ღუმი, ნახე ღომი.
ღუმელი, ს. ღვიმელი, ფურნე ჰურის საცხობი, русская печь, ქილ. 74, 138.
ღუპვა (ვჭღუპავ, -პე), ზ. ვ. ღეკნთქმ წყალში; ღეღუპავ. ღეკუქცევ. წარკვსწყმენ; утонуть; погибать; ჩთხე. 18; (ვიღუპები, -პე), ზ. ვ. ღეკნთქმი; ღეკუქცევი. ღეკიღუპები; утонуть; погибнуть; ოჯახი მეღუპება, моя семья гибнетъ, ეის. 22; ჩთხ. 146.
ღურგანი, ს. ბუჭკოში ამოსული კუზი, горбъ.
ღურა, სხ. пролитіе, -ცრემლთა, проливать слезы, ვეფხ; 128. 908, 948; (ვჭღერი, ვჭღერე), ზ. ვ. ღეკუქცევ წყალსა, ღეკნთქვე, литъ, проливать; ვჭღერი სისხლსა, проливать кровь; (ვიღვრები, ვიღვრე), ზ. ვ. ღეკუქცევი, ღეკიოხვი, пролиться, (ვჭღერები, ვჭღერე), ზ. ვ. ღეღღერები, -ვიться, ვეფხ. 948, ვეღერები, проливаться, (სჯმელი) ვღერებოდა ხეფრისგან).
ღურინჭილა, ს. ღეინჭილა; ღურძობა ს.-ღრძობა.
ღურკიანი, прил. горбатый.
ღურღური, ს. გრიალი მეცელში, гурчаніе, (ღურღურებს, მიღურღურებს მეცელი), ზ. უ. მიეურეურებს მეცელი, о желудкѣ: бурчать.
ღურჭუმელაობა (ვჭღურჭუმელაობ, სხ. არა აქვს), ზ. უ. ჩავიეურეუმელაევ, ჩავიმალები წყალში, нырять въ водѣ.
ღუღუდი, ს. ხუნუნი. ирпъ. ნ. ს. ლ. ნ. ხუნუნი.
ღურღუნი, 41; ვით მრთელთა.
ღუღუნი, ს. ღიღინი; ან ღრეკეუნი მფრინველთა; тихое и пріятное пѣніе; речитативъ, воркованіе; (ვჭღუღუნებ, სხ. არა აქვს), ზ. უ. წყნარა ღ მშვენიერად ვჭგალობ; ვჭღრუტუნებ (ტრედთაეის); пріятно пѣть; ворковать.
ღუწა, ღუწოლა, სხ. მოღვაწეობა, მომჭირნეობა, ზრუნვა; ღვაწლი; трудъ; подвигъ; брань, война; попеченіе. 2 ხგული. 24—5; მოსხ. ხად. 42; ღუწად გამხლვა, идти на брань, (ვიღვწი, სხ. არა აქვს), ზ. უ. ვჭმომჭირნეობ, ვჭსრუნავ; трудиться; подвизаться; пещись; ხუმ. 24 — 16; 1 ქართლ. 416; ფსალ. 39—17; 2 ჯიმოთ. 2—5; მიღწიან, ე. ი. ღვაწლს მიიღებენ ჩუმთის ვეფხ. 797; станутъ заботиться обо мнѣ.

ჳ

ჳ, არის უხმო ასო, წოდებული ყარ; რიცხვში ნიშნავს რვა-ასსა, ფულის ან გარიშში ნიშნითურთ რვაას თუმანსა; წერილის ფულის ანგარიშში 160 ფულსა, 40 ბისტსა, 16 შაურსა, ოთხს აბაზსა. ქარაგმიანი ლეკსნი; ჳ. ყოველი; ჳ. ყოველად. ასოს ჳ მრავალჯერ უკეთნოდ ჭვმარიტებენ ხაცულად ხ. მაკალ, მეგრელი უნდა მეხსიერი; ჭეშმარიტს თავსა, უნდა ჭხრილეს თავსა, მარკ. 27—39; ზოგჯერმე იხმარების ხაცულად ღ. მაგალ. ღილა, ვალიანი; ღარიბი, ყარიბი; გულმხარი, ჳულმხარი და სხ.
ჳაბალახი, თმხრბატ. 1. круглая шапка изъ шали или сукна, ბაქრ. 164.
ჳაბაზობა, ს. 2 ქართლ. 527, უნდა ყაზახობა.
ჳაბაჩა (სპარს.), ს. ქალთა მოკლე ქათიბი, ვეფხ. 456, 1142, 1433. 1583; шубка.
ჳაბახი (არაბ.), ს. გრძელი ძელი ამართული, რომელსაც თავზედ დახლებენ ბურთსა, გითრცა საგანსა შესროლით თვის. мачта, на верху которой лежитъ шаръ, какъ цѣль для выстрѣла.
ჳაბზი (არაბ.), ს. ბარათი, ხელ-წერილი ხელ-შეუვალად პატრონობისა; грамота на право владѣнія; სიგ. ჩოლოგ. 44 № 31; ნიკ. ს. ლაშ; квитанція. დახკ.
ჳაბზი, ჳაბზობა, ს. მეცელში შეკერა, запоръ, остановка непрожженія, ბაგრ. ბაგრ. 139; ნ. ჳაბი, (არაბ.), ს. სინი ფლავისა; блюдо, დახკ. 3, 122; ლეკ. 22; ქიმია 1, 4.
ჳაბიწი, ს. აშარშა, перевязь, портупея.
ჳაბლუფლავი, ნ. ფლავი, დახკ. 4, 28.
ჳაბულება (ვი), ზ. მიწ. ვეთანხმები, ლეჭკვები, соглашаться, (ვეჭაბულებ, ვეუჭბულებ, -ლე), ზ. ვ. შეეუნდობ, მიეუჭკვებ, прощать; დახკ. 16; ყაბულებინებს (მეჭაბულებინა, -ნოს), я согласился, ხად. ხოშხ. 338.
ჳაბული (არაბ.), ს. თანხმობა, ფარმანი, согласіе, позволеніе; **ჳაბულობა,** ს. იგივე ჳაბული, согласіе. (ვჭაბულობ, სხ. არა აქვს), ზ. უ. ლეეუთანხმები, ნებას მიეუცემ, согласиться, позволить; ანტ. 2—40.
ჳადარი, ჳადრი (არაბ.), ს. ღირებულება, ფასი; ლირსება; цѣна; достоинство; ხად. ვახტ. 10, 37; ფულის ჳადრი არ იცის, не знаетъ цѣны деньгамъ, ეის. 2—57.

უკრალა (არაბ.), ს. აღკრძალვა, აკვეთა, დაწესება, запрещеніе, სამ. ვახტ. 178; რუსუდ. 301. 376.
უკრი, ნ. ყაზი. სიბრ. სიცრ. ზღაპ.
უკრიფა, ს. ერისთ. 2—38.
უკუნი (თათრ.), ს. ყუენი, ხანი, хаганъ, ханъ татарской орды; персидскій шахъ; **უკუნობა**, ს. ფლობა უკუნისა; царствованіе шаха, 1 ქართლ. 13. 379; 2 ქართლ. 404; დიდ-მარხვის პირველ კვირას ორშაბათსა ერილობა ხალხისა აღმოარჩენდა სულ ყუენსა, რომელიც იმ ღღეს ყუენობდა და უფლობდა; ეს არის სამსახარად შემოღებული ჩვეულობა; ამის უკან ჩამოაგდებენ ბ ცვიით გახაძებენ; ეს ბალიან ძველი ადათია, ძველს სპარსეთში ყოფილი, როგორც ჰსჩანს ზენდავესტისაგან, რომელიც არის ნათარგმნი დუპერონისაგან II ტომი 578 გვერდი 580, კავკ. გაზ. 1852 წ. № 28; въ чистый понедѣльникъ сборище народа выбирать шаха, которому въ тотъ день всѣ покоряются, на другой день свергаютъ и проговаютъ; обычай этотъ имѣетъ основаніе въ религіи зороастра.
უკავა (არაბ.), ს. იამანურის ხის მარცვალი, სასმელად ხმარებული, кофе, **უკავის-მწდე, ან უკავაჩი**, ს. ყავის დამხმელი, დახტ. 121; заведывающій и подающій кофе гостямъ; **უკავადანი**, кофейникъ, **უკავახანა**, ს. ყავის სასმელი სახლი, кофейная.
უკავრი, ს. თხელი ფიცარი შენობის დასახურავი, кровельный гонтъ, драпь, ბაქრ. 168.
უკავრჯენი, ს. ჯოხი თავჯვარედინი, посохъ; Архіерейскій жезлъ. გორგ. 5.
უკავაჩი, ს. кофе-шенкъ.
უკელი, ს. დრო, ჟამიანი, срокъ, ანტ. 3—8.
უკელი (ოსმ.), ს. ჩიხის თავ-მწვეცი, конусообразная чалма; ქიმ. 274.
უკვრული, ზედ. ყავრისაგან საკეთებელი, მაგალ. ყავრული ლურსმანი, гонтовый гвоздь.
უკუკავი, ს. ხრიალი, ხმაურობა, шумъ, смятеніе.
უკზაბეკი (ოსმ.), ს. შავითეული ლარიბული 5 ობოლად, мѣдная монета въ 5 оболъ, ბიბლ. ლ.; рѣдкое. 802.
უკზაბი (არაბ.), ხარბი ვაჭარი, жадный до барышей купецъ, ბიბლ. ლ.; დავრ. 94.
უკზაზი, ნ. ხაზაზი.
უკზალაჲი (სპარს.), ს. ჭიკჭიკა. сорока; ბიბლ. ლ.
უკზანდიბი, ს. ფლავის ერბოკვერცხი, яйчница для плова. [შესვ.
უკზანური თეთრი, ს. казанская монета; აღწ.
უკზაჲი (ოსმ.), ს. თავისუფალი სოფლელი კაცი; მხედარი; მკრებელი, ავაზაკი; козакъ, вольный крестьянинъ; воинъ; разбойникъ; Кавк. Геогр. Общ. Записка № 7, стр. 44; აზნაური ხარ თუ უკზაჲი, ты дворянинъ или вольный крестьянинъ; სამ. ვახტ. 210; სამ. ბერძნ. 307; დავრ. 94. მარ. 254; **უკზაჲობა**, ს. ავაზაკობა, разбойничанье. 2 ქართლ. 527; დავრ. 74.
უკზი (არაბ.), ს. მოსამართლე. казій, судья, ბიბლ. ლ.; 2 ქართლ. 413, 452.
უკზინა, ნ. ხაზინა, 2 ქართლ. 413.
უკთარი (არაბ.), ს. ხერხემალი. хорей; лошакъ, -ელჭემი, верблюженокъ; რუსუდ. 66.
უკზოარი, ს. жаръ-птица.
უკთლაში, უკთლიანი (არაბ.), ს. ცემა-ტყეპა, ქლევა, рѣзня, 2 ქართლ. 335, 390; დარეჯ. 135.
უკითიანი (ოსმ.), ს. ფართო ზონარი, тесьма, шнурокъ.
უკირათი, -თობა, ს. გამოზოგვა, სიფრთხილე. бережливость, ეკკარათობ, სხ. არ აქვს, ზ. у. экономить. [ბიბლ. ლ.
უკიში (თათრ.), ს. ჭერამი, გარგარი, абрикосъ.
უკლამჭარი (სპარს.), ს. ნაქსოვი, каленкоръ.
უკლიანი (სპარს.), ს. ღალა, ბეგარა, подать, გეგ. 9, 31; 1 ქართლ. 387.
უკლიური, ნ. ყირაული; рѣдкое. 202.
უკლიბეგი, ს. ხარკების გამწერი, погонщикъ воловъ, 2 ქართლ. 351, 374.
უკლიბი (არაბ.), ზედ. რიაში, поддѣльный, фальшивый; ყალბი ოქრომკედი, мишура, **უკლიბობა**, ს. რიაში, თაღლითი, поддѣлка, фальшь, ვისრ. 63; (ეჭყალბობ, სხ. არა აქვს), ზ. у. ეკკლიბეობ, фальшивить, обманывать.
უკლიბა, мясо сваренное съ кислотою; სამზ. 14.
უკლიბი (არაბ.), ს. ღარიჭაგი, форма, калиберъ. форма; ვისრ. 180, 122.
უკლიონი (ოსმ.), ს. თამბაქოს მოსაწყევი ჭყლიანი, кальянъ; ყალიონჯორბი, заведывающій кальяномъ.
უკლიჲათ, ზედ. ერთის გზით, мягкаго, ერთ ყალმათ, ერისთ. 2—11; съ одной стороны.
უკლიჲაკალი (არაბ.), ს. ერთიერთს, ყვავანი, шумъ, крикъ.
უკლხზედ ღაღგომა, ნ. კალხზედ ღაღგომა.
უკმბირო, მცენ. კინაჲი, კირკატი, ბუნ. ლ.; ერისთ. ლ.
უკმირი, უკმირიმიწა, ს. კორღი, უმუშავარი მაგარი მიწა; материкъ, логъ, цѣлина.
უკნა, ს. მოსამკალი ჰურისა; ნახნავი, отрѣзокъ, пашня; хлѣбъ не жатый; **უკნის თავთავი**, колосъ, **უკნის ხაჭვა**, მცენ. шиповникъ (раст.); ივანე ბაგ. ლ.; **უკნის ჭიკალი**, მცენ?
უკნაოზი, ს. ბრეშუმების ნაქსოვი, капаусъ.
უკნდი (არაბ.), ს. დაწმენდილი და თეთრი შაქარი, рафинадъ сахаръ; ეკნჭ. 4.
უკნთარი (არაბ.), ს. ლოლარაკი, ცალ-ხახნორა, безмѣнъ: წონა 15 ფუთი, вѣсъ 15 пуд. Кавк. Кал. за 1887 г., стр. 63.
უკნთა-ქილა, ს. გურ. ერთი ხროლა ცეცხლი წამალი, одинъ зарядъ.
უკნობირი, უკნური, ს. ჰურის მოსაყალი, нива. пашня; 2 სჯული. 28—38; იხილ. 33—12.
უკნცალი, ნ. კანკალი.
უკნურაკო, ს. ყელი, горло.
უკნჩი, ს. ფასკუნჯი, грифъ, морской орелъ; ღუნტ. 11—14; 2 სჯული 14—13, цапля, ბაქრ. 186, ერისთ. ლ.
უკნწი, ს. ქარახნა, ღვინის ხასმელი რქა; рогъ для питія вина, მამლის ყანწი, клювъ у пѣтуха.
უკპი, ს. პირველი თოვლი, первый снѣгъ; სამ. ლ.
უკპუკპი, ს. ურიახ ფერი, მცენ. corvus variegatus; ბუნ. ლ.
უკპუშუნა, ს. მაიმუნი, ქოა, обезьяна, სამ. ლ. ბუნ. ლ.

უაფშინი, ს. თევზია: ცქვინი, თრთო, ბჭლუკა, ბჭლორიბიცა.
უარაბათლაბი, ს. მფრინ. ბაკლან, ერის. ლ.
უარაფშილი (ოსმ.), ს. კარაოფილა, მიხაკი, гвоздика, ცრმ. 39.
უარანა, უარაულა, ს. მფრინ. ბუნ. ლ; ქილ. 130; ბუნ. კ. 277; მზუქანი ბულბული, соловей, ბუნ. ლ.
უარანდაში, შავი ქვა საწერი, карандашъ.
უარაული (ოსმ.), ს. დარაჯი, მხმილავი, караулъ, უარაულობა (ქმედება, სრ არა აქვს), ზ. უ. ქმ. დარაჯობა, караулить, ლარეკ. 149.
უარაძენძა, ს. მცენ. ქიმია 164; უარაძენძას ზეთი?
უარახსინი, ნ. ხახმისი, ნ. ჩ. ლ.
უარდაშუანა, ს. ფისი ძმათა სისხლი, драконовикъ (раст.); змѣиная кровь (смола).
უარიბობა, ს. странничество, ეგოს. 57.
უარივარდა, ს. მცენ. კლდის ღუმ, очистокъ, sempervivus minimus, ბუნ. ლ.; молодило, ერისთ. ლ.
უარნიარუხი, ს. მცენ. блошное сѣмя (раст.)
უარწალი, ს. თეთრი მელა, бѣлая лисица, სხმ. ლ.; ბუნ. ლ.
უარუანტი, ს. მფრინველია, თეთრ. ლაკლაკი, аистъ, цапля, 2 რჯული, 14—17.
უარუანტი, ს. საყლაპავი ხორხი, глотка, 2 მხედ. 14—17; ფსალ. 108—18.
უარუარა ვაშლი, ს. ვაშლია ერთგვარი.
უარუარა, ს. კულა, ხის ხახმისი, ушкогорлый кувшинъ изъ дерева для питья.
უარუაში, ს. გახმაური, ხმაურობა, шумъ, смятеніе, რუსულ. 958.
უარუარი, ს. ყვავი, ხმაურობა, шумъ, ვეჟ. 33, ან კარკარი იქ ნახე.
უარუატი. ს. შავი ლაკლაკი, მფრინ. аистъ.
უარუუში (თთრ.), ს. თეთრი ქრცვინა, горностай, ვეფხ 123.
უარხილა, ს. წეროსა ჰგავს.
უასაბა (არაბ.), ს. ღობე; седло, ან თავსახურავი ქალთა, покрывало, ვისრ. 123; ცისთო. 125.
უასაბი, ს. ხორცის გამყიდველი, мясникъ, **უასაბხანა**, ს. ხაყასპო, мясная лавка. დახტ. 20.
უაურმა, ს. მოჭრილი ხორცი ფლავისთვის, мелко изрубленное и поджаренное мясо для плова.
უაუშანა, ს. მფრინველთა შესანახავი სახლი, птичникъ; რუსულ. 351, 353.
უაუხი (ოსმ.), ს. რიღე, чалма, 2 ქართლ. 332; რუსულ. 84.
უაფაშა (ოსმ.), ს. გალია, клѣтка, ზირაქ. 11—28, 30; ეზეკ. 19—9.
უაფარი, მუაფარი, ს. აღმართი მთისა, восходъ на гору; სხმ. ლ.
უაფის-მთა, ს. კავკასის მთა, Кавказъ, რუსულ. 612.
უაფილა, ს. რუსულ. 804?
უაფინი, ს. გაშინჯვა საგაჭროთა ქალაქში შემოსაკანად. დახტ. 38, осмотръ товаровъ.
უაფიჩი (თთრ.), ს. ხელყოხნიანი, привратникъ, **უაფიჩი ბაში**, ს. начальникъ привратниковъ, ბოიკ. ლ.
უაფთანი (თთრ.), ს. კაბა, кафтанъ.
უაფნი, ს. გამოსახულნი ფულისა, подать, დახტ. 127.
უაფუშუნა, ს. მაიმუნი, обезьяна, ბუნ. ლ.
უაუანება (ვჭ), ნ. უაუანი.
უაუაბი, ს. обувь у Имеретинокъ.
უაუანი (არაბ.), ს. ყვირილი, ერთი ყოფა, шумъ, крикъ; დევნ. 188; **უაუანება** (ვჭყუანებ, -ნე), ზ. უ. ვჭყვირი, ერთ-ყოფას ღაღადებ; шумѣть, кричать, (ვ).
უაუაჩა, ნ. კაკაჩა.
უაუაჩო, ს. მცენ. გარეული ხაშხაში, дикій макъ, **უაუაჩოვარა**, ს. მცენ. შავი ხაშხაში, черный макъ, უაუაჩოვარდა, მცენ. макъ-самосейка; ერის. ლ.; უაუაჩო კლდისა, таковакъ, ერის. ლ. **უაუაჩორა**, ს. თეთრი ხაშხაში, бѣлый макъ, **უაუაჩო ჭრელა**, колючій макъ, **უაუაჩო ცუიხა რქიანი**, макъ бѣлушъ, ბუნ. ლ.; макъ полевой, ერის. ლ.
უაშული (თთრ.), ს. საშურველი, скребница; ს. კოვზი, ложка.
უაჩაღანი, ს. ნ. ჩ. ლრმ. человѣкъ бойкій.
უაჩაღი, абрекъ, **უაჩაღობა**, абрекство.
უაწიბი, ს. ხრმლის საშხარილიავე, ашурма, портупей, ნ. ჩ. ლ.
უაჭი, ს. აბრეშუმის ბარკი, коконъ выполошенный, шелкъ-сырецъ; დახტ. 18; ბუნ. ლ. უაჭის ჭია, шелковичный червь, ქილ. 662.
უაჭუაჭა, ს. მცენ. კრიალოსნის მოლი, воробейникъ.
უაჯარი (თთრ.), ს. ორთუქი, чепракъ; палтранъ.
უაჯირი, ს. მფრინ. ბერძერუკი ნახე.
უაჯრული, მაგ ქუდი; ალექს. 127, шапка каджарская.
უბა, ს. ლაწვის ძვალი, челюсть, უბაში შემოკუნტა, дать кому пощечину, უბაჯ აღებული, осмѣянный; **უბაუურა**, ს. ყელის ტკივილი, ხუნკი, тонзилла, ангина, жаба (болѣзнь); **უბაჩუა**, ს. ვისაც უბა მოტეხილი აქვს, у кого челюсть скривлена, **უბაწითელა**, ს. მსხალია ერთგვარი, порода грушъ, ერისთ. ლ.
უბეჯი, ს. მოუღლავად მოლაპარაკე, болтунъ, მოკარკარე, კარკატუნა, болтунъ, **უბეჯობა**, ს. კარკატი, болтовня, болтливость; (ვჭყობეჯობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვჭკარკატებ, болтать, აღმ. 50; ვეფხ. 112.
უბეჯება (ვუბეჯებ, -ჯე), ზ. მ. заставить болтать.
უჯა, ს. საქსოვართ გასახმი ჯალღა; мягкая, ფლანельная ткань; შეკრულის წიგნის გვერდის ფიცარი; бѣлье, ухо; шило, иглы; переплетъ книги; обухъ.
უე, ზზ. ღიაღ, რა საგვირველია, да, конечно, იხილ. 13—2; 45—17; მარკ. 1—59; ქილ. 301, ვისრ. 12.
უევარი, ს. ორუღელი ხარი, двѣ пары воловъ.
უეენი, უენობა ნ. **უაენი, უაენობა**.
უელგამოჭრილი, ზედ. გაწბილებული, осрамленный.
უელე, ს. ხანჯალი, кинжалъ, იოს. 15—27.
უელვა (ვჭველავ. -ლე), ზ. მ. ვენახს სარზედ გაკრავ, подвязывать лозу.
უელ-ვიწრო, ს. ჭურჭელი ან სხვარა ჰირთან შეკვეწრილებული, узкогорлый.
უელი, ს. ხორხი სასულე, горло, უელამდინ მაძღარი ვარ, я сытъ по горло; უელი წინდისა, ნ. Карпетка, Р. Г. С. უელში დაჭირა, остановил-

лось въ горлѣ; **ყელ-გალგაგებელი**, ს. უპოვარი, бѣднякъ. **ყელი წყლისა**, голонки у сапогонъ; **ყელი მთისა**, жерло горы, кряжъ горъ; **ყელი**, вершина крестовой горы; **შესვ.** გთრგუ მ. სპ.: **სქერ.** თელოს ყელი, граница Грузіи, **ყელი მაკელონიას**, перешеекъ македонскій, **ყელის გამოჭრა** (ყელს გამოვჭრი), ф. ф. **შეკარცხვა**; **თავზედ ხელს ავლებინებ**, осрамить; привести въ отчаяніе; зарѣзать кого; **ყელის ტკივილი, ყელის ჩამოსვლა:** жаба горловая. **ყელ მაღალი ქოთანი**, кувшинъ съ высокимъ горломъ. **ქიმია**, 38; **ყელს მოსახვევი, ყელსახვევი**, галстукъ; **ყელმოღერებული**, **ქრონ.** 41: съ обнаженною шеею. **ყელ-ხაკიდი**, **მაგალ.** крестъ; **ქიმ.** 53; **ყელ-ხაბაში**, **ს.** ожерелье нейное, **ქილ.** 666, **ვეფხ.** 1460; **ყელ-ხაბლიანი**, **ალბ.** 23, съ повязкою вереякою на шеѣ; **ყელ-ყურა**, шея и уши. **ყელ-ვიწრო ქოთანი**, узкогорлый горшокъ.

ყელობა, **ს.** წვიმაჰშირობა, дождливая погода.

ყენა, ყენება, **სხ.** остановка, препятствіе: **ხატ.** 24—23: (ვაყენებ, -ნე), **ф. з.** დაყენება; **შეკვეყნებ**, **შეკვეღება**, **გავიერებ ერთს ადგილზედ**: **აღვეკრძალავ**; **ხართულს ვაძლევ**, **ვასდგურებ**, ставить; остонавливать, удерживать; препятствовать; запрещать; дать пріютъ, поселить; **ქიმ.** 4—3; **შრომ.** 20; **ვაყენებ მსაჯულად**, поставить судьею, **ვაყენებ ასპაზლად**, поставить есауломъ; **ვაყენებ არიას**, пастанвать волку; **ვაყენებ ხიხლის გუბეს**, **მოურავ.** 71: образовать прудъ крови; **მაყენებ**, -ნე), **ф. შიბ.** остонавливаешь меня; даешь мнѣ жилище; запрещаешь мнѣ; **შეყენებ**, **ოსეთაешь меня**; **ქილ.** 435; (ვაყენებ, -ნე), **ф. შიბ.** **დავისაღგურებ**, **ხაღგურს შივსებ**, пріютить кого у себя; **ვაყენებ წყერს**, **ულვაშს**, отпустить себѣ бороду, **წინა ვაყენებ**, противупоставлять; приводить въ примѣръ: 1 **ქართლ.** 270; (ვაყენებინებ) **გარს ვაყენებინებ**, стою кругомъ, **ვაყენებ თავლის**, **ოსეთаешь**, ставить кому жильа; (ვაყენებინებ, -ნე), **ф. თვ.** **დავიდგამ**; **შევიყენებინებ**, **შემდგარ ვიქნებით**; ставиться; останавливаться; (ვაყენებინებ, -ნე), **ф. თვ.** **დავსდგები**, **გავსჩერდები**, останавливаться.

ყერა, **ს.** ზღუდე, ограда, заборъ, частоколъ.

ყეფა, **სხ.** лай собакъ, -**ბულბულისა**, **იჩიс** соловья, **სიბრ.** 35; (ვყეფ, -ფე), **ф. უ.** **ძაღლი ღაღადი**, **კვეხვა**, **ხმაობა**, лаять, **მეცხვ.** **ვყრიშე**, **ვყეფდეს**, болтать.

ყეფალი, **ს.** **ჩანგალი**, вилка.

ყვა (ვჰყავ, ვჰყავ, 3 **პირი ჰყვას**; **სიტყ. სჭ.** **მგოსნ.** **ვჰყო**, **მგო**, **უკან.** **მგოს**), **ф. з.** ვჰყოფ, **ვიქმ**, **ვიზრდები**, **დაბად.** 42 — 25: **გამოსლ.** 8—17; **მარკ.** 12 — 2; 1 **ქართლ.** 328. 2 **ქართლ.** 68; **ქილ.** 89; 671: дѣлать, творить, производить: **ჭეშ მეშვიდრეულ**, онъ сдѣлалъ его наслѣдникомъ, 2 **ქართლ.** 72; **ჰყვეს ბრძოლა**, они сразились; **დაბად.** 10—1; **ხმა ვჰყავ**, я подалъ голосъ, крикнулъ; **ფსალ.** 27—1; **წყალობა მეყოს**, да окажутъ мнѣ милость, **ქილ.** 558. (**ვიყვი ვიყავ**), **ф. з.** **ვიქმნები**. **ვიზრდები**: **ვარ**, **ვიმეორებ**; дѣлаться; быть; 1 **ქართლ.** 380; **სიბრ.** 38; **გალატელ.** 4—3; **ფსალ.** 129—2: **თქვენთან ვიყავ**, я былъ у васъ; **შინ არ იყო**, его небыло дома. **შენ ქვრქში იყავ**, будь въ своей шкурѣ, не выходи изъ предѣловъ; **არ ვიყვნით**, **არ ვიმეორებით**, неудовлетворявшись; **ეყენ.** 1118: **ჩვენი ღმერთსა არ იყოს**, **კიდე** 48; какъ утверждаетъ нашъ священникъ: (**ვყოფ**. **ვყენ**). **ф. შიბ.** **ვყენ**. **ვყოფ**; **ვიქნე**. **ვიზრდები**; дѣлать кому что, причинять; дѣлать, дѣть, **მარკ.** 23—3; **რომ.** 13—10; **ვიხრ.** 10; **რუხულ.** 900: **რა ვყავ ჩემი წიგნი**, куда ты дѣлалъ мою книгу; **არ ვიცი რა ვყო ჩემს თავს**, не знаю куда дѣваться, **ვყავ ვმსახურებ**, я служилъ ему какъ крѣпостной; 2 **ქართლ.** 341: **რაც გინდა ყავ.** **რუხულ.** 827: дѣлай съ этимъ что хочешь: **ვყავ ქორწილი**, я сыгралъ имъ свадьбу; **რა ყავ**, **ჩემს შვილებს**, что я ставлю дѣлать съ дѣтьми, **მარილი ყავით**, посоли те; **გზა ყავით**, дайте дорогу; **ისაა**, 62—10; **ვყავი**, **ვყავ**. **თქ. ვეხათხოვნები**, **ხათხოვნები**, **ვიყავ მიეჯდები**; **ვყოფი**, **საქმარი ვყავნები**; **შეყენებები**; доводиться, быть въ родствѣ, достать; хватать, быть достаточну; касаться, **დაბად.** 24—51; **იერემ.** 31—1; **სპ. ხოზნ.** 4; **ეყენ.** 2 — 21; 1 **ქართლ.** 157; 2 **ქართლ.** 68; **მარკ.** 25—5. **რა ხახარგებლო ყოს კაცს**, какая польза человѣку; 5—26; **თავს ვყავ**, свойственно ему; **მარკ.** 1—94, (**ვყავ**, **მყავ**), **ф. შიბ.** **მქმენ**, **მყოფ**; творишь меня; причиняешь мнѣ, дѣлаешь мнѣ, **უიმედო მყავ**, ты сдѣлалъ меня безнадежнымъ; **ეყენ.** 2—21; **ღმერთმა უშენოდ წამყოფ ნუ მყოს**, **ვიხრ.** 167; безъ тебя Богъ да недастъ мнѣ и одной минуты жизни; **მყავ ან მყავს**, я имѣлъ его при себѣ; **ვიხრ.** 138; (**მიყვი**, **მიყავ ან მიყავს**. **უკრ მიყვიან**, я отвергъ, **ф. შიბ.** **მიქნე**, **მიწარმოვე**, ты дѣлаешь мнѣ, **მარკ.** 4—20; 25—36; **სპ. ვიხ.** 55; **ეყენ.** 1482: **რა გიყვით** что мы сдѣлали намъ; **რუხულ.** 900: **წყალობა მიყოს**, пусть наградитъ меня; **ქილ.** 558; (**მიყვის**, **მიყვის ან მიყავს**), **ф. შიბ.** **მიქნას**; пусть онъ дѣлаетъ мнѣ; **ისაა**. 8 — 2; **მარკ.** 7—24; **სპ. ვიხ.** 193; **სპ. ვიხ.** 55; **უბან ყვეს**, они сразились съ нимъ; **აბაში მიყვეს**, они дали мнѣ свободу, т. е. отпустили на волю; (**მყავი მყავ**), **ф. შიბ.** **ვინათხოვნები**, **ხათხოვნ მომიხვდები**; ты приходишься мнѣ съ родни; **მყავს**, **მყავ**, **ф. შიბ.** **ვინათხოვნები**, **ხათხოვნ მოიძიხვდები**; **მყოფი**, **საქმარი**; онъ приходится мнѣ съ родни; хватаетъ, ставъ мнѣ; **დაბად.** 12—13; 42—25; **მარკ.** 6—12; 16—26; **ვიხრ.** 176; **ანტ.** 3—45. **მყოს კეთილი**, да будетъ мнѣ добро; **ეყენ.** 6—3; **ისაკ.** **სპ.** 1; **არა ყური სარგებელი ეყო**, не принесло ему никакой пользы; **მარკ.** 5—26; **თუ გინდით ეყოს**, если это онъ сдѣлалъ нарочно; **არ ეყო**, не довольно тебѣ.

ყვავება (**ვყვავებ**, **ვყ. ან ვყვავი**, **ყვავინ**, **მაღალ.** 3—17); **ф. з.** **დავყვავებ**, **მიყვალურებ**, **დაყვანებები**, обласкать, **რუხულ.** 816.

უვავი, ს. მფრინველია, воронъ, **უვავის კუდა**, მცენ. гулянка: ერის. ლ., **უვავის ყურძალა**, облѣпиха, ერის. ლ.; прга, чишки, мушмула; ბუნ. ლ.; **უვავის ფრჩხილა, უვავის ჭანგი**, მცენ. Шетровы батоги; цикорій; ბუნ. ლ.; **უვავის წაბალა**, იხილე ქუნელა; кѣлибуха, ბუნ. ლ.; ერის. ლ. **უვავის ფეხა**, воронякъ, ბუნ. ლ.; **უვავის-ჭანგა**, донникъ; ბუნ. ლ.; ჰ. ფ.: **უვავის-ხმალა**, гребенчатая трава, мечникъ.

უვავილება (ვ), ზ. ვ. გავხარებ მცენარეს, заставить цѣсти. ქილ. 484, (ვიუვაველებ, -ლე), ზ. პან. მცენარეთთვის: გავიხარებ, цѣсти, разбить, კავშ. 368.

უვავლედი, ზედ. უვავილის მქონი, цѣточный.

უვავილი, ს. მცენარეთა სათესლეთა ფურცელნი ყვავად ფერადნი цвѣтъ, цвѣты: **უვავილი ქონდარა**, ს. მცენ. василекъ, раст. **უვითელი უვავილი**, მცენ. სპარხულად: ზარანგა; анемонъ, кѣтранница (раст.), ქიმი 106.

უვავილი, ს. მსხმო, ბაგრი, სანი ახმარელი, весна, осна.

უვავილი (ვ), (ვიყვავი, სრ. არა აქვს). ზ. უ. გამოვიცენ ყვავილსა, цвѣсти, ლეკურ. 13 — 12; ღვთივ. 40 — 10; (მიყვავის მაგალ პირი სიხარულითა), რუსულ. 104, 422, 629, отъ радости проявляется у меня на щекахъ румянецъ: (ვიყვავიდები, -დი), ზ. უ. ვიყვავი, აღვიყვავიდები, цвѣсти, **უვავილიანი, -ოვანი**, ზედ. უვავილის მქონე, цвѣточный, **უვავილოვნება**, ს. ზ. აღვიყვავება. **უვავილობა**, процвѣтаніе, მარკ. 2—4, 2—11; ქილ. 144; (ვიყვავილობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვიყვავი, процвѣтать, ღვთივ. 40—10; **უვავილიანი ჩადუნა**, მცენ. цвѣтная напороть; ჰ. ფ.: **უვავილ-ქონდარა**, მცენ. василекъ; უვავილი ყვითელი, анемонъ, кѣтранница; ქიმ. 106.

უვანა, ს. სატალი, მუცელში საქმობა, фелдшерство, поносъ; სიბნელეზედ უვანა, кровяной поносъ.

უვანა (ვიუვან, -ნე), ზ. ვ. ავიუვან, ავიღებ ვისმე ხელით, брать кого; -მუცელში, слабить, სიბრ. 169; **უვანება** (ვ), იგივე ვიუვან; **უვანინება** (ვ), ზ. სხ. ვ. заставить взять въ руки; о желудкѣ; слабить, მიწას მოსავალს ვაუვანინებ, заставить произрастать, ბუნ. კ. 243; **უვანებული** ეშმაკისაგან, მარკ. 1 — 192, возбужденный діаволомъ.

უვანუვალი (ვ), ზ. უ трясписъ.

უვანცალა, ს. მცენ. змѣевикъ.

უვანჭი, ს. ჩოგანი, ქილ. 601; палка для бросанія мяча, ხაბ. ლ.; ვისრ. 29, 32, 34.

უვარება (ვიყვარებ თავსა), ზ. ვ. თავს შეუყვარებ, заставить полюбить себя; (ვიყვარებ, -რე), ზ. პან. შეუთვისებ სიყვარულითა, полюбить кого, იოან. 13 — 34; 1 პეტრ. 4—14; ქილ. 327; (ვიყვარებინი, -რე), ზ. ვ. შეუთვისებინი სიყვარულითა, быть любиму, 1 პეტრ. 4—14; იოან. 13—34.

უვარვა (მიყვარს, მყვარებია, მყვარა), ზ. უ. სიყვარული მაქვს, любить; ვუყვარვარ, онъ любитъ меня, ვისრ. 44; 2 იოან. 1—1; მიყვარხარ, გიყვარვარ, უყვარხარ; я люблю тебя, ты любишь меня; онъ любитъ тебя, (ვუყვარებინი, -რე), ზ. ვ. быть любиму, любить; იოან. 13—34; **უვარობა** (ვიყვარობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. სიყვარული მაქვს, მიყვარს, любить, 1 პეტრ. 2—17; ვიყვარები ვარ, ვიყვარებოდი, я любимъ; ჩონგ. 150.

უველრა, უველრება, სხ. სიყვილური, სამკურავი. წუნათი, ხვედნა, укора, укоризна; (ვიყველრი, ვიყველრი; -რე; ვიყველრებ, -რე), ზ. ვ. ვამკურებ, ვამუხთები, სამკურავს ვუკეთებ, ვიწყენი; укорять, ненять, попрекать, ლუკ. 1—25; 1 ქორ. 117, 117: მარკ. 1—137; სიბრ. 136; (ვიყველრები, -რე), ზ. ფ. ვამკურებ, негодовать на кого, (ვიყველრები, -რე), ზ. ვ. სამკურავს მივიღებ, подвергаться упрекамъ; იხილ. 54 — 4, მარკ. 1—201; 1 ქიმ. 4—10.

უველა, უველაკაი (არაბ.), ზედ. ყოველი, всякъ, ვეფხ. 100; ყველაკი გაიცარა, всѣ разошлись, ვეფხ. 101; ყველას, всѣхъ, ეს ყველამ იცის, про это всѣ знаютъ, ყველა-ყველა, совѣтмъ тѣмъ, კაცი 49; 65; ყველაზედ უფრო, болѣе всего; ყველა ფერი, все, всякая всячина, ყველა ფერში, во всѣхъ отношеніяхъ; ვისრ. 135; შენს ყველაკას, это твоему потомству.

უველი, ს. მაგრად შეკეცებული რძე. სახენი ამისნი არიან: ღელამოცი, თელმუში, კვერკული, მოთლი, სულუღგუნი, ხაჭო; сыръ; ყველის ღეჟა, закваска сырная; ყველის მაცლი, ს. Акаръ - сырной (червь).

უველიარი, უველიერი, ს. ღიდ მარხვის წინა-კვირა, масляница.

უვენა, უვენვა (ვ), ზ. ვ. ვჭრიშავ, брить.

უვერში, ს. კერა, ლანძვი, ცეცხლის პირი; жаровня, очагъ, огнище, ყვერში მაგალის, 2 სჯული. 11—10; ე. ი. ბაღი მცენარეთა, садъ зелени.

უვერხეული, ს. ზაფრანისფერი, вѣнокъ, зеленка изъ прѣснаго тѣста. ღვთივ. 18—6; რიცხვი 11—8; ეზეკ. 4—12, ოსე. 7—8, потребникъ?

უვერიელი, ნ. ყველიარი.

უვერული, ს. ღარტილი მაძალი ქათმისა, каплунъ.

უვიბარი, ს. მომცრო ჭური; мошурка ქილა ყველისა, горшокъ для храненія сыра.

უვითელი, ზედ. კვერცხის გულის ფერი, желтый.

უვითელი კოჭა, янтарь, ვრისთ. ლ. **უვითელი სანთელი**, воскъ ярый, желтый; -ქლიავი, желтая слива; **უვითელი შროშანი**, болотный косатикъ, ჰ. ფ. ლ.: **უვითლება** (ვიყვითლებ, -ლე), ყვითლად ვჭლებივ, ყვითელს ფერს მივსცემ, желтить; (ვჭყვითლდები, -დი), ზ. ვ. ყვითელს ფერს მივიღებ, желтѣть; (მიყვითლდება, -დე), ზ. უ. ყვითლად მიხდება, оно для меня становится желтымъ; ხეს ფოთლები უყვითლდება, листья дерева желкнутъ, ვისრ. 25; რუსულ. 433, **უვითლისანი**, ზედ. მოყვითლო, желтоватый.

უვინჩილა, ს. სამჭილე ვარია, нѣтушекъ, სამ. ლ.

უვიელი, ზედ. ისფერი ლურჯი, сиреневый (цвѣтъ).

უვირილა, ს. მყვირალი, крикунъ.

უვირილი, ს. კივილი, крикъ, -ბუკისა, звукъ трубы; ვისრ. 13, (ვჭყვირი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვჭივი, უშვერად ვიძახი, кричать; ყვირება (ვიყვირებ, -რე),

ზ. ვ. ვაკვლევ, заставить кричать; ყვირილობა, ს. კივილი, крикъ, ფარშ. 340.

ყვირისტვირი, ს. სამუსიკო ინსტრუმენტი, кларнетъ.

ყვიციანი, ზედ. ყვითელი, фурпиментовый; бѣдный.

ყვლეფა (ვჰყვლეფ, -ლიყვ). ზ. ვ. გაცლა კანს, კანს ავაძრობ, გავჭრეხ, გავხარცვავ; лущить, сдирать шкуру, оболочку; ограбить.

ყვლივი, ს. მხრის ძვალი, плечевая лопатка, ბუნ. ლ.

ყვნა (ვჰყვნი, -ყვენ). ზ. ვ. ვიქმ, ვაკეთებ, дѣлать; творить, создать; ლაბან. 41 — 46, 1 კორ. 6—15; 2 კორ. 1—22. ხანძ. 38; ყუფნ. 1; ნახე ვჰქვი.

ყია, ს. ყელის ფანჯარა, кадыкъ, горло; რუხულ. 692; ყია მეორალი, злозвычный, злорѣчивый; ხანძ. 108; ხელი მიჰყო ყიასა, схватилъ за горло; დარეჯან. 5.

ყიაღანა (არაბ.), ს. ხაკანი; сумѣсь; пѣль; компасъ; ფიზ. 53.

ყიბარჩობა, ს. მაბრაზნა, увѣренность, упрямство.

ყიბრუსი, ს. მწვანე ჩანი, зеленые кавасы; ქიმ. 41, купоросъ.

ყიდვა, ს. მოვაჭრება, покупка, (ვჰყიდი), ზ. ვ. ვჰყრი, გავჰყიდი, продавать, აღმ. 66; (ვიყიდი, -დე), ზ. მარ. მოვიყრი, მოვიყიდი, покупать, (ვიყიდები, -დე), ზ. ვ. გავიყიდები, продаваться, **ყიდულობა, ყიდულობა**, ს. მოვაჭრება, покупка, (ვჰყიდულობ, სრ. არა აქვს), ზ. ვ. მოვიყიდები, покупать, დასკ. 8; ქილ. 458.

ყივილი, ს. კივილი, ზახილი, крикъ, ყუფნ. 1328. 2 ქარილ. 477; ყივილი იალონისა, пѣніе соловья, რუსულ. 883; მამლის ყივილი, пѣніе пѣтуха, (ვჰყივი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვჰკივი, ვჰხმივი, кричать, იოან. 13 — 38; 1 ქარილ. 30, 89; იხილ. 24—14; მამალი ჰყივის, пѣтухъ поетъ, (ვუყივი, -ვე; ან ვუყივლი, -ლე), ზ. უ. ვუძახი ხმა მაღალი, кричать кому, звать, ყუფნ. 197, 858; ვისრ. 108. ყივლება (ვ), ზ. ვ. ვაკივლებ, ვაძახებ, მაგალ. ქალაქსა; заставить кричать, провозглашать, ქილ. 205; (ვიყივლებ, -ლე), ზ. უ. ვაკივლებ, закричать, მიყივი ან მიყივლებ, кричишь мнѣ, зовешь меня.

ყივნება (ვაყივნებ), ზ. ვ. ვანაგვიანებ, შევარცხვენ, თავს მოვხჭრი, ვაწბილებ, срамить, безславить, безчестить; ყუფნ. 13, 30; (ვჰყივნდები, -დი), ზ. ვე. შევრცხვები, ვავჰწბილდები, სახელს ვავიცვნ, обезславиться.

ყინება (ვაყინებ, -ნე), ზ. ვ. ვაკვჭინავ, ვაკვთოშავ, замораживать, (ვყინებ, მაგალ. ტკივილი), ზ. უ. леденѣетъ у меня мозгъ, ვრისხ. 2—7; **ყინული**, ს. სიცივე, ვინვა, морозъ, холодъ; стужа; სჯმ. 28—2; 2 კორ. 11—28; ფსალ. 147—6; **ვინვა**, ს. სიცივე, морозъ, стужа; (ვჰყინავ, -ნე), ზ. ვ. სიცივე უჭირნებს, морозить, (ვიყინები, -ნე), ზ. ვ. ვაყინები, ვაკოშკები, мерзнуть, წყალი იყინება, вода мерзнетъ, ყინული, ზედ. ვაყინული, замерзлый.

ყინვარე, ზედ. ვაყინული, мерзлый, ფარშ. 227; -შაქარი, леденецъ.

ყინული, ს. სიცივისაგან მაგრად შესქელებული წყალი; თხლად შესქელებულს ეწოდება **ძგიფი**; გარნა ზრქელსა, ფუხით სავალსა **ხორგი**; რა ხორგი მოსქელდა და პირ პირ მოჰქონდეს წყალსა **თოში** და **შოლარი**; ფსკერიდამ ამოსულს თოშს **ენთელი**; თოვლთა ხვედნა მოძგიბულსა **ლიპი**; ледъ; морозъ, стужа; შაქრის ყინული, сахаръ-леденецъ.

ყინტორა, მცენ. ლომა, дятель, коровникъ; ბუნ. ლ.; куницы, ერეკ. ლ.

ყიპყიპი, ს. ქორთა ხმოანობა, крикъ соколій.

ყიჟინა, ს. ბრძოლის დროს ხმოანობა, ура; ყივნა დაბეცეს, крикнули ура; 2 ქარილ. 300.

ყირა, ზზ. პირდაპირ, პირქვე; вверхъ дномъ; კინკა ყირაზედ, ногами; кувыркомъ, რ. ჯ. ლ. ფარშ. 472.

ყირაობა, ს. წონა; 4 ყირათა არის ერთი დანგი და ექვსი დანგი ერთი მისხალია; каратъ (вѣсъ); სამ ფიზ. 16; ქილ. 248.

ყირაზალა, ზზ. პირდაპირ, პირქვე, вверхъ лицемъ, вверхъ ногами; кувыркомъ, რ. ჯ. ლ. ფარშ. 472.

ყირიმი თოფია ერთგვარი, ბაქრ. 166.

ყირმიზი, ს. წითელი, красный.

ყირჭება, ნ. მოყირჭება

ყისინის ჩოხა, ს. ჯუბა;

ყიფაწელი, ს. უკანა ღიღი ნაწლავი, задненроходная кишка.

ყიფი, ზედ. ამპარი; гордый, ყუფნ. 206.

ყიფი, ს. ჩამოსული ყელი, зобъ, ფიზიკ. 89.

ყიფინი, ს. ბაცია ან მწყარის ხმოანობა, кваканье.

ყიფლიფო, булка облитая яйцемъ и обжаренная въ маслѣ, ხამზ. 50.

ყიშტი, ს. საფაჭროზედ ბაჟი, пошлина, ხან. ლ

ყლაპვა (ვ). ზ. ვ. ვთქამ, ვნუნავ глотать.

ყლაპი, ს. ერთი ყლურწი, глотокъ.

ყლაპია, ს. მყლაპავი მაგალ. ლოყლაპია, ротпая ротъ; глотающій.

ყლარტი, ს. თოთრი საკაცური, ხან. ლ. спаржа.

ყლორტი, ს. კლერტი, ღერი ან ძირი, стебель.

ყლუპი, ს. ერთი ყლაპი, глотокъ; ყლუპი გაკრანა, залпомъ выпилъ.

ყლურწვა (ვჰ), ზ. ვ. ერთის ხმით ღალევ, пить залпомъ, ყლურწი, ს. ერთი ყლაპი, глотокъ.

ყმა, ს. ერმა, ახალგაზრდა, წმაწყა; ყუფნ. 84. 86, 92, 96. 240; ვისისმე მამულზედ მოსახლე გლეხი; ქვეშევრდომი, მონა; იხილ. 44—21; юноша, малый, молодчикъ; крестьянинъ помѣщичій; подданный; შენებრ ყმა კაცი და ადამის შვილი ვარ, ვისრ. 9, 34, 205; я также молодъ, какъ и ты, კაი ყმა არის იმისი, онъ ему преданный человѣкъ, ფურმოჭრილი ყმა, рабъ, ხან. ვახტ. ყმა და მამული, населенное имѣніе; ყმისა და მამულის პატრონი, помѣщикъ, ყმა შვილი, сынъ, **ყმაწვილი, ურმაწვილი**, ს. ერმა ნული; юноша, юноша, молодой; дитя; **-კაცი**, молодой человѣкъ, ჩონგ. 53; **ყმაწვილ-კაცობა**, молодые люди; ყმაწვილი ქალი, молодая дѣвушка **ყმაწვილება** (ვაყმაწვილებ, -ლე), ზ. ვ. ყმაწვილად გავხდი, გავაბალგაზდები, молодѣть, ვიყმაწვილებ, ребячиться, მიწყმაწვილდები, აბან. 2—57; ты у меня становишься рѣзвъ; (ვჰყმაწვილდები, -დი), ზ. ვე. ყმაწვილი შევიქნები, молодѣть,

უმაწვილობა, ს. იგივე, სიმაწვილე, юность, молодость; ребячество; ვეფხ. 8, განშ. 11; უმაწვილობის ქარი, непостоянство молодости; (ვჰქმაწვილობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. უმაწვილსავით ვიქცევი, ვჰგიჟობ, ребячиться, ვეფხ. 69; უმაწვილ-ქალობა, ს. იგივე ქალიბა, дѣвство, дѣвичество, ერისთ. 41; უმაწვილური, ზედ. უმაწვილაბაღში შესაფერი, ребяческій.

უმებური, ზედ. უმისაში შესაფერი, მონებრი, рабскій, подлаптческій, I ქართლ. 319.

უმეძა (ვჰქმეძ, -მიძე), ზ. შ. მოვიმშენე, заставить голодать.

უმევა (ვიმშევი, -მიე), ზ. ე. მოვიმშევი, голодать, (ვიმშევ. -მიე), ზ. შ. მოვიმშევ, морить голодомъ.

უმიანი, ზედ. იმჭიშ крестьянъ подданныхъ.

უმობა, ს. ვმიე ვისენ: крѣпостная зависимость; подданство; სამ ვახტ. 261; I ქართლ. 228; 2 ქართლ. 547; (ვიმობ, -მე), ზ. შ. ვისისამე ხელქვეშე ვჰყოფ, покорять, подчинять. дѣлать зависимымъ; поработать; 2 ქართლ. 442. (ვიმობ, ვიმე), ზ. მიჩ. ვიმობენ. покорять, принять въ подданство: (ვჰქმობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. უმახვით ვემსახურები; услуживать, служить кому; ვეფხ. 970; მამობდიან, повиновались мнѣ. მოურავ. 236; მემობიხარ, გემობივარ, ჭემობია, უსრ. მჭემობოდი, ты повиновался мнѣ; я повиновался тебѣ, онъ повиновался ему; სამ. ვახტ. 198. ვჰქმობივარ, უსრ. ვჰქმობდი, я рабъ его, (ვიქმობი, ვიქმე), ზ. თ. უმახვით ვემსახურები, служить кому; повиноваться; встунать въ чье либо подданство; სამ. ვახტ. 101. 260: (ვიქმობი ან მიქმევი, სრ. მიქმე), ზ. თ. ჩემად ქმად შემოხვიხარ, поступаешь ко мнѣ въ подданство; ღ თქუნ გეკმევით, а мы поступили къ вамъ въ подданство, გუჯ. 19.

უმუვილი, ს. внизъ: мичаніе; (ვჰქმევი, სრ. არა აქვს). ზ. უ. ვდმევი, внажать; внть, мичать; მიმუვის ძვალი. поетъ кость.

უმუნება (ვი), ზ. უ. ვჰქმევი, внть, мичать.

უმუნება (ვჰქმუნდები, -დი), ზ. ვდ. გავჩუმდები, замолчать, затихнуть.

უმური, ზედ. მონებური. рабскій, ვეფხ. 153.

უნოსა, ს. обоняніе; (ვჰქნოს ან ვიქნოს, -სე), ზ. შ. ვისუნე, შეიხუნთქე ჰაერს, обонять, нюхать; нюхать, ღამად. 8 — 27: ქილ. 158; ანდრ. 142; 144; ლიტ. 43; ვეფხ. 226; კეთილად ვჰქუშე, ვხუნიელებ, благоухать. **უნოსება** (ვიქნოსებ, სე), ვახუნებ, მივსცემ ხასუნებლად, дать понюхать; ქილ. 14; (ვიქნოსები, -სე), ზ. თ. სენს ვიღებ, чувствовать запахъ, ქილ. 515; 25.

უობული, ს. ხიფრთე ქარქაში, колчанъ.

უოდალი, ს. იხარი, стрѣла, ნ. იხარი.

უოველი, უოვლი (არაბ.), ზედ. თეითოეული, всякій. 38—11; 115—2; სრულიად, უოველიქუ. ფსალ. 1—3; 8—6, 7, 9; всякій; весь, вся, все; -უოველი ევრობა, вся Европа; უოველთვის, завсегда, უოვლის ფრთ, უოვლითურთ; исчески, უოვლის გულით, всею душою, უოველნი, უოველგნით შეიოქცნენ ძლევა მოსილნი, всѣ, со всѣхъ сторонъ возвратились съ побѣдою; 2 ქართლ. 530; უოველ-ღამ, всякую ночь, უოველ ღღე, всякій день, უოველ-წამს, всякую минуту, მარ. 107; უოველთა შორის, между всѣми, უოვლისა მპყრობელი, вседержитель, შაჯა. 56.

უოველობა, ს. საუოველთაოება, всеобщность.

უოვლად, ზმ. სრულიად, все, უოვლად ღანაწველი, ს. საკვირველი მრგვლად ღანაწველი, всесожженіе; უოვლად ღაუბანმო, всенѣчный; უოვლადვე, ზმ. ხიდგე, всегда; უოვლად მცნიერი, ზედ. ან ს. всевѣдущій, უოვლად მეცნიერება, ს. всевѣдѣніе, უოვლად პატიოსანი, ზედ. пречистый, უოვლად ნეტარი, ზედ. всеблаженный; -ნეტარება, ს. блаженство; უოვლად სანატრელი, ნ. უოვლად ნეტარი; უოვლად უბიწო, ზედ. всечистый, უოვლად უზეხაში, ზედ. всевысочайшій; всевышній; უოვლად უმეღლესი, ზედ. всевысочайшій; უოვლად უმწეველესი, всемилостивѣйшій; უოვლად უქვეშე ვრღომილები, всеподданѣйшій, უოვლად წმიდა, ზედ. пречистый, всесвятый, пречистая дѣва; **უოვლადი**, ზედ. საზოგადო, общій, ვეფ. 38; კვე. 3; **უოვლადობა**, ს. საუოველთაოება, общность.

უოვლი, ნ. უოველი; **უოვლის მპყრობელი**, ს. ღმერთი განმგებელი სრულიად ღმობიდებელთა, вседержитель; **უოვლის ფერება** (ვიუოვლის ფიქრებ, -რე), ზ. შ. შევიცავ, ვიპყრობ გულსა, заключать въ себѣ. I ქართლ. 337; მარკ. 2 — 35; **უოვლის შემოქმედი**, ს. создатель всего; **უოვლის შემძლებელი**, ზედ. всемогущій.

უოვნა, სს. замедленіе, (ვჰყოვნი, ვიყოვნი, -ნე), ზ. უ. ღავაგვიანებ, медлить, мѣшкать; ვეფხ. 1008, 1380; ქილ. 438, 565, 620; (ვიყოვნი, -ნე), ზ. შ. ღავაგვიანებ, заставить медлить, 2 ხანული 7—10; 2 პეტრე 3—8; **უოვნება** (ვი), ზ. შ. მოვალოდინებ, ვაცდევინებ, заставить ждать, ქილ. 539; ნუ ჰყოვნი, не медли.

უოლ, ნახე უოლე.

უოლა, უველა, ზმ. ხულ, სრულებით, все, ვეფხ. 22; 119, 80; სრულიად, вовсе; მოურავ. 104; ღარეჯ. 50; ვისრ. 28.

უოლა, ს. ქონება ხულიერის ნივთისა, имѣніе (одушевленнаго предмета); უოლა ცოლშვილთა, имѣть жену и дѣтей; ნახე სუა; (მყავს, მყვანდა; მყოლია, მყოლებია, მყოლოდა, მეოლებოდა ან მიყის ან მიყი, უსრ. მიყოდა; სრ. მესია, მსმია). ზ. შ. მაქვს ხულიერი ვინმე მყვას; აღმ. имѣть кого; 78: ახი ფრთა ქათამი ჰყავს; у него его куръ; სტუმარი ჰყოვნდა, у него былъ гость; შვილი არა ჰყოფს, онъ неимѣетъ дѣтей; ცოლი უყავს, у него есть жена. სამ. ვახ. 137. აღმ. 85;. ვეფხ. 1566; ვჰყავარ, ჰყავხარ, ჰყავს ან ვჰყეფარ, онъ имѣетъ меня, онъ имѣетъ тебя; онъ имѣетъ его; მყავ ხარ, გყავარ, я имѣю тебя; ты имѣешь меня; ვეფხ. 1566; სიბრ. 140; ხელთა მყეფხარ, ты у меня въ рукахъ.

უოლა (ვჰყვები, ვჰყევ), ზ. უ. შევდგები, ვჰყევები, მიყვები; ვეფხ. 79; 975; слѣдовать; подражать кому; (მყვები, მყევ), ზ. მიჩ. მდევ, ты слѣдуешь за мною; ვეფხ. 958; **მუოლი**, ს. послѣдователь; ვისრ. 76; имѣющій.

უოლბეგი, ს. начальникъ надъ прислугой.
უოლე, ზზ. სრულებით. сполна, Жарнбуки 7.
უოლაოზი, ნ. უულაუზი, ვისრ. 109, ვეფხ. 940.
უოლბი (არაბ.), ს. რაზმისა ან ლაშქრის შუა გული; центръ арміи. ვეფხ. 974, 976; **უოლბაჲ**, ზზ. გარშემო, кругомъ, ქილ. 196.
უოლბეგი, ს. главный надъ служителями.
უოლე, ზზ. სრულიად, вовсе, ვისრ. 22; რომელსა შენ ყოლე არ მოაგონე, который о тебѣ вовсе не вспомнитъ.
უოლება, უოლიება (ვაუოლებ მაგალ. შვილს), ზ. ვ. დაუორსულებ, сдѣлать беременною, ვაუოლებ თვალსა, обводить глазами; пріематривать: ვეფხ. 137, 495; ანდრ. 5—4; (ვიუოლიებ, -ლიე ან ვიუოლებ, -ლე), ზ. მიწ. თანვიახლებ, имѣть кого при себѣ; ქილ. 312; ბერძნ. სამ. 64; ქილ. 45; (ვეუოლები, -ლე), დავებადები, ვეშობები, родится у кого ребенокъ, ეუოლა ვაჟი. родился у него сынъ; როდესაც შვილები მეუოლებაჲ, когда будутъ у меня дѣти.
უოლინჯაანი, ს. მცენ-წენელა, калганъ (раст.).
უომპარბაზი (სპარს.), ს. მეშორინე, азартный игрокъ; **უომპარბაზობა**, ს. მორინი, სამორინე მოთამაშეობა, упражненіе въ азартной игрѣ.
უომრალი (არაბ.), ზედ. ლეგე, მრეში, ნაცრის ფერი, сѣрый, пѣгодочалый, ქილ. 256; **უომრალ-წრელი**, ზედ. сизый.
უომური, ს. მცენ. კვეშლი, дикая слива.
უომუში (ოსმალ.), ს. გუნდი ცხრისა, отрядъ, изводъ, რუსუდ. 235, 236.
უორანი, ს. მერინ. воронъ, **უორნის ბოლო**, მუკუე. წამწამი, рѣсницы, ვეფხ. 1356; უორნის ფრთა მუკუე კვეში, локоны, ვეფხ. 1304.
უორე, ს. უკირიდ ლ უკეკლისნოდ ხიგეში ქვის გუდელი ან ქვის ზეინი, грудо камней или глины: груда камней межевыхъ: вал, Н. Ქ. ლ. мол, Н. Ქ. ლ. ვეფხ. 1284; ოპ. 8—18; რუსუდ. 661; 2 ქართლ. 316, 323, 359; ხიველი ჩოლიდ. 26; შეეკვ ბრილისა ფორები, ვეფხ. 1557, ე. ი. დაიცვა თავისი მკერდი თანათინისა, охраня бѣлую грудь Тинатины.
უორვა (ვჰუორავ, -რე), ზ. ვ. ამოვჰუორავ, ამოვაშენებ, задѣлать пустоту въ стѣнѣ.
უორუელი, ზედ. დენინდული, абонированный, -ებით. აბანო. абонированная, занятая баня.
უორჩი (ოსმ.), ს. მხედარი; გვარის მცველი; конный воинъ: тѣлохранитель; **უორჩიბაში**, ს. ქეშიკთ უხუცესი; начальникъ тѣлохранителей; დიდგ. 105.
უოფა, უოფნა, სზ. ყოფა, არსებობა; бытье, существованіе; положеніе; ვისრ. 114; რუსუდ. 809; არ იცი რის უოფით მოკრძი, ты не знаешь, какимъ образомъ я отдѣлался отъ него; თავის უოფის ჭმუნვიდა, გორგ. 146; онъ тужилъ о своемъ положеніи; ჰხედავ შენს უოფასა, ты видишь свое положеніе; ამ უოფაში, въ этомъ положеніи; რუსუდ. 674, უცხო რამ უოფაები ვნახე, я видѣлъ много чудесъ; რუსუდ. 253; ლიდის უოფით მოვიდა, онъ прибылъ съ торжествомъ, ვრისთ. 43; ვრთი უოფა დავრა, онъ подпалъ тумъ: რა უოფა გაქვს, что ты тамъ шумишь: ყველი უოფა, такое положеніе; ვისრ. 136; მშვიდობის უოფა, заключить миръ; 1 ქართლ. 178; (ჰჰვოფ, სრ. არ იხმარების), ზ. ვ. ვიქმ, ვაკეთებ, ვჰწარმოვებ, дѣлать, производить, творить: მატ. 21—13, 18; 1 კორ. 11—24; 2 კორ. 8—11; ჰჰვოფ მეგობრად, дѣлаю его наслѣдникомъ; ჰჰვოფ წყალობასა, дѣлаю милость: ფსალ. 90—9; ქილ. 558; ნ. ყვა; ვიუოფ, ზ. მიწ. ვიმეუოფებ, стараюсь чтобы достало, хватило мнѣ: (ჰჰუოფ, სრ. არა აქვს), ზ. ვ. ვაქმნები, ვჰწარმოვებ, შეეამხეეც: дѣлать кому что; причинять; ხალ. 15—20; რომ. 13—10; ჰჰუოფ პატივს, отдаю честь; ვერა უფრო, ни его не могъ подѣлать; ჰჰუოფ კეთილსა, дѣлаю кому добро; ჰჰუოფ ენასა, высовываю кому языкъ; ჰჰუოფ ცრემლსა, отираю кому слезы; ჰჰფხ. 671; ჰჰუოფ სანთელს ცხვირსა, снимаю со свѣчи; (ვიუოფი, -ფვი ან ვიუოფები, სრ. არა აქვს), ზ. ვ. ვიქმნები, ვარ; ვიქეოფები; быть, находиться. სახლში არ იეოფები, его нѣтъ дома, ლუკ. 8—20; ნუ იეოფან, да небудетъ; იერემ. 14—9; ანდრ. 73; ანდ. 93. ნ. ფვა (ვიფვი, ვიეფვ; ჰჰუოფი, -ფვი. -ფები, -ფე), ზ. თვ. ჰჰეშრები; ან ხათხეთვად ჰჰეფი; доставатъ, хватать; быть въ связи, въ родствѣ; ჩემი სანრო ცხენის ნალს არ ეეოფა, жалованье мое недостаточно на подкову моей лошади; ალექ. 43; საამოვნოდ ჰჰეოფდა, этого достаточно было для его удовольствія; რუსუდ. 268; (მეოფ). ზ. ვ. ჰქმნი, дѣлаешь меня, (მიეოფ), ზ. მიწ. მიქმ. ты дѣлаешь мнѣ, ჰჰფხ. 20; 99; გიეოფ სამნი დღენი, даю тебѣ три дня сроку; 1 ქართლ. 314; მიეოფ ენასა, ты показываешь мнѣ языкъ; ზზ. მიეოფებ, я приготовилъ, მატ. 22—4; მეეოფები, მეეოფა ან მეეოფის, მეეო, ზ. თვ. ჰჰეშრები, достаточно для меня, ვისრ. 54, 145; რუსუდ. 208; ან მეეოფის, ჭირად ეეოფეს, ვისრ. 46; какъ несчастье, это достаточно для него; მეოფი, მიმ. дѣлающій; сущій; კეთილის მეოფი, дѣлающій добро. благодѣтель; ბრალეულ მეოფი, виновный, ალექს. 25; **უოფაღი**, ზედ. будущій, გამგ. 29; 1 ქართლ. 78; **უოფილი**, ზედ. бывшій. ყოფილი ლ მეოფაღი, бывшій и будущій, ალდ. 82. ეოფილ ვარ, я былъ.
უოფა (ჰჰუოფ, -ფე), ზ. ვ. განვჰწილავ, განვჰსწვლებ, განვჰეოფ, дѣлить; раздѣлять; (ვიეოფ, -ფე), ზ. მიწ. განვიწვლავ, дѣлить между собою; ნუ მიეოფ შეაზედ ხიეოცხლესა, не отравляй мнѣ жизнь, (ვიეოფები, -ფე), ზ. ვ. განვიხწილები, дѣлиться, ეოფაღი, будущій.
უოფა-ქცევა, ს. საქციელი, ქცევულობა, поведеніе, поступокъ. ეოფა-ცხოვრება, ს. житье бытье.
უოფაღი, ზედ. будущій, გამგ. 29; 1 ქართლ. 78.
უოფა ცხოვრება, житье бытье.
უოფინება, ნ. მეოფება, მეოფინება; **უოფნა**, ნ. ეოფა.
უოფლობა, ს. ყოფა, нахожденіе, пребываніе; ვისრ. 11; ნება-ეოფლობა, თავის უფლობა, воля, свобода.

ყოფობა, ს. გვბ, არსებობა, бытье; существованіе.

ყოყმანი, ს. ყორკმანი, ორჭოფობა, нерѣшительность; **ყოყმანება** (ვ), ზ. უ. ყორჭოფობ, нерѣшаться, колебаться; ქილ. 221.

ყოყოჩობა, храбриться, ხუმრ. 34.

ყოში, ს. მაჯის ძარი, обшлагъ.

ყოჩაღ, ზზ. браво, **ყოჩაღი**, ზედ. ვაჟკაცი, щеголеватый, бравый, молодецъ. **ყოჩაღობა**, ს. ვაჟკაცობა, бравурство, храбрость; (ვქ), ზ. უ. ვაჟკაცობ, быть бравымъ; გორგ. 149.

ყოჩივარდა, ს. მცენ. дрянка, глуха (раст.); ბ. ფ. ლ.; ივანე ბაგ. ლ.; молодило, ерик. ლ.

ყრა, სს. бросаніе; сборъ, собраніе; ყრა ლაშქრის, сборъ войска, ბოურ. 29; (ვქერი, ვქვარე), ზ. მ. ვქფანტავ, გაბნევ; გაგდებ; გავგდებ მრავალთა, გავრეკ; გავქფოფ, მოვაშორებ, გავცილებ²; ან ვქნრი მაგალ. თავს; ქფფ. მატ. 27—39; ვქერი, ვყროვებ, собирать; кидать, бросать; оставлять; гнать, раздѣлять, разлучать, разъединять; склонять голову; ცრემლს ვქერი, проливаю слезы; ცეცხლს ვქერი, выбрасываю огонь; прихожу въ ярость. ვქერი ხმასა, разглашаю, ვქერი წილსა, мету жребій, ვიხრ. 24; (ვიყრი, ვიყარე), ზ. მ. მოვიყრი, ზედ მოვიბნევ; посыпать. -მარილს, посыпать солью, -შაქარს, посыпать сахаромъ; -მიწას, посыпать землею; რუხედ. 581; ხიხრ. 96; რასაც ხელს ვიერი. за что я ни возьмусь; ვიხრ. 146; ქოქოლას ვიერი, проклинаю, რას ხელს აყრის, какую выгоду это принесетъ ему, თავის ცოლვას მემადრა, ქართ. 192; она старалась разжалобить меня; (ვიფრი, ვიფარე), ზ. მიჩ. თავზედ მოვიბნევ. посыпать на себя, თავს ვიფრი, напоминаюсь, გულს ვიფრი ან ჯიგრს ვიერი, отомщаю, ჩონგ. 138; ხელს არ მაყრის, это мнѣ не выгодно; ცას ვიერი, расти, вырости, ნაცარს თავზედ იერიდა, нельзя посыпать свою голову; ფუძეში ბორკილი მიერია, у меня на ноги надѣты кандалы, ვიხრ. 34, (ვყერი, ვყარე), ზ. მიჩ. მივყერი, მივუგდებ; вкладъ, положеніе; бросать кому что; вдѣть, продѣть; ვყერი ბორკილს, надѣваю на кого оковы; მიწას ვყერი, класть кому земной поклонъ; ცუდად წიწლი ყარს, лягнулъ обоими задними ногами; ჩონგ. 69; (ვიყრები, ვიყარე), ზ. ვ. განვიყოფები; მოვშორდები; წუხელ წამოვიდა, მოვიშორე; раздѣлиться, разлучиться; разставаться; расходиться; ნაღობი იერება, сборище, послѣ пира расходятся; ძმანი იერებიან, братья дѣлятъ имѣніе, (ვყერები, ვყარე), ზ. თვ. განვყოფი, მოვშორდები; ვქფდივარ; разлучаться, разставаться; валяться; ქმარს ვყერები, развожусь съ мужемъ, ანტ. 6—27; ბოძი ვყარე, водрузилъ столбъ; რუხედ. 719; ვკვდრები ყარნენ, мертвые валялись; რა ხელი ეყრება, чѣмъ ему помочь, ალექს. 140; რა ხელი გვყერება, какая намъ отъ этого польза, ბუნ. კ. 296; კვთლი არ ეყრება, непойдетъ ему въ прокъ, ზღვა ზღვას ეყრება, море отъ моря разъединяются, или одно море впадаетъ въ другое, ეკრძ. 230; გულს მეყრება, у меня замираетъ сердце, (ვქვრივარ, ვქვროდი), ზ. უ. ვქგდივარ, валяться, лежать; **ცრილი, ნაყარი**, отбросы; брошенный.

ყრანტალი, ს. ყორანთ ხმაობ, крикъ воронъ, ხაბ. ლ.

ყრბეული, ს. უცობო ბერი, опрѣснокъ, გამოხლ. 12—39.

ყრდელი, ს. მცენ. латукъ, салатъ, გამოხლ. 12—8; რიცხ. 9—11; ბუნ. ლ.

ყრდელი, ს. მცენ. мхъ, мохъ, ягель, ერის. ლ.

ყრდენა (ვ), ზ. მ. ვაყრდენ, подпирать.

ყრდნობა (ვყრდნობი), ზ. თვ. ვაყრდნობი, დავეყრდნობი, ვაყრდნობი, ставить подпорку.

ყრევინება (ვ), ზ. მ. ვაყრევინებ ხილსა, сбивать плоды; ქერი ვაყრევინე, просилъ погадать на ячменѣ.

ყრილი, ს. ყრქვის თვალი, звено у кольца; **ქვაყრილი**, каменистое мѣсто.

ყრილობა, ს. კრებული ერთა, сборъ, собраніе; ყრილ. 1048; მრთვ. 112; (ვქერილობ, ხრ. არა აქვს), ზ. უ. მოგროვებულვარ, быть въ сборѣ; сходиться, собираться.

ყრმა, ყრმაწული, ყრმაწვილი, ნ. ყმა, ყმაწვილი; **ყრმაებრი, ყრმებრი**, ზედ. ყმაწვილური, дѣтскій; მარკ. 1—185; **ყრმობა**, ნ. ყმობა.

ყროლა (ვქვარ ან ვქვარვარ, ვქვაროდი, ხრ. არა აქვს), ზ. უ. ცული სუნი მდის. вонять, **ყროლება** (ვ), ზ. მ. ცუდ სუნს ვაყროლებ; навонять.

ყრონჭი, ს. ხახა, глотка.

ყროყინი, ს. ბოკონი; ревъ осла; **ყროყინება** (ვ), ზ. მ. ვაყროყინებ ვირსა, заставить реветь, (ვქყროყინებ, -ნე), ზ. უ. ვქყვირი ვირსავით, реветь какъ ослъ.

ყრუ ტყე, дремучій лѣсъ

ყრუ ჭალა, ს. дремучій кустарникъ.

ყრუ ადგილი, глухое мѣсто.

ყრუ, ზედ. უსმე, მოკლებული სმენისა, глухой; темный, неповатный; ფსალმ. 37 — 13; მარკ. 7—37; ყრუ ადგილი, глухое мѣсто: **ყრუანი**, მცენ. бузина, **ყრუდ**, ზზ. глухо, непонятно.

ყრუანჩელა, ს. უსმი, მოკლებული სმენისა, глухой, глухарь.

ყრუანი, ს. მცენ. ладанъ, жасминъ, бузина, ერისთ. ლ.

ყრუვება (ვყრუვებ. -ვე), ზ. მ. დავყრუვებ, სმენას მოვაკლებინებ. оглушать; (ვქყრუვდები, -დი), ზ. ვდ. სმენა მომაკლდება, оглохнуть, ვყრუვებ ეყრუნა, притворяться глухимъ.

ყრჩოლა, ს. სუნი, запахъ; (ვქყრჩი, ხრ. არა აქვს), ზ. უ. ვქფუში, სუნს გამოვეცნევ, нахнуть, издавать запахъ; ან ვქნიცხავ, ბნელად განთიად, горѣть тускло, дымиться; **ყრჩოლება** (ვ), ზ. მ. დავყრჩვე, курить.

ყუა (არაბ.), ს. ენძი, ნიკაპი, ზურგი მახვილისა, ანი ბერისა, обухъ, горбушка у хлѣба; რუხედ. 720; ცას ყუაზედ გაიყვანა, источилъ ножъ до обуха.

ყუავი, ყუავილი, ნ. **ყვავი, ყვავილი**.

ყუბთი, ს. ძალი, ლონე, сила тѣла, ყუბთისი სიფ-

მელი, пища укрѣпляющая, дающая силу; питательная; 2 ქრონ. 107; ეუთება (ვეუთებ, -ოუ). ф. з. ეუთის ვაძლევ, давать силу.

უძღება (ვეუღებ, -ღე). ф. з. მივუდგები, приставлять, напр. къ стѣнѣ лѣстницу. I ქართ. 227; (ვეუღები, -ღე). ф. თ. ვხდებოდი ვეუღებით, стоять какъ столбъ у чего либо.

უუდრო, ზედ. მეუდრო, тихій, спокойный; ეუდრო ადგილი, тихое мѣсто, гдѣ нѣтъ ихтра.

უუვი (ოსმალ.), ს. მორინ, дробь, бекасъ. ლ.

უუვილი (ოსმ.), სხ. пытье, ვჭეუეი, ხრ. არა აქვს), ф. უ. ეღმეუეი, ვჭღეეი, მაღლითთვის), пыть, горяч. 143; მიეუეის ძალი), имѣть кость.

უუთანი, უუთნი (არაბ.), ს. ბამბაზი ან აბრეშუმის ნაქსოვი, кутня, бумажная матерія наполамъ съ шелкомъ.

უუთი, ს. პაკარა ზანდეეი, ეროჭი, ящикъ, шкатулка.

უუი, ს. მორინე ეუეი, ლერწეტი, ерши, ихтіусъ, щурокъ, дробь.

უუითუკი, ს. ბემბულის ღოშაი, пуховица, перина; пухъ.

უულაოზი, უოლაოზი (ოსმ.), ს. კულაოზი, ელჩი, გზის მაჩვენებელი, проводникъ, ეეუხ. 1368; 970.

უულარაღაბი, ნ. ეორჩიბაში; **უულარაღაბობა**, ს. ეორჩიბაშობა, 2 ქართლ. 131.

უულეფა (არაბ.), (ვჭეულეუ. -ლიე) ф. з. ვძარცვე. კანს გავაძრობ, лущить, сдирать кожу.

უული (არაბ.), ს. ახალგაზდა მსახური მეფის; მეფის მხმილავი; молодой служитель царскій; царскій стражъ.

უულუანდი (არაბ.), ს. მოწითლო ხაბი, красное кисель; ქიმ. 41.

უულუხჩი (თათრ.), ს. მოხამსახურე, служитель, დახტ. 69 **-ხჩობა**, ს. მოხამსახურობა, служба.

უულფი (თათრ.), ს. კილო ქობარისი, лузга, ნ. ჩ. ლ.; ან თიათ ქობარა; პარკი, мѣшокъ, сумка; ბუნ. კ. 76; ბიბლ. ლ.

უუმარი, უუმარის თამაშობა, ს. азартная игра; აღაქს. 2, 27, 105.

უუმაში (არაბ.), ს. ღარი, ბამბისნაქსოვი, кумачъ.

უუმბარი (ოსმალ.), ს, ფილთამფხი, бомба.

უუნა, ნ. ყუნა.

უუნთვა, ს. თაღლიმა წვალში ჩახვლა, пиритъ.

უუნცი, ს. ძაღლისა ალაპყეოა, о собакахъ: сидѣть на корточкѣ.

უუნცული, ს. ხამურმეული ძნა.

უუნწი, ნახე კუნძი; კაცი 7. უუნწეობი კიცრი, ხამპ. 103.

უურა, ზედ. უურ ღაკეეთილი ან უეურო ცხოველი, безухій.

უურა, ს. ერთგვარი ხოკო, дупляпка.

უურაღღება, სხ. вниманіе, ერისხ. 2—100; ისაია. 1—2, (ვილებ, -ვილ), ф. გავაგონებ, моговорю, внимать, слушать; (-ვეღებ, -ღე), ф. ვ. გავაგონებ, შევაგონებ, ვამცნებ, внушать, ფსალ. 85—6.

უურაღ ხუმა (ეურაღ ვიხეში, ვიხვენ), ф. з. გავაგონობ, слушать, внимать, ხაქ. 2—14.

უურბანი (არაბ.), ს. მსხვერპლი, жертва, მარკ. 7—11; რუხეღ. 614.

უურბელა, ს. ქიჩ. ушной червь, ბუნ. ლ.; сороконожка подземная.

უურბეული, ნახე მაეარხეწელა.

უურბი, ს. მორის, коршунъ, 2 ხეწული 14—14.

უურდგელი, უურდღელი, ს. კურდგელი, заяцъ.

უურე, ს. უბე. წალი; ეოკი ან ეჩკი ზღეეის ან ზღინარეის; კეეხე რახეე: მივარდნილი ადგილი ქალაქისა; ხაქმ. 27—39; ლუკ. 14—21; ხეეული წმინდა სანთლისა; ქილ. 23; 215; 394; იგივე, 25—25; ღან. 13—38; заливъ моря, рѣки; уголъ зданія; глухой переулокъ; стокъ воска; რ. ქ. ლ. **უურე** სახლისა, уголъ дома. ღარეხ. 76; ოთხი უურე ქეეყნისა, четыре страны свѣта; ანდრ. 148; მეეარდნო უურეხა ერთხი სახლისასა, прислонился къ углу одного дома. მარკ. 1—36.

უურება, სხ смотрѣніе, **უურებ** ღაუწეო, онъ сталъ смотрѣть, სიბრ. 156; (ვა), ф. з. მოვისმენ, заставить слушать, (ვა), ф. მიხ. მოვისმენ, слушать, внимать, ეეეხ. 93; რუხეღ 668; მიუურე, послушай меня, რუხეღ. 301; (ვეუურებ, -რე), ф. з. ვათვალიერებ, очалъ ვაღეეხებ; смотрѣть, наблюдать; ხაქ. ვიხც. 188. (ვიუურებო, -რე), ф. з. ვიხეღები, смотрѣть, озираться; I ბეტრ. 1—18. 23; (ვეუურებო. -რე), ф. თ. ვესმი, понимать, ჩემი ხომ გეუურებ, ты понимаешь меня; (ვიუურებო), смотрѣть, **უურებინება** (ვა), ф. з. ვიხეღებინებ, заставить смотрѣть. მაუურებინეო, позвольте мнѣ смотрѣть; ღეეხ. 59; **უურობა** (ეუუურობ, ხრ. არა აქეს), ф. უ. ვიხეღები, смотрѣть.

უურედი, ზედ. ეურიანი, имѣющее ушко.

უურთაგლეჯა, ს. აკლება, ссора, ეორიაქი, грабежъ; перебой, шумъ, крикъ.

უურთახმა, ს. სმენა; განგაში, ეეეირული მრავალთა, слухъ, шумъ, **უურთხმა**, ალარ იეო, **заглушали** насъ крикомъ; 2 ქართლ. 333, 363; ციმოთ. 59; რუხეღ. 665

უურთმაჯი, ს. სახელის ჩაქი, отворотъ рукава; მარკ. 14—65.

უური (არაბ. სპარს.), ს. სხეულის ახო, მქონებელი სმენის საგრძნობელისა, ფსალ. 138—18: მარკ. 13—15, ხელის მოსაკიდი ჭურჭელთა, ухо; ушко, рукоять у посуды; ნემსის ეური, ушко игольное; ეურების ჩამოერა, отвиснуть уши, ეურეე ჩამოერილი, вислоухій. ზარაზნის ეური, ушко у пушки; ეურთა ხმა წაილო, онъ оглушилъ насъ, ეურები მიაქეს, გამიჭედა, уши деретъ. **უურში** ჩურჩული, говорить на ухо, ეურის ძირი, обушіе, плоскій ноль; полмостье; начало мосту; **უურზედ** ხახვი არ დამჭრა, ничего не подѣлаешь со мною; ეური ღეიძლისა, перепонка печени; გამოსლ. 29—13, 23; ეურს ვათხოეებ, внимаю слушаю, ეურის გდება (ვეუდებ, -ღე), ეურის მიპყრობა (ვეუჭერობ, -ჭერ), ф. з. подслушать; ეურის ბერტყელა, ს. მცენ. сушеница, горлянка раст. ბუნ. ლ.

უურიმალი, უურმალი, ს. ღაწეი გარემოს ეურისა, щипта, щека, ქილ. 245, ეურიმალის ცემა, ს.

ხილის შემოკვრა, бить по щекѣ, Мат. 5—39; 26—67.

ყურიმლვა, ზ. ხილის შემოკვრა, бить по щекѣ.

ყურმა, ხ. მცენ. fel sylvestris, Бун. л.

ყურმახვილი, ზედ. კარგი მომსმენი, у кого хорошій слухъ; Іоан. 622.

ყურობა (ვ)ი, слышать.

ყურმოჭრილი, ზედ. у кого уши обрѣзаны, -ушь, раб.

ყურსი (არაბ.), ხ. მყარივი. твердая масса; Бакр. ხ. მეტალის ზოდი, очищенное золото изъ слитковъ, металлъ, 400 ხიკლის წონა ან 18 გირვანქა და 22 მისხალი; слитокъ вѣсомъ 18 фунт. и 22 золотника; Дасх. 40; **ყურსი ქამარი**, მცენ? დაყურსებული ოქრო; **ყურსი**, очищенное золото, Дасх. 39.

ყურსელა, ნ. მისანი.

ყურუგდებლად, ზმნ. მაუხედავად, безъ вниманія.

ყურუმსაღი (სპარს.), ხ. ცრუპე. цѣдилка, не для выцѣживанія, бездѣльникъ; Ерист. 2—152; Анд. 2—7; 4—17.

ყურუში, ხ. ვრც. 114. ვერცხლის ერთი მარჩილი ან 40 ფარა, 40 коп. асс. гривенникъ, Бакр. 13, 329.

ყურყუმელაობა (ვ)ყურყუმელობ, სრ. არა აქვს, ზ. უ. თევლიმა წვალში ჩასულა, нырять.

ყურყური (მეცელი მიყურყურებს), ზ. უ. მეცელი მიგრალებს, бурчать (о желудкѣ).

ყურშა, ხ. ცხოვ. каракалъ.

ყურშა, ყურშავი, ხ. ქილ. 20, 562; Баб. л.; ველური, дикій котъ, Бун. л.

ყურცემული, ხ ხიფიცი მოკვეთა, союзникъ.

ყურძენი, ხ. ხილი ვაზისა, виноградъ, Ріцхв. 13—24; სახენი ამისნი: **შუდეშური და თითა**, გრძელ მარცვლოვანი; **კიჩერი ან ქიშური**, მომრგვალო; **ხარის-თვალა**, დიდრონ მარცვლიანი და მრგვალი; **ჩიტის-თვალა**, წვრილ-მარცვალი; **ხაში**, შავი და ტკბილი; **ხაფერავი**, შავი ღვინის შესახდომი წითლად; სკიკი, **ქიშმიში და ჩამიჩი**, გამხმარი ყურძენი, ქიშმიში საკუთრად უკუროა, **კრიკინი და რმეღვამლი**, გარეული ან ველური; ნიკ. ჩ. ლ.: სხვანი: ალილო, გახეული, ღლუნდღუ, თავკერა, კამური, კუნძა, მაჭყვადური, მაჭყვან-დიდი, მეღვინი; მწკრივ, ჰამპული, რქაწითელი, ხაფერა, ხვანური, ჯრედის ფეხი, უნაში, ლორის თვალა, შავი, შონური, წნაყური, ძაღლის არჭამა, ჭითაში, ჭიტილური, ჭუმჭუკა, ხარალი, ხუმხუ, ჯანანური, ჯანი, ერისთ. ლ. კლარჯული, თეთრუში, სამარხი, ხოფათური, საკმეველა, ორონა, მზხილ ათობანი, კაბისტონი, აჯალიანი, ძველშავი, Бакр 182.

ყურჭაკა, ხ. სოკო ერთგვარი, народа грибовъ.

ყურჭი, ხ. მცენ? ?

ყურჭუმელაობა (ვ)ყურჭუმელობ, სრ. არა აქვს, ზ. უ. თევს წვალში ჩავყოფ: нырять, **ყურჭუმელი**, ხ. нырялiе; ქილ. 149.

ყუჩება, ნ. გაყურება.

შ.

შ, არის ქართ ანო, წოდებული შინ, რიცხვში, ნაშ-ნავს ცხრა ასსა და ფულის ანგარიშში, ნიშნა-თურთ-ცხრა ასს თუმანს; წერილის ფულის ანგარიშში 180 ფულსა ან 45 ბისტსა. 18 შაურსა და ოთხ აბაზ ნახევარსა; ქარაგმიანნი ლექსნი: შ'ა, შინა; შ'ე, შემდგომად; შ'ი, შენი; შ'ნ, შეგვიწყალენ; შ'ს, შორის; ზედდებულნი ზმნათანი: შე. შემო, შთა, შთამო, შიგნიერად, ჩა, ჩამო, მაგალ: შესვლა, შემოსვლა, შთასვლა, შთამოსვლა ან ჩასვლა, ჩამოსვლა. შ და ს ერთმანეთად იხმარებიან წინაუკმოდ, ვითარ: სწირი, შწირი; სახშირი, ნაშხირი; შწირი და ნაშწირი უკანონოა; შ. იხმარების ნაცვლად ს, სახე ასოს თანა ს, ან ნაცვლად, ჩ. ვითარ: შიხული, ჩიხული; შაშხი, ჩაჩხი და სხ.

შაბა.შაბა, პორისდ. ბარაქალა, ეგაა-გაშა, браво.

შაბათი, მდან. **შაფათი** (ებრაული), ხ. ებრაელების უკანასკნელსა ღღესა შვიდეულისასა; Мат. 12—1; ან სრულიად შვიდეულსა, ვითარცა კვირა, Лукк 18—12; суббота; недѣля; **შაბათის გზა**, სკნელი ურიათა არ შეუნდობდა შაბათის ღღეს შორს მოგზაურობასა, გარნა სახლისაგან, ცაძრამდინ ღღებული იყო განსვლა ვიდრე ათასნაბიჯამდე. ეს არის შაბათის გზა, путь субботній; Бакр. მოც. 1—12; **შაბათობა**, ხ. празднованіе, субботы. **შაბათობით**, ზმნ. შაბათს ღღეს, по субботамъ, (ვ)შაბათობ, სრ. არა აქვს, ზ. უ. განვისვენებ, ვუქმობ, შევინახავ შაბათსა, праздновать день субботній; Апокал. 16—30; Мат. 2—161.

შაბარდუნი, ხ. შავი ქორი დიდი და გვარიანი, черный ястребъ.

შაბაქა (ოსმ.), ხ. მცირე ხოლინარი შარდის ძუძუწოვარის ყმაწვილისათვის; небольшая трубка, полагаемая въ люлькѣ грудного ребенка для прохожденія мочи.

შაბაშ.შაბაშ, პორისდ. ვაშაშა, браво.

შაბაში (სპარს.) ხ. თვის უფლობა საქმისაგან, шабашъ, свобода отъ работы.

შაბი, ხ. მარილის გვარი თეთრი ქვა, купоросъ.

შაბიანი, ხ. არაკაბი, წწვანე შაბი გესლიანი, купоросъ.

შაბიში (სპარს.), ხ. მცენ. ნ. მარუთი.

შაგირდი (სპარს.), ხ. მოწაფე, ученикъ.

შადა, ხ. ძაფზედ აწყობული მარგალიტი, нанизанный жемчугъ; ნ. ჩ. ლ.

შავი, ს. ძვირფასი ნაქსოვი, драгоцѣнная ткань; ვეფხ. 328, 369.

შავლუსი (თათრ.), ს. სიხარული, радость, -ზარბაზანთა, салютъ изъ пушекъ; ქორ. 381.

შავრევანი (სპარს.), ს. სარკმე, фонтанъ.

შავად, ზმნ. ნ. შავი, на черно, въ черно.

შავათა, ს. იშ.ა, цвѣтитъ; ქილ. 213.

შავარდენი, ს. მფრინველი სანადირო, хищный, кречетъ, ვეფხ. 470, 473, соколъ, ბუნ. ლ.

შავარნა ს. მწასაგან დაჭკნარი მწვანე, что завянетъ отъ дождя зелень, სიმ. ლ.

შავბალახა, მცენ. сердечникъ, глухая крапива; ბუნ. ლ., ს. ფ. ლ.; собачья крапива, ერის. ლ.

შავბედი, ზედ. უბედური; несчастный, **შავბედობა**, ს. უბედურობა, несчастіе; რუსულ. 739 (ვიშავბედობ, -ბედე), ზ. უ. **უბედურობ**, впасть въ несчастіе, рус. 739.

შავბნელი (ე), ს. туманное небо.

შავგურემანი, ზედ. პირით შავმოწითალო, смуглый, -ქალი, брюнетка, ვეფხ. 1071.

შავება (ვ), ზ. ვ. შავად ვჭექვაც წაშალი კალმის გაკეცრით; შეკუნცულებ, ბრალში ჩავყარებ; чернить; зачеркивать; пресгупать; проникаться; (ვიშავებ, -ვე), ზ. მიწ. ვიტკენ, დავიშავებ; ушибаться, повредить себѣ напр. ногу; (ვუშავებ, -ვე), ზ. მიწ. ვნებას ვაძლევ, ვატკენ ან პირშავად გამოვსჩნდები ვისისამე წინაშე; ушибать, калечить кого; причинять кому вредъ; проникаться передъ кѣмъ; (ვჭშავდები, -დი), ზ. ვდ. შავი შეგიქმნები, черчѣть, ერის. 25; (ვუშავდები, -დი), ზ. ვდ. მაგალ. პირი უშავდება, д. и. პირი შავად უხდები ან პირშავი ჭხდები: чернѣетъ у него лицо; проникается; პირი მიშავდება, чернѣетъ у меня лицо; проникаюсь; напосить мнѣ вредъ; წახდენით, არა ხაკეღილით არა გიშავდეს რა; 2 ქორნ. 379; 521; не будетъ нанесено тебѣ ни вреда, ни подвергнешься смерти: (მიშავის, -შავდა), ზ. მიწ. ვნება მომდგება, мнѣ причиняется вредъ, მე ჯვაეხეთს რა მიშავდა, въ Джевахетіи я жилъ ничѣмъ, არა მიშავს რა, мнѣ ничего: რუსულ. 873; ქილ. 357; არა უშავს რა, ему не вредно, ему ничего; ანკ. 3—18; არა გიშავს რა, не вредно тебѣ, ничего тебѣ; ანკ. 2—22; (მიშავებ, -ვე), ზ. მიწ. ვნებას მაძლევ, наносишь мнѣ вредъ; **შავებული**, მიმ. მტკად შავებულნი იყვნენ, сильно были изувѣчены, ლარსკ. 2—18.

შავთავუკა, ს. მცენ. ცხრაკვავა, дрокъ (раст.), იოანე ბ. ლ.

შავთავრა, მცენ. ნ. შათრა.

შავ-თვალა, ზედ. შავის თვალების მქონი, черноглазый.

შავ-თვალ-წარბა, ზედ. შავის თვალის და წარბის მქონი, имѣющій черные глаза и брови.

შავთხილა, ს. მცენ. племъ (дерево); ნ. ჩ. ლ.

შავთმიანი, ზედ. შავის თმის მქონი, черноволосый.

შავი, ზედ. ფერი ბნელისა, ნ. ფერი; შავად ნაწერი, черный, черновой; მრავლ. შავები, ხაგლოვიანო ტანისამოსი, трауръ, შავი ღამე, черный день; несчастный день; თეთრი კბილი, შავი გული, улыбка на губахъ и черное сердце (о-лицемѣрахъ), შავი ფიქრი; черная дума, შავი ღამე, черный день; შავების ჩაცმა, надѣть трауръ, შავი ღრუბელი, черная туча, შავი ფული, мѣдныя деньги; შავი ჭირი, черная немочь; შავი იხვი, утка нѣгашка, შავი ქლიავი, черная слива. შავი ჭია, карапузикъ, родъ жука, **შავიხე**, გვალმუხა, черное дерево, **შავ-კაკალა**, ს. მცენ. ხოინჯი, чернуха, чернушка; ნ. ჩ. ლ.; ხიმწ. 106, ერის. ლ.; дикій кишнецъ; იოანე ბაგ. ლ.; **შავმიწელა**, ნახე დიდლა **შავ-მოისფრო**, ზედ. ვეფხ. сѣрый, сизый; **შავსვიანი**, ზედ. несчастливый; **შავსვიანობა**, ს. ავბედობა, უბედურობა, несчастіе; **შავ-ცარა**, ს. შავკვრიანი დანა, ножъ съ черною ручкою; დარეჯ. 58; **შავ-ცოცხა**, მცენ. Акулника, ერის. ლ. **შავ-ცრუხუნა** ან **შავცრუხა**, ს. შავგვრემანი, черномазый; **შავ-ფურცელა**, ს. მცენ. შავწამალა, раст. горичникъ, зобная трава; чернушка, ერის. ლ.; **შავსვლობა**, несчастіе, **შავ-ქრცხილა**, ს. черный грабъ; **შავცეცხლა**, ს. ფუმარა, бомба; სიმ. ლ. **შავ-მოწითლო**, бурый, **შავ-მიწელა**, горичникъ, собачья голова; ერის. ლ. **შავწამალა**, ნ. შავ-ფურცელა. **შავ-წარბა**, ზედ. чернобровый, **შავწვერა**, ზედ. черноборолый, **შავშანა**, ს. მცენ. ავშანა, ферула; сухостебельникъ, раст. პ. ფ. ლ. **შავწიწელა**, მცენ. იგივეა. Eringio; პ. ფ. ლ.

შავი ფურძენი, ერის. ლ.

შაითარა, ს. მცენ. земляной дымъ (раст.); პ. ფ. ლ.; ბიბლ. ლ. чернушка.

შათირი (არაბ.), ს. მიკრივი, мелководный, скороходъ.

შათქუში, ს. ლოშაკი, ხალი, ლენი, тюфякъ.

შაირი (არაბ.), ს. ლექსი, სტიხი, стихи, სიტყვნი და გვარნი ქართულთა ლექსთა: ქართულის ლექსში დიცვის: ა) სმოვანთა ასოთა რიცხვთ სწორობა ტაეპთა შინა; ე. ი. რამდენი ხმოვანი ასო იპოვების პირველს სტიხში იმდენივე უნდა იყოს მეორეში და მესამეში. ეს ხმოვანნი ასონი შეიდგენენ მარცვალსა. ბ) ყოველ ლექსს აქვს განსაკუთრებული ხმა; ხმის გამო ლექსები განიყოფებიან: **წეობილად**, რომელსაც აქვს სტიხში ხუთი მარცვალი, მაგ. შეგწირე გული და სხვანი; **ბაიათი**, რომელსაც აქვს სტიხში 7 მარცვალი: იაღონს ისვენარა და სხ.; **მუღანნაზში** იპოვება 10 მარცვალი, მაგალ. ხვედის ბალს შევალ შენაღონები; **თეჯნისხა** აქვს 11 მარცვალი, მაგალ.: შენი შაშვნი შავს გალიაში შემსხდარნი; **მუხანნაზში**, იპოვების 14 მარცვალი: ცოცხლ ისარნი, მოიხარნი, ჩვენდა არენით; და სხ.; **გაფხა** აქვს 8 მარცვალი, მაგალ. ახალია ალნაგო სულოდა და სხ. **შაირხა** აქვს 16 მარცვალი მაგალ. რომელმან შექმნა სამყარო ძალითა მით ძალიერითა; და სხ.; **ჩახრიხაულს** ან **ფრიჭკაურს** აქვს 20 მარცვალი, მაგალ.: თმამ წუნარი, შესწუნარი, ხმა ხარხარი, პირ-მცინარი და სხ. ივმბიგოს არა აქს რიგსა; **შაირთ-მთხზველი**, ს. მელექსე, стихотворецъ; **შაირთ-მთხზვე-**

ლობა, ს. стихотворство; რუსულ. 134; **ᲫᲐᲘᲠᲝᲑᲐ**, ს. მესტიობა, стихотвореніе.

ᲫᲐᲘᲡᲔᲕᲐᲜᲘ, ს. ხარკი პატრონის ძღვენისთვის, налогъ для подарка шаху.

ᲫᲐᲙᲐ, ს. ხალისიანი ნერვა, любопытство, სპ. ლ.

ᲫᲐᲙᲘ, ს. მფრინ. скопа-рѣчная, ერის. ლ.

ᲫᲐᲙᲘᲙᲘ (არაბ.), ს. ნახევარ თვის ძლიერი ცკიდელი, რომელიც ეამად კაცს აუშლება, мигрень, ბუნ. ლ.; პ. ფ. ლ.

ᲫᲐᲚᲐᲡᲢᲘ, ს. ჩარქი, წალა, ბაული წელულისა, гной, матерія изъ раны, გამოცხ. 16—11; ბუნ. ლ.

ᲫᲐᲚᲐᲛᲐᲜᲓᲘᲚᲘ, ს. მცენ. кадило, ладанъ, богородское зелье; ერის. ლ.

ᲫᲐᲚᲐᲠᲘ, ს. მცენ. живокость (раст.), პ. ფ. ლ.; იხილ. ერის. ლ.

ᲫᲐᲚᲐᲗᲐ, მცენ. овсяница луговая, ერის. ლ.

ᲫᲐᲚᲐᲗᲘ (სპარს.), ს. მახაში, цибрикъ, ушатъ изъ сыромятной кожи, ქურაზ.

ᲫᲐᲚᲐᲮᲠᲐ, ს. მცენ. репейникъ, лопухъ, латушникъ, лопухъ, arctium lappa.

ᲫᲐᲚᲐᲨᲘᲜᲘ, ს. მომცრო რანდა, рубанокъ, მარკ. 1—135.

ᲫᲐᲚᲐᲨᲝ, ს. ბრძილი, ножъ; წყული, рана, ქილ. 376.

ᲫᲐᲚᲒᲘ, ს. მცენ. гусиная трава, гусеница, ბუნ. ლ.

ᲫᲐᲚᲓᲐᲗᲘ, მცენ? ერის. ლ.

ᲫᲐᲚᲕᲐᲠᲘ (სპარს.), ს. სარავარი, шаранары.

ᲫᲐᲚᲗᲐ, ს. მცენ. бородавникъ.

ᲫᲐᲚᲘ (სპარს.), ს. ზოგადი ლაბლის ნაქსოვი; ან წმინდა ნაქსოვი თვის ან წელის ხანგვი; шалъ; шерстяная матерія; ᲫᲐᲚᲘᲡ ᲮᲐᲮᲐ, аршинъ; ᲫᲐᲚᲘ ᲗᲔᲗᲠᲘᲡᲘᲡ, фланель, ᲫᲐᲚᲘ ᲤᲐᲠᲗᲮᲝᲗᲘᲜᲘᲡ, бумазея, ᲯᲝᲜᲘᲐ ᲫᲐᲚᲘ, тринъ.

ᲫᲐᲚᲘᲗᲐ (ოსმ.), ს. საბღარნელი, წასახვევი საბოსულთა და მისთანათა, чехолъ.

ᲫᲐᲛᲗᲘ, ს. ვნება, вредъ, ქილ. 350.

ᲫᲐᲛᲐ, ს. თევზია, шамая (рыба), ნ. თრის.

ᲫᲐᲛᲐᲜᲘ, ს. ჭაჭის ნაწური; ნ. ღვინო, вино выжитое во второй разъ изъ виноградныхъ выжимокъ.

ᲫᲐᲛᲐᲮᲣᲠᲘ ᲬᲝᲜᲐ, ორი ოკა, ვკარვანქ.

ᲫᲐᲛᲑᲐᲖᲐᲠᲘᲡᲐ, ნ. ულაბო.

ᲫᲐᲛᲘ, ს. მაღალი ბალახი, ლელი, ლერწამი, тростникъ, ситовникъ, мочанина, ვეფხ. 169; 854; ჩახრ. 23, 24; იობ. 40—16; ბუნ. ლ.; ხიბრ. 152; **ᲫᲐᲛᲘᲜᲐᲠᲘ**, ს, ადგილი ᲫᲐᲛᲘᲐᲜᲘ, мѣсто поросшее тростникомъ, ვეფხ. 194, 858; ან ჭაობი, трясина, болото.

ᲫᲐᲛᲓᲐᲜᲘ, ნ. ᲫᲐᲜᲓᲐᲜᲘ.

ᲫᲐᲛᲘᲐᲜᲫᲐᲠᲘ, ს. колоквинтъ, горькая тыква.

ᲫᲐᲛᲝ, ნ. ᲫᲐᲛᲝ, ხიტყვანი, რომელნიც იწყებიან ამ წინადადებისაგან ხანე ᲫᲐᲛᲝ, მაგალ. ᲫᲐᲛᲝᲙᲣᲠ, ᲫᲐᲛᲝᲙᲣᲠ; ᲫᲐᲮᲔᲚᲘ, ᲫᲐᲮᲔᲚᲘᲐ.

ᲫᲐᲛᲤᲐᲜᲯᲘ (ფრანც.), ს. პარის მსუბუქი ღვინო მაჭარისაგან, шампанское.

ᲫᲐᲛᲤᲣᲠᲘ (სპარს.), ს. რკინისა ან ხის კვრთი ᲫᲕᲠᲘᲡ ᲫᲐᲛᲤᲣᲠᲘ, вертель, роженъ, прутъ, на которомъ жарятъ мясо.

ᲫᲐᲛᲬᲐᲕᲐᲜᲘ, ს. წინა ღლის ᲫᲐᲛᲬᲕᲐᲠᲘ ხორცი, жареное.

ᲫᲐᲛᲘᲛᲘ, ს?

ᲫᲐᲛᲘᲛᲔᲒᲝᲜᲘᲐᲜᲘ, ზედ. ანკ. 3—7.

ᲫᲐᲜᲐ, ს. ხატის ზედა შებმული ფული; благословенный образъ на образахъ, брелокъ, подвѣска; залогъ вѣрности; გორგ. 120, 287. 1 ქართლ. 387; ᲫᲐᲜᲐ ᲣᲜᲔᲒᲝᲑᲘᲡᲐ, залогъ непреклонности; ᲐᲮᲚᲐ ᲫᲐᲜᲐ ᲓᲐ ᲤᲘᲪᲘ, онъ далъ залогъ и клятву.

ᲫᲐᲜᲐᲠᲘ, ს. ხილთ ნაწური წყენი, сокъ фруктовый; -ᲚᲘᲛᲝᲜᲘᲡᲐ, сокъ лимонный.

ᲫᲐᲜᲓᲐᲒᲘ, ზედ. კეკე. სწორე, ровный, **ᲫᲐᲜᲓᲐᲙᲔᲑᲐ** (ვ), ზ. ვ. ვახტანგ გზასა, აღგილს, равнять дорогу, мѣсто; (ვქმანდაკებ), ზ. კეკ. გავსწორდები, равняться.

ᲫᲐᲜᲓᲐᲜᲘ (სპარს.), ს. სასახლეს, подсвѣчникъ.

ᲫᲐᲜᲔᲪᲕᲐ (ᲫᲐᲜᲔᲪᲕᲘ, -ᲔᲪᲐ), ზ. ვ. ჩვეულება, накротать; დან. 14—32.

ᲫᲐᲜᲗᲘ, ს. გახურებული რკინა, წითით სამი გირგანქა, საგრძით ექვსი ან შვიდი მკლავისა, სამკუთხა ხელის გულისკოლა, რომელსაც ხვარობდნენ სამარილეთის ღრას, ნ. ფიცი, раскаленное желѣзо; სამ. გან. 6—8.

ᲫᲐᲜᲗᲠᲐᲯᲘ, ს. ჯიშიცა, самѣ. 50.

ᲫᲐᲜᲘᲨᲘᲜᲘ (სპარს.), მაღალი, საკლიმი შეფენა; хлѣбъ чуть сдѣланъ; тровъ; галерея; ღან. 3.

ᲫᲐᲠᲘ, ს. მცენ. лавдышъ, ნ. ჩ. ლ.

ᲫᲐᲮᲜᲐᲜᲘ, ზედ. მოᲫᲐᲮᲝ, черноватый, ან მოხილი ᲫᲐᲮᲘᲗ, одѣтый въ черное платье, въ трауръ; черецъ, инокъ, **ᲫᲐᲮᲜᲝᲑᲐ**, ს. სიᲫᲐᲮᲔ; ან ᲫᲐᲮᲔᲚ მოხილობა; чернота; трауръ; ღარეკ. 16, 81, 90, რუსულ. 969; ვეფხ. 265.

ᲫᲐᲠᲐ (არაბ. სპარს.), ს. ღიღი გზა საურმე. большая дорога, ვეფხ. 20, 666.

ᲫᲐᲠᲒᲣᲚᲘ, ს. წნელთა, ლერწამთა ჩალათაგან წნული ჭურჭელი, ვითარცა ᲫᲐᲠᲘᲡᲣᲚᲘ, ᲦᲝᲚᲣᲚᲘ, ᲒᲝᲠᲝᲚᲘ, კალთა, ᲙᲝᲨᲙᲘ, ხანისი, ხახვლი, ხვირი, ჯინი და სხ. коробъ. [терія.

ᲫᲐᲠᲘᲐᲓᲘ, ს. ᲫᲐᲚᲘ, ძმიშე ნაქსოვი. драгоцѣнная ма-

ᲫᲐᲠᲘᲐᲕᲐᲜᲓᲔᲚᲘ (სპარს.), ს. მზის სხივი, лучъ, **ᲫᲐᲠᲘᲐᲕᲐᲜᲓᲔᲚᲘ, ᲫᲐᲠᲘᲐᲕᲐᲜᲓᲘ**, ს. ხიშეფო გვირგვინი სხივებიანი ან მეფობა; ᲫᲐᲮᲝ. 4: царская корона; царство: 2 სჯული, 28—25; **ᲫᲐᲠᲘᲐᲕᲐᲜᲓᲝᲜᲘᲐᲜᲘ**, ზედ. სხივებიანი, лучезарный; **ᲫᲐᲠᲘᲐᲕᲐᲜᲓᲝᲜᲝᲑᲐ**, ს. სხივის ქონება, лучезарность; 1 მეფ. 12—17; 1 ქართლ. 278; 286,

ᲫᲐᲠᲘᲐᲕᲘ (სომხ.), ს. ᲫᲐᲚᲘᲐᲜᲘ ნახვ. гной, гнойная рана, или матерія изъ ранъ: **ᲬᲐᲫᲐᲕ**, თხელი ᲫᲐᲠᲘᲐᲕᲘ ვითარც წყალი; **ᲬᲣᲗᲘᲐᲜᲘ**, ᲫᲐᲠᲘᲐᲕᲘ ხისნაჭრევი; **ᲫᲐᲚᲘᲐᲜᲘ**, არის სქელი და მყრალი; **ᲗᲮᲠᲐᲕᲔᲚᲘ**, ᲫᲐᲠᲘᲐᲕᲘ მეწუეკის სქელი.

ᲫᲐᲠᲘᲜᲓᲘᲓᲒᲐᲜ, ნ. ᲫᲐᲠᲘᲜᲓᲚᲘᲐᲜᲘ, ნ. ნ. ლ.

ᲫᲐᲠᲘᲜᲗᲘ (სპარს.), ს. ვაჭარი, сиропъ, ანკ. 7.

ᲫᲐᲠᲘᲚᲘ, ს. ფასელი, моча, ᲫᲐᲠᲚᲘᲡ ᲨᲔᲨᲕᲔᲗᲐ, остановка мочи; ᲫᲐᲠᲚᲘᲡ ᲛᲐᲠᲘᲚᲘ, селитра, ფიზ. 41.

ᲫᲐᲠᲘᲜᲘᲡ ᲗᲔᲗᲠᲘ, ს. ᲨᲘᲠᲕᲐᲜᲘᲡ ფული, ширванская монета; ᲐᲚᲑ. 95.

ᲫᲐᲠᲘ, ს. ქსოვილი ხარშა, холстинка, ᲫᲐᲠᲘᲡ ᲒᲐᲠᲗᲐᲜᲘ, холщевая рубашка; ვისტ. 70; 81; რუსულ. 888.

ᲫᲐᲠᲘ, ს. ცილი, ცილის წამება, клевета, ᲫᲐᲠᲘᲡ ᲛᲝᲒᲝᲜᲔᲑᲐ, выдумать клевету, оклеветать, **ᲫᲐᲠᲘ-**

ანი, ზედ. ცილის მწამებელი, клеветникъ, **შარა-ანობა**, ს. ცილის წამება, клевета.

შარუხი (სპარს.), ს. ბულბულის მსგავსი მგრძნეული, соловей.

შარშან, ზმ. გასულს წელს, въ прошломъ году. **-ნდელი**, **-ნწინდელი**, ზედ. გასულის წლისა, прошлогодній; **შარშანწინ**, позапрошлый годъ; შარშანდლიდამ, **-დგან**, съ прошедшаго года.

შაქროვანი, ზედ. ნაკერი ან ნაქსოვი ხაზებად, узорчатый.

შაური, ს. ათი ფული, სწარმოებს ლეკისაგან შაჰ, пятакъ, ათи შაური, полтина, **შაურიანი**, пятиконѣчный.

შაფათი, ნ. შაბათი, суббота.

შაფარითხელა, ს. ნაცარში მცხვარი ხმიადი, лепешка, хлѣбъ безквасный, печеный въ горячей золѣ.

შაფთარი (სპარს.), ს. მცენ. дымянка, дымянникъ, лс.

შაჭარ-ვაშლა, ს. ვაშლის ერთგვარი, ерлвт. лс. порода яблокъ, ерлвт. лс. Бакр. 181.

შაჭარი, ს. ტუტი ალისარჩულისა, щелокъ желтяницы для окраски; Бакв. 136.

შაქარი (სპარს.), ს. сахаръ, **ხმი შაქარი**, сахарный песокъ; **თეთრი შაქარი**, голова сахару, **მისრანდის შაქარი**, рафинадъ, **ქალა შაქარი**, сахаръ мелюсь; **ფინვარე შაქარი**, леденецъ, **შაქარი მაზანდარანისა**, красный сахаръ, Ѳ. ფ. лс. **შაქრის ბური**, сахаръ въ плиткахъ; мармаладъ; **შაქრის ჩალა**, сахарный тростникъ, ерлвт. лс. **შაქართისა**, zuccaro dorso pellarose; Ѳ. ფ. лс. **შაქარლამა**, ს. შაქრისაგან გაკეთებული, сдѣланное; ან **შაქრის წყალი**; конфекты; сахарная вода, Бакр. **ბაგრ. შაქრის წყალი**, сахарная вода; Мих. 103, **შაქრიელი**, **შაქრისაგანი**; ზედ. сахарный.

შაქი, ს. ვეება ჯდომა კალთაზედ, жохъ, сторона у бабки.

შალავათი (სპარს.), ს. შემსუბუქება, лѣгче облегченіе; Бакв. 133; льгота, привилье.

შაფა, ს. ანტონ. 4—32?

შაშალი, ს. ფართო კვანი, плоское огниво.

შაშარი, ს. ნაშაქარი, ланцетъ, ерлвт. 14.

შაშვი, ს. მგრძნეულია, дроздъ черный, **შავი შაშვი**, черный дроздъ, **შაშვის ბური**, მცენ. ленъ, пажой, ерлвт. лс.

შაშრვა (ვ), ზ. ზ. пасѣкать ланцетомъ; нарѣзывать, (**მიშაშრავს გული**), колетъ сердце.

შაში შუში, ს. შროშილი, шорохъ, скрипъ сапогомъ.

შაშკელაშა, ს. მცენ. **შაშვრა**, базиликъ.

შაშვრა, ს. რეჭანი, базиликъ.

შაშხანა, ს. მაკარო, винтовка (ружье).

შაშხი, **ჩაჩხი**, **ჯუფთი**, ს. ამოხტი. გაშებული ცხოველი გამოხული და გამწმარი ლორად; пластъ рыбы, проѣденой птицы, вяленая рыба.

შახი შუხი, ნ. შაში შუში; **შაჭოთრი**, ნ. შაფთარი; Ѳ. ფ. лс.

შე, შემოკლებით შენ იხმარების მდაბიურად; ты, შე ბალღუკო, ты извергъ, ან ზზ. დიდს დას, точно, არა შე, никакъ нѣтъ, ანტონ. 5—4.

შეაკებულება, ს. порокъ.

შეადვილება (შეკუაღვილებ, -ლე), ზ. ზ. облегчать.

შეავება, სხ. нанесеніе вреда, -სიმწარისა, опустошеніе Самцхе; 2 ქართლ. 159, (შეკაკვებ, -კვ), ზ. ზ. ვნებაში მივსცემ, ухудшать; наносить, причинять вредъ; ღარეკ. 141; (შეკაკვებ, -კვ), ზ. მან. ვნებაში მივსცემ ვისმე, дѣлать кому зло; (შეკაკვება, -დი), ზ. ვდ. ცუდად შეკაკმნები, сдѣлаться, ухудшиться, 1 ქართლ. 222; 2 ქართლ. 97; (შეკაკვნება, -ნე), იგივე შეკაკვება, лкз. 9—7; призадуматься, **შეავებული** გულით, подавленный, убитый, рѣшит. 413.

შეალნება, მსოფლიურად მიცვება, дѣлаться, уступать.

შეამაგება (ვ), ზ. უ. загордиться.

შეამხანაგება (შეკუამხანაკება, შეკუკუამხანაკება, -დი), ზ. ვდ. ამხანაგად გავუხდები, вступить въ товарищество, ღარეკ. 25; ქილ. 693.

შეარება (შეკაარებ, -რე), ზ. ზ. გავატარებ, проводить; (შეკაარება, -რე), ზ. უ. გავალი, проходить, ღარეკ. 76; რუსთ. 351, 768.

შეაუგება (შეკაუგებ, -გე), ზ. ზ. შეკარცხვენ, осрамить, ვიზრ. 128.

შეახლება, სხ. обновленіе, увѣдь. 11—16; (ვახლებ, -ლე), ზ. ზ. დავახლოვებ, приближать, ფიზ. 49; ლექ. 6—9; იხილ. 5—8; გავახლებ, обновить, (შეკავახლება, -ლე), ზ. თვ. დავუახლოვდები, მივეკარები приближаться, Бакв. 8—29; იხილ. 56—3.

შეახლოვება, სხ. сближеніе, (შეკავახლოვებ, -ვე), ზ. ზ. დავახლოვებ, сближать, (შეკუახლოვდები, -დი), ზ. ვდ. დავუახლოვდები, приближаться, **შემახლოვებელი**, приблизитель.

შებაასება, სხ. бааси, преніе, споръ; (შეკებაასები, -სე), ზ. თვ. ბაასს დავუწყებ, заспорить.

შებანდული, ზედ. **შეკრული**, связанный.

შებარდნა (შეკჭბარდნი, -ნე), ზ. ზ. ტომარაში ჩავსდებ და შეკჭკრავ, положить въ мѣшокъ и связать; **შებარდული**, мн. ტომარაში გამოკრული; положенный въ мѣшокъ, **შებარდული ხე**, ქონი, хвойное дерево; Бакв. лс.

შებაძვა (ვ), ზ. ზ. вздрогнуть.

შებარება (ვ), ზ. ზ. შეკადარებ, შეკასწორებ, сравнивать; (შეკებარები, -რე), ზ. თვ. დავედარები, сравниваться.

შებაწრვა (ვ), ზ. ზ. ბაწრით შეკჭკრავ, связать веревкою; იგავ. № 1—28.

შებედვა, სხ. გაბედვა, გაკაღაჟება, смѣлость, отвага; ქილ. 495; (ვ), ზ. უ. გავბედავ, გავაკაღაჟებ ან გავკადრებ, смѣть отважиться, კეფალ. 890; **შემბედავი**, ს. გამბედავი. смѣлый, смѣльчакъ; ქილ. 495.

შებეზრება (ვ), ზ. ზ. გავაბეზრებ, безъ надобности вмѣшиваться, докучать, надоѣдать, (შეკჭბეზრები, -დი), ზ. ვდ. გავჭბეზრდები, безъ надобности вмѣшиваюсь; соскучиться, **შებეზრებელი**, мн. соскучившійся; **შემბეზრებელი**, ზედ. докучливый.

შებეზღება (ვ), ზ. ზ. ვასმენ, ვაბრალებ, დავჭსწამებ, დავაბეზღებ, оклеветать; наговаривать,

лонокить на кого, обвинять: ხვმ. ხოშხ. 115; ხიბრ. 39; ანტ. 64; (შემაბეზღებ, -დე); ზ. მიჩ. დამაბეზღებ, наговариваешь на меня, აღაქს. 184; 200; შეკიბეზღებ, -ზღეს, -ზღე), ზ. მიჩ. ვისმამე დასმენის შეკიცხვანარებ, принять къ уваженіе клевету на кого: 2 ქართლ. 555; სიბრ. 20; (შეკებეზღები, -ღე), ზ. თვ. ცილს ვჭიმებ; წაკელებენ: оговорить, оспорить у кого что; აღბ. 85, **შებეზღებინება** (ვ), ხხმ, გარდ. დავაბეზღებინებ, заставить оклеветать кого; 2 ქართ. 358.

შებერება (ვ), ზ. მ. დავაბერებ, старить, დმერთმა ანც ცხებოლდ ერთ მანერათ შეგაბერონთ, Богъ, такъ сладко, да продлитъ жизнь нашу до старости, ვისრ. 7; ანტ. 2—55; (შეკებერები, -დე), ზ. ვდ. დავაბერებები, старѣть.

შებერვა (ვჭ), ზ. მ. ვუქროლებ, дуть, ცეცხლს შევუბერავ, რომ არ გაქრეს, дуть въ огонь, чтобы не погасъ. შებერვა ხალარისა, трубить въ трубу, რუხულ. 104; პირში შეჭბერა, дунуть во что либо, дуновеніемъ уничтожить дурной глазъ; ვისრ. 6.

შებერილი, ზედ. შეზნექილი, погнутый, **-რილობა**, выпуклость.

შებზეკა, (შეკებზეკ, -კე), погнуть, втянуть.

შებერტყა (ვჭ, ვი), ზ. მ. დავიბერტყე, тряхнуть. ყურიც არ შეიბერტყა, не обратилъ вниманія, ანტონ. 69.

შებეჭდილი, ზედ. დაბეჭდილი, запечатанный.

შებილწება, სხ. осквернѣніе; (ვი), ზ. მ. შევიწიკვლებ, ბილწად შევჭმნი, წაბილწურკლავ; იუდ. 1—8. 12; осквернять; (შეკიბილწები, -დი), ზ. გავჭმურკლები, ბილწი გავჭხდები, осквернятся, მარკ. 2—192; ქილ. 25, 512; 385; **შებილწებული**, მიმ. осквернѣнный, **შემაბილწებელი**, მიმ. осквернитель.

შებინდება (შეკჭბინდები, -და), ზ. ვდ. შეკჭბინდები, შეკჭმწუხრდები, смеркаться.

შებიწება, შებიწვა, ნ. შებილწება; ქილ. 385, 512.

შებიჯება (შეკებიჯებ, -ჯე), ზ. მ. ფეხს შევხედმ, вступать ногою; ეროსთ. 2—105.

შებმა, სხ, приказываніе; запрятаніе; сраженіе. стычка; споръ; (შეკებმ, -ბი), ზ. მ. შევჭკრავ სპილოთა; ჩამოვჭკიდებ, დავჭკიდებ, ჩამოკებმ, ცხენთა ან ხართა შევჭმაზავ ურემში; ვიძულებ ბრძოლისა, გავწყობთა ვისთმე: принаказывать; опоясывать; напѣшивать; запрягать, заложить; заставить сразиться; დარეჯ. 2—45, 85, 137; გორგ. 122; ქილ. 668; 2 ქართლ. 299; შებმა უქნელი, не сразившись, 2 ქართლ. 301; შეკებმ კარნა, напѣсить дверь, დავრ. 37; შენს ხატრს ხატანჯველს შეგებმ, подвергну тебя достойному наказанію; ქილ. 241; (შეკიბმ, -ბი), ზ. მიჩ. ჩამოვიკიდებ, ჩამოვიცვამ, приказать себѣ; надѣть на себя, იგავი 3—4; გამოხილ. 32—27; შეკიბმ, მახვილსა, препоясаться мечемъ, ფსალ. 44—3; (შეკებმი, -ბი), ზ. მ. ჩამოვკიდები; შეკიბმები (ცხენთათვის), напѣшиваться; закладываться; (შეკებმი, -ბი), ზ. თვ. გავეწყობი ბრძოლად. ვებრძვი; ან ღამოვკიდები; сразиться, вступать въ битву; напѣшиваться; ბაღს აღარ შეკებმი, болѣе непопалусь въ западню; ვისრ. 118, 177; შეკბმოვარ, შეკბმოდი, ზ. კნ. закладываться: сразиться; ქიცხ. 23; **შემბმიხარ**, ты сразился со мною; (შემბი), ты сразился со мною, (შემბა), онъ сразился со мною; ვეფხ. 477, **შებმევინება** (ვ), ზ. სხმ. приказывать заложить, напѣсить; сразиться, შებმული, შენაბმი, მიმ.

შებნედა, სხ. обморокъ, (ვჭ), ზ. მ. ზარს დავსცემ, დავჭსთუნთავ: ошеломить, поразить; დარეჯ. 131: რუხულ. 87; (შეკჭბნები, -დი; შეკებნიები, -დე), ზ. ვდ გრძნობა მიმელება; დავჭბნები, лишаться чувствъ, დარეჯ. 126; სიბრ. 160; შეკებნიდ სიხლსა გული, ვეფხ. 196; отъ приступа крови у него замерло сердце; შემაბნება მაგალ. გული, замираетъ у меня сердце, ქილ. 415; **შებნედილი**, მიმ. лишившійся чувствъ, ქრას. 84.

შებნევა (ვ), ზ. მ. შევჭგრი, შევაგრჭვევ; бросать вверхъ; вспахать; გულსა მჭკვრი შეჭბნევია, сердце его покрылось пылью; ქილ. 306; **შებნეული, შენაბნევი**, брошенный вверхъ, **შემაბნეველი, შემბნეველი**, кто смязетъ вверхъ.

შებოლება (ვკ), ზ. მ. შევკურნწოლებ ბოლს, задымлять, покрывать дымомъ; ქილ. 460.

შებოლოვება (ვ), ზ. მ. შევასრულებ, доканчивать.

შებორკილება (ვჭ), ზ. მ. ბორკილს შევაბამ ან ბორკილით შეკჭკრავ; надѣть на кого кандалы, მარკ. 14—3; მარკ. 6—17; (შეკიბორკილები, -ლე), ზ. მ. ბორკილი დამედებ, быть закованну въ желѣзо, იხო ზირაქ. 13—24; **შებორკილებული**, მიმ. закованный въ желѣзо; узникъ; ქილ. 316; 425.

შებოროტება (ვ), ზ. მ. შევჭბილწავ, осквернить; (შეკჭბოროტები, -ტე), ზ. ვდ. შეკიბილწები; оскверняться; изнемогать, ფსალ. 37 — 8; იერემ. 15 — 9.

შებორძიკება, (ვი), ზ. მ. спотыкаться.

შებოჭვა (ვჭ), ზ. მ. შევიპყრობ, ხელში ჩავიგდებ; прибрать къ рукамъ; -ბორკილით, заковать въ кандалы.

შებრალულება, ს. სიბრალობა, жалость.

შებრალება, სხ. სიბრალული. შენდობა, сожалѣніе; помилованіе; 2 ქართლ. 392; (თავს შებრალებ, -ლე), ზ. მ. შევიცოდებ. შევინდობ, სიბრალულით აღვსძრავ, დმობიერ ვჭთები ვისზედმე, возбуждать въ комъ сожалѣніе къ кому. თავს შებრალებ, умилостивить кого къ себѣ, თავი შემაბრალა, онъ умилостивилъ меня къ себѣ; ვისრ. 128; რუხულ. 816, 885; (შებრალებ, -ლე), ზ. მიჩ. შევინდობ, სიბრალულით მაგჭნდა. пожалѣть кого, сжалиться, შემაბრალე, пожалѣй меня, ვისრ. 84; (შეკებრალები, -ლე), ზ. თვ. შეკინდობები; сжалиться надъ кѣмъ; დავრ. 127; ვისრ. 47; თავი შებე-

ბრალ, я пожалѣлъ себя; ვისრ. 128; თუ არ შეგებრალდები, если ты не пожалѣешь меня, ვისრ. 9; (შებრალდება, -დ), ზ. ვდ. ბრალი დადება, обвиняться, 2 ქრონ. 353; **შებრალებული**, მიმ. შეწყალებული, помилованный; **შემბრალებელი**, მიმ. შემწყალებელი, милующій; **შემბრალებელი**, მიმ. возбуждающій сожалѣніе къ кому либо.

შებრკმა, შებრკმობა, სხ. спотыкновеніе, (შებრკმობ, -მ), ზ. მ. ფეხს წავკრავთბნ; შებრკოლებ, დაბრკოლა; შებრკობება; заставить спотыкнуться; препятствовать, останавливать; соблазнить; (შებრკმობ, -მ), ზ. უ. წავკრავ ფეხს; спотыкнуться. შებრკმა ფეხი, я споткнулся, რომ. 11—12; ფსალ. 36.

შებრკოლება, სხ. остановка; (ვი), ზ. მ. მოვიცდენინებ, შევაჩერებ; დაბრკოლ. останавливать, препятствовать, мѣшать; (შებრკოლდები, -დ), ზ. ვდ. დაბრკოლდები, შებრკოლდები; воздержаться, перестать, остановиться; перѣшаться; 1 პეტრე. 2—8; რომ. 14—21.

შებრუნება (ვბრუნები, -დ), ზ. ვდ. გავბრუნები, გავბრუნებინებ, одурѣть, онѣмѣть.

შებრუნება (ვი), ზ. მ. უკანდაბრუნებ; უკან მოვიქცევ, поворотить назадъ; возвратить, отдать назадъ; (ვუ), ზ. მიბ. отдать кому что; занести кому, напр. книгу; სამ. 263; ხომხ. სამ. 246; -საქმეს, возразить, отвѣтить, пререкословать, противорѣчить, грубить. (შებრუნდები, -დ), ზ ვდ. დაბრუნდები, უკან წავალ, идти назадъ, повернуть назадъ; დავით. 71; **ცოტა ცხელება შებრუნდა**, лихорадка возобновилась.

შებრუქება დვინითა, სხ. опьянѣть, ქილ. 83.

შებრძანება, ს. შებძანება.

შებრძოლება, შებრძოლება, ს. წელულის დაკრჭვა, გახევა, опуханіе раны, იერემ. 33—6.

შებრძვინება, -ნვა, სხ. შეძერწვა, შეოწინება, спанвать, спять, ისაი. 41—7; გამოსვ. 26—6; 36—13.

შებრძოლა (შევებრძვი), ზ. უ. сразиться.

შებუნება (შებუნებ, -ნე), ზ. მ. შევაერთებ, შევაკრავ ბუნებითა, შევაგებებ, образовывать одну натуру, вплощать; срощивать; შებუნებულებ, срашиваться, сливаться, კანტ. 365.

შებურვა (ვბ), ზ. მ. დავბურავ, покрыть.

შებღავლა (ვბ), ზ. შევბღავრი, кричать, вопіять, -ცხებლითა, умолять съ воплемъ; ეზე. 120; ჩონგ. 37.

შებღავლა (ვბ), შევხვრი, მაგალ. ხიბლში, марать, обагрять, ხიბრ. 131; შებღავლა ცოდვით, осквернить грѣхомъ; (შებღავლდა), ზ. უ. გავხარები, мараться, მარკ. 2—341; (ვბ), замарать, **შებღავლული ხიბლითა**, замаранный въ крови; ისაი. 59—2; ლევიტ. 6—27.

შებღერტა (ვი), ზ. მიბ. ყური არა ვის შებღერტა, никто не обратилъ вниманія, იერემ. № 33.

შებღნეკა (ვი), ზ. უ наморщиться.

შებღვერა (ვბ), ზ. მ. ავის თვალით ვუყურებ, смотрѣть на кого косо,

შებღუნება (ვბ), ზ. მ. შევბრუკავ, съежить, скомкать, (შევიბღუნები, -ებ); ზ. ვ. შევიკრუნქები, скорчиться. ქილ. 563; ჩონგ. 51.

შებძარვა (ვბ), ზ. უ. შავბერავ, подмораживать, (შევიბძარვი, რა), ზ. ვ. შევიცივნი, подмерзнуть.

შებძანება (ვი), ზ. მ. შევიყვან, вводить, (შევბძანები, -დი), ზ. ვდ. შევალ. входить.

შეგდება, სხ. бросаніе, киданіе вверхъ; взысканіе; დანკ. 127; (შევაგდებ, -დე), ზ. მ. მაღლა შევისვრი, შევსტყორცნი; შევბერი რაშმე; გარდავაყენებ; შევალაგებ. შევბერი, бросать вверхъ или во что либо; изгонять; назначать, назначать; იერ. 95; ლუკ. 23—19; ხელზედ, ხელის დასხმედ შევაგდებ, отдать на совѣсть; სატრობილეში შევაგდებ, заключить въ тюрьму, ცეცხლში შევაგდებ, бросить въ огонь; **შევაგდებ მოწმეებსა**, назначить свидѣтеля; სამ. ვახტ. 37, 237; კულუხს რასაც ბაკონი შეაგდებს, пиняю подать, сколько помѣщикъ назначитъ, დანკ. 17; ბჭობით ვერას შეაგდებს, судомъ ничего не возмешь, იერ. 40; შევაგდებ ფიცზედ, назначить присягу; სამ. ვახტ. 239; შევაგდებ ხაზლარსა, наложить взысканіе; 1 ქრონ. 387; შევაგდებ თოთხს, обложить денежнымъ налогомъ; 1 ქრონ. 234; შევაგდებ ბრალსა, обвинить, რუხულ. 736; შენთა ფერხთა ბორკილი გამოგრილი ლე ჩემზე შეგაგდია, ты связалъ съ своихъ ногъ оковы, и надѣлъ на меня, ვისრ. 37; -ხარკსა, обложить данью, 2 ქრონ. 395; შევაგდებ მოწამესა, назначить свидѣтеля, სამ. ვახტ. 143.

შევაგდებ წყალსა, напустить воду; გორგ. 314; შევაგდებ კარსა, притворить дверь, (შევაგდები, -დე), ზ. მ. быть брошену вверхъ или во что либо; (შევაგდები, -დე), ზ. ოვ. მივაგდები; დავნაშაულები; втюриться; быть назначену; გარეშე კაცი არ შეაგდებს, посторонній не назначается, სამ. ვახტ. 239; **შეგდებული, შენაგდები**, брошенный; заключенный; შეგდებული მოციქული, назначенный свидѣтель, დანკ. 46; **შეგდებელი მოწამე**, неназначенный свидѣтель; სამ. ვახტ. 20.

შეგებება (ვბ), ზ. მ. მოხარშავ, варить, сварить, (შევიგებები, -ებ), ზ. ვ. მოვიხარშები, свариться. ეზეკ. 24 — 5; ან გამოვიკვლები, გამოვცდები; дѣлаться опытнымъ, ქილ. 51.

შეგება (შევაგებ, -გე), ზ. მ. ქვეშ დავაგებ, подстилать, რუხულ. 122.

შეგება, სხ. понятіе, смѣтка; ვისრ. 20; არც რიცხვი, არც შეგება იყო ხიმდიდრისა, богатство было неисчислимое и безсчетное; რუხულ. 7; 363; (შევიგებ, -გე), ზ. მ. გავიგებ, შევიტყობ, წინასწარ ვჭვრეტ, понять, смекнуть; ხრონ. 28, 29, ვეფხ. 363. ვისრ. 47; რუხულ. 102; 342, 551; 2 ქრონ. 432; ქილ. 182; **შეგებული**, მიმ. მიმ. постигнутый; ვეფხ. 1492. შემიგია, ე. ი. გამიგია, я смекнулъ, ვეფხ. 191; (შევიგები, -გე), ზ. ოვ. გავიგები, понимать, разумѣть, არა შეგებოდა, онъ ничего не понималъ, რუხულ. 656, შევიგები, -გე), ზ. ვ. быть понятну, **შეგებინება** (ვი), ზ. მ. дать понять.

შეგვამება (ვ), ზ. ვ. შევაბუნებ, образовывать одно тѣло, воплощать; ქილ. 400, სჯ. ლ.

შეგვანება (ვჰგვ), ზ. უ. მსგავსი ვარ, уподобляюсь, შევუფერები, შევეფისები; походить; надлежить, подобаетъ; იერემ. 26—15; მარკ. 1—312. კაქილ. 28; 2 კორ. 12—1. აწ რაცა შეჰგავს ხელოსა თქუენსა ისე ჰქენით, теперь, какъ подобаетъ добродушію вашему, такъ и дѣлайте; ვისრ. მაქ. 19—11; კოლას. 4—6.

შეგვანება (ვ), ზ. ვ. შევამსგავსებ, уподоблять, (შევიგვანები, შევიგვანები, -ნე), ზ. ვ. შევიმსგავსებები, уподобляться, ქილ. 320; -ნებულება, сходство.

შეგვიანება (ვ), ზ. ვ. დავაგვიანებ, замедлять, (ვ), დავიგვიანებ, мѣшкать, медлить.

შეგვიწყალენი, ს. ქვერქსი, მშვილდისანი, стѣнія.

შეგვრა (ვჰგვრი, -გვირე), ზ. ვ. вводить.

შეგზავნა (შევჰგზავნი, -ნე), ზ. ვ. შევაგზავნე, посылать, -წყალში, заставить плыть по водѣ, სამ. ვახტ. 229; (შევაგზავნი, -ნე), ზ. მიჩ. შევაგზავნე, подослать кого къ кому, 2 ქრონ. 554, 568; -კაცსა, приказать доложить объ себѣ, რუხულ. 615; **შეგზავნილი**, შენაგზავნი, მიმ. посланный.

შეგზნა, -ზნება (შევაგზნი, -ნე; -გზნებ, -გზნე), ზ. ვ. ცეცხლის მოკიდებ, поджечь.

შეგინება, სს. оскверненіе; ругательство; (ვ), ზ. ვ. შევაბილწებ; მქად. ავად, ურიგოდ ვახსენებ, გავლანძღავ; осквернять; ругать, поносить; ლიტურ. 34—4; ლევიტ. 18—24, 28; ეზეკ. 20—22; -ქალს, обезчестить женщину; სამ. მოსეს. 41; ხელმწ. 101; 1 ქრონ. 185; -ტაძარსა, осквернить храмъ; მარკ. 7—2; 1 ქრონ. 41, 69; (შევიგინები, -ნე), ზ. ვ. შევიბილწები; გავილანძღები; осквернияться; быть обруганну; ეზეკ. 20—22; **შეგინებული**, მიმ. оскверненный; обруганный; შემაგინებელი, მიმ. осквернитель; ругатель.

შეგლენა (შევჰგლენ, -ლინე), **შეგლინვა** (ვჰგლინავ, -ნე), ზ. უ. ავსტრელები, искарабкаться. სამ. ლ.

შეგლება (ვჰ. მწკრ. მინის ფენა), ზ. ვ. შემოვზენ, შევჰგრაზე, обмазать, ქიმია. 181; (შევიგლიები, -ნე), ზ. ვ. обмазываться, (შევიგლიებები, -ნე), ზ. თვ. შევიწრები, შევიხრები, сопаться.

შეგლეჯა (შევჰგლეჯ, შევიგლეჯ, -ლიჯე), ზ. ვ. მოვხევ, მოვიგლეჯ, оторвать, (შევიგლეჯები, -ჯე), ზ. თვ. გავიხევები ცხენისაგან თავის, отказаться.

შეგლინვა, ნ. შეგლენა.

შეგლინება (ვჰ), ზ. უ. вползти.

შეგლისება, ვჰ, ზ. ვ. остервенѣть.

შეგმობა (შევჰგმობ, -მე), ზ. ვ. ვჰგრძობ, ძრახავ, ვჰგმობ, хулить, поносить; სამ. ლ.

შეგნება, სს. понятіе, смѣтка; ვისრ. 20; ზოგჯერ: სვინდისი, совѣсть, (შევიგნებ, -ნე), ზ. უ. შევიგებ, გავიგებ, შევიტყობ, ვჰსცნობ, понять, смекнуть, догадаться; ლეგენდ. 96, 536, посовѣститься, устыдиться, Р. Г. С. 1177, 1359; 2 ქრონ. 55; რუხულ. 342, 551; შემიგნია, я смекнулъ; (შევიგნებ, -ნე), ზ. ვ. შევიტყობ, узнать что нибудь; замѣчать, ლიტ. 41; **შეგნებული კაცი**, человѣкъ опытный или добросовѣстный, ქილ. 526, **შეგნებინება** (ვ), ზ. ვ. შევიტყობინებ, дать понять, ანტ. 2—7, ალექს. 26, **შეგნებული**, добросовѣстный.

შეგოზა (ვჰ), ზ. ვ. შევჰგლეს, обмазать; оштукатурить.

შეგონება, ს. разумѣніе, внушеніе, наставленіе; ლეგენდ. 277; ვისრ. 18; (შევაგონებ, -ნე), ზ. ვ. გონებად მოვიყვან, ჩავსწურთები, გავაგებინებ; ვამცნებ, გულში ჩავუგდებ, დავუნერგავ, вразумлять, внушать, ვისრ. 127; ეფრემ. 107; (შევიგონებ, -ნე), ზ. მიჩ. გონებას მოვალ, გავიგებ, понять, уразумѣть, ვისრ. 88. 115. 1 ქრონ. 288; **შეგონებული**, вразумленный.

შეგონიერება (ვ), ზ. ვ. образумить.

შეგორება (ვ), ზ. ვ. გორვით შევჰზიდავ, შევიტან, вкатывать, (შევჰგორებ, შევიგორებ, -დე), ზ. ვე. გორვით შევალ, вкатиться, რუხულ. 695; შემიგორდება, вкатывается, რუხულ. 299.

შეგრაგნა (ვჰ), ზ. ვ. შევახვევ; გავახვევ; свертывать; завертывать; შევიგრაგნები, -ნე), ზ. ვ. быть завернуто, свертываться, ლევიტ. 14—6, იოან. 19—40; შეგრაგნილი; მიმ.

შეგრება (ვჰ), ზ. ვ. ერთად დავსძრავ ძაფსა, თოკსა, сучить (веревку), (შევიგრიხები, -ხე), ზ. ვ. сучиваться, შეგრეხილი, მიმ.; -ჯაჭვი, чешуйчатая броня; 1 შეფ. 17—5.

შეგროვება (ვ), ზ. ვ. შევჰკრეფ, შევიკუნჭ, შევიკუნჭავ; დავაგროვებ, ზვინად დავხდავ; собирать, скоплять; скучивать, собирать въ кучу; (შევჰგროვები, -დი), ზ. ვე. შევჰკრიბები, მოვჰგროვები, თავს მოვიყრი, მოვჰკრიბები, собираться, скучиваться; скопляться; გორგ. 143; შეგროვებული, შეგროვილი, скопленный.

შეგრძელება (ვ), продлить.

შეგრძნება, სს. чутье, смѣтка, пониманіе; очарованіе, заколдованіе, სამ. ლ. (შევიგრძნებ, -ძნე), ზ. ვ. ალლოს ავიღებ, მიგხვდები, გავიგებ, почувствовать, смекнуть, понять; (შევიგრძნები, -ძნე), ზ. ვ. მოვიხიბლები, გრძნებით შევიკრავ, очаровать, заколдовать, რუხულ. 335, 338; შეგრძნეული, მიმ. გრძნებით შეკრული, заколдованный, რუხულ.

შეგუბება (ვ), ზ. ვ. ხაგუბრად შევაყენებ წყალს, დავაგუბებ; запрудить, кровь შევაგუბე, ე. ი. მოვაშთობ, სული შევაგუბებინა, я задохся, чуть не, კინაღამ სული შემიგუბეს, задыхаюсь, ნარკ. 97; შეგუბებული სისხლი, сгущенная кровь, თარ.-ბაკ. 175.

შეგუება (ვ), ზ. ვ. შევაჩვევ ან შევაგულიანებ, მოვანდობ, ვასცებ; пріучать, заставить привыкнуть; пріохочивать, возбуждать; ლეგენდ. 1476; ვისრ. 142; 133; 156; 176; შეგუებული, ნ. შეგულება.

შეგუბერძნება (ვჰ), ზ. ვ. დავჰკლაკნი, გავაბრეცებ, исковеркать, извратить.

შეგულება (ვ), შეგულვება (ვ), ზ. ვ. გულში ჩავიგდებ, მოვიწადინებ, имѣть что на душѣ, по-

желать; (ვ), ზ. ვ. შევაგონებ, შევაგულიანებ, возбуждать, настраивать, научать. შეგაგულო, ვიხ. 79. я настрою тебя.

შეგულიანება (ვ), ზ. ვ. აღსძრავ, განვაძრახებ, შევაგულებ; განვაძხნევ возбуждать, настраивать; ободрять; ქილ. 172.

შეგულილი, ზელ. გულში ნაჭირი, задуманный, ვიხ. 128. შეჩვეული, пріученный, ხად. ლ.

შეგულოვნება, ხად შეგულიანება, ვიხ. 161.

შეგულის-ხიცხვა, ს. წინაღობება, წინააღმდეგება, проблема, задача; ხად. ლუკ. კათღ. დამასკელისა. 48.

შეგუნდავება (ვ), ზ. ვ взять въ комокъ.

შედაგამო, ზზ. შიგნიდან, спутри, ვეფხ. 1537.

შედავება (ვედავები), начать споръ.

შედარება, სზ. сравненіе, (ვ), შევასწორებ, შევფარდებ, შევაპირდაპირებ, შევუტოლებ, сравнивать, равнять; ვეფხ. 74: კაცს არ შევადარებ, Моурав. 205: не равню никого съ собою; შევადარები, -რე), ზ. თვ. დაუდარები, შეუტოლდები, равняться кому либо, **შედარებული**, მიმ. сравненный, **შემადარებელი**, ს. сравнитель.

შედგენა, შედგინება, სხ. составленіе; составъ; слѣдствіе, заключеніе, (შევადგენ, -გინე, შევადგინებ, -ნე), ზ. ვ. შევამწყობ, შევახივებ, შევაგებებ, შევამზადებ; შეუქსოხავ. составлять; сочинять; ლოც 102: თვალს გერ შევადგენ მზეს, ვეფხ. 1126; немогу смотрѣть на солнце; (შეუდგენ, -დგინე; შეუდგინებ. -ნე), ზ. მიჩ. ზელ. მოვაბამ, განვაგრძელებ შედგას; გამოვუყენებ, ზელ მივადგინებ; продолжать; заставить слѣдовать за кѣмъ либо; **შენადგენი შედგენილი**, მიმ. составленный, შევიდგენი, -დგინე), ზ. ვ. მაგალ. შეიდგინეს კიბენი, поставили лѣстницы: 2 ქრონ. 234. [ბაკ. 63.

შედგენილება აღმოსავლ., составъ тѣла, თამარ.

შედგმა (შევადგამ, -დგი), ზ. ვ. ზელ მოვადგამ, ложить; ставить палъ; შევადგამ თვალს, уставить на что глаза; замѣтить: ქილ. 435; ქილ. 288. 479. 672; ფეხს შევადგამ, ступать, входить, (შევსდგამ, -დგი), ზ. ვ. შევსდგებ. შევიდგე; ან დავსდგამ, დავდგე, вставлять, вкладывать, влагать; ставить; გამოსდ. 26—11: ფეხს შევსდგამ, стать ногою; ქილ. 316; შევადგამ, -დგი), ზ. ვ. ქვეშ დავადგებ, შევადგე, подставить, подложить; შევადგამ თვალს, уставить на что глаза; -ნაჭერს, вводить вставку, ვეფხ. 1233; ქიმია, 216; 2 კორ. 3—7; გეკ. 2: (შევადგმი, -დგი), ზ. ვ. დავადგმი, ставиться, **შედგმული**, მიმ. поставленный, **თავშედგმული**, полный; რუსუდ. 794.

შედგომა, სხ. послѣдованіе. მაკ. 4—19: ლუკ. 21—8: (შევსდგები, -დგე), ზ. ვ. დავსდგები, გავსჩერდები, стать на, остановиться; ვიხ. 29; დარეკ. 2—76; ვეფხ. 370; მაკ. 4—19; ლუკ. 21—8; ან ვიბერამ, შევიცავ, составлять, состоять изъ; შევსდგები ფიცარზედ, стать на доску, 1 ქრონ. 201; შევსდგები კალხზედ; стать на дыбы, შევსდგები ბერად, монахомъ, постричься въ монахи, ხად. ვახტ. 231. შედგა ანდაზა, составилась пословица, შევსდგები ჯაჭვზედ, запрячься, (შევსდგები, -დგე), ზ. ვ. ზედ ვადგები, ზედ ავალ: взойти на; ან მივადგები, ჩამოვადგები; приступить, приспать, неотступно требовать; ქილ. 122; მთას შევადგით, мы взошли на гору, მზის სხივი შევადგა, освѣтило солнечными лучами, ქილ. 77; ხარ. 5—16; შევადგები, -დგე), ზ. მივსდგები; მივადგები, მივსდგე ხელჰყოფ. ვიწყებ; идти за кѣмъ, слѣдовать; приступить, начать, предпринять; მაკ. 16—34; 19—21, 27; 1 ქრონ. 4—6; ვიხ. 58; ანდრ. 96; 152; კიდ. 252; ბუნ. ვ. 73; ქილ. 139; შევადგა მას ერი მრავალი, за нимъ послѣдовало множество народу, ანდრ. 122; მოთხრობას მოთხრობა შევადგა, за повѣствованіемъ слѣдуетъ повѣствованіе, შევადგები ბოროტსა, слѣдовать дурнымъ наклонностямъ; შევადგები გზასა, направить путь; შევადგები თავრივსა, приступить къ распоряженіямъ, ანტ. 3—13; ეს შედგება ჯულთა თვისებასა, это слѣдуетъ по духу закона, მარკ. 1—29; (შემიდგება, შემიდგა ან შემიდგს, შეგიდგს, შეუდგს), ზ. მიჩ. მიდგს. მყვება, слѣдуетъ за мною, ქილ. 224. 621; მაკ. 15—23. (შევადგომივარ, შევსჭდგმიდი ან შევსჭდგმიდი), შ. უ. მოვლილივარ, я слѣдую; приступить; предпринять. შემდგარი, ზელ. состоящій. შევმდარგარვარ, ზ. უ. შენივთებულვარ; დავსჭდგები, я составленъ изъ; я сталъ; ხისხლი შემდგარა. кровь остановилась. **შედგმული**, მიმ. составной, **შედგმულ** არს ნაწილთაგან, составленъ изъ частей: შედგმულნი ნაწილნი, составныя части, კიდ. 102, 275; მარკ. 1—80; **შედგმულება, -ლობა**, ს. შენაწევრება, ნაწევარი, составъ, составныя части. შიდ. 89; склалъ, структура; იხილ. 44—13; მარკ. 2—11: 2—12, კიდ. 136; **შედგომილება**, ს. შედეგი, послѣдствіе, послѣдовательность, 444; კილმ.

შედგომილება, выводъ, დასკვნა.

შედება, შედვა, სხ. вкладываніе; -ძრწოლისა, заставить содрогнуться, ვაშკ. 42; შედება კეთილთანებისა, языкъ проказы, ლევიტ. 13—8, 31; მარკ. 1—40; (შევსჭდე, -ვე; შევსდვი, -ვე), ზ. ვ. ჩავდე, ჩავუწყობ ან მაღლა დავსდე; вкладывать; положить на; რა გული შეჰსდვა, когда увѣрился, ვიხ. 30; პირს შევსდე, обличать: დარ. 99; რუსუდ. 410; შევადე, -დე), ზ. მიჩ. დავადებ, დავიწყობ; положить на себя, შევადე მხარზედ ძელსა, положить бревно на плечо; 2 ქრონ. 338 შევიდე პირში, положить себѣ въ ротъ; თავს შევიდებ, убить себѣ въ голову, вообразить, რუსუდ 275, 479, 534, 742; გორგ. 204; დარეკ 34: ან თავზედ ავიდებ, взять на себя, შევუდე, შევუდი, -დე), ზ. მიჩ. შევუწყობ, მოვუდებ, подкладывать; ან ჩავუდებ მაგალ. პირში, вкладывать, вложить кому, შევუდებ ცეცხლსა, подложить огонь; поджечь, აღმ, 168; პირში შევუდებ, положить кому въ ротъ; (შევიდები, -დე), ზ. ვ. დავიდები, вкладываться; полагаться, (შევუდები, -დე), ზ. თვ. მოვუდები, შევუპყრობი ხელსა, პირსა ან მოვუდები ცეცხლი;

быть объяту болью, страхомъ, огнемъ, შეძვრა ძრწოლა, сталъ трепетать, საქმ. 16—29; სახლს შეჵრა ცეცხლი, домъ объялся пламенемъ, შეჵრა ზრუნვა, сталъ заботиться, ქილ. 317; შეჵრა სული მუცლისა, онъ заболѣлъ животомъ; **შეძებული, შენაძები**, მიმ. положенный.

შედეგი, ს. შემდგომი, რაც შეჵდება; განკრძობა, შესრულება ნაკლებისა; продолженіе; слѣдующій; ვეფხ. 304; ვისრ. 71, 130; ჩემად შეძეგად, для преемника моего.

შედედება (ვ), ზ. მ. შეჵხქელებ წველს და მისთანაა, сгущать, заквашивать молоко; (შეჵედება, -და), ზ. ვღ. შეჵხქელდება, დაემაგრება, сгущаться; свернуться, закваситься; ბაგრ. ბაკ. 5.

შედევნა (შეჵსდევნი, -ნა), ზ. მ. შეჵდევნებ, изгонять, (შეჵსდევ, -და), უკან შეჵქცევნი, слѣдовать закѣмъ.

შედევნება (ვაძევნებ, -ნე), ზ. სხვ. შეჵაგონებ, заставить слѣдовать.

შედენა (შეჵსდი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. წეალთათვის. შეჵედინები, ручей, втекать, ვეფხ. 49; 1 ქრონ. 144; ხიჵვილე შეხდის, бледнѣетъ, ანტონ 3—33.

შედინება (ვედინები), ზ. ვ. втекать.

შედინჯება (ვჰდინჯდები), ზ. ვღ. успокоить.

შედნობა (ვსდნები, -დნი), ზ. ვღ. стаять.

შედრა (შეჵსდრი, შეჵედრი, -დრე), ზ. უ. შეჵემსგავსებ, уподобляться.

შედრეინება, ს. შედგინება.

შედრეკა (შეჵსდრეკ, -რიკ), ზ. მ. შეჵჰზნექ, შეჵჰხრი, შეჵჰკეკავ, შეჵჰკეც, изгибать, (შეჵედრიკები, -კე), ზ. ვ. შეჵიკეცები, შეჵიხრები, изгибаться, **შედრეკილი**, მიმ. изогнутый, შეჵედრეკ თავსა, наклонить голову, ფიზიკ. 16.

შედრეკილობა, ს. უკან ღაღომა, სიტყვის არ გაკონა, გაუკანონობა; попятка, неустойчивость; ვეფხ. 68.

შედრკობა (შეჵსდრკები, -კი), ზ. უ უკან ღავიწევი, სიტყვას არ გავიკან, попятиться, отступиться отъ слова; ჭირს არ შეჵედრკე, ქილ. 427; ჩონგ. 44; რუსულ. 46; встрѣчай несчастіе прямо, неуклонно; (შეჵედრკები, -კი), ზ. ვღ. მოვერიდები, уклоняться, ვეფხ. 153, 591; ქილ. 89, 410, 559; (შეჵედრკები, -კე), ზ. მიჩ. уклоняться отъ чего.

შედრტვინება (ვ), ზ. მ. обезпокоить.

შედუმება (შეჵედუმები, -და), ზ. უ. გავჩუმდები, замолчать.

შედუღება (ვ), ზ. მ. მოვადულებ; გავახურვებ რკინას ერთად შეერთებისთვის; кипятить; скоривать (желѣзо); (შეჵედუღები, -და; ან შეჵედულები, -ნე), ზ. მ. მოვდუღები, вскипать; свариться, სიბრ. 96.

შედღვება (შეჵსდღვები, -ვიბე), ზ. მ. сбивать кислое молоко, ქიზიყ. 254.

შეერთგულება (ვი), ზ. მიჩ. сдѣлать кого преданнымъ себѣ.

შეერთება, სხ. соединеніе, сліяніе въ одно; შეჵაერთებ, -თე), ზ. მ. გავერთებ, შემოვჰკრებ ერთად, соединять, сливать; объединять; сплотить, 1 ქრონ. 225; მოაშორა კაცისანი და თმობავე შეაერთა; ვეფხ. 887; ე. ი. ცალკეულს ყველა მოაშორა და მოთმინებაში შეიყვანო, онъ разсѣялъ ему грусть и вкушалъ терпѣніе; (შეჵაერთებ, -თე), ზ. მიჩ. გავაერთებ, соединять, объединять, сливаться, объединяться, კვშ. 134; შეჵაერთები, -თე. შეჵაერთები, -დი; შეჵაერთები; შეჵაერთები; соединяться), ზ. ვ. გავაერთები, объединяться, слиться, соединиться; გამოსლ. 12—4; 1 ქრონ. 30; იხილ. 15—8; სიბრ. 96; შემიერთები ხარ, я соединилъ тебя, ქილ. 113; слилъ тебя; **შეერთებული**, მიმ. соединенный, объединенный, слитый. -წინადადება, сложное предложеніе, ლოლაკ. 77; **შეერთებულება**, ს. объединенность, слитость, ლოლ. 104; **შეერთებითი**, ზედ. გაერთებითი, соединительный.

შეერთხმაება, ს. შეთქმულობა, ერთის პირის შეკრა; уговоръ, соглашеніе (შეჵაერთხმაებ, -ვე), ზ. მ. შეჵათხმებ, согласовать; იხილ. 7—2; (შეჵაერთხმაებები, -დი), ზ. თვ. ერთხმა შეჵაეწყები, согласоваться, сговориться; **შეერთხმაებული**, сговоренный.

შეეაქვაცება, ზ. მ. внушать храбрость.

შეევარდნა (შეჵევარდები, -და), ზ. უ შეჵეფრები, ხაჭკოზე შეკვლ; вонзаться. შეევფრინდები, слѣдую; შეჵხვდები; нападать; попадать, подвергаться; სიბრ. 154; შეჵევარდა ძნელს საქმეში, онъ попалъ въ бѣду, ქილ. 684; 656; შეევარდება ჯარიმა, подвергнется штрафу, საქმ. ხოშტ. 167; რაც ხაჯარი შეევარდება, какому взысканію онъ подвергнется, დახტ. 97; გარეშე მოუვიარი არ შეევარდები, посторонняго соприкасателя не назначается, საქმ. ჯ. 12. შეევარდები ხანძა, впасть въ болѣзнь, 1 ქრონ. 83; გულში შემოვარდა, я полюбилъ; ანტ. 12; (შემოვარდები, -დე), убѣгать отъ кого, ალექს. 64;

შეეჭრება, სხ. приторгованіе, приторжка; (შეჵეეჭრები, -ჭრე), ზ. თვ. შეეჭიდები. მოეწყობარაკები სავიდვაში, приторговываться, ალექს. 84.

შეევედრა, სხ. мольба, просьба; (შეჵეევედრი, -რე), ზ. უ. შეეხვეწები, გამხოვ; მოვიხდობ, ვარწმუნებ; молить, просить; поручать, вѣрять кому что моля; 1 ქრონ. 15; რომ.

შეევედრება (შეჵეევედრებ ან შეჵეევედრი), ზ. უ. ჩავბარებ ვედრებით, ლუკ. 23—46; ვისრ. 9; ღაბაღ. 40—4; ვისრ. 119; 874; ანტ. 6—5; молить кого принять на попеченіе; моля поручить кому что; (შემეევედრებ, -რე), ზ. მიჩ. поручаешь мнѣ, ромѳ. 16—1; ვეფხ. 799; მამაო, ხელთა შენთა შეეევედრებ სულსა ჩემსა, въ руки твои предаю духъ мой; лук. 23—46; და ლოცვითა და მარხვითა შეეევედრნ აგრი უფალსა, мольбою и постомъ поручили ихъ господу, საქმ. ჯოც. 14—23; (შეეევედრებ, -რე), ზ. მ. შეეწეწარებ, მივითვლევ, კეთილად მივიღებ; принять въ уваженіе просьбу, уважить, უფალო შეეევედრე სული ჩემი, Господи, прими духъ мой, საქმ. 7—59; (შემეევედრებ, -რე), ზ. მიჩ. ты внимаешь моей просьбѣ; სიბრ. 179; (შეეევედრებ, -რე),

ზ. ვ. ვევედრები ვისმე სხვისთვისმე, შევახვეწნებ, молить, просить за кого. გორგ. 209; შემევედრებ, ты его просишь принять меня подъ покровительство. (შევევედრები, -რე), ზ. თვ. მივმართავ, ვისმე ვევედრებით, прибѣгать къ кому съ мольбою; умолять, просить кого; **შევედრებული**, მიმ. вѣренный; **შემოვედრებული**, проситель.

შევიწროვება, -ვებულება, ხანე შეიწროვება.

შევიწყება (ვი), ზ. უ. забывать.

შევლა (შევალი, -ლე; შევიდი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. შევიარებ, გავიარე, проходить; ქლდეში გზა შეიქლიდა, по скалистой горѣ проходила дорога; გორგ. 273; ვეფხ. 841; დარეჯ. 81; 2 ქართლ. 385; (შევიქელი, -ლე), ზ. უ. გავიქელი, заходить, ѣ. შესვლა.

შევლება (შევაქლებ, -ლე მაგალ. ზღუდეს), ზ. ვ. კარს შემოვაქლებ, შემოვზღუდე, обнести оградою; მოურავ. 419.

შევლენა (შევაქლენ, -ლინე), ზ. ვ. შევჰგზავნი, посылать, იხილ. 37—7; (შემოქლენ, -ლინე), ზ. მიჩ. შემგზავნი, посылать меня, რუსუდ. 768.

შევნება, (ვი), ზ. ვ. повредить.

შევრდომა (შევუვრდები, შევუვარდები, -დი), ზ. უ. მუხლთ ქვეშთ ვეცვრები, пасть къ ногамъ, преклониться, მათ. 10, მარკ. 28—9; ლუკ. 8—28; 1 ქართ. 86; მარკ. 5—22 და შემდგომი; ფსალ. 71—9; 94—6; (შევრდომილვარ), я повергнутъ, იოან. 3—24; **შევრდომილი**, მიმ. падшій на нищ.

შევსება (შევავსებ, -სე), ზ. ვ. ავავსებ; შევასრულებ; наполнить; пополнить; (შევავსები, -სე), ზ. ვ. наполняться, пополняться.

შევსება, სხ. растореніе, смѣшеніе; -ზეთებისა, составленіе масла; კეთილი შევსება ჰაერისა, благорастореніе воздуха; (შევიხევსე, -ვე), ზ. ვ. შევიღებ, მაგალ. საშვილიშვილო წიგნებსა, გავიფიცავე, გავჭედნი, ქვეყნის ხოტბითა თან შეზომით, составлять краски, лекарства; растворять, разводить, разпускать; 1 კორ. 12—20; -მარილითა, посолить, სამზ. 52, (შევიხევსები, -დი), ზ. ვე. შევიერთები, გავიქნები, ჰაერივე; растворяться, сливаться, смѣшиваться, ქილ. 289; შეგაზავნე, ე. ი. შეგაერთე, соединю васъ, ვეფხ. 1268; (შევიზავები, -ვე), ზ. თვ. გავერთი, сливаться, смѣшаться, რუის. კან. 2, შეზავებული, მიმ. გაქნილი, растворенный; ხდრ. 8; -მარილითა, превращенный солью; შეზავებულება, ს. შენივთებულება, составъ, მარკ. 1—165; მეფ. 57; კალენ. 169.

შეზავება (შევაზავებ, -ვე), ზ. ვ. შევარიგებ, помирить; ალე. 89; (შევიზავები, -ვე), ზ. თვ. შევიერიგები, примириться, 1 ქართლ. 123. შეზავებული, მიმ. примиренный, გორგ. მეფ. სიმ. 26.

შეზამთრება, ს. наступленіе зимы.

შეზანება, ზ. უ. полѣниться.

შეზარალება, ზ. უ. потерпѣть убытокъ.

შეზარება (შევიზარებ, -რე. შევჰზარებები, -დი), ზ. უ. ვჰზარებივარ, полѣниться, ქილ. 471.

შეზარება, შეზარვა, სხ. ужасъ, ქილ. 186, 313, 417; შეზარების ღრო, время ужаса, ქილ. 90; (შევიზარებ, -რე), ზ. ვ. თავს ზარს ვცემ, ѣлаю ужасъ; გორგ. 37; (შევჰზარებები, შევუზარებები, -დი, შევიზარები, -რე), ზ. უ. მიპას ზარი დამეცემა; განჰცვიფრებები, გავჰკრთები; ужасаться, ვეფხ. 87; 159; გორგ. 108; ქილ. 301; რუსუდ. 548; ან მოვჰკვდინებები, ѣбѣзвѣсь вовсе, соскучиться, 594; შევჰკუნჭულები, опечалиться, огорчиться, ვეფხ. 1517; (შემოზარებები, -დი, ან შემოზარა, შემოზარნეს), ზ. მიჩ. მიპას ზარი დამეცა, я прихожу въ ужасъ; გრიხო. 48; ვეფხ. 901; მიჩ. 35; დარეჯ. 102; **შეზარებული**, მიმ. объятый ужасомъ.

შეზარმაცება (ვზარმაცები), облѣниться.

შეზარხოშება (ვჰ -ებები), вдаться пьянству, опьянѣть, დიდმ. 51. ვაჟ. 72, быть на веселѣ.

შეზახება, შეძახება, სხ. восклицаніе; (შევჰძახებ, -ძე), ზ. უ. შევჰყვირი, დავუყვირებ, кричать кому, (შევუზახებ, -ხე), ზ. ვ. შევუძახებ. მოვუხმობ; ან შევჰყვირებ; напускать, натравлять, пускать для нападенія; кричать кому; ვეფხ. 988; 193; შეზახებული კაცი, человѣкъ пущенный для нападенія, ალბ. 40.

შეზდა, შეზრდა (შევჰზდი, შევჰზრდი. შევჰზარდე), ზ. ვ. გავზდი, воспитать; (შევიზდები), ზ. ვ. გავიზდები, возрастать, (შევიზდები, -ზარდე), ზ. თვ. ვისთანმე ერთად გავიზდები, совоспитаться, რუსუდ. 612; შემეზარდა, онъ росъ со мною имѣстѣ; ალექ. 114; შეზდილი, მიმ. подросшій.

შეზვეირება, (ვიზვეირებ, -რე), ზ. ვ. повторять.

შეზერგნა, ზ. უ. утаптывать.

შეზევა (შევიზევ. -ზე), ზ. მიჩ. შევიწევ. подниматься, ქილ. 107.

შეზელა (შევჰზელ. -ზილე), ზ. ვ. დავზელ, замѣсить, მოვზელ, замѣсить, მაგალ. ცომს, мѣсить, რომაელ. 9—21; გამოსლ. 12—39; ვისნ. 4, 91; 126. (შევიზელ, -ზილე), ზ. მიჩ. შევითვისებ, усвоить привычку, (შევიზილები, -ლე), ზ. ვ. смѣшиться, (შევიზილები, -ლე), ზ. თვ. შევითვისები, привыкать, примѣниться къ характеру, **შეზელილი**, მიმ. дѣйствіе, мѣшенный.

შეზვერა მაგალ. ბურჯისა, построить башню; დარეჯ. 2—135.

შეზვინვა (შევჰზვინავ. -ნე), ზ. ვ. ერთად შევჰკრავ. связывать, сливать; გამოსლ. 26—9.

შეზიანება, ზ. უ. потерпѣть убытокъ.

შეზიარება, სხ. обобщеніе, слитіе; მარკ. 1—145; 1—72; ფიზიკ. 26; 123; (შევიზიარებ, -რე), ზ. ვ. ზიარჰყოფ, შევაერთებ, обобщать, сливать, соединять; (შევიზიარები, -რე), ზ. თვ. გავერთები, слиться.

შეზიდვა (შევჰზიდავ, -დე), ზ. ვ. შევიტან, შევიღებ, вносить; (შევიზიდები, -დე), ზ. ვ. შევიტანები, вноситься, (შევიზიდები, -დე), ზ. თვ. შევიზიდები; вносить, **შეზიდული**, შეზიდული, მიმ. внесенный, **შემზიდველი**, кто вноситъ.

შეზიზინება (შემზიზინებს, -ნა), ზ. უ. **შემზიზოლა**, гнушаться меня.

შეზიზღება, შეზიზღვა, სн. отвращеніе, ჩონგ. 21, შევზიზღებ, -ღე, ф. з. гнушаться, ненавидѣть, შევიძულებ; отвращать, (შევზიზღებ, ф. мнг. получать отвращеніе, омерзеніе. (შევზიზღები, -ზღე, ф. თვ. შევიძულები, быть противну; ვარშ. 472; 363; შეზიზღებული, мнг. ненавистный, отвратительный, შეზიზღებელი, н. отвратитель.

შეზნექა (ვ), ф. з. вогнуть.

შეზომვება (შევზომვნე, -ნე), ф. з. сжимать, прижать, примѣрить; სიმ. ვეპტ. 131.

შეზომილი, прич. შეჩვეული, привыкшій, ფილოქ. 4—12.

შეზომორება (შევიზომორე, -რე ან შეზიზომორებს, -რს, ф. у. ცხენი გავიმეში, потягиваться.

შეზნექა (ვი, ф. შევიღრე, შევიხრი, вгибаться, вогнуться, **შეზნექილი,** мнг. вогнутый; (შევიზნექ, -ნიქე, ф. з. შეღრე, вгибать, вогнуть.

შეზომა (ვ), ф. з. сжимать, мѣрить; (ვი), ф. мнг. გავეზომ, გავეზომიერე, соразмѣрить, ალბ. 40. **შეზომილი,** мнг. соразмѣрный, აღქს.

შეზორება (ვ), ф. з. жертвовать.

შეზრახვა, сн. сговоръ, იხ. 7—6. (ვ), ф. у. შეველაპარაკე; შევკიძრახვ ღვკიძრახვ: переговариваться; злословить, поносить; ქარაგ. 2—85; (შევიზრახვ, -ხე; შევიზრახები, -ხე, ф. у. მოველაპარაკე; сговориться; посовѣтоваться; 2 ქართ. 57. 1 ქართლ. 203; იოან 11—53; ლუკ. 20—5; ვეკვეი, сказывать кому, ქარაგ. 144, ვეფხ. 283.

შეზრდა, იხ. შეზდა.

შეზრზენა (შევიზრზენ, -ზინე, ф. з. აღვიშფოთებ, подзадоривать, ქილ. 553; 606.

შეზრუნება (ვ), ф. з. შევაღონებ, შევაფიქრებ, заставить задуматься; (შევკიზრუნები, -ღე), ф. ვე. შევკიღონები, შევკიფიქრები, задуматься, ფსალ. 76—3—6.

შეზრქელება (ვ), ф. з. შევაზქელებ, სქლად გავხდი, сгущать; (შევკიზქელდები, -დე, ф. ვე. სქლად შევიქნები, сгущаться, ჰარკ. 2—160; შეზრქელებული ჰაერი, сгущенный воздухъ.

შეზღვა (ვ, ვუზღი), ф. з. გარღვეულნი, ნაცვლის მივეცემ, вознаградить, заплатить; აღბ. 89; ქილ. 226; ვეფხ. 727; ქილ. 226; (შევიზღვ, -ღე), ф. з. მივიღებ მაგიერს, получить вознагражденіе; შენც ხომ მისი მეცადე შეიზღვე, ты то же получилъ вознагражденіе; ქილ. 469; (შეიზღვ, შეგზღვ), მაგიერს გარდმახდი, отплачиваешь мнѣ, ქილ. 586; შემზღვევი, взыскано съ меня, ქილ. 276.

შეზღვნა (შევიზღვნი, -ვნე), ф. з. შევსწირავ, приносить въ даръ; (შევიზღვნი, -ვნე), ф. мнг. მივიღებ, принять даръ; შევიზღვნი ჩემგანი, принять совѣтъ, ქილ. 339.

შვზღუდვა (შევკიზღუდვ, -ღე), ф. з. ზღუდეს მოვეღობ, оградить заборомъ, обнести оградою; ქილ. 695; ფილოქ. 4—7; (შევიზღუდები, -ღე, ф. ვე. ზღუდე გარშემოვეკვეღები, отражаться. **შეზღუდვილობა,** ограда, н. გამაგრებულება, укрѣпленіе, შეთავება, н. дополненіе; (ვ), ф. з. შევასრულებ, აღვავსებ ნაკლულევანებასა ან სრული ვქნიო: доканчивать; дополнять; (ვე), ф. мнг. შევასრულებ, исполнить кому; აღქს. 130; (შემითვებ, -ვე), ф. мнг. შემისრულებ, исполнишь мою просьбу, дополнишь мнѣ; რუსუდ. 687; ანკ. 2—6; (შევთვლები, -ლი), ф. ვე. გავსრულდები, исполниться, окончиться.

შეთამაშება (ვ), ф. з. ვათქმევებ თამაშობასა, заставить играть, ვარშ. 386. (შევითამაშებ, -შე), ф. мнг. ვქნიო თამაშობ, играть, (შევკითამაშები, -შე), ф. თვ. ვეთამაშები, ვეკერკურები, заигрывать съ кѣмъ.

შეთანასწორება, сравненіе, (ვი), ф. з. შევასწორებ, повѣрять; сравнивать, ровнять; верстать, 1 ქართლ. 10; (შევითანასწორდები, -ლი), ф. ვე. გავეასწორდები, сравниться.

შეთანხმება (შევითხმებ, -მე), ф. з. შევასწორებ, შევასრულებ, свѣрить, согласить, (შევკითხმები, -მე), ф. თვ. ღვკითხმები, соглашаться, согласоваться.

შეთბობა (ვი), ф. з. მცირედ მოვითბობ, согрѣть, (შევითბები, -ბი), ф. ვე. გავითბები, согрѣться, შეთბობილი, შემთბარი, прич. согрѣтый.

შეთება (ვიშეთებ, -თე), ф. з. ვაქვიფრებ, ვაცბუნებ, ვაშფოთებ, გავახელურებ; съума сводить, приводить въ бѣшенство; ვეფხ. 1343; (ვკიშეთები, -ლი, ф. з. ვკიშფოთობ, გავხელურდები, лишаться ума, метаться.

შეთეთქილი, прич. побѣлѣвшій.

შეთვისება, н. усвоеніе, присвоеніе, (ვი), ф. з. ვასაკუთრებ, შევაჩვევ, заставить усвоивать что, пріучать, 2 ქართლ. 279; (ვი), ф. з. შევისაკუთრებ, შევითვისებ, შევიფერებ, вникнуть въ, усвоить, присвоить, привыкнуть; свести съ кѣмъ дружбу; რუსუდ. 268; ქილ. 155, 180, 431, 656; ქთმ. 66; 1 ქართლ. 253; ბუნ. ბ. 72; (შევითვისები, -სე), ф. თვ. შევისაკუთრები, შევიჩვევი, привыкать, усвоиться; (чему); сдружиться съ кѣмъ, ღაბან. 34—4; ქილ. 486, 490, 529; (შემითვისებს, -სე), ф. თვ. შემიჩვია, привыкаетъ ко мнѣ; ჩონგ. 144. **შეთვისებული,** мнг. усвоенный; кровный; -მეგობარი, искренній другъ, ქილ. 155, 180.

შეთვლა (შევსთვლი, -თვლე), ф. з. მივთვლი, причитать; (შევკითვლი, შევკუთვლი, -თვლე), ф. з. ღვაბარებო სიტყვას, მოკითხვას, наказывать сказать кому что; ვეფხ. 311; 509; შეთვლა მოკითხვის, послать поклонъ, შეთვლილობა, н. ღაბარებული სიტყვა, словесное наказаніе сказать кому что; ვისრ. 16, 131; 1 ქართლ. 146, ქარაგ. 53.

შეთი, н. სიგრცე, სიფოფე ადგილებისგან, сумасшествіе, бѣшенство отъ болѣзни; რუსუდ. 389; 869; 973; შეთიანი, прил. ცოფი, გიჟი, умалишенный въ горячкѣ.

შეთითხნა (ვკითხნი, -ნე), ф. з. запачкать.

შეთლა (შევსთლი, შევსთლი, -თლე), ф. з. მცირედ ვსთლი, сострогать, срѣзать; ანკონ. 4—62.

შეთოვება (ვი), ф. з. გავითოვე, отовсюду вдругъ,

обращать въ сѣчь; ზამთრის წვიმის ცივი ჰაერი შეითვებს; სხ. ლ. зимою дождь отъ холоднаго воздуха обращается въ сѣчь.

შეთრევა (ვ), ზ. ვ. თრევით შევიდან, втащить, (შევითრევ, -რიე), ზ. მიწ. тащить за собою; შევითრევი, -რიე), ზ. თვ. თრევით შევალ, втащиться, войдти, ანდ. 11.

შეთრობა (ებ), ზ. უ. опьянѣть.

შეთუთქვა (ვ), ზ. ვ. отпарить.

შეთრთოლება (შემთრთოლებს, -ლა), ზ. უ. ознобить, бросаетъ меня въ дрожь.

შეთქვლეფა (შევსთქვლეფ, -ლიფე), ზ. ვ. შევსქლები, გავსტყურები. зѣвать, налопаться, наглотаться.

შეთქვეფა (ვ), ზ. ვ. взболтать.

შეთქვირება (ებ), ზ. უ. распухнуть.

შეთქმა, სჱ. обѣтъ, обѣщаніе; заговоръ, мятежъ; заговариваніе, заговоръ отъ болѣзни и т. д. სხ. ლ.; შევსთქვამ, -ვი; შევთქვამ, -ვი), ზ. ვ. ალთქმას ვდებულებ, дѣлать обѣтъ, обѣщать; (შევთქვამ, -ვი), ზ. ვ. დავსწყევლ, შევსჩივენ, оговорить, обвинять; ჭკნელევ. შევთქმები, слѣдовать, ხრონოლ. ბრონ. 24; ქართლ. 18; შევთქვეს ორგულობა, обвинили въ измѣнѣ; (შევითქმი, -ქვი). ზ. ვ. შევერთხმებოდები, პირობას შევჭვრავ, сговариться, согласиться, მარკ. 13—42: 18—19; სჭმ. 5—9; 14—14; 28—26; ფსალ. 2—2; 85—5; 1 ქართლ. 189; 303; 2 ქართლ. 96; ქილ. 395, 688; დავით. 14—3; **შეთქმული, შენათქვამი**, მიმ. обѣщанный; ან შეთანხმებული, согласованный; 1 ქართლ. 11; **შეთქმულნი**, заговорщики; (შემითქს, შეგითქს, შეუთქს), ზ. მიწ. слѣдуетъ, идетъ за мною, за тобою, за нимъ; ხრონოლ. ბრ. 24; (შევთქმი, -თქვი), ზ. თვ. შევცოდები, обвиняться, სამ. გავით. 38; **შეთქმული**, მიმ. мятежный; მთავარ შეთქმულთა, глава мятежниковъ, **შეთქმულობა**, ს. обѣтъ, обѣщаніе; заговоръ, мятежъ; заговоръ отъ болѣзней и т. п. სჭმ. 23—12; 1 ქართლ. 303; მარკ. 2—115.

შეთქრობა (შევთქრები, შევსთქრები, -ქერ), ზ. უ. вгрызаюсь, вгрызаются, შევთქრიდები, ზედ. შევასქლები ან გავსტყურები, вгрызаюсь на кого; налопаться, нажраться; ამოს. 9—3; ანდრ. 68; ქილ. 450, 665.

შეთქუნა (შევითქუნებით), согласиться, сговориться, თამარიან. 149.

შეთხევა (შევთხევ; შევსთხევ, -ხიე. მრავ. 3 პ. შესთხივნეს, მარკ. 13—42), ზ. ვ. вмѣсто, ввергать, бросать во что; შევთხევ თავს, ввергать себя, бросаться, 1 ქრონ. 6—10; შევჭთხევ სთხეველსა, закинуть неводъ, ფსალ. 34—8; 140—10; (შევითხევი, -თხიე), ზ. ვ. შთავარდები, ввергаться, впадать, (შევეთხევი, -ხიე), ზ. თვ. бросаться, кидаться.

შეთხელება (ვ), ზ. ვ. თხლად გავხდი, დავწელდები, სახეზე მოვკლებ; разжижать, утончать; (შევჭსთხელდები, -დი), ზ. ვ. разжидѣть, утоняться; ქილ. 487; ანტ. 4—55.

შეთხზვა (ვ), ზ. ვ. დავწსნავ, შევწმანი, მარკ. 27—9; დავჭსწერ, შევადგენ წერილსა; შთთ. 57: плести; сочинять; ქორორი ერთმანერთს შეჭსთხზოდნენ, у него переплелись волосы. **შეთხზული**, მიმ. сплетенный; сочиненный; ან შევკოწილი, განშვენებული. украшенный. **შეთხზნა**, იგივე შეთხზვა; ქილ. 23. **შეთხიზნება** შეთხიზნა მაგალ. ხენი, ზ. თვ. შევეკრა, გარდავდი ხენი, заразился болѣзнью; **შეთხზულება**, ს. შემკობილება; ისთ. 5—20, 22; შენაწერება, შედგენება, русск. 987; украшеніе, нарядъ; составъ.

შეთხინვა (ვ), ზ. ვ. შევაგდებ, вмѣстать, бросать во что; 1 ქართლ. 417; (შევითხინები, -ნე), ზ. თვ. შევიგდები, вмѣстаться, ფსალ. 34—8.

შეთხოვა (შევსთხოვ, -ვე), ზ. ვ. ვითხები, просить, ქილ. 117, 676, 33.

შეთხოვება (ვი, ზ. ვ. предлагать въ долгъ; (ვე), одолжаться.

შეთხრა (შევსთხრი, შევუთხრი, -თხარე), ზ. ვ. ქინს გამოვუთხრი, подкопать; (შევითხრები, -თხარე), ზ. ვ. быть подкопану, ვეფხ. 585.

შეთხუნვა (ვ), ზ. ვ. შევსვრ- вымачкать, замарать.

შეიაფება, (ვი), ზ. ვ. удешевить.

შეიარაღება (შევიარაღები, -დი), ზ. ვ. ალვაჭურვი, вооружиться.

შეიგინა, ს. უბანი ან მოედანი, площадь, ნათ. 2—4.

შეიდიში, თამარ. ბაღ. 164. шелковая матерія.

შეის, ე. ი. შემოდის, ნახე შესვლა; ვეფხ. 755.

შეიძულება, (ვ), ზ. ვ. отвращать.

შეიწრება, შეიწროვება, შევიწროვება, სჱ. стѣсненіе; შეიწრება გულისა ზწუხარებისაგან; грусть, печаль; შევიწრავ, შევიწროვებ, -ვე), ზ. ვ. შევიჭიდრავ, შევიჭირვებ, შევიწუხებ, суживать; стѣснять, притѣснять; (შევიწრები, შევიწროვები, -დი), ზ. ვე. შევიჭიდრები; შევსწუხები; суживаться; быть притѣсняему; გამოსლ. 28—27; ლუკ. 8—44; 2 კორ. 6—12; შთთ. 59; ანდრ. 130. მარკ. 1—36; ქრონ. 28; **შეიწრებული, შევიწროებული**, მიმ. შეჭირვებული, притѣсненный; ვეფხ. 1301; **შემიწრებელი**, მიმ. притѣснитель; ისთ. 18—6, შეიწრებული გონება, стѣсненный, угнѣтенный мыслями умъ; ვეფხ. 187.

შეითუიდა, ე. ი. თუშევიდე, ნახე შესვლა.

შეკავება (შევკავებ, -რე), ზ. უ. удерживать, შევკმართებ, შევკბეჭავ, держать, осмѣляться; рѣшаться; სამ. ფარ. 159; 259; ვეფხ. 3; 1 ქართ. 282; русск. 799.

შეკავება (ვი), ზ. ვ. დავიჭერ, задержать; სენმა შემიკავა, болѣзнь скрутила меня; შევიკავებ თავსა, удержать себя.

შეკავშირება, სჱ. сплываніе; соединеніе, слитіе; (ვ); ზ. ვ. შევსძერწ კავშირით, დავაკავშირებ; დავწებებ: შევრთავ, შევჭკრავ, შევაერთებ; сплывать; соединять, сливать; ანტ. 6—4; კარგივრება შემოიკავნ შეკავშირებასა, порядокъ вводить единство; რამ შეგაკავშირა ჯერ მტკიცედ, что соединило насъ такими крѣпкими узами; (შევჭ-

კავშირები, -ლი), ზ. ვე. შეკავშირებები კავშირით; გაერთიანები; сливаться; соединяться, сливаться, **შეკავშირებული**, მიმ. связанный; соединенный.

შეკაზმვა, შეკმაზვა, სხ. убираніе, снаряженіе; (შეკჭაზმავ, -მე; შეკჭმაზავ, -ზე), ზ. ვ. მოკჭმაზავ, მოკჭრთავ; მოკმაზვებ; убрать; снарядить, приготовить; 1 ქრონ. 223; ვეფხ. 73; -ცხენსა, осѣдлать лошадь; დარეჯ. 23; ვეფხ. 224; -ლაშქარსა, вооружить войско; ვისრ. 12; დარეჯ. 147; -ბერსა, приготовить на столъ; დარეჯ. 2—73; -ნოხთა, убрать коврами; ვისრ. 26; -სიცუვასა, приготовить рѣчь, ვისრ. 77; -წიგნსა, переплести книгу, (კუკმაზავ, -ზე), ზ მიჩ. მოკურთავ. მოკუმზაღებ; приготовить кому что; გორგ. 282; ან პასუხს მიუზღვე, სანაცვლოთ გარდაუხდი უპატიობისა თვის, удовлетворять за обиду, ალბ. 145; **შეკაზმვანი**, -მე), ზ. ვ. მოკირთვები, მოკიმზაღებ, чинить убранцу, приготовленцу; რუსუდ. 579; შეიკმაზე, приготовь мнѣ, შეკმაზე კანდელი, затепли лампадку; აბერ. 75; (შეკკაზმები ან შეკკაზმი, -ზმე), ზ. თვ. მოკემზაღებ, приготовиться, снарядиться, ვეფხ. 1393; თუ უსამართლოდ მპატრონსა ვმი წუკეღებ თორმეტი გლეხი შეკკაზმოს; если крестьянинъ безъ законной причины, уйдетъ отъ господина, то обязанъ сдѣлать ему удовлетвореніе стоющее 12 крестьянъ. ალბ. 149 (рус. пер. 150); **შეკაზმული**, მიმ. снаряженный, приготовленный; დარეჯ. 2—111; სამ. სიმწ. 262; შეკაზმული ცურვაჲ გზა, превосходно устроенная дорога; რუსუდ. 391; შეკაზმული ჭირნახული, приготовленный хлѣбъ, სიმწ. 328; **შეკაზმულობა**, ს. приготовленность, убранство; 2 ქრონ. 524; ან ეკლესიის მორთულობა, одежды, утварь, სიმწ. 314; -ჯარისა, устройство войска; **შეკაზმინება** (ვ), ზ. ვ. მოკირთვინებ, მოკიმზაღებინებ, заставить убрать, приготовить, -წიგნსა, заставить переплести книгу.

შეკაკვა (ვ), ზ. ვ. вгибать.

შეკანკალება (ბ), бросаться въ дрожь.

შეკანონება (კ), ზ. ვ. узаконять.

შეკარება (შეკვკარები, -რე), ზ. ვ. მიკვკარები, შეკვხები, касаться.

შეკაფვა (შეკჭაფვ, -ფე), ზ. ვ. შეკჭსჭრი; ან გამოკჭკვე კლდესა; ვეფხ. 648; подрѣзать; подкопать.

შეკდება, სხ. стыдъ; იერემ. 6—15; (შეკოკდებ, -დიშე), ზ. მიჩ. შეკირცხვენ, შეკოგნებ, устыдиться, 1 ქრონ. 183, 401; ლუკ. 20—13; ქილ. 200, 401; **შეკდებული**, მიმ. устыженный, იხილ. 6—6; **შეკდომება** (შეკოკდომებ), ზ. ვ. შეკირცხვენ, пристыдить, осрамить, (შეკოკდომებ, -მე), ზ. უ. შეკირცხვენ, стыдиться.

შეკდომა (შეკოკდები, -დი), ზ. თავს შეკოკლავ ან თავს მოკოკლავ რაზედმე; погибнуть въ схваткѣ съ кѣмъ либо; убиваться, умирать надъ кѣмъ либо; ალბ. 36; გორგ. 266; 2 ქრონ. 284, 536; 2 ქრონ. 568; **შეკდომილი, შემკდარი**, მიმ. убитый въ стычкѣ съ кѣмъ; ვეფხ. 1577.

შეკედლება (ვკედლები), ზ. თვ. поселиться къ кому.

შეკეთა, შეკეთება (შეკოკეთ, შეკოკეთებ, -თე), ზ. ვ. შეშას მოკეშაკვ ცეცხლსა; ან მოკეკიდებ ცეცხლსა; подкладывать дрова; разводить огонь.

შეკეცა (ვკ), ზ. ვ. нарубить говядину. სამზ. 32.

შეკერვა (შეკჭკერავ, -რე), ზ. ვ. კერვით გარდავამჭერის შეორეზედ, сшивать; вышивать; **შეკერილი** სავლო, шитый воротникъ, **შემკერავი**, ს. кто шьетъ платье, შეკკერვინებ (ვ), ზ. სხვ. заставить шить; (შეკვკერვინებ, -ნე), ზ. მიჩ. заказать для кого либо платье, ქიმ. 123.

შეკეტა (შეკჭკეტ. შეკოკეტ, -ტე), ზ ვ. შემოვიგდებ კარსა ღა დავჭკეტ კლიტით, запереть за собою дверь.

შეკეტება (შეკოკეტები, -ტე), ზ. თვ. შეკეტანები, შეკეწრები; сваться.

შეკერტება (შეკოკერტებ თვალს; -ტე), ზ. ვ. დავწერტები, пристально смотрѣть, სამ. ლ.

შეკეცა (შეკჭკეც, -ცე), ზ. ვ. დავჭკეც, გაშლილს შემოვკრებ, შემოვჭკრაგნი, შევახვევ ნაკეცებად; შეკჭკრებ, შეკჭრთავ რიცხვსა; сгибать, складывать, свертывать; сложить, соединять числа по счету; ვისრ. 36; ქრონოლოგია ბრძენტ. 3; დარეჯ. 128; შეკჭკეც წიგნსა; закрыть книгу; შეკკეც დანისა, закрыть ножъ. შეკკეც ხისხლსა ორად, заплатить вдвое за кровь; ალბ. 23; (შეკოკეცები, -ცე), ზ. ვ. დავკეცები, შეკოკრაგნები; შეკჭკრებები; складываться; слагаться; შეკკეცილი, შენაკეცი. მიმ. сложенный; კალენ. 94, შენაკეცი, ს. загибъ.

შეკვაშლება (ვკ), ზ. ვ. надымить.

შეკვდომა ნახე შეკდომა.

შეკვეთა, სხ. наказъ; (შეკჭკვეთ, შეკოკვეთ, -თე), ზ. ვ. შეკჭსჭრი, შეკვლი, შეკჭკოფვ; срѣзать, срубить. იხილ. 15—2; ან დავუნიშნავ მაგალ. შეკჭკვეთ ხარკსა; назначить (напр. дань); ვეფხ. 467; (შეკოკვეთ, -თე), ზ. მიჩ. გარდაჭრით ან ბაზნებით გჭოზავ რასმე; შეკოკვეთი პირობითა სამუშაოს გასაკეთებლად; назначать, налагать; заключить условіе; наказывать, приказывать сказать кому что; ალექს. 161; გეჯ. 25; სამხ. 112; вонзать, სვილ. 110; შეკოკვეთ ხარკსა; наложить дань; -ფასსა, назначить цѣну; შეკოკვეთ ხარგებელსა, назначить проценты, ალბ. 93; შემიკვეთ ცოლის დაგდებასა, ты требуешь, чтобы я развелся съ женою; მოურ. 89; გილიზღებს და შეგიკვეთებს, т. е. принуждениемъ возьметъ и насильно обманетъ; ვეფხ. 1075; (შეკოკვეთები, -თე), ზ. თვ. შეკოკვეთისები, შეკოსკეთრები; привязаться, привыкать къ кому; ვეფხ. 1132; დავრ. 12; **შეკვეთილი, შეკვეთებული**, მიმ. назначенный; опредѣленный; ალბ. 71. 79; იხილ. 10—23; предатель, დიდმ. 194; შენაკვეთი, მიმ. отрѣзанный.

შეკვეცა (ვკ), ზ. ვ. შეკჭსჭრი, срѣзать, состричь.

შეკვეხა (შეკჭკვეხ), хвастать, (შეკოკვეხები), შეკვხლ, входить.

შეკვირვება (ვ̃კვირდები), ზ. ვე. удивляться.
შეკვლაკნა (ვ̃კლაკნი), ზ. ვ. скомкать.
შეკვნეტა (კვ̃), ზ. ვ. откусить.
შეკვრა, ნ. შეკრვა.
შეკობვა (კვ̃), ზ. ვ. устроить жительство.
შეკოდება (კვ̃), ზ. ვ. выколоть; повѣсить; შეკოდებული, ввѣ.
შეკოდება (კე), ზ. ვ. сѣсть (о птицѣ, ножичекъ; (შეკეკოდები, -და), ზ. თე. загораться.
შეკოდება შეკეკოდები, -და), ზ. თე. сжиматься, гнаться за чѣмъ, დრეკ. 60; რა შეკეკოდა, что случилось съ тобою.
შეკივლა (შეკ̃კივი, -ვლე; შეკ̃კივე), ზ. ე. შეკ̃კივარი, кричать, ჩონგ. 135.
შეკითხვა, სხ. спросъ, запросъ; (შეკ̃კითხე, -ხე), ვ̃კითხე, спрашивать, (შეკეკითხები, -ხე), ზ. თე. დაკეკითხები, спрашиваться, просить у кого совѣта; გორგ. 32; **შეკითხულობა**, ს. спросъ.
შეკინძვა (კვ̃), ზ. ვ. ვ̃კინძე, გარდაებმ; завязывать, -წიგნისა, брошировать, связывать книгу; ქილ, 195.
შეკირვა (კვ̃), ზ. ვ. კირით გამოვლეს, обмазать известью.
შეკისრება (კი), ზ. ვ. взять на себя.
შეკიცხვა (კვ̃), ზ. ვ. побранить кого.
შეკლება (კ), ზ. ვ. შეკმცირებ, შეკაკლებ, შეკაკნებ, შეკცოცავებ; умалять, умалить; გულს შემიკლებს, дѣлаетъ меня недовольнымъ, (შეკეკლები, -კლე), ზ. ვ. შეკ̃კნინდები, умаляться.
შეკლეტა (შეკ̃კლეტ, -ლიტე), ზ. ვ. გარდაებმ, связывать, (შეკეკლეტები, -ტე), ზ. ვ. გარდაებები, შეკეკეთები, связаться, 2 ქართლ. 564.
შეკლვა შეკ̃კლავ, -კლე), მოკ̃კლავ, убить, (შეკაკლავ, -კლე), ზ. ვ. მხხვერპლად შეკსწირავ ვისისამე თავს ვისთვისმე, пожертвовать кѣмъ либо за кого; თავს შეკეკლავ, ე. ი. თავს მოკეკლავ; принести себя въ жертву, თავს შეკაკლვა, ე. ი. შეკაკვლება; заставить убить себя.
შეკმაზვა, ნახ. შეკაზმე, ვიხრ. 6.
შეკნავა (კ̃კნავი), о котѣ: мурлыча просить.
შეკნინება (კი), ზ. ვ. შეკმცირებ, შეკაკლებ, умалять, умалить; იგრქ. 30—20, (შეკ̃კნინდები, -და), ზ. ვე. შეკ̃კმცირდები, умаляться.
შეკონა, შეკონება (შეკ̃კონავ, -ნე), ზ. ვ. კონებად შეკ̃კრავ, связывать въ пучекъ, მარკ. 3, 17; (შეკეკონები, -ნე), ზ. ე. კონებად შეკეკრი, быть связану въ пучекъ, ვეფხ. 693; (შეკეკონები, -ნე), ზ. თე. დაკეკონები, შეკეხვევი, прильнуть къ груди, обнять, ქილ. 432.
შეკონვება (კი), ზ. ვ. ფლასებს მივაკერებ, сшивать заплатки.
შეკოწიწება (კი), ზ. ვ. склеивать.
შეკოჭვა (შეკ̃კოჭავ, -ჭე), ზ. ვ. შეკ̃კრავ მაგალ. ბარგს, перевязать тюки.
შეკრება, -რეფა, სხ. собраніе, накопленіе; сборище, собраніе; схватка; ქართლ. 391; 439; არითმეტ. შეკრთება რიცხვთა, сложеніе (ариѳм.); (შეკეკრებ, -რიბე; შეკ̃კრეფ, -რიფე; სრ. სამღთო, წერილში; შეკ̃კრიბენ, ე ე. შეკ̃კრიბნენ, -ბენს, იხა. 11—12), ზ. ვ. მოკ̃კრეფ. მოკეკრეფ, შეკაკრეფ; არითმ. შეკეკრეფ რიცხვთა, შეკ̃კეფ; собирать, сокплять; сложить, складывать (числа); შეკ̃კრიბენ ამერ ამერნი, собрались Картлинцы и Имеретины; შეკ̃კრეფ ჯარსა, собрать войско, დიდი ქონება შეკ̃კრიბა, онъ собралъ громадное имущество; შეკეკრეფ შიგანაჲ შიგაჲ, подобрать родильницѣ животъ; სიბრ. 102; (შეკეკრეფ, -რიბე), ზ. მიწ. მოკეკრეფ, собрать для себя; მარკ. 25—24; ლუკ. 19—45; შეკეკრეფ ნოყიოს იბირს ილაჟ, (შეკ̃კრიბები, -ბი), ზ. ე. მოკეკრეფები, (შეკეკრიბები, -ბე), ზ. ვ. მოკეკრეფებული ვიქმნები; собираться; сокпляться, ვეფხ. 901; ლუკ. 6—44; (შეკეკრიფები, -ფე), ზ. ვ. შეკეკრეფები, შეკეკრეფები, შეკეხვევები; შეკიბლუნები; сжиматься; съежиться, შეკეკრიბები, -ბი), ზ. ვე. მოკეკრეფები, накопляться въ пользу чьи либо; 1 ქართლ. 438; или собираться противъ кого либо; **შეკრებილობა**, ს. კრებული, კიეი მოკეკრეფებული ერთად საქმისა რისამეს; сборъ, сборище; სახოგადო შეკრებულება, общее собраніе; მარკ. 1—85, 160. **შეკრებული**, მიმ. собранный, იხა. 29—8.
შეკრეჭა (შეკ̃კრეჭ, -რიჭე), ზ. ვ. მცირედ შეკ̃კრავ подстричь, устричь, (შეკეკრეჭები, -ჭე), ზ. ე. შეკეკრეჭები, подстригаться.
შეკრვა (შეკეკრავ -კრე), ზ. ვ. შეკეწებებ, вкогачивать, вкогачить; -თავსა, удариться головою; თავს შეკეკრავ შენობას, подвести строеніе подъ крышу; შეკ̃კრავ თოკსა, замѣтить, ქილ. 314; დრეკ. 109; -ისარსა, ударить, поразить стрѣлою; დრეკ. 16; თუ თავი შემეკრა, если я ударился, головою объ.
შეკრვა, შეკრუა, სხ. связываніе; შეკეკრა ქონებისა, наложить запрещеніе на имѣніе; конфискація; ცანში ან მეკეკლში შეკრვა, запоръ въ желудкѣ; შეკრვა ძარღვისა, остановка крови въ жилахъ, спеціальное; ქილ. 363; (შეკ̃კრავ, -კრე, სამღთო წერილში: შეკ̃კრეფ, -ეი, სამ. 22—3, ზ. ვ. დავაბამ, შეკეშარკავ ხალითა, ყრუთაი ლ სხ; აღკრძალავ. დაეშლი, დაყენებ; მარკ. 12—29; 13—30. 16—19; მარკ. 5—3; 15—1; მაკ. 1—191; ღელთა, ხრიკთა და მისთანათა კელთაში ჩავარდნა. ეროშენგრაში პირობის დადებით ან გამოვარიშევ ვისმე ხელ წერილს; связывать, завязывать; заковывать въ кандалы; наложить запрещенье; застегивать пуговицу; условиться, заключить съ кѣмъ договоръ, условіе; შეკ̃კრავ ტყვრისა, связать тюкъ; -ძაფულსა, связать снопъ; -ყოკეთა, связать цѣпями, надѣть кандалы, цѣпи, 1 ქართლ. 23; -სანგრისა, обносить валомъ, ровомъ, обкопать; 1 ქართლ. 353; შეკ̃კრავ გზასა, занять дорогу; 1 ქართლ. 443, შეკ̃კრავ ცხენსა, поставить тронъ, გორგ. 40; შეკ̃კრავ თოსსა, свести сводъ, შეკ̃კრავ ნასკუსა,

завязать узломъ, შევკარ რასმე ხელსახოცში, завязать что въ платокъ; შევკარ წიგნსა, переплести книгу; შევკარ ძღვენსა, приготовить подарки, რუსულ. 803; შევკარ ქრთამით, подкупить; 2 ქართლ. 548; შევკარ ხვანჯართა, опутать кого сѣтями, შევკარ ჯაჭოთა, заковать кого; შევკარ მთასა, занять гору; ვისრ. 120; შევკარ პირსა ან პირობასა, условиться, договориться; დავით. 123; (შევიკრავ, -კარ), ф. მიმ. შევიმარკავ, მოვიკრავ; связать себя, შევიკრავ პირსა, замкнуть ротъ, замолчать; ქილ. 190; შევიკრავ ღილს, застегнуть пуговицу, თავსა მრთელსა რაჲ შეიკრავ. ე. ი. აუტკენელს თავს რად იტკენო, ვეფხ. 870; зачѣмъ ты злоровой головѣ наносишь ударъ; შევიკრავ წარბსა, насупиться. ნ. ქ. ლ. (შევკარავ, -კარ), ф. მიმ. შევშეკარავ; გარდაკეთებაც; связать кому напр. руки; отрѣзать, пресѣчь; შევკარავ პირობასა, заключить съ кѣмъ условіе, контракть; წყალსა ხოლაც შეკარეს, у самаго истока отрѣзали воду; გორგ. 259; შევკარავ ხელ-ფეხსა, связать кому руки и ноги, მატ. 22—1, 3; ვისრ. 175; შევკარავ გზასა, пресѣчь кому дорогу; 2 ქართლ. 57; ვისრ. 2 ; სევდამან გული შეკარა. ვეფხ. 344; тоска стѣснила ему сердце; შევკარავ მახვილობასა, ვისრ. 29, лишить кого способности къ сопротивленію; (შემკრავ, -კარ), ф. მიმ. ты вяжешь меня, შემკრავს მუცელი, это вяжетъ мнѣ желудокъ, (შემოკრავ, -კარ), მაგალ. ღილსა, застегни мнѣ пуговицу; შუბლი შემიკრავს, я нахмурился, я наморщилъ лобъ, ჩონგ. 21; შემოკრავს ჯაღოთა, я оковалъ его; ვისრ. 30; პირი შეგიკრავსთ, вы сговорились; სიბრძ. 141; შემოკრავს ნაპირი ველთა, я занялъ окрестности поля; ვეფხ. 372. გზანი შემიკრეს ნაგებით, они загородили мнѣ путь судами; ვეფხ. 598; (შევიკრი, -კარი), ф. ვ. შევიშეკრებიი, быть связану; ვისრ. 5; არ შეიკრნეს ძეძენი შენნი, не закрылись сосцы твои, ეზეკ. 16—4; შევიკარი პირობითა, обязаться условіемъ; შეველში შეიკრა, появился запоръ; შეიკვეკრი, -კარ, მაგალ. პირობითა, заключить съ кѣмъ условіе; მაღე შეიკრა, онъ потерялъ аппетитъ, შემეკრვის სრ. შემეკრა, у меня связано, გონება შემეკრა, разсудокъ мой притупился; შემეკრა პირობითა, онъ связанъ со мной условіемъ; **შეკრული**, მიმ. связанный; скованный; სჯულ. 12—6; რუსულ. 891; -წიგნი, переплетенная книга. შეკრულია, ე. ი. აღკრძალულია, непозволено закономъ, შეკრულგზა. загороженная дорога, შეკრული შეგობრობითა, связанный дружбою; მთა თოვლისაგან შეკრული, гора непроходимая отъ снѣговъ; ვისრ. 158; **შენაკარი**, ს. уѣздъ, **შეკრვევინება** (ვი), ф. სხმ. ვაიძულებ შეკრვას; заставить связать, რუსულ. 993; -ებინა, заставить отрѣзать дороги.

შეკრთობა (ვი), ф. მ. შევიშინე, შევაძრწუნე, смущать, испугать.

შეკრთომა (შევკრთები, -თი), ф. ვ. განვკრთები, განვცვიფრდები, ვკვდები, შევშინდები, испугаться, смутиться, ვეფხ. 92, ჩონგ. 12; შეკრთა ძილი, испугался во снѣ; ვეფხ. 268; 348; ცვინი შეკრთება, опъ помѣшается, რუსულ. 56.

შეკრულობა, ს. პირობა ხელ-წერილით ღაღებული; обязательство, условіе договора. მარკ. 1; ან ერთობა. შეკვშირება, კავშირი, связь.

შეკრუნჩხვა (შევკრუნჩხავ, -ნე), ф. მ. შევჭიმუნჯავ, შევკნესკავ, сжимать; ежить; (შევიკრუნჩხები, -ნე), ф. ვ. მოვიკუნჯუნი, შევიმღუნებები, сжиматься, ежиться.

შეკრძალება (შივიკრძალებ, -ლე), ф. მ. დავიცავ, 1 კორ. 11—1. ებრ. 3—6; მატ. 8—15; 2 სჯული. 30—20; сохранить въ себѣ, удерживать за собою.

შეკრძალვა (შევკრძალავ, -ლე), ф. მ. შევკნაკ. შევიწყნარებ: დავიცავ, заключать, хранить, соблюдать; თხსლ. 5—29; ებრ 6—18; ეკლეს. 4—14; შევიკრძალავ თავს, держать себя пристойно; კოლ. 2—19; ებრ. 10—23; 1 ქართლ. 4; შევიკრძალავ სარწმუნოებას, хранить вѣру; соблюдать законъ; მარკ. 1—146; შევიკრძალავ ენასა, держать языкъ за зубами; ქილ. 210, (შევიკრძალვები, -ვე), ф. თ. ვიკრძალვები კრძალვით შევიმთხვევი, достигать чего съ приличіемъ; 1 ქრან. 6—20.

შეკუმშვა (შევკუმშავ, -შე), ф. მ. შევკუკავ, შევიკრებ, შევკრუსკავ, сжимать; შევიკუმშავ ფრთებსა, подобрать крылья; ბუნ. კ. 23; შევკუმშავ ჰაერსა, сжать воздухъ; (შევიკუმშები, -შე), ф. ვ. сжиматься, ბუნ კ. 104.

შეკუნძლვა (შევიკუნძლები, -ძლე), ф. ვ. დავკვირკვები, კუკურს გამოვისხამ; о деревѣ: одѣваться почками; სიბრძ. ლ.; 4 მეფ. 4—34.

შეკუნჭვა, сидѣть поджавши ноги.

შეკუნწლვა, იგივე **შეკუნძლვა**; ბუნ. კ. 136; **შეკუნჩხვა**, ს. **შეკრუნჩხვა**; სიბრძ. 142.

შეკურთხება (ვე), ф. მ. благословлять.

შეკუსვა (შევკუსავ, -ქე), ф. მ. შეკხრუსკავ, შევკნეტავ, შევხკნეკავ, скомкать, смять; (შევიკუნქები) ф. ვ. შევიკრუნჩხები, შევიმღუნებები; сѣжиться, ბუნ კ. 198.

შელამა (შევლამი, -მე), ф. უ. მხურვალი ვარ, მნებავს, хотѣть, გულსა შელამის ღაღებაც, ვეფხ. 1370, ე. ი. ხარს რომ გული ღაიშვიდოს, онъ хочетъ успокоить душу.

შელაგება (ვი), ф. მ. покласть во что.

შელაპარაკება (შელაპარაკები), переговорить; возражать, оспаривать.

შელახვა (შევლახები, -ლე), ф. თ. წავეხეშები, ссориться, შელახული, მიმ. поссорившійся, მრავ. 104, (შევილახები), поссориться, ვეფხ.

შელბა, ს. მხლბა. [ცხოვრ.

შელახვა (შევლახავ, -ლე), ф. მ. შევრეკ, вгонять, (ვილახვით), поссориться съ кѣмъ.

შელბობა (შევკლბები, -ბი), ф. ვ. დ. დავრბილდები, размягчаться.

შელევა (შევკლევ -ლე), ф. მ. შევსვამ, испить.

შელევა (შევლევ, -ლე), ф. მ. წარვაგებ, поиздержать, истощать, тратить. რუსულ. 834; (შევილევი, -ლე), ф. ვ. წარვიგები, поиздержаться, истощаться;

ან გაჭდები, დაჭყანები, поцарапать; შველვი, -ლე, ზ თე. დავსობ. вонзать, устукать, **შელეული**, მიმ. истощенный.

შელეხვა (შველეხე, -ხე). ზ. მ. გაგლეჯა განგმირა: ან გაელეკ გაელეხეთ დანას; обмазать, оштукатурить; источить.

შელეწა შველენ, -წე). ზ. მ. დაგმტვრევ ვისმეგე რამე. сломать ударив обо что и т. п., ვარამ 59; ყაენ. 754, რუსუდ 467; 297; სხვი ყველს შელეწა, стул сломан обо стену; (შველენ, -წე). ზ. მ. გამტვრევ, გამსხვრევ, ломать. შველენ კარსა, выломать дверь, აღმ. 25.

შელიზღება შველიზღები, შველიზღები. -ღე), ზ. ვე. მოყვეები ხუმრობაზ, начинать шутить, балагурить, ქილ. 385.

შელმობა შემელმობ, -ბე), ზ. მ. დავალმობ, შეგრძილებ, мягчить; სან ლ; მზემ თოვლი შელმო, солнце заставило таять снѣгъ; (შველმები, -ბი), ზ. ვ. დავრბილდები, смягчаться, дѣлаться мягкимъ отъ влаги.

შელმობა შემელმობ, -ბე), ზ. მ. შემენდვის, შენდობა, შეწყალება; შეწრალება, сожалѣть; ყაენ. 843.

შელოკა (შველოკ, შველოკ, -კე), ზ. მ. შევკბილებ, შევკოცნე, ласкать, ლილ.

შელოცვა, სხ. заговариваніе, заклинаніе, наветы; (ვე), ზ. მ. მოვკბილდავ. შევკერე გრძნებაზ ლოცვით, заговаривать, заклинать, заколдовывать. **შელოცვინება** (ვი), ზ. სხ. заставить заворожить, заговорить; ვრისა. 79.

შელტოლვა (ვილტვი, -ტე), ზ. მ. ლტოლვით შევალ სადმე თავის შესაფარებლად, бѣжать въ; ქილ. 576; დაბად 14—10; 1 ქართლ. 327, 329, 384; -ტიხეში, бѣжать въ крѣпость; მარკ. 1—158; -სიერველს ქვეშე, прибѣгнуть къ покровительству. [лный.

შემაბეზრებელი, ზედ. безъ мѣры, довуч-

შემაგონებელი, შემაგონი, ს. მაქცებელი. გულში ჩამგდები. наущитель; внушитель; ყაენ. 584; ვისრ. 75.

შემაგრება (ვი), ზ. მ. სამაგრეს მივსცემ, გავამკვიცებ. განვაძლიერებ; укрѣплять, усиливать; ქილ. 582; (ვი), მაგალ. თავს, крѣпиться, бодриться, держаться твердо; კანონ 12; ანტ. 3—51; ვარამ. 60; შეკმაგრები, -და), ზ ვე. გავკმაგრდები, სამაგრე მომეცეს, განვაძლიერდები, укрѣпиться, усилиться; (შეკმაგრები, -და), ზ. ვე. გავმაგრდები, ლეკმაგრდები, быть въ состояніи держаться противу кого; 2 ქართლ. 434; აღმ. 53; противупоставить силу силѣ.

შემაძგენელი, ნ. შეაგენს, составляющій.

შემაერთებელი, მიმ. соединительный.

შემავალი, ზედ. შემსვლელი; სამრევლო; входящій; приходскій; გაგ. მარკ. 1—198; დაბად. 23—10; მატ. 15—11; შემავალი მღვდელი მთავარ-ანგელოზისა, приходскій священникъ церкви Св. Архангела; სიგელი 11; შემავალნი კაცნი, прихожане; გაგ.

შემავიწროვებელი, შემაწრებელი, ზედ. стѣснитель.

შემაზარავი, ზედ. ზარის დამცემი, наводящій ужасъ; 2 ქართლ. 307.

შემალვა (ვ). ზ. მ. მივფანარებ, მივსჩქმალავ, прятать, укрывать, -ვები, -ლე). ზ. ვ. მივფანარებ, скрываться, იერემ. 4—29.

შემამგობელი, ს. ქებაზ შემწყნელი, хвалитель.

შემამტკიცებელი, ზედ. укрѣпляющій, ეზეკ. 306.

შემაწყვეტებელი, ს. оскверитель.

შემანდობელი, ზედ. помилующій, прощающій грѣхи. 1 ქართლ. 278; ვისრ. 46.

შემარგლვა (ვ). ზ. მ. волоть.

შემართვა, -თება, სხ. отвага, смѣлость, предпріимчивость; შევკმართებ, -თავ, -თე ან შევკმართებ, -თე). ზ. მ. გავკმარდავ. შევკკერე; отважаться, осмѣлиться, рѣшаться на что; ყაენ. 572, 746; ვისრ. 39; 1 ქართლ. 205. 441; აღმ. 225; შევკმართავ აღმართს, направить путь къ горной вершинѣ; ქილ. 471.

შემარილება (ვ). ზ. მ. მარილს შევაერი, посолить, შემარილული ხიზილალა, паюсная икра; იერემ. 16—5.

შემასმენალი, наушитель. ჩახრ. 77.

შემარტეველი, ზედ. потрясающій.

შემარცხვენალი, остроумитель. ჩახრ. 77.

შემასმენელი, ს. обличитель; клеветникъ; доносчикъ: ლან. 6—24; სამ. 23—31; 1 ცამ. 1—10; ბერძნ. სამ. 140; **შემასმენელობითი** ბრუნვა, дат. обличительный падежъ.

შემაბრულებელი, ს. оканчивающій; дополнительный; იხილ. 10—23; მარკ. 1—207.

შემაცება, ს. სარგო, შესამატი; сверхъ, დამატება; прибыль, барышъ; прибавленіе, прибавка; (ვე), ზ. მ. სარგებლობაზ მივსცემ, მოვუმატებ, მოვუსარგო. შევსძენ; обогащать, приращать, надѣлять; прибавлять; придавать; (შევიმატებ, -ტე), ზ. მიმ. მოვიმატებ, გამოვრჩები, пріобрѣтать, наживать; სამხ. 137; (ვე), ზ. მ. შევსძენ. მოვუმატებ, прибавлять, увеличивать, придать; შევემატები, -ტე), ზ თე. მოვემატები. შევძენები, прибавляться, умножаться; 2 ქართლ. 169; შემემატება, получаю прибыль, კანონ 48; **შემატებული, შეწამატი**, прибавленный; пріобрѣтенный, нажитый; **შემმატებელი**, кто дѣлаетъ кому прибыль, **შემატებინება** (შემემატებინება, -ნოს), ზ. თე. რუსუდ 242; и дополняю.

შემატკივარი, მაგალ. გულისა, ზედ. жалѣющій, сердобольный.

შემატკივრობა გულისა, любовь, сердоболіе.

შემაურვებელი, ზედ. მაწუხებელი, озабочивающій, გამ. 12—15.

შემაქცევარი, -ველი, ზედ. забавляющій, забавный; სამხ. 138; **-ველად**, ზმ. для забавы, ყაენ. 271.

შემაღლება (ვი), ზ. მ. მაღლა ავსწევ. მაღლა ავიტან, აღვმაღლებ; возвышать, подымать, возводить, возносить; შევიმაღლებ ხმას, возвысить голосъ, (შევიმაღლები, -ლე; შევკმაღლები, -დი), ზ. ვ. მაღლა ავიწევ. ავმაღლდები, возвышаться, ლარეკ 120, 132.

შემაცთუნებელი, ს. совлазнитель.

შემაცქერალი, ზედ. смотрящій.
შემაწუხებელი, ს. кто безпокоитъ, притѣснитель; იერემ. 15—18.
შემაწუხენი, მაგალ. თავისა, ზედ. надоѣдающій.
შემბალი, ზედ. დალბობილი, размякшій.
შემბეჯავი, ს. გამბეჯავი, смѣлый, рѣшительный.
შემბნედელი, ზედ. სულის შემკვრელი, причиняющій удушіе; ფიზიკ. 34.
შემბრალე, -ლებელი, ზედ. სიბრალულის მქონი, жалостливый, 2 ქორნილ. 71.
შემგზავრება შევმგზავრები, -რე, ზ. თვ. გავემგზავრები, გზას შევუდგები, пускаться въ путь.
შემგოზველი, ს. გამლესავი კედლის; штукатуръ.
შემდაბლება ვ, ზ. з. понижать.
შემრგუალება ვ, ზ. з. округлять.
შემდგარი, ზედ. მყარობი, შემცველი. состоящій изъ, содержащій.
შემდეგ, ზზ. потомъ.
შემდეგი, ზედ. слѣдующій, см. ვიხ. 108.
შემდგომ, -მად, -მით, ზზ. მისული, вслѣдъ; по, послѣ; შემდგომ მამის ჩემისა, послѣ отца моего, შემდგომ ამისა, послѣ этого, **შემდგომადი, შემდგომი, -მითი**, ზედ. მომავალი, слѣдующій; მარკ. 1—195, შემდგომითი შემდგომად, послѣдовательно, одинъ за другимъ; ლუკ. 1—3; 1 ქორნილ. 45; 309; საქმ. 3—23, 24; 7—45.
შემდგომი, ზედ. შემცველი ნაწერებისა, составной; კორ. 119.
შემდგომემდობა, მაგალ. სხვულისა, ს. შეხვედრება, составъ, составныя части, напр. тѣла; ფიზიკ. 33.
შემდრეკელი, ზედ. შეუმარცვი გუნებაში; попятный, несмѣлый; ყურან. 793; ქილ. 497.
შემდურება ვ, ზ. з. ერთმანეთზედ გაღიზიანება, სამტრობა ჩამოგდება, წაჩხუბება, поссѣть раздоръ, поссорить; 2 ქორნილ. 265; (შევმდურები, -ლი; შევმდურები, -რე), ზ. з. გაბრაზებაში ყოფნა, досадовать на кого, ბუხ. 31; შეგვმდურებს, онъ поссѣтъ между нами раздоръ, ყურან. 1480.
შემეგობრება (შევემეგობრები, -და), ზ. ვნ. შეგობრობით შევიკრი, подружиться съ кѣмъ.
შემეცნება, სხ. замѣчаніе, намекъ, вразумленіе, ყურან. 277; ზაქარია 6—14; ქილ. 305; (შევიმეცნებ, -ნე), ზ. з. გავიცნობიერებ, კიმენე, შევიტყობინებ, შევასწავლი, научать, знакомить; შეგამეცნებ, я познакомлю тебя; ყურან. 261; ქებულ. 15; (შევიმეცნებ, -ნე), ზ. მინ. შევიტყობ, შევასწავლი, познакомиться, узнать, замѣтить; (შევიმეცნები, -ნე), ზ. თვ. შევიტყობები, შევიმეცნები, быть узнану; მარკ. 343; ვიხრ. 117; 1 კორ. 13—14; 1 ქორნილ. 255; **შემეცნებული**, ზედ. извѣстный, -საერთაოდ, опытный въ управленіи; 1 ქორნილ. 282; (შენიშნ.).
შემეცნიერება, ს. наставленіе, ქილ. 656; (ვ), ზ. з. ნ. შევიმეცნებ; ვიხრ. 131.
შემზადება, სხ. приготовленіе, (ვ), ზ. з. შევიდგენ, მოვამზადებ, приготовить, (შევიმზადებ, -და), приготовляю себѣ, ქილ. 341; შემომზადა, приготовь мнѣ, 1 ქორნილ. 83; (შევიმზადები, შევიმზადები), ზ. ვ. приготовляться, составляться; გიორგ. 28; **შემზადებული**, составленный, приготовленный, ლიბერ. 21—66; მაკ. 8—34; **შემზარე**, ზედ. внушающій ужасъ, ვაშლი. 31.
შემზარებელი, ზედ. დამზარებელი, лѣнтяй.
შემზერა (ვ), ზ. ვ. посматривать.
შემზრახი, ს. თანა გამზრახი, соумышленникъ.
შემთავრება (ვ), окончить.
შემთვისებელი, ზედ. усвоивающій, მარ. 1, 183.
შემთხვევა, სხ. случай, приключеніе, საქმ. 20—22; მეტ.კა. 40; встрѣча; იხაი. 7—3; **შემთხვევით**, ზედ. случайный. (ვ), ზ. ვ. მოვაწყვევ, ვუკვდ, მივხვდე ვნების მიზეზსა, догадаюсь; შევხვდ. приключить, причинить, навлечь на кого что; ქილ. 389; 1 ქორნილ. 366; ცხოვ. 113; 1 ცხოვ. 1—4; რუხულ. 927; აღმოიხადა ხმალი და შეამთხვია კვარსა, обнажилъ саблю приложилъ оную къ кресту; 1 ქორნილ. 131; ლუკ. 18—5; უბედურობა შეამთხვია, онъ былъ причиною его несчастія, ну შეიმთხვევ თავს უბედურობას, не навлекай на себя несчастья; (შევიმთხვევი, -ვიე), ზ. ვ. მოვხვდები, დავეკვეთები; случаться, приключиться, ად დავეხვდები, встрѣтиться, აღმ. 38; შევემთხვევი ად შევემთხვი, -თხვიე), ზ. თვ. დავეკვეთები, მოვეხვდები, წავეკიდები; შევეხვები, ად ვემთხვევი წმიდათა ხატთა, кланяться; შევეხვები ვისმე გზაზედ; подвергаться случайностямъ; прикасаться, приложиться къ образу; встрѣчать; საქმ. 25—24, 5—11; რომ. 11—2; 1 მაკრ. 4—12; იხაი. 14—9; 1 ქორნილ. 321; 363; მარკ. 9—21; ანდრ. 104; (შემემთხვევის, -ხვია), ზ. თვ. თავზედ გადამხდა, მომიხდა, დამეკვეთა, случилось со мною, приключилось мнѣ; ლიბერ. 44—2. საქმ. 20—19; 28—7; **შემთხვეული**, მიმ. случившійся; **შემთხვეულება**, ს. случай, приключеніе.
შემიწება ვიმიწები, ზედ. превращаться въ прахъ.
შემკვეთება (შევიმკვეთ, -თე), ზ. ვ. დავნიშნავ, განვსაზღვრავ; назначить, опредѣлить, გიორგ. 3, საქმ. 15; მარკ. 1—137.
შემკვიდრება (ვ), ზ. з. усвоить.
შემკვრიერება (ვ), ზ. з. уплотнить.
შემკვრელი, ს. კიმ შეკვრავს, кто связываетъ.
შემკვარობა, ნ. ზედ-შემკვრობა, ქილ. 371.
შემკობა, სხ. украшеніе, нарядъ; хвала, (ვ), ზ. з. განვაშვენებ, შევკაზმავ, მოვრთავ; ვაქებ, ქებით შევასხამ; украшать, убирать, наряжать; хвалить, прославлять; -ეკლესიას, украсить церковь, -ხატს თვალითა და მარგალიტთა, украсить образъ драгоцѣнными каменьями, (შევიმკობი, -კე), ზ. ვ. შევიკაზმები; ვიქები; украсться; прославляется; გიორგ. 1, შევიმკივარ, онъ украсилъ, прославилъ меня; ქილ. 685; **შემკობილი, შენამკობი**, მიმ. украшенный, прославленный; **შემამკობი, შემკობი**, მიმ. кто украшаетъ, хвалитъ, **შემკობილება, -ლობა**, ს. украшеніе, 2 ქორნილ. 262.
შემკრებელი, მიმ. собирающій, собиратель.

შემკრებელობითი, ზედ. собирательный.
შემკრთალი, ზედ. შეშინებული, испуганный, ანტ. 2—14.
შემლოცველი, ს. შელოცვა; **შემლოცველობა**, ს. შელოცვა, заговариваніе, нашептываніе, заговоръ. [30—3.
შემმურველი, ზედ. бальзамирующій, дѣйств.
შემმართებელი, ს. გამბედავი, გონიერი, храбрый, предпріимчивый; 1 ქართლ. 29.
შემმაცნებელი, ზედ. შესანიშნავებელი, наставительный, კალმ. 7.
შემნიშნველი, ს. მაქებარი, кто хвалитъ.
შემნახავი, -ხველი, ს. ვინც რასმე ინახავს, сберегатель, -ница, осторожный на словахъ, ვისრ. 78.
შემნიშნველი, ს. ვინც შენიშნავს, кто примѣчаетъ.
შემნდობელი, ს. ვინც შეუნდობს, кто прощаетъ, 1 ქართლ. 409; -ბელობა, ს. მიტევება, прощаніе, ვისრ. 166.
შემოარება (ვი), ზ. უ კარს შემოვიდა, обходить, ვისრ. 89; (ვუ), ზ. უ. შემოვუვლი, ходить около чего, რუხულ. 950.
შემოახლოვება (შემოვიახლოვებ, -ლე), ზ. მიწ. დავიახლოვებ, приближать кого къ себѣ; შემოგვეახლა, онъ приблизился къ намъ; რიმ. 13—13.
შემობედვა (ვჭ), ზ. მ. შევჭვრეტ, осмѣлиться.
შემობეზრება (ვჭ) შებეზრდები), ზ. ვდ. наскучить.
შემობეზღება (ვი), ზ. მ. შევისმენ, доносить, клеветать, доносить на кого; გორგ. 186; შემოგვებეზღა, онъ донесъ на насъ, **შემობეზღებინება** (ვი); заставить донести на кого, 2 ქართლ. 547.
შემობერვა (ვჭ, ვუ), ზ. მ. შემოვუქროლებ, дуть.
შემობერტყა, (ვჭ), вытрясти.
შემობმა, სს. привязываніе; сраженіе, битва; (შემოვაბამ, -ბი), ზ. მ. შემოვაკრავ, привязывать; заставить сразиться; გორგ. 155; ყელზედ შემოვაბამ, надѣть кому что на шею; (შემოვიბამ, -ბი), ზ. მიწ. შემოვიკრავ, შემოვირტყამ, შემოვიბამ, надѣть на себя, опоясать себя, (შემოვებმი, -ბი), ზ. ოვ. ვეცემები, ვეჩხუბები; ვეომები; спорить съ кѣмъ, сразиться, вступить въ бой; ვეფხ. 648; (შემომებმის, -ბა), ზ. მიწ. შეომების, онъ вступаетъ со мною въ битву; დარეჯ. 2—87; ლეკები ხფის ახლოს შემოგვებნენ, Лезгины близъ Хови вступили съ нами въ битву; ქართლი ქრონიკ. (შემოვბმიგარ, შემოვბმოდი), ზ. ვ. я вступилъ съ нимъ въ битву, გორგ. 265; **შემობმული**, მიმ. привязанный.
შემობნევა (ვი), ზ. მ. შემოვჰყრი, შემოვჰფანტავ, заносить вѣтромъ пыль, взбрасывать.
შემობოკლვა (შემოვჰბოკლავ, -ლე), ზ. ვ. შემოვუხვევ, обвить, ქილ. 622.
შემობოლვა (შემოვუბოლავ, -ლე), ზ. მ. კვამლს შემოვჰყრი, надымить, კვამლი შემომბოლეულს, ქილ. 252.
შემობრუნება (შემოვაბრუნებ, -ნე), ზ. მ. შემოვაქცევ, воротить кого, (შემოვუბრუნებ, -ნე), ზ. მიწ. უკან დავუბრუნებ, возвратить, отдать назадъ; სიტყვას შემოვუბრუნებ, возражать, отвѣчать; грубить; (შემოვიბრუნებ, -ნე), ზ. მიწ. უკან დავიბრუნებ, უკუმოვიღებ, возвратить потерянное; შემოვჰბრუნდები, -დი), ზ. ვდ. შემოვიქცევი, უკან მოვალ; возвратиться, идти назадъ; ვეფხ. 100; იმავე გზით შემობრუნდა, онъ возвратился тою же дорогою **შემობრუნებული**, მიმ. возвратившійся.
შემობრძანება (ვი), ზ. მ. შემოვიდგამ, вводить, (შემოვჰბრძანდები, -დი), ზ. ვდ. შინ შემოვალ, входить, რუხულ. 373; 2 ქართლ. 411.
შემობრძოლება (შემოვიბრძოლებ, -ლე), ზ. მ. შემოვიბამ, заставить сразиться; (შემოვებრძვი, -ძე; შემოვებრძოლები, -ლე), ზ. ვ. შევებმი სომხად, сразиться, вступить въ бой.
შემობრწყინვა (ვჰბრწყინავ, -ნე), ზ. უ. ნათლისთვის შემოვალ, შემოვიწოდებ, о свѣтѣ: входить.
შემობუზვა (შემოვიბუზები, -ზე), ზ. ვ. მოვიბღუნები, насѣкаться.
შემობუტკვა (შემოვიბუტკვი, -კე), ზ. უ მოვჰფრიფდები, созрѣвать.
შემობძანება, ს. შემობრძანება.
შემობჯენა (ვი), вступать ногою.
შემოგდება (შემოვიგდებ, -დე), ზ. მ. შემოვლილავ, შემოვრეკ; ან შემოვიხვრი, изгонять; вбрасывать, ввергать; დარეჯ. 40—15; -კარს, запереть за собою дверь; შემოვუგდებ წყალს, наводнять; (შემოვიგდებ, -დე), ზ. მიწ. უკან დავიდებ ან მოვიდებ; положить что позади себя; вскинуть на себя; -დროს, уличить время, ზედ. 75; ხელი შემოვიგდებ, захватить, прибрать къ рукамъ, ქილ. 4; რუხულ. 695; დღის ვახი შემოგდების, придаетъ къ себѣ нѣсколько часовъ дня, ბროსეს ხრონოლ. 28; ხელი თავს შემოგდო, онъ положилъ свою руку подъ голову, ვისრ. 108; შემოეგდო ბალიში, ვეფხ. 406. онъ положилъ подъ себя подушку, (შემოვეგდები, -დე), ზ. თვ. შემოვალ; ან შემოვეხვევი (კარი); вбрестись, входить куда; притворяться (о двери); ხად ჯოჯოხეთში შემომაგდე, въ какой адъ ты меня втюрилъ, вогналъ.
შემოგება (ვი), ზ. მ. შემოვჰფენ, подстилать.
შემოგეგება (ვი), ზ. მ. მისაგებებელად გავეგზავნი, посылать на встрѣчу, (შემოვეგებები, -ბე), ზ. თვ. встрѣчать.
შემოგერება (ვუ), ზ. მ. შემოვუქნევ ხახარავად, замахиваться; заносить руку, палку; (შემოვიგერებ, -რე), ზ. მიწ. ბუზს მოვიგერებ, обмахивать, сгонять мухъ.
შემოგვა (შემოვჰგვი, -გვე), ზ. მ. მოვჰგვი გარემოს, обмести.
შემოგვრა (შემოვჰგვრი, -გვრე), ზ. მ. შემოვუვლი, вводить, ვეფხ. 463 დარეჯ. 39—13.
შემოგზავნა (ვჰგზავნი, -ნე), ზ. მ. შემოვაგზავნებ, посылать, დარეჯ. 2—142.
შემოგზნება (ვი), ზ. მ. შემოვუკიდებ, поджечь; შემოგზნებია ცეცხლი, онъ горитъ, სიმ. 125; **შემოგზნებული**, მიმ. объятый огнемъ.
შემოგინება (ვი), ზ. მ, გავლანძღავ, обругать.

შემოგლესა (ვ), ზ. შ. შემოვჭყობა, обмазать, оштукатурить.

შემოგლეჯა (ვჭ, ვ), ზ. შ. გარშემოვჭხევ; оборвать, ободрать; (ვი), ზ. მინ. ободрать на себѣ; износить, горѣ. (შემოვჭაღლჯები, -დი; შემოვიგლიჯები, -ჯე), ზ. ვე. შემოვიხევი, გავხეველები, ободраться, износиться, **შემოგლეჯილი**, ободранный; **შემონაგლეჯი**, ს. оторванный кусокъ.

შემოგნება (შემოვაგნებ, -ნე), ზ. შ. ვიპოვნი გზას და სხ. найти дорогу, домъ.

შემოგოზვა (ვჭგოზავ, -ზე), ზ. შ. შემოვჭყლებ, обмазать, оштукатурить.

შემოგორვა (ვჭ), ზ. შ. გორვით შევდივარ, вкатиться.

შემოგორება (ვი), ზ. შ. გორვით შევიტან, вкатить.

შემოგრეხა (შემოვჭგრეხ, -რიხე), ზ. შ. გარშემოვჭგრეხ; скручивать.

შემოგროვება (ვი), ზ. შ. გარემოს რისამე დავგროვებ, დავზიდნებ, собирать что кругомъ чего; შემოვჭგროვდები, -დი), ზ. ვე. გარემოს რისამე მოვჭგროვდები, მოვჭიყრები, собираться во кругъ чего, сконпться, ქილ. 91; მოურავ. 29.

შემოგუბება (ვი), ზ. შ. გარემოს რისამე დავგუბებ წყალს, запруживать.

შემოდალაბრვა (ვჭ), ზ. შ. გარშემო დავჭლაბრავ, высѣкать, выдалбливать.

შემოდარება (შემოვადარებ, -რე), ზ. შ. შევადარებ, сравнить, შემოვედარები, -ედერები, -ედარე), ზ. ვე. შევედარები, დავედარები, сравниться, (შემოიდარებს, -რა), ზ. უ. გამოიდარებს, проясниться (о погодѣ).

შემოდგენა (შემოვადგენ, -ვინე), ზ. შ. უკან დავაყენებ, 1 ქორთ. 34; заставить слѣдовать, идти назадъ.

შემოდგმა (შემოვსდგამ, შემოვადგამ, -გი), ზ. შ. დავსდგამ რაზედმე რასმე, მაგალ ქვაბსა ზედადგარზედ, ставить на; შემოვსდგამ ფეხსა, ставить ногу на порогъ, ანტონ. 3—11; ქრ. 50; (შემოვადგამ, -გი), ზ. შ. ძირს დავადგამ რასმე; подставить подо что; გამოსლ. 27—4.

შემოდგომა, ს. ჟამთასწორი, წლის მეოთხედი ზაფხულისა და ზამთრისა საშუალი. რომელ არიან სამნი თვენი: სექტემბერი, ოქტომბერი და ნოემბერი, осень.

შემოდგომა (შემოვადგები, -დგე), ზ. ვე. გარემოვიცავ ქალაქსა ან ციხეს; მაც. 21—28; ლუკ. 14—27; წყალთათვის: მოვიტან, მოვიღებ; обступить, обложить крѣпость; о водѣ: доходить до какой либо высоты; потонуть; შემოდგა მზის შუქი, солнце своими лучами освѣтило, ვეფხ. 1042, 426, 412; რუსუდ. 433, 353; შემოვსდგები, -დგე), ზ. ვე. შემოვალ, входить, вступать, შემოდგა კარსა, показался въ дверяхъ; ვეფხ. 1093; ეშმა შემოგდგომია, ვისრ. 114; нечистый духъ овладѣлъ тобою; (შემომადგება ხვედა), на меня напала грусть, (შემოვედგები, -დგე), ზ. ვე. უკან მივჭვდები; შევედგები გისიამოს სწავლას; послѣдовать за кѣмъ, за чѣмъ слѣдовать, стать на задн, მაც. 16—24; (შემოიდგება, შემოიდგა, შემოიდგე), ზ. მინ. უკან მომყვება, слѣдуетъ за мной, მაც. 4—19; 10—36; სიბრ. 41, **შემოდგომილი**, послѣдователь, იხსი. 57—13.

შემოდება (ვი), ზ. შ. გარშემოვაწყობ, გარშემოვსდებ; შემოვაყრი; обкладывать, класть вокругъ чего; наложить, класть на; (შემოვსდებ, -დე), ზ. შ. დავდებ, დავწყობ რაზედმე რას; შემოვჭყრი, დავარტყმ; полагать, класть на; нагружать, нанью чивать; хлопнуть, пріударить; 3 მეფ. 6—15; იობ. 40—20, (ვი), ზ. მინ. დავდებ, მოვიკიდებ, обложить себя; положить что на себя, или вокругъ себя; შემოვიდებ ფეხსა შეხლზედ, положить ногу на ногу; (ვე), ზ. მინ. დავუდებ, положить на; (შემოვედები, -დე), ზ. შ. დავდები; გარდავდები полагаться, класться на; заражаться; ხნება შემოდის; онъ заразился заразою, ანტ. 5—17, (შემომდება), მაგალ. რა შემოგდება, что съ тобою сдѣлалось; (შემომდეს), მაგალ. შემომდე პირი, ты смѣешь возражать мнѣ. რუსუდ. 458.

შემოდებება (ვი), ზ. შ. გავაფუებ ცომს, შევადებ მწორს; квасить, (შემოვჭედებები, -დი), ზ. ვე. შევედებები, გავჭფუებები, заквашиваться.

შემოდენა (ვი), ზ. შ. წყალს მოვაგდებ, заставить течь; (შემოვსდი, შემოვდიოდი), ზ. შ. შემოვმდინარებ, втекать, протекать (о рѣкѣ); ფარსად. 143.

შემოდევნა (შემოვსდევ ან შემოვსდევნი, -დიე, -დევნე), ზ. შ. შემოვრევ, შემოვლასლავ ან უკან ვჭსდევ; преслѣдовать кого внутри чего; идти въ слѣдъ за кѣмъ.

შემოდნობა (ვი), ზ. შ. გარშემო დავდნობ, გავლებ, растопить, обтаивать; (შემოვადნები, -დნე), ზ. ვე. გარშემო დავდნები, растапливаться, обтаиваться.

შემოდრეკა (შემოვსდრეკ; -რიკე), ზ. შ. შემოვხრი, შემოვჭხნეკ, вогнуть.

შემოდუნება (ვი), ზ. შ. მოვუშვებ, послабить.

შემოდუღება (შემოვადუღებ, -ღე), ზ. შ. მცირედ მოვადუღებ, вскипятить, (შემოვჭდუღები, -დი), ზ. ვე. მოვდუღები, закипѣть.

შემოერთოგულება, ზ. შ. внушать усердіе.

შემოერთება (შემოვაერთებ, -თე), ზ. შ. შემოვრთავ, შევრთავ; присоединять; (შემოვერთები, -დი), ზ. ვე. შემოვერთდი, присоединиться.

შემოერქვნა (შემოვერქვნი, -ქვნე), ზ. შ. შემოვხნავ, вспахать.

შემოვარდნა (შემოვაერდები, -დი), ზ. უ. შემოვჭრები, вбѣгать, врываться, მარ. 75; (შემოვეყრდები, -დი), ზ. უ. შემოვეხვედები; врываться къ кому; ცხენ ქვეშ შემოეყარდა, 2 ქორთ. 317; онъ бросился ему подъ лошадь; ერთი ღრო შემოეყარდათ, ქილ. 148; они улучили одно время, ხელში შემომივარდა, попался мнѣ въ руки; ქილ. 10; გუნებაზედ შემომივარდა, я напалъ на мысль; რუსუდ. 868; 808; (შემომევარდები, -დი), ზ. უ. შემხვდება წილად, достается мнѣ на долю; შენ ფიცი შემოგვარდა, выпало тебѣ присягнуть; სიგელი ჩოლოყ. 16.

შემოვასხება (შემოვასხა, -სხა), ზ. ვ. ფულს ვასხა, просить взаймы.

შემოვაჭრება (შემოვაჭრა, -ჭრა), ზ. ვ. ფასზედ ვალაპარაკება, приторговываться.

შემოვედრება (ვ), ზ. ვ. ჩავაბარებ ვედრებით, моля поручать кому кого или что; რუსულ. 967; ჩონგ. 50; (შემოვედრი, -რა), შემოვედრები, -რე), ზ. უ. შემოვიდრებები, просить, умолять; ცხ. 11; სამ. ხომ. 37; შემოგვედრებ, поручаю тебѣ; **შემოვედრებული**, მიმ. порученный.

შემოვეცხლება (შემოვეცხლა, -ლე), ზ. ვ. ვერცხლით დავჭერა, посеребрить.

შემოვიწროვება (შემოვიწროვებ, -ვე), ზ. ვ. დავიწროვებ, съуживать; укорачивать.

შემოვლა (შემოვლი, შემოვიდა, -ვლე), ზ. უ. შემოვიარებ, обходить, შემოვლილი გზა, обходить дорогу; რუსულ. 345; სამ. 108; შემოვლული ნავარდს, დარეჯ. 43; რუსულ. 607; сдѣлать обходъ, объѣзжу, говоря о состязающихся витязей; თავს შემოგიდა, я пожертвовалъ съ собою; **შემოვლა**, ს. обходъ, объѣзженіе; ნუ ჰხედავთ შენთა სხვათა შემოვლითა, не будь милостивъ къ врагамъ посредствомъ объѣзда другихъ; რუსულ. 914; დედა შვილსა თავს შემოხვლას უპირობდა, რუსულ. 392; мать хотѣла обойти вокругъ своего сына; т. е. желала выразить ему что она готова принести себя въ жертву за сына.

შემოვლება, ს. გარშემოცრისლება, Вокругъ. Вѣнецъ, обращеніе солнца. Мархв. 1—2; (ვა), ზ. ვ. გარშემოვაკრავ; ან შემოვზღუდავ: გარშემო მოვაკერებ; обношу; обнести заборомъ, обшить; -ქობს, обшить каймой. შემოვაკლებ გვირისტს, обстрачить, -ლობს, обнести заборомъ, -თვალს, окинуть глазами, -წრეს, начертить кругъ, обнести чертою; სამ. 142; შემოვკლებ, -ლე), ზ. თვ. გარშემოვკლიდები; შემოვკლებ თავს გარშემო, обношусь. თავს შემოგკლებ, буду жертвою или тебѣ; ერისთ. 38; ბუნ. კ. 286; (შემოვკლებ, -ლე), ზ. მიწ. შემოვიკარებ, обнести около себя; თავს შემოვიკლებ ხმალს, повертѣлъ саблю надъ своею головою; რუსულ. 703; შემოგვკლებ, обошли насъ, რუსულ. 319; გარშემოკლება (გარშემოკლებ, -ლე), ზ. ვ. გარშემოკლებ მაგალ. ხელს; обхватить.

შემოვლენა (შემოვლენ, -ლინე), ზ. ვ. შემოვჰგზავნი, посылать.

შემოზახება (შემოვჰზახებ, შემოვიზახებ, -ხე), ზ. უ. შემოვჰკივარი, кричать кому; რუსულ. 478; ნ. შემოძახება; **შემოზევა, ნახე შემოწევა.**

შემოზიდვა (ვ), ზ. ვ. შემოვიდებ, вносить.

შემოზმანება (შემოვჰზმანებ, -ნა), ზ. თვ. ძილში მოვჰვრენებ, грезится мнѣ.

შემოზნექა (შემოვჰზნექ, -ნიქე), ზ. ვ. შემოვჰკვეთ. შემოვჰზნი, вгибать, (შემოვიზნიქები, -ქე), ზ. ვ. შემოვიხრები, вгибаться.

შემოზომვა (ვ), ვაჟჰზომავ, обмѣрить.

შემოზრახვა, (**შემოვუზრახ**) ზ. უ. შემოვლაპარაკები, заговаривать съ кѣмъ; დარეჯ. 2—98; 107; შემოვზრახავს, ведетъ со мною рѣчь; ვისტ. 189.

შემოზღვა (შემოვჰზღავ, -ღე), ზ. ვ. გარდავაგდე, отлагать, возпаграждать; ქილ. 665. შემოგზღო, онъ отлагалъ тебѣ. ვეფხ. 432; შემოვზღვავს, отлагали мнѣ; სამ. 147.

შემოზღუდვა (შემოვჰზღუდავ, -და), ზ. ვ. ზღუდეს შემოვავლებ, обнести оградою, оградить; ქილ. 694; **შემოზღუდვილი**, მიმ. огражденный; укрѣпленный; რუსულ. 593; სამ. 18.

შემოთარჯვა (ვჭ), ზ. ვ. თარჯას შემოვავლებ, Вокругъ. შემოვჰზღუდავ; обнести, огородить.

შემოთესილი, ზედ. დათესილი, посѣянный, I ქართ. 280.

შემოთვალვა (შემოვსთვალავ, -ლე), ზ. ვ. ჰაგიოსანის თვლით მოვსჭედ. осынать драгоцѣнными каменьями.

შემოთვალიერება (ვა), ზ. ვ. დავხედავ, осматривать.

შემოთვლილობა, ს. დაბარებული სიტყვისა, наказъ, порученіе сказать кому что; ვეფხ. 1048; დარეჯ. 2—43; ვისტ. 16.

შემოთიბვა (შემოვსთიბავ, -ბე); ზ. ვ. გარშემო მოვსთიბავ; скосить кругомъ.

შემოთლა (შემოვსთლი, შემოვსთალე), ზ. ვ. გარშემოვსჭრი, обрѣзать.

შემოთოხნა (შემოვსთოხნი, -ნე), ზ. ვ. გარშემო ვჰსთოხნი, копать кругомъ.

შემოთრევა (შემოვათრევ, -რე), ზ. ვ. თრევით შემოვიტან, втащить, (შემოვეთრევი, -რე), ზ. თვ. შემოვალ თრევით, втащиться.

შემოთუთქვა (შემოვსთუთქავ, -ქე), ზ. ვ. ცხვლის წყალს დავასხამ, обварить кипяткомъ, ошпарить.

შემოთუთხნა (ვჰთუთხნი, -ნე), ზ. ვ. გავსვრი, обмарать.

შემოთხლეშა (შემოვსთხლეშ, -ლიშე), ზ. ვ. ლაწირს გავლენ, შემოვჰკრავ, ударить, вѣшить кому пощечину.

შემოთხოვა (-ვითხოვ, -ვე), ზ. ვ. შემოვიწვევ, просить войдти.

შემოთხრა (შემოვსთხრი, -თხარე), ზ. ვ. გარეშემო დავსთხრი, обкопать, (შემოვეთხრები, -თხარე), ზ. თვ. თხრილი გარშემოვეკლებიან, обкопаться рвомъ, სამ. 116.

შემოკაკლება (ვჰკაკლებ, -რე), ზ. უ. გავუხელავ, კალიურებას შივილებ, осѣкаться.

შემოკაზმვა (შემოვჰკაზმავ -მე). ზ. ვ. შოგრთავ, убирать, украшать; осѣдлать лошадь.

შემოკაკვა (ვჭ), ზ. ვ. შემოვხრი, сгибать.

შემოკარება (ვა), ზ. ვ. მივუახლოვებ, приблизить, (შემოვკარებ, -რე), ზ. მიწ. დავახლოვებ, приблизить къ себѣ; (ვკარები, -რე), ზ. თვ. დავახლოვები, приблизиться; ბუნ. კ. 84.

შემოკაფვა (ვჭ), ზ. ვ. შემოვჰჭრი; გამოვჰკაფავ კლდეს; обрѣзывать; высѣкать, долбить скалу; ვეფხ. 485; (ვიკაფები, -ფე), ზ. ვ. შემოვიჭრები, обрѣзываться; высѣкаться, **შემოკაფული**, მიმ. обрѣзанный.

შემოკდომება (ვიკლომებ, -მე), ზ. მიწ. შეცირცხვენ, конфузиться, стыдиться; დამაც. 41—42.

შემოკედლება (ვკედლებ), ზ. თვ. прiютиться у кого.

შემოკერება (ვკერებ, -რე), ზ. ვ. [რებ, обшить.

შემოკეტა (შემოვკეტი, -ვკეტ, -ტე), ზ. ვ. დავკეტ შიგნიდან კარსა, запереть за собою дверь.

შემოკეცა (ვკეცე, -ცე), ზ. ვ. შევკეცე ღვკეცე. ჩავკეცე; свернуть, сложить, гл. 26—12, загнуть; შემოვკეც ფეხებსა, поджать ноги.

შემოკვდომა (შემოვკვდები, -დი), ზ. ვ. თვს მოვკვლევინებ; გუჯ. 29; Кубл. 322; Бгдати 11; ѣхать на смерть. შემომკვდება, -დე), ზ. მიწ. თვს მაკვლევინებს, эй тѣмъ онъ самъ самоубiется, онъ ѣдетъ по мнѣ на смерть; убивается изъ за меня.

შემოკვეთა (შემოვჭკვეთ, -თე), ზ. ვ. შემოვჭხრი, обрѣзать; (შემოვუკვეთ, -თე), ზ. მიწ. წარვუწერ, ბრძანებას მივსცემ; предписать, заповѣдать, сказать кому что; 2 ქართლ. 379, 422; შემოუკვეთეს თითრობა, обязали его принять магометанство; 2 ქართლ. 326; შემოგვიკვეთეს, они поставили намъ въ обязанность, 2 ქართლ. 463; ალექს. 63; მარ. 267; შემოკვეთები, -თე), ზ. თვ. ბრძანება მიცემები, поставляться въ обязанность; 2 ქართლ. 450.

შემოკვერცხა, შემოკურცხვა (შემოვჭკვერცხ, -ხე), კარებისა შემოვჭრიფ, обстричь.

შემოკვეცა (ვჭ), ზ. ვ. შემოვჭხრი, обрѣзать.

შემოკვრა, ს. შემოკრება.

შემოკიდება (ვჭ), ზ. ვ. მოვჭიდებ ცეცრის, მოვუდებ; навьючивать, (ვჭ, -ცეცხლს), ზ. მიწ. ცეცხლის მოვუდებ, поджигать, (ვი) ზ. მიწ. მოვიკიდებ, помогать, навьючить себя.

შემოკიდება (შემოვჭკიდი ან შემოვჭკიდებ, -დე), ზ. უ. ვუყვირი ვისმე, кричать кому, ფარად. 96.

შემოკითხვა (ვჭკითხავ, -ხე), ზ. უ. შევეკითხები ვისმე, спрашивать кого о чемъ; შემოგვეკითხენით, вы спросили насъ. [ვახსენებ, обругать.

შემოკიცხვა (ვჭ), ზ. ვ. გამოვლანძღავ, эвфемизмъ

შემოკლება, სს, уменьшеніе; сокращеніе: **შემოკლებით**, ფფ. сокращенно: **შემოკლებითი**, ფელ. сокращенный, (ვი), ზ. ვ. შევამცირებ რიცხვით და ზომით; уменьшать; сокращать; сбавлять; ვეფხ. 21. 666; -სიტყვას, сократить рѣчь, ვეფხ. 772; -გზასა, укоротить дорогу; ქილ. 477; შემოვიკლებ ღმეთა, укоротить дни свои; 2 ქართ. 112; მარკ. 13—2; შემომიკლნეს ღმენი სიცოცხლენი; ჩრონ. 75; сократилась для меня дорога, დრო შემოჭკლებია, недостало ему дней; ქილ. 470; (შემოკლდები, -დი), ზ. ვ. მოკლდები, შევჭმცირდები; დავნაკლულდები, გამოველევი მაგალ. ფული და სხ.; уменьшаться, сбавляться; недоставать, нехватать; ფული შემოაკლდა, недостало у него денегъ; ქრონ. 49; (შემოვჭკლდები, -დი), ზ. ვ. შევჭმცირდები, уменьшаться, сокращаться; ღმე შემოჭკლდა, день уменьшается, მარკ. 24—11; შეუმოკლდნეს ღმენი, дни его сократились, ვისრ. 103; **შემოკლებული**, сокращенный, ფარად. 162; შემოკლებულ ჟამი, дни сократились; ქილ. 131.

შემოკნინება, (ვი), уменьшать.

შემოკრება, შემოკრეფა, სს. собраніе, (შემოვჭკრებ, -რეფ; -რიბე, -რიფე), ზ. ვ. შევჭკრებ, შევაგროვებ, მოვაქუჩებ; собирать, скопить; группировать; 2 ქართლ. 346; ქრონ. 98; კვშ. 287; ქილ. 301; (შემოვიკრებ, -რიბე), ზ. მიწ. მოვიგროვებ, собрать себѣ или около себя; 2 ქართლ. 105. 164; შემოვიკრებ გონებას, ჭკუას, გულის თქმას, собраться съ умомъ, сообразить; დასტულ. 59; ქილ. 342, 456; შემოვიკრებ გულზედ ხელსა, скрестить руки на груди, ქილ. 28; (ვი)-ლონეს, собраться съ силами, რომელ ფოველსა სოფელსა გუგეთ შინა შემოიკრეფეს; 1 ქართლ. 6; который, сосредоточивать въ врачѣ своемъ, чтобы обозрѣть вселенную; (შემოვუკრებ, -რიბე), ზ. მიწ. собрать въ пользу кого либо, или около кого; მარკ. 2—173; **შემოკრიბა** (ვჭკრიბები, -ბი, ვჭკრიბი), ზ. ვ. მოვჭკრთვები, собраться, скучиваться, სჯმ. 14—20; რუსუდ. 98, 140; (შემოვეკრიფები, -ფე), ზ. თვ. მოვეკრთვები, собраться около, ცოლნა შემოეკრიბა, ქილ. 404; онъ собралъ знаніе; **შემოკრებული**, მიმ. собранный, სჯმ. 10—28; შემოკრებულება, ს. собраніе.

შემოკრეჭა (შემოვჭკრეჭ, -რიჭე), ზ. ვ. შემოვჭკვეც თმას, обстричь; обрѣзать.

შემოკრვა (შემოვჭკრავ, -კრე), ზ. ვ. შემოვკრთვამ, ღვჭკრავ, შემოვჭხვნ, прiударить, შემოვჭკრავ თვალსა, замѣтить; შემომკრა თვალი, онъ замѣтилъ меня, ვისრ. 22; ქრონ შემოვჭკრავ, бить въ ладоши; შემოვიკრავ თავსა, ударить себя въ голову, ბუნ. კ. 83; შემოვჭკრავ ფრთასა, ударить крыломъ; ფარად. 394; (შემოვკრავ, -კრე), ზ. ვ. შემოვარტყამ, შემოვახვევ; гл. შემო დავკრავ; опоясать, опоясать; შემოვკრავ ხელსა, оцѣнить мѣстность, ვეფხ. 971; ხარტულს შემოვკრავ, опоясаться кушакомъ; ქილ. 680; შემოვიკრებები, -ვიკრე). ზ. ვ. შემოვარტყმი, опоясываться, შემოვეკვრები, -კრე), ზ. თვ. შემოვეხახმი, შემოვეწებები, прилепляться, შემოკრული მიმ. обязанный.

შემოკრიბვა (ვჭ), ზ. ვ. მოვაგროვებ, собрать.

შემოლაგება (შემოვალაგებ, -გე), ზ. ვ. შინ შემოვიტან, ввозить, (შემოვალაგები, -დი), ზ. ვ. შინ ღვლაგდები, поселяться.

შემოლახვა (ვჭ), ზ. ვ. შემოვჭრეკ, вгонять.

შემოლიანდება (შემოშელიანდები, -დი), ზ. ვ. მოშენებები, привидѣться.

შემოლიპარაკება (ვლიპარაკები, -კე), ზ. თვ. ლიპარაკს ღვეუწევ, переговариваться.

შემოლიხობა (ვლიხობ, -ბე), ზ. ვ. ღვეარბილებ смягчать, (შემოვლიხები, -ბი), ზ. ვ. ღვეარბილდები, мягчиться.

შემოლიცვა (შემოვალიცე, -ლიცე), ზ. ვ. მაგალ სულს შემოვალიცე, ვეფხ. 810, თეიმ. дословно положить душу за кого; (შემოვჭლიე, შემოველეღვი), შემოგლახ ჰური, недостало хлѣба, (შემოშელია), ზ. ვ. ღვეხარჯავ, истрачивать, ფული შემოშელია, недостало мнѣ денегъ.

შემოლიესა (ვჭ), обмазать кругомъ. [სუფ. 695.

შემოლეწა (ვჭ), ზ. ვ. შემოვამტვრევ, обломать, ру-

შემოლოკვა (ვ), ზ. ვ. შემოვლოშნი, облизать.

შემოლოცვა (შემოვლოცვ, -ცა), ზ. ვ. მოვლოცვ წმინდათა ადგილთა, отмолиться, быть на поклоненіи Св. Мѣстамъ.

შემოლტვლვა (შემოვლტვლი, -ლა), ზ. უ. შემოვირბენ, შემოვალ სამყარელს ქვეშ, вбѣжать, искать убѣжище.

შემოლხობა (შემოვკლხვები, -ვი), ზ. ვ. შემოვკლხენები, обтлять.

შემომადლიერება (ვი, -რე), ზ. ვ. მოვიმადლიერებ, задобрить, расположить въ свою пользу.

შემომატება (ვ), ზ. ვ. შემოვკმატებ; სარგებლობას ვაძლევ; მოვუმატებ, დავურთავ; приносить пользу, выгоду; присоединять, прибавлять; გორგ. 40; რუსუდ. 30; (შემოვიმატებ, -ტა), ზ. მიჩ. შევიძენ; მოვიმატებ, получать прибыль; пріобрѣтать, -ქვეყანას, пріобрѣсти страну, овладѣть; დარეჯ. 107; (შემომმატებ, შემომიმატებ, -ეა), ზ. მიჩ. სარგებლობას მაძლევ, მომისარგოს, შემიძენ; приносить мнѣ выгоду, пользу; რუსუდ. 438; (შემომემატება, -ტა), ზ. თე. სარგებლობა მომეცემა, შემეძინება; получать прибыль, выгоду, რუსუდ. 424, 522; დავრ. 6.

შემომდინარება (შემოვკმდინარებ, -რე), ზ. უ. მდინარეთასით შევდივარ, втекать.

შემომდოვრება (შემოვიმდოვრებ, -რა), ზ. ვ. მოვიმშვიდებ, укротить.

შემომდურება (შემოვიმდურებ, -რე), ზ. მიჩ. მოვიმდუღრებ, навлечь на себя негодованіе кого.

შემომედგრება (შემოვმედგრები, -დი), ზ. ვდ. მედგარი გავხდები, становиться лѣнивымъ.

შემომზდევლება (შემოვიმზდევლები, -ლია), ზ. ვ. შემოვიქცევი, обрушиваться со всѣхъ сторонъ.

შემომთხვევა (შემომემთხვევის, -ვია), ზ. თე. შემემთხვა, случилось со мною, ქილ. 691.

შემომიწვა (ვკმიწვ, მიწით მოვკლებ, обложить землею; ან მოვამიწებ, დავმიწებ, превращать въ землю.

შემომიწული, მიმ. მიწით მოვლებული, ან დამიწებული; обложенный землею; превратившійся въ землю: ქიმია 67.

შემომკა (შემომკი, -კა), ზ. ვ. გარშემო მოვმკი, жать кругомъ.

შემომკერდება (შემომემკერდა), ზ. მიჩ. მომეხვია, прижался къ моей груди.

შემომკრეფელი, ს. მომგროვებელი, собиратель, ვეფხ. 631.

შემომრგვალება (ვა), ზ. ვ. მოვიმგრგვალებ, округлить; ზ. მიჩ. მრგვალს ჭრის შემოუყვება, очертать кругъ; 1 ქართლ. 143.

შემომსვლელი მაგალ. ღამე, ზედ. наступающій день; იგავი 24—1.

შემომხვრევა (ვამხვრევ, -რია), ზ. ვ. შემოვამტვრევ. შემოვლეწ, обломать.

შემომტერება (ვიმტერები, -რე), ზ. თე. დავემტერები, враждовать, დარეჯ. 2—25, (ვამტერებ), посѣять вражду.

შემომტვრევა (შემოვამტვრევ, -რია), ზ. ვ. შემოვლეწ, შემოვამხვრევ, обломать.

შემომტკიცება (ვამტკიცებ, -ცა), ზ. ვ. გავამაგრებ; укрѣплять, (შემოვიმტკიცებ, -ცა), ზ. მიჩ. მოვიმაგრებ, укрѣпить за собою: 2 ქართლ. 190; (შემოვიტკიცები, -ლი), ზ. ვდ. შევიმაგრები, укрѣпиться.

შემომქმედი, შემოქმედი, ს. შემქნელი, творецъ, создатель.

შემომღები, ს. ახლის რისამე შემომღები, вводитель новостей.

შემომშიმარი, ზედ. დამშეული, голодный.

შემომყვანი, ზედ. ვინც შემოიყვანს, кто вводитъ.

შემომერელი, ზედ. დამხვედრი; ან მიწის მომგრელი; кто встрѣчаетъ или посыпаетъ землею.

შემომერელობა მიწისა, ს. посыпка земли; ვეფხ. 1538.

შემომცნება (შემომეცნობები, -და), ზ. უ. გამომეცნობებოდა, познакомиться, ვეფხ. 1564.

შემომწიფება (შემოვკმწიფები, -და), დავკმწიფები, созрѣть.

შემომწურალი, ს. გაბუტული, მწარალი, надутый, надутый.

შემომწხვარი, ზედ. გამწხარი, высохшій.

შემონადირება (ვი), ზ. მიჩ. მოვინადირებ; обойти мѣста охотою; привлечь, заманить.

შემონაზონება (შევმონაზონდები, -და), ზ. ვდ. ბერად შევსდგები, постричься въ монахи.

შემონათება (ვა), посвѣтить.

შემონატრვა (ვკნატრი), ублажать.

შემონარჩენი, ზედ. დანარჩენი, остатокъ.

შემონაცარი, ზედ. ქარისგან შემოყრილი, нанесенный вѣтромъ.

შემონაწერებული, ზედ. ნაწილობრივ შემდგარი, составной, ლოლ. 50.

შემონაძვა, ზ. ვ. მოვნაძავ, обыскивать.

შემონდობა (ვ), ზ. ვ. ვარწმუნებ, вѣрить, поручать, (შემოვიონდობი, -და), ზ. თე. ვერწმუნები, довѣриться, положиться.

შემონება (ვი), ზ. ვ. დავიმონებ, покорять.

შემონივთება (ვნივთდები), соединяться, წათ ცხოვ. 355.

შემონიჭება (ვკნიჭებ, -ჭა), ზ. ვ. შევკნწირავ, жертвовать, приносить въ даръ, გეგ. 8.

შემოოჭება (შემოვოჭებ, -ჭა), ზ. ვ. მოვოჭებ, მოვკვმაზავ თვალითა და მარგალიტით, усыпать дорогими камнями.

შემოოხრება (ვა), ზ. ვ. მოვაოხრებ, опустошить.

შემოპარება (ვა), ზ. ვ. ქურდულად შემოვიყვან, вводить кого украдкою; შემოვიპარები, -რე; შემოვეპარები, -რა); подкрадываться, входить украдкою; ანტ 51; 58; 60.

შემოპატიჟება (ვკ), შემოვეპატიჟები, -ჟა), ზ. უ. მოვიწვევ, приглашать, звать; შემოვეპატიჟები რჯულის ღებულებას; გორგ. 125; приглашать оставить вѣру.

შემოპირება (ვი), ზ. მიჩ. პირობით მოვინდობ, подговорить, заключить договоръ съ кѣмъ, 1 ქართ. 455; დავრ. 67.

შემოპკურება (ვა), ზ. ვ. შემოვასხურებ, окропить.

შემოპოვება (ვი), ზ. ვ. მოვიშოვნი, находить.

შემოპურობა (შემოვიპყრობ, -პყარ), ზ. ვ. შეკავება, შეკრება, задержать.

შემორბევა (შემოვარბევ, -ბიე), ზ. ვ. опустошить; ограбить.

შემორბენა (შემოვირბენ, -ბინე), ზ. ვ. გარშემოვლა; გარემოვრბენა; обносить кругомъ бѣгая; заставить бѣгать вокругъ; (შემოვირბენ, -ბინე), ზ. უ. გარშემო ქცევა; бѣгать кругомъ; вбѣгать; ვეფხ. 587; (შემოვკრბი, -ბიდი), ზ. უ. სრბილით შემოვლევა, вбѣгать, **შემორბინება** (ვ, ვე), ზ. ვ. გარშემოვარბინებ, заставить бѣгать кругомъ, სიბრძ. 119.

შემორევა შემოვრევ, -რიე), ზ. ვ. გვერვე: ცეც სქემში გავაბამ, вмѣшивать; (შემოვერევი, -რიე), ზ. თ. გვერვი, вмѣшаться, რუსუდ 447; 1 ქართ. 113; ქილ 130; შემოერიენენ ლეკნი, вмѣшались лезгины, 2 ქრონ. 132; უსჯულოება შემომერევა, ქილ 363; беззаконіе осилитъ меня.

შემორეკა (შემოვრევ, -კე), ზ. ვ. შემოვლილვე, შემოვეკარი; загнать.

შემორეწვა (ვირეწ, -წვე), ზ. ვ. доставать, стяжать, пріобрѣтать.

შემორვა (შევჭრივე, -რე), ზ. ვ. вырубить.

შემორთვა (შემოვკრთივ, -თე), ზ. ვ. შევრთივ, შევერთებ, присоединять; (შემოვერთები, -თე), ზ. თ. მოვერთე, გავერთდები, присоединяться, ალექს. 41.

შემორიგება (ვ), ზ. ვ. გარშემო ქცევრიგებ, ქცევწყობ, обстановить, ან ვისთანმე შორის მშვიდობას ჩამოვიგებ, помирить; შემოვირიგებ, -გე), ზ. მან. ქცევზავები, примириться съ кѣмъ, 2 ქართ. 193; შემომირიგდები, примиряешься со мною, შემომირიგე, помири его со мною, გორგ. 243. (შემოვერიგდები, -დი), ზ. ვ. ქცევზავები, примириться, შემორიგებული, მიმ. обстановленный; примиренный; რუსუდ. 652.

შემორიდება (ვირიდებ, -დე), ზ. ვ. მოვაშორებ, მოვირიდებ. удалять, устранять; (ვერიდები, -დე), ზ. თ. მოვშორდები, მოვერიდები, удаляться, устраняться.

შემორონინება (შემოვირონინებ, -ნე), ზ. ვ. შემოვიკან, водить кругомъ чего, შემომირონინებ, водишь меня кругомъ, რუსუდ. 858.

შემორტყმა (ვ), ზ. ვ. გარშემოვხვევ. შემოვკრავ; შემოვკრავ: опоясать; обнять, обнизать; бить, ударять; -ციხეს ზარს, окружить крѣпость войсками; -ხმალს, опоясать мечемъ; -ჯილგას, отдать ноге охоты. 2 ქართ. 324; (ვი), ზ. მან. შემოვხვევ, შეკრ. სარტყელსა, опоясать себя; повязать себѣ, 2 ქართ. 645; რუსუდ. 419; окружить себя; შემოარტყა მარგალიტი, შემოერტყა რაც თვალი, ვეფხ. 1189; она снизу жемчугъ и драгоцѣнные каменья, хранившіеся въ. поясѣ; (ვერტყმი, -ეი), ზ. თ. გარშემოვერტყები, окружить, წინკ. 111; обнять; რუსუდ. 704; შემომრტყმია, ან შემომრტყმია, я опоясанъ, ანტ. 12; **შემორტყმული**, ზედ. опоясанный; окруженный.

შემორღვევა (ვ), ზ. ვ. отвороть; (ვერღვები), отвороться.

შემორუკვა, ზ. ვ. შემოვჭრვე, опалить.

შემორცხვენა (შემომრცხვენა, -ცხვე), ზ. მიჩ. შემრცხვა, შემეცხმა, стыдно стало мнѣ; (შემოვკრცხვები, -ცხვი), ზ. ვე. შევრცხმები, устыдиться.

შემორჩილება (ვი), ზ. ვ. ქცევმორჩილებ, покорить, усмирить, (შევჭმორჩილდები, -დი), ზ. ვ. ქცევმორჩილები, покориться.

შემორჩობა (შემოვირჩობ, -ჩე), ზ. ვ. ქცევრჩობ, მოვაშობ, удалить.

შემორწყვა (შემოვკრწყვე, -ყი), ზ. ვ. გარშემოვკრწყვე. орошать кругомъ; (შემოვირწყვი, -წყვე), ზ. ვ. გარშემოვირწყვები, быть орошаему.

შემოსავალი, ზედ. შესავალი; მოსავალი მაგალ. გზა; რაც კაცს შემოსულისაგან აქ სხვისი რასმესაგან; входъ, дорога, ведущая куда либо; доходъ; ეკონ. 2—30.

შემოსაზღვრა, -რება; (შემოსაზღვრი, -რე), ზ. ვ. საზღვრის ქცევა; разграничить, ქილ. 391.

შემოსაკრავი, ზედ. მოსახვევად ქანაშებული, ან თვით მოსაგრავი რამ; поясочный; повязка; შემოსაკრავად, ზმ. ქცევკრულად, для удара, ხიმ. ვეხტ. 42.

შემოსარვა, ზ. ვ. შევუდგამ სარგებლ ყურძენს; ставить подставы подъ виноградную лозу; სიბრძ. 5.

შემოსარჩლვა (შემოვესარჩლები, -ლე), ზ თ. ვესარჩლები, вступаться, защищать.

შემოსასვლელი, ზედ. входной.

შემოსაფრვა შემოვკსაფრავ, -რე), ზ ვ. საფარს ან თხრილს შემოქცევა, окружить рвомъ тыномъ; 2 ქართ. 463.

შემოსასვლები, ზედ. შემოსატანი, вносимый, ввозимый.

შემოსაშველარი, ს. შესაშველარი, пособіе, -ქრად, на помощь, 2 ქართ. 393.

შემოსახედავი, ს. შესახედავი, видъ, -ქცევად; ზზ. на взглядъ; ვისრ 142.

შემოსახვეწარი, ს. სათხოვარი, просьба; -წრად, ზზ. для испрошенія, გორგ. 66.

შემოსევა (ვე), ზ. ვ. შემოვეცემ. მივეცემ, შევეცემ, напускать на кого; შემოგვიხვს, напустили на насъ, გორგ. 245; (შემოვესევი, -სიე), ზ. თ. შევეცემ. მივეცემები, ქცევცემი, броситься, напасть; გორგ. 255; 2 ქართლ. 138.

შემოსერვა (ვე), ზ. ვ. გარშემო ქცევსერავ, ქცევჭრი, ქცევჭრილ ხეებით; насѣчь, дѣлать порубку; რუსუდ. 44.

შემოსვა (შევჭვამ, -სე), ზ. ვ. ჩავცემ ქანთ, одѣвать, ვეფხ 1527; გამოსლ. 27—5; 1 ქართლ. 264; (შევიმოსე, -სე), ზ. მან. ჩავიცემ, надѣть на себя; გშჯ. 24; 1 მეფრე 5—5; გალაკ. 3—28; თვე ადამის შეიმოსე. ты облотился, გშჯ. 24. (შეიმოსები, -სე), ზ. ვ. ჩავიცემ, одѣться, облачиться, ანდრ. 17; ლუკ. 8—26. მარკ. 14—51; ფსალ. 34—13; 64—13. 72—6. შევიმოსები ძლევით, одержать побѣду; -ფოთლებით, одѣваться листьями.

შემოსვენა, -ნება (ვასვენ, -ნებ; -ნე), ზ. ვ. შემოვიკან ბაკივით წმინდასა ხატსა ლ ხმ. вносить образъ и т. п.

შემოსვლა, ხმ. вшествіе; თუსალ. 2—1; 1 ქართლ. 26; (შემოვალ, შემოველი), ზ. უ. შევალ შინაგან;

ღუჭმწიფდება; входить; созрѣть, поспѣвать; სჯმ. 20—29; რომ. 5—20; ბუნ. კ. 3—12; ხრონ. ბრ. 27; ბერი შემოვიდა, хлѣбъ поспѣлъ; ერისთ. 12; შემოვიდა საქონელი, получили товаръ; 2 ქართლ. 307, სიძღურავი შემოვიდა, возникло неудовольствіе; აღბ. 84; (შემოვუვლით შემოვუყენ ან შემოვუვიდოდი). ზ. у. შეუვლელ. прибывать; получаться; შემოსავალი შემოუვიდოდა, онъ получалъ доходъ; შეი შემოუვიდნენ, приняли на себя посредничество; აღბ. 6; გორგ. 225; თუ გული შემოუვიდეს, გუჯ. 29; если задумаетъ; **შემოსული**, მიმ. вошедшій, поспѣлый; გალაკტ. 2—4; ვისრ. 38; 1 ქართლ. 316; ქრონ. 50; ვეფხ. 320, შემოსულვარ, შემოსულა, я вошелъ, онъ вошелъ; რუსუდ. 659.

შემოსილება, ს. ჩაცმულობა, одѣяніе.

შემოსილვა (შემოვჰსილავ, -ლე), ზ. მ. ხელის შემოჰკრივ, ударить по лицу; ერისთ. 91.

შემოსილი, ზედ. ჩაცმული, одѣтый, -ое; ოთხლით ხე, одѣтое деревья листьями.

შემოსილობა, ნ. შემოსილება იხილე. 2—24.

შემოსმა (შემოვჰსვამ, -სვი), ზ. მ. შეუსხედენ, посадить на; (შემოვისვამ, -სვი), ზ მიმ. შემოისხედენ, посадить позади себя, ქილ. 477.

შემოსმენა, შემოსმა (შემოვასმენ, -მინე), ზ მ. დავასმენ, დავაბუზღებ, оговорить, оклеветать; ქილ. 216; (შემოვისმენ, -მინე), ზ. მიმ. შეისმენ, слышать, (შემოვესმა, -მე), ზ. თვ. ესმის, слышаться, ქილ. 103; სიმარ. 152; დავით. 189; 1 ქართლ. 255. შემომესმის, слышится мнѣ; აბან. 3—4. 4—21; დარეჯ. 2—55; შემომესმა, послышалось мнѣ, и услыхалъ.

შემოსმობა (შემოვჰსმობ, -მე), ზ. მ. ძირითად ამოვაგდებ, истребить.

შემოსრულება, -ლობა, სს. შემოსვლა; დროის დადგომა, наступленіе времени; გუჯ. 23; შესვლილი გიორგ. მეფის სამ. შემოსრული, შემოსული, ნ. შემოსვლა.

შემოსტვინვა (შემოვუსტვენ, -ვინე), ზ. у. დავუსტვენ, засвистать.

შემოსურვება (ვისურვებ, -ვე), ზ. მ. მოვინდომებ, пожелать.

შემოსუსტება (ვასუსტებ, -ტე), ზ. მ. მოვაუძლურებ, ослаблять, (ვჰსუსტდები, -დი), ზ. ვე. მოვუძლურდები, ослабѣть.

შემოსქდომა (შემოვჰსქდები, -დი), ზ. ვე. გარშემო დავსქდები, треснуть, лопнуть.

შემოსყიდვა (მოვჰსყიდი, -დე), ზ. მ. მივჰყიდი, продать, (მოვიყიდი, -დე), მოვიყიდი, მოვიყრდი, купить.

შემოსწორება (ვასწორებ, -რე), ზ. მ. შოგაშანდაკებ, обровнять.

შემოსწრაფება (შემოვასწრაფებ, -ფე), ზ. მ. ვაჩქარებ, ускорять; შემოვისწრაფები, -ფე), ზ. ვ. ვჩქარდები, торопиться.

შემოსწრობა (შემოვასწრობ, -წრე; შემოვესწრები, -წრი), ზ. у. მოვასწრობ, подосѣть; застать.

შემოსხდომა (შემოვსხდები, -დით), ზ. у. დავსხდები რაზედმე, ან გარშემო, садиться на чемъ либо или кругомъ чего; გარე-, сѣсть вокругъ.

შემოსხვრა (ვჰ), ზ. მ. შემოვჰსჭრი რასმეს, обрѣзать вѣтви.

შემოსხლვა (შემოვჰსხლავ, -სხლე), ზ. მ. გავჰკაფავ ყურძნის ვაზსა, обрѣзывать виноградныя лозы.

შემოსხმა (შემოვასხამ, -სხი), ზ. მ. შემოვიყან მრავალთ, входить; შეი კაცი, приводить посредниковъ; აღბ. 39; (შემოვსხამ, -სხი), ზ. მ. შევაჯდენ, сажать на, или во что либо; (შემოვისხამ, -სხი), ზ. მიმ. შემოვიჯდენ, сажать около себя, ყოგი წინა შემოისხეს, у. и. ყოგი წინ გაირეკეს погнали стадо впереди себя; ვეფხ. 77; შემოესხა მეომენი, онъ обсѣлъ отрѣдами, 2 ქართლ. 36; (შემოვისხამ, -სხი), ზ მიმ. წამოვისხამ, წამოვიხურავ. надѣть, накинуть на себя.

შემოსხმა (შემოვასხამ, -სხი), ზ. მ. მივავლ. წყალს; прыскать, обливать водою; (შემოვისხამ, -სხი პირზედ წყალს), ზ. მიმ. окропить лицо водою; -სისხლს. ვეფხ 1029; обагриться кровью.

შემოსხნა (ვჰსხნი, ვჰსხსენ), ზ. მ. ავხსნი, развязать, ვეფხ. 1189.

შემოსცალაბება (ვჰცალახებ, -ბე), ზ. მ. ცალახით ვავლებ: обмазать глиной; ქილ. 36.

შემოსძანა (შემოვასძან, -ნე), ზ. მ. შინ შემოვალებინებ, заставить принести съ собою, 2 ქართლ. 566; (შემოვიძან, -ნე), ზ. მ. შემოვიღებ, შემოვაქვს, вносить; вводить; **შემოსძანილი, შემოსძანანი**, მიმ. внесенный, введенный, შესდ. გიორგი მ. სამართლისა.

შემოსძანება (შემოვისძანებ, -ნე), ზ. თვ. შეისძნარებ, сѣяться.

შემოსძარება (ვასძარებ, -რე), ზ. მ. გარშემოვიძარებ, обносить, обводить; проносить; აბან. 1—5, 28; 4—32.

შემოსძახება (შემოვისძახებ, -ხე), ზ. მ. ძახებით შემოვიძახებ, похищая приносить.

შემოსვება (შემოვასვამ, -ვე), ზ. მ. შემოვესვამ, накинуться, броситься на кого либо; დარეჯ. 83, 81; 144.

შემოსტეხა (შემოვჰსტეხ, -ხე), ზ. მ. გარშემო მოვაშტერებ, вокругъ, обломать.

შემოსტირვა (შემოვისტირავ, ან შემოვჰსტირი, -რე), ზ. у. ტირილით ვეხვეწები, умолять со слезами, ვისრ. 140.

შემოსტრიალება (ვ), ზ. მ. შემოვაბრუნებ, поворачивать, (ვჰსტრიალდები, -დი), ზ. ვე. გარშემოვჰბრუნდები, повернуться.

შემოსტუმსვა (ვჰ), ზ. у. დავსტუმსავ, побранить кого.

შემოსტყორცნა (ვჰსტყორცნი, -ნე), ზ. მ. შემოვუგდებ, მივუგდებ; ვისვრი; бросить кому, или въ кого чѣмъ; ვეფხ. 95, 754, 1038; რუსუდ. 605, 874.

შემოსტყუება (შემოვისტყუებ, ან შემოვასტყუებ, -ვე), ზ. მ. заманить обманомъ; ვეფხ. 161.

შემოუვალი, ზედ. შეუვალი, неприступный, სიმარ. 40.

შემოუკლებელი, ზედ. მოუკლებელი, нестоящимый. [прогнѣванный.

შემოუმწყრომელი, ზედ. არ გარისხებული, не-

შემოუსვლელი, ზელ. არ მომწიფებული, недозрѣлый; неспѣлый.
შემოუღებელი, ნ. შემოღება.
შემოუცილებელი, ზელ. უღვთო, нечестивый, неоспоримый, გუჯ. 27, 28.
შემოუძლურება (შემოუძლურდები, -და), შეუძლებლობა, ослабѣть.
შემოუშვებლობა, ს. არ შემოშვება, недопусканіе, ხანძ. გორგ. შეფ 15.
შემოუწერელი, ზელ. მიუწოთმელი, непостижимый; გუჯ. 29; ანდ. 146.
შემოუწურომელი, ზელ. არ გარისხებული, непрогнѣванный, ალექს. 149.
შემოფანტვა (შემოუფანტავ, -ტე), ზ. ვ. შემოგანება. შემოუქარი, бросать, кидать около; внутрь чего.
შემოფარგლვა (შემოუფარგლავ, -ლე), ზ. ვ. გარემოვალვა წრეს, სამზღვარს დაუწესებაც; очертить; разграничить; ხანძ. ვახტ. 103; ხოგელი ჩოლოყაშე. 43.
შემოფარდაგება (შემოუფარდაგებ, -გე), ზ. ვ. ფარდაგებით მოურთვა, обослать коврами.
შემოფარვა (შემოუფარავ, -რე), ზ. ვ. მოფარვა, закрыть, (შემოფარავ, -რო), ზ. მიწ. მოფარვა, закрыться чѣмъ.
შემოფენა (უფენ, -ფინე), ზ. ვ. გარშემო დაუფენ, разослать кругомъ чего.
შემოფიხვა (უფიხავ, -ხე), ზ. ვ. ფიხს წუკუნაამ გარშემო, осмолить.
შემოფიცება, -ცვა (შემოუფიცებ, -ცავ; -ცე), ზ. ვ. ფიცს ვაძლევ, дать клятву, обѣщаніе; შემოფიცე, поклянись мнѣ, გუჯ. 413; 658; ვისტ. 4; 69. (შემოუფიცებ, -ცე), ზ. ვ. ფიცს გამოვარმევ, заставить поклясться; გორგ. 73. (შემოუფიცებ, -ცე. შემოუფიცავ, -ცე), ზ. მიწ. ფიცს ვიღებ, фиціи моурлобъ, взять клятву съ кого; მთა-ბარი დ ოსი შემოიფიცეს, взяли клятвенное обѣщаніе съ жителей горъ, равнинъ и Осетиноиъ; შემომიფიცავს მართლის გულითა я поклялся чистосердечно; ვისტ. 128; (შემოუფიცებ, -ცე), ზ. თვ. ფიცს ვაძლევ. поклясться, შემომეფიცე, онъ далъ мнѣ клятву; ვისტ. 180; **შემოფიცული, შემონაფიცი**, მიქ. поклявшійся.
შემოფრენა (ვ), ზ. ვ. ფიძეულებ შინ შეფრენაა; ან ფრენით შემოვიცან რასმე; заставить влетѣть; влетая вносить что.
შემოფრეწა (ვ), -რიწე), ზ. ვ. შემოვჭვე. შემოვგლეჯ, оборвать.
შემოფრინვა (ვ; -ვ), -ფრინდები, -და), ზ. უ. ფრენით შევალ. влетать; (შემოვაფრინდები, -და), ზ. უ. დავაფრინდები, დავეცემი; влетѣть.
შემოფრთხობა (შემოვ), -ფრთხები, -ვი), ზ. უ. დავშფთხები. смущаться, 2 ქრონ. 539, 564.
შემოფურთხება (ვაფურთხებ, -ხე), ზ. უ. შევაფურთხებ. плевать на кого; რუსული. 879; შემომაფურთხა, онъ плюнулъ на меня.
შემოფრქვევა (შემოვაფქერე, -რე), ზ. ვ. დავაბნევ აქეთ. разсыпать.
შემოფცქვნა (ვ), облупить, очистить.
შემოფშვეტა (შემოვ), -ნიტე), ზ. ვ. გარშემო მოვაფშვნეტ. обивать кругомъ грязь, пыль.
შემოფხუკვა (ვ), ზ. ვ. მოვ), ბეკნავ. скомкать; стянуть.
შემოქლეშა (ვ), ზ. ვ. оторвать, сдалить.
შემოქლიბვა (ვ), ზ. ვ. обпилить напилкомъ.
შემოქანცვა (ვ), ზ. ვ. მოვლილავ, утомлять, (შემოვაქანცები, -ცე), ზ. ვ. დავიღლები, დავსუნჯები, утомиться, устать.
შემოქმედი, ს. შემოქმედი, დამბადებელი, მჭირი, творецъ, **შემოქმედება**, ს. მოქმედებითობა, творчество; მარკ. 1—187; **შემოქმედებითი**, ზელ. მოქმედებითი, дѣйствительный; -ზმნა, дѣйствительный глаголъ.
შემოქმნა (სისხლი შემოვქნა), ზ. თვ. სისხლი მოადგა, სიბრ. 96; приступила кровь.
შემოქონა (შემომაქვს, მქონდა), ზ. მიწ. შემოგაცან, вносить, ფუძი შემოაქვს ბგუნს ცხოვრებაში, онъ вноситъ въ нашу жизнь.
შემოქნევა (შემოვიქნევ -ნე), ზ. ვ. ჰაერში დავაქრიალებ, მოვიქნევ, მოვიღერებ, заносить, замахиваться.
შემოქრა, შემოქროლა (შემოვქრი, -როდი), ზ. უ. ვქრი; дуть.
შემოქურუხება (შემოვქურუხდები, -და), ზ. უ. თვით ჩამოვუშვებ, დავიღრენ, нахмуриться; мрачный, мнѣ.
შემოკუჩება (ვ), ზ. ვ. собирать въ кучу.
შემოქცევა (ვ), ზ. ვ. მოვაბრუნებ, დავაბრუნებ; დაბრ. 14—14; 44—13; обращать назадъ, возвращать; -ზურგზე, повернуться къ кому спиною; ქილ. 83. обратить тылъ; გორგ. 176; 1 ქართლ. 406; დარეჯ. 2—89; (შემოვიქცევი, -ქეც), ზ. ვ. მოვბრუნდები, დავბრუნდები; возвратиться, ვეფხ. 162; 1 ქართლ. 38, 115; ვისტ. 15; 30, 90, 184; (შემოვექეცევი, -ქეც), ზ. თვ. მოვუბრუნდები, обернуться. დარეჯ. 21; ხევს. რაჟე შემომექცა გულსა მერაღ. ე. ი. ხევსი მძიმედ მომწყა გულზედ; ვეფხ. 1121; грусть стѣснила мнѣ сердце, **შემოქცეული**, მიქ. возвращенный, დაბად. 18—9; ვეფხ. 330; ზურგ-შემოქცეული, обернувшійся спиной.
შემოლალვა (შემოვლალავ, -ლე), ზ. ვ. შემოვჭანცავ. მოვქსნეფავ, утомлять, შემოვლილები, -ლე), ზ. ვ. მოვქსნეფები, утомиться, устать.
შემოლება, სხ. нововведеніе, мода; (შემოვლებ, -ლე), ზ. ვ. კარს გავლებ, отворить дверь; ანდ. 5—40. (შემოველებ, -ლე), ზ. მიწ. შემოგაცან, შეგაცან, შემომაქვს; შემოგაცან ახალს რასმე ან ჩვეულობას; вносить; вводить что новое въ употребленіе; ქილ. 59, 143; -ხელსა, вводить новый законъ; 1 ქართლ. 34; შემოველებ მიზეზსა, найти поводъ; გუჯ. 8; შემოველებ მიზეზსა, приводить причину; ვისტ. 189, (შემოველები, -ლე), ზ. ვ. შემოვიქანები, вноситься; вводиться, ალბ. 52; **შემოლებული**, მიქ. внесенный; введенный; მიზეზ შემოლებული სიგელი, неоспоримая грамота.
შემოლერება (ვე), ზ. ვ. მოვუქნევ. შემოვუქნევ, заносить, замахиваться.

შემოჩხრეკა (ვ), ჩ. შ. გაკვირვება, разсматривать, Врем. 163, შემოგვეხრიკე. ты разсмотрѣлъ насъ.

შემოცარცვა (ვ), ჩ. შ. облупить, ограбить; (მოკეძარცვები), покинуть, 37 დიდმ.; облупиться.

შემოცდა ვი, ჩ. უ მოციდი, мерзлота, ждать, შემომიცდე, положи меня, Бердз. სამ. 344.

შემოცემა (შემოვჭსცემ, -ვეც), ჩ. შ. შემოვჭსწრი, შემოვჭსცემ, всосывать; -შეუბა, вонзать конье.

შემოცვივნა (შემოვჭსცვივი, -ვე), ჩ. უ. შეცვივნები, вторгаться, სისწრაფით შეცვლა, вторгаться.

შემოცილება (ვ), ჩ. შ. მოცილი, მოცაშორებ, отдѣлить отнять; შეძოვჭცილები, -დი), ჩ. ვე. მოვჭშორები, მოცცლები, отдираться, отдѣляться, (შემოცცილები, -ლე), ჩ. ოვ. მოცდევები, წაცელები, оспаривать; გორგ. 128, 266; ქილ. 693; თუ ვინმე შემოგცილოს, если кто либо станетъ у тебя оспаривать; შემომცილებია, онъ оспариваетъ у меня. მოურავ. სიგ. 5.

შემოცინება (შემოვჭცინებ, -ნე), ჩ. უ. გაცუცინებ, გაცელობები, улыбаться кому; ვეფხ. 1252; 514; ქცია. 103.

შემოციცქნა შემოვჭციცქნი, -ნე), ჩ შ. შემოვჭსჩიჩქნი, облупить, обкомырять.

შემოცლა შემოვცლი, -ცალე), ჩ შ გარს შემოვძრომ; მოცაშორებ; отдѣлить, отнять, снять кожу и т. п.; удалить, устранить; (შემოცცლები, -ცალე), ჩ. ოვ. გარს შემოცეძრობი; მოცშორდები; отираться; удалиться, отступить, შემოცცლი კანს, облупить кожу; 2 ქორთ. 356; შემოცცლი ციხეს სპარსი, снять осаду.

შემოცოდება (შემოვჭსცოდებ, -დე), ჩ. უ. შეცჭსცოდებ, погрѣшить; провиниться.

შემოცრცნა (შემოვჭსცრცნი, -ცან), ჩ. შ. გარს შემოცცლი, ободрать. ქილ. 436, оскоблить.

შემოცქერა (ვ), -რე), ჩ. უ. ცუცურებ.

შემოცხოვლება (ვ), ჩ. შ. მოცაცხოველებ ძველს ხატოს, поправить старую картину.

შემოცხება (შემოვჭსცხებ, -ხე), ჩ. შ. გარშემო წაცუსვამ, обмазать, 2 გამოც. ქრისტ. 107.

შემოძაგება (ვი), ჩ. მიჩ. მოციძულებ, возненавидѣть.

შემოძახება (შემოვჭსძახებ, -ხე), ჩ. უ. შეჭსცრი, закричать кому; -სიმღერის, начинать громко петь; (შემოცაძახებ, -ხე), ჩ. უ შემოვჭსცრი, მოცუსვ. მოცაძვ ყვირილით; кричать кому; напускать на кого съ крикомъ; გორგ 135; 68; შემოგეიძახა, онъ позвалъ насъ; დრეკ. 83; онъ окликнулъ насъ.

შემოძახილი, ს ყვირილი, крикъ, რუსუდ. 209.

შემოძენა (ვი), ჩ. შ. пріобрѣтать.

შემოძლევა (შემოვეძლევი, -ლიე), ჩ. ოვ. დაცემორჩილები, покоряться, изъявлять покорность; 2 ქორთ. 312; შემოძლეულიყო, შემოსძლოდი, იგივე შემოცეძლევი. დავუმორჩილდები; изъявить покорность, 2 ქორთ. 328.

შემოძნება (შემოვეძნები, -დი), ჩ. ვე. შეჭსწუხდები, опечалиться, 2 ქორთ. 304.

შემოძრახება (შემოვჭსძრახებ, -ხე), ჩ. უ. შემოცცლაპარაკები, начать говорить, დრეკ. 96; შემოგეიძრახეს, стали намъ говорить.

შემოძრობა (შემოვეძრობ, -ძერ), ჩ. შ. შემოცცლი, გარს მოცაშორებ; снять оболочку.

შემოძრომა (შემოვჭსძვრები, -ძვერ), ჩ. უ. ძრომით შემოცლა, вползти.

შემოძრცვა (შემოვჭძარცვე, -ცვე), ჩ. შ. შემოცცლი, გაცხდი, облупить, (შემოვეძრცვი, -ცვე), ჩ. ვ. გაცხდი, снять съ себя. ქილ. 452.

შემოძუნძულება (შემოვჭსძუნძულები, -დი), ჩ. უ. ერმათოფის; შემოცცლი ძუნძულით: о дѣтяхъ: вбѣгать.

შემოძღვნა შემოვსძღვნი, -ვსძღვნე), ჩ. შ. მოცრთოშეე ძღვნის, подносить подарокъ, ვეფხ. 1167; შემომძღვნებ. поднесли мнѣ, ვეფხ. 413.

შემოძღოლა (შემოვეძღვები, -ძეღ), ჩ. მიჩ. მოვეძღვები ვისმე უხელის ქრთს, входя сопровождать; ქილ. 535; რუსუდ. 174, 137.

შემოძღომა (შემოვეძღები, ან შემოვსძღები, -ძეღ), ჩ. უ. გავსძღები, насытиться.

შემოწაოხვა (შემოვიწაოხე, -ხე), ჩ. შ. ვიწრის ქანისამოს შემოვიფხუნე, одѣться въ узкое платье.

შემოწამება (შემოვსწამებ, -მე), ჩ. შ. დავაბრალებ, обвинять; მირ. 268; -ქურდობის, обвинять кого въ воровствѣ, რუსუდ. 936; -ცილის, оклеветать, რუსუდ. 708.

შემოწაფება (შევიმოწაფებ, -ფე), ჩ. შ სწავლით მოვიბირებ, ученіемъ привлекать къ себѣ.

შემოწდომა შემოვსწვდები, -დი), ჩ ვე. მოვსწვდები, доставать, хватать; რუსუდ. 247.

შემოწებება (შემოვჭსწებებ, -წებე), ჩ. შ. გარშემო დავაწებებ, обклеить, ხუმ. 21—17.

შემოწევა შემოვსწევ, -წიე), ჩ. შ. შეცსწევ, вдвинуть. (შემოვიწევი, -წიე), ჩ. ვ. მოვიწევი, мало-помалу; подвинуться, приблизиться, ბუნ. კარი 129; შემოწეულიყო, мнѣ. приближенный.

შემოწევა, შემოწევნა (შემოვეწევ, -წიე), ჩ. შ. შეწევნას ვაძლევ; помогать. **შემოწევნული**, мнѣ. вспомоществованный, 1 ქორთ. 218.

შემოწერა (შემოვიწერ, -რე), ჩ. შ. ამაზედ გარშემო მოვიწერ, приписывать на поляхъ, (შემოვჭწერ, -წერე), ჩ. შ. გარემოს ვჭწერ, გარშემო ვსაზღვრავ, описывать, напр. кругъ, очерчивать; ბლანკები შემოსწერეს თვისთა გზათა მრგუალივ ზჩასა; планеты описываютъ свой кругъ около солнца; ლუკრ. 10; ღმერთის ქვეყანა, ვითარცა თვალის გუბე, ეგრეთ შემოუწერია; Богъ, въ видѣ глазнаго яблока очертилъ землю; გეფ. 8.

შემოწვა (ვჭ), ჩ. შ. გარშემო დავსწვავ, обжигать.

შემოწვდევა (ვი), ჩ. შ. მოვიწვდევ, подавать.

შემოწვევა (ვიწვევ, -წვიე), ჩ. შ. შემოვიპატიჟებ, приглашать.

შემოწვენა (შემოვიწვენ, -ვინე), მაგალ. აქლემებსა), ჩ. შ. о верблюдахъ: заставить лечь, 2 ქორთ. 314.

შემოწითლება (ვი), ჩ. შ. заставить покраснѣть, ჭსწითლებები, покраснѣть.

შემოწირვა (შემოვჭსწირავ, -რე), ჩ. შ. მოვირთმევ

შესწირავს, жертвовать, ვიხრ. 32; 34. შემოწირავს თავი, я жертвую собою.

შემოწირვა (ვიწიროვნი), ზ. ვ. созрѣть.

შემოწმება სხ. повѣрка. (შევამოწმებ, -მე), ზ. ვ. შევათვალიერებ, შევასინჯებ; повѣрять, свѣрять.

შემოწოდება (ვე), ზ. ვ. вооружать, призывать, созывать.

შემოწოლა, -გულზედ, завалъ; (შემოვაწვენი, -წვა), ზ. უ. вонзить, прижать, გულზედ შემომაწვა სიმძიმე, пища отяжелила мнѣ желудокъ; სევდა შემომაწვა, тоска объяла меня; ვეფხ. 1120; რუსუდ. 801, 934.

შემოწუდომა (შემოვაწუდები. -დი), ზ. უ. ამოვაწუდები, истребляться, ან მოვაწუდები. დავაღალები, утомиться.

შემოწუენა (შემოვიწუენ, -წუინე; ან შემოვიწუინდები, -დი), ზ. ვ. вонзиться, прижаться, начинать скучать.

შემოწუვლევა (შემოვაწუვლევ, -დე), ზ. ვ. вонзить, დავხშავ, დავახშობ სახლში ან სავრობიდეში, заключить, заточить, запереть; აწერ. 111; სჯარსნი შემოვაწუვლინე ხელსა შენსა. Персовъ отдалъ тебѣ въ руки; 1 ქართლ. 133.

შემოწუვედა (შემოვაწუვედ, -ვიდე), ზ. ვ. ამოვაწუწუვედ, ამოვაგდებ, истребить.

შემოწუვიტა (შემოვაწუვიტ, -ვიტე), ზ. ვ. გარშემო მოვაწუწუვიტ. обрывать, რუსუდ. 292; (შემოვაწუვიტ, -ვიტე); вонзился, вцѣпился во что-нибудь, ударять кого обо что; რუსუდ. 304.

შემოწუინება, ნ. შემოწუენა.

შემოწუნარება (შემოვაწუნარებ, -რე), ზ. ვ. მოვაშვებინებ, успокоить, 2 ქართლ. 210.

შემოწუროება (შემოვაწუწურები, -წურე), ზ. ვე. вонзаться, разсердиться, надуться на кого; რუსუდ 675; გორგ. 307; ქილ. 328, 451, 487.

შემოჭედა (ვჭ), ზ. ვ. оковать.

შემოჭენება (ვი ცხენსა), прискакать верхомъ.

შემოჭერა (შემოვაჭერ, -ჭირე), ზ. ვ. вонзать; ставить, скрутить; сжать; რუსუდ. 44, 54; ვიხრ. 54.

შემოჭიდება (შემოვაჭიდებ, -დე), ზ. ვ. ვარკინებ, შევაბამ დასაჭიდებლად; заставить бороться; (შემოვაჭიდები, -დე), ზ. თვ. ვერკინები, შევებმი, вступить въ единоборство, 2 ქართლ. 265; შემომჭიდა ნაღველი, грусть стѣснила меня; შემომჭიდა გულზედ სენი; боль давитъ мнѣ грудь; ცოტაჭე შემოჭიდა, онъ сталъ чувствовать боль въ животѣ; ქილ. 479.

შემოჭირება (შემოვაჭირებ, -რე), ზ. ვ. შემოვაჭერ, შემოვაჭირებ, ставить, скрутить, сжать; რუსუდ. 695.

შემოჭრა (შემოვაჭრი, -ჭერ), ზ. ვ. გარშემო მოვაჭრი. обрѣзать, (შემოვიჭრები, -ჭერ), ზ. ვ. შემოვიჭრებ; вбѣгать, ქილ. 118, (შემოვაჭრები, -ჭერ), ზ. თვ. თავს დავაჭრებინებ, заставить нанести себѣ рану, სამ. ვახტ. 92.

შემოჭყიტა (შემოვაჭყიტ, -ჭყიტე), ზ. ვ. გარშემო მოვაჭყიტო ყურებ ვისმე, таращить на кого глаза.

შემოჭყლეტა (ყჭყლეტ, -ლიტე), ზ. ვ. შევაჭყლეტნი, დავაჭყლეტ. измять, изкомкать.

შემოხაზვა (ვხ), ზ. ვ. очертить.

შემოხარვა (შემოვხარი, -რე), ზ. უ. ზედ-შევხარი. нарадоваться.

შემოხარჯვა (შემოვახარჯები, -ჯე), ზ. ვე. დავახარჯები, გამოველევი, издержаться, истратиться, შემომეხარჯება, истрачиваются у меня деньги.

შემოხაჭვა (ვჭ), ზ. ვ. вонзить, обрисовать.

შემოხდა (-ვხდი, -ხდე), ზ. ვ. შემოვაჭახვ, призвать, ვეფხ. 119; ლუკ. 14—21. ან მოვიხდი, შემოვიცლი; снять.

შემოხდომა (შემოვიხვდები, -ხვდი), ზ. ვე. გზაზედ დავუხვდები. встрѣтиться, რომ. 5—12, 19; ან შევემთხვევი, დავემთხვები, случаться, приключаться, სამ. 383; 2 ქართლ. 197; (შემოვაუხვდები, -დი), ზ. ვე. მოვუხვდები. სახლში თავს დავცემ; врываться въ домъ; რომ. 11—26; შემომეხვედა, -დ, ს. ვე. შემომეყრება, повстрѣчать, ვეფხ. 601; ან წილად მერგება, достается мнѣ на долю; ვიხრ. 22.

შემოხეთქა (ვი თავს), удариться головою.

შემოხება (შემოვეხები, -ხე), ზ თვ ხელს ვახლებ, მოვეკიდები, коснуться. ნუ შემომეხები, не прикасайся.

შემოხედვა, სხ. взглядъ, взоръ; ვიხრ. 35; (შემოვეხედვ, -დე), ზ. ვ. შემოვეყურებ, посмотрѣть, ვიხრ. 22; ვეფხ. 61; შემომხედე, посмотри на меня, (შემოვიხედები, -დე), ზ. ვ. უკან ვიყურები, смотрѣть назадъ, (შემოვახედებ, -დე), ზ. სხვ. ვაყურებინებ, заставить смотрѣть назадъ.

შემოხვება (ვიხვევ, -ვი), ზ. მიჩ. შემოვიკან, вползть.

შემოხვევა (შემოვახვევ, -ხვიე), ზ. ვ. გარშემო დავახვევ. обвить, ქილ. 14; რუსუდ. 331; 2 ქართლ. 410; გარს შემოვახვევ, окружить, შემოვახვევ ხელსა, охватить рукою; რუსუდ. 695; (შემოვეხვევ, -ხვიე), ზ. ვ. გარს შემოვეხვევ, окружить, обставить; (შემომხვევი ხარ, შემომხვეოდი), ზ. ვ. ты окружаешь меня; შემოგვხვიან, окружалъ насъ, რუსუდ. 116, 513; შემომხვიე, ты окружилъ насъ; ты обнялъ насъ; (შემოვეხვევი, -ხვიე), ზ. თვ გარშემომოვეხვევი; მოვეხვევი; გარშემომოვიცავ. обниматься, обнимать; окружить; სიბრ. 125, 126, 135; აწერ. 11, (შემოვუხვევ, -ხვიე), ზ. ვ. შემოვუვლი გზას; обходить дорогу.

შემოხვეტა (შემოვახვეტ, -ტე), ზ. ვ. ხვეტით მოვაგროვებ; обметать.

შემოხვეწა (შემოვიხვეწები, -წე), ზ. ვ. მოვიყლევი, მოვეხვეწები, ან შევიყლევი სავრველს ქვეშა, прибѣгать; ბერძნ. სამ. 232; 1 ქართლ. 272; შემოხვეწილი, მიმ. прибѣгнувшій, 1 ქართლ. 325, 2 ქართლ. 349.

შემოხვეწება, სხ. просьба, моленіе სამ. 37; (შემოვახვეწებ, -წე), ზ. სხვ. შემოვაყვლევნებ, молить, поручать кому кого или что; ქილ. 586; (შემოვეხვეწები, -წე), ზ. თვ. შემოვიკლ სავრველსა ქვეშა, прибѣгнуть къ покровительству; მოსეს სამ. 37.

შემოხვეწნა, ხზ. просьба, (შემოვეხვეწები. -წე), ზ. თვ. умолять, просить, умолять, упрашивать кому съ просьбою; შემოგეხვეწენით, мы умоляли васъ.

შემოხუმა, შემოხუნა (შემოვიხვამ, -ვი; შემოვიხვენი, -ვეს), ზ. მ. შემოვიკან, вносить, (შემოვეხვენი, -ვეს), ზ. მიწ. მივულებ, წაკართმევ, отнимать, 1 ქართლ. 326.

შემოხურება (შემოვეხურები, -რიდეს), ზ. მ. გავხვრეტ, შემოვეჭიფავ, შემოვდალაბრავ, просверлить, продолбить.

შემოხილვა, -ვება (შემოვიხილავ, -ლე; შემოვიხილები, -ვე), ზ. უ. შეიხილავ, обозрѣть, осмотрѣть.

შემოხმობა (ვი), ზ. მ. შემოვიწვევ, призвать.

შემოხრა (შემოვეხრი, -ხრე), ზ. მ. შეკეკავ, შეკეხრი, сгибать.

შემოხრწნა (ვე), ზ. მ. растлѣвать.

შემოხსნა (შემოვხსნი, -ხსენ), ზ. მ. შეხსნი; შეკხდი; отвязывать; снять; შემოვიხსნი ხმალს, снять съ себя саблю; დვრ. 18; -შავებს; снять трауръ; შეურავ. 85; (შემოვიხსნები, -ხსენ), ზ. ე შეიხსნები, отказаться.

შემოხტომა (შემოვეხტები, შემოვახტები, -ტე), ზ. უ. ავსხლტები, вскочить, ქორმ. 57.

შემოყრა (შემოვეყრი, -რე), ზ. მ. შემოვეკრი, შეკეყრები ხალხს, собрать людей; ვეფხ. 463; (შემოვიყრები, -ყრე), ზ. ვ. შემოვიყრები, შემოვეკრებები; столпиться.

შემოყლომა (შემოვეკლები, -დი), ზ. უ. დავსჭდები, сѣсть, прилѣчь; ქილ. 478; რუსუდ. 664, (შემოვეყლები, -ყლე), ზ. უ. შეიეყლები უკან, подѣчь.

შემპყრობელი, შემპყრობი, ს. держатель, кто задерживаетъ или арестуетъ кого; 2 ქართლ. 510.

შემწერება (შევეწერები, -დი), ზ. ვე. записать.

შემრავლება (ვი), ზ. მ. გავამრავლებ, умножить.

შემრგე, შემრგო, ზედ. მარგებელი, უწყინარი, შესარგი, здоровый невредный для здоровья (пища).

შემრგვალება (ვი), ზ. მ. შეკამრგვალებ, округлять.

შემრეველი, ს. აღმრევი, мѣшающій, მარკ. 2—120.

შემრეცი, ს. აღმართი მთაში, восходъ на гору; სპ. ლ.

შემროელება (ვი), ზ. მ. შევახრულებ; შეკახრენ; поколоть; заживлять; (შევეჰრთელები, -დი), ზ. ვე. შეკრჩები (იარათათვის), заживать.

შემრისხველი, ს. ვინც შერისხავს, кто даетъ выговоръ, наганяй; რუსუდ. 913.

შემრჩობელება (ვი), ზ. მ. შევეორკეცებ, удвоить.

შემრწყება (ვი), ზ. მ. исколоть.

შემრჩობელებული, ზედ. მრჩობელი, ორკეცი, ერთი ორად, ერთობილი, двойственный, двойной, მარკ. 2—179.

შემსახურება (ვემსახურე, -რე), ზ. მ. მსახურად დავინიშნე; посвящать служенію; გამოსლ. 39—1.

შემსგავსება, სხ. уподобленіе, ან მართებულობა, приличіе, შემსგავსებით, ზხ. მართებულად, прилично; შესავ. ვახტ. მ. სამ. (შევამსგავსებ, -ბე), ზ. მ. დავგვანებ, მოვამსგავსებ, დავასხვებ, дѣлать похожимъ, уподоблять; (შევამსგავსები, -ბე), ზ. თვ. დავეღარები, уподобляться, **შემსგავსებული**, მიმ. похожій, ქილ. 109; -ქორწილი, приличная свадьба; 1 ქართლ. 413.

შემსება, ნახე შევსება.

შემსტროება (შევამსტრობ, -რე), ზ. მ. გულისლებ, გულგაუშოებ, подстеречь, подкарауливать.

შემსუბუქება, სხ. облегченіе; ვეფხ. 2 (შევამსუბუქებ, -ქე), ზ. მ. სიმძიმეს მოვაკლებ, ან გავაღვილებ; облегчить; (შევეჰმსუბუქები, -დი), ზ. ვე. მსუბუქი შევიქმნები, გავაღვილდები, облегчаться.

შემსწრე, შემსწრება, ს. თვალით მხილველი, დამსწრე, очевидецъ, ვით ამ ღრის შემსწრება, горе, дожившему до такихъ дней; გორგ. 314.

შემსჭვალვა (შევეჰმსჭვალავ, -ლე), ზ. მ. ლურსმით დავაკრავ, დავლურსმავ; შევეჰმსჭედ. შეეჰკრავ რკინოთა; რუის. კან. 6, საქმ. მოც. 2—23, пригвоздить, сковать желѣзо; კოლ. 2—14; ცრიხთ. 32; შევეჰმსჭვალავ ძელზედ, распять на крестѣ; ანდრ. 132; მარკ. 2—188; -თვალსა, не отрывать глазъ, შეურავ. 84; თუ სოფლის ნივთთა შემსჭვალვით ხელი ვერ აიღოს, если, скованный предметами сего міра, не можетъ отказаться; სამ. ვახტ. 2; (შევამსჭვალავი, -ვე), ზ. ვ. დავლურსმი; შევეჰკრები, შევეკვრი რკინოთა; быть пригвождену, скованну; 3 მაკაბ. 4—8; შემსჭვალული, მიმ. скованный, пригвожденный; привязанный; -ლულობა, прикованность, привязанность.

შემსხვრევა (შევამსხვრევ, -რიე), ზ. მ. შევამტვრევ, დავამსხვრევ, раздробить, разбить въ дребезги.

შემსმელი, ს. მაქებელი, хвалитель; ვეფხ. 43.

შემტანი, ზედ. წამოსაღები, статный; შაყმ. 49, хорошо сложенный тѣломъ.

შემტერება (შევამტერებ, -რე), ზ. მ. მტრობას ჩამოვაგდებ, посѣять вражду; (შევეჰმტერებ, -რე), ზ. მიწ. მტრად გავიხდი, дѣлать кого врагомъ своимъ; (შევამტერები, -რე), ზ. ვ. გადავიმტერები, враждовать между собою; შევეჰმტერები, ზ. თვ. გადვეკიდები მტრად, начать вражду съ кѣмъ.

შემტვერება (შევამტვერებ, -რე), ზ. მ. მტვერს დავაყენებ, поднять пыль; (შევეჰმტვერდები, -დი), ზ. ვე. მტვრით ავივსები, запылиться.

შემტვრევა (ვამტვრევ, -რიე), ზ. მ. შევამსხვრევ, разбить, сломать.

შემტკვეფრება (ვამტკვეფრებ, -რე), ზ. მ. მივახვევ; свернуть; სპა. ლ. 2 შეფეთ 10—13.

შემტკივარი გულისა, ზედ. თანამომობი, გულის შემატკივარი, соболѣзнующій, ქილ. 697.

შემტკიცება, ს. скрѣпа; скрѣпленіе, კანკ. 92 (ვა), ზ. მ. შევამაგრებ; შევანივთებ, შევაღგენ; скрѣплять, укрѣплять; составлять изъ частей одно что либо; ლევიტ. 8—8; გამოსლ. 37—27; კანკ. 62, 263; შეგამტკიცებია სიყვარული, ти скрѣпилъ дружбу; (შევამტკიცებ, -ცე), ზ. მიწ. დავიმტკიცებ, შევიმაგრებ; закрѣплять за собою; 2 ქართლ. 226; (შევეჰმტკიცდები, -დი), ზ. ვე. შევეჰმაგრები, მტკიცე შევიქნები; შევნივთდები; утверждаться; составляться; კანკ. 118.

შემკრებულება, ს. скрѣпа, составъ.
შემკუეცება (ვ), ზ. ს. осквернять.
შემკუეცები, ს. შემკეობი. Вѣдомецъ, истолкователь. დაბად. 40—8, 41—15.
შემკეობი, შემკეობელი, ს. вѣдомецъ, узнающій.
შემუდარება (შევემუდარები, -რე), ზ. თვ. შევედევწები, просить, умолять; ვეფხ. 1511; გამმ. თ.
შემურვა (შევჰმურავ, -რე). ზ. ს. ხუნელებს ღვინოში მიცვლებულის გვამსა, бальзамировать; დაბად. 50—2; მარკ. 15—23.
შემურცხლება (ვ), ზ. ს. опоганить.
შემუსრვა (შევჰმუსრავ, -ხრე), ზ. ს. დავამტვრევ, დავლეწ, раздробить, сокрушить; ფსალმ. 28—5; ქილ. 300; (შევიმუსრები, -ხრე), ზ. ვ. დავიქცევი, разрушаться, იოან. 14—36; რომ. 16—20; შემუსრული, ზედ. подлежащій разрушенію, **შემუსრული**, მიმ. разрушенный, იხილ. 14—12; მარკ. 1—88; 2—119; -ცისკ. разрушенная крѣпость; -გული, сокрушенное сердце; ანდრ. 82; **შემუსრვილება**, ს. разрушеніе; 2 მეფ. 17—9; ფსალმ. 59—2; იერემ. 6—14; ანდრ. 29.
შემუღამება, ს. ломота, сожалѣніе; გურამ.
შემუშავება, სხ. обработка. (შევიმუშავებ, -ვე), ზ. ს. გავათავებ მუშაობას; მუშაობით წარვჰმართავ; обработывать; **შემუშავებული**, მიმ. обработанный.
შემღებავი, ს. მღებავი, красильщикъ.
შემღვრევა (ვემღვრევ, -რიე), ზ. ს. შევანძღვრევ, мутить воду; 1 ქორნ. 263; მარკ. 2—335; **შემღვრეული**, მიმ. мутный.
შემოვარება (ვ), ზ. ს. შევიმტკიცებ, გავამაგრებ, укрѣплять, (შევჰმაგრები, -დი), ზ. ვ. განვჰმტკიცდები, стать твердымъ, твердѣть, ან დავჰფუძნდები, основываться.
შემუნა (ვჰმუნი), ზ. ს. принять.
შემუსება (შევემუსები, -სე), ზ. თვ. შევეუთვისები, усвоить; принимчивый; ქილ. 645.
შემუოფი, ს. თანამოსაგრე, товарищъ-сожитель; გამოსლ. 2—29; 3—22; 11—2, იეზეკ. 27—17; ოსე. 4—17; ლევიტ. 25—6, 45.
შემურელი, ს. დამხვედრი, встрѣчающій; ვეფხ. 1483.
შემშევა (შევიმშევ, -შიე; შევემშევი, -შიე), ზ. უ. მოვიმშევ, проголодать; იხილ. 40 — 31; მარკ. 12—1; 21—16; მარკ. 11—12; ხუმ. 10—10.
შემშვიდება (შევიმშვიდებ, -დე), ზ. ს. მოვიმშვიდებ; успокоить, усмирить, (შევჰმშვიდები, -დი), ზ. ვ. მოვჰმშვიდები, успокоиться, усмириться.
შემშვრალი, ზედ. измученный, усталый.
შემშლელი, ს. მომშლელი, нарушитель; 1 ქორნ. 110, -ლხინთა, нарушитель веселія.
შემშრალი, ზედ. გამშრალი, высохшій.
შემშურნეობა, ს. зависть, (ვჰშემშურნეობ, ხრ. არა აქვს), ზ. ს. ვჰმოშურნეობ, завидовать.
შემჩივლელი, ს. მოჩივარი, кто приноситъ жалобу.
შემჩნევა, ს. შემცნევა.
შემცდარი, შემცთარი, ზედ. მცთარი, заблудшій, грѣшный, -ჭკუაზედ, помѣшанный; გორგ. 2; რუსულ. 871; **შემცდრობა**, ს. მცთარობა, заблужденіе; შემცდრობით, ზზ. по ошибкѣ, по незнанію.
შემცვალებელი, ს. გამომცვლელი, измѣняющій.
შემცილებელი, შემცილე, ს. მოცილე. მოღვაწე, претендентъ, ანტ. 43.
შემცველი, содержащій, вмѣщающій.
შემცირება, სხ. умаленіе, уменьшеніе; (შევემცირებ, -რე), ზ. ს. დავაკლებ, დავაცოტავებ; მოვაკლებ (ბატონმა), დავამცირებ; умалять, уменьшать; сокращать, унижать; შევიმცირებ, уменьшить себѣ, (შევჰმცირდები, -დი), ზ. ვ. დავცოტავდები, დავჰკნინდები; დავჰმცირდები; умаляться; унизиться; (შევემცირდები, -დი), ზ. ვ. დავეცოტავდები, მოვაკლდები; сбавляться, ქილ. 657; ჩონგ. 54.
შემცნე, ზედ. вѣдомый, знакомый, მოურავ. 333.
შემცნება, სხ. вѣдомость, **знакомство**; დაბად. 34—2; (შევემცნები, -ნე), ზ. თვ. გავეცნობები, познакомиться, იერემ. 4—22.
შემცნევა, შემჩნევა (შევიმცნევ, შევიმჩნევ, -ნიე), ზ. შევიტყობ, განვიცდი, დავინახავ; замѣтить, узнать; (შევიმცნევ, შევიმჩნევ, -ნიე), ზ. მიხ. ვჰგრძნობ, გულის ხმას მივდევნებ, შევიგნებ, გავიგებ; понять, смекнуть; არ შევიმცნევ, не даю вида, что я замѣтилъ; ფარან. 305; (შევიმჩნევ, -ნიე), ზ. ვ. შევიტყობ; подмѣтить за кѣмъ что; **შემჩნეული**, замѣченный; შემიმცნებია), ზ. ვ. შემიტყვია, მიცნობია, я замѣчаю, ვიხრ. 51.
შემცოდე, ს. დამნაშავე, виновный; грѣшный; преступникъ; ვიხრ. 182.
შემცოდველობა, ს. მიზეზობა, виновность; 2 ქორ. 535.
შემძაღება (შევჰმძაღები, -დი), ზ. ვ. დავჰმძაღდები, горкнуть.
შემძიმება (შევიმძიმებ, -მე), ზ. ვ. დავიმძიმებ, дѣлать что тяжелымъ; отягощать; (შევჰმძიმდები, -დი), ზ. ვ. დავჰმძიმდები, отягощаться; дѣлаться тяжелымъ, შევიმძიმდები, -დი), ზ. ვ. დავიმძიმდები, გავიმნელდები, затрудняться.
შემძინებელი, ს. მომძიკებელი, მომგები, стяжатель, пріобрѣтатель; ქილ. 574.
შემძლავრე, ზედ. მიმძლავრებული, кто присвоиваетъ чужою силою, გეფხ. 29.
შემძლე, შემძლებელი, ზედ. ძლიერი, პოვნიერი, ქონებიანი, შეძლების მქონე; могучій, мощный, состоятельный; გეფხ. 12; იხილ. 22—3; ხუმ. 20—32; **შემძლებელობა**, ს. შეძლება, პოვნიერება; мощность, состоятельность; (ვჰშემძლებელობ, ხრ. არა აქვს), ზ. უ. შეძლება მაქვს, мочь, я въ состояніи, მარკ. 2—9.
შემძრალი, ზედ. სიცივისაგან ნაშხლარი, отъ мороза попорченный.
შემწყამებელი, ს. დამწყამებელი, ან პირის დამტყობი; обвинитель, клеветникъ, ქილ. 668.
შემწყარება, (შევამწყარებ, -რე), ზ. ს. გავამწყარებ, дѣлать горкимъ, (შევჰმწყარდები, -დი), ზ. ვ. მწყარდ შევიჰმწყები, გავჰმწყარდები, горкнуть.
შემწე, ს. მშველელი, მოსმხმარი, მხედაშნე; помощникъ, შემწე ღოფი (შემწე ჯუფი), помо-

тать, **შემწეობა**, ხ. შველა, მოხმარება, помощь, защита; შემწეობითი, ზედ. სახმელი, მოხმარებითი, вспомогательный, защитительный.

შემწევრება (შევიმწევრებ, -რე), ზ. ვ. შევიღებენ სხვათა და სხვათა ნაწილთაგან, შევიწინათებ, შევსძერწავ, составлять.

შემწეული, ზედ. შეხული, შევარდნილი ციხეში, скрывшійся, запершійся въ крѣпости; 2 ქართლ. 267.

შემწვანება (ვიმწვანებ, -ნე), ზ. ვ. გავიმოწვანებ, зеленить; ქილ. 3; შემწვანებული, მიმ. позеленѣлый, ქილ. 672.

შემწევნელობა, ხ. შეწევნა, მოხმარება, помощь.

შემწვარი, ხ. მწვადი, жаркое, 1 ცხრ. 4—2; ან დამწვარი, сожженный, ვისრ. 43.

შემწველი, ზედ. დამწველი, жгучій; 1 ქართლ. 126.

შემწველობა, ხ. დამწველობა ცეცხლისა, жгучесть; 1 ქართლ. 341.

შემწიკვლება, -კლვა (შევიმწიკვლებ, -ლე), ზ. ვ. შევიხერი, შევიხოხუნავ; შევიბილწები, წავიმურცლები; нычачать, замирать; осквернить; იხილ. 28—10; 48—11; ქილ. 461; (შევიმწიკვლები, -ლე), ზ. ვ შევისვრები; შევიბილწები, замараться; осквернить.

შემწირება (შევიმწირებ, -რე), ზ. ვ. გავალრიბებ; обнищать.

შემწირება (მიმ.) ზ. ვ. მწირად გამხდი, ქილ. 155; отчуждаешь, дѣлаешь чужимъ.

შემწიფება (შევიმწიფები, -დი), ზ. ვ. დავიმწიფები, созрѣть; და მიხნი მკვახეთ მოუბარნი მათრახითა შეგვიმწიფნა, ვეფხ. 206; д. и. ვინ ბურზაურად ელპარაკა ის მთრახით დაიწყლულოთ, кто грубо говоритъ съ нимъ онъ ударомъ кнута нанесъ тому раны.

შემწირველი, ხ. приносящій жертву.

შემწირველობა, приношеніе, посвященіе, შიკ. 107, **-მოწირვილობა**, გუჯ. 1, жертвоприношеніе.

შემწირველობა, ხ. მსხვერპლი, жертва; მარკ. 2—206.

შემწკრივება (კრ), ზ. ვ. сгруппировать.

შემწუხრება, ხზ. вечеръ, сумерки; (შევიმწუხრები, -დი), ზ. ვ. შევიღამები, შევიბინდები, смеркаться, 1 მეფე. 11—11; მარკ. 8—15; 14—15; მარკ. 6—47.

შემწუდარი ვაჭრობა, ხ, прекращается торговля.

შემწუვდევა (შევიმწუვდევ, -დე), ზ. ვ. შოვიგდებ, შევიგდებ (სპეროპიღეში ან დუქანში), დავიჭირავ, დავახშობ, დავიწუვდევ, ვიჭრძალავ, вергать, заключать; 2 ქართლ. 518. თავი შეგიმწუვდევია, ты заключилъ себя, ქილ. 387; შემწუვდევი გარ, я заключенъ, რუსუდ. 19.

შემწუნარებელი, ხ. ყოლიად მიმღები, привѣтливый.

შემწუობი, ხ. მაგალ. ასოებისა, наборщикъ.

შემჭევრება (შევიმჭევრებ, -რე), ზ. ვ. მაგალ. სიტყვას, придать слогу красоту; ქილ. 5, 152, 585.

შემხჭვალვა (შევიმხჭვალავ, -ლე), ზ. ვ. სიქმ. 2—23, пригвоздить.

შემჭიდრება (შევიმჭიდრებ, -რე), ზ. ვ. შევიწრობ, შევტკივებ, стиснуть; стѣснять; (შევიმჭიდრებები), ზ. ვ. შევიწროვდები, შევიწუხდები, стѣсняться, печалиться; 2 ქართლ. 24; **შემჭიდროება**, შემჭიდრებულება, ხ. стѣснительность.

შემჭირვება, ხზ. притѣсненіе; (შევიმჭირვებ, -ვე), ზ. ვ. შევიწროვებ, შევიწუხებ; стѣснять, затруднять; 2 ქართლ. 478. (შევიმჭირვდები, -დი), ზ. ვ. შევიწუხდები, стѣсняться, печалиться; 2 ქართლ. 52, 232; **შემჭირვებული**, მიმ. стѣсненный; 1 ქართლ. 12.

შემჭირნე, ხ. მომჭირნე, მოლვწე, ученый, попечитель; რუსუდ. 883.

შემჭირნე, ზედ. მოწყენილი, შეწუხებული, печальный, грустный, ვისრ. 128, 130, 148.

შემჭირშვა (ვჭ), ზ. ვ. შევიჭიმშავ, შევიჭრუსკავ; сжимать, (შევიმჭირშვი, -შვე), ზ. ვ. **сжиматься**, ფიზ. 9. 10. 57.

შემჭკნარი, ზედ. დამჭკნარი, занялый.

შემხებელი, ხ. შეხება, касающійся, **შემხებელობა**, ხ. прикосновеніе, რუსუდ. 883.

შემხედვარი, -დველი; ზედ. შემეყურებული, смотрящій; ქილ. 29, -ხელთა, смотрящій изъ рукъ; **შემხედველობა**, ხ. смотрѣніе.

შემხვანჯველი, ხ. დამხვანჯველი, сплетатель.

შემხმარი, ზედ. გამხმარი, высохшій.

შემხურვალება (ვ), ზ. ვ. разгорячить.

შემხშვალი, ხ. დახშული, დაკეტილი, запертый, იერემ. 21—4

შენ, ორმ., ნაცვალ სახელი 2 პირისა, ты, შენმა მზემა, შენმა მორჩენამ, взявшись вами; შენთან მოვალ, приду къ тебѣ.

შენაბამი, ზედ. შებმული, привязанный.

შენაბება (შევინაბავ, -ბე), ზ. ვ. გავინაბავ, გავიჭეშდები, გავირინდები, გავიცქაფები, притаиться, притихнуть отъ страха; ошеломиться (შევიჭ), ошеломить.

შენ-აგეთი, შენ მაგისთანა, ихъ ты такойто, ვეფხ. 522.

შენაგვანები, ზედ. похожій.

შენადგამი, ზედ. ქვეშ შედგმული, ან შენადგენი, შეთხზული; подставленный; составной, ხან. ლ. -სიტყვისა, составъ рѣчи, слова.

შენადგომი, ზედ. დადგმული; შედგინებული, შემდგარი; შედგმულობა, შენაწევრება; поставленный; составленный; представительность, стройность; მარკ. 1—21.

შენადირება (ვი), ზ. მიწ. მოვინადირებ; мѣста охотясь; привлекать на свою сторону.

შენადრეკი, ხ. შენრეკილი ადგილი, изгибъ.

შენადრუხი, ზედ. უკმაყოფილო, недовольный, ჩახრ. 5.

შენაკეცი, ხ. изгибъ.

შენათება (ვი), посвѣтить себѣ.

შენაკლულება (კლ), ზ. ვ. მოვინაკლულებ, убавить.

შენაერთი, ზედ. შეერთებული, соединенный, მარკ. 2—35.

შენაზავი, შენაზავები, ზედ. განზავებული, растворенный; растворъ; ქილ. 679; ლხ. 13—17.

შენაზარი, ზედ. განსაცვიფრებელი, ужасный, ვეფხ. 1383.

შენათხზარი, ზედ. მაგალ. ხმა, გ. ი. შენწოპილი ხმა; гармонированный голосъ; ვეფხ. 1454.

შენათხზი, ზედ. შერთული, შეკსული; слитый, ვეფხ. 1264.

შენაზომი, ზედ. одѣтый.

შენაკონი, ზედ. კონებად შეკრული, связанный въ пукъ; ქილ. 615, 625.

შენამსგავსი, ზედ. შემსგავსებული, уподобленный.

შენამტერი, ზედ. მტრობის მომქმედი, враждебный; ვეფხ. 465.

შენამჭვრეტი, ს. მზეკავი, პირში მიყურებელი, смотрящій въ лицо; ვეფხ. 268; ჩახრ. 42.

შენამჭნარი კვამლითა, ზედ. კვამლში გამოსული, ქილ. 377; вымокченный.

შენანება, სს. раскаяніе; ქართლ. 340, (ვა), ზ. მ. სინანულში მოყოლებან, заставить раскаяться, აღბ. 59; დარეჯ. 2—24; შემინანებ, заставишь меня раскаяться, ვეფხ. 468; (შევინანებ, -ნე), ზ. მარ. შევიგნებ, მოვინანებ, сожалѣть, раскаяться; ვეფხ. 419; ქილ. 627; (შევინანები, -ნე, შევჭნანდები), ზ. თე. онъ пожалѣетъ меня, სინანულში შევალ, сожалѣть, შემინდე, я пожалѣлъ.

შენაობით, ზზ. отъ себя.

შენაპირი, ზედ. დაპირებული, обѣщанный.

შენართავი, ზედ. შერთული, слитый; ვეფხ. 1276.

შენართაული, ზედ. შერთული, смѣшанный, ვეფხ. 457.

შენარონი, ზედ. შეგზავნილი, посланный, ვეფხ. 142.

შენარჩენი, ზედ. შერჩომილი, დანარჩენი, оставшійся; остатокъ.

შენარჩუნება (ვა), ზ. მ. მოვინარჩუნებ, оставлять въ остаткѣ; (ვი), ზ. მარ. შევითვისებ, თავისთვის დავიგებ, დავიჭერ; оставить за собою, присвоить.

შენარცხება (ვა), ზ. მ. ცრომანერას ვჭრავ, დავნარცხებ, დავხეთქ, წავიქცევ. ცრომანერას ვჭრავ; ударить объ; повалить, поборотъ; ვეფხ. 1038.

შენასვენ, ზზ. შენკენ, къ тебѣ.

შენასკვა (შეკვნასკვე -ვე), ზ. მ. გამოვკვნასკვე, завязать въ узелъ, რუსულ. 470; შევინასკვე წარბნი, нахмуриться, რუსულ. 487.

შენასწორი, ზედ. გასწორებული, сравненный.

შენატევები ცხენისა, ზედ. ცხენით შემოტყეული, кидающійся на конѣ; ვეფხ 488.

შენატრა (შევკნატრი, -რე), ზ. მ. დავკნატრი, ვნატრებას მივუწერ; Ужи мѣсто, მეშურვება; завидовать; завидовать; ჩონგ. 134; კეთილ. 11, 37.

შენაფიცარი, ზედ. დაფიცებული, შეფიცული, поклявшійся, ვეფხ. 1442.

შენაფლობი, ზედ. დაპყრობილი, დამონებული, покоренный, подчиненный; ვეფხ. 38, ჩახრ. 18.

შენაღვარი, ზედ. დაღვრილი, пролитый.

შენაღუღება (ვა), ზ. მ. შევინებ, შევაღირებ, заставить раскаяться, сожалѣть, (ვი), ზ. მარ. შევინანებ, раскаяться, сожалѣть.

შენაყვა (ქვ), ზ. მ. მცირედ დავჭიდე, столочь, **შენაყილი ხორცი**, битое, рубленное мясо.

შენაჩინარი, ზედ. გაჟინული, оледенѣвшій; ქილ. 529.

შენაჩვენები, ზედ. დაწყევლილი, проклятый.

შენაცოდარი, **შენაცოდი**, ს. ბრალი, დანაშაული, проступокъ, вина; აღბ. 55, 58; გორგ. 224; ქილ. 266. 549.

შენაცრება (ვა), ზ. მ. ნაცრად გარდავიქეცე, обратить въ пепелъ, (შევჭნაცრდები, -დი), ზ. ეფ. обратиться въ пепелъ.

შენაძენი, ზედ. შრომით მოგებული, მონაგები, მონაგარი, შეძენილი, пріобрѣтенный трудами; пожитки.

შენაძლევება (შევინაძლევები, -ვე), ზ. თე. დავინაძლევები; я заключаю; биться объ закладъ; предлагать; отдавать; შენაძლევები; предлагаемый, отдаваемый.

შენაძრწენი, ზედ. შესაწუხებელი, печальный, ვეფხ. 814.

შენაწამები, **-ბი**, ზედ. დაწამებული, клевета, оговоръ; ქილ. 219.

შენაწამი, ზედ. ერთის წამისა, ერთის წუთისა, минутный.

შენაწებარი, ზედ. შეწებებული, склеенный; ქილ. 509.

შენაწევრება (ვა), ზ. მ. შევიდგენ, შევინივთებ, составить изъ частей; сливать; იობ. 10—11; ისა. 44—13; ვეფხ. 2—21; **შენაწევრებული**, მან. слитый въ одно.

შენაწევრები, **შენაწევრებულება**, ს. გარდამწულობა სხვისთა, составъ, сустав, сочлененье.

შენაწერი, ზედ. დაწერილი, предписанный; დასკ.

შენაწევი, ზედ. ჩახეული, разорванный; ვეფხ. 1276.

შენახვა, **შენახება**, სს. прятаніе, (ვი), ზ. მ. დავიცავ, დავიმარხავ, დავზოგავ მომავლისათვის; გამოვკზი, გამოვკკვებ, დავიოკებ; прятать, хранить, беречь; содержать, кормить, продовольствовать; запасать; ვეფხ. 733; გორგ. 295; -ებებს, содержать дороги, დასკ. 24; შევინახავ მარხვას, поститься, გორგ. 282; ვისრ. 23; ქილ. 229; -ფულსა, беречь деньги, აბგ. 5—56; თავი შეგენახა, поберегъ бы себя; რუსულ. 942; შევინახავ ცვალებას, хранить чью тайну, კარებზედ შევინახეთ, мы содержали его при дворѣ; 2 კორ. 550; (შევინახვი, -ვე), ზ. მ. დავიცავ; გამოვიკვებები; быть хранимы, содержиму; შევინახები, შევინახება ეკლესიას, сберегется для церкви.

შენახვევება (ვა), ზ. მ. ნახევრად გავხდი, переполовинить, раздѣлить по полямъ.

შენახმევი, ზედ. созвучный, ჩახრ. 50.

შენგრევა (შე), ზ. მ. შევიქეც შენობას, ломать стѣнку.

შენდობა, სს. прощеніе, разрѣшеніе, позволеніе; შენდობას გთხოვ, მამაო, отче, благослови меня, შენდობა შეულღობის, разрѣшеніе на вступленіе въ бракъ; შენდობას ვითხოვ, я прошу прощенія, კეთილ. 221; (შევნდობ, -დე), ზ. მ. მივუტევებ, ვპატიებ, დავუთმობ; 2 კორ. 7—2; ვეფხ. 465, 466; მის ნებაზედ მივგდებ, დასტურს დავჭეშ, ნებას დავრთავ; прощать, извинять; поз-

волять, разрѣшать; ღმერთმა შეუნდოს შეცოდებანი, Богъ, да проститъ ему грѣхи, (შეენდობ, -ენ), ф. 3лиц. მოვუტევებ, прощать. შემინდე, прости меня, მარკ. 5—1; **შენდობინება** (შეენდობინებ, -ნე), ф. 1в3. მოვატევებინებ, заставить простить, ჯიხ. 199

შენება (ი), ф. з. აღვაგებ, აგაშენებ, დავსდგამ შენობას, ვაშენებ, строить, созидать; обогащать; ვაშენებ ქვეყანასა, заселять страну; ვიხ. 122; (ვაშენებდი, -ნდი), ф зд. აშენებდი, აგაშენებდი, строиться; (ვაშენებინ, -ნე), ф. отд. აშენებინა, строить.

შენებრი, შენებრივი, безд. შენსავით, შენის თავისებრი, подобно тебѣ; ლარეჯ. 151.

შენებულება, ს. შენობა, ნაშენები, постройка, ქილ. 434; 2 ქართლ. 239.

შენებურად, нѣч. потоему, ლარეჯ. 90.

შენებური, безд. შენებრივი, შენსავით, შენის თავისებრი; посвойски, 2 ქართლ. 239.

შენელება (ი), ф. з. შევაზავებ სახოვაგეს სანელებელითა, приправлять кушанье. (შევნელებდი, -დი, ან შევინელებდი, -ლე), ф. зд. შევზავებდი სანელებლებით სახოვაგეს, быть приправлену, მარკ. 9—50.

შენემსვა (ვ), ф. з. აქოლავ, აღირავ, ხელ-ჩარად აღვკერავ, наметать.

შენერწყვა (ვ), ф. у. შევაფურთხებ, наплевать.

შენეული, безд. შენგან მოცემული, შენი ნაქნები, твой.

შენთქმა, нѣч. поглотить.

შენი, безд. ნაშენი აგებული, ნაგები; შენობა, სოფელი, ეთარ. ახალ-შენი; построенный; населенный; село, селеніе; შენი აღგილი, населенное мѣсто, თამარ შენი, село Тамарино, ახალ შენი, новое село.

შენი, безд. შენდა შესაფერი, твой, მამა შენი, отецъ твой, იცან თავი შენი, познай себя, შენს მზეს, ради Бога: пожалуйста, **შენიანნი, შენეული,** безд. ვინც შენნი არიან; твои (родные люди и т. д.), **შენთაგანი,** изъ твоихъ.

შენივთება (ი), ф. з. შევიდგენ, შევაზავებ, შევაწყობ, составлять, (შევნივთებდი, -დი), ф. зд. შევიდგენდი, შევიწყობდი, составляться. შენივთდა ომი, завязалась битва; 1 ქართლ. 441.

შენიშნვა, ს. замѣчаніе, примѣчаніе; (ვ), ф. з. ნიშანს დავადებ, დავუნიშნავ: შევინიშნავ, შევიმცნევ: დავინახავ, თავის მოკვლას: класть замѣтку, замѣчать: примѣчать; (შევნიშნებდი, -ნე), ф. з. შევიხედავდი, შევიმცნევდი, დავინახავდი, примѣчаться, замѣчаться; შენიშნული, зав. замѣченный.

შენობამდინ, нѣч. შენამდინ, до твоего, до тебя пока; რუსულ. 311.

შენობა, ს. შენებულება, ნაშენები; მყოფობა, სახლკარი კაცთ მოსახლეთა, строеніе, зданіе; селеніе, поселеніе; 2 ქართლ. 119; **შენობა სხეულისა,** конструкція, тѣлоложеніе; შენობანი შინაგანი შენობა ცხოველთა, устройство внутренностей у животныхъ.

შენობიანი, безд. შენობის მქონი, обстроенный.

შენოდენი, безд. შენგოლი, столько, сколько ты;

შენოდნობა, ს. შენგოლობა, на сколько ты въ состояніи.

შენრჩვევა (ვ), ф. з. შევანჯღრევ, მაგალ. წყალსა, мутить, болтать (жидкость); ქილ. 359.

შენძრევა (ვ), ф. з. შევარხევ, пошевелить.

შენჯღრევა (ვანჯღრევ, -ჩე), ф. з. შევანრჩევ, мутить, болтать (жидкость)

შეობება (შეეობები), ф. зд. დავობდები, заплеснѣть.

შეორგულება, ს. измѣна; (ვ), ф. з. გადავქცევარ გულს გამოვაცვალი, оргуловаться: отвращать, внушать, заставить нарушить вѣрность; (შეეორგულებდი, -დი), ф. зд. გავეორგულებდი, გავეშუბლებოდები, измѣнять, нарушать вѣрность; მარკ. 14—31; 21—21; ისუ ზარქ. 32—2.

შეორკეცება (ვ), ф. з. გავამრისამკეცებ, удвоить, მარკ. 1—86.

შეოფლიანება, ф. у. вспотѣть.

შეორთოლება (ვ), ф. з. ორთოლით დავქვარავ, покрыть паромъ; (შეეორთოლებდი, -დი), ф. зд. გავეორთოლებდი, покрываться паромъ, ქილ. 240.

შეოცება (ვ), ф. з. გავაკვირვებ, удивить; შეეოცებდი, -დი), ф. зд. გავიკვირვებდი, удивиться.

შეოცება (ეოცებ, -ეც), ф. з. ოცად გავხდი, мар. 1—207; удвадцатерить.

შეოხრება (ვ), ф. з. опустошить.

შეოჭვა (შეეოჭავ, -ჭე), ф. з. მოვოჭავ, усыпать дорогими каменьями.

შეპარება (ვ), ф. з. ქურდულად შევიდვარ, ან მალვით შევიტან ან შევჭვიანი, входить или вносить украдкою, (შეეპარებოდი, -რე), ф. отд. ქურდულად შევალ, входить украдкою; украдываться.

შეპასუხება нѣ. отвѣтъ, (შეეპასუხები, -ხე), ф. з. პასუხს გავცემ. нѣчѣмъ отвѣчать, начать переговоры, отвѣчать; 1 ქართლ. 288.

შეპატარავება, (ვ), ф. з. умельшать, умалять.

შეპატიჟება (ვ). -ჟი ან შეეპატიჟები, -ჟე), ф. у. შევიწვევ, приглашать, просить войти; გორგ. 302. 2 ქართ 542, 546.

შეპილწვა (ვ), ф. з. осквернить.

შეპირდაპირება (ვპირდაპირებ, -რე), ф. з. შევადარებ, сравнивать, (შეეპირდაპირებოდი, -დი), ф. зд. დავეპირდაპირებოდი, противустать.

შეპირება, нѣ. переводъ напр. денегъ; договоръ, условіе; (ვ), ф. з. დავჭიშნავ პირსა რომლისაგანც ვინმე მიიღოს რამე: перевести на кого полученіе, -ѣлъ, перевести долгъ на кого; (შევჭვირდები, -დი), ф зд. დავჭვირდები, договориться, обѣщать, (შეეპირებ, -რე), ф зиѣ. პირობას გამოვართმევ, შევჭირდები, договориться, условиться; შემჭირდა, онъ обѣщалъ мнѣ, ვეფხ. 659: **შეპირებული ფასი,** договорная цѣна; **შეპირება** (ვ), ф. з. დავჭირდები, обѣщать. ალექს. 84.

შეპკურება, ф. з. (ვ) შევაწკავებ, брызнуть.

შეპობა (შეეპობ, -ბე), ф. з. მცირედ შევჭხეთქ, колоть (дерево).

შეპუება (შეეპუები, -ვე), ф. отд. რიდი მაქვს, თავზას შევეუნახავ; уважать, почитать; ვეფხ. 624

ვსხ. 1, 128, 124; ვარაშ. 53; ქილ. 413; **შეპოვებით**, ფზ. თავხიანად, უუფერით, прилично, ვეფხ. 1484; არ შემოვებით, онъ неоказалъ мнѣ уваженія, შემოპოვებით, ფზ. пахотливо.

შეპოხილი, ფველ. ქართლ. 274, утучненный, удобренный.

შეპყრობა, სზ. взятіе, арестованіе; (შეპყრობ, -ჰყარ ხელი), ზ. ვ. ხელს აღებერობ, поднять руки; შეპყრა ღმრთისა ხელი, поднялъ руки къ Богу; რუსუდ. 567; (შეპყრობ გულსა, ვ. ი. გულს ღებულებ რაზედმე, გულის ღებებით გამოვედილები რასმე; предаться душею чему; ფსალ. 61—11; (შეპყრობ, -ჰყარ, ზ ვ. ღებეჭერ; ღებებატომრებ; ღებეპყრობ, ღებემონიებ; взять, схватить; арестовать; овладѣть, покорить; завоевать; 1 ქართლ. 330; ლუკ. 22—63; რუსუდ. 594; ქილ. 538; შეპყრობა ხელად, взять подъ арестъ, 1 ქართლ. 63; აღბ. 100; შიშმან შეპყრა, страхъ овладѣлъ имъ იხილ. 10—29; ძრწოლამან შეპყრა, ужасъ объялъ его, გული ღ ცნობა შეპყრა, омрачило его душу и умъ, ქილ. 538; ხელმ შეპყრა, схватила его болѣзнь; ძალმ შეპყრით ან შეპყრით, მოურავ. 128, გორგ. 250; сонъ овладѣлъ ими; (შემიპყრობ, -ჰყარ, ზ. მიწ. ღებეჭერ, арестуетъ меня, (შემიპყრობს, -ჰყრა) ზ მიწ. если онъ задержитъ меня; ვეფხ. 731; შეპყრობრის, -ჰყარ), ზ. მიწ. ღებეჭერ; схватить кого за; -ხელსი, схватить за руки, ვეფხ. 282; შეპყრობ ხახის, схватить за горло; 1 მეფეთ. 17—35; (შეპყრობი, შეპყრობა, -ჰყარ), ზ. ვ. ღებეჭერი. ღებეჭერილ ვიქმნებ, быть схваченну; აღბ. 102; ხაქ. 23—25; შეპყრობილვარ, შეპყრობი ვარ, ზ. ვ. შეხუთილ ვარ, я схваченъ, одержимъ болью; შეპყრი ხარ სიყვარულსა, любовь овладѣли тобою; ვეფხ. 128; **შეპყრობილი**, მიმ. взятый; შეპყრობილი ჭეხარებითა, объятый, печалью; 1 ქართლ. 57; ვეფხ. 461; **შეპყრობინება** (ვი). ზ. სხვ. ღებეჭერინებ, заставить взять, арестовать, ღარეკ. 19 (შეპყრობინებ თავს), заставить арестовать себя; ღარეკ. 2—106.

შეპყრობა (ვ), ზ. ვ. ღებეჭრობები, -ღი), ზ. ვე. ღებეჭრობები, ვინმე ღებეჭებ; ржавить.

შეპყრა (ვ), ზ. მ ღებეჭე; взять.

შეპიტინება (შემპიტინებს, -ნა), ზ. ვ. მაჯრთოლებს, მაორთოლებს; знобитъ меня.

შეპრთოლება (შემპერთოლებს, -ლა), ზ. ვ. მაორთოლებს, бросаетъ меня въ дрожь, ვარაშ. 472.

შეპეხლა (შეპეხლი, -ლეს), ზ. მ. გავხცეხ მინას ღ მიხთასთა, сломать напр. стекло и т. п.; შეპეხლი რკინისა, сѣять желѣзо; (შეპეხლებ, -ლე), ზ ვ გავხეხლები, сломаться.

შეფხრენა სხ. ღერწმის შრიალი, шелестъ камыша, ვეფხ. 192, შეფხრენით, ვეფხ. 174, 195.

შერაცხა (შეჰრაცხ, -ხე), ზ. მ. აღრაცხავ, ჩავაგებ რაღმე, მივიწერ; მივითვლი, ჩავაგებ ანგარიშში; считать, почитать, ставить; имѣть; причитывать, ставить въ счетъ; ფსალ. 31—2; ხაქ. 7—60; რომაელ. 4—9, 10; 1 კორ. 4—1; (შემრაცხავ, მრავლ. შემრაცხენით; 1 კორ. 4—1; -ხე), ზ. მიწ. ჩამაგებ, считаешь, ставишь меня въ... სამ. ვახტ. 204; შემრაცხავ უგუნურად, ты считаешь меня за безразсуднаго; 2 კორ. 11—16. ანდრ. 17; (შეჰრაცხ, ხე), ზ. მიწ. მივიწერ, მივითვლი, имѣю въ себѣ; შეჰრაცხ თავსა, считаю себя, გალ. 2—18; შემრაცხავს, я считаю, я ставлю; я засчитываю; ხაქ. 20—24: 2 პეტრე 1—13; (შეჰრაცხები, -ხე), ზ. ვ. ჩავაგებები, считаться, причисляться, იხილ. 14—10; (შეჰრაცხები, -ხე), ზ. თვ. ჩავთვლები, ჩავაგებები, имѣться, ვეფხ. 31; 1 კორ. 4—17; იხილ. 5—20; შემრაცხება, имѣется мнѣ, зачтется мнѣ; ღებიდ. 15—5; **შერაცხილი**, მიმ. заслуженный, почтенный, შერაცხილად ვყოფ, онъ его держалъ въ почетѣ. ანდ. 103.

შერბენა (ვი, -ბინე ან შეჰრბი, სხ. არა აქვს), ზ. ვ. რბენით შეველივარ, вбѣгать; ხაქ. 12—14; **შერბენინება** (ვარბენინებ, -ნე), ზ. მ. რბენით შეველივარ, вбѣгая вносить что.

შერბილება (ვ), ზ. მ. მოვარბილებ, რბილად შეველ, смягчать, дѣлать мягкимъ; (შეჰრბილები, -ლი), ზ. ვე. რბილი შეველ, смягчаться, дѣлаться мягкимъ, ვარაშ. 42.

შერგება (ვი, -გე), ზ. მ. კეთილად მივიღებ **სიზრ**ღელსა, здоровье; кушать, пить на здоровье; (ვ), ზ. მ. კეთილად მივიღებინებ ხაქმელს, хлѣбъ кому поѣсть на здоровьѣ; ღმერთმან შეგარგოს, кушай на здоровьѣ; ღუმა ბური შემარგე, дай мнѣ съѣсть на здоровьѣ кусокъ хлѣба; (შეგარგები, -გე), ზ. თვ. არმად არ გავეხმები ხაქმელი, ваша идетъ ему въ прокъ, на здоровьѣ; ქილ. 234; რაც არ გარგება, არ შეგარგება, что не твое, то не пойдетъ въ прокъ; არც ქამა არც სმა არ შემარგება, непойдетъ мнѣ въ прокъ, ни пища, ни питье; ქილ. 398.

შერევა, შერევნა, სხ. смѣшеніе, смѣсь; -ენთა, смѣшеніе языковъ, ღაბაბ. 11—9; 1 ქართლ. 209; (ვ), ზ. მ. აღრევ. ერთმანერთში შეველევ; გაღარევ. გავაერებ; смѣшать, примѣшать; съума сводить; იხილ. 1—2; 1 ქართლ. 112; (შეველ, -რე), ზ. მიწ. აღველ, водмѣшать. смѣшать съ кѣмъ, или съ чѣмъ; სიბრ. 29; არ შეგრევ, не имѣю тебя; (შეჰრევი, -რე), ზ. ვ. აღრევი. გახვიხევები; смѣшиваться, შეჰრევი ჭკუაზედ, помѣшаться, сойдти съ ума; (შეველევი, -რე), ზ. თვ. გავერევი. ღაველევი; имѣшаться, врубаться; ბუხ. ქ. 143; **შერეული, შერევნილი**, შეველევი, მიმ. смѣшанный, რუსუდ. 164, ლოტ. 45; **შერევნილობა**, ს. смѣсь.

შერეკა (ვ), ზ. მ. შეველავ, შეველეკი, вгонять.

შერეტიანება (ვი), ზ. მ. გავარეტიანებ, ошеломить; (შეველეტიანები, -ღი), ზ. ვე. გავარეტიანებები, ошеломѣть.

შერეცხა (შეჰრეცხ, ხე), ზ. მ. გავრეცხ, помыть.

შერეწა (ვი), ზ. მ. მოვიკეგ, стяжать, пріобрѣтать.

შერთვა, ს. Ушивъ.

შერთვა, სხ. присоединеніе, (ვი, ვ, -თე), ზ. მ. შეველთებ, შეველევ. შეველძინავ; присоединять, придавать, შეველთე ცოლსი, женить, შეველთე ქმარსი, выдавать замужъ; მარკ. 13—33; 1 ქართ.

310; მარკ. 1—24; შეკრთომ ცოლის, ქმარს; жениться: выходить замужъ; ვისძ. 123; შემრთავ ცოლსა, ты женишь меня; 1 ქორთლ. 180, 5; (შეკერთვი, -თე), ზ. თე. შეკერილები, კავშირები, присоединяться; сливаться; вязать, вязаться; სამ. შეყ. გ 42; გამოსლ. 23—2; ქილ. 327; **შერთული**, მიმ. присоединенный; შემრთავი, შემრთველი, ს. присоединитель.

შერთმევა (შეკრთმევ, -მე), ზ. ვ. მიერთმევ. подносить. ლიმან. 27—16.

შერთხმა (შეკერთხმ, -ხი), ზ. ვ. კავშირმა რაზედმე; ვინმ შემოკერვ; растянуть на чемъ либо, напялить.

შერიგება, სს. договоръ, условіе; перемиріе, примиреніе; (ვი), ზ. ვ. ლაშქრებ შორეულთა, ლაშქრებ: мирить, (ვი), ზ. მიმ. ლაშქრები, мириться съ кѣмъ; 2 ქორთლ. 323; (შეკერიგები, შეკერიგები, -დი), ზ. ვე. ფასს გარეკეული, კავშირები ფასზედ; договориться въ цѣнѣ, порядиться, торговаться, შემირიგა ფასზედ. онъ договорился со мною въ цѣнѣ; **შერიგებული** მიმე. примиренный, сторгованный; სამ. ბერძნ. 4; შერიგებულან, 3 პირი: შერიგებულან, порядились. სიბრ. 116.

შერიდება (ვი), ზ. ვ. მოვრიდებ, устранить, удалить. (შეკრიდებ, -დე: კუნძ. შემრიდებია, ვისძ. 90, ზ. უ. შეკერიდი, скрываться, прятаться, укрыться. (შეკერიდები, -დე), ზ. თე. მოკერიდები, остерегься, удалиться, ქილ. 395.

შერიყრაკება, სს. смерканіе. (შეკრიყრაკები, -დი), ზ. ვე. შეკრიბნდები, შეკრიწყრები; смеркаться.

შერიყრაკი, ს. вечеръ, შწუხრი, сумерки.

შერისხება (ვი), ზ. ვ. კავშირებ, კავშირისებ, прогнѣвить; კანონ. 77; შემრისხება ღმერთმა, прогнѣвишь на меня Бога; რუსულ. 617; ლიტურგ. 2—107.

შერისხვა, სს. выговоръ, нагоняй, острастка, 2 ქორთლ. 196; (შეკრისხვ, -ხე), ზ. ვ. შეკრისხვ, ლაშქრებ. კავშირები, пожурить, побранить кого, прогнѣваться, дать нагоняй кому; ფსალ. 9—5; 17—7; 103—7; მარკ. 8—26; 17—18; მარკ. 8—30, 38, ან შეკრიხენებ, проклинать; (შეკრისხები, -დი), ზ. ვე. კავშირები, прогнѣваться, სამ. ვახტ. 258; აღბ. 1; შემრისხები, ты прогнѣваешься на меня; აღბ. 81; ვისძ. 99; შეკრისხენან შენ უფალმან, да прогнѣвается на тебя Господь; იერ. 1—9.

შერიფი (არაბ.), ზედ. წარჩინებული, знатный.

შერკენა (შეკერკინები, -ნე), ზ. თე. შეკრიბები, ополчиться съ кѣмъ.

შერკინება (ვი), ზ. ვ. შეკრიბები რკინას, ერთმანერთს ჭედით მიკერებ, сваривать желѣзо; კანონ. 943.

შერონინება (ვი), ზ. ვ. შეკრიბ, вносить, ზ. უ. შეკერიბ, შეკრიბ, входить.

შეროშება (კრიშებ, -შე), ზ. ვ. წარიბები, წარმოკრიშებ, взболтнуть, проговориться.

შერტყმა (ვი), ზ. ვ. შემოკერებ, შემოკრიბები, შემოკერებ, опоясывать, повязать; (შეკერტყმ, -ყი), ზ. მიმ. შემოკერებ, препоясаться, იოან. 21—18; ქილ. 278, 681, აბჯარ შერტყმული, препоясанный оружіемъ, ვისძ. 190.

შერტყმა (ვი), ზ. ვ. ლაშქრებ, пріударить; თავს შეკერტყმ, удариться головою обо что.

შერუკვა (კე), ზ. ვ. ლაშქრებ, опалить.

შერღვევა (ვი), ზ. ვ. მოკერღვებ ლაშქრებულსა, спороть.

შერყევა, სს. трясеніе, ისაი. 24—19; (შეკერყევ, -ყე), ზ. ვ. შეკერხებ, შეკრიძრებ; потрясти, поколебать, მარკ. 11—7; ლუკ. 7—24; 1 ქორთლ. 100; მრთ. 106; (შეკერყევი, -ყე), შეკერხები, колебаться, поколебаться, მრთ. 61; ვისძ. 2—255; ისაი. 33—20.

შერღვნა (შეკრღვნი, -ღვნე), ზ. ვ. გაკრღვნი, წარმოკრნ, განკრხენი, испортить, растлить, (შეკერღვნები, -ღვნე), ზ. ვ. წარკრხები, испортиться, **შერღვნილი**, მიმ. испорченный, **შერღვნილება**, ს. ფიდი, ნაკლულებანება, порча; ლეონ. ბაბ. თ. 116.

შერჩევა (დროს შეკერჩევ, -ჩე), ზ. ვ. დროს მოკერძებნი, ლაშქრებ, искать случая; მოკერგებ, მოკერგებ, выгадывать.

შერჩენა (ვი), ზ. ვ. ლაშქრებ; ლაშქრებ, ლაშქრებ: მიკერჩენ, შეკერჩენ; оставить за кѣмъ что; прощать; ლეონ. 68; გორგ 194; სიბრ. 80; შენი შემოსცა, შენის პირი გკერდში მიგ შეკერჩინა; 2 ქორთლ. 535; онъ возвязъ ему въ бокъ копье и лезвіе онаго осталось у него въ боку; სულს შეკერჩენ, ვისძ. 150; оставить за кѣмъ жизнь, даровать кому жизнь; (შემკერჩენ, -ჩინე), прощаешь мнѣ, ლეონ. 238; ქება 25; ანტონ. 4—55; ღმერთი არ შეგკერჩენ, Богъ тебѣ не простить, ლეონ. 769; სულს არ შეგკერჩენ, не оставлю тебя въ живыхъ; (შეკერჩენ, -ჩინე), ზ. მიმ. შეკერჩენებ, მიკითხებ, ლაშქრებ, оставить за собою, присвоить себѣ; რუსულ. 713. (შეკერჩენ, -ჩინე), ზ. მიმ. ლაშქრებ, оставить за кѣмъ что, выгадать, **შერჩენილი**, оставшійся.

შერჩობა (ვი), ზ. ვ. მოკერჩობ, удушить, утопить.

შერჩობა (შეკერჩები, -ჩი), ზ. ვე. ლაშქრები, ლაშქრებ, ხელში ჩავკერები; მიკერძებები, შეკრებები; оставаться въ чьихъ рукахъ; невоздерагаться взысканію или наказанію; რუსულ. 282; გორგ. 299; 2 ქორთლ. 312, 534; ვარამ. 392; ქება 93; ჩემი სიხსტი არ შეკრებს, кровь моя да не останется безъ взысканія; ამითი აღელე რომ ქაფი არ შეკრებს, кипяти столько, чтобы несоставалась пѣна; ქაშია 267; ცუდად არ შეკრებს, это имъ не пройдетъ даромъ; სამ. ვახტ. 98; შეკრჩი ერთს ფიცარსა, я спасся на одной доскѣ, во время морскаго крушенія, სიბრ. 150; (შემკრებ, -ჩე), ზ. მიმ. ლაშქრებ, ლაშქრებ, остается у меня въ рукахъ, ეს ხოფელი არ არის შეკრებ, вѣчно никто неостается въ этомъ мірѣ; ვარამ. 262; რუსულ. 882; შეკრა დანაშაული, онъ остался безъ наказанія, სიბრძ. 11; არ შეკრებს ავკაცობა, дурные поступки не пройдутъ ему даромъ, მარკ. 105; თუ სული შემკრებ, если останусь живъ; ლეონ. 345; რუსულ. 21; 377, ქილ. 474; აღარ

შერჩომაა თმენის ღონე, неосталось у него болѣе возможности терпѣть; გორგ. 56: ქილ. 420; შეგრჩომივარ, -მოდი, ზ. ვ. დამრჩენია, оставаться за нѣмъ; იუნებს გარდეხდეს და თმასაცა შერჩომოდეს, хевс. хрест. 143; можетъ быть онъ и уплатилъ, а документъ остался (неизялъ); წასვლის ღონე აღარ შერჩომოდათ, неосталось у нихъ средствъ къ отъѣзду; გორგ. 310; შერ. **შერჩომილი**, 3пз оставшійся.

შერჩულება (ვჭ, -ლე), ზ. ე. ვეშერჩულები, мешать, ивер. 97.

შერცხვენა (ვი, -ვინე), ზ. ვ. სარცხვილში შეყრევინ, заставлять краснѣть, срамить, пристыдить; შევრცხვენ თავს, осрамить себя, ნუ შემრცხვენ, не вводи меня въ стыдъ; შემრცხვება, -ვენია, стыдно мнѣ, ქილ. 180; **შერცხვენინება** (ვი), ზ. ხხვ. заставить стыдиться; (შემრცხვინდება), осрамлюсь, ვეფხ. 64; ქილ. 452, 685.

შერწევა (ვი, -წე), ზ. ვ. შეგარხევ, качать, покачать, мотать; შევირწევი, -წია, раскачиваться.

შერწყმა (ვჭ, -ვი), ზ. ვ. შეგადგენ, составлять, ქიმ. 142; ხან. ლ. ნახე შეურწყმელი; ქილ. 139; **შერწყმული**, ზედ. составленный; составной, ქმნილ. წ. 7, ვეფ. 186, 336; ფიზიკ 17; **შერწყმულობა**, ს. შეღებნილობა, составъ, физик. 18. [550.

შერჭმა წარბთა, სხ. нахмурить брови, русск.

შერჭობა (ვი, ვე. -ჭე), ზ. ვ. დავსთ, вонзать, втыкать; შევირჭობი, -ჭე), ზ. ვ. დავირხობი, вонзаться, **შერჭობილი**, **შენარჭობი**, 3пз. вонзенный, შევირჭობი, ზ. თვ. დავეჭობი, вонзаться.

შერხევა, სხ. колебаніе; (ვი), ზ. ვ. შეგანძრევ, შეგქსძრევ, колебать, трясти; (შევირხევი, შევირხევი, ხარ, ზ. თვ. შეგიძვრი, трястись, колебаться; ვეფხ. 649; ქრონ. 30.

შესაბამება (შევესაბამები, -მე), ზ. თვ. შევესაყურები, ვეშვენი, შევეფერები, შეგდგები, соотвѣтствовать, приличествовать; მარკ. 1—54.

შესაბამ, ზზ. შესაფერ, прилично, долж. 25.

შესაბამი, ზედ. შესაფერი, სათანადო, приличный, соотвѣтственный; надлежащій, 1 ქართლ. 64.

შესაბამი ხელისა ან **ყელისა**, ს. ქალთ ხელსაბამი, სამკლავე ან ყელსაბამი, браслетъ, ожерелье; ვეფხ. 382.

შესაბამობა, ს. შესაფერობა, приличіе, მარკ. 2—11.

შესაბლარდნელი, ს. მოსახვევი თოვისა, ყელისა, повязка; იხილ. 3—20.

შესაბმელი, ს. მოსაბმელი, привязь, შესაბმელი ცხენი, упряжная лошадь.

შესაბმელი, ზედ. საბრძოლო, боевой, ратный, 3пз. ვახტ. 7.

შესაბრალებელი, -ლი, -ლისი, ზედ. საბრალო, бѣдный, жалкій; достойный сожалѣнія; ალექს. 10; ვისრ. 105.

შესაბრკოლებელი, ზედ. ფეხის წასაკვრელი; камень преткновенія; соблазнъ.

შესაბურვებელი, **შესაბურველი**, ზედ. სახურავი, покрывало, русск. 924.

შესაგზობი, -ბელი, ზედ. მოსახარში, вареный.

შესაგდებელი, ზედ. შესახრობი, бросательный.

შესაგებელი, მაგალ. სიტყვა, ზედ. მისაგებელი, отвѣтное слово, отвѣтъ; ქილ. 262.

შესაგვანი, ზედ. შესაფერი, надлежащій, приличный, ვეფხ. 1187; похожій.

შესაგვარი, ზედ. შესაფერი, приличный, пристойный, ვისრ. 126, 186.

შესაგზებელი, ზედ. ანთებელი, зажигательный.

შესაგინებელი, ზედ. საგინებელი, ругательный, поносительный.

შესაგმობელი, ზედ. დასაძრახავი, порицательный.

შესაგრაგნელი, ს. სახვევი, обивка.

შესადარებელი, -რები, ზედ. შესაფერებელი, сравнительный, русск. 435.

შესადარი, ზედ. შესაფერი, კოლი, სადარო, подобный, равный; 2 ქართლ. 363; русск. 645, 957.

შესადგენი, ზედ. შესასწავლები, служащій къ составленію.

შესადგმელი, ს. თარო, полка.

შესადები, ზედ. და ს. დასადები, დასადგმელი; ბარგი, служащій для поклажи; поклажа.

შესადინარი, ს. შესართავი მდინარისა, устье рѣки, დავ. 133; ქილ. 145.

შესადრეკი, ზედ. შესაკეცი, складной.

შესადღვები, ზედ. სადღვებად დანიშნული რძე, назначенный для взбиванія молока.

შესაერთებელი, ზედ. გამაერთებელი, соединительный.

შესავალი, ს. შესასვლელი კარი, ბჭე; შემოსავალი, სარგო, ხაშოვარი; ზედ. შესასვლელი; входъ, дверь, ворота; доходъ, приходъ; входной; ხან. სოფხ. 237; 1 ქართლ. 318; 2 ქართლ. 517; -კარი, входныя двери, русск. 862; შესავალი წიგნისა, ე. ი. წინა სიტყვაობა, предисловіе, введеніе книги; **შესავალად**, ზზ. для входа, ერისთ. 42.

შესაველდრებელი, ს. მიხამართი, საფარველი უშიშროებისათვის ან მფარველი, უმწეოებისათვის; прибѣжище, убѣжище, защита; გეკ. 1; фшхл. 9—9; 45—1; 17—1; 27—8; 30—2, 3, 31—7; რიცხვი 35—12; 27; ისუ 20—2; 1 ქართლ. 156, 368; ქიმ. 58.

შესავსებელი, ზედ. შესასრულებელი, дополнительный.

შესაზარებელი, **შესაზარი**, ზედ. საზარო, ужасный, ქილ. 688.

შესაზიზღებელი, ზედ. საზიზღარი, гнусный, отвратительный.

შესათხრელი, მაგალ. ადგილი, ზედ. мѣсто для копанія; გორგ. 240.

შესაკდომელი, ზედ. სარცხვინელი, срамный, зазорный.

შესაკერავი, ზედ. საკერავად დანიშნული ან თვით საკერავი; назначенный для шитья; шитье (работа).

შესაკიდი, ს. საკიდარი, вѣшалка.

შესაკინძავი, ს. ზორკი, завязка, შესაკინძველი, для брошировки, შესაკინძველად, гд. для застегиванія; გამოსლ. 26—4.

შესაკიცხავი, ზედ. სამრახი, позорный.

შესაკლებელი, ზედ. დასაკლისი, ქილ. 156; убыточный.

შესაკნატუნებელი, ს. хрящъ.

შესაკრავი, ს. საკრავი, застежка, завязка, იერემ. 2—3; -ბორკილი, пути, оковы; იერემ. 27—2; გზის შესაკრავად, 2 ქრონ. 378; для занятія дороги.

შესაკრებელი, ს. საკრებულო ადგილი, ან თვით კრებული, ყრილობა ერთა; сборище; сборище; დაბად 1—9; ფსალ. 81—1. 110—1; მაკ. 4—23. საქმ. 15—26; -ორთა მღინარეთა, сліяніе двухъ рѣкъ; 1 ქრონ. 20, 17; 2 ქრონ. 95; -წყალთა, водохранилище; იხილ. 3—20. 24—2; 37—25; ღეონ. 32.

შესაკრველი, ნ. შესაკრავ, იხილ. 3—20.

შესაკუთრება, გზ. усвоеніе, присвоеніе; преданность; (ვი), ზ. მიწ. შეგითვისებ, შეგიზელ, განვაკუთნავ, შევინარჩუნებ; ხაკუთრად მიგითვლით; усвоивать; присвоивать; 1 ქრონ. 313; (შევესაკუთრები, -თრე), ზ. თვ. შეგეთვისები, სულსა ღა გულს გავუსწორებ, быть преданну кому.

შესალოცავი, ზედ. ლოცვით შესაკრველი, подлежащій къ заговариванію.

შესალტოლველი, ს. შესაველრებელი, მისამართი, убѣжище.

შესამალი, ზედ. სამალავი ადგილი, мѣсто для скрыванія; შესამალი ზღვათა, ე. ი. ზღვის შესართავი, შესაღინელი, текущая въ море; ვეფხ. 264.

შესამართი, შესამართებელი, ზედ. გასაბედავი, отважный, рѣшительный; 1 ქრონ. 300.

შესამატებელი, შესამატიანი, ზედ. მოსახვეჭი, სარგოიანი, შესაძინელი, прибыльный; выгодный; ვისრ. 47.

შესამატი, ს. სარგო, მოგება, შესაძინელი, прибыль, ქად. 11.

შესამდურავი, ს. სამღურავი უკმაყოფილება, неудовольствіе.

შესამეცნებელი, ზედ. შესასწავლებელი, сюда შესწავლისა, примѣчательный, ქილ. 485.

შესამზადებელი, ზედ. მოსამზადებელი, приготовительный.

შესამკობი, -ბელი, ზედ. მოსართავი; საქები, хвалебный; служащій къ украшенію; 1 ქრონ. 212; 2 ქრონ. 71.

შესამოსელი, ს. ხამოსელი; ტანთ საცმელი; риза; одежда; იხილ. 3—7; დარეკ. 2—96; გამოსლ. 28—4: ვეფხ. 405, 424.

შესამსგავსი, ზედ. შესაგვანი; შესაფერი; похожій, приличный; ქად. 9.

შესამუსვრელი; -სრვი, ზედ. დასაქცევი (შენობა); подлежащій разрушенію, сломкѣ, -სრვად, для разрушенія.

შესამჩნევი, ზედ. შესანიშნველი, замѣтный.

შესამცირი, ზედ. მცირეობითი, уменьшительный; ქილ. 433.

შესამცნებელი, ზედ. შესანიშნავი, примѣчательный.

შესანანებელი, ზედ. დასანანებელი, სანანული, подлежащій раскаянію.

შესანახავი, -ხი, ზედ. შესაკრძალავი, подлежащій къ сохраненію; ან გამოსაკვები, გამოსაზრდელი; подлежащій къ прокормленію; ან სარჩო, содержаніе, средство къ жизни; 1 ქრონ. 266, რუთ. 276; ქილ. 349; თავი მაქვს შესანახავ, я долженъ содержать себя; ნაზარ. 123.

შესანდობარი, ზედ. მისაცემებელი, სამაცნებელი, назидательный; простительный.

შესანდობელი, შესანდობი, ზედ. მისაცემებელი, სამაცნებელი; შენდობის სათქმელი მიცემებელ-ზედ; назидательный; заупокойный; ქად. წათა ადგილთა მოხილვა 15; ვეფხ. 245.

შესანელებელი, ს. საქმლის სანელებელი, приправа, снадобье.

შესანთები, მაგალ. ცვილისა, свѣчъ; ქად. 110.

შესანიშნავი, -ნველი, -ნიშარი (ჩანს. 20), ზედ. შესამეცნავი, примѣчательный, ჩონგ. 11.

შესაოხტებელი, ს. შესაფარებელი, მისამართი, убѣжище, რიცხვი. 35—6.

შესაოცარი, ზედ. გასაოცარი, საკვირველი, дивный.

შესაპარავი, ს. მოპარვით შესაკრველი კარი, потаенная дверь.

შესაპყრობელი, ზედ. დასაჭერი; для взятія, для арестованія, ვეფხ. 94, 110, 292; ქილ. 683; შესაპყრობელი მახე, сѣть для ловли, напр. птицъ; შესაპყრობლად, гд. для задержанія, арестованія; 2 ქრონ. 371. [686.

შესარაცხი, ზედ. შესათვლელი, почитаемый; ქილ.

შესარბენი, ს. შესავალი კარი, входная дверь.

შესარგი, შესარგო, ზედ. მარგებელი, пользительный, здоровый (о пищѣ); ვეფხ. 50.

შესარგა (შეეკსარგ, -რე), ზ. ვ. ხარებს, შეეცდგმ ვაზსა, შეეჭეელავ. ставить подставки подъ виноградную лозу.

შესარიგებელი, ზედ. დასაზავებელი, примирительный, -ბლად. для примиренія.

შესართავი, ზედ. ან ს. დასამაგრი; შესაღინარი წყლისა, შესაკრებელი მდინარისა; прибавка; устье рѣки; ან შესაერთებელი, соединительный, сливающійся, ვეფხ. 180, 220; ქილ. 683; 1 ქრონ. 17, თან შესართავად, въ придачу, ქილ. 412.

შესარიდალი, ზედ. სარიდალი, въ-ში, опасный.

შესარისხავი, ზედ. возбраняемый.

შესარუეველი, ზედ. შესარხეველი, შესაძრველი, служащій къ потрясенію; -ველად. для потрясенія; იერემ. 23—19.

შესარჩენი, ს. რაც ვისმე დარჩება, მაგალ. ალალი და შესარჩენი, ვახტ. სამ. 160; пріобрѣтеніе по справедливости и по праву наслѣдства.

შესარჩლება (შეეხარჩლევ, -ლე), ზ. ვ. ვეხარჩლები, ვეკრთმაგები, заступаться, вступаться за кого; (შეეხარჩლები, -ლე; ან შეეხარჩლები, -დი), ზ. თვ. წავეკლავები; спорить, оспаривать; ვახტ. სამ. 51; რუთ. 274.

შესარცხვენი, შესარცხვინელი, ზედ. სახარცხვილო, срамъ; позорный.

შესახარავი, ს. ვაზი მოქნე სარზედ გასარგებისა; лоза, требующая перевязки на подставы; ქილ. 421.

შესახვენებელი, -ვენი, ზედ. მოსასვენებელი; ან შესაცთი ხატი, ჯვარი; служащій для отдыха; для внесенія иконы и т. п.

შესახკვნელი, ზედ. შეშახარტყველი, შესახმელი, для связыванія служащій, ქილ. 291.

შესახმელი, ზედ. დასაკერი, служащій для шитья, ხისნი ჩემი შესახმელად ვნატრებ, они желаетъ моей крови, ვისრ. 84.

შესახმენელი, ზედ. დამოკიდებული, зависимый; ან ს. ძიება ლექსში; сказуемое; სპ. ლ. ნახე ქუშდებარე.

შესარულებელი, ზედ. შესახებელი; ან აღსასრულებელი; дополнительный; исполняемый, უკუნისამდე ცთომა შესასრულებელი, но вѣки вѣковъ исполняемый, გუჯ. 12.

შესახურვებელი, ზედ. სანატრელი, желательный.

შესახწავებელი, ზედ. შესანიშნავი, замѣчательный, ლოლ. 31.

შესახწორებელი, ზედ. შედარებითი; შემოწმებითი; сравнительный; повѣрочный; რუსულ. 872; **შესახწორებლად**, ზბ. შესამოწმებლად, для повѣрки, ქილ. 401.

შესახხდომელად, ზბ. დასაჯდომად ცხენებზედ, для того чтобы садиться на лошадей; ვეფხ. 416.

შესახხმელი მაგალ. ფერხთა, ს. ფეხ საცმელი, обувь.

შესაცანი, ზედ. შესაღები; знаменіе знаменующій, ჰური ხილითურთ; вносимый; съѣдомый напр. хлѣбъ съ сыромъ.

შესაცევებელი და

შესაცევი, ზედ. ზედ-დასასხმელი, наступательный, შესაცევებლად ცხენის, для того, чтобы броситься на кого верхомъ, დარეჯ. 2—101.

შესაცკბობი, ზედ. დასაკბობი, услаждительный; достойный любви.

შესაცუევნელად, ზბ. მოსარბენელად, для набѣга; 1 ქართლ. 220, ნახე შენიშნულობა.

შესაცუვიერი, ზედ. ნახე შესაცთობი, ჩახრ. 1.

შესაცუვისება (შესაცევისებ, -ხს), ზ. უ. სიცევს ვიცევი, говорить, მარკ. 3—18.

შესაცუვისი, ზედ. შესაცთობი, შესაბამი, შესაფერი, შესაგები, სავერი, узнаваемый, пристойный, приличный, соотвѣтственный; ვეფხ. 689, 713; 1 ქართლ. 318, 323; რუსულ. 987; ქილ. 257; -პატივი, подобающая почесть; 1 ქართლ. 271; შესაცუვისი შემთხვევა, соотвѣтственный случай; 2 ქართლ. 307, **შესაცუვისობა**, ს. შესაბამობა, სქეული, приличіе, пристойность; 1 ქართლ. 290.

შესაცუობი, ზედ. შესაცნობი, გამოსაცნობი, похлежащій изслѣдованію, изысканію; სპ. სიმხ. 252, 366, 375; **-ბლად**, ზბ. გამოსაცნობად, для узнанія, გორგ. 250; ანტონ. 4—7.

შესაცუორცი, ზედ. შესახროლი, метательный; სპ. ლ.

შესაუდლველი, ს. სპეული, დასაბმელი, привязь, საქმ. 27—40.

შესაფარი, შესაფარებელი, ს. მისამართი, ბინა, სადგური, пристанище, убѣжище; -ბელი თავისა, жилище, кровъ.

შესაფერებელი, შესაფერი, ზედ. შესაბამი, სავერი; приличный; **შესაფერობა**, ს. შესაბამობა, приличіе, ქილ. 421, ვისრ. 4; შრომ. 97.

შესაქმე, ს. შექმა, წარმოება; твореніе; сотвореніе, созданіе; рожденіе; იხუ შირკ. 44—2; იაკობ. 3—6. რომაელ. 9—21; აღგილი შესაქმისა შენისა, мѣсто твоего рожденія; დაბად. 31—13. შესაქმე ან წიგნი შესაქმისა, первая книга Бытія, ანდრ. 109; 1 ქართლ. 3.

შესაქმება (ვა), ზ. ვ. დავასაქმებ, дать кому порученіе.

შესაქმიერი, ჩახრ. 65, могущій исполниться.

შესაქცევარი, -ველი, -ვი, ზედ. საშვებელი, увеселительный; забавы, увеселеніе; ქილ. 22, 303; **-ადგილი**, ე. ი. სალხინო, мѣсто увеселенія, гуляніе; ვეფხ. 338, გიმ. ო.

შესაღები, ზედ. შესაცთობი, подлежащій внесенію.

შესაღები, ზედ. საღებავად დანიშნული; красильный.

შესაღებავი, ზედ. назначенный къ краску.

შესაყარი, ზედ. გარდამდები (სენი), заразительный.

შესაყარი, ს. შესართავი, შესაერთარი, мѣсто слія-нія рѣкъ; -არაზისა და მტკვრისა, мѣстослія-ніе Аракса съ Курою; გორგ. 33.

შესაყარად, для соединенія, для свиданія, სიბრ. 116.

შესაყელავი, ზედ. სარზედ გარდასადები, შესახვევი, потребный для перевязки лозъ; სპ. ლ. ნახე ქვირიფი.

შესაყვარელი, შესაყვარი, ზედ. ღირსი სიყვარულის, достойный любви; ქილ. 455, 476.

შესაყივარი, ს. სამრახი, позорный, ანტ. 21.

შესაყრდნობელი, подпора, опора.

შესაყრელი, ზედ. შესაერთებელი, შესართავი; შესაკრებელი; მისაღები, შესამხვედრო; подлежащій соединенію, слитію; сборный; назначенный для встрѣчи; მშვენიერი შესაყრელი, пріятный, любезный гость; გორგ. 41; შესაყრელი ალაგი, сборное мѣсто, мѣсто свиданія, რუსულ. 199; შესაყრელად, для свиданія, для встрѣчи, ვისრ. 63.

შესაყრდნობელი, ზედ. опора, კალმ. 106.

შესაცვალებელი, ზედ. გამოსაცვლელი, перемѣнный; измѣняемый.

შესაცოდავი, ზედ. სიბრალული, შესაბრალებელი, жалостный, жалкій.

შესაცხუნებელი მაგალ. მზისა, ზედ. ქვემდებარე მზის ბიბისა, злойный, ანდრ. 40.

შესაძარღვი, ს. კუთ, კირნა, თაგუნი, მსხვილი ძარღვები სხეულის, мускулъ.

შესაძერწავი, ზედ. სამენობი, ხამეული, ხამენობი, прививочный, ქილ. 473.

შესაძინარი, შესაძინელი, -ნებელი, ზედ. ან ს. მოსაგები, ხამოვარი; მოგება, მოგება; подлежащій къ пріобрѣтенію; выгодный; пріобрѣтеніе, ფილან. 1—22; საქმ. 3—7.

შესაძლებელი, შესაძლისი, შესაძლო, ზედ.

შეძლებითი, возможный, გვლ. 4—15; ვისრ. 42; ქილ. 212; **შესაძლებლობა, შესაძლისობა**, ს. возможность.

შესაძრავი, ზედ. შესარყევი, поколебимый, მოურყ. 165.

შესაძრწუნებელი, ზედ. აღსაშფოთებელი; возмутительный.

შესაწამი ვარსკულავი, ს. на мгновеніе, показывающаяся звѣзда. ქილ. 320.

შესაწევარი, -წევნელი, ზედ. ხსნაშენო, მოსახმარებელი; შეწევნა; вспомогательный; пособіе. გუჯ. 29; -ობარი, ნახე ობარი.

შესაწვავი, ზედ. ან ს. შეწვრად დანიშნული; жаркое; назначенный на жаркое; жаркое. ლეკტ. 7—9; რუსულ. 983; დასკ. 154.

შესაწველი, ზედ. შეწვავი, злобный; ფსალ. 7—12.

შესაწირავი, ს. ხელთთ მსხვერპლი, მისართმევი ძღვენი; ან სამღვთოდ დანიშნული; жертва, приношеніе; на жертву назначенный; 1 კორ. 16—1; 1 ქართლ. 27; 256; -ღვინო, ნახე ზედაში.

შესაწუხებელი, შესაწუხარი, ზედ. სამწუხარო, печальный, горестный, прискорбный.

შესაწუალი, ზედ. შესაბრალი, жалостный, жалкій, достойный сожалѣнія. ქილ. 124.

შესაწყვდეველი, ს. სატრობილე, тюрьма.

შესაწყინარი, ზედ. მოსაწყინარი, скучный. ქილ. 216.

შესაწყნარებელი, შესაწყენარი, ზედ. კეთილად მისაწონი, уважительный; рѣшуе. 263.

შესაჭვრეტელი, ს. შესახედავი, зрѣлище, назначенный для смотрѣнія; ქილ. 659.

შესაჭირვებელი, ზედ. შესანუხებელი, скорбный, печальный.

შესაჭმელი, ზედ. საჭმელად დანიშნული, назначенный на съѣденіе, съѣдомый **შესაჭმელად**, ზმ. на съѣденіе.

შესაჭური, ს. შესახედავი, видъ, фасъ.

შესახარებლად, ზმ. სახარულოდ, на радость.

შესახებ, ზმ. относительно.

შესახება (ვ), ზ. ვ. მივამსგავსებ. уподоблять, 1 ქართლ. 278.

შესახედავი, ს. გარეგანი შესახედულობა, наружность, видъ, наружность, лицо; გზაკ. 11—22; დან. 3—9; 5—6; გზაკ. 1—13; მარკ. 2—13; 1 ქართლ. 301, ვეფხ. 963; განვ. ო. **შესახედავად**, საჭვრეტელად; на смотрѣніе, чтобы смотрѣть на нихъ; გალან. 11.

შესახედავობა, ს. გარეგანი სახე, наружный видъ, наружность.

შესახვა (ვ), ზ. ვ. გამოვჭსახავ, изображать.

შესახელებული, ზედ. სახელ მოგებული, знатный, славный; ხიგელი მოურავ. 5, именованный.

შესახვედრება (შესასახვედრები, -რე), ზ. თვ. ვეკუთვნი, принадлежать.

შესახვედრი, ზედ. სახვედრი, წილად ხვედები; послѣдующая часть; надлежащій, относительный.

შესახვეველი, -ხვევარი, -ხვევი, ს. სახვევი, зацѣпленіе, въ чемъ что либо запинаютъ, помязка.

შესახვეწარი, -წი, ზედ. სახვეწნელი, умоляемый, просительный; просьба; 2 ქართლ. 458; გორგ. 19; ქილ. 287; 1 ქართლ. 318, **შესახვეწრად**, ზმ. для упрашиванія.

შესახლება (ვ), ზ. ვ. именовываю.

შესახული, ზედ. გამოსახული, изображенный, ვეფხ. 1465.

შესაჯდარი, ზედ. შეცული, შეჯდომილი, объятый.

შესაჯერებელი (გულის), ზედ. სარწმუნო, надежный, 2 ქართლ. 554.

შესევა (შევსევ, -სიე), ზ. ვ. გავრევ: გავაბამ, вмѣшивать; (შეესევი, -სიე), ზ. თვ. გავერევი, вмѣшаться.

შესევა (შევუსვ, -სიე), ზ. ვ. შევუტევ. მოვუტევ. напускать, натравлять; (შევუსევი, -სიე), ზ. თვ. მივვარდები. მივეხვევი, бросаться, кидаться на кого, вторгаться, ბუნ. კ. 73, 1 ქართლ. 421; შევსევი ვარ 3 ბარი შესევა: შევხეოლი, я напалъ на него. შეხევით აკლება, нападая ограбить, 2 ქართლ. 164.

შესესხა, შესესხება (შევასესხ, -სხე; -სხე), ზ. ვ. ვისმე ვძლევ, давать въ займы; (შევესესხები, -სხე), ზ. თვ. ვიესესხები, брать взаймы, занимать.

შესვარული, მიმ. გავსრილი; ან მოზელილი ცომი; 1 კორ. 5—6; ლევიტ. 2—5; გალატ. 5—9; замаранный; тѣсто.

შესველება შევასველებ, -ლე), ზ. ვ. ვასველებ, მცირედ ვაცალკობ, подмочить; (შევესველები, -ლე), ზ. ვე. ვასველდები, намокнуть; ქიმია 84.

შესვენა, -ნება, отдыхъ, შევასვენ, -ნებ; -ნე), ზ. ვ. მოვასვენებ, სულს ვაცლებ; отдохнуть, успокоиться; умереть; დან. 4—40, მაკ. 19—22; 2 ნეშტი 14—1; 1 ქართლ. 44; რუსულ. 924; 2 პეტრე 3—4. 1 კორ. 15—6, 51; შევასვენებ, -ნე), ზ. ვ. მოვასვენებ; ვაცალებენ; პატივით შემოვიტან ხატს, კვირს; дать отдыхъ, вносить образъ; **შესვენებული**, მიმ. отдохнувшій, умершій.

შესვლა, სხ. входъ, вхожденіе, вхожденіе, въ храмъ, вступленіе, поступленіе, входить въ дѣла; -სასწავლებელში, поступить въ училище; -კორნიაში, возмужать; შესვლა საქმეში, заняться дѣломъ; სამ. სიმ. 309, შევალ, შეხვალ, შევალს ან შემოკლ. შეალ; შეალით, შეხვალთ, შევლენ; სამღვთო წერილში შეალნ; სრ. შეალ ან შეალი, შეხვედ, შეალეს; შეკვალით, შეხვედით, შეალიდნენ; ზ. უ. ეკან. ფშნ შიგან მივალ; ფსალ. 5—7; 65—12; входить; ცალში შეალ, входить въ долгъ, ჭკუას გორნობაზე შეალ, образумиться, Дано имъ Духомъ разумѣти писанія, чтобы не впали въ искушеніе; მარკ. 11—38; შემივა, შეგივა, შეუა, შემხვლიან; ზ. უ. მოვივა ფიქრად და სხ. 2 ქართლ. 527; входить мнѣ на умъ; ეჭვი შეუვიდა, онъ сталъ сомнѣваться, ქილ. 438; გულში ნდომა შეუვიდა, ვეფხ. 1076; онъ сталъ желать; გულში ლმობა შემხვლია, სიბრ. 161; онъ сталъ въ душѣ жа-

ჯერ; (შეგუეალ, შეუხვალ, შეუვა ან შეუ; სრ. შევუველი), ზ. უ. შევუველ. საშუალ განვლილი. 2 ქართ. 527; სიბრ. 160; входить, проникать; სამართლით შევუველი, по закону я имѣю право; ალექს. 159; შევუველი ცისწიერ, проникнуть въ крѣпость; გორგ. 197; მოხ ვერ შეუვიდნენ, они не могли проникнуть въ горы; მრიამ. 114; წყალი შეუვიდა, вода проникла, просочилась; ხელი შეუ, შევუ, онъ имѣетъ право, кто кого не можетъ оспорить; ხად ვახტ. 145, 188, 202; ხად. სიმბ. 228. (შეველინარ, შესლინარ, შელის ან შეის, მრ შელიან; შემლიოდი, შესლიოდი, შესლიოდა), ზ. უ. შინაგან მიქცევაჲ; ვეფხ. 755; входить; проникать; ხანში შელის, онъ входитъ въ лѣта; ქარი შელის, вѣтеръ проникаетъ; ბაგრ. ბაგრ. 154; შევიხვლები, ან შევუხვლები, სრ. არა აქვს), ზ. უ. სიარული მაქვს, имѣю доступъ, ხად. სიმბ. 309. შემლის, შემლიოდა, მაგალ. თავში არა ფერი შესლის, ему ничего въ голову не идетъ, **შესულია**, მიმ. вошедшій, -სიბერეში, вошедшій въ старость; გორგ. 232; ალექს. 177; თუ კაცობაში შესულა, если онъ возмужалъ.

შესხლება (ვ), -ლის), ზ. შველოვ, შევქოვლეფ, აღელინი, вызвать.

შესხმა (შევქსავ, -სავ), ზ. მ. დაცლეფ. მიცილებ ხახმელს; შევიკრეფ, შევსწუხავ ნოტიოს, вбирать въ себя влагу, впить, მაგ. 20—22; 26—42; იოან. 18—11; ანდრ. 36; დარეგ. 2—99; ერისთ. 4; ანტონ. 6—7; (შევახვამ, -სავ), ზ. მით. წყალს დაცლეფინებ, дать пить.

შესხმა (შევქსავ, -ვი), ზ. მ. შევაკვლენ, შიგნით დაკვლენ ან შევაწყვლეფ; ვეფხ. 1368; რუსუდ. 334, 356; ქილ. 21; ვისრ. 21; посадить кого вочто или на что; заключить, -საპყრობილეში, посадить въ тюрьму, -ჯოჭვში, надѣть на кого цѣпи; -ხეზედ, посадить на дерево; -ბალიაში, посадить въ клѣтку; (შევესმი, -სავ), ზ. თუ. შევერჩობი, вбиваться напр. гвоздь; вонзаться, ისტორ. 27—2.

შესხმა (შევესმი, -მოდი), ზ. თუ. ყურად ვესმი გავაგონები, слышать, рустав. 340.

შესვრა (შევესვრი, -ვსვრე), ზ. მ. გავსერი, გავხთუნავ, შევქბღლავ; მოვზელ ცომს; марать, пачкать; обагрять кровью; мѣсить тѣсто; დარეგ. 18—6; გამოსტ. 12—34; 2 მეფეთ. 13—9; ვეფხ. 587 გამ. თუმ; (შევისვრები, -სვრე), ზ. ვ. გავისვრები, замараться.

შესთვა (შევესთვ, -თე), ზ. მ. შევაგრეხ, сплясть, ссучить, свивать двѣ три нити въ одну; (შევქსთავ, -თე), ზ. მ. დავართავ, შევქგრეხ; прясть, крутить; ლევიტ. 14—51; 1 ქართლ. 311.

შესივება (შევსივდები, ლი), ზ. ვდ. გავსივდები, пранухнуть.

შესისხლება, შესისხლიანება (ვქ, ვა), ზ. მ. სისხლით შევქსერი, окровавить.

შესიყვარება (ვესიყვარები, -მოვე), ზ. თუ. ყმაწვილად დავუწყები, обходиться съ кѣмъ ласково.

შესიტყვება, სხ. говоръ; споръ; ქილ. 35; (შევესიტყვები, -ვი ან შევესიტყვები, -დი); ზ. თუ. შეველაპარაკები, შევეცილები, спорить, ქილ. 160.

შესიძვა, -ძება (შევასიძვ, -ძე), ზ. მ. სიძედ გავუწყდი, проснатать, породнить; (შევესიძვი -ძე), ზ. თუ. სიძედ გავუწყდები, породниться съ кѣмъ, გორგ. 67. დაბად 34—8. 19; გორგ. 67; აღბ. 73.

შესკუნა (შევასკვნი, -კვნე), ზ. მ. გამოვქსკვნე, завязать въ узелъ, ქილ. 319, 439; შევესკვნი გვირგვინს, обвѣнчать, აღბ. 139. (შევისკვნები, -კვნე), გამოვისკვნები, завязываться въ узелъ.

შესლინება (შევასლინებ, -ნე), ზ. მ. შევაშინებ, Заставлю вооружиться, наводить ужасъ; обезсилить; იხუ 10—10; (შევქსლინები, -ნი), ზ. ვდ. დავსუსტდები, მოვუძლურდები, მოვისუსურდები, ослабѣть, ფსალ. 87—15; 8—16; 1 ქართლ. 123. შეისლინნა უფალმან, Господь навелъ на нихъ страхъ, იხუ 10—10.

შესმა (შევსვამ, -ვი), ზ. მ. დავლევ, испить; ნ. შესვმა.

შესმევა (შევასმევ, -მოე), ზ. მ. დავალევინებ, дать пить; 1 ქართლ. 100; ანდრ. 10; (შემასმევ, -მოე), დამალევინებ, дать мнѣ пить; ვისრ. 82.

შესმენა, ს. ლოცვაში: დამოკიდებულობა, расположеніе, отношеніе; კაცის ანტონი კათალიკოზისა, 56. 259.

შესმენა, სხ. დასმენა, დაბეზღება; გაგონება, დანახვება; გაგონება, ყურად-ღება; оговоръ, обвиненіе, доносъ; внушеніе; послушаніе; (შევასმენ, -მინე), ზ. მ. დავაბეზღებ, დავასმენ; ვეფხ. 1144; აღბ. 40; იხუ 16—14; დაბად. 30—23; მაგ. 10—9; გავაგონებ, დავანახვებ, 2 ქართლ. 398; 567; ქილ. 215; доносить на кого, обвинять, оговаривать; внушать, вразумлять; ზოგჯ. შევქსნივლებ, жаловаться на кого; რომაელ. 11—3, ჩემი ვერა შევასმინერა, я не могъ его убѣдить, 2 ქართლ. 567; ქურდებმა შეასმინეს, намъ донесли воры, (შევისმენ, -მინე), ზ. მ. გავაგონებ, ყურად ვიღებ; услышать, внимать; ფსალ. 19—1; 3—4; 6—8; (შემასმენ, -მინე), ზ. მინ. მაბეზღებ ან მაგონებ; обвиняешь меня; внушаешь мнѣ; ქილ. 101; შემსმენია, я слышалъ, ანტონ. 23. (შევესმი, -ვასმინე), ზ. თუ. გავაგონებ, ვესმი, слышать, ფსალ. 3—5; ვეფხ. 462. 865; ვისრ. 22; შემესმის, შეშესმინ, ზ. თუ. მესმის, слышно мнѣ; ფსალ. 12—3; **შესმენილი**, მიმ. обвиненный.

შესმენილი, ზედ. сказуемое, ლოც. 10, 75; შესმენილი სიწმინდე, მრკ. 1—184, извѣстная святость; შესმენილზედ ბევრით მშვენიერია, на самомъ дѣлѣ онъ оказался красивѣе, ანტ. 26.

შესმენილება, ს. დამოკიდებულება, расположеніе, отношеніе, ლოცვ. 10 გვერდი; კალ. 24.

შესმინება (შევასმინებ, -ნე), ზ. მ. გავაგონებ, дать понять; (შევასმინები, -ნე), ზ. ვ. დამოვკიდები, относиться, კალ. 24; კაცის ანტონ. 56; (შევესმინები, -ნე), ზ. თუ. გავაგონები, понять.

შესობა (ვ), ზ. მ. втыкать.

შესორსალება (შევასორსალებ, -ლე), ზ. მ. დავაგუნდავებ, დავასორსალებ, валять въ комокъ; **შესორსალებული ქაღალდი**, папье маше, папка.

შესრევა (შევასრევ, -რე ან შევასრინე), ზ. მ. შევაგდები, შევისვრი; შევაცურებ, ზღვაში შევქგ-

ზავნი ცურვით; ვეფხ. 1129; кидать, метать; вплавь посылать въ море.

შესროლა (შევისვრი, -სროლე), ზ. ვ. შევაგდები, შევახვევ, გავსტყორცნი, кидать, бросать въ вверхъ.

შესრუა (შევჰხრავ, -სხრ), ზ. ვ. მოვსრავ, მოვჰხოცავ, истребить.

შესრულება, სხ. окончаніе; (შევასრულებ, -ლე), ზ. ვ. გავათავებ, დავახრულებ; მოვუმატებ, დავუმატებ სრულ ჰყოფილ; აღვასრულებ, совершить, оканчивать; добавить, дополнить; исполнить, совершить; (შევახრულებ, -ლე), ზ. მიწ. სრულ ვიყოფ დანაკლისს, пополнить недостающее себѣ; (შევასრულებ, -ლე), ზ. ვ. სრულ ვუყოფ დანაკლისსა; აღვასრულებ; дополнить кому недостающее; исполнить чью просьбу; შევასრულდები, -დი, ზ. ვ. გავათავდები, оканчиваться; исполняться; ორბ. 152. შესრულებული, оконченный, იხ. 10—12.

შესრუტვა (შევჰსრუტავ, -ტე), ზ. ვ. შევსრბავ, შევსწოვ, всасывать.

შესცვენა (შევასცვენ), ზ. უ. დავასცვენ, спихнуть.

შესცრანგი, ს. ერთი კვერცხი შემწვარი ფლავისაფის, დაბ. 122; яишница для плова.

შესუდრვა (შევასურავ, -რე), ზ. ვ. სუდრით შევჰმოს, надѣвать саванъ; ვეფხ. 796.

შესულობა მაგალ. ცახალობის, ე. ი. მოგვინილობა ტანის, стройность стана, статность; სიბრ. 36.

შესუნელება (ვასუნელებ, -ლე), ზ. ვ. სუნელს ვჰცხებ, прискать духами; მარკ. 2—137.

შესუნთქვა (შევასუნთქავ, -ქე), ზ. ვიცნობ. вдыхать, втягивать, вбирать въ себя дыханьемъ; ვარშ. 279.

შესუმა, შესუნრა, იხმ შესვმა, შესვრა.

შესურვება (შევისურვებ, -მე), ზ. ვ. ვიოლებ, ვიგრეშლებ თვალსა, сурить глаза.

შესუსტება (შევასუსტებ, -ტე), ზ. ვ. მოვაუძლურებ, ослаблять, ვეფხ. 632. (შევასუსტები, -ტი), ზ. ვ. მოვუძლურდები, მოვისუსტები, ლონე მოვაკლდები; ослабѣть; გული შემიხუსტდა, я обомлѣлъ, лишился чувства; ვიხრ. 123; რუსუდ. 415, 880; ჭირს ნუ შეუსუსტდები, ქილ. 391, встрѣчай несчастіе смѣло, не унывай.

შესუსხვა (შევჰსუხავ), ზ. ვ. ჰჰსუვებ ითქმის ყინჭრისხათის ან ცივისა, жжетъ крапива, морозъ.

შესუქება (ვ), ზ. ვ. разжирѣть.

შესქდომა (შევჰსქდები, -დი), ზ. ვ. გავსქდები, лопнуть треснуть; (შევახქდები, -დი), ზ. ვ. მივცრდები, рваться на кого; ან მივახქდები, ძალიან მივეძლები, натрескаться, налопаться.

შესქელება (შევახქელებ, -ლე), ზ. ვ. შევაღებებ, გავახქელებ, сгущать; (შევჰხქელდები, -დი), ზ. ვ. შევღებები, сгущаться, **შესქელებული**, მიმ. сгущенный, **შესქელებულება**, ს. густота.

შესქირდვა (ვისქირდი), ზ. ვ. მოვიყირდი, прикупить.

შესძლობა (შევასძლობ, -ძლე), ზ. ვ. ძალად შემოვიყვან, ვეფხ. 1234; сдѣлать кого своею невѣсткой.

შესწავება, სხ. ученіе; замѣтка; (ვ), ზ. ვ. ვასწავებ, ვასწავლი, ღავარიგებ, ვჰმოძღვრი, ვჰსწვრთნი, ჩავაგონებ, ვამცნებ. გულში ჩავუგდებ; научать, наставлять; внушать; შემასწავებს, научаешь меня, 2 კორ. 5—13; (შევისწავებ, -ვე), ზ. მიწ. შევიმეცნებ, გულის ხმას ვჰყოფ, ყურად ვიღებ, შევინიშნავ, изучать, вникать, замѣчать; (შევისწავები, -ვე), ზ. ვ. შევიმეცნები, შევინიშნები; быть замѣчаему, наблюдаему. **შესწავებული**, მიმ. замѣченный; извѣстный, რუმ. 16—7, 1 ქართლ. 323.

შესწავლა, სხ. изученіе, რუსუდ. 160, 860; 956; (შევასწავლი, -ლე), ზ. ვ. შევასწავებ, ვამეცნებ. научать, наставлять; (შევისწავლი, -ლე), ზ. მიწ. ვისწავლი, შევიმეცნებ, вникать, изучить, научиться, ознакомиться; замѣтить; ვიხრ. 101; 58; შემისწავლი ხარ, შეგისწავლი-გარ; შემიხ წავლია, я изучилъ тебя, ты изучилъ меня; я изучилъ его; სიბრ. 137; რუსუდ. 301, 414; **შესწავლილი**, მიმ. изученный, **შესწავლული**, მიმ. наученный, вооружен. 355.

შესწორ, ზმ. გასწორე, გასწორ, прямо, параллельно.

შესწორება (ვ), ზ. ვ. თანასწორ ვჰყოფ, სასწორებს ვაძლევ, ვჰმართავ; მოვაშანდაკებ, მოვასწორებ; შევასწორებ, შევაღარებ; გავასწორებ, გავჰმართავ; прямить; равнять; сверстать, сравнивать; свѣрять, поправлять; ვეფხ. 51, გიგ. თ, 785; რუსუდ. 257; 1 ქართლ. 254, 393; 2 ქართ. 441; ვიხრ. 124; 160; ქილ. 350. (შევასწორებ, -რე; შევასწორდები), ზ. ვ. გავასწორდები, сравниться съ кѣмъ; ვეფხ. 1562; რუსუდ. 203; (შევჰსწორდები, -დი), ზ. ვ. გავიმართები; прямиться; дѣлаться ровнымъ; (შევასწორებ, -რე), ზ. მიწ. შევაღარებ, сравнить съ кѣмъ, **შესწორებული**, მიმ. выпрямленный; сравненный; исправленный; -სიქმე, покончепное дѣло; სამ. გ. 41.

შესწრაფება (ვ), ზ. ვ. ავაჩქარებ, торопить кого; (შევისწრაფებ, -ფე), ზ. მიწ. ავჰსჩქარდები, торопиться.

შესწრაფა, -ფება (შევისწრაფი, -ფები; -ფე), ზ. ვ. ავაჩქარებ, спѣшить, торопиться. დაბ. 13—21; ვიხრ. 189; (შევასწრაფებ, -ფე), ზ. თ. ავჰჩქარდები; შევჰჩქარები; поторопиться; смутиться; რუსუდ. 986; ქილ. 120.

შესწრება, შესწრობა, სხ. предупрежденіе, (შევასწრობ, -წრე), ზ. ვ. წინ ვესწრობ, ღავასწრობ, მივასწრობ; поспѣть, предупредить кого; 1 ქართ. 148; (შევასწრობ თვალსა, замѣтить, კიკო 82, ანტ. 3—30; -ცხენსა, успѣть вскочить на лошадь, გორგ. 186. -ციხესა, успѣть скрыться въ крѣпости; გორგ. 270; -თვალსა, усмотрѣть; შემასწრობ ფიქრსა, навлекаешь на меня несчастіе; რაჲ შემასწრო ამა ბედსა, ე. ი. რისთვის შემამთხვია ამისა თანა უბედურობაო; за чѣмъ ты натолкнулъ меня на такое несчастіе; ვეფხ. 855; 859; რას შეგასწრო, ე. ი. რას შეგასვლი, за чѣмъ натолкнули на тебя; ვეფხ. 236. (შევასწრობ, -წრე), ზ. მიწ. წინ ვესწრობ შემასვლას სადმე, успѣть войдти; 1 ქართლ. 74; გორგ. 139; (შევასწრობი, -წრე; ზ. თ. მივასწრობ, ღავახვ-

ლებ, მოახელებ; ლახვლები, შევხვლები; ლვეწრობა; подосѣть. захватить; наткнуться на что случайно; ვეფხ. 1135; быть очевидцемъ, дожить до; ვეფხ. 1135; ვისრ. 168; სამ. ვახტ. 2; ქილ. 19, 587; 661. ნადირნი ტყეს შეესწრნეს, звѣри успѣли скрыться въ лѣсу; ვეფხ. 78; შეესწარ ფათერაკს, я попалъ въ бѣду; რუსულ. 658; შეესწრები სენს, нежданно негаданно заболѣваю; სამ. ვახტ. 229. რა ღღეს შეესწარ, коть до какого я дня дожилъ; ქილ. 386, ჩონგ. 71; ბოროტს აქ ბოროტსვე შეესწრები, за зло встрѣтишь зло; ქილ. 643; შეესწრები ვარ. შეესწრებოდი, я засталъ, я дожилъ: შესწრებული კაცი, пожилой человѣкъ; რუსულ. 980; შეხვედრობელი ზაკვის, обличитель въ конкретномъ; ქილ. 194.

შესხდომა (შევსხდები, შევსუხდები, -და), ზ. ვე. მრავლითობის: შევსხდები, садиться на лошадяхъ, въ карету; ვეფხ. 984, 2 ქართლ. 524; ნავში შესხდნენ, сѣли на корабль. მარ. 109.

შესხება (შევჴხებ, -ხა), ზ. მ. შევჴკაე, შევჴსჭრი, отсѣкать, отрѣзать.

შესხივებული, ზედ. ხმივით შემოხილი, лучезарный.

შესხლეტა (ვჴ ლაპარაკსა), прервать разговоръ.

შესხლება (შევჴხლებ, -ხლე), ზ. მ. შევჴკაფე ხესა ურგებით რქით, მაგალ. ვაზსა; обрѣзывать сучья лозъ.

შესხმა, სხ. სიტყვა სასიქებელი, შესხმული; ქება, დიდება. შემკობა, похвальное слово, ода; хвала, хваленіе; ვეფხ. 3. (შევასხმ, -სხი), ზ. მ. ვაქებ, ვადიდებ, შევაქობ; хвалить, прославлять; შეგვასხმიდეს ქებასა, они прославляли насъ; ვეფხ. 614. -ფრთებს, воскрылять; შევასხმი, შევისხი ქებით), ზ. ვ. ვიქები, прославляться.

შესხმა შევასხამ, -სხი), ზ. მ. ძაფზედ ვასხამ, нанизываю.

შესხმა (შევასხამ -სხი), ზ. მ. წყალს ვასხურებ, прискать, окроплять; შევასხამ პირზედ წყალსა, умывать лицо свое: ანდრ. 135; 1 ქართლ. 324.

შესხმა შევასხამ, -სხი), ზ. მ. ჩავიცმევ. одѣть, надѣть обувь на себя, обуться; одѣваться шелкомъ, приносить плоды; შევასხამ ხორცსა, возлюбляться; შევასხამ ფეხ-საცმელსა, надѣть на себя сапоги: ვეფხ 6—15; შევასხამ ფრთით, одѣваться перьями: поднять голову, ободриться, оперяться: სიბრძ. 121; ქილ. 399.

შესხმა შევასხამ, -სხი ან შევასხმევ), ზ. მ. შევიყვან მრავალთა, вводить многихъ: შევასხამ ციხესა заключить въ крѣпость. შევასხამ ხელსა, наложить руки на кого; სამ. 5—30; ფერთა ხელთა შეასხნეს, заткнули уши пальцами; სამ. 7—57; შევჴსხამ, -სხი ან შევჴსხენ), ზ. მ. შევაყენებ, შევასხამ მრავალთა, сажать, посадить. სამ. 5—18; ვეფხ. 70; შევასხამ ცხენებზედ, посадить на лошадей; -სავერძოდ ცხენისა, посадить подъ престъ. ქებად 40—2; შევასხამ, -სხი), ზ. მ. ვიყენებ, ვიქებ, მაგალ. შევასხამ მოციქულსა, назначить кому-

присягателей; ალბ. 4; შევასხამ ხელთა მათთა, я надѣлъ ей серьги; (შევსხდები, -და), ზ. მ. შევსხედები, садиться, ვეფხ. 70, შესხდნენ ნავსა, сѣли на корабль, შესხდნენ ცხენებზედ, сѣли на лошадей.

შესხნა (შევჴსხნი, -ჴსხენ), ზ. მ. ავხსნი, ავაშენებ; отвязать, снять ვეფხ. 265; შევისხნი საომართა ჰაჯართა, снять съ себя оружіе: ლარეკ. 61; შევისხნი სარტყელსა, снять съ себя поясъ; 2 ქართ. 208; შევასხნი ღილსა; отстегнуть кому пуговицу.

შესხრიკვა (ვჴ. -კე), ზ. მ. შევაზნეკ. ушибать.

შეცაკება (ვ), ზ. მ. შევჴკრავ, შევარტყამ, ударить обо что; თავი ხეცას შევცაკე, ударилъ его объ столбъ головою; ვეფხ. 553; 1108; თავს შევაცაკებ, удариться обо что головою; (შევცაკებ, -კე), ზ. თვ. ვეცემი, натолкнуться на что; ვისრ 13.

შეცალახება (ვ), ზ. მ. загрязнить

შეცანა შევაცან, -ნე), ზ. მ. ჩავაცან, შევურევ. подмѣшивай всякой всячины, ქიმ. 44; ბურს შევაცან ყველსა, я смѣшалъ сыворотку съ сыромъ.

შეცანა შევიცან, ნე), ზ. მ. შევლებ; შემაქებ; ზოგჯ. შევიცანან ვეფხ. 1120; вносить; вводить, (შევიცანები, -ნე), ზ. თვ. შევიცანები, შევიხიბრები, сватьси; **შეცანინება** (ვ). ზ. სხვ. შევაღებინებ, заставить вносить, 2 ქართლ. 294.

შეცანკვა (შევჴცანკვე, -კე), ზ. მ. გავსცანკვე, ვეწვალებ, измучить.

შეცარება (შევაცარებ, -რე), ზ. მ. ვაშენებ, вносить, შევიცარებ, -რე), ზ. მის. запести кому что.

შეცაცება (შევსცაცებ, -ცე), ზ. მ. ხელს მივჴვდები, ხელს ჩავავლებ, схватить: ლარეკ. 77; გორგ. 177; მოურავ 47; ქილ. 631; შესცაცა ფიი ლომსა და ვიცა შუბლზედ, онъ схватилъ за горло льва и поцѣловалъ его въ лобъ; 2 ქართლ. 327; შესცაცა ხმლიანი ხელი, онъ схватилъ за обнаженную саблею руку; ლარეკ 100; ელდამ გული შესცაცა, рѣшет. 389; ужасъ обнялъ его сердце.

შეცევა, შეცევება (ვე), ზ. მ. მივუსევ, შევუსევ, напускать, натравлять; (შევიცევი, -ცევ), ზ. თვ. შევიარები, მივიარები; нападать; напускаться на кого, броситься, кинуться; გორგ. 280; ვეფხ. 974; 1 ქართლ. 407; ვისრ. 13.

შეცენა (შევსცენ, -ნე), ზ. მ. შევჴსჩრი, შევჴსჩიჩავ, сватъ; შევიცენები, -ნე), ზ. თვ. შევიჩიჩები, сватьси.

შეცეხა შევსცეხ, -ხე), ზ. მ. შევამტვრევ, переломать, отломать.

შეცეცფრება (ვხ), ზ. მ. დავჩეჩქერავ, запечатать.

შეცირა, -რება (შევჴსცირი, -რე), ზ. უ. ცრემლით შემწყდარები, просить со слезами, ვეფხ. 951. 281.

შეცხებილება, შეცხობა (შევ), ზ. მ. დავაცხობ, подслащать; усладить: ვისრ. 10; (შევიცხობ, -ბე), ზ. მის. ცხებილად შევიწუნარებ, вводить, принять кого ласково, обласкать. მარკ. 10—16; სამ. 20—9; 1 ქართლ. 5—61; ანდრ. 4; რუსულ. 736; 2 ქართლ. 88, 414; მარკ. 1—104; ქილ.

78; შემოჭყობ, принимать меня ласково, იგავი 4—8; ვეფხ. 991. (შეყოჭყბები, -ბი), ф. ვ. დავუჭყბები, облизать, ქილ. 135. (შეყჩჭყები, -ბი), ф. ვე. დავჩჭყბები, становиться сладкимъ.

შეჭკეპნა (ვჭჩჭკეპნი), втоптать.

შეჭკეცა, -სხვისა, преломленіе лучей, (შევჭჩკეც-ქიე), ф. в. დავჭჩკეცნი, დავჭჩკეც, нажать, плотно умять, надавить; ქილ. 86; სიბ. ლ. შევიჭკეც ხელსა, нажать себѣ руки; (შევეჭკიცები, -ცე), ф. თვ. დაეჭრები, втискаться, въ кѣмъ кѣмъ-либо внедряться, ქილ. 237.

შეჭკივა, შეჭკივნა (შემჭკივა გული), ф. 3иѣ. сильно желать чего-либо, соболѣзновать, жалѣть о комъ; შეჭკივება გულისა, соболѣзнованіе.

შეჭკუცა (ვჭ), ф. в. შევიწუნებ, отвѣтить; აბგ. 4—51.

შეჭლოშნა (ვჭ), ф. у. უშვერად ყაოცებ, попѣлювать.

შეჭოკვა (ვჭ), ф. у. испрыгнуть.

შეჭოჩვა (ვჭ), ф. у. войти ногами въ воду.

შეჭურჭლება (ვი), ф. в. омерзить.

შეჭფილება (ვი), ф. в. подогрѣть.

შეჭოლება (ვი), ф. в. დავჭოლებ, сравнивать.

შეჭრიალება (ვი), ф. в. მოვაჭრიალებ, повернуть.

შეჭრფობა (შევჭხჭრფი, -ფოდი; შევჭჭრფობი, -ფე), ф. у. ვჭჭრფიალები, შევჭხარი, შევჭფრფინავ; любоваться; კიკუ. 23, 25, 228; მარკ. 2—185.

შეჭუსვა (შევჭჭუსავ, -ხე), ф. в. მოვრუკავ, вдолбить что-либо, опалить, ლევიტ. 2—13.

შეჭუქსვა (შევჭჭუქსავ -სე), ф. у. დავჭჭუქსავ, повѣрить, поправить, поцѣнить.

შეჭუქნა (შევჭჭყვანი ხელი ხელსა, -ნე), ф. у. ხელს ხელს შემოვჭკრავ, ударить въ ладони; რუსუდ. 426.

შეჭუქება, სხ. შეცდომა, ошибка განმარტება, объясненіе, истолкованіе; დიპლ. 10—8, 12; 41—13, 14; ლან. 4—14, 15; ანდრ. 95; აბ შედარება, сопоставленіе, сравненіе; 2 კორ. 6—15; 10—12; კაცთა შეჭყვებითა, по сравненію людей, აღბ. 89; (შევაჭყვებ, -ვე), ф. в. წინა დავუდებ, შევადარებ, შევაჭოლებ, შევასწორებ, сопоставлять; сравнивать; 1 კორ. 2—13; -თავსა თავსა, сравнивать себя, 2 კორ. 10—13; შევაჭყვებ კაცსა სიკეთე-სიავესა, ეზეკ. 90; наклеветать на человѣка дурное и хорошее; ეზეკ. 90, (შევაჭყვებები, -ვე), ф. თვ. ვეთანხმები, ვეთვისები, ვეღარები; ვეყენები, მოვერიგები; соотвѣтствовать, согласоваться; равняться; относиться; სიბრძ. სოლომ. 4—3; სიქე. 15—15; გალატ. 4—26; გუჯ. 13; 1 ქართლ. 6, 7; კიკუ. 355; მარკ. 1—75; შევაჭყვები მართლთა, я присоединяюсь къ праведнымъ; მარკ. 1—122; პირველნი ნიშანნი ეკლიპტიკის შეჭყვებისა თთვეთა: მარტსა, აპრილსა და მაისსა; первые знаки экліптики соотвѣтствуютъ мѣсяцамъ: марту, апрѣлю и маю; ღვთტრ. 9; შეჭყვეჭყვების, ф. в. შეჭყვეჭყობა ან შეჭყვეყრება; ვეფხ. 740; замѣтно на насъ; пристойно, прилично намъ; **შეჭყვებული**, зиѣ. слитый, соединенный, согласованный, слитый 2—2; თან შეჭყვებული სიყვარულითა, соединенный любовью; მარკ. 2—181.

შეჭყვევა (შევაჭყვევ, -ვე), ф. зиѣ. ტყვედ მივიღებ ან შემოვიყვან; გუჯ 19, взять, взять въ плѣнъ.

შეჭყვევლა (შევაჭყვევლე, -ვლე ხელსა), ф. в. ტაშს ვკრავ, бить въ ладоши; ღირჯ. 14, 144.

შეჭყობა, სხ. узнаніе, дознаніе; (ვი), ან შევაჭყვე, в з. შეაჭყვი, ეიხრ. 22, 132), ф. в. შევამეცნე, შევამჩნევ: замѣчать, примѣчать; смекать; узнавать; ღირჯ. 87; ეიხრ. 39; შემაჭყე, ты замѣтилъ по мнѣ; (ვი), ф. зиѣ. ვჭსცნობ, გავიგები, ვჭცოდნულობ, узнавать; სიბრ. 116, 137; შემიჭყვია, я узналъ, ვეფხ. 90; (ვუ), ф. зиѣ. შევუმჩნევ, подмѣтить за кѣмъ что; ჩონგ. 93; (შევაჭყობი, -ვე), ф. в. გავიგები, узнаваться; (შევაჭყობი, -ტყვ, ან შევაჭყვები, -ტყვე), ф. თვ. შევეცნობები, გამოვჭჩნდები, замѣчаться, показываться, ვეფხ. 236; 740; კარგი და კეთილი წელიწადი მოვიდეს გაზაფხულს შეჭყობა, когда наступаетъ хорошій годъ, то это видно по веснѣ; ეიხრ. 52; სიბერე შეჭყობილ, замѣчалась старость; რუსუდ. 214; ღირჯ. 2—81.

შეჭყორცა, -ცნა (ვჭ, შევჭჭყორცნი, -ნე), ф. в. გავისვრი, გარღვევდები, შევისვრი, бросить, кинуть напр. стрѣлу; ვეფხ. 974, ეიხრ. 199, 108, სიბრ. 63.

შეჭყუბება, ნ. შეჭყუბები, შეჭყუბვა.

შეჭყუვება, -ვებით, ф. обманомъ; (ვიბ ვი), ф. в. მოვიტყუებ, მოვიცრუებ, მოვიყუჟებ, вводить, вовлекать въ обманъ; ღირჯ. 2—96; სამ. ვახტ. 225; подмѣнить, (შევაჭყუჟებ, -ვე), ф. зиѣ. მოჭყუჟებით შევიყვან; заманивать куда обманомъ; სამ. ვახტ. 225; შემოჭყუჟება, я внелъ его въ обманъ; (შევაჭყუჟები, -ვე), ф. თვ. ქურდულად შევუვალ ვისმე, входить къ кому украдкою, украдываться; ვეფხ. 1394; ქილ. 357, 722; 2 ქართლ. 204; გავი ამილახვარი შეჭყუჟ გორის ციხეს, гнви Амилахваръ обманомъ вошелъ въ горійскую крѣпость; 2 ქართლ. 91.

შეჭყუვილი, ს. ტყუვილი ან ცილი, ложь, клевета; ფსალ. 40—10; მარკ. 1—157.

შეჭყუპება, -პვა (ვი), ф. в. ტყუპად გავხდი, удвоиться; сдѣлать, соединить въ одно; ვეფხ. 1041.

შეუვებელი, невредимый, არ შეჭყებული, неповрежденный.

შეუბედავი, ნ. გაუბედავ, несмѣлый.

შეუბეზრებელი, ზედ. ненаскучаемый.

შეუბელი, ნახე შეუვილი, ვეფხ. 1035.

შეუბეზღებელი, ზედ. ბრალ დაუდებელი; პირ დაუდებელი, неподлежащій обвиненію; **შეუბეზღებლობა**, ს. ბრალ-დაუდებლობა, неповинность.

შეუბმელად, ზმნ. უომრად, безъ боя, **შეუბმელი**, ზედ. უომარი, ომ-გარდუხდელი, не вступившій въ борьбу; აღბ. 40; ვისრ. 15; **შეუბმელობა**, ს. უომრობა, безъ боя; ვარამ. 393.

შეუბნება (ვ), ზ. მ. ვალაპარაკებ, заставить говорить; (შევუბნები, -ბნე), ზ. თვ. გავალაპარაკებ. вести переговоры; 1 ქართლ. 207.

შეუბორკილებელი, ზედ. ბორკილ დაუდებელი; незакованный въ желѣзо; **-კილებლად**, ზზ. უბორკილოდ, безъ оковъ, Кубуд. 925.

შეუბრალებელი, ზედ. სიბრალულის არ მქონი, безжалостный; ვისრ. 153; ქილ. 55; **შეუბრალებელობა**, ს. სიბრალულის არ ქონება, безжалостность.

შეუგებელი, ზედ. გაუგებელი; უცნობი; непонятный; непѣдомый, неизвѣстный; Кубуд. 658; ქილ. 65, 311, 457, 669; აბ **შეუგნებელი**, აზრებული, несмѣтливый; несговорчивый; ქილ. 200, 300.

შეუგვანებელი, ზედ. შეუფერებელი, непристойный, неприличный; ლუკ. 17—1.

შეუგვარი, იგივე შეუგვანებელი, непристойный; Кубуд. 213; -რად, ზზ. **შეუფერებლად**, непристойно, ვისრ. 191. [мый.

შეუგზნებელი, ზედ. რაც არ დაიწვის, несгораемый.

შეუგინებელი, ზედ. უბინო, непорочный; იაკობ. 1—26; 1 ქართლ. 342; **-ბლობა**, ს. უბინობა, непорочность; მარკ. 1—28; **-რკულობა**, непорочность вѣры.

შეუგნებელი, ზედ. გაუგებელი; მიუმხვდარი; непризнательный, безсовѣстный; непонятный, непостижимый; несмѣтливый;; დაუნახავი შეუგნებელი. უსვიმღისო; ქილ. 84, 170; **შეუგნებლად**, ზზ. გაუგებლად, უცნობად, безъ вѣдома; ჯეჯ. 714.

შეუგონებელი, ზედ. გაუგებელი, неразумительный, бѣлиб. 141.

შეუგრძნოდ, ზზ უგრძნობელად, нечаянно, 2 ქართ. 262, 296.

შეუდარებელი, შეუდარო, ზედ. უმსგავსო, ужасный; несравненный, безподобный; ჯეჯ. 32; ქილ. 116.

შეუდგამი, ზედ. ს. თვალ-შეუდგამი; **შეუდგმელი**, მაგალ. თავ შეუდგმელი, неполный; **შეუდგმელი** ხერხე, необозримая бездна, მარკ. 1—173.

შეუდებლობა, ს. აბზარება თავს შეუდებლობა, ქ. ი. გარეწრობა, невниманіе, გორგ. 249.

შეუდრეკელი, ზედ. მოუდრეკელი; **შემმართებელი**; упругій; стойкій; непоколебимый.

შეუვალი, ზედ. უვალი; მიუვალი მაგალ. ციხე; непроходимый; неприступный; დრეკ. 2—20; მრთ. 16; ფოლისა ბეგარისაგან შეუვალი, свободный отъ всѣхъ податей и сборовъ; გეკ. 9, ხელ-შეუვალ, неприкосновенный, неоспоримый; შეუვალი მთა, непроходимая гора; 1 ქართლ. 16; შეუვალი სიტყვა, неоспоримое слово; 1 ქართლ. 313; შიშ-შეუვალი, неустрашимый; ჯეჯ. 1035; **შეუვალობა**, ს. მიუსვლელობა; **შეუძლებლობა**, ხელ უხლებელობა; непроходимость, непреступность; неприкосновенность, безопасность; **შეუვალობა წყლისა**, непроницаемость водою.

შეუვიწყებელი, ზედ. დაუვიწყებელი, незабываемый.

შეუვსებელი, ზედ. დაუშრეტელი; неугасимый; неполный.

შეუზარებელი, ზედ. დაუზარებელი, неутомимый.

შეუზღვეველი, ზედ. გარდაუხდელი, невознаградимый.

შეუზღუდავი, -დი, ზედ. უსაზღვრო, безграничный, неогражденный, ჩახრ. 12.

შეუთვისებელი, ზედ. არ შეთვისებელი, დაუჭვეველი; неусвоенный.

შეუკადრებელი, ზედ. შეუფერებელი, непристойный, 1 ქართლ. 282.

შეუკაზმავი, ზედ. უარაღო, невооруженный; ვისრ. 190,

შეუკეცელი, ზედ. დაუკეცელი, неложенный, მარკ. 2—10.

შეუკითხავი, ზედ. დაუკითხავი, неодучившій поздравленія; **შეუკითხავად**, ზზ. დაუკითხავად, безъ спросу, სამ. ვახტ. 231; გორგ. 264; ქილ. 154.

შეულევნელი, ს. მოულევნელი.

შეულეპობელი, ზედ. დაულეპობელი, негнющій.

შეუმზადებელი, ზედ. მოუმზადებელი, неприготовленный.

შეუმთხვეველი, ზედ. მოუმთხვდარი; неслучайный; შეუმთხვეველად, ზზ. 1 ქართლ. 334.

შეუმღვრეველი, ზედ. აღუმღვრეველი, неомутимый.

შეუმსგავსებელი, ზედ. უმსგავსო, неправдоподобный, неприличный.

შეუმუსრავი, -სრველი, ზედ. დაურღვეველი, несокрушимый.

შეუმუშავებელი, ზედ. უმუშავებელი მაგ. მიწა, необработанный.

შეუმწყრალებელი, ზედ. შეუბილწებელი, непорочный, აღსარ. 58; **შეუმწყრალებლობა**, ს. შეუბილწებლობა, непорочность; ქილ. 634.

შეუმჭკნარი, ზედ. დაუმჭკნარი, неувядшій.

შეუნანელი; -ნებელი, ზედ. მოუნანებელი, нераскаянный, 2 კორ. 7—11.

შეუნანებლობა, ს. არ შენანება, нераскаяніе.

შეუნახავი, ზედ. მაგალ. თავ-შეუნახავი, თავის გაუფრთხილებელი, неосторожный, **შეუნახაობა**, ს. არ შენახვა, несбереженіе, непрятанье; ქილ. 681; **შეუნახველობა**, ს. არ დაკრძალვა, небережливость; სომხ. სამ. 236.

შეუნდობარი, -ბელი, -ბი, ზედ. ნება დაურთველი, непозволенный; სამ. ვახტ. 218; ქიმ. 68, არ მიხატევებელი, непростительный; გეკ. 19; 26; 1 ქართლ. 172.

შეუნიშნავი, ზედ. დაუნიშნელი, незамѣченный.

შეუნჯება (შეუნჯებ, -ჯე), ზ. მ. დავუნჯებ, собрать, наконить богатство.

შეუორთქლებელი, მაგალ. სარკე, нетуснлое зеркало; ქილ. 240.

შეუორგულებელი, ზედ. გული გამოუცვლელი, нерѣшительный, непоколебимый, вѣрный; მოსახ. სამ. შესავალი; სამ. ვახტ. 204; 1 ქართლ. 336; იაკობ. 3—17.

შეუპოვარი, შეუპოველი, ზედ. უგლიმი, არა მქონი შიშისა ან რიდისა, дерзкій, упрямый, непослушный; გორგ. 249. 288, ჯეჯ. 675; **შეუპოვრობა**, ს. უგლიმობა, არ ქონა შიშისა ან რიდისა; дерзость, упрямство, გორგ. 288; ვისრ.

69, 41, (ვჰშეუპოყრობ, -რე), ზ. უ. ვუხიკობ, ვურჩობ, упрямиться, **შეუპოვრობით, შეუპოვრად**, ნზ. упрямо, упрямствомъ.

შეურაცხება, ს. დაწუნება, უკიდრისად მიღება, униженіе, презрѣніе; пренебреженіе; обида; безчестіе; ფსალ. 30—19; 34—16; 1 ქრონ. 532; ეროსთ. 2—93; (შეურაცხვა, -ხე), ზ. ვ. დაწუნება, არა ფრად ჩაგდება, презирать, ни почто не ставить; пренебрегать; **შეურაცხი**, ზედ. ცუდი, დაწუნებული, презрѣнный; пренебреженный; ფსალ. 14—7. **შეურაცხ ქმნა** (-ყოფ, ვჰქმნ), ზ. უ. უგულებელს ვჰყოფ, презирать, пренебрегать кѣмъ: რომ. 14—10; სიქ. 4—11. გალატ. 6—7; **შეურაცხ ყოფა** (ვჰყოფ), ზ. ვ. ბიბრუდ გავხდი, არა ფრად ჩავაგდებ, უპატიოდ გავხდი; обезчестить, пренебречь; მარკ. 7—9; ლუკ. 7—30; გალატ. 1—11; 2 ქორთლ. 176. შეურაცხ მყო, онъ пренебрегъ меня. **შეურაცხ ყოფა რჯულისა**, нарушить законъ; **შეურაცხ-მყოფელი**, ზვ. ни почто не ставящій, презирающій.

შეურევნელი, ზედ. აღურეველი, несмѣшанный, მარკ. 2—56; გუჯ. 20; ანდრ. 110. -ბუნება, природа естественная, безъ примѣси; მარკ. 1—339; **შეურევნელობა**, ს. აღურეველობა, неимѣніе смѣси; კვშ. 270.

შეურვება, სს. печаль, забота; (ვი), ზ. ვ. დავღონებ, დავეთქრები, შევწუხებ, опечалить, озаботить, безпокоить; ვეფხ. 850; 1480; შემეურვება, опечалилась меня; 2 მეფეთ. 13—25; ანდრ. 21. შევიურვებ, -ვე), ზ. მიჩ. დავჭლონდები, შევჭსწუხდები, опечалиться, სიქ. 21—10; -გულსა, опечалить себя, ვეფხ. 157; **შეურვებული გული**, стѣсненное сердце.

შეურიგებელი, ზედ. непримиримый.

შეურიგებლობა, ს. непримиримость.

შეურიდებელი, ზედ. დაურიდებელი, незастѣнчивый, смѣлый.

შეურღვეველი, ზედ. დაუქცეველი, неразрушимый.

შეურყეველი, ზედ. შეუძრეველი, მტკიცე, непоколебимый, твердый; გუჯ. 1; -ფიცი, нерушимая клятва.

შეურეველი, ზედ. წყემსლარი, неиспорченный.

შეურჩომელი, ზედ. დაურჩენელი, неостающійся; ფარსმ. 392.

შეურცხვენელი, ზედ. ურცხვი, безстидный.

შეურწუამი, შეურწუმელი, ზედ. არ შემდგარი ნაწილთაგან, несостанной; კვშ. 302; ქმნილ. წ. 7.

შეუსაბარობა, ს. უგრძნობელობა, безчувствіе.

შეუსახავი, ზედ. დაუსახავი, невообразимый, ჩახრ. 45.

შეუსვარელი, ზედ. შეუსვრელი, незаначканный.

შეუსაზღვრებელი, ზედ. საზღვარ დაუდებელი, безграничный; გუჯ. 20.

შეუსახელებელი, ზედ. безыменованный.

შეუსვენებელი, ზედ. მოუსვენებელი, неимѣющій отдыха; დავრ. 43; -ბლად, ნზ. безъ отдыха. 2 ქორთლ. 532.

შეუსვლელობა, ს. არ შესვლა, **неисхожденіе**; ყარსმ. 228.

შეუსვრელი, ზედ. არ გასვრილი, незаначканный, ქილ. 204.

შეუსმენელი, ზედ. ურჩი, არ გამგონი, непослушный.

შეუსრულებელი, ზედ. არა სრული. неоконченный; **შეუსრულებლობა**, ს. არ სრულობა, неокончепность; неполота; ქილ. 696.

შეუსწავლელი, ზედ. უცნობი, незнакомый, незнѣтный; необученный.

შეუსწორებელი, ზედ. გაუსწორებელი. გაუმართავი; უეცრო, უმაგალითო; несвѣренный; безпримѣрный, неподражаемый; 1 ქორთლ. 213; 2 ქორთლ. 6.

შეუსხლავი, ზედ. არ შესხლული, неподрѣзанный (лоза); ქილ. 434.

შეუსჯელად, ნზ. დაუსჯელად, несосужденно.

შეუტყუებელი, ზედ. შეუცდარებელი, несравненный, მარკ. 1—31.

შეუტყობარი, შეუტყობელი, ზედ. უცნობელი, უცოდნელი, незнѣтный, невѣдомый, непроницаемый; სამ. სოფს. 332, 374; ქილ. 553, 559. **შეუტყობრად, -ბლად**, ნზ. უცნობელად, невѣдома; 2 ქორთლ. 543; **შეუტყობრობა, -ბლობა**, ს. არ ცნობება, непредувѣдомленіе; რუსუდ. 936, 945; ქილ. 136.

შეუფერებელი, ზედ. არ შესაფერი, არ სახერხი, неприличный, непристойный; რუსუდ. 893; ზოგჯ. უცოლო, უცხო, მაგალ. სვიანი და შეუფერებელი ხელმწიფე; ვისრ. 2; безнравный; несправедливый; **შეუფერებლობა**, ს. неприличіе.

შეუფლობელი, ზედ. დაუმონებელი, непокоримый; ჩახრ. 43, **შეუფლობელობა**, ს. დაუმონებლობა, непокорность; ვისრ. 164.

შეუქმარი, ზედ. უქნელი, неодѣланный, ვისრ. 154; ბოლო შეუქმარი, ე. ი. ბოლო მოუღებელი, დაუსრულებელი, нескончаемый.

შეუქნელი, ზედ. არ დაბადებული, несозданный, ან მოუხარშავი, непаренный, ვეფხ. 267.

შეულღლება, სზ. бракосочетаніе, (შეულღლებ, -ლე. 3 პირი შეულღა ან შეულღლონ; ან შეულღლამ); ზ. ვ. შეერთაც ქორწინებითა; მროკ. 10; ალექს. 31, 94; მარკ. 19—5; ან შეულამ ხარი. ლაბან. 46—29; сочетать, соединять брачными узами; запрягать воловъ и т. п.; (შეულელები, -ლე, შეულელდები), ზ. თვ. сочетаться бракомъ, ან სხვის ლეკაცთან მეულლეობის უღელს გავსწევ. сожительствовать; ლრმ. 11, **შეულღვილი**, მიმ. соединенный, анд. 69.

შეულონება (ვჰლონოვდები), ზ. ვ. опечалиться.

შეუფოვნებელი, ზედ. დაუგვიანებელი, немѣдленный.

შეუფოფლად, ზედ. შეუხებლად, ხელ-უხლებლად, неприкосновенно, 1 ქორთლ. 337.

შეუფერელი, ზედ. დაუწველი; ვეფხ. 112; ქილ. 423. **შეუფერლობა**, ს. ერთმანეთის არ ნახვა, ან შეერა, рѣдкое. 388.

შეუშინებელი, ზედ. უშიშარი, неустрашимый; **შეუშინებლობა**, ს. უშიშრობა, неустрашимость; მარ. 35.

შეუშნოვება (ვი), ზ. ვ. **дѣлать не пригожимъ.**

შეუშლელი, ზედ. გამოუცდელი, неизмѣняемый; **-ლად**, ზზ. неизмѣнно; хоѳ. სვ. 5.

შეუშრეტელი, ზედ. ღუნსებელი, გაუქრობელი, неугасимый.

შეუშრობელი, ზედ. მარღის სველი неосушаемый, ქვფხ. 1593; ვისრ. 62.

შეუჩვევარი, -ჩვეველი, ზედ. ღაუჩვეველი, непривычный.

შეუცდენი, ზედ. неогрѣшимый.

შეუცვალებელი, შეუცვლელი, ზედ. გამოუცვლელი, неизмѣняемый; მარკ. 2—96; ფცხვ. 23; **-ლად**, ზზ. безъ измѣненія. **შეუცვლელობა**, ს. გამოუცვლელობა, неизмѣняемость; ქვფხ. 1539.

შეუწცდარი, მოუცდარი, безошибочный.

შეუცოდავი, შეუცოდარი, -ქველი, -ქელი, ზედ. უცოდავი, неогрѣшимый; безгрѣшный; невинный, რუსულ. 855; ვისრ. 47; **შეუცოდველობა**, ს. **უცოდავობა**, неогрѣшимость, невинность; ვისრ. 24.

შეუცილებელი, ზედ. неоспоримый.

შეუცილებლობა, ს. неоспоримость.

შეუძლებელი, ზედ. არ შესაძლებელი, невозможный; **შეუძლებელია**, это не возможно, შავთ. 62, ქილ. 162, 487; **შეუძლებელობა, -ბლობა**, ს. არ შეძლება, невозможность, რუსულ. 129; 2 ქართლ. 351; ფილოს. ბაქმ. § 18; მატ. 19—26.

შეუძლეველი, ზედ. უძლეველი, непобѣдимый, ჩახრ. 44.

შეუძრავი, შეუძრველი, ზედ. უძრავი, დაუძრველი; неподвижный; невозмутимый, ეგნტ. 6—18; 1 ქართლ. 437; ვისრ. 139; **შეუძრველად**, ზზ. დაუძრველად, неподвижно; **შეუძრველობა**, ს. დაუძრველობა, неподвижность, მარკ. 1—121.

შეუწევნელი, ზედ. უშემწეო, безпомощный.

შეუწერავი, შეუწერადი, ზედ. ალუწერელი, неописанный, კავშ. 178.

შეუწველი, ზედ. ღაუწველი, несгораемый, несгораемый.

შეუწონელი, ზედ. გაუზომელი, უფიქრებელი, несоразмѣрный; необдуманный; ვისრ. 167; **-სიქმე**, необдуманное дѣло; ვისრ. 11; **-სიტყვა**, необдуманное слово; ვისრ. 58.

შეუწყალებელი, ზედ. უწყალო, безмилосердный; **შეუწყალებლად**, ზზ. უწყალოდ, немилосердно.

შეუწუხებელი, ზედ. არ შეწუხებული, необезпокоиваемый; მრთვ. 63, **შეუწუხებლობა**, ს. არ შეწუხებულება, необезпокоиваемость, ქილ. 669.

შეუწყალებელი, ზედ. безжалостный, **-ბლობა**, ს. безжалостность.

შეუწყვეტი, ზედ. გაუწყვეტელი, непрерывный.

შეუწუნარებელი, ზედ. მოუსვენარი, неугомонный, ან არ მიღებული რაგვანად, неуважаемый, **შეუწუნარებლობა**, ს. არაფრად მიუწნეველობა, неуважаемость; ალექს. 54.

შეუწუხინარი, ზედ. უწუხანარი; спокойный, გორგ. 42.

შეუწყობელი, ზედ. მოუმართავი, нестройный; **შეუწყობელობა**, ს. მოუმართავობა, нестройность; მარკ. 1—115.

შეუჭირვებელი, -ველი, ზედ. უზრუნველი, უნაღვლო, беззаботный, безпечный; **შეუჭირველად**, ზზ. безъ труда, ვისრ. 89.

შეუჭმელი, ზედ. არ შეჭმული, несъѣденный.

შეუჭრელი, ზედ. შეურეული, непоколебимый, გუჯ. 8.

შეუჭრელი, ზედ. несрѣзанный, გუჯ. 26.

შეუხებელი, ზედ. ხელ უხლებელი, нетронутый, непочатый; 1 ქართლ. 90; მარკ. 2—184.

შეუჯდომელი, ზედ. უმჯდარი, неосѣдлавшій.

შეუჯერებელი, ზედ. ღაუჯერებელი, неумѣренный; невѣроятный.

შეფარაკათება გჳფარაკათებენ, одѣть легкое платье.

შეფანცქვა შევჰფანცქავ, -ცქე, შევჰქერი, бросать вверхъ.

შეფარდება, -და (შევფარდებ, ჳკ. ზ. ვ. შევფარებ, შევჰკოლებ, თან-შევჰზომ; смѣрять, сверстывать, сравнивать; ზზ. развертка, развертно, по развертк, ან შეფარდვა, очертить, სვმ. ვახტ. 90; სვმ. სიმბ. 213, ან სწორ ნაწილებად დაჰყოფ, развертать, раздѣлить на равныя части; სამართ. ვახტ. 104; შემფარდებ, -დეს, ე. ი. შემიზღავ, платишь мнѣ ровною частью, ქილ. 766. დაბეჭდ. განმ. შევფარდები, -დეს, ზ. ვდ შევფარდებოდეს, развертывались; ვახტ. სვმ. 30, შეფარდებ, -დეს, ზ. მინ. შეფარებ; сравнить съ собою, სვმ. ვახტ. 36; შევფარდებ, -დეს, ზ. მინ. შევფარებ, დაფარებ, свертывать съ чѣмъ, ვისრ. 7, **შეფარდული**, მიმ. развертанный; სვმ. ვახტ. 104.

შეფარება, -რვა ვჳ, ზ. ვ. მიფარებენ, შემფარეს; დაჰხურავ; скрывать, врать; покрыть; შევფარებ ან შეფარებ თავს, укрыться, спрятаться, დღრნ. 13; შეფარებენ ან შეფარებენ; -რე, ზ. ვ. დახურულის ადგილში შევალ, укрыться, ვისრ. 11; მრთვ. 89; რუსულ. 789.

შეფარილება, ვჳ. ზ. ვ. შევფარებ, დაჰფარავ; скрыть, спрятать; ქილ. 522; 36. 377.

შეფარილვა შევჰფარილავ, -ლე ზ. ვ. გავჰფარავ; замарать въ сажѣ.

შეფარცხვა შევჰფარცხავ, -ხე, ზ. ვ. დაჰფარცხავ; боронить.

შეფეთება, შეფეთიანება (ვჳ, ზ. ვ. დაფეთებენ, испугать спящаго; შევჰფეთიანდები, -დეს, ზ. ვ. დაჰფეთდები, испугаться, встревожиться.

შეფეთქა ვჳ, ზ. ვ. ვიფეთქ, ავიგზნები, вспыхнуть; ქილ. 162.

შეფენა ჳკ, ზ. ვ. დაჰფენ, разостлать; **შეფენილი ნათელი**, освѣщенный свѣтомъ, ფიზიკ. 127; შეფენილი ქალაქი, растилавшійся городъ, მრთვ. 45.

შეფერაძება (ვჳ, ზ. ვ. ფერად ფერადად შევჰღებავ; раскрашивать.

შეფერება, შეფერვა, შეფერა, ზზ. украшеніе; согласіе; ქიმ. 24; კალა 87; შეფერება სადრაშო, убираніе церкви; შეფერებაო ზზ. прилично; подобострастно, გორგ. 299; შეფერება ღვინის, подкрасить вино; დაბეჭ. 119; შევჰფერავ, -რე, ზ. ვ. მოვჰრთავ; фарбую შევაფერთ, украшу; убирать, украшать; подбирать краски; სამ. ლ.

შეფერა, შეფერება, შევჴფერი, -რე; შეფერვებ, -რე, ზ. უ. შევჴფერი, შეფერვები, შეფერებინებინა, приличествовать, соотвѣтствовать; ვეფხ. 721, შეფერებ, -რე, ზ. მნ. კეთილად მივითვლი, შევნუნარებ, შეფერებ, შეფერებენ; მოვსთვლებით, გავსძლებ გასთნმე: принять кого благосклонно, попадить съ кѣмъ; ужиться, сойтись; ქილ. 69; შეფერებ მძინარობას, притвориться спящимъ; სიბრ. 113: ყოველი კაცი მაცოხ კარ შეფერებს, სიბრ. 39, не всякій любитъ ночести, ვეფხ. გამ. 31; შეფერებენი, -რე, ზ. თე. ქ'შევნი, შევჴშევნი, შეფერებენი, приличествовать, соотвѣтствовать, კორ. 105; გეგ. 29; შემფერის ან შემფერებს, ე. ი. შემშვენის, прилично мнѣ; ვეფხ. 1292; რუსუდ. 788. შეფერებული, მიმ. украшенный, 1 ქართლ. 4; ფოლითა სიკეთითა შეფერებული, одаренный всѣми хорошими качествами.

შეფერხება, ს. ხოვნური კიბისა; გაჩერება, простой у дѣятелей: остановка, აქტ. № 1—164, სამ. ლ. ნ. ღონეგელი: ვ., ზ. მ. ставить кого на крѣпкую ногу, торопить, თმარ. 38, შევჴფერხებენი, идти ноги за ногу, შეფერხები, быть связану ногами.

შეფერხებული, прил. связный.

შეფერთხობა (ა) ზ. მ. ღონეფრთხობა, შევაშინებ, испугать, ხან. სომხ. 381; შევჴფოხვები, испугаться.

შეფინება შეფინები, -ნე, ზ. ვ. შეფიკეშეშები, შეფინჴნულები; сжаться, сморщиться, ბუნ. კ. 11. 117.

შეფიხვა შევჴფიხავ, -ხე, ზ. მ. ფანით გავჴგლეს, обмазать дегтемъ, სამ. ლ.

შეფიქრება შევჴფიქრები, -დი, ზ. ვე. ღონეფიქრები, ღონეთხეში ვატუმათხი, 2 ქართლ. 105, 207

შეფიცება (ა) ზ. მ. ღონეფიცებ, заставить присягнуть, дать клятву, სამ. ვახტ. 141; 2 ქართლ. 541, 563; გეგ. 33.

შეფიცვა, სხ. клятва, შევჴფიცავ, -ცე, ზ. მ. ფიცს მივჴსცემ, ფიცით ღონეკერძონებ, ვეფხ. 135; 413. 2 ქართლ. 351; клясться, (შევფიცები, -ცე ან შევფიცენით, შევფიცენით, ზ. ვ. ღონეფიცებ, ფიცს ვამტკიცებ, поклясться, ვეფხ 662; რუსუდ. 680; 2 ქართლ. 533; გორგ. ა., შევფიცებ, -ცე), ზ. მ. ფიცს გამოვართმევ, взять съ кого клятву.

შეფლეთა (ჴ), ზ. მ. შევჴხევ, ворвать.

შეფლვა (ჴ), ზ. მ. ღონეფლავ, зарыть.

შეფოთლება (შევჴფოთლები, -დი), ზ. ვე. ფოთლით შევიმოსები, покрываться листьями.

შეფრენა, შეფრინება, შეფრინვა (ა), ზ. მ. მალა ვაფრენ, заставить летать, ან ფრენით შევიკან. вносить что вдѣтая, (შევჴფრინავ, -ნე, შევჴფრინდები, -დი), ზ. უ. შეცმ ვჴფრინავ, полетѣть; вдетѣть; ვეფხ. 1335 (შევჴფრინდები, -დი), ზ. ვე. მივაფრინდები, მოვვარდები, налетѣть, наброситься; -ცხენი, искочить на лошадь.

შეფრეწა (ჴ), ზ. მ. ღონეჴხევ, разорвать.

შეფრინობა, ნ. შეფეთხობა; შეფრინება, ნ. შეფრენა.

შეფრიალება (შევფრიალებ, -ლე), ზ. მ. ფრიალით ავეშვებ, пустить на воздухъ змѣй или воздушный шаръ.

შეფრობა, სხ. შეხმება, раскраска, оттѣнка цвѣтовъ.

შეფრობილი. ზედ. ფერად ფერადად შემკობილი, შეხმებული, раскрашенный, ვეფხ. 324. შეჴფრთვებული, утвержденный, სამ. ლ.; თეიმ. გამ. ვეფხ. 322.

შეფრტვინვა, ჴ), ზ. უ. фиркать.

შეფრუშვა (შევფრუშავ, -შე წარმ. ზ. მ. წარბებს შევკრავ, нахмуриться.

შეფრფინვა, სხ. восторгъ, восхищеніе; სამ. 83; შეფრფინვით ვლიან, ждутъ съ восторгомъ, რუსუდ. 191, 682. 961. ჴ), ზ. უ. შეჴხარფი, შეჴხარი, восторгаться, восхищаться; ვეფხ. 1004, 1051.

შეფრქვევა (ა), ზ. მ. ზედ შევფერი, შევაბნევ; ვეფხ. 26; მაში სხვილი შეფრქვევით მოიქცაშს, ე. ი. იმისი სხვილი მარგალიტის ან ფულის თავზედ შეფრით მოიქცაშს და მიქია, ეს восторгомъ и похвалою произнесу его имя; -წყალსა, окропить водою.

შეფრცქუნა შევჴფრცქვნი, -ქვნე, ზ. მ. კანს შემოვაძრობ, обдунить, очистить напр. яблоко.

შეფრჭკუნა შევფრჭკვნები, -ქვნე, ზ. ვ. ღონეჴკნები, увядать.

შეფუვება შევჴფუვდები, -და, ზ. ვ. ცომისათის: გაფლვადები, გაჴფუვდები, о тѣстѣ: подняться; ილ. 7—5.

შეფურთხება (ა), ზ. მ. შევჴნერწყავ, плюнуть на кого.

შეფურცლვა შევფურცლავ, -ცლე, ზ. მ. ფურცლით შევიმოსები, одѣться листьями.

შეფუტფურება (შევჴფუტფურავდები, -და), ზ. ვე. ფუტფური შევიქნები, гнить о деревѣ.

შეფუცება, სხ. заклинаніе, შევჴფუცებ, -ცე), ზ. მ. შევჴფიცებ, поклясться.

შეფუშვა (ჴ), ზ. მ. მოვშლი, ღონეჴფუშავ, уничтожать, разрушать.

შეფუცხვილობა, ს. შეხრწყვა ежатость.

შეფუცხუნება (ა), ზ. მ. встревожить.

შეფუძნება (ა), ზ. მ. ხოფუძეულს ჩავჴერი, положить фундаментъ, основать.

შეფქრა (შევჴფქრავ, -ვი ან შევჴფქრი, -ვნე), ზ. მ. ღონეჴფქრავ, წვრილად ღონეჴნ, შევჴმეხრავ, измолоть; искрошить; сокрушить; ისაი. 36—6, 15—2; იერემ. 50—23; ფსალ. 45—9; 57—6; 106—16; შაფთ. 10.

შეფქვევა (ა), ზ. მ. მოვფქავ, მოვჴფქვალავ; осыпать дорогими каменьями; **შეფქვეული,** მიმ. осыпанный, რუსუდ. 153.

შეფშვნეტა ლ.

შეფშხუნა (შევჴფშხვნი, -ვნე), ზ. მ. შევფჴქავ, ღონეჴფშხვნი, წვრილად ღონეჴნ, искрошить.

შეფხაჭნა (შევჴფხაჭნი, -ნე), ზ. მ. შევჴკაწრავ, оцарапать.

შეფხუნა (შევჴფხვნი, -ხვნე), ზ. მ. წვრილად ღონეჴნ, ღონეჴფხვნი, крошить.

შეფხურა (შევჴფხვნერი, -ფხვნერ), ზ. მ. ამოვაგდებ, искоренить. [грозить.

შექადება (შევექადები, -დე), ზ. თე. ღონეშეკრები,

შექანება (ვ), ზ. ვ. შევარწევ, покачать кого.
შექანცვა (შევიქანცები, -ცე), ზ. ვ. დავიღალები, устать, (შევჰქანცავ, -ცე), ზ. ვ. მოვქნელივ, измучить, утомить.
შექაზება (ვ), ზ. ვ. побаловать, потакать.
შექეიფება (ვ), ზ. ვ. გავამხიარულებ ღვინოს სმით; напоивъ кого развеселить; (შევჰქეიფები, -და), ზ. ვ. გავმხიარულდები, быть на веселѣ; развеселиться, **შექეიფებული**, მიმ. на веселѣ, хмѣльной; ქება 57. **შექეიფიანება** (შევჰქეიფიანები, -და), ზ. ვ. გავჰმხიარულდები, быть на веселѣ.
შექვავება (ვ), ზ. ვ. окаменѣть.
შექვეითება, ნ. ქვეითება.
შექირავება (შევიქირავებ, -ვე), ზ. ვ. ქირით შევიპირებ, напять.
შექიჩინება (შევიქიჩინებ, -ნე), ზ. მიწ. შევიზუზუნებ, жужжать, ქარი შეიქიჩინებს, вѣтеръ воетъ.
შექიშპება (ვ), злить; (ვჭ), злиться.
შექლიბა (ვჭ), ზ. ვ. отломать.
შექლიბვა (ვჭ), ზ. ვ. поднимать вилкомъ.
შექმნა, შექნა, სხ. твореніе, созданіе; сотвореніе: (შევჰქმნი, შევჰქენ; შევჰქმი, -ქმენ; შევიქმ, 3 პირი მრ. შეიქმიან ან შეიქმონენ; უსრ. შევიქმიდი ან შევიქმოდი; ხრ. შევჰქმენ, და სხ.; შევიქმ, შევიქმენ, ვეფხ. 1370); ზ. ვ. დავჰბადებ, გავაჩენ; გავაკეთებ; творить, создать, дѣлать; ღაბად. 1—21, 22; ფსალ. 73—17; ვეფხ. 1; 537; 1 ქორ. 29; სიბრ. 84; შექმნა ყვირილი, сталъ кричать; შევჰქმნა ლაპარაკი, мы стали спорить; მოურავ. 56; ზღვასა შეიქმს, образуетъ море; ვეფხ. 350; ახრად შეიქმენ სიქმესა, т. е. სიქმეს ახრათა მიხვედებაო; мысліи смекаютъ дѣло; ვეფხ. 363; საცილობელი შეიქმნა, вопросъ сталъ спорнимъ; ვისრ. 6; შეჭირვება შეიქმნა, сталъ стѣсняться, грустить; დარეჯ. 87; შეიქმონენ შიშით კანკალს, страхъ начинаетъ ихъ бросать въ дрожь; შეიქმნა, ან შეიქმი, -მენ), ზ. მიწ. ვიქმნი, ვიქმოვებ, дѣлать кому что; შეიქმნა ჰაერს ძრვასა, заставить воздухъ двигаться, т. е. вызвать въ воздухѣ движеніе; ფიზოგ. 46, შეიქმენით ჰაგმანი, мы назначили имъ срокъ; ვისრ. 46; შეიქმნები, შეიქმნები (ქმენ, -ქნე), ზ. ვ. დავიბადები, გავჩნდები; გავჭნდები; быть сотворену, созданну; становиться, дѣлаться; რომ. 9—28; შეიქმნა, ვით ლომი, онъ сталъ, какъ левъ; შეიქნა დგრიალი, поднялся топотъ ломавшихъ ногъ; ბაგე წითლის ოგუნდის მსგავსი ცისფრად შეიქმნა, уста, похожія на красный рубинъ получили блѣдноснній цвѣтъ; ვისრ. 22; (შემქმნი, -მენ), ზ. მიწ. დამბადებ, გამაჩენ; გამზდი, создаешь меня; дѣлаешь меня; (შემქმნას, შემქნას), ზ. მიწ. გამაჩინოს, დამბადოს; გამზადოს; пусть онъ создаетъ меня; пусть онъ сдѣлаетъ меня; სიბრ. 17; შემქმნია, შემქმოდეს), ზ. მიწ. გამზდეს, стало для меня; შემქნოდა პირი ზაფრანის ფერად; რუსუდ. 581; лице мое сдѣлалось блѣднымъ, какъ шафранъ, ვისრ. 25; მას შეჰქონდა მისად ღმრთად, онъ питалъ къ ней ревность; ვეფხ. 140; (შევიქნები, შევიქნები, შევიქნენ), ზ. თვ. გავუხდები, сдѣлаться, стать; შეიქნა სიხარული, онъ сталъ раскаиваться; ვისრ. 178; შეგვიქნა ღხინი, мы стали веселиться; რუსუდ. 416; შევიქნივარ, онъ создалъ меня, я обязанъ ему жизнію; ვეფხ. 1151; დარეჯ. 2—71; შემიქნიხარ, ты обязанъ мнѣ жизнію, **შექმნილი**, მიმ. созданный; сдѣланный; ვისი შექმნილია, кому онъ обязанъ жизнію: **შექმნულობა**, ს. обдѣлка, работа, ზავთ. 39.
შექნევა (ვ), ზ. ვ. ვაწარმოებინებ, заставить дѣлать; სიხარბე შეიქნევს კაცთა ღრჭენასა, жадность заставляетъ его скрежетать зубами; ვეფხ. 1191.
შექოთება (ვ), ზ. ვ. встревожить.
შექონა (შემიქვს, შემიქონა ან შემოქონა), ზ. ვ. შევიღებ, შევიტან, вношу; вносить; ზოგგერმე მიქვს, მივიხ, имѣть, гдѣ-то имѣлъ привычку; она имѣла прелестный станъ; ქილ. 473; რომე კაცის ცნობა შემოქონია, съ того времени, какъ я одаренъ человѣческимъ смысломъ, рѣшуе. შეჰქონდა ხაშხარი; ქილ. 216, онъ велъ бесѣду.
შექორწილება (ვ), ზ. ვ. დავქორწილებ, обвѣнчать.
შექრთამვა, (ვჭ), ზ. ვ. подкупить.
შექოქლვა (ვჭ), ზ. ვ. ვქოქლავ, наметать, спать на живую нитку.
შექროლა (შევჰქრი, ხრ. არა აქს), ზ. ვ. შევჰბერავ, вѣять.
შექროლება (შევიქროლებ, -ლე), ზ. ვ. შევუტევ მაგალ. ცხენსა, броситься на кого, сѣсть верхомъ, რუსუდ. 296.
შექსაქვა (ვჭ), ზ. ვ. შევჰქსავ, занутать.
შექსვა (ვჭ), ზ. ვ. მოვჰქსოვ, соткать; связать; (შევიქსოვები, -ვე), ზ. ვ. მოქსოვილ ვიქნები, быть сотканну; გამოსლ. 36—10.
შექსოვა (შევიქსოვ, -ვე), ზ. ვ. ქსოვაში ჩავაგან.
შექუსლვა (ვჭ), ზ. ვ. ღეზსა ვჭერავ, пришворить.
შექუშება (შევიქუშები, -და), ზ. ვ. მოვჰგრეხები, скучиваться, სამ. ლ.
შექცევა, სხ. поворотъ, возвратъ болѣзни, напр. лихорадки: თავ-შექცევით ება ცხენი. რუსუდ. 352; лошадь была привязана въ противную сторону; (შევიქცევ, -ქცე), ზ. ვ. შევაბრუნებ; მოვაბრუნებ, ან უკან მივიქცევ; повернуть; новоротить назадъ; возвратить, отдать назадъ; ვეფხ. 1122; ვისრ. 26; რუსუდ. 507; 1 ქორწ. 217; არც მეცნიერება შეიქცევს ღმრთის განგებასა, никакая мудрость не отвратитъ Божьяго предопредѣленія; ვისრ. 158; შევიქცევ სიტყვას, отвѣтить, возразить; და მუნ კეუსთა შექცევა, и тамъ разогнать скуку; დარეჯ. 2, 146; შევიქცევ ზურგს; обратиться къ кому спиною; показать тылъ; რუსუდ. 507; ცოტა-ცხვლებამ შეიქცა, лихорадка возвратилась, т. е. возобновилась; შევიქცევ პირსა, отвратить отъ кого лице; (შევიქცევი, -ქცე), ზ. ვ. შევჰბრუნდები, идти назадъ, новоротить назадъ; возвращаться; იუდგ. 1—17; იერემ. 46—5; 2 ქორწ. 268; ვისრ. 169; (შევიქცევი, -ქცე), ზ. თვ. ვიბრუნდები; განვიერები, возвращаться, быть отдану назадъ; ალბ. 139;

отстраняться; 1 ქრონ. 134; ჯოგი შექცეს, да отдадутъ ему табунъ назадъ; აღბ. 116; პირშექცეული გოდორი, корзина, обращенная вверхъ дномъ.

შექცევა (შევქცევ, -ქცევ), ზ. ვ. შევანგრევ, сломать часть зданія; (შევიქცევი, -ქცე), ზ. ვ. ვანგრევი, разрушаться (зданіе).

შექცევა, სხ. забава, увеселеніе; (შევიქცევ, -ქცევ), ზ. ვ. დროს გავატარებინებ სიამოვნით, გავრთობ; забавлять, тѣшить; (შევიქცევი, -ქცე), ზ. ოე. ან თავს შევიქცევ; ე. ი. დროს გავატარებ სიამოვნით, გავერთობი, забавляться, веселиться; **შემაქცევარი**, забавляющій, **შესაქცევარი**, увеселительный.

შელალვა (ვ), ზ. ვ. მოვქანცავ, მოვსწყვეტ; утомить, (შევილალვი, -ლე), ზ. თე. მოვსწყდები, утомиться, устать.

შელამება, ს. сумерки, наступленіе ночи; ვიხრ. 35, 196; (შევალამებ, -მე) ზ. ვ. დავალამებ, დავბნელებ; ვეფხ. 1534; проводить ночь; затемнять; (შევქალმდები, -ლი), ზ. ვე. შევქბინდები, შევქმუხრლები, დავლამდები; стемнѣть, смеркаться; ვეფხ. 1090; ვიხრ. 7, 20; დარეჯ. 2—112; (შემილამდება, -ბის; -მდა), ზ. მიჩ. застаетъ меня ночь; ვეფხ. 833; გული შემილამდა ცრისლით, слезы стѣснили мое сердце; რუსუდ. 401; შელამებით გათენებამდინ, съ сумерекъ до разсвѣта; ვიხრ. 35; შელამება ლოცვით დღისა, проводить день до сумерокъ въ молитвѣ; 1 ქრონ. 77.

შელება (შევილებ, -ლე), ზ. ვ. შევიკაბ, вносить, ვეფხ. 265; ქილ. 692, (შევილები, -ლე), ზ. ვ. შევიკაბები, быть внесену, შევილებ თავსა, укрыться, ვიხრ. 142.

შელება, -ბვა (შევლებ, შევქლებავ; -ბე), ზ. ვ. სისხლით გავლებ, დავქვრივ, ჩავფერდებ; красить, окрашивать; შევილებავ თმასა, красить себѣ волосы; (შევილებები, -ბი), ზ. ვ. შელებულ ვიქნები, окраситься, ვეფხ. 77; ვიხრ. 142, 198; ქალი შავით შეკილებო, რუსუდ. 210; мать одѣну въ трауръ.

შელება (ვ, მაგალ. კარსა), отворить дверь, დაბად. 47—15.

შელებულობა, ს. შელება, окраска.

შელერება (შევილერებ, -რე), ზ. ვ. მოვილერებ რასმე დასაკრელად, замахнуться, чтобы ударить.

შელერება (შევლერდები, -დი), ზ. ვე. ლერებ გავიმაგრებ (ცხენისთვის თქმის), становиться, дѣлаться становистымъ, **შელერებული**, ზე. окрѣпшій на корнѣ растеніе; возмужалый; подростокъ.

შელერწა (ვქ), ზ. ვ. შემოვქკონი, огрызать.

შელეწა (ვქ), ზ. ვ. ღეღეწ, დავქსრობნი, жевать.

შელვენება (ვ), ზ. ვ. დავაწვეთებ, наканать.

შელვინება, შელვინიანება (შევქლვინიანდები, -დი), ზ. ვე. დავითვრები, опьянѣть, (შევილვინიანებ, -ნე), ზ. ვ. დავითრობ, напоить до пьяна.

შელუწლარწმნა (შევილულარწმნები, -ნე), ზ. ვე. მოვიბღუნძები, შევბრუები, съежиться, скорчиться.

შელიმება (შევქლიმავ), улыбаться.

შელიმება (ვ), заставить улыбнуться.

შელვრა (შევქლვრი, -ლვრე), ზ. ვ. დავქლვრი, пролить, (შევილვრი, -ლვრე), ზ. ვ. წყალს შევასხამ, лить на кого, **შელვრილი, შენაღვარი**, მიქ. пролитый.

შელირება (ვ), ზ. ვ. დავთვლებ, оцѣнять, считать во что либо; აღბ. 58.

შელმა, ზზ. პირ აღმა вверхъ; შელმა შესროლა, бросить вверхъ; შელმა ყურება, смотрѣть вверхъ; გეგმ. 10.

შელმართ, ზე. უკან, назадъ, вспять, 1 ქრონ. 220, 224; დარეჯ. 13.

შელმართი, ს. ალმართი, восходъ на гору, სიბრ. 148;

შელმეჭა (შევილმეჭ, -მიჭე), ზ. ვ. შევიჭმუხნი პირსა, წარბებს შევიკრავ, наморщить лобъ, (შევილმიჭები, -ჭე), ზ. ვ. შევიჭმუხნები, наморщиться.

შელმეჭილება, ს. დალმეჭილობა, морщина.

შელობვა (ვქ), ზ. ვ. огородить.

შელნიობება (ვ), ზ. ვ. გავაფიონებ, გავასძაგლებ, омерзить.

შელონება, სხ. печаль, (ვ), ზ. ვ. ლვაფიქრებ, შევაკურვებ, опечалить, заставить задуматься; ალექს. 144; ქილ. 440; (შემალონებ, -ნე), ზ. მიჩ. ты печалишь меня; (ვი), задуматься, (შევქლონდები, შევქულონდები, -დი), ზ. ვე. შევქსწუხდები, შევკურვდები; опечалиться, задуматься; **შელონებული**, მიქ. опечаленный; ქილ. 438.

შელორძება, ს. окрѣпнуть.

შელრაკნა (შევილრაკნები, -კნე), ზ. თე. მოვიკრუნჩხები, скорчиться, съежиться.

შელრაჭუნება (ვ), ზ. ვ. კბილებს ვაწკაწკებ, скрежетать зубами.

შელრეკილი, ზე. შეკეკული, сгорбленный.

შელრენა (შევილრენ, -რინე პირი), ზ. უ. პირს ვაღებ, разинуть ротъ.

შელრეჯა (შევილრეჯ, -რიჯე), ზ. ვ. შევილმეჭ პირსა, морщить лицо.

შელრიალება (ვქ), ზ. უ. ვქვირი უშვირე, рѣшать.

შელრმავება (ვ), ზ. ვ. ღრმად ვაფხრი, углублять.

შელრძობა (ვი), ზ. უ. ვიღრძობ, свихнуть.

შელუდუდება, ს. **დალუდუდება**; **შელტრა**, ს. შეხმაწყლოსი.

შელუნვა (ვი თავსა) ზ. ვ. თავს ჩამოვქკიდებ, опустить голову.

შელებედა (ვი), ზ. უ. წამოვრიაზე. проболтать.

შელველვა, სხვ შეხვრა.

შელუნება, სხ. остановка, задержка; ეროსთ. 99, კაცის შეყუნებით, подстрекательствомъ, ზ. ვ. შევიდგებ, ფეხზედ დავიდგებ, დავიყენებ, დავიჭერ ერთს აღგილს, ფეხს არ მოვიცვლევინებ; შევიბღებ მაგალ. სამყაროსელიში, დავაკავებ; ставить, поставить, остановить, удержать; задержать, арестовать; საქმ. 26—17; მატ. 14—3; ლუკ. 5—3; 2 პეტრ. 2—4; რომ. 12—30; გალატ. 3—22; დავუშალი, ნებას არ მივცემ, запретить; ლუკ. 11—20; შევიყენებ საქმეს, остановить дѣло; შევიყენებ ციხეში გუშაგს, поставить въ крѣпости гарнизонъ; 2 ქრონ. 43; 493, შევიყენებ სამყაროსელიში, заключить въ тюрьму; ცხად. 133; ისტ. 144; შევიყენებ ბერად, посвятить

кого въ монахи; შევეფენე წყალს, запрудить воду. ქილ. 294; (გი წყარს. ულაშს, -ნე, ზ. მიჩ. გამოვიშვებ წყარს, ულაშს отростить себѣ бороду, усы; (შევეფენე, -ნე, ზ. მიჩ. შევეფინე, -ეფინა; подставить, -ეფნა. подослать кого либо; 2 ქორ. 541; ხანძ. 85; ანკონ. 4—51; გორგ. 36. შევეფენ მოლალეთა, подослать къ кому нибудь никоновъ; შევეფენებ ყვირილს 120 ხარიც начать кричать; ხანძ. 135; შევიფენები, -ნე, ზ. მ. შეეიფინები; შევიფები; შევიფი; быть остановлену; арестованну; заключиться. ფსალ. 16—10; (შევიფენები, -ნე, ზ. თე ღვინოები შესთვრის ადგილს, შევეფორები, стать водѣ кровлю, водѣ стѣнь и т. д. გამოსლ. 14—3; ანდრ. 129; შევეფენები ბერად; поступить въ монахи; **შეეფენებული**, მიმ. остановленный, (тѣломъ) застуженный (купаньемъ); შევეფენებელი это запрещено; ლუკა. 11—20; ბერად შეეფენებული, постриженный въ монахи.

შეეფეფა (ვ). ზ. მ. მოვიფენები ყელას. лгать.

შეეფვა (შევიფვა. შევიფი. ხანე **შეეოფა**.

შეეფვაება (შეეფეფენე, -ნე. ზ. მ. ღვეეფეფენე, ღვეეფენები, ласкать.

შეეფვანა, შეეფვანება, სხ; введеніе; ლუკ. 2—27; (ვი, ზ. მ. შევიფენე, შემოვიფინე, вводить, ისაი. 16—19; შემიფვან, вводишь меня, შევიფვანები, -ნე, ზ. მ. შეეიფინები, быть введену. **შეეფვანინება** (ვი), ზ. სხმ. შევიფინებინე, приказать ввести; ღვთ. 37.

შეეფვარება ვი ზ. მ. ვისისმე სიყვარულს ღვიფნარებ; заставить любить; ჩონგ. 144; -ოფვს, заставить полюбить себя, (ვი), ზ. მ. შეეიფვარებ, შეეიფვარებინე, полюбить; 1 იოან. 1—19; რომ. 8—38; გალატ. 5—14; შემიფვარებ, ты полюбишь меня; იოან. 13—34; ვისთ. 134; (შეეფვარები, შეეიფვარები, -ლი), ზ. ვე. შეეიფვარები სიყვარულითა, онъ начинаетъ любить меня, მარკ. 10—21. აღბ. 105; ვისთ. 179; ღვთ. 188 შემიფვარები, я полюбилъ тебя; შემიფვარები, я полюбилъ его; ვისთ. 48; შემიფვარებიხარ, შეგიფვარებიარ; შემიფვარებოდი, შემიფვარებია. ვეფხ. 105; я полюбилъ тебя; ты полюбилъ меня; შეეიფვარებიარ, -რებოდი, онъ полюбилъ меня, ვისთ. 18.

შეეფველება (შეეიფველები), ზ. ვე. ხატად შეეიქმნები, створожиться; (შეეიფველებ, -ლე), ზ. მ. ხატად გარდავიქეც. створожить.

შეეფენა, სხ გაეიკრეფ, стричь.

შეეფვირა (შეეიფვირი, -რე), ზ. ე. შეეიჭახი, кричать кому.

შეეფვნა, შეეფუნა (შეეიფვნი, -ფვნე), შეეიერთებ, вдернуть, соединять, совокуплять, сливать; ეზეკ. 37—17; (შეეიფვნი, -ფვნე), ზ. თე. შეეიფნები, შეეიფეთი, соединяться, сливаться, ისაი. 31—9.

შეეფიდვა (შეეიფეთი), ზ. მ. მოვიფრები, кувать.

შეეფივლა (შეეიფივი, -ვლე), ზ ე. შეეიჭვირი, შეეიჭახი, кричать кому, შეეიფიველები, -ლე), ზ. თე. ვიჭვირი, გაბრაზებ ყვირილით, кричать, обвинять кого во всеуслышаніе; აღბ. 120.

შეეფინვა (შეეიჭინვე. -ნე; შეეიფინები, -ნე ან შეეიფინები, -ლი. ზ. ე. ვიჭირვე. ვიჭიძგიავე, подмерзнуть; **შეეფინული, შეეფინებული**. მიმ. подмерзлый, 1 ქორნ. 248; ქილ. 414.

შეეფლაპვა (ვი), ზ. ე. проглотить.

შეეფშედა (ვი, ზ. ე. შეეიმშევ. сголодать.

შეეფშუნება ვი, ზ. მ. გავაჩუმებ, заставить молчать, (შეეიჭშუნები, -ლი, ზ. ვე. გაეჩუმები. замолчать, სხ. ლ.

შეეფოვლაღება ვი, ზ. მ. გავაზარებ, обезпщать; შეეიჭფოვლაღები. -ლი, ზ. ვე. სიზარო. სიზაგლო შეეიქმნები, обезпщаться, კანე 64.

შეეფოლა (შეეიჭეფვი, -ევე, ზ. ე. თან შეეიჭიფვე. входить съ кѣмъ либо куда; слѣдовать за кѣмъ; რომ. 11—26; 1 ქორნ. 143, 444; რუსუდ. 656; შეეიჭეფვით მდინარეს, мы слѣдовали по берегу рѣки; ლარეგ. 2—101; (შემეფვა. შემეფვი, ზ მიჩ. თან მოიწევს, слѣдуетъ за мною, სხვის ნითი არ შეეფეფს. начальник не бери чужую вещь; ქიმ. 63.

შეეფოლება, შეეფოლიება, სხ. мѣстность по теченію, по направленію горъ и т. п. შეეფოლიებით, ზზ. слѣдуя по, дорогѣ. 49; მაკარა ლიახვის შეეფოლიება სულ ათხრეს, мѣстности по теченію рѣки малой Ліахвы опустошили; 2 ქორნ. 144; (ვი. ზ. ე. მივაღეეინებ, заставить слѣдовать по, къ შეეიჭაბ, ჩავაბ. ავერეე. положить, подмѣшать; ვისთ. 155.

შეეფორვა (ვე), загромождать.

შეეფოფა, შეეფვა, სხ. соканіе; შეეფოფა ქალთან, coitic; შეეფოვით. совокупно; გამოსლ. 28—8; შეეფოფა წიგნისა, закрыть книгу, ლუკ. 4—20. (შეეიჭფოფ ან შეეიჭეფვი, -შეეიჭეფვე), ზ ე. შეეიჭაბნე, შეეიჭბრი, შეეიჭბრივე. сонать, сунуть; 1 ქორნ. 310; სიბრ. 157; ქილ. 359; შეეიჭეფოფ ხელსა, сунуть руку; -ოფსა, просунуть голову, შეეიჭეფვით ქედნი თქუენნი უღელსა ქუეშე მონებისა, склоните выя ваши подъ иго рабства; იერემ. 27—11; შეეიჭეფვე ხელი. наложилъ руку; საქმ. 3—20; (შეეიჭეფოფ, -ეფვე), ზ. ე. შეეიჭაბ, შეეიჭახლოვებ; შეეიჭოფ, შეეიჭეფოფ; прикоснуться; совокупиться, соединиться; ისაი 5—8; ლან. 11—10; ჰილიმ რა ჩიჩვირი წყალთა შეეჭო, когда словъ коснулся воды хоботомъ; ქილ. 359; შეეიჭეფოფ ჰირსა, закрыть уста свои; ისაი. 52, შეეიჭეფოფ ფეხსა, просунуть кому ногу; (შეეიჭეფი, -ეფვე; შეეიჭეფოფი, ფსალ. 68—15), ზ. ე. გავერთდები, соединяться. შეეიჭეფი, -ფვე; შეეიჭეფი, -ეფვე), ზ. თე. შეეიჭერთები, გავერთები; შეეიჭბები, მივეეღები (ღელეებს); ვენახებსა; совокупляться, соединяться; сходиться для половаго отправленія; доводиться, быть въ родствѣ. 1 მეფე. 19—5; ისაი ზირაქ. 13—17; ღვთ. 39—10; რომ. 7—3; 12—9; ეფეს. 5—31; 1 კორ. 2—4; მარკ. 1—121; ანდრ 67. 96; შეეიჭეფოფარ, შეეიჭეფოფი, ზ. ე. ვიჭცხოვრებ ცოლთან; сожительствовать; 2 სჯული 23—16; ანდრ. 80; **შეეიჭოფილი**, ხედ. შეეიჭებული, соприкосновенный; სამ. მოხ. 37; ანდრ. 49; შეეიჭოფილი ხმაზანი, поселенецъ, 2 სჯული 5—14 (ლათ.); მთა შეეიჭოფილი, ე. ი. მთა ბორცვებიანი, гористая, ფსალ. 67—16 (ლათ.); ქიმ. 97.

შეურა, სხ. бросаніе, киданіе вверхъ; (შევჰყრი, -ყარ, ზ. ვ. შევაგდებ ვრცელსა; бросать, кидать вверхъ, (შეყარი, -ყარე), ზ. ვ. მივყარი, бросить въ кого-нибудь или на что; თვალში ნაცარი შეყარა, онъ бросилъ ему въ глаза пепелъ; **შეყრილი**, **შენაყარი**, მხ. брошенный.

შეურა, სხ. соединеніе; встрѣча; свиданіе; ვისნ. 19; შეურა და გაყრა, встрѣча и разлука; შეურა ცოლ-ქმართა, сочетаніе браковъ, სვ. სოფ. 440. შეურა დედა შვილთა, свиданіе матери съ дѣтьми; რუსუდ. 359; შეურა წარბისა, насупить брови, რუსუდ. 722; (შევჰყარი, -ჰყარე), ზ. ვ. შევჰკრავ, შევკრავ, შევკრავს, შევკეცავ; ვეფხ. 794; სიბრძ. 114; შეერთად, დავკრთე; შევარდება, დავიზვე; სვ. სოფ. 347; собирать, сколачать; соединять, совокуплять; примирять; შევჰყარი ქვეყანასა, я соберу міръ, народъ; შევჰყარი სიტყვასა, струнировать слова, составить рѣчь; ვისნ. 19, 138; შევჰყარი ვისამე ხელთა, отдать кого кому въ руки; 1 ქრონ. 129; რას ხელს შეყარო, на что тебѣ, შევჰყარი ლეკის ჯარსა, собрать войско изъ Лезгинъ; შევჰყარი სნესა, заразить болѣзнью; (შეყარი, -ყარე, ზ. შირ. შევიკრებ შევიკრავს; собрать, наковить для себя; შეყარი ხელსა, схватить болѣзнь, შეიყარა ლაშქარი, онъ собралъ войско, (შეყრები, -ყარე), ზ. ვ. მოვიკრავ; გავყარი, ამოვიღებ, ავიგებ; собрать, наковить для кого либо; продѣть, просовать; ვისნ. 28; -ბოძკალსა, надѣть на кого кандалы; 2 ქრონ. 408; შეყარი კისერსა, вонзать кому ножъ; დარეჯ. 28; შემყარე სნეი, ты заразилъ меня болѣзнью; შეკყარნეს, они собрали насъ; რუსუდ. 352; (შეიყრები, -ყარე), ზ. ვ. შეიჰკრიბები, მოვიკრიბები; собраться, сходиться; ვეფხ. 1201; ვისნ. 12; ქილ. 245, 328; შირ. 97; ბეჟ. 29; ხელ და ხელ შეიყარნენ, они схватились въ рукопашный бой; რუსუდ. 61, 693; მზე და მთვარე ერთად შეიყარნენ, ვისნ. 91, солнце и луна сошлись; (შეყრები, -ყარე), ზ. თვ. შეიკრიბები, ერთმანერთს ვხვდები; встрѣтиться, сойтись, свидѣться; ვისნ. 157; ვეფხ. 1090, რუსუდ. 286; მოურავ. ხიკ. 7; 2 ქრონ. 521; მოვიკრიბები, накопляться, აღბ. 134; ერთად შეყრა, свидѣться; მიჯნის ყორე მიხდეს, წავა და ისევ ორღობეს ძიებ პირას შეეყრება, სიგელი ჩოლაყაშე. 26; межевые камни идутъ параллельно и сходятся у большой дороги съ двумя оградами; ღმე რა მწუხრს შეყარა, когда день склонился къ вечеру; ვეფხ. 483; კაცს ვერ შეეყარნიან, мы не встрѣтили человѣческой души; ვეფხ. 117; (შემეყრები, შემეყარე, მრ. შემეყარენით), ზ. მიჩ. შემხვდი, დამხვდი, вы встрѣтили меня; 2 ქრონ. 458; ციებამ შეყარა, его схватила лихорадка; შეგეყრები, შეგიყარე, ვეფხ. 130; встрѣчу васъ; встрѣти меня; **შეურილი**, მხ. собранный; соединенный; რუსუდ. 447; ახალ-შეურილნი ცოლ-ქმარნი, новобрачные; შეურილვარო, შეგრილან, мы собрались, ვისნ. 22.

შეურილობა, ს. ყრილობა, კრებული, კრება, сборище, собраніе; сходка; 2 ქრონ. 504; დავრ. 27.

შეუროლება (ვ), ზ. მ. ცუდს სუნს დავუნებ, напонять, (შევჰყროლდები, -დი), ზ. ვდ. ცუდი სუნი მდის, вонять, ფსალ. 37—5; მარკ. 2—341.

შეურუვება (ვ), ზ. მ. დავურუვებ, оглушить, (შეგჰყრუვდები, -დი), ზ. ვდ. დავჰყრუვდები, замѣтилъ шумъ, оглохнуть.

შეუუანა, ნ. **შეუვანა**.

შეუუსვა (შევიუსვ), მოვიმზადებ, приготовить себѣ.

შეუუდება (შევიუდებ, -დე), ზ. მ. მივუუდები; привязать; ставить что къ чему.

შეუუდნება (შევჰყუდნები), გავჩუმდები, утихнуть.

შეუურება (ვჰ), ზ. უ. შეუიცქერდები, დავჰყურებ, смотрѣть на; ალექს. 216; რონგ. 122.

შეუუჩება ნახე გაუუჩება.

შეშა, ს. მოკრილი ხე სახეყად: дрова, დაბად. 22—3; 2 სჯული 19—5; შეშის ხახლი, деревянный домъ; დარეჯ. 59.

შეშავება (ვ), ზ. მ. გავაშავებ, чернить, (შემოშავდება ხელი, ფეხი), ე. ი. დამოშავება ხელი ან ფეხი, могу повредить себѣ ногу, руку и т. д.

შეშაკეცი, ს. ძოწი, მარჯანი, коралъ, ბუნ. ლ.

შეშარტვა (ვი), ზ. მ. შევჰკრავ, обязать, обтянуть.

შეშაძარღვი, ს. მხტვილი ძარღვები სალრეკთა, შეხაძარღვი, **კირნი** ან კართი, мускулы, мышцы.

შეშება (ვ), ზ. მ. ვიფიჩხვ, одеревенить, (ვშეშდები, -დი), ზ. ვდ. ვჰფიჩხდები, ვიენები, окоченѣть.

შეშენება (ვ), ზ. მ. მოვაშენებ, ავაგებ, построить, ბაღი შეაშენა მეფემან. ე. ი. ბაღი შეაქცია, ვეფხ. 1152, отвернуло лицо.

შეშეული, ნაკ. ხისაგანი, деревянный.

შეშვება (შევაშვებ, -შვი), ზ. მ. შესვლის ნებას ვაძლევ, впускать; (შევიშვები, -შვი), ზ. ვ. შესვლის ნება მაქვს, допускаться.

შეშველა (ვშველი), **შეშველება** (შევიშველებ ხელს, -დე), ზ. მ. ხელს მიეშველე შესწევნელად, подать руку помощи; ვარამ. 309; (შევიშველები, -დე), ზ. თვ. მიეშველები, идти на помощь.

შეშვენა (შევჰშვენი, -ნე, შევჰშვენდები, -დი), ზ. უ. ვეშესაბამები, შევეფერები, ვეკადრები, ვჰმართებ, приличествовать; შემეშვენის, прилично мнѣ; пристало мнѣ.

შეშვენება (ვ), ზ. მ. დავიშვენებ, украшать.

შეშვერა (შევიშვერ, -შვირე), ზ. მ. გავიშვერ, წარვიზიდავ, высунуть, выставить.

შეშვლება, ნ. გაშვლება.

შეშვილება (ვი), ზ. მ. შეილად ვიყვანე, დავიჩემებ, შევითვისებ, მივითვისებ, შევიხვრიენებ; усыновить, присвоить.

შეშოობა (შევიშოობ, -ობე), ზ. მ. დავარჩობ, სულს შევიგუებ; შევიწრებ, დავსჯაგრავ, სულს ამოვართმევ, удавить, задушить; душить, притѣснять; მაკ. 13—7; 18—28; ვეფხ. 140, 750; (შევიშოობები, -ობი; -ობე), ზ. ვ. დავიწრები, სული მიგუბდება; задыхаться, задохся отъ гнѣва; 2 ქრონ. 395.

შეშინება, სხ. испугъ; (ვ); ზ. ვ. განვაკრთობ შიშისაგან დავაფთხობ, დავაფეთებ, ველარს ვჭკრავ, ზარს დავჭხევ, испугать; შევჭშინდები, -დი; შევშინდები, -დი; ან შევიშინებ, შემეშინდება, -და, ზ. ვ. დავიკრთობი, ზარი დამეცემა, განვკრთები, испугаться; გამოსლ. 2—14; იგავ. 3—25; 2 მეფ. 6—8; ვეფხ. 1032, 1202. საქმ. 22—29; 2 ქართ. 90; 522.

შეშლა, -მოკრძალება, ვ. ი. უმრცხვინობა, რ. ქ. ლ. междумѣсячіе; (შევჭშლი, -შალე), ზ. ვ. მოვჭშლი, მოვჭშუშავ, გახვაშქმევ, излѣчиться; წავშლი ნაწერსა; ავრევ; уничтожить, прекратить; растроить; вычеркнуть, замарать; შევშლი ჭკუაზედ, свести съ ума; ვეფხ. 215 გამ.; შევშლი წრესა, уничтожить черту; სიბრ. 122; შევჭშლი ეკლესიის რიგსა, нарушить церковный порядокъ; 2 ქართლ. 417; (შევიშლები. შევშლები, -შალე), ზ. ვ. მოვიშლები, გავშქმები; ავირევი. შევჭსცოფდი; уничтожаться, прекращаться; смѣшаться, придти въ растройство, сбиться съ толку, შევიშლები ჭკუაზედ, потерять разсудокъ, რუსულ 13; 905; 1 ქართლ. 21; სამ. ვახტ. 167; ხოშნები შეიშალნენ აღდგომისაგან. Армяне сбились въ расчетахъ пасхальныхъ дней; 2 ქართ. 23; შეგიშლი ვარ, შეგიშლიარ, опъ сведъ меня съума, რუსულ. 13; **შეშლილი**, ზედ. сумасшедшій. **შეშლევინება** ვ. ზ. სხ. ავურევ, დავშალ, помѣшать; ქრისტ. 97.

შეშმაგება (შევჭშმაგდები), ზ. ვ. გავშმაგდები, взбѣситься.

შეშორება, ნ. აშორება.

შეშობა (შეშიშობიეს, -ბია), ზ. უ. შვილი მყოლია, рожать; მსჯ. 13—3.

შეშოშინება (ვ), ზ. ვ. დავაშვიდებ, укротить.

შეშრეტა (ვ), ზ. ვ. დავაშრობ, гасить, тушить.

შეშრობა (შევიშრობ, -შრე), ზ. ვ. გავხმობ, გავშრალდებ, გავიშრობ, осушить, შევიშრობ თვალსა, осушить глаза, (ვიშრობი, შევშრები, -შრე), ზ. ვ. გავშრები, გავხმები, высохнуть, ქიმ. 91; 236; შემშრება, ზ. ვ. ზედ გამიშრება, высохнетъ на мнѣ; ვეფხ. 241; შემშრა ან შემიშრნეს ნაკადი ცრემლთა ფონისა, изсякли потоки моихъ слезъ. ვეფხ. 1230; შევშრობი, შემშრობი, შემშრობი, მაკლ. ცრემლი, изсякла у меня слеза. ანტონ. 15.

შეშრომება ვ. ზ. ვ. გამუშავებ, заставить работать, (შევიშრომებ, -მე). ზ. მიჩ. შევიხმარებ, შეგამუშავებ, потрудиться.

შეშტერება ვ. ზ. ვ. თვალებს ვაცეცებ, დავშტერებ, пристально смотрѣть на; ახტ. 6—3; (შევჭშტერდები, -დი), ზ. ვ. გავბუებები, остолбенѣть.

შეშუბება (შევჭშუბები, -დი). ზ. ვ. გავსთვები, ощухать.

შეშურვება ვ. ზ. ვ. შურს ვაგონერგავ, возбудить зависть; (შევჭშურდები, -დი; შევიშურებ, -ვე; შევშურვები, -ვე შემშურდება, -და), ზ. ვ. შურს ვიღებ, გამოვიხატვინებ; позавидовать, соревновать; 1 ქართლ. 344.

შეშუქება ვ. ზ. ვ. შუქს მოვჭფენ ვისმე. бросать лучи на кого, освѣщать.

შეშფოთება სხ. тревога, ქრონ. 120; შეშფოთებით, ზმ. тревожно, ახტ. 50; (ვ), ზ. ვ. შფოთს ავუტენებ, შევაკრთობ, შევაძრწუნებ, დავაფთხობ, დავწიოკებ, смущать, тревожить, შემაშფოთა, они встрѣвожили меня; ალექს. 114; (შევჭშფოთდები, -დი; შევჭშფოთები, -ნე), ზ. ვ. შევჭკრთები, შევჭძრწუნდები; გავსჯავრდები; смутиться, встревожиться; разсердиться; დაბად. 46—2, 4; საქმ. 2—6; 19—32; მარკ. 1—136; შეშფოთებული, მიმ. встрѣвоженный.

შეშხამება (ვ), ზ. ვ. გავუარშებ; გავუშხამებ; отравлять; омерзить; **შეშხამვა** (ვჭშხამავ), отравить.

შეჩეშება (ვ), ზ. ვ. გავუთავებ, გავუსკვირებ, შევანარჩუნებ, усвоить кому что; (ვი), ზ. ვ. გავისაკუთრებ, присвоить себѣ.

შეჩენა, სხ. подстрѣкательство, (ვუ ვიცხ); ზ. ვ. ვიცხ მივუჩენ სალალაკოდ ან ანბის ვასცთობლად. подослать кого къ кому для измѣны, или для узнанія его мысли, 2 ქართლ. 52; 57, 161, 203; კაცთა შეჩენითა მოჭკლეს, они убили его по подстрѣкательству Кахетинцевъ; 2 ქართლ. 94; შეჩენილი, მიმ. подосланный; ქართლ. 177.

შეჩეჩება ვიჩეჩებ), ზ. ვ. вносить; (ვე), входить.

შეჩერება (ვჭსჩერდები), остановиться, задѣвать, (ვი), остановить кого.

შეჩეჭა (ვჭ), ზ. ვ. помять.

შეჩეხა (ვჭ), ზ. ვ. შევჭსტეხ, отломать, отколоть.

შეჩვევა, სხ. привычка, (ვი), ზ. ვ. დავაჩვევ. пріучать, пріважнать; შევიჩვევ თვალსა, присмотрѣться, ვნა შეჩვეულ, ვ. ი. ლაბარაკში გაუკადნიერდნენ, 2 ქართლ. 560; стали дѣлать возраженія съ смѣлостью; (შევიჩვევ მფრინველს და სხ., ზ. მიჩ. приручить птицу, т. е. сдѣлать ручнымъ; (შევჩვევი, -ჩვეე), ზ. თვ. დავიჩვევი, привыкать, пріучаться; რუსულ. 392; 679; **შეჩვეული**, მიმ. пріученный, **შეჩვეულება**, ხ. ჩვეულობა, навыкъ; ლოლ. 29.

შეჩვენება, სხ. ჩვევი, დაწრულება, проклинаніе; проклятіе; 1 კორ. 16—22; გალატ. 1—8; (ვი), ზ. ვ. მოვიწვევ ვისზედმე ავსა, შევიმოხვევ. მოვჭსცემ მაგალ. ენებს; დავსწყევლი. დავჭკრულავ; причинять, дѣлать кому напр. зло; проклинать; დაბად. 16—8; საქმე მოც. 9—13; შევიჩვენებ ძეირსა, дѣлать зло; შევიჩვენებ თავსა, проклинать себя, შემოჩვენებ, ты проклинаешь меня; შეჩვენებული, მიმ. крулы, წყეული, проклятый, საქმ. 23—12.

შეჩივლა, -ვლება (შევჭსჩივი, სრ. არა აქვს; შევჭსჩივლებ, -ლე), ზ. უ. ვიჩივი, ვუჩივი, ხანიერს წარმოვსთქვამ. приносить жалобу.

შეჩინჩება (შევიჩინჩები, -ჩე), ზ. თვ. დავიჩინჩები, დავეჩინჩები; торговаться.

შეჩირქება (ვ), ზ. ვ. გავიჩირქოსებ, замарать.

შეჩიჩნა (შევჭსჩიჩნი, -ნე), ზ. ვ. გავსჩიჩნი, отковырять.

შეჩიჩხვირება (ვუ), поджигать, подстрекать, торможить.

შეჩლუნგება (ვ), ზ. ვ. დავაბლოკვებ, დავაბრეყვებ, притупить; (შევჭსჩლუნგდები, -დი), ზ. ვ. დავჭბლოკვები, притупиться.

შეჩვახვა (შევჭრიმახავ, -ხე), ზ. ვ. შევჭიწმასნი. კროჭვა, ჭიხორავ; скропать, шить на живую нитку; дурно писать; болтать, пустое городить.

შეჩნევა (შევაჩნევ, -ნე), ზ. ვ. შევაცდომ, შევამჩნევ, подмѣтить, замѣтить; შევაჩნდები, -დი, ზ. ვე. შევაცდომი, замѣчаться, быв. ვახც. 210; თუ ნახარვი შეაჩნდეს, если найдут у него краденую вещь, დახც. 7, 127; შევჭსჩნდები, -დი, ზ. ვე გამოვჭსჩნდები, оказаться, შემაჩნდა ქურდობა, поймали меня въ воровствѣ.

შეჩრა ჭჭსჩრი, -ჩრე), ზ. ვ. შევხვენ, вспоминать, (შევჩრები), вступаться.

შეჩრდილება (შევაჩრდილებ, -ლე; შევაჩრდილებ, -ლე), ზ. ვ. დავაჩრდილებ, бросить тѣнь, осѣнять; оттѣнять.

შეჩუმება (ვი), ზ. ვ. გავაჩუმებ, ხმას გავაწყვეტინებ, заставить молчать. შევჭსჩუმდები, -დი, ზ. ვე. გავჭსჩუმდები, замолчать.

შეჩუჩუნება (ვი), ზ. უ. გავიძერი, вспѣниться.

შეჩურჩულება ვჭ, ზ. უ. ჩუმად ყურში ვუუბნები, шептать.

შეჩქმალვა (ვჭ), ზ. ვ. припрятать.

შეჩქლეთა (ვჭ), ზ. ვ. крошить, рвать.

შეჩქარება (ვი), ზ. ვ. ავაჩქარებ, торопить; (ვი) ზ. მიჩ. ავაჩქარები, поторопиться, ქილ. 450.

შეჩჩვილება (ვი), ზ. ვ. დავაჩვილებ, мягчить.

შეჩხვება ისრისა, бросить стрѣлу; გობრ. ცხ. 399.

შეჩხვლეტა (ვჭ, -ლიტე), ზ. ვ. დავჭჭხვლეტ, уколоть.

შეჩხორება (ვჭ), ზ. ვ. нагромоздить.

შეჩხლართვა ვჭ, скропать, ნ. შეჩჩახვა

შეჩხირვა (ვჭ), совать.

შეჩხრეკა (ვჭ, -რიკე), ზ. ვ. გავაინჯავ, разматривать.

შეჩხუბება (ვაჩხუბები, ზ. თვ. поссориться.

შეცადება (შევაცადები, -დე), ზ. თვ. ვეცდები, ვჭსცადილობ, стараться, пытаться, ვეუხ. 204; 274, ქილ. 576, 606. [нить.

შეცალიერება (ვი), ზ. ვ. დავაცალიერებ, опорожнить.

შეცარვა (ვჭ), ზ. ვ. დავსცარავ, разсучивать.

შეცახცახება (ვი), ზ. ვ. вздрогнуть.

შეცარცვა (შევაცარცავ, -ცე), ზ. ვ. კანს შემოვაცლი, обдунть.

შეცბუნება (შევაცბუნებ, -ნე), ზ. ვ. გავაკცრებ, поразить, (შევჭსცბუნებები, -დი, ზ. ვე. გავაკცრდები; остолбенѣть. быв. ლ. **შეცბუნებულება**, ს. გაკცრება, остолбенѣніе; იერემ. 8—21.

შეცდა (შევიცდი, შევიცდე), ზ. ვ. ველიცდი, вождать, ждать, повременить.

შეცდევინება (ვი), ზ. ვ. მოვაცდევინებ, заставить ждать.

შეცდენა (ვი), ზ. ვ. ვერმოვახვედრებ, завлекать, поощрять.

შეცდენა შეცთენა (შევაცდენ, -დინე), ზ. ვ. შევაცთუნებ, ცთომილებაში შევიყვან, მოვაცდუნებ; ურიგო საქმეში გავრევ მოვაცდენთ; მოვაცდენ სწავლას, ხაქმეს; соблазнить, ввести въ ошибку; помѣшать; ნონგ. 95; 2 ქილ. 72; შევჭსცდები ჭკუაზედ, сойти съ ума, გორგ. 1, შევუცდენი ვარ, обманулся, ввелъ меня въ обманъ.

შეცდენინება (შევაცდენინებ, -ნე), ზ. ვ. заставить ждать.

შეცდომა, შეცთომა, ს. ошибка, заблужденіе; (შევჭსცდები, -დი), ზ. ვე. მოვჭსცდები, ჭსცთები, ошибаться, заблуждаться; -ჭკუაზედ, помѣшаться въ умѣ; **შეცთომილი, შეცდომილი**, მიმ. заблудшій; -ცხოვარი, заблудшая овца, (შემცდები, -დე), ზ. მიჩ. я ошибаюсь, **შეცდომილება, შეცთომილება**, ს. ошибка, іерем. 4—11. преступленіе.

შეცემა (შევსცემ, -ვსც), ზ. ვ. შევურჭობ, განვწოსნებ, შევხვენ. შევჭსჩრი; вонзать, совать, тыкать; 1 ქართლ. 74.

შეცვა (ვი), ზ. ვ. დავიცვი, დავიფარავ; დავიბერობ, დავიჭერ; გარეშე-ვიცვი, ვიბერობ; хранить, имѣть, сохранить; занимать; содержать, обнимать; ისაი. 13—15; ანდრ. 112; 1 ქართლ. 174, 354, 370, 387; შევიცვი ცოლი, занять жёсть; შევუცვი მაგალ. ხელსა -ცვი, ზ. მიჩ. შეუბერი ვარ, овладѣть кѣмъ либо; ვეუხ. 307; (შევიცვები, -ცვე), ზ. ვ. დავიცვები; დავიბერობი; გარეშე ვიცვი; сохраняться; быть занату; обниматься; მარკ. 2—107.

შეცვარვა, (ვჭ), ზ. ვ. увлажать.

შეცვეთა, ვჭ, ზ. ვ. изнемочь.

შეცვივნა (შევხვივი, სრ. აწ აქუს; შევიცლები, შევიჭრები, врываться, вторгаться, ანდრ. 129; ხაქმ. 27—42; იერემ. 8—14; რუხუც. 320.

შეცვლა, შეცუნა, შეცვალება, სზ. измѣненіе; перемѣна; (შევჭსცვლი, -ვალე), ზ. ვ. გამოვჭსცვლი; გამოვიცვლი, გარდავქცევ. გარდავიქმ; измѣнять, перемѣнять; превращать, передѣлывать; обмѣнять; ლევიტ. 7—20; 1 ქართლ. 210; ერისთ. 21; ავსა კარგად ვერვინ შესცვლის, никто не можетъ измѣнить зла на добро; ვეუხ. 184; შევიცვლი სახელსა, перемѣнить свое имя; შემიცვლე ბეჭედი, обмѣняй мнѣ перстень, (შევუცვლი, -ცვალე), ზ. მიჩ. გამოვიცვლი; ნაცვლად მივცემ ვისმე რას, измѣнить кому что; ვეუხ. 1592; შემიცვლი, измѣнишь мнѣ, ვეუხ 766; შემცვლი, измѣнишь меня, ты превращаешь меня въ... ქილ. 398; შემიცვლია ფერი, измѣнъ моего лица измѣнился; გორგ. 122; (შევიცვლები, შევიცვალები), ზ. ვ. გამოვიცვლები; გარდავიქცევი. გარდავიქნები; измѣняться, перемѣняться; превращаться; 2 ქართ. 525; ანდრ. 149; კალია. 44; ფერი შეიცვალა, онъ измѣнился въ лицѣ, ვეუხ. 248. (შევიცვლები, -ცვალე), ზ. თვ. ნაცვლად მიველები. გამოვიცვლები, измѣняться, ერისთ. 21, შეცვალება ჟამთა, перемѣна времени, 1 ქართლ. 100.

შეცუმა (შევიცემ, -ცე), ზ. ვ. ავაგენ, ავიცობ, идѣвать, продѣвать, დაბად. 41 — 43; ლუკ. 15—22.

შეცთენა (ვი), ზ. ვ. соблазнить.

შეცვრევა (შევაცვრევ, -რე), ზ. ვ. მცირე ნაჭს, ცვრის დავჭკრავ, увлажать; მარკ. 1—97.

შეცული, прич. сохранимый; занятый; одержимый.

შეცთომა, ნ. შეცდომა; **შეცთომილება**, ნ. შეცდომილება.

შეცთუნებ (ვცთუნებ, -ნე), ზ. ვ. მოვატყუებ, გავაბრიყვებ, соблазнить, ввести въ ошибку, сбить кого съ пути; საქმ. 27—15; 2 ქართლ. 72.

შეცივება (შევცივებ, -ვე), ზ. ვ. გავცივებ, простуживать, ქიმ. 113. შევცივდები, -ვე, ზ. მიწ. მცივა, зябнуть, **შეცივნა** (შემცივა, -ვნე), ზ. უ. озябнуть, ალექ. 94.

შეცილება, სხ. споръ, оспариваніе; (ვი), ზ. ვ. წავეკამათები, წავიჩხუბებ; заводить споръ между кѣмъ либо, поссорить; (შევცილები, -ლე), ზ. თვ. წავეკამათები, დავას დავუწყებ, спорить, оспаривать; ვეფხ. 200, 58, 508; სამ. ვახტ. 202; რუსუდ. 361; გორგ. 287; (შევჰცილდები, -დი); ავცილდები ან დავას დავუწყებ, миновать, пробдти мимо; начать споръ; რუსუდ. 872; გელ. 33; სიბრძ. 88; ქილ. 660; შევჰცილდები ვარ, я началъ оспаривать у него; სამ. ვახტ. 12; შემცილება, -დი, онъ оспариваетъ у меня, რუსუდ. 647.

შეცინა (შევჰცინი, -ნე), ზ. უ. გავსცინებ, смѣяться кому, умѣться.

შეცლა (შევაცლი, -ცალე), ზ. ვ. მოვხდი, извлекли, снять.

შეცისკრება, ს. сумерки.

შეცლა (შევჰცლი, -ცალე), ზ. ვ. დავჰცლი, опростать, опорожнить.

შეცუმა, ნ. შეცვმა, შეცნევი, ნ. შემჭნევი.

შეცნობა (შევჰცნობ, შევჰცან; შევიცნობ, შევიცან), ზ. ვ. გავიცნობ, узнать, познакомиться. არა რა შემიცნობიეს თოსა ჩემსა, я ни собою ничего незнаю; 1 კორ. 4—5; შეგემეცნე, ვ. ი. გაგიცან, я познакомился съ тобою.

შეცობა (ვუ), ზ. ვ. დავცობ, затмить.

შეცოდება, სხ. грѣхъ; вина, проступокъ, преступленіе; сожалѣніе, (შევჰცოდებ, -დე), ზ. უ. ბრალში ჩავვარდები, ვჰცოდავ, согрѣшить; провиниться; მატ. 6—14; 18—15; ვეფხ. 1146; (შევიცოდებ, -დე შემეცოდება), ზ. უ. შევიბრალებ, сожалѣть о комъ, пожалѣть кого; ვეფხ. 844; (შევიცოდები, -დე), ზ. თვ. შევუბრალდები, შევწუხდები, сжалиться надъ кѣмъ; (შევიცოდებ, -დე), ზ. ვ. შევაბრალებ, возбуждать въ комъ либо жалость къ кому либо; умилостивлять; ვისრ. 154; შემცოდოს, если онъ согрѣшитъ мнѣ; მატ. 18—12; შეცოდებული, მიმ. виновный; გორგ. 287, 2 პეტრ. 2—4.

შეცორება (ვი), ზ. ვ. ცურით შესვლა წყალში, заставить плыть.

შეცოცავება (შევაცოცავებ, -ვე), ზ. ვ. შევამცირებ, умалять, уменьшать.

შეცოცება (შევჰცოცდები, -დი), ზ. ვი. ცოცვით შევიდვარ, вползти.

შეცოხნა (შევჰცოხნი, -ნე), ზ. ვ. დავჰკეფ, пожинать.

შეცრცვა, ნ. შეძრცვა.

შეცუა, შეცუალება, შეცუდა, შეცუმა, ნ. შეცვა, შეცვალება, შეცვლა, შეცვმა და სხ.

შეცული, მიმ. сокрытый, защищенный; сохраненный; მარკ. 141.

შეცურვა (შევჰცურავ, -რე), ზ. ვ. ცურვით შესვლა წყალში, плывать, вплавь войти въ воду, переплывать вплавь верхомъ на лошади; 2 ქრონ. 73; შევჰცურავ ნავსა, поплыть на кораблѣ; მრთვ. 98.

შეცურვება (ვი, ოქროში), ზ. ვ. ოქროთი დავჰცურავ, позолотить, 2 ნეშტ. 3—7.

შეცქერა (ვჰ), ზ. უ. смотрѣть.

შეცქერა (ვჰცქერ, -რი; -რე), ზ. ვ. შევჰცერი, смотрѣть на что; ეზრახ. 2—112.

შეცხება (შევსცხებ, -ხე), ზ. ვ. წავუსვავ, ვჰსცხებ, помазать, ქილ. 686.

შეცხიკვება, სხ. цѣлованіе, чмокнуть.

შეცხობა (ვი, სამც. წ. შევაცხვნე), ზ. ვ. პურს გამოვაცხობ, печь хлѣбъ ახად. 44—15, 19; გამოსლ. 12—39; დაბად. 19—4.

შეცხრობა (შევსცხრები, -ცხერ), ზ. თვ. გავსცხრები, შევეცვევი, тѣшиться, забавляться; 2 პეტრ. 2—13; იუდა. 1—12; მარკ. 1—14; ქილ. 371.

შეძაბუნება (შევიძაბუნებ, -ნე), ზ. მიწ. შევიშინებ, ороѣть, რუსუდ. 931.

შეძაგება (ვი), ზ. ვ. შევიძულებ, душѣ возненавидѣть что, отвращать, внушать отвращеніе, (ვი), ზ. მიწ. შევიძულებ, возненавидѣть; получать отвращеніе, гнушаться, презирать; (შევსძაგდები, -და), ზ. ვი. შევჰსძულდები; дѣлаться противнымъ, ненавистнымъ, **შეძაგებული**, отвратительный, самъ себѣ возненавидѣть себя.

შეძახება (ვჰ), ზ. უ. შევჰკივრი, кричать кому, (ვუ), ზ. უ. ვიორილით შევუტევ ლაშქრსა, бросаться, натравлять, подстрекать къ нападенію; ვეფხ. 95.

შეძახვა (შევსძახავ, -ხე), ზ. ვ. შევჰკრავ, დავსძახავ, сучивать, **შეძახილი**. მიმ. сученный, сканый, გამოსლ. 28—37.

შეძგერება (ვი, ზ. ვ. შევაკახებ, შევახლი, ვაკვეთებ): ударить обо что, ткнуть; (შევიძგერები, -დი), наткнуться, натолкнуться, устремиться, кинуться на кого; (შევიძგერები, -რე), ზ. ვ. შევეჭიდები, схватиться; столкнуться, სამ. ვახტ. 92; 182; შევიძგერ ცხენსა, броситься на кого верхомъ, 2 ქრონ. 278, 490.

შეძგიბვა (ვჰ). ზ. უ. подмерзнуть.

შეძგნარვა (ვჰ), ზ. უ. შევკრნი, загрызть.

შეძება, ნ. შეხიძება, ალბ. 73.

შეძენა, სხ. пріобрѣтеніе, стяжаніе, (ვი, -ძინე), ზ. ვ. მოვიგებ, შევიმატებ, ვიშოვი, пріобрѣтать, наживать; ქილ. 579, 669; (ვჰ, -ძინე), ზ. ვ. შევჰმატებ, შემატებას მივხვედ, прибавлять, придавать, пріобщать; 1 ქრონ. 53, 370; ქიმ. 170.

შეძენება (შევსძ), ზ. ვ. შევჩენ. тренать лень.

შეძერწყა, სხ. сплетеніе, (ვჰ), ზ. ვ. შევაკავშირებ, შევამწყრევ, შევაწყნებ, შევაერთებ; сплетать, склеивать, შევაძერწ ხეს ხეზედ, привить дерево къ дереву; შევიძერწები, -წე), ზ. ვ. შევიწყნებები, сплетаться, **შეძერწილი** ლალით ხმალი, осыпанная драгоцѣнными каменьями сабля; ქილ. 602, შეძერწილი ფუცელი ცხენისა, обвисшій животъ у лошади; რაინდი 6.

შეძეძვა (შევიძეძ, -ძე), ზ. ვ. დავიძეძ, вощипать, прищемить.

შეძველება (ვ), ზ. ვ. დავაძველებ, старить, (შევაძველებინებ), ზ. ვე. დავძველდები, стариться.

შეძვინება (შევაძვინებინებ, -დი), ზ. ვე. შევაძვინებინებ, становиться тяжкимъ, опечаливать, огорчать.

შეძვირება (ვ), ზ. ვ. დავაძვირებ, дорого, дорогое дѣлать, удорожить, (შევაძვირებინებ, -დი), ზ. ვე. დავაძვირდები, вздорожать, 2 ქართლ. 312.

შეძინება, სხ. пріобрѣтеніе, стяжаніе; прибыль; -სიძულილისა, удвоить, усилить ненависть; ღაზ. 37—9; (ვ), ზ. ვ. შევაძინებ, შემოვაძინებს მოვსცემ, დავრთავ; დავამატებ; მოვამატებ; обогащать, наживать; присоединять, придавать; მატ. 6—27, 33; ქილ. 406; ისუ ნაბრ. 12—3, შევაძინებ სიტყვასა, прибавить слово; ზ. მინ. შევიმატებ, მოვიგებ, ვიშოვნი; пріобрѣтать, наживать; ხუქ. 2—47; 27—22; ისად. 1—13; მარკ. 8—36; 1 პეტრე 3—1; (შევაძინებინებ, -ნა), ზ. თე. შევიმატებ, прираставть, обогащаться, получать прибыль, выгоду; присоединяться, придаваться; ხუქ. 2—42; 13—36; გან. 12—2; ისად. 10—20; 14—1; ღაზ. 49—30; 33; 1 ქართლ. 247; (შემოვაძინებ, -ნა), ზ. თე. შემოვიმატებ, получаю выгоду, прибыль; мнѣ прибавляется; ანდრ. 52; 1 ქართლ. 310; მოსე. 62.

შეძირვა (შევაძირვებ, -რე), ზ. ვ. დავაძირვებ, потопить, потружать.

შეძლება, სხ. შემძლეველობა, ღონე, ღონის-ძიება; мочь, сила, возможность; შეძლებისაებრ, по силѣ, по возможности; გულნიჭ მკვიდრად და შეძლებით, имѣй твердо и мощно; გუჯ. 23; შეძლება არა მაქვს, я не имѣю средства; (შევაძლებ, შევიძლებ, შევიძლებ, ძველ. ზ. ვ. ძალი ან ღონე მაქვს ქმნად რისამე, мочь, имѣть силу, возможность, быть въ состояніи, მოურავ. 359; ჩონგ. 16; 1 ქართლ. 27; ხელი არ შეუძლიან, онъ немощенъ ходить; შეიძლება, შეიძლების, можетъ статься, можетъ быть, (შეიძიებიან) могу. **შეუძლებელი**, ზზ. невозможный, **შეძლებინება** (ვაძლებინებ, -ნე), ზ. სხვ. შეძლების მიცემა, дать возможность; შემაძლებინებ, дѣлать мнѣ возможность.

შეძლებობა, ს. შემძლეველობა, мощность, შემძლებელობა და სიბერე, мощность и старость; გორგ. 40.

შეძლევა, სხ. предложеніе; подчиненіе, отдача; 2 ქართლ. 326. მკვიდრად და შეძლევით შემოგწირეთ ми пожертвовали намъ на твердомъ и мощномъ основаніи; გუჯ. 2. (შევაძლევ, -ძლიე), ზ. ვ. ვაძლევ, მიცემ, предлагать, (შევავძლევი, -ძლიე), თავს ვუმონებ, отдаваться, подчиняться, შევსძლევივარ, я подчинялся, სამ. ხომხ. 152.

შეძმარება (შევაძმარებინებ, -დი), ზ. ვე. დავაძმარებინებ, кипятить, дѣлаться уксусомъ.

შეძნება (შევაძნებინებ, -დი), ზ. ვე. შევაძვინებინებ, огорчаться, опечаливаться; შეაძნა, это огорчило его; 2 ქართლ. 209.

შეძნელება (ვ), ზ. ვ. გავაძნელებ, затруднять, (შევაძნელებინებ, -დი), ზ. ვე. გავაძნელებინებ, затрудняться, 2 ქართლ. 539.

შეძრახვა (ვ), ზ. ვ. ვაძრახვებ, ვაყიცხვებ, поносить, злословить.

შეძრვა, სხ. колебаніе, (შევაძრავ, -ძარ ან შევაძრიან საწყაო წერ.), ზ. ვ. დავაძრავ, შევარხევ, შევანძრევ; пошевелить, потрясти, поколебать; მატ. 21—11; 1 ქართლ. 66, 406; ვიზარ. 80; იერემ. 48—17; ფსალ. 28—8; 45—5, 6; რუსუდ. 195; (შევიძერი, -ძერ), ზ. ვ. შევირხევი, შევანძრევი; зашевелиться; трястись, колебаться; მატ. 29—30; მარკ. 13—25; ლუკ. 21—21; ისად. 33—20; რუსუდ. 195; მარკ. 2—190; 1 ქართლ. 66; მიწა შეიძრა, земля потряслась; რუსუდ. 717; ქვეყანა შეიძრა, народъ сталъ волноваться; ქალაქი შეიძრა, городъ пришелъ въ волненіе, **შემძვრელი** გულისა, потрясающее сердце; ფსალ. 1078.

შეძრობა (ვ), ზ. ვ. მოვაძრობ, მოვაცლი, спать, отодрать; (შევსძრები, -ძერ), ზ. ვე. გავიძრობი, мерзнуть.

შეძრომა (შევაძრები, -ძერ), ზ. ვე. ძრომით შევალ, вползать, ხიბძ. 142; ანდრ. 34; მატ. 24—6.

შეძრცვა (ვ), ზ. ვ. კანს შემოვაცლი, облупить.

შეძრწუნება, სხ. тревога, безпокойство, смятеніе; -ღაზა, паволъ страхъ, (ვ), ზ. ვ. შევაწუხებ, შევაშფოთებ, стѣснить, обезпокоить, возмутить, навести страхъ; ჩონგ. 66; შევაძრწუნებინებ), ზ. ვე. შიშით შევაშფოთებინებ; смутиться, встрѣвожиться; ითან. 14—7; 1 ქართლ. 38; ფსალ. 844; სული შემძრწუნდა, страхъ овладѣлъ мною; ქილ. 118; ფსალ. 603; ფსალ. 6—3. **შეძრწუნებული, შენაძრწუნები**, смущенный; ითან. 12—27.

შეძულება, შეძულვება (შევაძულებ, -ლე), ზ. ვ. გავაძულებ სიძულილსა, возбуждать ненависть, отвращеніе; 2 ქართლ. 561; (ვ), ზ. ვ. მოვიძულებ, მოვიძაგებ, возненавидѣть, получить къ кому отвращеніе; გორგ. 194; (შევაძულებინებ, -დი), ზ. ვე. მოვაძულებინებ, навлечь на себя негодованіе, შემძულებია, -დი, უ. ი. მომძაგებია, онъ мнѣ противенъ.

შეძულებულება, ს. სიძულილი, ненависть, отвращеніе.

შეძუნძულება, (ვ), ზ. უ. входить.

შეძუნძება (ვ), ზ. ვ. შევაწრებ, стѣснить; ფსალ. 1540.

შეძუნძულება (შევაძუნძულებ, -ლე), ზ. ვ. შევაცახ, вносить со скоростію, (შევაძუნძულებინებ, -დი), ზ. ვე. შევაცალ ძუნძულით, входить со скоростію.

შეძუნწება (ვ), ზ. ვ. дѣлаться сорнымъ.

შეძღვანება (ვ), ზ. ვ. посылать.

შეძღვნა (შევაძღვნი, -ღვნე), ზ. ვ. მივართმევ ძღვენს, приносить въ даръ; жертвовать; 2 ქართ. 165, 292; (შევიძღვნი, -ძღვნე), მივიღებ ძღვენსა, принять даръ, ფსალ. 1159.

შეძლოლა (შევაძლევები, -ძლია), ზ. უ. შევაჭევები; входить съ нѣмъ, 1 ქართლ. 332; ღაზ. 52; 2 ქართლ. 152; შემოძლევები, входишь меня; ცხრ. 50.

შეძლობა (შევძლები, -ძელ), ზ. უ. могу, имѣть возможность.

შეწადინება (ვი), ზ. მ. пожелать, захотѣть.

შეწამება, სხ. ложное обвиненіе, оговоръ, (შევჰსწამებ, -მე), ზ. მ. вмѣнять въ грѣхъ кому что, ложно обвинять, оговаривать, клеветать: მარკ. 15—4; 2 ქრონ. 409; ვეფხ. 294; შეგწამებს, свидѣтельствую вамъ; (შევიწამებ, -მე), ზ. მიმ. დავიწამებ, ვინმეზედ; укоряться: ვეფხ. 133; ვისრ. 32; ჩემსა ხვაშიადსა, შენგან კიდე, ვერ ვისთანა შევიწამებ, никому другому, кромѣ тебя не могу поручить свою тайну. ვისრ. 148; (შევიწამები, -მე); ზ. ვ. ცილი დამედება; обвиняться, обличаться ложно; ვეფხ. 1154; რუსუდ. 141, ვისრ. 45. შემიწამებია, я поручилъ, ვისრ. 42.

შეწაფება (შევიწაფები, -ფე). ზ. თვ. дѣлать точно, пить съ жадностію.

შეწბა (შევწბ), ზ. მ. впитывать, всасывать; вбирать влагу.

შეწბილება (ვი), ზ. მ. გავიწბილებ, остраминть.

შეწბოლა (შევჰსწბები, -წბი), ზ. უ. смутиться, ვეფხ. 1537.

შეწდომა ნ. შენდომა.

შეწება, **შეწებვა**, **შეწებება** (ვი), ზ. მ. склеивать; ვეფხ. 1152; ქიმია 72; ტანი ტანსა შეწებვა, уста съ устами сомкнулись, ჩონგ. 104; (შევწებები, -ბე; შევწები, -ნე), ზ. თვ. დავიწები, склеиваться, ვეფხ. 1412; ქილ. 540, 527, 528, ერისთ. 80.

შეწევა (ვ), ზ. მ. ухомъ внимать, внимать; вдыхать; (შევიწევ, -წიე), ზ. მიმ. ухомъ давнимать: подняться, назадъ; **შეწეული** მიმ. вдвинутый.

შეწევა, **შეწევნა**, ნ. помоганіе; вспомоществованіе; помощь, (შევჰსწევ, -წიე), ზ. უ. მივიწევ, მივჰსწევდები; достигать; досягать; ვისაც გული არ შეჰსწევს, кто по рожденію недостоинъ, ქილ. 649; თუ ხვალი რა იქნება ღმრთის მეტმა არავინ იცის დაარა ვის შესწევსო, будущее, кромѣ Бога, никому неизвѣстно и никто не постигнетъ; გორგ. 22, (შემწევს. შემწია). ზ. მიმ. можно мнѣ, могу, имѣю возможность, могу; равняется мнѣ; ძალი შემწევს ჭიდილს, сила дастъ мнѣ возможность хвалиться, ვეფხ. 602; მეფეს ჩემზედ ძალი არ შესწევს, царь не можетъ употребить противу меня силу; გორგ. 255; ღონე შემწევს, я могу, сила мнѣ помогаетъ, сокрушить могу. Антавдилъ нѣсколько равняется мнѣ, ვეფხ. 63; (შევწევი, -წიე), ზ. თვ. გშველი, გეხმარები, помогать; подавать помощь; пособлять, დავით. 48—17; ლუკ. 5—7; 9—40; ფსალ. 21—19; 45—5; (შემეწევი შემეწიე; ან შემწევ), ზ. მიმ. помогаешь мнѣ, სიმ. 16—10; 20—28; თუ არ შემწევს ღმრთის ძალი, если мнѣ не помогаетъ Божія сила; ვეფხ. 1010; თუ ბედნიერობის ძალი არ შეჰწევდეს, если ему неспособна помогать сила судьбы; ქილ. 105; შეწეული ისარი ფილტვზე, стрѣла пронзавшая легкое; შეწეული ლაშქარი, вспомогательное войско; მოურავ. 410, **შეწევნილი**, მიმ. вспомоществуемый. კოლ. 1—29.

შეწერა (ვ, მაგალ. ხარკსა), ზ. მ. ხარკს გარდავუდგი, обложить данью; დამკ. 173.

შეწერილობა, ს. გარდაკვეთილი ხარკი, оброкъ дани; დამკ. 56.

შეწვა (ვს, სამლოდო წერილში შევსწვნი, -წვენ, ისიც. 5—12); ზ. მ. დავსწვავ. დავდგავ; მოვხრაკავ ცეცხლზედ; сожигать; жарить, изжарить; ვეფხ. 195; (შევიწვი. -წვი), ზ. ვ. დავიწვი, დავიდგავი; მოვიხრაკვი ცეცხლში. горѣть; жариться; გამოსლ. 3—3; ფსალ. 9—22; 1 ქრონ. 347; რუსუდ. 483; ქილ. 393, 579; ცნობ. 110; შემწვიდა სარეცელი, отъ стыда я сгораль; ვისრ. 40, შეიწვნეს გულნი ნაწლავნი მისნი, у него вся внутренность перевернулась; ანდრ. 124; **შეწველი** ხიერა, жгучій жаръ.

შეწვართნა, **-თვა** (შევსწვართნი, -თვა), ზ. მ. განვსწვალი, დავარგავ, учить, наставлять; -ნერგსა; воспитывать дерево; ქილ. 673.

შეწვდევა, **შეწვდენა** (შევიწვდევ. -დე; ან -დინე), ზ. მ. მივიწვდენ, подавать.

შეწვდომა (შევსწვდები, -დი), ზ. ვდ. მივიწვდენ ხელს, თვალს; შევეხები, досягать, доставать; ქილ. 334.

შეწვევა (შევიწვევ. -წვიე), ზ. უ. შევიპატიჟებ, просить войти, звать къ себѣ; რუსუდ. 703; შემიწვევს, приглашаетъ меня войти.

შეწვენა (შევიწვენ, -წვინე), ზ. მ. დავწვენ ქვეშე რისამე, класть спать, ложить; ნ. შეწოლა.

შეწვლილება, ნ. შეწვლილება.

შეწვრილება, იგივე შეწვლილება.

შეწოთმა (შევსწვდები, -თი), ზ. ვდ. მივსწვდები, შევსწვდები, доставать, досягать, достигать.

შეწითლება (ვი), ზ. მ. გავიწითლებ, подрумянить.

შეწირვა, სხ. пожертвованіе, (ვჰ), ზ. მ. მივირთმევ, ვჰმსხვერპლავ, ვჰზირავ, ვჰძღვნი, жертвовать, ფსალ. 4—5; 28—1; 65—14; (ვი), ზ. მიმ. მივირთმევ. მივიღებ შესაწირავს; принимать жертву, შემიწირავს თავი, жертвую съ собою; (შევიწირვი, -რე), ზ. ვ. жертвовать, სადღეშაოს მსხვერპლი შევსწირეთ, мы принесли тайную жертву, т. е. отслужили обѣдню; ცნობ. 27.

შეწიწკნა (ვჰსწიწკნი), ზ. უ. погрызть.

შეწიხლვა ვჰ, ზ. მ. брикнуть.

შეწკავება (ვი), ზ. მ. შევაკურებ, брызнуть.

შეწირულობა, ს. შესაწირავი, пожертвованіе, приношеніе, სამ. ვახტ. 217; სამ. სიმხ. 389; გეგმ. 31.

შეწმახნვა (შევჰსწმახნი, -ნე), ზ. მ. ძალიან შევჰგრეხ, крутить, закручивать; მარკ. 2 — 84; ქილ. 3; (შევიწმახნები, -ნე), ზ. ვ. შევიგრიხები, закручиваться, კოშ. 90.

შეწმენდა (შევჰსწმენდ. -მინდე), ზ. მ. გავსწმენდ, вычистить.

შეწნება ვჰ, -წან, ზ. მ. დავსწნავ, сплести.

შეწოდება (ვუ), ზ. მ. ვინ მოვუწოდებ, შევიპატიჟებ; пригласить войти; звать къ себѣ; ხუმ. 10—23; 1 ქრონ. 366.

შეწოვა (ვი), вбирать въ себя влагу.

შეწოლა (შევჰხწევნი, -წევ), ზ. უ. დავხწევნი ქვეშე რისამე, ложиться подъ.

შეწონა, შეწონება (ვჰ), ზ. მ. ხახწვრით წონას შევიტყობ, взвѣшивать; შევაწოლებ, შევაზმანებ, შევზომავ; შოვსაზრავ: взвѣшивать; сравнивать; обдумывать: ვეფხ. 241; 779; მაგრა კლდეს არა შეჰხწონს, ე. ი. კლდეს არა ფრად მიაჩნია მზის სიახლე ან მოშორებაო, ვეფხ. 950; для скалы все равно близость или отдаленность солнца; (ვა), ზ. მ. შევჰზომ, მოვსაზრავ, взвѣшивать, прикидывать; сравнивать; აზრად შეიქმენ ხუმრეს, ათას ჯერ შეწონებენ; ვეფხ. 368; тысячу разъ взвѣсивъ, обдуманно приступаютъ къ дѣлу; (შევწონ, -ნე), ზ. მიწ. მოვსაზრავ, соображать: შეგიწონ, ე. ი. შეგიფარებ, ვეფხ. 766, соразмѣряя воздамъ тебѣ; (შეწონს, შეწონდა), მიმაჩნია, ставлю во что либо: ვეფხ. 1087; ვისრ. 127; (ვუ), ზ მიწ. შევუდარებ, შევუტოლებ, сравнивать, სამ. ვახტ. 183; (შევწონები, -ნე), ზ. თვ. შევედარები, შევუტოლები, сравниваться.

შეწრთვა, ნახ. შეწვრთნა.

შეწრფობა (შევჰხწრფები, -ფო), ზ. ვდ. შევჰწრფები, скопфузиться; სამ. ლ.

შეწულილება შეწურილება (შევამწულილებ, -ლე), ზ. მ. დავწულილებ, раздроблять; эк утонить.

შეწუნება (ვუ), ზ. მ. დავწუნებ, браковать; неправиться.

შეწურვა (ვს), დავსწურავ, нажимать, давить.

შეწუხება, შეწუხნა (შევაწუხებ, -ხე), ზ. მ. დავაწუხებ, შევაწურავებ; თავს ვაკლავ, გავაბეზრებ; опечалить; огорчить; обезпокоить, утруждать; დაბად. 4—5; მაკ. 26—22, 38; 2 კორ. 7—9, 10; (შევიწუხებ, -ხე), ზ მიწ. მოვიწყენ, შევიურვებ; горевать, печалиться; 2 მეფე. 13—6; (შევჰხწუხები, -ძი; სამც. წერ. შევჰხწუხნები, -ნე), ზ. ვდ. ძველონდები, შევიურვები, печалиться, безпокоиться; იხილ. 32—11; 2 კორ. 7—10; სამრ. 84; მაკ. 14—9. ცხად. 29; ნუ შეჰწუხდებით, не безпокойтесь, (შევიწუხები, -ძი), ზ. ვდ. შევიწუხნები, მოვიწუხნები: опечалиться, ვეფხ. 699; ქილ. 405. განსცდელს ნუ შეიწუხებთ, რუსუდ. 242: не унывай во время несчастія; შეიწუხა გული, у него сердце замерло: შემიწუხა გული, у меня замерло сердце; დავრ. 195. შემიწუხებიხარ, შეგიწუხებიგარ, я безпокоилъ васъ, ты безпокоилъ меня; **შეწუხებული**, მიმ. печальный, მარია. 101; **შეწუხებინება** (ვი, -ნე), ზ. სხვ. დავაწუხებინებ, შევაურვებინებ; заставить безпокоить, отвѣчать, შევიწუხებინები, -ნე), ზ. თვ. შევიურვებინებინა, печалить, безпокоить, შეიწუხებიხ, онъ его обезпокоилъ; 2 ქორნ. 424; მარი 33.

შეწყალება, სხ. помилованіе; пощада: ქილ. 2, 226; სარწყალი შეწყალებისა, милостивая грамота; 1 ქართლ. 381. (ვი), ზ. მ. შევაბრალებ, დამობიერ ვჭეთ ვისზედმე. შევაცოდებ, возбуждать къ комъ жалость. -თვს, 1 ქართლ. 78; умилостивить кого къ себѣ. (ვი), ზ. მიწ. შევაბრალებ, შევაცოდებ, სიბრალულით მიკჭვდეც; შევიწყნარებ; помиловать, сжалиться надъ кѣмъ; прощать; ვეფხ. შეგვიწყალე, господи помилуй; ღმერთმან შეგიწყალოს!. Богъ да проститъ тебѣ; მაკ. 5—7; 1 ტიმ. 1—16; (შევიწყალები, -ლე), ზ. თვ. შევიბრალები, შევიცოდები, сжалиться надъ кѣмъ, помиловать кого; ვისრ. 35; 80, 149; მაკ. 20—32; ღიდის მადლით შევიწყალა, онъ принялъ его весьма милостиво; გორგ. 125, **შეწყალებული**, მიმ. помилованный; принятый ласково.

შეწყაპუნება (შევიწყაპუნებ -ნე, ჩახვახხა), ზ. მ. спустить курокъ, გრიშ. 29.

შეწყდომა (ვჰხწყდები მაგალ. სახლი, прекратиться, перестать, прекращаться, прерываться; -ხისხლის ღვრა, кровопролитіе прекратилось.

შეწყუდომა (შევჰხწყვდები, -დი), ზ. ვდ. მოვჰხწყვდები, истребиться, погибнуть, შევიწყვდებით ერთმანეთისა: погубить другъ друга; ქილ. 360; ღილი შეჰხწყდა, оторвалась пуговица.

შეწყევა (ვჰხწყევ, -ეე), проклинать.

შეწყენა, სხ. печаль, грусть; 2 ქართლ. 559; რუსუდ. 413; ქილ. 496; (შევიწყენ, -ენე), ზ. მ. გავაბეზრებ, თავს ვაკლებ, შევიწუხებ; пискучать, надоѣдать; огорчать; опечалить; შევიწყენ თავსა, надоѣдать. (შევიწყენ, -ენე), ზ. მ. აბეზრებს მოვალ, გავბეზრდები, მომეწყინება; შეწუხება; соскучиться, огорчиться; -თვს, обезпокоиться, რუსუდ. 159; (შევიწყინები, -ნე. შევიწყინდები, -დი), ზ. თვ. მოვიწყინები, соскучиться, შეიწყინოვარ, შემწყინიხარ, სხ. შემწყინოლ, შეგწყინოლ; я пискучалъ тебѣ; ты надоѣлъ мнѣ; სამ. სიმბ. 39; ნუ შეგწყინდები, не огорчайся; **-შეწყენილი**, მიმ. скучный, ქილ. 61.

შეწყენილობა, ს. огорченіе; 2 ქართლ. 553.

შეწყევა (ვიწყევი), помогать, ბაქრ. 339.

შეწყვდევა, სხ. заключеніе, арестъ; (შევიწყვდევ, -დე), ზ. მ. დავჭკრძალავ, დავაპატიმრებ, заключить, заточить, მარკ. 2—190; ქილ. 588; რუსუდ. 780; 1 ქართლ. 276; ანდრ. 138; (შევიწყვდები, -დე), ზ. ვდ. დავიწყვდები, заключать себя, запереться, შევიწყვდევი ხელთა წარმართთა, попасть въ руки язычниковъ, **შეწყვდეული**, მიმ. заключенный.

შეწყვდინება (ვი), ზ. მ. შევიწყვდევ, заключать, заточить, იხილ. 24—21.

შეწყვიტა (ვს), ზ. მ. გავჰხწყვიტ. оторвать, прервать, ფარშ. 427, прекратить, -ხისხლის, остановить кровотеченіе.

შეწყლულება (ვი), ზ. მ. დავჭკლავ, поранить, уязвить.

შეწყნარება, სხ. благосклонный пріемъ; привѣтливое: (შევიწყნარებ, -რე), ზ. მ. შევიყვან ვისმე მფარველობას ქვეშე ვისიმე, поручить кого чьему покровительству, вниманію; -თვსა, поручить себя чьему покровительству; გორგ. 281; (ვი), ზ. მიწ. კეთილად მივიღებ, милостиво; благосклонно принять кого, привѣтить, привѣтъ; ფსალ. 6—9; 26—10; იგავი 1—3; ანდრ. 136; 1 ქართლ. 382; შეგიწყნარნე თქვენ, я приму васъ; 2 კორ. 6—19; სამ. კათოლ. 22; (შეშიწყნარებ, -რე), ზ. მიწ. კეთილად მიმიღებ; შემი-

წერან, მომხეღე, ты принимаешь меня благосклонно, ты оказываешь мнѣ покровительство, ты дашь мнѣ пріютъ; საქმ. 17—7; ქრ. 113; (შევეწუნარები, -რე), ф. თვ. кѣмъ-либо принимаемъ, покровительствомъ; ვეფხ. 310; სიბრ. 125. **შეწუნარებული**, მიმ. благосклонно принятый, (შევეხწეწუნარებიან), ф. ვ. кѣмъ-либо принятый, а принятъ милостиво; ღარეკ. 2—107.

შეწეობა, სხ. подборъ; კრებ. 61; ხელის შეწეობა, помощь, пособіе; -ხმისა, согласованіе голоса, (ვა) ф. ვ. შევსდგამ, შევხეღე მრავალთა ღაწეობათა; შევეურჩევ, შევახმენ, ცოლს ან ცალს მოვუძებნი, ამოვეურჩევ; становить что куда въ порядкѣ; подбирать; составлять, сочинять, -ხმაკულისა, подбираніе, приспособленіе нарядъ; ქიმოთ. 11; -ხიტეევის, составленіе рѣчь; -ჴიერსა, писать стихи; შავთ. ვისრ. 2, 188; რუსუდ. 436; -ახოვებსა, набираніе буквы; -თუნთიო, украшеніе камнями; ვარაზ. 136; შევიწეოთ ხელსა, получить помощь, пособіе; (შევეწეოთ მაგალ. ხელსა), помочь; შევეწეოთ წამალსა, составленіе для кого лекарство; სიბრ. 102; (შევიწეობი, -ეე), ф. ვ. შევიღები ღაწეობით, класться, полагаться въ порядкѣ, რუსუდ. 871; (შევიწევები, -ეეე), ф. ვ. შევიერთები, შევითანხმები, соединяться, согласоваться, 1 ქართლ. 225; 2 ქართლ. 265; (შევეწეობი, -ეე), ф. თვ. შევეფერები, ვეთანხმები; подходить, соотвѣтствовать, ქიმ. 111; **შეწეობილი**, подобранный; набранный; составленный, -ვალობა, подобранная нѣсня; ანდ. 81; -ბაღი, устроенный садъ; რუსუდ. 286; **შეწეობილობა**, ს. снарядъ, устройство; стройность; მარკ. 91.

შეწერობება (ვი), ф. მიჩ. прогавѣнть.

შეწეურვება (ვი), ф. ვ. возбудить жажду.

შეჭამა (ვჭს), ф. ვ. შთაჭთქმ, поглотить, съѣдать, იხილ. 30—27; სამასი თუმანი შეჭამა, онъ промоталъ три тысячи рублей; ანტ. 2—3; სარეცელი შეჭამა, проглотилъ отцъ (ვი), ф. ვ. მიაცემ ხმელად, отдать на съѣденіе; ღარეკ. 2—26; (შევიჭმები, -ჭამე), ф. ვ. მივიღები სიზღვილი, съѣдаться, -შეერთო, терзаться запястіе; მარკ. 1—14.

შეჭამადი, ს. საჭამადი, სამარხოთაგან შემზადებული სანოვაგე, постное кушанье; нища; ვისრ. 70; ვეფხ. 217.

შეჭანგება (შევჭანგები, -ეი), ф. ვ. ღაჭანგება, ღაჭმარება ღანისა, о нихъ: проникать.

შეჭედა (შევჭედ, -ეე ერთმანეთის), сковать, заварить желѣзо; ვისრ. 30; (შევჭმედ, -ეე), ф. ვ. მოვჭედ, оковать, შეჭედ ოქროთა და მარგალიტითა, осыпать драгоцѣнными каменьями; ყურნი შემჭედეს, ე. ი. ყური გამჭედეს, ошмурѣть, я оглохъ; ვეფხ. 752; **შეჭედილი**, მიმ. скованный, ან обнявшійся, ვეფხ. 943, (на образѣ).

შეჭედილობა, ს. მოჭედილობა, მაგალ. ხატისა, риза.

შეჭეხა (შევჭეხ ან შევიჭეხ, -ხე), ф. ვ. ძრიელ ღავეეერებ, გავიჭეხ; заревѣть, закричать громко, რუსუდ. 180, 879; 847; рвануться, ვისრ. 41, შევეჭეხები.

შეჭვა (შევიჭვე ჰირსა), შეჭუნა (შევიჭვნი, -ვნე), ф. ვ. ჰირს მოვიღმეჭ, сдѣлать гримасу, ქილ. 337; раздавить, ხელ. 34, измѣниться въ лицѣ, похудать; ღაბაღ. 4—5.

შეჭიდება (შევჭიდები, -ღე), ф. ვ. ღაჭიდება, ვარკინება, შევიბამ, заставить бороться, (შევჭიდები, -ღი; შევიჭიდები, -ღე), ф. თვ. вступить въ единоборство; მოურავ. 62; ხამ. ვახტ. 197; რუსუდ. 705; 873.

შეჭირება (შემჭირდება, -ღა), ф. ვ. ღამჭირდება, нуждаться.

შეჭირვება, სხ. стѣсненіе; печаль, грусть; ღარეკ. 1; ვისრ. 11; 25; რუსუდ. 432; ხამ. სამხ. 167; ვეფხ. 896 (შევჭირვებ, -ვე), ф. ვ. ვჭირვებ, ვიწუხებ, შევიწუხებ, შევიიწრებ, наводить на кого грусть, печаль; стѣснять, безпокоить; надоѣдать, наскучать; სიბრ. 91; ქილ. 65; შემჭირვებ, ты стѣсняешь меня, ვისრ. 138; (შევიჭირვებ, -ვე), ვჭიწუხარებ, ვჭსწუხარ, ვჭზრუნავ; томиться, печалиться, скорбѣть; заботиться; 2 მეფ. 13—2; საქმ. 5—12; ვეფხ. 1023; რუსუდ. 165; ქილ. 288; ანტ. 4—22; (შემჭირს), ф. მიჩ. мнѣ печально или ѣдко; и стѣсненъ, опечаленъ; რუსუდ. 448; შევჭირდები, -ღი) ф. ვ. შევჭიწუხდები, შევიწროვდები, быть стѣсненну, опечаленну; რუსუდ. 430; მარკ. 5—3; (შემჭირვება, -ღებოდა), ф. მიჩ. я изнемогалъ, мнѣ не по силу; ღარეკ. 2—36, 146; რუსუდ. 826; სიბრ. 92, 147; (შევიჭირვები, -ვე), ф. თვ. ღავემძიმები, затруднится; (შემჭირვება, -ვა), ф. მიჩ. мнѣ затруднительно; печально; ვისრ. 110; რუსუდ. 672; **შეჭირვებული**, ფერ. стѣсненный, опечаленный; **შეჭირვებულება**, ს. угнетеніе.

შეჭიხვინება (ვჭ), ф. ვ. ღაიხვიხვინებ, заржать.

შეჭკნობა (შევჭკნები, -ნე), ф. ვ. ღაჭკნები, увядать.

შეჭმა, ნ. **შეჭამა**; **შეჭმული**, ნ. **შეჭამული**.

შეჭმახება (შევჭმახები), ф. ვ. прогоркнуть.

შეჭმევა (შევაჭმევ, -ეე), ф. ვ. შევაჭმ, отдать на съѣденіе; -კერავში, ე. ი. შევაიწროვებ კერავში, умучать; -ზომაში, ზომაში შევაჭმევებ, обмѣрить, -სწეამლისა, дать кому отраву; გორგ. 183; -სირცხვილსა, осрамить.

შეჭმუნვა, -ნება (ვი), ф. ვ. ვჭწუხარ, жалѣть, скорбѣть, печалиться, ნემც. 2—3; ქილ. 355, 659, (შევჭსჭმუნდები, -ღი), ф. ვ. შევჭსწუხდები, огорчаться, **შეჭმუნვილება**, ს. შეწუხება, жалѣніе, огорченіе, ქილ. 355.

შეჭმუხნა (შევჭმუხნი, -ნე) ф. ვ. ღაჭსჭმუხნი, ღაჭსჭულება, память.

შეჭმუხვა, -ხნება (შევიჭმუხავ, -ხე), შევიჭმუხნი, -ხე, ф. ვ. ღავილრეკ. შევიკრავ წარბთა; насупить, нахмурить бровь; (შევიჭმუხნები, შევიჭმუხნები, -ვე), ф. ვ. насупиться, нахмуриться, ერისთ. 2—103.

შეჭრა (შევჭსჭრი, -ჭერ), ф. ვ. მცირედ მოვჭსჭრი, შევათლი, შევჭკვეთ, срѣзать; შევიჭრები, -ჭერ), ф. ვ. მოვითლები; вскарабкаться; срѣзываться; вбѣгать; бросаться среди, ხამ. ვახტ. 153, ღაეჭრევი, бросаться въ строй.

შეჭრელება (ვ), ზ. ვ. დავჭრელებ, исколоть.
შეჭრუნება (ვ), ზ. ვ. შევიტან ხრიბილით, вбѣгая вносить, вомчать, -წყალსა, ფიზიკ. 63.
შეჭუვება (ვ), ზ. ვ. დავალონებ, опечалить, მარკ. 4—8; წმიდ. ცხოვ. 254; შეიჭუვებ, -ვე. მოგალ. პირსა, нахмуриться.
შეიჭუნა, ნ. შეიჭვა.
შეჭურვა (შევჭსჭურავ, -რე), ზ. ვ. ხორშახ იარაღით შევჭრობ, вооружать, დრეკ 128; 81; შევიჭურვი, ზ. ვ. вооружаться.
შეჭუხვა, -ება (ვი პირსა), ზ. ვ. ცხვირ პირს მოვიღრეჭ, наморщиться, ქილ. 233.
შეწუწულებული, ზედ. დაშავებული. ლევიტ: 12—24, контуженный.
შეჭიკვლება ვ, ზ. ვ. დავჭიკვირებ, заставить кричать, ვი, ვ, ზ. ვ. დავიჭიკვირებ, накричать.
შეჭიტა (შევჭსჭვიტ, -ვიტე), ზ. ვ. თვალების გამოცვლით ვაშინებ, вліять на кого глазами.
შეხალისება (ვ), ზ. ვ. поощрять.
შეჭიურჭვა?
შეჭყლეტა (ვ), -ლიტე), ზ. ვ. დავჭსჭყლეტ, измять.
შეხამება (შევხამებ, -მე), ზ. ვ. მხატვრობაში. ფერებს ამოვურჩევ, ჩავფერცლებ, შევაფრობ; подбирать краски, раскрашивать, რუხულ. 663; განმ. ვეფხ. 324, ქილ. 244; **შეხამებულება**, ს. ჩაფერცლება, раскраска.
შეხარბება (ვ), ზ. ვ. ხიხარბეს ჩავუნერგავ, внушать жадность; (შევჭხარბდები, -დი), ზ. ვ. ხიხარბით მოვვარდები რასმე, съ жадностью набрасываться на что либо; ползтиться; ქილ. 115.
შეხარვა (შევჭხარი, -რე), ზ. ვ. შევჭფრფიანებ, შევჭსტრი, восторгаться, восхищаться.
შეხარშვა (ვ), ზ. ვ. მოვჭხარშავ, сварить.
შეხარჯვა (ვ), ზ. ვ. დავჭხარჯავ, истратить.
შეხარხარება (ვ), ზ. ვ. ისხარხარებ.
შეხდა (შევჭხდი, -ხდე), ზ. ვ. ჩამოვიდებ, ან გავხდი, შევაძრობ, მოვაცილი, снимать; сдирать; ხან. ლ.; (შევჭხდი, -დე) ზ. ვ. ვუძახი, звать, იოან. 18—33; 1 ქორნ. 140.
შეხდომა, შეხუდომა, სხ. შემთხვევა, случай. შეხდომისაებრ, по случаю, на всякій случай, 2 შეფე. 1—6; შეხდომით, случайно, მარკ. 2—97; (შევჭხდები, -დი), ზ. ვ. შევემთხვევი, შევეფრები, წავეწყები; შემოვეფრები, დავეხვედები; შევფრდები, ზედ-დავეხმი ხახლში; ვაშლი 20, случаться, попадаться, напасть на; встрѣтить; врываться, вторгаться, ლუკ. 23—2; საქმ. 14—14; ვიხრ. 137; ხან. მოსეს. 40; მარკ. 14—19; **ჟე შეხუდეს კეცს ცოლი ბნელიანი, ხან. სიმწ 82.** если попадется кому жена, одержимая падучею болѣзнью; რა მფრინველი ბიძგსა შეჭხვდეს, когда птичка попадетъ изъ сѣти; ქილ. 587; ზედ-შევჭხვდები, დრეკ. 50; наткнуться на кого; (შევეხვდები, -დი), ზ. ვ. მივეხვდები, ზედ. დავეხმი ხახლში, врываться, вторгаться, მარკ. 2—162; შევხვდნენ ხაკალამის, ворвались въ женскую половину, გორგ. 288; შევჭხვდარვარ, შემხდომოდა, встрѣтить, შემხდომია, случалось со мною; ქილ. 426, შემხვდარი, ზედ. случившійся.
შეხება, ს. ხუთთა ხაგრძნობელთაგანი ხელის ხლება, ს. ხაგრძნობელი; осязаніе (одно изъ пяти чувствъ.
შეხება, სხ. прикосновеніе, ანდრ. 156; (ვ. შევჭხები, -ხე), ხელის ვახლებ, касаться, дотрогиваться; ვეფხ. 293, 435; იოან. 4—9; ერისთ. 2—113; (შემეხები, -ხე), ты прикасаешься меня, შევჭხებივარ, -ხოდი, я коснулся, **შეხე, შეხები** касающійся, ქილ. 280.
შეხედვა, სხ. взоръ, взглядъ; ვეფხ. 1077; (შევჭხედავ, -დე, ბძან. ხაზოგად ლაპარაკში: შეხე, ანტ. 4—17), ზ. ვ. მივაქცევ-თვალს ხამზერელად. შევჭვურებ; смотрѣть на, взглянуть; ვეფხ. 568; (შევხედები, -დე), ზ. ვ. ვიფორებ, взглядываться, **შეხედულობა**, ს. შეხედობა, видъ; наружность.
შეხევა (ვ), ზ. ვ. მცირედ მოვხევ, надорвать.
შეხეთქა (ვ), ზ. ვ. შევახეთქ, отколоть, щепать.
შეხეთქა, შეხეთქება (შევხეთქ, -ქე), ზ. ვ. შევჭკრავ, ударить объ, შევახეთქ თავსა, удариться головою; ქილ. 410; შევხეთქები, -ქე), ზ. თვ. დავეჯახები, удариться обо что.
შეხელება (ვი), ზ. მიჩ. ხელში ჩავიგდებ; ან შინ მოვახელებ; прибрать къ рукамъ; застать, найдти дома.
შეხელებხელება, (ვჭხელებხელდები). схватиться.
შეხერხა (შევხერხ, -ხე), ზ. ვ. მცირედ გავხერხ, спилить.
შეხეჩა (შევჭხეჩ, -ჩე), ზ. ვ. შევახეთ, отколоть.
შეხვეწა, (ვ), ზ. ვ. крутить нитку.
შეხვანება (ვ), მოვაგრაგებ, მოვაქუჩებ, скучивать; მარკ. 2—187.
შეხვანჯვა (ვ), ზ. ვ. დავჭხვანჯავ. скутать.
შეხვება (ვი), ზ. ვ. შევიტან, вносить, იხილ. 2—19.
შეხვედრა, სხ. случай, приключеніе. (შევჭხვდები, -ხვდე), ზ. ვ. შევჭხვდები (შეხდომა ხახე, შევემთხვევი; წილად ვერგები; случаться; доставаться на долю.
შეხვედრება (შევახვედრებ, -რე), ზ. ვ. შევემთხვევ, მივხვედ; напалечь, приключить; напасть; კორნ. 16.
შეხვედრება (ვი თავს), ზ. ვ. შევჭკრავ თავს; удариться головою объ.
შეხვევა (კარს შემოვახვევ ძაფსა; შევახვევ, -ხვიე), ზ. ვ. обматывать; შევჭკრაგნი, წარჭკრაგნი, გავახვევ; обернуть, обвязывать, занизывать, завертывать; რუხულ. 699; (შევჭხვევ, -ხვიე), ზ. ვ. ყრმახ გავახვევ ხახვევლში, пеленать; ლუკ. 2—7; შევიხვევ წელულსა, перевязать рану; ვეფხ. 591; (შევიხვევი; -ხვიე). ზ. თვ ითქმის რქით თავს მეცხარეთა, რომელნიც ხვთა კარე მოახვევიან; обвиваться; **შეხვეული**, მიმ. завязанный; обвитый; нераспустившійся (цвѣтокъ); ვეფხ. 136; რუხულ. 872; შევიხვევ წელულსა, обвязать рану; -გზასა, свернуть съ дороги, № 1—68.
შეხვეტა, (ვ), ზ. ვ. ვრებავ.
შეხვეულა ბალიში, მცენ. ნ. ბალილი.
შეხვეწა, შეხვეწება, შეხვეწნა (შევახვეწ, -წნე, -წე), ზ. ვ. შევიხვეწები, просить за кого; დრეკ. 2—111; შემახვეწე, проси за меня; ვეფხ. 1283.

(შევეხვეწები, -წე), ზ. თქ. ვემუდარები, ვევედრები, ვხვეწოვ, просить, умолять: დრეკ. 2—19.

შეხვეწა (შევახვენ, -წე), ზ. პ. თავს შევაფარებინებ, заставить скрыться; შევეხვეწები, -წე, ან შევიხვეწები, -წე), ზ. პ. თავს შევაფარებ, укрываться; убѣгать въ; გორგ. 43. 66. 96, 276; ქილ. 329; 2 ქართლ. 86, 563; 1 ქართლ. 341.

შეხვეწება (შევიხვეწები, -წე), ზ. მიმ. ფერად ვიღებ ხვეწნას, умилостивляться; გორგ. 288; 2 ქართლ. 282; შემიხვეწიეს, вняли моей просьбѣ; დავით. 152; შემიხვეწიეთ, ე. ი. მიკვეთ, просите за меня. გამ. 3 ეფეს. 17.

შეხვიხვინება (ვი), ზ. უ. დავიხვიხვინებ, заржать.

შეხვნა, შეხუნა (შევიხვნი, -ხვენ), ზ. პ. შევიტან, внести, შეიხვნეს გონებათა, они овладѣли умами; ქილ. 337.

შეხუნა, შეხვნა (შევიხვნი, -ხვენ), ზ. პ. შევიტან, вносить, ლან. 1—2; მარკ. 1—179, დრეკ. 2—140.

შეხვრეტა (ვ), ზ. პ. გამოვჭვრეტ, გამოვლაბრავ, просверлить, пробуравить стѣну и т. п.: დავით. 152; **შეხვრეტილი** ძირი, просверленное дно; ანტ. 3—31.

შეხვეწნა, ნ. შეხვეწა.

შეხვრეტა (ვ), ზ. პ. დავლევ, ვჭამ წვნიანსა, пить; хлѣбать; -ღვინოსა, пригубить вина; ანტ. 3—32; (ვი), მიკვლევ საჭმელად სახვრეტელსა, дать пить, хлѣбать, მახვრიტი სისხლი, ты далъ мнѣ пить кровь, ეფეს. 1199.

შეხიბლვა (ვ), ზ. უ. очаровать.

შეხიზნება, ს. колонизація, (ვი), ზ. პ. დავხიზნებ, хижакъ შემოვიყვან, поселять, давать убѣжище; (შევახიზნევ, -ნე), ზ. პ. дать пріютъ; 1 ქართლ. 360; 2 ქართლ. 211; (შევიხიზნები, შევეხიზნები, -ნე), ზ. თქ. хижакъ დავეხიზნები, колонизировать, поселяться; 2 ქართლ. 465; 559; გორგ. 180, **შეხიზნული**, მიმ. присельникъ, колонистъ.

შეხლა (შევახლი, -ხლე), ზ. პ. შევჭერ, შევრტყამ, ударить обѣ; -თავში, бросить, кинуть кому что. [спутать.

შეხლათვა, შეხლართვა (ვ), ზ. პ. დავხლართავ,

შეხლდომა, ნ. შეხლება.

შეხლტომა (შევჭხლტები, -ტე), ზ. უ. შევჭხტები, вскакивать; содрогнуться; (შევახლტები, -ტი), ზ. პ. შევახტები, вскочить на.

შეხმაურება (ვი), ზ. უ. გავიგუნებ, ხმას ამოვიღებ; зашумѣть, зашевелиться.

შეხმობა (შევახმობ, -მე), ზ. პ. გავახმობ, высушить, (შევჭხმები, -მი), გავჭხმები, გავშეშდები, высохнуть, მარკ. 2—341; ხორცი შეხმა, онъ исхудалъ въ тѣлѣ.

შეხმობა (შევუხმობ, -ხმე), ზ. უ. ხმას ვაძლევ; согласовать пѣніе; გიორ. 2; თან შეხმობილი გალობა, согласное пѣніе.

შეხმოვანება, звукъ голоса.

შეხმუხი, ზედ. ჭკვიანისა და გიჟის საშუალი; ан бѣдный, ограбленный; шальной.

შეხმუჭვა (ვი), ზ. პ. ცხვირსახოცს ჩამოვიშვებ, нахмуриться.

შეხნვა (ვი, -ხან), ზ. პ. მოვჭხნავ, водпахать.

შეხორცება (შევჭხორცდები, -დე), ზ. ვდ. შევიზრდები, შევჭხრძელდები, გავჭმაგდები; срастаться, сплотиться.

შეხოცა (შევჭხოც, -ცე), ზ. პ. შევჭხეხნე, стереть, счистить: სან. ლ.

შეხოცა (შევჭხოც, -ცე) დავჭხოც, მოვაკლებ, перебить, убивать.

შეხოცება (ვი), ზ. პ. ზედ-შევიკლებ, подвергнуться смерти въ схваткѣ, რუსუდ. 594; 2 ქართლ. 458, 536; (ზედ-შევჭხოცები, -ცე), ზ. თქ. ზედ-შევიკლებ, погибнуть въ схваткѣ съ кѣмъ; სულ. 23.

შეხოჭვა (ვი), ზ. პ. დავიკაწრავ, оцарапать.

შეხრა (შევჭხრი, -ხრე), ზ. პ. შევჭხნე; изгибать, თავს შევიხრი, наклонить голову, იერემ. 18—16; თავს შევიხრი, наполнить, **შეხრილი**, наполненный; ლუკ. 6—28, შევიხრი ცხენს, пришпорить лошадь; ანდრ. 124.

შეხრაკვა (ვ), ზ. პ. მოვჭხრაკავ, поджарить.

შეხრამუნება (ვი), ზ. პ. შევიკრინე, შევჭხმუნავ, стримать.

შეხრამული, ზედ. ოლროჩოლრო გზა, ухабистый.

შეხრუკვა (შევიხრუკები, -კე), ზ. ვ. მოვიყხუნები (ტყავი; съежиться (о кожѣ).

შეხრუსტვა (ვ), ზ. პ. შევჭფუკავ, შევჭკრეფ, შევჭკუმშავ, მოვჭხლურძავ, сжать, აქეხრუსტები, -ტე, ზ. ვ. შევიფუკები, შევიკუმშები; მოვიფხუკ მოვიკიბლუნები, შევჭფუკდები, შევჭკუმშები, сжиматься; съежиться; ქილ. 197; ფიზიკ. 39.

შეხსნა (შევჭხსნი, -ხსენ), ზ. პ. ავხსნი, ავუშვებ, отвязать, (შევჭხსნები, -ხსენ), ზ. თქ. დავხსნები, отвязаться, оставить въ покоѣ; აღმ. 50; რუსუდ. 403.

შეხსენება (ვი), ზ. პ. მოვაგონებ, напоминать.

შეხტომა (შევჭხტები, -ტი), ზ. უ. შევჭხლტები, вскочить; (შევახტები, -ტი), ზ. უ. იერიც вскочить на; (შევუხტები ციხეში, ворваться въ крѣпость; გორგ. 84; ჩონგ. 85.

შეხტუნება (ვი), ზ. პ. ავხტრუნებ, заставить вскочить.

შეხუთვა (ვ), ზ. პ. გავსთანგავ, დავხუთავ (ხანი); о болѣзни: схватить, производить ломъ; შევჭხუთავ კარებსა, запереть двери, სულ. 185, **შეხუთვა**, ს. ტკბ. ძლიერი ტკივილი, ломъ, боль.

შეხურეტა, ნ. შეხვრეტა.

შეხურვა (შევჭხურავ, -რე), ზ. პ. დავხურავ. დავხვარებ, покрыть, რიცხვი. 4—14.

შეხურვება (შევახურვებ, -ვე), ზ. პ. გავახურვებ, გავახურებ, калить, накалить; -ტკბილსა, разгорячить мозгъ, ბუნ. კ. 74.

შეხუტვა, обнять.

შეხუჭვა (ვ), ზ. პ. დავჭხუჭავ თვალსა, смыкать глаза.

შეხუჭუჭება (ვი), ზ. პ. დავიხუჭუჭებ, завить волосы.

შეხშირება (ვი), ზ. პ. учащать.

შეხშვა (ვ), ზ. პ. დავჭხშავ, დავჭკრძალავ; запереть, замкнуть; იერემ. 21—1; -ჰაერსა, сперать воздухъ; ფიზიკ. 39; შევუხშავ გონებასა, затмить умъ; (შევჭშები, შევიხშები, -ვე), ზ. ვ. შევიკეტ

კარსა, запереть за собою дверь, შეხუული ჰაერი, спертый воздухъ.

შეხვევა (ვ), ф. в. შევალ სიღმე შენებელად; убѣгать; (შევხვევი, -ხვივ), ф. отр. შევიფარები, укрыться гдѣ; შევსხედ ქალაქში, я благополучно вошелъ въ городъ.

შეჯახნება (შევჯახნები, შევეჯახნები, -და), ф. дв. შეშეშინება, пробѣгать, струсить; потерять присутствіе духа; დარეჯ. 106.

შეჯარვა (შევხარვე, -რე, -ან რნა), ф. з. შევამწყვედე. გარშემოვეცე კარით, держать въ осадѣ, окружить, კვფ. 1399, 1410; 1 ქართლ. 291; ვისრ. 177.

შეჯახება (ვ), ф. в. ვაძგერებ, вонзать; ударить обо что, (შევეჯახები, -ხე), ф. отр. ძვეძგერები, вонзаться, შევჯარე თავი და სხ. наткнуться на, удариться объ; броситься на кого; კვფ. 608.

შეჯგულება (შევჯხვეულ. -ლობე ცხენს), ф. в. ცხენს შევჯქულავ, пришпорить лошадь; სად. ლ.

შეჯგუფება (შევჯხვეფებ, -ფე), ф. в. შევრთავ, შევაერთებ; соединять, совокупять, сливать; (შევჯხვეფდები, -დე), ф. дв. შევერთები; сливаться.

შეჯდენა (ვ, -დინე), ф. в. შევსვამ, посадить.

შეჯდომა (შევჯხდები, -ჯდე. მდრ. შევჯდეკ, ан შევეჯდები, -დი), ф. дв. ზედ-დავეჯდები; садиться на; კვფ. 589, 874; 1195; შევჯდები ცხენებზედ, сѣли на лошадей; შევეჯდები, -ჯდე), ф. вн. დავეჯდები მაგალ მხარზედ; сѣсть кому на; ერისთ. 2—263: შეუჯდა ეშმაკივით, онъ овладѣлъ имъ какъ дьяволъ; გორგ. 42; შეუჯდა, какъ злой духъ овладѣлъ имъ, какъ овладѣваетъ нечистая болѣзнь; გორგ. 52; შეშჯდომია, -მოდა, сѣлъ на нихъ; цвѣрисе ქარი შეჯდომია; у тебя на носу засѣлъ вѣтеръ; გორგ. 240.

შეჯერება, сн. удовлетвореніе, -ფიცოთ, увѣрить клятвою кого; სად. ვახტ. 51; (ვ), ф. в. გულსავსე ვჰქონი, сердце мое исполнилось; დავეჯერებ, увѣрю; удовлетворить; дѣлать довольнымъ; убѣдить, увѣрить; კვფ. 785; ვისრ. 152; შევეჯერე ფასსა, согласенъ кого на цѣнѣ; ალექს. 80; შევეჯერე, შევეჯერები, -რე, -რე), ф. вн. გულსავსე შევიქმენი, сердце мое исполнилось, გმოფიცი გავჭედები: დავეჯერე, увѣрился; признавать себя удовлетвореннымъ; увѣриться, убѣдиться; სად. ვახტ. 200; -გულსა, ე. и დავაწყნარებენ გულსა; ан ვისახმე გული მოვიბრძნებ; увѣриться; приковать кого къ себѣ; სიბრ. 2; ქილ. 558; -ფიცოთ, убѣдить кого клятвою; -ფიცით, уговорить кого взять такую то цѣну; სად. ვახტ. 247; შემეჯერე, -რე), ф. вн. გულსავსე, вполн. დამეჯერე, удовлетворяешь меня; увѣряешь меня; 2 ქართლ. 551, 566; ვისრ. 162; (შემეჯერე, -რე), ф. вн. გამიგონებ, ты послушаешь меня, კვფ. 659; (შევჯხვერდები, -და), ф. дв. დავჯხვერდები, გულსავსე შევიქმენი, удовольствоваться, согласиться; კვფ. 410, 778, 1333; ვისრ. 119; შევეჯერდები, -და), ф. вн. დავეურდები; получить согласно желанію; остаться довольну. გორგ. 96; ქილ. 131, 302; ძღვენს შეეჯერდენ, остались довольны подарками; გორგ. 123; (შემჯერდები, -და), ф. дв. დამჯერდი, изъявить согласіе, согласиться, ქილ. 340; **შეჯერებელი**, ф.е. удовлетворенный; увѣренный; შევჯერებულებ, შევჰჯერდებოდი, я удовлетворенъ, გეჯ. 27.

შეჯეჯვა (ვ), прищемить.

შეჯერება (ვაჯერებ, -რე), ф. з. გავაბეზრებ, наскучить, надоѣдать кому, ქილ. 667; არ იქნა შემჯერე ქვეყანა, надоѣла мнѣ эта жизнь, ლეონ. 74; (შევჯხვერდები, -და), ф. дв. наскучить.

შეჯიუტება, сф. упрямство.

შეჯლება (ვ), пришпорить.

შეჯრა (შევჯხჯრი, -ჯრე), ф. в. შევჯხჩრი, всунуть.

შეჯუფება (შევაჯუფებ, -ფე), ф. в. შევრთავ, შევაერთებ, соединять, сливать, совокуплять.

შეჰბავს, с. შევაბავ.

შვავი, н. ფავი, снѣжный сугробъ, снѣжный завалъ.

შვა, с. შვნა.

შვება, сн. оставленіе, (ვუშვებ, -შვი), ф. в. თავს ვანებებ, მიუშვებ, მიუტევებ; отпускать; пускать, дать свободу, дозволять; оставлять; ослаблять натянутое, ქილ. 1; მარ. 35; ვუშვებ სისხლსა; пускать кому кровь, ვუშვებ ხელიდან, выпускать изъ рукъ, ронять; ვუშვებ ცოლსა, оставляю, т. е. развожусь съ женою; კოკორიდ უშვებს წვიმა, дождь идетъ проливной; ვიშვებ წვერსა, отпускаю бороду; მიშვებ, пускаешь меня; ვისრ. 155, (ვუშვები, -შვი), ф. отр. დავეხსნები, მოვუშვები, оставлять кого въ покоѣ, безъ вниманія, бросить; **შვებინება** (ვ), ф. в. თავს ვანებებინებ; заставить оставать; -ძუძუს, отнять отъ груди.

შვება, с. წარმოება, производство, -ცეცხლისა, высѣкать огонь; კვფ. 267.

შვება, сн. веселіе, радость, утѣха, отрада; (ვიშვები, -შვი), ф. უ. ვილხენ, ვილხინებ, ვინეგეშები, радоваться, веселиться, потѣшаться, ოსტ. 7—3.

შვებულება, с. სიხარული, радость, იხით. 14—7.

შველა, сфо. ужъ (животн.).

შველა, сн. помощь, (ვეშველი, ვუშველი, -ლე), ф. в. შევეწევი, მოვეხმარები, помогать, пособлять, заступаться; თავს ვუშველი, спасаться; (ვიშველი, -ლე), ф. вн. საშველად მოვიწვევ, пригласить кого на помощь; დარეჯ. 105; შემშველი, помогаешь мнѣ: (ვუშველები, -ლე), ф. отр. შევეშველები, შევეწევი, идти на помощь; არა ეშველარა, ничего не помогло; სად. ვახტ. 225; რა შეუშველება, что поможетъ мнѣ, 2 ქართლ. 472.

შველება (ვაშველებ, -ლე), ф. в. შესახვეწნელად გავგზავნი, посылать на помощь, ზოგჯერ: გავაშორებ მოშუელეთა, разнимать драку; ანტონ. 4—15; 2 ქართლ. 106. (ვიშველებ, -ლე), ф. вн. მოვიწვევ საშველად, призвать на помощь.

შველი, сфо. ქველისა, н. ცხოველი. дикій козелъ; ლაზ. ბაქრ. 186, ვისრ. 64; ბუნ. კ. 32, 193; სამეგრელოში წერილში, იგავი 23—32, გველი, змѣя, козуля, ერისთ. ლ.

შვენა (ვ|შვენი, -ნე), ზ. უ. შეშვენიერად მოვჩნდ, красоваться, 1 კორ. 11—13; შეშვენის, უ. ი. მიხდება, ან უმეფერება; идетъ мнѣ къ лицу: приличио, подобаетъ мнѣ; ვეფხ. 31, 3, 40; 787; ფსალ. 64—1; ვისრ. 47, 15; ვიშვენი, ვიშვენე, ზ. უ. შეფიერებ; სიბრძ. 99; приличествовать; подходить, соотвѣтствовать.

შვენება, სხ. краса, красота; (ვაშვენებ, -ნე), ზ. შ. ვაშვენიერებ, შნოს ვძლევ, ვალამაზებ, ვაკეთილშობილებ; украшать, придавать красоту; (ვ|შვენდები, -დი), ზ. ვე. ვლამაზდები, ტურფა შევიქმნები, дѣлаться, становиться красивымъ, (ვ|შვენდები, -ნდი; ვუშვენები, -ნე), ზ. თე. ვ|შვენი, ვ|შვენიერდები, становиться красивымъ, ვეფხ. 787.

შვენიერება, -რობა, სხ. თვისება შეშვენიერისა; красота; (ვ., ზ. შ. ვაშვენებ, ღვაშვენებ; შნოს, სილამაზეს ვძლევ, украшать, придавать красоту; (ვ|შვენიერდები, -დი), ზ. ვე. ვ|შვენდები; становиться красивымъ, რუხულ. 66.

შვენიერი, ზედ. შნოიანი, კეთილ-სახლკეთილი, красивый, пригожій, -ადგილი, красивое мѣсто: -სახლი, красивый домъ.

შვენობა (ვ|შვენობ, -ნე), ზ. უ. ვ|შვენი, красоваться.

შვერა (ვაშვერ ფეხსა), ზ. შ. ხელს, ფეხს მაღლა ავიღებ ან გავსწვდები, протягивать руку, ногу; (ვ|შვერ, -ვირე), ზ. მიჩ. მივაშვერ; протянуть къ кому что.

შვეტი, ზედ. სწორი, მოულრეკი, прямой, негибкій.

შვეული, ს. კალატოზის თარაზის ბაწარი; шнуръ отвѣса.

შვიდეული, ს. შვიდი ღიე მხგავსის. ერთი კვირა, седьмица, недѣля; შვიდეულად უზლოს, пусть занлатитъ не семь разъ болѣе; სამ. კანტ. 157; ბრძანეს ხრონოლოგ. 4; 1 ქართლ. 170; დან. 9—25; კიმ. 98; მარკ. 1—338.

შვიდი (ბერძნ. სპრს.), ს. ექვსი და ერთი, семь, შვიდი ხალუმლო, семь таинствъ, შვიდ-შვიდი, по семи, შვიდ კეთილ, семикратно, შვიდწილ, შვიდჯერ, семь разъ, შვიდწილად, ზზ. на семь частей; семикратно: ფსალმ. 78—13. **შვიდნივე**, семеро, **შვიდიანი**, семерка; **შვიდდერი, შვიდდერიანი**, ზედ. შვიდის შაოს მქონი ხასახლოე, подсѣчникъ о семи свѣчъ, подсѣчникъ съ семью вѣтвями; შვიდ-კერიან ღუმი, ს. მოცხრაზი.

შვიდვარსკვლავედი, плеяда, ს. ხომალი, Млечный Путь.

შვითი, ს. შხვილი კაბა, дорогой шелкъ; укропъ-коперъ; ს. ს.: полжскій укропъ, грязь ст.

შვილდი, ს. შეშვილდე; რუხულ. 119.

შვილება, ს усыновленіе, (ვი), ზ. შ. შვილად ავიყვან, усыновлять, (ვა) ზ. შ. შვილად ვაყვანინებ, заставить усыновить, (მიშვილებ, усыновляетъ меня, გუჯ. 30; გალაკტ. 4—5; 2 ქართლ. 549, რუხულ. 5; (ვ|შვილები, -ლე), ზ. თე. შვილად ვ|ყვანებ, усыновляться, (მ|შვილები, -ლე) ზ. თე. შვილად მერგები, ты можешь быть мною усыновленъ. ღარეჯ. 133.

შვილებული, შპ. усыновленный.

შვილი, ს. ნაშვი, ნაშობი კაცთა ვიე ან ქალი; дитя, чадо; дѣтенышъ; შვილის შვილი, внукъ, внучка; ქალი შვილი, дочь, ვაჟი შვილი, сынъ, შვილად ავიყვან (ავიყვან, усыновлять, ცოლი ღ შვილი, ან ცოლ-შვილი, жена и дѣти, семейство. შვილით შვილობელ, изъ рода въ родъ, ვისრ. 6.

შვილიერი, ზედ. შვილის მეოლი, имѣющій дѣтей.

შვილიერება, ს. შვილის ყოლა, дѣторожденіе, ეფხ. გან. თ. 28; ქილ. 453; 1 ქართლ. 97.

შვილობა, ს. ძეობა, შვილად ყოფნა ვისიმე, сыновность, быть сыномъ кого либо; მამაშვილობას, сдѣлай милость; ხელმწიფის შვილობა, быть сыномъ Государя, ფარს. 209; ალექს. 44; ვისრ. 6; რუხულ 952; 1 ქართლ. 402; **შვილობილი**, ზედ. ნაშვილები, შვილად ავყვანილი, усыновленный; **შვილობილობა**, ს. ავყვანა შვილად, усыновленіе. **შვილოსანი**, ზედ. рождающій дѣтей; **შვილოსნობა**, ს. შვილიერება, дѣторожденіе, 1 ქართლ. 97; -ბის დრო, время когда можно имѣть дѣтей; **შვილური**, ზედ. შვილისადმი შესაფერი, сыновній, **შვილურად**, ზზ. შვილსავით, какъ сынъ, რუხულ. 968; ღარეჯ. 3; ალექს. 13.

შვინდი, ან შინდი, ს. მცენ. кизилъ (раст.); შინდის ჩურჩხა, сушеный кизилъ; -ტყლაპა, пастила изъ кизила, ბაქრ. 182, **შვინდ-ბენწლა, შინდ-არწლა**; глогъ, сѣмокурь; ერისთ. ლ; -ფაფრი, бѣлый кизилъ, 2 ქართლ. 106.

შვიტა, მცენ. хвощъ.

შვლება (ვაშვლიებ, -ჰე), ზ. ვ. ვ|შვლოკდები, оѣлѣ ღამცივდა, оголяться, лѣзть; (ვ|შვლებ, -ლიე), ზ. შ. ავიღლა, ავაძრობ კანს, лущить, сдирать; გუშვლიპოს ხახალწლო 173?

შვნა, შვა (ვ|შვნი, -ვნე; ვშვი, ვ|შვე), ზ. შ. ვ|შობ, рождать, (ვაშვი, ვაშვე), ზ. შ. ვაჩარმოვებ, производить; ვისრ. 190; (ვიშვები, -შვე), ზ. ვ. ვიშობები, ღივიბადები, рождаться; ნ. შობ: მიშვნა შვილნი. родила мнѣ дѣтей; ღარეჯ. 44—27.

შვრივა, იშურ. შვლივა, ს. ცრქვლ მარცვლი ქერი, овесъ.

შურობა (ვშვრები), дѣлать, ნ. შრომა.

შთა, თანდებული, რომელიც მიუზმების ფშნათ, ხოზოგჯერ ლიპარკში ეთნოგრაფების თანდებულსა ჩა; მაგალ. შთაგდება, ჩაგდება; შთაცმა, ჩაცმა; შთალაგება ჩალაგება ღ სხვანი მრავალნი.

შთაარება (-ვიარებ, -რე), ზ. უ. ჩავიარებ, ჩავიცლი, проходить мимо.

შთაბარება (ვა), ზ. შ. ჩაბარებ, вѣрять, поручать

შთაბარვა (ვ|), ზ. შ. ჩავბარავ, вконать.

შთაბეგვა (ვ|), ზ. შ. ჩაბეგავ, вбивать, приколотить.

შთაბერება (-ვ|ბერავ, -რე), ჩავ|ბერავ: მოვახულოვრებ, სულს ჩავუდგამ; вдыхать; дохнуть; одушевлять, оживлять; სამ. ხოზ. 375.

შთაბერტყა (ვ|ბერტყ, -ვე), ზ. შ. ჩავ|ბერტყავ: вытрахать.

შთაბეჭდვა (გულში), запечатлѣть.

შთაბინდება (-ვ|ბინდები, -დე), ზ. ვე ჩავ|ბინდები; темнѣть.

შთაბმა (შთავიბამ, -ბი), ф. в. ჩავიბამ, привязывать.
შთაბნედა (შთაჰბნედები, -დი), ф. дв. ჩაჰბნედები, лишаться чувствъ.
შთაბნევა (-ვიბნევ, -ნიე), ф. в. ჩავიბნევ, всыпать, გამოსდ. 32—26, бросать во что.
შთაბრწყინვა (-ვიბრწყინავ, -ნე), ф. у. ჩავიბრწყინავ, проникать (о свѣтѣ); კვშ. 258.
შთაბრძანება (-ვჰბრძანები), ф. дв. ჩაჰბრძანები, сходить
შთაბჯენა (ვი), ф. в. ჩავიბჯინ, ставить ногу на.
შთაგდება (ვი), ф. в. ჩავიგდებ, бросать, кидать внизъ, или во что либо; ввергать, заключать; შთაუგდებ გულსა შენსა, посѣять вражду; 2 ქართლ. 118; (შთავიგდები, -გდე), ф. з. ჩავიგდები, быть брошену куда; იოან. 21—9; (შთავაგდები, -გდე), ф. тр. ჩავაგდები, броситься напр. въ уголъ, **შთაგდებინება** (ვი), вышибить напр. зубъ; ლქ. 7.
შთაგება (ვი), ф. в. ჩავაგებ, сдать что внутри чего.
შთაგზება (ვი), ф. в. ჩავაგზებ, возжечь, воспламенить, (შთავიგზნებ, -ნე мидел. გულსა ხილვარულსა), ф. з. ჩავიგზნები; питать къ кому любовь; (შთავიგზნები, შთაჰგზნები, -ნე), ф. з. зажигаться, воспламеняться, ლუკ. 12—27.
შთაგლეჯა (ვჭ, -ლიჯე), ф. в. ჩაგლეჯ, разодрать.
შთაგონება (ვი), ф. в. ჩავაგონებ, внушать, внести вразумлять.
შთაგრება (ვჭ), ф. в. ჩავჭრებ, вливать.
შთაგორება (ვჭ), вкатить.
შთაგუბება (ვი), ф. в. ჩავაგუბებ, запрудить.
შთაგულოვნება (შთავიგულოვნებ, -ნე), ф. в. ჩავიგულოვნებ, возпамѣриться
შთადაბლება (ვი), ф. в. ჩავიდაბლებ, понизить.
შთადგმა (შთავჰდგამ, -დგი), ф. в. ჩავხდგამ; вставлять, შთაუდგამ ხელსა, ожидать; ободрать, იხაი. 19—8; ჩონგ. 53.
შთადგომა (ვხდები, -გი), ф. в. ჩავჰხდები, встать на что.
შთადება (შთავჰხდებ, -დე), ф. в. ჩავჰხდებ; влагать, вкладывать. (შთავიდები, -დე), ф. з. вкладываться, დაბად. 42—25; 44—3, შთამიდო გულსი, онъ внушилъ мнѣ; შთამიდო ჯიბესი, онъ положилъ мнѣ въ карманъ; **შთადებული**, вид. положенный.
შთადევნა (ვჭ), ф. в. ჩავხდევ, входить за кѣмъ.
შთადინება (-ვიდინები), ф. з. ჩავიდინები, втекать.
შთადრეკა (შთავჰდრეკ, -რეკე), ф. в. ჩავდრეკ, вгибать.
შთადუმება (ვი), ф. у. ჩავიდუმებ, промолчать.
შთავარდნა (შთავიდები, -დი), ф. дв. ჩავვარდები, впасть, упасть; შთავარდა ჯურღმული, онъ упалъ въ колодезь; მთ. 12—12; ცხენი ღრიანი ჩაუვარდა, лошадь его упала въ лужу; 2 ქართლ. 33; 283; შთაუვარდა შური, посѣялся раздоръ; 1 ქართლ. 21.
შთავრდომა, ნ. შთავარდნა.
შთავიწროვება (-ვივიწროვები, -ვე), ф. в. ჩავივიწროვებ, сузить.
შთავლა (შთაველი, -ელე; შთავიდი, хр. არა აქვს), ф. у. ჩავიდი, проходить мимо; ნ. შთაარება.
შთავლენა (ვი), вниспосылать.
შთავრდომა, ნ. შთავარდნა, იეზეკ. 14—12; ლუკ. 17—2.
შთავსება (შთავივსებ, -სე), ф. в. ჩავივსებ, наполнить.
შთაზახება, ნ. შთაძახება.
შთაზვევა (შთავჰზევ, -ზიე), ф. в. ჩავზევ, тянусь внизъ.
შთაზიდვა (ვჭ), ф. в. ჩავზიდავ, свозить внизъ, 1 ქართლ. 337.
შთათესვა (ვჭ), ф. в. ჩავთეს, всѣять.
შთათხევა (ვი), ф. в. ჩავჰთხევ; вливать; ввергать; გამოსდ. 15—1, -მდინარესა, бросить въ рѣку; გამოსდ. 1—22; -ზღვასა, утопить въ море; (შთავითხევი, -ხიე), ф. з. ჩავითხევი, низвергать, შთათხრილი თვალი, вправленный драгоцѣнный камень, შჯთ. 40.
შთათხრა (შთავსთხრი, -ხრე), ф. в. ჩავთხრი, прокопать.
შთაკეცა (ვჭ), ф. в. ჩავკეც; вгибать; складывать напр. ножъ.
შთაკიდება (ვჭ), ф. в. ჩავიდებ, свѣсить.
შთაკრვა (შთავჰკრი, -კრე), ф. в. ჩავჰკრ, прилипать; прильнуть; კვშ. 361.
შთალაგება (ვი), ф. в. ჩავალაგებ, убирать, укладывать.
შთალევა (შთავილევი, -ლიე), ф. з. გავილევი, გავჭხდები, исхудать.
შთალეკა, ნ. ღალეკა.
შთამავალი, ფეღ. ჩამოვალი, исходящій; იხუ. 3—17.
შთამართი, ხ. ჩალმართი, ღალმართი, скатъ горы, сходъ.
შთამალვა (ვჭ), ф. в. ჩავჭმალავ, припрятать, (შთავიმალვი, -ლვები; -ლე), ф. з. ჩავიმალები, спрятаться.
შთამოარება (ვი), ф. в. ჩამოვიარებ, обойти.
შთამოარსება (ვი), ф. в. ღავიარსებ, осуществить, (-ვიარსები, -ხე), ф. з. ღავიარსები, осуществляться, კვშ. 368.
შთამობანა (ვჭ), ф. в. ჩამოვჭბან, смыть.
შთამობერვა (შთამოვჭბერავ, -რე), ф. у. ჩამოვჭბერავ, дуть сверху внизъ; вдувать.
შთამობმა (ვი), ф. в. ჩამოვაბამ, привязывать.
შთამობრუნება (შთამოვაბრუნებ, -ნე), ф. в. ჩამოვაბრუნებ, порочать; (ჩამოვჭბრუნდები, -დი), ф. дв. გამოვჭბრუნდები, вернуться.
შთამობძანება (შთამოვჭბძანები, -დი), ф. дв. ჩამოვალ, исходить; прибыть, пріѣхать; (შთამოვაბძანებ, -ნე), ф. в. ჩამოვაბძანებ; низвести; привести.
შთამოგდება (შთამოვაგდებ, -დე), ф. в. ჩამოვაგდებ, сбросать, сдѣлать, низвергнуть съ престола.
შთამოგებება (შთამოვეგებები, -ბე), ф. тр. ჩამოვეგებები, сойдти кому на встрѣчу.
შთამოგება (შთამოვჭგები, -გე), ф. в. ჩამოვჭგები, смести.

შთამოგვრა (შთამოვგვარი, -გვარე), ზ. ვ. ჩამოვგვარი. низвести.

შთამოდგმა ჩამოვჰსდგვ. -გი. ზ. ვ. ჩამოვჰსდგამ, составить. напр. посуду съ полки.

შთამოდგომა შთამოვჰსდგები, -დგე, ზ. ვე. ჩამოვჰსდგები, отстраниться.

შთამოდევნა (შთამოვჰსდევ, -დიე), ზ. უ. ჩამოვჰსდევ; сопровождать кого сходя внизъ.

შთამოდენა შთამოდის, -დიოდ', ზ. უ ჩამოდის, стекать.

შთამოდნობა (-ვდნობ, -ნე), ზ. ვ. ჩამოვდნობ, отливать (олово).

შთამოება, ს. ჩამოველობა, потомство; მარკ. 1—31; ვიშთამოები, -მოვე, ზ. ვ. შთამოვჰსირავ; происходить, კავშ. 248.

შთამოვარდნა, სხ. паденіе; (შთამოვვარდები, -დი), ზ. ვე. ჩამოვვარდები; падать внизъ, ჩამოვარდა ჩხუბი, возникла ссора, 2 ქორთლ. 432.

შთამოვლა (შთამოვალი, სწ. არა აქვს; შთამოველი, -ვლე), ზ. უ. ჩამოველი, обходить.

შთამოვლენა, -ვლინება, სხ. посланіе, (შთამოვავლენ, -ვლინე), -ნე), ზ. ვ. ჩამოვავლენ, посылать.

შთამოზება, ს. შთამოწევა; (შთამოვიზევ, -ზიე), ზ. ვე. ჩამოვიწევ, обвинить.

შთამოზიდვა ვჰ, ზ. ვ. ჩამოვჰზიდავ, сносить внизъ.

შთამოზნექა ვჰზნექ, -ნიქე), ზ. ვ. ჩამოვჰზნექ, сгибать; (-ვიზნიქები, -ქე), ზ. ვე. ჩამოვიზიქები, сгибаться, наклоняться внизъ.

შთამოთვსვა (ვჰთუსავ, -ხე), ზ. ვ. ჩამოვჰსავ; поѣсть; внушить; წულან საქმე მცეროსია გულსა ჩემსა შთამოსჭ. давеча ты внушилъ мнѣ вражду. კვფ. 251.

შთამოთრევა ვათრევ, -რიე), ზ. ვ. ჩამოვათრევ. стащать внизъ, (შთამოვათრევი, -რიე), ზ. თვ. ჩამოვათრევი, тащиться внизъ.

შთამოკიდება (შთამოვჰკიდებ, -დე), ზ. ვ. ჩამოვჰკიდებ, повѣсить, კიმ. 132; (შთამოვეკიდები, -დე), ზ. თვ. ჩამოვეკიდები, цѣпляться; приставать.

შთამოკრება, ს. ჩამოკრება.

შთამოლალვა ვჰ), ზ. ვ. ჩამოლალვ, сгонять внизъ.

შთამოლოცვა, ს. ჩამოლოცვა.

შთამომავლობა, ს. ჩამომავლობა, потомство.

შთამომზღვლევა (-ვიმზღვლევი, -ლიე), ზ. ვ. ჩამომზღვლევი, обрушиваться.

შთამონაბრწყინი, ზედ. ჩამობრწყინებული, ниспосланный свѣтъ, კავშ. 257.

შთამონადირება (-ვინადირებ, -რე), ზ. ვ. ჩამოვინადირებ, охотою обойти мѣстность.

შთამონაღვარი, ზედ. пролитый сверху.

შთამონაყარი, ზედ. ჩამონაყარი, сброшенный сверху. [237.

შთამოობა, ს. ჩამომავლობა, потомство, კავშ.

შთამორბენა (-ვირბენ, -ბინე), ზ. უ. ჩამოვირბენ, бѣжать внизъ.

შთამოსაკიდებელი, ს. გულის ბრილის მარგალიტი, ожерелье грудное.

შთამოსვენება, ნ. ჩამოსვენება.

შთამოსირვა, ს. შთამოება, ჩამომავლობა ან ჩამომავლობის სქმა; потомство; родословная; происхожденіе; შთამოვჰსირავ, -რე), ზ. უ. ჩამომავლობ ვარ, происходить, принадлежать къ роду; ჩამოსირული, происходящій.

შთამოსლვა (შთამოვალ, -ვიე), ზ. უ. ჩამოვალ, исходить, сходить внизъ, სჭმ. 25 — 5; დაბად. 44—25; შთამოსული, **შთამოსირული**, нашедшій, მიქ. მარკ. 3—23.

შთამოსხმა (შთამოვჰსხამ, -ხიე), ზ. ვ. ჩამოვსხამ, посадить внизъ.

შთამოვედით ეგვიპტედ, мы пришли въ Египетъ.

შთამოსხმა (შთამოვჰსხამ, -სხი), ზ. ვ. высадить.

შთამოსხმა (შთამოვასხამ, -სხი), ზ. ვ. ჩამოვასხამ, сливать.

შთამოხსნა (შთამოვჰხსნი, -ხსენ), ზ. ვ. ჩამოვჰხსნი, отвязывать, ისაი. 33—23.

შთამოცანა (შთამოვიცან, -ნე), ზ. ვ. ჩამოვიცან, сносить внизъ, **-ცანინება** (შთამოვაცანინებ, -ნე), ზ. ვ. ჩამოვაცანინებ, заставить сносить внизъ; 2 ქორთლ. 502.

შთამოქვევება (შთამოვაქვევებ, -ვე), ზ. ვ. დავამდაბლებ, унижать; ეზეკ. 32—8.

შთამოქცევა ვი, ზ. ვ. ჩამოვაქცევ, ჩამოვანგრევ, сломать зданіе; (შთამოვაქცევი, -ქციე), ზ. ვ. ჩამოვიქცევი. обрушиться.

შთამოლება ვი, ზ. ვ. ჩამოვილებ, спять.

შთამოყვანა ვი, ზ. ვ. ჩამოვიყვან; сводить внизъ; привести; დაბად. 44—20; 45—12.

შთამოყოლა (შთამოვჰყევები, -ყევე), ზ. ვე. ჩამოვჰყევები, сопровождать кого.

შთამოყოფა (შთამოვჰყოფ, -ყავ), ზ. ვ. ჩამოვჰყოფ, просунуть; -ხელსა, просунуть руку; вложить; მაკ. 26—23; -თავსა, просунуть голову, მარკ. 14—20.

შთამოყრა ვჰყრი, -ვჰყარე), ზ. ვ. ჩამოვჰყრი, сбросить.

შთამოშვება ვე, ზ. ვ. ჩამოვაშვებ, спустить.

შთამოცლა (შთამოვჰსცლი, -ცალე), ზ. ვ. ჩამოვცლი, снять.

შთამოძახება ვე), ზ. უ ჩამოვაძახებ, звать внизъ.

შთამოძღოლა ვაძღევები, -ძღე), ზ. უ. сходить съ кѣмъ внизъ.

შთამოწევა (ვჰ), ზ. ვ. тянуть. тащить внизъ.

შთამოწვევა (შთამოვიწვევ, -წიე), ზ. ვ. приглашать внизъ.

შთამოწოდება ვე), ზ. უ. звать внизъ.

შთამოხდომა (ვჰხდები, -დი), ზ. ვე. ჩამოვჰხდები, остановиться у кого либо, слѣзать съ лошади, დაბად. 24—65.

შთამოხედვა (ვჰ), ზ. უ ჩამოვჰხედავ, смотрѣть внизъ.

შთამოხვევა (ვი. -ხვიე), ზ. ვ. ჩამოვახვევ. обвить; შთამოვეხვევი, -ხვიე), ზ. ვ. შემოვეხვევი, окружить, 2 ქორთლ. 378.

შთამოხსნა (შთამოვჰხსნი, -ხსენ), ზ. ვ отвязать.

შთამოჯდომა (შთამოვჰსჯდები, -ჯდე), ზ. უ. сѣсть на.

შთამწვალი, ზედ. დამწვალი, тиляй.
შთამრუდება (ვ), ზ. ვ. ჩვამრუდებ, искривить.
შთამრჩვალი, ზედ. ჩამრჩვალი, удавленный.
შთამსქდარი, ზედ. ჩამსქდარი, треснувшій.
შთამსუბუქება (ვ), ზ. ვ. облегчать.
შთამსხვრევა (ამსხვრევ, -ია), ზ. ვ. ჩვამსხვრევ, разбить, раздробить.
შთამტვრევა, ნ. შთამსხვრევა.
შთამუსრვა (ვ), ზ. ვ. შევამუსრავ, разбить, раскрошить.
შთამცირება (ვ), ზ. ვ. შევამცირებ, умалять.
შთამცროება (ვ), ზ. ვ. შევამცროვ, унижать.
შთამძიმება (ვ), ზ. ვ. დავამძიმებ, давить тяжестью; (შთამქმიმდება, -და), ზ. ვნ. დამქმიმდება, стать тяжелымъ.
შთამძრალი, ზედ. ჩამძრალი, вымерзшій.
შთამწარება (ვ), ზ. ვ. ჩვამწარებ, дѣлать горькимъ.
შთამხობა (ვ), ზ. ვ. დავამხობ, ниспровергать.
შთანერგვა (ვ), ზ. ვ. დავნერგავ, внѣдрить; внушать.
შთანეცვა (ვ), ზ. ვ. დავნეცავ, искрошить, дн. 14—32.
შთანთქმა (ვ, -ა), ზ. ვ. ჩავნთქავ, пожирать, поглощать; погружать, дѣйств. 41—7; რიცხვი, 16—34; (შთანთქმა, -თქმა), ზ. თვ. დავნთქმი, быть поглощену; 1 ქართლ. 74.
შთაობება (-ობდება, -და), ზ. ვნ. დავობდები, плѣснуть.
შთაპატიჟება (ვი), ზ. ვ. приглашать кого войти.
შთაპყრობა (შთავიპყრობ, -ჰყრი), ზ. ვ. დავიპყრობ, задержать, 2 ქართლ. 486.
შთარბენა (ვრბენ, -ბინე), ზ. უ. ჩავრბენ, сбѣжать внизъ.
შთარევა (ვკრეკ, -რიე), ზ. ვ. ჩავრეკ, вмѣщать.
შთარეკვა (ვკრეკ, -კე), ზ. ვ. ჩავკრეკ, вгонять, сгонять.
შთართმევა (ვი), ზ. ვ. შევართმევ, вносить, подносить, подарки, дѣйств. 43—11.
შთარეზვა (შთავირეზავი, -ზე), ზ. ვნ. შევვარდები, ринуться, броситься.
შთასაძებელი, ს. ჩასაძებელი, хранилище, мѣшокъ; იხილ. 3—26; იოან. 12—6, აქტ. 34; გამოსლ. 25—37.
შთასავალი, ს. ჩასავალი, сходъ; ლუკ. 19—37.
შთასასვენებელი ნაწილისა, мощехранилище.
შთასასვლელი, ს. შთასავალი, ჩასავალი, сходъ, ქრ. 167.
შთასაფენი, ს. ჩასაფენი, постилка.
შთასაცმელი, ს. ჩასაცმელი, одежда.
შთასევა (შთავუსევ, -სიე), ზ. ვ. ჩავუსევ, напускать, направлять.
შთასვენება (ვი), ზ. ვ. ჩავასვენებ, полагать, класть покойника во гробъ, или образъ, крестъ въ кіоту и т. п.
შთასვლა (შთავალ, -ვალ), ზ. უ. ჩავალ, сходить внизъ; прибыть; исходить; დაბად. 42—2; იხილ. 3—11; 31—1; ხუმ. 28—12; შთავალს გზა, пролегать, ведетъ дорога; ხუმ. 8—26; (შთავალი, შთავიდი, ხრ. არა აქვს), ზ. უ. ჩავიდი, гдѣ-нибудь, пройдти; **შთასული, შთასრული**, მიმ. шедшій; пошедшій; დაბად. 24—16; 42—2; 12—9; 1 ქართლ. 378; 2 ქართლ. 35, ჰპოვა თჳსი სამყოფ სიმდაბლედ შთასული, нашелъ свое царство, доведенное до униженія; 1 ქართლ. 253.
შთასუმა (შთავსავ, -სე), ზ. ვ. ჩავსავ, сажать во что либо; მარკ. 4—37; (შთავუსავ, -სე), ზ. ვ. ჩავუსავ, посадить кого либо съ кѣмъ; წყალში ქვრონი შთასვა, ქრ. 17; посохъ поводилъ поводъ.
შთასხმა (ვასხამ, -სხი), ზ. ვ. ჩავასხამ, вливать; -ცვივობა, выливать, отливать свинецъ; მარკ. 1—176.
შთასხმა (შთაჰსხამ, -სხი), ზ. ვ. ჩავსხავ, сажать многихъ во что либо; მარკ. 13—50; მარკ 4—37; (შთაასხამ, -სხი), ზ. მიწ. ჩავსხდებ რაშიმე, полагать, класть во что; 1 ქართლ. 153.
შთასხნა (ვსხნი, -სხენ), ზ. ვ. ჩავსხნი, отнимать.
შთატანა (ვი), ზ. ვ. ჩავიტან, сносить съ собою; ფიზ. 98; (შთავიტან, -ნე), ნიშ ჩავიტან.
შთატევა (შთაჰსტევ, -ტიე), ზ. ვ. ჩავჰსტევ, დავსტევ, помѣстить, (შთავიტევ, -ტე), ზ. მიწ. ჩავიტევ, вмѣщать; (შთავეტევი, -ტიე), ზ. თვ. ჩავეტევი, вмѣщаться, помѣститься.
შთატევება (ვუ), ზ. ვ. ჩავუშვებ, спустить.
შთაუნთქმელი, ზედ. ჩაუნთქმელი, неопглощенный.
შთაუცმელი, ზედ. ჩაუცმელი, неодѣтый.
შთაფრინვა (ვჰ), ზ. უ. ჩავჰფრინავ, плстать.
შთაქონება (შთამაქვს, -მჳონდა), ზ. ვ. ჩამაქვს, спосить.
შთაქრობა (შთავჰქრები, -ქერ), ზ. ვნ. ჩაქრობა, угаснуть.
შთაქცევა (ვი), ზ. ვ. დავაქცევ, сломать.
შთალმართი, ს. ჩალმართი, сходъ съ горы, მარკ. 2—191.
შთალრმავება (ვი), ზ. ვ. ჩავალრმავებ, углублять.
შთალურჯუმება (ვი), ზ. ვ. ჩავიგურჯუმელავებ, окунуться; ნაუმ. 3—14; 4 მეფეთ. 5—4.
შთაყენება (ვი), ზ. ვ. ჩავაყენებ, вставить, поставить во что.
შთაყვანა (შთაიყვან, -ნე), ზ. ვ. ჩავიყვან, вводить, საქმ. 23—20, 28; დაბად 37—3, ეზეკ. 31—17; -ჳწყანრეებაში, опечалить кого, დაბად. 44—27.
შთაყოლა (შთაჰყვები, -ყევ), ზ. ვ. ჩავჰყვები, входить съ кѣмъ; слѣдовать за кѣмъ куда либо.
შთაყოფა (შთავჰყოფ, -ყავ), ზ. უ. ჩავჰყოფ, сунуть во что либо; გამოსლ. 4—6.
შთაყრა (შთავჰკერი, -ყერე), ზ. ვ. ჩაკერ, бросить во что, -ბაღანა, закинуть сѣть; იხილ. 19—8.
შთაშვება (შთავუშვებ, -შვი), ზ. ვ. ჩავუშვებ, спустить, опустить.
შთაშოცლა (ვაცლი, -ვაცლე), ზ. ვ. ჩამოვაცლი, снять; содрать, слушить.
შთაცვა (შთაიცვამ, -ცვი), ზ. ვ. შევიცვამ, вмѣщать.
შთაცმა (შთაიცვამ, -ცვი), ზ. მიწ. ჩავიცვამ, одѣться, ფსალ. 34—26.
შთაცურვა, вплывать.
შთაცუმება (შთაიცმევ, -ცვი), ზ. ვ. ჩავაცმევ, одѣть.
შთაცვივნა (შთაჰსცივი, -ვე), ზ. ვ. ჩავსცივი; შევხ-

ცვივი; нападать; врываться; -ქორწ, попасть въ бѣду; -ხელთა, попасть кому въ руки.

შთაძახება (შთაჴმახე, -ხ), ზ. უ. ჩაჴმახი, кричать; ქვეყრში რახაც ჩაჴმახე იმახსე იშოიძახებს; каково аукнешь, такова и откликнется.

შთაძღოლა (შთაუძღვები, -ძღ), ზ. კე. ჩაუძღები, ходить съ кѣмъ, внисходить.

შთაწება (ვ), ზ. პ. отмокнуть, იერემ. 17—1.

შთაწერა (ვ), ზ. ჩაჴწერ; вписать; შთაწერები, შთაუწერები, -რე), ზ. კ. ჩაიწერები, вписаться, записаться.

შთაწვინა (ვ, -ვინ), ზ. პ. ჩაჴწუნ; положить лечь; დაბად. 2—3.

შთაწუჴება (ვ. -ება), ზ. პ. ჩაჴწუჴება, заключить, ввергнуть.

შთაწყობა (ვ), вкладывать, вложить.

შთაწურვა (ვ), ზ. პ. ჩაწურავ, процѣдить; (შთაწურები, -ვ), ზ. კ. ჩაიწურები; მზისათის: დაჴრები, ჩაჴალ; процѣживаться; о солнцѣ: заходить, закатиться; 1 ქრონ. 268.

შთაჴვრეტა (შთაჴსჴვრეტი, -რიტ), ზ. პ. ჩაჴსჴვრეტ, всматриваться; разсматривать; лук. 26, დან. 14—39, вникать.

შთაჴრა (ვ)სჴრი, -ჴერ), ზ. პ. ჩაჴსჴერ, срѣзать.

შთაჴრა (შთაიჴრები, -ჴერ), ზ. კ. შეიჴრები, შეჴარები, вбѣгать, 1 ქრონ. 443; 2 ქრონ. 297.

შთახდა (შთაჴდი, -ხალ), ზ. პ. შთაიგდებ, сводить внизъ, ჩაჴალ, внисходить, რიცხვი. 16—30; -ბნელად, ввергнуть въ темницу, მარკ. 1—56.

შთახდომა (შთაჴსჴები, -ლ), ზ. კე. ჩაჴსჴები, ჩაჴალ; внисходить, идти внизъ; მატ. 11—22. ლუკ. 10—15; იხილ. 14—10, 13; იხუ. 3—17, 2 ხჯული 23—25, ჩაგვიხედა მზე, для насъ солнце закатилось.

შთახედვა (ვ), ზ. უ. ჩაჴსჴედავ, смотрѣть во что; იოან. 20—5.

შთახვეწა (შთაიხვეწები, -წე), ზ. პ. შეიხვეწები, скрыться куда; 1 ქრონ. 209.

შთახრა (შთაჴხრი, -ხარ), ზ. პ. ჩაჴსჴრი, согнуть.

შთახსნა (შთაჴსჴსნი, -ხსენ), ზ. პ. ჩაჴსჴსნი, развязать.

შთახუნა (შთაიხუნი, -ხუნ), ზ. უ. ჩაიჴან, свести внизъ, დან. 1—2.

შთენა (ვ)შთენ, -თინე), ზ. პ. ჴარჩენ, оставлять.

შთენინება (ვ), ზ. პ. ჴარჩენინებ, заставить оставить; (იშთინენით), остовой тесь, იეზეკ. 24—22, 2 ხჯული 24—21.

შთობა (ვ)შთობ, -თე), ზ. პ. ჴარჩობ, душить, задушить, утопить; (ვიშთობ თავსა), утопить, задушить себя; ვიხრ. 145; (ვიშთობი, -თე), ზ. კ. ვარჩობი, задохнуться утонуть.

შთომა (ვ)შთენი, -თი), ზ. პ. ვჴარჩები, оставаться, ეჩისთ. 80.

ში, შემოკლ. შინ, შინა, თანდ. въ; ქალაქშე, въ городѣ, მე ამ საქმეში (ე. ი. საქმესა შინა) არ ვერევი, я не мѣшиваюсь въ это дѣло; შენში, въ тебѣ.

შიბაქა (თათრ.), ს. ჩხვილთ აკვანში ჩასარჭობი ხის სოლისებური შარდის გასაღინებელად; трубка мочевая въ колыбели ребенка; შიბაქად ვჴსოლი, ე. ი. ვჴხარკაულობ, токарничать.

შიბი, ს. ნაჴსოვი ან ყვავი თვალ-მარგალიტებითური; сортъ ткани; ожерелье, цѣпь съ дорогими каменьями; სიბ. ლ. ნ. ჩ. ლ.

შიგ, შიგა, ნ. შიგან.

შიგაბედეგი, ს. ზედ-მხედველი, завѣдывающій; -ლისგ. 2.

შიგან, შემოკლ შიგ; ზზ. ან თანდ. въ, внутри, შიგ არ შევე, невойдетъ, შიგ შევლე, онъ вошелъ; შიგ სახლში, внутри дома; შიგა ღ შიგ, мѣстами, промежъ, კანტ. 36.

შიგანი, ს. შიგანური, ფაშე-წელები, внутренность; სიბრ. 102. **შიგანობა,** внутренность.

შიგანური, ს. შიგანი, შიგნიერი, დაკლული ცხოველის ფაშე-ფუშე, внутренности.

შიგნიდან; -ზენ, შიგნიდანლა, ზზ. შინაგნიდან, снутри, изнутри; 1 ქრონ. 353, 530, დ გარედან, снутри и снаружи.

შიგნიერი, -რობა, внутренность.

შიგნითი, ზედ. შინაგანი, внутренній, -თობა, внутренность.

შიგნიშიგან, ზზ. შინაგანის უშინაგნად, внутри.

შიგნი-შიგანი, ზედ. შინაგანი, внутренній.

შიგუოფა (შიგვოფი, -ვოფე), ზ. უ. находиться внутри чего.

შიდა, ზზ. შიგან, შინაგან; ზედ. შინაგანი; внутри; внутренній; შიდა ქართლი, внутренняя Картлинія.

შიება, შივება (შშიახ, ან შშიახ, შშიავ, ხრ. შშიოდა, შშიოდა), ზ. უ. хотѣть голодать, хочу ѣсть, (ვიშივებ, -ვე), ზ. პ. დავშივე, морить съ голоду; არ შიახ, შიდავ. არ შიახ; онъ не голоденъ; იხილ. 5—27.

შითი, ს. ლაზლა, лазлыкъ дѣвич, шерстяная нитка.

შიკრიკი, ს. იქურაკიხი, წინა მხრბოლი, პაიკი, скороходъ. курьеръ.

შილა, ს. წითელი შელებილი ხამოსელი, кумачъ.

შილაფლავი, ს. ლაბაბად მოხარშული ბრინჯი ხორცით, თევზის ან მწვადით, жидкая каша изъ риса съ мясомъ.

შილითაბი (თათრ.), ს. შარი, ცილი, ცილის წამება, клевета.

შილი, ს. მაზლის ცოლი, золовка.

შიმაღი, ს. ბაბილო. ახლად ამოსული ხე ან ტარო, отрасль дерева.

შიმუნვარი, ს. მწეკლი, მოახლე; მწყემსელი ქალი; ან შინაური; служанка, домашніе, დაბად. 24—61, გამოსლ. 2—5; ლუკ. 26.

შიმშა, ს. ხაზი, отвѣсъ; ოქრო, ხამართი კალატოზთა; правило у каменщиковъ.

შიმშერი (სპარს.), ს. მახვილი, мечъ; ვეფხ. 3.

შიმშილ, ზზ. მშიერად, голодно; ფსალმ. 4—13.

შიმშილი, შიმშილობა, ს. უსოვარება ხაზრდოსა, голодъ; (მშიან.) ნ. შივება.

შინ, შინა, ზზ. სახლში, არ გარეთ; дома; въ домѣ; домой; ვეფხ. 681; შინ არ არის, его нѣтъ дома; შინ მივალ, иду домой, შინ გელიან, дома ждутъ тебя; შინ შესული კაცი, другъ дома.

შინა, თან. ხმარებული მიცემ. ბრუნ. თანა; въ, ѳвлг. 23—1; ქალაქსა შინა ან შემოკლ. ქალაქსი, въ городѣ, შინა-ყოფა, содержаніе.

შინა, მრავლ. შინანი, ს. შინაგანი, путь; იხილ. 14—8; მიქაბ. 1—10, შინათ და გარეთ, внутри и внѣ; შინა ქართლი, внутренняя Карталинія, მროვ. 159; შინა არსი წერილისა, содержаніе, сущность.

შინაბრძოლა, ს. ურთიერთის გარემოზომაბა, междоусобіе; მროვ. 49.

შინაგან, ზზ. შიგან, შიგ. შორის, внутри.

შინაგანი, ზედ. შიგნითი კერძო, внутренній; მინისტრი შინაგანთა საქმეთა, министръ внутреннихъ дѣлъ.

შინაგანმცემელი, ს. მუხთალი, მოღალატე, измѣнникъ, предатель; საქმ. 7—52; 2 ცხოვრ. 3—4; 1 ქართლ. 423; 243; **შინაგანობა**, внутренность.

შინაგანცემა, ს. მუხთლობა, ღალატი, измѣна, предательство; (შინაგანჭკუმ, -ვე), ზ. ვ. ვუმუხთლებ, ვღალატებ; измѣнять, предать, მარკ. 24—11.

შინაგაცი, ს. შინა მხლებელი, ან შინ მყოფი კაცი; домашняя прислуга; приближенный, მარკ. 1—136.

შინ-მოსამსახურე, домашняя прислуга.

შინამხლებელი, ს. შინ მოსამსახურე, домашняя прислуга.

შინანი, ნ. შინა.

შინაობა, ს. შინმყოფნა; нахожденіе дома; домашняя жизнь; (ჭკშინაობ, -ნაგე), ზ. უ. შინაგარ, находиться дома, ან შინაურულად ვიქცევ, поступать по домашнему.

შინაპაპო, ზზ. გარე, внѣ дома.

შინაპკენ, ზზ. სახლისაკენ; домой, რუსულ. 412.

შინაურად, ზზ. შინ სახლში შესაფერად, по домашнему.

შინაურება (ვიშინაურებ, ან ვიშინაურებ; -რე), ზ. ვ. შინა კაცად ვჭნდი, ვიშინაურებ, приблизить, сдѣлать кого домашнимъ человѣкомъ; ბუნ. კ. 75; (ვიშინაურები, -რე), ზ. თვ. შინაური ვიყუდები, дѣлаться домашнимъ человѣкомъ; კაკ. 105.

შინაური, ზედ. შინ სახლისა სახლეულნი; домашній; домашніе; გუჯ. 32; ვეფხ. 368. -ბური, домашній хлѣбъ; -ცხოვრება, домашній бытъ.

შინაურობა, ს. **შინყოფა**; ან **შინმყოფნი**, სახლეულნი, სახლის კაცნი, домашній бытъ; домашніе, въ домѣ живущіе; კაკ. 105, 146; 215; ქილ. 656; კალენ. 21; საქმე შინაურობისა, домашнія дѣла; ერისთ. 2—158; ჩონგ. 145; -სახლისა, внутренность дома.

შინაურული, ზედ. შინაური, домашній.

შინაყმა, ს. შინგაზდილნი ანუ შინაურნი მეფისა ან თავადი შვილისა, ე. ი. სალთხუცესი, მოურავი და სხ. домочадецъ, приближенный; дворовые люди (изъ дворанъ); 2 ქართლ. 65, 492; ბერძნ. სამ. 172; ქილ. 69.

შინდი, ს. მცენ. кизилъ; ნ. შვინდი.

შინდნარი, ს. შინდის ტყე, кизильникъ.

შინდ-არწყლა, მცენ. кровянка, ბ. ფ. глогъ, ერის. ლ.

შინება, სხ. страшаніе, (ვე), ზ. ვ. შიშს მივცემ; стращать, (ვე), ზ. შინ, მოვჭვევები ცემას, отецъ ყვრას; начинать бить, пазить; (მეშინიან, ანმეშინიან), ზ. უ. მოშიშარ, მეშის; ვეფხ. 1355, бояться, ღუთისა არ გეშინიან, Бога небоишься, ლუკ. 18—2; ნუ გეშინიან შემოკლ. ნუგეშის, небойся; ვეფხ. 232. ნუ მაშინებ, нестращай меня; 2 კორინ. 10—11; მშინებია, я боялся, ვიხრ. 11.

შინელი, ს. წამოსასხმელი მაუდისა, шинель.

შინეული, ზედ. დაშინებული, настращенный.

შინვა (ჭკშინავ. -ნე), ზ. უ. მეშინიან, страшусь.

შინგა, ს. ნაცია ერთგვარი, порода дынь.

შინმყდომი, ს. მშიერად სახლში მყუდი გარეთ გამოუსვლელად, домосѣдъ.

შინობა (ჭკშინობ, სხ. არა აქვს), ზ. უ. მშიშარი არ, бояться, страшиться, რუსულ. 355.

შინყოფა (შინავარ, შინ ვიყავ), ზ. უ. სახლში ვარ, находиться дома.

შინყვა, შინყი, ნ. **ხინყვა, ხინყი**.

შიპი, ს. ნაწნავის მსგავსად ნაკერი, густая вышивка въ видѣ плетеной косы.

შიპი, ს. ძარღვი კლდისა, მიწისა, пластъ, полоса, слой земли.

შირა, ს. ხის წებო, древесная смола; ბ. ფ. ლ. гумпластикъ, резина.

შირაბაბყი, მცენ. кужутъ, ბ. ფ.

შირიმი, (სომხ.), ს. შარდის ბუშტში მოყვებული ქვა, камень пузыря, -მის ქვა, немза.

შიშაგი ს. ზამალი სპკლოვი, цѣлушка, годовалый откормленный на убой баранъ.

შიშება (ვე), ზ. ვ. შიშს ვაძლევ, пугать, стращать.

შიშვა (ვიშიშვი, -ვე), ზ. უ. მეშინიან, бояться, (ვიშიშვი, ან ვეშიშვები, -ვე), ზ. უ. მეშინიან, страшиться кого, იხილ. 29—23.

მეშიშვის, მეშინიან, მეშინის, ნ. **შინება**.

შიშველი, ზედ. ტიტველი, нагій, голый; -ხმალი, обнаженная сабля.

შიშველ-მართალი, ს. ველური კაცი, дикій; მაკალ. 60.

შიშვლება (ვე), ზ. ვ. ვიტიტვლებ, сбросить одежду; раздѣвать до нага; -ხმალსა, обнажать саблю; (ჭკშიშვლდები, -დი), ზ. ვედ. ვჭიტიტვლდები, раздѣться до нага; შიშველით, ზზ. ტიტველად, до нага; მარკ. 14—52.

შიშთივილი, ს. სარჩობელი თოკი; веревка у внѣшницы; внѣшница, эшафотъ.

შიში, ს. კრძალვა, რიდი, კრთომა, საშიშროება, შიშნეულება, страхъ, боязнь; შიშის ზარი, страхъ ужаса; ქილ. 418; (მეშინიან, მეშინის, ნახე შინება; **შიშიანობა**, ს. შიშნეულება, страхъ.

შიშინი, ს. ღვილის ხმა, шумъ кипѣнія; (ვშიშინებ, -ნე), ზ. უ. кипѣть съ шумомъ.

შიშლიგი, ს. მეცხვარის საკლავი, баранъ предназначенный для пастуха, за пасеніе стада.

შიშლობა, ს. სიტიტვლე, нагота; მარკ. 25—44; მარკ. 2—136; 2 კორ. 11—29.

შიშნაჭამი, ზედ. დაშინებული, შეშინებული; устрашенный; კალენ. 100.

შიშნეული, ზედ. შეშინებული, напуганный, **შიშნეულება**, ს. შიშისქონება, страхъ, Зогр. 214.

შიშობა, ს. შიშისქონება, боязнь, (ვ)შიშობ, 1sg. არა აქვს; ზ. უ. ვიშიშვი, робѣть, бояться.

შიშქვეშ, ზმ. подъ вліяніемъ страха.

შიშხინა, ს. მცენ. дерезникъ, крушина.

შიშხინი, ს. ქონის ღეროების ხმა, шипѣніе кипящаго масла; ქიმ. 112; (ვ)შიშხინებ, -ნე, ზ. უ. шипѣть (о кипящемъ маслѣ).

შიხაული, ჩიხაული არაბ., ს. მუსტემრე, სტუმარი ზედამდგი; приставъ при гостяхъ; ზოგჯ. ზედა მხედველი მუშაო, смотритель надъ работами.

შკაფი, ს. шкапъ. [чими.

შკმა, შკმობა (ვ)შკმი, -ნე; ვიშკმობ, -მე, ზ. უ. პირს დაღრენს, разинуть ротъ.

შკოლა, ს. ხსნ(ა)ულებელი. школа.

შლა (ვ)შალი, (ვ)შალე, ზ. ვ. გაშალი, გავშალნი შუკელისა. გახვჭარტყებ; развертывать, раскрывать; стлать, растилать; წიგნს, раскрыть книгу; ვიშალები, ვიშალე, ზ. ვ. გავიშალები, გავიხსნები; დავიგები, დავიფინები, წვალ წამოვალ; დავიშალები; развертываться, раскрываться; постилаться; расходиться, распускаться, ვარდი იშლება, роза распускается; ქვეყანა იშლება, страна волнуется, 441; წყალში იშლება, расчесывается въ водѣ; ყვავილი იშლება, цвѣты распускаются; ხალხი იშლება, собраніе нарушившихъ расходится; ვუშალი ქვეშაგებს, слать кому постель.

შლა (ვ)შალი, (ვ)შალე, ზ. ვ. ავარკოლებ; ვიქცევ, (ვ)ქუნე; мѣшать, препятствовать; рушить, ломать, уничтожать; разстроивать, приводить въ безпорядокъ; ვუშალე და არ დამიშალა, я отговаривалъ его, но онъ непослушалъ меня; გორგ. 8; თავისას არ იშლის, онъ неоставляетъ своей привычку, კუჭი მეშლება, разстроивается у меня пищевареніе; სნეი მეშლება, болѣзнь моя возобновляется; მიშლის, онъ непозволяетъ мнѣ; ვიშალი, ვიშალე, ზ. ვ. ვიეკვეთ, ვიეშალი, перестать, не дѣлать болѣе; оставить привычку; (ვ)შალები, (ვ)შალე, ზ. თ. ავეკრძალებები; запрещаться; **შლილი**, მიმ. раскрытый; разостланный; расчесанный, некрученый, запрещенный; ვეფხ. 318.

შლამი, ს. დამი, ლია, тина, песокъ и грязь.

შლამიანი, ზედ. სიფლობი, тинистый, -ადგილი, песчано-тинистое мѣсто.

შლაპა, ს. რუსული ქუდი, шляпа; ქიმ. 186.

შლეგი, ზედ. თავგანრყინით გახელებული, отчаянный, бѣшеный; ვეფხ. 753; **შლეგობა**, ს. თავგანრყინულობა, отчаянность, бѣшенство, ქილ. 262.

შლილი, ს. ზედ; შლილობა, ს. არეულობა, смятеніе, мятежъ; 1 ქრონ. 96. **შლილობა** მოხველისა, недоволеніе приходитъ; მოურ. 168; -ვარდისა, распусканіе розы; ეკლ. 1—34: 2.

შლორი, ს. მოშხეკილი ვინმე, который сбрилъ бороду, глупый человѣкъ; ს. ეხეული.

შლუ (ხომხ.), ს. გიჟი, უგნურნი, глупый; сумасбродный; რუსულ. 693; ვისნ. 121.

შლუობა, ს. ჭკუა ნაკლებობა, слабоуміе, сумасбродство; ვეფხ. 759.

შმაგებალაჯი, ს. მცენ. дурманъ.

შმაგება (ვ)ი, ზ. ვ. сводить съ ума.

შმაგი, ზედ შლეგი. თავგანრყინით ხელი მაგნური, бѣшеный, потерявшій разсудокъ и сознаніе; ვეფხ. 14, 29, 214, 233; **შმაგობა**, ს. бѣшенство, (ვ)შმაგობ, 1sg. არა აქვს. ზ. უ. ვქმორგ, ვქსოფიანობ, ვქმეთნარებ, бѣситься; ვეფხ. 751; ქილ. 112.

შმორება (ვ)შმორები, ზ. ვ. затхнуть.

შმორი, ს. მძიმე სუნი ნოტიოსაგან, затхлость; ზედ. შმორის სუნი, запахъ затхлаго; შმორიანი, ზედ. შმორის სუნის მქონებელი, затхлый, мозглый.

შნდო, ს. ჭეული ზედეთ მდინარეთ ზედა, струя рѣки.

შნიში, ს. მამიდის ან დეიდის ძისშვილი, двоюродный братъ по тетѣ; სამ. ლ.

შნო (ხომხ.), ს. მოხდომილობა ან გერგილი; красота, пріятность; расторопность; **შნოიანი**, ზედ. შნოს მქონებელი; красивый, пріятный; расторопный; ერისთავ. 2—38, შნო არა ყურში აქვს, у него ни въ чемъ нѣтъ расторопности.

შპეტი, ს. ზედა მდგი, смотритель.

შობა, ს. рожденіе; рождество; ქრისტეს შობა, Рождество Христово; შობის ღამე, день рожденія; ქრისტეს შობის მარხვა, рождественскій постъ; (ვ)შობ, -ბე, ზ. მ. (ვ)შევი. შვილთ ვისხმ. დავქმადებ; рождать; ვისმ. 5; რაგომობაა, кого ты родила ვიშობ ძაძს, родить себѣ; თავს ახლად ვერვინ იშობს, никто вновь не можетъ переродиться; ვეფხ. 184; მიშობიხარ ან მიშობიშენ, я родила тебя; ესხლ. 2—7; ვიშობები, -ბე, ზ. ვ. დავიბადები, родиться, **შობადი**, ზედ. рождаемый; იერემ. 30—6; **შობილი**, ხაშობი. მიმ. рожденный.

შპაგა, шпага.

შობება (ვ)შობებ, -ბე, ზ. მ. შვილს ვაგოლებ, забеременить.

შობინება (ვ)შობინებ, -ნე, ზ. სხ. შვილს ვაგოლებინებ, заставить имѣть дѣтей.

შოვება, შოვება, შოვა, შოვნა, სხ. пріобрѣтеніе, ვეფხ. 736; ძალითა, силою искательства, აღწ. 60; შოვების რიცხვი არ იყო, небыло счета пріобрѣтеніямъ; დარეჯ. 146; (ვ)შოვებ, არა აქვს; ვიშოვნე, -ვე; ვიშოვი, -ვნე, ზ. მ. მოვირეწ, მოვიგებ, ან მოვიპოვებ; пріобрѣтать; найти, достать; 2 ქრონ. 80. ვისნ. 3; ვიშოვნი დროს, найти время; (ვიშოვები, -ვე, ზ. ვ. მოვირეწები, მოვიპოვები; пріобрѣтаться, находиться; სიბრძ. 138; (ვ)შოვები, -ვე, ზ. თ. ვპოვები, имѣется; ერთი ფული არ ვიშოვება, у него нѣтъ ни гроша; ქილ. 306; ერთი დღის სახრდელი არ ვიშოვებოდა, у меня небыло и дневной пищи; ქილ. 582, მოურ. 213, დარეჯ. 104; **შოებული**, надѣленный, обогащенный; ვეფხ. 1217; пріобрѣтенный, полученный; 2 ქრონ. 143, 170; რუსულ. 228; სიბრძ. 136, მიშოვნიხარ გიშოვნივარ, я достался тебѣ, ты достался мнѣ.

შოვნინება (ვ), ზ. ვ. მოვარუნინებ, заставить пріобрѣсти. რუსულ. 309; 451, 758. [ბაქრ. 56.
შოთი, ს. მოკრძე და სქელი ბური, длинный хлѣбъ;
შოთხვი, ს. მცენარეა; ხად. ლ.; ბუნ. ლ.
შოკოლათი, ს. шеколадъ.
შოლთარი, ს. თოში, ხორკი აჩხორკილი ერთმანერთზედ; нагроможденіе льдинъ.
შოლტო, ს. მრგვალი ჭილი, ситникъ, камышъ; ბუნ. ლ.; кусъ-подобный. ერის, ლ. [ნ. ჩ. ლ.
შოლტა, ს. ერქვნის იარაღი, желѣзка сохи, ხად. ლ.;
შოლტი, ს. გრძელ ტარიანი მთრთოლი თასმა დაუწნავი, бичъ, плеть. მატ. 27—26; მარკ. 15—5.
შოლტვა ვ[ვ]შოლტავ, -ტე, ზ. ვ. შოლტით ვ[ვ]სცემ, стегать плетью. [нагрода.
შონური ს. ხვანური, ერთგვარი ყურძენი, сортъ ви-
შოობა ვ[ვ]შოობ, სრ. არა აქვს, ს. შოება, სიმრ. 144.
შორ, შორად, შორს, ზზ. არ მახლობელად. недалеко, მარკ. 7—6; შორს ყოფა (-ვარ), быть въ далекѣ, ფილიპ. 2—12.
შორა ვ[ვ]შორ, -რე, ზ უ. შორს დავიჭერ, отвѣкиваться; 2 ქორთლ. 535.
შორება ვარ, ზ. ვ. გავიცილებ, დავაშორებ; მოვაშორებ, გავაშორებ, მოვიცილი; удалять; разлучать, отгранять; отдѣлять, снять; ვაშორებ, -რე), ზ. მიჩ. მოვიშორებ. გავიცილი, удалить отъ себя, მაშორებ, -რე. გამაცილი, მომაშორებ, удаляешь отъ меня; დმერთმან მაშოროს, Богъ да избавитъ меня; ვეფხ. 1187; ქილ 306.
შორვა (ვ[ვ]შორავ, -რე), ზ. ვ. ვაშორებ, удалять, ვისხ. 31.
შორეთ, ზზ. შორიდამ, издали.
შორენკეცი, ს. ჭრელი ავადი, изразецъ; ნ. ჩ. ლ.
შორეული, შორი, შორიელი, ზედ. განშორებული, შორს მყოფი; далекій, дальній; შორეული გზა, дальній путь; შორი ნათესავი, дальній родственникъ.
შორვა ვ[ვ]შორავ, -რე), ზ. უ. მეუბარე ვარ ერთის ადგილიდამ მეორეზედ, отстоять отъ одного мѣста до другаго; растоять; ვიდრე რამინს ვ[ვ]შორავ, пока я удалена отъ Рамина; ვისხ. 48; ვისხ. 74, 79; 103; ქიმ. 23; 1 ქართლ. 255; თუ შენსა გულის ნდომასა აშორავდეს, если это удалено отъ твоего стремленія. ვისხ. 113; თვალთა აშორავ, удали глазъ, ვისხ. 114; ვაშორავ მოყვარეს, удаляю друга; ვისხ. 163. ღმერთმან მაშოროს. Боже избави, გვაშორავს, далеко ли это отъ насъ, დარეჯ. 2—93; მშორავს, отстоитъ отъ меня далеко.
შორვა, ს. ორგა, ობული შილაფლავი. лавъ, жилая каменка, саламата.
შორი, ზედ. არ მახლობელი, далекій, дальній; შორი ქვეყანა, отдаленная страна; 1 ქართლ. 370. შორს დავიჭერ. отвѣкиваться. ალექს 17, **შორეული**, ზედ. მოშორებული, далекій, дальній; იხად. 33—17; დარეჯ. 2—28, 72; 1 ეზრა 6—6; **შორეულობა**, ს. მოშორებულება, отдаленность; რუსულ. 795; თქვენ შორის, между нами; между собою. **სხვათა შორი**, между прочимъ; **შორიშორ, შორშორს**, ზედ. მოშორებით, отдаленно, неблизко къ другъ-другу; рѣдко; **შორის**, ზზ. სიშორე, შუაზე; промежъ, **შორისდებული**, ს. უკანასკნელი ნაწილი სიტყვისა, грам. междометіе, **შორს**, ზზ. არ ახლოს, далеко, შორი-ხათვალე ან შორხათვალე. ს. დურბინი, подзорная труба; **შორისებული**, ზედ. სიშორეში; промежуточный; ჩვენ შორისებული ცნობა, знаніе наше, მარკ. 1—165; **შორისებული სწავლა**, международное право; **შორისი**, ს. ხიშუალი, среда, промежъ; იხად. 57—3; ან ჯიხრი, ძალი წერილისა, содержаніе письма: კვშ. 134; მარკ. 2—151; ამ ქრონიკონის შორისი წელნი; года между сими хронологами; 2 ქართლ. 5; **შორის-შორი**, ზედ. მოშორებით, рѣдкій. ქილ. 586; **შორიშორი**, ზედ. ერთმანერთზედ მოშორებული; ან უკვანო; удаленный другъ отъ друга; несвязанный, невоздержательный; ვეფხ 22.
შორიახლო, შორიახლოს, ზედ. არც ახლო არც შორი, неблизкій, недальній, კარით. 33; ანტ. 3—42, ქილ. 169; ნათესავი, недальній; но и неблизкій родственникъ.
შორიდამ, შორით, ზზ. შორეულიდან, издали.
შოროკნი, ს. მცენარეა, ერისთ. ლ.
შორსათვალე, ნ. შორისათვალე ამის ზეით.
შორს მყოფება (-ვიმყოფები. -ტე), ზ. ვ. მოშორებით დავიჭერ, удалять, ხად. სიმბ. 54.
შორსყოფა, შორეოფა (-ვარ, ვიყავ) ზ. ვ. მოშორებულვარ, я удаленъ, შორს მყოფი, მიმ. მოშორებული, удаленный.
შორშორი, ნ. შორიშორი.
შორშორი, ს. მოთრეული მწვანე ბალახი გაუწურავად შემზადებული, мочоное, зеленый, сваренная безъ протирки.
შორშოფი, ს. გიგური ჯიში, рожь, плачъ.
შოცვა ვ[ვ]შოცავ, -ტე, ზ. ვ. გავსჭიმავ. ფეხებს გავიშვერ, протягивать ноги.
შოქოლათი, ს. ქოქოსის, შაქრის და სხვისაგან შემზადებული ლავაში, изъ сахара, кокосовыхъ орѣховъ и ванили приготовленная лепешка, шоколатъ.
შპაგა, ს. ფრანგული წვრილი ხმალი, шпага.
შპეტი, ს. სკვინტი. უმარილო, рѣзина для туалета.
შპეტი, ს. ზედამხედველი, მაგალ. ცხვრებისა, надсмотрщикъ за овцами; **შპეტობა**, ს. ზედამხედველობა, надсмотръ. დარეჯ. 129.
შრამელი, ს. ხის სახლი სამკუთხი; деревянная изба о трехъ углахъ; სად. ლ.
შრანდელი, ზედ. შარშანდელი, прошлогодній.
შრანდიდგან, შრანდითგან, ზზ შარშანდლიდგან. съ прошлаго года; 2 კორ. 8—10.
შრატი, ს. შეღებულთა წყვდთა და ხატოთა წყალი, сыворотка. [земли, горы.
შრე, ს. კიდეთა ძარღვი გრძლად მიდგენებული ქვის
შრეკა ვ[ვ]შრეკ, -შრიკე. ზ. ვ. დავიწვავ, გავიქრობ, გაშრე, ვიშრიკები, -ტე, ზ ვ. ვ[ვ]ქრები. გაშრეს, თვალი მეშრიკება, я становлюсь слѣпымъ.
შრეში, ს. მცენ. თოთრეში. თრიოში, ამ ბალახისაგან შემზადება ფქვილის, ხმარებული დასაწებებლად ქალაღდის და მისთანათა; чрезъ, порошокъ, употребляемый вмѣсто клейстера, получается отъ сушеной луковицы растенія, asphodelus ramosus, волосяной хвостъ, чалма, золотолистникъ;

გრიხ. ლ.; გაზეთ. კავკ. 1869 წ. № 41, იოანე ბაგრატ. ლ.; ბუნ. ლ.

შრიალი, ს. ხეთა ფურცელთა შენგრევის ხმა ქარისაგან, шелесть, (ვ̃ჭ. კი), ზ. უ. шелестить.

შრობა (ცაშრობ, -შრ), ზ. მ. გამშრალება, გახმობა, сушить; (ვ̃ჭშრები, -შრ), ზ. გ. შრობილი შევიწყვლი, сушиться, ცუშრობ სისხლსა, прекратить кровь; ბუნ. კ. 33; ბრძ. ცშრება; у него сохнетъ ротъ, **შრობინება** (ვი), ზ. სხ. გავაშრობინებ, заставить сушить, ქიმ. 1, 4.

შრომა (შეშრომა), სხ. трудъ, дѣло, работа; ფსალ. 126—1; 72—5; 103—23; 2 კორ. 10—16, 11—27; შრომის მოყვარე, ზედ. трудолюбивый; შრომის მოყვარება, ს. трудолюбіе, (ვ̃ჭშრები, -ეშვერ), ზ. უ. ვირჯები, ვ̃ჭმეშაობ; ვილაღები, ვიქანცები; ვ̃ჭქნი, ვ̃ჭსწრომოვებ; трудиться, работать, уставать, утомляться; дѣлать, поступать; ფსალ. 126—1; მაკ. 6—28; სამ. სიმბ. 80; 300; ეფეს. 4—28; ქილ. 201; რას შეჰრები, что ты дѣлаешь, რას მიშრები, что ты со мною дѣлаешь, ცუღიც შეჰრები, напрасно трудиться; (ვ̃ეშრები, ვ̃ეშვერ), ზ. მიწ. ვ̃ქმნი, ვ̃ეწარმოვებ, дѣлать, поступать съ кѣмъ; причинять кому; რას ეშრები ფულს, на что ты тратишь деньги; ვ̃ეშრები ქორწილს, сыграть свадьбу, სვილ. 188.

შრომება, (ვი), ზ. მ. გავრჯი, შრომას მიგებებ, дать кому работу, заставить трудиться, **ნაშრომები**, трудовой.

შრომვა, -მობა (ვ̃ჭშრომე, ვ̃ჭშრომობ), ზ. უ. ვირჯები, ვ̃ჭმეშაობ, трудиться, მაკ. 6—27.

შრომიანობა, ს. მოღალულობა, усталость; ქილ. 237.

შრომიანა, მცენ. желтый кипатикъ, გრიბ. ლ.; ლობიო, ერთგვარი ლობიო, порода бобовъ.

შრომიანი (სომხ.), ს. მცენ. სუნნელი ბამბისი, тюльпанъ дикій, лилія бѣлая, ცქნა სიტყვ. 2—1; გამოს. 25—31, 33; რიცხვ. 8—4; ლუკ. 12—27; -ველისა, полевая лилія; მაკ. 6—28.

შრომიანი, ს. მერწ. скворецъ.

შრტიალი, ს. ხმა მაღლა ცუქსვა, бѣготня, брань, крикъ; (ვი), ზ. მ. ხმა მაღლა ვ̃ჭეუქსავ, браниться, бушевать, съ шумомъ броситься на кого.

შტანგი, ს. თოკის ერთგვარი, верпь, веревка; იხუ. 2—8; ნ. ხაბელი.

შტანგია, ს. ალამი, მცირე ბაირაღი, значекъ, флагъ; ქილ. 362.

შტაქუნი, ს. ქვეშსაგები, постилка, ნ. ცქრი.

შტაბში (ბერძნ.), ს. სუნნელი ფისი ხეთაგან გამონადენი, благовонная древесная смола, стакти, გამოსხ. 30—34; ლაბან. 43—11, ფსალ. 44—9, შჯო. 8.

შტერება (ვი), ზ. მ. გავიშტერებ, გავიცბუნებ, გავიჩერჩეტებ, გავიბუებ; поразить, ошеломить; ვ̃ჭშტერდები, -დი, ზ. ყნ. გავჭსცბუნდები, ошеломиться, მიშტერებს მისი შვენიერება, красота ея поражаетъ меня; ანტ. 6—4.

შტერი, ზედ. ჩერჩეტი, გაშტერებული, рѣшня, зѣвака.

შტვენა, ნ. სტვენა.

შტო (ხომხ.), მრ. შტოები, ს. რტო, ნოშო, ღერი, ზრო ხეთა; ვეფხ. 649; შჯო. 106; ტოტი მღვიძრისა, ან ზღუდეთა; ვეფხ. 596; ჩამოვალობა, родъ. 301; ხელი, ხელიკა; рукавъ рѣки, залива моря; поколѣніе, колѣнородство; **შტოებიანი**, ზედ. вѣтвистый.

შტოში, ს. მცენ, кизилъ, ბუნ. ლ.

შუა, თანდ. посреди, среди, между, между площадями.

შუა, ზედ. ან ს. საშუალი, საშუალოდ მდებარე, ან ადგილი ორთა კიდურთა შორის თანასწორად განშორებული, ან დრო საშუალ დასაბამის და დასასრულის; средній; середа, середина, центръ; მარკ. 6—47; მის საქმეში მეშუა არა ვარ, я непринимаю посредничества въ его дѣлѣ; მოურავ. 5; შუა გავუყავ, я раздѣлилъ имъ по поламъ; შუა ადგილი, центръ, ალხ. 153, შუა ბაზარი, центральный рынокъ; შუა-გული, ს. შუა ადგილი; კენტრო, ცქრი. средина, центръ, средоточіе; რუსულ. 583; 2 ქართლ. 385, შუა გულობა, ს. საშუალო ადგილი, средоточіе, შუა დამწყები, ს. თვალით მხილველი, очевидецъ; გეკ. 25; შუაღამ. ზზ. საშუალო ადგილიდამ, изъ средины, შუა ღ შუა, ზზ. промежъ; რუსულ. 728. შუაღე, полдень, შუაღისას ზზ. въ полдень; ზატიკ. -ზატიკობა, შუათანა, ზედ. средній; средственный; -ძმა, средній братъ, შუაზაფხული, ზატიკ-ობა, праздникъ преполовенія; ანტ. 152; შუა თითი, средній пальцъ. შუა კაცი, ს. შუამავალი; ან მოხუცი კაცი; посредникъ; человѣкъ среднихъ лѣтъ; დარეჯ. 7, ალბ. 39; სამ. ცხტ. 190; დამზადებული შუაკაცი; мировой посредникъ; შუაკაცობა, ს. посредничество; состояніе человѣка среднихъ лѣтъ; შუამავალი, ს. შუაკაცი, მოსაქმე, посредникъ, ходатай. შუამავლობა, ს. посредничество, დარეჯ. 122; ბერძ. სამ. 5, სამ. ცხტ. 58; ვ̃ჭშუამავლობ, -დეს, ზ. უ. შუაგ̃ჭდგომელობ, быть -посредникомъ, **შუამდგომელი**, ს. посредникъ, მარკ. 1—341; 1 ქართლ. 64; დარეჯ. 17. 1 ქიმ. 2—5; **შუამდგომელობა**, სხ. посредничество, ходатайство. შუა ვ̃ჭმდგომელობ, -დე, ზ. მ. ვშუამავლობ, ходатайствовать, быть посредникомъ; 2 ქართლ. 181; შუამდებარე, ზედ. лежащій по срединѣ, въ центрѣ; 1 ქართლ. 366; შუამფლობელი, ზედ. 1 ქართლ. 310. совладѣлецъ.

შუანი, ს. ლიდი, კბილი მხეცთა, клыкъ, іклыкъ; ფსალ. 55—6. **შუაობა**, ს. საშუალობა, средоточіе, центръ; ქილ. 421; ვ̃ჭშუაობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. საშუალს ადგილს ვ̃ჭმდებარებ, находиться въ центрѣ. შუაღამ, ზზ. საშუალ, посреди, მარკ. 6—47; შუალამე, ს. საშუალო ღამის, полночь, შუალამისას, ზზ. въ полночь; ვისნ. 164; შუა გოგა (შუა ვარ, ვიყავ), ზ. უ. находиться посреди; быть посредникомъ; 1 ქართლ. 289; შუა შემოსვლა (შუა შემოვალ, -ვედ), ზ. მ. принять посредничество; 2 ქართლ. 290; შუაში, ზზ. посреди, მარ. 102; შუა ჩამოვარდნა (ვარდები, -დი), ზ. უ. быть посредникомъ. 2 ქართლ. 416.

შუაობა, ს. წერტი, საშუალო; центръ, средоточіе.

შუბი (არაბ.), ს. ორპირი ლახვარი და ბუნკრძელი; копье, пика: შუბის ცარი, древко копья; 1 შფყო. 17—7; ვეფხ 3; ეზეკ. 39—9.

შუბლი-საფენი, ს. შუბლზედ მოსახვევი მანდილი, повязка головная.

შუბლი, ს. წარბთ ზევით პირის სიფართე თხემამდე: чело, лоб: გამოხ. 28—38; გამოცხ. 7—3. შუბლ-ბრცყელი, плосколобый, 1 ქრონ. 343; შუბლია, имѣющій открытый лобъ, веселый.

შუბნაჯახი, ს. გრძელ ცარიანი ცული, რომლისაც ერის პირზედ აქვს ღუნული ნაჯახი და მეორეზედ მცირე შუბი, бердышъ, алебарда.

შუბოსანი, ზედ. შუბით აღჭურვილი, вооруженный копьемъ, 2 ქრონ. 184.

შუგა, ს. თავის საფარი, защитительное, защищающее; ქილ. 525; зонтикъ отъ солнца.

შუვილი, სზ. шипѣніе; журчаніе; ჭკშუვი, სრ. არა აქვს. ეიშუვებ, -ვე; ზ. უ. ჭკშხვი, ჭკშიშინებ; ჭკსჩქერ; шипѣть; журчать.

შუენიერ, ნ. **შვენიერ**.

შუკა არაბ.; სომხ. ს. ქუჩა, ან ფოლორცი, улица; слобода; ვეფხ. 474; 476, 1456; მრთლ. 81.

შულდაკი, ს. მხართა ზედა საცვირთაეშოსაღებელი; котомка.

შულება ჭკშულებ, -ლიე, ნახვ შვლება.

შულო, ს. ნახთის ბოკელი, мотокъ питокъ.

შულტა, ს. გზირი, посредникъ, ходатай, сватъ, ქართ. глашатай: ნ. ჩ. ლ.

შუმა, ს. უწყლო ცკბილი ღვინო, вяжущее, молодое, немѣшанное съ водою вино: ნახე ღვინო, ნ. ჩ. ლ.

შუნი, ს. ლეკური ჯიხვი, тур, дикая корова.

შუობა, ს. ხაშუალობა, შუა ადგილი, средоточіе, средина; ან შუა-მაგლობა, შუა შემოსლვა, посредничество.

შუპება ეიშუპებ, -პე, ზ. ვ. ვასივებ, пухнуть отъ опухоли.

შუპვა, შუპილი, სხ. опухоль; ჭკშუპ, ჭუშუპ, -პე; ჭკშუპებენი, -ნი; ეიშუპებინა, -ნე, ზ. უ ჭკსიე, опухнуть.

შურდული, ს. ქვის სასროლი ჩანთა, пращи, 1 შფყ. 17—40; ზაქარ. 9—15.

შურდულება ჭკშურდულებ -ლე, ზ. ვ. შურდულით ვსრა, бить пращемъ.

შურება ეი, ზ. ვ. ვაჩქარებ, ускорять, торопить, ускорять; ეიშურებ, -რე; ჭუშურები, -რე, ზ. თვ. ჭკშნეარები, ჭუშურები, торопиться, спѣшить: მარ. 163; ქილ. 492.

შურვა, შურვება, ზოგჯ. **შურება, შურობა**, სხ. зависть: იხილ. 10—11; ჭკშურვე, -რე; ეიშურვებ, -ვე; ჭუშურვები, -ვე; ჭკშურობ, სრ. არა აქვს, 1 ქრონ. 30, 312 ქილ. 572; ზ. უ. შურა მაქვს, ჭუშურები; არ მეშეკება; ჭკმაძვე: завидовать, ревновать; жалѣть; რიცხ. 11—29; ფსალ. 36—1; 72—3; იხილ. 11—11; ხატ. 7—9; 1 ქრონ. 30; ქილ. 170; ჭუშურები ცოლსა. ревную жену; რიცხვი. 5—14; ქილ. 514; ეშურს, -რდე ან მეშურები, -ბოდე, ზ. უ. მიხ. завидно: мнѣ жаль; მეშურები, ზ. უ. შური გაქვს ჩემი, ты завидуешь мнѣ: გალატ. 4—17; ეიშურვებ, -ვე, მეშურნის, ზ. ვ. შურს ჩაუგდებ გულში; возбуждать ревность, зависть; ქილ. 552; მიშურებ, -რე, შურს მიგდებ გულში, ты возбуждаешь во мнѣ зависть, ревность; 2 კორ. 11—2.

შურთობა, ს. ცხენის ნაკლებობა, порокъ у лошади; ალბ. 64.

შურთხი, ს. ურჩი, горная индѣйка.

შური, ს. მწუხარება ვინიცმე ზედა სხვისას; злость, зависть, ревность, рвеніе; მაკ. 27—18; არ გამომეკება, жалѣніе, ვეფხ. 771; **შურიანი**, ზედ. завистливый; **შურიანობა**, ს. მოშურნეობა, зависть, возбужденіе зависти, ревности; **შურის-ძიება**, ს. მოშურნეობა, зависть, возбужденіе зависти, прекратить, пражду: შურის-ძიერა, сильная недѣля, ნახე დიდება თავის ახლილს.

შურისა, ს. შვრია, овесъ.

შურის ალება (ვიღებ, -ღე), ზ. ვ. მოვჭიდავე ვისმე რაშიმე, ревновать, подражать: 1 ქრონ. 67; **შურისგება** (ვაგებ, -გე), ზ. ვ. შურს ვიძიებ, ძვირს მოვიხსენებ; мстить, вымещать, **შურის-კვირა**, ს. მხეთური, ხსენება კვირა ყვედიერისწინ; сильная недѣля; შურის ქონება (შური მაქვს, მჭირდა); питать зависть, завидовать; **შურის-ძიება**: мщеніе, -ვიძიებ, -ძიე), ზ. უ. ვეცდები მიგებაც ბოროტის წილ ბოროტისა, мстить, ფსალ. 92—1; **შუროობა**, ნ. შური.

შუროშა, ნ. შრომა.

შუფრა (ოსმ.), ს. ხმლის პირი, лезвіе у сабли, ქიმ. 245.

შუქება, ნ. ამოშუქება.

შუქი სომხ., ს. მზისა ან სანთლის სხივი ან სინათლე, лучь; свѣтъ; красота: ვეფხ. 39, 64, 76; 724; შაფ. 10; **შუქიანი**, ზედ. შუქისა ან სინათლის მქონი, лучезарный; **შუქმოფენილი, შუქნაფენი**, ზედ. შუქით შემოსილი, окруженные яркимъ свѣтомъ: ვეფხ 61; ვეფხ. 1481; **შუქნაკრთომი**, ზედ. შუქმოფენილი, ან გარემოცვული შუქი, отражаемые лучи; ვეფხ. 1310; **შუქნაკიდები**, ზედ. შუქ-მოკიდებული პირის სახე, განცვიფრებული მზისაგან, изумленный; ვეფხ. 1219, შუქ-მფინარი, лучезарный; -რობა, лучезарность.

შუღლება ვ, ზ. ვ. ვანცვებ, ვაჩერებ, ссѣять раздоръ: ვუშუღლებ ერთმანეთსა, поссорить, поссорить, поссориться съ кѣмъ либо, სპ. ხომხ. 177.

შუღლი არაბ., ს. ჩხუბი, კრებულობა; споръ; шумъ драки, бой, 1 ქრონ. 220, 299; ბეჯ. 33; **შუღლობა**, სხ. споръ; драка; ჭკშუღლობ, სრ. არა აქვს; ეიშუღლებ, ეიშუღლე, -ღე, ზ. უ. ჭკსჩხუბობ, ჭკსრიბლობ: спорить; драться съ кѣмъ; ссориться, სიბრ. 117; სპ. ხომხ. 212; მოციქ. 130; **შუღლიანობა**, წ-ობა ცხ. 410, споръ.

შუფაფი არაბ., ს. ცხენის ფეხის ავადობა, болѣзнь, ბაკურ. ბაკ. კარ. 74, выпадокъ, г. ქ. ლ.

შუშა (სპარს.), ს. მინა ან ქილის ჭურჭელი; стекло; склянка.

შუშვა ჭკ, ზ. ვ. გავხმობ, გავაშრობ, сушить, жарить.

შუშპარი, ს. თხილობა რაკვა, плаха; ვისრ. 3: 2 ქრონ. 532.

შუშპრობა (ჭკშუშპრობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ჭკრობ, ობ. вдыхать; рус. 118, 571.

შუშტაკი, ს. ანატ. 2—16—17?

შუშტრუკანა, ს. ქარი-შუშა გოგო. внутренная дѣвочка; кахѣт. 138.

შუშტუმალა, ს. ლეჩხ. дѣвная слива; ბუნ. ლ.

შუშხა (ჭკშუშხ პირსა, -შხ), ზ. მ. პირს ჭკსწვავ (თუშის მეტრისათვის), жжетъ ротъ, напр. шамановское.

შუშხუნა, მცენ. ракитникъ, грец. лг.

შუშხუნა, ს. ცეცხლთა ხათაშია; фейерверкъ: ракета; -ღვინო, шипучее вино.

შუშხუნი, ს. ქვათა და ჯოხთა სროლის ხმა ან შხინვილი; свистъ, брошеннаго камня; шипѣніе.

შფოთვა

შფოთება, სხ. смута, 2 кор. 6 — 5; 12—20; иса. 22—5; 24—19; გორგ. 154; ვეპ. ზ. მ. არ მოვასვენებ. გაეკვირვებ. გავრისხებ; смущать, безпокоить; (ჭკშფოთებ, -თე; ჭკშფოთვ, -თე), ზ. უ. ჭკშფოთვინება, ჭკშფოთრობ; безпокоиться; сердиться; ქილ. 208. შფოთებ, о больныхъ: мечется, გიშფოთებ თავსა, тревожитъ себя, ვეპრ. 134; სული მიშფოთავს, душа моя тревожится, ეკრიპ. 133; (გიშფოთებ, -თე), ზ. მან. ვიჩხუბებ, браниться; ჭკშფოთებ მაგალ. შეუფერებას, возмущать чье либо спокойствіе; ჩონგ. 118; მაშფოთებ, ты тревожишь меня, გალაკტ. 2—12, (ჭკშფოთებინა, -ლი), ზ. ვეპ. გავკვირვებინა, сердить.

შფოთი, ს. ჩხუბი, ლაღვა, არეულობა; смута, возмущеніе; ссора, брань; безпокойство; იგავნ. 23—29; მარკ. 5—38; 13—8; 15—7, შფოთიერი, безпокойный.

შჭერი, ს. ჩქერი, შქერი, მცენარე, омела, птичій клей (раст.); ბიბლ. ლ. ან იშერულად კვალიში, остролистъ, ბუნ. ლ.; болиголовъ, ერეხ. ლ. ბაქრ. 184.

შჩი, ს. щи.

შხამა ბალახი, მცენ. აბუტრაკი, чемерица, ბუნ. ლ.; იავნა ბაღ. ლ.; **შხამა ხოკო**, ს. მცენ. ცაღა მაყვალი, мухоморъ, ერეხ. ლ.

შხამი, ს. გველი გველთა და მძრომთა ან მოლთა, ядъ (пресмыкающихся), ჩემი ბური შხამი იყოს, мое хлѣбосольство да не будетъ тебѣ въ прокъ, ანტონ. 5—36; შხამიანი, ზედ. გველიანი, ядовитый; შხამება (ვაშხამებ, -მე), ზ. მ. ღვინებელად: не удержать; отравлять ядомъ; ბუნ. ქ. 200; ვაშხამებინები, -ნე), ზ. ვეპ. არ შევინებ, превращаться въ ядъ; შხამი (ჭკშხამე, -მე), ნ. ღაშხამე; **შხამიანი**, ядовитый; შხამიანობა, ядовитость.

შხაპი, შხაპა-შხუპი, კოკური, ს. ჩქარი წვიმა და ხმა მისი; проливной дождь или шумъ его; брызгъ.

შხაპუნა, ს. პატარა ცუმპო, чрезвычайно небольшой насосъ.

შხაპუნა, სხ. плескъ, -წვიმა, проливной дождь; ფიზიკ. 102; ბუნ. ქ. 145; შხაპუნება, შხაპუნი, плесканіе, (ვაშხაპუნებ, -ნე), ზ. მ. ჭკშხეპ, ჭკსრქვე წყალსა, плескать.

შხეპა, სხ. плескъ, брызгъ воды; ვეფხ. გაზ. ო. 648; ჭკშხეპ, -პე), ზ. მ. ვაშხაპუნებ, ჭკსრქვე წყალსა, плескать водою, ჭკშხეპს წვიმა, წყობ. 635.

შხერა, ს. მურნეველი კუბის მხგავსი; драхма, стреветъ, ბუნ. ლ.; ბიბლ. ლ.

შხივილი, სხ. გახურებულის ქვისა ან მეტალისა წყალში ჩაგდების ხმა; шипѣніе горячаго желѣза въ водѣ; клокотать.

შხორკალი, სხ. ფოთხალი ან ძრვა განკეთილის გველისა, барахтаться, шевелиться (о разрубленныхъ змѣяхъ).

შხრიალი, სხ. ჩხრიალი, звукъ, бряцаніе; შხრიალება ჭკ, ზ. უ. ვაჩხარუნებ, ჭკშხრიალებ, ჭკსრხრიალებ, производить бренчаніе, звукъ; (ვა), ზ. უ. წამოვჭხეკებინ შხრიალით, встать съ шумомъ; ღვინო იჩხრიალა, Денъ всталъ съ шумомъ; რუსულ. 83.

შხუნავი, ზედ. მწარეტუნელი უმეტესი ცალი გემო, горькокислый.

შხურიჩი, მცენ дикоградъ. ერეხ. ლ.

შჯა, შჯული. ნახე, სჯა, სჯული.

შჯაღი, ს. სჯაღი.

შჯულიერი, ზედ. კანონიერი, რჯულიერი, законный; ოსე. 8—12; ხან. ლ.

ჩ.

ჩ, ანის უხმო ასო, წოდებული ჩინ, რიცხვში ნიშნავს ათასსა და ფულის თვლაში ნიშნიერთ-ათასს თუმანს; წყარიერის ფულის ანგარიშში 200 ფულსა ან 50 ბისტსა, ან 20 შაურს, ან 5 აბაზს, ე. ი. ერთს მანათს; ქარაგმიანნი ლექსნი: ჩ̃ნ, ჩვენ; ჩ̃ნ ნაში, ჩვენში; ჩ̃ნგან, ჩვენგან; ჩ̃ი, ჩემი; ჩ̃ის, ჩემისა.

ჩ, ობმარების ნაცვლად შ, ვითარ ზედ-ღებულსა შინა: შთა. შთამო, ხაზოგადო ლაპარაკში: ჩა, ჩამო, მაგალ. შთასვლა, ჩასვლა. შთაყოლა, ჩაყოლა: და სხ. ან ნაცვლად ც. ვითარ: ჩახი, ცახი; ჩორვა, ცოცვა; ბეჩი, ბეცი; ჩუკუკვილა, ცუკუკვილა.

ჩაარება (ვა. ზ. მ. ჩავაკარებ, провести, (ვი, ჩავიარები), ზ. უ. გავიარე, გავიარე; проходить, ლარეკ. 103; 105, ფუძედ ჩაიარა, даромъ прошло; გორგ. 74; ეს იმაში ჩაიარა, გეკ. 9. ცხენილე

ჩაუარა, сму это прошло даромъ; 2 ქორთლ. 536.

ჩაახლოვება (ვი), ზ. ვ. დავახლოვებ, приближить, (ჩავუახლოვდები), ზ. ვე. დავუახლოვდები, приблизиться.

ჩაბალახი (სპორ.), ს. ხაწვიმარი ან ხაომარი თავხურავი ზეწი, კაჭკის ქუდი უყურებთ; ვეფხ. 608, 1402; башлыкъ шлемъ, шишакъ.

ჩაბარდახი, ს. სპილოს, чаша.

ჩაბარება (ვი), ზ. ვ. მივაბარებ, сдавать, вручать; მიჰბარებ ხელში, вверять; вручать; ხოხვ. 94; -მიწულის, ე. ი. დავაბარონებ; вводить во владѣніе недвижимаго имущества; (ვი), ზ. ვ. მივიღებ უწყებას ქვეშე ან შესანახავად, принять въ завѣдываніе, на храненіе; -მიწულს, принять недвижимое имущество во владѣніе; (ვბარდები), ზ. ვე. მიეცემი, მიებარები, отдаваться, вручаться; ჩაბარება, -ლი, ზ. მიწ. მოცემა, отдано, поручено мнѣ. **ჩამბარებელი**, მიწ. вручитель; сдатчикъ.

ჩაბარვა (ვ), ზ. ვ. დავჭიმარვ, вконать.

ჩაბეგვა (ვ), ზ. ვ. გავჭიგეგვ, ვჰსცემ, прибить, приколотить.

ჩაბეჟვა (ვ), ზ. ვ. დავჭეჟე; помять.

ჩაბერვა (ვ), ზ. ვ. შიგ შევუბერავ, вдунуть, всунь ртомъ; пыхать.

ჩაბერტყა (ჩავჭ-), ზ. ვ. დავჭბერტყ რაშიმე; ჩავჭიგვ, ვჰსცემ; вытряхивать во что; приколотить, притузить.

ჩაბეჭდვა (ვ), ზ. ვ. დავჭსტვორავ, დავჭბეჭდ; отпечатать.

ჩაბეჭდვილება, ს. აღტვორვა, დანერგვა გონებაში ანა; впечатлѣніе.

ჩაბეჭვა (ვ), ზ. ვ. ბეჭვით ვამაგრებ ნაჭოჭსა; укрѣплять нить въ ткани костянымъ ножемъ.

ჩაბზეკა (ვი), ზ. ვ. согнуть.

ჩაბზარვა (ვ), ზ. ვ. დავჭელლავ, დავჭხეთ; колоть, щелять; (ჩავიბზარვი, -რე), ზ. ვ. დავჭსქდები, колоться.

ჩაბინდება ჩავჭბინდები, -და), ზ. ვე. ჩამოვჭბნელდები, смеркаться.

ჩაბმა (ვიბამ, -ბა), ზ. ვ. ძირს მოვაბამ, привязать; привязывать кого во что; -ცხენებისა, впрягать лошадей; ჩაბმა ცხენისა, содержать господскую лошадь, держ. **ჩაბმული** ფერხულში, участвующій въ хороводѣ.

ჩაბნედა (ვ), ზ. ვ. ვჰბნედები, -და. ზ. ვე. გული წამივა, лишаться чувствъ, впасть въ обморокъ.

ჩაბნევა (ვ), ზ. ვ. ჩავჭცრი, დავჭბნევ რაშიმე; сыпать во что; ჩავიბნევი, -ნევ. ზ. თვ. ჩავიფრქვი რაშიმე, сыпаться во что либо, ქილ. 201.

ჩაბოძვა (ვ), ზ. უ. сходить.

ჩაბნელება (ვიბნელებ, -ლე), ზ. ვ. დავაბნელებ, темнить, (ვჰბნელდები, -და), ზ. ვე. დავჭბნელდები, темнѣть.

ჩაბოჭვა (ვ), ზ. ვ. ხელთ ვიგდებ, прибрать къ рукамъ.

ჩაბრუნება (ვი, ვუ), ზ. ვ. დავუბრუნებ, возвращать, (ვჰბრუნდები, -და), ზ. ვე. დავჭბრუნდები, возвращаться, ჩამობრუნება, -და, возвращается мнѣ; ქილ. 127, 430.

ჩაბრუჟება (ვჰბრუჟდები, -და), ზ. ვე. დავთოვრები, опьянѣть.

ჩაბრეცვილება ვჰბრეცვილდები), ზ. ვე. მოვჭსცდები, дѣлаюсь упрямымъ, упрямлюсь.

ჩაბრძანება, ჩაბრჯენა, ს. ჩაბძანება, ჩაბჯენა.

ჩაბრჯენა (ვი), ზ. უ. ступать ногою.

ჩაბუბნება ჩავჭბუბნი, -ნე), ზ. ვ. თბილად ჩავიცმევ; მოვჭსვამ, გავლახავ, укутывать; притузить.

ჩაბუგვა (ვი), ზ. ვ. დავჭსწვავ, сжечь, (ჩავიბუგვი, -გე), ზ. ვე. ჩავიწვი, сгорѣть.

ჩაბუდება (ვი), ზ. ვ. ბუდეს გავიკეთებ, вить гнѣздо, вгнѣздиться.

ჩაბულბულება (ვი), ზ. ვ. ჩქარა წავიკითხავ, прочитать скоро, пробѣжать.

ჩაბუჟუჟება (ვი), ზ. ვ. ძმარში ჩავხლებ, окислять, **ჩაბუჟუჟებული ბოზბაში**, сунь изъ баранины съ кислотою.

ჩაბურვა (ვჭ), ზ. ვ. დავჭხურავ, ჩავიფარებ, скрыть, покрыть.

ჩაბღლერა (ვჭ), ობერი № 2. 13, смотрѣть изъ косо.

ჩაბძანება (ვიბძანებ, -ნე), ზ. ვ. ჩავიყვან, сводить, (ჩავჭბძანდები, -ნდი), ზ. ვე. ჩამოვალ, сходить, ниеходить.

ჩაბჯენა (ვიბჯენ, -ჯინე), ზ. ვ. ფეხს დავიდგამ; ჩავსვამ, ступать ногою; втыкать; ხიბრ. 79.

ჩაგდება (ვი), ზ. ვ. ხალხშეში შთავაგდებ, ჩავჭყრი, ჩავაცემებ, ჩავჭსობენ; გარდავაგდებ, ჩავეცი; бросить, кинуть во что, задѣть, надѣть на; ქილ. 130; ჩავაგდებ შეწობას, застраховать; თავი ჩავაგდე ფთორაკში, я ввергъ себя въ несчастіе, რუსუდ. 837; ჩავაგდებ სიცრუესაში, повергнуть кого въ нищету; არაფრად ჩავაგდე, я это считалъ ни во что; ჩავაგდებ კაცად, я считалъ его за человѣка; რუსუდ. 319; ორწილად ჩავაგდებ, буду считать вдвое; სიხხლში ნუ ჩამაგდებ, не вводи меня въ отвѣтъ за убійство; ჩავაგდებ დავთარში, включаю въ списокъ; კაცად არ ჩამაგდო, онъ не ставилъ меня ни во что; (ვი), ზ. მიწ. ჩავითხევ, вмергать себя; -ხელში, прибрать къ рукамъ; რუსუდ. 410; აბ დავიჭერ, поймать; схватить; ხად. ხოხხ. 290; -ენახ, замолчать, დარიშ. 168; მარ. 267, 304; -გულში, задумать ჩავაგდებ გულში სიყვარულსა, заронить любовь въ своемъ сердцѣ; ჩავაგდებ თავს წყალში, утопить себя; ვისხ. 47; ჩავაგდებ დროს, утучить время; ერთგულობაში ჩავაგდებ, я сочту это за преданность твою ко мнѣ; გორგ. 302; ნუ ჩაიგდებ თავს ჭირში, неподвергай себя несчастію; არაფრად ჩამიგდო, онъ ни почто не поставилъ мнѣ это; ჩამიგდო ხელში, онъ поймалъ меня; ჩამიგდებარ, ჩაგიგდივარ, я ввергъ тебя; я прибралъ тебя къ рукамъ; ты ввергъ меня, ты прибралъ меня къ рукамъ; ვისხ. 136, (ვუ), ზ. მიწ. ჩავუცრი; გარდავაგდებ, ჩავუგდებ; მოვჭსდებ, მოვჭკრები კაცსა ლ სხ. бросить что либо чье во что; вкладывать, влагать; защѣпить, задѣть; ჩავუგდებ ჩანგალს, взять вилкой; წყალში ჩავუგდებ, бро-

сить чью вещь въ воду; 1 ქრონ. 444: ანგარიშში, зачесть, засчитать; поставить кому въ счетъ; რუსულ. 532; -თვნ-, причислять къ капиталу; -ძოვარნილის ძვალსა, исправить кость; -ხელში, отдать въ руки, вручить; ვეფხ. 527; (ჩავიგდები, -დე), ზ. ზ. შთავიდევები, ჩავიბრები; გარდავიცმი, быть зачтену, засчитываться; продѣваться, პირუკუნვე ჩავიგდები, сочтутъ меня за безсловеснаго; სამ. ვახტ. 257; -ანგარიშში, быть зачтену, სამ. ვახტ. 187, (ჩავიგდები, -დე), ზ. თვ. მივიგდები, прилагаться, прилечь; ჩავიგდივარ, онъ бросилъ меня въ; ქილ. 663, ხელში ჩავიგდივარ, онъ прибралъ меня къ рукамъ.

ჩაგდებინება (ვა), ზ. სხ. მოვაგდებინებ; ჩავიგდებ; отрубить; вышибить; -კბილსა, вышибить зубъ, დასტ. 8; აღმ. 142; სამ. ვახტ. 47, -შენობას, застроить застроить; სიგ. ბოლოც. № 17.

ჩაგება (ვა), ზ. ზ. დავაგებ რასმე რაშიმე; ჩავიხლებ; стлать что внутри чего; вкладывать, влагать; ჩავაგებ ხმალს ქარქაშში, вложить саблю въ ножны; ვისრ. 177; ქრისტ. 2—98.

ჩაგებება (ჩავაგებები, -ბე), ზ. თვ. ჩავალ მისაგებლად, сойдти внизъ на встрѣчу.

ჩაგვა (ჩავჭვი, -გვე), ზ. ზ. ჩამოვჭრი, смести.

ჩაგვრა, ზ. ჩაგერა.

ჩაგვემა (ვა), ზ. ზ. приколотить.

ჩაგზავნა (ვჭაზავნი), низносылать.

ჩაგზება, ჩაგზნება (ვა), ზ. ზ. დავანთებ ცეცხლს მოვაკერებ; зажечь, воспламенить, ჩამოგზნებ გულში მიკნარნილის ცეცხლსა, ვისრ. 138, რუსულ. 886; заронишь въ чью либо душу любовь; ჩავაგზნები, ჩამაგზნება, ზ. თვ. ცეცხლი მომკიდება, возжигаться.

ჩაგირდაგი, ს. წონა მცირეული ნაწილი დრაჰმისა, სამ. ლ. ნახე ლიტრა $\frac{1}{5}$ დრაჰმა.

ჩაგლეშა (ვა), ზ. ზ. გავაგრაზე, обмазать; სამ. ლ.

ჩაგოგვა (ვჭ), ზ. უ. сходить внизъ.

ჩაგლეჯა (ვჭ), ზ. ზ. ჩავჭვეტ, разодрать.

ჩაგლინება, ზ. უ. ვჭსრიალ, скользнуть.

ჩაგორებული მაგალ. ლეკური: კაცია 15; მრგვალი, ვითარცა გოლური ლეკაური. пузатая женщина.

ჩაგონება (ვა), ზ. ზ. внушать, вразумлять, внимать.

ჩაგორება (ვა), ზ. ზ. скатить.

ჩაგრება (ვჭ), ზ. ზ. გრეხაში დავაგებ, вить.

ჩაგრვა (ვჭ), ზ. ზ. დავსჯიანებ. შევაწუხებ, притѣснять; (ვიჩაგრები, -ვე), ზ. ზ. დავიჯიანები, შევიწროვები, быть притѣсняему.

ჩაგუბება (ვა), ზ. ზ. დავაგუბებ, запрудить.

ჩაგულქანდაკება (ვა), ზ. ზ. დაკვრებით, позолотить, ქილ. 26.

ჩაგური (ვჭაგური, -ვჭაგურე), ზ. ზ. ძირს ჩავიყვან, вести кого внизъ; სიტყ. 358.

ჩადაბა, ს. თიხის ძნელი. конна сѣна; სამ. ლ.

ჩადარღება ჩამადარღებ, -ღე), ზ. მიჩ. დამალინებ; опечатать; ვეფხ. 1518.

ჩადგმა (ჩავსდგამ, -დგი), ზ. ზ. ჩავჭსდებ, ჩავაწყობ რაშიმე; вставить, класть, полагать во что; ჩავჭსდგამ ქვევრსა, вковать винный кувшинъ въ землю; გურჯ. 24; ჩავიდგამ ხელსა, ожить, ხუშტ. 24, ჩავიდგამ ხელსა, ожидать, ჩავიდგამ გულში, задумать; ჩავიდგამ ფეხს, поставить ногу.

ჩადგომა (ჩავჭსდგები, -დგე. მდგ. -დეჭ), ზ. უ. შეა დავსდგები, стать посреди чего; -სოფელში, остановиться въ деревнѣ; დასტ. 11; მიზეზში ჩავჭდგები, сдѣлаться причиной, -ცოდვაში, взять на себя грѣхъ; (ჩავუდგები, -დეგ), ზ. ზ. დავსდგები სიტყვა; შეა დავჭდგები; остановиться гдѣ либо; стать посреди чего, занять середину; გორგ. 288; რუსულ. 187; ხრონოლ. ხრის. 27; დასტ. 146; იმერეთს ჩავდგა, онъ занялъ Имеретію; 2 ქრონ. 529; ქარი ჩაუდგა, сталъ дуть вѣтеръ; მეორედ ხელი ჩამედგა, вновь издохнулъ, ожилъ; (ჩავიდგები, დეგ. მდგ. -დეჭ), ზ. უ. დავიდგები. становиться, стать на, მზის შუქი ჩადგა, солнечные лучи освѣтили; ქილ. 56; ჩამიდგება, -დგა, онъ занялъ мой домъ подъ постой; რუსულ. 370; კაცია 84; ჩავიდგარვარ, я остановился, занялъ чье либо помѣщеніе; 2 ქრონ. 424; მზე ჩადგომოდა, солнечные лучи проникли; რუსულ. 796; **ჩამდგარი, ჩადგომილი**, მიმ. остановившійся.

ჩადება, სხ. положеніе, клаціе, წნილად ჩადება, мариновать, класть въ уксусъ овощи; (ჩავჭსდებ, -დე), ზ. ზ. დავჭსდებ რაშიმე, класть во что либо; ჩავიდებ ჯიბეში, класть въ свой карманъ. ჩამიდებს, სრ. ჩამდებია, кладется мнѣ напр. въ карманъ; ხელში ჩამიდო, онъ сунулъ мнѣ въ руку; პირში ჩამიდო, онъ сунулъ мнѣ въ роть; ხელი ხელს ჩამიდო, онъ пожалъ мнѣ руку; რუსულ. 423; დავრ. 26; სამ. 10, 80; ჩავიდებ გულში, задумать; ჩავუდებ მაგალ. პირში, ჯიბეში; положить кому въ роть, въ карманъ; ჩამიდებ გულში სიყვარული, ვისრ. 141; онъ заронилъ въ мое сердце искру любви; რუსულ. 890; (ჩავიდები, ჩაუდები, -დეგ), ზ. ზ. დავიდები, полагаться, класться. ჩავიდები წნილად, быть мариновану, положено въ уксусъ, ვისრ. 133; ჩამდებ, кладешь меня, **ჩადებული**, მიმ. положенный, ჩადებინება (ვადებინებ, -ნე), ზ სხ. заставить положить.

ჩადევა (ჩავჭსდევ, -დევ), ზ. ზ. უკან მივჭსდევ კიბეზედ ჩამომავალსა; слѣдовать за кѣмъ сходя съ лѣстницы.

ჩადევნა (ჩავსდევნი, -ნე), ზ. ზ. უკან მივსდევ, преслѣдовать.

ჩადევნება (ვა), ზ. ზ. დავადევნებ, заставить слѣдовать за кѣмъ, ფულსაც თან ჩაადევნებს, онъ пожалуй вмѣстѣ съ другими и денегъ положитъ въ карманъ; ანკ. 6—23; ჩავადევნები, -ნე), ზ. თვ. დავადევნები, преслѣдовать.

ჩადება (ვი), ზ. ზ. ვიქმ, შევიმთხვევ. несчастіе; ჩამადებ, навлечь на себя; -ბოროტსა, навлечь на себя несчастіе; კაცია 39; ამის თანა სჯობს ჩადება, такое несчастіе онъ навлекъ на себя; ჩვენი მამასახლისის ჩადებული ოინები, штуки нашего старосты.

ჩადენა (ჩავჭდი, სრ. არა აქვს), ზედამ ქვეით მოდის

მაგალ. წყალი, течь сверху внизъ, ქალაქს ჩაუდის მტკვარი, Кура течетъ ко городу.

ჩადინება (ვ), ზ. სხვ. დამოვადინებ, заставить течь.

ჩადკოკო, ს. მცენ. ცაცველა, ლაგვიმორია; черный напоротникъ.

ჩადრეკა (ჩავჰხრეკ, -რიყე), ზ. ვ. ჩავჰხრი, ჩავიზნექ, вгибать, сгибать, ჩავიდრეკ ფეხს, преклонить ногу; რუხულ. 410; დარეკ. 126. (ჩავჰხრეკები, -ეკი), ზ. ვე. მოვიხრები, согнуться, -წელში, согнуться, сгорбиться, დარჩ. 58.

ჩადრი (სპარს.), ს. ჰკიდ. თერგდალეული ქალთ წამოსასხამი; чадра, женская бѣлая мантія; **ჩადრიანი**, ზედ. ჩადრით მოსილი, одѣтый въ бѣлую мантію; დიად. 51.

ჩადუმება (ვ), ზ. ვ. დავადუმებ, заставить молчать; (ჩავიდუმებ, -მე), ზ. მიზ. დავიდუმებ, დავჩუმდები, замолчать.

ჩადუნა, ს. მცენ. გვიმრა, დათვის საგუბელა, напоротникъ, ს. ჩ. ლ; ა. ფ. ლ; ქართ. ლ; **ჩადუნა მთისა**; верескъ; ა. ფ. დ.

ჩავარდნა, ჩავრდომა (ჩავვარდები, -დი), ზ. ვე. შეავვარდები; გადავვარდები; შთაექცევ თვს; упасть; броситься, кинуться; ლოგიკაზე: занемочь: სამ. სოპ. 192, -ვალებში, впасть въ долги; -წყალში, упасть въ воду, броситься въ воду; ბუნ. კ. 84; -ეიქრში სიგონებელსა, задуматься, впасть въ раздумье; ვეფხ. 58; ჩავვარდები ერთ წილად, считаться за одну долю; ჭირში ჩავვარდი, я попалъ въ бѣду; ჩავარდა ჭუბარებაში, печаль напала на него; ჩავუვარდები ხელში, попасть кому въ руки; ენა ჩაუვარდა, лишился языка; ჩავარდობა ჩამოვარდები ხელში, попадать мнѣ въ руки; რა ჩაგლში ჩამოვარდება, за какое благо сочтется мнѣ, ჩამოვარდება გულში, западетъ мнѣ въ душу; ქილ. 47; ანტ. 12. სხვ ჩამოვარდა, я потерялъ голосъ, ფეხქვეშ ჩავვარდები, я упалу ему въ ноги; ხელში ჩავუვარდი, я попалу ему въ руки; გულში ჩამოვარდა ყვარი, злость взяла меня; დარ. 60; **ჩავარდნილი**, ზმ. впалый; ჩავარდნილი ადგილი, низменное мѣсто; **-ლობა**, впалость.

ჩავიწროება (ვ), ზ. ვ. დავიწროვებ, сужать.

ჩავლა (ჩაველი; -ელ; ჩავიელი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. გავიელი, (ჩავარ, пройдти мимо; ვეფხ. 938, 1435, ხარკებელი ჩაველის, проценты несочтутся; ტუალ ჩაგიელის, даромъ пропадетъ, დარ. 2, ნონგ. 77; **ჩავლილი**, ზმ. проходящій, ჩავლილი წყალი ვინ ნახა ამონაბრუნი, кто видѣлъ, чтобы вода проточная приняла обратное теченіе; ქილ. 419; ჩავუელი, засчитать; ხმ. ვ. 107; пройдти мимо.

ჩავლება (ვ), ზ. ვ. დავაველებ ხელს, схватать, -ხელი ხელს, взять кого подъ руку; -კლანჭებს, защѣпить ногтями; თვალს აველებს და ჩაველებს, онъ водитъ глазами.

ჩავლენა (ვაველენ, -ლინე), ზ. ვ. ჩაგზავნი, посылать внизъ, ჩემს სიტყვას ტყუველად ნუ ჩაველენ; слова мои несчитай за ничто.

ჩავრდომა, ს. ჩავარდნა.

ჩავსება ჩავიესები, -ესე), ზ. ვ. დავიესები, გავჭედები, гаснуть, ჭმუ ჩაესო, солнце закатилось; ვიხრ. 14.

ჩაძახება (ჩავსძახებ, ჩავუძახებ, -ხე), ზ. უ. ჩავსძახებ, ჩავჭყვრი, кричать во что; звать кого; ქვევრში რასაც ჩახძახებ, ამასვე ამოიძახებს, каково аукнешь, таково и откликнется; ს. ჩაძახება.

ჩაძეება (ჩავძევ, -ძიე), ზ. ვ. ჩავიწევ, ძირს დავიწევ, тянуть внизъ.

ჩაძველება (ვაძველ, -ლე), ზ. ვ. ერთმანერთში დავძველ ან ძველში ჩავაცვ; втирать, вминать; вмѣсить; ჩამაძველ წიხლსა, სიბრ. 59; дать кому пинка.

ჩაძვება (ჩავჰძვივ, -ვე), ზ. ვ. დავსკვნი მიწას, убивать землю.

ჩაძებირება (ვიძებირებ, -რე), ზ. ვ. გავიძებირებ, заучить, вытвердить.

ჩაძვინება (ვაძვინებ, -ნე), ზ. ვ. დავაძვინებ, громкозвучно декламировать, произносить, нагромоздить.

ჩაძიარება (ჩავჰძიარები, -რე), ზ. თ. ძიარი გავჰხდები, присоединиться, присоединяться; ალექ. 82, 129; ჩავჰძიარებ, -რე, ზ. მიზ. გავჰძიარებ, сдѣлать кого соучастникомъ, ალექს. 82.

ჩაძიდვა (ჩავჰძიდვ, -დე), ზ. ვ. დაბლა ჩამოვიტან; сносить, ქილ. 128.

ჩაძლეულება (ვი), обрушаться, обвалиться.

ჩაძნექა (ჩავჰძნექ, -ნიქე), ზ. ვ. დავჰძნექ, ჩავჰხრი, наклонить, (ჩავიძნიქები, -ქე), ზ. ვ. ჩავიწრები, ჩავიკვეები, сгорбиться, დარჩ. 7, 57.

ჩათაბუა (ვჰსთაბავ, -ბე), ზ. ვ. გავხარი; გავლანძღავ; вымарать; выругать.

ჩათბილება ლა

ჩათბობა (ვი), ზ. ვ. გავითბობ, согрѣть; (ჩავჰსთბები, -ბი), ზ. ვე. გავსთბები, согрѣться.

ჩათეთქა (ვითეთქები, -ქე), ზ ვ. ფერი წამივა; შეეთქობა (შეცვალოთფერს); блѣднѣть; заглохнуть; -ხარშვით, выпрѣвать. (ჩავჰსთქე, -ქე).

ჩათალი, ს. ორკაში შესადგმელი რიხაზე, сошка.

ჩათეთქილი, ზედ. ფერმიხდილი შეშინებისგან; მცენარეთათვის: შეშთობილი; блѣдный отъ испуга; заглохлый (растеніе).

ჩათელა (ჩჰსთელ, -ლე), ზ. ვ. ჩავჰსჭვლეტ, вминать.

ჩათენთა (ჩავითენთები, -თე), ზ. ვ. დავითენთები, ослабѣть отъ зноя или вина.

ჩათესვა (ჩავჰთესავ, -სე), ზ. ვ. დათეს ღრმად, посѣять.

ჩათვალიერება (ვათვალიერებ, -რე), ზ. ვ. თვალს მოვჰკრავ, просматривать, замѣчать.

ჩათვლა (ჩჰსთველ, ჩჰსთველე), ზ. ვ. დავსთველი, вменять, сосчитать, ჩამითვალე, считай за мною, (ჩავუთველი, -თვალე), ზ. ვ. გავუბრი ან თვალი მივჰსცემ; зачесть; со счетомъ отдавать; სამ. ვეფხ. 103; (ჩავითველები, -თვალე), ზ. თ. გავებრები, зачесться, სამ. ვ. 110.

ჩათვლემა (ჩამთვლემს, -ლია), ზ. უ. ჩამეძინება, задремать.

ჩათლა (ჩავჰსთლი, ჩავითლი, -ვათლე), ზ. ვ. ჩავჰკვეთ, ჩავჰსჭრი, отѣчь, отрѣзать.

ჩათლაფუში, ს. ხეჩრინი, ბედკონი; окинидар-

пикъ, терпентинное дерево; ნ, ჩ. ლ; ბ. ლ; პ. უ. ლ.

ჩათლახი, მაგალ. ნუხი, гнилая дыра.

ჩათრევა (ვ), ზ. ვ. თრევით ჩავიყვან ან ჩავიტან, стащить внизъ: სამ. ალბ. 13; ჩავითრევი, -რეც, ზ. თვ. თრევით ჩავალ; тащиться внизъ; ჩათრეულს ჩაეოლილი ჭყობიან. лучше чтобъ проводили внизъ, а не стащили; გორგ. 245, 2 ქართლ. 520.

ჩათრობა ჩავსთვრები, -თვერ, ზ. ვღ. დავჭსთვრები, упиваться.

ჩათუთქვა (ვ), ზ. ვ. მღვდელს წყალში მოვალბობ, обварить кипяткомъ, ვითუთქები, обвариваться, упариться, разпариться.

ჩათუშლება ნ. ჩათვლემა.

ჩათხევა (ვ), ზ. ვ. ჩავჭღვრი. გალვასხვა, вылить.

ჩათხრა ჩავჭსთხრი, -ხარე, ზ. ვ. გავსთხრი, проконать; ქილ. 169; გორგ. 256; გულს ჩათხარ, замѣть, помни; ვისნ. 18.

ჩაი, ს. ცნობილი მცენარე ჩინეთისა. чай, **ჩაიდანი,** ს. ჩაის მოსახმარებელი ჭურჭელი, чайникъ.

ჩაის, უნდა ჩადის, სახე ჩასვლა.

ჩაკავება ვი, ზ. ვ. ხელთ ვიგდებ, захватить.

ჩაკაკუნება თოფი ჩავუკაკუნებ, -ნეს, ზ. ვ. თოფი ჩავჭკრავ; бить по головѣ. ჩონგ. 90.

ჩაკარაბაკება ვაკარაბაკებ, -კე, ზ. ვ. ჩავჭხევ. разорвать. ვეფხ. 553.

ჩაკარგვა ჩავჭკარგავ, -გე, ზ. ვ. დავჭკარგავ; терять; ჩავიკარგები, -გე, ზ. ვ. დავიკარგები, теряться, пропасть.

ჩაკაფვა ვჭკაფავ, -ფე, ზ. ვ. ჩავჭსთლი, ჩავსჭრი, срѣзать, разрубить, разсѣчь; რუსულ. 717. ჩაკაფა ხეენარი, онъ вырубилъ аллею. რუსულ 916.

ჩაკაწრვა ვჭკაწრავ, -რე, ზ. ვ. ჩავჭფხეჭნი, опарапать.

ჩაკენჭნა ჩავუკენჭნავ თოფში, გულში), вкорять, вадоумить, вонзать въ голову. [шить,

ჩაკეთება (ვ), ზ. ვ. დავჭკეთ, დავსჭრი, рубить, кроჩაკერება (ვი), ზ. ვ. კერვაში ჩავიკან, вшивать.

ჩაკეტა (ვ), ზ. ვ. შევჭკეტ, замирать, дверь 1; ვი თავსი, замереться.

ჩაკეფა (ვ), ზ. ვ. ჩავჭსჭრი, вырѣзать.

ჩაკეცა (ვ), ზ. ვ. ჩავჭდრეკ, ჩავჭხრი, вгибать; ჩონგ. 53; ჩაკეცილი ქუდი, вогнутая шапка; ჩავიკეც შეხლა, согнуть колѣни, დრეკ 132; подкашиваться ноги.

ჩაკუდინება (ვი), ზ. ვ. მოვჭკლავ. убить.

ჩაკუდომა ჩავჭკვდები, -დი, ზ. ვღ. მოვჭკვდები, умирать.

ჩაკვეთა (ვ), ზ. ვ. ჩავჭსჭრი; разрубить, разрѣзать; 1 ქართლ. 118; დრეკ. 90.

ჩაკვეთება (ვი), ზ. ვ. დავიკვეთებ, დავსცემ, ударить обо.

ჩაკვეხება (ვი), ზ. ვ. вложить.

ჩაკვირვება ჩავჭკვირდები, -დი), ზ. ვღ. გავკვირვებით ვუყურებ, смотрѣть со вниманіемъ; ბუნ. კ. 106; 214. надивиться.

ჩაკვრა (ვჭკრავ, ზ. ვ. пріударить.

ჩაკიდება (ვ), ზ. ვ. დამოვჭკიდებ; свѣсить, повѣсить внизъ, ჩავუკიდებ ორშოში, спустить кому что въ яму; გორგ. 1; ხელი ხელს ჩავკიდებ, взяли другъ друга подъ руку; ჩავეკიდები, -დე), ზ. თვ. დამოვეკიდები, свѣшиваться, დახც. 131.

ჩაკივლა ჩავჭკივი, სრ. არა აქვს, ზ. ვ. ჩავჭყვირი, кричать кому въ уши.

ჩაკვირვება (ვ), удивлять.

ჩაკვერცხება, нарочитать, რქა. ძველი, насѣка.

ჩაკმენდინება (ვ), заставить молчать.

ჩაკითხვა (ვი), ზ. ვ. წავიკითხავ, прочитать.

ჩაკივინება, სხ. усѣчка, (ვი), ზ. ვ. კივანს შევიქმ, заклепать; ან ჩავიცინებ, усѣкнуться.

ჩაკირვა (ვჭკირავ, -რე, ზ. ვ. კირში ჩავხვამ და მოვჭკლავ, залить извѣстью преступника; ბეჭს 189.

ჩაკლვა (ვჭკლავ, ვჭკალ, ზ. მოვჭკლავ. убить, ჩონგ. 19, 41.

ჩაკნინება ვი, ზ. ვ. შევამცირებ, умалять.

ჩაკოდვა (ვჭ, ზ. ვ. დავჭკოდავ. ранить.

ჩაკონება ჩავკონები, ხე, ზ. თვ. გულზედ მოვხვევი. пасть въ объятія.

ჩაკოცნა (ვჭ. ზ. ვ. облобызать, разцѣловать.

ჩაკოჭვა (ვჭ. ვრთი ჩინოსნის კუდი მეორესთან ჩაკოჭვიდეს?

ჩაკრება ჩავჭკრებ, -რიბე, ზ. ვ. შევჭკრებ; ჩავწყობ, 1 ქართლ. 197; содрать; уложить.

ჩაკრეფა, იგივე ჩაკრება.

ჩაკრეჭა ვჭკრეჭ, ვჭკრიჭე, ზ. ვ. გავჭკრეჭ მცირედ. ჩავჭკვეც. сострочь, построчь.

ჩაკრვა ჩავჭკრავ, -კრ), ზ. ვ. ჩავარტყამ. ударить; ჩავკრავ, -კრ, თოკით ჩავამაგრებ, ან დავწნებებ, привязать; привязать веревкой; прилѣпить; вклеить; გულში ჩავკრავ. принять кого въ объятія, обнять; **ჩაკრული,** მიმ. пристегнутый, ჩონგ. 138; ჩავჭკრავ თავში, ударить въ голову; ქრანთ. 2—36; ანტ. 4—59; ჩავკრავ ბურს თორნეში, садить хлѣбъ, ქრისთ. 2—64.

ჩაკრთობა ჩავჭკრთები, -თი, ზ. ვღ. გავჭკრთები, შეშინდება, оробѣть, испугаться.

ჩაკრულვა ვჭ, ზ. ვ. проклинать.

ჩაკრუნჩხვა ჩავიკრუნჩხები, ზ. ვ. მოვიბღუნძები, съежиться.

ჩაკუჟება ვიკუჟები, -ჟე, ზ. ვ. ჩავიკუნტები. присѣсть на корточкахъ; ჩაკუჟებით რაცა, присѣлка.

ჩაკუნტება ჩავიკუნტები, -ტე, ნ. ჩაკუჟება. ზარ. 9.

ჩაკუშვა ჩავიკუშები, -შე, ზ. ვ. მოვიკვეთები, отрѣзаться.

ჩაკუწვა (ვჭ, ზ. ვ. დავჭკუწავ, ნაჭრებად დავჭსჭრი, изрубить.

ჩალა, ს. ზრო. ღერო მოსავლთა. ვეფხ. 241, 1021; солома, камышъ. ჩალის ფერი ცხენი, буланая лошадь, ჩალად მიჩს, ни почто не ставлю; ჩალა შაქრისა, сахарный тростникъ.

ჩალაბული, ს. ნოტიოს სიმღერაც ჩალით და ბუწვით ნარევი. великая дрянь, нечистота и мутной водѣ; ბუნ. კ. 271.

ჩალაგება (ვ, ზ. ვ. ჩავწყობ, укладывать; ჩავლაგები, -დი), ზ. ვღ. ჩავიწყობი, уложиться; убраться; **ჩალაგებული,** მიმ. уложенный.

ჩალამბარა, ს. მცენ. ჭვიმა; раст. куперь.
ჩალამგელა, ს. მჭილი საჭმელი; кики; ნ, ჩ. ლ, ნ, ჭილი.
ჩალამკალამი, ს მცენ. тростникъ, ерисм. лт.
ჩალანგარა, ს. ნივნივი, სართულის გარდანაჭრობი ძელი, стропила.
ჩალაპა, ს. მცენ. яланна раст. ерисм. лт. დამატება.
ჩალაპარაკება (ვი), წარმოვქმოქვამ, пропзношу.
ჩალაღაჯი, ს. საკლავისა ბეჭის ზედაო ნაწილი, оконолокъ; часть мяса; კვკ. გაზ. 1852 წლ. № 43.
ჩალაშაქარა, ს. მცენ. ხორგა, ცოცხა, ცოცხკუბილა; сорго сахарное дрисм. лт.
ჩალახური, ს. ჩჩვილთა ხვეგველი შთქუნი აკვნის, небольшой дѣтскій тюфякъ; ნ, ჩ. ლ; ხად, ლ. соломенникъ, ѣлтихъ лтогилнн.
ჩალბობა (ვა), ზ. ვ. ღარბილება წყალში, мочить, размачивать въ водѣ; (ჩალბები, -ბი), ზ. ვე. წყალში ღარბილდები, размокнуть въ водѣ. **ჩალბალი**, размоклый: **ჩალევა, ნ დალევა.**
ჩალეკა ვი), ზ. ვ. წყალთაფის; ლევსძირვ, осѣдать, опускаться на дно.
ჩალეწა (ვჭ), ზ. ვ. ჩავამტვრევ, ჩავაწხვრევ; сломать.
ჩალთა, ს. ბუდე იხრიხა, წიგნისა, чехолъ, футляръ.
ჩალთაბუღე, ს. ჩალთა წიგნისა ღ ხხ. შალთა, чехолъ, футляръ.
ჩალთუკი, ჩალთუჭი (თთრ.), ს. მოუმკავი ან მოუცხველი ბრინჯი კილიანი; рисъ на корнѣ; დახკ. 133; ნ. ჩ. ლ; გუჯ.
ჩალიანი, ზედ. ჩალისაგანი. соломенный, დრეგ. 2—124. 149.
ჩალიკვა, ს. ცეცია, მარცხენის ხელის მხმარეველი, лѣвша.
ჩალისი, ჩალისობა, ს. რიგით ღ რიგითობი, безпрерывная борьба; 1 ქართლ. 364.
ჩალიჩი, ცილოს ლახტი ხვეველი ფუნდრუკობაში, жгутъ
ჩალოდინება (ჩავლოდინები, -ნე), ზ. თვ, მოველოდები. ожидать, 2 ქართლ. 368.
ჩალოდინი, ს. лолодинъ, ожиданіе, 2 ქართლ. 365.
ჩალპობა (ვჭლპები, -ბი), ზ. უ ლვჭლპები. сгнить
ჩალტობა (ვა), ზ. ვ. ლევალტობ, ლევსტვლებ, обмочить.
ჩალტოლვა, (ვჭ), обмочить.
ჩალუმელი, ს. მწვანი მწალი, შორშორი, нарѣзные овощи безъ приправы; ხად, ლ; ნ, ჩ. ლ.
ჩალური, ს. ჩალის ფიცხა, соломенная изба; 2 ქართლ. 531; კაცია 35.
ჩალურჯება ჩავლურჯებ ცანსა, -ჯე), ზ. ვ. ცემით ლევლურჯებ ცანსა; избить, нанести кому синяковъ; ჩავლურჯდები, -ჯდი), ზ. ვე. ლევლურჯდები, лурджи შევიქმნები, сннѣть, становиться синимъ.
ჩალხანა, ს. კარდალი, მცირე ქვაბი, небольшая кострюля; 1 ქართლ. 306; როგორიც ალხანა, ისეთი ჩალხანა, ან. каковъ поиъ, таковъ и приходъ.
ჩალაბი, ს. 1 ქართლ. 306; ნახე თარეშობა.
ჩამაბარებელი, ს. вѣлъ ли ламцемъ, вручитель.
ჩამაგრება (ვა), ზ. ვ. ლევამაგრებ. прикрѣпить.
ჩამალვა (ვჭმალავ, -ლე), ზ. ვ. ლევჭმალავ; скрыть, (ჩავიმალვი, -ლები; -ლე), ზ. ვ. ლევიმალვი, скрыться, спрятаться.
ჩამარხვა (ვჭ), ზ. ვ. ლევჭმარხავ, зарыть, спрятать; сохранить; (ჩავიმარხები, -ხე), ზ. ვ. ლევიმარხები, быть зарыту, скрыту.
ჩამატება, სხ. прибавленіе, (ვჭ), ზ. ვ. მოვუმატებ, ჩავუსრავ, прибавить, включить.
ჩამბალილა, ს. ერთ რიგი რაკვა; родъ пласки.
ჩამდაბლება (ვა), ზ. ვ. ლევამდაბლებ, понижать, пизить; (ჩავჭმდაბლდები, -დი), ზ. ვე. понижаться.
ჩამდგარი, ზედ. поставленный.
ჩამდებელი, ს. ლამდებელი, вкладчикъ.
ჩამდინარე, ზედ. მდინარი წყალი, протекающій.
ჩამდუღრება (ვა), ზ. ვ. მდუღარეში ჩავჭსებ, обварить.
ჩამეხება (ვი კარს притворить двери; მოურავ. 223.
ჩამზრალი, ზედ. გაყინული, замерзшій.
ჩამზლუსვა (ვა, -ლე), ზ. ვ. ლევაქვ. ჩავანგრევ, разрушить; ჩავიმზლუსვი, -ლე), ზ. ვე. ჩამოვინგრევი, ჩამოვიქცევი, обрушиться.
ჩამთესლება (ვამთესლებ, -ლე), ზ. ვ. ჩავჭნერგავ, всѣять, вскоренить.
ჩამთვრალი, ზედ. ჩაღვეული, лѣлеющій, пьяный.
ჩამთქნარება (ვამთქნარებ, -რე), ზ. ვ. მოწყენისაგან ან ძილისა პირს ლევაღრენ, зѣвать.
ჩამიჩი (სპარს.), ს. სკამჯი, ჭამხმარი ყურძენი, изюмъ, ბუნ. ლ.
ჩამიჩუმი, ს. ჩუმობა, лѣწყნარებულება, тишина; რუსულ. 300.
ჩამიწება (ვა), ზ. ვ. ლევამიწებ, მიწად შევიქმ, превращать въ прахъ; (ჩავჭმიწდები, -დი), ზ. ვე. ლევჭმიწდები, მიწად შევიქმნები, превращаться въ прахъ.
ჩამიჯნვა (ვჭმიჯნავ, -ნე), ზ. ვ. მიჯნებს ჩავჭსერი, ставить межевые знаки; გუჯ. 33.
ჩამკვდარი, ზედ. მომკვდარი, умершій, издохлый.
ჩამო, წერილში შთამო, წინალდება თანდებულივით. მოუზიების ზმნათა: მაგალ. ჩამოვალ, ჩამოვჭბერავ.
ჩამო, თანდ. კილე. კილეგან, кромѣ.
ჩამოარება (ვი), ზ. უ ჩამოვიალი. обходить; проходить, пробѣжать мимо; ან. 5 –27.
ჩამობანა (ვჭ), ზ. ვ. ლევჭბან, ჩამოვჭრეცხ, обмыть; ქილ. 13.
ჩამობერვა (ვჭ), ზ. ვ. მოვუბერავ, подуть.
ჩამობზეკა (ვიბზაკები, -კე), ზ. ვ. ჩამოვიშვები, отпасть.
ჩამობინდება (ვჭბინდები, -დი), ზ. ვე ჩამოვჭლმლები, смеркаться.
ჩამობმა (ჩამოვაბამ, -ბი), ზ. ვ ჩამოვჭკიდებ; левაბამ; спѣшивать; привязать; ვეფხ. 477; (ვეშმი, მაგ. შკოვებზედ), повѣсить.
ჩამობნევა (ვაბნევ, -ბნე), ზ. ვ. ჩამოვჭსერი, сыпать, бросать внизъ; (ჩამოვაბნევი, -ბნე), ზ. ვ. ჩამოვიყრები, сыпаться.
ჩამობნელება (ვა), ზ. ვ. ლევაბნელებ, затмѣвать;

(ჭ)ბნელდები, -დი), ზ. ვდ. დაჭბნელდები, стемнѣть.

ჩამობრუნება (ვა), ზ. ვ. მოვაბრუნებ, воротить кого; (ჩამოვჭბრუნდები, -დი), ზ. ვდ. მოჭბრუნდები, воротиться, დაბა. 44, ჩამობრუნდით, ზზ. მობრუნებაზედ, идя назадъ, 1 ქრონ. 156.

ჩამობრძანება (ვა), ზ. ვ. ჩამოვიყვან, свести, აბ მოვიყვან, привести, (ჩამოვჭბძანდები, -დი), ზ. ვდ. ჩამოვალ; მოვალ; сходить; пріѣхать, прибыть; ბატონი ქალაქში ჩამობძანდა, баринъ пріѣхалъ въ городъ.

ჩამობუზვა (ჩამოვიბუზები, -ბუ), ზ. ვ. მოვიბღუნები, ავიბრიზები, მოვიქურცუნ; наежиться, нахмуриться.

ჩამობურვა (ჩამოვჭბურავ, -რე), ზ. ვ. ჩამოვჭხურავ, ჩამოვფარებ, покрывать, надѣвать; (ჩამოვიბურავ, -რე), ზ. მიმ. ჩამოვიხურავ, ჩამოვიფარებ, покрыться, надѣть.

ჩამობღერცება (ჩამოვაბღერცები, -დი), ზ. ვდ. ჩამოვაჭმზღვდევი, отвинтить, ქაცია 120.

ჩამობღუნება მოვიბღუნები, -ბე, ზ. ვ. ქუდს უმცარად დავიხურავ, напялить на себя шляпу.

ჩამოგდება, სხ. сбрасываніе; თავ ჩამოგდებით, ზზ. съ поникшею головою, ვისრ. 22; ვეფხ 86; მოდამ მინდოდა თავის ჩამოგდება, я хотѣлъ броситься съ горы; დავრ. 43; (ვაგდებ, -დე), ზ. ვ. მოვაგდებ, ჩავაგდებ; დავაგდებ; сбросить, скинуть, свалить; ვისრ. 54; რუხუდ. 437; ქილ. 482; ცხენიან ჩამოგაგდო, ты свалишь его съ лошади; ვეფხ. 290; 2 ქართლ. 558: ჩამოვაგდებ ცრემლსა, проронить слезу; -თავს, опустить голову; -ხიდვას, завести рѣчь; კალია 44. ხად. სიმწ. 351; -ხაძღურსა, поселять неудовольствіе, -ზავსა, водворить миръ; ქილ. 182; -ან, -შეთას, ссорить, -ამბავსა, начать разсказывать, ქილ. 211; -პატივიან, лишать почестей; ხად. სიმწ. 59; -ხელს, опустить руки; რუხუდ. 779; ჩვენსაც ხელს ჩამოაგდებ, нами опять отдали въ руки; ბეჯ. 23; ჩამოუგდებ, вмѣсто. შეკითხულობას, предложить вопросъ; ჩამოიგდებ შუაში, поставить кого посреди комъ; ქილ. 111; (ჩამოვაგდები, -გდე), ზ. თვ. броситься, свалиться.

ჩამოგება (ვა), ზ. ვ. ჩამოვჭფენ, снѣсть.

ჩამოგზავნა (ვა), ზ. ვ. ჩამოვჭგზავნი მისაგებლად, послать кого на встрѣчу; (ვაგზავნი, -ვე), ზ. თვ. ჩამოვალ მისაგებლად, сойти кому на встрѣчу; დარეჯ. 2—56; 2 ქართლ. 368.

ჩამოგერება (ვუ), ზ. ვ. მოვუგერებ ბუზსა, обмахнуть мухъ.

ჩამოგვა (ვჭგე, ვჭგვე), ზ. ვ. დავჭგე ზვიადმან, свистать.

ჩამოგვრა (ვჭგერი, ვჭგვრე), ზ. ვ. ჩამოვიყვან, свести.

ჩამოგზავნა (ვჭგზავნი, -ნე), ზ. ვ. ძირს ჩამოვაგზავნე, вислать, выслать, დარეჯ. 2—86.

ჩამოგლეჯა (ვჭგლეჯ, ვჭგლიჯე), ზ. ვ. გავლეჯ ზეციდან, подштукатурить.

ჩამოგლეჯა (ვჭგლეჯ, ვჭგლიჯე), ზ. ვ. ჩამოვჭხევ, сорвать, рвать сверху внизъ; ვეფხ. კაბა. თ. 862.

ჩამოგრეგება (ვაგრეგებ, -გე), ზ. ვ. მოვაგრეგებ, მოვაკუმებ, собирать, скоплять, (ვჭგრეგები -დი), ზ. ვდ. მოვჭგრეგდები, скопляться.

ჩამოდაბლება (ვა), ზ. ვ. დავამცირებ, унижать.

ჩამოდგმა (ვჭდგამ, -დგი), ზ. ვ. გადმოვჭდგამ, ჩამოვალებ, ჩამოვჭხდებ; составить; ставить внизъ.

ჩამოდგომა (ვჭდგები, -დეც ან დეკ), ზ. ვდ. ჩამოვეცილები, მოვეცლები; уйти дальше; ჩამოვდგები; ან მოვალებ; посторониться; подступать; ლეკის ჯარები გზასედ ჩამოდგნენ, войска Лезгинъ вступили въ Казахи; 2 ქართლ. 434; ჩამოდეგ, посторонись, ხიბოლე არ ჩამოდგეს, чтобы снѣгъ непронимъ; 2 დაბეჭდ. ქართლ. ქრ. 102; მზის სხივი ჩამოდგა, солнечные лучи проникли, მუნუკ 104; (ჩამოვდგები, -დეგ), ზ. ვდ. подступить; 2 ქართლ. 423; ჩამომიდეგ, отстранись, дай дорогу; ჩამომიდგა, онъ остановился у меня; რუხუდ. 381; (ვდგები, -დეგ, მდგ, -დეკ), ზ. ვდ. ადგილს დავიჭებ, встаю; ვისმე, ან მოვდგები; дать мѣсто кому либо; подступить; 1 ქართლ. 252; 2 ქართლ. 519; ოსმალნი იმერეთს ჩამოადგნენ; Турки вступили въ Имеретію; 2 ქართლ. 529; სიბოლე ჩამოუდგა, свѣтъ озарилъ, აბერ. 112, ჩამოუდგა მტერი, врагъ наступилъ, რუხუდ. 643; ჩამოუდგა მტერად, онъ подошелъ къ нему съ враждебною цѣлію; **ჩამოდგომილი**, მიმ. -მოედანზედ ჩამოდგომილნი კარვნი, шатры, поставленные на площади, ვეფხ. 462. ჩავჭდგომივარ, ჩამოდგომოდა, ზ. უ. я приступилъ къ кому; ჩამოხდგომოდნენ უარეშნი გურიელსა, къ Гуріелу подступили турки; 2 ქართლ. 461.

ჩამოდება (ვჭ), ზ. ვ. ჩამოვჭხდავ, вогнуть; составить внизъ.

ჩამოდება (ვჭხდებ, ვდ), ზ. ვ. მოვხდებ, მოვჭკდები, защѣлить, дѣлать дѣлъ, ჩამოვიდებ, спать.

ჩამოდევნა ჩამოვჭხდევ, -დიე), ზ. ვ. უკან მივხდევ, слѣдовать, დაბა. 45; დიდი შარა რომ ჩამოხდევ, рядомъ которой идетъ большая дорога; დაბა. 47.

ჩამოდენა (ჩამოვადენ, -დინე), ზ. ვ. მოვადენ წყალსა, заставить течь, ქილ. 262. ჩამოვჭხდი, -დითი), ზ. უ. მოვდივარ წყლისათვის, течь, ვისრ. 80; ჩამოვხდივარ, -ვდითი, протекать, ცრემლი ჩამოხდითა ან ჩამოუდითა, слезы текли; რუხუდ. 775; ვისრ. 149, მდინარე ჩამოადის, рѣка протекаетъ; мимо, орошаетъ.

ჩამოდინება (ჩამოვადინებ, -ნე), ზ. ვ. დამოვადინებ, заставить течь; (ჩამოვდინები, -ნე), ზ. თვ. დამოვდინები, ვჭსი. течь.

ჩამოდნობა (ვა), ზ. ვ. დავადნობ, ჩამოვასხამ ვცილს; отливать, лить металлъ; (ჩამოვჭდნები, -დნი), ზ. ვდ. ჩამოვისხმი, დავჭლონები, გავჭლონები, გავჭხდები; таять, растопляться; оплывать; худѣть, тощать; **ჩამოდნარი**, მიმ. оплывшійся; нехудалый.

ჩამოვარდნა (ჩამოვვარდები, -დი; ჩამოვვარდები, -დი), ზ. ვდ. ძირს დავვარდები; ჩამოვჭდები; упасть, свалиться, -ჩხუბი, завязался споръ; ხიდვა ჩამოვარდა, зашла рѣчь; მათ ბინა იქით რომ ჩამოვარდების მინდორი, ბეჯ. 27; все поле, которое растилается за равниной и горами; ბინდი რომ

ჩამოვარდა, когда смерклось, ჩამოუვარდათ სამეურვეო, между ими возникло неудовольствіе: ბერძნ. სამ. 116; 2 ქართლ. 567; ხევი ჩამოვარდება, проходитъ оврагъ: დიად. 47; რა მრჯოდა რომ ამისთა ალაგს ჩამოვარდი, какая нужда заставила меня очутиться въ такомъ мѣстѣ; ყარამ. 134; ჩვენს ხელთ ჩამოვარდა, они попался намъ въ руки: ჩამოგვივარდათ წმუნი, мы поссорились; ქილ. 249, 560; შორით **ჩამოვარდნილი**, палати пришедшій; სიმბ. სამ. 357; ამან არ ჩამოუვარდები, я не хуже его.

ჩამოვარცხნა ჩამოვარცხნი, ჩამოვიარცხნი, -ხნ, ზ. ვ. სავარცხლით ჩამოისწორებ თმას, причесывать.

ჩამოვლა ჩამოვალი, -ლე, ჩამოველი, სრ. არა აქვს, ზ. უ. ჩამოვიარ; ვალვალი, проходить; сходить внизъ: ჩამოვუვლი, -ლე, ზ. უ. გავუვალი, пройти мимо, აბა, ნ. 6—33; სიბრ 168 ნახე ჩამოსვლა.

ჩამოვლება ვალებ, -ლე, ზ. ვ. მოვავლებ, გარშემოვუვლებ, გარშემოვარავ, обнести, обложить, ჩამოვიველებ, -ლე, ზ. მ.ზ. ჩამოვიალებ, ჩამოვიველებ მუხლზედ, повѣсить на себя.

ჩამოვლინება, ჩამოვლისება ვა, ზ. ვ. ჩამოვჰკიდებ, висѣсывать, ვიველისება, -ნე, ზ. ვ. ჩავაგდებინებ, висѣсываться.

ჩამოზევა ჩამოვჰზევ: -ზიე, ზ. ვ. ჩამოვჰწევ, тянуть внизъ; ჩამოვიზევი: -ზიე, ზ. ვ. ჩამოვიწევი, ჩამოვიწევიე, обвиснуть.

ჩამოზვავება, ჩამოზღულა ჩამოვჰზვავდები, -და; ჩამოვიზღვლევი, -ლიე, ზ. ვ. ჩამოვჰსწყდები, ჩამოვიმზღვლევი, обвиснуть; обвалиться; ქილ. 85.

ჩამოზიდვა (ვჰ), ზ. ვ. ჩამოვიტან, ჩამოვიღებ, сносить внизъ.

ჩამოზნექა ვჰ, ზ. ვ. ჩამოვჰხრი, сгибать, ვიზნექები, -ქე, ზ. ვ. ჩამოვიზნევი, обвиснуть.

ჩამოზღვლევა ვიმზღვლევი, -ლიე, ზ. ვ. ჩამოვიზვლევი, ჩამოვიქვევი, обвиснуть, обвалиться; ქილ. 360.

ჩამოზღუდვა ვჰ, ზ. ვ. ზეღიდ ქვით ზღუდს მოვავლებ, ограднть стѣною сверху до низу.

ჩამოთესლვა ვჰთესლდები, укореняться, 24 დიდ.

ჩამოთვალიერება ვა, ზ. ვ. თვალს მოვჰკრავ, ღავათვალიერებ, обглядѣть, осмотрѣть.

ჩამოთლა ვა, ზ. ვ. ჩამოვჰხჩრი, ჩამოვჰკვეთ, срѣзать.

ჩამოთულა ჩამოვჰსთვლი, -თვლე, ზ. ვ. თავიდან ბოლომდინ ღავსთვლი, пересчитывать.

ჩამოთრევა ვა, ზ. ვ. თრევით ჩამოვიყვან, ან ჩამოვიღებ, стащить внизъ; ჩამოვეთრევი, -რიე, ზ. თ. თრევით ჩამოველ, идти, тащиться внизъ.

ჩამოთუთხნა, -თითხნა (ვჰთითხნი, -ნე), ზ. ვ. ჩამოვჰსჩრი, измарать.

ჩამოთქმა ვჰ, ზ. უ. წარმოვჰსთქვამ, ვიტყვი, ან მოვჰთქვამ ცრილით უბედურობასა: искать, понѣдать, сказывать; на расплѣ начислять несчастія; ოერგ. 23—28.

ჩამოთხოვნა (ვი), ზ. ვ. ჩამოვიწევ; знать внизъ.

ჩამოთხრა (ვჰთხრი, ვჰსთხარ), ზ. ვ. ვჰსთხრი ზეიდამ ქვით, копать сверху внизъ.

ჩამოიხ, ჩამოისად, ზზ. გარდ, გარდისად, крюкъ.

ჩამოკაკვა (ვჰ), ზ. ვ. ჩამოვჰხრი, согнуть.

ჩამოკაფვა (ვჰ), ზ. ვ. ჩამოვჰსჭრი, срубать, срѣзывать.

ჩამოკვდომა ვჰკვდები, -და, ზ. ვე. მოვჰკვდები, умереть.

ჩამოკეცა (ვჰ), ზ. ვ. ღვჰკეც, сложить, ჩამოვიკეც ფეხებსა, сѣсть поджавши ноги.

ჩამოკვეთა (ვჰ), ზ. ვ. ჩამოვჰსჭრი, срубить, ქილ. 403.

ჩამოკერა ვი, ზ. ვ. окдеть.

ჩამოკვრა ვჰ, пріударить.

ჩამოკიდება სხ. ჰწიაჩი, (ვჰ), ზ. ვ. ზედ-ღვჰკიდებ, вѣшать, подѣшивать, -ძელზედ, повѣсить на деревѣ: 1 ქართლ. 384; 331; ჯიმ. 25: (ვი), ზ. მინ. ჩამოვიკიდებ, повѣсить на себя; ჩამოვიკიდები, ზ. თვ. ღვჰკიდები; გალვჰკიდები, არ მოვჰშვები, повѣситься: приставать къ кому, прилипаться: ჩამოვჰკიდებ ზარსა, повѣсить колоколъ; ჩამოვჰკიდებ თავსა, повѣсить голову; ჩამოვიკიდე, онъ присталъ ко мнѣ: **ჩამოკიდებული**, მინ. повѣшенный; ან ღამოკიდებული, занесеній, занесенный; ოქრ. 90: ღამოკიდებულვარ, я занятъ.

ჩამოკითხვა, ნ. ჩაკითხვა.

ჩამოკლება (ვი), ზ. ვ. ღვამოკლებ, ღვამცირებ, укорачивать, уменьшать; (ვჰკლები, -და), ზ. ვე. ღვჰმოკლდები, укорачиваться, уменьшаться.

ჩამოკრება (ვჰ), ზ. ვ. ჩამოვიღებ, ჩამოვილაგებ, брать сверху; ვიკრიბები, собираться.

ჩამოკრვა ვჰკრავ, ვჰკარ, ზ. ვ. ღვჰკრავ, ღვარტყამ, пріударить: -ზარსა, пріударить въ колоколъ; -ცეცხლსა ქვებსა, высѣкать огонь кремнемъ; ქილ. 697; -ჩანგსა, играть на арфѣ; ვისკ. 58; ჩამოვჰკრავ ცხენსა თავს, пришпорить лошадь; ჩამოვიკრავ, -კარ, ზ. ვ. ღვიკრავ, приклеить.

ჩამოლაგება ვი, ზ. ვ. ჩამოვიწყობ, убирать, прибирать, ჩამოვჰლაგებები, -და, ზ. ვე. ჩამოველ სოფლიდამ და სხ. ჩამოვჰსხდებები, переселяться; ბუხ. ჯ. 138.

ჩამოლაპარაკება (ჩამოვილაპარაკები, -კე), ზ. უ. მოვილაპარაკებ, переговорить съ кѣмъ.

ჩამოლოცვა, ს. განჰკვეთის ლოცვა, отпустъ: (ვი), ზ. ვ. მოვილოცვ, გავათავებ ლოცვას, отмолиться.

ჩამომავალი, ზედ. нисходящій, რუხუდ. 424.

ჩამომავლობა, ს. ჩამომავალი ხაოსობა, შთამოება, შთამომავლობა, потомство; სქემა ჩამომავლობისა, родословная таблица.

ჩამომდინარება ვჰმდინარებ, -რე, ზ. უ. წვალთათვის მოდის, მოჰდინარებს, протекать, течь.

ჩამომდურება ჩამოვამდურებ, -რე, ზ. ვ. სამეურვეს ჩამოვაგდებ, восѣять раздоръ, (ჩამოვიმდურვებ, -ვე, მოვიმდურებ, прогнѣвить; ჩამოვიმდურები, ზ. თვ. მოვიმდურები, возненавидѣть на кого.

ჩამომზღულება ნ. ჩამოზღვლება.

ჩამომტვრევა ვი, ზ. ვ. ჩამოვამსხვრევ, разбить.

ჩამომსხმელი, ს. ვინც ჩამოასხამს მეკალლის, отливатель.

ჩამომშთვარი, ს. ჩამორჩობილი, утопленникъ, удавленникъ.

ჩამოშვიდება (ვა), ф. в. моусмирять, моусмирить, успокоить, усмирить, (**ჩამოშვიდები, -და**), ф. зд. моуспокоиться, успокоиться, усмириться.

ჩამოშკრიალი, ф. зд. вычищенное мѣдное ружье, текущій съ журчаніемъ; ромб. 62.

ჩამოშორება, -რობა (**ჩამოვაშორებ, -რობ; -რე**), ф. в. отдалять, уменьшать; умалять; унижать; ушлюз. ирб. хвм. 24, ирб. 3.

ჩამოშფიფება (**ვუშფიფები**), ф. зд. сохранять, сохранить.

ჩამოშფიფარი, ф. зд. сохранный, выгорѣлый.

ჩამოშკრივება (ვა), ф. в. опять въ рядъ, поставить въ рядъ, ибк. 3—20; (**ვუშკრივები**), стать въ рядъ.

ჩამოშხლარი,

ჩამოშხტარი, ф. зд. похудѣлый, худощавый, худой, худощавый; рѣдкій; ирб. 45; остановившій гдѣ либо, или у кого.

ჩამოშხმარი, ф. зд. худой, изхудалый; высохшій.

ჩამონაბაში, ф. зд. привязанный.

ჩამონაბერი, ф. в. морщинистый, морщинистый, дряхлый.

ჩამონაგდები, ц. ломоносный, сброшенный.

ჩამონაგვიანება (ვა), ф. в. опоздать, запоздать.

ჩამონადირება (ვი), ф. в. опоздать на охоту, обойти охотою мѣсто.

ჩამონათება (ვუ), ф. в. свѣтить, освѣтить кому свѣчу.

ჩამონაკიდარი, ф. зд. повѣшенный, повѣшенный.

ჩამონაყარი, ф. зд. сброшенный, сброшенный; нанесенный ветромъ.

ჩამონაცვივნი, ф. зд. упавшій, падшій, ирб. 422.

ჩამონგრევა (**ვანგრევ, -რიე**), ф. в. разрушать, разрушать, ломать; (**ვინგრევი, -რიე**), ф. зд. развалиться, обрушиться.

ჩამოოხრება (**ვოხრებ, -რე**), ф. в. опустошить, опустошить, **უშენ ვქნათო**, опустошить.

ჩამოპარება, -რვა (**ვა**), ф. в. украсть, украдкою сносить или сводить; (**ჩამოვაპარვი, -რე**), ф. з. украсть украдкою, сходить украдкою съ лѣстницы; (**ჩამოვეპარები, -რე**), ф. от. подходить украдкою, подкрасться, **მოვეპარები**, подходить украдкою; **ჩამოგვეპარნენ, они подошли къ намъ украдкою**, 2 ирб. 315.

ჩამორბენა (**ვა**), ф. в. сносить что сверху украдкою; (**ჩამოვირბენ, -ბინე; ვქრბი, ხრ, არა აქვს**), ф. у. сносить, сбѣгать, сбѣжать внизъ.

ჩამორბილება (**ვა**), ф. в. смягчать, смягчать.

ჩამორევა (**ვუ**), ф. в. опускать, опустить, **ვერ ვუ-**, не могу опустить.

ჩამორეკა (**ვქრეკ, -რეკე**), ф. в. спускать, спустить, **ზარს**, звонить въ колоколъ.

ჩამორეკა (**ვქრეკ, -რეკე**), ф. в. спускать, спустить; гнать внизъ; ромб. 144.

ჩამორეცხა (**ვქ**), ф. в. смывать, смыть; ирк. 148; смывать, смыть лицо; ирк. 78.

ჩამორთმევა (**ვართმევ, -ვართვი**), ф. в. брать, взять у кого изъ рукъ, принять; лишать чести, званія; отнимать; **-სალმსა**, поздороваться, здороваться, ирб. 6; **ჩამოვართმევ ხელსა**, пожать руку; **ჩამოვართმევ ცხენსა**, принять отъ кого лошадь; **რუსუდ.** 287; **ჩამოვართმევ პატივსა**, лишать чести, **ქილ.** 266; **ჩამოვართმევ მამულსა**, конфисковать имѣніе; **ჩამოვართმევ ქვეყანას ერთგულობაში**; принять за преданность страны; **შრ.** 118; **ჩამოვართმევ ხელოვნებასა**, я стану считать это глупостью; **დავრ.** 7; **ცოლი მზარი ჩამოართვა**, онъ отрубилъ ему одно плечо, разсѣкъ пополамъ; **რუსუდ.** 688; **შურად ჩამოვართმევი**, приму это за вражду; **ცუდად ჩამოართმევენ**, это примутъ за непристойный поступокъ; **ქილ.** 266; **პირფერობაში ნუ ჩამოართმევ**, не прими это за лесть; **კალა.** 80; **ღმერთი კარგად ჩამოგართმევს**, Богъ одобритъ это; **სამ. ხოშტ.** 189; (**ჩამოვერთმევი, -თვი**), ф. от. **ვერ**, не могу, **ვერ ვერთმევი**, не могу снять; лишаться. **ჩამორთმეული**, прич. лишенный; конфискованный.

ჩამორიგება (**ვა. ჩამოვურიგებ**), ф. в. поставить въ рядъ; **ჩამოვუკარებ**; **მაგალ. საქმესს**; поставить въ рядъ, по порядку; обносить напр. кушанье по порядку; **ибк.** 3—60; **ჩამოვჭრიგებები, -და**; говоря о кушаньѣ: обносится; подаваться; **კალა.** 12.

ჩამორიდება (**ვა**), ф. в. отстранять, отстранять; (**ვერიდები, -და**), ф. от. устраняться, устраняться.

ჩამორჩობა (**ვარჩობ, -ჩე**), ф. в. опускать, опустить, удушить, утопить; **ვირ.** 17; **ибк.** 129; 2 **ქართლ.** 564; **სამ. ხა.** 368. **გორგ.** 149.

ჩამორჩობა (**ჩამოვჭრიჭები, -ჩი**), ф. зд. отсѣчься, остаться, быть въ остаткѣ; **კალა.** 104.

ჩამორცხა (**ჩამოვჭრეხები, -რეხი**), ф. зд. смываться, смываться; **ოფლი ღვარად ჩამორეხილ**, потъ градомъ лилъ; **რუსუდ.** 479.

ჩამორჭობა (**ვა**), ф. в. дѣлать, воткнуть.

ჩამოსაბძანებლად, ф. ф. **ჩამოსახელოდ**, на случай пріѣзда; 2 **ქართლ.** 421.

ჩამოსავალი, ჩასავლელი, ц. **გზა ღელეზედ**, спускъ, сходъ; **მაგალ. -კარი**, входная дверь.

ჩამოსავლები, ц. **ულიზედ ჩამოსაგდები, ულიზედ**, очередь, очередное.

ჩამოსაკიდარი, ჩამოსაკიდებელი, ф. зд. **იხ.** вѣшальный; вѣшалка.

ჩამოსარჩობელი, ф. зд. **ღასარჩობი**, вѣшальный, висѣлица.

ჩამოსასვლელი, ц. **ჩამოსავალი**, 2 **ქართლ.** 421; **ქ ჩამოსახელოდ**, для схода.

ჩამოსახსრობი, ф. зд. достойный быть повѣшену.

ჩამოსაწუეტი, ф. зд. **გაწუეტისგან**, за разрывъ, **ибк.** 4—4.

ჩამოსევა (**ჩამოვუსევ, -სიე**), ф. в. опускать, опустить, **ბოლოს**, напускать, напускать, натравлять.

ჩამოსვა (ვჰსვამ, -სვი), ზ. მ. ჩამოვაკლებ, сажать внизъ, высаживать.

ჩამოსვენება (ვსვენებ, -ნე), ზ. მ. ჩამოვიღებ ხატს, კვარს; снесть образъ и т. п.

ჩამოსვლა (ჩამოვალ; სრ. არა-ა ქვს; ჩამოვალდივარ, ჩამოველი, ჩამოვალიოდი); ზ. უ. მაღლიდან ძირს ჩავალ; сходить внизъ; шествовать: ვეფხ. 327; 2 ქართლ. 421; ანტ. 3—25; ნახე ჩამოლენა. (ჩამოვუვალ, ჩამოვუველი), ზ. უ. ღირსობით, უღირსი ვარ, уступать кому, напр. въ знаніи, въ умѣніи: ყელი ჩამოუვალ, у него горло опухло; რომელნი არც ერთნი არ ჩამოუვალენ გიგოს, никто изъ нихъ не хуже Гиго; ერისთ. 118; თავს არ ჩამოვუვალ, я не хуже его; ცრემლი ჩამოსდიოდა, слезы текли. **ჩამოსული**, მიმ. шествшій.

ჩამოსვა (ვჰსვამ, -სვი), ზ. მ. ჩამოვსვავ, ჩამოვაკლებ; сажать внизъ, высаживать; მრ. 122: ჩამოვისვამ წვერზედ ხელსა, поглажу руками бороду.

ჩამოსუმა (ვისმამ ხელს წვერზედ), погладить бороду свою.

ჩამოსრიალება (ვჰსრიალდები), скатиться.

ჩამოსროლა (ვისვრი, -სროლე), ზ. მ. ვისვრი მაღლიდამ ქვევით, стрѣлять сверху внизъ; 2 ქართ. 412.

ჩამოსუსტება (ვჰსუსტდები, -და), ზ. ვე. მოვჰხუსტდები, ослабѣть.

ჩამოსქდომა (ვჰსქდები, -და), ზ. ვე. გავჰსქდები, треснуть.

ჩამოსწორება (ვასწორებ, -რე), ზ. მ. მოვასწორებ, уровнять.

ჩამოსწორ, ჩამოსწვრივ, ზზ. გასწვრივ, перпендикулярно, вертикально; параллельно; 2 ქართლ. 389; ქიმ. 33.

ჩამოსწრება (ვასწრებ, -წრე), ზ. უ. დავასწრობ, предупредить кого: ჩამოვსწრები, -წრე), ზ. თვ. захватить, застать; 2 ქართლ. 368; 1 ქართლ. 228.

ჩამოსხდომა ჩამოსხდები, -და), ზ. უ. ჩავჰსხდები მრავალთათვის, садиться, присѣсть; ღირეგ. 2—18.

ჩამოსხეპა (ვჰ), ზ. მ. ჩამოვჰხეპ, срѣзывать.

ჩამოსხლეტა (ჩამოისხლტა ფეხი), ზ. ვე. წამისხლტა ფეხი, поскользнуться, (ჩამოვუსხლტები ფეხი), ზ. ვე. соскользнуться, ღირეგ. 121.

ჩამოსხმა (ჩამოვასხამ, სხი), ზ. მ. ერთის ჭურჭლიდამ მეორეში ჩავასხამ ღვინოს; сливать, переливать.

ჩამოსხმა (ჩამოვასხამ, -სხი), ზ. მ. გაღნობილს ფოლადისაგან შევჰქმნი სხვა და სხვა ნივთთა, ვითარ ხმალი, ხანჯალი და სხ. отливать изъ металла что.

ჩამოსხვა (ჩამოვასხამ, -სხი), ზ. მ. ავაგებ ძაფზედ მარგალიტის და სხ. нанизывать.

ჩამოსხმა (ჩამოვასხამ, -სხი), ზ. მ. ჩამოვიყვან, ჩამოვჰგვარი მრავალთა; приводить; пригонять; ვისხ. 97.

ჩამოსხმა (ვჰსხამ, ვჰსხი), ზ. მ. გაღმოვიყვან, ჩამოვჰსხამ, садить внизъ, высадить.

ჩამოსხმევინება (ვასხმევინებ, -ნე), ზ. მ. გაღმოვასხმევინებ, заставить слить; ანტ. 4—17.

ჩამოსხმული, მიმ. отлитый, вылитый; **ჩამოსხმულობა**, ს. ჩამოსხმული რამ, отливка.

ჩამოსხნა (ჩამოვჰსხნი, -ჰსხნე), ზ. მ. მოვჰსხნი დაბმულსა, отвязать; (ჩამოვესხნები, -ესხნე), ზ. მ. მოვეცლები, моюсь; отвязаться, развязаться съ кѣмъ; სამ. სოფხ. 76. ჩამომესხნე, отвяжись.

ჩამოტანა, სხ. привозъ; (ვიტან, -ნე), ზ. მ. ჩამოვიღებ, ძირს მოვიტან, снести внизъ, съ горы: მოვიტან, привозить, 2 გამოც. ქრისტ. 104; -ტივსა, гнать плоть; (ჩამოვუტან, -ნე), ზ. მ. снести кому что сверху.

ჩამოტანა, ჩამოტანება (ჩამოვატან, -ნებ, -ნე), ზ. მ. ჩავუგზავნი ვისმე რასმე, послать что съ кѣмъ внизъ; ჭკრა თავში, ლახტი და ყურთან ჩამოატანა, ударилъ въ голову булавой и разсѣкъ до ушей; რუსუდ. 61; შვიდის ღღის ნუზღი ჩამომიტანეს, снесли мнѣ провизію на семь дней.

ჩამოტანინება (ვა), ზ. მ. ძირს ჩამოვაღებინებ, заставить снести, 2 ქართლ. 520.

ჩამოტარება (ვატარებ, -რე), ზ. მ. გარშემოვატარებ; ან ჩამოვურიგებ რიგით საჭმელს და სხ; обводить; обносить кушанье; -ნება, проводить корабль, ღირეგ. 134; 152; ანტ. 3—31.

ჩამოტაცება (ვიტაცებ, -ცე), ზ. მ. ტაცებით მოვიღებ დაბლა, унести внизъ; ქილ. 462.

ჩამოტევა, ჩამოტევება (მოვუტევებ, -ვე), ზ. მ. ჩამოვუშვებ; спускать, опустить внизъ.

ჩატეხა (ვჰხეტ, -ხე), ზ. მ. გავჰხეტ, отломать.

ჩამოტრიალება (ვა), ზ. მ. ჩამოვაბრუნებ, переворачивать, повертывать, (ჩამოვჰტრიალდები, -და), ზ. ვე. ვაბრუნდები, поворачиваться.

ჩამოტყდომა (ვჰსტყდები, -და), ზ. ვე. ჩამოვიმტვრევი, отламываться.

ჩამოტუტუება (ვიტუტუებ, -ვე), ზ. მ. მოვტუტუებით ჩამოვიყვან, сманить, приманить внизъ; 1 ქართ. 248; ქილ. 506.

ჩამოუბნება (ვიუბნებ, -ნე), ზ. უ. მოვილაპარაკებ, переговорить; რუსუდ. 759.

ჩამოუსვლელობა, ს. მოუსვლელობა, неявка; 2 ქართლ. 355.

ჩამოფარდაგება (ვჰ), ზ. მ. ფარდაგებს მოვაკრავ, обивать стѣну коврами.

ჩამოფარება (ვა), ზ. მ. ჩამოვჰხურავ, закрываю, ჩამოვჰქიდებ, გარდავაფარებ ფარდაგს, занавѣшивать, занавѣшивать, спустить занавѣсь; ქილ. 357. 436; პირზედ ჩამოშვებული, съ опущеннымъ покрываломъ, ერისთ. 196. [чить.

ჩამოფაჩუა, (ვი), ზ. მიმ. ჩამოვიჩაჩუქებ, нахлобу-

ჩამოფენა (ვჰფენ, -ნე), ზ. მ. გავჰფენ მაღლიდამ დაბლა, свесить.

ჩამოფრენა (ვა), ზ. მ. ფრენით ჩამოვიტან, летая спосить внизъ; ვჰფრინდები, -და), ზ. უ. ფრენით ჩამოვალ დაბლა, слетать внизъ; ჩამოფრინდა (ვჰფრინავ, -ნე), ზ. უ. слетать.

ჩამოფხვევება, სხ. ხორცის ღეღვენა, გახლობა; исхудать.

ჩამოფხატვა (ვიფხატავ ქუდსა), ზ. უ. ჩამოვიჩაჩავ, нахлобучить.

ჩამოფხაჭნა (ვჭფხაჭნი, -ნე), ф. в. дрскрести, оцарапать.

ჩამოფხეკა (ვჭ), ф. в. ჩამოვჭხლი ფხეკით, соскоблить.

ჩამოფხუშვა (ვი), ф. в. ჩამოვიჩანავ, нахлобучить.

ჩამოქანცვა (ვჭ), ф. в. მოვლალავ, утомлять, (ვიქანცები, -ცე), ф. дв. მოვიღლები, утомиться.

ჩამოქვეითება (ვიქვეითებ, -თე), ф. у. დავჭქვეითდები, сѣшиться, сойдти съ лошади; (ვიქვეითებ, -თე), ф. в. დავიქვეითებ, сѣшивать, вид. ვახტ. 158.

ჩამოქლიბვა (ვჭ), ф. в. ქლიბით გავსხლი, спиливать напилкомъ.

ჩამოქნა (ვჭქნი, -ეჭქან), ф. в. შევიმეშევებ ტყავსა, выдѣлывать кожу.

ჩამოქონება (ჩამოვიქვს, მჭონდა), ф. в. ჩამოვიტან, свести внизъ.

ჩამოქცევა (ვიქცევ, -ცივ), ф. в. ჩამოვიგდგევ, отломать (строеніе); (ვიქცევი, -ქეც), ф. з. ჩამოვინგრევი, обрушиваться; ჩამოვიქცევ თავსა, бросшусь съ высоты.

ჩამოღალვა (ვჭ), ф. в. მოვჭღალავ, утомить.

ჩამოდება (ვიდებ, -დე), ф. в. ძირს დავიდებ, спять; анд. 4—32; ფეხი არ ჩამოუდია, онъ не спустилъ ноги, онъ не успѣлъ, онъ неположился ему.

ჩამოდგენთა ჩამოვიდგენთები, -თე), ф. вид. ვჭნდგამ, დამოვდგინები, канать (скѣчка), натирать.

ჩამოდმა, ფხ. ფფ. დაბლა, ძირს, ქვეით, внизъ, рѣхуе. 800; дарѣдж. 2—90; ბუдж. 10; თავ ჩამოდმა, внизъ головой; ქილ. 486; ან გარდა, გარდარის, исключая. დღემის ჩამოდმა, исключая дня.

ჩამოდმართ, ფხ. ჩაღმა, ქვეით, внизъ, შევქეცის ჩამოდმართ, съ вершины черной горы до подошвы; ბუдж. 28.

ჩამოდმართი, в. დადმართი, скатъ, сходъ съ горы, მიქია. 1—5.

ჩამოეუნება (ვი), ф. в. ხდგილს მოვიცვლევინებ, удалять съ мѣста; ставить кого въ сторону; მრთ. 19; (ვე), ф. вид. პირდაპირ დავეუნებ, ან უკან დავეუდგამ; противу поставлять; ставить позади; 2 ქართლ. 443; 471.

ჩამოეუვანა (ვი), ф. в. დაბლა ჩავიყვან, свести внизъ; 2 ქართლ. 103; ვიხრ. 21. 37, ჩამოეუვანანება (ვი), ф. вв. დაბლა ჩავიყვანინებ, заставить свести внизъ. ჩამოიყვანე, приведи меня, 2 ქართლ. 568.

ჩამოეუვლა (ვჭეუვი, ვჭეუვ. ვჭეუვლე), ф. у ფეფელამ ეუეკარი, кричать сверху; ქილ. 667.

ჩამოეულა (ვჭეუვები, -ეუვე), ф. в. ჩავჭეუვები ვიხმე, идти внизъ съ кѣмъ либо, ან მივჭეუვები, მივჭვებაძავ, слѣдовать кому подражать, вид. ვ 197.

ჩამოეულიება (ვი), ф. в. დავიეულიებ, დავიყეუნებ, уговорить кого, заставить слѣдовать; 2 ქართლ. 541; ჩამოიეულიებ, ე. ი. დამიეულიებ, ты уговариваешь меня послѣдовать тебѣ; рѣхуе. 708.

ჩამოეურა (ვჭეურა, -ეჭეურე), ф. в. ჩამოვაგდებ, ჩამოვისვრი, сбросить, скинуть, сронить; -ეურებს, задуматься, повѣсить уши; მოურავ. 62; -ცრემლს, ронять слезы; ვეფხ. ჩამოვჭეური ცხენიდან, сбить многихъ съ лошадей; ვეფხ. 448; 660; მოგიყრი ხელში, отдамъ тебѣ въ руки; рѣхуе. 772; ჩამოგიყრი ეურებს, ხონგ. 122; повѣшу уши; **ჩამოურილი, ჩამონაყარი**, сброшенный, **ჩამოურევინება** (ვი), ф. вв. ჩამოვაგდებინებ; დავჭეურევინებ ხეს ხილსა, заставить сбросить, сбить плоды.

ჩამოშეშება (ვი), ф. в. გავიშეშებ, გავიხევებ, дѣлать окоченѣлымъ; (ჩამოვჭშეშდები, -ეი), ф. дв. გავიშეშდები, გავხევდები, окоченѣть; ჩამოგიშეშდეს ფეხები, чтобъ твои ноги окоченѣли; анд. 3—39.

ჩამოშვება (ვე), ф. в. დაბლა დავუშვებ, дѣлать опускать, спускать внизъ; опускать, выпускать, -თე-პირსა, ან ცხვირ-პირსა, надуться, насупиться, нахмуриться; -ფრთებსა, присмирѣть, опустить крылья; -ფარდებს, опустить занавѣсь, (ჩამოვიშვები, -შვი), ф. თე. დავიშვები; მოვიშვები, დავეხსნები; опускаться, оставлять кого въ покоѣ; ქრისთ. 196; **ჩამოშვებინება** (ვი), ф. в. დავაშვებინებ, заставить опустить.

ჩამოშვერა (ჩამოვიშვერ, -რე), ф. в. დაბლა დავიშვერ, спустить внизъ напр. ноги.

ჩამოშთობა (ვაშთობ, -თე), ф. в. დავაჩრობ, ჩამოვაჩრობ, удавить.

ჩამოშლა (ვჭშლი, ვჭშალე), ф. в. ჩამოვჭშუშე, разстроить, разрушить.

ჩამოშორება (ვი), ф. в. მოვაშორებ, მოვაცილი, удалить.

ჩამოჩაჩვა (ვიჩანჩავ, -ჩე), ф. в. ჩამოვიხვეტ, нахлобучить.

ჩამოჩენილი, ფფ. გამოჩენილი, извѣстный, рѣхуе. 759.

ჩამოჩოჩვა (ვი), ф. в. ჩოჩვით ჩამოვალ, сползти.

ჩამოჩქერა (ჩამოვჭსჩქერ, -რე), ф. в. ჩქერით მოვჭმდინარებ, течь журча; ქიმოთ. 59.

ჩამოჩხრიალება (ვჭ), ф. в. იგივე ჩამოჩქერა, (ვიჩხრიალებ, -ლე), ф. в. ვიკლარუნებ, ვიჩხრიალებ, ვიჩხარუნებ. бренчать.

ჩამოცალება (ვიცლები), посторониться.

ჩამოცდა (ვიცდი, ვიცდე), ф. в. მოვიცდი, მოველოდები, ждать.

ჩამოცდუნება (ვი), ф. в. ვიცდენ, ver მოვახვედრები, неповадать; рѣхуе. 705.

ჩამოცვივნა (ჩამოვჭცვივი, -ვევე), ф. в. ჩამოვცვრები მრავლითობენ, писпалать, ვეფხ. 1341. დარეჯ. 105; ქილ. 384; ჩამომიცვივნა, заставилъ насъ пасть, ქილ. 224; თვალიდამ ცრემლი ჩამოჭსცვივდა, съ глазъ уровнзъ слезы.

ჩამოცოთხა (ჩამოვიცოთხე ფეხი), ф. в. ფეხსა ვჭკრავ, ფეხს წავიცდენ, оступиться, ქილ. 537.

ჩამოცილება (ვი), ф. в. მოვაცილი, მოვაშორებ, отстранить.

ჩამოცლა (ვიცლი, ვიცალე), ф. в. მოვაშორებ, მოვიცლი, отстранить, снять съ кого что, იგივეა 1—104, ჯვარი ძალით ჩამოაცალა, принудилъ войско отступить. 2 ქართლ. 432; (ჩამოვიცლები, -ცალე), ф. თე. მოვაშორდები, მოვიცლები, отстраниться, отступить, анд. 6—8, (ჩამოვჭხ-

ცლი, -ცილე), ზ. ვ. დავჭიცლი, დავცილორებ; ან ჩამოვარომცე ტვირთსა, опорожнить; спять поклажу.

ჩამოცემა (ვცემ, -ცეი); ჩამოცეი (ვცეცემ, -ცეი), ზ. ვ. ავეგებ, ავეცემ. გავუცრი; надѣвать, сажать на; ან ცხენსა მისით შეჯმოს; одѣвать, (ჩამოვეცემ, -ცეი), ზ. მიწ. გავუცრი; შეუმოსები; надѣть на себя; ხიბრ. 49; ჩამოვეცემი შუბზედ; наткнуться на копье, т. е. поразить себя копьемъ.

ჩამოცქერა (ვჭ), смотрѣть внизъ.

ჩამოძახება (ვუ), ზ. ვ. დაუძახებ ძირს, звать внизъ; ან ჩამოვაგდებ, сбросить внизъ.

ჩამოძრომა (ვსძვრები, ვსძვერ), ზ. ვდ. ძრომით ჩამოვალ; сползти внизъ.

ჩამოძღოლა (ჩამოვაძღვები, -ძღე), ზ. ვ. ჩამოვალ ერთად ვისთანმე, вмѣстѣ проводить.

ჩამოწდომა, ზ. ვ. достать.

ჩამოწევა (ვსწევ, -წიე), ზ. ვ. ძალა დავსწევ; тянуть внизъ, (ჩამოვწევ, -წიე), ზ. ვ. მოვწევ. მოვალ; дойти до чего, дѣйств. 23.

ჩამოწვევა (ვიწვევ, -წვიე), ზ. ვ. ძირს მოვიწვევ. приглашать внизъ.

ჩამოწვეთა (ვჭ), ზ. უ. წვეთს ჩამოვაშვებ, лить по каплѣ, капать; ქილ. 462; (ვეწვეთები, -თე), ზ. თვ. ვჭსწვეთ, капать.

ჩამოწმენდა (ვჭ), ზ. ვ. გავჭსწმენდ, ჩამოვახუფთავებ; вычищать, вытирать; обтирать; (ჩამოვჭსწმინდები), ზ. უ. ჩამოვიწრიტები, стекать, ქიმ. 23.

ჩამოწოლა (ჩამოვჭსწვები, -წვე), ზ. უ. ღამსწვები ან ჩამოვაშვები ჩამოვიხნიქები, ложиться; обвиснуть.

ჩამოწურვა (ვჭ), ზ. ვ. დავჭსწრვებ. сѣдить, ქიმ. 141.

ჩამოწუკლევა (ჩამოვსწუკლევ, -ლი), ზ. ვ. მოვიწუკლევ, запереть, невыпускать, (მოვიწუკლევი, -ლიე), ზ. ვ. მოწუკლეულვარ, быть заключену; ჩამოწუკლეული, მიმ. заключенный, დრეკ. 2—54.

ჩამოწუეტა (ვჭ), ზ. ვ. მოვჭსწუეტი, сорвать.

ჩამოჭიდება (ვეჭიდები, -დე), ზ. ვდ. დავეჭიდები, ищѣниться къ кого.

ჩამოჭიმვა (ვჭჭიმავ, -მე), ზ. ვ. გავჭსჭიმავ ზეციდამ ქვეითამდე, растянуть, -уши, потянуть за уши; ხონგ. 138.

ჩამოჭკნობა (ვჭჭკნები, -ჭკნე), ზ. უ. დავჭჭკნები, увянуть.

ჩამოჭრა (ვჭსჭრი, -ჭერ), ზ. ვ. ჩამოვჭკვეთ, შევჭსჭრი, срѣзать; -зимнюю землю; სიგელი ჩოლაყ. 16; (ჩამოვიჭრები, -ჭერ), ზ. ვ. ჩამოვალ ხიბილით; ჩამოვჭსჭები, сбѣжать внизъ; соскочить; ვისრ. 22; დრეკ. 2—87, 1 ქართლ. 143; გუშპითი ჩამოიჭრა, куполъ провалился; 1 ქართლ. 415; **ჩამოჭრილი**, ჩამონაჭერი, ზედ. отрѣзокъ, მიმ. срѣзанный; сбѣжавшій; ქილ. 487; 477; ვეფხ. 1219.

ჩამოჭრუნება (ვ), ზ. ვ. ხიჩჭაროდ ჩამოვიკან, спести внизъ проворно, ქილ. 97.

ჩამოჭიკვლა (ვჭსჭყივლ), кричать внизъ.

ჩამოხდა (ჩამოვჭხდი, -ხადე), ზ. ვ. მოვიცლი, მოგალ. ტვირთს, снять тяжесть, ქილ. 52; რუსულ. 817; (ჩამოვიხდი, -ხადე), ზ. მიწ. ჩამოვიცლი, мои вздѣлъ, снять съ себя.

ჩამოხდენა (ვ), ზ. ვ. დავაყენებ ხიდზე; заставить остановиться, русуд. 344.

ჩამოხდომა (ვჭხდები, -ხდი, ბრძან. ჩამოხე, ვყოხ. 1024); ზ. ვდ. დავხდები ხიდზე; ჩამოვდი; остановиться; сойдти; ვისრ. 160; 2 ქართლ. 314; русуд. 423; **ჩამოხდარი**, остановившійся.

ჩამოხედვა (ვჭ), ზ. უ. ძირს ვიყურები, смотрѣть внизъ.

ჩამოხევა (ვჭ), ზ. ვ. დავხევ თავიდამ, надорвать, ჩამოვიხევ სუყელოს, разорвать на себѣ воротъ, ფარშ. 462.

ჩამოხერხა (ვჭხერხ, -ხე), ზ. ვ. გავჭხერხ, спилить.

ჩამოხვევა (ვიხვევ, -ხვიე), ზ. ვ. დავიხვევ; навивать; обвернуть; ხიბრ. 122.

ჩამოხუნა (ვიხვამ, -ვი; ჩამოვიხვნი, -ნე), ზ. ვ. ჩამოვიღებ, снять. [гнуть.

ჩამოხრა (ვჭხრი, -ხარ), ზ. ვ. დაზნეკ, დახრი, со-

ჩამოხსნა (ვჭხსნი, -ვჭხსენ), ზ. ვ. მოვჭხსნი, отвязать, -კარებს, снять двери, გორგ. 243; ჩამოვიხსნი (მკერდი ჩამოიხსნეს), ე. ი. ფალარათად გახდნენ, растегнули воротъ у рубашки; ფარშ. 242; ჩამოვიხსნები, спускаться, ქილ. 585, быть отвязану, (ჩამოვეხსნები, -ხსენ), ზ. თვ. დავეხსნები, მოვეშორები, оставить кого въ покоѣ; ქილ. 436, 491; ჩამოშეხსენ, отвяжись, მოურავ. 87.

ჩამოხტომა (ვჭხტები, -ტი), ზ. ვდ. ჩამოვეხტები, соскочить; слѣзть съ лошади; ან დავხდები ხიდზე, остановиться.

ჩამოხტუნება (ვ), ზ. ვ. ხტომით ჩამოვაგდებ, заставить соскочить, остановиться, გორგ. 33; 2 ქართლ. 531.

ჩამოხრობა (ვახრობ, -ნე), ზ. ვ. ჩამოვარხრობ, удавить, повѣсить.

ჩამოჯდომა (ვჭსჯდები, -დი, ან ვჭსჯდე), ზ. ვდ. დავჭსჯდები ჩახედზე, присѣсть.

ჩამოხწევინება (ვ), ზ. ვ. прибыть, Божіимъ ჩამოგახწევინოს, благополучно пріѣхать къ намъ.

ჩამპალი, ზედ. гнилой.

ჩამუაება (ჩავჭმეაები, -ეი), ზ. ვდ. დავჭმეაები, окисать, (ჩავამეაებ, -ეა), ზ. ვ. დავამეაებ, окислять.

ჩამრეცი, ხ. დამრეცი, долбякъ, покатость.

ჩამსაყიზი, ხ. ფიჭვის წვარო, смола сосновая, ბუნ. ლ.

ჩამწყვილება (ვ), потолстѣть.

ჩამწჭვალება (ვჭ), ზ. ვ. დალურსმ, пригвоздить.

ჩამწყვრება (ვ); ჩამტკრევ (ვ), ზ. ვ. დავამტკრევ. сломать, надомать, დრეკ. 128; კბილებს ჩამტკრევ, вышибить кому зубы; (ჩავიმტკრევ კბილებსა). вышибить себѣ зубы; გორგ. 235.

ჩამტკვრიანება (ვ), ზ. ვ. გავამტკვრიანებ; запылить.

ჩამჭრალი, потухшій.

ჩამჩა (თათრ.), ხ. ლამოკი, ціцѣзи მეტალლისა, ковшъ, разливательная ложка.

ჩამძიდება (ჩავჭმძიდები, -დი), ზ. ვდ. დავჭმძიდები, მძიდე შევიჭმნები, прогоркнуть.

ჩამძიმება (ვ=ძიმებ, -მე), ზ. ვ. დავამძიმებ, дѣлать тяжелымъ.
ჩამწარება, ზ. ვ. ჩაგიმწარდი, стало для насъ горькимъ.
ჩამწუხლევა (ვ=), ზ. ვ. ранить.
ჩამწყარი, ზედ. დამწყარი, прогорѣлый.
ჩამწკრივება (ვ=), ზ. ვ. ჩავარიგებ, ставить въ рядъ.
ჩამჭევლება წყლისა, ს. წყლის ცომცომი, струиться о водѣ.
ჩამხედი, მაგალ. წიგნში, смотрящій, ліол. 178.
ჩამხობა (ვ=), ზ. ვ. დავამხობ, ниспровергнуть.
ჩამჯდარი, ზედ. დაჯდნებული, сидящій, осѣдлый.
ჩანა, ს. მარხილი, сани, ნ. ჩ. ლ. რ. ქ.
ჩანაბვა (ჩავინაბვი, -ბე), ზ. ვ. გავინაბვი, спрятаться отъ испуга.
ჩანაგრები, ს. ყრომანერიში ჩაგრეხილი, ввивокъ.
ჩანადენი, მიმ. მომდინარე, протекающій, ვეფხ. 218.
ჩანადირება (ვ=), ზ. ვ. ნადირობით ჩავიდა რაშელსამე ადგილს; охотясь проходить нѣкоторую мѣстность; 2 ქართლ. 261; გორგ. 80.
ჩანადრეკი იგიც, შენადრეკი, შენაკეცი.
ჩანათებ (ვ=), ზ. ვ. посвѣтить.
ჩანაკლულება (ვანაკლულებ, -ლე), ზ. ვ. მოვანაკლულებ, убавить.
ჩანარჩუნება (ვინარჩუნებ, -ნე), ზ. ვ. მივითვისებ, присвоить.
ჩანასხვი, ს. ჩანაჭერი, отрѣзокъ.
ჩანაწვეთი, ზედ. დაწვეთილი, накапанный.
ჩანახი, ს. მოდ. ან კოდის მკრვეტი ნაწილი, ე. ი. 1 ლიტრა, гарнецъ ($1^1/_8$ фунт.), ნაწ საწყაო ან კოდი; დასკ. 59; ნ. ჩ. ლ; სან. ლ. ჩკი.
ჩანგალი (სპარს.), ს. მეტალის კვი, вилка.
ჩანგი (სპარს.), ს. საკრავი, лира, арфа, ვეფხ. 101, 483; 716; ჩანგობა, ს. ჩანგის კვრა, игра на лирѣ; ვისრ. 203.
ჩანდრაბუხი, ს. ლუწი დ კენტი, цѣлый и нечетъ; სან. ლ.
ჩანებება (ვ=), ზ. ვ. დავანებებ, уступить.
ჩანერგა (ვ=), ზ. ვ. посѣять; (ვინერგ გულში), запечатлѣть.
ჩანეცვა, (ვ=), ზ. ვ. вдроблять.
ჩანთა (ოსმალ.), ს. ხილისდარი, გულანაბალი, ранецъ; сумка; ვაჭრ. ვ. სამ. 205; -წიგნისა, футляръ.
ჩანთიანი, ს. მცენ. желтоцвѣтъ; ნ. ჩ. ლ; Соколъ-шипа, Василиса, ერის. ლ.
ჩანთქმა (ჩავჭნთქამ, -ქი), ზ. ვ. შევჭსწრაბავ, ჩავჭყლაპავ: поглотить, ან დავლუპავ წყალში, потопить, მაგ. 23—24; დარეჯ. 2—64; სიბრძ. 61; (ჩავანთქამ, -თქი), ზ. ვ. ჩავაყლაპებ; дать поглотить, სიბრძ. 92; ჩანთქვევინება (ვანთქმევინებ, -ნე), ზ. სხ. дать поглотить.
ჩანჩალა, ს. ცუდი ცხენი, плохой тощій конь; кляча; ან უკან მიდევარი ვისიმე, прихвостень, безотязный провожатый чей.
ჩანჩალება (ვანჩალებ კუდსა), ზ. ვ. ეუკი ძლივს მოსიარულე; ковылять; замедлять дѣло.
ჩანჩალი, ს. ცუდი სარული, едва тащиться, плестись, ქილ. 259.
ჩანჩახი, ნაწ თარეშობა, 1 ქართლ. 366.
ჩანჩახური, ს. поршень насоса, ნ. бляха Рус. Гр. Слов. Н. Ч.
ჩანჩურა, ს. უკან მიდევარი ვისიმე, прихвостень.
ჩანჩუხი, ს. ხელზედ ნახვევი ნახთი, мотокъ нитокъ.
ჩანჩქერი, ს. წყალი კლდეზედ გადმონადენი; ან ხმა ამგვარის მდინარის; водопадъ; шумъ водопада; журчаніе; ღვთლრაფიულად, порогъ; ღვთლრ. 34.
ჩანჩხარი, ს. ჩხრიალი, ჩხარუნი, бряцанье.
ჩანჩხურა, ს. ახმული მძივი, нанизанный бисеръ; სან. ლ.
ჩაობება (ჩავობდები, -დე), ზ. ვედ. დავობდები, ობიდებულების, запахнеться.
ჩაპარვა (ჩავიპარვი, ჩავეპარვი, -რე), ზ. ვ. მოლვით ჩავლა, сходить украдкою; ვეფხ. 1127; 1128; გორგ. 249; ციხეში ჩავეპარენით, мы вошли въ крѣпость украдкою.
ჩაპატარავება (ვ=), ზ. ვ. შევამცირებ, დავპატარავებ, уменьшать, сбавлять.
ჩაპატიჟება (ვ=), ზ. ვ. ჩამოვიწვევ, просить сойдти внизъ.
ჩაპირდაპირება (ვუპირდაპირებ, -რე), ზ. ვ. პირდაპირ დავუდგები, противупоставить; (ვუპირდაპირდები, -დე), ზ. ვედ. დავუპირდაპირდები, противустать.
ჩაპობა (ვაპობ, ვაპე), ზ. ვ. გავაპობ, გავჭსკვნეტ; разсѣчь, раскопать.
ჩაპროშტვა (ვ=), почмокать.
ჩაპურობა (ვიპურობ მაგალ ხელში, ვიპყრ), ზ. ვ. დავიჭერ, დავხუთავ, ხელთ ვიგდებ; захватить въ руки; რუხულ. 257.
ჩაქეცა, ნაწ ღაქეცა.
ჩაქლესა (ჩავჭელესი, -სე), ზ. ვ. ჩავჭსკვნეტ, დავამტვრევ, пружанъ сломать.
ჩაქლეტა, ნ. ჩაჭყლეტა.
ჩაქუქვა (ვ=), ზ. ვ. ჩავამტვრევ, наломать, სან. ლ.
ჩაქუქუნება (ვაქუქუნებ, -ნე), ზ. ვ. დავრბილებ; размягчать. ჩაქეცუნებული, მიმ. размягченный, სან. ლ.; კალია 52.
ჩარა (რუხული), ს. ყურიანი სასმისი, чарка, чара; სან. ლ.; ნ. ჩ. ლ.
ჩარა, ს. ილაჯი, средство, კალია 14; მეტიჩარა, ნაწ თავის ადგილს. [(болѣзнь).
ჩარანდელი, ს. სენი პირისასხის გამრეცხველი, рожа
ჩარბენა (ვ=), ზ. უ. რბენით ჩავალ; сбѣжать внизъ; сбѣгать; ვეფხ. 861, ჩარბინე ექიმთან, сбѣгай къ доктору; ჩავრბი, იგივი ჩავირბენ; **ჩარბენინება** (ვ=), ზ. ვ. ხირბილით ჩამაქვს, сбѣжать внизъ нѣсколько что.
ჩარბი, ს. ნიჩკარტი ორბთა და ქორთა, клювъ у хищныхъ птицъ.
ჩარბილება (ვ=), ზ. ვ. დავარბილებ, რბილად შევიქმ, размягчить.
ჩარგვა (ჩავჭრგავ, -გე), ზ. ვ. დავჭრგავ, сажать дерево.
ჩარდახი (სპარს.), ს. მცირე ოთახი სართულის ქვეშ; ქვეშო, ტახტრევანდი; чердакъ; палатинъ, ვეფხ. 110, 138.

ჩარევა (ჩავრევ, -რიე), ზ. ვ. გავრევ. вмѣшивать, (ჩავურევ, -რიე), ზ. ვ. გავურევ, подмѣшать, ქიმ. 255; (ჩაერევი, -რიე), ზ. თვ. გაერევი. вмѣшаться.

ჩარეგა (ვჩრეკ, -კე), ზ. ვ. ღაბლა ჩამოვჩრეკ, ჩამოვლაგებ, гнать внизъ; сгонять.

ჩარეცხა (ვჩრეცხ, -ხე), ზ. ვ. გავრეცხ; წაილეკ; смыть, промыть; размывать; ოფლი ჩარეცხს, потъ градомъ льетъ; სიბრ. 150.

ჩარექა, ს. სალვინე, რომელიც შთიცქვს თუნგის მეოთხედსა ნაწილსა; винный кувшинъ.

ჩარექი (სპარს.), ს. ზოგნი უწოდენ ჩელიექი, სპარს. ჩარექი არს ოთხიგან ერთი, მეოთხედი, ნაოთხალი; ერთის თუნგის მეოთხედი ნაწილი, ან $2^1/_2$ გირვანქა სამხ. 152, ნ. სწეულული; ალექს. 2, **ხაფეხო**; четверть, четвертая часть; мѣра жидкостей составляющая четверть тунга; или $1^1/_2$ бутылки; **ჩარექიანი**, ზედ. ერთის ჩარეკის ზომის დამცქვი. содержащій одну четверть, четвертная.

ჩარვადარი (სპარს.), ს. მეურმე საეჭროთა ნივთთა, перевозчикъ товаровъ; Зап. Кавк. Геогр. Общ. № 7, стр. 22; **ჩარვადრობა**, ს. მეურმეობა, перевозка.

ჩართვა (ჩავრთავ), ზ. ვ. ღავუმატებ; მოვუსართავ. ჩავუმატებ; присоединять, присовокуплять, вставить, вдѣлать; приложить руку, подписать; სამ. ვახტ. 161, 204; ან შესაჯარი; 2 ქართლ. 10; ჩამრთავ, включаетъ меня; (ვერთვი), ზ. უ. включаться, зачисляться, вписываться, гражданскія письмена вязью.

ჩართმევინება (ვართმევინებ ხელს), ზ. ვ. მოვაწერინებ, заставить подписать, ალბ. 68.

ჩარიგება (ვა), ზ. ვ. ჩავაწერიგებ, რიგით ღავაწყობ; ставить въ рядъ, разложить, **ჩარიგებით**, ზზ. რიგზედ, попорядку, ვეფხ. 1005; 2 ქართლ. 524; (ჩავურიგებ, -გე), ზ. ვ ღავურიგებ, მივართმევ ან რიგით ღავსდებ, подавать, класть что попорядку; разносить; ღასტ. 105, გეგ. 27.

ჩარონინება (ვა), ზ. ვ. ჩავაკარებ; გავუშვირ; пронести; засчитать; სამ. ვახტ. 36, ჩუსუდ. 711: ერთმანერთს შეუდარეთ და ჩვარონინეთ, мы поверстали и зачли.

ჩარსავი (სპარს.) ს. ზეწარი, домашнее холщевое одѣяло, простыня.

ჩარსუბაზარი (სპარს.), ს. ოთხკუთხი ბაზარი, четырехугольный рынокъ; ქილ. 425.

ჩარულვა (ჩამჩარულა), вздремнуть.

ჩარტყმა (ვა), ზ. ვ. ღავჭრავ, ჩავჭერ; ударить.

ჩარჩა-ნაზირი (სპარს.), ს. ზედა მწყემსველი ხვასკოთა ზედა, смотритель рогатаго скота; ღასტ. 139.

ჩარჩენილი გულში, скрытый въ душѣ.

ჩარჩი (სპარს.), ს. მეწერილობანე, მაკრაბაში; სარკოფაგი გამსუფლავი, барышникъ; ღავრ. 22.

ჩარჩო (სპარს.), ს. ბუღე, ხაჯის ჩასახვევებელი; рама, рамка; -კარისა, косякъ у дверей; -ფანჯრისა, косякъ оконной рамы, -ხელთაწოდი თამარ ბაგ. 90.

ჩარჩობა, სხ. барышничанье; (ვჩარჩობ, -ჩე), ვსარგებლიანობ, барышничать.

ჩარჩობა (ვარჩობ, -ჩე), ზ. ვ. მოვაშთობ, утопить; удавить; (ჩავირჩევი, -ჩევ), ზ. ვ. მოვიშთევი, утонуть; удавиться, ვისრ. 138; გორგ. 62, (ჩავირჩობ თავსა), ზ. მიწ. მოვიშთობ თავსა, утопить, удавить себя.

ჩარჩობა (ჩავრჩები, -ჩი), ზ. ვდ. ღავჭშთები, остаться, ჩამრჩა გულში, остается мнѣ въ памяти; ვეფხ. 1300; ჩონგ. 132.

ჩარჩო ბაზარი, ს толкучій рынокъ; ღავრ. 63.

ჩარცხა, ნახე ჩარეცხა; ვეფხ. 969.

ჩარჭობა (ვარჭობ, -ჭე), ზ. ვ. ღავასობ, ღავარჭობ, вонзать, втыкать; ჩავერჭობი, -ჭე), ზ. ვ. ღავსობი, втыкаться, ჩავარჭობ, воткнуть себѣ, ქილ. 73.

ჩარხვა (ვჭიჩარხავ, -ხე), ზ. ვ. გავლეს სამართებელს, править бритву; шлифовать.

ჩარხი (სპარს.), ს. ბორბალი ან მანქანა ხაბრუნებელი, колесо машинное, ერიხთ. 2—24.

ჩარხუტი, მეტრ. ანტონ. 6—36?

ჩახაბეჭი, ნახე ხაბეჭი.

ჩახაგდები, ზედ. მისათვალთველი; ანგარისში ჩასათველი; ან ნაჭერი ჩასაკერებელი; считаемый; вставка; სამ. სიმწ. 213.

ჩახავალი, ს. ღაღმართი, ღამრეცი, спускъ.

ჩახავარდნელი აღგილი, ს. ухабъ, яма.

ჩახავლელი, ზედ. გასავალი აღგილი; ღაღმართი, проходъ, сходъ; ვრო. 52, სიბრ. 162.

ჩახაკარი, ჩახაკრელი, ზედ. საკრველად ღანიშნული, ქილ. 200; для привязыванія назначенный.

ჩახაკეცი, ზედ. ღახაკეცვი, შესაკეცი, складной.

ჩახაკითხავი, ზედ. საკითხავად ღანიშნული, что нужно прочесть.

ჩახაკრავი, ს. შესაკრავი, повязка, კაცია. 82.

ჩახამაცებელი, ს. შესამაცებელი, сѣни, прибавка.

ჩახასვლელი, ნ. ჩასავლელი, სიბრ. 162.

ჩახანთქმელი, ზედ. ჩასაყლაპავი, поглощаемый.

ჩახასხმელი მაგ. ღვინისა, ს. посуда для вина.

ჩახატებელი, ზედ. изображеніе.

ჩახაფარებელი, ზედ. სამალავი აღგილი, мѣсто для скрыванія.

ჩახაფრება (ჩავსაფრებ, -რე), ზ. ვ ღავჭმალავ საფარში, скрыть въ засадѣ; (ჩავესაფრები, -რე), ზ. თვ. ჩავჭმალავი ჩავიმალავი საფარში, засѣсть въ засаду.

ჩახაქანებელი, ს. ღახაქანებელი, скатъ, -წყლისა, водопадъ.

ჩახაქოლავი, ზედ. ღირსი ჩაქოლვისა, достойный проклятія.

ჩახაცმელი, ს. ცანისამოსი, ან ფეხთ-საცმელი, одежда, обувь; ვეფხ. 1071, **-მელად**, ზზ. საცმელად ცანისა, для одѣванія.

ჩახაძრომელი, ს. შესაძრომი სორო, отверстіе для пролѣзанія, სიბრ. 15.

ჩახაშვები, ზედ. ან ს. спускъ, ვისრ. 185.

ჩახახვა სხ. зачатіе; (ვჭიხახავ, -ხე), ზ. ვ. გამოვიხატავ, ჩავჭიხატავ; изображать; (ჩავიხახვი, -ხე), ზ. ვ. გამოვიხატები, გამოვიხახვი; изображаться; -გულში, задумать; (ჩაეჭიხახვი, -ხე), ზ. თვ. შეცლად

ღება; зачать, забеременѣть; გამწვალობდა გულში ჩახახული, съ юныхъ лѣтъ, запрятанное въ сердцѣ; ჩონგ. 156; **ჩახახული**, насѣдь.

ჩახახლება (ჩავახახლებ, -ლე), Ф. з. бнѣзд ѕасѣдь, дѣлать насѣдь; (ჩავახახლები, -დი), Ф. зр. бнѣзд гнѣздиться, поселиться.

ჩახახულებად, ЧФ. ѕасѣдь, гнѣздо, для прижатія къ сердцу, ქილ. 303.

ჩახაჯდომელი, ს. дѣйствующее лицо или предметъ, ѕагал-дѣятельность; сидѣнье (мѣсто для сидѣнія напр. въ каретѣ и т. п.).

ჩაბერვა (ვ), Ф. з. вдуть.

ჩაბერვა (ვჩაბერავ, -რე), Ф. з. дѣйствіе, дѣйствовать, дѣйствовать, дѣйствовать; насѣкать.

ჩაბეტვა (ვჩაბეტავ, -ვე), Ф. з. дѣйствовать, побить градомъ.

ჩაბველება (ჩავაბველებ, -ლე), Ф. з. дѣйствовать, намочить; (ჩავაბველები, -დი); Ф. зр. дѣйствовать, намокнуть; ბუნ. კ. 97.

ჩაბეჭდება (ვ), Ф. з. ѕагнать вглубь образъ и т. п.; ѕабить ѕубами ѕдѣлать, ѕубами, ѕубами, погрузить крестъ въ водѣ; (ვ), Ф. зпѣ. дѣйствовать, ѕубами дѣйствовать. отдохнуть, (ჩავაბველები, -დი), Ф. зпѣ. ѕагнать ѕагнать ѕабить ѕубами ѕдѣлать ѕубами ѕдѣлать ѕубами ѕдѣлать

ჩაწყობა (ჩავწყობ, -ყო), ზ. ვ. ჩავწყვა, ჩავსდგამ; класть что во что, вдѣлать, вставить.

ჩაწყმილვა (ჩავიწყმილვი, -ლე), ზ. ვ. ხორცთა თვის: მაღალი ლეღება; о говядинѣ: гнить, портиться; ჩაწყმილული, მიმ. ნაღები ხორცი, мясо-говядина.

ჩაწყმული, ზედ. дюжій.

ჩაცანა (ჩავიცან, -ნე), ზ. ვ. ჩავიღებ, свозить, относить внизъ, ჩავუცან წიგნებსა, отвезти книги; აღწ. 147.

ჩაცანა, ჩაცანება (ჩავიცან, -ნე), ზ. ვ. დავაცანებ, ჩავრთავ, вплагать, класть что съ чѣмъ; включать; ჩაცანა (ჩავიცან, -ნე), ზ. მიწ. თან წაღება; брать съ собою; რასაც ხვეკი ჩაიცანს, всѣ земли, лежащія по оврагу; გუჯ. 19; ჩავიცან გულში, стану помнить; запечатлѣю, ბუნ. კ. 79; რასაც შეა ბაზარი ჩაიცანს, всѣ мѣста, которыя занимаетъ средній рынокъ; თურმეცა თვის კოლი კაცი ჩაიცანოს და ისე იყიდოს; სვმ. ვაჩკ. онъ долженъ имѣть съ одиннадцатью другими равными себѣ присягнуть: Молдаванки ჩაცანებით, включая и Молабурокъ; შვიდი ღლის ნუზღი ჩამაცანეს, дали мнѣ съ собою провизіи на семь дней.

ჩაცანინება (ვ), სხმ. ჩავაღებინებ, заставить снести, Вошлина ლახტი და ყური შიგ ჩაიცანა, онъ замахнулся булавою, ударилъ и отсѣкъ ему ухо: რუხდ. 874.

ჩაცვარება ვაცვარებ, -რე), ზ. ვ. ახლოს გავაცვარებ, გავარონინებ; ახლოს შევრება: კარდაცვარებ: ჩავარონინებ; ან გავეშარი ანგარიშეც: ნიშრმ. 46; გორგ. 160; провести мимо; искусно обойдти вопросъ, свернуть на другое; зачесть, закинтать; -ფუჭად, სიტყვას ცუდად ნუ ჩამიცვარებ, გორგ. 15; слова мои не считай за ничто.

ჩაცევა (ჩავიცევ, -ცე), ზ. ვ. დავიცევ, помѣстить, вмѣстить; ვეცევი, -ცე), ზ. თვ. помѣщаться, вмѣщаться.

ჩაცევება (ვე), ზ. ვ. ჩავუშვებ, спускать внизъ.

ჩაცემა (ჩავიცემ, -ნე), ზ. ვ. ჩავჭიცემ, ცენით ჩაგუწყობ, ჩაჭედვნი, натискать, набить.

ჩაცემული, ზედ. ушибленный, зашибленный, побѣдненный отъ испуга, სან. ლ.

ჩაცება (ვიცებ, -ნე), ზ. ვ. ჩავიცენ. ჩავამცერვ. проломать; ჩავიცებები, -და), ზ. ვედ. сломаться, **ჩაცებილი ქუდი**, шапка погнутая сверху; კაც. 28.

ჩაცკობება (ვი), ზ. ვ. усластить.

ჩაცკეპნა (ჩავიცკეპნი, -ნე), ზ. ვ. დავიცკეპნი, გავზერგნი მიწას, убивать землю; утаптывать.

ჩაცვირთვა ჩავიცვირთავ, -თე), ზ. ვ. დავიცვირთავ, ცვირთს ღებება, нагрузить.

ჩაცკეცა (ვი), ზ. ვ. вдавить.

ჩაცრაკუნება, изболтнуть.

ჩაცრიალება (ვიცრიალებ, -ლე), ზ. ვ. დავიცრიალებ, ворочать, вертѣть.

ჩაცრუცებელი, ზედ. ножирѣлый. [ловѣ.

ჩაცუპუნება (ვი), ზ. ვ. ჩავიკრავ, ударить по го-

ჩაცხლობა (ჩავიცხლები, -და), ზ. ვედ. ჩავიცხლები, ჩავიქცევი, проломаться.

ჩაცხება (ვი), вбивать, приколотить.

ჩაცხეცება (ჩავიცხეცები, -ნე), ზ. ვ. ავიცლებ, ავიფორიაქებ; опустошить, 1 ქართლ. 48.

ჩაცხუცება (ვიცხეცებ, -ცე), ზ. ვ. მოცხეცებით მოვიბარებ, заманить внизъ.

ჩაუგდებელი, ზედ. რიცხვში არ შეცანილი, несчитаемый.

ჩაუგდებლობა, ს. შეურაცხება, непочитаніе.

ჩაუგებელი, ე. ი. ხმალი ან სხვა იარაღი, не вложенный въ ножны; ვისრ. 16.

ჩაუვალი, ზედ. მიუსვლელი, непроходимый.

ჩაუქი (სპარს.), ს. ცხვიც, მარდი; შემძლებელი, проворный; быстрый, скорый; **ჩაუქობა**, ს. სიმარდე, проворство; ვისრ. 182, 42; ვეფხ. 57; გორგ. 145.

ჩაუშვებელი, ზედ. დაუშვებელი, неопускаемый.

ჩაუში (სპარს.), ს. ჯაუში, приватникъ; сержантъ; ბიბლ. ლ.

ჩაუწდომელი, ჩაუწვდენელი, ზედ. მიუწოდებელი, недосягаемый; თვალ-ჩაუწდომელი ხრამი, глубокій обрывъ; რუხდ. 656.

ჩაფანტვა (ვჩაფანტავ, -ტე), ზ. ვ. დავჭერი, набросать.

ჩაფარება (ჩავიფარებ, -რე), ზ. ვ. ჩავჭხურავ; ჩავმალავ; непокрыть; скрыть; (ჩავიფარები, -რე), ზ. თვ. ჩავიმალები, скрыться.

ჩაფარი (სპარს.), ს. კურიერი, შიკრიკი, მალე-მზიდელი курьеръ, 2 ქართლ. 314.

ჩაფარიში, ს. ფათონი, ზეზი, тесьма; галунъ; позументъ.

ჩაფარჩხვა (ვჭფარჩხავ, -ხე), ზ. ვ. დავჭფარჩხავ; ჩავჭმალავ; хоронить; скрыть.

ჩაფაუული (სპარს.), ზედ. კერძოობითი, отдѣльный; 2 ქართლ. 487; შენიშ. ლ; ან დარბევა. набѣгъ: ბულღოვის ლ.

ჩაფეთება (ვი), ზ. ვ. встревожить.

ჩაფენა (ვჭფენ, ვჭფინე), ზ. ვ. ქვეშ გავშლი, постилать

ჩაფერადება (ვი), ზ. ვ. შევაბამებ ფერადებით, раскрашивать.

ჩაფერება (ვჭ), ზ. ვ. შევჭლებავ, подкрасить.

ჩაფიზობა, бѣлая ржаная мука.

ჩაფი, ს. კოკის ნაოთხული ან ოთხი თუნგი; ზსკ. 7—20; водопосъ: мѣра жидкостей въ 4 тунга или 36 фунт. Кавк. Календ. за 1846 г. დასკ. 18; ოთხი თუნგი და ნახევარი 93 ჩაფი ერთი ურემი ღვინოა, სამზ. 151; ან სამი ლიტრა, ბაქრ. 331.

ჩაფითრება (ვჭფითრები, -და), ზ. ვედ. გამიკრთები, побѣдѣлъ; **ჩაფითრებული**, მიმ. ჩაფითქილი, блѣдный.

ჩაფიქრება, хв. задумчивость: ჩავიფიქრებ, -რე), ჩავჭფიქრები, -და), ზ. უ. დავჭლობები, задумываться. **ჩაფიქრებული**, მიმ. задумчивый.

ჩაფლავება (ვიფლავებ, -ვე), ზ. ვ. ძალიან მოვჭხარშავ, пересварить кушанье.

ჩაფლაცებული, ზედ. ფლაცებიანი, толстопузый, ухабистый.

ჩაფლეთა (ვჭ), ზ. ვ. ჩავჭხვ, разодрать.

ჩაფლვა (ვჭფლავ, -ფლე), ზ. ვ. დავჭმარხავ; ნოკიაში ჩავჭლუბავ, ჩავახვნებ; втискать, зарыть, за-

ковать; погрузить; (ჩავიფლეთ, ჩავეფლეთ, -ფლ), ზ. ვ. ლევიზარხები; დავინთქმი, ჩავეარები შწყარეში; ჩაფლეა (ჩავიფლეები), ჩავიზარშები, развариться, 80 სამზ. быть зарыту; погрязнуть, завязнуть; ვისრ. 31.

ჩაფლობა (ჩაეფლობი, -ფლ), ზ. თვ. დაეფლობი, погрязнуть; ჩავიფლეები ლიაში, остраниться.

ჩაფრანცი (სპარს.), ს. ფუნგიანი ლილები კაბაზედ ან მეცალიის სარგველი დაიდებულის ფუნგეებით; пуговицы на кафтанѣ съ кисточками; полосъ металлическій съ привѣсками; ვეფხ. 472; фестоны, **ჩაფრანცებიანი**, ზედ. ჩაფრანცებ დაკერებული კაბა ან სარგველი; ხახე ენიანი.

ჩაფრენა (ვი), ზ. ვ. слѣтать.

ჩაფრეწა (ვ), ზ. ვ. ჩაფხვე, разорвать.

ჩაფრთხობა (ვი), ზ. ვ. დავაფრთხობ, შეეშინებ, испугать.

ჩაფრუტუნება (ვი), фыркнуть.

ჩაფრული, ზედ. ჩაფრანხალში საკუთნველი, курьерскій.

ჩაფრცქვნა (ჩავეფრცქვნი, -ვნე), ზ. ვ. გავეფრცქვნი, облупить, очистить напр. яблоко.

ჩაფურთხება (ვაფურთხებ, -ხე), ზ. ვ. დავაფურთხებ, плевать кому; ვეფხ. 1096.

ჩაფუშვა (ვეფუშავ, -შე), ზ. ვ. მოვშალი, გავაუქმებ, растроить, уничтожить.

ჩაფუჩება, ნ. ჩაქარცხლვა, იყური. 1—39.

ჩაფუჩუნება (ვაფუჩუნებ, -ნე), ზ. ვ. ჩაეჩქმალავ, ჩავაკარებ. скрыть, -სიტყვისა, замять разговоръ.

ჩაფქუა (ჩავეფქავ, -ვი), ზ. ვ. დავეფქვე, намолоть.

ჩაფხაჭნა (ვეფხაჭნი, -ნე), ზ. ვ. დავაწერვი, оцарапать.

ჩაფხეკა (ვეფხეკ, -ხეკ), ზ. ვ. ფხეკით ჩავეხილი, соскребать; ქიშ. 272.

ჩაფხვნა (ვეფხვნი, ვეფხვნე), ზ. ვ. ჩავეხნქლეთ, დავეფხვნი, вакрошить.

ჩაფხუნი, ნ. **ხალარი უდაები**, ბაქრ. 283.

ჩაფხუტი, ს. უზარაღო ჩაბალახი, ზეური, шлемъ, იხილ. 59—17; იერემ. 46—4; ისუ ნავე 43—22; ეზეკ. 23—24; 27—10; ვეფხ. 6—17.

ჩაქანება (ვაქანებ, -ნე), ზ. ვ. გორვით ჩავიკან, скатить, (ჩავექანები, -ნე), ზ თვ. ჩავირბენ, დავეკორდები, დაექანები, скатиться; ქილ. 652.

ჩაქანცვა (ჩავიქანცები, -ცე), ზ. ვ. დავიღალები, устать.

ჩაქარცხლვა, ნ. გაქარცხლვა.

ჩაქექვა (ვექექავ, ვექექე), ზ. ვ. ფეხით დავეკრიგუნავ, втоптать.

ჩაქვავება (ვაქვავებ, -ვე), ზ. ვ. ქვით დავეკრიბავ; побить каменьями, ჩავექვაქები, -ქი), ზ. ვ. ქვით დავეკრიფები; ან გავექვაქები; быть побиту камнями; окаменѣть.

ჩაქვეითება (ვაქვეითებ, -თე), ზ. ვ. დავაქვეითებ, ცხენიდამ ჩამოვახტები და ქვეით ვაკარებ, спѣшить, спѣшивать; (ვექვეითები, -ქი), ზ. ვ. დავექვეითები, спѣшиваться.

ჩაჩი, ს. კალთის განიებული აღგილი გვერდზედ; прорѣха, разрѣзъ у платья, стрѣлка у рубахи, ნ. ქ. ლ.

ჩაჩნევა (ჩავეჩნევ, -ნე), ზ. მიჩ. მოვეჩნევ, замахнуться.

ჩაქოლვა (ვექოლავ, -ლე), ზ. ვ. ჩაქვავება; ქვის დავეკრა; დავეწყევლი; побить каменьями; проклинать; რუხულ. 45; 2 ქრონ. 322; (ჩავიქოლები, -ლე), ზ. ვნ. ჩავექვაქები; დავეწყევლები; быть побиту камнями, быть проклятy; ჩამეკოლე, проклини меня, ჩონგ. 93.

ჩაქონა (ჩამაქვს, ჩამეკონე), ზ. მიჩ. ძირ მიმაქვს, ჩავიღებ, снести.

ჩაქრთამვა (ვექრთამავ, -მე), ზ. ვ. დავექრთამავ, подкупить, задарить.

ჩაქრობა (ვაქრობ, -ქრე), ზ. ვ. დავაქსებ, გავაქრობ, погасить, (ჩავექრები, -ქერ), ზ. ვნ. დავიქრები, погаснуть.

ჩაქროლვა (ვექრი), о вѣтрѣ: вѣять внутрь, ქილ. 23.

ჩაქსვა (ვექ), **ჩაქსოვა** (ვაქსოვ, -სე), ზ. ვ. ქსოვაში ჩავაქან, вязывать, вплетать, полосить.

ჩაქსელი, ზედ. ჩაქრელებული ნაქსოვი, полосатый, дорожка.

ჩაქუჩი (ოსე.), ს. ხვედ, მცირე ურო, ხანგი, молотокъ; ჩაქუჩის დაკვრა, подтвердить.

ჩაქჩაქი, ს. тряска во время ѣзды на дурной лошади; (ვეხეჩაქჩაქებ, -ქე), ზ. უ. ცხენთათვის: ვეხეკვეტებ, о лошадяхъ: трясти.

ჩაქცევა (ვაქცევ, -ცე), ზ. ვ. დავანგრევ, ломать, разрушать; (ჩავიქცევი, -ქცე), ზ. ვ. ჩავინგრევი, обрушиться, ვისრ. 171, ჩავიქცევ თავსა კლდეთა; броситься со скалы, ვეფხ. 1296; ჩავიქცევ ცრემლსა, пролить слезы, ქილ. 663, გულში სისხლი ჩამექცა, сердце мое наполнилось кровью; ერისთ. 162; ჩაიქცა ის ოჯახი, ანტ. 3—26; чтобы провалиться этой семьѣ.

ჩაღალვა (ვეღლავ, -ლე), ზ. ვ. მოვეღლავ, მოვექანცავ, утомить, измучить; (ჩავიღლები, -ლე), ზ. ვ. მოვიქანცები, устать.

ჩაღამება (ვაღამებ, -მე), ზ. ვ. ღამეს გავატარებ, проводить ночь, (ჩავეღამები, -ღი), ზ. ვნ. ჩავებინდები, смеркаться.

ჩაღანა, ს. ხელზედ შემოხვეული სალერელი მოთვაშეთა რაკვის დროს; дѣлательная веревка; застяжка; инструментъ музыкальный на струнахъ: ვეფხ. 101, 716; გამზ. თეიმ.; სამ. ლ; ნ. ჩ. ლ.

ჩაღარება, прожелобить.

ჩაღანდრი, ს. მცენ. ნ. წიწმატი წყლისა, ბუნ. ლ.

ჩაღება (ვაჩაღებ), ნ. გაჩაღება.

ჩაღება (ჩავიღებ, -ღე), ზ. ვ. ჩამოვიღებ, ჩამოვეხსნები, спять поклажу.

ჩაღერება (ჩავეღერე, -ღე), ზ. ვ. შეეძგნარავ, შეეხრამუნები, стричь. [вать.

ჩაღეჭა (ვეღეჭ, -ჭე), ზ. ვ. დავეხსოხნი, разже-

ჩაღვენთება (ვაღვენთებ, -თე), ზ. ვ. დავაღვენთებ, накапать.

ჩაღვრა, ნ. ჩაღერა.

ჩაღილული მაგალ. ქათიბი, ზედ. ღილებ დაკერებული ქათიბი, шубка съ пуговицами, ალექს. 55.

ჩაღიმილება (ჩავიღიმილებ, -ლე), ზ. უ. გავეღიმები, გავიცინებ, улыбнуться.

ჩაღლეკა (ვჭღლევ, ვჭღლიე), ზ. უ. დავიყარები, быть на весель; **ჩაღლეული**, მიმ. ныряющій, ერისთ. 29.

ჩაღმა ზზ. ძირს, დაბლა, დღმა, ქვე, внизъ, отъ ჩაღმა, внизъ головою; **ჩაღმართ**, ხხ. დღმართ, внизъ съ горы; ჩაღმართ მკვდრისა, внизъ рѣки Куры; 1 ქართლ. 241; **ჩაღმართი**, ს. დღმართი, покатость, спускъ; ვისრ. 14; 66; 1 ქართლ. 156; სიმრ. 102.

ჩაღონება (ჩავღონდები, -და), ზ. ვდ. დავჭიყრები, задуматься, (ჩავაღონებ, -ნე), ზ. მ. დავაფიქრებ, заставить задуматься, опечалить.

ჩაღრეჯა (ჩავიღრეჯ, -რიჯე), ზ. მ. დავიღმეჯ პირსა, წარბებს შევიკრავ, наморщить лобъ, **ჩაღრეჯილობა**, ს. დაღმეჯილობა, морщина.

ჩაღრიალება (ვჭღრიალებ, -ლე), ზ. უ. ჩავჭყვირი, ужаснымъ крикомъ вопіять.

ჩაღრმავება (ვაღრმავებ, -ვე), ზ. მ. ღრმად ჩავჭთხრი, углублять, (ვჭღრმავდები, -და), ზ. ვდ. ღრმად ჩავითხრები, углубляться.

ჩაღრომა, ხხ. ჩაფიქრება, задуматься, углубиться.

ჩაღრუნტვა (ჩავიღრუნტები, -ტე), ზ. მ. ჩავიზნექ, вгибаться, вогнуться, фіз. 10.

ჩაღრძობა (ჩავიღრძობი, -ძე), ზ. ვ. ჩავჭკვდები, околѣть.

ჩაღუნვა (ვჭღუნავ, -ნე), ზ. მ. თავს ჩამოვიგდებ, დავჭფიქრდები, наклонить голову, повѣсить голову; задуматься.

ჩაღუპვა (ვჭღუპავ, -პე), ზ. მ. დავჭღუპავ, დავანთქმ, утопить, потопить; (ჩავიღუპები, -პე), ზ. ვ. დავინთქმი, დავიღუპები; утонуть.

ჩაღურა (ჩავჭღვრი, -ღვარე), ზ. მ. დავჭღვრი, დავაქცევ წყალსა, пролить, (ჩავიღვრები, -ღვარე), ზ. ვ. დავიღვრები; проливаться.

ჩაყენება, ჩაყენება (ჩავაყენ, -ნე; ჩავაყენებ, -ნე), ზ. მ. ჩავადგენ, დავადგენ, ставить, поставлять; შუა ჩავაყენებ, ставлю по срединѣ; ანტ. 6—39; -ვარაულს, ставить караулъ; ბუნ. კ. 196; -ღვინოს, дать отстоять вину; ჩავიყენებ ცვარსა, дать сокъ, ქილ. 622; ჩავაყენებ ლაშქარსა, поставить къ кому либо войско. 2 ქართლ. 549; 449.

ჩაყვა (ჩავჭყავ, -ვჭყვი), ზ. მ. ჩავჭსდებ, ჩავჭყოფ, положить во что напр. руку; სიმრ. 10. ქიმია. 77, 86. ჯიბეში ჩაიყო ხელი, онъ положилъ руку въ карманъ.

ჩაყვანა (ჩავიყვან, -ნე), ზ. მ. ჩამოვამძღვანებ, сводить внизъ; ძირს ჩამყვანს, я веду его внизъ; ჩაყვანინებ (ვი, ზ ხხმ. ვაიძულებ ჩაყვანას, заставить свести, ალექს. 19.

ჩაყველება (ვჭყველდები), свернуться, обратиться въ сыръ.

ჩაყვითლება (ვი), ზ. მ. ყვითელს ფერს მივჭსცემ, желтить, (ვჭყვითლდები, -დი), ზ. ვდ. გავჭყვითლდები, пожелтѣть.

ჩაყვინტა (ჩავიყვინტები, -ტე), ზ. ვ. ჩავიყურყუმელავებ, окунуться.

ჩაყვირვა ჩაყივლა (ჩავჭყივი, -ყოლი, ჩავჭყვირი, -რე), ზ. უ. ჩავჭხმახი; кричать кому сверху внизъ, ვეფხ. 254.

ჩაყლაპება (ვაყლაპებ, -პე), ზ. მ. მივსცემ ჩასაყლაპებად, дать кому проглотить.

ჩაყლაპვა (ვჭყლაპავ, -პე), ზ. მ. ჩავჭნთქავ, проглотить, ჩამყლაპა, онъ съѣлъ меня; რუსუდ. 382.

ჩაყოლა (ვჭყვები, -ყევ), ზ. მ. ჩავაცილებ; მივჭყვები, მივყვებოდე; идти внизъ съ кѣмъ, слѣдовать за кѣмъ; ამ ქუჩას ჩავჭყვე, слѣдуй по этой улицѣ; ვინი ჩაჭყვებიხ, у него въ натурѣ упрямство; რუსუდ. 393; (ჩამყვება, ჩამყვა), ზ. მიჩ. თან წავიღებ, уносить съ собою; იმისი ყვარი ჩამყვა; я унесъ съ собою негодованіе противъ него; რუსუდ. 550; (ჩაყეყოლები, -ლე), დავეყოლები, слѣдовать за кѣмъ, სიტყვაზედ ჩაყეყოლები, я согласенъ съ его словами; მოურავ. 104, **ჩაყოლილი**, ნახე ჩაყოლილი.

ჩაყოფა (ჩავჭყოფ, სრ. არა აქვს), ზ. მ. ჩავჭყავ, ჩავჭსდებ; полагать, класть руку во что либо; სიმრ. 82, -წმინდა წყალში, погрузить кого въ священную воду; გორგ. 119; ფეხი ჯვანდაში ჩაჭყო, положилъ ногу въ стремя; გორგ. 303, ჩავიყოფ ჯიბეში ხელსა, пошарить у себя въ карманѣ; ჩავჭყოფ წყალში თავსა, нырнуть въ воду; ჩავუყოფ უბეში ხელსა, ხსიმრ. 124, положить кому за пазуху руку.

ჩაყრა, ხხ. всыпка; (ჩავჭყრი, ჩავჭყარე), ზ. მ. ჩავაბნევ, ჩავაგდებ მრავლობით რამეში რას; 2 ქართლ. 368; всыпать, бросать во что; ჩავჭყრი ვაზსა, посадить виноградное дерево; ჩავჭყრი ნავსა წყალში, спускать корабли въ воду; ქილ. 410; **ჩაყრა კონის ქვისა**, ანტ. 133, ჩავჭყრი მიჯნებსა, ставить межевые знаки; გუჯ. 33; ჩაჭყარე წყალში, бросить, положить въ воду; ჩამიყარა მრავალნი ჭაბუკნი, я свалилъ многихъ юношей; ვისრ. 158; (ჩავყარი, -ყარე), ზ. მიჩ. ჩავიღებ, მაგალ. პირში, ჩავიგდებ; положить себѣ; ჩავყარი წელში ლახტასა, заткнуть себѣ за поясъ булаву; რუსუდ. 308, 323, 471; ჩაიყარნა მუხლნი, сталъ на колѣни; ვისრ. 185; (ჩავყარი, -ყარე), ზ. მიჩ. მოვჭსდებ მაგალ. კვს; задѣть, зацѣпить; ჩავყარი ბურღს, ввинтить гайку; -კლანჭსა, прибрать въ когти; **ჩაყრილი**, всыпанный; зацѣпленный; **ჩაყრევინება** (ვი), ზ. ხხმ. დავაყრევინებ, заставить бросить, -კბილებსა, вышибить зубы, სამ. გიორგი, მეფისა 39; -ვაზის ძირსა, заставить посадить виноградную лозу.

ჩაყრა (ჩავაყრი, -ყარე), ზ. მ. მოვაყრი, посыпать.

ჩაყუდება (ვაყუდებ, -და), ზ. მ. ჩავჭსდებ მაგალითებს ორწოში, поставить въ углубленіи лѣстницу. (ჩაყუყუდები, -და), ზ. თვ. ჩავიშვები, დავეშვები, повѣситъ.

ჩაყუნთება (ჩავიყუნთავ თავს წყალში ან ჩავიყუნთები წყალში -თე), ზ. ვ. ჩავიყურყუმელავებ, нырнуть, ქილ. 149.

ჩაყურება (ვჭყურებ, -რე ან ჩავიყურები, -რე), ზ. მ. ჩავიცქირები, смотрѣть сверху.

ჩაყურყუმელავება, ჩაყურჭყუმელავება, (ვიყურყუმელავებ, -ვე), ზ. მ. нырять.

ჩაყუჩება (ვიყუჩებ, -ჩე), ზ. უ. გავჭჩუმდები, присмирѣть, притихнуть.

ჩაშავება (ვი), ზ. მ. მცირედ გავაშავებ, подчернить.

ჩაშენება (ვი), подстроить.

ჩაშვება (ვუშვებ, -შვი), ф. в. ჩავუტევებ, опускать, спускать что внизъ; -სიყვარულს გულში; ვისმ. 115; რუსუდ. 476; გორგ. 2; заронить въ сердце любовь; -წყალსა, напустить воду; რუსუდ. 349; (ჩავუშვები, -შვი), ф. თვ. დავუშვებ, повѣсить; спуститься; **ჩაშვებული**, зад. опущенный, рѣшительный, рѣзкій; რუსუდ. 352; ფიზიკ. 75, პირსა არ ჩაუშვებ, не возму въ роть, ვისმ. 78

ჩაშველა (ვუშველი), помочь.

ჩაშთობა, ს. ჩაჩრობა; **ჩაშთუ**, ვ. ა. ჩაბნ თუ, казалось бы; დარეჯ. 2—70.

ჩაშლა (ჩავშალი, -ვშალე), ф. в. მოვჭშალი, მოვჭვიშე, разрушить, разломать; растроить, развалить, ხარხ. 45, (ჩავიშლები, -შალე), ф. в. მოვიშლები, წავიშლები; развалиться; обрушиться; разварваться, распускаться въ кипяткѣ, разсыпаться, ხარხ. 12.

ჩაშორება (ვი), ф. в. მოვაშორებ, удалять.

ჩაშრეტა (ვუშრეტ, -რიტე), ф. в. ჩავაქრობ, гасить, (ჩავიშრიტები, -ტე), ф. в. გავქრები, гасвуть.

ჩაშრობა (ჩავშრები), ф. зд. გავშრები, высохнуть.

ჩაშტერება (ჩავიშტერები, -და), ф. в დავიშტერები, пристально смотрѣть, не сиусвать глазъ.

ჩაშხამება (ვაშხამებ, -მე), ф. в. გავუხამებ. შხამად გარდავუქცევ; отравить кому напр. жизнь; ჩაშხამებ, -მე), ф. зн. გამიხამდა, отравляешь мнѣ жизнь; не желаешь чтобы что нибудь пошло мнѣ въ прокъ; ჩაშხამდეს, пойдетъ мнѣ въ прокъ.

ჩაშხამვა ჩავშხამე, -მე), ф. в. გავაგემლიანებ, отравить ядомъ.

ჩაჩაკუნება (ვუ). ф. в. ჩავჭკრავ, ударить въ голову.

ჩაჩანი, სარიტ. 1197

ჩაჩაჩული, ზედ. მოუხდენლად ჩაცმული, одѣтый мѣшкомъ; неряха.

ჩაჩახჩახება (ჩავიჩახჩახებ, -ხე), ф. у. წავიღლეწები, трудиться, вырабатывать, ბუნ. კ. 123.

ჩაჩენა (ჩამოვჩენები, -ჩნე) გულში), ф. зд. გულში დავჩენები, оставлять впечатлѣніе; დარ. 111; მოურავ. 7.

ჩაჩერება (ვი), принять, ხარხ. 107, истолочь, ხარხ. 47.

ჩაჩვა (ვიჩაჩვი, -ვე), ф. в. მოვიჩაჩვ. одѣвать что мѣшкомъ.

ჩაჩი, ს. ქული მოკრძე და ცული, черкеская уродливая шапка; დარეჯ. 2—49.

ჩაჩიჩინება (ვე), вбивать въ голову.

ჩაჩიხირთმევება (ვი). пронарить какъ чихиртму.

ჩაჩნაგური (ხმარ., ს. ა ბ ჯ ნ ო ს ი ა ნ ი ან მუსიკოსისა; латинск. ვეფს 1199.

ჩაჩნება, ნ. ჩაჩუნ.

ჩაჩოქება (ვი), стать на колѣни

ჩაჩრა (ვუჩრი, -ვუჩრე). ф. в. ჩავჭსტვენ, совать, -პირში, сунуть кому въ роть; ანტ. 3—32; გრიბ. 2—260 პირ. 107.

ჩაჩუმება (ვაჩუმებ, -მე), ф. в. დავაჩუმებ, заставить молчать, (ჩავჩუმდები, -და), ф. зд. დავჩუმდები, замолкнуть.

ჩაჩუნება (ვაჩაჩუნებ, -ნე), ф. в. ვანძრევ, шевелить, трогать. ჩაჩუნი, სხ. шевеленіе.

ჩაჩურჩულება (ჩავჩურჩულებ, -ლე), ф. у. ჩუმად ვურში ვეუბნები, шептать.

ჩაჩქანი, ს. შტირე ზუნი, шишакъ, каска, ვეფს. 433, ნ. ჩაბალახი.

ჩაჩეჩა (ვუჩეჩ, -ქე), ф. в. ღვსჯვჯჯ, ღეჭეჭ; измять; ბაგრ. ბაქ. 4. [niемъ.

ჩაჩქერა (ვუჩქერ, -რე), ф. у. течь съ журча-

ჩაჩქლაშება (ვი), ф. в. ძალიან მოვჭხარშე, разварить; (ვი-შები), разопрѣть.

ჩაჩქლეთა (ვუჩქლეთ, -ლითე), ф. в. ჩავლეჯჯ, разрывать, вдробить.

ჩაჩქმალვა (ვუჩქმალავ, -ლე), ф. в. ჩამალვა, прикрыть, -ხმას, замолчать, ანტ. 6—27.

ჩაჩქუნი (ვუჩაჩქუნებ თოვში ან მიჩაჩქუნებს თოვში), тавить кулаки, ვუკაკუნებ, стучать по головѣ; ჩონგ. 106.

ჩაჩხარუნება (ვი), ф. у. брюзчать.

ჩაჩხვა (ვუ), ф. в. შეიჯდე გავაჯობ, ჯაჭჭრი, пластать, растягивать; (ვიჩახვები, -ხე), ф. в. ვაფშლები, გავიჩახვები, растопырить напр. ноги.

ჩაჩხი, ნახე შაშხი; **ჩაჩხია**, карякa.

ჩაჩხრიალება, ახითვმანი ჯიბეში ჩაგიჩხრიალებს, тысяча рублей у тебя въ карманѣ брячать.

ჩაცდენა (ვი), ф. в. ავცილებ, дать промахъ, непопасть. ჩავცდები, -და), ф. зд. ავცდები, дать промахъ; ბუნ. კ. 221.

ჩაცემა (ვუცემ, -ვე), ф. в. ჩავჭკრავ, ударить по; ან დაუხობ, вонзать, втыкать.

ჩაცეცება (ჩავიცეცები, -და), ф. зд. დავიჭრდები, пристально смотрѣть на что либо.

ჩაცვივნა (ჩავიცვივი, -ვეც ან ჩავიცვივდები, -და), ф. зд. ჩავცვრდები, падать внизъ; впасть; -ჭირსა, попасть въ бѣду; დარეჯ. 2—49; რუსუდ. 209; ვისმ. 174; ხიდი ზღვის ჩაგვიცვივდნენ, ф. в. დავიცვნით და მორწყინის იმედი ალარა გვქვს; ვეფს. 221; мы погибли; ჩაცვივნულები, мы пропали, мы погибли, ქილ. 138; ჩაცვივნული თვალები, впалые глаза; -ლობა, впалость.

ჩაცივება (ჩავიცივები, -და, ჩავცივდებოდი), ф. в. ჩავცივდები სამუშაოს; ან მოვცივები, ან მოვეშვები, ჩამოვეკიდები; докучать; приставать къ чѣмъ либо; приставать, къ кому быть назойливу.

ჩაცივებით, სხ. назойливо.

ჩაცივლება (ვი), ф. в. ვავიცილებ, проводить.

ჩაციმციმება (ვიციმციმებ, -და), ф. зд. მდინარეთაში: ციმციმით მოდიოდა, струиться (о рѣкѣ).

ჩაცინება (ვუ), ф. у. ვავიცინებ, насмѣхаться.

ჩაცლა (ვუცლი, -ცალე) ф. в. ღვუცლი, опорожнить.

ჩაცუმა, ჩაცმევა, სხ. одѣваніе, ჩავიცმევ, -ვე; ჩავიცმევ, -ცვი), ф. в. ცანიზომსს მივრთმევ ჩასაცმელად; одѣвать, ჩავიცმევ, -ცვი), ф. зн. ცანიზომსი შევიმოსები; одѣваться, ვეფს. 1074; ალეკს. 3.

ჩაცმულობა, ს. თამარ. ბაქ. 101, одежда.

ჩაცორება ჩავუცორდები, -დი), ф. зд. ცორვით ჩამოვალ, скатиться.

ჩაცოცავება (ი). ზ. ვ. შეუმჩნევლად, умалять, уменьшать.
ჩაცოცვა (ვ). ზ. უ. ცოცვით ჩაღრმავ. ползти внизъ.
ჩაცხარება (ი). крѣпчать напитокъ.
ჩაცხელება (ი). ზ. ვ. разгорячать.
ჩაცქერა (ვ). -ცქერ, -რე). ზ. უ. ჩაჰყურებ. смотрѣть внизъ.
ჩაცხება (ვ). -ცხებ, -ხი). ზ. ვ. წუთუსვამ, намазать; -თავში. ударить кого въ голову.
ჩაცხოშა (ვ). -ცხები, -ხი). ზ. უ. ღვინცხები, становится жарко; ჩაშეცხება, -ცხა). ზ. მინ. становится мнѣ жарко.
ჩაცხრომა (ვ). -ცხრები, -ცხრე). ზ. უ. ღვინცხრები, выдохнуться, утихать.
ჩაძალება ჩაუძალ. -ლე). ზ. ვ. ღვძალავ. одолѣть, брать верхъ.
ჩაძალლება (ვ). -ძალლები, -დი). ზ. ვც. ჩაღრძობი, вонзѣться, окопаться.
ჩაძახება (ჩაუძახებ, -ხე). ზ. ვ. ჩაჰკვირი, кричать внизъ или въ ухо. ყურში ჩაუძახი, кричу ему въ уши; ჩაუძახე. -ხე, ზ. მინ. სჩქაროდ ჩაჰგზავნი ძირს, съ посѣщеніемъ послать внизъ; ჩონგ. 37.
ჩაძახვა. (ვ). ზ. ვ. вслушать.
ჩაძგერება (ძგერებ, -რე). ზ. ვ. ღვძგერებ, ударить, ткнуть; ჩონგ. 144.
ჩაძეძკა (ი). ზ. ვ. მოიქლაშ. грызть, вонзить.
ჩაძველება (ვ). -ძველები, -დი). ზ. ვც. ღვჩაძველები, вѣтшать, стирѣть.
ჩაძინება ჩაუძინებ, -ნე; ჩამეძინები, -ნა). ზ. მინ. მიჩერულობს, засыпать, заснуть, впрохнуть, ვეფხ. 1269; ჩონგ. 132.
ჩაძირვა (ვ). -ძირავ, -რე). ზ. ვ. ძირს ღავალ. о водѣ: осаждать, тянуть на дно; ჩაუძირე. -რე). ზ. ვ. ჩაველაები, ჩაჭსწევები, осаждаться.
ჩაძლევა (ვ). -ძლევ. -ლე). ზ. ვ. ღაჭძლევ. вспоминать.
ჩაძმარება (ვ). -ძმარებ, -რე). ზ. ვ. ღაჭძმარებ, клать кислымъ; (ჩაჭსძმარები, -დი). ზ. ვც. ღაჭსძმარები, окислиться.
ჩაძნელება (ი). затруднять.
ჩაძრობა (ჩაუძრობ, -ძერ). ზ. ვ. გაუძრობ, снять, содрать.
ჩაძროშა (ჩაჭსძერები, -ძერ), შეუსძერები; ღაჭნოქმი, ღაჭილუქები; вдѣть; провалиться; ჩაძრობილი. მიქ. ვეფხ. 97.
ჩაძუნძულება (ვ). -ძუნძულები, -დი). ზ. ვც. ურმათათის ჩაუძ ძუნძულით, о дѣтяхъ: сходить съ лѣстницы.
ჩაძღვანება (ი). вынести.
ჩაძღოლა (ჩაუძღები, -ძღე). ზ. ვ. ჩაჭიალებ, ჩაჭყები, сопровождать; მოურავ. 35.
ჩაწაფება, ნახე ღაწაფება.
ჩაწბილება (ი). ზ. ვ. შეარცხვენ; осрамить.
ჩაწდომა (ჩაჭსწვდები, -დი). ზ. ვც. ხელის ხლებით მიჭსწვდები, достать рукою, достать, ქილ. 334; რუსუდ. 451; 872, გორგ. 240.
ჩაწება (ი). ზ. ვ. ღაჭარავ. вклеивать.
ჩაწება (ვჭსწებ, ვწებ, -ბე). ზ. ვ. ღაჭსჭვლებ, ღაწებ, обмакнуть.
ჩაწებება (ი). ზ. ვ. ძირს მიჭაკრავ. вклеить.
ჩაწევა (ჩაჭსწევ, -წიე). ზ. ვ. ღაბლა ღაჭსწევ; тянуть внизъ; (ჩაჭწევ, -წიე; ჩაუწევ. -წიე), ზ. ვ. მიჭსწევ. მიჭსწრებ, მიჭალ, достичь, пріѣхать вовремя; რუსუდ. 656; 2 ქართლ. 547; (ჩაჭწევ, -წიე), ზ. მინ. უკან ღაჭწევ, подвинуться, ხაქ. ხომხური. 184; (ჩაჭწევი, -წიე), ზ. თვ. მოჭწევი, настичь; გორგ. 84.
ჩაწესება (ი). ზ. ვ. установить порядокъ.
ჩაწერა (ვჭსწერ, -რე), ზ. ვ. ღაჭსწერ რაშიმე, вписать.
ჩაწვა (ჩაჭსწვავ, -წვი), ზ. ვ. ღაჭსწვავ. сжигать; (ჩაჭწვი, -წვე), ზ. ვ. ღაჭწვი, ღაჭოსწვი, сгорать; ჩაწწვი, ты сжегъ меня; ვახტ. 137; ჩაწწვავს, я сжегъ его, ვახტ. 170.
ჩაწვდომა, ნ. ჩაწდომა.
ჩაწვევა (ი). ზ. მინ. ჩაჭიაკრავ. приглашать, звать.
ჩაწვეთა, -თება (ჩაჭსწვეთ, -თე; ჩაჭწვეთებ, -თე). ზ. ვ. ღაჭწვეთებ, наказать; ქიმაო. 262; ყურში ჩაუწწვეთებ. ვ. ი. ჩაჭსწურწნი, наушничать.
ჩაწვენა (ვჭწვენ, ვწვინე), ზ. ვ. ლოგინში ღაჭწვენ ერთს ან სნეულს, уложить въ постель, ვეფხ. გამ. თ. 304.
ჩაწვნა (ჩაჭსწნი, -ნე); ჩაწვნა (ჩაჭწნავ, -წან). ზ. ვ. ჩაჭაგრეხ; вникать, влетать.
ჩაწვრილება (ი). ზ. ვ. умалять.
ჩაწითლება (ვჭწითლებ, -ლე), ზ. ვ. გაჭწითლებ, заставить покраснѣть.
ჩაწინწკლვა (ვჭ). ზ. ვ. ღაჭსწინწკლავ. заказать.
ჩაწიხლვა (ვჭ). ზ. ვ. втоптать.
ჩაწმახნვა (ვჭ). ზ. ვ. ჩაჭწნავ. влетать.
ჩაწმენდა (ვჭსწმენდ, -მინდე), ზ. ვ. ჩაჭსუფთავებ, счистить, ქიმ. 235.
ჩაწნეხა, ნ. ღაწნეხა; ჩაწნა, ნ. ჩაწნა.
ჩაწოდება (ვჭ). призывать.
ჩაწოლა (ჩაჭსწვები, -წექ), ზ. ვც. ლოგინში ღაჭწვები ღასახინებლად; წაჭიქვები, ღაჭცემა; ხოკითათ თქმა: ძირს ღავალ, ჩაჭსძირავ; лечь въ постель; обрушиться, повалиться; о жидкостяхъ: осаждаться; ქიმ. 170; 2 რიცხვი 22—29; ხაქ. 54.
ჩაწრეტა, ნ. ღაწრეტა.
ჩაწურება (ვჭწურებ, ზაგალ. ბირში სჭქმელს), ზ. ვ. ლაჟა ან ნაჭ ჭერ ჭიშა; ღაჭწ. 52.
ჩაწურვა (ჩაჭსწურავ, -რე), ზ. ვ. ღაჭწურავ. ღაწრეტა; ღაჭნაშურავ, нацѣдить, нажать; ხაქ. 135, (ჩაჭწურები, -რე; -ვები, -ვე), ზ. ვ. ღაჭწრიტები, ღაჭნაშურები, ღაჭიცლები, нацѣживаться, опорожниться; მზე ჩაწურა, солнце закатилось, ვეფხ. 765.
ჩაწურთნა (-თნი, -ნე), ზ. ვ. შეჭაგონებ, вразумлять.
ჩაწუალება (ი. თვალებს), терять зрѣніе.
ჩაწუდომა (ჩაჭსწუდები, -დი), ზ. ვც. მოჭსწუდები, истребиться, (ჩაჭწუდები, -დი), ზ. ვც. მიჭმთხვევი, напасть на что либо.
ჩაწუვეტა (ვჭსწუვეტ. -ვიტე), ზ. ვ. გაჭსწუვეტ.

оторвать, разорвать; ხმას ჩავიწუკებ, замолчать, анд. 68.

ჩაწუნარება (ა), ф. з. усирять.

ჩაწულულება (ა), ф. з. дразнительство, рание.

ჩაწუობა (ვიწუობ, -ვ), ф. з. укладываться спать, ложиться, ჩავლაგებ; укладывать; -ქვაბი, мостить, ქიმოთ. 25, 26.

ჩაწუობილა, ს. мущ. морские колокольчики, ბუნ. ლ; ладьинка, кивалки; პ. თ. ლ.

ჩაჭედა (ვაჭედ, -ეს), ф. з. вставлять, вложить; ჩავაჭედინებ, оковывать; оковать, оковывать; исколачивать.

ჩაჭენება (ვაჭენებ, -ნე), ф. з. вонзать, вколоть; спускаться внизъ верхомъ; ჩავაჭენე ზურგში ხანჯალი, я вонзилъ ему въ спину ножъ, анд. 6—27.

ჩაჭერა (ჩავაჭერ, -ჭირე), ф. з. ущемлять, втыкать, -კისერში კბილებს, схватить кого за шею зубами; რუსუდ. 880.

ჩაჭიქება (ვ), ф. з. раздавить.

ჩაჭკვრეთა (ვ), ф. з. ჩავაჭკნობ, вдолбить.

ჩაჭირება (ა), ф. з. досаждать, налегать, давить.

ჩაჭმა (ვაჭამ, -ჭმე), ф. з. выдалбливать, вытёсывать.

ჩაჭკნობა, ჩაჭნობა (ვაჭკნობ, -ჭკნე), ф. з. вдалбливать, увадать.

ჩაჭრა (ჩავაჭრი, -ჭერ), ф. з. ჩავაჭოლი, ჩავაკაფ, ჩავაკეთ, ჩავაკვეთ, ჩავაკვეთ, ჩავაჭარავ, рѣзать; ვეფხ. 553; (ჩავაჭრი, -ჭერ), ф. з. ჩავაჭოლი; парѣзать; врѣзывать, ჩავაჭრი ხახვსა, парѣзать луку, ხამ. 74 და მის გულსა შიგან ჭანგი ჩაჭერა; ვისრ. 50; и въ сердце его глубоко врѣзалась заноза (ჩავიჭრები, -ჭერ), ф. з. ჩავაჭრიდები; ჩამოვაჭრებინე; ранѣнный ჩამოვაჭრე; впасть; вписывать; сѣчь вплавь опрометью; ვეფხ. 1021; გან. თქმ. 1204; ქილ. 101; ვისრ. 21. 44; -სიგლახაკეში, впасть въ нищету; ქილ. 557; რასაც მოხრებლსა სხვისთვის ჭსთხრილი მას შინა თვითან ჩაიჭრა, въ ямѣ, которую онъ копалъ для другаго, самъ попалъ, ქილ. 406; -ჭირეში, впасть въ несчастіе, ვისრ. 49; ვისრ. 173; -სინანულსა, впасть въ раскаяніе; ვისრ. 109; გულსა მისსა სურვილი ჩაიჭრა, въ душѣ его зародилось желаніе; ქილ. 300; გულში ჩამსჭრია სიყვარული, въ сердце моемъ зародилась искра любви; ქილ. 351. გულში ჩაჭერა, запало ему въ сердце; მარ. 106. **ჩაჭრილი**, мид. сраженный; зараненный; სული ჩემი ჩაჭრილა ცეცხლში, душа моя попала въ огонь; ვისრ. 58, **ჩაჭრევინება** (ა), ф. სხვ. заставить сражаться; ლარეკ. 145.

ჩაჭროშა, нѣкр ჩაჭრა (ჩავიჭრები).

ჩაჭყლეტა (ვაჭყლეტ, -ლიტე), ф. з. ჩავაჭრეს, сдавить, придавить.

ჩაჭყურტვა (ვ), ф. з. ჩავაჭყლაპე, проглотить; анд. 4—10.

ჩახარშვა (ვაჭახარშავ, -შე), ф. з. ძალიან მოვაჭახარშავ, ჩავაჭყლეტ, (ვიხარშები), разариться.

ჩახარხარება (ა), ф. з. захохотать.

ჩახატვა (ვ), ф. з. გამოვახატავ, изображать, (ვიხატები, -ტე), ф. ვ. გამოვიხატები, изображаться.

ჩახაჩუნი, სტ. шумъ одежды.

ჩახახვა (ვაჭახავ, -ვე), ф. з. ხახვს ჩავაჭრი, накрошить луку во что; **ჩახახული ხიზილალა**, икра съ лукомъ.

ჩახდა (ჩავაჭდი), ф. з. снять, скинуть.

ჩახდომა (ჩავაჭდები, -დი), ф. ვ. ჩავალ სიჩქარით, сходить, нисходить съ поспѣшностію; (ჩავაჭდები, -დი), ф. ვ. მივუხვდები, напасть на кого; აღბ. 111; 2 ქართლ. 165, 215, 259; ჩამიხდება გულში; ვ. ი. გულში ჩამივარდება, запомнится въ моемъ сердце; ლარეკ. 68.

ჩახედვა (ვაჭხედავ, -დე), ф. з. ჩავაჭყურებ, смотрѣть на что или ночто; -წიგნსა, я посмотрю въ книгѣ; ვეფხ. 488; სიბრ. 60; გულში ჩახედე, всмотрись въ свою душу; -ხედვინება (ვ), заставить смотрѣть на что либо.

ჩახევა (ჩავხევ, -ხიე), ф. з. ჩავაჭლეკ, ჩავაჭრაწ, ჩავაჭსწყვეტ, разорвать.

ჩახეთქა (ჩავხეთქ, -ქე), ф. з. ჩავაჭეხ, გავაჭეხ, разбить, расколоть.

ჩახელება (ჩავიხელებ, -ლე), ф. з. მოვიხელებ, достать, найдти.

ჩახერგა (ვაჭხერგ, -გე), ф. з. ხერგს ჩავაჭერი, сдѣлать засѣку, -ხეებისა, бить сваи, -გზისა, засѣкать дорогу.

ჩახეჩა (ჩა-), ф. з. გავაჭსჩეხ, ჩავაჭეხ, расколоть.

ჩახვევა (ვ), ф. з. გავახვევ, завернуть.

ჩახველება (ვ), ф. ვ. ვახველებ, кашлянуть.

ჩახვეტა (ვაჭ), ф. з. ხვეტით ჩავიკან, смести, сгрести.

ჩახვი, ს. сѣверо зѣрки фуллюхтерь, кожанный мѣшокъ для денегъ, 1 ქართლ. 153; ქილ. 98, 249.

ჩახვრეტა (ვაჭ), ф. ვ. გავაჭხვრეტ, просверлить.

ჩახი, ს. цѣпи, вѣтчугонъ (ბოლთ თვის); связка тутовыхъ вѣтвей.

ჩახიზვა, ნ. გახიზვა.

ჩახიჩუხი, стукъ, хлопанье, трескотня.

ჩახიხნვა (ვაჭხიხნავ, -ნე), ф. з. დავაჭიხავებ, поселять, (ჩავაჭიხნები, -ნე), ф. თვ. ჩავაჭსახლები, поселиться.

ჩახლათვა, ჩახლართვა (ვაჭ), ф. з. დავაჭხლართავ, запутать; ქილ. 553.

ჩახლეჩა (ვაჭხლეჩ, -ლიჩე), ф. з. ჩავაჭხეჩ, ჩავაჭხეთქ, расколоть, ვარამ. 307.

ჩახლოშია, ნ. ჩახტოშა.

ჩახმახი (ოსმალ.), ს. მოკვეთილი, თოფის საკეტი, курокъ у ружья; **ჩახმახის ფენი**, ბუნ. კ. 68, взводъ у ружья.

ჩახოცა (ვაჭხოც, -ცე), ф. з. დავაჭხოც, избить, горг. 255; анд. 6—27.

ჩახოხბილი ორაგული, სამხ. 74, 29, жареная лососина съ лукомъ.

ჩახოცული, ნ. გულ-ჩახოცული.

ჩახრა (ჩავხრი, -ვაჭხარე), ф. з. ჩავაჭხნეკ, вогнуть, ჩავიხრი მკლავსა, обнажать руки; 2 ქართლ. 532; ჩახრევინება (ვ), заставить согнуть.

ჩახრაკვა (ვაჭხრაკავ, -კე), ф. з. ძალიან შევაჭსწვავ ტეოზედ ან ერბოზედ; жарить на маслѣ.

ჩახრამება (ა), о рѣкѣ: вымывать.

ჩახრაკულა, ს. мущ. ნ. ფარნიარული, ბუნ. ლ.

ჩახრამული, фиг. ухо-горло, злодѣй, ухабистый; ვეფხ. 221.

ჩახრიხაული, ხ. ლექსი ოც-ცვემოვანი, ვისკუ-რი, стихъ, имѣющій 20 слоговъ въ строчкѣ.
ჩახრუში, ხ. მცენ. პირუტყვი, ბუნ. ლ?
ჩახრუხი (ხჩარს) ხ. მცენარეული ერთგვარი, ბიანკის ლ. ჩსწერია ბულბულად. ხ. ბულბული.
ჩახრჩნა (ვჭხრჩნი, -ჩენ), ჩ. მ. ჩაჭხურავ კარსა, затворять, запереть за собою двери; ჩახრჩენით თან კარნი, затворите за собою двери; ვეფხ. 1034.
ჩახრჩობა, ნ. ჩახრობა.
ჩახჩნა (ჩავჭხნი, -ხნეს), ჩ. მ. გავხსნი; разказывать.
ჩახსომება (ვი), ჩ. მ. დავიხსომებ, запомнить.
ჩახცოფა ჩავჭხცები, ჩ. ვნ. გაჯოვჭხცები, сесть.
ჩახუთა, ნახე ჩახვი; ქილ. 317; мѣшокъ для денегъ.
ჩახუთვა, ნახე ქახუთვა.
ჩახურვა (ჩავჭხურავ, -რეს), ჩ. მ. დავხურავ, ჩავჭხურავ, покрыть.
ჩახურვება (ვი), ჩ. მ. გავახურებ, გავაცხელებ; раскалывать, жечь; ჩახურებია, хлѣбъ въ печь сложенъ.
ჩახუტება (ვეხუტები, -ტე), ჩ. თვ. ჩავეკვრი, გულ-ზედ დავეკონები, прильнуть къ груди; пасть въ объятіе.
ჩახუჭება (ვჭ), ჩ. მ. დავიხუჭავ თვალსა, закрыть глаза.
ჩახუჭუჭება (ვი), ნ. ქახუჭუჭებ.
ჩახჩახი (ვჭსჩახჩახებ), ჩ. უ. ვინჯღრეული, ჭსჭიქი-ნებ, ჩქარა და უგვაროდ ლაპარაკობ; тратиться; болтать безъ умолку рѣзкимъ голосомъ.
ჩახჩობა (ვახჩობ, -ნე), ჩ. მ. დავახჩობ; утопить, удавить; ჩავახჩობ თავსა, утопить себя.
ჩახჩობა (ვი), ჩ. მიჩ. კარს შევიდეც, запереть за собою двери, ჩახჩობილი ადგილი, мѣсто душное отъ жаровъ.
ჩახჩური (ოსმ.), ხ. შალვარი, шаровары.
ჩაჯაბნება (ვი), ჩ. უ. отрусить.
ჩაჯგულება (ვჭ), протыкать.
ჩაჯდენა (ვაჯდენ, -დინე), ჩ. მ. ჩავსვამ, посадить.
ჩაჯეჯკა (ვჭ), ჩ. მ. смять, сдавить.
ჩაჯდომა (ვჭსჯდები, -ჯდე, -ჯდეს), ჩ. ვნ. დავსჯდები რაშიმე, присѣсть.
ჩაჯღუხვილი კაცი, коренастый человѣкъ.
ჩბუნვა (ვიჩბუნები, -ნე), ჩ. ვ. გავიბუნები, притаиться отъ страха.
ჩებიჩი, ხ. ჩალი, თაგანი, козленокъ; ხაბ. ლ.
ჩეკა (ვჭსჩეკ, -კე), ჩ. მ. გამოვჭსჩეკ, კვერცხთაგან წიწილებს გამოვიყვან; выводить цыплятъ, ქილ. 402.
ჩეკი, ხ. ცეცხლის სახსრეკი გრძელი რკინა, кочерга; ხაბ. ლ.
ჩელთი, ხ. ფართო მახვილი, мечь, უწყ. 32—24.
ჩელიტჭი, ნ. მეორმოცეული, დაბ. 38. 102; сороковая часть.
ჩელტი, ხ. ხომალი გრძელი უფარო მთრახი თახმახა ან მეტალისა; плеть безъ рукоятки, изъ ремня или металла.
ჩელხი, ხ. ხვავი ანაკმახი, ნაძარალი ან რაიმე ბზიანი, порохъ, куча хлѣбной шелухи.
ჩემაგიერად, ნ. ჩემმაგიერად
ჩემება (ვიჩემებ, -მე), ჩ. ვ. გავიუსაკუთრებ, დავიმისებ, შევითვისებ; усвоить кому что; დარეჯ. 90; (ვიჩემებ, -მე), ჩ. მიჩ. ვითვისებ, გავიკუთვნებ, შევისაკუთრებ, შევინარჩუნებ; овладѣвать; усвоивать, усвоить, присвоить себѣ; упрямиться, стоять на своемъ, პირით ხიფვრულს ირჩემებს და გულში ბოროტს განიზრახავს; съ виду онъ притворяется что любитъ, а въ душѣ питаетъ зло; (მჭირდება, -დეს), ჩ. ვნ. შემოვითვისებ, შემისაკუთრებს, დამჭირებია, усвоивается, вкореняется во мнѣ; ქრონ. 84; მჭირებია, -მა, მაგალ. მჭირებია გული მასზედ, нравится; ქსუხ. 397; мое сердце лежитъ къ нему; **ჩემებინება** (ვიჩემებინებ, -ნე), ჩ. ხმჭ. შევითვისინებ, заставить усвоить.
ჩემებრ ჩემებრივ, ზზ. ჩემსავით, по моему; ჩემებრი, -რივი, ჩამგებური, ზედ. поспѣевій, ქსუხ. 389; **ჩემეული**, ზედ. ჩემგან მიცემული; ან ჩემ-დომო ხაკუთნი; мой, принадлежавшій мнѣ; ჩემ-მაგიერად, ზზ. отъ меня; вмѣсто меня; **ჩემმაგიერი**, ზედ. замѣняющій меня; ვეფხ. 384.
ჩემი, ნაცვ. სახელი მოკუმისა; შესახვედრი პირველის პირისა, мой, ჩემო მეგობარო, мой другъ; ჩემო თვალის სინათლევ, свѣтъ глазъ моихъ; ვაი ჩემს თავს, горе мнѣ; ჩემი იხმარების შემოკლებითად. ვითარ ჩემ მაშინ აქეს მნიშვნელობა პირისაებრ სახელსახელსა პირველის პირისა და იხმარების მარადის თანდებულთთანა, მაგალ. ჩემდა, мнѣ, ჩემთან, со мною, ჩემგან, отъ меня; **ჩემიანი, ჩემეული**, ზედ. ჩემთანნი, ჩემიანი საკუთანი, мои, принадлежавшій мнѣ; **ჩემის თანა**, ზედ. ჩემი მსგავსი, подобный мнѣ, ნახე მე.
ჩემობა (ვჭსჩემობ, სრ. არა აქვს), ჩ. უ. ვიჩემებ, შევითვისებ; თავს გამოვიხაკურისებ, გავიკუთვნე, გავისაკუთრებ; ჩემს თავს მივაწერ სწავლას და სხ. ვჭსჩრდები, დავიკუნებ; რუხულ. 380; ქილ. 335; усвоивать себѣ; присвоить; ставить, выдавать себя знатокомъ чего; упрямиться; -ხიზრძნება, недапетвовать; ხიბრ. 70.
ჩემობით, ზზ. ჩემის ჯნით, съ своей стороны; მოურავ. 312.
ჩემოდენი, ზედ. ჩემის ოდენი, столько сколько я; ალილეს. 80; ჩემოდნად, ზზ. сколько и самъ; დარეჯ. 98. ჩემსას, ზზ. ჩემს ხაკუთრებას; ან ჩემთან, моего; у меня: დარეჯ. 127—2.
ჩემულობა, სხ. присвоеніе; недапетво, (ვჭსჩემულობ, სრ. არა აქვს), ჩ. უ. შევითვისებ, მივიკუთვნებ; თავის გამოხაკურებით ვჭსჩრდები, დავიკუნებ; присвоивать себѣ; выдавать себя за знатока съ недапетизмомъ; ხიმ. ხიმხ. 155; აქმაცობის ჩვენებას, считаетъ себя за Бога: ხიბრ. 70.
ჩენა, სხ. მაგალ. თვალში ჩენა, зрѣніе; ვისრ. 25; ან ჭსჩენ (ვჭსჩან, ვისრ. 83; ახლად ჩენა, вновь зрѣть, вновь увидѣть: ვეფხ. 17; ჭჩან, ჭსჩანს; ჭსჩანდარ, видѣться, ქმნ. უსრ. ჭსჩნდი ან ჭსჩნდი; სრ. არა აქვს); ჩ. უ. ვიხილვები, თვალით ხედინახვები, быть видимымъ; видѣться, казаться;

რუსუდ. 347, 372; ჭმრნს. имѣю, имѣю (есть); მრჩნს, имѣ кажется; გეგონს, имъ кажется: სომხ. նամ. 2: მარნს, გარნს, ურნს; მარნდა, გარნდა; ურნდა; მარნდეს, გარნდეს, ურნდეს, ზ. ურ. ხათხადოლ ჭკრავნ, ალმარნდეშა, მგონია; მგევს, მაქვს; ჭკრავნავ, ვიგეგ რაღმე; ლუკ. 24—11; გისტ. 11, 12; მაც. 23—25, 27; 1 ქართლ. 386; 2 კორინთ. 4—9; казаться (имѣть имѣть; ставить во что, считать за; ურნს ქვეყანა ცაზედ, ე. ი. მიწა ურნდა საწოლად; ეფეს. 180; земля служила ему постелью; არსით ურნდეს მიკეთრობა, ე. ი. არა რით რომ ბიეთრული ეტეთობოდეს, если на немъ незамѣтна добродѣтель, ეფეს. 15, და მიხთეს ქორი ღმრთად ურნდეს, всѣ бѣдствія постигнія его, пусть считаетъ для себя радостію, მძიმედ მარნს; დაბად. 31—27, для меня это тягостно; ჯერ მარნს, сознаюсь, хочу; მარნს სახელად, ეფეს. 26; я горжусь этимъ; ცოლ-ქმრობისთვის არ ურნდათ ნათხოვობა, для вступленія въ бракъ, они не обращали вниманія на родство, 1 ქართლ. 25; მარნდეს ღმერთად, я буду почитать за Бога; 1 ქართლ. 74; (ჭკნრნდეში, -და, ზ. ეფ. გამოჭკნრდეში, გამოეჭკნრდეში, დაეჭნრდეში, показываться, появляться, обнаруживаться; ჭკნრდეში, -და, ზ ეფ. გამოჭკნრდეში, გამოეჭკნრდეში; обнаруживается, явственно сдѣлалась; ბიბლ. 222; ნიშანი დაშრომის არ ჭკნრდეშა, замѣтна была на немъ усталость; ქილ. 178 (ჭკნრნდეში, -და, ზ. ეფ. ვისისმე თავზედ გამოჭკნრდეში, открывается у кого что; რუსუდ. 589; ურნდეშა ყველაი, открывается у него сила.

ჩენა (ჭირნ, -ჩინე, ზ. მ. გამოვირნ, გამოეცხადებ; დაეჭდენ; მაგალ. მოვრიდ; показывать, открывать; объявлять тайну; назначать; ერთი ისპასალი არჩინე, назначь одного есаула, ბოლად. სიტ. 18; მზედრთ მოვრიდ ვირნ, назначаю главнокомандующимъ; 1 ქართლ. 329, (ვიჩნ, -ჩინე, ზ. მარ. გამოვიჩნ, გამოვისჯნარისებ თავს; დაეიდგენ უფლად, выставлять себя, выказываться; ставить надъ собою, признавать чью власть; ვიჩნე თავად, поставляю надъ собою во главѣ; 1 ქართლ. 21; ჰირით სიფიცარულს იჩნეს და გულში ბორკილს განიზრახავს; (ვუჩნ, -ჩინე, ზ. მარ. დავუდგენ თავად; ставить надъ кѣмъ кого либо судьею, командующимъ и т. д. 1 ქართლ. 162; **ჩენილი**, მიმ. поставленный, назначенный; დარეჯ. 2—96; -თავად ქალაქის, поставленный во главѣ города; -კაცი, человѣкъ извѣстный, славный.

ჩენა, (ვარენ, -ჩინე), ზ. მ. დაეჭნდეს, ვჭმნი, ვაწარმოვებ; творить, производить; (ვირენ, -ჩინე), ზ მარ. გავირენ, მაგალ. ხარისთვის, разводить рогатый скотъ, (ვურენ, -ჩინე), ზ. მარ. გავურენ ცხვრებს, разводить для кого либо рогатый скотъ.

ჩენთიანა (лат. genisiana), ს. მცენ. ახიხაფა, раст. стоголовникъ, ივანე. ბ. ლ.

ჩენჩი, ს. კვირცი მაგალის, клокъ шерсти.

ჩენჩო, ს. კილი, ხორბლის ან ბრინჯის ბუდე; ნაჩენი, ხეკნი, шелуха: **ჩენჩოიანი**, ზედ ხორბალი, ბრინჯი კან-შემოუცლელი, всочищенный съ шелухою хлѣбъ, зерна.

ჩენჩილი, ნახე ჩინჩილი.

ჩეო, ს. ცული მოაბა, посылки.

ჩერანი, ს. წვიმის ბინდ. სახ. ლ.

ჩერგილი, ს. ფეტვის ძნეული, сноп, скирда проса; ნ. მცენეული.

ჩერება (ვიჩერებ, -რე, ზ. მ. დავჩენებ), останавливать. გავჩერდები, -და), ზ. ვც. შევჩერდები, остановиться, стать.

ჩერჩეტი, ს. ცელი, ხეკნი, გამოშეჭერებული, розница, безголовый.

ჩეფიჩი, ს. წელი, თხა გამოზამთრული, годовалый козелъ; ლაკტ. 111

ჩეჭა, ს. გოგირდი, сѣра; ქილ. 580; სახ. ლ.

ჩეჭმა ობ., ს. წელი, მოგვი, ხამელი, ფეხსაცმელი, сапогъ, **ჩეჭმებიანი**, ზედ წელებიანი, одѣтый въ сапоги; 2 ქართლ. 209.

ჩეჩა (ვჩხენ, -ნე, ზ. მ. ვჩხენენ, დავსწორებ მაგალს სანგრელით, чесать лемъ.

ჩეჩება (ვიჩენებ, -ნე, ზ. მ. ვიცენებ, ვიჩენებ, водить кого ощупью; ვიცენებ, -ნე. ზ. თვ. ვიჩენის ეკლით ვალ. ходить ощупью.

ჩეჩი, ს. ზღვაში შინა კლდოვანი ან ხრტილი ადგილი ვრაქია, мель, სახ. ლ. ნ. ვრაქია.

ჩეჩქა (ვჩხენენ, -ქე, ზ. მ. ვჩხვნ, დავჩექე. измять, 1 ქართლ. 144.

ჩეხა (ვჩხენ, -ხე, ზ. მ. ვაჩეხ, ვჩხვრი, დავჩხენ; рубить; колоть, **ჩეხიება** ვი ვაეც, застилаю рубить хлѣбъ.

ჩვაშა, მაჭრის, точильщикъ, бакалъ.

ჩვევა (ვიჩვევ, -ჩვი, ზ. მ. შევიჩვევ, შევისწავლი ზნეს ან ჩვეულებას, სჩვევ, пріучать, заставить привыкнуть, (ვიჩვევი, -ჩვე, ზ. თვ. შევიჩვევ შევეთვისები, შევეხეთერები, привыкать; ჩვეული. ნაჩვევი, მიმ. привычный

ჩვენ, ნაცვალ-სახელ. მრავლობით პირველის პირის, мы, ნახე მე და ჩვენი.

ჩვენება, სახ. მოჩვენება, აბ ხატება; показаніе; явленіе, видѣніе. сонъ; დაბად. 40—5; ფსალ. 4—5; 77—11; ლუკ. 22—43; 24—34; 1—22; მაც. 2—12. 13, 19; ვიჩვენებ, -ნე, ვუჩვენებ, -ნე), ზ. მ. დავანახვებ, გავაშინჯებ, показывать, указывать; ვიჩვენებ ლხინს, 2 ქართლ. 525; ვუჩვენებ პირსა, дать почтеніе. რუსუდ. 901; მიჩვენებ, მიჩვენებს, показываешь мнѣ, დაბად. 41—12; მაც. 1—20; გამოცხ. 4—1; სახ. 7—4; მაც. 31; მიჩვენებ ცხვირსა, показываешь мнѣ носъ, ჩონგ. 122, (ვეჩვენები, -ნე), ზ. თვ. დავეანახვები; ძილში მოვეცლახდები, მოვეჩვენები; მოვეჩორები; показываться; являться; нравиться; სიბრძ. 143; მეჩვენება, უსრ. მჩვენებია, ზ. თვ. მომეცლანდება ძილში; დამეანახვება, показывается мнѣ; мнѣ нравится; სახ. 26—14; გამოსლ. 10—27; ქილ. 420; მეჩვენება, кажется мнѣ; **ჩვენებული, ნაჩვენი**, მიმ. показанный; явленный.

ჩვენება ვი, ზ. მ. ვჩხენენები, проклинать.

ჩვენებითი, ზედ. სიჩვენებელი, указательный; -ნაცვალსახელი, указательное мѣстоименіе.

ჩვენებინება (ვაჩვენებინებ, -ნე), ზ. ш. დავახვენებინებ, заставить показать.

ჩვენებური, ზედ. ჩვენებო შესაფერი, свойственный, приличный намъ; намъ принадлежащій; ანტ. 3—32, ჩვენებურად, нареч. по нашенски.

ჩვენებრივი, ზედ. ჩვენი მსგავი, подобный намъ.

ჩვენეული, ზედ. нашинскій.

ჩვენი, ნაც. ნათ. ნვენ. ჩვენდამო საკუთნეული, нашъ, **ჩვენიანნი**, ჩვენები, ზედ. ჩვენდამო კუთნილნი, наши, принадлежащіе къ нашему семейству; **ჩვენოდენი**, ზედ. столько, сколько мы, დარჯ. 2—129. **ჩვენობა**, ს. ჩვენი სახლობა, семья наша; რუსულ. 763.

ჩვეულება, -ლობა, ს. შემოღებული წესი, ზნე: привычка, нравъ, характеръ, обычай, обыкновеніе; ჩვეულება რჯული უმჯობესია, привычка вторая натура; (ჭკ)ჩვეულობ, სრ. არა აქვს), ზ. უკვე შემოღებული წესად, быть въ обычаѣ; მარკ. 181—2. **ჩვეულებრივი, -ბითი**, ზედ. წესად შემოსული, შემოღებული; привычный, **ჩვეულებრივ**, ზმნ. по привычкѣ.

ჩვილება (ვ), мягчить.

ჩვეული, ზედ. დაჩვეული, привыкшій, привычный.

ჩვილი, ზედ. ქორწა ან ლბილი; молодой, нѣжный; ს. ჩჩვილი; ჩვილი ყრმა, младенецъ, ჩვილი პური, мягкій хлѣбъ; ჩვილი გული, мягкое, нѣжное сердце; ჩვილი ყვავი. ს. ყვავ-ყვავი. ქერქი, черепъ, костяной щитъ у **пасѣкомыхъ**; **ჩვილობა**, ს. სიჩჩოება; სილბილე; юность, нѣжность; мягкость; დიდ. 40.

ჩია, ს. იმერულად ცხენად ლაბალი კაცი, карликъ.

ჩიბა, ს. ჭახაკ მცირე ძაღლი, небольшая собака; სპ. ლ.

ჩიბე, ს. ხალიჩა ბალე სპეციალი ან თავზე სახმარებელ: нора, берлога, гнѣздо рыбъ.

ჩიბუხი ობს.) ს. თამბაქოს მოსაწევი ხის ხელსახმარი; ჭიმარტი. ხაშარი; трубка, чубукъ; водопровод строеніе; ხაში ჩიბუხი ნაკლოვი; трубчатая свертка матеріи.

ჩიბუხი, ს. ცალი ხაკრავალი, талія.

ჩიგრინი, ს. გვირისტით ნაკერი, вышивка, шитье изъ строчку; ნ. ჩ. ლ.; სპ. ლ. დავრ. 45.

ჩიგლიგი, ს. უელი, მიწაგრას მარწყვი, земляника.

ჩიგორგალი, ს. ხაში ხმრეშუმი, шелкъ-сырецъ; სპ. ლ. ნ. ლ.; ბუნ. ლ.

ჩივილი, სახ. სასივარი, სარჩელი, სამივებელი: искъ, жалоба; (ჭკ)ჩივი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვინმი, სიტყვით ან წერილით სასივარს გამოუცხადებ, жаловаться, приносить жалобу; ვეფხ. 587; 1341; (ვუჩივი, ვუჩივლი, -ვლე), ზ. უ. ვკლავები ვისმე, жаловаться на кого; სამ. ვახტ. 131.

ჩივლება (ვჩივლებ, -ლე), ზ. შ. სასიცოცხლოდ ვამებულებ ვისმე, жаловать кого привести жалобу; (ვიჩივლებ, -ლე; ვიჩივი, სრ. არა აქვს), ზ. მიმ. ვჭჩივი, жаловаться, ვეფხ. 1302.

ჩითაბური, ს. წვრილი თეთრი ფული, мелкая серебряная монета; სპ. ლ.

ჩითი (სპარს.), ს. სახეულებიანი ან დაჭრელებული ნარმა, ან ღვინი, ситецъ.

ჩითლაყი, ს. პანღური, пинокъ.

ჩითმერდინი, ს. აბრეშუმის ცხვრ-სახოვი, мелкій посовой платокъ.

ჩიკნობა, ს. ხელით ხმრეკა, рукоплесканіе; შესაფერი რჯულის კანონისა.

ჩიკორი, ს. ლაღი გუნდა ქვეს, куропатка, ნ. ჩ. ლ. სპ. ლ.

ჩილავი, ს. პილაფლავი, жидкій плавъ; დიც. 122, 123.

ჩილბური, ს. ჭიმბური, სპ. ლ.

ჩილთახი, ს. პანღური, подштанники, пинокъ.

ჩილიკა. ჩილიკა-ჯოხი, ს. პოკლე რიგი ალმა ხაჩროლი ხაიმისთვის; ხარიკო ჯოხი, რიკი, игра въ чижа, палка, палочка для игры, или самая игра въ городки, чурки, **ჩილიკაობა**, игра въ городки.

ჩილიდონის წვენი, მცენ. ქრისტეს სისხლი, раст. чистякъ; ქიმია 250.

ჩილინგდარი ობს.) ს. ფეინკალი, ხელოსანი მეკეთებელი ფლიკეთა და მისთანათა, слесарь.

ჩიმბური, ს. ჩხირეშული სარჩოში თოკი, სპ. ლ.

ჩინარი სპარს., ს. მაღალი ჭანდარი, чинаръ.

ჩინება, სახ. призваніе; 2 პეტრე 1—10; начинаніе; (ვაჩინებ, -ნე), ზ. შ. ვაწესებ, დავჭინებ: учреждать; назначать; ვეფხ. 631; ან ვარწმუნებ, დავამტკიცებ, подтверждать доказательствами; სიქმ. 24—13; 25—28; ვიჩინებ, -ნე), ზ. მიმ. გამოვირჩევ: поступать; დავინებ, განვაზრახ, გარდავწყვეტ: избрать себѣ; призвать; предопредѣлить, назначить себѣ; украшать, 1 ქრონ. 16; 1 კორ. 7—17; 18—20; 2 პეტრე 1—3. 10; ვიჩინებ თავს, выставлять себя; выказываться 1 ქრონ. 29. დარჯ. 2—28; ვიცნებ, -ნე), ზ. მიმ. ვიწოდებ, დავინებ: знать; назначать; ვიჩინებ, -ნე), ზ. შ. მოვიწოდებ; დავინებები, признаваться; назначаться; 1 პეტრ. 3—9. 1 კორ. 1—9; 7—24; მიმართ., отъ признавать меня; სიქმ. 16—11; **ჩინებული**, მიმ. მოწოდებული, მოწყალე, განჩინებული; მარკ. 20—16; პატიოსანი, უკეთესი, წარჩინებული, признанный; избранный; знатный, славный, важный, извѣстный; **ჩინებულება**, ს. წარჩინებულება, უკეთესობა; მოწოდება, 1 კორ. 1—6; знатность, извѣстность; призваніе.

ჩინი, ნ. ჯაკური.

ჩინი, ს. თვალის მზეველობა, зрѣніе, свѣтъ глазъ; ჩემო, თვალის ჩინო, свѣтъ глазъ моихъ.

ჩინი, ჩინეთი, ჩინმაჩინი, ს. ხალკეთი, Китай, ვეფხ. 488; **ჩინი, ჩინური**, ს. ფაიფური, ჭურჭელი გამოჭვირვალე და საუკეთესო ჩინელთაგან შემოღებული; фарфоръ.

ჩინჩახვი, ს. კუში შეჩინჩულთა, змѣя птичій.

ჩინჩხვა ვეჩინჩხები, -ჩე), ზ. შ. ვეჭიჭრები ხანგრძლივი, долго торговаться.

ჩინჩხალი, ჩინჩხლი, ს. წვრილი ფეხვი ძაფხალით ნაჭედი, колючка кореньевъ; **ჩინჩხლიანი**, ზედ. ფეხვებიანი, колючистый.

ჩინჩხლება (ვ), ზ. შ. უახლოთა ადის, дѣйствительность; სპ. ლ.

ჩინჩხატი, ს. შეკ. ჭინჭყატი, бересклетъ.

ჩინჩხვარი, ს. წვრილი ნაპობი შუშისა, ხუშური, щепки.

ჩიორა, ს. სამაშლე წიწილა, мѣтушокъ.

ჩირაღდანი (სპარს.), ს. иллюминація.

ჩირალი, ჩირახი, ს. ჭრილი, ხანთული, шкалинъ, ср. 7; **ჩირაღოვანი, ჩირახოვანი,** ზედ. иллюминованный; ср. 247.

ჩირგეში დედა ენა 46.

ჩირგვი, ს. ცული ჯაგი, ბუჩქი, кустъ, **ჩირგვიანი,** ზედ. кустарный, -ეული, ნ. ქოქა; терновый кустъ; **ჩირგვნარი,** ს. кустарникъ.

ჩირი, ს. ხმელი ხილი, сушеные фрукты; 1 მეფ. 25—18; ვეფხ. 872; ქილ. 573, ლეღვის ჩირი, винная ягода.

ჩირქი (სპარს.), ს. მწიკვლი, ჟეჟელი ან ბაღლი, შალალი; грязь, нечистота; гной, матерія изъ ранъ; ყურის ჩირქი, сѣра изъ ушахъ; **ჩირქიანი,** ზედ. მწიკვლიანი, ჭუჭყიანი; შალალიანი, ბაღლიანი, грязный; гнойный; **ჩირქიანება** (ვა), ზ. მ. ვაჭუჭყიანებ, марать, грязнить; ქრონ. 2—29; **ჩირქიანობა,** ს. არ სიხუფთავეება, ჭუჭყიანობა, нечистота.

ჩირჩილი, ს. ჩრჩილი ნახე, моль, ჩირჩილ-ნაჭამი, съѣденный молью.

ჩიფი (სომხ.), ს. ხირი, ქინქვი და სხვა წვრილი მფრინველი, ვეფხ. 739; птичка; воробей; მთის ჩიფი, **ჩიჩა;** ვარლის ჩიფი, соловей, **ჩიფ-ვაშლა** ს. მცენ. ხირვაშლა, ქვა-ვაშლა, ლეღვის ტყემალი, ველის **ვურძენა;** рист. mespilus pyracantha; жимолость; ნ. ჩ. ლ.; брусника; ივანე ბ. ლ; чайковое дерево, ერის. ლ. ჩიფის-თვალ. მცენ; золотая розга, ერიხთ. ლ; მცენ. ოქროს голубые пролѣски; ერის. ლ. ჩიფის თვალა, ს. ვურძენია ერთგვარი, сортъ винограда, ჩიფის-ბურა, მცენ. расходникъ, ერის. ლ. **ჩიფ-ბაცონა,** მფრინ. щеголь.

ჩიფჩიფი, ს. шепелявость; (ვჭიფჩიფებ, -ფე), ზ. უ. ეჭლუღლუღებ, უკიფოდ ლაპარაკობ, шепелять, сюсюкать.

ჩიქვი, ს. თევზია ერთგვარი, სპ. ლ; ბუნ. ლ.

ჩიქილა, ს. ლეჩაქი, вуаль.

ჩიჩაგლუ, ს. ჭრელი ნაქსოვი აბრეშუმისა, пестрая шелковая матерія.

ჩიჩაგლუხარა, ს. ხარა, ცალღიანი ნაქსოვი; обьярь (ткань).

ჩიჩვირი, ს. ნიჩვირი, სპილოს ხორთუმი, хоботъ.

ჩიჩია, ს. მდაბიურად ხორცი, говядина.

ჩიჩილაკი, ს. ჯოხი ნაკურთნითური, რომელიც გურიაში ახალს წელიწადს გამოაქვსთ შეხმობილად სამღვდელოთა, палочка со стружками, которую Гуріи́цы выносятъ на встрѣчу духовенству.

ჩიჩინი, ს. пашеноть, (ვუჩიჩინებ, -ნე); ვჩიჩინებ, -ნე), ზ. უ. ლაპარაკობ ვურჩევ. ეჭსწერთხი, безпрестанно твердить кому о чемъ либо.

ჩიჭიჭაანი, ს. ხის ქერქის ქალამანი; лапти.

ჩიჩობი, ს. წვეულის ჭილობი; рогожа изъ соломы; ქილ. 214.

ჩიჩქი, ს. ჩრჩილი, моль.

ჩიჩქინური, ს. გრძელი ბადე, длинная сѣть для ловли рыбъ.

ჩიჩქნა (ვჭსჩიჩქნი, -ნე), ზ. მ. ვჭსწიწქნი. ცუდად ვჭლეკ. ковырять, ковырять въ ушахъ.

ჩიჩხვირება (ვუჩიჩხვირებ, -რე), ზ. მ. ვჭსჯგელებ ზედ ზედ, ვჭერავ; насаждать, подталкивать, подтрунивать.

ჩიხა, ჩიხი, ს. თვალით სახიჩარი, уродъ.

ჩიხაული, ნ. შიხაული.

ჩიხიმიხო ან ჩიხი მაჯო, ს. რაც გინდა რა, всякая величина, ერიხთ. 2—29.

ჩიხირთმა, ს. წვნიანი ქათმი სიმჟავით, соусъ съ кислотою изъ куринаго бульона; ბაგრატ. 30, სამზ. 14.

ჩიხრი, მცენ. камышевая пихта. ერის. ლ.

ჩიხრიხი, ს. ბამბის კურკის ხარჩვი; ბუნ. კ. 11; სპ. ლ. инструментъ, которымъ очищаютъ сортъ хлопка.

ჩლა, ს. ნაძენძი, вакля, хлопокъ; -მელონის, ნ. ჯეჯე.

ჩლა, ს. ნაწიბური სკლაკისა, ხამოსლიხა და სხ. кромка.

ჩლა, ს. სავეიცრო ირემი, ничевица, яиченки.

ჩლავი, ნ. ფლავი.

ჩლიანგი, ჩლუნგი, ზედ. არა მჭრელი (დანა), тупой; ენა ჩლიანგი, занка.

ჩლიქი, ჩლოქი, ს. ფლიკი, ступня ცხენისა, копыто; ქილ. 622.

ჩლუნგი, ს. ენა ჩლიანგი, занка, სპ. ლ.

ჩმახვა (ვჭ), ზ. მ. ცუდად ვჭერავ; ცუდად ვჭსწერ, ვრაშავ, მივჭქარავ, ვჭცრცრავ; шить на живую нитку; дурно писать, каракать; городить, пустое болтать; ვეფხ 849; ერიხთ. 14.

ჩმახი, ზედ. უთანასწორო, მრუდი; წარმარა თქმულობა, მოკრა; неровный, неправильный; вздоръ, болтовня; ვეფხ. 709.

ჩმუნვა, ს. კრძნობით მიხვედრა, догадка, чутье, инстинктъ.

ჩმუნათბა, ს. ალღოიანობა, чуткость.

ჩნდორი, ნახე ჩონდორი.

ჩნევა (ვჩნევ, -ნივ), ზ. მ. ნიშანს დავსდებ; დავინეკ, შევჭნიშნავ, შევაშნევ; мѣтить, класть мѣтку; замѣчать; (ვიჩნევი, -ლი), ზ. ვ. დავჩნდები, შევეკვეთები, замѣчаться, быть замѣченну; (ვჩნევი, -ნივ), იგივე ვიჩნევი; არ იჩნევს ავად მეთქმაბას, скрываетъ болѣзнь; მაჩნია ან მაჩნევია, замѣтно на мнѣ; ვისძ. 7.

ჩობალი, ს. მუცლის ქონის ბადე, сальникъ.

ჩობანბეგი, ს. ზედ მწყეული მწეხვრეთა, главный надъ пастухами; დარკ 116; ვაჟ. 16, 32.

ჩობანება (ვა), ზ. მ. დავჩხეწები, пасти стадо.

ჩობანი (სპარს.), ს. მეწხერე, მეცხვრე, пастухъ; ს. მეცხვრეობა, пастушество.

ჩობაფა, ს. სოკოს порода грибовъ.

ჩოგანი (სპარს.), ს. სპაბურთალი კვერ ან კოკზი ბადისა; ვეფხ. 22, лапта, рыболовный снасъ; 2 ქართლ. 526; отбойникъ, отбойная лопата.

ჩოდოლო, ს. მცირე კოხი გლახაკთა, плетушка, соломенная избушка; ქილ. 330, 573.

ჩოთინი ჩოთორი, სხ. ხახაობა, щекотка, щекота-

ние, чоткрева (зачоткрева, зучоткрева, -ра), ф. гр. зегдрганева; щекотно мнѣ, (гучоткрев, -ра), ф. з. гулцкева, щекотать.

ჩოკჩოკა, ხ. სალდათის ცოლი, солдатка.

ჩოლდო, ნ. ქოლი.

ჩოლი, დაბალი ადგილი, низменное мѣсто, ხელ. 82, ჩოლი და ტყიანი გზა; дорога по низменности и лѣсомъ; ქრონ. 2—131, 132.

ჩოლიფთია, ხ. ქმიშეფ ზანტი, დაშვებული, лѣнтяй.

ჩომახი, ჩომახტური, ხ. ქალი ცოცი შეკუნკარეთი, посохъ пастуший, **-ოსთი**, რუსულ. 723; лапа, длинная какъ посохъ.

ჩონგური (სპარს.), ხ. ოთხერი სიზი ოთხ-ხაზი ან ხუთ-ხაზი, балалайка.

ჩონდორი, ხ. ხის სახნავალი, деревянный заступъ.

ჩონჩორიკი, ხ. განკუთვნილი ცხენთა, ვირთა და სხ. почетъ, кадь домашній; ქიშ. 148. სიმ. 109.

ჩონჩხალი, ხ. შარუხაა, кукань, р. ქ. ლ.

ჩონჩხი, ხ. ცხენთ ზურგი კოჭიდამ თითებდეგ, кисть руки, ноги.

ჩორაქოთი, ხ. ფცენ. черноуха (раст.).

ჩორთი, ხ. ხიარული თოხარაკის ცხენისა, рысь.

ჩორკნა (ვკნჩორკნი, -ნე), ფ. ვ. გაულესვის ირიღით ვკნჭირი, рѣзать тупымъ ножемъ.

ჩორსო, цирол. 216?

ჩოხროხგუბე, ხელ. 204?

ჩოქა, სხ. коленопреклоненіе, 1 ქართლ. 361; (ჯარის. -ქე), ფ. ვ ვუხლს მოვიღრეგ. преклонять колѣна; 1 ქართლ. 343.

ჩოქება (ვიჩოქებ, -ქე), ფ. ვ. ღვიჩოქებ, ვუხლს მოვიღრეგიხებ, ставить на колѣни, (ვიჩოქებ, -ქე), ფ. მიხ. ვუხლს მოვიღრეგ, становиться на колѣни.

ჩოქურთმა (თათრ.), ხ. ჭურჭლისი, ნაკეთები გამჭრილთა სახეთა, ქვეგნი, изваяніе, скульптура, рѣзная работа.

ჩოღანო (ოსმ.), ხ. ცირიფის ძირი, სმარებული ტყავის მოსაქნელად, иловый корень, употребляемый во время дубленія кожи; ბუნ. ღ. ლათინ. salicornia; (მენინსკის ლექსიკონში).

ჩოღერა კბილჩოღერა, зубакъ.

ჩოღრათო, ხ. ქართაი ჯამი, ковшъ; სამ. ღ.

ჩოჩვა (ვკჩოჩავ, -ჩე), ფ. ვ. ვკსცოცავ. ползти.

ჩოჩი, (თათრ.), ხ. ვირის ხელიდაბა, междометіе, которымъ призываютъ осла; სამ. ღ.

ჩოჩორი, ხ. ვუცრუკი ვირისა, осленокъ.

ჩოჩქოლი, ხ. გვნგაში, суматоха, смятеніе.

ჩოხა (ოსმ.), ხ. ზილის კაბა ან ბერის ვუსაფიხველი, кафтанъ, армякъ; აღწ. 41; გორგ. 11; ჩოხის ჩაცმა, надѣть рясу; 2 ქართლ. 528; ჩოხა ბაკურაში ბერი, попъ или монахъ въ рясѣ; **ჩოხოსანი**, ფცე. ჩოხით მოსილი, одѣтый въ армякъ, въ рясу; 1 ქართლ. 264; 2 ქართლ. 524; გორგ. 20.

ჩრა (ვკჩრი, -ჩარე), ფ. ვ. ვკსცენ, ვკსჩრარავ. сопать, пыхать; ვჩრაე, მიგდ. პირში, держу во рту; რუსულ. 816; ვირი პირში, сую себѣ въ ротъ; (ვკჩრუბი, -ჩარე), ფ. თვ. ვკცანებია, ვკჩხარები, ვკჩოქჩრობ, сопаться; еживаться.

ჩრდილება (ვ), ფ. ვ. ჩრდილს მოვსცემ, осѣнять, оттѣнять; ან ვაბნელებ, затѣнять, тѣни 101; -მხატვრობისა, тушевать картину, (ვიჩრდილებ, -ლე), ფ. მიხ. ჩრდილს მიგეუარებო.

ჩრდილი, ხ. ანჩრდილი ნახე; тѣнь, **-ლიანი**, ფცე. ჩრდილის მეკონი, тѣнистый, **ჩრდილო, ჩრდილოეთი**, ხ. კერძო ქვეყნისა, მდებარე სამწვრეთის პირ და პირ; сѣверъ. აშბაკ. 3—3; **ჩრდილობა** (ვკუჩრდილობ, -ლე), ფ. ვ. ჩრდილს ვაძლევ, давать тѣнь, ვეფხ. 125?; მოურავ. 168; **ჩრდილოური**, ფცე. ჩრდილოეთის მხარისა, сѣверный; **ჩრდილოვანი**, ფცე. ჩრდილის მეკონი, тѣнистый.

ჩრთინება, ნ ჭრკინება.

ჩრჩნა (ვკსჩრჩნი, -ნე), ფ. ვ. ვკსწიწკნი, ерошить себѣ перья (о птицахъ).

ჩრჩილი, ხ. კრკილი, ჩიჩქი, მღილი, ფუტრი ბეწვეულთა და შალთა მავნებელი, моль, -хлѣбная, зерновая моль, гнил. ლ.

ჩუ, შემოკლ. ჩემთ, хвѣ არ ამოიღო, молчи, не пикни; ჩონგ. 28.

ჩუბინი, ხ. მარჯვედ მგხროლი ნაშანში, мѣткій, хвѣ. ლ.

ჩუბაჩობა, ხ. ალე-მიცემა, мѣна, торговля, ვეფხ. 1052.

ჩუბიჩინი, ხ. ფცენ. cassapapuль (раст.).

ჩუგლუგი, ხ. ფცირე ეკრიქვი, небольшая церковь.

ჩუდკეცი, ხ. წამოსახმელი მეკეცეთა, мантія.

ჩუდუპავილა, ხ. ცუღუპაველა, осина, 3. ფ. ლ. скарлогина.

ჩუენ, ჩუენი, ჩუენებითი, ნ. ჩვენ, ჩვენი, ჩვენებითი.

ჩუკნი, ფცე. არ გამბედავი, несмѣлый. ნ. ჩუკობა.

ჩუკლუკი, ხ. ფცველი. бунтовщикъ изъ сопіо.

ჩუკნად, ფხ. გაუბედავად, несмѣло; 1 ქართლ. 320.

ჩუკნა, თამარ. 82.

ჩუკნობა, ჩუკენი, ხ. ხელით ღვეთა, рукоблудіе.

ჩუკუნა, ხ. ქოხი, шалашъ.

ჩული, ხ. ცელი ღონეი, ან ცხენთა სახურავი; войлокъ; попона; -ბაცვრისა, попона парчевая; რუსულ. 153.

ჩულუხი, ნახე საჭურეთელი.

ჩუმა, ხ. устой сливокъ.

ჩუმა, ხ. ნაღების კარაქი, сливочное масло; **ჩუმა ერბო**, ე. ი. უმი ერბო, нетопленное масло; ნ. ჩ. ლ; ჩუმა რძე, густыя сливки; ბაგრ. ბაკ. 85.

ჩუმი, ფცე. ხმა ამოუღებელი. წენარი, ფუფი; молчаливый, кротній, тихій; ჩუმად ამოღება, замолчать послѣ молчанія; რუსულ. 965; **ჩუმობა**, ხ. ხმის ამოუღებლობა, молчаніе; ან ხიწენარე, тихость, кротость; (ვკსჩუმობ, ვუჩუმობ, სრ. ან აქვს), ფ. ვ. ვკსდუმარებ, хвѣ არ ვიღებ, молчать, ვეფხ. 353; **ჩუმჩუმად**, ხმ ნელნელა, тихонько, потихоньку.

ჩუმპე, ხ. დაშვებული მუცელი, отвисшій животъ; სამ. ლ.

ჩუნჩურებში, ხ. ფმარეული უბუცესი, духмейстеръ.

ჩუპრი, ხ. კეცი 119?

ჩურგენ, ხ. ჟურ, водопадъ.

ჩურეჭი, ს. хлѣбъ сдобный; ბანკ. ლ.
ჩურენი, ს. скорлупа яичная; სან. ლ. шелуха.
ჩურთვა (ვჭსრ'თავ, -თე), ზ. ვ. კავჭვენ, набивать, конопатить.
ჩურო, ს. ერთ-ჩრგი უუნღრუკო, одна изъ плясокъ; სან. ლ.
ჩურჩა, ს. ჩირი უყურორე მეჯუკი ხილთა ყურძ ამოღებული; сушеныя кислыя ягоды, -ქინძრის, сушеный кизилъ; ბაგრ. 14, სამზ. 29.
ჩურჩნა (ვჭსრ'ჩნი, -ჩნე), ზ. ვ. ყურში ჩავწვდები, ჩავჩურჩნებ, внушать, внѣрять секретно, on нашептывать; ქართ. ცხ. 2 ა. 37.
ჩურჩული, სხ. шептаніе, (ვჭსრ'ჩულ. ვუჩურჩულებ, -ლე; ვუჩურჩულები, -ლე), ზ. უ. ყურში ვუჩნები, шептать; ყურში მიჩურჩულებს, онъ шепчетъ мнѣ на ухо: დავრ. 82; ჩურჩულება (ვ'), ზ. სხვ. ყურში ჩაჩქვენება, застанетъ шептать на ухо.
ჩურჩხელა, ს. კოკანა, переваренное, уваренное сладкое изъ сока виноградной лозы: длинное переваренное изъ виноградного сока и орѣховъ.
ჩუსტი, მრ. ჩუსტები, ს. ფოსტალი, უქუსლო ფეხსაცმელი, туфли.
ჩუქება (ვ'ჩუქებ, -ქე), ზ. ვ. მივუმადლებ, უფახოდ მოვჭსრებ; მოვუძღვნი: дарить; вручать; **ჩუქებული, ნაჩუქარი**; мн. дареный; გული მირჩუქებია შენთვის, взялъ я дано тебѣ мое сердце; ანტ. 20.
ჩუჩა, ს. ასოს სავარგელი ძვალი, анатом.: лакуна.
ჩუჩნა, სხ. მცირედ და წვეთობრივ მუშაობა, конопатиться.
ჩუჩუნი (ვჭსრ'ჩურუნებ, -ნე), ზ. უ. მცირედ გავიძრვი, ерзаю; шевелиться.
ჩუჩუნი (ვჭსრ'ჩუნებ, -ნე), ზ. უ. ნელა ვლაპარაკობ, шепчу.
ჩუხჩუხი, სხ. кипѣніе ключемъ; (ვჭსრ'ჩუხჩუხებ, -ხე), ზ. უ. ხაფხაფით ვჭსდეს, ვჭხუფხუფებ, кипѣть ключемъ; клокотать; ან გულ-ამოსკვნით ვჭსცრი, рыдать; всхлипывать; ფიზიკ. 49.
ჩქამი, ს. ჩუჩუნი, шепотъ.
ჩქარა, ჩქარათ, ზზ. სწრაფად, вдругъ, скоро; немедленно, проворно; **ჩქარება** (ვ'ჩქარებ, -რე), ზ. ვ. ვაშურებ, ვისწრაფებ, торопить. **ჩქარი**, ზედ. სწრაფი, скорый, быстрый; **ჩქარი ხელი**, скорый почеркъ, -მდინარე, быстрая рѣка, ჩქარი სიარული, скорая ходьба, **ჩქარობა** (ვჭსრ'ჩქარობ, სრ. არა აქვს: ვუჩქარებ, -რე), ზ. ვ. ვეშურები, ვისწრაფებ, торопиться; მჭრჩქარებ, я тороплюсь.
ჩქაფი, ს. წვიმის ლვარულად ჩამოდენა, идетъ проливной дождь; სან. ლ.
ჩქერა, ჩქეფა, სხ. біеніе источника, (ვჭსრ'ჩქერ, -რე. ვჭსრ'ჩქეფ, -ფე), ზ. ვ. ვჭსრ'ჩქერ, ვამჭრებ, бить ключемъ; ცის. 29; სისხლმა ჩქეფა დაუწყო, кровь брызнула; რუსულ. 942; 44; იგავი 21—1, ისე სირაქ. 4—31; ვეფხ. 1153.
ჩქითაჲ, ზზ. рядомъ, по порядку, ვისრ.
ჩქიფი, ს. ომის გამოსაქნელი იარაღი, инструментъ для вырыванія волосъ.
ჩქლეთა (ვჭსრ'ქლეთ, -ლითე), ზ. ვ. ვჭგლეჯ წვრილად ხორცსა, დავჭნევივ ვარხ; крошить, рвать.
ჩქმალვა (ვჭსრ'ქმალავ, -ლე), ზ. ვ. მიქმალავ მიუგნებელს ადგილს, прятать.
ჩქმეტა (ვჭსრ'ქმეტ, -ტე), ზ. ვ. ვუპრწყინებ, ვჭსწრაფად, ущипнуть.
ჩქოლი, ს. ახალი მოზარდი ნორჩი, отростокъ.
ჩქრიალება, ჩქრიალი, სხ. журчаніе, (ვჭსრ'ქრიალებ, -ლე), ზ. უ. ვჭსრ'ქერ, ჩქერით მოედინარ. о водѣ: журчать.
ჩქუთი, ს. საჭურველი, долото, стамеска.
ჩქურება (ვ'ჩქურებ, -რე), ზ. ვ. მოცნება, помышленіе, помечтать, вспомнить; კალენ. ანტ. 71 ზ.
ჩჩვილი, ს. ქორფა, უსუარი ურმა, младенецъ; ნ. ჩვილი.
ჩხაბვა (ვჭსრ'ხაბავ, -ბე), ზ. ვ. ვხაჭლაბავ, ощелк ვჭსწერ, царапать, дурно писать.
ჩხავერი, ს. ყურძენია ერთგვარი, сортъ винограда ერისთ. ლ. ჩონგ. 25; ქილ. 485; ბაქრ. 114, 229
ჩხავლება (ვ'), застегивать крючать.
ჩხავილი, სხ. крикъ; мяуканіе, (ვჭსრ'ხავი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ჩვილთ ბღერილი ან ეული ხმიანობა: მფრინველთა; кричать; мяукать; მფრინველი ჩხავის, птица кричитъ, напр. кошка.
ჩხაპი, ს. плескъ.
ჩხაპვა, ჩხაპუნი, სხ. шумъ отъ плесканія воды, ვეფხ. 262. (ვჭსრ'ხაპავ, -პე: ვარ'ხაპუნებ, -ნე), ზ. უ. ვაშხაპუნებ ან ვჭსრ'ხაპავ: брызгать тонущими ногами въ водѣ.
ჩხაპი ჩხუპი, тонніе въ водѣ.
ჩხარტელა, ჩხარტლა, მცენ. ს. **ქაცვი**.
ჩხართვი, ს. მფრინველია, жолтровка (птица); ნ. ნ. ლ; дрозд, дерябка, ерись. ლ.
ჩხართი, ს. ფიცხა, ბაღის სავსოვ ჩხირა; деревянная игла для казанія сѣти.
ჩხარუნი, ჩხერა, ჩხერება, ჩხრიალი, სხ. звяканіе, бренчаніе; ვეფხ. 92, 224; 1392; რუსულ. 54; ჩხარა-ჩხური, бряцаніе, шумъ отъ тарелокъ; რუსულ. 765, 793; ჩხრიალი წყლისა, журчаніе воды; (ვჭსრ'ხერ, -რე), ზ. უ. бряцать, звякать, издавать звукъ; ჩხრიალება, ჩხარუნება (ვარ'ხრიალებ, -ლე, ვარ'ხარუნებ, -ნე), ზ. ვ. бренчать, производить звукъ.
ჩხვება, ნ. დაჩხვება.
ჩხვერა, სხ. бурчаніе живота, боль; (მჩხვერს ან მიჩხვერს, -რდა), ზ. უ. მგმერს მუცელი, колетъ, бурчитъ въ животѣ.
ჩხვერი, იგავი № 1, 95.
ჩხვლეტა (ვჭსრ'ხვლეტ, -ტიტე ან ვუჩხვლეტ), ზ. ვ. ვუგმერ ეაერით, ხელგახით, ნემსით და სხ. колоть, уколоть. -დეზით, шпорить; ქილ. 453. მჩხვლეტს მუცელი, мучитъ меня боль въ животѣ.
ჩხიბვა (ვჭსრ'ხიბავ, -ბე), ზ. ვ. გრძნეობით შევჭარავ. заколдовать; 1 ქართლ. 478.
ჩხიბი, ს. მოხიბლვა, заколдованіе. ვისრ. 30.
ჩხივილი, ნ. ჩხივილი.
ჩხიკვი, коршунъ, курятникъ, ბაქრ. 184.
ჩხიკვი, ს. ყანური, მფრინვ. канюкъ, кривокъ, нищій; ნ. ნ. ლ.
ჩხიკინი, სხ. задоръ, (ვარ'ხიკინებ, -ნე), ზ. ვ. გულ-

ზედ მოეყვან, **გავაჭიშვებ**, задирать, привязываться къ кому.

ჩხინტი, ს. სიჩხინტე, მცირედი სიმსუქნე პირზედ მოგდებული, жиръ: -თვალში, გ. ი. თვალში ეკლი, бѣльмо въ глазахъ.

ჩხირება ვჩხირებ, сомкаться.

ჩხირი, ს. მცირი მოსაჭერი ხიზი, палочка, хворостинка; კოლტის ჩხირი, пробка винныхъ мѣховъ; თვალში ჩხირი, бѣльмо въ глазахъ. ბაღის საქსოვი ჩხირი, деревянная игла для вязанія сѣти; წინდის ჩხირები, игла чулочная; ლარწმის ჩხირი, палочка для мазанія въ церквахъ елея.

ჩხირკედელობა ვჩხირკედელობ, -ვე, ზ. ზ. заниматься чѣмъ нибудь отъ нечего дѣлать.

ჩხლართვა ვჭ, ზ. ზ. сплести кое какъ.

ჩხმაკი, ს. მეჯვე მაჭარი, молодое кислое вино; სპ. ლ.

ჩხნდე, ს. კაშხალი, ოხერი, მორევში ჩახერგილი ხეები; плотина въ рѣкѣ, запруда; карта. **ჩხნდარი**, картежникъ, ქ. ქ. ლ.

ჩხორვა ვჩხორავ, რე, ზ. ზ. ურიგოდ ვიწეობ რასმე, промахиваться; власть въ грузу.

ჩხრეკა ვჩხრეკ, -რიკე, ზ. ზ. ვჩხირკავ, разсматривать; ქილ. 339.

ჩხრიალი, ნ. ჩხარუნი.

ჩხრინკელი, ს. ღორის ბანავალი, помѣтъ свиной.

ჩხუბება, (ვიჩხუბებ, -ბე); ზ. ზ. წავჩხირკუბებ, ჩხუბს ჩამოვიგდებ; ссорить; (ვიჩხუბები, -ბე), ზ. თვ. წავჩხირკეთები, წავიჩხუბები, ვიკრიჭოლები, ссориться. ნაჩხუბი, поссорившійся; სჩხუბარი, предметъ спора.

ჩხუბი, ს. შუღლი, კრიჭოლობა, კინკლაობა; ссора; драка; ჩხუბი მოუვიდათ, они поссорились. **ჩხუბიანი**, ზედ. მიჩხუბარი, вздорный, задорливый.

ჩხუბობა ვჩხრჭუბობ, ხშ. ორი ანუ ზ. უ. ვიჩხუბები, ссориться.

ჩხუკუნი ვუ, ზ. ზ. ვიჩხაკუნებ, бросаться, задорить, привязываться къ кому.

ჩხუნკალი, ნ. კინკლაობა

ჩხუპვა (ვჩხრჭუპავ, -პე, ზ. ზ. თბილს წყალში ხელის ხმა ისეთს ჩაგდებას და ამოღებისა, топать въ водѣ; მარკ. 6—31, 21; მატ. 3—15, 13—30; **ჩხუპი**, ს. брызги отъ топанія въ водѣ.

ც

ც, არის უხმო ასო, წოდებული ცან. რიცხვში ნიშნავს ორი ათასს და ფულის თვლაში ნიშნიერთ ორი ასის თუმანსა; წერილის ფულის ანგარიშში ორ მინალთანა ან 400, ფულსა, 100 მისკენი, 40 შაურსა, 10 აბაზსა, ან 3⅓ შაურიანსა

ც, იხმარების ზოგჯერმე ჩ ან ძ და წ ადგილს: განძარცვა, გაცარცვა; ძუძუული ციცქული, ცინცალი, წანწალა; ცვეთია, წუწება, და სხ. ნ. ჩ.

ც. ცა, კეშმარი შეგრთებითი, რომელიცა ნიადაგ პოლის დავრთვის ლექსთა: უფალიცა, მონაცა, ან უფალიც, მონაც, и господинъ и рабъ, ვჩხერცა. ვჭიროსულობაცა, и пишу и читаю: ვინც, кто; რაც, что; რომ, какъ, сколько, опять же, какъ-то, такъ-какъ; რაღაცნც, такъ-какъ.

ცა, ზეცა, ნით. ცისა, ზეცისა, მიც. ცასა, ზეცასა, მრავლ. ცანი, ზეცანი; მდებ. ცაებ; ზესკნელი, სიმრავე გარემომცველი ქვეყნისა; სასუფეველი; небо; рай, небесное пареніе; დაბად. 1—1; ვედნ. 1; იოანე 3—12, 13; ებრაელთა 12—22, 23; ან ჭერი, потолокъ, რუხეც 352; მოწმენდილი ცა, ясное небо; ცის მარეს ღუნს; нежкій Божій день, ცისფერი, голубой цвѣтъ; ცისკენ ცისკენ გვემული, лунатикъ. ცის ხარტყელა, ცის შუბლილი, радуга; ცის-ეზოანი, ნ. უზოანი, ქილ. 479; ცად, ზზ. ცის მიმართ, къ небу.

ცადა მაყვანა, ს. მცენ. Ужа ягоды, мухоморъ.

ცადაქნილი, ს. კამარა, თაღი, კონქი, сводъ, ქრმ. 71.

ცადება (ვიცადებ, -დე; ბძან. შემოკლ. იც, ე. ი. ივცადე); ზ. ზ. დროს მოვკლავ ან დროს ვაძლევ, дать время, ждать; (მივიცადებ, -დე; ბძან. მიც, ე. ი. დრო მომეც, дай мнѣ, время, срокъ; ქილ. 532; 2 ქართლ. 285; მიც, постойка; (ვიცადებ, -დე), ზ. მიჩ. მოველი, дождаться, ждать кого.

ცადება (ვჩხცადებ, -დე), ზ. ზ. გამოვჩხცდი, განვიხილავ. გავჩხინჯავ; испытывать; пробовать; მაც. 3—15; 13—30; მარკ. 6—31; 8—30; (ვიცადები, -დე), ზ. თვ. ვჩხცდილობ, стараться.

ცადინება (ვიცადინებ, -ნე), ზ ზ. ვაძმარებ ცდით, употреблять съ стараніемъ, ქილ. 8, 302, 532; 2 ქართლ. 201.

ცალბარი, ს. სპალნის ნაოთხალი, четвертая часть вьюка.

ცალგნით ზზ. ერთის მხრიდამ. ერთკერძო, съ одной стороны.

ცალგნითი, ზედ. ერთკერძო, односторонній; половина; ხახე დარგი; მხარი, одна сторона.

ცალდაქნილი, ს. сводъ.

ცალებრი, ზედ. ცის მსგავსი, небу подобный.

ცალგნით, ზზ. съ одной стороны.

ცალება (ვიცალებ, ვიცალი; ვიცალე; ბძან. მიცალ. იც, ე. ი. ივცალე), ზ. ზ. დროს მოვკლავ, ვიცადე; дать кому время, срокъ; ждать, промешкать.

ცალთვალა, ზედ. одноглазый.

ცალი, ს. ორის ცოლისაგან ერთი; вещь подходящая

подъ пару другой; четя; тюкъ; мѣра жидкостей $1^1/_2$ батмана, цали წყვი, одинъ сапогъ изъ пары; სწყაო: ორი ცალი ერთი ღორაო ან ხამაბთმანი; შვიდი ცალი აბრეშუმი, одинъ изъ семи тюковъ шелку; ჟღენჭის ცალი, тюкъ верблюжій; ცალი ხელი ტანისამოსი, единственная пара одежды; единственный костюмъ; რუსულ. 817; ორი ცალი სპონგული, два тюка товаровъ; ცალი ფეხი, одна нога изъ двухъ; რუსულ. 282; ცალი ბამბისა, одинъ тюкъ изъ пары хлопчатой бумаги; ლაბ. 124; ცალი მხარი, одна сторона, одна часть; ცალი ღვინო, ე. ი. 15 ჩაფი ღვინო ან ცალი ბური, мѣра вина или хлѣба въ $15^1/_2$ пуд.

ცალიანი, ზედ. ცალის მქონი, одиночный изъ пары.

ცალიერი, ცარიელი, ზედ. მოცლილი, დაცალიერებული; უპოვარი, არა რის მქონებელი; გამოსლ. 3—21: пустой; порожній, незанятый, немущій, бѣдный; -ჭურჭელი, пустая посуда; -ადგილები, пустыя мѣста; ცალიერი ბური, одинъ сухой хлѣбъ; **ცალიერობა, ცალიერე**, ს. пустота; (ვ)ცალიერობ, пустовать.

ცალკე, ცალ-ცალკე, ცალკე-ცალკე, ზმნ. თვისთვისად, განთვისებით, порознь, поодиночкѣ; особо-особо, особенно, отдѣльно; 2 ქართლ. 364; ვეფხ. 268. 585; ცალცალკე ცხოვრება, жить врозь, **ცალკერძ**, ზმნ განთვისებით, съ одной стороны; особо, отдѣльно; ლილ. 48; ცალკერძ და ცალკერძ, съ разныхъ сторонъ, გიორგ. 2; ცალკერძი, -ძო, ზედ. ერთპირი, ერთმხარე. односторонній; ვისრ. 129.

ცალკეული, ზედ. ერთად ერთი, მარტო ხელი, одинокій, единичный; ცალკეული ჰარანგის აბზინაკი, панталоны безъ подкладки; ცალკეული ძაფი, нитка одиночная, не вдвое сученная.

ცალმოგვი, ს. მლაშალი აზნაური, არა წინაშელი, однодворецъ.

ცალმხრივ, ზმნ. ერთის მხრით, ცალგნით, съ одной стороны.

ცალპირი, ზედ. ერთპირი; односторонній, -ნაქსოვი, односторонняя ткань; -შენობა, флигель съ однимъ свѣтомъ.

ცალსაბწორა, ს. ლოღორეკი, удалой, безмѣнь.

ცალფერი, ზედ. ერთის ფერის მქონი, одноцвѣтный.

ცალფეხა, -ხი, ზედ. ერთის ფეხის მქონი, одноногій.

ცალქალამანი, ს. ცალმოგვი, однодворецъ.

ცალცალკე, ნ. ცალკე; სპ. ხიმ. 350; врозь.

ცალჭკელი, ნ. ცანჭკელი.

ცალ-ცალი, ზედ. უცოლო, განსხვავებული, розный, непарный; ხარი, розный непарный волъ.

ცალჭკულ ი, ნ. ცანჭკელი.

ცალხელი, ზედ. ერთის ხელის მქონი; უცოლო, უმეზობლო. ერთად ერთი, მარტო ხელი; однорукій; одиночный; ცალ ხელი ტანისამოსელი, одна пара одежды.

ცამდის, ცამდინ, ზმნ. ვიდრე ცამდე, до небесъ.

ცამეტი, ზედ. რიცხ. ათი და სამი, тринадцать.

ცამეტორი, ცამეტური, ს. ე. ი. თხუთმეტიული ღვინო (ცამეტი და ორი) მოთვრისა ღილის პასუხის მოსახოვნელად. მცხრალი, полотое число; 1 ქართლ. ფრანციულად ნათარგმნი უფ. ბრონ. 481; 487, ბრონოლ. 27, 31, картовское или апрѣльское полнолуніе, вычисляемое для опредѣленія Пасхи.

ცანდი, ს. ქვაბის საყელარი ჯაჭვი, цѣпь для вѣшанія котла.

ცანკვილი, ს. კენტი ხარი, одинъ изъ пары воловъ, სან. ლ.

ცანცარა, ს. ცაი, вертопрахъ, егоза.

ცანცალი, -ლება (ვ)ცანცალებ, -ლე), ზ. ვ. ალ ალ ვალ ღაღადგრომელად. ვ)ჭანჭალებ, ვ)ცუნცულებ, бѣгать туда и сюда; (ვ). მაგალ. თავს, ზ. ვ. трясти головою.

ცანცარი; -რება (ვ)ცანცარებ, -რე, მაგალ. თავსა), ვიბრაცია, шевелить, трясти головою; (ვ)ცანცარებ), ღაღადებ ალ ალ, бѣгать туда и сюда.

ცანჭკული, ს. კენტი, цѣлое, нечетъ, нечетное число; пенара; ნ. ჭ. ლ.

ცანჭკუღელი, ს. ლუწი, ორი ცოლ, четъ, пара.

ცარვა (ვ)ცარცარებ, -რე), ზ. ვ. ღაჭკრებ, ღაჭსობ. сучать, крутить; ნონგ. 32; разсучивать, развивать веревку и т. д. ნ. ქ. ლ.

ცარცვა (ვ)ცარცვებ, -ცვე), ზ. ვ. გაჭკრებ, ალაკლებ, ვ)ცარცვებ, გაგაძარცვებ, грабить, снимать съ кого одежду, оголять; ცარცვა ვაზვისა, полоть лозу; ბუნ. კ. 205.

ცარიელი, ნ. ცალიერი.

ცარცი, ს. სამხატვრო თეთრი მიწა, мѣлъ.

ცაფერი, ს. სამხატვრო ლისფერი ქვა, ქიმ. 220; лазурь.

ცაქცაქი, ნ. ცახცახი.

ცაცია, ს. ცაცვა, ბალიკა, дѣвица.

ცაცხვი, ს. მცენ. липа, ნ. ჩ. ლ; ბუნ. ლ; 132, 192; -ფოთლი, широколистная липа; ვ. ფ. ლ; ცაცხვარი, ს. ცაცხვის ტყე, липникъ.

ცაცხე, ს. ჭაჭვური, ხილული ჭაობის შუაში, откуда хорошо видно; ქილ. 440; სან. ლ; былинка.

ცახი, სახე ჩახი, -წითელი, მცენ. жидра.

ცახცახი, სზ. თრთოლა, კანკალი სიცივისაგან, дрожь; ვ)ცახცახებ, -ბე, ზ. უ. ვ)კანკალებ, ვ)თრთი სიცივისაგან, дрожать; მარ. 75; ქილ. 169.

ცბა, ცბოლია, სზ. სიცბილი; გულ-პილწობა; მცბიერობა; нечестность, обманство; лукавство; лукавство; იოან. 10—20; ვ)ცბები, ხრ. არა ავნებს, ზ. უ. ვ)გულ-პილწობ, გონებაზედ შეყენებული; ვ)ცბეობა; ვ)ცბიერობ; нечествовать, обманывать; лукавить, хитрить; ошибаться; 2 ქართლ. 5, 1 მეფეთ. 18—32; 1 ქართლ. 1; 2 ქართლ. 5; **ცბიერი**, ზედ. ვერაგი, მზაკვარი, лукавый, плутъ; **ცბიერება, -რობა**, ს. лукавство; (ვ)ცბიერობ), лукавить.

ცდა, სხ. გარჯა, მოცდინება; ვეფხ. 25. 897; попытка, стараніе; ვ)ცდი, -ცდე ან ვიცდი, -ცდე); ზ. ვ. გამოვ)ცდი, განვიცდი, განვიხილავ. გავ)შინჯავ საქმით; испытывать, пробовать; искушать; მიცდია ლონე, я испытать средство; ლარჯ. 35; ძალს ვიცდი, пробую силу; ვისრ. 159; სა-

ღუნით, здѣсь, попытайтесь, Чуд. 204; ვსცდილ-ვარ, я старался; კორ. 56; (ვსცდები, -ცდე), ф. თე. ვირჯვები, ვილუწი თავს გამოცდებით; стараться, пытаться.

ცდა, сѣ. жданіе, (ვიცდი, ვიცდე здѣсь. здѣсь. იგი), ф. в. ღრო ვიძლევ, даю время; ვიცდე, позволяю, (ვიცდი, ვსცდი, -ცდე), ф. зна. Моидели, Моидлодѣни, ожидать.

ცდენა (ვიცდენ, -დინე), ф. в. ვიდოუნებ, даю время, срокъ; Моидели, Моидлодѣни; Моидидели, Моидлодѣни; Моидидели, Моидлодѣни; ვიცდენ, уже Моидидели; вводить въ ошибку, соблазнять; мѣшать, отвлекать отъ занятій; исполнять изъ идѣи.

ცდილობა, ს. Моидидели, попытка, стараніе; (ვსცდილობ, сѣ. зна ѣдѣ), ф. у. ვსცდილობ, стараться.

ცდინება, ცდუნება, ცთუნება (ვიცდინებ, ვიცდუნებ, -ნე), ф. в. ვიდოუნებ, Моидидели, Моидлодѣни, вводить въ ошибку, соблазнять; ვიცდენ, онъ ввелъ насъ въ ошибку; 2 кор. 562; Чу-Бог. 242; зна. Зна. 51.

ცდომა, ცთომა, сѣ. погрѣшность, ошибка; ღიად. 21—16; (ვსცდები, -დი), ф. дс. Моидсцдѣни, ცთომაში Моидидели, ошибаться, вѣрно ცთომა, Зна. 45; ვუცდენივარ, ф. в. ბოვნებრიდებივარ, онъ ввелъ меня въ ошибку.

ცივა, ცეკო, ს. чудо, отпечатокъ, выпуклость на кирпичахъ; (ვსცივავ, -ცივ-), ф. у. вписать на кирпичахъ.

ცეკვანა, ს. ციცინათელა, свѣтлякъ.

ცელვა (ვ), ф. в. ვსცთობ Моидели, косить траву.

ცელი, ს. сѣрпастрѣлы Зна. Бог., 1 Моидели. 13—20; коса.

ცელ-ნაშგალა, ს. Моидидели, Качарка, Р. Г. С.

ცელქი, ს. дѣятельный, Моидидели, шаловливый; рѣзвый.

ცელქობა, ს. дѣятельность, шалость, рѣзвость; (ვსცელქობ, сѣ. зна ѣдѣ; ვიცელქებ, -ქე), ф. у. ვსცელქობ. ვსცელქიდებივარ, шалить, рѣзвиться; ერიხ. 41.

ცემა, сѣ. отдача, Чуд. 12—7; бienіе, нападеніе; ცემა გზისა, дать дорогу; 1 кор. 112; ცემა ბურთისა, бить въ мячъ; ცემა პირველის ან მაგისი, бienіе пульса; ერიხ. 48; ცემა ხელოვნისა, трубить въ трубу; Моидидели. 135. Зна. 144; დიდ. 56. -ჩანგისა, играть на арфѣ; Зна. 71; ომი ღა ძალიან ცემა, Моидидели. 266; битва и жестокій натискъ; ოსმალთა ქართლის ცემა დაუწყეს, турки стали нападать на Картлинію, ცემა თოფისა, Моидидели, пальба изъ ружья, изъ пушки; ქად. 99. (ვსცემ, ვცე, ვცე, ვსცი. უცი, Моидидели; ხათა: Моидидели, ვსცე; сѣ. Моидидели, Моидидели), ф. в. ვიძლევ, Моидсцдѣни, давать; отдавать; Моидидели ღვთი არა ვსცეძე სპათა თანათა განხვენებასა, царь Давидъ недовалъ покоя своимъ воинамъ; პატივს ვსცემ, Моидидели, почтить кого, отдавать кому честь, ნიადაგს ვსცემ, кропить, кидать ვსცემ, откликнуться; заговорить съ кѣмъ; ისია. 16—11; ეგ ადგილი, дай ему мѣсто, Лук. 14—10; (ვსცემ, сѣ. ვსცემ); ცუსѣ. Моидидели; ხათა Моидидели. ვსცემი, сѣ. Моидидели, Моидидели), ф. в. ვიჯავ, ვსცრივ, биться, ударять; Моидидели 23—2, 3; 1 кор. 9—26; ერიხ. 266, ვსცემს პაჯი, бьетъ пульсъ; ვსცემ (ვიც), Моидидели, жалить; ვსცემ (ვიც) ისარს, поражать стрѣлою; 1 кор. 93; ვსცემ (ვიც), ფრთებს, биться крыльями; ვსცემ (ვიც) საყვირს, трубить въ трубу; გამოცხ. 8—7; (ვიცემ, ვიც), ф. Моидидели. ვირჟვ; ვიცემ თავს, биться себя, воспользоваться временемъ; Моидидели იცემს, ცემს. 225; бьетъ себя въ грудь, ვიცემ (ვიც) თავში, биться себя въ голову; რუსუდ. 810; (ვიცემ, Моидидели. უცემს პაჯი, у него бьетъ пульсъ; უცემს Моидидели, его жалить, ვიხ. 131; ღიად. 141; გამოცხ. 9—5; Моидидели, ცემს; Моидидели, Моидидели; Моидидели: Моидидели, ცემს, უცს; сѣ. Моидидели, Моидидели. 8—21; у меня бьется, უცემს ან უცს გული, у него бьется сердце; ცემს. 83. ხახედ უცსი, имѣютъ въ виду; ქილ. 29. გულსი Моидидели, это поразило мое сердце; ცემს. 453; რა ცემს გულში, что у тебя на душѣ; ვიხ. 16. ნახე ღმერთი, რა გულსი სხვა ცემია, если у тебя на душѣ другое; ვიხ. 116; Моидидели, Моидидели, бьешь меня; Моидидели, сѣ. Моидидели, Моидидели, здѣсь мѣсто, дай намъ, გუშ. 27; ქამი ცემს, дали намъ удобное время; Моидидели ცემი ხამარი; (ვიცემები, -მე, Моидидели, -მე), ф. в. ბოდიშობ, быть битву, (Моидидели, -მე; Моидидели, -ცი); ф. თე. Моидидели, Моидидели; ударяться, убиться объ; ან Моидидели, ударяется кому, Зна. 8—12; Зна. 12—39; 16—4; სიძოცე ცემ; проявляется сыростью; ქიმ. 115; სული ცემ, онъ почувствовалъ запахъ, ქიმ. 137; წიგნი წერნს ცემოდა, Моидидели. 330, безпрерывно посылали письма, ბიანი ცემ. Моидидели. 459, получилъ ущербъ; ცემს ვამი, онъ воспользовался временемъ; 1 кор. 141; თოფის ტყვია ცემ, его поразила пуля, 2 кор. 534; ქარი ცემ, вадуло вѣтромъ; Моидидели ცემ, я пораженъ былъ грустью; Моидидели. 270; ელდა ცემ, его поразилъ ужасъ; კორ. 83; თუ Моидидели Моидидели, если будешь имѣть время; 1 кор. 100. თქვენი არ ცემს, чтобы не сглазить, ვიხ. 6; Моидидели, далось мнѣ; გამოხც. 5—14; **ცემული, ნაცემი**, битый; Моидидели, Зна. данный, ისია. 66—3.

ცემინება (ვიცემინებ, -ნე), ф. сѣ. გაჭაბუნებ, заставить биться; -ცხენის, ѣхать, -ისპარეზს, призывать посредствомъ трубы или состязанія на ипподромѣ; ვიხ. 8; რუსუდ. 393; ჩახმახს ვიცემინებ. спустить курокъ.

ცენება (ვიცენებ, -ნე), ф. в. Моидидели Моидидели, расти; მარკ. 2—113; (Моидидели, -ლი), ф. зс. Моидидели: Моидидели, აქმოვსცენებნი, -ლი), ф. в. рости.

ცერად, нар. ირიბად, косвенно, Моидидели ცერი ხალხმა თითის თვის, пристально.

ცერემონია (ფრანგ.), ს. გამოჩენება, церемонія, обр. 3—4.

ცერეცო, ს. ანისული, дикій; анисъ.

ცერვანო, ს. ძველებური ქართული სახელი ერმის ცოთმილისა, Меркурій (планета).

ცერი, ს. ზევითი უმსხო თითი ხელისა ან ფეხისა, რომით ხელს ეჭიდებიან, იგივე ცერა. ვეფხ. 165; ცერ-მარჯვი ასპრი შესტყორცა, ვით. 89; ощь бросить мѣткую стрѣлу.

ცერცეტი, ნ. ჩერჩეტი.

ცერცვა, ს. მცენარე, ერთი ღ

ცერცველა, ს. ცული ცერცვი. ნ. ცერცვა; сочевица; ერთი ღ.

ცერცვი, ს. ხარი, ხელი; турецкій горохъ, ნ. ს. ლ; ერთი ღ. ჰ. ფ. ლ; горохъ, ბუნ. ლ.

ცეტი, ს. ჩერჩეტი, გამოშეღებული, ხალიჩა ქოხს, ჩითაძა

ცეცება ცეცებენ, -ცე. ზ. ორ. ვეშვეცები, ვალ ხელის შეხებით ходить ощупью.

ცეცქა, ს. მაშა, ორპირ მსგავსი საწარხო, горохъ переходкій, ნ. ჩ. ლ; ბუნ. ლ.

ცეცქა, ნ. ჩერჩეტი.

ცეცხლა ბალახი, ს. მცენარე; ნახე ღვეხერა, ეგევ ცეცხლა.

ცეცხლა-პირი, ს. ლახტი, ცერა, ხახლის ხაშვალ ცეცხლის ახახებია ადგილი, жаровня, очагъ.

ცეცხლებრი, ზედ. ცეცხლიანი, огневой.

ცეცხლება ვა, ზ. ვ. ცეცხლს მოვეყიდებ, განვაძენებ, возжечь; разжигать.

ცეცხლი, ს. ერთი ოთხთა კეშრიალეანი. მზეებეში, ზხერვალე, ცწველი და ძახოიბელი. огонь; пожаръ; ხვეფრო იცილება ცეცხლის ფახე, тотчасъ пропадется очень дорого; ცეცხლია, იხ. горятъ, ცეცხლი მოედო, онъ былъ чрезвычайно горячъ, მგზნებარე ცეცხლი, горящій огонь; **ცეცხლიანი**, ზედ. огненный; ცეცხლის ერძი. ნ. ბალღები გულ-ცეცხლიანი, горячій (чедовѣкъ); ვით. 18; ცეცხლიანობა, ს. горячность; **ცეცხლოვანი**, ზედ. огненосный; **ცეცხლმოდებული**, ზედ. грустный, печальный; ვეფხ. 815; ვით. 131; **ცეცხლის მსახური**, ს. огнепоклонникъ; **ცეცხლ-მსახურება**, ს. огнепоклонство; **ცეცხლ-სანროლი**, огнестрѣльный напр. орудіе; ცეცხლ-ჭურჭელი, ს. სადეცხლე у огнепоклонниковъ: хранилище огня; სად. ლ. ცეცხლურა. ზედ. огненный. რუსუდ. 242; ცეცხლურად ღა-ძწველი, жгучій какъ огонь.

ცეცხვა ვსხვეკ, -ხვე. ზ. ვ. ცემით მარცვლის შემოკვეთი წენოს; молотить, выбивать зерна изъ колосьевъ; ლეკი. 6—21

ცვა, სხ. охрана, защита; ვსცავ, ვსცავ, ვიცავ, ვიცავ. ზ. ვ. ძველად. შეინახავ. ძველთავრად, გაფრთხილდები; беречь, стеречь, охранять, დაბად. 10—5. მარკ. 27—54; მარკ. 6—20; მიცავს. გიცავს, უცავს; ძრ გვიცავნ, გიცავნ, უცავნ ან გვიცავთ ღა სხ. ზ. ვ. беречь для себя; оберегать; სიბრ. 103; მიცავ, მიცავ, მრავლ. მიცავნ, охраняй меня, ფსალ. 11—6; ვიცავ, ვიცავ: ვიცავ, ვიცავ. ზ. ვ. ძველთავრი, ძველთავი, охраняться, оберегаться; იერემ. 52—32; მარკ. 1—133, 136; 1 ქორნ. 360; **ცული**, მიმ. сохраненный, ხვ. 12—1

ცვალება, სხ. измѣненіе; перемѣна; ლახტ. 2; ღღეთა ცვალებათა. въ теченіи времени; სიმ. ვახტ. შენიშვ: ვსცვალებ, -ლე. ზ. ვ. გამოვსცვალი, შეცვსცვალი. გარდავქცევ გარდავიქმ; измѣнять, перемѣнять; ფიზიკა 23: ვიცვალები, -ლე. ზ. ვ. გამოვიცვლები: გარდავიქცევი. გარდავიქმნები; измѣняться, перемѣняться. ვიცვალებდი რიგ თმა-სა, ვეფხ. 1120; ე ი. ცმენწილებით შეიქცევიდი, и превращался изъ ребенка, ребячился, ვიცვალები. -ლე. ზ. ორ. გამოვიცვლები, измѣняться. პირის ფერი ვიცვალა. онъ измѣнился въ лицѣ; ვიცვალა ბედი. счастье его измѣнилось; ერთი მეორესა ვიცვალებოდენ. они измѣняли другъ друга; დარეჯ. 61; თუ გული გეცვალოს, რუსუდ. 150; если сердце твое измѣнится, **ცვალებადი**, ზედ. ქვემდებარე ცვალებაზე, измѣнчивый, перемѣнный.

ცვარი, ს. ნამი, დილის ან სალამოს ნოტიო. ჩამოსული მცენარეთა ზედა; წვეთი: роса; канди: ფსალ. 64—10; 132—3; რიგს. 11—10, იხ. 18—1; ვით. 130; ფიზ. 97. წვიმის ცვარი, дождевая капля; ერთი ცვარი ეცხო, одну каплю пила.

ცვაროვანი, ზედ. ცვარიან მგონი; сочный, пропитанный влагою; **ცვარეული** ზედ. სველი, влажный, ქილ. 211. **ცვარვა** ვს, ზ. ვ. рвать.

ცვა-ფარვა, ს. სადარეული, покровительство.

ცვედანი, ს. უანგარო სჯული, вѣроисповѣданіе и совѣсть.

ცვეთა ვსხვეთ. -თე. ზ. ვ. ძველთავრად ხმარებით გავსხვეს. ძველთავრებენ; изнашивать, иступлять, ვსხვეთები. თი. ზ ვე ხმარებით ძველთავრები, გაიხვსხვეს, ძველთავრებენ, изнашиваться; иступляться.

ცვივნა ვსხვევი. ვიცვ. ზ. ვ. ძველთავრი. ვცვრები, ცვიდის, ცვიდიან; ხეს ფოთოლი ჩამოცვივა ხე ხეთა ფანდის ფოთლებს; თმა-ცვივა, волосы падаютъ; ჩვივა ცრემლი, проливаетъ слезы; ჩამოცვივა წიაწკალი, искры летятъ. რუსუდ. 112.

ცვილი, ს. თაფლის სანთელი, ჩამნდა სანთელი, воскъ; ფსალ. 21—14. 67—2. ცვილი გადნეული, сотовой воскъ, ქილ. 60.

ცვიფრება ვა, ზ. ვ. გავცვიფრდები, удивлять

ცვიფრება ვსხვიფრდები. -დი, ზ. ვე ვსხვიფრდები, გავიცვიფრები, удивляться.

ცვლა, ცული, სხ. измѣненіе; перемѣна; ვსხვლი. ვსხვალე. ზ. ვ. ვსხვსხვლი. გამოვსხვლი: გავსხვლი. გახვსხვრდი; мѣнять, промѣнивать, обмѣнивать; измѣнять, переначинать; იხ. 41—1; ვსხვლი სახონელ სახონელზედ; мѣняю товаръ на товаръ; ვიცვლი ტანსაცმელს: переодѣнуть одежду. ვიცვლი ფერს, измѣняться въ лицѣ. преобразиться: ვიცვლები. -ვლე. ზ. ვ. შევიცვლები: возвышаюсь; мѣняться; умирать; **ცვლილი**, измѣненный: ვიცვლები ფერი ვიცვლა. измѣнился въ лицѣ.

ცვლილება, -ლობა, ს. გამოცვლილება, перемѣна; -სოცვლისა. краткость жизни, ვსხვლილობ. სრ. არა აქვს. ზ. უ. измѣняться, ადამ. 1—17; **ცვლილებადი**, ცვლილებითი, ზედ. ცვლებადი, ქვემდებარე ცვლილებისა; измѣнчивый.

ცვრა, ცუნრა ვსხვრი, ვსხვრის, სრ. არა აქვს, ზ. უ. ვსხვეთს, капаетъ, ვეფხ. 1323; ფსალ. 71—6; ვსხვრის ცრემლსა, льютъ слезы, ვით. 62.

ცვმა ცვლამ, ზ. ვ. отъять.

ცვრევა (ა), ზ. ვ. ჭკნობა, увядать: გეპ. 15; -ორთოლება, покрыть инеем, Мрок. 14.

ცვრიანი, ზედ. росистый, сочный; -მწვანე, сочно зеленое.

ცოენა, ცოთმა, ნ. წყენა, обида.

ცოთმილი, ზედ. შემცდარი; заблудший, ს. პლუტ. რომელნიც ძველად ცნობილნი იყვნენ მზოლოდ შეცდნი, ვეფხ. 951 და შემდგ. იხილე 1 – 13. ილიონა ცოთმილი ცწოლების პლიაწყოა განსაჩენელად უძრავთაგან ვარსკვლავთა, რომელნიცა ნადგან ჭვრის ადგილთა თვისთა შეუცვლელად, კარნა პლანეტანი ჭცვლიან ადგილთა მიმოქცეულნი გზასა ანუ წრეს მათს, ამ წრეს ან გზას ასტრონომოსნი ეწოდებენ **ორბიტად**: ძველის ხანისა, ასაებან ქალდეომთა ცნობილ არიან შეიდნი პლანეტანი, რომელთაგან თითოეულისაჲმი განსაკუთრებულ არიან თითოეულნი დღენი მზეკუსასანი: მზე, მისი ორბიტა ქართ. გოჭიშვილი, ეთხზმების გვირახა ან მზის დღე; მთვარე, მისი ორბიტა ქართ. ქარანო ეთხზმების ორშაბათის ან მთიაგრისა; არეს ან მარხი, მისი ორბიტა ქართ. ჭიმჭიმელი, ეთხზმების სამშაბათის; დღე არესი, ერში, შერეული ან ალაფიდი, მისი ორბიტა ცერცანი, ეთხზმების ოთხშაბათის, დღე ერმისი; ზევსი, დია, მეუთორი იუპიტერი, მისი ორბიტა კამკმელი ეთხზმების ხუთშაბათის, დღე ჭიანი; აფროდიტი ან ასპაროზ ვენერა, მისი ორბიტა, მზეკუნა, ეთხზმების პარასკევის, ერთნაი, ზოქალი ან სალეონი, ორბიტა მისი ალბასტერი, ეთხზმების შაბათის.

ცოუნება, ნ ცდინება.

ციაგი, ციაღე, ს მცირე სხვი ან ჯაგისი ვის მწათობთა; мелкие, рдзск лигать: -მთაგრისა, рдзск луны; -მზისა, рдзск солнца, ვეფხ. 653; ზედ ეიდამს; цвета зари (вечерней или утренней); სამზ. 142. |118. пылинка.

ციბა, ციბაკი, ს ჭახა მცირე ძალი კაშა, სიბრ

ციბრუტი, ს, ხელსახვრეტი კრძალი სახელის მწვილდი ხეკრისებელი, свердло, бурить.

ციგა, ს, მცირე მარხილი, санки, конек.

ციდა, ს, ცერის და სალოყეს თითის გაშლილი ზომა, пядь, виден (жира), длина.

ციდამაყვანა, ს, მხამიანი ხალი, мухомор.

ციდამტკბველი, ს, ქია, მაიუნი, ან ყველური ქვეყანის ჭილისა; обезьяна; შდგ. 60; ქილ. 287; 288; **ციდამტკბავლური**, ზედ. цепь მაკვალი ხელი ნაყენებელი, обезьянний, 2 ქართლ. 200.

ციება, სხ. ცხრო. სენი კაცის შეციებისა; лихорадка; ღია გამოშვებით ციება, перемежающаяся лихорадка; ციებს, ციებს, -ება, ზ. ვ. ციებს, შეციებია რასმე ციებ, холодить студить, зябнуть, лихорадка знобить; ჭკნობებში, -ება ზ. ციები შეიქმნება; გაჭკნობება, холодать, становиться холодно; простужаться.

ციებ-ცხელება, ს ციებ ან სიცხე ერთმანეთის მიდევნებით; горячка, лихорадка.

ციერი, ზედ. ზეციერი, небесный.

ციენება, ნ, ციება, тоже что ციება.

ციეა, холодно (есть), მცივა: ციგრილი, ზედ. вызывающий холодность.

ციკი, ზედ. მოკლებული სითბოსგან; холодный, -ოდა, холодный вот: ვეფხ. 129; ციკი თვალი, холодный взор; ციკი სიცხელი, холодная вина, ციკი გული, хладнокровие, нелюбовь, **ციკიანი**, ზედ. ციკი, холодный, მრთ. 93; ციკ-სიხარულიანი, ზედ. გულგრილი, хладнокровный.

ციკნა ჭკნება, ზ. ვ. ციკი ჰრთ ჭკნს; стоить холодная погода, მცივა, мне холодно.

ციკანი, ს, თაკანი, ბაკარა თხა, козленок, **ციკნის ფურა**, მეკნ. ფრან. ლ.

ციოლა, ს, ჭკნობის გული გარეთა თვარი ან ხის ტოლის გარშემო თხრილი; ободок желтый, крайний слой дерева; -სისხლისა, обильная кровь; -ფიცრისა, кромка доски.

ციოლება ჭკ. ზ. ვ. გაციცლება, მიეცნენ ღონისშული ადგილისაჲმის, пропасть.

ციოლება, ს, ციოლება, ლეწვა, смерть, гибель, 193, ქად. 160: მიწულის ციოლებაში, во время смерти его имени, სამ. ვეფხ. 42; ეეციოლები, -ლე, ზ. ეეციოლები, оставлять; ლეკ. 21 17: ეეციოლები, оставляешь у меня, ეეციოლები, ლე, смерть ея взять либо.

ციონი, ს, ნაწილი ეემოცლებული ციცხელმე ხიცრეთი, клевета, ложь, вымысл, ვეფხ. 317; ან დევი, ბოხი, смерть, тебя ципли не убьет, имть смерть на этомъ; ვეფხ. 510; ციონის მწერებული, клеветник, ციონის წერები, სხ. клеветы, ციონს ჭკნობებ, შე. ზ. ვ. ბრალის დებულებ, клеветать на кого либо, обвинять.

ციონდრი, ს, ლეოპარდ, სხეული ხოცრეთ დაჭრეული თანასწორად, тонок талиною, шпиндель.

ციონება, სხ. ბაასი: დევი смерть, диспуты; смерть, тяжба; 1 ქართლ. 341: ვეფხ. 30; რიგები 20—13: ჭკნობის, სპ. ან ანეს: ეეციოლები, -ლე, ზ. ვ. ჭკნობის; ეეციოლები: ეეციოლებები: смерть ея имя: тягаться, оспаривать: ლეკ. 21 17: ხაჭმ. 22—22, ციონები, -ლე, ზ. ვ. ციონები, смертью, тягаться, შდგ. 1—33: ეეციოლები, -ლე, ზ. თე. оставляешь у меня.

ციონობლობა ეეციოლობლობ, ზ. ვ. თვის ხიმეზედ ეს ეეციოლ, ჭკნობის, становиться, смерть, ვეფხ. 22

ციმორა, ნ. ცხორა.

ციმციმი, სხ. კაკაში, მცირე ჩაჭკნობები წელთა ზედა ხიხეთის მოცლებრა, ვეფხ. 1222; ვისრ. 123; რეზედ 1—3: პირის ხიხის ციმციმი: ვეფხ. 1512; струя источника; ключа; отливъ блеска солнечныхъ лучей: ჭკნობებებ, ზ ვ. ჩაჭკნობების, ჭკნობებ ეეციოლი, струиться (о источникѣ, свѣтѣ); ключаться, **ციმციმიანი**, ზედ. струистый.

ციონა, სხ. ეეხრო: ციონი, -ნე, ზ. ვ. ჭკნობებ, ეეხრებ ჭკნობებ: ეეციოლებები: ციონები, ეეციოლები, ეეციოლები, -ნე, ზ. თე. ციონები, -ნე, ზ. ვ. ციონები, пасмѣхаться надъ кѣмъ, тоже ციონი, თან მისხარი ციონ, смѣяться надъ кѣмъ: ეეციოლ ეეციოლ, ეეციოლ ეეციოლ

გლიანება (ვა), ზ. ზ. გავწუწკლიანებ, совлинять; (ვჰსცინგლიანდები, -დი), ზ. ვღ. ვჰსწუწკლიანდები, совлинѣть, **ცინგლიანი**, ზეღ. წუწკლიანი, совлинный, ცინგლიანობა, ს. **წუწკლიანობა**, мозглявость; совлинность

ცინება (ვაცინებ, -ნე), ზ. ზ. ხიცილს ვგუძებ, смѣяться; (ვა), ზ. უ ვიცინი, смѣяться, ნ. ცინა, (ვჰსცინებ, -ნე), ზ. უ. დავსცინებ, насмѣхаться.

ცინცალი, ს. მოღორო კაცის ქნუტი, котенокъ.

ცინცლვა (ვჰ), ზ. ზ. მოცქნუნით ვარმევ. начинать

ცირცელი, ს. მცენ. рябина; ქრისთ. ლ.

ცისად-ცისად გვემული, ს. სნეული მოყრისა ან ბნელიანი სამოყრიოთა, лунатикъ, მარკ. 4—24; 17—15.

ცისებული, ზეღ. цвѣтомъ, голубой; გამოსლ. 35—7.

ცისიერი, ზეღ. цвѣтомъ, цвѣтомъ васильковъ; ან რაც შეხვედების ჰგავსა შინა; колеблющееся явленіе, зрѣніе: წვიმა, თოვლი, ელვა, ქუხილი, მეხი, ცეცხლი, ბაკი მზისა ან მთოვარისა; небесный; метеоръ, феноменъ.

ცისკარა, ს. მცენ. заря (растен.).

ცისკარი, ს. მოწუენა განთიადისა, благочестіе, ѳеол. 29—5; 64—8; 91—2; ან ღილის ლოცვა, ѳеол. 62—6; 87—13; разсвѣтъ, утренняя заря; заутреня, утренняя служба, вѣсѣ. 5—21. 1 ქართ. 466; დასცრიდამ ბინდობდე, съ утра до вечера.

ცისკიდე, ს. სამყაროს ზღვრე, предѣлъ земли; 1 ქართლ. 81, 82.

ცისკრება (ვაცისკრებ, -რე), ზ. ზ. განვანათლებ, освѣщать; (ვაცისკრებ, -რე), ზ. მიწ ვინათებ, просвѣщаю, освѣтить; ჩახრ. 46.

ცისკრეული, ზეღ. ღილისა, утренній, **ცისკრის ვარსკულავი**, ს. მთოვრა, утренняя заря, денница, **ცის-მარე-დღე**, ზეღ. ყოველი დღე, всякій Божій день.

ცისკრის ნამაზი (არაბ.) ს ღილის ლოცვა, утренняя молитва; გორგ. 84.

ცისკროება (ვჰცისკრობ), ზ. უ. აღვიმხთობი, აღვცისკრებ, აღრე ავსდგები, вставать рано; ვეფხ. 469. ან ვჰბრწყინავ ღილის ცისკარივით, ჩახრ. 90, свѣтить, освѣщать.

ცისკროვანი, რუისის კან 14, свѣтлый, შალი. 57.

ცისკროვანება, -ვნება, ს. განიერება, утреннее сіяніе, ცხმ. 12.

ცის მზომელი, ს. ასტრონომოზი, ვარსკვლავთ მრიცხველი, астрономъ.

ცის მზომელობა, ს. ასტრონომია, ვარსკვლავთ მრიცხველობა, астрономія, სიბრ. 111; სიბ. ლ.

ცისკრება, ნ. ამოცისკრება

ცის-ნაცერი, ს. მოშავო ქვა ჭიჭის მსგავსი, черный кристаллъ; იხუ. 5—2.

ცის ხარტყელი, ცის მშვილდი, ირისъ, ნაწვიმარზედ ღრუბელთა შორის გარდაკეცებული კამარა ფერად ფერადი; радуга; ლაბან. 9—13, 14; გამოცხ. 4—3; 10—1.

ცისფერი, ზეღ. მზიანული ან ლა ლურჯი, голубой цвѣтъ.

ციფრა, (არაბ.), ს. არაბული რიცხვის ასოები, цифра.

ციქუა (ვჰციქუ, -ქვე), ზ. ზ. გიოხ, შეა ვჰლგომელობ, ვშეამცველობ, ან ვჰმოციქულობ; молить, ходатайствовать за кого, апостольствовать; ვეფხ. 6—20; ქრისტეს თვის უკვე ვჰსციქვი; и такъ мы посланники отъ имени Христа; 2 კორ. 5—22.

ცილვი, ს. მოხაკეცი დანა, складной ножъ.

ციფვი, ს. მცენე; сова, полчекъ животн.

ციცა, ვაურულად გოგო, дѣвчонка, ბაქრ 163.

ციცა, ციცი, ს. კაცი ქნინობითად, кошка.

ციცა, ს. თხილთა, ნიგოზთა და მისთანათა ყვავილი, вѣтреница, орѣховая почка, цвѣтная завязь, цвѣтень; სავ. ლ; ნ. ჩ. ლ; **ციცაბარდა**, მცენ. дикорастущій.

ციცაბი, ს. კლდე ფრიალო ძნიად ჩასვლელი, крутая скала, крутизна; **ციცაბოვანი**, ზეღ. крутой (скала).

ციცანა, ს. ღობით გრიგვარი, порода проса, гоми.

ციცინათელა, ს. მწერი ღამით მანათობელი, свѣтлякъ.

ციცქნა (ვჰსციცქნი, -ნე), ზ. ზ. ვჰსჩიჩქნი, ვჰსწუწკნი, копирять.

ციცქნა, ციცნა, ზეღ. კოკნა, маленькій, крошка, малый.

ციცხვი, ს. ლიდი კოვზისებრ, ჩამჩა, деревянная ложка, გამოსლ. 25—30 რიცხ. 4—7.

ციხე, ს. ნაგები სიმაგრე; крѣпость; მიუვალი ციხე, неприступная крѣпость, ციხის მაგრება, укрѣплять крѣпость; ციხე ქალაქი, укрѣпленный замокъ; ციხე ქალაქი, городъ съ крѣпостью; ციხის გაკეთა ან აღება, взять крѣпость, ციხის თავი, комендантъ, შეფის გ. ხვმ. 13; ციხის მცველი ჯარი, крѣпостной гарнизонъ. **ციხოვანი, ციხოსხანი**, ზეღ. ციხის მქონებელი, имѣющій крѣпость; ან ციხის მცველი ლაშქარი, гарнизонъ, 1 ქართლ. 195, 235; ციხელი, ზეღ. ციხეში მყოფი, въ крѣпости находящійся, ვეფხ. 1385; **ციხოსხანი** ან ციხოვანი ახნაური, дворянинъ имѣющій укрѣпленный замокъ; ალბ. 2.

ციხე ქარხაში, замокъ.

ცლა (ვაცლი, ვაცლე), ზ. ზ. ვაცლებ, дать время, ждать; временить; რუხულ. 434; არ მეცალა, я не имѣлъ времени, ვეფხ. 86; ვაცლი, -ცალე), ზ. ვ. მოვიცლი, имѣть свободное время, (მაცლი, მაცალე), ზ. მიწ. დროს მაძლევ; даешь мнѣ срокъ, время; რუხულ. 302; მცალს, ან მცალიან, ზ. მიწ. მოცლილი ვარ, дѣла нѣтъ, имѣю время, досугъ; სიბრ. 125; გამოსლ. 5—16; აზრად არა მცალს, ѳეე იგი, этого вовсе не думаю, я немогу собраться съ мыслями, я самъ не свой; ვეფხ. 125.

ცლა (ვაცლი, ვაცალე), ზ. ზ. მოვაცლი, ავაცალე, ავარიდე მოვაშორებ, отдѣлять, снимать, содрать; კანს ვაცლი, снимать оболочку, (ვაცლები, ვაცალე), ზ. თვ. მოვეშორები; მოვჰშორდები, მოვჰცალდები; отдѣляться; удаляться, отстуиать.

ცლა (ვჰსცლი, ვჰსცალე), ზ. ზ. დავჰსცლი, დავაცალებ; опоражнивать, опрастывать; очищать; ვჰსცლი თოფსა, выстрѣлить изъ ружья, ჩონგ. 85; ანგარ. 6—26; მიცლი ჯიბეს, ты опусто-

шаешь мой карманъ.

ცლევინება (ვ), ზ. სხმ. დავაცლევინებ, заставить, опорожнить, очистить; აწ მოვაცლევინებ, заставить ждать, სამ. ლ.

ცმა, ვაცვამ, უსრ. ვაცმიდი, ვაცვამდი, სრ. ვაცვი, ზ. მ. ავცვებ, ჩამოვცვამ; შეკვმოს ცხინისამოსით, ჩავაცმევ; იძახათ, продѣвать; отдѣвать кого; ჯვარს ვაცვი, я распялъ его на крестѣ; აბჯრად აცმიდიან, сажали на коль; სამღუთო წერილში მაკ. 27—22, ჭსწერია, ჭცეან, უნდა აცვი, აწ აცვან ჯვარზედ. распни, ვაცვამ ნემსზედ ძაფს вдѣвать нитку въ иголку; (ვაცვამ, -ცვი), ზ. მაწ. ჩავაცვამ ცხოთა, შეკვმოს ცხინისამოსს; надѣвать на себя одежду, одѣваться; (ვაცვამ, -ცვი), ზ. მაწ. დავაცამ პირსა, затыкать; (აცვი, -ცვეი), ზ. ვ. ავეგები. ჩამოვიცვები; მაკ. ჯვარზედ; быть вдѣту, распяту; (ააცმი, ააცვე), ზ. თ. ავეგები, натыкаться на мечъ, и т. п. **ცმული,** ნაცვამი, მაშ одѣтый; **ნაცვამი,** ზედ. пошенный.

ცმაცმუნი ტუჩებისა, шевелить губами.

ცმევა (ვაცმევ, ვაცვი), ზ. მ. ჩავაცმევ ცხოთა, одѣвать.

ცმელი, ს. გაღაუმღნარი ქონი, жиръ, тукъ.

ცმორა, ს. თევზია, сѣтокъ, рыба напымъ.

ცმუკვა (ვაცმუკვე, -კე), ზ. მ. კაკტორკმანებ, მოუსვენრად ყოფნაზედ აწ ყოზიერ, стоять или сидѣть безпокойно.

ცმულობა მაგალითად ტანისა, ს. ტანის მოსილობა, одѣяніе, одѣжда; გორგ. 30.

ცმუტკვა (ვაც), ზ. მ. ვაკტორკმანებ, колебаться, სამ. ლ.

ცმუკვა, ს. ხმილი, მარწყვი, земляника, ქრონ. ლ.

ცნა (ვაცნი, ვაცან), ზ. მ. ვაცნობ, узнать (ვიცნი, ვიცან), ზ. მ. ვიცნობ, узнавать; მიცნი, აწ მიცნი, მიცან), ზ. მაწ. მიცნობ, ты знаешь меня, ლუკ. 13—26; იხილ. 29—16; არ გიცნი თქვენ, незнаю васъ; მაკ. 7—23; არ იცნით, вы незнаете его; მარკ. 12—24; გიცით ვინ ხარ, мы знаемъ кто вы; მარკ. 1—24. მიცნა, онъ узналъ меня, მიცნია, მიცნიეს, я узналъ его; დაბად. 22—12.

ცნაურება (ვაცნაურებ, -რე), ზ. თ. ავაცნობები, быть знакому; რომკ. 139.

ცნდალი, ს. მალიმო, властырь, ბუნ. ლ.

ცნება, ს. მკად. ცნობა, შეცნება, გაგება, понятіе, сознаніе; აწ მეცნება, დარიგება, наученіе, наставленіе; დაბად. 15—12; ცნებას მოვიღ, пришелъ въ память; რუსულ. 339; ცნება და ჭკუა, понятіе и умъ.

ცნებული, მაშ. ცნობილი, извѣстный, знакомый, ოსებ. 10—1.

ცნევა, სხ. მეცნება, დარიგება, наставленіе, заповѣдь; (ვაცნევი, ნიე), ზ. თ. ავაცნობები, შემეცნევინებ, знать; (მეცნევის, -ნეს), ზ თ. მეცნობების я знакомъ, мнѣ извѣстно, ქებულ. 709.

ცნობა, ს. ცნება, გონებით ზედმიწევნილობა, შეგნება; ქებულ. 904, ვისრ. 4; ჭკუა. ქებულ. 759; ცოდნა. კალენ. 138, ლოც. 7; понятіе, сознаніе; разумъ, разумѣніе; знаніе, ცნობას მოხვედი, образумиться; ქებულ. 233; ცნობით მშვიდით, спокойствіемъ духа; ქებულ. 124; ცნობა ხუცი ლეღაკი, слабоумная женщина; ცნობა ვინმე ული, помѣшанный въ умѣ, ცნობა ზემდგომი, ე. ი. გონიერება შორს გამჭრელი; проницательный умъ. ქებულ. 45; თავის ცნობისგან ჩავარდების კაცი ჭირსა, ე. ი. თავისის ჭკუისგან კაცი უბედურობას შეეთხვევა, человѣкъ отъ своего разума попадаетъ въ просакъ; ქებულ. 869; ცნებით, съ сознаніемъ, (ვაცნობ, ვაცან; ხალუ-წერილში სცნეც, ე. ი. სცანით, იხილ. 44—20, ვაცნობ, знать, ქებულ. 657; ვერ ვაცან ჭკუა შენი, ты еще неограумился; ხიბრ; (ვიცნობ, ვიცან), ზ. მაწ. შეეიმეცნებ, შეეიტყობ, узнавать, მარკ. 7—16; იოან. 6—69; 1 კორ. 14—30; (ვაცნობ, -ბე), ზ. მ. შეეიტყობინებ, дать знать; მაშცნობ. дашь мнѣ знать; მიცნობ, ты узнаешь меня, ты знаешь меня; მიცი, მიცნი, ხახე ცნ; (ვიცნობები, -ბე), ზ. მ. ცნობილ-ვიქმნები, признаваться; (ვაცნობები, -ბე), быть знакому; მეცნება, ე. ი. მეცნობები, я долженъ знать; **ცნობილი,** მაშ. узнанный; извѣстный; разумный; ქებულ. 321, იხილ. 44—25; რუსულ. 7; ვუცნავარ, онъ узналъ меня, რუსულ. 301, **ცნობილობა,** ს. извѣстность; сознательность, ვისრ. 43. (ვაცნობილობ, -ლე), ზ. მ. ცნობა მაქვს ვისმე, знать кого, имѣть съ кѣмъ знакомство; ცნობიანი, ზედ. сознательный.

ცნობება (ვ), შეეიტყობინებ; дать знать; თავსეცნობებ, дать кому о себѣ знать, რუსულ. 860; მაცნობე, дай мнѣ знать.

ცნობიანი, ცნობიერი, ზედ. ჭკვიანი, гоніерги, разумный, сознательный; ქებულ. 886; ქილ. 416; **ცნობიერობა,** ს. гоніерство разумность, იხილ. 40—28.

ცნობობა, -ბილობა, ს. гоніерობა, знаніе.

ცობა (ვიცობ, -ცვი), ზ. მაწ. დავაცობ მაგალ. გურ. თიოხი; затыкать себѣ напр. уши; (ვაცობ, -ცვი), ზ. მ. ვაცვამ, დაუკრძალავი ჭირჭვლის პირს სცობით; затыкать; ქრონ. 2—55.

ცოდება (ვ), ზ. მ. ცოდვაში ვაცოდებ входить въ грѣхъ; გამოსლ. 23—31; (ვაცოდებ, -დე), ზ. ვ. ვაცოდავ, грѣшить.

ცოდვა, მკად. ცოდ. სხ. ბრალი, დანაშაული, შეცოდება; უბედურება განსაცდელი; злободневное; грѣхъ, согрѣшеніе; несчастіе, бѣда; жалость, сожалѣніе; ეხ რა ცოდვა შეკარხა, какое несчастіе меня постигло; ცოდვით დავეშვი, грѣхопаденіе; იმისის ცოდვით ქვა იწვის, отъ сожалѣнія къ нему и камень сгораетъ, ცოდო და მაღლა იცის, онъ понимаетъ что значитъ грѣхъ и доброе дѣло; ცოდო, это грѣшно, это жалко; ცოდვის მოკიდება, принятіе на себя грѣха, ნ. ფიცი; **ცოდვიანი,** ზედ. грѣховный.

ცოდვა (ვაცოდვ, -დე), ზ. მ. სკელის გაღვალ, გარდავაწყდები, აწ შეეაცოდები, ფსალ. 18—13; 24—7; მაკ. 3—6; 27—4; грѣшить, согрѣшать; (ააცოდები, -დე), ზ. თ. ავაბრალები, онъ сожалѣетъ меня; მეცოდები, я жалѣю его; **ცოდვილი,** ზედ. ცოდვის მოქმედი, ფსალ. 1—1, 5; грѣшный; грѣшникъ.

ცოდვილება ვიცოდვილებ, -ლე, ზ. მ. არ მოვასვენებ, ვაწამებ, ვაწვალებ; ვჭმნაბავ, ვჭნიწლარავ; тревожить, тревожить; кровать, работать кровотно и дурно. რუსულ. 952, 953. ვიცოდვილებ, -ლე, ზ. მარ. ჩავეგდები საქმეში, საშუშაოს ვჭცოდვილობ; корить надъ чѣмъ, коптиться, ცოდვილობა ს. кропотливость, ვჭცოდვილობ, ხარ, არა ჰქვს, ზ. უ. დავშვრები ძნელს საქმეში უქონელად ღონის ძიებაში, корить надъ чѣмъ, кропотиться. რუსულ. 916; ნათ. 145.

ცოდინება ვ., ზ. სხვ. შეცნობინებ, дать знать, увѣдомить, რუსულ. 778; ვცოდინები, -ნე, ზ. ფუ. მეცნიერ ვიქნები, შევიცნები, я должен знать, მეცოდინება, -ნა, ზ. ფუ. შემეცნება, мнѣ должно быть извѣстно; რუსულ. 479.

ცოდნა, სს. მეცნიერება, დიდლოგნება სწავლაში; შეცნობა, ხაცნობობა; знаніе, познаніе; знакомство. ვიცი, სქ. არა ჰქვს. უცნ. მეცოდნა; знать, მეცოდე, მეცოდნა, ზ. მ. მეცნიერად, ღრმად ვიცნობი რამე სწავლაში; ვჭცნობილობ, ცნობა მაქვს ვისიმე; имѣть знаніе, знакомство, знать; умѣть; ფსალ. 9 — 10; საქმ. 21 — 37; რუსულ. 119, 2 გამოც. ქრისტ. 104; მიც. მიცოდე, ზ. მარ. მიცან, მიცოდე, ხახე ცნა თ. знаешь меня, მიცოდე საშუნოდ. ეკუნ. 410. знай что я принадлежу тебѣ; ვცოდინები, -ნე, ზ. ფუ. ვჭცოდნები, ჭცოდნიხარ, ჭცოდნის; ზ. უ. я знать, ты знать, онъ знать.

ცოდრო, ნ. ცოდვა, ცოდო მიდელი.

ცოთი, ს. ხახნურის საჭარისი ანარ. приѣсокъ для уравненія вѣсовъ.

ცოლება ვ., ზ. მ. ცოლად შევქრივ, жениться кого; ვიცოლებ, -ლე, ზ. მარ. ცოლად შემოვეყენ, жениться, სამ. ეახტ. 26. [шись.

ცოლეული, ზელ. ცოლისაგან საკუთარული, жена-

ცოლი, ს. ქალი ქმრისანი, жена; ცოლის გაშვება, развестись съ женою; ცოლის შერთვა, жениться, **ცოლიანი, ცოლოსანი**, ზელ. ქმარი შეულლებული ქორწინებით, женатый; **ცოლიანობა**, ს. ცოლის ყოლა, имѣніе жены; **ცოლობა**, სს. замужество, ეახტ. 17, 18; ეროსი. 2 — 144; ეკონ. 54; ვიცოლები. ლე ზ. მ. ცოლი ვარ ვინმე, имѣть женою кого, ეახტ. 17; ანტიოხ. 1—31. სამ. სიმნ. 76; ქილ. 653. მისი ცოლობა არ მინდა, я не хочу имѣть его женою. ცოლქმრობა ს. супружество, супружество; I ქორნ. 9.; სამ. სიმნ. 333; ცოლ-ქმარი, ს. ცოლი და ქმარი, супруги, жена и мужъ, супруги; ცოლშვილი, ს. ჯალაბობა, семейство; жена и дѣти; **ცოლშვილიანი**, ზელ. ჯალაბიანი, семейный; ვეკონ. 101; **ცოლშვილობა**, ს. ჯალაბობა, семейство. ცოლწაგებული, вдов. რომელსაც ცოლ სხვას წუაგებია ალბ. 47, мужъ у котораго жена умѣнена кѣмъ либо.

ცომი, ს. მოზელილი ტესტო ეურის გამოსაცხობად. ზოგჯერ ხაში ან ეურის ცომი: მაკ. 16 — 6. 7; 15—33; тѣсто закваски; **ცომოვანი, ცომიანი**, ზელ. ცომისაგანი, тѣстяный; заквашенный; გამოსლ. 12 — 20; 39; ცომ-მეწყარი, ზელ. გამოუმეწყარი, неквашеный.

ცონვა, სს. სიცონილი, ღმერთება; мѣшать, мѣсить, მცონა, მ. მარ. მეცონახ, мѣшать мнѣ; I ქართლ. 299; წ'ათ ცხოვრ. 387.

ცორანთ, ს. პლანეტი ერთი, планета, меркурій (планета).

ცორვა, ჭცორავ, -რე, ზ. მ. ვჭცერავ, плавать; полать.

ცორვება ვჭცორვებ, -ვე, ზ. მ. ვიცერვებ. ნელა ვიცერვ ცხენი, ეკონ. 1321: 192; заставить плавать; заставить идти лошадь мелкою рысью.

ცოტა. ცოტაი, ზზ. მცირედ, არა მრავლად; мало, немного; ცოტ-ცოტა, ცოტათ-ცოტა, ცოტაღრე, немного, ეკონ. 868; ცოტა ვიცი, не много знаю, ღრმად. 2 — 34; ცოტა ჩქარა, не много скорѣе; ცოტა არ იყო თოქმის, ცოტა გაწყდა, чуть чуть, едва не; безмала; ცოტა არ იყოს, чтобы что небыло мало.

ცოტა, ზელ. ან ს. მცირე. არა მრავალი; малый; ბიჭნეე ხიმცირე, ხიაცარაეე малой, небольшой; малость ничтожность. ცოტა ხანს, на малое время, რუსულ. 585; ღრმად. 7. ცოტა ყრმა, малый ребенокъ; ცოტა ღღე, не много дней; ცოტა ქალი, не большой ховяйка, ღრმად. 2—3; ეს მეფე ცოტა იყო, этотъ царь былъ молодъ; ცოტა გაცოტ წავიდა, онъ отправился съ немногими людьми; ცოტა ნე ბგონია, несчитай это за малость.

ცოტავება ვიცოტავებ, -ვე ზ. მ. შევამცირებ, уменьшать, умалять; ვიცოტავებ, -ვე. ზ. მ. მცირედ ვიღრაცხე თავის თავს; считать для себя за малость; ქილ. 327; ვეცოტავები, -ვე ზ. ფუ. ვეშცირები, казаться кому за малость; 2 ქართლ. 158; მეცოტავება. ვ. ი. მემცირება, мнѣ малость.

ცოტაობა, ს. ხიმცირე. მცირეობა, малость, ცოტის ცოტაობით, за малостью; ეახტ ხიმ. 43.

ცოტაოდენი, ზზ. нѣсколько. ქამოს, 186.

ცოტცოტა. ცოტცოტად. ზზ. მცირე მცირედ. ნელნელა, по немногу, ცოტ-ცოტაობით, ზზ. მალიგორად, по немногу.

ცოფი, ზელ. ბორგნეული. უგნობი, შეუგნებელი; მაც 5 — 22; 23 — 17, 18; მთოფლიურად. ხანი ძაღლთა. ბრაზი; бѣшеный; бѣшенство собакъ; ცოფის-ჭია, масленка, вешняя муха ცოფიანი მაგალ. ძაღლი; ვ. ი. ბრაზიანი, ცოფგარდეული, бѣшеная собака; ცოფიანობა, ს. ბრაზიანობა, бѣшенство; ცოფიერი, ნ. ცოფიანი; ცოფოვანი, ზელ. бѣшеный.

ცოფისჭია. масленка, ბუნ. ლ.; майскій жукъ. ეკონ. ლ

ცოცვა ვჭცოცავ, -ცე, ზ. მ. დავჭერები, ვჭლოცავ, ვჭლოცავ, волзти, ეკონ. 101.

ცოცხა-ბალახა, ს. ოქრობალახა; мягкій василекъ (растен.); ბუნ. ლ.; ივანე ბუნ. ლ.

ცოცხალი, ზელ. ცხოველი. სულ-დგმული; живой, ფსალ. 9 — 4. სამღთო წერილში: მრთელი, უხნეული, მაკ. 9 — 12; იოან. 5—14; живой; здоровый; ცოცხალი ძეული, живая ложь; ცოცხალ-მკვდარი не живой, ни мертвый; полумертвый; ეკონ. 65; ცოცხალ, живъ ли онъ; რუსულ. 234.

ცოცხანა, ცოცხობანა, ს. მცენ. василекъ (раст.); ერის. ლ: 3, ფ. ლ.; ბუნ. ლ.

ცოცხალ-მკვდარი, полуживой.

ცოცხი, ს. მცენარე რომლისაგან შეიქმნება საგველსა; ან თვით საგველი: вышникъ, вѣникарникъ (раст.: ერისთ ლ.: ან жердица, ерисѣ ლ.; жердя, вѣникъ: деревѣнникъ, деревѣнникъ, ერის. ლ: **ცოცხმაგარა,** მცენ. желѣзникъ.

ცოცხლება, სხ. здоровье, силы: ქეც. 552; მიწყოთა ცოცხლებით ხარ ან მხიარული, ვისნ. 61; будь за всегда здоровъ и веселъ, ცოცხლებ, -ლა, ზ. მ. სიცოცხლეს ვაძლევ: оживлять; продлять чью жизнь: ტრიქ 15: მაცოცხლებ, ты даешь мнѣ жизнь. ერისთ. 147 ვისნ. 47; ღმერთმან გაცოცხლოს! Богъ да продлитъ твою жизнь; გაცოცხლებ, -ხლე, ზ მიჩ. სიცოცხლეში დაგკლავდრობ, прожить; თავს ალარ ვიცოცხლებ მით ტოგა и жизни ненавистна! მარ. 107 გჭსოცხლებ, -ლე, ზ უ. სიცოცხლეში გაცარებ ქრის. ცოცხალ ვარ; жить, გჭსცოცხალ ვარ, я живу, ცოცხლობა ს. живучесть, გჭსცოცხლობ, სრ. არა აქვს, ზ უ ცოცხალ-ვარ, жить. 1 ქრონ. 8.

ცოცხლებით, ზზ живою; ქილ. 438: იყავ ბუდ живъ: გამოსლ 1—19.

ცოცხობა, ნ. ცოცხ-მაგარა: მცენ. зрокъ. ერის. ლ.

ცოცხლკბილა, ს. მცენ ცოცხა, ხორგა ჩალაშაქარა, сорго сахарное: ერ სო. ლ

ცოხნა, სხ. жеваніе. ვჭცოხნი, -ნე ზ. მ. ვჭლეჭ. დავჭსცოხნი, жевать: ვიცოხნი, -ნე; ვიცოხნები, -ნე, ზ. მ. ვილეჭები, жевать (о животныхъ).

ცრა ვჭსცრი. ვჭსცარ, ზ. მ სიცრუში ფქვილს გაცვლეჭ გასაჩრეველ ქატოსაგან; сѣять муку, ჭსცრის ალეს ველის დაჭს.

ცრა ვჭსცრი. ვჭსცარ, ზ. მ. დავჭკოც. დავჭკმისე დანითა ან ნაჭუკრით: хлестать острымъ прутомъ осу.

ცრემლდაბნეული, ზედ. ცრემლით დალტობილი; ქეც. 229; обильно слезами.

ცრემლვა ვჭ. ზ მ. ცრემლის ვჭსცრი, проливать слезы, წმინდათავრ. 8; ქილ. 468; 1 ქრონ. 299.

ცრემლი, ს. თვალთაგან გადმონადენი ცივი ქირილის ტრის, слеза. ცრემლის ცრქვევა, დათხევა: проливать слезы; **ცრემლიანი,** ზედ ცრემლმორეული: слезный, ქილ. 48; **ცრემლმორეული,** ზედ **ცრემლ-მოსული,** прослезившійся; ცრემლობა ვჭ, ზ უ ცრემლის ვჭსცრი, лить слезы, იოან. 11—33. ცრემლიანობა, ს. ცრემლმოსულობა, слезливость.

ცრიაცივლე, ს. დღე მოღრუბლული და ცივი, день пасмурный и холодный; ნ, ჩ, ლ

ცრინტილა, ს. მცირე სურდო ცინგლიანი გარდამდები, насморкъ: ნ. ჩ ლ.

ცროვა ვჭცროვ, -ვე, лить дождь, წყობ. 112, ჭსცროვდა წვიმა, лилъ дождь.

ცრუ, ზედ. ტიტელ მცნეარი: ложный, ложный, лживъ. **ცრუვება** ვცრუვებ, -ვე, ზ მ. მოვატყუვებ, გავაბრუვებ: ან ცრუდ გამოვიყვანე: обманывать; дурачить выводить кого лжецомъ: გაცრუვებ, -ვე, ზ მიჩ. ვეცრუვები, -ვე, ზ თვ. ცრუდ გამოვჭსჩნდები: ვცდილობ: оказаться лживымъ, ложнымъ; измѣнить: ვისნ. 54; ფსალ. 14—5; ქილ. 481; ნუცა ეცრუები გულსა ჩემსა, неизмѣнный моему сердцу; ვისნ. 144; ეცრუები ალოქმასა. измѣнить обѣщанію: 1 ქრონ. 435; მეცრუე. ты обманулъ меня. ტიტელ. 24—26; ვისნ. 153; 1 ქრონ. 74: **ცრუ-მორწმუნე,** ს. ამოდ მორწმუნე. суевѣрный; **ცრუ-მორწმუნეობა,** ს. ამოვან. суевѣріе; **ცრუ-მოფიცავი,** ზედ ფიცის გამტეხი, ცდუნებულ მოფიცარი. -მოფიცავი, лжесвидѣтель. ვისნ. 134; **ცრუმოწამე,** ზედ ცდუნებული მოწმე, лжесвидѣтель. მაც 26—59; **ცრუ-მოწამეობა,** ს. ცდუნებული მოწმობა. лжесвидѣтельство. **ცრუობა, ცრუვობა,** სხ. ცდუნება, ложь, обманъ: ოსეს. 7—3. ვჭ, ზ უ ვჭცდუნებ, лгать, ვეუხ. 776; ჩონგ 93; ქილ. 306; ვჭსცრუვდები, -დე, ზ. ვდ. გავჭმტყუვნდები. увѣриться въ обманѣ; **ცრუ-პენტელა,** ს. ცრუმოლაპარაკე. лгунъ, врать: пустомеля, **ცრუსოფელი,** ს. прелестный міръ; რუსულ. 427 **ცრუსჯული,** ს. ложная вѣра, **ცრუსჯულობა,** ს лжученіе, მარკ 2—117. **ცრუფიცი,** ложная присяга.

ცრუტი, ს. მცირით ნაშალი მხალი, кушанье изъ отрубей съ молотою

ცრუტუნა ს მაცდური. лжецъ, лгунъ.

ცრუშინაბნწარმეტყველი, ს. ცდუნებული წინასწარმეტყველი. лжепророкъ. **ცრუწინაბნწარმეტყველება,** ს. лжепророчество; იერემ 26—11 მაკ. 24—11: 1. პეტრე 2—1

ცრცვა, ნაბე ბრცვა.

ცუალება, ცუალებადი, ცუარი, ნ. цѣлѣба, цѣлительный цвѣтъ

ცუგუცრა, ნ კიპრა გაშლა

ცუდა, ზედ. ამოო. тщій, тщетный, безплодный, праздный: ცუდ კაც. человѣкъ праздный; безплодникъ: **ცუდად. ცუდათ,** ზზ ამოდ. тщетно; напрасно; праздно, безъ цѣли, безъ плоди: худо дурно ფსალ 30—6; 34—6, 19; ვეუხ. 25, 189; 573 ცუდათ ფიცნა ბოლ праздномъ: **ცუდად-მყოფი,** ე ი ცუდი. тщетный; праздный, непользы; **ცუდათობა,** ზზ ცუდად ყოფნა. тщетность, праздность, не пользы: ვეუხ. 737; **ცუდავობ,** ვჭ. ზ უ ცუდვოდვან. быть праздными, не заняты; **ცუდ-დიდება,** ს. тщетная слава, тщеславіе **ცუდ დიდებობა,** ს. ცუდ-დიდება тщеславіе მარკ. 1—88; **ცუდება** ვ. ზ. მ. ვიცდენ: ვიცუდები, погибнуть, испортиться, уничтожиться; ვეუხ. 216; ვჭსცუდდები, -დე, ზ. ვდ. ვჭსცუდები, портиться, ქილ. 541; ცუდა ვჭსცუდვე, -ვე, ზ მ აქრისტ. ცუდ ვჭცარ. жить на скорую руку.

ცუდი სოფ., ზედ ამოო. дарѣлый; злой, худой, дурной, безполезный, пустой, безплодный, пустой худой, дурной ცუდი კაც. дурной человѣкъ. ცუდი იქნება. что будетъ безполезно; გაკ 27; ცუდი გამო აქვს. онъ дуренъ на вкусъ; **ცუდია,** это дурно, ქილ. 82; **ცუდ-კაცობა,** ს. злодѣйство, быть дурнымъ человѣкомъ, безобразничать; **ცუდმაძი,** ს. рѣзгунъ, кляузникъ, вѣчная вся-

чина, дрянь; рустав. 347; ცუდმაღი კაცი, пустой человѣкъ. **ცუდ-მაძღობა**, ს. бездѣльничанie, быть баклуши, (ჰქონდეს, სრ. არა აქვს), ф. უ. ჯ̈ნჩახვ. ქონელობა, кровать, играть въ бирюли, **ცუდმაცალი**, зват. ცუდად მოსაცრელ. праздношатающійся **ცუდმაშვრალი**, зват. უბრალოდ დაღალული, напрасно утомленный; ქვეხ. 852: 1283; **ცუდმაშვრალობა**, ს. ცუდი გარჯილობა, напрасный трудъ; ქილ. 591; **ცუდმსიტყველი**, зват. ამაოდ მოლაპარაკე, пустословъ, **ცუდმსიტყველობა**, ს. ამაო ლაპარაკი, пустословіе, იხ. 8—19; **ცუდმორწმუნე**, зват. ამაოდ მორწმუნე, суевѣрный; **ცუდმორწმუნება**, ს. ამაოდ მორწმუნება, суевѣріе, **ცუდმოქმედება**, ს. ავის ქმნა, злодѣяніе; **ცუდმეტყველა**, лжепророкъ, Ზაქ. 82, ცუდ-ქორა, Мерин. степной лунь, **ცუდობა**, ს. ხიფე. дурнота: злость, ქილ. 84; **ცუდ-ცუბავილა**, ს. ბუკრი, дурацкій, Ѣсьвари ხანი, скарлатина, **ცუდცერცვა**, ს. მცენ. сорняки, сочевица, ერისთ. ლ.; **ცუდ ჭინჭყამა**, ს. მცენ. ერისთ. ლ.

ცუკია, თილისნ. 1727

ცუსლა, ხანე ცელა; ცესლება. ს. ცესლება.

ცუსლათოხი, ს. ორღერი ცალგნით სატრელი ან ხოხრელი; сѣкира; იხი. 10—15.

ცუსლი, ს. რკინის ორღერი შეშის სატრელი, топоръ, იხი. 10—15; ფხალ. 73—5; მატ. 3—10; ქვეხ. 1445; **ცუსლის პირი**, лезвіе у топора; **ცუსლის ტარი**, ს. топорище, **ცუსლის პირი**, ს. მცენ. ცერცვის მსგავსი, родъ мелкаго гороха; ბუნ. ლ.; ხამწ. 82.

ცუნდრუკი, ს. ცილის მომგონი, цѣлилъ зажигательное, ябедникъ; 2 კორ. 12—20; ფხალ. 40—8; **ცუნდრუკი**, ябедникъ; 1 ქრონლ. 241; 2 ქრონლ. 100; **ცუნდრუკება**, **-ობა**, სხ. ябедничество; ябеда; 2 კორ. 12—20. (ჰქონდრუკობ, -ეს), ф. უ. ცილის ჰქონვება; ჰქონდრობ; ябедничать, безобѣльничать; ფხალ. 40—6; -ება (ჰ).

ცუნცული, სხ. ძენძული (о лисицѣ) бѣготня; **ცუნცულება** (ჰ), ф. უ. ჰქონძულებ (ცილისწოდის), бѣгать, семенить (говоря о лисицахъ).

ცურა, ნ. ცვრა.

ცურაობა, სხ, плаваніе.

ცურვა, სხ. плаваніе, (ჰ), ф. უ. წყალში ჰქმოძრაობ; ან ნავით კაც. плавать, სამ. 27—43; ქვეხ. 583, 601; 633; ბუნ. კ. 81.

ცურვება -ოქროში, золоченіе (ვცურვებ, -ვე), ф. в. წყალში კაცისებ, заставить плыть судно; ბუნ. კ. 249; ბნელისა ღამესა მაცურვებ, ты заставляешь меня въ темную ночь ходить ощупью; ვისრ. 106; ვცურვებ ოქროში, золотить, (ჰქონცურებ, -ეს), ф. კე. ფეხი მაბრძანება, скользить; ჩონგ. 42.

ცური, ს. ხვასკაცთა ძაძუსძირი, вымя.

ცურცლვა (ჰქონცურცლვ. -ლე), ф. в. განავალს გამოჰქერი; гнать, მოჰქერ, выкидывать помет; болтать, городить пустое; ლარეკ. 7; რუსუკ. 924.

ცურცლი, ს. განავალი, помет.

ცუღლუტი, ს. ცრუბუ. ღაღადრომელი სიმეზე, вертопрахъ, лѣнтай. **ცუღლუტობა** (ჰ), ф. უ ცბარმაცობ, ჰქაუცერცობ; безобѣльничать, лѣниться.

ცუცუნა, ს. ცუცქნა, мелкій горохъ; мелкая порода растенія; ერისთ. ლ.

ცუცუნაგი, ს. მცოცავი ცელქი, кто дурачится въ старости лѣтъ.

ცუცქვითკდომა, ან **ცუცქილი**, სხ. ჯუზგდომა, сидѣть на заднихъ лапкахъ; სამ. ლ.

ცუცქნა, **ციცქნა**, **ცუცქუნა**, ს. ცუცუნა, мелкій горохъ; малость, незначительность.

ცქაფვა (ჰქონცქაფვ. -ფე), ф. უ. ჩქარა ლაპარაკობ, говорить скоро; ვისრ. 167.

ცქაფება (ვცქაფებ, -ფე), ф. в. ცვარს შევასხმ, окроплять обрызгать; ცვარი მეცქაფება, у. и. ცვარი მეცემა, брызги доходятъ до меня; ქვეხ. 648.

ცქაფი, зват. სწრაფი, мгновенный, быстрый; проворный, быстрый.

ცქაფი, ს. წუნწკლი, წყვეთ წყლისა, брызгъ, каплѣ; ქვეხ. 648.

ცქეშა, ხანე სქეშ. 1 ქრონლ. 227.

ცქერა, სხ. смотрѣніе, (ვუცქერ, -ქირე, ვუცქირებ, -რე), ф. в. ვუყურებ, смотрѣть на; (ვიცქირებ, -რე), ф. კ. ვიყურებ, ვიხედებ, смотрѣть, оглядываться, вглядѣться, они смотрятъ на меня; ან. 2—60; **ცქერება** (ვიცქერებ, -რე), ф. в. ვაყურებინებ, заставить смотрѣть.

ცქეცა (ვუცქეც. -ქიცე), ф. в. ვუყურებ, смотрѣть; ქილ. 236; ყურს ვიცქეცე, навострить уши.

ცქეფა (ჰ), ф. უ. ბრცალებ, ѣздить, 80.

ცქვეცა (ვუცქვეც. -ვიცი), ф. в. ვაყურებ, смотрѣть, ვიცქეც, ან ვიცქვეც ყურებსა; навострить уши.

ცქვინი, ს. ოყნის ბაკონი, пробка, бѣлуга.

ცქვრინა, ს. ოყნის: ზეთის ბუდი, цѣдилка, стержень.

ცქვიტი, зват. მარჯვე, ловкій; ცქიტი, проворный.

ცქიმური, ს. წყარილი თევზი, корюшка.

ცქიტი, ს. კენტრო, სამუალი წერკილი ხიმრგვლისა, центръ, средоточіе; ქმნულ. წ. 8, ნ. ღაბრუნება.

ცქმუტუნი, სხ. ჯუწკმუე, ჰქაკაცებ, ჯუნწკვე, тянкать, гавкать.

ცქმუტური, ნ. ბლმარტლი.

ცქრიალი, სხ. თაგუნა და ჭუკთა ხირხილი, бѣготня крысъ.

ცხადად, **ცხად**, **ცხადივ**, ზზ. გამოჩენით, დაუფარავად; явно, очевидно; ცხადად ჰქონს, очевидно, ცხად ჰქოფს, выясняетъ.

ცხადება (ვ), ф. в. გამოვაჩენ, გამოვაშკარებ, გამოვაცხადებ, объявлять обнаруживать; (ჰქონცხადებ, -დი, ვიცხადებ, -დე), ф. კე. გამოვჰქონცხადებ, გამოვჰქონცხადებ; объявляться. обнаруживаться, ლოღ. 56; ხიზმარი ცხადება, сонъ 105; сонъ сбывается.

ცხადი, зват. გამოჩენილი, დაუფარავი, очевидный; явный, ясный, очевидный; ცხადი ცრუ, явная ложь, ცხადი ომი, открытая война.

ცხავება (ვ), ф. в. გავჰქონცრი, просѣвать.

ცხავი, ს. მიწის ხაცერი, грохотъ, рѣшето.

ცხარება (ვ), ზ. ვ. გავაჟავებ, разгорячать, раздражать. (ვ)ცხარდები, -და, ზ. ვე. ვ)ცხარდები, разгорячаться.

ცხარი, ზედ. ფიცხელი, სასტიკი ან თავხედი; იგივ. 9—14; ძალაში ვიათარცა მშრი და მიხთეი, 10-ჟრიჟი, вспыльчивый; крѣпкій (напр. уксусъ); ცხარი ცრემლი, горькія слезы; ხარ. 71; ცხინჭარი ცხარია, крапива жжетъ; ცხარი ლევიათანი, жестокое преслѣдованіе, ჩონგ. 11.

ცხარობა (ვ)ცხარობ), ზ. უ ვ)ცხიცხდები, горячиться, ანტ. 3—10.

ცხება, სხ. помазаніе, ცხება მეფეთა, помазаніе царей, ლუკ. 2—26; მატ. 6—17; მარკ. 6—13; (ვ)ცხება, -ცხე, ზ. ვ. წაუსვამ ზეთს მირონს; ვ)ცხებ, мазать; намазать; ვიცხებ, -ცე, ზ. მიმ. ცხებინებ, мазать себя, ვეფხ 625; (ვ)ცხებები, -ხე, წაცხებები, прикасаться, прикалываться, приколоться, булавкою), ' касается сердца; ვეფხ. 1504. **ცხებული, ნაცხები**, მიმ. მეფენი ზეგარდმოთა განგებულებითა ძალგუნილნი და ცხებულნი ხმეფთა მირონითა; ჯვრეთე წინა-სწარმეტყველნი და მღვდელ-მთავარნი; ფსალ. 17—50; 104—18; помазанный; помазанникъ; 11—5; გულსა უნოებდე ცეცხლი მცხინვარე ცხებული; ვეფხ 863 ე. ი. ხეთ დახსმული ცეცხლი გულს ეკიდებოდეს; яркo горящій огонь, политый масломъ жгло его сердце. **ცხებული** უფლისა, ებრ. მესია, ბერძნ. ქრისტე; სახელი ესე მიენერებოდა მეცხოვარსა ჩვენსა; ლუკ, 2—26; 4—18; ფსალ. 2—2; Христосъ, помазанникъ. Господень; **ცხებულება**, ს. ნაცხებობა, помазаніе; 1 იოან. 2—20; 1 ქორთ. (ვ)ცხებულობ, სრ. არა აქვს, ზ. ცხებული-ვარ, მაგალ. მირონითა; быть помазану; მარკ. 2—24.

ცხედარი, ს. საწოლი ლახტი, კრავატი; кровать; ложе; одръ; 2 სკუნი. 3—10; ფსალ. 6—6; 1 ქორთ. 49, 83, 244, 336; გუკ. 27; მარკ 1—135; ხიბრ. 60, 61; ზოგჯერმე მიცვალებული, покойникъ.

ცხელა, ზმ. 3 პირისა, სიცხეა, жарко, душно; მეცხელა, жарко мнѣ.

ცხელება (ვ), ზ. ვ. ვაცხურებ, нагрѣвать; (ვ)ცხელდები, -და, ზ. ვე. ვ)ცხურდები, нагрѣваться, ვეფხ. 1306.

ცხელება, ს. ხენი, რომელიც მარად ღეს სიცხეს მისცემს თავს კაცს; თუ პირველად მოვა შეცივება და ამის უკან სიცხე ეწოდების **ციებ,-ცხელება**, горячка (болѣзнь); нѣкольгдѣ. бросаетъ въ жаръ.

ცხელვა (ვ), ზ. უ. ვ)ცხელებენ სიცხისათვის; стоитъ жара

ცხელი, ზედ. მხურვალე, ღიმწველი, горячій, жаркій; ცხელი ღღე, жаркій день, ცხელი ზაფხული, жаркое лѣто; ცხელი წყალი, горячая вода; ცხელი ცრემლი, горячія слезы, ცხელ-ცხელი, ჰური, горячій хлѣбъ; ცხელი ფინღინი, ე. ი. თრუსტეული.

ცხელობა, ს. სიცხე, жаръ.

ცხენი, ს. ცნობილი ხვასტაკი; ამის მამალსა ეწოდების **აბჯა**, დედალსა **ხრდალი, ჭაკი**; მცირესა მათსა **კვიცი, კიცვი**; ახალ კვიცსა, **ურა** ან ქუხრანი, ხრდილსა კვიცსა **ფაშატი**; საკოგედ ღუკოდელს ახალსა **აჯილდა**; დაკოდილსა **ტაიჭი, იაბო**; კეთილ-მოხირულსა, **მერანი, თოხარიგი და იორღა**; მეცხენეთ შეკაზმულსა და საჭიროებაში მოხმობილ **მარჭვაშა** და **ჯდინები**; გვრიანსა **ჰუნე** და **ბედაური**; ფეხ-მაგარსა და გამძლესა **სინიბი**, ფერისაგან განირჩევიან, რალის უკან ეწოდება **ფერდაგი**; შუბლ თეთრსა **ბაღარი**; მუხლ-ჩაღრეცილად მოკონილსა **რაში** ან **რახში**; ჰასკ მცირესა **გერგე** და ცუდსა **ჯაგლაგი**; ახალ, ჭაკი ხრდალი, კვიცი მიეწერებიან ავრეთვე ვირთა და აქლემთა; გარნა მდედრობრივ აქლემის კვიცსა ეხმობენ **კოზაკად** და ვირისას **მუცრუკად** და **ჩოჩორად**; კერძო ვირსა ან კარაულსა **ჯორი**; конь, лошадь; ცხენ და ცხენ, верхомъ, **ცხენის ბალახი**, ს. მცენ. конилекъ (раст.) живокость; იგივე ბაყონ. ლ.; **ცხენის კბილა**, ს. მცენ. **ძალდნიორა, ძაძა**; раст. молокодѣтникъ птичье молоко, раст. ბუნ. ლ.; ვირისა ლ.; **ცხენის წაბლა**, ს. მცენ. конскій каштанъ (раст.); ვირისა ლ.; ბუნ. ლ.; **ცხენის მაკვირია**, ს. ცხენის კბილა **ცხენის წამალა**, ს. მცენ. молокодѣтникъ (раст.); ცხენის ნახლი, ს. ერთი თანავარსკვლავედთაგანი, одна изъ созвѣздій, ცხენის საკვები, фуражъ; ცხენით. ზზ. верхомъ, **ცხენიანი**, ზედ. ცხენ ზედ მჯდომი, верховой, конный; **ცხენ-ირემი**, ს. ცხოვ. лось (животное); **ცხენკაცი**, ს. მეზღაპრეთაგან მოკონილი ცენკვარი ან ხარანი; волкапъ (чудовище); სამ. ლ.; **ცხენი-ჭამია**, მცირენ. ციცია. **ცხენ კეთილი**, ს. რჩეულის ცხენის მეფილი მხედარი, имѣющій хорошую лошадь, **ცხენ კეთილობა**, ს. хорошей доброты лошадь; 1 ქორთ. 329; **ცხენოსანი**, ზედ. ცხენზე მჯდომი, верховой, конный; 4—29; **ცხენოსანი**, ზედ. **ცხენიანი** მხედარი, конный конникъ, кавалеристъ; -ჯარი, конница; 1 ქორთ. 203; ვისწ. 22; ხიბრ. 22; ხიბრ. 25; **ცხენოსნობა**, სხ. пѣхотинчество; (ვ)ცხენოსნობ, სრ. არა აქვს) ზ. უ. ცხენ და ცხენ დაჯდომარ, ѣздить верхомъ, იერ. 50—42; რუსულ. 414; пѣхотинчать

ცხვენა (მცხვენის, -ნოდა), ზ. უ. მრცხვენის, стадиться.

ცხვარი, ს. ცხოვარი; ცხვარისბალახი, ს. მცენ. баранья трава.

ცხვირა, ს. ჰაჭუა, ცხვირმოკლე, курносый.

ცხვირი, ს. სახონელი ორღახი ცხოველთა; მაგალ ანდაზა: შენ ცხვირს მირჩენენ მე ჩამოგიერი ყურებსა; ჩონგ. 122. ლეონტ. 25. носъ, ცხვირი კლდისა, ე. ი. რკონები; мысъ, ისია. 15—2; ცხვირი ხომალდისა, носъ у корабля, ცხვირი ფუნისცმელთა, носокъ у сапога; ცხვირში მიჭირავს, носъ зажатъ, ცხვირს ვიხოც, сморкаюсь; ცხვირი მოხოცე ხახოელსა, спими со свѣчи, ცხვირის წინ, передъ носомъ, ცხვირის ცემა (ცხვირსა ვჰხეცემ, ზ. მ. чихать, ცხვირის საცემელი, ს. მცენ. нюхательный табакъ; желтоголовъ, жаркіе цвѣты (раст.). ბუნ. ლ.; ან კუდალიანი раст. ნ, ნ. ლ.; ბუნ. ლ.; ცხვირის საცემელი. მცენ ლათინ. ptarmica; ბუნ. ლ.; **ცხვრიანი, ცხვრო-**

ხანი, ზედ. ცხვირის მქონებელი, имѣющій носъ, **ცხვირ-პირი**, ხ. პირისახე. лицо. ცხვირ პირ ჩამოშვებული, угрюмый, повѣсившій носъ; ცხვირსახოცი, ხ. ხელ მანდილი, носовой платокъ.

ცხვრა, ნ. ცხვარი.

ცხიკვი, ხ. ჭ. ღიცხიკვება, ცხვირის ცემა. ударъ въ носъ, чиханіе, ცხიკვებს, ზ. უ. ცხვირს ცემინებს, чихаетъ.

ცხიმი, ხ. საზოგადოდ სიმსუქნე, жиръ: ხორცი ამისი არის. **ნაღები** რძეთა და მაწოხთა პირს მოხაგული ცხიმი; **კარაქი**, **წინწყანარი**, შეღებულთა მაწოხთაგან ახლად მოღებული; **ერბო**, გარეცხილობილი და დამარილული კარაქი; **ჩუმი**, ხანგრძლივად რძისაგან მოღებული კარაქი; **ცმელი**, ცხოველთა სიმსუქნე გადეშლილი. **ქონი**, გარეცხილობილი; **დუმა**, ცხვართა კუდის **ცმელი**. ცხოველთა სიმსუქნე გადეშლილი; **ჩობალი** ან ჯიმჯია, მუცლის ქონი; **ცხიმი**, მწვადგაგან ნაწვეთი; **ჭენჭი** ქოთანთა და სხვათა თიხის ჭურჭელთა გამონადენი ცხიმი; **ზიპი**, თუზია ქონი, აგრეთვე ცხიმად ინოდების ან გამოწურული ნივთისაგან და სხ. ზეთი; жиръ, сало; масло; **ცხიმიანი**, ზედ жирный.

ცხიმური, ხ. მევენ. ქრესილი, грабъ.

ცხობა ვაცხობ, -ხე. ზ. მ. გამოვჭუშუშე ფურნეში პური ხორ. печь, сѣчь, -ვი, ზ. ხე გამოვჭუშე. выпекать, выпечься; ვაცხობ ყველსა ითმეს კრაზანათის, сортировать яица (о насѣкомыхъ); სამ. მოს. 25; **ცხობილი**, ნაცხობი, მიმ. испеченный.

ცხოვარი, **ცხვარი**, **ცხუარი**, ნათ ცხვრისა. მრ. ცხვრები ან ცხოვარნი; ხ. ცხობილი პირველი ხვასკვეკი; деликатесъ, 22—10; ფსალ. 8—7: მამალს ეძახს ეწოდების **ვერძი**, ღორალს, **ნერჩი**, შეილთა მათა **კრავი**; მოზდილსა **ცარიგი**, წლამდის **ბუწი** და **თოხლი**; წლის მეკიდა **აბჯანი**, **შიშაგი**; კი ურუნისას ხდგამს; изрядно дрессированъ **შიშლიგი**; მწარებელსა **ერკემალი**; დაკოდილსა **ჭედილა**; მსუქანსა **ფუნჩი**; რქიანსა **ქელიანი**; ურქოსა **ქილიკი**; მჭლესა **ბალღი**, **ყოყორაკი**; ბერწსა **უშვი**, **უგი**; უვაჟოდ დამკვიდრებულსა **ქარაბიშა**, овца, баранъ. ცხვრის მაკდელი, руно. **ცხვრის** ჯირას თავიან ცხვრის თავი. дѣйствительно ცხვარზედ საბალახო ორი ცხვარი ან მეტნი ალება, нодать со ста барановъ за потраву два барана, დას. 98, 29.

ცხოვარი, ზედ მცხოვრებელი, живой, живущій.

ცხოველი, ზედ. ცოცხალი, უკუღვი: სულდგმული, животное; დაბად. 1—20, 21; ფსალ. 17—16; 144—8; მაკ. 22—32. ლუკ. 24—5; იოან 1—14; სახონი. ცხოველი, ნათლად დანახული. живой, оживленный; животное, живая, оживленный; ცხოველი ბედი; живое существо; ყველ. ისტ; ხატი ცხოველი, чудотворный образъ. ცხოველი წყალი, вода живая; ხელი ცხოველი, сколь животворящій; ძალი ცხოველი, животворящее древо; ბაკ. 20; მოკრავ 51; ცხოველი წერკი, животворящій.

ცხოველება ვაცხოველებ, -ლე, ზ. მ. ვაცოცხლებ, ან ვაცხოველებ მოვკვეთ მაკალ. ხერთს; оживлять; освѣтить старую истертую картину; ვაცხოველებ, дарować жизнь кому либо, ჩახ. 62.

ცხოველობა, ხ. ვაცოცხლე. существованіе, жизнь, животъ, существованіе, происхожденіе, бытіе; ვაცხოველებ, оживлять; освѣтить старую истертую картину; ვაცხოველებ, дарować жизнь кому либо, ჩახ. 62.

ცხოველობა, ხ ვაცოცხლე. существованіе, жизнь, животъ, существованіе, происхожденіе, бытіе; ვაცხოველებ, оживлять; освѣтить старую истертую картину; ვაცხოველებ, дарować жизнь кому либо, ჩახ. 62.

ცხოველქმნა, ზედ. ცოცხალ. живо, ჩონგ. 53.

ცხოველიერი, ზედ. одаренный жизнью.

ცხოველობა, **ცხოველება**, ხ. жизнь, მარკ. 46, ძალი ცხოველობისა, сила жизни. კალმ. 89.

ცხოვნა ვაცხოვნი, -ნე, ზ. მ. ვაცოცხლებ ვაძლევ. სულს ვაღგამ, оживлять. მარკ. 2—198.

ცხოვნება, **ცხონება**, ხ. спасеніе; вѣчная жизнь, блаженство. ვ. ზ. მ. გამოვიხსნა; ვაღდგრძელებ, ვაცოცხლებ: ფსალ. 3—7; იხილ. 33—2; 15—20; მოვჭიდლებ, მოვჭსებ. საუკუნო ცხოვრებას დაბად 27—40; 1 კორ. 7—10; спасать, избавлять; надѣлять кого долголетіемъ; способствовать къ достиженію небеснаго царства; вести къ блаженству; მაცხოვნენ, спасать меня; 1 მეფ. 3—20; გვაცხოვნენ, спаси насъ; დაბად. 5—5; მამა გაცხოვნეს, ე. ი. გაფიცეს მამი შენის ცხონებაზედ, ради блаженной памяти твоего отца, ობად. 3—41; ერიხ. 2—8; ვჭსცხონებ-, -და, ზ. ხე. განვრინები, მოვჭრინები; ვჭსცხოვრებ. ვჭსცოცხლებ; спастись; жить, пріобрѣсть; ფსალ. 32—16; 88—48; იხილ. 14—32; დან. 3—9; ლუკ. 15—11; 1 კორ. 2—2; **ცხონებული**, მიმ. спасенный; блаженный; ცხონებული მამა თქვენი, блаженной памяти отецъ вашъ.

ცხოვრებ, ზედ. ცხვარსავით, какъ баранъ, შავთ. 57.

ცხოვრება, ხ. მდგომარეობა ცხოველის, სიცოცხლე: მოქალაქობა, მოხრობა ქონება, имѣніе, жизнь; жительство, житіе, жизнеописаніе, бытописаніе, исторія, лѣтопись; состояніе, имущество; ფსალ. 7—5; 25—9; 26—4; ზოგად. ცხონება, спасеніе. ფსალ. 3—2. 9; 13—7; საუკუნო ცხოვრება, ე. ი. ხახუფეველი. вѣчную блаженную жизнь вѣчная; ლუკ 10—25 იოან 4—14, 36; ძალი ცხოვრებისა, крестъ животворящій, 1 ქართლ. 374; **ცხოვრება და მოქალაქობა** წმინდისა, житіе или земная жизнь святаго; ქართლის ცხოვრება, лѣтопись Грузіи; ჯიჯა ცხოვრება, житіе бытіе; ჩემი ცხოვრება ამაზედ გარდავეგე, все свое состояніе я истратилъ на него; ვაცხოვრებ, -რე, ზ. მ. ვაცოცხლებ; გამოვჭეცებ. ვაცხოვრებ, -ნე, ზ. მ. ვაცოცხლებ; გამოვჭეცებ. ვაცხოვრებ. სრ. ან ყენ ზ. უ. ვარსებობ. ვიმეოფები. ვჭსეიღრობ, ვჭსცოცხლებ; ვრჩები. ვიკვებები; жить, существовать; имѣть жительство; кормиться; **ცხოვრებული**, მიმ. живой. 1 ქართლ 336; ცხიმთ. 9.

ცხრა: რიცხვ. ხ. ხაჯარ ხამი. девять; ერთგვარი ხათამაშოს ქალალდის თამაშობა; карточная игра

въ девять картъ; ცხრა ცხრა, по девяти, ცხრანივე всѣ девять; ცხრა მეცელა, ს. მფრინველია, клоцъ, малиновка; кашокъ; ერის ლ. ცხრა ტკივა, ს. მფრინ бекасъ; მცენ. дрокъ (раст.); ოვს. ბ. ლ. ირგა; ერის. ლ. ცხრა ფეხა, ს. მრგვალი კიბორჩხალა, круглый ракъ. ბუნ. ლ; ნ. ჩ. ლ; **ცხრიანი**, ს. ცხრის რიცხვის მქონებელი, девятка; **ცხრამეცეტული**, ზედ. ცხრამეტი, девятнадцатый, და ყოველნივე ცხრამეტულად განუტევა, и все (число) раздѣли на девятнадцать. ხრონოლ. ბრძ. 31; **ცხრამეცური**, ს. ცხრამეტი წელიწადი მოთავრის მოქცევისა, девятнадцать лѣтъ лунная обращенія; ხრონოლ. ბრ. 30. 33; ცხრა წყვნა, ს. ცხრა გვარი ხამჰრხა კალმ. 474, ცხრა მეცეული, ზედ. მეცხრამეცე, ან ცხრამეცს რიცხვის მქონებელი; девятнадцатый, число девятнадцатое.

ცხრილვა ჭჭ, ზ. ვ. მარცვლის გავარჩევ ჩუნოთაგან ცხრილში გაცარებით; просѣять сквозь рѣшето.

ცხრილი, ს. ბაშტი, ცხავი მცირე თვალებიანი გასაცხრილა ხვარბალთა და მისთანათა; сито; рѣшето, сито: цикалъ; ნახე კირლოხი ან ქრონიკონი; ცხრილი კანის ს. ფორო, нора, скважина на тѣлѣ; თოვის ცხრილი, სქემა, რომელიც აჩვენებს თვის პირველს დღეს; таблица для указанія верныхъ чиселъ мѣсяца, хрон.; ცხრილ-ცხვი, цикалъ.

ცხრილობა, ს. ფორიანობა, скважность; ფიზ. 2; 4.

ცხრო, ს. ცეცხ-ცხელების ხანი მარადღე ან ღე გაოშვებით, 2 ხ. ფული 26—22; ვეფხ. 579; лихорадка; **ცხრო**, веспуха, -ყოველღე каждодневная лихорадка. -ღღე გამოშვებით, перемежающаяся лихорадка, -ხამღეში ერთხელ, трехдневная лихорадка, -ოთხის ღლეს, четырехдневная лихохорадки, მომეყარა ცხრო და თრთოლა, бросило меня въ жаръ и ознобъ, ვეფხ. 579.

ცხრო, მცენ. ситникъ морской; ოვახე ბ. ლ. -ბალახი, მცენ. мараша, ერის. ლ.

ცხრობა (ვიცხრობ, -ხერ, ზ. ვ. გამშვიდებ, დავაყენებ. утишать, укрощать.

ცხრობა (ვიცხრობ, -ხერ, ზ. უ. ვიცხელებ, (ითქმის ცეცხლებისთვის), бросать въ жаръ, въ ознобъ; бьетъ лихорадка; ვისრ. 23.

ცხრომა, სხ. დაბადება მთოვარის კლებისა, გალევა მთოვარისა, ущербъ луны; ჭჭცხრები, -ცხერ, ზ. უ მთოვარის თვის: გავილევი, ვიკლებ, ущербать, убывать, умаляться, (о лунѣ; ხრონოლ. ბრ. 27.

ცხრომა ჭჭცხრები, -ცხერ, ზ. ვ. გავჭუჭდები, დავჭხრუმდები, утихать, укрощаться.

ცხრომა (ჭჭცხრები, ცხერ, ზ. ვ. ვიშვები, ვლხინობ, შვებულება. განჭჭცხრები: наслаждаться, веселиться, ცხრომება (ვიცხრომებ, -მე), ზ. ვ. გამშვიდებ, укрощать усмирять.

ცხუარი, ნახე ცხვარი. ცხოვარი.

ცხუნება (ვ), ზ. ვ. წავცხენებ. мазнуть.

ცხუნება (ვიცხუნებ, -ნე, ზ. ვ. ვითბობ, ვიცხელებ, грѣть; ცეცხლს უცხუნე, подогрѣй на огнѣ. ქიმია 187. მზე მაცხუნებს, солнце грѣетъ меня; ქილ. 21.

ცხურა (ჭჭცხერი, ჭჭცხვერ), ზ. უ. დავჭხცხრები, გავჭჭუჭდები, утихать, укрощаться; ან ზმნა მოქმ. утишать, укрощать.

ძ.

ძ, ართს უხმო ახო. წოდებული ძილ, რიცხვში ნიშნავს სამი ათასსა და ფულის ოცლაში ნიშნითური ძ' სამი ათასს თუმანსა. წერილის ფულის ანგარიშში 600 ფულსა, 150 ბისტსა, 60 შაურსა, 15 აბაზსა ან 5 მარჩილსა, ან 3 მანეთსა.

ძ, იხმარების ზოგჯერმე ნაცვლად ზ მაგალ. ძარი; ზარი; ძახილი, ზახილი; ძირავი, ზარა; ძრობა, ზრობა; და სხ. ნ. ზ. ან ნაცვლად ჯ: ძმები, ჯვუკი; ძაბუნი; ჯაბანი; ძახველი, ჯახველი; ან ჭ. ძენძეხი, ჭენჭეხი.

ძაბვა (ჭჭძაბავ, -ბე). ზ. ვ. მცირედ გავჭხჭიმავ, გავძაბავ растягивать, (ვიძაბები, -ბე), ზ. ვ. ვიჭიმები, танутьея, ან ვიძგიმები, გავიგინები, подмерзать.

ძაბრი, ს. ნოკიოთა ჩახსხმელი ჭურჭელი პირფართოთა შინა ხახვისთა, воронка.

ძაბუნება (ვიძაბუნებ, -ნე), ზ. მიჩ. შეშინებ, გავჭნაბავ; ჭჭსჩაგრავ; застращать, запугать; притѣснять; გვიძაბუნებს, ე. ი. ქალაქნებად გაგვხდეს, сочли насъ трусами; ქილ. 338.

ძაბუნი (არაბ.), ს. ჯაბანი, კაცი დაშინებული, დაჩაგრული; დაფუტუნებული, დაძრული, დაძველებული; ნაღები ახუნებული ხაჭვილი; робкій; запуганный; обветшалый, ветхій; протухшій, тропившійся; ვისრ. 8, 195; შეტი შეცარა ძაბუნია, излишняя просьба есть признакъ трусости; ვისრ. 167.

ძაბუნობა, ს. დაჯაბნილობა, притѣсненіе. ნ. შეჯაშვობა; ბუჯ. 29; მძაბუნობ, -ნე), ზ. მიჩ. მწაგრავ, притѣсняешь меня, ვისრ. 79.

ძაგება, სხ. хула. (ვიძაგებ, -გე), ზ. ვ. ურიგოდ ვახსენებ, ვიწუნებ, არ მოვიწონებ, хулить, порицать, неодобрять, охуждать; (ვიძაგებ, -გე), ზ. მიჩ. მოვიძულებ, შევიზიზღებ, возненавидѣть, презрѣть; гнушаться: (მძაგს, -გდა), ზ. უ. მძულს სიძულილი მაქვს, ненавидѣть, гнушаться; ანდრ.

131; (ვეძაგები, -გე), Ф. თუ. ვეძულები, быть ненавистну кому; Рушвр. 914; анбан. 11; (ვიძაგე, -გე), Ф. з. ვიწუნებ, охуждаться, порицаться.

ძაგებინება (ვი), Ф. სხ. заставить охуждать.

ძაგვა (ვეძაგვე, -გე), Ф. Ч. урчеть (о кошкѣ), не мяукать, хрипѣть.

ძაგძაგი, сх. дрожь, ознобъ, отъ холода; дрожь, дрожаніе отъ холода; **ძაგძაგება** (ვეძაგძაგებ, -გე), Ф. у. ვეთრთი, ვეკანკალებ ознобомъ, дрожать, знобить, дрожать, бросаетъ меня въ дрожь.

ძალა, ь. ძალი, ლონე, сила, ь. ძალი; **ძალად**, ძალით, Ф. ძალის ლებანებით, принудительно, насильно, принужденно, ძალადი, Ф. ძალებით, насильственный.

ძალაბინი, ზალაბინი, ь. ძელი სანგრევი კეტების ან საკეტი კარის, деревянный ломъ; засовка, запоръ.

ძალადობა, ძალაობა, ь. ძლევება, насиліе; (ვეძალადობ, სრ. არა აქვს); Ф. у. ვეძალადებრობ, насиловать; დასტ. 6; анбан. 2—57.

ძალ-გული, ь. შეძლებულობა, сила воли; ვეუბ. 1474. Шавн. 57, ძალ-გულოვანი, Ф. შეძლებელი, владѣющій силою воли, ძალადებით, Ф. ძალადობით, ძალით, насильственно; ძალდაუტანელი, непринужденный; ძალ და ძალ, Ф. ძალით, силою, анбан. 6—29; ძალდაძალი, сх. ძალიან ძალით, ძალის ლებანებით, насильственно, ძალით, насильственно; ძალდაუტანელი, непринужденный; ძალ და ძალ, Ф. ძალით, силою, анбан. 6—29; ძალდაძალი, сх. ძალიან ძალით, ძალის ლებანებით, насильственно, Шавн. ვეძაგ. 243. ძალ-ღება (ძალ-ვიღებ, -ღე), Ф. შეგებლებ, შეძლებელ ვარ, могь, быть въ состояніи; ქიმ. 101; Бесѣд. 6—13; ქილ. 108; ძალმაძს, უკან. Ѳ.ს), Ф. у. შეძლებელვარ, ძალი მაქს, могь, გუჯ. 12; 13.

ძალება (ვძალებ, -ლე), Ф. з. ვიძულებ, ძალის ლებანებ, побуждать силою; მაძალებ, принуждаешь меня; ჩონგ. 142.

ძალეგა (ვეძალეგ, -ლე), Ф. з. ლებეძალე, ლებეძლევ, ლებიძახუნებ, ლებეძინგრევ, пересилять, осилять; ნუ ვის უძალავს, ე. и. ძალით ნუვინ წაართმევს сила да ни что не отнимаетъ.

ძალზედ, Ф. ყოველის ლონით, со всѣхъ силъ; 2 ქართლ. 564.

ძალი, ь. მდაბიურად ძალა, ლონე, ძლიერება; ძალადობა; მძლავრობა; сила, мочь, могущество; насиліе; ფხალ. 20—1, 13; 29—10; Ѳ.ქ. 7—20; Ѳრიალ. **ძალნი** ь. ანგელოზნი მესამის დასახანი; силы, (ангельскій чинъ); ძალიგულისა, сила воли; ჭაარეულნი ბევრს რასმე ძალასა და უსა მართლოსა ხიოლებს, Дчіареяцы принесли жалобу на многія насилія и беззаконія; ხიგ. ხოლავ. 14; ძალი წერილისა, сущность писанія; ძალი ალორძინებისა, растительная сила; ძალის ძალად, ძალის ლებანებით усиленно. ძალ აქვს, онъ въ силахъ; ვეუბ. 273; ძალი მოიკა, онъ укрѣпился.

ძალი, ь. სიმი, струна; ვიხ. 58. 169, ხუთ ძალი სალრიო, пяти струнный инструментъ.

ძალიან, Ф. Ѳ. ძლიერ, сильно, весьма, очень; ძალიან დიდი, очень большой, ძალიან ავად არის, онъ очень боленъ; **ძალიანი**, Ф. ძლიერი, ძალუმი, ლონიერი, сильный, мощный; **ძალიანობა**, ь. ლონიერება, крѣпость, сила; Рушвр. 199; **ძალით**, ძალითა, Ф. ძალის ლებანებით, силою, ვიხ. 41; ძალითი ძალად, Ф. უნებლიეთ, невольно, 1 ქართლ. 243. ძალის ლებრძოლება (ძალს ლევეჭიათებ, -ოე), Ф. з. ძალის ლევაკეთ, вынуждать силою; (ძალი ლებეძრთება, -თე), Ф. თუ. ძალს ლევეკარგვე, выбиваться изъ силъ; ქილ. 230, 625; ძალის ლებანება (ძალს ლევაკეთ, -ნე), Ф. з. ძალს ლევეძრთებ, вынуждать силою; Бесѣд. 201; ძალისლება, ь. ძალლება ძალ-ყოფა (ძალეყოფ, -ყე), Ф. з. ლევაკეთებ. ლევეძრთება. принуждать, притѣснять; Бесѣд. Шавн. 390. Бесѣд. 164. ძალ-მიცემებით, Ф. ძალის მიცემით, поддержкою, 2 ქართლ. 529. **ძალმიღებული**, Ф. ლ. движимый силы, **ძალმიღებულობა**, ь. ძალის არ მქონებლობა, немѣніе силы; ვიხ. 134; ძალმაძს, ь. ძალლება, Ѳრიალ. 2—11. ვეუბ. 23; **ძალმწეობა**, ь. ძალი და შეწევნა, сила и помощь; ძალობა, Ф. ძალი, ლონე, сила, мочь, Ѳოურავ. 349; (ვეძალობ, სრ. არა აქვს), Ф. з. ძალის ლევეძრთებ, насиловать, ძალოვნობა, ь. ლონიერება, сила, могущество, Рушвр. 501.

ძალისლებებება, Ф. принужденіе (ძალს ლევაკეთ), принудить насиловать.

ძალის ძალად, Ф. насило.

ძალ უნებურად, Ф. по неволѣ.

ძალუა, ь. კინობითი ბრძოლა.

ძალუმი, Ф. ძალიანი, ბრიელი; ან მაგარი, сильный, мощный; крѣпкій; -კაცი, человѣкъ сильный, силачъ, ძალუმი ხასწელი, крѣпкій напитокъ; -ხელი, мощная рука.

ძალუნებური, Ф. წინა-აღმდეგი ნებისა, იძულებითი, უნებლიეთი, უნებური, невольный; -ად, Ф. იძულებით, невольно; Рушвр. 340; ძალ უნებრიობა დართვეს, силою заставили, ქარშ. 345.

ძალძლება (ძალმაძს ან ძალეყენებ, -ყეძე) Ф. у. შეეძლებ, мочь, 2 ქართ. 298.

ძამია, Ѳეშოკლ. ბმა, ь. братецъ, Рушвр. 274.

ძამური, ь. Ѳ.ენ. pece greca, з. ч. ლ.

ძანძაში, ь. ცახცახი, ознобъ, дрожь.

ძარძაფი, ь. უნაგირის საშუალი, ხან ლ.

ძარი, ნახე ზარი.

ძარღვი, ь. ცხოველთა ხორცთა შინა გაბმული სოლინარნი, ვითარც ძაგი სისხლის მოსაქცევად; შრე. ყურძნის, შიში ხისა ან ქლიავისა; жила, вена крововозвратная; жилки, прожилки входящія въ составъ растеній, волоски въ деревьяхъ и камняхъ; слой; ძარღვი მცენარეთა ან ფეთქვილი, жила бьющая, ძარღვი ბიეოსტრისა, пульсъ; **ძარღვიანი, -ღვებიანი**, Ф. жилистый, жиловатый; -ჭარი. сытный хлѣбъ.

ძარცვა, ь. ძრცვა.

ძაფი, ь. ძკვლი, წვრილი ნასთა ბამბისა, აბრეშუმისა ან ლეშისა, нитка, шелковая ниточка; შითი წვრილი მაკვლის ძაფი; ლეშის, უმსხვილი მაკვლის ძაფი, შეილი, ამკი და მაგთული, ჩვინის ძაფი; ოქრომკედის ძაფი.

ძაღა, სამზ. წ. 130. вопросъ, вопросительное слово, ქ. ლ.

ძაღარა, ь. ბეწვის ან შაში, опушка мѣха.

ძაღლათევზი, ს. Щука обыкновенная, тюлень.
ძაღლაბაუვალია, ს. Щенок куманики.
ძაღლაბურა, ს. კონსტრ., ხარშო, დამბალი ბერი, мочениый хлѣбъ изъ водѣ.
ძაღლი, ს. ცნობილი შინაური ცხოველი, მაგ. 15—26, собака, песъ, სახენი ამისნი არიან: **ხვაღლი**, მამალი ძაღლი **ძუ ან ძუკნა** ლეკლეკი; შვილთა მათთა **ლეკვი**; **ციბა**, **გოშია**, ჭკნაკ მცირე ძაღლი: **ფინია**, მოტეტი ძაღლი: **ქოფაკი**, დიდი ძაღლი; **მწევარი**, მწერავი და გვარიანი: **ნაგაში**, ქოფაკისა და მწევრისაგან ნაშობი; **მეძებარი**, ნაღირთა კვალთ მპოვნელი; სახელნი: ხვადი, ძუ. ლეკი იფქის ლოთმთებიდგ, გუგმთა, ცუ რიათა მისთანათა, ვეფხ. 39. ძაკნა ძაღლი, сука, ძაღლების ნათესავი, истребленный собаками; ძაღლოვანი, тюлень, **ძაღლი არ ჭამს**, მცენ. ერთგვარი ყურძენი, порода винограда, ერისთ. ლ.; **ძაღლის ენა**, მცენ. უკურძნი; песій языкъ, черноколенъ; ბუნ. ლ.; шпажникъ, ერის ლ. ძაღლის კბილა, ს. მცენ. бессъ, кандыкъ; ნ. ნ. ლ. ძაღლის მწერი, ს. песья муха, ფსალ. 77—45. გამოსლ. 8—22; **ძაღლის ნიორა**, ს. მცენ. ძაძა; конскій чеснокъ; ბუნ. ლ. **ძაღლისქინძა**, ს. მცენ. გვირილა, ромашка римская, **ძაღლისყურძენა**, ს. მცენ. брусника; ი. ბაგ. ლ.; **ძაღლის ჰილწა**, ს. მცენ. ბუნ. ლ. მცენ. Album graecum, **ძაღლის-ხვატაცური**, მცენ. вологонъ; **ძაღლ-ბაუვალა**, მცენ. куманика; ძაღლის პიტნა, მცენ. собачья мята наземь черный, исинка; ძაღლ-ფუტა. ცხოვ. тюлень.
ძაღლობა (ვჰხარლობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვეშმაკობ, ვეკრაკობ, дурачиться, плутовать; ვისრ. 171, ძაღლეურძენი, დღეაუნ 79.
ძაძა, ს. შავი სამოსელი ხშირადობრივ უფროსე ღმერთის შობილი, ფლანი; вретище, трауръ; ან ძველებული, ветошь, рубище; დაბად. 37—35; იობ 20—2; 3—24; ფსალ. 29—11; მაგ. 11—21; იერემ. 4—8; ვეფხ. 1199; ძაძა ბალნისა, власяница, გამოცხ. 6—12; ბაძისანი, одѣтый изъ рубище, 2 ქრონ. 222.
ძაძა, ს. მცენ. ძალლისთორა, ცხენის კბილა; мелкій фасоль, წვრილი ლობიო, ბაქრ. 178.
ძახება (ვძახებ, -ხე), ვაძახებ, ვაყვირებ, ხმამაღლა ვეუბნები; заставить кричать; провозглашать.
ძახვა (ვჰხძახვ, -ხე), ზ. ვ. ორთა ძალთა შეკავითად, შეკეთრეთ, ვჰხვენ; сучить, крутить, გამოსლ. 21—1, 25—3.
ძახველი, ს. მცენ. ბაძახველა, კახველი, калина.
ძახილი, მიმ. შეკრუნილი, შეხვეული, скученный, крученный; გამოსლ. 253.
ძახილი, სხ. ხახილი, ყვირილი, крикъ; шумъ; 1015; 88; (ვუძახი, -ხე), ზ. ვ. მოვუწოდებ სმითა, ვეძახი, звать, кричать кому; (ვიძახი, -ძახე), ზ. მარ. ვჰყვირი, кричать, (ვეძახები, -ხე), ზ. თვ ვეყვირი ან ვიწოდები,ხახელი მეცნის; звать кого; называться; 2 ქრონ. 537; ხელი შეძახებ, называютъ меня съумасшедшимъ, ჩონგ. 152; შეძახი, зовешь меня.
ძგერა, სხ. Біеніе сердца, ბიენი გულისა, ჩონგ. 127; ძგერა შუბისა, ударъ копья; გორგ. 310; (ჰხძგერს გული), бьется сердце; გული მიძგერს, мое сердце бьется.
ძგერება, სხ. стычка, столкновеніе; ударъ; ღარეჯ. 120; (ვი), ზ. ვ ვაქვეყნებ, შევაჯახებ, შევახლი; ударить, толкнуть; ვიძგერებ შუბსა, поразить копьемъ; გორგ. 6; 79, მიძგერებ ცხენსა, верхомъ атакуешь меня, რუხულ. 540; ვეძგერები, -რე), ზ. თვ. ღვეჯახები, ვეკვეთები, бросаться на кого, სიმონ. 64; მეძგერა, онъ бросился на меня
ძგიმა (ვიძგიმები, -მე), ზ. ვ. მცირედ ვიფინები; мерзнуть.
ძგიდე, ს. სიმაღლე, გალობილი, გაფიცრული კედელი შენობაში; перегородка; ეზეკ. 43—17; სიმ-ძგიდე ლიბანანი, конье съ трехсторонними остріемъ; სამ. ლ. ნ. ლახვარი; კედი შენობისა, этажъ.
ძგიფი, ზედ. გაძგიმული, მცირედ შეყინული; подмерзшій.
ძგნარება (ვჰძგნარებ, -რე), ზ. ვ. ვჰღრენი, грызть.
ძე, ს. ვაჟი შვილი, ფსალ. 2—7; 8—4; ან სიზმარეულად შვილი, ვეფხ. 33, 36, 118; შეად. 3; сынъ; дитя, дѣтп.
ძე, შემოკლებითი ძმისაგან ძეკი, ნ. ღება; გ. ი. ჭკეკს, აქვს მაგალ. ნუმის ძე გამოელია, у него не стало иголокъ.
ძება (ვიძს, ვიძს), სახე ღება.
ძება (ვაძებ, -ძე), ზ. ვ. გამოგონებ, выгонять, изгонять.
ძება (ვეძებ, -ბე), ზ. ვ. ვჰხძებნი, ვეძიებ, искать, ეძებენენ ღმერთსა, искали средство; ვეძებ სახელსა, искать имя, славу.
ძებნა (ხოშ.), სხ. искапіе, ძებნა სისხლისა, искать мщенія за кровь; ღარეჯ. 2—65; (ვჰხძებნი, -ნე), ზ. ვ. ვეძიებ, ვჰხეძლობ პოვნასა, искать, მიზეზს ვეძებნი, искать повода; იძებნენ სისხლნი, отомстили имѣ за кровь, ვისრ. 101; (ვიძებნი, -ნე), ზ. მარ. искать у себя, 1 ქრონ. 48; 226; მიძებნე, ищи для меня; მძებნე, ищи меня, **ეძებინება** (ვი), ზ. სხვ. заставлять искать.
ძეგვა (ვჰხძეგვ, -გვე), ზ. ვ. ვჰხვეხვ, ვჰხძენ, ვეწით მარცვალს უმოვალი ჩუნის; молотить.
ძეგლთ-დება, ს. განწესება აღწერილი ძეგლზედ, узаконеніе, писанное на столбѣ; შეხ. ვახ. ვ. სიმ.
ძეგლი, ს. ლიდი სვეტი მარტოდ ლიდგმული ნაშენი ან სიმხეღრად; столпъ; памятникъ; ღარეჯ. 31—13; ძეგლი სჯულისა, узаконеніе, писанное на столбѣ; შეად. 70.
ძეგლისწერა, ს. ზედა ნარწერილობა ძეგლზედ ლიდი სახსოვრისა ჩასმეც; აღწერილი რჯულისა ღება ან განწესება ძეგლზედ, შეად. 79; რუხ. კან. 1, надпись на столбѣ; постановленіе, узаконеніе, писанное на столбѣ.
ძევა, ნ. ძებნა; ღარეჯ-ძევითა, ვ. ი. ღარეჯის ძებნითა, по враждѣ, ალბ. 58.
ძევება (ვიძევებ, -ვე), ზ. ვ. გაჭკური, გაელილავ, гнать.
ძელი, ს. მოკვეთილი ხე; бревно, ღარეჯ. 40—19; ხაქ. 5—30; 1 კორ. 3—12; ძელი ჭეშმარიტი,

крестъ животворящій, дѣлзѣе дѣмоукрѣпа вонѣсить на мистаніи; 1 ქართლ. 399; **ძელ-ქვა**, ს. ეგენ ილაფერი (дерево). зелька; ерѣнѣи, ст. ѥѧѕѫ. ѳѵоѵрѣѵѕ. ѕѣѳѡѕѧѣе. წიგნი 7; 21; июнь; დაბად. 30—37; **ძელტორე**, ს. ძელითა და ქვით მოვლებული გალავანი; заборъ.

ძელქვა, ნ. ძერაბოტი, коршунъ.

ძელქორი, ик-инъ. коршунъ, ნ, ჯ.

ძენა (ვიძენ, -ძინე, ზ. შ. მოვირენ; пріобрѣтать, стяжать.

ძენძა ვჰსძენძ, -ძე, ზ. ვ. ვჰსნენ; тревать лезъ; ვიძენძები, тревиться.

ძენძერუკი, ს. შერინ. пинъ.

ძენძები, ს. თოვლ-წვიმა, дѣдо слякотность; грязь, слякоть; грязь.

ძენძი, ს. ნაძენძი, ნაწუწი, ნაჭერი, рухловки пакли; ნ. ქრიფი.

ძენწება (ვაძენწებ, -წე), ზ. ვ. რბილად შეიქმ ძენწისგით, мягчить; ვეფხ. 754.

ძენწი, ს. ტირიფი, ива. ლეონტ. 23—40; ვეფხ. 754.

ძეობა, ს. ჩვეილთ დაბადების დრო ქალთ მარჯა; ვაჟი შვილობა; родины; сыновность. მარკ. 1—76; შრ. 155, 156; ლაშას ძეობით, 1 ქართლ. 382; по причинѣ того что онъ былъ сынъ Лаши.

ძერა, ძერუკა, ძერი, ს. შერინ. коршунъ; იხილ. 34—11; ლეონტ. 11—15.

ძერა, მეგრ. ანისული. ашисъ. ქრ. ლ.

ძერაბოტი, ნ. ძერა; ბელქორი, ს. შერ. ястр, кречетъ; 2 სჯული 14—14; სამღთო წერილში; соколъ; ლეონტ. 11—14.

ძერძერუკი, ნ. ძენძერუკი.

ძერწა (ვჰ), ზ. ვ. შეჰსძერწავ. შეჰკავშირებ, შეკვრებაბ, спанивать. (ვიძერწები, -წე), ზ. ვ. შეიწებები, спаиваться. შუთ. 40.

ძეძვი, ს. ჯაგი ველიანი, терн, терновый кустъ; ვისრ. 11; მხედ. 9—14; ან теченокъ, держи-дерево; Paliurus aculeatus; ერთი. ლ; ან придорожная игла, крушина; ბერ. ლ; იგივე ბაკ. ლ. **ძეძვნარი**, ს. ადგილი, სადაც ძეძვი მეტნარებს; терновникъ.

ძეწი, ძეწვი ნ. ძენწი; ვისრ 11; ხად. ლ; ქილ. 561.

ძეძკა, ძეწკვა (ვჰსძეძკავ ვჰსძეწკვავ, -ვე), ზ. ვ. ვჰსცემ, ვჰსძეგვავ. выбивать изъ колосьевъ зерна. (ვიძეწკ, -ძე), ზ. შიხ. მოვიგლი, ლეიძეწკ. прищемить, придавить.

ძეწკვი, ს. წვრილი ჯიჯგი ვეცხლისა ან ოქროსი, კისერზედ ჩამოსაკიდები. цѣпочка.

ძეწკვიანი, ზედ. ძეწკვით მოხალი, у кого цѣпочка надѣта.

ძეწნა, მეგრ. ива хрупкая, ерѣнѣ. ლ.

ძვალი, ს. უმაგრესი ნაწილი ცხოველთა ხორცთა შინა, кость; დაბად 2—23; ფსალ. 21—14.

ძველად, ზზ. ადრიდგან, встарину; ძველიდგან, съ давнихъ временъ. ძველადვე. ზზ. ადრითვე, прежде, раньше, ძველებური, ზედ. უწინდელი, ძველის ჟამისა, старинный, -ფული, старинныя деньги, -კაბა, старое платье. **ძველებურად**. ზზ. по старинному, ჩონგ. 124; **ძველება** (ვაძველებ, -ლე), ზ. ვ. ძველებ, ძველად შეიქმ, изнашивать; (ვჰსძველები, -ლი), ზ. ვღ. ძველდები, ძველი შეიქმნები, старѣть, ветшать.

ძვალტუბავი, ზედ. გამხდარი, худой.

ძველი, ზედ. ადრინდელი. дѣдовъ вѣка; ან ხანმარი, ветхій, древній, старинный; старый, худой; ძველი ალთქმა. ветхій завѣтъ; ძველი კაბა. старое платье, ძველი ღვინო, старое вино ძველს დროებაში. въ старыя времена; ძველი მოყვარე, старый другъ; ვისრ. 146; **ძველობა**, ს. სიძველე. древность, **ძველობით**, ზზ. ადრიდგან. съ давнихъ поръ; სად. ვ. 103; (ვჰსძველობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. быть старымъ, давнишнимъ; **ძველ-ძველი**, ს. ფულია, ძველი ხანმარი ტანისამოსი, ветошь, старое платье.

ძველშავი, ურემენი ნაზე.

ძვილ, ძვილლა, ძვილ-სადამე, ზზ. ძლივ, ძლით, едва, насилу; შავთ. 4; ძვილ-შესაძლებელი, трудно невозможный, невозможный. მარკ. 1—20.

ძვინად, ზზ. შესაწუხებლად. წინა აღდგომად, поперекъ, на зло; იხილ. 1—1; 3—9; 11—1; ოსპ. 7—13.

ძვინება (ვაძვინებ, -ნე), ზ. ვ. განწარისხებ, გაჯავრებ, ჯავრზედ მოვიყვან, ожесточать, (მეძვინება, -ნა), ზ. მიჩ. მეჯავრება. მეწყინება. злиться, сердиться, 1 ქართლ. 157; 438; 2 ქართლ. 275; სად. 17—16; (ვეძვინები, -ნე), ზ. თვ. ვეწყინები, огорчаться, 2 ქართლ. 23.

ძვინვა, სხ. განძვინება. გაჯავრება. злость; (ვჰსძვინავ, -ნე), ზ. უ ვჰსწარისხებ. злиться.

ძვინი, ს. რისხვა, გულ-პილწობა, ярость, гнѣвъ, злость.

ძვირად, ზზ. არ იაფად, дѣшево. дорого трудно; ან არ ჭკვიარად, рѣдко. ვეფხ. 570; ძვირად ყიდვა. купить дорого, ძვირად პოვნა, трудно находить.

ძვირი, ზედ. არ იაფი, дѣшево. высокій; дѣшевый; იშვიათი; ძუნწი, жадный; **ძვირად-ძვირი**; дорогой, высокой цѣны; трудный; рѣдкій; скупой ვისრ. 85 ვეფხ. 925, 936; იხილ. 28—10; ძვირ-ფასი ქვა, драгоцѣнный камень; ბუნად ძვირი კაცი; нехлѣбосолъ.

ძვირი, ს. ბოროტი, злое; უბედურობა; зло, злоба; бѣда, несчастіе; ფსალ. 7—9; 70—13, 20, 24; იერემ. 11—23; ძვირს ვერ იტყვი ჩემზედა, ты не можешь ничего дурного сказать обо мнѣ; ძვირის თქმა ვისზედმე, поносить кого, ძვირის ზრახვა, სხ. злонамѣреніе, злой умыселъ; 2 კორ. 12—20; (-ვჰსზრახავ, -ხე), ზ. უ. შეითქმები ბოროტის შესამთხვევლად, злоумышлять, ძვირის მეტყველება, ს. ძვირის თქმა, порицаніе, **ძვირის მეხსენე**, ზედ. ზვირის ღამხსოვნებელი, злопамятный; მარკ. 2—32; ძვირის მოქმედება, ძვირი საქმე, ს. ბოროტის შემთხვევა; ფსალ. 34—17; злодѣяніе, злодѣйство; (ძვირს ვჰმოქმედებ, -დე), ზ. ვ. злодѣйствовать, ძვირის მოქმედი, მიმ. ბოროტის მქნელი, злодѣй, ძვირის მოხსენება, ან ძვირის ხსენება; სხ. памятозлобіе; месть, мщеніе; რიცხვ. 35—21; (-მოვიხსენებ, -ნე), ზ. უ. ავს ნაქმარს მოვიხსენებ; ვემტერება; памятозлобствовать; враждовать; **ძვირი-საქმე**, ნახე ძვირის მოქმედება.

ძვირი-სიტყვა, ს. злорѣчіе, злословіе, 1 მეფენი 2—1; **ძვირის-უოფა** (ძვირს ვუყოფ, ვუყავ), ზ. ვ. злословить, ненавидѣть; дѣлать кому зло, вредъ; იხ. 11—9; სჯმ. 12—1; **ძვირის შემოხვევა**, იხ. напасть; (ძვირს შევემოხვევ, -ხიე), ზ. ვ. უბედურობას მოგუწყვე გისზედმე, навлечь на кого несчастіе, (ძვირს შევემოხვევი, -ვოე), ზ. თვ. უბედურობაში ჩავვარდები; попасть въ несчастіе, აღქს. 140; **ძვირის ხილვა** (ვიხილავ, -ლე), ზ. მიქ. უბედურობას გამოვიცდი, испытать несчастіе. გბრ. 11—25; 36; ცოფოთ. 9; **ძვირის-ხსენება**, ნ. ზედით ძვირის მოხსენება; ლუკ. 19—18.

ძვირობა, ს. სიძვირე, არ იაფობა; სიძუნწე, ხელმოჭერებულება; дороговизна; скупость; (ვ), ზ. უ. ძვირი ვარ; ვილევი, მაგალ. ლექსი, ვეფხ. 21; дорожить; ръдѣть; ან არ ვიმეცნებ, ვქმოგავ, ვქძუნწობ, скупиться, жалѣть, ვეფხ. 10; მრ. 76; დარეჯ. 127.

ძვირუხსენებელი, ზედ. ძვირის არ მოსახსენებელი; 1 ქართლ. 206, 325; незлопамятный, незлобный; მარკ. 2—184; **ძვირი უხსენებლობა**, ს. ძვირისა არ მოხსენება, незлопамятность; მარკ. 2—184.

ძვირფასება (ვიძვირფასებ, -ხე), ზ. ვ. ძვირად ყალირებ, дорожить.

ძვირფასი, ზედ. ღირებულის ფასისა, драгоцѣнный; **ძვირფასობა**, ს. ღირებულება, драгоцѣнность; (ვ), ზ. უ. ვქლირებულობ, быть драгоцѣннымъ, მრთ. 60.

ძვირძვირადი, ზედ. ფრიად ძვირი ან ძნიმე; дорогой; тяжкій; -ცხენჯვე, тяжкія мученія; მარკ. 2—61; **ძვირძვირება** (ვიძვირძვირებ, -რე), ზ. ვ. დავიძვირებ, дорого продавать; **ძვირ-ხილული**, ს. გაცხენჯული, страдалецъ, ძვირ-ძვირება უხეიერო, тяжкія мученія нѣжнаго тѣла; მარკ. 1—6.

ძვლიანი, ზედ. ძვლების შემქონი, костлявый; ქილ. 60.

ძვრა, ნ. ძვრა, ძრვა.

ძვრევინება (ევ), ზ. ვ. заставить двигать, шевелить, ვეფხ. 886.

ძი (სომხ.), მარცვალი ენე ხმირად იხმარების ლექსთ თან, ვით, ვითარ, частица, употребляемая въ концѣ словъ, вмѣсто თუ, ლი, же; თუ ვინძი, ე. ი. **ვინძლივ**, пука постарайся; ვითარძი, какъ же, რაძი, какой, что, ლუკ. 1—62; რუხულ. 592.

ძია, შემოკლ. ბიძა, ბიძია; дядинька.

ძიბძიბ, შორისდ. ქათმის წიწილათა ხალისი; цыпъ, цыпъ.

ძიგძიგი, ს. ყაყანი ღელაკეთა, ერთი ეთერ, шумъ женщинъ; იქერია № 1, 48.

ძიება, სხ. исканіе; искъ, споръ; სჯმ 25—20; 26—3; (ვეძიებ, -ძიე), ზ. ვ. ვეძებ ვქსძებნი, მოვქსძებნი, искать, (ვიძიებ, -ძიე), ზ. მიქ. искать, ეხალ. 9—36; ვიძიებ სისხლისა, мстить за кровь; 1 ქართლ. 36; ვეძიებ ღონეს, отыскиваю кому средство; მეძიებ, ищешь меня.

ძიება, ს. სიტყვანი ქვემდებარენი ზმნისა; სიტყვა, რომელიც ქმართაჲს ზმნასა იწოდება უფლად ნ. თავსს ადგილს და რომელიც დამოკიდებულია ზმნისაგან ძიებად; მაგალ. ღმერთსა შეჰქმნა სამყარო, აქა ღმერთი უფალი ზმნის და სამყარო ძიებაჲ; слова, замѣняющія отъ глагола; сказуемое.

ძიებადი, ზედ. საძიებელი, ქვემდებარე ძიებისა; искомый.

ძილი, ს. განსვენება, მოსვენება; ძილის შორისი, სიზმარი, ჩვენება, сонъ; сновидѣніе; **ძილის-გუდა**, соня, кто любитъ спать; ან **გუდაფუტა**, мечтатель, гадюшка, раст.; ერისთ. ლ. ძილია თუ ღვიძილობა? ე. ი. ჭსძინავს თუ ღვიძავს; ვეფხ. 102; спитъ или не спитъ; **ძილის-პირი**, **ძილპირი**, ს. შეღამება, сумерки, вечеръ, ვისრ. 71, 161; ვეფხ. 483; ნახე სძლის პირი; **ძილის შინა ძილის შორისი**, ს. სიზმარი, мечтаніе; сонъ, привидѣніе; იერემ. 23—27; დან. 2—1, 2, იოილ. 2—28; (ვიძილის შენებ, -ნე), ზ. უ. სიზმარში ვჭნახავ, видѣть во снѣ; იერემ. 23—25; 2—1; **ძილის-წამალი**, наркотическое средство.

ძილის გაკრთობა (გამკრთობ, -ობ), ზ. უ. ნ. გაკრთობა.

ძილი (მძინავს, მეძინა, მძინებია), ზ. უ. მოვისვენებ, спать, გულით მეძინა, я спалъ крѣпко.

ძილ-მოუსვლელი, ზედ. უძინებელი, неспавшій.

ძილ-ნაკრთობი, ზედ. испуганный во снѣ.

ძილობა, ს. მძინარება, сонъ, მოურავ. 130.

ძიმწარე, **ძირმწარე**, ს. горькій корень; кирказонъ; ერისთ. ლ; ბუნ. ლ; პ. ფ. ლ.

ძინება (ვიძინებ, -ნე), ზ. ვ. მოვისვენებ, успокоять, ვიძინებ, -ნე), ზ. მიქ. მოვისვენებ, заснуть, უარყ. 352.

ძინება (ვჭსძინებ), ნ. შეძინება (შეჭსძინება).

ძინვა (ვჭსძინავ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. მძინავს, спать, მარკ. 5—39; ნახე ძილი.

ძირა, **ძირაკი**, ს. ფირა, тминъ, მარკ. 23—23.

ძირამო, მცენ. ნ. ლუდღუბა.

ძირდაბლა, **ლომია**, ბაქრ. 180.

ძირვა (ვჭძირავ, -რე), ზ. ვ. დავილეკ, დავჭღუბავ, осаждать, тянуть на дно; (о водѣ); ბუნ. კ. 254.

ძირი (სომხ.), ს. ქვე და კერძო ნივთთა, основаніе; ფუძეი ხეთა და ბალახთა; ვეფხ. 219; ეხალ. 79—9; მარკ. 3—10, 13—6; дно; корень дерева; ძირი თიხისა, копка сѣна; მთის ძირა, подошва горы; ძირი და ნაკვალი, потомство, родъ и родъ, корень дерева, нижніе ветви отъ корня, двѣсти улей пчелъ; მრთ. 115; ძირი ჭილისაჲს, дно рѣки, ძირი გბილისაჲს, корень зуба; ძირ ძირს წავე, уходить на дно рѣки; ბუნ. კ. 88; ძირ ძირს მოდის ნავი, судно, погруженное въ водѣ тонетъ, **ძირკველი**, ნახე **ჯირკველი**; **ძირის მჭამელი**, ს. ჭია, ხაბ. ლ? **ძირ მწარე**, ნ. ძიმწარე; **ძირნაოტი**, ს. მცენ. молочай (раст.). პ. ფ. ლ.; **ძირობა**, ს. მაგალ. მთის ძირობა, населеніе подошвы горы; 2 ქართლ. 156, 352, 358; **ძირს**, ზმნ. დაბლა, внизъ, внизу, ძირს ჩადი, сойди внизъ; **ძირტკბილა**, ან ძირტკივილა, ს. მცენ. солодковый корень; лакричникъ, ნ. ჩ. ლ; ერისთ. ლ; ძირტკივილა, მცენ. ერისთ. ლ. желтокорень; ძირწითელა, ს. მცენ. журавлинникъ (раст.); ძირძიღა, ან

ძირდიდა, ხ. ძირქვე მუწუკი, передъ, боязчка, собачій языкъ, ерих. л. **ძირხვენა**, ხ. მცენ. корень лавушный (раст.).

ძირული, ზეც. მგალ. Имя ძირული, обитатель подошвы горы; ვიხრ. 3; თივის ძირული, копна сѣна.

ძისძე, ხ. შვილის შვილი, внукъ.

ძიძა, ხ. ლელეკეი უცხოთა შვილთა მზრდელი ქალი, кормилица. **ძიძის ბალახი**, ხ. მცენ. крестовый, млечный корень (раст.); **ძიძობა**, ხ. (ვ), нянчанье, нянчать.

ძიძგილაობა, ხ. ხუმრობით ცემა-ცემა, драка въ шутку.

ძლება (ვ-ძლებ, ვ-ძლიდ), ზ. უ. გავსძლებ, ავიტან, მოვითმენ, დავუდგნობ; сносить, выдерживать, выстаивать; выносить, терпѣть; დაბად. 45—1; არ ვსცემთები, ლიღნის გავ-ძლებ (ცხინავამოსი); быть носимымъ, носиться (объ одеждѣ); ნ. **გაძლება**; (ვ-ძლებ). ზ. უ. ლეკულენობ, ავიკიდ. შემძლებელ-ვარ, შევიძლებ, ძალი მაქვს, ძალს ვიღებ; устоять противу кого, чего; мочь, быть въ состояніи; ცხინისამოსი ლიღნის უძლებს, онъ носитъ платье долго; არ ეძლო ლაპარაკი, онъ не могъ говорить, არ შემძლო სიარული, я не могъ ходить, (ვ-ძლებ, -ძელ), ზ. უ. შევიძლებ, быть въ состояніи, мочь; ცხინისამოსი არ მიძლებს, одѣжда на мнѣ не носится долго; 1 ქართლ. 370; მგძლებიხ, მგძლება, я могу, я въ силахъ; (ვ), ზ. მ. ვუხმარები, ვიძლებას მოვუსვამ, поддерживать кого; ალექს. 197.

ძლევა (ვ-ძლევ, ვ-ძლე), ზ. მ. მივსცემ, давать, отдавать; платить; 2 ქართლ. 519; ვ-ძლევ ხანს, вторить, отъ ვ-ძლევ მოხვენებასა, я предаюсь отдыху; ცეკრს არ ძლევს, онъ и ухомъ не ведетъ, თავს ვ-ძლევ წყალსა, бросаюсь въ воду, чтобы утонуть; ვ-ძლევ ჭრილსა, пускаю на ѣтеръ, 2 ქართლ. 430; ვ-ძლევ ხარკსა, плачу подать, ქირით ვ-ძლევს, отдаетъ въ наймы, ათ თუმნით ძლევს, онъ отдаетъ за сто рублей; ვ-ძლევ ცეცხლსა, подбавляю жаръ, огонь; ქიმია 50; მაძლევ ხუთსა, ты отдаешь мнѣ долгъ; (ვ-ძლევი, -ძლიე), ზ. თ. მივსცემ, давать, (ვ-ძლევი, -ძლიე); ვ-ძლევები, -ძლევი). მივიცემი, быть отданнымъ.

ძლევა, ხ. побѣда, одолѣніе; ძლევით შემოსა, одержать побѣду; (ვ-ძლევ, -ლიე). ზ. მ. მოვერევი, დავსძლიე. ვ-ყოფებ; одолѣть, побѣдить. იოან. 16—33; მძლევ, побѣждаешь меня; (ვ-ძლევი, -ძლიე. 3 პირი აძლიენებ), ზ. მ. ვ-ვ-ვ-

ძმრიანი, ზედ. ხაშმა, ძმრახვანი, уксусный.
ძმურად, ზმ. ძმასავით, братски, ибо. 17—5.
ძმური, ზედ. ძმებრივი, братскій, Ювид. 142.
ძნა, ს. მომკილის ყანის კონა, უკურული მჭედელთაგან ან ხელეწოთა; снопъ; дидж. 37—7; ибо. 7—15.
ძნება (იძნის, გაძნა, უძნის; მიძნილ; მძნებია), ზ. უ. მემძიმების, მეწუხების; тяжело, грустно мнѣ; Ювид. 2—77.
ძნელად, ზმ. სიძნელით, съ трудомъ, насилу.
ძნელ-ბედი, ზედ. ავბედი, несчастный, -ბედობა, ს. ავბედობა, несчастіе.
ძნელება (ვ), ზ. პ. გავაჭირვებ, გავაძნელებ, затруднять, дидж. 20; (ვიძნელებ, -ება. ზ. მიჩ. გავიჭირვებ, გავიძნელებ საქმეს, увеличивать для себя затрудненія; (ვუ), ზ. მიჩ. გავუჭირვებ, გავუძნელებ საქმეს, затруднять кому исполненіе дѣла; (ვიძნელებიი, -და), ზ. ვე. გავსჭირვებიი, становиться труднымъ; მიძნელებ, ты затрудняешь мнѣ дѣло; (ვიძნელებიი, -და), ზ. თვ. გავუჭირვებიი, казаться затруднительнымъ; (მიძნელება, -და), затрудняться, ვეუხ. 640, 970; გორგ 154.
ძნელი, ზედ. ძნიადი, გასაჭირი, трудный, ძნელი საქმე, трудное дѣло; ძნელი კაცი, тяжелый человѣкъ; 1 ქრონ. 28; ძნელია, трудно (есть).
ძნელობა, ს. სიძნელე, трудность, ვეუხ. 934.
ძნელოვანი, ზედ. მომძნელო, სიძნელო, затруднительный.
ძნელჟამობა, ს. ძნელი დრო, трудное время.
ძნელსუნობა, ს. მძიმე სუნი, зловоніе.
ძნეული, ს. უკურული ყანა, მჭედელული, ბრეა, снопъ, იხუ. 2—6; ძნეულად, въ снопи, მაკ. 13—30.
ძნიადი, ზედ. ძნელი, трудный, **ძნიად**, ზმ. ძნელად, трудно; სიბრ. სოლ. 17—1; 2 მეფ. 3—16; ძნიად მეტყველი, ზედ. ენაბრგყნილი, косноязычный, заика; მარკ. 7—29; **ძნიადობა**, ს. სიძნელე, трудность; ამბაკ. 2—7.
ძნობა, ს. სიხაშაბა, ყურა სამუზიკოთა საკრავთა; ან ძალი სამუზიკოთა საკრავთა; ფსალ. 150—4; играть на музык. инстр.: струны; (ვუხმობ, ბრ. არა აქვს), ზ. მ. ვუკრავ სამუზიკო საკრავსა, играть на музыкальномъ инструментѣ; მაგი. 1; 14.
ძნობა (მიძნის), ს. ძნება.
ძოვა, ძოვნა ვუხმოვ, -ვე ან ვუძოვნი, -ნე), ზ. მ. ხვასაგათათვის; სიძოვრებზედ ვარ, пастись, ითქ. 1—14; იოან. 3—7; ვეუხ. 1588, ჭიძოვს ხრწყვილი ხორცსა, гангрена разъѣдаетъ тѣло.
ძოვება (ვ), ზ. მ. გავუშვებ ხვასაგთა სიძოვართა მინდორით ზედა ხეველებზე, пасти скотъ, იოან. 21—15, ვეუხ. 34—8.
ძოლო, ს. მცირე ნოხი, ხალიჩა, небольшой коверъ; ს. ქარი.
ძონძი, ს. ძველი დაგლეჯილი ტანსაცმელი; მწყრი, დასაგმელი; старое платье, истошки; тряпка; მაგი. 32; სიბრ. ამისნი არიან; ბებერი, ძველებურ ძველი დაკერებული ტარატინი, бабушкино; ფლასი ან ქინქალა, мелочь.
ძონძროხი, ს. ზორბობი.
ძოლან, ზმ. ძალან, გუშინ წინ; ან შარდანდის ქვეშ; третьяго дня; съ прошлаго года; дидж. 31—2; ვეუხ. 375, 409; 1157; ზოგად. წელან, давеча, дидж. 47; სიბრ. 74, 105, 140, გამოსლ. 5—7.
ძოლანდელი, ზედ. გუშინწინდელი, ან შარშანდელი, третьягодишній; прошлогодній; **ძოლანდლიდგან**, ზმ. გუშინწინდლიდგან, съ третьяго дня; ვეუხ. 1157; გამოსლ. 4—9; **ძოლანდისუ-ლად**, по третьягодишнему; ქილ. 232.
ძოწეული, ზედ. ძოწის ფერი, მეწამული, წითელი; ამეფური სამოსელი ძოწეულითა, пурпурный; червяный, красный; багряница, порфира; ისაი. 1—19; ქება 4—3; ლუკ. 16—19; იოან. 19—5; ხატ. 16—14; ვეუხ. 72; დიდგ. 51, რუხულ. 389.
ძოწი, ს. წითელი მარგანი; ფერი ალისა, ნ. ფერი; кораллъ, მეტალურგიულად აღმარებას ეკუთვნის, ვეუხ. 1140, 1331.
ძრახვა, სს. ბრიცაიе, осужденіе; ვეუხ. 61; (ვსძრახავ, -ხე), ზ. უ. განვკიცხავ, განვაქიქებ; порицать, осуждать; სიბ. ჯ. 227; (ვუ. ზ. მიჩ. განვკიცხავ, არ მოვეწონები; порицать, охуждать чей либо поступокъ; დიდგ. 153; ვძრახავ, осуждаешь меня, ნონე. 83, დიდგ. 67; (ვეძრახვები, -ხე), ვეკიცხები, быть порицаему; ან ველაპარაკები, имѣть бесѣду, разговоръ съ кѣмъ; გორგ. 171; დიდგ. 129; ნახე ზრახე; მეძრახები, бесѣдуешь, разговариваешь со мною; მეძრახების, это для меня неприлично, достойно порицанія.
ძრვა, ძრუა, სს. движеніе, шевеленіе; ძრვა მიწისა, землетрясеніе, ვიხ. 12; ძრვა ბანკისა, снятіе стана: (ვსძრავ, ვსძარ, უკანასკნელ არის ხშირად ეხძრვ ქილ. 31), ვეცვლი ადგილს; ѣздой ѣздою დავსძრავ. შევსძრევ. შევარხევ, შევარყევ; двигать, шевелить, трогать, трясти, колебать; (ვიძრვი, ვიძერ), ზ. პ. ვეძოძრავობ, შევინძრევი, შევირყევი; შევირხევი; двигаться, трогаться, колебаться, ფსალ. 20—8; ვიხ. 34.
ძრვა (ვსძრავ, -ვსძარ), ზ. მ. ვეცივ, морозить.
ძრვადი, ზედ. მოძრავი, движимый.
ძრობა (ვიძრობ, ვიძერ), ზ. მ. ვეგლეჯ, მოვეგლეჯ, მოვიძრობ; выдергивать; снимать, сдирать; ვიძრობ, ვიძერ), ზ. მ. ვეგლეჯ, მოვეგლეჯ, მოვიძრობ; выдергивать; снимать, сдирать; ვიძრობ ბალვებსა, выдергивать зубы; ვიძრობ ტყავსა, снять шкуру; ვიძრობ ღანჯალ, вынимать ножъ свой.
ძროშა (ვსძერგები, -ძერ), ზ. უ. დავსძერგები, ვსდოლავ, ვსცოცავ მიწაზედ; ползти, переемикаться, ვეუხ. 1298; (ვეძერგები, -ძერ), ზ. მიჩ. შევეძერგები, შევეკვეთ ძროშით, проползть, проскользнуть; ან შევეძერგები, ვსჭიდილობ დახლოვებას, втираться; სული მაძერგებს ამაშიხგან, отъ страха я теряю присутствіе духа.
ძროხა, ს. ზრახა, корова, დიდგ. 35—15; დახტ. 162; ძროხი ხანა, ს. მცენ. елень ланка трава, грязи. ლ.; ძროხის ჭირი, сибирская язва на скотѣ.
ძრუა, ნ. ძრვა.
ძრცვა (ვსძარცვ, -ვე), ზ. მ. გავსძარცვ, გავეკრეს, შემოვცელი ხამოსელს, ან წარვსცვეე ქონებას; ограбить, ограблять.
ძრწენა, ძრწნა (ვიძრწნი, -წენ; ვსძრწნი, ვსძრ-

წენ), ზ. უ. ვეკრძალვი, ვერიდები, остерегаться, ქვფხ. 755.

ძრწოლა, სხ. трепетаніе, треветъ; შიში და ძრწოლა, страхъ и треветъ; **ძრწოლით,** съ трепетомъ, (ვჰსძრწი), უ. ცხორთა, ვჰკანკალებ შიშით; трепетать отъ страха; მაძრწოლებს, бросаетъ меня въ дрожь, ანდრ. 96; (ვეძრწი, -წე), ზ. მიწ. ვიხილავე წინაშე ვჰსძრწი შიშით, ვუთრთი, трепетать передъ кѣмъ; ღრეკ. 2—113; **ძრწოლება** (ვ), ზ. მ. ვათრთოლებ, заставить дрожать, (ვი), ზ. მიწ. ვჰსთრთი, ვჰკანკალებ, трепетать, მაძრწოლებ, потрясаешь меня: რუსუდ. 926.

ძუ, ს. ღეღლი მზვი, самка; ძუ ღორი, медвѣдица, ძუ ძაღლი, сука.

ძუა, ძუვა, ს. ცხენთ კუდის გრძელი ბალანი; волосъ лошадинаго хвоста; რუსუდ. 593.

ძუალი, ძუწლი, სახე ძვალი, ძველი.

ძუკნა, მაგალ. ძაღლი ღეღლი ძაღლი; ს. сука.

ძულება, ძულვება (ვ), ზ. მ. გავღვიძებ სიძულილსა, შევაძაგებ, внушать ненависть, отвращеніе; ვისრ. 19; (ვიძულებ, -ლე), ზ. მიწ. შევიძულებ. ავირეშებ, მოვიძაგებ, возненавидѣть, презрѣть, (ვჰსძულები, -ლი), ზ. ყდ. შევჰსძაგებ, მოვჰძაგებ, начинать ненавидѣть; (ვეძულები, -ვე), ზ. ოვ. არ ვეყვარები, быть противну кому.

ძულვა, სხ. ненависть; ლილ. 45, (მძულს, მძულდა), ზ. უ. სიძაგლად მიმაჩნია, ненавидѣть; ვჰსძულვარ, ვჰსძულილი, არ ვეყვარვარ; онъ ненавидитъ меня.

ძულობა (ვჰსძულობ), ზ. მ. მძულს, სიძაგლად მიმაჩნია, ненавидѣть, 2 ქართლ. 112; ძველსა მოყვარესა ნუ ჰსძულობ, ძველსა შარას ნუ აგდებ, непрезирай стараго друга, неоставляй старой дороги; ქილ. 51; მძულობ, ненавидишь меня; ანდრ. 74.

ძუმელა, მცენ. წითელა ბალიში, ქათმის ქოხორა, амарантъ, нѣтушій гребень; (раст.), ჰ. უ. ლ.

ძუნგელა ძაღლი, ს. порода собакъ.

ძუნძული, სხ. бѣготня, **ძუნძულება** (ვი), ზ. მ. ძუნძულით ვიცარებ, носиться съ чѣмъ либо, (ვსძუნძულებ, -ლე), ზ. უ. ითქმის დიდრონთა ხვასტაკთათვის: ნელის სირბილით მიედევარ, медленно преслѣдую; ცხოველთათვის ითქმის ცუნცული, бѣжать мелкою рысью.

ძუნწება (ვი), ზ. მ. ძუნწად ვჰხდი, дѣлать скупымъ.

ძუნწობა (ვჰძუნწობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვჰსწუნწკობ, ვჰკამოუმეცებლობ, скупиться; მეძუნწება, ე. ი. ძუნწად ან ძვირად მიმაჩნიხარ, считаю тебя скупымъ; ვეფხ. 1310.

ძუნწი, ზედ. ძვირი, ხელმოჭირებული, წუწკი, ბუნრად ძვირი, გამოუმეცებელი, скупой.

ძურომა (ვჰსძვრები, ვჰძვერ), ნ. ძრომა,

ძურწა, ს. მცენ. ковыль (раст.), ნ. ჩ. ლ; смолка (раст.); ბუნ. ლ; лисохвостъ коленчатый, ერის. ლ.

ძულან, ძულანდელი, ნ. ძოლან, ძოლანდელი.

ძუძუ, ს. ქალთა და ზოგად მეცხრეთა ცხოველთა ბუნებითი. ჭურჭელი ხძისა, სწოვებელად შვილთა მათთა; сосецъ, сосци, титька; ქებ. 4—5; ვეზეკ. 28—9; **ძუძუთა, ძუძუბანი,** ს. უსუფარი, ძუძუს მწოვარი, грудной младенецъ; **ძუძუ მაღვალი,** ს. მცენ. морошка, ნ. ჩ. ლ; ჰ. უ. ლ. ძუძუვალა, ს. ვაშლი ერგვარი, порода яблоковъ, ძუძუს თავი, сосецъ. **ძუძუს მტე,** ს. ცხრეთ უხმობენ ერთიერთსა რომელნიც გაზდილან ერთის ძიძისაგან ძუძუსწოვებით თუმცა სხვა და სხვა ღროს; სიქ. 13—1; молочный братъ; მარკ. 40—2; ძუძუ მარწყვა, მცენ. ნ. უცილი.

ძუწკი, ნ. წუწკი.

ძღვამალი, რძღვამალი, ს. კრიკონა, მორცხულა; дикій виноградъ, ნ. კრიკონა.

ძღვანება, ძღვანვა (ვეძღვანვ, ვსძღვანვ, -ნე), ზ. მ. მივეძღვანებ, გავუგზავნი, препроводить.

ძღარბი, ს. გზღარბი, ან ზღარბი, ცხოვ. сжъ.

ძღვენი, ს. მისართმევი, ან გასაგზავნი სანოვარი; даръ, подарокъ, гостинецъ; ფსალ. 71—10; მატ. 2—11; -სოფელიერო, საშობაო, სააღდგომო, ყველიერში გლეხთაგან მოტანილი რამ სანუკვარ მეზატონისა, гостинецъ, принесенный крестьянами помѣщику на масленицѣ, въ Рождество, и въ Свѣтлое воскресенье.

ძღვნა, ნ. ძღუნა.

ძღვნობა, სხ. подношеніе подарковъ; (ვჰსძღვნობ, ვეძღვენ), ზ. მ. სანუკარს ან ძღვენს მივართმევ. приношу кому подарки; რუსუდ. 154, 700; ღრეკ. 137; 1 ქართლ. 275; ვეფხ. 1458; მძღვნობდიან, подносили мнѣ подарки; რუსუდ. 908; მოურავ. 236.

ძღომა (ვაძღობ, -ღე), ზ. მ. სიზრდეს ვაძლევ საჭმაღ. накормить, насытить.

ძღოლა (ვჰძღვი, ვეძღვი, -ძღე; ვეძღვები, -ძღე), ზ. მ. თანა ვჰსდევ; ან ვჰმოძღვრი, ვასწავებ, ღვთისგან ჭეშმარიტს გზაზედ; вести; сопровождать; руководить, наставлять; ფსალ. 5—3; 1 ტიმ. 5—17; კეთილად ვეძღვი ერსა, хорошо руководить народомъ; (მაძღვი, მიძღე), ზ. მიწ. თანმდევ; ან მმოძღვრი, მიდგან ჭეშმარიტს გზასა; ведешь меня; руководишь мною; სიქ. 7—41; მარკ. 1—160.

ძღოძა (ვჰსძღები, -ძღე), ზ. უ. საკმაოდ სიზრდეს მივიღებ. насыщаться.

ძღუნა (ვჰძღვნი, -ვნე; ვეძღვნი, -ვნე), ზ. მ. ძღვენს მივართმევ. подносить дары; (ვიძღვნი, -ვნე), ზ. მიწ. მივიღებ ძღვენსა, принимать подарки; (მიძღვნიხ, მიძღვნა), ზ. მიწ. მომართმევხ ძღვენსა, онъ подноситъ мнѣ подарки; ვიძღვნ ქებანი, приношу тебѣ похвалу, შჯთ. 1.

ჭ.

ჭ, არის უხმო ასო, წოდებულიწილ; რიცხვში ნიშნავს ოთხ ათასს, ფულის ანგარიშში ნიშნითურთ -- ოთხ ათას თუმანსა, წერილის ფულის ანგარიშში 800 ფულსა ან 200 ბისტსა, 80 შაურსა, 20 აბაზსა, ან ოთხ მანაღთუნსა; ქრისტიანნი ლექსნი ამ ასოთი იწყებიან. ჭ-ა, ჭმინდა; ჭ-ო, ჭმინდაო; ჭ-ჭ, ჭინაშე; ჭ-წარ, ჭინახწარ; ჭ-წველი, ჭინასწარმეცნველი.

ჭ, იხმარების ზოგჯერმე ზ, ც და ჭ, ვითარ: ჭმახი, ჭმახი; ჭოკი, ჭოკი; ჩიჭვი, ჩიჭვი და სხ. ნ. ზ და ც. ზედ-დადებულსა ამის ასოთა იწყებიან: ჭარ, ჭარმო, მჭად, ჭა, ჭამო; კვლად ჭიე, ჭინა, ჭინასწარ, ვითარ: ჭარსველა, ჭახველა; ჭარმოსველა, ჭამოსველა; ჭიე სვლა, ჭიეწყობა, ჭინა დადება, ჭინა მსრბოლი, ჭინასწარმეცნველი და სხ.

ჭა, შემოკლ. ბძანებით სჭეხი ზმნისაგან ჭახველა, ჭადი, ცუთაი, ამაო, -ჭა, ვეფხ. 208; ამპარტავანი მიდიხო.

ჭა მდაბიურად წერილში ჭარ; რომელნიმე სიტყვანი რომელნიც იწყებიან ჭა, ნ. ჭარ.

ჭაავება, (ვ), ზ. ვ. ухудшать.

ჭაარება ვ), ზ. ვ. ჭავრონებს; მცირედ გაჭაარებს, проводить; провести; ქალ. 645; (ი), ზ. უ. გვიდა. пройти, минуть. 568; ვეჭვ ჭამიც არ ჭაბარონ, сомнѣваюсь, чтобы онъ мнѣ позволилъ сдѣлать нѣсколько шаговъ; ვეფხ. 737; ღუნი ჭამჭარნეს, провелъ я дни; ვეფხ. 111.

ჭაარსება ჭავარსებ, -ხე), осуществить.

ჭაახლოება (ვე), ზ. ვ. დავუახლოვებ, приближать, (ჭავუახლოვები, -დი), ზ. ვე. დავუახლოვები, приближиться.

ჭაბაჯება ჭავბაჯები, -ხე), ზ. თვ. ბაჯს გავუწევ ვისმე, поспорить съ кѣмъ.

ჭაბალთვა (ვე), ზ. ვ. დავსტრავ მცირედ.

ჭაბანა ვე), ზ. ვ. დავჭანი მცირედ, помыть.

ჭაბარბაცება (ვბარბაცები, -დი), ზ ვე. მოვჭავვი რბეას ან რწევას სიმთვრალისაგან, пошатываться; ნონგ. 87.

ჭაბაძვა, подражать.

ჭაბედვა ვე), ზ. უ. осмѣлиться.

ჭაბარვა (ვე), ზ. ვ. მცირედ დავჭბარავ. покопать.

ჭაბეგვა (ვ), ზ. ვ. მივჭბეგვავ, მცირედ გავლახავ. прибить, приколотить.

ჭაბეზღება (ვ), ზ. ვ. დავსძაგ, შევაბეზღებ, очернить, оклеветать, (ჭავიბეზღებ, -ღე), შევიბეზღებ, слушать наговоръ; შემიბეზღე, по наговору другихъ ты считаешь меня виновнымъ; ღარეკ. 10.

ჭაბეჟვა (ვე), ზ. ვ. დავჭბეჟავ. помять.

ჭაბერვა (ვე), მცირედ შევჭბერავ. подуть.

ჭაბერტყვა (ი), ზ. ვ. მცირედ დავჭბერტყავ; потрясти.

ჭაბერწება (ვბერწები), ზ. ვე. перестать телиться.

ჭაბზეკა (ვე), ზ. ვ. высунуть.

ჭაბზარვა (ვბზარავ, -რე), ზ. ვ. მცირედ დავჭბზარავ. поскалывать.

ჭაბილწება, ნ. ჭაბილწვა.

ჭაბიჯება (ვ), ზ. ვ. ჭარვდავ ბიჯსა, сдѣлать шагъ впередъ.

ჭაბლა ცხენი, бурая лошадь.

ჭაბლა ხაფი, ს. сладкая на вкусъ тыква, ბაქრ. 178.

ჭაბლი, ს. მცენ. каштанъ, -ლის ფერი, бурый; -ბლოვანი, ჭაბლისარი, каштановый лѣсъ.

ჭაბლიგვება ჭავბლიგვები, -დი), ზ. ვე. ღრმენგვება, истушиться. (ვ). დავაბლუნგვ, истушить.

ჭაბმა ჭავაბ, -ბი), ზ. ვ. დავაბავ, привязать; ან შევაბავ ცხენსა, заложить лошадь; დაბად. 24—5.

ჭაბნედა ჭავბნევები, -დი), ზ. ვე. დავჭბნევები, ослабѣть чувствъ, упасть въ обморокъ.

ჭაბნევა (ვაბნევ, -ნე), ზ. ვ. მცირედ დავაბნევ, ჭავბნევ, поражать.

ჭაბნელება (ვაბნელებ, -ლე), ზ. ვ. ჩამოვაბნელებ, затемнять; (ჭავბნელები, -დი), ზ. ვე. ჩამოვჭბნელები, потемнѣть.

ჭაბობრძიება (ვბობრძიებ, -ვე), ზ. უ. უცხს ჭავჭკვე, сноткнуться.

ჭაბოჭვა ჭავბოჭავ. -ჭე), ზ. ვ. ხელს დავხვევ, ხელი ვიგდებ, схватить, прибрать къ рукамъ.

ჭაბრეცა (ვბრიცები, -ცე), ზ. ვ. მოვიბრანჭები, დავიგრიხები, жеманиться, чваниться.

ჭაბრმობა ჭავბრმობ, -ბე), დავაბრმავებ. ослѣпить.

ჭაბრტყელება (ვ), пластать.

ჭაბრუნება (ვბრუნებ, -ნე), ზ. ვ. დავაბრუნებ, воротить.

ჭაბრძანება ჭავაბრძანებ. -ნე), ზ. ვ. ჭავიყვან, увести, ჭავჭბრძანები, -დი), ზ. ვე. ჭავალ, уходить.

ჭაბრჯენა ჭავაბრჯენ, -ჯინე), ზ. ვ. ფეხს ჭავდგამ ან მივაჭარებ, сдѣлать шагъ; упираться.

ჭაბუგვა (ჭავჭბუგავ, -გე). ზ. ვ. გავიჭსწვავ. ожечь.

ჭაბურვა (ჭავჭბურავ, -რე), ზ. ვ. ჭავჭხურავ; покрыть, ჭავიბურავ, -რე), ჭავიხურავ, накрыться, სიბრ. 80.

ჭაბუტბუტება (ვიბუტბუტებ, -ტე), ზ. ვ. ჭავიდუდუნებ, проворчать, пробормотать.

ჭაბღალვა (ვჭბღალავ, -ლე), ზ. ვ. ჭავშლი, стереть, замазать, (ვიბღალები, -ლე), ზ. ვ. ჭავიშლები, стираться.

ჭაბღნეკა (ვიბღნიკები, -კე), ზ. ვე. დავიბღნეკ ჭირსა, наморщиться; **ჭაბძანება**, ნ. ჭაბრძანება; **ჭაბკენა**, ნ. ჭაბრკენა.

წაბძანება, ნ. წაბრძანება.

წაბჯუნა (ვ), ზ. ვ. ступать ногою.

წაგდება (ვ), ზ. ვ. წინ-წევიყვან, толкать впередъ; წინწევიდგეს შებრძოლის, обращать въ бѣгство; წინწევიდგეს საქმეს, толкнуть дѣло впередъ; ქილ. 28.

წაგდომა (წაგდები, -და), ზ. ვე. ложиться, ложиться на что.

წაგება (წაგება, -გე), ზ. ვ. ложе, спать; ნ. წარგება.

წაგებება (ვეგებები), ზ. თვ. ложиться, идти на встрѣчу.

წაგებინება (ვ), ზ. ვ. წარგებაში, заставить проиграть, получить изъянъ.

წაგვა (წაჰგე, -გვე), ზ. ვ. вырѣзать, вынести.

წაგვანა (წაჰგავ ან წაჰგავარ), ზ. უ. сходить, походить, быть похожу.

წაგვანება (ვ), ზ. ვ. მივამსგავსებ, дѣлать похожимъ, (წაგაგვანებინა, -ნე), ზ. თვ. сходить, походить.

წაგვრა, წაგური (წაჰგვრი, -გვარე), ზ. ვ. წაგვიყვან, მრავალითობის წაგახსნა; ან წავართმევ, მოვჰხადებ, уводить; похищать, отнимать; რუსულ. 883, ვიხრ. 121; 2 ქართლ. 43; -ქალსა, увести чью дочь; რუსულ. 3; -ცოლსა, увести чью жену; შესაგ. გ. ვ. სამ.

წაგლესა (ვ), ზ. ვ. помазать.

წაგლა (წაჰგლი, -გალე), ზ. ვ. დავჰნაგვე, დავხვიდრე, истолочь; წაგეგლი, -გალე), ხელს ვეხმ, ზ. მიხ. მოვიგლი, მოვიქლიე, прищемить.

წაგმერა (ვ), ზ. ვ. пронзать.

წაგოზვა (ვ), ზ. ვ. смазать.

წაგლეჯა (ვ), ზ. ვ. გამოვჰგლეჯ, გამოვარდმევ გლეჯით, сорвать, вырвать.

წაგორება (ვ), ზ. ვ. გავაგორებ, прокатить, катать что; ქიმ. 238; წაგეგორებ სამღერელს კამათელსა (ნარლის თამაშობაში), бросить игральную кость; ქილ. 238.

წაგრაგნა (ვჰგრაგნი, -გნე), ზ. ვ. დავახვევ, შეკვახვევ; свернуть; завернуть; обвить; მარკ. 15—46; (ვიგრაგნები, -ნე), ზ. ვ. დავიფარები, покрыться, იხილ. 34—4; გამოცხ. 6—14; ანდრ. 148; ან შეკიხვევი, обвиваться.

წაგრძელება (ვ), ზ. ვ. გავაგრძელებ, удлинять; შუბი წაიგრძელეს, выдвинули копья, გორგ. 310; (ვიგრძელებ ენას), ზ. მიხ. вытянуть языкъ; ანტ 3—7.

წაგური, ნ. წაგვრა.

წადავება, სხ. тяжба, споръ; **წადავებით**, съ тяжбою; სამ. გახტ. 246; (წაველიდები, -ვე), ზ. ვ. მოვჰკვეი დავაბ, начать тяжбу, споръ, სამ. გახტ. 135; (ვ), ზ. ვ. დავაში შევიყვან, увлечь кого въ тяжбу.

წადარება (ვ), ზ. ვ. შევამსგავსებ, сравнить.

წადგენა, წარდგენა, -დგინება, представленіе, адресъ; (წავიდგენ, -დგინე), ზ. ვ. წინაშე ვიხილიმე წარვადგინებ; მივართმევ, представить кого; რამ. 13—2; (წარვადგენ, -დგინე), წინ წარვუყენებ, **представить кому**; სამ. 1—3; 9—41; 23—32; 2 კორ. 7—14; -თავსა, представляться. წარმიდგენ, ты представишь меня, 1 კორ. 8—8.

წადგმა (წაჰდგამ, -დგი), ზ. ვ. წინ დავსდგამ, ставить впередъ; выдвинуть, წადმა ბიჯსა ვერ წამდგმიდეს, немогли сдѣлать шагъ впередъ. წარვიდგამ უფსა, ступать ногою, идти впередъ; **წადგმევინება** (ვ), ზ. სხვ. заставить идти, დარეჯ. 2—138.

წადგომა, ს. граница; გურიის წადგომამდის, до границъ Гуріи, ბაქრ. 81.

წადგომა, სხ. ხახე წარდგომა. (წაჰსდგები, -დეგ; წავდგები, -დგი. მდგ. -დეს), ზ. ვე. მივალ, გამოვჰსწრებლი წინაშე ვინამმე; предстать, предстаться, ფსალ. 5—3; 63—6; საქმ. 27—23; გუჯ. 33; დარეჯ. 2—142; ან ფეხს წინ წავსდგამ, сдѣлать шагъ впередъ; ზედ-წადგა, ე. ი. ზედმიწევნა მთას, მთას წვერზედ ვიდა, вступить на вершину горы; ვეფხ. 184; (წავედგები, -დეგ), ზ. ვე. წინ მიველივარ; დავდევნები; наступать, идти впередъ; преслѣдовать; რუსულ. 221; 371; ან წინდავუდგები, предстать впередъ кѣмъ; 2 ქართლ. 482; უკან წავუდგები, ე. ი. უკან დავდევნები, идти изъ слѣдъ, преслѣдовать; სამ. გ. ვ. 44; რუსულ. 775, 1 ქართლ. 216; 2 ქართლ. 294; ვიხრ. 179; წავსდგომივარ. წავჰსდგომოდი), ზ. უ. ავალ მაგალ მთაზედ ლ დავსდგები, взойдти на гору; ვეფხ. 618.

წადება, სხ. წადილი, нрава, желаніе, хотѣніе; ვეფხ. 1464. (ვიწადებ), ზ. ვ. მოვიხურვებ, пожелать, захотѣть.

წადება (წაჰსდებ, -დე). ზ. ვ. მოვსდებ, მოვჰსჭიდებ; задѣть, запѣнить; წავიდებ ქვეშ, ე. ი. ქვეშ დავიდებ თავის თავ ბრძოლაში, повалить, повергнуть кого на землю; წავიდებ ცეცხლსა, положить огонь, (წავიდები, -დე), ზ. თვ მოვკიდები, зажигаться, загорать, ცეცხლი წამიდა, и воспламенился.

წადევნება (წავადევნებ, -დევნე), ზ. სხვ. უკან მივადევნებ, заставить слѣдовать.

წადენა (წავიდენ, -დინე), ზ. ვ. ვადინებ ვისმე ხისხლსა, ცრემლსა; посредствомъ удара вызвать кровь; вызвать слезы; (ვსდები), протекать; წამდის: მაგალ. ცრემლი, льются у меня слезы; ვეფხ. 653.

წადი, здѣсь. წასული, ступай; **წადი**, нѣтъ тамъ; სამ. ლ.

წადიდება (წავიდიდები, -დიდე), ზ. ვე. გავიდიდები, увеличиться, მარკ. 1—151.

წადიერება, სხ. წადილი, нрава, хотѣніе; желаніе, (ვიწადიერებ, -რე), ზ. ვ. მოვიწადინებ, пожелать, захотѣть.

წადიერი, ზედ. მოწადინე, желающій, მოწადინებული, желающій, დაბად. 31—30; 1 ქართლ. 1, ანდრ. 122; წადიერად. охотно, ანდრ. 3.

წადილი, ს. хотѣніе, нрава, желаніе, хотѣніе; გულის წადილი, желаніе сердца; ნ. გულის წადილი; -თავისა, желаніе, (ვჰსწად ან წერილში ვჰსწადობი უკანონოა; სხ. არა აქვს; ვიწადი, -და; მწადს, მწადდა; მწადიან, მწადოდა), ზ. უ. ვიხურვი, ვმოწადინეობ, მხურს; განიზრახავ, ვი-

გულვებ. დავაპირებ; желать: думать, предполагать: მიწადებია ან მიწადნია, я пожелал.

წადინება, ნ. მოწადინება.

წადინება (ვ), ზ. ვ. დამოვადინებ, заставить течь, (წამეღინება ცხვირიდამ, ბისხლი, изъ носу течетъ у меня кровь.

წადრეკა (ვკ'ადრეკ, -რიკე), ზ. ვ. მოვხდრეკ, მოვკეკვე, выгнуть, (წავხდრეკინი, -კი), ზ. ყდ. უკან დავხდეგინი, отогнуть, მარკ. 1—28.

წადუდუნება (ვი), ზ. უ. წავიბუტბუტებ, проворчать; ნონგ. 134.

წადუმება (წავიდუმებ, -ბე), ზ. უ. დავსჩუმდები, замолкнуть.

წადუნება (ვ), ზ. ვ. მოვუშვებ, ослаблять.

წავალება (ვ), ზ. ვ. დავუვალებ, одолжать, обязывать.

წავარდნა, ნ. წავრდომა.

წავარნა, ს. კლდის ბილიკი, тропинка, ვეფხ. 694.

წავარცხნა (წავვარცხნი, -ნე), ზ. ვ. დავვარცხნი, прочесать, (წავივარცხნი, -ცხნე), ზ. მიწ. დავივარცხნი, чесать себѣ волосы.

წავაჭრება (ვვაჭრებ, -ჭრე), ზ. თვ. დავვაჭრები, приторговываться.

წავედრება (ვვედრებ), просить, умолять.

წავი, მწავი, წვავი, ს. ცხოველია, боберъ, ბუნ. ლ. ს. მწავი; выдра, Р. Г. С.

წავლა, ს. გამოხლეა ჭადრაკის თამაშობაში; ходъ въ шахматной игрѣ; ქილ. 58; კალისაის წავლით, пройдя перекопь, გუჯ. 32; წავლა წამოვლა, хожденіе взадъ и впередъ; რუსუდ. 775; 536; (წავალი, ვალე; წავიალი სჩ. წამიალია), ზ. უ. გავალი, წარვჭლები, происходить; миновать; ისპ. 28—19; -ცოცხლეს, проживать, ქილ. 193; (წავალი), ზ. უ ფუხს გაველებამ, გავიალი, сдѣлать впередъ нѣсколько шаговъ; 1 ქართლ. 33. (წავალები, -ლე), ზ. ვ. გავიარები, быть проходиму.

წავლება (ვი), ზ. ვ. ხელს დავავლებ, схватить.

წავლენა (ვალენ, -ლინე), ზ. ვ. გავლენი, отправить, ჩემს სიტყვას ტყუილათ ხუ წავალენ, დარეჯ. 109; слова мои не считай за ничто; დარეჯ. 109.

წავრდომა (წავვარდები), ზ. ვ. დავვარდები ან ხელიდამ დავუსხლტები; упасть; выскользать; წამვარდა ცული, выскользнулъ у меня изъ рукъ топоръ; სამ. სიმბ. 383; წამვარდა ცხვირიდამ ხახლი, кровь хлынула у меня изъ носу.

წავხავება (ვი), ზ. ვ. დავხავებ, мирить.

წავხახება (ვჭ), დავუვერებ, закричать кому; ნ. წაძახება.

წაზიდვა (ვჭ), ზ. ვ. წავიღებ; относить, (წავიზიდვ. -ღე), წავიტანებ, отнести, მოვიხდირებ, отзовать, увлечь кого; ვისრ. 35; წაუზიდავ. ხაზს, ვ. ა. წავსწვავ. წარზიდული, მიმ. წასწვული, протянутый; выдавшійся; -ქილი, мысь; 1 ქართლ. 378; провести черту, **წაზიდული** ხაზი, протянутая черта.

წაზმანება (ვაზმანებ, -ნე), ზ. ვ. წავამოქნარებ; звивать, რუსუდ. 852, წამეზმანება, звѣвается мнѣ.

წაზნექა (ვჭ), ზ. ვ. წავჭრი, сгибать, загибать; (წავიზნიქები), ზ. ვ. დავიზრები, наклониться.

წაზღულება (ვი), ზ. ვ. წავიქცევი (შენობათათვის), разрушаться.

წათავაზება (ვუ), ზ. ვ. მივართმევ, ვუთავაზებ, подчинять.

წათაზმება (ვი, -მე), ზ. ვ. გავაკაცნიერებ, внушать смѣлость; ანტ. 4—55; (წავჭათამზმები), ზ. ყდ. გავჭკაცნიერდები, дѣлаться смѣлымъ.

წათვალიერება (ვი), ზ. ვ. დავათვალიერებ, очами ვისმე მოვჭვრიე. искать глазами; замѣчать.

წათვლა (წავათვლი, -თვალე), ზ. ვ. დავათვლი, вмѣняли: ღვთისა დავუმატებ, причитывать; причислять, (წავჭთვლი, -ჭთვალე), დავჭსთვლი, сосчитать, просчитать, ვეფხ. 452, 502.

წათი, ს. ათი, გრძელი შუბი, ან კეტი გამწვატებელი, колъ; пика; მატ. 26—47, 55; 1 ქართლ. 294.

წათითხნა (ვჭ), ზ. ვ. запачкать.

წათლა (ვხლი, ზ. ვ. მცირედ მოვჭთლი, ссамить, срѣзать.

წათრევა (ვი), ზ. ვ. გავათრევ, თრევით წავიღებ, тащить; (წავათრევი, -რიე), ზ. თვ. თრევით წავალ, уходить тащa ноги; ალექს 191; (წამათრევ, -რიე), ты тащишь меня; ვრისთ. 48, 83.

წათქმა (ვჭოქვამ), ზ. ვ. წარმოვიტყვი, проговорить.

წათხევა (ვხ), ზ. ვ. დავღვრი, пролить.

წათხი, ს. წუთხი, მლაშე ბალღამი ან შალალი, ჩირქი, гной, матерія.

წათხლეშა (ვჭ), ზ. ვ. плеснуть.

წათხრა (წავჭათხრი, -თხრე), ზ. ვ. გავჭთხრი, проковать; прорыть.

წათხუნვა (ვჭ), ზ. ვ. запачкать.

წაკავება (ვი), ზ. ვ. დავიჭერ, взять, схватить.

წაკალვა (ვჭ), ზ. ვ. полудить.

წაკაფვა (ვჭ), ზ. ვ. მოვჭჩრი ცულს, вырубить лѣсъ.

წაკაწრვა (ვჭ), ზ. ვ. დავჭფხვნი, оцарапать.

წაკერება (ვი), ზ. ვ. დავაკერებ, зашить, пришить.

წაკეტა (ვჭ), ზ. ვ. დავჭკეტ, запереть.

წაკეცა (ვჭ), ზ. ვ. დავჭკეც, складывать.

წაკვდომა (წავკვდები), ზ. ყდ. დავკვდები, умереть надъ кѣмъ или чѣмъ; მოურავ. 141, (წავჭკვდები, -დი), ზ. ყდ. მოვჭკვდები, умереть.

წაკვეთა (ვჭ), ზ. ვ. მოვჭსჭრი, мовჭკვეთ, срѣзать.

წაკვეთება (წავკვეთები, -თე), ზ. თვ. მოვხდები, случаться, წამეკვეთა, мнѣ случилось, случилось со мною.

წაკვეცა (ვჭ), ზ. ვ. გავჭკრეჭ, сострич.

წაკიდება, სხ. თავზედ მოხვევა, გარდაკიდება, навязаніе кому что и т. п.; ქილ. 688; (ვჭ), ზ. ვ. დავჭკიდებ; თავზედ მოვიხვევ. მოვაბამ; ვისისამე თავზედ მოვიწევ. შევამხვევ; წავჭსხვებ; поставить; навязывать кому что на шею; навлекать, нагонять, наносить, причинять; поссорить, посѣять раздоръ; წავჭკიდებ ბოროტსა, навлечь на кого несчастіе; 1 ქართლ. 70, 304; (ვი), ზ. მიწ. თავზედ მოვიხვევ. навязать на себя; (ვუ), ზ. მიწ. მოვუკიდებ, მოვუდებ ცეცხლსა; подложить огонь, зажечь; წამკიდებ, -დე; ты навязываешь на меня; ты ссоришь меня, რა წაგკიდებია, что случилось съ тобою; დარეჯ. 2—6; 50, 52; ვეფხ.

760, 1423; ვისრ. 7; (წავიკიდები, -დე), ზ. ვ. წავიჩხუბები, ссориться; (წავჯაჭვები, -ვდე), ზ. თვ. შევეჯაჭვები, შევჭიდები, ლვეკვეთები; წავიჩხუბები; наталкиваться, приключаться, случаться; поссориться съ кѣмъ; დარეკ. 2—28; ვისრ. 1122; ვეფხ. 109; 900; ავის მომქმედს ავი წავიკიდების, ვისრ. 202; за зло отплачивается зломъ; ცუდსა წავიკიდე, загорѣлось; წამეკიდება, -და, случается со мною; ვეფხ. 268, 1 ქართლ. 115; ვახტ. სამ. 207; უკეთუ არა წამეკიდების, если со мною ничего не случится; ვისრ. 7; უბედობა წამეკიდა, я навлекъ на себя безчестіе; ვისრ. 17, 48; იგივე წამეკიდება, რაც ღმერთს ჩემთვის გაუგია, что Богъ предопредѣлилъ мнѣ, то и случится со мною; ვისრ. 41, **წაკიდებული**, Sfg. навлеченный; ვეფხ. 1120.

წაკითხვა (ვი), ზ. ვ. прочитать.

წაკინკლავება (წავკინკლავდები, -და), ზ. ვე. წავიჩხუბები, поссориться; აბც. 4—10.

წაკვლაკვნა (ვკლაკვნი), ზ. ვ. დავკვლაკვნი искривлять; (წავიკვლაკვნები, -ნე), ზ. ვ. დავიკვლაკვნები, корчиться.

წაკლეტა (ვკ. -ლიტე), ზ. ვ. клитою дѣлать; замыкать.

წაკოდვა (ვკოდავ, -და), ზ. ვ. დავკოდავ, дѣлать зарубки; нарубить; нарѣзать.

წაკონება (წავკონები, -ნე), ზ. ვ. გულზედ დავკონები, пасть на объятія.

წაკონკება (ვკ), ზ. ვ. დავკონკავ, класть заплатку.

წაკოცნა (ვკოცნი, -ნე), ზ. ვ. დავკოცნი, поцѣловать.

წაკრება; -რეფა (ვკ), ზ. ვ. მოვაგროვებ, вслѣдъ дѣлать что-нибудь; собирать; уносить; (წავიკრიფები, -ფე ან წავკრებები, -ბი), ზ. ვ. წავალ-წამოვალ, уходить, расходиться.

წაკრეჭა (ვკ), ზ. ვ. მცირედ გავკრეჭ, состричь.

წაკრვა (ვკ), ზ. ვ. წავკრაფავ, დავკრაფავ, ვაკვდავებ, ვაკლავებ, ударить, толкнуть; ბაქ. წ. 92. წავკრავ ფეხსა; споткнуться, წავიკრავ ხელს მშვილ იხარსა, схватиться за тетиву и стрѣлы; გორგ. 159. რუსუდ. 60, 289.

წაკრვა ვაკრავ, -კრა, ზ. ვ. დავკრავ, наклеить.

წაკრვა (ვკ), ზ. ვ. გამოვკრავ, შევკრავ, связать, წავკრავ ზღარს, связать кому руки назадъ; გორგ. 137; ზღარ-წაკრული, со связанными руками назадъ; 2 ქართლ. 520.

წაკრთომა (ვკრთები, -თი), ზ. ვე. ელდა მეცემა, შემეშინდება, испугаться.

წაკრუნჩხვა (წავკრუნჩხავ, -ხე), ზ. ვ. დავკვლაკვნი, დავგრეხ, коробить, корчить.

წაკრუტვა (ვკრუტავ, -ტე თვალი), ზ. ვ. თვალს დავკნეტავ, зажмурить глаза.

წაკუზვა (ვკუზები), сгорбиться; **წაკუზული**, наклоненный.

წაკურა უკანონოა, убить грѣхъ, не въ счетъ.

წაკულაკი, ს. ხოცი, ხოკერი, ხის ქერქის ჭურჭელი; коробка; ნ. ხოცი ანუ ხის ყვავილა, цѣлый орѣховый.

წაკულევა (ვკ), ზ. ვ. გამოვიძიებ, изслѣдовать; ქილ. 503.

წაკწკვი, სხ. дрожь, дрожаніе, წაკწკვება (ვკწკწკვები, -კვე), ზ. ვ. ვკრთი, ვკანკალებ, дрожать, трепетать.

წალა, ს. ზალა, ჩირქი, матерія изъ раны.

წალაგება (ვა), ზ. ვ. მოვალაგებ, удрать.

წალამი, ს. ვაზის ნასხლევი; обрѣзки лозъ.

წალაპარაკება (ვლაპარაკები, -კე), ზ. თვ. ლეუნდა ლაპარაკს, затеворить.

წალბება (ვლალები), ზედ. становиться наглымъ.

წალდი, ს. პირ-გრძელი ცული ცხვირიანი ფრჩხილისაგან; топоръ плоскій для рубки хвороста, багр. 330; ქრონ. 14.

წალები, ს. კარავთ დასაბმელი თოკები, веревки для шатра.

წალევა (ვკ), ზ. ვ. დავსრულებ; გავიარე გზას, окончить; пройдти дорогу; დარეკ. 2—88.

წალევა (წავლევ, -წე), ზ. ვ. პირს მოვიკვან, მოვიღებ (ითქმის ხელგაშლით მდინარეთათვის); потонять, наводнить.

წალი, ს. თიკანი, ჩვაიჩი, козленокъ, რიცხვი. 28—15.

წალი, ს. იხმარება მრავლობითად წალები, ნ. წალები.

წალიანი Sfg. ჩირქიანი, сукровичный.

წალიკა, ს. მცენ. ცოტნა ბალახი; ნ. ჩ. ლ.; ბუნ. ლ. ან წალის ინა, სანდარაკი; сюрикъ. ქრისთ. ლ.

წალკბტი, ს. ორპირი წერაქვი მოკლეკრიანი ქვათა სათლელი, кирка у каменотесовъ.

წალკოტი, ს. ხილნარი, ხეხილი ბაღი, фрукт. садъ.

წალო, ს. ქვეშაგებთა და ლოგინთა შესანახავი ხელგალი, ящикъ для постели.

წალტოლვა (ვილტლავ), ზ. ვ. убѣгать.

წალურჯება (ვა), ზ. ვ. поспишь.

წალულლულება (ვი), пробормотать.

წამავალი Sfg. მსვლელი, проходящій, ვეფხ. 845.

წამავლობა, ს. მოგზაურობა, отъѣздъ, ვეფხ. 285.

წამალვა (ვკ), ზ. ვ. ჩავიჩმალავ, прятать, скрывать; წავიმალები, -ლე), ზ. ვ. ჩავიჩმალები; მიველარები, დავიმალები, прятаться, скрываться.

წამალი (არაბ.), ს. სამკურნალო შემზადებულება დახლეული ან დახეული, лекарство. ვეფხ. 273. სამხატვრო ჩასაფერადებელი ან საღებავი; краска, სამსალა, ხელსაღები საკმელნებელი კაცთა; лѣченіе, знаніе; ვეფხ. 15; 256; лекарство, медикаментъ; краски живописныя или красильный матеріалъ; отрава; способъ, средство; წამლის მიღება, принять лекарство; თოფის წამალი, порохъ, პირის წამალი, порохъ насыпаемый въ дуло огнестрѣльнаго орудія; -სახეკერძე, мазь, ожогов წამალი, мышьякъ; წამლის დადება, положить кому известь; найдти средство.

წამართ, Sfg. შემდგომად, слѣдомъ, წამწარ ადრე, впередъ; იერემ. 7—24; ეზეკ. 39—22; აბც. 2—19.

წამარსითი, Sfg. სწორი, прямой, პირ და პირი, прямой.

წამახვა (ვკ), ზ. ვ. გავლეს, გავსჩარხავ; წვერს გავუწვეტებ, отвострить, выточить; **წამახული**, Sfg. завостренный.

წამგრგვალება, (ვა), округлять.

წამგვრელი, Sfg. მოგვლ. цѣлитель, ე. ი. цѣлитъ

წამწყვანი, похититель чужой жены, Ушакъ. Грамд. Вуф. Ъзф.

წამ-დაუწუმ, წამ და წამ, ЧЧ. безпрестанно, безпрерывно, каждую минуту; ქილ. 251.

წამდგომი, ს. მტვარი, преслѣдователь.

წამდგარი, Чзе. წინამდგომი, предстоящій. -ზღვაში, выдающійся въ морѣ; Зр. 69; **წამდები,** ნ. **წარმდები.**

წამდინარება (ვ), Ч. у. მდინარეთაგან: ჩადენარ, протекать.

წამება, Ънз. вѣрованіе, вѣра; свидѣтельство, увѣреніе, удостовѣреніе, подтвержденіе; отзывъ хорошій или дурной; обличеніе; обвиненіе; 2 Ъгулеи 19—15; Ъзф. Ъмъгь. 13; Ърд. 14—57; Ъчф. 23—11; კვალად ვიწყებთ თავთა თვისთა წამებად, мы начинаемъ вновь свидѣтельствовать о себѣ; 2 კორ. 3—1; (ვწერ), Ч. у. მწერა, მრწამს, ვისთვის, вѣровать; вѣрить; (ვწამებ, -მე), Ч. з. დავამოწმებინებ სიტყვით ან საქმით; свидѣтельствовать, подтверждать; ვახრილებ. 1 ქართლ. 336; обвинять, обличать; (მწამს, მწამდა, უნდა, მწამებია), Ч. у. მჯერა, ვისთვის, вѣровать, какъ нужно; მწამს ერთი ღმერთი, вѣрую во единаго Бога, (ვიწამ, ან ვიწამებ, -მე), Ч. у. ვიჯერებ, ვირწმუნებ, დავიჯერებ, вѣрить, увѣриться; იხუე ვიწამებ ჩემსა ხელსა; вновь перейду къ оставленную мною религію; Ъзф. Ъмъгь. 167; ვიწამებ მოწამეთა, въ доказательство приношу свидѣтелей; იერემ. 32—25; (მიწამებ, -მე), Ч. Ънѣ. Ъмомწმებ, ты подтверждаешь указанія мои; დაბად. 43—5; მიწამებს, მიწამა, онъ подтверждаетъ слова мои; Ъчф. 20—22; წამებით მიწამებდა (უნდა გვიწამებდე) ჩვენ, клятвою увѣряли насъ; გიწამებდით, мы доказывали вамъ; убѣждали васъ; Ъгулеи. 2—12, 25; (ვუწამებ, -მე), Ч. у. დავამოწმებთ, დავუმტკიცებ; подтвердить чье либо показаніе; იოზეკ. 16—2; გამოსლ. 19—11, 21; Ъчф. 18—5, 2; (ვიწამებთ, -მე), Ч. з. ვირწმუნებთ, დავიჯერებთ, подтверждаться, Ъчф. 16—2; (ვუწამებთ, -მე), Ч. тв. დავჯერწმუნებთ; ხარწმუნოდ გამოვჩნდებით, свидѣтельствовать; подтверждаться свидѣтельствомъ; Ъчф. 24—9; 1 ქართლ. 18; ეწამებოდნენ ხელსა ერისთა სჯულისა ზენობასა; они держались сунитской вѣры; 2 ქართლ. 291; თავთა თვისთა ეწამებიან, они хвалятъ себя; 2 კორ. 10—13, 18; თანა ვეწამები განზრახვასა ვისისამე, принять участіе въ замыслѣ кого либо; 1 ქართლ. 423; (მეწამები, -მე), Ч. тв. დამერწმუნები, მემოწმები, ты подтверждаешь мое показаніе; 2 კორ. 12—11; გალატ. 4—14; ეგრ. 10—14; მეწამების, онъ подтверждаетъ мои показанія; Ъчф. 22—5; გეწამებით თქვენ, мы согласно съ вами подтверждаемъ; გალატ. 4—14; (ვწამებ, -მე), Ч. з. მაგალ. ცილსა, з. и. ბრალს დავსდებ, обвинять; обличать, клеветать на кого; რუსულ. 934; (ვიწამები, -ბე), обвиняться, მეწამები, з. и. ბრალს დამსდებ, ты обвиняешь меня; Ъзф. გალატ. 7; **წამებული,** Зпф. **подтвержденный,** წამებული კეთილთა საქმეთა შინა, извѣстный добрыми дѣлами; 1 ტიმ. 5—10; წამებულ-ყოფა, подтверждать, Ъчф. 6—3; 10—22; ვჭსწამებთ, ვჭსწამოდი, ან ვჭსწამებივარ, онъ вѣритъ въ меня.

წამება, Ънз. წვალება, დასჯა; ტანჯვა; мученіе, мука, страданіе; წამება წამიანეთა მოწამეთა, мученичество св. мучениковъ; (ვიწამებ, -მე), Ч. з. ვჭსტანჯავ, ვეწვალებ, დავჭსჯი; мучить, Горгд. 1; ვიწამებ თავსა, мучить себя, тоже მიწამებია, я подвергалъ себя мученіямъ; Ълукъ. 106; თავს ვიწამებ, биться, стараться, Моурав. 342; (ვეწამები, -მე), Ч. тв. ვიტანჯები, ვეწვალები, страдать, мучиться; (ვიწამები, -მე), Ч. з. დავიტანჯები, быть замученну, **წამებული,** ნ. წამებანი, Зпф. замученный.

წამ-ერთ, წამზედ, ЧЧ. ერთ წუთსა, წუთზედ, въ мигъ, мгновенно.

წამზედ, ЧЧ. ერის წუთს, въ мигъ, мгновенно.

წამთქმელი, ს. მრთველი, болтунъ, ქილ. 270.

წამი, ს. თვალის ქუთუთოს ბალანი, წამწამი, рѣсница.

წამი, ს. წუთი, ნახე ქვემ; мигъ, мгновеніе; წამი თვალისა, мгновеніе ока; ეფეს. 217; ეგზრ. 21; 1 კორ. 15—52, წამი სასწორისა, пылинка на вѣсахъ; ისაი. 40—15; **წამსა და წამსა, წამ და უწუმ, წამითი წამად,** каждую минуту, безпрерывно; ეგზრ. 21; რას წამს, какъ только, რასაც წამს, როგორც კი, ЧЧ. какъ только, წამითი წამად, каждую минуту, поминутно; ეგზრ. 189; **წამისად,** мгновенно; ეფეს. 879; **წამისუოფა,** Ънз. мгновеніе; 1 ქართლ. 75; წამის ყოფით დამონება, покорить кого въ мигъ; ეგზრ. 1; (წამს ვუყოფ, წამი ეყოფ), Ч. у. თვალის დახამხამებით ვანიშნებ; мигать кому, Лук. 1—22, 62.

წამიერი, Чзе. минутный.

წამიწებული, Чзе. обращенный въ прахъ.

წამკიდებელი, ს. მაჩხუბებელი ან მომკიდებელი ცეცხლისა, кто ссоритъ, кто зажигаетъ.

წამლება, წამლვა, (ვუწამლებ, -ლე; ვუწამლავ, -ლე), Ч. з. ვუკეთებ ავად მყოფს წამლების შეწყობით, лечить, пользовать больнаго; ეგზრ. 179; (ვუწამლები, -ლე), Ч. тв. წამალს ვაძლევ ავად მყოფს, лечить, ქილ. 307 ჩონგ. 85; მეწამლები, ты лечишь меня, ეფეს. 105.

წამლვა, Ънз. чары, чародѣйство; ანდრ. 134; (ვჭსწამლავ, -ლე), Ч. з. გრძნებით შევჭკრავ, вокругъ обвораживать, околдовать, ფსალ. 57—5; Зпсъ Ъзф. 11; ან отравить; 6. მოწამლვა.

წამლებინება (ვ), Ч. Ънз. заставить лечить.

წამლობა, Ънз. леченіе; (ვჭწამლობ, -ლე), Ч. з. ვუკეთებ ავად მყოფს წამლების შეწყობით, ухаживать, ვეჭიმობ; лечить, врачевать.

წამლიანი, Чзе. სამკურნალოს შესაფერი ან სავსე ბალახით; გესლიანი; относящійся къ лекарству, къ краскамъ; ядомъ напитанный; -გველი, ядовитый змѣй; -ისარი, ядомъ напитанная стрѣла, ეგზრ. 34; ანდრ. 140.

წამოარება (ვიარებ, -რე; ვიარები, -რე), Ч. у. წამოვეყენი, проходить.

წამოარხება ნ. წარმოარხება.

წამობა, ხხ. свидѣтельство; обвиненіе; (ვჰსწამობ, -მე), ზ. ვ. ვჰმოწმობ, ვიჭეშმარიტებ, ვჰსწამებ; დავბრალებ, ბრალს დავდებ. დვჰსწამებ; свидѣтельствовать; обвинять, оклеветать, სამ. ბერძნ. 147; სამ. ვახტ. 144.

წამობერვა ვე, ზ. ვ. წამოვეკრიალებ, подуть.

წამობმა (ვ, ზ. ვ. შევჰკრავ. დავკრავ, подвязывать; привязывать, (წამოვაბმი, -ბი), ზ. ვ. დვიკრავი, быть привязану.

წამობნელება (ვ), ზ. ვ. затемнять.

წამობძანება ვ, ზ. ვ. წამოვიყვან, приводить, (ვჰბძანებინებ, -ნე), ზ. ვე. წამოვალ, отправляться.

წამობურვა (ვჰბურავ, -რე), ზ. ვ. წამოვჰხურავ, покрывать, **წამობურვილი ცუე**, дремучій лѣсъ; ჩონგ. 703.

წამოგდება (ვ), ზ. ვ. წამოვაყენებ, заставлять встать; რუსულ. 749; წამოვუგდებ თვალსა, выколоть, вышибить кому глазъ; დარეჯ. 20; (წამოვიგდებ), ზ. მიჩ. გამოვიშვერ, высовывать; (წამოვეგდები, -დე), ზ. თუ. წამოვჰსწვები, ложиться, ложиться на что, лечь.

წამოგება (ვიგებ, მაგალ. შაშურებზედ მწვადს; ზ. ვ. ვიგებ შაშურებზედ მწვადს; нанизать мясо на вертель; დარეჯ. 134.

წამოგზავნება ვიგზავნებ, -ბე), ზ. ვ. მივიგზავნებ, посылать на встрѣчу; ვეკვეხები, -ბე), ზ. თუ. მივეგებები. встрѣчать.

წამოგვრა (ვჰგვრი, ვჰგვირე), ზ. ვ. წამოვიყვან, приводить.

წამოგზავნა (ვჰგზავნი), ზ. ვ. გამოვჰგზავნი, посылать.

წამოგლეჯა ვჰ), ზ. ვ. დავჰხევ; წავირომევ ალაგით; рвать; вырвать изъ рукъ.

წამოგორება (ვ), приватить, თამარბაკ. 33.

წამოგრაგნა (ვჰგრაგნი), ზ. ვ. წამოვჰკურავ, წამოვახვევ; покрыть, завернуть.

წამოდავება (ვდავები, -ვე), ზ. თუ. დავაბ დავუწყებ; начать тяжбу, споръ.

წამოდგენა, ნახე წარმოდგენა წამოდგომა, ნ. წარმოდგომა.

წამოდგმა (ვჰსდგამ, -გი), ზ. ვ. წინ წავსდგამ, выставить; წამოვსდგამ, მოვჰსწევ, придвинуть; დარეჯ. 49; ითან. 2—10; (წამოვიდგამ, -დგი), წამოვჰსდგამ ფეხსა, ступить ногою; წამოვიდგამ ფეხსა, начать ходить; რუსულ. 765.

წამოდგომა, ნ. წარმოდგომა.

წამოდება (წამოვჰსდებ, -დე), ზ. ვ. მოვჰსდებ, приложить, მოვჰკიდებ, зажечь, задѣть; ударить; -ფეხსა; задѣть ногою.

წამოდედება (ვ), ზ. ვ. შევალტებ, გავალტევებ ცომს, აღვაფუებ, заквашивать (тѣсто). წამოვჰდედებინებ, -დი), ზ. ვე. გავჰლტევებ, შევჰდედებინებ, заквашиваться.

წამოდევნა, -ვნება (ვჰსდევ, ვჰსდიე), ზ. ვ. უკან მივჰდევ, слѣдовать, идти за кѣмъ; (ვატევნებ, -ნე), ზ. ვ. უკან ვატევნებ, заставить слѣдовать за кѣмъ.

წამოდენა (ვატენ), ზ. ვ. დამოვატინებ წვალსა, заставить течь, (ვჰსდი, ვჰსდიოდი), ზ. ვ. ვჰმდინარებ, течь.

წამოდიდება (ვ), ზ. ვ. გავიდიდებ, увеличить, (ვჰდიდები), ზ. ვე. გავიდიდები, возвышаться (рѣки), выступать изъ береговъ, разливаться.

წამოდრეკა (ვჰ), ზ. ვ. წამოვჰხრი, согнуть.

წამოდუნება (ვ), ზ. ვ. მოვუშვებ, ослаблять натянутое.

წამოდუღება (წამოვდუღებ, -დე), ზ. ვ. მოვადუღებ, вскипятить, (ვი, ვჰდუღები, -დი); ზ. უ. მოვდუღდები, закипать.

წამოდღლარძგა, ხხ. ბრიგული ჩოღა, лежать въ растяжку; ხან. ლ.

წამოვარდნა (წამოვვარდები, -დი), ზ. ვე. წამოვჰხტები, вскочить, встать, ვეფხ. 268; თუ კაცს თვალი წამოვარდეს, если человѣкъ лишится глаза; სამ. გიორგ. მეფ. 35.

წამოვაჭრება (ვვაჭრები, -ჭრე), ზ. ვ. приторговываться.

წამოვიწროვება (ვ), ზ. ვ. შევიწროვებ, сужинать.

წამოვლა (წამოვალი, ვიალი, -ვლე), ზ. უ. წამოვიარ, пройдти; проѣхать; ქილ. 660; მარკ. 9 — 30; (ვიალი, -ვლიე), წამოვიარ, обходить; ანტ. 3—32; წამოვლით, ხხ. пройди, ნ. წამოსვლა.

წამოვლება (ვ), ზ. ვ. ხელს დავავლებ, схватить.

წამოვლენა (ვ), წამოვლინებ (ვ), ზ. ვ. გავჰგზავნი კაცს, посылать человѣка; დარეჯ. 43—8; (ვუვლენ), ზ. მიჩ. გავუგზავნი, отправить къ кому кого либо; 2 ქართლ. 477; სამ. 15—25; (წამოვიდლინებ, -ნე), ზ. ვ. გამოვიგზავნები, быть отправлену.

წამოზავება (ვზავები, -ვე), ზ. თუ. примиряться.

წამოზრდა (ვჰზრდი, ზ. ვ. გავჰზდი. растить, ვიზრდები, ვიზარდე), ზ. უ. გავიზდები, расти, вырости.

წამოზევა (ვჰზევ, -ზე), ზ. ვ. გამოვჰწევ, придвинуть, притянуть.

წამოზელა (ვჰ), ზ. ვ. მოვზელ მცირედ, мѣсить тѣсто.

წამოზიდვა (ვჰზიდავ, -დე), ზ. ვ. წამოვიღებ; წამოვჰსწევ; приносить, привозить; притянуть, потянуть; ვეფხ. 574; რუსულ. 699; წამოზიდნა თმითა, потянулъ за волосы; ვეფხ. 237; (წამოვიზიდავ, -დე), ზ. მიჩ. მოვიზიდავ, მოვიწევი; мои-бирать, притягивать къ себѣ; привлекать.

წამოზმანება (მოზმანება, -ნა), ზ. თუ. вмонтированъ, грезиться.

წამოზნექა (ვჰზნექ, -ქე), ზ. ვ. წამოვჰხრი, сгибать, (ვიზნიქები, -ქე), ზ. ვ. წამოვიხრები, согнуться.

წამოზღუდვა (ვჰ), ზ. ვ. ზღუდეს მოვავლებ, ограждать.

წამოთამამება (ვჰთამამდები, -დი), ზ. ვე. გავჰკადნიერდები; стать смѣлымъ; 2 ქართლ. 435; წამოგვითამდა მტერი, врагъ смѣло сталъ наступать; რუსულ. 661.

წამოთბობა (ვ), ზ. ვ. გავთბობ, нагрѣвать; -ვჰსთბები, -ბი), ზ. ვე. გავჰთბები, нагрѣваться.

წამოთვალიერება (ვა), ზ. ვ. თვალს მოვჭრავ, დავთვალიერებ, осматривать.

წამოთვლა (ვჭ), ზ. ვ. ჩამოვსთვლი, исчислять, вычислять, хронол. 31.

წამოთითხნა (ვჭ), ზ. ვ. გავსჭრი, заначкать.

წამოთლა (ვქსთლი), ზ. ვ. მოვჭსჭრი, срѣзать.

წამოთრევა (ვა), ზ. ვ. გავითრევ, თრევით წავიღებ, тащить.

წამოთუთქვა (ვჭ), ზ. ვ. დავსთუთქავ; обдать кипяткомъ.

წამოთხრა (ვჭ), ზ. ვ. მცირედ გავთხრი, выкопать.

წამოთქმა (ვჭ), ზ. ვ. გამოვჭსთქვამ, სიტყვას ვიტყვი; выговорить, выражать, произносить слово; ქილ. 125, ან მოვიკირებ მიცვალებულსა; оплакивать; გულში წარმოვსთქვამ, სამინელს ფიცსა; въ душѣ произнесу страшную клятву; ერისთ. 82; (წარმოვიტყვი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვიტყვი, გსთქმამ; выговорить.

წამოთხევა (ვთხევ, ვთხიე), ზ. ვ. დავსთხევ; ან ჰირიდამ მაღაზინებს, ვთხევ; выливать; выплескивать.

წამოკაზმვა (ვჭ), ზ. ვ. მოვრთავ, убрать.

წამოკაკვა (ვჭ), ზ. ვ. წამოვჭსჩირ, сгибать.

წამოკაფვა (ვჭ), ზ. ვ. მოვჭსჭრი, წავჭკაფავ; срубить.

წამოკბენვა (ვჭ), ზ. ვ. მოვჭსჭავ, откусить.

წამოკეცა (ვჭ), ზ. ვ. მოვჭკეც. მოვჭსჭრი, сложить.

წამოკვეთა (ვჭ), ზ. ვ. მოვჭსჭრი, მოვჭკვეთ, отрѣзать.

წამოკვეცა (ვჭ), ზ. ვ. остричь; срѣзать.

წამოკვეხნა (ვი), ზ. უ. დავიკვეხნ, хвастнуть.

წამოკვნესა (ვი), ზ. უ. ამოვიოხრავ, вздохнуть.

წამოკიდება (ვჭ), ზ. ვ. მოვჭკიდებ, დავუდებ; ხელს დავადებ; навьючивать, положить на кого ношу; брать, хватать; (წამოვიკიდები, -და), ზ. თვ. ზურგზედ მოვიკიდები; ან ავადთავი; навѣшиваться. загораться.

წამოკლება (ვა), ზ. ვ. მოვაკლებ, შევამცირებ, уменьшать, укорачивать, сбавлять.

წამოკრეფა (ვჭ), ზ. ვ. მოვჭკრეფ, მოვაგროვებ, подбирать.

წამოკვრა (ვჭკრავ, -ვჭკარ), ზ. ვ. წავჭკრავ, წავჭსცემ, დავკრავები, დავკარებით; толкнуть, ударить; ფეხის წამოკვრა, спотыкаться, სიბრ. 83; წამოვჭკრავ ხელსა იარაღსა, схватить оружіе; გორგ. 250.

წამოკუზვა (ვიკუზები), ზ. ვ. მოვიხრები წელში, сгорбиться; ახც. 3—32.

წამოლაგება (ვა), ზ. ვ. დავალაგებ, прибрать.

წამოლალვა (ვი), ზ. ვ. წამოვჭრავ, приготовить.

წამოლანდება, სხ. призракъ, (წამომელანდება, -ბის; -და), ზ. თვ. მომეჩვენება, присниться.

წამოლაპარაკება (ველაპარაკები), ზ. უ. გამოველაპარაკები, დავუწყებ ლაპარაკს, начать говорить.

წამოლახტება, бросаться, кидаться на; 198 ლიქ.

წამოლბობა (ვა), ზ. ვ. დავლბობ, размачивать, размягчать.

წამოლოშება (წამოვლოშები, -და), ზ. ვე. გავჭგ-ვირდები ლომსავით, расхрабриться, стать львомъ; წამომლოშები, წამომილოშები, ты начинаешь надо мною храбриться; რუსუდ. 30.

წამოლოცვა (ვი), ზ. უ. ლოცვას წარმოვჭთქვამ, помолиться.

წამოლუღლუღება (ვი), ზ. უ. წამოვსთქვამ, გვსჩიჩინებს; залепетать; ერისთ. 2—269.

წამოლხენა (ვი), ზ. მიჩ. წამოვჭმხიარულდები, развеселиться.

წამომავალი, ზედ. წამომხვლელი, идущій.

წამომარგვება (ვუ), ზ. ვ. მოვუმარგვებ, მოვუმართებ; наводить, направить, метить, нацѣливать.

წამომდურება (ვი), ზ. ვ. გადავჭკიდებ, ღვიმდურებ, посѣять между кѣмъ негодованіе, недовольствіе.

წამომზღუდველა (ვიმზღუდველები, -ლია), ზ. ვ. ჩამოვჭსწვები, ჩამოვიქცევი, обрушиваться.

წამომსხმელი, ს. წამომყვანი მრავალთა, уводящій, ვეფხ. 545.

წამომძღვარება (ვა), ზ. ვ. გამოვჭგზავნი, посылать кого, (ვიმძღვარებ, -რე), ზ. მიჩ. გამოვიმძღვარებ, заставить кого идти впереди себя; ანტონ. 27.

წამომწყარი, ს. ხკოშით ამდგარი, вскочившій; რუსუდ. 677.

წამომჯდარი, ს. сидящій.

წამონაღები, ზედ. მოკანილი, თან წაღებული, унесенный, რიგწყი, 30—26.

წამონანება (ვი), ზ. ვ. სინანულში შევალ; раскаяться.

წამონთხევა (ვა), ზ. ვ. ჰირიდამ განთხევ, выплескивать.

წამოპარება (ვა), ზ. ვ. მალვით წამოვიღებ ან წამოვიღებ, уводить, уносить украдкою; დავით. 40—14; 2 ქორნ. 206; (ვიპარები, ან ვეპარები, -რე), ზ. ვ. ჩუმად მოვალ, подходить украдкою; подкрадываться.

წამოპატიჟება (ვი), ვეპატიჟები, ზ. ვ. მოვიპატიჟებ, приглашать.

წამორბენა (ვჭრბი, ვირბენ, ვირბინე), ზ. უ. бѣжать.

წამორევა (ვა), ზ. ვ. ავურევ, смѣшать.

წამორეკა (ვჭ), ზ. ვ. მოვლაღავ, выгонять.

წამორთვით, ზზ. წარმოით ღამე და ღამ, сколько день и ночь, ვეფხ. 446.

წამორიდება (ვა), ზ. ვ. მოვაშორებ, მოვაშორებ, удалять, устранять; (ვშორდები), დავშორდები, уклоняться, устраняться.

წამოროშინება (ვა), ზ. ვ. დავიწყებ, წამოვაჭმევინებ, заставить проговориться.

წამოროშვა, წამოროხვა (ვჭ), ზ. უ. проболтнуть.

წამორტყმა (ვა), ზ. ვ. წამოვჭკრავ, пріударить.

წამორჩევა, ს. წარმორჩევა.

წამოსაბლარჯნელი, ზედ. მოსახვევი, წამოსახუარავი, ს. საბლარჯნელი.

წამოსადეგი, ს. თვალადი, კაი შესახედავი, კაცი ბრგე; видный, статный, представительный; ან საჭიროებელი, სახონებელი; представляемый; воображаемый, -ებობა, величественность.

წამოსავალად, ზმ. წამოსასვლელად, для отправленія.

წამოსაკიდებელი, წამოსაკიდი, ს. კვირთი, ноша.

წამოსასვლელი, ზედ. სამგზავრო, назначенный на отправку; 2 ქრონ. 536; სიბრ. 108, -ვლელად ავხედე, я всталъ, чтобы уйдти; დვრ. 26.

წამოსახდამი, ს. სკუნი, ტოლომა, ღართი; накидка, плащъ.

წამოსაწყვანი, ზედ. წასაყვანად მომზადებული; назначенный на отправку; -ნად, ზმ. წასაყვანად, на приведеніе.

წამოსაჯდომი, ს. საჯდომი ან სარბენი, террасы, балконъ.

წამოსევა (ვუ), ზ. ვ. მოვუტევ კაცსა, ძაღლსა; напускать, натравлять собаку.

წამოსვენება, ს. წარმოსვენება.

წამოსვლა (წამოვალ, წამოველ), ზ. უ. გამოვემგზავრები, отправляюсь; отправляться, выѣзжать; ან ჭკნარმოვედ, происходить, дѣлаться. 98. (წამოვედ, ვუვედ), ზ. უ. წავედ, უეცრობად ვისისამე მიღებად, уходить украдкою; ვეფხ. 601; რუსუდ. 881; 2 ქრონ. 527, 563; წამოსული, ушедшій, **წასვლელი-წამომსვლელი**, проходящій, рѣдкое. 309; ს. წასვლა.

წამოსპობა (ვჭ), წამოსრვა (ვჭსრავ, ვჭსარ), ზ. ვ. ამოვაგდებ, истребить.

წამოსრესა (ვჭსრეს, -რისე), ზ. ვ. გავჭსრეს; раздавить ногою.

წამოსურვება (ვი), მოვიწადინებ, пожелать.

წამოსუსტება (ვა), ზ. ვ. მოვაუძლურებ, ослаблять, (წამოვჭსუსტდები, -და), ზ. ვე. მოვუძლურდები, ослабѣть.

წამოსქდომა (ვჭსქდები, ვჭსქი), ზ. ვე. лопнуть.

წამოსწორება (ვა), ზ. ვ. მოვასწორებ, მოვაშანდაკებ, уровнивать.

წამოსწრაფება (ვა), ზ. ვ. ავაჩქარებ, დავაშურებ, торопить; (ვისწრაფებ), ზ. მიჩ. ავჭსჩქარდები, დავეშურები, торопиться, спѣшить.

წამოსწროება (ვასწრობ, ან ვუსწრობ, ვასწარ), ზ. ვ. დავასწრებ, წინა ვუსწრობ, предупредить кого въ чемъ; რუსუდ. 199.

წამოსხლტება (წამომისხლტება მაგალ. ფეხი), ზ. ვ. ფეხი დამესხლტება, поскользнуться.

წამოსხმა (ვასხამ, ვასხი), ზ. ვ. წამოვიყვან მრავალთა; уводить многихъ; რუსუდ. 195; 2 ქრონ. 219; ანტ. 4.

წამოსხმა (წამოვასხამ), ზ. ვ. წამოვჭლერი, вынять.

წამოსხმა (ვასხამ, ვასხი), ზ. ვ. მოვასხამ წამოსასხამსა, надѣвать на кого накидку, (ვისხამ, ვისხი), ზ. მიჩ. მოვისხამ, სიჩქაროდ ჩავიცვამ უსახელოს ქალთა-სამოსელსა, накинуть на себя плащъ, надѣть; სიბრძ. 171.

წამოსხმა (ვჭ), ზ. უ. წამოვაჯდენ, посадить.

წამოსხმა (ვასხამ, ვასხი), ავასხამ, нанизать.

წამოტანა, -ტანება, (ვიტან), ზ. წამოვიღებ, წამოვიყვან, брать что или кого съ собою; დარეჯ. 2—15; წამოვატან, -ნე), ზ. ვ. გამოვატან, отправить что съ кѣмъ; ქიმ. 14.

წამოტანება (ვეტანები), ზ. სხვ. წავეტანები, წავეჭირები; сваться; хватать; ნახე წამოჭანა.

წამოტაცება (ვი), ზ. ვ. მოვტაცებით წამოვიღებ, уносить.

წამოტკენა (ვიტკენ თავსა, -კინე), ზ. უ. ვიტკენ თავს, жаловаться на головную боль; ქილ. 498.

წამოტრიალება (ვა), ზ. ვ. მოვაბრუნებ, поворачивать.

წამოტყდომა (ვიტყდები, ვიტყდი), ზ. ვე. თავს დავეწვები, обрушиться на кого; წამომიტყდა მტერი, врагъ напалъ на меня; მოურავ. 312.

წამოტყუება (ვი), ზ. ვ. მოვტყუებით წამოვიყვან; уводить обманомъ.

წამოუბნება (ვი), ზ. ვ. წამოვჭიქვამ, проговорить.

წამოუსვლელობა, ს. არ წამოსლვა, неприходъ.

წამოუქცეველი, ზედ. წაუქცეველი, неналимый.

წამოფარდაგება (ვჭ), ზ. ვ. ფარდაგებით მოვჭფენ; обивать коврами.

წამოფარება (ვა), ზ. ვ. წამოვხურავ; закрывать, занавѣшивать; (ვიფარებ, -რე), ზ. მიჩ. მოვიფარებ, მოვიხურავ накрыть себя чѣмъ либо; (წამოვეფარები, -რე), ზ. ვე. მოვეფარები, укрыться за.

წამოფენა (ვჭ), ზ. ვ. დავგებ, выстилать коврами и т. п.; **წამოსაფენი**, ს. წინ მოსაფენი, передникъ.

წამოფიშფიშება (ვი), ზ. უ. закипать слегка, სამზ. 56.

წამოფუება, ს. წამოფრქვინვა.

წამოფრენა (ვჭფრინდები), ზ. ვე. წამოვიჭრები, вскочить.

წამოფრქვევა (ვა), ზ. ვ. წამოვაბნევ, разсыпать.

წამოფშვნეტა (ვჭ), ზ. ვ. დავჭეშვნი, раскрошить.

წამოფხუფვა (ვჭ), ზ. ვ. მოვჭფხუფავ, комкать, узять.

წამოქანება, ს. წარმოქანება

წამოქანცვა (ვჭ), ზ. ვ. მოვლალავ, утомлять; (წამოვიქანცები), ზ. ვ. დავიღლები, მოვჭსჭნები, устать.

წამოქეზება, (ვა), ზ. ვ. возгордить.

წამოქექა (ვა), ზ. ვ. разрыть.

წამოქელვა (ვჭ), ზ. ვ. გავლახავ ფეხით, გავსრეს, истоптать; ვეფხ. 599.

წამოქნევა (ვი), ზ. ვ. მოვიღერებ, მოვიქნევ ღახეღად; замахнуться, въ намѣреніи ударить что обо что.

წამოქონა (მომაქვს, მომჭონდა), ზ. ვ. წამოვიღებ, нести.

წამოქოქლვა (ვჭ), ზ. ვ. ავღარავ, ხელ-ჩქარად შევჭკერავ, сшить на живую нитку, приметать.

წამოქროლა, -ლება (ვჭქრი, წამოვუქროლებ), ზ. უ. წამოვუბერავ (ქარისათვის), подуть; ქილ. 50.

წამოქუჩება (ვიქუჩებ, -ჩე), ზ. ვ. მოვაგროვებ, сконить.

წამოქუხება (ვჭ), ზ. უ. загремѣть (о громѣ).

წამოქცევა (ვა), ზ. ვ. ჩამოვაგდებ, წავაქცევ; свалить, опрокинуть; (ვიქცევი, ვიქცე), ზ. ვ. ჩამოვვარდები, упасть, გორგ. 106; წამოქცა ცხენი, подъ нимъ упала лошадь, 2 ქრონ. 240, 241; 283.

წამოღალვა (ვ), ზ. ვ. მოვქანცავ. утомлять; (ვი-ღალები, -ლე), ზ. ვ. მოვიქანცები, устать.
წამოღება (ვ), ზ. ვ. გავხსნი, отворять.
წამოღება (ვიღებ), ზ. ვ. თან მოვიტან ხელით ან ურმით; уносить, увозить; გორგ. 34; (წამოღება ხახირისა, уводить стадо; დარეჯ. 37; (წამოვიღებ, -ღე), ზ. მინ. წავიღებ, წავართმევ, унести, отнять; აღბ. 86; **წამოღებელი**, ზედ. унесенный, გვერდზედ წამოღებული, покачнувшійся на бокъ; კალა 6; **წამოღებინება** (ვ), ზ. სხვ. წამოვაკანინებ, заставить нести.
წამოღერება (ვ), ზ. ვ. მოვიქნევ, замахнуться.
წამოღვრა რაზმის წამოღვრითა, напасть съ цѣлымъ отрядомъ; 1 ქართლ. 306, (ვჰღვრი, ვჰღვარე), ზ. ვ. წამოვაქცევ წყალსა, пролить, (ვიღვრები, ვიღვარე), ზ. ვ. быть пролиту.
წამოღმა, ѳѳ. აქეთ მხარეს, по сю сторону; გეგმ. 9.
წამოღონიერება (ვ), ზ. ვ. ღონეზედ მოვიყვან, укрѣпить, усилить кого; (ვჰღონიერდები, -დი), ზ. ვ. ღონეზედ მოვალ; укрѣпиться.
წამოღრღნა (ვჰღრღნი, -ღან), ზ. ვ. მოვჰღრღნი, отгрызть.
წამოღრუბლვა (ვიღრუბლები, -ბლე), ზ. ვ. შევიმოსები ღრუბლით (ცა), покрываться тучами, пасмурѣть.
წამოღუღვა (ვიღუღვ ოფსა), ზ. მინ. ცხვირს პირ ჩამოვუშვებ, морщить, нахмуриться, пасмурнѣть.
წამოყენება (ვ), ზ. ვ. წამოვაყენებ, ან ფეხზედ დავაყენებ; ставить на ногу; выставить; представить; воспроизводить; კანკ. 63, 68, 120; 333; მარკ. 1—103; -მოქმედებასა, производить дѣйствіе; ჩოლარ. სიგ. 29; -მოწამეს, представить свидѣтеля; წამოვიყენებ ახრად, представить себѣ въ умѣ; წამოვუყენებ პირსა, кому, представить человѣка для удивленія кого либо.
წამოყვანა (ვი), შეად. ზ. ვ. თან წამოვეყენები, выставляться; მოვიყვან ვისმე, уводить кого; брать съ собою; დარეჯ. 91; ლაზარ. 45—13; 1 ქართლ. 270.
წამოყივნება (ვ), ზ. ვ. სახელს გავუტყნ, ославить кого; (ვიყივნები), ზ. ვ. ославиться.
წამოყოლა (ვჰყვები, -ჰყვე), ზ. უ. ვისთანმე მოვდივარ, идти съ кѣмъ; слѣдовать съ кѣмъ; წამომყევ, слѣдуй за мной.
წამოყოლება (ვ), ზ. ვ. თან გამოვაკან ვისმე, посылать кого съ кѣмъ.
წამოყოფა (ვჰ), ზ. ვ. გამოვიშვერ, წამოვაგებ; высовывать.
წამოყრა (ვჰყრი, ვჰყარე), ზ. ვ. წამოვაგებ მრავალთა; высыпать, выбросить; -ალვარს, снять узду; ჩონგ. 138; რუსუდ. 219; წინ წამოიყარეს, они погнали ихъ впередъ; გორგ. 282; ცხენმა ყური წამოიყარა, лошадь навострила уши; რუსუდ. 879.
წამოყურანცალვა (ვი), забасить.
წამოყურუვება (ვჰყრუვდები, -დი), ზ. ვ. დავჰყრუვდები, вѣнецъ замѣлѣю, отдохнуть.
წამოყუდეფა (ვჰ), ზ. ვ. გავჰძარცვავ, გავჰყრქვნი, ощипать, ощипывать кого, облупить.
წამოშავება, (ვჰშავდები, ვდი), ზ. ვდ. წამოვალ, идти, ступай за мной.
წამოშენება (ვ), ზ. ვ. მოვაშენებ, построить.
წამოშვება (ვე), ზ. ვ. მოვუშვებ; ослабить натянутое.
წამოშველება (ვ), ზ. ვ. ხაშველებლად გამოვუგზავნი, посылать кому на помощь, (ვეშველები, -ლე), идти кому на помощь; აბგარ. 6—29.
წამოშთობა (ვ), ზ. ვ. დავხრჩობ, удавить.
წამოშიშვლება (ვჰ), ზ. ვ. ოგოლით.
წამოშინება (ვე), ზ. ვ. უკანიდამ დავუწყებ ცემა-ტყეპას; напирать сзади; წამოუშინეს თოფი; сзади стали стрѣлять изъ ружей; წვიმამ წამოუშინა, дождь полилъ.
წამოშიშინება (ვჰშიშინდები), закипать, хлѣб. 59.
წამოშლა (ვი), ზ. ვ. წავშლი, გავაქცევ; уничтожать; (ვეშლები, ვეშალე), ზ. თვ. ავეშლები, взбунтоваться противу кого либо; возстать; 2 ქართ. 317, 356.
წამოშორება (ვ), ზ. ვ. მოვაშორებ, удалять.
წამოშულება (ვჰ), ზ. ვ. გავჰშელავ, გავჰვლეფ, обдирать, ободрать.
წამოშურება (ვ), ზ. ვ. ღავაშურებ, ავიქარებ, торопить; (ვეშურები, -რე), ზ. თვ. მოვეშურები, торопиться.
წამოჩენა, -ჩინება, ნ. წარმოჩენა, წარმოჩინება.
წამოჩიჩქნა (ვჰჩიჩქნი), ზ. ვ. მოვჰჩიჩქნი, выкорчевывать.
წამოჩლუნგება (ვ), ზ. ვ. ღავაჩლუნგებ, отступить.
წამოჩოქება (ვ), ზ. ვ. ღავაჩოქებ, ставить на колѣни; (ვი), მუხლზედ ღავჰსდგები, стать на колѣни, დავრ. 8.
წამოჩხრიალება (ვ), ზ. ვ. ღავაჩხრიალებ, забренчать напр. (деньгами).
წამოცალიერება (ვ), ზ. ვ. ღავცალიერებ, опорожнить.
წამოცდენა (ვ), ზ. ვ. ავცდები, ნიშანში ვერ ამოვიღებ, дать промахъ; промахнуться.
წამოცდომა (ვჰცდები, მაგალ. სიტყვა), ზ. ვდ. სიტყვა წამცდება, промолвиться, проговориться.
წამოცუმა (ვ), ზ. ვ. ღავჰხურავ, ღავცობ, заткнуть; ქიმ. 138; ან ავაგებ, მაგალ. შამფურზედ, натыкать на вертелъ; напизать; აბგარ. 6—29; (ვეცმი, ვეცი), ზ. თვ. ავეცები, втыкаться, вонзаться.
წამოცვივნა (წამოვჰცვივი, -ვე; წამოვჰცვივდები, -დი), ზ. ვ. წამოვცვივდები; вскочить (о множествѣ); высыпаться, ხაზ. 139, отвалять, ანტ. 3—32.
წამოცილება (ვეცილები), ზ. თვ. წამოვეცილები, начать споръ.
წამოცილება (ვაცილებ, -ლე), ზ. ვ. გამოვაცილებ, проводить.
წამოცლა (ვჰცლი, ვჰცალე), ზ. ვ. ღავჰცლი, опорожнить.
წამოცლა (ვაცლი, ვაცალე), ზ. ვ. მოვაცლი, оборвать, содрать.
წამოძახება (ვაძახებ, -ხე), ზ. ვ. ღავაძახებ, застанавливать.

нять кричать, (ვიძახებ, ვიძახე), ზ. მიჩ. ღაღადებ, вскричать; (ვსძახებ, -ხე), ზ. უ. წავაყვირებ, кричать кому; упрекать.

წამოძგერება (ვი), ზ. ვ. ღვიძახებ, ვიძახე); ударить, ткнуть, (ვეძგერები, -რე), ზ ოვ ღვიძახები, броситься на кого съ намѣреніемъ ударить; ღარეკ. 2—13.

წამოძრობა (ვი), ზ. ვ. сорвать, снять кожу.

წამოძღოლა (ვუძღვები, -ძღე), ზ. ვ. გავუძღები, вести; идти впередъ, предводить; сопровождать; წამოვსძღოლოდით, и сопровождалъ его, ღარეკ. 2—111. 1 ქართლ. 366.

წამოწადინება (ვი), ზ. ვ. მოვისურვებ, желать.

წამოწევა (ვსწევ, ვსწიე); поднимать; поднять; რუსულ. 292; 749; вынять, (ვი), ზ. ვ. მოვიწევ, მოვსწიე, поднимуться, (ვეწევი, ვეწიე), ზ. ოვ. მოვეწევი, догнать, წამოგვეწიენს, они догнали насъ; ღარეკ. 93; (წამოვიწევი, -წიე), ზ. ვ. მოვიწევი; ავიწევი, ავსწიე; подниматься, подняться; რუსულ. 749.

წამოწვა (ვს), ზ. ვ. გაღვსწვავ, сжечь.

წამოწვდა (წამოვიწვდი, -ვიწვდე), ზ. ვ. გავიშიშველებ ხმალს, обнажить мечь.

წამოწუდომა (ვსწევდები, ვსწიდი), ზ. ვე. მოვსწვდები, доставать, ჩონგ. 97; хватать.

წამოწვიმება (წამოიწვიმა), закапать дождь.

წამოწიფება (ვიწიფები), ზ. ვ. მოვიწიფები, созрѣть.

წამოწითლება (ვი), ზ. ვ. გავაწითლებ, заставить краснѣть; (ვსწითლდები), ზ. ვე. გავსწითლდები, краснѣть.

წამოწინწკლვა (ვს), ზ. უ. ღვსწვინწკლავ, накрапывать.

წამოწოლა (ვსწვები, ვსწევ); ზ. უ. ღვსწვები; ჩამოვსწვები, ჩამოვიშვილები; прилечь; нависнуть; კარი 6; (ვი), ზ. ვე. ღვიწვები, налечь, придавить; (ვუ), ზ. ვე. ღვუწვები, прилечь къ кому.

წამოწუდომა (ვსწევდები), ზ. ვე. მოვსწვდები, доставать, მოვიხმობი, истребляться; (ვიწუდები), ზ. ვე. მოვეწვდები, მოვაწვდები (ხალხი); მინ მოვიხელებ; о народѣ: навалиться, привалить; застать; ქრონ. 89.

წამოწუენა (ვი), ზ. უ. მოვიწუენ, скучать.

წამოწუვიდა, ზ. ვე. ღვსწვდები, მოვილალები, устать.

წამოწუვიტა (ვს), ზ. ვ. მოვსწუვიტ, сорвать.

წამოწუწურება (მოვწუწურები, -და), ზ. ვე. მოვწუწურები, почувствовать жажду.

წამოწყება (ვი), ზ. ვ. წამოვიწითლებ; заставить краснѣть, (ვიწყები, -ხე), ზ. მიჩ. წამოვსწყითლდები, покраснѣть, წამოწყება (ვი), ზ. ვე. ღვიწყებ, загремѣть; ქილ. 401.

წამოჭიდება (ვსჭიდე, -და), ზ. უ. ჭიდაობას ღვიწყებინებ, заставить бороться; (ვეჭიდები, -და), ზ. ოვ. ღვეჭიდები, вступить въ борьбу; გეკ. 29; 2 ქართლ. 565; წამოვეჭიდე, онъ сталъ со мною бороться.

წამოჭირება (ვუჭირებ, -რე), ზ. ვ. მოვუჭირებ; стапуть, скрутить, сжать.

წამოჯრა (ვჯ), ზ. ვ. მოვსჯრი, срѣзывать; (ვიჯრები), ზ. ვე. წამოვსჯდები ხიჯარიდ, вскочить, встать; ქილ. 386, ქორკ. 250.

წამოხაზვა (ვს), ზ. ვ. მოვსხაზავ, начертить.

წამოხანხლვა (ვს), ზ. ვ. მოვსხალავ ყავას, поджарить кофе.

წამოხარშვა (ვ), ზ. ვ. подварить.

წამოხატვა (ვ), ზ. ვ. нарисовать.

წამოხდა (ვსხდი, ვსხედ), ზ. ვ. მოვსხდი; снять, открыть.

წამოხედვა (ვს), ზ. ვ. მოვსხედავ, поглядѣть. ქრონ. 2—272; წამოვიხედავ, ზ. მიჩ. მოვლონიერდები ავადობის შემდგომ, მოვიხედავ; получить облегченіе въ болѣзни.

წამოხეთქა, (ვს), отколоть.

წამოხელება (ვი), ზ. ვ. ღვიხვლებ, застать, уловить.

წამოხელთება (ვი), ზ. ვ. ხელთ ჩავიგდებ, уловить, поймать.

წამოხვედრება (ვი), ზ. ვ. წამოვეკრავ, ударить объ.

წამოხვევა (ვი), ზ. ვ. მოვხვევ, обвернуть; წამოვეხვევი, -ხვევ, მოვეხვევი, окружить; обступить, 2 ქართლ. 326, რუსულ. 936; წამომეხვიენენ, окружили меня.

წამოხვრინვა (ვს), ზ. უ. всхрапнуть.

წამოხიბლვა (ვს), ზ. ვ. მოვხიბლავ; ядомъ зачаровать, обворожить, заколдовать.

წამოხილვა (ვი), მოვიხილავ, обозрѣть.

წამოხლტომა (ვსხლტები), ზ. ვე. წამოვხტები, вскочить, წამოხტებიან ქვეშაგებიდან, и вскочилъ съ постели; ქრონ. 96.

წამოხმა (ვი), ზ. ვ. წამოვიღებ, уносить.

წამოხრა (ვსხრი, ვსხარე), ზ. ვ. მოვსჭკვებ, согнуть, წამოვიხრები, покоситься.

წამოხრაკვა (ვს), ზ. ვ. მოვსჭვავ, поджарить.

წამოხრება (ვს), ზ. ვ. ღვიგლი, მოვიჩქმეტ, прищемить, придавить.

წამოხსნა (ვსხსნი, ვსხსენ), ზ. ვ. გავსხსნი, развязать.

წამოხტომა, ნ. წამოხლტომა.

წამოხუჭვად (ვი), ზ. ვ. зажмурить глаза.

წამოჯდენა (ვი), ზ. ვ. წამოვსხვამ, посадить.

წამოჯდომა (ვსჯდები, ვსხედ ან ვსხდი), ზ. ვ. ავდგები ღასაჯდომად, присѣсть; ვეფხ. 1340; რუსულ. 550; ჩონგ. 86.

წამქეზებელი, потакатель, баловникъ.

წამღაღება (ვი), ზ. ვ. ღავამტკვნ, окислять, (წავამტკვნები, ზ. ვე. ღავამტკვნები, кислть.

წამძღავნება (ვუ), ზ. ვ. გავუმეღავნებ, объявлять кому печальную вѣсть.

წამრგვალება (ვი), ზ. ვ. округлять.

წამრეცი, ზეე. ღამრთებული; покатый, отлогій; ადგილი, покатое мѣсто; -მთა, отлогая гора.

წამრუდება (ვი), ზ. ვ. გავამრუდებ, искривить.

წამს, ზზ. ერთს წუთს, въ мигъ, моментально, ვიხ. 119.

წამსა და წამს წამსწამს; ზზ. წამ ღ უწუმ,

წამსგავსება (ვ), ზ. ვ. მოვმსგავსებ, уподобить.
წამსვლელი, уходящій.
წამქანი გულისა, д. очаровательница.
წამტუტება (ვ), ზ. ვ. пересолить.
წამური ზედ. минутный.
წამურცლება, -ლვა (ვ), ზ. ვ. გავაუწმინდურებ, омерзить, опоганить, осквернить; (ვ)მურცლდები), ზ. ვედ. оскверняться.
წამუსრვა (ვ), ზ. ვ. ломать, сокрушать.
წამძღვარება (ვ), ზ. ვ. отираніе.
წამწამ, ზ. ვოველს-წამს, поминутно, ვეფხ. 825, 190.
წამ-წამი, ზედ. ხშირადმო, поминутный.
წამწამი, ს. წამი, თვალის ქუთუთოს ბეწვი, рѣсница; ვეფხ. 5; ჩახრ. 92, 114.
წამწამება (ვ), მოგალ. თვალსა, мигать.
წამწარება (ვ), ზ. ვ. дѣлать горькимъ.
წამწე, ს. ხიდის კედელზედ ჯორგულად წარზიდულნი ძელნი ხიმაგრისათვის; береговые устои моста изъ бревенъ.
წამწვეტება (ვ), ზ. ვ. отвострить.
წამწკრივება (ვ), ნ. დამწკრივება.
წამწუმელი, მიმ. губитель.
წამხდარი, ზედ. გაუფუჭებული, წახდენილი, испорченный.
წამხდელი სულისა, ს. душитель.
წანაბამი, ზედ. დაბმული, привязанный.
წანაგდები, ზედ. წაგდებული, брошенный.
წანაგები, ზედ. проигранный; проигрышъ.
წანაგვარი, მიმ. уведенный.
წანალევი, ზედ. წყლისგან წალეკილი, потопленная водою (земля).
წანანება (ვ), ზ. ვ. შევანანებ, заставить раскаяться; (ვ), ზ. მიქ. მოვინანებ, раскаяться.
წანარბენი, пространство пробѣжанное.
წანარეცხი, ს. помои, обмывки.
წანართმევი, ზედ. წართმეული, отнятый.
წანარჩუნება (ვინარჩუნებ, -ნე), ზ. მიქ. оставлять что за собою.
წანარცხება (ვ), ზ. ვ. დავანარცხებ, повалить на землю.
წანატრება, ნ. დანატრება.
წანაღები, წაღებული, წანართმევი, унесенный, отнятый; აღბ. 18; 80; სამ. ვახტ. 50.
წანაღულება (ვ), ზ. ვ. დავანაღებ, დავანაღვლებ, დავფიქრებ; опечалить; (ვინაღვლებ, -ლე), ზ. მიქ. დავინაღვლებ, опечалиться.
წანაყბედი, ს. დანაყბედი, болтовня.
წანაყვა (ვ), ზ. ვ. დავწანაყვ, истолочь.
წანაცრება (ვ), ზ. ვ. დავანაცრებ, обращать въ пепелъ; (ვ)ნაცრდები, -დე), ზ. ვედ. обращаться въ пепелъ.
წანაძელი, წანაძღენი, ს. დანაძელი, изъянъ, сам. ვახტ. 151, 188; 245, 252; норча, сам. сомх. 250; 282.
წანგრევა (ვ), ზ. ვ. დავანგრევ, разрушать, ломать зданіе; (ვინგრევი, -რე), ზ. ვ. დავინგრევ, рушиться.
წანდილი, ს. კოლიო, კორკოტი, წაბანი ხორბალი, кутьл.

წანებება (ვ), ზ. ვ. დავანებებ, уступать.
წანიშნვა (ვ)), ზ. ვ. დავნიშნავ, ნიშანს დავჰხედავ; замѣчать, класть мѣтку; примѣчать.
წანწალა, ს. ძელი წყალზედ გაღებული გასავლელად, ნ. мостъ; бревно положенное поперегъ рѣки, для прохода.
წანწალი (ვ)სწანწალებ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. უსაქმოდ დავდივარ, ვეფხ. 710, шататься, ходить туда и сюда.
წანწარი (ვ), ზ. უ. ვთრთოლებ, трясти; ვეფხ. 710.
წანწკარი, სს. журчаніе источника; (ვ)ს, ზ. უ. სასმოვნოს ხმით ჩადის მდინარე, объ источникѣ: журчать; ვეფხ. 493.
წაოხება, ნ. დაოხება; **წაოხება** (ვი), ზ. ვ. обращать въ бѣгство, ზ. ვ. მოვიპარავ, унести, украсть; -თვალსა, лишить зрѣнія, აღბ. 124.
წაროვაა (ვ)), уносить.
წაპარსა (ვ)), ზ. ვ. сбрить.
წაპატარავება (ვ), ზ. ვ. დავაპატარავებ, уменьшать.
წაპატრონება (ვეპატრონები, -ნე), ზ. ვ. დავეპატრონები, войдти въ правахъ владѣнія.
წაპილწება (ვ), ზ. ვ. გავამურცლებ, გავაუწმინდურებ, შევაგინებ; осквернять, (ვ)ბილწდები), ზ. ვ. გავბ-, осквернятся.
წაპირდაპირება (ვუ), ზ. ვ. დავუპირდაპირებ, противопоставить.
წაპობა (ვ), ზ. ვ. ცულით ვჰხლეჩ, отколоть.
წაპრანჭვა (ვიპრანჭვები), ზ. ვ. დავიპრანჭები, привлять, жеманиться.
წაპყრობა (ვი), ზ. ვ. დავიპყრობ, დავიჭერ, овладѣть.
წაჟანგება (-გები), ზ. ვედ. ვიჟანგები, ржавѣть.
წაჟეჟა (ვ)), ზ. ვ. დავჰჟეჟ, დავჰჟეჭლი; დავჰბეჟე ცემით; помять; приколотить.
წაჟინება (ვი), ზ. ვ. დავიჟინებ, запираться.
წაჟლეტა, (ვ)), ზ. ვ. раздавить.
წარ, თანდებული, რომელიც მოქმედების ზმნათა, მაგ. წა; წარგალ, მაგ. წაგალ; წარწერა, მაგ. წაწერა, წარგება, წაგება; ზმნანი რომელნიც იწყებიან წარ, ხანგ წა.
წარაბარა, ს. უთავბოლო ლაპარაკი; ან უთავბოლო მოუბარი, пустой болтунъ; вздоръ, болтовня; пустомеля, болтунъ; нахвисть.
წარაფი, ს. წვრილი და მოგრძე ჭალა ცრიფისა, мелкій инвикъ, ნ. ნ. ლ.
წარბებ-აჭიმული, ზედ. ვისაც წარბები მაღლა გაჭიმული აქვს, надернутые брови.
წარბენა (ვი), ზ. ვ. გავიქცევი, რბენით წავალ, пробѣжать; იერემ. 37—9, (ვუ), ზ. მიქ. გავურბენ, пробѣжать мимо кого; წინ წამირბინა, онъ пробѣжалъ впереди меня, **წარბენინება** (ვი), ზ. სსმ. გავიქცევ, გაქცევით გავაცურებ, ან წავულებ; заставить бѣжать; убѣгая брать что нибудь.
წარბეჭდვა (ვ)), ზ. ვ. დავბეჭდავ, отпечатать.

წარბოლა (წავჭრი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. მოვჭრი, отжать.

წარბი, ს. თვალ ზეით მოხრით და გრძლად გაჭიმული თმანი; брови; წარბების შეკვრა, нахмурить лобъ, нахмуриться, წარბებ-შეკრული, ზედ. у кого брови соединены.

წარბინება, წარბმა; ს. წაბნევა, წაბმა.

წარგება, სხ. трата, потеря; проигрышъ; (ვი), ზ. ვ. დავკარგვა, დავჭფანტვა, გავჭფლანგვა; ვჭკარგავ ქალღლის თამაშობაში; бываю проигрываю; издерживать, тратить, мотать; проигрывать; получать изъянъ; терять; ვისრ. 197; ხაბრ. 138; -თავსა, погубить себя; ვეფხ. 562; 708; რუსუდ. 358; 575; 708; -ხიერებასა, терять здоровье; რუსუდ. 806; -ჭკუას, потерять разсудокъ; (ვიგები, -გე), ზ. ვ. დავიხარჯები, ვიკარგები თამაშობაში ან ვაჭრობაში, истрачиваться, теряться въ торговлѣ; (ვიგები, ვიგე), ზ. თვ. დავიღუპები, ვიკარგები, погибать; 1 ქორნ. 167; ქილ. 246; **წარგებული, წანაგები**, промотанный, проигранный.

წარგვალეთ, ბძან. წადით, идите, ступайте; 2 სჯული. 3—18.

წარგვალვა (ვ), ზ. ვ. опустошить.

წარგვრა, ს. წაგვრა.

წარგზავნა, სხ. посылка, отправка; წარგზავნა; -ვნება, (ვ)ვაგზავნი), ზ. ვ. წარვავლენ, გავისტუმრებ, посылать, отправлять; (ვიგზავნები, -ნე; ვეგზავნები, -ვნე), ზ. ვ. წარვივლინები; быть отправлену, **წარგზავნილი, წარნაგზავნი**, მიმ. отправленный, წარგზავნება იგივე წარგზავნა.

წარდგენა, ს. წაღგენა.

წარდგინება, представленіе; адресъ; (ვი), ზ. ვ. представлять.

წარდგომა, სხ. მუსლნი ფსალმუნთანი სთქმელნი უწინარეს სამოციქულოსა ღ სწავთა საკითხავთა; прокименъ, стихъ изъ псалтыри поемый въ церкви предъ чтеніемъ Апостольскихъ посланій; წარდგომა, ს. წაღგომა.

წარდევნა (ვ), ზ. ვ. ვჰხდევნი, преслѣдовать, гнать; იერემ. 7—34.

წარდინება, სხ. теченіе рѣки, წარდინება, (წარვჰხდი, წარვჰხდინდები), ზ. უ. ვჰხდინარებ, ჩვჰხდინარებ, течь, протекать.

წარება (ვი), ზ. უ. გავიდი, пройдти, ქილ. 376.

წარევა (ვჰ), ზ. ვ. შევჰრევ, ვჰჰრევ; ვჰხლითავ, ვჰხვანჯავ; смѣшать, перемѣшать; спутать; (ვერევი, -რევ), ზ. თვ. დავერევი, вмѣшаться; врываться въ...; წამერია მცდარი სიტყვა, я проронилъ слово; ვეფხ. 350; **წარეული**, მიმ. смѣшанный, спутанный; оскверненный.

წარე-თუთუნი, ს. წეკო, მცენ. махорка.

წარეცხა (ვჰ), ზ. ვ. წავჰბან, смыть.

წარვლა, ხახე წაელა.

წარვლენა, წარვლინება, სხ. отправка; (ვი), ზ. ვ. გავჰგზავნი, отправить, წარმავლენ, ты отправляешь меня, (ვიელინები), ზ. ვ. წარვიგზავრები, быть отправлену; 2 ქორნ. 389; (ვიელინები), ზ. თვ. წარვემგზავრები, отправляться; 2 ქორნ. 434.

წარზიდვა, ს. წაზიდვა; წარზიდული ხაზი, черта.

წართმევა, წართმენა (ვი, წავჰრთმენი, -ვნე), ზ. ვ. შევრთავ, დავუმატებ; ვეფხ. 146; გავაკარებ მაგალ. ლრობს, ქილ. 640; соединять; совокуплять; проводить время; ღამე ღმე ზედა წართო მრავალი; ე. ი. ღმე და ღამე გაიერთო, გაისწორა, ღმე და ღამე მიერთოდა; ორ ჭალა დენ ი ღამ; ვეფხ. 146; დღი და ღამე სრულიად ლხინითა წართმეს; все время и ночи проводили въ пиршествахъ; ქილ. 640; წართოვით, ზზ. გაბმით, მოკიდებით, გაუწყვეტლად, сплошь; ბრძ. ბრ. 25; სიბრ. 21.

წართვა (ვჰრთავ, ვჰრთე), ზ. უ. განვერები, გავექცევი, მოვერიდები, убѣгать, устраняться, ქილ. 317.

წართმევა, წართუნა, სხ. отнятіе, (წავართმევ, -თვი; წავართუნი, -თუნე), ზ. ვ. ძალით გამოვართმევ; გარდავხდევინებ, изгоняю. მაგალ. ჯარისკს. ქრონმს; отнять, лишать; взыскать, сорвать съ кого пеню, взятку; 2 ქორნ. 130; ცხენმა თავი წამართო, лошадь закусила удило, სამ. ვახტ. 92; გორგ. 33; -სიტყვას, прервать чью рѣчь; (წავართმევ, -თვი), ზ. მიჩ. თავს ღავალებ, მივჰხდი, лишать себя; ვისრ. 150; (წავართმევი, -თვი), ზ. ვ. ძალით გამოვართმევი, быть отняту; მოურავ. 260; (წავერთმევი, -თვი), ზ. თვ. გამოვერთმევი, გარდავეხდინები; отнимаюсь; взыскиваться, წავერთმევა ჯარიმა, взыскивается штрафъ; სამ. ხიმხ. 156; სამ. ვახტ. 262; წამერთმევა, отнимается у меня; взыскивается съ меня; **წართმევინება** (ვი), ზ. სხვ. ძალით გამოვართმევინებ, заставить отнять, взыскать, სიბრ. 49.

წართქუმა, სხ. приговоръ, (ვჰსთქვამ, -თქვი), ზ. ვ. წარმოვსთქვამ, ვიტყვი; произношу, напр. рѣчь; სამ. 14—18; именую, -ვალობას, провѣть; ლუკ. 19—28; წართქმითი, ზზ. утвердительный.

წარიგება (ვი), ზ. ვ. დავარიგებ, რიგზედ დავსვამ ან ჩამოვურიგებ; сажать по порядку; подносить по порядку; წარიგებით, ზზ. ჩარიგებით, по порядку; ვეფხ. 1005; რუსუდ. 152.

წარკება (ვჰ), ზ. ვ. მცირედ მოვჰკრეფ. срѣзать.

წარკვეთა, სხ. отсѣченіе, (ვჰ), ზ. ვ. მოვჰსჭრი; მოვჰკვეთ, მოვსჭრ; отрѣзать; пресѣчь; -თავსა, отсѣчь кому голову; -ვუკვეთ სასოებას, отчаиваюсь; (წარკვეკვეთები, -თე), ზ. თვ. მოვეკვეთები, отсѣкаться, ქილ. 484; შეკად. 35.

წარკითხვა (ვი), თავიდან ბოლომდინ წავიკითხავ. прочитать.

წარლტოლვა (ვიდლტვი, -ტე), გავექცევი, бѣжать.

წარმავალი, ზედ. გზად წამსვლელი, -განმვლელი; გარდამავალი; проходящій; переходящій; текущій, ქრიმ. 23—3; მარკ. 6—31; -ცხოვრება; временная жизнь; 1 ქორნ. 88; წარმავალსა წელსა, въ текущемъ году; **წარმავალობა, წარმავლობა**, ს. წარმსვლელობა, გარდამავლობა, теченіе (времени); ამ სამის დღის წარმავლობაში, въ теченіе трехъ дней; ანტ. 3—38, ვისრ. 136.

წარმართ, წამართ, წალმართ, ზზ. კეცლავ, შემდგომ; далѣе, впередъ, потомъ, послѣ; 43—27; დღეის წალმართ, ე. ი. დღის უკან, послѣ этого дня.

წარმართება, ხხ. преуспѣяніе, успѣхъ; (ვქ), ზ. ვ. წარვქმაცებ, წარმაცებას მივქსცემ, მოვქმარჯვებ; მოვქმართავ. გავუკეთებ, უკეთესს მდგომარეობაში მოვიყვან. ლიპ. 39—3; იგივე 3—8; способствовать, способствовать; направлять; усовершенствовать; უფალო, წარმართე უნ წინაშე გზა ჩემი, Господи, исправи предо мною, путь Твой. ფსალ. 5—8; 89—17; ლუკ. 1—79; წარვქმართავ ვისისამე ცხოვრებასა, გუკ. 12; улучшать чью жизнь; (ვქ), -სქმენ, дать успѣшное направленіе дѣлу; направить къ лучшему дѣло; ქილ. 42, (ვი), ზ. მიწ. მოვიმარჯვებ, წარვიმაცებ, წარმაცებას მივიღებ, имѣть успѣхъ, успѣть; 1 ქართლ. 421; (ვქ), ზ. მიწ. წარმართებას მივსცემ ვისმე. ხელ მოვუმართავ. შევეწყობ; способствовать, помочь кому въ успѣхѣ; იხუ ზირაქ. 15—10; 1 ქართლ. 243; წარმმართებ ან წარმიმართებ, способствуетъ, помогаетъ мнѣ; ლიპ. 14—48; 24—12; 1 ქართლ. 241; ღმერთმან წარგიმართოს, Богъ да поможетъ тебѣ; (წარვემართები, -თე), ზ. თვ. წარვემაცები; გავეკეთებები. წავალ, გავემგზავრები; идти съ успѣхомъ, удачно; улучшаться; усовершенствоваться, отправляться; კიმ. 9; წარემართენ ლოცვა ჩემი, да исправится молитва моя...; (ვიმართები), ზ. ვ. წარმართებული ან წარმაცებული ვიქმნები, быть успѣшну, удачну; **წარმართებული**, მიმ. успѣшный, **წარმართებულება**, ს. წარმაცებულება, успѣхъ; იხიე. 11—4; 1 ქართლ. 49.

წარმართი, ს. კერპთ-მსახური, ღმთის-გმრეკელი; язычникъ, идолопоклонникъ; სიქმ. 21—29; ფსალ. 2—1, 9; **წარმართობა**, ს. კერპთ მსახურება, идолопоклонство, язычество; **წარმართული**, ზედ. языческій.

წარმაცება, ხხ. преуспѣяніе, успѣхъ; польза; არვისა ჴსთოვდა თვის წარმაცებასა. ჩონგ. 28; никого не просилъ о своей пользѣ; (ვქმაცებ, -ცე ან წარვემაცებ, -ცე), ზ. ვ. დავქრთავ, შევქსძენ, შევქმაცებ, შემაცებას მივქსცემ; წარვქმართებ; прибавить кому что, прилать; принести кому выгоду, пользу, надѣлять, обогащать; способствовать кому въ успѣхѣ; (ვი), ზ. ვ. მოვიმაცებ, შევიძენ, пріобрѣтать, наживать; (წარვემაცები), ზ. თვ. მოვემაცები, შევემაცები, შევეძინები. прибавляться, умножаться. ლუკ. 2—52; ან преуспѣвать, ნ. წ. ლ. **წარმაცებული**, მიმ. преуспѣлый, успѣшный, русск. 336.

წარმგებელი, ზედ. გამნევველი, вѣроломный; мотъ, мотыга; **წარმგებლობა**, ს. вѣроломство, вѣроломство; мотовство.

წარმდება, **წარმდებება**, **-მდებობა**; ს. თავხედობა, განუსჯელობა, наглость; მარკ. 1—120; ან безразсудность; წარმდებებით ზზ. წინ დაუხედავად. განუსჯელად. უგუნურად; нагло, опрометчиво; სიქმ. 19—36.

წარმდები, ზედ. თავხედი, განუსჯელი, წინდაუხედავი, გარეწარი, наглый, безразсудный; 2 კიმ. 3—4; მარკ. 171; ანიე. 47, 48; პირი წარმდები, იგავი 10—14; уста безразсуднаго.

წარმდებითი, ზედ. წინდაუხედავი, безразсудный; წარმდებებით, ზზ. წინ-დაუხედავად.

წარმდებლობა (ვქ), წინდაუხედავობა, верхоглядничать, смотрѣть и судить слегка.

წარმდინარე, ზედ. წყალი მომავალი დინებით, იხიე. 30—25; текущій.

წარმდინარე, ს. გრძელი სხოსელი მოსაკვი, платье со шлейфомъ; ნ. წ. ლ. -სოფელი, временной міръ.

წარმდინარება, **-რეობა**, ს. теченіе рѣки; (ვქმდინარებ, -რე), ზ. უ. ვქსდი, მოვქმდინარებ, течь, фиѳиз. 61.

წარმო, თანდებული რომელიც მოქმედების ზღვრთა, მდებ. წამო; მრავალნი სიტყვანი დაწერებულნი ამ თანდებულითა ხახე წამო; მაგალ. წარმოარსება, წამოარსება და სხვანი.

წარმო, ზედ. წარმოებული, происходящій; выводъ; მარკ. 2—5; ლოც. 49, წარმოთა მათ შრომათა, выводъ изъ этихъ трудовъ, მარკ. 2—5.

წარმოარსება (ვი), ზ. ვ. არსებად მოვიყვან; осуществлять; воспроизводить; გუკ. 29. (ვიარსები, -სე; ან ვარსდები, -დი), ზ. ვ. არსებად მოვალ, ვიწარმოვები, осуществляться; გუკ. 15. **წარმოარსებული**, მიმ. осуществленный, კიმ. 216; **წარმოარსი**, ს. არსებად მოყვანილი, осуществленный; კიმ. 78.

წამობერტყა (ვქ), ზ. ვ. დავქბერტყ; выколачивать.

წარმოგზავნა (ვქგზავნი), ზ. ვ. გამოვქგზავნი, отправить.

წარმოდგენა, **წარმოდგინება**, ხხ. представленіе; (ვი), ზ. ვ. წინდავდგენ, წარვადგენ, წავაყენებ, დავსდგამ, დავაყენებ; ფსალ. 49—21; სიქმ. 10—34; შავთ. 94; დავქბადებ, შევქქმნი, ვიწარმოვებ; შავთ. 89; ვთამაშობ თეატრში; представить; предъявить; ставить на ноги; творить, производить; играть на сценѣ, представлять; -მოწამენი, представить свидѣтеля; (ვი), ზ. მიწ. თვალისწინ გამოვისახავ, გამოვიხატავ, представить себѣ, воображать; დარუკ. 49; -ფიქრში, ნ. ვიაზრებ; წარმომიდგინიხ, пусть представитъ мнѣ; მაკ. 26—53; (ვდგინები), представляться кому; **წარმოდგენილი**, **წარმანადგენი**, მიმ. представленный; **წარმომადგენი**, მიმ. ან представитель.

წარმოდგმა, ნ. წამოდგმა.

წარმოდგომა, ხხ. представленіе, კიმ. 14; (ვქსდგები, ვქსდგე), ზ. ვდ წავქსდგები; დარუკ. 2—99; ეროსთ. 5; წინ წავსდგები; ფეხზედ დავსდგები; სიმ. მოხ. 14; გავალ ქედზედ, ბანზედ; წარმოვიდგინები (მაგალ თეატრში); ვქსწარმოვებ, ვიწარმოვები; გავქსჩნდები, შევქსნთდები; კიმ. 83; ბუნ. კ. 24, 106; предстать чьему взору; встать, подняться на ноги; подняться на возвышенность; представляться; возникать, происходить; ეს რისგან წარმოქსდგა, отъ чего это образовалось, მაკ. 25—20; წამოქსდგა ქარი, вѣтеръ началъ дуть; შეფე წამოდგა და სალამი უყო ხონთქრის ელჩსა, царь всталъ и поклонился послу султана; (ვდგები, -დეგ), ზ. ვდ. თავს მოვადგები, приступить, подходить къ кому; взойдти на; ქილ. 237; წინ (წავუდგები), ზ. ვდ. წავუდგენ;

ვუდგები; უკან გამოვეკიდები; предстать передъ кѣмъ, стать поперекъ; броситься въ слѣдъ; ვისრ. 8, 1 ქართლ. 215: რუსულ. 195; კვაშ. 14; სამ. ვახტ. 54, 236; 2 ქართლ. 24, 55, 388; პირში წავუდგები, обличать, говорить ему въ лицо; სამ. ვახტ. 236; (წამოვიდგები), წინ დამიდგება; онъ становится предо мною; რუსულ. 281, 687; ანთ. 60—11; საქმ. 27—23; თვალის წინ წამომიდგა, онъ сталъ передъ моими глазами, წამოგვიდგა უკან; онъ сталъ позади насъ; ღარეჯ. 89: წარმოვქმედგარ-ვარ, წამოვსდგომოდი; ზ. უ. წარმედგარვარ წიხაში ვისმე: ვქსწარმოვედ, я всталъ передъ кѣмъ; происхожу; მატ. 25—20; **წარმომდგარი**, ზედ. წინ წამგარი; წარმოებული; предстоящій; проистекающій.

წარმოდგება (ვქ), ზ. ვ. დავსდებ, მოვიკან; მარკ. 1—9; 2—180; ან მოვქსდებ, მოვქვიდებ; полагать, класть, предлагать; защѣпить, (ვუ), ზ. მიჩ. წინდაუდებ, положить предъ кѣмъ; კვაშ 14.

წარმოდენა, წამოდინება (ვი), ზ. ვ. დამოვაცენ, заставить течь; (ვქსდინებდი, -დი; ან ვდინებდი, -ნე). ზ. უ. ვქსდი, მოვქმდინარე; истекать, вытекать; ვეფხ. 1088; ლუკ. 33.

წარმოება, სხ. образованіе, производство; (ვწარმოებ, -ვე), ზ. ვ. შევიდგენ, შევიკივებ, შევიარსებ, წარმოვშობ, შევიქმ, образовать, произвести, дѣлать, творить; (ვიწარმოვები, -ვე), ზ. მიჩ. დავარსდები, შევქსდები, возникать, образоваться. (ვქსწარმოვებ, -ვე), ზ. უ. შევქსდები, შევქნივდები, დავარსდები. შევიქმნები: происходить, проистекать; წარმოებული, მიმ. გამომავალი, შედგომილი; проистекшій. წარმოებითი, ზედ. წარმოდგომითი, ნაწარმოევები, производный.

წარმოვლა, წარმოვლენა, ნ. წამოვლა, წამოვლენა.

წარმოზდუდვა, წარმოთქმა, ნ. წამოზდუდვა, წამოთქმა

წარმოთქმა (ვქსთქვამ, -ვი), произносить.

წარმოთხევა, ნ. წამოთხევა; წარმოთა, ნ. წარმო.

წარმოთხრობა (ვუთხრობ, ვუთხარ), ზ. ვ. მოვუთხრობ, ვუამბავ, разсказывать кому; ქილ. 401, 688.

წარმომაარსებელი, ზედ. არსებობის მომცემი, воспроизводитель.

წამომადგინებელი, ს. ვინც რას წარმოადგენს, представитель.

წარმომართება (ვემართები, ვემართე), ზ. თვ. წარმოვალ; отправляться; საქმ. 15—30.

წარმომაუენებელი, ს. წარმომადგინებელი, представитель; კვაშ. 303.

წარმომჩინებელი, ს. დამტკიცებელი, доказывающій; ქილ. 358.

წარმონაშვი, ზედ. დაბადებული, рожденный. კვაშ. 335. [стать.

წარმონერგა (ვქ), ზ. ვ. მოვიკან მცენარეს; выро-

წარმოპარვა (ვქ), ზ. ვ. მოვქპარავ, украсть; (ვიპარვი, -ვე), ზ. ვ. ჩუმად, ფარულ, уходить украдкою.

წარმორთმევა (ვი), ზ. ვ. ვიკრთმევ, отнимать, 2 ქართლ. 268.

წარმორჩევა (ვარჩევ, ვარჩიე), ზ. ვ. ამოვარჩევ, избрать, (წარმოვირჩევ, -ჩიე), ზ. მიჩ. ამოვირჩევ; выбираться.

წარმორჩენა, ს. доказательство.

წარმორჩომა (ვრჩები, -ჩი), ზ. ვედ. მოვრჩები, გადავეწევ ძნელს საქმეს ან ავადმყოფს, спасаться, საქმ. 27—8.

წარმოსაძგენი -საძგინებელი, ზედ. გონებაში გამოსახატავი, представительный.

წამოსარჩლება (ვუსრჩლები), заступаться.

წარმოსვენება (ვი), ზ. ვ. მოვასვენებ, мучать; ქიმოთ. 30; вести (образъ и т. п.).

წარმოტევენება (ვქ), ზ. ვ. ავოხრებ, ავიკლებ, ограбить; опустошить; ანდრ. 126; 1 ქართლ. 136.

წარმოუვალობა, ს. წამოუსვლელობა, неприходъ; ვისრ. 187.

წარმოქანება (ვი), ზ. ვ. სანაძლოთ წამოვიღებ, убѣгать, съ быстротою уносить; (ვიქანები, -ნე), ზ. თვ. სიჩქარით წამოვალ, бѣжать быстро, **წამოქანებული** მდინარე, рѣка текущая съ быстротою; ქილ. 113.

წარმოქცევა, წარმოღება, ნ. წამოქცევა, წამოღება.

წარმოფენება, წარმოფენა, ნ. წამოფენება, წამოფენა.

წარმოშობა (ვქშობ, -ბე), ზ. ვ. ღავქმნიდებ, ვქშობ, рождать; (ვიშობები, -ბე), ზ. ვ. ვიშობები; ვიწარმოვები; рождаться; возникать; ანდრ. 37.

წარმოჩენა, -ჩინება, სხ. показаніе; доказательство, доводъ; 2 ქართლ. 1, (ვაჩენ, ვაჩინე); ზ. ვ. წარვიჩინებ, ვაჩვენებ, ცხადად ღავანახვებ, გამოვცხადებ; აღმოვაჩინებ, ღავაქვემდებარებ; проявлять, показывать; доказывать, выводить доказательства; გეჯ. 8; კვაშ. 19; 1 ქართლ. 8, 253; 2 ქართლ. 101, 102; თვის შორის წარმოვაჩენ, проявляю въ самомъ себѣ; კვაშ. 227, (ვიჩენ, -ჩინე), ზ. მიჩ. მაგალ. თავს, выказывать себя, выставлять себя; (ვიჩინები, -ნე), ზ. ვ. წარვიჩინებ, ცხადად ღავინახვებ; აღმოვიჩინები; проявляться; доказываться; გეჯ. 2; (ვქსჩინები). ზ. ვედ. გამოვქსჩინები, გამოვქსცხადდები, აღმოვქსჩინები, ღავქმქვემდებარდები; показываться, проявляться; подтверждаться, обнаруживаться; (წარმოჩენილვარ, წარმოვქსჩენილი), ზ. ვ. быть ясну, доказану; **წარმოჩენილი**, წარმოჩინებული, მიმ. доказанный; კვაშ. 19, 32; ясный; 2 ქართლ. 97.

წარმორჩომა (ვქრჩები, -ქჩი), ზ. ვედ. მოვრჩები, თავს ავიცილებ, спастись.

წარმოცალიერება, ნ. წამოცალიერება; ანდრ. 21.

წარმოცემა (ვქსცემ, -ვე), ზ. ვ. მოვქსცემ; давать, გარემოვქსცემ; отдавать; преподнять, изъяснять, толковать; 2 ქართლ. 111; 1 ქართლ. 179; ღაბად. 41—35; ან გავეგზავნი, посылать, отправлять, ღაბად. 38—17; ან გავქვრები, продать; ღაბად. 45—3; 5; წარმომეცით (წარმოვქცემ, წარმომეც), вы продали меня.

წარმოცენა, возрастить, (ვი).

წარმოცვივნა (ვხცვივი), вскочить.

წარმოცლა, ნ. წამოცლა.

წარმომჭალვა (ვჭმალავ), ზ. ვ. წაჭმალავ, спрятать.
წარმომჭალვა (ვიმალები, -ლე), ზ. უ. ჩქარა წამოვალ: спѣшить, 1 ქართლ. 306.
წამოძროება (ვი), ზ. ვ. მოვაძრობ, მოვჭკლეჯ; сорвать, снять.
წარმოძრომა (ვჭსძვრები), ზ. ვე. ძრომით მოვალ, ползти.
წარმოძღვანება (ვი), ზ. ვ. გამოვისტუმრებ, отправить; (ვიმძღვანებ, -ნე), ზ. მიწ. წინ გამოვიმძღვანებ, заставить идти впереди себя; 1 ქართლ. 217.
წარმოძღოლა, ნ. წამოძღოლა.
წარმოწერა, წარმოწერილობა, სხ. предписаніе. (ვუწერ, -რე), ზ. ვ. მოვუწერ, წერილით ვარიგებთ ან რჩევას, предписывать
წარმოხდომა (ვჭდები, ვჭდი), ზ. ვე. გამოვალ, მაგალ. ცხვირიდან სისხლი; выходить, выступать; რიცხვი. 11—19.
წარმოჯდომა, იხილე წამოჯდომა.
წარმტაცველი, ს. გამძარცველი, грабитель; კოლას. 2—8.
წარმღვნელი, მაგალ. ღვარი, потокъ опустошающій; ღვთივ. 47—2.
წარმძღვარება (ვი), ზ. ვ. გავისტუმრებ, отправить. (ვიმძღარებ, -რე), ზ. მიწ. წინ წავიყოლებ, заставить идти впереди; აბ. 27; სიბრ. 68.
წამძრცველი, ს. მძრცველი, მჯრებელი, грабитель, -ბეჭდისა, кто снимаетъ печать; ღვთივ. 41—43.
წარმწუმედი; -მენდი, ს. ღამღუპავი, губитель.
წარმწყდელი, ს. ამომხდელი მაგალ. სულისა, მაწვალებელი, მაწამებელი, мучитель; მარკ. 1—50.
წარნაქი, იხილე წერნაქი.
წაროწინება (ვი), ზ. ვ. გავაცარებ, пронести.
წაროტება (ვი), ზ. ვ. წარვიტაცებ; уносить, уводить въ плѣнъ; ციმოთ. 58.
წარპარვა (ვი), ზ. ვ. მოვიპარავ, украсть, унести; (ვიპარავი, -რე), ზ. ვ. გავიპარები, уходить украдкою; (ვუპარები, -რე), ზ. თვ. მივუპარები, подкрадываться.
წარპარვადი, ზედ. მიპარვადი, მარკ. 2—136.
წარპერობა (ვიპერობ), ზ. ვ. ხელს დავავლებ, схватить, წარვუპერობ ქნდს, подставлять напр. голову.
წარხაგებელი, ს. ხარჯი, სახარჯო, издержки, издержаніе; расходъ; 1 ქართლ. 252; 2 ქართლ. 77.
წარხადგმელი, მაგალ. ფეხისა, ს. ერთი ნაბიჯი, шагъ, სქმ. 7—5.
წარხადინელი, მაგალ. წყლისა, ს. აღგილი სადაც წყალი მდინარებს; мѣсто по которому течетъ рѣка; ფსალ. 1—3; იხილ. 44—4; მარკ. 2—59.
წარხამართებელი ზედ. წარმართებადი, успѣшный.
წარხამატებელი, ზედ. სახარგებლო, успѣшный, -ბელად, ზზ. для успѣха, для преуспѣянія.
წარხაოტებელი, ზედ. მოსახრებელი; подлежащій разграбленію.
წარხაწუმენდელი, ზედ. საუნებელი, საუბედურო, пагубный; 1 ქართლ. 141; -ლელად, ზზ. на погибель; იხილ. 43—28.
წარხვენება, წარხვლა, ნ. წახვენება, წახვლა.
წარხწრაფება, წარხწრობა, წარხხმა, იხილე წახწრაფება, წახწრობა, წახხმა, წარკვანება, წარკარება, წარკაცება, იხილე წაკვანება, წაკარება, წაკაცება.
წარტყვევნა, სხ. грабежъ, опустошеніе; 1 ქართლ. 427; მარკ. 2—118; (ვჭსტყვევნავ, -ნე), ზ. ვ. დავტყვევებ, მოვაოხრებ; плѣнять; грабить, опустошать, разорять; სამ. ბერძნ. 38; წარტყმა, (წარვიტყვენები), ზ ვ. ტყვედ წავარდები; мародерство; попасть въ плѣнъ; опустошаться; ღვთივ. 14—13; წარმტყვევნავს, -ნ, онъ опустошаетъ меня; რიც. 7—24; **წარტყვენილი**, ზედ. опустошенный.
წარტყვევება, ნ. წატყვევება.
წარუდევნელი, ზედ. არ სადევნი, непреслѣдуемый.
წარუდენელი, ზედ. დაუცხრომელი, неумолкаемый.
წარუდინებელი, ზედ. წარუდინელი, დაუცხრომელი, неизсякаемый.
წარუვალი, ზედ. წარუხდომელი, აუცილებელი; немиуемый; კეფ. 1010; ნათელი წარუვალი, свѣтъ вѣчный, нестощимый; გეგ 30; -ღილება, вѣчная жизнь; 1 ქართლ. 149; ხუკუნო წარუვალი ცხოვრება, вѣчная, неизбѣжная жизнь; გეგ. 19; სამს წელიწადსა შინა წარუვალი, въ продолженіи трехъ лѣтъ неизмѣняемый; ხრონ. ბრის. 29, წარუვალი გზა, непроходимая дорога.
წარუმართებელი, ზედ. წარუმატებელი, безуспѣшный.
წარუმატებელი, ზედ. წარუმართებელი, безуспѣшный.
წარუპარველი, ზედ. თანა წარუხდომელი, აუცილებელი, неизбѣжный; მარკ. 2—4, 45; 1 ქართლ. 279.
წარუსვლელი, -სვლელობა, ნ. წაუსვლელი, წაუსვლელობა.
წარუტაცებელი, ზედ. წარულებელი, непохищаемый; მარკ. 2—159.
წარუტყუენველი, ზედ. აუოხრებელი, неопустошаемый.
წარუწყმენდელი, ზედ. უნებელი, неотвратимый.
წარქონა (წარმაქვს), ზ. მიწ. წარვიტან, წარვიღებ, уносить; გეგ 19.
წარქცევა წარღება, ნ. წაქცევა, წაღება.
წარღუნა, სხ. წყალთ მოვარღნა, წყლის რღვნა, наводненіе, потопъ; (წარვჭღნი, -ვენ), ზ. ვ. წყლის მოვარღნით დავღუპავ; наводнять, потопять; იერემ. 47—2; (წარვიღუნები), ზ. ვ. წყლის ქვეშ დავიღუპები, потопляться, наводняться, **წარმღუნელი ბიწთა**, уничтожающій порокъ, შავთ. 9, 99.
წარუნება, წარუვანა, ნ. წაყვანება, წაყვანა.
წარჩევა (ვი), ზ. მიწ. ამოვირჩევ, избрать.
წარჩენა (ვი), ზ. ვ. ვუჩვენებ, указывать; წარმიწენ, укажешь мнѣ, ქილ. 527.
წარჩინება (ვაჩინებ, -ნე), ზ. ვ. ჩინებულ, პატიოსან ვქნიფ, გამოვარჩენ, გავპატიოსნებ; дѣлать что превосходнымъ по достоинству, выставить чье либо превосходство; (ვეჩინები, -ნე), ზ. თვ. აღემატები პატივით, ღირსებით, превосходить,

проявлять превосходство свое; **წარჩინებული**, მიმ. знаменитый, славный; отличный, превосходный; -ულება, ს. знаменитость.

წარჩობა (ვ). ზ. მ. топить, губить, утопить.

წარჩობა (ვჩრები, -ია), ზ. ვე. оставаться.

წარცემა (ვჩცემ, -ვეც), ზ. მ. передать, препровождать, передавать; გა- 1—10; (ვიცემები, -მე), ზ. ვ. передаваться; წარვჩცემ ფეხსა, ე. ი. ფეხს ვჩკრავ, спотыкнуться; იგავი 3—23; მატ. 4—6; იოან. 11—9; მარკ. 1—195; წარვჩცემ ძღვენსა, отправить подарки, 1 ქართლ. 30; ვერ წარვეცით გვამი მისი მიხეთას, мы не могли отправить тѣло его въ Михету.

წარცვივნა, წარცუნა, ნ. წაცვივნა, წაცუნა.

წარძრვა (ვიძვრები, -ძერ), ზ. ვ. двигаться, подниматься, снять стань; რიცხ. 13—1; 2 სჯული. 1—19.

წარძრომა, (ვჩძვრები, -ძვერ), ზ. ვე. ползать, проползать.

წარძღუნა, -ღუანება (ვუძღვან ან -ვანებ), ზ. მ. отправить, послать, 2 სჯ. 11—30; 1 ქართლ. 122; (ვიძღვანები, -ნე), ზ. ვ. посылаться, быть отправлену, 1 ქართლ. 63; ღვრჯ. 2—1.

წარძღოლა (ვჩძღვები; ვუძღვები, -ძეღ), ზ. ვე. вести, предводительствовать; сопутствовать; 1 ქართლ. 112.

წარწევა (ვჩსწევ, -წიე), ზ. მ. протянуть, продлить черту; (ვიწევ, -წიე), ზ. მიჩ. тянуться, წინ მოვიწევ, подвинуться; **წარწეული**, მიმ. подвинутый; ფილოს. 3—15.

წარწერა, სახ. предписаніе; надпись; (წარვჩსწერ, -რე), ზ. მ. предписать; (ვიწერ, -რე), ზ. მ. подписать; надписать; აღაქს. 21; იხილ. 44—5.

წარწვდომა, წვეთობა (წარვჩსწვდები, -თები; ზ. ვე. достигать, достигать; 1 ქართლ. 17.

წარწირვა (ვჩ), ზ. მ. погибнуть, отдать себя, погибать, оставить безъ надежды; (წარვიწირვ, -რე), ზ. მიჩ. терять, потерять всякую надежду; სარკ. 27—20; 2 კორინ. 1—8; რომელთა წარიწირნეს თავნი თჳისნი, которые предались отчаянію; ფსალ. 4—19; (წარვიწირებიხ, -ბა), ზ. თვ. погибать, лишаться надежды, ფსალ. 76—2; ქილ. 625; (წარვიწირვი, -ვე), ზ. ვ. оставаться безъ надежды; **წარწირული**, მიმ. брошенный на произволъ судьбы, იხილ. 51—20.

წარწურვა (წარვიწურვები, -ვე), ზ. ვე. выдаваться, выходить изъ ряда; **წარწურული, -რვილი, წაზიდული, გაწეული**; მიმ. выдавшійся; ფსალ. 616.

წარწყდომა, სახ. погибель; (ვჩსწყმები, -დი), ზ. ვე. погибать, погибнуть; ლუკ. 8—24; (ვიწყმები, -დი), ზ. ვე. терять, лишаться; მარკ. 9—41; მატ. 10—12.

წარწყმენდა, სახ. погубленіе, гибель. იხილ. 22—5; (ვჩ). ზ. მ. погубить, ან გამოვხვევ ნეტარებისაგან; погубить; ფსალ. 69; წარვიწყმენდ სულსა, погубить свою душу; ვისრ. 131; **წარწყმენდილი**, მიმ. погибшій; იხილ. 11—12; წარწყმედულობა, ს. погибель.

წარჭრობა (ვურჭრობ, -ჭე), ზ. მ. топить, губить, вонзать, втыкать.

წარხდა (წარვჩხდი, -ვჩხდე), ზ. მ. открыть, снять покровъ; разлѣть, разуть; -სულსა, убить, ვისრ. 140; -ხამლსა, снять обувь, 2 სჯული. 25—9; (წარვიხდი, -ხდე), ზ. მიჩ. раздѣваться, одѣваться, 1 ქართლ. 143; ღვრჯ. 110; снять платье, сапогъ, скинуть; переодѣваться, отвратить.

წარხდენა (ვ). ზ. მ. портить.

წარხდომა (წარვჩხდები, ვჩხდი. ან ვჩხედ), ზ. ვე. раздѣваться, одѣваться, одѣваться; მიველ-არები, უწინო ვიქმნები; портиться; уничтожаться, изчезать; მატ. 24—35, 36; 2 მეფე 3—10; იაკობ. 1—10, 11; კანონ. 347; გავიდი, проходить, миновать; ლიტ. 24—4, 35; იხილ. 28—20; ვეფხ. 98; 1 ქართლ. 140; სული წარხდა, онъ испустилъ духъ (умеръ), საქმ. 5—10; წარხდა რჯული, онъ преступилъ законъ; წარხდა შვიდი წელიწადი, прошло семь лѣтъ; ლიტ. 4—51; ნაშრომი ცუდად წარხდა, трудъ даромъ пропалъ; ქილ. 265; წარხდა მდინარეს, идетъ 9—20; минуй рѣку; წარმეხდება, -მხდა, минуетъ меня; пропало для меня; აღმ. 63; თან წარმხედეთ სიხმელი ესე, минуетъ меня эта чаша; მატ. 26—39; **წარხდომილი**, მიმ. миновавшій; изчезнувшій, пропавшій; ვეფხ. 1453; 1344; აღმ. 65, 86, ნ. ნახდომა.

წარხეთქა (ვჩ), ზ. მ. сказать, говорить, сказать, წარვიხეთქ ესენი, споткнуться; იგავი 4—20.

წარხვნა (ვიხვამ, ვიხვი), ზ. მ. увлечь, уносить, (ვუხვამ, ვუხვი), ზ. მიჩ. увлекаться, წარვჩხვეტებ; отнять; отбить, завоевать; 1 ქართლ. 61.

წარხუნა (ვიხვნი, ვიხვენ), ზ. მ. увлекать, увлечь, თან წაიტაც, уносить; уводить, იხილ. 64—6; 1 ქართლ. 169; -ტყვედ, увести въ плѣнъ, იგავი. 30—24; ცხოთ. 103; (ვუხვნი, -ხვენ), ზ. მიჩ. увлекаться, увлечь, отнять, завоевать; 2 ქართ. 53.

წარხოცა (ვჩ), ზ. მ. истребить; истребить; стереть, изгладить; ლუკ. 7—38; იოან. 13—5.

წარხრა (ვიხრი, ვიხარე), ზ. უ. увлекаться, увлекаться, отступать, отходить; რიცხვი 9—22; ლიტ. 8—12, 13. [кривало.

წახაბურველი, წახაბურავი, ს. покрывало,

წახაგებლიდ, ზმნ. на издержки, ვეფხ. 798.

წახაგებელი, ს. издержки, расходы; издержки, -თაჳს, тѣмъ расходомъ или тѣмъ издержкамъ; назначенный для принесенія, для жертвованія собою.

წახაგვარი, ზედ. разсудокъ мой терялся; მოურავ. 176.

წასავალი, წასასვლელი, მжлк. дор; дорога, которую нужно пройдти; хол. 458; рыцар. 372; წასასვლელი, чер. წამსვლელი, отправляющійся; უნ წასასვლელად მოემზადე, приготовься къ отъѣзду; эпик. 201.

წასაზრვა (ვ), -რე), ф. з. მოვიაზრავ, сообразить.

წასალეკავი, -ვად ქვეყნისა, для потопленія страны.

წასართმევად, нар. для отнятія, хол 54.

წასარჩენება (ვიხარჩენები), заступиться.

წასასმელი, ს. мжлк. წამალი, мазь.

წასასრული, ს. დასასრული. конецъ.

წასასწავლელი, чер. წასაწავლი; для уведенія.

წასასხლეტ, чер. ლიპი, ხახლეტი. скользкій.

წასატანი, чер. წასაღები, необходимый для взятія съ собою; рыцар. 2.

წასაფარებელი, -საფარავი; ს. წასახურავი, покрывало.

წასაღები, чер. нар. წასატანი.

წასაყვანად, нар. წასაკანად, для взятія съ собою; 2 хрон. 448, 450; **-ყვანელი, ყვანი,** чер. წასაკანი, подлежащій для взятія съ собою.

წასაყოლად, нар. зап. გასაცნობლად, для слѣдованія за кѣмъ; 2 хрон. 439.

წასაწყმენდელი, -ნდი, чер. დასაღუპავი, губительный.

წასახალისებული, чер. ხალისის მომცემი, поощрительный.

წასახდენი, чер. დასაღუპავი, დასაკარგავი, подлежащій гибели, опустошенію; სამ. хрон. 251; -ნად, нар. на погибель; დარ. 183; 2 хрон. 94.

წასახვა (ვ), ф. з. გამოვსახავ, изобразить.

წასახვევი, ს. მოსახვევი, обвертка.

წასახურავი, ს. დასახურავი, покрывало, покровъ.

წახვევ (ვე), ф. з направлять.

წახერვა, წახეცვა, ნ. დახერვა, დახეცვა.

წახველება (ვ), ф. з. დავახველებ, смочить.

წახვენება, нв. выносъ (тѣла); დახვ. 119; (ვ), ф. з. მაგალ. ხატს, მიცვალებულს, вносить образъ, тѣло усопшаго; 1 хрон. 41; (ვი), ф. მიბ. მოვისვენებ, отдохнуть.

წახვლა, нв. уходъ; отъѣздъ; (წავალ, წახვალ, წავა; წავალთ, წახვალთ, წავლენ ან წავლიან, სამл. წერ. წაველნ; წავედ, შემოკლ. წავე; წავედი, შემოკლ. წავე; წახვედ, შემოკლ. წახე, წახედი; წავედით, წახვედით, წავიდნენ ან წავიდიან; უსრ. წავიდი; здѣсь.: წაღი, ან წავედ, შემოკლ. წა, წაე, წახე, ф. у. გავემგზავრები, отправляюсь; идти, уходить, отправляться; მაკ. 2—12, 20; 25—14; სამ. 25—13; рыцар. 412; ნახე წავლა; нар ნახე ვ. ი, нар წახვედი, куда ты скрылся; эпик. 815; წავე-წამე; я уйду сію минуту; შინ წაღი, ступай домой, ისარი წავიდა მარჯვად; хрон. 90; стрѣла полетѣла прямо въ цѣль; фигурно წავიდა, онъ задумался; წარვიდა ყოველი შვება, хрон. утихли всѣ увеселенія; (წამივა, წაგივა, წაე, წაევ; ან წამივალს: нр. წამივიდა, წაგივიდა, წაევიდა; ან წამივიდის, წაგივიდის, წაევიდის; ან წამიხვედ, წაგივედი, წაევედი; ბან. წამივედ; ან წამივალს, წაგივალს წაევალს; нр. წამივიდა, ბძ. წამივედ ან წამსვლია, усл. წამსვლოდა; ф. у. წავედვარ, уходить отъ кого; скрываться, ჩვენ ცნობა წაგვივალთ, мы лишились разсудка; зпуѣ. 1136; хрон. 20; დარეჯ. 105; фигурно წაუვალთ, они побѣдѣлы; ჭკუა წამივიდა, я лишился разсудка; ბელი კარიდან წაუა, хрон. 9; 58; ხელიდან წამივა, онъ ускользнетъ изъ моихъ рукъ; хол 255; გონება წაუვიდა, онъ сошелъ съ ума; წამივა ძალი, сили, тѣряю крѣпость, выдыхаюсь, хол. 57; გული წამივიდა, я потерялъ чувство; ათი თუმანი წამივიდა; я издержалъ сто рублей; (წამგსვლება), я могу уйдти; рыцар. 321; (წავედვალ, წავედვედ), ф. у. მიბ. გავრიდებ хрон, уходить отъ кого, убѣгать; ускользать; рыцар. 176; გორგ. 137; 8; 2 хрон. 563; ხელიდან წაუვიდა, онъ ускользнулъ изъ его рукъ; წავედვარ, წავედიდი, ф. у. ჭკუა გადავსდგამ, выдыхаю; уходить, წავსულვარ, წავიდოდი, я ушелъ, я уходилъ; სხვა ხანად წავიდოდა, дѣло приняло бы другой оборотъ; წავსული-ვარ აბეზრძა, я нарушилъ духовное завѣщаніе; рыцар. 785; წამსვლიხარ, წამსვლოდი, ты ушелъ, ты улизнулъ отъ меня; **წამსვლელი,** уходящій; წამსვლელ-მამსვლელი, приходящій и уходящій, წასული, мнф. ушедшій; прошедшій, минувшій; зпуѣ. 26; -დრო, прошлое время, წარსულნი ღმენი, прошлые дни; წარსულს წელიწადს, въ прошедшемъ году; ჭკუაზედ წასული, сумасшедшій; სამ. зпуѣ. 333; **წასვლა წამოსვლა** (წავალ-წამოვალ; წავედ წამოვედი). ф. у. ლაპარაკში მაგალ. крѣпчаю; расходиться; წასული (სიმე).

წასვრა (ვსვრი), ф. з. замарать, испачкать.

წასვლა წამოსვლა (წავალ წამოვალ), расходиться, уходить.

წასთვა (ვ), ф. з. მცირედ დავახმამ, напрясть.

წასივება (ვსივები, -და), ф. зс. распухнуть.

წასკუნა (წავსკუნი), ф. з. გამოვსკვნი, развязать.

წასუნა (წავუსვამ, -სვი), ф. з. ხელს ვაგლასუნებ; წავსიცხებ; тереть; мазать; კაცი 71; ცოფოთ. 13; (წავისვამ, -სვი), ф. მიწ. წავიგლეს, вымазать себя, тереть себя; -ფერსა, набѣлиться, წასმაწამოსმა (წავუსწამოვუსვამ); გავქვლეს აქა იქ; ერთმანერთზედ ვქნეულ; мазать туда и сюда; тереть другъ объ друга; ბუნ. კარი. 151.

წასხობა (ვ), ф. з. დავახობ, вонзать.

წასხორნაკლება (ვ), ф. з. **დავასხორნაკლებ,** свалить что въ комокъ; ბუნ. ლ.

წასხრეპა, ნ. გახრეპა.

წასჭერება (ვასჭერები), ф. зс. очень ხელს დავაჭერ, упереть глаза на что.

წასული, წარსრული; ნახე წასვლა, წასული.

წასულობა, ს. გაგლილობა, прошлое; მოურავ. 214.

წასუსტება (ვ), ф. з. მოვასუსტებ, ослабить, (ვსუსტდები, -და), ф. зс. მოვსუსტდები, ослабѣть.

წასუსხვა (ვსუსხავ, -ხე), ф. з. დავსუსხავ, жечь напр. крапивою.

წასუფთავება (ვ), ф. з. დავასუფთავებ, счищать.

წასქდომა (ვსქდები), ф. зс. გავსქდები; გავიხეთქები; ѣзвѣрѣють; лопаться, трескаться; отвали-

ваться; цѣлительная сила въ немъ, у него изъ носу хлынула кровь; Ионд. 20; წახქა ხილი, онъ расхохотался; კვია, 88.

წაჰქელება (ვი), ф. в. сгущать.

წაჰწავლა (ვსწავლი), ф. в. выучить кого-нибудь, научать, (ვისწავლი, -ვლე), ф. мед. выучиться кому-нибудь, научаться.

წაჰწრაფება (ვი), ф. в. заставлять, торопить; (ვახწრაფები, -ფე), ф. з. აჰსჩქარებია, торопиться, дѣлать 1—101; Іуд. 199.

წაჰწრება, წაჰწრობა (ვი, წავახწარ; წავუსწრობ, ვუსწრობ), ф. в. предупредить, опередить, перегнать; дѣлать. 2—101; Іоан. 630; (წავუსწრები, -წრე), ф. отр. მიუსწრობია, поспѣть, застать.

წაჰხეხა (ვჰ), ф. в. стереть, срѣзать.

წაჰხმა (ვი), ф. в. облить водою.

წაჰხმა (ვი), ф. в. уводить, уводить; -ტყვე, уводить въ неволю; წაგახსნა, увезъ васъ; ап. 48; წაჰხმევინება (ვი), нед. заставить увезти кого.

წაჰხმა (ვჰხმი), ф. в. послать впередъ, сажать впередъ.

წაჰხნა (ვჰხნი), ф. в. развязать, отвязать.

წაქაქება (ვი), ф. в. сплести, ткнуть, (ვქაქები, -ქე), ф. отр. დაუქაქებია, схватить, броситься на кого; ткнуться обо что.

წაქანა (ვი), ф. в. взять съ собою; заставить взять съ собою; заставить отправить что съ кѣмъ, 1 Іоан. 4, (ვი), ф. в. взять съ собою, (წავიქანები, -ნე), ф. отр. მიუქანებია, прихватить, хватать, броситься на что; отправиться съ кѣмъ; წამიქანე, онъ отправился съ нимъ; წამიქანე, возьми меня съ собою; ап. 4—48; წამიქანე, отправь со мною.

წაქანება, в. წაქანა, 1 Іоан. 260; Іуд. 782; 1 Іоан. 383.

წაქარება (ვი), ф. в. провести, провести.

წაქაცება (ვი), ф. в. похитить, грабежомъ увезти; წავუცვა გული, кого-нибудь: схватить, унести силою; увлекать; восхищать; Быт. 27—32; ღელვამან წარიქაცა ხომი, волны унесли корабль; ღონეს წარმიქაცავს, онъ отнимаетъ у меня силу; 1 Іоан. 260; (წარვიქაცები), ф. в. похитить у кого что; (ვიქაცები), ф. з. მოვიქაცები, уноситься; увлекаться; Быт. 19—29.

წაქცევება (ვუ), ф. в. оставлять.

წაქცეხა (ვჰ), ф. в. отломать.

წაქცვნა (ვჰსქვნი), ф. в. утонтать.

წაქოვება (ვუ), ф. в. покинуть, оставить.

წაქოლება (ვი), ф. в. сравнить, верстать.

წაქრაბაება (ვი), нед. похватать.

წაქურქლება, (ვი), испачкать.

წაქრიალება (ვი), ф. в. перевернуть, переворачивать; (წავქრიალები, -ლე), ф. зд. მოვბრუნდები, перевернуться.

წაქუსვა (ვიქუსები), обжечься.

წაქუქსვა (ვჰ), ф. в. собрать, собирать.

წაქუქუნება (ვი), ф. у. пробормотать.

წაქუცვება (ვი, -ვე), ф. в. схватить, взять, брать въ плѣнъ; дѣлать. 16.

წაქუვნება (ვჰ), ф. в. остановить, опустошить.

წაქუცვება (ვი), ф. в. обманывать, обольщать, (ვიქუცები, -ცე), ф. отр. მოუქუცებია, обманывать; 1 Іоан. 140; წამიქუცებ, увлекаешь меня обманомъ; Іуд. 761, 352; თვალს წაუქცუცებ, обмануть глазъ; задремать.

წაუმჭკნარი, прич. дѣлать. неувядаемый, неувядаемый.

წაუსვლელი, прич. не былъ, неушедшій, неуѣхавшій; Іуд. 1, 542, 614, **წაუსვლელობა**, с. не былъ. неуходъ, неотъѣздъ.

წაულებელი, прич. не сплетенный, неотнесенный, წარულებელი წყლისგან დაშთა ნაშენობი, строеніе не снесено водою; Быт. 30.

წაუყვანელი, прич. не сведенный, неотведенный; ап. 6—28.

წაუხდენელი, прич. неразоренный, неразоренный. **წაუხდენლობა**, с. неразоренность, неразоренность.

წაფანირება (ვი), ф. в. спрятать, скрыть.

წაფანტვა (ვჰ), ф. в. разбросать, разбросать.

წაფარება (ვი), ф. в. покрыть, покрыть; (ვი), ф. мед. покрыть себя, (ვეფარები, -რე), ф. отр. მიეფარებია, скрыться.

წაფარცხვა (ვჰ), ф. в. стереть, побороть.

წაფარვა (ვჰ), ф. в. покрыть, покрыть.

წაფახვა (ვჰ), ф. у. закрывать глаза, жмурить глаза.

წაფება (ვი, -ვეწაფები), ф. в. припасть, припасть.

წაფეთება (ვი), ф. в. испугать, испугать.

წაფენა (წავჰფენ, -ფინე), ф. в. послать, послать конверт.

წაფიითრება (ვჰ), ф. у. побледнѣть, побледнѣть.

წაფრთხობა (ვი), ф. в. испугать, испугать.

წაფიქრება (ვი), ф. в. заставить задуматься, заставить задуматься; (ვჰფიქრდები, -დი), ф. уд. задумываться, задумываться.

წაფლეთა, (ვჰ), ф. в. сорвать, сорвать.

წაფლვა (ვჰ), ф. в. зарыть, закопать, зарыть, закопать.

წაფრენა (ვი), ф. в. унести, уносить, (ვჰფრინდები, -დი), ф. уд. улетѣть, улетѣть, Іуд. 814.

წაფრეწა (ვჰ), ф. в. надорвать, надорвать.

წაფრთხვინვა (ვი), ф. мед. встрѣчаться, встрѣчаться, встрѣчаться, Іуд. 159, 649.

წაფრთხობა (ვჰ), ф. у. встрѣчаться, встрѣчаться.

წაფორიაქება (ვი), ф. в. ограбить, ограбить.

წაფრცქნა (ვჰფრცქნი, -ქნე), ф. в. снять, снять кожу, содрать, содрать кожу.

წაფურთხება (ვი), ф. в. выплюнуть, выплюнуть.

წაფუშვა (ვჰ), ф. в. разрушить, разрушить; растроить; разрушить.

წაფუჩუჩება (ვი), ტ. ვ. ჩაქმალვა, спрятать.
წაფშვენა (ვი), ტ. უ. ამოისუნთქვა, вздохнуть, რუსულ. 749.
წაფშხვნა (ვჭფშხვნი), ტ. ვ. ღრნეცვა, крошить.
წაფხაჭნა (ვჭ), ტ. ვ. ჩაქკორწნა, оцарапать.
წაქა, ს. კაკაოწური ყველი მაწვნისა და მისთანაა, выжатый сокъ, напр. отъ творогу и т. п. სან. ლ.
წაქანება (ვი), ტ. ვ. მცირედ შერხევა; გაქანება, ხანჯროდ ჩაღლა; покачать; уносить что съ поспѣшностью; (ვქანები, -ნე), ტ. თვ. გაქცევნება, броситься бѣжать.
წაქენება (ვი), ტ. ვ. убѣжать.
წაქეზება (ვი), ტ. ვ. გაგრძნობინება, თავს გაგიყვან; побѣдить, давать потачку; подстрекать.
წაქელვა (ვქ), ტ. ვ. ფეხით გაქცევა, истоптать; მარკ. 1—4.
წაქვავება, ნ. გაქვავება.
წაქვეითება, ნ. დაქვეითება.
წაქირდვა, ნ. გაქირდვა.
წაქიშება, ნ. გაქიშება.
წაქლეშა, ნ. ქლეშა.
წაქლიბვა, ნ. გაქლიბვა.
წაქოთება, ნ. აქოთება.
წაქნა (ვქქნი, ვქქნე), ტ. ვ. ქმნა, дѣлать, წაგერქნა ნათლობა, ე. ი. ვერ წავქქნით ნათლობა, ვიხ. 89; мы не могли исполнить свою обязанность; ვიხ. 89.
წაქნევა (ვიქნევ, -ვიქნიე), ტ. ვ. მოქიქნევ; махнуть.
წაქოლვა (ვქ), ტ. ვ. ჩაქქოლვა. ამოქქოლვა, ამოვაქცევ; заваливать пустоту камнями.
წაქომაგება, ტ. ვ. подружиться.
წაქონა (წამაქვს), ტ. ვ. წაღება, уносить.
წაქოქლვა (ვქ), шить на живую нитку.
წაქუძა, (ვიქუძ), брать.
წაქროობა (ვი), ტ. ვ. гаснуть.
წაქსოვა (ვქ), ტ. ვ. მცირედ მოქსოვა, заткать.
წაქშენა (ვი), засохнуть.
წაქცევა (ვი), ტ. ვ. დაქსვლა, დავარდნა, დაწვნენ, повалить, уронить; იტ. 18, რუსულ. 94; (ვიქცევი), ტ. ვ. დავარდნა, დაცემა, упасть, 2 ქარნ. 326; წამექცა მაგალ. წაქცა ცხენი, подъ нимъ упала лошадь, 2 ქარნლ. 262.
წაქცევა, წარქცევა (ვი), ტ. მიჩ. ენი წავიგდებ, გავიქცევ ენი წაგდებით; обращать въ бѣгство, гнать; წარმიქცევ, гонишь меня; (ვიქცევი, -ქცე), ტ. თვ. გაქცევი, обращаться въ бѣгство.
წალა, მრ. წალები, ს. ჩექმა, сапогъ.
წალალვა (ვილალვი, -ლე), ტ. ვ. მოვიქანცები, устать.
წალამება (ვლამები), ტ. უ. ჩამოვბნელდები, смеркаться.
წალაწულა, ს. ხამოგვის ფეხსაცმელი წინდის მაგიერ, туфли.
წალება (ვი), ტ. ვ. გაღება, отворять.
წალება (ვი), ტ. ვ. წავიღებ, მივაქვს; წავართმევ ძალით; относить, уносить; отнять силою; ვეფხ. 310, ღარეჯ. 2—74; რუსულ. 446; გორგ. 73; წარვიღებ ქვეყანასა, овладѣть страною; წარვიღებ ციხესა, овладѣть крѣпостью; წაღმან წარიღო ხმირები, рѣка затопила берега; ცხობა წამიღო, съума свелъ меня; ვიხ. 9; ძალი წაგვიღო, онъ утомилъ насъ; онъ ослабилъ насъ; ღარეჯ. 2—80; (ვუ), ტ. მიჩ. წავუტან. მივუხვიდ, წავართმევ; унести чью вещь; отнять у кого, лишить; завоевать у кого что; წავუღებ ქალაქსა, завоевать у кого городъ; ვეფხ. 616; მარ-წაღას წავუღებ, довести кого до безстыдства; ხელს წავუღებ, восхищать, ვიხ. 47; ქილ. 33; თუ ცოლი წაუღოს კაცმან კაცსა, если кто у кого уведетъ жену; იტ. 135; (ვღები), ტ. თვ. წავართმევი, отниматься, **წაღებული** მიჰ. отнесенный; отнятый, завоеванный; იტ. 35. **წაღებ წამოღება** (წავიღებ-წამოვიღებ), ტ. ვ. ეს იქ წავიღებ; разносить, **წაზიდებ წამოზიდები**, იქვე. разносить; **წაღებინება** (ვი), ტ. სხვ. заставить унести
წაღეჭ ვჭღეჭ, -ჭე), ტ. ვ. დაჭღეჭ, жевать.
წაღმა, ს. წინ, წინარე, ვეფხ. 76, 82; რუსულ. 708, впередъ, წაღმა უკუღმა, спереди и сзади; წაღმა ბედი დაუბრუნდა; къ нему возвратилось счастье; ღვთის წაღმა, послѣ сегодняшняго дня; წაღმა წარება, ე. ი. წინ წასვლა, ვეფხ. 80; идти впередъ.
წაღმართ, ტტ. ზმარ და ზმარ, ვეფხ. 77, 81; впередъ, въ будущемъ.
წაღმართობა, ს. მომავალი დროება, будущность; სიბრ. 167.
წაღმართება (მეწაღმართება, -ობ), ტ. თვ. მიგდ. ზმარი მზეებრ ეწაღმართა, ე. ი. სწორედ ან ზმარ და ზმარ იყურებოდა, онъ смотрѣлъ прямо, въ упоръ кому, ვეფხ. 746.
წაღმართი, იხ. ზმარდაზმარი; ან მომავალი; противуположный, будущій.
წაღმაუკუღმა, ტტ. напивороть вывороть, навзворотъ.
წაღმეჭა (ვიღმეჭ, -მიჭე), ტ. ვ. დავიღმეჭ, ზმარს მოვკვრეს; морщить лицо.
წაღონება (ვი), ტ. ვ. დავიღონებ, დავიფიქრებ; опечалить, заставить задуматься; (წავიღონები), ტ. იხ. დავიფიქრები, опечалиться.
წაღონღილება (ვიღონღილები, -დი), ტ. უ. ღონღილით, ცუნცულით წავალ; идти мелкимъ шагомъ.
წაღრეჯა (ვი), ტ. ვ. დავიღრეჯ ზმარს, შევჭრუხდები, наморщить лобъ, опечалиться.
წაღრმავება (ვი), ტ. ვ. დავაღრმავებ, углублять, ვჭღრმავებები, ტ. იხ. დავიღრმავები; углубляться, дѣлаться глубокимъ.
წაღრძობა (ვი), ტ. უ. выпихнуть, წაიღრძობის, ე. ი. წაკვდების, околѣть.
წაღურა (ვჭღერი, ვჭღერე), ტ. ვ. დავჭღერი, пролить.
წაღუნვა (ვჭ), ტ. ვ. თავს მოვიღრეჭ, опустить голову.
წაყბედა (ვი), ტ. უ. წაეროშა, проболтать.
წაყენება, ხხ. очная ставка; სიბრ. 43; ღარეჯ. 7, (ვი), ტ. ვ. წავიდგენ; представить; выставить; ზარში წავუყენებ, поставить кого на очную ставку съ кѣмъ.

წაღება (წაკიდე ხელი), ф. з. взять рукою, протянуть руку, чтобы взять; ღარჯ. 2—77.

წაღებნა (ვი), ф. з. отъ წაღება взять съ собою, увезти; წინ წაღებულ საქმეს, подвинуть впередъ дѣло; ქილ. 410; **წაღებნება** (წაღებნები), ф. д. взятіе съ собою, увозъ; მასწავლებელს ვჰსთხოვე, რომ მცირე კლასში წაღებნებიც, я просилъ наставника, чтобы онъ отвелъ меня въ младшій классъ, იხილე № 39, 11; წაღებულ გზასა, сбить съ пути; ქილ. 230.

წაღებინება (ვი), ѣѣз. отъ წაღება, заставить взять съ собою.

წაღვირა (ვჰღვირი), ф. у. кричать сзади.

წაღვინვა (ვჰღვინავ, -ნე), ф. з. заострить, отточить.

წაღვიძრება (ვი), ф. з. вскочить, упрекать.

წაღიღლება (ვიღიღლე, -ლე), ф. у. дѣлаться [дать.
закричать.

წაღმედა (ვჰ), ф. з. заставить голо-

წაღმუნა (ვი), ф. зе. замолчать.

წაღოლა (ვჰღვიე, ვჰღვი), ф. у. уѣхать; გაჰღვიე, идти съ кѣмъ, 1 ქართლ. 410; ამ ქუჩას წაჰღვი, иди по этой улицѣ; ღარჯ. 71; მეც თან წამიყოლიე, возьми и меня съ собою; წამოჰღვი, иди со мной; მოურავ. 104.

წაღოლება (ვი), ф. з. отъ გაღება, отправить кого съ кѣмъ; მარკ. 1—23.

წაყრა (ვაყრი, -ყარე), ф. з. высыпать, посыпать; разсыпать; წაჰყრა ქანჩსა, навинтить, спять винтъ; -ლაგმს, разнуздать, (წაყრი, -ყარე), ф. мн. отвезти высыпать, сыпать на себя; -ლაგმს, разнуздаться, ჩუნდ. 2; ქილ. 421; წაყრა ნაკისგან ბეჭედს, снять съ пальца перстень; ჩუნდ. 671; (წაყუარა, -ყუარე), ф. мн. дрогнуть отъ испуга, дрогнуть; задвинуть задвижку, запереть; წაყრა ხელს, набить руку; ან გაყუარა, გაყუღა, вдѣть, продѣть.

წაყრა (წაყარი, -ყარე), ф. з. что передъ собою гнать.

წაყრევინება (ვი), ф. ѣѣз. отъ გაყრევინება, заставить посыпать; вышибать; ორივე თვალი წაყრევინა, онъ вышибъ ему оба глаза; ჩუნდ. 469, 743; ორივე თვალი წამაყრევინა, онъ вышибъ у меня оба глаза; ჩუნდ. 253.

წაყრუება (ვჰყრუებ), ф. з. оглохнуть.

წაყრჩობება (ვი), ф. з. отъ ცხვირში წაყუყრჩოლე, уткнуть носъ.

წაყუდება (ვაყუდე, -დე), ф. з. приставить что къ чему. [утихать.

წაყუჩება (ვჰყუჩები, -ნე). ф. зе. отъ გაყუჩება, **წაშავება** (ვი), ф. з. отъ გაშავება, чернить, (ვაშავები, -ნე), ф. зе. отъ წავალ. убираться; уходить.

წაშენა, წაშინება (ვუ), ф. мн. отъ გაშენა или გაშინება, начинать бить или палить изъ ружья; თოფი წაუშინა, онъ началъ бить его по головѣ; (თოფი წაუშინებ, -ნე), бить себя по головѣ; ჩუნდ. 918; 2 ქართლ. 519, 528; ღარ. 152; ჩონგ. 88.

წაშველება (ვაშველე), ф. зе. отъ გაშველება, подать на помощь.

წაშვერება (ვჰ), ф. з. приударить.

წაშვერება (წაჰშვერ, -შვირე), ф. з. отъ გაშვერ, высовывать, **წაშვერილი**, ѣѣз. высунутый, выдавшійся.

წაჰშვერ თავსა, подставить голову.

წაშლა (ვჰშალი, ვჰშალე), ф. з. отъ გაშლა, გაჰშალე, замарать, зачеркнуть, **წაშლილი**, ѣѣз. зачеркнутый.

წაშლა (ვჰშალი, ვჰშალე), ф. з. отъ გაშლა, გაჰხსნა შეხვეული, развернуть.

წაშმაგება, ѣ. გაშმაგება.

წაშმორება, გაშმორება.

წაშორება (ვი), ф. з. отъ მოაშორებ, отдалять.

წაშოშმანება (ვაშოშმანებ, -ნე), ф. з. отъ გაშოშმანება, успокоить.

წაშრეტა (ვი), ф. з. отъ გაშრობ, погасить, потушить.

წაშრობა (ვი), ф. з. отъ გაშრობ, высушить.

წაშრტიალება (ვუ), ф. у. отъ გაშრტყლებ, закричать на кого.

წაშტერება (ვაშტერები, -ნე), ф. з. отъ გაშტერება; გაშტერებები; глядѣть пристально.

წაშუპება (ვჰშუპები), ф. зе. отъ გაშუპება, опухать.

წაშურება (ვი), ф. з. отъ გაშურება, пожалѣть, (ვი), ф. з. отъ გაჰქარება, торопить, (ვი), ф. мн. ვჰსჩქარები, торопиться.

წაშხამება (ვი), ф. з. отъ გაშხამება, отравить.

წაჩეხა (ვჰ), ф. з. отъ გაჰსჭრა, срубить.

წაჩვევა (ვი), ф. з. отъ გაჩვევ, пріучать, (წაჰჩვევი), ф. мн. отъ გაჩვევი, привыкать.

წაჩიჩება (ვიჩიჩები), ф. мн. торговаться.

წაჩიჩება (ვჰსჩიჩები), ф. з. отъ გაჩიჩება, сковырать.

წაჩლუნგება (ვი), ф. з. отъ გაჩლუნგება; иступить.

წაჩნევა (ვი), ф. з. отъ გაჩნევა, замѣчать, ставить мѣтку; (წაჰჩნევები, -ნე), ф. зе. отъ გაჩნევები, замѣчаться.

წაჩოქება (ვი), ф. з. отъ გაჩოქება, ставить на колѣни; (ვი), ф. мн. отъ გაჩოქება, стать на колѣни.

წაჩრა (ვჰსჩრი), ф. з. просунуть.

წაჩრდილება (ვი) ф. з. отъ გაჩრდილება, оттѣнять.

წაჩუმება (ვი), ф. з. отъ გაჩუმება, заставить кого молчать, (ვჰსჩუმები), ф. зе. замолчать.

წაჩურჩნა (ვჰსჩურჩნი), ф. з. отъ გაჩურჩნა, наушничать; ქილ. 617.

წაჩურჩულება (ვუ), ф. у. отъ გაჩურჩულება, шепнуть.

წაჩქარება (ვი), ф. з. поторопить.

წაჩქლეთა (ვჰ), ф. з. отъ გაჩქლეთა, отъ გაჩნეცავ, кроить, рвать.

წაჩქმალვა (ვჰ), ф. з. припрятать.

წაჩჩვილება (ვი), ф. з. отъ გაჩჩვილება, мягчить, (წაჰჩჩვილები), ф. зе. отъ გაჩჩვილები, -ნე), ф. з. размокнуть.

წაჩხაპვა (ვჰ), ф. з. отъ გაჩხაპვა, навараксать.

წაჩხარუნება (ვი), ф. з. отъ გაჩხარუნება, побренчать.

წაჩხვლეტა (ვჰ), ф. з. отъ გაჩხვლეტა, проколоть.

წაჩხუბება (ვ), წავჩხუბებ, поссорить; (ვჩხუბობ, -ობი), ф. თ. წავჩხუბები, ссориться.
წაცალიერება (ვ), ф. მ. დავაცალიერებ, опорожнить; (ვჩაცალიერებ), ф. ვღ. დავჩაცალიერებ, опоражниваться.
წაცანცალება (ვჭ), ф. უ. бродить.
წაცდენა (ვაცდენ, -დინე), ф. მ. მოვაცდენ, увѣрить; непопадать въ цѣль; (წამეცდობის), ф. ვღ. შევჩაცდები ან წამოვრჩები, ошибиться; проронить слово; промолвиться, проболтаться; სიბრ. 23; კალ. 95; რუსუდ. 270.
წაცემა (ვჭ), ф. მ. дѣйствіе, ударъ.
წაცეცება (წავცეცებ -თვალს), ф. მ. დავაცქერდები, смотрѣть пристально.
წაცვივნა (ვჩაცვივი), ф. უ. დავჩაცვივდები, спадать; თვალი წარსცვიდიან, 1 ქართლ. 353; лишиться глазъ.
წაცვლა (ვჩაცვალე, ვჩაცვლე), ф. მ. გამოვჩაცვლი, перемѣнять; ხრონოლ. ბრონ. 30; წავიცვლი ფეხს, сдѣлать шагъ, ქილ. 134; (ვიცვლები), ф. ვ. გამოვიცვლები, измѣняться, ხრონოლ. 30.
წარცმა (ვიცვამ), ф. მ. одѣваніе, одѣвать; (ვიცვამ, ვიცვი), ф. მიქ. გავიხდი, снять одежду; დიპლ. 41—42.
წაცოუნება (ვ), ф. მ. შევაცდენ, ввести въ ошибку.
წაცილება (ვჩაცილდები), ф. ვღ. გავჩაცილდები, миновать, пройдти.
წაცინება (ვჭ), ф. მ. გავჩაცინებ, насмѣхаться.
წაცლა (ვჭ), ф. მ. დავაცლიერებ, опростать.
წაცოცავება (ვაცოცავებ, -ვე), ф. მ. დავაცოცავებ, уменьшить, умалить.
წაცოცება (ვჭ), ф. უ გავჩაცოცდე, проползти.
წაცქერა (ვჩაცქერ, -რე; ვჩაცქერდები, -დი), ф. უ. დავჩაცქერი, смотрѣть. [ушн.
წაცქვეტა (ვიცქვეტ ყურსა), ф. უ. навострить
წაცხება (ვჩაცხებ, -ხე), ф. მ. წავაჩაცხებ, вымазать; (წავიცხებ, -ხე), ф. მიქ. вымазать себя.
წაცხრომა (ვჩაცხრები, ვჩაცხრე), ф. უ. დავჩაცხრები, утихать, уняться, перестать.
წაძალება (ვს), ф. მ. მოვაძალებ, одолѣть.
წაძახება (ვჩაძახებ), ф. უ. დავაჩაჩერებ; დავაჩაჩერებ; закричать кому; укорять; говорить напрямки.
წაძგერება (ვ), ф. მ. დავაძგერებ, ударять копьемъ; (ვაძგერებ, -რე), ф. თ. დავაძგერი, დავაჩაძგერები, удариться, броситься на кого.
წაძველება (ვჭ), ф. ვღ. ветшать, старѣть.
წაძინება (ვი), ф. უ. მცირედ დავაძინებ, уснуть; (ვაძინებ, -ნე), ф. მ. მივაძინებ, усыплять.
წაძლევა (ვჭ), ф. მ. ძალას დავაჭამ, переспливать; ენა ვერ დაიბა სათქმელად წასაძლია, онъ не могъ удержать языкъ, чтобы не высказаться; ეკლ. 18.
წაძმარება (ვჩაძმარები), ф. ვღ. кинуть.
წაძრახვა, იხ. упрекъ, (ვჭ), ф. ვ. დავაჩაჩერებ, упрекнуть; სამ. კანტ. 227, დამატება.
წაძღოლა (ვაძღები, ვაძღე), ф. ვღ. გავაძღები, сопровождать, ყაფს. 1117; რუსუდ. 269, 68.
წაძრვა (ვჭ), ф. მ. тронуть, шевельнуть.
წაძრობა (ვ), ф. მ. ვაძრობ, снять, содрать; წავაძრობ, снять съ себя; -ხანჯალსა, выхватить кинжалъ; ანტ. 38.
წაძრომა (ვჩაძვრები, ვჩაძვერ), ф. ვღ. გავჩაძვრები, проползти, დარეჯ. 81.
წაძუნძულება (ვჩაძუნძულები, -დი), ф. მ. ძუნძულით წავალ; идти мелкою рысью.
წაძღვანება (ვ), ф. მ. გავაჩაჩვანი, отправить; (წავი), ф. მ. წინ გავიძღოლებ, заставить идти или нести впереди себя, напр. знамя; დარეჯ. 77; რუსუდ. 197; ქილ. 124; (წავიძღვანები), ф. უ. წინ წავალ, წინ ვუძღვი, предводить; 2 ქართლ. 525.
წაძლომა (წავჭიდები), ф. ვ. насытиться.
წაწდომა (წავიწვდები, -დი; წავაწვდები), ф. უ. მივაწვდები, хватать рукою, броситься чтобы взять; რუსუდ. 299.
წაწებება (ვ), დავაწებებ, накленвать.
წაწევა (ვჭ), ф. მ. მივაწევ, потянуть; потащить; -სამართალსა, тянуть въ судъ; სამ. ხარხ. 24, 267; (ვაწევ, ვიწიე), ф. მიქ. подвинуться.
წაწევნა (ვაწევნე, -წიე), ф. თ. მოვაწევნე; догнать; დარეჯ. 35, 2 ქართლ. 244; გორგ. 253.
წაწერა (ვჭ), ф. მ. დავაწერ, надписать, ქილ. 547.
წაწვა (ვჭაწვი, ვჭაწვი), ф. მ. მოვაჭაწვე, сжечь.
წაწვენა (ვაწვენ), ф. მ. დავაწვენ, заставить лечь, уложить спать; ბუნ. კ. 217.
წაწვრილება (ვ), ф. მ. утончать.
წაწითლება (ვ), ф. მ. придавать красный цвѣтъ.
წაწინაურება (ვჩაწინაურები), ф. ვღ. დავჩაწინაურები, опередить кого; ქილ. 448.
წაწმენდა (ვჩაწმინდე, ვჩაწმინდე), ф. მ. очистить.
წაწნეხა (ვჭ), ф. მ. давить виноградъ.
წაწოლა (ვჩაწვები, -წევ), ф. ვღ. დავჩაწვები, лечь, (ვაწვები), ф. ვღ. დავაწვები, налегать; ბუნ. კ. 74.
წაწრეტა (ვჭ), ф. მ. დავაჩაწრეტ, выщѣдить.
წაწვრილება (ვ), ф. მ. დავაწვილებ, дробить, измельчать.
წაწურვა (ვიწურვები, -ვე), ф. ვ. წამოვიწევი; წამოწოლილვარ, выдаваться, выходить; წაწურვილი, მიქ. выдавшійся; სული ამოსულაზედ იყო წაწურვილი, онъ былъ близокъ къ смерти; რუსუდ. 283.
წაწყდომა (ვიწყები, -დი), ф. ვღ. მივაწყდები, Чуде мнѣ, производить натискъ; (წავჩაწყდები), ф. ვღ. დავიღუპები; ჯოჯოხეთში ჩავჩარდები; погибнуть; попасть въ адъ; სიბრ. 152; მაშ ნუ წავიწყმდები, не дай Богъ погибнуть твоему отцу; сдѣлай милость, пожалуйста; ანტ. 4—30.
წაწყვეტა (ვჭ), ф. მ. მოვაჩაწყვეტ, сорвать; მოხუცსა თავი, онъ оторвалъ ему голову; რუსუდ. 472.
წაწყლულება (ვ), ф. მ. მოვაჩაწყლავ, ранить.
წაწყმენდა (ვჩაწყმენდ, -მინდე), ф. მ. დავჩაწყმენდ; погубить; погибать; лишить рая; (ვიწყმენდ სულსა, погубить свою душу.
წაჭარბება (ვ), ф. მ. დავაჭარბებ, дѣйствіе; перевѣшивать, перетягивать; (ვაჭარბები, -რბე), ф. თ. ვაჭარბებ, დავჭარბე; одолѣть; превысить; ქილ. 182.
წაჭერა, -რება (ვჭ), ф. მ. მოვაჭერ; сдавить, сжать; -ყელსა, схватить за горло; ბუნ. კარი, 139; სიბრ. 139; სიბრ. 139; კალ. 10.

წაჭედა, -ჭეჭე (ვი), ზ. უ. დავიჭედ; засверкать.
წაჭიდება (ვ), ზ. ვ. დავჭიდებ; заставить бороться; (ვეჭიდები, -და), ზ. თვ. დავეჭიდები, вступить въ борьбу; схватиться; სამ. ვახტ. 156.
წაჭკნობა (ვ)ხჭკნები, -კნა), ზ. ვც. დავჭკნები, увянуть.
წაჭმუჭნა (ვ), ზ. ვ. დავჭმუჭნი, измять, изкомкать.
წაჭრა (ვ), ზ. ვ. მოვჭხრი, მოვჭკრა; срѣзать; 2 ქართლ. 321; (ვიჭრები, -ჭერ), ზ. ვ. მოვიჭრები; ავიჭრები, ავარღები; срѣзываться; искочить.
წაჭრელება (ვ), ზ. ვ. დავაჭრელებ, испещрять.
წაჭრიალება (ვ), ზ. ვ. ჭრიალს მოვაგოლებ, производить скрипѣніе.
წაჭიკვლა (ვ)ხჭკვი), ზ. უ. визжать.
წაჭიკვლება (ვ), ზ. ვ. დავაჭიკვლებ, заставить визжать, (ვი), ზ. მიჩ. დავიჭიკვლებ, визжать.
წაჭყლეტა (ვ), ზ. ვ. დავჭყლეტ; измять.
წაჯაჯვა (ვ), ზ. ვ. მოვჭაჭავ, начертить.
წაჯალისება (ვ), ზ. ვ. ხალისს მოვჭცემ; пріохотить; поощрить; (ვჯალისდები), ზ. ვც. დავეჯალისდები, пріохотиться.
წაჯამება (ვ), ზ. ვ. სახამებელს მივსცემ, накрахмалить.
წაჯარშვა (ვ), ზ. ვ. მოვჭარშავ, сварить.
წაჯარჯვა (ვ), ზ. ვ. დავჭარჯავ, издержать.
წაჯდა, ნ. წარხდა; ვეფხ. 343.
წაჯდენა (ვ), ზ. ვ. გავჩრგნი, გავაფუჭებ; дѣлать; портить; погубить; разорить; დავრ. 39; ჩონგ. 54; თავს წავიჯდენ, погублю себя, დავრ. 187; წამაჯდინე, ты погубилъ меня; წამაჯდენ, ты испортишь мнѣ; 2 ქართლ. 548.
წაჯდენინება (ვ), ზ. სხვ. გავაფუჭებინებ, заставить испортить, სამ. ვახტ. 188.
წაჯდომა (ვ)ხჯდები, ვ)ჯდი), ზ. ვც. გავჩფუჭდები; дѣлаться; испортиться, погибнуть; წარხდა საჭურჭლე, истратилось сокровище; ვეფხ. 60; წაჯდა რჯული, религія измѣнилась къ худшему; სამ. ვახტ. 222; არ ცუდად წაჯდებოდეს, чтобы это не пропало даромъ; ვეფხ. 918; წამჯდენია, испортилось, погибло для меня; სამ. სიმწ. 394; წამიჯდენ, ты портишь мнѣ; 2 ქართლ. 546, წამიჯდა სახელი, я теряю доброе имя; თვალი წამიჯდა, у меня глазъ поврежился; სამ. ვახტ. 36, ძალი წაჯდა, сила ему измѣнила; რუსულ. 873; 697; (წავჯდომილვარ, წავჯდომოდი, я испорченъ; აღბ. 35; **წაჯდომილი**, მიმ. испорченный, აბ დაკარგული, потерянный; ვეფხ. 1453, ნახე წარჯდომა.
წაჯდუნება (ვ), ზ. ვ. წავაჯდენ, портить, ვისრ. 132.
წაჯეჯვა (ვ), ზ. ვ. მოვჭაჯავ, смотрѣть, брать примѣръ, подражать.
წაჯეჯვა (ვ), ზ. ვ. მცირედ დავჭაჯავ, разорвать.
წაჯეოჭა (ვ), ზ. ვ. წავსჩეხ, разсѣчь, -ლიშეხრა, пробить, разсѣчь строй войска; 1 ქართლ. 307, წახეოქება.
წაჯერკვა (ვ), ზ. ვ. ставить баррикаду.
წაჯეოქება (ვ), დავაჯეოქებ, დავახლი, сбросить, ударить объ земь.
წაჯიგა (ვ), ზ. ვ. გავჭხეჩ, разсѣчь.
წაჯიწა (ვ)ხჯიწ, -წე), ზ. ვ. დავჭიჭწლავ. დავჭსჭრი, наносить рану остріемъ.
წაჯვანკა (ვ), ზ. ვ. დავჭხვანკავ, запутать.
წაჯვეტა (ვ), ზ. ვ. შევაჯვეტ, завернуть, ვისრ. 152; -უსტარიხა, свернуть письмо; ვეფხ. 1318.
წაჯვეტა (ვ), ზ. ვ. скрести.
წაჯვირა (ვ), ზ. ვ. დამტვრევ ქვებისა წვრილად, бить каменья для дороги.
წაჯვიჯვინება (ვი), ზ. ვ. დავიჯვიჯვინებ, заржать.
წაჯვრინვა, ზ. უ. исхранить.
წაჯუმა, ნ. წახმა.
წაჯუნა (ვიჯვნი, ვიჯვენ), ზ. ვ. დავიჯუროპ, овладѣть, завоевать; ლარეკ. 91; 2—28.
წაჯიზნება (ვი), ზ. ვ. დავაჯიზნებ, поселить; (ვჯიზნები, -ზნა), ზ. თვ. დავეჯიზნები, поселяться.
წაჯლა (ვი), ზ. ვ. დავარტყამ, დავსცემ; бросить, ударить обо что; (ვეჯლები), ზ. თვ. დავეჯლები, удариться объ.
წაჯლათება (ვ)ხ), ზ. ვ. წავჭხვანკავ, спутать.
წაჯლტომა (ვ)ხტები), ზ. ვ. ხტომით გამოვალ წინ; скакнуть; (ვეჯლტები), ზ. მიჩ. წავეჯლ. ხტომით, проскользнуть.
წაჯნა, წაჯუნა (წავეჯნა, უსრ. წავეჯნიდი, წაჯნები, წაჯნივა ან წაჯნა, ვეფხ. 992), ზ. ვ. წავართმევ, отнять; ვეფხ. 76; წამჯნოდეს, отнимается у меня, აღბ. 67; წავეჯნა ხელიდამ, вырывать изъ рукъ; წამიჯნია, я унесъ; ვისრ. 132.
წაჯნაგება (ვ)ხ), ზ. ვ. ვჭხლი ქვასა, тесать, гранить камень; ისთ. 42—8; **წაჯნაგებული**, მიმ. граненный.
წაჯნაგი, ს. ოლილი, გამოქანდაკებული, грань, фацетъ; изваяніе, скульптура; იერემ. 10—4; 14; ეზეკ. 41—18, 20; შავთ. 42.
წაჯნვა (ვ)ხ), ზ. ვ. მოვჭხნავ, спахать.
წაჯოცა (ვ)ხ), ზ. ვ. დავჭხოც, побить.
წაჯოჯა (ვიჯოჯ პირსა), ზ. ვ. პირს დავიკაწრავ, нацарапать себѣ лице.
წაჯოხინება (ვი), ზ. ვ. ხელს წავუსვამ, дѣлать, тереть, гладить.
წაჯრა (ვ)ხ), ზ. ვ. მოვჭხრი, მოვჭკაკვ, сгибать, наклонять; წავჭხრი ქედსა, наклоняю голову; (ვიჯრები, ვიჯარე), ზ. ვ. მოვიჯრები, согнуться, მოუარ. 60.
წაჯრუნტვა (ვ)ხ), ზ. ვ. დავჭყლეტ, измять.
წაჯრწნა (ვ)ხ), ზ. ვ. გავჭხრწნი, растлять; კვშ. 100.
წაჯსენება (ვი), ზ. ვ. напомнить.
წაჯხნა (ვ)ხხნი, ვ)ხხენ), ზ. ვ. გავჭხნი, развязать.
წაჯხოვება (ვიხსოვებ), ზ. ვ. დავიხსოვებ, помнить.
წაჯცომა (ვ)ხტები, -ცი), ზ. უ. ხტომით წავალ, გავჭხტები, скакать впередъ; სამ. ვახტ. 9.
წაჯუმრება (ვეჯუმრები), ზ. უ. подшутить.
წაჯუთვა (ვ)ხუთავ, -თე), ნ. დაჯუთვა.
წაჯურვა (ვ)ხ), ზ. ვ. დავჭხურავ. покрыть, накрыть; (ვიჯურავ, -რე), ზ. მიჩ. დავიჯურავ, накрыться, აღბ. 34.
წაჯუჭვა. (წავიჯუჭავ თვალსა); ზ. ვ. დავიჯუჭავ თვალსა, жмурить глаза, смыкать.

წახშვა (ვჭახშავ, -შე), ზ. ვ. ღვჭიქე; ვუფრთხილებ, ვულრაჯვე; запирать; стеречь, охранять.
წახჩობა, ზ. ვ. придушить.
წაჯაბნება (ვი), ზ. ვ. ღავიჯაბნებ; обижать, притѣснять; **წაჯაბნვილი**, მიმ. притѣсненный.
წაჯანღრვა (ვჭ), ზ. ვ. ღავჭსჯანღრავ; катать бельe.
წაჯგვლება (ვჭსჯგვლებ, ვჭსჯგვლიმე), ზ. ვ. ვჭსცემ, ვჭკრავ მუშტით; ударить, толкать.
წაჯდომა (ვჭჯდები, ვჭსჯდე), ზ. უ. присѣсть.
წაჯიჯვა (ვჭ), ზ. ვ. ღავჭეეფ, изнать.
წაჯე-უკუჯიქი, მაგალ. ცეცხლი, სიბრ. 95; ე. ი. ცეცხლი რომლისაც წინა ღაჯდება კაცი გასათმობად, რომელსაც სიმხურვალე ცეცხლისა დასწვავს უკეთჯდება, ამისა ჭქვან წაკეკუკეჯის ცეცხლი, огонь въ каминѣ, у котораго сидятъ, то близко, то въ отдаленіи.
წაჯირჯვება (ვჭჯირჯვები), გავსივდები, распухнуть.
წაჯობინება (წამეჯობინება, -ბინა), ზ. გაჯობებ, მოვერევი; превзойти кого; **წაჯობინებული**, მიმ. превзошедшій, сравн. 32.
წაჯობნება (ვეჯობნები, -ბნე), ზ. ვ. უმჯობესი გავხდები, превзойти; 1 ქართლ. 293.
წბა (ვჭსწბავ, ვჭსწბე ან ვჭსწბი, -ბე), ზ. უ. შევხრუტავ, შევიკრებ ნოტიოს; вбирать въ себя влагу, втягивать, всасывать, впитывать; локать, лизать; მხედ. 7—6.
წბილება (ვი), შევირცხვენ, ბიაბრუ გავხდი, конфузить; (ვჭსწბილები, -დი), ზ. ვდ. შევირცხვინები, сконфузиться.
წბილი, ზედ. გაწბილებული, შერცხვენილი; застыдившійся; сконфуженный, неприличный, ვეფხ. 753, 461, 1299, წბილად ჰგონა, онъ ругалъ его непристойными словами; დარეჯ. 90.
წბო, ს. მცენ. барбарисъ, мелиса, расг.; იოანე ბაგ. ლ.
წბოლა (ვჭსწბები, ვჭსწბი), ზ. უ. მრცხვენიან, конфузиться, стыдиться; ვეფხ. 1046; ან ვეთანხმები, გავუერთდები; соотвѣтствовать, согласоваться; ქილ. 657; სიტყვაც აგრე ჭსწბებოდა, и слова ихъ согласовались; ვეფხ. 507.
წდევა (ვი), ზ. ვ. ღვინოს ღავასხამ, наливать вино; გამოცხ. 18—6; ჭსწდევენ თიხლუჭსა, наливаютъ медъ; ისაი. 5—22; გვიწდია სამღთო ღვინო; онъ налилъ намъ священное вино; გეჯ. 14, 23; ვიწვდებ, наливать себѣ.
წდომილი, ზედ. მოთრთოლი, трепещущій; ვეფხ. 1561.
წდოლა, ერგოლა, თრთოლა, ცახში ერეანტელის ღავლა, дрожь по всему тѣлу; трепетъ; ხაშ. 2—10; ნიკოლ. ნ. ლ.; ან ავრა გარღასხლება; წარტყვენა, ოხრება; переселеніе; опустошеніе; სააბ. ლ. თეიმ. გამგ. ვეფხ. 1557.
წდომა, ნ. წვდომა ან წუდომა; წდილი, ზედ. ხმალი გაშიშვლებული, обнаженный; ! ქართლ. 372.
წება, წობა (ვიწებ, ვიწობ, ვიწე), ზ. ვ. ღავიწებ, ამოვაცლებ რაშიმე; ღავასვლებ კალამს მელანში; обмакнуть.
წება, წებვა (ვიწებ, -ბე; ვჭსწებ, ვჭსწებავ, -ბე), ზ. ვ. ვიწებებ, ღავაკრავ, склеивать; ვეფხ. 1287; 1563; (ვეწები), ზ. თვ. ღავეკრი, прилепиться, прилипнуть; ქიმ. 238; კბილთა უწებიდა, сжимались зубы; ქილ. 396.
წება, ს. მწიკვი, ერთი ალება რისამე თითით, щепоть.
წებება (ვი), ზ. ვ. ღავაკავშირებ წებოთი, клеить.
წებო, ს. ოვაზი წელები და ბუშტი გახმობილი დასაკავშირებელად სახმარი; ან წეთ ხეწვეთი ფიხსაგით; клей; бѣлый-пѣбо, гумми.
წებოიანა, ს. მცენ. Салфіева трава, ерань, лл.
წებოვანი, წებოიანი, ზედ. клейкій.
წიდა, ს. ღვინის სასმელი ჭურჭელი, чаша для вина.
წევა (ვჭ), ზ. ვ. ვჭსჭიმავ, ვჭშარტავ, ვჭსხიჩავ; გავსწევ, გაწევით წვიღებ; გავიზიდავ, გავთრევ; გავჭიანურებ. გავაკახკახლებ სიქშესა; тянуть, вытягивать, растягивать; тянуть, двигать, влечь; тянуть, проволачивать, медлить; ვჭსწევ თამბაქოსა, курю табакъ; ვჭსწევ ბურნუთსა, нюхаю табакъ; ვჭსწევ მეუღლეობის უღელსა, несу супружескія обязанности; ქეიფსა ვჭსწევ, весело провожу время; ღავაბა ვსწევ, спорю съ кѣмъ, веду съ кѣмъ процесъ; ვჭსწევ ხარკსა; издерживаю; ვარამ. 448; ვჭსწევ ოქროს თმასა, тянуть золотую проволоку; (ვიწევ. -წიე), ზ. მიჩ. გავიწევ, подвигаться, ვუწევ მახვინძლობასა, я занятъ его угощеніемъ; ცხვირს მაღლა ვიწევ, поднимать носъ, ბუნ. კ. 86; (ვიწევი, ვიწიე), ზ. ვ. გავიწევი; გავიჭიმები; тянуться; вытягиваться; (ვეწევ. -წიე), ზ. მიჩ. მივიწევ, მივალ, достигать; доходить; (ვეწევი, ვეწიე), ზ. თვ. მოვეწევი, მივჭსწვდები; შევხვდები, შევემთხვევი; тянуть; достигать, догонять; попасть; ვეწევი ბედარსა, плачу подать, ვეწევი ნებასა ან გულის ნებასა, выполняю; достичь желаемаго; 1 ქართლ. 26, 290, ქილ. 70; სიბრ. 116; დარ. 175; რომ. 9—30; 1 კორ. 9—25; დაბად. 49—5; (მეწევი, მეწია), ზ. მიჩ. მომეწია; შემემთხვა; онъ догналъ меня; постигло меня; іоан. 1—5; 12—15; ეს რა ბედი მეწია, вотъ какое счастіе постигло меня; მეწია უბედურობა, постигло меня несчастіе; ისაკ ფირაქ. 7—1; რიცხვი. 32—23; **წევნული**, მიმ. достигнутый; фплипп. 3—14.
წევნა, ს. შეწევნა, ხელის მომართვა, ხელის შეწყობა; помощь; (ვეწევი, ვეწიე), ზ. ვ. ხელს მოვეწმართვე, შეწევნას მოვჭსთხოვ, помогать, подать руку помощи; ვეწევი, помогаю себѣ, спасаюсь; ვეფხ. 430; სიბრ. 14; მეწევი, помогаешь мнѣ; რუხულ. 650; მეწიე, помоги мнѣ; ვეფხ. 1081, 1261; ვისრ. 104.
წევრებული, ს. წევრი, членъ.
წევრი, ს. ასო, ნასხამი გვამისა, ნაწევარი; членъ; членъ животнаго тѣла, напр. рука, нога и т. д.; членъ общества; часть періода въ рѣчи.
წეკო, ს. მწარე თუთუნი, мелк. махорка.
წელა, ნათხ. წელასი, ს. თევზთა გრძელი წელები გახმობილი საჭმელად; вязига.
წელთ-გარეშო, ს. полсъ.
წელი, წელისა, იხ. წელები, ს. ცხოველთ შინა-

განი გრძელი ბუშტები ან ხოლინჩრილით ლაკლაკნილი კუჭიდან, ვიდრე განავალამდე: кишка.

წელი, წელისა, მრავლ. წელნი, წელთა, ს. სიბა, კერძო მუცლისა, რომელზედაც მოირტყმენ სარტყელსა, ფსალ. 44—3; იერემ. 12—2; მატ. 3—4; ლუკ. 12—35; ან ხერხემალი საკმაითური ბეჭებიდამ მენჯამდე; бедро, чресла; поясница; წელისტკივილი, боль поясницы.

წელი (არაბ.), ნათ. წლისა, მიც. წელსა, მოქმ. წლითა; მრავლ. წელნი; წელიწადი, ნ. წელიწადისა, მიც. წელიწადსა; მოქმ. წელიწადითა; მრავლ. წელიწადნი; ეხე არს ღრო თორმეტის თვისა ან 52 შვიდეული, განა 365 ღღე და 6 ჟამი მზის მობრუნებისა; იხილე ნაკ; годъ, лѣта; ახალი წელიწადი, новый годъ; წელს, въ нынѣшнемъ году; წელის მოწევეტა ან მოწევვეტა (წელს მოვსწევვეტ, -ვიტე), ზ. მ. ღონეს მოვაკლებ; изнурить; (წელი მომწეულებს, -მწყდა), ზ. ვე. ღონე მომაკლდება, изнурится, წელ მოწევვეტილი, წელიწადეული, წელიწადული, годичный; годовой; ლევიტ. 14—10; მოსჯ სამ. 6; წლითი წლად ან წელიწადით წელიწადის, каждогодно; отъ году до году; ვისრ. 23; წელიწადეულად, ზზ. каждогодно.

წელიწადი, ნ. წელი; წელს ნ. წელი.

წელკავი, ს. სიბანის შეხუთვა, წელის გაშეშება, боль поясницы.

წელ-მორტყმულობა, ს. წელზედ შემოკრულობა, опоясаніе; опояска; ვეფხ. 223.

წელსარტყამი, ს. წელზედ შემოსაკვრელი; поясъ.

წელშერტყმით, ზზ. წელზედ შემორტყმით, опоясанно; რუსუდ. 136.

წელწეტი, ნ. წერწეტი.

წენგო, ს. ნიგვზისა ან კაკლის ზრქელი მწვანე გარსი; зеленая оболочка орѣха.

წენი, ს. მეცის ნახევარი, терція, ნ. ჟამი.

წენტილი, ს. ჟამის ნაოთხალი, რვაი, четверть часа.

წენტილიანი, ზედ. четвертичасовой; ნ. სამ. ღ. წელიწადი.

წერა, სხ. писаніе, წერა სოფლისა, народная переписъ; საქმ. 5—37; ბედის წერა, предопредѣленіе судьбы; рокъ; ერისთ. 75; წერა-კითხვა, грамотность; წერა და გამოსახვა ხატთა, писать и изображать образъ; (ვსწერ, -წერე), ზ. მ. კალმით ღავსწერ წიგნსა; გამოვსწერ, ღავსწერ, ვსწორებ; писать; рисовать; сочинять; (ვიწერ, -რე), ზ. მიჩ. ღავიწერ; писать для себя; ჟვარს ვიწერ, изучаться; обвѣнчаться; ჩემის ხელისაგან უწერია სიკვდილი; назначено судьбою умереть ему моею рукою; ღარჯ. 2—126; 142; პირჯვარს ვიწერ, перекреститься; (ვიწერ, -რე), ზ. მ. ღავიწერ; писать для кого либо; -ხელს, подписываю; (ვიწერ, -რე), ზ. მ. მოვიწერ; надписываю; подписываю; ღებულება ვწერია, онъ обложенъ податью; შუბლზედ ვწერია, у него написано на лбу; его счастіе; მწერ, пишешь мнѣ; ჟვარი მწერია, Богъ со мною; (მიწერ, მიწერე), ზ. მიჩ. пишешь для меня; პირჯვარს მწერ, ты крестишь меня; (ვიწერები, -რე), ზ. მ. ღაწერილ ვიქმნებ, быть написану; (ვიწერები, -რე), ზ. თე. ვსწერ; ან შეწერილ ვიქმნები ხარჯითა; писать; облагаться податью; არ ეწერებოდეს არცა ბური, არც ღვინო, да не будетъ обложенъ податью, ни хлѣбомъ, ни виномъ; ვსწერივარ, ვსწეროდი, я написанъ.

წერა, ს. მღებიურად: ბედი, სხვ; рокъ, судьба.

წერასწყა, მცენ. косогорникъ.

წერაქვი, ს. ბლიგვი, ცული ცარიელი მიწის ხოხვრელი ან კეღელთ სანგრევი; фсал. 73—6; кирка, молотъ.

წერებული, ზედ. ღაწერილი, написанный.

წერეული, ს. ხელეული, ძნეული; стогъ, конна сѣна; რუთ. 3—7.

წერეკო, მცენ. ქუჩი, ооми, дикій осотъ, Осотникъ, ერისთ. ლ. [78, 84.

წერილი, ს. ანბანი, ასოები, письмена; შაჰთ.

წერილი, ს. ქარგა, აღწერილი შელხითა და კალმითა, განა ბეჭდის ტვიფარი; письмо; актъ; სამღუთო წერილი; священное писаніе; გარეშე წერილი, не священное писаніе; ნასყიდობის წერილი, купчая; სახენი წერილთა არიან: **ენდალმა**, უალრესთაგან ხარისხის ბოძებისა; **პატრუცაგი**, მეფისაგან მეფესთან მიწერილობა; **როპარტაგი**, თითრულად იარლიყი და **ოქმი**, შეუცვლებელი ბძანების წერილი უალრესთა; **სიგელი**, მეფეთაგან ნაჭედისა და სამოძღვრის წერილი; **გუჯარი**, ეკკლესიის შეწირულთა სოფელთა და აგარაკთ ღამტკიცების წერილი; **მაციანე**, ღვთაება, სამეფოთა მოსახსენებელთა აღწერათა წიგნი; **ტომარი** და **გრაგნილი**, გრძლად გარდაბმულთა აღწერათა წიგნი; **განაჩენი**, გასაგებელთა საქმეთა ან ცილობის გარდაჭრის წერილი; დითაკა ან ანდერძის წერილი, ანდერძ-ნამაგი, თითოეულის კაცისაგან თვისის ქონების განაგებისა შემდგომ თვისისა სიკვდილისა; **ეპიტაფია**, საფლავზედ ზედაწერწერა; **სვისტატიკოსი**, გუმანსარი ან გომაზარი, სამოწმო წერილი, **ეპისტოლე** და **უსტარი**, მოკითხვათა და სასაქმოთა მინაწერი; **შეკრულობა** და **მუჭრაკი**, ხელ-წერილი პირობათა დასამტკიცებელი; **დივანი** და **ნუსხა**, წარსაგებელთა აღწერა; **ავთრბათი** და **ბარბათი** მცირე რამ წერილი; **პიტაკი**, სვეტრებელ ან მოხსენების წერილი უალრესობით; კვალად არიან წერილნი: **გაფრილობისა**, **გაცულისა**, **პირობისა**, **ნასყიდობა**, **ნასყიდობისა** ან **ნასყიდობის სიგელი**, ან **წიგნი მოგებისა**; ამათ ყოველთა პირსა პატრონისა, რომელსა **კობით**, და თურქთა ენით სატკალ.

წერილითი, ზედ. письменный.

წერნაქი, **წარნაქი**, ს. წითელი ნაშალი სამხატვრო, червленъ, черледъ, красная краска; იერემ. 22—13; ქალ. 601, сурикъ, краска; желтый мышьякъ, ბუნ. ლ.

წერო, მფრინ. მწერო, журавль; ვისრ. 21; ნ. ჩ. ლ.; ბუნ. ლ.; **წეროს ფვივა**, ს. дубинка (гриб); ბუნ. ლ. гриб. ლ.

წერტა, სხ. терзаніе, мученіе; (ვჴ), ზ. მ. ვჴსჴვლეტ, ვჴგმერ; ვიწვალებ, ვიწამებ; колоть, уколоть; мучить, терзать; ან ჩხვლეტ ღეზებით, шпорить; ვეფხ. 622; (ვიწერტები, -ტე), ზ. მ. ვიწამები, ვიწვალები, терзаться.

წერტილი, ს. ნიშნის წერილით ნაჩხვლეტი; მარლოწერაში: კალმის წერილით ღრნეული ნიშანი, განსაზღვრულ წერილთა პერიოდთა; укол; точка.

წერწეტი, წელწეტი, ს. ტანწერწერილი, имѣющій тонкую талію. ქილ. 243; ვეფხ. 1403; ერისთ. 1.

წესა (ვუწეს, -სე), ზ. ვ. ვუხმობ, ვუძახი; მატ. 11—16; ფსალ. 146—4; ან სახელს ვჰქვიე; გავიწენ, გავიგე; ან განვუწეს, გავუწენ; звать, призвать; именовать, называть; постановлять, учреждать; მიწუს, зовешь меня, რომ. 4—17; გამოსლ. 8—18; 5—3; 1 ქართლ. 73; რომელსა უწესნ ბჭედ სიმართლისა, котораго именуютъ судьею правды; (ვი), ზ. ვ. ღავწესებ, რჯულად ღავსდებ, постановлять; (ვი), ზ. მიჩ. რჯულად ვიმტკიცებ, რჯულად ღავიღებ; ставить себѣ за правило.

წესდებულება, ს. законоположеніе.

წეს-დება, ს. განწესება, განჩინება; ღიებულება; постановленіе, учрежденіе; წესდება ქალაქისა, городовое положеніе; წესდებულება, ს. განწესება, постановленіе, правило.

წესება (ვი), ზ. ვ. განვიწესებ, ღავიწესებ, ღავადგინებ; განვიჩენ. წესს, რიგს მივჰსცემ; постановлять, учреждать; распоряжать, приводить въ порядокъ; (ვიწესები, -სე ან ვიწესები, -სე), ზ. ვ. განვიწესები, постановляться, учреждаться; (ვიწესდები), ზ. ვღ. ღავჰწესდები, განვჰმწესდები, შევიღ საშსახურში, поставляться; опредѣляться къ должности; (ვუ), ზ. მიჩ, განვიჩენ, ვუბძანებ წერილით, предписывать.

წესი (სომხ.), ს. რიგი მტკიცე და უცვალებელი მღვდმარე ბუნებასა შინა; ჩვეულება რომლისამე ერისა ან ზნე, ერთისა განუკვეთელის პირისა; ვეფხ. 298, 570; 1115; ფილოპ. 3—18; განწესება, რიგი, ღირსობილობა; ვეფხ. 335; 1004; 1062; კანონი, განაჩენ. 6—16; ეკკლესიურად რიგი მღვდელთმსახურებისა, ფსალმ. 109—4; ლუკ. 1—8; ან განგება აღსრულებისა შვილთა ხიდუმლოთასა, ვითარ: წესი ლიტურიისა, ხალოცობისა, და სხ.; естественный порядокъ вещей въ природѣ; обычай; привычка, нравъ; порядокъ, устройство; законъ, правило; чинъ священнодѣйствія; напр.: чинъ литургіи, чинъ крещенія и т. д. чиноположеніе, церковный обрядъ; წესის აგება მიცვალებულთა, отпѣваніе покойника; წესის გარდახდა, отправлять требы; წესი სჯულისა, постановленіе закона; 1 ქართლ. 40; წესი ღელისა, мѣсячное очищеніе женщинъ; 3. ფ. ლ.; წესი ქალაქისა, обычай города; ვეფხ. 1115; წესი მეფისა, обыкновеніе, привычка царя; წესი ხალოცობისა, чинъ крещенія; წესისაებრ, ზზ. по обыкновенію, ქიმ. 40; **წესიერება**, ს. განკარგულება, რიგი; რიგიანობა, შესაბამობა, საკადრისობა; порядокъ; пристойность, приличіе; საქმ. 378, 417; 1 ტიმ. 2—9; წესიერი, ზედ. რიგიანი, გარიგებული; должный, подлежащій, законный; 1 ტიმ. 1—8; სიბრძ. 43; მღვდიერად მდარე, არა პირველის ხარისხისა, обыкновенный, не высокаго сорта; წესიერი ბური, ან ღვინო, обыкновенный, т. е. невысшаго сорта хлѣбъ, вино; **წესიერი ღვთ.** почтенная женщина; საქმ. 17—12, **წესიერად**, ზზ. რიგიანად, чинно, попорядку; подлежащимъ образомъ; 1 ტიმოთ. 1—8.

წესნარი, წესნიერი, ს. ენკრატისი, მორჭუე ღვთისგანი, черница, монахиня.

წესობა, ს. დაწესებულება ან ზნე, წესულობა; постановленіе, порядокъ; обыкновеніе, обычай; კანონ. 223, (ვჰწესობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. დაწესებულვარ, имѣть въ обыкновеніе, въ обычаѣ; ქილ. 292.

წესჭეშულება, ს. რიგი, порядокъ, 2 ქართლ. 392.

წეფხი, ს. მჭლე და ცუდი მიწა, неудобная земля.

წელან, ზზ. ახლანდელის წინა, ცოტახნის წინათ, недавно, წელანც, ზზ. недавно же; **წელანდელი**, ზედ. давишній.

წეწა (ვჭ), ზ. ვ. ვჰბურძგნი, ვჰფუტკნი, ავშლი; ვჰსჩეჩ მატყლსა, конопить, трепать; чесатьленъ.

წეწება (ვუწეწები, -წე), ზ. თვ. ვიცვეცები, ძლივს მივალ; едва ходить.

წეწია, ს. нечеса, растрепа.

წეწონი, ს. კომკონი, თხლეულთა ჩენჩო ზეთის გამოხდის შემდგომ, მაგალ. კაკლისა და სხ. изюминки; ნ. ჩ. ლ. რუხულ ქართ. რძე ნიგვზისა, орѣховое молоко; ბუნ. ლ.; დამარილული ნიგოზი, маринованный орѣхъ.

წეწურა, ს. მჭლე გოჭი, худой поросенокъ.

წვა, სხ. жженіе, წვახა შინა ცოფნა, быть въ мученіяхъ; ვიხრ. 78; წვა და ღაღვა, горесть; ვეფხ. 1018; გულის წვით ათენებს ღამესა; съ горестью проводить ночь безъ сна; ქილ. 654; (ვჰსწვი, ვ ვ. ჰსწვა; ვჰწვიო, ვ ვ ჰსწვენ; ან ვჰსწვენ ვჰსწვი). ზ. ვ. ცეცხლით მოვჰსპობ, ვჰბუგავ, ღვსწვავ; ვაჰსწვავ, მოვჰხრაკავ ცეცხლზედ; жечь, зажигать, палить; жарить; ან ვჰსუსხავ; მაგალ. ჭინჭარი, მაჭარი, жечь, напр. крапива, молодое вино; ცივნე ჰსწვავს, зной припекаетъ; ვეფხ. 1342; პილპილი ჰსწვავს, перецъ жжетъ; ვჰსწვავ თევზსა, жарить рыбу; ვჰსწვავ ცოლვით, вызываю въ комъ жалость къ себѣ; ანკ. 4—24; ჰსწვავს ხანთალსა, жгутъ свѣчи; ბარლ. 6—18; ჰწვავს წელული, рана жжетъ; ბუნ. ლ. (ვიწვები ან ვიწვი სრ. ვიწოლი), ზ. ვ. ვანთები, ვეგზნები, ვანთვარ, ღვიწვი; горѣть, сгорать; жариться, ვიწვი ხირცხვილითა, сгорать со стыда; ცეცხლი იწვის, огонь горитъ, ვიწვი მწუხარებითა, томлюсь грустью; ხანთლისებრ ვიწვები, таю какъ свѣча; ვიხრ. 31; იწვის და იღაგების, онъ мучится отъ горести; (ვიწვი, ვიწოლი), ზ. თვ. მტკივა, შემტკივა გული; მებრალება, жалѣть, горевать; გული მიწვის, сожалѣю о комъ; ქილ. 330; ჩონგ. 25; პირის ხახე მიწვის, у меня горитъ лице; ძეძე მიწვის, у меня болитъ, жжетъ грудь; გულსა მწვავს, сердце жжетъ; გული გვიწოლდა, мы сожалѣли; ქილ. 330; პირსა მწვავს მაჭარი, молодое вино жжетъ у меня языкъ; მწვავს ცეცხლი, огонь жжетъ меня; რუხულ. 83.

წვავი, ს. წვა.

წვალება, ს. ცანკვა; мученіе, (ვი), ზ. ვ. ვაწამებ, ვჰსტანჯავ, არ მოვახვენებ; мучить, терзать, томить; тревожить, безпокоить; (ვიწვალება, -ლე),

ზ. ვდ. ვიწამები, мучиться, ვწუალები, -ლე), ზ. თვ. мучиться, томиться, безпокоиться, ბუნ. ქ. 57.

წვალება, სს. განგოფა; განსაკუთრებული სწავლა განდგომილთა საზოგადოებაში ხარწმუნოებისა; раздѣлъ, отдѣленіе отъ; расколъ, ересь; (ვწუალებ, -ლე), ზ. მ. განვწვალებ; განვწუწვალე; განვაღგენ; раздѣлять; отдѣлять; производить расколъ; საქმ. 24—6; წუწვალა ღმერთი, отказался отъ Бога; 2 ქორთ. 549; წუწვალებ ბატონ-ყმობასა, измѣнили отношенія крестьянъ къ господамъ; გორგ. 303. (ვიწვალები, -ლე), ზ. ვ. განვიწვალები, дѣлиться, **წვალებული**, მიმ. отдѣленный, მარკ. 1—171.

წვალობა (ვწ), ზ. უ. ვიწვალები, мучиться, выходить изъ силъ.

წვარითა (ვწს), ღვარიგებ, წასწავლი, наставлять, учить, (ვიწვართი), ზ. ვ. ღვარსწავლი, სწავლას ღვიმარხავ; ვეფხ. 925; научаться.

წვდა (ვიწვდი, ვიწვდე), ზ. მ. განვიშიშვლებ, ამოვიღებ საჭურველსა, обнажать саблю; **წვდილი** მახვილი, обнаженный; ქიმ. 42.

წვდენა (ვ ხმასა), подавать голосъ.

წვდომა (ვწსწვდები), ზ. ვდ. მივწსწვდები, მივიწვდენ ხელს, тянулся; достать, доставать рукою что; რუსუდ. 312; (ვიწვდები, -დი), ზ. ვდ. ხელს გავიშვერ ახლებად; ხელს ვაწვდებ; протянуть руку, чтобы взять; (მწვდება, მწვდა), ზ. ვდ. მიმწვდება, онъ достаетъ до меня; მიწვდება, მაგალ. თავი ღრუბლად უწვდებოდა, головою касался облаковъ, ვისრ. 85.

წვება, ნ. **წოლა**, ქილ. 71.

წვევა, ს. приглашеніе; წიგნი წვევისა, пригласительное письмо; 1 ქორთ. 252; (ვიწვევ, ვიწვე), ზ. მ. მოვიპატიჟებ, მოვიწვევ, დავიპატიჟებ; განვლვიძებ, შევიგონებ, звать, приглашать; напаскать, напускать; ვეფხ. 987; გამოარჩიეს ღა უშჯობესად ეწვიეს ზავი, они посовѣтовались и предпочли заключить миръ, 1 ქორთ. 211; ვიწვევ ლაშქარსა, сзывать войска; ნუ ეწვევ იმთავლსა, непапускай на нихъ горя; ვეფხ. 1515; ვიწვევ თავსა ცრემლის ღვრასა, напускаю на себя проливаніе слезъ; გარე მიწვევდი შექცევასა, ты приглашалъ меня идти назадъ; ღრეკ. 2—57: მიწვევ, ты приглашаешь меня, 2 კორ. 5—16; მიწვევს ყალი, долгъ обязываетъ меня; ერისთ. 258; მიწვევს გული, сердце увлекаетъ меня; ალექს. 37; (ვიწვევ, -წვიე), ზ. მიწ. მოვიწვევ, მოვიპატიჟებ, **приглашать, просить къ себѣ**; სიბრ. 118, 146; (**ვუწვევი**), ზ. თვ. სტუმრად მიველ გისთნმე; **посѣтить кого, придти къ кому въ гости**; 2 ქორთ. 525; სიბრ. 103, 161; მუწვევი, ты посѣтишь меня.

წვეთა (ვწ), ზ. უ. ვწსცვარავ, ვწსწთ, цѣдитъ, сцѣживаю, мѣд. **წვიმის წვეთი** ხორციდამ. **капать**, ზ მ. (**ვწსწვეთ, ვიწვეთ, -თე**), ზ. ან დამოვალენ წვეთსა; **проливать, лить каплями**; ზარკ. 1—186.

წვეთი, ს. сцѣженная жидкость; **капля**; ერთი წვეთი ღვინო, **капля вина**.

წვეთი, წვეთის ცემება, სს. ударъ, параличъ; ქიმ. 265; წვეთი ცემა, წვეთი მოუვიდა, его поразилъ ударъ параличный.

წველა, ს. უველებული რძე, молоко, простокваша.

წველა, სს. доеніе, (ვწ), ზ. მ. მოვსწველავ, доить, (ვიწველები, -ლე), ზ. ვ. მოვიწველავ, давать молока, доиться; ფური ცოტას იწველება, корова мало даетъ молока.

წველი, ს. ღერო ბალახთა და საკუთრად ზრდილთა, трава, стебель, стволъ; игла у растенія, მარკ 4—28; მატ. 7—3; **წველიანი, -ლოვანი**, ზედ. стебелистый.

წვენა (ვ), ზ. მ. ღავიწვენ, заставить лечь, положить спать.

წვენა, ზ. მ. ვჭლვარი ცრემლსა, лить слезы, რუსუდ. 42.

წვენი (ბერძნ.) ს. ხორშო მგბართა საჭმელთა; мясо, 6—19; ან გამონაწური ნოყიო რისამე; сокъ, бульонъ, уха; соки; მარკ. 1—41. **წვენიანი**, ნახე წვნიანი.

წვერვა (ვწსწვერავ, -რე), გამოვწსჭირავ, გამოვწუწავ პირსა, заострять, точить, вострить.

წვერა, -რედა, ს. усачъ рыба, ბაქრ. 174, 175; ერისთ. ლ.

წვერვა მზისა, მზის ღამეა, закатъ солнца; ვეფხ. 701.

წვერი ს. ნაკაპის თმა; волосы, მწვერვალი რისამე; борода; оконечность, кончикъ; წვერგამო, безъ бороды, ვეფხ. 226; წვერი ხელისა, ოთისა; оконечность пальца; წვერი თოკისა, конецъ веревки; ქილ. 199; მთის წვერი, вершина горы; ვეფხ. 183; წვერი სახნისის ძელისა, остріе у сохи; ვეფხ. 1027; ათხს წვერად ოფლი მოსდიოდა, потъ лилъ градомъ; რუსუდ. 867; გაიცრნენ, ერმა წვეროვ სახლად ჩაღგეს მზისა წვერნი, т. е. როდესაც ერთმანერთს მოშორდნენ და ერმა შინ წვეროვნი მაშინ მზე იწურებოდა, т. е. когда разошлись и юноша отправился домой, тогда солнце стало заходить; ვეფხ. 764; წვერი მთის, верхушка горы.

წვერიანი, -როსანი, ზედ. бородатый; ვეფხ. 196.

წვერიანი, ზედ. остроконечный.

წვერულვაში, ს. борода и усы, გორგ. 34.

წვეტი, ს. რასაც თავი გამწვეტებული აქვს, острый конецъ; **წვეტიანი**, ზედ. წვერიანი, остроконечный.

წვეულობა, ს. ნადიმი, სტუმრობა, вечеръ, ვეფხ. 56 გან.

წველიანი, ზედ. ღეროიანი, травянистый, стебелистый.

წვთომა, ნ. წვდომა.

წვივი, ს. კანჭი, голень, ляжка, დაბად. 24—47; მსაჯ. 15—8; იოან. 19—31; წვივ-მაგარი, мягкосердечный; крѣпкая на ноги лошадь; წვივ-ხარვეზი, ს. ლეკვერხი, выкрученныя ли ферзями; подвязка; **წვივ-ხაცელი** ს. სწრაფი, быстрый, რაინდი, ჰერიკო, ალექს. штаны.

წვიმა, ს. ღრუბლით ჩამოცვივნული ცვარი; ვეფხ. 1404; дождь, სახენი ამისნი არიან **ცვარი** ან **ნამი**, ულრუბლოდ დამდგომელი ფურცელთა და

მდგლოთა, ხალამის და ქილეულს; **ნიჟი**, ცვარის უმცირესი; **ლვიფი**, უდიდესი ნიჟისა; **თქორი, ჟინჟღლი** წვრილი წვიმა; **თქეში** უმსხო თქორისა, ვითარც აღნაცვრი რაიმე; **ფრუტი**, თქეში ნისლოვანი; **ქმურტლი** თქეშის უდიდესი და ნისლიანი; **დელგმა, უუუნა**, წვიმა ღიდი და გვიან მომდარებელი; **ფოშფოში**, თხელი წვიმა ნისლოვანი; **ისხარი**, წვიმა მსწრაფლი ადრე მომდარებელი; **ღლოფო**, წვიმა ღიდი დამაბნელებელი და ღვარიანი; **ქარიშხალი**, მძაფრსა ქარსა შეერთებული წვიმა; **ღლოფო** მძაფრს ქარით შეერთებული; **შხაპი, შხაპუნი**, ანაზდი და ჩქარი წვიმა გვრილით; **ლეშხი, ლეშხერი** ან **ჟვავი, ჟავი**, ფთილებიხ წვეთი ქარისაგან შთამოცვივნული; **სეტყვა, კოხი და ხოშკაკალა**, წვიმა ცივის ქარისაგან შეყინული და ისე მოსული, ნ. თოვლი; წვიმა ბრილისა, პოეტიკურად ცრემლი, ცრემლი, ვეფხ. 86; წვიმა ამირებს, хочетъ идти дождь; წვიმის წყალი, дождевая вода; წვრილი წვიმა, мелкій дождь, წვიმა მსთვალი და მცნველი; იაკობ. 5—6; дождь утренній и вечерній.

წვიმა, წვიმვა (ვ̈სწვიმ, ვ̈სწვიმავ, -მე), ზ. უ. წვიმა მოდის; дождь идетъ, дождитъ; ვეფხ. 221; გარწვიმო, дамъ намъ дождя; გამოხლ. 16—4; მარ. 75; თვალი და მარგალიტი ჴწვიმდა, ვისრ. 32; кидали по множествѣ драгоцѣнный камень и жемчугъ.

წვიმება (ვა), ზ. მ. წვიმას მოვიყვან; дождить, посылать дождь; -ცრემლსა, проливать слезы; ვწვიმებ ისარსა, бросать стрѣлы во множествѣ; გორგ. 6, ვისრ. 146.

წვიმიული, წვიმიანი, წვიმოვანი, ზედ. дождливый; дождевой; წვიმიანი ღღე. дождливый день.

წვიმიანობა, ს. წვიმიანი დრო, дождливое время.

წვინტლი, ს. ცხვირიდან ნადენი ნახლი, თხელსა ეწოდების ცინგლი, სქელსა ბოცოტი; сопли; **წვინტლიანი**, ზედ. сопливый.

წვლილი, წვლილიანობა, ნ. წვრილი, წვრილიანობა.

წვნა, წუნვა (ვ̈სწვნი, -ნავ; -წან), ზ. მ. ღვინწნავ. пасти.

წვნიანი, ზედ. суповой; сочный; კაცი 55; ვეფხ. 354.

წვნიკი, ზედ. мелкій.

წვინორი, ცხოვ. индра.

წვრთა, წრთვა, წვრთვნა (ვ̈სწვრთი, ვ̈სწვრთავ, -თე), ზ. მ. ღვთრიგეს, ვასწაული; ღვ̈სწავლებ; наставлять, учить; научать; упражнять; пріучать птицъ, выѣзжать лошадей; журить, бранить; 1 ქართლ. 409; ვ̈სწვრთი სამხედროთა, обучать войско; (ცოცხალი, ვართე), ღვისწაული, გავივარჯიშებ, ვიზპირებ; ღვინერგავ გულში სწავლას; ზეპირად ვერთი ერთს ხაქმეში; твердить, вытверживать; принимать наставленіе; упражняться; მარკ. 13—11, ფსალმ. 36—30; ვეფხ. 925; სამართ. კათოლ. 16; ვუწრთი ვარ, я получилъ отъ него наставленіе; მიწვრთი ხარ, я наставлялъ тебя; ვეფხ. 925; რაცა მიწვრთიხარ იწვართე, ე. ი. ჩემი ღირიგება გულში ღინერგეო; вникни въ мои наставленія; **წვრთილი**, მიმ. вытверженный; изученный; наставленный; მარკ. 1—191; 1 ქართლ. 292; изученный.

წვრთილება, -ლობა, ს. ღასწავლა, ან განვითრება სწავლაში; вытверживаніе; выучка; выправка, воспитаніе; упражненіе; სამ. ვახტ. 204; 1 ქიმ. 4—8; სიფიცარი, выговоръ; იერემ. 7—28; -მცნე-ლობა, выправка солдать.

წვრთვევინება (ვ̈ს), ზ. მ. გავრთავ სქმეში, გავვარჯიშებ; ვამოქმედებ, ვასაქმებ, упражнять.

წვრილმანობა, ს. სიწუწლილე, мелкость; ფიზიკ. 21.

წვრილება (ვა), ზ. მ. ვამცირებ, мельчить; дробить; გულს მიწვრილებს, надоѣдаетъ, наводитъ на меланхолію; ვ̈სწვრილებ, мельчать. გული მიწვრილდება, я теряю присутствіе духа.

წვლილვა (ვიწვლილავ, -ლე), ზ. მ. გამოვიკვლევ; წვრილად გამოვიძიებ; изслѣдовать до тонкости.

წვრილი, წვლილი, ზედ. ხიმსხოსაგან მოკლებული, წმინდა, ცოშმატი, პატარა, მცირე; თხელი მაგალ. ჰაერი; мелкій, тонкій; малый; жидкій (воздухъ); დაბალ. 41—6. ვეფხ. 49; წვრილად გამოძიება, подробно изслѣдовать; წვრილი ხმა, внѣшній голосъ; გამოხლ. 4—9; წვრილი ფული, мелкія деньги. წვრილი წყალი, тонкая талія; წვრილნი ან წვრილ შვილნი, малыя дѣти, წვრილ ფეხი, мал-мало меньше. წვრილად დაჭრა, нарѣзать на мелкія куски; **წვრილ-წვრილი**, весьма мелкій; **წვრილიანდი**, ზედ. мелкій рисункомъ, малочисленный; 2 ქართლ. 487; **წვრილმანი**, ს. საწვრილმანო, мелочь, товаръ, мелочной; წვრილმანი ხარჯი, мелкіе расходы; -ფული, мелкія деньги; წვრილ ფეხობა, ს. ყრმანი, малолѣтки; წვრილ ფეხი, подростки; **წვრილობა**, малость; წვრილმანობა, мелочи.

წთობა ნახე წრთობა.

წთომა (ვი), ზ. მ. ვიღებ, помазать себя; ღარეჯ. 128.

წთოლა, წთომა, (ვ̈სწთი, -თე), ზ. უ. ვამცერე, მოვდივარ ცვარივით, капать, лить; ვეფხ. 513; წთოლეს ღრუბელი სიმართლითა, пусть облака изливаютъ правду, ისაი. 45—8; ჴსწთოლა თაფლი истекалъ медъ; მარკ. 2—21.

წიალა, ს. ქინქლა, მწერი, мошка.

წიალი (ვ̈სწიალებ), чирикать.

წიაწმოლე, ს. ღარღანი, მარწყვი, ხმილი, ცმელი, земляника; ერისთ. ლ.

წიაღ, წიაღკერძო, თანდ. რომელიც ღაიღების ნათეს. ბრუნვისა თანა: ამიერ, პირ-აქეთ; ან იმიერ, გაღმა; по сю или по ту сторону, за, по; რიცხვი 32—19; მაკ. 4—15, მარკ. 3—7; გზა ზღვისა წიაღ იორღანისა, по пути къ морю за Іорданомъ; მაკ. 4—15; წიაღ იორღანით, изъ за Іордана; მაკ. 4—25; წიაღ მცველი ზღვისა, переплывающій море; ისაი. 23—2. წიაღ აღმცა (ავალ), ზ. უ იქით მხარეს გაღ; идти по противуположной сторонѣ (рѣки, моря); 2 სკანი 9—1; **წიაღეული**, ს. შინაგანი, нѣдро; внутрь; ჭეკ. 42—13.

წიაღი, ს. კალთა, გინა უბე; ზღვისტოკი, უბე; მღი-

ნარის სავალი აღგილი, ძირა; нѣдро, лоно, пазухъ; залинъ; ложе рѣки; Гоѳольс. 4—6; лук. 16—22; дѣян. 14—13; წიაღი ქვეყანისა; нѣдро земли; ყურძენსა წიაღსა ნუ ჰკრეფ, не бери винограда изъ кармана; **წიაღი მდინარისა**, русло рѣки; Іоѳъ 38. 40; **წიაღვერძო**, თანდ. ნ. წიაღ; წიაღვერძო მდინარისა ვიდოდნენ, они шли по сторонамъ рѣки;- 2 Царств. 15 — 18; წიაღ მოგვალვა, ხხ. წიაღსვლა, წიაღხდომა, переходить, переправляться; წიაღ ხლვა (ვლ), ზ. უ. გავლ მდინარეს და სხ. переходить, переправляться, или сѣ сѣ ѣздить, идти впередъ: 1 хрон. 331; წიაღ მოვლა (წიაღ მოგვველო), ზ. უ. ნავით გადგველო ზღვა, переплыть, стоик. 107; წიაღ მქვ, стих. 12; განსვენების მჭონებელი ვიბისამე წიაღში, отдохнувшій въ нѣдрахъ чьихъ либо; წიაღ-სავალი, ს. იწრო ხევრეც ქვეყანის, мѣсто узкое между горами или водами, Іоѳъ. 3, 24. 25; წიაღ ყვანა (ვიყვან, -ნე), ზ. ვ. გაღმა გავიყვან; переправлять черезъ рѣку; ფსал. 77—13; რიცხ. 32—5; წიაღ ხდომა (ვხდები, ვჰხდი), ზ. უ. გავალ მდინარეს; переходить, переплыть рѣку; ისх. 16—9; მად. 9—1.

წიაღი, темный цвѣтъ, ხამ. 148.

წიაბო, ს. ფერცხალი, ერთი ძვალი გვერდისა, ребро; იოან. 10—40; **წიაბოვანი**, ზედ. реберный.

წიგნარა, ს. ნაკვე-ნაკვეი ფაშვი, требуха.

წიგნედი, ზედ. წიგნის, книжный; ისად. 18—2.

წიგნი, წიგნაკი, ს. რაოდენიმე ფურცელი დაწერილი ან დაბეჭდილი და ერთად შეკრული; дѣян. 2—4; მად. 1—1; წერილი ან სიგელი; წერილი მიწერ მოწერისა; письменный актъ, письмо; ხად. 207. ან წერილი, эпистола, письмена, грамота, азбука; 2 кор. 3—7; -მოკითხვისა, письмо привѣтственное; სამღთო წიგნი; священная книга; წყალობის წიგნი, жалованная грамота; წიგნების გამსყიდველი; книгопродавецъ; წიგნის მჭვირთველი, журналистъ; -მოგებისა, ს. ნასყიდობის წერილი, купчая, іерем. 32—11; წიგნის სიცივე, წიგნი სიცივე, ს. წიგნების შესანახავი ადგილი, хранилище книгъ, книгохранилище, библіотека; წიგნის ტყავი, ს. ეკრატი, ტყავის ქაღალდი, пергаментъ; ქად. 24—13; წიგნის ყდა, ს. переплетъ книги; წიგნი არ იცის, онъ неграмотный.

წიდა, ს. ხენჯი რქინისა და სხვათა მეტალთა გარდაღნობისაგან ან გამოკვერვისაგან ღარჩენილი, окалина, огарки металла, шлакъ, выгарки; мерзость.

წიდნა, ს. ნახნლევი ვაზისა სხვაგან დასანერგი, отрѣзанная виноградная лоза для пересадки; ეზეკ. 17—6.

წიდნვა (ვჰსწიდნავ, -ნე), ზ. ვ. ნახნლევს დავჰრგავ, садить виноградную лозу.

წიდოვანი, ს. ღელეკაცი უწმინდურების მქონი, женщина, имѣющая мѣсячное очищеніе; мѣсячное; **წიდოვნება**, ს. დაშკანი, очищеніе, мѣсячное; **წიდოვნება**, ს. დაშკანი, თვისა, უწმინდურება ღედათა, мѣсячное, левит. 15—19; 12—2.

წივა, ს. ფუნე ხვასტაკთა გახმობილი დასაწვავად, сушеный калъ, употребляемый какъ топливо.

წივანა, ს. მცენ. волосянка; grass. sp.

წივილი, სხ. визгъ, рѣзкій крикъ; ушибленіе, звонъ въ ушахъ; **წივილ-კივილი**, пискотня, визготня; (ვჰსწივი), ზ. უ. ვჰსხვი, ვჰკივი, ვჰხმიახობ (წიწილათა და სხვათა ჭრელთა ცხოველთა), визжать, пищать; გველი წივის, змѣя шипитъ; **წივლება** (ვ), ზ. ვ. წივილს მოვაყოლებ, заставить визжать; (ვიწივლებ, -ლე), ზ. უ. წივილს მოვჰყვები, визжать.

წივწივა, ს. მერცხ. кипзекъ (птица); ნ. ზ. ლ.

წითელა, ს. სენი სახელი, корь.

წითელა, ს. მცენ. ძუმელა, ჭიამის ქოჩორა, амарантъ (раст.), нѣтушій гребень.

წითელი, ზედ. ფერის წერი, მეწამული; ოქროს ფული; ფფ. 735; красный; червонецъ, золотая монета; **წითელ-ყვითელი**, красножелтый; рыжій; пестрый; გამოცხ. 6—3; წითელი ცხენი, буран, рыжая лошадь; წითელი თვალი, рубинъ; წითელი ფხალი, ს. ჭარხალი, свекла; grass. sp.; წითელი სანდალი; красный сандалъ; grass. sp.; წითელი ტირიფი, верба; იგივე ბაკურ. ლ; წითელი ქარი, ს. рожа (болѣзнь); წითელი მიწა, ს. печатная глина; პ. ფ. ლ. წითელ-კაბა, ს. болотная ягодка, приболотникъ; grass. sp. **წითელ-ძარმა**, მცენ. лишн. sedum gracile; grass. sp. **წითლება** (ვიწითლებ, -ლე), ზ. ვ. გავიწითლებ, заставить краснѣть; წითლება ან წითობა (ვჰწითლავ, ვჰსწით, სხ. არა აქვს); краснѣть, мѣ. 16—2; წითლობა, ს. სიწითლე, краснота, **წითლოვანი**, ზედ. მწითანი, красноватый; მთრ. 88, 89; წითლოხანი, ზედ. ან ს. მწითანი, ან კაცი წიწილით მოსილი; красноватый, одѣтый въ красное платье, дан. 19, 52; **წითელფერა**, ს. თვალი, მკერდი, усачъ; ნ. რუსული ჭრელი, grass.

წიკვა (ვჰსწიკავ, -კე), ზ. ვ. ხელს დავკვლებ, ავიღებ, хватать, брать, вдругъ унесть что нибудь, иногда часто беретъ подарки; ქად. 583.

წილ, ზბ, ან თანდ. ნაცვლად, вмѣсто; жди, кратъ; თვალი თვალისა წილ და კბილი კბილისა წილ, око за око, глазъ за глазъ; მად. 5—38; მის წილ, взамѣнъ его; ჯილდო შრომისა წილ, награда за труды; შვიდ წილ, въ семеро; ას წილად ამისი ჰჯობს, во сто разъ его лучше.

წილადება (ვუწილადებ, -დე), ზ. ვ. წილს დავუდებ, давать часть, долю; ხად. ფსал. 110, მიწილადე.

წილგდება, ნ. წილისგდება.

წილ-დაჭერით, ზბ. წილის ჭერით, по жребію.

წილება (ვუწილებ, -ლე), ზ. ვ. წილს დავუდებ, давать часть долю; მიწილებ, ე. ი. წილს მიტანი, ესთ. 45, даешь мнѣ часть, долю.

წილვა (ვჰწილავ, -ლე), ზ. ვ. გავჰყოფ ნაწილებად; дѣлить на части, мѣ. 6—33.

წილდებულება, ს. წილის ქონა მამულში, участіе, имѣніе въ какой либо части въ чемъ либо.

წილი, ს. კერძი, ხვედრი, არშია, ნაწილი; часть, доля; жребій; ერთი წილი გოგირდი, одна часть

ствы. ქიმია. 87; წილის ყრა, кидать жребій; საქმ. 1—26.

წილი, ს. ცილთ კვერცხები, гнида.

წილიანი, ზედ. цилистый, гнидный.

წილის-გდება ან ურა (წილს ვაგდებ, -ვჰყრი, -ვჰყარე), ზ. ვ. кидать жребій.

წილკავი, ს. ნემსკავი, სამჭედური ძუაზედ ღასხმული თვეზთ სანაღირო, რომლისაც კავნი არიან ხეთ ეკლისაგან; удочка.

წილკაოტი, ს. ფეხის თითების ქვილი, чесотка ногъ.

წილობა, ს. ხვედრი, წილი, часть, доля, жеребій. სიგლ. 42; ვჰწილობ). удѣлять кому часть. მგოს. 34.

წილჩავატი, ს. ყურყლიბო თვალში, ячмень въ глазахъ.

წილხდომილი, ს წილად ხარგები, доставшійся въ долю.

წინ, წინა, თანდ. რომელიც ითხოვს ნათესავს ბრუნვაში; პირის კურძო, предъ, передъ глазами; წინა და უკან, взадъ и впередъ.

წინა, ზედ. პირველი, უწინდელი, უწინარესი; передній, прежній; მრავლ. წინანი, ვ. ი. წინა კურძო, передки; მატ. 20—16; ვეფხ. 600, 811, 831; ამას წინათ, передъ этимъ, წინასაგან უფიცხესად შეიბნეს, противъ прежняго еще сильнѣе сразились; ღარეჯ 2—99.

წინა აღმდეგობა (ვეწინააღმდეგები, противиться, ხუმრ. 48.

წინა-კბილი, передній зубъ.

წინა აღმდგომ, ზზ. ძვირად, ანტიკრად, вопреки, напротивъ.

წინა აღდგომა, (წინა აღვუდგები, -დეგ), ზ. ვ. პირში შევუბმი, არ დავეშორჩილები; противустоять, противиться; ჩონგ 122; წინა აღმდეგი, წინა აღმდგომი, ს. განრეშხომი, წინა მეწევი, противникъ, 2 ქართლ. 6. **წინა აღმდეგობა, წინა აღდგომა**; ან პირდაპირობა; сопротивленіе; противуположность; 1 შეფ 15—23; ლოლ. 15 (წინააღმდეგობ. -დეგე), ზ. ვ. წინა აღვუდგები, сопротивляться.

წინ-აღუდგომელი, ზედ. непротивляющійся; -ელად, ზზ. безъ сопротивленія.

წინა აღრჩევა, ს. ჯერჩინება, თავისუფლის ნებით გამორჩევა, განზრახვა საქმისა, соизволеніе, пожеланіе; ისპ. 7—15; ღმრთ 35; წინათ განზრახვა, განსაზრა, предположеніе, წინა აღრჩევით, ზზ. ნემსით, თავის ნებით, თვინიერ იძულებისა, волею, добровольно, по своему усмотрѣнію; (წინა აღვირჩევ. -ჩიე). ზ. ვ განვზრახავ, ჯერვირჩინებ, соизволять, предположить.

წინაბეგა, ს. თეთრი სალეშური ჭალისა, бѣлая сварка.

წინაბრძოლა (წინააბრძვი, -ძოლე); **წინაბრძვა** (წინავჰბრძვ. -ძე). ზ. ვ. წინა განვეწყობი. воевать, противуборствовать; წინა ბრძოლება (ვ). ზ. ვ. ვიძულებ შებმაზე; заставить противуборствовать; 2 ქართლ. 23.

წინაგანგება, სხ. предопредѣленіе, предназначеніе; ლოლ. 7; (წინა განვაგებ, -გე), ზ. ვ. წინასწარ განვჰსაზღვრავ, предопредѣлить, предназначать; კვეშ. 135; **წინასწარ-განგებულება**, ს. წინაგანგება, предопредѣленіе, предназначеніе; კვეშ. 248.

წინაგანზრახვა, სხ. предначертаніе; ვეფხ. 1—11; (განვიზრახავ. -ხე). ზ. ვ. წინა აღვირჩევ, შევიგულიანებ, ღავპირებ; возпамѣреться.

წინა-განმგებელი, ს. წინათვე გამრიგებელი, предназначатель; **წინათვე განმგებელობა**, ს. წინათვე გარიგება, предназначеніе; კვეშ. 26, 58; **წინა განმზადებითი**, ზედ. предупридительный, ლოლ. 7.

წინა განმზადება (ვ). ზ. ვ. წინასწარ მოვემზადები, предуготовить; ვემზადები, -დე). ზ. თვ. წინასწარ ვემზადები, пріуготовиться за ранѣе.

წინა-განსაზღურა, სხ. წინა განგება, предопредѣленіе; (განვისაზღვრავ. -რე). ზ. ვ. предопредѣлить, назначить. [женіе.

წინა განსჯა, სხ. წინათ განზრახვა, предположе-

წინა განწყობა (ვეწყობი), ზ. ვე. წინა აღვუდგები, противуборствовать; რომ. 7—23; 2 ქართლ. 310; მარკ. 1—185.

წინა განწილება (ვი). ზ. ვ. წინასწარ ღავინახავ, предусмотрѣть, предвидѣть.

წინაგრძნობა, ს. გულის შეტყობა მომავლისა რისამე. предчувствіе.

წინა დაგება, სხ. предложеніе; (ვუგებ. -ვუგე), ზ. ვ. წინა ღავუდებ, მივართმევ წინა ღავსდებ კითხვასა, ლოლ. предлагать; ლუკ. 10—8.

წინა დადგომა (ღავჰდგები), ზ. ვე. პირისპირ ღავუდგები; противустать; (ღავუდგები), ზ. ვე. წინა აღვუდგები, воспротивиться кому; საქმ. 6—10; ეფეს 6—11; წინა მიდგეს, если станутъ противу меня; იერემ. 11—7.

წინადადება, სხ. სჯა გამოხატული ლექსით მიერ ლოლ. ჯ 75; მოსაზრულობა რისამე; предложеніе; предметъ, проэктъ; ღავჰსდებ, -ღე), ზ. ვ. წინა ღავუდებ წინა ღავუდებ, предлагать, ставить что впереди кого; ზ. პირ. ჩამოვუდგები შეკითხულობას და მისთანათ, предлагать; 1 ქართლ. 2.

წინა დადება (ვიდე; -ვიდე). ზ. ვ. წინ ღავიწყობ, положить впереди себя; (ვჰსდებ. -დე), (წინა ღავუდებ. -დე). ზ. პირ. წინ ჩამოვუდგები, предложить, представить кому.

წინადამ, ზზ. წინიდგან, спереди.

წინა დანაგებელი ტაბლა, ს. წინ დასაგებელი სუფრა; яства, которыя предлагаются; გამოხლ. 39—11.

წინდანხმა (ღავჰნხმ. ვჰნხი). ზ. ვ. წინდავუდებ, предложить, ლოლ. 7.

წინა დაუცვეთელი, ზედ. არ წინა დაცვეთილი, необрѣзанный; **-თელობა**, ს. непріятіе обрѣзанія; გალ. 5—5.

წინა დაუხედავი, ნ. წინ დაუხედავი.

წინა დაცვეთა, -თილება, სხ. მეცვეთილობა, მეცვეტილება; обрѣзаніе, რომ. 2—25, 26; გალატ. 6—12, 13; ფილიპ. 3—3; (ღავჰსცვეთ, -ვითე), ზ. ვ. მეცხ მოვჰკვეთ. обрѣзать, (ღავიცვეთები, -თე), ზ. ვ. обрѣзаться, გალატ. 5—2, 6; გამოხლ. 4—25; **წინა დაცვეთილი**, მიმ. обрѣзанный.

წინადგომა (ვ)ს-დგები, -ვარ, -ვ)ს-დგე), ზ. უ. ვისისამე წინაშე ვ)ს-დგები, стоять передъ кѣмъ, предстоять; დაბად. 45—1.

წინადება, ნ. წინდება.

წინადღე, ზედ. канунъ, წინადღეს, ზზ. наканунѣ.

წინადებული, ზედ. წინამდებარე, предлежащій.

წინათ, ზზ. წინ, წინა, напередъ; ამას წინათ, предъ этимъ.

წინა-მხედველობა, ს. წინასწარ განხილვა, предвидѣніе.

წინათი, ზედ. წინა მდებარე, передовой, передній.

წინათქმა (ვ)ს-თქვამ, -თქვი), ზ. უ. წინასწარ ვიტყვი, предсказывать.

წინათით, ზზ. ნ. წინათ; წინათიდამ, ნ. წინადამ.

წინაკარი, ს. კარის წინა ადგილი, предверіе; იერემ. 26—10.

წინაკაცი, ს. მეწინავე კაცი, передовой человѣкъ.

წინაკერძი, ზედ. წინა ნაწილი, передняя часть; 1 ქართლ. 76.

წინაკერძო, ზედ. წინა, მეწინავე, передовой; -რაზმი, передовое войско, авангардъ; გამოსლ. 28—14; ვეფხ. 446.

წინამავალი, ზედ. წინასწარი, предъидущій; დაბად. 32—17; ქილ. 488; ან წინა, მეწინავე, передовой; 1 ქართლ. 321; ვისრ. 112; **წინამავლობა**, ს. წინამძღვრობა, предводительство; ქილ. 284.

წინა-მაუწყებელი, ს. წინამოსახსენებელი, предвѣстникъ.

წინამბრძოლელი, **-მოლი**, ს. მეწინავე ლაშქარი, передовой отрядъ, авангардъ; 1 ქართლ. 173; **წინამბრძოლობა**, ს. წინაბრძოლა, противоборство; 1 ქართლ. 387; (წინავ)მბრძოლობ, -ლე), ზ. უ. წინაღუდგები, противуборствовать, 1 ქართლ. 350.

წინამდგომელი, **-მდგომი**, **-მდგომარე**, ზედ. ვინც წინა დგას, предстоящій; ვეფხ. 334; 2 ქართ. 420.

წინამდებარე, ზედ. ნივთი ან ხაზმე წინაშე დადებელი, предлежащій, დაბად. 33—14; ვისრ. 116; 1 ქართლ. 14, 312; მარკ. 2; **წინა მდებარეობა** (-ვ)მდებარეობ, -რეე), ზ. უ. წინ დადებულვარ, предлежать, предстоять.

წინამდეგი, ზედ. წინამდებარე, предстоящій.

წინამებრძოლობა, ნ. წინამბრძოლობა; გორგ. 104.

წინამეტყველი, ს. წინასწარ მომასწავებელი, предвѣстникъ.

წინამეწყვე, ზედ. ან ს. წინამბრძოლი, передовой отрядъ, ან მოპირდაპირე მკერი; противоборникъ, კანკ. 100, 113; **წინა მეწყვეობა**, ს. მოპირდაპირეობა, противоборство; противуположность; კანკ. 154, 91.

წინამოხვევა (ვ)მოხვევი, -ხვიე), ზ. თვ. წინ მიგებები, идти на встрѣчу ვისრ. 160.

წინამოგებება (ვ)გებები, -ბე), ზ. თვ. წინ მივემოხვევი, идти на встрѣчу, **წინ მიხვედებელად**, на встрѣчу.

წინა მიძღუნა (წინ მივუძღვებ, -ძღვ), ზ. თვ. ვისისამე წინ მიგებ; идти впереди кого; (-მივუძღვნები, -ნე), ზ. თვ. წინ მივეგებები, идти на встрѣчу; встрѣтить, ქილ. 315.

წინამო, ს. კაცები ღაწვთა და შუბლთა დამაშვენებელი, локоны, букли; 4 მეფეთ. 4—39.

წინა მომასწავებელი, ს. წინა მაუწყებელი, предвѣстникъ.

წინა მორბედი, ს. წინა მომავალი (ხანელი ესე მიუწერებიხ წმინდასა იოანე ნათლის მცემელსა; предтеча.

წინა მოსაგებელი, **-ლი**, ს. მოცილე, მოდავე; წინა აღმდგომი, მებრძოლი; супостатъ, противникъ, соперникъ; მაკ. 5—25; ლუკ. 18—3; 1 პეტრ. 5—8; მარკ. 2—88; იხილ. 41—11.

წინა მოსწავება (ვ)ს, ზ. მ. წინ ვაუწყებ; предвѣщать, предсказывать; 1 ქართლ. 433.

წინა მოსწრაფე, ს. წინათ მაცნობებელი, предварітель.

წინა მოძღურება, სხ. წინა დარიგება, предварять, дать кому предварительное наставленіе.

წინამსრბოლი, ს. შიგრიკი, ფეიკი, მალე მსრბოლი, курьеръ; скороходъ, 4 მეფეთ. 10—25; 1 ქართლ. 308.

წინა მცველი, ს. მეწინავე მხმილავი, передовая стража.

წინა მცურვალი, ს. ბაკონის წინ მიმავალი მოსამსახურე; слуга идущій впереди господина держа копье въ рукахъ.

წინამძღვანი, ნ. წინამძღოლი.

წინამძღვარი, ს. ერის მთავარი, მძღვანებელი; მოძღვარი; ერთის მონასტრის კრებულთ უფროსი, ზედამდგი. კარნა შეიქმნა ეს რვათ მონასტერთ ზედამდგს ეწოდება მაშა სახლისა და მრავალთა მოძღვართ მოძღვარი; предводитель, вождь; наставникъ; настоятель монастыря; წინამძღვართ წინამძღვარი, настоятель многихъ монастырей; დაბად. 49—10; მაკ. 2—6; 23—10; ებრ. 13—7, 17; ვისრ. 8; დარეჯ. 24; -ლაშქართა, предводитель войска, ან გზის მაჩვენებელი, путеводитель; ვეფხ. 1105; **წინამძღურება**, **-რობა**, ს. წინამძღოლობა, წინსვლა ან მხედართ ძღვანება; предводительство; путеводство; ან მართება მონასტრისა, управленіе, завѣдываніе монастыремъ; (ვ)ს, ზ. მ. ვითვენებ, თავად გავხდი; წინ გავაძღოლებ; ან გავაგებინებ მონასტერსა; заставить принять предводительство; сдѣлать кого путеводителемъ; вручить кому управленіе монастыря; (ვინწინამძღვრებ, -რე), ზ. მიწ. ვითვენებ, მივსცემ ვისმე თავის წინამძღოლობას, поставить надъ собою руководителя, путеводителя; 1 ქართ. 208; რუსუდ. 659; ხმალნი ჩვენნი ვინწინამძღვრენ; ვეფხ. 1345; нашими руководителями были наши сабли; მიწინამძღვრებ, ты берешь на себя руководить меня; გორგ. 13; რუსუდ. 683; გინწინამძღვრეს მკლავი, ვეფხ. 1440; пусть руководятъ тебя твои мышцы; გვინწინამძღვრა, онъ принялъ насъ руководить; რუსუდ. 660; (ვუწინამძღვრებ, -რე), ზ. მიწ. руководить кого; ვეფხ. 966; (ვ)სწინამძღვრობ, -რე), ზ. უ. ვითვენები; წინ გავუძღვები გზის ხაჩვენებლად; ვ)ს-მართავ მონა-

სტვრის; предводить; путеводствовать; управлять монастыремъ.

წინამძღოლი, წინამძღომელი, ს. წინ მავალი კაცი გზის მაჩვენებელი; თავი რომლისამე სახლობისა ან თავი მფლობისა; путеводитель; предводитель; ბერძ. სამ. 2; -სპილოსი, вожатый слона; -ობოლოთა, опекунъ сиротъ, სამ. სოფ. 141, **წინამძღომელობა**, ს. წინამძღვრობა; предводительство; путеводительство.

წინანდელი, ზედ. უწინდელი, прежній; გორგ. 152; რუსულ. 782; **-ლზედ**, ზმ, противу прежняго; გორგ. 19.

წინაობა, ს. წინგოფნა, быть впереди; წარმართება, прогрессъ; თავის წინაობა, одиночество.

წინაპარი, ს. უწინდელი, წინა-პირველი, მრავლ. წინაპარნი, ე. ი. პირველ მამანი და მშობელნი; прежній; предки; ანგია. 2—4; მალაქ. 3—4; წინაპარნი წელიწადნი, прежніе годы.

წინაპირველად, ზმ. წინათ, უწინარეს, პირველად, напередъ, прежде; **წინა პირველი**, ზედ. უწინარესი, прежній.

წინაპირი, ს. პირი შენობისა, лице строенія, фасадъ; **წინაპირობა** (წინაპირებ, -რე), ზ. მ. წინა ვუძღვი, предводить, 1 ქართლ. 105.

წინაპური, ს. ერთგვარი ხამეხვარი; особый родъ печенія.

წინარე, ზმ. წინ, წინა, впереди.

წინა სიტყვაობა, ს. შესავალი წიგნისა, предисловіе.

წინა სრბოლა, წინ მავალ გაქცევით, бѣжать впереди.

წინასწარ, ზმ. წინარე, უწინ, напередъ, მარკ. 13—11; გალატ. 5—21; **წინასწარი**, ზედ. წინამავალი, უწინარესი; предъидущій; -ალთქმა, -ალვუთქვამ, -თქვა, ზ. უ. პირობას მივსცემ, дать обѣщаніе; წინასწარ განჩინება (ვანჩინებ, -ნე), წინასწარ განვჭასტვრივე, предопредѣлять; წინასწარ თხრობა (ვუთხრობ, ვუთხარ), ზ. უ. ვუწყებ აღრეკი, предсказывать, предуѣдомлять; **წინასწარ მეტყველება, -ლობა**, пророчество; (ვჰმეტყველებ, -ლე), ზ. უ. წინასწარ ვუწყებ; пророчить; იერემ. 1—17; წინასწარ მიმეტყველე, ты напрочилъ мнѣ; 1 ქართლ. 230; წინასწარ მეტყველი, ს. ზეგარდამოთა მადლითა მჭვრეტელობისა ერისაგმი ღუთის ნებისა და მომავალთა საქმეთა; пророкъ, მატ. 10—41; სამ. 3—22; წინასწარ მეტყველი ს. მღელრი წინა მთქმელი მომავალისა; пророчица; მსაჯ. 4—4; იხილ. 8—3; **წინა მოსწავება** (მოვასწავებ, -ვე); ზ. უ. წინა ვჰხოქვამ, предвѣщать; **წინასწარ-მცნობელობა**, ს. წინასწარ შეტყობა, предугадать: 1 ქართლ. 321; აბერ. 101; **წინასწარ-სიტყვაობა**, ს. შესავალი წიგნისა, предисловіе, **წინასწარ-ცნობა** (ვიცნობ, ვიცან), წინასწარ შეცნობა; предугадать; **წინასწარ-ძღვანება** (ვჰძღვანებ, -ნე), ზ. უ. წინასწარ გავჰგზავნი; отправить напередъ; მატ. 14—22; **წინასწარ-ხედვა**, სს. წინასწარ ღირსება; предвидѣть.

წინასწრობა (ვუ), ზ. მ. ღირსწრობა, опередить кого.

წინა უკან, წინ და უკან, ზმ. ხან წინ, ხან უკან; взадъ и впередъ; ვეფხ. 217

წინაუკმო, ზედ. გარემოქცევით, наоборотъ, наизнанку; шиворотъ на выворотъ, რუსთ. კან. 1, **წინაუკმოდ** ბუნებისა, противное природѣ, რუსთ. კან. 11.

წინა ღამე, наканунѣ ночи.

წინაყოფა (-ვარ), ზ. უ. быть впереди.

წინაშე, თანდ. წინ, პირისპირ; предъ; ღუთის წინაშე, передъ Богомъ.

წინაშეგება (ვი), ზ. უ. ღირსწრობა, предупредить; ვეფხ. 500.

წინა შემოხვედა (შევჰმოხვედ, -ხვიდ), ზ. უ. წინ ღირსუხვედი, встрѣтить.

წინაძღოლება (ვუძღვი, ვუძღე), ზ. უ. ვლოვები ან გზას გურჩენებ; предводительствовать; путеводить; წინაგაძღვსთ, онъ указываетъ намъ путь, дорогу; მატ. 28—7; 21—29; ფსამ. 5—24.

წინაწარბოლა (წავრბი), ზ. უ. бѣжать впереди.

წინწარძღვანება (ვაძღვანებ, -ნე), ზ. მ. წინ წაველენ, отправить впередъ; მატ. 14—22.

წინაწინ, სს. წინწინ, напередъ, **წინახანს**, ზმ. ამისწინათ, передъ симъ; რუსულ. 832; **წინახსენებული**, ზედ. ზემოხსენებული, вышеупомянутый.

წინგაძღოლება (გავუძღვები, -ძღე), ზ. ვდ. წინგავჰყვები, путеводить, სამ. სოფ. 307, რუსულ. 822.

წინგანწრობა, ზ. უ. опередить кого, ანტონ. 6—18.

წინგაწყობა (ვწყობი), ზ. თ. მან და მან შევჰბი, вступить въ борьбу; 1 ქართლ. 387.

წინდა, ს. ბამბისა ან ლაბლის შიგნითი ფეხსაცმელი, носки. -დის ჩხირები, ნ. ჩხირი.

წინდადგომა, ზ. უ. პირში წავუდგები, противустать; ლარგ. 2—2, წინ ვინცა დავუდგებოდის, кто можетъ противиться намъ.

წინდადება (ვიდებ, -დე), ზ. მ. წინაშე დავიწყობ; გავიგულებ, გულს დავიდებ; положить впереди себя; предположить; წინდავუდებ), ზ. მიზ. შევუკვეთ, предложить.

წინდამზერელობა, ს. გახინჯულობა, დამზახველობა საქმისა, осмотрительность.

წინდანახვა (ვი), ზ. მიზ. предвидѣть.

წინდაუდგრომელობა, ს. უხანობა, გარეწრობა, неостоятельность.

წინდაუხედავი, ს. განუსჯელად მოსაპირკე, ხელი საქმეში; გაუსინჯავი, неосмотрительный, безразсудный; **წინდაუხედველობა, -ხედავობა**, ს. გაუსინჯობა, неосмотрительность, неосторожность.

წინ და წინ, ზმ. უწინარეს, напередъ.

წინდაბდომა (ვუ), ზ. ვდ. წინ შემოვყურები, встрѣтить.

წინდაბჯდომა (ვისხმ, ვისხი), ზ. უ. წინდავაყენებ; посадить впереди себя.

წინდახედვა (ვი), ზ. უ. თვალს გადავავლებ, осмотрѣть, თვალით მოვიქცევი, осмотрѣться.

წინდგომა (ვჰსდგები, ვიდეგ), ზ. უ. წინაშე ვისა სამე ვჰსდგები, стоять передъ кѣмъ.

წინდადება, ს. წინადადება.

წინ-დება (ვუდებ, ვუდე). ზ. ვ. წინ დაგუწყობ, положить впереди; **წინ-მედებოს**, მაღვ., имѣю въ виду; **წინა მიძს** შორი გზა, мнѣ предстоитъ дальній путь.

წინდვა (ვ), ზ. ვ. გირაოდ მივცემ, отдаю; დავკნაშხე ქალს; заложить, отдать подъ залогъ; обручить.

წინდი, ს. საწინდარი, გირაო ან ამისთა, вещь залогъ, закладъ; заложникъ; დაბად. 38—16; 2 კორ. 1—22; ალბ. 43; მარკ. 2—3.

წინდობა, ს. ნიშნობა ქალისა, обрученіе.

წინდულება, ს. წინდი, გირაო, закладъ; ალბ. 43.

წინმდებარე, ნ. წინამდებარე.

წინმიგებება, ზ. ვ. გავუგზავნ წინ მისაგებებლად, выслать на встрѣчу; (მივეგებები, -ებე), ზ. თ. გავეგებები, выти на встрѣчу.

წინმიტევება (მივეტევები), ზ. თ. кинуться впередъ.

წინმოგებება, ნ. წინ მიგებება, ქრიმოთ. 16.

წინმოსაფენი, ს. ფეშტამალი, არდაგი, ბოქონოკი, передникъ.

წინმოსხმა (ვისხამ, ვისხი), ზ. უ. წინ დავიკიდებ, посадить впереди себя; (ვუხამ, ვუხი), ზ. უ. წინ მოვუკიდებ, посадить впереди кого.

წინმოსხმა (ვასხამ, ვასხი), ზ. უ. ვისისამე წინაშე მოვიყვან მრავალთა, привести къ кому многихъ; 2 ქართლ. 520.

წინმოქცევა (ვუქცევი), опередить.

წინობა, ნ. წინაობა.

წინსაბრძოლი, ს. ზარადი, სატყვირე ტუჩისა, забрало.

წინსადგარი, ნ. კონკილა, ბაქრ. 176; подставка подъ одноколку, коза.

წინსაყენი, იგივე წინსადგარი.

წინსაცავი, ს. წინა დარაჯი, მზმილავი, передовой стражъ.

წინსაძლოლი, ს. ქრიმოთ. 25, წინ წასაღები, впереди носимый.

წინსხდომა (ვჯ), ზ. უ. წინაჯიგარ, сидѣть впереди.

წინყოფა (ვარ, -ვიყავ), ზ. უ. დაწინაურებულვარ, быть впереди; (წინა მივჭყოფ), ზ. უ. დავასწრებ, წინდაუხვედრებ, предупреждать; ხოლო ბარბაროზთა მათ წინა მიჭვეს (უნდა გვიყვეს) ჩვენ არა მცირედ კაცთ-მოყვარება; варвары оказали намъ не малое человѣколюбіе; საქმ. 28—2.

წინ ჩაბოკდება, ს. პრობლიმა, საკუთა აღსახსნელი ან მოქნე აღმოჩინებისა, проблема, задача; ლოღ. 92.

წინჩამოსაგდებელი, ს. წინადადება, предложеніе.

წინძღოლა (წინ ვუძღვი, -ძღე), ზ. უ. წინ ვჭყვები, идти впередъ; უბრალოება ჩემი წინ მიძღოლა, я имѣлъ впереди себя свою невинность; ალექს. 116.

წინწაგდება (წავიგდებ, წავიგდე), ზ. ვ. წინ წავიყვან, заставить кого идти впереди себя; ვახტ. სამ. 61; -ხაქმეს, ускорять дѣло.

წინ წადგომა (წავსდგები, წავდეგ), ზ. უ. ვისისამე წინ წარვდგები, выступить впередъ.

წინწავლა (ვკლი, ვკლე), ზ. უ. წინ გარღვსდგამ ფეხსა, ступать ногою впередъ, пройдти.

წინწალი, ს. წინწკალი; искра; ვეფხ. 336, ან წერტილი მარილ-წერაში, точка, ქილ. 220.

წინწამდგარი, предстоящій, ვეფხ. 336.

წინამხედველი, Геод. прозорливый.

წინწამოდგომა (ვჰსდგები, ვჰსდეგ), ზ. უ. გამოვცხადდები ვისისამე წინ, предстать; 2 ქართლ. 519.

წინ წამოუდგომლობა, ს. არ გამოცხადება, ქილ. 300. отсутствіе.

წინწართვით სუფრა გაუშალეს; впереди накрыли на столъ.

წინ წამძღვანება, ზ. ვ. წინ წავიღებინებ, заставить нести впередъ.

წინ წანაქარი, პირველი გამონადენი ცხვილი ღვინოსი, первыя выжимки вина; სამ. ლ.; ბაქ. ლ; -ლულისა, არაყისა, приголовокъ, ჩ. ქ. ლ. ერთო, ს. კარაქი, сливочное масло.

წინწარქცევა (ვიქცევ. ვიქცე), ზ. ვ. гнать впереди себя.

წინწაწვლა, ზ. უ. идти впередъ.

წინწაწყრობა, ზ. ვ. გავასწრებ, перегнать; опередить.

წინწაღება, ზ. ვ. წინ წავიკან, нести впереди.

წინწიბური, ს. ბალთა საგლეჯი პატარა მცვილი, натянута нитка для дерганія волосъ.

წინწილი, ს. მდებიურად წერტილი მარილ-წერაში, точка.

წინწილი, ს. სამუსაკო ხანრავი, რომელი ორი თეფში მეტალისა ერთი მეორის შემოკერით ხელეკრული; цимбалы, родъ мѣдныхъ музыкальныхъ тарелокъ; ვეფხ. 46. 1 მეფ. 10—5.

წინწკალი, ს. მცირე ნაპერწკალი, искра; **წინწკლებიანი**, Геод. დაწინწკლული; искристый.

წინწკიტელა, ს. ყრმათ სათამაშო იხარი, небольшая стрѣла, служащая забавою для дѣтей.

წინწკლვა (ვჰსწინწკლავ, -ლე), ზ. ვ. აღგილადგილ ვასხურებ შესაღებად, брызгать; прискать, пятнать.

წინწკლი, ს. წვეთი; прискъ, брызгъ.

წიოკება (ვ), ზ. ვ. ავიკლებ, разорять, грабить; გვიოკებენ, они грабятъ насъ; ჩილაე. სიგ. 7.

წიპი?

წიპწა, ს. ყურძნის გურკა, косточка виноградная.

წიპწიპი, ს. ტყავის ზონარი, ремень тонкій.

წირანი, ნ. ღარიბლო.

წირვა, სხ. მდებ. აღაპი, მოსახსენებელად მიცვალებულთა, поминки; სამოგადოდ: ლიტურგია, ერთი შვილთა სალუმროსაგანი წმინდის ეკლესიის; ობჭია, ჟამის წირვა, поздняя обѣдня; ღილის წირვა, ранняя обѣдня; წირვის მოსმენა, отслушать обѣдню; წირვა გამოვიდა, обѣдня отошла, (ვჰსწირავ, -რე), ზ. ვ. შევჰსწირავ მსხვერპლსა; ან აღვასრულებ ლიტურგიასა; приносить жертву; отслужить обѣдню; წირვინება (ვ), ზ. ვ. წირვის შევუკვეთ, заказать обѣдню.

წირთხი, წირთხელი, ს. კარის ამოღილი, წყრთილი; ზღურბლი; косякъ у дверей; გამოსლ. 12—7, 22.

წირი?

წირვლება (ვი), нагноивать глаза, гноиться. 28.

წირვლი (ბერძნ.), ს. კაშში, თვალის კილოთი და წამწამთა ზედა მომღინარე ან შეშხარი წითხი, гной на глазахъ.

წირვლიანი, ზედ. თვალ-წითხებიანი, гноеглазый.

წისაკრავი, ს. წვივსაკრავი, ლეკვერთხი, наколѣнники, ушибникъ; подвязка.

წისქვილი, ს. ლიდი საფქვავი, მბრუნავი წვალზედ ან ქარისაგან, мельница; წისქვილის ქვა, жерновъ, 3 Мар. 9—42.

წიტი, ს. სენი ზედი ზედ გარეთ გამეფონი; позывъ къ испражненію; სიბ. ლ.

წიფება (ვი), ф. в. ღვიწიფებ, дать созрѣть.

წიფელი, ს. მცენ. буки, буковое дерево; წიფლის ხოკო, ს. ხილუხა; იხილე ბაკ. ლ.

წიფვა (ვჭსწიფ), ф. у. ვჭწიფდები, зрѣть, созрѣвать.

წიფობის თვე, გურ. октябрь.

წიქარა, ს. წითელი ზრახა, бурая корова.

წიქი, ს. სალამის ბინდი, вечерняя заря. 110; вечерняя заря.

წიწაკა, ს. წითელი პარკებიანი პილპილი, стручковый перецъ.

წიწაკი, ს. ქათმის სენი, რომლითაც ენა გაუქვავდება, тифъ.

წიწაკიანი ბაკი, ს. ბაკი, რომელსაც გაბატონის დროს შავი ბუშებული დარწმა ხორცში.

წიწანა, ს. ცული ბაკი ან ლობე; околица, ограда. სიბ. ლ.

წიწბა, ს. წიპწა, **ნაგუდალი,** косточка виноградная.

წიწვა (ვიწიწვ; -წვე), ф. у. ვიკრძალვი, ვჭმორცხვობ, конфузиться, совѣститься, стыдиться; იერემ. 5—22.

წიწვიცა ხაბში, თევზის, анчоусъ, сѣлдь. ლ.

წიწიბო, ს. წიფლის ხილი, კაკალი, буковыя орѣшки.

წიწილა, ს. ქათმის მარწყვ; цыпленокъ.

წიწილი, ს. ლაბი გველთა და სხვათა მძრომთა; ползущее. 434; детеныш змѣя и т. п.

წიწილკურა, ს. მცენ.

წიწინაური, ს. მცენ. молочай, ослиное молоко (раст.) ბ. ფ. ლ; истодъ. ერის. ლ.

წიწინი, სხ. звяканье, **წიწინება** (ვჭსწიწინებ, -ნე), ф. у. ხმის გამოჭსცემ, მაგალ. ხარების ძალი ან ნიავის ნელიად ქროლა; звякать, звучать; производить шелестъ (о вѣтрѣ).

წიწკანა, ს. მფრინ. ცხენი ჭაშია, синица.

წიწკინა, ზედ პატარა, პატარკინა, малый.

წიწკნა (ვჭსწიწკნი), ф. в. ვჭბეტყნი, ვჭსჩქლეტ, ვჭგლეჯ: ვჭხიჩქნი, ვჭსძგნარავ, щипать; теребить; -ძვალსა, обгладывать, объѣдать кость; ფრინველი ბუშებულს, выщипывать перья.

წიწლაგა, ს. ლაწირაკი, მოშუელარი, გველაძვა ბოვში, задорный мальчикъ; забіяка; **-კანი,** ზედ. забіячливый.

წიწმატი, ს. მცენ. кресъ-салатъ; ნ. ჩ. ლ. კაცია. 20; **-წყლისა,** ს. ჩალანდრი, кресъ родниковый, водопой.

წიწნელული, ზედ. მოკრძალული, მორცხვი, стыдливый: მარკ. 2—31, **წიწნელულობა,** სხ. მორცხვობა, მოკრძალულობა, стыдливость; (ვჭ), ф. у. ვიკრძალვი, ვჭმორცხვობ, стыдиться; იერემ. 46—27; 2. სჯული. 8—9.

წიხლვა, წიხნვა (ვჭსწიხლავ, -ხნავ, -ხნე), ф. у. წიხლს ვესვრი, брыкать, лягать; (ვიწიხნები, -ნე), ф. в. лягаться, іерем. 9—4. სიბ. 9—5.

წიხლი, ს. ფეხის კერა, лганье; წიხლისა ვჭკრავ, წიხლს ვისვრი, лягаться.

წკა, ს. მოუმკალი ან მოუცეხველი ბრინჯი, колосъ, рисъ на корнѣ.

წკაველი (ვჭსწკავ), ф. у. ვჭკრჭკვებ, ვხცრმევი, визжать, тявкать; выть.

წკავწკავი, სხ. визгъ щенятъ, -ვებ, (ვჭ), ф. у. ვჭსწკავი, визжать, тявкать (о щенятахъ).

წკანწკარება (ვჭსწკანწკარებ, -რე), ф. у. ვჭჩხრიალებ, ჩანჭჭსჩქარი, журчать.

წკანწკარი, ს. ჩხრიალი, ჩანჩქერი წყლისა, журчаніе, біеніе ключа; ეფეს. 493; ქილ. 231.

წკაპი, брызгъ.

წკაპუნი, ს. ჩხაპუნი. შხეპა წყლისა, брызгъ воды; (ვი), ф. в. ვაჭწკაპუნებ, ვშხეპ წყალსა, брызгать.

წკარანი, წკაპწკაპი, ს. მცირე მღინარის ღინების ხმა, журчаніе источника; ეფეს. 1096; ჭიქისა ან მეტალთა ხმა; звукъ, звонъ металла.

წკენტა (ვჭწკენტ), ф. у. ვჭსწკვი, ვიწკველები ნაწუწკეტ ნაწკვეტად (ითქმის ფურის ძუძუსთვის); о коровѣ: доится съ перерывомъ, сочитъ; ჭსწკენტს მუწუკი, рана, налившись кровью хочетъ прорваться.

წკეპა, -ჰვა (ვჭ), ф. в. გავლახავ, сѣчь, драть.

წკეტა, ს. конусъ.

წკეპლა, ს. წვრილი ჯოხი, прутъ, хлыстикъ.

წკიპარტი, ს. თითით წკაპურა, щелчокъ: ყურში წკიპარტი არ იკრა, необратилъ вниманія.

წკიპურტანა, ს. მცირე მშვილდი, небольшой лукъ.

წკირი, ს. მცირე ჩხირი, спичка.

წკმუტვილი, ს. წკავილი ძაღლთა, визгъ, вой щенятъ; (ვჭსწკმუტვი), ф. у. ვჭსწკავი, визжать, тявкать.

წკმუტუნი, ნ. წკმუტვილი.

წკრიალება (ვი), ф. в. ვიჩხარუნებ, звучать, производить звукъ; (ვჭსწკრიალებ), ф. у. ვიჩხარუნებ, звучать, издавать звукъ.

წკრიალი, ს. წკარანი, звукъ, звонъ.

წკრივი, იხილე მწკრივი.

წლაკუნი ან **წლაპუნი,** სხ. щелканіе, (ვი), ф. у. ვიტკაბანურებ, ვიტკაცუნებ ენის წვერით, лизать, щелкать языкомъ; წლაკი წლუკის ხმა, щелкъ.

წლევანდელი, ზედ. ამ წლისა, нынѣшнегодный.

წლეობა, ს. წლობა, წელიწადობა, годовщина.

წლეულ, წლეულს, ზზ. ამწელს, въ нынѣшнемъ году: **წლეული წელი,** ე. ი. წლევანდელი წელი, настоящій годъ; ეფეს. 800.

წლეული, ზედ. წლევანდელი, годичный.

წლვა (ვჭ, -წილ), ф. в. გამოვჭპიგნავ, გამოვჭსწლავ, потрошить.

წლივ, ზზ. ყოველწლივ, каждогодно.

წლითი წლად, нар. годъ отъ года, изъ года въ годъ; рустав. 334; წლითი წლადი, прил. годовой, годичный.

წლიური, прил. годовой.

წლობა, ს. годъ; ას წლობით, на сто лѣтъ; სამის წლობით, на три года; დავრ. 94.

წლობითი, прил. годичный, -მოძრაობა ქვეყნისა, годовое обращеніе земли.

წლოვანება, ს. годъ.

წლოვანი, прил. годичный; ას-წლოვანი, столѣтній.

წმაწნვა (ვ), ზ. ვ. მეტად შევიგრძნე, злословлю, плести круто; გამოსლ. 28—23; ვიწმაწნარავ, гроздь. городить, болтать; ქილ. 542; (ვიწმაწნი გვირგვინსა), плести себѣ вѣнецъ; **წმაწნვითი**, соединительный, კილ. 340.

წმაცი, წმაწე, прил. ჭმაწე, мелкій, кислый, ვეფხ. 890.

წმაწი, прил. უმწრო წნილი, соленыя овощи.

წმენდა (ვ), ზ. ვ. წარვიხოც, გავახუფთავებ, очищать: (ვიწმენდ პირსა), утираю лицо; (ვიწმინდები, -დე), ზ. ვ. გავხუფთავდები, очищаться.

წმინდა, წმიდა, прил. უზადო, უბრალო უბიწო. ურიოსო; უზადო, მაგალ. ნივთზედ რომელიც უჩირქოა იხმარების აგრეთვე სიტყვა: **სუფთა**, მეტალლზედ **სირმა**; ფქვილზედ **ხლარჩი**, чистый: **ანკარა**; ლარსი, мѣсяцъ, უმანკო; წესიერი, тѣлецъ. чистый; святой. священный; праведный; мелкій, тонкій; წმიდა წყალი, святая вода, чистая; წმინდა სანთელი, восковая свѣча; წმინდა კაცი, святой, праведный человѣкъ; წმინდანი მამანი, святые отцы; წმიდა ნაწილები, мощи; უწმინდესი სინოდი, святѣйшій синодъ; წმინდა ქვიშა ან მარილი, мелкій песокъ, соль; წმინდა ძაფი, нѣмо, тонкая нитка, иголка; წმინდა არის, свять (есть), წმინდათა წმინდაობა, святая святыхъ.

წმინდაობა, ს. სიწმინდე; სუფთაობა, чистота; святость; რუსულ. 356, 888; -რჯულისა, святость, чистота религіи; რუსულ. 410.

წმინდიერი, прил. წმინდა, священный.

წმული, ს. ხაღულის ნაცრის წყენი. уцѣлѣвшій отъ сожженія ѣлей золы, ნაცარწმული, пепелъ, щепокъ.

წნა (ვწნი, ვწან), ზ. ვ. წნავში ლებაკან, вплетать, ჩონგ. 19, ნ. წნვა.

წნელი, ს. ლელეწკი, ивовый прутъ. Употребляется для плетенія корзинъ, ივ. ქართ. ენ. 1877, 1, 22.

წნება (ვ), ზ. ვ. ყურძენს ვწნეთ ვწნით ან ხაქანყვით; ლევწნეთ; давить виноградъ, ასპ. 16—10; 63—3; გამოსლ. 27—20.

წნვა (ვწნი, ვწან), ზ. ვ. ამოვასწავ, плести.

წნილი, ს. მწნილი, ლებარილებული მწვადი, соленые овощи, ნ მწნილი.

წნოვანი, прил. წნეიანი; похлебка, супъ.

წნორი, ს. გარეული ტირიფი; ивовый прутъ; шелюга; краснотолъ; რუსულ. 781; ვრის. ლ.

წნული, прил. ლენული, плетенный.

წობა, ნ. წვა, **წობილი**, მიმ. შეხებული, обмакнутый; ენის წვერსა არ წობილა, ковчикъ языка неприкосновенъ; ქილ. 576.

წოდა (ვ), ზ. უ. ვუძახი, звать.

წოდება, იხ. зовъ, призывъ; имя; званіе; -ისნაირ შვილობისა, званіе дворянское; საღუღლო წოდება, духовное званіе: (ვუწოდებ, -დე), ზ. ვ. ვუხმობ, ლეუძახებ; ლევარქმევ, назвать, სახელს მიეკსცემ; ლებაკ. 1—5; მაკ. 2—23; 1—23; (მიწოდ, -დებ; მიწოდა); зовешь меня; ლუკ. 2; 1 კორ. 7—15, 16; მიწოდიან, звали меня; მაკ. 1—23; მიწოდეს სახელი, назвали меня, (ვუწოდები, -დე), ზ. თვ. ვარქმევი, называется, ასპ. 19—18; მეწოდება, -და, называться, именоваться, ლუკ. 1—32, 1 ქართლ. 21; (ვიწოდები, -დე), ზ. ვ. ხახელი მეცნობის; называться, მწოდია, მწოდი, ჭსწოდია, ვ. ი. წოდებულია, я названъ, ვეფხ. 1215; **წოდებული**, мнѣ названный; призванный; **წოდებულობა**, ს. წოდება, званіе, **წოდებითი**, прил. звательный падежъ.

წოდება (ვიწოდებ, -დე), ზ. ვ. მივიწოდებ, называть: (ვუწოდები, -დე), ზ. თვ. ხელს ლევიწოდებ ახლებად, хвататься за.

წოვა, წოვნა (ჭსწოვ, -ვ: ჭსწოვნი, ნე), ზ. ვ. ძაძს ვსწუწნავ: შევსრუტავ, сосать; всасывать; (ვიწოვი, -ვ), ზ. ვ. მოვიწოვები, высасываться; сосаться: ვიწოვი, давать молоко.

წოვანა, ს. სოკო ერთგვარი; родъ грибовъ.

წოვება (ვიწოვებ, -ვე), ზ. ვ. ძუძუთი გამოვჭიდებ, кормить грудью: (ვიწოვები, -ვე), ზ. ვ. მოვიწოვები, высасываться.

წოლა, იხ. лежаніе, (ვჭსწევარ, სხ. არა აქვს: ვიწევი, ვიწევი, მდებ ვიწევ), ზ. უ. ვიდევ. ლებით კეთები, лежать; (ვჭსწევები, -წევ), ზ. ვ. ლევჭსწევები ქვეშაგებში ლახაჭინებლად, ложиться спать, ლერეკ. 117, рустав. 247; გული არ მიწევს, не лежитъ сердце; (ვიწევ), лежать; მიწევი, лежишь на мнѣ; გულში მიწევს სურვილი, на душѣ у меня лежитъ желаніе. მგოსანი 32, მიწს გულზედ ნაღველი; გვერდით მწოლია, онъ лежалъ около меня; ვიხ. 10: (ვიწევები, -წევ, მდებ ვიწევი), ზ. ვ. ლევიწევები, ложиться, ляжешь, ложишься на что; თავს ვიწევები, обременять кого; სისხლი გულზედ მიწევება, кровь приливаетъ къ моему сердцу; სჭმელ გულზედ მიწევება, отягощается желудокъ мой пищей; სევდა მიწევ, грусть томила меня; рустав. 802; ვეფხ. 357.

წოდელა, მიმ. წოლით, лежа.

წონა, იხ. вѣсъ; (ვჭსწონ, -ნე), ზ. ვ. ხახწერით გამოვიცნობ სიმძიმესა ნივთთა, ვჭსწონ; вѣсить, (ვიწონ, -ნე), ზ. მიჩ. გამოვჭწონ; помышлять, განვჭსაზრავ: взвѣсить; обдумать.

წონება (ვიწონებ), правитьяя.

წორო, ს. მცენარეა, род. названіе дерева.

წოტი, ს. ჰაკარა ბუ; ნ. ჭოტი; ქილ. 58.

წოქი, ს. თიხლი კვერცხი, яйце въ скатку.

წოქი, ს. კრაკლის ფიჩხი, хворостъ тополя.

წოწოლა, прил. მაღალი რიგი პირამიდებრი ან შაქრის თავის მსგავსი, пирамидальный, круглопродолговатый.

წოწოლა, ს. მოლიდო ბუ (მართვე), небольшая сова.

წოწოქა, ს. ხმელის ხილისაგან გამონაჭყლეტი სუნებელი, гарнецъ, ядро плодовъ, изъ которыхъ выжато сокъ; сокъ сушеныхъ ягодъ.

წოხნარი ბზალი, მეცნ. ბალახვარდა; кресть-родничный, водяной; бот. зл.

წრაზნილი, ზედ. მეტად შეგრეხილი, скрученный; sub. зл.

წრე (სომხ.), ს. მრგვლად მოვლებული ხაზი; кругъ, круглая черта; орбита; **შემოვლება წრისა**, начертить кругъ.

წრეტა (ვჰსწრეტ, -რიტე), ზ. ვ. ღვინოშურავ, сръ-лиже дымовидно, испаряться, выпѣдать.

წრთევა (ვწრთევ ცოვს წყალში, ვწრთიე), ზ. ვ. ცოვს წყალში ამოვავლებ, положить ненадолго въ холодную воду, бакр. 146.

წრთნვა, ნახე წურთნა; ქეფხ. 47.

წრთობა (ვწრთობ), ზ. ვ. ცეცხლში გამოვიყვან რკინასა, закаливать желѣзо; ქეფხ. 325; (ვიწრთობი), ზ. ვ. накаливаться.

წრიალა, ს. უმცირესი ჩიტი, чижикъ.

წრიალი, ს. ხმა წკეპისა და მისთანათა ხრიალი, свистъ кнута, палки во время біенія, ქეფხ. 1408.

წრიაბება (ვჰსწრიაბებ), ზ. უ. ვჰსწრიალებ, пищать (о цыплятахъ); **წრიაბი**, писк.

წრიაბი, ს. ხელეღლე ქარია, молодка (курица).

წრიაბი, ს. თხილისებური, ფეხქვეშ ამოსაკრავი რკინა, чтобы ногою не выскальзывать изъ ремня, какимъ привязываютъ къ ногѣ лыжу; коньки; წრიაბების სახლითავი, ремни у коньковъ.

წრიზლი, ს. წირბლი, гной на глазахъ.

წრიპინი, ს. ქორთა და მისთანათა შეშინების ხმა, писк.

წროზი, ნ. ჭოკი.

წრტიალი, ს. ტყავი, სარჭყლეტელი, шпоры, ქეფხ. 622.

წრტიალი, ს. ტკივილით ნამტანობა, нестерпимая боль; ქილ. 359; 123, გულის წრტიალი, недугъ сердца.

წრუწუნა, ს. თაგვის ღლობი, мышенокъ.

წრუწუნი, ს. писк. (ვუ), ზ. უ. ღვუწრუწუნებ, подражаніе звуку, какой производитъ лошадь.

წრფელი, ს. უზოკველი, მართალი; пслс. 7—10; 31—11; 32—1, ვაჟკაცი, შანდაკი; пслс. 26—11; лук. 3—4. 5; правый, праведный; простой, простосердечный; гладкій, ровный; **წრფელობითი ბრუნვა**, ს. именительный падежъ, **წრფელობა** (ვჰსწრფელობ), ზ. წრფელი ვარ, быть простосердечнымъ; быть ровнымъ; ისაი. 45—9, წრფელივი, ზედ. წრფელი, простой; კანტ. 344, 345.

წრფობა (ვჰსწრფები), ზ. ვ. ვჰსოწირობ, ужасаюсь, конфузиться.

წრფოლა (მაგალ. სული ეწრფოლა), душа свилась, ჩახრ. 66.

წრწვა, ნახე წუწირვა.

წრწნა (მძრწნის), ზ. უ. მგკივი, ноетъ; щемитъ.

წრწოლა, ნ. **ძრწოლა**; **წუა**, **წვა**; **წუელი**, ნ. **წველი**; წუალება, ნ. **წვალება**.

წუა, ს. მეცვე წვენი ნელღის ხილისა; моресъ, сокъ.

წუთერთლა, ზზ. ერთსწამს, მაშინვე, тотчасъ; одну минуту; ქბრ. 10—37.

წუთი, ს. 60 წამი, секунда, ერთს წუთს. ზზ. ერთსწამს, на одну минуту; წუთი სოფელი, временная жизнь, переходящій міръ; წუთი ცხოვრება, минутная жизнь; წუთლა, ზზ. კინღამ, едва не, чуть чуть; пслс. 36—10.

წუთხი, ს. ფაქალი, ჩირქი, სისხლიანი პალასი, гной съ кровью изъ ранъ; ქნეკ. 32—6.

წული, ს. ვაჟი შვილი, младенецъ мужескаго рода, сынъ; лук. 2—23; 2 ქართლ. 114; ლევიტ. 18—22; 27—8; **ძმის წული**, племянникъ, -ница.

წულილ მოგონება, ს. გულის ზრახვა, фикра, помышленіе.

წულიშწული, ს. შვილის შვილი, внукъ; sub. 362.

წუმწუ, ს. მღვრივე და ღრმა ცული ლაფი, тина, лужа.

წუმწუბა, **წუმწუმა** (სომხ.), ხე გოგირდის კვრასი, ჩხირი ახანთები, спичка.

წუნება, **წუნობა** (ვჰსწუნობ; ვიწუნებ, -ნე), ზ. ვ. თვალში არ მოვიწონებ, ღვიწუნებ; არად მივიჩნევ, გავიცრიზავებ; შეურაცხ ვჰყოფ; браковать, неодобрять, исправиться, пренебрегать; ქეფხ. 51, 18, 598; 1288; ანკ. 2—14.

წუნი, ს. ხაჩინო ნაკლებობა; недостатокъ, порокъ; წუნი დასდო, обраковалъ.

წუნიანი, ნ. წუნიანი.

წუნწკელა, ს. ცული, უპატიური, бранное, неряха, негодяй.

წუნწკლი, **წუნწლი**, ს. წვეთი, капля, брызгъ.

წუნწუბა, ს. გოგირდი, сѣра, ისაი. 30—33; пслс. 10—6; დაბად. 19—24.

წუნწუხი, ს. ძნძეხი, წუმპე, მწვარე; слякоть; тина, лужа.

წურბელა, ს. სისხლის მწოველი ჭია, піявка.

წურვა (ვჰ), ზ. ვ. გამოვჰსწურავ. გამოვჰხდი; ვჰსჭყლეტ. ვჰსწნებ; давить; выжимать; цѣдить; (ვიწურები), ზ. ვ. ღვიწურები, выжиматься. ოფლში იწურება, онъ обливается потомъ; ერისთ. 2—28; იწურება ცრემლში, онъ обливается слезами; ქეფხ. 258, 997; ვუწურავ ხელით ცრემლსა, утирать кому рукою слезы; ქეფხ. 865; მზე იწურება, солнце заходитъ; სირცხვილით იწურებოდა, онъ сгоралъ отъ стыда.

წურთვა, **წურთნა**, ნახე წვრთვა, წვრთნა.

წურიკი, ნ. ?

წურწნა (ვჰსწურწნი), ზ. ვ. შევჰხრესკავ, შევჰხრუკავ, შევჰკრუნწნავ, ежить, съежить, (ვიწურწნები, მაგალ. ძაღლი), ежиться.

წურწუკი, ს. უღუმო ცხვარი, баранъ безъ курдюка.

წურწუმა, ს. კუმკუმი, ხელსაბანი; рукомойникъ, лейка.

წურწური, ს. წვეთი სველისაგან. წუნწკლი,

каплн съ мокраго чего либо; очки гурґурґіи ჩამოსცრის, потъ льетъ съ него градомъ.

წუდა, ს. საქალო ფეხსაცმელი სამოგვის წინდის მაგიერ, туфли женскія.

წუდან, ზმ. წყლან, давеча.

წუდანდელი, ზედ. წყლანდელი, давешній.

წუწვა (ვჰსწუწავ, -წე), ზ. ვ. ხდგილ ხდგილ გასვლა, брызгать, прыскать, замочить; თვალი ეწუწება, у. о. თვალიდამ ცრემლი მოსცრის, у него постоянно на глазахъ слезы.

წუწი, ს. ღრიობით გასვრილი, დაწნეული ბრტყილი, пятно, брызгъ.

წუწიანი, ზედ. ხდგილ ხდგილ გასვრილი, запачканный.

წუწკი, ს. ძუნწი, ხელ-მოჭირებული; უგვანი, ცუდი, უმსგავსო; скупой; низкій, подлый, негодяй; **წუწკობა**, ს. ძუნწობა, скупость.

წუწკუნი, ს. წკმუტუნი, წკივილი ლეკვისა, визгъ; 2 ქორნ. 564.

წუწნა (ვჰსწუწნი, -ნე), ზ. ვ. ბაგეებით ამოცწოვ. высасывать; ბუნ. კ. 12.

წუწუნება (ვჰ), ზ. უ. ცრემლის ხმით ვჭრივი, ныть, брюзжать, ворчать; (ვ), ზ. ვ. უცრემლოდ ვატირებ, заставить брюзжать, плакать безъ слезъ.

წუწუნი, სხ. უცრემლოთ ცრიალი, вздурка, брюзжаніе, вопль, взываніе съ мольбой.

წუხანდელი, ზედ. ტუშინდელი, вчерашній.

წუხება (ვ), ზ. ვ. შევაღონებ, შევაურვებ, безпокоить кого; тревожить; печалить кого; ვწუხებ, горевать, тосковать; (ვწუხებ თავსა), у. о. თავს შევაჭირვებ, безпокоить себя. მიწუხებ გულსა, ты наводишь на меня тоску; ჩონგ. 157.

წუხელის, ზმ. ტუშინ, вчера.

წუხვა, წუხილი, სხ. ურვა, грусть, печаль, тоска; გულის წუხილი, тоска сердечная; ერისთ. 84; (ვჰსწუხ, ან ვჰწუხავარ, ვჰსწუხდი), ზ. უ. ვჰსჭმნავ ვჰღონობ, ვჰხაღელობ, განუსვენებლობ სენისაგან, ზრუნვისაგან ან შეშფოთებისა; тосковать, тужить, грустить, печалиться, безпокоться; (ვწუხავ, -ხე), ზ. ვ. ვჰსწუხავარ, печалиться. კიკ. 256; (ვწუხებ, -ხე), ზ თვ. ვნაღვლებ, ვურვებ, сожалѣть о чемъ; გული მიწუხს, сердце щемитъ, ქილ. 60; (ვჰწუხდები, -დი), ზ. ვღ. შევაღონდები, начинать безпокоиться, тужить.

წუხვა წუხილი (ვწუხ თვალსა), жмурить глазки. შაგ. 50.

წფოლა (ვჰსწფი, -ფე), ზ. ვ. ვიზრდები, ზრდილობას ვჰსწავლობ, воспитываться въ вѣжливости, ნ. უწფელი.

წუჯვი, ს. მცენ. лавровишня, растъ.

წუჯულდიდობა, ს наводненіе.

წუჯულება (ვ), ზ. ვ. წყლის ვურევ, გავაწყლებ, разводить что водою; (ვჰსწყალდები, -დი), ზ. ვღ წყალდ გარდავიქცევი, отводянѣть.

წუჯულვა (ვიწყალვი), ზ. ვ. შეეიბრალები, заслужить жалость, (ვიწყალვი), ზ. თვ. ვეიბრალები, сожалѣть о комъ, იგავ. 14—21; ღარეკ. 100; ვისხ. 40, 86, მცერიცა ვიწყალვი, и враги сожалѣютъ меня; არ გეწყალვი, ты не жалѣешь меня, ჩანდ. 70, ვისხ. 160; მეწყალვის, жаль мнѣ его; ანდრ. 116; მარკ. 1—80; 2 სჯული. 7—18.

წუალი, ს. ერთი ოთხთა კავშირთაგანი ნოტია, გრილი და ხმელეთზედ დახთნეველი; დაბად. 1—2, 3; ფსალ. 1—3; вода; ხგრეთვე ითქმის წყალი პატრიარხების ქვეშა; вода драгоцѣннаго камня: სახენი წყლისანი არიან: **წუარო**, მცირე მდინარე ან ხოთქვე მდინარისა; **ფშანი**, ქვიშაზედ მომდინარე წყარო; **ვეძა**, მღვიმე წყარო; **ფრე**, წყარო ჭოთ და ლაქვთა შინა მდგომი; **ღრუდო**, ჯურღმულთა შინა ერთი მეორეზედ გაკანილი წყალი; რა წყარონი შეკრებიან და ჩაედიან ეწოდების **ხევი**, რა ხევები შეკრებიან შეიქმნება **მდინარე**; ზოგი ხევი დაშრების უწვიმრობისაგან და წვიმის ღროს მოვარდნილს წყალსა ეწოდების **ღვარი** ან **ნიაღვარი**; **ლაბქერი** გაძღარი თიხლის წყალი და სეტყვისა **ლეშტერი**; სადაც ხევი, გინა მდინარე მაღლიდამ გადმოდის ჰქვიან **გადმოშჩქერვალე**; ან **ჩანჩქერი**; სადაც მდინარე ღრმად და მდორედ ჰკრის ეწოდება **ლუბრმა**; უფსკრული გინა უძირო მდორესა და არა ღრმასა; **მოხიო** და შხლო; მდინარეს განსავალსა ცხენით ან ქვეითი **ფონი**; მდინარის თხელს ადგილს: **თავთხელი, ვრაქია, კბოდოვანი** და **მეჩეჩი**; რა მდინარის წყალი ღრმად შეხრული კანზედ ცრიალებდეს ჰქვიან **მორევი**; რა ჩახრჩქარი ღრმად ჩაიჭრება და ამოდუღით ამოაჭრება მცირეს ეწოდება **გოჩქოჩანა** და ღიღას **ფვირთი**; სადაც მოხიო ჩაიღუნარჭნება, **ჭივილი**; სადაც მდინარე განიფანტების ხაწილებად ჰქვიან: **ტოტი, შტო, დილაჯი** და **ნაკადული**; ხეულენებით გაკანილს მდინარის ტოტსა **რუ, რუსხმული**; ღიღიერებული წყალთა **ფლვა**; სადაც ორნი ფლვანი ერთიან ურთიერთს ვიწროით გაერასადინულითა **ხრუტი, ხორეტი**; ღიდი ფლვა, უკიანა; ფლვათა წყალთა ქარისაგან აღძრულსა **ღელვა, ფურთუნი**, ან **ფვირთი**, ფლვის ნაწილსა გრძლად შეხრულთა ხმელად **ტოტი** ან **წიაღი**; ფლვის კიდესა ხომალთა სადგომსა **ნავთ სადგური**, და ბერძნულად **ლიმენა**; რა ფლვის ან მდინარის წყალი ეკვეთის ქარისაგან კიდესა **ტალღა** და **ღელა**; მცირეს წყლის შეხეკრებელსა, რომელსა არა აქვს შეერთება ფლვათა თანა **ტბა**; ცუდსა და მცირესა ტბასა **ტბორე**, და ჭაობიანთა ძირს მდგომარესა წყალსა, **ჭაობი, ჭანჭრობი**; ხოლო ამ მცირესსა **გუბე**; სხვანი სახენი წყალთა იხილე; **წვიმა, თოვლი და ყინული**, წყლით სლვა, ѣхать водою; ავი წყალი, грязная вода; წყლის პირი ან კიდე, берегъ рѣки, წყლის წასაღებანი ან გასაგანი; водопроводная труба, ისხ. 36—2; წყლის გაღვრება, окачиваться. წყალი აშხაპუნებს, вода хлещетъ; ცფილი წყლები, тепліе воды, теплицы. წყლის მზიდავი, водовозъ. დასტ. 154; ალ -წყლის მათოთი, მცენ; бутень пьяный, წყლის წიწმანა, მცენ. рѣжуха, ერის. ლ. **წყლის დიკა**, ნ. დიკა; წყლის ნიახური; წყლის ჩიჩე არიან სახელნი მცენარეთა; ერისთ ლ.; წყლის პიტნა, ს. მცენ. душица полевая, ერის. ლ; водяная мята, ბუნ. ლ; **წყლის ლიჭა**; მცენ. ნ. ლიჭა; **წყლის ფათალო**, ს. მცენ. нпноФіи, подсол-

нечникъ (раст.). **წულის ხაჭანელი**, ხ. სიერ-Зидзя წულის ѕმოსაღები ѕარალი, ნა ѕანი ზოდიაქოსი, რომელიც მიეთვალება მზეს ივნისში; водометъ, насосъ; водолей (знакъ зодіака); ხ. მარწუული: წყალი მოცვის, обводный каналъ; ნაო. 3—14: წყალი ცხოველი, ხ. წყაროს წყალი, вода источника; რიცხ. 19—17; **წუალ-კურთხევა**, ხ. კურთხევა წყლის ნათლისღების ღღეს, водосвятіе въ день крещенія; **წუალმანკი, წულით მანკიერი**, ხ. სნეული წყალმანკით, ლუკ. 14—2; больной водяною болѣзнью; **წუალ-მანკიერება**, ს. водяная болѣзнь; წყალ ნარევი, вод. წულით განზავებული, смѣшанный съ водою; **წულის გვრიტი**, მფრ. зуекъ; **წულის ბაშვი**, მფრ. водяной воробей.

წუალობა, ს. მოწყალება, ღმობიერად მიხედვა; ნაჭი, ხაზოძვარი; милость; награда; ღვთის წყალობაი, помилуетъ Божіей; წყალობის სიგელი, ან წერილი, жалованная грамота; წყალობას ვითხოვ, прошу извиненія; ვჰსწყალობ, სრ. არ ვქნა, ზ. უ კეთილის თქმით ღა გულით მივჰხედავ, хвалю что-нибудь, благоволить къ кому, миловать: ფსალ. 36—24. 102—13; **წუალობება** (ვუწყალობებ, -ბე, ზ. ვ. მივუნიჭებ, ჯილდოდ მივჰცემ, жаловать; (ვუწყალობები, ზ. თვ. შეუწყნარები, принимаетъ меня милостиво; 2 ქორთ. 504; მწყალობ, ты благосклоненъ ко мнѣ; მრთ. 102; ვიხრ. 3.

წუალობიანი, ზედ. მოწყალე. милостивый. ღთისაგან წყალობიანი. Богомъ надѣленный милостью.

წუალობითი, ზედ. წყალობიანი, милостивый.

წუალ-წადებული, погибшій, несчастный, ივერ. № 2—14.

წუალ-წუალა, водянистый, ივერ. № 2—12.

წუალ-წუალა, ს. მფრინ. синица (птица); ბუნ. ლ: трясогузка, ѕрнз. ლ.

წუალ-უკრავი, მაგალ. ღვინო, ზედ. чистое, безъ примѣси воды вино.

წუალცოცხაობა, ს. ხეობელე მდინარის, мелководіе: ღახტ. 13.

წუალ-ქვავარი, ს. წყალი ან ბრწინვალება ბატკოხის ქვის, блескъ драгоцѣннаго камня; ვეფხ. 488; ვიხრ. 5; ქილ. 658.

წუარო, ს. მიწით ან კლდით გამომდინარე წყალი, источникъ, ключъ; родникъ, ბუნ. ა.

წუაროებიანი, ზედ. ключистый.

წუაროება ვუწყაროებ, -ვე, ზ. ვ. მოვჰრწყავ, орошать; ქილ. 182; რუსედ. 987.

წუდომა (ვსწუდები, ზ. ვ. ამოვარდები, მოვჰხდები, истребляться; прерываться; цѣлебная жилка не ѣдетъ, непрекращается теченіе крови изъ носу; ვიწუდები, биться обо что.

წუება, ს. приступъ, начало: ორი წუება ხომიდელი, двѣ пары платья; **გულ წუებადი**, ზედ. ღა-საწუის, начальный, элементарный; ექვსი წუება წყალი, шесть разъ наполнить водою что либо; ქიმია. 113.

წუება, ზ. ვ. ხელს ვჰკიდე, ღავიწუებ, начинать.

წუევა, ნ. რწუევა ან რწყევა: ხიბრ. 118.

წუევა, წუევლა, სხ. проклинаніе; проклятіе; ზ. ვ. ღაჰჰკრულება, შეგინებები, ღაჰჰრისხვა; проклинать, злословить მარკ. 11—21, იაკობ. 3—9; ვიხრ. 127. (ვიწუევი, -ევ), ზ. ვ. ღავიკრულე, შევინებები, проклинаться, ბედი ვიწუევლე, проклинать свою судьбу, მწუევლი, проклинаетъ меня; ალექს. 83; (ვიწუევლები, -ლე), ზ. ვ. ღაჰჰკრულება, შევინებები, проклинать, მიწუეული ღედ-მამის, ты проклинаешь монахъ родителей. **წუევინება, წუევლინება** (ვი), ზ. სხმ. შევინებებინებ, заставить проклинать.

წუენა, სხ. досада, неудовольствіе; вредъ; (ვი), ზ. ვ. გულს ღავაკლებ; შეცვრისხვა, შეცვწუხება, ვენება, ვნებას მივსცემ; оскорблять, досаждать, вызывать неудовольствіе; безпокоить; ეს ვენებს ხიშრალესა, это вредитъ здоровью; გზაზედ არავინ ეწუენოს, გორგ. 288; что его на дорогѣ никто не обидѣлъ; (ვი), ზ. მიჩ. გულს ღავაკლებ, обидѣться, досадить, сдѣлать непріятное, на что Богъ прогнѣвается; თავს ნუ იწუენ, небезпокойся; ქილ. 620, (ვე), ზ. მიჩ. გავეწყრები, прогнѣваться, სამ. ვიხ. 206: მიწუენ. огорчаешь меня; наносишь мнѣ вредъ; ხიბრ. 40, 44; თავს გაწუენ, безпокою васъ; მიწუენს მაგალ. ხილი, фрукты мнѣ вредны; მიწუენ, ты обижаешься моимъ поступкомъ, ხიბრ. 141. მწუენია, я огорченъ, ვეფხ. 62. **წუენინება** (ვი), ზ. სხმ. გულს ღავაკლებ, огорчать.

წუეპლა, ნ. წკეპლა.

წუეული, მიმ. ღაწყეული, проклятый.

წუვა, სხ. счетъ, мѣра; წუვით მოაბარე, вручи ему со счетомъ; (ვჰსწუვი, ვჰსწუევ), ზ. ვ. ხაწუვილით ვჰსჭრიობ ნოკოთი ან მარცვლით რაოდენობასა, мѣрить, измѣрять жидкость, сыпучія вещи, и т. п.; ვუწუევი, -ევ), ზ. ვ. ალეწუევ, отмѣрить кому; ღაბალ. 18—13; 47—71.

წუვდევა (ვიწუვდევ, -დე), ზ. ვ. ვჰსშავ, ვჰკრძალავ, ღაეპატიმრევ; заключать, заарестовывать; ანდრ. 72; **წუვდეული**, ზედ. პატიმარი, арестованный, 2 ქორთ. 435.ა

წუვდიადი, ს. ბნელი, мракъ, გეფხ. 8.

წუვდიადობა, ს. ბიბნელე, темнота.

წუვდომა (ვჰსწუდები), ზ. ვ. მოგისპობა; მეტად ვილანდები, истребляться; утомиться.

წუვედა ვჰსწუევ, -ვიდე, ზ. ვ. მოვჰკრავ, ვხოცავ, მოვჰსწყვეტ; губить, истреблять.

წუვიცა ვჰსწუევ, -ვიცე, ზ. ვ. გავჰკლავ, მოვალაგებ, გავჰსწყვეტ; истреблять; прерывать; ვჰსწუევ სიტყვა, рѣшить дѣло: (ვიწუევი, -ვიცე), ზ. ვ. ღაეწუევი, ღავჰკრავ, ударить объ землю; ვიწუევ თავი, бросить кому что въ лицо, ვიწუევ თავს, удариться обо что головою; ქილ. 215, რუსედ. 905; თავი იწუევიცე, ანგ. 4—65; кинуть себѣ на голову, возьми; (ვიწუევიცები, -ცე), ზ. ვ. გავსწყდები ან ღავჰსწუევები, истребляться; перерываться; утомляться; истребляться.

წუვილ-გამოსხმული, ზედ. ღაწყვრული, холощеный.

წუვილედი, ზედ. ცოლი ცოლის, парный.

წუკილი, ს. ლუწი, ან უღელი, ორი ჭოლი; пара; -კვერცხი, тулятное яйце; წუკილის გამოსხმა, оскопить; -ლის პარკი, бархатка; -კვერცხი, яйце тулятное; **წუკილიანი**, ზედ. ჭოლი-ცალის, парный.

წუკირვა (ვუწუკირვები, -რვა), ზ. უ. დამოკლდინება, течь, выходить влагѣ изъ раны и т. п. ვისაც უწუკირებოდეს სხვისელი, кто страдаетъ говороемъ; სამ. მოსესი 36; დაბეჭდილს დაბალებაში ჰსწერია ცთომით: მიწრწუას, მიწრწოდეს (წრწუ).

წუი, ს. მცენ. წუკვი, წუკვი. лавровишня; ერისთ. ლ.

წუილი, ს. მკბენარი, блоха; **წუილის წამალი**, персидскій порошокъ; **წუილიანი**, ზედ. блошистый.

წუინება, წუინობა (ვი), ზ. ვ. ვიწუენ, оскорблять, досаждать, вызывать неудовольствіе; безпокоить, вредить; (ვიწუინებ), ზ. მიჩ. ვიწუენ, сердце мое, принять къ сердцу, осерчать; (ვიწუინები, -ნე), ზ. ვ. ვიწუნე, მიუნებელ ვიქმნები, не могу быть вреду для здоровья; 2 ქართლ. 531; (ვიწუინები, -ნე), ზ. თვ. გულს ვამაკლებ, обижаться, огорчаться, досадовать; ლუკ. 18—1; ღმერთს ეწუინება, Богъ прогнѣвается, აღწ. 91; პანღურიკი არ მეწყინება, мнѣ не больно, а обидно; მიწუინებს, огорчаетъ, вредитъ мнѣ; (ჰსწუინობ), ზ. უ. ჰსწყრები, сердиться, гнѣваться, досадовать; ან მივხედე ვიქმნები; досадовать на кого; быть вреду; რუსულ. 771; ცხენი ფეხს აღარ წუინობდა, лошадь нежаловалась болѣе на больныя ноги; рус. 161.

წულა, ს. ტკივილი; боль, სუჭის წულა, боль въ желудкѣ.

წულაკუნი, წულაპუნი, მაგალ. ენისა, ს. ტკბანუარი, щелканіе языкомъ.

წულვა (ვჰსწულავ, ვჰსწეალ), ზ. ვ. ღვსჭრი, ღვჭკოდ, ღვიწულულებ, ღვაბრძოლებ; ранить, уязвить; ისაი. 1—4; 27—6; ჰსწეალავს გულსა ჩემსა, это наноситъ рану сердцу моему; (ვიწულვი, ვიწეალ), ზ. ვ. მოვიწულვი, ღვიჭრები, быть ранену, ისაი. 9—13; გამოცხ. 8—12. გული იწულების, сердце обливается кровью; მწულავ ან მწეალნა, уязвилъ меня, მარკ. 1—192; ქილ. 166.

წულიანი, ზედ. წულის მჭონებული, водяный; -ხილი, сочные плоды; სიტყვა წულიანი, краснорѣчивый; ვეფხ. 32, 169; **წულიანობა**, ს. ადგილი წულით სავსე, мѣсто водянистое; ქილ. 138; **წულიერი**, ზედ. водяной, აბდ. 109. წულით მაბეკერი, წულით რღვნა, წულის საქონელი, წულის წახადვანი, ს. წვალი.

წულისინა, ს. მცენ. წალიკა, хвощъ (раст.).

წულტუ, ზედ. უმქისო, უხორკლო, სადა, თანასწორე, гладкій, ровный; ეზეკ. 26—4; ისაი. 40 — 4; ლუკ. 3—5; ზოგად. წელოტი, умомъ, лысый, ღაბაღ. 24—11; -კლდე, отвѣсная гора; ეზეკ. 26—14.

წულულება, წულული, ს. ღვჭრილობა, рана, язва; ღაბაღ. 34—26; 1 ქართლ. 18; ვეფხ. 41; 896; (ვიწულულებ, -ლე), ზ. მიჩ. ღვიჭოლავ, ранить, уязвить; (ვიწულულებ, -ლე), ზ. უ. ვიჭრები, ранить, уязвить; (ვიწულულებ, -ლე), ზ. მაგალ. გულს, разтравлять сердце; (მიწულულებ, -ლე), ты наносишь мнѣ рану; ვეფხ 953.

წუმდეული, ზედ. წარწუმენდილი, погибшій.

წუმენდა (ვჰსწუმენდები, -და), ზ. ვ. ვიჰსწუმენდები, ვიჰსწუმდები, погибнуть.

წუნარა, ზმ. ნელა, უხმაუროდ. тихо, **წუნარა-წუნარა, წუნარ-წუნარა**, потихоньку; მოურავ. 134: წუნარება (ვიწუნარებ, -რა), ზ. ვ. ვიშვიდებ, успокоить; (ვჰსწუნარდები, -და), ზ. ვღ. ვიჰსწუნდები, успокоиться; გორგ. 134; 2 ქართლ. 517.

წუნარი, ზედ. ნელი, უხმაურებელი; მშვიდი; тихій, нескорый, кроткій.

წუობა, სზ. рядъ, строй; сраженіе, битва; ორი წუობა, ე. ი. ხელი ქვანახშობი, двѣ пары платья; (ვა), ზ. ვ. ღვიწეობ, ღვიწუობ; класть, полагать, убирать, ставить; ვიწუობ სიტყვასა, составлять рѣчь. 1 ქართლ. 338; (ვიწუობ, -წუე), ზ. ვ. ვიწეებ, მოვჰწეებ; წინაღუწუობ, ღვიღებ. начинать; класть передъ собою; მიწუობ ხელსა, помогаешь мнѣ; რუსულ. 380; მრო. 129; (ვუწუობ, -წუე), ზ. მიჩ. მაგალ. ხელსა; прилагать стараніе, помогать; ბუნ. ქ. 202; (ვიწუობი, ან ვიწუეები, -წუე), ზ. თვ. ვიღები; შეეებმი; ან მივხვდი რაშე; лежать, сражаться; любить что, быть охотникомъ до; ღვინოს ვიწუობი, я люблю вино, (მიწუობა, მიწუო), ზ. მიჩ. მიღება, ღაღებულ მაქვს, მმგობრობას, ვუყვარვარ; лежить у меня; онъ въ дружбѣ со мною; სიბრ. 40; რუსულ. 414; (ვიწეევარ), ზ. უ. ღაღებულვარ, быть положену. лежать, рус. 725; მიწეევიხარ გიწეევარ, ვიწეო, ты лежишь у меня, я лежу у тебя, онъ лежитъ; ოქროს ამკლაკები გიწეეო მაგ მხარზედ, золотые эполеты лежатъ у тебя на плечахъ; ანკ. 3—10, **წუობილი**, ზედ. რიგზედ ღაღებული; положенный въ порядкѣ; стройный; ვეფხ. 7; -ლექსი, красное слово; ქილ. 294; ქვეე წუობილი და ხელმწიფური, порядочное и царское обращеніе; ვისრ. 134; **წუობილობა**, ს. რიგი, წესი, წესიერება, порядокъ, строй, стройность, **წუობილ-სიტყვაობა**, стройное слово.

წუობილი, ს. ერთგვარი ქართული ლექსი რომელსაც სტრიქონში აქვს ხუთი მარცვალი; какъ пятистишіе, имѣющій пять слоговъ въ стихѣ; полустишіе.

წუობილობა, ს. порядокъ, строй.

წურთა, ს. ზომა იალაღით თითის წვერამდინ; ღაბ. 3—1. მაკ. 6—27; ლარგ. 13; локоть (мѣра); **წურთიული**, ზედ. ერთის წურთის მქონი, имѣющій мѣру въ локоть, მაკ. 6—18; აღწ. 2.

წურთილი, ს. წირთხელი; косякъ у двѣрей; 2 სჯული. 6—9; გამოხ. 12—7; 21—6; ისაი. 57—8; მარკ. 1—11.

წურომა, სზ. гнѣвъ, досада; (ვჰსწურები, -ვარ), ზ. ვღ. გავრისხდები, ვჰსწყრები, гнѣваться, досадовать, сердиться; (ვუწურები, -წვარ), ზ. ვღ. გავწყრებული ვარ ვისზედმე. сердиться на кого.

წურომება (ვი), ზ. ვ. გავწყრები, გავაგულისებ, гнѣвить, сердить; სამ. ვიხ. 34; (ვიწურომები, -მე), ზ. ვ. ვჰსწყრები, гнѣваться, ვისრ. 66; 2 ქართლ. 468. მიწურებს, онъ сердится на меня

წუროში, ნ. ჭოკი.

წუწღევა, წუწღიაღი, იხე წყვღევა, წყვღიაღი.

წუურვა, წუურვილი, სზ. жажда; ვჰსწყურს, ან მწყურს, -რდა; მეწყურება, -რა; ზ. უ. მსურს სმა, нуждать; იოან. 4—13; ვისრ. 22. (ვიწყურვებ, -ვე), ზ. მ. მწყურს, жаждать, თუმცა არ იწყურებს ცრემლსა, ვეფხ. 758; ე. ი. ცრემლის ღვრა რალათ ეჭირებოდა, за чѣмъ ему было проливать слезы.

წუურვიელი, -რიელი, ზედ. მწყურვალე, ვისაც ჰსწყურს, жаждущій, ისაი. 21—13; 25—5; 53—2; -ქვეყანა, земля, нуждающаяся въ водѣ; ისაი. 32—2; წყურიელად. ზზ. წყურვილით, съ жаждою, ფსალ. 106—32.

წუურტი, ს. ჭყურტი, ხენია რომელიც მრავალს წვალს ასმევს; поямъ къ питью.

ჭ.

ჭ, არის უხმო ასო, წოდებული ჭარ: რიცხვში ნიშნავს ხუთ ათასს, ფულის ანგარიშში ნიშნითურთ ჭ ხუთ ათასს თუმანსა წვრილის ფულის ანგარიშში 1000 ფულსა, ან 250 ბისტსა, 100 შაურსა, 25 აბაზსა, 8½ მარჩილსა, 5 მინალთუნსა; ქარაგმიანი ღუკსნი: ჭ̃კი, ჭეშმარიტად; ჭ̃ლდ. ჭეშმარიტად.

ჭ. ზოგჯერმე იხმარების ნაცვლად წ სახე წ. და ზოგჯერმე ნაცვლად ჯ. მაგალ ჭინჭარი, ჯინჭარი ჭინჭველი, ჯინჭველი.

ჭა (სპარს.), ს წყლიანი ჯურღმული ან ლაკკი. колодецъ.

ჭაბაკი, ჭაშავი, ს. სასმისი, чаша; იერემ. 52—19.

ჭაბუკი (სპარს.), ს. ახალგაზდა კაცი; მამაცი, გმირი, юноша, молодой человѣкъ; молодецъ, герой, витязь; დაბალ. 4—23; ისაი. 20—4; ფსალ. 67—27; მარკ. 16—5; იოან. 27—18; საქმ. 5—6; **უჭაბუკესი**, ზედ. უმცროსი. младшій; დაბალ. 29—16, ჭაბუკა, ს. ახალგაზდა ქალი: молодая дѣвушка; რუთ. 2—5; 1 ცამ. 5—11.

ჭაბუკობა, ს. ჭაბუკე, ჭიპრე, ჭიპრეწვილე; მამაცობა, გმირობა, юность, храбрость; ვისრ. 30; ჰჭსჭაბუკობ, ზ. უ. ჭკნებოდეს, вянуть, ჭსჭაბუკები, ზ. ვე. ჭკნებოდები, холодѣть.

ჭადრაკი (არაბ.), ს. სამოსახო სამკურველი ფიცარ. ზედ ჯკვარედად დაკუთხვილს. шахматъ.

ჭავლი, ს დალალი, მსხვილი ნაწნავი თმათ, коса.

ჭავლი, ჭევლი, ს მდინარის ციმციმი ჩაკრულით, струя, ვეფხ. 884. ენახენ ჭაღელი მოელებ თუ, увидѣлъ 2—23; разлилъ его языкъ неразмежется.

ჭავლი, კურ. ბჭობა, рѣчь, бакр. 184.

ჭავი, ს. ჩრდილი ცხენი ან ცხირი, кобыла. [вица.

ჭაკუ-ჭელა, ს. მცენ. ჭარხალი, свекла, свекло-

ჭალა, ს. ბუჩქნარი, ჯაგნარი, ჩირგვნარი, წნორი, წყლის ნაპირზედ; ან მცირე ტყე; кустарникъ у прибрежья; солома отъ кукурузы измельченная, **ჭალატყე**, роща.

ჭალაკი, ს. ჭალა ცინა კუნძელი, кустарникъ на берегу рѣки; острожъ.

ჭალი, ჭრჭალი, რჭალი, ს. ურმის მანა, колъ, спица у телѣги; ковыль, **ჭალებიანი**, მაგალ. ურემი, телѣга со спицами для возки угля.

ჭამა (სომხ.), სხ. ჭა; (ვჰსჭამ, მჭამ. ვჰშჭამ), ზ. მ. მივიღებ საზრდელს; ვჰსარჯავ ჭამაში; ѣсть, кушать, проѣдать; გამოსლ. 13—7, სნეული ჰჭამს ხორცსა, гангрена точитъ тѣло; ვჰსჭამ თვალებით, зарятся глаза, ჩრჩილი ჰსჭამს მაუდსა, моль есть сукно; ვჰსჭამ ხალველსა, я провожу время въ скукѣ; ვისრ. 17; (ვიჭამ, ხორცსა), ზ. უ. ვიკლეკ ხორცსა, грызть свое тѣло; რუსუდ. 988, გორგ. 1. (ვუჭამ), ზ. მიჭ. შეუჭამ, გავუნაღდურებ, обѣдать кого; (ვაჭამ), ზ. მ. ვაჭმევ, ვაძლევ საზრდოს: давать пищу, кормить; ბიბრ. 34; (მჭამს, მჭამდა), ზ. მიჭ. მკბენს, მღრღნის; грызетъ меня; мучитъ меня; (მიჭამ), ზ. მიჭ. შემიჭამ მაგალ. ქონებას, ты тратишь (съѣдаешь мое добро); (ვიჭმები, -ჭამე), ზ. ვ. შევიჭმები, დავიხარკები; съѣдаться,ქვეყანა ამოთა იჭმება, въ мірѣ живутъ для удовольствія; ვისრ. 20; (ვეჭმები, -ჭამე), ზ. თვ საზრდოდ მივეცები, ему дозволяется ѣсть.

ჭამადი, ს. საჭმელი, საზრდელი, пища, ѣда, кушанье, მაკ. 14—16; მარკ.

ჭამება (ვაჭამებ, -მე), ზ. მ. ვაჭმევ, давать пищу, кормить. **ჭამებული**, ზედ. გახუქებული საჭმლითა, откормленный, ლუკ.

ჭანარი, ს. თევზი; კობრი, карпъ, карпъ (рыба).

ჭანგა-ბალახი, ს. მცენ. лисохвостъ, батлачикъ (раст.); ბუნ. ლ; ныряй, грязь л.

ჭანგი (სპარს.), ს. კლანჭი მხეცთა ან მონადირეთა მფრინველთა; лапа звѣря, птицъ, когти; ნ. ჭანგი, **ჭანგ-მახვილი**, острокогтый; რუსუდ. 580; **ჭანგმახვილობა**, ს. острота когтей; რუსუდ. 203; **ჭანგიანი**; ზედ. когтистый; ქილ. 390, ფუვის ჭანგი, мѣхъ. Гунья.

ჭანდარი, ს. მცენ. ნინარი, ძელ-ქუა, чинаръ; рустуд. 210.

ჭანდრაკი, ნ. ჭადრაკი, бакр. 170.

ჭანი, ზედ. კანტი, გამხდარი, ჭნავი, ნალვა, მლივი, тощій, худой Зонтовъ худобы, Дчаны, (народъ).

ჭანკი, ზედ. წმახი, ჭმახი, მოჭმახებული ღვინო, кислое вино; ალექ. 1, 187.

ჭანჭალი, ს. წყვილის ბარკი, барышка, надшулатникъ; Анатом. т. ბუნ. ლ.

ჭანჭიკი, ს. ხის ფარეში, ქილიბი ჭინჭილაკი, чека у оси, болтъ, затычка.

ჭანჭრობი, ს. ჭაობი, წყლიანი ადგილი მწვანით და ბუჩქნარით დაფარული, болото, тина.

ჭანჭური, ს. გამხმარი შავი ქლიავი, черносливъ.

ჭანჭუბალი, ს. შეკრულის ჭურჭლის ხმა, бряцаніе.

ჭანჭუარი, სხ. ამრევა жидкости: **-რება** (ვი, -რე), ზ. მ. ვანჭურევ, ვჭხეიქეფ, ვჭხლევ, болтать, взбивать жидкость.

ჭანჭუატი, ს. მეფე, ჩინჩხალა; бересклетъ (раст.).

ჭაობი, ს. ჭანჭრობი. წყლიანი ადგილი მწვანითა და ბუჩქნარით დაფარული, болота; **ჭაობიანი**, ზედ. სადაც ჭაობი ადგილი, болотный, болотистый.

ჭაპალი, **ჭაფალი**, ს. თევზი, рапуха (рыба).

ჭაპანი, ს. თასმებისაგან დაგრეხილი თოკი, ремень, употребляемый для связыванія поклажи.

ჭაპანწყვეტა, ს. მჭიდროობა, тискотня, давка, ругн. № 1—89, свалка, суматоха.

ჭაპი, ს. ბანდულთა და წალთა შესაკრავი თასმა; ремень у обуви.

ჭაპრი, ს. მფრინვ. сухоланъ, рыболовъ.

ჭარბაცელა, ს. მცენარე.

ჭარბება (ვი), ზ. მ. ძალმძლეც წონაში; превышать; перетягивать; пересиливать; превосходить.

ჭარბი, ს. ნამეტნავი უფრო წონაში, излишекъ въ вѣсѣ.

ჭარბობა, ს. наліпіество; рѣшуд. 911; (ვჭხჭარბობ, სრ. არა აქვს); ზ. უ. ნამეტნავი ვარ წონით, быть въ излишествѣ (о вѣсѣ).

ჭარელა, ს. მცენ. очанка, расторгъ, дубровка (раст.); ნ. ჩ. ლ.; ვ. ფ. ლ.; звонецъ, ураль. л.

ჭარი, **ჭარო**, ს. მფრინ. сухоланъ. рыболовъ, чайка; ლეკურ. 11—16.

ჭარიკი, ს. კოკის ნახვრეტი, пробка.

ჭარკვანა, ს. მთაზედ მიხვეული მოხვეული გზა, извилистая дорога въ горахъ.

ჭარლი, ს. მფრინვ. алкіонъ, зимородокъ.

ჭარმაგოსანი, ზედ. ჭალარა, თმებში თეთრხარვეზი, сѣдовласый, ქეფშ. 1349, ლარეკ. 50.

ჭარმაგი, **ჭარმაკი**, ს. თეთრზედ შავით დაწინწკლული ფერი ბეწვეულთა; просѣдина, просѣдь; ქეფშ. 1349; ვისრ. 200; ზედ; ხიცრის ფერი, сѣрый; **ჭარმაგი ჯორი**, сѣренькій оселъ; ლარეკ. 2—147; **ჭარმაგი სიყვარული**, степенная любовь; ვისრ. 68; **ჭარმაგული**, ზედ. მარეხეული, степенный; ქილ. 387.

ჭარმაკი, ზედ. ჭარმაგი, ჭალარა შერთული. მოხუცი მზეც და ხიმთოელის შექონი. сѣдой; бодрый старикъ.

ჭარო, მფრინ. ნ. ჭარი; ქილ. 490.

ჭარტალი, ს. ენა-მჭვარტალა, ціудель да злоязычникъ. злоязычникъ.

ჭარხალი, ს. მცენ. свекла; **ჭარხლის მკლავი**, ან ფოთოლი, свекловица; ботва; ბუნ. ლ. полевая рѣпа, ураль. л.

ჭაშა, ს. ცული ფუტკრი ძირწახნაგს ჭკაფს, дикій боръ (раст.); ბუნ. ლ.

ჭაფალა, ს. ნაფოტებს გვარი, тѣсина; рапушка.

ჭაქანი, **ჭახანი**, ს. ჭიქისა და მისთანათა გატეხის ხმა, трескъ.

ჭაქაჭუჭი, ს. ცუდი ცუცუ, ჭაჭაჭუჭი, трескотня.

ჭაქოსი, ს. მცენ. თუხთის ჭვეი; конехвостъ, ураль. л.

ჭალარა, ზედ. შავთმაში თეთრ შერთული, сѣдой.

ჭალვი, ს. სათიბელი, მოლი სამარგლავი, коса, серпъ.

ჭალი, ს. ჭოჭონაქი, блокъ.

ჭაშა, ს. ისევ ქალა, черепъ, სპრ. 96.

ჭაშაკი, ნ. ჭაბაკი, შენიშნა: ჭაბაკი შეცთომით არის, უნდა ჭაშაკი, ე. ი. თავის ქალისაგან გაკეთებული ხასმელი, чаша изъ черепа.

ჭაშნაგირი (სპარს.), ს. თვით მჭვრობელი მეფე, самодержецъ, წ'ათა ცხოვრ. 115; ბიბლ. ლ.

ჭაშნიკება (ვეჭაშნიკები), правиться.

ჭაშნიკი, ს. მცირედი რაოდენობა სასმელისა გემოს გასახინჯავად; проба напитковъ.

ჭაჭა, ს. დაწურვილის ყურძნის ჩვნრო, кожура виноградная послѣ выжимки; 268; **ჭაჭაცხვრინა** ან ბალე, სამზ. 163. ჭაჭის არაყი, ს. водка изъ виноградной кожуры; ჭაჭის არაყი, водка изъ виногр. выжимокъ; სამზ. 127; ჭაჭის თხლე, подонки, осадокъ винный, гуща; ჭაჭა ლეღინა, подонки отъ пива. дрожжи.

ჭაჭა, безмолвіе, рѣшуд. ქ. ლ.

ჭაჭა, ს. იმერულად, თირკმელი ან ხაკი; почки.

ჭაჭანება, ს. ჩამიჩუმი, безмолвіе, тишина.

ჭაჭვი, ს. ჰაერი, ორი ხელი მომუჭვილი, ბლუკი, пригоршня.

ჭაჭუა, ს. იგივ. № 4—8?

ჭაჭუჭუჭი, ს. ჭრაალის ხმა, ჭრაალი, скрипъ.

ჭაჭრიაკი, ს. საქანჩავი ხრახნილი, ცრუდის მოსაჭირებლად ან მოსაშვებად; шурупъ, тиски; ლარეკ. 150.

ჭდე, ს. ღანით ან ცულით ამოთხრილი ნიშანი ხეზედ; ჩხირი ამგვარის ნიშნებითური საანგარიშოდ. нарубка, насѣчка; бирка, I ქართლ. 126; ანგ. ჭდეს დასმა, насѣкать.

ჭდევა (ვე), ზ. მ. დავჭსვამ, ამოვჭსჭრი ჭდესა; отмѣчать на палкѣ, насѣкать, дѣлать насѣчку.

ჭედა, სხ. კოცა; ჭედვა, (ვჭ), ზ. მ. გამოვჭაჭვრე მეტალსა, დავლურსმავ; ковать; -ცხენსა, ковать лошадь; (ვიჭედები, -და), ზ. უ. გამოვიკვრები, быть выкованну.

ჭედა (ვჭსჭედ, -და), ზ. მ. გავსჭედ, გავსტენ დავჭსტავ; тискать; плотно класть; набить; (ვიჭიდები, -და), ზ. უ. გავიტენები, набиваться.

ჭედილა, ს. დაკოდილი ხვასტაკი უფროს საკლავი, холощеный скотъ; -ლორი, боровъ.

ჭედილა, ს. ხატარი, წრთნა, ნახვ ხატრი.

ჭედილი, ზედ. დაჭედილი, კვერში გამოყვანილი მეტალი, ფასლ. 97—6; кованный.

ჭევლი, ს. ჭავლი, მდინარის ღიმეში, струя.

ჭელტვა (ვიჭელტები, -ტა), ზ. უ. თავდაღებით ვჭსცდილობ, стараться.

ჭენება, სხ. ристаніе, скачка верхомъ; (ვ), ზ. უ. ვჭრბი ცხენითა, გავიქანებით; ვარბევ, ხელსა ვჭკრავ, უკუვაგდებ ხელის კვრით, საქმ. 7—27; ристать

скакать; отталкивать; анд. 49; ლაღო ზღვის ჭუნჭიის, волны отъ прилива моря; ქი-ზით 15.

ჭენჭი, ჭენჭო; ს. წვეთი მწვადისა, сокъ жареннаго мяса; გამონაწური, выжимки.

ჭეო, ს. კლდე ფიქლიანი, плитная скала, базальтъ; ჭეოდ, нар. ფიქლად ფიქლად, плитами.

ჭერა, სხ. держаніе, (ვიჭერ, -ჭირე, მიგალ ხელსა, ფეხსა და სხ.), ф. в. взять держать, держаться, держаться руками, ногою; (ვიჭერ, -ვიჭირე, ф. в. ვიჭერობ, ხელში ვიჭერითარ; უკუიჭერობ, взять держать; держать; держать; схватить, слонить, поймать; завоевать, покорить; назять; შორს ვიჭერ, несоглашаться, отказываться; ხელთ ეჭირა წიგნი, онъ держалъ въ рукахъ книгу, უსამართლოდ ეჭირა მამული, онъ не по праву владѣлъ имѣніемъ; ვუჭერ ხელსა, беру за руку; თავს ვუჭერ ცხენსა, удерживаю лошадь, მიჭირავს მიჭერია, ф. მიჩ. მიპურავს, ხელში მიჭერითავს; დამიჭერობია, დამიმონებია; ქირითა მჭერს; держать; владѣть; внимать; თვალი დაუჭირ მიჭირავს, я присматриваю, наблюдаю; ვეფხ. 1003; ცხენს არავის გიჭირვიდა, никто недержалъ твою лошадь, ვისნ. 150; ვჭსჭერი ვარ. ვჭსჭეროდი; ф. в ვჭპყრობიარ, онъ владѣетъ мною; (მჭერი ხარ, -მჭეროდი), ф. в я владѣю тобою, я держу тебя; სამ. ვეჩკ. 246. **ჭერილი, ნაჭერი**, მიმ. держанный, ს. ф. ჭირვა.

ჭერამი (სომხ.), ს. მცენ. абрикосъ.

ჭერი, ს. სართული სახლისა შიგნიდამ, домъ домъ ихъ крыша; потолокъ; ჭსცხოვრებს თავის ჭერს ქვეშე, живетъ подъ своимъ кровомъ; ხონგ. 80.

ჭექა, ს. ზათქი, გვრიტი; трескъ, громовой ударъ; (ვჭ. ф. в. ვჭგრიალებ, ვჭგრგვინავ (ქუხილი); гремѣть, производить трескъ; ხონგ. 13.

ჭექიანი, ზედ. громовой, громкой, дѣл. 52.

ჭეშმარიტება, სხ. ნამდვილი სამართალი, истина; (ვიჭეშმარიტებ, -ტე), ф. в. ვიჭეშმარიტებ, -ტე), ნამდვილად დამტკიცება; подтверждать истину; (ვუჭეშმარიტებ, -ტე), ф. მიჩ. დავუმტკიცებ, подтверждать кому истину; (ვიჭეშმარიტებ, -ტე), ф. მიჩ. დავიჯერებ, ვირწმუნებ, вѣрить въ истину.

ჭეშმარიტი (სომხ.), ზედ. სწორედ მართალი, ნამდვილი, истинный; ჭეშმარიტად, ф. в. истинно.

ჭეშმარიტობა, სხ. სიმართლე, истина; (ვჭ), ф. в. ნამდვილი, სწორედ გამოკვლევები, быть истиннымъ, დაბად. 21—16; 42—16; (ვუჭეშმარიტებ, -ტე), ф. в. სწორედ ვეჩვენები, казаться истиннымъ; (მეჭეშმარიტება), ф. მიჩ. მერწმუნება, мнѣ кажется мнѣ истиннымъ; 1 ქორნ. 12.

ჭეჭება (ვიჭეჭებ, -ჭე), ф. в. ვიჭიჭებ, онъ выходитъ изъ себя; კაც. 32.

ჭეჭუა (ვჭსჭეჭე, -ეე), ф. в. ვჭსჭელეტ, ვჭელეტ, ვჭელი, смять, раздавить.

ჭეჭკეტა, მცენ. бересклетъ, ერის. ლ.

ჭექა, სხ. ჭექა, ქუხილი შეხის გამოცარლინი; трескъ, громовой ударъ; (ვიჭეხ, -ხე), ф. в. гремѣть, производить трескъ; ცის ოქეხი, громъ грапулъ; რუსულ. 990; **ჭეხა-ცემა**, трескъ отъ удара; ლარეჯ. 87.

ჭვავი, ს. სვილი, мцен. рожь.

ჭვალვა, ჭვალი, ნ. მჭვალვა, მჭვალი

ჭვალი, ს. ჰჭვალი, ბჭვალი, აგებულობითი შინა გათანგვით ტკივილი სხვა და სხვა აღგილს, колотье напр. въ боку; колика; ჭვალი მაღგას, въ боку колетъ.

ჭვარტალი, ზედ. მჭვარტალი, ჭარტალი, цѣлый да лѣнивый молодецъ, злонравный, злоязычникъ.

ჭვარტელი, ს. მჭვარტელი, комлистый пень, сажа; копоть; -ლის სუნი, угаръ.

ჭვდა (ვუჭვდი), ф. в. ვიჭვდე, держать, ухватиться ногтями; щипать, щипать щепчику.

ჭვე, მეგრ. ჭვავი, рожь, ერთი. ლ.

ჭვივა (ვჭსჭვივ, -ვე), ხმა ამოჭვერვა.

ჭვილითი, ს. ბარკი, ხოტი თეფში საჭერი, багоръ рыболовный; острога.

ჭვინტა, ჭვინტაკა, ჭვინჭა, ს. მფრინ. зимородка, коноплянка (птица); ნ. ჩ. ლ კოტა, ბზეწვია, трясогузка; ბუნ. ლ; სკვინჩა, зябликъ, ერის. ლ.

ჭვინტი, ს. ფეხ საცმლის წვერიან ცხვირი; носъ у обуви.

ჭვირვა, ს. прозрачность; (ჭსჭვირს), ф. უ განვალს ხინთლე საშუალ წყლისა, ბროლისა, მინისა, быть прозрачнымъ; ბუნ. კ. 17, ნ. ამოჭვირვა.

ჭვირი, ზედ. საშუალ გამჭვირვალე, მჭვირობი, прозрачный, ვეფხ. 135. 412.

ჭვირობა, ს. გამჭვირვალება ან ჭვრეტა, მზერა, ცქერა, ეზეკ. 41—16; прозрачность; зрѣть; ქიზით. 98; რუსულ. 984.

ჭვრეთა ჭსჭვრეთ, -რითე), ф. в. საჭვრეთლით ამოჭეთრი ხესა, долбить дерево; ჭსჭვრეთ, ჭეფურავ, сверлить.

ჭვრეტა, სხ. смотрѣніе; (ჭსჭვრეტ. ვუჭვრეტ. ვიჭვრიტები, -ტე, -რიტე), ф. в. ვუცქერ, ვეფურებ, смотрѣть, зрѣть; ვისნ. 5. ვუჭვრეტ ვისისამე გზასა, ожидать кого. ვისნ. 128; მჭვრეტ. смотришь на меня; ვეფხ. 95; ჭვრეტინებ (ვ), ф. სხვ. ვეფურებინებ, заставить смотрѣть, ვისნ. 19.

ჭვრიტი, ზედ. თვალი ელამი, мраморъ, косоватый; 1 ქორნ. 343.

ჭვრიტინა, ნ. ჭურიტინა.

ჭია, ს. ზოგადი სახელი მრავთა, რომელთაგან წვრილთა ეწოდებიან ჭუა და ღიდთა ბოზოლა; გარნა მიწათა და ნუგეთა შინა მბუდავთა და მუცლით მავალთა მაცილი; червь, ან **ჭიაფერი**, бѣлый, кошенильный; ორი ლიმარა ჭია, два мѣшка кошенили; **ჭია აბრეშუმისა**, червь шелковичный, დასკ. 134; ჭიანი, ნ. ჭიიანი, ჭიის ფერი, краска червецъ, карминъ; ქიმ. 265.

ჭიაკოკონა, ს. ცეცხლის დაანთებენ ღიღს ოთხშაბათსა და იმაზედ გაიხტუნიან; прыганье черезъ огонь въ среду на страстной; კაც. 112; კავკ. გაზეთი 1856 წ. № 31.

ჭია-ნაჭამი, ზედ. შეჭმული, дырчатый ржавый; червоточина.

ჭიანური, ზედ. ქიმანი საკრავი, струнный музыкальный инструментъ, скрипка.

ჭიანჭველა, ნ. ჯინჭველი.
ჭიაფა, ს. ჭია, стрекоза, г. ј. л.
ჭიაფანდურა, ს. ნეხვის მზიდავი ან მაგროვებელი ჭია, жукъ навозный.
ჭიაფერა, ს. მცენ. ფერაფერა, ჯიმფაზია, жирная трава; шишать американскій; ერისთ. ლ.
ჭიაფერი, ს. საღებავი ჭია, საქონელი, кошениль; ჭიაფერში შეღება, красить кошенилью.
ჭიაქუელა, ს. ჭუა, ჭია, бленка (червь), б. ჩ. ლ. ან земляной или дожденой червь; ჰ. ფ. ლ.; ბუნ. ლ; -ლას ზეთი, oleum lambricorum; ბუნ. ლეკს.
ჭიაჭუა, ს. ღიღნი და წვრილნი ჭიანი მრავალ, черви, рубцы. 989.
ჭიგო, ს. ძიღი სარი, მანი შესაღმული ვაზთა, тарканьникъ, подпора подъ виноградныя лозы; ვეფხ. 883, ნახე განმ.
ჭიდაობა, ჭიდება, ჭიდილი, სხ. ჩორხა; ჭიდილი მუცლიხა, ე ი. ეჩუნი, მუცლის გვრემა; боль въ желудкѣ; (ვა, ან ღვეჭსჭიდებ, -ღე); ზ. მ. ვარკინებ, შევაბამ; заставить бороться, (ვეჭსჭიდაობ, ზ. უ. ვეჭკიხაობ, ვერკინები, ღვეჭიდები, ღვეჭჭიდები, бороться, (ვიჭიდები, -ღე), ზ. ვ. ვირკინები. быть въ борьбѣ, чубур. 695; (ვეჭიდები), ზ. თვ. ვერკინები, ღვეჭიდები, მოგეჭიდები, ვეჩცილობ რისამე ღაჭერას, ღაპრობასა; бороться; стараться схватить, взять, овладѣть, 2 ქართლ. 559; რადგანც ახაცხან ერივნს ვეჭიდებოდა, такъ какъ Азатханъ старался овладѣть Ериванью; 2 ქართ. 450; ხამკიცრად ვეჭიდებოდა, хотѣлъ присвоить себѣ; გულზედ მაჭიდებს, рветъ меня.
ჭივილი (ვეჩსჭივი), ზ. უ. ვეჩსჭიკჭიკებ, ვეჩსჭრიკინებ, чиркать.
ჭივჭავი, ს. მფრინვ. воробей. ობ. 40—24.
ჭივჭივი, ნ. ჭიკჭიკი. [ერისთ. ლ.
ჭითაში, ს. ერთგვარი ყურძენი, сортъ винограда,
ჭიიანი, ზედ. ჭიანი, ხილთათვის ჭიანჭამი, червивый; червоточный.
ჭიკუნჩხული, ს. მცენ. ხანკა, კვიშტა; яблочная груша, ერისთ. ლ.
ჭივჭავი, ს. მფრინვ. ბეღური, воробей.
ჭივჭივი, ჭიკჭიკი, სხ. чириканье; (ვეჩსჭიკჭიკებ, -კე. ვეჩსჭივჭივი, ზ. უ. ეიეეივი მფრინველთა, ანუ მცოწვილის ლაპარაკი, чиркать; лепетать; (ვეჭიკჭიკები), ზ. თვ. ერმათა თვის ველაპარაკები, лепетать съ кѣмъ; რუსულ. 678; **ჭიკჭიკობა** (ვეჩსჭიკჭიკობ, იგივე ჭიკჭიკი; ვისრ. 188; ჭიკჭიკება (ვა), ერმათა ვალაპარაკებ, заставить лепетать.
ჭილი, ს. მაღალი მოლი ფართო ფურცლოვანი რომლისგან მოიქსოვების ჭილობი, широкій, ბაიმოსლ. 2—3; ობ. 811; ისაი. 19—6; ამის გვარნი არიან: ლელი, შოლტა, ჩალამგელა, ситникъ, рогозъ (раст.); ქილ. 150; палочникъ узколистый, ერის. ლ.
ჭილიბი, ს. ურმის თვლის ჭანჭკი, чека у оси, болтъ.
ჭილო, ს. ნიორთა და ხახვთა ძირთაგან შენაძრომი ფურცელი, луска, лузга луковицы.
ჭილობი, ს. ჭილთაგან წნული სავენი, რომლისაც სფეთხს და კვითილს ეწოღება ნეჭა, ცულა კალშენი, рогожа, циновка.
ჭილქვა (ვეჭილქვები, -ვე), ზ. თვ. ვეკრძალები, ვერიდები, уклоняться.
ჭილუკავი, ს. მფრინვ. ღალღა, ჭრელი ყვავი, галка.
ჭიმბურა, ნ. ჭიმური. ჭიმბუკი, ნ. ჭინჭილაკი, ჩ. ლ.
ჭიმვა (ვეჩსჭიმავ, -მე), ზ. მ. გავართხვ, გავსწვევ. გავაკვევ; тянуть, растягивать; натягивать; ჩონგ. 80; ფსალმ. 31—9; ერთგულად ვეჩსჭიმოთ ჭაპანი, будемъ усердно тянуть лямку; (ვიჭიმები, -მე), ზ. ვ. გავიშლართები. გავიჭიმები, таращиться, вытягиваться; ტყავი იჭიმება, кожа тянется; რას იჭიმები, что ты куражишься.
ჭიმი, ს. განაფის ავშარა, ალვარი; ножки, тяжь у колеса, მარკ. 2—169; ჭიმის ალება პირთა, видѣть узду.
ჭიმკა, ს. იმერულად ავი-მავნე, ქართულად ალი, **ჯხიმ**.
ჭიმონი, ნ. გულა-სტვირი; волынка ხაბ. ლ.
ჭიმური, ს. ბრინჯი ან სხვა მარცვალი მოხარშული ღა შემდგომ ერბოში მოხრაკული; ან დამკვრეულ ბური ერბოში მოხრაკული; сваренный рисъ и т. п., а потомъ поджаренный на маслѣ; куски хлѣба поджаренные на маслѣ.
ჭიმჭიმელი, ს. марсъ (планета).
ჭიმჭიმი, ზედ. წვრილად ჭრელი, пестроватый, ხაბ. ლ.
ჭინაბული, ნ. ჭირნახული.
ჭინო, ს. მფრინ. ბაცარა კაკაჩა, иволга (пт.).
ჭინება, ჭინჭვა, სხ. ზიღება უკან კენიღამ, жиленіе, натуга при испражненіи; (ვეჭინჭვები, -ვე), ზ. მ. ვიზიღები მუცელში გასაგანაღ, позывать къ испражненію; (ვიჭინჭვები, -ვე), ზ. ვ. ვირჯვები გარეთ გასვლის დროს; натуживаться, жилиться.
ჭინჭარი, ს. მცენ. ჯინჭარი, крапива; ჭინჭრის ღეღე, глухая крапива. ერისთ. ლ.
ჭინჭველი, ს. ჯინჭველი, муравей.
ჭინჭი, ს. გურ. ძველმეული რამ, ветошь, тряпка.
ჭინჭრაქა, ს. მფრინველი, крапивникъ.
ჭინჭილაკი, ს. ჭილობი, ურმის თვლის ჭანჭკი. ხის ფარეში, чека у оси.
ჭინჭული, ჭინჭულობა, -ლება, სხ. споръ; задоръ. (ვეჩსჭინჭლობ, ვი-), ზ. უ. ვეჩსჩუბობ, გავეჩეჩები თამაშობაში; жилить, спорить въ игрѣ; ჭინჭულიანი, ზედ. მოწყენარი თამაშობაში, задорный въ игрѣ, жила; (ვა).
ჭიორა, მცენარე.
ჭიოტა, ს. მცენ. куколь (раст.).
ჭიოტა მარგალიტი, ს. ფრიად წვრილი მარგალიტი, мелкій жемчугъ.
ჭიპა, ს. თევზის მუცელი დამარილული, брюшина, тешка.
ჭიპი, ს. უპე, пупъ, пупокъ, выпятокъ, выпятокъ, подшашекъ; -ქვეყნისა, высота земли, მხაგ. 9—17, ოთხს ჭიპამდინ, до четвертаго поколѣнія; ხაბ. სომხ. 251; ჭიპის ჩავარდნა; болѣзнь пупа; ბუნ. ლ. ჭიპის გლეჯა, боль пупа, ბუნ. ლ.
ჭირანთა, ს. орбита луны; ნ. ცოთმილი.
ჭირდებულება, ს. ჭირნახული, нажитое, трудъ, попеченіе; ალექს. 38.
ჭირება (ვა), ზ. მ. ხელს ღავჭერ, ღავსტკეც ფეხით

нажимать рукою, ногою, придавливать; ვჭირვებ საქმეს, затруднять дѣло; ვიჭირვებ საქმეს, затруднять себя, алекс. 60; წელზედ ვიჭირვებ სარკველსა, стягивать талію повсомъ; გულზედ მიჭირვებს, стѣсняетъ мнѣ грудь, давитъ мнѣ грудь; წალა მიჭირვებს, сапогъ жметъ мнѣ ногу; (ვუ), ზ. მიჩ. მოვუჭირვებ, შევუპირკვ, შევჭხუთვ, стянуть, скрутить, сжать; სიცივე უჭირვებს, морозитъ; (ვიჭირვები, -რე), ზ. პ. შევიცვი, შევიშრკვი. быть обнесену, обтянуту; იუზეკ 11—16; (ვეჭირვები, -რე), ზ. თე. სახმარი ან საჭირო ვარ ვისთვისმე, ვუსჭიროვები, быть потребну, необходиму кому; 2 ქორთლ. 478; (მეჭირვება, -რა), ზ. თე. მესაჭიროება, მოქენვარ, მოვიხმოვ, имѣть нужду, нуждаться; რუსულ 381; ჩონგ. 51; შენი თავი მეჭირვება, ты мнѣ нуженъ. (ვჭსჭირდები, -დი, ზ ვდ საჭიროდ გავუხდები, потребоваться, понадобиться, (მჭირდება, -და), ზ. ვდ. потребно мнѣ, надобно мнѣ, მიჭირდება, დ), ზ. ვდ. მიძნელდება, затрудняться, мнѣ становится трудно; ვიჭირვებ ამ საქმეს, мнѣ трудно это дѣло; ამ საქმეს ძალიან ვჭირვებ, это дѣло мнѣ очень трудно; ამ საქმეს ბევრი

ჭირჩენა (ჭირიმიჩნს, მიჩნდა), ზ. უ. მიწუხებს: тяжело, грустно мнѣ. 1 ქორთლ. 29.

ჭირხლი, ს. ხეთა ზედა თეთრად შეფენული ნისლი, иней, физ. 97, 100. ჭირხლი მოეკიდა, запушился.

ჭირხლიანი, ზედ. ჭირხლით მოსილი, покрытый инеемъ.

ჭიტი, ს. ცარიელ ხვეული ნასთის ჩანჩური: прядь навитая съ рука на веретено.

ჭიტლური, ს. ყურძენი ერთგვარი; сортъ винограда.

ჭიტლაკი, ნ. ჩითლაყი, პანღური, винокъ.

ჭიუკა, იხე ჭიკა.

ჭიფხვა (ვიჭიფხვები), ზ. ვ. გავიგლიჯები, ვიჭეჭები, თავს გამოვიღებ: выходить изъ себя, въ отчаяніе, натуживаться, надрываться.

ჭიქა, ს. მინა ან კიდეგან გამოღნობილი გამჭვირვალე ჭურჭელი, стекло; склянка; бокалъ; ვეპხ. 122; **ჭიქა ბროლისა,** бокалъ хрустальный, დარეჯ. 59; **ჭიქიანი,** стеклянный.

ჭიქილა, ს. მცირე მინის ჭურჭელი, склянка.

ჭიჭინა, ს. ჭრიჭინა მწერი, сверчокъ.

ჭიჭინი, სხ. ჭრიჭი ან ხმიანობა; цирюкать (о сверчкѣ).

ჭიჭიტანა, ჭიჭრიტანა, ს. ნახვრეტი, скважина.

ჭიჭილა, ს. მცირე სალვინე, небольшой винный кувшинъ.

ჭიჭლაიას ფხალი, პაქრ. 179.

ჭიჭნაური, ს. აბრეშუმი, шелкъ, ეზეკ. 16—13.

ჭიჭნაუჯი, ს. სიჭრელე, пестрота; იეზეკ. 16—13.

ჭიჭრიტანა, ნ. ჭიჭიტანა.

ჭიჭუნა, ს. ქორსლა, პლატი, წურილი თევზი; корюшка.

ჭიჭუნი, სხ. ღორთ ხმიანობა, крикъ поросятъ.

ჭიჭუნა (-ნდა), ზ. ვ. ვჭიჭმუჭნავ, ვჭიჭყლეტ. мять, комкать.

ჭიჭვინი, სხ. ржаніе, (ვჭიჭვინებ, -ნა), ზ. უ. ვჭრიჭვინებ, ржать.

ჭიხი, ს. მოკაზინი ცილი, напосный вошь.

ჭიხმაური, ს. კაცი ყოველის გზით გაუწეობელი, человѣкъ неустроенный.

ჭიხჭიხი, სზ. клокотаніе, (ვჭ), клокотать.

ჭკა, ს პატარა ჭილეკვი, птенецъ галки.

ჭკაღუა, ს. სოკოა ერთგვარი, родъ грибовъ.

ჭკანტი, ს. თითის გაწეული ხმა, щелканіе пальца.

ჭკანჭკატა, მცენარე, სან. ლ.

ჭკვალი, მცენ. шалотъ (лукъ).

ჭკვიანება (ვ), ზ. ვ. ჭკუას, გონებას მოვიყვან, ვამშვიდებ; образумлять; укрощать, унимать; (ვჭხკვიანდები, -და), ზ. ვღ. ჭკუას, გონებას მოვალ; დავჭმშვიდდები; образумиться, усмириться.

ჭკვიანი, ზედ. გონებიანი, умный, **ჭკვიანური,** ზედ გონიერული, разумный.

ჭკნარი, მცენ. Чкнари, ერიб. ლ.?

ჭკნობა, ჭნობა (ვჭჭკნები, -ჭკენ; ვჭხჭნები, ვჭხჭენ), ზ. უ. განვჭხმები, მავალ. მცენარე; გავჭხდები, გავილევი; вянуть; худѣть; лизу მიჭკნება, ე. ი. ცოდიჭები, появляются у меня на лицѣ морщины; (ვ), ზ. ვ. გავახმობ მცენარეს, застилать вянуть.

ჭკრთიალი, სხ. скрежетъ зубовъ; (ვ), ზ. უ. ვკრიჭუნებ კბილებს, скрежетать зубами.

ჭკუა, ჭკუჳა, ს. გონება, გონი, умъ, ჭკუა მოგონებაზედ ქვიდეა, умъ состоитъ изъ смѣтливости; ჭკუა არ მიჭრის, недомекаю; სიბერე არ ვარგა ჭკუაო იქ მოთმინება უნდაო, гдѣ умъ неможетъ дѣйствовать, тамъ нужно терпѣніе; ჭკუისაგან შორს არის, ქილ. 21; это непостижимо; ჭკუა ზედ ახლოს არის, это понятно; **ჭკუა გონება,** умъ да разумъ; **ჭკუა დაფანტული,** разсѣянный, **ჭკუა მუოფელი,** ან ჭკუის მუოფელი, умный. ქილ. 48; **ჭკუა მოკლე,** недальновидный, სპ. ვახტ. შესავ; **ჭკუა ნაკლები,** ს. лишенный разсудка, 2 ქორთლ. 285; **ჭკუა ნაკლებობა,** ს. недальновидность, глуповатость; ქილ. 349; ვეფხ. 759 განმ. ჭკუის კოლოფი, ს. мудрецъ глупецъ (насмѣшливо), შესავ. მოხს სპ.

ჭკუიანი ჭკუიანი, ზედ. გონებიანი; მშვიდი, მორჩილი; умный; смирный, **ჭკვიანად,** ზზ. разумно; смирно.

ჭკუტა, ს. წვრილ მსხალი, ნ. ჩ. ლ.. мелкая груша; **ჭკუტა უშქური,** ს. პანკა. მაგალო, кисличка, дикая яблоня.

ჭკულელი, ს. წყვილი, пара.

ჭკუჭკუტა, ს. მცენ. названіе растенія

ჭლიკვი, ს. უთვო ხახვი, цибуля, лукъ рѣпчатый и зеленый; იგივე პაკ. ლ. პუნ. ლ. шарлотъ, ერიб. ლ.

ჭლივი, ნახე ჩლიქი, ჭლიკ გაჰებული ცხოველი, животное съ раздвоеннымъ копытомъ.

ჭლეკვება, ჭლერქება (ვ), ზ. ვ. ღავჭლერქებ, вогнать кого въ чахотку, изнурить; ანკ. 5—3.

ჭლეკი, ჭლერქი, ს. სენი, чахотка, чахоточный.

ჭლეკობა, ჭლერქობა, ს. ჭლერქის ავადობა, чахотка; (ვჭხჭლერქობ, ზ. უ. быть въ чахоткѣ; (ვჭხჭლერქები), ზ ვღ наживаю чахотку.

ჭმაჭნვა, ჭმუჭნვა (ვჭხჭმაჭნი, -ნა; ვჭხჭმუჭნი, -ნე), ზ. ვ. ცუდად ვჭყეც. დავრუსკავ; смять, скомкать: (ვიჭმუჭნები), ზ. ვ. изматься.

ჭმაჭნე, ზედ. წმახი, მჟავე, მოჟმარებული; кислый.

ჭმევა (ვ), ზ. ვ. შევაჭმევ. გამოვჭკვებ, მოვჭხცემ საზრდელსა, кормить, питать; **ჭმევინება** (ვიჭმევინებ, -ნე), ზ. ხხ. მივაცემინებ საზრდელს; заставить кормить; (ვიჭმევინები, -ნე), ზ. თვ. მივეცემი საჭმელად. даваться въ пищу кому. მეჭმევინოს მაშული, если я отдалъ въ пользованіе свое имущество; ალბ. 1, 83, მეჭმევინოს ვახში, если я платилъ ему проценты на проценты.

ჭმუნება (ვ), ზ. ვ. ღავალონებ, опечалить; ალბ. 95.

ჭმუნვა, სხ. горевание, ვეფხ. 107; (ვჭჭმუნავ, -ნე), ზ. უ. ვჭსწუხ, ვიურვი; горевать, грустить; ჭმუნვა განმიქარდე, разсѣй мою печаль; ვეფხ. 105; (ვჭხჭმუნდები), ზ. ვღ. ვჭსწუხდები, ვჭსწუხვარ, печалиться.

ჭმუნვარე, ზედ. მწუხარე, грустный.

ჭმუნვარება (ვჭ), ზ. უ. ვჭსწუხვარ, грустить.

ჭმუხვა (ვიჭმუხვ ჰირს, -ხე), ზ. უ. დავიღრეჭ პირის ხაზებს, морщить лицо, хмуриться.

ჭმუხვობა, ს. грусть. დარეჯ. 109.

ჭნავი, ზედ. მჭნავი, ჭანი, კახ., გამხდარი, тощій, худой.

ჭნავი, ს. მცენ. рябина; ვ. ფ. ლ; ნ. ჩ. ლ: **ჭნავბალახი**, ს. деватильникъ; (раст.), дикая, желтая рябина; იხვ. ბ. ლ.

ჭოგრი, ს. წვრილი ლაქანი, тонкій жердь.

ჭოგრი, ჭოგრიტი, ს. ломъ-зрительная трубка.

ჭოვილო, ს. მწვერის მსგავსი მფრინველი ნისკარტ გრძელი, ჭანჭრობში მბუდობი; гаршнепъ, отучикъ, бекасикъ, ерик. л.

ჭოთი, ს. იხვლი ცილო, сережка.

ჭოლაური, ს. ერთგვარი ხმალი, шашка.

ჭოლოკი, ს. მოკლე ხოხობის ჯოხი, палочка для игры въ городки или въ чурки.

ჭომჭო, ს. წუმპე, тина, лужа.

ჭონა, ს. აღდგომის წინა ღამე მფიწველები ლტოლვან კარ და კარ კვერცხების მოსაკრეფებელად, სიმღერით; ჭონა; როგორც რომ ქრისტეს მაძების ღამეს ალილოთი; собираніе яицъ бѣдными наканунѣ Свѣтлаго воскресенья Христова, съ особенными пѣснями; კვკ. გაზეთი 1854 №№ 24, 50, 53, 56.

ჭონი, ს. მქუდე, ქუდი მკერავი, шапошникъ.

ჭონია, ს. მოკლე ცხვირსახმარი გურულთა კაცთა წელსაბმელი, куртка у Гурійцевъ.

ჭოპოსანი, ს. რკინის იარაღი ხორკლიანი სახვნელი ძელისა ან ხეთა, клинъ, напилокъ; терпугъ.

ჭორება (ვიჭორებ), ზ. ვ. ჭორს მოვჭხლეშ, распространять неправдоподобный слухъ.

ჭორვა (ვჭორავ -რე), ზ. უ. უთავბოლოდ ეროკვე ცუდეულსა, შეუწყნარებსნი ჭორსა; сплетничать, молоть вздоръ.

ჭორი, ს. მოგონილი ამბავი, вздоръ; вранье, враки, сплетня, **ჭორ-ცრუკუა**, ს. ოცდაერთ, враль, сплетникъ.

ჭორიკაობა, ს. წრაშარა ლაპარაკი, сплетня.

ჭორკნა (ვჭხჭორკნი, ვჭხჭრი, тянуть, рѣзать.

ჭორობა, ს. ცუდეული ლაპარაკი, вздоръ.

ჭოროკინი, ს. სვეტის წვენზედ შემოჭდობილი ზუ-ბანი, пазъ, фальцъ; სპ. ლ.

ჭოროლი, ს. მოგრძე ჩხირი, хлипная спица.

ჭოროხი, ს. მდინარისაგან შეყრილი ქვიშა და რიყე; ან მდინარე სამცხე საათაბაგოში, рѣка Чорохъ.

ჭორჭანა, ს. მცენარეა, названіе растенія, бот. лл, სპ. ლ.

ჭორჭი, ს. ქვა-კაცი, анфранъ, статуя, სპ. ლ. იხო 7—26; ეს სიტყვა არ ითარგმნა ძველ ბეჭდილს ლაპარაკებში, ამის მაგიერად არის ბორცვი ქვისა.

ჭორჭკი, ს. ხოხბის ვარია, цивлеокъ фазанъ.

ჭორფლი, ს. პირზედ მოშავო ფოლაქები ან ხალე-ბი, ფერის მჭამელი, веснушка.

ჭორფლიანი, -ფლებიანი, ზედ. ხალებიანი, веснушковатый; **ჭორფლიანობა**, ს. угреватость, (ვჭ), ზ. უ. угреватѣть.

ჭორხაბარა, ს. მეჭორე, ჭორის მოქმელი, сплетникъ.

ჭოტი, მცენ. фасоль.

ჭოტი, ს. ღამის მხეთბელი, филинъ; ბუნ. ლ; сова ერის. ლ.

ჭოლი ჭარხლისა, სამხ. 91?

ჭოლონაკი, ს. ჭოლი, блокъ.

ჭოჭება (ვ), ზ. მ. წვეთს ლვეწერი, დავჭოჭებ, прудить, проливать воду.

ჭოჭი, ს. დაჭოჭებული, მრავლად დაღვრილი წვეთი ადგილი.

ჭოჭი, ჭოჭინი, ს. ჩვილთა საკარებელი ფეხის ახად გმულად; ან საწოლი მათი დაკიდებული, люлька дѣтская ходули; висячая люлька.

ჭოჭმანი, ს. სახელოვნება, სიწელი; слава, ქებ. 2

ჭოჭონაქი, ს. ჭოლონაკი, ჭოლი, блокъ.

ჭოჭუა ბალახი; მცენ. названіе растенія.

ჭრა (ვიჭხრი, ვიჭხერ), ზ. მ. ვიჭკვეთ დანით ან სხვითა იარაღითა; ჭრითითებს; გამოვიჭრა; გავიჭრალაბრაკ, გამოვიჭკვეთ ქვაზედ; рѣзать, о черепахъ: точить, вытесывать; высѣкать, рѣзать на камнѣ, деревѣ; გორგ. 110, ეზეკ. 9—10; მეკვე კბილსა მჭრის; ჭკუა არ მიჭრის, неловко для меня; თვალი არ მიჭრის, глазъ мой невидитъ. მუცელში მჭრის; производитъ рѣзь въ животѣ.

ჭრა მუცლისა, ს. рѣзь въ животѣ; поносъ.

ჭრაქი (ხჭარს), ს. ბაზმაკი, სანთლი; плошка.

ჭრელა, ს. მცენ. ნ. ლეკუნა.

ჭრელად, სხ. ფერად ფერადად; пестро; ჭრელად მეჩვენება თვალში; двоится въ глазахъ.

ჭრელება (ვ), ზ. მ. ჩავიფერადებ, შევიხმებ ფერად ფერადად; пестрить, пестрить; რუსულ. 375; (ვიჭხრელდები), ზ. ვდ. ჭრელი გავიხდები, пестрѣть; მარკ. 1—74; ქილ. 321; თვალის წინ მიჭრელდებ, у меня пестрится въ глазахъ; **ჭრელებული**, მიმ. пестренный, разноцвѣтный, გამოსლ. 27—17.

ჭრელი, ზედ ფერად ფერადი, შეხმებული სხვისა და სხვის ფერით; пестрый; დაბედ. 30—39; ვეზეკ. 16—10, 13; რუსულ. 883, ზაქარ. 6—3; მართლად გითხრობ ხომ ჭრელად (ხადებლით) я говорю тебѣ, безъ обиняковъ, а серіозно; ქებ. 161; 1483; ჭრელი მანათი, пенепкій цѣлковый рубль; ხანკრ. 3—8; 6—23; ჭრელის წერა წვალ-ზედა, пустое городить, вздоръ. 98. ჭრელი ცხენი, пестрая лошадь; ჭრელი თვალები, пестрые глаза; რუსულ. 732; ჭრელი ლობიო, фасоль пестрый; ერისთ. ლ.

ჭრელი, ს. სამღვთო გალობა, церковное пѣніе; ჭრელის წესჩა, нотн. წიგნების სიტ; ჭრელი გალობისა, ე. ი. კილო გალობისა, тонъ, варіанія.

ჭრელობა, ს. სიჭრელე, пестрота; ქებ. 1490.

ჭრელ-ჭრული, ზედ. ფერად ფერადი, пестренный.

ჭრიალა, ს. ტყავისა საჭრიალებელი საათაშო; трещётка.

ჭრიალი, ს. скрипъ; **ჭრიალება** (ვ), ზ. მ. ჭრიალს ავაყენებინებ, заставлять; производить скрипъ; (ვჭ), ზ. უ. ვიჭხრიჭინებ; ჭრიალის ხმას გამოვიჭ-ცემ (კარი მიხურვის დროს და ურმის თვალი ხელის დროს); скрипѣть.

ჭრიანტელი, ს. მცენ. წითელი შავყვა მხალი, ჯიჯლავა, раст. щерица.
ჭრიკინი, ნ. ჭრაკინი.
ჭრილობა, ს. დაჭრილობა, დაკენწლილობა, დაკოდილობა, გერში, рана, контузія.
ჭრინვა, ნ. ჭრაკინი; სახ. ლ.
ჭრიჭინა, ს. ჭიჭინა, сверчокъ, зуб. л.; стрекоза, ერის. ლ.
ჭრიჭინი, ს. ჭრიალი, скрипѣніе; (ვჭსჭრიჭინებ, -ნე), ზ. უ. ვჭსჭრიალებ. скрипѣть.
ჭრიხინი, ს. შფრინველთ შეშინების ხმა, пискъ испуганныхъ птицъ.
ჭროკინი, ს. სირთ ამოხმიანობა. ჭრაჭკა, чириканье; (ვჭჭროკინებ, -ნე), ზ. უ. ვჭსჭაჭკებ, чирикать.
ჭროლა, ს. თვალ ჭრელი, пестроглазый; **ჭროლა-თუთა**, ს. ალაჯა, бѣлый плодъ тутоваго дерева.
ჭროლა თვალებიანი, пестроглазый.
ჭრტიალი, ს. ბრჟოლი, კაშკაში, ელვარება, ბზინვარება, блескъ. яркій свѣтъ; -ალისა, блескъ пламени; ქილ. 21, 365; (მიჭრტალებს თვალში), отъ сильнаго свѣта рабать мнѣ въ глазахъ; (ვჭსჭრტიალებ, -ლე), ზ. უ. ვჭბრწუნავ. блестѣть, отражать яркій свѣтъ.
ჭრტინვა, ს. წუწუნი, вопль, взываніе съ мольбой, სავედრებელი ჭრტინვა; вопль мольбы; ულონოთა ჭრტინვა მას არ ესმოდა, вопль несчастныхъ онъ не слышалъ, ქილ. 537; (ვჭსჭრტინავ, -ნე), ზ. უ. ვჭლრტვინავ, ვჭბუზღუნებ, брюзжать. 1 ქართლ. 257. ან ვჭსჯაჯღუნებ, бормотать; учить наизусть; დაბალ. 24—63; გოდებ. იერემ. 2—19; იხილ. 10—14; (ვიჭრინტები, -ტე; ვიჭრინტები, -ტე), ვიწუწუნებ, вопіять, громко взывать.
ჭრუვი, ზედ. ფუღურო, ან უგულო, ვითარც რქა, ლერწამი, дупловатый, пустоватый.
ჭრუტა, ს. თვალ წვრილი და ღრმა. узкоглазый.
ჭრჭალი, ნ. ჭალი.
ჭუ, ს. ვეგის ჭიპი, пачка у бабки.
ჭუა, ს. ჭია; ჭიაფერი, ბუღუნელი; червь; кошеница.
ჭუბური, მცენ. каштанъ.
ჭუკა (ვიჭუკი ბირსა), хмуриться, წმინდ. ცხოვრ. 254.
ჭუკილი, სხ. წუხილი, скорбь, წმ. ცხოვ. 261.
ჭუკნიერი, მაგალ. გული, გ. ი. მჭმუნვარე გული; сокрушенное сердце; 2 სჯული 58—66.
ჭუკჭუკი, სხ. ხმიანობა ბაქთა და იხვთა ჭუჭულთა; крикъ утятъ, гусятъ; зуб. კარი 12.
ჭულუმბური, ბალახუბალა, жидовская вишня.
ჭუმბალობა, მაგალ. წუალში, плескотня въ водѣ; ბუნ. კ. 73.
ჭუმუტა, ს. ყურძენია ერთგვარი, сортъ винограда, ერისთ. ლ.
ჭუპრა, ს. კუკი, кукла.
ჭურვა (ვი), ზ. ვ. შეიჭურვი, вооружаться.
ჭურვილი, ზედ. შემოსილი საჭურველითა, вооруженный.
ჭური, ს. საჭურველი ან ავაზარი, оружіе, вооруженіе; броня, латы; ѣосуда; сосудъ, кувшинъ винный; **ჯაჭვ-ჭური**, броня, იერემ. 46—4; **ჭური კეცისა**, глиняная посуда; 2 კორ. 4—7; ჭურ-მარანი, винный погребъ съ посудой для вина.
ჭურიკინა, ს. მცირე სანათური, небольшое окно, ნ. ჯვრიკინა.
ჭურმამული, ს. сват, Бакр. 208.
ჭურ რჩეული ენა, ს. მშვენიერი ლაპარაკი, изысканный разговоръ, рѣчь; ტიმოთ. 59, 141; ანდრ. 4.
ჭურჭელი, ს. ჭური, სახლის ავეჯეულობა, იერემ. 49—29; ვისრ. 166; посуда; глиняная посуда; ლარი ან ხაზინა, მაგალ. საჭურჭლე, გ. ი. сокровище; **მეჭურჭლეთ უხუცესი**, გ. ი. მოლარეთ უხუცესი, хранитель сокровища; სახვნო ჭურჭელთა არიან: **გუდარავი, ლანკანი, ჯამი, სადენე, სასმისი ან წიდა, სარწყული, ვაშკარანი, ხარდახშა, ფუკა, სფირიდი, ჭური, საწყაო, ზარაგული, ტერი**; **კვალად ჭურჭელთა** ჭკონან სახელნი აღგილთა, სადაც შემოუღიათ, მაგალ. იხვლიში, საქონი, ქასახური, ჩანური, რომელთა ფაიფური; მხვავსად სახელთა ჭურჭელ თანი ღვინქმან მათ ნივთთაგან რომელთაცა სავსებად იხმარებიან; ვითარ: სახალბე, სარძევე, საზეთე, სამარილე, საფქვილე, საშაქრე, საძმრე და სხვანი.
ჭუტი, ს. ვეგის მუცელი, конка у бабки.
ჭუღელი, ჭკუღელი, ს. უღელეული, წყვილი, пара, четы; გარნა ცხენჭკუღელი, цѣлый ѣкуделъ, печетъ.
ჭუჭუჭუი, მაგალ. მუცლისა, бурчаніе въ животѣ.
ჭუჭული, ს. წიწილა, მარწყვ ბაქთა, იხვთა, утенокъ, гусенокъ.
ჭუჭუტი, ს. ქუქლი, უწმინდურება, грязь, нечистота.
ჭუჭუტიანი, ზედ. უწმინდური, грязный.
ჭუჭუტნა, ჭუჭუტუნი, ნ. ჭიჭტნა, ჭუჭუტუი.
ჭუხვა, ნ. შეჭუხვა.
ჭუჯავილი, სხ. ნ. ჭუივილი; კიბე უჭუჯავის. ჩონგ. 72, у него въ карманѣ пусто; (ვჭჭუჯავი), ზ. უ. кричать.
ჭუჯანტი, ს. ქანჭრობი, ჭაობი აღგილი, болото.
ჭუჯაჰი, ს. ცალახიანი ძეხძეხი, слякоть, грязь.
ჭუჯაჰუნა, ს. ოფნა, клистиръ, სახ. ლ.
ჭუჭყა (ვჭსჭყეტ, -ყიტე), ზ. ვ. თვალთ ღიღად გავლებ, открыть глаза, смотрѣть въ оба; (ვა), თვალებსა, пялить глаза.
ჭუჭყირება (ვიჭჭყირებ, -რე), ზ. ვ. ლორს ვაყვირებ, заставить кричать свинью.
ჭუჭყირვა (ვჭსჭყირ), ზ. უ. ლორისავით ვჭყვირი, кричать какъ поросенокъ; ანდრ. 48.
ჭუჭყრიალი, ჭუჭყირილი, სხ. крикъ свиней.
ჭუჭყილი (ვჭსჭყივი), ზ. უ. ვჭსჭრაკინებ შფრინველთათვის; ან ვჭყვირი ლორისაგით; чирикать; кричать (о свиньѣ); ჩონგ. 68.
ჭუივ-ჭუივი, ს. чиркъ, чиркъ (птицъ).

ჭუიმა, ს. მცენ. ѣлечевникъ, купырь (раст.).
ჭუიპანცა, მცენ. погремушка, щелкунецъ.
ჭუიტორი, ს. გურულ. წვიმიანი წელწადი, дождливый годъ.
ჭუირტი, ზედ. ლაღი, კაჯიანური, дерзкій, дерзкій. 2—7.
ჭულეტა (ვჭ), ზ. ვ. ვჭსჭმუჭნი, ვჭსრეს, мять, давить.
ჭულინტი, ს. ღეჭელი ხილი, измятый плодъ, гнилые фрукты.
ჭუოლნარი, მცენ. ѣлечникъ, ѣлдуникъ.
ჭუონი, ს. ზეხი, дубъ лѣтній, дубъ зимній; ერის. ლ.
ჭუორვილი, ს. ოვეზის ხავერდი, садокъ; ხაბ. ლ.
ჭუორი, ს. ხაჭარა, подубъ; ერისთ. ლ.
ჭუორჭოტი, ს. მცენ. бородатая трава.
ჭურტიალება (ვჭ), ზ. ვ. ვჭბრწყინავ. ვჭსჭრტიალებ, блистать, отражать яркій свѣтъ; ქილ. 277, 553.
ჭურტიალი, ს. ჭრტიალი, ბრწყინვა, კაშკაში, ელვარება, блескъ, яркій свѣтъ.
ჭუუმპულაობა, სხ. წყალში ბანა, купаніе, плесканіе въ водѣ.
ჭუუპალა, მცენ. ѣлокъ.
ჭუურტი, ნახე წყურტი.

ხ, ჴ.

ხ, ჴ. არიან ხმოვანნი ასო ქართულის ანბანისა, ანგარიშში პირველი ე. ი. ხ ღანიშნავს 6000, და ნიშნითურთ ხ 6000 თუმცნს ან 60000 რუპლს; მეორე ჴ ღანიშნავს 7000 და ნიშნითურთ ჴ 7000 თუმცნს ან 70000 მანეთს; წვრილის ფულის ანგარიშში ხ. ნიშნავს 1200 ფულსა, 300 ბისტსა; 120 შაურსა, 30 აბაზსა, 10 მარჩილს, 6 მანეთს. ჴ. 1400 ფულსა, 350 ბისტსა, 120 შაურსა, 35 აბაზსა, 11½ მარჩილსა და 7 მანეთსა. ქარაგმიანი ლექსი: ხ'. ე. ი. ხილო; ხ. ზოგჯერმე შეიცვლების ქ, ნახე ქ, რადგანაც ორთავე ამ ასოთა გამოთქმაში არა აქვსთ ცვლილება, ამისთვის შესამოკლებლად და უაღვილესის პოვნისათვის სიტყვანი, იწყებიან ხ.
ხა, ხა, ხა! შორისდებული, სიცილის ხმა, ха, ха, ха! ერისთ. 159.
ხაბაზი (არაბ.), ს. მეპურე. ѣурникъ пекарь, хлѣбникъ; **ხაბაზთ-უხუცესი**, смотритель надъ хлѣбопеками.
ხაბარდა (არაბ.), ს. გზა მომეც. поди прочь, дай дорогу, посторонись.
ხაბიძგინა, ს. ხაკუწივით მგბარი რამე, пирогъ.
ხაბახუბა, ს. ნარჩევი, ცუდი ხილი; дурные плоды, всякая всячина.
ხაბურზაკი, ს. არბუზъ; ერისთ. ლ.
ხადანი, მრავლობ. გარეულნი ლექსია უნდა ღადო, ღადონი; მროვ. 215.
ხადილი, ს. წვეულობა, სტუმრობა; зовъ; званный вечеръ, обѣдъ; ვეფხ. 602; (ვჭხადი, ვჭხადე), ზ. ვ. მოვუწოდებ უალრესთა; приглашать; звать; фхал. 4—1; ოსეხ. 2—14; მხადი, ты зовешь меня, მაკ. 22—43, 44.
ხადილობა, ს. წვეულობა, სტუმრობა, званный обѣдъ, вечеръ.
ხადუმი (არაბ.), ს. მოახლე ღეღაკაცი, прислужница; ვეფხ. 476, 1183, 1234; რუსუდ. 169; გარნა არაბულად ნიშნავს ხახუგადოდ მსახურსა, მოსამსახურეს ქალსა, გინა კაცსა, прислуга.
ხავარცა, ს. ხასი, ერეული, мохъ, ягель, ѣунъ. ლ.
ხავერდი, ხაველი, ს. მცენ. бархатникъ.
ხავერდი, ს. მახმური, ბოჭკოიანი ნაქსოვი, бархатъ.
ხავილი (ხავის), ზ. უ. конецъ (лисица).
ხავიწი, ს. ფქვილი ერბოსა ან ზეთსა შინა მახრაკული, мука, поджаренная на маслѣ; блинъ, хлѣбъ. 49.
ხავოიანი, ზედ. ხაოს ან ბოჭკოს მქონებელი, мшистый.
ხავონანი, ს. ლელუნგო, хмѣлина ѣлодка, хлѣбникъ, сдобный опреснокъ.
ხავსი კლდისა, бородавчатка, ხეზსი ხასი, щитница; опрость; sticta pulmonacea; ხავსი ქვისა, ქარაგოზი, ягель краснопалый, cladonia cornucopioides fries; aut cichen cocciferus; ერისთ. ლ.
ხავსი, მხავსი, ს. კლდეთა ან ხის ქერქთა ზედა გამოსული მოლი თმისებური დაუჭკნობელი, мохъ, ვეფხ. 1539; -ადგილი, ჭაობი, **тундра**, ხავსი, ს. მცენ. ფუოქური, ягель, оленій мохъ; ხავსი ისლანდიისა, мохъ исландскій; ხავსი კეღლისა; **линай**, ან **тарчонникъ**.
ხაფახა, ს. ხავსი, мохъ, ѣунъ. ლ.
ხაფახი, ჭაფახი (სპარს.), ს. გინც აბრეშუმსა ჰყიდის; **продавецъ шелка**.
ხაფარჭელა, ნ. ოქროცოცხა.
ხაფხა, სხ. черченіе, -ქარგისა, **чертить карту**; (ვჭ), ზ. ვ. ხაზებს გავავლებ, ან ვჭხატავ უფერადოდ; **чертить, проводить черту, линовать; рисовать.**
ხაფხი, сборъ за пастбище со скота.
ხაფხა (გულზედ მეხიზვება), ე. ი. გული მომსუდება.
ხაფხი, ს. ღრმი, წრე. черта, линія, გულის ხაფხი, рана сердца, ჩოხე. 121.
ხაფხი, ს. ღანაყილი ცხელი, **топленый жиръ**.
ხაფხილი, ს. სიასამური, соболь, ѣунъ. ლ.
ხაფხინა (არაბ.) ს. ღარი, ხალარო, **канавка**; თოფის ან ზარბაზნის ძირი, სადაც ხახროლი წამალი ჩაიერგება

ფალიას ქვეშ; გგრეთვე ბაღის ხალონე ფხკერი; Имущество, казна, сокровище; казна у ружья, у пушки; котель у невода; ვეფხ. 30.

ხაზინადარი, ს. მოლარე, казначей.

ხაზმუშიანი, ზედ. ბერკეტური, переметчивый; -ზიანობა, ს. თვის ქცევაში არ ფიფქი, ни то, ни се.

ხათაბალა, ს. უბედურება, განსაცდელი, бѣда.

ხათაბანდი, (სპარს.) ნ. ლოზუნგი.

ხათავეთური, ზედ. ჩინური, китайскій.

ხათავ, ნ. ხათაბალა, ან ჯ. 2—33.

ხათაია, ს. ჩინური ფარჩა მქიმედ ნაქსოვი, китайская шелковая матерія.

ხათაური, ზედ. ჩინეთის, китайскій; -ფარჩა, китайская шелковая матерія, დღურ. 2—123.

ხათრება (ვეხათრები), ზ. ვ. ხათრს ვუნახავ, уважать.

ხათრი (არაბ.) ს. პატივის ცემა, თავზე, რიდი; уваженіе, ხათრი არ შეუნახა; онъ не выказалъ уваженія; **ხათრიჯამი** იყავ, будь уѣренъ; ფარშ. 378; კაცი 58; **ხათრიანი,** ზედ. რიდის მქონებელი, почтительный.

ხათრითი, ს. შამფურის დასაგები ზედაგარი; таганъ.

ხათუნი (ოსმ.) ს. მოქალაქეთ ცოლი, знатная, дама, ვეფხ. 1065, 1438; ხიბრ. 160.

ხაინი (არაბ.) ს. მუხანათი, მოღალატე, измѣнникъ, 2 ქართლ. 526.

ხალა, ხალხა, ს. გრძელი ლატანი ხეთგან ხილის ჩამოსარეგვი, шестъ для сбиванія фруктовъ съ дерева.

ხალათი (არაბ.) ს. კაბალიფანჩი, სახიჭარი სამოსელი, жалованный кафтанъ, халатъ.

ხალამბარი, ს. ხელ-ამბარი, მცირე ბეღელი, житница.

ხალიანი, ს. პირფაროთ ქოთანი, горшокъ.

ხალიანი (არაბ.), ს. წმინდა, გამობრძმენდელი, очищенный металлъ посредствомъ огня; -ოქრო, чистое золото; ვეფხ. 1432, დასტ. 122; ვისრ. 90.

ხალიაჯაური, ს. ბორკილი, кандалы; ქილ. 252.

ხალიბადე, ს. სამხრი ბადე?

ხალე, ს. ანბ. ნაქუსი ხომალდის, мачта.

ხალებიანი, ზედ. ხალუბის მქონებელი, имѣющій пятна.

ხალენი, ს. უნდა მაზარა ლაზღის, ულის, мягкость, епанча; мантія; ვეხრ. 11—37.

ხალვა (არაბ.) ს. მარტობა, თვის უფლობა, მოცლილობა, просторъ, свобода, уединіе; ვეფხ. 12, 310.

ხალვა (არაბ.) ს. ალვა, თაფლის სანუკვარი, ბუნგა; халва, сласть приготовленная изъ меда.

ხალვა (ვქ), ზ. ვ. მოვქხალე, მარცვალი შეკქნწვა გახურებულს ტურქელზედ, жарить кофе и т. п.

ხალვა (ვიხალვი), ზ. ვ. მარტოობით ვქსტუნავ; скучать въ уединеніи, ვეფხ. 12, 310.

ხალვათება (ვა), ზ. ვ. ფართოდ გავქნდი, дѣлать широкимъ, свободнымъ; ფარშ. 316.

ხალვათი (არაბ.) ზედ. ფართო, უსინკი, просторный, широкій, малолюдный; მარტობა, სუნათობა, уединеніе, спокойствіе; დაშალეს ქნნა ხალვათისა, ე. ი. ხალხუმლო რჩევა მოშალეს, оставили тайно совѣщаться, ვეფხ. 1005; 1215; ხალვათად განისვენეთ, рцѣше. 190, наслаждитесь на просторѣ, на свободѣ; ამანო ხალვათი იყო, въ банѣ быть просторъ; ხალვათი წალ. просторный сапогъ.

ხალვათობა, ს. ხიფარობაც, სიხალვათე. просторъ; (ვქხალვათობ, -ე), ზ. ე. თვის უფლად-ვარ, быть свободнымъ.

ხალვარი, ნ. ხარვალი.

ხალთა, ს. ღიღი ჩანთა; сумка, сакъ.

ხალთა-გუდა, ს. ზურგზედ მოსაკიდი გუდა, ранецъ.

ხალი, ზედ. დახალული მარცვალი, жаренный (кофе); 1 მეფ. 25—18; ხალის ფქვილი ან ხალი ქერისა, толокно; ნ. ქუმელი, **ხუჭონი.**

ხალი, ს. კალა-კოზი სახზომი, мѣра; правило (у каменщиковъ)

ხალი (არაბ.), ს. კანზედ ან პირზედ შავი ფოლექი, отмѣтка родимаго пятна; родимое пятно, ანტ. 3—53; ხალი ჩაფური, пелена.

ხალი, ნ. ხალიჩა, ანტ. 1—4.

ხალისება (ვა), ზ. ვ. ხალისს მიგხვდე, пріохотить; ქილ. 58; გულს მიხალისებ, поощряешь меня; ნონგ. 120; (ვეხალისები, -ბე), ზ. თვ. ვეხეკითები, пріохочиваться, 2 ქართლ. 89; მეხალისება, это меня пріохочиваетъ. ალექს. 49.

ხალინჯი, ს. ჭორიალი, მოგრძე ჩხირი, длинная палочка.

ხალისი (არაბ.), ს. მოწადინებული ნდომა, охота, стараніе.

ხალისი ოქრო, წმინდა ოქრო, чистое, безъ примѣси золото, ვაშლი. 106.

ხალისიანი, ზედ. მოცადინე, старательный, прилежный; ნონგ. 145, -ნდომა, любопытство.

ხალისობა, ს. ბეჯითობა, стараніе, (ვქხალისობ, -ბე), ზ. ე. ვქხეკითობ; стараться.

ხალიფა (არაბ.) ს. ხმირად-მყოფი, მოგერი მფლობელი; უფროსი მაგირდი, ოსტატის შემდეგ ზედ მყოფელი; халифъ; старшій ученикъ мастероваго, **ხალიფობა,** ს. ხალიფად ყოფნა, быть халифомъ, ქილ. 5.

ხალიჩა (ოსმ.), ს. ნოხი, коверъ, коверъ.

ხალიფაფა, кашица изъ ячменной.

ხალკად, ზედ. იმრგვლივ, вокругъ, ქილ. 28.

ხალღა, ს. ქილ. 57

ხალხი (არაბ.), ს. მდაბიონი; народъ; ხალხის ალწერა, народная перепись; მარ. 97, **ხალხობა,** ს. ერობა, народность.

ხამა (ვქხამ, ქხამ, ქხამს; ვქხამდი, სხვა ღრონი არა აქვს ან ხმდა ვეფხ. 598; დ-რეკ. 77); ზ. ე. ხათაბალა ვარ, ჯერ ვარ, შეეფერება, ან შემეფერება, ჯერ არს ჩემდა; მინს, ხმამ, გხამ, ქხამ ხმამდა ან ხმამოდა, надлежитъ подобаетъ мнѣ, тебѣ, ему; ვისრ. 180; ვეფხ. 13, 33, 153; თუ ესე ქხმდა ვითა, т. е. какъ это возможно было; ხმამს, მიხამს, გიხამს, ქხამს, გვიხამს ბერძნ. სამ. შეხვედრა; მიხამდა, გიხამდა); ზ მიწ. შემეფერება, შემშვენის, надлежало мнѣ; ქილ. 121; სიბრ. 28. [устрица.

ხამანწაკი, ხამანწკა, ს. ნიჟარის გვარი ცხოველი,

ხამარი (არაბ.) ს. ღვინის მოვაჭრული, виноторговецъ, ибид. 1—22; 1—2.

ხამება (ვ), ზ. ვ. ხახმებელს მიუცემ, крахмалить.

ხამი (არაბ.) უმუშავარი, უწურთნველი, ყელური; необдѣланный, необтесанный, грубый, сырой; ხამი ხამოსელი, ე. ი. გაუთორნველია; небѣленный холстъ; დას. 166; ხამი აბრეშუმი, ჩიგორგალი; шелкъ сырецъ; ხამი მიწა необработанная земля; ხამი შაქარი, сахаръ сырецъ; რუსუდ. 724; ხამი კაცი, ე. ი. კაცი გამ.აუკეთელი, человѣкъ дикій, новый, неопытный; ხამი ცხოველი, ე. ი. უწურთნველი, შეუჩვეველი, животное непріученное, дикое; ვეფხ. 1211.

ხამლი, ს. ფეხთ საცმელი, обувь, обувь, мар. 1—7.

ხამრობა, продавать вино, порчешничать.

ხამს, ნ. ხამ.

ხამსება (კუხამსები), ზ. თვ. შეკეთებები, приличествовать, შეხამსება, შეკეთება, приличіе мѣ; დას. 80.

ხამსვა (ვი), ზ. ვ. დავიკერავ, одѣвать себя; ნ. დახამსვა.

ხამსი, ს. დაკერულობა, одѣяніе.

ხამსი წიწვიცა, თევზია, напоусъ, დას. ლ.

ხამუში, ს. დღე მუშაობის, დრო მის მუშაობა შემდგომ შესვენების; очередная работа; присѣсть Р. Г. С.

ხამხა (ხამს), ს. ქაბა აქროსოფილი, камка (ткань).

ხამხამება (ვ), ზ. ვ. წამწამი კვნეშა, шевелить, двигать рѣсницы; ხამხამებს, онъ моргаетъ.

ხამხამი, ს. წამწამი ძრვა, моганіе.

ხან, ზბ. ერთად ზოგჯერ; иногда, ხან ზეით, ხან დაბლა; иногда вверху, иногда внизу.

ხანა, ს. მაგალ ლეკების, кумысъ.

ხანაგი, ს. ხოიბლო სახლი, богатый, сиротскій домъ, ვეფხ. 798, 1210.

ხანგალი, ს. ძაფის შეკრა, мотокъ, витокъ.

ხანგრძელი, ზედ. გრძელის ჯიში, продолжительный, ვეფხ. 356.

ხანდაგი, ხანდაკი, ს. თხრილი სამაგრისათვის მოკლებული, ровъ, мотъ, 2 ქრონ. 284, 251, 530, სიბრ 121; გორგ 280.

ხანდაზმა, სს. დიდხანს ცხოვნა, замедленіе.

ხანდაზმოსილი, ხანდაზმული, ზედ. დიდი ხნისა, ხანგრძლივი, დროული, давнишній; можилой; ვეფხ. 580, ქილ. 216.

ხანდაზმულობა, ს. დავიანება, замедленіе, ვეფხ. 100.

ხან და ხან, ხანდისხან, ზბ. ზოგჯერ, иногда.

ხანება (კი), ზ. ვ. დავიცდენ, медлить, მოკრძ. 140.

ხანი, ს. დრო, ჟამი, время, ვეფხ. 104, 262, 314, ხანში შესული, пожилой, დიდი ხანია, давно, ახლო ხანებში, въ недавное время.

ხანი (ხანს), ს. ხელი, ქანა ყუნი, მონგოლთ ხელმწიფე, владѣлецъ, ჩინგისხანი, ქანა ჩინგიზის ყუნი; ნ ხანისაში ცეროვენ ერისაგან ან მოურავსა; ვეფხ. 117; 124; ханъ, государь; у татаръ ханъ, правитель провинціи въ Персіи.

ხანიერი, ხანოვანი, ზედ. დროული, ხანდაზმული; пожилой; постоянный, степенный; ვეფხ. 10; -მოყვარე, вѣрный другъ; ვისრ. 127.

ხანიერობა, ს. დიდხანს დაგვიანება, продолжительность; -მიცდა, я ждалъ долго; ვისრ. 194.

ხანობა, ს. დრო ჟამი, время, ამ ხანობას, въ это время; 2 ქრონ. 519.

ხანოვანი, ს. ხმიდი პური, опрѣснокъ.

ხანული, ს. რძის მოზიარე, მწოველთ დედაკაცთ მწველელთა ფურთა პატრონნი, ორნი, სამნი და უმეტესნი შეჰპირდებიან ერთმანერთსა ნაწველის რძის სასხმებლად ყველით ერთს კვირას ერთს მიუხდიან და თითოეული ერისწველის რაოდენობასა მიხედვით რძისა, მე. ოც კვირას მეორე და ესრეთ მიუხდიან ერთი მეორესა, რომელ თვითოეულს მოეგრიდება მოკლეს ღი-ს სამთო ნაწველი შესახდელად ერბოს გამოსაღებისათვის და ეს მასასმელი რძისანი ერთმანერთს უხმობენ ხანულად, соучастникъ въ молокѣ: т. е. крестьяне снабжающіе другъ друга молокомъ, для сбиванія масла.

ხანჩირი, ს. ერქვანი ღვეზის გარდასაბმელი, тѣсма,

ხანძარი, ს. ველთ წაკიდებული ცეცხლი, степной пожаръ.

ხანჭკვალა, ს. მცენ. ლიშინ ბჭმა, бобъ волчій.

ხანხალი, ნ. ყანგალი ან კანკალი.

ხანხვლა (კქ), ზ. ვ. ვლანძავ, დავსწვამ შემწვარსა, поджечь жаркое.

ხანჯალი (ხანს), ს. საცევარი, ორპირი მახვილი, кинжалъ; კაცია 89.

ხანჯკალ, ს. მცენ. ხანჭკალი, волчій бобъ.

ხაო, ს. ბოჭკო ხავერდთა, ხალიჩათა, ворсъ.

ხაოიანი, ზედ. ბოჭკოიანი, ворсистый, ворсатый, косматый.

ხაო უკრიფა, ხაოს უკრეფს, ე. ი. ამუშავა ხავისგან ან ღასველებისა; онухнуть отъ сыроети.

ხაპერი, родъ тыквы; ბაქრ. 178.

ხაპვა, ნ ამოხაპვა,

ხაპი, ს. მცენ. მწარე გოგრა, ჯარო, კვახი, კოპეშა, горькая тыква; ბაქრ. 178.

ხაღუში, ს. წმინდა სალოკველი წამალი, лѣтское лѣкарство; სას. ლ.

ხარ, ნ ვარ.

ხარა (ოსმალ.), ს. ხარაშუშის ნაქსოვი ,,ქალღაბიანი უსხოლ, გარნა სახვევნად წინაგლეშარა, волнистая ткань, муаре, обмырь.

ხარავა (არაბ.), ს. ქიალი, ოხერი ადგილი, пустошь, развалины; ვეფხ. 6, 63; ხარაბა კაცი, человѣкъ разорившійся; ვისრ. 155. [(насѣк.).

ხარაბუა, ს. ბუზი, усекъ, дрозофилъ больной

ხარაბუში, ს. ცხვრის მკვლელი ნაღირი, лосъ; 2 ხეფსკ. 11—5. жирафъ, лань, ნ. ნ.; зебра, ერის. ლ.

ხარაბული, ს. თევზია ერთგვარი.

ხარაკტრიონი, ნ. ხარკტრიონი.

ხარაზანი, ს. ქვაწარიგებით ჩამხმული.

ხარაზი (ხანს), ს. ფეხ-საცმელთ მკერავი, сапожникъ.

ხარაზობა, ს. წაღების კერვა, сапожное ремесло; (კქ). ზ. ვ. წაღებს კვეცავ, шить сапоги, сапожничать.

ხარაკტერი, ს. ხასიათი, ნიშანი, характеръ.

ხარაკაული, токарная работа.

ხარაზობა, ს. ქარაზობა, ремесло токаря изъ рога.

ხარაზი, ს. ხელოსანი ხისაგან მთლელი ნივთთა ჭახრაკით, токарь; ან ცულის სალესავი, точило для топора, ნ. ხასრაკი.

ხარაზონი, ს. მფრინველია,

ხარაზუკი, ნახე ხარკუკი: მარკ. 2—204.

ხარაზო, токарство; -ობა (ვჭ), ზ. შიბაქე ვჭსთლი, токарничать.

ხარაზობული, пр. рѣзная работа, ნ. რუსულ ქართ. ლ.

ხარაზი (არაბ.), искусство, ремесло.

ხარაჩო, ს. კედელთა ზედა მიდგმული ხენი და ფიცარნი სიდგომად მშენებელთა მუშათა, подмостки, лѣса.

ხარახურა, ს. რაც გინდა რა, უბრალო რამ, всякая всячина.

ხარაჯა (არაბ.), ს. მალი, გამოსაღები, харачъ христіанамъ турками; 1 ქართლ. 185.

ხარბება (ვ), ზ. შ. вызывать жадность.

ხარბი (არაბ.), ზედ. ანგარი, ურიდებელ მოხვეჭის მცდელი, алчный, жадный; алчный, ненасытный, ვეფხ. 712.

ხარბობა, ს. გაუმაძღრობა, ანგარება, жадность; (ვჭხარბობ, ხრ. არა აქვს), ზ. უ ვჭგაუმაძღრობ, алчничать; жадничать; სამ. სიმნ. 289; ქილ. 271.

ხარბუზაკი, ნ. სიზამთრო.

ხარბუხა, ს. ძნელი ხველა, сильный кашель.

ხარგა, ს. ნაბდის კარავი, войлочный шалашъ; ვეფხ. 427.

ხარდალი, ს. მეოგვი, горчица.

ხარდანი, ს. სარიანი ვენახი, виноградникъ, ერთგვარი ყურძენიც არის, ქართ. ლ.

ხარდიორდა, ს. მოკვეთილით ფუნდრუკი: прививка.

ხარდიონი, ს. მფრინვ. სვავი, харпія; 2 ხ. ყული 14—19.

ხარება, სხ. благовѣсть, ვ. ზ. შ. გავახარებ, გავამხიარულებ, სახიხარულო ამბავს ვაუწყებ, радовать, благовѣщать; სამ. მოხს. 42: მახარებ, ты радуешь меня. 2 ქართლ. 418; ვისმ 116. ვ., ზ. მიხ. ვჭმხიარულობ, გავიხარებ, სიხარულით დავჭსდგები, радоваться, веселиться: ვისმ. 11; იხარებს ნერგი, о растеніяхъ: растетъ, цвѣтетъ носитъ дожди; ქილ. 415; მიხარიან, აბ ხიხარის, სხ. მეხარა, радуюсь; ვეხარები. -რე, ხ. თ. სამხიარულო ვარ ვისთვისმე. შეკეკვეი, возвеселиться, მაკ. 11—5; 26—49; ლუკ. 16—16; **ხარებული**, ზედ. возвѣщенный.

ხარება, **ხარებობა**, ს. დღესასწაული ყოველად წმინდის ქალწულის მუცლად-ღებისა, 25 მარტსა; благовѣщеніе (праздникъ).

ხარვალი ოსმ., ს. ფაიცი ათკოდიანი ან ასიალტრა; халваръ, 100 батмановъ; 2 ქართლ. 351

ხარვება (ვეხარვები, -ვ), ზ. თ. დავეხარბები, увлекаться жадностью.

ხარვეზი, ს. ხნულში დარჩენილი კორდი, лядина, мѣсто, оставшееся въ полѣ безъ пахания.

ხართუთა, ს. ქოლა, черная тута.

ხარი, ს. მამალი ირემი, олень, самецъ; ცხე არს საზოგადო სახელი სხვათაცა რქიანთა ხვასცხეთა, როშეღთა ღეღელთა კნორცებიხ ფურა; ფურ კამბეჩი; буйволица; ხარ კამბეჩი, буйволъ; ხარ ირემი, олень; ფურ ირემი, лань; **ხარის თვალა**, ს. ციცრავანი მარცვალი ხილისა, მეტადრე ყურძნისა; მცენ. ягода винограда; изюминка (раст.); ბუნ. ლ.; **ხარის კბილა**, მცენ. скерда; **ხარის ფაშვა**, სოკო, сморчокъ, ягодникъ; ბაკ. ლ.; **ხარი ბარია**, ს. სალამოს ვარსკვლავი, вечерница (звѣзда вечерняя). **ხარის შუბლა**, **ხარის ჩლიქი**, ს. მცენ. названія растеній; ამ. ფ. ლ.; **ხარის ძირა**, ს. მცენ. чемерка, чемерица, морозникъ (раст.); ამ. ფ. ლ.; ივანე ბაკურ. ლ.

ხარიდანი, ს. ყურძენია ერთგვარი, ნ. ყურძენი.

ხარისხი (ხომხ.), ს. ქვითკირის კიბეთა ფენის დასაბეგველი, სავენური; ღირსება, достоинство, მენიაკი; გამოსლ. 27—10; 1 ქართლ. 20; ქმნულ. წ. 10; ღუზა, ხომალდის დასაბმელი კვეგხიანი რკინა, якорь, котва; возвышенное мѣсто для епископа въ церкви.

ხარისხეული, ზედ. ხარისხის მქონი, имѣющій ступени; постепенный.

ხარისხობა, ს. ღირსება, степень, достоинство.

ხარისხოვანი, ზედ. ხარისხის მქონი, степенный.

ხარიხა, ს. ცანისამოსის გადახვიდებული ხე. изналка.

ხარკამბეჩი, ნ. ხარი.

ხარკვა ვიხარკვი. -ვე. ზ. ვ. ვჭსცდილობ, стараться.

ხარკი, **ხარკვი** (არაბ. ს. ხარაჯი, გამოსაღები, дань, подать.

ხარო, ს. ქვითკირით ამოგებული ორმო, яма, обложенная кирпичемъ для сбереженія хлѣбныхъ зерень.

ხარობა (ვჭხარობ), ზ. უ. ვიხარებ. радоваться.

ხარტი, ს. ცულის სალესავი, брусъ для точки топора.

ხარტუკი. ს. ღანდალი, ალაკაძი, აკაძი კავი ძელის გამოსათრევ, клинъ, закрутка на губу лошади: крюкъ для вытаскиванія деревъ; 4 მეფეთ. 19—28; დაბეჭდილს ღანდაგაში ჭხვრეტია ხარტუკის მაგიერად ლაგამი; მარკ. 2—204.

ხარფუში ოსმ., ს. ხასმთრო, арбузъ.

ხარშაკი, ნ. ხორშაკი. 1 ქართლ. 176.

ხარშვა ვჭ, ზ. შ. ვაგმობ, варить, кушать ვერა ხარშულს საჭმელსა, желудокъ невареваритъ пищу, ეკრძალ. 98, ვიხარშვე. варю себѣ пищу.

ხარშო, ს. წყენი გამობერილ ხორცის ან მის შინა ჩამჯდარი ბურა, нарывокъ, нохлѣбка; 1 მეფ. 8—13, სამხ. 17, 49.

ხარჩო, აჭარულად ყველი, сыръ, ბაკურ. 175.

ხარჭა, ს. ხახა, челюсть гвозда, наложница.

ხარხანჩა, ს. შიგნით ხდაფის ტანსი, оболочка внутри жемчуга. ქილ. 3.

ხარხარი, სხ. ხმა მაღლა სიცილი, хохотъ, **-რება** ვჭხარხარებ, -რე, ზ. უ. ხმა მაღლა ვიცინი, хохотать.

ხარჯვა (ვ), ზ. მ. წარვიგებ, დავჰხარჯავ, тратить, издерживать; расходовать; (ვიხარჯები), ф. з. тратиться, издерживаться, **ხარჯვინება** (ვ), ф. вв. заставить тратить, вам. грам. 98.

ხარჯი (არაბ.), ს. ხარკი, გამოსაღები; ვეფხ. 467; უარამ. 300; დანახარჯი, წარსაგებელი; ხარჯვი, რიოში, კვრივალი, ნაძირალი; оброкъ; издержки, расходъ; нечистота (металла и т. п.).

ხასა (არაბ.), ს. ხარჭა, наложница.

ხასაგიანი (ოსმ.) ს. მეფის მწყემსებელნი რჩეულნი ლაშქარნი, царская дружина; 1 ქორთლ. 271, ვისრ. 14, 21.

ხასადარი (სპარს.) ს. ზედამხედველი სამეფოს მამულთა, управляющій царскимъ имѣніемъ; დიმკ. 8, 23.

ხასადრობა, ს. ზედა-მხედველობა, управленіе, царскимъ имѣніемъ, აღქმ. 36.

ხასი, ზედ. არაბულად ნაშობს საკუთარსა; წმინდა, შეურევნელი, მაგალ. ოქრო; ვეფხ. 1432; დარბაისელი, შინაური მეფისა, ჩინებული; სამეფონო, ბაღონისაგან ხარუნველი, ვეფხ. 44, 163, 174, 332; 467, 1199; თამაში, გამბედავი, ვეფხ. 1237; ხან. ლ.; чистый, безъ примѣси, напр. золото; придворный, знатный; царскій, царю принадлежащій; смѣлый. რუსულ. 187.

ხასი, ს. მცენ. ურღელი, салатъ, ბუნ. ლ.; ნ. ხავსი.

ხასიათი (არაბ.), ს. ნიშანი, საკუთარი თვისება ან ვითარება პირისა ან ნივთისა, характеръ, свойство, качество.

ხასობა (ვ)ხასობ, -ებ), ზ. უ. თამამად ვეუბნები, говорить съ кѣмъ смѣло, ვეფხ. 755.

ხასურმიში (არაბ.), ზედ წმინდა ყირიმიზის ფერი, чистый кармазинный (цвѣтъ), მცენ. фернамбуковое дерево.

ხატაეთი, ს. ჩინეთი, Китай, ვეფხ. 198.

ხატაური, ზედ. ჩინური, китайскій, ხატური კატა, пестрая кошка.

ხატაური, ს. ჩინური ფარჩა, китайская шелковая матерія, ვეფხ. 724.

ხატება, სახ. ხატე, მსგავსება, образъ, подобіе; (ვიხატებ, -ებ), ზ უ. გონებაში წარმოვიდგენ, воображать; დიად. 1—26; (ვიხატები), ზ. პ წარმოვიდგინები, представляться, рисоваться.

ხატვა, სახ. рисованіе, (ვ)ხატავ, -ებ), ზ. მ. დავსახავ, დავხატავ, გამოვჭიხავ. рисовать, изображать; ვეფხ. 1459; (ვიხატვი, -ებ), ზ. პ. быть рисованну; (ვიხატები). обрисовываться, ჩონგ. 112, იხატება აზრი, выражается смыслъ.

ხატი (არაბ.) ს. სახე გამოწერილი, გამოხატული; образъ, икона; ხატი, მრ. ხატნი, подобіе, видъ, მეცნ ხატად, подобнымъ образомъ.

ხატოვანი, ზედ. სახოვანი, გამოსახული, изображенный; მრავალ ხატოვანი, многоразличный.

ხატოვნება, ს. გამოსახულობა, изображеніе, образъ.

ხატრი მსხალი, ბაქრ. 181. порода грушъ.

ხაფად, ზმნ. ერთბამად, მსწრაფლ, быстро, живо; ვეფხ. 286; ხაფად დასცმა, изругъ напасть на кого; ჩახრ. 44.

ხაფანგი, ს. ღიღთა მხეცთა სარეგველი, гонъ хищныхъ звѣрей, капканъ; სამ. ლ.; ნ. ჩ. ლ. საგუშარი, шлюзъ. რ. ქ. ლ

ხაფება (ვეხაფები, -ფე), ზ. თე. დავეჭიდები, დავეცემი თავზედ; схватиться съ кѣмъ, вступить въ борьбу, напасть; ფოლა ვერას ვერ მეხაფნეს, они не могли напасть на меня; ვეფხ. 648.

ხაფი, ზედ. ძლიერი თავს დასცმა ომის დროს კიდინის ხმით; сильный, (натискъ непріятеля съ крикомъ ура); ხმა ხაფი, сильный голосъ; ვეფხ. 1410. ხაფად, ზმ. жестоко, грубо. 252.

ხაფიფი, ზედ. ხაშინელი, სასტიკი, жестокій.

ხაფ-ხაფი, ს. ხეფხეფი, ჩუხჩუხი, дѣланное хмъ, шумъ кипѣнія.

ხაღანი, ხაყანი, ს. ჩინგიზის ყაენი, ханъ.

ხაშარი, ს. ფალანგთ სვეტი, ბოძკონტი, ჩიბუხი; подпорка, подставки.

ხაში, ს. ჰურის ცომი, ხაფოველი, закваска, дрожжи.

ხაში (არაბ.), ს. საკლავთ შიგნეული მოხარშული, требуха сваренная; სამზ. 13.

ხაშიში (არაბ.), ს. დამთრობელი მაგარი, შემზადებული გამხმარის და ღანაფილის კახაფის ძარღვებისაგან; სამზ. 13, 26; кашка лекарственная, составленная изъ высушенныхъ и толченыхъ волоконъ конопля; მუნან. ლ; ერის. 2 — 256, 275.

ხაშლამა (ოსმ.), ს. ცივად ამოლებული მოხარშული ნაჭერი ხორცისა, თევზისა, холодное блюдо говядины, рыбы и т. п. სამზ. 26.

ხაშმი, ს. აღგილი ცუდისა და მაგნებელის ჰაერისა, ან სხვი ამგვარის აღგილისა; нездоровый климатъ; ან ბიწი, მანკიერი, нечистый, порочный; ან წყეთის მოსვლა სარეხვინგლიდამ, нерѣдко; სამ. მოს. 36; **ხაშმიანი**, ზედ. მავნებელი (ჰაერი), нездоровый климатъ. **ხაშმიანობა**, ს. ხიხაშმე აღგილისა, დაცდილობა; нездоровье отъ климата; **ხაშმიელი**, ზედ. დახაშული სენიო; одержимый болѣзнью нездороваго климата; ბუნ. ლ.

ხაშური, ს. მარილი ზღვისა, ტბისა, ღვინისა, ან კრემორტარტარი, соль морская, озерная, винная; креморъ-тартаръ.

ხაშხაში (სპარ.) ს. ყაყაჩო, макъ; ბუნ. ლ.; სამ. ლ.; **გარეული ხაშხაში**, дикій макъ, бѣлокъ.

ხაჭაპურა, მცენ. бруслинина, бересклетъ.

ხაჭაპური, ს. მეხვარი ხაჭოთი,ватрушка.

ხაჭიჭორა, ს. მცენ. ანგინარი, притшокъ, пастушья сумка. ბუნ. ლ.; разволеченостка, ერის. ლ.

ხაჭო, ს. რძე მაკნარად შემდგარი, творогъ.

ხაჭა, ს. ხორხი, ხახის ქვეშ საყლაპავი, глотка.

ხახალი, ს. ხვირი, ჯიხი, კალთა, корзина.

ხახამა, მცენ. костяника, ერის. ლ.

ხახვი, ს. მცენ. лукъ; თავი ხახვის, луковица; **ხახვიანი**, ზედ. луковичный; лукомъ подправленный; რიცხ. 11 — 5; ხახვი ზღვის, скилла, родъ рака; ბუნ. ლ.

ხახილი, მრ. ხახილები, ს. თმაკარგვნილი, стрижка, დაბალ. სამ. ლ; 2 ხჯული 14; ამ სიტყვის მაგიერად დაბეჭდილს დაბალებაში ჰხწერი ბეღლოკი, უნდა მეღლოკი.

ხახუნა, ს. ხახვის თავი, луковица, ან კვრინჩხი, тернослинъ, подлакъ.

ხახუნი, სხ. трепіе, (ვეხახუნები, -ნე), ზ. თვ. ერთმარეთის ვეხეხები, ვეგლესიხები, тереться.

ხახუტი, ზედ. მხეკე, დამშხლული, рыхлый, утлый.

ხაჯი, მცენ. ნ ცერცვი.

ხაჯი (არაბ.), ხ. პილიგრიმი, წმინდათა ადგილის თაყვანის მცემელი მაჰმადიანი, пилигримъ у магометанъ; ქიმ. 175.

ხბო, ხ. მრავ. ხბოები, ხბორები, ზრახის შვილი; теленокъ.

ხბოსშუბლა, ს. მცენ. ანგელოზა, дягиль, короникъ (раст.). ივანე ბაგ. ლ. ან ყვავის ლობიო, горохъ журавлиный; ერისთ. ლ.

ხბოიანი, ზედ. ხბოს მფოლი, телъный, эпитр. 63.

ხბოშური, ს. რბენული ხბო; გინა ახალი ნათელები ხეთა; молочный теленокъ; молодой отростокъ дерева.

ხდა (ვჭხდი, ვჭხდე), ზ. მ. ავჭხდი, ავიცილი სავარგებელს დახურვილს; გავჭხდი, შევიქმ; განჭხდ გაგდება, განძგება; снять покрышку, открыть; сдѣлать, обратить во; гнать, изгнать, выгнать; ვჭხდი არაყსა, гнать водку; ვჭხდი ქუდსა снять съ кого шапку; ვჭხდი ქოფს, снимать пѣну; ვჭხდი კაცად, сдѣлать кого человѣкомъ, дать образованіе; ვირად ვჭხდი, дѣлать кого ослом, дурачить; გიჟად ვჭხდი, дѣлать кого дуракомъ, обольщать; ხელს ვჭხდი, ე. ი. ხელს ღავიღებ, отхватить руку, ქუთ 1528. ხელი ვჭხდეთ ხმალსა, ე. ი. ხელი ღავიღეთ ხმალსა, возмемъ въ руки оружіе; ქუთ. 1899; ჩვენ ხელსა ჩასცა ვჭხდითო, зачто мы не брались; ქუთ. 510; ხელსა ვჭხდი, убивать, душить; ქუთ. 1108; ხმალსა ჭხეთ ხელი, онъ схватилъ сабли; რუსუდ. 260; რას ხელსა ჭხდი, ე. ი. რათ გინდა, чтомъ здѣлать, на что тебѣ, ქუთ. 896; (ხდი, ხდიან ხხაღ), ზ. პირ. ჰოხდი, ხახურავს ამხდი; знѣ, გამხდი; снимаешь съ меня покрышку; дѣлаешь изъ меня; ხდი ქუდსა, ты снимаешь съ меня шапку; ხდი სულსა, и душишь меня, ხდი შენის გულის უფლად, ты дѣлаешь меня обладателемъ твоего сердца; ანა. 16; ხელსა რას ხდიან, ე. ი. გიჟი რაში უნდოდეს, зачѣмъ имъ меня сумасшедшаго; ქუთ. 742; რას ხელს ხდი, ე. ი. რაში გინდოდეს, на что я годенъ для тебя; მოურავ 143; (ვიხდი, ვიხადე), ზ. პირ. მოვიხდი, განვძარცვე სამოსელსა; снять, скинуть съ себя; -ვალსა, заплатить долгъ, ვიხდი მგალობს, отплатить, ვიხდი ღვთისმეტყველსა, отпраздновать; -ჭირს, სნეულებს, задержать болѣзнь; ვიხდი ომსა, окончить войну; ვიხდი ჯარიმას, платить штрафъ; ვიხდი მახვილსა, обнажить мечь; იხ. 5 — 12; მაკ. 26—51; ვიხდი ქუდსა, снять шляпу; ვიხდი ხოლიმს, извинится, ვიხდი, მიხდე, მიხადე. ზ. პირ. отнимаешь у меня; სამ. მოს. 39. მიხდი სულსა, морешь меня, მიხდი ქუდსა, ты снимаешь мнѣ шляпу; (ვუხდი, ვუხადე), ზ. პირ. მოვუხდი მაგალ. ვისმე ქუდსა; снять кому шляпу; ვუხდი ვალს, уплатить кому долгъ, ვუხდი პირსკოპოსს, отслужить кому молебенъ, ვუხდი მადლსა, благодарить кого, обручать кого; **ხდილი**, открытый, ნახადი არაყი, ѣдкое, выгнанное вино, масло;

ხმხდელი, кто гонитъ вино; платитъ долгъ, ხმხდელი ხელისა, ხელის დამდებელი, взявшій -ая за что либо; ხმხდელი ხალხის ხელისა, ე. ი. სიკვდილის ხელა-მწოფელი; ვეფხ. 704; взявшійся за доброе дѣло.

ხდა (ვჭხდი, -ღე), ზ. მ. მოვუწოდებ; звать, признавать; называть, именовать; ფსალ. 30 — 17; იერემ. 8 — 4; ვეფხ. 1576; 1 ქართლ. 274; გუჯ. 30; 7—27; **ხმხადი**, зовешь меня, იხაი. 21—8; იოან. 13—13.

ხდალი, ს. ჭაკი ვირი, ослица; იობ. 42 — 12; ან მშიშარი, მკრთალი; робкій, трусливый; -ცხენი, пугливая лошадь; 1 ქართლ. 135.

ხდევინება (ვახდევინებ, -ნე), ზ. მ. ავახდევინებ; ვახდევინებინე, გარდავახდევინებ; возвращать, заставить открыть; заплатить; вылечить; (გარდამახდევინებ), взыскиваешь съ меня; (ვეხდევინები), ზ. თვ. ღავეურჩები, взыскиваться, (ვიხდევინებ, -ნე), ზ. პირ. уплачивать штрафъ и т. п.

ხდენა (ვახდენ, -დინე), ზ. მ. გავაფუჭებ, წავახდენ, მოვკლალი, портить; ვიხდენ, -დინე, ზ. პირ. წავიხდენ, портить для себя; ქვეშ ვიხდენ მაგალ. ცხოველი), марать подъ собою (о младенцахъ).

ხდილი, ზედ. ამოღებული ან მოწყვეტილი, обнаженный.

ხდლური, ზედ. მხდალისებრი. Трусливый.

ხდომა (ვჭხდები, -დი), ზ. ვდ. შევიქმნები, გავხდები; ცხადად გავიღვიძებ გავჭფუჭდები წავჭხდები; дѣлаться, становиться, стать, худѣть; портиться; (ვუხდები, -დი), ზ. პირ. წავუხდები, გავფუჭდები, გავუხდები, შევიქმნები, портиться; дѣлаться, становиться для кого либо чѣмъ; გული უხდება, сердце измѣняется къ худшему, 123 ლიმ.

ხდომა (ვჭხდები, ვჭხდე, შემოკლ. ვჭხე), ზ. უ. გავიდ ქვეთ, ცხენით, ნავით, пройдти, проѣхать, проплыть; გამოსვლა 15—17.

ხდობა (ვუხდები, -დი), ზ. უ. ვამშვენიერებ, украшаю; идетъ къ лицу; пристаетъ; (მიხდები, -ხდა), ზ. პირ. ვამშვენიერებს, მალამაზებს, идетъ къ лицу мнѣ; აჭარი ჭკერი არ უხდება, злѣющій климатъ ему вреденъ.

ხდომა (ვჭხდები, ვჭხდი), ზ. უ. ვჭხლები, ვჭხები, прыгать, скакать, 1 ქართლ. 317.

ხდომა, ხუდომა, სხ. нападеніе, нападки; იობ. 3—16; ხდომა ან ხანძრობა 2 ქართლ. 221; нападеніе и разореніе; ჭჭხეები, -ლი), ზ. უ მოვჭხეები, მოვერიები; შევჭხეები, შევეხდები შევეურჩები; შემოვეურჩები, დავუხეები; წილად ვერგები; попадать въ цѣль; случаться; приключаться; приличествовать; встрѣчать; доставаться на долю по жребію; ლუკ 1 — 9, 15 — 12; ქუთ. 28; ლიმ. 35; რუსუდ. 518; როგორი ხდომა ხორცთა ჭხეებისა, которые касаются плоти; ვეფხ. 28; როგორც ჭხეებას სჭირს ხიბრძნეს, какъ это подлежитъ полному благоразумію; 1 ქართლ. ჭხეა ამხადა, молва прошла; ლიმ. 2—24; ვით მის ხელმწიფობას ჭხეებოს, какъ это надлежало Его Величеству; ვისრ. 2; ხდეებას, ხხეეს), ზ. პირ. მოჭრეების, შეეეშისი, შეხხ-

ვლების შემემთხვევის, შემეფერების; შემომეფერების; წილად ან ჯვრად მერგების; попадаетъ въ меня; случается со мною; попадаетъ мнѣ на встрѣчу; достается мнѣ въ очередь, въ удѣлъ; სული მწყდების, я задыхался, ალექ. 10; წილად მხვდები, ты достаешься мнѣ по жребію; ეროსთ. 48; აქა ხელი რა მეხლების, ე. ი. აქ ხელი არ მოიმართების; мнѣ не къ чему здѣсь оставаться; ვეფხ. 733; (ვეხვლები, -ლი), ზ. მიწ. თავს ლვეცები, მივუხვდები; წინა-აღმდეგ ვექმნები, აღვუდგები; 137 ბუნ. კ. ან შემოვეერები; ლვეხვდები, ვეშასჯებლებ; нападать; противиться; въ разгов. языкѣ: встрѣчать; угощать; (მიხვდების ან მიხვდების, 3 პ. უხვდების) ზ. მიწ. თავსმდეცები, წინა აღმიდგება, нападаетъ на меня; противится мнѣ; რაიცა ჭეშმარიტის მოძღვრებასა უხვდების, что не противно здравому ученію; 1 ქიმ. 1—10.

ხე, ს. ესე არს ზოგადი სახელი, რამეთუ ძირზედ მდგომსა ეწოდება **ნერგი**; მოკვეთილსა **ძელი**, ძირსა მათსა **ფესვი**, გრეხლამდე **ფორი**; მოჭრილთა ხეთა ფორსა მიწასი დანარჩენსა **კირკვი და კუნძი**; სხვანი სახელნი იხილე გრძელ; გაუთლელს ძელს ეწოდება: **ლვერე, ლატანი, ორტაკვირი**; გათლილსა: **კოჭი, ნაძი, გაბატარი**; მოჭრილთა ხეთა დასწვავად **შეშა**, უწვრილესსა **ფიჩხი**; дерево; древо; плодоносное дерево; ხის შეშა, гонки, въ смыслѣ дровъ, родословное дерево; ხის სოკო, губка, грибъ, растущій на деревѣ.

ხეთორი, осокоръ бѣлый, бѣлолистъ, ერთ. ლ.

ხება (ვ), ზ. ვ. შეველება, ხელს ველება; касаться чего, трогать; ქილ. 53; (ვეხები, მაგალ, გულსა), ზ. ვ. გულს ვეცემი, შევეხები, касаться сердца, пронзать сердце; ვეფხ. 627; ვისცა ღმერთი ხარის მორჩის ცანად უხვნის, ე. ი. ვისაც ღმერთი ცას უგებს ხარის მორჩისაითო; кому Богъ даетъ станъ стройный, какъ молодой кипарисъ; ვეფხ. 627; ხელს ვერ მიხებ, не можешь дотронуться до меня; ვეფხ. (ვეხები, -ხე), ზ. თ. შეველები; касаться, трогать, 69; (მეხება, მეხო), ზ. მიწ. შემეხება, касается меня, ლახვარი გულსა მეხოს, ვეფხ. 527; пусть мечь пронзитъ мое сердце; ცანი მეხოს, ე. ი. ცანი ხედ გამიხდეს, получу я стройный станъ какъ кипарисъ, ვეფხ. 527; (მახს, გახს, ახს), ზ. ვ. შემეხება; მაქვს; შემშვენის, შემფერის; касается меня, тебя, его; имѣю; надлежитъ мнѣ; იერემ. 47—5; 48—16; ნახე მახს.

ხებალახა, ს. მცენ. насѣкомое, гангстовникъ; ბუნ. ლ.

ხებარდა, ს. მცენ. жукъ-золотарникъ, ნ. ჩ. ლ.

ხებული, ზედ. გახეხილი, пронзенный; ვეფხ. 517; **ხებული**, მუნვე ვეფხ. 517, ხედ დახეხული, посаженное дерево.

ხეგვიმრა, ს. მცენ.ჩაღუნა, იფხლი, напоротникъ.

ხედება (ვახედებ, -და), ზ. ვ. ვაფერებინებ, заставить смотрѣть; სიბრ. 143.

ხედვა, ს. зрѣніе, взглядъ; взоръ; ხედვით და საქმით, теоретически и практически; მარკ. 2—3; ლოც. 17; ხედვა გონების, проницательность ума; ურჩი ხედვისა, непослушный взору; ვეფხ. 712; (ვეხედავ, უხრ. ვეხედები, სამღვთო-წერილში; ვხედავდი ან ვეხედები, ფალიპ. 3—3; ვეხედე); ზ. ვ. თვალით გავარჩევ, ლავინახავ; видѣть; смотрѣть, глядѣть; შვილად წაღმართად მას ხედავდა, онъ видѣлъ въ немъ будущаго по себѣ преемника; ვისრ. 4; მხედავ, ты видишь меня; (ვიხედები, -და), ზ. ვ. აქა იქ ვიყურები, осматриваться, оглядываться, **ხედვება** (ვ), ზ. ვ. ვაყურებინებ, заставить смотрѣть; **ხედვინები** (ვ), იგივე ხედვება.

ხედვითი და საქმითი სწავლანი, ზედ. теоретическія и практическія науки; ლოც. § 17.

ხედნა (ვეხედნი, ვეხედნა, -დნე), ზ. ვ. გავეხედნე ურთი საჯდომთა ხვასტაგთა; выѣзживать лошадей и т. п.

ხევა (ვ), ზ. ვ. ვოხრავ, охать; ქილ. 210.

ხევა (ვე), ზ. ვ. ლავეხევ; გავეგლეჯ, ლავფრენ; рвать, драть; ლექსების თქმა და ხევა; ე. ი. ლექსები თქმა ქილოზედ; გამ. ვეფხ. ბაკ. თქმ; писать стихи на тонъ для пѣнія; დანას მახია, ე. ი. ლამახვევინა, დანას მიმცა დასახვევლად; ვეფხ. 709; предоставилъ ножу растерзать меня; მიხევ გული, ты раздираешь мое сердце; გულსა ხვული, ე. ი. გულს დასობილი, пронзенное сердце, ვეფხ. 4.

ხევება (ვ), ზ. ვ. ხეთ გავზდი; воспитать какъ дерево; მახია ე. ი. ხესავით გამზარდო, онъ воспиталъ меня подобно дереву; ვეფხ. 709, (ვეხვედები). ზედ. деревянѣть, дичать.

ხეველი, ს. მოხევე, обитатель ущелья; 2 ქართლ. 369.

ხევთუბანი, ს. უბანი ხევზედ მდებარე, улица пролегающая по оврагу; გუჯ. 31.

ხევი, ს. მცირე მდინარე ორთა მთათა შორის, ჩახრა-ჭ. შული ღელე; ან ნაპირები, სადაც ჰსდის ამგვარი მდინარე; балка, оврагъ; 2 სჯული 21—4; ფსალ. 82—9; ვეფხ. 262, 858; 1 ქართლ. 449; **ხევისბერი**; **ხევისთავი**, ს. ერთის ხეობის უფროსი; მოურავი; старшина ущелья, ხევის თავობა, ს. მოურავობა ხეობაში, быть старшиною ущелія; სამ. გ. მ. 5; გუჯ. 14; ღასკ. 30; 5; **ხევნარი**, ს. ხევიანი, ხევბაიანი ადგილი; аллея; лѣсистая мѣстность; ღარეჯ. 2—9; **ხევნარიანი**, **ხევნაროანი**, ზედ. ტყიანი (ადგილი), лѣсистый; ქალ. 281, 304; **ხევნები**, ს. ღელეები, ღახრამული ადგილები; рытвина, растокъ; доль, межгорье; გამოს. 8—5; 1 მეფეთ. 23—6.

ხევრია, ს. უგერგილო, ბრიყვი; рохля.

ხევხუვი, овраги.

ხევხუვიანი, ზედ. ღელებიანი, овражный.

ხეში, ს. წვრილი და გრძელი ბაწარი, бечевка, ვეფხ. 213.

ხეოუფალა, ს. მცენ.

ხეთქა (ვხეთქ, -ქე), ზ. ვ. ვჭლეჯ, ვჭხევ, ვჭხტენ, გამობ, колоть, щепить, щелять; драть, трескать, (ვჭხეთქ, -ქე), ზ. ვ. ღავხლი. ღავჭკრავ, бить, ударить объ; повергать; ვჭხეთქ ჯავრითა, злить кого; ვჭხეთქ, ცრილით, заставить вдоволь плакать, ვჭხეთქ ღვინოთა, напоить до пьяна; თავს ვიხეთქ, -თქე. ломать надъ чемъ голову, думать; ეროსთ. 55; ხევ იხეთქა, дерево распустилось, ქილ. 369; (ვხეთქ, ან წვრილში: ვუხეთქნი, 1 ქირთლ. 367; -ქე). ზ. ვ. გავუხეთქ, разбить кому, напр. голову

1 ქართლ. 116; ვუხეთქ მუზარაკსა, пробить кому шишакъ; 1 ქართლ. 429; ვუხეთქ გულსა, поразить кого; (ვიხეთქები, -ქე), ф. з. ვჰხლეტებ; хлопаться; нажраться; (ვიხეთქები, -ქე), ф. თვ. აქიქვეცვი, биться; **ხეთქილი**, расколотый, дѣл. 13—53.

ხეთქება, სზ. -ზღვისა, волны морскія; (ვიხეთქებ, -ქე), ф. з. დავჰხლეტ, дѣлать ударить объ, повергать; ვიხეთქებ მიწასა, ударить объ землю; ვიხეთქებ თავსა, удариться головою; ვიხეთქებ ლახტსა, пронзать булавою; ვიხეთქებ მუზარაკსა, ударить объ шлемъ; გორგ. 314.

ხეიბარი, ს. კაცი დაშავებული, ѣзок бѣдный, калѣка, увѣчный.

ხეიბრობა, ს. დაშავებულება, увѣчье.

ხეირება (ვ), გამოვიყენებ, дѣлать годнымъ; (ვჰხეირდები) გამოვჰხდები, дѣлаться годнымъ.

ხეივანი, ს. ხეები რიგით დარგულნი ერთპირად ან ორპირად, аллея; დიპლ. 40—10.

ხეირი, ф. ხიკეთე. добро; годность.

ხეირიანი, ф. ფარისაგი, годный.

ხეირება (ვჰ), ф. უ. ჴყოფაი ხეთოფის, цѣнить.

ხეკაკუნა, 74, 86; დედაბა?

ხემაქვალა, დედაბა 827

ხეკამა, ს. მცენარე, растеніе: thapsia; ბუნ. ლ.

ხეკარი, ს. მცენ. названіе растенія, ѣвѣ. лѣ.

ხეკაცა, ს. მცენ. названіе растенія, ѣвѣ. лѣ. бун. лѣ.

ხეკოდა, фрик. дятелъ, грнк. лѣ.

ხელ, ф. არ იხმარების მარტივად, გარნა რთულად რიცვითსა თანა ჴსენთა, მაგალ. ერთხელ, ერთხელობას; ნ. თავის ადგილს.

ხელად, ф. ф. ხელთ, на готовѣ, подъ рукою; ხელად აქუს, у него въ рукахъ, онъ можетъ; ვეფხ. 23; ხელად არა მაქვს ფული, въ наличности у меня нѣтъ денегъ; ხელად ქონება (მაქვს), имѣю въ наличности.

ხელად, ф. ф. გიჟურად, глупо; -მქვია, глупо, необдуманно поступающій; 2 ქართლ. 215.

ხელადი, ს. მცირე ლიტრა, кувшинчикъ.

ხელადი, ф. ხელში საჭერი, ხელთა, ручной; ხელქვეითი, подручный; 1 ქართლ. 23.

ხელ-ამბარი, ს. მცირე ბეღელი, небольшая житница.

ხელ-ართოხანი, ს. ხელჯოხიანი, вооруженный палкой; სიბრ. 50, 160; швейцаръ; დავგ. 27.

ხელაური, ф. ф. ხელეული, ручной; ხელეული, ручной, дѣл. 110.

ხელ-აღებული, ს. თავ-გაწირული; оставленный на произволъ судьбы, пришедшій въ отчаяніе; ხიმ. ბერძნ. 2; ჩონგ. 133.

ხელ-აღპყრობილი, ф. ф. съ поднятыми руками.

ხელაღუპყრობილი, ф. ф. უნეკვნის არა მქონი, безпомощный, ვეფხ. 1301; -ებელად, ф. ф. не поднявъ руки; ვეფხ. 94.

ხელ-აწლა, ხელ-აწლად, ф. ф. ხელ მეორედ, снова, снова.

ხელბაღე, ს. ბაღე ხელით საჭერი, ручная сѣть.

ხელბორკილი, ს. ბორკილი ხელზედ დასადები, путы, оковы ручные; ხაუმ. 3 — 10; ფსალ. 149—9.

ხელ-გამომავალი, ф. ф. გამჭრიახი, марлива; расторопный; ხიმ. სოფხ. 340; გორგ. 249; ქილ. 81; **ხელ-გამომავლობა**, ს. სიმარჯვე, გერგილი, გამჭრიახობა, расторопность; ქილ. 171, 2 ქართლ. 568.

ხელ-გამოუვალი, ф. ф. არ მარჯვე, არ გამჭრიახი, нерасторопный; **ხელ-გამოუვალობა**, ს. არგამჭრიახობა, უგერგილობა; нерасторопность, ქილ. 58. [გუჯ. 25.

ხელ-განპყრობილი, ф. ф. распростертыя руки;

ხელგაუძრავად, ф. ф. неподвижная руки.

ხელგაუტეხელი, ф. ф. малоискусный.

ხელ გაშლილი, ф. ф. უხვი, щедрый.

ხელ გახსნილი, ф. ф. უხვი; ან ხელიდამ სისხლ გამოშვებული; щедрый; пустившій кровь изъ руки; ვეფხ. 361.

ხელ-გობა, ს. ჰაკარა გობა, коритце.

ხელ-დაშავებული, ф. ф. ხელ-ნაკოდი, ხელ-დაჭრილი, ხელ გახეიბრებული, раненый въ руку, ბერძნ. სამ, 68.

ხელ და ხელ, ф. ф. უსუსელოდ, ხელითი ხელად; სანჭაროდ; изъ руки въ руку; на скорую руку; ალმ. 126; -ბრძოლა, ომი, схватка, рукопашный бой; რუხულ. 61; ხელ და ხელ მიეცი, я отдалъ ему въ руки.

ხელ-დებული, ф. ф. ვისისამე საფარველს ქვეშე მიღებული, покровительствуемый; 2 ქართლ. 281.

ხელება (ვახელებ, -ლე), ф. ვ. გავგულისებ, сердить, злить; ვეფხ. 725; (ვჰხელდები, -ლდი), ф. ვ. გავგულისდები, сердиться, ან ვჰგარეგები, сходить съ ума, ვეფხ. 1307.

ხელება (შინვახელებ), застаивать дома.

ხელეული, ს. მჭელეული, ერთი იღლია ყანა; снопъ.

ხელეჩო, ს. ჰაკარა ცხო ერთის ხელით სახმარი, топорикъ.

ხელვა (ვჰ). ф. ვ. ხელში მაქვს, имѣть подъ рукою.

ხელზარი, ნახე ხელთარი.

ხელზედ ხვევა, ს. увертка, (ვიხვევ, ვიხვიე), ф. ვ. ვატყუებ, водить за носъ; обманывать.

ხელთა, ს. შვიდნი ახონი ან რიცხვნი, მიჩვენებელნი შვიდეულთა ღღეთა 12 თთვეთა წლისათა; ნახე ქრონიკონი; вруцѣлѣто.

ხელთგამომავლობა, ხელთ გამოუვალობა, ნ. ხელ გამომავლობა, ხელ გამოუმავლობა 2 ქართლ. 561.

ხელ-თგდება (ხელთ ვიგდებ, -დე), ф. ვ. ხელში ჩავიგდებ, двигать, схватить, прибрать къ рукамъ; ქილ. 416; 1 ქართლ. 352, 385; ხელთ ვუგდებ, отдать кому что въ руки; ხელთ მიგდია, я захватилъ.

ხელთ დასხმა (ხელთ დავასხამ), ф. ვ. ვაკურთხებ ვისმე ხელის დადებით; შევიპყრობ ვისმე მაგისთვის; рукополагать; наложить руки, взять подъ стражу; მაკ. 26—50; ხიმ. 8—18.

ხელთდება (ვჰ), ф. ვ. ხელში მიგხვდემ, вручить.

ხელთება (ვახელთებ), ф. ვ. ხელში ჩავიგდებ, ხელთვიგდებ, прибрать къ рукамъ, схватить; ვეფხ. 402; დავრ. 16; ქილ. 41, 213, მიხელთავ; захватываешь меня; მოურავ. 290; (ვიხელთები, -თე), ф. თვ. ხელში მიგვცემი, отдаваться въ руки; ხიმ. ვახტ. 248, 261.

ხელ-თეთრი, ნ. ხვალე.
ხელ-თოფელა, кузина.
ხელთსაქმარი, ს. ხელით საშუალო, рукодѣліе.
ხელთუგდებელი, ზედ. დაუჭერელი, непойманный, 2 ქორთლ. 414
ხელთ-უფალი, ს. მოხელე რასამე ან ხელოსანი, ხელოვანი; чиновникъ завѣдывающій чѣмъ-либо; художникъ, артистъ; ქილ. 646.
ხელთ-ყოფა (ვარ), ზ. უ. ვისისამე ხელშივარ, находится въ чьихъ либо рукахъ.
ხელთ-ქონა (ხელთ მაქვს), ზ. ვ. ექმატრონობ, მაქვს ხელში, имѣть въ рукахъ, владѣть.
ხელთჭერა (ვი), владѣть, держать въ рукахъ.
ხელთწერილი, ხელთწერილობა, ს. ხელით დაწერილი; росписка; рукопись.
ხელი (ბერძნ. ნეშენე.), ზ. ს. მკლავის წინაკერძო მაჯიდამ თითებდმდე; მაკ. 22—13; ვეფხ. 85; აღბ. 62; მფარველობა; სამართალი, ხელმწიფება, უფლება; რუსუდ. 273; საქმე; თანამდებობა, მოვალეობა, აღბ. 9; ვეფხ. 1218; ჯერი, ერთი წერობა, წყვილი ქანთ სიმელი და სხ; გვარი წერილობის; მაკალ. ნუსხა ხელი, მრგვალი ხელი; рука; покровительство, право, власть; дѣло; должность; перемѣна одѣжды; почеркъ; მარჯვენა ხელი, правая рука; მარცხენა ხელი, лѣвая рука, ხელსა არ ვახლებ, я не трону рукою; სხვის ხელით ეკალსა ჰკრეფს, чужими руками жаръ загребаетъ; **ხელზედ მოსაწვნავური**, ს. подручная прислуга; ხელს გავიცებ, ე. ი. შევეჩვევი, привыкнуть, ხელი ხელს ეჭირვის, ухватили по рукамъ, თუ ნაპარავი ხელთ ჰქონდეს, если ворованная вещь находится у него въ рукахъ; აღბ. 62; **მარტო ხელი**, одинокій; единственный; **მარტოხელობა**, одиночество. ხელად გავარვევ, ограбить своею рукою; აღბ 123; და არ მისცეს თავი ხელთა, и не отдались ему въ руки; 2 ქორთლ. 266; ფული ხელთ არა მაქვს, въ наличности у меня нѣтъ денегъ; ჩემ ხელად მოიყვარე, дожили до моихъ лѣтъ; ჩემ ხელად კაცი, ე. ი. ჩემისთანა კაცი, подобный мнѣ человѣкъ; გაჭრა მიკუნურთა ხელია, ვეფხ. 778; бросить все и удалиться есть дѣло влюбленнаго; ხელი შემივა, я имѣю право; რა ხელი მაქვს, какое я имѣю право, какое мнѣ дѣло; ჩემთან ხელი არა გაქვს, ты надо мною никакого права не имѣешь; რუსუდ. 273; ხელის შეწყობა ან მომართვა, помогать, თუ მაკრახთან ხელი აქვნდეს; если онъ при владѣтелѣ имѣетъ должность; აღბ. 9; მებაჟეთ ხელის უფალი, начальникъ таможенныхъ сборщиковъ; ეხლაკი მეხეთ. ცხოვრ; ხელს კუჭერ; жму рукою; скупаюсь. ხელის საურავი, ვეფხ. 335; სიწარე არა ხელია თქვენი, горевать, не ваше дѣло; რუსუდ. 449; მიწეთ შენი ხელია, навсегда это твое дѣло; ვისრ. 37; დარეჯ. 40, 46, მოართვა თითო ხელი ჯანისამოსი, онъ подалъ по одной перемѣнѣ одежды; რუსუდ. 244; ერთი ხელი აბჯარი, одна перемѣна оружія; რუსუდ. 377; მარტო ხელი, одинокій; одиночный; ერთი ხელი წიგნები, по одному экземпляру книгъ; ხუცური ხელი, церковное письмо; მრგვალი ხელი, круглый почеркъ; ნუსხა ხელი; скорый почеркъ, გული ხელთა არა მაქვს, ან თავი ხელთ არა მაქვს; я самъ не свой; ვისრ. 159; თავი ხელთა არა მაქვს, я занятъ по горло; სამ. კათოლიკ. 4; ლელაკაი თავის თავი ხელთ მქონე, женщина расторопная; სამ. ხომხ. 33; ხელიდამ გამოუვა, онъ на это способенъ; ხელს არ მომცემს, это мнѣ не выгодно; რას ხელს ვიყრი, на что мнѣ; ვისრ. 146; ამ ხელად, на сей разъ.
ხელი (სომხ.), ს. გიჟი, სულელი, ცნობა ვნებული; сумасшедшій; ვეფხ. 906; შავთ. 34; გულითა ხელითა, ე. ი. გაფუჭებულის გულითა, съ душевною злостью.
ხელიანი, ზედ. ხელის მქონებელი, имѣющій руку.
ხელითატარება, ზ. ვ. ხელით დამდგს, носить на рукахъ; водить за руку.
ხელითუქნელი, ზედ. არა ხელით გაკეთებული, нерукотворенный; ხელით უქნელი ხატი, нерукотворенный образъ.
ხელით-ქვნული, ზედ. ხელით ნაქმარი, сдѣланный рукою; იხი. 16—12; საქმ. 7—48; ზოგჯერმე, კერპი, истуканъ, идолъ; იხი 2—8; ფსალ. 96—7; ლუკ. 14—58; საქმ. 17—23.
ხელისუფალი, властелинъ, должностное лицо, начальникъ, ნ. ხელი.
ხელითწერილი, ს. ხელით ნაწერი, ან ხელწერილი, მოვალეობისა ან შეკრულობის წიგნი; рукопись; подпись; роспись.
ხელის ხელ წაღება (ვუღებ, -ღე), ზ. ვ. ხელიდამ გამოვართმევ, წავართმევ, отнять, вырвать изъ рукъ; აღბ. 35.
ხელის ამოართმევა (ხელს ავუმართმევ), ზ. ვ. ხელს ავაღებინებ, ჩამოვართმევ; გამოვაბარებ, отобрать у кого что; ნ. ჩ. ლ.; ან ხელის გამართვა, помогать, **ხელის ამამართავი**, ს. შეწევნა, пособіе; დასკ. 151.
ხელის აღება (ავიღებ), ზ. ვ. თავს ვანებებ, დავუტევებ, отказаться отъ чего, оставить что; თავზედ ხელის აღება, ე. ი. თავის გაწირვა, умираніе; отчаяться, **ხელის აღებინება** (ავა), ზ. სხვ. заставить отказаться.
ხელის აღმართრობა (-აღდუმართრობ, აღდუმართრ), ზ. ვ. ხელს გავუმართავ, შევეწევი, подать руку помощи; 1 ქილ. 377; **ხელის აღმმართრობელი**, ს. ხელის გამმართავი, вспомествователь; ცხრთ. 15; 1 ქორთლ. 218.
ხელის გამართვა (ვუმართავ), ზ. ვ. შევეწევი ფულით, ссужать кого деньгами; пособлять; помогать; (ხელს გავიმართავ), ზ. პიწ. ხელს შევეწყობ, ვიშოვნი შეწევნას; получить пособіе; поправиться; ქილ. 458.
ხელის გაბნნა (ხელს გავიბნინ), ზ. ვ. ხელიდამ; ხისხლის გამოვიშვებ, пустить изъ руки кровь ვეფხ. 364.
ხელის დადება (ხელს დავკსდებ), ზ. ვ. ხელს შევეწყობ; რუსუდ. 446; ან დავლოცავ თავზედ ხელის დადებით; положить руку, стараніе; руко полагать; нещись о комъ либо; **ხელის დასადები**, ს. შაქარი და ბაჭვი რომელსაც უგზავნის საქმრო თავის დანიშნულს ქალს; сахаръ и кольцо,

которыхъ женихъ посылаетъ невѣстѣ; კავკ. გაზ. 1854 წ. № 98.

ხელის დასხმა (-დასხმა), ზ. ს. დაელოცვა თავზედ ხელის ღილებით; შევიპყრობ ვისმე პატიმრად; рукополагать; наложить на кого руки, взять подъ арестъ; აღბ. 90.

ხელის დაფარება (დაფარებ), ზ. ს. დაჭმალვა სხვის ნაკლულებას, прикрывать недостатки кого либо.

ხელის დება, ნ. ხელის დადება.

ხელის მაგურებელი, ს. ხელის შემხედავი; зависимый; 2 ქრონ. 536.

ხელის მიდგომა (მიჭედომ, მიჭედეს), ზ. ს. ხელს ვახლებ, ხელსა ვჭიდებ, начинать.

ხელის მომართვა, ნახე ხელის გამართვა.

ხელის მოსადები, ს. ხელის მოსავლები, рукоять.

ხელის მოურნე, ს. გამგე, управляющій.

ხელის მოწერა, სხ. подпись руки; (ვწერ), ზ. ს. ხელს ჩავურთავ, подписывать.

ხელის მქონებელი, ს. თანამდებობის მფლობელი, должностное лицо; გუჯ. 15; რაც ხელის მქონებელი იყვნენ, всѣ должностныя лица.

ხელის მხდელი, ს. სიკეთის ხელის მხდელი, ქვეხ. 704; ე. ი. სიკეთის მაგიერად სიკეთის გამომხდელი, платящій за добро добромъ.

ხელის საშაგონებელი, ზედ. восхитительный, ვისრ. 2.

ხელის საურავი, ს. განსაგებელი, должность, управленіе.

ხელნაკლული, ზედ. немущій.

ხელის სწორობა, ხელის ყანება (ვსწორობ, ვსწორ, -ვყან), ზ. ს. ზედ. შეყვარებული ხიხარებით, მოეტანება, მოევარება; хватать.

ხელის უფალი, ხელის უფროსი, ს. განმგებელი რისამე, управляющій, начальникъ; გუჯ. 21; ლარეჯ. 85; ქილ. 526.

ხელის უფლება ან უფროსობა, ს. განბა; მართვა რისამე, управленіе; 1 ქართლ. 273, 281, 276; მდგომარეობა, ხარისხი მეზობრებთა; право состоянія.

ხელის ქვეშე, ზედ. მდგომარე ბრძანების ქვეშე ვისისამე, подчиненный подвластный; მარტ. 35—2.

ხელის-ურა, ნ. ხელის-ხდა.

ხელ-უშაბარა, ს. პატარა უშაბარა, небольшая бомба.

ხელის შემხედავი, ნ. ხელის მაგურებელი.

ხელის შესვლა (ხელი შევიდე, -ვიდა), ზ. ს. უფლება მაქვს, имѣю право.

ხელის შეწყობა, ს. ფარგში, діета.

ხელის შეწყობა, ხელის ჩართვა, ნ. ხელის დადება; ხელის მოწერა.

ხელის წვავლება, ზ. ს. ხელს მოვჭიდებ, схватить.

ხელის წაური (ხელს წავიერი, -ვარე), ზ. ს. ხელს გავიტყებ, გავიდებილებ, გავივარჯიშებ საქმესა რასმე, набить руку.

ხელის წყობა (ვიწყობ, -ვიწყე), ს. ს. ხელს გავამართავ, получить пособіе; (ვუწყობ), შევეწევი ფულით, снабдить кого деньгами, помочь; ხელსაწყობ, ты помогаешь мнѣ.

ხელის ხდა (-ვჭხდი, -ვხადე), ხელის ჭრა (ვჭჭრი, -ვჭჭარე), ზ. ს. გამოვიყენებ, воспользуюсь; употреблять, пользоваться; ვეფხ. 896; რა ხელი ეხლება, на что годится.

ხელის ხელ, ზზ. ხელ და ხელ, изъ руки въ руку; ვეფხ. 16; ხელის ხელ ჩასაგრელი, ხელ ხელგაურილი, подъ ручку; მოურავ. 232.

ხელის ხლება (ვახლებ, -ვახელ), ზ. ს. შევახებ ხელსა, прикоснуться, дотронуться.

ხელკუბო, ს. ხელით საკერებელი კუბო, посылки.

ხელმანდილი, ს. ხელსახოცი; носовой платокъ.

ხელმანკიერი, -კიანი, ს. ლაღერავი, бѣдокуръ.

ხელმანკი, ს. ხუმრ. 16; бѣдокуръ. რუს. ქონ. ლ.

ხელ-მარტო, ზედ. უცოლშვილო, одинокій; ჩონგ. 145.

ხელმარჯვე, ზედ. მარდი, ჩქარი; მარჯვედ მეხლოლი ნიშანში, ловкій, мѣткій; **ხელმარჯვედ**, ловко, мѣтко; ხელ მარჯვეობა, ს. მომარჯვებულობა ხელისა საქმეში ან ხროლაში, ловкость; мѣткость; რუსუდ. 541.

ხელ-მაწყარა, ზედ. ვისაც ხელი უწყრომს, ეცანება, ხარბი, проворный, ловкій.

ხელმეორედ, ზზ. ხელ-ახლა, вновь.

ხელმიუწოდებელი, ზედ. ხელ-უხლებელი, нетронутый; ვისრ. 101.

ხელმოკლე, ზედ. ძვირი, ხელმოჭირებული; скупой.

ხელმოკლეობა, -კლობა, ს. უპოვარება, бѣдность, недостатокъ.

ხელმოსაჭრელი, ზედ. ქვემდებარე ხელის მოჭრისა; подлежащій къ отсѣченію руки; სამ. ვახტ. 292.

ხელმოჭდილი, მოჭდობილი, ზედ. ძუნწი, ძვირი, скупой.

ხელმძღვანელი, ზოო. გამაგიერებელი, съумасводящій.

ხელმწიფე, ს. თვით მპყრობელი ღილებული მეფე, Государь, Императоръ; ვისრ. 47.

ხელმწიფება, ს. უფლება, ხელი; თვით მპყრობელობა; უმაღლესი მთავრობა власть, право; Императорство; самодержавіе; აღმ. 57: მატ. 21—25; იოან. 10 — 10; რომ. 13 — 1; მრავლ. ხელმწიფებანი, ს. ერთი ცხრათა დასთაგანი ანგელოზთა; властелинъ ангеловъ; რათა უწიოდეთ რამეთუ ხელმწიფება აქუს ძესა კაცისასა ქუეყანასა ზედა; дабы вы знали, что сынъ человѣческій, имѣетъ власть на землѣ; მატ. 9—6; (ვი), ზ. ს. გავამეფებ; воцарять; 1 ქართლ. 188; (ვი), ზ. უ. ვჭმეფობ, царствовать, მატ. 20—25; (ხელ ვუწიფებ, -ფე), ზ. თვ. უფლება მაქვს, имѣю власть, право; ანდრ. 133; 1 ქართლ. 68; (ხელმეწიფების), ზ. თვ. ხელიშემოვა, უფლება მაქვს, я имѣю право, власть; მატ. 5—14; 54—32; გუჯ. 12.

ხელმწიფობა, სხ. მეფობა; ვეფხ. 142; ვისრ. 2; რუსუდ. 30; უფლება, ხელი; შესავ. სიმღ. ხამ. 2; царствованіе; власть, право; ხელმწიფობით შემებრალნეს; ე. ი. რაღგანაც ხელმწიფის ხარისხი ჰქონდა იმის თვის შემებრალებოო; ვეფხ. 293; какъ Государя, я пожалѣлъ его; ვითა შეჰფერის

ხელმწიფობასა თქვენსა, какъ это надлежитъ Вашему Величеству; I ქრთლ. 301; რუსულ. 13; (ჴ)ხელმწიფობ), ზ. ვ. ჴ)მეფობ, царствовать.

ხელმწიფური, ზედ. ხელმწიფისაებრი შესაფერი, какъ царю подобаетъ, царскій; -ქცევა, рус. 1; царская манера обращенія; ხელმწიფურად, ზმ. по царски; ვეფხ. 1574.

ხელნა, მრავ. ხელნები; მარხილთ გასაწევი ორი ლაბანი, оглобли у саней.

ხელნავი, ს. სამაჯი სამკლავე, поручи; нарукавникъ (у латъ), 2 ქრონ. 158, 524; рус. 529; სამ. ლ. ხელნავიანი მკლავი, рука одѣтая въ нарукавникъ.

ხელნაწერი, ს. ხელით წერილი, рукопись.

ხელობა, სხ. ჭკუა-მცდარობა, безумство, сумасшествіе, ვეფხ. 28, 922, (ჴ)ხელობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ ჭკუა ჴ)მცდარობ, безумствовать; ხელობითი ქიქეყი; сходить съума, ვეფხ. 15; მიხმიჯნურობისა თვის ჴ)ხელობ; я схожу съума отъ любви; ვისრ. 106. (ჴ)ხელდები, -დი), ზ. ვდ. გავჴდები, обѣсится.

ხელობა, ს. ხელოვნება, ცოდნა რომელისამე ხელ-ხაქმარისა; ვითარ ხუროობა, მჭედლობა; ხელოვნება, ოსტატობა; სახელო, თანამდებობა; ремесло, мастерство; должность; искуство, знаніе; ვეფხ. 14, 15; ჩემი ხელობა ეს არის, вотъ мое ремесло; (ჴ)ხელობ, სრ. არა აქვს), ზ. ვ. ხელოვნებას მოვიხმარებ, употреблять искуство.

ხელობა, ს. ჯური, ხამეში, რიგობა; перемена одежды; ერთი ხელობა ტანთ-საცმელი; одна перемѣна одежды; ერთ ხელობას, за одинъ пріемъ; ორხელობას, въ два пріема.

ხელოვანი, ზედ. მარჯვე, გამოცდილი საქმეში; искусный; художникъ; хитрый; ქად. 33.

ხელოვანება, ხელოვნება, -ლოვნობა, ს. ხელობა; გამოცდილება საქმეში; мѣрность; искуство; ремесло, мастерство; уловка, хитрость; საქმ. 18—3; ვეფხ. 6, ჩახრუხ. 92; ქილ. 489; (ჴ)ხელოვნებ, -ნებ), ზ. ვ. ჴ)მეფობ, мастерить, упражняться, работать, ვეფხ. 25; (ვახელოვნებ), გავჯარჯისებ, ვასაქმებ, упражнять, ხელოვნებითი, ზედ. ცოდნით ნაშუაქვარი, искуственный; ხელოვნებული, ზედ. ფრიადის რეცუნებით ნაშუაქვარი, сдѣланный съ искуствомъ; ქილ. 505; ან მანქანებით მოგონებული, хитросплетенный; იგავი 26—19.

ხელოსანი, ს. მცოდნე ხელობისა, ხელსაქმარისა, ოსტატი; ხელის უფროსი, ойрелъ: მამასახლისი სოფლისა, მოხელე სოფელში, ремесленникъ; мастеръ; художникъ; сборщикъ податей; старшина въ деревнѣ; გუჯ. 2—23; სამ. ბერძნ. 344.

ხელოსნობა, ს. ხელობა, ცოდნა რომელისამე ხელოს საქმარისა; ოსტატობა; ремесло, мастерство; (ჴ)ხ, ვი), ზ. ვ. заниматься ремесломъ; სამ. სომხ. 391.

ხელოსნური, ზედ. художественный.

ხელსაბანი, ს. ხელის დასაბანი ჭურჭელი, рукомойникъ; тазъ.

ხელსაფქვავი, ს. პატარა წისქვილი ხელით სატრუსავი, ручная мельница.

ხელსაქმარი, ს. ხელით სამუშაოი საქმე, рукодѣліе, ручная работа.

ხელსაქმე, ს. იგივე ხელსაქმარი.

ხელსაქმობა, სხ. ручная работа; (ხელ-ჴ)ხელსაქმობ), ზ. ვ. ხელით ვჴმუშაობ; работать руково.

ხელ-სალებავი, ს. ინა, краска, ლ.

ხელსაყარი, ზედ. სახმარი, გამოსადეგი, пригодный.

ხელსაჭერი, ზედ. ხელში დასაჭერი მაგალ. ჯოხი, ручной (ручная палка).

ხელსახოცი, ს. ხელსაბანელი, носовой платокъ, -ბაღდადის, шелковый ручной платокъ турецкій.

ხელსუფთა, ს. бѣлоручка.

ხელსწრაფი, ზედ. ხელზედ მარჯვე, проворный на руку.

ხელტარი, ს. ხელის მოხაკილი, рукоять, -ხმლისა, рукоять у сабли; ვეფხ. განმ. 601; ან თოთის ტარი, веретено; 445(?).

ხელუკუღმა, მაგალ. ნასროლი ლახტი, рус. 687; булава брошенная рукою назадъ.

ხელური; ზედ. გიჟური, дурацкій, რუსულ. 24; ვეფხ. 1200; ვისრ. 17.

ხელურობა, ს. გიჟობა, дурачество; ქილ. 211.

ხელუქმარი, ზედ. ხელით უქნელი, не рукою сдѣланный.

ხელუყრელი, ზედ. გამოუსადეგი, негодный.

ხელუხლებელი, ხელუხლები, ზედ. უნაკლულო, მრთელი, უხმარებელი, нетронутый, непочатый; цѣлый.

ხელფასი, ს. სახელფასო, გასამრჯელო, плата за трудъ.

ხელფიცხელი, ზედ. ხელმტკიცე, тяжелая (рука).

ხელფურჩი, ზედ. ვისაც უსწრაფესად თვისით გონებით ძალ-ედვას გაკეთება ხელ საქმისა; მაგალ: გამართვა მოსალოთა საკმოთა; აგება წისქვილისა, მანქანათა; ვ. ი. ხელმარჯვე საქმეში, переимчивый, способный перенять что самоучкой.

ხელ-ფურჩობა, ს ხელზედ მარჯვობა საქმეში, способность перенимать самоучкой; переимчивость.

ხელქვეითი, ხელქვეშე, -შეთი; ზედ. დამორჩილებული, დამოკიდებული; подчиненный.

ხელქმნა (ვიჴქმნი, ჴქმენ), ზ. ვ. გავაგებ ვისმე, შევჴქმნი ჭკუაზედ; ცნობას მივუღებ; сводить съ ума; **ხელ-მქმნელი**, ს. кто сводитъ съ ума; ვეფხ. 16. **ხელ-ქმნილი**, მან. лишившійся разсудка; ვეფხ. 847.

ხელ-ქოთანი, ს. მომცრო ქოთანი, небольшой горшокъ.

ხელყოფა ან ხელყვა (ხელჴყოფ, -ჴყვი, -ჴყვა), ზ. ვ. ხელსმიჴყოფ, ხელსყვნებ, დაყენებ; начать дѣло, предпринять что; I ქრონ. 336; მრავალ. 32; (ხელჴყვი, -ყვეს), ზ. თვ. ხელსვახლებ, прикоснуться.

ხელშეკრული, съ связанными руками.

ხელშეუვალი, ზედ. მოუღებარი, უცილობელი, უღავო, რომ სხვას ხელს არ შეუყრიდეს; неоспо-

римый, неприкосновенный. გეჯ. 29; 1 ქრონ. 222. ხელ-შეუვალად, ზზ. несомнѣнно.

ხელშეუხებელი, ზედ. ხელ-უხლებელი, нетронутый.

ხელ-შეხება (ვ), ზ. ვ. ხელს ვახლებ, касаться, 1 ქრონ. 414.

ხელშეწყობით, თამარ. ბაგ. 19, съ помощію.

ხელშუბა, ს. ბუნ მოკლე შუბი, дротикъ, небольшое копье; **-ბიანი**, ზედ. вооруженный дротикомъ.

ხელჩართული, ზედ. ან ს. ხელმოწერილი; განთვისებული გვარი წერილისა, რომელსაც შინაც გარდაიცვალოს პირი დიდროვანთა და შვენიერთა ხაკვეთებით ურთიერთას, ესრეთ რომე არა ადვილად წარკითხვა მათი; подписанный; подпись руки; почеркъ письма.

ხელჩაფი, ს. корчагъ, ხაშ. 136

ხელჩქარად, ზს. მალე, на скорую руку.

ხელცარიელი, ზედ. пусторукій.

ხელცარიელობა, ს. უქონლობა; неимѣніе денегъ.

ხელცახოცი, მრავ. ნ. ხელსახოცი.

ხელცმული, ზედ. მფარველობასა ქვეშე მყოფი, непротительствуемый, სამ. ლ. 4 მეფე. 15—19; დაბეჭდილს დაბადებაში არ იპოვება ეს სიტყვა.

ხელცუდა, ზედ. ნახე ხელცარიელი; **ხელცუდად** ნუ განათავისუფლებ მონასა; неотпускай раба съ пустыми руками; 2 სჯული 15—13.

ხელცულა, ს. ნაჯახი, бердышъ.

ხელძარი, ს. კონი ხელებით სახიდი, хворостяная ручная корзина.

ხელწაურთავი, ზედ. ხელმოუწერელი, неподписанный.

ხელწერილი, ს. ხელით წერილი; ან ხელნაწერი; роспись; подпись; руконись.

ხელწმინდად, ზზ. აღწერით, чисто на чисто.

ხელ-ხება, სხ. მოგოლა, ღონისძება საქმისა, приступъ къ дѣлу; (ხელს ვახებ), ზ. ვ. ხელს მოვჭეროფ, მოვჭიდები, приступить.

ხელ-ხელ გაბერილი, ნ. ხელის-ხელ.

ხელხუნდი, ს. სიხორხი, ხელზედ დასადები ხუნდი; цѣпь которую надѣваютъ преступнику на руки.

ხელჯაგი, ს. ჩასაცმელი ხელზედ სითბოსთვის, ამგვარს ჩასაცმელსა თოვლისასა ეწოდების თითმანი; рукавица; ერისთ. 7.

ხელჯოხიანი, ს. ისაული, вооруженный палкой; დასტ. 15.

ხელჯოხიანობა, ს. ისაულობა, ალექს. 194; исполненіе полицейскихъ обязанностей.

ხემსება (ვიხემსებ, -ხე), ზ. ვ. ვიგემებ, вкусить, отвѣдать; ქილ. 487.

ხემხი, ს. მცირე ლუკმა, ერთი ბუნო რამ, крохи, крохотка, крошка, крупица.

ხემხუ, ს. ყურძენის, сортъ винограда; ერისთ. ლ.

ხემწარა, ს. მცენარეა, ბუნ. ლ.

ხენდრო, ს. ძილი მარწყვი ან ყაღა; малина; ნ ჩ. ლ. ბუნ. ლ. ბურან-ღომა მანერული, გოდორა, ხვიბვიანა, კაკაბინა; ერისთ. ლ.

ხენეშა, ხენეში (სომხ.), ზედ. სამკელი, ჯაკი, ურგები; მფხეკი, ლამპალი, მატ. 7—17; 12—33, 34; дурной, негодный; гнилой; алекс. 81.

ხენეშ ყოფა (ვჰყოფ, ვჰყოფ), ზ. ვ. ვახდენ, портить.

ხენიახურა, ს. მცენ. заря (растен.), ივანე ბატ. ლ.

ხენჯი, ს. მეტალთა ნაწური წიდა, რიყეში, окалина, огарки металлы; ქილ. 113.

ხეობა, ს. რაგზედ ჩარიგებულნი ხენი; аллея, ხეხეობით გამართული ბაღი, садъ съ аллеями деревъ, ქილ. 201.

ხეობა, ს, ხევი, შუაობა ერის მდინარეზედ ორთა მთათა შორის გაღმა გამოღმა მიდევნებით; селенія въ ущельяхъ гдѣ протекаетъ рѣка.

ხეოხროხაშა, ს. მეცნიერებ, ბუნ. ლ.

ხერგა (ვჰხერგ, -გე), ნ. ჩახერგვა.

ხერგი, ს. ცვიათა და ჭალიახთა გზათა ზედა წაქცეული, გინა მდინარისაგან მოტანილი ხე ღა გაბმული გახიდული, засѣка; ან баррикада.

ხერგული, ს. იგივე ხერგი, засѣка, баррикада.

ხე-რევანდი, ს. მცენ. бѣлый ревень; ერისთ. ლ.

ხერთვისი, ს. ჭალაკი, კუნძული, перешеекъ; островъ; ქიმ. 36.

ხერი, ნ. ღერი; სახანთლეთ ღეროები, вѣтви у подсвѣчника, გამოხლ. 25—31; რიცხვი 8—4.

ხერკინა, ნახე ბალექონი ან ჩალაფუში.

ხეფირელი, ს. მცენ. ერისთ. ლ.

ხერქული, ს. მცენ. черешня, დან. 13—58.

ხერტყი, ს. ჯუხარი, дубрава; გამოხლ. 34—13.

ხერტყოვანი, ზედ. მწვანეფოთლოვანი, зеленѣющій.

ხერუვიმი (ებრ), ს. ერთი ცხრა დასთაგანი ანგელოზთა; херувимъ; მარკ. 77; ებრ. 9—4.

ხერხა (ვჰ), ზ. ვ. ვჰხჭრი ხერხითა, пилить; (ვიხერხები, -ხე), ზ. ვ. გავიხერხები, გავიჭრები ხერხით, распиливаться.

ხერხება (ვ), ზ. ვ. მოვაგვარებ, მოვახელოვნებ, мастерить, приладить; (ვი), ზ. მარ. მოვიხელოვნებ; გამოვჭკნები, умудриться, ухитриться, быть годну; კორი 14; (ვე), ზ. მარ. მოვუხელოვნებ; употребить противу кого хитрость; (ვეხერხები), ზ. თვ. ვჰხელოვნობ რაზედმე, ухищряться надъ чѣмъ; მეხერხები, ты употребляешь противу меня хитрость; ქილ. 470.

ხერხემალი, ს. ზურგის ძვალი, რომელზედაც მოხვეული არიან წიბონი ან ფერხულნი გვერდთანი, позвонокъ; хвостецъ.

ხერხი, ს. კრძელი და ფართო რკინის იარაღი, ცალის გვერდით დაკბილული საჭრელად ხეთა, ძვალთა, ქვათა და სხ. пила; ისტ. 10—15.

ხერხი, ს. ხელოვნება, ხელ-ფუარობა, გამოცდილება, ოსტატობა, მოხერხება, ეშმაკობა, искусство, хитрость; რუსულ. 882; ქილ. 488. ხერხით, ზზ. მანქანებით, посредствомъ хитрости.

ხერხი, ს. თევზ. пила рыба, ერისთ. ლ.

ხერხიანი, ზედ. ხელოვანი, ბერგილიანი, мастеровой; искусный; хитрый; удобный.

ხერხიანობა, ს. მოხერხებულება, искусство; хитрость; რუსულ. 364, 407.

ხესაეკლე, ს. მცენ. ნახე ძეძვი.

ხეცარი, ს. კოტა, ხმლის ცარი, ефесъ, рукоятка.

ხეცება (ვიხეცები), ზ. ვ. ვიგიჟები, обезумлять, (ვჰ-

ხეტიალი), ზედ. ვჰგიჟდები, обезумѣть; (ვეხეტები, -ტე), ზ. თვ. აქეთ ვეხეტები, таскаться.

ხეტი, ზედ. გაუგებარი, წინააღმდეგი, рохля.

ხეტუხტი, ს. მცენ. мольва, просвирнякъ, (раст.); ბუნ. ლ.

ხეტუე, ს. საშენებლად სახმარი ტყე ან ხეები, строевой лѣсъ.

ხეული, ზედ. დახეული, рваный.

ხეული, ს. მოხეტიალე, бѣглый, житель ушелья. შდგ. 54. [ный.

ხეულობა, ნ. ხეობა; ხეური, ზედ. სახეტიალო, ушель-

ხეურუ, ს. ღიღილა, бузина. ჰ. ფ. ლ.

ხეურცა, ს. მცენ. дикій базилекъ, чебрецъ; (plante). ბუნ. ლ.

ხეფარდა, ს. მცენ. ნ. აკაკის ხე.

ხეურუა, ს. მცენ. ღიღილა, бузина; ჰ. ფ. ლ.

ხეშავა, ს. მცენ. крушина, ольха. ლ.

ხეშიშველი, ს. მცენ. названіе растенія.

ხეჩა (ვჰხეჩ, -ჩე), ზ. ვ. ვაპობ, ვჰხლეჩ, ვჰხრეხ; колоть, рубить.

ხეჩაკალი, ს. ბარკი (სოფლის), багоръ.

ხეჩასპერი (ხომხ.), ს. ჯვარის მამა, посаженый отецъ; ქრისტ. 162.

ხეწა (ვჰხეწ), ზ. ვ. ვჰხეწე, ვჰფხეკ, ვოლი; двигать двуручною пилою; строгать; скоблить; очищать нитку; слегка равнять; ზოგჯ. ვჰჭერთ, გამოვჰლილაბრავ; долбить.

ხეწიწვი, ს. მცენ. папоротникъ (раст.).

ხეწნა (ვჰხეწნი, -ნე), ზ. ვ. ვჰხვა, ვჰგლეჯ. ვჰხეწ; ავაძრობ კანს; ქსოვ. 754; рвать, драть; строгать; сдирать кожу. [скорлупа.

ხეჭბი, ს. წაბლის გარეგანი ბუდე, каштановая

ხეჭეჭური, სოფლური მსხალი წყლიანი, дикая и сочная груза; ბაქრ. 181.

ხეჭრელა, ს. მცენ. лущуха; жестеръ, ерикъ. ლ.

ხეჭუჭი, ს. კვერცხის გარეგანი ბუდე, скорлупа.

ხეხა (ვჰ), ზ. ვ. ვჰქრეხ, ერთს მეორეზედ წავუსვამ; тереть, (ვიხეხები, -ხე; ვეხეხები). ზ. ვ. тереться; ხაო ეხეხება ხავერდსა, бархатъ атласится.

ხე-ხილი, ს. ხილნარი, плодъ, фруктовый садъ или деревья.

ხეწილნარი, იგივე ხენილი, ხიბრ. 158.

ხეხო, ს. ყავზი, мушкатный орѣхъ; ბუნ. ლ.

ხე-ხუ, ყურძენია, ბაქრ. 182.

ხვაკაგი, ს. იმერულად **ხვასკაგი**, рогатый скотъ.

ხვადი, ს. მამალი, мужъ, самецъ, ლომი, ძაღლი, კაცი, ყველა, დათვი, მგელი, ცული და სხ. კარნა ამათს ეწოდება ძუ; самецъ.

ხვავი, ხუავ ს. გროვა, ზვინი მარცვლის, амбаръ, ბზიანი, რიონში, ჩენში; груда зернового хлѣба.

ხვაიშანი, ხოიშანი, ხვარეშანი, ს. მოხმარება, შველა, ხელის მომართვა, пособіе, помощь; ცხ. 83.

ხვაიშნება, ხვაიშნობა, სხ. -ობოვნა შეწევნისა; ходатайство о помощи; (ვი, ან ვუ), ზ. ვ. ვთხოვ ვისთვისმე შეწევნას, მფარველობას, ходатайствовать, просить за кого либо; ქილ. 354; დარეჯ. 2—21.

ხვალ, 2 პირი ზმნისა ვალ, ნ. სვლა.

ხვალ, ხუალე, ზმ. ღვეის შემდეგ, მეორეს ან მოსავალს ღვეს; завтра; ვეფხ. 11; ხვალზეით, ან ხვალის ხვალ, ზმ. ზეგ, послѣ завтра; **ხვალინდელი**, ზედ. მომავალის ღვისა, завтрашній; -ღვე, завтрашній день, **ხვალისაგან, ხვალისად**, ზმ. მეორეს ღვეს, на завтра, на другой день; მაკ. 27—62; საქმ. 10—24.

ხვალმე, ლექსი ესე იხმარების ზმნათა თანა და ჰნიშნავს მოქმედების განმარებასა, частица указывающая дѣйствіе глагола; ვეფხ. 126, ვიყოლი ხოლმე, я хаживалъ; ვლაპარაკობი ხოლმე, я говаривалъ; ვსაქმობი ხოლმე, я работалъ часто.

ხვალო, ს. ვერხვი, осина, plante; ბუნ. ლ. осокорь, бѣлый бѣлолистъ, ерикъ. ლ.

ხვანძი, ნ. ხვანჯა.

ხვანჯარი, ხონჯარი, ხ. საწვივეთ ზონარი შესაკრავი, кушакъ у нижняго платья; ვისტ. 95.

ხვანჯვა (ვჰ), ზ. ვ. ღვეჰსლისრთოვ. запутывать.

ხვანჯი, ს. ხლართი, ხვლართული; ხრაკი, ეშმაკობა; узелъ; путаница; хитрость, уловка. ხვანჯით შეკრვა, ვისტ. 4; поставить кому западню; 2 ქართლ. 18.

ხვანჯკოლა, ს. ზღვინ. თოკვეზი, ловчій бобъ; ბუნ. ლ. ნ. თოკია.

ხვარავა, მცენ. сливень, ерикъ. ლ.; новилица.

ხვარახნისთესლი ან ძირი, ს. მცენ. цитваръ.

ხვარეშანი, ნახე ხვაიშანი.

ხვარბალი, ხორბალი, ს. მარცვლი ბურის მოსაჭყლეთა; пшеница; хлѣбное зерно; ღვაჯ. 11—35; ისაი 29—1.

ხვარავა, ხვართქლა, ს. მცენ. новилика (раст.); ქილ. 651.

ხვართქლი, ნ. ხვირთქლი; **ხვარი**, ნ. ხოირი; საჯ. ლ.

ხვასკაგი, ს. მოსაშენებელი პირუტყვი, შინაური საქონელი, вещественный скотъ; ფული, სიცხოვრებელი ან საუნჯე, ქილ. 318; ძველს დროში ფულის მაგიერად ამაგებდენ ხვასკაგსა, ამისთვის ხვასკაგს აქვს ორი მნიშვნელობა; საქონლისა და ფულისა როგორც ლათინურად, pecunia; скотъ, животина; сокровище, богатство, деньги; 1 ქართლ. 115, 30.

ხვარშაკი, ხუარშაკი, ნ. ხორშაკი; **ხარშაკოვანი**, ზედ. ცხელი, знойный.

ხვატი, ს. ძრიელი სიცხე, сильный жаръ.

ხვაშიადი (სპარს.), ს. საიდუმლო, დაფარული საქმე, გულის-ჰასუხი; тайна, секретъ; ვეფხ. 13, 156; -ღის გამეღავნება, открыть тайну.

ხვდომა, ხუდომა, ნ, **ხდომა**.

ხვეშა (ვახვეშ, -ვე), ზ. ვ. გამოგართმევ, მოვაკლებ; გამოვრიცხავ, ოიცხვიდამ გამოვაკლ; отнимать, лишать; исключить, вычесть; ვახვეშ კარსა, открыть дверь; (ვიხვეშები, ვიხვე), ზ. ვ. გამოვიგარიშები, вычитаться, კარი ეხვეშა, дверь отворяется, **ხვეშული**, მიმ. итъятый; 2 სჯული. 32—37; ფსალ. 77; 30; ქილ. 519.

ხვედა, ს. ხის ურო, колотушка; молотъ, баба; მხაკ. 4—21, баба.

ხვედნა სხ. укоръ, укоризна; (ვჰხვედნი, -ნე), ზ. ვ. ვჰცქსავ, ვუყვედრი, укорять; სოფონ. 2—8.

ხვედრება (ვ), ზ. ვ. მივარგვამ. ვჰკრავ; ვარგუნებ; ან წინაშემოვჰკრა; попадать въ цѣль, ударить; удѣлять, давать кому часть; выводить на встрѣчу; **ხვედრებული**, рѣлагд, доставшійся на долю.

ხვედრი, ს. წილად ნარგები, ხვედრებული, часть, доля; надѣлъ; 1 ქორთ. 16; ნ. მხვედრი; მამული და აგარაკი ხვედრითური; земля и поле съ принадлежностями; გუჯ. ხვედრი მიწისა, надѣлъ. **ხვედრიანად**, ზზ. ვისმ. 132; съ доставшимися на долю.

ხვევა, ხვევნა, იხ. перевязка, напр. ранъ; ვეფხ. 98; (ვა), ზ. ვ. ძაფს ღერძვვე რაზედმე, შემოვაკრავ, შემოვჰკრავნი; навивать; намотать; обвязывать; ვიხვევ თავზედ ხელსა, навязать кому дѣло; (ვი), ზ. შინ. თავზედ მოვიხვევ; окутать себя; ხელზედ ვიხვევ. водить кого за носъ, морочить; თავზედ ვიხვევ. повязываю себѣ на голову; беру на себя что; (ვუ, მაგალ. თვალებს), ზ. მინ. отводить глаза; морочить; თვალს მიხვევს, морочитъ меня, (ვიხვევი, -ხვიე), ზ. თვ. ღრუბვვევი, შემოვეკვრი, გარდავეხვევი. ჩავეხუტები; (ბუხთა და მაკლთათვის); ღრუბები, ღრუბვვევი; гарнисторы; обвиваться, наматываться, навиваться, обвиваться; обнять кого; окружить, обступить; насѣсть (о насѣкомыхъ): рустл. 146, 403; ერთმანერთსა ეხვეოდენ, они обнимали другъ друга; ვეფხ. 222; რიდე ეხვია, ვეფხ. 72; ეხვევის ბუზი; мухи налетаютъ; მაკლი ეხვევა, черви точатъ; წვერულვაში ახლად ეხვეოდა, у него пробивались борода и усы; 2 ქორთ. 553; თავზედ მეხვევა ხალხი, народъ окружаетъ меня; თავბრუ მეხვევა, у меня голова кружится; ეხვიენეს თორსა ყელსა გრძელად თმანი, волосы обвивали бѣлую шею ея; ვეფხ. 123, გარე ეხვიენეს, окружали; რუსთ. 584; ვიხვევიარ, ახვევია; ვიხვეოდი; окружать; მოიკრძალა გარს ახვევია; обнесенъ рѣшеткою; მოხელენი ახვევიან, его окружаютъ слуги; рустл. 859; **ხვეული ხე**, курчавое дерево; **ხვეული** ქადა, завитой сдобный хлѣбъ; **ხვევინება** (ვი), ზ. სხვ. ღრუბვვევინებ, заставить наматывать; ხელზედ ვახვევინებ, заставляю морочить.

ხვეზა, ხვეზელი, ს. ცომის გუნდა პურის გამოსაცხობად უხაშო, ღვეზელი, ღვეძელი; ნ. ბური; тѣсто безъ закваски; მსჯ. 7 — 13; ხვეზა თაფლისა; сотъ меда.

ხველა, ს. ავადმა გაციებისაგან; მსგავსი სურდოსი, ხორხით გამოხმობა ზოგჯერმე ბალღების გამოწურობით; кашель; ხმელი ხველა, сухой кашель.

ხველება, იხ. кашель; (ვიხველებ, -ლე), ზ. ვ. кашлять.

ხვერთნა (ვჰხვერთნი, -ნე), ზ. უ. ვჰყლაპავ, глотать; ამოხ. 7 — 2; დაბეჭდილს ღაბაღებაში ამ სიტყვის მაგიერად ჰხვერნა; глотаетъ; სამ. ლ.

ხვერშე, ზედ. მაუშნიერი მიწა, рыхлая земля.

ხვეშტი, ზედ. კუშტი; бѣлящій, ѵдѣлый, вокругъ имѣ. 21; утрюмый; грубый.

ხვეტა (ვჰ), ზ. ვ. ვჰხვეწ; выскребать ножомъ; собирать въ кучу; собирать, сколять; ვეფხ. 54; ანდრ. 144.

ხვეტი, ს. ხოპი, ან სახვეტი; весло; скребокъ.

ხვეული, ნ. **ხვევა**.

ხვეწა (ვჰ), ზ. ვ. ვჰფხვეწ. ვჰხთლი; ან ძაფს ღერძუფთავებ სახვეწავით; ღერძძახვ; ვჰხჭვრეთ; скоблить, строгать; очищать нитку; долбить; იხ. 44—12.

ხვეწი, ს. მოკაკული ხოლელი ციგნისა გამოსახჭრელად ხის ჭურჭელთა, вѣчѣрдолгое, долото; стамеска.

ხვეწება (ვი), ზ. ვ. უკვეკრავ, просить о комъ, поручать кого кому, დარეჯ. 115; ნ. ხვეწნა.

ხვეწნა, იხ. ფრიალი ვედრება, მუდარა, просьба, мольба, (ვეხვეწები, ვიხვეწები, -წე), ზ. თვ. ვვვედრები, ვემუდარები, умолять; неотступно просить; მეხვეწებოდა, онъ умолялъ меня; თითონ მხვეწნია, онъ самъ просилъ меня, ალექ. 161; ვჰხვეწნივარ, я умолялъ его объ этомъ.

ხვეჭა (ვჰ), ზ. ვ. მოვხვეჭ, ულაზრნოდ შეკრება, сколить, собрать неправдою; მხვეჭ, обираешь меня; 2 კორ. 12—8.

ხვივილი, სხ. ржаніе, (ვჰხვივი), ზ. უ. ვჰხვიანობ (ცხენთათვის), ржать, იერემ. 8—6, 16.

ხვითქი, ს. მძრომი მხვენი, ящерица; ლევიტ. 11—29, 30; крокодилъ, ნიანგი, крокодилъ, ნ. ჩ. ლ.; ბუნ. ლ.; ქილ. 575.

ხვიმირა, ხუმირა, ს. წიხქვილის ქვაზედ დაკეცებული ფიცრის სახორბლე ჭურჭელი პირვიწრო, რომლიდანაც ნელნელა ჩამოდის ხორბალი ზედ მიკრულსა კრიჭასა შინა და მუნით ზვეთის ქვეხპირსა დასაფქვავად; деревянный совокъ черезъ который проходитъ пшеница для молотья; ციმ. 186.

ხვიმირი, ს. დახაფარები ჭურჭელი ფანოსებით; сундъ, сосудъ съ покрышкой; მარკ. 2 — 47; 183; მატ. 5 — 15; 421; ящикъ для пшеницы, ბაქრ. 176.

ხვინჩა, მთრინ. иволга.

ხვინჭი, ს. კენჭებიანი ქვიშა, гравье.

ხვინჩვა, ხაზე ამოხვინჩვა.

ხვიოდა (ვჰ), ზ. უ. ვჰხკრავ, рыдать; იერემ. 48—31, 39.

ხვიტირი, ს. ნამტვრევი, ნალეწი, обломки; **ხვიტრილი**, боль изъ мелкихъ кусковъ.

ხვირთქლი, ს. ხვნის პერული თორა, ან ამგვარი ოფლი ცხენთა ტანისა; мыльная пѣна на лошади.

ხვირი, ს. ყანი კინა გოლორგული, туръ, корзина хворостинная, для набиванія земли.

ხვირი, ს. გოლორგული, ყანი, заплота.

ხვიტი, ს. თივ-ხეულის კომბოსტოს ძირის კერძი, вилки, кочень капусты; **ხვიტიანი**, ზედ. вилковый, вилой.

ხვიფლი, ს. ხავსი ქვისა, мохъ на камнѣ.

ხვიფლოვანი, ზედ. ხავსიანი ქვა, мшистый камень.

ხვიშერი, ზედ. ხამტვრევნი, ხამხვრევი, рубленый, кусочный, кусками наколотый; ხვიშერი ზორ-

ნახი, мышьякъ въ кускахъ; ქიმ. 113; **ხვიშირ-ხვიშირი**, кусками.

ხვიშრობა, ს. ხიხვიშრე, დანეცვლობა, ნაშტვრობა, мелкота, мѣлкость, ქიმ. 113.

ხვიხვინი, სხ. ржаніе, (ჴჴხვიხვინებ), ზ. უ. ჴჴხვივი, ჴჴხმიანობ ცხენთა თვის; ржать.

ხვიხვინია, ს. მანერწხი.

ხვლივი, ხვლიკი, ხულიკი, ს. მხვლიკი, მწვანე ჯოჯო, ящерица.

ხვმა, ნახე ხუმა; ხვმევა, ნ. ხმევა.

ხვმილავი, ს. მხმილავი, стражъ.

ხვმილვა (ჴჴ), ზ. უ. ჴჴლარაჯობ, ჴჴლარაულობ ღამით, сторожить, караулить; ლუკ. 11—8.

ხვნა, ხუნა (ჴჴხვნი, ჴჴხან), ზ. ვ. მიწას გარდაჴჴხრი ერქვნითა დასთესავად, пахать; (ვიხვნები, ვიხვან, ზ. ვ. მოვიხვნები, გარდავიხრები ერქვნით, быть вспаханну.

ხვნა, ნ. **ხუნა**.

ხვნეშა, სხ. вадохъ; сопѣніе; (ჴჴხვნეშ, ან ჴჴხვნეში); ზ. უ. ღრმად ჴჴკვნესი, ხულ-ჴჴთქვამ, ამოვიკვნეს; ვიქშენ; вздыхать; сопѣть.

ხვრა, ნახე ხრა.

ხვრელი, ხურელი, ს. სორო მხეცთა ან ქვაბი კლდეთა; იხ. 11—8; ეზრ. 11—38; ვეფხ. 895; 1236; ნახვრეტი, გამოღრეტნული; მატ. 8—2; 19—24; нора, пещера; разсѣлина, дира; скважина; жерло; лუკ. 9—58; ანდრ. 84; გველის ხვრელი, нора змѣиная; ხის ხვრელი, дупло въ деревѣ; ნემსის ხვრელი, ушко игольное; მატ. 12—24; **ხვრელოვანი**, ზედ. ხვრელის მქონი, имѣющій скважины.

ხვრეტა (ჴჴ), ზ. ვ. შეჴჴხვრეტ, თბილს სატმელს შეჴჴსვამ, хлѣбать; ჴჴხვრეტ ვისისამე სისხლსა, пить чью либо кровь; сильно враждовать, ვეფხ. 354; 494; რუსუდ. 887; ვეფხ. 706; სისხლის მხვრეტელი, кровожадный.

ხვრეტა (ჴჴხვრეტ, -რიტე), ზ. ვ. გამოჴჴფულრავ, გავჴჴხვრეტ, ჴჴსტურეთ, сверлить, буравить, долбить; ხვრეტა თოფით, растрелять, (ვიხვრიტები, -ტე), ზ. ვ. გჴვიხვრიტები, ვიტურთები, просверливаться.

ხვრინვა, სხ. храпѣніе, (ჴჴ). ზ. უ. ძილში ჴჴხვრუტუნებ, ხმიანად ჴჴფშვიხავ ცხვირით; იოან 1—6; храпѣть.

ხზედა, ნახე ხხედი.

ხი, ხი, ხი! ха, ха, ха!

ხიანი, ზედ. ხისგანი, деревянный.

ხიბაბუნა, ს. ხაბახუნა.

ხიაწი, ს. თოვლი ქარისგან მოყრილი, снѣгъ нанесенный вѣтромъ, სპ. ლ.

ხიბლვა (ჴჴ), ზ. ვ. გრძნებით შეჴჴკრავ, დავნასავ; очаровать, околдовать; обворожить.

ხიბლი, ს. გრძნებით შეკვრა, დანასვა, ჯადო; ხრიკი, ეშმაკობა; чары; хитрость; რუსუდ. 309; 751.

ხიდვა (ჴჴ), ზ. ვ. ხიდს ჴჴხვამ; положить мостъ.

ხიდი, ს. მდინარეზედ გაკეთებული ან აშენებული გასავალი ხიდა ან ქვითკირისა; мостъ: სახენი ამისნი არიან: **ბოგირი**, მოშენა ხიდი; **წანწალი**, ერთი ხე გადებული; **ბონდი**, გაბმული ხიდი; **ხაგუბარი**, წყალთა შესაყენებელი; **წამწე**, ღელთა ხიდად კიდეთა ზედა მიშენებული კვრცელი სამაგრისა თვის; ურმის თვლის **ხიდები**, спицы у колесъ.

ხიდური, ზედ. ხიდის, къ мосту относящійся.

ხივილი, სხ. ჩხავილი, крикъ (ворона).

ხიზანი (სომხ.), ს. სხვაგვით მოსული ან ლტოლვილი ღვთა-წულითურთ მცველთა ან სენთა დამრიგებელი; ссыльникъ, поселенецъ; семейство укрывающее въ какой либо мѣстности отъ непріятеля или заразы; გეგ.

ხიზვა, ნ. გახიზვა.

ხიზი, ს. ქვევრთა და ჭურთა წასასმელი ქონი, сало, жиръ для обмазки глиняныхъ посудъ.

ხიზილალა, ს. დამარილული ქვირითი თევზთა, икра паюсная.

ხიზმუზი, ხაზმუზი, ს. ზერქვეყრილ ადგილებს; хворанie.

ხიზმუზიანი, ზედ. ხშირად მოავადე, хворный.

ხიზნება, ხიზნვა, კახეთ იგო ხიზნვით; 2 ქართ. 119; (ჴჴ), ზ. ვ. დავახლებ, ბინას მივსცემ ლტოლვილს მკრისაგან ან სენთა; поселять; давать кому убѣжище; (ვიხიზნები), ზ. ვ. დავახლდები, დავჴბინავდები სადმე, поселяться; скрыться гдѣ либо отъ непріятеля или чумы; 2 ქართლ. 396.

ხიზნიანი, ზედ. ხიზნად ნამყოფი, поселенный.

ხიზნიანობა, ხიზნობა, ს. დახიზნებულება; поселеніе; (ჴჴ), ხრ. არა აქვს), ზ. უ. жить въ поселеніи.

ხილვა, სხ. зрѣніе; видѣніе, сонъ; видъ; наружность; ძვირის ხილვა, испытать бѣдствіе; დაბად. 14—34; ხილვით მშვენიერი, на видъ красивый; 3 მეფე. 1—4; (ვიხილავ, -ლე), ზ. ვ. დავინახავ, თვალით განვიცდი, გავჴსინჯავ; შეჴვენება ხიზმრად; видѣть; зрѣть, видѣть во снѣ; (ვიხილვები, ვიხილვი), ზ. ვ. დავინახვები, видѣться; (შეხილვება, -ლე), ზ. მარ. დამენახვება, видѣется мнѣ, (მიხილვენ), они видятъ меня, მენ მიხილონ მე, тамъ увидятъ меня; **ხილული**, მიმ. видимый.

ხილვება (ვ), ზ. ვ. დავანახვებ, ვაჩვენებ, показывать; (ვიხილვებ, -ლე), ზ მარ. დავინახვებ, усмотрѣть, увидѣть, (ვეხილვები), показываться, видѣться, თვალით არ მეხილვება, я не вижу глазами.

ხილთი, ს. სილა, ნაწვეთ-ნაწვეთ განავალი წვენის კანილამ; слизетеченіе, слизотекъ; (мед.).

ხილი, ს. ნაყოფი ხეთა ან მცენარეთა, фруктъ, плоды, ягоды; ხილის სავანე, хранилище плодовъ; ხილი-ხული, дрянные плоды.

ხილისნდარი, ს. საკვეხე, მცირე ჩანთა შესანახავად ტალკვესისა, кожанная сумка для огнива.

ხილისფა, ს. მშვილდის ჩასადები ბუდე, футляръ для лука; 2 ქართლ. 383.

ხილნარი, ს. ხეხილით შემკული, садъ, фруктовый садъ.

ხილნარიანი, ზედ. фруктовый, დარეჯ. 80.

ხილობა, ს. ხილით მასპინძლობა, десертъ; ვეფხ. 56.

ხიმი, ს. ლერწმის ზღუდე, заборъ изъ камыша.

ხიმინჯი, ს. წყალში ჩასმარი მსხვილი მანი, свая.

ხინკაკი, ს. ვეცხლის წყალი, ртуть.

ხინდახორი, ს. ბაგა ხვასტაგთა, ясли.

ხინკალი, ხ. ცომი გაბრტყელებულ ან დახორხალებული გრძლად მოსახარშავად; макароны.
ხინკილი, ხ. გომის ოგრა, жидкая каша изъ проса.
ხინძვა (ვ), ზ. ვ. ვჭიმავ, პირს გალვეკერებ ცომარათი და სხ. зашивать мѣшокъ.
ხინხილი, სხ. ღინღილი, щеки у свиньи; щетина.
ხინჯო, ხ. თუშალანგი, щелчокъ въ голову; ежо.
ხიპი, ხ. ცული ანა სატევარი, негодный ножъ, кинжалъ.
ხირაული, ხ. თხული ფიცარი, полсть, войлокъ; სიბრ. 46.
ხირება (ვხირები), აქიქ დავდივარ, ვეთრევი, скитаться, таскаться.
ხირტი, ხ. ქვანარევი ხანიანი მიწა, каменистая почва.
ხირღა, ხ. წამოსასხმი, мантія, ферязь. 7.
ხირხატი, ხ. ზღუდე ლაკანებისა გარემოს ხნულთა ან კალთა, ограда вокругъ пашни.
ხირხირი, სხ. хихиканье; (ვ), ზ. უ. ეგვასოდ ცინი, хихикать.
ხირხიტა, -ტონი, ხ. ნიგოზთა და ხახვთაგან მგბარი შეჭამადი, подливка изъ грецкаго орѣха съ лукомъ къ рыбѣ.
ხის ბუშკი, ხ. მცენ. ბობოწვერა, олений мохъ, лишай; (plante); ერის. ლ.
ხისკაბელა, ნ. კილოშარა.
ხის ხოკო, ხ. древесный грибъ.
ხისტი, ხვეხტი, ხუხტი (სპარს. სოფხ.), ხუსტურიანი, უხრი, უარშიო; грубый, упрямый, грубіянъ; 2 სჯული 21—18.
ხისწებო, ხ. ხამე, древесная смола, камедь.
ხიფათი (არაბ.), ხ. განსაცდელი, მოულოდნელი უბედურობა, бѣда, напасть; კალია 68; ანდ. 47.
ხიფთანი, ხუფთანი (ოსმ.), ხ. კაბა, долгополое сюртучное; чекмень. кафтанъ, ушкуй 241.
ხიფი, ხ. ძაფის შულო, мотокъ нитокъ.
ხიშტაკი, ხ. კაბის სახელოს ძირი, вставка въ рукавѣ кафтана.
ხიშტი, ხ. სპალი, პირ-გრძელი ლახტარი, долгій мечъ, шпага; ღარეჯ.
ხიშტა, ნ. ხიშტი.
ხიჩა, ხიჩვა (ვჭიჩავ, -ჩე), ზ. ვ. ვჭსჩრი, сопать.
ხიჩაობა, სხ. щекотливость, (მეხიჩეებაი, -ვა), ზ. თვ. მეწოთირებაი, მეკრკინებაი, ვერ ვიფერებ უნკულს; щекотливо мнѣ.
ხიჩაკელი, ხ. კუნკრუხელა кружевникъ, ქილ. 422.
ხიწვი, ხ. ხიჭვი, заноза.
ხიჭვი, იგივე ხიწვი.
ხიჭი, ხ. დამკვრეული ქვა, щебень; ქილ. 159.
ხიხაურა, ხ. მფრინველია? ბუნ. ლ.
ხიხინი, სხ. перхота, побужденіе къ кашлю; გულზედ ხიხინი, одышка; (ვხიხინებ, -ნე), ზ. უ. ვჭოშინებ, ვხვრინავ; перхать; крахтѣть.
ხლა (ვხლი, ვჭხალე), ზ. ვ. შევჭხვევ, обжариваю, жарить кофе.
ხლა (ვახლი, ვახალე), ზ. ვ. დავახლი, დავაკაკუნებ, დავჭკრავ; стукать; ударять обо что; ხ. ხლება; ხლა და ხლება სხვა და სხვა ზმნანი არიან, ნუ არევთ ერთმანერთში; უკანონოა ვახლი ხელსა, საჭიროა თქმა ვახლებ ხელსა; თავი ქვას ახალე; чтобъ ты ударился головою объ камень; убирайся, мнѣ нѣтъ дѣла до тебя; ქილ. 450; (მახლი, მახალე), ზ. მიჩ. მოშორებავ, бросаешь въ меня; თავში მახალე, ты бросилъ мнѣ въ голову; თავში ქვა-უხლია, чтобъ ему лопнуть; къ черту его; ანდ. 6—31; (ვეხლები, ვეხალე), ზ. თვ. ვერცხლი, биться объ что.
ხლა, ხ. მგდოვიარეთ თავს მოსახვევი შავი ხელსაბოცი, черный платокъ для покрытія головы во время траура; ვეფხ. 992; თეიმ. განმ.
ხლათვა, ხლართვა (ვ), ზ. ვ. ვჭკნიმავ, ვალართავ; шить на живую нитку; დავხვანჯავ, спутать; запутать; საქმეს მახლათავ, ты затрудняешь мое дѣло.
ხლათი, ხლართი, ხ. ხვანჯი, დანაკეული ძაფი ან ხაბელი; საკვანჯლო საქმე; узелъ; путаница; ვისრ. 46; რუსუდ. 196; ძრიელი ზაკვა, хитрость, ухищреніе, хитрость, სამ. ლ.
ხლაკვა (ვხლაკავ), ზ. ვ. ვჭხვანჯავ, спутывать.
ხლანძვა (ყელი მეხლანძება, -ძა), ზ. თვ. იოქმეს მზეჭინის საჭმელისათვის; нагораетъ въ горлѣ отъ жирнаго кушанья или внутренняго жара.
ხლაპი, ხლაპი-ხლუპი, სხ. სასმელით შეხვრეტის ხმა, глотаніе; одинъ глотокъ; სიბრ. 107; **ხლაპვა** (ვჭხლაპავ, -პე), ზ. ვ. შევჭხვრეტ სასმელსა, глотать.
ხლარჩი, ხ. სამინდრო, ფქვილი საუკეთესო, мука [пшеничная.
ხლართი, ნ. ხლათი.
ხლტდომა (ვჭხლტები), ზ. უ. ვჭხტები; скакать; прыгать; მატ. 12—19; სიბრ. 13; მარკ. 2—13, შავთ. 10.
ხლება (ვ, ვახლე), ზ. ვ. ვახებ, შევახებ ხელსა, ხელს მოვჭკრები; трогать, прикасаться; რუსუდ. 766.
ხლება, სხ. მახლობა, სიახლოვე; თანდაუბა ვინთანმე; близость; сопутствованіе; нахожденіе при комъ; ვეფხ. 1089; ჯაში გაქვს ხლებისა, ე. ი. ღრო გაქვს შენთან ახლოს ყოფნისა, у тебя есть еще время быть со мною; ვეფხ. 772; ამა გულისა ხლებისა; ე. ი. გულისა მიდევნებისა, вліченію сердца; ვეფხ. 772; ნახე ახლება; (ვახლავ; ვახლავარ, ახლავხარ, ახლავს; ახლავან უხრ. ვჭხლებოდი); ზ. უ. ახლოს ვარ; დაახლოვებულ ვარ; ვისთანმე ვამეფაებები; находиться въ близи, или прокомъ либо; служить кому; რალა იგი სინათლე, რასაც ახლავს ბნელია, какой толкъ въ свѣтѣ который начинаетъ смеркаться, ვეფხ. 36; მახლავარ, ახლავს; ან მზლებიხარ, ვხლებიგარ, ხლებია; სრ. მზლებოდი), ზ. უ. ახლოს ხარ ან ჩემთანხარ, ты находишься при мнѣ; я нахожусь при тебѣ; онъ находится при немъ ვეფხ. 106; სიბრ. 45; ვახლავარ, я при васъ, я здѣсь; (მახლავს, ვახლავს, ახლავს, უმოკლ. მახს, ვახს, ახს; ნახე მახს; სრ. მზლებია); онъ находится при мнѣ, онъ находится при тебѣ; онъ находится при немъ; подобаетъ мнѣ, тебѣ, ему; საქმ. 9—37; ისაი 24—13; ახს ზღვასა, онъ находится вблизи моря, близъ моря много войска; ჩონგ. 45.

ხლებუშა, ს. მცენ. ებძელა, зимовникъ, подснѣжникъ.

ხლეჩა (ვ), ზ. ვ. ვჭხეჩ, ვაპობ, ვჭგლეჯ, щепать, ломать, ѳогдирвѣ, ротъ раскрывать, открыть ротъ, ვეფხ. 90, 280; (ვიხლიჩები), ზ. ვ. გავიპობი, щепаться.

ხლინგი, ხლინგი, ნ. ლინგი; ხმლით, ნ. ხმალით.

ხლტობა, სხ. скаканіе, прыганье; (ვიხლტები), ზ. უ. ვიხლტები, ვიხტები, скакать, прыгать; 1 ქართლ. 118; უხლტება ცხენი, у него лошадь скачетъ.

ხლუპი, ს. ფლუპი, ხლაპი, глотокъ.

ხმა, ნახე ხუმა.

ხმა, ს. ბგერა ქვეშეცნიერე სმენისა; ხმიანობა; ზეე მოქმედება; голосъ; звукъ; молва; вліяніе; ლაპარ. 3—8, ვეფხ. 1342; ვისრ. 79; რუსუდ. 512; სალოცავი ხმა, жалостный голосъ; ხმა საეკლესიო, голосъ трубный; ხმა ხმის კანონი, канонъ на три гласа; ერთის ხმით, въ одинъ голосъ, единогласно, ხმის დაკარგვა, потеря голоса, ხმის გაწყვეტა, ჩავარდნა, ხმის გაკმენდა, молчаніе; ხმის ამოღება, начать говорить, вякнуть, ხმის ღონე, разгласить, ხმის წასვლა, потерять голосъ (отъ простуды); ტკბილი ხმა, пріятный голосъ; ხმა ჰგო ქათმმა, пѣтухъ запѣлъ; მარკ. 14—69; ხმა უყავ, закричи ему; ფეხის ხმა, шорохъ ногъ; ხმა არ გახწყდებოდა, шумъ не прерывался; რუსუდ. 773; ხმაც ღიდი აქვს სოფელში, въ деревнѣ онъ имѣетъ вліяніе; голосъ; კარია 30; ვის ხმას მორჩილობს ეს სამყარო, чьему голосу повинуется это царство; ვეფხ. 693, **ხმა ამოუღებელი**, безмолвный, **ხმაგანფენილი**, разглашенный; прославившійся; ქილ. 600. **ხმამაღლა**; громко, ხმის გაცემა (ვ), ზ. ვ. заговаривать съ кѣмъ.

ხმაება (ვეხმაები, -ვ), ზ. თვ. ხმაზე ვჭცემ, подавать голосъ, вступать въ разговоръ; მარკ. 1—33. [ბუნ. ლ.

ხმალა, ს. მცენ. шпажникъ, шпажная трава; **ხმალი, ხრმალი**; ს. сабля.

ხმა-ნელობა (ვჭხმანელობ), ზ. უ. ნელის ხმით სიმღერის ვიტყვ, пѣть тихо, складно. ისაი 23—16.

ხმარება, ხმაროება, სხ. употребленіе; ვეფხ. 3, ენის ხმარების ძალი არა ქონდა, ვისრ. 22; онъ не могъ владѣть языкомъ; (ვ), ზ. ვ. მოვიხმარებ, გამოვიყენებ ვისმე, ღვაჭარჯავ ვისზედმი, употреблять въ пользу кого что, надерживать на кого; ყურსა ხმარებ, внимать, (ვიხმარებ, -რე; ან ვჭხმარობ), ზ. ვ. მოვიხმარებ, ვირგებ, გამოვიყენებ, употреблять; тратить на себя; ვეფხ. 4, 896; ვიხმარებ ძალსა, употреблять силу; ვისრ. 22; ვიხმარები; ზ. ვ. მოვიხმარები, употребляться; (მიხმარებ), ზ. მიწ. მომიხმარებ, ты употребляешь на меня; (ვეხმარები), ზ. თვ. ვჭშველი, შევეწევი ხაშეში, помогать, (მეხმარები, -რე; მეხმარები, -ვ), ზ. თვ. ты помогаешь мнѣ, ისო ფირაქ. 13—7; ქილ. 659; ჭაბუკობა გეხმარების, храбрость твоя помогаетъ тебѣ; ვისრ. 22; **ხმარებინება** (ვ), ზ. სხ. заставить употребить что; ღირგვ. 139.

ხმაურობა, ს. ზ. шумъ, (ვჭხმაურობ), ზ. უ. ხმამაღლად ლაპარაკობ, производить шумъ, шумѣть.

ხმაუხოდლად, ზზ. უვაირიღოდ, ღაუძახებლად, безъ крика, безъ зова; ქილ. 485.

ხმევა, სხ. употребленіе, потребленіе, пользованіе; ხმევა გონებისა, призвать благоразуміе; მარკ. 2 — 4; (ვიხმევ, -მე), ზ. ვ. მოვიხმარებ, употреблять пользоваться; საქმ. 27—17; 1 კორ. 7—21; იხმიე რაც საჭიროა არს, употреби что нужно; 1 ქართლ. 240; ძალს ვიხმევ, напрягаю силу; ლტოლვა იხმიეს, они прибѣгли къ бѣгству; 1 ქართლ. 217, 417; ვიხმევ ბოროტსა, употребить хитрость; მარკ. 2—161; (ვიხმევ, -მე), ზ. ვ. მივიღებ სახმელს, საჭმელს; принимать въ пищу; 1 კორ. 5—23; ალექს 2; ვიხმევ ბურნუთს ან თამბაქოს, нюхать, курить табакъ; (ვიხმევ, ფუხმევ; უხმეს ვეფხ. 1074; -მიე), ზ. ვ. მოვუწოდებ, ვუძახი; звать, призывать; ღირგვ. 2—4; რუსუდ. 529; 1 ქართლ. 226; მიხმიეს, უხმიეს, призвали меня, его; (ვეხმევი, ვეხმე), ზ. თვ. ვეძახი; звать кого, ღირგვ. 276; 2 ქართლ. 537. **ხმხმეველი**, ზეე. зовущій, მარკ. 2—14; მიხმს, ნ. ხლება, 1 ქართლ. 113.

ხმელეთი, ხმელი, ს. ნაწილი ქვეყნისა არა დაფარული წყლითა; აბ სამყარო; суша; материкъ, твердь; ლაპარ. 1—9, ვეფხ. 707.

ხმელი, ს. მშრალი, უნოტიო; сухой; сушеный; худощавый; ხმელი შეშა, сухія дрова; ხმელი ხველა, сухой кашель; ხმელი ხილი, сушеные плоды; ხმელი ბალი, сухой хлѣбъ; ხმელი თევზი, сушеная рыба; 2 ქართლ. 524; ხმელი შერაბა, обсахаренные плоды; ბაგრ. ბოტ. 51.

ხმელიერება, ს. სიხმელე, сухость.

ხმელობა, ს. სიხმელე, сухость; ხმელობა ხორცისა, худощавость, ვეფხ. 1490.

ხმიადი, ს. ულვიავარის ცომის ნამცხვარი, хлѣбъ прѣсный; ნ. ლელეგო; სამზ. 61.

ხმიანი, ზეე. ხმის მქონი, ხმოვანი; голосистый.

ხმიანობა, ს. ხმაურობა, крикъ, шумъ; ქილ. 587; რუსუდ. 512.

ხმივილი, ს. ყმილავი, მოღარაჯე, стражъ; 2 მეფე. 13—34.

ხმილვა, ხუმილვა (ვჭხმილავ, ვჭხუმილავ), ზ. უ. ვჭღარჯობ, ვუგარაულებ, стеречь; сторожить, караулить; 2 მეფე. 11—16.

ხმილი, ს. მარწყვი, ღარღალა, ცმეკა, წიამბოლე, земляника; ერისთ. ლ.

ხლმიანი, ზეე. ხლმით მოსილი, вооруженный саблею; ღირგვ. 110.

ხმისყოფა (ხმას ვუყოფ, ვუყავ), ზ. უ. ღაგუძახებ, зовущій, звать; ისაი. 12—5; საქმ. 16—28.

ხმნა (ვიხმნი, -ნე), ზ. ვ. ღაგუძახებ, звать, ვეფხ. 34.

ხმობა (ვიხმობ), ზ. ვ. გავამშრალებ, მაშრობ, сушить.

ხმობა, სხ. голосъ, звукъ; მარკ. 26—75. званіе, имя; რუსუდ. 406; ხმობა გამოვიდა, разнесся слухъ; რუსუდ. 807; (ვჭხმობ), ზ. ვ. ხმას ამოვიღებ, მოვჭხმევ; голосить; издавать голосъ, кричать, ისაი 21—12; ქუხილი ჭხმობდა, громъ

гремѣть, ქილ. 52; რუხულ. 389, (ვუხმობ, უხმო ან უხმნა; ვიხმობ, -მე; ზ. მიწ. ვუწოდ, მოვუწოდებ; призывать, საქმ. 21—34; ვეფხ. 1261; **ხმობილი**, მომ. званный, ვეფხ. 48, ხმობინება; (ვახმობინებ), ზ. ხმმ. заставлять звать.

ხმოვანება, ს. ხმა, звукъ, голосъ, звукъ.

ხმოვანი, ზედ. ხმიანი, ხმის გამომცემი, гласный, -ანი, гласная буква. [промолвна.

ხმორდლო, ს. წელისაგან ჩაულაგებული ადგილი,

ხმოსანი, ზედ. ხმიანი, голосистый, ქილ. 228.

ხმუწვა (ჴ), ზმ. комкать.

ხმუწვი, ხმუწვილი, ს. ძაფი - მეტი შესთულთა ძაფსთა; ჩუნჩა; неровность нитки; гнилой пузырь.

ხნარცვი, ს. მოხრეშილი, ამოთხრილი ორმო; провалъ, яма; 2 მეფ. 17—18; ფსალ. 7—14, იეზეკ. 32—23.

ხნაშახნუში, ს. ხრაშახრუში, ქვნეცა მაგართა რითმე. ხრაშუნი, გინა ხეასტაგთა ქაშის ხმა; хрустѣть въ зубахъ, мочрав. 67.

ხნდური, ს. მცენ. ბაკლა, მსხვილი ცერცვი, турецкіе бобы; ქილ. 307; ბუნ. ლ. **ხნდური ღორისა**, ნ. კალტაქსი.

ხნვა, სხ. пахапіе; (ჴჭხნავ, ჴჭხან), ზ. მ. მიწას გარდაჴჭხრი ერქუნოთ ღახაუსვად; пахать; ძალიან ხნავს აღმართსა, сила нашетъ крутизну; 2 ქართლ. 151.

ხნიანი, ხნიერი, ხნოვანი, ზედ. დროული, пожилой; **ხნიანობა**, ს. старость.

ხნული, ზედ. ან ს. ნახნავი, მოხნული მიწა; напаш, вспаханный.

ხო, ზხ. დიალ. да, ბუნ. კ. 277; ერისთ. 2—252.

ხოდაბუნი (სპარს.), ს. ღიდი ხახნავი მიწა მეზობლისა, რომლისაც მუშობა ღებულებად ჰქმნეს მის სოფლის კაცთა, ეთერც ზვარისა; господская пашня.

ხოერა, ხოვრა, ს. მცენ. названіе растенія.

ხოვრიელი, ზედ. ბარაქიანი; благословенный; обильный.

ხოვსტაგი, ნახე ხვასტაგი.

ხოზიკი, ს. ჟარწა, ღულღულუნტა; смолка (раст.).

ხვირი, ხოირი, ს. ჯინი, туры. ნ. ჯინი.

ხოისი, ს. ზარი, 10 ჩასტი ან 3 ფუთის წონა, вѣсъ 3 пуда.

ხოირი, ს. ნაუერტები, საქალო თავსახურავი, ხარღუნი. діадема, женская головная повязка, ნ. ხვირი, იგლით. 10—3; იერემ. 62—18.

ხოშანი, ნ. ხვაშანი.

ხოშნება (ვი), ღმერთო იხოშნე, Боже помилуй.

ხოკა (ვიხოკ ჰირს), ზ. მ. ღვიკაწრავ. ღვიფხაჭნი, ვიხოკ; царапать себѣ лице; ვეფხ. 268; 347; რუსუდ. 882; ვისრ. 130.

ხოკი, ხოკერი, ხის ქერქის ჭურჭელი, коробъ.

ხოკი, ხოკირი, ნახე ორკოლი, ხვნა ღორთა და კამბეჩთა.

ხოლაზნა, ნახე ხახრავი; брусокъ для точки.

ხოლე, ზხ. ხოლმე, ხვალმე; მხოლოდ, მარტო; ვეფხ. 1475; ან ყოლე, ხრულებით, აღბ. 66; часто; только одно; вовся; ნ. ხვალმე.

ხოლიში, ს. წვრილის თევზის სანადირო ბადე; рыболовная сѣть для ловли мелкой рыбы; ნ. ბადე.

ხოლმე, ნ. ხვალმე.

ხოლო, კავშირი წმახნვითი; но, же; ზოგჯერმე მხოლოდ. ოღონ; кромѣ, только; საქმ. მოც. 11—19.

ხომ, ღამტკიცებითი და კითხვითი ნაწილი სიტყვისა, вѣдь, ли; ხომ კარგათ ხარ; ты вѣдь здоровъ? ხომ იცოდი, вѣдь ты зналъ; მე ხომ ვნახე ესე და ესე, вѣдь я видѣлъ это и это; ხომ არ გინახავს, не видалъ ли ты его?

ხომალდი, ხვამალდი, ს. ღიდი ნავი; корабль, ხომალი ხომალდი, военный корабль; ვეფხ. 1030; 1311.

ხომანდული ვაშლი, ს. яблоня райская; სამზ. 123.

ხომი, ხომლი, ს. ქორკანელი; зеркало, зеркальце; ვარსკვლავთ კრებული; люстра; плеяда, утиное гнѣздо; ვეფხ. 1133, 1405; 4 მეფ. 23—5.

ხონდრაკი, სამზ. 139.

ხონდი, ზედ. ღაშუქლეული ვითარცა ქლიბი და სხ. зубчатый.

ხონი, ხონჩა (სპარს.), ს. გრძელი და ღიდი ტაბაკი, ხვეული, латокъ; სამზ. 87.

ხონჩური, ზედ. ხონჩის მსგავსი; латку подобный; ქიმ. 26.

ხონჯვარი, ნახე ხვანჯარი.

ხოპი (ბერძნ.), ს. ხოფი, ნავის მოსახმელი ნიჩაბი, весло.

ხორა, ს. სმელი მუნი, паръ, სამ. ლ. ბუნ. ლ.

ხორა, ს. შუშის ზვინი, куча дровъ; სამ. ლ. ვისრ. 121.

ხორაგეულობა, ს. провизія.

ხორაგი, ს. სანოკვე, საზრდელი, провизія.

ხორაზმეულობა, ს. ხორაზმის ამგვარით გაწყობილობა, вооруженіе хорезмійское, ვეფხ. 400.

ხორბალი, ს. ხვარბალი, пшеница.

ხორგი, ხორღი, ს. ღიდი ყინულის ნაჭერი, льдина.

ხორეული, ზედ. დაზვინებული, ზვინად ღებგული, награмажденный; -ლად, ზმ. кучкой, ვისრ. 121.

ხორეპისკოპოზი, ს. ქორეპისკოპოზი; хорѣпископъ, კან. 8.

ხორთუმი (არაბ.), ს. ღინგი ან ჩაჩვარი სპილოსი, хоботъ; ღარეჯ. 2—74.

ხორთქელი, ნახე ხვართქელი.

ხორკლი, ს. კაბი, გრჯლი, რაკი; сукъ; ან პირზედ მომაღლო პარკახტები, ძაბძიბი; выя, сукъ; сучковатость, шероховатость, неровность. **ხორკლიანი, -ქლებიანი**, ზედ. роковатый, сучковатый, шероховатый, неровный.

ხორო (ბერძნ.), ს. ფერხი, გუნდი მგალობელთა ან მომღერალთა, хоръ.

ხორო, ს. ზვინი, куча, груда; ქილ. 15.

ხოროში, ს. გათიბულის ბალახის ზვინი, стогъ, скирдъ.

ხოროშად, სხ. ზვინად, кучки, ხიბრ. 70, 142.

ხოროხანი, ს. მცენ. цитварь; plante: ერისთ. ლ.

ხორშა, ხორშაკი, ხვარშაკი (სპარს.), ს. შემწეული სიცხე მზისა; зной, 1 ქართლ. 404; იგლით. 8—3; შავთ. 62; ქილ. 419.

ხორშაკეული, ზედ. სიცხიანი, звойный.

ხორცი, ს. სხეული; 1 კორ. 15 — 40; სხეული, ქანი კაცისა; დაბად. 2 — 23; ფსალ. 36—2: აგრეთვე ითქმის ღაღლულთა ცხასტაგთა, მფრინველთა და თევზთა სახოვაგე; ფსალ. 49—13; тѣло; плоть; мясо; говядина; ხორცის ღარა, похудѣть; ხორცის ფერი, тѣлесный цвѣтъ; блаженный, ხორცი ხილისა, мякить фруктовъ.

ხორციანი, ზედ. ხორცით მოხილი; тѣльный, мясистый.

ხორციელებრივი, ზედ. ხორცსავით, подобный плоти, тѣлу.

ხორციელი, ზედ. ხორცით მოხილი; სხეულებრივი; ცოცხალი; ეზეკ. 21—5; тѣлесный; живой. ხორციელი გულმკი, олицетворенный дьяволъ; 2 ქორთლ. 561; ხორციელად შობაჲს სიტყუაჲს ღუთისა, воплощеніе слова Божья.

ხორციელობა, ს. **ხორცით-მოხილობა**, живучесть; ვეფხ. 1150.

ხორცმეტი, ს. ჯირკვალი, что нарастетъ, мозоль.

ხორცმოყვარე, ზედ. ავხორცი, любострастный.

ხორცმოყვარება, ს. ავხორცობა, любострастіе.

ხორცშემოსილი, ზედ. ხორციანი, одаренный тѣломъ.

ხორხი, ს. სასულე სახის ქვემოთკერძო, гортань.

ხოხროვანი, ს. აბჯარია ერთგვარი; броня; латы; ნ. კოკშანი.

ხოხროვული, ს. ხვარსული ნაქსოვი ღაბა; персидская шелковая матерія.

ხოტბა (არაბ.), ს. შესხმა, მეტი ქება, хвала, ода, ვეფხ. 3, 1024.

ხოფათური, ს. ყურძენია, ნ. ბაქრ. 182.

ხოფი, ნ. ხოპი.

ხოცა (ხომხ.), სხ. убіеніе, убійство, (ვე), ზ. მ. დავხოც, მოვჰკლავ; ვხწმენდ, მოვხწმენდ; წარვჰხოც; ცხვირს მოვჰხოც სახოცელსა; убивать, умерщвлять; стирать, утирать; снимать со свѣчи: ვიხოც ცხვირსა, сморкаться, (ვიხოცები, -ცე), ზ. მ. ვჰკვდები, умирать, быть убиту; 1 ქართლ. 442; ცრემლი მეხოცება, утираются слезы; ვეფხ. 139; შიმშილით შვილები ეხოცებათ, у него съ голоду умираютъ дѣти; ნონგ. 41.

ხოცილი, მიმ. დახოცილი, убитый.

ხოშამბარი, ს. მცენ. кассія (дерево).

ხოშგელდი (სპარს), მშვიდობა მოხვედა თქვენი, добро пожаловать; ნონგ. 137.

ხოშკაბალა, ს. წვრილი სეტყვა, мелкій градъ.

ხოშორი, ხუშური, ზედ. წვრილის და მსხვილის საშუალი; ნახეწი; ни мелкій, ни крупный, а средній; подтопка; ნათალი, ნაღეწი; стружки; щебенка; მკვდი ხოშორად დახეთქილი, не толсто сученная нитка; ბეჭდ. 754; -მარგალიტი, средственный жемчугъ; ბეჭდ.

ხოჭა, ნახე, ხოკ. გორგ. 96; ვიხ. 130, 87, 46.

ხოჭი, ს. ჭვრილი, багоръ, острога.

ხოჭიჭვი, ნ. ხოხობიკი.

ხოჭი, ნ. ნაკაწრი, царапина.

ხოჭიჭი, ს. პაპარა აკვანი, ჭოჭინა; ან გორგოლაჭული, висячая люлька; дѣтскія ходули.

ხოხინი, სხ. ღრეჯი, ხეხა ერთმანეთზედ, тереть, ხოხინება (ვე), ზ. მ. тру.

ხოხობი, ს. მფრინველია, имя извѣстно, ჰქვიან ჭორკაკი; ფაზანъ; დარეჯ. 2—90; ხოხობი მთისა, ნ. როჭო; глухой тетерь; ხოხობის მკერდი, мясо тетерева; ხოხობის ყელი, ხოხობის საკენკელი არიან სახელები მცენარეთა, названія растеній; ერეხთ. ლ.

ხოხორი წიწაკისა, სამზ. 106.

ხოჯა (არაბ.), სჯული, скопецъ; ვიხ. 21.

ხოხოზიკი, ს. ხახიჭო, хохлатка; оттонки салные, пенаръ.

ხოხოსანი, ნ. ხვარხანი.

ხრა (ვჰხრი, ვჰხარე), ზ. მ. ვჰსჭრევ, ვჰლუნავ, ვჰკაკვავ, гнуть, (ვიხრი, ვიხარე), ზ. მიზ. ვიღრეჭ, ვიღუნავ, наклоняться, склоняться; ვიხრი თავსა, наклонить голову; кивнуть головою; ზაქარ. 13—9; ფსალ. 21—7; 43—13; მარკ. 15—29; რიცხვი, 10 — 22; რუსუდ. 492; ზოგს უხმარიან ჰყრიდეს თავსა, უნდა ჰხრიდეს თავსა, ვეფხ. 46; ტკივრიდეს ხელსა, махали намъ рукою; დარეჯ. 105.

ხრა, ხურა ხრვა (ვჰხრა ვჰხარ), გამოვჰხრავ, ვჰსძვნარავ, грызть; მიხრამს გულსა, грызетъ мое сердце, თამარ. ბაგ. 88.

ხრაკვა (ვჰ), ზ. მ. ერბოზედ ან ზეთზე მოვსწვავ სახოვაგეთა ცეფხზედ; жарить что на маслѣ

ხრაკი, ხრაკის-გემო, საჭმელს რომ კომლის სუნი ჰქიოდეს; кушанье пропахлое дымомъ.

ხრალი, ს. ლაფანი თელითა, ტოლა ცაცხვითა და მისთანათა ავრიცად ღაგრეხილი, რომელთაგან მოიქსოვების ხფირები; мочалка; лыко.

ხრამი, ს. ღრმა ხვედი ფლატეებიანი; оврагъ; 2 ქართლ. 492; **ხრამოვანი**, ზედ. ღელეებიანი, овражный; овражистый; ხრამოვანი ხევები, горный проходъ, ღეორღმ. 25.

ხრამული, ს. თევზია, рыба породы карповъ; Кеслеръ 45.

ხრამუნა, ს. არაა სოკო, грузды, ერეხთ. ლ.

ხრამუნი, სხ. ხრამუხრუში, хрящеватое мѣсто, грызеніе.

ხრამუნება (ვხრამუნებ, -ნე), ზ. მ. ვჰკვნეტ, ვხრამუხუშებ, грызть, ѣсть что либо твердое.

ხრანტი, ს. ნახველი; нюхъ, харкотина, мокротина.

ხრანტკა, ს. გრგოლი რომელსაც ცხვირში გაუურიან მხეცსა; кольцо продѣваемое въ ноздри хищныхъ животныхъ; ისტ. 37—29.

ხრანტკი, ს. ჭიმი, бровда, вожжи.

ხრაშახრუში, ნ. ხრამუნი.

ხრაწი, ნახე ხრაკი, ხაბ. ლ.

ხრახნა (ვჰხრახნავ, -ნე), ზ. მ. ხრახნილით დავამაგრებ; бурелъ нѣсколько, винтить; привернуть; ხრახნილად მოჭრილი, рѣзьба винтообразная; მრეწ.

ხრახნილი, ს. საქანჩავი, ჭახრაკი, მრგვლად შემოჭდეული ხე ან რკინა საკრიალებლად ქანჩისა, რომლითაც მოუჭირებენ ან მოუშვებენ; ან გამოქანდაკება, გამოჭრა; გამოდლაბნილი რამ; шурупъ, гайка, рѣзьба, чеканъ; ცეც. 25.

ხრდალი, ხ. ჭაკი ცხენი გინა კარული ვირისა, кобыла; ослица; იობ. 1—3; 1 ქრონ. 120.

ხრევი, ხ. ხარკი, налогъ, подать; 2 ქრონ.

ხრეკა (ვჰხრეკ, -ილ), ზ. ვ. გავხლოვ, გავაშიშვლებ, оголять, обкорнать; (ვიხრეკები, -კე), ზ. ვ. оголяться.

ხრეკოლა, მცენ. чубушникъ воздушный, сирень.

ხრენი, ხ. მცენ. хрѣнъ.

ხრეხა (ვჰხრეხ, -ხე), ზ. ვ. ვჰქერქ, ერთმანერთზედ ხეხვებით დავაწვრილებ, растираю, растирать въ порошокъ.

ხრვა, ნახე ხრა.

ხრიალი, ხ. ერთმანერთზედ ხეხვების ხმა ბალახთა, ხეთა, შრიალი; шелесть; ვეფხ. 622; რუსუდ. 35; ხრიალი ხმალთა, стукъ сабель; ჩონგ. 125, ვეღარ ხრიალი, клокотаніе въ горлѣ.

ხრიანცელი, ხ. ერთი ფიცა. გაბგაში, возня.

ხრიატი, ხ. კრიახი, კლდიანი და ქვიანი გვერდობი, косогоръ каменистый.

ხრიზმოხი (ბერძნ.), ხ. ქალი წინასწარ მომხსენებელი, жрица; оракулъ; 1 ქრონ. 313, შავთ. 19.

ხრიკება (ვეხრიკებ, -კე), ზ. ვ. ვეცდები, მოვეხვრეხებ, схитрить надъ кѣмъ; მიხრიკებ, ე. ი. მიეშმაკები, хитришь надо мною, зло умышляешь; ქილ. 151.

ხრიკი, ხრიკ. ხრიკები, ხ. ღუნგები, крючки.

ხრიკი, ხ. მშიცვ, ვერაგობ, ეშმაკობა; хитрость, крючекъ.

ხრიკიანი, ზედ. крючковатый; хитрый, изворотливый; ღარიბ. 2—55, ქილ. 3—70.

ხრილი, ხ. წისქვილის ქვათა გარშემოდებული რიო ში, печистота на жерновѣ; მოურავ. 60.

ხრილი, ზედ. მოხრილი, согнутый; ქილ. 78. ან სარგებლობა, выгода, польза; ღვთ. 30; თავხრილი, понурый головою.

ხრინვა (ვჰხრინავ, -ნე), ზ. ვ. ვჰხვრინავ; ვჰქშენ, გულზედ მახახინებს, хрипѣть; страдать одышкой.

ხრინწი, ხ. ხმის წასულის ხანი ხორხის გახმობისაგან; охриплость.

ხრინწიანი, ზედ. ხმაწასული, охрипшій.

ხრინწიანობა, ხ. ხმაწასულობა, охрипшость.

ხრისოლითოს (ბერძნ.), ხ. ოქროს ქვა, хризолитъ, გამოცხ. 21—20.

ხრისოპრაზოს (ბერძნ.), ხ. მწვანე ქვა хризопрасъ; გამოც. 21—20.

ხრმალი, ხმალი, ხ. გრძელი მახვილი წელზედ შემოსაკრავი; сабля; 2 სჯული 32—41; ფსალმ. 56—4; რიცხ. 13—4; ხანან ხლმისანი არიან: **გორდა** ან **კალდამი** არის ძველებური, გრძელი გახრილი, მზეველი, გლუვი, გამოფერფლილი ან ღარისანი, ამას ქართველნი ხმარობდნენ; გარნა ფრანგნი, რომელსაც უხმობენ შპაგად; **ლეკური** უგანო ხმალი, რომელსაც ხმარობენ იმერნიცა და ჩერქეზნი; **ფოლადური**, არს კვალიდ სხვა გვარი; უვიწრო ხმალი, шашка; ხმალში გაკვანება, поединокъ; ნ. ფიცი, გახ. სამ. 6, 7; ხლმის გაგდება, вызвать на поединокъ; მოურავ. სიგ. 12; **ხრმალიანი, ხრმლოსანი**, ზედ. ხლმით შეჭურვილი, вооруженный саблею; ქილ. 367; ხმალ-ღაწვილი, ხმალ შიშველი, обнаженная сабля; ხმალ-კისერგებული, ვინც თვის ღანაშაულობას გამოაცხადებდა. მეფის წინაშე ხმალ კისერზედ დადებული მოვიდოდა, ამას ნიშნავდა რომ ღმობაშვე ვარ, თავი გამჭრელინეო, повинная голова.

ხრო, ხროვა, ხროობა, ხ. ცხოვი, მწყემს და ნადირთა, стадо; -ირემთა, стадо оленей; -ხალხთა, толпа народу.

ხრონოს, ხრონიკოს (ბერძნ.), ხ. წელი, დრო, годъ, время; ნ. ქრონიკონი.

ხრონოლრაფია, ხ. ცხოვრება რომლისამე ხალხისა, хронографъ, лѣтопись.

ხროხი, ხ. მოტეხილ კაცი, перешла, ломъ. ლ.

ხრტიალი, ხრტინვა (ვჰხრტიალებ, -ლე; ვჰხრტინავ, -ნე), ზ. უ. მომაკუდავი ხრინავს; хрипѣть при умираніи; რუსუდ. 875; ხრტიალი სიტყვისა, хрипѣніе слова; რუსუდ. 219.

ხრტილი, ხ. ღრძნი, რბილი ძვალი, хрящъ.

ხრტინვა, ნახე ხრტიალი.

ხრუკვა (ვჰხრუკავ, -კე), **ხრუსტვა** (ვჰხრუსტავ, -ტე), ზ. ვ. ვჰსჭმუქნი; комкать; сжимать, сжимать, (ვიხრუსტები, -ტე), морщиться, съежиться.

ხრუტუნი, ხ. ღრუტუნი, ხვირინვა კატათა, говорятъ და სხ, говоря о кошкѣ, мурлыкать, урчать не громко. [ანდრია 88.

ხრწევა, ნ. ხწევა; **ხრწინვა**, ნ. ხრტიალი, ხრტინვა;

ხრწნა, სხ. разрушеніе; растлѣніе; (ვჰხრწნი, ვჰხრწან), ზ. ვ. განვჰხრწნი, ღვჰხსნი კაცშირთა, ღვარღვევ. ვავახდენ, გარღვაქცევ, გავაუპატივებ ქალსა; рушить; разрушить; развратить; изнасиловать; 2 კორ. 7—2; (ვიხრწნები, -წნე), ზ. ვ. ღავიხსნები, ღვაშლები; ვჰვჰხდები, გავირყვნები; პატივი ამეხდება (ქალთათვის); рушиться; портиться; быть изнасилованну; **ხრწნილი**, მიმ. растлѣнный; **ხრწნელი**, ხ. развратитель.

ხრწნადი, ზედ. ქვემდებარე ხრწნისა, тлѣнный.

ხრწნილება, ხ. ვითარება განხრწნადისა, тлѣнность; იხილ 24—3.

ხსენდი, ზედ. წაბლის ფერი, ქურანა ცხენი, бурый; ზაქარ. 1—8; 6—2, 7, ხსენდისფერ რბილი?

ხსენება, სხ. ხსოვნა, მეხსიერება, სახსენებელი; помнить; память, ѳвлад. 1—2; კაცი ხსენება ზედ; ონ легокъ на помнить; ვირთხ. 191. (ვახსენებ, -ნე), ზ. ვ. მოვაგონებ, გავახსენებ; ვაცნობებ, შევატყობინებ; напоминать упоминать: докладывать; ღილა გათენდა, ღმერთი ვახსენებ, утромъ мы помолясь Богу; მოურავ. 51; ავიღ ვახსენებ, черпать; (ვიხსენებ, -ნე), ზ. მიმ. მოვაგონებ; მოვიხსენებ, მაგალ. მიცვალებულის წირვაზედ; вспоминать, припоминать; помнить покойника; ვიხსენებ ძველსა, мстить; 2 ქრონ. 305; (ვიხსენებ, -ნე), ზ. ვ. მოვიხსენებ, поминаться; (ვეხსენები), ზ. თ. მოვეგონები, вспомнить; მეხსენება, -ნა, ე. ი. მომაგონებება, вспоминаю, вспомните; напомните; გამოხლ. 13, **ხსენებული**, მიმ. упомянутый; памятный, სამ. სომხ. 146.

ხსენი, ხ, первое материнское молоко, послѣ родовъ.

ხსნა, სხ. развязываніе; избавленіе, спас. 11; (ვ)ხსნი, ვ(ე)ხსენ), ზ. ვ. შკარულს გვ(ე)ხსნი, გვიხსნა; ნებას ვაძლევ, შენდობას მივ(ე)სცემ, ვაქცევ, ღვარღვევ; развязать; разрѣшать, позволять; разрушать, ломать; избавлять; выкупать; ზაკ. 16—19; პირსა ვ(ე)ხსნი, откупорить; ზაკ. 1—6; თავს ვიხსნი, выкупить себя, выпутаться; პირს ვიხსნი, отвѣдать, разговѣться; (ვიხსნები, ვიხსენ); გავიხსნები; ღვარღვევ; ღვიხსნები, ღვეძლურები; გამოვიხსნები, მოვრჩები; развязываться; ломаться, рушиться; ослабѣвать; спасаться, избавляться; ფსალ. 21—20; ზაკ. 1—21; ვიხრ. 176; (ვ)ხსნი, ვ(ე)ხსენ), ზ. მიხ. გავ(ე)ხსნი შკრულს; განვ(ე)მარტებ, ვ(ე)ხსნი; развязать кому что; истолковывать, разъяснять; ვეფხ. 1058; ვ(ე)ხსნი სიზმარს, объяснять сонъ; (ვ(ე)ხსნები, ვ(ე)ხსენ), ზ. თვ. თავს ვიხსნები, მოვეშვები; оставить кого въ покоѣ, გორგ. 282; გონება ეხსნება, онъ развивается; მიხსენ მე, спаси меня; არ მეხსნება, онъ не оставляетъ меня въ покоѣ. **ხსნილი**, მიმ. გამოხსნილი, განრინებული, მორჩენილი; ჟამი ოდესც შენდობილ არს ქმაჲ ხორცისაჲ; отвязанный; разрѣшенный; позволенный; освобожденный; мясоѣдъ; время когда разрѣшено ѣсть скоромное.

ხსნილება (ვიხსნილებ, ან ვიხსნილებ), ზ. ვ. ხსნილსა ვ(ე)ხსებ, ѣсть скоромное.

ხსოვება (ვიხსოვებ), ზ. მიხ. ღავიხსოვებ; помнить; ვიხრ. 88.

ხსოვნა, ხსომა, память; ხუკუნო ხსოვნა, вѣчная память, (მიხსომს, მ(ე)ხსომებია); ზ. უ არ ღამივიწყდება, помнить; მეხსომება, помнится мнѣ; ხსოვნა მოთხრობათა, указаніе исторій, 2 ქრონ. 2.

ხსოვნიერი, ზედ. მეხსიერი, მიხსოვარი, памятливый; **ხსოვნიერება**, ს. მეხსიერება; памятливость.

ხტომა, სხ. скаканіе, прыганіе; (ვ)ხტები, -ტი), ზ. ვდ. ვ(ე)ხტები, ვ(ე)ხტები, скакать, прыгать; გული მიხტის, трепещетъ, бьется сердце.

ხტუნაობა, ს. ხტომა, прыганье, скаканье.

ხტუნება (ვ), ზ. ვ. ხტომას მოვაყოლებ, заставить прыгать; (ვიხტუნებ, -ნე), ზ. მიხ. ვ(ე)ხტები, прыгать.

ხუა, მცენ. головня хлѣбная.

ხუალ, ხუამალდი, ხუარშაკი, ხუარშაკი, ს. ხვალ, ხომალდი, ხორშაკი, ხორშაკი.

ხუმბა, ხუნდრი, ხვეშა, ხუავი, ხუანჯი, ს. ხვეშა, ხვედრი, ხვეშა, ხვავი, ხვანჯი და სხ.

ხუდაბუნი, ს. ხოდაბუნი, ალექ. 160.

ხუდომა, ს. ხდომა, ხუდომა.

ხუვილი, ს. ოდოში, თივოვი ჰურის მოსავალთა, колосъ, классъ, ღაბად. 41—5; მთ. 13—5; ზაკ. 12—1; ხუვილს ღავიხმა, колоситься; ქილ. 676.

ხუვილი, სხ. ржаніе, იერემ. 13—27; ს. ხვიელი.

ხუვილი, სხ. ქუვილი, ложь; იერემ. 9—3.

ხუვილი, шумъ вѣтра, воды, (ვ)ხუვის, -ვოდ), ზ. უ. შუვის, ვ)ბგერს, ვ(ე)ხრიქერს წყალი, შუვის ქარი; шумѣть (говоря о вѣтрѣ, водѣ и т. п.).

ხუშა, ს. უნდა ღუშა; (ხომალდის დასაბმელი ღილაკვი, якорь, ფრთმ. 221).

ხუშალი, ს. ნახე ღამბური, русск. 891.

ხუშანი, ს. გარდასაფარებელი, покрывало.

ხუშახურმა, ს. ხურმაჲ ერთგვარი, сортъ финиковъ.

ხუშვა (ვიხუშები), ზ. ვ. გავ(ე)მეტები, ვიშვიაშები, льстить.

ხუთასიერი, ზედ. пятисотенный.

ხუთასი, ს. ხუთჯერ ასი, пятьсотъ.

ხუთასიანი, ზედ. пятисотенный; 2 ქრონ. 10.

ხუთაშაზიანი, ს. ერთი რუბლი, монета, рубль.

ხუთშაურიანი, ს. четвертакъ.

ხუთგულა, ნ. ზღმარტლი.

ხუთეული, ს. ხუთისგან შემდგარი, пятерка; состоящая изъ пяти; ღაბად. 42—34; 47—27; მთავარის ანგარიში, нѣкій тотъ же тотовъ тогдашній вѣкъ, 62.

ხუთვა, სხ. ღაჭერა ხელისგან; ძარღვების შეკვრა; болѣзнь судороги; свѣдѣніе мышцъ; (ვ)ხუთავ, -თე), ზ. ვ. ღავიჭერ; ღავიწინდებ, ღავკრავ, ხელით მივ(ე)სცემ; გამოსლ. 22—26; ვიწვალებ, ვიწამებ; задерживать, хватать; закладывать; иногда мучить; უპირო: ხუთავს, ე. ი. ძარღვებს შეუკრავს, შეხუთავს, сводитъ, корчитъ, (ვიხუთე, -თე), ზ. ვ. შევიპყრობ, задержать, арестовать, სამ. ვიხრ. 174; ჩემი გული შენ ეგრეთ გიხუთავს, ты такъ плѣнилъ мое сердце, что; გული ეხუთებოდა, сердце его начинало сжиматься; კორი 99.

ხუთთითა, ს. მცენ. пятилистникъ, ბ. ფი; цѣломудренникъ, ფრის. ლ.

ხუთი, რიცხ. სახ. ორი და სამი, пять, ხუთ-ხუთა, по пяти; ხუთნი, ხუთნივე, всѣ пять; ხუთის თავი, пятая доля, часть.

ხუთიანი, ს. ხუთეული, пятерка.

ხუთიოდენ, ზზ. около пяти; до пяти.

ხუთმეოცი, ს. ხუთჯერ ოცი, ე. ი. ასი, сто, სამ. ლ.

ხუთო, ს. ქვა ტყესთა მკურნალი, камень вѣдающій ржавчину.

ხუთშაბათი, ს. მეხუთე დღე კვირიდამ, четвергъ, ხუთ შაბათობით, ზზ. по четвергамъ.

ხუთშაურიანი, ს. четвертакъ.

ხუთხუთი, ნ. ხუთი.

ხუთჰალი ხაკრავი, пяти-струнный инструментъ.

ხუიანი, ზედ. კვიანი, сердитый; -კორა, упрямый катеръ; სომხ. 371.

ხუილი, ნ. ხუვილი, русск. 69.

ხული, ს. ქოხი, ვეფხ. 667; ან **ქულაბაქი**: ღუქანი, სავაჭრო ხელები ხანდი; პირშეკეცული გოდორი, избушка; чуланъ; лавочка, ларчикъ; верша.

ხულენგი, ხულუნგო, ს. უცხო ყანა, хлѣбное растеніе безъ остіевъ; озимая пшеница, ячмѣнь; гирка, фрис. ლ.

ხული, მცენ. брюква.

ხული, ს. ნაჭუჭ მაგარი ხილი, ე. ი. ნუში, ნიგოზი, თხილი, წაბლი, фрукты со скорлупой, напр. орѣхъ и т. п.; სომხ. 110. 112.

ხუმა, ხუნა (ვიხვამ, -ხვი; ვიხვნი, -ხვენ; ავილებ, გამოვართმევ; брать; дѣйст. 15—10; ჟურად იხვენით, внемлите, слушайте; дѣйст. 4—2, 3; გამოსლ. 15—25; ფსალ. 5—1; (ვუხვამ, -ვი; ვუხვნი, ვუხვენ), Ф. 3mn. გამოვართმევ; взять; отнять: მიხვნს, გიხვს, უხვს; გვიხვნს, უხვნს; ან მიხვამს, და სხ. საქმ. 8—5; ან უკანონოდ მიხვან, გიხვან, უხვან; გვიხვნ, გიხვნ, უხვნ; მარკ. 14—63; Ф. მიჩ, ათანა მაძს, სათანადოდ მიჩნს მეხმარების, მეჭირების; надлежитъ, подобаетъ мнѣ, тебѣ, ему; потребно, надобно мнѣ; რასაც გვიხვამ მოწამენი, на что намъ еще свидѣтели; ნ. მიხვს, მარკ. 26—65; (მიხვამს, მიხვამდა), Ф. მიჩ, წამირთმევია, я отнимаю; მხამს, გხამს, ჴხამს, Ф. მიჩ, სათანადო არს ჩემთვის, подобаетъ мнѣ, надлежитъ мнѣ.

ხუმა (ვახვამ, -ხვი), Ф. 3. გავლება, отворять; -თვალსა, открыть глазъ; თვალთ ხუმა, в. лицемѣріе; ნ. თვალთ უხვამი.

ხუმარი, в. მახსარა, შემაქცევარი, шутъ.

ხუმბევა, იხე ხმევა; **ხუმილვა**, ნ. ხმილვა; რიცხ. 3—3.

ხუმილი, в. მხმილავი. მოლარაჯე, ночная стража; საქმ. 12—6.

ხუმირა, იხე ხვიმირა; ხუმრა, და ხურმა.

ხუმლა, в. ჯავი ხურმა წვრილი, черные и мелкіе финики.

ხუმრობა, в. მახსარაობა, სასაცილო საქმე; шутки, шутовство; (ვუხუმრობ, ვიხუმრებ), Ф. უ. ვუმახსარაობ, шутить; (ვახუმრებ, -რე), Ф. სხვ. ვამახსარავებ, заставить шутить, (ვუხუმრებით, -რე), Ф. თვ. ვუმახსარავებით, ვეცინი, шутить надъ кѣмъ; მეხუმრებიან, онъ шутитъ со мною.

ხუნა, იხე ხვნა. [жаба.

ხუნაგი, в. ხახის გასივება, опухоль въ горлѣ.

ხუნდი, в. ფუძით დასაკრძალავ ზალვანი, саркофагъ, гробъ; колодка для преступниковъ; საქმ. 16—24.

ხუნდი, в. მართვე ცრქლთა, сѣрица, голубенокъ.

ხუნდოსანი, ზედ. ხუნდ-ჯდებული, закованный въ колодкѣ; 2 ქართლ. 74.

ხუნება (ვჰხუნდები, -დი), Ф. ვდ. ფერი წამივა ან მიმიდის, полинять.

ხუნთქვა (ვჰხუნთქავ, -ქე), Ф. 3. ვჰხუნთქავ, дышать.

ხუნი, в. თვისება მალე გახუნებადის, линючесть.

ხუნტრუცი, в. როკვა, фунтрунчи, пляска.

ხუნწი, в. მცენ. смородина, (глухая, восточная); ერის. ლ.

ხუნწვალი, в. ყურძნის კურკა. косточка виноградная.

ხურა, იხე ხრა.

ხურაობა, в. ჯაჭი აღრეგისა დედალ-მამალთა ცხოველთა, გარნა მოშვებისა მათისა აღრეულად ენოლების დაგრილება; **ხურაობა** ცხენთა, აქლემთა, სპილოთა და სხ. **ქუქუნი**, ზროხთა კამბაგთა, არწივთა; **მაკონტალობა**, ცხოვართა და ცხვართა ნაგრძივ; ნადირთა ღორთა: **კერშილობა**; звѣриная **მძუნაობა** ან **ამძუნება**; случка, припускъ, время случки для животныхъ.

ხურდა в. ხვიჭი, ломоть, щепень, р. ქ. ლ. ნ. ჩ.

ხურდა ფული в. წვრილი ფული, мелкая монета для сдачи.

ხურელი, იხე ხვრელი.

ხურეტა, ნ. ხვრეტა.

ხურვა (ვჰხურავ), Ф. 3. დავხურავ; დავჰხურავ სახლსა ხართულსა; накрывать, покрывать; (ვიხურავ), Ф. 3. накрываться, надѣвать; (шапку и т. п.), რუსულ. 3; 395; მეხურება, მხურავი, я покрытъ.

ხურვება, в. სენი მხურვალებისა, цѣлушка ან სახადი, жаръ; горячка; აბოს. 4—9; (ვიხურვები, -ვე), Ф. 3. გავცხელდები, გავხურვდები. გავთბობ. ბუხარს, ფეჩს; ქომ. 59; დანდ. 45—28; Ф. უ. სიცხეს მივჰსცემ, გავცხელებ. накалить, нагрѣть; натопить; бросать въ жаръ; მახურვებს, ფ. ი. მაცხელებს, бросаетъ меня въ жаръ; анდრ. 95; (ვჰხურდები, -დი), Ф. ვდ. გავჰსცხელდები, накаливаться; нагрѣваться; разгорячаться; ვჰხურ, ვჰხურვარ, Ф. უ. გაცივნლებულვარ; я воспламенился, быть въ жару; твои вѣжды, голова трещитъ отъ жару. გული მიხურს, ან გული მიხურდება; пламя обнимаетъ мое сердце; ბუნ. გ. 283.

ხურთი, в. მკერდი. ქურთნი, толчекъ въ спину, пинокъ; მაგ. 26—67; მარკ. 14—15, ან შეკონილი კოხტები, წკვილები სიცემად, розги.

ხურმა (არაბ), სახ. მცენ. ხურმის არაბისტანისა, დანაკის კული, финикъ; 2 შეფ. 16—2, ბიბლ. ლ. хурма.

ხურო, в. ხელოსანი მთლელი ძელთა ან ქვისა; плотникъ, каменьщ. 31—4; საქმ. 19—25; 37; მარკ. 6—3, ისაი. 41—7; ოსე 8—6.

ხუროთ-მოძღვარი, в. ხელოვანი შენობათა, ზედამხედველი ხუროთა და მაშენებელთა; архитекторъ; зодчій; გამოსლ. 31—4; 1 კორ. 3—10.

ხუროება, ხუროვნობა, სხ. мастерство, занятіе плотника; (ვჰხუროებ, ვჰხუროვნობ), Ф. 3. ხუროს თანამდებობას აღვირულებ, плотничать.

ხუროებადი, ზედ. ხელოვნებითი, искусственный; ქიმ. 141.

ხუროვნებულება, в. ხელოვნება შენობისა, архитектура; ქიმ. 61.

ხურუში, იხე. 47.

ხურხუმა, в. მცენ?

ხურხლი, ნახე ქურხლი; **ხუსტი**, ნ. ხიხტი.

ხურჯინი (არაბ.), в. დიდი ამბარ, მანდარი, მახალი; перекидная сумка.

ხუსტური, в. სიჯავახე, სიათჩლე. გული-პილწობა, ქინი, злость, капризъ.

ხუსტურიანობა (ვჰხუსტურიანობ, სრ. არა აქვს), Ф. უ. ვჰქინიანობ, капризничать. блажить;

ხუტვა, ხუტილი, სხ. обьятіе, (ვჰხუტავ, სრ. არა აქვს), Ф. უ. მოვეხვევი, ჩავიხუტებ; обнимать.

ხუთიანი, ნ. ჴიფთიანი; **ხუფთიანი** (სპარს.), в. ჯავშანი, латы, броня; ქილ. 21.

ხუფი, в. სარქველი სივთა; крышка кострюль, котловъ, мясокъ.

ხუფხუფი, в. ხიფხიფი, ან ხმა ყელ-ვიწროთა ჭურჭელთა დაცლისა, шумъ кипѣнія; или шумъ воды, выливаемаго изъ узкогорлаго кувшина.

ხუშური, ნ. ხოშორი; **ხუშტი**, ნ. კუშტი.

ხუჩხუჩი, სხ. ჩუმი ქირქილი გულის ამოსკვნით; рыдать, стенать.

ხუცება, -ცობა, ს. მღვდელობა, священничество; მარკ. 1—204; 1 კორ. 4—16.

ხუცესი, ს. ბერი, მოხუცებული; უფროსი პატივით, თავი; მარკ. 7—3, 5. მღვდელი; იოან 5—14; **ხუცესი ან უხუცესი** იხმარების ხშირად სამნოთა სახელთა თანა დართვით. სახლთ-ხუცესი, მოლარე ხუცესი; старецъ; старшина; старшій, глава; пресвитеръ, священникъ; пост; მატ. 15—2; საქმ. 4—5; 11—30; 15—21; **ხუცეს-მონაზონი**, ს. მღვდელ-მონაზონი, მწირველი ბერი; іеромонахъ.

ხუცობა (ვიხუცობ, სრ. არა აქვს), ზ. ვ. ვიმღვდლობ, священствовать; სამ. სოფლ. 155.

ხუცური, ს. მაგალ. წერილი, церковное письмо.

ხუწუწი, ს. ლუღუღი მალალიანი, прищъ.

ხუჭვა (ვიხუჭავ), ზ. ვ. დავიხუჭავ, დავიჭყიტავ თვალსა, жмурить глаза. [чавый.

ხუჭუჭი, ზედ. ბოჭკო გრუზვილი; кудрявый, кур-

ხუხულა, ს. ხულა, изба, избушка; ალექს. 101; ქილი 274; -ძაღლისა, собачья конура, რ. ქ. ლ.

ხუხულოვანი, ზედ. избушечный.

ხუმირა, ნ. ხვიმირა; **ხურთქლი**, ნ. ხვირთქლი; **ხვიხვინი** ნ. ხვიხვინი.

ხშვა (ვიხშავ, -შე), ზ. ვ. მაგიხურავ, დავიკეტ, დავიკრძალავ; запирать, затворять; ხშული, მიმ. запертый.

ხშირი, შხირი, ზედ. მრავალი ზედიზედ. ზედის ზედ, დაუცილებელი; частый; ვეფხ. 3. ხშირი ცვენა, частый дождь; **ხშირად**, часто.

ხშირება (ვახშირებ), ზ. ვ. ზედიზედ ვიქმ, განვამეორებ, учащать; (ვიხშირები, -და), ზ. ვე. ზედიზედ განვმეორდები, учащаться.

ხჩობა (ვახჩობ), ზ. ვ. ვარჩობ, სულს ვუგუბებ; წყალში მოვარჩობ; **შევახრჩობ**; **შევიხრჩობ**; удавить, утопить; душить, надофдать; (ვიხჩობი), ზ. ვ. მოვიშთობები, задыхаться; утонать; ჩონგ. 41.

ხწევა (ვახწევ, -წიე), ზ. ვ. მივაწევ, достигать; доходить; თავს ვახწევ, თავს მოვიკლავ; избавиться, спастись; (ვიხწევი, -წიე), ზ. თე. მივემთხვევი, მივაწევი, მიგიკლავი; достигать; ან ძალად გამოვაკან, თავს მოვიკლავ, избавиться, спастись.

ჯ.

ჯ, არის უხმო ასო ქართულის ანბანისა; ანგარიშში დანიშნავს 8000 და ნიშნითურთ — 8000 თუმანსა; წერილის ფულის ანგარაშში 1600 ფულსა ან 100 მისკალს; 160 შაურსა, 40 აბაზსა, $13^1/_3$ მარჩილსა; 8 შაურსა.

ჯ. ზოგჯერმე იხმარების ნაცვლად ჟ. ძან ჭ. იხილე ასონი ესე. ქარაგმანი ღმრთისა: ჯი, ჯვარი, ჯუ ცმა, ჯვარცმა.

ჯაბადარი (სპარს.), ს. მნე საჭურველთა, смотритель арсенала; დასკ. 62; **ჯაბადარბაში**, ს. უფროსი საჭურველთა მნეთა ზედა; главный начальникъ арсенала.

ჯაბაკი, ს. ფიალი; ჭაბაკი, чашка, кружка; იერემ. 52—19.

ჯაბალა, ს. ჯოჭვი ცანზედ საცმელი, латы; ნ. ჯავშანი.

ჯაბანი (არაბ.), ს. ძაბუნი, მხდალი, მოშიშარი; трусъ; ოსე 7—13; ვეფხ. 397; 793; 1034.

ჯაბან-ხდლურად, ზმნ. ქალაშუნად, трусливо; ვეფხ. 928.

ჯაბახანა (არაბ.), ს. საცავი აბჯართა, арсеналъ.

ჯაბნა, ჯაბნვა (ვიჯაბნი, ვიჯაბნივ, -ნე), ზ. ვ. ვიჭირვიგრავ, შევაიწრებ; гнести, угнетать; притеснять, მტერთა ვერ მჯაბნეს, Фоурнз. 330. (ვიჯაბნევი, -ნე), ზ. მიჩ. ვიშიშვი, ვიშიშარობ, трусить; (ვიჯაბნებები, -და), ზ. ვე. შიში ჩამივარდება გულში, начинать трусить; (ვიჯაბნები, -ნე), ზ. ვ. დავიჯაბნები, დავიჭირვები, დავიჭძაბუნდები, быть притесняему, гнести, угнетаемому; робѣть, трусить; დარეჯ. 150.

ჯაბნება (ვაჯაბნებ, -ნე), ზ. ვ. გულში ჩავაგდებ სიჯაბნის, მხდალობას, возбудить въ комъ либо трусость; რუსუდ. 203; (ვიჯაბნებ, -ნე), ზ. ვ. შევაიწრებ, ვაჭირვებ; гнести, притѣснять.

ჯაბრი (არაბ.), ს. შური ძაგბა, ინაღობა, ქიშპობა; мщеніе; злость; капризъ; ჯაბრზედ დგას, онъ хочетъ поставить на своемъ; ჯაბრება (ვი), мстить; ჯაბრზედ, на зло кому; впередъ.

ჯაგანი, ს. შეგრეხილი წკეპლები ასაწმელად ხილთა, თევზთა და მისთანათა, прутокъ, на который надѣваютъ фрукты, рыбу и т. п. для сушенія; перевясло.

ჯაგარი, ს. ღორთა, ღათვთა, აფთართა ქეჩოს და ზურგის ფაფარი ან ბღარბთა ზურგის ტყლი, щетина.

ჯაგვა (ვიჯაგავ), ზ. ვ. ვხედნი, ნიადაგ მუშაობაში ვიჭირვობ ცხენსაგან; выѣзжать лошадь; употребить скотъ въ работѣ; мучить; (ვიჯაგები), ზ. ვ. გამოვიჭრები მუშაობაში საქონელი, дѣлаться годнымъ къ работѣ (о скотѣ).

ჯაგი, ჯაგი, ს. მომწლო ჩირგვი, кустъ; терн; **ჯაგ-ჭრელა**, кустарный градъ; ერის. ლ.

ჯაგლაგი, ს. ცუდიტყნი, клячи.

ჯაგნარი, ს. ჯაგებიანი ადგილი, кустарникъ.

ჯაგჯაგი (ქჯაგჯაგებს, -ბდა), ф. უ. ცხვნის თავის ჩაქნევებს; о лошади: трясетъ; б. ჩაქნევა.

ჯადაგო, ს. ჯადო, самогъ, см. ლ.

ჯადაგო, ზედ. შეურაცხი, ცუდი; неприличный; худой.

ჯადუგი, ჯადუგარი, ს. ჯადოქარი, გრძნეულების მოქმედი; чародѣй, колдунъ; ქილ. 15; **ჯადუგობა**, ს. გრძნეულება, волшебство; დარეჯ. 116; ვისრ. 171; ქილ. 117.

ჯადუგარი, ს. მცენ. цытварь, цытварный корень; ბუნ. ლ.; ს. ფ. ლ.; поповы яйцы, ерих. ლ.

ჯადუგარხათაია, ს. მცენ. იგივე ჯადუგარი, ლ.

ჯადო (სპარს.), ს. გრძნება ან მეზღაპრული საოცრება, чародѣйство, волшебство.

ჯადობაზი, ს. მზიაბლავი, ჯადოქარი, чародѣй, колдунъ; დავრ. 127; **ჯადოიანი**, ზედ. გრძნეული, ჯადოქარი, чародѣй, **ჯადოსნობა**, ს. გრძნობა, მოხიბლვა, чародѣйство; **ჯადოქარი**, ს. მომხიბლავი, გრძნეული, чародѣй, колдунъ.

ჯავაირი (არაბ.), ს. ხელვალი, ძვირფასი თვალი; драгоцѣнный камень; ჯუვარი ხისა, смолы; полировка; **ჯავაირის მაჯუნი**, лекарственный составъ изъ драгоцѣнныхъ камней; ბუნ. ლ. **ჯავაირჩი**, ювелиръ.

ჯავარდენი, ფოლადის მასხალი, фурнель фурнели цѣлую фолгфолгадъ улегчебъ; булатъ.

ჯავარი, ს. მაღნის ქვა, ან ჯიუვარი, სხვალი; руда; драгоцѣнный камень, ვეფხ. 104, 687; შავთ. 49; ჩანრ. 95; ქიმ. 270.

ჯავარიანი, ზედ. მექონი ელვარებისა, ვითარცა ძვირფასს ქვასა; имѣющій блескъ, какъ драгоцѣнный камень; **ჯავარიანი ხე** ან ფიცარი, полированное дерево; რუსულ. 119.

ჯავზი (სპარს.), ს. ხეხა, мускатный орѣхъ; ნომხ. სამ. 181; ბუნ. ლ. ჯავზის ენკენილი, мускатный цвѣтъ.

ჯავერი, ყურძენია, бакч. 229.

ჯავრება (ვაჯავრებ), ф. в. გავაგულისებ, გავარისხებ. გამოვაჯავრებ. წარმოვიდგენ ვისმე; злить, сердить; передразнивать, представлять кого; ალექს. 33. მაჯავრებ, ты злишь меня; 2 ქართლ. 568; (ვიჯავრებ. -რე), ф. მიწ. ვჭგულისცენი, сердиться, ვეფხ. 598; (ვეჯავრებით), ф. თუ. ვეძულები, не чувствую; я ему противенъ; — неправлюсь ему; ჩონგ. 94; გორგ. 42, 154; его беретъ злость на меня; (მეჯავრება), ф. მიწ. მეძულება, не люблю, ненавидѣть; негодовать на кого; კალია 14; რუსულ. 405; 269.

ჯავრი (სპარს.), ს. ჯავრი, ძვირის ქონება გულში; ропотъ, ѣдкость, злость, злонамѣренность; сердце; забота; ჯავრის ამოყრა, отомстить кому; ჯავრი მოსდის, онъ злится, онъ зол на кого; ბეკეა შენ რომ ჯავრი არა გაქვს რა; счастливъ, что не имѣешь ни какой заботы.

ჯავრიანი, ზედ. ჯავრიანი, ძვირისა რისამე მქონებელი გულში, сердитый, злой; ვისრ. 5; ვეფხ. 1109; **ჯავრიანობა**, ს. გულ ფიცხობა, злость.

ჯავრის ამოყრა (ამოვყრი, ამოვყარე), ან ჯავრის ყრა (ჯავრს ვიყრი, ვიყარე), ф. в. შურს ვიძიებ, отомстить; излить на кого свой гнѣвъ.

ჯავრობა, ს. რისხვა, гнѣвъ, (ვჭსჯავრობ, სძ. არა აქვს), ф. უ. ვჭშრისხვებ, ვჭსწყრები, гнѣваться, сердиться; (ვეჯავრები), ф. зс. ვეწყრები, гнѣваться на кого либо, мнѣ; ჯავშანი (სპარს.), ს. აბჯარი, доспѣхи рыцаря средних вѣковъ: **ხამანჭანი**, თავლებ მრგვალი, ხამ-ფარეშოვანი, შიგნით ნიკრკოვანი, რბილი გარეგარეთით ძნიად გახატული; **ზეიდალი**, მხგავსი ხამანჭანისა, თვითო რიგი ჯაჭვის თვალთა უფარეშო და მეორე რიგი ფარეშოვანი; **ხოსროვანი**, მხგავსი ზეიდლისა და ქვედაბერი ლარადოვანი; **ქარაფშა**, ბრტყელი ჯაჭვის გრგოლებ ფარეშოვანი; რბილი ბანი გარეგარეთით აღებულ გახატული; **ჯაბალა**, მხგავსი ქირაფშისა, ჯაჭვის თვალთა რომელთა ფარეში მრგვალი, რომელთამე ეკლებრივი; გარდა ამათა მკერდის დასაცავად **პოლატკიი, თორნი**; ხელზედ შესაცმელი: **ბეგთარი, ხელნაკი** და **ხაბელავე**; ფერხის შესაცმელნი: **ხაბარკულნი**, სამხარიულივე **ჭიშქანი**, გარნა თავის საბურველნი ნახე ლექსი ზეით.

ჯავშნოსანი, ს. აბჯრით მოსილი, латникъ.

ჯაზა (სომხ.), ს. დასჯა; наказаніе; სამ. სომხ 256, 28, 44.

ჯაზაირი, -თოფი (სპარს.), ს. პირ-ფარეთი და გრძელი თოფი, мушкетонъ (ружье).

ჯაზვალი (ოსმალ.), ს. მაშკარი, отверъ, правило, линейка.

ჯაზირი (ოსმალ.), ს. ჭალაკი, островъ, ქართ. ქრისტ. 2 გამოც. 105.

ჯაზირჩი (ოსმ.), ს. აღჭურვილი ჯაზირის თოფით, мушкетеръ; 2 ქართლ. 365; 118.

ჯაინი, ყურძენია, бакч. 229.

ჯაკველი, ს. მცენ. ძახველი, калина.

ჯალაბი (სპარს.), ს. სახლეული, ცოლშვილი, ოჯახი, ღელწული, семья, семейство; ვეფხ. 101, 1005, 346, 725; რუსულ. 292; ვისრ. 126.

ჯალაბეური, ზედ. საოლშვილო, семейный.

ჯალაბობა, ს. სახლობა; семейство; ვეფხ. 1005; ზოგჯ. მხლებელნი, свита; ვისრ. 111; რუსულ. 630.

ჯალაბდა, ნ. **ჯალდა**.

ჯალაიდი, ჯალაითი (არაბ.), ს. მკარვალი, ავაზაკი; палачъ; разбойникъ; 2 ქართლ. 118, 1 ქართლ. 292.

ჯალაური (არაბ.), ს. წინა-აღმდეგი, бунтовщикъ, мятежникъ; бунтовщикъ, 2 ქართლ. 549.

ჯალაშმაარი (სპარ.), ს. მუშა ღიღის ქვების მზიდავი; работникъ, носящій камни.

ჯალაშინი, ს. მცენ. ქინაი 156.

ჯალგუშა (სპარს.), ს. მცენ. зерна сосновыхъ шишекъ; ვ. ფ. ლ.

ჯალდა, ჯალაბდა (სპარს.), ს. მოსაჭირებელნი ხანი ღახაჭრად ცხენის ოარაღთა; пальцы; снарядъ для растяжки чего либо.

ჯალდანი, ს. სამზე ცომარა; б. ბარძანი.

ჯალდა, იგივ. № 40—1.

ჯალჭი, ჯალჯი, ს. მოკრეფილი ეკალი კონებად შეკრული; связка вѣтвей тернового дерева.

ჯაბა, ს. ღელული აქლემი, верблюдица, ნ. ჯაბი.
ჯაბაათი (არაბ.), ს. კრება, კრებული; сборище; კაც. 84. იგავნი № 1, 33.
ჯაბაგირი (სპარს.), ს. სარჩო, რაჭკა, жалованье.
ჯაბაზი, ს. საკვირველი აქლემი, верблюдъ, который напьючень паланкинокъ, გიორ.
ჯაბაზი (სპარს.), ს. მუშაითი, акробатъ; ღარეჯ. 2—40.
ჯაბაზარა, ს. ყანი, ერქვანი დასაკრავი ღვედი, ремни у сохи.
ჯაბათახი (სპარს.) ს. მცირე ჯამი მეცხლისა, кружка, ვეფხ. 382; 479.
ჯაბი (სპარს.), ს. ჭურჭელი წნოვანთა სასოვადგომო მისართმევი; чашка полоскательная, სიბრ. 70; სანდნი ამისნი არიან; ბაღია, ღოღა, ღოღაკი, ხალბაჭი, ბინაკი, უსკურა, ფილჯანი და სხ.
ჯაბი, ჯაბა (არაბ.) ს. ჯგუფი, გუმალი, ერთპირადი რიცხვი; сумма, итогъ
ჯაბი (არაბ.), ს. მჭრითი, мечеть, 2 ქართლ. 168.
ჯაბლაბაკი, ს. ბრტყელი ჯამი, плоская чаша.
ჯაბჭიქა, ს. მინის ან ბროლის ჯამი, стеклянная чаша.
ჯაბჯაბია, ს. მცენ. ფერა-ფერა, ჭიაფერა; шпинатъ американскій, жирная трава, ერისთ. ლ.
ჯაბან, ფფ. ბარაქალა, გენაცვალე, браво; ერისთ. 2—25.
ჯაბანაბური, ს. ყურძენია ერთგვარი, сортъ винограда.
ჯაბანაბა (არაბ.), ს. ჯოჯოხეთი, адъ.
ჯაბანი, ნ. ღანგი. **ჯაბანება,** ნ. ღანგება, გიხრ. 51.
ჯაბანირი (სპარს.), ს. სოფლის მჭედველი, владѣтель вселенной, გიხრ. 145.
ჯაბანდრვა (ვ), ფ. ვ. ხამოსლის ღარტყვე მრგვალის ხელით катать бѣлье.
ჯაბანდრის-ხე, ს. სატყეპელი, მრგვალი ხელი ღასაჯაბანდრავი, валекъ, скалка.
ჯაბანი (სპარს.), ს. ძალი, სჯულის ლონე ან სიმრთელე; сила, мочь, здоровье; ვეფხ. 224, 512, 1109; ჯაბი გაგვარეს, хоть ты и лопни; прахъ тебя возьми.
ჯაბანი, ს. ყურძენია ერთგვარი, сортъ винограда.
ჯაბანიანი, ფფ. ძალღი, ლონიერი, сильный; здоровый.
ჯაბანიშინი (სპარს.), ს. ნაიბი, მარზაბანი, გამგეველი, намѣстникъ; ღავრ. 140.
ჯაბანმრთელი, здоровый
ჯაბანმრთელობა, ს. სიმრთელე ავეჯულობისა, здоровіе.
ჯაბანსალიანი, ფფ. მრთელი, ჭარმაგი, здоровый
ჯაბანია, იგავნი № 1—75.
ჯაბანეთას ფლეთი, ს. კავკას. გაზეთი 1851 წლ. № 9.
ჯაბანიანი ღღე, пасмурный день; იგავნ. № 34—34.
ჯაბაში (სპარს.), ს. არეულობა, აშფოთი, бунтъ, возмущеніе; 2 ქართლ. 362.
ჯაბაჯაბელი, ს. ჩაქნაქი, ჯაგჯაგი ცხენისა; კაცი საქმის ღამგეთანებელი; გაჯაბაჯაბება საქმისა; худая ѣзда на лошади, тряска; проволочка, хлопоты; **ჯაბაჯაბება** (ვ), замедлять; ჯაბაჯაბობა (ვ), мѣшкать, медлить.
ჯაბაჯაბილი, (სპარს.) ს. მცენ. имбирь; -ლის მურაბა, имбирное варенье.
ჯაბარა, ს. სასოველი მანქანა, самопрялка.
ჯაბარაჯაბარი, ს. თითისკარი, веретено.
ჯაბარა, ჯაბარრა (არაბ.), ს. მკურნალი ღაჭრილთა, სალრმოთა და სხ. хирургъ.
ჯაბარობა, ს. ხელოვნება ჯაჭრის აქიმისა, хирургія.
ჯაბაროტი, ნახე ქალბატონი.
ჯაბარი, ს. ახმიკი (გველი); аспидъ (змѣя); რუსულ. 528.
ჯაბარგვალი, ნ. ჯარკვალი.
ჯაბარვა, სხ. მოკვდომა ხალხისა; стеченіе народа; ჯარვით, ფფ მიჯარით, гуртомъ, тѣсномъ, (ვ), ფ. ვ. მჭიდროდ მოვაგროვებ; собрать въ кучу; столпить, (ვიჯარვი ან ვიჯარე, -ვე), ფ. თვ. ხალხთათვის: მოვაკვდები, столпиться; ვეფხ. 714; 1385.
ჯაბარი (სპარს.), ს. მხედრობა, მოლაშქრენი; ვეფხ. 442; 607; მხლებელნი ღიღებულთა; ვეფხ. 44, 677, გროვა ხალხთა; ვეფხ. 92; 819, 1311; ქილ. 651; войско; свита; толпа, сонмъ; ჯარი ხანისა, стеченіе придворныхъ; ვეფხ. 44; ჯარი ღაიძრა, войска тронулись, ლაშქართა ჯარი, стеченіе войска; ვეფხ. 92; წამწამთა ჯარი, густота рѣсницъ; ვეფხ. 40; ქალის ჯარი, сборище женщинъ, ჯარად და ჯარად, ან ჯარჯარად, толпами, кучами; ჯარის თავი, начальникъ войска.
ჯარიანი, ფფ. ჯარის მფოლებელი, имѣющій войска.
ჯარიანობა, ს. ლაშქრობა, военное; походъ.
ჯარიმა (არაბ.), ს. ხაზღარი, ჯარუმა, взысканіе, штрафъ; გუჯ. 23.
ჯარკვალი, ჯირკვალი, ს. გვირგვინი ძელებისა, ძელნი მოჭდობით შეკრულნი, სამ ან ოთხ კუთხედ; вѣнецъ, рядъ деревъ въ видѣ трехугольника связанныхъ; ჯარკვალად წარმიდგულნი ძელნი, бревна, перевязанныя въ видѣ трехугольника; ნახე წამწე.
ჯარიანი, ფფ. ჯარის მფოლელი, имѣющій войска.
ჯარლათი, ს. ბატა, гусь, სიბრძ. 64.
ჯარჩი (სპარს.), ს. ცხენოსანი გზირი მეფისა, герольдъ; 2 ქართლ. 519; რუსულ. 69.
ჯარხველი, მცენ. калина, ერისთ. ლ.
ჯაშუში, ნ. ჩაშუში.
ჯაფა (არაბ.), ს. ძნელი მუშაობა, ჯაჯა, ხარკელი; трудъ, ერისთ. 4, ჯაფა გამოვლილი.
ჯაღანი, ს. ჯაღაგო, ჯღანი, წალა, сапогъ.
ჯაფარიკა, ს. გურულად ჩიტია ჯოხსა ჰქვიან, ბაქრ. 188.
ჯაფარა, ნ. ჩხიკვი მფრინ. канюкъ; ბუნ. ლ.; сойка, ერის. ლ.
ჯაფი, ნ. თეთ.
ჯაღანი, ს. ჯაღაგო, ჯღანი, წალა, сапогъ.
ჯაშაკური, ჯაშკუტა, ს. მცენ. ღეღაცი; обойникъ, ერის. ლ.
ჯაშგილა, ს. მცენ. მთის ნიორი; дикій чеснокъ, ბუნ. ლ.
ჯაშუში (არაბ.) ს. მსტოვარი, шпіонъ, 2 ქართ. 397.

ჯაშქვიდა, ს. მცენ. ღიღეული, ღუღეული, თხის ფხვლი, ურუხე; бузина.

ჯაჭვი, ს. ჯავშანი მეტალის გრგოლებისაგან შექსილი; ძეწკვი ან შიბა, მანიკი, ფარღული; цепь изъ металлическихъ колецъ; кольчуга, латы изъ металлическихъ колецъ; цѣпь, цѣпочка; цѣпь для вѣшанія кострюли; кандалы; ვეფხ. 553; იერემ. 46—4; **ოქროს ჯაჭვი**, золотая цѣпочка, ჯაჭვის გრგოლები, звѣнья у цѣпи; ჯაჭვით დაბმული ძაღლი, на цѣпи привязанная собака.

ჯაჭვ-ჯუარი, შემოკლ. ჯაჭური, ს. ჯაჭვის ჰერანგი და ხომარი იარაღი; латы и оружіе: 1 ქრონკ. 305; 306 1, შენიშნული. щитъ; იხილ. 59—17.

ჯახაჯუში, ნ. ჯახიჯუში; ჯახანი, ს. стукъ отъ удара, трескъ.

ჯახება, სზ. столкновеніе; (ჯა), ზ. ვ. შეეხეთქებ ერთმანეთზედ, толкнуть, ударить объ, (ვეჯახები, -ხე), ზ. თვ. შეეხეთქები, დავეჯახები; столкнуться, удариться обо что; რუსუდ. 546, ქილ. 376.

ჯახველი, ს. ძახველი, მცენ. калина.

ჯახინი, სზ. შეხეთქების ხმა ერთჯერ; стукъ удара.

ჯახიჯუში, ჯახჯახი, სხ. შეხეთქების ხმის გახშირებით; трескъ, трескотня; 2 ქრონკ. 519.

ჯაჯა, ს. ღამნაშავის კაცის ტანჯვა, пытка; ქილ. 387.

ჯგვერა, -რება, ნ. ძგერა, ძგერება.

ჯგვერი, ს. ხის სოდგილი ან განწვეტებული ძელი, заостренная палочка.

ჯგვლება, ჯგუტლება, სხ. тычка, тыканіе, (ვჰსჯგვლებ, -ბე), ზ. ვ. ვჰსწერტ, ვჰგერტ, ვჰქენჯნი; ვჰბლიკნი, ვჰქურჯნი; тыкать, пырять, колоть, толкать; ჯგვლება რქით, бодать; სიბრ. 80.

ჯგუფება (ვჰსჯგუფები), ზ. თვ. группироваться.

ჯგუფი, ს. გუნდი, კრებული, ხროვა; группа, толпа, стеченіе народа; взводъ; ოთხი ჯგუფი წელიწადის, четыре времени года; **ჯგუფად**, ზზ. ე. ი. ჯუმლად, კრებულად, ღუნდგოდ; въ сборѣ, въ итогѣ, въ суммѣ; кучками, тѣсно; ბუნ. კ. 238; **ჯგუფ-ჯგუფად**, группами, ჯგუფად მდგარნი ხენი, группа деревъ.

ჯდომა, სხ. სზ. сидѣніе; цѣлованіе въ лошадь, (ვჰსჯდები, ვჰსჯდი ან ვჰსჯდე, შემოკლ. ვჰსჯე. 3 პ. ჰსჯდა; მწად. ვჰსჯექ), ზ. ვე. ღავჰბინდები, ღავჰსჯდები, ვჰღირვარ, ვჰღირები; садиться; стоить, становиться; დაბაღ. 42—19; მაღალ ჯდება, сукно садится; (ვაჯდები ან ვაჯდი; ვაჯდე, ვაჯექ), ზ. ვე. შეეჯდები, მაგალ. цѣлую; садиться на лошадь и т. п.; (ვეჯდები ან ვეხვარ; ზ. ვე. მოვეჯდები. გვერდით ან მუხლზედ; ვეღირები; садиться возлѣ кого или на колѣняхъ къ кому; стоить (ему); რუსუდ. 395; შუა უზის ღიდი მზღვარე; между ими большое растояніе; ვეფხ. 9, ეს მაღალ უჯდება აღლი სამ მინალთუნად; это сукно становится ему по три рубля аршинъ; (ვჰსხი, ჰსჯი, ჰსჯის; ვჰსხით, ჰსჯით, ჰსჯიან ან ჯიან, ანდრ. 4—53; ან ვჰსხივარ, ჰსხიხარ, ჰსჯის, ვჰსჯდე, ვჰსჯექ); ზ. უ. ვჰსბინდები, сидѣть; იოან. 9—8; ქათმი კვერცხებზედ ჰსხის; курица сидитъ на яйцахъ; შინა ჰსხის; онъ сидитъ дома; საქმეზედ ჰსხის, онъ сидитъ за работой; უზის ბეჭედი, приложена печать, (ვაჯდები, -ჯდე ან ვაჯე), ზ. უ. ვჰსბინდები, сидѣть; (მიჯდები, მიჯდე ან მიჯდომია, მიზის), онъ садится около меня; оно стоитъ мнѣ; ვისრ. 18, 200; ჭკუაში მიჯდება, смекаю; ბეჭედი უზის, приложена къ нему печать; (ვიჯდომები, -მე), быть посажену; კალთაში მიჯდება, онъ садится мнѣ на колѣнихъ; კისერზედ მიზიხარ, ты сидишь у меня на шеѣ; ჩონგ. 121, (ვეჯდინები, -ნე), ზ. თვ. садиться, ვეფხ. 225; ვჰსჯდომილვარ, -ვჰსჯდომოდი), ზ. ვ. сидѣть, ვისრ. 89, ჯდომელი, сидя.

ჯდომი, ს. ცერვის დაკვრა, завалъ, засореніе желудка; ბუნ. ლ.

ჯებირი, ს. ლაშქართ სადარი, траншея, ან სანგარი, засада.

ჯელი (ერაბ.), ს. უმეცარი, невѣжа; აღბ. 50; ანტონ. 2—24.

ჯელთაობა, ს. ერთი გვარი რაკვა, родъ танца; ხად. ლ.

ჯერიანი, ნ. ჯერანი.

ჯეჯმა ზზ. ნამეცნავად, весьма, очень; ისუ. 3—16; შუშ. ცხოვ. 185.

ჯეჯმა ჯერჯმა, ს. შიპი, ძარღვი ქლიბის, მიწის, слой; изъ земли.

ჯილგა, ჯილჯგმა (ხვარს.), ს. გარემოცვა მონადირეთაგან სანადირის აღგილისა; оцѣпка охотниками поля; რუსუდ. 365, 367; 2 ქრონკ. 324; დასტ. 43.

ჯინჯი, ს. თავის თმა ნაპარსი, остриженные.

ჯიორნი, тигръ (рѣка).

ჯინჯო, ს. ცხვლის ჭურჭლის გაღმოსაგდმელი დასკვმალი, тряпка; ხად. ლ.

ჯერ, ჯერეთ; ზზ. კიღევ, კვალად, წინამირველად, წინასწარ; еще; сперва, сначала; ჯერ აღრეა, еще рано; ჯერ მოიტანე მანქანე, напередъ принеси и покажи; აღაქს. 19.

ჯერ, ზზ. ხელ, მაგალ. ორჯერ, სამჯერ; жди, ათჯერ, десять разъ.

ჯერარს, ე. ი. სათანადო არს; надлежитъ, подобаетъ.

ჯერა, ჯერება (ვიჯერ, ვიჯერებ), ზ. ვ. ვირწმუნებ, ღავიჯერებ, გავეგონებ; вѣрить; слушаться, повиноваться; (ვიჯერებ, -რე), ზ. ვ. ღავიჯერებ, ღავირწმუნებ, увѣрить; გულს ვიჯერებ; увѣриться, положиться; (ვეჯერებ, -რე), ზ. მიჩ. ღავეჯერებ, გავეგონებ, ვემორჩილები, слушаться; არა მჯერა, я не вѣрю; არ მიჯერებს, не слушается меня, невѣритъ мнѣ; მოურავ 95; (ვჰსჯერები, -დი), ზ. ვე. კმაყოფილი შევიქმნები, ღავჰსჯერდები, быть удовлетворену, довольну; (ვჰჯერ ვარ, ვჰსჯეროდი), ზ. უ. ვერწმუნები ან კმაყოფილი ვარ; вѣрить, быть удовлетворену; ვისრ. 57, 123; რუსუდ. 778, 972; ხად. ბერძნ. 136; გორგ. 128.

ჯერაგი, ს, ლილიის წვენი, разведенная синька.

ჯერაგუმია, ს. ხვეტა ზედა კამარას შეკვრენ და შუა აღგილს ღუტკვებენ და გარემოს აღაშენებენ

სახლებს; შუა ადგილი არის ჯვარში; пустое мѣсто промежъ столбовъ зданія.

ჯერანი (სპარს.) ს. ცხოველი ჭურცები, გარეული, ანტილოპა, сайга, серна; газель.

ჯერგა, ჯერგი, ნ. ჯელგა, 2 ქართლ. 533; რუსუდ. 419; დასკ. 99. **ჯერგვალი,** ნ. ჯარგვალი.

ჯერება, ნ. ჯერი, ჯერეთ, ნ. ჯერ.

ჯერეული, ზედ. მორიგე, очередной; послѣдующій.

ჯერ-თავად, сначало, сперва.

ჯერი, ს. რიგი, წესი, ხელური, სამ. ვახტ. 77; ხიბრ. 155; ფიცი, ლარწმუნება, შეჯერება ფიცით; სამ. ვახტ. 182, 210; очередь, череда; удостовѣреніе; საქმ. 7—13; 2 კორ. 2—4.

ჯერკვალი, ზედ. ხენეშა, რაოშა, ცული, ნარჩევი; ს. ბიწი, ნაკლულოვანება; худой, дурной; негодный; порокъ; იერემ. 24—2; სამ. მოხს. 42; იობ. 8—16; ქაფული, ხარჯი; нечистота металловъ, окалина, огарки.

ჯერკმა, ნახე ჯეკმა.

ჯერკმა, ს. ქიპი ხისა ან კლდისა, слои дерева или камня, ნ. ძარღვი.

ჯერ-მჩინებელი, ს. სათნოდ მამწნევი, соизволитель.

ჯეროება, ს. ხვედრი, რიგი, очередь; ან მორჩილება, повиновеніе, послушаніе; ეფეს. 37; მოციქ. 460.

ჯეროვანი, ზედ. რიგიანი, მართებული, надлежащій; приличный; умѣстный. მაკ. 59, 95; 2 ქართლ. 392; -ქორწილი, паллежащая свадьба; -მოწამე, надлежащій свидѣтель; **ჯეროვნად,** ზმნ. прилично.

ჯერსაღოფი, ზედ. ჯეროვანი ნახე; 2 ქართლ. 29.

ჯერჩენა (ჯერ -მიჩნს, ჯერ მჩენია), ზ. მიჩ. სათანადოდ ვჭრაც; მოთავს, მწადს; надлежитъ мнѣ; გამოსტ. 36—1; 2 სჯ. 3—26; ლუკ. 1—3.

ჯერჩინება, სხ. соизволеніе; **ჯერჩინებით,** ზმნ. соизволеніемъ; 1 ქართლ. 172; (ჯერჩინებ. -ნე), ზ. მ. ჯეროვნად ან სათნოდ მივიჩნევ, მოვიწადინებ, მოვინდომებ, соизволять, заблагорассудить, соблаговолить; საქმ. 15—21; რომ. 15—26; ჯერ იჩინა ბძანებად, онъ изволилъ приказать; **ჯერ-მჩინებელი,** соизволяющій; საქმ. 8—1.

ჯერხანად, ზმნ. ვიდრემდის, სანამდის, пока.

ჯერჯეროვით, пока, -რობა, очередь, ბუმბ. 43.

ჯეჭვა (ვჭსჯეჭვ. -ეე), ზ. მ. ცულად ვჭიფენ, крошить.

ჯეჯვა (ვჭსჯეჯვ. -ჯე), ზ. მ. ვჭსჩეჩქ, мять; комкать.

ჯეჯვალი, ჯეჯვლი, ს. ახალი ამოსული მწვანე მოხვადი ბურისა, ქერისა და სხ. ითა; всходъ хлѣбныхъ растеній; ნ აჯეჯვლება.

ჯეჯიმი, ს. სახეგებიანი ნაქსოვი, пестрая халатная матерія.

ჯვარდაუწერელი, ზედ. безбрачный.

ჯვარედად, ჯვარედინად, ზმნ. გარდიგარდმო, крестъ на крестъ, крестообразно.

ჯვარედინი, ჯვარედი, ზედ. გარდიგარდმო, перекрестный; крестообразный; ჯვარედინი გზა, перекрестокъ.

ჯვარი, ს. ძელი მელზედ ან გარდანაჭდობი, დასაშჭვალებლად სასიკუდილოთა კაცთა; გარნა შემდგომად ქრისტეს ღუბებისა არს ამ ჯვარი ძელი თუალის საცემელი ქრისტიანეთა, крестъ; ლუკ. 23—26; მატ. 10—38; 27—32, 40, висѣлица въ видѣ креста; распятіе; знаменіе креста; крестъ, орденъ; трудъ, мука; მრ. ჯვარები, кресты въ карточной игрѣ; ჯვარის აღმართვა, водрузить крестъ; ჯვარი მწყრის, крестная сила надо мною, ჯვარით მოსილი, ან შემოსილი, крестоносецъ; გეგმ. 19; ცხოვრ. 16; ჯვარის მგვირტველი, священникъ съ крестомъ сопровождающій войнонъ въ походъ; крестоносецъ; 1 ქართლ. 270; ჯვარის მამა, настоятель монастыря св. креста; ნ. ხერხვარი: ჯვარგაცვლილი, обрученная невѣста; სამ. გორგ. შეფ. 24. ჯვარის სანთელი, восковая свѣча, на подобіе креста.

ჯვარიანი, ზედ. ჯვარის მქონი, крестовый, крестный; -სახანთლე, трикиріи.

ჯვარის მტვირთველი, ключарь придворной церкви.

ჯვარის წერა (ჯვარსა ვჭსწერ); ზ. მ. პირჯვარის გამოვსახავ; გვირგვინს ვაკურთხევ, ვაქორწილებ; осѣнять кого крестнымъ знаменіемъ; вѣнчать; сочетать бракомъ; ჯვარი ჭსწერია, да хранитъ его крестная сила; ან.კონ. 6—25; (ჯვარს ვიწერ, -რე), ზ. მან. გვირგვინს ვიკურთხევ; обвѣнчаться; сочетаться бракомъ. **ჯვარის საწერად,** ზმნ. къ вѣнцу.

ჯვარის მტვირთველი, ნ. ზევით ჯვარი; ბაქრ. 133.

ჯვარ მტვირთველობა, ს. обязанность ключаря.

ჯვაროება, ს. წმიდაურად ღვთაება რომლისამე წმიდისა სალოცავისა, праздникъ креста.

ჯვარცმა, სხ. распятіе; (ჯვარს ვაცვამ, -ცვი), ზ. მ. დავჭმსჭვალავ ჯვარზედ, ჯვარზედ დავკარავ მოსაკლელად, распять на крестѣ; (ჯვარს ვეცმი, -ვეცვი), ჯვარზედ დავიმსჭვალები, быть распяту на крестѣ; მატ. 23—34; 27—23; გალატ. 5—24; 6—14; **ჯვარცმული,** ртспятый. 1 კორ. 2—2.

ჯვრისტინა, ს. ჭურისტინა, მცირე სახიმთლო; небольшое окно; ქილ. 334. фортка.

ჯიბე (სპარს.), ს. კაბის კალთაზედ მიკერებული ჩასაღებელად ცხვირსახოცისა და მისთანათა; карманъ; ჯიბის ფული, карманныя деньги; ჯიბის გატენა, набить карманъ; ჯიბის-პირი, прицѣнъ карманный.

ჯიბრი, ს. ჯიბრი ნახე, капризъ.

ჯიბუკი, ს. დიდი ლურსმანი, корабельный гвоздь.

ჯიგანა, ს. მცირე ჰური ულუფისა; небольшой порціонный хлѣбъ; სამ. ლ. იველ. 1879 წ. № 9—10, стр. 46; გიორგი XIII ცხოვრ.

ჯიგარი (სპარს.), ს. ღვიძლი; печень; сердце, любовь; ღმერთის ჯიგარი материнская любовь; ცრიალ. 54.

ჯიგარი, ან **ჯიგრისფერი,** алый. 209, бурый.

ჯიგლიგი, თოფისა прикладъ ружейный.

ჯიღაო, ს. ცხენის კიბრის ღასასრული, затылокъ у лошади.

ჯივა (ოსმალ.), ს. ვერცხლის წყალი, ხინჯარი, ртуть; ქად. 53. 87, 94.

ჯივჯავი, ნ. ჟივჭავი ან ჭიღჭავი; ან კოჭი ცვლა ჩაწმული, свинчатка.

ჯიკმა, ს. ლაშქრის მოკრა, натискъ войска; დარკ. 2—56. სად. ლეკნ. სწერია შეცთომით ჯიკი, უნდა ჯიკმა.

ჯილა (ოსმ.), ზედ. გაპრიალებული, полированный, რუსულ. 790.

ჯილა, ს. დიდი ვედრო, бутка.

ჯილაგი, ს. ბეჭარი, მოდგმა; порода.

ჯილაკი (არაბ.), ალვირის ბრგოლი; кольцо ударное; რუსულ. 364; დარკ. 200; ჯილაკის მეთოფე, стременной солдатъ.

ჯილაკიანჯი?

ჯილაკი, ჯილაკჯაბარი, ჯილაკჯაბარი (სპარს.), ს. ჯილაკის დამჭერი ცხენით მიმავალთა დიდებულთა, стременной; ჯილაკის ზარბაზანი; берщъ, небольшая пушка.

ჯილდო, ს. სამოძვარი ან სანიჭარი, награда.

ჯილდოება ან **-ვნება** (ვ-ჯილდოვებ, -ვა), ზ. ვ. სამოძვარს ან სანიჭარს მივებულმ; награждать; ქრონ. 49.

ჯილე, ს. წელთაგან გამოფლატული, рытвина, вымоина. სად. ლ.

ჯილვი, складокъ, ნ. ჩ. ლ. 10.

ჯილესი, ს. ძროხის მომსხვრელი სენი, ძროხის ჭირი; сибирская язва.

ჯილფი, ს. ცხენის გვარი ცხოველი.

ჯილღა, სახე ჯორღლა.

ჯილღა, ს. უფრთო ქრქვანი, плутъ безъ крыльевъ; გურულად.

ჯილღო, ს. შავ-მოწითლო ფერი ან ბეწვეული მისი бурая лисица, ან შავ-მოწითლო ფერი, чернобурый.

ჯიმბუკი, ს. ჯიბუკი, დიდი ლურსმანი, корабельный гвоздь.

ჯიმჯიმი, ს. ჩალაბ, кастаньетки.

ჯიმლა, მცენ. рыжикъ.

ჯინი, ს. გოლორ მარხილი ნაგვის გასაყრელად; турн, хворостянная корзина; кузовъ; ჯინი, ნ. ჯინი.

ჯინი (არაბ.), ს. სპარსულად ფერია, ზღაპრულად კეთილი სული, შემწე კაცთა და წინააღმდეგი დევთა; фея; ბიბლ. აღმოხვდა. ჭერნელთანი.

ჯინიბი (არაბ.), ს. მარქაფა, запасная лошадь; ქილ. 602.

ჯინში, ჯინში (არაბ.), ს. მოდგმა, გვარი, порода, ჩონგ. 76, ჯინში ოქრო, настоящее золото, 2 ქართლ. 548, საქონელი წვრილი ჯინშისა, скотъ мелкой породы; ცული ჯინშისა არის, онъ дурной породы; შენი ჯინში ამოვარდეს, чтобы родъ твой прекратился.

ჯინჭარი, ს. ჭინჭარი, крапива, **ჯინჭრის ღედა**, მცენ. глухая крапива, крапива; ქრონ. ლ.

ჯინჭველი, ს. ჭრინჭველა, муравей; იგავ. 6—6.

ჯინჭველ-ლომი, სახე მსგავსობით; იად. 40—11.

ჯინხვა, ს. ბეღურა. ლეკ., птица: аулавъ, жулавъ.

ჯინჯიბალი, ს. ორნი ლაკანნი გარდაბმული ძელის ახამრთველ; ნ. ჩ. ლ.

ჯინჯითი, ს. შალის ნაგლეჯი, шерстяная тряпка.

ჯინჯილი, ს. კენჭი ან ბორკილი; цѣпь; кандалы; რუსულ. 364; ქართ. 143; ანკ. 37.

ჯინჯილი, -ჯიხი, ზედ. ნელ-თბილი, теплый.

ჯირკვალი, სახე ჯორკვალი.

ჯირგანი, ს. ხუნდური, მიწის ქვეშ გათხრილი წყლის სადინარი, водопроводная труба подъ землею.

ჯირი, ს. ქირი, ბეჭირი, ორ-ბირად მოქნილი ტყავი ირმისა და სხ. ირხა; выдѣланная оленья шкура.

ჯირიმი, ს. ცხენის მოსართავი გულის თასმა, нагрудный ремень у лошади.

ჯირითი, ს. სპჯირითი ჯოხი ან თვით ჯირითობა; палка для джигитовки; джигитовка; დარკ. 2—127.

ჯირითობა ს. джигитовка; (ვ-სპჯირითობ, -თე), ზ. ვ. ჯირითს ვეხეირი; джигитовать; რუსულ. 352.

ჯირკველი, ს. კორძი კისერზედ ან იღლიათა; нарость на шеѣ или подъ мышкой; სიბრ. 108.

ჯირკი, ჯირკვი, ს. კუნძი მოჭრილის ხისა დარჩენილი მიწაში, пѣнь; крѣпышъ.

ჯიროლა, ს. ბეღელი, სცავი მარცვლთა; житница.

ჯირღა, ნ. ურქვანი.

ჯირჯვი, ს. სიმსივნე, დაშუპება; опухоль, затёкъ.

ჯიცა, ჯიცი, ს. უხეირო **ალერსის ლექსი**, რათა შეხელოს მან მოალერსეს.

ჯიუტი, ს. კერძი, ურჩი, თავის-ნება, упрямый.

ჯიუტობა, ს. თავის-ნებობა, упрямство; (ვ-ჯიუტობ, -ტე), ზ. უ. თავის ნებაზედ ვჰსდგევარ, упрямиться.

ჯიქი, ცხოველი: ბაბრი; хищный звѣрь, тигръ, барсъ; ვეფხვს ჰსგავს, тигръ, барсъ; ქართ. კანმ. ი. 26.

ჯიქი, ზედ. ჯიუტი, თავის-ნება, упрямый.

ჯიქი, ს. ხალხი ავხაზეთის მთიმშლელნი; ჯიქეთი, ს. ადგილი, სადაც ჯიქნი ჰსცხოვრებენ.

ჯიქურა, სახე ინდოური ფეტვი, муравьиный голкъ, sorgum capillarum, ქრონ. ლ.

ჯიქური, ზედ. ჯიქული, თავის-ნებური, относящійся къ упрямству.

ჯილა (სპარს.), ს. ხოირი, მარგალიტით მოთვლილი ფერთა, დასართმები თავზედ ან თავსაბურავთა ზედა; перо, головное украшеніе изъ драгоцѣнныхъ камней; 2 ქართ. 309; ჯილა ოქრისა, სახე ოქრის ჯილა.

ჯილამშვილდი, ს. ტყვრთა ზედა მომართული მშვილდ-ისარი, რომელსაც გამზადებელი ნადირი შეხვრეტს და იგი დასჭრება და თავს დაეცემა; съѣть поставленная въ лѣсу на вѣтвяхъ дерева и состоящая изъ лука и стрѣлы, которую звѣри, проходя мимо и задѣвши, бываютъ пронзаемы.

ჯილიანი, ჯილოსანი, ზედ. თავზედ ჯილა რჭმული, имѣющій султанъ, украшенный перомъ и драгоцѣнными камнями; ბოურ. 42.

ჯილური, ს. ქორის სახეობა; სად. ლ.

ჯილჯილა, ს. ქაღალდის უშრეტები ფურცელი სპილენძის, თუთიის და სხ. фольга, тонкій металлическій листъ.

ჯიოინება (ვი), იგავ. № 2—14.

ჯიში, ნ. ჯინში; ჩონგ. 76; **ჯიშგილა, ჯიშკვილა**, ნ. ღანძილი.

ჯიხვი, ს. კარგობა, турп, каменный баранъ; ჯიხვის ყანწი, турій рогъ для питья вина.

ჯიხოლა, ს. მფრ. сорокапутъ; ერის. ლ.

ჯიხური, ს. ხის კოშკი, деревянная башня; 2 ქართ. 207.

ჯიჯგინი, სხ. უშვერი ლაპარაკი, ს. ჯიჯგინი; -ჯგინება (ვუჯიჯგინებ), ზ. ვ. ვუკვლიკნებ, ვუჩხკვინებ; подзадоривать, подстрекать.

ჯიჯინება (ვჭსჯიჯინებ, -ნე), ზ. უ. უშვერად ლაპარაკობ ცხვირში, говорить непріятно и въ носъ.

ჯიჯინი, სხ. ხმაბობა, უშვერი ყვირილი ლელეკვით; болтовня, (ვჭს), калякать.

ჯიჯლაება, ნ. ჭრიანტელი; ерисип. ლ.

ჯიჯლიობა, ს. ინჯილიკი; ячмень на глазахъ.

ჯიჯღლი, ს. მფრ. рабинникъ, ерис. ლ.

ჯლაბუნი, სხ. ცხვინის ფენის ხმა ან ჩაგური; тонотъ; нахлобучка.

ჯლეხა (ვჭსჯლეხ, -ხე), ზ. ვ. ლეზს ვჭერავ ცხენს, шпорить лошадь.

ჯლეხი, ს. პანღური, ударъ ногою, ალბ. 18, випок.

ჯლოღინი (მაჯლოღინებს), ზ. უ. მაზიღებს პირიდან სარწყეველად, позываетъ къ рвотѣ.

ჯმერხი, ს. მცენ. названіе растенія.

ჯმნა (ვიჯმნი, ვიჯმენ), ზ. უ. ხელს ავიღებ, თავს დავანებებ, გავეშვებ, ღავეცლებ; გამოვეთხოვები, გამოვეხალმები; отрекаться, отказаться, уклониться; проститься; ლუკ. 9—61; საქმ. 18—18; ქიმოთ. 13; ვიჯმენ შენგან ეშმაკო, დიაволъ, я отрекся отъ тебя; 1 ქრონ. 68; გუმჯნი, запрещать, предварять, предупреждать, წათ ცხ. 423, (ვუჯმნი, ვუჯმენ), ზ. უ. გავეცლები, მოვშორდები; растаться съ кѣмъ, удалиться отъ кого; მარკ. 6—46; (ვუჯმნები, -ჯმენ). ზ. თ. მოვშორდები, удалиться, 1 ქრონ. 280.

ჯმნილ ან **ჯმნულვარ**, я удаленъ; რიცხვი. 20—30; 29—35; **ჯმნული**, მიმ. ხელ-აღებული, отрекшійся.

ჯმნება (ვი), запрещать, აწ ვიღაცას ცხოვ. ხელნე.

ჯმნულება, ს. ხელის აღება, отреченіе, отказъ.

ჯმუხი, ს. მოღრძილი და მკვრივად ჩახსმული კაცი, коренастый.

ჯობება (ვიჯობებ), ზ. ვ. გავეუსწრობ, მოვერევი; превзойти, осилить, ვიხ. 93, ღარეჯ. 2—100; 2 ქრონ. 567; (მაჯობებ, -ბე), ზ. მიჩ. превосходишь меня; 2 ქრონ. 567.

ჯობინება (ვი), ზ. ვ. უმჯობესად მივიჩნევ, მირჩევნია, მიმჯობს; предпочитать, ღარეჯ. 2—137; რუსუდ. 367; 1 ქრონ. 52; 2 ქრონ. 520, 533; ქილ. 398; (ვიჯობინებდი, -ნე), ზ. ვ. უმჯობესად მივიჩნევი; предпочитаться, (ვიჯობინებდი, -ნე), ზ. თ. ვეღარესობ, უმჯობესი ვარ, превосходить; რუსუდ. 909; (მემჯობინებდა, -ნა), ზ. მიჩ. უმჯობესად მიმჩნია, предпочитаю, это лучше для меня; ქილ. 133, 339.

ჯობინი, ს. უღარესობა, превосходство; ღარეჯ. 74.

ჯობნა (ვჭსჯობნი, -ნე; ან ვჭჯობ, ვ ვ. ჭჯობს), ზ. ვ. ვუღარესობ, ვერევი; имѣть вверхъ, превзойти, пересилить; ფარვ. 298; ვეფხ. 1046; ამშობეთ თვის ეჯობნოს, если онъ превозмогъ своихъ товарищей, ვეფხ. 1046; (ვჭსჯობოვარ, ჭჯობხარ, ჭსჯობნია; ვჭსჯობვართ, ჭსჯობხართ, ჭსჯობან ან ჭსჯობიან; ვჭსჯობნოდი). ზ. უ. ვღებულობ, ვეღარესობ, превосходить; ღარეჯ. 2—33; ვეფხ. 38. (მჯობიხარ, გჯობივარ), ზ. ვ. ვღებულობ, ვღებულობ; ты превосходишь меня; я превосхожу тебя; მჯობს, გჯობს; онъ превосходитъ меня; онъ превосходитъ тебя; ვეფხ. 79; მიჯობს, გიჯობს, უჯობს, ზ. მიჩ. უმჯობესად მიმჩნია ჩემთვის, я предпочитаю; это лучше для меня; სამ. ჯ. მეფ. 5; 2 ქრონ. 546; ალბ. 83; სიბრ. 14; რომელი უჯობს, что лучше для него. რუსუდ. 128.

ჯოგი, ს. ხროვა სპილოთა ან ცხვისტაკთა საძოვარზედ; стадо, табунъ; ვეფხ. 55, 75; ხოფხ. სამ. 398; ჯოგი და ჯოგი, табунами, სახენი ამისნი არიან: ჯოგი ძროხათა: **მროწყლე**, მსოფლიურად **ნახირი**; ცხვართა და თხათა: **არვე**; აქლემთა და ცხენთა **კოლტი**; მზეთა **ხრო**, თეზთა **ფარა**; მფრინველთა **გუნდი**; ხრტილთა ვირთა **რემა**; ცხენთა **ჯოგი**.

ჯოლბორდი, ს. ისარი მოღუნული; кто дѣлаетъ стрѣлы.

ჯოლდო, ნ. ლოხორა.

ჯომარდი (სპარს.) ზედ. ძნე., შემმართებელი, храбрый; проворный; ღარეჯ 2—115; რუსუდ. 662.

ჯომარდობა, ს. ძნეობა, სიმხნე; храбрость, проворство; ловкость, ვიხ. 34, 180.

ჯონიო შალი, ს. ტრიპ.

ჯონჯოლა სოკო, **ჯონჯლაბოკო**, ს. სოკოს ერთგვარი, порода грибовъ.

ჯონჯოლი, ს. მცენ. კაპარი, клопецъ, клекачка.

ჯორაბი (არაბ.), ს. წინდა, чулокъ; -ნაკერი, вышитый чулокъ; სიგელი 12.

ჯორიელა, ს. მცენ. сулейникъ, раст.; ჰ. ე. ლ. ბუნ, ლ.; прострѣльная трава, ерис. ლ.

ჯორი, ს. ცხოვ. კურძოვარი, лошакъ; ჯორი ხარისვის, ე. ი. ფიცხინარე, вѣрховой лошакъ; душка у скрипки, подставка, глухарка, распорка; **ჯორის ტერფა**, მცენ. ვირის ტერფა; мать и мачиха, подбѣлъ, раст. **ჯორისხუძა**, **ჯორისძეა**, მცენ. Эдоит, сѣка, хвощь полевой; волжскій укропъ, арженикъ, ерис. ლ.

ჯორკო, ნ. ჯირკვი.

ჯორკელი, ს. სიმინდი ერთგვარი, сортъ кукурузы; ბაქრ. 181.

ჯორჯი, **ჯორჯანელია**, ს. ქართველი არაბულად, грузинъ, ვიხ. 1.

ჯოხი, ს. ხელ-საჭერად გათლილი ხე, ლერწამი და სხ. палка, трость; სახენი ამისნი არიან: **ფაენი** ან **ხკიპტრა**, სამყუო ჯოხი, გარსა **თოფუში** ხკიპტრა სპარსეთის მეფეთა; **არჯანი** მომხრო სპრაგვნი ჯოხი კაცთა მოხუცთა და უძლურთა; **ჯვერთხი**, ჯოხი სამღერებელოთა ან საცეკვი შემცოდეთა; **სპარე**, ჯოხი წვრილი და გრძელი გასარკვევ ხარეთა; **წკებლა**, სრულიად წვრილი ჯოხი, ხელის ჭერი ან საგანგებელი; **ტავარჯვენი**, თავჯვარედინი ლახვრისაგანი იღლიათ ქვეშ დასაყენებელთა კაცთა; **კომბალი**, თამბაქოსი და მოღრეცილი მანდატურთა ლ ბაზიერთა საჭერი; **გოგუთი** ამგვარივე

თავრგვალი; **ტორი, ქაჩაბური,** და **ჩობახტური** ჯოხი მეცხვარეთა ღიღი და გრძელი; **კეტი,** ტორის მსგავსი პატარა ჯოხად ჩიხაზე; და **აზარმაცი** პატარა უსხლოხი; **ფშელა** რკოს და ჩიტიკოკოს სამღერელი; **ხახარტული** სანადირო წერგილთა მაგრიდველთა და საკუთრად მწევრთა; ჯოხის ხელსახოცი, сулокъ, кусокъ шитой ткани, коею убранъ архіерейскій посохъ.

ჯოხიანი, ზედ. вооруженный палкой, рѣшуе. 505.

ჯოხია, ს. მცენ. ქალაქვალა; куричья слѣпота, раст. Бун. Л.; бересклетъ, Гриз. Ц.

ჯოჯგანი, ს. ტივის სახოპე კეტი, длинное весло у гонщиковъ плота.

ჯოჯვა (ვჭჯოჯვე, -ჯე), ზ. მ. ვჭსხლავ ვენახსა; очищать лозы.

ჯოჯვა (ვჭჯოჯვე, -ვჭჯოჯე) ზ. უ. ვჭცოცე, ползать ползкомъ.

ჯოჯო, მცენ. ნ. ქალაქვალა.

ჯოჯო, ს. ქვეწარმავალი, ящерица; მწვანე ჯოჯო, жаба зеленая, ящерица.

ჯოჯოხეთი, ს. ადგილი საიქიოს შინა საცა ჯაჭვლად ცოდვილთა: ლუკ. 16—23; 21—23, ზოგგან ჭიანსავს საფლავსა; დაბად. 42—36; ფსალ. 6—5; უფსკრული ან ქვესკნელი მატ. 11—23; მითოლოგიურად ადგილი, სადაც წარმართნი ჰგონებდნენ სამეოფსა მკუდართა სულთასა; გაუსაძლისი ადგილი ან სახლი შეოთაისი; адъ; гробъ, гробница; преисподняя; мука, мученіе, **ჯოჯოხეთის ქვა,** адскій камень, янписъ; **ჯოჯოხეთის ჯინჭვილა,** Бун. Л.

ჯრა, სხ. тискотня, давка, стеченіе народа: Горг. 314; ვეფხ. 984; ვაშლი. 12; (ვჭსჯრი, ვჭსჯრე), ზ. მ. ვჭსჩრი, ვჭსჩრე; ან ჯგუფად ვჭსხმ; сонать, тискать; скучивать народъ; (ვიჯრები, ვიჯრე; ან ვიჯრი, -ვე, ვეფხ. 1192), ზ. ვ. შეჭკრთვები, ვჭმჭიდრდები, მოკუნტები (ხალხთათვის), тѣсниться, скучиваться, толпиться; ვეფხ. 1069.

ჯრილობა, ს. შეგროვება შემჭიდრება ხალხისა, стеченіе народа, давка; Мгроз. 112, 117.

ჯუარედინი, ჯუარედი, ჯუარი, იხმ **ჯვარედინი, ჯვარედი, ჯვარი.**

ჯუბა (სპარს.), ს. მოკლე ბეწვეული კაბაზედ ჩასაცმელი, шубка нагольная или мѣховая, безрукавка, Гиор. Ц. ვეფხ. 220, 476, 1056.

ჯუბაჩა (სპარს.), ს. მოკლე ჯუბა, куртка, шубка; ვეფხ. 510.

ჯუზდანი (სპარს.), ს. ამოსაკერი, პირ სახლათი ქისა, ბაღდე ნაქსოვი, кошелекъ; ნ. ჩ. Л.; ან портфель; Гиор. Ц.

ჯულაბვარდი, ს. მცენ. ნ. ტკულისბაბა.

ჯულაბი (სპარს.), ს. სასმენებელი, слабительное; рѣшуе. 90.

ჯულუშა, ს. მცენ. кедровый орѣхъ; იგივე ბაკურ. Шв. Ц.

ჯუმა (თათრ.), ქობულ. пятница.

ჯუმალი, ჯუმლა (არაბ.), ს. ჯამა, ჯგუფი, ერთ-ბირადი რიცხვი, сумма; итогъ, ჯუმლად, ზზ. ჯგუფად, ерунтомъ, совокупно.

ჯუნაბა, ს. ნაქსოვია, дымки, родъ флера.

ჯუნდრუკი, ს. ხტომით სიარული, приплядка (пляска).

ჯუნდრუკობა (ვჭჯუნდრუკობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ჩაბუქნით ვჭთამაშობ; плясать въ приплядку.

ჯურათი (არაბ.), ს. გასაბედავი საქმე, отважное дѣло; ანტ. 3—16, 17.

ჯურუმი, ნ. **ჯარიმა,** 2 ქართლ. 501; სამ. კანტ. 242.

ჯურღმული, ს ჭა, მოხრეშილი, колодецъ; დაბად. 46—5; 16—4; ისად. 9—2; 12—29; 15—8; ფსალ. 68—15; იოან. 4—11, 12.

ჯუფთება (ვაჯუფთებ, -თე), ზ. მ. შეკერთებ, შეკრთე ორთა ცოლთა, შეკავშირებ, соединять, сопокупять по парно, слинать; (ვიჯუფთები, -თე), ზ. ვ. შეკეულებით, соединяться съ кѣмъ супружескими узами; рѣшуе. 359.

ჯუფთად, ზზ. ორორად, попарно.

ჯუფთი (სპარს.), ს. წყვილი, ორი ცოლი ერთად; пара, чета, рѣшуе. 2; Гиор. 48; შენი ჯუფთი და ხერხი ვინ არის, кто тебѣ пара и равный; Гиор. 6; სიამოვნე და სიმწარე ჯუფთია, пріятное и непріятное составляютъ пару; Гиор. 33.

ჯუფთი, ს. ორაგულის ტოში გამხმარი შაშხა; проѣдная рыба, напр. лососина и т. п.; დანტ. 89, Зам. 77.

ჯუფთიანი, ზედ. წყვილი, парный; Гиор. 15.

ჯუფთიანობა, ს. ორი ერთად, წყვილობა; შეუღლილება; парность; двойственность; супружество; рѣшуе. 884, 894.

ჯუფთობა, ს. парность, (ვაჯუფთები, -თე), ზ. თ. ვეწყვილები, ვეღერები; подходить кому подъ пару; рѣшуе. 893.

ჯუქაში, ს. დასაკლისი, пазанъ; ანტ. 2—31.

ჯუჯა (სპარს.), ს. ჭასაკ მცირე კაცი, карликъ.

ჯუჯრუტანა, ს. отверстіе.

ჯუჯუ, შორისხ. ქათმის ხალისის ხმა; цыпъ-цыпъ.

ჯუჯუ მჯალა, ს. მწერი, елепецъ, кобылка; იგივე ბაკ. Ц.

ჯუჯღუნი, სხ. ცხვირში ლაპარაკი, говорить въ носъ.

ჯღაბარდი, ს. ხლართი, бѣганда: путаница.

ჯღაბვა (ვჭსჯღაბავ, -ბე), ზ. მ. ვჭსჩხაბავ, марать.

ჯღავანა ხოკო, ს. мухоморъ (грибъ)).

ჯღანი, ს. გაცვეთილი ფეხსაცმელი, старые сапоги; головки; отопокъ.

ჯღარდალა, ს. მცენ. შაშხინა, волчьи ягоды, крушина; ნ. ჩ. Ц.

ჯღერა, ნ. ჩხარუნი.

ჯღინი, ს. ცკიპის მსგავსი მწერი, оводъ, стрекъ, плашица (насѣкомое); ნ. ჩ. Л.; Гриз. Ц.

ჯღრე, ს. ლამცერეული ხანდუკი, ключъ-замокъ и пр. сломанный ящикъ; ნ. ჭურჭელი.

ჯღრევა, ნ. ნჯღრევა.

ჯღუნა, ჯღუნი, ს. ცხვირში მოლაპარაკე; кто говоритъ въ носъ.

ჰ

ჰ, ანგარიშში ნიშნავს 9000 და ნიშნითური 9000 ცხრა ათას თუმანსა; წერილის ფულის ანგარიშში 1800 ფულსა, 450 ბისტრა, 180 შაურსა, 45 აბაზსა, 15 მარჩილსა ან 9 მისხლითუნსა.

ჰ, იხმარების ზმნათა შინა პირველსა პირს შემდგომ ვ; მაგალ. ვჰსწერ, ვჰზომ, ვჰსჯი; ახო ესე ძაიცვის აგრეთვე 2 და 3 პირთა, მაგალ. ჰსწერ, ჰსწერს; ჰსჯი, ჰსჯის; ჰზომ, ჰზომს; ფრიად უკანონოა სომეხთა მიბაძვით, ხმარება ამ ასოსი თავად უცხოთა ენის ლექსთა, მაგალ: რომი, ურიასტანი, ურია და სხ. ჩრომი, ჭურიასტანი, ჭურია; თვით ლექსთა შინა მიღებულთაგან სომხურისაგან ან სპარსულისაც ქართულად დაიცვების ჰ, მაგალ. ამბავი, და არა ჰამბავი, ახალი და არა ჰასალი, ამქარი და არა ჰამქარი; ახსოფი და არა ჰასპინი; ახლი და არა ჰახლი; ხსენი და არა ჰსენი; ხსენი მრავალნი ავრეთვე ისტორია და არა ჰისტორია, ელენე და არა ჰელენე; ომიროს, უმიროს და არა ჰომიროს ან ჰუმიროს; ღომერ ან გომერ და არა ჰომერ, გორიზონტი, ღორიზონტ და არა ჰორიზონტი და სხ.

ჰა! შორისდ. ხმის გაცემისა, a! ась! ჰა, ჰა! ахъ, эхъ! გიხ. 120.

ჰაბა (არაბ.), ს. თეთრი მსხვილი შალი ან მაუდი, бѣлое, толстое сукно.

ჰაერი (ბერძნ.), ს. ერთი ოთხთა კეშმარიტთაგანი; воздухъ; ჰაერის მეცნიერი, ს. ბოროტი სულნი, нечистый духъ.

ჰაერ-კეთილობა, ს. მშვენიერი ჰავა, благорастворение воздуха; ქილ. 138.

ჰაეროვანი, ზედ. კეთილ-სახოვანი; ზნენ. მამაცი; статный, видный; храбрый, молодчина; შავთ. 4; სამ. გ. მ. 11.

ჰაეროვნება, ს. კეთილ სახოვნება, მშვენიერება, красота; храбрость; ფსალმ. 49—2; 95—6.

ჰაერფერი, ზედ. მშვენიერი, красивый, ვეფხ. 1003.

ჰაერ-ხოშვენიერი, ზედ. კეთილ სახოვანი, красивый; ქილ. 188.

ჰავა (სპარს.), ს. ჰაერი, воздухъ; климатъ.

ჰაზარჩეტი (სომხ.), ნ. ათასხასიანი.

ჰაზარფეშა, ჰაზრი, უკანონოა; ნახე **აზარფეშა, აზრი.**

ჰაი! შორისდ. განკვირვებითი, ай, ай; ჰაი, შორისდ. ура; ჰაიგული, браво.

ჰაიდა, შორის. წა, წადი, გამეცალე! поди прочь, კარია 119.

ჰალავი (სომხ.), ს. ძღვენი საქმროსაგან გაგზავნილი დანიშნულთან; подарокъ жениха невѣстѣ.

ჰალალი, ნ. ალალი.

ჰალვა, ნ. ალვა, თაფლის სანუკვარი; ქილ. 202.

ჰალვა, ს. шишка еловая; ჰ. ფ. ლ.

ჰალალალო, ჰარალო, ჰოროველო, შორისდ. მხიარულებით სიმღერის ჩასართავი, გარდაქმნილი სეკვენციის გალობისაგან აღდგომისა, ура! ура! ура! рефренъ, ай люли, люли.

ჰალილა, ს. მცენ. букашъ; ჰ. ფ. ლ; -ყვითელი, мраморный желтый; ჰ. ფ. ლ.

ჰამბავი, ნ. ამბავი; **ჰამქარი**, ამქარი.

ჰანგი, ს. ბუნ. კ. 279; ჩონგ. 127, ухватъ.

ჰანი (სომხ. ლათ. anus), ს. წინაპარი, предки.

ჰარამი, ნ. არამი; ჰარეში, ნ. არამი; ჰარისა, არისა.

ჰარიარალო, ნ. ჰალალალო; ჰახხაფი; ნ. ახხაფი; ჰახაკი, ნ. ახაკი.

ჰაფსა, შორ., აცხა, брысь; **ჰაჩი**, ვირის გასარეკი ხმა.

ჰაფსი (თათრ.), ს. მოლა მახმადიანთა, мула; ნ. ჩ. ლ.

ჰაჯი, ნ. აჯი.

ჰე, ზმნის ზედა დამტკიცებითი, ჰო, დიაღ, ეგრეთ, да, такъ, ионъ. 21—15 და შემდგომი; საქმ. 5—8, შავთ. 50.

ჰე-ჰე, იგივე განმეორებითი, да, да, такъ, такъ; მარკ. 5—37; 21—16; იაკობ. 5—18; შავთ. 50.

ჰელა, ს. ბერა, რომელსაც მოასპარეზენი დანიშნულ დასასვენებელ სიდგურად; черта за поприщемъ, гдѣ состязующіе могутъ отдохнуть.

ჰელა, შორისდ. эй! ого!

ჰერი, შორისდ. ну, нука; ბუნ. კ. 283; ჰერი ბიწო, нука молодецъ; კაცია 15.

ჰეროლდიფი, ნ. იეროლდიფი; **ჰილალი**, ნ. ილალი; **ჰილი**, ნ. ილი; **ჰინა**, ნ. ინა.

ჰო, ზზ. დიაღ, да, точно.

ჰოი! შორის, ჭო, охъ!

ჰოშო, შორისდება ხმა მკის დროს, возгласъ во время жатвы хлѣбныхъ растеній; ერისთ. 2—4.

ჰორელი, ჰორლი, ს. ღილებული მოსაბა, сюртукъ; паланкинъ, портъ-шезъ.

ჰოროლი, ნ. ოროლი ან ლახვარი.

ჰოროველო, ნახე ჰალალალო; მხიარულობით სიმღერის ხმა მუშაობის დროს გუთანზედ ან ურემზედ; ნ. ჰალალალო.

ჰოროში, ს. ფიცარი ცომის გუნდთ დასწყობი გასისქლობად; доска для тѣста.

ჰუნე, ნ. უნე, გამოსულ. 14—9, 2 ქორთლ. ცხოვრ. 303, цѣлый, конь.

ჰუპა, შორისდ. ხმა ჩვილთ ხელით ჭყვანის დროს; возгласъ во время взятія на руки младенца.

ჰხამს, ნახე ხამა, მხამს, მარკ. 3—14; 6 — 8; 9—12; მარკ. 11—3, ვეფხ. 10, 25.

ჯ.

ჯ არის ასო ქართულის ანბანისა, ანგარიშში ღანიშნავს 10000 და ნიშნითურთ ჯ ათი ათასს რუბლსა; წვრილის ფულის ანგარიშში 2000 ფულსა, 500 ბისტნა; 200 შაურსა, 50 აბაზსა; $16^2/_3$ მარჩილსა, 10 მინაღთუნსა ან ერის თუმანსა, ასო ეხე იხმარების მხოლოდ შემდგომთა შორისდებულთა.

ჯ! შორისდ. ნიშანი წოდებითის ბრუნვისა, o! Вокат. Господи, o Господи!

ჯომე, შორისდებ. განკვირვებისა ან შიშის ხარისხი; ღვთისმშ, o горе мнѣ, охъ увы мнѣ; ასო. 6—5; შეისწავე. ზოგჯერმე ჯ ან ჯომე უმჯობეს არს დაწერად ჭოი, ჭოიმე, ნაცვ ღრმამტკივა, ასოთაგან.

ჭ.

ჭ, ეს ასო ხაბას შემოუკანია ქართულის ანბანში, რომელშიაც სრულებით არ არის საჭმარი, ამისთვის რომ უმრავლესნი ლექსნი დაწუებულნი ამ ასოთი არიან ბგრძელნი, იწერებიან ჭ, რომელიც და სრულიად ეთხმება გამოთქმით ქართულს ფ: მაგალ. ჭილოსოჭია, ლათინ. და ფრანციცულად იწერება philosophie, ეთხმების ფ და არა ჭ: ჭარისეველი, ლათინ. და ფრანც. pharisien, ჭენიქსი, ლათ. და ფრანც. phenix, ჭენოშენი, და სხვანი მრავლანი უნდა დაიწერის ფილოსოფი, ფარისეველი, ფენოშენი, ფენიქსი და არა ჭილოსოჭია, ჭარისეველი, ჭენოშენი, ჭენიქსი და სხ. ამისთვის ყოველნი სიტყვანი, რომელნიც იწყებიან ამ ასოთი იწერებიან ფ და არა ჭ სხვა ფ.

დავით ჩუბინოვი.

30 მაისს 1878 პეტერბურგის საუნივერსიტეტო კრების დიპლომი 1890 წელს, მარტს 26 დღეს: ქართული ენისათვის მუ.

საზომი ლექსთა

საზომი ლექსთა საზოგადოდ არიან სამგვარნი: პირველს გვარსა ეკუთნვიან ლექსნი მახვილოვანნი, როდესაც სიტყვები გამოითქმებიან მახვილის შეწევნითა, მაგალ. რუსული ლექსები; მეორე, გრძელ და მოკლე მარცვლებიანი, როდესაც თვითოეულს სიტყვასა აქვს ერთი გრძლად გამოსათქმელი მარცვალი და სხვანი მოკლე, ვითარც ბერძნულსა და ლათინურს ენებსა, მესამე მარცვლოვანი, სადაც დაიცვენ მარცვალთა რიცხვთა, როგორც ქართული, სპარსული და სხვანი.

ლექსნი ქართულის ენისა განიყოფებიან:

I. წყობილად, რომელთაც აქვს ხუთი მარცვალი და თვითოეულს ტაეპში ორი ან ოთხი ლექსი, მაგალ.

1. შეგწირე გული
სურვილით წყლული
2. მაქვს სასოება,
მომცე მე შვება
3. რა დაგინახე,
შენდ გამოგსახე:
4. კეკლუცმა ისრით
გამგმირა ისრით.
5. ლამაზი ვარდთ კონა
გძღვნი კეკლუცთ მონა.
6. გვედრებ საყვარელს,
მომხედე მე ხელს.

აღვაღენ ენა,
გაჭებ მე შენა.

ან 1. შაყარდნის თვალთა
და ბაგე ლალთა
მიუალერსო
ჩემთა შემწყალთა:
2. ვარდმან ბულბული
ტყვე ჰყო დაბმული,
აწ ვსდევ კმა არს,
სათქმელი სხვა არს.

II. ბაიათი ან შვიდ მარცულოვანი ლექსი, თვითოეულს ტაეპში 4 ლექსი აქვს, მაგალ.

იადონს ისევარდა,
და სუმბულს ისევარდა.
თქვა მაისმან მე შენგან
დაბმულ ვარ, ისევარდა.
თუთი ლაღობს რალაწვად,
მას ვადარნეთ რალაწვად.
ვეჰე, ყაყაჩოს უხარის,
გულსა ჰსჩნია და ღაწვად.

III. გაფი ან რვა მარცულოვანი ლექსი თვითო ტაეპში 5 ლექსი, პირველსა სამსა აქვსთ ერთი რიფმა და ორს უკანასკნელს სხვა, მაგალ.

ახალ აღნაგო სულოდა,
ედემში აღმოსულოდა,
ჩემს ეტლზედ დანერგულოდა
სიცოცხლეს შენგან მოველი,
უკუდავება ხარ ცხოველი.

ორის კვირისა მთვარეო,
ნათელ ბრწყინვალედ არეო,
ანგელოზთ მიწყივ მდარეო,
სიცოცხლეს შენგან მოველი,
უკუდავება ხარ ცხოველი.

დიმიტრი თუმანიშვილი.

IV. მუღამბაზი ან ათმარცვლოვანი ლექსი, თვითოეულს ტაეპში აქვს 9 ლექსი. მაგალ.

სევდის ბაღს შეველ შენაღონები,
მოკრეფად მსურდა ვარდის კონები,
ვარდმან შემრისხა თავ-მომწონები,
ისარი მტყორცნა დასამონები,
სრულად მიმიღო ყოველი ღონები,
მითხრა, იფიქრე გულს ნაჭონები,
მისთვის იქნები დასაყრენები,
ვერ მივხვდი მახვილ განაწონები,
მისთვის შევიქენ ცრემლთა ფონები.

იასა ვჰკითხე, მუნ იდგა ნაზი,
ვარდსა რა უქმენ კართა სარაზი,
ამაყად მწყრალი ვჰნახე ლამაზი,
მანცა გამაგდო, გარეგან გაზი,
შენგან გვაჩნია გულებსა ხაზი
სიხარულიდამ დაბლა კერძ დაზი,
შენ გულსა ჰკითხე, მიაპყარ გაზი,
შენის გონებით იქნება რაზი,
ჩვენ დაგვთმეო და სხვას ეძონები.

ბასარიონ სიყრმის დროსა დაჰსტრფოდა ერთს მშვენიერს ქალსა (ვარდი). ქალმა შეჰსწამა სხვის კეკლუცის მიჯნურობა: ამისთვის გული აიყარა და ღვარძლით უარჰყო ბესარიონის სიყვარული. ბესარიონის სატრფოსა ჰყვანდა ორი მეგობარი ქალი. გულწყლულმა და დაღონებულმან ბესარიონ მიმართა პირველ ქალსა (იას). ქალმა გამწყრალის გულით უარი უთხრა. განძებული პირველის ქალისაგან მიმართა მეორე ქალსა (ნარგიზს). თუმც მეორე ქალსა შეებრალდა და უთხრა ყარიბსა მონაზებითა:

ვარდი მით არის გულდაკლებითა,
რომ შენი იყო თავ-დადებითა,
შენ რისთვის დაჰსთმე სხვისა ხლებითა,
თავი მოჰსწონდა, ჰყვანდი ნებითა,
რად გიკვირს, გასწყრეს ცეცხლმოდებითა,
ნაცვალი მოგხვდა დანახსოვნები.

როდესაც ბესარიონ უიმედო გახდა გამოვიდა და ბაღის კარს დაჰჯდა და ჰთქვა.

დავჰბრუნდი ყოველგნით შეუბრალები,
ბაღის კარს დავჰსჯექ შენაძალები.
ცრემლით ამევსნეს მწირნი თვალები,
ვიყავ ბედისა დამაბრალები.
ვინცა მნახვიდენ დამაშვრალები.
შეიქნებოდნენ ჰირ-ნაკრძალები;
მეც მომხვდა სოფლის მკვლელი ბრჭალები,
მიჯნური სიკვდილს არ ვემალები,
თავი მაქვს მისთვის შენაწირები.

V. თუჯლიში ან თერთმეტ მარცუღლოვანი შაირი. აქვს ტაეპში ოთხი ლექსი ან ექვსი.

1. შავნი შაშვნი. შავ გალიაში მსხდარნი,
სუფთად მხმობნი. ხმა ღარიბად მსტვინავნი.
მრჩობლად მხედნი მით ერთითა პირითა
მათებურად სალგულთ ამატკინავნი.

2. გაზაფხულის შემოსვლისა მხმობელნი
ია-ვარდ-ზამბახთა მახარობელნი.
სხვა ყვავილთ და სხვა ამბავთა მთხრობელნი.
შავ ხავედ მოსილნი. ჭუფრად მბზინავნი.

3. ერთი ერთის მიმდევარნი. 'ერთ-პირნი.'
ორნი ერთის შესაპყრობად მომზირნი.
საშიშარად შარას თვალს შემაჭვირნი.
ხან მოწყენით, ხან ლხენით მღიმარნი.

4. შემოკრბით, მოდითა ვნახოთ, ვინ არნი
ორნი ტოლნი შავმოსილნა მჩინარნი.
არ მოწყენით მომღერალნი. მღიმარნი,
ბესიკისა ცრემლის დამადინარნი.

ბესარიონ გაბაშვილს უთქვამს ეს შაირი მშვენიერის ორს შავს თვალზედ.

ან. შე საწყალო. ჩემო თავო, რა იქენ,
ქვეყანაში სასაცილო შეიქენ.
საითაც გაიქეც, იქით წაიქეც.
ბოლოს დროს ბედოვლათი შეიქენ:
რომელს დავაბრალო, ეს რისაგან არის.
ეს საქმე ჩემის ჭკუისაგან არის.

თითქმის ვიყავ ქვეყანაში ქებული,
ჰიქასავით ოქროს ყუთში დებული,
ეს რა მომივიდა ახირებული,
რაც მომიხდა, განუსჯულობით არი.
რომელს დავაბრალო, ეს რისაგან არი,
ეს საქმე ჩემის ჭკუისაგან არი.

ბრინჯი ვიყავ. ქერობა რად მინდოდა.
ტრედი ვიყავ. მწყერობა რად მინდოდა
მოდი. მითხარ. ბერობა რად მინდოდა.
ვეჰოფ. ჩემის უბედურის დღისაგან არი.
რომელს დავაბრალო. ეს რისაგან არი.
ეს საქმე ჩემის ჰკუისაგან არი.

სავათნამა შეინახე შენთანა.
საჯინიბოს დააყენე ცხენთანა.
ველარ წავა ხონთქართან. ყეენთანა.
ნაჭებია სუფრაში ჩვენთანა.
რომელს დავაბრალო. ეს რისაგან არი.
ეს საქმე ჩემის ჰკუისაგან არი.

ს ა ვ ა თ ნ ა მ ა.

VI. მუსტაზადი ან თოთხმეტ მარცულოვანი შაირი. რომელსაც ტაეპში აქვს ხუთი ლექსი.

ციერთ ისარნი. მოისარნი ჩვენდა ირენით.
ილმენით გულნი ჭირნახულნი. შეგვიწყალენით.
უცხონი თემით. სოფლისა ცემით გავიგარენით.
უშკნობნი ვარდნი ამა დარდით დავიბზარენით.
არ ითქმის ენით. არცა სმენით. ეს იკმარენით.

VII. შაირი. ან თექვსმეტ მარცულოვანი შაირი. მეჭონი ოთხის ლექსისა ტაეპში და თვითოეული ლექსი განყოფილი ორად. მაგალ.

ფილოსოფოსნი შემოჰკრბენ. // ამაზედ ჰქონდათ ცილობა.
ბატონი კაცსა ასაქმებს. // და ჰკუას გამოცდილობა.
ათასად გვარი დაფასდა. // ათი ათასად ზდილობა.
თუ კაცი თითონ არ არის. // ცუდია გვარიშვილობა.

შ ო თ ა რ უ ს თ ვ ე ლ ი.

VIII. ჩახრუხაული ან ფისტიკაური ან ოცმარცულოვანი ლექსი. თვითოეულს ხანაში აქვს 4 ლექსი. და თვითოეული ლექსი განიყოფების ოთხად:

შენ გონიერო. // გულის ხმიერო. // თვით მეცნიერო. // მეფევ ძლიერო.
მიუხდომელო. // მიუწთომელო. // მიუთხრობელო. // წრფელ-სახიერო.
განათლებულო. // გალომებულო. // გაბრწყინებულო. // მზეო ციერო.
გალაღებულო. // გალომებულო. // კუღავ გოლიათო. // გულ-ლმობიერო.

შ ა ვ თ ე ლ ი

თამარ წყნარი. // შესაწყნარი. // ხმა ნარნარი. // პირმკინარი.
მზე მკინარი. // საჩინარი. // წყალი მქნარი. // მომდინარი.
მისთვის ქნარი // რა არს ქნარი // არსით მთქნარი. // უჩინარი.
ვარდ-შამბნარი. // შამბ-მალნარი. // ღაწვ-მწყაზარი. // შუქ-მფინარი.

ჩ ა ხ რ უ ხ ა ძ ე.

IX. იამბიკო, ჭართულად კუდ-კვეცილი, არის ურიფმო:

ცასა ცათასა დამწყები ღმერთ მთავრობა
ძე საუკუნობს პირველი და კვალადი.
სულმან ღუთისამან სრულ ჰყო, არ ოდეს ქმნადი
სამებით სრულმან ერთითა ღვთაებითა
მიწით პირმშოსა პირველისა კაცისა.

დრო გამოიცვალა. აწინდელნი მწერალნი, თუმცა დაიცვენ ლექსებში მარცვლების რიცხვსა, ალარა ჰბაძვენ სპარსულის ხმის ლექსებსა, ალექსანდრე ჭავჭავაძემ პირველმა იწყო ლექსების წერა მიმსგავსებით ევროპეულთა პოეტთა. იმას მიჰბაძა ნ. ბარათაშვილმა და სხვებმა.
დარჩა სახალხო პოეზია, რომელსაცა აქუს განსაკუთრებული თვისება, არ დამოკიდებული სხვათა ენების ლექსზედ. მაგალ.

დ ა ვ ი თ გ უ რ ა მ ი შ ვ ი ლ ი ს ა

ეო, მეო, აქეთ მომხედეო.
რას მოგითხრობ, საყვარელო, ყური დამიგდეო.
არავინა არს უფროსი, ღუთისგან უდიდეო.
ღუთის სიტყვასა, კაცთა ძესა სიტყვას მისმენდეო.

გზასა, რომელსა ხვიდოდე, წინ დაიხედეო.
ფეხი არიდე საფრხესა, არსად ჩაჰვარდეო.
თავსა ასეთს ნუ იხარებ, ბოლოს ინანდეო.
ასეთს ნუ რას მოივაჭრებ, რომ დაზიანდეო.

და სხვანი.

მ ე ს ტ ვ ი რ უ ლ ი

ნეტარ ქება როგორ ითქმის ამ თბილის ქალაქისაო.
ზამთარი არის ბროლისა, ზაფხული ზურმუხტისაო.
გარს ახვევია ბაღები, ჩარხი უბრუნავს წყლისაო.
შიგ წისქვილები უბრუნავს, გარს შემოუელის წყალია.
ქალაქში აბანოები ბადალი ხმელეთისაო.
ძირიდამ აშენებული, აუზები არს ქვისაო.
მაღლიდამ გადაჭედილი წითელი აგურისაო.

და სხვანი.

დ ა ს ა ს რ უ ლ ი

Чубинов Д. И.

ГРУЗИНО-РУССКИЙ СЛОВАРЬ

Издательство «Сабчота Сакартвело».
Тбилиси, Марджанишвили 5, 1984

რედაქტორი **მ. ერისთავი**
მხატვარი **ჯ. უაქლაშვილი**
მხატვრული რედაქტორი **ლ. ღვინჭილია**
ტექრედაქტორი **ვ. ბუცხრიკიძე**
გამომშვები **მ. წივწივაძე**

ს.ბ. 4198

გადაეცა წარმოებას 02.02.81. ბეჭდვითი ფურცელი ოფსეტური. 75 გრ. $70 \times 100^{1}/_{16}$. ბეჭდვის ხერხი ოფსეტური. პირობითი ნაბეჭდი თაბახი 71,82. პირ.-საღ. გატარება 71,82. საღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 105,36. ტირაჟი 30.000. შეკვ. № 619.

ფასი 3 მან 50 კაპ.

გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო"
თბილისი, მარჯანიშვილის 5

საქართველოს სსრ გამომცემლობათა, პოლიგრაფიისა და წიგნის ვაჭრობის საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის თბილისის ი. ჭავჭავაძის სახ. წიგნის ფაბრიკა, შეგობრობის გამზირი № 7.

Тбилисская книжная фабрика им. И. Чавчавадзе, Государственного Комитета Грузинской ССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли,, пр. Дружбы № 7.